Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի
հատոր առաջին

Որ ընդ առաջեա կայր զգօտին. և Արի, պատրաստական 'ի գործ. փոխանակ. *Գօտէպինդ լինել, և ցուցլ 'ի ձեռս առնուլ. Ղ. Իղբ: *Արիութեան պատուէր առաք, և գօտէպինդ ծառայութե. Խոր:

ԳՕՏԷՊՆԴԻԼ. Տ. ԳՕՏԵՒՈՐԻԼ. *Զօրացեալ արիանայ գօտէպնդեալ 'ի գործիս հանն. Լմբ. առակ:

ԳՕՏԻ, տւոյ, տեաց կամ տւոց. Ζώνη. Zona, cingulum. Կապ միջաց 'ի վերայ պարեգօտի. կամար. գոտւար. գօտւոյք, ւլանար. *Գօտի կաշւէ, մաշկեղէն: Զուան գօտի: Ոչ լուծցեն զգօտիս 'ի միջոյ իւրեանց: Ցից լինիցի զգօտւոյ քումմէ: Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս. ևն: *Գօտին՝ արիութե և քաջութեան նշան է. Վրք հց. Ի: *Խրատեսցէ զարձեալ գօտևուն ոչ ըստ անքանիցն անկատ ունել զմէջս առ 'ի ցանկութի. Ղ. Ճոխ: *Սանձք և գօտիք ամենայն արծաթեղէն ոսկեբևեռք. Բրս. առ ընչ: *Միով գօտեաւ ճշմարտութե պնդեցին զմէջս. Եղիշ. Գ:

ԳՕՏԻ. Կամար երկնից ակեպեկս. պարունակ. շրջանակ. *Գիտել, եթէ արեգակն յարում գօտւոյ է. և գօտիք են այսոքիկ. հրատ, արեգակն, լուսաբերն, փայլածու, լուսինն, երեակ, լուսնթագ. Տոմար: *Բոլորեալ երկինս առէին ըստ թուոյ մոլորակաց զգօտիսդ. Վրդն. օրէն: *Շարժումն նոցա (մոլորակաց) մերձ առ մեր գօտիդ է. Փիլ. էլ: *Ցերկաքանչիւր գօտիսն... Զանցեիւր գօտիսն. Խոր. Գ. 62: *Լուսինն բերի յիւրում գօտւոջն ». նոյնպէս և այլք 'ի մոլորակաց. Շիր: Տես և ԱՅՐԵՑԱԾ (գօտի):

ԳՕՏԻ. Աղեղն երկնից. ծիածան. *Վասն աերաւնեան գօտւոյ: Աղեղն՝ որ 'ի յերկինս երևի, ծիածան կոչի. զոր առաջին իմաստասէրքն ծածկամար կոչեն. յոյժ անմիտքն՝ գօտի ծածկան. Տոմար: *Տիրական գօտի կոչեցեալն շուրջ զարեգակամբն երևեալ զօրն ամենայն. Մոքսէն: Տես և ԱՐԱՄԱԶԴԻԱՑ ԳՕՏԻ:

ԳՕՏԻ. Շրջապատ կամ շարունակութի լերին. և կամարաձև ձեմելիք յապարանս. *Ագնուկ մեծ լեալ 'ի գօտիս մեծի լերինն կովկասու յաշխարհին բուլղարաց. Խոր. Բ. 8: *Ճեմելով գնաց 'ի գօտի ապարանիցն. Ճ. Ա:

ԳՕՏԻ ԱԾԵԼ. Ζωννύω. Cingo. περιζώννυω, περιζώννυμι. circumcingo, accingo. Գօտևորիլ, և Գօտևորել. գօտի կապել ինքեան կամ այլում, և կազմ լինել 'ի գործ. գօտի կապել, ուսեփէլ. գօտեւոր, գօտւորեալ, գօտեւորեալ. *Գօտի ածեալ հաստատութե ընդ մէջ իւր: Որպէս գօտի որ ածի հանապազ ընդ մէջ: Գօտի ընդ մէջ ածցէ, Գօտի ածեալ պաշտօնէ զլիս: Անձամբ անձին գօտի ածէիր: Ա՛ծ զգօտի քո. ևն. Առակ. լա. 17: Սղ. ճը. 19: Ղկ. ժբ. 37: ժէ. 8: Յհ. իա. 18: Գծ. ժբ. 8: *Ածել զոլջախոհութեան գօտի, և ամփոփել և զսպել զմեզ յերկրաւորացս. Ցձոյ:

ԳՕՏԻԱԾՈՒ, ուի, ուաց. ա. Որ անձամբ անձին գօտի կամ կամար ածէ ընդ մէջ. որպէս պատանի, երիտասարդ ժիր, գօտևոր. գօտւոր, գօտաւոր, փէշէւոր. *Եւ եղին յամենայն գօտիածուաց և 'ի վեր ». յն. յամենայն գօտևորելոց զգօտի և 'ի վեր. Դ. Բգ. Գ. 21:

Դ

Դ. Գիր բաղաձայն 'ի կարգէ անձայնից, անուանեալ Դա կմ՝ Դայ, միջակ ընդ փ, և ընդ թ, լերկ քան զթ, և թաւ քան զփ, ընդ որում է լծորդ, մանաւանդ զկնի ն տառի. զի յայնժամ մեղմ հնչի. վասն որոյ և անխտիր գրի թանտ, թանդ. ընտանի, ընդանի. ընտել, ընդել. գինտ, գինդ. արգանտ, արգանդ:

Դ. Ի տառադարձութե գնի 'ի տեղի փ տառի այլոց ազգաց. քանզի յուդաս, դամասկոս, գիգիմոս, դանիէլ ևն, առ այլս ասին Իուտաս, տամասգօս, տիտիմոս, տանիէլ, ևն:

Դ. Դնի ուրեք չփոթի ընդ Թ. զոր օրինակ Թակարդ, Թակարթ. սաղարդ, սաղարթ. շողոքորդ, շողոքորթ:

Դ. Դ. Որպէս նշանակ համարոյ է Չորք, կամ Չորրորդ:

Դ. Ըստ անուանն խորհրդաբար առի. *Դայն գառողն երկնաւորի՝ խրատէ ըզքեզ սպասել յերկրի. (զի դան՝ ըստ եբր. է դատաստան:) Դայն գաւանէ զերրորդութե, երեք անձինք և մի բնութի: Դայն, զուարն բանոյ քեզ գիտութեան, ըզտաճարին իմաստութե. Շ. այբուբ:

Դ. Յօդ ըստ քերականաց, որ իբրև արմատ դերանուանս Դու, 'ի նոյն երկրորդ դէմս ուղղակի որոշէ զանուանս և զբայս. զոր օրինակ. *Սէրդ սէրդ: Որդիդ միածին: Հոգիդ ճշմարիտ: Օրհնեմք զեկեալդ: Յանմահիդ մեռանելոյ: Որ եսդ: Ոչ գիտեմ, զինչ խօսիդ: Զոր ձեզդ ասեմ: Զոր դուքդ գործէք. ևն: Իսկ ռամկօրէն առեալ դնի և փոխանակ յոլովականիս քո՝ հանդէտ պարսկականին, ձանէդ, հոգիդ. սէրէդ, դլուխդ. դիւրափէրէդ, ելքայրդ, ևն:

Դ. Իբրև արմատ դերանուանցս Դա. Այդ, Դոյն, հանդոյն նոցին որոշէ զմիջականն ո մօտաւոր և ընդ հեռաւոր. *Արձակեա՛ զժողովուրդդ: Տա՛ր զձաշդ, զոր ունիս, 'ի բանակդ: Ի բա՛ց կացէք յարանցդ յայդցանէ: Որպէս այժմդ: Որ արդդ է: Որ դմայդ հաւանիք. ևն:

Ի լինել յօդիս զկնի բառից յանգելոց 'ի ն՝ ընու զտեղի նորա, զի մի լեցի ծանրալուր. զոր օրինակ, *Ինքդ է բաշխող, և նոյն ինքդ բաշխի. Գործ: *Եղդ պարարակ: Աննիրհելի ակդ ամենատես. Բէնիկ. այսինքն ինքնդ, եղնդ, ակնդ. Թո՛ղ զի ոմանք դրեն եղա, ակա, ևն:

ԴԱ, դորա, դմա, դովաւ. դոքա, դոյա, դոքօք. դրի և ԴԱՅ, դորայ, դոցայ. Տե՛ս և ԴՈՅՆ. Դերանուն ցուցական՝ որ յայտ առնէ զմիջինն և զառաջիկայն 'ի յոլովից երրորդ դիմաց, զորոց բանն է. առ, ափ, դէֆի, դնէլ. ու. որոյ նման չիք 'ի յն. և լտ. այլ անխտիր է առ նոսա ասել, սա, կամ դա, յայնկայն սեռս. Οὗτος, αὕτη, τοῦτο. Hic, haec, hoc; is, iste, ևն. *Դա՛ է որդի իմ սիրելի: Արարացուք դմա օգնական ըստ դմա: Առէք 'ի դմանէ զքանքարն: Զի կերիցեն դոքա: Չէ դոցա բաւական. ևն: *Դովաւ և 'ի դմին

մեծն և հրաշալին կայ ծածկեալ. Անյ. Բարշր: *Դոքօք զատամնականն ածես 'ի հաւանութի: Գոհ լիցին զդմանէ: Զինչ պատմեն զդմանէ. Եղիշ. Գ. Է:

ԴԱ ԱՒԱԴԻԿ. շ. Ἀτάρ δε, νυνὶ δέ, τί ὅτι. Nunc autem, quid, quod? Իսկ արդ. բայց արդ. այլ արդ. իսկ այժմ աւադիկ. զի՞ է՝ զի. փէ, հօ, իշաէ, էյ. *Դա՛ և դուք աւադիկ անողորմ հասէք 'ի վերայ իմ. Յոբ. Ը. 21: *Դա աւադիկ զարհուրեալ իմն են. Երեմ. խզ. 5: *Դա՛ աւադիկ քո՛ է դաղանդ, և չկամիս ակրել: Իսկ դա՛ աւադիկ, ուսոյ և կամիցիմ զքեզ ճանաչել, ամենայն ուրեք 'ի նորան հակառակաց դատանեմ զքեզ երևեալ. Ոսկ. մ. ա. 4:

ԴԱԲԻՐ, րայ. Գ. Δαβείρ. Dabir, adytum. Բառ եբր. դաղէր կամ տեմիր. իբր Տեղի պատգամաց կամ ծածուկին գալրութե. խօսարան, պատասխանարան. այն էր վայր ծածկութե 'ի քաւութենէ 'ի միջոյ քրովբէից. *Զդաբիրն 'խորսութե սրբութեանց: Հանդէպ դաբիրայն: Դրաց դաբիրայն: Ի դաբիր տանն, ևն. Գ. Թգ. Զ. և Է: Բ. Մն. Գ. Դ. Ե: ուր միայն 'ի Գ. 16. դնի 'ի դաբիրայն, իբր 'ի դաբիրն:

ԴԱԲԻՐԱՅՕՐԷՆ. ա. մ. Ըստ օրինի կամ զօրէն դաբիրայ. *Դաբիրայօրէն յօրինմամբ 'ի սարոնայնոցս աստի մեկուսեաց. Նար. խչ:

ԴԱԲՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Որ ինչ սեպհական է դաբնի ծառոյ. *Անաւտական դից մատուցեալ ըզդաբնայինըն սաղարթեալ. Ղ. Վեղ:

ԴԱԲՆԻ, լաւ ևս ԴԱՓՆԻ, նւոյ, նեաց. դրի և ԴԱՓՆԷ, ԴԱՓՆԻԴ, կամ ԴԱԲՆԻԴ, ա. Բառ յն. փա՛փնի, Δάφνη. Laurus. յորմէ ռմկ. փէֆնի, դէֆնէ. ըստ հյ. Սարդ կամ սարգի, և Կաալայ. ծառ մշտադալար՝ անուշահոտ, յորմէ պսակ կապէին 'ի գլուխ յաղթականաց. կոչեցեալ Δαφνίς. Laurea. *Որպէս դափնէ յառողջութե օդուտ երթայ. Փիլ. Լին. Դ. 1: *Պսակեալ դափնեաւ (կմ՝ դաբնեաւ). ՃՃ: *Առեալ մահակ սարդենի, որ է դափնի: Է՞ր աղագաւ զդափնին առնուն. յաղագս անթառամութեն և կանաչութեան և հոտոյն. Մագ. քեր: *Յաղագս դաբնոյն, ևն. Նոննոս: *Դափնիդն, և սերկևիլն, և ձիթենին դեղեցիկ, և մուրտն. Ագաթ: *Նստաւ ընդ ծառովն դափնիդայ. Հ=Ց. սեպտ. Ը:

ԴԱԲՐ. Տ. ԴԱՓՐ:

ԴԱԳ. ա. Հարկեցուցիչ. հրապուրիչ. (լծ. ընդ տաք, տաժան, դաժան. կամ Բանձիղ.) *Կինն եւոյծ զնա պատիր, աղու, և դագ բանիւք. Փիլ. ամփս: *Որ յոյժ դժոխախեռ, աղու և դագ բանիւք վարէր. Պիտ: *Զդժնէին առ բարիսն ասեմ, յոլովից ժամանակացն դագ և աղու բանիւքն պատրանս. Սրկ. հանգ:

ԴԱԳԱՂ, ի, աւ. մանաւանդ ԴԱԳԱՂՔ, ղաց, ղօք. Գ. Σορός, κλίνη. Loculus, capulum. Բառանալիք՝ որով տանին զմեռեալն 'ի թաղումն. ևս և Պատգարակ. մահճակալք. և Կառակարայ կամ վանդակ. ճաղ. նաղ. Բազուռ. և Բէճէրէ. և ոաճ. *Երթայր զհետ դագաղացն. Գ. Թգ. Գ. 32: *Մերձեցաւ 'ի դագաղն. Ղկ. Է. 14: (Իսկ Դոփ. Գ. 19. ըստ քանի մի ձ. դագաղաւ, ընթերցիր ըստ այլ ձ. և յն. դադաղաղ, անուն տեղւոյ:) *Դագաղաւ տարայք, և ձայնիւ կանգնեմ: Չեռն միայն ձգեալ 'ի դագաղն. Մանէր: *Զմարմինըն բարձեալ 'ի դագաղն եդեալ: Եւ 'ի դագաղ կուսին ձեռն արկեալ. Գնձ: *Դագաղսն էին ոսկեղէնք: Տեսիլ լուսեղէն խաչին 'ի

վերայ երկթայր դադաղացն. Խոր. Ե. 17: Դ. 67: *Բերա լուծեալն գաղաղողք. Ճ. Բ: *Ջեռուցին գաղաղս երկաթիս, և պարզեցին զնա 'ի վերայ. Հ = Յ. Ճեփր. Իա: (Են որ գրեն, գաղեղք, գաղեղաց:)

ԴԱԴԱՐ. գ. Ἀνάπαυσις, μονή. Quies, mansio, mora. Հանգիստ. որ և ԴԱԴԱՐՈՒՄՆ. Անդորր կայք. գեգերումն. հաղար, գարար. *Եւ անդ գուլ և դադար քեզ ոչ գտանիցի. Եզ. ԻԸ. 13: *Ոչ թողուին դադար կենաց խորայելի. Դփ. Ղ. 4: *Մի տար նոցա դադար. Ա. Ղ. Է. 38: *Ոչ տայր ամենևին դադար թագաւորին. Եղիշ. Ը: *Դադար վշտացն տայր. Յհ. կը: *Զգատանէին ուրեք տեղիս դադար. Եւս. պր. Ա: *Դադար կամ զդադար առնուլ. Փիլ: Պիտ: Երզն: Վրդն:

ԴԱԴԱՐՔ. գ. Σκηνή, ἔπαυλις, οἶκος, κοίτη, νοσσιά, σκέπη. Tabernaculum, caula, habitaculum, tegmen, cubile, nidus. Տեղի դադարելոյ յապահովի. բնակարան. յարկ. տուն. տաղաւար. որջ. բոյն. գոմք. փարախ. ... *Դադարք խաշանց, գազանաց, թռչնոց. Ծն. ԼԶ. 17: Թուոց. ԼԲ. 16. 24: Յոբ. ԼԷ. 8: Երեմ. Թ. 22: Առակ. Լ. 26: Ղկ. Ը. 58: *Դադարք հիւանդաց, միանձանց, մարդկան, և հրեշտակաց. Խոր. Գ. 20. 49: Վրք հց. ԾԶ. ԿԱ: Յհ. կմ. ապ: *Լաստին դադարք վիմօք խցեալ » . այսինքն նաւահանգիստ. որպէս յն. ὅρμος. Նար. ԽԶ: *Դադարք (յն. բոյնք) իմաստութեան ցանկալի են քան զոսկի. դադարք հանճարոյ ցանկալի են քան զարծաթ. Առակ. ԺԶ. 16:

Հոլովականն անսովոր, դադարոց: Մծբ. ԺԲ:

ԴԱԴԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Դադարումն, դադար. *Յետ բազում դադարանացն զպատուհանն բանայ (տապանին). Փիլ. Լն. Բ. 35:

ԴԱԴԱՐԵՄ, եցի. չ. Παύομαι, ἀναπαύομαι, καταπαύομαι. Cesso, desino, sedo, quiesco. որ և ԴԱՐԵԼ. Դար և դադար առնուլ. զիայ առնուլ. հանգչել. հանդարտել. լռել. կասիլ. ... *Դադարել 'ի չինելոյ, յըմպելոյ, յորհնելոյ, 'ի սրտմտութենէ, 'ի խօսելոյ: Դադարեաց սուր յիսրայելէ: Դադարել 'ի ժողովս հսկայից, 'ի ծոց անզգամաց: Դադարեաց երկիրն, քաղաքն. յաղթ. կոր. ԷՆ: *Ոչ դադարեաց և ոչ դադարէ ինքն առնելով (այսինքն եծ 'ի գործելոյ). Փիլ. այլաբ: *Ոչ դադարէ յիւրմէ խորամանգութենէն. Յճխ. Ը: *Ոչ դադարէ 'ի մէնջ (գեն), մինչև մխանեսցէ. Սարգ. Ա. Դ. ԺԲ: *Դադարեսցեն յիւրաքանչիւր մոլար օրինացն: Լռեալ դադարեսցէ քրիստոնէութիւն. Եղիշ. Բ. և Գ: *Ասատանոր դադարեսցէ բանս: Դադարէ առ գետովն. Խոր. Բ. 89: Ա. 5: *Դադարէ առ վարդապետ արուեստին: Ոչ դադարէ 'ի խելի բերոմն » . իբր ռմկ. ... Վրք հց. Գ:

ԴԱԴԱՐԵԼ. Καταλύω, αὐλίζομαι. Diversor. Ագանիլ. լուծանիլ. ... *Եկեալ յայրն, և դադարեաց: Հեռացեալ դադարէի յանապատի: Անկեալ 'ի վերայ բանիւ իւրոյ նստեալ դադարեսցէ. Գ. Թգ. ԺԹ. 9: Սղ. ԾԴ. 8: Յոբ. ԼԲ. 27:

ԴԱԴԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Καταπαύω. Quiescere facio, sedo. Տալ դադարել. հանգուցանել. յանգել. կասեցուցանել. խափանել. ատարտել. ... *Դադարեցուցանել զպատպանակն ('ի կայս իւր): Դադարեցուցանել զմարտս 'ի վերայ ամենայն սանձմանացն եգիպտացւոց: Դադարեցուցանել 'ի մարդկանէ զյիշատակս նորա: Դադարեցուցանել զթագաւորութիւն տանն իսրայելի. Ա. Թ. Ղ. 31: Եւ. Ծ. 14: Օր. ԼԲ. 26: Ոճ. Ա. 4: *Հանգուցանելն դադարեցուցանել է ... զչարիս. Խոր. Ա. 13: *Դադարեցուցանէ զխազմն. Անդ. 14: *Դադարեցոյց զմանուկն 'ի մօրէ. Ճ. Գ: *Դադարեցուսցուք զառաջինկայ տեսուչս. Սահմ. Ա: *Զխարդ ահագինս սկսեալ՝ և 'ի նոյն դադարեցուցանէ զբանն. Ոսկ. յհ. Ա. 27:

ԴԱԴԱՐԻԿ. գ. Դադար. դադարք՝ դուզնաքեայ կամ առժամանակեայ. *Նմին իրի իսկ և զովտ անուն ունէր զդադարիկն. Կիւրղ. ծն:

ԴԱԴԱՐԻՄ, եցայ. Յ. Տ. ԴԱԴԱՐԵՄ. *Զխարդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեց. Նար. ԿԵ: *Որպէս դադարեցայք 'ի գործոց մեղացն, նոյնպէս դադարեսջիք և 'ի չար խորհրդոց. Վրք հց. Ե: *Իբր ըղձուր անհաստատս, որ ոչ դադարին յառաջին տեղի. Մխ. երեմ: *Ես ոչ դադարեցայց, կամ ոչ դադարեցից օրհնել զքեզ. Լմ. ժմ:

ԴԱԴԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱԴԱՐՈՒՄՆ. *Եւ է պարզաբար շարժութե դադարութի ներհական: Ըստ տեղւոյն, կամ ըստ որակին դադարութի. Արիստ. ստոր. Ե:

ԴԱԴԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Κατάπαυσις, ἠρεμία. Quies, requies, cessio, finis. Դադարելն. անշարժութի. հանդարտութի. հանգիստ. նիստ. կասումն. դադար. վերջ. ... *Ընթերցուածք ոչ երբէք առնուին դադարումն. Եղիշ. Գ: *Այս կարգ զրուցաբանութեան դադարումն առցէ: Ի սկզբան թագաւորութեէն պարթևաց մինչև ցդադարումն: Դադարումն եղև ուսանելոց նորա. Խոր. Ա. 8: Բ. 66: Գ. 51: *Տիւրն մինչև 'ի նա յանգեալ՝ դադարումն ընդունի. Յհ. կմ. ապ: *Ո՛չ չինեալ առն սեմայ քաղաք, և ոչ զո՛ւրն դադարման. Վրդն. ծն: *Դադարմունք և պարզք (օգոց). Պորփիւր:

ԴԱԺԱՆ, ի, աց. ա. որ և ԴԱՐԺԱՆ. Δριμύς, αὐστηρός. Acer, auster, dirus. Անախորժ. տախտ. դառն. խիստ. դժնեայ. դժնդակ. ժանտ. և Տարժանելի. ... *Կեղև նռան՝ դաժան 'ի վերայ ունելով զհամն. Նիւս. Նար. եր: *Երկու պտուղք, մին անոյշ, և մին դաժան. Եղնիկ: *Անուշացուցիչ ամենայն դաժան և դառն ճաշակաց. Յճխ. Ղ: *Հոտ դաժան. Ոսկ. ...: Վրք հց. Ե: *Դաժան մեղք, յանցանք, գեհեան, դաշիճ, դև. Սեբեր. Ե: Բենիկ: Լմբ. ծղ: *Դեղք դաժանք: Դեղովք ոմանք դաժանօք: Ի գառնաւորէ դաժանէ. Ոսկ. ես: Բրս. պհ. Ա. Բ: Իսկ Ոսկ. յհ. Ա. 33. *Ծանր և դաժան գործս » . յն. Ἐπίπονος, աշխատանական, կամ բազմաջան:

ԴԱԺԱՆԱԲԱՐՈՅ կամ ԴԱԺԱՆԱԲԱՐՈՒ. ա. Դաժան բարուք. ժանտ. անզգամ. ... *Բռնակալս և զվանականս մերկացուցանէր, և զանհաւատս զի դաժանաբարոս էր. Ար. ...:

ԴԱԺԱՆԱԲՈՅՍ. ա. Որոյ բոյսն է դաժան. խիստ. դժնդակ. *Զփուշն դաժանաբոյս. Նար. Իւ:

ԴԱԺԱՆԱԳՈՅՆ, գունի,ից. ա. որ և ԴԱՐԺԱՆԱԳՈՅՆ. Πικρότερος, χαλεπώτερος. Acerbior. Առաւել դաժան. դժնդակագոյն. դառնագոյն. խստագոյն. *Դառն մահ մանկութեան, որ քան զամենայն մահ դաժանագոյն էր: Անկանել 'ի փառացն քնի քան զամենայն թշուառութիւնս դաժանագոյն է: Եւ որ քան զամենայն դաժանագոյն է. Ոսկ. Ս. Ա. Գ. 23: Ն. Եփ: *Նոյն սովորութե է և առ հայասանեայս ևս դաժանագոյն (կամ դարժանագոյն). Լմբ. առ ռուբ: *Դեղս դաժանագոյնս ըմպեցեն. Սարգ. Ա. յհ. Ջ: *Հողմ դաժանագոյն (կամ դժնդակագոյն). Մխիթ: *Դաժանագունից տեսութեցն ոչ կամիմ կարճառակից լինել. Անյ. պորփ:

ԴԱԺԱՆԱԿԱՆ. Տ. ԴԱԺԱՆ. *Զկնի դարձին՝ առ նոյն դարձ դաժանական. Նար. ԽԷ: *Քան զոր լինչ այլ ամբարշտութիւն մեռասող և դաժանական. Լմբ. հանգ:

ԴԱԺԱՆԱՀՈՏ. ա. Դաժան հոտով. ժանտահոտ. ժահահոտ. *Գետս դաժանահոտ. Լմբ. 'ի Գր. պտղ: *Ոգեպատա պղտորութբ, դաժանահոտ մահաբեր երկամբք. Նար. ԺԳ: *Դաժանահոտ պտղութիւն ուրախացուցանէ զդեւս. Կլիմաք:

ԴԱԺԱՆԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσωδία. Graveolentia. Հոտ դաժան. ժահահոտութի. *Ո՛չ տեսանես զարեգակն 'ի վերայ աղտեղութեց ծագեալ ... և 'ի դաժանահոտութիւն ոչինչ վայելեալ. Բրս. ծն:

ԴԱԺԱՆԱՍԱՍՏ. ա. Խիստ և սաստիկ. դժնդակ և ահարկու. *Վերայօ զհարուածս դաժանասաստս. Բենիկ:

ԴԱԺԱՆԱՏԵՍԱԿ. ա. Ժանտ և դժնդակ տեսլեամբ. դժոխատեսիլ. *Դաժանատեսակ իժիցն. Ոսկ. Ղ:

ԴԱԺԱՆԻՄ, եցայ. չ. Δυσχεραίνομαι. Aegre fero. Դժկամակիլ. դժուարիլ. դառնանալ. ... *Ոչ դաժանեցաւ, և ոչ թողեալ փախեաւ. Ոսկ. յհ. Ա. 31:

ԴԱԺԱՆՄԱՆՔ. (եթէ չկայցէ վրիպակ գրչի,) Դնի փոխանակ յն. ձայնիս Βράβυλον, ... որ է ազգ չլոռասի կմ սալորի՝ Դամոն դամասկեան կոչեցեալ. *Ո՛չ 'ի դաժանմանս ինչ, և կմ 'ի կաղնիս, կամ 'ի նոյնպիսի պտղոցն վայելմունս լինելով. Նիւս. եր:

ԴԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԴԱՐԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. Դաժանն գոլ. անհամութիւն. տտղութի. դառնութե. դժնդակութի. խստութի. ... *Արմատ 'ի վեր բուսեալ դառնութեան և դաժանութե » . յն. լեղւոյ և դառնութե. Օր. ԻԹ. 18: *Թթուութի և դաժանութի ծառոց: Դաժանութիւնք արմատոց և բուսոց. Վեցօր. Է: Յճխ. ԾԳ: *Դաժանութի առիւծու, օձին, հարուածոց, հերձուածոյ, մեղաց, դժոխոց. Եղիշ. ԳԳ: Յհ. կը: Լմբ. առ ռուբ: Նար: Բենիկ: *Մշակք վարձու յուսով տանին զդաժանութի աւուրն. այսինքն զտարժանութի կամ զխստութի. Լծ. ռոհմ:

ԴԱԼ, ի. գ. որ և ԴԱՑԼ. Πύος, πυός. Colostrum, colostra. Առաջին կաթն մօր. աղուաշ, ..., ...: Բծշկր: *Զի դալն մօրն այրէ զգութ աղեաց իւրոյ 'ի բորբոքել սիրոյ մանկանն 'ի սիրտ մօր իւրոյ. Եփր. ԷԼ: *Դալն կաթինն այրէ ըզգութ մօրն. Վրդն. ԷԼ:

Իսկ Երզն. քեր. *Ոչխար կմ որջառ... դալին, ...

ԴԱԼԱԼԻԿՔ. Տ. ԴԵՂԼԵՂԼԻԿՔ։

ԴԱԼԸԿԻՄ, եցայ. չ. Աշխատիլ. ճգնիլ. հեծիլ. հայթայթել. *Նայեսցես ընդ ծիծառն անշառ և միանձն, անուանեալ փորձ գալակիցն, ունիր զօրութիւն առնլեալ գալար անձին. Վէցօր. է։

ԴԱԼԱԳՐ. գ. Ըստ Հին բռ. Տապար. (ծ. լտ. փոլատրա.) Dolabra. յն. Ἀξίνη. լծ. հյ. կացին։ Տապար պատերազմական, թ. թէպէր. կամ Միտաայրի սուսեր, սակր, գանակ մեծ. *Փաղանեան, խազ. գալապր, մարտացու, վաղակաւոր, սուսեր, նիզակ. Թր. ԹԷր։

ԴԱԼԱՐ, ի կամ ոյ. ա. Χλωρός (յորմէ չլրասս). Viridis. Առոյգ և կանաչ. զուարճ. խանաչ. եէշիլ, եօշիլ. (լծ. հյ. դալ, ատաղ. ճեաղ. թ. փոշ. յն. Βρύλλος. խտ. ճիւղեօ.) *Խոտ, փայտ, գաւազան դալար. Ծն. Լ. 30։ Առակ. ԺԱ. 25։ Եզ. ԺԷ. 6։ ԻԱ. 23։ Մրկ. Զ. 39։ Եղիշ. ԺԷ. 24։ Ի. 47։ Ծն. Լ. 37։ *Դեղ դալար 'ի դաշտի։ այլ ձ. լոկ. դալար. յն. դալարի. Թուղթ. ԻԷ. 4։ *Գանձարկանքն դալարօք. Ճ. Ա։ Հ=Ց. դէկ. ծԶ։ *Ոլոռն դալար. Վրք հց. Է։

Եւ Ὑγρός. Humidus. Նոր. խոնաւ. կակուղ. ջերմ. թաց, թարմ. թաժէ. *Ջրօք դալարովք։ Ջիր դալարս. Դփ. ԺԶ. 7. Ն 8։ *Զդալարն զչոր խորտակաց հանդամանս և զօրէնս. Ոսկ. մ. Գ. 17։ *Միս դալար. Վէցօր. Զ։ *Հաց դալար. Վրք հց. Ժ։ *Բեր դալար թուղ.. անապղթուզս, որ գեռ դալար է, և ոչ կարծր կաթնն. Ոսկեփոր։ *Դալար մանր ձուկն։ Դալար գինձ. Մխ. բժշ։

ԴԱԼԱՐ. գ. իբր Դալարի. խոտ. բանջար. Χόρτος, χλοή. Foenum, gramen, viride germen. եէշիլլիք. *Ի դալար վայրի և 'ի ցօղոյ երկնից հանգիցէ. Դան. Դ. 12. այսինքն 'ի խոտ երկրի, որպէս ասի զկնի։ *Զամենայն դալար խոտոյ. Յոյփ. Է. 7։ *Իբրև զցօղ 'ի վերայ դալարոյ. յն. խոտոյ. Առակ. ԺԹ. 12։ *Օրինակաւ դալարի և ծաղկաց. Կամրջ։ *Ի մէջ դալարոց ծաղկածին վայրից. Նար. Կ։ *Դալարիւք (կամ դալարովք) միայն կերակրեալք. Վրք հց. Է։ Լմբ. սղ։ *Մինչև... 'ի դալար մի որ եղանէ 'ի դալարուտ պահանջի՝ որ արկեալ է յորմ. Եփր. Բգ։

ԴԱԼԱՐԱԲԵՐ. ա. Χλοηφόρος. Viridia gramina ferens. Բերող յիւրմէ կամ յինքեան զդալարի և զդալարութիւն. խանանչէն բոոյընօղ, խոտ խանանչոյն ունեցօղ. *Ի վերայ բուսոյ և դալարաբեր երկրի։ Ի հրոյն դալարաբեր լինել արգելեալ. Փիլ. Նխ. Բ։ *Եւ փայլ դալարաբեր հայրական ծոցանին ծաղկին. Նար. խաչ։ *Միւսանգամ երկիր դալարաբեր լինէր (յետ ջրհեղեղին). Եղիշ. ծննդ. Դ։ *Յօղով հոգւոյն երկիր դալարաբեր լինել. Սէբ. սղ։ *Դալարաբեր արմտաւք, բոյսք, բանջարք. Ճէ։ Ճ. Ա։ Լոփ. ԺԷ։ Եղիշ. Է։

ԴԱԼԱՐԱԲԵՐ ԼԻՆԵԼ. չ. } Բերել յիւրմէ
ԴԱԼԱՐԱԲԵՐԵՄ, եցի. }
դալար բոյս. բուսուցանել. վերընձիւղել. *Դալարաբեր լինել զարգարութեան սերմանց. Ոսկ. ղկ։ *Դալարաբեր լինել քաջամարդիկ և յոգնապատիկ վարուց առաքինութեան. Ոսկեփոր։ *(Գաւազանն ահարոնի) որ իբրու ցամաք գոլով նոյն ժամայն խոկ դալարաբերեաց. Անյաղթ. բարձր։

ԴԱԼԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Բերելն յիւրմէ կամ յինքեան զդալարի. *Դալարաց դալարաբերութեն, ծառոց պտղաբերութեն. Փիլ. յուշ։

ԴԱԼԱՐԱԲՈՅՍ. գ. Բոյս դալար. *Սատուցանէ զամենայն դալարաբոյս խոտոյն. Եղիշ. Է։

ԴԱԼԱՐԱԲՈՅՍ. ա. Բուսուցանող զդալարի, կամ ուր դալարի բուսանի. *Վայր դալարաբոյս՝ կանաչացեալ ծաղկաւէտին. Մագ. ոտ. ճանապ։

ԴԱԼԱՐԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ դալարութեամբ. կանաչագեղ. *Իբրև զխնձոր զուարճացեալ 'ի վերայ բարձրաբերձ դալարագեղ ծառի ճղաց ծառոյն. Վրք ոսկ։

ԴԱԼԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ա. ունել դալար, և խոնաւ. Ὑγρός. Humidus, liquidus. *Զդալարագունիցն ըղվաճառութիւն, և ոմանք զզնելն արտասուեն. Գրոց. օրին. Է։

ԴԱԼԱՐԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Զարդարիլն դալարեօք. կանաչազգեստ լինել. *Երկիր զօրենոյ գինւոյ և իւղոյ, ճարտարանանց դալարազարդութեան, և բոլորովին խոկ ըղձալի. Սհկ. խոս։

ԴԱԼԱՐԱԶԳԵԱՑ. ա. Որ զգեցեալ ունի զդալարութիւն. դալարաբեր. *Զծեր բայեալ եղեգն փոխաձևել առ դալարազգեաց ձևս. Ոսկ. յառեփես։

ԴԱԼԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Դալար կանաչ. խանանչ, խանանչէղէն. *Եւ կամ մարախի յոյժ բազմազան՝ զհիւթն ծծէ զդալարական. Ը. Եգեն։ *Յանկարծօրէն լինի 'ի դալարական բնութենէն 'ի վերայ հողային արարեալ նմա տծ. Գէննատ։

ԴԱԼԱՐԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Որ ուտէ զդալարի. խոտակեր. խոտաճարակ. *Անասնոցն դալարակերաց և անբանից. Վրթն. եւ։ *Ըստ նմանութեան արջառականացն դալարակեր լինել. Նխս. խաղ։ Փիլ. լին։

ԴԱԼԱՐԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոտակերութիւն. խոտ կամ խանանչէղէն ուտելը. *Զառակալ օդոյն ցրտութիւն, և դալարակերութեան հիւթին գիջութիւն. Փիլ. լին։

ԴԱԼԱՐԱՀԵՐ. ա. Որոյ հերքն միշտ են դալար կամ նորաբոյս. որպիսի է գեղծեալն. *Զգլուխն իւր դալարահեր կալցի. Մծբ. ԺԷ։ (որ 'ի Ղևտ. ԺԳ. 45. գլուխ մերկ ասի։)

ԴԱԼԱՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Βλαστάνω. Germino. կանաչանալ. բողբոջել, առաղարթանալ. ուռճանալ, և զուարճանալ. կանանչնալ, ծիլել. եէշիլլէնմէք. ֆիշքինմէք. *Դալարացաւ գաւազանն ահարոնի. Թուոց. ԺԷ. 8։ *Դալարացան դաշտք անապատի. Յովել. Բ. 22։ *Դալարացան դաշտք յառաջին պտղաբերութիւն և 'ի զարդ. Արլ։ *Ըստ նմանութեան ծառոց, որ ոռոգին ջրով, և ապա դալարանան. Ղ. Բարսղ։

Նմանութեամբ, Զուարթանալ, և Բեղնաւորիլ. *Դալարացեալ զուարճանան հեթանոսք. Զքր. կթ։ *Դալարացան, և ծնան զբազմութիւն։ Դալարացաւ արգանդ նորա. Վրդն. ծն։

ԴԱԼԱՐԱՊԱՀ. ա. Որ 'ի դալարութեան պահէ զբոյս. խանանչ պահօղ. *Ցամաքեալք 'ի ցօղոյն դալարապահ և 'ի պտղաբար. Վրդն. օրին։

ԴԱԼԱՐԱՎԱՅՐ. գ. ա. Դալար վայր. և Որ ինչ է 'ի դալար վայրի. *Սոյնպէս բուսոց՝ դալարավայր. կանաչ անկեալ (կամ կանաչացեալ). ծաղկաւէտ. Մագ. Ն Երգն. քեր։ *Ոչ է պատմել զհրաշատեսակ, զմեծատունկ, բուրաստան, դալարավայր վայելչութեանց զգեղեցկութիւն. Գ. Նյս։

ԴԱԼԱՐԱՐԱՐ. ա. Χλοοποιός, χλωροποιός. Herbam producens, viride reddens. Որ դալար առնէ, դալարացուցիչ. խանանչցնօղ. *Դալարարար և կենդանարար է ջուրն. Կոչ. ԺԷ։

ԴԱԼԱՐԱՑԱՄԱՔ. ա. Որ զդալար ցամաքեցուցանէ. խանանչները չորցնօղ. *Արեգակն՝ աշնանային, ծաղկաթարշամ, դալարացամաք. Գիրք. Բղխ. առ Վրկ։

ԴԱԼԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ἀναθάλλω. Florere facio, viride reddo. որ և ԴԱԼԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ դալարանալ. կանաչացուցանել. առոգորթացուցանել. նորոգել. խանանչցընել, բոռցընել, եէշիլլենմէք, բայրենմէք. *Դալարացուցանեմ (կամ դալարեցուցանեմ) զփայտ զօսացեալ. Եզեկ. ԺԷ. 24։ *Դալարացուցանել զզօսացեալ երկիր. Անան. 'ի յհ. Դ։ *Դալարացուցանել զվայրս քո ածգիտութ. Խոր. հաւ։ *Դալարացոյց, և անապական գործեաց զհոգւոյն ծնունդն. Ճ. Գ։ *Փութամ և զու արտասուօք դալարեցուցանել 'ի գիշերի զատապացեալ ոգի առ սիրովն. Ոսկ. Գծ։ *Դալարեցուցանէ զչոր զօսացեալս։ Բուսուցանէր յերկրէ զոսկերս մարդկան, դալարեցուցանէր, նորոգէր առնուր զարդարէր. Ագաթ։

ԴԱԼԱՐԵՂԷՆ, ղինի, նաց. գ. Դալարի. բանջար. խանանչէղէն. եէշիլլիք. *Զբանջարեղինացն և զդալարեղինացն. Եփր. աւետար։

ԴԱԼԱՐԵՄ, և ԴԱԼԱՐԻՄ. Տ. ԴԱԼԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. և ԴԱԼԱՐԱՆԱԼ. *Ի դալարել և 'ի ծաղկեցուցանել. Սարգ. յուդ. Բ։

ԴԱԼԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԴԱԼԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ։

ԴԱԼԱՐԻ, րւոյ, րեաց. գ. Χλοή. Herba viridis, viror, gramen. Խոտ դալար. բոյս կանաչ. բանջար վայրի. խանաչ խոտ, խանանչէղէն. եէշիլլիք, օթլաք. *Որպէս դալարի բուսցին, զուարճասցին։ Որպէս դալարի խոտոյ։ Իբրև զդալարի բանջարոյ, և զդալարի տանեաց։ Բուսուցեր զխոտ 'ի լեռինս, (և) զդալարի 'ի ծառայութիւն մարդկան, ևն։ Սոյնպէս իմա, *Ի վայրի դալարւոջ. յն. դալարւոյն։ Որպէս և Բ. Բգ. ԻԳ. 4. *Իբրև անձրևոյ դալարւոյ յերկրէ. այսինքն որով լինի դալարի յերկրէ։ *Աճէ դալարի, որ մերձ է 'ի ջուր. Նեղոս։ *Զառողջ և զանխտառ բանիցն ճարակեցուցանել դալարիս. Յհ. կմ. առ։ *Ի փշաթեռին անդոց սահման դալարոյ. այսինքն դալարւոյ. Նար. մծբ։ Տես և ԴԱԼԱՐ։

ԴԱԼԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կանաչութիւն. և Մատաղութիւն. Նորութիւն. խանանչութիւն. ճափղաղութիւն. եէշիլլիք, բաղելիք. *Զդալարութիւն իւր յառաջագոյն արձակեսցէ. յն. զնորութիւն. Եղիշ. ԽԷ. 12։ *Վասն բազում դալարութեան իւրոյ՝ 'ի բազում ամաց ցամաքի (թզենին). Եփր. համաբ։ *Դալարութիւն գաւազանի, կամ բուսոց. Լմբ. Խմ։ Վրդն. օրին։ *Դալարութեամբ ծաղկեցար գեղեցկապէս. Ը. Բարսղ։ *Նորոգումն մարմնոց դալարութեամբ մարդկան. Ագաթ։ *Նորոգումն դալարութեան զօսացելոց գնոց մարդկան. Փարպ։

ԴԱԼԱՐՈՒՏ. ա. Ուր գոյ դալարութիւն. դալարական. դալար. *Որ առ օրէն բուսանի, և եղանէ 'ի դալարուտ պահանջի՝ որ արկեալ է յորմ. Եփր. Բգ։

ԴԱԼԱՓԻԼ. ա. Բառ անյայտ, իբր Դալարափուլ; կամ իբր Փլուցիչ սրտի. ահաբեկ. *Բազմաձայն փողով, դալափիլ գաշնամբ. Գիրք. Բղխ. առ Վրկ։

ԴԱԼՆԿՈՏ, ի, աց. ա. Ախտաժէտ՝ որ ունի զդալուկն. սարըլըգլը. *Լերդացաւի և դալնկոտի գինի մատուցանէ. Եփր. աւետար։

ԴԱԼՈՒԿՆ; լկան. գ. } Ἴκτερος. Icte-
ԴԱԼՈՒՆԿՆ, լնկան. } ritia, morbus

regius. Ախտ գեղնացաւի. գեղնացաւութիւն. արքական. ռոյալէ, էրէքան. Տես Ղեւտ. ԻԳ. 16։ Բ. Թ. Ղ. 28։ Երեմ. Լ. 6։ Ամովս. Դ. 9։ *Մահ լինիցի, կամ թէ հրայրեացք, կամ դալուկն, կամ ժանգ. Գ. Թգ. Ը. 37։ Ա՛յլ է և ԹԱԼՈՒԿ, զոր տեսցես։

ԴԱԿՈՒ, ուի, ուաց. գ. որ և ԴԱԿՈՒՐ. (լծ. պ. տէհրէ.) Գործի հիւսանց և մշակաց տապարաձև. թէշէ, գալթաքէշէ. Տես և զբառս ԴԱԼԱԳՐ, ՍԱԿՐ, ՈՒՐԱԳ. *Ըզդերանդի և զմանկաղ, և զդակոււ և զուրագ. Ոսկ. Մ. Բ. 27։ *Զայն դակուացն և բախումն խմբիցն առ 'ի հեղուսել զփայտան (տապանին). Ածր. Ա. 1։ *Մուրճք և սղոցք և դակուք և ուրագք. ՃՃ։

ԴԱՀ. գ. որ և ԴԱԽ. Հնութեամբ անգացեալ, և պակասեալ 'ի փափկին մատաղութէ. խարբ, պայաբ. *Զմատաղաշուռն, և ոչ զդահն. ԵՆ. Վեփկ. ԿԲ. տես և ԾԷ. ՅԷ։ ուր և կայ ԴԱՀԱՆԱԼ. խարբլանմագ. ԴԱՀՈՒԹԻՒՆ. խարբլըգ։

ԴԱՀԱԴՐԱՄ. գ. պ. տէհտրէմ. Տասնդրամեան. ծիլագ, ոնրուտ։ Խոր. Ճ։

ԴԱՀԱԿԱՆ. ա. Իբր Հնագոյն. երկցագոյն. աւագագոյն. *Դահական կերպ զուարճացեալ փառօք, և ուռճացեալ իմաստիւք. Ոսկետոր։

ԴԱՀԱՄՈՒՆՔ, մանց. գ. Δῶμα. Donum. ἀνάθημα, donarium Deo in templo suspensum. Նուէր. ընծայ. տուրք, մանաւանդ յուտելեաց և յըմպելեաց. և Կաշառք. (լծ. թ. տահամ. եբր. մէխէմ, որ է հաց, և կերակուր.) *Զպատարագս իմ, և զդահամունս իմ, և զընծայս իմ։ Զպտուղս ձեռաց ձերոց. և զդահամունս ձեր. Թուոց. ԻԸ. 2։ Օր. ԺԲ. 11։ *Զերեսելի դահամունս պատարագաց մերոց. Գ. Դ. Գ. 11։ *Որպիսի դահամամբք մոլից ընդ միտ բարերարին. Սեբեր. Ե։ *Պարտ է նմա անարատ լինել. այսինքն պարգևովք և դահամամբք ուրուք նա մի կապեսցի. Եփր. Ա. փիմ։

ԴԱՀԱՆԱԿ, կամ ԱԿՆ ԴԱՀԱՆԱԿ. գ. պ. տէհնէ, տէհնէճ, տէհէնէճ. յն. պէսպէս. Πράσινος, ἄνθραξ, σαρδόνιξ. Քար պատուական, որպէս ազգ շափիղայի կամ զմրխտոյ, կանաչ և դեղին, 'ի գոյն պրասի և դդմենի. տաճ. էշգուզ, կէօք էշգուզ. բայց շփոթի և ընդ Սարդիոն, և ընդ Սուտակն. Տես Ծն. Բ. 12։ Տօբ. ԺԳ. 22։ *Շափիղայդ՝ դահանակ ակն է։ Գոյն դահանակ ական. քանզի դեղինք են՝ որ 'ի վարժս կան. Փիլ. այլաբ։ *Դահանակ շափիղայն է, և է ծիրանեգոյն, և դիպակ 'ի սեաւ, դեղին առիք ունելով. Վրդն. ծն։ *Զմրուխտն կանաչ է դեղնագոյն. և սա է դահանակն. Տօնակ։

ԴԱՀԵԿԱՆ, ի, աց. գ. Δηνάριον, νόμισμα, δραχμή, χρύσεος. Denarium, nummus, եւ. Դրամ ոսկի կամ արծաթի՝ իբր տասներորդ մասն չափոյ իւրք մեծի կամ փոքու. որ և ԴԵԿԱՆ, ԴԵՆԱՐ. (լծ. ընդ պրս. յն. և լտ. բառս.) Առ մեզ վարի որպէս ռմկ. ֆլօրին, խառատաղ, եւ. և ըստ Մխ. տփ. *Դահեկանն վեց դանկ է »։ Այլ 'ի Սբ գիրս դնի փոխան ամենայն ազգի դրամոյ։ Երբեմն որպէս յն. փռոխմ, այսինքն Դրամ, և Տրամ. Ծն. ԻԴ. 22։ Ա. Թ. ԻԲ. 7։ Նեեմ. Է. 72։ Երբեմն որպէս խոքոէօս, այսինքն Ոսկեղէն. Ծն. ԻԴ. 22։ ԼԷ. 28։ ԽԵ. 22։ Գ. Թգ. Ժ. 16։ Թուոց. Է. 86։ Երբեմն որպէս դինարիոն, Դենար. տահնոց. Մտթ. ԺԸ. 28։ Ի. 2։ ԻԲ. 19։ Մրկ. Զ. 37։ Երբեմն որպէս նօմիսմա, Նոմիսմա, դրամ. Մտթ. ԻԲ. 19։ Ա. Դ. ԾԵ. 6։ *Ունէր արկղ մեծ՝ լի դահեկանիւ։ Դրոշմ զպատկեր արքունի 'ի դահեկանի. Վրք հց. Է. Ն ԻԱ։

ԴԱՀԵԿԱՆԱՀԱՏ, ի, ից, կամ աց. ա. Այն՝ որ դահեկան հատանէ ապախտ, կամ հատանէ մասն ինչ յարքունի դահեկանէ. տուփ ոփան փարօղ, կամ ոփան կէրօղ. փօլպազան. *Իսկ դահեկանահատացն, և դրամակափիցն զձեռսն հատանել. Մխ. դտ։

ԴԱՀԻՃ, հճի, ճաց. գ. Δήμιος, βασανιστής, ὑπηρέτης. Carnifex, tortor, apparitor, եւ. Պաշտօնեայ ատենի. կալանաւորակալ. տանջիչ պատժաւորաց, և մահապարտ մահու. հաւասս, ճէլլատ. Տես Դ. Թգ. ԻԱ. 14։ Մտթ. Է. 25։ ԾԸ. 34։ Մրկ. Զ. 27. եւ։ *Զատաւորութեան դահճօք վճարէ. Վրդն. ծն։

Լայնաբար, որպէս նեղիչ մահուչափ. թշնամի կենաց. զուլիմ, ճէզգար. *Իբրև դատաւորի և քաղաքի և գնդի մատնիչ և դահիճ։ Մի զարհուրիր դու 'ի չարաչուք դահճէ այտի. Բ. Դ. Է. 8։ Է. 29։ *Դահիճ՝ տիկնոջ մերում. Վրք հց. ԾԴ։

ԴԱՀԼԻՃ կամ ԴԱՀՂԻՃ, լճի, ճաց. գ. պ. տիհլիզ, տէհլիզ. թ. տահլիզ, տէհլիզ. Παστοφόριον. Curia, aula. Սրահ վարագուրաձևից. սենեակ ընդարձակ յարքունիս կամ յապարանս ուրեք. դիւան. օտա, տիվանխանէ, տէրլէկ, արզ օտասը. Տես Երեմ. ԼԶ. 4։ Եզեկ. Խ. 18. 38։ *Դահլիճ, սրահ վերնատան. Մխ. երեմ։ *Նստաւ 'ի ներքին դահլիճն, որ էր հրապարակ մեծամեծացն. Եղիշ. Է։ *Հրամայէ ունել զնա, և 'ի դահղճին պահել. Խոր. Գ. 55։ *Երգիցս որդիք կորխայ. պահէն սուրբ զդահլիճ մաշկին. Ոսկետոր։

ԴԱՀՃԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἀρχιδεσμώτης. Princeps captivorum. Ἀρχιμάγειρος, princeps coquorum. Պետ և գլուխ դահճաց, կամ պաշտօնէից ատենի. հասսա պաշը, ճէլլատ պաշը. եբր. սարթապախիմ. ըստ յն. նաև աշճը պաշը, և խասսաղ պաշը. Տես Ծն. ԼԷ. 36։ ԼԹ. 1։ Խ. 4։ ԽԱ. 10. 12։ Դ. Թգ. ԻԵ. 8։ Դան. Բ. 14. և այլն։ *Մատուցին և նոքա զպարանոցս առաջի արոյ դահճապետին։ Եկն դահճապետ մի արքունի. Եղիշ. Է. Ը։ *Առաքեաց զիննուորս դահճապետօք հանդերձ. Ճ. Ա։

ԴԱՀՈՒՃ. գ. Բառ անյայտ, որ թուի Որս 'ի պէտս դահամանց կամ խորտկաց. և կամ առանձին անուն երէոյ. (լծ. յն. փոխ կամ փէօ, որ է խորտիկ.) *Ոչ ունելով (յունաց) ճէ, յորջորջեն զդահուճն դահուծ (կամ տահուծ). Մագ. Ն Երզն. թէր։

ԴԱՂՁՆ, ձին. կամ ԴԱՂՁ, ի. գ. Ὀρείγανον, ος. Origanum, us; mentha, pulegium, calina. Անանուխ վայրի. ըստ ոմանց ազգ զոպայի, իբրև Զուփրակ. գօօթանոճ, ֆօօթէնկ, պօօփէնա։ Գաղիան։ Բժշկրն։ Վստկ։ *Զբայլին կրայ եթէ ուտիցէ 'ի մսոյ իժի, երթայ ուտէ դաղձն, և այնու անցուցանէ զտապ ներղութեան. Վեցօր. Ը։

Ի բառս Գաղիան ոսի ԴԱՂՁՆ դնի նաև որպէս խոտ կոչեցեալ ըստ յն. գալամինթ։

Գրիչք շփոթեն և ընդ Գաղձն, որ և ԳԱՑԼԽՈՑ. զոր օրինակ. *Մի բուսցի յայգիս մեր դաղձն մլուտակար. Ճ. Բ. որ 'ի Ե. լաւ ևս գրի գաղձն։ Նոյնպէս և 'ի Մեսր. երէց. *Պատատեալ դաղձն մլուտակար զոտից գրաստուն։ Զանպատշաճ բուսանել դաղձինն մլուտակարի ». փոխանակ գրել, գաղձն, գաղձին։

ԴԱՂՄԱՏ, կամ ԴԱՂՄԱՏԱՑԻ. Բնակիչ դաղմատիոյ, այսինքն լեւրիկիոյ. ռմկ. ըշկլաւօն, խըրվաթ. այլ քանզի դաղմատիա է կողմն եւրոպիոյ մերձաւոր աւսոնիոյ, վասն որոյ 'ի մեզ եւրոպացիք կամ լատինք 'ի նոյն անուն կոչին. և ըստ այսմ 'ի հին բռ. գրի. *Դաղմատ. ֆռանկ, կամ փռանկ »։

ԴԱՂՄԱՑ. Իբր Դաղմատական, կամ լատինական. *Մարկոս 'ի հռոմ գրեաց 'ի բերանոյ պետրոսի առաքելոյն դաղմատ լեզուաւ, որ է հելլենացի (խմա հռովմայեցի). Տօնակ։

ԴԱՂՄԱՏԵՐԷՆ. մ. Իբր Լատիներէն. հռովմայերէն. Ῥωμαϊστί. Latine. Յհ. ԺԹ. 20։ *Դաղմատերէն. հռովմայեցիք են. Ճ. Գ։

ԴԱՄ. դամք. գ. պ. տամ, տամօր. Ցանց. ուռկան. թակարդ. հարք. ող, չէպէքէ, տուզագ. *Մեծ ուռկան որսոյ ... յանկարծակի դտաւ ծերն և աշակերտք իւր 'ի դամս յայն. Վրք հց. Ճ։ *Վարագոյրն ... դամ նկարեալ են. Ոսկետոր. (իբր ցանցաւորան։)

ԴԱՄ. իբր ռմկ. տէմ. Նուագ ձայնի, կամ ձայնակցութի. որ 'ի հին բռ. բացատրի. *Դամ, ուժգնաձայն »։

ԴԱՄԱՌԻԼ. ռեալ. չ. Իբր Պաշարիլ 'ի դամս, կամ շուարիլ, յիմարիլ. դումարիլ. յն. շլանալ, կուրանալ. *Կրկին մթով մթանան, 'ի մտացն ցնորից դամարեալք. Ոսկ. մ. ա. 20։

ԴԱՄԱՐՃԱԿ, ի, աց. գ. Եթէ չիցէ սխալ գրչի, է (որպէս յն. փիմօ, կամ լտ. փօրֆա,) Ամբոխ. խումբ. հոյլք. *Որպէս իմաստասէր խօսել և գործել, և չխորհել, և խօսել այդպէս 'ի մէջ դամարճակաց ժողովրդեանն. Վրք ոսկ. այլ ըստ ձեռ. գրի. *Ի մէջ դեմակաճաց ». իբր ունկնդրաց եկեղեց 'ի լուր բանից իւրոց։

ԴԱՄԲԱՆ, ի, աց. գ. Τύμβος. Tumba, tumulus. որ և ԴԱՄԲԱՐԱՆ. Տապան. դիր հանգստեան. գերեզման երևելի. չիրիմ. Թիւրպէ. *Ի գրից դամբանէ չիրմի եղբօր հօրն իւրոյ։ Ի դամբանի գոլով երկրաւոր՝ ընդ բարձրելոյն գտաւ միաւոր. Նար. խչ. Ն ԺԹ։

ԴԱՄԲԱՆԱԳԷՇ. ա. Ի դամբանի դէշ եղեալ. 'ի տապանի նկարեալ. *Դամբանագէշ (կմ դամբանագէշ) պղծուհի. ՃՃ։

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τυμβεῖτος, τυμβίδιος. Sepulcralis, funebris. Գերեզմանական. արձանական. ողբերգական. *Դամբանական ձայն, տաղ, ճառ. Մագ. Ա. Ղ. ԾԴ։ Գր. փղ. տաղ փոփ։

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆՆ. } գ. τὸ Ἐλεγεῖον,
ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ ԵՐԳ. } τὰ ἐλεγεῖα. Carmen elegiacum. κηδεία, funeratio. Եղերերգութի. *Վերծանեցուք ... զդամբանականն ուժգնակի. Թր. քեր։ *Զդամբանականն, որ է գերեզմանականն. Երզն. քեր։ *Զգեստք իսկ դամբանական երգոցն՝ ոչ պատկեք վայելեն թերևս, և ոչ ամենահուռն զարդք. Պղատ. օրին. Է։

ԴԱՄԲԱՐԱՆ, ի, աց. Տ. ԴԱՄԲԱՆ. *Ցարկս իւրեանց իբրև 'ի դամբարանի թաղեցան. Յհ. ԿԲ։ *Անորիշ մնան 'ի դամբարանսն. Լմբ. Ծղ։ *Մինչ հարսն յառագաստի, փեսայն 'ի դամբարան հրաւիրի. Սկևռ. ԼՄԲ։ *Դամբարանն, այսինքն գոռնանոց՝ է մերձ 'ի նոյն տեղին. Մարթն։

ԴԱՄԲԱՐԱՆԵՄ. եցի. ն. Τυμβεύω. Tumulo. Թաղել. դնել 'ի տապանի. *Պատուով անդ զամենեսին դամբարանեաց։ Անդ 'ի վանքն իւր դամբարանեցաւ. Մարթին։ *Ի Սբ ուխտին դամբարանեալ.

որ է գրաւական անուն ձայնեալ. Վ. ահր. վկայ։

ԴԱՄՈՆ, ի. գ. Κοκκόμηλον. Prunum. Աղէ ասորոյ՝ մանաւանդ Դամասկեանն կոչեցեալ. շամ էրիկի. (այլ է և տանձ հինփի.) Տե՛ս և ԴԱՄԱՍԿՈՍՏԱՆԻ։ Դաղիան։ *Սալոր և դամոն և ծիրան ամառնայինեցան, թէ ընդէր զատամանս հայրուն. Մխ. առակ։ *Լուծումն, հովութի, և քաղցրութիւն դամոնի. Ոսկեփոր։ *Ցաղագս դամոնի։ Առ զդամոն, զոր այլազգիքն պարատող երիքի ասեն։ Դամոն թազայ կամ չոր. վոփի։ Ի նոյն անուն կոչի և ծառն. կամ լաւ ևս, ԴԱՄՈՆԻ, Նւոյ. Κοκκόμηλος. Prunus.

ԴԱՅԵԱԿ, եկի, կաց. գ. (իգական.) ή Τροφὸς, τιθήνη, τροφεύουσα. Nutrix. պ. փայէ. յոյն. փայէկեան. թ. տայէ. (լծ. հյ. գիել.) Կին սնուցիչ կամ կաթնատու զաւակի այլոց. մանկակալ. սնուցիչ, դաստիարակիչ. ծծմայր. սնուցանող, փափա. (իսկ դայեկ կամ դահեկ ասի ռմկ. նաև մանկաբարձն, այսինքն ծնուցիչն.) եբր. մէյնէքէթ, այսինքն կաթնատու. Տե՛ս Ծն. ԼԵ. 8։ Ել. Բ. 7։ Դ. Թգ. ԺԱ. 2։ Ա. Թես. Բ. 7։ կամ եբր. օմէնէթ, կին գիեցուցիչ. Հռութ. Դ. 16։ Բ. Թգ. Դ. 4։ *Զբոլոր խել յոյսս ոչ դանդաղիմ մայր կամ դայեակ ասել խմաստից. Խոր. Ա. 1։

ԴԱՅԵԱԿ. (արական). ό Τιθήνος. Nutritius, educator. Դաստիարակ. հոգաբարձու. մանկածու. եբր. օմէն. Տե՛ս Թուոց. ԺԱ. 12։ Դ. Թգ. Ժ. 1. և 5։ Եսայ. ԽԹ. 23։ *Բաա՝ որ նախապետն էր ազգին առհասարակ առհմին, դայեակ սնուցիչ Թագաւորին վարագդատայ. Բուզ. Է. 35։ *Ընդրէ առնէր բերում դայեկին (կամ դայեկանին) բառայ. անդ. 37։ *Դայեակն՝ որ սպրեցոյց զնա, խոյ կոչէր. Եւս. քր. Բ։ *Զիարգ բարւոյն արարած՝ չարին աւարառեւոյ դայեակ մեռալ՝ սնուցիչ լինիցի. Եղնիկ։ *(Քահանայն կոչի և) դայեակ՝ առ 'ի սնունդ հոգեորական որոց մանկութե. Սարկ. քհ։

Եւս և ամենայն Դարմանիչ, բուծիչ. *Նոյն արարածք՝ որ դարմանիչք առնին... յորժամ յղփանայ (մարդն)... օրինադիրն յայնժամ զնոյն դայեակս զայրացուցանէ, և նոքօք խրատէ. Յճխ. Է։ *Հեշտութի դայեակ յաւիտենական որդանն. Մագ։

ԴԱՅԵԱԿՈՐԴԻ. Տ. ԴԱՅԵԿՈՐԴԻ։

ԴԱՅԵԿԱԲԱՐ. } մ. Իբրև զդայեակ.
ԴԱՅԵԿԱԳԼԽ. } *Դայեկաբար սնուցանել. Գ. Դ. Գ. 9։ Փիլ. յոբ։ Կորիւն։ Մամբր։ Պիտ։ *Սնուցեր դայեկապէս. Նար. Է։

ԴԱՅԵԿԱՄՆՈՒՆԴ. ա. (որ ըստ հին ազ. դայեկասուն.) Ի նոյն դայեկէ սնեալ. սննդակից. դայեկորդի. կոխնեղբայր. *Վասն եղբարց և որդւոց և սիրելի դայեկամնունդ բնակչացն. Եղիշ. Բ։

ԴԱՅԵԿԱՏՈՀՄ. ա. Տոհմակից համարեալ միջնորդութ. նոյն դայեկի. դայեկանունդ. *Վասն դայեկատոհմ միաբանութ սիրոյն. Գ. Դ. Է. 18։

ԴԱՅԵԿԵՄ, եցի. ն. Τιθηνέω, μαιεύομαι. Nutrio, obstetricor, foveo. Որպէս դայեակ գիեցուցանել, դարմանել, սնուցանել. դաստիարակել. հրահանգել. *Երախայքն տակաւին հայրականօքն բանիւք դայեկեալք։ Արքայազանիցն ամենիմաստ հանճար նախ դայեկէ զնոսա ներգործականաւ կերպարանս։ Երգ և ընթերցմամբ զանկատարան դայեկեն առ կենդանաւոր որդեգրութեան. Դիոն. եկեղ։ *Հայ-

բարբառ մեծութբ զվարկն հաստուցանելով դայեկեն. Պիտ։ *Ծառայել ականն երկիւղիւ, 'ի մարգարէէն դայեկեալք. Նոնոս։ *Միջնորդաւ խմն դայեկեն (առակգք). Առ որս. ԺԲ։

ԴԱՅԵԿՈՐԴԻ, կմ ԴԱՅԵԱԿՈՐԴԻ. գւոյ, ւոց. գ. Σύντροφος. Collactaneus, una educatus. Որդի համարեալն դայեկի իւրոյ, կամ իբր հարազատ զոյգ ընդ այլում. դայեկամնունդ. միամնունդ. սննդակից. կոխնեղբայր. սւտ գարտաշը, հէմշիր. Տե՛ս Ա. Դ. Ա. 7։ Բ. Դ. Ը. 29։ Գծ. ԺԳ. 1։ *Պատուէ զիւր դայեակորդին զմանդակունին արտաւազդ. Խոր. Բ. 79։ *Առաքեաց զիւր դայեակորդին. Փարպ։

ԴԱՅԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և գործ և դարման դայեկի. ծծմայրութի. փայէլըգ, դէտէլիկ, մէհանմ. *Դայեկութե դարմանք մեզ (յերկրէ) ըստ նմանութե կաթին 'ի մօրէ. Ագաթ։ *Ակամայ դայեկութեամբ սնուցանէր զնա. Եղիշ. Է։ *Ընկալաւ զդայեկութի սննդեանն. Ճ. Ա։

ԴԱՅԵԿՈՒԹԻՒՆ. որպէս Դայեկորդիութի. սննդակցութի. հէմշիրէլիք. *Եթէ 'ի բուն դայեկութին՝ վասն պատուական օրինացն ոչ խնայեաց 'ի նա, որչափ ևս 'ի ձեզ յօտարաշխարհիկս. Եղիշ. Է։

ԴԱՅԼ. Տ. ԴԱԼ։

ԴԱՅԼԱՅԼԻԿՔ. գ. գրի և ԴԱԼԱԼԻԿՔ. Τερέτισμα. Sonus musicus. Μονῳδία. Cantio solitaria. Երգ երաժշտական. տաղ. քաղցրաձայնութի. առանձին գեղգեղութիւն. խաղման յան, խաղ. ԹԷրէննիւմ. (կայ և այլս. տոլամ, տոլաղ. ձայն, հնչիւն.) *Ո՞վ եա ձայնան 'ի վերայ ստոց զերգան և զդայլայլիկս. Առ որս. Է։ *Ներդաշնակապէս, այսինքն զդայլայլիկան նման ամին թեթեւս ընթացուցանել։ Ըստ նմին խորհրդոց և ստեղծանին ամենայն դայլայլիկքն հագներգութե. Մագ. քեր։ *Զգուսանական դայլայլիկան. Երզն. քեր։ *Դայլայլիկք ('ի գիւղի), արբեցութիք. Ոսկ. Գծ։ *Իսկ երաժշտականին՝ այլ խիկ առ դալալիկսն, և նմանականսն։ Որ պաբերգողն են, և դալալիկսն, մի(գլխաւոր), ոչ նուազ, քան ելթէ երեսուն ամաց լինելով. Պղատ. օրէն. Ղ։

ԴԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Μαχαίριον, ἐγχειρίδιον. Culter, cultellus. Գործի հատանելոյ 'ի մասունս մասունս, որպէս թէ՝ հատ հատ, տանէ տանէ. կորոց. սուր փոքրիկ. պըչագ, պըչագ. *Եդին դանակ նմա, որպէս զի հատցէ և կերիցէ. Բուզ. Է. 7։ *Ընդէր արկ յակումբ իւր 'ի վերայ վիմին. մայթ էր և դանակաւ նշանակ ինչ առնել։ Թէպէս չունէր դանակ. զիւղն զխարգ ունէր. Կիւրղ. Ծն։ *Որպէս ոք ըզդանակ առնայ վասն զհաց հատանելոյ, և զայլ ևս կերակուրս. Սարգ. յկ. Դ։ *Սուր դանակաւ հատանել. Ճ. Ա։ *Դիր դանակ և սուր 'ի ձեռին. Նէղոս։ *Անգ դանակք էին վասն գառին. Ոսկ. մտթ։ *Աբար յետու նաւեայ դանակս գայլախազեայ. Եղիշ. յեա։

ԴԱՆԳ, կամ ԴԱՆԿ, ի կամ ոյ, աց. գ. Իբրու չափ կշռոյ է քառորդն արծաթոյ, և վեցերորդ մասն ամենայն իրաց. պ. փանէ, (այսինքն հատիկ.) փանգ, պէնկ. *Երկու գարւոյ կշեռն դանգ մի է. Վրդն. Եւ. Ը. 19։

ԴԱՆԳ. Ὀβολός. Obolus, nummus minutus. Իբրև չափ դրամոյ՝ յետինն և փոքրագոյնն յիւրում կարգի, ոսկի կամ արծաթի են. որ և ասի ՓՈՂ. տէնկէ. որ և դրամ. ֆոլ. Փոլ, որ է փող. մանկըր, ագջէ. *Քսան դանգ է երկդրամեանն. Ել. Լ. 13։ Ղևտ. ԻԷ. 25։ *Դանգի միոյ արծաթոյ. Ա. Թգ. Բ. 38։ կմ Ἀσσάριον. As, assis, assarium. որ է Չորիր մասն ունկւոյ։ Մտթ. Ժ. 29։ Ղկ. ԺԲ. 6։ *Ոչ հատանել 'ի գնոց նորա դանգոյ միոյ. Ճ. Ճ։ *Դանկս երկուս առնում յաւուր մի 'ի ձեռագործէ, և ծախեմ 'ի պէտս իմ երկու փողս։ Երիս դանկս ոսկի։ Վաստակէր զգրամս դանկոյ միոյ (ոսկւոյ). Վրք հց. ԺԱ. ԺԴ։

ԴԱՆԿԻ ՄԻՈՅ, կամ ԵՐԿՈՒՑ, կմ ԵՐԻՑ. իբր Դուզնաքեայ. սուղ ինչ. չնչին. թեթև. մէկ էրկոս օպրլոց. իկի ագչէլիք, հաքիր, պէհաքէ. *Գանձս ամենայն բարութեան շնորհեա ինձ դանկի մի չափ 'ի քո սերմանեաց. Եփր. աղ։ *Երկու դանկօք զբոլոր որդմութե զվարձս ընկալաւ։ Երկուց դանկաց հաւասար մեղանչիցէ. Եփր. յղ. գող։ *Մարգք շաղաշոյոք, և երից դանգաց գինք. Ոսկ. մ. Բ. 12։ Տե՛ս և ԵՐԵՔԴԱՆԳԵԱՆ։

ԴԱՆԳԱՀԱՒԱՔՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Դրամաշահութի. փող կամ ստակ ժողովելը. ագչէ գազանմագ. *Խուզակք և հետաքրքիրք պատճառաց և իրաց դանգաշահութեան. Սարկ. քհ։

ԴԱՆԳԱՐԺԵԱՑ. ա. Որ արժէ դանգ մի. մէկ օպրլոց. պիր ագչէլիք. *Գայլակուրն դանգարժեայ, և ունի քար յինքեան պատուական քան զբազում տաղանդս ոսկւոյ. Եփր. աւետար. 'ի մարգարիտն։

ԴԱՆԴԱՂ. ա. Ὀχνηρός. Tardus, segnis. Տարտամ. ծանրաշարժ. յամր. յոյլ. պղերգ. վատ. թոյլ. փոփոխող, խոմիար, ծոյլ, թոււմնիթ. կէվչէկ, աղըր տէտէրէնքի. *Դանդաղս առ գիտմունս խոստացելոցն. Նար. Է։ *(Սովորութի) ծնեալ 'ի դանդաղ հեշտասիրութե. Լմբ. պտրգ։

ԴԱՆԴԱՂԱԲԱՐ. մ. Յուլութեամբ. պղերգաբար. փոփոխիլով. խուշէնէրէկ. *Մի դանդաղաբար քննել զանկցեայն, և դանդաղաբար գործել զառաքինութիւն. Նոնոս։

ԴԱՆԴԱՂԱԳԻՆ. ա. Կարի դանդաղ. *Պատրաստ են 'ի հակառակիլ, և դանդաղագին են 'ի հաւատալ. Կոչ. ԺԳ։ *Որ յոզորմութի առնել դանդաղագին է. Եփր. ԻԲ։

ԴԱՆԴԱՂԱԳՈՅՆ. ա. Ὀχνηρότερος. Segnior. Առաւել դանդաղ. պղերգագոյն. յուլագոյն. *Դանդաղագոյն գործէ (զմասունսն). Փիլ. քհ։ *Դանդաղագոյնք լինիցին առ 'ի զնոյն ժողովել (զատ ուսման)։ Ապա և մեք առ մեացորդսն ևս դանդաղագոյնս լինիցիմք. Ոսկ. յհ. Ա. 3։ մ. Ա. 2։ *Զի մի դանդաղագոյնս գործեցից զառանձին լոողաց. Ճ. Ա։

ԴԱՆԴԱՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր իցէ դանդաղութի. *Բաւական է յայտնութի միայն քաջութեն, և վաղվաղակի խափանին դանդաղականքն. Ոսկ. Եւ։

ԴԱՆԴԱՂԱՄԱԾ. ա. Թանձրամած. թանձրութբ անշարժ մնացեալ. Բանյըցած, Լըըա կուռած. գօյու, փուրխած. *Գտաք մեք ջուր անգ դանդաղամած թանձրացեալ ոյ. յն. ջուր թանձր. Բ. Դ. Ա. 20։

ԴԱՆԴԱՂԱՆՔ, նաց. Տ. ԴԱՆԴԱՂՈՒԹԻՒՆ. *Զամենայն դանդաղանս հոգւոյ 'ի քուն թանձրութե յանձնէ 'ի բաց ընկեցէք. Սարգ. Ա. 7. Ը։ *Առանց նկրհելոյ և դանդաղանաց. Նար. ՅԱ։ *Ոչ լուան, քանզի հեղձեալ էին 'ի դանդաղանս քընոյ. յն. վասն բազում քնոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 17։

ԴԱՆԴԱՂԵՄ, եցի. ն. } Տալ
ԴԱՆԴԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } դանդաղել. ծանրադանդաղ կացուցանել. *Քուն՝

ծանրացեալ դանդաղէ զմարմինս իմ . Եփր. աղ : *Զի՞նչ դանդաղեցուցանէ զմեզ առօրէնսն այ . Լմբ . պարգ :

ԴԱՆԴԱՂԻՄ, եցայ . չ . գտանի և ԴԱՆԴԱՂԵՄ, եցի . ն . Ὀκνέω, κατοκνέω, ἀποκνέω . Cunctor, gravor, piget me, defugio . Ծանր և յամր շարժիլ . յապաղել . յուլանալ . պղերգանալ . յետնիլ . փիթրինմագ աղը շարժիլ . Խուշնմգ , կէճ գէլմգ . փանմագ , խնմանգ էրմգ . *Մի՛ դանդաղիցիս, կամ մի դանդաղեսցիս գալ . Թուոց . ԻԲ . 16 : Յեսուայ . ԺԲ . 12 : Գծ . Թ . 38 : *Ոչ դանդաղեցար 'ի յառնելն և թողուլ զՃաշ քո . Տօբ . ԺԲ . 13 : *Ես մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ ։ յն . եկաւորեմ , այսինքն ակտանիմ շարժիլ . Յհ . Ե . 7 : *Զնոյն գրել առ ձեզ՝ ինձ ո՛չ դանդաղելի է . Փիլիպ . Գ . 1 : *Մի՛ դանդաղեր 'ի տեսս երթալ հիւանդին . Սիր . Է . 29 : *Դանդաղիլ առ փրկութիւն . Սարգ . Բ . պ . ա : *Ի հրամայելն սարկաւագին , զոեր աղաչեսցուք . ո՞վ է որ դանդաղի 'ի յաղաչելոյն . Լմբ . պարգ : *Դանդաղիմ ասել . Վրք հց . Բ : *Ոչ դանդաղեսցից ասել քեզ : Յայսմ մի՛ դանդաղեսցիս խնդրոյ . Մագ . ա . և ժ :

ԴԱՆԴԱՂԿՈՏ , ի , աց . ա . Ὀκνηρός, ὀκνώδης , νωθής , νωθέστερος , νωθρότερος. Tardus, tardior, segnis, segnior, socors . Դանդաղ . դանդաղագին . յոյլ . վատ . պղերգ . ծանր շարժող , ծոյլ . թէմպէլ , խուշնիկ . *Մինչև յե՞րբ ո՞վ դանդաղկոտ 'ի վայր անկեալ կաս . Առակ . Զ : *Դանդաղկոտ է յաղօթս . կամ 'ի պատուիրանս տեառն . Նեղոս : Ն Բր . հշ : *Ո՛չ բարի, յորժամ լիցէ դանդաղկոտ առ տուրս ընչից . Պղատ . օրէն . Է : *Դանդաղկոտ առնում են, որք ոչն գործեան . Խոսր : *Այն ո՛չ է դանդաղկոտ . Լմբ . ող : *Խօթամիտ և դանդաղկոտ: Հեղգ և դանդաղկոտ . Ոսկ . յհ : Սարկ . քհ :

ԴԱՆԴԱՂՈՒԹԻՒՆ . գ . Ὄκνος , ὀκνία, ὀκνηρία, νωθρία . Tarditas, segnities, cunctatio . Յամրաշարժութիւն . հեղգութիւն . յուլութիւն . թուլութիւն . ձանձրութիւն . ծանրութիւն . փիփնաք , կօշկթնութիւն . Ծնմասանք . *Դանդաղութեան և մոռացման և քնոյ . Փիլ . քհ : *Կորուսին դանդաղութեամբ իւրեանց . Ոսկ . յհ . ա . 30 : *Շարժեաց զմեր դանդաղութիւն ձեր փոյթութեան նամակք : Յաղթեալ լինին 'ի յօժարութեանց ձերմէ դանդաղութիւն մտացս . ՃՃ : *Դանդաղութիւն ծուլութեան , կամ ծանրաբեռն կրից . Նար : *Բազումս գիտէ փափկութիւն գործել դանդաղութիւնս . Լմբ . ափ :

ԴԱՆԴԱՂՈՒՄՆ , ղման . գ . Դանդաղելն . դանդաղանք . դանդաղութիւն . *Դանդաղումն վեհերոտութեան . Եփր . համաբ : *Յանկուծն ընչից է պատճառ դանդաղման 'ի բարիս . Ոսկ . յհ . Բ . 12 : *Թէ անկցի 'ի ձանձրանալ 'ի քուն , կամ 'ի դանդաղումն . Կլիմաք :

ԴԱՆԴԱՆ . Բառ պրս . փէնտան . և սանս . տանտա . որ և լտ . տէնս , տէնտիս . այսինքն Ակռայ . որ 'ի հին բռ . մեկնի *Ատամք , կամ ատամունք ։ : Իսկ Երզն . քեր . Դանտան զնէ լեր համանուն ընդ Հեան :

ԴԱՆԴԱՆԱՒԱՆԴ , ի , աց կամ իւ . գ . Χαλινός, ψάλλιον . Fraenum, frenum cum habena . Սանձ . պախուրց . չքուշակ . վարապան . փէհէն , փիհէն , փիւլէն , դանթէրմէ , կէմ . *Արկից . . . դանդանաւանդ 'ի կզակս քո . Դ . Թգ . ԺԹ . 28 : Ես . ԼԷ . 29 : *Ի սանձս և 'ի դանդանաւանդս ձմլեսցես զկզակս նոցա . Սղ . ԼԲ . 12 : *Իբրու դանդանաւանդ ինչ արկանէր անա զաքրոզացն զօրութիւն . Պղատ . օրէն . Գ . ուր և Ն . գրի . *Պարտ է զայս բազում դանդանավարօք (այսինքն դանդանաւանդօք) կապել ։ : *Սանձիւք և դանդանաւանդաւ . Սարկ . ա : ՄծԲ . ԺԹ : *Դանդանաւանդիւք մաշեցից զկարծրութիւն կզակաց քոց : Կալեալ ձեռամբ իւրով զդանդանաւանդս աշխարհին՝ և անանուն զնոսա . ՃՃ : *Առանց դանդանաւանդաց . Թէոփիլ . պհ :

ԴԱՆԴԱՆԱՒԱՆԴԱԿԱՊ . ա . Կապեալ դանդանաւանդաւ . սանձահարեալ , կամ սանձակոծիչ . *Կարծր առասանաւ դանդանաւանդակապ պաշարմամբ զկործանողին մաշեալ զկզակս . Նար . տապ :

ԴԱՆԴԱՉ , ի , ից , իւք կամ օք . գ . Παραφορά . Vacillatio . Տարաբերումն . աստ անդ գողդողումն . բանդագուշանք , բաջաղանք . ցնորք . *Թփրեալ յառածընթաց ճանապարհէն՝ խելացնոր դանդաչիւք երերէր . Հին մն . Եւագր :

ԴԱՆԴԱՉԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Ἐνόλισθος . Valde lubricus , labilis . Որ լիցէ դանդաչ . տատանական . սահական . *Վասն այսր անդր դանդաչական մտացն . Ոսկ . Ես :

ԴԱՆԴԱՉԱՆՔ , նաց . Տ . ԴԱՆԴԱՉ . *Դանդաչանաց բանից չէր պարտ ամենևին բնաւ առնել պատասխանի : Տարապարտ են դանդաչանքն . Եղնիկ :

ԴԱՆԴԱՉԵՄ , եցի . չ . Παραφέρομαι, περιφέρομαι . Vacillo . σείομαι , moveor . πλάνομαι , erro . ἐνυπνιάζω , insomnio . φαντάζω , imaginor . Աստանդիլ , շարժելիլ , տատանիլ . տարաբերիլ՝ մարմնով կամ մտօք կամ բանիւ . ցնորիլ . յերազել . բանդագուշել . բաջաղել . բարբաջել . Բիբերէմք , պիհուտէ սէօղլէր սէօյլէմք , խէյալ կէօրմէք . *Յուսմունս պէսպէսս և յօտարաձայնս մի՛ դանդաչէք : Դանդաչեցին յարբեցութենէ ցքւոյն : Առ հասարակ մոլորեալք դանդաչեն 'ի վերայ լերանց : Իբրև քնով դանդաչեալք . Եփր . ծգ . 9 : Ես . ԻԷ . 7 . և ԻԲ . 5 : Յոբ . 8 : *Ի սոյն միտս ցնորեալ դանդաչէր . Եղիշ . ա : *Իբրև զկատաղի գազան այնպէս դանդաչէր . Ճ . Ա : *Որպէս մարկիոնն դանդաչէ : Որպէս ոմանք դանդաչեցին . Եղնիկ : *Որպէս դու դանդաչես . Յհ . իմ . երև : *Որպէս առասպելն յունաց դանդաչէ . Գէ . Ես : *Զի՞նչ ասացից նոցա , առեցի՞ց , դանդաչեցի՞ց . ասիցեմ թէ չեմ 'ի նոցանէ . Եփր . Էւ : *Ընդ մեր նման մարդոյ ոչ դանդաչեալ մտօք խօսիցիմք . Խոսր :

Հյց . խնդրով ըստ յն . ռՃոյ . Երևակայել, աշխարհել խօսիլ . *Վաղենտինեանց մասնաւորութեան զմարմինն դանդաչեալ . Աթ . Դ : *Քանզի 'ի բազում ժամս 'ի քուն յամեն , յարուցեալ դանդաչեն զխելագարս . Ոսկ . ա . փիմ :

ԴԱՆԴԱՉԵՄ , եցի . ն . } Աստանդել ,
ԴԱՆԴԱՉԵՑՈՒՑԱՆԵՄ . } շարժլել . ցնդել . ցնցել . բախել . *Ցնդեցուցանեմ զմիտս ազօթականին , և կամ քնով դանդաչեմ . Ճ . Ա : *Գինի դանդաչեցուցանէ և մոլորեցուցանէ . Առակ . Խորհ : *Ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ . Նար . ղԲ :

ԴԱՆԴԱՉԿՈՏ . (եթէ չիցէ գրելի Դանդաղկոտ .) Տ . ԴԱՆԴԱՉՈՒՆ . *Դանդաչկոտք յոյժ , և մեղկեալք 'ի ծուլութենէ . Մագ . ա :

ԴԱՆԴԱՉՈՒԹԻՒՆ . } Տ . ԴԱՆԴԱՉ .
ԴԱՆԴԱՉՈՒՄՆ . } *Ոչ քաղցեսցի, և ոչ վաստակեսցի . . . ըստ դանդաչութեան նոցա իմն ասացեալ այլոց թարգմանացդ . Ոսկ . Ես : *Եւ բազում այլ ինչ աղետից լեզաշարժմունք և դանդաչմունք . Փիլ . այլաբ :

ԴԱՆԴԱՉՈՒՆ . ա . Երերուն . տատանեալ . ցնորեալ . *Կէսք մոլորեալք , և դանդաչունս մտօք . Բուզ . Դ . 5 :

ԴԱՆԴԻՈ՛Ն . Ըստ Հին բռ . մեկնի Մութ : Գուցէ և Արհաւիրք կամ երգերգմանի . *Դանդիոն և խաւարն 'ի ներքոյ շքլի (գերեզմանի) . և բարութիւն ժահահոտ ապականութեան (արտաքոյ) . Սարկ . քհ :

ԴԱՆԴՈՂ . Տ . ԴՈՆԴՈՂ :

ԴԱՆԿ . Տ . ԴԱՆԳ :

ԴԱՇԽՈՒՐԱՆ , ի , աց . գ . Λεκάνη . Pelvis , patina , phiala . Տաշտ . կոնք . լական . կոթ , մեծ թաս , պղինձ թէփսի . տէշտ , տաշտ , սէֆէր թասը . *Ջուր խընդրեաց , և ետ կաթն՝ դաշխուրանաւ զօրաւորաց մատոյց կոգի . Դատ . Է . 25 :

ԴԱՇՆ , շին , շանց . գ . Συνθήκη , ὁμολογία , θεσμός , ևն . Foedus , pactum . Խօսք . ահտ , պէյման , ուհտէ , շարթ , շէրուտ , գօվլ . *Դաշինս կապել ընդ առնել . Ես . ԻԸ . 15 : ն . 1 : Դան . ԺԱ . 6 : Իմ . ա . 16 : ԺԲ . 21 : Բ . Մ . ԺԳ . 26 : *Եդից դաշն ընդ միմեանս՝ ընդ մեզ և ընդ քեզ , խնամ նզովիւք և երդմամբ չափ . Ծն . ԻԶ . 28 : *Զամուսնութեան դաշամբք ոչ անցեր : Զդաշամբքն անցանելոյ զառնն . Փիլ . ծ . բան : *Դաշինս ուխտից և երդմանց 'ի միջի հաստատեն . Խոր . ա . 5 : *Դաշն հաստատել : Դաշամբ այս բանի : Դաշամբք յուսոյ : Դաշինն գծրեցի : Զդաշն կործանողին կորեցի . Նար :

ԴԱՇՆ ՀԱՒԱՏՈՅ . Σύμβολον . Symbolum . Հանգանակ , հաւատամքն . *Զոր ամենահ հաւատոյն արտաքրէ դաշն : Զի՞նչ նշանակէ ամենայնն հաւատոյն դաշն . Մագ . էկեղ : *Ասեն զհաւատոյն դաշն : Զհաւատոյն դաշն երգեցին . Լմբ . պարգ :

ԴԱՇՆ , շինք . գ . Μέλος , μελῳδία (լծ . մեղեդի) . Melodia , concertus . Քաղցրաձայն երգ կամ նուագ . յարմարութիւն ձայնից արուեստականաց . ուստի Դաշնակութիւն , Ներդաշնակութիւն . Էղանի . ասալ գօյքէ , նէրքէ . *Քննելի է ձև բարի , և երգ , և դաշինք , և կաքաւք : Բայց զի՞նչ զգեղեցիկ ձևն կամ զդաշն գոլ պարտ է ասել երբէք : Յերաժշտականութիւն և ձևք իսկ ներգոյ , և դաշինք առ յեղանակս , և յարմարութիւն երաժշտականին : Ոմանք յարութիւն հայելով զամենայն ձևս իսկ , և զդաշինս բարի առնեն : Ձևոքն , և կամ դաշամբքն : Գեղեցիկ իսկ ձևք , և գեղեցիկ դաշինք : Զնոյն իսկ զքերթողն քերթուածօքն զուարճացուցանէ՝ եղանակաւ և կամ դաշամբ . Պղատ . օրէն . Բ :

ԴԱՇՆ . ա . Տ . իբր Դաշնաւոր , կանոնաւոր . չափաւոր . մեղմ . և Մեղմով . խոմագ , ճամբով , սուսուլով . *Ասէ զանապանն 'ի ներքուստ դաշն ձայնիւ : Նուագ խօսել , և դաշն նայել . Վրք հց . Ռ . Ն Բ :

ԴԱՇՆԱԴԻՐ . ա . Որոյ եդեալ է դաշինս ընդ այլում . շարթլը . *Զի եր դաշնադիր երդմամբ . Ասող . Գ . 24 :

ԴԱՇՆԱԿ , ի . աց . գ . Դաշոյն փոքր . դանակ . փէշէ , խանչէր . *Հանեալ զդաշնակն՝ 'ի մահ գիմեաց . Սմբ :

ԴԱՇՆԱԿ . որպէս Դաշն իմն . եղանակ . օրինակ . պայման . *Որպէս զհամարձակութիւն տայր նոցա , նոյնպէս և զառանն յանձանձէր . զի պէսպէս դաշնակօք զփրկութիւն ազգացն յարդարեցէ ։ յն . պէսպիսութբ . Ոսկ . Մ . Բ . 28 :

ԴԱՇՆԱԿԱԳԷՍ . Մ . որ և ՆԵՐԴԱՇ.

ՆԱԿԵՑԳԷՍ. Բարեհամբ և բարեյարմար. երգանական. համեմատ ձայնիւ և նուագածութեամբ. փ. ռ. ստոոյ՝ անհէնիկ խէք. *Հրնչումն, յորում կանոնացն և բան նորա յանխելով դաշնակաւորեա ճահաւոր զյարմարութիւն. Փիլ. լին։

ԴԱՇՆԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἁρμόνιος, ἁρμονικός. Harmonicus, modulatus, concinnus. Եղանակաւոր, բարեյարմար, երաժշտական. անհէնիկլի. *Զդաշնակաւորն և զզուարճանսն ոչ ձայնիւ առաւել քան միտօք ցուցանել։ Վասն 'ի շարժմանն եղելոյ ձայնից դաշնակաւորաց. Փիլ. Եւ։

ԴԱՇՆԱԿԵԼ. Ըստ Հին Բա. մեկնի նուագել. լաւ եւ՝ Դաշնաւորել յարմարել զձայն ընդ ձայնի. փ. ռ. վերմէ։

ԴԱՇՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. Տ. ԴԱՇՆԱՒՈՐ. *Դաշնակից լինելով բանակալաց կրճատելոցն. Ցհ. իմ. պաւղ։ *Որոց դաշնակից գոլք։ Որում և ես դաշնակից գոլով». իբր համան, ձայնակից. Լծ. պորփ։ Երզն. մթ։

ԴԱՇՆԱԿՈՐՈՅՍ. ա. կորուսիչ դաշին. որ գծրէ դաշին. *Լծընկեցք, դաշնակորոյք. Մաշտ։

ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. } Ἁρμονία.
ԴԱՇՆԱԿՈՒՄՆ, կման. } Harmonia, concertus. որ և ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. Բարեյարմարութիւն. ձայնակցութիւն, և Միաբանութիւն. փ. ռ. ստոոյ, անհէնիկ, որ է ըստ հյ. Յարմարութիւն (զոր ասեցեն). *Սաղմոսն դաշնակութիւն է ձայնի և երգարանի. Լմբ. սղ։ *Դաշնակութիւն ձայնին ըստ նուագերգացն յարմարութեան. Երզն. մեր։ *Քնարական քերթութիւն ունի յարմարութիւն զդաշնակութիւն ձայնի և աղեացն և ոտին 'ի միասին. Նչ. մեր։ *Այս անհնարին դաշնակութիւն է ըստ հարցմանն. Լմբ. եր ընտ եղէ։

ԴԱՇՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Συνωμότης. Conjuratus, confoederatus. Դաշնակից. ուխտակից, դաշնադիր. միախոհ. համախոհ. *Որ էին դաշնաւորք արքահամու. Ծն. ժդ. 13։ *Տաց զնոսա քեզ 'ի փորձ, և ոչ 'ի դաշնաւորս. Եզեկ. ժզ. 61։ *Դաշնաւոր աժդահակայ եկեալ։ Դաշնաւոր լինել ընդ քեզ. Խոր. ա. 23։ բ. 81։ *Հաւատարիմ ուխտի դաշնաւորք. Նար. *Զերրորդ դաշնաւորացն դուշակել». այսինքն մատնել զհամախոհս. Եւս. քր. բ։ *Որ ոխս ունի ընդ եղբօրն, դաշնաւոր է սատանայի. Եղիշ։

ԴԱՇՆԱՒՈՐ. որպէս Դաշնակաւոր. բարեյարմար. անհէնիկլի. *Պարտ է տաղաչափութիւն դաշնաւոր գոլ. Պիտ։ Նոյնպէս և Փիլ. եւ. բ. 38. ըստ մի ձեռ։

ԴԱՇՆԱՒՈՐԵՄ, եցի. Ն. չ. } Συντίθημι,
ԴԱՇՆԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. } συμφωνέω, ὁμολογέω, σπένδω. Paciscor, foedus ineo, confoederor. Դաշամբք հաստատել. ուխտել. դաշինս կռել. դաշնաւոր լինել. հաշտիլ. միաբանիլ. *Սակս կատարելոյ զուխտն միաբանեցութեան, զոր դաշնաւորեալ 'ի ծովուն. Ճ. Բ։ *Զոր առ միմեանս դաշնաւորեալք էին, 'ի վայր արկանէին. Ճ. Ա։ *Զխոստումն, զոր առ իս դաշնաւորեցին. Ճ. Գ։ *Խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ. Նար. Ժ։ *Յօրինուածն դաշնաւորէ միաւ. Լմբ. պտպէս։ Այժմ ընդ ծովեզերեան ալեացն դաշնաւորին. Անան. նոր կիր։ *Ընդ նորին դաշնաւորեցաւ. Նար. ծդ։ *Ընդ աղախնացելոցն որ 'ի մեզ՝ դաշնաւորեցաւ հեշտութիւ՝ ճաշակելեաց և հոտոտելեաց. Ցհ. իմ. ափ։ *Դաշնաւորեցան Է աստանայի. Լմբ. իմ։

ԴԱՇՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դաշնաւորիլն. դաշն. ուխտ. միաբանութիւն պայմանաւ կամ ուխտիւ. և Ձայնակցութիւն. *Իսկ ուխտն (յայտ առնէ) զդաշնաւորութիւն. որ ինք մարմնով և արեամբն լինին 'ի նա հաւատացեալքն. Կիւրղ. ղկ։ *Քրիստոսական ուխտին դաշնաւորութիւն. Նար. կաա։ *Դաշնաւորութեանց մտերմութեան։ Խնդրէր զդաշնաւորութիւն։ Երգմանցն և դաշնաւորութեանց. Խոր. ա. 24։ բ. 2. և 81։ *Եւ էր սէր դաշնաւորութեան մեծի 'ի մէջ երկոցունց թագաւորացն. Արծր. բ. 3։ *Ելանեմ 'ի բնակութենէ և 'ի դաշնաւորութենէ խմէ։ Հաստատէ զդաշնաւորութիւն մօրն. ՃՃ։ *Հարցն դաշնաւորութիւն. Լմբ. իմ։

ԴԱՇՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. իբր Մեղմելն և չափաւորելն. *Զատարումածն իւր լինել 'ի դաշնաւորութիւն նմա բերեալ. Ցհ. կբ։

ԴԱՇՈՅՆ, շունի. գ. որ և ԴԱՇՆԱԿ. պ. փէշն. Ἀκινάκης. Acinaces, ensis, framea, gladius persicus. Տեսակ սրոյ, զոր ոմանք սուսեր պարսկական կոչեն. խանչէր. *Եհան զդաշոյն նորա յազդերէ նորա։ Եհանց դաշոյնն ընդ փորս նորա. Յուդթ. ժգ. 8։ ժզ. 11։

ԴԱՇՏ, ի, աց. գ. պ. փէշթ. Πεδίον. Campus, planities. ἀγρός, ager. Տափարակ արձակավայր 'ի բացի. վայր խոտաւէտ՝ յարօտ խաշանց. անդք. օվա, պոյըր, պէրրէ, Գըր, Էող, Էօղան, սէհրա. *Ե՛կ երթիցուք 'ի դաշտ։ Գտին դաշտ մի։ Զբօսանել 'ի դաշտին։ Ցամենայն գործ դաշտաց։ Զամենայն փայտ՝ որ 'ի դաշտս։ Ընդ դաշտս և ընդ լերինս։ Ի լերինն և 'ի դաշտի։ Թերևս էր ոտիւք իբրև զմի յայծեմանց 'ի դաշտի։ Զդաշտն քաղաքին և զգեղջն նորա։ Որ զձորովք և զխորովք և զդաշտիւք. ևն։ *Կորուսանել զերհեղեղեան ոչ միայն զի 'ի դաշտին, այլ զի և 'ի լեռնայինսն բնակեալս. Փիլ. իմաստ։

ԴԱՇՏ. Նմանութեամբ՝ Ասպարէզ կամ ընդարձակութիւն ծովու, թղթոյ, ևն. *Ի կապոյտ դաշտին ձիարձակ լինէին (նաւաւ) անխոյլ գնացիւք. Ագաթ։ *Երկնագոյն դաշտաց, լուծական լերանց, կապոյտ կուտակաց։ Ի կերպ պատկերի գիմաց քարտէսնի սպիտակերանգ ըղձալին դաշտի։ Սպիտակափայլ լուսափայլ դաշտի քարտեսնիդ. Նար. խչ. և յէշ։

ԴԱՇՏ. գրի երբեմն որպէս Ցաշտ։ Վարք. իա. մղէ։

ԴԱՇՏԱԲԵՐԱՆ. գ. Բերան դաշտի, մուտք կամ ելք նորա. *Իջեալ մինչ 'ի դաշտաբերանն մեծ. Խոր. բ. 6։ *Գտեալ տեղի բարեխառն մօտ 'ի դաշտաբերանն. Ճ. Բ։

ԴԱՇՏԱԳԵՏԻՆ. ա. Որոյ գետինն է հարթ դաշտաձև. դաշտային. դաշտական. *Բանակեցան 'ի տափակողմն 'ի դաշտագետին վայրին. ա. Դ. Գ. 40։

ԴԱՇՏԱԿ, ի, աց. գ. Դաշտ փոքր. օվանճըգ. *Անտի անցեալ 'ի դաշտակն զարդունի 'ի տեղի զոհարանաց դիւցամոլ կռապաշտիցն. Կողբ։

ԴԱՇՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. պ. փէշթի. Πεδινός. Campestris. Դաշտային, (վայր, և բնակիչ). որպէս ռմկ. օվալըգ, և օվալը. *Երկիր լեռնային, և դաշտական։ Ի ծործորս դաշտականս տեղւոյն։ Ի դաշտականաց և 'ի լեռնակողմանց։ Սատակեցի դաշտականն. ևն։ *Ի տեղի դաշտական. Ճ. Բ։ *Գալիլեացւոց աշխարհն հարթ է և դաշտական. Իգն։ *Եղև գժտութիւն երբեմն 'ի մէջ լեռնականաց և դաշտականացն ծառոց. Մխ. առկ։ *Գունդս գունդս վանականաց՝ դաշտականս լեռնականս հաստատէր. Ագաթ։ *Բնակեալքն յանտառս՝ յուսացեալք էին իբրև զդաշտականս. Գէ. ես։

ԴԱՇՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դաշտական կամ դաշտային գոլ երկրի. *Յաղագս դաշտականութեան (եթովպիոյ) և ոչ լինելոյ անձաւս 'ի բարձրագոյն վէմս, ոչ լինի արծուիս առ եթիոպացիսն, և բոյն նոցա. Մագ. և Երզն. քեր։

ԴԱՇՏԱԿՈՂՄՆ, ման. գ. Դաշտային կողմն երկրի. դաշտ. *Ի դաշտակողմանն և 'ի լեռնակողմանն. Յուդթ. ժէ. 3։ *Տիրեաց ամենայն դաշտակողմանն. Ցիսւփ։ *Եւ սահակ շրջէր ընդ դաշտակողմն ընդ երեկս ատուրն. հերքայեցի՝ յաղօթս կալ առնէ. Եփր. ծն։

ԴԱՇՏԱՀԱՐԹ. ա. Հարթ իբրև զդաշտ. *Տեսանեմ զանդաստանն ամենամեծ դաշտահարթ զուարճացեալ և հուչակեալ. ՃՃ։

ԴԱՇՏԱՁԵՒ. ա. մ. Ունող զձև դաշտի. հարթ. և հարթայատակ. տուզի նման. օվա պէնզէրի. *Հովիտ դաշտաձև. Խոր. ա. 15։ Արծր. բ. 5։ *Ամենայն երկիր հարթ հաւասար դաշտաձև յատակեցաւ. Ագաթ։ *Դաշտաձևս կործանեաց զպարիսպն երիքովի. Եփր. յես։ *Բլրուրք լերամբքք հալեսցին, և դաշտաձև աշխարհ լինիցի. Ցո. որդի։ Իսկ Խոր. ա. 10. *Ի միջոց ինչ դաշտաձև՝ լերանց բարձրագունից». այլ ձ. դաշտաց և լերանց։

ԴԱՇՏԱՄՈՒԽ ԼԻՆԵԼ. Մխիլ, կամ ըստ յն. երթալ՝ 'ի դաշտ. *Ընդ առաւօտն կանխեալ՝ լինէին դաշտամուխ. ա. Դ. ժզ. 5։

ԴԱՇՏԱՅԱՏԱԿ. Տ. ՀԱՐԹԱՅԱՏԱԿ. *Դաշտայատակ տապալեցան ամենայն բարձունք զոհարանացն. Ճ. Ա։

ԴԱՇՏԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Πεδινός. Campestris. որ և ԴԱՇՏԱԿԱՆ. Որ ինչ անկ է դաշտի, կամ կայ 'ի դաշտի. դաշտավայր, և բնակիչ նորին. սահրայի, օվալը. *Ամենայն թագաւորքն ... որ լեռնայինք. և որ դաշտայինք։ Զլեռնակողմն, և զդաշտայինն։ Լեռնայինքն և դաշտայինքն. Ցես. ի. 1։ ժա. 16. 17։ Զաք. է. 7։ *Երկիր՝ ոչ լեռնային, և ոչ դաշտային. Խոր. բ. 53։ *Վասն անհարթութեան լեռնայնոյն և դաշտայնոյն։ Զլեռնային և զդաշտային (վայրս) սերմանեաց և տնկեաց. Փիլ. լին. և բագն։ *Ըստ կորգի մատակարարել (զայ) զլեռնայինս և զդաշտայինս. Մխ. առկ։

ԴԱՇՏԱՆ, ի, աց կմ ից. գ. Ἄφεδρος, ἀκαθαρσία. Menstruum, menstrua purgatio. Օրէնք կանանց. ապարահ. բղխումն աւելորդ արեան կանացի բնութեան՝ յորդեծնութեան. 'ի տեռատեսութեան, յամսականութեան. ամսական. այըբ, գան հէօրմէսի, հայզ, ճէփէր. Տես Ղևտ. ժբ. 2=5։ ժե. 19. 25. 33։ բ. իգ. ծա. 4։ *Ի մնացելոց դաշտանիցն։ Ի դաշտանից. Փիլ։ և Եփր. եբր։ *Տունս դաշտանաց չինէք։ Ջրով զդաշտանս և զթարախս լուանայք. Փարպ։

ԴԱՇՏԱՆ. ա. Ἀποκαθημένη. Menstruata. Ունող զդաշտան. եղեալն 'ի դաշտանի. ապարահիս. դաշտանիկ. ամուր փէնտէ. գան հէօրէն, հայըզ, հայըզլը. Տես Ղևտ. ժե. 18։ և ժէ. 33։ Եզ. ա. 22։ Եղէկ. իէ. 10։

ԴԱՇՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Լինել որպէս զդաշտ հարթ. դաշտաւորիլ. տափարակել. և ընկուն լինել. տուզի դէօ փէնտէլ. փխ. օվա օլմագ. *Եղանեն՝ լեռնա-

նան, և իշխանեն՝ դաշտանանն ». յն. իշխանեն դաշտք. Սղ. ծզ. 8 : *Լեռնացեալ ամլեքն դաշտացան. Եղիշ. Է : *Դաշտացեալ և կոխան լեալ : Դաշտացեալք ընդ ոտիւք բանսարկուին. Լաստ. ընթերց : * Ի ձեռն առաջին կնոջն դաշտացաւ բնութիւս մեր, և կոխան եղև ոտից թշնամւոյն. Ոսկեփոր :

ԴԱՇՏԱՆԻԿ. Տ. ԴԱՇՏԱՆ, ա. *Հրաժարել 'ի դաշտանիկն մերձենալոյ. Բուզ. Դ. 4 : *Դաշտանիկք սպասաւորք են նոցա ». յն. կանայք. Թղթ. Քաղաք :

ԴԱՇՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱՇՏԱՆ, գ. *Չի զօրէնս դաշտանութեն լցցէ. Ոսկեփոր :

ԴԱՇՏԱՎԱՅՐ, ի, աց. գ. ա. Վայր դաշտային. դաշտ. և Դաշտական. օձա. ատեղ քայլ. * Բնակելոյ 'ի լեռնակողմանս, և 'ի հարաւ, և 'ի դաշտավայրս. Դփ. Ա. 9 : *Ի դաշտավայրացն արդարոյի. Բ. Թգ. ԻԳ. 31 : *Բնակէ 'ի լեռնոտին մտեալ 'ի դաշտավայրի : Ածեն զնա 'ի տեղի դաշտավայրս : Երթեալ իջանէ 'ի խորին դաշտավայրի մի. Խոր. Ա. 9. Բ. 71 : Եւ Ա. 11 :

ԴԱՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Իբրև զդաշտ կացուցանել. հարթել. յատակել. Նկուն առնել. [illegible]. *Որ յառաջ դաշտացեալ և կոխան լեալ էաք թշնամւոյն, այժմ 'ի վայր տափացեալ դաշտացոյց ըզնոյն իւրովքն հանգերձ, և զմեզ լեռնացուցեալ բարձրացոյց 'ի վերայ նորա. Լաստ. ընթերց :

ԴԱՇՏԱՒՈՐ. Տ. ՏԱՇՏԱՒՈՐ. *Այգի դաշտաւոր. Սրգ. յաղ. Ա :

ԴԱՇՏԱՒՈՐԻԼ. Տ. ԴԱՇՏԱՆԱԼ. *Այսօր ծով խաղաղեալ ընդ ոտիւքս նաւօք դաշտաւորի. այսօր գետք զիջանեն. Զքր. կթ :

ԴԱՇՏԵՄ, եցի. Տ. ԴԱՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. * Դաշտել յատակել զպարիսպս աշտարակացն. Եփր. Թգ :

ԴԱՇՏՈՐԱՅՔ, րէից. գ. Դաշտք. դաշտավայրք. *Բարեխառնութիւն առնէ երկրի, և շինութիւն դաշտորէից. Ոսկեփոր :

ԴԱՌ. Տ. ԹԱՌ :

ԴԱՌՆ, ռին, ռանց կամ ռինց. ա. Πικρός. Amarus. Անախորժ և խորշելի ճաշակելեաց. աղի. կծու. լեղեհամ. [illegible]. *Ոչ կարէին ըմպել ջուր 'ի Մեռայն, քզի դառն էր. Ել. ԺԵ. 23 : *Անձին կարօտելոյ՝ և դառն իբրև զքաղցր թուի. Առակ. ԻԷ. 7 : Տես և Եփ. Ե. 20 : Ցխ. Գ. 11 : *Հակառակ էր քաղցր դառին. Եզնիկ : *Քաղցունցն և դառինցն. Գր. հր : *Դառանց : Մծբ. ծթ :

ԴԱՌՆ. Δεινός. Dirus, durus, acerbus. Դժնդակ. խիստ. չար. *Այսպէս դառն իցէ մահ : Չար և դառն է քեզ թողուլն զիս : Զաւուր դառն և զերագ : Զայն աւուր տեառն խիստ և դառն. ա. Թգ. ԺԵ. 32 : Երեմ. Բ. 19 : Ամբ. Ա. 6 : Սոփ. Ա. 14 : *Համայն ծանր է և դառն : Դառն իշխան, ծառայութիւն, հալածանք, կամք. ևն. Փարպ : *Դառանց զխորհ առեալ [illegible]. Փիլ. Եւ : *Առաքեցեն մեզ դառն խուզողքն. Կիւրղ. Գնձ : *Մի դառն դաշինս լինիցիս նմա : Դառն դատաստանք լինին. Ոսկ. Մ. Ա. 23 : * Եթէ յաշակերտ եմ և դառն. Բրս. Մխ : *Հիւսիսային դառն շնչմունքն. Բրս. Խ Վ :

ԴԱՌՆ. գ. Տ. ԴԱՌՆԻՃ. *Բաղարջ ընդ դառին (կամ ընդ դառինս) : Դառամիքք ուտեմք զբաղարջն, որք աղաչխարութեն եմք ցանկացեալ. Փիլ. Եւ :

ԴԱՌՆ. մ. և } Տ. ԴԱՌՆԱԳԻՆ.
ԴԱՌՆԱԲԱՐ. } *Դառն արտասուել. Ճառ : Մաշ : *Դառնաբար 'ի վերայ նորա աստուածացուցանել զաշխարհն. Նխս. Կաղ. ԻԵ :

ԴԱՌՆԱԲԱՐՈՅ, ի, եց. ա. Դառն բարուք. դժնդակաբարոյ. ժանտ. [illegible]. *Բասիլիդէս դառնաբարոյ, և ընդունակ ամենայն աղանդութեան. Կոչ. Ի : *Անողորմ և դառնաբարոյ. Բրս. մրկ. ծէ :

ԴԱՌՆԱԲԱՐՈՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժնդակ բարք. անգթութիւն. [illegible]. *Այսու զդառնաբարոյութեն հաւանեցուցանէ (զինուորաց) ցուցանէ. Բրս. մրկ :

ԴԱՌՆԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ յիւրմէ կամ յինքեան զդառն ինչ. դառնորակ. դառն. *Զսատանայի զդառնաբերս և զխառնակաբոյսն հրով ծախել. Ոսկ. ղկ : *Տունկ, ծառ, թզենի դառնաբեր. Ագաթ : Կոչ. Բ. Սարգ. յկ. Ի : Նար. Երգ : Ոսկեփոր : *Դառնաբեր մրժանք կամ մրժակք (որպէս ըզջուրն որ 'ի Մեռայն). Անյ. Բարձր : Անան. Եկեղ : Լծ. Ածաբ : *Դառնաբեր մեղք, յանցանք, կեանք. Ղ. Բարձր : Թէոդոր. Խչ : *Դառնաբեր քինահանութեն. Արծր. Դ. 11 :

ԴԱՌՆԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ դառն բղխէ. դառնահամ. *Դառնաբուղխ ջուրցն Մեռային. Մագ :

ԴԱՌՆԱԳՈՅՆ, գունի, եց. ա. Πικρότερος. Amarior. δεινότερος, dirior, durior, acerbior. Առաւել կամ յոյժ դառն. դժնդակագոյն. [illegible]. *Դառնագոյն (կամ դառն) է քան զմահ. Ժող. Է. 27 : Լաստ. ծէ : *Ցեստոյ դառնագոյն ես զմահի քան զլեղի. Առակ. Է. 4 : *Դառնագոյն լինին չարիքն. Ոսկ. յհ. Ա. 3 :

ԴԱՌՆԱԳՈՅՆ. մ. Կարի դառնապէս. *Փայտ ընկեց յակն աղբերն, որ հոսէր դառնագոյն. Ղ. Բարձր : *Դառնագոյն ողբայ զնոսա. Մխ. Երեմ : *Քան զվիրաւորս դառնագոյնս պաղատին. Ոսկ. Մ. Ա. 14 :

ԴԱՌՆԱԴԱՌՆ. ա. Դառն դառն. կարի դժնդակ. չարաչար. *Դառնադառն մահուամբ, և սաստիկ տանջանս. Ոսկ. յհ. Ա. 9 :

ԴԱՌՆԱԴԵՂ. գ. Դառն դեղ (որպէս դնի 'ի յն.) *Ըմպել զդառնադեղն. Ոսկ. [illegible]. Է :

ԴԱՌՆԱԹՈՅՆ. ա. Որ ունի զթոյն դառնութեան. թունաւոր. *Դառնաթոյն օձին, օձիցն : Օձս և իժս դառնաթոյնս : Որդունք դառնաթոյնք. Նար. Ղ. ԾԾ : Մանդ. Է : *Զարահամբաւ և դառնաթոյնս անուանեցաւ տեղի. Պիտ :

ԴԱՌՆԱԹՈՐՄԻ. ա. Թրմեալ դառնութեա (քացախի ընդ լեղւոյ). *Եւ զըմպունգն դառնաթորմի Զ ախորժելի քաղցր ճաշակմանն. Նար. Խչ :

ԴԱՌՆԱԼԻ. ա. Լի դառնութեա. *Սոքա են քաղցրաբանք, և դառնալիք. Մծբ. ծթ : *Որպէս երբեմն ազն չուչան 'ի դառնալի ծերոց. Ցհ. կթ :

ԴԱՌՆԱԾԵՐ. գ. Դառն ծեր. չար. *Չարածեր, դառնածեր : Ա՛յ դառնածեր. Վրք հց. Յ : Ճ. Բ :

ԴԱՌՆԱԿՈՌՈՉ. } ա. Իբր Դառնա-
ԴԱՌՆԱԿՈՐՈՉ. } կառաչ. դառնապէս գոչօղ, կաղկանձօղ. * Որոյ դառնակոչ չարալլուկ հեծմամբ վճարեալ զօգին. Փարպ : *Դառնակոչ ձայնիւ եհան զդառնացեալ ոգին. Գր. Երէց :

ԴԱՌՆԱԿՍԿԻԾ. ա. Որ տայ կամ բերէ զդառն կսկիծ. յոյժ կսկծեցուցիչ. *Դառնակսկիծ բոցով հառաչեցես 'ի միջոցէ սրտէդ. Մաշ : *Դառնակսկիծ կախաղանօք. Ճառ :

ԴԱՌՆԱՀԱՄ. ա. Որոյ համն է դառն. անհաճ. *Բաժակ, դեղ, տունկ դառնահամ. Ղ. Եփես. Ն. Բղթ : Երգ. ա : * Ի յանոյշն և 'ի դառնահամն. Վրդ :

ԴԱՌՆԱՀԱՄԲՈՅՐ. ա. Որոյ համբոյրն է դառն. կամ Որ ածէ համբուրել զդառնութի. (այր) ժանտ. դաւաճան. *Ազգեալ այն դառնահամբոյր համբուրանօքն. Ցհ. կթ :

ԴԱՌՆԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Դառն և դժնեայ հայեցիք. * Ի դառնահայեաց և 'ի չարատես աչաց բանսարկուին. Մարթ :

ԴԱՌՆԱՀԱՌԱՉ. ա. Եղերալի դառն հառաչանօք. * Մինչև ստացեալ դառնահառաչ մահուամբ. Ոսկ :

ԴԱՌՆԱՀԱՐ. ա. Իբր Ի սկզբանէ առեալ դառնացեալ. դառն ընդ սկզբանն. կամ միշտ դառն վարուք. *Թողութեն գտանել 'ի դառնահար հոգւոյս. Ցիշ :

ԴԱՌՆԱՀՈԳԻ. ա. Դառն կամ դառնացեալ հոգւով. *Այրք են դառնաշունչք և դառնահոգիք. Եփր. Թգ :

ԴԱՌՆԱՀՈՍԱՆ. ա. Դառն հոսեալ. դառնաբուղխ. * Զդառնահոսան ջրոցն ծորումն. Անան. Եկեղ :

ԴԱՌՆԱՀՈՏ. ա. Որոյ հոտն է անախորժ. չարահոտ. ժանտ. սաստիկ. հոտած, նեխ. * Իբրև զդառնահոտ ծծումբ 'ի քիմս քո ծանրանան. Կլիմաք : * Դառնահոտ շնչմանն աղբարար տարափ. Ճառ : * Ի ցրտանալ հիւանդոյ, և 'ի դառնահոտ փչելոյ : Ի դառնահոտ փչմանէ հիւանդոյ պաղացեալ ձուլեալ վտանգն. Խոր. Բ. 6. 36 :

ԴԱՌՆԱՃԱՇԱԿ. ա. Ունօղ զդառն ճաշակ. դառնահամ. դառն. * Դառնաճաշակ ծով. Երգն. ս : * Դառնաճաշակ պտղոյն քաղցրացուցիչ. Ճառ :

ԴԱՌՆԱՃԱՇԱԿ ԼԻՆԵԼ. Ճաշակել զլեղի. * Կուսածինն ազատ դառնաճաշակ 'ի քեզ ('ի խաչին) լինելով. Անյ. Բարձր :

ԴԱՌՆԱՄ, դարձայ, դարձ կամ դարձիր. (յորմէ խառնել. [illegible]). Ἀναστρέφομαι. Revertor, redeo. Գալ անդրէն՝ ուստի եղև մեկնիլ. շրջել զերեսս և զգնացս յայլ կողմն. [illegible]. * Դարձաւ անդրէն առ Նա 'ի տապանն անդր : Դարձցուք յեգիպտոս : Դարձիր անդրէն առ բաղդ : Դարձ առ իս : Եւ ոչ դարձաւ : Ցիս դարձ տր. և ունկն դիր ինձ : Դարձ առ մեզ ած փրկիչ մեր : Դարձցին յետս. ևն : *Դառնոյ զդարձմանց ձորով. Խոր. Գ. 60 :

ԴԱՌՆԱԼ. Ἀποστρέφομαι, ἀναχωρέω. Recedo, revertor, convertor. Հեռանալ. օտարանալ. փոխել յառաջին վիճակէ, կամ 'ի չարէ 'ի լաւ անդր. [illegible]. *Դարձցի սրտմտութի բարկութեան յիսրայելէ : Դարձեալ էք 'ի նմանէ (յԱծյ) : Դարձան իւրաքանչիւր 'ի ճանապարհաց իւրեանց չարաց. ևն : * Զճշմարիտ դարձն ոչ դարձաւ ». այսինքն ճշմարիտ դարձմամբ. Մխ. Երեմ :

ԴԱՌՆԱԼ. Τρέπομαι, στρέφομαι. Vertor, ևն. Փոխել կամ շրջել յայլ ինչ. լինել. [illegible]. * Հող էիր, և 'ի հող դարձցիս : Զգաւազանն՝ որ դարձաւ յօձ : Դարձցին յայլ այլ : Դարձցին ձորք նորա 'ի ձիւթ : Դարձան երեւք ամենայն 'ի գոյն գայլկան : Դարձան 'ի տուգ օրհնութիւնք պարուց մերոց : Զխնդ դարձար ինձ 'ի դառնութիւն որթդ օտարացեալ : Ի գուլթ դարձաւ : Սրտմտութի բարկութեն յաղթմութի դարձաւ. ևն : *Ցասակ ջուրք գետոյն յարիւն դառնային : Ամենեքին մոխիր դառնայ (կրակն՝ յոչ տալն զնիւթ). Եղիշ. Դ : *Դառնան ջուրք 'ի կարկուտ և 'ի ձիւն և 'ի սառն, և որթն դառնայ 'ի գինի.

Եփր. ծն ։

ԴԱՌՆԱԼ ԱՒՈՒՐ. Ըլքիլ. երկայնանալ. *Ահա դարձաւ օրս յերկիս, աստէն ազդիր. Դփ. ծը. 9։ *Յաւուր տարրութեան 'ի դառնալ աւուրն. Լաստ. ը։ *Ընդ դառնալ աւուրն, այսինքն 'ի միոյ դարձից աւուրն յերկիս կոյս. Եփր. ծն ։

ԸՆԴԴԷՄ ԴԱՌՆԱԼ. ԹԻԿՍ ԴԱՌՆԱԼ. Ի ՓԱԽՈՒՍՏ ԴԱՌՆԱԼ. եւն. Տե՛ս 'ի յարակից բառսն ։

ԴԱՌՆԱՄԱՀ. ա. ն. Որ ինչ դառն է եւ չարաչար մահ. եւ Դառն մահուամբ. *Դառնամահ տանջանք։ Զդառնամահ սատակումն։ Ի դառնամահ որոգայթս։ Դառնամահ մեռանել. Եփր. խոստ. եւն։ Մանդ. ծզ. ծէ։ Լմբ։ Հց. ոբ. կիւրղ։

ԴԱՌՆԱՄԱՂՁԵԱՅ. } ա. Ունօղ ըզդառն մաղձ.
ԴԱՌՆԱՄԱՂՁՈՏ. } տառապեալ մաղձիւ դառնութե. չափ մաղձոտ. տճկ. սաֆրալը, գարա սէվտալը. *Ոմանք բնութեամբ դառնամաղձեայք եւ բարկացողք են։ Բարկացողք են դառնամաղձոտք. Նիւս. բն ։

ԴԱՌՆԱՄԱՂՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Դառնութիւն մաղձի. ժանտութիւն. ախ. *Զդառնամաղձութիւն սրտին յանդկն ներքոյին արկանէր. Ցհ. կբ։ *Դառնամաղձութիւն է բորբոքումն սրտի յիմարութեամբ։ Ճշմարիտ ազոյ արտասուք զամենայն բոց սրտմտութե եւ դառնամաղձութեան սպանանել գիտէ. Կլիմաք ։

ԴԱՌՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πικραίνομαι. Amaresco, exacerbor. Դառն լինել. փոխել 'ի դառնութիւն. եւ Զգալ զդառնութիւն. ախըլէնմ. աճըլանմագ. *Դառնացաւ ցքի ըմպելեաց. Ես. իդ. 9։ *Դառնասցի յորովայն քո, այլ 'ի բերան քո է քաղցր. Յայտ. ժ. 9. 10։ *Որոց ճաշակումն մանանային դառնացաւ 'ի կոկորդս նց. Անան. եկեղ։ *Ո՞վ ոք ճաշակեաց լեղի, եւ ոչ դառնացաւ. Նար. խա։

ԴԱՌՆԱՆԱԼ. Նմանութեամբ, Վշտանալ. զայրանալ. ժանտանալ. նեղանալ. էքշիլմէք, կիւճէնմէք, գըզմագ. *Աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ դառնացեալ յոյժ. Ծն. իէ. 34։ *Դառնացեալք ոգւով իբրեւ զարջ որդեկորոյս 'ի դաշտի. բ. Թգ. ժէ. 8։ *Դառնացաւ 'ի նոսա մովսէս. Ել. ժզ. 20։ Տե՛ս եւ Հռութ. ա. 13։ Ես. ծդ. 9։ Երեմ. լգ. 9։ Ողբ. ա. 4։ *Հարկեալ յոգիս, եւ դառնացեալ յարտասուս։ Դառնացաւ յանձն իւր։ Կարի յոյժ դառնանայր 'ի միտս իւր. Եղիշ. գ. դ. է. Տե՛ս եւ ԴԱՌՆԱՑՈՂ ։

ԴԱՌՆԱՆԻՐՀ. ա. Որ դառն է ննջհումն, իբր Տխուր. խռովական. չար. *Զարթիր 'ի դառնաննիրհ քնոյդ. Եփր. խաչ։

ԴԱՌՆԱՇԽԱՏ. ա. Դառն աշխատութբ լի. գժուարակիր. տաժանելի. դժընդակ. գօյէթ զահմէթլի. *Դառնաշխատ տանջանօք կորուսանել։ Դառնաշխատ քրտամբք յերկրածա մահու վաստակեալք. Ցհ. կբ։

ԴԱՌՆԱՇՈՒՆՉ. ա. Որ դառն եւ ժահ շունչ է. ատօքլի նէֆէս. Դառնաշունչ հողմ, օդք, մրրիկ. Ոսկ. մ. բ. 6։ Նար. կզ։ Խոր. գ. 68։ Ճ. Ա։ *Դառնաշունչ օձ. Լոր։ *Դառնաշունչ ձայն. Ճ. Ա։ *Մահ նայեցն, որ 'ի դառնաշունչ հրամանէ հեռացեալ էր. Ոսկ. Ես։ *Զի արք են դառնաշունչք եւ դառնահոգիք. Եփր. թգ։

ԴԱՌՆԱՊԱՐՀԱԿ. ա. Որ է դառն հպատակութեան հրամանաց. տաժանելի յոյժ. *Այսօր զերծաք 'ի դառնապարհակ աշխատագործութենէն փարաւոնի. Թէո. դոր. Ն կոյսն ։

ԴԱՌՆԱՊԷՍ. մ. Դառնապար. դառնութբ. դառն եւ գժնդակ օրինակաւ. եւ Ցաւագին. *Լալ դառնապէս. Ես. իբ. 4։ ժգ. 7։ Մտթ. իզ. 75։ Ղկ. իբ. 62։ *Գուժեսցին դառնապէս. Եզեկ. իէ. 30։ *Գոչել դառնապէս. Փիլ. լբ։ *Դառնապէս տանջանս մատուցանել, կամ պատուհասել. բ. Մ. է. 39։ գ. Մ. է. 9։ *Դառնապէս թշնամանել. Աճառ. Պրպ։

ԴԱՌՆԱՊՏՈՒՂ. ա. Որոյ պտուղն է դառն, կամ բերօղ զդառն պտուղ. *Մակեդոն ամբարիշտն շառաւիղ դառնապտուղ 'ի չար արմատոյ անտի. Լմբ. հանգ։

ԴԱՌՆԱՍԻՐՏ. ա. Դառն կամ դառնացեալ սրտիւ. դառնահոգի. *Ազգ դառնասիրտ եւ հարկանող. Լաստ. ա։

ԴԱՌՆԱՎԷՐ. ա. Որոյ վէրքն է դառն եւ գժնդակ. *Ի չար նետից նորա, եւ 'ի դառնավէր հարուածոցն. Մանդ։

ԴԱՌՆԱՎԻԺԱՆ. ա. Դառնաբուղխ. դառնահոսան. *Դառնավիժան բնութեամբ մերոյ. Տօնակ։ *Ի չար շարաւոյ դառնավիժան յանցաւորիս. Բենիկ։

ԴԱՌՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Դառն տեսլեամբ. գժնեայ. գժնդակ. քստմնելի. ահագին. *Դառնատեսիլ սարսափս։ Տանջանս դառնատեսիլ. Ճ. Ա։

ԴԱՌՆԱՐԲՈՅՑ. ա. Դառն յարբումն. արբուցիչ դառնութե. *Կծութե դառնարբոյց դեղոցն. Վրք հց. իզ։

ԴԱՌՆԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է դառն. *Դառնարմատ ծառ, կամ կերք. Նար. ձբ։ Սարգ. ա. դ. ա։ եւ ա. յհ. ը։

ԴԱՌՆԱՑՈՂ, ի, աց. ա. Παραπικραίνων. Exacerbans, rebellis. Դառնացեալ հոգւով. ժանտ. ստահակ. խեռ. մանաւանդ՝ Դառնացուցիչ այլ, այսինքն զայրացուցիչ հեստութբ. *Զդառնացողս՝ որ բնակեալ են 'ի գերեզմանս։ Ազգ չար եւ դառնացող։ Մի՛ լինիր դառնացող իբրեւ ըզտուն դառնացողաց. Սղ. կէ. հէ։ Եզեկ. բ. եւ գ. եւ ժբ. եւն։ *Ազգն դառնացող եւ անօրէն ժողովրդն խրոյսելի (զայս անուն էառ վասն դառնացուցանելոյ զԱծ յանապատի զամս քառասուն. Ագաթ։ *Եւ 'ի վիմէն վտակ բարի արբոյց առժմն դառնացողի. Շար։

ԴԱՌՆԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Դառնացողն
ԴԱՌՆԱՑՈՂԹԻՒՆ. գ. } գոլ. ժանտութիւն. ստահակութիւն. *Դառնացողութիւն խորշելի. Մծբ. ծն։ *Գիտէր նա որպիսի կատարած առ դառնացուին նոցա (հրէից) իցէ. Եփր. համաբ։

ԴԱՌՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πικραίνω, παραπικραίνω. Exacerbo. Տալ դառնանալ. լնուլ դառնութբ. դառն ճաշակ տալ քիմաց կամ մտաց. ախըլթմագ. աճըլթմագ. *Կենդանի է ... ամենակալն, որ դառնացոյց զանձն իմ։ Դառնացոյց զիս բաւականն յոյժ։ Դառնացոյց զԹագաւորս բազումս, եւ ուրախ արար զյակոբ 'ի գործս իւր. Յոբ. իէ. 2։ Հռութ. ա. 20։ ա. Մ. գ. 7։ *Զճաշակելիս մտացն դառնացուցանելով 'ի ձեռն ստախօսական բանիցն յանդիմանութե. Սարկ. քհ։ *Քացախն ընդ լեղւոյն խառնեալ ... զնա դառնացուցանէ. Նար. կզ։

Նմանութեամբ, Վշտացուցանել. զայրացուցանել անհնազանդութբ, եւն. ախըրկէնտիրմէք. նեղալընմագ. քիւսճէնտիրմէք. գըզտըրմագ. *Դառնացուցանէին զիսահակ եւ զռեբեկա։ Փորձեցին դառնացուցին զԱծ բարձրեալ։ Դառնացուցանել զիս գործովք ձեռաց իւրոց։ Դառնացուցեր զըստն տեառն (այսինքն հեստեցեր 'ի բանէն). եւն։ *Արք սիրեցէք զկանայս ձեր, եւ մի դառնացուցանէք զնոսա. Կող. գ. 19։

ԴԱՌՆԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Παραπικραίνων. Exacerbator. Որ դառնացուցանէ կամ դառնացոյց. ախըրթըճը, եւ նեղըլթըճը. *Դառնացուցիչք էք ածակողմանն։ Առ դառնացուցիչ առնդ խորշելի. Օր. լա. 27։ Եզեկ. բ. 3։ *Լուր քո դառնացուցչիս։ Դառնացուցչիս քաղցրութեան բարերարին. Նար. լբ. եւ է։ *Իբր փորձութեց ամենայն տրտմեցուցիչք են եւ դառնացուցիչք։ Կրեն զչարչարանս եւ զտանջանս, եւ զայլ ամենայն դառնացուցիչսն. Սարգ. ա. պ. ժ. եւ է։ *Զդառնացուցչացն զտունթին յանդիմանէր. Լծ. կոչ։

ԴԱՌՆԱՑՉՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱՌՆԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Մովսէս զպատմութիւն դառնացչութե նոցա ցուցանէ. Եփր. ել։

ԴԱՌՆԱՔՈՒՆ. ա. Որոյ քունն է դառն եւ անհանգիստ. դառնանիրհ. *Անքուն եւ դառնաքուն 'ի գիշերի ննջիւն նորա. Մանդ. ղ։

ԴԱՌՆԵՆԻ. ա. Դառնաբեր (ծառ). *Իբրեւ զնռնենիս թթուենիս, եւ զնշենիս դառնենիս. Վեցօր. է. յն. զդառնատոյնս 'ի նշենեաց. աճը պատէմ աղաճը։

ԴԱՌՆԻՃ, նճի, կամ ճոյ, ով. աց. գ. Πικρίς. Picris, amarago, lactuca agrestis. Բանջար դառն, որ 'ի Նբ գիրս Եղէգ ասի. մէշէ մարօլ. եբր. մէրօրիմ. *Դառնիճն զդառնութիւն (յայտնէ)։ Դառնիճն յայտնութիւն հոգեկան գալըթին է. Փիլ. էլ։ *Մեղացն արմատ դառն է քան զամենայն դառնիճ. Ոսկ. եբր։ *Բաղարջ ընդ դառնըճաց կերիջիք ... Դառն եւ տաժանելի կրիւք կալ 'ի ժամանակեանս. Իգն։ *Հանդերձ բաղարջաւ եւ դառնըճով. Շ. Բղբ։ *Ի հացէ յայսմանէ հանդերձ դառնըճու (կամ դառնճաւ) կերիցէ. Կլիմաք։

ԴԱՌՆԻՃ. ա. որպէս Դառն. *Խաղող նոցա խաղող դառնիճ, եւ ողկոյզ նոցա 'ի դառնութիւն լեղւոյ. Ագաթ։ *Ի նոյն ցաւս դառնիճ տարակուսութե հարեալք. Ցհ. կբ։

ԴԱՌՆԻՆ. Տ. ԴԱՌՆ. *Չարութիւն դառնին ընդդէմ ողորմութեան քաղցրոյն։ Զայս երկուս չարիս դառնինս ներզեաց ժառութիւն. Եփր. համաբ։

ԴԱՌՆՈՍՏԵԱՆ. ա. Ունօղ զոստս դառնաբեր. տճկ. ճիֆտալը. *Տունկս դառնոստեան. Նար. է։

ԴԱՌՆՈՐԱԿ. ա. Դառն ըստ որակի. մէղէ. տճկ. *Ի դառնորակ մեղաց համին՝ փոխեաւ 'ի քաղցր եւ 'ի բարին. Յհ. որոտ։

ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Πικρία. Amaritudo, amarulentia. πικρασμός, exacerbatio. Համ դառն. դառն կամ դառնացեալ գոլն. գաժանութիւն. ժանտութիւն. եւ Նեղութիւն. նեղսրտութիւն. աճըլըգ, փաքըլըգ, ... *Ողկոյզ նոցա դառնութեն։ Լցոյց կամ արբոյց զիս դառնութբ։ Դառնութիւն մաղձի։ Խիթք դառնութե (յն. դառն)։ Դառնութիւն եւ բարկութիւն։ Դառնութիւն անձին։ Ոչ ունի դառնութիւն անակցութիւն նորա. եւն։ *Եւ էր անուն աստեղն դառնութիւն, եւ բազումք մեռան 'ի դառնութէ ջուրցն. Յայտ. ը. 11. յն. ափսինդ. այսինքն օշինդր։ *Գոյժ կամ գործ կամ հըռնարք դառնութե ». այսինքն դառն, չար. Եղիշ. գ. ը։ Խոր. գ. 55։ *Ըմպել զդառնութիւն մարքրական դեղոց. Վրք հց. բ։ *Դառնութբ յանդիմանէին զամպարշտութի Թագաւորին ». այսինքն դառնապէս, չարաչար. Ճ. Ա։

ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆԱԲԵՐ. ա. Բերող

կամ ունօղ կամ կրօղ զդասնութն. *Որ փոխանակ նախնի անկոյն ... զխնդութն առթեցեր, դառնութիւնարբեր ելով բուժկութեն. Թէոփոր. խչ։

ԴԱՍ, ու, ուց, 'ի դասուէ. կամ 'ի դասէ. սիւ, կամ սով, սիւք. գ. (լծ. յն. տագսիս, տագմա. և թ. փիղ, փիլք.) Τάξις, τάγμα, χορός. Coetus, chorus, cohors, ordo, ևն. Բազմութիւն կարգաւորեալ, և կարգ 'ի բազմութեն. որպէս որոշեալ խումբ, գունդ, հոյլք, ջոկ, պարերախումբ. պէօլիւք, սիւրիւ. *Եօթն դաս պարուց. Ա. Բգ. Ը. 13 : *Երեսուն հազար դասուց (այսինքն դասական կամ հետևակ զօրաց). Ա. Բգ. Ժ. 10 :*Ի դասս երնջուց. Սղ. ԿԷ. 31 : *Բազմեցան դասք դասք : Բազմեցուցէք զդոսա դասս դասս. Մրկ. Զ. 40 : Ղկ. Թ. 14 : *Ի տասն դասուէն մինն չեղեցաւ. Կիւրղ. Ղկ : *Զամբոխն 'ի բազում դասս որոշել, և 'ի վերայ իւրաքանչիւրոց դասուց զընտիրս 'ի ճարտարացն վարդապետս կարգել. Խոր. Գ. 15 : *Դասք քահանայից, պաշտօնէից, դպրաց։ Դասք մոգուց, այծեաց։ Յառաջելական դասուէն քակտեցաւ. Փարպ։ *Ընդ մեյն դաս։ Ընդդէմ դիւացն դասու։ Դասք սպանողաց։ Դասուք արդարոցն. Նար։ *Մեյն լուսեղէն դասիւք. Խոր. հռետ. *Դասք անմարմնականք երկնաւոր զօրացն. ևն. Շար։ *Եկեղեցական դասիւք. ՃՃ : *Տէրունեան դասուն եղեալ դասապետ (քահանայապետն). Փիլ. ել : *Դաս դաս խորդոց հաւուց եկեալք ըստ գարնայնոյն ժամանակի. Ագաթ։

ԴԱՍ. իբր Կարգ. աստիճան. շարք. դիրք. սըրա, ըիւթպէ. *Դաս ասի, յորժամ կարգաւորութիւն ընտրի ըստ աստիճանի. Երզն. քեր։ *Է՛ ինչ որ վեհին, և է ինչ որ վատթար դասուն է։ Որ զօրութք և դասիւ երկրորդն է. ևն. Փիլ։ *Բանն է և ունի զառաջին դաս ամենայն հոգեկան զօրութեց։ Նախ է դասիւ սիրելն քան ըղձործելն. Լմբ. ող։ *Յաջակողման կամ յաջակողմեան դասուն. ժմ։ Շար։

ԴԱՍ եկեղեցւոյ. Տեղին ժամերգութե՝ յերկուս կարգս. *Զարևադալին սաղմոսն ասել ըստ դասուց վերաձայնութբ։ Պաշտել զխոնարհեցո վերաձայնութբ ըստ դասուց. այսինքն դաս առ դաս, փոխ առ փոխ. Յհ. իմ. ած։ *Եպիսկոպոսն կամ աւագերէցն յաջակողմեան դասէն. Տօնաց։

ԴԱՍ ուսման. Համար, զոր տայ վարժապետն աշակերտին. (լծ. թ. դէրս.) *Որ կդասն ասէր երկիւղօրէն, և ոչ նստէր ծառայօրէն. Կրգփ. ոփ։

ԴԱՍԱԳԼՈՒԽ, գլխոյ կամ խի, խաց. գ. Գլուխ դասու, մանաւանդ երգչաց. պէօլիւք պաշը. *Զոր մի ոք 'ի կարգեալ դասագլխացն 'ի դաւթե երգէր. Լմբ. ող։ *Դասագլուխ ունելով զնա՝ զնորայն ասեմք (երգով) ուղղութիւ. Ճ. Գ։ *Փոխանակ քաղցրաձայնութե երգոցն այժմ բուէճք և տատրեղունք դասագլուխք են. Լաստ. Ծ։

ԴԱՍԱԳՐԻՄ. եցայ. չ. Գրիլ'ի դաս ինչ. մտանել 'ի համար խմբի. սըրայա կէչ. մէք. *Ի մէջ երից մանկանցն դասագրեցայ. ՃՃ։ *Դասագրեցան յորդիս լուսոյ. Առաջ. Փ. 5։

ԴԱՍԱԴԱՍ. մ. մ. Ἀγεληδόν. Gregatim. Դաս դաս. գունդագունդ. երամովին. սըրա սըրա. *Դասադաս մարգարէք. Ագաթ։ *Ցիւրաքանչիւր ապարանիցն դասադաս մտանէին. Ա. Ն. Փ. 18։

ԴԱՍԱԼԻՔ, լքի, եց. ա. Λειποτάκτης. Desertor. Որ ելեք կամ լքանէ զդաս զինուորութե իւրոյ, կամ զպաշտաման. Նօրէք, գաչգըն. *Դասալիքն, որ 'ի գնդէն յատուկ դարձաւ 'ի փախուստ. Պիտ։ *Եթէ զինուորիմք քեզ, ո՛չ լիցուք դասալիք. Ոսկ. Ղկ։ *Դասալքեց՝ որք թողին զարգաւորոյն զդաս, վրէժս առնուլ։ Ի բարեպաշտ մարգարէութեն նա դասալիք եղև. ևն. Փիլ։ *Զախակողմեան գունդն հանդերձ դասալքիւ (դասու գիւաց). Գնձ։

ԴԱՍԱԼՔՈՒԹԻՒՆ. գ. Λειποταξία. Desertio ordinis. Լքանելն զկուր դաս և զկարգ. *Տէ՛ր, մի դատապարտեալ զքեզ ինքեն 'ի դասալքութիւնն գրեսցես. Բրս. պհ. Է։ *Անմթալի դասալքութիւն. Գր. տղ. առ փոխ։

ԴԱՍԱԽՈՒՄԲ. ա. Դասադաս խմբեալ. յոգնախումբ. *Դասախումբ ժողովոյն 'ի քեզ հաւատացելոց. Թէոդոր. խչ։

ԴԱՍԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ. գ. Խմբիլն դասու. հանդէս. *Ի սերկեան աւուրս դասախմբութբ. Տօնակ։

ԴԱՍԱԿ, ի, աց. գ. Նուաստ կամ անարդ դաս. երամակ. վոհմակ. հոյլ. ջոկ անբանից և նմանեաց նոցին. սիւրիւ, խէրկէլէ. յն. պէսպէս, Ἀγελή, βουκόλια, ἐσμός, ևն. *Դասակք անդւոց, կամ անդէոց։ Արջառոցն դասակ։ Զդասակս խոզաց։ Ընդ դասակս այծեացն։ Իբր զդասակս գոյլն հօտից. Յովէլ. Ա. 18։ Յհ. կբ։ Փիլ. լիոս։ Փարպ։ Նար. կԷ։ *Զամենայն դասակս հերձուածողացն. Սարգ. Բ. պ. Դ։ *Դասակք գնդից։ Ներքինեաց դասակք. Ոսկ. մ. Ա. 1. և 20։ և եփես. Է։ *Դասակն (այսինքն դաս զօրականաց) հուռմոց յափշտակեցին զնա. Ոսկ. գծ։

ԴԱՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ταχτικός. Ordinalis. Որ գոյ կարգ դասուց, յայտաբար կարգի դասաւորութե. որպէս ըստ քերականաց՝ *Դասական (անուն) է, որ զդաս յայտնէ. առաջին, երկրորդ ևն։ Դասականն (մակբայ). յետ այսորիկ. յառաջագոյն, մի ըստ միոջէ. ևն. Թր. և Երզն. քեր։

ԴԱՍԱԿԱՆ. գ. Τάγμα. Ordo. Դաս հետևակ զօրաց. *Չորեքհարիւր հազարաց դասականաց, և երեսուն հազարաց դասականաց յուդայ. Ա. Բգ. ԺԷ. 4։

ԴԱՍԱԿԱՐԳ, ի. գ. Դաս կարգաւոր. կարգ. որ և ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. սըրա, պէօլիւք. Նայքէ, Նագըմ. *Ոմանք 'ի դասակարգէ եկեղեցւոյ։ Ի դասակարգէ քաջաց. Ճ. Ա։ Նար. խչ։ *Ի դասակարգէ աբիայ. Ղկ. Ա. 5. իմա զօր ըստ օրէ պաշտօնն, որ և ՕՐԱՄՈՒՏ ասի. յն. ἐφημερία.

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՄ, եցի. ն. Συντάττω. Coordino. Կարգել'ի դաս. անցուցանել 'ի կարգ և 'ի համար. դասաւորել. դասակցել. սըրայա կէթիրմէք. *Դասակարգել ընդ զօրս անմահից. ընդ անմարմնական բազմութեանն. 'ի դասս մատենագրի. Զքր. կբ։ Շար։ Նար. գանձ։ *Որք 'ի միասին պսակեցայք, 'ի միասին դասակարգեցարուք. Թէոփ. խ Դ։ *Ի բանականութն ընդ անասունս դասակարգեալ. Նար. ԻՓ։

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Τάγμα. Ordo. χόρος, chorus. Դասակարգ. և դասակցութն. *Դասակարգութն եկեղեցւոյ, կամ անմարմնականացն պարուց. Լմբ. էկեղ. և սղմ։ *Զրկեա զմիաբանձունս'ի դասակարգութէ հրեշտակացն. Վրք հց. Է։

ԴԱՍԱԿԵՐՏ, ի, աց. ա. գ. Կարգաւորիչ դասու. դասագլուխ. *Երաժշտական պարք գումարեալք դասակերտացն անօրէնութբ. Մագ. ծՓ։

ԴԱՍԱԿԻՑ. ա. Կարգեալ'ի նոյն դաս. խմբակից. պարակից. ձայնակից. *Դասակից եղեն վերին զուարթնոցն։ Այսօր դասակից եղեն հոգիքն հանդիսի վերնոցն. Շար։

ԴԱՍԱԿՑԵՄ, եցի. ն. Դասակից առնել. դասել'ի մի պար ընդ այլս. *Ընդ վերին զօրացն դասակցեաց (զմարդն). Յհ. իմ. էկեղ։ *Որ անմարմնոց հոգեղինաց դասակցեցեր քո ոք զեկեղեցի. Շար։

ԴԱՍԱԿՑԵՄ, եցի. չ. } Դասակից լինել. համա-
ԴԱՍԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. } դասիլ. պարակցիլ. *Ընդ հրեշտակս օրհնեմք զքեզ, ընդ մեյն դասակցեմք յերգս. Ոսկ. ննջ։ *Դասակցեալ անմարմնոցն մաքուր կուսութբ. Շար։ *Հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ. Նար. կոււ։

ԴԱՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Դասակից լինել. համադասութն. և Դաս. խումբ. ժողով. *Յուսահատեալք են 'ի դասակցութեց նոցա (հրեշտակաց). Բրս. մղ։ *Ի կուսական դասակցութեց փառաւորնիս. Շար։ *Կցորդք դասակցութեցն վեհից։ Միախումբ դասակցութբ։ Առ դասակցութե հարանցն հրաշալիք։ Ընդդիմաբանիցն դասակցութիք։ Դասակցութեան դժնէից մարդոց համբան. Նար։ *Խաչն է ճշմարիտ հաւատոց դասակցութն. Եղիշ. խչ. այսինքն միաբանող 'ի ճշմարիտ հաւատս, կամ 'ի մի զինուորուն հոգւոր։

ԴԱՍԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ταξίαρχος, ταξιάρχης. Ordinum ductor, praefectus cohortis, tribunus, centurio. Պետ և գլուխ դասու յոր և է կարգի. դասագլուխ. պարագլուխ. մանաւանդ՝ Զօրագլուխ, կամ հազարապետ. պէօլիւք պաշը, պին պաշը. *Տէրունեան դասուն դասապետ (քահանայապետն). Փիլ. ել։ *Դասք և դասապետք վայելչական պարուց։ Դասապետք հրեշտակացն անեղծից. Նար. սուրբ. և խչ։ *Զդասապետս զօրութեց վերնոցն։ Դասապետան երկնից զօրացն. Շար։ *Յորժամ փողն նշանակէ զօրավարին, դասապետն զդասն կազմէ. Արիստ. Յ։ *Զօրավարք, հեծելապետք, և դրդագլուխք, և հետևակ ցեղիցն դասուց զարդարողք... որպէս և բազումք, դասապետս մեկանաւորնեն զոսա սոցունց, Զօրավարացն և դասապետացն, ևն. Պղատ. օրէն. Ե։ *Զինուորք ընդ դասապետան։ Հաճոյ եղեալք դասապետին. Փիլ. ել. և Ճ. բան։ *Դստուորն և դասապետն 'ի միասին գոլով. Նիւս. 'ի Բնութ։

ԴԱՍԱՊԵՏԵՄ, եցի. չ. Դասապետ լինել խմբք խմբի. *Որց 'ի ճահ դասապետելն հաւատացաւ. Պիտ։ *Ընդ նոսին դասապետեալ փառաւորապէս. Նար. յոէկ։

ԴԱՍԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταξιαρχία. Ordinis, vel cohortis praefectura. Կարգապետութն. դասակարգութն. կարգաւորութն ըստ աստիճանաց. դաս կամ քահանայապետութն երկնային զօրաց. *Հրեշտակաց ինն գոլով դասապետութեան. Շ. Բարձր։ *Կայիւք շուրջ զատուծով առեալ անընդմիջապէս առէ զառաջին դասապետութիւ զայսոսիկ. Մագ. 'ի դիոն։ *Վերին, կամ երկնային դասապետութիք. Իգն։ ՃՃ։ Տօնակ։ *Անհամար դասապետութբ (զօրաց) որպէս զմարախ. Ոսկ։ *Վաղարշակ սահմանեաց կարգս և դասապետութիս քաղաքականս. Պտմ. խոր։

ԴԱՍԱՎԱՐ, ի, աց. ա. գ. Վարող ըղդաս ժամերգութե. դասագլուխ. դասապետ։ Խրտփ ծն։

ԴԱՍԱՏՈՒՆ, տան. գ. Տուն դասատուութեան. վարժարան. ձեմարան. *Յաւանիմ փարէզ դասատան վարդապետաց. Վ. րէ. ։

ԴԱՍԱՄԱՐ, ի, աց. ա. գ. Որ կարգէ զդասս. դասակերպ. պարագլուխ. *Ամենեցուն հատուիչ... հրեշտակային դասամար, և դասապետ. Ճ. Գ.։

ԴԱՍԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Ունօղ զդաս կարգաւոր. *Խնկեալ դասաւոր (հրեշտակք). Գնձ.։

ԴԱՍԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Դասել. դասակարգել. դասակցել. համադասել. որ քայս փօլաջ՝ կէլիրմէկ. *Դասաւորէր զնա (զնոյն)'ի դասս իւրոց աշակերտացն. Ոսկ. յհ. ա. 12։ *Դասաւորեալ զնա վերնոց։ Դասաւորելով յաղթողական դասուն։ Դասաւորեցայք ընդ հրեշտակս 'ի յերկինս. Եփ. Շար.։ *Դասաւորեալ են յերկնային գնդաւորութիւն. Ճ. Ա.։

ԴԱՍԱՒՈՐԻԼ. ի կարգ արկանել. 'ի համար արկանել. հէսապ էթմէք. *Ըստ որում մարդարէն դասաւորէ՝ առերալ. ծողովէ ցորեանք 'ի լեառն միոյ քաղաքայք և ծեղբ. Ցհ. ժբ.։

ԴԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարգաւորութիւն. դաս. կարգ. *Ուսումնականն զմիջինն ընկալաւ դասաւորութիւն. Սահմ. ծա. և ծէ։ *Նշանակել զդասաւորութիւն գիտութեան. Մագ. էր.։

ԴԱՍԵՄ, եցի. ն. (ըստ. յն. տախտ. թ. տէքմէք. տիւզմէք. սըրայա գօյմաղ, եէրլէշդիրմէք. Τάσσω, τάττω. Ordino, colloco, constituo. Կարգել 'ի մի դաս. կարգաւորել. զետեղել. 'ի համար անցուցանել. դասաւորել. դասակարգել. դասակցել. չարադասել. *Ընդ սոսա քո դասեսջ։ Ընդ հրեշտակին դասեցայք. Եփ. Շար.։ *Դասեսցէ ընդ բարիսն։ Ի մի չար, կամ 'ի սոյն կարգ դասել։ Դասիմ 'ի պարս հեզոց։ Նախնին դասեցի զԹնձնամեացն իմոց ալեբրասնս։ Առաջին դասեալ զմարդասիրութիւնն. Նար.։ *Առաջին, կամ 'ի վերջէ դասել. Սահմ. Ժ. Ե. Է։ *Սիրով դասեցայ սպասաւորացն այնոցիկ. Վ. րէ. հց. Է։

ԴԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Եւ դասեցի ընդ սոսա քո. Շար.։

ԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. } Τάξις, τάγμα.
ԴԱՍՈՒՄՆ, ման. } Ordo, ordinatio. Դասաւորութիւն. կարգ. *Գիտութիւն առնելով յաղագս դասուց թեան սոցա։ Ցետ այսորիկ ըստ դասութեան։ Ոչ ըստ դասութեան, և ոչ ըստ անձնականի կամ պատասխանութեան. Անյ. հակաճ.։ *Վասն այսոր բերկութեան զզասութեան։ Վասն տեսական դասութեան և կարգաւ. Գրիգ. փիլ. ե. օրին. ա.։ *Վաղարացեալ, և պատմելով այն որ կարգաւորեան պատշաճաւոր դասութեանց. անս. ծա։ *Ի գնդին որ կոչէր հասակեան. և է դումայ այս՝ զոր այժմիկ նամարիոն կոչեն, այսինքն թիւ դասուն. Ոսկ. կ. *Ունին զկերքին դասուցն ընտրութեան ունել. Սահմ. Է։

ԴԱՍՏ. պ. տէսթ. որ է ձեռն. *Իւր զապ նշանակ փոխել՝ զապարամամանալն, որ դասն Ծաղկ. Օ. ան. տոստաշ։

ԴԱՍՏԱԿ. ի, աց. գ. ('ի պր. տէսթ, ձեռն. քէմիկի, ձեռնակ). Καρπός. Carpus, junctura manus cum brachio. Թաթմ ձեռաց. Զօդ ձեռին ընդ բազկի. և ձեռն. պիլէկ. *Երկոքին թաթեց ասելոց ձեռոց նորա... և երկոքին դաստակք ձեռացն նորա. թգ. ե. 4։ *Դաստակ բազկի։ Դաստակք ձեռաց. Նար. Է. և խը. և կատ.։ *Ի վերայ հողոյ և 'ի սրբոյ, որ մնայ տէր 'ի դաստակս...

...տակս ոսկերաց նորա, և չորացուցանէր զձեռն։։ Իբր Իսէէ, կամ տէսէէ. Վ. րէ. ոսկ. (ուղ. դաստառակ)։

ԴԱՍՏԱԿԵՏՂ, եանց. գ. Տեղի դաստակաց. կամ ձեռաց ապարանջանց ('ի խաղիդ). *Ի փորուածէ քեռակացն դաստակեղեղ ձեռացն... կարմրացեալ ներկսան. Անյ. բոյէ։

ԴԱՍՏԱԿԵՐՏ, ի, աց կմ իւ. գ. Γεώργιον, ἀγρός, δημιούργημα. Arvum, ager, opus artificis, factura. Ձեռակերտ. շէնուած. մանաւանդ Ագարակ. շէն. աւան. նոր քաղաք. գիւղ. անդաստան. կալուած. չիֆթլիք. շէնէն. ... *Ունիցի դաստակերտս մեծամեծս։ Պտղաբերեն 'ի դաստակերտս քո. Առակ. իէ. 5. 27։ *Իւրոց դաստակերտաց. Կոչ. ծա։ *Զանեղի ճնկատուն չինէ դաստակերտ։ Զարդարէ դաստակերտօք։ Քաղաքաց, չինից, դաստակերտաց։ Գիւղիւք և դաստակերտօք. Խոր.։ *Դաստակերտացն ... . Ցհ. ժբ։ *Երիս բերդս իւրեանց դաստակերտօքն. Լաստ. Է։ Նշանակութիւն. *Ամենայն հայոց աշխարհիս... դաստակերտացն կայսերաց. Եփր.։ *Դաստակերտս մեծ և սիրելի զհայոց աշխարհս անուանէին։ Զնորագիւտ դաստակերտս քո (զհաւատացեալ մոգաբան) բարերաւ անձանց մերոց. Ե. Հիւ. Գ. և Է։

ԴԱՍՏԱՊԱՆԴ. (ձեռն չէ այլ սալ գրքի). Թուլին ձեռագործք Ճարտարք 'ի պէտս ոսկորաց. *Ո՛չ են այսքան խառնեց և ազգի ազգի հայարարացն դաստապակք. Փիլ. Նի. ա։

ԴԱՍՏԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Λαβή. Capulus. քո. mánico, pomo. Ունելին ձեռաց, ընդունող. բռնատեղ. երախակալ սրոյ. Բէլ. կոփ. ... *Զար օրինակ սուսերի դաստապանին՝ զորս և գիւղաւ ունել... Նոյնպէս է սուրն. թէ իւրն դաստապանին. Նիւս. կազմ.։ *Ալ ձեռն եդեալ էր 'ի դաստապան նորանին։ Զալ թանձն ձեռին՝ որ կայր 'ի վերայ դաստապանին նորանին. Բուղ. է. 32։

ԴԱՍՏԱՌԱԿ, ի, աց. գ. Χειρόμακτρον. Mantile, mappa. ἐκμαγεῖον, abstersorium. Ի ձեռս առեալ կամ ասնուլի վարշամակ, թաշկինակ. անձեռոց. անձեռոցիկ. ձեռաց սրբիչ. Տոփրաճ, ... *Եւ ոչ կրտսեն սաստակ դաստառակս մատուցանելի. Ե. Հիւ. Է։ *Զդաստառակն՝ ուստի մատուցանէ. Խոր.։ *Բերբուսս յաղէ ձեռաց, և փիլը դաստառակս խոնեք 'ի ձախոյ ձեռինն. Մաշ.։ *Դաստառակ մեղաց քոց են աղքատք. Ոսկ. ա. փիլ. ծը.։ *Զոր պատկերն քիչ՝ որ 'ի նմ դաստառակին։ Զոր դաստառակն քնի զանձեռոցորդ նկարն. Վ. րէ. հց. ծը։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ, ի, աց. գ. (իբր Զեռն կալող. պ. տէսթիւր). Παιδαγωγός. Paedagogus, puerorum ductor, doctor. Մանկածու. վարժիչ կամ վարդապետ մանկաց. հոգաբարձու. և ուսուցիչ. Հոգեբարձու... Տեառ. ... ժէ. 15. Գաղ. դ. 24։ *Զօրէնս դաստիարակն հրաման գէ 'ի քաց կալ 'ի մեղսականաց։ Հեզութեն դաստիարակ է մանկութեն. Ցհ. ե. ծա։ *Դժուարաբերեալ դաստիարակաւ խաչին վարժեալ կրթեցար. Նար. կատ։ *Սաստ դաստիարակք մեզ խիստ իմն. Նար. առակ։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱՊԷՍ. մ. Որպէս զդաստիարակ. դաստիարակելով. *Հրեշտակք դաստիարակապէս (մեզ) առաջնորդեն յառ մեզ վերամբարձեն. Մաշ. 'ի գիւն։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի և գործի դաստիարակութեան. կրթարան, և կրթիչ. *Զգիրք (զօրէնս) եղ առաջի բանականացն բացարան, իբրև զընդակից դաստիարակարան. Եփ. Նար. խր.։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԵՄ, եցի. ն. Παιδαγωγέω, παιδεύω. Instruo pueros, instituo, erudio, moderor, deduco. Կրթել զտղայս դաստիարակել. հրահանգել. ուսուցանել. խրատել. առաջնորդել իբր ձեռնամբացի. ուղղել. ... *Դաստիարակել պարտ է հրահանգիւք զպայմանիւք... Գրիգ. փիլ.։ *Դաստիարակեսցուք զհոգիս և զզգայարանս մեր. Խոր.։ *Մեկնմունք զորովայնս դաստիարակեցին պարկեշտութեան. ԾԾ։ *Եւ 'ի նրբութեանց դաստիարակին 'ի հոգեւորնացն վարս. Ցհ. ա։ *Որ զարուեստին անգգայ էութեան իբր երասանաւ հետ դաստիարակեալ. Նար. Է։ *Մի գաղգիւք... ուսեալ. *Դաստիարակեալ զմեզ 'ի հեզութեն։ Դաստիարակեցեր զժողովուրդն. Լծ. ... *Բազմապատիկ իմաստակութեամբ դաստիարակէ քնութեան մերոյ. Խն. *Ընդոտիցն ոչ զի դաստիարակէ զմեռ օրինացն. Եւ... *Ոչ ոչ այսպէս զանձն դաստիարակեցին, ոչ իւրեանց օրէնայս ասսել (գիւն). Կբրղ. Ակամք դաստիարակեցեալ վարել. Բր. Էղդ.։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Παιδαγωγία, παίδευσις. Institutio, disciplina. Կրթութիւն. հրահանգութիւն. ուսումն. խրատ. Թալիմ, Թէրպիյէ. *Պիտոյ է միշտ դաստիարակութեան ... ։ *Վարժել, կամ ուղղել դաստիարակութեամբ. Նար. ... Ոչ իմաստունք են մեզ, ոչ փիլքր ինչ դաստիարակութեն է նոցա և խրատ մտցն. Լծ. ող.։

ԴԱՏ, ի, իւ. գ. պ. տատ. Κρίσις. Judicium. որ և ԴԱՏԱՍՏԱՆ, ԴԱՏՈՒՄՆ, ԴԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. Հանգիստական քննութիւն իրաւանց. վճիռ և խնդիր յատենի. վճիռ արդարոյ. Իրաւունք. ... *Ամենայն այր որոյ էր դատ։ Ի՞նչ են առեր 'ի դատ եկեսցէ ընդ ծերս ժողովրդեան իւրոյ. Առաջի խաղաղութեան դատ վարելի. Ել. իգ. ծէ. 2։ Եւ. Գ. 14։ Է. Դ. Գ. 47։ *Ոչ կամեցեալ դատ հանդուրժել, փախիցէ զմիշտ փախուստն. Պղատ. օրէն. Է։ *Առանց պատասխանեաց է դատն։ Արդար դատ. Զինչ դատ է իմ։ Ո՛չ ունիմ դատ. Ցհ. ծէ։ Նար. Եփ. Վ. րէ. հց. Է. և Ժ։ *Դատիւ դատեցայ. կանոն։ *Ընդ ոչ ոք իւրով դատ։ Ընդ անդունդս կերպարանիս մի 'ի դատ քննութեան մտցես. Նար. խէ. կէ։ *Ի դատ կոչեալ առաջի գեորգեայ. Լաստ. Է։ *Բազում ասանէր աւուրս 'ի դատին (կմ'ի տանուհն). ԾԾ։ *Ցայծեմեւն դատ եղեն նմա լալ և ողբալ. Վ. րէ. հց. Է։ *Եղ զմորմն յոձակիս առնէր, և 'ի դատ պահէր առն իւրում. Եւր. ծն.։

ԴԱՏ ԱՌՆԵԼ. Δικάζω. Judico. Ἐκδικέω. Vindico. Դատել. Իրաւունս առնել ումեք, կամ ընդ մեղ սորա և նորա. և վճիռ խնդիր լինել. Ծն. ծէ. 5։ Ես. իէ. 1։ ա. Եզ. իբ. 13։ Ղկ. ծէ. 3։

ԴԱՏ ՏԱԼ. իբր Դատ վարել, 'ի դատ ձգել։ Նար. ա։ Ոսկ. Մտթ։ Գէ. ե։ վ. րէ. յոբ.։

ԴԱՏ ԽՆԴՐԵԼ կամ ԱՌՆՈՒԼ. Վրէժ խնդրել կամ առնուլ՝ դատաստանաւ: Ոսկ. ե. խոր: Ղ. ա. յհ. խզ:

ԴԱՏ ՏԱԼ կամ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼ. Վրէժս լուծանել. համար տալ: Խոր: Մխ. երէմ: Կանոն: Փիլ. յոգ:

ԴԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դատակնիք. վճիռ. *Ոչ պիտանամ ասնխաց 'ի դատագրութիւն. Ճ. Բ:

ԴԱՏԱԽԱԶ. ի. իւ. աց, իւք. գ. 'Αντίδικος, κατήγορος. Adversarius, accusator. Ոսոխ. հակառակորդ. ամբաստանող 'ի դատաստանի. պ. փաթխաճ. խասըմ, ռաքիպ. Տես Եւ. խա. 11: Գծ. ԻԵ. 16: Նար. ԻԲ. ԿԵ: *Լուաւ թագաւորն 'ի դատախազացն արտաշխսի: Դատախազ որ չէ զհետ. Փարպ: *Դատախազաց, և ամբաստանելոց. Մխ. դփ: *Ոչ ածեալ զմտաւ զդատաւորին և զդատախազին միտս: Համգերձ դատախազիւն. Լմբ. ող:

ԴԱՏԱԽԱԶ ԼԻՆԻՄ. } 'Αντιδικέω,
ԴԱՏԱԽԱԶԵՄ, եցի. } ἀντιδικῶ, κατηγορέω. Contra litigo, accuso. Ամբաստանել. բողոքել. գանգատել յատենի. չէքվա փալամըքըլք էթմէք. *Դատախազ լեալ էին զնմանէ արքայի. Եղիշ. Է: *Զխոցոտեալն զինուորութեանց դատախազեցից. Նար. ԻԲ: *Զայսոսիկ գրելով զանձնէ դատախազեմ. Արգ. յկ. Է: *Եթէ զբերանս յուզեաց, մի դատախազէր. Նեղոս: *Ոչ որպէս դատապարտեալ, այլ որպէս դատախազեալ. ՃՃ: Իսկ Վրք հց. ԻԶ. *Եւ ոչ համգերձ արտասուօք դատախազի որք». ընթերցիր կամ իմա, դատախազէ:

ԴԱՏԱԽԱԶՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αντιδικία, κατηγορία. Contra litigatio, accusatio. Ամբաստանութիւն. բողոք. հակառակութիւն. փալա, չէքվա. *Որ ունի ընդ ումեք դատախազութիւն. Մխ. դփ: *Զկնի դատախազութեան ծովուն՝ և ինքն իսկ (յուշկան) ընդփախուստ խոստովանի. Ոսկ. ողոմ. Է: *Ցանգիմանչի, կամ ինքնամատոյց՝ դատախազութիւն. Նար. ծԶ. ծԵ: *Առաւել ևս 'ի դատախազութիւն եղեալ՝ ձկանէին նմա. Փարպ: Իսկ Եւս. քր. ա. *Դատախազութք ուներ զթագաւորութիւնն». յն. ոչ իրաւամբ:

ԴԱՏԱԽՆԴԻՐ. ա. Վրէժխնդիր իրաւանց. իրաւարար. *Առաքելոցն վերակացուն և դատախնդիրն պետրոս. Ղ. Բ. դ. ԻԲ:

ԴԱՏԱԽՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Ի դատ մտանել. իրաւունս խնդրել. իրաւախոհ լինել. *Դատախնդիր լինել ընդ նմա: Ընդ քեզ դատախնդիր լինել. Լմբ. ամբոխ:

ԴԱՏԱԿԻՑ. Տ. ԴԱՏԱԽԱԶ. *Ո՞վ դատակցին ամ մարդկան բնութն կարգիս. Եփր:

ԴԱՏԱԿՆԻՔ, կնքի, քաւ. գ. Ψήφισμα, ψῆφος. Decretum, sententia, suffragium, calculus. Կնիք դատի, մանաւանդ դատապարտութեան. վճիռ. դատավճիռ. քուէայ. որոշումն ատենի. ուէճիլ. հիւքմ չէր. *Դատակնիք վճռիս այսորիկ. Եղիշ. Է: *Անձական դատաստանաւ իբրև դատակնքաւ. Խոր: *Դատակնիք հատուցման, կամ մահու, կամ յանդիմանութեան: (և 'ի լաւ անդր,) Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց, ևն. Նար: *Արար մահկանացուս զմեզ վասն դատակնքին՝ որ եդաւ 'ի վերայ մեր. Իգն: *Ապականեաց խաչիւն. ուստի. 'ի դատակնքէն ազատեալ. Լմբ. պտրգ: *Որ զնախամօրն անիծից երկանց լուծեր զդատակնիքս. Շար: *Զպարտեացն մերոց խզեալ զդատակնիքս. Գործ. իբր մուրհակ վճռոյն, ձեռագիր յանցանաց: *Ցապողոմնի ամծարն գոլով բերիցեն դատակնիք գալուոյ զօրինակս

հացն: Որում յոլովագոյն պատահեսցին դատակնիք, իշխեսցէ ամս հինգ. Պղատ. օրին. Գ:

ԴԱՏԱԿՇԻՌ ԼԻՆԵԼ. Ուղիղ դատամամբ կշռել. *Իմաստունն ուղիղ ունի զընթացսն 'ի կենցաղս, դատակշիռ լինի. Լմբ. առակ:

ԴԱՏԱՆ, անք. գ. Դատ. դատաստան. *Ի դատան իրաւանց մտեալ ընդ տունն յակոբայ. Լմբ. ովս: *Անձնէ 'ի նոսա դատանս. Ոսկ. 'ի նէռն:

ԴԱՏԱՊԱՐՏ, ի. ա. Παρέδικος, κατάκριτος, ὑπεύθυνος. Obnoxius, condemnatus. Պարտաւորեալն 'ի դատի. պատժապարտ. պարտաւոր. մեղապարտ. յանցաւոր. մուլզիմ, հիւքմ օլունմուշ. *Զի որ սպանանէ՝ դատապարտ է. Եփր. համաբ: *Դատապարտն խորշի ցուցանել զօր մեղացն. Մխ. դփ: *Դու դատաւոր, և նոքա դատապարտք. Մխ. երեմ: *Ես դատապարտ, և 'ի վերայ ձեր ողորմութիւն եղև. Ածող. Գ: *Զանպարտն իբրև զդատապարտս վարեսցեն. Ցհ. ԿԲ: *Դատապարտ լիցի ամենայն աշխարհ՝ այ. Հռ. Գ. 19: *Դատապարտք եղեն յանդիմանութեանց. Առակ. ա. 23: Իսկ Ոսկ. յհ. ԻԵ. *Այնք՝ որք ոչ հաւատային, դատապարտս զնոսա առնէր». յն. դատապարտելիս գոլ: Եւ Ցհ. ԿԲ. *Դատապարտ էր դատաստանն նորա, և անարգագոյն՝ յարգանք նորա». այսինքն դատապարտելի, անիրաւ:

ԴԱՏԱՊԱՐՏ ԱՌՆԵԼ. Դատապարտել. պարտաւորել. Հռ. Է. 34: Նար. ծա: *Դատապարտ արար յաւիտենական հրոյն. Լմբ. ող:

ԴԱՏԱՊԱՐՏ. գ. Κρίμα. Crimen. Ցանցանք արժանի դատապարտութեան. *Ցորժամ զայլս դատիցես, և դու նմին դատապարտի պատժապարտ իցես. Ոսկ. մ. Գ. 11:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի դատապարտութիւն. *Քև լուծեալ արձակեցաւ կրճիմն դատապարտական. Անան. եկեղ: *Զգիր դատապարտական պարտապանին հօրն առաջին. Մագ. խէ: *Ոչինչ գործեալ դատապարտական. Թէոդոր. մայրագ:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԱԿԻՑ. ա. Ի միասին դատապարտեալ. պատժակից. *Զինչ եղբայր, և դատապարտակից. Վրք հց. Ե:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԱՆՔ, նաց. գ. Դատապարտութիւն. պատիժ պատուհասի. *Դատաստան, և դատապարտանք ընդունիցին. Ոսկ. իւ: *Ո՞րքան դատապարտանք են. Վրդն. ծն:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԱՐԱՆ, ի. աց. գ. Դատապարտութեան վայր, միջոց, առիթ. *Զողջոյն զօրն թողութեան ցուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան. Նար. ԻԶ:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՄ, եցի. ն. Κατακρίνω, καταδικάζω. Damno, condemno. Դատաստանաւ պարտաւոր առնել. պատժապարտ կամ մահապարտ վճռել. յանցաւոր ցուցանել կամ համարել. պարտաւորել. տէփալրփէն. էճիլա փամ՝ որ պաքիծը գտնայ. գուզ էրմէք, գռբյխնէ հիւքմ էրմէք. *Ոչ դատապարտէ զնա, յորժամ դատի զնա: Զանմեղս, կամ զանպարտսն դատապարտէիք: Դատապարտեսցեն զնա 'ի մահ: Որով դատիս զընկերն, զանձն քո դատապարտես: Զի եթէ զանձինս քննէաք, ապա ոչ դատապարտէաք (կր). ևն: *Զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն, և զոմանս յամօթն դատապարտեն. Նար. ԿԶ: *Իրաւի դատապարտեցաւ այրն ըստ արժանի գործոց իւրոց. Եղիշ. Է:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԻԿ. ա. Դատապարտ. իբրաւամբք պարտաւորեալ. *Զարդար մեղադրեալ՝ դատապարտիկ (համարիք). Վանակ. յոբ:

ԴԱՏԱՊԱՐՏԻՉ. Դատապարտող. որ դատապարտէ: Նար. ծդ. ծա. ջբ. և խլ: *Գայ փրկիչն ... 'ի դատապարտել զդատապարտիչսն. Կոչ. ծէ: *Ամա դատապարտիչք զանմեղս. Սարգ. համգ:

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατάκριμα, κατάκρισις. Damnatio, condemnatio. Դատապարտելն, և իլն պարտաւորութիւն. պատժապարտութիւն. մահապարտութիւն. հիւքմ օլունմագլըգ, ճէզա: Իմ. ծբ. 27: Հռ. Է. 16. 18: Բ. կոր. Գ. 9: Է. 3: *Պատիժք դատապարտութեան: Աքաւն: Նար: *Զի մի 'ի դատապարտութիւն մեղ առաջեալքն լինիցին. Խոր: *Եւ մի բաժակ քո կողիցդ արեան 'ի դատապարտութիւն եղիցի: Կոյսական, սատանական, 'ի մահ դատապարտութիւն: Ոչ 'ի փառս դատապարտութիւն ստանալ. ևն. Նար:

ԴԱՏԱՍԱՑ. ա. Դատ վարող. *Վկայս կաւորք հպարտք, դատասացք, զրպարտք. Խոր. Գ. 68:

ԴԱՏԱՍՏԱՆ, ի, աց. գ. Κρίσις, κρίμα. Judicium. որ և ԴԱՏ. Դատումն. քննութիւն իրաւանց. իրաւունք. կշիռ. վճիռ. դատակնիք. և Դատապարտութիւն. չէր, չէրամէ, հիւքմ, ահքեամ, փաթ. *Որ դատիս զամենայն երկիր, մի արասցես զայդ դատաստան: Եւ նմա իրաւունս և դատաստանս: Անիրաւութիւն 'ի դատաստանի մի առնիցես: Արդար ես դու տէր, և ուղիղ են դատաստանք քո: Ուղիղ դատաստան արարէք. ևն: Կմ *Համգերձեալ դատաստանին: Ցաւուրն դատաստանի. (իբր օր յետին): Որոց դատաստանքն յիրաւի են: Անձանց դատաստանս ընդունին: Դատաստան անձին իւրում ունէ և ընկէ: Կրեսցէ դատաստան. (իբր դատապարտութիւն, պատիժ ըստ իրաւանց.) ևն: *Առ խոնարհութեան նորա դատաստան նորա բարձաւ, այսինքն իրաւունքն. Սեբեր. Է: *Ոչ միայն զանձանց դատաստան տալոց էք առաջի ահեղ ատենին այ, այլև զայլոց. Եղիշ. Գ. իբր դատ, համար, վրէժ:

ԴԱՏԱՍՏԱՆ. Κριτήριον, δικαστήριον. Tribunal, forum judiciale. Դատարան. ատեան. փէլամ, մէհքէմէ. *Քարշեն զձեզ 'ի դատաստան. Յկ. Բ. 6: *Դատաստան բաժանեաց. Դփ. Ը. 32: *Զինչ է դատաստան. բազկանայ անուանդ յիրէ և'ի ատեանք. ևն. Մխ. դփ:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐՔ. գ. Գիրք օրինաց դատաստանի: Մխ. դփ. ևն:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ, ի. ա. գ. Որ ինչ հայի 'ի դատաստան կամ յիրաւունս. *Եղեւոյն պատճառ արարիչն գոլ ած, և աշխարհիս տնականութեան վասն դատաստանականին. Փիլ. նխ. ա:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի դատ ընդ այլում. *Պարտապանքն և դատաստանաւորքն առ գրան ապարանից քոց դեգերեալ կային. Եղիշ. երես:

ԴԱՏԱՍՏԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի դատաստանի. դատարան. մէհքէմէ. *Ընթեացեն 'ի ներքս յաթէնս նոր դատաստանաց պայծառ և զարդարուն յոյժ. Վրք դիոնես:

ԴԱՏԱՎԱՐԺ, ի, իւ. ա. Վարժ 'ի դատել մարդ. մտավարժ. *Անխաւլ ցուցեալ զդատավարժ կրթականացս, կամ դատավարժ կրթութեանցն. Քեր. թէրբ: և Մագ: և Երզն:

ԴԱՏԱՎՃԻՌ, վճռի, աւց. գ. Ψήφι-

σμα. Sententia. Վճիռ դատաստանի կամ դատաւորի. դատակնիք. ուքմ, հիւքմ ըէրի. *Անսասան բանն քո զդատավճիռն առնէ, երթիցեն արդարքն 'ի կեանսն յաւիտենից, և մեղաւորքն 'ի տանջանսն յաւիտենից. Ցճխ. Է: *Այսպէս եհատ զդատավճիռն, և հաստատեաց, որ զձեզ ընդունի, զիս ընդունի. Ագաթ: *Դատավճիռ մահու, կամ բարկութե, դատաստանի. Լմբ. ող: Գէ. Եա: Լծ. Խոլ: *Յայտ առնէ զդատավճռաւ նոցին բերանոցն. Իգն: *Ճողոպրելով 'ի դատավճռոյ նոցա պատուհասէ. Լմբ. առակ: *Գոհքն դարձոյց 'ի նինուէացւոց զդատավճիռ սատուգութեն, զի մի ապականեսցին. Եփր. ղհ:

ԴԱՏԱՎՃՌԱԿԻՑ. ա. Ձայնակից 'ի տալ զվճիռ. միախորհ վճռատու. *Եթէ այս հաճոյ թուեսցի, դատավճռակից լերուք. Կանոն:

ԴԱՏԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Δικαστήριον. Tribunal, forum judiciale, judicium, magistratus. Տեղի դատոյ. ատեան. բեմ. հանգիստարան. դատաստանոց. դատաստան. փիվան, մէհքէմէ. *Եթէ ոչ առ ատեանս զբաւական դատն կալցի, առ այլ հասցէ դատարան: Եթէ երկու դատարանքն ոչ կարասցեն հաշտեցուցանել. գիցէ զկատարած, ըստ որում դատարանացն կարգաւորութիւնքն են, և կամքն իշխանաց. Պղատ. օրէն. Հ: *Դատարան 'ի միասին հաւաքել: Ինքեանք դատաւորք՝ ինքեանք դատախազք 'ի նմին դատարանի. Ոսկ. Գծ: *Ի չար դատարանի: Դարձեալ դատարան լինէր ահեղագոյն քան զառաջինն. Նիւս. 'Ի Բէոտոր: *Աւասիկ կան առաջի քոյոյ դատարանի. Ճ. Ա: *Իսկ դատաւորդ 'ի մեծ բեմբին՝ նստիս յաթոռ դատարանին. Ցր. ոտտ: *Զանձրացուցաք զպիլատն դատարանի իշխանաց. Լմբ. Եհեղ: *Նստեալ քո 'ի հոգւոջ քում դատարանի. Մաշ:

ԴԱՏԱՐԿ, ի, աց. ա. Ἀργός. որպէս ἀεργός. Otiosus. Անգործ. որպէս անմնաւն և գործարեալ յերկոց կամ յարգասեաց. պարապորդ. ունայնաձեռն և անպտուղ. կամ Κενός. Vacuus. μάταιος, vanus, inanis. Թափուր. ունայն. սնոտի. փուճ, պարապ, ֆուճ. պօշ, եըշըլ, ավարա, բոշ, պէհէ, ճանլը. *Կային դատարկք 'ի հրապարակս: Ընդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկք: Ոչ միայն դատարկք, այլ և շաղփաղփք: Բանն իմ մի՛ դարձցի դատարկ: Ընդ ամենայն դատարկ բանի: Մի՛ երևեսջիք դատարկք: Ոչ դատարկս և անպտուղս հաստատեսցեն զձեզ. ԵՆ: *Արի անես զդատարկաց անհնարին միշտ. Համ. առակ: *Դատարկ երևել կամ երևիլ: Դատարկ երկրորդ. Նար: *Մի՛ դատարկ և ունայն զխնդրողս պատրոյն դարձուցանիցէք. Ը. Բէրանտ: *Բանից դատարկաց և անգործից. Մէրր. Փանջ: *Զամենայն զերկիրն դատարկ թողուլ, ոչ սերմանել և ոչ վարել. Փիլ. ծ. բան: *Դատարկ են յիմաստութենէ. Մխ. Երեմ: *Մնաց զդուռանն դատարկ յառաջութենէ և 'ի Թագաւորութենէ: Դատարկք նոքն ոմն ովկէս լիցեն. Եղիշ: *Դատարկ ունութեն. Եսա. կր. Ժ: *Դատարկ երգեն ամենայն պատերազմողաց նորա. Վրք հց. ծՁ: *Ոչ եթէ առ երևելոյ դատարկ ինչ. յն. անշուք, պարզ. Ոսկ. յհ. Բ: Իսկ անդ. *Դատարկ էր 'ի սեղանոյ. վան որոյ առէր, ոչ զոր ունիմն. յն. ընդ կամ լինել 'ի վերակացութեան:

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆ, ի, էց. ա. Ἀργολόγος, κενολόγος, ματαιολόγος. Vaniloquus, inaniloquus. Վայրախօս. զրախօս. ունայնաբան. անգործ. ճճախօս. պօշ պօշլաղ, լաֆազան. *Որ սնախօսն է, և դատարկաբան. Սրգ. յէ. Է: Լմբ. ող: *Փարիսեցին այն՝ գեղեցիկ դատարկաբանն՝ առ 'ի գաւեղոյն զփորձութեն Թոշակն առնել իջանէր 'ի տաճարէն. Կլիմաք: *Պատուհասս կրեն առաւել քան զդատարկաբանսն. Տօնակ: *Ի դատարկաբան բանից բազմաց պարապեցի զանձն քո. Կոչ. Է. յն. 'ի դատարկ բանից:

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆԵՄ, եցի. չ. Ἀργολογέω. Inaniter, vel inania loquor, garrio, blatero. Ընդ վայր բարբառել. խօսել բանս դատարկս. առասպելաբանել. ֆուճ բաներ խօսիլ. լաֆ սուրմէք. *Եթէ ոք դատարկաբանեսցէ, և կատակեսցէ . . . որոշեսցի շաբաթ մի. Բրս. կանոն: *Ոչ դատարկաբանել լեզուի. Լմբ. ող: *Որպէս և որք վասն լուանոյ խուլարման աղճատին, 'ի սանոյ միշտային դատարկաբանելով. Սարկ. շարծ:

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀργολογία. Otiosus sermo. Դատարկ բան. ունայնախօսութիւն. ճճախօսութիւն. լաֆ, պօշ պօշլաղլըք. *Մինչև ցոր բանս է դատարկաբանութիւն. ամենևիմբ ամենայն բան, որ ոչ աւարտի յառաջինկայ պէտսն՝ որ 'ի քո, դատարկ է. Բրս. հց: *Բերանն՝ զդատարկաբանութեն, զսուտն են. Խոսր: *Ո՞ զնա տրտմեցուցանէ. դատարկաբանութիւն. արդ եթէ 'ի դատարկաբանութենէն տրտմի, քանի՛ոն առաւել 'ի բամբասելոյն. Լմբ. ափ: *Մի՛ դատարկաբանութեն թուիցի ինչ քեզ այսպիսի խնդրուածս աղջկանն. Եղիշ. տփ: (Իբր ֆուճ բան. այսինքն ընդունայն իր կամ զրոյց:)

ԴԱՏԱՐԿԱԺԱՄ. ա. Որ իցէ անգործութեն, կամ պարապորդ ժամ. *Դատարկաժամ գիշերոյն 'ի խորհուրդս կարկառեալ. Ոսկ. յհ. Ա. 3:

ԴԱՏԱՐԿԱԽՕՍ. ա. Որ խուզարկէ զանպէտ իրս. *Զդատարկախօսս արգելուցու սակաւ բանիւս. Սամ. Երէց:

ԴԱՏԱՐԿԱՁԵՌՆ. ա. Ունայնաձեռն. ձեռնունայն. ցէտէր պարապ, ընծայ չունեցող՝ փուլս, կամ առած. էլի պօշ, օրֆէր խոլ էէփ. *Ոչ երևեսցիս առաջի իմ դատարկաձեռն». յն. դատարկ. Ել. ԻԳ. 15: *Ոչ միայն դատարկաձեռն գայր, այլ և Թշնամանեալ». յն. դատարկ ձեռօք. Ոսկ. մ. Բ. 10:

ԴԱՏԱՐԿԱՑԱԾ. ա. Դատարկաշրջիկ. ընդ վայր յածեալ. *Գեստրաս դատարկացած, տապաշնորհաց բախտի հասեալ. Մագ. Է:

ԴԱՏԱՐԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀργέω, ἀργός εἰμι. Otior, otiosus sum. Անգործ լինել և կալ. խափանիլ գործոյն, և 'ի գործոց. պարապ կենալ. պօշ փուրմաք, գալ մաք. *Խափանեալ դատարկացաւ գործ տաճարին: Դատարկացան աղօրիք: Ցաւուրն շաբաթուց եգիտ զհրէայսն դատարկացեալս: Կամիս, զի մի՛ դատարկասցի գործ իմաստութեն: Ոչք նոցա դատարկացեալք 'ի գնալոյ: Որոց դատաստանն 'ի բնէ ոչ դատարկանայ. Բ. Եզր. Դ. 24: Ժող. ԺԲ. 3: Բ. Մ. Է. 25: Իմ. ԺԴ. 5: ԺԷ. 15: Բ. Պետ. Բ. 3: *Դատարկանայ յամենայն հոգոց և 'ի զբաղմանց. Վրք հց. Բ: *Գարտ էր յամենայնէ դատարկանալ, զի սիրոյն այդ պարապիցէք: Դատարկանալ յամենայն չարեաց. Սարգ. ա. յհ. Է: Ն. յն. Է: *Դատարկացեալ և փափկացեալ հեշտի միաշարաթին. Կանոն: Տե՛ս և ԾԱՐԱՍԱԼ, և ԴԱԴԱՐԵԼ:

ԴԱՏԱՐԿԱՁՆ, ձուկք. ա. Ἀργός. Otiosus. Պարապորդ. անգործ. ավարա, ճանլը. *Միանգամայն և դատարկանձունք ուսանին. Ա. Տիմ. Է. 14:

ԴԱՏԱՐԿԱՊԷՍ. մ. Վայրապար. 'ի զուր. առանց խորհրդոյ. պէհէւտէ, ավարա էէրէ. յն. ἁπλῶς, պարզապէս. լոկ. *Ոչ դատարկապէս, այլ ընդդէմ կուոցն կործեաց պատերազմելով. Ոսկ. յհ. Ա. 3: *Ոչ դատարկապէս ինչ յիշեցի առ . . . այլ և զայն ևս եդ. ԵՆ. Կոչ. Է:

ԴԱՏԱՐԿԱԳՈՐԾ. ա. Անգործ և որովայնապարար. դատարկասուն. յն. որովայն անգործ. լռ. որովայն ծոյլ. պօշ պօղաղ, փուգաղէօզ. *Զարաճճիք, դատարկապորտք. Տիտ. Ա. 12: *Դատարկապորտքն, որ զհետ լինին անտեաց. Եփր. Բ. Բեւ:

ԴԱՏԱՐԿԱՍԱՑ. Տ. ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆ. *Որ Թշնամանողն է, և դատարկասաց. Սրգ. յէ. Է:

ԴԱՏԱՐԿԱՍՈՒՆ. ա. Ի դատարկութեն սնեալ. տափարէմաէ(?). հօշարփա, հայփաէ. *Դատարկասունք և անսանձարարոյ աշխարհականքն. Ագաթ: *Դատարկասուն և անսանձարարոյ աշխարհն. Կոչւոյ:

ԴԱՏԱՐԿԱՐԱՆ. ա. Տեղի և ժամանակ դատարկանալոյ 'ի գործոց. *Շաբաթ, որ է հանգիստ . . . 'ի դատարկարանին գործարան. ԵՆ. Մաքր:

ԴԱՏԱՐԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. խափանել 'ի գործոց. անգործ անցուցանել. 'ի դերև հանել. ունայնացուցանել. պարապ անցնել. պօշլէմէք. *Ոչ զամենայն ինչ յաղօթս սիրցն ապաստան արարեալ՝ զանձինս պարտ է դատարկացուցանել. Ոսկ. Բ. Բեւ: *Դատարկացուցանել զծոմական աւուրս, կամ զաղօթս, կամ զխրատ. Ցհ. իմ. ոփ: Մխ. Երեմ: Եւագր. ծԳ:

Եւ Թափուր կացուցանել. պարպել, տարպել. պօշալթմաք. *Ի մարգն լինել՝ ոչ դատարկացոյց զծոց հօրն, և ոչ Թափուր եթող զաթոռն հայրենի. Սարգ. Բ. պ. Բ:

ԴԱՏԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. *Ի դատարկաւորութենէն շարժին առ ի ւրաքանչիւր գործաւորութիւն. Նանայ:

ԴԱՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀργία, ἀργεία, ὀκνηρία. Otium, otiositas. Պարապորդութիւն. անգործութիւն. ծուլութիւն. դադարումն. պօշ պարապ կենալը, էբանէլը. էշէնլիլ, ավարէլիլ. *Դատարկութիւն ձեռաց: Հաց դատարկութե. Ժող. Ի. 18: Առակ. ԼԱ. 27: *Զդատարկութիւս . . . և զտօնս ձեր առնեաց անձն իմ. Ես. Ա. 14: *Յանդիմանելով զդատարկութիւն ուտելոյ հաց. Արշ: *Դատարկութիւն և անգործութեամբն: Դրժող դատարկութիւն խամանել. Պէփ:

Եւ Թափուրն գոլ. անպտղութիւն. անմասն և անբաժ մնալն. *Գողակորոյս անկոյ Թզենւոյն եաւմեանն դատարկութիւն. Նար. յա: *Դատարկութիւն յամենայն աղգի աղգի չար խորհրդոց. Վրք հց. Է: *Դատարկութիւն (է յերկինս՝) սխտունակաց, և ընդունակաց կրից. Մխ. այէլ:

Եւ իբր Ունայնութիւն. աւելորդութիւն. *Ո՛չ դատարկութիւն ինչ վրկութեան բանի վարդապետութեն պիտանի ժամանակացն առնել: Զիւրաքանչիւր ուրուք իրս 'ի նոցանէ դատարկութիւն է գրել. Եւս. պր. Ա:

ԴԱՏԱՒՈՐ, ի, աց. գ. ա. փատփէր, տանկէր. Κριτής, δικαστής. Judex. Որ ունի զիշխանութիւն դատելոյ յատենի. դատող զդատաստանս. իրաւարար. գատը, գատը, հաքիմ, հիւքքիւմ, ճէլլիմ. *Ած դատաւոր

արդար։ Որ հայրն է որբոց, և դատաւոր այրեաց։ Այն եղիցի դատաւոր 'ի միջի մերում։ Ցարոյց նոցա տր դատաւորս։ Մատնիցէ զքեզ ոսոխն դատաւորի, և դատաւորն դահճի. եւն։ *Դատաւորն անդատ որպէս դատապարտեալ 'ի դատաւորաց՝ 'ի գերեզմանի թաղի. Ճ. Ժ.։

Լայնաբար՝ Ἡγεμών. յորմէ Հիգեմոն. Իշխան. առաջնորդ. զօրավար. լտ. Dux, praeses. *Տագնապեցան դատաւորք եդովմայ։ Առաջի դատաւորաց և թագաւորաց։ Եառն 'ի ձեռս պոնտացւոյ պիղատոսի դատաւորի. եւն։

ԴԱՏԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. Իբրև դատաւոր. *Մի 'ի խոյզ ընտրութեան կոչէր դատաւորաբար. Նար. ԻԳ։

ԴԱՏԱՒՈՐԱՆՈՑ, ԴԱՏԱՒՈՐԱՐԱՆ. } ի. աց. գ. Δικαστήριον. Forum judicii, tribunal. Դատարան. տուն ատենի. մէհքէմէ. *Ի գաւէհս շրջի. և 'ի դատաւորանոցս. Ոսկ. յհ. Բ. 14։ *Վերակացու լինել 'ի դատաւորարանսն. Պղատ. մինոյ։

ԴԱՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. պ. փափլէքի. Ἡγεμονία. Praefectura judicis, praesidis, procurantis. Իշխանութիւն դատաւորի. հաքիմլիք, գափըլըգ. *Ի դատաւորութեան ատորւոյ կիւրենեայ։ Ի դատաւորութեան հըրէաստանի պիղատոսի պոնտացւոյ. Ղկ. Բ. 2։ Գ. 1։ *Արդար, կամ հաւասար դատաւորութեն (տյ). Ցձև. Ց. Ւ. Է։

ԴԱՏԱՓԵՏ. ա. փետեալ 'ի դատի. հարստահարեալ. նեղեալ. և նեղիչ. *Դատափետ լինէր իբրև զքրիստոնեայ. Ճ. Ա։ *Ոչ բամբասիցի, և ոչ դատափետ ձգձգիցի. Ոսկ. մ. Ա. 16։ *Այն լեզուք են, որով մարդարէք դատափետ եղեալ թուլեցան։ Դատափետ աղաղակն զնա պաշարեալ ('ի բանսի). Ցհ. կբ։

ԴԱՏԱՓԵՏ ԱՌՆԵԼ. ԴԱՏԱՓԵՏԵԼ, տեալ. } Ἐνέχω, δικάζω, եւն. Հարստահարել. յանիրաւի դատել. ատել. *Զոր դատափետ առնէին. Ծն. ԽԲ. 23։ *Ի բաց զերծաւ 'ի դատափետ առնելոյն. Ոսկ. գծ։ *Ծնար զնա այր դատափետեալ. Երեմ. ԺԵ. 10։ *Դատափետեալ այր տառապեալ. Լմբ. խմ։

ԴԱՏԵՄ, եցի. ն. ԴԱՏԻՄ, եցայ. հ. } պ. փափ թէրթէն. Κρίνω, δικάζω. Judico. Դատ կամ դատաստան առնել. որոշել և վճռել յատենի, և 'ի միտս. իրաւ առնել. վրէժ խնդրել. պատժել կամ վարձատրել. լաւ վարկանել. արժան համարել. թափթափ ընէլ, չծէր կէրէլ. նէ-րաթ թէջմէք, հիւքմ էթմէք, գաւլ էթմէք. *Դան դատեսցէ զժողովուրդ իւր։ Դատեսցէ տէր՝ որ դատելոցն է այսօր 'ի մէջ որդւոցն իսրայէլի և 'ի մէջ որդւոյն ամոնայ։ Ոչ տարապարտուց դատեցեր։ Եւ դատեաց յեփթայի զիսրայէլ ամս վեց։ Որ դատիս զամենայն երկիր։ Մի դատիք (զայլս), զի մի դատիցիք (յայ)։ Տէր դատի զդատաստանս նորա։ Դատեա տէր զայնոսիկ, որք դատին զիս։ Սուրբք զաշխարհ դատին. և եթէ ձեօք դատի աշխարհ, ապա ոչ էք արժանի անարգ ատենից. եւն։

Կամ Καταδικάζω, κατακρίνω. Իբր Դատապարտել. *Մահու խայտառակութեան դատեսցուք զնա։ Դատեցան զնա մեռանել. Իմ. Բ. 20։ Դան. Ա. 41։ Տես և Եզր. ԺԱ. 7։ Ցհ. Է. 9։ Բ. պետ. Բ. 6։

ԴԱՏԵԼ ՀՐՈՎ, ՍՐՈՎ, ԿԱՄ ԻՍՈՒՐ, ՅՈԳԻՆ. այսինքն Այրել, կոտորել, սպանանել կամ կարեվէր խոցել. *Զայն տաճար հըրով դատեցայց։ Զփայտակերան հրով դատել. Ա. Դ. Է. 35։ Գ. Դ. Է. 23։ *Զգաւառս սրով դատի յանխնայ. Խոր. Գ. 7։ *Անկան 'ի ձեռս թշնամեացն, որք դատեցին 'ի սուրս իւրեանց. Արծր. Բ. 4։ *Յոգի դատեցաւ զայրն տանելի։ Որ ինձէն զանձն մեծաւ ձաղանօք յոգի դատեցի. Նար. ԽԸ. ԿԷ։

ԴԱՏԻՄ. Իբր Ի դատ մտանել. մաքառիլ. վիճել. փաշլայա չըգմագ, նիզա էթմէք, մուրաֆաա օլմագ. *Եղբայր ընդ եղբօր դատի։ Դատեցայց ընդ լերինս։ Դատեցայց ԸՆ ձեզ, ասէ տէր։ Դատեցարուք ընդ մօրն ձերում. Ա. Կոր. Զ. 6։ Միք. Զ. 1։ Երեմ. Բ. 9։ Ովս. Բ. 2։ Տես և Մթթ. Է. 40։ Յոբ. Ը. 3։ Ժող. Զ. 10. յորս գրի դատել, իբր դատիլ։

ԴԱՏԻՄ. Իբր Համարիմ. սեպիլ. գըյաս ղանն էթմէք. *Պարտական դատիմ... ընծայել. Լմբ. վերափոխ։

ԴԱՏԻՄ. Ըստ աշխարհիկ ոճոյ, իբր Աշխատիմ. *Հանգիցես հայր, մի դատիր յոյժ։ Վասն տորա վշտագնեալ դատիմ 'ի ծովու և 'ի ցամաքի. Վրք հց. ծԶ. Ն Բ։ *Եւ յայն դատեալ վաստակէին, 'ի յանդադար պատերազմին. Շ. Էդէս։

ԴԱՏԻՆԳ. Տ. ԴԱՏԱՆԳ. *Ոչ կարէին ասէ գիրն խաղաղութբ խօսել ընդ նմա, իբրև զպարտաւոր ոք 'ի դատինս. Վրդն. ծն։

ԴԱՏԻՉ, տչի, չաց. ա. Դատող. դատաւոր. և յն. բառս Կրիտիս. *Դատիչ կենդանեաց և մեռելոց. Ագաթ։ *Անդուլ դատիչ։ Դատիչ քննողաց, կամ խօսողաց. Նար. ՅԵ. ՂԳ. Ն գնջ էլէղ։ *Լուսիցեն դատիչք եկեղեցւոյ (առաջնորդք). Սարկ. քհ։

ԴԱՏՈՂԱԲԱՐ. մ. Դատելով. քննելով. որոշելով. խոհեմապէս. *Դատողաբար մասց ընտրողութբ զատուցանէ վայելչապէս. Պիտ։

ԴԱՏՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպհական դատաստանի և դատաւորաց դատողաց. *Մատնելոց էր 'ի բանակն, այսինքն ուր դատողական կայանքն էր. Ոսկ. գծ։ *Դատողական աթոռ, խորան, կարգ կամ հանդէս, ատեան, ատեմարէս. Ագաթ։ Շար։ Եղիշ. յէս։ Սահմ. ԻԱ։ Հ=Ց. յոհան. ԾԲ։

Մերթ՝ Դատող, դատիչ. *Տէր դատողական. Մոնս. քերթ. կարգ։ *Մարմինս հոգւոյս իմ... դատողական. Նար. ԻԲ։

ԴԱՏՈՂԱՊԷՍ. Տ. ԴԱՏՈՂԱԲԱՐ. *Ըստ հաւատոց և գործոց դատողապէս խուզեսցեն. Շ. Ա. յհ. ԿԲ։

ԴԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Κρίσις, ψῆφος. Judicium, sententia, calculus. Դատումն. դատելն. դատաստան. ընտրողութիւն. կշռութիւն. կարծիք. հիւքմ, հիւքմի շէրի, գըյաս, րէյ. *Հեծանեցաւ դատողութեն քո տէր արբես զկալ աշխարհի. Շար։ *Ճշմարտապէս դատողութբ։ Ի յուղիղ դատողութեն. Պիտ։ Վրդն. եւ։ *Ըստ երկաքանչիւրոցն իմացեալ դատողութեց. Ցհ. խմ. ապ։ *Առ 'ի յիմոյ դատողութենս յաղագս այսոցիկ ասասցէ բանս. Պղատ. փեդ։

Եւ Դատաւորի իշխանութիւն. դատաւորութիւն. հաքիմլիք. *Դատողութիւնք, թագաւորութիւնք. եւն. Մոսէս։ *Զարքայութիւն յաղթօղ, զդատողութիւն անպարտելի. Նար. գնջ իլ։ *Աշխարհաշինութեք, և արդար դատողութբ. Փարպ։

ԴԱՏՈՒՀԻ, հւոյ. գ. Κριτίς. Կին դատաւորի. և Կին դատաւոր նստեալ. *Կին դատաւորին անուանի դատուհի. Կանոն։

ԴԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. Κρίσις. Judicatio, examen, judicium. Դատելն. դատողութիւն. դատաստան. ընտրողութիւն. Բէհ-էնէք, էմրէհան, հիւքմ. *Պահեցէք զմիտս 'ի դատմանէ ընկերին ». այսինքն. զընկերին. Վրք հց. ծա։ *Դատումն քերթածաց. Թր. քեր։ *Օրինաւոր, կամ մեղմորէն դատմամբ։ Ի դատումն ընտրութեն վարժից. Նար. ԽԳ. Ն խլ։

ԴԱՑՈՒՄՆ. Իբր Աշխատութիւն, ըստ ռմկ. ոճոյ. ղոհմէթ. *Ամենեքին 'ի դատմանէ պատերազմ (այսինքն յաշխատանաց զզուշացի), և զմարմինն հանգիստ պահէ. Մխ. բժշ։

ԴԻԱՐ, ու, ուց. գ. (իբր գլուխ ժամանակի). Αἰών. Aevum, saeculum. ἡλικία, aetas. γενεά, generatio. Դարձ տարեաց. երկար ինչ ժամանակ. շրջան ամաց իբր հազարաց, կամ իբր հարիւրոց, կամ երբեմն միջոցի, յորում ազգ երթայ, և ազգ գայ. յաւիտեան մի ժամանակի. քէյֆ, փէյիր, տօր, էհու էսը. *Որ ինչ քաջութիւն արարին 'ի դարս իւրաքանչիւր ». յն. յազգս իւրեանց. Ա. Դ. Բ. 51։ *Առնես զօրութիւն 'ի հազար դար ». յն. 'ի հազարս. Երեմ. ԼԲ. 18։ *Պղծալից մարդիկ ութերորդ դարուն։ Կոչին նահապետք արդարք մինչ 'ի դարն ութերորդ. Ագաթ. զի ընդ մէջ ադամայ և նոյի են ազգք կամ նահապետք ութ։ *Սատակմամբ մարդկան զաղրագործաց դարուն երկրորդի. Խոր. Ա. 3. զի յադամայ ցնոյ դար մի գրի։ *Մարխամ... զուգաթիւ աւուրց դարուցս անցաւորաց. Շար. զի յադամայ ցքս վեց դարք ասին, և եօթներորդն յետ քնոյ մինչ 'ի կատարած աշխարհի. որ առ անկղզին անկատարած ութերորդ դարու։ Սոյնպէս և յայլ գիրս պէսպէս առմամբ. իսկ առ մեզ հարիւր ամն կոչի Դար մի։

ԴԱՐ. որպէս ռմկ. տորփ մը. պէր էօղէ. *Զի են դարքն այսպէս. ադամ, կայէն, ենովք... յոբէլ և յոբաղ. որդիք նոցա ութերորդք... սկզբանքն տասներորդք։ Եւ դատեսցեմք մեք զայս յերկրորդիլ ազգայն ղուկայ աւետարանագրի, զի յեօթանասուն և եօթն դարու ծնեալ մերձ քաղիչ ծննդոց ադամայ. Եփր. ծն։

ԴԱՐ. ի. իւ. գ. (իբր գլուխ տեղւոյ) Κρημνός. Praeceps, rupes, ripa alta. κρηπίς, crepedo. որ և ԴԱՐԱՒԱՆԴ. Գահ. բարձրաւանդակ. վախք. քարանձաւ. բարձր տեղի զառ 'ի թափ. օէբ, ուչուրում, դէփէ. պ. դար կամ բար, դարէք, դէփէճիք. *Դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով. Մտթ. Ը. 32։ և Մրկ. Ե. 13։ *Ասպին ծովու 'ի վերայ դարի միոջ. Ոսկ. յհ. Ա. 1։ *Ցորդանան լցեալ դարս զարի և դարիւ ». այսինքն քերելով զեզերբք. Ցես. Գ. 15։ *Փախեաւ մինչև ցդարն արեւմտեան ». յն. շուրթն. ռմկ. քիբ. գոտ. Դտա. Է. 23։

ԴԱՐ. ա. գ. Ἄρτιος. Par. Զոյգ թիւ. Զուխտ. չիֆթ. *Ամենայն թիւ կամ դար, կամ կոճատ է... Ի դարին կամ 'ի կոճատին. Կիւրղ. գնձ։ *Ոչ զմի և ոչ զերկու և ոչ զերիս, և ոչ ամենեքին զդար և զկոճատ հնարելով ճանաչել. և ոչ թուել ամենեքին գիտելով. Պղատ. օրին. Է։ *Ընտրեն մինչև ցիեա, եթէ դարք լինիցին. ապա եթէ կոճատք իցեն, զմինն 'ի բաց բառնալ. Անդ. ԺԲ։ *Դար է, որ հատող գոյ յերկուս զոյգս (կամ հաւասարս) բաժանիլ. որպէս չորք, վեց... Ընդհանուր ակիզբն դարիցն և կոճատացն միակն է, իսկ դարին երկեակն. Սահմ. ԺԳ։ Տես և Փիլ. լին. Գ. 49։ Ց. 199։ *Ի բանս ծածուկս գրոց ոչ դատանի հատակատար ինչ, և դար և կոճատ ». այսինքն անմիաբան. Գր. տղ. առ հաղէքատ։

ԴԱՐԱԳԼԽԻՒ. գ. Գլուխ դարու իւրք օրինակաւ հաշուելոյ. *Ի հատանել

ժամանակի երևեսցիս, 'ի գարագլուխս ընդմիջեալ գծագրապատ. Ոսկ. ածէոկ: *Ի գարագլուխն կարգեցաք զարուն երևելիս, զորեալ, զէնովք, և այլն. Նւ. Եղէկ:

ԴԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութիւն և հաշիւ դարուց աշխարհի. *Ջնշանաւ թուոց հաշուոյ 'ի դարագրութիւն խմանամք 'ի սկզբանէ (և այսր) եօթն. Համամ. առոկ:

ԴԱՐԱԿ, ի, աց. գ. Փոքրիկ դար տեղւոյ. բլրակ. *Աւր հող օրհնեալ և 'ի փլուզեալ դարակէն. Ցհ. կը:

ԴԱՐԱԿՈԾԱՏ, ի, աց. ա. գ. Թիւ բաղկացեալ 'ի դարէ և 'ի կոճատէ, որ միայ կոճատ. կամ 'ի կոճատոյ միայն, որ լինի դար. *Տանեկաւ, որ ունի զամենայն թուոց զանազանութիւն, դարից և կոճատոյ և դարակոճատոյ. դարից, ը. և կոճատոյ, փ. և դարակոճատոյ, ճ: Վեցեակին առաջին դարակոճատ, այն. Փիլ. ճ. բան: և լբն. փ. 38. և 49: Վրդն. ծն:

ԴԱՐԱՀՈՍ ԱՌՆԵԼ. գործել, լինել. }
ԴԱՐԱՀՈՍԵՄ, եցի, եալ, իլ. }
Հոսել կամ հոսիլ 'ի դարէ 'ի վայր. դարահոսեալ առնել, և լինել. *Զգի նորա դարահոս արար. Զէնոք: *Զանձինս դարահոսս և քարավէժ առնել 'ի խորխորատ: Քարավէժ դարահոս անձամբ զանձինս առնիցեն: Ցառաջս բուռն մեղացն դարահոս լինէր. այլն. Ոսկ. մ. ա. 9. 13: բ. 1. և 3: Նխէս. ծէ: բ. փմ. բ: *Յորժամ դարահոս ոք 'ի խոր ուրեք ձորոյ անկանիցի. Ոսկ. եո: *Դահավէժ առնէ, և դարահոս գործիցէ. Երզն. մթ: *Ի գերագոյնական յայն լեալ դարահոս. Անան. եկեղ: *Կամ վիմօք դարահոս լինիցիս. Եփր. թղ: *Հիմ քարավէժ և դարահոս լինիս 'ի վախից: Ցուռապարս դարահոսեալք: Ի վայր դարահոսեսցեն յանդունդս 'ի հուր գեհեննին. Մանդ. ծէ. փ. ղ:

ԴԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Որպէս յն. Θήκη (յորմէ βιβλιοθήκη,) է իբր Դիւարան, պահարան. ընդունարան. տեղի պահելոյ զիրս կամ զգիրս կամ զանձն. պատսպարան. որջ. վանդակ. արկղ. փողոց, խանէ. Տես և ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ. և ԳԱՏԿԱՆԴԱՐԱՆ. *Յերկրորդումն մատենիցն պատմական դարանի: Ցիւրոց. մատենիցն դարանս. Եւս. փր. ա. և բ: *Ի միում դարանի անդ (կտակարանացն). Եփր. համ: *Արա քեզ տապան փայտեղէն, զի լիցի քեզ դարան, և ամուր ապաստանի. Մծբ. ծբ: *Այնպէս զի և դարանքն ևս չեն բաւական առ 'ի ծածկել 'ի բարկութենէն որ եկեալ կայցէ 'ի վերայ. Ոսկ. եօ: *Դարան ամրութե, պատսպարան վստահութեան. Նար. յը: *Ունէր ծերն դարան ինչ 'ի տան իւրում ... մթագին ինչ տեղի. Վրք հց. է: *Հրամայեաց առնուլ, և եդեալ գրեանս 'ի դարանի իւր. Հ = Ց. հոկտ. ծէ:

ԴԱՐԱՆ. Ἔνεδρον, ἐνέδρα, λόχος. Insidiae. բայիւ, ἐνεδρεύω, insidior. Ծածուկ տեղի, ուր նստին կամ դարեալ դադարին զօրք առ յանկարծ յարձակելոյ 'ի վերայ թշնամեաց անցելոց ընդ այն. ուստի Դարան կամ Դարանակալութիւն առի և ամենայն դաւաճանութիւն կամ որոգայթ. փողոց. *Եդին դարան 'ի դարան: Յարիքիք 'ի դարանամտ: Յարեաւ արիւնեղէք, և ամենայն զօրն որ ընդ նմա 'ի դարանացն: Ելին 'ի դարանէ անտի: Դարան նստէր նմա 'ի շաւեղանն: Ի դարան մտեալ: Որ առնիցէ զդիւր իւր, և դարան գործիցէ նմա: Դարան գործեալ է նմա 'ի նոցանէ: Դարան գործեալ իցէ նմա յետուստ քաղաքին. և այլն: *Յարուցեալք յիւրաքանչիւր խաւարային դարանացն: Եւ են նոքա դարանք սատանայի. զի նոքօք կատարէ զգառնուն կամաց իւրոց. Եղիշ. բ. է: *Դաւեցի զանձն իմ, դաւաճանեցի, դարան գործեցի. ժմ: *Մահ որպէս զգող դարան եդեալ է ձեզ յամենայն տեղի. Լմբ. ող:

ԴԱՐԱՆԱԲԱՐ. մ. Դարանելով, 'ի դարան մտեալ. *Ի մայրիս թաքուցեալք դարանաբար սպասեն. Փիլ. լիո:

ԴԱՐԱՆԱԳՈՐԾ. ա. Որ դարան գործէ. դարանակալ. և Չարարուեստ. *Դարանագործ թշնամի. Վրդն. երգ: *Դարանագործ մեքենայ. Պիտ:

ԴԱՐԱՆԱԳՈՐԾԵԼ. Իբր Դարան գործել. մեքենայել. *Արտաքոյ պարսպին շրջելով, և դարանագործելով. Վրդն. ող:

ԴԱՐԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱՐԱՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. *Ըստ հազարապետին զդարանագործութի. Ոսկ. գծ: *Ոչ գիտացեալ զնենգաւոր դարանագործութիւն. Պիտ. ողէս: *Ոչ գիտէր զդարանագործութիւն ուրացողին վասակայ. Կաղնկ:

ԴԱՐԱՆԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Ἐνεδρεύων (դարանող), ἔνεδρον (դարան). Insidiator, insidiosus. Որ նստի 'ի դարան. դարանագործ. որոգայթադիր. դաւաճան. *Եդին դարանակալս շուրջ զդաբաւ: Պաշարեցին զամրոց դարանակալացն: Եդիցի դան օձ դարանակալ 'ի ճանապարհի. այլն: Իսկ Իմաստ. ը. 4. *Տուր ինձ զքոյոց աթոռոցդ զդարանակալ իմաստութիւն». իմա, առընթեր նստեալ, աթոռակից. πάρεδρος, adsessor.

ԴԱՐԱՆԱԿԱԼ ԼԻՆԵԼ. Ἐνεδρεύω. Insidior. Դարան գործել. 'ի դարան մտանել. *Դարանակալ եղէն նմա առ դրան քաղաքին: Առ մոմ անկեան դարանակալ լինի: Յանձնուկս դարանակալ եղեն: Դարանակալ լիցուք արդարոյն. այլն: *Նոխեծ որսոյ լինի դարանակալ. Սիր. իէ. 11: Իսկ Ոսկ. յհ. բ. 85. *Այնքան լաւ է ժուժկալութիւն, և դարանակալ լինել վասն բարւոյն». իմա, դեգերանք. προσεδρία, assiduitas.

ԴԱՐԱՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐνέδρα. Insidiae. Դարանագործութիւն. դարան. նենգութիւն. որոգայթ չարութեան. փողոց. *Ցույց վերայ ոչ եկեսցէ դարանակալութիւն առ 'ի նմանէ. Ցօբ. իէ. 3: *Ոչ ևս տակաւին հարկանէ դարանակալութիւն զգարշապարս. Եղիշ: *Դարանակալութիւնք թշնամեացն պէսպէս են և զանազան. Ագ. յէ. է: *Դարանակալութիւն պատրիմ 'ի նոցա խորհրդութենէ. Լմբ. ող:

ԴԱՐԱՆԱԿԱՊԵԼ. } Դարանաւ ըմբռնել, որսալ.
ԴԱՐԱՆԱԿԵԼ. ն. }
*Ընդ ծածուկ դարանակապեսցէ ընդ ձեռին իւրում: Սկսանի դարանակել զբանս յորայ. Վանակ. յոբ:

ԴԱՐԱՆԱՄ. Իբր Դարանանալ, կամ դարանիլ. *Ի ծածուկ դարանայ. Վանակ. յոբ:

ԴԱՐԱՆԱՄՈՒՏ, մտի,ից. ա. Ἐνεδρεύων, ἔνεδρον, λοχῶν ἐνέδρα. Insidiator, insidiae. Որ 'ի դարան մտեալ է կամ մտանէ. դարանակալ. *Կացուցեւ քեզ դարանամուտս քաղաքին զկնի նորա: Յուսացեալ էին 'ի դարանամուտսն՝ որ էին զգաստ ... և յարձակեցան դարանամուտքն. Յես. ը. 2: Դատ. թ. 36. 37: *Իշխանութեն ամենայն սխալ է և վրիպակ, բաղում ունելով զդարանամուտ պատահական. Փիլ. խնամ:

ԴԱՐԱՆԱՄՈՒՏ ԼԻՆԵԼ. Ἐνεδρεύω. Insidior. Ի դարան մտանել. դարանակալ լինել. դարան գործել. *Դարանամուտ լինել յետուստ քաղաքին, կամ յանդաստանին, յայգեստանին, 'ի հեղեղատին, այլն. Յես. ը. 4: Դտ. թ. 32: Ես. 20: ա. Թգ. ծէ. 5: բ. Մ. ծգ. 22: Փիլ. լին. գ. 228: *Խորամանկ խաբէութեամբ դարանամուտ լինել յամուրս իւրոյ աշխարհին. Եղիշ. գ. այսինքն պահէր զանձն 'ի ծածուկ մեքենայելով:

ԴԱՐԱՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մուտն 'ի դարան. դարանակալութիւն. ծածկութիւն 'ի խորշս. *Փորձէր մեքենայիւք և դարանամտութեամբ. Ար. անփ: *Ի դարանամտութենէն իւրեանց սողեալ յորջից. Ցհ. կմ. պատ:

ԴԱՐԱՆԱՑՈՅՑ ԱՌՆԵԼ. Ցուցել զդարանն. գիտել և զգոյշ լինել 'ի դարանաց. պահ դնել զգուշութեամբ. յն. պահել. Φυλάσσω. Servo, observo. *Դարանայոյզ արար զնա (զանեզին), և զգուշացաւ անտի. գ. թգ. զ. 10:

ԴԱՐԱՆԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԴԱՐԱՆԻՄ. *Դարանանայ 'ի գաղտնիս իբրև առիւծ: Դարանանայ յափշտակել զաղքատն: Ի ծածուկ դարանանայ. Խոսխ: *Դարանանայ իբրև զառիւծ 'ի մորւոջ իւրում. Երզն. մթ:

ԴԱՐԱՆԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Λοχαγός. Cohortis (insidiantis) praefectus, centurio. Զօրագլուխ առանձին գնդի՝ առաւել 'ի պէտս դարանաց. ըստ համաձայնութեն յն. λοχαγός, որ է գնդապետ. և դարանապետ. զի λόχος, է գունդ, և դարան: (Վրիպակաւ գրի և Դարապետ, որ է դռնապան:) *Զինուորքն ընդ դասապետն, և դարանապետքն ընդ զօրագլուխս: Ի դարանապետաց և 'ի դասապետաց: Երկրորդ իշխանքն դարապետք (կամ դարանապետք) և դասապետք լինելով. Փիլ: *Դարանապետք քնէածք (լաւ ևս, դարապետք). Մծբ. ծբ:

ԴԱՐԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Իբր Դարանօք կամ խաբէութեամբ կերպարանել. մեքենայել. *Ի հարազատ և յիմաստի գեղեցկութէ զրկեալք՝ զօտարոտին դարանեցուցանեն, յղփանումն ... գործեն. Փիլ. նխ. բ:

ԴԱՐԱՆԻՄ, եցայ. չ. Λοχάγω, ἐνεδρεύω, ἐγκάθημαι ἐνέδρα, այլն. Insidior, in insidiis sum. որ և ԴԱՐԱՆԱՆԱԼ. Ի դարան մտանել. դարանակալ լինել. նստիլ 'ի թաքստեան և գիտել. բունել. և Դեգերիլ. *Դարանեալն առուգականի առընթեր մերձակայ եղեւլոյն թաքչել, և 'ի բացուստ զնոյնն գիտել. Լմբ. խմ: *Նստի դարանեալ ընդ մեծամեծս 'ի գաղտնիս: Դարանի յափշտակել զաղքատն: Որպէս կորիւն առիւծու, զի նստի դարանեալ. Սղ. ժ, խմճ. և ծզ. *Դեն 'ի ներքս մտեալ դարանէր: Այլ որ 'ի նմա դարանեալն էր ... Ցհ. խմ. պատ: *Ուր հէն ... դարանելոցն էր. Վրդն. ծն: *Յանդգնեաց զեզերարան վանուցն դարանել վասն գործոյն այնորիկ. Վրք հց. է:

ԴԱՐԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Πυλορός. Janitor. պ. այսինքն Դռնապան. բարապան. *Դարապանաց՝ որդւոցն կորխայ. ա. մն. իզ. 19:

ԴԱՐԱՊԱՍ, ու, կամ ի. գ. գրի և ԴԱՐԵՊԱՍ, ԴԱՐՊԱՍ. պ.

պօղ. այսինքն Դրան բաց. դրան որ_քունի կամ իշխանական. պալատան. ապա_րանք. գափու, սէրայ, փէրկէահ. *Բացաւ դրան դարպասու հօրն իւրոյ: Եկին ծնօղքն նորա 'ի դարպասան: Ինքնքս 'ի դարպասաս ոչ կամի մտանել. Ճ. Ձ: *Հնչեաց դրան դարպասու տիկնոջն. Ածէր. Գ. 12: *Ի դարպասան եղեալ: Տուն դարպասի հայրապետին. Ոսող. Ժ. ԽԷ: *Ապարանք՝ որ և դարպասք, որք էին 'ի հռոմ. Մագիսն:

ԴԱՐՊԱՍ ՏԱԼ. ասի և ռմկ. իբր Ընծայ տալ 'ի յանդիման լինել մեծի ումեք 'ի տան նորա: Ուստի յաւելն Տօնակ. *Թագաւորն գալոց է, դարպասս արարէք », խնամ, կամ բացէք զդուռն, կամ զարդա_րեցէք զպալատն, և կամ ընծայիւք ընդ_առաջ ելէք:

ԴԱՐԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Πυλωρός. Janitor. Դարապան. դռնապան. բարապան. գափուճու. *Դարապետք գժոխոց զնեա տե_սեալ՝ սարսեցին. Կոչ. ԺԳ: *Արգելելոցն 'ի դարապետացն գժոխոց. Թէոդոր. Խչ: *Քարոզեցից առաջին հարցն և դարապե_տացն զփրկութիւն քո. Եփր. Ի փնճտա_տոզ: *Դարապետս քննաէր. Մծբ. ԺԲ: (Տես և 'ի բառն ԴՐԱՆԱՊԵՏ:)

ԴԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի առ դարապետս գժոխոց. *Իշխանք առ դա_րապետական արգելեալ հոգիսն. Թէո_դոր. Խչ:

ԴԱՐԱՊՂՊԵՂ. գ. որ և ԴԱՐԻ ՊՂՊԵՂ. ըստ յն. երկայն պղպեղ. Μακροπέπερι. Piper longum. դաճ պիպէր, տարճիլճիլ, տարֆիլֆիլ: Գաղիան: Բժշկր:

ԴԱՐԱՍՏԱՆ, ի, աց. գ. Ծառաստան, որպէս մեկնի և 'ի Հին բռ. ծառաստունկք. ծառ. ծառնոց. իբր դրախտ. պ. փէրէխ_տան. յն. στέλεχος. տունկն. *Բարձրացաւ մեծութիւն (որպէս ծառ) 'ի մէջ դարա_ստանաց. Եզեկ. ԼԱ. 11: *Ցագին դարա_ստանին: Դարաստանաց խրախճանութիւն: Ցայլին դրախտի դարաստան. Նար. ԽԳ. և Խչ: *Որ զստանիկս անկեն 'ի դարաստանս. Արգ. յոդ. Է: *Խլրև զդարաստան տօ_սախոյ յանցս վտակաց. Եփր. ԷԼ:

ԴԱՐԱՎԻԺ. Տ. ԴԱՀԱՎԷԺ. *Ցար_տեան լերինն ոչ դարավէժ առնելն. Ճ. Գ:

ԴԱՐԱՒԱՆԴ, ի, աց. գ. Φατνώματα. Lacunaria. (գրի և ԴԱՐԵՒԱՆԴ. որ_պէս և վրիպակաւ ԴԱՐԱՆԱՒԱՆԴ.) որպէս թէ Դար և անդր. այսինքն Դար կամ դահ երկայնեալ 'ի դուրս. դահաւանդ. սարա_ւանդ. արտաքին գետափին, լերին, և յո_նից, և յարկաց. սէթ, օղլօղրամ, ուչուք, քէօշք, սիւնաիւրմէ. *Գետոյն քերծանեա_ցեալ դարաւանդօք ափանցն: Ցափին գե_տոյն 'ի դարաւանդ մի մեծ: Ցօնից դա_րևանդաց համեմատ. Խոր. Բ. 39. 47: *Գե_րանք տանց մերոց մայրք, դարաւանդք մեր նոճք. Եղգ. Ա. 16: և Նար. ադ: Իսկ Հին բռ. *Դարաւանդք. արահակք, կամ ելք 'ի ձեղունս »:

ԴԱՐԱՓՆ. գ. Դար որպէս յափն գե_տոյ. եօգուշ՝ չայ քէնարընտա, եւ. *Շար_ժեցաւ դարափն գետոյ (կամ գետին). և սկսաւ ազուէսն գալ 'ի դարափն 'ի վայր 'ի գետն. Վրդն. առկ:

ԴԱՐԱՓՈՍ. ի, եց. գ. Որպէս փոս ընդ դարիւ. տեղի խարանիստ. տոորին յարկ. *Համարեալ էին նոցա դարափոսքն իբրև ղյարկս բարձր շինուածոյ. Եղիշ. Է. (այլ ձ. դարանափոսք, դարափոսք:) Նոյն_պէս խնամ կամ ընթերցիր և զայն, *Բնակէին յայրս և'ի ծերպս և 'ի դարափոս. Մագիսն:

ԴԱՐԱՓՈՐ, ի, եց. ա. գ. Նոյն ընդ վ. Խորափիտ. գետնափոր վայր. քարան_ձաւ. ծերպ. ճաղարայի պէս փէշ, վարի խաթ. *Ոչ գոյին փապարք կամ ծերպք դարա_փորք. Վեցօր. Գ: *Անդ էին դարափոր խցկունք նոցա: Առեալ ծածկեցին 'ի նոյն դարափորս. ՃՃ: *Էր դարափոր արա_րեալ բնակութիւն. Բուզ. Գ. 14: *Որոյ ա_նունն այնպէս էր և ոչ թարգմանեցին, կամ 'ի դարափորէ՝ ուր թաքուցեալն էր. Կիւրղ. Բգ:

ԴԱՐԱՓՈՒԼ. ա. Ուր իցէ դար կէս մի փլեալ, կամ վէմ հոսեալ ը այնպիսի վայրս. *Աղխողորմ ձայնիւ, որ գայր 'ի լերանց, և 'ի դարափուլ վիմաց. Վրդն. պտմ:

ԴԱՐԲԻՆ, բնի, նաց. գ. Χαλκεύς, χαλκέων. Faber aerarius, ferrarius. Պղին_ձագործ. և Երկաթագործ. չիլինկիր. տի_լինկէր, փէմիրճի, պագըրճը, գազանճը. *Դար_բին պղնձոյ և երկաթոյ. Ծն. Դ. 21: Ա. Թգ. ԺԳ. 19: Եւ. Խա. 7: ԺԴ. 16: *Ոչ ոք դարբին գոլով հիւսն մականունանեցի, և ոչ հիւսն գոլով՝ դարբին մականունանեա_ցի. Պղատ. օրին. Է: *Ի ձայնէ կռանար_կութե դարբնաց. Խոր. Բ. 58: *Մնայի իբրև զսալ դարբնաց անշարժ. Նար. ԿԴ:

ԴԱՐԲՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χαλκευτικός. Fabrilis. Սեպհական դարբնաց և դարբ_նութե. *Ոմանք յարուեստից գործականք են. հիւսնական, դարբնական. Փիլ. այլաբ: *Դարբնական փուքք. Ճ. Բղբ:

կամ Βάναυσος, βαναυσικός. Artifex mechanicus, qui opus ad ignem conficit; illiberalis. Մեքենական, ծառայա_կան՝ հանգոյն արուեստի դարբնաց. *Դարբ_նական իմն գոլ, և ռամից ազատութեան, և ոչ արժանացեալ անմնեին կոչիլ խրատ. Պղատ. օրին. Ա:

ԴԱՐԲՆԱՅՔ. գ. Իբր Դարբինք. *Պղնձագործք և դարբնայք. Ճ. Ա:

ԴԱՐԲՆԱՔԱՐ. գ. Իբր Քարանձաւ դարբնաց. անուն տեղւոյ. որ և ԴԱՐԲ_ՆԱՑ ՔԱՐ ասի. *Շինէր իւր խրձիթ յայն_կոյս ձորոյն, որ դարբնաքարն կոչեն. Խոր. առ արծր. որպէս և յառաջին ասի. *Անուանէին զանուն տեղւոյն այնորիկ՝ դարբնաց քար »: *Անուանէին զանուն տեղւոյն դարբնաքար. Ճ. Ժ:

ԴԱՐԲՆԵՄ, եցի. ն. չ. Χαλκέω. Դարբնութիւն առնել. շինել կամ թեքել ինչ որպէս դարբին. *Մեծատունն չգիտէ դարբնել. Ոսկ. Մ. Բ. 24: *Դարբնել և հիւսնել. Նիւս. կազմ: *Մինչդեռ 'ի պէտս ինչ միայնակեցացն դարբնէր. Վրք հց. ԻԳ:

ԴԱՐԲՆԻԶ. Դարբնօղ. դարբին՝ շինօղ իրս ինչ. *Զասատերօրինակս և զբռնիչնակս զդարբնիչսն արամազդայ. Նոննոս:

ԴԱՐԲՆՈՑ, ի, աց. գ. Χαλκεῖον, χαλκών, χαλκευτέριον. Officina fabri aerarii, vel ferrarii. Գործատուն կամ խա_նութ դարբնաց. փէմիրճի կամ չիլինկիր փիւքքեանը. *Որ իցեն 'ի դարբնոցի. Վեցօր. Գ: *Որպէս ինչ առնեն 'ի դարբնոցս փուքքն. Նիւս. կազմ. ԼԶ: *Խուցս այս դարբնոց է. մի տաս, և մի առնուս 'ի կափելն. Խոսր:

ԴԱՐԲՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Χαλκευτική. Արհեստ դարբնաց. երկաթագործութիւն. պղնձագործութիւն. դարբնականն (ըստ յն. ոճոյ). փէմիրճիլիք, չիլինկիրլիք, գազանճը_լըք. *Որ զդարբնութիւն ուսեալ, կամ զայլ արուեստս. Ցձր. Է: *Որպէս 'ի դարբնու_թենէ դարբինն: Զնոյն գրօշէր դարբինն դարբնութիւ. Եզնիկ:

ԴԱՐԲՈՒԿ. Տ. ԴԵՐԲՈՒԿ. *Եւ ան_զքն դարբուկ (եղեգի) դաշտ անապատ. Մծբ. ԺԷ:

ԴԱՐԳԻԺ, գժի. գ. Իբր Պատգարակ. մահճակալ. կամ սանդուղաւոր. թէճկէրէ. թիրէվէք. (ըծ. և Բարդ.) արմատ յաջորդ բառից:

ԴԱՐԳՃԱԿԱԼ. ա. Կալեալն և բար_ձեալն պատգարակաւ. *Մինչև լինել (կամ լի_լինել) քաղաքամիջոց մահճակալ և դարգ_ճակալ հիւանդօքն. Կոչ. ԺԵ. յն. մահ_ճօք և դարգճօք հիւանդաց:

ԴԱՐԳՃԱՁԵՒ. ա. կմ ԴԱՐԿՃԱՁԵՒ. Պատգարակաձև. և խոշոր հիւսուածով. Բէճկէրէի կմ թիրէվէքի նման. Բարդ Բարդ. *Եղխսէտի մահիճն դարգճաձև. Վանակ. յոբախոսցիքն: *Որով զխորդն դարկճաձև զդենոյր ծածկարար. Ոսկիփոր. ձևո. Երգ:

ԴԱՐԵՀԱՑԻՔ. գ. Իբր Դարեհեանք. ազգք կամ զօրք դարեհի. *Աղեքսանդրա_ցիքն մղէին զդարեհացիքն. Պտմ. աղէք:

ԴԱՐԵՄ, եցի, եալ. չ. Իբր Ի դար ուրեք նստել, զերայ առնուլ. դրել. կամ թառիլ որպէս զհաւս. յորմէ Դադարել, որպէս դարելով դարել. *Դարեալ դադա_րեալ բնակէ 'ի դաշտի: Անդ դարեալ դա_դարէր. Ցհ. ԿԲ:

ԴԱՐԵՒԱՆԴ. Տ. ԴԱՐԱՒԱՆԴ:

ԴԱՐԺԱՆ. Տ. ԴԱԺԱՆ. *Փրկեացէ 'ի չար և 'ի դարժան ախտէ արծաթսիրութեն. Զքր. ԿԲ: *Ի հօռ դարժան մարմնոյն այ_րեցելոց. Մխ. Երէմ: *Դարժան թոյնք. Լմբ. ող: *Պատուհեալ 'ի դարժան արխանդ_սացն. ՃՃ:

ԴԱՐԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱԺԱՆՈՒ_ԹԻՒՆ. *Ուսանել զխոցուածոց նոցա դար_ժանութեն: Զարծաթոյն դարժանութեն ասէր. Լմբ. ող. և ժող:

ԴԱՐԻՃԱԿ, ի, աց. գ. ռմկ. տէրէճէ. Անօթ արծաթագործաց պղնձի կմ թու_ջեղէն՝ լցեալ աւազանման կաւով, յոր տպաւորին զդարդարփոր, և 'ի նմին ձուլեն զխնդրելին. *Ոչ կռանաւ կոփելով ձևա_ցոյց զօձն, այլ հրով հալեալ՝ արկ 'ի դա_րիճակ, զի ձևացի անօթի 'ի նմանութիւն օձին. Սանահն: *Ոչ մարմին ընդ մարմի_նոյ, որպէս ջուր ընդ խողովակ. ընդ կայծն կամ ոսկի ընդ դարիճակ. Գէ. Եւ:

ԴԱՐԻՃԵՆԻԿ. } ռմկ. տօրօէնէկ, տօր.
ԴԱՐԻՍԵՆԻ. } օէնի. փարչին. Տ. ԿԻՆԱՄՈՄՈՆ: Խոր. Ջ: Բժշկր:

ԴԱՐՁ, ի, եց. գ. Ἐπιστροφή, ἀποστροφή, եւ. Reditus, reversio. Դառնալն՝ ըստ ամենայն առման. փէտինուշ, տէօնէթ, էր_ճուա, ինսիրաֆ. *Առ այր քո դարձ քո: Առ քեզ լիցի դարձ նորա: Դարձ իւր էր յա_րեմաթեմ: Ի դարձին հարկանէր, կամ 'ի դարձէ սատակել զազգն: Այն արշաւան այնպիսի դարձիւ վճարեցաւ: Ի դարձի տար_ւոյս այսորիկ. եւ: *Ի դարձէ եկից առ քեզ ». այսինքն 'ի միւսումն գալ ժամ. Փիլ. ինդրփ. Ն չին: *Զդարձ ոգւոյն 'ի մոլորութենէն 'ի ճշմարտութի. Ոսկ. Եփ: *Ի ծայրս քաղցրութենք դարձս ունին և ան_մտութս. Բրս. պհ: *Ի մտաւորս զգետնս բա_ժանեն, և դարձիւք կրեն. Արէ: *Արգե_լանաւ փակեալ ոգւոցն 'ի մարմնոյն դարձ, և մարմնոցն յարութի. Խոսր. պտրգ: *Ցե_գխալտու միշտ ունիս զարտաքին զդարձն: Զկնի դարձին առ նոյն դարձ դարձանա_կան: Պաղատիս դարձին իմ առ քեզ: Առ քեզ դարձին սպասեա. Նար: *Ի դարձ ա_ծել: Զդարձ և զապաշխարութիւն. Ցձր: *Դարձ աշխարհիս. Դարձն արդարոյ: Ցա_մենայն արտէ է իմ դարձիս կամք. Փարպ:

ԴԱՐՁ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԴԱՌՆԱԼ: Ծն. ԺԶ.

55: Բ. Պ. ծԳ. 26: որպէս և Եզ. ծա. 10. *Ի ռետանէ եղեգի դարձ ոչ. խեռ դարձանել, կմ դարձուցումն:

Ուստի մերթ և՝ իբր Դարձուցանել. *Դարձ տանէր ամենայն զերութեն. Բառ. Ֆ. 21: *Դարձ տանելով մեզ. Վրդն. աղ:

ԴԱՐՁ ՓՈԽԱՐԻՆԻ. Μεταβολή, ἀντιμισθία. Commutatio, retributio. Փոխարէնք. հատուցումն. դեփեւ. գարշըլըք: Եսթ. ծԷ. 9: Հռ. Ա. 27: *Ե՛ւս ատատացոյց անդրէն ունել զդարձն (այսինքն զփոխարէնն). Իգն:

ԴԱՐՁԱԴԱՐՁ. ի. գ. Կրկին վերստին դարձ. նորոգումն. և Յետադարձութի. յետս նահանջումն. *Դարձադարձ առնելով պատերազմեին. Վրք հց. ԻԷ: *Խառնակութի ընտանեաց դարձադարձ առնէ անդրէն. Եւագր. Է: *Ասանց դարձադարձի յաւադամեծար առձար անդր պնդեալ ժողովեին. Փ. Դ. Ա. 11. յն. անվերադարձապար. ἀνεπιστρέπτως.

ԴԱՐՁԱԽԱՆ. ա. Որ վերստին տանոս զինն. կրկնող. յամառ. ունակացեալ. խույ էնմիչ. *Մի դարձառած լինիցիս 'ի սրտմտութե անդ. Եւագր. Ծ:

ԴԱՐՁԱԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վերստին տառումն. առէպ կրկնութիւն. յամառութի. կամակորութիւն. ունակութիւն չար. և փոխադարձ պղծագործութիւն. *Հեղգացեալ առ նոցա դարձառածութբն լինիցիմք. Եւագր. Ծ: *Զմարմինս առէ պղծեն՝ դարձառածութբ ըստ օրինակին առողանայեցուց ժանդագործութեն. Սարգ. յաղ. Բ:

ԴԱՐՁԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ 'ի նոյն դարձ առնել. դիւրադարձ. դարձառած. *Դարձասէր է այսն ցանկութեան. Նեղոս: *Մի յանհոգս լինիր (յետ յաղթութեան), զի դարձասէր և չիրք է թշնամին. Կիւր. Է. խհ:

ԴԱՐՁԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Տեղի դարձի. ընդունարան դարձելոց յապաշխարութե. *Զապստամբսն և զհայհոյիչսն, և զմահապարտս ցուցից քո ընդունելիս 'ի դարձարան. Բենեկ:

ԴԱՐՁԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Որ դարձ առնէ, կամ դառնայ 'ի մեղաց. տօվպէօր, ն. *Աղաչաւոր կատարեալ, յամբոյն դարձաւոր. Նար. խԸ:

ԴԱՐՁԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. Ἐπιστρεπτικῶς. Se convertendo. Իբր Դարձողապէս. դարձմամբ. դարձուցանելով զանձն. *Առ 'ի բարձրն կոյս դարձաւորաբար յարձակեալ. Դիոն. Երկն. ԺԿ. ծԷ:

ԴԱՐՁԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարձ. դարձումն. և Զղջումն. *Առ մոլորելոյս դարձաւորութե՝ ձայն քո. Նար. Լ:

ԴԱՐՁԴԱՐՁԻՄ. եցայ. չ. Դարձադարձ առնել. առէպ դառնալ. շրջշրջիլ. դօլանըլմագ. *Սոէպ դարձդարձիցիս այսր անդր. Ուեբր. Ճ:

ԴԱՐՁԵԱԼ. մ. Πάλιν. Iterum, rursus, denuo, praeterea. Դառնալով, դարձ առնելով. այսինքն Վերստին. անդրէն. միւանգամ. երկրորդ անգամ. երկրորդ. և կա. կրկին. և միւս ևս. նորանոյ, թէքրար, եէնէ, եէնիտէն, պիր տախի, տախա, փէշ, պիր դէ. *Եւ դարձեալ խառնակ փորձեաց զջրհորն: Դարձեալ արածեցից: Եւ դարձեալ ժողովեսցէ: Դարձեալ սա գու այլ քարոզես: Դարձեալ՝ լուարուք, զի ասացաւ: Դարձեալ նման է արքայութիւն երկնից: Եւ դարձեալ՝ թէ ուրախ եղերուք: Եւ դարձեալ՝ թէ. ևն: կամ Ἀναπάλιν, իբր դարձեալ վերստին. Iterum, vel e contrario. *Եւ բոյք՝ դարձեալ՝ զդիւրածախս անառնոցն զմարմինսն ոչ թուառամեցուցանէին. Իմ. ԺԶ. 20: *Դարձեալ կրկնէ: Վերստին դարձեալ թախանձարկանէ: Դարձեալ անդրէն 'ի յետս նահանջեն: Յետ նոցա գաւիթ, դարձեալ և պետրոս. Նար: *Մեծարի 'ի նմանէ յոյժ, նախ՝ վասն ... դարձեալ՝ զի ...: Նախ՝ վասն փեսայի նորա համոզասացոյ. դարձեալ և վասն ևն. Խոր. Գ. 51:

ԴԱՐՁԸՆԹԱՑ ԼԻՆԵԼ. Դարձ խմն առնել յընթացս. ըստ յն. քերել հարկանելի. տօյն անջնել. *Բարւոք է անդրէն դարձընթաց լինել արշաւանին, որչափ և պատշաճ իցէ. ընդդէմ երթալ նոցա. Կոչ. ԺԷ:

ԴԱՐՁՈՂԱՊԷՍ. մ. Ἐπιστρεπτικῶς. Conversim. Դարձմամբ. վերադարձութբ. դարձաւորաբար. փոխանակաւ. *Զառաջինն երկրորդիցն, և զերկրորդսն առաջնոցն՝ դարձողապէս և կամ նախախնամաբար զուգեալ. Դիոն. Երկն:

ԴԱՐՁՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ἀποστροφή. Conversio, aversio, reversio. Դարձ. շրջումն. խոտորումն, 'ի բաց դարձումն. կամ Հատուցումն. զի յայլ և այլ միտս մեկնի աստէն. *Դարձուցից զդարձուածս նոցա: Զդարձուածս Սոդոմայ, ևն. Եզէկ. ԺԶ. 53:

ԴԱՐՁՈՒԱԾ. Առէպ դարձումն. շրջան. պտոյտք. *Տեսանէ՞ս զդարձուածս նոցին 'ի թերահաւատութէ 'ի թերահաւատութի. Լմբ. աղ: *Յառաջագոյն գիտէր զկամացն փոփոխումն և զընթացս նոցա զդարձուած՝ ըստ խորոյ վճռին տալոյ. Կիւրղ. ծն: *Մինչև ցնոյն դարձուածն եփրատայ 'ի հարաւ կոյս. Խոր. Ձ:

ԴԱՐՁՈՒԱԾ. փոխարէն. դարձ փոխարինի. ... *Զի այլ զինչ ևս կարիցեմք առնել դարձուածս՝ փոխարէն բարեացն որ 'ի քէն. Ագաթ: *Ինքըն էառ զդարձուած չարին. Յհ. ոսկ:

ԴԱՐՁՈՒԱԾ. Στροφή. Flexus, versio, versutia. Մտնուած բանի. խրթնութիւն. խելամտութի. *Ընդունել զդարձուածս բանից: Ճանաչէ զդարձուածս բանից. Առակ. Ա. 3: Իմ. Է. 8:

ԴԱՐՁՈՒԱԾ. փոխադարձութի բանի. պատասխանի բանիւ կամ գրով. ... *Առնել այդպիսի խնդրոյ մեծի դարձուած բանից. փարպ: *Հարցմանն բանից ... զդարձուածսն ... 'ի ձահ փոխադրեաց: Ի պատշաճաւոր դարձուածս բանից. Նար. խլ. և տաղ: *Ըստ առաջիկայ պարագայի առնելք զդարձուած բանին. Խոր: *Դարձուածս պատասխանւոյ առաքէր խուժացն. Սարկ. ա: *Զդարձուած քննութեն (այսինքն զպատասխանի հարցմանն). Նանայ: *Եւ նորա դարձուած արարեալ՝ առաց. Մխ. այրկ:

ԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարձումն, կմ վերադարձութիւն. *Մերձ կացցեն հրեշտակքն, զի զվերնաձանապարհորդելոյն զարմանութե անդր 'ի նա դարձութե դասաւորեսցեն. Ոսկ. հանճար:

ԴԱՐՁՈՒՄՆ, ձման. գ. Դառնալն՝ ըստ ամենայն առման. *Դարձմանքն յարգանեսցէ: Դարձմանց անդառնալի մարդկու: Ի դարձումն մոլորելոց ուղղաբար. Շար: *Հոգւոց 'ի նոսա դարձմանն. խոսր: *Յասին մահու ժամանեալ, գոյզն ինչ դարձումն չնչոյ ընկալեալ. Նար. Ծ:

ԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵՄ, ձուցի, ձո. ն. Ἀποστρέφω, ἀναστρέφω, στρέφω, ἀποδίδωμι. Averto, converto, verto, reddo. Տալ դառնալ 'ի նախկին վայր կամ 'ի վիճակ. շրջել. փոխել զդէմս յայլ կողմն, և զիրս յայլ ինչ. զառնեալն յետս տալ. զառեալն յետս առնուլ. դօրջընել, էփ խաղել, խօբելը. *Դարձոյց զամենայն աւարն, և զժողովուրդն: Դարձուցանելով դարձուցէք զորդի քո յերկիրն՝ ուստի ելեր: Զարծաթն այդրէն կրկնով դարձուցաք: Ոչ դարձոյց զերեսս իւր յնմէն: Դարձոյց զերեսս իւր յորմն: Դարձո՛ զոտն քո 'ի ձանապարհէ չարէ: Դարձոյց զթիկունս իւր: Դարձուսցէ ըզբարկութի իւր 'ի նմանէ: Դարձոյց զմեծն 'ի վաղուկս ջրոց: Դարձուցից զսուր նոցա 'ի խնդութի: Դարձոյց զմիտս իւր: Կենաց 'ի կեանս դարձուցանէ: Զամենայն զոյսն 'ի փախուստ դարձուցանէին: Դարձոյց զարծաթն առ մայր իւր: Դարձուցու ինձ այսրէն արծաթն: Եւ զյափշտակութիւնն դարձուցանիցէ: Դարձուցից քեզ զամենայն անդս ատաւուղայ. ևն: *Դարձուցանէ 'ի նա զխափանադահութիւնն. Խոր. Բ. 18: *Դարձուցանել 'ի մեզ զանէրութեն քուչանաց: Ի մի օրէնս դարձուցանել զամենայն ազգս. Եղիշ. Ա: *Զանուշութիւն նոցա 'ի ժամանակհատութի 'ի փոքր մերում դարձուցանելեմք. Եղնիկ: *Զգերանդիփն հրամայի 'ի պատերազմական անօթս դարձուցանել. Արլ: *Զդարձուցանելով ուրեք զհայհոյեցուածս մասց. փարպ:

ԴԱՐՁՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Ἐπιστρεπτικός. Convertens. Ունող զկարողութի դարձուցանելոյ. դարձուցիչ. *Ամենեցունց գոյացուցիչ, և առ ինքն դարձուցանողական. Դիոն. ածայ:

ԴԱՐՁՈՒՑԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιστρεπτική. Vis convertendi. Կարողութի և ներգործութի դարձուցանելոյ. դարձուցիչ զօրութիւն. *Եւ որքան այլ ինչ են (գործք հրեշտակաց) համբարձողութե, և դարձուցանողութեան, և երկրորդեցն նախախնամութեան. Դիոն. Երկն:

ԴԱՐՄԱՆ, ոյ, ոց, և ի, ից. գ. Ἐπιμέλεια. Cura, remedium. χορηγία, δίαιτα, suppeditatio, victus, alimentum. Ճար, և Ճարակ. պ. տարու, փէրմէն. Հընարք. դեղ. հոգ. խնամ. և Պարէնք. ռոճիկ. պէտք ապրելոյ. կարգաւորեալ կուր և ուտելի ըստ կանոնի բժշկաց. դեփ. Ճարէ, չարէ. և դիրուոյ, աղըրուք, օտէլիք. եէյէճէք իչէճէք, գրտա, նաֆագա. *Ձեռք ժրաց 'ի դարմանս: Բժշկութե եղիցի մարմնոյ քում, և դարման ոսկերաց քոց: Դարման տար նմա: Հրամայեաց տալ զամենայն դարման. ևն: *Ասպակս և ամենայն դարմանք, որպէս իւղ և մեղր և գինի: Նովին դարմանովքն՝ որովք խնամէր, տանիջէ: Ըստ պիտոյից զդարմանսն առնել. Յճխ: *Եւ մեք դարմանովք կարեմք բժշկել: Վասն պէսպէս դարմանից (այսինքն խնամոց այ). Եղնիկ: *Դարմանք և ծախք յարքունուստ եղիցին. Խոր. Գ. 57: *Ի պէտս դարմանի նոցա. Ճ. Ա: *Վասն առատութե դարմանիցն, և այլոց պիտոյից. Լաստ. Ա: *Թէ վհատեալ լինիցի դարման մատուցելու, կերակրեսցես: Դեղ վիրացն, դարման ողջացելոյ: Կերակրոյ դարմանու: Դարման առաքինութե վերադարձեալ ընդ ամբարձելոյն զխոնարհութե. Նար: *Եթէ երկնից և երկրի դարման առաքեցիմ. Ոսկ. Եփ:

ԴԱՐՄԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ բերի 'ի դարմանս. *Նախ 'ի բնութե մասոց, և ապա յիշատակացն (բարեաց) որ համապատասխան լինիցին, այսինքն դարմանականն. Ոսկ. Եւ:

ԴԱՐՄԱՆԱԳԻՐ. ա. Ճարակօղ. ծախօղ. *Զժամանակ ձմերանն պատրաստել, որ էր դարմանակիր մերկ մարմնոց. (եթէ չիցէ գրելի՝ դարժանակիր). Թէոփ. ԽԱ:

ԴԱՐՄԱՆԱՏՐԵՄ. եցի. ն. չ. Դարման մատուցանել. դարմանել. *Ի ձեռն երկաքանչիւրոց միջնորդաց մարդասիրապէս դարմանատրեցեր. Նար. ծէ:

ԴԱՐՄԱՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարման մատուցանելն՝ տանելն. խնամակալութիւն. *Աղքատաց դարմանատրութիւն (կամ դարմանատարութիւն). Բրս. 'ի ոփէփ: Նանայ: *Խրատարանէ զառաջնորդացն հարկաւոր պարտիս դարմանատրութե. Խոսր: *Ի հոգւոյ պէտս և 'ի դարմանատրութե գործնական առաքինութի. Հին ևծ. Եւագր:

ԴԱՐՄԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Կարօտ դարմանոց. *Ի քաղցական և դարմանաւոր աշխարհիս՝ ելի և անկարօտ ամենայնոյցն շրջջեր. Ագաթ: *Նախանձիր և դարմանաւոր մարմին. Մխայէլ:

ԴԱՐՄԱՆԱՒՈՐ. Դարմանեալ. յանձանձեալ. բուծեալ. և Բուծ. *Ընտրեսցեն զարարիչն և զարարածս 'ի միմեանց, զդարմանիչն և զդարմանաւորսն. Ցծն. Դ: *Գայլն օգտեաց զեւ դարմանաւորն ״. յն. Θρέμμα. Բոցծ ուխտր. Ոսկ. յոհէփի:

ԴԱՐՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἐπιμελέομαι, ἐπισκοπέω, θάλπω, θεραπεύω, ևն. Curo, medeor, alo, colo, ևն. Դարման տանել. հոգալ. խնամարկել. յանձանձել. սնուցանել. տածել. մշակել. տնտեսել. պէտ ընել. Բինճոր էթմէք, պէօյլէմէք, կէօզէթմէք. *Ած զնա 'ի պանդոկի մի, և դարմանեաց զնա: Դարմանել քաղցրութբ, կամ խնամութբ, ողորմութբ: Դարմանել զտուն, կամ զինչս և զընտանիս, զդաշտ, զերկիր, զանձն, զոտս. ևն: *Դարմանել զզօրս, զխորտակեալսն. Եղիշ. Գ: Նար. ծէ: *Դրախտ զխոտեւ դարմանել. Վրք հց. Յ:

ԴԱՐՄԱՆԻԼ. իբր Դեղ առնուլ. առնել առ 'ի օգտիլ. *Դարմանեցաւ ոմն 'ի թագաւթէ 'ի գարնան յեղանակի. Մխ. առակ. ծա:

ԴԱՐՄԱՆԻՉ. նչի, չաց. ա. Որ դարմանէ. խնամօղ. սնուցիչ, ևն. *Այցելուցիչ, դարմանիչ, կեցուցիչ. Նար. ԻԷ: *Դարմանիչ արարածք. Ցծն. Դ. Է: *Ի դարմանչացն վայելել. Եղնկ: *Օդոյն դարմանչի. Վեցօր. Է: *Դարմանիչ եզին և իշոյ. Բրս. հց: *Դատաւորաց դարմանիչս աղքատաց և որբոց. ՃԺ: *Արեգակունք բանական բուսոց դարմանիչք. Նար. առաք: *Առ աղքատս ողորմածք և դարմանիչք. Լոոփ. ծԷ: *Մի կործեցուցիչք, այլ դարմանիչք. Լմբ. ոփ:

ԴԱՐՄԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի դարմանոյ. հիւանդանոց. պիմարխանէ, հասթախանէ. *Կարգեցին դարմանոցս և ռոճիկս. Բուզ. Դ. 4:

ԴԱՐՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱՐՄԱՆ. *Առաջին բարութիւնքն՝ մարմնականք, և վերջինքն՝ ոգւոց դարմանութիւնք. Ոսկ. Եփ:

ԴԱՐՇՈՑՆ. Տ. ԴԱՇՈՑՆ. *Արկ զձեռն իւր 'ի դարշոյն, և պատառեաց զնա երկոտասան մասն. Եփր. Գ:

ԴԱՐՇՈՒՆԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Ունօղ կամ կրօղ զդարշոյն. տուսերատոր. Գըլըճլը, խանճէրլը. *Դահճիւք, և դարշունակալք. Մծբ. ծԲ:

ԴԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Դառնալն. դարձարումն. *Զդարձումն և զդադարումն յորդանձրևաց. Շիր:

ԴԱՐՈՒՓՈՅ. ա. Առաւել առկ. իբր Անհարթ (տեղի). Վրք. ԿԵ:

ԴԱՐՊԱՍ. Տ. ԴԱՐԱՊԱՍ. *Հանապազ խօսէր 'ի դարպասին արքունեաց. Ոսկ. Գծ:

ԴԱՐՊԱՍՊԱՆ, ի. աց. ա. Պահապան դարպասի. տարպայպար. *Բաղնէպանն, դարպասպանն. Ոսկիփոր:

ԴԱՒ, ոյ կամ ու, ով. գ. Δόλος, κακουργία, ἐπιβουλή. Dolus, maleficium, insidiae. որ և ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. Նենգ. խաբէութիւն. խարդախանք. խորհուրդ չար. դարանակալութի. որոգայթագործութիւն մահու. սպանութիւն. աւ, հիւլէ, փօլաղ, փուղաք, ֆէնդ. փէլ. *Եդև նմա դաւ 'ի հրէիցն: Դաւ է: Դաւով ինչ մտանել: Վասն յանկարծակի դաւոյն. Գծ. Ի. 5: Գ. Բգ. Գ. 40: Դ. Բգ. Ի. 23: Ժ. Ա. Գ. 32. և Ճ. 5: *Զդաւն գնէին. Ոսկ. յհ. Ա. 13: *Դաւով խրատ առնել հերկանու: Զի մի ինչ դաւ նորա թագաւորութեն լինիցի. Խոր. Բ. 18. 23: *Դաւով սատակեսցին: Երդնոյր դաւով. Փարպ: *Առանց դաւ ինչ գործելոյ. Եղիշ. Է: *Պղղատոս դաւ անձինն արար 'ի նաւարկութեն: Դաւու պատճառ գործի 'ի վերայ մեր. Զքր. ԿԲ: *Լուր ինձ դաւու եհաս. Ճ. Զ: *Ի փոքր ճճեաց և դաւք և վտանգք մերձին. Խոսր:

ԴԱՒԱԲԵՐ. ա. Որ դաւ կամ որ ինչ բերէ զդաւ. *Դաւաբեր թշնամի: Դաւաբեր վտանգ. Գէփ:

ԴԱՒԱԴՐԺՈՂ. գ. Դաւով դրժօղ. և խուսափօղ 'ի դաւողէն. *Դաւադրժօղ փախուստ ամպարտոյ. Ցհ. ԿԲ:

ԴԱՒԱՃԱՆ, ի, աց կամ ից. ա. Ἐπίβουλος. Insidiator, insidiosus. Դաւօղ. նենգօղ. դարանակալ. որոգայթադիր. սատան. նէնգնգործ. ֆէնդող. փէլլի. հիւլէպաղ. *Մի լիցի դաւաճան բանակին: Վիճակ դաւաճանաց: Զորթիցեն դաւաճանք նորա: Առաքեցին դաւաճանս. Ա. Բգ. ԻԴ. 4: Ժ. Բգ. Ժ. 16: Ամբ. Ժ. 7: Ղկ. Ժ. 20: *Ընտանի դաւաճան. Նար. ծա: *Յօվսէփ դաւաճանիցն եղբարց ոչ պահէր ոխս. Դիոն. ԲղԲ:

Եւ իբր Դաւողական. *Ի դաւաճան խորամանկութեց. Լմբ. ող:

ԴԱՒԱՃԱՆՔ, որ և ԴԱՒԱՃԱՆ. գ. Իբր Դաւաճանութի. դաւ. դաւանք. *Դաւաճանս կրեալ յիւրայոցն՝ փախեաւ 'ի մագիամ. Նխ. Եւ. Է: *Խորախատաքար դաւաճանօք մեռյր ասարանին. Ճ. Զ: *Խաբէութք և դաւաճանօք վարատեալ. Մագ. ԻԴ: *Ինձ առիթ և դաւաճան ապականութեն փորեցին: Դաւաճանօք թշնամեացն, կամ յանցուցելոցն. Լմբ. ող:

ԴԱՒԱՃԱՆԱԲԱՐ. մ. Նենգաւ. չարարուեստաբար. ֆէնդ իլէ. *Ամենայն ուրեք հնարին դաւաճանաբար. Նանայ:

ԴԱՒԱՃԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἐπιβουλεύω. Insidias struo. Դաւել. նենգել. խաբել. յորոգայթ արկանել. խաբխըբել. փօլաղ էթմէք. *Եթէ մեք զանձինս մեր ոչ դաւաճանիցեմք, ոչ այլ ոք կարէ նենգել զմեզ. Ոսկ. Փծ: *Դաւաճանել զնա 'ի սպանումն. Խոր. Ա. 23: *Գողացեալ դաւաճանեաց զնս. Զքր. ԿԲ: *Եթէ ոք ընկերին դաւաճանիցէ. Ածաբ. ծղ: *Դաւաճանեխ 'ի տարադէպ ժամու. Լմբ. ծղ: *Որդիք դաւաճանօղք. Նար. ՂԲ: Խոկ Եւ. Գ. 22. *Դաւաճանեսջիք զեգիպտացիսն ״. խնմ, հնարիւք կողոպտեսջիք՝ խնդրելով զպէտս դաւաճանապարհի, փոխանակ ծառայութեան:

ԴԱՒԱՃԱՆԻՉ. } ա. Ἐπίβουλος. Insidiosus. Դաւադիր.
ԴԱՒԱՃԱՆՈՂ. }
դաւօղ. խարդաւանօղ. *Դու ես դոյզն դաւաճանիչ 'ի մեզն, և ոչ ինքեանք նորին սիրօղք. Լմբ. ող: *Դաւաճանօղ և ամբարտաւանապետութն դաւէին լինիցի. Գրոփ. օրէն. Ի: *Դաւաճանող վիշապ. Շոր:

ԴԱՒԱՃԱՆՕՂԱԿԱՆ. ա. Դաւողական. պատիր. մահաբեր. *Ի դաւաճանողական թունից օձին. Զքր. ԿԲ:

ԴԱՒԱՃԱՆՕՂՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Զդաւաճանողութի նոցա գիտէր քաջ. Ոսկ. Գծ:

ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιβουλή, ἔνεδρα, σύνδεσμος. Insidiae, conjuratio. Դաւ. դաւելն. նենգումն. չարարուեստխաբէութի. դարան. հիւլէ, փօլաղ, փուղաք. և Հակառակութի. *Լուեալ զդաւաճանութին: Լինիք դուք ինձ այսօր 'ի դաւաճանութի: Եդին նմա դաւաճանութի. Գծ. ԻԳ. 16: Ժ. Բգ. ԺԱ. 22: Դ. Բգ. ԺԵ. 20: *Զև ես գիտելով զառ 'ի նմանէ դաւաճանութին. Խոր. Ա. 27: *Հարազատաց դաւաճանութի. Նար. ԻԳ:

ԴԱՒԱՃԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Դաւաճանելն, և իլն. դաւումն. *Դաւաճանումն միայն լինէր մեռոց ադխտոց. Ցհ. ԿԲ: Նենգաւորաց դաւաճանմամբ. Ածաբ. ԷԿԵ:

ԴԱՒԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի դաւանութի հաւատոյ. *Դաւանականն վարդապետութի. Մագ. ԷԿԵ:

ԴԱՒԱՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Հաւատակից. ուխտակից. ձայնակից. խոստովանողակից. *Վկայակցաց իւրոց և դաւանակցաց: Եղեն միմեանց դաւանակիցք. Տօնակ: *Դաւանակից եղեալ յայս՝ մարգարէութեն. Նիւս. կազմ: *Լեր դաւանակից ինձ ուղիղ այսու բարբառով, զոր ասաց 'ի ատեանն. Արծ. հանգ:

ԴԱՒԱՆԱՀԱՄԲՈՅՐ. Նոյն ընդ վ. *Համակրօն դաւանահամբոյր գործակցօք. Նար. առաք:

ԴԱՒԱՆԱՐԱՆ. Տ. ՎԿԱՅԱՐԱՆ. *Զխոտաւորչին տուրք դաւանարան: Ի չինուած յարկի քուժդ հանգստի՝ դաւանարանի այսր բարի հովուի. Նար. խչ. և մծբ:

ԴԱՒԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Դաւանօղ. խոստովանօղ. *Հաւատառաքեան դաւանաւորացն հարցն նիկիոյ. Նար. մծբ:

ԴԱՒԱՆԵՄ, եցի. ն. } Ὁμολογέω.
ԴԱՒԱՆԻՄ, եցայ. չ. } Confiteor,
profiteor. Հաւան լինել, և յանձն առնուլ զինչ իրրև ճշմարիտ. խոստովան լինել. վկայել. խոստովանիլ զհաւատարմութի. հաստատել՝ զոր հաւատայ կամ ընդունի. իգրար էթմէք, մուգըրրեր օլմագ. *Դաւանեցեր զբարուոք դաւանութի առաջի բազում վկայից. Ա. Տիմ. Զ. 12: *Առնելով աբուոցուք զդաւանութին մեր՝ զոր դաւանեցաք. Եբր. ԺԴ. 25: *Դաւանիմք (կամ դաւանեմք) Ը սրովբէից զերնգաւորութ համայնից: Լուսաւոր ձայնիւ յերկնից զքեզ դաւանեաց հայր էակից. Շոր: *Դատաւորաց գիրք նախին դաւանեն. Եւս. փր. Ա: *Մերայս հաւատոյ դաւանեալ՝ անուանեցաւ եղիազար. Խոր. Բ. 67: *Բեւլիարայ զանձն դաւանեաց: Ամեն զնս քեզ դաւանել: Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ: Աղգար դաւանեցայ ամ իրք սակարիչաս. Նար: *Այ դաւանեցայք, և միաբեցայք յաւարզանն կենդանի. Արգ. Ա. յհ. Բ: *Ի քեզ դաւանիմ: Դաւանեալ առ ի. Շ. Բոլջր: Ճ. Ա: *Ցանգիմանեցին զնա վտան ուրանացոյն զքս, և դաւանելոյն 'ի կուսան. Հ=Ց. Դէկտ. ծԲ: *Դաւանեալ խոստովանջիք զհաւատս. Զքր. ԿԲ:

ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁμολογία. Confessio, professio. Խոստովանութիւն հաւատոյ. և Հաստատելն բանիւ բերանոյ զոր ունի 'ի սրտի. Եփրոս. Տիմ Ա. փլ.

շ. 12. 13: Երեմ. խղ. 25: *Քննաւանդ, կամ խոստովանողական դաւանութե: Դաւանութե բարերայ ուսուցիչք: Ըստ բանի ծածգողութե քում դաւանութե: Զհերձուածողականն խիստ դաւանութի. Եւ. Նար: *Փախարէն արիւտուր դաւանութենն պետրոսի զորդի 'ի ընութենէ հօր. Սրգ. ի. գ. ա:

ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ, նման. գ. Ὁμολόγησις. Confessio. Դաւանելն. դաւանութիւն. *Որ զդաւանութիւն պետրոսի զքեզ որդի հօր ալ. Շար: *Հաստատեսցէ զդաւանութիւն ուղղափառութե. Հ=Ց. յաղ. 4: *Սոյնգ դաւանանմամբ: Դաւանման ճշմարտականի: Ուղղահաւատութի դաւանանմամբ: Սուրբ Թէոդորոսին դաւանման. Նար: *Աւանդել ընդ քեզ դաւանանմամբ՝ զթոշակ հաւատոյն. Մաշ:

ԴԱՒԱՆՔ, նից. գ. ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. դաւանանք. *Զհաւատոյն մերոյ դաւանանս հայհոյել. Ցհ. կբ: *Զխոստովանութիւն մերոյս դաւանից: Բարեկամ ձեր դաւանանց. Ոսկեբ:

ԴԱՒԱՆՔ, նաց. գ. Իբր Դաւ. դաւաճանութ. դաւաճանութի. մեղս. խաբէութե. Ճղխանք. *Այլ զայն 'ի դաւանացն պատրաստութե առաւել: Ի բանաւորէ և 'ի հարոտէ, կմ յաշխարհիս մնասնց դաւանանս կրել. Փիլ. առ ծն. Ն. բնակ. Ն. լին: *Զիւրաքանչիւր դաւանաց առաջնա. Պիտ: *Դաւանս յինքեան արկալ, և ներեղայպաշխիր խորեաց 'ի սիրտ իւր նենգութեամբ. Ցհ. կբ: *Հանճարեալ 'ի հատուցումն դաւանացն. Շար:

ԴԱՒԵՄ, եցի. ն. Դաւ գործել. դաւաճանել. նենգել. մեղանչել կամ ապստամբել չարութեամբ հնարիւք. խաբել. վէր ծեծել, դարանամուտ, դերեր վերծել. *Դաւեցին զքեզ (այլ ձ. դաւաճանեցին զքեզ). Երեմ. ծբ. 6: *Ի ձեռն սիրոյ դաւել: Դաւել կամիցի զարքայ. Խոր. ա. 26: բ. 36: *Դաւել նմա, կամ ամաձին խորհուրդ. Զգր. կբ: Նանոյ: Մաշկ: *Կենդանութե մերում դաւել. Խոսր: *Դաւեցի զանձն իմ, դաւաճանեցի. Ժմ: *Դաւող անմարդաւաճութե, կամ ցանկութիւն. կամ կարծիք. Փիլ. ծ. բան. Ն. բագն: *Ըստ բազմապատիկ նենգութե բարոյից դաւող ապուշասց խորամանկեալ. Նար. կբ:

ԴԱՒԹԱԿԱՆ. } ա. Սեպհական դաւթի
ԴԱՒԹԵԱՆ. } մարգարէի. *Զդաւթականն նուագեցից առ ձեզ զպատգամս. Ոսկ. համբ: *Զդաւթականն երգել նուագս. Լծ. կող: *Զառաջն դաւթեան երգ. Շար: *Զդաւթեան թագաւորութիւնն. Կիւրղ. ղկ:

ԴԱՒԻԻ. գ. Բառ ասկ. ոմն թ. Խոհրէր. մարգարէ Մարգրենի. յետ ուր. գլխ դաշանց, կամ ուխտի. *Որոց կնքեալ զդաւիլն՝ դարձան յիւրաքանչիւր տեղի. Կաղանկ:

ԴԱՒՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Դաւոր. չարարարութեամբ. նենգաւոր. *Դրժել դաւողական հնարիմացութե. Ցհ. կբ:

ԴԱՒՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Դաւաճանութե. դաւանք. նենգութե. *Սատանայական դաւողութե զամենեսեան 'ի մի վայր գումարեաց. Ցհ. կբ:

ԴԱՒՈՒՄՆ, ման. գ. Դաւելն, իմն. դաւողութե. դաւ. *Շրջեալ զդաւութիւն՝ 'ի վերայ նորա յառնէր: Որ եղբարց թերեւս լինելոց է դաւութիւն. Փիլ. առ ծն. Ն. ծ. բան: *Նախանձ, ատելութի, դաւութիւն, կեղծաւորութի. Նիւս. կուս:

ԴԱՓԵՄ, եցի. ն. Դափ՝ այսինքն թէֆ հարկանել. հնչել ձայնի թմբկաց. գոչել. շռնչել. *Քանի՞ փողք գոչիցեն, և քանի՞ թմբուկք դափիցեն: Փողք և քնարք հնչէին, և թմբուկքն դափէին. Արծր. գ. 1. Ն. 2:

ԴԱՓԻՒՆ. գ. } Χόρος. Strepitus. Շըշիւն. շառաչիւն իրիկ
ԴԱՓՈՒՄՆ. } զձայն թմբուց. և Դոփիւն. գրնդիւն. ձայն ամբոխի. և Մեծաբանութի. *Թմբուկք և հանդէսք նուագաց, կոփիւնք և դափիւնք. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Թնդիւն դափման. Մագ. հա:

ԴԱՓՆԻ կամ ԴԱՓՆԷ. Տ. ԴԱՓՆԻ:

ԴԱՓՐ ՀԱՏԱՆԵԼ. որ և ԴԱԲՐ, ՏԱԲՐ, ՏԱՓՐ. Ἀνορίσσω. Effodio. Ոտիւք հարկանել և փորել ձիոյ զգետինն. փոխաբերաբար, հաւքր էրվէք. *Որոտայ 'ի դաշտի, և դափր հատանէ. Յոբ. լթ. 21: *Դափր հատեալ վինջեր. Մագ. ձէ: *Եղնգամբ ձեռացն զերկիր դափր հարկանէին. Լաստ. ծա:

ԴԳԱԼ. Տ. ԴՐԳԱԼ. Վստ. յծէ: ուր գրի և ԴԳԷԼ:

ԴԴՐՋԱԼ, կամ ԴՐԴՐՆՋԵԼ. ւ. որ և ԴՆԴՋԵԼ. Շարժիլ շշնչմամբ. խոխոջել. *Ընդ աղբերականս երկնապատող դդչացեալ և 'ի վեր գայ. Վրդն. ծն: (այլ ձ. դրդընչէ):

ԴԴՐՋՈՒՄՆ. կմ ԴՐԴՐՆՋՈՒՄՆ. չման. որ և ԴՐՆԴՐՆՋՈՒՄՆ. *Ձայն հոսանաց ջուրց, խոխոջիւն. հորդուն, չաղչամոյ. և Շչիւն ռ. ծ. եթեթ ձայնից և բանից. ղամուտ, կխոբխուն. և Շռնչանութի. կամ շարժլութի աչաց. *Ընդ որ անցանէ ահագին դրդընչմամբ գետն որոտան. Ոստղ: *Խրախոյս աայքն խաւարայինն դդըչմամբ. Ցհ. կբ: *Հեշտալի և գողտրիկ աչացն դդչումն ժայռելոյ. Փիլ. առծն:

ԴԴՄԵԱՑ. ա. Կազմեալն 'ի դդմոյ. ՏՏՎՃՂէն, ՏՏՎՃ. *Զնա արիւնն ուներով դդմենոյ անօթով թագուցեալ: Մնաց 'ի դդմենոյ անօթն. Հ. կրկն:

ԴԴՄԵՆԻ, նւոյ. գ. Κολοχύνθη. Cucurbita. Բոյս դդմոյ. և այլ տունկ համանման. դդմենի: Ցովն. դ. 6=10: Նար. կ:

ԴԴՆՋՈՒՄՆ. Տ. ԴԴՐՋՈՒՄՆ:

ԴԴՈՒԱՂԵԼ. Տ. ԳՐԳՈՒԱՂԵԼ:

ԴԴՈՒՄ, դդմոյ կամ մի. գ. Պտուղ դդմենւոյ. որ և լինի աման գինւոյ, Եւ. Գուղազ. *Վասն դդմի: Դդումն, Եւ. Վստ. Յ: *Որ ունէր դըդում լի գինւով: Վրք հց. ծ: *Գինի 'ի դդմոյ և 'ի տկոյ և 'ի կարասոյ առեալ. Մխ. ատակ:

ԴԴՈՒՄ ԴԱՌՆ. Տ. ԱՐՈՒՈՎԹ. *Դառն դդմոյ ծայրք զեղխեէ զկատաղոյն անասնալիս արար. Եփր. ստեփան:

ԴԵԳԵՐ. Արմատ Դեգերելոյ. որպէս Դեգերեալ, և Դեգերանք. ա. գ. *Խափանեալ եղև դեգեր առ յոլով քաղաքօք. Ոսկ. գծ:

ԴԵԳԵՐԱՆՔ, նաց. գ. Διατριβή. Commoratio. Դեգերիլն. դեգերումն. թափառումն, ընդերկարելն. յարատեւելն. պարապումն. զբաղումն. և Տառապանութի վարանմամբ. էջմնդէ. *Անարժէ զգինեաց դեգերանս. Առակ. ծբ. 11: *Ի միայնանոց վայրի առնէ իւր դեգերանս. Փիլ. Երուսաղ: *Վասն թարմն 'ի լաւ դեգերանս առնեալ. Արխոս. համառ: *Զկապարանացն 'ի բաց լքցես զդեգերանս. Արծր. դ. 10: *Ցաւ և յերկիւղ մնացեալ՝ կայր 'ի դեգերանս. Վրք հց. ի:

ԴԵԳԵՐԻՄ, եցայ. ն. Διατρίβω, ἐνδιατρίβω. Moror, commoror, incumbo, studeo. Թափառիլ. կալ մնալ ուրեք, և պարապիլ կամ կրթել յիրս ինչ. պատուակիլ. յամել առ ժամանակ մի. և Տառապանս կրել. բանիւ մը հեռ ըլլալ. ուրէն անջրջնեւ փոխիլ. ընել, դեգել, կեալ, ձալ. կոյնիւ. տղայ զբաղմ. *Դեգերեալ գտանէ զնա առ դրունս իւր. յն. Πάρεδρος. Assidens. Իմ. ը. 15: *Դեգերէին 'ի դուրս տան իմոյ. Ցհ. կբ: *Ոչ դեգերեն առ դուրս լինոյն: Դեգերեն հանապազ առ մեզ (հրեշտակք): Ցանկ դեգերիս պատրաստել պատճառս հնարից. Նար: *Դեգերեսցին (կամ դեգերեսցին) յիմաստասիրութե. Եղիշ. ա: *Որ յաւանութիւն կանխին դեգերեալ է: Որ դեգերեալն են յաւանմունս իմաստասիրութե օրինաց. Փիլ. ծ. բան: *Ասանց դեգերելոյ ճարտարանաց. Սրգ. յկ. է: *Ցարաժամ դեգերիմ յընթեռնուլն: Ցողդք դեգերիմ. Նար: *Դեգերեցան 'ի բանս ինչ: Դեգերել 'ի ներքոյ ղօտին, կմ 'ի բանս գովեստից, կմ 'ի նորին պատմութեան. Ցհ. կբ:

ԴԵԳԵՐՈՒՄՆ, րման. Տ. ԴԵԳԵՐԱՆՔ. Διατριβή. *Ասպականեին ընդ շուրս և ընդ գաղափս առնէ զիւր զդեգերումն վարուց: Ցիմաստասիրութեանն արարեալ զդեգերումնս շրջելոյ: Ո՛վ յերկինս ածայնն գեղերմանցն (մտօք). Փիլ: *Զայն՝ որ առ դինիսն՝ հասարակաց դեգերմունք են. Պղատ. օրէն. ա: *Բազմաժամանակեայ դեգերմամբք մաշէին զաւուրս իւրեանց 'ի գայրոյս ատոր զխռուէ: Բազում թախանձանօք և յերկար դեգերմամբ խնդրեսցէ. Փարպ: *Ի նոյն զդեգերումն երկարէին. Արծր. ա. 1: *Անցեալ ընդ ամենայն դեգերմունս (կենցաղոյս). Լմբ. ող:

ԴԵԴԵՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. }
ԴԵԴԵՒԵՄ, եցի. ն. }
Σαλεύω, σείω, κλονέω. Agito, concutio, commoveo. Շարժլել. տատանել. երերցընել. տալլանմոք. *Իբրու զանհաստատ և զանձնեցուկ նաւամակոյկն շարժեալ դեդեւացուցանեն: Ամենայն ախտ հոգւոց չար են, որք շարժեն և դեդեւացուցանեն զնա. Փիլ. ծ. բան: *Դեդեւեաց զնոսա իբրև զալիս ծովու. Սիր. իբ. 24:

ԴԵԴԵՒԻՄ, եցայ. յ. Σαλεύομαι, σείομαι, κλονέομαι. Իբր Դեհդեհ (ասելով) շարժիլ. տատանիլ. շարժլիլ. տարուբերիլ. տատանիլ իրօք կմ մտօք. դանդաչել. երերալ. Գլոփոլիլ. ալլնմոք, ուլընմոք, լոլգանմոք. *Դեդեւի, և անկանի: Այսր և անդր դեդեւելով: Վեր 'ի վայր դեդեւեալ: Ոգւոցն շարժել և դեդեւել. Փիլ: *Այս օրէն է վարդապետի, զի ոչ դեդեւի, և ոչ սայթաքէ. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Մնայ փառան 'ի սաղմոսել կանգնի, և անձամբ դեդեւի. Կլիմաք: *Զօրէն արբեալոց այսր անդր դեդեւին. Սարգ. յկ. դ: *Ցայս կողս կամ յայն խաւարեալ աչօք դեդեւէին. Լմբ. իմ:

ԴԵԴԵՒԿՈՏ, ի, աց. ա. Որ առակաւ դեդեւի. գողդոջուն. *Ծերքն... դեդեւկոտ մարմնով. Լծ. նար:

ԴԵԴԵՒՈՒՄՆ, ւման. գ. Դեդեւելն. տատանումն. վարանք. անհանդարտութի. *Ցարժամ ոչ է լոկ ալ և վասն ալ գործն, մինչ 'ի դեդեւումն է գործօղն. Լմբ. առակ: *Նշանակ առաջեցութե՝ դեդեւումն մարմնոյ և բանի է. Մխ. դփ: *Վ. ծփմանն. շարժմանն և դեդեւմանն. Վրդն. դան:

ԴԵՂՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ և ԴԵՂՓԻԱԿԱՆ. Δελφικός. Delphicus. Սեպհական դեղփեան քաղաքի ազգայնոյ, ուր 'ի մեհեանն առաջանի պատգամախօս լինէր ախտի հարցուածն նստեալ 'ի վերայ եռոտանի անդրանկոյ իւրոյ աւթառոյ. *Ո՞ւր գիրքս զդեղփիական զեղերգութեանց զխորհէութիւնն. Անան. 'ի յայտն:

ԴԵՂՓԻՆ, փինի կմ փնոյ, նաց. գ. գրի և

ԴԵԼՓԻՆ, ԴԼՓԻՆ, ԴԼԲԻՆ. յն. փելֆին, կամ փելֆիս. Δελφὶν, δελφὶς. Delphin. Խոզաձև ձուկն մեծ քան զհասարակ լողակս, և փոքր քան զկէտս. խոզի ձուկ. փոմպող կամ եշեօ պալըղը. փուլֆին, փըլֆին, խըշնըգրիւն պալըք, այսինքն խոզ ծովու. *Զդելփինն առագաստնիցէ: Ոչ զդելփինն որք ետես ակօս պատառեալ. Առ որս. Է. ծԷ: *Զկիտացն սամէ, և զդելփինաց. Եղնկ: *Ոչ կարօտացեալ օգտութեան դլփինի. Մագ. ՃԵ: *Ըստ ըղջ խայտայ դլփին. Աճառ. Նար կէր: *Երկուս դլփինս (կամ ալփինս) քարձին, և հանեն զնա 'ի ցամաքն. Հ=Յ. սեպտ. ԻԷ: (անդ սակայն գրի անխտիր՝ Տըլփին, կամ Դլփին):

Իսկ Սոկր. Ա. 16. *Զդելփինեան զերեքտասնեանն յապաքարիսի Նորին քաղաքիս գընէր ». խմա, դելփիական եռոտանի:

ԴԵԽԵԽԱՆՔ. Գ. Բառ ռմկ. իբր Անհանդարտութիւն, և անհանդարտ բարուք. նեղիչ. դէգ. տէք, նագ. *Մարդ նենգաւոր ... անհանդիստ, և դեխեխանք սաստն ընդանւոյն. Ոսկէփոր:

ԴԵԿԱՆԻՈՍ. Գ. Բառ լտ. Decanus, կմ Decurio. և յն. Δεκάρχος, δεκάδαρχος. Իբր Տասնապետ. ձ. պաշը. և լայնաբար՝ Գնդապետ. սանիկան. Լծ. և Դատ աղեղնաւորաց. զոր Մխ. դտ. նոյն համարի ընդ Քերթին: Իսկ ԴԵԿԱՆ. Տ. ԴԱՀԵԿԱՆ:

ԴԵՀ, ի,ից. Գ. Կողմն. թե. դէ, դէհ, դէտ. դարաֆ, եան. (պ. դիհափիհ. յեր. կուց կողմանց). *Հազարս 'ի դարանի կացուցեալ ընդ երկուս դեհս. Մաշկ: *Զաջոյ դեհն դէպ եղև կազմել աղեքսանդրի. Պտմ. աղէքս: *Ի ձախ դեհէ: Յոր դեհէ որ լինի: Ի հարաւոյ դեհէն. Վրդ:

ԴԵՀԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Կուսակալութիւն. *Սկիզբն գործակալութեան, աշխարհատարած դեհկանութեան. Բուզ. Գ. 2: (Իսկ պ. և ար. դիհգան, դիխան, է գիւղապետ, և շինական):

ԴԵՀՊԵՏ, ի, աց. Գ. Կուսակալ. իշխան աշխարհի. *Միոյ աշխարհի երկու դեհպետք ոչ լինին. Եղիշ. Բ: Իսկ 'ի հին բռ. գրի. *Դեհեպետք, գլխաւորք »:

ԴԵՂ, ոյ, ով. և եա ի,ից. Գ. Φάρμακον. Medicina, medicamen. ῥητίνη, resina, κολλούριον, collyrium. Դարման առողջարար հիւանդաց, և Սպեղանի վիրաց կամ պատրոյգ. և Ծարիր. Նմանութեամբ և Իրք օգտակարք. Տես և ԱՂԱԴ. իլաճ, փելվա, փա, փարսա, փիրման. *Միթէ դեղ ոչ գուցէ 'ի գաղաադ, կամ բժիշկ ոչ կայցէ անդ: Ա՛ռ դեղ ուռոյն: Առէք դեղ վիրաց նորա. Երեմ. Է. 22: ԽԶ. 11: ԾԱ. 8: *Դիր դեղ յաչս քո. Յայտ. Գ. 18: *Բարեկամ հաւատարիմ՝ դեղ կենաց. Սիր. Զ. 16: յորմէ և Պիտ. * Ըստ նմին օրինակի և ամենիմաստութեան առաքեալ բանիւ զհաւատարիմ բարեկամ դեղ անմահ կենաց »: *Բժիշկք դեղովքն զառողջութեան շնորհեն 'ի շնորհացն այյ. Ցճխ. Է: *Երգ և բան առողջական և փրկական՝ դեղք բժշկութեան են. Փիլ. Իոգն: *Զդեղին քննել զօգտակարութիւն. Ղ. ընդհանր: *Դեղ՝ վիրաւորին պիտոյ է, և ոչ ողջին: Սպեղանի քո լի է դեղիւ. Վրք հց. ԾԷ: *Հրահանգիւք, և ոչ դեղիւք. Պղատ. օրէն:

ԴԵՂ. Φάρμακον. Venenum, veneficium. ὀπός, succus, humor. Դեղ մահու. մահադեղ. Թոյն. զեհիր. *Դեղս առ անձամբ բերով, և մեռաւ. Բ. Մ. Ժ. 13: *Ցորեն քաղցրեալ դեղ առեալ սատակեցան. Լաստ. ԻԳ: *Դեղ սատակման. Իմ. Ա. 14: *Աբար դեղ մահարար, և արբոյց ապաչին. Հ=Յ. Նոյ. ԾԷ: *Որպէս ոչ վարելով դեղիւք պզտորելով զջուրսն. Պղատ. օրին. Է: *Գինի անզգայութեան է դեղ. Փիլ. փոխան: Իսկ Փիլ. Իոգն. *Դեղս կազմեն մահու »: յն. δέλεαρ, esca. կեր որսալոյ զկենդանիս. Եէմ:

ԴԵՂ. Կախարդանք. բժժանք. յուռութք. ծրարք. ղիւյիւ, համայիլ. *Այլք և 'ի դեռոյ անուանս դեղ իմն համանեն ... Եթէ՛ դեղ համանել, և եթէ յուռութս յուռթել. Ոսկ. յոհ. Է: *Մի առցէ դեղ 'ի դեղատուէ իմաստնոյ. Սղ. ԾԷ. 6. եբր. խէղր:

ԴԵՂ. Χλωρόν, χόρτος, βοτάνη. Բանջար, կամ խոտ առողջարար. բոյս բժշկական. *Դեղ դալար. Օր. ԻԲ. 23: Ես. ԾԷ. 6: *Ոչ դեղք, և ոչ սպեղանիք բժշկեցին զնոսա. Իմ. ԾԶ. 11:

ԴԵՂ. Ἄλειμμα. Unguentum. Իւղ ըստ արուեստի իւղեփեցաց. օծանելիք. *Որ զդեղսն կազմեն, որչափ անուշահոտք են, արուեստիւ հնարին նախ զայն գործել, որ համապատ նոյնպէս է. Պղատ. փիլ:

ԴԵՂ. Χρῶμα. Color. Ներկ. գոյն կամ երանգ նկարչութեան. պօյա, բէնկ. *Ի սպիտակ և 'ի սեաւ, դեղին և կարմիր դեղոց խառնեալ. Արիստ. Ծ: *Համանման դեղոցն պաճուճանաց. Ագաթ: *Նկարապաճոյճ դեղով. Ցհ. կԲ: *Զայսպէս երանգս դեղոցն 'ի կիր ածէ. Լմբ. առ:

ԴԵՂ. Μέλαν. Atramentum. Սևադեղ. սեակ. մելան. Թանաք. մուր. մուրքէփէք. *Քարտիսիւ և դեղով գրել. Բ. յհ. 12. Գ. յհ. 13: *Եթէ զլիճ մի ծովուց 'ի յորակութիւն դեղոյ յեղյեղեցից. Նար. ԾԱ: *Անձայնն ձեռամբն անջինջ դեղամբ (դեղով) գրեք, և արձանիք յերկնաւոր ազատութեան. Եղիշ. 'Ի ճառն: *Դեղ գրոց է առաջատոյ և գխտոր և կուիզ. Վրբ. ԽէրԲ:

ԴԵՂ, կմ ԹԵՂ. պ. թէլ. այսինքն Դէզ. շեղջ. Θημωνία, θημών կմ θήμων. Acervus frugum, cumulus, congeries. *Բանիւ նորա եկաց իբրև զդեղ ջուր. Սիր. ԼԹ. 22: *Խոստովանութիւն, որ զդեղս մեղաց հատէ իբրև զփոշի. Նար. խրատ:

ԴԵՂԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Գ. Արհեստ բժժանաց կախարդութեան. դեղատուութիւն. *Զանազանի կախարդագիտութիւն 'ի դեղագիտութենէ: Դեղագիտութիւն է, յորժամ 'ի ձեռն կազմութեան ինչ իրիք՝ մահաբերական և կմ սիրելական ինչ դեղ տուեալ 'ի ձեռն բերանոյն. Նոննոս:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Որ կազմէ զդեղ բժշկական. դէղ շինօղ. էզաճը: Ոսկէփոր:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ. Կազմօղ կամ պատրաստօղ զմահադեղ. զէհիր շինօղ. *Եղև դեղագործ մահու, և մատուցանէ կորուսեան հոգւոց. Փարպ:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ. Գործօղ դեղով ներկոց. նկարիչ. պօյաճը, նագգաշ. *Դումս դեղագործ անհմուտ սակս. ծեփեալ զապարանս քո, զի դեղագործեցից. Ոսկէփոր:

ԴԵՂԱԳՈՐԾ. Նկարեալ ներկօք. նէքքոծ. պօյալը, նագըշլը. *Դեղագործ առաձար. Վրդն. ող:

ԴԵՂԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. Ն. Ներկօք նկարել. նախշել. նագըշլամագ. *Ծեփեալ զապարանս քո, զի դեղագործեցից: Ո՛չ այդպէս, այլ նախ դեղագործեա, և ապա ծեփեսցես: Ոչ դեղագործողք աղօթիւք առաջի գիծ և գեղեցկութիւն նկարից, եթէ ոչ ուսմամբ ընդունին զհմտութիւն արհեստին. Ոսկէփոր:

ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Գ. Իբր Նկարչութիւն. պօյաճըլըգ. յն. կենդանագրութիւն. Ζωγραφία. Pictura. *Դեղագործութիւն ... 'ի դեղոց խառնեալ պատկեր բազմակատարեաց. Արիստ. Ծ:

ԴԵՂԱԴԻՐ. ա. Դնօղ զդեղ որպէս և իցէ. Տես և ԴԵՂԴԻՐ. *Միայն զանսն պատուեալ անշուշտ, որպէս հարօր 'ի վէր, կամ դեղադիր 'ի դեղոցի. Ցհ. կԲ:

ԴԵՂԱԴՐԵՄ, եցի. Ն. Դեղ դնել (ըստ ամենայն առման). *Աղեղնաւորութիւն, կամ դեղապատել, կամ դեղադրել 'ի նետս, և դեղադրնաւոր լինել. Եւս. փէր: Տես և ԴԵՂԱԻՈՐ:

ԴԵՂԱԹԱՓ, ի, ից. Գ. ռմկ. դէլպօֆ. Ἀντίδοτος, ον. ἀλεξιφάρμακον. Antidotum. Դեղ որ թափէ զմահադեղ, 'ի դերև հանէ զթոյն. թանզէհիր, թըպզէհր, բիրեա, փաքբ-զէհր. *Բանդագուշելին զմեծ նեղսեսա, զի առցէ զդեղաթափն, և ապրեսցի. Մեոր. Երեց: Ճ. Դ: *Տայ նմա դեղ մահու. և նորա իմացեալ՝ դեղաթափս խնդրէր. Մեծոփ: Է և անուն ակնոյ՝ իբր բուժիչ. *Զարմանաշէն դեղաթափն, և այլ բազում վանորայք. Վրդն. Ծ:

ԴԵՂԱԽՈՒՆԿ. Գ. Խունկ՝ որ լինի դեղ, կամ առողջարար հոյզ. *Զցօղն յեւղ դարձուցանէ ... և այլովք բանջարօք 'ի դեղախունկս. Սեբեր. Է:

ԴԵՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է դեղոց. *Խորհուրդքն են որպէս դեղական անօթք, որով բաշխի շնորհն. Մխ. առոր:

ԴԵՂԱԿՈՒՐ ԼԻՆԵԼ. Մահադեղով թունաւորիլ և մեռանիլ. զէհիրլէնիւ. ալուլանմագ. *Ի մահերձանց շարահոյ դեղակուր եղեալ մեռանի. Խոր. Բ. 86: *Դեղակուր եղև: Դեղակուր եղեալ կատարի 'ի տէր. Վրդն. տան. Ն պտմ:

ԴԵՂԱՀԱՏ. և ԴԵՂԱՀԱՏՈՒ. } Իբր Դեղատու, և Դեղատուութիւն. *Զթովիչսն, և զդեղահատսն: Դեղահատութեանն: Հմայիւք, յուռթիւք, դեղահատիւք. Կանոն:

ԴԵՂԱՀԱՐԵՄ, եցի. Ն. Դեղակուր առնել. Թունաւորել. դեղել. զէհիրքոփէլ. աղուլամագ. *Կարծեցեալ, եթէ դեղահարեաց զնոսա Եկարաս. Նոննոս:

ԴԵՂԱՀՈՒՆԴ. Գ. Ունդ կամ սերմն՝ որ 'ի դեղ գալարի. *Բանջար ինչ, կամ հաց լոկ, կմ դեղահունդք (կամ դեղակունդք), թէ ըսեկն, թէ ձիթապտուղ, թէ թուզ. Ոսկ. եփես. ԾԴ:

ԴԵՂԱՆԻ, նիք. Գ. Մախող մարգաց, և որ ինչ նման է նմին. *Զայգիս և զորթս կոչեաց 'ի տուն քո. լցի զդեղանիս նոցա 'ի փշրանաց սեղանոյ քոյ. Եփր. պհ:

ԴԵՂԱՆԿԱՐ. Գ. Դեղով ներկոց նկարեալ. երանգօք յօրինեալ. նէքքիշ փալամօ. պօյալը. *Զդեղանկար ծաղկայօրինուածս պատկերացն կենդանանկարեր սեամբ դեղոցն. Նար. խչ:

ԴԵՂԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Իբր Բժշկական. *Ոչինչ հնար կամ արուեստ դեղապետականն նման օգնեալ՝ մեռանէր. Մարբին:

ԴԵՂԱՐԻԵԱԼ, ելոյ, ոց. Որոյ առեալ է զդեղ, մանաւանդ մահարբ. *Կամէր երկոցունց կողմանցն՝ դեղատուին և դեղառուելոյն զփրկութիւն գործել. Աէր. մանէ: *Զերկոցունցն առէ, զդեղատուացն և զդեղառուելոյն. Սարգ. Ա. դ. Գ:

ԴԵՂԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Φαρμακεύς. Confector medicamentorum. և Veneficus, fascinator. Տուօղ զդեղ, մանաւանդ զմահադեղ, կամ զկախարդական բժժանս. կախարդ. ամոքիչ. *Մի առցէ դեղ 'ի դեղատուէ իմաստնոյ. Սղ. ԾԷ. 6: *Կախարդաց ... և դեղատուաց ». յն. մի բառ.

Յոբ. ԽԶ. 8: * Դեղատուին և դեղատե֊ լոցն: Զդեղատուացն և զդեղատելոցն. Աճբ. ճառ: Ն Սարգ: * Ո՞վ է թոյնին, կամ ո՞վ է իմաստուն դեղատուն. թոյնն իմաս֊ տուն քահանայն է, և ճարտար դեղատու՝ ած. Եփր. ԺԲԴ:

ԴԵՂԱՏՈՒԵՄ. եցի. ն. Դեղ տալ, և բժշկել. Տե՛ս և ԴԵՂԵԼ. * Եւ զխոցեալն 'ի թշնամւոյն դեղատուեա՛. Եփր. ԺԲԴ:

ԴԵՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. գրի և ԴԵ֊ ՂԱՏՈՒԹԻՒՆ. Φαρμακεία. Medicandi actio, medicamentum. Տալն զդեղ. բժշկականն (արուեստ). հէքիմլիք. * Տեղի տալով, որպէս բժիշկ՝ հիւանդաց, զի դե֊ ղատուութիւնս ընկալցի (այսինքն ընկալեալ լիցի), արուեստիւ դեղ տուեալ. Ածս. որս. Է: * Ոչ կարօտանաս սպեղանեաց, ոչ արա֊ գործութեան, ըստ երկրաւորս դեղատուու֊ թեան, առ որս միշտ է վախճանի. Նար. ԽԳ:

Եւ որպէս Մահապեղ տալն, և կախարդե֊ լն. դեղագործութիւն. Φαρμακεία. Veneficium. ճատուգ. * Ոչ աղաշխարհեցին 'ի մարդասպանութէ, և 'ի դեղատուութէ. Յայտ. Թ. 21: * Երկակի գոլով այսպիսի չարաչար դեղատուութեանս (կա՛մ դեղատու֊ թեանս) . . . Այս ինչ օրէն յաղագս այս֊ պիսի դեղատուութեանս. Պղատ. օրէն. ԺԱ: * Զոր արբեալ, զդեղատուութիւն կարուսցին արտաքս հեղեր. Նար. Ղ: * Աղեքսանդր դե֊ ղատուութ մեռաւ 'ի բաբելոն. Մխ. ատ:

ԴԵՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. Մերթ որպէս ըծ. յն. Δέλεαρ, δελέασμα. և հյ. Թելադրու֊ թիւ, այսինքն հրապոյրք. Illecebra. * Կեն֊ ցաղական դեղատուութեանցն: Հեշտութիւ է մեծամեծ չարեաց դեղատուաւն. Բրս. հց. Ժ. Ն ԺԵ:

ԴԵՂԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Դեղոց. Էղա֊ ճը փիւթխանէ, եղալար. * Զանբժշկականն մարմնեղէն ախտին 'ի մարդկեղէն դեղա֊ րանաց. Սհկ. կԲ. արմա:

ԴԵՂԲ. (եթէ չիցէ գրելի Դեղին, կա՛մ Դեղձան). Անուն գունոյ իրիք. * Ո՛չ սպի֊ տակ է, և ո՛չ լուրթ, ո՛չ դեղբ, և ոչ կարմ֊ րագոյն, այլ կանաչ իմն գոյն է (լոյս փո֊ տուայի). Շիր:

ԴԵՂԴԻՐ, գրոյ. գ. Գործի գնելոյ զդեղ, զներկ, զծարիր. հիւլ, մնտ. * Դեղդրով 'ի յաչսն գիր. Վստ. Կ:

ԴԵՂԵԽԵԱԼ. Իբր Դեղեղեալ, այս֊ ինքն չարաչար դեղեալ. յն. ախտից յուզ֊ մամբք ծփեալ. * Որ 'ի ներքոյ երկնից մնա֊ ցին ջուրքն, պղտորեալք և դեղեխեալք են, և այսք չարք գան հանգչին 'ի վերայ նոցա. Վեցօր. Գ: * Ջուրքս որ առ մեզ են, դեղեխեալք են, և զխարնակք. Վրդն. ծն:

ԴԵՂԵՄ, եցի. ն. Φαρμακεύω, φαρμάσσω, ττω. Medicamento utor. Դե֊ ղատուել. բժշկական դեղով դարմանել. բուժել. Իլաճ էէրմէք. * Դեղել զհիւան֊ դոս: Դեղելն գաղարեցուցանէ, եթէ խեղդէ: Զքիլն հատանեն սրով դեղել ղոյն կարծելով: Դառնագոյն դեղեալ 'ի բժշկաց. Լն. Մագ. ԻԸ. Ն ԻԵ:

ԴԵՂԵԼ. Φαρμακεύω. Veneficio utor, veneno adficio. Թունաւորել. կա՛մ բժժա֊ նօք կախարդել. զէհիրլէմէք. * Մատամոլորն չարութիւ զանգգամացն դեղելով զբնական բարսն. Փիլ. Նխ. Ա: * Կին՝ որ զարգանդ իւր դեղէ. Մխ. Դփ: * Հայեցուածն կնոջ նեա է դեղեալ. Նէղոս: * Ելից զնա իբրև ղղատականգարան դեղեալ նետիւք. Եղիշ. Ա: * Ի պօղոսէ սամաստացւոյ դեղեալ. Մագ. Ա: * Դեղեալ էր 'ի պիղծ աղանդոյն մարկիանն. Վրդ. ****:

ԴԵՂԵԼ. Καταχρόω. Coloro. Գունել. ներկանել գունովք դեղոց. պօյամագ. * Կեն֊ դանագրացն ոչ կատարած ունել իրողուն՝ թուի առ ամենայն կենդանիս, դեղելոյն, և ոչ դեղելոյն": այսինքն ներկով կամ աններկ նկարելոյն. Պղատ. օրէն. Է:

ԴԵՂԸՄՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Դեղ ըմպելն, և տալն ըմպել. * Ընկալցի յօժարութեամբ զառ 'ի նոցանէ դեղըմպութիւ. Ը. մրբ: * Օրէնք են բժշկաց զխառնել զժամանակ դեղըմպութէ. Ի Գէրս խոսր: * Նախ դեղըմ֊ պութ զհիւանդաց մաղձն արտաքս բերեն. Լծ. կոչ: * Մահապեղ՝ այլ դժնեայ դեղըմ֊ պութք փոխէ. Զքր. կԲ:

Կա՛մ Ըմպելն, և կա՛մ արբուցանելն զմա֊ հադեղ. * Զոր դեղըմպութ մահու ողողեալ զորովայն նորա: Զայլս ոմանս դեղըմպու֊ թք խարդաւանեալ. Յհ. կԲ:

ԴԵՂԹԱՓ. Տ. ԴԵՂԱԹԱՓ:

ԴԵՂԻՆ, զնի կամ նոյ. ա. Ὠχρός. Pallidus. ζανθός, χλωρός. Flavus, fulvus, fuscus. Իբր Լեմոնի, և բացագոյն սալորի, և ծիրանի. բաց քան զկարմիր, որ խառնեալ ընդ կապոյտ՝ առնէ կանաչ. լաւն է յա֊ կին, և յոսին 'ի մեռեալն և 'ի դալուկն. չէհ. սարը. զէրդ, գուվրալ. * Դեղինն՝ սպի֊ տակի ընդ խարտեշի խառնելով (լինի): Դեղինն Ը պայծառի սպիտակ շարախառ֊ նելով, և 'ի խորին սեաւ անկեալ՝ զկապու֊ տակ գոյնն կատարէ. Պղատ. տիմ: * Շիկին, կամ դեղնին, կամ այսպիսեացս գունոց ոչինչ ներհական է. Արիստ. որոց: * Դե֊ ղին է գոյն ականն. Վրդն. ծն: * Երեսք դեղինք. Սրգ. յլ. Գ:

ԴԵՂԻՉ. ա. Դեղատու. Թունաւորիչ. կախարդ. ճատու. * Մոգս և դեղիչս առա֊ քեաց սպանանել զնա. Վրք հց. ԺԵ:

ԴԵՂՁ, ի, ից. գ. Περσικόν. Persicum. Պտուղ միջակ ընդ խնձոր և ընդ ծիրան՝ անուշահոտ և գեղեցիկ գունով ընդ դե֊ ղին և ընդ կարմիր. շէֆթալի, խօխ, Ըխ֊ փահէ փարսի, իբր միրգ պարսկական. (յն. բէրսիքօն. լտ. բէրսիքում). * Նուռն և թութ, դեղձ, և յունապ. Վրք հց. ԽԱ: Ն Վստ. ՃԾԴ:

ԴԵՂՁԱՆ, ի. ա. Դեղնագոյն պայ֊ ծառ, խարտեաշ, շիկակարմիր. ոսկեգոյն. սարըմթրագ, ալըգ գուվրալ, գանարէա բէնկի. * Դեղձան հերք (կամ հիւսք). Խոր. Բ. 6: * Դեղձան գոյն, կամ մազ, մորուք, անձն. Ախտարք: * Ոչ թուխ և ոչ սպիտակ, ո՛չ դեղձան և ո՛չ խարտեաշ. Ոսկէփոր:

ԴԵՂՁԱՆԱՄԱԶ. ա. Որոյ մազն կա՛մ հերն է դեղձան գունով. * Շնորհաւոր լի֊ նի, դեղձանամազ, աչքն մեղուշ. Ոսկէփոր:

ԴԵՂՁԵՆԻ, նւոյ. } Περσική. Persica.
ԴԵՂՁԻ, ձւոյ. գ. } Ծառ դեղձի. շէֆ֊ թալի աղաճը. * Դեղձենիք, ԿՆ. Վստ. ՃԾԱ: * Ցանգխմանել սկսաւ դեղձի զսերկեւիլի. Մխ. առկ. ԾԸ:

ԴԵՂՁՈՒԿ. գ. Դեղձ կամ դեղձի փոքրիկ, փափուկ. * Կարող էաք առնել զխնձորիկն իգական, և զտանձիկն իգական. և զդեղձուկն չէզոք. (եթէ մասնիկն ակ՝ լինէր 'իմեղ արական). Մագ. Ն Երզն. քեր:

ԴԵՂՆԱԳՈՅՆ. ա. Ունօղ զգոյն դե֊ ղին. * Զմրուխտն կանաչ է, և դեղնագոյն. Վրդն. Եւ: Տօնակ: * Դեղնագոյն եւ շրջի քան զոսկի վասն ցանկ հարստութեանն. Ոսկ. ող:

ԴԵՂՆԱԳՈՒՆԻՄ, եցայ. յ. Փոխիլ 'ի գոյն դեղին. դեղնիլ դիմաց. սարարմագ. * Եթէ ոք դեղնագունեսցի, զնա միշտ ըստ նմին տեսանիցեք. ո՛չ երբեք. Ոսկ. յհ. Բ. 32:

ԴԵՂՆԱԽՈՒՆԿ. ա. Դեղին խունկ. Դ. ներ:

սարը խիւնիւքէ. * Ջիթ, և խունկ, և դեղ֊ նախունկ. Մխ. Դփ:

Իսկ ըստ Բժշկարանի՝ Դեղնախունկ կա՛մ Դեղնդեղ ասի Դեղին դեղ ինչ, այսինքն ներկ 'ի փայտէ. սարը պօյա, զէրտէճէվ, զէրտէճէօֆ, վարս:

Եւ առանձին, Բրածոյք կամ մետաղ ինչ. * Հատանի 'ի լերանցն ոսկի, երկաթ, պղինձ, և դեղնախունկ. Կաղանկ:

ԴԵՂՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Դեղնիլ. դեղ֊ նագունիլ. * Եւ ոչ դեղնացեալն վասն եր֊ կնչելոյն՝ դեղնոտ (ասի). Արիստ. որոց:

ԴԵՂՆԱՏԵՐԵՒ ԼԻՆԵԼ. Դեղնիլ տերեւոց ծառոց յաշնան. * Անդ ոչ ձմեռն տեսանի, և ոչ հասանիցէ դեղնատերեւ լի֊ նել. Ոսկ. լս:

ԴԵՂՆԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԱԼՈՒԿՆ. * Դալուկն, որ է դեղնացաւութի. Վրդն. ղնդս:

ԴԵՂՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ դեղնանալ կամ դեղնիլ. * Զայս անկոյ տերև դեղնացուցանէ. Կլիմաք:

ԴԵՂՆԱՓԱՅԼ. ա. Փայլեալ դեղին գունով. * Զարդարանք դեղնափայլք. Սիսիան:

ԴԵՂՆԴԵՂ. Տ. ԴԵՂՆԱԽՈՒՆԿ: Բժշկարան:

ԴԵՂՆԵՂԻ. գ. Բառ անյայտ. կամ է Դեղ ներղուն իրիք, և կամ Որ լինի 'ի սե֊ ղի իւղոյ ձրագի. * Կիսոցն մորթքն պապա֊ պարան մերկութե մերոյ լինին, և կիսոցն ձրագուն՝ դեղնեղի լինի. Նչնի:

ԴԵՂՆԻՄ, եցայ. յ. որ և ԴԵՂՆԱՆԱԼ. Դեղնագունիլ. շիկնիլ. փոխիլ երեսաց 'ի գոյն դեղին ախուր և աժգոյն. սարարմագ. * Ի պակասիլ ընչիցն դեղնին և տրտմին. Մանդ. Ժ: * Զարհուրեալ դեղնիմ. Մխ. առկ: * Դեղնեալ է վախելով միշտ: Որ ամաչէ, դեղնի. Վրդն. ծն:

ԴԵՂՆՈՏ, ի, աց. ա. Ὠχρίος. Pallidus. Որոյ դեղնութիւն է 'ի բնէ, կամ սար֊ րացեալ. սար սարը, սաֆի սարը. * Եւ ոչ դեղնացեալն վասն երկնչելոյն՝ դեղնոտ (ա֊ սի). Արիստ. որոց:

ԴԵՂՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Որակութի դե֊ ղին գունոյ. և Դեղնիլն. սարը բէնկ, սարար֊ մաղ. * Դեղնութի ոսկւոյ. Զքր. կԲ: * Դեղ֊ նութէ և կարմրութէ ոչինչ է ներհական. Անյ. սպորոգ: * Ցաւ, դեղնութի երեսաց, և այլոց անդամոց. Մխ. բրբժ: * Ի ժուժ֊ կալութէն ծաղկեալ դեղնութիւն. Բրս. հց: * Բազում դեղնութի և գունատութի հե֊ ղու զերեսօքն. Ոսկ. մ. Բ. 9:

ԴԵՂՆՈՒՑ, ի. գ. Դեղին միջուկն ձուոյ. * Բոլոր դեղնուցն. Երզն. սփ. երկն: * Ձուի դեղնուց առեր. Մխ. բժշ:

ԴԵՂՈՏ, ի, ից. ա. գ. Δηλητήριον. Nocivum pharmacum. Թունաւոր, մնասա֊ կար՝ իրք, և հանդէպք խաղուց. * Մի ոք զանձն իւր դեղոտիւք այնոքիւք պղծեալ գայցէ. Ոսկ. յհ. Ա. 1:

ԴԵՂՈՑ, ի, աց. գ. Դեղարան, կամ ներկարան. * Որպէս հարօր 'ի վար, կամ դեղադիր 'ի դեղոցի. Յհ. կԲ:

ԴԵՂՈՒԿ. գ. Բառ ռմկ. իբր Դեղիչ, կա՛մ Դեղ մահու. * Թէ լինի մարդ նենգա֊ ւոր, զերդ օձի թիւնքն է դեղուկ, դուռն է մահու. Ոսկէփոր:

ԴԵՂՏԱՑ. Բառ անյայտ. Թերևս իբր Դեղատու, կամ Տախտակ վճկութե 'ի ձև Δ տեղւոյ տառի յունաց. * Գլուխ գիւ֊ թիցն սազայէլ . . . դեղտայն գլուխ գիւ֊ թիցն. Սանահ:

ԴԵՂՓԻԱԿԱՆ. Տ. ԴԵԼՓԱԿՈՆ. * Ոչ խնծորք դեղփիականք խաղալիք. Ածոբ.

ԴԵՄԱՐՔՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. տէմարգոս, Δήμαρχος. Tribunus plebis. Գլուխ իշխան ժողովրդեան. տրիբուն. հասարակապետ. *Ձնեմեսիոս իշխանն, որ էր դեմարքոս, արար ասպնջական. Հ. Կիմի:

ԴԵՄԵՏՐ, ի. գ. Բառ յն. տէմէտէր. Δημήτηρ, δήμητρα. Ceres. Երկիր մայր. հող՝ մայր համարեալ հողածնաց. Դից. քերթողաց չածուցի սառերկրեայց. սանդարապետ. *Ոմանք զերկիր (պաշտեցին), և դեմետր յորջորջեցին. Տօնակ. Ը. Բարսեղ: *Զխոնարհութիւն դեմետրի և հերայ. Նար. ծդ: *Այսպէս իմն համբաւեն, եթէ դեմետեր երկրի 'ի Թիկունս իցէ ... Եւ ոչ այսչափ միայն, եթէ դեմետեր Թիկունք երկրի. Ոսկ. Եօ:

ԴԵՄԵՏՐԱԾԻՆ. ա. Երկրածին. հողածին. *Դեմետրածին ռամիկ. Սկեւռ. աղ:

ԴԵՆ, ի, ից. գ. ա. Թ. տէյն, տին. Հաւատք. կրօնք. իբր աղանդք. *Ըստ ձախողակի դենին իւրեանց: Զրկեալ 'ի կատարեալ դենէս. Կն. Եղիշ. Բ. Է: *Դենի ձեր մասամբ: Հեռացեալ յինէն դենիւ և բնակութբ. Խոր. Գ. 34:

ԴԵՆԱԴԱՐՁ. } ա. Ուրացող. հաւատափոխ. մուրթատ.
ԴԵՆԱԿՈՐՈՅՍ. }
*Հասան որդի վասակայ դենադարձի. Ասող. Է. 2: *Ցաւալ մասնք ով դենակորոյսք, և ուրացողք զհայրենի ածան. Զենոբ: *Դենակորոյս և սևերես լիցի. Որոտ:

ԴԵՆԱՐ, ի, աց. գ. Բառ լտ. տէնարիուս. յորմէ յն. տինարիօն. Denarius. Δηνάριον. և այլազգ. տինար, տինար. իբր Տասանց կմ տասն դրամոց. նոյն ընդ Դահեկան, պէսպէս առմամբ՝ որպէս պղնձի, արծաթի, և ոսկի. *Ընդէ՞ր ոչ իւղդ այդ վաճառեցաւ երեքարիւր դենարի. Յհ. ԺԲ. 5: *Կապիճ մի ցորեան դենարի միոյ, և երեք կապիճ գարի դենարի միոյ. Յայտ. Զ. 6: *Հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհապարտութի. Նար. ԾԷ:

ԴԵՆԻՄԱԶԴԻԿՆ. իբրու ԴԵՆԻՄԱԶԴԵԶՆ. գ. Դեն մազդեզանց. կրօնք պարսից՝ ըստ կոչելոյ նոցա. *Որք ոչ սիրովն ունիցին զդենիմազդէն: Անարգեաց զդենիմազդէն. Եղիշ. Է:

ԴԵՆՊԵՏ. ի. գ. Պետ դենի. գլուխ կրօնի կամ աղանդոյ. *Իշխան դենպետ էր արեաց աշխարհին. Եղիշ. Ը:

ԴԵՌ. մ. Ἔτι, ἤδη. Adhuc, jam. τέως, interim. որ և ԴԵՌ ԵՒՍ. Տակաւին. ցարդ. այժմ. արդ ևս. առ ժամս. փահա, փախի. *Դեռ մարմնաւոր էք: Ջուր դեռ ունէր զամենայն երեսս երկրի: Անօրէնութիւն դեռ ընկղմէր զիս. Ա. Կոր. Գ. 2: Ծն. Է. 9: Ես. ԽԱ. 4: *Դեռ վասն ծննդեանն են բանք ասել ձեզ: Բայց մեզ դեռ կայ պատմել ձեզ. Ագաթ: *Դեռ իբր մարդոյ սպասէին նմա. Ոսկ. յհ. Ա. 2:

Կամ Նորոգ. արդ իսկ. դեռաւագե. հէնուզ. էինէ, էէնի. *Համարեսցուք, թէ առաջի նորա կամք և լսեմք դեռ. Կոչ. ԺԷ: *Որ դեռն շարժէ, և յանդիման կայ. Փիլ. այլոց: *Այն ինչ դեռ ունէր մուրուացն բուսանէր: Ահա դեռ թուլացեալ մեղկի. Փարպ: *Իյերկար հիւանդութե դեռ 'ի յառաջնութի գայ. Փիլ. լին:

Իսկ Լմբ. ծղ. ԺԲ. 1. *Մարմնոյդ հասակդ առոյգ և գործաւոր, մինչև է 'ի դեռ ծերութե հասեալ. իմա 'ի տարիս կամ 'ի տիս, 'ի ժամանակ:

ԴԵՌԱԲՈՂԲՈՋ. ա. Նորաբողբոջ. այն ինչ բողբոջեալ. մատաղ. ծաղուղ. թէօրֆէ. *Դեռաբողբոջ զարմ, կամ հասակ, ատղայք. Պիտ: Սիսիան: Վրդն:

ԴԵՌԱԲՈՅՍ, բուսի, ից. ա. Նորաբոյս. դեռաբողբոջ. մանկահասակ. նոր բուսած, ծաղուղ. էէնի՝ բուդէ ֆիտան, կէնճ. *Դեռաբոյսք 'ի մորէ. Ղուկ: *Դեռաբոյս մորուք. Լաստ. ԾԴ: *Դեռաբուսիւք բարուրանօք: Մանկանց դեռաբուսից: Դեռաբուսիցն անտի պատրաստէ. Լմբ. պտրգ: *Դեռաբոյս անձն. Խոր. Հռիփս: *Երիտասարդ և դեռաբոյս. Տօնակ:

ԴԵՌԱԲՈՒՍԻԿ. ա. Մատաղադոյն. ծաղուղիկ. թէօրֆէճիկ. *Ոսկեբողբոջ դեռաբուսիկ. Ղուկ:

ԴԵՌԱԳՈՅՆ, ի, ից. ա. Որ դեռ գոյ. ներկայ. առաջիկայ. *Կերպագծեալ զանցեալն և զդեռագոյս. զերևելին և զծածկեալն. Շիր:

ԴԵՌԱԴԻԵՌ. մ. ա. Ἄρτι. Modo, nuper, jam jam. Այն ինչ դեռ. արդ իսկ. նորոգ. հէմէն փահա, եաղէ եաղէ. *Մօրուքն այն ինչ դեռադեռ ծաղկեալք. Փիլ. տեսակն: *Այն ինչ դեռադեռ ոգւոյն 'ի բաց մեկնեալ 'ի մարմնոյն. Նիւս. կազմ: *Դեռադեռ 'ի մարցն բաժանեալ. Լաստ. ԾԶ: *Դեռադեռ սկզբնամբք 'ի մատաղութե բանիս. Պիտ: *Եգիտ սոսա հնարս. և միա գիր դեռադեռ ևս չարապէս ». յն. որպէս խիստս (կամ չարս). Բրս. ԽԴ:

ԴԵՌԱԽՕՍ. ա. Այն ինչ նորոգ սկսեալ 'ի խօսել. *Դեռախօս լեզուոյն գովութեամբ. Խոսր:

ԴԵՌԱԾԵԱԼ. Որպէս յն. Ներածեալ. Εἰσαγόμενος. *Զդեռածեալն ըստ յառաջ քինութե կեանս. Բրս. ող:

ԴԵՌԱԾԱՂԻԿ. ա. Այն ինչ ծաղկեալ. ծաղկահասակ. *Իմածին դեռածաղիկն համբակի. Պիտ:

ԴԵՌԱԾԻՆ, ծնի, նաց. ա. Ἔτι γεννώμενος, νεογενής. Այն ինչ ծնեալ. նորածին. մատաղ. նոր ծնած. էէնի դողմա. *Դեռածին մանուկ, մանկունք. Ը. Թ. յհ. ԾԶ: Տօնակ: *Որդիս իմ դեռածին է: Մինչդեռ դեռածինն էր. Եփր. 'ի Փն ընդ առաջ: Տօնակ: *Առ սնուցիչս դեռածին մանկանցն: Որպէս այնոքիկ՝ որ դեռածինքն են, ասացաւ. Պղատ. օրէն. Զ. Է: *Զոր սովոր են մանկանց դեռածնաց առնել ծնօղք. Ցիչոփ:

Եւ իբր Արդ իսկ ծնօղ լեալ, կամ ծնեալ զզաւակ. *Դեռածին մայր. Սկեւռ. 'ի լմբ:

ԴԵՌԱԿԱՑ. ա. Ներկայ. *Զկանխասացեալ հարցն յանցանս իւրև զդեռակայ 'ի մէջ առնու. Լմբ. ոխ: *Օրհնեալ ես փայլս մբ դեռակայ, որոյ խորհուրդն յառաջ խալայ. Ը. Բարսղ:

ԴԵՌԱԿԻՐԹ, կրթի, ից. ա. Նորակիրթ. համբակ. *Դեռակրթիցն և նորածնելոցն ուսպանին լուսով կարևոր ժամանակ վարկանի. Հանճ. առակ:

ԴԵՌԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. գ. Նորահասակ. մանուկ տղայ. *Անուտելի կարծրութբ դեռահասակացն գոլով. Սկեւռ. լմբ:

ԴԵՌԱՀԱՒԱԿ. ա. Նորահաւեալ. այն ինչ սկզբնաւորեալ. նոր սկսած. *Դեռահաւակ ժամանակն սախայեր առնել այնպէս. Յհ. ԿՄ. ա:

ԴԵՌԱՀԱՒԱՏ, ի, ից. ա. Նորահաւատ. որ և ասի ՆՈՐԱՏՈՒՆՆԿ, ՄԱՏԱՂԱՏՈՒՆՆԿ. *Զի մի 'ի պաշտօն դեռահաւատ բարբարոսացս առցի ազգաց. Խոր. Ժ. 8: *Պաշտօն դեռահաւատ առցես յազգաց: Ոսկ. ա: *Դեռահաւատ որդիք. Վրդն. ա:

ԴԵՌԱՄՈՒՏ, մտի, ից. ա. Նորամուտ. համբակ. բանի մը մէջ նոր մտած. *Զի մի առաւելցիմ 'ի պատիւ (կամ առաւել իցէ իմ պատիւ) քան զայնոսիկ որ դեռամուտք իցեն. Վրք հց. ԽԶ:

ԴԵՌԱՎԱՐԺ, ի, ից. ա. Նորավարժ. համբակ, և որ ինչ անկ է նմին. *Կրկնեսցուք զդեռավարժ բանից մերոց ընթացս. Տօնակ:

ԴԵՌԵԿ, ի, աց. ա. Նորեկ. նոր եկած. *Դեռեկն զայս ամենայն ուսցի. Վրք հց. Ղ:

ԴԵՌԵՒՍ. մ. Տ. ԴԵՌ. իբր Տակաւին. և Արդ իսկ. այն ինչ. փահա, փահա չիմտի, հէնուզ. *Զայգունն դեռ ևս ուտիցէ. Ծն. ԽԸ. 27: *Որ դեռ ևս հիւանդքն են: Որ դեռն ևս յերկիր աշխատութե կայ. Փիլ: *Դեռ ևս էին արբեալ. Յուդթ. Ժ. 2:

Եւ յն. ածով, իբր Փոքր մի ևս և. տէհա ազ որ. աղ գալըր տի. *Մինչև խուճապեալ նոցա ընդ միմեանս, դեռ ևս զիւրեարս սատակէին. Եղիշ. Է:

ԴԵՌ ԸՆԴ ԴԵՌ. մ. Տ. ԴԵՌԱԴԵՌ. *Դեռ ընդ դեռ եկեալ անցեալ էին յաշխարհն աւերումն իւրեանց. Յհ. ԿԲ:

ԴԵՌԸՆՏԻՐ. ա. Τυρόν. Tyro, novellus. Նորընտիր. համբակ 'ի զինուորութեան. Նորեկ. Նորակարգ. նորակերտ. և յն. բոռնիւ, տիւրոնի, տիւրոն: Նիւս. Բնութ:

ԴԵՍՊԱԿ, ի, աց. գ. Φορεῖον. Feretrum, lectica. Գահոյք շարժական 'ի ձեռս կառաց. կառք հովանաւոր՝ բառնալեօք տարեալ 'ի ծառայից, կամ ձգեալ ձիովք և ջորւովք. Թախթիրէվան, սօֆֆա, ֆօլա. *Եղանէին 'ի դեսպակս 'ի կառս արքունատուրս. Կոչ: *Ոսկեօք զկառսն զարդարեն, և զմորթս դեսպակացն օծանեն. Ոսկ. եբր: *Ածին (զմիկինն) հովանաւոր դեսպակաւ. Եւ. ՃԾ: (Գտանի գրեալ և ԴԵՍՊԱԿ՝ իբր Դեսպան):

ԴԵՍՊԱՆ, ի, աց. ա. Ἄγγελος. Nuntius. Պատգամաւոր. հրեշտակ. պատուիրակ. միջնորդ բանից 'ի մէջ տէրութեանց. Խապար փանօղ, չաճըր, և էլչի. *Դեսպան կամ դեսպանս առնել առ այլս, կամ արձակել, կամ առաքել. Ագաթ: Փարպ: Եղիշ: *Արգելուն զթշնամեացն դեսպանս. Վրդն. ող:

ԴԵՍՊԱՆԱԳՆԱՑ ԼԻՆԵԼ. Գնալ դեսպանութբ. *Սա դեսպանագնաց լեալ էր առ վարազշապուհ. Բուզ. Գ. 20. (այլ ձ. դեսպանագնացեալ):

ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատգամաւորութիւն. հրեշտակութիւն. էլչիլիք. *Երթիցէ առ թագաւորն վասն դեսպանութբ. Որոտ:

ԴԵՐ. Ἀντί. Pro, contra, re. Նախդիր բաղադրական, որ տայ նշանակել իբր Փոխանակ. ընդ. և Ընդդէմ: Թր. եէր:

ԴԵՐԱՅ, ի. գ. Փոխանորդ առս. որպէս դերուքմ, կամ անարժան քահանայ. (որպէս և ռմկ. փէրայ կոչի յոմանց երէցն, զի և փէյր, ըստ պրս. է տանուտէր). *Տացուք 'ի ձեռս հեզ և խոնարհ քահի, և ոչ ևս հպարտացեալ դերայից. Ը. Եղբ: (տպ. դերայնոյն):

ԴԵՐԱՆԴԵՐՁԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Փոխանորդ կամ օգնական արքունի հանդերձապետի. խազնէտար, չուխատար, ճամէշիրօղ, կամ խազնէ, մուբէշէրլի. *Մոճակալն մովպետի, և դերանդերձապետի, և մեծ հազարապետի. Եղիշ. Գ. մի ձ. դերանդերձապետ: Իսկ Հին բռ. *Դերանդերձապետ. երեսաց փառաց, կամ չափ պան. զոր վերջ մոգարհէք ասեն ».

ԴԵՐԱՆԻԿ. Ցատուկ անուն կամ մականուն, կարծեալ Տէրունեք. եթէ չիցէ համառօտեալն բառիս Անդրանիկ. *Գրիգոր՝ անուանեալն դերանիկ, ու Թարգմա-

նի, ուխտիւք խնդրեալ 'ի տեառնէ. Առակ. Է. 3:

ԴԵՐԱՆՈՒՆ, ուան, ւանք, ւանց. գ. Ἀντωνυμία. Pronomen. փոխանուն. փոխանունութիւն. ձայն եդեալ փոխանակ անուան՝ հանդերձ որոշմամբ դիմաց. որպէս Ես, դու, նա, ինքն, այս, որ, ևն. ըստ Քեր. * Բանի մասունք են ութ. անուն, դերանուն, ևն: Ի դերանուանցս են որ... ևն. Թր. քեր: * Դերանունով՝ դերանուն, կամ տիրանուն կամ փոխանուն. Մագ. և Երզն. քեր: * Դերանուամբն վարեցաւ (ինքն, կամ նա ասելով), նաշաքանելով Ա սիթագրականացն. Վրդն. ծն: Տես ԴԵՐԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ:

ԴԵՐԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ըստ քերականաց՝ նոյն ընդ վ. Ἀντωνυμία. Pronomen. *Դերանունութիւն է բառ փոխանակ անուան եդեալ. Թր. քեր: *Ընդ անուամբ (անկանի), իբր թէ դերանունութիւն, և մակբայ. Անյ. պերիարմ: *Եւ է դերանունութիւն բառ երից. զի ասի փոխանունութիւն, և թերանուն, և հասարականուն. Երզն. քեր: * Զառ 'ի կողեալ կամի յուղղոյ դերանունութենէն յինքնէ. յորժամ իշխանն եկեսցէ, զինքն անուն ձայնեն նմա: Դերանունութեն խոստովանի 'ի պատիւ առեալ ընկալեալ. Փիլ. լին. ա. 99:

ԴԵՐԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. Ըստ ճարտասանից՝ Ἀντωνομασία. Pronominatio. Դնելն զհասարակ անուն իբրև սեպհականեալ ումեք, կամ զյատուկն իբրև հասարակ. *Ոչինչ են պէսպէս դերանունութիւնք զայնոսիկ, յաղագս որոց բանս ընթանայր, նշանակել (այսինքն զԹոնդրակեցի աղանդաւորս՝ պաւղիկեանս կոչել). զի համագործութիւն իւր յանդիմանեալ եղեւ՝ ոչ կարօտանայ անուանակոչութեան. Յհ. իմ. պաւղ: Ուր մարթ է իմանալ զդերանունութիւն նաև որպէս պիտակ կոչումն: Առ հայր իմ և առ հայր ձեր... ընդ ձեռն դերանունութեան լծակցեալ իւր. Խոսրովիկ:

ԴԵՐԱՔՐԻՍՏՈՍ, ի. գ. Ἀντίχριστος. Antichristus. Հակառակ քրիստոսի. սուտ քրիստոսն. * Զօրավիգն գտեալ զկարապետս դերաքրիստոսին. Յհ. իմ. պաւղ: * Առաւելուլիք դերաքրիստոսին. Նար. ղա: * Վասն Նեռինն՝ որ 'ի դերաքրիստոսէն. Իգն: * Որ անուամբ միայն որիշ են 'ի դերաքրիստոսէն. Փոք առ աղոփ:

ԴԵՐԲՈՒԿ, բկի, կաց. ա. գ. գրի և ԴԵՐԲՈՒԿ. խորտուբորտ վայր քարուտ. դար և փոս պատառուածուտ վայրաց և աւերակաց. ապառաժ. *Ընթրեսցուք 'ի միմեանց զհարթն և զդերբուկն. Սեբեր. Բ: *Ապառաժք և դերբուկ... ոչ պատշաճերին յորդառատ աղբիւրաց. Ճ. Թ: *Առ 'ի յոյժ ընդարձակեալ դիւականացն իբրև զքարաժայռս դերբկաց երևէին. Եղիշ. Ղ: *Իբրև զփառս վեմսուս դերբկաց. Յհ. կթ: *Ալիք և դերբուկք քարանց կան անդ. Վրդն. ծնն:

ԴԵՐԵՒ, դերևք. ա. (լծ. գեր, դերբուկ). Անգործ, խոպանային. զուր. անպիտան. և խոպան. ամայի. *Մի յոչ առնելն շինութեան՝ 'ի դերև կարծեսցուք զխոտութիւն. Լմբ. աղ. կէ: *Իբրև զարմատ յերկրի ծարաւուտ. անկեղզաս ասէ, իբրև զարմատ 'ի դերև երկրէ. Ոսկ. Ես. իբր յն. χέρρος, χέρσος. Գրոց, Եօղան. incultus. *Անկզաս, զցաւսաս նորա ասէ. սիմաքոս՝ դերևս նորա, այսինքն զխոտալոս կորդացեալս և զչիչաքերս. Գէ. Ես:

ԴԵՐԵՒ, Ի ԴԵՐԵՒ, Ի ԴԵՐԵՒՍ ԱՌՆԵԼ, ՀԱՆԵԼ, ԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Χερσόω. Irritum facio, reddo. Ունայնացուցանել, անգործ առնել. յոչինչ դնել. եղծանել. անհետ առնել. ճնշեցնել, ջնջել. պօշա ըէֆալմագ, եօղ էթմէք. *Դերևս արար զհակառակութիւն հակառակորդաց: Ի դերևս առնեմք զըղձիկագործութիւն: Մի դարձուցաներ զերեսս քո առ 'ի դերև առնել զխնդրուածս մեր: Ի դերևս արար զմահն քնի. Լմբ: *Զվկայութիւն՝ որ վասն քնի, 'ի դերև հանել. Սարգ. Ա. պ. Է: *Զաղքատութիւն մարմնոյն 'ի դերև կացուցանել. Ճ. Բ:

Ի ԴԵՐԵՒ ԵԼԱՆԵԼ. } Իբր կր. վերնոյն.
ԴԵՐԵՒ ԼԻՆԵԼ. } Ունայնանալ. անգործ լինել. և Վրէպ լինել. ճնմնալ. պօշա ըէֆալմագ. *Ի դերև ելանէր խոկացեալ դաւաճանութիւն. Յհ. կթ. ոփեղ: *Առ բազումս 'ի դերև ելանեն պղօթքն սորա: Զի մի նորայն (աղօթք) լիցի դերև: Ի յաղթութենէ 'ի դերևս ելանել. Լմբ. պտրգ. և ատ: *Ի դերև 'ի նեղչաց ելանել. Յհ. կթ. այսինքն ճողոպրել՝ ընդունայն լինելով հնարից նեղչաց:

ԴԵՐԵՒԱՆԱՄ, ացայ. չ. Χερσόομαι. Incultus fio, squalesco. ἐλάττομαι, decrepo. Ի դերև ելանել. յետնիլ յարդեանց կամ 'ի պտղոց. անբեր մնալ. խոպանանալ, իբր դերբուկ լինել. *Ժառանգութիւն անհոգացեալ՝ պղերգութեամբ դերևանալ և նուաղել. Փիլ. փետղոն: *Ի դերևացեալն ամայի անդաստանաց: Զդերևացեալն անդաստանի յաջորդել անբերութիւն: Զաշխարհս ամայի և դերևացեալ: Բոլորք 'ի վարժիցն երկարասխրութեամբ յարմարապէս պայծառանան, անվարժութեամբ դերևանան. Պիտ:

ԴԵՐԵՒԱՆՔ, նաց. գ. որ և ԴԵՐԵՒՈՒՄՆ. Դերևանալն. յետնիլն. անպտղութիւն. *Վարժօղքն (աշակերտաց) պղերգագոյնք՝ 'ի բարի յուսոյն միշտ լքուցանելով 'ի դերևանս զնոցա զառաւելն զօգիս, ախմարագոյնս յոյժ գործելով: Փարատել զտաղտկալի դերևանս անգործութեան յառաջադէմք ելով. Պիտ:

ԴԵՐԵՒԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. } Χερσόω, χερ-
ԴԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. } σόω. Incultum desertum sino, reddo; desolo. Անգործ և անպտուղ կացուցանել. խոպանացուցանել. Գրոց՝ Եօղան՝ խարապ էթմէք. *Անտառ խնամով զերկրն դերևացուցանիցէ անդաստան: Զամենեցուն բարեկարգութիւն անհամութեամբ դերևեցուցանէ (կամ դերևացուցանէ). Պիտ: *Զքաղաքացւոց անդաստանս դերևեցուցանել, հնարեալ 'ի վերայ նորա անտերութիւն. Փիլ. ծ. բան:

ԴԵՐԵՒԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԴԵՐԵՒԱՆԱԼ. *Թէ դոյզն դերևի 'ի գարմանոյ: Եթէ յիմաստակար խամութեամբ դերևեսցի. Պիտ:

ԴԵՐԵՒՈՒՄՆ, ւման. Տ. ԴԵՐԵՒԱՆՔ. *Որում հետևի փարթամութիւն ընչից առանց դերևումն: Զառանն 'ի բարեփառութեան դերևումն. Պիտ:

ԴԵՐՀԱՏՈՒՑԱԿԱՆ. ա. Ἀνταποδοτικός. Retributivus. գրի և ԴԵՐԱՀԱՏՈՒՑԱԿԱՆ. փոխարինական. յար և նման. զուգակշիռ. որպիսի են առ քերականս վերբերական բառք. *Վերբերական է, որ և նմանական, և ցուցական, և դերհատուցական կոչի, նմանութիւն իմն ցուցանելով. որգոն, այսանակ, այսպիսի, այսչափ, այսքան. Թր. քեր:

Մերթ կշռամբողջական ըստ արժանեացն. դիպողագոյն ընդդէմ հակառակորդաց. *Ցերկարաձգեալ զդերհատուցական բանս (կամ բանիս): Վերագոյնն գրեալ է մեր զդերահատուցականս սորա՝ վկայութեամբ մարգարէական տառիցն. Առակ. Գ. 6. և 7:

ԴԵՐՀԻՒՍԻՍԱԿԱՆ. ա. Ἀνταρκτικός (իբր հակարջային). Antarcticus; Urso, vel septentrionali oppositus. Դէմ ընդդէմ գտեալն հիւսիսային բևեռի երկնից. այն է կէտ հարաւային՝ մեզ աներևոյթ. *Ցայտոցիկ յանշարժ յերկու կէտիցս... միւսն ընդ երկրաւ միշտ թագուցեալ լինի ըստ հարաւային վայրին՝ դերհիւսիսական առացեալ. Արիստ. Ա:

ԴԵՐՁԱԿ, ի, աց. գ. Ῥάπτης, և Σκυτοτόμος. Sutor. Արուեստաւոր, որ գիտէ կարել զերձանօք զհանդերձս, ևս և զմորթահանդերձս. կարկատօղ, կօշկակար. Թէրզի. Տիրիկ. ծի. *Աղէ առա՛ ընդ դերձակն և զթագագործն. Ոսկ. Եփես: *Զդերձակաց մատանիս (այսինքն մատնոցս) հրացուցին, և արկին 'ի մատունսն. Հ=Ց. ապր. ա:

ԴԵՒ, դիւի, ւաց. գ. պ. տէվ, տիվ. տէվ. Δαίμων, δαιμόνιον. Daemon, daemonium. Այս. ոգի չար. չար հրեշտակ. հոգեղէն արարածք ապստամբեալք յԱյ՝ ընդ գլխաւորի իւրեանց, որ կոչի սատանայ, բանսարկու. ծին, ջէյթան. ռմկ. սափանայ, դէ-ամոն. (իսկ ստոն. փէրի, ...). *Աղմուկս դևն չար: Ի դայթակղութեան դիւի: Զոհեցին դիւաց, և ոչ այ: Ամենայն կուռք հեթանոսաց դևք են: Անդ դևք կաքաւեսցեն: Պատահեսցեն դևք յուշկապարկաց. ևն: Տես և ԴԻՒՔ:

Մերթ՝ պարզապէս Ոգի. հոգի. *Զկէսն բարի դևս, և զկէսն չարս անուանեցին. Ոսկ. Եփ: *Զդևս չար ասացեր. գոն և դևք բարի, զոր և դուք և մեք հրեշտակս անուանեմք. Եղիշ. Է: *Սա ուրեմն այս՝ դև իւրաքանչիւր (մարդոյ) պարգևեաց. զայս արդեօք, զոր ասեմք բնակիչ իսկ ծայրաբար 'ի մերում մարմնի. Պղատ. փիլ:

ԴԶԻ. Նոյն ընդ բառիս ՁԻ. կամ ընդ պրս. տօստէն. իբր ազնիւ ազգ երիվարի. Նժոյգ. ծինս աթ, թէօհէյլան աթ. *Մատաղաձի, իւաշակ, դզի, բաշղ... Փաղանուն, ձի և դզի, բեր և մահակ. Երզն. քեր:

ԴԻԶ, դիզի կամ զոյ. գ. որ և ասի ԴԻԶԱՆՔ. Կոյտ. շեղջ. բարդ. տէղ, Բէղ. էրղէն, տօփէ, տէն, փէրղէ. *Իբրև զդէզս փշոց. Նար. խրատ: *Որ հացի դէզ այրէ, եօթն ամ ապաշխարեսցէ. Կանոն: *Դէզս դէզս կուտեին 'ի վերայ մեռելոց. Վրդն. ... *Բարեալ կուտեաց 'ի վերայ իմ դէզս դէզս նման լերանց. Մաշտ:

ԴԻԶԱԴԻԶ. ա. մ. Դիզեալ բարդեալ. դիզացեալ. դէզ դէզ. էրղէն էրղէն. *Դէզադէզ բազմութիւն ջուրցն. Ճ. Թ: *Վերանան ջուրքն 'ի բարձունս վերինս դէզադէզ կուտակեալ. Վեցօր. Բ: * Ջուրք դէզադէզ յեղեղմամբ կուտակեալ ծովանային. Պրոկղ. յոյժ:

ԴԻՂ. Նոյն ընդ ԴԻԶ. Տ. ԴԻՂ, ըստ վերջին նշ:

ԴԻՄ. դիմի, մաւ. մանաւանդ՝ ԴԻՄՔ, դիմաց. մօք. գ. պ. տէյմ, տէյմէր, տէյտար, տէտար. Πρόσωπον. Vultus, facies, os. Առաջք գլխոյ. երեսք. էրէս. էիւզ, սուրաթ, ճէհրէ. *Դէմք նոցա իբրև զդէմս առիւծու: Զդէմս իւրեանց 'ի բոցագոյն դարձուսցեն. ևն: *Ընդդէմ 'ի դէմս փչել առ զելեանս. Փիլ. լին. ա. 5: *Ամենայն ոք 'ի դիմացն ճանաչի. Ը. Բարսղ: *Հայէին ընդ միմեանց դէմ: Դէմք ամենեցուն 'ի մի խոնարհին հայէին. Փարպ: *Առ իս զփրկչական ձգելով դիմի զնմանութիւն. Յհ. իմ. ատ: *Տխուր դէմ: Դիմօք ժպտեալ: Ի դիմաց և 'ի թիկանց: Ապաստանին դիմաց. ևն. Նար: *Դիմօք դարձեալ առ խաւարն, թիկունս տալով լուսոյն. Անան. պէտք:

Նմանութ՝ Առաջակողմն ամենայն իրաց. կողմն երեւելի. և Հայեցուած իրաց և բանից. ցոյց. երեւոյթ. գլխաւորութիւն. հանգամանք. օրինակ. կողմ, տի, տէմը, տիմաջը, փէշ, նէրդ. տարաֆ. գարշըլըգ. էօնի, եէօզլէրի, տուրի. *Ի դիմաց կողմանէ կամարացն: Ի դիմաց երուսաղէմի՝ ընդ աջմէ լերինն. Դ. Թգ. Է. 6: Դ. Թգ. ԻԳ. 13: *Որ կայցեն 'ի դիմաց. Վեցօր. Բ: *Դիմաց երկրի: Ցեգեմեան դիմաց: Ի դիմաց ծովու: Կարգեսցես 'ի դիմի ընդդէմ դիւացն դաւու: Ի դէմս իմն մեկնութե: Դիմաց քարտեզի կամ սափեառի: Զդէմս բանիցս: Առ դէմս աղօթից: Ի դէմս առեալ զխորհուրդն տպաւորեցոյց. Նար: *Դէմք աշխարութե, կամ սիրելութե, կամ առակիս. Ցձր: Սրգ: Իգն: *Ի դիմի խնդրոյս (այսինքն 'ի պատասխանի). Մագ. Է: *Արտաքին դիմօք: Դէմք իրացն. Եղիշ. Դ: Մանդ. ԺԵ: *Հնազանդիմ հրամանաց քոց ամենայն դիմօք. Վրք հց. Է: *Երկակի դիմօք կամեցան ըմբռնել զնա. Երզն. Մտթ: *Զածաշունչ գրոց զխորհուրդ և զդէմս. Ոսկ. յհ. ԼԲ: *Քանզի ընդ ռամիկ մարդկան խօսէր, 'ի բազմաց սովորութէն դէմս իմն կամի գնել բանին. Ոսկ. Մ. Ա. 22:

ԴԷՄ կամ ԴԷՄՔ. Πρόσωπον. Persona. Անձն. անհատն բանականի կամ իմացականի. *Դէմք նախադաս ... եւ, դու, նա. և ածանցացն, իմ, քո, նորա: Դէմք (բայից) երեք. նախ՝ յորմէ բանն, երկիր՝ առ որ բանն. երիր՝ յաղագս որոյ բանն. Թր. Քեր: *Մինչ անձն ասես, ընդէր հրաժարես զնա դէմ ասել ... քանզի իւրաքանչիւր առանձնաւորեալքն 'ի տեսակին դէմ անուանի. որպէս 'ի մարդկանէ պօղոս յառակացեալ՝ դէմ առկոչի. իսկ յանմարմնոցն գաբրիէլ առանձնացեալ՝ դէմ անուանի. սոյնպէս, յանեղագոյն էութէն՝ հայր կամ որդի կամ հոգի առանձնակի յիշեալ՝ դէմ առասի: Զի որով իւիք նշանակեսցի դէմն, նոյն և առանձնաւորութի նմին եղիցի. Ցհ. Իմ. Եբր: *Երեւք ըստ առանձնաւորութեն. և կամ ըստ դիմաց՝ ումեք սիրելի իցէ կոչել, և եթէ երեսս. Աթան. յոյսն: *Երից անձանցն կամ դիմացն. Սրգ. Ա. պ. Ա: *Մի երրորդութի կատարեալ 'ի դիմաց երից անզրոշելի հաստուածոց. Նար. ԽԳ:

Ի ԴԻՄԱՑ, կամ Ի ԴԷՄՍ. ԱՆ. իբր Ի կողմանէ այսր կամ այնր անձին. 'ի բերանոյ կամ յանուն ուրուք. ուղղեալ առ ոք. 'ի պատճառս այսր կամ այնր բանի. հայեցուածով. վասն. փոխանակ. ըստ. ԱՆ. *Ի դիմաց հօր խօսին մարգարէքն: Ի դիմաց որդւոյ: Ի դիմաց հոգւոյն սրբոյ. ԱԲ. Ա: *Ի դիմաց ժողովրդեանն, կամ պարտաւորաց: Ի մերոց կամ յումեմն դիմաց. Նար: *Առ եկեղեցւոյ դիմաց. Վրք հց. ԺԳ: *Ի դիմաց երկնից գրեցի. Ղ. ԽՄ եղան: Դիմօք քաղաքին զժողովուրդն ուսուցանէ. Մխ. Երեմ: *Շնորհիցեմ վասն ձեր 'ի դէմս քո. Բ. Կոր. Բ. 10: *Դնէ զյովհաննէս մկրտիչ 'ի դէմս ամենայն առաքինասէրս ... ... ամենայն փոքունց. Բրս. Մրկ: *Կարգեալ 'ի դէմս դովութե Թագաւորին. Փարպ: *Ցոր դէմս ծանկեցէքն, զուք ձեզէն քաջ գիտէք. Եղիշ. Է: *Ղուկաս յանտոյց գրեաց 'ի դէմս միոյ առն Թէոփիլեայ. Սարգ. Վերջ: *Քո ասաց 'ի դէմս առաքելոցն. Լմբ. պրգ: *Ոչ 'ի նորա ինչ դէմս միայն խօսի զբանն, այլ առ ամենայն հրէայս. Բրս. Մրկ: *Զդէմ առեալ վասն մարդկան՝ մարդկայնովն բարբառի առ հայր. Զքր. ԿԲ:

*Զայնոսիկ 'ի դէմս զհակառակութեն 'ի միջոյ բառնալոյ առնէր: Հրէայքն 'ի դէմս շաբաթոյն զայն իմն կարկատէին: Ոչ 'ի դէմս մարմնոյ ինչ ասասցի լինել ձեզ կոյրս. Նանայ: *Մերկանան, ընչաթափ առնեն 'ի դէմս հարկահանութե: Ոչ ուսանել, այլ 'ի դէմս ուսանելոյ պաղատանս առաջի դնէ. Ոսկ. Եւ:

ԴԷՄՔ. որ և ԵՐԵՍՔ. որպէս Աչք. տեսութի. ըստ համաձայնութե յն. ὄψις, visus. *Քան զդէմս կերպարանաց այս իսկ է հաւատարմագոյն. դէմք յոլով ուրեք սխալէն. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Զդէմսն գաղանաց զանազանեալ. այսինքն պատարեն զաչս. Առ որս. Ա:

ԴԷՄ ԴՆԵԼ. } որ և ԵՐԵՍՍ ՀԱՍՏԱՏԵԼ.
ԴԷՄՍ ԱՌՆԵԼ. } Դիմել դէպ ուղիղ 'ի տեղի ուրեք. ուղղել զընթացս. *Դէմ եդին մտանել յերկիրն եգիպտացւոց. Երեմ. ԽԲ. 17: *Դէմ եդեալ էր նորա երթալ յերուսաղէմ. Ղկ. Թ. 53: *Դէմ եդեալ առ արքայ: Դէմ եդեալ գնացին առ շապուհ: Դէմ եդեալ 'ի բիւզանդիոն երթալ. Խոր. Գ. 7. 25. 62: *Դէմ եդեալ գնաց յերկիրն յունաց. Փարպ: *Դէմ եդեալ հեռանալ առ քեզ. Նար. ԼԵ: *Դէմս արարի առ քո սրբութիւնդ: Դէմս արարին առ 'ի վկայարանն սրբյն. ԾԾ:

Ի ԴԷՄՍ ԱԾԵԼ, կամ ԲԵՐԵԼ. Ցանդիման առնել. յիշեցուցանել. յառաջ բերել. և Ցանձին բերել. *Ի դէմս մեզ ածէ զիւրաքանչիւրոցն զխաղանս, և զիւր անօրէնութեն զմարդասիրութիւն: Զանեզրական գթութիւնն կամ զխոստմունսն ... 'ի դէմս ածէ: Մի զանբանիցն կենդանութի ինձ 'ի դէմս բերեր. Սարգ: *Ածել 'ի դէմս տեսութե ընթերցողական բանի քո. Արշ: *Ի դէմս ածելով զիրին կերպարան: Զփայլականն առակ տիրական 'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ: Զօրինակին նմանութի 'ի դէմս բերելով: Զանիմանալին 'ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր. Նար: *Եւ զի՞նչ ինձ առ այս բիւրապատիկս ածել 'ի դիմի. Մագ. ԺԵ: *Իբրու թէ զնոյն ինքն զյարուցեալն 'ի դէմս մեր բերելով: Ոչ կարեմք յայտնապէս 'ի դէմս մեր բերելով զարարչին մեծութի. Ցհ. ԻՄ. տփ. և պաւ:

Ի ԴԷՄՍ ԳԱԼ. Ցանդիման լինել. երեւոյք երեւել. հօզուշուր կէլմէք. *Իբր 'ի դէմս ինձ սխան գայ. Առ որս. ԺԳ: *Ցորժամ 'ի բացուստ կացեալ՝ ձգէ նետս, և առխոյեանն ոչ յաղթի, ապա 'ի դէմս գալ. Լմբ. ող:

ԶԴԷՄ ՈՒՆԵԼ զուրուք. Դիմակաց լինել. հակառակ կալ. յաղթահարել. տէմ տութմագ. գարշը գօյմագ՝ ղուրքմագ. Տես Ղ. Թգ. ԺԳ. 24: Ա. Պ. Գ. 53: Ճ. 73: Եւ. ԿԳ. 5: Գծ. Ղ. 10:

Ի ԴԻՄԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ ումեք. Նոյն ընդ վ. Տես Առակ. ԻԱ. 29: Իմաստ. Է. 24: Եւ. ԼԱ. 9: Ա. Պ. Դ. 34: ԺԲ. 24: Բ. Պ. ԺԱ. 9: Գ. Պ. Ղ. 15: Եզեկ. Ղ. 13: Խոր. Ա. 13: Բ. 15: Փարպ: *Հզօր առոր ինձ լինել ուժգին, և 'ի դիմի հարուլ չարին. Ցհ. որդի:

Այլ և ԶԴԻՄԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ. *Զոր և հայկինըն ծանուցեալ, արիաբար զդիմի հարեալ. Ղ. Վրդ: *Զդիմի հարկանել պատերազմասէր գիւղին. Լաստ. ԺԵ:

ԴԷՄ ԿԱԼ. իբր Ընդդէմ կալ. տէմ կէնալ. գարշը դուրմագ. *Լաւ համարէր երկու մասին՝ քան թէ երիցն դէմ կալ. Լաստ. ԻԷ: *Դէմ կալ խորհրդոյ քում. Վրք. հց. Ղ:

ԴԷՄ. Ի ԴԷՄ. Նխ. իբր Ընդդէմ. և Հանդէպ. դէմ, դէմը, դէմ 'ի. գարշը. փօղրա. *Ոչ ժուժկալեմ դէմ հզօրիդ, զօտեկրութիւ ըստ յակոբին: Կայսերակերպ ասէ պծնեալ, որ ներհակին դէմ մարտուցեալ. Ցհ. որդի. և Վրդ: *Տիգրիս՝ որ երթայ դէմ յարեւելս. Ծ. Թ: և Տօնակ: *Հանդէս առակաւ ցուցեր դէմ բելիարայ: Դէմ մեղաց զինեալ. Գնձ: *Դէմ երեսաց հայհոյէ. Վանակ. յոբ: *Գիտացեալ կոյսն զդալուստ գիւլին՝ արար 'ի դէմ նորա զնշան տն խաչին. Հ=Ց. հովփ. Բ:

ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ. Մ. Երես առ երես. դէմ յանդիման. երէս երէսի. էիւզ դէ էիւզ, գարշը դէ գարշը. *Դէմ առ դէմ եկեալ պատերազմի: Ի հանդերձեալն դէմ առ դէմ (տեսանէ): Մարմնաւոր տեսլեամբ դէմ առ դէմ կային ոգւցն. Լմբ. ող:

ԴԷՄ ԸՆԴԴԷՄ. Նխ. և Մ. Ἀντιπρόσωποι. Adversis frontibus. Հանդէպ միմեանց. դէմ-դէմ. գարշըլըգլը. *Եդ զնոսա դէմ ընդդէմ միմեանց: Դէմ ընդդէմ միմեանց խառնեցին իւրաքանչիւր Ճակատանգքն. Ծն. ԺԲ. 10: Եւ. ԽՂ. 5: *Կանգնեաց 'ի վերայ նորա բրգունս դէմ ընդդէմ. Ա. Դ. ԺԳ. 28: *Եդ միմեանց դէմ ընդդէմ: Բաժանեալք դէմ ընդդէմ են: Դէմ ընդդէմ հաստատեալ են. Փիլ. Լին. Գ. 5. և 3:

ԴԷՄ Ի ԴԷՄ. Նոյն ընդ վ. *Զհասարակ անշառեալ իրրու հակառակ դէմ 'ի դէմ. Փիլ. Լին. Գ. 3: *Եւ այս դէմ 'ի դէմ է. Վրդ. Ծն:

ԴԷՄ ՅԱՆԴԻՄԱՆ. Մ. Πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Facie ad faciem. իբր Դէմ առ դէմ. երես առ երես. Տես Ծն. ԼԲ. 30: Օրին. ԼԲ. 30: *Ամաչէին դէմ յանդիման գալ մարդկան վասն սխալին. Բրս:

Նխ. և Մ. Κατὰ πρόσωπον, ἀπέναντι. Contra, coram, ԱՆ. իբր Դէմ ընդդէմ. հանդէպ. յանդիման. առաջի. Տես Եզեկ. ԽԱ. 21: ԽԲ. 8: Եւ. ԺԴ. 2: Ցուդ. ԺԶ. 24: Ա. Ռ. ԺԱ. 11: Բ. Ռ. ԼԳ. 4. ԱՆ: *Ոչ դէմ յանդիման Ճակատեալ թշնամեացն պատերազմէին. Փարպ: *Որ զնոյ դէմ յանդիման առարեստանի: Դէմ յանդիման կացուցանել զանուանն. ԱՆ. Փիլ. այլաբ:

Մերթ Αὐτοπροσώπως, իբր Անձամբ անձին. ինքնադիմաբար. *Դէմ յանդիման օրէնսդրեցան նովաւ միայն (այսինքն առանց միջնորդի) ... տուծով): Որ զխրատն դէմ յանդիման ընդունի. Փիլ. Ճ. բան:

ԴԷՆ. Տղ. պ. փէն, փէնէ, փէնի. Բազմապատկութեան ցնծութե. *Եւ շնորհակալութ. դէ՛ն, արքէն, դրաւմս. Թր. Քեր. հյ: Ուր ոչ ուղիղ գրէ Երզն. *Դէնն՝ արգէն է ոյ. զի սորա արմատն է Արգ:

ԴԷՊ, դիպի. } Գ. Σύμπτωμα. Casus, accidens, eventus. Դիպուած,
ԴԷՊՔ, դիպաց. } և դիպողութի. պատահումն. պատաշաճողութի. առիթ. փէշինալ, կէլէիշ, գազա, րասթ, վագա. *Դէպք ինչ իցեն չլինելոյ այդ. Ա. Թգ. Ի. 25: *Որ ինչ դէպն ասացէ. Ա. Դ. Է. 30: *Ինչ դէպք՝ որ հասանիցեն. Գ. Դ. Բ. 6: *Ոչ ըստ դիպի, այլ բնաւորապէս. Փիլ. ԼԻն: *Ո՛չ եթէ ըստ դիպի ինչ պատճառանաց. Եփր. Ա. փեմ: *Եղիցի իւր ժամանակ դիպի: Զայն զայս արարից, եթէ եղիցի ինձ ժամանակ դիպի ոյ. յն. դէպ ժամանակ. Եւս. պտմ. Բ. 23: և Գ. 36: *Ոչ 'ի դէպ ինչ, այլ 'ի հասարակաց դիպաց. Ոսկ. Մ. Բ. 16: *Ի դիպաց դիպաց պատահելոց. Աթան: *Ի դիպացն որ դիպին 'ի բնութիւն: Պատերազմացն դէպք. Եղիշ: *Եթէ դէպ

տացի ։ Եթէ դէպ տուաւ ։ Խրատ իւրոց՝ որ դէպ տայցին ․ Մծբ ․ ծը ։ Եփր ․ Բգ ։ Ոսկ ․ յհ ․ ը ։ *Եթէ այնպէս դէպն պատահնչէ ․ Ցրգ ․ յկ ․ ծա ։ *Ըստ դիպաց ինչ 'ի ժամ դիպող ժամանեալ ․ Ցհ ․ կը ։ *Դէպ լինի նմա մեղաց ինչ փոքրագունից ․ Սրգ ․ ը ․ ղ ․ ա ։ *Հազար և բիւր , դէպ եթէ գտցի ոք , 'ի մէջ ածցեն ․ Ագաթ ։

ԴԻՊ , դիպի , 'ի դիպուած ․ ա ․ Προσήκων , καθήκων , εὔκαιρος , ἐπιτήδειος . Conveniens , idoneus , opportunus . Դիպող ․ յարմար ․ պարտուպատշաճ ․ ուղղան , փ-նաւոր ․ *Ի դէպ ժամանակի ․ Սղ ․ բ ․ 10 ։ Ցոբ ․ ծը ․ 4 ։ *Ջննեսցէ զտեղին , և զժամանակ դէպ ։ Դէպ անուն ։ Դեղ առաւ դէպ ։ Դէպ ինչ անցք բարեպաշտ օրինակաց ․ Փիլ ։ *Ցորժամ զդէպն ինչ խնդրիցեն , հաւանիք և տայք ․ Ոսկ ․ Տ ․ ա ․ 23 ։ *Ի ժամանակ 'ի դէպ ․ և եթէ կորուսանիցեմք զդէպ ժամանակն , ոչ ևս այլ լինի մեզ 'ի դէպս առաքինութե ․ որպիսի ինչ , որպէս կուսանք կորուսին զժամանակն . . . և յետոյ խնդրէին ժամանակ 'ի դէպ ․ Ոսկ ․ Եւ ։ *Սիրել զընդդէմսն , և ոչ զդէպսն ․ Փարպ ։ *Ջգիւրակիրս և զդէպ հաստուցմունսն ․ Լաստ ․ ծը ։ *Տես զդէպ յարացոյցս ․ Լմբ ․ ող ։ *Ի դէպ ժամու բարկանալ ․ Սարգ ․ յկ ․ ջ ։ *Ընկալչիր զու 'ի դիպուածն ժամանակի ․ Կոչ ․ Է ։ *Որ սկզբան ցաւոյն դէպ իցէ ։ Որ մարդկութեն է դէպ ․ Եղնիկ ։ Ը ․ Բղբ ։ *Որպէս դէպ ումեք թուիցի կոչել ․ Խոր ․ ա ․ 30 ։ *Եւ դէպ առցա (է) որ ասէս , եթէ եկեսցէ 'ի վերայ նոցա օրհնութե բարեաց ․ Հանս ․ առ ։ *Արդ լրուսեւսքն չոքան պատմեցին որ ինչ դէպն տուաւ նոցա ․ Եփր ․ յեւ ․ (որ մարթի բերել և 'ի ա նշ ․ գ ։)

ԴԷՊ Է ․ դիմոր ․ իբր Մարթ է ․ մարթի ․ կարէ լինել ․ Գաղիե փէր ․ Դէպ է , իբրու զի անարժանք են , զայն ինչ կարեն վճարել ։ Դէպ է և այլ ևս ունել պատճառս ։ Դէպ էր թողուլ երկրագործին ։ Ցորմէ դէպ էր 'ի միտ առնուլ ․ Փիլ ։ *Թէ դէպ լինի ունել զարշակ ․ Խոր ․ գ ․ 27 ։ *Առնի դէպ , թէ յանօրէն կերակրոցն առաւել բողբոջ լինի հոտ քան 'ի յուղոյ ․ Մծբ ․ ծգ ։

ԴԷՊ ԼԻՆԻ , լինէր , եղև ․ դիմոր ․ Συμβαίνει . Contingit , accidit . Դիպի ․ դիպուած լինի ․ պատահէ ․ անցք անցանեն ․ յաջողէ ․ ... օլուր ․ *Դէպ լինիցի սմա հիւանդանալ 'ի ճանապարհին ։ Դէպ եղև քահանայի միոջ իջանել ընդ նոյն ճանապարհ ։ Դէպ լինէր երևել արս հեծեալս ։ Դէպ եղև դիպել ։ Դէպ եղև եղբարս եօթն մեռանել ․ Ան ։ *Բազմաց արդեաց խրատ ընդունել դէպ լինէր ։ Տիապէս բնաւորեցաւ դէպ լինել ․ Ան ․ Փիլ ։

Ի ԴԷՊ ․ Տ ․ Ըստ պատշաճի ․ արժանապէս ․ իրաւամբք ․ ... ․ *Ի դէպ իսկ սպականութեն դրոյ մատնիմ ․ Նար ․ ծը ։ *Կարծեմ թէ պաքինել 'ի դէպ անց ընդ նոսա ․ Լաստ ․ ը ։ *Ի դէպ ըստ հեռաւորն բանից նոցա բուան հարկանէր ․ Ոսկ ․ յհ ․ ը ․ 6 ։ *Այսա եւ ցուցանեմ զաւհմանս գործն , և զկատարածն դէպ ․ Հանս ․ առ ։ *Ի դէպ խորամանկ բարուցն պատասխանի առնէ ․ Երզն ․ Տփբ ։

Ի ԴԷՊ Է , էր ․ դիմոր ․ Εἰκός , κατὰ λόγον . Consentaneum est , licet . Պատշաճ է ․ անկ է ․ արժան է ․ յարմար է ․ օրէն է ․ պատշաճ է ․ ... ․ *Ի դէպ էր ինձ անուալ ձեզ ․ Գծ ․ ծե ․ 14 ։ *Ի դէպ է անցանել (բանիւ) , համարել ('ի կարգիս) ․ Եւս ․ ք ․ ա ։ *Ի դէպ է օգնել ․ Ի դէպ (գոլ) համարեցայք ։ Առաւել ևս զայս 'ի դէպ և պատշաճ համարեցաւ ․ փարպ ։ *Եւ զինչ 'ի դէպ իցէ այս առաւելութեան բանիցն ․ Ոսկ ․ Տ ․ ը ․ 12 ։ *Այս զլուխ 'ի դէպ է հրէից ․ Նխ ․ եբէմ ։ *Եւ 'ի դէպ էր ազգամայ առել , թէ մինչ առնելն կամեցար զիս , դու այլ ած յորժամ զհօրն խնդրեցեր ․ Եղնիկ ։ *Նորատունկ գոլով 'ի դէպ էր նոցա զխելն ․ Ը ․ ա ․ յհ ․ խէ ։ *Մանաւանդ անհաւատից , քան թէ մեզ 'ի դէպ էր ըմբռնել հիացմամբ ․ Ցհ ․ ի ․ պատ ։ *Անուանելն իպս զմռուացեալ ոչ է 'ի դէպ ․ Խոր ․ ա ․ 3 ։ *Ցերկոտեան իսկ 'ի դէպ է ․ Գէ ․ Եւ ։ *Եւ եղև 'ի դէպ , սաէ , մեռանել երկոցունցն ․ Ճճ ։

Մերթ՝ որպէս Դէպ է ․ մարթ է ․ գաղիե փէր ․ *Ի դէպ է , թէ անդ գանակք էին վասն դառւին ․ Ոսկ ․ Տ ․ գ ․ 31 ։ *Ի դէպ է , թէ բազում անգամ և ակարանայքին ․ Բրս ․ Տրէ ։

Ի ԴԷՊ ԳԱԼ ․ և } Ցարմարիլ ․ և Դիպիլ ․ յաջողել ․ կատարել ․ յարմար գալ ․ ... ․ *Եկեալ 'ի դէպ նոցա ճշմարիտ առաւելն զգօնութե ․ ը ․ պեփ ․ ը ․ 25 ։ *Առաջացեալ բանս 'ի փրկչէն՝ առ երկոսին 'ի դէպ գայ ․ Բրս ․ Տրէ ։ *Ի դէպ ելանէ նոցա ածակա բարբառն ․ Եղնիկ ։ *Ի տէր մեր յս քս 'ի դէպ ելանեն ․ Սեբեր ․ ը ։ *Մեզ կարի քաջ 'ի դէպ ելանէ ․ Եղիշ ․ Է ։ *Գատահմունք 'ի դէպ ելանէին բէլայ բանանալ ունել զամենայն երկիր ․ Խոր ․ ա ․ 9 ։ *Նոյնպէս և յայնմ ժամանակի ելանէին իրքն 'ի դէպ ․ Գէ ․ Եւ ։

Ի ԴԷՊ ԵԼԱՆԵԼ ․ }

ԴԷՊ ․ նխ ․ տր ․ վերջահող ․ խնդրով ․ Համադէպ ․ դէպ 'ի ․ առ ․ 'ի կողմն ․ փօղըոս ․ *Փախեան իւրաքանչիւր դէպ երեսաց իւրեանց ․ Խոր ․ ա ․ 10 ։ *Ցորժամ կչիռ դէպ արեգական պատահիցէ ․ Եղնիկ ։ *Ի միջօրէի դէպ արեգականն ընկենուլ ․ Ճ ․ Ա ․ (այլուր առի , 'ի տապ ։) *Խելացն տեղի դէպ գլխոյն է ․ Փիլ ․ Եւ ․ ը ․ 224 ։

Իսկ ա ․ կոր ․ բ ․ 2 ․ *Թէպէտև այլոց չիցեմ առաքեալ , այլ դէպ ձեզ եմ ։ ․ ըստ յն ․ γε , իբր՝ իսկ , անշուշտ , քաջիկ , կամ գոնէ ։

Այս և իբր ամի ․ *Դէպ 'ի մեզ գիմեալ գան ․ Փարպ ։

ԴԷՊ ԵՒ ԴԷՊ ․ Տ ․ Προσφόρως . Convenienter , commode . Կարի 'ի դէպ ․ ճահողակի ․ անվրէպ ․ ... ․ *Առ իւրաքանչիւր բանիցն դէպ և դէպ զվճիռ դատաստանին մատուցանել ․ Կոչ ․ ը ։

ԴԷՊՈՒԴԷՊ ․ Տ ․ Ἀτενές . Intente , fixis oculis . Անվրէպ ․ անթարթափ աչօք ․ ... ․ *Դէպուդէպ նկատեալ ․ Ոսկ ․ յհ ․ ա ․ 24 ։

ԴԷՊՈՒՂԻՂ ․ Տ ․ Ուղղակի , անխոտոր ․ և Հարթ ․ ... ․ *Դէպուղիղ գնացք ․ Գծ ․ ծզ ․ 11 ։ *Ողորկն՝ վասն դէպուղիղն մանեկանցն կալ ․ Արիստ ․ որոկ ։ *Օրէնսդրականն , որոյ անուն է դէպուղիղ սատակիչ ․ Փիլ ․ Եւ ․ ը ․ 68 ։ *Ի միջօրէ կողմանէ դէպուղիղ առ երկին հայելով ․ Խոր ․ ա ․ 15 ։ *Դէպուղիղ խմանայցեմք զմիտս գրելոցս ։ Դէպուղիղ մտանել 'ի սկիզբն ճառիցս ․ Սարգ ․ յկ ․ ջ ․ ը ․ ղ ․ յաջէ ։

ԴԷՊ ՎԵՐՈՑ ․ ա ․ նխ ․ Քաջ վերագոյն ․ գեր 'ի վերոյ ․ *Խմաստասիրական նին եւեթ պարապեալ բանի , և այնու դէպ վերոյ ամենայնից լինել մարդկան ․ Պիտ ։

ԴԷՏ , դիտի , տաց ․ գ ․ ա ․ Σκοπός . Speculator . Տեսուչ ․ նկատող 'ի բարձր վայրէ ․ չուրջ հայեցող ․ ... ․ *Եղ դէտն յաշտարակն ։ Գնաց դէտն 'ի տանիս դրանն ։ Եգարձ պատասխանի դէտն զաչս իւր ։ Որդի մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ տանն իսրայէլի ։ Ջարիսն նորա 'ի ձեռաց դիտին խնդրեցից ։ Կացուցի 'ի վերայ ձեր դէտս ։ Անձամբ անձին դէտ լինելչիր ․ Եւ ։ *Ցամենայն կողմանց դէտ յանձինն իւրեանն լինիցին ․ Վէցօր ․ ա ։ *Դէտ ամենայն սերման ծննդեան (ած է , աւեին պիթագորեանք) ․ Մագ ․ Է ։ *Քոյց փրկութե դէտ եղեալ ակն ունելով սպասեմքն ։ այսինքն դէտակն կալեալ ․ Լմբ ․ ող ։ *Աչօքն յուշինչն ուսուի եկեալ էին դէտ արարեալ դառնային ։ , այսինքն դէտակն կալեալ ․ Եփր ․ Բգ ։

ԴԷՏ ․ Κατάσκοπος . Explorator . Լրտես ․ չաշուփ ․ *Դէտ արձակեաց յուդա , զի տեսցէ զբանակս նոցա ․ ա ․ Մ ․ Է ․ 38 ։ *Իբրև զդէտ մտեալ՝ զայլոց թագաւորութե գաղտ լրտեսիցէ ․ Եղնիկ ։ *Դիտօք որոնէին ․ Լաստ ․ ծէ ։ *Իբրև զդէտ դառնացի ․ Բրս ․ Տրէ ։ *Դիտել զազատութեն մեր ։ Դիտացն անուամբ յայտ առնէ զթշնամութիւն նոցա ․ զի և դէտք ոչ վասն այլ իրիք մտանեն , այլ զի որոնիցեն զնիցեն զեւլ և զմուտ ․ Ոսկ ․ գաղ ։

ԴԷՏ ․ Σκοπός . Scopus , meta . Առարկայ դիտողին , նպատակ , (ըստ հոմանայնութե յն ․) նշաւակ ․ Նիշան եէրի , նիշանկեահ , ... ․ *Կացոյց զիս իբրև զդէտ , պատեցին զինև տէգք ․ Ցոբ ․ ծզ ․ 3 ։

ԴԷՏ ․ Σκοπία . Specula . Դիտանոց ․ բարձրաւանդակ ․ ... ․ *Ի դիտաց նորա կոչեսցի զքեզ ․ Եւ ․ խա ․ 9 ։ *Իբրև 'ի վերայ բարձր դիտի ելեալ ․ Ագաթ ։ *Բարձրանայր 'ի դիտին (լեառն , և խաչն) ․ Ցհ ․ իՏ ․ էկեղ ։ Ըոր ։

ԴԷՏԱԿՆ ՈՒՆԻՄ , կալայ ․ Σκοπεύω , ἀποσκοπέυω , παρακώπτω . Speculor , են ․ Դիտել ակամբ՝ իբրև 'ի հեռաստանէ ․ ուշ ունել ․ դիտելով ակն ունել ․ ... ․ Տես Եւ ․ ժգ ․ 8 ։ Գործ ․ Է ․ 28 ։ գ ․ Մ ․ Է ․ 12 ․ 14 ։ Ողբ ․ ջ ․ 17 ։ *Դէտակն ունել ճանապարհացն ․ Ագաթ ։ *Դէտ ակնունէր նմա , թէ ուր կորուսցէ զնա ․ Եղիշ ․ տփ ։ *Ուշ եդեալ դէտակն կալաւ 'ի վերայ ('ի զնինել) ․ Լաստ ․ իը ։ *Դէտակն կալ 'ի վերայ բանիցդ ասացելոց ․ Կոչ ․ ծը ։ *Դէտակն կալջիր 'ի վերայ այնոցիկ , որ առնեն զհերձուածս ․ Եփր ․ հա ։ *Այլ և զայն դէտակն կալջիր , զի նուաղեալ անկան ․ Ոսկ ․ ը ․ կոր ։

ԴԷՏԱԿՆ Ի ՎԵՐ ՈՒՆԵԼ , ԱՄԲԱՌՆԱԼ ․ Ջաչս 'ի վեր համբառնալ 'ի դիտել ․ ուշ դնել ․ փէգգաթ ... ․ *Դէտակն 'ի վեր նոցին կալեալ , տեսին անդ խոտ յարաբերեալ ․ Ը ․ Հիպ ։ *Դէտակն 'ի վեր ամբառնայր (կամ բառնայր) եղխաղար ․ ա ․ Մ ․ ւ ․ 43 ։ *Դէտակն 'ի վեր համբարձեալ՝ ժողովէին 'ի գեղն վժանդ ։ այսինքն ուշ եդեալ իրացն ․ Ցհ ․ կբ ։ Որպէս և Սեբեր ․ բ ․ *Քննեա , և դէտակն 'ի վերայ գիցես ։ այսինքն ուշ դիցես ։

ԴՐԴՐՁՈՒՆ ․ } Տ ․ ԴՐԴՐՁՈՒՆ ․
ԴՐՆԴՐՆՋՈՒՄՆ ․ } * Գեան երաախ անցանէ ընդ խոխոմս ձիգս և նեղս , ահագին դընդընչմամբ իջանէ 'ի դաշտն ․ Խոր ․ ա ․ 11 ։

ԴԺԱԲԱՆ ․ ա ․ Դժնեայ և ժանտ բանիւք և արգեամբք ․ *Քծնաւոր ... դժաբանք ․ Թէոդոր ․ ... ։

ԴԺԱՐ ․ Առաւել ամի ․ իբր Դժուար , և դժուարութի ․ (ըստ այլ և այլ գրչաց ․) *Դժարս և երկայնս ասանդութիս ․ Սոկր ։ *Իբրև 'ի դժար եղև (այսինքն ծանրացաւ հիւանդն , կամ եհաս 'ի հոգեվարս) , յանկարծակեցաւ ․ Վրք հց ․ ջ ։

ԴԺԳՈՀԻՄ , } եցայ ․ չ ․ Ἐπιλύπομαι . Moleste fero .
ԴԺԳՈՀՆԻՄ , }

(որպէս թէ գժկամիլ.) Դժկամակ լինել. դժուարիլ. խոժոռիլ. տխրիլ. դճարը գալ, ցաւիլ. կէ-ճէնմէք, աճըմագ. *Ցայնժամ վերայ արար մեզ անտեղեաս դժգմնեցաւ, 'ի գութ դարձաւ, արտասուեաց. Ճ. Ղ. Ճ. 37: *Ընդ վերակացութիւն ազգականացն դըժգմնեալ. Խոր. Ճ. 69: *Դժգմնեալ խոժոռեալ. Ցհ. կԲ: *Դժգմնեցաւ ընդդէմ նորա, թէ յետս երթ սատանայ. Արէւ. փոխ. Նաւակաւ: *Հիւանդանայր տխուր բարկութեան, և դժգմնէր: Այլքան չարչարեցաւ, և ոչ դժգմնեցաւ: Դժգմնի 'ի տեսանելն զապխտակութիւն հերացն: Խոռվեալ սիրան, ամբոխեալ մաշի դէմք երեսացն, և հայեցուածք դժգմնի. Լմբ. ծղ. Ն պղրգ. Ն տաւ:

ԴԺԳՈՀ ԼԻՆԵԼ. Ἀχάριστός εἰμι. Ingratus sum. Անգոհ և ապաշնորհ կամ անշնորհակալու լինել. տրտնջել. դժկամակ լինել. փծգօհ ըլլալ, ճըգօհալ. *Յաճախ դժգոհ է մարդ: Եւ զհրէայսն ոչինչ այնպիսի կորոյս, որպէս դժգոհսն լինել. Ոսկ. Յ. Ա. 25: *Դժգոհ լինել զհարց և զեղբարց. Եւագր. ԻԷ: *Յատուկ է փոքրահոգութեան՝ ողբալ յամենայնի, և դժգոհել. Արէւփ. տաւ:

ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրտունջ. դըժկամակութիւն. ապաշնորհութիւն. փծգօհանք, ճըգօհութ. *Ի միտ առ դարձեալ զնորա դժգոհութիւն. Երզն. մփր:

ԴԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տժգունութիւն. գունատութիւն. *Ջերեսաց դժգունութիւն յուսմանէ անափ ծածկեն. Եւագր. Ճ:

ԴԺԽԵՄ, խեմի կամ խմի, աց. ա. պ. փիծիխին. Չարաբարոյ. անզգամ. ապատամ. անսպաս. ժանտ. դժնեայ. պէփխօոյ. *Վասն դժխեմ մտաց նորա: Ո՛ դժխեմ և դժուարամիտ. Մծբ. ծԳ: *Իբրու զի ոչ ոք յղեալ զնա, լինքն դըժխեմ (կամ դշխեմ) կամօք մատուցեալ առ քահանայապետն, եՆ. Ոսկ. Գծ:

ԴԺԽԵՄՈՒԹԻՒՆ. գ. գրի և ԴԸԺԽՄՈՒԹԻՒՆ, ԴԺԽՄՈՒԹԻՒՆ. Չարաբարոյութիւն. անզգամութիւն. ժանտութիւն. *Համակ ընդ ձեզ նենգաւ է գնացեալ. երկմտութեամբ և դժխեմութեամբ. Բուզ. Ե. 35: *Թէ միւանգամ դժխիմութեամբ թագաւորել կամիցի. Եփր. Բգ: *Կացին մնացին 'ի նմին դժխմութեան. Մծբ. ծԲ:

ԴԺԿԱՄԱԿ, ի, աց. ա. Ἀηδής. Insuavis, injucundus. Անհամակ. անհաճոյ. անախորժ ինչ. *Ո՛չ էր ձայն խիստ և դժկամակ լսելեաց. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Եթէ տայցէք, մի դժկամակ բանիւք. Շ. ընդհանր:

ԴԺԿԱՄԱԿ. Φιλαπεχθήμων. Inimicitiarum amans. Դժնեայ կամօք, չարակամ. ապատամ. *Թշնամեացն և դժկամակացն ոչինչ թուեցի մեծ. Փիլ. Խնամոփ: *Եւ թէ որպիսի դժկամակ եղեն առ սիրելին. Մխ. Երեմ.

ԴԺԿԱՄԱԿ ԼԻՆԵԼ. ԳՏԱՆԻԼ.
ԴԺԿԱՄԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ.
ԴԺԿԱՄԱԿԵՄ, կիմ. } Θυμόομαι. Irascor, aegre fero. Դժուարիլ կամօք կամ կամաց. դժգմիլ. ահաճիլ. զայրանալ. սրտմտիլ, դառնանալ. խոժոռիլ. դճարը գալ, նեղանալ. կէ-ճէնմէք, փարըլմագ. *Ընդէ՞ր դժկամակ եղեր վասն բանիս այսորիկ. Ճ. Թգ. ԺԲ. 42: *Դժկամակ լինիմ ընդ աւելս », այսինքն ակամայ տամ. Սարգ. Ա. յհ. Ա: *Մի դժկամակ լինիք ընդ նեղութիւն. Լմբ. աղ: *Ժողովուրդն ընդ այս դժկամակս լինէին. Լաստ. ԺԷ: *Յանէտ դժկամակ յայտնիկ գտաւ. Ցհ. կԲ: *Ցորժամ յայլոց լսիցեմք (զչարիս, և) դժկամակից լինիցիմք, չէ այնուհետև խոնարհութիւն. Ոսկ. ԵԲ. ԻԷ: *Իսկ մանուկն դժկամակեաց, և սրտմտեալ սկսգեաց զգուուն սանն. Վրք հց. ԺԷ:

ԴԺԿԱՄԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոժոռութիւն. զայրոյթ. դառնութիւն. նեղսրտութիւն. *Խիստ և ապառում դժկամակութեամբ. Մծբ. ԺԵ: *Դժկամակութեամբ լսել. Սարգ. Ա. յհ. Ա:

ԴԺԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσμορφία. Deformitas. Տձևութիւն. տգեղութիւն: *Զդժկերպութիւն պաճուճանօքն ծածկել. Փիլ. Նխ. Ա:

ԴԺՄԻՏ, մտի, տաց. ա. որ և ԴԺՆԱՄԻՏ. Դժնեայ միտք. դառնացեալ, խայտառակ. ծաղածանակ. *Ցանկարծ առնել զնոսա այնպէս դժմիտս, և ձաղաղեմ. Փարպ: *Ապաշնորհենին (մակբայ). դըժմիտ, ձաղաղեմ. Թր. ԺԷ. 4: *Դժմիտ դաժանին, և վատին և յուռւոյն: Դժմիտ առնեմք զմարմինոյս ստորակուռ բնութիւնս: Դժմիտքն կրաբերին 'ի չարեն. Երզն. ԺԷ:

ԴԺՆԱԲԱՐՔ, րուց. ա. Իբր Դժնաբարոյ. դժնդակաբարոյ. *Վասն դժնաբարուց արևմտականն զօրացն. Լաստ. Ճ:

ԴԺՆԱՀԱՅԵԱՑ, եցի, ցաց. ա. Դըժնեայ հայեցուածով. խոժոռադէմ. *Խորակն, և դժնահայեաց. Խոր. Ճ. 7:

ԴԺՆԱՄԻՏ, մտի, տաց. Տ. ԴԺՄԻՏ. *Այր չարահնար և դժնամիտ: Իբրև լսէր 'ի դժնամիտ հազարապետէն. Փարպ:

ԴԺՆԴԱԿ, ի, աց. ա. Δυσμενός, ἀργαλέος, δεινός, χαλεπός. Malevolus, dirus, molestus, difficilis. Դժնեայ. դաժան. խիստ. սաստիկ. դառն. անբերելի. չար. չարաշէր. անողորմ. ողորմ. չարաչար. դժուարին. թշուառ. ծանր. և Առաւելեալ յիւրում կարգի. դճար ա. անփանէլի, գէչ. կէ-ճ, ֆէօրիւ, ֆէնա, աղըր, էտէպ, ֆէէ ֆէօլիւն, պէփխօոյ, ղուլիմ, չէփփէլի, մօօփղէլի. *Դժնդակ ազգ կմ ժողովուրդ, այլեւք, վարք, տեղի, ժամանակ. Եօթ. ծէ. 4: Փիլ: Ցճխ: Եղիշ: Մխ. Երեմ: *Դժնդակ գազան, գև. տանջանք, կսկիծ. խստութիւն. անխրատութիւն. Նար: *Դժնդակ օդ, մահ. եՆ. Շար: *Դժընդակ է, դժնդակ է սիրելիք անկանել 'ի խորս չարեաց. Ոսկ. յհ. Ճ. 24: *Առ այսպիսի առաջարկութիւն հերձուածողաց ոչ է դժնդակ (այսինքն դժուարին) ընդդիմամարտել. Կիւրղ. Գնձ. ԻԷ: Իսկ Կիւրղ. ղկ. *Որ չար է հնազանդելոցն (զխելին՝) դժնդակ խաղաղութիւն քան զպատերազմն », խմա, մխասակար, կամ չարաչար:

Բայց անլուր հեղինաբանութիւն է առելն՝ Առ օրս. Ղ. *Ցորոց զմին գոյացութիւն կոչեն, որ յայտնի են դժնդակքն, և ըզմիւսն պատահումն ». իբր քաջք, ճարտարք, ներհունք. էտչօղ, ուստա:

ԴԺՆԴԱԿ. իբր Մ. Դժնդակապէս. դըժուարին օրինակաւ. *Դժնդակ օրինակէ զբժշկութեան. Մաշ:

ԴԺՆԴԱԿԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Չարաբերան. հայհոյիչ. *Զսամսոնացւոյն ցամքեցոյց զդժնդակաբարբառ զլեզուն. Թեոդոր. մայրագ:

ԴԺՆԴԱԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἀργαλεώτερος, δυσχέστερος, δεινότερος, χαλεπώτερος, τατος. Molestior, pejor, pejus, gravissimus; miserior, ius. Առաւել կամ կարի դժնդակ. վատթարագոյն. խստագոյն. *Դժնդակագոյն մահու, մոլեգնութիւն, պատիժ, տանջանք. Փիլ. Կիւրղ. Գնձ: *Դժնդակագոյն է ցանկութիւն: Չարեաց դժնդակագոյնն նախանձ. Փիլ: *Դժնդակագոյն քան զիւր նախնի թագաւորն լինէր. Եւս. քր. Ա: *Դժնդակագոյն է քան զամենայն գեւս: Այս է քան զամենայն դժնդակագոյն մեզ 'ի նոցանէ վտանգ. Ցհ. Իմ. Եկեղ. Ն պաւլ: *Դժընդակագունիցն զխնայեալ կրից. Երզն. մփր:

Մ. եւ Չարաչար. *Զնոյն սաստկութիւն կրել, նաև դժնդակագոյնս ևս, որչափ դժնդակ՝ քան որ արհամարհեն զօրէնս մովսեսի, արհամարհել զտէրն. Բրս. հց:

ԴԺՆԴԱԿԱԼՈՒՐ. ա. Անախորժ և դառն 'ի լսել. զարհուրելի. անբերելի լսելեաց. *Դժնդակալուր է սորայս պատմութիւն. Պիփ:

ԴԺՆԴԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Դառնանալ. դժուարիլ. զայրանալ. կէ-ճէնմէք. *Եւ դուք մի դժնդականայք ընդ իս. Սոկր:

ԴԺՆԴԱԿԱՊԷՍ. մ. Դժնդակ, չարաչար, կամ ողորմ օրինակաւ. իէօփ սէօփին. չէփփէլի իւէ, իֆրաթ. *Ոմանք ծախեցան (ցաւօք) դժնդակապէս, և կէսքն պահէին ևս դժնդակագոյնս. Անան. այս: *Դժնդակապէս հարկանել, կամ չարչարել, հակառակ կալ. ախտալել, զօդ վիրաւորել. Փիլ: ԾԾ: Նար: *Ո՛ և զդժնդակաղէս գծագրեալ զանօթալի գիծան լուացէ մեզ. Սարկ. Ա. 1:

ԴԺՆԴԱԿԱՏԵՍ. ա. Դժնդակ տեսլեամբ կամ 'ի տեսանել. *Ձիք ինչ գարշելի քան զկերպ բարկացողի, այլ և ոչ դժնդակատես. Ոսկ. յհ. ԽԷ:

ԴԺՆԴԱԿԱՏԵՂԻ. ա. Դժնդակ իբրև զտեղ. չարաչար խոցոտիչ. *Ցինքեան ունելով և զդժնդակատեղն բևեռ 'ի թելադրութիւն նահանջման անարգելի ձևոց. Նար. խէ:

ԴԺՆԴԱԿԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է դժնդակ, դաժան. դառն. *Իւրականօք կորստեան բերիւք դժնդակարմատն շառաւեղօք. Նար. ծԷ:

ԴԺՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Δεινότης, ἀηδία. Acerbitas, molestia, gravitas. Դաժանութիւն. դառնութիւն. խստութիւն. դժուարութիւն. նեղութիւն. վիշտ. չարիք. անզգամութիւն. էտէպլուգ, փէյր, պէլա, չէփփէլի, մօօփղէլի. *Ո՞ւմ են դժնդակութիւնք և վարանք. Առակ. ԻԳ. 29: *Դժընդակութիւն օդոց կամ սառնամանեաց, վըշտաց, ճանապարհի. Մագ: Ոսկ. Ա. յոբ: Վրք հց. ԻԸ: *Լուծիչ ամենայն դժնդակութեանց 'ի վերայ եկելոց: Զդժնդակութիւն ամենայն առել և 'ի բաց ընկենուլ. Ցճխ. ծա. Ն Ը:

Իսկ Փիլ. փէօախն. *Դժնդակութիւն բանից », խմա, լաւ յն. ոճոյ, ճարտարութիւն խմաստակաց և ճարտասանից:

ԴԺՆԵԱՅ, նեի, ից. Տ. ԴԺՆԴԱԿ. Δεινός, եՆ. *Դժնեայ որդի, կամ վարք. վայրք. առապար. զարծք, հայեցուած, ամբոութիւն. Եղիշ: Եղիշ: Խոր: Մխ. Երեմ: Սարկ: *Դժնեայ գառախաղ, մանիչ, փուշ, հնարաւորութիւն: Եւ ինձ դժնէիր Առ դժնէիս ամբարշտութեան: Դժնեից դաւաճանաց, նենգողաց մարդոց: Հրապարակ ինձ դժնեայս արբուցէ: Քան զամենայն դժնեայս. Նար: *Դողումն դժնեայ, և երկիւղ մեծ. ԾԾ: *Անարգէր դժնեայ անարգանս », այսինքն անարգանօք. Վրք հց. Գ:

ԴԺՆԵԱՅ. Ըստ յն. ոճոյ՝ իբր ճարտար. զօրաւոր. էտչօղ. *Դժնեայ գիտութ. Պիփ: *Արդեօք ճարտասանի ուրուք և կամ բանաստեղծի դժնէի յարմարելով զբանն առ 'ի լսողացն հիացումն. Բրս. ԳՈՐԾ:

ԴԺՆԵԱՅ. Մ. Դժնդակապէս. չարաչար.

դժնեայ օրինակաւ. դժնէաբար. *Ընդէ՞ր այնպէս դժնեայ ներգէ զնէն պատնէութե. Վրք հց. ինէ։

ԴԺՆԻՄ, կամ ԴԺՆԵՄ. չ. Դժուարիլ. խոժոռիլ. դառնանալ. *Կարող էիր առնել զդժուարանալն և զդժնելն. Ճճ։

ԴԺՆԷԱԲԱՐ. մ. ա. Դժնդակապէս. չարաչար. և Դժնէաբարոյ. ժանտ. *Ջհնդիկն և զդաղգաղօրան, զդուժն գըժնէաբար. Նար. ղֆ։

ԴԺՆԷԱԳՈՅՆ կամ ԴԺՆԵԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ կարի գըժնեայ. դառնագոյն. խստագոյն. *Արծաթսիրութե... յոյժ լինի գժնէագոյն. Ոսկ. յհ. ե. 22։ *Դեղօք գժնեագունիւք բժշկութեն անսալ. Բրս. հց։

ԴԺՆԷԱՏԵՍԻԼ կամ ԴԺՆԵԱՏԵՍԻԼ. ա. Դժնեայ տեսլեամբ. խորշելի. ահուր. *Դժնեատեսիլ գոյն, յաքնատեսը գեղ. Նար. իւէ։

ԴԺՆԷՀՈՏՈՒԹԻՒՆ կամ ԴԺՆԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարահոտութի. ժանտահոտութի. հոտածութի, գէշ հոտ. Փէնաֆոգա. *Ոչ կարեմ ստպաել անտ վասն գժնէհոտութե նորա. Վրք հց. ծէ. (այլ ձ. գժնահոտութի։)

ԴԺՆԷՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԴԺՆՈՒԹԻՒՆ. Դժնդակութի. ժանտութի. վնասակարութի. և Դժկամակութի. վիշտ. *Ցուժգնութէ կենդանեաց կամ 'ի գժնէութէն երկուցեալք. Յհ. իմ. պառ։ *Ի հայեցուածոցն առեն գժնութէ պայթել որձաքար վիմացն. Խոր. բ. 39. կմ 42։ *Բազում հակառակութի գիտի լինել, և գժնէութի փոխանակ հանգստեան. Բրս. հց։ *Անէծք, և գժնէութիս 'ի նոստ լցեալ. Ոսկ. հռ։ *Դառնութի (է') գժնէութի 'ի ներքուստ ազդեալ 'ի չարէն. Ոսկ. եփէս։ *Մերկացեալ զոյան ծծայլն, և զգենլով զախտակրեալ զգժնութի. Գնձրն։

ԴԺՆԻ. ա. Դժնեայ. գժնդակ. գըժպատեհ. Δυσχαίρον. Molestum. *Ոչ ինչ գժնի գոլով, եթէ միայն ունիցի զօրութի, փաղանաբար ուսել պէսպէս և ընկալ. Պղտ. օրէն. է։ Ուստի ԴԺՆԻ ԼԻՆԵԼ, է Դժրիլ. Թշնամանալ. Δυσχεραίνομαι. Indignor, aegre fero. *Ոչ է պարտ գժնի գոլ պատերազմական մարդկան՝ ածոցս այս, այլ պատուել. Պղտ. օրէն. է։

ԴԺՆԻԿ, նկի, կաց. գ. Թուփ գժնեայ՝ խոշոր փշովք լի, չարաչար խոցոտիչ, և քերծակ. աֆ փիփէն, գարգ չուլ. Տես Դտ. ը. 14։ Սղ. ծէ. 10։ Խոկ Ես. ծէ. 13. ըստ յն. է եղիճ, *Փուշ գժնկի. Նար. յգ։

ԴԺՆԻԿ. իբր Դժնի. գժնդակ. գժնեայ. *Վասն գժնիկ ժամանակին հալածանաց գնայեր 'ի Թաքստի. Հ=Ց. մարտ. ծդ։ Ա՛ԼՆ Նար. կը. *Իբր գժնիկ փշովք խոցոտեալ ծծեն (լուք)»։ լինի ած. կմ գոյական։

ԴԺՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԺՆԷՈՒԹԻՒՆ։

ԴԺՈԽ. ա. Δύστροπος. Intractabilis, pravus, contumax. Դժնեայ. գժնդակ. ժանտ. անհամբոյր բարուք. ընդ որում դժուարին է վարիլ. *Որ բնութք գժոխն է, և գժուարաբարոյ. Փիլ. բագն. Տես և ԴԺՈԽՔ. որպէս և բարդութիւնքն իւրեն մեզ վարին։

ԴԺՈԽԱԲԱՆԵԼ. ն. Դժնդակ կամ գժոխային բանս խօսել. հայհոյել. *Որ զհամեղօրենական կուսին գժոխաբանէր ընդ քեզ. Յհ. իմ. եր։ *Զմարմինն տէրունական՝ զոր 'ի կուսէն առեալ, դըժոխաբանիցէ. Խոսրովիկ։

ԴԺՈԽԱԲԱՐԿ. ա. Կարի գժնեայ բարկութք. բարկ և խիստ. *Չարաբարոյ, գժոխաբարկ, ազդ. նենգաւոր. Փիլ. լին. որ և լինի ԴԺՈԽԱԲԱՐՔ, որպէս Դժուարաբարոյ։

ԴԺՈԽԱԲԵՐ. ա. Դժուարաբեր. կարի ծանր. անբերելի. *Զօրէն գժոխաբեր բեռանց զոգի հանգերձ մարմնովն ճնշէ. Երզն. մթ։

ԴԺՈԽԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Բնակեալն 'ի գժոխս, 'ի լիմբոսի, և 'ի գերեզմանի. *Տրամեցան գժոխաբնակքն. Ճ. Գ։ *Ընդ գերեցեալ գժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց արգելեալ կան 'ի վտանգի. Նար. ծէ։ *Դժոխաբնակ մարդկան. Թէոդոր. խչ։ *Վազելով շնչոմն առ գժոխաբնակ մարդկան շունչսն, և մարմնով առ մարմնածածուկ ներքսագոյն գժոխս (գերեզմանի). Նիսս. խոստով։

ԴԺՈԽԱԲՈՅԺ. ա. } Δυσίατος. Sanatu difficilis,
ԴԺՈԽԱԲՈՒԺԵԼԻ. } insanabilis. Դժուարին 'ի բուժել, 'ի բժշկել, և 'ի բուծանել, դարմանել. անբժշկելի. *Վէրս ընկալեալ անբժշկելի և գըժոխաբոյժ։ Դժոխաբոյժ (կամ գժոխաբոյծ) ամենեւին ելով բուժողացն. Մագ. իէ. և իէ։ *Հնացեալ ախտ ոգւոյ՝ գժոխաբուժելի է. Բրս. ող։

ԴԺՈԽԱԳԻՒՏ. ա. Իբր Դժուարագիւտ. *Բայց միւս (կամ մեւս) գժոխագիւտ յանուան. Մագ. ժէր։ ուր Երզն. *Դժուարագիւտ յանուանս»։

ԴԺՈԽԱԳՈՅՆ. ա. Դժնդակագոյն. գժուարագոյն. Թշուառագոյն. *Դժոխագոյն Թշուառութք յերկաքանչիւր կողմանց զրկեալ գտանի. Պիտ։ *Անկան քան զամենայն անկումն գժոխագոյն. Երզն. մթ։

ԴԺՈԽԱԴԱՏԵԼԻ. ա. Կարի գժնդակ համարելի, կմ նախադատելի քան զգժոխս. *Դժոխադատելի յոյժ է պահանջել համարս այնմիկ, որում ամենայնքն յայտնիք են. Յհ. իմ. ափ։

ԴԺՈԽԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուարալուր նախադատութի (յօդից 'ի յոյն լեզու, որպէս և յիտալականն). *Յառաջատուութենէ լեզուիս մերոյ և գրոյս յոքնագոյն՝ ոչ այսմ կարօտանայ գժոխադատութե. Մագ. ժէր։ (որ առ Երզն. գրի՝ գժոխադատութի։)

ԴԺՈԽԱԴԱՏ. ա. որպէս յն. Δύσκριτος. Judicatu difficilis. Դժուարաւ դատելի. զոր չէ դիւրին յաղթահարել, կամ որոշել. *Այսոքիկ յոյժ գժոխադատ ըստ մարմնոյ մարտուցեալ բնութեն. Մագ. ՟է։ *Եւ զխորդ 'ի նոցունց ('ի յունաց) լինէր գժոխադատ անուն արակմանց և իգականաց և չէզոքաց. Մագ. և Երզն. ժէր։

ԴԺՈԽԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուարութի դատման. իբր յն. Δύσκρισις. տես 'ի բառն ԴԺՈԽԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. զոր Երզն. ընթեռնու Դժոխադատութի։

ԴԺՈԽԱԶԳԻ. ա. Δυσγενής. Ignobilis, degener. Որ է 'ի գժուարին այսինքն 'ի Թշուառ և 'ի նուաստ ազգէ. ցածազգի. *Դժոխազգի ազ եւս, և անփառ. Բրս. հայհոյ։

ԴԺՈԽԱԶՆԵԱՑ. ա. Դժոխային. և Դժուարին. Թշուառ. *Խզեցեր զերկրաւորներայ մահաջգեստս պարփակութի զըժոխազնեայ կապանացս. Նար. ծէ։

ԴԺՈԽԱԼՈՒԱՑ. ա. Δυσεκπλύτος. Vix eluendus. Դժուարաւ լուանալի և մաքրելի. *Զհոգիսն հարկաւոր է ջնջել, և մաքրել զգժոխալուաց պղծարան. Փիլ. ձ. բան։

ԴԺՈԽԱԼՈՐ. ա. Դժուարալուր. անտարժ, կամ մթին. դառն, և գժուարախմաց. *Այսմ գժոխալուր պատմութեաս։ Դժոխալուր բանս բարբառեր. Լաստ. ծդ. և խա։ *Դժոխալուր առնել զբանն. Երզն. ժէր։

ԴԺՈԽԱԽԵՌ. ա. Դժնեայ խեռութք. անսանձ. յանդուգն. մոլի. *Դժոխախեռ աղու և գաղ բանիւքն վարէր։ Ցանկարծակի ընդդահեկելով գժոխախեռ յոխորտանօք հանդոյն մոլեկանացն։ Դժոխախեռ հայհոյութքն. Պիտ։ Տես և ԴԺՈԽԱՀԵՌ։

ԴԺՈԽԱԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժկամակութի կամ չկամութի անսալոյ. ստահակութի. *Զակամայ սանձիցն բռնադատութի գժոխակամութեն իւրոյ եդեալ. Յհ. իմ. ափ։

ԴԺՈԽԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է գժոխոց՝ ըստ ամենայն նշ. իբր Դժոխային. այսինքն տարտարոսական, և լիմբոսական. ճէհէննէմի. *Ընէ եկեղեցի յանուն սրբ պետրոսի առաքելոյն՝ անպարտելի գժոխական առաջնորդի. Արծր. ՟դ. 11։ *Գերեն զհոգի առ գժոխական պողոտայն։ Երկամբք վշտաց գժոխականաց։ Նիգ զրանց գժոխականն յարկի. Նանայ։ Նար։ Անան. էկեղ։ *Մարդկային շնչոյն առ գժոխականսն ժամանեալ. Յհ. իմ. եր։

Իբր Գերեզմանական. *Կենդանացուցեր 'ի գագարմանէ գժոխական անբաւութէ. Նար. ղբ։ *Ինքն մեռեալ անօրինական, կայր 'ի բանդին զըժոխական. Ցհ. որդի։

Իբր Թշուառ, գժնդակ. *Դժոխական կեանք, կամ տառապանք. Սարգ. ա. պ. է։ Վրդն. ող։ Իսկ առեալն Գր. տթեւ. առ եզեան. *Ցեւայէ խաւար և քաւն գժոխական, իսկ 'ի քէն լուսաւոր ճրագ աշխարհին»։ յամենայն նշանակութիս հայի։

ԴԺՈԽԱԿԵՆԴԱՆ. ա. Ἐν δυσχολίᾳ ζῶν. Qui in feram belluam abit. Որոյ կեանքն է որպէս զգժնդակ գազանի. մոլեգին վարուք. *Վայրենի բարուք՝ հոգւոյն առ այսպիսի ինչ գազանացեալ՝ գժոխակենդան լինիցի. Պղտ. օրէն. ծա։

ԴԺՈԽԱԿԻԶ. ա. Կիզանող կամ կիզեալ 'ի գժոխս. *Առ 'ի հրաւիրումն գժոխակէզ այրմանն յաւիտենականի. Անան. էկեղ։

ԴԺՈԽԱԿՈՒԼ. ա. Կլեալ 'ի գժոխոց. ընկլուզեալ 'ի գժոխս. *Հոգիք գժոխակուլք. Եւագր. ւ։

ԴԺՈԽԱՀԱՄԱՆԵԼԻ. ա. Δυσέφεκτος. Perdifficilis. Դժուարահաս. գժուարիմաց. գժուարին. *Ապաւուամ և գժոխահասանելի. Բրս. ջնջղբանէ։ *Նկատեալ զորեմ ձեզ գիւրքնս, և ոչ գժոխահասանելի. Շիր. Արշ։

ԴԺՈԽԱՀԱՒԱՏԱԼԻ. իբր Դժուարահաւատալի. *Աներևոյթ է, և գժոխահաւատալի. Սարգ. յուդ. ա։

ԴԺՈԽԱՀԵՌ. ա. Δύσερις. Contentiosus, morosus. Ունող զհեռ գժոխային կամ գժնդակ. (չփոթի 'ի գրչաց ընդ ԴԺՈԽԱԽԵՌ). *(Մախացօղք) են առաջ գժոխահեռ պատերազմողք։ Ցոյժ ագատակարագոյն կենցաղոյս գժոխահեռագ է կարընչել այր. Պիտ։

ԴԺՈԽԱՁԵՌՆԱՐԿԵԼԻ. ա. Δυσμεταχειριστότατος. Immansuetissimus. Անամոքելի. անհաշտ. *Դժոխաձեռնարկելի թշնամուէ անտակ մախանք. Բրս. մախան։

ԴԺՈԽԱՄԱՐՏ. ա. Դժուարապարտելի. *Լայնանձիգ և գժոխամարտ հին առաջարկեցի հանդիսի. Նար. առաջ։

ԴԺՈԽԱՑԻՆ, այնոյ, ոց. ա. Դժոխական. և Դժնդակ. գժուարին. *Դժոխայ-

ին գործովք գրաւեալս՝ 'ի լոյսն ։ Դժոխայինն ապակ. Նար. Ժ՟Է. Ճ՟Ը. ։ Դժոխայինն է ևնթակայի ոչ առ հերն արտաքոյ կատարեսցի. Մագ. Կ՟ ։

ԴԺՈԽԱՑՈՅՑ. ա. Δυσελπίς. Abjectae spei. Դժուարայոյս. անյոյս. Դժոխայոյսք են, և տրտում և ցաւոտք. Բրս. Բ՟Ղ. ։

ԴԺՈԽԱՆԱՄ, ացայ. չ. Դժկամակել. դժուարել. խոժոռել. Նա ընդ չար՝ ոչ այնքան վշտանայ, որքան ընդ դժոխանայց. Եղիշ. Հ՟Ը ։

ԴԺՈԽԱՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσπλόος. Difficilis, vel infelix navigatio. Դժուարին կամ անաջող նաւարկութիւն. Բրս. տրէեց ։

ԴԺՈԽԱՇԱՐԺ. ա. Δυσκίνητος. Qui difficulter movetur, tardus. Դժուարաշարժ. Ցախտից ամենից դժոխաշարժից և յարատևողաց սկիզբն էառ. Արէոպ. Արոյ ։ Անհակութեան եղեալ 'ի նմա՝ տարրարացի, և դժոխաշարժ լեալ. Անյ. անզ ։

ԴԺՈԽԱՇԱՐԺԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել դժուարաշարժ ։ Արէոպ. արոյ ։

ԴԺՈԽԱՇԱՐԺԵԼԻ. Դժուարաւ շարժելի կամ փոփոխելի. Բազում ամանակօք ահա բնաւորեալ անդրոյ, և կամ կարի դժոխաշարժելի եղեալ. զոր ահա ոք իբր ունակութիւն առաքաւոր. Արէոպ. արոյ ։ Կարծրագոյն և դժոխաշարժելի գործոյ բնաւ անօրինել. Ցհ. Ի՟Ի. ։

ԴԺՈԽԱՊԱՀ. ա. Δυσέντευκτος. Իբր Անմատոյց, և անողոքելի. Իսկ այժմ տխուր և դժոխապահ (ես). Բրս. ող. (ըստ յն. դժոխապատահ) ։

ԴԺՈԽԱՊԵՏ. ի. գ. Պետ դժոխոց. բանսարկուն սատանայ. Վշտացան դժոխք, և դժոխապետն. Դժոխապետն ա. ան. Ն. Ճ. Գ ։

ԴԺՈԽԱՊԵՏ. ն. Հանգոյն դժոխոց. չարաչար. Դժոխապետ ցեղաւ չարեօք. Պիտ ։

ԴԺՈԽԱՏԱՆՋ. ա. Ցոյժ տանջողական, և դժնդակ. Դժոխատանջ և բազմապատիկ հալածանօք. Պիտ ։

ԴԺՈԽԱՏԵՍԱԿ. ա. Δυσειδός. Deformis. Տձև. աղեղ. Ջառն դեղձածայելչութեան 'ի դժոխատեսակէն. Բրս. հաչեաց ։

ԴԺՈԽԱՏԻՊ. ա. Իբր Անհարթաւորել. խոժոռ. Ահա չարին դժոխատիպս և արտմնականս (ցուցանեն կերպարանս). Ը. հէլլ ։

ԴԺՈԽԱՐԳԵԼԼԻ. Տես ԴԺՈԽԱՐԳԵԼԼԻ. Դժոխարգելլի ցանկութիւն ընտանեալ. Մագ ։

ԴԺՈԽԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է դժնդակ և ժանտ. Դժոխարմատ ծառոյն պտղաբերութիւն. Նար. Ճ՟Ը ։

ԴԺՈԽԵԼ, եալ. Դժոխային խոժոռութեամբ բերել. (Վաչէտուն) ոչ խոնարհեաց յողորմածս փարանեցեալ, այլ դժոխեալ անխոնարհելի և անհաշտ (դատն). Մանդ. ։ Իսկ Ոսկ. յհ. ա. Ցայսկոյս յայնկոյս բազմապատիկ շրջանակեալ դժոխեէ 'ի հայհոյութիւնս, 'ի բամբասանս զորացեալն մտաւ. Մանդ. Բ. դրելի 'ի դժոխախայհոյութիւն. յն. 'ի չարախօսութեան ։

ԴԺՈԽԵԼԱՆԵԼԻ. ա. Դժուարաւ ելանելի (արտաքս). Դժոխելանելիս 'ի նմա յորինէ չինուածս. Խոր. ա. 15 ։

ԴԺՈԽԵՐԱՍԱՆ. ա. Δυσήνιος. Frenorum impatiens. Դժուարասանձ. անսանձ. Որպէս զձի ինչ անհաւան և դժոխերասան. Բրս. հաչեաց ։ Իբրև զերիվար ըզ դժուարահաւան և դժոխերասան. Ա. որդ. Պ ։

ԴԺՈԽԵՐԱՍԱՆԱԿ ԼԻՆԵԼ. Ἀφηνιάζω. Frenum excutio. Զհանդուրժել երասանակի. Թօթափել զսանձ. Վասն զերասանակութեան մարդասիրութեան դժոխերասանակք առ ծառայութիւն լինիմք. Բրս. Ժ՟Ն ։

ԴԺՈԽԵՐԵՍ. ա. Խոժոռադէմ. դժնէհայեաց. ժանտ. Դժոխերես դժայնէլով հայէին 'ի նա. Ոսկ. յհ. ա. 26 ։

ԴԺՈԽԸՄԲԵՐ. Տ. ԴԺՈԽԸՄԲԵՐԵԼԻ. Ցախսս դժոխըմբերս. Ցհ. Ի՟Ի ։

ԴԺՈԽԸՄԲԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Δυσφορώτατος. Nimis intolerabilis. Կարի դժուարաւ ըմբերելի. անտանելի. դժուարաւ դժնդակ. Ոմրութեան բաժանումն և անբանիցն 'է դժոխըմբերագոյն. Բրս. յոսւէփ ։ (Լեռնային վայր) դժոխըմբերագոյն իմն, և պակուցանող յոյժ տեսողաց ամենեցուն ։ Զդժոխըմբերագոյնսն և զվտանգեցուցէ տիրեալ 'ի սատանայական. Պիտ ։ Իսկ Փիլ. փոխան. Զդժոխըմբերագոյնն ասել, այժմս յն. դիւրըմբերագոյն. Φορητότερος. Tolerabilior.

ԴԺՈԽԸՄԲԵՐԵԼԻ. որ և ԴԺՈԽԸՄԲԵՐ. Իբր Դժուարըմբեր. դժուարին 'ի համբերել. անբերելի. լեգէոնական. Դժոխըմբերելի քուրձ ։ Դժոխըմբերելի իմն ըղ տուն բանդի նմա պատրաստել. Ցհ. Ի՟Ի ։

ԴԺՈԽԸՆԿԱԼ. ա. Դժուարընկալ. իբր դժուարաւ ունելի, կամ անտանելի. և անհամբեր. (Բարկացեալն) անգիտանայ զինքն, անգիտանայ զմերձաւորսն. դժոխընկալ է, թշնամանէ, հարկանէ. Բրս. պհ. ։ Միանգամայն դժոխընկալք են որք վտանգիցին. Բրս. յուղիփ ։ Խայտայ եղայն 'ի ներքնհարութեան, դժոխընկալ է բառ բնութեան բանդի. Մագ ։

ԴԺՈԽԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Անհաստատութիւն, անսանձութիւն. Բարկութիւն, դըժոխընկալութիւն, աղահութիւն. Մագ ։

ԴԺՈԽՈՐՈՎԱՅՆ. ա. Որոյ որովայնն է իբրև դժոխք անյագ և չատակուլ. Լափլիզող դժոխորովայն գազանի. Նար. Ճ ։

ԴԺՈԽՈՐՍԱԼԻ. ա. Δυσθήρατος. Captu difficilis. Զոր դժուարին է որսալ. Դըժոխորսալի է չճմարտութեան բանն. Բրս. հաչեաց ։

ԴԺՈԽՔ. խոց. գ. վր. ճոճոխէլ. պ. փոխէլ. Ἄδης. Infernus. Խորք երկրի. ծոց հողոյ հեռագոյն 'ի ծոցաց երկնից. որպէս աէհեն. տարտարոս. անդընդամունք. բանտ դիւաց և պատուհասաւորաց. Տես հշհեննէ. Տես Ղկ. Ժ՟Զ. 23 ։ Ցայտ. Ի. 18 ։ Սաղ. Ժ՟Ը. 18. Եմ. որպէս և Դրունք դժոխոց ասէին բըռնութիւնք դիւաց և հալածչաց. Մտթ. Ժ՟Զ. 18 ։ Ցանկէք հրոյն զերծուցեք, և զդժոխոցն տրտմարհեսցուցէք. Եղիշ. Է ։ Սա որդ պարտ է պատուհասս ինչ վերջին. մահ որդ ոչ է վերջին, բայց այն՝ որ 'ի դժոխսն ցաւք. Պղատ. օրին. Բ ։

Եւ որպէս Լեմբաս. զոդն արդահամուն միանգամայն և Գեբեղման. զի յերկուսին անխտիր հայնին այս բանք գրոց. Իջից ես սովին ողով առ որդի իմ 'ի դժոխս. Ծն. Լ՟Է. 34 ։ ամս և Խ՟Բ. 38 ։ Խ՟Դ. 29. 31 ։ Իջուցանէ 'ի դժոխս, և հանէ. Ա. Թգ. Բ. 6 ։ Դժոխս ասէ զգերեզմանն ապականից. Ցհ. Ճ ։ Ցո՝ չոգաւ. միթէ 'ի գերեզմանն երկրի, զոր գիրք դժոխք կոչեն. Եղիշ ։

ԴԺՈՒԱՐ, ի, աց. ա. Δυσχερής, δύσκολος, χαλεπός. Difficilis, arduus. գրի և իբր ամի. ԴԺԱՐ. պ. փոլաչր. փոխօր. որ և ԴԺՈՒԱՐԻՆ. Աշխատալի. ծանր. զըժնդակ. խիստ. անհաճոյ. անհնար. անհնարին. կիւմ. չքին. Դժուար է արգելուլ. Որչափ է դժուար զուցանել. նեղուն Նա. Իսկ Դժուար է ինձ խօսել 'ի ձեռն թղթոց. Եռ. պտ. Ճ. 20 ։ Դժուար է յանդգնել է սեր ընչից. Վրք հց. Ճ ։ Այն որ դժուարին է կամաց իմոց. Եփր. հա. ։ Զարիս դժուարս առ բժշկութիւն ։ Ախտ այսց դժուար կրեալք. Փիլ. ։ Մի թուեսցի քեզ դժուար, այսինքն ծանր. Խոր. Բ. 78 ։ Լերինք դժուարք. Խոր. Գ. ։ Ի դժուար պատասխանաց կենցաղոյս. Լծ. ող. ։ Զանհնարին խոնարհացն դժուար որամտութիւն. Կլիմաք ։ Զի մի վասն վերի դժուարի անհնայն հասն փարանեալ. Ճ. Ա. ։ Ապականագործ ախտս, այլ և դժուարաւ հոսեալ. Լուս. Ի՟Ա. ։ Դժուարացն դիւրիկ. Գէ. Ե. ։

ԴԺՈՒԱՐԱԳՈՅՆ ԼԻՆԵԼ. իբր Դժուարին վայրք ։ Խոր. Բ. 83. Ն Գ. 9 ։ Վրք ոչ ։ Ծործոռք դժուարայն. Նար. Ն ։

ԴԺՈՒԱՐՕՐԻՆ ԲԵՐԵԼ. իբր Վշտանալ. Վրք. ող ։

Ի ԴԺՈՒԱՐ ԼԻՆԵԼ. իբրու Ծանրանալ ցաւոց, կմ լինել 'ի հոգեվարի. Տ. ՏԺԱՐ ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԱԽՏ. ա. Դժբախտ. առբաղախտ. ողորմելի. Եւ ոչ գերեզմանաց արժանի եղեն դժուարաբախտ գիականք նոցա. Ճ. Բ. ։ Բարեբասա, և դժուարաբախտ հանդիպումն. Պղատ. օրին. Ճ ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԱՆ. ա. Դժուարիմաց բանիւ. խրթին. Զ այլանդակ գիրս. բան խմաստութեան իբրև զանհնարին դժուարաբան համարի. Ոսկ. յհ. ա. 1 ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԱՌՆԱԼԻ. Δυσβάστακτος. Vix portabilis. Դժուարաւ բառնալի. Ծանր է քար, և դժուարաբառնալի աւազ. Առակ. ԻԷ. 3. (այլ ձ. դժուարին առ 'ի բառնալ) ։ Դժուարաբառնալիս ա. սէ զաւելասացութեանս, և դժուարաբառնալի զճշմարտութեան մեղաց. Համան. առակ ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԱՐՈՅ. ի, կց. ա. Δύσγνωμος, ἄγνωμος, δύστροπος. Malignus, contumax, praeposterus. Դժնդակաբարոյ. դժնեա. անհնազանդ. Ի բարեկամութենէ չարակամս և դժուարաբարոյս. Ա. որ. ա. (յն. այլազգ) ։ Դժուարաբարոյ գայլք. Ճ. Ա. ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԱՑ. ա. Իբր Անբաց. փակ. դժուարաւ բանալի, կմ բացատրելի. խրթին. դժուարիմաց. Եւ զկք, որ 'ի բանին նորին, և զփակեալս դժուարաբաց առանեն. Կլիմաք ։ Իմաստասիրել դժուարաց բաւականս. Պղատ. յոյժ ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԵԿ. ա. Ծանրաբեկ. Նեղեալ. վտանգեալ. ճգնեալ. Ոչ հանգիստ (եղեւ) դժուարաբեկ մարմնոյ. Վրք. ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԵՐ. ա. } Δύσφορος, δυσανάφορος. ԴԺՈՒԱՐԱԲԵՐԵԼԻ. } Portatu difficilis, molestus. Զոր դժուարին է բերել, կամ կրել. ծանր. Զի մի դժուարաբերք գործեսցին մարմինքն. Պղատ. փիլ. (Արբեցուն) քունք դժուարաբերելիք. Բրս. Բ՟Ղ. ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲԺՇԿԵԼԻ. Δυσθεράπευτος. Aegre, vel vix sanabilis. Դժուարաւ բժշկելի. դժուարաբոյժ. Մի դուցէ դժուարաբժշկելի ընկալցիս զախտութիւն. Ամբ. ։ Դժուարաբժշկելի ցաւս, վէրք. Ա. Ը. Բ՟Ղ. Գէ. Ե. Բրս. ։

ԴԺՈՒԱՐԱԲՈՅԺ. բուժի. կց. ա. Δυσίατος. Նոյն ընդ վ. Դժուարաւ բուժելի կմ բժշկելի. դժուարաբոյժ. Դժուարաբոյժ ցաւս ։ Չարեաց դժուարաբուժիք. Փիլ. բագն. Ն ։ Դժուարաբոյժ իսկ են, և անբոյժք ։ Պարտ է զոլ... իբրու յն.

ւեստագոյն՝ կամ դժուարաբոյժ, և կամ մանաւանդ ամենևին անբոյժ՝ առաքինութիւնքն. Գրիգ. օրհն. Է. և Ը:

ԴԺՈՒԱՐԱԲՈՒԺԵԼԻ. Նոյն ընդ վ. *Դժուարաբուժելի հիւանդութեն, ախտ. Գրգ. մ: Մաշ: Երզն. մթ:

Եւ իբր Դժուարաւ դարմանելի կամ կարկատելի. *Եւ երանի՛ թէ յայն եղեալ էր ամօթոյ դժուարաբուժելի խորամանգութիւնս. Պիտ:

ԴԺՈՒԱՐԱԳԻԾ. ա. Ցոր դժուարաւ գծէ երկաթ. անգծելի. *Որպէս յական՝ կայծքն դժուարագիծ. Մագ. ւ:

ԴԺՈՒԱՐԱԳԻՏԵԼԻ. ա. Դժուարին 'ի գիտելս անգիտելի. *Դժուարագիտելի է 'ի նոսա անտառացեալ չարութիւն. Ցհ. իմ. պաւլ: *Դժուարըմբռնելի ասէ, զի դժուարագիտելի է աստուածաբանութիւն. Լծ. ժիւ:

ԴԺՈՒԱՐԱԳԻՒՏ, ի, իւ. ա. Δυσεύρετος. Inventu difficilis, difficile inveniendus. Դժուարաւ գտանելի. գփնէլը կամ գփըլ-նըլը տըմըր. *Թէպէտև դժուարագիւտ է, այլ ոչ ամենևին անգտանելի: Լաւագունին դժուարագիւտ գոլ բնութ. Փիլ: *Դժուարագիւտ է ճշմարտութեն գեղեցկութի. Կիւրղ. գնդ: *Վերջացեալ են, և դժուարագիւտ՝ փրկեալքն. Կլիմաք: *Դժուարագիւտ ոգի կարացեալ ակն լինել բազմաց. Բրս. հց: *Դժուարագիւտ գաստատուն, ժամանակ, են. ճճ: Սրգ. յհ. ա: Եւս. քր: Պիտ: Լմբ. եկեղ: Երզն. քեր: Բրս. մրկ: *Վասն դժուարագիւտ անբարկութե. Կլիմաք:

ԴԺՈՒԱՐԱԳԻՒՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուարաւ և դուն ուրեք գտանիլն. *Մարգարիտն բազում գնոց արժանի վասն դժուարագիւտութեն. Եփր. առաքել. 'ի մարգարիտ: *Վասն դժուարագիւտութեն 'ի հիւսիսային կողմանցն. Ժող. հոմեր:

ԴԺՈՒԱՐԱԳՆԱԼԻ. } Δυσπόρευτος.
ԴԺՈՒԱՐԱԳՆԱՑ. ա. } Difficilem habens viam, impervius. Դժուարին 'ի գնալ. դժուարակոխ. *Կամիս մտանել 'ի քաղաքն դժուարագնալի. Վրք հց. ի: *Դժուարագնաց ճանապարհ, վայրք. Գրմ. ողբ: Փիլ: Աղող:

ԴԺՈՒԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, իւ. ա. Χαλεπώτερος. Difficilior, gravior. Առաւել կամ կարի դժուարին. և Դժնդակագոյն. խստագոյն. *Ցորս ('ի վարժս մարտից) ինչ էր դժուարագոյն ուսանել քան զկարգս երիտասնէութե. Սարկ. քհ: *Դժուարագոյն աղէտք, չարչարանք. Պիտ: Ոսկ. յհ. Բ. ա. 2: *Ընդէ՞ր ախտացուցանեմք զանձինս ախտիւ առաւել քան զմարմնոցս դժուարագունաւ. Անձ. աղք: *Ոչ ինայեն դժուարագունիւքն. Բրս. մրկ: *Մինն (յայտոյ) կարի դժուարագոյն (կամ դժնդակագոյն), զորոյ զուկաս պատմէ. Երզն. ժբ: *Մանուկն քան զամենայն գազանս դժուարագոյն է ընձեռելով. յն. դժուարձեռելի յոյժ. δυσμεταχειριστότατος. Գրիգ. օրհն. Է:

Ն. Սատակապէս. ուժգնագոյնս. *Ընդդիմել ոգւոցն դժուարագոյնս կռուոյ (աստանայ). Լմբ. աղ:

ԴԺՈՒԱՐԱԳՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Δύσκλεια. Obscura fama, infamia. Ապագովեք. վատահամբաւութի. *Գովեստ ... դժուարագովութիւք. Գրիգ. օրհն. Բ:

ԴԺՈՒԱՐԱԳՈՐԾ. ա. Δύσεργος. Operosus, arduus. Դժուարաւ գործելի. դժուարին 'ի գործել. տաժանելի. ըննէլը տըմըր. էրձիւն նիւճ. *Խնդրէ 'ի քէն ած՝ ոչինչ ծանր կամ դժուարագործ, այլ կարի յոյժ պարզ և դիւրին. Փիլ. բագն: *Դժուարագործ առաքինութի. Նիւս. երգ: *Զամենայն անհնարս և զդժուարագործս՝ նա միայն աւանդեմք. Վեցօր. Գ: Իսկ Փիլ. լին. ա. 73. *Դժնեայ և յոյժ դժուարագործ է անզգամացն անխղճմտութին. իմա, անբերելի է անտէրունչ միայն յայս:

ԴԺՈՒԱՐԱԳՏԱՆԵԼԻ. ա. Դժուարագիւտ, և դժուարաւ գտանելն. *Զարտասուացն բան առ բազումս 'ի հարցն դժուարագտանելի և ծածուկ՝ առ առաքինիսն մանաւանդ քննել հրամայեցին. Կլիմաք: *Դժուարագտանելին զգուշալի է. այսինքն զգուշութիւն պահի. Կիր. Է. խհ:

ԴԺՈՒԱՐԱԴԱՏ. ա. Դժուարաւ դատող և ընտրող. *Եւ են սոքա (զգայարանք) դժուարադատ. Մագ. կէ: *Ոչինչ դժուարադատ լինէաք. Մագ. Ն. Երզն. քեր:

ԴԺՈՒԱՐԱԴԱՐՁ. ա. Որ դժուարաւ դառնայ. *Գուցէ նախ ըմբռնեսցի ('ի հաւատս) յաշակերտացն քոց, և դժուարադարձն լիցի. Ոսկ. գծ:

ԴԺՈՒԱՐԱԴԷՊ. ա. Որ դժուարաւ, կամ չարաչար դիպի: Տ. և ԴԺՈՒԱՐԱԳԱՏԱՀ. *Զ յոյժ զսուկալի և զդժուարադէպն. Պիտ: *Ո՛չ սեգ դժուարադէպ. Սիսիան:

ԴԺՈՒԱՐԱԴԻՏԵԼԻ. Դժուարին 'ի դիտել, և 'ի միտ առնուլ. հաւլըմասը տըմըր, խորունկ. *Միաչաքաթուս աւուր մեծ է և դժուարադիտելի յոյժ խորհուրդ. Ցհ. իմ. ապ:

ԴԺՈՒԱՐԱԹԱՐԳՄԱՆԵԼԻ. ա. Դժուարաւ մեկնելի, բացատրելի. Թէֆնէլը տըմըր. *Դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից. Նար. լա:

ԴԺՈՒԱՐԱԹԱՓ. ա. Դժուարաւ թափելի և թօթափելի յանձնէ, կամ ճողոպրելի. *Դժուարաթափք, և կամ բոլորովին անշարժք. Արիստ. որակ. Է:

ԴԺՈՒԱՐԱԹՈՂ. ա. Որ դժուարաւ թողու կամ ներէ. *Դժուարաթող լինել մարդկային մտաց՝ բազում անգամ և յառաքինիս և 'ի բարձունս տեսեալ եղև. Կլիմաք:

ԴԺՈՒԱՐԱԹՈՒԵԼԻ. Զոր դժուարին է թուել. Δυσεξαρίθμητος. *Սպասաւորական հոգիք ըստ իւրաքանչիւր կարգի բազմութի մեզ երևի դժուարաթուելի. Բրս. եկեղեց:

ԴԺՈՒԱՐԱԺԱՅՌ. ա. Ունող զժայռս դժուարինս. ապառաժուտ. *Խորափիտ, և դժուարաժայռ, և ամուր Տաւ. Ցհ. կը:

ԴԺՈՒԱՐԱԺՈՒԺԱԼԻ.} Դժուար առ
ԴԺՈՒԱՐԱԺՈՒԺԵԼԻ.} 'ի ժուժել. դժոխըմբեր. *Սաստութին (կարէ) զդժուարաժուժալին դիւրաւ թեթևացուցանել. Փիլ. իմաստ: *Դժուարաժուժելի վտանգ. Պիտ:

ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՅԾ, լուծի, իւ կամ ացւ. ա. Դժուարալուծելի. դժուարաքակ. դժուար 'ի լուծանել, քակել, և մեկնել. չէօզմէսի գըճ. *Դժուարալոյծ կապանք, կնճիռն, խարդախութիւնք, հնարաւորութիւնք. Նոննոս: Գէ. եռ: Վանակ. յոբ: Մագ. էկեղ: *Արդարև կնճիռն իմն դժուարալոյծ է. Ոսկ. եռ: *Ի հանգոյց բանից դժուարալուծաց ազատեալք. Վրդն. եւ: *Տարակուսանօք դժուարալուծիւք. Անյ. պորփ:

ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՒԱՆԱԼԻ. ա.} Զոր դը-
ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՒԱՑ, ի, ացւ.} ժուար է լուանալ, մաքրել. *Զպէսպէս մեղսն և ըղխայծոտ և զդժուարալուանալի 'ի բաց ընկենու. Մէնբ. ղնդ: *Վատթարացելոց դժուարալուանալի մեղօք: Ոչինչ է դժուարալուանալի այդ 'ի ընչելն. Գէ. եռ: *Լի՛ է գարշեցուցիչ ախտիւ և դժուարալուացաւ. Սարկ. քհ: *Դժուարալուաց աղտ մեղաց, կամ մեղք. Մաշ: Վրդն. ղսն:

ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՒԾԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՅԾ, և ԴԺՈՒԱՐԱՔԱԿ. *Ցայնմ ժամու մեծապէս իցէ պատերազմ, և դժուարալուծելի. Վրք հց. Զ:

ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՒՐ. ա. (իբր էր). Դժուարաւ լսելի. զոր ծանր է լսել. կամ Դժուարին առ իմանալ, հաւատալ. *Դժուարալուր լուրանք, երգ, պատմութի, դարձուած բանից, հնայք, սքանչելիք. Պիտ: Լմբ. պորգ: Լաստ. ծէ: Զքր. կթ: Վեցօր. Է: Սիրա. եռ:

Եւ (իբր ներգ). Դժուարաւ լսող. *(Ծերոց) ականջք դժուարալուրք. Փիլ. իմաստ:

ԴԺՈՒԱՐԱԽԱՌՆ. ա. Δύσμικτος. Qui non facile cum alio misceri potest. Դժուարաւ խառնելի կամ միանալի. *Ըզմիոյն բնութին՝ որ էր դժուարախառն, 'ի նոյն իսկ շարայարմարեալ բանութեամբ. Գրիգ. փիմ:

ԴԺՈՒԱՐԱԽԱՌՆՈՒԱԾ, ոյ. գ. Դժընդակ կամ անբարի խառնուած. *Եթէ զուգնաքոյ ինչ հասցէ դժուարախառնուածոյ, զժանտախտն առնէ. Փիլ. նխ. Բ:

ԴԺՈՒԱՐԱԽԶԵԼԻ. ա. Որ դժուարաւ խզի. անխզելի. գօփէլը կամ գօփարըլը տըմըր. *Առասան երեքկին դժուարախզելի է. Տմառ:

ԴԺՈՒԱՐԱԽԻԼ. ա. Որ դժուարաւ խլի. խլէլը տըմըր. *Նցեալ բազում դժուարախիլ փշօք. Ոսկ. յհ. ա. 29:

ԴԺՈՒԱՐԱԽՏՐԵԼԻ. Զոր դժուարին է խտրել և որոշել. *Մի երբէք իմացուածոյն նուազեցելոյ ահագին և դժուարախտրելի դատաստանին. Բրս. Բղբ:

ԴԺՈՒԱՐԱԾԱՆ. ա. Որ դժուարաւ ճանաչի. *Ո՛չ է դժուարածան, (յն. ոչ է դժուարին ճանաչել,) զի ոչ նոյնք իսկ միշտ նոյն օրինօքն վարէին. Գրիգ. մինալ:

ԴԺՈՒԱՐԱԾԻՆ, ծնի. ա. (իբր ներգ). Որ դժուարաւ և բազում երկամբք ծնանի զզաւակ. *(Ռաքէլ) դժուարածին եղև 'ի ծննդեանն. Ծն. լե. 17:

Եւ (իբր էր.) Դժուարաւ ծնեալն. *Մանուկն 'ի նմին իսկ աւուր դժուարածին լինիցի. Կանոն:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱԼ. ա. Զոր դժուարին է ձերբակալ առնել. որ դժուարաւ կալեալ լինի. *Առք խուսափելոցն օգնեցէք աստեն, որպէս ումեմն դժուարակալի և անըմբռնելւոյ անկանելով 'ի ձեռս նոցա. Ոսկ. գծ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱՆ. ա. Դժուարին. և Դժնդակ. *Ցաշխարհն անառիկ և դժուարական. Գրմ. ողբ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱՆԳՆԵԼԻ. Որ դժուարաւ կարէ կանգնիլ. *Դժնդակ է անկանել 'ի խորս չարեաց. զի ապա դժուարականգնելի լինի անձն այն. Ոսկ. յհ. Բ. 24:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուարութի, և Դժնդակութի. *Բանսարկուն դժուարականութեն անցիցն ոչ տեսէր. Ար. անփ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱՏԱՐ. ա. Դժուարաւ կատարելի. *Եթէ թողուր ամենեցուն, դժուարակատար զառաքինութիւն գործէր. Ոսկ. եռ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԱՐԾԵԼԻ. ա. Անկարծելի. և Դժուարիմաց. *Դժուարակարծելի է՝ խարգախս արուեստիւք աստուերացուցեալ. Փիլ. Ծ. բան:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԵԱՆՔ. ա. Δυσβίοτος. Aerumnosus. Որ վարէ կեանս դժուարինս. վշտակեաց. *Դժուարակեացս լինին ար֊գարքն և նղքն. Հջ. ա. կխ֊ըղ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԵՆՑԱՂ. Նոյն ընդ վ. որպէս թշուառ. Miser. *Չար ոք էր և դժուարակենցաղ. Ոսկ. գծ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԷԶ. ա. Որ դժուարաւ կիզանի. որ դժար կէրի. *Հանեալն դժուա֊րակէզ, և արկեալն յոյժ դիւրակէզ. Ը. Բղբ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Δυσβάστακτος. Importabilis. Δύσφορος. Molestus, gravis. δυσβίοτος, vix tolerabilis. (Իբր կր). Դժուարաւ կրելի. անտանելի. որ դժար կէօթիւրիւլիւր կամ կէչինիլիւր. *Կապեն բեռինս ծանունս և դժուարակիրս. Մտթ. իգ. 4: *Ծանունս և դժուարակիրս բերել երկս. Պրպմ. լէ: *Մեղաց բեռինք դժուա֊րակիրք են քան զամենայն բեռինս. Եղիշ. Երեց: *Բեռանց սաղմոսաց դժուարակրաց. Լմբ. պտրգ: *Դժուարակիր տանջանք, ցաւ, խնդիր. Պիտ: Ոսկ. յհ: Պրպմ: *Որոց վէրք ժանտաց դժուարակիր է 'ի բժշկութիւն. այս֊ինքն դժուարաբուժելի. Անյաղթ. Գ:

Եւ Δυσπαθής, δυσπαθέστερος. Laborum patiens. (Իբր ներգ.) Կարօղ կրել զդժուարինս. տոկուն. զօրաւոր. և վշտակիր. և կարեկիր. *Զմարմինն դժուարակիր և հզօրագոյն ընկալեալ՝ կողիցն գիրք ընդգրկէ զմէջն, և դժուարակիր գործէ... այսինքն անվնասելի. Նիւս. կազմ. լէ: *Ողորմութեն դժուարակրացն և վտանգելոցն էն. Լմբ. պտրգ: *Դժուարակիր լինել ընդ նոսա սիրով. Սարգ. գհ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿԼԱՆԵԼԻ. ա. Զոր դժուա֊րաւ լինի կլանել. *Մաղ դժուարակլանե֊լի մնայ. Լմբ. առկ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՈԽ. ա. Δύσβατος. Impervius, inaccessus. Դժուարագնալի. ան֊կոխ. *Ի դժուարակոխ վայրս. Փիլ. Ի֊մաստն: *Դժուարակոխ զամենայն առնե֊լով թշնամեացն, իսկ 'ի բարեկամացն մա֊նաւանդ դիւրակոխ. Պղատ. օրին. ղ: *Ա֊րագ ընթանայ 'ի դժուարարակոխ մթին շաւեմարան խորին դժոխոց. Նար. խղ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՈՂՈՊՈՒՏ. ա. Δυσάλωτος. Difficilis captu. Դժուարաւ կողոպտե֊լի, և կորզելի. *Իբրև զլեառն... դժուա֊րակողոպուտ լինի անքակտելի. Ոսկ. յհ. բ. 7:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՈՉ. ա. Δυσανάκλητος. Qui aegre revocatur. Զոր դժուարին է յետս կոչել. *Կորուսիս իբրև զթիւրեալ 'ի չա֊րէն ծանրացեալ, և դժուարակոչ կալցիս զխոնարհութիւն (զայդ). Անյաղթ. Պրփ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՈՐԶ, ի, ից. ա. Որ դժ֊ուարաւ կորզի. դժուարախիլ. *Ի դժ֊ուարակորզիցն 'ի բաց ձգել հանել... այս֊ինքն յիրաց սիրելեաց ըստ մարմնոյ. Փիլ. Իմաստն:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՈՒԹ. ա. Դժուարաւ կը֊թելի, դժուար 'ի քակել. *Դժուարա֊կութ պտուղս ծառոց անհասանելեաց. Նար. է:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՌԻՒ. ա. Δυσμάχητος. Vix expugnabilis. Ընդ որում կռուելն է դժ֊ուար. անպարտելի. անառիկ. *Դժուա֊րակռիւ ճարտասանքն. Բրս. հոյնոց: *Բանամարտիկ տեղի.. և դժուարակռիւ. Ոսկ. գծ: *Դժուարակռիւն փութալն է. Անյաղթ. յոյփ. այսինքն առնուլ փութոյ պէտս ունի:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՌԻՒ ԼԻՆԵԼ. Իբր բռունս մար֊տնչել. *Ոչ թողու 'ի դրունս զթշնամին դժուարակռիւ լինել. Ը. Թգ. Է. 17:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՌՈՒԵԼԻ. Նոյն ընդ վ. *Ցաջմէ գթէ այնու, զի անօսրութիւնք և դժ֊ուարակռուելիք են: Դժուարակռուելի մարտ: Դժուարակռուելի է գովութիւնն քան զպարսաւանսն. Լմբ. աղ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՐԵԼԻ, լւոյ, լւոց կամ լոց. ա. Դժուարակիր. անտանելի. *Ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուարակրելոց. Նար. ծէ:

ԴԺՈՒԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուա֊րակիրն գոլ. դժուարութիւն ըստանձնելոյ. *Ճանաչելով զծանրութիւն սորա, և զդժ֊ուարակրութիւն. Ը. ընդհանր:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱԼ. ա. Դժուարաւ հա֊լօղ և մարսօղ զկերակուր. *Տկար է ստա֊մոքսիւ, և դժուարահալ. Սոկր:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃ. ա.
ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃԵԼԻ.
ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃՈՅ. } Δυσάρεστος, δύσερις. Vix placens. և Cui placere difficulter queas. Դժուարաւ հաճելի. անհաճոյ. դժկամակելի. և Դըժ֊կամակ. *Քաղցր է ամենայն մարդկան ա֊ռնելն. իսկ տրտմօղ անձին և այն դժուա֊րահաճ է. Նեղոս. փրփ: *Եթէ թշնամի դէպ լիցի գոլ, զդժուարահաճելի զօգտոյն զախտ յառաջագոյն զեկուցանէ (աչք): Դժուարահաճոյ այնոցիկ՝ որ զյապահով հանդարտութիւն սիրեցին, դրակցութիւնք: Վասն որոյ և ծառայքն նմա դժուարահա֊ճոյք և խռովարարք էին. Փիլ: *Բայց այժմ 'ի դժուարահաճոյիցն ախտացան յոլովք. Բրս. չար:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃ կամ ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃՈՅ ԼԻՆԵԼ. Դժկամակել. *Եւ ոչ ընդ ինչ դժ֊ուարահաճ եղեալ ամենևին. Փիլ. լին: *Դագարեմ այսուհետև դժուարահաճոյ լինել ը ածային անօրէնութեան. Բրս. չար:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՄԲՈՅՐ. ա. Դժուա֊րաւ համբուրելի կամ սիրելի. անհամբոյր. անմերձենալի. *Վասն զի դժուարահամ֊բոյր է (ոգին փչուն), մերկացո՛ զնա, զի դիւրին իցէ 'ի գգուել. Մխ. առկ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Տըղ֊պութիւն. դառնութիւն. համ անախորժ և խորշելի. *Այնու փոքր դժուարահամու֊թեամբ (դեղոց) զերծանի 'ի բազմաժամա֊նակեայ հիւանդութենէն. Վրք հց. Ե:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Դժնեհայ֊եաց. ժանտատեսիլ. գօրչէւի. *Ի նոցա տունս դժուարահայեաց ժիժմակն սողեալ մտանէր. Լաստ. Իա:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՆԴՈՒՐԺԵԼԻ. ա. Դը֊ժուարաժուժելի. դժոխըմբեր. *Խաղըտ֊մունք և մարմաջմունք դժուարահանդուր֊ժելիք. Ոսկէփոր:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՍ, ի, ից. ա. Δυσέφικτος. Difficilis ad perveniendum, vel captu. Յոր դժուարին է հասանել կամ ժա֊մանել. *Արագագոյնք են (կառք), և դժ֊ուարահասք. Նոննոս:

Այլ առաւել, Δυσαλώτατος. Perdifficilis captu. Դժուարաւ հասու լինելի, դը֊ժուարիմաց. [illegible]. *Քան զի֊մանալին դժուարահաս զաս (զնիւթն ա֊ռաջին) ասելով ոչ ստեսցուք. Պղատ. փէմ: *Զի՞նչ արդեօք եղիցի այսպէս դժուարա֊հաս. Կիւրղ. գնձ: *Դժուարահաս և տա֊ժանելի. Խոր. Ծ: *Դժուարահաս արաս֊ցէ մեզ զգրեալս. Մագ. և Երզն. ֆէր: *Ուսցիս և յայնմ մատենէ, զոր ժողո֊վեալ է մեր յածային գրոց առատագոյնս, և ոչ դժուարահաս ինչ կարի. Սարգ. հանգ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՍԱՆԵԼԻ. Նոյն ընդ վ. *Դժուարահասանելի էր հարցուածն. Փիլ. նխ. ա: *Գեր 'ի վերոյն քան զմեզ որքան դժուարահասանելին է, նոյնքան և ըս֊քանչելագոյն. Անյաղ. աղփ: *Դժուարա֊հասանելի իմն իմաստք. Նիւս. երգ: *Ան֊մարմնոցն իրք՝ մարմնաւորացս ոչ միայն դժ֊ուարահասանելի է, այլ և դժուարահա֊ւատալի. Լմբ. յոյփ: *Հարկեա քննել ըզ֊խորս դժուարահասանելեացն. Արշ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՒԱՆ, ի, ից. ա. Χαλεπαίνων, δυσαποσπαστῶς ἔχων. Saevus, acerbus, implacabilis. Անհաւան. անամո֊քելի. *Չկարէր հաւանեցուցանել, վասն զի դժուարահաւանք էին. Ոսկ. մ. բ. 11: *Բարկանալովն ոչ շահիմք զդժուարահա֊ւանս. Ոսկ. յհ. ա. 25: *Որ դժուարահա֊ւանքն են (օրինաց), այնոցիկ պատուհաս հասուցանել: Քաջահաւան լինիցի... որ դժուարահաւանն է. Պղատ. օրին. ա. ժ: *Վասն դժուարահաւան բնութեն. Իգն: *Դժուարահաւան 'ի բարին, և դիւրաշարժ 'ի չարն. Լմբ. ծող: *Երիվար դժուարա֊հաւան. Առ որս. Ղ:

Եւ Իբր Դժուարաւ հաւանելի. դժկա֊մակելի. *Դժուարին և դժուարահաւան լինիցի բնակեցուցողին և օրինադրին. Պղատ. օրին. Ղ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՒԱՏ. ա. Որ դժուա֊րաւ հաւատս ընծայէ. *Դժուարահաւատ է բնութիւն 'ի կարի վիշտս. Վրդն. Եւ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՒԱՏԱԼԻ. ա. Որում դժուարաւ լինի հաւատս ընծայել. *Մեծ է խորհուրդս, և դժուարահաւատալի. Գէ. Եզ: *Անմարմնոցն իրք՝ մարմնաւորացս ոչ միայն դժուարահասանելի է, այլ և դժ֊ուարահաւատալի. Լմբ. յոյփ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՒԱՔ. ա. Զոր դժուա֊րաւ լինի հաւաքել, ժողովել, քաղել. *Դը֊ժուարահաւաք և տաժանելի է գիւտ ժա֊մանակաց. Խոր. ա. 4: և Սամ. երէց:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԵՌ. ա. Ուր իցէ հեռ և ոխ կամ կռիւ դժնդակ. դժոխահեռ. *Ե֊թէ կիր, և եթէ մասն գոլով ցասման, դժ֊ուարահեռ և դժուարամարտ առացեալ բնաւորեալ յանբանագոյն կենցաղումն բազում ինչ դղրդեցուցանէ. Պղատ. օ֊րին. Ժ:

ԴԺՈՒԱՐԱՀԵՏ. ա. Ուր են դժուա֊րին հետք, կամ դժուարին խնդիրք. *Բայց մեզ ոչ է այժմիկ յաղագս անուանց բան դժուարահետ. Պղատ. օրին. Ժ:

ԴԺՈՒԱՐԱՁԵՌՆ. ա. Δυσχερής. Manibus aegre tractabilis, difficilis, arduus. Յոր դժուար է ձեռնարկել. դժուարին. *Մի՛ զառաջիկայսդ դժուարաձեռն համա֊րելով, էն. Սհմ. ա. 1:

ԴԺՈՒԱՐԱՁԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσχέρεια. Difficultas. Դժուարութիւն. *Ի բազում դժուարաձեռնութիւն ամենայն ի֊րօք անկանիցիք. Կիւրղ. գանձ: *Առանց դժուարաձեռնութեն. Դիոն. ածայ:

ԴԺՈՒԱՐԱՃԱՇԱԿ. ա. Դառնաճա֊շակ. անբերկրելի քմաց. *Առաւել դժուա֊րաճաշակին քան զդառն և զլեղի. Ճ. Գ:

ԴԺՈՒԱՐԱՃԱՌ. ա. Դժուարապա֊տում. դժուարաթարգմանելի. *Զանխուլ և դժուարաճառ բանս 'ի մէջ արկանէին. Սկեւռ. լմբ:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՀ, ի, ից. ա. Որ դը֊ժուարաւ մեռանի. տես և ԲՌՆԱՄԱՀ. *Ազգ քրիստոնէից դժուարամահ են և վի֊ճող: Չարիմաց և դժուարամահ. զիարդ կախարդեցեր զջուրս ծովուն. Ճ. Ա: *Սովեալ յիւր 'ի կերակրոցն՝ մաշի դժուա֊րամահ լինելով. Փիլ. լին:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՏՈՅՑ. ա.
ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՏՉԵԼԻ. } Δυσπρόσιτος. Ac-

cessu difficilis. Ցոր կամ առ որ դժուա_րին է մատչել, մերձենալ. անմատոյց. *Վասն դժուարամատոյց նեղութեան ամրու_թեան վայրացն. Ծ. Ղ. ծԷ. 21: *Չկարէ որ առնել, թէ դժուարամատոյց ինչ որ էր. Ոսկ. Յ. Ե. 12: *Անբնական անեղն դժուա_րամատչելի աստուածաբան հիմնից. Արծր. Գ. 11:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՏ, ի, ից. ա. Δυσκαταγώνιστος. Inexpugnabilis. Տ. ԴԺՈՒԱՐԱ_ԿՌԻՒ. *Դժուարամարտ և անառիկ. Նաննոս: *Այնս կազմեցին իւրեանց չար՝ դժուարա_մարտ. Փիլ. Իմաստ: *Աղուէսք են փո_քունք նենգաւորք, և դժուարամարտ՝ առ զօրութիւն հաւատարելով. Նիւս. Երգ: *Դը_ժուարամարտ օգնականն. այսինքն անյաղ_թելի. Նիւս. կուս:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՏԻԿ. Նոյն ընդ վ. *Գունդ զօրականաց, ժողով դժուարա_մարտիկ. Բրս. Խ Ղ: *Դժուարամարտիկս ընդդէմ գեղոցն պատրաստեն զձաշակս յաղթանակութեան. Ոսկ. ապաշխ. Է:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՔՈՒՐ. ա. Դժուարաւ մաքրելի. անմաքուր. *Դժուարամաքուր աղէք. Փիլ. Նխ. Ը:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԲԱՌՆԱԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱ_ՐԱԲԱՌՆԱԼԻ. *Ծանր է քար, և դժուար_ամբառնալի ուսոյ. Համամ. առակ:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԵՌ. Տ. ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՀ. *Մողուն ինչ դժուարամեռ եօթնագլխի. Ոսկիփոր:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԵՐԿ. ա. Որ դժուարաւ մերկանայ կամ մերկի. *Զդժուարամերկն լինել ցուցանել կամելով. Մխ. առակ. ԿԳ:

ԴԺՈՒԱՐԱՄԻՏ. ա. Դժուարահաս_ւան, կամ գժմիտ. *Դժուարամիտ գայլք. Մծբ. ծԳ. և ծԷ:

ԴԺՈՒԱՐԱՄՈՒՏ. ա. Որոյ մուտն է դժուարին. անմտանելի. *Դժուարամուտս անձն յորինէ շինուածս. Խոր. Ծ. 15: *Դժուարամուտ գրութք. Ցհ. ԿԲ:

ԴԺՈՒԱՐԱՄՈՔԵԼԻ. ա. Դժուարաւ ամոքելի կամ անուշելի. գառն. *Զամե_նայն դժուարամոքելիս քաղցրացուցանէս. Նար. ԽԵ:

ԴԺՈՒԱՐԱՅԱՂԹ. ա. Դժուարաւ յաղթելի. անպարտելի. *Եւ էր զաւզանն դժուարայաղթ. Նոննոս: *Գնդից զիւաց դժուարայաղթ պատերազմողաց. Թէոփ. Խ Դ:

ԴԺՈՒԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Δυσκολαίνω, δυσχεραίνω, βαρύνομαι. Indigne fero, morosus sum, gravor. Դժուարին և ծանր համարել. դժուարել. դժկամակել. նեղա_սրտիլ. վշտանալ. Տճկ. սըգըլ, և տճարը գալ, նեղանալ. կիւճ կելմէք, կիւճիւնէ կէլ_մէք. *Թէև ընդ առաջինն դժուարանայր՝ զամենայնն առնուլ այս. Ը. Թագաւ: *Ցոր_ժամ որ առ այն դժուարանայ, և դիւրաւ ոչ ընդունի: Մի դժուարանայք ընդ խը_րատ. Ոսկ. յհ. Ա. 16. և 31: *Ոչ յոյժ դժուարացեալ (ընդ մահ սուրբին). Փիլ. Իմաստ: *Ո՛րքան դժուարանայ, և արտաս_ուէ 'ի զաւակն. Լմբ. ող:

Իսկ ըստ յն. ոճոյ, նաև Ծանրանալ ու_մեք. *Առաքեցի ընդ նմա և զեղբայրն, մի_թէ դժուարացաւ ուրուք (ումեք) 'ի ձէնջ. Ոսկ. Ե. կոր:

ԴԺՈՒԱՐԱՆԻՆՋ. ա. Δύσυπνος. Qui aegre dormit. Որ դժուարաւ ննջէ. Տճկ. տըճար ույգու, դանը չըպանօղ. կիւճ ույգուայը վարան. *Ցորժամ կամիցին ննջեցուցանել զդը_ժուարանինջսն 'ի մանկանցն մարքն, ոչ հանդարտութիւն առցա մատուցանեն, այլ փերհակն շարժութիւն. Պղատ. օրէն. Է:

ԴԺՈՒԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Դժուարա_նալն. դժկամակութիւն. տհաճութիւն. *Ա_ռանց դժուարանաց առնէր զբանն. Ոսկ. յհ. Ա. 23. իբր ում. խոնէրին ըէտգէլէ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇԱՐԺ, ի, ից. ա. Δυσκίνητος. Qui difficulter movetur, tardus. permanens. Որ դժուարաւ շարժի. յամ_րաշարժ. և Անփոփոխ. հաստատուն. ան_շարժ. *Եթէ ջուր ինչ յաղբերէ հոսի_ցի, դժուարաշարժ 'ի սակաւութենէն լինի. Նիւս. կազմ: *Զդժուարաշարժ յուլանալոյն հեղգութիւն. Պիտ: *Մակացութիւն՝ թուի 'ի յարատեւողացն գոլ և 'ի դժուարաշար_ժիցն. Արիստ. որոշ: *Ցարատեւողացն և դը_ժուարաշարժիցն հոգ տանելով. և այս են առաքինութիւնք. Ցհ. Իմ. ապ: *Դժուարա_շարժ 'ի չարիս, կամ 'ի չարութիւն. Խոսր: Սարգ: Լմբ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇԱՐԺԱԳՈՅՆ. ա. Δυσκινητότερος, τότατος. Առաւել կամ յոյժ դժուարաշարժ. *Տացուք ջրոյ (յետ օդոյ) զդժուարաշարժագոյն տեսակն. Պղատ. փիլ: *Դժուարաշարժագոյն զմատունսն առնէ: Որ քան զայլսն դժուարաշարժա_գոյն: Որք են յողնամանակագոյնք և դը_ժուարաշարժագոյնք. Փիլ. լհ: Նիւս. բն: Արիստ. որոշ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇԱՐԺԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱ_ՐԱՇԱՐԺ: Արիստ. որոշ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. գ. Դը_ժուարաշարժն գոլ. *Աղաւաղութիւն մար_մնոյս մերոյ, և դժուարաշարժութի. Նիւս. կազմ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Դը_ժուարաւ շնչելն. նուաղութիւն շնչման. *Դժուարաշնչութիւն օդոյն որ 'ի նմա. Լմբ. յոբ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇՈՒՆՉ. ա. Դժուարաւ շնչելի. *Օդ դժուարաշունչ. Վրդն. ծն:

ԴԺՈՒԱՐԱՇՈՒՐՋ. ա. Ուր դժուար է շրջել. դժուարակոխ. *Ճանիւղք դժուա_րաշուրջք. Պտմ. աղէքս:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱԿԱՆԵԼԻ. Δύσφθαρτος. Vix corruptibilis. Որ ոչ դիւրաւ ապական_նի. անփուտ. *Նիւթն (տապանակին) դը_ժուարապականելի դէպ եղև լինել. Փիլ. Նխ. Ը:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՀ. ա. } Δυσφύλακτος.
ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՀԵԼԻ. } Custoditu vel servatu difficilis. Որ դժուարաւ պահի. *Զդժուարապահն գանձ, հակեա եղբայր, և պահեա. Սեբեր. Ճ: *Դժուարապահ իմն թուի նոցա. Ոսկ. եփես. ծԷ: *Առաքինութիւն յառաջնում դժուարապահ է. Մխ. առակ: *Դժուարապահելի է գանձն. Բրս. Ղրփ:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏԱՀ. ա. Δυσάντητος. Cujus malus est occursus, saevus. Ուր է պատահումն դժնդակ. դժուարադէպ. *Գազանաձև իմն էր և դժուարապատահ. Նիւս. կազմ. Է: *Դժուարապատահ գի_պուածք. Պիտ:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ա_հաւորութիւն 'ի պատահելն. *Ահաւոր դժուա_րապատահութեան դիմացն տեսլեանք պա_կուցանէ. Պիտ:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏԱՀՈՒՄՆ, հման. գ. Δυστυχία. Infortunium, miseria. Դժուա_րին պատահմունք. աղէտք. Տճկ. ֆելաքէթ, պէլա. *Ի բարկութիւնս և յերկիւղս, և որչափ այլ 'ի ձեռն դժուարապատահ_ման, և որչափ առ բարեբախտութիւնս. Պղատ. օրէն. Ա:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏՄԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱ_ՐԱՊԱՏՈՒՄ. *Եւ դուք սիրելիք յառաջ ասացելոցս մեծապէս պայծառացուցէք զդժուարապատմելիս. Ճ. Գ:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Խորթ_նութիւն. դժուարութիւն ճառին. *Ո՛չ վասն դժուարապատմութեան, այլ վասն խո_թամիտ լինելոյ լսելեաց ձերոց. Եփր. Եբր:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Δυσδιήγητος. Inenarrabilis. δυσερμήνευτος, ininterpretabilis. Դժուարին 'ի պատմել, ճա_ռել, մեկնել. անպատում. և Դժուարա_թարգմանելի. *Մեծամեծ են դատաս_տանք քո, և դժուարապատումք. Իմ. ԺԷ. 1: *Վասն որոյ բազում են մեզ բանք, և դժուարապատում 'ի մեկնել. Եբր. Ե. 11:

ԴԺՈՒԱՐԱՊԷՍ. մ. Χαλεπῶς. Aegre, ան. Դժուարաւ. հազիւ. *Հատանելս 'ի ձայնէ՝ դժուարապէս շնչելով. Լաոփ. ծԶ:

Եւ Դժկամակութեամբ իմն տալով. խոնէրին ըէտգէլէ. *Սա և զայն ոչ եդ դժուարա_պէս. Ոսկ. յհ. Ա. 28:

Եւ Դժնդակ օրինակաւ. չարաչար. *Զրհեղեղքն եղելոյ, դժուարապէս ողողե_լով. Պղատ. փիլ:

ԴԺՈՒԱՐԱՋԻՆՋ. և } ա. Որ ինչ դը_
ԴԺՈՒԱՐԱՋՆՋԵԼԻ. } ժուարաւ ջըն_ջի, եղծանի, կամ մաքրի, քակի. *Զի ցուցցէ զխմատնոյն բարս հաստատուն, դը_ժուարաջինջ. Փիլ. ւէն: *Դժուարաջինջ չարիք. Վրդն. ծն: *Մեղք դժուարա_ջնջելի. Գէ. ես:

ԴԺՈՒԱՐԱՌՆԼԻ. ա. Դժուարին 'ի միտ առնուլ. և Անընդունելի. *Ցաճախումն բանին տաղտկալի և շաղփաղփ եղեալ, 'ի զզուանս գայր ընթերցողաց, և դժուար_առնլի վարդապետաց. Մխ. Երէմ:

ԴԺՈՒԱՐԱՌՈՒ. ա. Զոր դժուարին է առնուլ. անառիկ. *Պարապեալք առա_քինութի իբր դժուարառու և անքակ պարըս_պաւ. Փիլ. ւէն:

ԴԺՈՒԱՐԱՍԱՆՁ. ա. Δυσχαλίνωτος. Effrenis. Դժուարաւ սանձելի. անսանձ. ստահակ. *Եւ ոչ դարձեալ զխեռն և զդը_ժուարասանձն համարձակ թողու. Նիւս. կուս:

ԴԺՈՒԱՐԱՍԱՑ. ա. Δύσφραστος. Difficilis dictu. Դժուարին առ ասել. դը_ժուարապատում. *Տպաւորեալք 'ի սո_ցանէն յեղանակաւ ինչ դժուարասաց և սքանչելեաւ. Պղատ. փիլ:

ԴԺՈՒԱՐԱՐՏԻԼ. չ. Նեղասրտիլ. սրտնեղիլ. դժուարիլ. զայրանալ. *Պատ_րիարքն և եպիսկոպոսունքն դժուարարը_տեալք, եթէ առանց մեր կամացն նստու_ցիք. Ճ. Բ:

ԴԺՈՒԱՐԱՎԱՅՐ, վայրք. ա. Ուր են դժուարին վայրք. *Լերինս փոքունս և դժուարավայրս. Խոր. Ծ:

գ. Դժուարին վայրք. դժուարք. *Ճա_նապարհորդն տեսանէ հարթահատ դաշտս, և դժուարավայրս լերանց. Ճ. Թ:

ԴԺՈՒԱՐԱՎԱՍՏԱԿ. ա. Ἀνένδοτος. Non remissus, rigidus. Ուր դժուարաւ լի_նի վաստակել. անանդիտալի. կարծացեալ. կոշտ. *Երկիր գեղջն 'ի բազմակոխութենէ անտի դժուարավաստակ իցէ. Բրս. Մրկ: *Կակղելով իբրև զերկիր դժուարավաստակ զխստութիւն մտաց նոցա. Ոսկ. յհ. Ա. 17:

ԴԺՈՒԱՐԱՎԻՃՈՂ. Δύσερις. Contentiosus. Կռուասէր. գժտեալ 'ի վէճս. յամառ. դժոխահեռ. *Ցոյժ դժուարա_վիճողք և անհաճոյք: Ամենայն բան դը_ժուարավիճող և պատուասէր. Ար. որս. Փ. և ԺԷ:

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍ, ի, ից կամ ոց. ա. Δυσθεώρητος. Cujus contemplatio difficilis est, obscurus. Որ դժուարաւ տեսանի.

դժուարիմաց. մթին. *Ըստ ճառից դը-ժուարատես է պատմութիւն. Մխ. երէմ: *Կարի նուրբ և դժուարատես. Վրդն. երգ: *Խմաստքն դժուարատեսս. Տօնակ: *Աղօ-թիւք պատկերօք ճշմարտութեան, և դը-ժուարատեսաձիւք օրինակօք. Դիոն. էկեղ:

Կամ Որ դժուարաւ տեսանէ. ոչ պայ-ծառ իմացող. աղէկ մտերող, կարճատես, հաւկուր. *Աչքս զոր զարթուցեր՝ նայել 'ի սքանչելիս օրինաց քո, մի լիցի տարու-կամ դժուարատես. Լմբ. ող:

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Δυσειδής. Deformis, turpis. Դաժան տեսլեամբ. տը-գեղ. *Զատոյ զքաջհաւայելուչն 'ի դժուա-րատեսակէն. Բրս. հայեաց:

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍԱՆԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱ-ՐԱՏԵՍ ըստ ա՛ նշ. *Դժուարատեսանելի հարցուած, խմաստ, լուծումն, ևն. Փիլ. նխ. ա: Սարգ. ա. պ. գ: յոհ. ա: Վրդն. եւ:

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍԻԼ. ա. Դժուարաւ տեսօղ, զգացօղ. կմմթին. Թանձրատե-սակ. *Հոտոտելիքն բութ է և դժուարատե-սիլ քան զտեսանելիս և զլսելիս. Փիլ. լին:

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Δυσ-θεώρητον. Obscuritas. Դժուարիմացու-թիւն. մթութիւն. *Դժուարատեսութիւն ընդ գեր 'ի վերոյն քան զամենայն սքան-չանայցեմք: Ուքան ինչ մեք հասու եղաք՝ փոքր չափով չափեալ զդժուարատեսու-թիւնն. Անճոք. աղթ. ն առ որս. է:

ԴԺՈՒԱՐԱՏՈԿ. ա. Դժուարաւ տոկա-լի. դժուարաժուժելի. դժոխըմբեր. *Ան-հնար է չև ևս մկրտելոցն զփորձողին զա-տանայի զդժուարատոկ պատերազմ տա-նել արիաբար. Պրգմ. ւ:

ԴԺՈՒԱՐԱՏՈՀՄ. ա. Վատատոհմակ. ցածազգի. *Յերկոցունց կողմանց դժուա-րատոհմ լինել յանդիմանեսցի. Փիլ. լին:

ԴԺՈՒԱՐԱՏՈՒՓԱԿԱՆ. ա. Δυσέρωτος. Perditi amoris. Ուր իցէ տռփումն դժընդ-գակ. *Տռփանք ոմանք դժուարատռփա-կանք խռովեցուցանեն. Բրս. Բղբ:

ԴԺՈՒԱՐԱՐԱՐ. ա. Դժուարաւ արա-րեալ կամ առնելի. *Ի գիր հանել զդը-ժուարարար ճառսն. Վրք հց. ձ:

ԴԺՈՒԱՐԱՐԳԵԼ. և } Δυσκάθεκτος.
ԴԺՈՒԱՐԱՐԳԵԼԼԻ. } Non facile cohibendus, vix superabilis. որ և ԴԺՈՒԱՐ-ԳԵԼԼԻ. Զոր դժուարին է արգելուլ. ան-արգել. անխափան. *Յարձակմունք դը-ժուարարգելլք՝ խռովեցուցանեն. Բրս. Բղբ: *Թեթև է, և գիւրաշարժ 'ի մեղս, և դժուարարգելլի վասն երագութեան բնա-կան բերմանն. Իգն: *Այսպէս դժուար-արգելլիք էին յօժարութեանց. Բրս. հց:

ԴԺՈՒԱՐԱՐԹՈՒՆ. ա. Դժուար առ 'ի զարթնուլ կամ արթնանալ. *Դժուար-արթուն քուն. Գէ. եւ. ծդ: ումկ խո-րանկ քուն:

ԴԺՈՒԱՐԱՐՁԱԿ. ա. Δυσαπόσπαστος. Դժուարալոյծ. դժուարաքակ. զոր կամ յորմէ դժուար է արձակել, քակել. կոր-զել, լուծանել. *Բունաձիգ և դժուարար-ձակ կորզող ունելով բնութ. Փիլ. խմաստ: *Դժուարարձակ շղթայք. Պէպ: *Բանս հանգոյցս՝ դժուարարձակս և խորինս. Վրդն. երգ:

ԴԺՈՒԱՐԱՒ. մ. ('ի գործիականէ բա-ռիս Դժուար.) Δυσκόλως, δυσχερῶς. Difficulter, aegre, morose, moleste, vix. Դը-ժուարութեամբ. ոչ դիւրաւ. բազում աշխա-տութեամբ. հազիւ. զուն ուրեք. և իբր Դըժ-կամակութեամբ. բռնի. տժար, ճորով. կիւճ. զօռով. *Դժուարաւ մտցէ յարքայութիւն. Մտթ. ժթ. 23: Ղկ. ժէ. 24: *Դժուարաւ կարասցէ առնել զխորս որ առաքինութեան նորա. Եղիշ. է: *Դժուարաւ կարէ չէ-ջուցանել, և կամ բնաւ ոչ. Մխ. երէմ: *Լաւ ծառայի տէր դժուարաւ կարէ լի-նել. Փարպ: *Ի տանիս այս դժուարաւ (ըն-թանամք). Լմբ. ոփ:

ԴԺՈՒԱՐԱՓԱՍՏԱԲԱՆ, ի. ա. } Δυσ-
ԴԺՈՒԱՐԱՓԱՍՏԱԲԱՆԵԼԻ. } απολόγητος. Qui aegre defenditur vel excusatur. Որում դժուարաւ լինի պատաս-խանատու կամ ջատագով լինել. *Յա-ղագս ամբաստանութեան դժուարափաս-տաբանին: Բայց դժուարափաստաբանելի է. Փիլ. նխ. բ:

ԴԺՈՒԱՐԱՓՈԽ. ա. } Որ դժուարաւ
ԴԺՈՒԱՐԱՓՈԽԵԼԻ. } փոխի, կմ փո-
ԴԺՈՒԱՐԱՓՈՓՈԽ. } փոխի. *Իբրու ճաշակեսցեն զօրինագրութեան, այնուհետև դժուարափոխք լինիցին. Նիւսն: *Յար-ժամ ճաշակեսցեն իցէ պատճառ գտանու-թեան, դժուարափոխելի է. Մխ. երէմ: *Դժուարափոփոխ են. Դամասկ:

ԴԺՈՒԱՐԱՔԱԿ. ա. մ. Δυσκαθαίρετος. Qui aegre destrui vel vinci potest. δυσδιάλυτος, vix dissolubilis. Զոր դը-ժուարին է քակել. որում դժուար է քակտիլ, տապալիլ. և Դժուարալոյծ օ-րինակաւ. անխզելի. *Յանկութիւն, և հեշտ ցանկութիւն, դժուարք հակառակորդք, և դժուարաքակք են. Փիլ. այլաբ: *Դժուա-րաքակ իմն հայեալ էին 'ի բարս եգիպտա-կանս. Ոսկ. գծ:

ԴԺՈՒԱՐԱՔՆԻՆ. ա. Դժուարին 'ի քննել, յորոշել. *Խորհուրդք դժուա-րաքնին 'ի սիրտ անկանիցին. Եւագր. ծ:

ԴԺՈՒԱՐԵԼԱՆԵԼԻ. ա. Ուստի դը-ժուարաւ լինի ելանել. դժոխելանելի. անել. *Դիւրամուտ և դժուարելանելի. Տօնակ: *Դժուարելանելի էր, թէպէտև բա-զում ունէր շաւեղ. Մխ. առակ:

ԴԺՈՒԱՐԵՐԱԶԻՉ. ա. Որ պատճառ-ունէ երազս դժուարինս. *Աղէ (լովիսա ցուսպն). չար ամենևին են, և դժուարե-րազիչ, և վասնիչ լուսոյ աչաց. Մխ. առակ:

ԴԺՈՒԱՐԵՐԱՍԱՆ. ա. Δυσήνιος. Effrenatus. Դժուարասանձ. անսանձելի. *Դժուարերասան երիվարի սանձս և կա-պանս դնեն. Ոսկ. յհ. ա. 35: *Զխավարժք զդժուարերասանս ձիոցն ոչ փութով խեղ-դեն սանձօքն. Բրս. յողբ: *Յարժամ մեղաւն ադամ, եղև մարմին նորա մանկա-նացու և դժուարերասան. Ոսկ. հա: *Մի առաւելութեամբ հեշտութեան անկարգ և դժուարերասան կրթեսցէ զմարմինն. Նիւս. կազմ:

ԴԺՈՒԱՐԸՄԲԵՐ. ա. Δύσφορος, ἀφόρητος. Molestus, intolerabilis. Որում դժուար է համբերել, տանել, կրել. անբե-րելի. անտանելի. դժոխըմբեր. *Դժուար-ըմբեր աշխատութիւն, կեանք, ևն. Սարգ. յհ: Փիլ. եւ: Վրդն. ող:

ԴԺՈՒԱՐԸՄԲԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Ἀφορητότερος. Intolerabilis. Առաւել անբե-րելի. *Այնչափ, որչափ յոյժ մեղանչել քան 'ի մարդ դժուարըմբերագոյն է. Փիլ. յհ:

ԴԺՈՒԱՐԸՄԲԵՐԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱՐ-ԸՄԲԵՐ. *Որ զլուծ հարկաւորութեան մե-րոյ դժուարըմբերելի համարին. Ճ. Ա:

ԴԺՈՒԱՐԸՄԲՌՆԵԼԻ. ա. Δύσληπτος. Captu difficilis. Որ դժուարաւ ըմբռնի. անըմբռնելի իրք կամ միտք. *Դժուարըմբռնելի և դժուարալուծ. Հնարի գտանել իւր զդժուարըմբռնելին (այսինքն զի մի ըմբռնեսցի). Փիլ. լին:

*Դժուարահասանելի է բանս, և դժուար-որսալի, և դժուարըմբռնելի. Երկոքեանն դժուարըմբռնելիք. Ոսկ. 'Ի ւեւրհ. ն ող: *Դժուարըմբռնելի առէ, զի դժուարագի-տելի է տնտեսագործութիւն. Լծ. ֆեւ:

ԴԺՈՒԱՐԸՆԿԱԼ. ա. Δυσπαράδεκτος, δυσκάθεκτος. Molestus. Որ դժուարաւ ընկալեալ կամ ընդունելի լինի, և պահի. անհաճոյ. դժկամակելի. ծանրատաղտուկ. *Յայնժամ անյայտ էր, և անհաւատալի դժուարընկալ. Ոսկ. եւ: *Դժուարընկալ լինէր բանն, և չախորժելի ամենայն լսո-ղաց: Յառ բազմութեանէ՝ յիշատակացն դժուարընկալք լինիցին (բանքն). Ոսկ. մ. ա. 16: յհ. ա. 3: *Իբրև առելոց ինչ բնական և դժուարընկալ: Յարժամ անխա-խի առ ինքն նիւթն (աշխարհի), և դժուարընկալ լինի, կրթի 'ի քակտումն. Ա. որս. գ:

Կամ Իբր Դժուարակալ. անսանձելի. *Զդժուարընկալ մեծարանութիւնս նորա յայտնէ. Ոսկ. հա:

Մերթ՝ Դժուարաւ ընդունօղ. դժուա-րահաճ. *Թողու զդիւրընկալսն, և առ դժուարընկալսն առաքէ. Երզն. մտթ:

ԴԺՈՒԱՐԸՆԴԻԼ կամ ԴԺՈՒԱՐԸՆ-ՏԵԼ. ա. Որում ընտելանալ չէ դիւրին. անսովոր. դժուարին. *Որ դժուարընդել զատախազական խորչին վարժեալ կրթեցար. Նար. խոստ:

ԴԺՈՒԱՐԻՄ, եցայ. չ. Δυσχεραίνομαι, χαλεπαίνω, δυσαρεστέω, σφαδάζω, ἄχθομαι. Moleste vel aegre fero, indignor, gravor, ևն. որ և ԴԺՈՒԱՐԱՆԱԼ. Դժկամակել. զայրանալ. նեղել. ծանր հա-մարել. չախորժել. ընդդիմութ կրել. *Առ ամենայն բանն նմանապէս դժուարին. Խոր. գ. 68: *Ոչ տրտմեցաւ, կամ դժուարե-ցաւ ընդ այն: Ոչ դժուարիմ ես յայդ. Վրք հց. բ. ն է: *Յորոց 'ի վերայ յիրաւի ամծ դժուարեալ: Յերկեաց նոցա դժուա-րեալք: Ոչ դժուարելով ընդ թափա-ռանան: Ո՞ որք ոչ դժուարեալ լիցի յամե-նայն քաղաքէ վարել. Փիլ: *Ընդ անպա-տասխանեցն թերութեանց դժուարի: Եւ ոչ յապաղեալ դժուարեցար. Նար: *Նա՝ որ ոչ հարկանի, ընդ վայրապար հարուածս ո-գոյն դժուարի: Զքեզ բժշկել մի դժուա-րեսցուք. Լմբ. ոփ:

Իսկ յանդգնայ իրս է Դժուարութիւն կրել բնութե. հակառակ գտանիլ. *Ջուր միշտ զառ 'ի վայրն սիրէ գնալ, իսկ զառ 'ի վերն դժուարի. Արգ. յէ. բ:

ԴԺՈՒԱՐԻՄԱՆԱԼԻ. } Δυσνόητος.
ԴԺՈՒԱՐԻՄԱՑ. ա. } Intellectu difficilis. Դժուարին առ իմանալ. մթին. խրթին. չքնին, կիւճ. *Որեն բանք ծածկին գրոց՝ դժուարիմանալիք. Ը. Բղբ: *Ոչ դժուարիմանալիս և դժուարատեսանելիսն-ցա զիմաստասն առաջի արկանեն. Ոսկ. ա: *Յորս գտանի ինչ ինչ դժուարիմաց. Բ. պ. գ. 16: *Զդժուարիմաց բանսն պայծառ և յայտնի առաջի ամենեցունց դնէր: Թարգ-մանէր զծածկին գիրս զդժուարիմացս. Վրք ոսկ: *Եւ այս առանձինն իմն է երրոր-եցուց, և դժուարիմաց 'ի մեր լեզու. Կիւրղ. Բգ:

Կմ Որ դժուարաւ իմանայ. Δυσμαθής. *Այնպիսի՝ որ դժուարիմացն իցէ, բազում անգամ վերստին հատանելով գիտել. Պղատ. ծ:

ԴԺՈՒԱՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Դը-ժուարիմացն գոլ. խրթնութիւն. մթութիւն. *Որ բնութ ունէր յինքեան զդժուարիմացութի. Պրոկղ. ղդ:

ԴԺՈՒԱՐԻՆ. ա. որ և ԴԺՈՒԱՐ. Δύσκολος, δυσχερής, χαλεπός, ևն. Difficilis, operosus, molestus, gravis, durus, saevus. Աշխատալի. տաղտկանալի. ծանր. խիստ. նեղիչ. սաստիկ. անհնարին. դժկամակելի. դժար. ծանտը. չէթին. փիւշքար. զոռ, ղըրը, սարթ. *Դժուարին է՝ որ զինչ իցէ ունին, մնալն յաղթութեան այն. Մրկ. Ժ. 23։ *Եղիցին աւուրքն այն դժուարինք՝ 'ի գիւղերն. այսինքն անկոխ վայրք. Եզ. խ. 4։ *Դժուարին ոչ հասանել է. Եփր. ԺԲ. Ը։ *Ի յոյժ դժուարինս կարծեցեալ է մեզ. Փարպ։ *Դժուարինս և ծանր հոգս կամէին. Ոսկեփոր։ *Դժուարին կենդանի է մարդս առ 'ի սովորելն անհրաժեշտ ըստ հարկաւոր առաքինեացն. Պղատ. օրին. Է։

ԴԺՈՒԱՐԻՆ. իբր Դժնդակ. և Դըժնեայ. *Դժուարին աւուրք, նեղութիւն, հիւանդութիւն, համբաւ. Ծն. խէ. 9։ Բ. Կ. Ղ. 3։ Ժ. 21. 22. 24։ *Մի գուցէ դժուարին ինչ 'ի թագաւորէն գիտի արանց. Փարպ։ *Դժուարին կենցաղ։ Երկաս խոժոռս և դժուարինս. Մագ։ *Ցեանցեր զանձնս այլակերպ երեսօք՝ դժուարինս և անհաղորդաբար. Ոսկեփոր։ *Ի տեղի ինչ դժուարին։ Ի խորխորատս դժուարինս. Վրք. հց. Ե. ճԾ։

ԴԺՈՒԱՐԻՆ. իբր Հիւանդագին. դժուարաբուժելի. մերձ 'ի հոգեվարս. *Ո՞րպէս իցէ եղբայր քո. խիկ նա ասէ. դժուարին. Վրք. հց. Ի։

Իսկ Բրս. գոհ. *Դժուարին եմ բնութեամբ առ ամենայն անկատար »։ Իմա, դժկամակ եմ, դժուարիմ։

ԴԺՈՒԱՐԻՆ. Տ. Դժուարութեամբ. և իբր Հիւանդ. ծանր. *Գործեցեալ չարն դժուարին ընդ էջն. Մագ։ *Ո՞վ է սա, որ այսպէս դժուարին անկեալ գնի. Վրք. հց. Ճ։

ԴԺՈՒԱՐՄԱՆՈՒԱԾ. ա. Մանուածոյ յոյժ. դժուարալուծելի. խրթին. *Դժուարամանուած առանս այսպէս լուծանի. Լմբ. ժող։

ԴԺՈՒԱՐՈՑ. ա. իբր Անկար առիւք. կմ Դժուարոտ, ունող զդժուարութիւն ինչ. *Թէ դժուարոտ իցէ եպիսկոպոսն, համարձակեալ լիցի երիցանց »։ յն. արատաւոր կմ հեռագնաց. կանոն։

ԴԺՈՒԱՐՈՐՈՇ. ա. Դժուարաւ որոշելի. *Մեզ դժուարորոշք, բայց իւրեանցն գիտաւ որոշելիք. Նիւս. բն։

ԴԺՈՒԱՐՈՐՍ. և. } Δυσθήρατος.
ԴԺՈՒԱՐՈՐՍԱԼԻ. } Difficilis venatu, vel intellectu. Զոր դժուար է որսալ, ըմբռնել՝ իրօք կամ մտօք. *Դժուարորս է ասրէսն. Վեցօր. Է։ *Փոխադրեալն ոչ առնիւր, դժուարագիւտ և դժուարորսալի գոլով։ Դժուարակարծելի և դժուարորսալի է՝ խորհրդոյս արուեստիւք առաւելացուցեալ. Փիլ։ *Դժուարորսալի ճշմարտութեան բան գիտաւ կարէ փախչել յայնմանէ՝ որք ոչն զգուշանան. Բրս. հոգեւոր։ *Այլ նա գարձեալ ո՛չ 'ի դժուարորսանացն է, մանաւանդ թէ 'ի կարողագոյնն. Վրք.

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσκολία, δυσχέρεια, χαλεπότης. Difficultas, incommodum, molestia, acerbitas. Դժուարին կամ դժուարն գոլ. ծանրութիւն. նեղութիւն. Դժուարութիւն (անցից) զեաոյ, հիւանդութեան, կրից, ևն. Եղիշ. Է։ Վրք. հց. Ը։ Սարգ. յկ. Բ։

Եւ Դժկամակութիւն. չկամութիւն. *Ոչ դժուարութիւն գնէ այժմ զգամս. Ոսկ. յհ. Ա. 25։ *Եթէ լինիցի 'ի մէջի քո և այլում եղբօր բան դժուարութեան։ Մի դժուարութիւն ... թիւ որ արարեալ է զարութիւն. Վրք. հց. Ե. ձԵ։ *Ընկալցուք սիրով, հեզութեամբ, և ոչ դժուարութեամբ. Լմբ. ապ։

Եւ Դժնդակութիւն. դժնէութիւն. *Ո՞նմ նմանեսցէ զազանի դժուարութիւն բարուցն. Բրս. մխ։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՂԻՂ. ա. } Δυσάγωγος.
ԴԺՈՒԱՐՈՒՂՂԵԼԻ. } Insolens. Որ դժուարաւ ուղղի. անուղղայ. *Խիստք և դժուարուղիղք որպէս զերիվարս անսանս խստերախս. Պրպմ. Ն. Յ։ *Դժուարուղղելի եղբայր, և անհաւան. Լմբ. պրգ։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՆԵԼԻ. ա. Զոր դժուարին է ունել, ըմբռնել. *Արածող հողմոց դժուարունելի. Նար. Ն։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՍԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Զոր դժուարին է ուսանել. *Ոչ դժուարուսանելիս նոցա զիմաստսն առաջի արկանեն. Ոսկ. ղյ։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՍՈՒՄՆ. ա. Δυσμαθής. Indocilis. Անուսումն. տգէտ. տգիտական. *Անտեղի և յոյժ դժուարուսումն՝ ասել են. Կիւրղ. գանձ։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՍՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բթամտութիւն. տգիտութիւն. և Մթութիւն ուսման. *Ծանրացեալ ընդ ծանօթից դժուարուսումնութիւն. Փիլ. նխ. Բ։ *Ներհակական զիմաստս խառնեցուցանելով դժուարուսումնութիւն առնուէ. Պղատ. օրին. Է։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՏ. ա. Ուր են դժուարք լերանց, ճանապարհաց. ապառաժուտ. դժուարին. սարբ. *Խանց ընդ դժուարուտ վայրս. Վրք. հց. ԻՂ։

ԴԺՈՒԱՐՈՒՑԵԼԻ. ա. Զոր դժուարին է ուտել՝ վասն թթուութեան, կամ այլազգ, ևն. *Սերկևլի դժուարուտելի մարդկան. Մխ. առկ։ *Զքարինս դժուարուտելիս, զիլւաստակարան. Վրք. ոէղԲ։

ԴԺՈՒԱՐՍՏԱՆԱԼԻ. } Զոր դժուա-
ԴԺՈՒԱՐՍՏԱՑ. ա. } րաւ լինի ստանալ. գաղանմաուշ կիւձ. *Դժուարստանալի քան զամենայն առաքինութիւն. Լմբ. ողբ։ *Զհարկաւորսն մեզ գիւրաստացս արար, իսկ զդժուարստացսն ոչ հարկաւոր. Ոսկեփոր։ *Վասն դժուարստաց պահոց. Կլիմաք։

ԴԺԳԱՀԱԳՈՅՆ. ա. Տ. Գուցէ լաւ ևս՝ ԴԺԳԸՀԱԳՈՅՆ. Αὐχμηρότερος. Squalidus, pauper. Դժպհի և գծուծ. աղքատագոյն. անշուք. *Զի մի միայն զհարկաւորսն ունելով դժպահագոյն կեցցեն. Փիլ. ՔՀ. ԾԲ։

ԴԺԳԱՇՏՈՒԹԵԱՄԲ. իբր Անբարեպաշտութեամբ. Δυσσεβῶς. Impie. *Մի զբազմանուն զօրութիւն 'ի բազում որդիս սփռեսցես դժպաշտութեամբ. Կոչ. Ճ։

ԴԺԳԱՏԵՀ. Տ. ԱՆԳԱՏԵՀ. Ἀνεύθετος. Non appositus, ineptus. *Դժպատեհ իմն թուէր նաւահանգիստն առ ձմերել. Գծ. ԻԷ. 12։

ԴԺԳԱՐԻՇՏ. իբր Անպարիշտ. անպարկեշտական. *Աճապարս և դժպարիշտ խորհրդոց. Գր. ոփ. 'Ի ոփէփ։

ԴԺԳԱՐՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Չարաչար պարտել կամ պարտաւորել. *Դժպարտեցոյց զհամանն. Մծբ. ԾԲ։

ԴԺԳԻՐՀ, կմ ԴԺԳԻՀ. ա. Բառ անյայտ. *Սատակել զազգն դժպիրհ »։ կամ զազգդ դժպիհ, կամ մանաւանդ՝ զազգդ ժպիրհ. յն. զզուռ. Գ. Կ. Է. 22։

ԴԺԳՀԻ. ա. Δύσχρηστος, ἄχρηστος. Incommodus, inutilis. Դժկամակելի. անհաճոյ. ծանր և խիստ. *Դժպհի եղև մեզ (արդարն). Իմ. Բ. 12։ Եզ. Գ. 10։ *Ո՞րք 'ի կենցաղումս՝ որ ըստ այս վայրս (վարէ), ոչ լիցի դժպհի. Մագ. ԻԷ։ *Առ այսանբացումնան դժպհիս ունէին զսոսա. Պղատ. օրին. Գ։

ԴԺԳՀԻԼ, կմ ԴԺԳՀԵԼ. Ն. Դժկամակել. դառնանալ. դժնէանալ. *Դժոխերն դժպհելով հայլին 'ի նա. Ոսկ. յհ. Ա. 26։

ԴԺԳՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժկամակ կամ տարապէտ անցք, գնացք. և Անպիտանութիւն. τὸ Ἄχρηστον. Incommodum, inutilitas. *Փոփոխումն չընկալաւ դժպհութիւն իրաց. Սեբեր. Ը։ *Զդժպհութիւն և զյարաբաւ անձնիշխան կամաց։ Վասն պտուղութեան դժպհութիւնք, և երգմնահարութիւնք. Յճխ. Ը. Է։ *Խոտորնակ դժպհութեանց քում առաց քեզ և զայդ. Մծբ. ԾԴ։ *Բաղկացուցին ջանիւք 'ի սակս դժպըհութեան և կամ մրցանաց. Պղատ. օրին. Է։

ԴԺՐԱՄԻՏ, մտի, ասց. ա. Նենգամիտ. չարամիտ. կամ խարեբայ միտք. *Առացեն զհաւանութիւն դժրամիտքն. Մծբ. ԾԴ։

ԴԺՐԱՆՔ, նաց. գ. Ἐπιβουλή. Consilium adversus aliquem initum, insidiae. ἐπήρεια, damna. որ և ԴՐԺԱՆՔ. Նենգ. պատրանք, դաւ, դաւաճանութիւն. անիրաւութիւն. հնարք. փէք, գարք. *Ընդ աղանդաւորն նիւթոյ ըստ դժրանաց խառնեսցի (ոսկին). Նիւս. էրԳ։ *Բնութիւս մեր ուղեղէն ոմն էր. այլ 'ի դժրանաց չարին աղտեղեցաւ. Իգն։ *Եւ ոչ նուաղ 'ի դըժրանաց, 'ի սուտանուն քրիստոնէից. Յճխ. ԺԲ։ *Զայս ամենայն դժրանս դաւաճանութեան ոչ ծանեաւ արկանէրս։ Զդժրանս եղողքիայ. Վրք. ոսկ։ *Անկասկած 'ի դըժրանաց. Լծ. ԺԾԳ։

ԴԺՐԵՄ, եցի. ն. և Ն. որ և ԴՐԺԵԼ. Նենգել. դաւել. դաւաճանել. խարդախել. ստել. անիրաւել. *Դժրեաց զիշխանն։ կամ ըմբռնել, կմ գժրել 'ի մահ. Յհ. ԿԲ։ *Որ դժրեն և նեղեն զաղքատս. Վրք. ոսկ. Յ։ *Նենգեալ դժրեաց երգմանն. Փարպ։ *Դաշինն դժրեցի. Նար. ԾԷ։ *Վասն առ միմեանս դժրելոյն (կմ զըժրելոյն). Լմբ. ապ։

ԴԺՐԻՉ. } ա. Որ դժրէ կմ դժրեաց.
ԴԺՐՈՂ. } Նենգիչ. նենգող. խարդախող. ստող. վնասիչ. վնասիչ. *Օտարոտի, և դժրիչ մերոյն. Իգն։ *Առ հաւատոյն գտանի դժրող. Խոր. Բ. 85։ *Անհաս մատուցման դժնեայ դժրողաց. Նար. խոս։ *Զամս գործութիւն զչար դժրողն. Փիլ. լին. *Ճանապարհորդէին զդժրող ճանապարհն. Վրք. ոսկ։

ԴԺՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ԴԺՐԱՆՔ.
ԴԺՐՈՒԹԻՒՆ. գ. } *Մեղայ առ կեանս դժրողութեան։ Զխոստմանցն դժրողութիւն. Նար. ԻԷ. ԽԷ։ *Ոչ մեկնի 'ի դժրողութեան (կմ զըժողութեան) բարուցն. Խոր. Բ. 23։ *Եթէ դժրութիւնք, եթէ զրպարտութիւնք։ Զդժրութիւն անդրէն դարձոյց. Ոսկ. անմ. Ը։

ԴԻ, գիոյ, ոց. գ. Πτῶμα. Cadaver. որ և ԴԻԱԿՆ, կունք. Գէշ. շաղեղ. մեռելոտի. մարմին մեռեալ կամ մեռելոյն. Լեշ. լեշ, լաշ։ Ա՛յլ է և ԴԻՔ, գից։ *Յածոյց զգիլն նորա 'ի թաղել զնա. Գ. Թգ. ԺԳ. 30։ Արկից զգիս ձեր զգիակամբք կռոց ձերոց. Ղևտ. ԻՂ. 30։ *Եւ մինչդեռ զդրունսն կանգնեսցէ, մերցեր որդին զի հանցէ. Կիւրղ. յեր։ *Նախեցաւ գի նորա։ Առ 'ի սատակել գիոյն։ Դի ցուցան յերկիր ընկենուլն. Խոր. Ա. 14։ Բ. 57։ Գ. 37։ *Գտանցելոյ գիոյ մարդկան. Փարպ։ *Դի կենդանի, և խօսուն մեռեալ։ Անկեալ գնիմ գի անկենդան։ Քան զմեռելութիւն քառօրեայն գիոյ. Նար։

ԴԻԱ, այ. տես ԴԻՈՅ:

ԴԻԱԳՈՂ, ի. ա. Որ գողանայ զդի մեռելոյ, և զդիս՝ զկուռս. *Նա ունիք 'ի մարդկանէ չէ՛ օրէն դիագող շրջել ". այսինքն 'ի գողանալ զդի. Եղիշ. յոր: *Հեստամուտլինն ղաքան, վասն հուաքէլն՝ դիագողին. Մագ. ոփ. ճառն:

ԴԻԱԶԱՐԴ, ի, աց. ա. Ἐνταφιαστής. Sepultor. որ և ԴԻԱՊԱՏԻԿ. Որ զմեռեալս զարդարէ, պատէ, զմռսէ. *Հրաման ետ յոսէփ ծառայից իւրոց դիազարդաց. Ծն. ծ. 2: *Դիազարդքն որ խնկեցին զմարմինն տէրունական. Եղիշ. Բաղ:

ԴԻԱԶԱՐԴԻԿ. ա. ձ. Դիազարդեալ գոլով. հանդերձ պատանօք. *Վասն դիազարդիկ գնելոյն 'ի նոր գերեզմանի. Յհ. գառն:

ԴԻԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիազարդելն, և իլն. դիապատութիւն. Թաղումն. *փոխի թագաւորական շքեղ և երևելի դիազարդութք. Արծր. ա. 14:

ԴԻԱԶԵՐԾ ԱՌՆԵԼ. Ἐκδύω τὰ σκῦλα. Exuo spolia. Զերծուլ զհանդերձս դիոյ. առնուլ զկապուտ կողոպուտ դիականց. *Դիազերծ առնէին զվիրաւորս. Բ. Մ. Է. 27:

ԴԻԱԹԱՂ. ա. Որ թաղէ զդիակունս. Քօէլ Բաղօղ. Մըղարճը. *Անազականալեռ լեալ էր յառաջ, և դիաթաղ հեթանոսաց. Վրք հց. Ի:

ԴԻԱԹԱՒԱԼ, կամ ԴԻԹԱՒԱԼ. ա. ձ. Իբրու դիթաւալեալ, տապալեալ, տապաստ արկեալ 'ի գետնի. վարի ընդ բայի, որպէս Տապաստ արկանել կամ անկանել. Καταστρωννύω, νυμι. Humi sterno, consterno, or. πίπτω, cado. Գէտինը քօէլ, քօօլ. *Բազումս վիրաւորս, կամ մի առ միոջ դիաթաւալ կացուցանէին: Դիթաւալ կացուցանէր: Դիթաւալ կացուցից. ա. Ա. Գ. 24: Է. 34: Ղ. 42: Բ. Ա. Է. 26: Եղիշ. Ղ. 5: *Դիթաւալ (կամ դիաթաւալ) կացուցեալ. Մանդ. ԻԳ: և Ճ. Դ: *Յորոց զկէսս դիաթաւալ յերկիր կործանէին. Փարպ: *Յերկիր անկեալ դիաթաւալ խազայրին. Եղիշ. Ղ: *Բազում դիաթաւալք յերկիր անկեալ մեռանէին. Ճ. Ա:

ԴԻԱԹԻԿ, թկի. գ. Բառ յն. տիաթէգի, Διαθήκη. Testamentum. կտակ. անդարձագիր. վասիյէթ. *Իշխանութիւն ունի առնել դիաթիկ: Ի գրելն զդիաթիկն: Առանց դիաթկի: Դիաթկով. ևն. Մխ. դտ:

Իսկ Սմբ. Երէց. Ճէ. *Առորիք թարգմանեցին զդիաթիկ, զմանկունն տեառն ". իմա, սուտ կտակարան:

ԴԻԱԼՕՂՈՍ. գ. Բառ յն. տիալօղօս, Διάλογος. Dialogus. Տրամախօսութիւն. *Ճառական գիրք սոյն գրիգորի (պապին), զոր յունական լեզուն դիալօղոս կոչեն գրոցն. Հ=Յ. մարտ. ԺԳ:

ԴԻԱԿ, ակք. գ. Ռամկականն բառ իս ԴԻԱԿՆ, կունք. *Զգիշատեալ դիակս սանն ազատաց. Վրդն. ծն:

ԴԻԱԿԱԼ. ա. Որ ունի յինքեան զդի մանկգիր գերեզմանի կամ տապանի. *Ոչ պահէր ոք զդիակալ տապանան. Ոսկ. մտթ:

ԴԻԱԿԱՊՈՒՏ, պտի, տաց, տից. ա. Τυμβωρύχος. Busta eruens, spoliator mortuorum, vespillator. որ և ԴԻԱԿՈՂՈՊՈՒՏ, ԴԻԱԶԵՐԾ. կապտող և կողոպտող զմեռեալս՝ 'ի բացի և 'ի գերեզմանի. *Դիակապուտս առաքէ ափկինն յետ յաղթութեանն. Խոր. ա. 14: *Դիակապուտ դառնայրին ". ցի կապտելով յետ մարտի. Եղիշ. Գ: *Զդիակապուտն զգերեզմանականսն տապալէ. Կոչ. ԺԴ:

ԴԻԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Կրող կամ բարձօղ զդի. մեռելակիր. մանաւանդ նմանութք. *Դիակիր դագաղք. Յհ. կԲ: ՃՃ: *Խառնուած բաղկացեալ յոգւոյ և 'ի մարմնոյ՝ դիակիր է (հոգին՝ մարմնոյ): Գինեգինութք և խոհակերութք՝ դիակիր եմք մարմնովս (որ ունէ զկենդանիս). Փիլ. լԺ: *Հոգի մեռեալ 'ի մեղաց անուր՝ 'ի մարմինն եղեալ կայ իբրև 'ի շիրմի, և նա դիակիր շրջի զօրէն անասնոց: Մեղաւորքն իբրև դիակիրս շրջին. Սարգ. յէ. Գ: և ա. ղ. Ի: *(Ծերն) դիակիր ինքեան, և կենդանույն մեռեալ. Լմբ. աղ: *Յորժամ չէ շնչաւորեալ սաղմն, դիակիր է մայրն. Տօնակ: *Զդիակիր մայր կենսակիր առնէ. Վրդն. ծն: *Չէր արժան դիակիր լինել կենացն մայրն մարմամ կոյս. Վրդն. աւետար:

ԴԻԱԿՆ. կան. կունք, կանց. գ. Νεκρός, τεθνικώς. Mortuus. κῶλα, corpora. Դիշաղիդ. մեռեալ. մարմին մարդոյ վախճանելոյ. արձան կործանեալ կամ փշրեալ. Լէշ. լէշ, ճէնազէ. Տես ա. Բգ. ԺԷ. 46: Լա. 8: Գ. Բգ. ԺԴ. 11: Տոբ. ա. 21: *Արկից զդիս ձեր զդիականսք կուոց ձեռոց. Ղևտ. ԻԶ. 30: *Արար դիակն անթուելի. Ը. Եզեկ: *Զդիակն բեկոյ պատառեալ ինն գերողք: Դիակամբք թշնամեաց լցին զդաշտն ամենայն. Խոր. ա. 10: Գ. 37: *Եկեալ անկաւ առ ոտս դիականն (ալեքսիանոսի). Ճ. Ժ: *Ողորմելի տեսլեամբ անկեալ դիակունս 'ի վերայ դիականց. Ղևոնդ: *Ի մերձենալ խաչին իսկ և իսկ 'ի դիակն՝ յարեաւ 'ի մեռելոց. Ճ. Ժ:

Իբր ա. Դիակնացեալ. առ ղանկենդան շնծոց 'ի գիրս Մծբ. և Եփր. *Զդիս դիակունս: Դիոց կմ դիոց դիականցն:

ԴԻԱԿՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Լինել կամ անկանել որպէս զդիակն. *Որ յոգի և 'ի մարմին առ հասարակ դիակնանայ. Եղիշ. Ժ: *Տապաստ անկեալ դիակնացան. Փարպ: *Եւ անդ դիակնացեալք շուրջ զքաղաքաւն. Լմբ:

ԴԻԱԿՈՂՈՊՈՒՏ, պտի, տից կմ տաց. Դիակապուտ, և առաւել Գերեզմանակրկէտ. Քօէլը Բալըօղ հանուէջընօղ. *Դիակողոպուտ երիտասարդ. Վրք հց. Ի: *Սպանողայն և դիակողոպտից. Եւս. պտմ. Է. 6: *Յաղագս դիակողոպտից: Զդիակողոպուտ՝ եթէ ըմբռնեսցի ևն. Մխ. դտ:

ԴԻԱԿՈՆ. գ. Բառ յն. տիագօնօս, Διάκονος, Diaconus. Պաշտօնեայ. սարկաւագ. *Դիակոնք, որ թարգմանին սպասաւորք, այսինքն սարկաւագունք. Լմբ. էկեղ:

ԴԻԱԿՈՑՏ. ա. } Դիակնացեալ և
ԴԻԱԿՈՒՏԵԱԼ. } կուտեալ դի 'ի վերայ դիոց. *Սաստկութիւն դիակոյտ բազմութեն. Յհ. կԲ: *Գէշ եղեալ և դիակոյտ ապականութք. Վրդն. ծն: *Ի դիակուտեալ մարմինս նոցա զթելով: Ի փոխարէնն արոյն 'ի դիակուտեալ մարմինսն զլրելով. Նխ. Ա. ԲՃԲՂ:

ԴԻԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. } Κῆδος, ταφή, ἐκφορά.
ԴԻԱՀԱՆՔ, նաց. } Funus, sepultura, elatio. Հանել առնելն 'ի տանէ զմեռեալն 'ի թաղումն. Թաղումն. սուգ մեռելոյ. *Օրհնութք յուղարկեն զդինացեալն. յուղարկութիւն կոչէն, և ոչ դիահանութիւն. Ոսկ. Ե. փիլ. ԺԳ: *Եթէ որ 'ի դիահանացն գայցէ, պիղծ է, որչափ եւ առաւել որ 'ի պատերազմէն. Ոսկ. փիփ:

ԴԻԱՆԱՄ, ացայ. չ. ն. Տ. ԴԻՆԵԼ. *Ի կուսական պտեանոյն որպէս տղայ դիանայ... դիանայր. Ճ. Գ: Դիանայր, և առագիլեցաց ադքեւ րս կաթին բղխէր. Գր. կղ. Դրօփէ: *Ի գիրկ մօր գգուեալ, և 'ի ստեանց դիացեալ. Գ. նչ: *Դիանայր 'ի ստեանց նորա ընդ մանկունս նորա. Վրք հց. ԾԳ:

ԴԻԱՉՈՒ. ա. Որ շրջի որպէս զդի (առ ծերութեան կամ տխրութեն). *(Եղիա) դիաշու խլրտուցեալ այնհերօք, և մաշեալն սրտիւք. Մագ. լա:

ԴԻԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիցպաշտութիւն, կամ դիւապաշտութիւն. *Ոչ ունի խնդութիւն կամօք դիապաշտութեն, այլ տխրութք լցեալ է. Եփր. աւետար: Իսկ Բառգ. Է. 31. *Դիապաշտութի ". այլ ձ. դիւ պաշտութի:

ԴԻԱՊԱՏԵՄ, եցի. ն. Պատել զմեռեալն. պոփնէլ. քէֆինլէմէք. *Զկոյսն դիապատեալ. Վրդն. յանթառան: *Դիապատեցաւ (տէրն), և զմեր վէրս բժշկեաց. Խոր:

ԴԻԱՊԱՏԻԿ. ա. Ἐνταφιαστής. Funerator, sepultor. Դիապատող. դիազարդ. *Եւ պատեցին դիապատիկքն զիսրայել. Ծն. Ծ. 3:

Եւ իբր Դիապատեալ. *Առ դիապատիկ մարմինն առն Ճոյ մեռեալ. Յհ. կԲ:

ԴԻԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԻԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. Κηδεία. Funus. *Դիապատութենն հօր տանէին. Ոսկ. յհ. Բ. 38: *Յայտ առար ... 'ի դիապատութենն. Տօնակ:

ԴԻԱՄՆՈՒՆԴ } ԼԻՆԵԼ. Մնանել դեռ
ԴԻԱՄՈՒՆ } լով զկաթն. կաթնասուն լինել. *Քարողիւր զիամունդ լինել. Թէոդոր. ճայրափ: *Խնամեալ յորովայնի բնակէ, և դիամուն լինի. Նանայ:

ԴԻԱՏՈՆ. գ. Բառ յն. տիադդօն, Διάτων. Ոչ թէ պատուամամբ թուչօղ. որ թարգմանի 'ի մեզ Թուիչ. որպէս տուղ. *Եւ դիատոնք, որ են թուիչ. Աբիոփ. Ծ:

ԴԻԱՄ. Ի տէյրմ յն. ձայնէ, որ է խորհուրդ Պահապան արքունի իւուրի. կայ և ըռփէր, իբր իշխան պաշտօնեալ. *Առաջին դասն պաղատանն են դիարքն, որք են պահապանք ոսկի վաղարին. Մխ. դտ:

ԴԻԱՑԻԿ. Տ. ԴԻԵՑԻԿ. *Որթն դիացիկ. Եփր. Բգ: *Դիացիկ մանկունք. Յհ. կԲ:

ԴԻԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԴԻԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Սոփնք մշտաբուխ եկեղեցւոյ մեզ դիացուցանէ զորդիս իւր. Լմբ. պրտ: *Կաթամբ դիացուցի զքեզ. Ճ. Ժ: *Դիացուցանէր եղիսաբէթ պառաւութեամբ. Գնչ: *Հոգւոց կաթամբն դիացուցանէր զանձանեաւն. Հ=Յ. սեպտ. Ի:

ԴԻԴՐԱՔՄԱՑ, ի, եց. գ. Բառ յն. Δίδραχμον, διδραχμή. այսինքն Երկդրամեան. երկդրամեան ոսկի կամ արծաթ. որ և ՍԻԿՂ, եւ և ՍԱՏԵՐ. տես Է. Եպ. Է. 69: Նեեմ. Է. 15: Ճ. 32: *Սով սաստիկ եղև յերուսաղէմ, մինչև գնուէր միոջ կանաչ ուտել վեց դիդրաքմայի. Եւս. պտ. Է: Այլ զդիդրաքմայն ալէքսանդրացւոց էր կրկին ատտիկեցւոց, այսինքն չորեքդրամեան. և բառ այսմ առի. Շիր. լոփ և կշռ. *Դիդրաքմայն չորս դրամական է. զերդրաքմայն և ատտերին մի է. սիկղն երկու դրամ ":

ԴԻԵՄ, եցի. ն. Θηλάζω. Lacteo, sugo. Ծծել զկաթն 'ի ստեանց մօր կամ դայեկի. դիանալ, իբրք կամ նմանութք. Ծիծ ոօփէլ. մէմէ էմմէք, էմզիրմէք, սամաք. *Ընդէր դիեցի ես զստինս մօր իմոյ. Յոբ. Գ. 12: Երգ. Է. 1: *Դիեցէս զկաթն հեթանոսաց: Դիիցէք և յագիցէք 'ի ստեանց մխիթարութեն նորա. Եսա. Կ. 16: ԿԶ. 11: *Դիեցուցք սիրով զկաթն բանի. Խոր:

*Երկիր դիեալ անձրևօք. Լմբ. տօ: *Դառն դիէ զտարաւթն. Եփր. օրէն: *Տղայք զկոտորեալ մարմինս փարէին, և դիէին զարիւն սուրբ նոցա որպէս զկաթն. Կողբացի:

Մերթ որպէս Դիեցուցանել. *Դիել զմանկունս տաւալքինութե. Սկևռ. տղ:

ԴԻԻՄ, դիեցայ. Հ. *Երանելի ես դու 'ի կանայսղորոյ զատնեալ դիեցաւ՝ որ կերակրէ զամենայն. Եղիշ. 'ի Յայտն: *Ծնաւ 'ի կուսէ, և խնամածութեամբ պահպանեալ՝ դիեցաւ կաթամբ 'ի նմանէ. Մխ. այրար:

ԴԻԵՑԻԿ, ցկի, կաց. ա. Θηλάζων. Lactens, lac sugens. որ և ԴԻԱՑԻԿ. Սողնգնող. ծծող զկաթն 'ի ստեանց մօր կամ դայեկի իւրոյ. կաթնկեր. մանկիկ տղայոյ, և ձագու անասնոց. նոր ատող, ծիծ ատող. Ծծ օղլանը, էմճի. *Լեզուք դիեցելոց մանկանց. Ողբ. Դ. 4: *Գառն մի դիեցիկ: Որթս դիեցիկս. Ա. Թգ. Է. 9: Բ. Թգ. ԺԷ. 29: Ամով. Զ. 4:

ԴԻԵՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Դիելն, Դիեցուցանելն. ծիծ ատելը, և տալը. *Ոչ գոյր նոցա դիեցումն 'ի մարց. Յհ. կԲ: *Այծին դիեցումն մանկանն ընդ հովանեաւ արծուոյն. Խոր. Բ. 67:

ԴԻԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. որ և ԴԻԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ դիել կամ ծծել. մնուցանել կաթամբ ստեանց. իրօք կամ նմանութեամբ. ծիծ տալ; նոր տալ. սուտ կամ Ճիճ վէրճէ, էմզիրճէ, էմզիրմէ, Չէր տոտէն. *Ցարեայ ընդ առաւօտն դիեցուցանել զորդին իմ. Գ. Թգ. Գ. 21: *Երանի... ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ. Ղկ. ԺԱ. 28: *Դիեցոյց մեզ 'ի վիմէ: Զմեծութն ծովու դիեցուսցէ քեզ. Օր. ԼԲ. 13: ԼԳ. 19: *Դիեցուցեր կաթնաստունս: Դիեցուցանելով զկուսականն քո սբ զկաթն. Շար: *Կաթնաստուն ստեամբքն դիեցոյց: Մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր: Նար: *Դիեցուցան զմանուկն 'ի խաչանց. Վրք հց: *Ջհոգևոր կաթն դիեցուցանել մանկանցն եկեղեցւոյ. Խոր. Գ. 66:

ԴԻԶԱՆ. Անստոյգ բառ, իբր Դիզացեալ, բարձրացեալ. կամ բայ, որպէս Դիզեցան, դիզացան. *Պատառեւ ջուրցըն մածեալ, դիզան աւերացըն թանձրութե. Մագ. ոփ. խէ:

ԴԻԶԱԴԻԶ. Տ. ԴԵԶԱԴԵԶ. *Դիզադէզ յեղյեղուկ փրփրացեալ. Ագաթ: *Որոմունք սափսաւ դիզադէզ. Մծբ. ԺԷ:

ԴԻԶԱՆԱՄ, ացայ. Չ. Διαδίδωμι, διαχύω. Diffundor. որ և ԴԻԶԱՆԻԼ. Դէզ լինել 'ի վեր կոյս. բարձրանալ, ծաւալել. վերելս առնել զմիմեամբք. բարդիլ. կուտակիլ. ծաւալիլ. *Ելանէր դիզանայր ոգէ 'ի վերոյ քան զհնոցն 'ի քառասուն և յիննականուն. Դան. Գ. 47: *Ճենճերն 'ի տաղակէ անտի ելեալ դիզացեալ ծառանայր. Բ. Ձ. Է. 5: *Խորք կուչէ զխաղաղութն խորհրդոցն՝ որք դիզանան 'ի վերայ մտացն. Լմբ. ող:

ԴԻԶԱՆԵՄ, դիզի. Ն. որ և ԴԻԶԵԼ. Կուտել. բարդել. դնել 'ի վերայ միմեանց. Չիլել. Տիզել. Եըղմօգ, փիղճէ. *Եդեղ զգրօսն 'ի վերայ ակղանոյն. Գ. Թգ. ԺԸ. 33: *Փուշտ վարուց դիզի: Դիզի, բարդի. Նար. ԻԵ. և ՂԵՂ:

ԴԻԶԱՆԻՄ, զայ. Է. Յ. Դիզիլ, և դիզանալ. կուտակիլ. բարձրանալ. և Բազմանալ 'ի վերայ միմեանց. խռնիլ. *Ծովս ... ելանէր դիզանէր իբրև զամա: Ջուրն՝ որ դիզանէր, նչան լինէր գործոյ. Եղիշ. Ը. 11: Ա. Ձ. Դ. 20: *Եւ դիզանել 'ի վերայ նորա ժողովրդոցն. Ղկ. ԺԱ. 29: *Զմիմեամբք դիզանէր 'ի միմեանց վերայ (ամբոխն). Ագաթ: *Ամպք 'ի վերայ ամպոց դիզանեին. Շիր: *Ամպք զալեօք դիզանէին. Վեցօր. Գ: *Մեղք նոցա մեծամեծք 'ի կչիռս դիզան: Դիզան մեղք 'ի մեղաց վերայ. Ոսկ. Ծն. և հա:

ԴԻԶԱՓԱՅՏ. ա. Ուր իցէ փայտ դիզեալ. որպէս յատուկ անուն տեղւոյ. *Կատարեցան 'ի դիզափայտ լերինն, որ կոչի գարոզվու. Ցոյսաւ. Յ. ուէղփ:

ԴԻԶԵՄ, եցի. } Տ. ԴԻԶԱՆԵՄ. *Բար-
ԴԻԶՈՒՄ, զի. } դեալ և դիզեալ անձինդ մեղապարտ բամբասանս յոգունս. Նար. ԽԷ: *Կոհակս լեռնաձևս յարուցանէ՝ դիզելով 'ի վերայ միմեանց. Սարգ. յկ. Ե: *Ի վերայ անձանց ձերոց զայդչափ բազում մահապարտութիւնն դիզեալ կուտեցէք. Փարպ: *Խոտ 'ի վերայ խոտոյ դիզու. Խոխփ: և Վանակ. յոբ: *Զցանկութիւն բորբոքեալ դիզու. Փիլ. լն:

Իբր կր. Դիզանիլ. *Ինքն ամենայն բրդի, դնի, դիզու 'ի բարձրաւանդակ վայրսն. զոր և ձիւն անուանեմք. Շիր:

ԴԻԹԱՒԱԼ. Տ. ԴԻԱԹԱՒԱԼ:

ԴԻԽՄ. Տ. ԴԽԵՄ:

ԴԻԿԱՏՈՐ, կամ ԴԵԿԱՏՈՐ. լաւ ևս՝ ԴԻԿՏԱՏՈՐ. Բառ լտ. տիկտատոր. Dictator. Δικτάτωρ. Հրամանատար. իշխանապետ առժամանակեայ, թելադրող և կարգաւորիչ ժողովրդեան հռովմայեցւոց. *Դիկտատորք, որ են ձարտարախօսք. Եւս. քր. Ա:

ԴԻԿԼԻԿՈՆ. լաւ ևս՝ ԴԻԿԼԻԴՈՆ. յն. տիգլիտօն. 'ի ձայնէս Δικλὶς, δίκλιδος. իբր Երկփակ. երկպացիկ, են. իկի ... պէսպէս առմամբ. և առանձինն՝ թաղանթ որ պատէ 'ի ներքուստ իբրև պարկ զախոռնդանս. *Զախոռնդանսն, և որ շուրջ զնովաւ պատի դիկլիկոն. Գէս: *Նախայարաչեչտալոր անուն է ... որպիսի (առյոյնս), դիկլիկոն. Թր. քեր:

ԴԻՄԱԲԱՆԵՄ, եցի. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆԵԼ. Ἀντιλέγω. Contradico. *Երբեմն նզովես, երբեմն դիմաբանես. Նեղոս: *Իսկ նա դիմաբանէր, եթէ ոչ արարեալ է իմ զայդ: Ոչ դիմաբանել աւագացն. Վրք հց. ԾԱ. ԾԴ: *Խրատեսցէ առաջնորդն զայնսախկ, որք առաջի մարդկան դիմաբանեն կամ վիճին ընդ նմա. Կլիմաք: *Դիմաբանող: Դիմաբանելով. Վանակ. յոբ:

ԴԻՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Φιλονικία. *Զմարտս բանիւք առնելով 'ի ձեռն դիմաբանութեան. Գղտփ. փէմ: *Զոր ինչ տացէ ոք, առանց դիմաբանութե ասացես. Վրք հց. Է: *Այս տարակուսանս ոչ իրաւացի մեզ կարասցէ առնուլ դիմաբանուն. Մագ. Ծ:

ԴԻՄԱԲԱՐ. մ. Ἐναντίως. Contrarie. որ և ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՐ. առոր դէմ, ներհակը. *Ո՛չ հուր արկանի և բորբոքի, այլ դիմաբար՝ յառաջագոյն ծախիմք և հատանիմք. Ա. որս. Բ:

ԴԻՄԱԳՐԱՒ, ի, իջ. ա. մ. Որ ընդդէմ ոսոխին նախագրաւ մերի. իբր յառաջամարտիկ. ախոյեան. նահատակ. առձնամարտոյց. ձեռներէց. յանդուգն. դիմակաց. հակառակորդ. առաջ նէտատօղ. օէրտէօփ, ... *Ինքնակամ դիմագրաւ կամակար 'ի վիշտս մահուն և տանջանացն դիմէր. Բ. Մ. Զ. 28: *Զլօղանջիւն դիմագրաւելին. Բա... *Տեսանէր զկամս արտեց նոցա դիմագրաւս. Ան. 'ի ապէտ: *Դիմագրաւ է ջուր (հանդոյն այծի). Փիլ. լն: *Այ վասն եկեալ դիմագրաւ. Ճ. Ա: *Ուր ինքնակամ դիմագրաւ նահատակն եղև. Խոր. Գ. 9: *Դիմագրաւ ընդդէմ նորա գտանէին չարութեան. Յհ. կԲ: *Մի դիմագրաւ լինիր մահկանացու ազգիդ կենդանուե. Սարգ. Բ. պ. Բ:

ԴԻՄԱԳՐԱՒԵՄ, եցի. Չ. } Դիմա-
ԴԻՄԱԳՐԱՒԻՄ, եցայ. Յ. } գրաւ լինել. միջամուխ բերիլ. համարձակ դիմել. զդէմ ունել. յանդգնիլ. իշխել. առաջ նէտօլ. ... *Կին ոմն խռչորագեղ, զոր ոչ ոք դիմագրաւեաց առնուլ կնութե. Խոր. Բ. 34: *Դիմագրաւեալք ընդ խռովութե ահագին ծովուն. Ագաթ: *Ի չարէն հալածեալք, և առ ած դիմագրաւեալք. Յճխ. Ճ: *Զամենայն զարդելեալսն անխէթ և անկասկած դիմագրաւեալ գործեն. Ոսկ. մ. Ա. 17: *Ընդէր այդչափ դիմագրաւեալ՝ չկամիս հնազանդել ինքնակալին: Տեսանեմ զքեզ դիմագրաւել, և չհամարիս ինչ զտանջանսդ. Ճ. Ա:

Կր. Պաշարիլ. գամարիլ յանձն. յանհնարս մտանել. *Եւ նոքա դիմագրաւեալք առ այն ոչինչ կարէին տալ պատասխանի. Հանձ. տօ:

ԴԻՄԱԳՐԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Համարձակութի. յառաջ խաղացումն. նահատակութիւն. *Առնել ընդ նահատակին (դաւթի), որ զայս դիմագրաւութե առբարին ունէր միշտ, թէ վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ: Դիմագրաւութի զօրեղ և անհերքելի. Նար. Կ. հա:

ԴԻՄԱԴԱՐՁ, ի, աց. ա. Ἀντικείμενος, ἀντιστὰς, προσκεκουκότως. Oppositus, adversarius, resistens. որ և ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁ. Դիմակաց. որ 'ի դիմի հարկանի կմ բախի. հակառակորդ. դէմ դուրճօղ, դէմ կոյնօղ. *Սատակէր զամենայն դիմադարձս իւր. Յուդթ. Բ. 15: *Որ միանգամ դիմադարձ (կմ ընդդիմադարձ) լինէին հրէից. Եսթ. Ը. 1: *Ցերկուսին (առ երկուսին) կողմանս չահից զեղոց դատանէին դիմադարձք. Ոսկ. եփ: *Ամենայն դիմադարձաց. Ագաթ: Մովս. քերթ. կարգ: Մաշկ: *Ճշմարիտ ծառայից ոչ ո՛չ է օրէն դիմադարձ լինել երկրաւոր իշխանաց. Եղիշ. Ը: *Հովուացն դիմադարձ լինէր, և աղջկանցն զրկելոց վրէժխնդիր. Կիւրղ. Ել: *Նա ո՛չ առ այն ինչ դիմադարձ լինէր. Երզն. մթ: *ԱՅ դիմադարձ լինիս: Ընդ բարեգործան նայեաց, և մի՛ ընդ դիմադարձան: Որ քեզ դիմադարձից եա, ոչ ապաքէն ես առաւել պօղոսի տայր. Ոսկ. մթ. և ժիւիպ:

ԴԻՄԱԴԱՐՁԵՄ, եցի. Չ. } Դիմա-
ԴԻՄԱԴԱՐՁԻՄ, եցայ. Յ. } դարձ լինել. ընդդէմ կալ. *Ոչ 'ի կատակելն ըղձեղ դիմադարձեցեր. Նար. ՀԷ: *Ոչ դիմադարձեաց, և ոչ իրաւունս ինչ կամեցաւ ցուցանել. Ոսկ. եփ: *Որում դիմադարձեալք քահանայապետքն. Արղ: *Ընդ արարչին դիմադարձեալք (կմ ձել) ձեռնարկէին. ՃՃ: *Դիմադարձէին զօրքն անօրինաց. Մեոր. Երէց:

ԴԻՄԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Հակառակութիւն՝ բանիւ կամ գործով: Առակ. ԻԴ. 26: Փիլ. իմաստ: Գէս: Երզն. մթ: Բենիկ:

Կամ խոչ և խութ. ընդդիմութիւն. արգելք. *Քանի՛ հոգք, քանի՛ դիմադարձութիւնք, որքան վիշտք (վտանգանականաց). Ոսկ. մ. Բ. 13:

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Ընդդիմագրական. հակառակ. *Բան դիմագրական. Գր. տղ. առ տատ: *Ցայլոց դիմագրական

գրողացն. Վ_րք ոօ:

ԴԻՄԱԴՐԵՄ, եցի. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԴՐԵԼ. 'Αντιτίθημι. Oppono, or. *Դիմադրէին (նոցա), Թէ չէ՛ և չէ՛ այդպէս. Յոբ. յհ. Ի. 13: *Որում և դիմադրէ ձիԹենի զգիւրանցուԹի պտղոյ նորա. Մխ. առ: *Զիմաստութեն խորան դիմադրէ. Համամ. առ: *Հակառակ նմին դիմադրի. Եղծ. +եր:

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. 'Αντιθέσις. Oppositio, objectio. *Տնապանուեն ըստ ընտանուե դիմադրուԹե վայրագուԹե է. Փիլ. Լխ. *Ըստ միուԹե նմանուե՝ հեշտածինք են, և ըստ միուԹե դիմադրուԹե՝ դիւրամեռք: ԴիմադրուԹի դիմեցմանն: ԴիմադրուԹիւնն 'ի հակառակաց հարԹ պահեցեալ. Նար. Ե. կԵ. յՂ: *Ասիցէ ասէ ոք 'ի ձէնջ. իբրու դիմադրուԹբ իմի զբանս 'ի կիր արկանէ. Սարգ. յկ. Է: *Դիմադրուե յեՆումիսաւէ. Կիւրղ. գնյ:

ԴԻՄԱԽՕՍԵՄ, կմ ԴԻՄԱԽՕՍԻՄ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆԵԼ. *Դիմախօսել նմա կամիցի: Ոչ կարէին դիմախօսել: Ո՛չ եղև անհաւատ ասացելոցն, և ոչ դիմախօսեցաւ. Յոբ. յհ:

ԴԻՄԱԿ, ի, աց. Գ. Դէմ, դէմք. երես. տեսիլ. կերպարան. և Ցեսակ. կերպ. *Խօսի առ դիմակ ոք, և ասէ, ես, դու, նա: Մակբայ անխաղաց ասի, առանց ուրուք դիմակի. Եղծ. +եր: *Ցասուցս արեգակն, և 'ի կենդանին դիմակն. Տօնակ: *Մերումք իսկ դիմակօք ընկալեալ "այսինքն աչօք. Կոչ: *Զճճեացն և զայլ ևս վատԹարաց դիմակս առնէին պատկերս նոյ: Ի վերայ առաքելոցն դիմակք հրեղէն լեզուացն յայտնեցան. Յոհ. Ճ. ա. 1. 12: *Առ առուերին դիմակ (երևոյԹ): Ի դրուԹիւն դիմակացն քառակուսեան ծորդացն: Դիմակ տեսակօք: Դիմակս դիմակս կերպից կերպից. Նար: *Կուսական, և մարմնական (այսինքն ամուսնացելոց) դիմակօք. Ճ. Գ: *Ամենայն դիմակօք լուծանելոց էր զմահչու բշխանուե. Տօնակ:

ԴԻՄԱԿ. Պատրուակ. առ երեսս ձևացեալ կերպարան. ծածկոյթ. *Քակտեցաւ տեսիլն, և յայտնեցան դիմակքն: Հեռացեալ մերժիցի դիմակն կեղծաւորուԹեան. Յոհ. ղ: *Զդիմակս նենգաւոր խորհրդոց նորա մերկացեալ. Փարպ: *Եւ ո՛չ դիմակօք կեղծաւորելի. Նար. Դ: *Զունէր այլ ինչ դիմակս դնել այլայլումն պլոձ բանից. Սարգ. յոբ. Է: *Յետ խաղուցն անցանելոյ, յետ կերպարանելոյն յաչս սեառղացն, յետ սաղաւարտս (Թատրոնի), ապա քակեսցեն դիմակքն, և երևի ճշմարտուԹի. Մագ:

ԴԻՄԱԿ. ա. Գ. Ընդդէմ, հակառակ. դիմակաց, ընդդիմակ. և Համդիպահայեաց կողմն. *Դիմակ արտամուԹեն զուարթուԹին գնէ. Ը. մծ: *Որ ոչ միայն զինքն, այլ և զդիմակն հանդարտ առնէ. Ը. ընդհանր: *Եւ որ 'ի յայս սէր է համակ, է նոյ սիրոյն դիմակ. Ը. այԹուԹ. ա: *Ոչ կարացեալ դիմակ գոլ հրամանի արքային: Ցարևելից դիմակի քարանձաւին. Յհ. կԲ:

ԴԻՄԱԿԱԼ, կամ ԴԻՄԱԿԱՑ ԼԻՆԵԼ. ԴԻՄԱԿԱՑԻԼ, յեալ. չ. } 'Αυθίστημι, ὑπόστημι. Resisto, adversor, sustineo. Զդէմ ունել. ընդդէմ կալ. տոկալ. որ և ԴԻՄԱԿԱՑ ԼԻՆԵԼ. դէմ դնել, յաղել. *Մեք ոչ կարեմք լինել դիմակալ նմա: Դիմակալ եղև Թշնամեաց ազգի նոցա. ա. Դ. Ե. 40: ծԹ. 29:

*Դիմակայ բազմուԹեն լինել. Յհ. կԲ: *Անհնարին պատուէր դիմակայեալ. Մագ. ԽԷ:

ԴԻՄԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. *ԴիմակայուԹբ և դիմայարուկայուԹբ եղծին զմտացածին բանս նոցա. Տօնակ:

ԴԻՄԱԿԱՑ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑ. *Մի ոք գտցի դիմակաց այնց հրամանաց. ԵսԹ. Է. 8: *Սատանայի ամենայն մարդ դիմակացք (կամ դիմադարձք) Թագաւորի. ՅուդԹ. Ի. 4: *Ըմբերանել զդիմակաց կողմն. Եղիէ: *Ո՞ է որ կարէ գտցա դիմակաց լինել. Եղիշ. Գ: *Դիմակաց եղեալ հրամանի արարչին. Անան. նի:

ԴԻՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. Գ. ՆմանուԹի. համեմատուԹի. օրինակ. *Վեհագոյն մեծուԹե խորհրդոյ դիմակերպուե. Նար. ղՓ:

ԴԻՄԱԿՑԵՄ, կամ ԴԻՄԱԿՑԻՄ. չ. Հակառակ կալ հակառակողին. *Հակառակաբանութե, կամ գրգռուԹի առ 'ի հատուցմունս դիմակցողին. Նեղոս:

ԴԻՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. ԸնդդիմակցուԹի, և ՏոկունուԹի. դէմ դնել, դիմադրուԹի. *ՑաղԹել դիմակցուԹե առնն: Զնորա մտացն դիմակցուԹի. Ճ. Բ: *Եւրեքալեանն դիմակցուԹբ ամբոխեաց ըղձանդարտուԹին. Նար. ԻԷ: *Այնքան զօրացեալ դիմակցուԹբ, մինչ զի և ոչ զէտուԹի բնաւորական փայտի մերկանալով, այլ հաստատուն և անշարժ պահեցար. Ը. Քարոզ:

ԴԻՄԱՀԱՐ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐ ըստ ամենայն առման. *Ոչ կողոպտէ միւսանգամ դիմահարն. Ճ. Գ: *Զի և աչառօքն ոչ եղև խափան և դիմահար. Լաստ. ԽԴ: *Դիմահար արկեալ զմեօք զմաշկեղէն պատմուճանն. Վ_րդն. Եր+: *Խափանեալով ընդ ամենայն բնուԹիս և դիմահարս. Ը. Քարոզ: *Ի դիմահարէ անբաւունեն արգելեալ՝ ոչ կարաց անցանել, և անսկիզբն անուանեաց. Լծ. ճծա:

ԴԻՄԱՀԱՐԻՄ, եցայ. Խափանել 'ի դիմահարէ ուստեք. *Եւ զի ոչ ունէր բանն արգասուԹի յառաջ անցանել, դիմահարեցաւ, և զառեղի առ. Ը. Քարոզ:

ԴԻՄԱՁԱՅՆԱԿԱՆ. ա. Ի դէմս առծօղ. կշտամբողական. *Վասն դիմաձայնական է. վասն որ այսպէս ասէիր դու, և արդ այսպէս. Եղծ. +եր:

ԴԻՄԱՁԱՅՆԵԼ. չ. Դիմաբանել. բարբառել ընդ հակառակն. դէմ խօսել. *Դիմաձայնել ընդդէմ խորհրդոցն՝ կարող ըմբռնել զնոսա. իսկ որք հակառակ նոցա առոԹեն, ոչ կարեն դիմաձայնել. Կլխմ+:

ԴԻՄԱՄԱՐՏ. ի, աց, և ից. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏ. *ԶնիւԹն գոյացոյց 'ի հակառակացն և 'ի դիմամարտացն. Զ+ր. կԲ: *Մի՛, իբր գքո դիմամարտ: Իբր զենովն դիմամարտ: Անհարուածելի 'ի դիմամարտաց: Պահպանուե 'ի դիմամարտաց: Ցարձակմունք դիմամարտին. Նար: *Դիմամարտ գոլով ուժգին ընդ կռապաշտս պաշտամունս. Ըոր: *Դիմամարտ են բանք գրոց ամենայն խորդախուԹեց գիւացն. Վ_րք հց. ծա:

ԴԻՄԱՄԱՐՏԻԿ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԻԿ. *Իբր զգԺնդակ գևս դիմամարտիկս: Ախոյեանն դիմամարտիկ գևաց ներհակաց. Նար:

ԴԻՄԱՄԱՐՏԻՄ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԻՄ. *Դիմամարտեցաք և մեք ընդ ճծամարտ հրեշայն. Ճ. Գ: *Դիմամարտել 'ի կայսերէ ապստամբեցելին. Զ+ր. կԲ: *Որեւ զաւոր աղեԹից քոց դիմամարտել ընդ նմա. Վ_րք հց. ծՓ:

ԴԻՄԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Φιλονικία. *ԴիմամարտուԹե Թիւնից վեշտալին: ԴիմամարտուԹեան անկանէից: ԴիմամարտուԹեանց զինուորուԹեց զԺնեայ մտանելին. Նար: *Որ առ ցանկուԹս և դիմամարտուԹս ճահատեալ է. Պղատ. փին:

ԴԻՄԱՑԱՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՑԱՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. *ԴիմակայուԹբ և դիմայարակայուԹբ եղծին զմտացածին բանս նոցա. Տօնակ:

ԴԻՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ընդդիմանալ. և Տոկալ. դէմ կալնուլ, ու դիմանալ. *Բայց ոչ դատեաց ըստ օրինին, ոչ դիմացաւ չար տանջին. Ցօ որդի: *Եօթն անգամ նեղեալ 'ի խորհրդոյն՝ կամէր գնալ և նստել. և դիմացաւ, և ոչ գնաց. Վ_րք հց. յ: *Ոչ ոք կարէր դիմանալ նմա, կամ նոյ, կամ պատերազմին նոյ: Դիմացաւ, և փախեաւ. Վ_րդն. ծան. և Եղ: *Ոչ ոք դիմացի չարեաց նոցա. Ոսկ: *Դիմացեալ առաւ հրաժեշտ. Տօնակ:

ԴԻՄԱՑԵԱԼ. իբր Դիմացուոր, անձնուոր. *Երրեակ դիմացեալ, անձամբ որոշեալ. Գանձք:

ԴԻՄԱՌԱԿԱՆ. ա. որ և ԴԻՄԱՌԵԱԿԱՆ. Որ իցէ զդէմս առնել ուրուք 'ի խօսել. *Զբանն և ըղձագոյն համանգամայն առ իս փոխեալ դիմառական. Ցօ որդի:

ԴԻՄԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Προσωποποιία. Prosopopoeja, personae confictio. Որպէս Թէ դիմառնելուԹի. Զևացուցանել ըղդէմս այլոց. ձև խօսելոյ 'ի դիմաց անխօսից. *Եւ դիմառնուԹի. ուրանօր զբարսն միանգամայն զդէմս առածանէմք, որպէս. *Մինչ արդեօք ասիցէ բանս ծով ծովական եղելոց լաբիւրինԹացս. Պիտ: *Որ ասուր բղխէ զբան. ոչ բանիւ, և խօսս արձակելով, այլ դիմառնուԹբ և 'ի յիմացուածս մեր. Վ_րդն. ող:

ԴԻՄԱՌՈՒԹԻՒՆ. Գ. Որպէս Թէ Առնուլն զդէմս այլոյ. փոխաբերուԹիւն. հայեցուած բանի. խորհուրդ. *Իբրև յանձ հաւատացին, իբրև զԺիբեչկ ճպատար առ հիւանդս կոչէին. յօրինեաց առ նոսա բան միջնորդի. յերկուց կողմանց դիմառուԹի ցուցանէ. Մամբր: *Մարմնաւորեալ, որ և այս միւռոն... որ և սոյն կոչումն դիմառուԹե չէ ստարացեալ. Նար. ղՓ:

ԴԻՄԱՑՈՒ. ա. Իբր Դիմակաց (որպէս ուեի այլ նոր ձ.) *Որչափ արդարոց գործակից լեցի քեզ, այնչափ անիրաւացն դիմացու. Ոսկեփոր:

ԴԻՄԱՑՈՒԱԾ, ոյ կամ ի. Գ. Դիմանալն, դիմակացուԹի՝ համբերել տոկունուԹբ. անդադար դիմակալուԹի 'ի մարտի. *Աստուած գիւցազնաբար 'ի գիտի հարեալ՝ մինչ համդէպ երեւանալ աղեքսանդրոս' 'ի յանդուգն դիմացուածին: Պատահեն միմեանց, և մեռանի անդ անպարտելի 'ի յուշակնեայ դիմացուածոյն: Քաջապէս տարագոյն դիմացուածով եղեալ գնաց: Յանդուգն դիմացուածով խուան յարձակմամբ հարեալ 'ի գիտի. Արծր. Ա. 7. 11: Գ. 12: Դ. 10:

ԴԻՄԱՒՈՐ. ա. Ունող զդէմ. անձնաւոր. *Հոգի կերպաւոր, անձն դիմաւոր. Նար. գնյ: Իսկ Նար. ծԹ. *Սիրոն հոգևոր, դիմաւոր անձնաւոր ", յայս առնէ զկերպեցին մտածեալ իբրև մարդ ոք:

ԴԻՄԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Առնուլ ըղդէմն կամ զնմանուԹի. համեմատել. 'Ն պատկեր դիմաւորի ընդ խաւար. Եղծ. +եր:

ԴԻՄԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԻՄԵՑՈՒՄՆ.

*Սրամտութեամբ ծերունւոյն, և դիմելութեամբ անբանականաց շարժեալ. Կիւրղ.:

ԴԻՄԵՄ, եցի. չ. Ὁρμάω, ἀναπηδάω, եւն. Peto, proficiscor, irruo, impetum facio. Դէմ եդեալ գնալ. յառաջ խաղալ. ընթանալ. յարձակիլ. *Անց ընդ գետն, և դիմեաց 'ի լեառն: Դիմեաց ջուրն 'ի տեղի իւր: Դիմեացեն 'ի հեռաստանէ: Դիմեցին 'ի վերայ զօրացն: Դիմեցին առ հասարակ 'ի վերայ նորա: Իբրև զարծուի դիմեսցէ: Դիմեաց ջորեակ: Դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով. եւն: *Դիմեաց յօգնականութիւն արտասանոյ: Անցեալ ընդ փիւնիկէ՝ 'ի սամոս դիմէ. Խոր. Բ. 68: Գ. 53: *Ի կարգն երկրորդ դիմեցից: Դիմելով 'ի յայն բուժիչ: Ի խնդիր իմաստից դիմեալ. Նար: *Զբազմականոզքն դիմելով. Վրք հց. խը:

ԴԻՄԵՄ, կամ ԴԻՄԻՄ. Ապաւինիլ. ապաստան լինել. անկանել առ. *Առ քեզ դիմեցից, կամ դիմելոյս առ քեզ: Յոյս քո դիմեցեալ: Ի տէրունի տուն դիմելոց: Առ մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել. Նար: *Առ քեզ դիմեն յուսով: Դիմեալ առ զօրութիւն քո: Հաւատով դիմեցելոցն. Ը. Եփրեմ: *Թէ իրաւամբք չկարեմք առնել. յողորմութիւն դիմեմք. Վրդն. ող: *Բայց է դուռն արքայութեան նորա. եթէ ոք կամի դիմել, դիմեսցի. Եղիշ. Է: *Ոմանք առ այդպիսի դիմեցան ոչ հեռագոյն յեկեղեցական աւանդէ. Բրս. Բղբ:

ԴԻՄԵՑԱԿԱՆ. ա. Իբր Դիմեցող. դիմօղ. *Եւ յարձակողս կոյս լինի դիմեցական. Եղիշ. ոփ. Եբին:

ԴԻՄԵՑՈՒԱԾ. գ. կամ գրելի ԴԻՄԱՑՈՒԱԾ (զոր տեսցես), և կամ է Դիմեցումն. *Յարձակեալ յանխնայ դիմեցուածով յարիւն և յապաժոյժ. Արծր. Գ. 12:

ԴԻՄԵՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Դիմումն. երթումն. յարձակումն. ընթացք. *Դիմեցումն բնութեան, կամ մահու, վիշապին, գետոց: Դիմեցմունք մարտոցին, կմ ճակատելոցն: Ի կոյսս չորս դիմեցմամբ. Նար: *Զախողակի դիմեցմամբ. Ճ. Ա: *Տեսանէ զյօժարութիւն և զդիմեցումն: Զամենեցունց յօժարութեամբ դիմեցումն 'ի բարիսն. Սրգ. ա. յհ. ղ:

ԴԻՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Խաղացուցանել. ընթացուցանել. վարել. Ուղղել, քշել. *Ձեռն կառավարին բանական է յամենայն կողմանս դիմեցուցանել. Եղիշ: *Զառաուցին տիկան ('ի վերայ սենոց) ... ընդ պարիսպն դիմեցուցանէին. Կողբոփ:

ԴԻՄՈՍ, ի, ով. գ. Բառ յն. փիմօսիօն. որ հասարակաց ինչ, ինչք. դրամ. և գանձ արքունի. ահճն. և միրի. *Թէպէտև ոչ ունի հասարակեն, սակայն զդիմոս փող ընկերին յափշտակեն. Ոսկ. յհ. Բ. 13: *Որ գնէ կին դիմոսով. Օրէնք համառօտ. հէ: *Եթէ ժառանգս ոչ ունիցին, երթիցէ 'ի դիմոսն. Օրէնք քաղաք. Բ. 4: *Մի մասն (ժառանգութեան) մնայ 'ի դիմոսն. Մխ. դտ:

ԴԻՄՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δημόσιος. Publicus. Հասարակաց. ժողովրդական. արքունի. *Դիմոսական հրաման, կմ իշխանութիւն, պարտք, հարկ, հոգք, գործ. Մխ. դտ: Վրք ոսկ. առէսպ:

ԴԻՄՈՍԱՏՈՒ. ա. Հարկատու. հպատակ. *Եթէ ոք զգինուոր կամ զդիմոսատու վնասեցուցանէ, կրկին հատուցանէ. Մխ. դտ:

ԴԻՄՈՑ, ի, աց. գ. լաւ ևս՝ ԴԻՄՈՍ. Բառ յն. փէմօս. Δῆμος. Populus, plebs. Ռամիկ. ամբոխ. *Զբազումս և 'ի դիմոտացն կոտորեաց. Սոկր. Բ. 32:

ԴԻՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիմաւորութիւն. Նմանութիւն. օրինակ. գէմ. *Որ և միով դիմութեամբ յայտնեցի. Լմբ. սղմ:

ԴԻՄՈՒՄՆ, դիմման. գ. Իբր Դիմեցմունք. *Դիմումն երագմամբ ընթացից. Նար. խւ: *Դիմումն 'ի կերակուրս. Մխ. դտ: *Դիմումն բանից. Լմբ. Եկեղ: *Զդիմմունսն էր արգելեալ (ամբոխին): Անխրատագոյնս առնէր զհակառակական նորա դիմմունսն. Սոկր. Ա. 24: Բ. 13:

ԴԻՆԱՐ. Տ. ԴԵՆԱՐ. *Ցրուեաց զառաւն զայն դինար. Վրք հց. Է:

ԴԻՈՆԻՍՈՍ, } Նիւսի կամ նէայ. Διό-
ԴԻՈՆԻՍԻՈՍ, } νυσος. Bacchus. որ վիպականս չփոթի 'ի գրչաց ընդ Դիոնեսիոս. Անուն դից գինւոյ և շուայտութեան. բաքոս: Կոչ. Ղ. ծէ: Եուս. քր. եւն: *Զդիոնիսոս ասեն, թէ այգեաց շահապետ է. Ոսկ. Եօ:

ԴԻՈՍ, ի. կմ ԴԻԱ, դիայ, առ. Բառ յն. Ζεύς, Δεὺς. սեռ. διός. հյց. Δία. Juppiter, Jovis. որ և ԶԵՒՍ. Արամազդ հայր չաստուածոց համարեալ. *Կոչէին զբառնաբաս դիոս ... Իսկ քուրմն դիայ, եւն. Գծ. ժդ. 11. 12: *Ի չիրիմ ինչ 'ի կրետէ, զոր ասեն նորա դիոս. զոր հայք արամազդ կոչեն. Ոսկ. փիլ: *Առ կռոնու, և րէայ, և դիայ, և ապողոնի. Եղիշ:

ԴԻՈՍԿՈՒՐԱՑԻՔ. } Διόσκουροι.
ԴԻՈՍԿՈՒՐՔ, րից. } Διόσκοροι.
Dioscuri, Jovis filii Castor et Pollux. որ 'ի գիրս Փիլոնի յղ. Ճ. բան. Արամազդայ մանկունք թարգմանին. Երկուորեակ եղբարք՝ որդիք դիոյ, կաստոր և պողիկեւտիս, յասաղս գաւառալք: *Ի նաւ մի աղեքսանդրացի ... նշանաւորաւ դիոսկուրացւոց. Գծ. իը. 11: *Նաւ մի նշանաւոր դիոսկուրիցն. Թերևս այս ինչ էր վերագրեալ նաւին, դիոս. Ոսկ. գծ:

ԴԻՊԱԲԱՆ. ա. Որ բանն դիպօղ կարծի. յարմարախօս. վայելչաբան. *Որպէս սիրելի է ինքեանց՝ ընդ միտ ածցեն, կարծելով հանդիպեսցին դիպաբան լինելով. Փիլ. լին. Բ. 79: *(Ի) յօգել թուոցն ըստ դիպաբան լինելոյ այնպէս կշռեալ հանդիպեցուցանեն. Սարկ. քհն: Վրդն. ղփս:

ԴԻՊԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիպօղ բան. յանկաւոր և յարմարական ասացուած, աւարկուած, կմ պատասխանատուութիւն. *Ետ գրել հրամանաւ և սիրով դիպաբանութիւն հակառակացն. Ը. Եփրեմ: *Յաղագս պենտակոստէին բազում բանք ինչ առագրեն դիպաբանութեամբ. Տօնակ:

ԴԻՊԱԿ, ի, աւ կմ ով, աց. գ. ամի. փելաոն, փելոն, փելոնծ. Հանդերձ մետաքսեայ և ոսկեթել. Տես Եզ. Գ. 21. 24: Եզեկ. ԺԶ. 7: *Լցին զգանձատունս քո դիպակով. Ճ. Բ: *Ոսկով և դիպակով զարդարեաց. Հ=Յ. Նոյ. ծբ. և ճոյխս. Գ: *Նստաւ 'ի տախտի 'ի վերայ դիպակ անկողնի (կամ դիպական ընկողնի). Անգ. հռիփ. ԺԷ: *Իբրև դիպակ 'ի սեաւ՝ գեղյին ասեւ ունել. Վրդն. ծն:

ԴԻՊԱԿԱԳՈՐԾ. ա. Գործեալ 'ի դիպակէ. *Փոխանակ ոսկեհուռ դիպակագործ պատմուճանից քուրձ զգեցիր. Ոսկ. Եօ.

ԴԻՊԱԿԱԶԳԵՍՏ. ա. Որոյ զգեստն է 'ի դիպակէ. և Գործեալ 'ի դիպակէ. *Դիպակազգեստ հանդերձիւք. կամ Դիպակազգեստ հանդերձիւ. Վրք հց. ծդ:

ԴԻՊԱԿԱԿԻՏՈՒԱԾ. ա. Որ ունի զկիտուած դիպակի. *Ի պատուական հիւթ պայծառ պատառաց՝ եգիպտացի դիպականկիտուած. Նար. խւ:

ԴԻՊԱԿԱՆ. ա. Դիպօղ. բարեդէպ. *Դիպական ձահաւորութիւն. Մագ. ծե:

ԴԻՊԱՀ. 'ի դիպահոջ. գ. Φυλακή. Custodia. Դէպ պահ. դիպօղ տեղի պահեստի. կամ պատուաւոր բանտի. պահեստ, պահ. կէօզ հաֆսի, հըֆզ, մուհաֆազա. *Կայցէք 'ի դիպահոջ, մինչև յայտնի լիցին բանք ձեր. Ծն. խբ. 16: *Ի դիպահոջ արքունի լիցի. Եղիշ. Է: *Ի դիպահոջ գնել. Յհ. կբ: *Մինչ 'ի տէրունեան դիպահոջ էին. Ոսկ. Եօ:

ԴԻՊԱՀԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Եդեալն 'ի դիպահոջ. բանտարգել. *Որ կամիցի զդիպահաւորսն 'ի հաշտութիւն ածել. Ոսկ. Եբր:

ԴԻՊԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջադէպ նետաձգութիւն. *Դիպաձգութեամբ նետից կռովք. Խոր. Գ. 11:

ԴԻՊԱՂԵՂՆ, եղունք. ա. Քաջաղեղն. դիպեցուցող 'ի նպատակն. *Առ հասարակ դիպաղեղունք. Խոր. Գ. 13: *Կորովաղէնք և դիպաղեղունք. Արծր. Գ. 11:

ԴԻՊԱՆ. ա. Ἐπιτήδιος. Դիպօղ. պատշաճ. յարմար. և Նման. *Ի դիպան տեղւոջ: Ի դիպան վայր 'ի նշանաւոր տեղւոջ. Գ. Թ. Ժ. 46: Ծգ. 37: *Ի դիպան ժամանակի. Բուզ: *Ոչ զայս ասեմ, և դիպան այսմ, այլ ևս առաւել քան զայս 'ի վայր. Սեբեր. Ճ:

ԴԻՊԱՆ ՊԱՏԱՀԵԼ կամ ԵԼԱՆԵԼ. Պատահել պատերազմաւ. 'ի դէպ բախիլ. Ողջեւ, դէմ ելնել. *Յառաջ խաղալ, առ դիպան պատահել զօրացն պարսից: Պատեհ է դիպան ելանել զօրացն յանուաց. Բուզ. Գ. 22: Ե. 4:

ԴԻՊԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Դիպօղ. և Հանդիպեալ ըստ դիպաց. ույ. և ըստոյ կելէ. *Այս դիպաւոր պատասխանի անզգամացն. Համամ. առակ: *Այս թէ առ դիպաւոր ինչ բացագրեսցին, և ոչ առ որ ասին, ոչ հակադարձին. Արիս. առինչ: *Բազում այլովք ձեռնարկութեամբք վարին, մանաւանդ դիպաւորին մահու յոյժ բազումս 'ի դուն ժամանակի. Փիլ. լին. ա:

ԴԻՊԱՒՈՐԱԴԷՍ. մ. Ἐπιτηδείως. Apte. Ի դէպ. յարմարութեամբ. *Թեթև բնութեամբն և առ 'ի շարժումն դիպաւորապէս ունել. Նիւս. կազմ:

ԴԻՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դէպք. պատահումն. յանկաւորութիւն. և Դիպաւորութիւն. Նպատակ. *Պատշաճ ըստ իւրաքանչիւր դիպաւորութեան և զօրութեան. Բրս. հց: *Ոչ հեռի 'ի դիպաւորութենէ. Ա. որս. ծա: Ոսկ. Ա. փիլ: *Զ յաւիտենական համբարձման ունի դիպաւորութիւն. Ճ. Ա: *Զեկեղեցւոյ ասեն գոլ դիպաւորութեան. Փիլ. լին. Գ. 3:

ԴԻՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἁρμόσω. Apto, եւն. Ի դէպ և յարմար բերել. ուղղել. և Յարմարել, զարկուցանել 'ի նպատակն. և Տալ հանդիպիլ. Թուշըրմէկ, հանդիպիչէ, րաստ կէթիրմէք. *Դիպեցուցանէ զերկրութեանն կրծից տախտակին: Դիպեցուցանէ ամենայն ընդ մէջ թլկանցն: Որ զգաուշեան պարսաքարն դիպեցուցեր ձակատու այլազգւոյ. Խոր. Գ. 10: Բ. 81: Գ. 9: *Յոր դիպեցուցեալ զհայեցուած: Ի նետաձգութիւն դիպեցուցողք. Փարպ: *Զառաջուցեալ զգլխոյն երկաթի վաղերս դիպեցուցեալ. Յհ. կբ: *Ի ձեռն մահուանս ... կեանս յամենեսին դիպեցուցեր. Նար.

համար: *Յայս միտս դիպեցոյց առերն 'ի քառասներորդին զմերանալ. Տօնակ: *Ողորմութեան դիպեցուցանէ. Վանակ. յոբ: *Ոչ դիպեցոյց զռուբէն անդ 'ի ժամանակի՝ իբրև վաճառէին զյովսէփ. Եփր. օրին: *Դիպեցոյց զանձն իւր կուրի միոյ. որ յորովայնէ մօր իւրոյ կոյր էր: Ի ժամ մահուան ղազարու ոչ դիպեցոյց անդ մեր զանձն իւր 'ի գեօղ անդր. Եփր. համաբ:

ԴԻՊԻՄ, եցայ, կամ պայ, մանաւանդ՝ դիպի, ին, էր, էին, եցաւ. Ἀναβαίνω, συμβαίνω, ἀκμάζω. Evenio, accido, contingo. Դէպ լինել. 'ի դէպ գալ. դիպուածով ընդ առաջ ելանել. հանդիպել. պատահել. անցանել անցից. յաջողել. վիճակիլ. հասանել. գտանիլ. լինել. հանդերձ. ... *Դիպեցայ պարու մարգարէից: Ոգւոյ բարւոյ դիպեցայ: Դիպեցի մեզ պատերազմ: Գուժկան գուժկանի դիպեսցի: Կին առեալ եթէ դիպեսցի առն բարւոյ: փորձութիւնք՝ որ դիպեցան ինձ 'ի նենգութեց հրէից: Դիպեսցին նմա մտօքք: Լոյսն քո քեզ խաւար դիպեցաւ: Դիպեսցին պերճութիւնք ձեր հանգոյն մոխրոյ: Եւ այն դիպեսցի ինձ 'ի փրկութիւն. Ան: *Այսպիսի ինչ անանիայ և կնոջ իւրում սափիրայ դիպեցաւ. Ոսկ. Եփ: *Ողորմութեան դիպիմք բազումք: Խոնարհեալ դիպէաք առ միմեանս: Դիպել երևելի փառաց: Դժուար ինչ 'ի թագաւորէն դիպի արանց: Դիպեալ գիւտի: Դիպեսցի մեզ թողուլ զաշխարհ. Փարպ: *Ոչ համագունդ 'ի միոջ վայրի դիպեցան: Ի տեղւոջն անդր պատերազմական դիպեցաւ. Եղիշ. Բ. Գ: *Եւ ոչ 'ի կոտորման նոցա դիպաւ (կամ դիպեցաւ). Խոր. Գ. 33: *Որ դիպի 'ի վլուխ ելեալ յերկրորդ ամին դարեհի: Պնդպարտս ընդ այն ժամանակս դիպէր: Եւ այն այնպէս նոցա դիպէր 'ի կանանց գերեաց. Եղիշ. ՔՐ: *Իբրև ելին, դիպեցան՝ զի կային անդ իշխանքն նորա. Եղիշ. պտմ. Է. 12: *Եթէ դիպեսցիմ ուրեք. Վրք հց. Ե. այսինքն դիպեցիմ, դիպեցայց:

ԴԻՊԻԼ. որպէս ռմկ. ՏՂՉԻԼ, այսինքն ընդհարկանիլ. *Նետի ուրուք դիպեալ փորոտեացն. Խոր. Բ. 33: *Ի նոսա դիպին ոլաքքն այ. Մաշ: *Հրամայեաց գաւազանաւք հարկանել զնա, և իբրև զպտուտ կակղագոյն դիպէր 'ի նա. Հ. Նիւին: *Իբրև մերձեցայ 'ի դուռն այրին, դիպեցաւ ինձ հոտ չար. Վրք հց. Ղ:

ԴԻՊԿԻՑ. ա. Կից 'ի դէպ կամ ըստ իմիք. դրակից. յարակից. *Անզգալւոյն դիպակիցն իմն և հոււյ անշունչ. Նիւս. կազմ. Լ. (Նոր Հ. գրացի:)

ԴԻՊՈՂ. ա. Καίριος, εὔθετος. Opportunus, aptus, idoneus. Դիպան. դէպ. պատշաճ. յարմար տեղւոյն և ժամանակին. *Ոչ տեսանէ դիպող ինչ. Առակ. ԺԷ. 23: *Ի դիպող աւուր. Դան. ԺԴ. 15: *Սպասեաց դիպող աւուր. Խոր. Բ. 88: *Բանք ինչ ոչ յարմարք և դիպողք: Առակս դիպողս. Փարպ: *Դիպող պատասխանի. Յճխ. որբ: *Չէն ինչ դիպող կարգիս, որ առաջի կայ: Դիպող է տալ. Եղիշ. ՔՐ: *Անման դիպող ժամանակի. Հ=Ց. [illegible] ԺԴ:

ԴԻՊՈՂԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԻՊԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Զդիպողաբանութիւն, և զկարծիս ընդունի. Փիլ. լին. Գ. 3:

ԴԻՊՈՂԱԲԱՐ. Տ. ԴԻՊՈՂԱԳԷՍ. *Ի միում նուագի և վասն միոյ իրաց խօսեցան դիպողաբար. Ոսկէփոր:

ԴԻՊՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Ἐπιτηδειότερος, -τατος. Aptior, aptissimus. Առաւել կամ կարի դիպող. ճահողագոյն. *Դիպողագոյն բան կամ իմաստութիւն, գրաւականք. Ագաթ: Սարկ. քհ: Ճ. Ա: *Առ իւր ներգործութիւն դիպողագոյն և 'ի ճահ. Փիլ. այլաբ: *Եւ այլ վ՛ինչ եւ գեր զայս դիպողագոյն և մեծավայելուչ. Պիտ:

ԴԻՊՈՂԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ դէպ է. պատշաճական. և Որ ինչ դէպ լինի. դիպուածական. *Եւ այսմ երեք պատճառաւ դիպողական. Երզն. ոփ. Եէֆ: *Դիպողական. (զոր օրինակ) դէպ երկքահանայի միոջ անցանել. եւ՝ դէպ եղև եղբարս եօթն. Երզն. քեր: *Յուշ տանել զդիպողական իրսն ամբարշտացն. Համամ առակ:

ԴԻՊՈՂԱԳԷՍ. մ. Ըստ պատշաճի. յարմարապէս. վայելչապէս. *Դիպողապէս առի 'ի հոգեկիր արանց: Ասասցուք դիպողապէս: Որ ոչ երևի գրով կամ բանիւ դիպողապէս ինչ աւանդեալ. Տօնակ:

ԴԻՊՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Յարմարութիւն. պատշաճողութիւն. և Աջողակութիւն. *Հաւան բանիւք, և որ միանգամ աղբիւր ունի դիպողութեան. Փիլ. լին: *Զքաջուն արտի, զդիպողութիւն պատշաճ յամենայն իրս: Յանդգնեալ դիպողութիւն առն ('ի նետաձգութե) վստահեալ. Փարպ:

ԴԻՊՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Συνάντημα, τύχη. Casus, eventus. Դէպք. անցք. պատահումն. պատահար. *Մի դիպուած է յամենեսեան 'ի նոսա: Որպէս դիպուած (կամ պատահար) է անմտին, և ինձ դիպեսցի. Ժող. Բ. 14. 15: *Ի դիպուածոց առաւ վտանգեալ. Յհ. իմ. ոփ: *Այլ այսօրինակ ոչ դիպուած առաւել քան թէ նախախնամութեն այ. Սարկ. լա: *Ըստ հին դիպուածոյն: Զապաղայիցն դիպուածս. Նար: *Իրն ոչ 'ի դիպուած եղև, այլ այ կամեցաւ. Երզն. մթ:

Մերթ որպէս ռմկ. ՏՂՉԻԼ, ՏՂՈՒԾ ՓԵՂԸ. *Ջկոտեալ դիպուածս այս փայտի զարկման. Նար. ՂԲ:

ԴԻՊՈՒՄՆ, ման. գ. Հանդիպումն. և Դիպուած. *Ըստ դիպմանց իմն 'ի ճանապարհի. Յհ. կբ: *Դիպումն փորձութեց նախանձորդին իւրոյ ըղձանայ. Մանդ. ԺԵ: *Ի պատահիցն և 'ի դիպմանց. Փիլ. իմաստ: *Զբազմայեղանակ դիպմունս հայաստան աշխարհիս: Հայեաց յառաջիկայ դիպմունս. Յհ. կբ: *Ըստ դիպման տասեալ. Բրս. մրկ:

ԴԻՊՈՒՄՆ. որպէս ռմկ. ՏՂՉԵԼ. այսինքն ընդհարումն. բախումն. Դարձի զբեկեալս յողջութեն, որ 'ի դիպմանց ոչ խորտակի. Նար. կԴ: *Իբրև զվէմ անշարժելի, որ յարակոծ ալեացն դիպմանց մէջ հարկանիցի. Սկեւ. լՏ:

ԴԻՏԱԿ, ի, աց. գ. Σκοπός. Scopus, ան. Երևելի նպատակ աչաց 'ի բարձր վայրի՝ դիտելով կամ դիտելի. որպէս ծառ՝ մանաւանդ պտուղ նորա. և լեառն, աշտարակ, դիտանոց. և Դէմք. և Աչք. կամ հերապարանք. ... *Իբրև զդիտակ 'ի թղենւոջ վաղահասուկ: Իբրև զդիտակ թզոյ. Ովս. Թ. 10: Նաւ. Գ. 12: *Ի դիտակ սատոցն: Ծառք ամբարձուղէշք, երկնընթաց դիտակք ընտրութեան: Արփիական լուսոյն դիտակք: Ծագմանն դիտակ: Տեառնն գլխոյն դիտակի: Ի տիպ դիտակի: Դիտեալ դիտակի սրբութեան տեղւոյն. Նար: *Լեառն դիտակ և բնակարան մկայից. Շար: *Տեառն դիտակին: Դիտակ երևաց. Յհ. կբ:

Մերթ՝ որպէս Դէմ. *Դիտակս թզոյն 'ի վերայ բլրոց բարձրաւանդակաց. Արծր. Է. 5:

իսկ Վրք հց. Ը. Դիտակ դրի, որպէս Պիտակ, նամակ. *Գրեալ զայն 'ի պիտակս յայս ":

ԴԻՏԱԿԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Վայելուչ դիտակաւ. գեղեցկադիտակ. ... *Զդիտակավայելուչն տնկեալ 'ի բաց. Յհ. կբ:

ԴԻՏԱՆՈՑ, ի, աց. գ. ... Σκοπιά, ἡ. Specula. Տեղի դիտելոյ 'ի բարձանց. աշտարակ դիտաց. և Բարձր վայրք. ... Թուոց. ԻԳ. 14: ԼԳ. 52: Դտ. Ը. 37: Թ. Զ. Ի. 24: Եզ. ԻԹ. 8: Ովս. Ե. 1: *Իմ... յարփւոյն իբր 'ի բարձր դիտանոցէ: Իբրև 'ի դիտանոցէ տեսեալ 'ի հեռաստանէ. Փիլ: *Կանգնեաց յաղեքսանդրիայ դիտանոցին բարձր աշտարակ. Եղիշ. ՔՐ. Ե:

Նմանութեամբ Դիտանոց առի խաչն քի: Նար. խչ: և Ամպիոնն: Ը. Բարձր:

ԴԻՏԱՆՈՑ. ա. Դիտելի. բարձր. *Դիտանոց տեղի. Վրդն. ծնն:

ԴԻՏԱՊԱՅԾԱՌ. ա. Երևելի, բարձր և պայծառ. *Տարածեալ զնծայն բազուկն 'ի վերայ դիտապայծառ խաչին. Կիւրղ. աղ. խչ:

ԴԻՏԱՊԱՍՏ. կամ ԴԻ ՏԱՊԱՍՏ. Դիականացեալ, և դէշ անկեալ. *Վիրաւորք նոցա դիտապաստ անկցին ... Վիրաւորք նոցա ընկեսցին մեռեալք. Եր. Ծ. 3:

ԴԻՏԱՊԵՏ. ի, աց, ա. Պետ դիտաց. Նախկին անուն որպէս այ, և փոխանորդ այ՝ քահանայապետ, արքեպս, վերատեսուչ. առաջնորդ. ... *Ընդ ամենիմաստ տեսչութեան ահարկութեան դիտապետին երկնից. Բենիկ: *Ցարկ դիտապետին բանական հօտին (այսինքն քնի): Դիտապետք երկնաբնակք, վերատեսուչք անմարմինք. այցելուք ուղղողաց (առաքեալք): Տէր սահմանեաց ընդդէմ մեկայ հզօր դիտապետս: Իբր զնփրեմեան լերին հոգիլինկալ հզօր դիտապետան (սամուէլ մարգարէ). Նար:

ԴԻՏԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Առաջնորդական, եպիսկոպոսական. *Դիտապետական իշխանութեն. Թէոդոր. խչ: Տօնակ: *Դիտանոց դիտապետական. Անան. Էկեղ:

ԴԻՏԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Եպիսկոպոսապետութեն. *Որ և ողորմութբն այ կոչեցայ 'ի դիտապետութիւն աքանչելեան. Գր. Հյ. Հրք. ... *Ի դիտապետութեան տեառն սահմանեաց ... Մխ. Տփ:

ԴԻՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Դիտող. տեսուչ. *Ոչ ուղղէչ նաւին 'ի թիկանց, և ոչ յառաջապահ դիտաւորք. Ոսկ. Եփ:

ԴԻՏԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Քաջ դիտելի. զգուշալի. արթնական. *Ճառս զգուշացուցիչս դիտաւորական կենցաղոյս. Յհ. կբ: *Դիտաւորական հանճարով զնայն բարձեալս. Մագ. խ:

ԴԻՏԱՒՈՐԵՄ, եցի. Ն. Քաջ դիտել. նկատել. խորհել. կանխաւ տեսանել. *Դիտաւորելով զնորա մարմնաւոր եկաւորութիւն. Մանդ: *Զհանդերձեալ դիտաւորեցին խորհուրդ. Սհկ. կբ. որբ: *Զայս ամենայն դիտաւորել. Կոչն: *Դիտաւորեալ զգուշացուցանէ. Մագ. ձա: *Դիտաւորեալ բաղորիցն նորահրաշ". այսինքն սաւուղի երևեալ. Պիտ:

ԴԻՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκόπησις, σκοπή. Speculatio, contemplatio. Σκοπιά. Specula. և Σκοπός. Scopus, propositum, intentio, intentum. Դիտա-

զութիւն. տեսողութիւն. նկատողութիւն մտաց. հայեցուած. ակնարկութիւն. միտք. նպատակ. դիտումն 'ի վախճան. խորհուրդ. Ֆիւլեհաղա, Փիքր, Նիյէթ. *Դիտեամ զդիտաւորութիւն քո (որպէս դէտ). Եօ. խա. 4: *Անգէտք 'ի հեռատեսանէ զդէտոյ ականելոյ դիտաւորութեան. Եղիշ: *Աչք զլուսաւորագոյն դիտաւորութիւնս ընթանեցին. Բրս. հոյէմց: *Ի զգալի դիտաւորութեան զրաւաքական քում նամակի՝ ընդ ծնելոյ բանի տեսի և զհայրդ բանիս. Շ. Եղբ: *Զգուշական կենդանի՝ մի դիտաւորութիւն ունի՝ զօգտոյն փրկութիւն. Բրս. ճգն: *Երկոցունց մարդարէութեանց մի և նոյն դիտաւորութիւն է. Եղնիկ: *Խմաստասիրութիւն դիտաւորութիւն ունի զհոգիս մարդկան զարդարել. Սահմ. ծէ: *Այդ դիտաւորութիւն, զի զամենեսեան կեցուցանէ. Սեբեր. գ: *Կամացն ոյ մի է դիտաւորութիւն փրկութիւն մարդկան: Ըստ դիտաւորութեան բարձրութեան որմոցն՝ այնպէս 'ի հիմն զմեծամեծ քարինս թաւալեցուցանէին. Սարգ: *Եւ զինչ դիտաւորութիւն մտաց նոցա. Լմբ. ևն:

Մերթ որպէս Դիտողութիւն առաջնորդական. դիտապետութիւն. տեսչութիւն. մատենութիւն. Նազըրէթ. *Դիտաւորութիւն այցելութեան. Բուզ. գ. 14: *Զդիտաւորութեան գործ՝ նոցա հաւատացեալ է եպիսկոպոսին. Կանոն: *Զքահանայապետական դիտաւորութիւն 'ի գործ արկանել. Շ. ընդհանր: *Ընկալցի զզա մաքուր ձեր դիտաւորութիւք. Ճ. Ա:

ԴԻՏԵՄ, եցի. ն. չ. Σκοπεύω, κατασκοπεύω, κατασκέπτομαι, κατανοέω, ἀποβλέπω. Speculor, attendo, intendo, respicio, observo, considero, exploro. Որպէս գէտ նկատել. դէտակն ունել. ուշ ունել. նայել, զննել աչօք և մտօք. տեսանել. 'ի միտ առնուլ. Կէօզլէմէք, կէօզէթմէք, պագմաք, կէօրմէք. պ. տիյտէն, տիտէն, տեսանել. *Դիտեա զճանապարհն: Աչք տեսան դիտեն զբարիս և զչարս: Յամենայն շաւիղս նորա դիտէ: Դիտեաւ ճանապարհ, պնդեաւ զմէջ: Ի հեռաստանէ դիտեն աչք իւր: Մի զանձանց եւեթ դիտել, այլ իւրաքանչիւր ոք զընկերին: Դիտել զայնպիսիսն: Ոչ դիտեմք զերևելիսս, այլ զաներևոյթսն. ևն: *Առաջնորդն և յառուկ գործս-մահկանացուութեանս դիտէ. Պղատ. օրէն. գ: *Զանձնաւութիւն խորհրդոյս այսու դիտեցի: Ի յառաջս մահու դիտեցէ: Մինչ բարեկոյ զալն դիտեսցէ: Երկրածին զանձն դիտեսցէ. Նար: *Դիտելով զվիճակաւոր գերեզմանն. Շար: *Դիտելով զսէր: Դիտեամ զձշգրտութիւն առաջելոցս. Լմբ. ող: *Դիտէ այսուէս զքուէնն, զի հաւասարութեանցէ. Կիւրղ:

Եւ Լրտեսել. այցն առնել. Էօզլամագ, օտլըմագ, եալոտլամագ. *Դիտել զքաղաքս, զերկիր, զեւ և զմեա աշխարհի, զազատութիւն մեր. ևն:

ԴԻՏՈՂ, ի, աց. ա. Իբր Վերակացու. այցելու. դիտապետ. եպիսկոպոս. *Դասք երկնային դիտողացդ եղջակնից. Շար:

ԴԻՏՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԴԻՏԱՒՈՐԱԿԱՆ. *Դիտողական հանճար, կամ արթնութիւն. Պիտ: Մագ. խբ:

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսչութիւն առաջնորդական. եպիսկոպոսութիւն. *Այցելութեանց՝ բարեգլխաւոր դիտողութիւն: Զընտրեալն այցելութիւն մաքուր դիտողութիւն: Զքահանայապետն մեր դիտողութեան. Նար:

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼ. Στοχάζομαι. Animum intendo. Քաջ դիտել. աչէ նաչիւ տիտեէ. *Ի նմանութիւն աստեղնաբար քա-

մենայն ժամ յարանմանակ դիտողութիւն արասցէ. Պղատ. օրէն. գ:

ԴԻՏՈՒՄՆ, տման. գ. Σκοπή, σκοπός. Speculatio, attentio, intentio. Դիտելն. ակնարկութիւն. հայեցուած. տեսութիւն մտաց. դիտաւորութիւն. նպատակ խորհրդոց. *Աննիրհելի դիտմամբ: Ի դիտումն կայից հիւսիսոյ: Դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն. Անձկանօքն դիտման տեսութիւն: Ըստ մերս դիտմանց. Նար: *Հայեաց 'ի խորագոյն դիտումն ասացելոցս. Ոսկ. գծ: *Զի՞նչ իցէ բանիս դիտումն: Դիտումն էր պօղոսի. ևն. Կիւրղ. գնջ: *Դիտումն քահանայապետութեան է, առ ած, որպէս հասանելի է, նմանութիւն և միաւորութիւն. Դիոն. Երկն:

ԴԻՐ, դրի, ից, ևս և դրոյ, ոց. գ. Θέσις. Positio, positura, situs. Դնելն, և դնիլն. դրութիւն. տիւէւ, տուրուշ. *Դիր 'ի դրախտին: Դիր անուանց: Անուանցն դրոյ: Դիր տգանի: Դիրք կարգի, համբարոյ, ևն. Փիլ: *Զըստ տեղւոյն դրին: Ըստ միմեանց մերձոյ դրոյն. Նիւս. խոյժ: *Սպեղանեաց դիրք (կամ սպեղանիք, կմ սպեղանեացդ իրք). Իմ. ծզ. 12: *Դիրք կերակրոց ատընթերական գերեզմանի. Սիր. լ. 18:

ԴԻՐ. Կերպ և ձև դրութեան. նիստ. կարգ. կերպարան, ևն. *Դիրք աստեղաց. Իմ. է. 19. 29: *Բարուոք է և դիրքն: Դիր սեան (կամ խարխսին): Յաղագս ոգւոց դրից (այսինքն բարեկարգութեան). Փիլ: *Հիւսիսային կողմանն դիր: Այլայլականն գեղեցկութեան դիր. Խոր. բ. 39: *Զկարգ և զդիր աստուրոյն կոնոնաց. Յհ. իմ. ափ: *Գլուխ՝ առաջին է մարմնոյ՝ ոչ դրիւն միայն, այլև զգայնովք. Կիւրղ. ծն: *Հեռի է առ 'ի սրտէն ըստ դրին. Նիւս. խոյժ: *Դիր և չափ քաղաքի. Լմբ. ող: *Ծանեաւ 'ի դիր պատկերին և 'ի նշանացն. Վրք հց. իզ:

ԴԻՐ. որպէս Բնաբան. *Տես զդիր բանին, թէ զի՞արդ կմ ուսուցանէ. Ոսկ. գծ:

ԴԻՐ. Այն՝ որ չէ բնական, այլ դրական. ոչ 'ի բնուէ, այլ յետոյ եղեալ. *Դրիւ օրէնքս ոչ ընդդէմ են բնական իմաստուե. Շիր: *Զիտակաբար և դրիւ. և ոչ բնուք: Ծառայ անուն դիր է, իսկ փոյժն բնուք: Անուն. և է առ դիր, և ոչ եթէ բնութք. ուր առէ զոր ինչ եդ անուանս՝ այն անուն է նորա. Վանակ. յոբ. ի յաւրախօսցին:

ԴԻՐ. Գերեզման. չիրիմ. տապան սրբազան. *Մօտ առ դիրս նոր առաքելոյն: Ի դիրս սուրբն թաղել. Խոր. բ. 71: գ. 27: *Զդիր երանելւոյն կողմեալ: Ի դիրս սուրբն հանգուսցէ զոսկերս ձեր. Փարպ: *Եդին 'ի դիր հանգստեան. Շար: *Ի դիրս քրիստոնէից մի թաղեսցին. Կանոն: *Յուսամ էր դիր մի մարմնոյն. Հ=Յ. ոնդփ: *Յուցին զանեզին՝ ըղդիր ատապանին. Գնջ: *Դիրք (յն. ոբիդ. Θήκη) ընդ երկրաւ՝ գործեալ կամարատեսակ քար երկարաձիգ. Պղատ. օրէն. ժբ:

ԴԻՐ. Չափ, կամ գաղափար. կաղապար. գուէր. *Յամէն շաբաթ դիր մի սապոնով լուանալ (զկտաղն). Մաղոփ. ոբ:

ԴԻՐ առի յառաջադանութեան և 'ի դրդչութեան հաստատած բանի, ուր զիսյ առնու ձայնն փոքր մի. կամ նշանակ նորա բուն, և կէան, ևն. *Ճանաչէ զքաշս և զոյժ, զզարկ, և զդիր, զտար և զկիսատար. Գրչ. օրէնք:

ԴԻՐ ԵՒ ՏԱՐ ԱՌՆԵԼ. (իբր ուժգ. փոխանակ ընէլ). Ցնծացեան կացուցանել. վանել. *Դիր և տար արարեալ զարձուցանէին 'ի փախուստ. Փարպ:

ԴԻՑԱԶԱՆԱԿԱՆ, կմ ԴԻՑԱԶՆԱԿԱՆ. Տ. ԴԻՒՑԱԶՆԱԿԱՆ. *Արեալ միա դիցազնական մարդոյ՝ զոհեալ աղողմնի. Ճ. Ա: *Դիցազնական (կամ դիւցազնական) արութիւ. Փիլ. ոմնս:

ԴԻՑԱԽԱՌՆ. Տ. ԴԻՒՑԱԽԱՌՆ. *Դիցախառն նախնեաց ձերոց պաշտամունք բարձան. Ճ. Բ:

ԴԻՑԱԽԵԼԱՐ, կմ ԴԻՒՑԱԽԵԼԱՐ. ա. Որ առոյ խելագարիլ 'ի պաշտօն դիցն. *Դիցախելար սիրովն. Ագաթ: *Վերստին 'ի դիցախելար կռամոլութիւն կործանեցան. Կաղկնտ:

ԴԻՑԱԿՐՕՆ. ա. Ունող զկրօնս դից. կռապարիշտ. կռապաշտական. *Զամենայն պատկերս դիցակրօն մոլորութեանցն. Անան. Եկեղ:

ԴԻՑԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. Կռապաշտ, և կռապաշտական. դիցակրօն. Փութփէրէսթ. *Ի ձեռն դիցապաշտից ապստամբել կամի. Ճ. Բ: *Դիցապաշտ կախարդութիւն, կամ մոլորութիւք. Ագաթ: Շար:

ԴԻՑԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Կռապաշտութիւն. *Զարիւն զոհից անասնոց դիցապաշտութեան. Ագաթ: *Փրկեցեր զմեզ 'ի դիցապաշտութենէ. Ճ. Բ: *Այնպէս սաստիկ էր դիցապաշտութիւնն (կամ դիւցապաշտութիւն) 'ի քաղաքին. Ոսկ. Եփես:

ԴԻՑԱՍԷՐ. ա. Հարեալ 'ի սէր դից. կռամոլ. *Դիցասէր կամաց ձերոց. Եղ. ղպմ. ն. 7:

ԴԻՒԱԲԱԽ. ա. Բախեալ 'ի դիւէ. այսահարեալ. այսահարական. մոլեգին. *Ամենայն մարդիկ դիւաբախ (կամ դիւաբախք) մոլեգնէին. Ագաթ: *Իբր զխելագար դիւաբախ իմն ողորմելի. Նար. կա: *Զհարուածեալսն 'ի դիւաբախ սատանայն. Շար: *Զդիւաբախ խորոցն կոչակս խափանեաց. Նար. առաք. (այլ ձ. դիւախաբ):

գ. Այսահարութիւն. *Դիւբանայք նա սակաւիկ՝ 'ի մոլեգնեալ դիւաբախիւն. Մագ. ոփ. ճանուչ:

ԴԻՒԱԲԱԽԻՄ, եցայ. չ. Այսահարիլ. *Այս թէ դիւաբախեսցի այրն, կինս պաշտեսցէ զնա. Կանոն: *Այլև յոքունց դիւաբախեալ. Շ. Վիպ:

ԴԻՒԱԲԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Այսահարութիւն. ըմպումն 'ի դիւաց. *Խելագարութիւն, կամ դիւաբախութիւն. Սարգ. ա. պ. է:

ԴԻՒԱԲԱՐ. մ. Իբրև զդև. որպէս ըղդատանայ. *Դիւաբար արեգական կաքաւիցէք. Եղիշ. գ: *Դիւաբար 'ի մէջան հաստատեալ կայ. Սարգ. ա. յհ. է:

ԴԻՒԱԲԵՐԱՆ, ի. ա. Ունող զբերան հայհոյիչ հանգոյն դիւի. *Դիւաբերան եւտիքէս: Եւտիքեայ դիւաբերանի. Գր. փղ. առ փօսփ: Սիւն. առ Գէրմ: Սանահն:

ԴԻՒԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Ուր դևն է բնակեալ. բնակարան դիւաց եղեալ. *Դիւաբնակ բանտն գժոխոց. Ոսկ. գծ: *Դիմեցին 'ի դիւաբնակ անապատն: Դիւաբնակն բագնաց, կամ կաղապարաց: Զմեհեանս դիւաբնակ. Կաղկնտ: Անան. Եկեղ: Լաստ. ծէ: Վրդն օրէն: *Դիւաբնակ սպասաւորք. կմ մեհենպաշտք. Յհ. իմ. Շ. Եփես:

ԴԻՒԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնակութիւն կամ բնակարան դիւաց. *Ի դիւաբնակութիւն յայն մտանէ. Կանոն:

ԴԻՒԱԴԻՐ. ա. Մոլեգին. կատաղի որպէս զդև. *Վառէր զդիւադին զօրանն. Փ. Ա. Է. 26:

ԴԻՒԱԴՆԻՄ, եցայ. չ. Մոլեգնիլ դիւէ, այսահարիլ. *Դիւադնեալ ... նոյն երկիրն: Որ դիւադնեալք էին ... նօք: Ճ. Զ:

ԴԻՒԱԴՈՐԾ. ա. Ի ...

հնարեալ, ուռեալ. առասպելական. չէչ. բան խէժ. *Հեռացեալ 'ի մեռոն գիւաքարծ պղծութեան պաշտամանցն. Կաղնկտ.

ԴԻՒԱԳՈՒՆԴ. ա. Խմբեալ 'ի դիւաց, կամ համագոյն դիւաց. *Դիւագունդ բանակօք: Ընդդէմ դիւագնդաց գատուն. Զքր. կբ: Նար. ծթ:

ԴԻՒԱԳՐԳԻՌ. ա. Գրգռեալ 'ի դիւէ կամ 'ի դիւաց. *Դիւագրգիռ մոլորութեան դառնացեալ. Կաղնկտ.

ԴԻՒԱԴԱՐԱՆ. ա. Դարան կամ բընակարան եղեալ դիւի. *Որ 'ի գոգս իւր պլուեաց զդիւադարան եղկելիս. Բենիկ:

ԴԻՒԱԴԱՐՄԱՆ. ա. Ի դիւէ դարմանեալ, խրատեալ. *Նմբք դիւադարմանք. Ոսկիփոր: (լաւ են՝ դիւադարանք):

ԴԻՒԱԴԷՄ. ա. Ունող զդէմս և ըզկերպարանս դիւի. *Երևեցոյց (իբրև երեւս հրեշտակի) յամօթ դիւադէմ ըրբենեացն. Ոսկ. գծ:

ԴԻՒԱԶԳԵԱՑ. ա. Որոյ զգեցեալ է յանձն իւր զատանայ. այսակիր. *Եգիտ զայլն զդիւազգեաց զվարազվաղան. փարպ: *Դիւազգեաց ումն 'ի պարտս. Միսայէլ:

ԴԻՒԱԶԳԵՑԻԿ. նոյն ընդ վ. *Արք դիւազգեցիկք. փարպ:

ԴԻՒԱԶԳԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւանմանն գոլ 'ի ներքուստ. *Հրեշտակակերպ դիւազգեցութի. Մագ. ա:

ԴԻՒԱԶԳԻ, զգւոյ, գեաց. ա. Յազգէ դիւաց. դիւանման. *Զմոկացիս կոչէր դիւազգիս. Խոր. գ. 55:

ԴԻՒԱԼԼՈՒԿ. ա. Լլկեալ 'ի դիւէ. դիւաքախ. *Ընդ այսակիր անզգայելոցն դիւալլուկ և քարակոշկոճ. Նար. ծէ:

ԴԻՒԱԽԱԲ. ա. Խաբեալ 'ի դիւէ. *Այր չար և դիւախաբ. Գէ. Եւ:

ԴԻՒԱԽԱՆԳԱՐԻՄ, եցայ. ց. Խանգարիլ կամ լլկիլ 'ի դիւէ. այսահարիլ. *Զդիւահարսն յորժամ տեսանեմք, արտասուս արկանեմք, և ոչ թէ մեք փութայցեմք դիւախանգարել. Ոսկ. մ. ա. 18:

ԴԻՒԱԽՐՈԽՏ. ա. Որ իցէ խրոխտութե դիւաց. դիւահնար. *Թագուցեալ հաղբք դիւախրոխտ պատրանաց: Դիւախրոխտ մոլորութե. Ցհ. կբ:

ԴԻՒԱԿԱԽԱՐԴ, ի, աց. գ. Որ ունէ կախարդութիւն դիւական. *Վասն չար դիւակախարդաց. Կանոն:

ԴԻՒԱԿԱՄ. ա. Որ առնէ կամ ունի զկամս դիւին. չարասէր. *Անօրէն դիւակամ մարդիկ. Ագաթ:

ԴԻՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական դիւաց. սատանայական. չէյթանի, ճինլէ խնաստ. *Դիւականս առ իւր ունել զօրութիս. Խոր. բ. 37: *Խորհուրդ դիւական 'ի միտս արկեալ. Փարպ: *Որ զդիւական գունդսն (զլեգէոն դիւաց) ընկըղմեցեր 'ի ծովն. Հ=Ց. օգոստ. ծբ: *Սատանեան տագնապող և դիւական տենդիւ ջերմութե. Նար. էը: *Դիւականն հայցուածս 'ի խոզսն մտանել. Մագ. ծէ:

ԴԻՒԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συνδαίμων. Condaemon. Կցորդ և խորհրդակից դիւաց. *Գէթ դիւակցացն քոց նմանեալ, որ սարսեցին 'ի զօրուէն. Պրոկղ. ընդդէմ Նեստորի:

ԴԻՒԱԿՈՉ. ա. Որ կոչէ զդևս 'ի գործակցութի. *Սատանայախօսք, և դիւակոչք. Կանոն:

ԴԻՒԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Այն ինչ որով զևն կործանէ զմարդիկ. դիւահնար. *Դիւակործան և սատանայական մոլորութեան. Կաղնկտ:

ԴԻՒԱՀԱԼԱԾ. ա. Որ հալածէ զդևս. այսահալած: Գնչ: *Յամ հեթանոսաց զխաչն դիւահալած. Ոսկիփոր:

ԴԻՒԱՀԱՂՈՐԴ. ա. Հաղորդ դիւաց. *Արծաթսիրութեան մարս և անմիտ գործէ, նա և չար քան զշունս, և դիւահաղորդս. Ոսկ. մ. գ. 11:

ԴԻՒԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Δαιμονιζόμενος, δαιμονισθείς. Daemoniacus; a daemone obsessus, vexatus. Հարեալ 'ի դիւէ. այսակիր. դիւալլուկ. ճինլի, մէճնուն, տիվտար. տիվլաղար. Տես Մտթ. դ. 24: ը. 28. 33: Մարկ. ե. 18: Ղկ. ը. 36:

Իսկ Ճ. Ա. *Դիւահար այլակերպութե ››, ի մա, կերպարանափոխութե արարեալ 'ի դիւէ:

ԴԻՒԱՀԱՐԵՄ, եցի. ւ. } Δαιμονίζομαι, ὀχλοῦμαι. A daemone vexor, turbor. Հարկանիլ 'ի դիւէ. լլկիլ. այսահարիլ. մոլեգնիլ. *Եւ այլ ոչ եւս դիւահարեսցէ. Տօբ. զ. 8: *Դիւահարէին և փրփրէին. Ագաթ: *Նախ ինքեանք դիւահարին. Եղնիկ: *Դիւահարեալ իցէ, և մոլի. Վրք հց. գ: *Լաւագոյն է մեզ դիւահարիլ, են. Անձեւ. ծն:

ԴԻՒԱՀԱՐԻՄ, եցայ. ց. }

ԴԻՒԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Այսահարութե. լլկումն 'ի դիւէ. *Դիւահարութիք վասն հպարտութե մարդկան լինին. Եղնիկ: *Զդիւահարութի և զպառնկութի պահքն և աղօթքն բժշկեն. Բրս. մրկ: *Տանջանս և դիւահարութիս, և կամ այլ ինչ ցաւս. Վրք հց. դ: *Արբեցութի՝ չար է առաւել իմ քան զդիւահարութի. Ոսկիփոր:

ԴԻՒԱՀՄԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւական հմայք. կախարդութի. *Ասեն և դիւահմայութիս առնել. Ճ. Ա:

ԴԻՒԱՀՈՏ. ա. Որ իցէ հոտ կամ ահ դիւական. *Խաւարչուտ այր, և դիւահոտ. Վրդն. օրին. լբ. 22: *Դնդջմունք դիւասարսափ և դիւահոտ ահիցն պակուցմանց. Անան. եկեղ:

ԴԻՒԱՁԱՐ. Տ. ՁԱՐԽՈՑ: Բժշկրն:

ԴԻՒԱՁՈՅԼ. ա. Ձուլեալ յանուն դիւց. դրօշեալ. *Դիւաձոյլ պատկերք. Ոսկ. ա: Ճ. Ա: Վրդն. օրին:

ԴԻՒԱՁՕՆ. ա. Ձօնեալ 'ի պատիւ դիւաց. դիւանուէր. *Ընկեցին զդիւաձօն և զաւերակ 'ի բարեաց զանձինս նոցա ըընակարան արբութե. Նար. յուէտ:

ԴԻՒԱՃԵՆՃԵՐ. ա. Ճենճերեալ 'ի պատիւ դիւաց կամ դից. *Դիւաճենճեր զոհք, կամ զոհարան. Ճ. Ա: Նար. ծա:

ԴԻՒԱՄՈԼ, ի, աց. ա. Մոլեալ կամ մոլեգնեալ 'ի դիւաց. և Դիցամոլ. կռամոլ. *Դիւամոլ ազգացն այնոցիկ. Ագաթ: *Հրաժարեցեր 'ի զոհիցն ճենճերաց դիւամոլ հեթանոսաց. Գիրք. Բղբ. առ Վրկ: *Ընդ սատանայական դիւամոլ կործողացն. Մանդ. է: *Դիւամոլի անօրինին ամբարտաւ: Ըստ դիւամոլին արտեմոնի. Մագ: Տօնակ: *Դիւամոլ ագահութիւն, կամ ատեանք. Ցհ. կբ: *Դիւամոլ կռապաշտութի. ՃՃ:

ԴԻՒԱՄՈԼՈՐ. ա. Մոլորեալ 'ի դիւէ. կամ մոլեգին. դիւահար. *Դիւամոլոր խռովութի. Ցհ. կբ: *Ցոզդոզդ խորհուրդ դիւամոլոր անմիտ մարդոց. Կաղնկտ:

ԴԻՒԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ԴԻՒԱԿԱՆ. *Դիւային կեանք, միտք. Դիոն: *Դիւային բազմաստուածութեան նուէրք. Մեծ. զնփ: *Սարսուռ դիւային ջերման: Մերժեալ զդիւային չարաճնարութեսս չչուէ. Նար. գ. խ:

ԴԻՒԱՆ, ի, աց. գ. Παστοφόριον. Atrium. οἶκος, domus. Գահլիճ. որպէս մեծ յարքունիս, սենեակ կամ հրապարակ. տէվան, իբր ատեան, և էյվան, գաւիթ. *Մտեալ 'ի դիւան անդր առ տաճարս հանդերձապետ. Եզ. իէ. 15: *Էջ 'ի տուն թագաւորին՝ 'ի դիւան դպրապետին ››. յն. տուն, կամ ընակարան. Երեմ. լզ. 12:

Կամ Տուն մատենից, և ուսմանց. Σχολή. Schola. Βιβλιοθήκη. Bibliotheca. 'Αρχεῖον. Archivum. դպրոցատուն, գրատուն. քէթէպ, քիթապխանէ, քեալէմ. *Խուզեր 'ի դիւանին արքունեաց ››. յն. դպրոց. Գծ. ծթ. 9: *Գիր դիւանաց: Բանալ նմա զդիւանն արքունի: Ցեզեռիայ դիւանին: Խոր: *Ի մատեանս բոլոր դիւանաց. Մագ. ծդ: *Ի դիւանի մատեանն գրեցեալ. Նար. իգ:

ԴԻՒԱՆԱԳԻՐ. գ. Գրող կամ գրեալ 'ի դիւանի. և Դիւանն արձանագրեալ. 'ի յիշատակաց դիւանագիր մատենիցն յունաց. Խոր. բ. 72: *Գրած է յայլում դիւանագիր. Մխ. դպ:

ԴԻՒԱՆԱԴՊԻՐ, դպրի, րաց. ա. գ. Ատենադպիր. դպրապետ. տիվան քէթիպի. *Մինչև լինել նմա դիւանադպիր և դպրապետ. Ճ. Ա: *Ի դիւանադպիր արանց. Վրդն. ող:

ԴԻՒԱՆԱՄ, ացայ. ւ. Լինել որպէս զդև. և Դիւագնիլ, մոլեգնիլ ցասմամբ. չէյթանա դէօնմէք, գուդուրմագ. *Հրեշտականամ յերկրաւ, և 'ի խորհուրդս դիւանամ. Նար. հա: *Բուռն եհար զդիւացեալ բնութեէն. Սարգ. յկ. դ: *Վիշապք երկու դիւացեալք և սևացեալք. Խոր. պոլ. հռիփս: *Քաղաքն խռովեցաւ, և թագաւորն դիւացաւ խնդրել զանձն մանկանն. Ոսկ. մ. ա. 8: *Եւ այնպէս դիւացեալք, զի յաղխն և 'ի ծնունդսն ոչ խնայէին. Ոսկ. Եւ: *Բարկացեալք և դիւացեալք են 'ի սպանումն միմեանց. Բուզ: *Եւ այնպէս դիւացեալք էին, զի թէ և տուեալ էր պատասխանի, ոչ անսային. Գէ. Եւ:

ԴԻՒԱՆԱՊԱՀ. ա. Իբր Պահեալ 'ի դիւանի. *Բացեալ զառուն դիւանապահ մատենիցն: Ի դիւանապահ առանս գանձուց: Ի մատեանս դիւանապահ առանդութեցն. Արծր. ա. 8. 14:

ԴԻՒԱՆԱՊԱՆ, } ի, աց. գ. Պահապան և վերակացու արքունի դիւանին. տէֆթէրտար. *Դեմետրեայ փաղերեանց, որ ամենայն դիւանապանացն գլուխ էր ››. յն. նախատեսուչ մատենադարանի. Կոչ. դ: *Դիւանապետ անօրէն, պահապան մատնիչ. Նար. ծզ:

ԴԻՒԱՆԱՊԵՏ, }

ԴԻՒԱՆՄԱՆ. ա. Նման դիւի. *Սեւագոյն դիւանմանն. Վրք հց. բ. ծզ: *Դիւանման ամենևին խենեշացոյց զնա. Սեբ. յհ. Վրփ:

ԴԻՒԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տուն սատանայական, որպէս տուն հմայից. կախարդաց. վհկաց, են. *Որ 'ի դիւանոցն երթան, ծնունդս խնդրեն 'ի դիւական արտեստէն. Ճ. Ժ:

ԴԻՒԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրեալ դիւաց. դիւաձօն. պիղծ. *Դիւանուէր ագանք, կամ պանծանք, փառք, մեղք, պատկեր, քուրմք, տօնք. Անան. եկեղ: Նար: ՃՃ: Տօնակ:

ԴԻՒԱՆՈՒՆ. ա. Ունող զանուն դիւի, դիւաց և ամենայն դիք. *Պատկեր զդիւանունն գիտակ կործանեցեր. Անան. եկեղ:

ԴԻՒԱՇՈՒՆՉ. ա. Ունող զշունչ դիւական. շնչեալ 'ի դիւէ. դիւազգեաց. *Մեծագոյն պատուով զդիւաշունչ այրն ածին յիւրեանց մէջն. Կաղնկտ: *Դիւաշունչք կացոյն լինէին ապաստան. Ցհ. իմ. պատ:

ԴԻՒԱՊԱՇՏ, ի, աց. ա. Պաշտօնեայ դիւի, և դից. *Ուստի յանդիմանեալ կըռապաշտքն, թէ և նոքա դիւապաշտք են:

Որո՞վ կրեսցուք զդիւապաշտան հալածիչսն. Եղնիկ: * Եղեալ գիցն երկրպագուք, ոչ միայն տարրապաշտք, այլև դիւապաշտք. Ցհ. իմ. պաւղ:

Եւ որպէս Դիւապաշտական. * Դիւապաշտ ազանդ, կամ կախարդութիւն. Ղ. Բղշ: Գէ. Էօ:

ԴԻՒԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն դիւաց, և դից. * Ելեալ զերդոյր մոլորութե դիւապաշտութեն. Եղնիկ: * Պերճ ջանայր հատանել զմոլորութի դիւապաշտութե. Զբազումս 'ի մոլորութի դիւապաշտութե առածեալ կործանեաց. Կաղկանտ: * Զաբեաց 'ի չարիս վերացեալ գլխն, 'ի պատկերապաշտութէ յանմածութի և 'ի դիւապաշտութի. Ցհ. իմ. պաւղ: * Դիւապաշտութե զմեզ հաւանեալ ասեն. Մագ. ղՌ: * Կռամոլութե և դիւապաշտութե. Սարգ. ա. պ. Է:

ԴԻՒԱՊԱՏԿԵՐ. գ. Պատկեր դիւի, կամ դից. արձան կռոց. * Ո՛վ պիղծ և գարշելի դիւապատկեր. ՃՃ: Հ = Յ. յուլ. ծԸ:

ԴԻՒԱՊԱՏԻՐ. ա. Դիւախաբ. և Որ ինչ լինի պատրանօք դիւին. * Դիւապատիր յուսալթիցն արձանաց. Նար. հԷ:

ԴԻՒԱՍԱՐՍԱՓ. ա. Որ ինչ արկանէ զսարսափ դիւական. * Դնդչմունք դիւասարսափ. Լմ. Անան. Էկեղ:

ԴԻՒԱՍԱՐՍՈՒՌ. ա. Որ տայ սարսռել դիւական գործակցութբ, կամ մոլեգին. * Դիւասարսուռ քերովբէատարածեալ ամբողջութեց Աստուծով փարատիչ. Նար. իԸ:

ԴԻՒԱՍԵՐՄ. ա. Ի դիւէ սերմանեալ, ցանեալ. * Դիւասերմն որոմանցն. Մագաղ:

ԴԻՒԱՏԱՆՋ. ա. Տանջեալ 'ի դիւէ. դիւահար, մոլեգին, չարաչար. * Ընդ դիւատանջս մոլեգին, 'ի գերեզմանսն բնակողն. Ցս. որդ: * Տագնապելոց 'ի դիւատանջ աչիցն. Անան. Էկեղ:

ԴԻՒԱՏԵՍԱԿ. ա. Դիւանման տեսլեամբ. * Դիւատեսակ կոչեաց զինքն. Վրք հց. Բ:

ԴԻՒԱՏՈՒՐ. ա. Իբր Դիւահնար. դիւական. * Ի Թատերցն օրինաց, 'ի սատանայական զբօսանացն, 'ի դիւատուր խաղուցն. Ոսկ. Եբր. ԻԵ:

ԴԻՒԱՐԱԾ, ի, աց. ա. Արածող զդևս, կամ ընդ դևս. * Այծարած է, թէ դիւարած. Մանի:

ԴԻՒԱՑՈՅՑ. ա. Ցուցիչ դիւաց, և ցուցեալ 'ի դիւաց. * Ի տեսլենէ երազոյ, 'ի դիւացոյց գլխոց սուտ նշխարաց (կմ դիւանից սուտ նշանաց). Մանդ. ԻՂ:

ԴԻՒԱՓԱԿ. ա. Փակեալ պնդեալ 'ի ձեռն դիւաց. * Դիւափակն ամրութիւնք՝ որ յաշտիցն տեղիս. Անան. Էկեղ:

ԴԻՒԱՓԱՂԱՆԴ. Տ. ԴԻՒԱԴՈՒՆԴ. 'Դիւափաղանդն զօրօք: Պակուցանես ըզդիւափաղանդ գիցն կայս. Անան. Էկեղ:

ԴԻՒԹ, ի, աց կմ իցն. գ. 'Επάδων, ἐπαείδων. Incantator, excantator. μάντις, vates, hariolus. Μάγος. Magus. Կախարդ. դիւական. հմայող. վհուկ. մոգ. գէտ. Թովիչ. (կէօզ պօյըճը, պիւյիւճի, ֆալճը, ճատու, սահիր, մունէճճիմ). * Զվհուկս և զգէտս և զդիւթս. Է. թ. ԼԷ. 19: * Դիւթին բազմամբ. Եղիշ. յէս: * Զի՞նչ մխիթարութի 'ի դիւթացն զառանձրգեա ով մարդ. Ոսկ. Էս: * Ի վերայ դիւթացն և պոռնկաց. Կոչ. ծԷ: * Դիւթին զօրութեն: Ի ձեռն դիւթաց. Մանդ. ԻՂ: * Ի դիւթաց և 'ի կախարդաց: Ի դիւթից, Լմ. Լմբ: * Քերթողաց, և ձայնատատանաց, և դիւթացն. Պղտ. օրէն. Ճ: * Դիւթքն եգիպտացւոց: Եկուլ զառաջանն մոգութեան զդիւթացն (Նոր Հ. զդիւթիցն). Վրդն. Ել: * Ո՛րպէս պատահեսցի, անյայտ է ամենայնի՝ բայց 'ի դիւթիցս 'ի ձեռն. Պղտ. Էսթիֆոսն:

ԴԻՒԹ. ա. Իբր Դիւթական. * Զաւակ նորա ոչ կամէր ելանել 'ի դիւթ երկրէ անտի եգիպտացւոց. Եփր. ծՆ:

ԴԻՒԹԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Μάντις. Vates, hariolus. Դիւթիչ բանիւ. գուշակ. ֆալճը, մունէճճիմ. * Ցանդիմանել զդիւթաբանն, և 'ի բացերևեցուցանել տեսլեանն. Պղտ. ոսկր:

ԴԻՒԹԱԲԱՐ ԱՍԵԼ. Որպէս Գուշակել. Μαντεύω. Praedico. * Եսիոդոս կանխաւ դիւթաբար ասէր. Պղտ. օրէն. Փ:

ԴԻՒԹԱԿԱԽԱՐԴ. գ. Դիւթող կախարդանօք. վհուկ. * Վասն չար դիւթակախարդաց ջատկաց. Կանոն:

ԴԻՒԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μαγικός. Magicus. Կախարդական. մոգական. * Ի դիւթական արուեստի խաբէութիս անկանէին. Իմ. ԺԷ. 7: * Ցափշտակելով զզօրաւորն դիւթական. Ղար: * Երթեալ ընտրեցին ասա դիւթականս. Հ = Յ. յուլ. ծԸ:

ԴԻՒԹԱՆԱԼ. չ. գրի և ԴԻՒԴԱՆԱԼ. Դիւթութիւն ընթեռնուլ. մոլել. ցնորել. * Յորոց ոմանք դիւթացեալս առնեն զհպեալս. Արիստ. Ծ: * Կաթսայիկ դիւթանալոյ: Կանայքն դիւդացեալք. Նոննոս:

ԴԻՒԹԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի դիւթելոյ կամ դիւթից. * Տեղին յետոյ որպէս դիւթարան եղև. Նոննոս: * Ի վհուկս և 'ի դիւթարանս ընթացեալ. Մագ. ԻՂ:

ԴԻՒԹԵՄ, եցի. ն. և չ. 'Επάδω. Incanto. Μαντεύομαι. Vaticinor. Կախարդել, հմայել. գուշակել ասութիւս ըստ բղձից, կամ սուտ մարգարէանալ. Թովել. Չնքել դիւական կարդացմամբք. * Դիւթիցէ զդիւթութի: Դիւթեցին դիւթութիւս. Օր. ԺԸ. 10: Դ. Բգ. ԺԷ. 17: * Դիւթեաց ինձ վհուկդ. Ա. Բգ. ԻԸ. 8: * Ի գիշերի դիւթեցի, կամ այլ ինչ յանցեայ. Կոչ. ԺԷ: * Իբրև ընդ քուն ոք, և կիսամնուրջ յարթնութե երազանալով դիւթեաց զատ. Պղտ. օրէն. Է: * Դիւթեն և կախարդեն. Լմբ. իմ: * Որ լոկ դիւթեն, և ոչ կախարդեն, իշխանութի լինի քահանայից խանձել և միել. Կանոն: * Հանեալ էր զգլխն յաղախնոյ անաի, որ դիւթէրն չըլէր. Եփր. Փ. Կոր: * Դիւթեալ՝ թէ պատերազմ լինելոց է. Եւս. պտմ. Է. 16:

ԴԻՒԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Μαντεία. Vaticinium. Կախարդութի. հմայք. Թովչութի. ըղձութի. տես Օրին. ԺԸ. 16: Դ. Բգ. ԺԷ. 17: Խոկ Ես. ԽԷ. 9. ըստ յն. φαρμακεία, դեղատուութի. * Դիւթութիւ վըհուկ իւրոյ կենդանացուցանել. Խոր. ա. ԺՀ: * Դիւթութիւ պեանչացուցին զմարդիկ. Լմբ. իմ: * Դիւթութի քո 'ի գլուխ քո դարձցի. Վրք հց. ԺԲ. (տպ. դիւթութիւն): * Դիւթութեամբք և բժժանօք. Ոսկ. ա. Բեռ. Փ:

ԴԻՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւանմանն կամ դիւականն գոլ. * Մաքրել 'ի կրաութէ, և 'ի դիւութեն սեղանոյ ». յն. 'ի դիւական սեղանոյ. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ԴԻՒՐ, ի, ից, 'ի դիւրի, բոլ. ա. գ. 'Εὐθύς, εὐθύ. Planus, planum. զզի և ԴՈՅՐ. (ամկ. տիւզ, տիւզլուք). Հարթ. և Հարթավայրք. փէտ, օվա. * Տայցեմք նոսա պատերազմ 'ի դիւրի ... 'ի դիւրոջ. Գ. Բգ. Ի. 23. 25: * Որ երկրին դիւր էր, և հաստատուն. Մագ: * Ի դիւր և յուզիղ ճանապարհս: Ընդ դիւր և ընդ հարթ տեղի. Լմբ: * Դիւր վայր: Դոյր դեաշին. Վրփ:

ԴԻՒՐ. ա. Εὔπορος, ῥᾴδιος. Facilis. Դիւրին. հեշտին. անդորր. հեշտ. գօլայ ասան. և Հեշտալի. հաճոյ. լաւ. աղէկ. խօշ, ինճեալը. * Զդիւրն և զդժուարն. Փարպ: և Փիլ. տոմս: * Զի անհնարինքն է նմա հընար, անկարելիքն դիւր և կար. Ղ. Էդէո: * Դիւր է բժշկել: Դիւր է 'ի բարկանալ. Ճ. Ա: Եւագր. իԸ: * Որ 'ի ձախէն, մոլորութե շաւիղ է, և խստապատ լի. և դիւր 'ի գայթագղութիւն. Համամ. առակ: * Դիւր օրէնք ('ի կատարել). Լմբ. պտրգ: * Դիւր կեանք. Նար. էրգ: * Բանիւք դիւր է առաքինանալ. Ոսկ. մ. ա. 23: * Որպէս դիւր թուիքեզ, արա. Վրք հց. Ժ: * Ոչ դիւր թուեցաւ նմա այս. Եփր. Գ. Թագ: * Զի եթէ դժուարինքն եղեն և հաւատամք, դիւրիցն ընդէ՞ր ոչ հաւատաս. Սանահն:

ԴԻՒՐ. գ. τὸ 'Αγαθόν. Commodum. Դիւրութի. անդորրութի. հանգիստ. գօլայլըք, րահաթլըք. * Երգեցէ քնարաւ, և դիւր լիցի քեզ. Ա. Բգ. ԺԶ. 16: * Դիւր արարի նոցա 'ի կապանացն. Բառզ. Փ. 10: * Յարձակի և 'ի դիւրոջ էր: Ի դիւրոջ էին. Ոսկ. փիլ: Գէ. Էօ: * Ըստ ճանապարհաց իւրեանց գնացին, այսինքն ըստ անձին դիւրին. Ոսկ. Էօ: * Ըստ անձին դիւրի լինելութե. Եփր. Ա. Կոր: * Զի և ինձ արասցէ դիւր լինիցի. Փիլոն. Բ. 19: * Ըստ մեռոց դիւրի անցուցանել, շրջել. Խոսր: Սարգ: * Մինչ կամին ինչ և առ դիւրո՞ն եկն: Այնպէս 'ի դիւրոջ է, զի, Լմ: * Սա 'ի դիւրոջ, և մեք 'ի վիշտս. Ոսկ. Էօ:

ԴԻՒՐ. մ. Դիւրաւ. դիւրով. * Ոչ ըմբռնիցիս դիւր յայնպիսի ախտ. Ոսկ. մ. ա. 11:

ԴԻՒՐԱԲԱՆ. ա. Բանաւոր. հաւանելի. գիւպօղ. ըստ յն. բարեբան. Εὔλογος. Rationalis, probabilis. հոգ. * Զպատճառն գտի իրաւացի լեալ և դիւրաբան. և վայելչական մերձակայ տանիս. Ոսկ. խչ:

ԴԻՒՐԱԲԱՆԱԳՈՅՆ. ա. մ. Εὐλόγως. Apte, probabilius. Իբր Բանաւորագոյն. * Խնդալ դիւրաբանագոյն պատճառօքն. Բրս. փոհ:

ԴԻՒՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իրաւացի բանաւոր ինչ. ուստի ԴԻՒՐԱԲԱՆՈՒԹԵԱՄԲ, εὐλόγως, իբր Իրաւամբք. 'ի դէպ. բանաւորապէս. * Ամենայն որ իրաւացի փափագէ իմիք, առ այն յարմարեալ ունի զփափագումն, եթէ դիւրաբանութբ բաղձայցէ. Նիւս. ամ չար: * Անիրաւ այս մեռոյ ոչ դիւրաբանութբ և հեշտեաւ բաղձայ հոգին, այլ դժուարաւ և ակամայ ... ձգի յանբան և յանիրաւ փափագումն. Ղ. անդ: (վրիպակաւ գրի. դիւրաբինութբ):

ԴԻՒՐԱԲԱՐ. մ. 'Ραδίως. Faciliter, facile, temere. Դիւրաւ, հեշտեաւ. գօլայճա. * Եբեր 'ի միասին դիւրաբար. Արիստ. Ծ: * Դիւրաբար հերձի, կամ բարձին. Նար. ՂՖ. և խլ: * Դիւրաբար թողուցանն: Անդ. ամենայն դժուարինք դիւրաբար լինիցին: Զդիւրաբարն առասցի, այսինքն զհարկաւորն (որ դիւրաւ լինի). Վրք հց. Բ: * Զամենայն յանդգնին դիւրաբար ». այսինքն անխտրհրդաբար. Կիւրղ. գնդ:

ԴԻՒՐԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευήθεια. Simplicitas. Դիւրահաւան բարք. պարզմտութի. * Էին ալք բարեք, և վասն դիւրաբարութեանն ... հաւանէին. Պղտ. օրէն. Փ:

ԴԻՒՐԱԲԱՐՔ. ա. Իբր Դիւրաբարոյ. Εὐηθής. Simplex, candidus. εὐηθέστατος,

candidior. Դիւր բարուք, դիւրահաւան. լաւաբարոյ, յառաւելումս. Ժամկ., Ճաշոց. *Զոր ինչ լսէին, դիւրաբարոյք գոլով ճշմարիտ ասել վարկանէին. Եւս դիւրաբարոյք, և արխազոյնք, և միանգամայն ողջախոհք, և ամենևին արգարագոյնք. Պղատ. օրէն. Փ:

ԴԻՒՐԱԲԵԿ. ա. Εὔθραστος. Fragilis. Որ դիւրաւ բեկանի. *Դիւրաբեկ անօթս. Իմ. ժէ. 13: *Ամենն խեցեղէն՝ վասն դիւրաբեկին լինելոյ. Փիլ. Ծ. Բան: և Ոսկ. Է. փիլ: Եղն. Ճոխ:

ԴԻՒՐԱԲԵՐ. ա. Εὐμαρής. Facilis, commodus. Որ դիւրաւ 'ի ձեռս բերի. առձեռն պատրաստ. *Դիւրաբեր ճանապարհ առ 'ի փրկութիւն. Մագ. էէէգ:

Եւ-ընդ որ լինի դիւրաւ բերիլ. զառ 'ի վայր. Εὐκατάφορος. Proclivis. *Յամենայն պատճառս դիւրաբեր է առ ողբս. Բրս. ցասմ:

ԴԻՒՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐφορία. Feracitas. ըստ յն. ոճոյ, Բարեբերութիւն. բեղնաւորութիւն. *Ուր դիւրաբերութիւն չարեաց, անդ անբերութիւն բարեաց. Ոսկ. զչ:

ԴԻՒՐԱԲԺՇԿԵԼԻ. ա. Դիւրաւ բժշկելի. *Հիւանդութիւն դիւրաբժշկելի իմն, և բազմաց ձեռնհաս. Եղն. Ճոխ:

ԴԻՒՐԱԲՈՅԺ. Նոյն ընդ վ. *Մինն դիւրաբոյժ գոլով, և միւսն անբոյժ. Պղատ. օրէն. Ծէ:

ԴԻՒՐԱԲՈՅՍ. ա. Որ դիւրաւ բուսանի. *Զօրութիւն սերմանն այնորիկ (մանանխոյ) դիւրաբոյս է. Եփր. աւետար:

ԴԻՒՐԱԳԱՅԹ. Ի, ից. }
ԴԻՒՐԱԳԱՅԹԱԿԱՆ. } ա. Εὐόλισθος. Valde lubricus, labilis.
ԴԻՒՐԱԳԱՅԹՈՏ. }
ԴԻՒՐԱԳԹԵԼԻ. } Որ դիւրաւ գայթէ, գթէ. և Որ լինի դիւրաւ գթել, սխալել. սխալական. *Դիւրագայթ բնութիւն, կամ խմացուած, կամ ճանապարհ. Խոսր. Վրդն. ղևտ: Լմբ. ող: *Դիւրագայթական բնութիւն. Լմբ. ող: *Պատկեր հողեղինին, զդիւրագայթոտն ասէ 'ի մեզս. Պրպմ. լէ: *Զդիւրագթելիսն ձգել. Բրս. ող: *Մարդ եմ դիւրագթելի: Դիւրագթելի միտք: Դիւրագթելիք հարկաւոր փորձանօքն. Լմբ: *Գիտէ զտկարութիւն, զի դիւրագթելի եմք և սխալականք. Գր. հր:

ԴԻՒՐԱԳԹԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εὐόλισθον. Fragilitas. Տկարութիւն. սխալականութիւն. *Զնուաստութիւն բնութեան, զպաբուցդ զդիւրագթելութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԴԻՒՐԱԳԻՆ. ա. Ե. Սակաւ գնոյ կամ գնով. աժան. աժմող. *Մեծագին գինեաւն ... դիւրագին ջրովն. Մանդ. է: *Վաճառեցին զիս դիւրագին. Յհ. որդ: *Վաճառի այսօր դիւրագին. Շար:

ԴԻՒՐԱԳԻՒՏ, Ի, Ից. ա. Դիւրաւ գտանելի. դիւրապատրաստ. և Դիւրիմաց, (յն. դիւրաւ առնալի, կամ ուսանելի), ևն. *Ով ապաշխարութիւն համեղ պտուղ անուշաճաշակ և դիւրագիւտ. Բրս. ապաշխ: *Դիւրագիւտ լիցին միտք ճառիցս. Ոսկ. Ս. ա. 1: *Դիւրագիւտ մեզ արարեալ զնախադասութեան խնդիրս. Անյ. պերիարմ: *Ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս. Նար. ղԳ: *Թեթև և դիւրագիւտ իրաց բաժնաց պատճառաւ. Բրս. մրկ: *Զի մի դիւրագիւտն դիւրաւ արհամարհեսցի. Վրդն. ծն: *Պարտ է ամենայն իրաց զդիւրագիւտն պատուել ('ի կերակուրս). Բրս. հց:

ԴԻՒՐԱԳԻՒՏ ԼԻՆԵԼ. մերթ՝ իբր Դիւրաւ գտանել. *Աղաւաւորացն դիւրագիւտք և դիւրաշահք լինէին. Փիլ. Վն. Ծէ:

ԴԻՒՐԱԳԼՈՐ. ա. Որ դիւրաւ գլորի. դիւրակործան. դիւրագայթ. *Ախտանայ զդիւրագլորն գոլ մարդկային բնութիւն. Պրպմ. լէ: *Զի մի դիւրագլոր բնութեանս չարագոյն ինչ կարգ եդեալ եղիցի. Եփր: *Մարմին եմ դիւրագլոր. Յհ. գառն:

ԴԻՒՐԱԳԼՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴԻՒՐԱԳԹԵԼՈՒԹԻՒՆ. *Գիտելով զմարմնոյն դիւրագլորութիւն. Խոսր: և Վանակ. յոբ:

ԴԻՒՐԱԳՆԱԼԻ. } Դիւրաւ գնալի.
ԴԻՒՐԱԳՆԱՑ. ա. } ընդ որ դիւրաւ լինի ընթանալ. *Դիւրագնալի կամ դիւրագնաց ճանապարհ. Շ. Մրթ: Սարգ. յկ. Ը: ա. պ. Է: Պրպմ. աղէքս: Իգն: *Դիւրագնացք եղիցին կերակրոյն 'ի վեր գնացք: Առուօ շուրջ ունին, զի դիւրագնաց իցէ. Նիւս. կազմ:

ԴԻՒՐԱԳՈՅՆ. ա. Մ. Εὐκοπώτερος, ον. ἀνεκτότερος, ον. Facilior, ius; tolerabilior, ius. Առաւել դիւրին. հեշտ ամենևին. առնելի. դիւրապատրաստ. և Կարի դիւրաւ. առաւել հեշտուեաւ. Տես Մթթ. Թ. 15: Ժա. 22. 24: Ղկ. Ե. 23: Ժէ. 25: *Ուսանել 'ի ներգործութէն դիւրագոյն է. Փիլ. այլաբ: *Զինչ դիւրագոյն քան զբանիւ զգջանալն իցէ. Մխ. երեմ: *Այլ մեզ այն օրն դիւրագոյն էր քան զայս օր ։։. այսինքն առնելի. Եղիշ. յար: *Հանէ 'ի դիւրագոյն վայրէն ։։. իբր հեշտալի. Վրդն. Հց. Է: *Զարբեցութիւն, զմոլեկանն, զառ առ մենատեսակ ամօթոյ դիւրագոյնս. այսինքն հակամէտ. Բրս. պհ. Է: *Կամօք և դիւրագոյն մօօք ժողովրդեանս ձեռնարկեալ յայս ։։. այսինքն մտադիւրութեամբ. Վանր. յար: *Զինչս աշխարհիս յարժամ արհամարհեմք զնոսա, դիւրագոյն գտանեմք. Ոսկ. յհ. ա. 2: *Զի ուխտաւորք յառաջակացն դիւրագոյնս կարգեսցեն. Խոր. Է. 24:

ԴԻՒՐԱԳՈՐԾ. ա. Εὔπρακτος. Factu facilis. Դիւրաւ գործելի. դիւրառնելի. դիւրին. *Դիւրագործ իրք ունել (զԹշնամին) արժանի է նորա զօրութեանն. Ոսկ. Մ. ա. 8: *Անիտաւորք կամին, զի դիւրագործք լիցին (մեղքն). Մխ. առկ:

Եւ Դիւրաւ գործօղ. *Զանչափ զօրութիւն, և զդիւրագործ իշխանութիւն յայտ առնիցէ. Ոսկ. Մ. Է. 28:

ԴԻՒՐԱԳՈՐԾԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συῤῥαδιουργέω. ըստ յն. ոճոյ, Յօժարութեամբ գործակից լինել 'ի չար անդր. *Չարագործակից լեր, դիւրագործակից լեր. Փիլ. Ժ. Բան:

ԴԻՒՐԱԳՈՐԾԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱԳՈՐԾ ըստ ա նշ. *Զփոքր կարծեցեալս, և զդիւրագործելի օրէնս լուծանք. Լմբ. պարգ:

ԴԻՒՐԱԳՈՐԾՈՂ. Ῥᾳδιοῦργος. Facinorosus, salsarius. Ըստ յն. ոճոյ, Դիւրայօժար 'ի չարիս. չարարուեստ. և խեղկատակ. խորամանկ. *Կատակերգասէր, և դիւրագործող գոլն և բանիւք և գործովք. Արիստ. առաք:

ԴԻՒՐԱԳՈՐՈՎ. ա. Իբր Բարեգործով. *Դեսպանս առ Թագաւորն առաքէր մտաւորութեա և դիւրագործով հաշտութեան. Յհ. կթ:

ԴԻՒՐԱԳՈՒԺ. ա. Դիւրաւ գաձելի, կոպանալի. Ճկուն տձուն. *Զմեղան ասէ մնգել. դիւրագուժ է նա 'ի գործ, և անաշխատ փարձեալ յառնել. Սարգ. ա. պ. Գ:

ԴԻՒՐԱԳՏԱՆԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱԳԻՒՏ. *Զի մի դիւրարհամարհելի լինիցիմք՝ դիւրագտանելի լեալք. Մխ. առկ:

ԴԻՒՐԱԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրաւ գրգռելն. դիւրաշարժ կամ դիւրափոփոխն լինել. *Յաղագս դիւրագրգռութեան երկբայելի են. Մխ. դփ:

ԴԻՒՐԱԴԱՐՁԱԼԻ. ա. Իբր Դիւրաւ զղջանալի. *Ամենայն մեղք, յորժամ ճանաչէ զինքն մեղուցեալն՝ թէ 'ի յանցանս է, դիւրադառնալիք են. Շ. թղ լսր:

ԴԻՒՐԱԴԱՏԵԼԻ. ա. Εὐκρίνης. Զոր դիւրին է դատել, յուշ ածել. *Անխտանակ և դիւրադատելի յիշատակքն են (կանխաւ ուսելոց). Բրս. հոյեաց:

ԴԻՒՐԱԴԱՐՁ. ա. Εὔστροφος. Versatilis, volubilis. Որ դիւրաւ դառնայ. դիւրաշրջիկ. և Դիւրափոփոխ. և Դիւրաւ զղջացող. և Դիւրահաւան. *Դիւրադարձ իւր լինելով առ երկաքանչիւր կողմանց. Պիտ: *Ըստ նմանութեան թռչնոց ճախրեն դիւրադարձ լինելով. Յհ. իմ. զսուլ: *Լեզու դիւրադարձ. Անձ: Բրս: Սրգ: Մուկ: Տօնակ: *Դիւրադարձ բարք. Անան. նխ: *Դիւրադարձ յապաշխարութիւն. Սրգ. Է. պ. ա: *Գիտես ով դիւրադարձդ խնձեմ. Շ. Բղբ:

ԴԻՒՐԱԴԻԼԻ. ա. Εὐάλωτος. Captu facilis. Դիւրաւ դաւելի, ըմբռնելի, որսալի, յաղթելի. *Մարդն քան զայնոսիկ՝ որ բնաւորական զինուքն զինեալ են, դիւրադաւ. Նիւս. կազմ: *Զի մի կամաց սաստակաց և ապականչաց դիւրադաւ լիցի. Ոսկ. եա: *Զայլս ոմանս դիւրադաւս նուաճեալ: Զի դիւրադաւ լիցին այնուհետև երկաքանչիւրքն 'ի նմանէ գժրելոյ. Յհ. կթ:

ԴԻՒՐԱԴԵՊ. ա. Մ. Դիւրին, և դիպօղ. քաջադէպ. կարի 'ի դէպ. *Զի քեզ կարելի և դիւրադէպ յոյժ են ամենայն բարեաց արուեստիք. Սարգ. ող: *Ճողով այժմ առնելով զպագմութիւնն՝ հանդէպ և դիւրադէպ 'ի վայր արկեալ է զանուանս. Փիլ. Եւ:

ԴԻՒՐԱԴԻՏ. ա. Մ. Քաջ և անվրէպ դիտօղ կամ դիտելով. ուղիղ. անվրէպ. *Դէպուղիղ և դիւրադէտ առնել (զպատկեր ուսուցչի). Փիլ. Եւ:

ԴԻՒՐԱԴՐԺԵԼԻ. ա. Դիւրախաղ. դիւրադադար. *Դիւրադրժելի մարմին. Լմբ. ող:

ԴԻՒՐԱԶԱՅՐԱՑՈՂ. Εὐπαρόξυντος. Որ դիւրաւ զայրանայ. *Զգժուարութիւն բարուցն, զդիւրազայրացուլս. Բրս. սրբէսց:

ԴԻՒՐԱԶԵՐԾ ԼԻՆԵԼ. չ. Դիւրաւ զերծանիլ. *Դիւրազերծ լինել 'ի բանադատութենէ. Պիտ:

ԴԻՒՐԱԹԱՌԱՄ. ա. Εὐμάραντος. Qui facile marcescit, caducus. Որ դիւրաւ Թառամի, փոյթ Թարշամի. հեշտ խօս լոսք Բոմոնսօղ, Բօշնօղ. *Հարստութիւն դիւրաթառամ քան զծաղիկ. Ոսկ. յհ. ա. 52: *Զխոտ դիւրաթառամ պայծառ վարդարէ. Իգն: *Զինչ դիւրաթառամ քան զմարդ... նա ևս վասնթարագոյն քան զխոտ. Սարգ. յկ. Է:

ԴԻՒՐԱԹԱՓ. ա. Որ դիւրաւ Թափի. կամ խոնարհի. առոք. մեղմ. *Դիւրաթափ առնէ զքունն. Ոսկ. Է. խոր:

ԴԻՒՐԱԹԻՒ. ա. } Դիւրաւ Թուելի.
ԴԻՒՐԱԹՈՒԵԼԻ. } սակաւաթիւ. *Սակաւ և դիւրաթիւս. Գէ. Եա. Է: *Ոչ են դիւրաթուելիք, ոչ միայնքն, և ոչ հաստուցմունքն առ 'ի ոտանէ. Սարգ. հանգ:

ԴԻՒՐԱԼՈՅԾ, լուծի, ից. ա. Որ դիւրաւ լուծանի կամ քակի, կործանի. *Ոչ զդիւրալոյծ տապանատարահարաց զնաւակս. Հ. Նիմն: *Լոյծ զպաշտամնս դիւրալոյծս. Եփր. աւետար:

ԴԻՒՐԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր թուլութիւն. *Տէրն մեր զդիւրալուծութիւն մեր 'ի համառօտութիւն ամփոփեսցէ. Կլիմաք:

ԴԻՒՐԱԼՈՒՄ. ա. Ἁπαλός. Tener. Դիւրաւ լմելի, ձմլելի, ճնշելի. փափուկ. կակուղ. *Դիւրալում ոգին, և իբրև զմոմ դիւրընկալ. Բրս. հց:

ԴԻՒՐԱԼՈՒՐ. ա. Εὐήκοος. Facile audiens, obsequiosus. (իբր ներգ.) Դիւրաւ լսօղ. դիւրահնազանդ. հլու. հեշտ մտիկ ընօղ, անխաժտնօղ. *Ցառաջին ամս դիւրալուր են: Ընգէր եւ այսպէս դիւրալուր. Վրք. հց. ճ. ծե: *Դիւրալուր ճշմարտութեան. Շ. Բղբ: *Եւ այսպէս դիւրալուր հեթանոսք անուան կոչողին. Իգն: *Իցէ թերևս դիւրալուր իսկ, որ դժուարահաւանն է. Պղատ. օրէն. ՃԸ: *Ի պատրանան դիւրալուր եղաք. Լմբ. ող: *Դանգաղիմ կարգալ յօգնութեան զդիւրալուրդ. Ագաթ. ող:

ԴԻՒՐԱԼՈՒՐ. Εὐήκοος. Qui facile auditur. εὐπαράδεκτος, acceptabilis. (իբր կր.) Դիւրաւ լսելի. ախորժալուր. հաճոյական. ընդունելի լսելեաց. դիւրիմաց. մտիկ տնելոյ, ողորմելով, ոչ փոխ, յորդոր. *Հեշտ և դիւրալուր երևին առաջուածք. Անյ. պորփ: *Առակս խորհրդոյս՝ դիւրալուրս. Ագաթ: *Եւ այս յոյժ դիւրալուր առնէր զբանս զայս. Ոսկ. յհ. ա. 38: *Դիւրալուր զխորհուրդս այ առնելով. Նար. խրգ: *Ցեղաշղեցին զնոյն 'ի դիւրալուր և յախորժակս լսողաց. Լմբ. պտրգ: *Զդիւրալուրն և զառանցխոր բառիցն յարգեն: Դիւրալուրք և համառօտք: Պարզ են բանիւ, և դիւրալուր լսելեաց. Սարգ: *Զ լսելիս իմ (տապականեցի)'ի չարս դիւրալուրս. Եփր. խոստով:

ԴԻՒՐԱԽԱԲ. ա. Դիւրաւ խաբելի, պատրելի. դիւրադաւ. *Դիւրախաբ աչք, կամ տեսութիւն, բնութիւն մարդոյս. Իգն: Սարգ. յկ. Ճ. Ն. Է:

Եւ Դիւրաւ խաբօղ. *Ցանկութիւնք դիւրախաբք. Սրգ. Ծ. պ. Ժ:

ԴԻՒՐԱԽԱԲՕՂ. Որ դիւրաւ խաբէ. *Անցաւոր կենցաղ դիւրախաբօղ է. Մագ. ծժ:

ԴԻՒՐԱԽԱՂԱՑ. ա. Որ դիւրաւ յառաջ խաղայ. դիւրաշարժ. *Դիւրախաղաց թեթեւութիւն, յառաջադիմութիւն. Պիտ: *Տասունք մարմնոյ թեթեւացեալք՝ դիւրախաղացք լինին. Փիլ. ՃՀ:

ԴԻՒՐԱԽԱՄՈՒՐ. ա. Դիւրաւ խամրելի. դիւրաթառամ. *Դիւրախամուր [illegible]. Եղն. Ժզ:

ԴԻՒՐԱԽՈՇՏԱՆԳ. ա. Εὐκαταφρόνητος. Contemptibilis. Դիւրաւ անգոսնելի. *Գործք ոչ դիւրախոշտանգք և արհամարհելիք. Փիլ. [illegible]:

ԴԻՒՐԱԽՕՐՏԱԿ. ա. Εὔκολος. Volubilis. Դիւրամէտ. յեղյեղուկ. *Արժան է [illegible] իմանալ զդիւրախօրտակ կամս և [illegible]. Ոսկ. յհ. ա. 42:

ԴԻՒՐԱԾԱԽ. ա. Εὔφθαρτος. Facile corruptibilis. Դիւրածախելի, դիւրաւ այրելի, ապականելի. անցաւոր, ապականացու, յողդողդելի. *Զդիւրածախ անասնոց զմարմինս ոչ թառամեցոյց. Իմ. ժը. 20: *Դիւրածախ փայտ, կամ խոտ, ծեղ. Արծր. գ. 7: Շ. Բարձր: Ճ. Ա: Եղն. Ա: *Դիւրածախ կենցաղ. Մագ. հա: *Թէպէտ և դիւրածախ ապականիչն թուեցի. Ոսկ. յհ. ա. 20:

ԴԻՒՐԱԾԱԽ. Դիւրաւ ծախօղ, այրօղ. 'Ի սա եղէգն, և մեք հուր դիւրածախ. Արծր. գ. 9:

ԴԻՒՐԱԾԱԽ. Εὐδάπανος. Sumtuosus, largus. Դիւրաւ ծախօղ զինչս. առատաձեռն, մեծածախ. *Աղքատականութիւն է առաքինութեան անձինն՝ դիւրածախ 'ի գեղեցկագոյնսն. Արիստ. առաք:

ԴԻՒՐԱԾԱԽ. Ὀλιγοδάπανος. Exigui vel tenuis sumtus. Որ ինչ լինի դիւրին և դոյզն ծախիւք. դիւրագին. աժան. *Եցոյց յամենայնի զանարգն և զդիւրածախն (վիճակ կենաց). Բրս. հց:

ԴԻՒՐԱԾԱԽԵԱԼ, ԴԻՒՐԱԾԱԽԵԼԻ. Դիւրաւ վատնեալ կամ վատնելի. դիւրածախ՝ ըստ Ա ն. *Իբրև զխոտ դիւրածախեալ. Նար. յովէ: *Ի դիւրածախելի բոյս խոտոյ. Արծր. գ. 4: *Հայ ոչ զդիւրածախելին խնդրեմ. Լմբ. պտրգ:

ԴԻՒՐԱԾԱԽՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱԾԱԽՈՒՄՆ. գ. Դիւրածախելին գոլ. և Դիւրաւ ծախումն. *Այն որ զկենդանական և զզայական նորայն եբեր տեսակութեան առ հուրն, հրաշալիութեան և դիւրածախութեան մանաւանդ բերելով. Անյ. բարձր: *Դիւրածախութեան մոմոյ. Ագաթ. ող: *Յորժամ զմտաւ ածեմք զդիւրածախումն կենցաղոյս. Ոսկ. ճ. կոս:

ԴԻՒՐԱԾԱՆ. ա. Εὔγνωστος. Cognitu facilis, bene notus. Քաջածանօթ. դիւրիմաց. քաջայայտ. *Ճառդ դիւրածան է, և յայտնի. Փիլ. լէն: *Որպէս զի դիւրածան լիցի մեզ բանս. Լաստ. ա:

ԴԻՒՐԱԾԱՆՕԹԱՊԷՍ. մ. Դիւրաւ հասու լինել. հեշտութեամբ. *Զդիտաւորութիւն իւրն առաջիկայի բազում անգամ 'ի մակագրութենէ բանին դիւրածանօթապէս կարէ ոք 'ի միտ առնուլ համառօտագոյն. Սարկ. հանգ:

ԴԻՒՐԱԾԵԼ. Դիւրաւ ածել (բերս). պալաբերել. տես և ԴԻՒՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Նեղոսիւ զանեղան 'ի Նմա դիւրածել. Խոր. գ. 62:

ԴԻՒՐԱԾՆՈՒՆԴ. Տ. ՀԵՇՏԱԾԻՆ. *Թեթև է բան և դիւրածնունդ. Սարգ. յկ. Ը:

ԴԻՒՐԱԾՈՒՄՆ. գ. τὸ Εὐπαράγωγον. Facilis ductio, proclivitas. Դիւրաւ ածումն, բերումն. յօժարութիւն. *Առ ամենայն խաբէութիւնս դիւրածումն. Բրս. որբեց:

ԴԻՒՐԱԿԱԼԻ. ա. Իբր Դիւրաւ կալ, ունելի. դիւրըմբռնելի. *Եղինն զղօրութիւն, և զոչ դիւրակալին գոլ, և խեթկելով զհակառակողսն. Դիոն. երկն: Ն Շ. հրեշտ. յն. ἀκράτητος, ոչ դիւրակալի, անըմբռնելի:

ԴԻՒՐԱԿԱՊՈՅՏ. ա. Εὐεπηρέαστος. Damnis facile obnoxius. Դիւրաւ կապտելի, որսալի, կաշառելի. *Մի երեսք դիւրակապուտք են ըստ կարծեաց. յերկուց և յերից վկայից հաստատեսցի. Բրս. հց:

ԴԻՒՐԱԿԱՍ. ա. Զոր դիւրին է կասել. որ հեշտաւ կասեալ լինի. *Օրան ջախջախի՝ դիւրակաս, հասեալ հունձք նորա. Մխ. երեմ:

ԴԻՒՐԱԿԱՏԱՐ. ա. Որ ինչ դիւրաւ կատարի, վճարի. *Դիւրաշարժ գոլ զմտաւորական շարժմունսն, և դիւրակատար. Գր. հր:

ԴԻՒՐԱԿԷԶ. ա. Դիւրաւ կիզելի, այրելի. դիւրածախ. *Դիւրակէզ ցամաք փայտն, կամ հեր գլխոյ. Անյ. բարձր: Ճ. Ա: *Մանաւանդ զի՝ հանեալն դժուարապէս, և արկեալն՝ յոյժ դիւրակէզ. Շ. Բղբ:

ԴԻՒՐԱԿՇԻՌ. ա. Արդարակշիռ. քաջ հանդիսակշիռ. *Տես զդիւրակշիռ և զդէպ հատուցմունսն. Լաստ. ծէ:

ԴԻՒՐԱԿՈԽ. ա. Εὔβατος. Pervius. Դիւրաւ կոխելի. դիւրագնացի. *Առնէ դիւրակոխ զանձուկն և զնեղն քան զայն և ընդարձակ. Գր. հր: *Դժուարակոխս զամենայն առնելով թշնամեացն, իսկ 'ի բարեկամացն մանաւանդ դիւրակոխ. Պղատ. օրէն. ԺԲ:

ԴԻՒՐԱԿՈՂՈՊՈՒՏ. ա. Εὐάλωτος. Captu facilis. Դիւրաւ կողոպտելի. դիւրագաւ. դիւրաւաբեկ. դիւրակապուտ. *Նոյնպէս և այս դիւրակողոպուտ, և վաղվաղակի 'ի վայր թափեսցի. Ոսկ. յհ. Բ. Դ:

ԴԻՒՐԱԿՈՃՈՊ. Տես 'ի բառն ԱՍՏԻՒՐԱԿՈՒՃՈՒԽ:

ԴԻՒՐԱԿՈՉԵԼԻ. ա. Εὐανάκλητος. Qui potest facile reduci. Զոր դիւրին է յետս կոչել. *(Բարկութեան չափաւոր) է դիւրակոչելի խորհրդոցն. Բրս. բարկ:

ԴԻՒՐԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Εὐέμπτωτος. εὐολισθότερος. Valde lubricus, caducus. Որ դիւրաւ կործանի. փլուզանի. և Դիւրագայթ. դիւրագլոր. *Դիւրակործան շինուած, կամ քաղաք, բարք, բնութիւն. Լաստ: Մխ. երեմ: Նար: Լմբ: *Կործանիչք և դիւրակործանք. Իգն: *Դիւրակործանք մանաւանդ առ մեղսն են մարդիկ: Դիւրակործան է ոգին առ 'ի մեղսն. Բրս. հց: *Գիտելով տեսան դիւրակործան զմեզ մարդ լեալս. Տօնակ:

ԴԻՒՐԱԿՈՐԾԱՆԵԼԻ. Նոյն ընդ վ. *Մարդ և հանճարոյ ընդունակեան դիւրակործանելի է. Անյ. պորփ:

ԴԻՒՐԱԿՌՈՒԵԼԻ. ա. Εὐκαταγώνιστος. Qui facile vinci potest. Ընդ որում դիւրին է կռուել. *Գազանք դիւրակռուելիք են՝ զրահեցեալ. Բրս. բղբ:

ԴԻՒՐԱԿՐԵԼԻ. ա. Դիւրաւ կրելի, տանելի, համբերելի. և Սակաւապէտ. *Փոքր ինչ թերևս, և դիւրակրելի գոլ: Սակաւ ինչ մասն հոգոյն դիւրակրելի: Դիւրակրելի և չափաւորապէս զառածմանցն խնդրել նիւթս. Պիտ:

ԴԻՒՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐπάθεια. Facilis, vel bona affectio. Դիւրաւ զգածումն, կամ այլայլութիւն. և Բարեկրութիւն. *Վասն թուլութեան և դիւրակրութեան ոգոյ. Նիւս. բն. Է: Ն Ոսկէփոր: *Առաքինութեան յարմարական է խաղաղութիւն և դիւրակրութիւն (կամ դիւրակրթութիւն). Փիլ. այլաբ:

ԴԻՒՐԱՀԱԼ. ա. Εὔτηκτος. Liquabilis. Որ դիւրաւ հալի, լուծանի, կամ մաշի. *Ոչ հալէին զառանձնակերպ զդիւրահալ զազգ անուշակ կերակրոյն. Իմ. ժթ. 20: *Զկերակուրն թեթև և դիւրահալ՝ ուտէ. Մխ. բժշ:

ԴԻՒՐԱՀԱՄԱՐ. ա. Εὐαρίθμητος. Facile numerabilis. Զոր դիւրին է 'ի համար արկանել. դիւրաթիւ. *Փախիցեն երկիր 'ի հրոյ, և լինիցին դիւրահամարք. Ոսկ. եա: *Սակաւք զերծեալք, զի և մանկան դիւրահամար լինել. Գէ. եա: *Ոչ ուսանի ուսումն, այլ և մեծ թագաւորի դիւրահամարս թերևս գտանել կասա. Պղատ. օրէն:

ԴԻՒՐԱՀԱՆԴԻՊԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱՄԵՐՁԵՆԱԼԻ. *Քո 'ի վերայ երկրի, նաև դիւրահանդիպելի. Լծ. ածաբ:

ԴԻՒՐԱՀԱՆԵԼ. ն. Ի դիւրութեան հանել. դիւրել. *Օրէն է աշխարհական զնեղութիւնս տառապելոց բառնալ, և դիւրահանել երկրի զխնամարկուս. Արծր. գ. 9:

ԴԻՒՐԱՀԱՇՏ. ա. Εὐπαραμύθητος. εὐμενής. Benevolus, benignus, facile placabilis. Որ դիւրաւ հաշտի. և հեզ. բարեմոյն. դիւրահաւան. դիւրանաւոց. *Դիւ-

րահաշտ գոլ՝ զոհիւք եւ ուխտիւք ածանցելով... Առատաձեռնք են դիւրահաշտք պատարագօք եւ ուխտիւք. Պղատ. օրին. ճ: *Ամենեցուն միաբանեալն յայս պաշտօնն՝ դիւրահաշտ առնէ զնա. Խոսր: *Դիւրահաշտ թշնամի (մարմինն ընդ հոգւոյն). Սարգ. յհ. Ը: *Զլաօզն՝ դիւրահաշտ լինելով քաղուսումնագոյն գործիցէ. Պղատ. օրին. ջ:

ԴԻՒՐԱՀԱՇՏԱԳՈՅՆ. ա. ն. Εὐμενέστερος, ον. Mitior, ius. Առաւել կամ յոյժ դիւրահաշտ. հեզագոյն. *Լաւ է հանդարտագոյն իսկ, եւ դիւրահաշտագոյն. Պղատ. օրին. ջ:

ԴԻՒՐԱՀԱՍ. ա. Որպէս Դիւրաւ հասու լինելի, հասկանալի. դիւրիմաց. դիւրին. *Հեշտընկալ եւ դիւրահաս տիմարագունից լիցին. Ագաթ: *Զպարզն առաւել գիտեն իբրեւ զդիւրահաս. Իգն. յոհ: *Թողլով զբազմաքննին բանն, զդիւրահասն եւ զառաձեռնպատրաստ դիցուք առաջի. Ղ. հրէշ: *Դիւրահաս զուանաւորս ակնայ կատարել. Մագ. ի:

ԴԻՒՐԱՀԱՍ. Դիւրաւ հասանելի, ժամանելի, առնալի, 'ի ձեռս բերելի. *Խոնարհութիւն՝ որ ամենեցուն է դիւրահաս. Լմբ. ող: *Զի մի կնուացեալ սողացեն դիւրահաս թշնամեացն. Մագ. ծէ:

ԴԻՒՐԱՀԱՍ. Որ դիւրաւ հասանէ, ժամանէ. *Հնարաւոր դիւրահաս՝ առ ամենայն անբաւ վերամբարձութեն յաւէտ յառաջեալ. Նար. ղ:

ԴԻՒՐԱՀԱՍԱՆԵԼԻ. ա. Նոյն ընդ վ. բառ ա եւ բ նշ. *Դիւրահասանելի ամենեցուն (բան): Եւ գու տկար եւ դիւրահասանելի: կարծէ զնա իբրեւ զմի 'ի մարդկանէ դիւրահասանելի. Լմբ:

ԴԻՒՐԱՀԱՍՈՅՑ. ա. Որ դիւրաւ հասուցանէ, կամ հասկացուցանէ. *Առ նա թերեւս ունիցիմք զդիւրահասոյցն քաջալերիչ զերանելին զուկաս. Ագաթ:

Եւ որպէս Դիւրահաս՝ բառ ա նշ. *Հեշտընկալք եւ դիւրահասոյցք տխմարագունիցն լինիցին. Կոչում:

ԴԻՒՐԱՀԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրահաս կամ դիւրիմացն գոլ. *Զոր 'ի կարգի կանոնաց յարմարեսցուք վասն դիւրահասութե ժամանակաց. Սամ. Երէց: *Կտրիք որոշելով վասն դիւրահասութե. Երզն. քեր:

ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆ. ի, ից. ա. Εὐπειθής. Qui facile paret, vel obsequitur, credulus. Որ դիւրաւ հաւանի. դիւրալուր. հլու. միամիտ. բարեմիտ. դիւրախաբ. *Հեզ, դիւրահաւան. Յհ. գ. 19: *Դիւրահաւան գոլով առ բարեպաշտութիւնն. Ճ. Ա: *Դիւրահաւանն լեր. Եղիշ. բ: *Որ եդեալ օրինացն դիւրահաւան իցէ. Պղատ. օրին. ջ: *Առ կամս ուղղողին դիւրահաւան եղով (կամ դիւրահաւանելով). Պիտ: *Առ դիւրահաւանս ամենս, եւ յոյժ ունկնդիրս իւրոյ վարդապետութեն գրէր. Ոսկ. մ. ա. 4: *Տես եւ զնոսա դիւրահաւանս (կամ դիւրհաւանս) ամենս եւ արհամարհելիս. Ոսկ. գծ: *Դիւրահաւան է ազգ մարդկան 'ի հեշտասիրութի. Լմբ. ող: *Առ 'ի խաբէութե պարզամտացն, կամ դիւրահաւանիցն. Ա. որս. գ: եւ Ոսկ. բ. կոր: եւ Սանան: *Դիւրահաւանիցն պատահիցէք. Բրս. խ Դ: Խոկ Շ. Ճգբ. ջ. 16. *Զի կրկին կոչմամբն դիւրահաւան ձգեսցէ առ ինքն ». իբր ն. դիւրաւ:

ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆ. Դիւրաւ հաւանելի. *Չիք այլ ինչ, որ ճաշակողաց նորին ոչ է դիւրահաւան. Լմբ. պարգ: *Դիւրահաւանս առնել ձեզ. Տօնակ:

ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրաւ անսալն. հլութի. *Դիւրահաւանութի ճշմարիտ սիրով առ վերակացուն եղիցի ամենեցուն. Յճխ. ժգ: *Հեզութի եւ դիւրահաւանութի. Սարգ. յհ. Ա: Շ. յհ. խգ:

ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՏ. ի, ից. ա. Որ դիւրաւ հաւատայ. դիւրահաւան. դիւրորսալի. *Օձն ծանեաւ առ երեւան երթալ առ դիւրահաւատս. Բրս. հց. յն. դիւրածելի. Εὐαγωγός.

ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՏԱԼԻ. ա. Դիւրաւ հաւատալի. եւ Որ տայ դիւրաւ հաւատալ. *Դիւրահաւատալի օրինակաւն հաստատէ: Զի դիւրահաւատալի ձեզ լինիցի ժամանակ գալստեանն նորա. Սարգ. ա. պ. ը: Բ. պ. է: *Դիւրահաւատալի է՝ մարմնաւոր աչաց հայեցուած. Լմբ. պարգ:

ԴԻՒՐԱՀԵՂ. ա. Ἐκδιάχυτος. Fluxus. Դիւրաւ հեղլի. լոյծ. հեղհեղուկ. *Որպէս ջուր դիւրահեղ եւ ծփական են խորհուրդք: Յեղյեղուկ է բնութիւնս, եւ դիւրահեղ. Լմբ. ող: *Որ 'ի մէջ օդն դիւրահեղ գոլով. Նիւս. բն: *Ուշընդդիմակայք եւ խիստք, ոչ դարձեալ դիւրահեղք եւ անհաստատք. Դիոն. ածայ:

ԴԻՒՐԱՀԵՇՏԱԲԱՐ. մ. Դիւրաւ եւ հեշտաւ. հեշտալի օրինակաւ. *Կարի իմն դիւրահեշտաբար եւ քաջապէս տանին 'ի յանդուգն: Դիւրահեշտաբար վճարէ զպէտս. Պիտ:

ԴԻՒՐԱՀԵՇՏԱԼԻ. ա. Դիւրին եւ հեշտին. եւ Կարի հեշտալի. զուարճալի. *Յորոց դիւրահեշտալի վայելչանօք զպատուոյն տարեալ առցեն զշահս. Պիտ:

ԴԻՒՐԱՀԵՇՏԻ. մ. Տ. ԴԻՒՐԱՀԵՇՏԱԲԱՐ. *Զամենեցունց ախորժակս դիւրահեշտի կատարէ 'ի սուղ ժամանակի. Պիտ:

ԴԻՒՐԱՀԵՐՔԵԼԻ. ա. Դիւրաւ հերքելի. *Որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահերքելի է. Նար. ծէ:

ԴԻՒՐԱՀՆԱԶԱՆԴ. Տ. ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆ. *Յորժամ տեսանեն զոք դիւրահնազանդ իւրեանց. Վրք. հց. բ:

ԴԻՒՐԱՀՆԱՐ. ա. Εὔπορος. Facilis. Դիւրաւ հնարելի, կարելի. դիւրին. *Պարթեւազանցդ դիւրահնար գոգցես 'ի ձեռն կեղծաւոր սիրոյ զգտանելն. Խոր. բ. 71: *Անհնարինքն 'ի մեզ կարծեցեալք, նմա դիւրահնարք. Լմբ. տփ: *Որում ամենայն ինչ անհնարին՝ դիւրահնար է յոյժ. Սարկ. հանգ: *Դիւրահնար ճանապարհ ցուցանելով. Փարպ:

ԴԻՒՐԱՀՆԱՐ. Εὐμήχανος. Industrius, ingeniosus. Դիւրաւ հնարս գտօղ. ճարտար. *Դիւրահնար կենդանի մարդ: Այնպիսի տեսի ես երբեմն զկախարդութե հաւու դիւրահնար. Բրս. ձուկն: *Դիւրահնար է ամենայն ըմբռնելն ('ի յետին տագնապի). Աճառ. կիպր: *Զդիւրահնարս զայս զձեռաց գործիս պիտանացու ունի. Նիւս. կազմ: *Պաշտպան դիւրահնար. Պիտ:

ԴԻՒՐԱՀՆԱՐ. մ. } Դիւրին հնա-
ԴԻՒՐԱՀՆԱՐԱԲԱՐ. } րիւք. ճարտարութեամբ. *Դիւրահնար աղատեցաւ 'ի գաստապարտութե. Եփր: *Դիւրահնարաբար գործել, կամ կլանել. Փիլ. լին. Ն լեառ:

ԴԻՒՐԱՀՆՉԵԼԻ. ա. Դիւրաւ հնչելի. դիւրին 'ի հնչել. *Զգալի ձայն՝ ամենեցուն է դիւրահնչելի ». այսինքն ամենայն ոք կարէ ձայն ինչ հանել. Լմբ. ող:

ԴԻՒՐԱՀՈՍ. ա. Εὔροος. Որ դիւրաւ հոսի. հոլով. *Որպէս դիւրահոս գետ ընթանայ. Վրդն. ող: *Եւ առ այլսն դիւրահոս աստուած. Պղատ. փիլ:

ԴԻՒՐԱՀՈՍԻՄ, եցայ. չ. Դիւրահոս լինել. դիւրաւ հոսել. *Մի դիւրահոսիր 'ի մեղսն. Լծ. կոչ:

ԴԻՒՐԱՀՈՒՊ. ա. ն. Դիւրաւ հպելի, եւ հպեալ. դիւրամերձ. դիւրամերձենալի. *Դիւրահուպ առ 'ի մէնջ բուսանելով. Անյ. բարձր: *Ամենայն կենդանեաց դիւրահուպ լինելով (արեւուն). Սրգ. ա. յհ. ա: *Դիւրահուպ է, ըստ որում եղեալ 'ի գրախտին. Փիլ. այլաբ: *Տնկեցաւ յաշխարհի դիւրահուպ; եւ 'ի մէջ մարդկան. Հ. կիւլլ: *Այսոքիւք բառնարաս կազմէ զնորա հաւատարմութիւն, ուստի եւ դիւրահուպ եղեւ առ նոսա պօղոս. Ոսկ. գծ:

ԴԻՒՐԱՁԵՌՆ. ա. Դիւրաւ 'ի ձեռս բերելի. դիւրըմբռնելի. դիւրակալի. *Մի լիցին որքազանքն պղծոցն դիւրաձեռն. Դիոն. թղթ:

ԴԻՒՐԱՃԱՆԱՊԱՐՀ. ա. Ուր իցէ ճանապարհ դիւր կամ դիւրին. *Հաւատն յուսօղսն հզօրապէս բազմապատուղ լինի յեկեղեցւոջ եւ դիւրաճանապարհ. Եփր. տուէփար:

ԴԻՒՐԱՃԱՇԱԿ. ա. Ախորժելի ճաշակաց, կամ կակուղ. *Բարեխառնել եւ դիւրաճաշակ (դեղձն). Մխ. առակ:

ԴԻՒՐԱՃԱՇԱԿԵԼԻ. ա. Դիւրաւ ճաշակելի. *Մաքրել, եւ դիւրաճաշակելի եւ ախորժ առնել. Լմբ. պարգ:

ԴԻՒՐԱՄԱՇ. ա. Εὐμάραντος. Qui facile marcescit. Դիւրաւ մաշելի. ծախելի. *Բոցն դիւրամաշ. Ոսկ. ող: *Այսոքիկ դիւրամաշք են, եւ 'ի ցեցամէց առաճաց ապականելին. Երզն. մտթ:

ԴԻՒՐԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Εὐπρόσιτος. Accessu facilis. Դիւրաւ մատչելի. դիւրամերձենալի. դիւրահուպ. *Հաւատացելոց դիւրամատոյց եւ ընդել. Բրս. գործ: *Դիւրամատոյցս զնա մատուցից կարօտելոցն. Փիլ. ժ. բան: *Ի ձեռն նուաստութե զամենայն ախտոյս՝ դիւրամատոյցս մերձեցոյց. Շիր:

ԴԻՒՐԱՄԵՂ, ի, ից. ա. Որ դիւրաւ մեղանչէ. *Անհաւան էք, եւ դիւրամեղ. Վրդն. ել:

ԴԻՒՐԱՄԵՌ. ա. Որ դիւրաւ մեռանի. *Հեշտածինք են, եւ դիւրամեռք. Նար. է:

ԴԻՒՐԱՄԵՐՁ. ա. Որ դիւրաւ մերձենայ. *Առաքեալքն 'ի ճշմարտութիւնն բացաւ երեւօք դիւրամերձք լինէին. Սրգ. ա. յհ. ա: *(Շունն) շողոքորթ է, եւ դիւրամերձ. Լմբ. ող:

ԴԻՒՐԱՄԵՐՁԵՆԱԼԻ. ա. Նա որ դիւրաւ կամ անխտիր լինի մերձենալ. դիւրամատոյց. դիւրահուպ. *Տեսանել զանմերձենալին հրեշտակաց մարդ 'ի յերկրի երեւեալ, եւ դիւրամերձենալի մարդկան: Նոցա էր յայնժամ դիւրամերձենալի. Իգն: *Արհամարհելի եղեւ մեծութիւն փառաց մարմնոյ եւ արեան որդւոյն այ, եւ ամենեցուն դիւրամերձենալի. Խոսր. պարգ:

ԴԻՒՐԱՄԷՏ. ա. Որ դիւրաւ միտէ 'ի մի կողմն. հակամիտեալ իբրեւ 'ի բնէ. առաւել յօժարեալ. *Դիւրամէտ է առ 'ի վատթարագոյնն բնութիւն. Շ. մտթ: *(Կանայք) դիւրամէտք են 'ի տրամականս. Մխ. երէմ: *Մարդկային բնութիւն դիւրամէտ գոլով, միշտ ընդ մեղօք անկանի. Խոսր: *Ետես եւ զմտացն դիւրամէտ ստնդառութիւն. Սեբեր. է:

ԴԻՒՐԱՄՈՌԱՆԱԼԻ. } Զոր դիւրաւ
ԴԻՒՐԱՄՈՌԱՑ. ա. } լինի մոռանալ. որ փոյթ մոռացեալ լինի. *Սաստէր եւ երագ դիւրամոռանալի. Սարգ. յհ. է: *Դիւրամոռաց զերախտիսն քոյ համարէին: Ունայնութի են կեանք աշխարհիս, եւ ե.

րադ դիւրամտութեանց. Ածբ. ա. 15: Փ. 7:

ԴԻՒՐԱՄՈՒՏ. ա. Դիւրին 'ի մտանել. և Դիւրաւ մտօղ. *Դիւրամուտ, և դժուարելանելի. Երգն. մթ: Ա Ցօնակ: *Ձի դիւրամուտ լիցի անմտանոցն. Վրդն. ծն: *Դիւրանցագոյն և դիւրամուտ առնէ. Դիոն. երին: *Դիւրամուտ զօտարածինն 'ի բնակութիւն իւրեանց առնէին. Ցհ. կթ:

ԴԻՒՐԱՄՈՒՏ ԼԻՆԵԼ. Դիւրաւ մտանել կամ մուտ գտանել. *Դիւրամուտ 'ի հայս լեռն արշակ մեծ: Դիւրամուտ յաշխարհն եղև չարաց. Խոր. ա. 30: Գ. 55: *Ձի աւերնչեանն դիւրամուտ առ 'ի յիւրմէ փորձութիւքն լինիցին. Խոսր:

ԴԻՒՐԱՄՈՔԵԼԻ. ա. Դիւրին և ամոք. անմորթելի. *Դիւրամոքելիս կրից կողորդաց. Նար. խէ:

ԴԻՒՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մտադիւրութիւն. յօժարամտութիւն. *Ի կարօտեալն ողորմութեն դիւրամտութբ լիցի միշտ. Ոսկ. հա: *Աղաչեմ առ հասարակ դիւրամտութբ մատուցանել զկեղծս. Նանայ: Ա Կիւրղ. խէ:

ԴԻՒՐԱՄՓՈՓԵԼԻ. ա. Εὐσταλής. Bene, vel leviter paratus. Ուր ամփոփեալ իցեն զոյգն իրք. թեթևաբեռն. *Ձծանրացեալ բեռամբ նաւքն դիւրագոյն է (առեն) ապրեցուցանել, քան զդիւրամփոփելին և զթեթեւն. Բրս. պհ:

ԴԻՒՐԱՅԱՂԹ. ա. Դիւրաւ յաղթելի. *Դիւրայաղթք էք, և տկարք. Ոսկ. գծ: *Դիւրայաղթ (եմք) մարմնոյս տկարութբ. Լմբ. ող:

ԴԻՒՐԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Εὔθετος. Appositus, aptus. Քաջայարմար. դիպօղ. աջող. *Առ ամենայն պատշաճագոյն սպասաւորութիւն դիւրայարմար լինի. Նիւս. էրգ: *Դիւրայարմարս սպասաւորս առ իւրեանց կարօտութեանն պէտս: Դիւրայարմարք մատուցանելոյ 'ի պէտս չինուածոյն. Գէտ: *Դիւրայարմար քնար. Երգն. լա: *Միայն այ կարողի և յամենայնի խնամողի կարողութիւս այս է դիւրայարմար. Ածբ. Փ. 1: *Որպէս երկաթ' հրատեսակ լինելով կակղագոյն լինել, իբրու դիւրայարմարք պատահել կարողին և մակացողին խորհրդել զոր. Գրգ. օրէն. Բ:

ԴԻՒՐԱՅԱՐՈՅՑ. ա. Որ դիւրաւ և ըստէպ յառնէ կամ զարթնու 'ի քնութէ. *Ձմեղս դիւրայարոյցս, որ կարեւորս ասէ. Ոսկ. էբր. հբն. որ 'ի նոյն այսպէս մեկնի. *Ձմեղս դիւրայարոյցս, կամ զի դիւրաւ յաղթեն մեզ, կամ զի դիւրաւ յաղթին 'ի մէնջ:

ԴԻՒՐԱՅԵՂ. ա. Դիւրաւ յեղլի. դիւրաշրջիկ. յեղյեղուկ. դիւրափոփոխ. *Այնպիսին ոչ ասի բարկացօղ, զի դիւրայեղ առ հեզութեն լինի. Արիստ. որոց:

ԴԻՒՐԱՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εὐμνημόνευτον. Memoratu facile esse. Դիւրաւ յիշելի գոլն. *Ի թիւս բաժանեալ յաղագս դիւրայիշատակութեն. Ա որս. Է:

ԴԻՒՐԱՅՈՅՍ. ա. Εὔελπις. Bona spe fretus. Բարեյոյս. քաջայոյս. *Դիւրայոյս լեալ (մեղաւորն) ապաշխարութբ. Կոչ. Փ:

ԴԻՒՐԱՅՐԵԱՑ. } ա. Εὔπρηστος, εὐκατάπρηστος. Facilis accensu ustuque.
ԴԻՒՐԱՅՐԵԼԻ. }
Դիւրաւ այրելի. դիւրակէզ. *Մորենի՝ դիւրայրեաց է. Կիւրղ. ծն: *Փայտ՝ դիւրայրեացն նիւթ. Գրդ. չմ: *Ձդիւրայրելի անտառն (կամ զնիւթն) խնամով մերով հեռագոյն 'ի հրոյն 'ի բաց դնել. Բրս. ծախ: *Դիւրայրելի ցորեան, կամ նիւթ հրոյ. փայտ, մարմին. Սարգ: Գէ եօ: Մխ. ատար: Ցօնակ:

ԴԻՒՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Գտանել ըզդիւրութի. զհանգիստ. ախորժել. *Հիւանդք դիւրանան 'ի տեսլենէ սիրելեաց. Մխ. առակ: *Դիւրանան չարչարեալքն 'ի փորձանաց. Վրդն. ող:

ԴԻՒՐԱՆԱՅ. դիմաց. Ἀγαθόν ἐι. Commodum fit. Դիւր կամ դիւրութե լինի. *Դիւրանայր նմա. ա. թգ. ծը. 23: *Դաւիթ քնար հարկանէր, և դիւրանայր սաւուղի. Սեբեր. Է:

ԴԻՒՐԱՆԱԽԱՆՁ. ա. Իբր Դիւրայօժար. դիւրամէտ. դիւրաւ հեռեւօղ. *Դիւրանախանձ է բնութի մանկանց: Վասն դիւրանախանձ կամացն 'ի նոյնն կործանին. Լմբ. առակ. Ա ող:

ԴԻՒՐԱՆԿ. Տ. ԴԻՒՐԱԿԱՐԾԱՆ. *Դիւրանկ վերացուածն. Ոսկ. ող:

ԴԻՒՐԱՆՇԱՆ. ա. } Իբր Դիւրիմաց.
ԴԻՒՐԱՆՇՄԱՐ. } *Ճառագ դիւրանշան է, կամ դիւրանշմար է. Փիլ. լին. գ. 77. 245:

ԴԻՒՐԱՆՑ. ա. Εὐρίπιστος. Instabilis. Որ դիւրաւ անցանէ. *Խոր դիւրանց: Տախտակին դիւրանց թուլի գոլ: Տկար և դիւրանց. Վրդն. էլ. օր. ող: *Դիւրանց ձըրագն. Ոսկ. ող:

ԴԻՒՐԱՆՑԱԳՈՅՆ. ա. Εὔεικτος. Cedens. Դիւրաւ տեղի տուօղ անցից. *Առ իւր նմանութին դիւրանցագոյն և դիւրամուտ առնէ. Դիոն. երին:

ԴԻՒՐԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրեղծանելի և անցաւորն գոլ. *Դիւրանցութիւն խոտոյ, կամ պաղոյ, կենաց. Վրդն. ող: Մխ. առակ: Վանակ. յոբ:

ԴԻՒՐԱՆՑՈՒԿ. Տ. ԴԻՒՐԱՆՑ. *Արմատ դիւրանցուկ. Ճ. Ա: *Մի ոք դիւրանցուկ համարեսցի զայն հուր. Գէ. եօ: Իսկ Նիւս. խոստ. *Փափուկս և դիւրանցուկս և արտաքամաշս լինել մեզ առ 'ի գնացս' թաթիցն". յն. εὐπαθής, իբր դիւրակիր:

ԴԻՒՐԱՇԱՀ. ա. Որ դիւրաւ շահի, սատանայ. *Այգաւորացն դիւրագիւտք և դիւրաշահք լինէին. Փիլ. ԺՀ:

ԴԻՒՐԱՇԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Վաճառաշահութի. ձոխութի. *Փոխանակէ ըզդիւրաշահութին ընդ հոգւոյն ձոխութի. Շ. մթ:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺ, ի, ից. ա. Εὐκίνητος. Mobilis, agilis, pronus, expeditus. Որ դիւրաւ շարժի, բերի, փոփոխի. շարժուն. *Նաւքն. դիւրաշարժ. Իմ. Է. 22: *Գունդք (գնտակք) դիւրաշարժք են. Փիլ. նխ. Բ: *Ցամենայն տեղ' ուր և նայցիս, մի դիւրաշարժ լիցիս. Վրք հց. Յ: *Մի անհաստատք, և առ քննութիւս (դատմունս) դիւրաշարժք. Բրս. հց: *Որ 'ի արտմտելն կամ 'ի բարկանալն դիւրաշարժ. Մագ. էկեղ: *Դիւրաշարժ է 'ի նախանձ ազգ մարդկան 'ի բարին և 'ի չարն. Լմբ. պտր: *Ձեռք առ արուեստս և տուրեւառութիս պատրաստք և դիւրաշարժք եղիցին. Սարկ. ԺՀ: *Եղէգն դիւրաշարժ 'ի հողմոյ. Իգն: *Տրամադրութիւնք ասին, որ են դիւրաշարժք և արագափոխք. հիւէն, ջերմութի և ցրտութի. Արիստ. որոց: *Ըստ կանեացի և կնաւս ըընութեն դիւրաշարժք. Գէտ: *Ցուցցի դիւրաշարժ առաջարկուի ձեր". այսինքն անհաստատ, փուտ. Կիւրղ. գնյ: *Մեզք դիւրաշարժք". այսինքն 'ի դոյզն իրաց աւթեալք. Ցծխ. իԳ: *Ջուրք 'ի հաստատուն վիմաց բղխեն, և ոչ 'ի դիւրաշարժից. Լմբ. ող:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺԱԲԱՐ. մ. Դիւրաշարժ [illegible]. *Ցերկուսեան 'ի կողմանս դիւրաշարժաբար շրջանակելով. Նիւս. էրգ:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺԱԳՈՅՆ. ա. Εὐκινητότερος, εὐκινητότατος. Agilior, pronissimus. Առաւել դիւրաշարժ. *Ցացուք զոյ զզօրաւորաշարժագոյն տեսակ, և զդիւրաշարժագոյնն' հրոյ, և զմիջինն' օդոյ. Դիւրաշարժագոյն հարկ է բնաւորել. Պղատ. օրէն: *Միշտ դիւրաշարժագոյն յառաջինութե լինի. Արիստ. հոգւոյ: *Դիւրաշարժագոյն (կամ դիւրավարժագոյն) է յառաջելոյն անդամոց ('ի գործ). Գէտ:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱՇԱՐԺ: Արիստ. որոց:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐκινησία, τὸ εὐκίνητον. Mobilitas. Դիւրաշարժութի. փոփոխականութի. *Եւ ոչ 'ի մի ոք վտանգման յաղագս յերկոսին դիւրաշարժութե և անկայուն գոլոյ. Ա որս. ծԳ: *Դիւրաշարժութի անուոյ, կամ [illegible], երիտասարդական հասակի. Լմբ. առակ. Ա ող. Ա պտրգ:

ԴԻՒՐԱՇԷՆ. ա. Դիւրին 'ի շինել. *Այս դիւրաշէն լինի քան զնոր սկսեալն. Վրք հց. Է:

ԴԻՒՐԱՇԻՋ. ա. Որ դիւրաւ շիջանի. շիջանուտ. դիւրանց. *Ճրագ դիւրաշէջ մանկութե. Ճ. Գ:

ԴԻՒՐԱՇՈՒՐՋ. ա. Որ դիւրաւ շրջի. դիւրադարձ, դիւրայեղ. *Դիւրաշուրջ և դիւրափոփոխ գոլով. Նանա:

ԴԻՒՐԱՇՐՋԵԼԻ. ա. Դիւրին 'ի շրջեցուցանել, տանել այսր անդր. *Զդիւրաշրջելի տաճար խորանին կանգնեաց. Լմբ. սփ:

ԴԻՒՐԱՇՈՒՔ. ա. Որոյ շուքն այսինքն հովանին է լաւ կամ դիւրին. *Դիւրաշուք և քաջատուեր (դդմենին). Փիլ. սամփ:

ԴԻՒՐԱՇՓՈԹ. ա. Զոր դիւրին է շփոթել, պատրել, պղտորել. *Դիւրաշփոթ մարմնոյ մանկան մի (մեղուսոյ) յաղթել գնդից դիւաց դժուարայաղթ պատերազմողաց. Թէոփ. խ Ա:

ԴԻՒՐԱՇՕՇԱՓԱԳՈՅՆ. ա. Քաջայայտ, որպէս ձեռամբ շօշափելի. *Զերկուսին 'ի մի մարմին ասել դիւրաշօշափագոյն (է). Փիլ. լին. ա. 29:

ԴԻՒՐԱՉԱՓ, ի, ից. ա. Դիւրաւ չափելի. *Ցոյ առ մարդիկ ոչ դիւրաչափից ըստ մեծութեց' բարեաց. Տօնակ:

ԴԻՒՐԱՉՈՐ. ա. Դիւրաւ կամ փոյթ չորանալի. *Դիւրանց ձրագն, դիւրաչոր խոտն. Ոսկ. ող:

ԴԻՒՐԱՊԱԽ. ա. Որ դիւրաւ պախի, խրտչի իբր բախեալ և վախեալ. երկչոտ. խրտչօղ. *Դիւրապախ տկարութի: Դիւրապախ եղով կասեալ գտանի (ձին). Գէտ:

ԴԻՒՐԱՊԱԿԱՆ. ա. } Εὔφθαρτος. Facilis corruptu.
ԴԻՒՐԱՊԱԿԱՆԵԼԻ. }
Դիւրաւ ապականելի. դիւրեղծանելի. *Նիւթն դիւրապական գոլով, և ոչ միշտ գոլով. Մագ. 'ի դիոն: *Որք 'ի դիւրապականելի նիւթ գրեալք' վաղվաղակի առնուն զխանգարումն. Բրս. ող:

ԴԻՒՐԱՊԱՏԱՀ. ա. Որում դիւրին է և հեշտալի պատահել. դիւրագիւտ. *Զամենեսեան դիւրապատահ արար մարդկան. Մխ. առակ: *Մերկ փափուկ դիւրապատահ. Վրդն. ծն:

ԴԻՒՐԱՊԱՏԻՐ. ա. Որ դիւրաւ պատրի. դիւրախաբ. *Դիւրապատիր մարմին, կամք, բնութի. եւայ, կանայք, մարդիկ. Նար. խէ: Լմբ. պտրգ: Վրդն. ծն: Սանհ: Ոսկ. Բ. յոհ:

ԴԻՒՐԱՊԱՏՈՒՄ. ա. մ. Դիւրին բացատրութբ. դիւրիմաց. *Ճառս յաճախագոյնս դիւրապատումս. Կոչէն: *Մարգարէքն զնոյն (գիրս մովսէսի) դիւրապատում

արարին. Յանկ ժողով. *Զամենայն գիրս՝ զոր և խօսեցաւ, պարզ և դիւրապատումն շարադրեաց. Ճ. Բ.

ԴԻՒՐԱՊԱՏՐԱՍՏ. ա. Առ ձեռն պատրաստ. մերձաւոր. և Յօժարամիտ. *Անհնարիցդ ամենից դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն. Նար. ծա.

ԴԻՒՐԱՊԱՏՐԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱՊԱՏԻՐ. *(Մանուկն) դիւրապատրելի է գեռ. Լմբ. պտրգ. *Քաղցր (բարք) դդիւրապատրելիան կոչէ. Ոսկ. ա. խօր.

ԴԻՒՐԱՊԱՐՏԵԼԻ. ա. Դիւրաւ պարտելի. դիւրայաղթ. *Ամենայն ընդդիմահարաց նպաստակ դիւրապարտելի. Լմբ. ող. *Ելլադացւոց զօրքն և ռոդացւոց ոչ դիւրապարտելի զօրութիւնք. Ոսկփոր. *Տկարաց մեզ մեղացն ոչ դիւրապարտելի բռնութիւն. Մեկն. ղւկ.

ԴԻՒՐԱՊԷՍ. Տ. ԴԻՒՐԱՒ. Ῥᾷον. Facilius. *Դիւրապէս և 'ի մտաւանցն զբոլորն կարող եմք գիտել. Անյ. պորփ. *Ոչ գաւառացիք միմեանց գոլն սոցա, զի ծառայեսցեն դիւրապէս. Պղատ. օրին. Ը. *Դիւրապէս ունել կամ թողուլ նոյնպէս զօրաւոր. Նար. կԳ. *Դիւրապէս մեղօքն աղտեղանաս. Մաշկ.

ԴԻՒՐԱՊՈՒՐ. ա. Εὐαπάλλακτος. Quo facile liberari possumus. Ուսանի դիւրաւ լինի ապրել, զերծ լինել. *Դիւրապուրք առաքաղերծք լինիցին (ցաւք). Ոսկ. ա. փիլ. ծԲ.

ԴԻՒՐԱՋԵՌ. ա. Εὐπύρωτος. Qui facile ignescit. Որ դիւրաւ ջեռնու, կամ ընդունի զջերմութիւն հրոյ. *Հրոյ ջերմութիւնն ջեռուցանողս առնէ զդիւրաջեռան. Դիոն. երկն.

ԴԻՒՐԱՋԻՆՋ. ա. } Որ դիւրաւ ջնջի. *Ընդ աղօտ և
ԴԻՒՐԱՋՆՋԵԼԻ. } դիւրաջինջ ձև կերպարանի. Փիլ. լին. *Անփուտ պահեցաւ տախտակն (պատկերն 'ի ջուրս), և անապական 'ի նմին դիւրաջինջ նկար գեղոյն. Հ. նիւէկ. *Որ կարի իմն փանաքի է, և դիւրաջնջելի. Սարգ. Բ. յհ. Բ.

ԴԻՒՐԱՌ. և } ա. Դիւրին յառնուլ իբր
ԴԻՒՐԱՌԻԿ. } առնուլ. *Ցորժամ մեղաց դառն պատառ, մեզ երևի քաղցր և դիւրառ. Ը. այբուբ. Բ. *Ցանկ դիւրառիկ իմն կարծի. Գէ. եւ. Է.

ԴԻՒՐԱՌՆԵԼԻ. ա. Դիւրին առ առնել, 'ի գործել. *Զդիւրառնելին, և ո՛չ զծանր ինչ խնդրէ. Մխ. երեմ.

ԴԻՒՐԱՌՈՒ. ա. Դիւրաւ առեալ, գերեալ. *Եւ որ այնպէս իմն դիւրառուք եղեն, զպատճառսն առնն ձգէր. Ոսկ. եւ.

ԴԻՒՐԱՍԱՂԱՊ. } Տ. ԴԻՒՐԱԳԱՑԹ.
ԴԻՒՐԱՍԱՅԹԱՔ. } *Մէք տկարք, և դիւրասաղապ բնութիւնս. Ի Գէր. խօսք. *Դիւրասայթաք բնութիւն. Սկեւ. աղ.

ԴԻՒՐԱՍԱՐՍՌԵԼԻ. Εὔθροητος. Facile fremens. Որ դիւրաւ սարսռայ. Բրս. արբեց. ուր գրի. *Զարհուրեալք և դիւրասարսռելիք։

ԴԻՒՐԱՍԵՐ, սիրի, րաց. ա. Որ սիրէ զանձին դիւրութիւն. *Զայնոսիկ պատուելով՝ որ յոյժ դիւրասէրքն են. Պղատ. օրին. Է.

ԴԻՒՐԱՍԽԱԼ, ի.ից. ա. Որ դիւրաւ սխալէ. դիւրախաբ. *Դիւրասխալ բնութիւն, անդամք (կամ զգայարանք). Իգն. Ը. յէ. ծէ. *Անօթ դիւրայրելի և դիւրաբեկ նշանակ է դիւրասխալիցն. Վրդն. ղւկ. Մխ. առակ.

ԴԻՒՐԱՍՆՈՒՆԴ. ա. Սնեալ 'ի դիւրութեան. փափկասուն. գէրդ. *Փափկացեալ, բարեկեցիկ. դիւրասնունդ. Վէյօր. Է.

ԴԻՒՐԱՍՈՂՈՊ. Որպէս ԴԻՒՐԱՍԱՂԱՊ. Εὐολίσθητος. Lubricus, proclivis. *Զի ողջախոհագոյնս արասցէ որ 'ի մեղսն են դիւրասողոպք. Բրս. լար.

ԴԻՒՐԱՍՈՂՈՍԿԵԼԻ. Տե՛ս ԴԻՒՐԱԳԱՑԹ. *Ոչինչ քան զայսօսիկ գործիս առ 'ի մեղսն գոյ դիւրասողոսկելի. Մագս. էկեղ.

ԴԻՒՐԱՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Սառաւութիւն. յանձնառութիւն. *Իսկ բազասացութեան գեղեցիկ դիւրասողութիւն՝ որ քերթենն, այո՛, հայո՛յ. Երզն. քեր.

ԴԻՒՐԱՍՏԱՑ. ա. Դիւրին 'ի ստանալ. *Զհարկաւորսն մեզ դիւրաստացս արար. իսկ զզժուարաստացսն ո՛չ հարկաւոր. Ոսկփոր.

ԴԻՒՐԱՍՏԵՂԾ. ա. Εὔπλαστος. Facile conformandus. εὐπλαστότερος, flexibilior. Այն՝ որ ըստ կամի յօրինեալ ձևանայ, կերպարանի. դիւրածին. դիւրաթեք. *(Ի հասակի պարզմտութեան) դիւրաստեղծ դեռես եղով և դիւրալուծ ոգին, և իբրև զմոմ դիւրընկալ. Բրս. հց. *Որպէս երկաթ 'ի հուր եդեալ, և այսպէս գոլ դիւրաստեղծ. Պղատ. օրին. Բ.

ԴԻՒՐԱՐՏՈՒԹԻՒՆ գ. Սրտադիւրութիւն. անդորր սիրտ. *Դառնայր ոչ ևս քաջ դիւրարտութե՛ յաղագս ոչ կատարելոյ խնդրոյն. Փարպ.

ԴԻՒՐԱՎԱԽՃԱՆ. Տ. ԱՐԱԳԱՎԱԽՃԱՆ. *Ամենայն բան և ամենայն խորհուրդ մարմնոյ դիւրավախճան է. Սարգ. ա. պ. Ը.

ԴԻՒՐԱՎԱՃԱՌ. Տ. ԴԻՒՐԱԳԻՆ. *Ըզդիւրավաճառս, որ իբրև զբանջար վաճառին. Երզն. մտթ.

ԴԻՒՐԱՎԱՅՐ. ա. Εὐρύχωρος. Spatiosus. Ուր վայր իցէ դիւր և լայն. *Ճանապարհ ընդարձակ, և դիւրավայր. Բրս. ող.

ԴԻՒՐԱՎԱՏՆԵԼԻ, լոյ. Տ. ԴԻՒՐԱԾԱԽ. *Դիւրավատնելի զգեստ, կամ սասացուած. Ը. Եղբ. Լմբ. ող. *Ցանարգաց և 'ի դիւրավատնելեաց, որպէս փայտ, խոտ, եղէգն. Ը. ընդհանր. *Մարմնական ինչ շահից դիւրավատնելոյ և երկրականի. Սարկ. քհ. *Եկն քս 'ի յոխհաննէ մկրտել, փրկութեան խորք առ դիւրավատնելի ջուրն. Ճ. Գ.

ԴԻՒՐԱՎԱՐ. ա. Ի դիւրութե՛ վարող զկեանս. ուրախ. ուրախական. *Հանգիստս դիւրավարս և հեշտութիւնս իւր պաճարեսցէ. Փիլ. այլոց.

ԴԻՒՐԱՎՃԱՐ. ա. Որ դիւրաւ վճարէ կամ հոգայ զիրս. *Դիւրավճար ես 'ի սակաւուց. Մանդ. Գ.

ԴԻՒՐԱՎՆԱՍ. ա. } Որ դիւրաւ կամ
ԴԻՒՐԱՎՆԱՍԵԼԻ. } փութով մարթի վնասել. եղծանելի. դիւրադլոր. *Դիւրավնաս է բնութիւս 'ի մեղս։ Արտաքին և դիւրավնասելի ... ներքին և հաստատուն. Սարգ. յկ. Է. և Գ. *Մազ մի՝ որ դիւրավնասելին է. Իգն.

ԴԻՒՐԱՏԱՐ. ա. Դիւրաւ տանելի կամ տարեալ. դիւրընկալ. դիւրիմաց. *Եւ ահա պարզաբար տասցեալ դիւրատար լուսաւորութ յականջս ամենեցուն. Եղիշ. Բ.

ԴԻՒՐԱՏԵՍ. ա. Դիւրաւ տեսանելի մտօք. դիւրիմաց. *Յասացելոցս դիւրատես եղիցի. Նիւս. բն. ԻԷ. *Ըստ ճառից դժուարատես է պատմութիւն. յայլաբանութիւն հայելով դիւրատես. Մխ. երեմ. *Մինչ զի ոչ դիւրատես գոլ և ճաշակելոյ յիմաստութեն. Սարկ. պաւղ.

ԴԻՒՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Κυτώδης. Cavus. Դիւր տեսլեամբ. գոգեալ. խորանիստ իմն

դրեալք. խոռոչացեալ. *Առ դիւրատեսակ մասինն գլխոյն զզէմն տալաւորեցին. Պղատ. տիմ.

ԴԻՒՐԱՏԻՊ. ա. Εὐτύπωτος. Formatu facilis. Ընդունակ տպաւորութեան. *Որ փափուկքն են, և դիւրատիպք. Դիոն. ածայ.

ԴԻՒՐԱՏՐԱԲԱՐ. մ. Εὐδιαδότως. Facillime. Դիւրաւ տեղի տալով. դիւրութբ. *Արեգակնականի ճառագայթի հեղումն յառաջինն նիւթ դիւրատրաբար տարեալ լինի. Դիոն. երկն.

ԴԻՒՐԱՐԱՐ. ա. Որ դիւր առնէ, դիւրիչ. *Կրակ օգտակար և դիւրարար 'ի ձմերանի. Համամ. առակ.

ԴԻՒՐԱՐՀԱՄԱՐՀ. ա. } Դիւրաւ
ԴԻՒՐԱՐՀԱՄԱՐՀԵԼԻ. } արհամարհելի. անգոսնելի. որ ասի և ԴԻՒՐԱԽՈՀՏԱՆԳ. *Կարի յոյժ փոքր. և դիւրարհամարհ լինի. Ոսկ. յհ. ա. 43. *Զի մի դիւրարհամարհելի լինիցիմք. Մխ. առակ.

ԴԻՒՐԱՐՈՒԵՍՏ. ա. Εὔτεχνος. Artificiosus. Քաջարուեստ. ճարտար. *Մարդ դիւրարուեստն 'ի չարագործութե. Ոսկ. ող.

ԴԻՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐξευμαρίζω. Facile reddo. Դիւրին և հեշտին կացուցանել. հեշտալի առնել. մեղմել. դիւրել. դիւրութիւն տալ. սփոփել. թեթևացուցանել. քաղցրացուցանել. գոլացնել, ենթիյէ էթմէք. *Դիւրացուցանել ումեք զզժուարինս, կամ զկարիս, զգեստս, զմիտսն 'ի չարչարանաց. զցաւսն 'ի կապանաց. զայրին աղորմելի. զվիրաւոր և զկարօտ մարմինն. զմեղադրութեն սառ. 'ի սիրտս զմտօք խռովութեանս. Ճ. Բ. Պիտ. Նիւս. խաղմ. Վրք հց. Բ. Ճ. Ա. Մաշկ. Լմբ. առակ. Ոսկ. Բ. խօր. Յհ. կթ.

ԴԻՒՐԱՒ. մ. Εὐχερῶς, ῥᾳδίως. Faciliter, facile. (Ի բառէս դիւր). որ և ԴԻՒՐՈՎ. ԴԻՒՐԵՆԱՒ. ԴԻՒՐԱԲԱՐ. ԴԻՒՐԱՊԷՍ. Հեշտեաւ. առանց դժուարութե. անաշխատ. և Յօժարութեամբ. մտադիւր. անխոհր. համարձակ. գոլ, գոլայնս. *Դիւրաւ երևի սիրողաց իւրոց. Իմ. զ. 13. *Եւ զհանճար առ յիմաստնոց դիւրաւ (գտցես). Առակ. ԺԴ. 6. *Դիւրաւ հասանելին ամենայն՝ դիւրաւ արհամարհելի։ Ոչխար դրոշմեալ ոչ դիւրաւ գաւաճանի. Ածաբ. աղջ. և Վրդ. *Զայսօսիկ լուծեալ և այլքն դիւրաւ իմասցին. Ածբ. ա. *Դիւրաւ ձգին, և դիւրաւ ածեալ լինին առ 'ի յառաքինութիւն միոյք կուսին. Փիլ. ՏՀ. Ի. *Որ զիւր պակասամտութիւն և զզանամաղձութիւն իմանայ, դիւրաւ ներէ ընկերին. Կլիմաք.

ԴԻՒՐԱՒ. ա. իբր Դիւրին. և Լաւ. *Զկնի դժուարագունին զդիւրաւն յարմարեաց. Եղիշ. յոբ. ձեռ. *Աղօթիւք քո արդ և դիւրաւ եմ. Վրք հց. ծա.

ԴԻՒՐԱՒԱԶ. ա. Քաղցրաձայն. քաղցր հնչմամբ. անուշ հողիմ. *Թէպէտ և դիւրաւաւք գոն, սակայն վասն երկայնութեն անհաւասարութեն 'ի ներքս անկանի. Անյ. պորփ.

ԴԻՒՐԱՒՈՐ. ա. մ. Դիւր. դիւրին. և Հեշտեաւ. *Անդորր դիւրաւոր։ Դիւրաւորս ընթացցո՛ 'ի յաւարտումն լրման. Նար. ղ. և ՃԷ.

ԴԻՒՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. ա. Անդորրութիւն, երջանկութիւն, փափկութիւն. *Խնամք զանճառելեացն դդիւրաւորութի. Ը. բարեխ.

ԴԻՒՐԱՓԱԿ. ա. Որ դիւրաւ փակի. և Ամրափակ. *Ամուրս հզօրագոյնս ունիմք, և դիւրափակս առ 'ի յանկել զմուտ

կրծիցն. Առակ. Փ. 9։

ԴԻՒՐԱՓԽՐԵԼԻ. ԴԻՒՐԱՓՇՐԵԼԻ. ԴԻՒՐԱՓՈՒԽՐ կմ ԴԻՒՐԱՓԽՈՒՐ. ա. Որ դիւրաւ փխրի, փշրի, քայքայի, մանրի. եղծանելի. դիւրաբեկ. դիւրանկուն. *Կոշտ մի հողոյ դիւրափխրելի. Նար. կէ։ *Դիւրափշրելի ունի մաւն. Վանակ. յոբ։ *Ցայտեան 'ի դիւրափխրկցդ և յանարգաց. Երզն. մթ։

ԴԻՒՐԱՓՈՒՉ. ա. Որ դիւրաւ փչէ և ցրուէ. 'Դու յարդ, և մեք հողմք դիւրափուչ. Առակ. Փ. 9։

ԴԻՒՐԱՓՈԽ, ի, ից. ԴԻՒՐԱՓՈԽԵԼԻ. ԴԻՒՐԱՓՈՓՈԽ. ա. Ἔυτρεπτος, ἐυμετάβλητος, παλέμβολος. Facile mutabilis, inconstans, versabilis. Որ ոք կամ որ ինչ դիւրաւ փոխի, փափոխի. յողդողդ. դիւրայեղ. յեղյեղուկ. 'Դիւրափոխ բնութիւն, ազգ մարդկան, աշխարհ, ևն. Հց. ոթ. կէ-րղ։ Ոսկ. ղյ։ Առակ. Փ. 5։ Իսիտ. յոբ։ Նիւս. բն. է։ *Ցորժամ ճաշակելիքն իցէ պատճառ գառնութիւն, գձուարափոխելի է. իսկ յորժամ ըմպելին, դիւրափոխելի է. Մխ. երեմ։ *Քունք թեթեւք և դիւրափոփոխք. Բրս. Եղբ։ *Առաջին (խորան) էր իբրև զտաղաւար դիւրափոփոխ. Ոսկ. գծ։ *Բարք դիւրափոփոխ և անհաստատագոյն. Պղատ. օրին. Է։ *Դիւրափոփոխ է իմում հրամանիս ,, . այսինքն յիմմէ հրամանէ. Աւգ։ 'Նաւաքինութիւն ոչ դիւրափոփոխ. Արէոպ. Ե։ *Դիւրափոփոխ և անոտն իբրև զերազ. Շ. մթ։ *Հեստակալք և դիւրափոփոխք. Ցհ. կթ։ *Զի մի այլոց դիւրափոփոխից և ծուլացելոց կորստեան առիթ լինիցին. Ճ. Ա։

Իսկ Սարգ. յլ. ծա. 'Դաւիթ, որ դիւրափոփոխ էր 'ի հալածանսն ,, . իմա թափառական՝ յօժարութեամբ։

ԴԻՒՐԱՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐυμεταβλησία, τὸ ἐυμετάβλητον. Inconstantia. Յողդողդութիւն. անհաստատութիւն. *Հեստեալ լինի բարկացողութեան ... դիւրափոփոխութիւն. Արէոպ. ատապ։

ԴԻՒՐԱՔԱԿ. ա. ԴԻՒՐԱՔԱԿԵԼԻ. Ἐυδιάλυτος, ἐυκαθαίρετος. Facile dissolubilis. Որ դիւրաւ քակի, քակտի, կործանի, լուծանի, ցրուի. *Դիւրաքակ բարձրութիւն (մարգ). Ոսկ. ող։ *Մոխիր առաց, զի զդիւրաքակն անձն երևեցուցանել մարթասցէ. Կոչ. Է։ *Վէմ հնացեալ դիւրաքակ լինի. Իսիտ։ *Դիւրաքակելի փառք. Մաշ։

ԴԻՒՐԱՔԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրաքակն գոլ. եղծականութիւն. աւերումն. *Զիւրոց ստուերականութիւն, և զօրութեանց դիւրաքակութիւն. Ոսկ. Ժ. կոււ։

ԴԻՒՐԱՔԱՅԼ. ա. Դիւրին 'ի քայլել. դիւրաքաշ. դիւրագնաց. *Որպէս առակս ինչ և զնուրբ միջոց՝ դիւրաքայլ համարեա. Ճ. Գ։

ԴԻՒՐԱՔԱՆԴ. ա. Դիւրաւ քանդելի, և քանդակելի. 'Նոճ առէ յաղագս անուշահոտութեան, և դիւրաքանդ լինելոյ 'ի նկարս. Նիւս. երգ։

ԴԻՒՐԱՔԱՐՇ. ա. Դիւրաւ կամ 'ի դիւրութիւն մարմնոյ քարշօղ. 'Դիւրաքարշ ինքնարձակագոյն յերազանսն. Մագ. ծէ։

ԴԻՒՐԵԱԼ. Տ. ԴԻՒՐԱՒ, և ՀԵՇՏԵԱԼ։ Փիլ. լին. Ը. 24։ Ագաթ։ Փարպ։ Խոր. պտրգ։

ԴԻՒՐԵՂԾ. ա. Որ դիւրաւ եղծանի. ... որ եա է նուաղական առակեալն ... և առաջին նորա դիւրեղծ. Հա. մոյ։

ԴԻՒՐԵՄ, եցի. ն. չ. Ἀγαθοποιέω, ἐυεργετέω, ἐυλογέω. Prosum, benignus sum. Դիւրութիւն առնել. անդորրութիւն տալ. հանգուցանել. և դիւրացուցանել. բարեգործել, օգնել. *Դիւրել բարի առնել։ Դիւրել անձանց։ Դիւրեցեր ժողովրդեան քում. Ա. Ղ. ծա. 33։ Ես. Ա. 16։ Իմ. ծշ. 2։ *Ամենեցուն դիւրեաց։ Դիւրել վտանգելոյ, կամ մարմնոց ախտացելոց. Ոսկ. յհ. Ա. 7։ Խոսր։ *Դիւրէր սաւուղի 'ի լուր երգոց 'ի չարչարանաց այսոցն ,, . այսինքն դիւրեալ լինէր. Լմբ. պտրգ։ *Դիւրեաց զերկիրն արքունական ,, . որ առի և ԴԻՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ճ. Բ։ *Զմեղացն թախարդ դիւրել 'ի խորհուրդս. Լմբ. ող. ծը։ *Զերկոսին խնդիրսն դիւրէ մովսէսի. Վրդն. ծնող։

ԴԻՒՐԻԼ. որպէս Հարթել. տուրել։ Վրք. հա. հզ։ Ըստ իմիք և այն. *Դիւրեալ և պատրաստեալ են ճանապարհք ամպաշարաց. Ես. իզ. 7։ (յն. լոկ՝ պատրաստեալ)։

ԴԻՒՐԵՐԱԳ. ա. Յոյժ երագ. երագաշարժ. *Դիւրերագ երգոցն գործի. Նար. մթբ։

ԴԻՒՐԵՐԱՍԱՆ. ա. Դիւրընկալ երասանակի. մեղմ. հլու. հեզ. *Ձի, կամ երիվար դիւրերասան. Նիւս. երգ։ Նեղոս։

ԴԻՒՐԸՄԲԵՐ. ա. Դիւրաւ համբերելի. *Դժուարակիրս և ծանունս զդիւրըմբերն և թեթևագոյնս առեղծանելով յանձանց. Սրկ։

ԴԻՒՐԸՄԲՌՆԵԼԻ. գ. Ἐυάλωτος. Captu facilis. Զոր դիւրին է ըմբռնել, ըմբռնմամբ ածել, որսալ, առնուլ, և պատրել. *Չիք ինչ դիւրըմբռնելի սատանայի քան զաներկիւղն յայս. Խոսր։ *Դիւրըմբռնելի նորա ձագքն էին. Բրս. Ղրփ։ *Զազատութիւն դիւրըմբռնելաց. Նար. ատատ։ *Անդրոշմն (ոչխար) գողոց դիւրըմբռնելի է։ Եւ ոչ զմանկամարդսն՝ յաղագս դիւրըմբռնելի համակին. Ածաբ. Ղրփ. ն յայտն։ *Զայրիսն, որոց պօղոս թուլացուցանէ զայն մտ դիւրըմբռնելի համակին. Լծ. ածաբ։ *Մի հարևանցի ինչ իբրև վարկանիս, կամ դիւրըմբռնելի ,, . այսինքն դիւրաւսաց. Լմբ. ող. ճծը։

ԴԻՒՐԸՄԲՌՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Դիւրաւ ըմբռնօղ, որսացօղ. *Զմարմաջմունսն դիւրըմբռնողականս. Նար. խէ։

ԴԻՒՐԸՄԲՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրաւ ըմբռնելն, և իլն. *Ըստ ախտս հեշտութեան մարմնոյ կամաւ բերի վասն դիւրըմբռնութեան իւրեանց. Լմբ. ող։

ԴԻՒՐԸՆԴՈՒՆԱԿ. Տ. ԴԻՒՐԸՆԿԱԼ ըստ Ա նշ. *Մէջ պնդեալ գօտեաւ դիւրընդունակ քնոյ ոչ պատրաստէ զմարմինն. Նիւս. երգ։

ԴԻՒՐԸՆԹԱՑ. ա. մ. Արագընթաց. արագ ընթացիւք. անարգել. *Փայլակն դիւրընթաց. Նար. երգ։ *Աստեղք դիւրընթացիւ պատմի ,, . այլ ձ. աստեղատիւ ընթացիւք. Պրոկղ. 'ի սփէի։ *Դիւրընթաց Է մէջ ամենայն իրաց անցանել. Փիլ. լին։

ԴԻՒՐԸՆԹԱՑԻԿ. Նոյն ընդ վ. *Զալեալ քեզ հողաթափք արկցես յոտս քո, զի այդու դիւրընթացիկ լինիցիս զկնի մեր. Ճ. Ա։

ԴԻՒՐԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Արագընթացութիւն. *Զիոյ նմանէ յաղագս դիւրընթացութեան. Նիւս. երգ։

ԴԻՒՐԸՆԹԵՐՑ. ա. Դիւրաւ ընթերցանելի, վերծանելի. *Երկրորդելոյ 'ի դիւրընթերց մատեանսն. Վրդն. ծն. յեղ։

ԴԻՒՐԸՆԿԱԼ. ա. Որպէս Դիւրաւ ընդունօղ. *Մտամ դիւրընկալ (կնքոյ)։ Դիւրընկալ լսելիք։ Դիւրընկալ եղեն բանին։ Ցամքութեան մտաց առ դիւրընկալ փոփոխելով։ Այնու զնոսա դիւրընկալս առնիցէ։ Օգ դիւրընկալ բնութեան, և զամենեսեան պարունակելովն. Բրս. հց։ Դիոն։ Շ. բարձր։ Փիլ։ Նանայ։ Ի Գիրս խոսր։ *Առ 'ի դիւրընկալ գործել զնա (զժողովուրդն) առ քարոզութիւն յօժանման։ Զի դիւրընկալ զնոսա կազմեսցէ առ բարձրագոյն վարդապետութիւն. Կիւրղ. ղկ։

ԴԻՒՐԸՆԿԱԼ. որպէս և. Դիւրաւ ընդունելի. հեշտալուր. դիւրիմաց. *Դիւրընկալ առնել կմ ընծայեցուցանել զբանն. Ոսկ. մ. ստէպ։ *Դիւրընկալ գործել զնա, կամ պատշաճել, աւանդել. Անյ. բարձր։ Լմբ. ող։ Երզն. քեր։ *Դիւրընկալ լինիցի խորհուրդն, կամ առ 'ի հաւատալ, կամ 'ի միտս, կամ արարածոց. Ոսկ. մթ։ Շ. բարձր։ ՃԺ։ *Զի ևս դիւրընկալ լսողացն լինիցի. Կիւրղ. ղկ։

ԴԻՒՐԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրաւ ընդունելի կամ դիւրիմաց գոլն. պարզութիւն. *Այսուքիկ բաւականապէս 'ի մերձակայիս յաղագս յայտնութե և յոլովից դիւրընկալութեան. Առ որս. Ի։ *Միշտ տեսամբ տալ զգիտութիւն գրոց, զի մի դիւրընկալութիւն արհամարհեսցի. Նար. երգ։

ԴԻՒՐԻՆ, րնոյ, ոց. ա. Ἐυχερής, ῥᾴδιος, ἔυκολος, ἔυκοπος, κοῦφος. Facilis, levis, ևն. Ուր գոյ դիւրութիւն, կամ չիք դժուարութիւն. դիւր. անաշխատ. անարգել. անխափան. հեշտ. հեշտին. թեթև. փոյթ, տառ, մեկսեր. *Մի՛ դիւրին ինչ ջան համարիցիք։ Բանք քո բարի են և դիւրինք։ Էր դիւրին նոցա արգելուլ զնոսա։ Զի՞նչ դիւրին է, ասել ... թէ ասել ... Դիւրին է մալխոյ. ևն։ *Լաւ իցէ այս, այսինքն թեթև և դիւրին. Եփր. Ա. կոր։ *Նախ յառաջնոցն և դիւրնոցն սկիզբն արասցուք. Ոսկ. մ. Ա. 1։ *Դիւրին է դիտել իրացդ. Փարպ։ *Զդիւրինն յառաքինութեան դիւրաւ 'ի չարեաց զարձոյց. Մաշ։

ԴԻՒՐԻՆ. Հեշտալի. դիւր. դիւրիչ. և ընտել. խոլ, ընտելու. *Որք զցանկութիւն և զդիւրինս մարմնոյ իբրև զբարեպաշտութիւն համարէին. Շ. յուդ. Ի։ *Ոչ առնել պահանջէ զփոքրն և զդիւրինն մարմնոյ. Մխ. երեմ։ *Վարդապետութիւն նորա ականջաց դիւրին էր. Եփր. համաբ։

ԴԻՒՐԻՆ. Դիւրապատրաստ. դիւրամիտ. *Կանանց ազգ դիւրին է առ պատրանս. Ոսկ. կոր։ *Դիւրինք եմք ըստ մտացն մեղանչել մարդիկք. Բրս. հայեաց. յորմէ և Տմոկ. *Դիւրին եմք մարդիկք 'ի մտօք մեղանչելն ,,։

ԴԻՒՐԻՆ. Հարթ. ուղիղ. որ և ԴԻՒՐ. դիւր, դաշտն. փէող. *Զշաւիղս արդարութեան զդիւրինս. Առակ. Է. 20։ *Եղիցին ամենայն դժուարինքն 'ի դիւրինս ,, . յն. ἐυθύς. Ես. խ. 4։ *Երկնչէին զաղանք յորսողաց 'ի դիւրին տեղիսն իջանել. Լմբ. ող. ծգ։

ԴԻՒՐԻՆ. մ. Իբր Դիւրաւ. *Դիւրին անձանի այժմ կեցուցանելն. Լմբ. ող։

ԴԻՒՐԻՉ. ա. Որ դիւրէ. դիւրացուցիչ. հեշտալի. *Խնդրեսցին ... օրէնք դիւրիչք 'ի քահանայէ. Եզեկ. Է. 26։

ԴԻՒՐՀԱՒԱՆ. Տ. ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆ։

ԴԻՒՐՈՎ. մ. Դիւրաւ. հեշտութեամբ. *Դիւրով վճարես զգործ մի մեծ։ Դիւրով կարեմք լինել զատմանգիւտ. Փարպ։ *Է՛ ուրեք, որ զպիւր զանհեկանն պարտի, դիւրով հատուցանէ, քան թէ՝ որ զդանդն. Եփր։

ԴԻՒՐՈՐՈՇԵԼԻ. ա. Εὐκρινής. Դիւրաւ որոշելի. գիւրագատելի. *Զի առ գիմամարտն թէ 'ի պատերազմին խռովութեան կարգի՝ դիւրորոշելի կարիցէ լինել բաժանումն. Բրս. Գործ:

ԴԻՒՐՈՐՍԱԼԻ. ա. Դիւրաւ որսալի. դիւրըմբռնելի. *Դիւրորսալի սատանայի, կմ՛ չնարից մարդկան, ատազակաց. Խոսր: Լմբ. ող: Մաշ:

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐχέρεια, εὐκολία. Facilitas, են. Դիւրին գոլն. Փոլայլիք, ատանալիք. *Վս դիւրուէն (ա տառի 'ի հնչման). զօրէն մոմոյ ձեւանալով 'ի բաղում կրս. Փիլ. լին. Գ. 43: *Տես թէ զիարդ դիւրութբ ըմբռնեալ լինէր 'ի գերուհի. Մխ. երէմ:

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. իբր Հարթութի. *Եթէ մրիպիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես. Նար. ծա:

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. Ἀνάψυξις, εὐφροσύνη, ῥᾳστώνη. Respiratio, commoditas. Անդորրութի. հանգիստ. անձնդիւրութիւն. ազատութի. զուարճութի. *Եւես փառաւոր, թէ եղև դիւրութի: Եթէ զանձն դիւրութէ տացես. Եւ. Է. 15: Առակ. Լ. 32: *Զշունչն և զըմպելին ընդունելով՝ հովացուցանէ, և շնչաբերութի և դիւրութի 'ի տապումն առուբեցէ. Պղատ. փէմ: *Հեշտականութի և դիւրութիւն: Անիղձք իցեն առ դիւրութեան: Ըստ կամս դիւրութէ անձանց. Ոսկ. մ. ա. 16: Ագաթ. տաւու: Ագաթ: *Արար դիւրութի (քրիստոնէից). Եւս. քր. Բ: *Վասն դիւրուէս՝ զոր դու հրամայեցեր մեզ առնել: Որչափ 'ի ձեռս իւրեանց էր, դիւրութի առնէին նոցա. Եղիշ. Է: *Հնարք և գադարք դիւրութէ և անդորրութէ. Նար. Խ:

Իսկ Փիլ. քհ. ծա. *Ըմբերանել զոմանց զդիւրութիւն և զյանդգնութի». իմա որպէս յն. դիւրաձեռնութի:

ԴԻՒՐՈՒՍՈՅՑ. ա. Զոր դիւրին է ուսուցանել. որ դիւրաւ ուսանի. քաջուս. վարժ. *Նաժիշտք, դիւրուսոյց բնութիք՝ պատրաստք և կազմք առ տիկնոջ սպասաւորութի. Փիլ. լին:

ԴԻՒՐՈՒՍՈՒՄՆ, ամունք. ա. Որ դիւրաւ ուսանի. մտավարժ. *Ոչ է պքանչելի ուսուցիչ, որ զդիւրուսումն մանկունս ուսմամբ իմաստուն առնէ. Կլիմաք:

ԴԻՒՐՈՒՍՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրուսումն գոլ. *Զձեռնաշնորհութի, դիւրուսումնութի, են. Կլիմաք:

ԴԻՒՐՎԱՏՆԵԼԻ. Տ. ԴԻՒՐԱՎԱՏՆԵԼԻ. *Ոչ ծախեցի զդիւրվատնելին՝ ընդ դիւտ գանձի յաղագականին. Ցմ. որդէ:

ԴԻՒՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԴԻՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Բան 'ի վերայ դից. չաստուածաբանութի հեթանոսաց. *Վասն իրիք առաջին դիւցաբանութէ. Եւս. քր. ա:

ԴԻՒՑԱԶԵԱՄ. Տ. ԴԻՒՑԱԶՆ. *Դիւցազեանդ դիմնիւսիոս. Մագ. ծէ:

ԴԻՒՑԱԶՆ, զին կամ զան, զունք, զանց. գ. Ἥρως. Heros. ἡμίθεος, semideus. Դից ազն համարեալ. իբր յազգէ չաստուածոց կամ քաջաց. կիսած՝ որպէս անմահ և սրբազան ըստ հեթանոսաց. և կարի ազնիւ և առաքինի. *Սովոր են յոյնք զքաջս առ դիւցազունս ունել. Եղնիկ: *Դիւցազունք անուանեալ՝ գեր 'ի վերոյ մարդկայնոյս համբառնալին բնութէ. Ցհ. իմ. պաւղ: *Սկայիցն և դիւցազանց: Հնազանդել դիւցազինն. Խոր. ա. 1. և 9: *Դից իմն, և այլոց ոմանց դիւցազանց առասպելս տողեն. Եւս. քր. ա: *Ի խիզախել դիւցազանն: Զդիւցազինան պատերազմիլ. Մագ.

խա: *Ի զարմէ դիւցազանց. Նար. խչ. և մծբ:

Իսկ Եւս. քր. ա. *Պատեր ազնուագոյնս զքաջազն պարապօք և զդրուեան զարդարեր դիւցազունս». իմա դիւցազնաբար. յն. սրբազանավայելչաբար. ἱεροπρεπῶς.

ԴԻՒՑԱԶՆԱԲԱՐ. մ. Ἡρωϊκῶς. Heroice, fortiter, generose. Իբրև դիւցազն. արիաբար. առաքինաբար. *Զողբերգութիւն դիւցազնաբար վերծանեսցուք. Թր. քեր: *Ոչ էր բնաւորեալ խաշնարած երբէք լինել, դիւցազնաբար սածեաց. Փիլ. նխ. Բ:

ա. *Դիւցազնաբար զօրութբ». իբր դիւցազնական. Պիտ:

ԴԻՒՑԱԶՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἡρωϊκός. Heroicus. Սեպհական դիւցազանց. և քաջ. առաքինի. *Դիւցազնական օրէնք, կամ արգասիք, սէր. Եղիշ. Բ: Ճ. Ա: Մագ. Ճ: *Զորից դիւցազնական տաղից. Պղատ. օրին. ծԲ: *Դիւցազնականն ասէք սանդղոս, տառս, են. Պիտ: *Դիւցազնական մանկան գիւղեալ, յարշակունոյ զարմէ սերեալ. Ղ. Հիզ:

ԴԻՒՑԱԶՆԱՅԻՆ. ա. | ԴԻՒՑԱԶՆԱՑԵԱԼ, կամ | ԴԻՒՑԱԶՆԵԱԼ. } Նոյն ընդ վ. *Բաժանեալ դիւցազնայինն տեսլարանաց յոլոմպիադս. Փիլ. Լիւս: *Գեղաւորքն ըստ ժամանակին (երբեմն) առ հասարակ դիւցազնացեալք. Խոր. ա. 23: *Զչքնաղագեղըն կոյս առեալ, ըզաթենիկըն դիւցազնեալ. Ղ. Հիզ: Իսկ Կողմնք. *Հրաման տայր դիւցազնային մոլորութբն առնել նուէրս զոհից». իմա, հեթանոսական:

ԴԻՒՑԱԶՆԵԱՑ, նէի, եց. ա. Նոյն ը վ. որպէս հեթանոսական, դիւցազանց նուիրական. *Զդիւցազնեայ զպղծանոցսն բոցակէզ սպառէին առ հասարակ. Կողմնք:

ԴԻՒՑԱԶՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւցազն գոլ. *Ըստ դիւցազնութեէն (կամ դիւցազնութէց) կարծեաց. Խոր. ա. 5:

ԴԻՒՑԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ դիս ազգակցութբ. *Ի մեր դիւցախառն պարթևաց, և 'ի քաջ նախնեաց. Ագաթ:

ԴԻՒՑԱԽԵԼԱՄ. Տ. ԴԻՑԱԽԵԼԱՐ:

ԴԻՒՑԱԿԱՏԱՐ. ա. Կատարիչ զոհից դիցն. քուրմ. *Դիւցակատար պաշտօնեայ. Ճ. Բ:

ԴԻՒՑԱԿՐՕՆ. Տ. ԴԻՑԱԿՐՕՆ:

ԴԻՒՑԱՄՈԼ, ի, եց. ա. Մոլեալ 'ի դիս. կռամոլ. *Տեղի զոհարանաց դիւցամոլ կռապաշտիցն. Կողմնք:

ԴԻՒՑԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Իբր Դիւցազն. և Դիւցազնական. ազնուական. և Հոգեղէն. Δαιμόνιος. Daemonicus. *Անձային ինչ և դիւցային լինի առ իս ձայն. Պղատ. ոպլ: *Ո՛վ դիւցային, պահեա (այսինքն դիտեա) զիս՝ հայելով յառաջեալն յառաջագոյն». δαιμόνιε. լտ. vir clarissime. Պղատ. օրին. Գ:

ԴԻՒՑԱՊԱՇՏ, ի, եց. ա. Իբր Դիցապաշտ. կռապաշտ. պաշտօնատեր չաստուծոց. որ ը հելլենացւոց՝ աստուածապաշտ. Θεοσεβής. Religiosus. *Պարտ է նոցա դիւցապաշտս լինել. Եւս. քր. ա: *Մոլորութի դիւաց խաբեաց զդիւցապաշտս հայոց. Եղնիկ:

Իբր Կռապաշտական. *Ի սատանայական գոռոզութէ դիւցապաշտ ինքնակալութեան. Նար. խչ: *Կամին դիւցապաշտ կախարդութեամբ զարհուրեցուցանել զիս իբրև զայլս. Կողմնք:

ԴԻՒՑԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Կռապաշտութի. պաշտօն դից. որ էր աստուածպաշտութի առ հելլենս, կամ բարեպաշտութի համարեալ. Εὐσέβεια. Pietas, religio. *Վասն դիւցապաշտութէն երթեալ բնակիցէ 'ի բնակութի դիցն. Եւս. քր. ա:

ԴԻՒՑԸՆԿԷՑ. ա. Մակդիր լերին, ուր հսկայք դիւցազունք դնելով լերինս 'ի վերայ լերանց՝ կամէին ընկենուլ յերկնից 'ի վայր զդիոս, այն է անդք աշտարակաշինութեան. կամ ուր զուակք դիւցազանց փախստեայ անկան 'ի կոտորածէ տիտանեանց. *Ի լեառն՝ որ անուանեալ կարգային դիւցընկէց, իսկ այժմ կոչի ոլիմպոս. Խոր. ա. 5:

ԴԻՔ, դից, դիօք. գ. Որպէս թէ դիոք, կամ դէք, կամ դիականք. այսինքն կուռք. սուտ աստուածք. չաստուածք երկրորդականք առ հելլենս. Θεοί. Dii. δαίμονες, daemones. (ըստ եբր. էլոհիմ, որ է աստ, աստք, դէք). *Դից զոհել, կամ ծառայել: Պաշտել զդիս: Դնել ուխտ ընդ դիս: Անուանք դից նոցա մի՛ անուանեսցին 'ի միջի ձերում. են: *Նզովեսցեն զայազգին զդաւիթ դիօքն իւրովք». այսինքն երդուեալ 'ի դիս իւր. Ա. Թգ. ծէ. 43: *Ցանկալս առ վաճառարանն որբազանել աստուածն իւր, և հեթանոսացն աստուածոցն՝ դիցն. Պղատ. օրին. Է: *Մարդակիցք մեր սուրբ՝ համանկանմայն և դիք. և մեք իսկ ստացուածք աստուծոյ և դից. անդ. ծ: *Մարմնաւորք էին արդեօք դիքն, թէ անմարմինք: Զմարդկան ուրուականս 'ի պաշտօն առեալ՝ դիս անուանէին. Եղնիկ: *Զդիս դիւականսն: Դից դիւականց. Մծբ: և Եփր:

ԴԻՔ. իբր եզական. Չաստ ումն, կմ դեւ. ոգի. Θεός, δαίμων. Փէհ. ձին. *Դիցն այնմիկ հատանել զիւր գլուխ: Դից իրիք մեռեալ կալեալ զմիտսն (նարուգոդոնոսորայ). Եւս. քր. Թ:

ԴԻՂԱՄ կամ ԴՂԱՄ. այայ կմ ցի. ւ. Դուլ և դադար առնուլ. հանգարտիլ. Տոտոր լինել, տոտրիլ. *Ամենեքին ոչ տային դլալ (կամ դղալ), և դադարել նոցա. Բ. Մ. ծԲ. 2: *Հանապազ մի՛ դլար, և մի՛ դադարեր. Եղիշ. Է:

ԴԼԲԻՆ. Տ. ԴԵԼԲԻՆ:

ԴԿՂԱԹ, կամ ԴԿԼԱԹ. այ կամ ու. Այն է Տիգլիս գետն. ըստ հյ. իբր տէգ. և ըստ յն. իբր վազք, խոյ: Փիլ. լին. Գ. 243: և այլուր:

ԴԿՈՒՂ. գ. Գուցէ լաւ ես ԴԿՈՒԼ. այս. փէհր. ընդեղէնն՝ որ այլով անուամբ ասի Լուբիա. լոպիա, լոբիա. պէօյիւրիւմճէ, պէօյրիւմճէ. *Ոսպն կամ ոլոռն, որինչ և դկուղն, և սիսեռն. Ագաթ. (այլ ձ. դըկուշն):

ԴՂԱԼ. Տ. ԴԼԱԼ:

ԴՂԵԱԿ, ղեկի, կաց. գ. Ἄκρον, ἀκρόπολις. Arx. գրի և իբր ռմկ. ԴՂԵԿ. Բերդ. ամրոց. ամուր. ամրականն քաղաքին. ծայրաքաղաք. ակառն. գուլէ, հիսար. *Հազարապետն դղեակ բերդին. Բ. Դ. Գ. 27: *Տալ զնա 'ի դղեակ բերդին արտաքսապատ քաղաքին. Ագաթ: *Պահել 'ի դղեկ քաղաքին 'ի նիւշապուհ. Եղիշ. Է: *Պահել 'ի դղեակ շահաստանին. Փարպ: *Զդղեակ արտիս քանդեցի. Նար. կէ: *Գլուխ իբրև դղեակ թագաւորի՝ բնակիչ ունելով զգաղնորդ իշխան զմիտսն. Փիլ. լին: *Գըլուխ, յորում իբրև 'ի դղեկի նստեալ միտաց. Սարկ. քհ: Իսկ Գր. տղ. էէմ. *Օր ահա ոչ ընդդէմ կացին, որք ամրագոյն դղեակք էին, և փութալիքըն կարծէին ր. ընթերցէր դղեակք, կամ իմա դղեկեանք:

ԴՂԵԱԿԱՊԱՀԻՍՊ, բարի. գ. Պահապան դղեկի. բէրտէն պաշը. հիսար էմինի. *Քանդեալ աւերեցին զդղեակապահպան աւերացին. Ղևոնդ:

ԴՂՈՐԴ. գ. (որպէս Թէ գողդողդ). Դողումն. սասանումն. սարսումն. *Այլ Թէև առ վայր մի գլորդ հասանի, կանգնէ հաստատ անդրէն. Փարպ: *Ոչ եա ('ի) դըղորդ զատճառին նեղքին. Խոսրով: *Որոտմունք և գոփիւնք և գղուրդ (կամ գղորդ) ձեծ. Մովսէս:

ԴՂՈՐԴԵՄ, } եցի. ն. Σείω, ἐξίστημι.
ԴՂՐԴԵՄ, } Moveo, quatio. ἀνατρέπω, demoveo, subverto, stupefacio. Դղրդել. գողդողացուցանել. սարսել. շարժել. սասանեցուցանել. խախտել. խռովել. պակուցանել. էր. իբր չ. Սարսիլ. սասանիլ. խռովիլ. *Զամենայն գայ դըղրդել: Ի գալստեան նր (իւրում) դղրդէ զամենայն: Այնպէս դղորդէ զարարածս. Ոսկ. ես. *Դղորդէր զլեառն: Դղորդեաց զերկիր: Դղորդել երկնի երկնաւորաց: Մարգարէն դղորդեալ 'ի գժնդակ խաւարէս. Նար. յոհէն: *Դղրդեաց զոմանս 'ի զօրաց անտի: Շարժումն դղրդեալ քաղաքաց: Բարկութեամբ և մոլորութեամբ դղրդեալ 'ի վերայ սրբոցն. Ճճ: *Մոլուցն գալ դղրդեաց զքաղաքն և զԹագաւորն. Ոսկ. մ. ա. 7: *Դղրդեցաւ քաղաքն ամենայն. Մտթ. իա. 10: *Դղրդել զօրէնս, զտեղիս, զերկինս և զերկիր. զԹանձրութեն գետնոյս. Եղիշ. է: Խոր. հոգևոր: Ոսկ. ղկ: Լմբ. համբարձ: Նար. ևն: *Այլ նոքա ևս առաւել բարկութբ և մոլութբ դղրդեալ 'ի վերայ սրբոյն. Տօնակ:

Գոանի և ԴՂՐԴԱԼ, այեալ. չ. *Դըղրդայր անապատն 'ի հնչմանէ երկնաւորացն. Ճ. Գ: *Քաղաք սասանեալ, և դղրդեալ. Գնձ:

ԴՂՈՐԴԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Նոյն ընդ
ԴՂՐԴԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } վ. *Օտար զանչելութբ դղորդեցուցեր: Դղորդեցուցանէ զբոլոր երուսաղէմի պասեքատօնականն. Ճճ: *Զամենայն բանակ նորա դղրդեցոյց. Դփ. է. 12: *Ի շարժմանցն ամանք դղրդեցուցանեն ը միոյ մերժմանն». Ածիւ. Ֆ. այսինքն խախտեն կամ տապալեն միով բախմամբ: *Յառումն... բնաւորեալ յանբանադոյն կենդաղումն բաղում ինչ դղրդեցուցանէ. Պղատ. օրէն. ի:

ԴՂՈՐԴՈՒՄՆ, } դման, անց. գ. Դըղորդելն. դղրդիլն.
ԴՂՐԴԻՒՆ, }
ԴՂՐԴՈՒՄՆ, } դղորդ. շարժումն. սասանումն. խախտումն. վրդովումն, պակուցումն. *Շարժեցաւ սաստիկ կիմ սաստկապէս դղորդմամբ: Բաղում և խիստ Թագաւորք դղորդմունք յայսմ հետէ լինելոց են յաշխարհիս: Գերունք և դղրդմունք. Փարպ: *Դղրդումն ծովու. Ոսկ. ապաշխ. է: *Զամենայն բանակն 'ի դղորդումն կացուցանէին. Եղիշ. դ: *Ահագին իմն դղրդմամբ. Յհ. կը: *Ահագին դղրդմամբ զփլմեանս հարկանէին. Լաստ: *Ահագին դղրդիւն 'ի վերայ երկրի առնէին շահատակելովն. Խոր. ա. 10: *Դղրդիւն և սօսափիւն զքաջանայիցն պատէր. Եւսեբ:

ԴՄԱԿ, ի, աց. գ. Κέρκος. Cauda. պ. փիոն, փիոնչ. Տուտն ոչխարի լայն և գէր. ուխոբին պոչը. գույրուգ. *Առցես 'ի խոյէ անտի զճարպն և զդմակն. Ել. իԲ. 22: *Շարժէին զդմակս նոցա. Մխ. առակ. ԺԲ: *Դմակ, և դմակեղ». այսինքն դմակի իւղ. Վարդ. ԺԷ:

ԴՄԲԻՉ. Տ. ԹՄԲԻՉ:

ԴՄԻՆ ԻՐԻ. մ. Վասն գործին իրի. վս այդորիկ. յն. εἰς αὐτὸ τοῦτο. 'ի դոյն յայդ (պէտս). Եփես. զ. 23: Կող. դ. 8:

ԴՆԴԵՐ, ի, աց. գ. Μῦς. Pulpa. որ և ՄՈՒԿՆ, մկունք. Մսոտ մասն մարմնոյ. ԲնԲոսխ, ԲնԲղոց. *Ձեռք զմարմին նրբադոյն ունէին, և դնդերս 'ի ներքուստ կուռէ կազմեալս: Մազ ոչ բուսանելոյն 'ի նոսա դնդերքն եղեն պատճառք. Նիւս. բն. է:

ԴՆԴԻԻՆ. Տ. ԹՆԴԻՒՆ:

ԴՆԴՂԱՆՔ, նաց. գ. ռմկ. տնտղնէր, տնտեղ. Դէմ ընդդէմ բախումն. ալեք. ծփանք. և խնդիր հակառակութե. ընդդիմադրութիւն. ներհակութիւն. *Մինչդեռ յամենայն կողմանց դնդղանք էին. Ոսկ. է. փիլ. ա:

ԴՆԴՉԵՄ, եցի, կամ չիմ, եցայ. որ և ԴԴՐՉԱԼ. Ձայն շարժման հանել ջրոց և բուսոց, ևն, հեզիկ հնչմամբ. խոխոչել. գունչել, չչել. *Զոյք երկրի առ հասարակ կանաչացեալք գալարով դնդչէին. Վեցօր. է: *Մարգարէն զիւր ինչ ոչ առյ հրամանս, բայց զոր հնչեալն լինի (յնն), դնդչէ բանիւք. Փիլ. լին. ա. 3:

ԴՆԴՉԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ն. Տալ դնդըչել. հնչեցուցանել. *(Գարունն) զլեռնային և զդաշտային վայրս առ հասարակ բուսազգեաց և ծաղկազարդ դնդչեցուցանէ. Պէփ:

ԴՆԴՉՈՒՄՆ, չման. գ. որ և ԴԴՐՉՈՒՄՆ, ԴՆԴՆՉՈՒՄՆ. Հնչիւն. խօշիւն. չչըւնչիւն. չչիւն. *Զեկեալ զարհաւիրսն, և զխաւարային դնդչմունսն (կմ դդնչմունսն). Անձեռ. յոյս: *Խաւարամած շառամարանացն խօշիւնքն և դնդչմունք. Անան. եկեղ: *Դիւք փայլատակմամբք և արհաւրօք և ահագին դնդչմամբ կեղծաւորին. Ոսկիփոր:

ԴՆԵՄ, եդի, եդիր, եդ, դիր, դիք. ն. Τίθημι. Pono. Զետեղել զինչ ուրեք, կմ 'ի վերայ այլոյ իրի. կացուցանել 'ի տեղւոջ. կարգել. հաստատել. փօնագ, վէփ կամ վէղէԹմէք, նիհափէն. *Եդ զնոսա ած 'ի հաստատութե: Եդ անդ զմարդն: Եդ նշան 'ի կային: Զաղեղն իմ եդից յամպս: Եդից զուխտ իմ ընդ իս և ընդ քեզ: Եդ նոցա օրէնս: Զափով եդիր զաւուրս իմ: Եդաւ անԹառ մօրն արքայի. ևն: *Սուր 'ի վերայ եդեալ կոտորէին. Փարպ: *Վէրս 'ի վերայ եդին. Ղկ. ժ. 30: *Եդեալ էր 'ի պահ 'ի տան կռոցն իւրոյ. Ա. Եզր. Ա. 10: *Դնիցիք 'ի խաւարի. Երեմ. ժԳ. 16. իբր անկեալ դնիլ: *Դնելիք (այսինքն դնօղք) անուանցն անշուշտ են իմաստունք. Փիլ. լին. ա. 20: *Եդ զերեսս իւր 'ի փախչել: Ջուր առէ առից իմոց ոչ եդիր. Եփր:

ԴՆԵԼ. ոմ Արդնել. համարել. ռէդէլ. սայմագ. *Զգիշեր տիւ եդին. Յոբ. ԺԷ. 12: *Ոյք դնիցեն զլոյսն խաւար, և զխաւարն լոյս. Ես. Ե. 20: *Ազատութիւն մարդոյն 'ի յանցաւորութենէ դնէիր: Զմեզ եդիր պատճառս աւերածոյ. Եղիշ. Է. Է: *Եղանել, և ընդ քնի լինել լաւ դնէ անձին իւրոյ. Լմբ. ող. ԻԲ: *Վայ որ դնիցէ զլոյսն 'ի խաւար, և զխաւարն 'ի լոյս. Ճ. Ժ:

ԴԻՑՈՒՔ. Θῶμεν. Ponamus. իբր Տացուք, ենԹադրեսցուք. դնէնք՝ ԲԷ, ռէդէնք՝ ԲԷ. *Դիցուք արդ զայնոսիկ միահամուռն 'ի յայնմ ժամանակի ապականեալ. (այս.) Դիցուք. Պղատ. օրէն. Գ:

ԴՆԵԼ. որպէս Առնել. կացուցանել. *Հայր ազգաց բազմաց եդի զքեզ: Եդից զքեզ յազգս (այսինքն բազմացուցից): Եդից զզաւակ քո իբրև զաւազ ծովու: Զլեզուս աղբերց եդ. աւարգախօս: Եդաւ յապականութե կորստեան. ևն:

ԴՆԵԼ. իբրու Տալ. *Մի կատարելութբ հանդարտեան զքեզ և քնոյ և դիւր կենաց դնէր. Նար. ԷրԳ: *Զայն զկնի եդ (սգյն ղևոնդի). Փարպ: *Նա դիցէ վէրս սաստիկս յոգի և 'ի մարմին քո. Եղիշ. Է:

ԴՆԵԼ Ի ՄՏԻ, կամ Ի ԲԱՑ, կմ ԱՌԱՆՁԻ. ՄԵՂ կամ ԱՐԱՑ ԴՆԵԼ, ևն. ասես 'ի յաբանկից բառսն անդ:

ԴՆԵԼ ՁԵՌՆ կամ ՁԵՌՍ. իբր Լքանիլ. սպառաբեկել. ռէլէ քօփրէւ. *Զի ևԹէ փախչիցիմք, ոչ դիցեն 'ի վերայ մեր զմիտս. Բ. Թգ. ԺԸ. 3:

ԴՆԵԼ Ի ՍՐՏԻ. իբր խորհել. խելամուտ լինել. Երեմ. ԺԲ. 11:

ԴՆԵԼ ՁԱՆՁՆ. որպէս Յապաղել արկանել. քօշէլ: Դատ. ԺԸ. 28:

Իսկ ԴՆԵԼ ՁԱՆՁՆ Ի ՎԵՐԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄԻ. ևն. կամ ԶՈԳԻՆ Ի ԲՈՒՆ, ևն, է Դնել 'ի վտանգ: Եւ Դնել խորհուրդ յանձին, է Հաստատել, դնել 'ի մտի. Ա. Դ. Ժ. 23:

ԴՆԵԼ ԳԻՐՍ. այսինքն Մատենագրել: Եւս. քր. Ա:

Անսովոր խոնարհմունք բայիս.

Դնանիլ. իբր Դնիլ. Յհ. իմ. ապ: Երզն. քեր: Գե. Գրչ:

Դըրաւ կամ եդիր կամ եդեր կամ եեդ. իբր Եդ. որ և ռմկ. էրէփ: Սխոտ: Ոսկ. յհ. ա. 1: Լմբ: Վրդն: Տօնակ: Հ=Յ. մարգ. է: Դըրին. այսինքն Եդին: Դրեալ, Դրելոց, Դրելիք, ք Եդեալ. դնելիք: Վրդն. հց: ՃՃ: Նչ. քեր: Պերճափ: Դրօղ. իբր Դնօղ. *Որ անցանէ ընդ այնոսիկ (օրէնս՝) որ եդեալքն են, տանջեսցի առ 'ի դրօղէն. Պղատ. օրէն. Է: Դրուած. իբր Եդած: Վանակ. յոբ: Եդիցելոց. այսինքն Եդելոց: Կիւրղ. գանձ: *Քո էր ճշմարտութբ իմացուածս այս, և քոյին անձին՝ զոմ յօշինչս եդողին ». այսինքն յօշինչ առնողին. Բրս. Բղբ: *Ի բաց եդող զինից. Պղատ. օրէն. ԺԲ: *Զծանր բեռն ոչ 'ի բաց դիեալ ». այսինքն եդեալ. Բրս. ընչէղ:

ԴՇԽՈՅ, ի, ից. գ. Βασίλισσα. Regina. Իշխօղ կին. Թագուհի. արքայուհի. բամբիշն. տիկնաց տիկին. սուլԹան, մէլէքէԹ, խաԹուն. *Դշխոյն հարաւոյ. Մտթ. ԺԲ. 42: *Դշխոյ և տիկին զհօգինն մարմնոյ արարիչն գործեաց. Փիլ. էլ: *Դշխոյն, և օրիորդք իւր: Այս դշխոյ պաշտելի անշըջականն եկեղեցի: Ի դշխոյն պահեալ նը Թագաւորին. Նար:

ԴՇԽՈՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Տիկնութիւն. *Զլուր դշխոյութե զեկոյց. Գնձ:

ԴՈԴՈՂ. Տ. ԴՈՆԴՈՂ:

ԴՈԽՆ, խին, խամբ. գ. Դողդողջուն ձագարն աղօրեաց, ուստի ցորեանն սորի 'ի ծակ երկանաքարին. *Դոխամբ ցորեանն յերկանն սորի, ուստի ալիւր և հաց լինի. Տօղ:

ԴՈՂ, ի, ից. գ. Արմատ Դողալոյ. Դողումն, դողանի. սարսումն ահիւ. և Սարսուռ տենդի. *Զդողի հարկանէր կամ հարեալ անձն, ձեռն, ծով, ևն. Մտթ. Ղ: Լաստ. Ճ. ճա. 16: Անան. նին: *Զդողս հարկանէին. Մանդ. Ե: *Հանապազ 'ի դողի և յերերի կայցէ. Ոսկ. եփես. Ճ: *Ի դողի կացուցանէ, կամ կացուցեր. Ոսկ. Բ. *Վերանալ ժանիկից, մահաարաժամից, տենդից և դողից. Գնձ:

ԴՈՂ. որպէս Անուն երաժշտական խազին ՟: Ոսկիփոր:

ԴՈՂԱԼԻ. ա. Սոսկալի. սարսափելի. *Դողալի և ահագին վճիռ. Բրս. հց:

ԴՈՂԱՄ, ացայ, կամ ացի. ա. չ. Τρέμω, τρέω. Tremo, intremisco, trepido. σαλεύομαι, commoveor. Զդողանի հարկանել. սարսել, սասանիլ. և Սարսռալ. և Տագնապիլ. տողղըղալ. ԲԻԲրէմէք, սարսուռմագ, տէՏրէնմէք. *Դողալ յերկրաց ոյ, կամ առաջի նորա. 'ի բանից

նորա. վասն ցրտութեն ձմերանոյն: Եւկն կամ մատեաւ դողալով. ևն: *Դողաց եր֊կիր: Ի նմանէ դողասցեն ամենայն բնա֊կիչք աշխարհի. Սղ. ծէ. 8: ւբ. 8: *Ցա֊սմոթոյ դողամք: Առ հասարակ դողաց մար֊մնով. Դողաց երկիր. Ոսկ. յհ. Ն ննջ. Ն համ֊բարձ: *Զարհուրեալ դողացայ. Ագաթ: *Դողացաւ թշնամին. Շար: *Խառովեալ դողացին սիրտք մեր. Եփր. Եւ: *Զոգիդ անատես առնես, և վասն օդոց ոտից այդչափ սարսռես և դողաս. Ոսկ. Մ. Է. 24:

ԴՈՂԱՆԻ. Տ. ԴՈՂ. *Երիկամունք իւր զդողանի հարան. Յ. Կ. Է. 24: որ և ասի՝ ԶԴՈՂՄԱՆԻ կամ ԶԴՈՂՄՆԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ:

ԴՈՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ἀναπάλλω. Quatio, agito. Տալ դողալ. 'ի դողի կացուցանել. սասանեցուցանել. դողդողեցնել, դողացնել. Բիբիրէջիտիլ, սարսմագ. *Ի շարժմանց ոմանք դղրդեցուցանեն, այլք դողացուցանեն. Արիստ. Յ: *Սարսեալ դողացուցանէ զառասօղսն: Զլերինս դողացուցանէին. Փարպ: *Դողացուցեր զարարածս ամենայն. Շար:

ԴՈՂԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. Ա. Որ դողացուցանէ. ահագին. *Դողացուցիչ պատուհասք ամպոց. Վրդն. Եւ: *Զասատիկ անձրևաց, և զդողացուցիչ յորդութեանց յայտ առնէ. Վեցօր. Է: *Եհար առ ժամայն զգետնի դողացուցիչ զօրութբ ածու֊թեանն. Տօնակ:

ԴՈՂԴՈՋ կամ ԴՈՂԴՈՉ. Ա. Իբր Դողդոջուն. դողդոջուն. երերուն. շարժուն. դեգևեալ. *Դողդոջ և աղճատեալ մարմին (ծերոց). Սարգ. Յ. Պ. ծՅ: Ճ. Ա:

ԴՈՂԴՈՋԱՄ, կամ ԴՈՂԴՈՉԱՄ.
ԴՈՂԴՈՋԵՄ, կամ ԴՈՂԴՈՉԵՄ.
Ն. Սաստիկ դողալ. երերիլ. դեգևիլ. տողտողալ. Բիրիլ Բիրիլ Բիբիրէջիտիլ. *Դողդոջայ ձեռինդ, կամ ձեռք. Լմբ. ծող: *Ետես ըղծերն, զի դողդոչայր. Ճ. Ա: *Ըստ նմին հօրն՝ որդին դողդոջէր. այն էր երիտասարդ 'ի ցասս. Եփր. ծն: *Մարմնով դողդոջէր. Վրդն. ծն: *Ոչ դողդոջէ: Ոչ դողդոջելով. Ոսկ. յհ:

ԴՈՂԴՈՋՈՏ կամ ԴՈՂԴՈՉՈՏ.
ԴՈՂԴՈՋՈՒՆ կմ ԴՈՂԴՈՉՈՒՆ.
Տ. ԴՈՂԴՈՋ. *Դողդոջոտ մարմին. Ճ. Բ: որ 'ի Ա. դողդոչ: *Զօրացարուք ձեռք լըքեալք և ծունկք դողդոջոտք. Ոսկ. Ես: *Անհաստատք և դողդոջոտք՝ մեր կամքս. Փիլ. լին: *Զձեռս դողդոջոտս, և զծունկս կթոտս հաստատեսջիք. Եփր. Եբր: *Յանհիմն 'ի դողդոջուն խորհրդոց. Ոսկ. յհ. Յ. 1. Ն 2:

ԴՈՂԴՈՋՈՒՄՆ կմ ԴՈՂԴՈՉՈՒՄՆ. Գ. Սաստիկ դողումն. երերումն. *Իբրև ըղկային, որ էառ դողդոջումն զատասատանս 'ի տեառնէ. Վրդն. ող:

ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ. Գ.
ԴՈՂՈՒՄՆ, ղման.
Τρόμος, σάλος. Tremor, commotio. Դող. դողալն. երերումն. սարսումն. սասանութիւն. և Սարսռումն. սոսկումն. ահ և երկիւղ. Բիբիրէջի, Բիբիրէյիշ. *Դողութեն ոտից, միջաց: Դողումն ոսկերաց, ծնկոց, ջերման. Սղ. կէ. 9: Եսայ. Յ. 13: Ամբ. Գ. 15: Սարգ. յէ. Է: Նար. Գ: *Ցնծացէք առաջի նորա դողութեամբ: Ահիւ և դողութբ: Դողումն և սոսկումն պատահեցին ինձ: Դողումն կալցի զամպարշտս. ևն: *Մատչիմք մեծաւ դողութբ, սաստիկ երկիւղիւ. Նար. ԼԳ: *Ո՛ անիծից այսմիկ, որ երևեցեալս դողումն հարկանիցէ. Ոսկ. յառաջ ԶԲ: *Զահի հարեալ և 'ի դողման կան բնակիչքն. Եփր. յէս: *Եղև շարժ մեծ. և 'ի դողմանէն երկեան իշխանքն և զօրականքն. Հ=Ց. Յէպր. Է: *Երկիւղ եկեց դողումն զգայութեն սրտին. Կլիմաք: *Մեռանէր 'ի դողմանցն (այսինքն սոսկալի իրաց), որ լինելոց է յայնժամ: Դողմունս անհանգուրժելիս. Վրք հց. Ն. ԻԲ: *Միտք 'ի դողման, ակն 'ի վայր անկեալ. Վրդն. ծն:

Ի ԴՈՂՄԱՆ ԼԻՆԵԼ. Դողալ. զահի հարկանիլ. Բիբիրէջիտիլ, Դիթրէջիտիլ. *Ի դողման եղեալ զարհուրեցան յոյժ. Վրք հց. ծՌ: *Ի դողման եղեալ՝ յաղօթս ապաւինի. Լաստ. ԻԳ: *Եւ ամենեքին 'ի դողման լինիմք զարհուրելով. Մաշ: *Ի դողման եմ. Հ=Ց. Յէպր. ԾԷ:

ԶԴՈՂՄԱՆ
ԶԴՈՂՄԱՆԻ
ԶԴՈՂՄՆԻ
ԶԴՈՂՆԻ
ՀԱՐԿԱՆԻԼ. այսինքն Զդողի կամ զդողանի հարկանիլ. դողալ. սարսել. *Ց[illegible]կարծակի հարաւ զդողման. Ագաթ: *Զդողմանի հարկանէր, մի գուցէ խածանիցէ. Լմբ. ԻՏ: *Եւ նա զարթուցեալ՝ զդողմնի հարաւ. Վրք հց. Յ: *Զդողնի հարեալ՝ ոտ֊ս աստեան աչք նորա. Վրք ոէղբ:

ԴՈՃ. կամ ԴՈՃԻ ԽԵԺ. Ի բժշկարանի, և 'ի հին բռ. մեկնի. Լուք. (այն է լէօթ, լաթթ, Բէնիի լաթ, պօսթ:) Կարմիր ներկ, և նիւթ զմռոյ 'ի կնքել զնամակ: Լաքա. լաքքա. Տես և ԼԱՑԿԱ:

ԴՈՅԶՆ. Ա. Βραχύς, ἧττον, ἔσχατος. Minor, minus, parum, brevis, vilis, tenuis. որ և ԴՈՒՆ, ԴՈՑՆ. պ. փանդ. ար. ծիճիլ, ծիճիլի. Փոքր. խուն ինչ. փոքրիկ. թեթև. չնչին. յետին. սակաւիկ. սուղ. նուաստ. Քիւ ճիւ, Քիւրին, ղղիէկ, խեղճօսկ, աշածըզ, Քիւչիւքիւք, օէջ֊իլ, դուք. *Դոյզն օթևանք. լաստ. Ճառագայթ. Երեմ. Ա. 2: Իմ. ծԴ. 5: ծԸ. 27: *Դոյզն ժամն, արագուն: Դոյզն ինչ յաջողութեն: Դոյզն ինչ (այսինքն ոչ ինչ) փոյթ առնել. Փիլ: *Դոյզն յիշատակաւ, գնդաւ: Դոյզն ուժգնով. Խոր: Փարպ: *Դոյզն դեղ, պատկեր, պալար, կասկած, մռայլ: Դոյզն ինչ աղջամուղջ, կամ դարձումն չնչոյ: Դոյզն մի հառաչումն: Ի չեղջեցելոց արտասուաց դոյզն մի չափել. Նար: *Դերողացն անախորժելիք. զի դոյզն մի ժամու յետոյ զլինդս սատամանցն փշասեն. Համամ. տոնակ:

ԴՈՑԶՆ. իբր Դուզնաքեայ կմ անհնչան (ոք). *Դուստր դոյզն մարդոյ դոյզն մահու մեռցի. Եփր. Թգ: *Իբրև զդոյզն ոք 'ի մարդկանէ շրջէր. Շ. Մփր: *Եւ զայս ոչ եթէ դոյզն ոք 'ի մատենագրաց պատմէ. Եւս. քր. Յ:

ԴՈՑԶՆ. Մ. Փոքր մի. սակաւ մի. առ փոքր մի. *Սակաւ ուրեք երբէք. նուազ. լոկ. սոսկ. *Դոյզն ինչ գթեցին. Նար. ԿՅ: *Դոյզն ինչ հեռի. Խոր. Գ. 1: *Դոյզն ուրեք »». այսինքն 'ի սակաւ տեղիս. Խոր. Է. 56: *Դոյզն քան զայլսն անիրաւեն: Առ դոյզն մի արգելցի: Զգալլին դոյզն իմն երբեք 'ի վեր թռուցեալ յածի: Վասն զի և դոյզն մի քան զանմարմինսն ևս թեւաբոյս լինի. Փիլ: *Գոնեա դոյզն մի ո՛չ և բնաւ ախորժեցեր. Մաշ: *Զի ո՛չ դոյզն սասաց, թէ ցանկացան տեսանել, այլ ասէ, ղոր դուքդ տեսանէք. Ոսկ. յհ. Յ: 6:

ԴՈՑԶՆԱԲԱՐ. Տ. ԴՈՒԶՆԱԲԱՐ:

ԴՈՑԶՆԱԳԻՒՏ, կամ ԴՈՒԶՆԱԳԻՒՏ. Ա. Սակաւագիւտ. *Դոյզնագիւտ որսոց ինչ. Բրսղ. Գ. 20:

ԴՈՑԼ, դուլի կամ լոյ, եց. Գ. Ἄντλια, κάδος. Situla, bauria, cadus. ռմ. դօլ. պ. փալ. ար. թէլվ. Սափոր. անօթ ջրոյ կամ ջրհան. Գօվա, Գաղա. *Դոյլ իսկ ոչ ունիս, և ջրհորդ խոր է: Իբրև զկաթիլ մի 'ի դուլէ են. Եսայ. Խ. 15: Յհ. Ի. 11: Եւ. Ի. 15: *Կրեցէ ոք ջուր 'ի ծովէ բաղում դուլիւք (կամ գօլօք). Խոսրով: Վանակ: *Հանէր դոյլիւ (դուլիւ) զջուր: Չուան դուլոյն (կմ դոլոյն). Վրք հց. ԾԷ. Ի:

ԴՈՑՆ, գորին, գմին. գովին, վիմբ. գոցին, գոցին, ցուեց, ցուն, գովիմք կմ գոցիմք. (դերան. ցուց. ա. գ.) Երրորդ դէմ որպէս յանդիմանակաց և միջին՝ ընդ հեռաւոր և ընդ մերձաւոր. Այդ. նոյն այս, կամ դա. ափ. ափէսի՝ որ ըսէ. լու, քէնսի. *Ցայդ խորհեաց, և 'ի դոյն կանխեալ էր. Յ. փիմ. Ն. 15: *Ցամաքեալ էր զդոյն կամս կատարել. Գ. Կ. Յ. 13: *Մեր դոյն խորհուրդ էր: Ի վերայ գորին պատուհասի: Ի գմին յամառուէ. Եղիշ: *Ի դոյն միտս: Դոյնեն մեր կամք: Ի վերայ գորին բանից. Փարպ: *Ի ձենջ ուսցին և այլք զդոյն առնել. Խոր. Գ. 16: *Որպէս միւս տեսօղն 'ի դոյն նուագեաց: Զդոյն ինքն զգրիգորդ. Ագաթ: *Ի դոյն յայդ վասակ. Եղիշ:

ԴՈՑՆ. Ա. Մ. Տ. ԴՈՒՆ, և ԴՈՑԶՆ. *Դոյն ինչ չինուածոց. Նար. Խւ: *Ոչ դոյն ինչ եկեալք. Յհ. ԿԲ:

ԴՈՑՆՉԱՓ. Ա. Մ. Այդչափ. այդքան. օյլէօօր, շուփաար. *Որչափ 'ի վեր են, դոյնչափ 'ի խոնարհ են, և դոյնչափ յամենայն կողմանց շուրջ զերկրաւ. Եզնիկ: *Որչափ խօսիս զմեծամեծս, դոյնչափ զայդ զօրութիւնն յայտ առնես. Ոսկ. Ես:

ԴՈՑՆՊԷՍ. Մ. Այդպէս. ափանի. ըէօյլէ. *Դոյնպէս և որ ինչ վասն կատարման ադգէի. Խոր. Է. 31: *Դոյնպէս և զասացեալ զմանուկն. Յհ. ԻՄ. գաղ:

ԴՈՑՆՕՐԻՆԱԿ. Ա. Մ. Դոյնպիսի. և Դոյնպէս. ափանի. ըէօյլէ. *Մի զմեղ կարծեր դոյնօրինակ. Եղիշ. Է: *Դոյնօրինակ և ծնօղքն սորա. Պիտ:

ԴՈՑՐ. Տ. ԴՈՒՐ. ռմկ. դուր. *Էր քաղաքն (անի) շուրջանակի քարակտուր. բայց միայն 'ի մի կողմն կայր տեղի ինչ դուր. Ուռհ:

ԴՈՆԴՈՂ. Ա. որ գրի և ԴՈԴՈՂ. ռմ. տանտող. Թանձրամած հիւթ. (որպէս ֆէլ Բէ, ֆիւթի). *Ցիրտք խառնի, և լինի թանձր զինչ դոնդող. Երզն. Խրատ: *Դոդող իմն է մածումն արեանն (ամօթեայ սաղմն վ֊ժեալ). Կանոն:

ԴՈՐԱԿ, ի. աց. Գ. որ 'ի սէգ գիրս ասի և ՀԻՄԷՆ. եբր. հին. Ἴν, ὕν. Hin, In. Անօթ ջրոյ, գինւոյ, իւղոյ, ևն. և Սահմանեալ չափ ինչ. *Չորրորդ դորակի: կէս դորակին: Զվեցերորդ մասն դորակի միոյ. ևն. Եւ. ԻԹ. 40: Թւոց. ԻԵ. 5. 7. 14: Ղեւ. ԻԳ. 13: Եզեկ. Դ. 11: *Դորակ և կէս ջուր. Եղիշ. Է: (Կայ սրբ. զոր֊ըէ, իբր սկաւառակ. և թ. փօրսֆլա, անօթ ողորկ, և չափաւոր չափ:)

ԴՈՐԱԿԱՁԵՒ. Ա. Որ է 'ի ձև դորակի, սկաւառակի, ևն. *Թաղանթաղորդ . . . դորակաձև բոլորակս. Վեցօր. Է: (ըն. Ἡμὴν, է թաղանթ. և հիմէնն՝ 'ի մեզ, դորակ:)

ԴՈՐԱՑ, այոյ, րայք, յոց. Ա. Գ. Որ ինչ է դորս. ափօրը. չանանաթ. *Ի դորայոցն տայր 'ի պակուցումն. Պիտ:

ԴՈՐՍՈՎԻՄ, եցայ. Յ. Ցոյժ ամփոփել. նքօղել. նքթիլ. և Պնդել. կմ Թօշնիլ. կթոտիլ. *Սկսան դորսովել 'ի քաղցոյ, կամ 'ի ծարաւոյ. Բրսղ. Դ. 6:

ԴՈՒ, քո, քեզ, 'ի քէն, քև. զուք, ձեր, ձեզ, 'ի ձէնջ, ձեօք. Σύ. Tu. էա.

կան գերանուն, երկրորդ դէմ, առ որ ուղղի բան. որ և յայլ լեզուս, թու, տի՛, տէ, ու կամ ու՛, ուէն, վէն, ևն. *Մո՛ւտ դու, և ամենայն տուն քո՛ 'ի տապանդ. զի զքեզ տեսի արդար: Այլ դուք աճեցէք: Ընդ ձեզ, և ընդ զաւակի ձերում յետ ձեր: Ջոր դո՛ւդ տես: Ջոր դուքդ տեսէք: Ջոր ձերդ տեսեմ: Ջոր 'ի քէնդ կամ 'ի ձէնջդ: Այլ դու տէր: Եւ դու որքայ. ևն: *Ո՛չ զի՛ում (կոչական գերանունդ) առանց պատճառի դնէ նախկին, թէ Դո՛ւ անձդ և որդիք ձոյ հօր ևն. Խոսր. պտրգ:

Ի ՔԷՆ. իբր ՔԵզէն. յանձնէդ. քև. *Ի քէն առեալ զայդ, եթէ այլք ասացին քեզ զինէն. Յհ. ծը. 34: *Ո՛չ 'ի քէն բաւեա հասու լինել անձային մեծութեն. Ցծն. գ:

ԴՈՒԱՐ. ի, ոյ. գ. Ταῦρος. Taurus. եւր. թոր. թ. փէհլէր, փահլար. որ և ՑՈՒԼԱՐ. Ջուարակ, և երինջ. արջառ, և ոչխար. անդեայք. խաշն. *Ի պատարագս որոշեալք, արջառ, այծ, դուար: Եւս նման դուարս, և որթս. Փիլ. լին. գ. 3: ջ. 121: *Խոյ, գանչակ, վիգոն, դուար, (կամ դւաչ), մալ. այսոքիկ արականք 'ի վերայ հօտից ասացեալ են նշանակութբ. Մագ. ե. Երզն. փէր: Իսկ Հին բռն. *Դուար և հօրան, ոչխարաց բոյլ՞:

ԴՈՒԱՐԵՆԻ. ա. Ոչխարենի, կամ արջառենի. որ ինչ է 'ի սեռէ յկենդանեաց. *Արտաքուստ երևին դուարենին զգեստք. Թէոդոր. մայրագ: *Ծածկեալ յաչս իշխանին դուարենի զգեստիւք 'ի հանդերձս ոչխարաց. Աշխր. գ. 2:

ԴՈՒԴԱՔ. գ. որ և ԹՈՒԹԱԿ. Ψιττάκος. Psittacus. Պապկայ. փափա ղան, թուլը. իա. բաբաղան. Թռչուն հնդկային՝ գեղեցկախայտուց, և աղեղ ձայնիւ՝ ձևացուցիչ զբարբառ մարդկան. *Այլք 'ի ղուարձութիւն հրճուանաց, որպէս մամունդ կապիկ, դուդակ, ևն. Դամասկ:

ԴՈՒԶՆԱԲԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Βραχυλογώτερος. Minus verbosus, brevior in verbis. Առաւել սակաւաբան. սուղ կամ համառօտագոյն բանիւ. *Դուզնաբանագոյն լինել քան զնշանակեալ ածաբանութիւն. Դիոն. ածաբ:

ԴՈՒԶՆԱԲԱՆԵԼ. ն. և չ. Βραχυλογέω. Breviter loquor. Սակաւ ինչ առել. համառօտիւ ճառել. *Դուզնաբանել ըստ կարողութեն. Պրպմ. չ:

ԴՈՒԶՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Βραχυλογία. Breviloquentia. Համառօտախօսութիւն. դոյզն ինչ բան. *Ոչ դուզնաբանութիւն, այլ անբանութիւն ամենևին. Դիոն. ածաբ:

ԴՈՒԶՆԱԲԱՐ. մ. Ἀπαραφυλάκτως. Absque ullo discrimine. գրի և ԴՈՅԶՆԱԲԱՐ. Իբրու դոյզն և թեթև ինչ. մեր 'ի մէջ. անխորհրդաբար. թեթևութբ. անխըտիր. պայտուղճա. *Ուսուցին դուզնաբար: Դուզնաբար առանց օրինակի ցուցանելոյ: Այսինքն դուզնաբար ըստ սովորութեն կապաշտութեն պաշտէին զնոսա: Որ ինչ գործեցաւ յաւուրս մեր՝ ո՛չ դոյզնաբար արժան է առաւ գրով: Լինել իբրև զայլսն՝ որ կեցին դոյզնաբար. Եւս. պտմ. ստէպ: *Մինչև առ նա գրաւականս ճշմարիտս՝ ոչ են նման զխաչինս իւր դուզնաբար: Ոչ եթէ վայրապար ինչ կամ դուզնաբար, այլ ըստ բնութեն (կոչեաց անուանս կենդանեաց): Ոչ եթէ դոյզնաբար ինչ ասաց աւետարանիչն. Եփր. ստէպ:

Եւ Որպէս զդոյզն ող. տոսկական վարուք. *Դուզնաբար իբրև զայլս երևէր քն: Բազում համարձակութբ, այսինքն դուզնաբար շրջիւք մեք. (և ո՛չ որպէս մոլեկս քողարկեալ). Եփր:

ԴՈՒԶՆԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. ա. Սակաւժամանակեայ. սակաւաւուր. *Դիւրայեղցին յախտից, և դուզնամանակեանքն. Անյ. ոփորգ:

ԴՈՒԶՆԱՔԵԱՅ. քէի. իւ. կմ (դուզնաքի) քույ, քոյ. քէից կամ քեայց, քեօք. ա. Βραχύς, ύτερος, ύτατος: ἐλάττος, ἐλασσος, ἥττον, τυχόν. Minor, brevior, tenuis, vilis, vulgaris. Դոյզն և չնչին. փանաքի. փոքր. թեթև. սուղ. յետին. նուաստ. հասարակ. ռամկական. հարևանցի. սակաւագին. գծուծ. աննշան. անշուք (իր, և անձն). *Անել դուզնաքեայ իմն թուի, բայց գործով հաստատել մեծ է: Դուզնաքեայ գործ: Կերպարանաց դուզնաքեայց: Ի դուզնաքեայսն վարկցի խորհուրդսն: Դուզնաքեայ զգեստ, նիւթ, չափ, պատճառք: Դուզնաքեայք ոք: Ոչ 'ի դուզնաքեայ (ուսմունք): Ո՛չ 'ի դուզնաքոյ ումեքէ: Դուզնաքեացն՝ նուաղք: Դուզնաքեօքն չատին: Դուզնաքեայից լինի պատճառք չարեաց. Փիլ: *Ոչ դուզնաքեայ ինչ ոք: Ոչ իբրև զմարդ ոք դուզնաքեայ. Եղիշ. է: Կոչ. ծգ. ևն: *Ոչ լինէր նմա բաւական ընթերցումն դուզնաքեայ. Եւս. պտմ. զ. 3: *Կարճամտաց, և խորհրդով դուզնաքեայց յածաբանութիւն: *Զվարուց նոցա նմանութի գոնէ դուզնաքեօք ոչ կամեցաք բերել. Սարկ. հանգ: *Զբազումն դուզնաքեօք (այսինքն սակաւուք) առաջի դիցուք. Դիոն. ածայ: *Զկնի դուզնաքեոյ հանդերձեալ էր 'ի կոչումն գալ. Բրս. ող:

ԴՈՒԶՆԱՔԵԱՅ. մ. Սակաւուք. դոյզն ինչ. թեթևաբար. *Ցաղագս մոնից դուզնաքեայ խմաստասիրեսցուք. Ածաբ. պէնտէկ: *Երբեմն դողայքն ոչ դուզնաքեայ, այլ յոյժ սաստիկ և ահագին: Ոչ դուզնաքեայ պատմէ զառնս լաւութիւն, այլ ուժգին և մեծապէս. Եղիշ. խոսխ. ե լեռն: *Դուզնաքեայ ինչ վասն նորին ասասցուք. Կլիմաք:

ԴՈՒԺ. ի, ից. ա. Βάρβαρος. Barbarus. որ և ԽՈՒԺ ԴՈՒԺ, ԽՈՒԺԱԴՈՒԺ. Իբր Դժնեայ բարուք և լեզուաւ, անընտել, օտար, վայրենի. որ և յունական ձայնիւ ասի ԲԱՐԲԱՐՈՍ. պարպար, խօյամ, տալօվ, էէյանճը. *Խուժ դուժ, սկիւթացի: Կինիցիմ այնմ՝ որ խօսիցին ընդ իս, խուժ. և նա՝ որ խօսիցին ընդ իս, խուժ. Կոր. գ. 11: ա. կոր. ծդ. 11: *Առաքինին յովւէսի զդուժ կինն ամօթալից 'ի բաց մերժեաց. Ոսկ. մ. բ. 8: *Այն՝ դուժիցն և գժնէիցն է անդ: Դուժքն այն ոչ ունելով արհեստ: Ի տիեզերնացուցն դուժից. Մագ. ջ. ձ. խգ: *Հարկանել զխժիցն դուժս ,,. այսինքն զբարբարոսս. Առող. գ. 41: *Զկնի գնաց նա դուժ ժպրհութեն ,,. այսինքն բարբարոսական. Եւս. պտմ. զ. 18:

ԴՈՒԼ. գ. յորմէ ԴԼԱԼ, ԴՂԱԼ. Դադարումն. դադար. հանգիստ. *Ոչ տայ դուլ զօրուն ,,. յն. արձակել. բ. Բգ. ծէ. 8: *Մի՛ տար դուլ ական քում յարտասուաց ,,. յն. ոլթափութիւն. Ողբ. բ. 18: *Դուլ և դադար քեզ ոչ գտանիցես ,,. յն. հանգիստ. Ես. իգ. 13: *Դուլ 'ի գործոց, կամ զդուլ առնուլ. Փիլ. նխ. ա. և լիւս: *Ոչ առնէին դուլ և դադար խորհրդք ամ[ե]ն աղարտելեացն: Ոչ տայր դուլ առնուլ պարսկաց. Փարպ: *Ոչ բաւական համարեցաւ զնոցայն, և դուլ ետ անձին. Երզն. մթբ:

ԴՈՒԼ ԵՒ ԴԱԴՈՒԻՐ. իբր Փոյթ. ջան. հոգ. և Ցորդոր, կամ անդուլ պատուէր զգուշութեան. *Ամենեցուն դուլ և պատուէր լիցի զնեղեալս ապրեցուցանել 'ի նեղութէ. Ոսկ. մ. գ. 6: *Դուլ և պատուէր տամ ամենայն ումեք առնէն 'ի սկզբանս: Դուլ և պատուէր տալ նոցա երթալ միաբանդամ 'ի բաբիղոն. Եւս. քր. ա:

ԴՈՒԽՏ. Ի բարդութիւն է Դուստր. պ. դուխտ, դուխտէր. յն. Թիգատէր. որպէս խոսրովիդուխտ, սանդուխտ, շահանդուխտ, ևն:

ԴՈՒՄ, դըմոյ. գ. Իջուած գլխոյ. որ և ասի ՀԱՐԲՈՒԽ, ՈՐՆԳՑԱՒ. նիւզզէլ. *Դումին սաստիկ զնոսա կալեալ, մինչ յանկողին մահու տարաւ. Տօղ:

ԴՈՒՆ. ա. Դոյզն. դոյն ինչ. խուն ինչ, սուղ. և Սակաւագիւտ. պ. դուն. *Աչք 'ի յերկրէ 'ի դուն ժամու հասանեն յերկին: Ի դուն ժամանակի: Եւ ոչ դուն մի ժամ. Փիլ: *Ընդ զօրուն առեան միաբանեալ հաւասար կնոջն, որ ակն է մնացն, փրկութի եղև հրաշալի, և ('ի) դուն ամանակի. Երզն. մթբ: *Դուն ինչ դրութիւ. Նար. խչ: *Մի՛ զդուն ինչ և զանօսր 'ի մէջ բերեր. Ոսկ. եւ: *Դուն և նուաղ է առաքինութի, մինչ զի և ոչ սակաւուց անգամ հասանելի. Փիլ. իմաստ:

ԴՈՒՆ ԻՆՉ. մ. Դոյզն ինչ. փոքր մի. խուն մի. *Դուն ինչ նկատել. Նար. ծծ: Լմբ. էկեղ: *Դուն ինչ ասացից. Ցհ. իմ. ատ: *Եթէ դուն ինչ երևիցի օրինակ այլաբանութեն. Փիլ. ձ. բան:

ԴՈՒՆ ՈՒՐԵՔ. մ. Ո՛ւր ուրեմն. հազիւ երբեք. սակաւ ուրեք. *Դուն ուրեք այլք. Պորփ: *Դուն ուրեք կարեմք ընդ աղօտ նկատել. Լմբ. ող: *Դուն ուրեք երբեք բերել բարկութբ. Սարգ. յկ. ջ:

ԴՈՒՌԱՑ, ի, ից. գ. Բառ ռմկ. դէօռէ, բէօրէ. Զև. կերպ զգեստուց. հանդերձ. *Զգեցիք դուռաս լայն և թաւ. Լմբ. առ լևոն: *Իսկ մեր 'ի պարսից բազում ինչ ընտանեբար ունեալ զգեստս. որպէս դուռայ, և ռխտղէ. (պ. ռէփա, ռւստանոց.) Եղիշ. փէր:

ԴՈՒՌԷՃ. գ. Բառ յն. բծրա, բիռէլս. այսինքն էրէ, էրէք. *Ցորջորջեն զորոսցն զդուռէճն՝ դուռէծ. Երզն. փէր:

ԴՈՒՌՆ, դրան, դրամբ. Դրունք կմ դուրք, դրանց, դրաց, 'ի դրունս, առ դուրս, զդրունս, զդուրս, դրամբք, դրօք. գ. յն. Թիռա. պ. փէր. սահն. փվլոտ. Θύρα, πύλη, πυλών. Porta, janua, ostium, vestibulum. տուռ. գափու, պապ. Մուտ և ել բնակարանի. մասն շինուածոյ փակելի և բանալի 'ի պէտս անցից ներքուստ արտաքս. *Դուռն քաղաքի, տան, խորանի: Փակեցաւ դուռնն: Զդուրս տապանի: Առ դուրս կամ առ դրան խորանի: Դրանէ 'ի դուռն բանակիդ: Դրօքն փակելովք: Կափարիչ դրան գերեզմանին: Դուռն կամ դրունք երկնից: Մերձ է առ դուրս: Դրունք դժոխոց. ևն: *Եւ դուռնն կենաց 'ի դրաց անտի մահու. Եփր. համաբ: *Ի բանալ զդուրս դրանն ,,. խմն զարդարեցին դուռն. Գծ. ծբ. 13: *Ի դուրս 'ի դուրս երերեալ և դադարեալ կառանչէ ,,. իբր ռմկ. դանէ դուռ. փէրպէր. Մանդ. է: *Եմուտ թագաւորն, և եղաւ դուռն ,,. այսինքն փակեցաւ. Գնյրն: *Դրացն (կմ դրանցն) փակելոց՝ եմուտ: Դրօքն փակելովք. Ոսկ. բ. 40. (ուր առաջինն է ըստ յն. և երկրորդն՝ լատ:)

ԴՈՒՌՆ. Նմանութիւն. *Ի դուռն եկեալ հասեալ էր այնուհետև յոյսն հեթանոսաց. Եղս. պղծ. ա. 5: *Դուռն բանայ հեթանոսաց հաւատոյ. Եղն. ծպն: *Մեք ոչ ուսաք փակել զդուռն փայտի, այլ և առաւել զդուռն լեզուի: Բանից նոցա դրունք ոչ գոն. Վրք հց. ծդ. և է: *Դուռն են լսելիք՝ մտաց. Եղիշ. յէ: *Դուռն է բանական հոգւոյն՝ զանկականն: Դուռն եղև ուղիղ հարցումն. Լմբ. ող. և օրէղ: *Որ դրունք են ամենայն բարութեանց, կամ բարկութեան և սրտմտութեան. Ցձխ. է:

ԴՈՒՌՆ կամ ԴՐՈՒՆՔ ԱԼԱՆԱՑ, կամ ՃՈՐԱՑ, կամ ԿԱՍՊԻՑ, կամ ՊԱՀԼԱՒԱՑ. ևն. Անցք. կիրճք լերանց: Խոր: Եղիշ: Ջէնօբ. ևն. պառ խուլ եղլող. և փէմիր գաբէը, փէրղէնփ. որ և ԴԱՐԲԱՆԴ. Տես և ԿԱՊԱՆ:

ԴՈՒՌՆ ԱՐՔՈՒՆԻ կամ ԻՇԽԱՆԻ. Պալատն. արքունիք՝ հանդերձ բնակչօքն. Գափու. *Ի դուռն կոչեցան ??. յն. յարքայէ. բ. Դ. դ. 28: *Ի դուռն եկեսցէ: Նուաքեցի 'ի դուռն արքունի. Խոր. գ. 34. 57: *Բողոք 'ի դուռն կարգային. Եղիշ. է: *Ջինուորեալ 'ի դուռն: Ի դրանն մարդկանէ: Զբազմութիւն դրան իւրոյ: Դրամբ և ընտանեօք ??. այսինքն իշխանօք և սպասաւորօք. Փարպ:

ԴՐԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. Այն՝ որ կայ ընդ հայրապետին 'ի հայրապետանոցի: Ոսկն:

ԴՐԱՆ ԵՐԷՑ. որ և ՎԱՆԵՐԷՑ, ԵՐԷՑ ՎԱՆԱՑ. Քահանայ՝ որ կայ 'ի պալատան իշխանի, յեպիսկոպոսարանի, ևն: Փարպ Բուզ: Կիր: Վրդն:

ԴՈՒՍՏՐ, դստեր, երք, երաց կամ երց. գ. Θυγάτηρ. Filia. Էգ զաւակ. որպէս արուն Ուստր ասի. ողլիկ ղըզ. Գըզ էվլատ. պ. փիսէր, փօխտ, փիսէրէր, փօխտէր. յն. Թիղաթէր. *Դուստր առանայ: Ուստերս և դստերս: Դստերք դլխերաց նորա: Ուստերօք և դստերօք մերովք. ևն: Իսկ ԴՈՒՍՏՐ ՍԻՈՆԻ կոչի 'ի հնումն Տունն իսրայելի, և 'ի նորումն Նորս իսրայէլ: Ղուր. ևն:

ԴՍՏԵՐՔ ՔԱՂԱՔԻ ըստ եբր. ոճոյ, են Գեօղք և աւանք նորա. *Բեթսան, և աւանք նոցա. և ամբղան, և դստերք նորա. Յես. ժէ. 11: *Զանիա, և զգեօղս նորա. և զեփրոն, և զդստերս նորա. բ. ն. ժգ. 19:

ԴՈՒՍՏՐ ասի ըստ յն. և լտ. ոճոյ, Ծնունդ նմանական, երբ բառն է յոգնական սեռի յայն լեզուս. *Համբերութիւն առաջին դուստր է սիրոյ. Ջոր. ծոբծոր:

ԴՈՒՍՏՐԻԿ. Տ. ԴՍՏՐԻԿ:

ԴՈՒՐ, դրոյ կամ դրի. գ. Τέρετρον· Terebrum. Երկաթի գործի հիւսանց 'ի փորել կամ 'ի հարթել զփայտ. կարոց. քերիչ. ըստ այլոց՝ նաև Ղաղափ. և Դուռն. եբր. նոգապ. *Դրով գործեաց, և դրօշեաց զնա. Ես. խդ. 12. (և 13. որ չէք առ այլս:)* Դրօշեալն դրով յօրինեալ 'ի հիւսանց պատկերն է. Գէ. Ես: *Զայն ուրագին և զայն դրին (կամ դրոյն) վշերհեղեղն դուչակէր: Զձայն ուրագին արհամարհեցին, և զձայն դրոյն այպն առնէին. Եփր. 'Ի նէն: *Դրով ձղքէ զանկի բաղում. բայց լաւն այն է, որ 'ի կաղնի փայտէ չիներ զդուրն. Վրդ:

ԴՈՒՐ. ա. Դիւր. հարթ. ողորկ. փիւրիում, փիւղ. *Ոչ գիտէ զկերպարանս իւր. սպեաւ խորացեալ, եթէ դուր. Մարգ. յէ. է:

ԴՈՒՐ կոչի առ յետինս և Դրամն պատուանշանն (~). զորօրինակ տր, յն, քն, ած:

ԴՈՒՐԳՆ, դրգան, 'ի դրգանէ. Τρόχος. Rota figuli. Անիւ բրտի, կամ վէր. Նակողմն նորին տափարակ. *Բրուտ՝ որ նստիցի 'ի գործ իւր, շրջիցէ ոտիւք իւրովք զդուրգն. Սիր. լէ. 32: *Բրտի ըմբռնել զկակուղ կաւն՝ դնէ 'ի վերայ դրգան, և սահղծանէ անօթ. Իմ. ժէ. 7: Եւ Երեմ. ժը. 3. *Իջի 'ի տուն բրտին, և ահա նա գործէր 'ի վերայ վիմաց ??. 'ի լուսանցս գնի յոմանց, դրգան. ըստ նմին գրի և 'ի Մխ. Երեմ. *Ոչ ըստ պատահման անկաւ 'ի դրգանէն ??:

ԴՈՒՐՔ, դրաց, առ դուրս, 'ի դուրս. Տես ԴՈՒՌՆ:

Ի ԴՈՒՐՍ. մ. Ἔξω. Extra, foras. Արտաքոյ քան զդուրս, այսինքն քան զդրունս. դանէ դաշրս. և պարզապէս՝ Արտաքոյ. արտաքս. 'ի բաց. անդր. յետս. յառաջ. տիշրս, դէշ 'ի դիշրէ. փըշարը, դաշրա, լէրի. դէրի. *Տուք 'ի դուրս զքաղաքս և զգաւառս: Տուր 'ի դուրս: Ի դուրս կորզեցից: Համբառն 'ի դուրս յաձախէր. ա. Դ. ժէ. 30: Եւ. խբ. 22: Սղ. կէ. 25: բ. Դ. դ. 39: *Ի դուրս բերել (զբան, զզօրութի): Ի դուրս հանել ընկենուլ: Ի դուրս ելանել ('ի սապանէ): Ուղէշքն 'ի ծառոյ 'ի դուրս բուսեալք. Փիլ: *Բանն 'ի հօրէ 'ի դուրս եկեալ. Մամբր: *Ի դուրս ելեալ 'ի սրահն արքունի. Եղիշ. բ:

ԴՈՒՔՍ, դքսի. դրի և դուքսի. գ. Բառ լտ. տուքս, Dux. Առաջնորդ. զօրավար. պետ. իշխան. բդեաշխ. *Զչորից պատրկաց նորա, զիպատոսէ դքսէ, ևն. Վրք հց. ծդ: *Ցայլթել սատանայի. և դուքսին, և դատաւորին. Թէոփ. խ Դ:

ԴՈՓԵՄ, եցի. չ. Ψοφέω. Strepo, sono. Բախել ոտամբ զերկիր. տրոփել. դրնդել. դռնչել, կայթել. կաքաւել. *Ծափս հար ձեռամբ, և դոփեա ոտամբ: Դոփեցեր ոտամբ քով. Եզեկ. զ. 11: իէ. 6: *Ոտիւքն դոփէ. Լմբ. ող: *Ուրախ եղև, դոփեաց ոտիւք 'ի վերայ (տաստապանաց) նոցին. Լմբ. ամոխ: *Զանձրացկոտն 'ի ծունր կրկնելն՝ յօժարի հարկանել և դոփել ոտիւքն. Կլէմ: *Եթէ մի անգամ միայն դոփիցէ ոտամբ, ընդոստուցանէ զամենեսին, Ոսկ. ա. փիլ. ժդ: *Ի թոպելդ, 'ի դոփելդ. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԴՈՓԻՒՆ, կամ ԴՈՓՈՒՄՆ. փման. գ. Κρότος. Strepitus. Ոտնաձայն, և շաչիւն շառաչիւն. դղրդիւն 'ի դոփելոյ ոտիւք. *Դոփիւն սաստիկ առնէին. Պղմ. աղէտ: *Ի տրոփական դոփմանէ ոտիցն թնդեալ տանիքն. Ցհ. կբ: *Հարկանիցէք կայթս, և դոփիւնս հանիցէք: Թատերք և հանդէսք նուագաց, կոփիւնք և դոփիւնք. Ոսկ. մ. ա. 17: յհ. յաջբ:

ԴՊԻՐ, դպրի. րաց. գ. Γραμματεύς. Scriba. պ. փիղիր, փիշիր. Գրիչ. ընթերցող. գրագէտ. և նօտար. ատենադպիր. էաղըճը, օգանմող, քէաթիպ. եբր. սօֆէր. *Լեզու իմ որպէս գրիչ արագագիր դպրի: Հրովարտակաց, յիշատակաց դպիր: Դպիր արքունի: Գործավարք ժողովրդեանն, և դպիրք նորա: Հրամայեաց յետս դպրաց ժողովրդեանն: Գաւազանս պատմութեան դպրի: Դպրաց և փարիսեցւոց. ևն:

ԴՊԻՐ. յեկեղեցական կարգի է Փոքր սարկաւագ. մանաւանդ ընթերցօղն, և երգիչն. Ἀναγνώστης. յորմէ Ընթագանոս. Lector. *Ի սարկաւագս, և 'ի կէս սարկաւագս, և 'ի դպիրս. Լմբ. պտրգ: *Սարկաւագաց, դպրաց, և կղերիկոսաց. Ղուր: ժմ: *Ի դպրաց կարգին կայցէ. կանոն: *Սարկաւագօք, դպրօք: Զվարդապետս դպրօք և բնաւին իսկ պաշտօնէիւք եկեղեցականօք. Նար. գնյ:

ԴՊՐԱՆՈՑ, ի, աց. Տ. ԴՊՐՈՑ. *Իբր 'ի դպրանոց տան. Ոսկ. յհ. բ. 24: *Ուղղիչ դպրանոցի, այսինքն է ուսուցիչ տղայոց. Մաքեն:

ԴՊՐԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Գլուխ դպրաց, և գրչաց. ատենադպիր. տես բ. Թգ. է. 17: բ. 25: դ. Թգ. ժբ. 10: իբ. 3: ա. ն. իէ. 32: *Դպրապետ եղև արքայ. Փարպ: արըր քէաթիպի:

ԴՊՐՈՑ, ի, աց. գ. Σχολή, διδασκαλεῖον. Schola, Gymnasium. որ և ԴՊՐԱՆՈՑ, ԴՊՐՈՑԱՏՈՒՆ. Տեղի ուսման. աշակերտանոց. վարդապետանոց. վարժարան. դիւան. դարափան. մէքթէպ, մէքթէպխանէ. փէղիրիսթան, փէթրայէ. *Կարգեաց աշխարհս որպէս դպրոց. Ցձխ. է: *Ի տէրունեան օրինաց 'ի դպրոց երթեալ: Դպրոցք իմաստութեան և առաքինութեան. Փիլ: *Դպրոցս տարի և յոյն. Խոր: և Փարպ: *Ի դպրոցս իմաստասիրաց. Պիտ: *Սահակ սեպուհ՝ եղև իշխան, և խնդրող խակ դրագիտութեան, և դպրոցս 'ի տան իւրում կարգեաց. Կաղանկ: *Ի գիր մատնի վերնում դպրոցիդ ??. այսինքն դպրատուն, դիւանի. Նար. խոս:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σχολαστικός. Scholaris. Ուսեալն 'ի դպրոցի. գիտնական. *Դպրոցական մանկունք. աշակերտք. Ճ. Ձ: Վրդն. ող. և փարպ: Տօնակ: *Հրաման ետ և զդպրոցականսն կոտորել ??. այսինքն զիմաստունս և զգէտս. Վրդն. տոն:

ԴՊՐՈՑԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ուսումնակից 'ի դպրոցի. աշակերտակից. *Ուսուցանէր մանաւանդ զդպրոցակիցսն (կամ զդպրոցակից մանկունսն) 'ի բաց կալ 'ի սնոտի կռապաշտութենէն. Հ. կիւիլ: Հ=Յ. ունոփ. բ:

ԴՊՐՈՑԱՏՈՒՆ. (որ առ մեզ իբր ռմկ. Դպրատուն ասի). Տ. ԴՊՐՈՑ. *Եղև նմա անցանել ընդ դպրոցատունն, յորում ուսանէր յովհաննէս. Ճ. Ձ:

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γραμματεία, γράμμα, γραμματική. Litteratura, litera. Ուսումն դպրաց. գրագիտութի. և Գիր. իբրև ուսումն, կամ կարդացողութի. Տե. Ես. իբ. 12: Դան. ա. 4. 17: Գծ. դ. 13: իզ. 24: *Ցոյն դպրութի. Եսս. ??. ա: *Դպրութեան յունարէն. Խոր. գ. 56: *Դպրութի հայրենի աշխարհին. Եղիշ. է: *Քնական կամ աշխարհական դպրութի: Արուեստ դպրութեան. Ագաթ: *Որպէս 'ի դպրութեան դպիր կոչի. Եզնիկ: *Զապարասանաց չքնաղ դպրութեան խօսեցաւ. Եփր. համառ:

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ. Βίβλος, βιβλίον. Liber. իբրև Գիրք. մատեանք. *Ջնջել 'ի դպրութեան. Ել. լբ. 32: Սղ. կը. 29: *Դպրութիւնք բացան: Գրեալ 'ի դպրութեան. Դան. է. 10: ժբ. 1: *Ի հինգ գլուխ դպրութեան: Որ առաջնորդ եղև այնց դպրութեանց. բ. Դ. բ. 24. 31: *Այսպէս ասէ երրորդ դպրութեան Թագաւորութեանցն: Ի դպրութիւնն ծննդոց՝ որ վասն քո, զոր գրեցին մատթէոս և ղուկաս. Եղս. ??. ա: և պղծ. զ. 31: Որպէս և պատմութիւն նորին Եւսեբի բաժանի 'ի դպրութիւնս առաջին, երկրորդ, ևն: *Կնքեալ 'ի դպրութեան. Փարպ: *Դպրութեան կենաց մատենից: Դպրութիւնք հրաշիցն զարմանալեացս: Ի գիր մատենի վերին դպրութեան. Նար:

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ. Ἀναγνώσις. Lectoratus. Իբրու գաս եկեղեցւոյ, կամ պաշտօն փոքր սպասաւորութեան. ընթերցողութիւն. *Զինչ դպրութիւն և գործ նորին: Թէ 'ի դպրութենն, են. Լմբ. պտրգ: Կանոն:

ԴՌԱԿՈՆ. ի, կմ այ. և ԴՌԱԿՈՆԱՌ, ի, կմ այ. գ. Բառ յն. Δράκων. Վիշապ. օձ կամ ձուկն մեծ. և Δρακονάριον. Վիշապակիր. և նկարէն բռոն իշխանացն վիշապաց. Տես և ԴՐԱԿՈՆՏԻԿՈՆ. *Կէսք վեհք զօրավ քան զդռակոնայն: Ցիշատակել նշ զդռակոնառայն, և զկէտն յուխանու: Զանդանն սրբութեան յոսկւոյ և յամենայն ականց հանդերձ մետաքսամբ և դռակոնաւբ կազմեալ. Մագ. ծ. ծա. ծգ:

ԴՌՆԱԲԱՑ. ա. Բացօղ զդրան. փականող. և Սկզբնապատճառ. առիթ. *Դրախտ ծածկին (մարգարէք), դռնբացք վերին, դռնբացք խորին. Գնձ: *Նա ամենայն սրբութեանց դռնաբաց, և անվրէպ քանոն. Արծր. Է. 11: *Մի պէտրոս, նա դռնաբացդ քմի. Մխ. այր:

ԴՌՆԱԲԱՑՔ. գ. Տ. ԴՌՆԲԱՑԷՔ:

ԴՌՆԱԿ, ի, աց. գ. Դուռն փոքրիկ. պահարան տփոյ. Գանձգ. *Դռնակ մի երկաթեղէն քանդակագործ, յորում կայր խաչ մի արծաթեղէն. Կաղանկ:

ԴՌՆԱՊԱՀ. Տ. ԴՌՆԱՊԱՆ. *Կատարէր զգիշերապահ դռնապահան (կմ դըռնապանան). Ը. Դ. ծգ. 15: *Որ ըդդռնապահքն տաճարին. Գր. տղ. էէմ: *Բարկութիւն հոգւոյն դռնապահ կացեալ՝ կատարել ընդդէմ տաճարին սատանայի. Սարգ. յէ. Է: *Մտանէին ընդ դուռն քաղաքին. հարցին դռնապահքն, և նոքա ճշմարիտն տային. Հ=Ց. Ֆեւր. ծէ. Ցրեաց հեծելոց թիկնապահաց և դռնապահաց իւրոց. Կաղնկ:

ԴՌՆԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Θυρωρός. Janitor, ostiarius. ա. փէրդան. Պահապան դրան. բարապան. և փակակալ. գոճա., բէրպէտար. Տես ա. և Է. ա: Է. Եզր. ևէէմ. տես: Մրկ. ծգ. 38: Յհ. ծ. 3: ծէ. 16: *Սաստիւ հրաման 'ի վերայ դռնապահացն տանէին. Եղիշ. Ը: *Ածէք առ դռնապանն պետրոս ». այսինքն փականակալ երկնից. Փարպ: *Դրախտի հոգւոյ այս փակիւն՝ պահող եղաւ նա դռնապան. Գնձ:

ԴՌՆԱՊԱՆ. Πυλωρός. Ostiarius. Մի 'ի չորից փոքր սպասաւորութեանց. *Ո՛չ կէս սարկաւագ, դռնապան. Լմբ. պտրգ: *Ոչ … աստ սարկաւագաց, և կիսասարկաւագաց, և դպրաց, և ընթերցողաց, և դռնապանաց. Աճառ. Է:

ԴՌՆԱՊԱՆՈՒՀԻ, հւոյ. գ. Կին կմ աղջիկ դռնապան. *Առաց ցդռնապանուհին, և եմուտ 'ի ներքս զպետրոս. Բրս. մրկ:

ԴՌՆԱՓԱԿ, ի, աց. գ. Μόχλος. Vectis, repagulum. Աղխ փակելոյ զդրան. փականակ, սողոնակ. տրգալ. … *Քաղաքք ամուրք դրամբք և դռնափակօք. Օր. Գ. 5: *Մըտեալ 'ի քաղաք դրանց և դռնափակաց. Ա. Թգ. ԻԳ. 7: *Զդրունս քաղաքին նոցա և զդռնափակսն հանդերձ առ ըստ անձին, և բարձ գնաց. Եփր. Դատ: *Յարկս … 'ի դռնափակաց ամրութեց. Նար. Լէ:

ԴՌՆԱՓԱԿԵԱԼ. Որ դուռն իցէ փակեալ. *Կործէին … 'ի սրահս դռնափակեալս. Փարպ:

ԴՌՆԲԱՑ, ի. } Արարողութիւն բանալոյ հանդիսիւ ըզ-
ԴՌՆԲԱՑԷՔ. } դրունս եկեղեցւոյ. որպէս յերեկոյի ծաղկազարդին. *Խրատք վասն դռնբացի: Դուռըն-

բացէք առնել. Տօնաց: Ճշ: Իսկ Հ=Ց. Տէկտ. ԻԲ. և Հ. կէմ. *Ցայսմ աւուր դռնբացէք, կմ դռնբացք են սքոյն տաճարաց եկեղեցւոյն ». իմա նաւակատիք կամ տարեդարձ կատարման շինութեան այնր եկեղեցւոյ:

ԴՌՆՁԵՄ, եցի. ն. չ. կամ } Κρούω,
ԴՌՆՁԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } κατακρούω. Repello. Բախելով թնդեցուցանել, և Ջխխռան կակղել. *Վին (կմ գավին) հարկանել. և զքարինս գալռնչեցուցանել. քանզի էին ապուշք ամանք լսօղքն. Եւս. քր. Ա:

ԴՌՆՁԻՄ, եցայ. չ. Καταχρούομαι. Adigor, repellor, fallor. Բախմամբ թընդալ. շառաչմամբ սարսիլ. և Մեղմանալ, ճնշիլ. սովորիլ ականջաց ընդ ձայն սաստիկ. … *Ըստ օրինակի այնոցիկ՝ որ իցեն 'ի դարբնոցի, և յանդադար ձայնէ կռանին և ուռանն անդ դռնչին ականջքն նց. Վեցօր. Գ:

ԴՌՆՁԻՒՆ, չման. գ. Թնդիւն. շառաչիւն. ձայն խոշոր. հնչիւն բախմանց, և կենդանեաց. *Դռնչիւն շառաչման … վարազաց. Մագ. հէ:

ԴՌՈԹԵԼ. Տ. ԴՌՈՑԹ ՏԱԼ. *Բազմութիւն զինուորաց … այսր անդր քշել զամբոխն դռոթեալ. Արծր. Գ. 4:

ԴՌՈՀ ՏԱԼ. Συρρέω. Confluo. Συντρέχω. Concurro. Գրոհ տալ. հորդան տալ. համագունդ կամ խուռն դիմել. խուժել. յորդել. … *Դռոհ տուեալ հասանէին բազմութիւն ժողովոյն. Ճ. Ա: *Դռոհ տայրն: Դռոհ եաուք խուռներնթաց դիմեալ: Ամենեցուն դռոհ տալն յանապատն. Ոսկ. մ. Բ. 5. 12:

ԴՌՈՅԹ կամ ԴՌՈՒԹ կամ ԴՌՈԹ ՏԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Զօրու բազմի դռութ իմն 'ի միասին տուեալ: Դռոթ ընդ ինքեան տուեալ: Դռոթս տալ. Յհ. կբ: *Խառնաղանճ ամբոխիւն դռոթ տուեալ: Եւ ցրուեալքն դռոթ տուեալ դարձան յիւրաքանչիւր տեղիս. Արծր. Գ. 6. 13:

ԴՌՈՑԹՔ. Գրոհ. ամբոխ. և Ցարձակումն ամբոխի. *Դռոյթս բազմութեն զօրաց. Յհ. կբ:

ԴՍՏԵՐԱԳԻՐ, կամ ԴՍՏՐԱԳԻՐ, գրի, րաց. գ. Որդեգրեալ աղջիկ. դուստր որդ մեծացեալ, և որդեգրեալ ուստր. հոգեղուստր … *Որդեգրողն ոչ կարէ առնել պսակ ընդ դստերագրին: Որդեգիրն և դստերագիրն ոչ կարեն առնել պսակ ընդ միմեանս. Մխ. ատր:

ԴՍՏԻԿՈՆ, ի. գ. Բառ. յն. … Στέγος, στέγη. Tectum. Յարկ. … Τρίστεγον. Երրայարկ. երրորդ յարկ. վերնատուն. վերնայարկ. որ և Ὑπερῷον. … *Անկաւ յերրորդ դստիկոնէն 'ի վայր. Գծ. Ի. 9: *Լուացին զնա, և եդին 'ի դստիկոնի անդ. Գծ. Թ. 37: *Լցաւ ամենայն հրապարակն, և դստիկոնք յարկացն. Ճ. Ա:

ԴՍՏՐԻԿ. գ. որ և ԴՈՒՍՏՐԻԿ. Փաղաքշականն Դուստր բառի. … *Մի դստրիկ իմ. Ճ. Ա: *Մտեալ դու առ իմ դստրիկ, ասա. Վրք հց. … :

ԴՍՐՈՎ, կամ ԴՐՍՈՎ. գ. Արմատ Դսրովելոյ կամ դրսովելոյ. Ալպանք. եպերանք. նախատինք. պարսաւ. ('ի հյ. … իբր մերժումն 'ի գուրս. և յն. … , ձգձգել. …). *Նախատողք ծաղր, բանսարկք դսրով. Նար. ծզ:

ԴՍՐՈՎ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Տ. ԴՍՐՈՎԵԼ. *Ոչ զծերս դսրով առնելոյ վասն սակաւ զրոյց, այլ զկենցաղ. Ոսկ. Եփր. Է: *Թուք յերեսս ընկալաւ, և բանբասեցաւ, և դսրով եղև. Ոսկ. Եփր. Ժ:

ԴՍՐՈՎԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նախատական. յանդիմանողական. *Զդսրովականն և զպատուհասական կարգաւ առ սուրբ բարբառոյ. Յհ. կմ. ազ: *Բանից դսրովականաց. Նար. Ի:

ԴՍՐՈՎԱՆՔ, կամ ԴՐՍՈՎԱՆՔ. նաց. Տ. ԴՍՐՈՎ. *Անդուստ առնու զըդրսովանացն զկոշումն. Խոսր: *Փոխանակ երկիր պագանելոյ՝ դսրովանս և նախատինս. Կոչ. ծգ: *Բազում ունէին դսրովանս, որք յայլոց իրաց զպէտս խնդրեանց մաթրեն, և ոչ յիւրեանց վաստակոց. Ոսկ. ա. Եփ: *Զդսրովանսն 'ի գլխոցն, և զփորձանսն 'ի փախուցեալց. Յհ. գտն: *Դրսովանք. (երկկիցս գրեալ.) Ճ. Ա. Եսայեայ:

ԴՍՐՈՎԵՄ. եցի. ն. որ և ԴՐՍՈՎԵԼ. Διασύρω, καταγινώσκω, καταγελάω, ὑβρίζω, κακούω, κακῶς λέγω, διαβάλλω. Distraho, detraho, irrideo, contumelia afficio, convicior. Եպերել. բամբասել. պարսաւել. ընդ վայր հարկանել. աղտնանել. զրպարտել. անարգել. թշնամանել. յանդիմանել. … խօսելով, … *Եթէ ոմնհար եղէ … զզուեցայց ապա և ես 'ի ժողովրդենէ իմմէ դսրովեալ. Յոբ. լա. 29: *Դսրովեցեն զնա. Երեմ. ծա. 2: *Դսրովեն զմեզ հեթանոսք և հրէայք: Դսրովեն (կամ դրսովեն) հերձուածողք: Ոչ եթէ դսրովեմք ինչ զմարգարէսն: Դսրովել զյարութիւն: Մանիքեցիքն դրսովեն զարարիչն կերպարանս: Դրսովեալ է եւ. Կոչ. սահ: *Փոխումն դաշանցն բնութե դսրովէ զնոսա: Դսրովեալ ամենեցին ամբարտաւանքն. Եփր. ծն. և համառ: *Ցործամ դսրովեմ, յայնժամ զարդարեմ զարուեստ արարչին. Ոսկ. մատթ. Ը: (այլ Ոսկ. յհ. ա. դրսովել:) Դսրովել՝ գրի, Եղիշ. Գ. Է. Ը: Յհ. կմ. երկ: Փիլ. իմաստ: Ը. Բղխ: Նար. կտ. կ: *Ա… զգեստ զդրսովելոյն զնա. Հ=Ց. յունվ. ծէ:

ԴՍՐՈՎԻՉ. գ. Որ դսրովէ. *Աստ … 'ի բարեկամէ դսրովիչս, և դսրովեցեն զնա. Երեմ. ծա. 2:

ԴՍՐՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Դսրով. դրսովանք. եպերանք. աղտանք. պարսաւ. բամբասանք. յանդիմանութիւն. *Եկեաց … զինքն հարիւր ամ վասն դսրովութեան չարախօսին, և ոչ եղև: Ըստ լինի այս վասն դսրովութեան ժողովրդեանն. Եփր. ծն: *Վասն նոցա դսրովութեան, և վասն ձերոց փառացդ. Եփր. համառ: *Դըսրովութիւն և անարգանաց արժանի: Մերոյ վատութեան դսրովութիւն է. Ոսկ. յհ. ա. 1: և մ. ա. 22: *Գործովք չարեօք պատճառ եղև դսրովութեան ուխտին սրբութեան: Բազում դսրովութիւն է անհաւատիցն. Կոչ. Գ. և ծէ: *Ըստգտանս և դսրովութեն. Պիտ:

ԴՍՐՈՎՈՒՄՆ, վման. գ. Դսրովելն, և իլն. *Եցոյց զայս զօրութիւն 'ի դսրովումն չարին. Իգն:

ԴՐԱԳՄԷ, կամ ԴՐԱՔՄԱՑ. գ. Բառ. յն. դրախմ, Δραχμή. Դրամակշիռ. դրամ. և Տրամ. … որպէս և Դիդրաքմայ՝ է երկդրամեան. այլ քանզի առ աշխարհագրացիս կրկին էր կշիռ և արժէք սոցա քան առ ատտիկեցիս, ըստ այսմ առէ. *Դրագմէն երկու դրամակշիռ է. Անան. շրք. և կշռ:

ԴՐԱԽՏ. ի, իւ կամ աւ, ից կամ աց, իւք. գ. Παράδεισος. Paradisus. որ և ԴՐԱՍՏ. Դարաստան. պարտէզ. բուրաստան. տեղի պատուաստ ծառոց, և ծաղկանց. որպէս և ա. փիրէխտան, ծառք, ծառաստանիք: Առանձին անուամբ՝ Անդաստանն վայրն եդեմական, որ և ԴՐԱԽՏ ՓԱՓԿՈՒԹԵԱՆ, օրինակ վերին դրախտին, այսինքն արքայութե երկնից. և լայնաբար՝ որ և է պարտէզ. ճէննէթ. և պաղ, պաղչէ. պ. Գիրբէհ. եբր. կան, կանա, և գարբէս.

*Տնկեաց աԾ զդրախտն յեդեմ: Եւ ընդ ծառն կենաց 'ի մէջ դրախտին: Արձակեաց զնա 'ի դրախտէ անտի փափկութե: Իբրև զդրախտ ա՛յ էր: Դրախտս տնկեցէք, և կերայք զպտուղս նոցա: Պահապան դրախտին արքունի: Պարտէզս և դրախտս: Դրախտ Նունենեաց. ևն: *Դրախտն Թաւ վայր է ամենապատիկ ծառովք լի. Փիլ. լին. ա. 6: *Դրախտ, որ է դիր ատտ մարդոյն, և կամ գիրք խիտ ծառոց, և կամ գրեալն աղամ անդ ախտացաւ զառաջինն. Վրդն. ծն: *Բնակեալ իցեն մարդիկ առ դրախտաւն ... Ադամ առ դրախտաւն բնակեցաւ. Կիւրղ. ծն: *Իբրև զծաղիկս մատաղատունկ դրախտաց. Ճ. Ա: *Գայր երբեմն 'ի դրախտից հայրն մակար: Ի դաշտ մի մեծ, որ լի էր բազմազան դրախտիւք. Վրք հց. ծդ. ծի: *Դրախտից և ծաղկոցաց. Վրդն. ծն:

Նմանութբ աստ. *Այսօր ընդ իս իցես 'ի դրախտին». այսինքն 'ի փափկութե երանաւէտ կենաց. Ղկ. իգ. 43: *Ցափշտակեցաւ 'ի դրախտն. Բ. կոր. ժբ. 4: Տե՛ս և Ցայտ. Բ. 7:

ԴՐԱԽՏԱԲԱՑ. ա. Բացօղ դրախտին. *Ջաւազակս (ածէք) առ աւազակն դրախտաբաց. փարպ:

ԴՐԱԽՏԱԲՈՒՂԽ, կամ ԴՐԱԽՏԱԲՈՒԽ. ա. Ի դրախտէ բղխեալ. *Դրախտաբուղխ գետքն: Չորրորդ գետն դրախտաբուխ. Վրդն. լս. Խ առէգար:

ԴՐԱԽՏԱԾՈՒՆ. ա. Ի դրախտի աճեցեալ, աճեցուն. *Հրաշակերտ դրախտածուն անմահաճաշակ պտղոյն. Պէպ:

ԴՐԱԽՏԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Լինել իբրև զդրախտ. և Լինել ծառացեալ, անտառացեալ. *Որով հրով դրախտացեալ (հոգիք մարդկան, և) մարմնական փափկութեք հրդեհին. Ածւ. ծէ: Խ Լծ. կոչ: *Բազմապտուղ ծառոցն ա՛յ տնկելոցն և դրախտացելոց. Հ. նէմն:

ԴՐԱԽՏԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Պահապան և խնամատար դրախտի. պարտիզպան. *Դարձաւ որոշեալ դրախտապանն 'ի ժառանգութե իւր. Եփր. ծն:

ԴՐԱԽՏԱՏՈՒՆԿ. ա. Ի դրախտի տընկեալ, բուսեալ. *Դրախտատունկ խաղող. Վրդն. յանկատն:

ԴՐԱԾԱԿ, ի, ից. ա. Որ ծակէ դրով, կամ զդրունս գործեօք. *Կացնաւորաց, ունաւորաց. դրածակից. Վրդն. ծն:

ԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Θετικός. Positivus. Ցայտարար դնելոյ, եդելոյ, և դնելոյ. եւր տեղական. և իրական, և անուանադրական. և Ցետոյ եդեալ, տուրեալ. և Ջոր պարտ է 'ի գործ դնել. ԵՆ. *Դրական. (որպէս) զանգն ունել առ վայր՝ որ զաւարճացոյցն, 'ի բնակութե, 'ի փառս: Դրական. (որպէս՝) եդ. անուանս, ակմունս՝ պետրոս, և որ այսպիսիք. Եզն. ժէր: *Բնութե անուն ոչ գիտեմք ա՛յ. իսկ դրական անուանցն ոչ գոյ բան. վասն զի կոչի տէր և աԾ, արարիչ, Թագաւոր, լոյս. խոստ: *Ոչ վայրապար ինչ դրական ունակութե ունելով զընակութեն գերակայութե. Անան. եկեղ:

ԴՐԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱՅ կոչի ըստ յն. Ապառնի գիմազուրկն. զոր օրինակ. *Դրականն. ամուսնանալի (է). Թր. քեր:

ԴՐԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Դրական օրինակաւ. գրութբ. ո՛չ 'ի բնէ, այլ յետոյ յաւելեալ. *Դրականապէս անուանադրութբ (կամ անուանադրութբ) մուայլ առաջնի (մեռոնն). Նար. դֆ:

ԴՐԱԿՈՆԱՏԷՍ. փոխանակ գրելոյ ԴՐԱԿՈՆՏԷՍ. յն. դրագօնդէս. Δράκοντες, այսինքն վիշապք. օձաձև ձկունք. (որպէս և ռմկ. զարգանա, է 'ի ձայնէս փռագօն.) *Դրակոնատէս, և մուռունէս, և ենքեղէս ... առաւել ցամաքային օձից նման են, և ոչ ջրածին ձկանց. Վէցօր. է:

ԴՐԱԿՈՆԴԻԿՈՆ. Տ. ԴՐԱԳՈՆՏԻԿՈՆ, ՇԱՒԱՐՇԱՐԻՒՆ:

ԴՐԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Γείτων. Vicinus, propinquus. Կից դրամբ ընդ այլս. դրացի. այլ առաւել նմանութբ որպէս Մերձաւոր. մօտաւոր. գօնշու, էագըն, հէմճիվար. *Աշխարհն հայոց սահմանակից և և դրակից է յունաց իշխանութեն. Փարպ: *Իննոսուն և Ինն՝ դրակից է հարիւրեկին. Փիլ. լին. գ. 39: *Գարնանայինս (եղանակ) 'ի ջերմագոյնն կանխաւ հասեալ տեղիս. իսկ սորուն դրակցին (այսինքն աշնայնոյն) ձգեալ 'ի հիւսիսայինն կողմն. Պէպ:

ԴՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Γειτνίασις, γειτονία. Vicinitas, propinquitas. Դրակիցն գոլ. մերձաւորութի. կցորդութի. և Դրակիցք. գօնշուլուգ, գօնշուլար. *Հրէայ ոմն էր բնակեալ դրակցութբ ընդ քրիստոնէի ումեմն. Ճ. Բ: *Ցարանան առ միմեանս ընտանեբար դրակցութն. Պէպ: *Ի սկըզբնաւորն գեղեցկութեն սասարացեալ վատթար դրակցութեամբ չարին. Նիւս. էրգ: *Զինչ դրակցութի տաճարի ա՛յ և կռոց. Ճ. Գ: *Խուճապող է, և դժուարահաճոյ այնոցիկ՝ որ զյապահով հանդարտութին սիրեցին, դրակցութիքն. Փիլ. փէսակն:

ԴՐԱՄ, ոյ, ոց. և ի, ից. գ. Δραχμή. Drachma. ռմկ. փրամ, փրէմ. փիրէմ. փէրահէմ, փիրհէմ. Ըստ ինքեան է չափ կշռոյ՝ երկու ունկի. կէս սիկղ, կամ կէս ստտեր. յորմէ և գենար արծաթի կամ ոսկի նովին կշռով. *Դրամ մի առ գլուխ՝ կէս սիկեղ. Ել. լէ. 25: *Դրամ մի յաւուր. Տոբ. է. 29: *Դրամն վեց գանգ է, և գանգն՝ ժբ գարի. Անան. չափ. Խ կշռ: *Իբրև մէտ մի 'ի կշռոց՝ Թեթև առ 'ի բառնալ, կմ կշիռ մի դրամի. Լծ. կոչ: *Արկ դրամ մի մեղր 'ի ծոծն. Ոսկէփոր:

ԴՐԱՄ. Δραχμή. Denarius, solidus. Որպէս գենար, փող, լումայ, դահեկան, ևն. այսինքն դրամ կնքեալ այլ և այլ չափով և կշռով. ռմկ. ագչէ, ֆարա, նագրա. *Որոյ իցեն դրամք ատան: Եւ եԹէ կորուսանիցէ դրամ մի: Գտի զդրամն իմ, զոր կորուսի. Ղկ. ժէ. 8: *Դրամ առանձին զիւր պատկերն հարկանէր: Զդրամ գտեալ 'ի գանձս արքունի. Խոր. Բ 10: *Ագոստոս կայսր զիւր պատկերն գրեր զդրամն. և քո զիւր պատկերն զմարդն. անդրադարձելով մոգդ վերընդարձակի վերծանութեամբ. Կամրջ: *Դրամն օրինակ բնութես մեր, զի մարդ տառիւքն է անդրադարձութեամբ. Մխ. դփ: *Գալ 'ի խնդիր կորուսեալ ոչխարին և դրամին: Ցոչխարէն և 'ի դրամէն յայտ է: Ցառակ դրամիցն: Ի դրամիցն առանց: Ոսկւով և արծաթով և դրամիւք. Իգն: Եղնիկ: Լմ. ող: Շ. հրէշ: Վրք հց. ծդ:

ԴՐԱՄԱԺՈՂՈՎ. ա. 'Αργυρολόγητος. Իբր ներդ. լինի հաւաքօղ դրամոց, հարկահան: Այլ իբր կր. է հարկատու, յանձին. *Եւ զաւաճակին որդութե դրամաժողով 'ի վարձու կացուցանել. Բ. Ա. ծա. 3:

ԴՐԱՄԱԿԷՍ. գ. 'Ημισίκλιον. Dimidiatus siclus. Կէս տրամ արծաթ կամ ոսկի. կէս սիկեղ. *Տայր տասն փող, և յետ ժամու ինչ տայր դրամակէս, և երկու դրամս. Վրք հց. ծդ:

ԴՐԱՄԱԿՇԻՌ. կշռոյ. գ. ա. Δραχμαῖος, δραχμιαῖος. Drachmae pretium seu pondus aequans. Փող՝ կամ ինչ մի, որ կշռէ տրամ մի, և արժէ մի դրամ. որ, և երկու ունկի, մի դրաքմայ ըստ տաղիկեցւոց, և ըստ ազեքսանդրացւոց երկու, և ըստ այլոց այլազգ. *Դրաքմէն երկու դրամակշիռ է. գինդրաքմայն չորս դրամակշիռ է. Անան. չափ. Խ կշռ: *Ունծայն (կամ ունկի) ժբ մԹխալ է, որ է ժմ դրամակշիռ. Վրք հց. ծդ: այլ ըստ Ճ. Զ. *Դրամակշիռս տասն: *Եւ էր կերակուր նորա դրամակշիռս երկոտասան. Ճ. Ժ:

ԴՐԱՄԱԿՈՓ, ի, ից. ա. Որ յանձնէ կոփէ զդրամ, այսինքն հարկանէ կամ հատանէ զպատկեր դրամ, նման արքունի դրամոյ կնքելոյ. ռմկ. զօրախ եր գէլէն. գօլգոզան. *Իսկ դահեկանահատիցն, և դրամակոփիցն զձեռսն հատանել հրամանաւ իշխանաց. Մխ. դփ:

ԴՐԱՄԵՄ, եցի. ն. Գործածել կամ վճարել զդրամս. *Եւ ոչ զծախս նաւաւ ուղղութբ դրամեալ է քո. Վրք հց. ի:

ԴՐԱՆԴ. ի, ից. գ. } Πρόθυρον,
ԴՐԱՆԴԻ. դւոյ. դեաց. } θύρα. Vestibulum, limen, postis, ostium. Առաջք դրան. նախադուռն. արտաքին դուռն. և Դուռն. անցք կամ մուտ դրան, բարաւորք, սեամք. *Վերացաւ դրանդն. Ես. զ. 4: *Զդրանդսն տեղմեցին վիմօք. ա. Դ. Ե. 47: *Ի դնել նոցա զդրանդս իմ 'ի մէջ դրանդեաց (կամ դրանդից) նոցա, և զսեամս իմ առ սեամս նոցա. Եզեկ. խգ. 8: *Անկաւ առ դրանդաւոյ դրան տանն. և ձեռն իւր 'ի վերայ դրանդւոյն. Դատ. ժԹ. 26: *Կացին առաջի դրանդեաց դրան տանն տեառն. Եզեկ. Ժ. 19: *Շարժեցին դրանդիք. Ամովս. Թ. 1: *Ցետոյ դրանդեաց դրանց քոց. Ես. ծէ. 8:

ԴՐԱՆԻԿ, նկի, նկաց. կամ ԴՐԱՆԿ. ի, աց. գ. Որ կայ 'ի դրան արքունի. կմ Անկեալ առ դրունս. *Ամենայն զօրացն հրամայեաց ելանել 'ի վերայ մեր, բաց 'ի դրանկացն. Խոր. գ. 37:

ԴՐԱՍԱՆԳ, ի, աց. գ. Անկուած առտոց և ծաղկանց 'ի վերայ դրաց՝ կախեալ յաւուրս տօնից. խտ. փէշտօն. *Փարթամքն 'ի ձեռն դրասանդացն ձգելոց զառաջին դրանցն պաակեն զմատօ առ 'ի պայծառութե աշխարհապէս տօնիցն. Լծ. մծոփ:

ԴՐԱՍՏ, ի, ից կամ աց. Παράδεισος. Տ. ԴՐԱԽՏ, և ԴԱՐԱՍՏԱՆ. *Փափկասուն և երանալից անկապործիւր դրաստ. Պէպ: *Ի ձեռն դրաստին անկապործութեան: Դրաստան յեղանակաբար տասցեալ է ուռաքինութի. և տեղի բուռն և ընտանի դրաստին եդեալ: Ցամենայնէ ուտել պատուիրէ 'ի դրաստոշացն». այսինքն յորոց 'ի դրաստին. Փիլ. այլաբ:

ԴՐԱՑԻ, ցւոյ, ցեաց. ա. գ. Γείτων. Vicinus, conterminus. Դրակից. և Մերձաւորակ. ընտանի. սահմանակից. և մերձաւոր՝ իրօք կմ նմանութբ. գօնշու, գօնշու. էտրաֆ, էագըն, հէմճիվար. *Ի դրացւոյ և յերդակցէ: Զդրացի իւր և զընկեր իւր:

Դրացեաց քոց, կամ խնոց։ Դրացիք տան խնոց և աղախնայք իմ։ Ի ներքուստ ջրոյ, և 'ի դրացեաց նորա. Եփր. Ծն. *Զդրացի ազգան կոչէ առեալս. Մխ. Երեմ։ *Ի դրացին երթայր 'ի մակերդանիս. Եզն. եր. ա։ *Իբրև 'ի գինանոց ինչ ծածուկ դրացի. Բրս. յաղթ։ *Ի հերքայեցւոց լեզուն, և 'ի նորին դրացւոյն յասորին. Կիւրղ. ծն։ *Նոքա մերոց դրացեաց արարածոց անուանքս անուանին. Եղնիկ։ *Կորստեան որդիս, և մահու դրացիս. Նար. կը։ *Զորքեզաստանն դրացի է հնդկաստանին. Վրդն. ել։ *Ամենայն ամք՝ իւրեանց արմատօք չափին և լեալ են. և չեն կարօտ փոխ առնուլ 'ի դրացւոյ. Իգն։ *Ուտել և ըմպել, և ննջել, և քուն դրացի մահու. Վրք հց. բ։

ԴՐԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴՐԱՑԿՈՒԹԻՒՆ. *Վասն դրացութեանն հայելով որոց ոչ է արժան։ Դրացութեն միանգամայն և ազգակցութե. Փիլ. ժհ. ծա։ լին. գ. 47։

ԴՐԱՑՍՊԱՆ, ի, ից. գ. Որ իբրև ապաշխարող սպանէ առ գուրս, կամ արտաքոյ դրաց. և Պաշտօնեայ դրան. *Թող զնա կալ ընդ երախայսն, ընդ դրացսպանաց եկեղեցւոյն. Ճ. Բ։

ԴՐԱՓԼԱԿՔ. գ. (եթէ չիցէ Դրափլակ, իբր դրափակ.) ոտք փլատակք դրաց կամ որ առ գուրս. *Զբաղումս 'ի դրափլակս ընկեցեալ ծածկէին. Յհ. կբ։

ԴՐԱՔՄԱՑ. Տ. ԴՐԱԳՄԷ, և ԴՐԱՄ։

ԴՐԳԱԼ, կամ ԴԳԱԼ, կամ ԴՔԱԼ, կամ ՏԱՐԳԱԼ, ի, աւ կամ ով. աց, կամ ից. գ. Մի 'ի սպասուց 'ի վերայ սեղանոյ առ ըմպելոյ գինւոյ կամ զօշարակ. գործի դոգեալ կիսաբոլոր կամ կէս ձուաձև, մեծ կամ փոքր. Գաւաթ. *Ի տաշտակէ և յանօթոյ՝ մինչև ցպնակ և ցդրգալ (կամ ցդգալ). Կանոն։ *Երեքեր այլն սկաւառակօք, և տասն նոյնա երկոցս անդամ դքալով. Հ=Յ. մայ. իդ։ *Տարգալ ունել ոսկի, և պատառաքաղ. Խոր. Է. 44։

ԴՐԴԱՒԵԼ. ա. Παράφορος. Titubans, aberrans. Դրդուեալ կմ դրդուազեալ որպէս գանդաչօղ, և թոթով առաւել. չփոփոխօղ, նուաղօղ ուշով. *Մինչ գեռ ոչ է դրդուեալ լեզուն, և ոչ ցամաքեալ, և ոչ տուժի. Ածաբ. Պրփ։

ԴՐԴԵՄ, եցի. ն. Πείθω. Impello, incito, irrito. Թ. փէտրբտէ. ռմկ. պրտել. Շարժել և մղել զոք առ ինչ. դրդուել. տագրել. ազդ առնել. թելադրել. զարթուցանել. յարուցանել. *Դրդէր զոսա մարգարէն՝ սպառնալ մարգարէիցն։ Դրդեն խորհուրդք, պատարեն մարդիկ։ Որք դրդենն զնոսա 'ի մեղս. Ոսկ. եւ։ *Դրդել զաղմուկ. զոք 'ի գործս. զկամս հօրն 'ի քաղցրութիւն։ Դրդեաց նախանձն զթշնամին։ Քնոյ զմեզ տալ դրդեն։ Զարթուցանէ զձեզ 'ի դրդել չփորձայինն. Եղիշ. Վրք հց. Է։ Լմբ։ Խոսր։ Ճ. Ա։ *Զոր ինչ ստանայ դրդէ, զայն խօսիմք։ Ուստի դրդեալ իցէ զնոսա յայն կարծիս։ Ոչ միայն 'ի բարեացն (խոստմամբ), այլ և 'ի հակառակորդացն դրդէ. Ոսկ. մ. ա. բ. և 6։ Է. 9։ *Ցորդեալք և դրդեալք հասանէին։ Դրդեալ յերկրոյ բարեկամաց։ Ի մեծամեծ չարիս դրդիմք։ Մի կարի դրդիք ընդ ակնապէս հանդերձից զարդու. Ածաբ։ Եզն. եր. ա։ Լմբ. ող։ Երզն. մտթ։

ԴՐԴԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. Πείθω. *Դրդեցոյց զդաւիթ թուել զժողովուրդ. ա. մն. իա. 1։

ԴՐԴԻՉ. ա. Որ դրդէ. դրդուիչ. *Դրդիչ և դրդուիչ։ Դրդիչ, և ոչ բռնադատիչ. Եղնիկ։

ԴՐԴՆՋԻՒՆ. Տ. ԴՐԴՋԻՒՆ.

ԴՐԴՈՒԱՂԵԱԼ. Տ. ԳՐԳՈՒԱՂԵԼ. *Ամենայն մարմինն (աղքատի) դրդուազեալ և երիճացեալ թափառի. Մանդ. Է։

ԴՐԴՈՒԵՄ, եցի. ն. Διασείω, ὠθέω, ἀνατρέπω. Concutio, tundo, detrudo, propello, everto. Ուժգնակի դրդելով շարժել. շարժլել. խախտել 'ի տեղւոյէն ցնցմամբ և գլորմամբ. օցտել. *Ի մերժելն դրդուեցայ. Սղ. ճժէ. 13։ *Դրդուեաց զաղօթականն. Փիլ. լին. գ. 233։ *Իբրև զայն տունն՝ որ 'ի վերայ աւազոյն շինեալ էր, զոր դրդուեցին խռովութիւնք. Ագաթ։ *Դրդուեցաւ ուղղափառութիւն. Խոր. գ. 68։ *Ի սաստիկ հարմանէն դրդուեալ. Փարպ։ *Պատրանքն սատանայի դրդուէ, և բաժանէ զնոսա 'ի գլխոյն. Լմբ. ող։

ԴՐԴՈՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Որ զկայան շարժեալ դրդուեցուցանէ. Փիլ. այլաբ։ *Դրդուեցոյց զբազումս 'ի մէ ուխտէն։ Եւ ոչ վերինք դրդուեցուցանեն. Եղիշ. ա. և բ։

ԴՐԴՈՒՄՆ, դրդման. } Σάλος. Motus,
ԴՐԴՈՒՈՒՄՆ. գ. } ևն. Շարժումն. դրդիռ. յոյզք. շարժլումն. խախտումն. *Ի դրդումն ամենայն չարեաց է խորհրդակից։ Զդրդումն մեր յամենայն ամբոխմանց հաստատէ. Լմբ. ող. և խմ։ *Խրատք, յորս իբրև 'ի գաւազան յեցեալ հաստատի, ընդ շարժումն և զդրդումն անձինն հաստատելով. Փիլ. այլաբ։ *Յայս յուսոյ հաստատուէ դրդուումն (այլ ձ. դրդումն). Լմբ. ող. դէ։

ԴՐԴՋԻՒՆ, և ԴՐԴՆՋԻՒՆ, ջման. գ. իբր ռմկ. թութոյ. Բարբաջ. բաջաղանք. շաղփաղփութիւն. *Ամենայն առասպելք են, և պառաւանց դրդջիւնք. Եղնիկ։ *Յառասպելս, և իբրև 'ի բարբանջս և 'ի դրդնջիւնս պառաւանց. Ոսկ. յհ. ա. 8. յն. բարբանջողացն առասպելօք։

ԴՐԵԱԼ. ԴՐԵԼԻ. Տես 'ի բայն ԴՆԵՄ։

ԴՐԺԱԳԱՒ, ի, ից. ա. Դրժանօք գաւօղ. նենգաւոր. *Դրժագաւ իշխանն. Յհ. կբ։

ԴՐԺԱՆՔ, նաց. գ. Ἐπιβουλή. Insidiae. որ և ԴԺՐԱՆՔ. Դաւ. նենգ. պատրանք, զրկանք. մոլար. մոլորակութիւն. խարդախանք. անիրաւութի. հիւլէ, փէք, ռէզէրլուղ, ղուզ, պէյսա. *Մի այլոց դրժանք զմեզ մնասեցին. Խոսր։ *Դժրանօք չարին, կամ ատաղակաց. Լմբ. Տօնակ։ Ը. ա. յհ։ *Դրժանք տերևաթափ լինելոյ. Լմբ. ող։ *Հալածական լինի վասն կարծեաց ինչ դրժանաց. Վրդն. պտմ։

ԴՐԺԵԼԻ. ա. Որպէս Դիւրափոխարէլի. Ἐπίκηρος. Caducus, fluxus. *Կեանք մարդոյ ո՛չ 'ի դրժելի ընչեղութէ ստացուածոց, այլ յիմաստութէ լինին. Ածաբ. ծղ։

ԴՐԺԵՄ, եցի. ն. չ. Ἐπιβουλεύω. Insidior. βλάπτω, noceo. (արմատն դրուժ. ոմանք գրեն ԴԺՐԵԼ (զոր տեսցես), որպէս թէ արմատն իցէ դժ. դժուար.) Դաւել 'ի մահ. դաւաճանել, և ուխտադրժ լինել. խարդախել. նենգել. ժխտել. դարանել. անիրաւել. մնասել. *Երկու ազգ դրժողաց են. մին դաւաճանաց, և միւսն մարդկան։ Որոց դրժելն կամին։ Իշխանաց դրժեն. Փիլ. լին։ *Դրժել կենակցին և ծանօթին. կամ ուխտին և դաշանց. կմ առ միմեանս. Բրս. հց։ Լմբ։ *Թերևս մարթասցի դրժել զարքայն արդար. Յհ. կբ։ *Ոչ դադարեաբար զանկարն դրժել։ Զոր ոչ կարէ հակառակամարտին դրժել թշնամութիւն։ Ոչ յարեգակնէ, և ո՛չ 'ի հողմոց սաղարթ վարուց քոց դրժեսցի։ Ցամենայն իրաց դրժ-

ժիւք. Լմբ. ող։ *Դրժող իւրոց կենացն. Կանոն։ *Գայլոց դրժողաց. Կամրջ։

ԴՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Դրժանք.
ԴՐԺՈՒԹԻՒՆ. } Ἐπιβουλή.
ԴՐԺՈՒՄՆ. գ. } Insidiae.

Դաւ. դաւաճանութի. դարանակալութի. նենգութի. խաբէութի. անիրաւութիւն. *Դրժողութի բարուց։ Դաւ դրժողութե։ Բանսրկուացն դրժողութիւնք. Խոր. Է. 23։ Յհ. կբ։ Յհ. իմ. պաւլ։ *Առ պաշտպանութե արտաքնոյն դրժողութեանց թշնամւոյն զդուշութեան։ Նենգութի (է) 'ի չարեացն դրժողութեան ներգործել. Բրս. հց։ *Իբր մահապարտք գիւրաւ ներգործէ զդրժութի. Պիտ։ *Ուժգին իմն դրժութե խնդրէր. Յհ. կբ։ *Ի դրժութէ (եղբօրն) ստանկեալ լինի։ Քանզի պատրանք դրժումն է։ Կռիւք և դրժմունք (ազգականաց) առ միմեանս. Փիլ։ *Ընդ օրէնսն անցանելն՝ և բնութենս սահմանի է դրժումն. Լմբ. պտրգ։ Տես և ԴԺՐՈՂՈՒԹԻՒՆ։

ԴՐԻՃ, դրճի, ճայ. գ. Տուփ բժժանաց. ծրար յուռթից. հմայիլ. *Առեալ գնի 'ի դրճի, այլ և կապեն 'ի բազուկս և 'ի պարանոցս մանկանց. Կանոն. (այլ ձ. 'ի թալուլթ. զի թերևս ընթեռնուր, 'ի դարգձի։)

ԴՐՆԴԻՒՆ. գ. Ψόφος. Strepitus, sonitus. Դղրդիւն, դոփիւն. շաչիւն շառաչիւն. թոփրլթու. *Շաչիւն կառաց, և դրընդիւն երիվարաց. Մկ. ա. 13։

ԴՐՈՑԼ. գ. իբր յն. Θυρωρός. Դռնապան. *Զարքայութե զխականս նա ունի. դրոյլ է երկնից (սիմոնի). 'ի ձեռն նորա եղեցին քեզ վայելք բարութեանցն. Բրս. ողոմ։

ԴՐՈՇՄ, ի, աւ կամ իւ. գ. Χαρακτήρ. χάραγμα. Character, nota insculpta. Նիշ, նշան կնքեալ. կնիք, խարան. կիտուած. մ-հր, մէօհիւր, պամղա, նիշան. *Դրոշմն այրեցածոյ. Ղեւտ. ժգ. 24։ *Տացէ նոցա դրոշմ յաջու ձեռին, և 'ի վերայ ճակատու նոցա . . . զդրոշմ գրոյն, և զանուն գազանին. Յայտ. ժգ. 16։ *Ի դրոշմն խաչի քոյոյ նշանիք. Նար. ղէ։ *Դրոշմ զգայութեան և կնիք 'ի դէմս ամենից։ Դրոշմ զգայութե օրինակեալ 'ի վերայ սեմոց դրանց նոցա. Շար։

ԴՐՈՇՄ. Τύπος. Signum. Տիպ. նշանակ. օրինակ. *Աղաւնին խրատիչ է մեզ, և չիղն ձիթենոյն՝ դրոշմ է գործոյն. Հ=Յ. մայիս. Է։

ԴՐՈՇՄ. Որպէս խորհուրդ եկեղեցւոյ. բառ յն. օծումն, Χρίσμα. Chrisma, confirmatio. *Զդրոշմ ուխտի սրբուն օծութեն։ Քննեան դրոշմաւն (լի) լինել ամենեցուն հոգւովն սրբով. Ագաթ։ Մաշտ։ Կանոն։ *Դրոշմն հոգւոյն սրբոյ. Երզն. մտթ։

ԴՐՈՇՄ. Σφραγίς, ὑπογραφή. Sigillum, subscriptio. որպէս Դրոշմատրութի ձեռին. կնիք. ստորագրութի. իմզա. *Յայնժամ իսկ գնի (դրոշմ) սերտափինի, և դրոշմ եպիսկոպոսաց բազմաց դրոշմեալ է 'ի նմա. Եւս. պտմ. Է. 19։

ԴՐՈՇՄԱԲԱՐ. մ. Իբրև զդրոշմ, զնշան կամ զօծութի. *Ի մէջ եպիսկոպոսացն ընդ ստամ դրոշմաբար ծեփելովն. յն. վերօծանելով. Ոսկ. յհ. ա. 45։

ԴՐՈՇՄԱԿԱՆ. ա. Ուր իցէ դրոշմ, կմ դրոշմեալ ինչ. գծագրեալ. ձևացեալ. *Իսկ որ նշան և գիծ 'ի նմա է դրոշմականն, այն շուրջ երկրիս է և ծովու՝ որք կերպարանն. Երզն. ոփ. Ելին։

ԴՐՈՇՄԱՃԱՌ. ա. (գուցէ Դրոշմառ.) Դրոշմեալ, իբր խարան ապաւո-

թեալ. *Որպէս յայտ յանդիման ցուցանէ դրոշմաձեւ գրոշմ յայնմ, որ ընդունելոցն զխարանս նորա. Վէցօր. Է։

ԴՐՈՇՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ ըզ գրոշմ, զկնիք, զնշան, զխարան. փանշանլը. *Ի հովուաց, որ վիւրեանցն արածեն ըզ հօտս դրոշմաւորս, և ոչ զօտարաց և աննշանս. Իգն։ Իսկ ի Գէրս խօսր. և 'ի Տօնակ. *Ունէին գրոշմաւորս». գնի իբր այն որ 'ի սր գիրս ասի, *Բլթակ մի ունէին»։

ԴՐՈՇՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σημειώσις. Notatio, designatio. Դրոշմեալն գոլ ('ի գիրս). արձանագրութի. նշանագրութի. *Իւրաքանչիւր գրոցն գրոշմաւորութի։ Առ 'ի յեօթանասնիցն աւանդեալ ամացն գրոշմաւորութեն. Եւս. քր. ա։

ԴՐՈՇՄԵՄ, եցի. ն. Χαράσσω, κολάπτω, ἀναγράφω. Noto, designo, sculpo, incido, inscribo. Նշանագրել. արձանագրել. փորագրել. վերագրել. խարան դնել. կնքել. տպաւորել. նախանկարել. փանշալամագ, չըզմագ, նիշան գօյմագ, Բէրգիմ էթմէք, Թահրիր էթմէք. *Գիրն գիր Ածոյ դրոշմեալ 'ի տախտակսն. Ել. լբ. 16։ *Դրոշմեալս հրով նշանաւորս. Գ. Դ. Բ. 14։ *Քաղդէական գրով զքաջութիւն իւր դրոշմել (յարձանի)։ Զնորին կործանումն դրոշմէ ('ի գիրս պատմութե). Եւս. քր. ա։ *Գրով կամ 'ի յարձանի դրոշմել։ Զանուանսն 'ի ներքոյ դրոշմեսցէ. Խոր. ա. 2. 8. 21։ *Դրոշմեաց զնա ընդ սրս. Եղնկ։ *Դրոշմեցան 'ի գիր մատենի։ Տումար դրոշմեալ. Նար։ *Ի քննագունդն դրոշմել զամենայն ազգս։ Դրոշմել մի ժողովուրդ։ Ըմբռնեաց զյառաջագոյն դրոշմեալն իւր (զնշանակեալն 'ի գիրս). Ագաթ։ *Վիմով կնքեցար, և դրոշմեցար. Գնձ։ *Լուացմունք օրինաւորացն դրոշմէ զխորհուրդ լուացման սր մկրտութեն. Տօնակ։

ԴՐՈՇՄԵԼ. Կնքել խորհրդով եկեղեցւոյ, և խաչիւ. *Սր մեռոնաւն դրոշմեցէք զճակատսն. Շ. Բղբ. *Դրոշմեալ է աւազանաւ, սր աւազանին ծննդեամբ, սր մկրտութբն. Խոր. Գ. 53։ Փարպ։ Յհ. կբ։ *Դրոշմեցէք ճշմարիտ դաւանութբ 'ի հայր և յխ և 'ի հոգին սր. Սհկա. յոր։ *Աներկբայ և անպղտոր ոգւով դրոշմեսցուք զմեզ (խաչիւն). Խոսր։

ԴՐՈՇՄԵԼ. Ὑποσημαίνω. Subscribo. Ձեռն դնել գրոյ. ստորագրել. կնքել. ջմզալամագ. *Դրոշմ եպիսկոպոսաց բազմաց դրոշմեալ է 'ի նմա. այսպէս դրոշմեցին. Եւս. պտմ. է. 19։

ԴՐՈՇՄԻՉ. ա. Ἀναγραφόμενος, ևն. Որ դրոշմէ (որ և է առմամբ). *Եղեն ծանուցիչք և դրոշմիչք ... գրով. դրոշմեցին. Վէցօր. ա։

ԴՐՈՇՄՈՒՄՆ կամ ԴՐՈՇՈՒՄՆ, շման. գ. Կնքումն. արձանագրութիւն, ևն. *Ի դրոշմանէ իւրմէ ծանիցէ զոչխարս իւր. Ճ. Ա։ *Յայտնի դրոշմամբն՝ որ յարձանսն տփրիկեցւոց աշխարհին գրեալ կան. Խոր. ա. 18։

ԴՐՈՒԱԳ. կամ ԴՐՈՒԱԿ. ի, աց. գ. Ψαλίς, ἀγκυλή, λεπίς. Fornix, laquear, cochlea, lamina. Դիր, կամ դրութի առ 'ի զարդ. եդեալ ագոյցք. ոլորք. յօրինուած պէսպէս՝ 'ի գլուխ սեանց, և 'ի պէտս. *Զարդք սեանցն, և դրուագք նոյա արծաթիք։ Դրուագք սեանցն, և խոյակք նոցա։ Դրուագս կռածոյս՝ նուարտանս սեղանոյն. Ել. լը. 11. 12. 17։ Թուոց. ծէ. 38։

ԴՐՈՒԱԿ, կմ ԴՐՈՒԱԳ. Հիւսուած, կմ գլուխ բանի. հատուած. պարբերութի. վարդապետութիւն. աւանդութիւն. իբր Θέσις, περιοχή. Thesis, periocha, ևն. *Այս դրուակ՝ մեծ և հաւաստի պատմութբ լինի. Խոր. Բ. 7։ *Դարձեալք անդրէն յառաջին դրուակն. Փարպ։ *Յառաջին դրուագին գոհացաւ, կմ այսպէս դնէ զսկիզբն. Խոսր. ծմ։ *Խաղաղութբ քո քս փրկիչ մեր ... այս դրուակ է, զոր ասէ երանելին յոհան, թէ վասն այսահարացն կարգեալ է. Խոսր. պտրգ։ *Յոյժ դիւրին է ժողովել 'ի գրոց դրուագս բանից. Սարկ. հանգ։ *Դրուակօք խանդաղատականօք։ Դրուագս դրութե այսմ տփերի։ Դրուագս մղխման բանիս. Նար։ *Դրուակ մի 'ի կարգէն կարգամ. Ոսկիփոր։ *Ընդ աւետարանի, և հարցն դրուակի. Ընդ դրուակի կաթողիկէ եկեղեցւոյ։ Ընդ հարցն դրուագի. Դամասկ։

ԴՐՈՒԱԳԵՄ, եցի. ն. Περιέχω, κοιλοσταθμέω, ξυλόω. Cingo, circumdo, circumcaniero, contigno. Պատել. շուրջ դնել. յօրինել՝ տախտակամած կմ կամարաձև. գափլամագ, գուշաթմագ. *Դրուագել զատուցն ոսկւով, կմ մայրիւք. ևն. Գ. Թգ. Զ. 9. 13. 21. 30։ Բ. Մն. Գ. 5։ *Սպիտակ կատուովք 'ի ներքոյ դրուագեալք ըզ հանգստարան սրյն. Ճ. Ա։ *Պարծեսցուք 'ի դրուագեալ աղքատութիւ». այսինքն շուրջ պատեալ. Լմբ. ող։ *Ալ և աջեակ պարագրելոյն դրուագի. Դամասկ։

ԴՐՈՒԱԳՐԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Դրուագրեցին զատ անապական խմաստիցն ոսկւով. Լմբ. ափէն։

ԴՐՈՒԱՏ. Տ. ԴՐՈՒԱՏԻՔ։

ԴՐՈՒԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Գովասանական. ներբողական. և Դրուատելի. *Ճառս յիշատակի հրաշապատում դրուատականի (կամ դրուականի)։ Դրուատական գործ գովելի. Նար. մծբ. և խչ։ *Դրուատական բանք. Ճ. Բ։

ԴՐՈՒԱՏԱՑԵՂՑ. ա. Լի և հոծ դրուատեօք. դրուատելի. *Դրուատայեղց՝ համաշխարհալուր կատարեաց (զամս իւր). Կաղնկա։

ԴՐՈՒԱՏԱՆՔ. Տ. ԴՐՈՒԱՏԻՔ. *Դրուատանաց (անձին) են բանքս, և պարծանս յանձինս ձգելոյ. Կիւրղ. ղկ։ *Եւ զխմս հանգոյն նմին ընկալցիս գոյգնաքեայ բանիցս դրուատանս. Նանայ։

ԴՐՈՒԱՏԱՐԱՆ. ա. Իբր Դրուատական. *Միւսանգամ նորոգեցայց դրուատարան գովութբ. Պիտ։

ԴՐՈՒԱՏԵՄ, եցի. ն. Ἐπαινέω. Laudo. Գովել. ներբողել. բարեբանել. գովութի ընծայել. մէթհ էթմէք, էօյմէք. *Յօտարազգեացն դրուատեցաւ. Պիտ։ *Դրուատեցին զշաւիղ խորհրդոյ մնաց խնդրողին։ Դրուատեալ ես սր պանծալի նշան։ Ծով դրուատի ունակ մարգարտի. Նար։ *Դոյզն ինչ դրուատել զշնորհս կաթողիկէ եկեղեցւոյ. Նանայ։

Տր. խնդրով. *Դրուատեսցուք ածային նշանիս։ Դրուատել ածածնին բարեբանեալ ծննդեանն. Ճ. Գ։

ԴՐՈՒԱՏԻՔ, տեաց. գ. } Ἔπαινος.
ԴՐՈՒԱՏՈՒՄՆ, ման. } Laus. որ և ԴՐՈՒԱՏ, ԴՐՈՒԱՏԱՆՔ. Գովեստ. ներբողանի. յաւէժական բարեբանութի. էմրոփ, մէթհ, էօյիւշ. *Մահ ընկալեալ փոխանակ ընդ դրուատեացն։ Բիւր դրուատեաց։ Դրուատիս գովութե։ Բազում դրուատիս։ Մեծի դրուատեաց արժանաւոր։ Մեծաւ դրուատօք (կամ դրուատեօք). Ագաթ։ Կանոն։ Փարպ։ Սարգ. ա. դ. ծ։ ա. յհ. զ։ *Ազգի ազգի դրուատիս այսցեն։ Յայս զատենես դրուատիս։ Դրուատօքն պատուէ. Ոսկ. մ. ա. 15։ ա. Բեռ. Գ։ *Ըստ արժանի հօրն դրուատից։ Ուրախութիւնք և դրուատք։ Համառօտագիծ դրուատից։ Զնկար անկուածի ճառիս դրուատի (կամ դրուագի). Խոր. Գ. 67։ Արիստոտ. Նաւակատ։ Նար. խչ. և առաք։ *Այդ պարտաւանք զդրուատութիւն, սեաւ եմ ես, և գեղեցիկ. Բրս. սաղմս։

ԴՐՈՒԴ. (իբր արմատ Դրդելոյ). Տ. ԴՌՈՅԹ կամ ԴՌՈՒԹ. *Դրուդ տայիս. Եղն. մբ։ (Այսպէս կամի ընթեռնուլ և ընհացին 'ի Յհ. կբ։)

ԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Θέσις. Positio, positura, impositio, situs. Դիր. դիրք. դնելն և դնիլն. որպէս զետեղումն. անուանագրութի. կարգագրութի. բաղադրութի. ևն. *Նուիրաց մերոց առաջի քո տուր լինելի դրութի. Խոսր։ *Լուսաւորքն որ յերկինս են դրութբ. Սարգ. յոդ։ *Ըստ հասարակին անվայելուչն դրութե. Շ. ա. յե. խէ։ *Անհամբոյր չքնաղս դրութիւն։ Զդրութե թուոցս յարմարեցի։ Դրութբ կանոնաց. Նար։ *Ի ձեռն անուանցն դրութե։ Պէսպէս դրութբ անուանցն։ Դրութի ասի և անուանակոչութին. Փիլ. լն։ Լմբ. ող։ Անյ. պերիար։ *Բարեկարգութե յօրինուածս, և հաճելի դրութիս. Սարկ. քհ։ *Զելս կարգաւորութեց և դրութեց և 'ի բաց բարձմանց զինուցն գիտելով. Պղատ. օրին. է։ *Ի դրութէ խառնութե քառից տարերաց. Նար։ *Տես գործեալ զառաջին ձեռաց դրութեն 'ի վերոյ ժողովրդոյն 'ի ձեռն աւազանի. Մէն. գեր. այսինքն զձեռնադրութենն։

ԴՐՈՒԹԻՒՆ. Դրուագ. յօրինուած բանի. շարադրութի. և խօսք. *Դրութիւնք յոգնաթախանձ բանից։ Յիշատակարան մատենիս դրութե։ Դուռն ինչ դրութիւնս համառօտագիր դրուատից. Նար։ *Վիճաբանութբ նախանձէին ընդ ճշմարիտ վարդապետացն՝ առնելով դրութիս հակառակ բանից նոցա. Շ. յկ. խղ։

ԴՐՈՒԹԻՒՆ. Սարքաւորի. հաստատութի. *Այս ոչ դրութին է, այլ 'ի բաց բանալոյ ասի. որպէս յորժամ ասէ ոք, թէ երկու հինգն ութ ոչ է. Վահր. եւրբ։

ԴՐՈՒԹԻՒՆ. Πρόθεσις. Propositum. Խնդիր առաջի եդեալ. առաջարկութիւն. *Դրութի է այլեւութի սեռութեան իրիք իրի։ Եւ 'ի դրութեցս ոմանք են քաղաքականք, եթէ ամուսնանալի իցէ, եթէ պարապելի. և ոմանք ստեղակաք. եթէ գնդաձեւ իցէ երկին, ևն. Պիտ։

ԴՐՈՒԹԵՆԱՄԲ, } Θέσει, κατὰ θέσιν.
ԸՍՏ ԴՐՈՒԹԵԱՆ. } որ և ԴՐՈՒ. իբր Ոչ 'ի բնէ, կամ բնութբ, այլ յետոյ եդեալ. [illegible], շնորհօք, որդեգրութեամբ (որ ըստ յն. որդեգրութիւն). *Իրաւունք ... բնութբ, իսկ օրէնքն՝ դրութբ. երիցագոյն են քան զդրութբն՝ բնութբն. Փիլ. լն. ք. 184։ *Որոց մանկունք ոչ իցեն դրութբ, այլ ճշմարտութբ. Պղատ. օրին. Ը։ *Իշխանականն՝ բնութբ, և ոչ դրութբ։ Բնութբ, և ոչ դրութբ որդի է յհ քս։ Երեւիք որդիք Ածյ, յայտ է թէ ըստ դրութե. ևն. Կիւրղ. գնձ։ *(Ած) կատարեալ է. ոչ [illegible] և դրութբ, այլ էութբ։ Չար 'ի բնութէս՝ ոչ պարտութբ, այլ դրութբ. Սրգ. յկ. Բ. և Է։

ԴՐՈՒԺ. Տես 'ի բարդութիս, և յածանցս. որպէս ՈՒԽՏԱԴՐՈՒԺ, ԴՐԺԱՆՔ, ԴՐԺԵԼ։ Իսկ 'ի Հին բռ. ասի, *Դրուժ. գէ միաբանին»։ Տես և զյաջորդ բառդ։

ԴՐՈՒԺԱՆ, ի, եց. ա. Դրժող. խար-

գախ. չար. գժնեայ. *Ո՛վ չարագործ և գրաւժան: Ո՛վ չարադէ գրուժան այր՝ թշնամի արդարութեանն. Ճ. Ա:

ԴՐՈՒՄՆ, դրմունք. գ. Դրութիւն. օրինադրութիւն. *Զատան բանն, կամ զայլ հրամանս, օրէնս, և դրմունս. Փիլ. ժ. բան:

Ի ԴՐՈՒՍՏ. մ. ա. Θύραθεν. Foris, forinsecus. Առեալ 'ի ձայնէս Դուրք. 'ի դուրս. Արտաքուստ (քան զդուրս). ռմկ. դըշէն. փըշարփան. *Ի դրուստ եկն երրեզզով, և էառ. Մխ. դփ: *Ոչ 'ի դրուստ մեզ վկայս: Ի դրուստ եկամուտ առնուլ զկեանս: Ի դրուստ պատուով զարդարեալ. եւն. Կիւրղ. գնդ: Պրպմ:

ԴՐՍՈՎԵԼ. ԴՐՍՈՎՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԴՍՐՈՎԵԼ. եւն:

ԴՐՕՇ, ու, ուց. կամ ի,ից. գ. Σημεῖον, σημαία. Signum, vexillum. պ. ար. փէրէէն. փէրէքն. Նշանակ տէրութեան՝ կառս կանգնեալ 'ի ձող բարձր՝ պէսպէս գունով և նշանաւ. վասն որոյ կոչի և ՆՇԱՆ. դրօշակ. սանճագ, պայրագ, որոյ մեծն կոչի ալէմ. *Գնդացն դրօշու դրօշու պատրաստութեան. Բ. Գ. ժէ. 21. յն. զինուց: *Դրօշուց առ 'ի մարտակցութեան հասանել: Գոլով նորուն դրօշու. Ճ. Ա: *Դրօշից անգամ իւրաքանչիւր տեղեկանայր: Նշանս բաշխէր, դրօշս արձակէր. Եղիշ. Դ. Ը: *Նշանք դրօշիցն զօրաւոր արանց. Փարպ: *Խաչապարգ յօրինեսին զնշանս դրօշից իւրեանց. Կոչմնս: *Դրօշիւք հաշակեալք: Դրօշիցն կերպարանաց. Նար. խը. Ղ:

ԴՐՕՇ, դրօշք. Ἄγαλμα, μαγεία. Imago. (լծ. պ. Ֆըշագ.) Իբրև արմատ Դրօշելոյ, է Դրօշեալ. պատկեր կամ արձան կռոց. առնապատկեր քանդակեալ. *Որք զդրօշան արարին հեռաւորքն զնոյն տեսիլ նկարեցին: Ի կերպարանել զդրօշս նոցա. Լմբ. խմ. ծդ. և ծէ: *Զքեզ վերստին հարցանեմք, դրօշիցն երգօք, եթէ նախ այս իմն՝ ձեզ հաճոյ գոլով՝ կացցէ. Պղատ. օրէն. Է:

ԴՐՕՇԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Արձանագործութիւն. գործելն զարձանս կռոց. *Անտի հասեալ կարգէր 'ի փիւնիկեցիս զգործ դրօշագործութեան. Եւսեբ:

ԴՐՕՇԱԾ. Տ. ԴՐՕՇԵԱԼ, և ԴՐՕՇՈՒԱԾ. *Դարձեալ յերգ արկեալ հեգնէ զդրօշած կռոցն. Ոսկ. Եա:

ԴՐՕՇԱԿ, ի, աց. գ. ար. պ. Ֆըլաղ. փէրաղ. Քղանցք հանդերձի. երկայնեալ մասն զգեստուց, վերջաւորք, ծայրք. եւ. Տես Մթթ. Ի. 20: Զաք. Ը. 23: Թ. Թ. ժդ. 4: Մկ. Զ. 13: Իսկ Ճ. Գ. գրի. *Տեռատեան մերձեցաւ 'ի գրուանիս նր ": Մերթ՝ մանաւանդ առ յետինս, որպէս Դրօշ. պայրագ. *Զի զնպատակ դրօշակաց փակարացն առեցեն ('ի միգի). Մագ. ԽԸ:

ԴՐՕՇԱԿԻՐ, կրի, րաց. գ. ա. Σημειοφόρος. Signifer, vexillifer. Որ բարձեալ կրէ զդրօշ. Նշանակիր. պայրագտար. *Գունդ զօրացն յառաջանան դրօշակիրքն և նշանաւորքն. Ոսկ. Դ խոչէ: *Վիրօք պարտի, որպէս դրօշակիրքն դրօշօքն. Ոսկ.: *Դրօշակիրքն ունէին զդրօշսն: Առեալ աղաղակէին զդրօշակրացն. Ճ. Ժ: *Դրօշակիր, որ է նշանաւոր. Մաղքին:

ԴՐՕՇԵԱԼ, ելոյ. } ա. գ. Γλυπτός,
ԴՐՕՇԵԱԼՔ, ելոց. } τὸ γλυπτόν. Sculptilis, sculptile. γλύμμα, ξοάνος, sculptura. Քանդակեալ պատկեր. արձան կռոց. Տես Դտւ. ժէ. 3. և 4: Ես. Ի. 20: Եւ. ԽԷ. 13: Օր. Է. 5: Ղևտ. ԻԶ. 1: Դատ. Գ. 19. և 26: Դ. Թգ. ժէ. 41: *Բագինս կանգնելով պատկերօք և դրօշելովք. Փիլ. ժ. բան:

ԴՐՕՇԵՄ. եցի. ն. Γλύφω, κολάπτω, ἐγκολάπτω. Sculpo, scalpo, celo, rado, dolo. (որպէս դրով յօշել. մանաւանդ նոյն ընդ պ. Նիրաշիդէն. թ. Ֆըշաղ էթմէկ.) Տաշելով և քերելով քանդակել, փորագրել. առաւել՝ զարձանս կռոց. *Ըզփայտն խեղաթիւր և առոտվք վարակեալ՝ առեալ դրօշեաց մտադրութեամբ գործոյն իւրոյ. Իմ. ժգ. 13: *Դուռն երկրորդ շըրջանակաւ, դրօշեալ 'ի նմա քերովբէս և արմաւենիս. Գ. Թգ. Զ. 35: *Դրով գործեաց, և դրօշեաց զնա... Եւ դրօշեաց 'ի նմանութեան պատկերի. Ես. խդ. 12. 13: *Իւրաքանչիւր ոք իւրով արուեստիւ զնոյն դրօշէր. Եղիշ: *Նոցա ձեռագործքն յախտէ իմնքէ սկիզբն ընկալեալ դրօշեցան. Ցհ. իմ. պատ: *Ո՞ր դրօշող, ո՞ր նկարիչ կարիցէ ճարտարութեամբ մեզուաց նմանել. Ոսկ. Ժիմ:

Իսկ Գրմ. աղէտ. *Դրօշեալ գիրք նուիրականք եծայինք". յն. γράμματα ἱερογλυφικά. իմա՛ զդրօշմեալ նշանագիրս և ըզխորհրդաւոր պատկերս եգիպտական բըրմանց. որպէս տառք սրբազնաքանդակք:

Եւ Ոսկ. մ. ա. 24. *(Զնիւթ մետաքսի) ընդ կօշիկսն կարեն, և զմորթսն այնու դրօշեն". 'ի լս. դրօշմեն. յն. գեղեցկել. καλλωπίζω, orno.

ԴՐՕՇՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ἐγκολάπτον. Celatum, celatura. Քանդակ. փորուած. և Քանդակումն. փորագրութիւն. *Զկամարսն և զկողակս, և զդրօշուածս զամենայն: Քերովբէս և արմաւենիս և դրօշուածս. Գ. Թգ. Զ. 18. 19: *Այս դրօշուած իւղեալ. Նար. ղԲ: *Շինեալ և տուն հովանոց մաճարձանօք զքանչելի դրօշուածովք. Խոր. Բ. 87:

ԴՔՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ducatus. Իշխանութիւն դքսի. բդեշխութիւն. զօրավարութիւն. դուքալիք, տուքալըգ, տէրատաքլըք. *Որ զերկեւլի իշխանութեան դքսութեան ունէր. Ճ. Ա: *Անուն զդքսութին միջագետաց. Վրդն. պտմ:

ԴՕԴՕՇ, ի, աց. գ. Ազգ մողէզի. տես ՔԱՐԱԹՈԹՈՇ. *Գորտ ընդ դօդօշի: Դօդօշաց, որք կերակրին 'ի հողոյ. Աւգէբ. Մէկ:

ԴՕԼ. Տ. ԴՈՅԼ:

Ե

Ե. Գիր անուանեալ Եչ, ունակ զօրութեան կրկին ձայնաւորացս 'ի մի յարելոց աղելով, ԻԷ. որպէս ձայնաւոր կիսաձայն, կամ երկբարբառ անկատար, յար և նման յ տառի անկելոյ 'ի մէջ բառի. և Ե է տառի զազմ. բառ ձևոյն և բառ հնչման. նման է և արաբ. ԷԷ. և լտ. j, որ առի Ի երկոյն, և ընդ բաղաձայնս գրի: Սորին վասն առ նախնիս մեր անխտիր գրեալ տեսանեմք՝ լեալ, կամ լինել. և եթէ՝ բառ յն. գրի ԷԻԹԷ, և վերծանի ԻԹԷ: Իսկ յասել Խոր. ա. 1. *Փոխեցին զկենն առ եչ". իմա՛ բառ յարմարութեան փտափոխուլ տառին յն. γ. գի ἅγιος, որ է ՏԷ, բացատրի յայլ լեզուս հնչմամբս՝ այխոս, աղխոս, ակխոս, հանդխոս. յորմէ և ἅγια σοφία, այս սոֆէա: Որպէս և յայլազգականն գրեալ բառքդ էյէր, էյրի, էյուզէյի, առաւել հնչին էյեր, էյրի, էյուզէյի:

Ե. Լծորդ է և ընդ Է. որպէս երէ, էրէ. գեթ, գէթ. եթէ, եթե (որ նոյնպէս հընչի. այլ թէ ոչ՝ չիք բառ յանգեալ 'ի է.) տէր, տեառն, տեարք: Եւս և ընդ ա, ը, ի. զոր օրինակ ապարասան, ապերասան. գինեցիկ, գիացիկ. ենթ, ընդ. եթ, ըեթ, ըթ. իւղ, եւղ. աղքեւր, աղբիւր. մեւս, միւս. հարեւր, հարիւր. (որք միօրինակ հնչեն). շաւիղ, շաւեղ. պիղծ, պեղծ. նստիլ, նըստել. եւն:

Ե. Ի տառադարձութեան զնի փոխանակ յն. ε, և ոչ η, որ լինի է. իսկ յն. ι, 'ի մեզ լինի ի:

Ե. Է. Իբրու նշանակ թուոյ, է հինգ, կամ հինգերորդ:

Խորհրդաբար առի 'ի քերթուածս. *Եչն, Երրեակ անձանց ժլս. կատարեալ, զերրորդութիւն ծանուցեալ: Երկնաւորացըն տայ ցանկալ, 'ի յերկրայնոցս 'ի բաց գտանալ: Եչն՝ Երգէ զայս միշտ յականջս քո, տալ ըզհամար պարտուցըն քո. Շ. այբուբ:

ԵԱԻԹՆ, կամ ԵԱԻԹՆԵՐԵԱԿ. Տ. ԵՕԹՆ, և ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ:

ԵԲԵՆԵԱՅ, } նեի, ից. ա. Ἐβενίνος,
ԵԲԵՆՆԵԱՅ, } ἐβελίνος. Ebeneus. Որ նիւթն է եբենոս. կազմեալ յեբենոս փայտէ. ապանօղէ. էպէնոսփան. *Եբենեայ (կամ եբեննեայ) գաւազան ունելով 'ի ձեռին. Պտմ. աղէքս:

ԵԲԵՆՈՍ, ի. գ. Ἔβενος, ἔβελος. Ebenus. Աբանոս. ապնիազ. փայտ սեաւ, խիտ, ծանր. որ և առի ՀՆԴԻԿ ՓԱՅՏ. ապանօզ, էպէնոս. *Սեաւն ... աղուաւոյ առգոյ է (այսինքն ընդարոյս), և եբենոսի. Պորփ. բայց կայ և արուեստականն՝ ներկեալ:

ԵԲԻԾԱՂ, ի. գ. (լծ. ընդ աղաբողոն) Ἐπιβόλιον. Amictus. Վերարկու. եաֆանճա. *Զգեցոյց նմա զեբիծաղ մի. Վրք հց. Ի:

ԵԲՐԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական կամ յանկաւոր եբրայեցւոց. *Եբրայական գիրք, ընթերցուած, լեզու, եւն. Եւս. քր: Նար. խւ:

ԵԲՐԱՅԱԿԱՆՔ. իբր Եբրայեցիք. Ագաթ:

ԵԲՐԱՅԱԿԻՐ. ա. Որ ինչ կրի, այսինքն գտանի առանդեալ 'ի մէջ եբրայեցւոց. *Եւ այն ամենայն միաբան է եբրայակիր գրոցն. Եւս. քր. Ա:

ԵԲՐԱՅԱԻԱՆԴ. ա. Աւանդեալն առ եբրայեցիս, մանաւանդ առ ռաբբիս նոցա. *Սարեփաննոս ինքն անուն (Ֆոդնփան, տաեալ 'ի յունէ) եբրայաւանդն ձայնի՝ պայծառ լոյս. Գր. տօնից. Դ օրէ:

ԵԲՐԱՅԵՑԵՐԷՆ. մ. Ἑβραϊστί. Hebraice. Եբրայեցւոց լեզուաւ, կամ դրով. հէպրէյճէ. իպրանիճա. *Էր գրեալ եբրայեցերէն. Ցհ. ժԹ. 20: *Ցովսէփ ոչ խօսէր եբրայեցերէն, զի մի ճանաչիցի. Կիւրղ. ծն:

ԵԲՐԱՅԵՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. գ. Ἑβραῖος. Hebraeus. որ և ՀԵԲՐԱՅԵՑԻ, ՀԲՐԱՅ, ԻՍՐԱՅԷԼԱՑԻ. Ազգն սերեալ յաբրահամէ՝ յեբերայ սեմեան. իպրանի, էպ...: *Եբրայեցի յեբրայեցւոյ. եւն:

Կամ իբր Եբրայական. *Եբրայեցի զի կոչեցաւ աբրահամ, զի յանցից անտի (այսինքն յայնկոյս, կամ՝ եփրատ՝ գետոյ) գնաց էր նա, կամ յեբերայ էր նա. Եփր. ծն: *Քերովբէս զնոսա եբրայեցւոց ձայնիւ, և սերովբէս անուանեալ. Դիոն:

ԵԲՐԱՅԵՑԻ. մ. որպէս Եբրայեցերէն.

*Եբրայեցի (այլ. հեբրայեցի) խօսէր. Ոսկ. յհ. ա. 30։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է երկրին և ազգին եգիպտացւոց. ձըւըէ. *Եգիպտական ազգին. Ճառ։ *Եգիպտական նշանագործութիւնք. Փարպ։

ԵԳԻՊՏԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Կործանօղ եգիպտոսի. ձըւըէը քօնդօղ. *Հօղմ սաստիկ եգիպտակործան. Նար. գնձ հոգ։

ԵԳԻՊՏԱՑԲ. գ. Եգիպտացւոց այբուբենն, դպրութիւն. գիրք ըստ կարգի այբուբենից. որպէս վարք հարանց. *Զեգիպտայբն ընթեռնլով 'ի նոցին տեղիս փափագէր. Սհեռ. ըմէ։

ԵԳԻՊՏԱՏԱՆՋ. ա. Ցանջօղ եգիպտացւոց, կամ եգիպտոսի. ձըրցօց չըրըըր-հօղ. *Թանձրամած խաւար եգիպտատանջ պատուհասն... ահաւոր մարմնոյ հեշտութեանց. Անան. 'ի պէտր։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. գ. Αἰγύπτιος, ία. Aegyptius, ia. Որ է յազգէ և յերկրէ եգիպտոսի. ղըէտի, ձըըըէ. *Այր եգիպտացի։ Աղջիկ մի եգիպտացի։ Ամենայն եգիպտացիքն։ Արքայ կամ երկիր եգիպտացւոց. ևն։

Մերթ որպէս Եգիպտական. յեգիպտոս գործեալ, այսինքն բանած. *Եգիպտացի պատուանդանօք. (կամ) պատուանդանօք եգիպտացւովք. յն. պատուանդանօք որ յեգիպտոսէ. Առակ. է. 16։ *Եգիպտացի դիպակակիտուած. Նար. խչ։

ԵԳԻՊՏՈՍԱԿԱՆ. Տես ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ. *Աղատէր յեգիպտոսական ծառայութենէ. Անան. յհ. Դ։

ԵԳԻՊՏՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Կին եգիպտացի, առաւել որ փորձեաց զյովսէփ. 'Ընդդէմ եգիպտուհւոյն պատերազմ։ Լուեալ գոյ եգիպտուհին։ Ցիմանալի եգիպտուհւոյն փախեար. Ոսկ. 'ի յոյն. և լթ։ *Յաղթեաց եգիպտուհւոյն. Նիւս. գր. ստանչ։ *Ետ փրկեցեր յեգիպտուհւոյն՝ զհոգի մաքուր ողջախոհին. Ցօ. օրհն։ *Վարք մարխամայ եգիպտուհւոյն։ Մեծ եգիպտուհին՝ կոչեալ մարիամ. Վրք հց. յ։ Հ = Ց. ապր. ա։ Հ. յեւէյ։

ԵԳՈՆՈՄՈՍ. Տ. ԿՈՆՈՄՈՍ։

ԵԳՈՒՑ կամ **ՑԵԳՈՒՑ**. առաւել ամկ. Տ. ԱՑԳՈՒՑ. *Ի վաղւէն մեսանէ, զոր գուեհիկքն՝ յեգուց ասեն։ Եգուց գառնամք. Երզն. քեր։

ԵԴԱԾ, ոյ, ով. գ. Եդեալ ինչ. եղուած. դիրք, և կերպ դնելոյն զմարմինն 'ի տապանի. դըած, փէղաօրած. *Եդև համ նուռն և նորագոյնն ոսկերաց սրբոյն... զի եղածովն գրիգորի կայիննորա. Եղիէ երէց։

ԵԴԵՄ, այ. գ. որ և ԱԴԻՆ, այ. Բառ եբր. էտէն, փափկութիւն. Տեղի դրախտին, և Դրախտն. որ և ասի ԴՐԱԽՏ ՓԱՓԿՈՒԹԵԱՆ. Ծն. Բ. Գ. ևն։

ԵԴԵՄԱԲՈՒՂԽ կամ **ԵԴԵՄԱԲՈՒԽ**. ա. Բղխեալն յեդեմայ, 'ի դրախտէն. *Աղբիւրն եդեմաբուղխ. Ցհ. իմ. էէեղ։ *Ցեդեմաբուղխ աղբիւրէն. Զքր. կթ։ և Երզն. լս։ *Գետքն եդեմաբուխք. Ցօնոյ։

ԵԴԵՄԱԾԻՆ. ա. Ցեդեմայ ծնեալ, այսինքն բղխեալ. *Եդեմածին աղբիւր. Զքր. կթ։ *Եդեմածին գետոյն. Տօնոյ։

ԵԴԵՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է եդեմայ, կամ դրախտի փափկութեան. *Եդեմական կայից. Նար. խչ։ Իսկ Ճառ. *Որ եննովք և հեղինա կան ծերացեալք տղայանակերպ 'ի դրախտին եդեմական». իմա, տեղի նման վայելչութեան դրախտի՝ անծանօթ 'ի մարդկանէ, որպէս պատկեր արքայութեան, որ առաւել կոչի վերին երուսաղեմ, և բնակարան հրեշտակաց։

ԵԴԵՄԱՀԻՒՍ. ա. Հիւսեալ յեդեմ, այսինքն 'ի ծաղկանց դրախտին. *Եդեմահիւս բրաբիոնաւ զարդարեսցուք. Թէոդ. խ Դ։

ԵԴԵՄԱՑԻՆ. յնոյ, ոց. Տ. ԵԴԵՄԱԿԱՆ. *Վայելչացեալ եդեմային սաղարթաձեւ ստուօք. Թէոդ. խ Դ։

ԵԴԵՄԱՏՈՒՆԿ. ա. Տնկեալն յեդեմ. *Եդեմատունկ դրախտին փափկութեան. Գնձ։

ԵԴԵՄԵԱՆ. Տ. ԵԴԵՄԱԿԱՆ. *Նման եդեմեան դրախտին ալքեր. Փարպ։ *Ցեդեմեան գիմացն ընտրեցեալ. Նար. ծթէ։

ԵԴՈՂ. Իբր Դնօղ. *Փառաւորեսցէ զեդօղ օրինացն. Մէկն. ղևտ։ Տ. ԴՆԻՄ։

ԵԴՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. որ և ԵԴԱԾ. Դրութիւն. գիրք հանգստեան. *Արարեալ խորանս... եդ տապանակաւ 'ի նոսա գեղեցկայարմար եդուածովք. Ճ. Զ. (որ 'ի Ճ. Ա. յօրինուածովք)։

ԵԶ, եզոյ, յեզոյ, յեզոջէ. յեզէ. 'ի նեզէ. ա. Εἷς, μία, ἕν. Unus, una, unum. Մի. միակ. անհատ. Ձէյ, Ձէյ հօփ. պէր. սանա. էքա. պ. եէք. գաղմ. էփէն. *Եզ ինչ». այսինքն մի ինչ. Թր. քեր։ *Եզոյն ուրուք 'ի նոցանէ։ Վաղիւք եզոյս. Պիտ։ *Սեռոյր եզոյր ելոյր, և տեսակացն յոլովից». այսինքն սեռն մի է, տեսակքն բազում. Պորփ։ *Եզ քան զմի... զկերպս անցուցանելով». այսինքն մի քան զմի. Պիտ։ *Մի ըստ եզոջէ». այսինքն մի ըստ միոջէ. Պիտ։ *Եզ առ մու». այսինքն մին առ մին, առ միմեանս. Թր. քեր։

ԵԶԱԲԱՆ, ի,ից. ա. Միաբան. խօսքերնին Ձէյ. *Դասք երկնային գիտողացդ եզաբանից». այսինքն միաձայն եպիսկոպոսացդ. Ճառ։

ԵԶԱԲԱՐ. մ. Եզակի. միակի. միապէս. ընդ միով բանիւ. միաբան. առանձինն. *Հոգին որ յերկաբանչիւրոց եզաբար ընդ պատճառաւ». այսինքն յերկուց ելեալ իբրև 'ի միոյ սկզբնէ. Քեր. քերթ։ *Լուսափայլեալ 'ի բոլորն, և ոչ եզաբար։ Հեռացեալ հոյլ եզաբար, 'ի վայր 'ի ջուրբս հանգստեան. Մագ. խը. և խչ։

ԵԶԱԲՈՒՆ. ա. Ի բնէ կամ 'ի բնութենէ մի. միակ. անբաժանելի. *Երրեքպայծառեան լուսոյն եզաբուն ճառագայթ. Խոր. Վրդվ։

ԵԶԱԽՄԲԻՄ. եցայ. չ. Համախմբիլ. կարգիլ 'ի մի խումբ ընդ այլս. *Ի դասս արփիազարդ բանականացն եզախմբեցայ. Պիտ։

ԵԶԱԿ, ի, աց. ա. գ. Ἑνικός. Unicus. Միակ. միաւոր. մին. և Միութիւն (թուոյ). *Անհնելով եզակ՝ առաջին և իշխան երևելով. Փիլ. լին։ *Ինքնաթիւք և ինքնաչափք՝ ըստ եզակացն որ 'ի նմա. քանզի տասն՝ ինքն զինքն թուէ ըստ եզակացն որ 'ի նմա. Սահմ. Գ։ *Եւ միակաց ընդ եզակին. Գր. փղ. ԵՀՄ։

ԵԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἑνικός, μοναδικός. Unicus, singularis, eximius. Միաւորական. միակ. անհատ, անհատական. և Մի միայն՝ անհամեմատ. Ձէյ հօփէյ, Ձէյ հօփը ջըյնօղ. էյէանէ, Ֆըֆըէփ (այսինքն ոչ շատ). *Թիւք երեք. եզական, երկական, յոգնական։ Եւ է եզականն, որ զան, զանեմ... ես, դու, նա... իմ, քո, նորա. Թրակ. քեր։ *Եզական անուամբ զերկաւորութիւն... խոստովանեալ. Մամբր։ *Բազմաւորական եդ զօրինակս չարեացն, և ոչ եզական. Սարգ. յհ. Է. և ա. գ. Է։ *Պատուականին խաւհակայ՝ եզականին. Հարց. նախատ։ *Եզական շահաւորագոյն խրատ. Պիտ։

ԵԶԱԿԱՆԱՊԷՍ. } **ԵԶԱԿԻ**. մ. } Ἑνικῶς, μοναδικῶς. Unice, singulariter. Միաւորակի. միակի. իբրև մի, զմիութիւն նշանակելով. *Եզականապէս որպէս ընդ մի դէմս խօսին։ Եզականապէս առ մի բարբառի։ Եզականապէս առնուլ 'ի վերայ անձինն. Լմբ. պտրգ. և ող։ *Ասելով մարդ, քաղաք... եզականապէս զմի ինչ ցուցանէ. Տօնոյ։ *Եզակի ասէ, կեր... յոգնակի ասէ, մի ուտիցէք. Փիլ. լին։ *Պղատոնն եզակի մակագրեաց՝ քաղաքականութիւն. իսկ արիստոտելէս յոգնակի՝ քաղաքականութիւնք. Սահմ. Ի։ *Եկայք, և արարից զձեզ որսորդս մարդկան. և եզակի առ մի, յայամ հետէ զմարդիկ որսասցես 'ի կենանս. Սարգ. քհ։

ԵԶԱԿԻ. ա. Իբր Եզական. միակ. *Եզակի տէրութիւն. Անան. էյէղ։ *Եզակի լոյս. Ցիշատ։

ԵԶԱԶԱՅՆ. ա. Բառ անստոյգ. որ կարի նշանակել, Միաձայն, այսինքն ոչ երկբարբառ. ևս և Միաբան։ Իսկ գրեալն 'ի Թր. քեր. *Երկու ձայնորդքն. որոց երկբարբառն նոյն է, իսկ առաջնորդն ըստ եզաձայն», պարտի գրիլ ըստ յն. *Ըստ եզոյ անձայն է». καθ' ἓν ἄφωνόν ἐστιν.

ԵԶԱԶԻ, ոյ. գ. Մեկնակաձի. որ միձիաւոր. ըստ յն. ոճոյ՝ և Միակ ձիապահակ. և նմանութեամբ փոքրիկ նաւակ. Χελής. ռմկ. քէյէք. տես և ՑԱԾԵԶԱԶԻ, որ է նաւակ հինից. *Ներ գեղեցկաձիովք ձիք... յածեզաձիովք՝ եզաձին. Պեղեար։ ապ գրէ Անյաղթն. *Ցածեզաձի ասելով նշանակեմք տեսակ ինչ փոքու նաւի. և թէ զատուսցուք զմանկունսն, և ասասցուք՝ եզաձի, նշանակեմք զոմն մեկնակաձի, որ ոչ երբեք կցորդութիւն ունի առ նաւ։

ԵԶԱՄԻՏ. ա. Միամիտ. համամիտ. *Հլու և միամիտ աղանի, օրհնեալդ 'ի կանայս, եզամիտ քնի. Թէոդոր. խօս։

ԵԶԱՆԱՄ, ացայ. չ. Միանալ. ժողովիլ. համախմբիլ. Ձէյփէղ գօղ, ծօղլըւ. պէրէքձէք. *Եւս 'ի յեզանալ հանգիստն՝ հերքեցին զչար հերձուածսն. Ճառ։

ԵԶ ԱՆԳԱՄ. մ. Մի անգամ։ Ուստի ՈՐ ԵԶԱՆԳԱՄ. իբր Որ միանգամ. որք. որ ինչ. *Անջատականք են, որ եզանգամ զայլսն մակչազկապէն. Թր. քեր։ *Որ եզանգամ կենցաղոյս ըստ վայելչականին էր յարմարեալ կարգ. Պիտ։

ԵԶԱՊԷՍ. Տ. ԵԶԱԿԱՆԱՊԷՍ. *Մի ներգործութիւն յերկեանն եզապէս բաղդատի. Քեր. քերթ։

ԵԶԱՐԻԱԾ. Տ. ԵԶԱՐԱԾ։

ԵԶ ԱՌ ՄՈՒ. Տ. ԵԶ։

ԵԶԱՎԱՆԳ, ի, ից. ա. Μονοσύλλαβος. Unâ syllabâ constans. Միավանկ. որպէս բառ՝ որ ունի զմի ևեթ վանկ. *Եզավանկքն, որպէս մարդ, հաց, և ջուր. Մագ. և Երզն. քեր։

ԵԶԱՏԵՍԱԿ. Տ. ՄԻԱՏԵՍԱԿ. *Եզատեսակ մակագրեալ. Քեր. քերթ։

ԵԶԱՐԱԾ, կամ **ԵԶԱՐԻԱԾ**. ի, ից. գ. Ἐνθύμημα. Enthymema. Զեռնարկ համառօտ, որ և ՀՆԱՐ, և ՀԱՆՃԱՐ, և ԱՆՍԱՐՑ ՀԱՒԱՔԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Վամն համառօտ կազմութեանն, և եզարածիցն։ Եզարածն միում հետևի. բայց ակնայտին եզարածիցն ճարտասանքն. որգոն. այս անուն պէղնօղ, տալս և շուն. Անյ. վերլծ. արիստ։

ԵԶԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Ἑνοποιός. Adunitivus. Միարար. միացուցիչ. համահաւաքիչ. Ձէյ յէր բէրօղ. *Բաժա-

նական է մէջ իւրաքանչիւրն · և բաղձաձական և եզարար՝ հասարակն · Պոէ ։

ԵԶԵՐԱԿԱՆ, ի, աց · ա · որ և ԵԶՐԱԿԱՆ · Որ ունի եզր և սահման · եզերեալ · ծայր ունեցօղ, չափաւոր · *Լայնութի չորեքկուսի եզերական · Երզն · օփ ։

ԵԶԵՐԱԿԱՆ · Սահմանակից · դրացի · ձոփ փեղոցի · *Զխուրոյ լեզուին զխօսս · և որ ընդ նովաւ են զանազան բառք՝ զեզերականս · որպէս զկործայն և զաստեցին · Երզն · փէր ։

ԵԶԵՐԱՆԱՄ, ացայ · } Ցեզր լինել բերիլ · յանգիլ,
ԵԶԵՐԵՄ, րեցի · ւ · } աւարտիլ · վախ-
ԵԶԵՐԻՄ, րեցայ · յ · } ճանիլ · վերածիլ · ծայր ձը հասնիլ · պիթմէք · *Սահմանք ոլորտացեալ և եզերացեալ է · Փիլ · այլոց ։ *Ցորում եզերեալ ընդունեցաւ Թշնամին եկեղեցւոյ · Նար · ժէ ։ *Ապա յաջող նաւարկութե՝ 'ի տրապօլիս եզերեցին ։ · այսինքն հասին 'ի ծովեզրն · Ներս · ձոյ ։ *Ամենայն իմաստասիրական ձայնք յայսոսիկ բարբառս եզերին · Անյ · պորֆ ։ *Ընդ երկինս վերանայ՝ որ մեծ է քան զերկիր, և առ ամ եզերի · Վրդն · ծն ։ *Ամենայն նիւթ վերբերութե և ձեռվ եզերեալ լինի · Նիւս · երգ ։ *Բազում խոնարհութե կարօտի ... և եզերեցեալ լինի ծայրագոյն հեզութե · Կլիմա ։

ԵԶԵՐՈՒՄՆ, րման · գ · Եզերիլն · աւարտումն · աւարտ · ... · *Ցեզերումն յամել այսր պատմութեան · Խոր · ա · 12 ։ *Զմիջութե և զեզերումն · Սարկ · լս ։

ԵԶՆ, եզին, եզանց · գ · Βοῦς, սեռ · βοός. Bos, սեռ · bovis. ταῦρος, taurus. Արուն արջառոյ · զուարակ · ցուլ · ... · յորմէ պախրէ · *Հանգիցէ եզն քո, և էշ քո · Ել · ի · 12 ։ *Ուր ոչ գան եզինք, մսուրք սուրբ են · և ուր բազում արդիւնք են, յայտնի է եզին զօրութիւն · Առակ · ժդ · 4 ։ *Մինթէ զեզանց ինչ փոյթ էր այ · ա · կոր · թ · 9 · են ։

ԵԶՆ կենդանակերպ · որ և ՑՈՒԼ և ԶՈՒԱՐԱԿ ասի · *Մինչդեռ եզն է, և ծնանիցի ոք · Եղնիկ ։

ԵԶԻՆ ԱԳԻ · Անուն խոտոյ · ... · Բժշկրն ։

ԵԶԻՆ ԱԶՔ · Երիցուկ ծաղիկն · ... · Բժշկրն ։

Ասի ըստ գաւառաց և ԵԶԻՆ ԱԶՔ, կամ ԵԶՆԱԶՔ, կամ ԵԶՆԱԿՆ · խաղող խոշոր՝ ...՝ մատ ։

ԵԶՆԱԼԵԶՈՒ · գ · Βουγλώσσος. Buglossus, a; borrago, lingua bubula. և Plantago. Գաղտիկուր · Ջղախոտ · գառանլեզու · ... · Բժշկրն ։

ԵԶՆԱԼՈՒԾ, լծոյ, ոց · գ · Βοοζύγιον. Boum jugum. Լուծն եզանց · ... · *Եզնալուծ յերերի՝ կին չար · Սիր · իէ · 10 ։

ԵԶՆԱԽՈՑ, ի, ից · գ · Գաւազան մատուցի՝ նման եզին և խոյի · *Եզնախոյք, ... · Գրձ · ... ։

ԵԶՆԱԾԱԽ, ի · ա · Իբր Եզնավաճառ · ... · *Եզնածախին դասար է · Մխ · ... ։

ԵԶՆԱԿ, կամ ԵԶՆԻԿ · որպէս թէ ... ։ Ցատուկ անուան մարդոյ ։

ԵՍԱՑԻԾՈՑ ԵԶՆԱԿ · } Ճճի թեւաւոր ·
... ԵԶՆԱԿ · } որպէս բզէզ փայլուն ..., և ոսկեգոյն · Κάνθαρος. Scarabaeus, musca hispanica, cantharis, cantherius. ... , ... · ... ։

Ազգ մարախոյ կմ՝ Ջորեկի · որ և ԽԱՐԱԳՈՒԼ ասի · ... *Աստուծոյ եզնակ, որ է ճիճի թեւաւոր · Գաղիան ։ *Պատահեալ անգ ոսկի եզնակ՝ Թըռեաւ · Մխ · ... ։

ԵԶՆԱԿՆ · Իբր Եզին աչք, ազգ խաղողոյ ։ Սփէֆ · ... ։

ԵԶՆԱՃԱՌԱԿ, ի, աց · ա · Ճաշակօղ զեզն · ... · իբր մակադրական հեզոսի որդւոյ հերակլեայ, և որպէս Թարգմանութիւն ձայնիս բուլթանիա · *Բուլթենէա, որ Թարգմանի եզնաճաշակ · Են · Նոննոս ։

ԵԶՆԱՄՈԼ, ոյ, կամ ի, ոլք, լից · }
ԵԶՆԱՄՈԼԻ · լեք, լեաց · գ · }
Որպէս Ամոլք եզանց, ամոլակիցք, այսինքն վաստակակիցք · զոյգ աշխատօղ · յկ · մծբ, և մարուգէ · *Որ էր եզնամոլոյն ամոլք · Տծնոց ։ *Երկու եզնամոլիցն լծեալ 'ի լուծ խաչին քնի ։ Զոր աղաչեալ եզնամոլին ... մարուգէ ։ Երկու եզնամոլիցն, զոր առաքեալսն ասեմ ։ Երկու եզնամոլեացն · Ճ · Ա ։

ԵԶՆԱՆՈՑ · գ · } Βουστάσιον. Bubile,
ԵԶՆՈՑ, ի, աց · } stabulum. Գոմ եզանց · ... · *Եզանցն՝ որ վարեցեն, եզնանոցս չինել · Ոսկ · մ · բ · 27 ։ Եւ ... ։

ԵԶՈՂ, ի · ա · գ · Վարօղ զլուծս եզանց · ... · *Եւ ոչ երկուորեակք ըծոյն 'ի ճահ ճենեցին առանց եզողի · Նար · ծդ ։ *Կովուց եղողքն՝ առանց սայլի վարողին ... Թարց եզողի՝ ըծեալ երնջին · Գնձ ։

ԵԶՈՒՆԱԳԷՍ · մ · Իբր եզակի ունելով զանձն · այսինքն առանձինն · միայնակ · ... · *Եւ դու եզունակէս զգործ աղխոց կատարես · Գիփ ։

ԵԶՐ, եզեր, եզերք, եզերք, րաց, րօք, րովք, կամ եզերբք · գ · Πέρας, ὄρος, χεῖλος, ἄκρον. Terminus, ora, labium, finis. Ծայր · ծագ · աւարտ · սպառուած · ափն · չուրթն կամ ծնօտ իրաց · ... *Եզր գետոյ, կամ ծովու, ձորոյ, քաղաքի, երկրի ։ Առ եզեր, յեզեր, առ եզերբ գետոյն ։ Զեզերբ ձորոյն ։ Ընդ եզր ծովուն ։ Առ եզեր հեղեղատին · Ի ... ։ *Առ եզերբ փոսոյն ։ Զեզերբ մօրին ։ Առ եզերբ սահմանացն · Խոր ։ *Ի ծովուն եզեր՝ վարդապետեցեր · Գնձ ։ *Զեզերս բնակեալս 'ի ներքոյ երկնից · Առակ · է · 26 ։ *Ցեզեր քաղաքի · Փարպ ։ *Ցեզերէ երկրի մինչ 'ի միջոցս · Մխ · Երեմ ։ *Զամենայն երկիր եզերօք պատեալ ջուրքը · Վրդն · ծն ։

ԵԶՐ ասի և Զգեստու, փեղկի, շղթայի, մագաղաթի · են · *Կարեաց զգրասս նոցա 'ի միջոյ մինչև ցեզր · բ · թգ · ժ · 4 ։ *Ճարմանդս կապուտակեայս առ եզերբ միոյ փեղկին ... Եւ առ եզերբ արտաքնոյ փեղկին · Ել · իշ · 4 ։ *Ցեզր մագաղաթին առանէր կարգ մի ։ Գրեալ 'ի ստորին եզեր · Փարպ ։ *Ցորժամ սկիզբն (շղթային) ձգիցի ... միւսոյ ևս եզեր ... յառաջ խաղան · Նիւս · կոււ ։

ԵԶՐ · Սահման և աւարտ որ և է իրաց · կատար · կատարումն · ... , ... · *Չիք իսկ եզր հանճարոյ նորա · Ոսկ · Ես ։ *Զգալին ամենայն իրօք ըմբռնեալ լինի եզերօք ոմանք ։ Ոչ իւիք եզերօք մեծութե ածային բնութեն սահմանի · Նիւս · երգ ։ *Ածայինքն ... եզերովք ոմանք ոչ սահմանին ։ Նմանութին այ եզր է ամենայն առաքինութենց ։ Անպարագրելութին եզր է ամենայն մեզաց · Սարգ ։

ԵԶՐ · ըստ տրամաբանից, որ և ՍԱՀՄԱՆ ասի յԱնյաղթէն, է Բառ եզեալ 'ի ծայրս նախադասութե · *Եզր է այն, յոր լուծանի առաջարկութիւն · որպէս ենթակայն և ստորոգելին · և եզերքն լուծանին 'ի վանկս և 'ի գիրս · Մխ · առաք ։

ԵԶՐ ՈՒՆԵԼ · } Աւարտիլ, վերջանալ ·
ՑԵԶՐ ԵԼԱՆԵԼ · } *Ապա եզր կալաւ ընդդէմ զգաստին նենգութե պատգամաւորութե · Նիւս · ... ։ *Մատնականք անթիւք և անբաւք են, և ոչ կարեն յեզր ելանել · Անյ · պորֆ ։

ԵԶՐԱԾԻՐԱՆԻ · գ · Περιπόρφυρον. Praetexta purpurea · Զգեստ ծիրանազարդ եզերօք կամ վերջաւորօք · *Զեզրածիրանին և զմիջնածիրանին · Ես · գ · 22 ։

ԵԶՐԱԿԱՆ, ի, աց · ա · Նոյն ընդ ԵԶԵՐԱԿԱՆ · որպէս Սահմանաւոր · *Անքան և անսահման, տէր ամենայն եզրականին · Մագ · օփ ։ *Զի թէ տանջանքն (է) եզրական, ապա և կեանքն սահմանական · Երզն · մփթ ։

Եւ որպէս Սահմանակից, գտեալն յեզերս տեղեաց տեղեաց · *Զքո լեզուիդ գիտել զբովանդակ զբառսն զեզրականս · Մագ · փէր · կամ ըստ Երզն · Եզերական ։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ · գ · Ըստ ձայնին՝ է կալն յեզր ուրեք, յափն կոյս · և մանաւանդ հասանելն յեզր իրաց · աւարտումն · ... · *Իբրու զահարանեանն մահիւք 'ի ծովածաւփս ծփանաց եզրակացութե պարել ։ Ստուգապէս եզրակացուե ծայրութե հասելոց ։ Ըստ տարորոշ յեզանակի եզրակացութե առնուլ · Մագ ։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ · Συμπέρασμα, σύγκλεισις. Conclusio. ըստ տրամաբանից՝ է գլխաւորումն ձեռնարկութե · կնիք համաքարանութե · ... · *Կարծիք համերձ պատճառաւ եզրակացուե է առաջարկութեց · Սահմ · ծգ ։ *Կարեւորապէս հետևի առաջակացութեն եզրակացութին · Անյ · պորֆ ։ *Ոչ երբէք յերկուց բացասութեց եզրակացութի լինի · Անյ · Վերլծ · ... ։

ԵԶՐԱՆԱԼ · Տ · ԵԶԵՐԱՆԱԼ · *Զի թէպէտ դժուարին է աշխատելն, սակայն յեզրանալ գործոյն առնու զհեշտութի խոստմանն · Լծ · ... ։

ԵԶՐԱՑՈՒՑԻՉ · Իբր Եզրակացուցիչ, հետեւեցուցիչ · *Տրամախոհութե գտօղ առաջարկութեց ... և հիւսօղ, և եզրացուցիչ · Սահմ · ծէ ։

ԵԶՐԵՂԻ · ղւոյ · գ · Դափնի աղտաղտու · տունկ նման դափնոյ ։ Ուստի

ԵԶՐԵՂՈՑ ԴՑՈՒՂ՝ այն է, որ ըստ Գաղիանոսի 'ի յն · Դափնիկոկն ասի, այսինքն հատ դափնոյ, և 'ի Բժշկարանի կոչի Հապըլղար, տափնոյ պտուղն ։

ԵԹ · որ և ԸՆԹ, ԸԹ · Տես զստան Ը · և զբառս ԵՒԵԹ, ԵԹԷ, ԳԷԹ ։

ԵԹԵՐ, ի, աց · գ · Αἰθήρ. Aether. Բառ յն · որ է ըստ մեզ Արփի · վերին օդ · երկինք · բնակարան վէհից · կամար արեգական և լուսաւորաց · *Օդոյ պանծագոյնն իսկ մակակոչութեն եթերն կոչեցեալ, և պայծառագոյնն մեգ և խաւար · Պղոփ · փիմ ։ *Եթերն զայսոսիկ ածայինս պարունակեալ լինի մարմինս (աստեղաց) · Ա · ... *Վերին եթերին · Նար · իւ ։ *Եւ ... զեթերն վերին ։ · այսինքն արգելել զանձրև երկնից · Սարգ · յէ ։ *Տուն էր նորա օդք եթերաց · Խոսրով ։ *Եւ ոչ զօգն՝ որ զարեգակամբք է, զոր եթերն ասեմք · Կիւրղ · ... ։ *Հուր ... և թանձր, որ և զնա եթեր կոչեմք ։ · Իբր օդ չարժուն · Ըէր ։

ԵԹԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Αιθέριος. Aetherius. Արփային. երկնային. օդային. *Եթերական հուր. Շ. Բղ. *Եթերական օդոց. Անան: Ի ԲՆՆԻԿ: *կէտ երկնամիջակ, կէտ ժամանդիտակ, կէտ եթերական, կէտ տուզական. Տօմար:

ԵԹԵՐԱԶԵՄ. ա. Արփիաձեմ. լուսաձեմ. լուսազգեաց. լուսեղէն. *Խառնին 'ի դասս եթերաձեմ հոգեղինացն. Նար. յովէտ:

ԵԹԵՐԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ԵԹԵՐԱԿԱՆ. *Եթերային բնութիւն. Արէոփ. Ե: *Տեսակք, որոց առ ինչ նուաստադունիցն յարացոյցք գոյացեալ, որպէս նիւթեղէնս հուր առ եթերային. Մագ. 'ի քեր:

ԵԹԵՐԵԱՆ. Տես ԵԹԵՐԱԿԱՆ. *Խորհուրդն եթերեան նոյն 'ի թեւս հողմոց. Գնձ:

ԵԹԵՐԸՆԹԱՑ. ա. Որ ընթանայ ընդ եթերս, ընդ օդս, ընդ երկինս. *Հողմ եթերընթաց. Գնձ:

ԵԹԷ. շ. Ἐι, ἔιτε. Si. որ և ԹԷ, ԵԹԷ. գրի եւ ԵԹԵ, այլ նոյնպէս հնչի. Մասն բանի թէականն 'ի նշանակ պայմանի. Թէ որ. էկէր, էչէր, կէրէթ. Ունի և ըղձորութիւն բառիցս՝ Երբ, յորժամ. Ἐάν, ἄν. Dum, quum, siquam. էրճոր. նէգամ. խոէմ, խոէն, խոէ. (իբրու՝ խօփէրխոէմ, խօփէրոէն, խօփէրոէ.)՝ Եթէ որդի ես այ, ասա քարիդ, եւն: Ոչ էք մարմնով, այլ հոգւով, եթէ իցէ հոգին այ 'ի ձեզ բնակեալ: Եթէ ոչ աստ, ուժգին առից: Եթէ ոչ տէր էր առ մեզ: Եթէ ոչ կերիջիք: Տէր, եթէ կամիս, կարօղ ես զիս սրբել: Սով եթէ լինիցի, ժանգ եթէ լինիցի: Եւ եթէ վշտանայ... և եթէ փառաւորի մի անդամն. եւն: *Եթէ հարկանիս, չհոգան. և եթէ հարկանեն, չիմանան. Եղիշ. ա:

ԵԹԷ', և ԵԹԷ'. Ἔιτε, ἔιτε. Si, si; tam, quam. ἄυτε, ἄυτε. sive, sive; aut, aut. Կրկնի իբր տրոհական անանջատ. որպէս Կամ և կամ. և, և. Թէ' ու, թէ' ան. ու ալ, ան ալ. կէրէկ. կէրէկ. հէմ, հէմ. *Ամենայն ինչ ձեր է, եթէ' պօղոս, եթէ' ապօղոս, եթէ' կեփաս, եթէ' աշխարհ: Եթէ հրեայք, եթէ' հեթանոսք: Եթէ' ուտիցէք, եթէ ըմպիցէք, եթէ զինչ և գործիցէք: Եթէ սազմոս ունիցի, եթէ վարդապետութիւն ունիցի. եւն: *Եթէ' ընդ մարգս և ընդ անասնախիտ տեղիս, և եթէ' ընդ անապատս և ընդ ապառաժուտս անցանիցեն. Նխոս. կոսս: *Ճարտարապետին եթէ' երկաթի, և եթէ' ոսկի ուրագ տայցես, զնոյն գործ գործէ. Ոսկ. ծնւնդ:

ԵԹԷ. Μήτι; μή; ἤ; ἐι; ἔιτε; An? Ἐὰν ἄρα. Si forte. Հարցական որոշեալ կամ անորոշ. որ և երկբայական. Միթէ. արդեօք. թերեւս. գուցէ. իցէ' թէ. Թէ, մը', մի. ասձող, էօփոա, մէկէր. *Եթէ' ապանանե'լ զիս կամիցիս: Եթէ գիտիցէ'ս, զի այսօր առնու տէր զտէրդ: Եթէ չէ'ր լուեալ ած յաւիտենական. Եթէ ո'չ գիտէք, զի մարմինք ձեր տաճար են հոգւոյն: Դո'ւ ես՝ որ գալոցն էս, եթէ այլում ակնկալցուք: Թո'ղ տեսցուք, եթէ գա'յ եղիա փրկել զդա: Եթէ իցէ՝ լուիցեն կա' սաստեսցեն: Եթէ իցէ' ողորմեսցի. եթէ իցէ' ապրեսցի. եւն:

ԵԹԷ. Թարգմանաբ. Ὅτι. Quod, quia. ἵνα, ut. Թէ, զի. որ. կի. *Եւտես տէր ած, եթէ բազմացան չարիք: Լուաւ, եթէ արքեղայս թագաւորեաց: Գիտասջիք, եթէ իշխանութիւն ունի: Հաւատամք, եթէ կարող եմ առնել: Լա'ւ է քեզ, եթէ (յն. զի) մի յանդամոց քոց կորիցէ. եւն: *Չէ հնար այնոցիկ՝ ոյք յառաջքինութեան կեցցեն, եթէ յամենայն մարդոյ բարի լսիցեն ". յն. չէ' հնար լսել. Ոսկ. մթ: *Զազգի ազգի յօրինուածս հազնիւ ոք ուրեք եթէ պատմել կարասցէ ". իբր՝ արդեօք. Եւս. քր. ա: *Ոչ եթէ կարօտ ինչ ոք ուխէք էր (ած) եթէ (այսինքն՝ իբր զի) վասն այնորիկ խորհնայիցէ... և անզօր և տկար, եթէ զանձին եւեթ խորհիցի զզօրութիւն. Եզնիկ:

ԵԹԷ ՈՉ. Ἐι μή. Nisi. Բայց եթէ, բայց միայն, բայց. Մեայն, մեայն թէ, հապա. Փաղաթ, էա սալթ. *Ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի ած: Չիք մարգարէ անարգ, եթէ ոչ յիւրում գաւառի: Ոչ ուրեք առաքեցայ, եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն իսրայէլի. եւն:

ԵԹԻԱ, կամ ԵԹԻԻԱ, ի, այց կամ աց. գ. Ἄιτυα. Mergus. իտ. Smergo. Բառ յն. որ ըստ մեզ Հողամաղ. Թռչուն ձկնկուլ անյագ. Գարպաթաղ, ֆէրէ պօղալան, ծող. *Վասն կերողացն անյագութեան, ովք զօրէն եթիայց ամանալով փախաղեն: Զօրէն եթիւայ: Եթիա անյագցանկութիւնք. Փիլ: Իսկ 'ի Լծ. քիւ. գրի Եթեւայ. և 'ի Հին բռ. Էթիա:

ԵԹԵՈՎՊԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. գ. Ἀιθιοψ, ἡ Ἀιθιόπισσα. Aethyops. գրի և ԵԹԻՈՎՊԱՑԻ, այսինքն եթիովպացի, կամ եթովպացի. Բնակիչ երկրին՝ որ կոչի եթէովպիա. խապշիկ. հապէշ. *Արգամելէք եթէովպացի. Երեմ. լէ. 7: *Վասն կընոջն եթէովպացւոյ... զի կին եթէովպացի առ. Թուոց. ժբ. 1:

Կամ իբր Եթէովպական. եթովպային. Ἀιθυοπικός. Aethyopicus. *Ցեթովպացի և բարեկրօնացի բազմադանձ ականց. Նար. խէ:

ԵԼ, ի, իւ. եւ և ելոյ. Ելք, ելից, ելիւք. գ. Ἐκπόρευσις, ἔξοδος, ἐξοδία, ἐξόδιος. Egressio, egressus, exodus. Ելումն արտաքս 'ի ներքուստ. ըէգըշ, խուրուճ. *Ոչ էր նոցա՝ ոչ ել, և ոչ մուտ: Եւ ոչ ել ումեք գոյր 'ի ներքուստ արտաքս, և ոչ մուտ արտաքուստ 'ի ներքս. ա. Դ. ժգ. 49: ժէ. 25: *Ի ձեռն մտին ('ի տապանն)... 'ի ձեռն ելին. Փիլ. լին: *Ոմանք մինչ յաղօթից ելանեն, որպէս 'ի հնոցէ հրոյ առնեն զելն. Կլիմաք: *Յիշեցէք զուք զօրն ելից ձերոց յերկրէն եգիպտացւոց: Ելք երիվարաց կամ կառաց յեգիպտոսէ: Եւ եղև 'ի դառնալ տարւոյն՝ 'ի նոյն ժամանակ ելից թագաւորացն: Ուրախ լեր զարուղան յելս քո. եւն:

ԵԼ. իբր Վերելք. *Ոչ ել միայն, այլ և էջ հրեշտակաց սասցեալ է. էջն և ել զառաջ յղղեղութիւն և զփոփոխութիւն յայտնէ խորհրդոյն. Փիլ. լին: *Ի փոքունցն 'ի կատարելագոյնն առնէ զելն. Նիւս. կազմ:

ԵԼ, ելք. Ἀνάβασις, ἔξοδος, διέξοδος. Ascensio, egressus, meatus. Ճանապարհ, ընթացք, անցք. *Ցելս ասկաղոնի: Ընդ ելսն ղովիթայ: Ցելս ճանապարհաց: Ելք իմ են ելք կենաց: Տէր պահեսցէ զմուտ իմ և զել քո: Ո՛չ գիտեմ զել և զմուտ իմ: Ելից զելս ջրոցն. եւն: *Զըմպելեաց ելն այն, որ 'ի ձեռն թոքոցն զըմպելին առ երիկամունսն 'ի բուշտն մղեալ՝ արտաքս առաքէ. Գրոփ. փիմ. (ամի. Լըղլաթի ճամբան:)*Ելք է ապականութեան: խողովակ է, և ել ջրոյ. Վրք հց. ը:

ԵԼ, ելի. Վախճան. և Լրումն. կատարած. վերջ. *Համարեցան չարչարանք ելք նոցա. Իմաստ. գ. 2: *Ի յելիցն աւուր. Նար. Է: *Զտօն կատարածի ելից տարւոյն. Եւ. իգ. 16: *Ցառուրն ութերորդի ելք լեցինն. այսինքն շաբաթագըլուխք. Թուոց. ժէ. 34: *Ցելս իրացն հայեաց: Եղիշ. չէա: *Ցելից իրացն ոչ կամեցան ուսանել. Սարգ. ա. յհ:

ԵԼ, ելք. Ցաջողութիւն. հնարք. *Արարցէ ընդ փորձութեան և զելսն. ա. կոր. ժ. 13: *Զելս իրացն խորհել մարթասցուք: Զելս իրացն հնարէր յարդարել. խոր. եւն: Իսկ ԵԼԻ ԱՂԱԳՍ. Տես ԱՂԱԳ:

ԵԼ, ելք. Ծագումն. և Արեւելք. յաթելը, արեւին յաթէլտէ տէին. *Ի ծագաց երկնից են ելք նորա: Ցելս առաւօտու, և ընդ երեկոյս: Ցարեւն ընդ ելս առաւօտուն. եւն: *Մերձեալ էր ժամ ելից արեգական. Փարպ: *Զատորեստան յելիցն արեւու, և զյոյնս 'ի մտիցն արեւու. Եսա. Թ. 12: *Ցաղագս ընթացից լուսաւորացդ 'ի մտի յելս կոյս. Շիր: *Ցելից կողմն գերմանացւոց. խոր. Ե:

ԵԼ, ելք. Բղխումն. ծորումն. *Ելք արտասուաց. Նար. խէ: *Եթէ անկանի 'ի վերայ ելից իշոյ, և կամ այլ ապաւէնի իւրաց. Մխ. ատար:

ԵԼ, ելք. Հրաժարումն. հեռացումն. *Զելն յաշխարհէ հարցանէր ցնա: Նա ուսուցէ քեզ զօրինակ ելոյն (այսինքն ելին) յաշխարհէ. Վրք հց:

ԵԼ, ելք. Ծախք. *Եթէ բազում են մուտք, և գուզնաքեայ ելք, այնպիսին ընդ ագահս համարի. իսկ եթէ գուզնաքեայ մուտք, և առաւել ելք, այնպիսին ընդ անառակս է. Սահմ. Ի: *Ամենայն գիր ելի մտի թագաւորին 'ի ձեռին նորա. Տօբ. ա. 23:

ԵԼՔ. Գիրք ելից. *Արարածք, և ելք, և թիւք. Սարգ. եւն:

ԵԼ, ելոյ, ելով. Տ. ԵՄ:

ԵԼ ԵՒ ԵԼ կամ ԵԼԵՒԵԼՍ ԱՌՆԵԼ. Ὑπερέχω. Superare. Զանցել գերազանցել. գեր 'ի վերոյ գտանել. զմիմեամբք ելանել. և Կուտակել. առէպ յաճախել. ճէքմէքտէ յարիշթըրմագ չըգմագ քըթըլ, սա իւրեւրէ վըրայ գոյլ. *Ժողովուրդ զժողովրդեամբ ել և ել առնիցէ. Ծն. իէ. 23: *Ցառաջատեալք՝ զմիմեամբք առնեն ելել. Փիլ: *Վասակ քան զամենայն զօրսն ելել առնէր. Բուզ. Ը. 20: *Բազմացան՝ ելել առնելով զմիմեամբք: Ելելս արարեալ յառաջէին. Փարպ: *Ցառաջ խաղացեալ զբանս՝ ճառ զճառից ելել արարից. Շիր: *Ի վերայ այլքանեաց գերութեց... մի զմիով ելելս առնելոյ. Նար. իէ:

ԵԼ ԵՒ ԷՋ. Իբր երկու բառ, է ելումն, և իջումն. *Ցամենայն բաժանման ել է, և էջ. Լծ. պորփ: *Երկնաւոր զօրացն էջք և ելք առաքման. Շար:

ԵԼԵՒԷՋՔ, զելեէջս. իբրու բարդեալ բառ, Ի վեր և 'ի վայր խաղացումն. և Աշտիճան բարձրութեան և ցածութեան. *Զելեէջս անդադար տանհանացն. Ագաթ: *Զառաջ տիճանս անձանց և զելևէջան... 'ի բաց թողլի է. Նիւսս. բն: *Որ ելևէջս տաճարի՝ բնութեան եմոյծ հաւասարի. Ցօ. որբ:

ԵԼ ԵՒ ՄՏԻՏ, ելի և մտի. Իբր երկու բառ, է Ելանելն և մտանելն. և Ելեւելն և մտանելն. *Զել և զմուտ բարեկամացն (առ քինքն). խոր. ա. 31: *Ըստ իւրաքանչիւր գործոյն համարոյ ելին և մտին առնելոյ ամսոյ ". յն. մտելոյն և ելելոյն. ա. մն. իէ. 1:

ԵԼԵՒՄՏԻՑՔ, ելևմտից. բարդեալ՝ նովին նշանակութեամբ. որ և ԵԼՈՒՄՏԻՑ, ԵԼՈՒՄՏԻՑ. *Համար որոշէ ելևմտից և խորհրդոց: Լիցի ապաստանարանս արքունի և ամենայն ելևմտից (այսինքն ելոյից և մտողաց) Ճանապարհ. խոր. Բ. 7. և 37:

Կամ որպէս Հետք. Ἴχνος. Vestigium.

*Դիտել զելեղմուռս աշխարհիս եկեալ եք։ Ջելեղմուռս երկրիս եկեալ եք ոտանել. Յուդ. խբ. 9. Ն 12։

ԵՂԱԳ, կամ **ԵՂԱԿ**, ի, աց. գ. Պտուղ բուսոյ յերկաս երկրի կարմրերանգ. և սփոփժահամ. ... ... Փրնկոց։ Այլ է և համանման պտուղ Թփոյ. ... *Որ քաղէք զծաղկունս և զգեանածին եղագս։ Բուսանին եղագք մրտիկք. Սոփէ. ձհ։

ԵՂԱՄՈՒՏ, մուտք. գ. Διεχβολή. Trajectus, exitus. Տեղի՝ ընդ որ լինի ել և մուտք. ելք 'ի դուրս. *Ելամուտ (կամ ելամուտք) քաղաքին՝ ընդ կողմ հիւսիսոյ. Եզեկ. խէ. 30։

ԵԼԱՆԵԼԻ, լեք, լեաց. ա. Ուստի լինի ելանել երթալ. *Մինչդեռ ելք յելանելի մարմնոյ». իբր մահկանացու. Եղիշ. Է։

ԵԼԱՆԵԼԻ. գ. Սանդուղք. աստիճան. ... *Ելանելի շուրջանակաւ 'ի միջինն, և 'ի միջնոյն յերրորդ յարկն». յն. շրջանակաւոր ելք. Ἑλικτὴ ἀνάβασις. Եզեկ. խ. 31։ *Ելանելիս երկաթիս 'ի ներքուստ 'ի վեր. Խոր. Բ. 36։ *Աստիճանաձև ելանելեօք. Վրդն. Ծն։

ԵԼԱՆԵՄ, ելի, ելեր, ել, ե՛լ. չ. (գտանի և ձ. ելայ, ար, աւ. ուստի ամփ. էլնէլ. էլլալ.) Ἐξέρχομαι, ἐκβαίνω. Exeo, egredior. ..., ..., եւ. Ի դուրս գալ, ներքուստ արտաքս. գնալ այլուր 'ի տեղւոջէն. մեկնիլ աստի, և մերձենալ յայլ վայր. *Ե՛լ 'ի տապանէ այդի։ Ելէք 'ի յօրդանանէ։ Ելին 'ի հայրենի երկրէն իւրեանց։ Փախեաւ ել արտաքս։ Ել 'ի դաշտ։ Ցերեկին՝ ուստի ելեր։ Ելցեն այսր։ Ելանել 'ի պատերազմ, կամ ընդ առաջ։ Օրհնեաց, և ել 'ի նմանէ (յերեսաց նորա)։ Ելին ըստ քաղաքն։ Ելանիցէ ընդ որնդունս ձեր». յն. յորընդանաց ձերոց. եւ։

ԵԼԱՆԵԼ. Ἐκπορεύομαι. Procedo, եւ. Ծագել, ծնանիլ. և Բղխել, յառաջ գալ. ..., ..., ... *Թագաւորք յերանաց քոց ելցեն։ Որ ելանէն 'ի քէն, նա ժառանգեսցէ զքեզ։ Գետ ելանէր յեդեմայ։ Եւ ել որդիդ այդ։ Ի սեռանէ ել խոզ այդ։ Զօրութիւն բազում ելանէր 'ի նմանէ։ Այլ հասկք ելանէին։ Ելցէ ծաղիկ յարմատոյ անտի։ Ցայդ ելի։ ... 'ի հօրէ։ Որ 'ի հօրէ ելանէ. եւ։ *Ելցեն բազում շատախօսք. Փարպ։ *Եթէ յառաջ խաղալ, և եթէ բղխել, և եթէ ելանել զք ասիցէ, 'ի ճշմարտութէն ոչ սխալէ. Լմբ. հանգ։

ԵԼԱՆԵԼ. Տարածիլ, հռչակիլ. *Ել ... նորա ընդ ամենայն երկիրն. Մտթ. Դ. 24։ *Զայն ողորմ ելանէր մանկանցն ... Իմաստ. ծէ. 10։ *Ոչ ել բանն 'ի վեր։ Ոչ ել 'ի վեր բանն. Բ. Բգ. ծէ. 19։ Եբրեմ. Լէ. 28։

Ի ԳԼՈՒԽ կամ Ի ԼՐՈՒՄՆ ԵԼԱՆԵԼ. այսինքն կատարիլ. *Հրամանն 'ի գլուխ ելաներ. Փարպ։ *Ոչ ել կամքն քո 'ի լրումն։ Ցանկութիւնք իւրեանց 'ի լրումն ելանէ. Լմբ. ող։

ԵԼ ՈԳԻՆ. այսինքն Մեռաւ։

ՅՈԳԻՈՅ ԵԼԱՆԵԼ. այսինքն Հատանիլ. Տես ՈԳԻ։

ԸՆԴ ՀԱԿԱՌԱԿՍ ԵԼԱՆԵԼ. այսինքն Հակառակ կալ. Տ. ՀԱԿԱՌԱԿ։

ԵԼԱՆԵԼ. Ἀναβαίνω, ἀνέρχομαι. Ascendo. Դիմել՝ խաղալ 'ի վեր, կամ 'ի վերայ. վերանալ. յառնել. հարկանիլ. ... ելլալ, վեր ելլել. *Ելանէին և իջանէին ընդ նա։ Ել 'ի լեառն յն։ Ել ծուխ 'ի բարձրէ նորա։ Ելանէր բոց երկրին իբրև ծխոյ հնոցի։ Բարկութիւն այ ել 'ի վերայ նոցա։ Քաղք և խոյք ելանէին 'ի վերայ մաքեաց և այծից։ Ելեր յանկողինս հօր քո. եւ։ *Թողեալ զհիւսիսայինսն ամենայն՝ ելանել 'ի հայս. Խոր. Բ. 81։

ԵԼԱՆԵԼ. Ἐπιβαίνω. Conscendo. Հեծանել, նստել. *Ելին յուղտսն։ Ելանիցեն 'ի կառս և յերիվարս։ Ել 'ի քրովբէս և թռեաւ։ Ելաք 'ի նաւն։ Ելեալ 'ի նաւմի։ Թէպէտև առանց ճարտարութե ոք ելանիցէ 'ի վերայ. եւ։ *Իսկոյն 'ի ձի ելեալ... 'ի սպեր գնաց. Խոր. Բ. 60։

ԵԼԱՆԵԼ. Անկանիլ, այսինքն վիճակիլ. յարմարիլ. *Եւ ել վիճակն մատաթեայ». յն. անկաւ 'ի վերայ. Գործ. Ա. 26։ *Որպէս ելանիցէ յանուն ուրուք, անդ լինիցի. Թուոց. ԼԴ. 34։ *Տեսցուք՝ թէ երազք նորա ընդ լինչ ելանիցեն. Եէր. Ծն։ *Ի դէպ իսկ ելանէ բան մարգարէին 'ի վերայ նոցա. Եղիշ. Ա։ *Առ իս ելանեն առածք մարգարէիցն. Նար։ *Ոչ անկանիցի 'ի սիրա. (այսինքն) ոչ ելցէ 'ի սիրտ. ո՛չ միայն ոչ առցեն, այլև ոչ յուսասցին, և ոչ զմտաածիցեն. Մխ. Երեմ. *Մեղք հարցն ընդ մեզ ելին». յն. մեք կրեցաք. Ողբ. Բ. 7։

ԵԼԱՆԵԼ. Իբր Եղանիլ. լինել. գտանիլ. *Զի անվարժ՝ ելանէ լկտի. Սիր. Ւ. 8։

ԵԼԱՆԵԼ ԸՍՏ. Ընցանել, զանցանել, զանց առնել. դուրս ելլալ. *Եթէ իցէ ելեալ ըստ չափ. Ա. Կոր. Է. 36։ *Կայսրն ոչ ելանէ ըստ քո հրամանն։ Չիք այն ոք, որ ըստ քո կամս արտաքս կարէ ելանել։ Չէր ոք ամենեւին, որ իշխէր ըստ ձեռն նորա ելանել. Եղիշ. Բ. Ն Գ։ *Վիրք և աղուանք ըստ մեր և ձեր կամս չիշխեն ելանել. Փարպ։ *Ոչ երբէք ելանէ ըստ բան քո իր անձեռնարկելի. Նար։ *Բիւրապատիկ ելեր զխրատով նորա». այսինքն անցեր. Խոսր. պտրգ։

ԵԼԱՆԵԼ ԸՆԴ. որպէս Զանցանել. *Եւ յոյժք իսկ ոչ ելանեն ընդ քո իշխանութեղ. Եղիշ. Ա։

ԵԼԱՆԵԼ ԸՆԴ ՍՈՒՐ, ԸՆԴ ԶԷՆՍ. որպէս Զիւրովի երթալ. *Կամէին ընդ իւրեանց սուրն ելանել. Փարպ։ Իսկ. Բ. Դ. ծԲ. 22. *Առ ահին յիմարութէ ընդ իւրեանց զէնս ելանէին». յն. յիւրոցն ի՛լասեալ լինէին, և 'ի սայր սուսերի մխեալ լինէին։

ԵԼԱՆԵԼ ԶՄԻՄԵԱՄԲՔ. Ելնել առնել. ջանալ մի քան զմի առաւելուլ. փութալ. յն. յառաջել. *Ի պատիւ զմիմեամբք ելանել». յն. յառաջել. Հռ. ծԲ. 10։ *Սկսան... զմիմեամբք ելանել 'ի բանից պատասխանիս. Եղիշ. Է։ *Մի զմիով ելեալ փութով կատարեն զկամս ձեր. Փարպ։ *Այր զարամբ ելանէին՝ տիրել աշխարհիս. Խոր. Ա. 30։ *Այնպէս՝ զի և զարամբք ելանէին չարիք կանանց». յն. յարանց չարիս մասն յաւելուլին. Ոսկ. Եա։

ՅԱՋՈՅ ԵԼԱՆԵԼ. այժէ ելլալ. Տ. ԱՋԻ։

Ի ԽԱՂ ԵԼԱՆԵԼ. Տ. ԽԱՂ։

ԸՆԴ ԱՌԱՋ ԵԼԱՆԵԼ. Տ. ԸՆԴ ԱՌԱՋ. և ԱՌԱՋ։

ԵԼԵԿՏՐԵՂԷՆ, կամ **ԻԼԵՔՏՐԵՂԷՆ**. ա. Ἠλεκτρίνος. Electrinus. Որ ինչ է յելեկտրանէ. ... *Կերպարանութիւն մարդկեղէնս գնեննեմս, կամ հրեղէնս, կամ իլէքտռեղէնս. Դիոն. Ածայ։

ԵԼԵԿՏՐԻՈՆ. } գ. Ἤλεκτρον. Electrum, succinum.
ԵԼԵԿՏՐՈՆ, ի. }
և ԵԼԵՔՏՐԻՈՆ, ԷԼԷՔՏՐԻՈՆ, ԻՂԻԿՏՐՈՆ, ՂԵԿՏՈՐՈՆ, ԻԼԵՔՏՐՈՆ, ԻԼԻՔՏՐՈՆ. Բառ յն. ... Բազմագունի ... ... գեղնագոյն, որ 'ի շփելն ձգէ յինքն զյարդ. ..., ...տան։ Առ մեօք Ելեկտրական կոչի ամենայն նիւթ, որ շփմամբ ստանայ զոյժ ձգողական և վանողական. *Եւ այն որ զբանչելի են՝ յաղագս ելէքտռոնացն ձգմանցն. Պղատ. փիլ։ *Իսկ թէ և պղնձոյ և իլէքտռոնի, և ... բազմագունից տեսակ տեսակ՝ ածաբանութիւն երկնայնոցն էութեանցն դնէ, իլէքտռոն՝ որպէս ոսկեատեսակ, համանգամայն և արծաթատեսակ՝ ցուցանէ զանփոխումն և անապական ճաճանչն. Դիոն. Ածայ։ *Զելեկտրիոնէ ասեն... կաչին զեկտորոն. Վեցօր. Է։ *Ելէքտռոնիւ և փղոսկրեաւ պայծառացեալ. Արիստ. Ա։ *Իլէքտռոն անուցն կազմած. Նար. Խա։

ԵԼԵՒԵԼ. ԵԼԵՒԷՋ. ԵԼԵՒՄՈՒՏ. Տես 'ի վերջկոյս բառին ԵԼ։

ԵԼԵՓԱՆԴԱԿԱՆ, կամ **ԵՂԵՓԱՆԴԱԿԱՆ**, ի, աց. ա. բառ յն. էլէֆանդիգօս. Ἐλεφαντικός. այսինքն փղական, որ ասի զչարաչար բորոյ, որոյ քոսն երևի որպէս մորթ փղաց. *Ելեփանդական բորոտութեամբն... ապականեցաւ. Խոր. Բ. 8։ *Եղեփանդական բորոտութի... Զեղեփանդական բորոտութի որպէս թեփ ձկան 'ի բաց ընկենոյր. Վրք. ... Ն ...։

ԵԼԻՔ. գ. Բառ յն. էլիքս, էլիքիա. Ἕλιξ, ελιxία. Ոլորք մանեկաձև, որպէս ցոլք լուսոյ ընդ օդս. ազգ շանթից կամ աստուպոց. *Եւ ելիք այնոքիկ, որ գծօրէն բերեալ լինին. Արիստ. Ա։

ԵԼԼԱԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἑλλαδικός. Graecanicus. Որ ինչ սեպհական է բնակչաց Ելլադայ, այսինքն աշխարհին հելլենացւոց. յունական. *Ստեփաննոս կարգացեալ, որ ըստ ելլեգականին պաակ առձայնի։ Ելլադական իւղեալ մրցողաց. Նար. Խւ. Ն ...։

ԵԼԼԵ՛ՆԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. գ. Ἕλλην. Hellenus, Graecus. Հելլէն. ելլադացի. յոյն. հեթանոս. *Զսկիւթացին և զելլենացին. Նար. ...։ *Ո՛վ տղայ, Ելլենացիքդ դուք միշտ մանկունք էք (ըստ հնախօսութեան), զի ծեր ելլենացի ոչ գոյ լսել. Պղատ. փիլ։

ԵԼՈՂ, աց. Ներկայ ընդունելութիւն Ելանելոյ. որ ելանէ. էլօղ. *Հանդերձ ելողօքն 'ի շաբաթամանէն. Բ. Բգ. ծա. 9։ *Ելողի և մտողի ո՛չ էր խաղաղութիւն. Զքր. Ը. 9։

Որպէս և անցեալն՝ Ելեալ, ելելոյ, ոց. նախկին մաօք վարի. էլած. *Էին անդ ոմանք և հեթանոսք յելելոցն անդր. Յհ. ԺԲ. 20։

ԵԼՈՂԱԲԱՐ. } մ. Ելմամբ. բղխմամբ. ելանելով իւիք
ԵԼՈՂԱՊԷՍ. }
օրինակաւ, արտաքս ծաւալմամբ. *Պատունակապէս, յորժամ ասիցեմ, թէ ամենայն ինչ յայ է. իսկ ելողաբար, յորժամ ասիցէ ոք, թէ ամենայն ինչ նովաւ է. Դիոն. Ածայ։ *Հոգին սուրբ (յառաջ գայ) բղխմամբ և ելողապէս. Վահր. Երրորդ։

ԵԼՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ելումն. բղխումն. և Ծաւալումն, վերբերք, եւ. *Պատճառ միոյն ծննդեամբ, և միւսոյն՝ ելողութբ. Սրգ. Բ. դ. Ա։ *Ծնունդն, և ելողութին. Լմբ. ...։ *Աւետարանն յարուցեն եղեալ զանդրանիկն 'ի մեռելոց զելողութին քաղաքացւոց. Ճ. Թ։

ԵԼՈՅՐ. Տ. ԵՄ։

ԵԼՈՒ. Ի ԲԱՆՍԵԼՈՒ. Տ. ԲԱՆ։

ԵԼՈՒԶԱԿ. ԵԼՈՒԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵԼՈՒԶԱԿ, եւ։

ԵԼՈՒԶԱԿՈՒՏ. ա. Սովորեալ յելուզակութիւն. աւազակաբարոյ. *Զելուզակուտ մարդիկ ուստի գտանէին... նոսաձէր. Ցհ. ՆԲ։

1

82

ԵԼՈՒՁԱՆԵՄ, ուցի. ն. Իբր Ելուցանել. Տալ ելանել. հանել. 'ի լոյս ընծայել. ըստ յն. բացակատարել. Ἀποτελέω. *Զայնաւորքն ասեն, վասն զի ձայնս յինքեանց անպակաս ելուզանեն. Թր. քեր:

ԵԼՈՒԶԵԿԻՑ. ա. Բառ անստոյգ, իբր Ցելուղակակից, գողակից. գործակից աւազակաց. *Ճանապարհ ինչ ընդ երկայն գնայցեն ընդ ելուզեկիցս. Ճ. Գ:

ԵԼՈՒԶՈՒՄՆ, զման. գ. Հանումն. ելք. ընձիւղումն. Դուրս գալը, Եւ ելլալը. *Երկարաձիգ ելուզմունք բարունակացն ընդ գերակայ ծայրս ծառոցն շարամանեալ. Պիտ:

ԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εἶναι, ὕπαρξις. Esse, existentia. Ելն, գոլն, գոյութիւն. Ըլլալը. *Պատճառ է՝ ոչ ճշմարիտ բան՝ ելութեն սոկրատայ, այլ ելութի սոկրատայ պատճառ եղև գոլոյ ճշմարիտ բան. Անյ. ստորոգ:

ԵԼՈՒՄՆ, ելման. գ. Ἐξοδία, ἐκπόρευσις. Egressus, processio, եւն. Ելանելն՝ ըստ ամենայն նշանակութե. Տես և ԵԼ, ԵԼՈՂՈՒԹԻՒՆ, ԵԼՈՒՍՏ. *Զոգւոյ ելումն արգելուլ 'ի մարմնոյն. Խոսր: *Տեսանել 'ի խաչն զելումն փրկական արեանն. Ղ. Բարսեղ: *Երկուս տեսանեմք զելումն յաշխարհէս. Վրք հց. Ի: *Հօր՝ ծնօղ գոլ, որդւոյ՝ ծնունդ, իսկ հոգւոյ՝ ելումն. Ցհ. իմ. Երև:

ԵԼՈՒՄՈՒՏ, մտի, ից. Տ. ԵԼԵՒՄՈՒՏ. *Զհետ ելումտից կաթուածով կենարար կուլիդ գծագրեա. Նար. ղա:

ԵԼՈՒՆԴՆ, ելնդան. գ. որ և ԵՂՈՒՆԴՆ ասի. (իբր ելեալ ունդ. ռմկ. Էլանդ, Էլանդոյ, Էշնդայ, եւն.) Պալար, խաղալորտ 'ի վեր երևեալ 'ի մարմնի, և ընդ անթով, և 'ի ցայլան, այսինքն յաճուկն. այտուց. ատուէլ, խխարան. Գաղարճըգ: Վստ: Մխ. Բժշ: Մարբին:

ԵԼՈՒՍՏ, ելստեան. գ. Ἔξοδος, διέξοδος, ἀνάβασις. Exitus, ascensus, եւն. Ելումն՝ որ և է օրինակաւ. *Դիւրութի իմն ելստեան շնչոյն: Առ լաւն և առ վեհն անդրէն ելուստ. Նիւս. կազմ: *Ցարեալ 'ի կառսն յերկինս ելստեանն. Փիլ. առակ: *Ի լարս քնարին տպաւորի ելուստ ձայնին. Երզն. քեր:

ԵԼՈՒՍՏ ԲՈՒՍՈՅ. Ἔκφυσις, πρόσφυσις. Excrescentia. Ի վեր բուսանելն. աճումն. վերաբուսեալ ինչ. *Խախացոցն ելուստ բուսոյ որովայնին է: Զելուստ բուսոյն՝ որ բերեն յինքեան՝ զորովայնին. Փիլ. քհ:

ԵԼՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի. ն. որ և ԵԼՈՒԶԱՆԵԼ. Տալ ելանել որ և է օրինակաւ. և որպէս Ի վեր ելուցանել. 'ի վեր կանգնել. յառուցանել յաստ. Վեր Ելլալ տալ, սփ հանել. Ἀναβιβάζω. Ascendere facio. *Պարապանս մատուցանել առ դատաւորս հանդերձ բազում արտասուօք, զմանկունս իւր իսկ 'ի վեր ելուցանելով, զի մանաւանդ այսպէս գտցէ զողորմութի: Են ինձ ընտանիք և ուստերք, սակայն և ոչ զմի 'ի սոցանէ ելուցեալ՝ աղաչեմ զձեզ 'ի բաց դարձուցանել զդատաւոր. Պղատ. սոկր:

ԵԼՔ. Տ. ԵԼ:

ԵԿ. ի, աց. ('ի թանձրացեալն). ա. գ. Προσήλυτος. Advena, proselytus. ἀποίκος, γειώρος, peregrinus. Եկեալ ոք արտաքուստ. ատարական յաւելեալ 'ի բնակս երկրին կամ 'ի ժողովուրդ մը. ևս և Եկամուտ. պանդուխտ. գաղթական. Դուրսէն եկող Եղած, կամ գալած. Եկւոր, և Եկող, պախիլ. *Օրէն մի և նոյն կացցէ բնակչին և եկին, որ գայցէ մերձենալ 'ի ձեզ: Եկաց յարելոց 'ի ձեզ: Ցեկացն յարեցելոց 'ի նոսա 'ի մէջ իսրայէլի. Հրէայք, և եկք նոցունց: Զնիկողայոս զեկն անտիոքացի, եւն: *Եկօք յարեցելովք 'ի նա. Խոր. Ա. 9: *Լեբէացւոց անդր եկք երթեալ էին. Եռ. գր. Ա: *Եթէ նախ բնակեալ իցէ, և եթէ եկ իցէ նորահաս. Պղատ. օրին. Ե:

ԵԿ, ի. եկք, ից. ('ի վերացեալն). գ. Ἄφιξις, πάροδος, ἐπιδημία. Adventus. Եկաւորութի. գալուստ. Գալը. Կէլիշ, Կէլմէք. *Ազդ լինէր թագաւորին եկն նորա: Խաղաղութի է եկն նորա. Թագ: *Զեկն յերուսաղէմ բարեբանելով. Մանր: *Եկն վաղահանայ երագ: Ազդ եղև եկք հայոց: Զեկս սուրբ կուսանացն 'ի հռովմայեցւոց քաղաքէ: Ըստ յառաջ եկիցն ողջամբ. Փարպ: *Նուաքէ զնոսա յարևելս անդառնալի եկիւք: Լինի յայնմ ժամու եկք անձրևի. Լաստ: *Զերաշտացեալ երկիր եկք անձրևաց կոկղեն. Անան. եղջ: *Ծխով զեկուցանին՝ պատերազմաւ թշնամեաց եկք. Փիլ. Նխ: *Ընթանայ ընդդէմ երկանին եկիցն ». այսինքն հոլովման (ժամու գալուն.) Շիր:

ԵԿՔ. Իբր Եկամուտք. հասք. Էկածը. Էկէր. *Զոր ինչ տայ մեզ ած եկք 'ի նոցանէ (յօշխարաց). Վրք հց. իա:

Ի ՎԵՐԱՅ ԵԿՔ. Անցք. պատահարք. Վրայ գալը, էկածը. *Զսոցա պատերազմին 'ի վերայ եկս: Զ'ի վերայ եկս ջրոց լուսաւորով. Փիլ. Նխ: *Ցորոյ վերայ ամենայն եկք ցաւագինք են և գժնդակք. Ղ. յհ. Ծ:

Ի ԴՐՈՒՍՏ ԵԿՔ. Օտար և նորամուտ իրք. *(Մեղքն են) 'ի դրուստ եկք և սովորութի. Ղ. յհ. ծէ:

Ե'Կ, ԵԿԱ'ՑՔ. կամ Ե'Կ ԲԵՐ. կմ Ե'Կ ԲԵՐ ԱՂԷ. Տ. ԳԱՄ, ԲԵՐԵՄ, ԱՂԷ, Օ'Ն:

ԵԿԱԿՈՉ. ա. Ἔκκλητος, ἀπαγόμενος. Որ կոչի գալ 'ի հրապարակ կամ յատեան. *Գուցէ առնիցէ զքեզ խօսս 'ի քաղաքի, եկակոչ ժողովրդեան. Սիր. ԽԲ. 11: *Նոքա հանապազ եկակոչք և դատաւորք. Ոսկ. Մ. Բ. 8:

ԵԿԱԿՈՉԻ ԱՌՆԵԼ. (կամ գուցէ, Եկակոչ առնել.) Ἐγκαλέω. Accuso. Զգել յատեան, ամբաստանել. [illegible]. *Չիք անդ երկիւղ, և ոչ կասկած, և ոչ իշխան եկակոչէ առնէ. Ոսկ. Մ. Գ. 16:

ԵԿԱՄՏԱԿԱՆ. ա. Եկամուտ ըստ Բ նշ. *Մերժեալ սրբական՝ զախտոյն բրնական (կամ բռնական), և եկամտական. Գնձ:

ԵԿԱՄՈՒՏ, մտի, ից կամ ոց. գ. ա. Προσήλυτος, ἐπήλυτος. Advena. Եկ ոք արտաքուստ մտեալ 'ի թիւ բնակաց. օտարական, կամ նորահաս. նորեկ. սպրդեալ ոք. *Մերձենայցէ առ ձեզ եկամուտ. Ել. ԺԲ. 48: *Զարչարեսցէ եկամուտ զստուն նորա. Յոբ. Ի. 26: *Առնել եկամուտ մի. Մտթ. ԻԳ. 15: *Ի պաշտօնէից եկամտից. Գծ. ԺԳ. 43: *Նա է դուռն արքայութե, որ բացաւ ամենայն եկամտաց. Մծբ. ԺԸ: *Եկամուտս բազումս ածելով: Զվայրենի եկամուտ ազգն. Խոր. Բ. 53. 61: *Զգեռևս եկամուտսն ('ի կրօնս): Վասն եկամտիցն սուտ եղբարցն. Բրս. հց: *Ղամրոնացւոց՝ որ եկամուտքն էին հրէից. Եւս. քր. Ա: *Եկամուտն՝ որ չէ 'ի թագաւորական տոհմէ, այն խեցին է: Բայց զեկամտիցն, և որք յամենայն աշխարհաց անդր հանդիպեցան, զնոցա ո՞վ կարէ բերել զհամար. Լաստ. Ը. ԺԵ:

ա. Ἐπίσακτος. Advectitius, ascititius, peregrinus, adoptivus. Օտար ինչ. նորամուտ. ստացական. յաւելեալ. անբնական. *Եկամուտ ստացուածով ունէին (զգիտութի), և ոչ յանձանց գիտէին. Կիւրղ. ծն: *Չիք եկամուտ առ կատարեալ բարերարութիւնն (այսինքն յած): Զուարթացուցանէ 'ի տրամաբանութեանց եկամտից: Եկամուտ եղև անհնազանդութի 'ի կամաց, և ոչ 'ի հարկէ. Ցճխ. Ի. ծա: *Ո՛չ եթէ բնածին բարք են, այլ եկամուտս. Եղնկ: *Եկամուտ հարազատութե մերձաւորեացին խնամութեամբ. Խոր. Գ. 5: *Զեկամտից ընդ բնաւորականացն: Եկամուտ ախտք, աղտաղութիւնք, եւն. Նար: *Եկամուտ ունի զայն արկածք. Լմբ. սղմ:

ԵԿԱՄՏԵՄ, եցի. չ. Գալ մտանել. յաւելուլ. աճել. *Ի մարմինն եկամտէ ջերմութիւնն 'ի ձեռն կերակրոցն. Եփր. աւետար:

ԵԿԱՒՈՐԵՄ, եցի. չ. } Προσέρχομαι.
ԵԿԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. } Advenio, advento. Գալ՝ պատրաստութբ իմիք. գալ հասանել. այց առնել. Էլլալ գալ. Կէլմէկ. *Եկաւորեալ 'ի տաճարն: Եկաւորէ 'ի Նք եկեղեցի. Ճառ: *Որ այսօր 'ի բեթղահէմ եկաւորեաց: Ի զարդարեալ վերնատունն եկաւորի ... աշակերտօքն: Եկաւորեալ լինէր ... 'ի լեառն ձիթենեաց. Զքր. կթ: *Հաճեալ եմ ընդ տանջանս ... և յայս եկաւորիմ. Ճ. Ա: *Ցետ երկուց աւուրց զատիկն տօն պասեքին եկաւորի. Ճ. Գ:

ԵԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἄφιξις, πάροδος, ἐπιδημία. Adventus. Եկ. գալուստ. հասանելն. Գալը. Կէլմէք, Կէլ վէրմէք. *Իբր զկայլեննեանցն կարծեցեալ եկաւորութի. Խոր. Բ. 71: *Եկաւորութիւն ձայնի, կամ շնչոյ, եւն. Նար: *Զգաւորս մխիթարէ եկաւորութի բարեկամաց. Անան. եղջ: *Որթն և գնդակն 'ի միոյ արմատոյ բղխեալ են յառաջ եկաւորութբ. Զքր. կթ: *(Իւղաբերք) յերաշքանչելի եկաւորութե այլևայլ հրեշտակական տեսլեան տեսին. Սկևռ. յար: *Ծերոց և ողայոց վկայելով նորա երկուց եկաւորութեց. Տօնակ:

ԵԿԵԼՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Դու հաստատեցեր եկելութբ քո: Զժամանակն եկելութե տեառն. Վրդն. ող: *Ածեցէն հոգւոյն եկելութեն. Տօնակ: *Ընկղմեցաւ մահ 'ի յաղթութի, ոչ հանդուրժեալ եկելութե ճշմարիտ կենդանութեն: Զամենայն քաղաքն վրդովեցին իւրեանց եկելութեամբն. Բրս. ծն:

ԵԿԵՂԵՑԱԲԼՈՒՐ. բլրոյ կամ րի. գ. Հողաբլուր կանգնեալ 'ի վերայ եկեղեցւոյ առ անյայտ առնելոյ. *Հողաբլուր արարեալ 'ի վերայ Նք եկեղեցւոյն շաղատաւ... յեկեղեցաբլրէն արտաքս ձգեալք: Եկեղեցաբլրոյն եդեալ... Իջեալ 'ի վերայ եկեղեցաբլրին. Ուռհ:

ԵԿԵՂԵՑԱԲՈՅՍ. ա. Ցեկեղեցւոյ բուսեալ, բղխեալ. *Եկեղեցաբոյս ուղղ. Նար. յովէփ:

ԵԿԵՂԵՑԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարիչ եկեղեցւոյ. *Խրատեա լինել եկեղեցազարդս. Զենոբ: *Ցեկեղեցազարդ բանաւորութիւն առաջնորդեա. Փարպ:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ἐκκλησιαστικός. Ecclesiasticus. Որ ինչ եկեղեցւոյ է սեպհական. Էկլէզիէդոյ. *Եկեղեցական կարգ, կամ հաւատք, ուխտ, խորհրդածութի, գաւիթ. եւն. Ագաթ: Սհկ. Էկեղ: Փարպ: Նար:

Եւ Անձն կարգեալ 'ի պաշտօն եկեղեցւոյ. կղերիկոս, սարկաւագ, քահանայ, եպիսկոպոս. և Եկղեսիաստիկոս կամ վար-

գապետ. *Պաշտօնէիւք եկեղեցականօք։ Եկեղեցականքս քրիստոնէից՝ ընդ զաւառականաւն։ Ցարգարիչն, կմ ամբոխին եկեղեցականաց. Նար։ *Եկեղեցականացն բարեկրօն լինել. Խոսր։ *Դու՝ որ եկեղեցականդ ես, մեկնեա (զհայնս սուրբ գրոց). Սեբեր. Է։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՊՈՒՏ. ա.} Ἱερόσυλος.
ԵԿԵՂԵՑԱԿՈՂՈՊՈՒՏ.} Sacrilegus. Կապտող զեկեղեցի. կողոպտիչ իրաց եկեղեցւոյ. սեղանակապուտ. տաճարակողոպուտ. ծանէն բան գողցօղ. սրբապիղծ. *Եկեղեցակապտուն և արիւնահեղ. Ճ. Բ։ *Եկեղեցակողոպտութեան դու. (այս. եկեղեցի կողոպտող)։ Առեն օրէնքն, եթէ եկեղեցակողոպտութեան մեռանիցի. Վրք հց. Է։

ԵԿԵՂԵՑԱՁԵՒ. ա. ն. Ի ձև եկեղեցւոյ. ծառա յեռոլ. *Խորան սեղն 'ի վերայ հարկանել եկեղեցաձև. Ճ. Ա։

ԵԿԵՂԵՑԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐκκλησιάζομαι, ἐξεκκλησιάζομαι. Congregor, in concionem evocor. Ժողովել հաւատացելոց 'ի մի վայր. կոչմամբ եկաւորել 'ի մի. ժողվիլ. մէճլիսլէ. *Եկեղեցացաւ ամենայն ժողովուրդ որդւոյն Իսրայելի. Յես. ԺԸ. 1։ *Եկեղեցացան առ արքայ Սողոմոն ամենայն այր Իսրայելի. Գ. Թգ. Ը. 2։ *Եկայք ամենեքեան ժողովեսցուք 'ի միասին, եկեղեցասցուք 'ի քն. Լմբ. պտրգ։

ԵԿԵՂԵՑԱԳԱՆ. Տ. ԵԿԵՂԵՑԵԳԱՆ։

ԵԿԵՂԵՑԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցո. ն. Ἐκκλησιάζω, ἐξεκκλησιάζω. Congrego in coetum, in concionem convoco. Ժողովել զհաւատացեալս 'ի մի վայր. կոչել 'ի մի տեղի 'ի լսել բանից, և 'ի խորհուրդ. ժողվել. մէճլիսլէ. *Զամենայն ժողովուրդն եկեղեցացուցես 'ի դուռն խորանին վկայութեան. Ղևտ. Ը. 3։ *Եկեղեցացո առ իս զժողովուրդ։ Ընթեռնուցուք զօրէնս զայս... եկեղեցացուցեալ զժողովուրդն. Օրին. Դ. և ԼԱ։ *Եկեղեցացոյց արքայ Սողոմոն զամ ծերս Իսրայելի. Գ. Թգ. Ը. 1։

Մերթ՝ որպէս Եկեղեցի ձևացուցանել. ծառա պէս ընել. *(Յեսու) զգաւիթն եկեղեցացոյց, և զգերեզման սարկաւագանոց շինեաց. Եղիշ. յես։

ԵԿԵՂԵՑԱՑՈՒՑԻՉ. Իբր յն. Եկղեսիաստէս. Ἐκκλησιαστής. Ecclesiastes. այսինքն ժողովօղ. քարոզատու. ատենախօս. *Այնոքիկ՝ որ յեկեղեցւոջն են եկեղեցացուցիչքն, առականնն զմանկունս, եթէ լաւագոյն առնեն. Պղտ. սոկր։ *Եղանեն եկեղեցացուցիչքն 'ի ժողովարանն 'ի սոցայն պատաշաճս. Արիստ. ...։

ԵԿԵՂԵՑԵԳԱՆ, ի, աց. ա. գ. որ և ԵԿԵՂԵՑԱԳԱՆ, ԵԿԵՂԵՑԳԱՆ. Վերակացու և պահապան եկեղեցւոյ. *Եկեղեցեպան եփրեմ։ Առէ ցեկեղեցեպանն. ՃՃ։ *Եկեղեցպանն, և մի ոմն 'ի կրօնաւորացն. Զենոբ։ *Երևեցաւ յերազի նմա ծածածինն եկեղեցպանին. Հ=Յ. Նոյեմ. ԺԵ։ *Եկեղեցպանն խլրդ զնա յամբոխին. ... *Առի 'ի քէն 'ի սեղանանոց քահանայէ՝ եկեղեցպանէ անյայտութեամբ. Վրք հց. Ժ։

ԵԿԵՂԵՑԻ, ցւոյ, ցեաց. գ. Ἐκκλησία. Ecclesia, congregatio, coetus evocatus, concio. Բառ յն. Էկկլեսիա. (որ և ըստ եբր. քահալ.) ըստ ձայնին՝ արտակոչութիւն. հրաւէր 'ի հաւաքումն. վասն որոյ թարգմանի 'ի մեզ նաև կոչումն, և կոչարան, ժողով, և ժողովուրդ, և ժողովարան։ Արդ Նոր Եկեղեցի, կամ Եկեղեցի Քրիստոսի է ժողովուրդն այն հաւատացեալ, կմ կոչեցեալ 'ի նա հաւատոյ. Հոմ. քնի. *Եկեղեցի կոչեցեալ է անուն բարուն. զի ամենեքին կոչեցեալ են, և միանգամայն ժողովին. Կոչ. ԺԲ։ *Լուար զանուն եկեղեցւոյն. ուսիր և զաւանդ թարգմանութեն. եկեղեսիայ (իբր էկկլեսիա) կոչումն անուանի. Եղիշ. յես։ *Եկեղեցիդ՝ ըստ եբրայեցւոցն (քահալ), ժողովոյ բազմութեն ասի. Մագ. ԺԳ։ *Դու ես վէմ, և 'ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ։ Առաջին յեկեղեցւոջ (յն. եկեղեցւոյ). ապա թէ և եկեղեցւոյն ոչ լուիցէ, Մտ։ Հաստատէր զեկեղեցիս։ Կոչեաց զերիցունս եկեղեցւոյն։ Ամենայն եկեղեցիք հեթանոսաց։ Ամենայն եկեղեցիք քրի. Մտ։ *Խոստովանիմք մայր եկեղեցի, որոց 'ի քն հաւատացեալք. Սհկ. կԲ։ *Ուրախ լեր նմ եկեղեցի։ Եկեղեցիք այ, և ժողովք ուղղափառաց. Շար։

ՀԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ. Տուն Իսրայելի. ժողովուրդ եբրայեցւոց՝ յաբրահամէ մինչև 'ի քն. *Ի քորէբ՝ յաւուրն եկեղեցւոյ։ Մի մտցէ յեկեղեցի այ կմ տեառն։ Ցականջս ամենայն եկեղեցւոյն Իսրայելի. Մտ։

Իսկ վասն հին և Նոր եկեղեցւոյ միանգամայն՝ այսինքն ամենայն ծածապաշտից՝ ասէ Եղիշէ. *Եկեղեցի այ 'ի սկզբանէ աշխարհի էր »։

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԵԼԼԵՆԱՑԻՈՑ. ժողով և ատեան յունաց յաթէնս. *Յորժամ ասեմ ինչ յեկեղեցւոջն յաղագս ծածայնոցն (ասէ սոկրատ), ծիծաղին իբրու զմոլեալ. Պղտ. Եւթիփռոն։ *Որ յեկեղեցւոջն են եկեղեցացուցիչքն. Պղտ. սոկր։

ԵԿԵՂԵՑԻ. որպէս շինուած, ժողովարան հաւատացելոց. տաճար. ժամ. Քիւրիաքէ. *Ժողովանոց, աղօթարան, և սրբարան... և զի միշտ անդր ժողովիմք, սովորութիւն ունիմք եկեղեցի անուանել յարանունաբար, այլ ոչ բնաւորաբար. Սհկ. կԲ։ *Եկեղեցիք հաւատացելոց՝ ծածկութեն փափագանօք շինեցան. Յհ. Իմ. պտւլ։ Տես և Նար. ՀԷ. ըստ ամենայն ազգաց եկեղեցւոյ։ Եւ որպէս տաճար այ կոչի անձն սուրբ, նոյնպէս և ս ասի. *Ամենայն մարդկանձն իւր եկեղեցի էր, նոյն ինքն քահանայ, մարմինք իւրաքանչիւր՝ նր սեղան, և ոգիք նոցունց՝ պատարագ ընդունելի. Եղիշ. Է։

ԵԿԵՂԵՑԳԱՆ. Տ. ԵԿԵՂԵՑԵԳԱՆ։

ԵԿԵՂԵՑՕՐՀՆԷՔ, նեաց. գ. Կարգաւորութիւն օրհնելոյ զնորաշէն եկեղեցի. Մաշտ։ *Ցաղագս եկեղեցօրհնեաց կարգաց, թէ զինչ է խորհուրդն. Սխ. ...։

ԵԿՂԵՍԻԱՍՏԷՍ, կմ ԵԿԿԼԵՍԻԱՍՏԷՍ. Բառ յն. Ἐκκλησιαστής. Ecclesiastes, concionator. ըստ եբր. Կոհէլեթ. Եկեղեցացուցիչ. ժողովօղ. ատենախօս. վարդապետ. *Բանք Ժողովողին՝ որդւոյ Դաւթի թագաւորի Իսրայելի յԵրուսաղէմ. Եկկլեսիաստէս. Ժող. Ա. 1։ *Ասի ժողովող և եկլեսիաստէս, որ է եկեղեցական (այսինքն խօսօղ առ եկեղեցին)... զի հաւէտ խրատ է եկեղեցւոյ (գիրքն Ժողովողի). Նխ. Ժող։ *Եկլէսիաստէսն ասէ. Ուրախ լեր երիտասարդ. Կոչ. ԺԷ։

Լայնաբար և միւս գիրք Սողոմոնի՝ Երգ երգոցն, կոչի երբեմն Եկլեսիաստէս, 'ի Կոչ. ԺԳ. Լն։

ԵԿՂԵՍԻԱՍՏԻԿՈՍ, կմ ԵԿԿԼԵՍԻԱՍՏԻԿՈՍ. Բառ յն. Ἐκκλησιαστικός. Ecclesiasticus. որպէս Եկեղեցական, և ժողովական. մանաւանդ իբր անուն պատուոյ բարունակեաց առ յոյնս. *Զառաքեալս 'ի քէն զմեարգ ձեռնադրեցաք լինել եկլեսիաստիկոս. Խոր. Գ. 57։

ԵԿՈՂ, ի, աց. ա. Առաւել ռմկ. լաւ ես ասի ըստ գրոց, Եկեալ. Որ գայ. *Ըստ մնաց նախ եկողին. Մաշտ։ *Արգելու զեկողսն. Վրդն. Եւ։

ԵԿՈՒՄՆ. գ. Եկ. եկաւորութիւն. գալուստ. ուստի՝ Ի վերայ եկումն, իբր 'ի վերայ գալն, 'ի վերայ հասանելն. *Ոչ 'ի վերայ եկումն փորձանաց... կարաց շարժել. Ճ. Զ։

ԵԿՔԱՆ. Տ. ԱԿՔԱՆ, և ՈՔՈՉ։

Ե՛Հ. } Ձ. առաւել ռմկ. իբր Ո՛Հ.
ԵՀԷ՛. } ռմ. Թր. +էր. ուր կոչի և մանկայ մոլութեն. այսինքն մոլեգնութեան գուշակաց կամ ծածարելոց. *Ե՛հ, զիմրդ կորեաւ։ Ե՛հ, կմ ո՛հ, որ եթող զուսումն մանկութեն. Երզն. քեր։ Իսկ որ գնի. *Եհէ, իսկ արդ. Ոսկ. յհ. Բ. 36. 'ի յն. լոկ ասի, οὖν, արդ։

ԵՂ. Տ. ԻՒՂ։

ԵՂԱԳ, ի, աց. գ. Ճանապարհ առձեռնական. արահետ. (լծ. հյ. ուղի). Եօլ եօլագ, ուղու եօլ, օխուլագ. *Մի գուցէ շաւիղ ուղւոյ իցէ երևեալն, յաղագս ոչ երևելոյ քեզ հետովքն եղագն՝ ընդ որ անցինն ». յն. որ հետովքն իւրեանց զկուռ զուղին մաշեցին. Նիւս. Երգ։ *Շաւիղք իմ... եղագք իմ. այսինքն է ամենայն կեանք. Ոսկ. Եփ։ *Վարազաց և առիւծուց որսորդքն խնդրեն զեղագս և զկոզագս. Փիլ. Լին։ *Եղագ ներքսանկութեան նմա (գիւղին) յանշնորհականաւ բազմերախտութեն այ ներհօրդեցի. Յհ. Իմ. տփ։

ԵՂԱԳ. որպէս լծորդ ընդ Թ. ըլաճ, է Դեղ, հնար, ճար. որ և ԱՂԱԳ. *Թերևս երկպառիկ օգտութե աւելի եղագս գտանել կարասցեն. Ագաթ։ (այլ այս ես մարթի մեկնել՝ ճանապարհ)։

ԵՂԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻՒՂԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. *Զինչ օգուտ եղև քահանայապետին աշխատականն այն եղագլխութե. Վրդն. յոր։

ԵՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Γενητός. Factus, creatura. Եղեալ կամ գոյացեալ 'ի ժամանակի. արարած. առեղծուած. և Արարածական. ոփէղծած, ոչինչ էղած. օլմուշ, խալգ. *Եղականիս բնութե գոյցի արարիչ։ Ի վերայ եղականացս փոփոխումն ասելով. Կիւրղ. գնդ։ *Մարմին եղեալ 'ի փրկութի եղականացս. Շար։ *Զէր հնար եղական բնութե զեղական աղատել, այլ միայն անեղ արարչին. Խոսր. պտրգ։ *Բարձրեալն քան զերկրաւորս, անառեղծն քան զեղականս. Նար. ԾԳ։

Մերթ՝ Եղեալ կամ լեալ գոլ. *Երանութեանց արժանաւոր, որք տեսանեն զայս՝ եղական. Ը. ապիրատ։

ԵՂԱԿԱՆԱԳԻՍ. ձ. Որպէս եղական. ըստ կերպի արարածոց. *Ագամն վերին (քն) եղականապէս փոխաձևեալ. Նար. Խչ.

ԵՂԱԿԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ եղանել. արարչագործել. ոփէղծել. ընել. *Ըստ պատկերի իւրում եղականացոյց զնոսա. Ոսկիփոր։

ԵՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γένεσις; γενεσθαι. Factum esse, creatio. Եղական գոլն. եղանիլն. եղանութիւն. և Ծնունդ եղելոցս. *Համբեսցէ արհեստ չարախօսն զողջունն անեղութե, յեղականութեն զվիճուցեալ. Նանաս։ *Սրացուածոցս եղականութիւնն. Ած. Է։ *Մերս ժամանակ ըստ եղականութենս մեր և արեգական ձևանայ. Լծ. ածոբ։ *Դնեա զօրէնս եղականութեն. Ածող. ԺԳ։

ԵՂԱԿԱՐԾ. Տ. ՅԵՂԱԿԱՐԾ։

ԵՂԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συγγίνομαι. Si-

mul fio, adsum. Ի միասին լինել. առըն_թեր գտանիլ. *Չի թէ եղակից լինին չարի նախախնամաբար, այն ոչ է չար, այլ բարի և 'ի բարւոյ, որ և զչարն բարի առնէ. Դիոն. ածայ։

ԵՂԱՄ. գ. Բառ եբր. ուլամ, այսինքն Սրահ. *Եւ եղամ (կամ էղամ) գէմ յանդիման տանն. Ա. Թ. Գ. Կ. (որ 'ի Գ. Բգ. Ղ. 3. գնի՝ կամարակապ)։*Եղամն է տախտակամածքն. Կիւրղ. Բգ։

ԵՂԱՄԱՆ. գ. Իբր Իւղաման. անօթ ձիթոյ.*Չնք նոցա եղամանս. Եղիշ. Էէջ։

ԵՂԱՆ, ի, աց. գ. Գործի երկժանի կամ երեքժանի. չաթալ. *Զեղանն՝ որով զկալն սփռեն, կոչեն մառ։ Կազմէ զդեղս եղանաւ. Սոփեր. Ժհ։

ԵՂԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Τρόπος. Modus. որ և ԹԵՂԱՆԱԿ. Հանգամանք եղանելոյ կամ յեղյեղլոյ. և դարձուած իրաց, կամ բանից. կերպ. տարազ. օրինակ. տարզ. Թէօրէ, Թէէնր, ----, ձեւ. *Այլով եղանակաւ է քան զմարդկայինն՝ նծային ծընունդն. Կիւրղ. գնՅ։ *Ըստ երկուց եղանակաց։ Ըստ երկրորդ եղանակի. ԵՆ. Սահմ։ *Աղաչեմ զձեզ, խրատաւէս բառիցս եղանակիս թոյլ տալ. Պղատ. օրէ։ *Կչռամ բանացս եղանակ։ Զեղանակ բանիս։ Խառնիս եղանակ. Նար։

ԵՂԱՆԱԿ. 'Ρυθμός, μέτρον. Numerus, modulus. Ցեղյեղումն ձայնից յերգս. գայթէ, մաքամ, ----. *Զնոյն իսկ զքերթողն քերթուածօքն զուարճացուցանէ՝ եղանակաւ, և կամ դաշամբ. Պղատ. օրէն. Է։*Երգեցին զնորա օրհնութիւս եղանակօք. Ճ. Բ։ *Ձայնք և եղանակք՝ ողբականք և ուրախականք։ Ընդ եղանակս արկեալ պեղգեղեն. Լմբ. պտրգ։

ԵՂԱՆԱԿ. Χρόνος. Tempus. Այլափոխութիւն օդոց, մանաւանդ 'ի չորս ժամանակս տարւոյ. էյամ. *Ամառնայինն եղանակ. Խոր. Թ. 15։ *Յեղափոխս եղանակք ժամանակաց։ Սակս ձմերայինն եղանակին. Յհ. կԲ։*Յեղանակս գարնանն մտն. Նար. ԽԷ։

Իսկ եղանակք բայից՝ առ նախնիս ոչ էին. այլ խոնարհմունք կամ խոնարհութիւնք. 'Εγκλίσεις. Modus verbi.

ԵՂԱՆԱԿԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի յեղանակ ժամանակի. *Եղանակական շրջանակի հոլովման արուսեկի. Նար. Խղ։

ԵՂԱՆԱԿԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Երգակից՝ ձայնակից լինել.*Ընդ այնոսիկ պաշտօնակից և եղանակակից լինէի. Ճ. Ա։

ԵՂԱՆԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ինչ է եղանակաւ նուագելի. մագամլը. *Սաղմոսիւք և եղանակաւոր աղաղակաւ։ Երգս եղանակաւորս յօրինէին. Լմբ. պտրգ. Խ. ող։ *Ամենայն եղանակաւոր երգք „. այսինքն չարականք. Ջէր. ծործոր։

ԵՂԱՆԱԿԵՄ, եցի. ն. Μελωδέω, ἐπαυλέω. Modulor. ἄδω, ψάλλω, cano, canto. Երգել. նուագել. գեղգեղել.*Եղանակէին վերնական պետութիւքն հրաշալի ձայնիւ։ Եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Եղանակէին՝ երգս առեալ. Շար։ *Հիւսին բանք, և եղանակին նուագերգութիւք. Նար. Հգ։Այլ է և ԹԵՂԱՆԱԿԵԼ։

ԵՂԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. գ. Γενητός, γεννητός. Եղական. եղեալ. ծնեալ'ի ժամանակի. արարած. *Ամենայն ինչ եղանելին հարկաւոր է յեղուլն ըռւնել... զի զիւր զյատուկ անձնաւորութիւն ցուցցէ զեղանելւոյն։ Քանզի եղանելի եմ, զյարձակմունս բազմանաց միշտ ունել ոչ կարեմ. Փիլ. այլաբ. Խ. ԼԻն։ *Զեղանելի ումն յաներ բնութ յօդել (իշխեն). Սրէ. պտրլ։

ԵՂԱՆԻՄ, եղէ կամ եղայց, եղաք կամ եղեաք, լեր. (էական. և չ.) Γίνομαι. Fio, factus sum. Է՛ լինել. գոյանալ. ստեղծանիլ. ծնանիլ 'ի ժամանակի. իբր յն. γίγνομαι, nascor, gignor. և Լինել այս ինչ կամ այսպիսի. փոփոխիլ. առնիլ. գործիլ. հանդիպիլ. Եղնիլ, ըլլալ. օլմագ, օլունմագ. *Եղիցի լոյս, և եղև լոյս։ Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն։ Եղև մարդն յոգի կենդանի։ Սեթայ եղև որդի։ Եղև ըստ բանին յովսեփայ։ Ես եղէց նմա 'ի հայր, և նա եղիցի ինձ յորդի։ Եղիջիք ինձ յուստերս և 'ի դստերս. ԵՆ։ *Ոչինչ յաշխարհիս մասանց ինքնակալ նծ կարծել գոլ. քանզի եղև։ Կատարեալ եղանել (այսինքն եղեալ գոլ)։ Սկիզբն եղանիլ. Փիլ։ *Որոց ծնունդքն 'ի միում ժամու չէին, և մահքն 'ի միասին եղանին։ Արժանի եղայ խորհրդոյն. Եղիշ։ *Զինուոր եղար վերին աշխարհի։ Առ աչօք եղայք։ Մաշ։*Եղիցի և աստանօր լնուլ մեզ զփափագ կամաց քոց (այսինքն լցցուք)։ Թագաւոր հրէաստանի յանտոնէ եղեալ (այսինքն կարգեալ). Խոր։ *Իմաստասիրութիւ զհանրականօքն եղանի. Անյ. պորփ։*Մանն եղանին թշնամեացն։ Կաթնաբոյծ եղանիւր. Յհ. Իմ. Էրկ։*Նախ քան զեղանիլ էիցս ամենայնի. Նար։ *Եղանի, և գնի յանբանից մաւր։ Ոչ շատացար մարդ եղանիլ նծ. Շար։ (Գտանի և՝ Եղիցիմ, այսինքն եղէց. և անխտիր՝ եղիցիս կամ եղիցես)։

ԵՂԻՑԻ՛. իբր Ամէն։ Օրէն. ԻԷ. 16=26: *Եղիցի եղիցի „. այսինքն ամէն ամէն. Թըւոց. Է. 22։

ՄԻ՛ ԵՂԻՑԻ. յն. ոճով յայլ գիրս. այսինքն Քաւ լիցի, ըստ ռբ գրոց։

ԵՂԵԱԼ, կամ ԵՂԵԻ, ակսակէս ոճով ասին. զոր օրինակ. *Ի սոցա բանս եղեալ թագաւորին „. այսինքն հրապուրեալ, հակամիտեալ. Եղիշ. Գ։ *Զայսու զայնու եղեալ „. այսինքն զբաղեալ. Լաստ. ծէ։ *Եղե՛ ընդ քեզ „. այսինքն ննջեաց, անկաւ 'ի մեղս. Ա. Բգ. ծգ. 20։ *Եւ եղև 'ի ժամանակին կամ յաւուրն „. ԵՆ. այսինքն դէպ եղև. կամ Ցայնժամ, ԵՆ։ *Եւ եղև բան տեառն առ „. ԵՆ. այսինքն խօսեցաւ կամ պատգամ ետ ՏՐ։

ԵՂԵԱԼ, ԵՂԵԱԼՔ. Γεγονός. Factus, creatus. Իբր Եղական. արարած. *Եղեալն՝ անեղ երբէք ոչ իցէ. Պղատ. օրէն. ծա։ *Զխառն յեղեղուն մշտնջենաւորն երևեսցի. Կիւրղ. գնՅ։ *Զբոլոր եղեալքս ամենայն։ Համայն եղելոց. Նար։

ԵՂԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. ('ի վերացեալն). Եղանիլն. լինելուն. ստեղծումն. ծնունդ. *Մտաց և զգայութեց զեղանուն առելով յառաջ. Փիլ. այլաբ։ *Ամենահնար արուեստաւորիդ խմս եղանուն. Նար. ԿԲ։

Կամ ('ի թանձրացեալն), Եղական. արարած. գոյք. *Արարիչ ամենայն եղանութեց. Շար։ *Պատճառ եղանութեց, կազմիչ հանդերձելոց. Նար. ՅԳ։

ԵՂԱՏ, ի, աց. Տ. ԵՂԵԻԻՆ. ըստ յն. էլատի. եբր. էլօն.*Զեղատս և զմայրս հատանէն. Փիլ. ԼԻն. Գ. 1։

ԵՂԱՐ, ի, աց. գ. Կին եղեալ առն. ամուսին. կողակից. Նինէ, ընկեր. *Զեղարն (այլոյ) յինքն գրաւել։ Զունելով եղար. Պիտ։

ԵՂԱՐԱՄԱՅՐ. Տ. ԵՂԵՐԱՄԱՅՐ. խնջան կին. *Զեղարամարս զաւաշնորդս կոծոյն։ Եղարամարքն և ձայնարկուք. Ոսկ. Եբր. Խ ՔիւԼիգ։ *Օգնեցէք եղարամարք։ Ցորդորեցից զեղարամարս յաշխարհանուագ ձայնս. Պիտ։

ԵՂԱՐԿԵԼ. Իբր Իւղարկել. օծանել. Եղով օծել. Եաղլամագ. *Հաւատն զպլուխ փրկչին եղեալ եղարկեաց. Լմբ. պտրգ։

ԵՂԲԱՅՐ, բօր, բարբ, բարք, րց, րբք. գ. 'Αδελφός. Frater. Հարազատ որդի. համահայր կամ համամայր զաւակ. Եղբօր, ախպար. Գարտաշ. *Ծնաւ զկայէն . . . և զեղբայր նորա զհաբէլ։ Ցարեաւ կայէն 'ի վերայ աբելի եղբօր իւրոյ։ Պատմեաց հօր իւրում, և եղբարց իւրոց։ Նախանձեցան ընդ նմա եղբարքն իւր. ԵՆ։

ԵՂԲԱՅՐ. ըստ եբր. ոճոյ, նաև Մերձաւոր արեան, և ընտանի սիրելիք, եւ և ամենայն մարդ. *Ի ձեռաց առն զդուռն արեան եղբօր իւրոյ խնդրեցից։ Արք եղբարք եմք մեք։ Ամենեքին գուք եղբարք էք։ Միում յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց։ Ասացէք եղբարցն իմոց։ Մարեմու մորքն յին, և եղբարքն նորա „. այսինքն ազգականօք. ԵՆ։ *Եղբարս կոչեն զիրք բազում անգամ և զազգականս։ Զեղբօրորդի և զազգական զիրք եղբարս կոչեն. Կիւրղ. ծն։ *Ի միոյ արենէ ծնեալքն՝ եղբարք անուանին. Լմբ. Եր ըն։

Իսկ ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՂԲԱՐՔ ասին և են կրօնաւորք.*Եղբայր ումն։ Ոմանք յեղբարցն. Վրք հց. օտէղ։

ԵՂԲԱՅՐ. Նմանութբ, Եղբայրատեակ. որ ոք կամ որ ինչ է կցորդ և նման այլոց իւիք օրինակաւ. ընկեր. զուգահաւասար. որ ըստ յն. լտ. է զի եղբայր, և է զի քոյր ասի. ἀδελφός, φή, frater, soror, socius, ia. *Եղբայր եղէ համբարուաց, և ընկեր ջայլեմանց. Յոբ. Լ. 29։ *Այրն եղբայր է միակին։ Եղբարք առաքինութեան և չարութե, ըստ այնմ որով միոյ ուրուց ծնունդք են. և թշնամիք, ԵՆ. Փիլ. լՒն։ որ և զերկին զգայարանս՝ եղբարս ասէ իրերաց։ *Որ առլեզուովն են տախտ տեսական, և որչափ ջերմացուցիչքն են, կծուք կոչեցաք, եղբարք գոլով. Պղատ. փիմ։

ԵՂԲԱՅՐԱԲԱՐ. մ. ա. Իբրև զեղբայր. Եղբօր պէս. *Եղբայրաբար վարել. Խոր. Բ. 7։ *Թշնամաբար, և ոչ եղբայրաբար ծախեցին։ Զայանցանս և սխալանս ուղղել եղբայրաբար. Նխ. գծ։ *Եղբայրաբար սիրով ընկալեալ. Գէոփ. Բղբ. առ վօյ։ *Հայրաբար և եղբայրաբար խնամ. Մագ. ԽԸ։

ԵՂԲԱՅՐԱԳՈՅՆ. ա. յն. եղբայր. Իբրու հարազատագոյն. մերձաւորագոյն. համանման. *Առ սխտա գոլով եղբայրագոյնս այնոցիկ՝ որ եղեն թեսէոսի. Պղատ. օրէն. Գ։

ԵՂԲԱՅՐԱԴԱՒ. ա. Դաւող զեղբայր իւր՝ իբր 'ի մահ սրալով. *Անյիշաչարութբն զեղբայրադաւ բռնաւորն կերակրեցեր գիտութբ Ձշմարտութեան. Ոսկ. Լւ։

ԵՂԲԱՅՐԱԶՐԱՒ. ա. Զրկող զեղբայրն 'ի կենաց. եղբայրասպան. *Ընդ անիծեալ եղբայրազրաւն կայենի զարմից. Յհ. կԲ։

ԵՂԲԱՅՐԱԹԻՒ. ա. գ. Եղբայր համարեալ ըստ ազգականութե.*Եղբայրութիւ հեռաւոր էր. Եփր. Էւ։

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Αδελφικός. Fraternus, germanus, um. Որ ինչ անկ է եղբարց կամ եղբայրութե. հարազատական. դիւրտաշերանէ. *Եղբայրական սիրատակրութի, կամ համարձակութի. անուն, համբաւ. Իգն։ Լմբ։ Տօնակ։ Նար. ԻԵ։

ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συναδελφία, ἀδελφιξία. Confraternitas, fraterna societas. Կցորդութի եղբայրական յոր և է կարգի. եղբայրութի. *Անհաւատագոյն քան զհնդեսին եղբայրակցութիս այնր մե.

ծառան. Նար. կէ: *Ցորդեգրութեն հօրն երկնաւորի, և յեղբայրակցութիւն քնի. Խոր:

կամ ժողով եղբարց. վանական միաբանութիւն. Συνοδία. Societas, conventus. *Ի բաց ընկենլի է յեղբայրակցութենէն զանձնակամս կախս. Բրս. ճգն:

ԵՂԲԱՅՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իբրու եղբայր լինել. *Ցաղագս եղբայրացելոյ ընդ մեզ մարմնեղէն բնութեան. Մաշթ: *Զեղբայրացեալն մեր ըստ մարմնոյ, և զմեծն ըստ բնութեան. Հ. իւլիս: *Քեզ եղբայրացան, 'ի քէն վարժեցան. Գնձ: *Ըստ առաքելին զեղբայրացեալն ասէ. Կիւրղ. ղկ:

ԵՂԲԱՅՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Բնակարան հասարակ եղբարց. վանք. *Շինէ և յանապատ և յանմարդ տեղիս՝ եղբայրանոցս. Խոր. գ. 20: *Ի յոլով տեղիս շինեցան եղբայրանոցք. Ասող. գ. 7. ըստ յն. առի եղբայրութի. Ἀδελφότης. Fraternitas.

ԵՂԲԱՅՐԱՀԱՃ. ա. Որ գիտէ շահել զսիրտ եղբօրն. *Երկայնամիտ լինել, և եղբայրահաճ, և քաղցր և բարերար. Ոսկեփոր:

ԵՂԲԱՅՐԱԳԷՏ. Տ. ԵՂԲԱՅՐԱԲԱՐ. *Եղբայրապէս և հարազատաբար. Մաշթ:

ԵՂԲԱՅՐԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλάδελφος. Amans fratrem vel fratres. Որ սիրէ զեղբայր իւր. Եղբօրը սիրող. *Եղբայրասէրս այս... երեւիս մարգարէ այս. Բ. Մ. ծէ. 14. (ուր յօրինակս ինչ յայտնի վրիպակ է, եղբայր ծերս այս:) *Համամիտք իցէք, համակարիք, եղբայրասէրք. Ա. պետ. գ. 8: *Եղբայրասէր կրօնաւոր ազգակցութեան աւ քն. Նէղս:

ԵՂԲԱՅՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՂԲԱՅՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. *Զգթութեն եղբայրասիրութեն վասն եղբօրն փրկութեան ունել՝ վշտանալ 'ի մեռեալ. Բրս. հց:

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ, ի, աց. ա. Ἀδελφοκτόνος. Fratricida. Սպանող եղբօրն. եղբայրասպան. *Հարցանէ զեղբայրասպանն: Նշանակ գնի եղբայրասպանին. Փիլ. լին: *Անձնասպան սպանող եղբայրասպան է. Վրդն. ել: *Ընդ եղբայրասպան սրտմտութիւ կորեաւ. Իմ. ժ. 3:

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀδελφοκτονία. Fratricidium. Սպանումն եղբօր. *Զկայէն վասն եղբայրասպանութեն ասէ. Սրգ. յհ. է: *Աճումբիր թշնամութիք եղբայրասպանութեն. Փիլ. ժ. բն: *Սովորութեն է չարին եղբայրասպանութեն նիւթել. Մագ. խգ: *Եղբայրասպանութեն ցեղին ղեւեայ. Լմբ. իմ:

ԵՂԲԱՅՐԱՏԵԱՑ. եցի, ցաց. ա. Μισάδελφος. Qui fratrem odit. Ատեցող եղբօրն. *Որով կային եղբայրասպան գտաւ, և եսաւ եղբայրատեաց. Ոսկ. մ. ա. 16: *Զեղբայրատեացն մարդասպան կոչէ. Լմբ. ող:

ԵՂԲԱՅՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Ἀδελφιδός, φή. Որ ինչ նման է իմիք՝ ըստ նմանութեն եղբօր. հարազատ. համեմատ. *Աէ իսկ և եսխոպոս եղբայրատեսակս առաւել (բանից համեմատի) 'ի միտսս. Պղատ. օրէն:

ԵՂԲԱՅՐԱՏԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Μισαδελφία. Fratris odium. Եղբայրատեացն գոլ. ատելութեն եղբօր. *Զեղբայրատեցութեն յանձանց ձերոց ոչ հալածեցէք. Ճ. Գ: *Եղբայրատեցութիւնն վերագոյն խնդանք են քան զամենայն յանցանս. Հ. ա. կիւրղ:

ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀδελφότης. Fraternitas. Հարազատութիւն եղբայրական. եղբայրակցութիւն. և ընտանի եւր եղբօր ընդ եղբօր. զարմանալ, զարմազեալ. *Վասն նորոգման սիրոյ եղբայրութեն մերոյ. Ա. Մ. ծբ. 17: *Ընդ նոյն անցս չարչարանաց եղբայրութեն ձերոյ. Ա. պետ. է. 9: *Որդի ըստ բնութեն նա. որդիք և մեք ըստ գրութեան, որպէս յեղբայրութի առ նա կոչեցեալք. Կիւրղ. գնյ: *Կենահաղորդս լինել ընդ միմեանս անմնախանձ եղբայրութեք: Վայելչաբար 'ի միասին կապակցիլ հասարակ եղբայրութեամբ. Ցհ. կբ:

ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆ. Ուխտ կրօնաւորաց. միաբան եղբարք վանաց. վանականք. և Եղբայրանոց. *Խաղաղասէր կրօնաւոր ջան պայծառ է եղբայրութեանն. Նէղս: *Ե՞րբ եկեսցուք 'ի վանսն, զի օրհնեսցուք յեղբայրութենէն. Ճ. Բ:

ԵՂԲԱՅՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλαδελφία. Fraterna caritas. որ և ԵՂԲԱՅՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Սիրելն զեղբայրս կամ զընկերս. Եղբարց ծառայուէքի. Տես Հռ. ծբ. 10: Ա. թես. դ. 9: Եբր. ծգ. 1: Ա. պետ. ա. 22: և բ. 17: բ. պետ. ա. 7: *Այս է ճշմարիտ եղբայրսիրութեն, ջանալ և 'ի հոգեւորսն ձեռնտու լինել մերձաւորի իւրոյ. Ոսկ. յհ. ա. 18: *Զեղբայրսիրութի և այսու ծանիցես, յորժամ ըզքեզ սգաւոր 'ի վերայ եղբօրն յանցանացն տեսցես. Կլիմաք:

ԵՂԲՈՐՈՍ. Տ. ԵՂԵԲՈՐՈՍ:

ԵՂԲՕՐՈՐԴԵԱԿ, կք. (կոչական.)
ԵՂԲՕՐՈՐԴԻ, գւոյ, ւոց կմ եաց.
գ. Ἀδελφιδός. Nepos. υἱός τοῦ ἀδελφοῦ, filius fratris. Որդի եղբօր ուրուք. աղբօրը տղան. էկէն. *Եւ առ աբրամ... զղովտ զեղբօրորդի իւր. Ծն. ժբ. 5: *Որդւովք և եղբօրորդւովք. Ղուկ. ժ: *Աղգակիցքն 'ի միասին գալով մինչև ցեղբօրորդւոց մանկունս. Պղատ. օրէն. ը:

Լայնաբար, իբր Հօրեղբօրորդի: Տոբ. ե. 2: կամ իբր Քեռորդի: Կողոս. դ. 10. զի համաձայն է յն. Ἀνεψιός. Patruelis, և Consobrinus.

Մանաւանդ՝ որպէս Սիրելի ընտանի, և կամ թանեղբայր. ըստ եբր. փօփ. և յն. աղելֆիտօս. լտ. նէբօս. որ են անխտիր Եղբօրորդի, և Քեռորդի. տես Երգ. ա. բ. է. ղ:

ԵՂԵԱՄՆ, եղեման, անց. գ. Πάχνη, πάγος. (որ և սառն). Pruina. Ցօղ ձմեռնայնոյ սառուցեալ. եղէմ. գըրաղը. *Եղեամն է ցօղ թերասառոյց. Արիս. ծ: *Ուսոյց եղեամն: Զեղեամն ո՞ ծնաւ յերկինս. Յոբ. լէ. 24. 29: *Իբրև զաւրդի առաւօտն, և զեղեամն 'ի մրրկէ հալեալ մանրի. Իմ. ե. 15: *Հար կարկտիւ զայգիս նոցա, և զթզենիս նոցա եղեմամբ. Սղ. հէ. 47: *Սպիտակ իբրև զեղեամն. Եւ. ծղ. 14: Իսկ Յոբ. լք. 18. *Զօրացուցանել իբրև զաւսիլ եղեման ». ընթերցիր, զեղման. որպէս և 'ի հին ձեռ. գտանի, զեղեման. յն. Ἐπίχυσις, վերհեղման. համաձայն եբր: Ռամկական է գրելն. *Ձիւն և եղեամն, զի գլուցի է օդոյ. Վրդն. ծն:

ԵՂԵԲՈՐՈՍ. գ. գրի և ԵՂԲՈՐՈՍ, ԴԵԲԵՐՈՍ. Բառ յն. էլլէպօրօս, Ἐλλέβορος. Helleborus, um; veratrum. μελαμπόδιον, helleborum nigrum. Բոյս դառն յանջրդիս, որ լինի գեղ մաքրողական. 'ի մեզ առի Վրացի կոճ, որ լինի և սպիտակ և սեաւ. պօյմուղ օթու, խարղագ, գառանէ օթ. գառ ըւէւէյի, փօգրւղ պուռուր: Վէդ. Է: Վրդն. ծն: Բժշկր: Սխալ երևի գրեալն 'ի Հին բռ. *Եղդորոս, ցմախ »:

ԵՂԵԳՆԱԲՆԱԿ, կմ ԵՂԷԳՆԱԲՆԱԿ, } ի, աց. ա. Բընակեալն 'ի շամբ եղեգանց. *Ընթացեալ յեղեգնաբնակ երամէն գազանացն միջոյ. Ագաթ: *Մնացանէ զեղեգնաբնակ ազգս աքարաց. Փարպ:

ԵՂԵԳՆԱԲՈՅՍ. ա. Ուր եղէգն բուսանի. լի բուսովք եղեգանց. *Էր քաղաքն յեղերս եղեգնաբոյս շամբից. Ասող. գ. 16:

ԵՂԵԳՆԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ եղեգան. *Եթէ իցէ՝ որ եղեգնախառն իցէ գործովք, արգելեալ կայ 'ի մէջ հրոյն. Կոչ. ծէ:

ԵՂԵԳՆԱԽՈՒՆԿ. Κάλαμος ἀρωματικός. Calamus aromaticus, vel odoratus. Տ. ԽՈՒՆԿԵՂԷԳՆ: Նար. ղգ: Գաղիան:

ԵՂԵԳՆԱԽՈՒԻ. ա. Ոյր խուիւն է որպէս զցօղուն եղեգան. *Վա՜յ եղէգնախուիւ կիզանողականս նիւթոյ. Նար. է:

ԵՂԵԳՆԱՁԵՒ կամ ԵՂԷԳՆԱՁԵՒ. ա. մ. Որ է 'ի ձև եղեգան. ուղղորդ և երկայն. էղէգի յէօլ. գամըշ պիչիմ. *Ուղղագոյն յարմարոյն եղէգնաձև 'ի վեր ընթանալով ցօղուն շուշանին. Նիւս. էրգ: *Շուշանն՝ եղեգնաձև աճեցեալ, ցուցանէ զծաղիկն. Գէ. էս:

ԵՂԵԳՆԱՃԱՄԲ. ա. Ուր կան շամբք եղեգանց. եղեգնուտ. *Ցեղեգնաշամբ վայրին երթեալ. Ճ. Հիդ:

ԵՂԵԳՆԱՃԷՆ. ա. Ցեղեգանց շինեալ. եղեգնեայ. *Եւ ուտէ իբրև զխոտ զնիւթն զեղեգնաշէն տունն. Լծ. ածաբ:

ԵՂԵԳՆԱՊՈՒՐԱԿ կամ ԵՂԵԳՆԱՊՐԱԿ, ի, աց. գ. Եղեգնուտ վայր. շամբք. գամըշլըգ. *Մօրից և եղեգնապուրակաց (կամ եղեգնապրակաց). Խոր. բ. 21:

ԵՂԵԳՆԱՍԵՐ. գ. Սերող կմ բուսուցիչ եղեգանց. որ է 'ի սերէ եղեգան. *Զարմատս եղեգնասեր բուսոցն. Փարպ:

ԵՂԵԳՆԱՑՈՒՊ. գ. Ցուպ եղեգնեայ. էղէգէ գաւազան. գամըշ պէյնէկ. *Եւ զեղեգնացուպն. և բացեալ ընթերցան. Հ=Ց. օգոստ. գ:

ԵՂԵԳՆԱՔԱՐ. Տ. ԵՂՆԳՆԱՔԱՐ:

ԵՂԵԳՆԵԱՅ. ա. Καλάμινος. Arundineus. Ցեղեգանէ կազմեալ, եղեգնաշէն. էղէգէ. գամըշ. *Ցուպ, կամ գաւազան եղեգնեայ. դ. Թգ. ծէ. 21: Ես. լզ. 6: Եզեկ. իթ. 6: *Եղեգնեայ գաւազանաւ գանեալ ('ի գլուխն). Խոսր. պարգ:

ԵՂԵԳՆՈՒՏ, ի, ից. ա. Καλαμώδης. Arundinosus. Ուր բուսեալ կայ եղէգն շատ. շամբուտ. էղէգնօփ. գամըշլը, սազլը. *Մտեալ յեղեգնուտն անտառ՝ գտին անդ զեղբայրն. Վրք հց. ծ:

ԵՂԵԳՆՈՒՑ. գ. Καλαμών. Arundinetum. Տեղի եղեգանց. շամբք. գամըշլըգ, սազլըգ. որ և է յատուկ անուն տեղւոյ, (իբր յն. գալամօն. հյ. կաղամոն.) *Անէր աբբայն աղէքսանդրիա յեղեգնուտէն. Վրք հց. ծի:

ԵՂԵԼԱԳՈՅՆ. ա. Արդէն կամ կանխաւ եղեալ. անցեալ. τὸ Γέγονος. Praeteritum. *Եղելագոյն, գոլ եղեալ, գոլ լինելոց, ևն. Պղատ. փիմ:

ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εἶναι. Esse, existentia. Եղանութեն. լինելութի. գոլնէանալն. *Ի մարմանոյ եղև սկիզբն եղելութեն նորա. ոչ. այլ 'ի սկզբանէ էր. Անանգ. ծա: *Ըստ եղականի և եղելութիւն իւր. Վրդն. եղ:

ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆ. Γένεσις. Fieri, factum esse, generatio. Ստեղծումն, եղանիլն 'ի ժամանակի. *Ամենայն որ 'ի ձեռն եղելութեան է, 'ի ժամանակի ունի զսկզբնաւորումն. Դիոն. ածայ: *Լինելութեն երկնի

և երկրի . . . եղելութեն լուսոյն. Աճ. Գ: *Նայեցեալ խորհրդով մտաց 'ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւ. Նար. ԺԲ: *Ոչք պակասէին չէութեա, և յաւելան եղելութեա յարարչէն. Վրդ. ԾՆ: *Ցնծացաւ յոյժ 'ի կրկին նորոգմանս երկրորդ եղելութեանս. Համամ. առ:

ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆ. Լինելն արդեամբք, կամ այս ինչ և այսպիսի ինչ. *Իմաստնոցն յայտնի է իրացն եղելութիւն. Շիր: *Եղելութեան անեղ բանին մարմին. Ագաթ. Գ. 21:

ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆ. ('ի Թանձրացելոյն.) τὸ Γενητόν. Factum. Եղականն. արարածք. էակք. գոյք. *Եթէ աներեւութին էութի է, հարկ եղիցի և եղելութենն էութի. և եթէ երկոքեան էութիւնք են, ոչ եղիցի ներհակն աներեւութեն եղելութի, այլ նոյն. քանզի ոչ է ներհակն էութի՝ էութեան. Կիւրղ. գնդ: *Եղելութիւն 'ի հոմանունանց անուն է. Խոսր: *Ծովու, և որ 'ի նմա են եղելութիւնք: Դողացան եղելութիւնք բնաւորութեն. Նար.

ԵՂԵՄՆԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ եղեման. Գըրաղըլը. *Եղեմնախառն ցուրտ. Եփր. ԲԳ:

ԵՂԵՄՆԱԽԱՐ. ա. Խարեալ յեղեմանց. Էշէմ երած խանրած. Գըրաղը չալըրը. *Ձիւնաթաղք, եղեմնախարք, խստութիւն հարեալք. Ագաթ:

ԵՂԵՄՆԱՊԱՏ. ա. Պատեալ եղեմամբք. Էշէմ փոշ ծածկուած. *Հատն ցորենոյ եղեմնապատ. Թէոփ. Խ Պ: *Եղեմնապատ և ձիւնաթաղեալ պահին ամենայն արմատք. Մագ: *Եղեմնապատ՝ սառամանիք լինին. Շ. Երգ:

ԵՂԵՄՆԱՐԿՈՒ. ա. Արկող կամ բերող զեղեամն. *Օդք եղեմնարկուք: Յեղեմնարկու օդոց: Եղեմնարկու հողմն կամ սառնամանիք. Խոր. Գ. 68: Ճ. Ա: Սիսիան: Ճշ:

ԵՂԵՆԳՆԱԲԱՐ. Տ. ԵՂՆԳՆԱԲԱՐ:

ԵՂԵՆԳՆԵԱՅ. Տ. ԵՂՆԳՆԵԱՅ:

ԵՂԵՌՆ, ռան կամ րան. եղեռք կամ եղեռունք. Գ. τὰ Κακά. Mala. τὸ ἐναντίον, adversitas. ἐπιβουλία, malignitas, ևն. Չարիք. վտանգ. ոճիր. աղէտք. պատահար. մնաս. պէլա, քօյէ, գէտաք. *Ոչ ծանեաւ զլինելոց եղեռն իւր. Առակ. Գ. 10: *Մեծ եղեռն մնասու քաղաքացւոցն իւրոց կացուցանէր" այսինքն լինէր. Բ. Մ. Զ. 5: *Որ լինելոց էր առ եղեռանէ նմա և արարածոցն իւրոց: Եւ զայն ոչ եթէ առ եղեռանէ ինչ լեալ ասեմք մարդոյն, այլ վասն լաւութեանց: Ընդ աւազակուտ տեղիս դիմել զընկերն ոք տեսանիցէ, և ասիցէ, թէ եղեռն գտանէ. Եզնիկ: *Այն եղեռն 'ի նոցին գլուխն կատարէր. Ոսկ. Ես: *Յորժամ աճողեսցի մեծութիւն չարին, գլխոյն եղեռն է. Ոսկ. Եբր: *Յամենայն երկրին եգիպտացւոց եղերս և ոճիրս գործէր. Եւս. Քր. Ա:

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Չարագործ. չարեացապարտ (մանաւանդ դեւն). Ճէնաֆ պուզ. *Չարին . . . բանսարկուին . . . համապազորդեան եղեռնագործին . . գժնդակ դիւին. Նար. ԴԲ: *Զի մի եղեռնագործն մոլորեցուսցէ զնոսա: Յորժամ տեսանէ եղեռնագործն, ևն. Լմբ. ատեպ. Ես աղ: *Եղեռնագործ և կոյր և անմուլ՝ արտօրէն չարեօք յղփացեալ որպէս զաղգամ և զգոմր. Երզն. աղօթ: *Եղեռնագործ. չարագործ՝ որ լալոյ արժանի գործ գործէ. Լծ. Նար. (զի և եղերականն ծագի յեղեռանէ:)

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Գ. Չարագործութիւն. *Հեռացուք եղեռնագործութեն՝ պարսաւ. Սկևռ. աղօթ: *Փայտ, խոտ, և եղէգն զեղեռնագործութեն բերէ զնշանակ. Գր. հր:

ԵՂԵՌՆԱԹԻՒՐ. ա. Թիւրեալ 'ի չարիս. խեղաթիւր. *Գնացից եղեռնաթիւր գարշապարիս. Բենիկ: *Անզգաստ, եղեռնաթիւր. Ոսկ:

ԵՂԵՌՆԱԼՈՒՐ. ա. Չարաչար լսող. յօժար 'ի լուր չարեաց կամ չարախօսութեանց. *Յոյլատանես և եղեռնալուր. Նար. ԿԲ:

ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Չար. չարագործ. Թշուառական. *Զհատուցանելն եղեռնականացն. Նար. ԽԵ. (ուր հին Լծ. *Եղեռնականք. լալոյ արժանի գործոց:) *Եղեռնական՝ Թշուառ անձին. Ցա. որդ: *Հայցեա զթողութիւն . . . սխալանաց եղեռնականիս. Սկևռ. աղօթ: *Եղեռնական չարիք, և ամբարական յանցանք իմ. Մաշտ: *Եղեռնական բարք. Ցիշոփ:

ԵՂԵՌՆԱՀԱՄ. ա. Ժանտահամ. դառն. գէշ, անհամ. *Ո՛վ եղեռնահամ բանիցդ. Ճ. Ա.

ԵՂԵՌՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. } ա. Ἀθλιώτατος. Miserrimus. ὀλέθριος, nocivus, exitiosus.

ԵՂԵՌՆԱՒՈՐ, ի, աց. } Չար. ժանտ. դժնեայ. թշուառական. մնասակար. կորստական. սատակչական. *Ի կորեանց աւիւծուց անձնական օձս եղեռնային. Նար. Բ: *Իսկ եղեռնային հուր հերձուածողին (արիոսի) հրդեհեաց զնաւին. գնդ: *Այ թշուառ . . . գտնէ արդար վաղիւ պատրաստեսցես եղեռնաւոր թշուառական ազգին հրէից: Փղատրեան այսպէս յանկարծ ժամանակի յեղեռնաւոր պատուհասէն մաշապուր եղանէր: Ուր համարեցան զեղեռնաւոր սատակումն անձանց իւրեանց կատարել. Փ. Ա. Ե. 21. 19: Զ. 21: *Ի չարժել եղեռնաւոր չարեացն: Ծովու խռովութեանցն մնանեցուցանելով զեղեռնաւոր չարիս. Լաստ. ԺԲ. և ԺԶ:

ԵՂԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Եղեռն. եղեռնագործութիւն. *Մոլեգնականն եղեռնութիւն տոհմին յակոբայ. Նար. ԽՂ:

ԵՂԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. (Լծ. հյ. եղեռն. եղերբ. յն. էլէղօս, որ է ողբերգութիւն:) Իբր Ողբալի. և Ողբերգական. և Եղեռնական. *Տաժանեալք եղերական աղօթն 'ի ձեռն փայտին դառնութեն. Թէոդոր. Խղ: *Եւ ոչ եղերականք ջայլից . . . կանանց լալականք. Նար. ԽԶ: *Հնչեցեալ յականջս եղերական Թշուառս անձին. Սկևռ. աղ:

ԵՂԵՐԱՄԱՅՐ, մարբ. ա. Գ. որ և ԵՂԱՐԱՄԱՅՐ. որպէս թէ ողբացող մայր. այսինքն Կին ողբերգակ. լալական. լալկան. *Զեղերամայր կանայս ձայնակից ինքեանց կոչէին. Լաստ. ԺԲ: *Որ թէ ամենայն բանականք անմահից եղերամայրս լինիցին, չեն բաւական իմ անբաւանդակելի կորուստեանս. Բենիկ: *Ո՛չ եթէ զեղերամայր առընթեր ածէր բանիւք պաճուճելովք. Ոսկ. յհ. Ա. 1: Իսկ հին բռ. *Եղերամայր. ժողովլալեաց, կամ ձայնարկուաց կանանց":

ԵՂԵՐԴ, ի, աց կամ ղրդոյ, ոց. } Κιχώρη, κιχώριον. Cichorium, intuba, endivia. իտ. Cicoria, radicchio, indivia. ռմկ. ևս, Էգշրդօճ, ըղշէրտօճ. Բանջար դառն և աղխորժ. որպէս եղէգ, և գառնիճ. որ լինի աղցան օգտակար մաքրիչ արեան: Այլ և Անտառ. Վայրի եղրդակ. Վայրի հազար, հինգք, Ճարճրակ. հինտիպա, ճիճիր, աճի մառօլ, տարինէռ: Գաղիան: Մխ. Բժշ: Բժշկր: Վստ: *Բաղարջ ընդ եղերդի կերիցես: Բաղարջն նշանակէ զմի մարդկան զբարի գործսն, և եղերդնակն զդառնութիւն և զզեղջ դարձելոց. Ոսկեփոր:

ԵՂԵՐԴՆ, եղրդան, անց. Գ.

ԵՂԵՐԴՒԱԿ, Եղերդնակ. ի, աց.

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. Գ. Որպէս յն. Ἐλεγεία. լտ. Ululatus. կամ τραγῳδία, tragoedia. Ողբերգութիւն. եղերական երգ. վայնասուն. աղլալըշ. *Զնոյն ձայն կրկնական եղերերգութեան լալեաց բարբառութեան. Նար. ԽԵ:

ԵՂԵՒԻՆ, եղևնի. Գ. որ և ԵՂԵՒ. Ἐλάτη. Abies. եբր. ոխս. որ Թարգմանի և Մայր. Κέδρος. Cedrus. Ծառ ուղղաբերձ, վարսագեղ, նրբատերև. իւղալի անուշահոտ. որպէս փառաքէնի, գի, նոճի, մայր, ազգ մայրւոյ. չամ, ռէնէվիր, կիլ. *Ընկէց զմանուկն 'ի ներքոյ միոյ եղևնի ծառոյ. Ծն. ԻԱ. 15: *Արա՛ դու քեզ տապան յանփուտ փայտից. զեղևնի ծառոյ ասէ. Կիւրղ. Ծն:

Կամ Կաղնի. որպէս եբր. էլօն. որ և ԿԱՂՆԵՄԱՅՐ, ԲԱՐՏԻ. յոր հայի ասելն. *Տապանին տագնապաւ տերևք անկող եղևնի ծառոց չաժեալք 'ի հողմոց. Նար. ԿԱ:

ԵՂԵՒԻՆ. ասի յամանց (Թերևս շփոթեալ ընդ եբր. ոխս) Ցախ աւելի Թաւփն. որ և ռմկ. տաղկփոշ: Լծ. Նար:

ԵՂԵՒԻՆ ասի և ազգ ինչ ախտանիշ կամ օշինդրի. որոյ ազնիւն լինի 'ի հայս. չէհէր. ճինի. որ գրի և ԵՂԵՒՆԻՆ: Բժշկր:

ԵՂԵՒԻՆ. որպէս Դ.ՆՔ.ածաղիկ. Ἀρτεμισία. Artemisia. Գաղիան: պէրէնճասէ. փօղան չիւէյինին աղը: Ուստի ԵՂԵՒՆԻ ՍԵՐՄՆ. որպէս ռմկ. խօրտանի. իտ. Seme santo. պատրինճ, բրինջափաղ. Հին բռ:

ԵՂԵՒԻՆ. Φάσηλος. Phaselus, phaseolus. Ոլոռն երկայն. լուբիա. ֆասուլե, փասուլ. որ և ԴՈՒՆՈՑ ՀԱՏԻԿ: Բժշկր:

ԵՂԵՒՆԱՓԱՅՏ, ի, ից. Գ. Κέδρος. Cedrus. Ծառն, և փայտն՝ այսինքն տախտակն Եղևնի ծառոյ, ըստ որում մայր փայտ. ազգ նոճի. սէրվի աղաճ. եբր. էրէզ. *Եղևնափայտ, նոճի. Հին բռ: Տես և ՄԱՅՐԻ: *Զեղևնափայտս լիբանանու. Դատ. Թ. 15: *Յեղևնափայտէն՝ որ 'ի լիբանան: Յօրինուածովք եղևնափայտից. Գ. ԹԳ. Զ. Զ. ևն:

ԵՂԵՒՆԱՓԱՅՏԵԱՅ. } ա. Κέδρινος. Cedrinus.

ԵՂԵՒՆԵԱՅ, նէի, ից.

ԵՂԵՒՆԻ, նւոյ, նեաց. } կազմեալ 'ի փայտից եղևնի ծառոյ. Տուր դօլ. լավ փան, սէրվի աղաճէն. *Տուն կամ սեղան եղևնափայտեայ: Սեանցն եղևնափայտից (այսինքն եղևնափայտեայց կամ փայտէից): Տախտակս եղևնափայտեայս (կամ մայրս). Բ. ԲԹ. Է. 7: Գ. ԲԹ. Զ. 20: Է. 2: Եզեկ. Է. Ի: *Փայտ եղևնեայ: Փայտիւն եղևնեաւ (կամ եղևնով. այսինքն եղևնւով): Ուռք եղևնեայք: Ղևտ. Ժ. 4: և 52: Գ. ԲԹ. Է. 2:

ԵՂԵՓԱՆԴԱԿԱՆ. Տ. ԵԼԵՓԱՆԴԱԿԱՆ:

ԵՂԻԳ, զեգի կամ զիգի. գու կամ գով. Գ. Πικρίς. (որպէս և եբր. մէրօրիմ. այսինքն դառն ինչ.) Amarigo, herba vel lactuca amara, cichorium sylvestre. գրի և ԵՂԻԳՆ. Դառնիճ. դառն հազար. նոյն ընդ եղերդ կամ ընդ եղերդակ վայրի. էօրպան մառօլու, աճի մառօլ. *Բաղարջ ընդ եղեգի (կամ եղիգի) կերիցեն. Ել. ԺԲ. 8: *Բաղարջով և եղեգով (կամ եղիգով) կերիցէ զնա. Թուոց. Թ. 11: *Եւ զի առ եղէգ կերիցեն. Եփր. Ել:

ԵՂԵԳ ԴԱՆԱԿ. գ. Բառ. ռմկ. իբր դանակ եղեգնեայ։ Վրդ։

ԵՂԵԳՆ, եղեգան, գունք, գանց. գ. ռմկ. եղէգ. Κάλαμος. Arundo, calamus. երբ. գամիշ. իտ. Canna. Բոյս ջրարբի՝ երկայն ծղօտիւ, որոյ մէջն է դատարկ. գօմըշ, գամըշ, նէյ. *Առ պարտուղ, և եղեգամբ, և կնիւնով։ Գաղան եղեգան։ Եղէգն ջախջախեալ։ Եղէգն շարժուն 'ի հողմոյ. եւն։

ԵՂԵԳՆ. որպէս Գրիչ եղեգնեայ. ռմկ. գալէմ. *Եղեգամբք գիր հաստատոի... եղեգամբք մարգիկ գրին և արձակին յազատութի. Եղիշ. Ի ւըըւըն։ *Որ գրէին յեղեգն գրչի, գալիբք են նոքա. Եփր. դփ։ *Այսպիսի իմաստք զօրաւորք... ոչ արուեստին են, և ոչ եղեգանն. Արգ. ա. պ. ծէ։

ԵՂԵԳՆ. որպէս Ձող. *Տուաւ ինձ եղէգն նման գաւազանի։ Ունէր եղէգն ոսկի 'ի ձեռին իւրում, զի չափեսցէ. Յայտ. ժա. 1։ իա. 15։

ԵՂԵԳՆ. Ազգ խնկոց, որոյ բոյսն է իբրև զեղէգն ինչ. Տ. ԽՈՒՆԿԵՂԵԳՆ։ Եւ. ւ. 23։ Երգ. դ. 10։ Ըստ Հին բռ. *Եղէգն. տաշխ չկով »։

ԵՂԵԳՆ. Καλάμη. Stipula, culmus. Ցօղուն, յարդ. և Մղեղ նուրբ եղեգան և եղեգնաձև բուսոց. ծեղ. ծիղ. սամ, սիւրբ, սաման բիւյիւ. *Փողովել եղէգն առ 'ի յարդ։ Եկեր զնոսա իբրև զեղէգն. Ել. ե. 12։ ծէ. 6։ *Որպէս զեղէգն առաջի հողմոյ. Սղ. ձբ. 14։ *Իբրև զլամպարս հրոյ 'ի մէջ եղեգան. Զաք. ծբ. 6։ *Իբրև կայծակն ընդ եղէգն ընթասցին. Իմ. գ. 7։ *Փայտ, խոտ, եղէգն. ա. կոր. գ. 12։

ԵՂԵԳՆԱՁԵՒ. Տ. ԵՂԵԳՆԱՁԵՒ։

ԵՂԵԳՆԻԿ, կամ ԵՂԵԳՆԻԿ. գ. Փոքրիկ կամ բարակ եղէգն. *Երկն 'ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղէգնիկն. ընդ եղեգան փող՝ ծուխ ելանէր. Խոր. ա. 30։

ԵՂԻ, եղւոյ. գ. Նոյն և ռմկ. Ցորեան 'ի հասկի կաթնաճամ. ուստի ԵՂԻ ԽԱՆՁԵԼ, է Մուրկ. հասկ խորովեալ. ցորեան խարակեալ. թ. ֆէւէք. *Մուրկն փխրեալ, որ է եղի խանձեալ. Նխ. ղկփ։ որպէս և 'ի Բժշկարանն ասի. *Եղի. ցորեանն՝ որ այրեն 'ի կրակին, և ուտեն. Փրիկ. ուժմայ »։

ԵՂԻՃ, եղընջոյ կամ եղնջի. գ. Κνίδη, κνίς, ἀκαλήφη. Urtica. գրի և ԵՂԻՆՋ. ասի և իբր ռմկ. Աղինճ, Աղիճ, Աղիջ, Աղջիկ, Եղինճիկ, Եղեճուկ. Խոտ, որոյ տերևքն 'ի մի կողմն լի են մանր և բարակ այրատուր փշովք. ըսըրղան, էնճիճէ. *Փոխանակ ցորենոյ բուսցի եղինճ. Յոբ. լա. 40։ *Դժնիկն և տատասկն և եղինճն. Ագթ։ *Փոխանակ գժնկին նոճ ելցէ. սինդրոս փոխանակ գժնկին եղինճ առէ. Ոսկ. Եւ։ *Խլեմ զեղինճն, և տատասկ տնկեմ. *Եղինճ, որ է տեսակ մեղւոց. Նիւս. էրգ։

ԵՂԻՃ. ըստ յն. է և խեցեմորթ ինչ ծովու։ Գաղիան։

ԵՂԻՃ ՍԵՐՄՆ. որպէս յն. Ἕλιξ. Ազգ պաղեղան կամ պատատուկի. Գաղիան։

ՄՇԿԱՆ ԵՂԻՃ, կամ ԵՂԻՆՋ. որպէս Եղունկ։ Գաղիան։

Իսկ 'ի Բժշկարանի, ԵՂԻՃԿԻ ՏԱԿ կամ ԵՂՋԿԻ ՏԱԿ, մեկնի՝ խուլպազի։

ԵՂԾ. գ. Եղծանելն. եղծումն. խանգարումն. լուծումն, իբր աւերումն, և հերձումն. *Եղծ զկանոնաւորելոյ։ Եղծ զերականաց։ Եղծ զմեղաց. Պիտ։

ԵՂԾ. ա. } Անշուք. անկազմ. անկերպարան, ապախտ. տգեղ, պատճառեալ. վատթար. աւրած, չիրկին. *Արդ այսպիսիք որպէս տաւաղելաւ այժմիկ տատցեալք են եղծք, տակայն արիագոյնք (այսինքն լաւք). Պղատ. օրին. է։
ԵՂԾ ԶԵՂԾ.} *Ահ զեղծ ծնունդ վասն որ ծնողացն ոչ ընդունի. Ոսկիփոր։ *Մինչդեռ ամենայն ինչ եղծ զեղծ էր. Ոսկ. բ. փիլ. ա։

ԵՂԾԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Որ ինչ եղծումն գործէ. վնասակար. աւերիչ. խանգարիչ. ապականիչ. *Ընդ ազգի ազգի եղծագործն ապականութեան արկին զանձինս. Եւս. քր. ա։ *Զեղծագործ ապականութիւնն քակէ. Ոսկ. Հ. ա. 19։ *Եղծագործ սովորութեանց. Յհ. իմ. ափ։

ԵՂԾԱԳՈՐԾԵԼ. Խանգարել, իլ. *Բազում ինչ անաւի եղծագործէին ». յն. խառնակութի լինէր. Ոսկ. Հ. բ. 9։

ԵՂԾԱԳՐԵԼ. ն. Եղծ և զեղծ օրինակաւ՝ կամ չարաչար գրել. *Ոչ բարիոք խրատ եղծագրէր. Ճ. Բ։

ԵՂԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Եղծանելի. եղծանուտ. ապականացու. անցաւոր. մահականացու. *Առ մարդ որք եղծական։ Առ գիրն եղծական, և առ հոգին մնացական. Նար. ծա. ձբ։ *Թէ զանեղծականսն խնդրիցեմք, եղծականքս յորդառատ գայցեն մեզ. Ոսկ. Եփես։

ԵՂԾԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. Նոյն ընդ վ. *Մարմին եղծանելի։ Եղծանելի խծ (չխծ), մարդ. պսակ. Իմաստ. ժբ. 15։ ծդ. 9։ Հռ. ա. 23։ ա. կոր. ժբ. 25։

ԵՂԾԱՆԵՄ, եղծի, եղծ. ն. Φθείρω, διαφθείρω, ἀνατρέπω, ἀφανίζω, ἀλλοιόω, καταβάλλω, καταλύω. Corrumpo, everto, dissolvo, եւն. ասի և իբր ռմկ. Եղծել, Եղծնուլ (հակառակն սահղծանելոյ). Ապականել. աւերել, լուծանել. խանգարել. կորուսանել. ջնջել. 'ի բաց բառնալ. պօզմագ, խանկրէլ, ճմռթէլ. պօզմագ, պէլէֆէթ-էթմէք. *Գուցէ եղծանիցեմ զժառանգութիւն իմ։ Մի եղծցես զանուն իմ 'ի տանէ հօր իմոյ։ Կամելով կամէր տէր եղծանել զնոսա։ Եղծանելով եղծցես զնոսա։ Յոր կողմ և դարձցի ամպարիշտն, եղծանի։ Եղծաւ գեղ կանանց։ Գոյն երեսաց քոց մի եղծցի։ Մի եղծանիցի հրաման մարդց և պարսից. եւն։ *Եղծանելով զգիր պարտեաց. Յհ. կբ։ *Ոչ եղծանել, այլ գրել։ Գրեմ, և խնդրոյն եղծանիմ։ Զգրեալս եղծի։ Ըղ-գովեստն առ ինձ եղծի։ Եղծայ, զեղծայ. Նար։

ԵՂԾԱՆԵԼ. ըստ հռետորաց է Ընդ վայր հարկանել, հերքել, առնել զբանս այլոց, կամ զգովելի կարծեցեալս. *Եղծանելի է ոչ զյոյժ հաւաստին, և ոչ զյայտն կարելին, այլ որ զմիջին բնութիւն ունի։ Եւ եղծանելով պարտ է նախ զառաջին սուտ ինչ բամբասանս ասել իրացն տառն. Պիտ։

ԵՂԾԱՆՈՒՏ. Տ. ԵՂԾԱԿԱՆ. *Գոլոց է միասնգամ 'ի նորոգումն եղծանուտ բնութեանս մերում. Լմբ. հանգ։

ԵՂԾԱՊԻՂԾ. ա. Եղծեալ և պղծեալ. զեղծ վարուք. անառակ. մծղնի. *Տարօրէն խառնակութեամբ յադդաշագախութեն ըմբռնեալ՝ եղծապիղծ եղեն. Կողբացի։

ԵՂԾԵՄ, եցի. } Տ. ԵՂԾԱՆԵՄ.
ԵՂԾՆՈՒՄ, եղծի.} *Մտաբերէ եղծել զքարոզութիւն։ Քակել կործանել եղծել. Ոսկ. գաղ։ *Զհակառակ յարուցեալն 'ի վերայ լերինն սիոնի եղծնուլ. Լծ. կող։

ԵՂԾՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Եղծումն. ապականութի. *Ցամենայն վնասակարութենէ փախչել, և 'ի յորդանց, և 'ի ցեցոյ, և 'ի ժամանակեայ եղծուածոյ. Ոսկ. Հ. բ. 27։

ԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԵՂԾՈՒԹԻՒՆ։

ԵՂԾՈՒՄՆ, ծման, մունք, մանց. գ. Եղծանիլն, և եղծանելն. ապականութի. խանգարումն. աւեր. պօզուլմագ, պօզմագ. *Նորոգօղն զմեզ 'ի մեղացն եղծմանէ. Յհ. իմ. ափ։ *Եղծումն և ապականութի։ Ցեղծումն աւերանաց բերիլ. Յհ. կբ։ *Նորոգութի եղծմանս։ Ընդ եղծման ջրողողն զաղբագործաց։ Ի կեանս՝ որ ընդ եղծմամբ ոչ անկանին։ Եղծմունք, ցնդմունք, և հալմունք մեղացս սառնամանեաց պահեստի. Նար։

ԵՂԾՈՒՄՆ. ըստ հռետորաց՝ Ցրումն և հերքումն բանից այլոց. *Ցաղագս եղծման։ Եղծումն է 'ի բաց բարձումն առաջիկայ իրի... Ամենայն արուեստիս զօրութի եղծմամբք և սահղծմամբք դատեալ լինի. Պիտ։ *Զեղծմունս նոցա արասցուք, յայտնապէս զանմտութի նոցա յանդիմանելով. Սահմ. ա։

ԵՂԿ. Ἀλεεινός. Tepidus. Տ. ԳԱՂՋ. (լծ. թ. ըլըգ, ըլըճագ.) *Եղկ ջուր... Ջուր եղկ. Վրք հց. յ։

ԵՂԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Աւելի գաղջ. ըլըճաճըգ. *Ջուր, կամ օդ եղկագոյն. Արիստ. Ծ։

ԵՂԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. ('ի բառէս Եղուկ). Աւաղական. ողբական. *Եղկական. վայ, աւաղ. Թր. քեր։ *Զտառաքս զամբաւական և եղկական՝ ուժգնակի վերծանեալ. Մագ. ղ։ *Վայ բառդ՝ եղկական լսի. Երզն. մրբ։

ԵՂԿԱԿԱՆ. իբր Եղկելի, կամ ցաւագին. *Մուրանաս եղկականդ անձամբ. Երզն. քեր։

ԵՂԿԱՆՔ, նաց. Տես ԵՂԿՈՒԹԻՒՆ. *Զյոյժ առաւելեալ աւաղումն եղկանաց զեկուցանէ. Փիլ. լին։

ԵՂԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Եղկ կամ գաղջ կացուցանել. մեղմել զջրոտութիւն. *Զպաղումն լճին եղկացուցին. Ճառ։

ԵՂԿԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Ἄθλιος, ταλαίπωρος, δείλαιος. Miser, deplorabilis. Եղուկ կարգալի. աւաղելի. ողորմելի. հէք. խեղճ, բիչարա, չարա. մէզլի, զաւալլը, հագըր. *Եղիցիս հեծեծելի և եղկելի. Եզեկ. է. 15։ *Ողջութի ստանալով և ճոխութի, և զանհրաւութի ունելով, ոչ արդեօք բարեբաստ է, այլ եղկելի լինել հաւաստի. Պղատ. օրին. բ։ *Եղկելիս և ողորմելիս քան զամենայն մարդիկ՝ զնոսա համարեսցուք. Եղիշ. է։ *Ոչ երջանկանամ եղկելիս։ Եղկելի զանձն իմ ցուցանէ։ Իմոյ եղկելւոյս անձին։ Եղկելոյս. կամ եղկելւոյս։ Եղկելի գէմք։ Ցեղկելի մարմնոյս։ Ես եղկելիս. Նար։

ԵՂԿԵԼԻ. որպէս Եղկական. ողորմ. *Եղկելի ձայն. Արգ. յի. բ։ *Եղկելի աղէտիցս։ Եղկելի տուգանօք։ Տաց նմա կերակուր ոչ զեղկելին, այլ զերանելին. Լմբ. ող։

ԵՂԿԵՄ, եցի. ն. Ἐγκαλέω. Reprehendo, accuso. Եղուկ ասելով յանդիմանել. մեղադրել. *Արժան է զբաղումն զանուսումնութի՝ նոցա եղկել. Կիւրղ. գնդ։ ռմկ. էրէսինին գօրնէլ։

ԵՂԿՈՒԹԻՒՆ. գ. ('ի ձայնէս Եղուկ). Եղկելի վիճակ. հէքութի. թշուառութի. աւաղումն. վայ. ողորմելուլուք, խեղճլըգ, [illegible] հագարէթ, զէֆլիլլիք, վայ օգումազ. *Երանութի մեծատանց, և եղկութի աղքատաց. Եղիշ։ *Եղկութի կորստեան։ Զեղկութի աղետիս։ Զանձինն եղկութի։ Որքան եղկութիւնք։ Երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրել զեղկութիւնն։ Բարի ասացայ առ եղկութեանն ժա-

ռանգութիւն. Նար: *Ցայս հայի և մարգարէին եղկութիւն, վա՛յ որ գնէ զչարն բարի. Լմբ. առակ: *Հարկաւորապէս զանասնն եղկութիւն բերելով 'ի վերայ մեր. Լմբ. պտրգ: *Վա՛յ ինձ, և եղկուն կրկին. Ցիշատ:

ԵՂԿՈՒԹԻՒՆ. Գաղջութիւն. ('ի ձայնէս եղկ. ըստ գ.) *Եղկութիւն, որ ործացուցիչ է, և 'ի փոխելն պատեհագոյն. Մագ. ի:

ԵՂՁԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐντυγχάνω, (յորմէ ἐντευξόμενος.) Postulo, adiens precor. Խղձ և աղերս առաջի արկանել. Էակ. վար էագար օրմագ. *Աղերս վասն մեղաց արկանել, ընդ յանցանացն եղձանալ, 'ի հաշտութիւն ածել զտէրն. Ոսկ. ա. փիլ:

ԵՂՂԱԴԻԱԿԱՆ. Տե՛ս ԵԼԼԱԴԱԿԱՆ. *Մանեթոնս այր եգիպտացի, գրեաց յեղղադական բարբառ. Եւս. քր. ա:

ԵՂՂԱԴԱՑԻ. } Ելլադացի. Հելլէն.
ԵՂՂԵՆԱՑԻ. } յոյն. *Հասեալ յաշ-
ԵՂՂԷՆ, էնք. } խարհն եղղադացւոց: Եղղէնք անուանեցան, որ են եղէնացիք. Եւս. քր: *Փղշտացիք' բանաղ (կոչեցին), եղէնացիք' գիտս. Ցհ. իմ. Երև:

ԵՂՄՈՆԻ, կամ ԵՂՄՈՆԻ ՓԵՂՄՈՆԻ, կմ ՓԵԼՈՆԻ ԵԼՄՈՆԻ. Բառ եբր. յորմէ և յն. և թ. էլմոնի փէլմոնի, ալմոնի փալմոնի, փէլանի ալմոնի. փալան ֆիլան. Այս ինչ. այս անուն. բառ որում ասի զրոչեալ տեղւոյ անորոշ նշանակաւ. *Ի տեղի մի յեղմոնի: Ի տեղւոջն' որ կոչի եղ հաւատարմութեան, փելոնի ելմոնի. Ա. Թագ. Ի. 8: Դ. Թգ. Զ. 22:

ԵՂՆ. եղին, եղինք, եղանց. գ. Ἔλαφος. Cervus, va. Իրէ գեղեցիկ' թաթաձերձ, երագոտն, սաստկիչ օձից, բազմաճիւղի եղջերօք. յորմէ կոչի և Եղջերու. էլնիկ. կեյիք, ալու, ուեուէ. եբր. այալ, էլիմ. գազալ, էյլն. *Զգուշանայցես երկանց եղանց. Յոբ. ԼԹ. 1: *Որթուց եղանց 'ի վերայ լերանց. Երգ. Բ. 9: *Եղինք 'ի վայրի ծնան. Երեմ. ԺԴ. 5: *Եղն օձի սատակիչ է. Նար. Երգ:

ԵՂՆԳՆԱԲԵՐԱՆ, ոյ, ոց. գ. Բերան այսինքն ծայր եղնգանց կից ընդ մսոյ մատանց. ըղուննի ծույըը. Բըրնագ ռւճու' աղըը. *Կիսոյն աղուհս ընդ եղընգնաբերանան վարէին յանխնայ. Եփր. Ա. որէնեմիցի:

ԵՂՆԳՆԱՔԱՐ, ի, իւ. գ. Ὀνύχιον. Onychinus lapis, jaspis. σαρδόνυξ, sardonicus. գրի և Եղէնգնաքար, Եղեգնաքար, փոխանակ գրելոյ Եղընգնաքար. ասի և ԵՂՈՒՆԳՆ. Քար պատուական 'ի գոյն եղընգանց մարդոյ. օնիւքսնի, պալլամի էլիմ. տե՛ս և ՑԱՍՊԻՍ. *Զոսկեքարն, ըզբիւրեղն, զեղընգնաքարն. Եզեկ. ԻԸ. 13: *Հինգերորդն եղէնգնաքար. Յայտ. ԻԱ. 20: *Գրիսոլիթոն, որ է եղէնգնաքար. Տօնակ:

ԵՂՆԳՆԵԱՅ. որ գրի և ԵՂՆԵԳՆԵԱՅ. նոյն ընդ վ. որպէս յն. օնիխէօն, այսինքն եղնգնային. Տօնակ. ուր և ասի. *Այլ է իսկ, զի զքարն կճեայ' եղէնգնեայս կոչեն վասն սպիտակութեան ::

ԵՂՆՈՏՆ, ոտին. կամ ԵՂՈՏՆ, ոտան. գ. Ոտն եղին. կճղակ եղջերուաց. *Մի մնասցէ և մի մի եղնոտն (կամ եղոտան). Հերըայեցի' և մի կճղակ մի ասէ. Ելք. Ժ:

ԵՂՆՈՐԹ, ու, ուց. գ. Νεβρός. Pullus cervi, hinnulus. Որթ եղին. էլնիկ հօրի. կեյիք եավրուսու. *Իբրև զշուն յարձակեալ յեղնորթ. Եզնիկ. Է: *Զայսպիսի յաղթութիւնս կատարելով գեղեցկատեսիլ եղնորթքս այս. Նար. յովբ: *Զեղջացուցանել (զմորգին) բաւական էր մեռեալ եղնորթուցն տեսիլ. Մխ. Երեմ:

ԵՂՈՑԵԼ. Ἔσεσθαι. Fore, futurum esse. իբր Եղանելոց, ելոց գոլ, կմ լինել. *Գոլ կամ ոչ գոլ ամենայն' հարկ, և եղոցել, կամ ոչ. Անյ. պերիարմ: *Եւ այս յուսով և յապառնիս ունի զեղոցեալն. Խոսրովիկ:

ԵՂՈՒԶԱԿ. Տ. ԵՂԵԼՈՒԶԱԿ. *Եղուզակ յարուցեալ. Մագ. ԻԷ: *Եղև զհետ և եղուզակն ամբարտաւանութեանց ». իբր յեղուզակական. Պիտ:

ԵՂՈՒԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՂԵԼՈՒԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. *Եղուզակութիւն արշաւանացն. Մագ. ԺԷ:

ԵՂՈՒԶԱԿՕՐԷՆ. Տ. ԵՂԵԼՈՒԶԱԿԱԲԱՐ. *Եղուզակօրէն զկնի միմեանց դառնայութենային. Ցհ. կթ:

ԵՂՈՒԿ. մջ. որ և մակբայ եղկական ասի. Οἴμοι! Hei mihi! Աւա՜ղ. վա՜յ. ո՜հ. ձու՛ն, էաղըգ, ըաձըլլը, ձա՛յ պաշըմա. *Վա՜յ ինձ, եղո՜ւկ եմ ես. Ոսկ. Եփես: *Այլ վա՜յ է ինձ, և եղուկ եմ ես. Խոսր: *Եղո՜ւկ այս անուն քաղաքի … եղուկ ես, կամ դու. Եղիշ. Վեր: *Եղո՜ւկ զիս, եղո՜ւկ զիս … այդ եղուկդ ամենայն երկրի լինելոց է. Լաստ. Ի: *Մի ասիցես, եղո՜ւկ է զնա: Եղո՜ւկ զուք, վա՜յ ձեզ. Եղիշ. Բղմ. (որ լինի և ածական):

ԵՂՈՒԿ. ա. Δείλαιος. Miser. ἄθλιος, miserabilis. Եղկելի, աւաղելի, հէք, թըշուառ. խեղճ, ողորմելի. սէֆիլ, հալը եամոն, ըաձըլլը, հագըր. *Վա՜յ նոցա … եղուկ են, զի ամպարշտեցան յիս. Ովս. Է. 13: *Եղո՜ւկ դու նինուէ. Նաւում. Գ. 7: *Եղո՜ւկ որ չարչարեացն զքեզ … Եղո՜ւկ են քաղաքքն' որոց ծառայեցին մանկունք քո, և եղո՜ւկ է որ ընկալաւ զորդիսն քո. Բարուք. Դ. 31: *Եղուկ վարկանելով ըզվրիպեալսն յանանց բարեացն. Ցճխ. ԺԲ: *Ո՞րք եղուկ քան զպօղոս. այլ եղև առաքեալ: Ողորմեր և եղուկ համարէր զաշխատեալսն: Եղուկս կոչէ զծխծաղկոտս. Ոսկ. մթ: *Առնէ զքեզ եղուկ տանջանօք. Հ = Ց. մայ. ԻԲ:

ՅԵՂՈՒԿՍ ԱՆԿԱՆԻԼ. իբր ռմկ. խեղճ թալէլ. *Կարի ողորմ խօսեսցի, և յեղուկս անկանիցի. Ոսկ. Եբր:

ԵՂՈՒԿԵՄ. ն. Ταλανίζω. Աւաղելի առնել, թշուառացուցանել. *Զիս տանջանք ոչ եղուկեն. Հ = Ց. մայ. ԻԲ:

ԵՂՈՒՆԳՆ, եղընգան կամ եղնգան գունք, գանց. գ. Ὄνυξ. Unguis. (որ և հնչի, և գրի իսկ' ԵՂՈՒՆԿՆ, եղնկունք. վրիպակաւ' եղէնգունք. գրի և իբր ռմկ. Ըղունկն, ըղընկունք). ըղուն. տըրնագ. Պինդ մասն ջղուտ իբր ոսկր բարակ' պատիչ ծայրից մատանց մարդոյ, և անասնոց, այլ 'ի նոսա կոչի և Մագիլ. ճիրան, կըճղակ. *Սրբեսցես զեղնգունս նորա. Օրին. ԻԱ. 13: *Եղնգունք նորա իբրև զթռչնոց. Դան. Դ. 30: *Ոչ էր հատեալ զեղնգունս իւր. Բ. Թգ. ԺԹ. 24: *Ըղընգամբ կորատէր զինքն. Վրք հց. ԺԴ: *Գոնէ ատամն մի կամ եղունկն մի գտանել. Փարպ: *Եւ ո՛չ մինչև յեղունկն անգամ (այսինքն դոյզն ինչ) շարժել կամէր նա. Եւս. պտմ. Է. 15:

ԵՂՈՒՆԳՆ. նմանութիւ, Քերոց 'ի ձև ծիրանաց. և Գրիչ քանդակողաց. *Երկաթի եղնգամբք (կամ ըղընգամբք) քերել. Ճճ: *Մեղք յուդայ գրեալ են գրչաւ երկաթեաւ, ադամանդեայ եղնգամբ ». ուր գրիչք գրեն' եզեգամբ. Երեմ. ԺԷ. 1:

ԵՂՈՒՆԳՆ. Տ. ԵՂՆԳՆԱՔԱՐ. Ὄνυξ, ὀνύχιον. * Յակինթ և բիւրեղ և եղունգն: Ոսկեակն և բիւրեղ. Եւ. ԻԸ. 20: ԼԹ. 12: *Ընդ եղնգամն պատուականի և չափելայի.

Յոբ. ԻԷ. 16. 16: *Եղունգն' նեփթաղիմ. առ համակ խարտեաշ ունի զգոյնն. Տօնակ:

ԵՂՈՒՆԳՆ. Ὄνυξ. Անուն աղցի խնկոց. անուշահոտ փայտ' 'ի գոյն եղնգան. *Խունկս անուշունս, ստաշխն, և եղունգն. Ել. Լ. 34: Զոր չէ պարտ շփոթել ընդ խունկեղէգն, կամ եղէգնախունկ. Κάλαμος.

ԵՂՈՒՆԴՆ. Տե՛ս ԵԼՈՒՆԴՆ, և ԽՈՒԼԽՈՒՑԳԵՑԻ. *Տեառնագրեաց զեղունդն, և արձակեաց զնա. Վրք հց. Ի: (վրիպակաւ գրի և զելուն, կամ զլեղուն):

ԵՂՈՒՏ, եղտի, եաց. ա. որ և ԳԱՑԵՂՈՒՑ. Եղեալն յիրս էապէս. գոյացական. էական. որպէս մակեղուան է պատահական. *Պատուականագոյն է եղուան քան զմակեղուան ; Եղուտ է' որ առընթեր գոլով գոյացուցանէ, և ոչ գոլով ապականէ: Եղուտքն յեղտից ընանին, և ոչ 'ի մակեղտից. Անյ. պորփ:

ԵՂՋԵՆԻ. փոխանակ ասելոյ կամ գրելոյ Եղջերենի. *Զգեստ լերինն ունին ձիթենիք և եղջենիք. Եղիշ. Երէց:

ԵՂՋԵՐ, ոյ. որ և ԵՂՋԵՐՓՈՂ, ոյ. Տ. ԵՂՋԵՐԵԱՅ:

ԵՂՋԵՐԱԲՈՅՍ. ա. Որոյ են եղջիւրք բուսեալք 'ի բնէ. *Զորքոտանի եղջերաբոյս' կճղակաւոր' բչողական, որջաւ. Խոսրովիկ:

ԵՂՋԵՐԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ եղջերօք. *Զդիլ եղջերագեղ վրիժակացն. Պիտ:

ԵՂՋԵՐԱԿՆՃԻԹ, կամ ԵՂՋԻՒՐԱԿՆՃԻԹ. ա. Որոյ կնճիթն է սրինգ' նման եղջեր. *Փիղք սպիտակք և եղջերակնճիթք. Խոր. Գ:

ԵՂՋԵՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. որ և ԵՂՋԻՒՐԱՒՈՐ, ԵՂՋԻՒՐԵՒՈՐ. Κέρατα ἔχων. Ունօղ զեղջիւրս. պոյնուզլու. *Եհաս 'ի խոյն եղջերաւոր. Դան. Ը. 6:

Նմանութիւ, Ունօղ զմահիկ եղջերաձև. *Որպէս զլուսին եղջերաւոր. Ըիր:

ԵՂՋԵՐԵԱՅ, (կամ եղջերի, կամ եղջեր) եղջերոյ (իբր եղջերւոյ կամ եղջերէի). Ջերեաւ կամ րաւ, րեայց, րեօք. ա. Κεράτινος. Corneus, ex cornu factus. գ. Κερατένη. Buccina. Կազմեալն յեղջերէ. Էղջօրէ չինած. պօյնուզդան. Վարի իբր Փող եղջերեայ. եղջիւր փչելի. որ և ասի ԵՂՋԵՐ ՓՈՂ, իբր եղջերափող. եբր. շօֆար. յորմէ 'ի մեզ Շեփոր, կամ շիփոր. պօրու. *Եօթն փող եղջերեայ: Հարկանէին զփողսն եղջերեայս. Յես. Զ. 4. 13: *Եհար փող' եղջերեաւն. Դատ. Գ. 36: և Գ. Թգ. Ա. 34: և Դ. Թգ. Թ. 13: *Փող եհար եղջերաւ. Բ. Թգ. Ի. 1: *Զձայն եղջեր փողոյն: Ի ձայն եղջեր փողոյ ». յն. եղջերեայ փողոյ. Նեեմ. Դ. 20. և ԺԲ. 27: Սղ. ՂԷ. 6: *Գերագոյն քան զերկրաւորն փողն եղջերեայ. Նար. ՂԲ: նաև Լմբ. սղ. ՂԷ. *Կառածոյ փող. և եղջիւրէ փող ». իմա իբր ռմկ. կամ որպէս բարդ' եղջիւրեփող:

ԵՂՋԵՐԵՆԻ, կամ ԵՂՋԻՒՐԵՆԻ, կմ եղջրուենի, նեայ. գ. Ծառ և պտուղ. որ և ասի ԵՂՋԻՒՐ. քէչի պօյնուզու. Վլոլ: Շիր. չաք ն կեչի: *Կապեցին զերանելին ընդ ծառոյն եղջիւրենի. Հ. կիլիկ:

ԵՂՋԵՐԻԿ, կամ ԵՂՋԻՒՐԻԿ. ա. Σκληροπρόσωπος. Durus facie. իբր զեղջիւր ունօղ ցցեալ երեսօք. խոշոր երես. ռմկ. սօբ. սօրթ. յն. կարծրադէմ. *Որդիք եղջերիկք (կամ եղջիւրիկք) և խստասիրտք են. Եզեկ. Բ. 4:

ԵՂՋԻՒՐԻԿ. գ. Κεραστής. յորմէ կե. րաստես կամ Սերաստես. իբր Oձ եղջերա.

ւոր. *Այգ կայ օձից, որ եղջերւրին կոչի՝ եղջիւրս ունելով. Նւ. Եղէկ։ (ըստ եբր. օփքէօնի. որ 'ի մեզ իժ Թարգմանի. Առակ. իգ. 32։)

ԵՂՋԵՐՈՒ, ուի, ուաց. գ. Ἔλαφος. Cervus, cerva. եբր. այալ, էյէլ. Արուն եղին, կամ նոյն ընդ Եղն. Եղնիկ. Կէէր. *Իբրև զայծեամն և զեղջերու։ Դնել զոտս իմ իբրև զեղջերուաց։ Ոտք փափագէ եղջերու յաղբերս ջուրց։ Լերինք բարձունք են եղջերուաց. և ն։ *Առիւծք եթէ խմայցին արգեօք փոխուցեալ զեղջերուս, այսպիսեաւ վարին սովորութք. Պղատ. օրէն. ժ։ *Ուր եղջերուք զեղջիւրս ընկենուն, արգարև վայր անապատագոյն է։ Ի մարմի երկիւղածութէ ոչ երբէք տարցի նապաստակ զերկրորդութիւն եղջերուի. Փիլ. Նխա։ *Այծեամն տեսանող, և եղջերու օձահալած. Սրգ. ի. գ. ա։

Է և անուն միոյ 'ի մոլորակաց։ Զքր. կի. 'ի լուսաւորս։ Թերևս արուսեակն է, որ միշտ մերձ գոլով արեգականն՝ գիտակամբ երևի իբրև զլուսին եղջերաւոր։

ԵՂՋԵՐՈՒԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Ἐλαφηβόλος, ἐλαφοκτόνος. Qui cervos jaculis figit, venator cervorum. Հարկանող կամ որսող եղջերուաց. Եղնիկ ղորսող. *Յաղագս եղջերուահարացն՝ ովկիոնի (հոյկայ) և աքտիոնի։ Զարտեմիս (որ և անահիտ) ասեն որսոյ և աղեղնաւորութե վերատեսուչ գոլ... զեղինս քաջ հարկանել. մինչ կոչել ծնուհերոյն արտեմեայ եղջերուահար. Նոննոս։

ԵՂՋԵՐՈՒԱՔԱՂ. ի, եց. գ. Χίμαιρα, τραγέλαφος. Chimaera, hircocervus. որ և ՔԻՄԵՐ. Մտացածին կենդանի անգոյ որպէս խառնուրդ եղջերուի և քաղի. *Ցիրողութեցն ոմանք անգոյք են, որպէս եղջերուաքաղն, և արալէզն. Սահմ. ա։ *Եղջերուաքաղդ նշանակէ ինչ. բայց չև ևս ճշմարիտ ինչ կամ սուտ, եթէ ոչ ըղգոյն կամ ղոչն գոլ առգիցէ. Պերիարմ. *Մակամատծէ ոք յիւրում տրամախոհութեանն զեղջերուաքաղն, զոր բնութի ոչ եստեղծ... Խմացաւ կենդանի ինչ յեղջերուէ և 'ի քաղէ, զոր բնութի ոչ գիտէ. Անյ. պորփ. *Եղջերուաքաղն. ասեն ոմանք, թէ գոյ կենդանի՝ որ յեղջերուէ և 'ի քաղէ (կամ 'ի քօշէ) է. կամ կէսն եղջերուի, և կէս քաղի (կամ քօշի), բայց ոչ է. Լծ. սահմ. *Սարգսի ուրումն ասելով կախարդի՝ էշ և սկունդ ունողի... բայց առ մեզ յիշատակ այսպիսում սարգսի անգոյ է առաւել քան զեղջերուաքաղն անուանելոյ. զի նա գոյութի թէև ոչ ունի, անուան պատահեցաւ. իսկ սարգիսս այս ոչ գոյութի ունի յազգս մեր, և ոչ անուն։ Հարկանել որպէս զհեթանոսական եղջերուաքաղն, զորոց ասեն անուանս միայն ունել, և գոյութիս ոչ. Շ. Բղբ։

ԵՂՋԵՐՑԵՄ, ցեցի, ցեա. ն. Κερατίζω. Cornu peto, ferio. Եղջերբք խեթել. ոգորել. հարկանել ցլու. *Գեհոնգ անուն՝ է լանջք, կամ եղջերցելով. Փիլ. լիւք։ (Վրդն. ծն. եղջերցցելով)։ *Արջաւծէ զխենեշութե եղջերցելով, և ցրուեալ զներհակս հօգւոյ. Շիր. առ յէհ։

ԵՂՋԻՒՐ, կմ ԵՂՋԵՒՐ (որ նոյնպէս ենի). ջեր, ջերբ. ջիւրիւ, ջերիւ, ջիւրք, ջերք. ջերաց, ջերց. ջերբք, ջերօք, րովք. գ. Κέρας. Cornu. Զէն և զարդ գլխոյ ոմանց 'ի չորքոտանեաց՝ մանաւանդ եղին կմ եղջերուաց, արջառոց, խոյոց, ուլերուս ևոն քան զկճղակ. կոտող. պօյնուզ. տր. կէր. քէրն, քէրւ. պ. քէրանիա, սխուրոս, ւոր. (յորմէ սուսնա, ղուունա.) *Խոյ մի կախեալ կայր զծառոյն սաբեկայ զեղջերաց. Ծն. իբ. 13։ *Եղջեւրք միեղջերոյ եղջեւրք նորա. Օրին. լգ. 17։ *Եղջերովք ձեռովք խեթէիք զամենայն անասնոց. Եզէկ. լդ. 21։ *Պատարագելի կենդանիքն յինքեանց իսկ ունին զեղջերցն բոյլքն. Փիլ. Եւ։ *Հարեալ կովուն՝ եղջերքն. Փարպ։ *Ջախջախեալ եղջերիւ. Վրք հց. ծա։ կամ *Եղջիւրիւ. Լմբ. ող։ *Զորոյ զակնն ցուլն եղջիւրովքն եհան. Հ = Յ. ժէտր. է։

ԵՂՋԻՒՐ ԻՒՂՈՅ. Եղջերեայ աման իւղոյ. *Լից զեղջեւր քո իւղով։ Եւ առ սամուէլ զեղջեւրն իւղոյ, և օծ զնա 'ի մէջ եղբարց իւրոց. ա. Թգ. ժզ. 1. 13։ *Եւ առ սադովկ քահանայ զեղջեւրն իւղոյ 'ի խորանէն, և օծ զսողոմոն. գ. Թգ. ա. 39։ *Եղջերբ իւղոյն. Նար. ղգ։ *Որ ոք յեղջերուէ իւղոյն ոչ առնիցէ ողորմութի, նա և ոչ 'ի բիւրուց տաղանդաց առնիցէ. Վրք հց. ի։

ԵՂՋԻՒՐ ՍԵՂԱՆՈՅ. Անկիւն, զարդ անկեան եղջերաձև. (որպէս և Եղջիւր ղօրու յաջ և յահեակ՝ Թև ասի 'ի մեզ.) *Արար և զեղջեւրս նորա 'ի վերայ չորեցունց անկեանց նորա։ Անգասին 'ի նմանէ էին եղջեւրք նորա. Ել. իէ. 2։ *Դիցէ քահանայն յարենէ զուարակին 'ի վերայ եղջերաց սեղանոյ խնկոցն. Ղևտ. դ. 7։ *Բուռն եհար զեղջերաց սեղանոյն... Ունի զեղջերաց սեղանոյն. գ. Թգ. ա. 50։

ԵՂՋԻՒՐ. Նմանութբ՝ Զօրութի. զէն ամրութե. գլուխ. ոյժ. յանձնապաստանութի. և Գոռոււի, գոռոզութի. *Բարձրացաւ եղջեւր իմ յած փրկիչ իմ։ Բարձրացուսցէ զեղջիւր օծելոյ իւրոյ. ա. Թգ. բ. 1. և 10։ *Ապաւէն իմ, եղջեւր փրկութե իմոյ. Սղ. ժէ. 3։ *Ասացի... մեղաւորաց, թէ մի բարձրացուցանէք զեղջեւրս ձեր... Զամենայն եղջեւրս մեղաւորաց փշրեսցես. և բարձր եղիցի եղջիւր արդարոյ. Սղ. հդ. 4 = 11։ *Ոչ եսուն բարձրանալ եղջերն ամբարտաւանութե. ա. Դ. ե. 48։ *Այն որ նման գոլով նեռին՝ եղջիւր ամբարձ դէմ արարչին. Շ. Եդեմ. (գրի և եղջիւրաբարձ)։ Ուսոի

ԵՂՋԻՒՐ ԱԾԵԼ՝ է Յոխորտալ խրոխտալ իբր եղջերցելով, պատերազմել ոգորել. մեծաբանել, ևն. *Առիւծն մռընչելով, զուարակն եղջիւր ածելով. Աբ. ոսկ։ *Յորժամ կցածիցես իբր զէշ, և եղջիւր ածիցես իբրև զցուլ. Ոսկ. ս. ա. 4։ *Սկսաւ եղջիւր ածել ամբարտաւանութբ. Եղիշ. ա։

ԵՂՋԻՒՐ. Κεράτιον. Siliqua. Պտուղ եղջերենւոյ՝ 'ի ձև եղջեր այծից. ընտանի և վայրենի. քէչի պօյնուզու. *Ցանկայր լնուլ զորովայն իւր յեղջերէն, զոր խոզքն ուտէին. Ղկ. ժէ. 16։ *Գոնէ պարտ էր ունել զընականութր կերակուր առաջինութե, զոր եղջերբն եցոյց. Իգն։

ԵՂՋԻՒՐԱԲՈՅՍ. ա. Յորոյ 'ի գլխն եղջիւրք բուսանին. կօպուզ ունէյօղ. *Իսրայէլեանքն ոք 'ի սոցանէ (զոհելի չորքոտանեաց) եղջիւրաբոյս է. Փիլ. Եւ։

ԵՂՋԻՒՐԱՀԱՆԴԻՊԵԱԼ. Κερασβόλος. Cornu petitus, incoctilis, durus. Ասի զսերմանէ՝ յոր հանդիպեալ իցէ եղջիւր եզին, և չեփեսեալ. ուստի անբեր կմ անեփ մնացեալ. ամրնդ. խիստ. *Որպէս այն իսկ սերմանքն, զորս եղջիւրահանդիպեալս անուանեն, հրով ոչ եփին. Պղատ. օրէն. ը։

ԵՂՋԻՒՐԱՀԱՐ. գ. Հարիչ կմ կոչն տոց եղջերեայ. Κερατικὸν πλῆκτρον. Corneum plectrum. պօյնուզ Թօղէնէ. *Զքընարն ձախումն վարելով, և զհարիչն աջումն ունելով... զայտոսիկ՝ որ տառացեալք առ եղջերահարսն, և այսպիսի գործարանսն, ոչինչ մեծ (աջն կամ ձախն). Պղատ. օրէն. է։

ԵՂՋԻՒՐԱԻՈՐ. } Տ. ԵՂՋԵՐԱՒՈՐ.
ԵՂՋԻՒՐԵՒՈՐ. } *Ո՛րպէս մարգ բանաւոր՝ եղջիւրաւոր, որ անբանիցն առաւել զէն. Լմբ. պտրգ։ *Իբրև զուարակ եղջիւրեւոր. Վրդն. ծն։

ԵՂՋԻՒՐԻԿ. Տ. ԵՂՋԵՐԻԿ։

ԵՂՋՐՈՒԵՆԻ, կամ ԵՂՋԻՒՐԵՆԻ. Տ. ԵՂՋԵՐԵՆԻ։

ԵՂՏԻՒՐ, կամ ԵՂՏԵՒՐ, տեր. գ. Ἕλος. Palus (paludis), stagnum. λειμών. pratum, locus irriguus. որ և ԵՂՏԻՒՐ. Մարգ ջրարբի. և խաղ գետոց. ճահիճ. ջրակոյտ ծանծաղ և իբր անխաղաց. ամուր եղեգան. չման. պաթաք, ճէպէր. *Եղիցի անջուրն յեղտերս (կամ յաղտիւրս, կամ յաղտերս). Ես. լէ. 7։ *Յեղտիւրս հոգևոր բանիցն ճարակիցի. Ոսկ. ս. ա. 2։ *Առաքէ զմեզ 'ի խաղս ծաղկածաղով եղտիւրաց. Ոսկ. գծ։ *Տեսանեմս տեսէ զեղտիւրսն ծաղկեալ առաքինութբ. Նիւս. երգ։ *Յեղտերաց մանիշակ անուշահոտ. Սրգ. յոսք. գ։ Իսկ Հին բռ. *Եղտիւր. տեղի գիճին, կամ ծծինք ջրոյ. կամ փոքր ալբիւր ». խմն աղբերակն։

ԵՂՐԴԱԿ. Տ. ԵՂԵՐԴՆ. ԵՂԵՐԴԱԿ։

ԵՄ, ես, է, էի, իցեմ, եղ, եղոյ, եղով, եալ, եղոյ. Εἰμί, εἶναι. Sum, esse. (տես և ԵՂԱՆԻՄ, ԼԻՆԻՄ, որք լնուն զայլ ևս ժամանակս չէզոքաբար)։ Էական բայ՝ իբր Այս ինչ գոլ, և այսպիսի ինչ. կամ պարզապէս՝ Գոլ, կալ, գտանիլ իրօք. թ. իմ, օին, փիր, վար, օլմագ. պ. էմ, կամ իյմ, փէն. Առնու զամենայն խընդիր պէսպէս առմամբ։ Ուղղ. *Ես եմ ած, որ էն։ Որ էն (յն. էօղն.) առաքեաց զիս առ ձեզ։ Ի սկզբանէ էր բանն, և բանն էր առ ած, և ած էր բանն։ Եմ եմ և ես մարգ մահկանացու. ևն։ *Ես քրիստոնեայ էի, և եմ, և եղէց. Ճ. Ա։ *Էիր մարգ, և եղեր հրեշտակ. էիր մահկանացու, և եղեր անմահ. Գիւտ. Բղբ. առ վաչէ։

Սեռ. (իբր սեպհական ստացուած, կմ անկ է, կմ գործ է)։ *Քո՛ են երկինք, և քո՛ է երկիր։ Տեառն է երկիր լրիւ իւրով։ Իմ է վրէժխնդրութի։ Նոցա է արքայութին երկնից։ Որ ինչ իմ է, ամենայն քո է. և որ ինչ քո՛ է, այն իմ է. ևն։ *Զգահս գըտանեմ. և իմ են. Փարպ։ *Այդ խնդիր՝ մեր մոգաց է. Եղիշ. է։ *Դիւաց է կերպարանս կերպարանս ցուցանել։ Որ անհնարին յիմարութենն է. Եղնիկ։ *Ոչ միայն չգնան ընդ նա, այլև կամին իսկ ոչ. որ վերջին իսկ ամբարտաւանութի է. (ոճ յն.) Ոսկ. ս. ա. 23։ *Ո՛չ անգիտութե է, այլ՝ հարկի. Արիստ։ *Քնարահարաց, որ նորին լեզուոյ և ազգի են ». այսինքն 'ի նոյն լեզուէ և յազգէ. Յհ. իմ. ափ։ *Նման լեր վարգապետիս. քանզի այս է աշակերտի. Սրգ. ա. յհ. է։

Տր. *Զմեզ են առաւելքս։ Ո՛չ է ձեզ գիտել զժամս։ Ժամ է մեզ 'ի քնոյ զարթնուլ. ևն։ *Մեզ 'ի պէտս են, և կարգչին իւրեանց 'ի փառս. Եղնիկ։ *Ո՛ւմ 'ի կապելոցն եղև այսպիսի յայտնութի. Եղիշ. է։

Բացառ. *Ի քէն է ամէր աղբիւր կենաց։ Ի տեառնէ է բանդ այդ։ Ի մէ՛նջ ես, թէ 'ի թշնամեաց մերոց։ Ի նմանէ իսկ եմ։ Ես չեմ յայսմ աշխարհէ։ Եւ զու 'ի նոցանէ

նս». այսինքն 'ի գտանէ նոցա. ևն։ *Արեգակն չէ 'ի բանաւորաց և 'ի մտաւորաց. Եզնիկ։

Գաւառ. զօրութիւն յարակից բառին. զոր օրինակ. *Բանն էր զնմանէ. ևն։

Գարուա. զօրութիւն նախադր. Շուրջ. զոր օրինակ. *Որ զնովաւն էին։ Եւ այլ ինչ բազում նման սոցին էր զաւառուծովն». այսինքն յանձ, 'ի միտս իւր. իւ փոխ. Եզնիկ։

Ներգոյ. *Որ էին ընդ նմա 'ի տապանի անդ։ Եւ էր 'ի տեղւոջն յայնմիկ պարտէզ. ևն։ *Մինչդեռ նա յայսր 'ի մտաց խորհրդի էր. Եղիշ. Է։ *Ցորժամ իցէ ոք, այն՝ յորում էն, քան զայն՝ որ 'ի նմա էն, մեծ գտանի. Եզնիկ։ *Թէ իցեմ յուսալ, սասացես՝ թէ Ճաշակէ. Վրք հց. Ժ։

Սոյնպէս վարի ամենայն նախադրութիւնք կամ մասնկայիւք։ Տես և զդիմազուրկս ամենայն, ՎԱՅԵԼ Է, Ի ԴԷՊ Է, ԱՆԿ Է, ևն։

Է, ԷՐ. իբր պարզ դիմազուրկ առընթեր աներևութի՝ հանգէտ ձայնիցս. Գոյ, լինի, 'ի դէպ է, մարթ է. պարտ է, պիտի, ևն. *Տեսանել է յամենեցուն ընթերս։ Այլ մեզ քան զայդ ոչ իմանալ ինչ է, ոչ առնել։ Անգ էր լսել զձայն լալոյ։ Եթէ էր տանել առ բժիշկ. Փարպ։ *Ոչինչ է ընդ այն զարմանալ։ Ի յորբայ փորձանացն է տեսանել. Եզնիկ։ *Զոր իմանալ է առ փարաւոն և առ սատանայ». այսինքն իմանալի է. Արշ։ *Զինչ ինչ առնել էր այդւոյ իմում, և ես ոչ արարի նմա. Եսայ. Է. 4։

ԵԼ, ելոյ. որպէս Գոլ, գոլոյ. *Ծննդեան բնութեան անմահի և մանկանացուի բնութեան երևեցաւ ել միջասահման. Փիլ. Ճ. Բան։ *Նորա՝ միայն ելոյ պատճառ, իսկ վարդապետք՝ բարւոք ելոյ. Մագ. Ղ։

ԵԱԼ, ելոյ կամ ելոյր, ելով. ելոց. Ὤν, οὖσα, ὄν. ὄντος, ὄντων. որ ըստ հայումս բացառի, Քանզի է, էր, եմք, են. գոլով. կամ մինչդեռ էր, ևն. *Ամենայնի՝ որ ոչ սպառաւ է, սևի ելոյ. Փիլ. Իմաստ։ *Ելոյր հարկաւորի։ Սեռոյր եղոյր ելոյր. Պորփ։ *Իբրու Ճարտասանի ելոյր արամագդայ. Պղատ. Մինով։ *Նախկին ելոյր առ տուն սպանման. Անան. Եկեղ։ *Ահեղ ելոյն։ Գոլոշի զօրէն խիտ ամպոց եալ. Մագ։ *Ի կերպարանս իւր ելով ոչինչ յափշտակութիւն համարեցաւ ևն. Անան. Եկեղ։ *Մեղաւորք ելով մեք՝ քո վասն մեր մեռաւ. Անյ. Բարձր։ *Ի մարմնի ելով մեք. Ցհ. Իմ. պաւշ։ *Ըմբռնելով ոչ իբրու ոչ ելոց, այլ իբրու մանաւանդ ելոց, և ոչ միով իւիք կասկածանս առաւելով իբրու ոչ են. Պղատ. Օրէն. Ճ։ (որ են հելլենաբանութիւնք զգուշալիք)։

ԻՑԷՐ. իբր Էր, լինէր. գուն ուրեք գտանի. և այն անպէտ. որպէս, Կիւրղ. Թագ։ Վէցօր։ Իսիք։ Սարկ. հանգ. ևն։

ԻՑԻՒ, ԻՑԻՒ ԹԷ. Տ. 'ի կարգի Ի տառին։

Է ՈՐ, ԵՆ ՈՐ. Տես 'ի բառն ՈՐ, և Է։

Է ԶԻ, ԷՐ ԶԻ. Տես 'ի ԶԻ. և 'ի Է։

ԵՄԱԿ, ի, աց. գ. որ և ԾՄԱԿ, և ՇԵՄԱԿ. Σκιώδης, δες. Opacus, um. Վայր աներև 'ի լանջակողմն լերանց և բլրոց՝ կից հովտաց, մօտ 'ի ձորն. ըստ եբր. Էմէգ. որ 'ի Ցեր. Է. 24. դնի 'ի մեզ՝ ձոր աքովրայ. և 'ի 26. եմակ աքովրայ։ *Ո՛չ եմակք հովտաց, և ոչ ծործորք գժուարաց. Նար. Խ։

ԵՄԻՓՈՐՈՆ, ի, աւ կամ ով. որ և գրի ԵՄԱՓՈՐՈՆ, ԵՄԱՓՈՐՍ, ևն. ուղիղն է ՈՄՈՓՈՐՈՆ. յն. օմօփօրօն. այսինքն 'ի վերայ ուսոց կրելի. Ὠμόφορον. Humerale, pallium. Ուրանոց եպիսկոպոսաց 'ի վերայ շուրջառի՝ խաչանիշ, և խաչաձև պատեալ զուսովք և զլանջօք. Տես և ԳԱՅԼԻՈՒՆ՝ եպիսկոպոսապետաց սեպհական. *Քահանայապետն ունի 'ի վերայ իւր ըզպատուական եմիփորոնն՝ 'ի փառս, որպէս և քո զխաչն... Զարդարել խաչանկար եմիփորոնով. Լմբ. պտրգ։ *Պատրիարքն հանել զեմիփորոնն ևն. Վրք հց. Ծի։ *Ցածածին սքեմ կուսէն զեմիփորոնն ըղքե արկար. Գնձ։ *Սպիտակ զգեստիւք, ոսկի եմիփորոնով։ Արս սպիտակագգեստս եմիփորոնաւ որպէս եպիսկոպոսունք։ Խնդրեաց զնոյն պօղոս խոստովանողն եմիփորոնովն իւրով. Հ = Ց. սոկաղ։ *Հայրապետք ունին զեմափորոն հինգ կրկին։ Արքեպիսկոպոսք եմափորոն չորեքկրկին։ Մետրապօլիտք եմափորոն երեքկրկին։ Եպիսկոպոսունք եմափորոն կրկին։ Քահանայք սքեմ, բաց յեմոփորոնէ. Մխ. դփ։

ԵՆԹ. Ὑπό. Sub. Նախդիր բաղադրիչ կամ բարդիչ ըստ հելլենաբանութեան՝ նշանակութիւ ձայնիս Ընդ՝ մանաւանդ ըստ ոլորում 'ի ներքոյ. ստոր. փակչ. ալբ, էալբ։

ԵՆԹ ԱՄՈՒՆԵԼ. Տ. ԵՆԹԱՄՈՒՆԵԼ։

ԵՆԹԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Ὑπογράφω. Subscribo, describo, designo. Ստորագրել. և Ի ներքոյ գրել. առաջի առնել. Նշանակել. Նկարագրել բանիւ կամ մտօք. *Ենթագրեն զայսպիսի տարբերութիւնս և այսպէս։ Զոր և ենթագրելովք բացատրեցին, սեռ գոլ ասելով ևն. Պորփ։ *Իւղոյն անուշահոտութիւն... զնոյն յո ենթագրէ մեզ աղբերացուցիչ գոլ. Դիոն. Եկեղ։ *Ենթագրելով ('ի միտս) իմաստութիւն ըղձերձակայ զըպարտութեան բանութեան առ 'ի յօգուտ բազմաց դնել. Ցհ. կթ։ *Զորս առաքելաբանիչքն Ճշմարտապէս ենթագրեցին զնմանէ իծ և մարդ. Մխ. այր։

ԵՆԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπογραφή. Subscriptio, descriptio. Ստորագրութիւն. գծագրութիւն. ստորագրական սահման. *Ճառեցեալս ենթագրութիւն մտածութեան. Պորփ։ *Այլազգաբար բացատրէ մեզ զենթագրութիւն տարբերութեան. Անյ. պորփ։

ԵՆԹԱԴԱՍԱԲԱՐ. մ. Դասելով 'ի ներքս 'ի միտս. հմտաբար. և Բաղդատելով, յարմարելով, որպէս զընթերցումն և ըղկէտս ընդ խօսս. *Ենթադասաբար ամին՝ և կիտիցն զանազանութեան հաւաստանալ. Երզն. քեր։

ԵՆԹԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόκρισις. Simulatio, pronunciatio seu actio oratoris. Ներքին բաղդատութիւն մտաց ընդ արտաքին բանին. յարմարութիւն Ճահաւոր շարժման և ձայնի ընդ բանի. *Վերծանելի է ըստ ենթադատութեան... քանզի յենթադատութեան զզօրութիւն տեսանեմք. Թր. քեր։ *Ենթադատութիւն իմանալի է նմանութիւն ներքսակայ դիմացն. որ և գործ է ընթերցողին՝ ձեռով և ձայնիւ նմանապէս յառաջ բերել ըստ քաջութեան հանդիսի. Երզն. քեր։

ԵՆԹԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. ըստ յետնոց է կարծիք, և ընտրութիւն մտաց. *Սննդականն, ծննդականն, և աճողականն՝ ոչ ներգործեն ըստ մերում ենթադատութեան, այլ բնականապէս. Մխ. այր։

ԵՆԹԱԴՐԵԱԼ. Ըստ յետին արամաբանից՝ է Ենթակայութիւն. իբր անձն. *Միայն մի ենթադրեալն կոչի իծ և մարդ. Մխ. այր։

ԵՆԹԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Ὑποτίθημι. Subjicio. Որպէս Ընթադրել, ներքոյ արկանել. նուաճել. և Ի վայր դնել. *Ենթադրեալ կործանեցին զքեղիար։ Զուլադրոշմն ձուլիւք ենթադրեալ (զքեղիար՝) կորզէր. Ըստ։ *Ի խօսելն ընդ իւր աղօթիւք՝ հեղգանամք զնոյնն (զկնկուղ) ենթադրել. Լմբ. եկեղ։

ԵՆԹԱԴՐԵԼ. որպէս Հանգուցանել, կարգել. *Զանձինս որ մանկանցն ենթադրեաց 'ի գողն արքահամա. Ըստ։ *Ըզգարմանալին հաստարակօրութիւնն սկզբան պարագայց ամաց ենթադրէ. Փիլ. Ել. Ա. 1։

ԵՆԹԱԴՐԵԼ. կացուցանել. հաստատել. առդնել. *Ցաղթօղ գուաճանութիւն ըղմերս ենթադրեալ բնութիւն. Նար. Ծա։ *Իբրու զի մի է մարդն ոգւով և մարմնով... մի զնորա հասարակ զդոյութիւն սկզբն ենթադրեալ. Նիւս. կազմ։

ԵՆԹԱԴՐԵԼ. Ὑποτίθημι. Substituo, substerno, suppono. ըստ փիլիսոփայից, Ի ներքոյ դնել նախ ինչ մի որպէս հիմն բանից և իրաց. *Զայն իսկ՝ հրոյ սկիզբն և այլոց ենթադրեսցուք մարմնոց։ Արդ ենթադրելի է նախ զմին և զմիւսն. և առ 'ի յետոյս ենթադրելովքն դարձեալ անցցուք. Պղատ. փիլ։

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόθεσις. Suppositio, subjectio, ևն. Ենթադրելն, և ենթադրեալ իրն. որպէս Նուաճումն. *Վասն ակամայից և մեծամեծ ենթադրութեանց պատերազմաց. Փիլ. Իմաստ։ *Ենթադրութիւն հերիւս յօշատեցաւ 'ի տատանացն գինեսիրաց. Նիւս։

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Առաջարկութիւն. զխտաւարութիւն. և Առաջեգրեալ նպատակ. *Իսկ ըստ ենթադրութեան՝ ինձ իսկ ոչ թուի առաւելոյ չքէլ ենթադրեալ բանիցն. Պղատ. օրէն. Է։ *Բոլոր զխտաւթիւն մեր, և նորին գրոյս ենթադրութիւն՝ խաղաղութիւն է ուղղութիւն. Գէրմ։ *Ի վերայ Ճառից և երևելոյ ենթադրութեանց. Փիլ. Իմաստ։ *(Միանձնք որդիք այրուոյս) միայն է պայծառութեամբ (տօհմիւ) ենթադրած. Նիւս. կազմ։

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Դնելն. հաստատելն. և Հաստատուն ինչ. պարտք. պատշաճք. Δεόμενα. Debita, officium. Խոսխոփ. *Ցուցով ենթադրութիւն 'ի քո. Թէոփիլ. Խոշ։ *Վաճառուց (գանձուց), և այլոց ամենեցուն առ միմեանս ենթադրութեանց, որք կարօտանան պատշաճաւոր գատութեց. Պղատ. օրէն. Ճա։

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Խնդիր Ճարտասանական՝ որոշեալ պարագայիւք, ուր գրութիւն է անորոշ առանց պարագայից. *Զանազանեցաւ յենթադրութէ գրութիւն շղթականիւքն։ Եթէ առգիցես գրութիւն գէմս կամ պատճառս, որք են շղթակալք, առնես ենթադրութիւն. Պիտ։

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. ըստ փիլիսոփայից և ածաբանից՝ իբր Ենթակայութիւն. կամ ենթադրեալն. Ὑπόστασις. Hypostasis, suppositum. *Ցայտնեաւ առօղն և առեալն լինելին մի ենթադրութիւն և մի անձն. զի առաւել մարդոյն կայանալ 'ի վերայ նախկին ենթադրութեանն, և ոչ ինքնակ. Մխ. այր։

ԵՆԹԱԼՈՒՍՆԵԱՑ. եայք, եայց կամ եաց. ա. գ. Ὑποσεληνιακός, όν. Sublunaris, re. Որ ինչ է ընդ լուսնիւ. կամ 'ի լուսնոյ և 'ի վայր. *Մանկականացն, և ենթալուսնեացն ոչինչ մեղս և նոյնպէս բնաւորեցաւ գոլ. Անյ. պորփ։ ուր 'ի յն. "կան ոքք ընդ լուսնովս են»։

ԵՆԹԱԾԵԼ. ն. Ὑπάγω. Subjicio. Ցածրել 'ի ներքոյ. յաւելուլ. *Ենթածէ ամին յեղանակի և զնմանէ սեռ է հակառակաստեալս. Անյ. սոփեստ։

ԸՆԹԱԿԱԼ, [illegible]. Տ. ԸՆԹԱԿԱՑԵԱԼ.

ԸՆԹԱԿԱՑ. ի. եց. ա. գ. Ὑποκείμενος, ον. Subjectus, um; objectus, um. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑ. գ. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑ. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑԱԿԱՆ. ա. Συστατικός. Constitutivus. [illegible] Substantivum.

ԸՆԹԱԿԱՑԱՆԱՄ. [illegible] Ὑφίστημι, ὑφίσταμαι. Subsisto, subsisto. [illegible]

[illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, [illegible]

[illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑԻՄ. [illegible] Ὑφίσταμαι. Substo, subsisto. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑԻԼ. Ὑποκεῖμαι. Subjaceo. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόστασις. Subsistentia, et substantia. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՆ. Տ. ԸՆԹԱԿԱՑԵԱԼ.

ԸՆԹԱԿԱՅԱԼ. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՐԳԵԱԼ, [illegible] Ὑποτεταγμένος. Subordinatus. [illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑԵԱԼ. [illegible] Տ. ԸՆԹԱԿԱՑԵԱՆԱՄ.

ԸՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ, [illegible] Ἰδίωμα. Proprietas. [illegible]

[illegible]

ԸՆԹԱԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. [illegible] Ὑφίστημι. Subsistere facio, constituo. [illegible]

ԸՆԹԱԿԷՏ. [illegible] գ. Ὑποδιαστολή. Subdistinctio, interpunctio, coma, virgula. [illegible]

ԸՆԹԱԶԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόζευξις. Subjectio, subjugatio. [illegible]

ԸՆԹԱՄՆԱԿԱՆ կամ ԸՆԹԱՄՆԱՑԱԿԱՆ. ա. Ὑπομένος. Permanens. [illegible]

ԸՆԹԱՄՆԱՄ. [illegible] Ὑπομένω. Permaneo. [illegible]

ԸՆԹԱՄՆԱՑ. ի. իւ. գ. Ὑφέν. Subunio. [illegible]

ԸՆԹԱԿԵԱԼ. Ὑποκείμενος. Subjectus. [illegible]

ԸՆԹԱՐԿԻԼ, [illegible] Ὑποκεῖσθαι. Subjici, subjectum esse. [illegible]

ԸՆԹԱՐՆԵՄ, [illegible] Ὑποποιέω. Simulo. [illegible]

նման չուականացն, որք զամենայն մարմին ենթաձանէին. Երզն. մտթ.:

ԵՆԹԱՑՈՅՑ, ցուցի, ից. գ. Ὑπόδειξις. Specimen, praemonstratio. Տարածոյց. առընթեր եղեալ ցոյցք. *Եւ այսպէս առէ նշանակել իսկապէս. որպէս և իւր առաջդրեալ զենթացոյցն, եթէ ողջութի՝ անուն, իսկ ողջ է՝ բայ. Անյ. պերիարմ.:

ԵՆԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ὑποδείκνυμι. Submoneo. Ցուցանել առընթեր օրինակաւ իւիք. *Որպէս և ինքն ենթացոյց ». այսինքն 'ի կարգին եցոյց. Անյ. ստորոգ.:

ԵՆՃԵՌՆԱՉԻՆ. Բառ անստոյգ. կամ է խարգախ շինեալ, ըստ Հին բռ. ուր կայ *ԵՆՃԵՌՆ. ննգաւոր, խարդախ ». և կամ կամարաշէն, զի յն. Γυρός. Curvus. է կոր. *Կարծրագոյն գոտր առ 'ի տապալումն աւերածոյ ենճեռնաչէնն առաճարաց. Անան. էկեղ.:

ԵՆՔԵՂԷՍ կամ ԵՆՔԵՂԻՍ կմ ԵՆՔԵՂԷԻՍ. գ. Բառ յն. Ἔγχελυς. յոգն. ἐγχέλεις. Anguilla, lae. այն է Օձաձուկն. Էլան պալըղը. *Ենքեղէս, որ 'ի սիկս գետոց և յատակս ծովակաց 'ի խոր տեղիս լինին. որ առաւել ցամաքային օձից նման են, և ոչ ջրածին ձկանց. Վեցօր. է:

ԵՆՔԵՐ. գ. Բառ յն. Ἐγχείριον. Mantile, sudarium. Անձեռոց. դաստառակ. *Մի սատանար ենքեր, և մի կախեր զգօտւոյ քո. Վրք հց. ջ:

ԵՊԱՐՔՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. Ἔπαρχος ('ի վերայ այլոց կարգեալ իշխան), և Ὕπαρχος (ընդ այլով իշխան կարգեալ). Praeses, praefectus, dux, vicarius, են. կուսակալ. բդեաշխ. փոխարքայ. ֆոլա, վէքիլ. *Թէ եպարքոս ոք փոխարրէ զօրէնս թագաւորի. Ոսկ. յհ. ա. 37: *Եա եւլուժի զանձ բազում, զի արասցեն զնա եպարքոս: Լուաք զքէն, թէ եպարքոս լեալ ես դու. Վրք հց. ծդ: *Եպարքոս, սատրիշխան. Հին բռ:

ԵՊԱՐՔՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական եպարքոսի, և եպարքոսութեան. *Առ զեպարքոսական իշխանութիւնն. Հ=Յ. դեկտ. իա:

ԵՊԱՐՔՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπαρχία, կամ ὑπαρχία. Praefectura, են. Իշխանութիւն եպարքոսի. բդեշխութիւն. քաղաքապետութիւն. ֆոլալըգ, վէքիլլիք. *Ամբրոսիոս յեպարքոսութենէն կոչեցաւ եպիսկոպոս Միլանու. Լմբ. պտրգ: *Առնացաւ ապարանս, և առ զեպարքոսութիւն քաղաքին. Վրք հց. ջ: *Առեալ զպատիւ եպարքոսութեան. Հ=Յ. դեկտ. իա:

ԵՊԵՆԷՍ, ի. գ. Ծովային կենդանի՝ կամ խեցեմորթ, որ ասի տոկալ 'ի հուր. (չփոթելով զյատկութիւն կոնքեղի կամ պինայի ընդ թռնոսի և ամիանդայ.) *Զհուր վառեալ որսորդաց՝ եռեւ եպենէսն. և ոտափմամբ կերակուր իւր կամեցաւ առնել. և ըմբռնեալ զնա որսորդաց, մերկ զնա արարեալ թողին. Մխ. առակ: *Ծովային եպենէսն, որ 'ի հուր շրջի, և հուր ուտէ. զասրն փետոյն, թագաւորական ըղձեսս առնեն, և փոխանակ ջրոյ հրով սրբին. Վանակ. հց: *Են կենդանիք՝ որ 'ի հրոյ ոչ ծախին, այլ առաւել պայծառանան. որպէս զեպենէսն ասեն, և զքռնոսս գազանն. Վրդն. Ել:

ԵՊԵՐ. գ. Նոյն ընդ Եպերանք, որպէս ասմամբ նորին. (լծ. ընդ այպն. թ. այըպ.) *Փառքն և պատիւ որդւոյ թագաւորին ո՛չ և ո՛չ եպեր ինչ ընկալցի. Աթան. հց: *Այս եպեր առ վարդապետան է. Ոսկ. ա. կոր:

ԵՊԵՐԱԿԱՆ. ա. Իբր Եպերօղ և Եպերելի. *Զբազմամթիւր մտածութիւն յեղյեղուկ եպերական բանիւք. Խոր. հռիփ: *Ո՛չ այնչափ 'ի նշանաց լաւանան, որչափ յեպերական խօսից: Զաշխատութիւն այլոց առնել եպերական. Երզն. մտթ. և Երզն.:

ԵՊԵՐԱՆՔ. նաց, նօք. գ. որ և ԵՊԵՐ. Ἐπίληψία. Invasio, correptio, reprehensio. Այպանութիւն. այպերանք. ընդվայրհարութիւն. մեղադրութիւն. դըսրով. սագառանք. այպ, ալար, եանըլըր. *Առանց եպերանաց է արդար գատաւորին իրաւունքն. Յճխ. ը: *Առանց խծբծի և եպերանաց գեղեցկապէս կեցցեալք: Պարսաւանս և եպերանս ունի. Փիլ. խմայ. և Լին: *Եպերանաց խծբծ. Նար. խը: *Զոր պատմեմս եպերանօք. Լմբ. պտրգ:

ԵՊԵՐԵՄ, եցի. ն. Ἐπιλαμβάνω. Corripio, reprehendo. Այպանել. ընդվայր հարկանել. պարսաւել. անգոսնել. ըստգտանել. այըպլամագ, եանըլըր էթմէք. *Եպերեալ զնա՝ առէ. գնա՛ գնա՛ մտ ծորդեկ պարսից, եթէ այր իցես. Խոր. գ. 55: *Եպերելով եպերեաց վարդապետն զնոսա: Եպերես զբանիւ. Ճ. Գ: *Զեգիպտացիսն կապուտ կողոպուտ արարին. և քանզի պատուէր հրամանի տայ էր, ոչ եպերեցան. Եփր. ել: *Որք և 'ի մերձաւորացն եպերեալք, եթէ որբեալք իցեն. Ագաթ: *Եպերեցաւ 'ի սագուկեցւոցն. Արղ: *Ոչ անգոսնիս յերկայնմտութենէ, ոչ եպերիս 'ի ներութենէ. Նար. ղբ: *Այնու յոյժ եպերելի է. Եղիշ:

ԵՊԵՐԻՉ. ա. Որ եպերէ. *Մի եպերիչք, այլ առողջացուցիչք. Լմբ. ատ.:

ԵՊԵՐՈՒՄՆ, ըման. տ. ԵՊԵՐԱՆՔ. իբր Եպերելն, և իլն. *Զի ո՛չ այն ձեզ յեպերումն ինչ կամ յանարգանս լինելոց է. Նանայ:

ԵՊԻԿԼԻՏ. Բառ յն. Ἐπικλίντης. Inclinans. Ազգ ինչ սասանութեան երկրի. *Որ առ կողմանսն շարժին ըստ սուր անկեանց (անկեանց), եպիկլիտք (կամ եպիկլինտք) կոչեն, որ թարգմանի (առէ թարգմանիչն՝) խոնարհեցուցիչ. Արիստ. տի:

ԵՊԻԿՈՒՐԵԱՆՔ, եանց. ա. Ἐπικούρειοι. Epicurei. Հետեւօղք եպիկուրոսի փիլիսոփայի. Տես Բռ. յոկ. ան. *Ոմանք յեպիկուրեանցն ... հակառակէին ընդ նմա. Գծ. ժէ. 18:

ԵՊԻՄԱՆԻԿՈՍ. գ. վերապանակ գրեալ Եպիմանիկոս. Բառ յն. էբիմանիկիոն. Ἐπιμανίκιον. այսինքն Բազպան: Լմբ. պտրգ:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ, ի, իւ, աւ. եպիսկոպոսունք, եպիսկոպոսք, սաց, և ից. գ. Բառ յն. էբիսգօբօս, Ἐπίσκοπος. Episcopus. այսինքն Վերատեսուչ. վերադիտօղ. դէտ. տեսուչ. այցելու. որպէս քահանայապետ, հովիւ և առաջնորդ եկեղեցւոյ. *Պարտ է եպիսկոպոսին անարատ լինել. ա. տիմ. գ. 2: Տիտ. ա. 7: *Եպիսկոպոս՝ տեսուչ լսի. Ոսկ. եփես: *Զեպիսկոպոսունս միաբանեցուցանէր. Ագաթ: *Ժողովեալ զպատուական եպիսկոպոսս. Փարպ: *Մէ եպիսկոպոսաւն աշխարհին. Եղիշ. գ: *Եպիսկոպոսն, որ թարգմանի այցելու. Լմբ. առ լսեն: *Ի ձեռնադրութենէ երիցանց, այսինքն եպիսկոպոսաց. Եփր. ա. տիմ: *Առէ ցեպիսկոպոսսն. (իբր ռմկ. Էբիսկոպոսներ.) ահա եղբարք իմ և աթոռակիցք իմ. Հ=Յ. յունիս. ը:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἐπισκοπικός. Episcopalis. Սեպհական եպիսկոպոսի և եպիսկոպոսութեան. *Յաղագս եպիսկոպոսական ձեռնադրութեանս. Փարպ: *Մեկնեսցիք ... եպիսկոպոսական արքայապատիւ ձոխութբ. Նար. կզ:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. գ. Συνεπίσκοπος. Coëpiscopus. Պաշտօնակից եպիսկոպոսի, որպէս այլ եպիսկոպոս կմ քորեպիսկոպոս. *Եպիսկոպոսակցօք, և սարկաւագօք. Փիլիպ. ա. 1: *Յովսէփ եպիսկոպոս՝ բազում եպիսկոպոսակցօք իւրովք. Եղիշ. գ: *Արիստակէս հօրն էր գործակից եպիսկոպոսակից յամենայն ընթացս վարդապետութեան. Բուզ. գ. 2:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՆՈՑ, ի, աց. գ. որ և Եպիսկոպոսարան, Հայրապետանոց. Պատրիարգարան. կաթողիկոսարան. *Մտանէին յեպիսկոպոսանոցն: Բազմեալք էին 'ի ներքս եպիսկոպոսանոցին. Բուզ. գ. 19: *Ելեալ 'ի նախնական հատանէին եպիսկոպոսանոց. Կաղանկ: *Տալ հրաման շինել եպիսկոպոսանոց. Ուռհ:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἀρχιεπίσκοπος. Archiepiscopus, patriarcha, pontifex. Արքեպիսկոպոս. հայրապետ. կաթուղիկոս. պատրիարգ. պապ. *Մեծն աթանասի եպիսկոպոսապետին աղեքսանդրի: Մեծն բարսղի եպիսկոպոսապետի կեսարու. Ի խորագիրս Գրոց նոցա: *Եպիսկոպոսապետ վիճանէր. Խոր. գ. 5: *Եպիսկոպոսապետս էր աղուանից. Յհ. կթ: *Մե և առաջին ամենայն եպիսկոպոսապետաց՝ հայրապետն հռոմայ. Շ. բղթ. առ կայսր:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Արքեպիսկոպոսութիւն. կաթողիկոսութիւն. *Եկաց յեպիսկոպոսապետութիւն հայոց աշխարհիս: Տալ փոխանակ նորա յաթոռ եպիսկոպոսապետութեան զուրբանն. Խոր. գ. 41. և 64:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՐԱՆ, ի, աց. տ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՆՈՑ. *Ուխտ եպիսկոպոսարանին: Բիւզանդիոն, որ յառաջն եպիսկոպոսարան էր, եղև պատրիարգարան (որպէս աթոռ). Ճ. Ա: Հ=Յ. յունիս. ը: *Զեպիսկոպոսարանն ում կամի շնորհեսցէ. Մխ. դտ:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπισκοπή. Episcopatus. Իշխանութիւն եպիսկոպոսի. այցելութիւն. գիտողութիւն. վերադիտողութիւն. *Եպիսկոպոսութեան ցանկայ. ա. տիմ. գ. 1: *Որ յառաջձան եպիսկոպոսութենն լինէին արժանի կալոյ. Ագաթ:

Իբր Կաթողիկոսութիւն. *Յետ ընկալ հրեշտակաց... եպիսկոպոսութիւն մեծին վրթանայ: Կացուցանել յեպիսկոպոսութիւն փոխանակ յուսկան. Խոր. գ. 11. 16:

ԵՊԻՏՐՈՊՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. էբիտրօբօս. Ἐπίτροπος. Tutor, procurator, vicarius. Հոգաբարձու. գաւառապետ. երեսփոխան. *Ոչ կամիցի ունել եպիտրոպոս որդւոց իւրոց. Մխ. դտ. կամ Օրէնք. ծդ. խն. ճ. են:

ԵՌ. ի, եց. ա. Իբրև արմատ ձայնիցս Երեք, և Երրորդ, նոյն է ընդ նոսա. *Եռն երիս ասէ, որ է ըստ թուական արհեստից կատարեալ թիւ. Շ. բարձր: *Յեռանուսումբ յառնելով ինքն զինքն յարուցանէր. Նանայ:

ԵՌ. գ. Իբրև արմատ Եռալոյ՝ է Եռացումն, եռանդն. *Եռ քաղցուոյ: Յորժամ 'ի յեռ է գազարէ. Վրդ: *Առեռանիչն յովհաննէս յեռս ձիթոյն եղաւ... Եզ յեռս ձիթոյն. Մարթին:

Իսկ յասելն. *Մինչ յեռ գոլով ծաղէ սատանայութիւնքն մանրելով զկերակուրն. Ճ. թ. իմա, կամ ունելով զմարմինս լինելոց, և կամ յեռեալ գոլով շարից առանձինց:

ռի. Եռացեալ. ջեռեալ. *Ե՛ռ ջուր... ի յեռ ջուրն մխեա. Վրդ։

ԵՌԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Ուր երեք կրկնի նոյն բառ. *Ես եմ ած ամենակալ, ած խոստակաց, ած յաղթող... զեռաբարբառ բանն և զհոգին յայտնեալ ('ի խորհուրդ երրորդութե) . Մագ. է։

ԵՌԱԶԱՐԴ. ա. Երիւք կամ երից զարդարեալ. որպէս Մեծազարդ, հրաշազարդ, և Երեքանձնեայ. *Եռազարդ ծայրիւք ածեան անփոփոխ զուգական անձնաւորութը. Անան. Եկեղ։ *Որպէս արեգակն եռազարդ ձեզ յարփոյն ծագեալ. Ոսկեփոր։

ԵՌԱԶԱՐԴԵԱՆ. ա. Նոյն ընդ վ։ Իսկ ըստ յն. համաձայնութեան, որպէս Երեքկարգեան. (զի κόσμος, է զարդ, և կարգ.) երից երրեակ, այսինքն ինննեակ գասուք. *իններիի արահամբ յօրհներգութե փառաց հասարակ կարգելոց եռազարդեան զինուորութիք. Ոսկեփոր։

ԵՌԱԹԻՒ. ա. Երրեակ թուով. երեք. *Ցեռաթիւ աւուրց լրման՝ 'ի տխուր մահուիր և յարութե. Սկեւռ. աղ. խաչ։

ԵՌԱԹԻՒՆԵԱԼ. Երիւք սլաքօք թունաւորօք գեղեալ. *Երեքթեւեան եռաթիւնեալ՝ յանկարծակի ըղձա հարեալ. Շ. Վիպ։

ԵՌԱԹՈՒԵԱՆ. ա. Եռաթիւ. եւ երեքանձնեայ. *Զեռաթուեան և զեզակի լոյսն աչալուրջ երեսօք համարձակապէս տեսանելով. Թէոդոր. խչ։

ԵՌԱԺԱՆԻ. Տ. ՆՐԵՔԺԱՆԻ, և ՆՐԵՔԲԱԺԻՆ։ Նմանութք առ 'ի գծագրութե տարեկան բոլորակի. *Զվերջագրեալն եռաժանի իմն թիւ աւարտեալ. Շիր։

ԵՌԱԼԻ. ա. Իբր Երեքալեան. յորմէ կազմի յաջորդ բառդ։

ԵՌԱԼԻՈՒԹԻՒՆ. գ. Τρισκυμία. խուլ գոմպաս Տալկըներ. Tempestas. Երեքալեանն գոլ. երրեակ և բազմապատիկ ալիք, ալէկոծութի մեծ. *Ո՛չ մոլեկոց ալեացն վայրենի սաստկութե, և ո՛չ յուզականը եռալիութիւնն առկ 'ի հեղձումն. Կիւրղ. 'ի Յովն։

ԵՌԱԼՈՒՍԵԱՆ. ա. Ունող զերրեակ լոյս, իբր Եռանձնեայ. *Համապատիւն կցորդութեց... եռալուսեանն զուգակցութեց. Նար. հէ։

ԵՌԱԿ. Տ. ՆՐՐԵԱԿ. ա. գ. Τρίας. Trinus, ternarius. *Երկակն և եռակ աճեցեալ զ ըստ միոյն անմարմնութեն. Փիլ. այլաբ։ *Քննութիւնս ինն առաքել 'ի գեղեցիկս, բաժանել յիւրաքանչիւր եռակէ զինն. Պղատ. օրէն. ղ։ *Յարաբարդեալ 'ի վերայ եռակին. Մագ. հղ։ *Եռակ հաւատոց (որ յերրորդութիւնն) հետեւմամբ. Սխոլ։ *Երկուց եռից ըստ եռակին. Գր. տղ. յէէմ։

ԵՌԱԿԱԲԱՐ. Տ. ՆՐՐԵԱԿԻ. *Տեղին է եռակաբար. վերին, ստորին, միջին։ Զև եռակաբար ասի. եռանկիւնի, քառանկիւնի, և բոլոր. և 'ի տոցանէ ըստ այլ տեսակս զանազանի ձեւս. Տօնակ։

ԵՌԱԿԱՆԳՈՒՆ, գնոյ. ա. Τρίπηχυς. Tricubitus. Երից կանգնոց. իւէք կանգուն. խուլ ութըն. *Եռականգուն մեծութի ունել։ Ոչինչ է ներհական եռականգնութե։ Եռականգունն՝ քանակ նշանակէ. Արիստ. ստորոգ։

ԵՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Երրեակն գոլ. երրորդական թիւ. երրորդութիւն. *Նոյն ինքն եռականութե և զականութք երկրապագեալ. և միականութե երրորդութք բարեպաշտեալ 'ի բոլոր եղականաց. Ոսկեփոր։

ԵՌԱԿԼՄՊԱՆՈՑ. ա. գ. Ուր լցեն երրեակ ըմպանոցք կամ նստարանք ուտելոյ և ըմպելոյ. ըստ յն. եռընկողմանոց. Τρίκλινος, ον. Tribus lectis instructus, triclinium. խուլ ուէպէլմ. խուլ ուէպէր. *Եռակլմպանոցս, և բազմակլմպանոց տաճարս՝ 'ի կրայի պատեննից և 'ի փղոսկրէ կազմեալ. Փիլ. ոէտակն։

ԵՌԱԿԻ. մ. Τριχῆ, χα. Tripliciter, trifariam. Տ. ՆՐՐԱԿԻ. իւէք կէրպով. *Եռակի զալայոն բաժանելով երիս քաղաքս բնակեցուցանել. Պղատ. օրէն. գ։ *Եռակի տրամատի ամանակացն զանազանութի, 'ի ներկայս, յանցեալն, յապառնին. Խորենէկ։ *Եռակի հաստատուտն (ըստ երկրաչափից) բաժանելի է. Մագ. հղ։ *Թիւ եռակի բաժանի. զար, կոճատ, և անհատ. Տօնակ։ *Եռակի լսի այս. Երզն. մկբ։

ՆՌԱԿԻ. ա. Իբր Երրեակ. *Եռակի անձնաւորութի. Ճ. Ա։ *Եգաւ եռակի գիր 'ի վերայ խաչելոյն՝ վկայելով զնա թագաւոր. Տօնակ։

ԵՌԱԿՐԿԻՆ. Տ. ՆՌԱԳԱՏԻԿ. Τριπλοῦς. Triplex. *Ո՛հ հաւասարապատուք, և միան եռակրկին. Պղատ. փիմ։

ԵՌԱՀԱՍԱԿ. ա. Որ ինչ անկ է երից հասակաց մանկութե, երիտասարդութե, և ծերութեան. *Զեռահասակ մեղօք մեռեալս յարուցանել վերստին. Սկեւռ. աղ. խաչ։

ԵՌԱՀԻՒՍ, ի,ից. ա. Երեքկղի հիւսեալ. իւէքօվ հիւսած. խուլ գատ էօրմէ. *Իբրև պարանօք եռահիւսիւք. Եղիշ. դփ։

ԵՌԱՀԻՒՍԱԿ. ա. Երիւք նոյն բառիւք հիւսեալ, սր̃ սր̃ սր̃. երեքսրբեան. *Եռահիւսակ սրբասացութի, կամ սրբասացութիք. Անյ. բարէր։ Անան. Եկեղ։ Յհ. իմ. էկ։ *Զեռահիւսակն առնուլ զօրհնաբան՝ զփառատրութին սրոբէական. Գնչ։ *Փառք եռահիւսակ անձանց սր̃ երրորդութեն, և միոյ տէրութե. Յիշատ։

Իսկ *Եռահիւսակ պսակ». իբր յերից նիւթոց կամ գունոց հիւսեալ. Նանայ։

ՆՌԱՀԻՒՍԱԿ. մ. Իբր Եռահիւսակ սրբասացութը. *Որ 'ի հրեղէն լեզուացն եռահիւսակ սրբաբանիւս». տպ. եռահիւսեակ. Շար։

ԵՌԱՀԻՒՍԵԱԼ. Տ. ՆՌԱՀԻՒՍ. *Եռահիւսեալ բաղադրի. Քեր. քեր։

ԵՌԱՀԻՒՍԵԱԿ. ա. գ. Իբր Եռահիւսակ սրբասացութիւն. *Զեռահիւսեակն նուագեալ, զմի տէրութիւնդ երգաբանեալ. Շար։

ԵՌԱՀՈԼՈՎ. ա. Երրակի հոլովեալ՝ իբր զանազանեալ. *Եռահոլով ուղղական տեսակաւ զանազանութի դիմացն հօր և որդւոյ և սր̃ հոգւոյն. Քեր. քեր։

ԵՌԱՀՈՍ. ա. Որ հոսի ընդ երիս առաջս. *Բանայ քեզ եռահոս աղբիւրս և վտակս. Եօթնաթր։

ԵՌԱՀՐԱՇ. ա. Ըստ երից գլխոց հրաշալի. երից հրաշալի կամ փառացի. *Եռահրաշ զինու վառեալ, հաւատով, սիրով, և յուսով. Սխոլ։

ԵՌԱՁԱՅՆ. Տ. ՆՌԱՀԻՒՍԱԿ. *Որք զեռաձայն նուագ ներբողեալ մատուցանեն. Գնչ։

ԵՌԱՁԵՂՈՒՆ, ղուան. ա. գ. Երրորդ ձեղուն՝ յարկ՝ զամիկոն տան. խուչուր գատ. *Այնպէս ամենքեան եռացեալք էին յօժարութը, որ և յեռաձեղունսն էին խռնացեալք թանձրութեամբ. Ոսկ. գծ։

ԵՌԱՃԵՂ. ա. Որոյ են երեք ճեղք կամ ճիղք. իւէք ճղով. *Երկճղի կամ եռաճեղ. Ոսկեփոր։

ԵՌԱՄ, ացի կամ ացայ, ացեալ. կամ եռեալ. չ. Ζέω, ἐκζέω. Ferveo, efferveo, ebullio, aestuo. Ցեռ՝ այսինքն յեռանդն հարկանիլ. 'ի ջերմութե յուզիլ. պղպջել. պճպճալ, էփիլ, էփ էլլու. Գէլէլ գէլէլ գոյնամագ, ճիռշմէք. *Իբրև զջուր մի եռացիս. Ծն. խթ. 4։ *Եռայ (կաթսայ, այսինքն ջուր կաթսային), զեղաւ, քաղ եռայ. Եղեկ. իգ. 5։ *Որովայն իմ իբրև զտիկ քաղցուոյ կապեալ եռայ. Յոբ. լբ. 19։ *Իբրև զջուր կաթսայից 'ի հրոյ եռացեալ։ Իբր 'ի քրայս ընդդէմ թեամբ փութայ քոյ սիրոյ հանապազ եռամ, և ոչ երբէք պարզիմ. Նար։ *Ոչինչ եռացեալ կերեալ է իմ». այսինքն ջերմ կերակուր, կամ եփեալ. Վրք հց. ծա։ *Իբրև յերկնուստ ահագին հրձգութիւնք եռային. Եղիշ. ղ։ *Քարինք տեղւոյն եռացին. Եղիշ. յոբ։ *(Արիւն պաղեալ) առա պարպատէ, և եռայ. Բրս. խ Ձ։ *Որպէս զի մի տաչորեցիմք մեք յայնպիսի պրեգակնէ, որ 'ի վերայ մերկ գլխոյ առաւել եռայ. Նիւս. էրգ։ *Շանթք հրեղէնք եռալոյ 'ի բաց հատանին. Կանոն։

ՆՌԱԼ. Ζέω, ին. կէս մի իրապէս, և կէս մի նմանութը, Վառիլ բորբոքիլ. Հոտոիլ. *Եռայր հոգւով։ Հոգւով եռացէք. Գծ. ժը. 25։ Հռ. ժբ. 11։ *Առնեալ զխրատն, և եռեալ 'ի հոգի իւր. Վրք հց. իղ։ *Աշխատեցէք մանկունք, եռացէք յընթացս արթնութը. Կլիմաք։ *Եկեալ 'ի կռիւ (գազանն) զօրէն ըմբշի... սրտմտութը եռայ. Փիլ. լիոն։ *Զերմեռանդն եռալ զեռալ պաշտամանն. Ագաթ։ *Սիրով առ իրեարս եռացեալք. Յհ. իմ. ոփ։ *Առ անօրէն հաճոյական սէրն եռացան. Ոսկ. հռ։ *Եռայր սէրն մարթայի քան զմարիամու. Եփր. համաբ։ *Եռայր սիրտ իւր 'ի զայրացումն. Վրք հց. ը։ *Սրտմտութը եռացեալք որպէս վիշաժանդիրք. Լաստ. ժղ։ *Եռայրին յառաջ զնոսա սպանանել. Ոսկ. գծ։ *Ծաղը առ մեզ 'ի գիւղացն եռացեալ (գրգռեալ). Կլիմաք։

ՆՌԱԼ. Ἀναζέω, ἐκζέω, ἐκεράω. Ferveo, fluo, erepo. Զայրանալ բորբոքութե, կեղոյ, ցաւոց, և տորաքիլ և զեռալ բղխել, յորդել որդանց, գորտոց, և կայտառիլ զեռնոց բազմութը. Վկոփոխ. գոյնամագ. *Ախտ բորբոքութեան մեծապէս ցասմամբ եռայր յերկիր. Խոր. ապ. ուծբ։ *Որպէս նոր գաւ եռացեալ իցէ մանկան. Վրք հց. ջ։ *Եռացեն խաղաւարտք 'ի մորդ և յանասուն. Ել. ը. 9։ *Եռաց 'ի նմա որդն, և նեխեցաւ. Ել. ժզ. 20։ *Եռացին որդունք ընդ աչս նորա. Եղիշ. է։ Եռայ յերկիր նոցա գորտ. Սղ. ճը. 30։ *Զխորդ եռացին առինք ցամաքեալք. Եփր. ծն։ *Եռան զեռան օձանն 'ի մարմնիս ծովու. Նար։

ԵՌԱՄԱՆԱԿ. ա. Ունող զերիս ժամանակս հասակի, կամ եղանակաց տարւոյ, մանաւանդ քերթողական և երաժշտական ամանակի ըստ երկարութեան և սղութե ձայնաւորաց. *Առաքինազոյն մակացութիք զերծեալ յեռամանակ տարւոյ. Մագ. է։ *Մեծատարն՝ ներկայնէ և նազօտէ՝ եռամանակ. որգոն. գամբիթ. մեծավերջն յազօտէ և ներկայնէ եռամանակ. որպիսի, կորիւն։ Ներգեն ն'երից ազօտաց եռամանակ. որպիսի, բանհան. Թր. քեր։

ԵՌԱՄԱՍՆ, ասն, անից. } ա. Τριμερής. Trium partium. Ἐπίτριτος. (Pes poeticus)
ԵՌԱՄԱՍՆԵԱՅ, եայց. }

constans tribus brevibus, et una longa. Ունակ երից մասանց, կամ մասնաւոր ի֊րաց, զանազանութեանց, կարգաց, յարկաց, չափմանց, կերպից, ևն. *Եռամասն խառ֊նեալ էութիւնք (որ են անձութի, մարմին, և հոգի բանական) միաւորեցաւ անշփո֊թելի. Նար. խոս. *Հոգի եռամասնեայ է, բան ունի, ցասումն, և ցանկութիւն. Ճ. Թ. *Ձեռամասնեայս ունի զօրութիւնս. *Ցասումն գայ յեռամասնեայ հոգւոյն. Լմբ. պտրգ. *Ողնափայտ եռամասնեայ (տապանին Նոյի). Մագ. ձա. *Կիսաբոլորից բացատոյն, և եռամասնիցն, և ութամասա֊նից եղելոց... Ութամասնեայ բացատուն եռամասնեայքն լինուին. Պղատ. փիմ.

ԵՌԱՄԵԱՅ. } ա. Τριετής. Trien-
ԵՌԱՄԵԱՆ. } nis. որ և ԵՐԵՄԵԱՆ գրի, և ԵՐԱՄԵԱՆ. ենի. Երեքամեայ. երից ամաց. Իւէէ+ փալըս կամ փալըսն. իւչ էեւլէ+, իւչ եաշընտա, ոէ ոուլ. *Այնմիկ որ եռամեայ իցէ, և քառամեայ... Ցեռա֊մենիցն մինչև ցմեց ամսն. Պղատ. օրէն. Է. *Եռամեան (կամ եռեմեան) զհրաքան֊ջիւր ըզ զկենդանեայն հրամայէ առնուլ. Փիլ. Լին. *Պտղաւորոյս անկոյ ծիթենւոյն եռամեանն զատուցկութիւն. Նար. յա. *Նըս֊տաւ կինն, և անոյց զորդին իւր երամենաւ վուարակաւ. Տօնակ.

ԵՌԱՄԵԾ, ի, աւ. ա. Τρισμέγιστος. Ter maximus. Երիցս մեծ. կարի մեծ. մեծանուն. յն. ձայնիւ Տրիսմեգիստոս՝ ակոչհականեալ հերմէսի եգիպտացի փի֊լիսոփայի. *Հերմ եռամեծ յիւրում զքան֊չելի տախտակին այսպէս հաստատելով. Մագ. Լ. Եւ 'ի մեզ՝ ակչհական գաւթի անյաղթ փիլիսոփայի. *Ըստ գաւթի եռա֊մեծի. Վրդն. ող. *Եռամեծին գաւթի. Նրշն. +Էր. Ցեռմինք և յեւնոց ընծայեցին. զոր օրինակ. *Եռամեծին և բանիբուն վար֊դապետոք՝ տէր միխիթարայ այլիվանեցոյ գանձ. Գնձ.

ԵՌԱՄՍԵԱՅ. ա. Երեքամսեայ. երից ամսոց (հասակ կամ ժամանակ). Իւէէ+ ամ֊սոու, կամ իւէէ+ ամըլըսն. իւչ այլըգ. *Եւ այսու յուսացեալ բաւեմք անկեալութեան եռամսեայ աւուրքը ». այսինքն սպասեմք յերից ամսոց հետէ. Մագ. ծա.

ԵՌԱՅԱՐԿ, ի, աց. ա. գ. Որ են երեք յարկք՝ մի քան զմի 'ի վեր. Իւէէ+ խաթ, Իւէէ+ ծոծ+. *Ապարանս կրկնայարկս և եռայարկս. Խոր. ա. 15. *Ներքնա֊տունս՝ կրկնայարկս և եռայարկս. Եռա֊յարկքն և կրկնայարկքն փորոտիք են. Փիլ. Լին. Է. 7. *Սոյնպէս և 'ի հնումն եռայարկ խորանն կառուցաւ. 'Ի Գիրս խոր.

ԵՌԱՅԱՐԿԵԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Ցաղագս երկուց կիսադնդացն՝ եռայարկեան. Երզն. ոփ. Էրի.

ԵՌԱՆԴ, ի. յեռանդէ, յեռանդ կմ յեռանդն. գ. ժ. Τρίτη ἡμέρα, τρίτη. Nudius tertius. Իեր երեք աւուրք անդր. կամ յերէկէ և անդր. այսինքն Ցա֊ռաջ քան զերէկն. Էւէլ ըւ՝ Փէլօն օր. փին փէշին. տէր կիւն, էօթէ կիւն. (յն. և եբր. տաւն, երրորդ օր, կամ յերրորդն.) *Ոչ էք երթալոց զձանապարհ երէկին և եռանդի. Ցէս. Դ. 4. *Ձեռանդի գոր֊ծոյն զանսչութիւնն իբրև զնաւ ածեալ յիշեմ, ոչ զօրեմ եմ. Փարպ. *Ո՛չ է այս օր իբրև զերեկն և զեռանդն. ա. Դ. Ի. 44. *Ոչ էին ընդ նմա, որպէս յերէկն և յեռանդ. Ցուլն հարկանող իցէ յերէկն և յեռանդն. Ոչ եղև մեզ այսպիսի յերէկ և յեռանդ. Չեմ բանական, որպէս թէ յերէկէ և յեռանդէ. ևն. *Եռանդ վէշա֊պանի առ իծս եգիպտացւոց զկուսն տե֊սեալ՝ ոչ սակաւ հիացեալ եղէ. Փիլ. Լիոս. *Իբրև թէ երէկ կմ եռանդ. Ոսկ. 'Ի Գէլփ.

ԵՌԱՆԴԱԼԻՑ. Տ. ԵՌԱՆԴՆԱԼԻՑ. *Սրտի մտօք եռանդալից ջերմութեամբ աղաչել. Խոսր. պտրգ.

ԵՌԱՆԴԵԱՆ. ա. Որ ինչ հայի յե֊ռանդ. Փէլաւ օրան. օպեր կիւնէ+ի. *Ջոր֊մէ յիշատակեալ մեր յեռանդեան տրա֊մաբանութեան. Մագ. ը. *Ցեռանդեան գի֊շերին. Ճ. Ա. Հ=Ց. յունիս. Է.

ԵՌԱՆԴՆ, գեան, գեամբ, յե֊ռանդեան, գանէ, զեռանդաս. գ. Ζέσις, βρα-σμός, πύρωσις, ևն. Fervor, succensio, aestus, ևն. որ և ԵՌ ԵՌԱՑՈՒՄՆ, ԵՌԱՆ֊ԴՈՒՄՆ. Եռալն՝ ըստ ամենայն առման. որպէս եփումն, բորբոքումն, վառումն, գրգիռ, փոյթ. Էֆ, Խ վառափիլ. գայ֊նայըշ, հէրր, հէրարէթ. *Կատաղ յեռանդեան տեսանեմ եռ. Երեմ. ա. 13. *Ածից քեզ եռանդն ». յն. հրացուցից զքեզ. Եզ. ա. 25. *Մի օտարոտի համարել զեռանդն ինչ՝ որ 'ի փորձութն ձեզ լինիցի. ա. պետ. Դ. 19. յն. հրացումն. *Եւ այնպէս իմն եռանդն ածէին՝ ակիզն արարեալ այլազ֊գութեան ». յն. խեթան. Ք. Դ. Դ. 13. *Կաթոսյն որ յերեմիայի յեռանդն ցու֊ցաւ, որ 'ի հիւսիսոյ 'ի հարաւ ձգէր յայն֊ժամ զգնցուցս եռանդեան, այժմ 'ի հա֊րաւոյ 'ի հիւսիսի ահաղին եռանդեամբ. Լաստ. ծէ. *Բորբոքեալ եռանդն ջեր֊մանն՝ ձեպէր զնա. Մագ. կը.

ԵՌԱՆԴՆ. Κλύδων, ζέσις. Aestus. Ցու֊զումն ալեաց. *Տեսի զեռանդն ալեացն, զկայտիռ զծովայնոցն. Փիլ. յոփ. *Իբրև զձայն եռանդեան կուտակելոյ խառնումն ալեաց ծովու. Ագաթ.

ԵՌԱՆԴՆ. Ցոզումն ըղձից և կրից. *Ջհոգևոր սիրոյն եռանդն ածէր առ ա֊մենեսին. Բուզ. Դ. 4. *Ի յեռանդն սըր֊տին ըղձից. Նար. ԽԷ. *Արգելումն զե֊ռանդն ցանկութեան. Ցձմ. Դ. *Պարտեալ եռանդեանն չարութի. Փարպ. *Ցեռան֊դան երիտասարդութեան. Եղիշ. *Բարկա֊նալն է եռանդն շուրջ զսրտիւքն 'ի վեր֊ծխութէ մաղձոյն. Վահր. Էրրորդ.

ԵՌԱՆԴՆ. 'Ανάζεσις. Ի վեր եռալն. եռեալ զեռալն որդանց. Հիփալը. *Մինչև յաչաց անտի անօրինին եռանդն որդանց բղխեալ տարարել. Ի. Դ. Ի. 9.

ԵՌԱՆԴՆ. ա. Իբր Եռանդնոտ. վա֊ռեալ. *Տեսանեմս, զիարդ եռանդն է գութն. Ոսկ. յհ. Ի. 15. (այլ. զեռանդնոտ գութն.)

ԵՌԱՆԴՆԱԹԱՓ. ա. Որ թափէ, այս֊ինքն աղատէ յեռանդնէ փորձութեանց. Եւագր.

ԵՌԱՆԴՆԱԼԻՑ. ա. Θερμότατος. Fervidissimus. Եռանդեամբ լի. ջերմագին. *Եւ զայս գործէին նոքա յեռանդնալից սիրոյ անտի հաւատոց. Եւս. պտմ. Ի. 17.

ԵՌԱՆԴՆԱԿԱՑԾԱԿ. ա. Որ եռաց֊մամբ կայծակունս արձակէ, կամ շանթս հրեղէնս. *Եռանդնակայծակ ահաւոր հուրն իջեալ 'ի վերայ քո. Թէոդոր. խչ.

ԵՌԱՆԴՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Եռա֊ցեալ. Էֆ Էլոծ. *Եթէ 'ի ջուր ինչ կաթ֊ սայից եռանդնական. Երզն. ոփ. Էրի.

ԵՌԱՆԴՆԱՇԱՐԺ. ա. Եռանդեամբ շարժեալ. եռանդնոտ. *Եռանդնաշարժ սէր, կամ գնացք. Տօնակ. Վրդն. ծն.

ԵՌԱՆԴՆԱՊՏՈՅՏ. ա. Եռանդեամբ յուզեալ պտուտեալ. *Փոխանակ եռանդ֊նապտոյտ... շանթիցն ցոլմանց. Անան. Էկէղ.

ԵՌԱՆԴՆԱՍԷՐ. ա. Սիրող զեռանդն. փոյթեռանդն. ջերմեռանդն. *Եռանդնա֊սէր խանդաղատանօք (յաղօթս) հեղուլ զարտասուս շնորհաւորս. Ցձմ. ժէ. *Ե֊ռանդնասէր և յորդոր փութով. Թէոդոր. խոս. *Եռանդնասէր սրտի ջերմութեամբ. Ցհ. կթ. *Եռանդնասէր կամօք զխնդրանս նոցա կատարեն. Ճ. Ժ.

ԵՌԱՆԴՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. }
ԵՌԱՆԴՆԵՄ, եցի. ն. }
Ցեռանդն ածել. վառել. բորբոքել. *Ե֊ռանդնացուցանել հրով միայն կարէս գու. Եփր. համաբ. *Եռանդնել զնոսա (սրով՝ բէկից զատարինս), և կենդանախարուկել 'ի նմանն կայս ջերմութի. Դիոն. Էրի. յարմէ և Ը. հրէշ.

ԵՌԱՆԴՆՈՏ, ի, աց. ա. Ζεστός, διά-πυρος. Fervidus, ignescens. Ջերմագին. ջերմեռանդն. վառեալ. բորբոքեալ. փոյ. վառաւոծ, Էֆ Էլոծի պէս. *Եռանդնոտ միտք, կամ աստուածսիրութիւն, սէր, ադին, բնութիւն. Կոչ. Ի. 15. Սարգ. ա. յհ. Ի. Վրդն. ող. Մագ. Ը. *Եռանդնոտ էին առ յոյսն իմ. Եռանդնոտ է հասակ երի֊տասարդութեան 'ի բղձախնդութի. Լմբ. ող. Խ տօնակ.

ԵՌԱՆԴՆՈՒՏ. Նոյն ընդ վ. *Իբր յե֊ռանդնուտ քրտայէ հրանուտ հասմամբ. Ա֊նան. Էկէղ. *Հրոյ շիջուցիչ է ջուր, և արբութի՝ եռանդնուտ ցանկութեանց շի֊ջուցիչ. Գէ. Էս.

ԵՌԱՆԴՈՒՄՆ, դման, մամբ. գ. Ζέσις. Fervor, aestus. Եռանդն. եռա֊ցումն. *Ըստ առագնեցան երեք նորա ե֊ռանդամամբ սրտի. Եփր. թագ. *Ի բուռն վարդապետութեն՝ հոգևոր սիրով եռանդ֊մամբ. Ագաթ. Խ Կորիւն. *Հրոյն եռանդ֊մամբ. Եղիշ. Ի. *Ջանչէլ գեհենին առ֊ատրաստել հրահոսան եռանդմանն. Ե֊ռանդմամբ արեանն. Ճ. Ա. *Խորխոսա֊ցաւ հաւատոյն եռանդմամբ. Եւս. պտմ. Է. 5. *Գթածութեամբ եռանդման զքաղցրութիւն անշիջելի նոցա մեզոյն 'ի գթածէն իւրմէ հայցէր աստուծէն. Բրս. 'Ի սպէ. *Ողջախոհութիւն զրոյց ե֊ռանդման (կամ եռանդմանց) ցանկութի զովացուցանեմք. Նիւս. Էրգ. *Որպէս խորտակեալ անօթ եռանդմամբ ձաւեալ վերստին նորոգէ. Լծ. խոչ. *Որով (կամ որում) պաշխթ հոգւոյն եռանդման ցանկայ. Թէոդոր. խոս.

ԵՌԱՆԴՈՒՆ. ա. Ζεστός. Fervidus. Ունակ եռանդեան. եռացեալ. *Որ ցուրտ յառաջին էր, այն եռանդուն լինի ('ի հուր). Կոչ. ծէ. 12.

ԵՌԱՆԿԻՒՆ, կեան, կմ կկունից. աց. }
ԵՌԱՆԿԻՒՆԻ Նւոյ կմ նոյ, նեաց. }
գ. ա. Τρίγωνον, ος. Triangulum, lus, laris. գրի սակայն և ԵՌԱՆԳԻՒՆ. ի. Ձև կմ թիւ որ ունի զերիս անկիւնս ըստ երից կողմանց. Իւչ +էօշէլի, Թիւքլաէ. *Եր֊կաքանչիւրոց 'ի միասին եղեալ, հատա֊րակողմ՝ հաւասարակողմի, եռանկիւն՝ ե֊ռանկեան տացաւք. Պղատ. փիմ. *Քա֊ռանկիւն՝ որպէս եռանկիւնքն 'ի քառան֊կիւնեան. Ցեռանկիւնեացն (կամ յեռանկիւ֊նիցն) ծնանի քառանկիւնին. և քառան֊կիւնին ծնանի յեռանկիւնեան, միայն եռ֊անկիւնեաց բաղկացութեն. Մագ. Է. և հղ. *Եռանկիւնի և քառանկիւնի ոչ թուի դիպուածով և զնուազն ընդունել. քանզի որք միանգամ ընդունին զեռանկիւնոյն զձևն և զբոլորակին, ամենեքեան նմանապէս եռանկիւնիք կամ բոլորակք են. Արիստ. որոշ. *Ցեռանգ յաղագս եռանկիւնոյ... Ընդունակութիւնք բանի եռանկիւնիցն. ևն. Անյ. որոշ. *(Թիւք) եռանկիւնի. ա. Գ.

ղ. Ճ. ժե. խա. խէ. կն։ Եռանկիւնեայն ապակեան մի մի անձե. իսկ չորեքանկիւնեանն երկու երկու. Սարկ. փոխ.

ԵՌԱՆՁՆԱԹԻՒ. գ. ա. Թիւ երից անձանց. կամ Ունակ Թուոյ ըստ համեմատութեան երից անձանց. որպէս առաջեալք ըստ Թուոյ մի տակցաւ երրորդութիւն, կամ հայր, որդի, հոգի. *Ուստք պաշտպանեցք՝ ներգործութիւն լուսոյն մաքրեալք, անձինք երջանիկք յեռանձնաթիւ. Նար. գնչ առաք. և մրգ.

ԵՌԱՆՁՆԱԿԱՆ. ա. Ունօղ զերիս անձինս. և Որ ինչ հայի յերիս անձինս որ երրորդութեան. *Եռանձնական տէրութիւն. Անան. էկեղ։ *Եռանձնական հաւատոյն խոստովանութիւն. Յհ. իմ. ափ.

ԵՌԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԵՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. իբր Երրորդութիւն. *Աններհակ փառանութիւն՝ յերիս եռանձնաւորութիւն, և մի տէրութիւն. Գնչ.

ԵՌԱՆՁՆԵԱՑ. } Տ. ԵՌԱՆՁՆԱԿԱՆ.
ԵՌԱՆՁՆԵԱՆ. } *Եռանձնեայ կմ եռանձնեան ածութիւն. Վրդն. ծն. և Նա. նոյ։ *Եռանձնեան ձայնին զաւանութեան. Մագ. ա։ *Զերիս տոնս յանգիման լինել երախայրեօք եռանձնեայ տէրութեան. Նխ. Եկ։

ԵՌԱՆՁՆԵԱՑՔ. որպէս Երեք մանկունքն. *կամաւոր պատարագին խառնակայ նախանձաւոր գոլով եղականին՝ եռանձնեայք ի վերայ կայծականց հրոյն ողջակիզեալ զմարմինս. Հարցմունս.

ԵՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. *Ընդ գերապատուն լուսոյ անեղն եռանձնութեան զուգեալ. Ը. հրեշտ.

ԵՌԱՆՈՒՆ. ա. Ունօղ զերիս անուանս ի միում անձին խառնեալ. այսպէս համարեցան մխոզք զմ̃ երրորդութիւն. *Եւ մի՝ եռանուն գոլ լեզուանեցաւ զնծ. կանոն.

ԵՌԱՉԱՓ, ի. աց, կամ ից. ա. գ. Τρίμετρος. Tribus pedibus constans juxta Gr. vel sex Lat. Երիւք չափեալ ոտիւք. *Նուագս բազմաձև Թողին տաղից եռաչափեց. Փիլ. փէսակս։ *Օրհնութիւն եռաչափս... բոլորեն. Եղիշ. մանդ։ *Քերթողք մեզէն իսկ՝ ոմանք... եռաչափից. Գղոփ. օրէն. է։

ԵՌԱՊԱՏԻԿ, տկի, կաց. ա. գ. մ. Τριπλάσιος, τρισσός, τρισσῶς. Triplex, tripliciter. Երեքպատիկ. Իուշգամ. *Կրկնապատկին ոչինչ է ներհական, և ոչ եռապատկին. Արիստ. առոփ։ *Եռապատիկ ապարթացեալ. Մագ. կը։

ԵՌԱՊԱՏՈՒԵԱՆ. ա. Որ է երրեակ կարգ պատուոյ. *Զչնական իմաստասէրն՝ եռապատուեան յորջորջմամբ առհամանեն. նախ՝ զի. են. Մագ. ծէ։

ԵՌԱՊՍԱԿ. ա. Որ ունի զերիս պսակս, զորօրինակ կուսութեան, միանձնութեան, և մարտիրոսութեան. *Եռապսակ իւղաբլուրս ցանկալի. Ը. փող։

ԵՌԱՍԱՑՐ. ա. Որոյ են երեք սայրք կամ ոլորք և բերանք. որպէս տէգք են. *Բաղխոր՝ սուր է եռասայր. Մխ. երէմ։

ԵՌԱՍԵՌԵԱՆ. ա. Τριγενής. Ունակ ձրից երից սեռից, որպէս պորփիւրոփիանոսին երածիշտ հաներ զձայն այլեայլ Թլուչնոց։ Մագ. լը։

ԵՌԱՍՈՑՉ. ա. Եռացմամբ սուզեալ կամ սուզանօղ՝ իբր կոհակք ալեաց. *Յեռասոյզ կուսակմամն կուսակաց. Մագ. խ։

ԵՌԱՎԱՆԿ, ի, ից. ա. Τρισύλλαβος. Tribus constans syllabis. գրի և ԵՌԱՀԱՆԳ. Յերից վանկից բաղկացեալ. *փոխանակ երկավանկի եռավանկ լիցի (պարզամն՝ պարզաւոր)։ Եռավանկն պարզաւոր Թարգմանեալ է հայր ընտրեալ հնչման. Փիլ. յին։ *Եռավանկ անունն... Երկավանկքն և եռավանկքն. Երզն. քեր։

ԵՌԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Որ ունի զերիս տեսակս. Իրէք կէրպ. Իուշ սօյ. *Եռատեսակ մասունք, խոհականն, և ցանկականն, և ցասմնականն. Յհ. իմ. երև։

ԵՌԱՏՐՈՀ, ի, ից. ա. գ. Յերիս տրոհեալ. և Բաժանումն յերիս. *Սեռք և ազգ եռատրոհիւք որոշեցան. Ը. Ծնչ էկե։

ԵՌԱՏՐԱԿ, ի. ա. գ. Եռամասն. եռամասնեայ. *Կից միձակաց գոլով նոցին՝ ծագաց ծայրից եռատրակին։ Ծայրիւ մասանց եռատրակին. Գր. փղ. էջմ։

ԵՌԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ եռայ. որ ինչ լինի իւիք եռացմամբ. *Հարժմանց չորք հողմք են... յորոց միննն մռնչական կոչի... և միւսն եռացական. Կիւրղ. բգ։

ԵՌԱՑՈՒՄՆ, ցման, անց. գ. Ζέσις. Ebullitio. Եռանդն, և եռալն ըստ ամենայն նշանակութեանց. Գոյնայըռ. *Եռացմամբ սիրոյն աալցեալ ՚ի քս։ Հուր և եռացումն հոգւոյ պխտոյանոն. Յծխ. ծբ. և ծդ։ *Զեռացումն հրոյս ՚ի ցօղ փոխարկեա. Ճ. Ա։ *Քրոյս հալոցաց սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի։ Իբր ցնցուղս հրոյ եռացման. Նար. իզ. և կը։ *Ցրտացոյց զեռացումն կատաղին. Հ=Յ. յունիս. ծի։ *Որ հողատեսակքն են, ՚ի միասին շարժելով և վերածելով եռացումն մակակոչութին ընկալուլ։ Զայսպէս ՚ի վեր առաքէ բնութե եռացմունս. Գղոփ. փիմ։ *Զչաչումն ջրոյն եռացման իբրև զպարիսպ քարեայ ձուլեալ արձանացոյց. Երզն. մթ։ *Ընկլուցանէ զջերմութին եռացման ջրոյն. Նար. երգ։ *Աչք ձեր ոչ զեռացումն սրտի արեանց ցուցանեն. Լմբ. ափ։ *Տեսանելով զշառաշունեալ զխաղաղաւորին եռացումն. Վրք հց. իզ։ *Եւ կամ միամբ՝ զագբաղունին, ՚ի յեռացումն անդադանին. Ը. Եդէս։ *Երիտասարդական համարձակութին, և եռացումն սրտի. Ոսկէփոր։

ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ζέω, ἀναζέω. Ebullio. ἐκβράζω, ebullire sive fervere facio. Տալ եռալ. յուզել ջերմութբ, բորբոքել, ջեռուցանել. ջերմ բղխել. Եփ հանել, խիսփ փափցնել, փափ փափ վռղցնել. գոյնաբեմագ, գոյնար գոյնար փէօփմէփ. *Եռացուցանէ զանդունդս իբրև զկաթսայ. Յոբ. խա. 22։ *Իբրու բաժակ խառնեալ, յորում գինի մոլական հեղեալ՝ եռացուցանէ զսա. Գղոփ. օրէն. ղ։ *Եռացուցանել զնոսա ՚ի բոցս գարբնաց. Ճ. Ա։ *Դարձեալ զկապար եռացուցեալ. Ը. Վրդ։ *Եռացուցանէ զցանկութիւն. Յծխ. ձ։ *Իսկ որ գոլացուցանէ զգինին յինքենէ, և եռացուցանէ (՚ի ցանկութի). կանոն։ *Տեսութի՝ որ զուրախութիւն ՚ի սիրտս եռացուցանէ. Լմբ. ող։ *Զարտասուս իւրեանց զառանապէս եռացուցանէին. Եփր. ՚Ի ՚Նին.

կամ Ἐκζέω, ἀναφύω. Expullulo. որպէս Ի վեր բղխել. Վեփացնել. *Հարաւ ՚ի մարմնոյն եռացուցանէր. Սրգ. ա. պ. է։ *Եռացոյց մկունս յանդս նոցա. ա. Թգ. է. 6։

ԵՌԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Βραστής. Fervere faciens. Որ եռացուցանէ. իբր ազգ ինչ տապանուն՝ ըստ եռացման ջրոյ. *Ոյք ներքուստ ՚ի վեր բերեն... եռացուցիչք (կոչին). Արիստ. Ձ։

ԵՌԱՓԱՓԱԳ. ա. } Երիցս փափագելի. յոյժ անձկալի. *Սէ խաչ եռափափագ։ Եռափափաքեան խորհուրդ. Անյ. քարոզ։ և Ը. անտ։
ԵՌԱՓԱՓԱՔԵԱՆ. }

Գղոփ. խը։ (ուր ազգ. երկքփափագեան։)

ԵՌՄՈՍ, կամ ԵՐՄՈՍ, ի, աց. կամ ից. Բառ յն. Εἱρμός, ἱρμός. Իանօն. իբր Բանահիւսութիւն. տաղ. երգ. *Տուն եռամաց։ Յեռամսայն ձայնից։ Գրեն իւրեանց եռամոս։ Եռամսից յեղանակօք. Վրք հց. ճ. և պ։

ԵՌՈՏԱՆԻ, նայ. ա. գ. Τρίπους. Tripus. Երիւք ոտիւք կազմած. որ և ԵՐԵՔՈՏԱՆԻ. սանձայագ. *Յորում սանձարի (գեղփեայ) կայր եռոտանին համեալ։ Յայն եռոտանին ելեալ կանայք՝ հարցկութիս աանէին. Նանա։ *Յօրժամ քերթողն առ եռոտանիւն երածշտիցն նստիցի. Գղոփ. օրէն. պ։ *Զասնն Թէոպոմպոսեան ՚ի վերայ կալով եռոտանւոյն կիւսացի. Մագ. ււ։

ԵՌՈՒՄՆ, եռման, անց. Տ. ԵՌԱՑՈՒՄՆ. *Համբերել եռման հրոյ բնութեն։ Եռմանց ախտից. Վրք հց. ղ. և պ։ *Գունափոխ լինի յեռմանէ զառնուան մաղձին. Վրդն. տաճ։

ԵՌՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Եռուցին (կամ եռացուցին) կաթսայ ձիթով, կմ լի աղմով. Հ=Յ. ծնդր. պ։ սեպտ. ղ։ Ճ. Դ։

ԵՌՕՐԵԱՑ, րէի. ա. գ. մ. Երեքօրեայ. երից աւուրց. օր երրորդ. զերիս աւուրս. յերիս աւուրս. իւէփ օրուան, իւէփ օր. իուչ կիւնլիւք, իուչ կիւն. *Եռօրեայն ցուցակութե բերէ նշանակութի, եթէ յար անսղանաց (անեղն). Մագ. կն։ *Եռօրեայ Թաղմամբն. Նար. ձ։ *Երեքօրեայ ձանապարհն զեռօրեայ յարութին քնի գուշակէր։ Եռօրեայ կացեալ ՚ի կենսաբեր գերեզմանին. Կիւրղ. ղէ։ *Եռօրեայ ՚ի սիրտ երկրի բնակիցիմ. Նանայ։ *Ի սաբինս իջեալ, եռօրեայ յառեալ. Գնչ։ *Յարուցեալ եռօրեայ. Սրգ. ա. յհ. պ։ *Յարուցեալ յեռօրէին. Գր. փղ. յէջմ։

ԵՍ. իմ, ինձ, զիս, յինէն, ինև, յիս. մեք, մեր. զմեզ, ՚ի մէնջ, մեօք. Ἐγώ, (սեռ.) ἐμοῦ կամ μοῦ, ἡμεῖς, ἡμῶν. Ego, (սեռ.) mei, nos, nostri. Դերանուն առաջին դիմի, յորմէ է բանն. Իս. պէն, Պէն. զաղմ. աղ, Իա. յոքն. Պ. վր. Պէ. *Ուխտեցի ես ընդ իս և ընդ ձեզ։ Յիս դարձ տէր, և ունկն դիր ինձ։ Յիս տէր. տուք նմա զմանուկն կենդանի։ Ամենայն պակասութիւն քո զինև։ Ունիմ ընդ ինև զինուորս։ Եղիցի յինէն կողմանէ՝ այոն այո, և ոչն ոչ. են։ *Յինէն անտամ ձեզ, և ոչ է հրամանաւ Թագաւորին։ Մեր մեզէն իսկ համեալ է ՚ի վերայ առուգութե գոյս. Եղիշ. է։

ԵՍԱՅԵԱՆ. ա. Սեպհական եսայեայ մարգարէի. *Ըստ եսայեան բանին. Նար. ծի. և է։

ԵՏ ԸՆԴ ԵՏ. մ. Παραυτίκα. Illico, statim. Հետ ընդ հետ, նոյն հետայն. իսկ և իսկ. իսկոյն զկնի. Պէկէն էփսէն, նոյն ապէն. հէմանպէմ, ղիրփէն. *Թող, անդէն ետ ընդ ետ լինէր նմա որդի։ Ետ ընդ ետ իսկ ընդէր ոչ յղեաց. Եղնիկ։ *Ետ ընդ ետ վերառաքեալ։ Ետ ընդ ետ արտասանեալն. Թէոդոր. խւ։

ԵՏ ԶԵՏԷ. Καθεξῆς. Deinde, ordine, deinceps. Հետ զհետէ. էփսէ էփս. *Նուազագոյն յառաջնումն ցուցեալ, ետ զետէ գործոյն կատարելութբն ընդ նմա պայծառութբ ծագեալ. Նիսս. կազմ. լէ։

ԵՏԵՂ, զետեղ, առ եռեղ. Տ. ԵՏՂ. ԶԵՏԵՂ, ՏԵՂԻ։

ԵՏԵՂԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Գծագրել զտեղի ինչ. *Անդ եռեզագրեաց զպատկերն

constans tribus brevibus, et una longa. Ունակ երից մասանց, կամ մասնաւոր ի-րաց, զանազանութեանց, կարգաց, յարկաց, չափմանց, կերպից, ևն. *Եռամասն խառ-նեալ էութիւնք (որ են ածութի, մարմին, և հոգի բանական) միաւորեցաւ անշփո-թելի. Նար. խօս: *Հոգի եռամասնեայ է, բան ունի, ցասումն, և ցանկութիւն. Ճ. Թ: *Ձեռամասնեայս ունի զօրութիւնս: *Ցասումն զայս յեռամասնեայ հոգւոյն. Լմբ. պտրգ: *Ողնափայտ եռամասնեայ (տապանն նոյի). Մագ. ծա: *Կլորաբոլորից բացատոացն, և եռամասնիցն, և ութամասա-նից եղելոց... Ութամասնեայ բացատուն եռամասնեայքն լինին. Պղատ. փիլ:

ԵՌԱՄԵԱՅ. } ա. Τριετής. Triennis. ԵՌԱՄԵԱՆ. } որ և ԵՐԵՄԵԱՆ գրի, և ԵՐԱՄԵԱՆ, ևնի. Երեքամեայ. երից ամաց. թրէէ փարսը կամ փարսան. թռլ էյլլըք. թռլ էռլըքօ, ոչ սոյն. *Ամենայն որ եռամեայ իցէ, և քառամեայ... Ցեռամենիցն մինչև ցմեց ամեն. Պղատ. օրէն. է: *Եռամեան (կամ եռեմեան) զերբաքանջեր ոք զկենդանեայն հրամայէ առնուլ. Փիլ. լին: *Պաղակոյոյս անկոյ ձիթենւոյն եռամեանն գատարկութի. Նար. յա: *Նորատաւ կինն, և մնոյց զորդին իւր եռամենաւ զուարակաւ. Տօնակ:

ԵՌԱՄԵԾ, ի, աւ. ա. Τρισμέγιστος. Ter maximus. Երիցս մեծ. կարի մեծ. մեծանուն. յն. ձայնիւ Տրիսմեգիստոս' անպհականեալ Հերմեսի եգիպտացի փիլիսոփայի. *Հերմ եռամեծ յիւրում աքանչելի տախտակին այսպէս հատանելով. Մագ. Ն: Եւ 'ի մեզ' սեպհական գաւթի անյաղթ փիլիսոփայի. *Ըստ գաւթի եռամեծի. Վրդն. ող: *Եռամեծին գաւթի. Խոր. [illegible]: Ցեսինքեւ յեռանց ընծայեցին. զոր օրինակ. *Եռամեծին և բանիբուն վարդապետի' տեր մխիթարայ այրիվանեցոյ գանձ. Գնձ:

ԵՌԱՄՍԵԱՅ. ա. Երեքամսեայ. երից ամսոց (հասակ կամ ժամանակ). թրէէ այ-սըս, կամ թրէէ անըլըքն. թռլ այլըք. *Եւ այսու յուսացեալ բաւեմք ակնկալութեան եռամսեայ աւուրքս ». այսինքն առաւեւմք յերից ամսոց հետէ. Մագ. ծա:

ԵՌԱՅԱՐԿ, ի, աց. ա. գ. Որ են երեք յարկք' մի քան զմի 'ի վեր. թրէէ խաթ, թրէէ ծօծ. *Արարանս կրկնայարկս և եռայարկս: Խոր. ա. 15: *Ներքնատունս' կրկնայարկս և եռայարկս: Եռայարկքն և կրկնայարկքն փոքրունք են. Փիլ. լին. բ. 7: *Սոյնպէս և 'ի հնումն եռայարկ խորանն կառուցաւ. 'Ի գիրս խոսր:

ԵՌԱՅԱՐԿԵԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Ցաղագս երկուց կխառնկնդացն' եռայարկեան. Երզն. օք. էրֆ:

ԵՌԱՆԴ, ի. յեռանդէ, յեռանդ կամ յեռանդն. գ. մ. Τρίτη ἡμέρα, τρίτη. Nudius tertius. Իբր երեք աւուրք անդր. կամ յերէկ և անդր. այսինքն Ցառաջ քան զերէկն. էրէկ մ' ձէյոն օր. փլըն փէյին. պէր կիւն, էօթէ կիւն. (յն. և եբր. առեն, երրորդ օր, կամ յերրորդն.) *Ոչ էք երեթալոց զճանապարհ երէկն և եռանդի. Ցես. գ. 4: *Ձեռանդի գործոյն զանսպուխութիւնն իբրև զնոսա ածեալ յիշեմ, ոչ զգեկմ ևն. Փարպ: *Ո՞չ է այս օր իբրև զերէկն և զեռանդն. ա. Դ. ի. 44: *Ոչ եղն ընդ նմա, որպէս յերէկն և յեռանդ: Ցուլն հարկանող իցէ յերէկն և յեռանդն: Ոչ եղև մեզ այսպիսի յերէկ և յեռանդ: Չեմ բանական, որպէս թէ յերէկն և յեռանդէ. ևն: *Եռանդ' վէշա-պանկի առ իժս եգիպտացւոց զկախուն անուեալ' ոչ սակաւ հիացեալ եղէ. Փիլ. Լիւս: *Իբրև թէ երէկ կամ եռանդ. Ոսկ. 'ի Դեւֆ:

ԵՌԱՆԴԱԼԻՑ. Տ. ԵՌԱՆԴՆԱԼԻՑ. *Սրտի միօք եռանդալից ջերմութ. աղաչել. Խոր. պտրգ:

ԵՌԱՆԴԵԱՆ. ա. Որ ինչ հայի յեռանդ. ձէյլւ օրան. օպէր կիւնէ. *Զօր մէ յիշատակեալ մեր յեռանդեան արամարանութ. Մագ. լա: *Ցեռանդեան գիշերին. Ճ. Ա. Հ = Ց. յունիս. է:

ԵՌԱՆԴՆ. գեռան, գեռամբ, յեռանդան, գանէ, զեռանդա. գ. Ζέσις, βρασμός, πύρωσις, ևն. Fervor, succensio, aestus, ևն. որ և ԵՌ ԵՌԱՑՈՒՄՆ, ԵՌԱՆԴՈՒՄՆ. Եռալն' ըստ ամենայն առման. որպէս եփումն, բորբոքումն, վառումն, գրգիռ, փոյթ. էֆ, ու ղառութլը. գայնայըշ, հէրր, հէրարէթ. *Կատարայ յեռանդան տեսանեմ եւ. Երեմ. ա. 13: *Ածից քեզ եռանդն ». յն. հրացուցից զքեզ. Եզ. ա. 25: *Մի ստարաւի համարել զեռանդն ինչ' որ 'ի փորձութ ձեզ լինիցի. ա. պետ. դ. 19. յն. հրացումն: *Եւ այնպէս իմն եռանդն ածէին' ակիզըն արարեալ այլազգութեան ». յն. խթան. բ. Մ. դ. 13: *Կաթուածն որ յերեմիայի յեռանդն ցոյցաւ, որ 'ի հիւսիսոյ 'ի հարաւ ձգէր յայնժամ զցնցուղս եռանդեան, այժմ 'ի հարաւոյ 'ի հիւսիսի ահագին եռանդեամբ. Լաստ. ծէ: *Բորբոքեալ եռանդն ջերմանն' ձեռակէր զնա. Մագ. կէ:

ԵՌԱՆԴՆ. Κλύδων, ζέσις. Aestus. Ցուլզումն ալեաց. *Տեսի զեռանդն ալեացն, զկայծակն զծովայնոցն. Փիլ. յովէ: *Իբրև զձայն եռանդեան կուտակելոյ խռովուէ ալեաց ծովու. Ագաթ:

ԵՌԱՆԴՆ. Ցոլացումն ըղձից և կրից. *Զհոգևոր սիրոյն եռանդն ածէր առ ամենեսին. Բուզ. դ. 4: *Ի յեռանդն սրբոյն ըղձից. Նար. խէ: *Արգելուլն զեռանդն ցանկութեան. Յճխ. դ: *Պարտեալ եռանդեանն չարութ. Փարպ: *Ցեռանդան երիտասարդութեան. Եղիշ: *Բարկանալն է եռանդն շուրջ զսրտիւքն 'ի վեր ծխուէ մաղձոյն. Վահր. էրրօրտ:

ԵՌԱՆԴՆ. Ἀνάζεσις. Ի վեր եռալն. եռալ զեռալն որդանց. կխփաւլը. *Մինչև յաչաց անտի անօրինին եռանդն որդանց բղխեալ տարաւրել. բ. Մ. թ. 9:

ԵՌԱՆԴՆ. ա. իբր Եռանդնոտ. վառեալ. *Տեսանես, զիարդ եռանդն է գութն. Ոսկ. յհ. բ. 15: (այլ. զեռանդնոտ գութն:)

ԵՌԱՆԴՆԱԹԱՓ. ա. Որ թափէ, այսինքն ապառէ յեռանդնէ փորձութեց: Եւագր:

ԵՌԱՆԴՆԱԼԻՑ. ա. Θερμότατος. Fervidissimus. Եռանդեամբ լի. ջերմագին. *Եւ զայս գործելին նոքա յեռանդնալից սիրոյ անտի հաւատոց. Եւս. պտմ. բ. 17:

ԵՌԱՆԴՆԱԿԱՅԾԱԿ. ա. Որ եռացմամբ կայծակունս արձակէ, կամ շանթս հրեղէնս. *Եռանդնակայծակ ահաւոր հուրն իջեալ 'ի վերայ քո. Թէոդոր. խչ:

ԵՌԱՆԴՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Եռացեալ. էֆ էլօծ. *Եթէ 'ի ջուր ինչ կաթսայից եռանդնական. Երզն. օք. էրֆ:

ԵՌԱՆԴՆԱՇԱՐԺ. ա. Եռանդեամբ շարժեալ. եռանդնոտ. *Եռանդնաշարժ սէր, կամ գնացք. Տօնակ: Վրդն. ծն:

ԵՌԱՆԴՆԱՊՏՈՅՏ. ա. Եռանդեամբ յուզեալ պտտեալ. *Փոխանակ եռանդնապտոյտ... շանթիցն ցոլմանց. Անան. Եկեղ:

ԵՌԱՆԴՆԱՍԷՐ. ա. Սիրող զեռանդն. փոյթեռանդն. ջերմեռանդն. *Եռանդնասէր խանդաղատանօք (յաղօթս) հեղուլ զարտասուս շնորհաւէրս. Յճխ. ժբ: *Եռանդնասէր և յորդոր փութով. Թէոդոր. խօս: *Եռանդնասէր սրտի ջերմութեամբ. Ցհ. կթ: *Եռանդնասէր կամօք զյիշատակս նոցա կատարեն. Ճ. փ:

ԵՌԱՆԴՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } ԵՌԱՆԴՆԵՄ, եցի. ն. } Յեռանդն ածել. վառել. բորբոքել. *Եռանդնացուցանել հրով միայն կարես դու. Եփր. համաբ: *Եռանդնել զնոսա (սրբով բէկից զատարկնս), և կենդանախարուկել 'ի նմանն կայս ջերմութ. Դիոն. էրֆ. յորմէ և Շ. հրէշտ:

ԵՌԱՆԴՆՈՏ, ի, աց. ա. Ζεστός, διάπυρος. Fervidus, ignescens. Ջերմագին. ջերմեռանդն. վառեալ. բորբոքեալ. գայ. ղառատօծ, էֆ էլօծի պէօ. *Եռանդնոտ միտք, կամ աղաչխարութիւն, սէր, աղերս, բնութիւն. Կոչ. բ. 15: Սարգ. ա. յա. ի: Վրդն. ող: Մագ. ղ: *Եռանդնոտ էին առ յոյսն իւր: Եռանդնոտ է հասակ երիտասարդութեան 'ի բաշխախոհութի. Լմբ. ող. Ն տառ:

ԵՌԱՆԴՆՈՒՏ. Նոյն ընդ վ. *Իբր յեռանդնոտ քրոյէ հրանոյս հոտմամբ. Անան. եկեղ: *Հրոյ շիջուցիչ է ջուր, և արբութի' եռանդնոտ ցանկութեանց շիջուցիչ. Գէ. եւ:

ԵՌԱՆԴՈՒՄՆ, գման, մամբ. գ. Ζέσις. Fervor, aestus. Եռանդն. եռացումն. *Ըստ առաքինեացն երկուց նորա եռանդմամբ սրտի. Եփր. թգ: *Ի բազ վարդապետութեան' հոգևոր սիրով եռանդմամբ. Ագաթ: Ն. Կորին: *Հրոյն եռանդմամբ. Եղիշ. բ: *Զանշէջ գեհենին աղտարակել հրահոսան եռանդմանն: Եռանդմամբ արեանն. Ճ. Ա: *Խորխտացաւ հաւատոցն եռանդմամբ. Եւս. պտմ. է. 5: *Գթածութեամբ եռանդմամբ զքաւութիւն անշիջելի նոցա մեղացն 'ի գթածէն խնդրէ հայցէր առաւէլ. Բրս. 'ի պէէֆ: *Ողջախոհութե զօրց եռանդման (կամ եռանդմանց) ցանկութե զովացուցանեմք. Նիւս. էրգ: *Որպէս խորտակեալ անօթ եռանդմամբ ձուլեալ վերստին նորոգէ. Լծ. խոչ: *Որով (կամ որում) պաւխթ հոգւոյն եռանդման ցանկայ. Թէոդոր. խօս:

ԵՌԱՆԴՈՒՆ. ա. Ζεστός. Fervidus. Ունակ եռանդեան. եռացեալ. *Որ ցուրտ յառաջին էր, այն եռանդուն լինի ('ի հուր). Կոչ. ծէ. 12:

ԵՌԱՆԿԻՒՆ, կեան, կամ կեանից, աց. } ԵՌԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ կամ նոյ, նեաց. } գ. ա. Τρίγωνον, ος. Triangulum, lus, laris. գրի առէալ և ԵՌԱՆԳԻՒՆ, ի. Զեռ կամ թիւ որ ունի զերիս անկիւնս ըստ երից կողմանց. թռլ քէօշէլի, մուսէլլէս. 'Իկաքանչիւրոց 'ի միասին եգեալ, հաւասար բոլորովն' հաւասարակողմն, եռանկիւն' եռանկեան տապաք. Պղատ. փիլ: *Զականկին' որպէս եռանկիւնքն 'ի քառանկիւնեան: Ցեռանկիւնեացն (կամ յեռանկիւնեացն) ծնանի քառանկիւնին. և քառանկիւնին ծնանի յեռանկիւնիսն, միակի եռանկիւնեայ բաղկացութե. Մագ. է. և կզ: *Եռանկիւնին և քառանկիւնին ոչ թուի զյասւէսն և զեռաւղն ընդունել. քանզի որք միանգամ ընդունին զեռանկիւնւոյն զզգեսն և զքառակեկին, անմանկերեան նմանապէս եռանկիւնիք կամ բոլորակք են. Արիստ. որոց: *Ցերկաց յաղագս եռանկիւնեաց... Ընդունականք բանին եռանկիւնիցն. ևն: Անյ. որոց: *(Թիւք) եռանկիւնիք. ա. գ.

Ղ. Յ. ԺԷ. խա. իէ. կէ: Եռանկիւնեայն արմատն մի մի առնէ. իսկ չորեքանկիւնեանն երկու երկու. Մագ. փոխ:

ԵՌԱՆՁՆԱԹԻՒ. գ. ա. Թիւ երից անձանց. կամ Ոճով Թուոյ ըստ համեմատութեան երից անձանց. որպէս առաքելովք ըստ Թուոյ ժբ առաքելոց՝ երրորդութիւն, կամ հայր, որդի, հոգի. *Ուրեք պարզաբանէք՝ ներգործութիւն լուսոյն մաքրեալք, անձինք երջանիկք յեռանձնաթիւ. Նար. գնյ առաք. և մրգ:

ԵՌԱՆՁՆԱԿԱՆ. ա. Ունօղ զերիս անձինս. և Որ ինչ հայի յերիս անձինս սրբ երրորդութեան. *Եռանձնական տէրութի. Ածած. էկէղ: *Եռանձնական հաւատոյն խոստովանութիւն. Յհ. իմ. ատ:

ԵՌԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԵՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. իբր Երրորդութիւն. *Աններհակ զաւանութիւն՝ յերիս եռանձնաւորութի, և մի տէրութի. Գնյ:

ԵՌԱՆՁՆԵԱՑ. } Տ. ԵՌԱՆՁՆԱԿԱՆ.
ԵՌԱՆՁՆԵԱՆ. } *Եռանձնեայ կմ եռանձնեան էութի. Վրդն. ծն: և Նանայ: *Եռանձնեան ձայնին զաւանութիւն. Մագ. ա: *Զերիս անձնս յանգիման լինել երախայրեօք եռանձնեայ տէրութեն. Նխ. էկ:

ԵՌԱՆՁՆԵԱՑՔ. որպէս Երեք մանկունքն. *Կամեցար պատարագին խաչակայ նախնեաց գոլով եղականնին՝ եռանձնեայք ՚ի վերայ կայծականց հրոյն աղջամղջեալ զմարմինս. Հարցման:

ԵՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. *Ընդ զերագոյն լուսոյ անեղին եռանձնութեն զուգեալ. Ճ. հրէշտ:

ԵՌԱՆՈՒՆ. ա. Ունօղ զերիս անուանս ՚ի միում անձին իւրում. այսպէս համարեցան ժխտողք զսբ երրորդութիւն. *Եւ մի՝ եռանուն գոլ լեզուանեցաւ զնծ. Կանոն:

ԵՌԱՉԱՓ, ի. աց, կամ ից. ա. գ. Τρίμετρος. Tribus pedibus constans juxta Gr. vel sex Lat. Երիւք չափեալ ոտիւք. *Նուագս բազմաձև Թողին առաջից եռաչափից. Փիլ. փեսայն: *Օրհնութիւս եռաչափս... բոլորեն. Եղիշ. մահյ: *Քերթողք մեղէն իսկ՝ ռամիկք... եռաչափից. Գղոփ. օրին. Է:

ԵՌԱՊԱՏԻԿ, ակի, կաց. ա. գ. մ. Τριπλάσιος, τρισσός, τρισσῶς. Triplex, tripliciter. Երեքպատիկ. Խուլ գամ. *Կրկնապատկին աչխնչ է ներհակն, և ոչ եռապատկին. Արիստ. ստորոգ: *Եռապատիկ աղերթացեալ. Մագ. կը:

ԵՌԱՊԱՏՈՒԵԱՆ. ա. Ուր է երրեակ կարգ պատուոյ. *Զչնական խմատառականն՝ եռապատուեան յորջորջմամբ սահմանեսն. նախ զի, են. Մագ. ծէ:

ԵՌԱՊՍԱԿ. ա. Որ ունի զերիս պսակս, զորօրինակ կուսութեան, միանձնութեան, և մարտիրոսութեան. *Եռապսակ իւղագլուխ ցանկալի. Ղ. փող:

ԵՌԱՍԱՅՐ. ա. Որոյ են երեք սայրք կամ շրթունք և բերանք. որպէս տէգք են. *Բանիմաստ՝ սուր է եռասայր. Մխ. երեմ:

ԵՌԱՍԵՌԵԱՆ. ա. Τριγενής. Ունօղ զերից երից սեռից, որպէս պորփիւրափոխնոս ան եռանժիշտ հանէր զձայն այլեայլ Թռչնոց: Մագ. լը:

ԵՌԱՍՈՅԶ. ա. Եռացեալ սուզեալ կամ սուզանօղ՝ իբր կոհակք ալեաց. *Եռասոյղ կուտակման կուտակաց. Մագ. խ:

ԵՌԱՎԱՆԿ, ի, ից. ա. Τρισύλλαβος. Tribus constans syllabis. Գրի և ԵՌԱՀԱՆԳ. Երից վանկից բաղկացեալ. *Փոխանակ երկավանկի եռավանկ լիցի (արքայաձև պարառամ): Եռավանկն պարառամ Թարգմանեալ է հայր բնաբեալ հնչման. Փիլ. լին: *Եռավանկ անուանն... Երկավանկքն և եռավանկքն. Եզն. ժեր:

ԵՌԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Որ ունի զերիս տեսակս. Խրէք կերպ. Խուլ սօյ. *Եռատեսակ մասունք, խոհականն, և ցանկականն, և ցասմնականն. Յհ. իմ. էրև:

ԵՌԱՏՐՈՀ, ի, ից. ա. գ. Յերիս մասն հատեալ. և Բաժանումն յերիս. *Սէրովբէք և այլք եռատրոհիւք որոշեցան. Ճ. Ագթ էկղ:

ԵՌԱՏՐԱԿ. ի. ա. գ. Եռամեան. եռամեանեայ. *Կից միմեանց գոլով նոցին՝ ծառոց ծայրից եռատրակին: Ծայրի մասանց եռատրակին. Գր. տղ. էէմ:

ԵՌԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ եռայ. որ ինչ լինի իւիք եռացմամբ. *Ջերմմանց չորք հողմք են... յորոց մինն մանչական կոչի... և միւսն եռացական. Կիւրղ. թգ:

ԵՌԱՑՈՒՄՆ, ցման, անց. գ. Ζέσις. Ebullitio. Եռ անգն, և եռալն ըստ ամենայն նշանակութեց. Գոյնայրջ. *Եռացմամբ սրտոյն առլցեալ ՚ի քն: Հուր և եռացումն հոգւոյ պիտոյական. Յճխ. ծէ. և ծը: *Զեռացումն հրոյն ՚ի ցող փոխարկեաց. Ճ. Ա: *Քրոյս հալոցաց սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի: Իբր ցնցուղս հրոյ եռացման. Նար. խէ. և կէ: *Ցրտացոյց զեռացումն կաթսայից. Հ=Յ. յունիս. ծէ: *Որ հողմանեսակքն են, ՚ի միասին շարժելով և վերանալով եռացումն միակոչութեն ընկալաւ: Զայնպէս ՚ի վեր առաքէ բնութեն եռացմանս. Գղոփ. փխ: *Զչայչումն ջրոյն եռացման իւրև զպղպջակ քարեայ ձուլեալ արձանացոյց. Եզն. մպ: *Ըխշուցանէ զջերմութի եռացման ջրոյն. Նար. երգ: *Այլ ձեր ոչ զեռացումն սրտի արեանց ցուցանեն. Լմբ. ապ: *Տեսանելով զշառագունեալ զխաղաղաւորին եռացումն. Վրք հց. խղ: *Եւ կամ միամբ զագգագունին, ՚ի յեռացումն անդառնանին. Ճ. էդեա: *Երկնաւարդական համարձակութի, և եռացումն սրտի. Ոսկփոր:

ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ζέω, ἀναζέω. Ebullio. ἐκβράζω, ebullire sive fervere facio. Տալ եռալ. յուզել ջերմութբ, բորբոքել, ջեռուցանել. ջերմ բղխել. Էփ հանել, խիփ փոխել, փափ փափ Վռացնել. Գոյնաբանել, Գոյնար Գոյնար փէօֆ. Ջէֆ. *Եռացուցանէ զանդունդս իբրև զկաթսայ. Յոբ. խա. 22: *Իբրու բաժակ խառնեալ, յորում գինի մռլական հեղեալ՝ եռացուցանէ զայն. Գղոփ. օրին. Ղ: *Եռացուցանել զնոսա ՚ի բաժս զարդինաց. Ճ. Ա: *Դարձեալ զկապար եռացուցեալ. Ճ. Հմ: *Եռացուցանէ զցանկութիւն. Յճխ. Ը: *Իսկ որ գոլացուցանէ զինքն յինքեանէ, և եռացուցանէ ('ի ցանկութի). Կանոն: *Տեսութի՝ որ զուարթութիւն ՚ի սիրտս եռացուցանէ. Լմբ. ող: *Զարտասուս խորհրդոց դառնապէս եռացուցանէին. Եփր. ՚ի նին:

կամ Ἐκζέω, ἀναφύω. Expullulo. որպէս ի վեր բղխել. Վիջոցնել. *Ըղձաւ մարմնոյն եռացուցանէր. Սրգ. ա. զ. Ե: *Եռացոյց մկունս յանգս նոցա. ա. բգ. Ե. 6:

ԵՌԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Βραστής. Fervere faciens. Որ եռացուցանէ. իբր այգ ինչ ատամնաւէ՝ ըստ եռացման ջրոյ. *Որք ներքուստ ՚ի վեր բերեն... եռացուցիչք (կոչին). Արիստ. Յ:

ԵՌԱՓԱՓԱԳ. ա. } Երիցս փափագելի. յոյժ անձնչալի.
ԵՌԱՓԱՓԱՔԵԱՆ. } *Ով խաչ եռափափագ: Եռափափաքեան խորհուրդ. Անյ. քարշի: և Ճ. ան:

Գղոփ. իէ: (ուր ազդ. երկեքփափաքեան :)

ԵՌՄՈՍ, կամ ԵՐՄՈՍ, ի, ոց. կամ ից. Բառ յն. Εἱρμός, ἱρμός. խօսն. իբր Բանահիւսութի. առաջ. երգ. *Տունս եռամանից: Յեռամսայց ձայնից: Գրեն իւրեանց եռմոսս: Եռմոսից յեղանակօք. Վրք հց. Ժ. և ֆ:

ԵՌՈՏԱՆԻ, նայ. ա. գ. Τρίπους. Tripus. Երիւք ոտիւք կազմած. որ և ԵՐԵՔՈՏԱՆԻ. առձայնգ. *Յորում առձեռն (գեղփեայ) կայր եռոտանին հաստեալ: Յայն եռոտանին ելեալ կանայք՝ հարցկոււթիւ առնէին. Նոննոս: *Յարժամ քերթողն առ եռոտանովն երաժշտնգն նստիցի. Գղոփ. օրին. Ղ: *Զամեն Թէոպոմպեան ՚ի վերայ կալով եռոտանւոյն կիւսացի. Մագ. ու:

ԵՌՈՒՄՆ, եռման, անց. Տ. ԵՌԱՑՈՒՄՆ. *Համբերել եռման հրոյ բնութեն: Եռմանց ախտից. Վրք հց. Ղ. և Ղ: *Գուշակով լինի յեռմանէ զառնութեն մաղձին. Վրդն. տան:

ԵՌՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Եռուցին (կամ եռացուցին) կաթսայ ձէթով, կմ լի աղմով. Հ=Յ. յունիս. Ղ. սեպտ. Ղ: Ճ. Դ:

ԵՌՕՐԵԱՑ, բեի. ա. գ. մ. Երեքօրեայ. երից աւուրց. որ երրորդ. զերիս աւուրս. յերիս աւուրս. Խրէք օրական, Խրէք օր. Խուլ կիւնլուք, Խուլ կիւն. *Եռօրեայ ցուցակութե բերէ նշանակութե, եթէ յար անկարգանաց (անեգն). Մագ. հբ: *Եռօրեայ Թաղմամբն. Նար. ճ: *Երեքօրեայ ձանապարհն զեռօրեայ յարութեն քնի գուշակէր: Եռօրեայ կացեալ ՚ի կենդանաբեր գերեզմանին. Կիւրղ. ղն: *Եռօրեայ ՚ի սիրտ երկրի բնակեցի. Նանայ: *Ի սարսափ թիջեալ, եռօրեայ յամեալ. Գնյ: *Յարուցեալ եռօրեայ. Սրգ. ա. յհ. Դ: *Յարուցեալ յեռօրէին. Գր. տղ. յէէմ:

ԵՍ, իմ, ինձ, զիս, յինէն, ինև, յիս. մեք, մեր. զմեզ, ՚ի մէնջ, մեօք. Ἐγώ, (սեռ.) ἐμοῦ կամ μοῦ, ἡμεῖς, ἡμῶν. Ego, (սեռ.) mei, nos, nostri. Դերանուն առաջին դիմի, յորմէ է բանն. Էս. պէն, Պէն. զայմ. ող, Էս. յոքն. Պ. վր. Պէ. *Ուխտեցի ես ընդ իս և ընդ ձեզ: Ցիս դարձ տէր, և ունկն դիր ինձ: Ցիս տէր. տուք նմա զմանուկն կենդանի: Ամենայն պակասութիւն քո զինև: Ունիմ ընդ ինև զինուորս: Եղիցի յինէն կողմանէ՝ այոն այո, և ոչն ոչ. եւն: *Ցինէն անսամ ձեզ, և ոչ է հրամանաւ Թագաւորին: Մեր մեղէն իսկ համեալ է ՚ի վերայ առողջութեն զօգա. Եղիշ. Է:

ԵՍԱՅԵԱՆ. ա. Սեպհական եսայեայ մարգարէի. *Ըստ եսայեան բանին. Նար. ծն. և Ի:

ԵՏ ԸՆԴ ԵՏ. մ. Παραυτίκα. Illico, statim. Հետ ընդ հետ, նոյն հետայն. իսկ և իսկ. իսկոյն զկնի. Պէյէն էփէէն, նոյն ափէն. Հէմանփէմ, պիրփէն. *Թող, մինչ ետ ընդ ետ լինէր նմա որդի: Ետ ընդ ետ իսկ ընդէր ոչ յղեաց. Եզնիկ: *Ետ ընդ ետ վերադարձեալ: Ետ ընդ ետ արտասանեալն. Թէոդոր. խլ:

ԵՏ ՋԵՏԻ. Καθεξῆς. Deinde, ordine, deinceps. Հետ զհետէ. Էփէէ էփէ. *Նուազագոյն յառաջնումն ցուցեալ, ետ զետէ գործոյն կատարելութեան ընդ նմա պայծառութեն ծագեալ. Նիւս. կազմ. լէ:

ԵՏԵՂ, զեաեղ, առ եռեղ. Տ. ԵՏՂ. ՋԵՏԵՂ, ՏԵՂԻ:

ԵՏԵՂԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Գծագրել զետեղ ինչ. *Անդ եռեղագրեաց զգագրն

(չինելի)․ Խոր․ Գ․ 59։

ԵՏԵՂԱԿԱԼ, ի, աց․ գ․ ա․ Τοπαρχὴς. Praefectus regionis. Որ կալեալ ունի զտեղի ինչ․ որպէս կուսակալ իշխան աշխարհի․ ֆաղա․ *Զամենայն նախարարս և զզօրագլուխս և զտեղակալս (կամ զտեղակալս)․ Տ․ Եղբ․ Գ․ 2։

ԵՏԵՂԱԿԱԼ. Καθήμενος, στάσιμος. Collocatus, stabilis, fixus. Զետեղեալ ուրեք անշարժ․ *Նիստ 'ի գիրկ տեղակալ․ Երեմ․ Խէ․ 18։ *Երկինք և երկիր՝ անօթք տեղակալք են։ Անդէ զնոսա անշարժս և տեղակալս։ Երկինք տեղակալք են, և լուսաւորքն գնայունք․ Եղնիկ։ *Բարձեալ շրջեցուցանել, կամ տեղակալ ունել 'ի ներքս ('ի տան՝ զալահանս) զոսկեղէնս և զարծաթեղէնս․ Սոկր․ հանգ։ *Տեղակալ կայանք կամ կայք։ Մեծութի տեղակալ տարերց՝ 'ի բացուստ իւրեւ շարժունք երևին․ Վեցօր․ Գ․ Դ։

ԵՏԵՂԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Իբր Զետեղումն․ կալն 'ի տեղւոջ․ փէղ ճաննէլ, կենալը․ *Որք ոչ կցեալք խմբօք՝ ունին զտեղակալութիւն․ Շիր։

ԵՏԵՂԱԿԱՆ․ Տ․ ՏԵՂԱԿԱՆ. Τοπικὸς. Localis. *Մակբայ տեղական, վերին, ստորին․ Թր․ քեր։ *Է և տեղական շարժումն, կամ ըստ ուղիղ գնացից, կամ ըստ շրջաբերականին։ Որպէս զսեռաւ շարժիլ շարժութեն՝ ոչ տեղականի իրիք, այլ իմանալւոյ․ Մագ․ 'ի տիմ։ *Ետեղական մեկնումն 'ի հեռուստ կացեալ․ Շ․ Տ․ յհ․ Խէ։ *Եւ ոչ տեղականօք մեկուսումք․ Գէրմ։

ԵՏԵՂԱՆԱՄ․ ացայ․ չ․ Զետեղիլ․ փէղաօրիւ․ եէրլէշմէք․ *Զանեղի առեալ՝ ետեղացաւ 'ի մէջ նոցա․ Եղիշ․ դդ։

ԵՏԵՂԱՊԱՀ, ի, աց․ Տ․ ՏԵՂԱՊԱՀ, իբր փոխանորդ․ փէղէ ճանօղ, աֆաաքալ․ վէքիլ․ *Ես առէ՝ տեղապահ եմ։ Իբրև եկն հայրապետն ներսէս, 'ի վերայ հասանէր իւրում տեղապահին սքյն խաղայ․ Բուզ․ Զ․ 12․ և 13։

ԵՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ․ Տ․ ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ․ *Զաթոռ եպիսկոպոսապետութեան տեղապահութեամբ յաջորդեաց յովսէփ․ Խոր․ Գ․ 67։

ԵՏԵՂԱՍԷՐ․ սիրի, րաց․ ա․ Որ սիրէ ըզտեղի իւր, կամ չյօժարի տեղափոխիլ․ *Որք վաղելն կարեն, և ոչ են տեղասէրք 'ի ներքինս․ Մէկն․ ղեւ։

ԵՏԵՂԱՓՈԽ․ ա․ Μεταβατικὸς. Transitivus, vagans, localis. Որ փոխէ զտեղի իւր՝ որպէս մոլորակք․ և Տեղափոխական․ տեղական․ *Անտեղաց տեղափոխ բազմաշարժութեց։ Շարժիլ ոչ ըստ բերման․․․ կամ տեղափոխ շարժումն․ Դիոն․ Տծայ։

ԵՏՂ, տեղ, զետղ․ գ․ Τόπος. Locus. Տեղի․ փէղ․ եէր, էօրբ․ *Յիւրում ետեղ։ Յորում տեղ ինքն կամեցի․ Խոր․ Գ․ 65։ *Յայսր տեղ»․ յն․ աստ․ Ոսկ․ յհ․ Ե․ 25․ և 26։ *Զետղ առ մօտլէս առաջի դրան բանակին․ Եփր․ Էլ։ *Եւ ինքն զետղաւ առ գուբին․ Ճ․ Ա։ *Զետղ առեալ յետք զետոյն։ Զետղ առեալ կայ։ Անունլ զետղ և զկայանս։ Զետղ առեալ դարերաց․ Յհ․ կթ։ կոչ․ Ի․ 15։ Վեցօր․ Զ։ Լաստ․ ծա։ *Զբազումս առ տեղ սատանայի․ Համարեր՝ թէ առ տեղ իցեն․ Տ․ Ձ․ Զ․ 15։ ծԷ․ 29։ *Ակն ունէին առ ետեղ (այսինքն երկրաւոր) լծագաւորութե նորա։ Առ տեղ (այսինքն անդէն վաղվաղակի) եկեսցեն 'ի վերայ․ Ոսկ․ յհ․ Ե․ 20․ և 21։

ԵՐ․ Ի բայէս Եմ, իբր Լեր․ *Ողջ եր թագաւոր հրէից․ Մտթ․ ԻԷ․ 29։

ԵՐ, իբր Էր․ այսինքն ո՞ր, որո՞ւ, և վա ո՞ր․ վասն Էր․ Տես Էր։

ԵՐԱԳ, ի, երագք կամ գունք․ ա․ Ὀξὺς. Velox. Κοῦφος, ἐλαφρὸς. Celer, levis. γοργὸς, acer. Արագ․ փոյթ․ շոյտ, թեթև․ սուր․ սրընթաց․ շուտ, չուտ․ Բէզ, ճէլտ, չապուկ, էխվէրիւ․ *Երագ երիվար, կամ ոտք, ընթացք, սլացումն, և հրեշտակք, կամ թևք, կամ ի թռիչս երագունք․ Եզ․ ԾԷ․ 2․ ւ․ 16։ Եղիշ․ Տ․ 7։ Հռ․ Գ․ 15։ Նար․ ԿԵ։ *Թևք երագունք են թռչնոց, զի նոքօք 'ի վերայ օդոց փառաւորին․ Եփր․ Ծն։ *Արասցէ ելս երագունս փորձութեանս ձերոյ, զի համբերել կարասջիք․ Եփր․ Տ․ կոր։ *Երագ գրիչ»․ իբր երագագիր․ Լմբ․ ող․ Խդ։ *Մտօք երագունք»․ իբր արագամիտք, սրամիտք․ Կիւրղ․ գնձ։

ԵՐԱԳ, ԵՐԱԳՍ, ԵՐԱԳՈՒՆՍ․ ԵՐԱԳ ԵՐԱԳ․ } մ․ Εὐθέως. Cito, citius, celeriter, եւն․ Արագապէս․ փութով․ ձեպով․ հեռղհետէ անընդհատ․ 'ի կարճոյ․ շուտ մը, շուտով, չուտ չուտ, շուտ շուտ․ Բէզ Բէզ, չապուկ, ախրաք իւէ․ *Երագ ընթացար․ Նար․ կուս։ *Եկգ վահանայ երագ․ Փարպ։ *Երագս ընթանային․ Եղիշ․ Տ․ 14։ *Զպատմութիւնն երկրորդեաց երագ երագ 'ի վերայ վեցօրեայ ժամանակին․ Եփր․ Ծն։ *Հանգոյց զիս երագ երագ․ Սղ․ ԾԶ։ *Երագունս ընթացեալ։ Երագ երագն քան զվաղվաղակին ևս հեզագոյն է'ի փոյթ ինչ գործոց․ Ոսկ․ մ․ Տ․ 25։

ԵՐԱԳԱԲԱՐ․ մ․ Նոյն ընդ վ․ Εὐθέως, γοργῶς. Celeriter, acriter. *Երագաբար զաւար հարկանիջիր․ Ճ․ Գ։ *Յուցանելով երագաբար»․ այսինքն արագամտութբ․ Կիւրղ․ գնձ։

ԵՐԱԳԱԳԻՐ․ Տ․ ԱՐԱԳԱԳԻՐ․ *Երագագիր դպրի գրչութբ․ Յհ․ կբ։

Եւ Արագ նկարիչ․ *Ասաց պատկերահան երագագրաց նկարել 'ի տախտակս․ Հ=Յ․ հոկտ․ Է։

ԵՐԱԳԱԳՆԱՑ, ցի, ցաց․ ա․ Ὀξὺς. Velox. Արագընթաց․ շուտ վազօղ․ չապուկ․ *Երագագնաց երիվար․ Եփր․ Ծն։ *Ճանապարհորդ երագագնաց՝ վաղվաղակի հասանէ 'ի քաղաքն, և միայնակեաց ժուժկալ՝ յիւր կարգն․ Նեղոս։ *Երագագնաց ընթացք մերոյ զխտութեաս յոյժ կաղագոյն գտանին․ Վեցօր․ Տ։ *Խաչն՝ երագագնաց զօրացուցիչ․ Եղիէ․ Խւ։ *Երագագնաց թըռչուն մեզ կեանքն»․ այսինքն փութով անցեալ․ Լմբ․ Խմ։

ԵՐԱԳԱԳՈՅՆ, գունի, ից․ ա․ Առաւել երագ․ թեթևագոյն․ *Երագագոյնք քան զձեզ եղիցին՝ որ հալածենն զձեզ․ Ես․ Լ․ 16։ *Ամենայն ինչ երագագոյն է առաջի տեառն․ Սիր․ ԾԷ․ 26։ *Երագ էր ապաշխարութիւն, երագագոյն ևս էր թողութիւն․ Ոսկ․ ող։ *Յինքն ունելով զգնացս գետոց երագագունից․ Յհ․ կբ։ *Զմօվսէս երագագոյն առնէր ընդդէմ փարաւոնի»․ որպէս յն․ γοργότερος, աջողագոյն, սրագոյն․ Կիւրղ․ գնձ։

ԵՐԱԳԱԳՐԵԼ․ ն․ Ταχυγράφω. Velociter scribo. Արագ արագ 'ի գիր անցուցանել․ *Երագագրելով զձայնս նց․ Սոկր։

ԵՐԱԳԱԶ․ ի, ից․ յոքն լինի և երագազունք․ գ․ (ըծ․ յն․ Ἄρκυς. Rete. իտ․ Rezza). Ցանց կամ ուռկան թակարդիչ երէոց և գազանաց․ գրի և ԱՐԱԳԱԶ․ *Երագազն անօթ (այսինքն գործի) ինչ է հիւսկէն․ Կիւրղ․ Բգ։ *Երագազ առեալ, լծակարգեալ․ Ագաթ։ *Երագազիւքն ելեալ 'ի յորս․ Փարպ։ *Հարկանէին յանկարծագէպ յերագազն․ Գիւտ։ *Ի դաշտս երագազունք ձգիցին, դհետ երէոյ արշաւեցեն․ Եղնիկ։ (հին տպ․ երէ գազանք։)

ԵՐԱԳԱԶՐԱՒԵԼԻ․ ա․ փոյթ Է փոյթ առաւրատելի․ առաժամեայ․ հարևանցի․ փէլ աթէնաան, կամ աբթօրօպով եղած․ էյրէբի․ *Երագազրաւելի ինչ ցուցեալ եղև գործ․ Յհ․ Իմ․ ապ։

ԵՐԱԳԱԹԵՒ․ ա․ Արագաթև․ երագաթռիչ․ *Զգանազանութի երագաթև տեսակաց․ Սհկ․ կբ․ արմա․ (գրեալ էր՝ երագաձև։) *Այսպիսի երագաթև էօզորմութի, և սլանայ ելանէ 'ի լուսաւոր ամ․ Մանդ․ Է։

մ․ Իբր Արագ ընթացիւք․ *Երագաթև արձակեալ իբրև զխոյանալ արծուոյ․ Ղևոնդ․ Ե։ *Վաղվաղակի երագաթև հասանէր օրութեն․ Ոսկ․ Նբն։

ԵՐԱԳԱԹՌԻՉ․ Տ․ ԱՐԱԳԱԹՌԻՉ․ *Սակաւակերքն երագաթռիչք են․ Յհ․ Ի։

ԵՐԱԳԱԹՌՉՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Արագաթռիչն լինել․ սրընթացութի․ արաթռիչն գոլ․ *Արծուին (նշանակէ)․․․ զարձաբերձութիւնն և զերագաթռչութիւն․ Շ․ հրեշտ։

ԵՐԱԳԱԼՈՅԾ, լուծի, ից․ ա․ Որ փութով լուծանի լքանի․ *Վասն ակարագանիցն և երագալուծիցն․ Եփր․ աւետար։

ԵՐԱԳԱԼՈՒՐ․ ա․ Արագալուր․ երագ լսօղ․ սուր լսելեօք, որ արտաքին, կամ որ ներքին․ *Աչքն սրատես, ականջքն երագալուր․ Լմբ․ ող։ *Թեթևամիտ ազգն անհամեստիցն կանանց՝ երագալուր և դիւրահաւան․ Ճ․ Դ։ *Զի մի բազմաբանութբ զերագալուր ձեր միտս ձանձրացուցից․ Փարպ։

ԵՐԱԳԱԽԱՂԱՑ․ ա․ Որ արագ յառաջ խաղայ յընթացս․ արագախաղաց․ *Երագախաղաց կայծակունք․ Մծբ․ ծէ։

ԵՐԱԳԱԽՕՍ․ ա․ Արագախօս․ արագ 'ի խօսելն․ շուտ շուտ խօսօղ, չապուկ․ *Ոչ լինել փութաբան և երագախօս ընդ տծ․ Լմբ․ ծղ։ *Երագախօս լեզուն լսէ․ Մաշտ․ ջհկ։

ԵՐԱԳԱԾԱԳ․ ա․ Որ ընդ ծագելն՝ իսկոյն հասանէ․ *Չիք այլ ինչ երագութեէ ծագեսցի ընդ երագածագ ծագումն (լուսոյ)․ Վեցօր․ Ե։

ԵՐԱԳԱԾԻՆ․ ա․ Որ հեռղհետէ փութով ծնանի, որպէս բազմածին և դիւրածին․ *Օրինօրդքն երագածին՝ ըզհարսն առեալն լցուցին․ Գնձ։

ԵՐԱԳԱԿԱՏԱՐ․ ա․ Արագ արագ կատարեալ, և կատարիչ․ *Երագակատար գործով իբրև յական քթթել հրաշագործեաց զամենայն․ Պրոկղ․ ասլ։ *Զանխափան վերին զօրութեցն զպատուաւորութ, և զերագակատար (յն․ զերագ) պաշտօնն․ Ոսկ․ Ես։

ԵՐԱԳԱՀԱԼ․ ա․ Որ փութով հալէ կամ մաշէ․ *Կազմեաց եզ փոքր թռչնոց երագահալ խածիս․ Վեցօր․ Է։

ԵՐԱԳԱՀԱՅԵԱՑ․ ա․ Իբր Աչալուրջ և սրատես․ *Միտք․․․ բարեփայլելուց․․․ և երագահայեաց։ Երագահայեաց լինել զովաւ․ Լմբ․ առակ․ և Խմ։

ԵՐԱԳԱՀԱՍ․ ա․ Արագահաս․ որ փութով հասանէ․ իսկոյն ժամանօղ․ *Առաքեր սուրհանդակս երագահաս․ Կաղանկ։ *Երագահաս օգն սարգիս․ Շար։ *Երագահաս կորուստ (կամ արագահաս)․ Է․ գէտ․ Ե․ 2։ *Երագահաս սպեղանիք, կամ վախճան կենցաղոյս․ Փարպ։

ԵՐԱԳԱՀՈՍ․ ա․ Որ երագ հոսի․ վաղանցուկ․ *Ունայնութի են կեանք աշխարհիս, և երագ դիւրամոռաց, և սաուեր

[illegible] Արծր․ Գ․ 7։

ԵՐԱԳԱՁԻ․ ա․ [illegible] Օրոտն։

ԵՐԱԳԱՄԻՏ, [illegible] Γοργός. Acer. [illegible] Հ = Ց․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՑԵՂ․ ա․ [illegible] Վեցոր․ Է։

ԵՐԱԳԱՆՑՈՒԿ․ Տ․ ԱՂԱՆՑՈՒԿ․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՇԱՐԺ․ ա․ [illegible] Ծն․ ԽՏ։

ԵՐԱԳԱՇԱՐԺԱԳՈՅՆ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՇԱՐԺՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible] Ծն․ ԽՏ․ [illegible]

ԵՐԱԳԱԳԵՍ․ Մ․ [illegible] Խոր․ Բ․ 79։ Գ․ 58։ [illegible] Լմբ․ [illegible]

ԵՐԱԳԱԾԻՐՏ․ ա․ [illegible] Արծ։

ԵՐԱԳԱՍԼԱՑ․ ա․ [illegible] Վեցոր․ Ը։

ԵՐԱԳԱՍԽԱԼ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՍՈՒՐ․ ա․ [illegible] Լմբ․ Ճռ․ 26։

ԵՐԱԳԱՎԱԽՃԱՆ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՏԵՍ․ ա․ [illegible] Լմբ․ [illegible]

ԵՐԱԳԱԻԵՐ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible] Վկրդ․ ԺԱ։

ԵՐԱԳԱՓՈՅԹ․ ա․ [illegible] Մծբ․ ԺԷ։

ԵՐԱԳԱՓՈՓՈԽ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԱՔԱՅԼ․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԳԵՄ, եցի, եմ․ չ․ Σπεύδω, ταχύνομαι. Propero, festino, accelero. [illegible] Խոր․ Գ․ 37․ և 65։ [illegible] ԿԼԻՄ։

ԵՐԱԳԵՄ․ Ն․ Ἐπισπεύδω. Accelero. [illegible]

ԵՐԱԳԸՆԹԱՑ․ Տ․ ԱՐԱԳԸՆԹԱՑ. Ταχυδρόμος, ταχὺς τῷ δρόμῳ. Velox, celer. [illegible] Եզր․ Ղ․ 34։ [illegible] Լմբ․ [illegible]

ԵՐԱԳԻՄ․ Տ․ ԵՐԱԳԵՄ․ [illegible] ԿԼԻՄ։

ԵՐԱԳՄՏՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible] Ոսկ․ Ա։

ԵՐԱԳՈՏՆ․ Տ․ ԱՐԱԳՈՏՆ։

ԵՐԱԳՈՏՆԱԳՈՅՆ․ Մ․ [illegible] Ծն․ ԽՏ․ [illegible]

ԵՐԱԳՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible] Խոր․ Բ․ 59․ և 82։ [illegible]

ԵՐԱԳՈՒՄՆ, գման․ Գ․ [illegible]

ԵՐԱԶ, ոյ, ոց, ովք, կամ իւք․ Գ․ Ὕπνος. Somnium, insomnium. [illegible] Ես․ ԻԹ․ 8։ [illegible]

[illegible] Ա․ Ե․ 1։

ԵՐԱԶ ՏԵՍԱՆԵԼ․ Ἐνυπνιάζομαι. [illegible] Ծն․ ԼԷ․ 5 = 10 [illegible] Դտ․ Է․ 13։ Եւ․ ԻԹ․ 7։ Երեմ․ ԻԳ․ 8․ Դան․ Բ․ 1․ և 3։

ԵՐԱԶԻ ԱՆՑՔ ԱՆՑԱՆԵԼ․ Ὀνειρώττω.

ԵՐԱԶՍ ԼԻՆԵԼ․ [illegible]

ԵՐԱԶԱԳԻՏ, գիտի, տայ․ ա․ Ὀνειροπόλος. Somniorum interpres, conjector. [illegible] Ես․ [illegible]

ԵՐԱԶԱՏԱՍ․ նոյն ընդ վ․ Ὀνειροπόλος. ὀνειροκρίτης. [illegible]

ԵՐԱԶԱՏՈՒԹ, ի, ից․ ա․ Ὀνειρόμαντις. [illegible]

ԵՐԱԶԱՏՈՒԹՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible]

ԵՐԱԶԱԽՕՍ, ի, աց․ ա․ [illegible]

ԵՐԱԶԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Ὀνείρειος. Ad insomnia pertinens. [illegible]

ԵՐԱԶԱՀԱՆ, ի, աց․ Գ․ Ἐξηγητής. Interpres somniorum. [illegible] Ծն․ Խա․ 8․ և 24։ [illegible] Խոր․ Բ․ 45։

ԵՐԱԶԱՀԱՆ ԵՐԱԶՈՑ․ [illegible] ἐνυπνιαζόμενος [illegible] Ա․ Ե․ 5։

ԵՐԱԶԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ․ Գ․ [illegible]

ԵՐԱԶԱՑՈՅՑ, կամ ԵՐԱԶԱՑՈՅՑ․ ա․ [illegible] Եզեկ․ Բ․ [illegible]

ԵՐԱԶԱՆԱԼ․ Տ․ ԵՐԱԶԱՆԱԼ․ [illegible]

ԵՐԱԶԱԳԱՏԻՐ․ ա․ [illegible] Ճ․ Ա։

ԵՐԱԶԱՏԵՍ, ի, աց․ ա․ Գ․ Ἐνυπνια-

στής. Somniator. Երազ տեսող. յերազող. փիլ. կէօրէն. *Ահա երազատեսն գայ. Ծն. լէ. 19: *Ամաչեսցեն երազատեսքն. Միք. գ. 7:

ԵՐԱԶԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀνείρωξις. Somnium. Տեսուն երազոյ. երազ. *Երազատեսութիւնն ոչ կարողք լինիցիմք զարթուցեալք առհմանելով ասել զճշմարիտն. Պղատ. փիլ:

ԵՐԱԶԱՏԻՊ. ա. Նման երազոյ. երազական. *Վայելելով ձեր զայս կեանս զվաղանցուկ և զերազատիպ. Ոսկ. լուս:

ԵՐԱԶԱՑՈՅՑ, ցուցի, ից. ա. Մեկնիչ երազոց, որպէս եծ՝ յովսեփայ. *Ո՛չ զնա առեն, այլ զերազացոյցն. Սեբեր. ղ:

Մեկնիչ երազոց. երազահան. *Եւ որ երազմոյն տեղին... երազացոյց երազընդհան պաշտաման. Ագաթ:

ԵՐԱԶԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ὀνειρώττω. Somnio. Ցերազել, յերազի տեսանել. *Իբրու խաղալեաց մասամբ երազացուցանելով զնորա չարաբարութիւնն. Պղատ. օրին. բ:

ԵՐԱԶԱՓՈՐՁ, ի, ից. ա. փորձեալն յերազի գիջութեն. կամ Երազափորձութ. *Որ չեցէ ոք 'ի ցայգութ բղխմանէ, զերազափորձն ասէ. Վրդն. օրէն:

ԵՐԱԶԱՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀνειρωγμός. Somnium venereum. փորձութի մարմնոյ յերազի. գիջութի 'ի քուն. ցայգութեան բղխումն. *Երազափորձութիւն բազում պատճառս ունի. Վրք հց. իղ: կանոն:

Եւ ևս՝ Ὀνειροπολία. Interpretatio somniorum. փորձ և քննութ երազահանաց՝ 'ի մեկնել զերազս, կամ 'ի պատճառել. *Առնու բանջար կուտակեայ, զոր գիտէր առ երազափորձութ 'ի ձեռն. Պտմ. աղէք:

ԵՐԱԶԸՆԴՀԱՆ. Տ. ԵՐԱԶԱՀԱՆ. *Երազմոյն տեղին... երազացոյց երազընդհան պաշտաման. Ագաթ:

ԵՐԱԶԻՄ, եցայ. կ. յ. Ἐνυπνιάζομαι. Somnio. Երազ տեսանել. և Երևիլ երազդ. *Ծերք ձեր երազովք երազեսցին. Յովէլ. բ. 28: Գործ. բ. 17: *Երազ երազեցայ ինձ. Երեմ. իգ. 25:

ԵՐԱԺԻՇՏ, ժշտի, տաց. ա. Μουσικός, μοῦσα. Musicus. Երգիչ ճարտար՝ արուեստական ձայնիւ կամ նուագարանաւ. գուսան. վարդէս բան երգող — լուլ. մաւրգեղէ ոլոռ, խանէնդէ, սազէնդէ. *Զոր օրինակ քերթողքն ասեն զերաժշտացն պար, զի օրհնեսցեն զարարիչն և զգործն. Փիլ. լին. ա. 6: *Որպէս ոք երաժիշտ զհետ երթիցէ քնարին թիւրութեն. Նիւս. բն. բ: *Երաժիշտն պղատերազմականն նուագէր զնմանն. Սահմ. ժէ: *Գրեթէ զայն առնեմք գոլ գեղեցիկ երաժիշտ, որ զվեհագոյնն և զբաւականապէս խրատեալն հրճուեցուցանէ. Պղատ. օրէն. բ: *Առ երաժշտիցն ականջան հուպ են տեսութիւքն. անդ. ժբ:

ԵՐԱԺԻՇՏ. գ. Երաժշտութի. երաժշտական նուագք. *Երաժիշտք և ուղք տարապարտ պատմութի ». յն. երաժշտութի 'ի սուգ՝ տարաժամ պատմութի. Սիր. իբ. 16: *Մի խափաներ զերաժիշտս. անդ. լբ. 4: *Տեսարանքն յանձայնից եղեն ձայնաւորք՝ իբրու երաժշտիւք 'ի վերայ ածելով զգեղեցիկն և զուշն: Ցորժամ քերդողն առ եռատանութիւ երաժշտիցն նախիցի (յն. մուսայի, այսինքն չորին երաժշտութեան): Որչափ քերդողութի իսկ, և երաժիշտ բաւականապէս առացեալ իցեն յանձինս իւրեանց, ոչ համարձակել ումեմն երգել երաժիշտ ինչ առանց ընտրութեն. Պղատ. օրէն. գ. դ. է:

ԵՐԱԺՇՏԱԲԱՐ. մ. Μουσικῶς. Musice, concinne. Իբրև երաժիշտ. օրինօք. բարեվայելչապէս. ասուաւ խուլէ. *Ուղղապէս համանգամայն՝ և երաժշտաբար անուանեալ. Պղատ. օրէն. է:

ԵՐԱԺՇՏԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Որպէս երաժիշտ գործել արուեստիւ. յարմարել զերգն և զգործին. ճարտար յօրինել. *Մըտացն 'ի ձեռն գործականիս այսորիկ կազմածոյ (զգայութեց) 'ի մեզ երաժշտագործելով զբանն՝ բանաւորք եղաք. Նիւս. կազմ. ժ:

ԵՐԱԺՇՏԱԿ, ի, աց. ա. Μουσικός. Ունակ արուեստի երաժշտութե, և 'ի բնէ երաժիշտ՝ որպէս հաւք. *Երաժշտակին զուրախականն բախեալ նուագս. Սահմ. ժէ: *Երաժշտակք ամենազանն հաւուց, որ 'ի միասին հնչեն. Փիլ. լիւս:

գ. Որպէս Երաժշտականութ. Μουσική. *Ասեն՝ երաժշտակի ուղղութի գոլ զայն զօրութիւն. Պղատ. օրէն. բ:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ, ի, ից. ա. Μουσικός, κή, κόν. Musicus, a, um. Որ ինչ սեպհական է երաժշտաց և երաժշտականութե. գուսանական. *Որ ըստ երաժշտական արուեստի յարմարէր զնա: Իբրև գործով երաժշտականաւ կարասցէ ոք յարմարել: Ցարմարական և նուագաւոր բաղաձայնութի կատարէր, և արդարև երաժշտական. Փիլ: *Քաղցրացուցանէր ոմանց զկարգս երաժշտական. Եղիշ. գ:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ. Նման երաժշտաց. երաժըշտակ. երաժիշտ. երգիչ, կմ նուագածու ճարտար. քաղցրաձայն. *Հեթանոսք աղաղակեն, և լինին երաժշտական քարոզք (կամ քարոզութի) իմոյ ծնութեն. Զքր. կթ: *Երաժշտական թռչնոցն երգովք ամենայն վայրք հնչէին. Նիւս. կազմ: *Քերականութի քերականին, և երաժշտականութի՝ երաժշտականին: Երաժշտականքն և քերթողքն վկայեն. Փիլ. լին. և այլուր: *Քան զերգս՝ երաժշտականաց ձայնս: Զերաժշտականաց զերանաւէտ զհոգեղէն հրճուանս. Շար: Իսկ Յայտ. ժդ. 22. *Ձայն... երաժշտականաց արուեստականաց ». յն. մի բառ. μουσικός. *Նուագ երաժշտականաց 'ի քաղցր գինւոյ. Սիր. լբ. 8:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆՆ. գ. Μουσική. Musica, ars canendi. մուսիգի. իլմ մուսըգը. *Թուականն (այսինքն թուաբանութի) բաղկանայ 'ի տարրոյ քանակէն՝ որ ըստ ինքեան, իսկ երաժշտականն 'ի տարրոյ քանակէն՝ որ ըստ բաղազանութեան: Զթուականն փիլիսոփայեցէք գտին. իսկ զերաժշտականն թրակացէք: Երաժշտականին յարակայանոյ են. Սահմ. ժէ: *Բաժանեալ էր մեզ յայնժամ երաժշտականն. էր տեսակ ինչ երգոյ՝ իղձք առ ածսն. միւս տեսակ՝ ողբք. Պղատ. օրէն. գ:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Μουσική. Musica. որ և ասի ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆՆ. Արհեստ երգոց և նուագաց. երաժշտութի. քաղցրաձայնութի և եղանակ արուեստական. մուսըգը. ('ի յն. մուսիգի). *Երաժշտականութի ուրումն մակացութի ասի. Արիստ. որոշ: *Ըստ երաժշտականութե՝ եօթնաղի քնարն գրեթէ քան զամենայն գործիս լուագոյն է: Որ յերկնիւն է երաժշտականութի: Ամենայարմար և արդարև երկնային երաժշտականութի. Փիլ. այլուր. և լին: *Քաղցր և ախորժ է մարդկան՝ լուր երաժշտականութե. Լմբ. ող: *(Ի թռչնոց) ոմանք բնաւորականք յինքեանց երգեցող երաժշտականութիւն. Պիտ:

ԵՐԱԺՇՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μουσικόομαι. Երաժիշտ լինել. մանաւանդ բարեյարմարիլ. քաղցրայարմար գտանիլ. միաբանիլ. *Ցորժէ ինն մասունքն երաժշտացեալ են: Ամենեցուն ձայնակցութի և յարմար պատշաճողութեան երաժշտանալ. Փիլ. լին. և էլ:

ԵՐԱԺՇՏԱՊԵՏ, ի, աց. ա. Պետ երաժշտաց. գլուխ երգչաց և նուագածուաց. *Գլուխ պարաւորացն, կմ երաժշտապետ երգոցն՝ մարգարէն գաւիթ. Տօնակ: *Ըստ հոգևոր ուսուց. երաժշտապետին գաւթայ. Սհկ. կը. արմու: *Ցաղթեցան յայժմ երգոց երաժշտապետքն յունաց. Ճ. Ա: *Եւ կոտորան փոխել (սաղմոսաց՝) երկոտասան երաժշտապետաց եկեղեցւոյ՝ առաքելոցն թիւ. Ճ. Թ: և Տօնակ: *Երաժշտականն գործի 'ի յերաժշտապետէ անտի ունի զհնչելն և զնուագելն. Խոսրովիկ:

ԵՐԱԺՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μουσικόω. Տալ լինել երաժիշտ. *Ասուսն կենդանեաց նուագաւոր ձայնք... որքան միանգամ բնութիւ երաժշտացոյցն ». այլ ձ. երաժշտեցոյց. Փիլ. այլուր:

ԵՐԱԺՇՏԵՄ, եցի. չ. Տ. ԵՐԱԺՇՏԱՆԱԼ. *Մերձ առ եւնոմիոսն զարգացեալ երաժշտէր. Մագ. հ:

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Զանձահ երաժշտութ հաւասար գնեն խօսելոյ ընդ օրէնսն սյ. Լմբ. ող:

ԵՐԱԽ, ի, աց. գ. Στόμα. Os. Բերան. (ուստի խառերախ, եւ.) *Քակեցան երախք նորա, պապանձեցաւ, և ոչ կարէր խօսել. ա. Ղ. բ. 55: *Սանձս եդ յերախս ոգւոց մերոց զերկեղ գատաստանաց. Ոսկ. եւ:

ԵՐԱԽԱԿԱԼ, ի, աց. գ. Λαβή. Ansa, manubrium. Ըմբռնելի բերանն սուսերի. ըմբռնեալ սրոյ, կոթ. բռնատեղ. Իբր՝ դանկի կոթը. սափ, գապզէ. *Եարկ և զերախակալն ևս զհետ վիրին. Դտ. գ. 22:

ԵՐԱԽԱԶԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Քարշելն կամ ցնցելն զբերան գրաստուց 'ի վարելն. *Մղեն երախաձգութն սանձակածելով զկզակս. Պիտ:

ԵՐԱԽԱՅ, կամ ԵՐԵԽԱՅ, ի, ից. գ. Νήπιος, βρέφος. Infans. Տղայ նորածին՝ կաթնկեր, որ չունի բերան խօսելոյ. երեխայ, մանուկ, օղլան, չօճուխ. *Զերեխայն ստացուածն երկիր, օլան, էրէճիք. մահաւան. *Երեխայն զգաստիցն ծնաւ զօրհնութիւս ամենայն. Ճ. Բ:

Նմանութ ասի. *Զեմ երախայ բարբառութեն, որ ծաղկելոցն է ամենայն մարդկան ». իմա մանուկ ախմար և անճանաչող. Սեբեր. ձ:

ԵՐԱԽԱՅ. Κατηχούμενος. Catechumenus. ἀμύητης, nondum initiatus. Համբակ հաւատոյ՝ չև մկրտեալ, այլ միայն մեծահասակ. որ և ասի ԿՈՉԵՑԵԱԼ ԸՆԾԱՅՈՒԹԻՒՆ. Անկնիք. անկնունք. 'Ոչ երախայքդ էք, երթայք: Մի ոք յերախայից. Պտրգ: *Երախայլին չէ հնար հայր կոչել զած: Զերախայս արտաքոյ պահեմք. Ոսկ. մ. ա. 19. 23: *Փոխանակ երախայից մկրտելոց՝ այլոց առնել (մարկիոն) տանուլ կնիք. Եղնկ: *Եթէ գոյր ոք երախայ (կմ երեխայ) 'ի բազմութե զօրուն, զյիշեր ամենայն մկրտեցին. Եղիշ. է: *Յայսմ ժամանակի երախայ ոչ գոյ 'ի մէջ քրիստոնէից. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԱԽԱՅԱԿԱՆ. Տ. ՏՂԱՅԱԿԱՆ. *Գծուծ հանդերձն, և փոքր մուրն. և երախայական ոտքն և լալն ցուցանեն զմարդկութեն. Մխ. ատ:

ԵՐԱԽԱՅԱՑԵԱԼ, ցելոյ, ոց. Անցեալ 'ի կարգս կրթելեաց 'ի մկրտութիւն. որ և ԵՐԱԽԱՅ. *Աշակերտողաց և երախայացելոց. Կանոն։

ԵՐԱԽԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ն.
ԵՐԱԽԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Κατηχέω, κατηχίζω. Catechizo, initio, doceo rudimenta Christianismi. Մուծանել և կրթել 'ի կարգ երախայից մկրտելեաց. *Եւ զորս ոչ են մկրտեալ 'ի նոցանէ, երախայացուցէք. Ճ. Յոհ.։ *Երախայեցոյց, և մկրտեաց. Ճճ. *Երախայեցոյց, և կարգեաց նոցա պահս. Կանոն։ *Երախայեցոյց զնա զեօթն օր. Հ=Յ. յունուա. ժ։

ԵՐԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατήχησις, κατήχησις. Catechesis, institutio. Հրահանգութիւն 'ի պէտս մկրտութեան. որ առի 'ի մեզ և կոչումն ընծայութեան. որպէս է անուանել 'ի գիրս կիւրղի երուսաղէմացւոյ. *Երախայութեանն ծնունդ զհրաւիրականն ունի զրոյց։ Յայնմ ժամանակի առ կատարելաշնորհս ամենայն կատարիւր երախայութեան կարգ. Յհ. կթ. ափ։

ԵՐԱԽԱՅՐԻՔ, րեաց, րեօք. գ. Ἀπαρχή, ἀπαρχαί. Primitiae. Առաջին խայրիք, նախկին բերք՝ այսինքն երախայականք. [illegible]. աս 'ի մեզ և Պտուղ, Առաջին, Առաջաւոր, Առաջաւորութիւն. *Ըստ երախայրեաց պտղոյն... Յերախայրից պտղոյն. Եզեկ. խէ. 6։ *Ոչ միայն 'ի ստացուածոց երախայրիս մատուցանել, այլև յիւրեանց իսկ ոգւոցն և մարմնոցն։ Զանդրանիկս զաւրուանորինակ երախայրեաց նուիրէ. Փիլոն։

Անուանի է եզակի ասել. *Միայն անբիծ երախայրի, և պատարագ հաշտեցուցիչ այս (տիրամայր). Հ. կՌՃէ։

ԵՐԱԽԱՆ, ի. անք, նաց. գ. Συμπόσιον, ια, συσσίτια. Compotatio, convivium. Բազմական. սեղան. սեղանակցութիւն. խումբ բազմելոց 'ի սեղան. խրախութիւն. [illegible]. *Առաջինեաց կենցաղս այս՝ մեծի երախանի նմանեալ գոյ։ Լուծանի երախանն. Սահմ. ՟Ը։ *Կազմելով ընդհանուր երախանին բազմազան խորտկաց. Մագ. ճԲ։ *Եւ մեք մանկունք երախանի և պատգամատուի նորա եմք. Եփր. աւետար։ *Անի որովայնամոլի խուզէ զերախանս. Նեղոս։ *Խանգարեցան սպասք երախանաց նոցա. Եղիշ. է։ Յհ. կԲ։ *Բազմել երախանս երախանս. Մրկ. Չ. 39։

Անի և զզօրականացն կոչնոց՝ Ի ՄԻԱՍԻՆ ԵՐԱԽԱՆՔ. *Զինչ է 'ի միասին երախանքն, զոր հրամայեաց օրէնքն։ Երախանս ժողովել են. Գիրք. օրին. ա։

ԵՐԱԽԱՆՔ. Որ՛չափ և իցէ խումբ. դաս, խաժամ. ջոկ, երամակ. *Երկնային զօրութիւնք երիս երախանս (յիննեակ դասս) ունին. Մագ. Է։ *Բազմեալ իմ 'ի գլուխս... մեր երախանաց՝ որք զլալեացն յեղանակս... բանաստեղծութեանս. Նար. խԳ։ *Յարուցեալ մի յերախանացն (վիշապաց)... 'ի փող 'ի քնար կաքաւեաց. Փիլ. Լիւս։

ԵՐԱԽԱՆՔ. որպէս Երախիք, այսինքն երախք. *Փարէր 'ի վերայ եգեալ զերախանս իմ։ Արտօսր ոչ սակաւ հոսեցուցանէի արտասուել իբրու 'ի վտակաց աղբերց 'ի տարակայեալ երախանաց. Մագ. Ն. ԽԳ։

ԵՐԱԽԱՆԻՄ. Իբր նստել յերախանս կոչնոյ. 'ի միասին ուտել. սեղանակից լինել. Συσσιτέω. Una cibum capio. *Երախանս ժողովել ատացաւ, ամենեքին՝ յարժամ 'ի զինուորութեան իցեն, յայնժամ կայ է առ 'ի նորին իցէ 'ի յասկս պահպանութեանց իւրեանց երախանիլ ընդ այնմիկ ժամանակի. Գիրք. օրին. ա։

ԵՐԱԽԱՃԱՆ, ի, աց. գ. Κημός. Camus, capistrum. Կապ բերանոյ գրաստուց. գանգանաւանգ կամ սանձ. կէմ, խանթըրմա. *Երախաճանաւ և սանձանաւ (յն. մի բառ) պէտս ունել 'ի ճնշումն. Նիւս. Երգ։

ԵՐԱԽՏԱԳԻՒՏ. ա. Գտօղ երախտեաց. երախտաւորեալ. *Ընկալաւ վէրս յերախտագիտաց բժշկելոցն. Ոսկ. յհ. ա. 11։

ԵՐԱԽՏԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Εὐεργέτης. Benefactor, benemeritus. Երախտիս գործօղ. երախտաւոր. բարերար. *Փրկիչն և երախտագործ և ազատիչ ժողովրդեանն. Ոսկ. մ. ա. 6։ *Առ 'ի յօրհնել և 'ի ճանաչել զերախտագործն. Խոր. առ արծր։ *Երախտագործ փրկիչ։ Գոհանամ զերախտագործէն։ Յերախտագործէն այս մոլաբեկին. Լմբ. ող։ *Երախտագործացն ապերախտ լինել՝ վերջին չարեաց է. Երզն. մոբ։

ԵՐԱԽՏԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Բարերարել. աղէկութիւն ընէլ, էյիլիք ընէլ. *Յորժամ ազանչելոցն երախտագործէր, հալածեալ լինէր. Խոսր. պտրգ։ *Երախտագործեալ փրկանակն բանի զմարդն եզանիլ. Թէոդոր. Մայրագ։

ԵՐԱԽՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐεργεσία. Beneficentia, beneficium. Բարերարութիւն. որ և ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ասի, իբր երախտիք. աղէկութիւն. էյիլիք. *Փառաւորել վասն երախտագործութեանց. Նար. *Երախտագործութեանց ապերախտ գտայ. Սկեւ. ող։ *Ընդ բիւրապատիկ երախտագործութեանն. Գր. հր։ *Իսկ ծանել զոսս տեառն՝ վասն սիրոյն առաւելութեան երախտագործութեան եղբօրն. Տօնակ։

ԵՐԱԽՏԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Ի զուր կորուսիչ երախտեաց. որ 'ի գերև հանէ զերախտիս. երախտամոռաց. ապերախտ. ապաշնորհ. նանքօր, էյիլիք պիլմէզ. *Ժլխտօղք և երախտակորոյսք. Ոսկ. յհ. ա. 1։ *Ապաշնորհք երախտակորոյսք երախտեացն. Վեցօր. է։ *Անզգամանք էք և երախտակորոյսք. Ոսկիփոր։ *Անգորովս և երախտակորոյս գտանիլ առ ծնողսն. Վրդն. ել։ և Տօնակ։

ԵՐԱԽՏԱՀԱՏՈՅՑ. ա. Շնորհահատոյց. [illegible]. *Ըստ երախտահատոյց լինելոյ. Յհ. կԲ։ *Երախտահատոյց լինել այս յոգն սիրոյն. Խոսր։ *Երախտահատոյցք լիցուք երախտաւորին մերոյ և այլ. Արգ. ա. գ. է։ *Անօրժելք (գտանիլ) ընդ շնորհապարտն և ընդ երախտահատոյցն. Տօնակ։

ԵՐԱԽՏԱՀԱՏՈՅՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐγνωμοσύνη. Aequitas animi, gratus animus. Հատուցումն շնորհի ըստ երախտեաց. [illegible]. *Ըստ ճաշակ կերակրոց գոհութեամբ առ երախտահատոյցն առ արարիչն մեր, առ հօրն քոյ երկրպագութեամբ. Կոչ. Է։

ԵՐԱԽՏԱՄՈՌԱՑ. ա. Մոռացօղ երախտեաց. ապերախտ. ապաշնորհ. *Երախտամոռաց ժողովուրդ, կամ պաշտօնեայ. Անան։ և Նար։ *Երախտամոռաց՝ բարեխօսին. Մաշ։ *Եւ դու երախտամոռաց մի լինիր. Վրդն. առակ։ *Որ բազում խնամս գտեալ 'ի նմանէ... և երախտամոռացք եղեալ՝ առ գլխ հատուածէին գաչին. Իգն։

ԵՐԱԽՏԱՄՈՌԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ապերախտութիւն, ապաշնորհութիւն։ Մխ. ապար։

ԵՐԱԽՏԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Երախտիս ստանալ և օգտիլ. *Առ ընտրելոյն և կատարելոյն և երախտացեալն հոգւով. Յճխ. Է։

ԵՐԱԽՏԱՆՔ. նաց. գ. Երախտեալն. [illegible]. *Զառաւելն աւանդէ մեծարանութեան և երախտանօք. Լմբ. պտրգ։

ԵՐԱԽՏԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Պարգևիչ երախտեաց. և Երախտեօք պարգևեալ. *Յուցանէ զպարգևատուր զերախտապարգև հատուցմունս վասն իւրոյ մարգարէութեան. Բուզ. Դ. 6։

ԵՐԱԽՏԱՌՈՒ, ի, աց. ա. Առօղ երախտեաց. երախտագիտ. ըստ յն. բարերարեալ. Εὐεργετούμενος. *Յերախտաւորացն բազում ինչ այնպիսի կրեցին. Ոսկ. մ. Բ. 8։ *Եւ քան զչարափառ խնամածուն՝ յաքնաբար երախտաւորացն. Խոր։

ԵՐԱԽՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Εὐεργέτης. Benefactor, benemeritus. Երախտագործ. բարերար. աղէկութիւն ընօղ. էյիլիքճի, էֆէնտի. *Զմեր փրկիչն և զերախտաւոր ըղձմուրթէ. Եփր. ծն. 13։ Տես և Իմաստ. ժԸ. 13։ ա. Թգ. ԻԵ. 15։ *Առաւել առ ձեզ եղև երախտաւոր. Խոր. Գ. 51։

Եւ իբր Երախտահատոյց. շնորհակալու, [illegible]. *Երախտաւոր լինել գործովք արդարութեան հօրն երկնաւորի։ Լեալք երախտաւորք և կամարարք բարերարին։ Արժանաւոր երախտաւոր վարուք հասանել 'ի նաւահանգիստն կենաց. Յճխ. Բ. և Գ։ Զոր մարթ է իմանալ և ըստ այնց. որպէս էֆէնտի։

ԵՐԱԽՏԱՒՈՐԻՄ, եցայ, եալ. չ. Εὐεργετοῦμαι. Beneficium assequor. Երախտիս ընդունել. բարերարութիւն գտանել. օգտիլ. *Իւրեանց տանջանօքն երախտաւորեալք. Իմաստ. ժա. 14։

ԵՐԱԽՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐεργεσία. Beneficentia. Երախտաւորն գոլ. և Երախտիք. բարերարութիւն. բարիք. օգուտ. [illegible]. *Զերախտաւորութիւն ապերախտութեամբ թշնամանէին. Սեբեր. Է։ *Ամուր պահապան երախտաւորութեանն՝ յիշատակ երախտաւորին, և հանապազորդ գոհութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 25։ *Երախտաւորութիւն առ իմս տկարութիւն զնորայն խնամքն մատակարարութիւն. Մագ. ԻԷ։ *Տեսեր զանգուգական երախտաւորութեանցն ձիրս. Նանայ։

ԵՐԱԽՏԵՄ, եցի. ն. և չ. Յիշել և 'ի գէմս ածել ումեք զերախտիս իւր՝ ամաչեցուցանելով զնա. [illegible]. *Ոչ երախտէ քեզ։ Դու մեծարանես, ունչ առնես, երախտես։ Երախտեցեր, և զինէն շնորհակալութիւն պահանջեցեր. Լմբ. պտրգ։ *Մի երախտեր, թէ դու սնուցանես, և տաս ինձ. Վրդն. ող։

ԵՐԱԽՏԻՔ, տեաց. գ. Εὐεργεσία. Beneficium, benefactum, meritum. ἀγαθόν, bonum. χάρις, gratia. Բարերարութիւն. շնորհք. ձիր բարեգործութիւն. բարիք. [illegible]. *Մոռացան զերախտիս նորա. Սղ. ՀԷ. 11։ *Զինչ երախտեաց երախտիս դարձուսցուք չմաւոնի. ա. Դ. ժԲ. 25։ *Հատոյց ինձ չար՝ երախտեաց իմոց. ա. Թգ. ԻԵ. 21։ *Բարեաց երախտեաց անյիշատակութիւն. Իմ. ժԲ. 26։

Կամ Գործ բարի՝ վարձուց և պարծանաց արժանի. *Անհիծ երախտեօք, մաքրով սրտով, և ուղիղ հաւատովք։ Ի սիրոյ բազմաշահ երախտիք բարեաց. Յճխ. ժ։ *Իբրև զանկեալ և զդատաւորի և զհատուցանողի երախտեաց. Արգ. ա. յհ. Է։ Որ և զգանն ա. գեփ. Ժ. 30. *Զինչ երախտիք իցեն ?? այն է ըստ յն. κλέος,

սպարծանք, փառաւորութիւն. Թուի խմանալ վարձք, յաւելի, *Ըստ և ոչ մի ինչ անուն գտանեն, և ոչ երախտիս ինչ յածակոյս կողմանէ ընդունին »։

ԵՐԱԽՏԻՔ, կամ ԵՐԱԽՏՔ, տե՛ս. իբր Երախտանք. *Ոչինչ առնես, երախտես, և հալածեալ այ երախտիւք. Լմբ. պղրգ։

ԵՐԱԿ, ի, աց. գ. Φλέψ. Vena. ἄρθρον, artus. (իբր Առուակ.) Խողովակ չլէանի արեան. նա և Նեարդ. յօդ, և որ ինչ նման է նոցին. փանոր, րէգ. ըրգ. *Պայթեցին երակք սրտի իմոյ. Յոբ. ժէ. 11։ *Երակք և ջնջափողք։ Երակն արիւն առաւել ունի քան զշունչ։ (Բժիշկք) Հալին ձեռօք, և զերակսն պնդեն, առոյգ նկատեն. Փիլ. լին. և նխ։ *Բժիշկն՝ որ երակօքն խմանայ զցաւս. Ցծխ. է։ *Ի բարերք երակէն նորա բարւոք որդին եղև։ Ի միջի երակք և խողովակք արեան, և է մարմին և 'ի վերոյ քան զերակս արեանն, և 'ի ներքոյ քան զերակսն. Եզնիկ։ *Դեղատրուցանել, կամ երակ հատանել. Հց. ռբ. կերբղ։ *Երակ առնուլ, ըղունկ կարել. Ոսկեփոր։ *Լուծան երակք բունկացն, և հոսէր արիւնն անդադար. Հ=Ց. յուլ. իը։ *Որպէս է 'ի մարմնի մերում երակք տեսողականք. Նիւս. բն. (իբր նեարդք կամ ջիլք։) Նմանութ[իւ]ն. *Ցամաքեցուսցէ զերակս նորա, և ուերեսցէ զաղբիւրս նորա. Ովս. ժգ. 15։ *Գետ՝ որ բազում և մեծամեծս առուգանէ երակս. զի նոքա յառնելով առաքեսցեն յայլ ընդունելիս երակս. Փիլ. լին. ա. 12։ *Ծովն ընդունի զուխան, և առաքէ վերստին ընդ երակս երկրի. Լմբ. ժղ։ *Որպէս 'ի տեղի ոսկեհան... և ոչ զատուղ ինչ կոչեն՝ որ յերակին, ներբեսցէ ոք 'ի տեղւոջն թողուլ. Ոսկ. յհ. ա. 35։

ԵՐԱԿԱՀԱՏ, ի, աց. ա. գ. Φλεβοτόμος. Venam incidens. φλεβοτόμον, scalpellum, quo vena inciditur. Հատանող զերակ՝ բժիշկ. և Նշտրակ. *Ասի կարեւոր՝ և որ վասն իւր փախչելի է, բայց վասն այլոյ ընտրելի, որպէս երակահատն. քանզի նշտրակն են. Անյ. պորփ։ *Ապա թէ ոչ՝ և մեք առասցուք զերակահատն, որ 'ի մարմին, բժշկականութեան մասն գոլ. Անյ. վերլծ. ստորոգ։ Գրի և ԵՐԱԿՀԱՏ, իբր Երակահատութիւն. *Երակհատ գեղ է, որ փութապէս թօթափէ զժահահոտութիւնս անյայտս. Կլիմաք։

ԵՐԱԿԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Φλεβοτομία. Venae sectio, incisio. Հատումն կամ բացումն երակի. որպէս առնելը. *Երակահատութեան առիցէ զառողջութիւն գոլ կատարումն. Անյ. վերլծ. ստորոգ։

ԵՐԱԿԱՁԵՒ. ա. ն. Նման երակի. իբրև յերակէ հատեալ. *Երակաձև կայլակ վիժեալ. Ցն. որբ։

ԵՐԱԿԱՆ. ա. կամ է Հեռական, օտարացեալ. և կամ լաւ ևս՝ ընթերցիր, Եղերական, Թշուառ. *Կային անմնուազ, բայց 'ի միոյ երականն անձին. Ը. թագ. խ ձ։

ԵՐԱՀ, կամ ԵՐԱՀԻԿ. ա. Որպէս պ. ֆէրահ, ֆէրախ. այսինքն փառաւոր, բարձր. կամ որպէս ձ. Ուրախ, խրախ. *Առաստաղեւն պարզեօք երաշիկք (կամ երահք) լինէին 'ի նմանէ. Եղիշ. գ։

ԵՐԱՄ, ոյ, ոց, և ի, ից, աց. գ. Ἀγέλη. Grex, coetus, &c. որ և ՐԱՄ. պ. րէմ, րէմէ. Բազմութիւն կենդանեաց կամ մարդկան 'ի մի վայր. հօտ. ջոկ. հոյլ. ժողով. սիւրիւ, ճիւմլէ, գիւրուհ. *Թռուցեալք 'ի սպիտակ երամն աղաւնեաց։ Ցեղգնաքնակ երամէն գաղանացն միջոյ. Ագաթ։ *Անբաւ երամոց (լուղակաց)։ Երամոց գառնածին հօտից. Նար։ *Խառնեալ զատ մէ երամից։ Երամք արդարոց, կամ մարգարէից. Ըստր։ *Ցերամէ նոցունց այնոցիկ առաքէս. Եւս. պտմ. է. 13։ *Ցերամաց ընդոծնացն. Փիլ. լին։ *Զերամս երամս մաքուցն. Եղիշ. գ։

ԵՐԱՄ ԵՐԱՄ. ա. ն. խումբ խումբ. և խմբովին. պիւլիւկ պիւլիւկ. *Երամ երամ բազմութիւն ազգաց ». յն. ամենայն բազմութիւն. Գ. Թ. ղ. 12։ *Երամ երամ գասուքն աղաղակէին. Ըստ։ *Երամ երամ միաժողով շրջին ». յն. երամականք են. Վեցօր. է։ *Երամ երամ գասուորին. Ցն որբ։

ԵՐԱՄԱԲԱՐ. Տ. ԵՐԱՄՈՎԻՆ. *Երամաբար 'ի վերայ յարձակին կոկորդիլոսք. Փիլ. նխ. բ։

ԵՐԱՄԱԽՄԲԵԱԼ. Երամովին համախմբեալ. *Երամախմբեալք 'ի մերոյին ժամանելով գեօղին. Մհկ. կը. արձա։

ԵՐԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Ἀγέλη, ποίμνιον. Grex. պ. րէմէ. Հոյլք չորքոտանեաց. երամ. ջոկ. պառակ. հօտ. հօրան. կէլէ, հէրկէլէ, սիւրիւ. *Երամակ խաշանց, կամ այծից, ուղտուց, խոզից. Առակ. իէ. 23։ Երգ. դ. 4. 5։ Եզ. լ. 6։ Մթթ. է։ Մրկ. է։ Ղկ. է։ *Բազում երամակս փղաց յղեր ընդ նմա. Եղիշ. գ։ *Զձի և զջորի երամակ արարեալ՝ գատարկ վարէին. Լաստ. իա։ *Երամակս ձիոց. Վրք հց. գ։

ԵՐԱՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀγελαῖος. Gregalis, socialis. Համախմբութ. միաժողով. *Զխարդ ոմանք ('ի կենդանեաց) երամականք են, և այլք՝ միայնակք. Արիս. է։

ԵՐԱՄԱԿԱՊԱՆ, ի, աց. գ. որ և ԿՈՒՏՊԱՆ. Պահապան երամակաց. *Բերէին երամակապանքն յերամակէն ձի մի. Կեղծ. ածէ։ *Փաղանուն առի՝ երամակապան (կամ երամակպան) և կոյտապան, բիր և մահակ. Երզ. քեր։

ԵՐԱՄԱԿԱՐՁԱԿ. ա. ն. Իբրև զերամակ արձակ և ցրիւ 'ի դաշտի. *Կարող էին վնասել երամակարձակ ծուլացելոցն. Փարպ։

ԵՐԱՄԱԿԱՑԵԱԼ. } (Որոց բայն ունի
ԵՐԱՄԱԿԵԱԼ. } լինել՝ Երամականալ, Երամակիլ.) Իբրև երամակ լեալ. ջոկացեալ, խմբեալ. սիւրիւ եղած, ժողովուած. *Ի գաղայաղէ երամակացեալք բազմութի հաւատացելոց 'ի քն և հարսնացելոց. Նար. Երգ. ը։ *Ի քեզ աղուեսունք երամակեալք. Լաստ. ժա։

ԵՐԱՄԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Որ է 'ի նմին երամի. դասակից. *Գիշակերք 'ի թռչնոց ոչ ունին համբոյրս ընկերութեան ընդ երամակիցս. Վեցօր. է։ *Լինել արդարոցն երամակից. Մանդ. բ։ *Նոցա երամիցն զքեզ ցանկացիր առնել երամակից. Նեղոս։

ԵՐԱՄԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Ἀγελάζομαι. Congregor. Ժողովիլ. խմբիլ. հաւաքիլ. 'ի մի գալ. սիւրիւ կապէլ. *Ընդ ամենայն լուսեղէնսն խառնեալ դասս երամանան. Ճ. Գ։ *Նա և ոչ աղաւնիք ընդ ագռաւս երամանան. Նանայ։ *Ոչ երամանան անդեայք 'ի յարօտս. Լաստ. ժզ։ *Դասս դասս խորդոց հաւուց... երամացեալք հաւորանան. Ագաթ։ *Երամացեալք առ իրեարս. Լմբ. յանաստն։ *Ի զգայականնես յայտնանէ զորութէ և թռչունք երամացեալ թռչին. Մագ. 'ի տիմ։ *Իբրև զաղաւնիս երամացեալ գան առ մեզ։ Որպէս ատոմ երամացեալ։ Գազանացն շարժմունք երամացեալք. Խոր. հռետ։ Զքր. կը։ Մհկ. կը։

ԵՐԱՄԱՊԵՏ, ի, եց կամ աց. գ. Ἀγελάρχης, ἀγέλαρχος. Gregarius. Գլուխ երամոյն. գաղութապետ. պարագլուխ. *Ծովածին կենդանեացն... լեռլով երամապետաց. Մհկ. կը. արձա։ *Թևաւորական եղեալ արդարոցն երամք՝ թռչին լուսափայլեալք, նոցին (հրեշտակաց) համակարգելով երամապետացն խմբից. Շ. հրեշտ։

ԵՐԱՄԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγελαρχία. Gregum praefectura. Երամապետ լինել. առաջնորդութիւն երամին. *Հասականաց երամապետութիւնք, և այլոցն կենդանեաց. Դիոն. և Շ. հրեշտ։

ԵՐԱՄԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող զերամ. *Ցատրակն բնութիւն է ազնուոց, և աղաւնին՝ երամասէր. Մխ. առակ։

ԵՐԱՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀγελάζω. Congrego. Տալ երամանալ. համախմբել. ժողովել. *Դարձուցեալ զմարդկութիւն 'ի շռայլութէ՝ երամացուցին 'ի քաղաքս. Լմբ. յանաստն։

ԵՐԱՄԵԱՆ. Տ. ԵՐԱՄԵԱՆ. ԵՐԵՄԵԱՆ։

ԵՐԱՄՈՎԻՆ. ն. Ἀγεληδόν. Gregatim. Երամաբար. խմբովին. պիւլիւկ. *Զաղախնան երամովին գան առ խո ». յն. ձողուք հանդերձ. Եզ. լ. 8։

ԵՐԱՆ, և ՏԱՆԵՐԱՆ. Ըստ պ. է՛ Արեաց և անարեաց, Արեաց և անկլքորաց. և ըստ քաղդ. Արեանց և անարգաց։ Եղիշ. բ։

ԵՐԱՆԱԼԻՑ. ա. Երանութեամբ լի. երանաւէտ. *Փափկասուն և երանալից անկագործիւր գրախտ. Պիտ։ *Երանալից խոստումն. Ճ. Գ։

ԵՐԱՆԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ երանութիւն. երանաւէտ. *Զերանախառն օրհնութիւնն երգեն. Ոսկ. ն. ա. 19։ (յն. սրբազան։)

ԵՐԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μακάριος, μακαριώτατος. Beatus, a, um; beatissimus. Որ ինչ յինքն բերէ զերանութիւն. ունող կամ տուող զերջանկութիւն. երջանիկ. երանեալ. երանացուցիչ. ցանկալի. *Երանական քահանայապետութիւնք, կամ էութիւնք նոցա։ Երանական շնորհ, կամ լոյս, պատկ, սահման, հրաման, հանգուցումն. Դիոն։ Ըստ։ Նար։ Սարկ։

ԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իբր Հեռանալ. *Փախեան, երացան, ամաչեցին. Փարպ։

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ, ի, ից կամ աց. ա. Շնորհազարդ. երանելի. ցանկալի. *Զբերկեցաք այսօր յերանաշնորհ Ճշմարիտ վարդապետէս. Վրք հց։ *Երգեմ կոյս անբիծ՝ երգ հոտոտաբեր երանաշնորհից. Գնձ։

ԵՐԱՆԱՊԵՏ. ա. Իբր Գլուխ երանելեաց. յն. ամենայնիւ երանելի. ամեներանեալ. *Առ ծածագդեալ բղխման՝ երանապետս եղբայրապետս. Ածուղ. թ։

ԵՐԱՆԱՏՈՒՐ. ա. Տուող կամ առիթ երանութեան. և ևս՝ Որ երանէ այլ լուսոյ. *Բանայր զերկրային իւր, և ուսուցանէր նոցա զերանութեան և զերանատուր վարդապետութիւն. Վրք հց. ա։

ԵՐԱՆԱՒԵՏԱԿԱՆ. ա. Երանաւէտ. երանական. *Երանաւետական բան։ Երանաւետական գասու. Մագ. է. և իը։

ԵՐԱՆԱՒԵՏԵԱԼ. Երանեալ, և Երանութիւ աւետաւորեալ. *Երանաւետեալք, և փառօք փառաւորեալք. Ցծխ. բ։ *Երանաւետեալք 'ի հոգեղէն զուարթնոց. Ըստ։

ԵՐԱՆԱՒԷՏ. ա. Երանաւոր յաւէտ. երանելի յոյժ. և Երանական. ցանկալի. *Երանաւէտ ձայն, կամ բարբառ, ծագումն, մահ, գանձ. Պիտ։ Եփր. խաչ։ Ցն որբ։ Ճ. Ա։ Վրք հց։ Բենիկ։

ԵՐԱՆԱՒՈՐ. Տ. ԵՐԱՆԱԿԱՆ. *Երա-

նաւար խոստմանն անեղի ։ Երանաւոր գաւառութեն պետրոսի ։ Երանաւոր կերպարանութեն անձնաւորելի. Նար ։

ԵՐԱՆԳ, ոյ, ոց. և ի, աց. գ. Χρῶμα, χρόα. Color. βαφή, tinctura. Գոյն զարդարիչ բնական, և մանաւանդ արուեստական, որպէս ներկ, նարօտ. րէնկ, րէնկ, րէնճ, օրէնճ, և այլն ։ *Կապուտ երանգոյն սպառոյ. Դատ. Է. 30 ։ *Ի ձեռն երանգոյն (կամ երանգացն) և գեղոյն արուեստագործեալ. Նիւս. Բնէտոր ։ *Զպատկերն երանգօք 'ի նկարու հանէին. Եղիշ ։ *Զարդարի պատկերս առաքինութեն երանգովք. Յհ. իմ. ափ ։ *Երանգաւարեան գունեցին ։ Ի նոր երանգ բուսոյն ։ Գունովք երանգոց. Նար ։ *Անեմք զնկարագիր, եթէ ծախեաց զերանգսն ամենայն. կայ միայն երանգն 'ի տախտակին. Փիլ. իմաստ ։

Մերթ՝ Ազգի ազգի կազմութիւն, հանգամանք. *Եւ զանազան որպէս պտղոց, և երանգս կերակրոց. Լմբ ։

ԵՐԱՆԳ ԵՐԱՆԳ. ա. Ποικίλος. Varius, diversis coloribus. Բազմերանգ. գոյնագոյն. երփն երփն. պէսպէս. գօն գօն. րէնկէրէնկ, կիւնակիւն. *Զերանգ երանգ ծառոց պաճուճեաց ստաուք և տերևօք. Զքր. կբ ։ *Երանգ երանգ գունոցն պաճուճանք. Լմբ. ող ։

ԵՐԱՆԳԱՆԵՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոր ներկարարութիւն. պոյաճըլըգ. *Յերանգաներկութիւն և յիւղեփեցութիւն արժան է գտանել զխափանումն. Փիլ. նխ. Բ ։

ԵՐԱՆԳԵԼ. եալ. ն. Գունել. ներկանել. *Ոսկեհուռն ծիրանեաւ երանգեալ նոցա պաճուճանք. Լմբ. ող ։

ԵՐԱՆԵԱԼ. Տ. ԵՐԱՆԵՄ. և ԵՐԱՆԵԼԻ ։

ԵՐԱՆԵԱԿ. ա. Երանելի երևեալ. բարեբաստիկ. *Ի մեծութեն, 'ի փափկութեն, բարեշէն, երջանիկ, երանեակ. Գ.Է.Ես ։

Է և յատուկ անուն կնոջ ։ Խոր. Բ. 63 ։

ԵՐԱՆԵԼԻ, լւոյ կամ լոյ, լեաց. ա. Μακάριος. Beatus, a, um. Արժանի երանելոյ, և Երանեալ. երջանիկ. երանաւոր, և Երանական. ասի զՃոյ, զսրբոց, զբարեբախտից, և զիրաց՝ որք առիթ են երանութեան կամ երջանկութեն. սաադէթլի ։ մուպարէք, մահլիւք, մահմուտ. *Ըստ աւետարանի փառաց երանելւոյն Ճոյ ։ Երանելին, և միայն հզօր, թագաւոր թագաւորաց. Ա. Տիմ. Ա. 11 ։ Զ. 15 ։ *Երանելի ասի 'ի սրբոց՝ ամենայն բարեաւ բովանդակեալն. Խոսր. պտրգ ։ *Երանելի մբ առաքեալք ։ Ընդ դասս երանելի վկայիցն ։ Երանելեացն 'ի մասն մտանել. Շար ։ *Երանելի են՝ որ ճանապարհս իմ պահիցեն ։ Որ չըջի 'ի խորհուրդ յարդարութեն, երանելի որդին թողու զգին իւր. Առակ. Է. 32 ։ Ի. 27 ։ *Երանելի կանայք քո, և երանելի ծառայք քո. Գ. Թգ. Ժ. 8 ։ Ակն կալցուք երանելի յուսոյն. Տիտ. Բ. 13 ։ *Երանելի երես Ճոյ, կամ տեսութիւն քո. Սրգ. յհ. Է ։ *Երանելի կեանք. Ցմխ. Է ։ Երանելի ամենեցուն. Շար ։ *Երանելի յերկնայնոցն հրեշտակաց. Վրք հց. Ձ ։ *Դիտաւորական տեսանել յերանելւոյ զյաւիտենականն. Բրս. բարէ ։ *Զարդարև երանելի Ճոյ համբարձեալ սատանայի ։ Նմանել երանելւոյ և բարեբաստիկ բնութեն (Ճոյ). Փիլ. Ժ. բան. և իմաստ ։ *Երանելի ես էք, կաս է. Յհ. ծԳ. 17 ։ Ա. Կոր. Է. 40 ։ *Երանելի ես, և երկցս երանելի նա. Մթ. ԺԵ ։

Իսկ Եղս. պտմ. Գ. 7. *Որպէս և գրեալ է յաւետարանն երանելի ». յն. 'ի սրբց աւետարանչաց ։

ԵՐԱՆԵԼՈՒՀԻ. Տ. ԵՐԱՆՈՒՀԻ. *Գրեցին զերանելուհի պարտակեաց ընդ այլ կրօնաւորսն, և 'ի մբ կանանցն. Վրք հց. Ժ ։

ԵՐԱՆԵՄ, եցի, եա. (ն. ար. և հյց. խնդրով.) Μακαρίζω. Beatum praedico. Երանի տալ. երանելի կարդալ. երջանիկ համարել. բարեհամբաւել որպէս բարեբախտ, նախանձելի, և ցանկալի. էրնէյ ըէլ. նէ մուպարլու դէմէք, մէդհ էթմէք. *Ամենայն ազինք երանիցեն նմա. Սղ. ճխգ. 15 ։ *Որ երանեն զձեզ, խաբեն զձեզ. Ես. Գ. 12 ։ *Երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք. Ղկ. Ա. 48 ։ *Երանեմք համբերողաց. Յկ. Ե. 15 ։ *Մի ումեք երաներ յառաջ քան զվախճան. Սիր. ԺԱ. 30. (Նոր Թարգ.) ։ *Երանիցեն ինձ կանայք. (այլ ձ. երանեսցեն զիս.) Ծն. Լ. 13 ։ *Երանէ զվախճան արդարոց. Իմ. Բ. 16 ։ *Եւ մեք զփառաւորեալսն յայս երանեսցուք ։ Երանէ զծառայսն, յորոց անունն օրհնի. Ցմխ. ծՂ. ծԷ ։ *Ոչ երանել զբարեբախտութիւն մարդոյ մինչև ցվախճան. Խոր. Բ. 12 ։ *Ի գովողաց և յերանողաց առաւել վնասեցի. Երանողք մեր խաբեն զմեզ. Վրք հց. Բ. Ն ծԷ ։ *Եթէ ընդ առիւծս արգելցին, 'ի մէնջ պարտ է երանիլ. Բրս. գոհ ։ *Ոմն 'ի նախատակիզքն, որով երանիլ կարողանայ. Կլիմաք ։ *Լցան լիացան և երանեցան ։ Երանեալք և բարեբանեալք ։ Մայր երանեալ ։ Երանեալ մարգարէի ։ Երանեալն դաւթի ։ Երանեալ եպիսկոպոսի. Նար. որ անխտիր ասի և Երանելի. որպէս և Երանեալ է, կամ Երանելի է, կամ Երանի այնմ են, են նոյն ։

ԵՐԱՆԵԼ ասի ըստ յն. ոճոյ, նաև որպէս Երանացուցանել, երանելի առնել. *Զնա պատկէ և երանէ. Սրգ. յհ. Ջ ։

ԵՐԱՆԻ՛. մկ. (տր. խնդրով, որ ներգործութիւն կամ զօրութիւն.) Μακάριος, ιοι. Beatus, ti. որպէս թէ՝ Երանելի ասելի է, երանութեան է արժանի. էրնէյ, էրնէյ օնոր՝ որ. մուպարէք, նէ մուպարէք. զի որ 'ի յն. և լտ. ասի, երանելի կամ երջանիկ է այն՝ որ. կամ երանեալք են՝ ոյք. են. մեք թարգմանեմք և ասեմք հասարակօրէն. *Երանի ամենեցուն՝ ոյք յուսացեալ են 'ի տէր ։ Երանի, ում (կամ որում) թողութիւն եղև մեղաց ։ Երանի առն, կամ երանի իցէ առն, որ, են. Սղ ։ և Առակ ։ *Երանի աղքատաց ։ Երանի սգաւորաց ։ Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ են. Մտթ ։ կամ *Երանի (այնմ) որ խորհի զաղքատն ։ Երանի (այնոցիկ) ոյք քննեն ։ Երանի (այնոցիկ) զորս ընտրեցեր. են ։

Դուն ուրեք և հյց. խնդրով. *Արդարև երանի զազատեալսն 'ի արտմութեան տեղւոյ ։ Երանի զամենեսին ։ Երանի է զարժանացեալս այսմ պարարման և ցնծութեան ։ Արդարև երանի է զայնպիսին. (Նոր ձեռ. երանելի է զայնպիսին.) Լմբ. ող ։ *Բայց երանի զանձն իմ էին, թէ բանք իմ սաստ դադարէին. Ը. Եդես ։

ԵՐԱՆԻ, իբր անուն, կամ անուանեալ. *Բիւր երանի են, որ տան զպտուղն լիապէս ». այսինքն երանելի են, կամ երանութեն արժանաւոր. Նար. էրգ ։ *Ո՛րով առաք զերանիինս ». այսինքն զվիճակն՝ երանի որ, են. Շար ։

ԵՐԱՆԻ ՏԱԼ. Μακαρίζω. Երանութիւն տալ. այսինքն Երանի ասել. երանել. բարեբախտ համարել. *Ունէին որ լսէր, երանի տայր ինձ. Յոբ. ԻԹ. 11 ։ *Յառաջ քան զվախճան մի՛ տար երանի մարդոյ. Սիր. ԺԱ. 30. (հին թրգ ։) *Երանի տամ նմա, և երկրին ընդ որ անցանիցէ ։ Ցոյնք երանի եառուն վասն նորա աշխարհին հայոց. Եղիշ. Է ։ *Ցիրաւի տացուք քեզ երանի՝ մայրդ յոյժ. Նար. կաղ ։ *Երանի տայի անձին (խմում). Փիլ. Ժ. բան ։

ԵՐԱՆԻ՛ ԹԷ. մկ. Εἴθε, ὄφελον. Utinam. Օ՜չ թէ. իցէ՜ թէ. էրնէյ թէ, տէ թէ. քէշքէ, պօլայքի. բացագոչի և բաղձանքս, Ո՜ տայր. լաւ էր. յանկարծ, են. *Երանի թէ 'ի գժոխս պահէիր զիս. Յոբ. ԺԴ. 13 ։ *Երանի թէ թագաւորէիք. Ա. Կոր. Դ. 8 ։ *Երանի թէ ատակոտուր իսկ լինէին. Գաղ. Ե. 12 ։

ԵՐԱՆԻԿ. ա. Երանեակ. *Բարեշէն, երջանիկ. երանիկ, պերճացեալ՝ փափկացեալ. Ոսկիփոր ։ Բարեբաստիկ համարեալ ։ *Փափկակեաց, բարեկեցիկ, դիւրասնունդ, երանիկ, երջանիկ, չարայօժար և մեղսասէր. Վեցօր. Է ։

ԵՐԱՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Μακαριώτερον. Beatius. Արժանի երանելւոյ. բարերջանիկ. կամ ըստ յն. երանագոյն. *Զինչ երանողական է, քան թէ հրեշտակական դասուց երկրի նմանել. Բրս. Բղբ ։

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Μακαριότης. Beatitudo. Երջանկութիւն ծայրագոյն. պարտաւութիւն ամենայն բարեաց. բարեբաստութիւն կատարեալ՝ բաղձալի և նախանձելի. մուպարէքլըգ, մէգպարէքլիք, սաադէթ. *Զինչ է սահման երանութեն. Երանութիւն է պարտաւութիւն ամենայն բարեաց. Ը. Սահմ ։ *Երանութեն վերարժանացո՛ ։ Իսկապէս երանութիւն ։ Որ փառաւորեալքն են երանութիւն ։ Տունկ երանութեն ։ Պաղոյն երանութեան ։ Որդիք երանութեան. Նար ։ *Որ յանձառ երանութիւն վայելեցուցանէ զառաքինացեալսն հոգւով. Ցմխ. Ժ ։ *Անկեալ յերանութենցն՝ եղկելի ամենեցուն եղև. Խոսր ։ *Ած բարութեանց, և տէր երանութեանց. Նար ։

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆՔ. իբր Վճիռք տեառն, Երանի՛ աղքատաց են. որ են և ասին ութ կամ ինն երանութիւնք. *Յորժամ երանութիւնքն լնուն, աղքատաց մեծանալ, և սգաւորաց մխիթարիլ. Իգն ։

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆՔ (երկրաւորք). Ինչք. ստացուածք. գոյք. վաճառք. *Նաւք յորժամ թափէին զերանութիւնս, բառնային աւազ, և գնային, զի մի տապալիցին. Եփր. օրէն ։

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՈ, կմ ՁԵՐ, կմ ԻՒՐ. իբր Ցայտարարութիւն մեծվայելչութեան Ճոյ, փառաց տէրամոր, կմ սրբանուէր վիճակի առաջնորդաց. *Որ եղկելւոյս ինձ ծանուցեալն է, քումդ երանութեն մերձաւոր է. Նար. ծէ ։ *Քումդ երանութեն բանաւորութեն ։ Հանդիպել և անդանոր ընծայի բանից քումդ երանութեն. Նար. կատ ։ *Ըստ որում և վայել էր իւրում երանութեն (հայրապետին). Վրք հց. ծՂ ։

ԵՐԱՆՈՒՀԻ, հւոյ. ա. Μακαρία. Beata. Կին երանելի. *Սրբասնունդ և երանուհի տիկնոջն սոփիայ. Նար. խչ ։ *Տեսանէր զորդի իւր մայրն երանուհի՝ զմանուկն երանելի (զմելիտոս) 'ի չարչարանս տանջանաց. Թէոփ. խս Դ ։ *Արդ ես, ո՛վ երանուհի, ոչ եմ ինձ և յիս. Ածազգ. Ծ ։ Իսկ Վրք ռոկ. սող. *Երանուհի մայր նորա ». պիտի ըստ ձ. երանելի ։ որպէս և Մծբ. Ղ. սող. *Մարիամայ երանուհւոյն ». պիտի ըստ ձ. *Մարիամու երանելւոյ » ։

ԵՐԱՆՔ, նաց, նօք. գուն ուրեք և ԵՐԱՆ, ի, աւ. գ. Μηρίον, μηρία. Ilia, ilium, femur. ὀσφύς, lumbus. Երեկե

մասն 'ի մարմնի կից ընդ հաստատուն մասունս. Երի, Երիկամունք, Երասասան, և Առականք, հանդերձ զատիւ և ազդերբ. այսինքն սկսեալ 'ի կողից և 'ի միջաց և 'ի վայր մինչև ցազրս. ձըռէ խոնէըը — Պէլէը, նափսիլը, աճուկը, գոտիք. *Հարկաներ ջուրն (յորդեալ) մինչև ցերանսն . . . (և ևս յորդեալ) հարկաներ ջուրն մինչև ցգօտին. Եզեկ. խէ. 4: *Դիր զձեռն քո ընդ երանօք իմովք. Ծն. իդ. 2. և 9: *Ընդէր ասէ, դիր զձեռն քո ընդ երանաւ իմով . . Հրամայէ դնել մերձ 'ի տեղւոջ ծննդականացն՝ առակելով մաքուր խոստ մերձաւորութե . . . առուգաքանակէս (ըստ յն.) զերանն ասէ՝ զայն, որ ոչ ծորէ ոգւոյն տեղի. Փիլ. լիւ. Ճ. 86: *Եդեալ էր զաջ ձեռն նորա ընդ երանօք իւրովք, զի 'ի մերձաւորէ մարմնոյ նորա ածցէ կին որդւոյ նորա. Եփր. ծն: *Ընդ երանօք իմովք. (այսպէս) յոյնն պարկեշտագոյն թարգմանեաց. բայց եբրայեցին զառնացի անդամոցն խսկ ասաց, զի 'ի թլփատութիւն յայս ուխտն երդնուցու. Կիւրղ. ծն: *Թագաւորք յերանաց քոց ելցեն». այսինքն ծընցին 'ի քէն. Ծն. լէ. 11: *Ամենայն ոգիք... որ ելեալ էին 'ի յերանաց նորա». այսինքն ծնեալ էին 'ի նմանէ. Ծն. խզ. 26: *Եհար զնոսա 'ի սրունից մինչև ցերանս հարուածս մեծամեծս. Դատ. ժէ. 8: *Ամենայն երանք գարշասցին խոնաւութեք. Եզեկ. է. 17: *Յորժամ յերանս կամ յայլ անդամս մի խաղայցէ, նշանակ հեծանելոյ ուրուք է ասեն. Եզնիկ: *Զերանսն ածեալ 'ի վերայ ափեծու». այսինքն հեծեալ. Խոր. Ա. 25:

ԵՐԱՇԽ. Տ. ԱՇԽԷՑ. *'Ի ձի երաշխ արիւնագոյն հեծեալ զաէր եսես տեսօղն. Մագ. հգ:

ԵՐԱՇԽ, երաշխիք, խեաց. գ. Ἐγγύη. Fidejussio. Գրաւ, և առհաւատչեայ. կամ երաշխաւորութի. ֆէյ. և ֆէֆիլլիք. *Ահաւասիկ երաշխն իմ թափեալ ձեզ. Ճ. Ա. Հոք Եռ: *Ար յապա խոստմանն երաշխիք. Հ. Ա. յհ. հզ. ('ի նոր օրինակս ավետիք:) *Զասուրժն պահանջել, և երաշխիս գոլ տիրագոյն նախ իսկ զհօրն, երկրորդ զհաւուն, և երրորդ զհամահարցն: Եթէ ընդ երաշխեօք անկեալ իցէ կենդանի իցէ, յաղթեալն յաղագս սորա՝ հատուցէ զկերակուրն սորա: Երաշխիս՝ զոր ինչ և երաշխեօք յայտնապէս երաշխաւորիցէ նախավաճառողն. Պղատ. օրէն. Ղ. ծա. ծբ:

ՑԵՐԱՇԽԻ ԱՌՆՈՒԼ. և ԱՌՆԵԼ. Ἐγγυάω, ἐγγυάομαι. Spondeo, fidejubeo. Առնուլ զոք 'ի գրաւի՝ գրաւականելով զանձն, խոստմամբ փոխանակ նորա. այն է Երաշխաւոր լինել ումեք. ֆէֆիլ օլմագ, ֆէֆիլլիք իլէ ալմագ. *Որ յերաշխի առնու զմանուկ անմիտ: Որ զմահապարտ յերաշխի առնու. Առակ. ծի. 28. ԻԷ. 17: *Այր բարերար յերաշխի առնէ զմերձաւորն. Սիր. ԻԹ. 19:

Կամ Ἐνδέχομαι. Excipio. Ընդունել. յանձն առնուլ. խօսք փալըմ՝ Վրան առնել, ֆոլը պահել. իւսթիւնէ ալմագ. *Ես առնում զդա յերաշխի: Ծառայի քո առեալ է յերաշխի զմանուկդ 'ի հօրէ իւրմէ. Ծն. ԽԴ. 9: ԽԳ: 32: *Որ առ զմեզ յերաշխի. Գծ. ԻԷ. 7:

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Ἔγγυος, ἐξέγγυος. Sponsor, fidejussor. Որ առնու զայլս յերաշխի. խոստմամբ անձնատուր փոխան պարտեաց այլոց. և Վկայ հաւատարիմ անձնապաշտուս. ֆէֆիլ. *Զշնորհս երաշխաւորի մի՛ մոռանար, զի եա զանձն իւր վասն քո. Սիր. ԻԹ. 20: *Սա է երաշխաւորն եւլոժի. այժ տէր, սա է երաշխաւորն նորա: Դու երաշխաւոր կաց անձին նորա: Ընդէր առաւել քան զկար քո երաշխաւոր եղեր ումեք. Վրք հց. ծդ: *Երաշխաւոր լինել բարեկամի, կամ օտարի, կամ լաւագոյն ուխտի. Առակ. Զ. ծէ. Ի: Եփր. Է. 22: *Ես երաշխաւոր մնամն 'ի քո, զի մի ոք 'ի ձէնջ ոչ պակասեսցէ. Ճ. Փ: *Խնդրել հրամայէ, և առնլոյ երաշխաւոր լինի. Ոսկ. Ն. Ա. 23: *Միջնորդ Ճոյ, և երաշխաւոր աշխարհի, պատարագ հօր և փրկութի մարդկան. Մանդ. ծն. ԻԵ: *(Խոստովանէքը) բարեսցն նեթ երաշխաւորք եղեն և ափիթ. Պիտ: *Երաշխաւոր լինին բանիցս խմոց օրէնքն. Փիլ. Ժ. ԲԿԽ: *Վկայ 'ի մտաց երաշխաւոր զաքարիա մարգարէ է. Եղն. ԻՐ. Ե: *Երաշխաւոր մեզ և այսմիկ լինի աօղոս, ասելով. Սրկ. ԻՀ:

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵՄ, եցի, եա. ն. Ἐγγυάω. Spondeo, satisdo. Երաշխաւոր լինել. յերաշխի տալ զանձն խոստմամբ. խոստանալ և ապահովել՝ միջնորդութբ կամ վկայութբ. *Ոմանք կամիցին զատ 'ի բարեկամացն երաշխաւորել. Պղատ. օրէն. Ի: *Երաշխաւորեալ զիս ամենօրհնեալ սբ կոյս. Ճ. Դ. Հոք Նոր. ԵՓԷՂՓ: *Թուչակ . . . որ զնորոգութի իմն երաշխաւորէ. Նար. ԿԷ: *Սովաւ զյաւիտենական կենացն առ մեզ երաշխաւորեալ տեսանեմ բարութիւնս: Զառաջիկայ յաւտյն խորհուրդ երաշխաւորեալ սերպհականէ անձին և իւրայոցն. Յհ. ԻԳ. տփ. և պաւլ: *Զնոյն և եղեկիէլ վասն չորացեալ ոսկերացն կենսանալոյն երաշխաւորէ. Լմբ. հանգ: *Խօսեալն՝ այնուհետև հարսն երաշխաւորեալ գոյ. Ոսկ. յաւէփսու. յն. κατηγγυᾶτο, oppignorata est.

Մերթ Երաշխաւոր տալ, և առնուլ կամ ունել զոք. ֆէֆիլ օլմագ՝ վէրմէք. *Ե՛ ոչ զհայրն երաշխաւորեն: Որ երաշխաւորէ զոք, և սահման դնէ տարի մի. Մխ. դտ:

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ. չ. Երաշխաւոր լինել, կալ, մնանել. ֆէֆիլ օլմագ, ռէօն վէրմէք, շահատ օլմագ. *Ես մշտակեցեայ, և երաշխաւորեցի. Լմբ. առակ: *Երաշխաւորեալ (նորա) բնակչացն՝ այլ մի՛ ևս անցանել գետոյն ընդ սահմանն. Նիկս. 'ի ոփանյ: *Վկայ (բանիս) 'ի մտաց երաշխաւորէ զաքարիա մարգարէ. Եղն. ԻՐ. Ա: *Վկայ քեզ 'ի մտաց երաշխաւորեսցէ եկլէսիաստէ գիրք եւսեբի կեսարացւոյ. Խոր. Բ. 9:

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐγγύη. Sponsio, fidejussio. Երաշխաւորն գոլ. և Պարտք երաշխաւորին. ֆէֆիլլիք. *Մի տար զանձն քո յերաշխաւորութի. Առակ. ԻԲ. 26: *Երաշխաւորութի բազում առ ջողեալս կորոյս. Սիրաք հիւ. ԻԹ. 24: *Զշնորհս երաշխաւորութե նորա մի մոռանար, զի նա եա զանձն փոխանակ քո. Սիր. նոր. ԻԹ. 19: *Սատուգիւ առուժեցից 'ի քէն զերաշխաւորութիւն դորա: Ո՞չ գնաս լնուլ զերաշխաւորութի քո: Բերկրեցայ յոյժ ընդ զերծանելն իմ յերաշխաւորութենէն. Վրք հց. ծդ: Իսկ Գործ. ծե. 9. *Առեալ երաշխաւորութի առ 'ի յասոնայ». 'ի յն. ասի. զբաւականն. ἱκανόν, (իբր ապահովութի կամ վճար). որպէս լա. satisfactio.

ԵՐԱՇԽԷԳ, խէգք. գ. Θλίψις. Tribulatio. στίγματα, stigmata. μώλωψ, vibex, verberum in cute vestigium. Չարչարանք, վէրք, նեղութիւն. վէրք. հետք կամ սպիք հարուածոց. մահուանդ կամաւ յանձն առեալ իբր երաշխիք. չէր-փէ, փէնէ, ուզը, Եար ֆէրէ. *Յորանայ յերաշխեցան, զորս վասն քո էառ յանձն: Որով զերաշխեցան ընդունէին: Կրէին զերաշխեցան քո. Ոսկ. Ժփ. և հա: *Հարուածք մարմնի առնէ երաշխեալ (կամ երաշխէալս). Սիր. ԻԷ. 21: *Զերաշխեցան քո 'ի մարմնի իմում կրեմ. Սրգ. Ա. պ. Ծ: *Ո՞ւր իցէ մարմինն (աղաւն), որ միշտ ընդունէր զերաշխեցան. Ճ. Ա: *Կրելով զերաշխեն մշտակաց ծնեցելոյդ 'ի քէն տեսան՝ մշտասչարչարն մեռելութբ. Նար. կաա:

Դուռն ուրեք. ա. իբր Վշտակիր, չարչարանօք չարչարեալ. *Սովաւ և եմ ես երաշխեալս յուրախութե, որ ոչ ունիմ յանծթ ըղխալըն փրկական. Տօղ:

ԵՐԱՇԽԻՔ. Տ. ԵՐԱՇԽ:

ԵՐԱՇՏ, ի, եց, կամ ոյ, ոց, և ու. Ἀβροχία. Pluviae defectus, siccitas. որ և ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. Պակասութի անձրևի և խոնաւութե. ցամաքութի, չորութի. որոյ հակառակն սաստ թօն. գուրագլըգ. (ըծ. հյ. աշտուճ. խա. աւլէ-ոզը.) *Երաշտ եղև, և արտօրայք իմ չորացան. Հ=Յ. ֆէփը. Է: *Աղաչեաց զնծ վասն երաշտին այնորիկ. Վրք հց. ԻԳ: *'Ի հեղեղաց, և յերաշտից. Խոր. Փ. 62: *Անձրևոց, կամ երաշտից. Նիսս. Բ. Փ: *Աշտն երաշտոյ և թօնից երկրին յարկանին: Երաշտ էր, և չգոյր անձրև. Վրդն. ծն: *Սովով և երաշտով. Սիսիան: *Յարկանեալ երաշտոյ անձրև ածէք ձեզ. Կաղնկտ: *'Ի վերայ երաշտս, եթէ անանձրև լինի. Մաշտ. հխ:

ԵՐԱՇՏ. ա. իբր Անխոնաւ, անջրդի. չոր, ցամաքուտ. *Որպէս ամպք անձրևոց յերաշտ ժամանակի». յն.'ի ժամանակի երաշտութե. Սիր. ԼԵ. 26: *Երկիր ծառուուտ զկոյսն կոչէ, որ անփորձ էր ամուսնութեն խառնից, և երաշտ 'ի սերմանական ցօղոյն. Ոսկ. Եռ: յորմէ և ՃՃ: *Ծնեբերեկն զերաշտն սիրէ (վայր), և ոչ զջրայինն. Վրդ:

ԵՐԱՇՏԱՀԱՐ. ա. Հարեալ յերաշտէ. վնասեալ 'ի ցամաքութէ. *Իբրև ուստ ցամաքեալք երաշտահար երկրին ոսկերք նոցա. Թէոփ. Խ Ա:

ԵՐԱՇՏԱՀԱՒ, ու. գ. Անուն թռչնոյ. *Թռչունն՝ որ 'ի թախիծ քաղէ զկերակուրն, երաշտահաւ ասեն. լոյս չափ է, 'ի դարաւփոսս բնակէ, աչք ունի՝ կանաչ կապոյտ, և ծիրանեգոյն փետուր. զմեղուքն քաղէ 'ի թաչմանն. Վանակ. հց:

ԵՐԱՇՏԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Պակասիլ յանձրևոյ. ցամաք գտանիլ. և խանձանալ. *Երաշտացեալ, և թարշամեալ պտուղք: Գետուն երաշտացեալ. Խոր. Փ. 68: *Հողն երաշտացեալ ցամաքեցաւ. Եփէզ: *Երկիր երաշտացեալ ոչ բուսուցանէ զդալարի. Եփր. փրդ: *Զերաշտացեալ երկիր եկք անձրևաց կաթեցեն. Անան. ղմ: *Զերաշտացեալ անդաստան բազմամշակութեամբ գործել. Պղատ. օրէն. Ղ: *Իբրև երկիր և սեղ և խոտ երաշտացեալ. Վրդն. ող: *Անենայն երկիր առ հասարակ երաշտացեալ: Ոսկ. հրէից: Իսկ *Մեաւ հանդերձ, երաշտացեալ վարագ. Բրս. Բղխ. յն. αὐχμηρός, squalidus, այսինքն խամացեալ:

ԵՐԱՇՏԱՏՈՒՆԿ. ա. Որ անկեալ է յանջրդի վայրի. *Երաշտատունկ և անպտղաբերութեանց ծառոյն. Թէոփ. զհ:

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԱՇՏ. *Վասն երաշտութե անձրևի: Յանկ երաշտութի մի՛ երկիցէ. Երեմ. ԺԴ. 1: ԺԷ. 8: *Իբրև զեղեգն 'ի երաշտութի. Նաւում. Ա. 10:

*Ցերաշտութենէ խանաւ երկիր չորանայ. *Այծէ յերաշտութենէ անձրև. Լաստ. ԻԷ:

Եւ ևս՝ Զապականութիւն. պապակութիւն. տօչարութիւն 'ի ծարաւոյ. ստատորդութ. *Փողք 'ի շատէ զերաշտութեն կոկորդացն զովացուցանել. Եղիշ. Դփ: *Եթէ որք պապակեալ իցէ, եկեսցէ առ աղբիւրս այս. քանզի զերաշտութեն լուծանէ. Ոսկ. յհ. ա. 45:

ԵՐԱՍԱՆ. ի, աց. } Ἡνία, ἡνίον, Habena, lorum. retinaculum. χαλινός, frenum. պ. ՙէր-
ԵՐԱՍԱՆԱԿ. գ. }
ան, էրոխն. Առասանեայ կապ բերանոյ գրաստուց. որպէս և պախուրց կաշեայ, գանգահարանք. ես և Սանձ. Էուլար, ոսյան, ըսան, ըլամ, կէմ, փէշկին, պողլըգ: Նմանութիւն որպէս Գործի ուղղելոյ, վարելոյ, հանդարտելոյ. ուղղեակ. զեկ. *Ոչ կոյուցի յաւէտ զերիվար մնալ երասանաւ բանին: Ընդոտնեալ 'ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբռնման զջնդեալ մնալը վայրագութեն: Երասանաւ սանձաց, կրթուե: Իբր երասանաւ փոկոյ նահանջեալ: Երասանաւն հանդարտութեն: Երասանի ալընդութեն. Նար: *Կրէ նա զմարմինս երասանաւ կամացն. Լմբ. ող: *Երասանակք կառացնոցա խառնեցին. Նաւում. Բ. 3: *Արձակեսցեն զերասանակս իւրեանց. Ամբ. Գ. 1: *Կրկին զօրութեք գործոց՝ երասանակ 'ի ձեռն առեալ վարէ զամենայն. Նիւս. կազմ: *Արդար կամօք ուղղէր զերասանակ իշխանութենն (իբրև զղեակ): Մինչդեռ երասանակ մակուկի մարմնոյս 'ի ձեռին իմում է, օգնեա ինձ երկնաւոր նաւապետ. Ճ. Ա: *Շրջշրջել զնաւս փոքրագոյն թևոցն երասանակօք. Գիփ: *Երասանակ կամաց, կամ մտաց, բանի, են. Ցձխ. Է: Նար. ՀԷ. և ստոփ: Սարկ. հանգ. են: *Զի եղիցի միտք պինդ ունել զերասանակս չրթանց. Եփր. համաբ:

ԵՐԱՍԱՆԱԿԱԶԵԱՑ ԼԻՆԵԼ. Զանաւ երասանակի. անսաստել. հեստել. Ոռոնջել, մոլին լինել. *Վասն մեծ մարդասիրութեն առաւել երասանակազանցք լինիմք առ ծառայութեին. Բրս. 'ի ծն. փոխ:

ԵՐԱՍԱՆԱԿԱԼ. մանաւանդ } ա. գ. Գրի
ԵՐԱՍԱՆԱԿԱԿԱԼ. ի, աց. }
փոփոխակաւ և Երասանակալ. Երեասնակակալ, Երեսնակակալ, Երասանակընկալ, են. Ἡνίοχος. Auriga. Ունող զերասանն կամ զերասանակն. այն է կառավարս, կառավար. ձիավար. տատրապանճը. Նմանութեք և Ղեկավար. փունընճի. և Ամենայն ուղղիչ, վարիչ. անձն, և գործի. *Կառավար անձին (այսինքն հոգւոյ)... երասանակալդ տերի. Նար. ԼԷ: *Երասանակալք նոցա՝ իրերաց փոխանորդք: Հմտութեն երասանակալաց. Բրս. ող. և գործ: *Որպէս ձիոյ անձն 'ի բերանս զնի... և անսայ 'ի կամս երասանակակալին (ալ. երասանակալին) առ հոգևոր պատերազմն. Ցձխ. Ճ: *Տէր 'ի վերայ կացոյց նոցա իբր երասանակակալ զմիտսն, որպէս զի զկապականիցն սանձեսցէ. Փիլ. ԼԻՆ. Ղ. 216: *Երասանակակալ երկրաւ՝ առ ամե զամենայն չարժմանս գործուցանէր: Իբրև զբաջ երասանակակալ 'ի վերայ առաքինութեն կառաց նստեալ. Ճ. Ա: *Երասանակակալ ձեռինն թուլացեալ (հեծելոյն): Նաւամասորդի ընթացս կործեալ՝ զուգորդելոյ երասանակակալ փայտին վարս առեալ. Արծր. Բ. 8: Դ. 11: *Երասանակակալ միտքն: Միտքն թմբրեալ է, չէ երասանակալ զգայարանացն. Լմբ. ատոկ: *Զերասանակակալաց և զխաբուլացն: Վասն երիվարաց և երասանակալաց. Ոսկ. յհ. ա. 31: Բ. 12: *Ցե-

առ՞ր զերասանակակալն տարերցս. Ոսկ. Դպեպ. և յեղյո:

ԵՐԱՍԱՆԱԿԱԿՈԾԵՄ. Տ. ՍԱՆՁԱԿՈԾԵԼ. *Այդ զօրութիւն մտաւորական և երասանակակոծէ զհոծութեն և զխառութեն օգոյն. Փիլ. ԼԻՆ. Բ. 60: *Ընդդէմ առաջինկայ անցիւքն երասանակակոծեալք՝ ան- ասողք, միանգամայն և լաողք. Գիփ:

ԵՐԱՍԱՆԱԿԵՄ, եցի. չ. Ἡνιοχεύω. Habenas teneo, aurigo, rego, moderor. Իբր Երասանակաւ վարել. կառավարել, (իրօք կամ նմանութեք). *Անդ լծեալ ըղջորիսն՝ երասանակեցին զկառսն 'ի թագաւորական քաղաքն. Ճ. Զ: *Հողմոյն աջողակ զփակեալ՝ երասանակեցին զնաւն. անդ: *Ձիավարն քո խաչիւն զամենեսեան երասանակելով՝ յերկինս ձգեաց. Քեր. ծերբ: *Երասանակեալ զնա բարեպաշտութեքն. Մաշ: *Ըստ իւրաքանչիւր զգայութեն 'ի կրօնաւորութեէ և յառողջամտութեէ երասանակեալք. Փիլ. ԼԻՆ. Ղ. 215:

ԵՐԱՍԱՆԱԼ. Տ. ՑԵՐԱՍԱՆԱԼ. որ և ԹԱՑԱՆԱԼ. *Եթէ 'ի ձիս երասանայ. Մաշ:

ԵՐԱՍՏ, ի, ից. կամ ու, ուց. գ. պ. րէոն. Դաւ. կարգ. համախմբութեն. նիստ. ժողով. տաժան. *Աշատերամն երաստից. Գիփ: *Որոշէ ժամանակս խորհրդոց և երաստից. Ցհ. կբ: *Տեսին և զկարգաւորութիւն հրեշտակակերպ դասուց քահանայական երաստուց. Ղևոնդ. Ը: *Երանելի և բարեբանօ լեցիս՝ թէ յիմս հասցես երաստ. Կրպփ. ոփ: *Երաստ. ժողով կամ զբուցարանք, հրապարակ, հոյլ. կամ հօտ, խուռն. Հին բռ:

ԵՐԱՍՏԱՆ. ի, աց. գ. Ἕδρα. Anus, podex. Նստոյք. յետոյք մարմնոյ՝ որով լինի նստել. որպէս և Նստարան 'ի նոյն ձև. և Թանչ 'ի նմին վայրի. Նոփոփ փէշը. օխուրոփ. Տ. պէսպէս առամամբ. ա. ԲԳ. Է. և Ե:

ԵՐԱՍՏՈՑ. Տ. ԱՐԱՍՏՈՑ. *Երաստոյ վիմօք. Ցհ. կբ:

ԵՐԲ, երբի, զերբն. գ. τὸ Πότε. Iy Quando. Անորոշ հարցական մակբայ անուանացեալ. մի 'ի տասն ստորոգութեանց՝ յայտարար որոշման ժամանակի. կամ ժամանակ. *Ցաղագս երբին, և ուրին. Արիստ. ստորոգ: *Երբն ժամանակական է. Բրս. ծն: *Զերբն և զուրն. Վրդն. ծն: *Ի վերայ բերէ զյորժամ եղեն, զերբն ըստ պարագայութեն ոչ մեկնելով և որոշելով. Փիլ. այլաբ: *Գեր 'ի վերոյ քան զերբն են այսոքիկ. Ար. որս. Գ: *Մի ածեր ինձ օր առաւօտ 'ի համառօտս երբի. Նար. ՅԷ:

ԵՐԲ. մ. Ὅτε, ὅταν. Quando, quum. Իբրև. յորժամ. (որ առ մեզ առաւել ռամկօրէն վարի, երբ, էր, երբոր. նէզամ, հաչան +ի). *Հրեշտակք երբ լսեն զանուանն քո, ուրախ լինին: Երկիւղն երբ 'ի մահիճսն ելանես, համարձակ թէ 'ի գերեզման ես իջեալ. Նեղոս:

Կամ Πότε, ὅτε. Aliquando, modo. Երբեմն, մերթ, է զի. կէտ, պողի դէրէ. *Գիւթազարուս յանձն իւր երբ թուփ, երբ ծառ, երբ ձուկն, երբ աղջիկ լինէր. Ոսկ. յհ. ա. 19:

Կամ որպէս ։ Որովհետև, քանզի. փանի որ. չմանքի. *Ընդէ՞ր է ինձ արարութե ծառայել՝ երբ դու ես իմ արարութե. Լմբ. պտրգ: *Զիա՞րդ կատարեալ լինիմ, երբ չունիմ ինչ. Բրս. մրկ:

ԵՐԲ. (մ. հրց). Πότε; Quando? Յորժամ ժամանակի. յորո՞ւմ ժամու արդեօք. յո՞րժամ. Էրբ, ո՞ր ատեն. նէ՞ զաման. *Ե՞րբ առաքք զքեզ: Ե՞րբ եկիր այսր: Ե՞րբ դարձցիս: Ես ե՞րբ առնիցեմ ինձ տուն. Մթթ. Ցհ. Նեեմ. Բ. 6: Ծն. Լ. 30: Նոյն է և անորոշ հարցականն. *Զի ո՞չ գիտէք, ե՞րբ ժամանակն իցէ. Մրկ. ԺԳ. 33:

ԱՌ Ե՞ՐԲ. Նոյն ընդ վ. *Առ ե՞րբ արարեց... առ վաղիւ. Ել. Է. 9:

ՑԵ՞ՐԲ. Տ. ՄԻՆՉԵՒ ՑԵ՞ՐԲ. Մինչեւ ե՞րբ, փանի՞ մէկ. նէչէյէ՞տէք, նէմէ՞դէկ. *Ցե՞րբ է այդ արքայ, ցե՞րբ 'ի միտս քո փորձես ըղձմտ. Ղ. Դ. Է. 22:

Ե՞ՐԲ ԻՑԷ, ԶԻ. Ք. Πότε; Quando? Իցէ՞ թէ. երանի՞ թէ. ա՞խ Էրբ կըլլայ որ. *Ե՞րբ իցէ, զի մեռցի, և կորիցէ անուն նորա. Սղ. Խ. 6: *Ե՞րբ իցէ, զի ելից 'ի թանձրագանգաղ ձանձրալի մարմնոյս: Ե՞րբ իցէ, զի տեսից զքեզ տէր քո. են. Եղիշ. Է:

Նոյն իմաստ պահի և 'ի մակբայն. *Առաւօտ, ե՞րբ իցէ տիւ, ե՞րբ իցէ երեկ. Ցոբ. Է. 4:

ԵՐԲԵՄՆ. մ. Πότε. Aliquando, jam, olim, modo. Մերթ. է զի. էր զի. եղև ժամանակ. յառաջն. և Եկեսցէ ժամանակ, զի. ոփէնոք, ոփէն մը, ոփէն կըլլայ որ. դէր վագըթ, էվվէլտէն. կէտ. *Որ երբեմն կոյր էր. Ցհ. Թ. 13: *Եւ դու երբեմն դարձցիս. Ղկ. ԻԲ. 32: *Երբեմն այսպէս ուսուցար, և երբեմն այնպէս. Բ. Բգ. ծա. 25: *Երբեմն կարող, և երբեմն ոչ. Ցձխ. ԻԲ: *Երբեմն չար, և երբեմն բարի. Եղիշ. Բ:

ԻՐ ԵՐԲԵՄՆ, են. } Նոյն ընդ վ.
ՑԵՐԲԵՄՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ. } *Իսկ որք առաջն, էր երբեմն՝ յորժամ ոչ էր. Ժմ: *Իր ուրեք արդեօք՝ զի էի... եկն երբեմն եհաս՝ զի եղէ. Նար. ծղ: *Ցերբեմն ժամանակի՝ յորում հառաչք տիրեալ ունէին զաշխարհս. Խորենցի: *Ցերբեմն ժամու՝ յորում էր ծերն յանապատն. Վրք հց. ծԷ: *Որ կոչեցոյն էին երբեմն ժամանակաւ. Ճ. Թ. որպէս թէ յինչ ժամանակի:

ԵՐԲԵՄՆ ԵՐԲԵՄՆ. մ. }
ՑԵՐԲԵՄՆ ԵՐԲԵՄՆ ԺԱՄԱՆԱԿՍ. }
Մերթ ընդ մերթ. ընդ ժամանակս ժամանակս. ոփէն ոփէն. պողի պողի, կէտհատ դէր, արա արա. *Եւ խորայել զայթակղէր երբեմն. Լմբ. իմ: *Նախ զնոցայն ունիմք, և համառօտ. և յետ այնորիկ զմերն առաքք՝ յերբեմն երբեմն ժամանակս. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԲԻՔ. մ. Πότε. Aliquando, umquam. Տ. ԵՐԲԵՄՆ. գրի և ԵՐԲԵՔ. (որպէս թէ մին իցէ՝ երբ իմն, և միւսն՝ երբ իւիք). ոփէնոք. ըլլայ որ. և առընթեր հարցականի՝ իբր Բնաւ արդեօք. կըլլա՞յ որ. հի՞չ. *Թէպէտ երբէք յաջողեսցի ինձ կամօքն քո գալ առ ձեզ. Հռ. ա. 10: *Ո՞ որ երբէք զինուորեսցի իւրովք թոշակօք. ա. Կոր. Թ. 7: *Ցո՞ երբէք ասաց 'ի հրեշտակաց. Եբր. ա. 5: *Այսպ էր երբէք, զի չէր խոկ հիւղն: Է՝ երբէք, զի վասն մեղաց խոկ լինին այսպիսի տանջանք, և է երբէք՝ զի պատահարք պատահեն. Եփրէմ: *Եթէ տեսից երբէք. Նար. ԻԷ: *Ո՛չ ամենայն տեղի և ժամանակ... այլ է երբէք և ուրեք. Ցձ. Իմ. պտղ: *Թագաւորեցին յիս յառաջ մեղք (առեն), և այժմ երբէք թագաւորեսցէ յիս տէր. Սեբեր. Ճ:

Իսկ *Ո՛չ ուրեք երբեքի գրաւեալ. Նար. Ը. իմն անժամանակ:

Այլ յասելն, *Բազում անգամ անկանի 'ի հուր, և երբէք 'ի ջուր. Մթթ. ԺԷ. 14. իմն ըստ յն. նոյնպէս առէալ. կամ բազում անգամ. πολλάκις, saepe, crebro.

Ո՛Չ ԵՐԲԷՔ, ՄԻ՛ ԵՐԲԷՔ. Տ. ՈՉ, ՄԻ՛:

ԵՐԲԷՔ ԵՐԲԷՔ. Տ. ԵՐԲԵՄՆ ԵՐԲԵՄՆ. *Երբէք երբէք խաւարեցուցանէ. Եփրէ. *Նոյն՝ որք մեռանելոց կարծեն, երբէք երբէք և մեղ 'ի պէտս զամենին. Վ. Եղր. Ե:

ԵՐԲԵՔ ՈՒՐԵՔ. իբր Երբեմն, այլ ոչ յաճախ. *Եթէ երբեք ուրեք խորհեսցի ար- գեօք զհրամանացն խորտակել զլուծ. Յհ. խժ. ապ: *Եւ եթէ էր երբեք ուրեք մեկու- սի լինել. Յհ. կը: *Եւ եթէ մանաւանդ տաստ ցուցանէ երբեք ուրեք. Իգն: *Հնա- զանդեցուցից զանդամս իմ զէն մեղաց և անօրէնութեան, և ապա երբեք ուրեք հնա- զանդեցուցից զէն արդարութեան 'ի տէր. Սեբեր. ժ: Տես և ՈՒՐԵՔ ԵՐԲԵՔ:

ԵՐԲՈՒԾ, բծոյ, ոց. գ. Στηθόνιον. Pectusculum. Երի բուծեալ, այսինքն պա- րարտ լանջակողմն կենդանւոյն. միս կըր- ծոյ. փէօշ. *Առցես զերբուծն 'ի խոյէ ան- տի . . . և սրբեսցես զերբուծն 'ի նուէր. Ել. իթ. 26: *Զճարպ երբծոյն: Եւ եդին զճարպն 'ի վերայ երբծոյն, և հանին ըզ- ճարպն հանդերձ երբծովքն. Ղեւ. է. ը. թ: *Զիոյ երբուծ ցած չլինի, բարձր զերդ այծու: Որսորդ շան կուրծքն և երբուծն լայն և ցածահայեաց. Վրփլ:

ԵՐԳ, ոյ, ոց. գ. Ασμα, ᾠδή, ὕμνος. Canticum, cantus, cantilena, ode, hymnus. Նուագ ձայնի. բան երաժշտական. օրհնաբանութիւն. գովեստ. շարական. տաղ. էըր, իր, իրլայըշ, թիւրքիւ, եօթեւշ. երբ. շիր. *Զարթիր զարթիր, խօսեաց երգովք. Դատ. Ե. 12: *Նկուն լիցին դստերք եր- գոց. Ժող. ԺԲ. 4: *Օրհնէին զերգս և ըզ- սաղմոսս դաւթի». այսինքն յերգս կամ երգովք ևն. Նեեմ. ԺԲ. 36: *Երգ երգոց». որ և Օրհնութիւն օրհնութեանց. Եւգ. Ա. 1: *Ի մեծ յերգին մովսէսի. Բրս. գործ: *Դա- տարկ է երգ լեզուի առանց իմաստից մը- տացն. Վրք հց. Բ: *Յորժ զօրաւոր է ե- րաժշտական երգ՝ զզօրութիւն հոգւոյ յե- ղաշրջել ըստ ձայնին. Լմբ. ող: *Երգս ա- ռեալ պարեն ընդ մարդկան զերգս հո- գևորս. Ճառ:

Մերթ որպէս Երգ նուագարանաց, որ և ըստ յն. սաղմոսարան. Ψαλτήριον. Psalterium. *Յովբաղ . . . եցոյց զերգս և զքը- նարս. Ծն. Դ. 21: *Եւ ձայն երգոց մի ևս լուիցի 'ի քեզ: Եւ դու լինիցիս նոցա իբրև զձայն երգոյ քաղցրաբարբառ յօրի- նելոյ. Եզեկ. ԻԶ. 13: ԼԳ. 32:

ՅԵՐԳ ԱՐԿԱՆԵԼ. Վարել զբանս կամ զլեզու 'ի կարգ երգոց. *Զօրհնութիս յերգ արկեալ նուագէ: Զլեզուս մեր յերգ ար- կեալ՝ տաստցուք. Ճ. Գ:

Մանաւանդ՝ Κωμῳδέω. Mordacibus dictis incesso. Խաղ առնել կատակերգութ. հենգնել. և Աղաղել. խաղ հանել, խաղ խանճել. Թիւրքիւ չըգարմագ, գէօթիւրմէք ա- մագ. *Յերգ արկանեն, այպանեն, ծաղր առնեն. Ոսկ. մ. ա. 23: *Լեզու ունիս, ոչ զի զայլս յերգ արկանիցես, այլ զի զայ գոհացող լինիցիս. Ոսկ. եփես: *Յերգ ար- կեալ հեգնեաց (յն. մի բառ) զերկրպա- գութիւն կռապաշտիցն. Ոսկ. եօ: *Յերգ արկեալ այպանէ զխորհրդական բանսն. Սրգ. ա. յհ. Է: *Զանզգայութիս կռոցն յերգ արկեալ հեգնէ. Գէ. եօ: *Եւ զնա արկցեն յերգ, և տաստցեն, վայ ևն. Ամբ. Բ. 6. յն. առաջարկուի 'ի պատմութիւն կմ 'ի ճառ նորա: *Զ յանցիցն յաճախու- թիւ զզորմելի ձայնիւ յերգ արկի. Նար. ԽԶ:

ԵՐԳԱԲ, կամ ԱՐԳԱԲ, այ. ա. Բառ եբր. իբր անուն մանաւանդ տեղւոյ, կամ դրից, կամ անկոյ. *Նստցիս առ երգա- բաւդ այդուիկ: Եւ յարեաւ դաւիթ յար- գաբայն. ա. Թգ. Ի. 19. 41: Ուր այսպէս մեկնէ սքն կիւրեղ. *Յարեաւ յարգաբայն (կմ յարգոբայն). կամ 'ի թփոյ ինչ, որոյ անուանն այնպէս էր, և ոչ թարգմանեցին, կամ 'ի դարափորէ՝ ուր թաքուցեալն էր»:

ԵՐԳԱԲԱՆ, ի, ից. ա. գ. Երգօղ բա- նից, կամ յօրինօղ երգոց. երաժիշտ. *Եր- գաբանիս և տօնողաց շնորհել զքաւութիւն. Ճառ:

Եւ որպէս Երգաբանական, բանահիւ- սական. *Ընկալ զերգաբան օրհնութիւն մե- րումս լեզուի. Նար. կաա:

ԵՐԳԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Ὑμνολογέω. Hymnum canto, celebro, laudo. Երգովք բարեբանել. *Ընդ նոսա և զուգաձայնեալ երգաբանէ. Յհ. խժ. ապ: *Սկսանի գովու- թեամբս երգաբանել. Լմբ. ող: *Զկոյսն սք երգաբանեալ: Որ 'ի զօրաց հոգեղինաց երգաբանի սրբուհին. Ճառ: *Զոր սաղմո- սիւք երգաբանեալ. . և 'ի չերիմ հարցն ամ- փոփեալ. Ճ. Հոգ: Իսկ Ճ. փող. *Աստա- նօր 'ի գէպ երգաբանի մեզ որ գաւթեան կացուրդ». խմա, երգի 'ի մէնջ:

ԵՐԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑμνολογία. Hymnorum cantatio. Երգով բարեբա- նութիւն. օրհնաբանութիւն: Նար. կաա. և խչ. սանէպ:

ԵՐԳԱԳԻՐ. ա. Տաղաչափական. չա- փաբերութ գրեալ իբրև երգ. որ և ՏՏԻՔԻ- ՐՈՆ. ոթանաւոր. *Զոր յերգագիր տառսն իմաստունն . . . նկատեալ. Նար. խչ:

ԵՐԳԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Տաղաչափութ գրել. (որպէս դաւիթ զսաղմոսս). *Եր- գագրեաց բանիւ մեծն 'ի տեսանօղս. Նար. խչ:

ԵՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութիւն չա- փաբերական գովեստից. բանահիւսութիւն. Նար. կաա. և ծէ:

ԵՐԳԱԿ, ի, աց. ա. գ. Երաժիշտ. երգիչ (մարդ). խօսնակ (թռչուն). *Ան- կանի զարմացումն յօրհնիչս և յերգակս. Եփր. և Եղիշ. դփ: *Երգակք են՝ տաս- ցեալ հաւքն. Փիլ. լխ. Գ. 3:

ԵՐԳԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συνῳδός. Concantor, congruus. Ձայնակից յերգս, և Միաձայն միաբան յայլ իրս. *Որ երգա- կից արար զմեզ ընդ հրեշտակս. Առ: *Երկնայնոց դասուցն եղեն երգակից. Ճառ: *Այսմ փրկութեան 'ի գերութէ և դաւիթ երգակից լինի. Կամրջ: *Եւ մեզ 'ի բարե- պաշտութիւն երգակից. Թղթ. մն. ա- գր: *Հոգին սք երգակից լինի ուղղեցելոցն մտօք. Խոր. ժմ:

ԵՐԳԱԿՑԵՄ, եցի. ն. և չ.
ԵՐԳԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. } Συνᾴδω. Concino, consono, consentio. Երգակից լինել, 'ի միասին երգել. ձայնակցել և միաձայ- նիլ յամենայնի. *Երգակցեա զգութայ զհոգևորական երգն. Ճ. Բ: *Զուգա- բնակն լինել երգակցէ: Ընդ որս և զերեք- սրբեանն զուգաձայնեալ երգակցեն զըր- բաստացութիւ. Յհ. խժ. ապ: *Ի տօնակցու- թեան նոցին անմուտն բնութեան զմահկանա- ցու ծնունդս իւր երգակցեաց. Հ. յհւնվ: *Անմարմնոց հոգեղինացն երգակցելով. Ճառ: *Որում երգակցեալ վեհքն յամհան- նու 'ի բանն յայտնութէ. Նար. կաա: *Ա- ռաքելականացն երգակցիմք ձայնից. Գր. փղ. Բղբ:

Մերթ՝ Անդրադարձել ձայնի, արձա- գանգս տալ. *Տունն յինքն ընկալեալ ըզ- ձայն՝ որպէս քնար երգակցէր: Անուանքն որպէս նուագարանաւ՝ տանն երգակցե- լովն՝ հնչեցեալ լինէր. Լմբ. խմ:

ԵՐԳԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνῳδή, συνῳδία. Concentus. Ձայնակցութիւն յերգս, և յայլ իրս. *Հրեշտակային երգակցութ զքեզ օրհնել. Ժմ: *Ընդ հրեշտակս պա- րակցեալ երգակցութ. Մրգ: *Միա- խումբ գատակցութ, միապար երգակցու- թեամբ՝ ընծայեցուցանեմս 'ի քեզ բազմա- լոյս մաքուր օրհնաբանս. Նար. խչ:

ԵՐԳԱՀԱՆ, ի, աց. ա. գ. Τραγῳδοποιός. Tragicus poëta. Նուագայօրդար. երգայօրդար. որ հանէ՝ այսինքն յօրինէ և նուագէ զերգս. երաժիշտ. քերթող. մա- նաւանդ որպէս Ողբերգակ. *Եգիպտոս եր- գահան ճանաչէր: Սոփոկլէս երգահան նախ երևեցաւ: Եւրիպիդէս երգահան. ևն. Եւս. քր. Բ:

ԵՐԳԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԳԱԲԱ- ՆՈՒԹԻՒՆ. *Օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութ. Նար. ղԳ:

ԵՐԳԱՅԱՐԴԱՐ. Տ. ԵՐԳԱՀԱՆ. *Եւ- պողիս և արիստոփանէս երգայարդարք ճանաչէին. Եւս. քր. Բ:

ԵՐԳԱՄՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տես ԵՐԳԱԲԱ- ՆՈՒԹԻՒՆ. *Զսա բարեբանեմք գոհացօղա- կան երգամոլութ. Թէոդր. մայրագ:

ԵՐԳԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Երգով փա- ռաւորութիւն. *Զերից սրբասացութեց սե- րովբէիցն՝ սոյ և զուգական երրորդութեն զեկուցանէ զերգատրութիւն. Յհ. խժ. կյ:

ԵՐԳԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Գործի և ընդ- ունարան երգոց. այսինքն նուագարան, և մատեան երգոց, կամ երգք. ևս և որ- պէս Տեղի երգոց և պարուց. *Որք 'ի յու- ռխայն կախեէին՝ սք զերգարանըս տաճա- րին. Ցն օրհն: *Որպէս զասմնազի երգա- րան. Լմբ. պտրգ: *Անսխրելուէ իմաստու- թեան, և երգարանաց բանաւորաց. Խոր. ա. 2: *Երգարան է լեզուն մտացն. Կլիմաք: *Որք յերգարանս գինեաւ լցեալ . . . լան և ողբան 'ի դժոխսն. Ցն օրհն:

ԵՐԳԵՀՈՆ. Տ. ԵՐԳԻՈՆ:

ԵՐԳԵՄ, եցի, եա. ն. Ἄδω. Cano, canto, ևն. Նուագել զերգս. եղանակել. օրհնել ձայնիւ. յօրինել և տալ զերա- ժշտական բանս. քան խօրթալ. էյլէմէք, թիւրքիւ չաղըրմագ, օգումագ. *Երգեաց մով- սէս և որդիքն իսրայէլի զօրհնութիս զայս. Ել. ԺԵ. 1: *Երգէին նուագարանօք երգս. Բ. Մն. ԻԳ. 13: *Երգել վայել է. և այսպէս երգել. զի և համբակագունից առաջնորդք բարուց քաղցունց լինիցին. Պղատ. օրին. Բ: *Ի՞բր երգեցից ինձ զե- տանգս. Նար. կ:

Կամ Ψάλλω. Սաղմոսել կամ Երգել քնարաւ. հարկանել զքնար. նուագել սաղ- մոսարանաւ. *Այր մի՝ որ գիտիցէ երգել քնարաւ: Երգէին առաւօտ և քնարօք ծըն- ծղայիւք: Երգէին քնարօք զգոհութիս: Երգեսցէ քնարաւ: Երգէր ձեռամբ իւ- րով, կմ ձեռօք իւրովք. Ա. Թգ: Ժ. Ժ. ԺԶ:

ԵՐԳԵԼ. որպէս Հռչակել զաւութ. *Զանարգապօրաս և զխմխիպոս կեն- նացիք երգեն (վասն իմաստասիրութեն). Փիլ. փէտակոն: *Բնութիւն՝ զայն, որ իւր եր- գելիք և ամենաբարի գործքն են, ոչինչ թաքոյց. Փիլ. բոգն:

ԵՐԳԵՑԻԿ, ցկի, կաց. ա. գ. Ἀδών, ᾠδός, ἄδουσα. Cantor, cantatrix. Երգիչ, երգակ, այր կամ կին. էրգօղ, խան խանընդ. հանէնդէ. 'ի սք գիրս՝ որպէս Սաղմոսեր- գու, օրհնիչ, ևն. իսկ յայլ գիրս նաև որպէս Ողբերգակ. *Սաղմոսասացք և եր- գեցիկք: Երգեցիկ պաշտօնէից. Բ. Եզ. Բ. 41: Է. 7: *Երգեցիկք սաղմոսասացք արք և կանայք: Դռնապանաց և երգե- կաց սաղմոսաց. Նեեմ. Է. 6: Ժ. 39: *Գու- սանս և երգեցիկս՝ արս և կանայս. Ժող. Բ. 8: *Ընդ երգեցիկս (յն. իգ.) մի ցան- կարիր. Սիր. Թ. 4: *Ներքն երգեցկաց և փանդռնահարաց յաղթեաց. Եւս. քր:

ա. Ե. Ժ: *Չէին առ թատերք, և ոչ զերգս երգեցկացն (յն. ողբերգակաց) նուագք լսել. Ոսկ. մ. ա. 17:

ԵՐԳԵՑՈՂ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Ի վերայ երգեցողացն 'ի տան տեառն. Ա. Եզ. Է. 31: *Քնարս և տաւիղս երգեցողաց. Գ. Թգ. Ժ. 12: *Երգեցողացն աղօթիւք 'ի մէջ հնոցին. Ճառ: *Հրեշտակաց միշտ երգեցողաց. Նար. խէ: *Ցօրինեն զհարսանիքն ամենայն երաժշտական երգեցողքն. Ցօնք:

ԵՐԳԵՑՈՂ. Սեպհականեալ անուն քաջ երաժշտաց եկեղեցւոյ, որ արարին երգս շարականաց և տաղից. որպէս սբն Ստեփաննոս երգեցող՝ առ յոյնս, և որ ներսէս շնորհալին 'ի հայս, զոր ներսէս երգեցող կոչեն տէր Իսրայէլ. յիշ. ծէ. և կիրակոս գեղակացի. օգոս. ծԳ:

ԵՐԳԵՑՈՂ. որպէս Սաղմոսասաց. դպիր. *Երգեցողն (հաշտեցուցանէ) զսաղմոսացն քաղցրաձայնութիւն. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԳԵՑՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ. *Ծնծղայիւք և փողոտրամբք և այլովք երգեցողական գործարանօք սաղմոսել հրամայեաց. Մէկն. Ղեւտ: *Երգեցողական արուեստից. Լաստ. ծ:

ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσμα. Cantus, canticum. Երգելն. և Երգարանութիւն. կարգաւորութիւն եկեղեցւոյ. *Երգեցողութիւն սաղմոսի: Զօրաւոր է երգեցողութիւն օրհնութեանց զախտս խաղաղել. Լմբ. սղ: *Կամ երգեցողութիւն, կամ պաշտամանց. Թղթ. ձաւ. առ Գր: *Ո՞յց են նշանակիչք ամենայնի երգեցողութիւնք. Մագ. ԷԼԵ:

ԵՐԳԻԾԱՆԵՄ. գիծի, ծեալ, կամ ծանեալ. Ն. Ῥυγνύω, ῥήσσω, ἐκρήγνω. Rumpo, scindo. որ և ԵՐԳԻԾՈՒՑԱՆԵՄ. Հերձանել. պատառատել, խրոք կամ նմանութեամբ. [illegible]. *Երգիծանելն պատառել լսի... առ սոյն հարկեալ, և յերգ արկեալ կատակէն. Երզն. մտթ: *Փոխանակ զի գոհասցին, սկսան սիրտք նոցա երգիծանել մեղօքն: Աւելին՝ զոր գոջաց և եկեր, երգիծ զնա. Եփր. ել. ... *Ընծայաւորանք երգիծանիլն յոլովութեան մթերիցն նեղեալք. Բրս. ող: *Երգիծեալք նախանձու. Փիլ. լին. ճ. 191:

Եւ իբր գծել, աղտել ինչ. [illegible]. *Ի զբաղեցն աղտութիւն ոչ երգիծանէ ինչ. Լմբ. իմաստ. Է. 19:

Իբր կծանել. զկծեցուցանել. կշտամբել. եպերել. [illegible]. *Զի մի այպանեալք 'ի նոցանէ երգիծանիցիմք, այսինքն զի մի կշտամբիցին 'ի սիրտ առ ... խոր. պտրգ: *Կըրկին կոչեցի... ըստ երգիծանելոյն հեգնա. Նար. կղ: *Երգիծանել զայնոսիկ, որք գերանովք ջանային գլխոյ դատել. Լմբ. առ: *Որպէս զասուս երևեալ 'ի պարծանս, և երգիծանելի նոցին. Լմբ. ող. Է: *Բարուք երգիծանէր զհինն խորայել. գարշ անէ, մի առ զիմաստս քո այլում. առդ. նա ոչ զգաստացաւ. Վանք. յայ:

ԵՐԳԻԾԱՆԻՉ. Որ երգիծանէ՝ զինչ և է առանձին. *Մի երգիծանիչ, այլ մխիթարիչ. Լմբ. առ:

ԵՐԳԻԾԱՆՈՒԹԻՒՆ. **ԵՐԳԻԾԱՆՈՒՄՆ**. **ԵՐԳԻԾՈՒՄՆ**. գ. } Երգիծանելն, և իլն, ըստ ամենայն առանձին. *Երգիծանութիւն խառնեալ ընդ աղէտս. Նար. խէ: *Ցերգիծանութիւն և 'ի կախումն. Լմբ. առ ժող: *Եղիցի քաղաքն գիտողնեաց յերգիծումն (այսինքն 'ի պատառումն, ἔκρηγμα) և բեկեսցին ջուրք. Եզեկ. Լ. 16: *Իբրև ...ս զերգիծումն. Մծբ. ծ:

ԵՐԳԻԾՈՒՑԱՆԵՄ, ծուցի. Ն. լինի և ԵՐԳԻԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ծեցուցի. Ն. Ῥυγνύω, διαρύγνυμι. Rumpo, scindo, discerpio. Երգիծանել, հերձուլ. պայթուցանել. [illegible]. *Զի մի՛ առ սոյն կոխեսցեն զնոսա, և դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ. Մտթ. Է. 6: *Լնուն խաղողն զզգորս և զորովայն իւրեանց, և երգիծուցանեն: Եւ քեզ ամ և որովայն, ոչ զի երգիծուցանիցես, այլ զզաստացուցանիցես: Զգա (զորովայնդ) աւելի քան զչափն երգիծուցանիցես, և զնա (զաղքատն) որ չափուն խնդրէ՝ հալածես: Չիք ինչ՝ որ այնպէս երգիծեցուցանէ և հեղձուցանէ և ապականէ զնա, իբրև զցեղխութիւն. Ոսկ. ապաշխ. Է: Ե. մտթ. Ժ. 10. 19:

ԵՐԳԻՈՆ, ի, աց կամ ից. գ. Ὄργανον. Organum. որ և ԵՐԳԵՀՈՆ, ԴԱՆՈՆ. Բառ. յն. օրղանոն. այսինքն Գործի նուագաց. նուագարան. որ առ նախնիս էր որպէս մըղխալ, այսինքն սրինգ բերանով փչելի բազմութիւն եղեգանց աշտիճանաբար. ևս և բազմափող չրաւհնչակ. և առ յետինս շինեցաւ մեքենայ բազմափող, որ տայ ըղձայն անհեղ հողմաբեր օգով մըքոց՝ հանդերձ բախմամբ մատանց. [illegible]. *Որպէս և յերգիոնն արուեստաւորան ընդ մի բերան փչէ, և բազմութիւն փողոցն հասարակ գոչեն, ոմն սուր, ոմն թաւ... ըստ ձևոյն շարժողին ընտրութեան ձայնիցն երևին, և գործին մի է. Մամբր. 'ի ղղ: *Երգիոնն անուանեալ գործի ձայնից. Վրդն. Եւ: *Երգեհոնօք և զանոնօք յորդաձայնիւք. Թղթ. դաշ: *Երգս առեալ վեհից՝ ձայնս երգեհոնից. Գնձ: *Վերարկու զերգեհոնան սաղեաց... Մատամբ հարկանել 'ի յերգեհոնան. վասն զի նախ զնոյն երգեհոնան բերանով հնչեցուցանէին. և այն ևս ոչ էր 'ի պուէկս կապարեայ շարեալ, այլ յեղեգնեայ. Մարթին: *Ին երգեհոն սատանայի, և ոչ քնար հոգւոյն ճշմարտութեան. Մխ. այր: *Սաղմոսարանի, երգեհոնի, թմբկի, և ծնծղայից. Մաշտ. ջահ:

ԵՐԳԻՉ, գչի, չաց. ա. գ. Ἄδων, ἄδουσα. Cantor, cantatrix. Երգեցիկ. երգեցող. երգակ. երգարան. երաժիշտ. խանէնդէ. *Երգիչք սաղմոսաց նոցա՝ արք և կանայք. Ա. Եզր. Ը. 65: *Ըստ բանի հոգևոր երգչին (գուսթի). Ագաթ:

Մերթ՝ հռչակօղ, հրատարակիչ. [illegible]. *Երգիչ և պատմիչ թշուառութեանցն եղեալ (քամ), սուտ և անպատաւոր լինի. Փիլ. լին. Ա. 71:

ԵՐԳՈՂ. Նոյն ընդ վ. և սեպհականեալ մակդիր գուսթի. որ և ՀՈԳԵՐԳՈՂ. *Ինձ մերձենալ առ ամ բարի է, ասէ երգողն. Հանճ. առաջ. ասէք զգաստութեան: *Ըստ մաղթանաց գոչման երգողին. այսինքն գուսթի. Նար. ծէ. կն:

ԵՐԳՈՂԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Երգով բարբառեալ, կամ 'ի ձայն երգոց. *Երգողաբարբառ բարեբանութիւն. Նար. խւ:

ԵՐԳՈՂԱԿԱՆ. Տես ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ. *Կատարելապէս հնչուա երգողական ատարից. Փարպ:

ԵՐԳՈՂԱՍԷՐ. ա. Սիրող երգոց և երաժշտութեան. *Զուարճացուցանել զերգողասիրաց զմարդկան միտս. Ճ. Գ:

ԵՐԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. **ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ**. գ. } Երգեցողութիւն. երգ. նուագ. *Հոգենուագն երգողութեամբ. Տօնակ: *Զայնակցեալ ամին ողբոց երգութեան: Ի մէջ առեալ զանձն երգութեան. Նար. Ը. Ժ խւ:

ԵՐԴՈՒՆԱԶԱՐԴԵԼ. որ և ԵՐԴՈՒՆՆԵԼ. Ն. Որպէս թէ ներդունել. այսինքն Երդին երդին գունովք զարդարել, գեղազարդել: Ճ. Ժ: և Հին. Բա:

ԵՐԴ, ոյ, ոց. գ. Լուսամուտ տանեաց. պատուհան 'ի վերուստ յարկաց. [illegible]. *Ըզղն ընդ երդ մտանիցէ. Եզնկ: *Ընդ լուսանցոյց երդոյն 'ի չորսն խաղայցէ մանրամասն փոշին. Ագաթ: *Կնքէր զերդ և զդուրս բանտին: Ընդ երդն ալուցեալ հայէր յերկինս. Եղիշ. Է: *Զնոցին գիտակցաւ առ երդովքն ուլեսն 'ի տանիս զեղչեալս. Ցհ. պաւլ: *Զլուսանցոյց երդ յարկին: Երդոյն պահպանարան. Նար. ծԲ. ղա:

ԵՐԴ. լայնաբար՝ իբր Տուն, յարկ. և անձինք տան. [illegible]. *Ուխար ըստ երդ, յն. ըստ տանց հայրենեաց. Եւ. ծԲ. 3: *Կարգեաց չորս չորս հոգս երդոյ. Ագաթ: *Խաղացուցին 'ի յարուշատ քաղաքէ ինն հազար տուն երդ հրէայս: Քառասուն երդ հայ: Երգս քան հազար հայ, ևն. Բուզ. Ե. 55: Տ. և ԵՐԴՈՒՄԱՐԴ:

ԵՐԴԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. գ. Σύσκηνος. Contubernalis. Որոյ երդն՝ այսինքն յարկն կից է ընդ գրացւոյն. յարկակից. [illegible]. *Ի դրակցէ և յերդակցէ իւրմէ. Ել. Գ. 22: *Զդրացին և զերդակիցն. Լմբ. խմ:

ԵՐԴԱՀԱՄԱՐ. գ. Համար երդոց. թիւ տանց. երդումարդ. *Գիւղն երեքհազար երդահամարս ունէր. Զենոբ:

ԵՐԴԱՇԷՆ. ա. Տնարար, տնաշէն. *Որդիս ծնանել, տնարար երդաշէն լինել. Ոսկ. Եփես:

ԵՐԴՄՆԱԶԱՆՑ, ի, ից. ա. Ἐπίορκος. Perjurus. Որ զանցանէ զերդմամբ իւրով. [illegible]. *Հայեցայց 'ի սեզեկիա յերդմնազանց: Մի երդնուր, զի մի լինիցիս երդմնազանց. Լմբ. ծղ. և խաղա: *Անիրաւ գտաւ, և առ նա երդմնազանց. Մխ. Երեմ:

ԵՐԴՄՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιορκία. Perjurium. Երդմնազանցն լինել. [illegible]. *Ազատէք զնոսա և զձեզ 'ի խղճէ երդմնազանցութեան. Ղ. [illegible]: *Խաբէութիւն, որ 'ի սուտախօսութենէն լինի, և երդմնազանցութիւն կնքի. Ղ. յհ. ԼԲ:

ԵՐԴՄՆԱԽՈՐ. ա. Որ խորէ զերդումն. սուտ երդմնելն: կամ:

ԵՐԴՄՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ յինքն փակէ զերդումն. *Երդմնական բան, կամ խաղաղութիւն, ևն. Երզն. [illegible]: Ճ. Ա: Նար. խէ: *Երդմնականաւ տեսնին ադգեալ. Նար. խԲ:

ԵՐԴՄՆԱԿԵՐ. ա. Կերող կամ կլանող զերդումն. երդմնազանց. *Երդմնահարք, և երդմնակերք. Մանդ. ծԷ:

ԵՐԴՄՆԱԿՈՒՌ. ա. Երդմամբ կապեալ հաստատեալ. *Մոռացեալ զերդմնակուռ դաշինսն՝ որ 'ի միջի. Ժղ. հաւաք:

ԵՐԴՄՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Ἐπίορκος. Pejerator. Երդմնակուռ, կամ մոլեալ յերդմունս. սուտ երդուող կամ ստարապարտ. որ և սուտ լինի երդմնազանց. *Երդմնահարն, և որ բոլորովին յերդմանէ խոտորի (այսինքն զզուշանայ). Ածաբ. 'ի ծղ: *Տանջելով զերդմնահարն՝ անմխիթար եղեալ հարցէ. Գրաբ. օրէն. ծա: *Դատախազ լինի, երդմնահար, ասէ, սուտ վկայէ. Ղ. յհ. խԲ: *Եկն նաւաբեկաւոր, և հրէից ալքար զերդմնահարս քաղաքն. Լմբ. առ:

ԵՐԴՄՆԱՀԱՐ ԼԻՆԵԼ. **ԵՐԴՄՆԱՀԱՐԵԼ**. } Ἐπιορκέω. Pejero.

Ցուցանել կամ սուտ երդնուլ. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιορκία. Pejeratio, perjurium, dejurium. Ցարապարտ երդումն. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱՅԵՂՑ. ա. Πολύορκος. Multum, vel leviter jurans. Ստէպ երդուող. երդմնահար. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πολυορκία. Crebrum dejurium, consuetudo saepe jurandi. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱԽԱԼ. ի, աց. ա. Սխալող յերդման. երդմնախոր. երդմնազանց. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱՍՈՒՏ. ա. Սուտ երդուող. ստերդումն. [illegible]

ԵՐԴՄՆԱՏՈՒԹԻՒՆ. Տե՛ս ՍՏԵՐԴՄՆՈՒԹԻՒՆ։

ԵՐԴՄՆԻԼ. Այսինքն Երդմնի լինել. երդնուլ. [illegible] Ոսկ. ն. գ. 25։

Իսկ ԵՐԴՄՆՆԵԼԻ, կամ ԵՐԴՆՆԵԼԻ. Տե՛ս ԵՐԴՆԼԻ։

ԵՐԴՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ὁρκίζω, ἐξορκίζω. Adjuro, juramento obstringo, sacramento adigo. [illegible]

ԵՐԴՄՆԵՑՈՒՑԻՉ, ցի, չաց. ա. գ. Ἐξορκιστής. Exorcista. [illegible] Երդմնեցուցիչ։

ԵՐԴՄՆԻ, նաց, նեք. գ. Որպէս Երդումն. [illegible] Յես. ն. 23։ [illegible]

ա. Որպէս Երդմնակուռ, ուխտապահ. [illegible]

ԵՐԴՄՆՈՒՐԱՑ. ա. Ժխտող երդման. երդմնազանց։ Մագ.։

ԵՐԴՄՆՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιορκία. Perjurium. Տ. ՍՏԵՐԴՄՆՈՒԹԻՒՆ. [illegible] Իմ. ժդ. 25. (այլ ձ. երդմնստութիւն. որպէս ընթեռնու և Բրս. մէկ։)

ԵՐԴՆԼԻ, լոյ, լեաց. ա. Այն՝ յորոյ անուն լինի երդնուլ. [illegible] Խոստ. ժդ. 31։

ԵՐԴՆՈՒՄ. գուայ, գուեր, գուեալ. ն. չ. Ὀμόω, ὀμνύω, ὄμνυμι. Juro. [illegible]

ԵՐԴՈՒԻՄ. ուեցայ. յ. [illegible]

ԵՐԴՈՒՄԱՐԴ, ի, աց, կամ ոյ, ոց. գ. Ցորդ և բնակիչ. [illegible]

ԵՐԴՈՒՄՆ, դման, անց. գ. Ὅρκος. Juramentum. ὁρκωμοσία, jurejurandum, jusjurandum. [illegible]

ԵՐԴՈՒՄՆ առ՛ի գլուխ և Նզովքն՝ [illegible] Եզեկ. ժէ. 10։

ԵՐԴՈՒՄՆ ՈՒՏԵԼ. [illegible]

ԵՐԴՈՒՄՆ ՏԱԼ. [illegible]

ԵՐԴՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԴՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ։

ԵՐԵԱԿ. ա. Փոխանակ գրելոյ Երեակ, կամ Եռեակ. [illegible]

ԵՐԵԱԿ. գ. Որպէս Երեկ. [illegible]

ԵՐԵԱՄ, զերեամ, յերեամ. Յ. Զերիս ամս, կամ ընդ երիս ամս. [illegible]

Եւ որպէս գ. Երրորդ ամ. [illegible]

ԵՐԵԱՄ. Երեմյ. կոչ.) ա. որ և ե.
ԵՐԵՄԻ, մեայ կամ մոյ.) ԵՐԵՄԵՆ, և ԵՐԵՄԵՆԻ. [illegible]

ԵՐԵԹ, կամ ԵՐԵԹ. գ. (ե. թ. եւ. եղ.) [illegible] ԵՐԵԹԱՐԵԱԼ. [illegible]

ԵՐԵԽԱՑ. Տ. ԵՐԱԽԱՑ. [illegible]

ԵՐԵԽԱՅՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԵՐԵԿ, զերեկ, ցերեկ, ընդ երեկս. ա. երեկս, ցերեկս, յերեկս. գ. որ և ԵՐԵԿՈՅ. այսինքն Երեկոյ. Ἑσπέρα. Vespera, hora

vespertina. Իրիկուն. աղջամ, ադջամ. Իսկ երեկ անուն. գ. *Ե՞րբ իցէ առիւ . . . Երբ իցէ երեկ. Յոբ. Է. 4: *Մինչ ցերեկս աւուրն երրորդի: Մինչև ընդ երեկս. Ա. Թգ. Ի. 5: Բ. Թգ. Ա. 12: *Ահա դարձաւ օրս յերեկս. Դատ. ԺԹ. 9: *Ընդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ դատարկ". այսինքն մինչև ցերեկոյ. յն. զօրս ողջոյն. Մատթ. Ի. 6: *Միջասահմանու գիշերոյ և տուընջեան. քանզի երեկ զմիջին անջրպետն համեալ ընկալաւ. Փիլ. Լին: *Ջլոյս մարբեցեր, և մթացուցեր զերեկ. Պիտ: *Ջերեկս մեր ձեռաւ. Ժմ: *Յերեկս աւարտման աւուր այսմ յաւիտենի. Նար. Խչ: *Ցընդ երեկս աւուրն ուրբաթու. Յհ. Իմ. ափ:

Իսկ Մ. τὸ Ἑσπέρας, πρὸς ἑσπέραν, δειλινόν, ὀψία, ὀψέ. Vespere, Եհ. Իրիկուան դէմ. ադջամղջայն. *Այգուն և երեկն անխափան առնել աղօթս. Ճ. Բ: *Առ երեկս բաշխեսցէ կերակուրս: Ջենցես զզատիկն առ երեկս. Ծն. ԽԹ. 27: Օրին. ԺԶ. 6: *Ջենցեն ընդ երեկս: Եւ խառնակ զբօսանել 'ի դաշտին ընդ երեկս. Ել. ԺԲ. 6: Ծն. ԻԴ. 63:

ԵՐԵԿ. Իբր Արևմուտք, որով կամ ուր լինի երեկոյ. *Ջի թէ յաջ կողմն գնասցեն, 'ի առւ և յարեգակնդ. իսկ եթէ յահեակ, յերեկս կոյս 'ի խորթնին. Փիլ. Լին. Ա. 7:

ԵՐԵԿ. Ἕσπερος. Vesper. Գիշերավար աստղ ընդ երեկս երևեալ. *Ոմն գեղեցկատեսիլ աստղ լուսաբեր ծանուցեալ, և մթացուցեալ երեկ, քարոզ գոլով գիշերի, և մարգարէ տուընջեան. Պիտ:

ԵՐԵԿ, փոխանակ գրելոյ ԵՐԷԿ. զոր տեսցես:

ԵՐԵԿԱՆԱՄ, կացի. չ. Երեկօթս առնել. ագանիլ. ըստ յն. կալ մնալ. *Երեկայցին աւուրս եօթն. Գ. Թ. Է. 12: *Իսկ 'ի կողմանս մակեդոնացւոց անցանիցեմ, և առ ձեզ երեկայցից. Ոսկ. Բ. Կոր:

Մերթ՝ Ջ ցերեկն անցուցանել ուրեք և յետ. յն. մնալ երեկոյի. *Ցաւանեն ընդ առաւօտս, և զհետ լինին ցքնոյն. որ երեկանան 'ի նմին. Ես. Է. 11:

ԵՐԵԿԱԾԻՆ. Տ. ԵՐԻԿԱԾԻՆ:

ԵՐԵԿԱՆԻՐՀԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ նիրհել ընդ երեկս կամ յերեկոյէ նախ քան զգիշեր. *Երեկանիրհասէրն զմիջագիշերն հրաւիրէ լինել իւր արթնութեան ժամանակ. Յհ. Իմ. ափ:

ԵՐԵԿԵԼԱՆ. Տ. ԵՐԻԿԵԼԱՆ:

ԵՐԵԿԵՄ, եցի. Տ. ԵՐԵԿԱՆԱԼ. որպէս Երեկօթս առնել. *Երեկեաց առ նոսա աւուրս եօթն. Վրք հց. Ի: *Երկու աւուրս երեկեաց. Ճ. Գ: և Ոսկ. յհ. ուր. տպ. 683. տեղի եւս անդէն: իսկ 680. տող. *Երեկեաց անդ աւուրս երկուս". բայց ձ. եկաց:

ԵՐԵԿՈՅ, ի, յերեկոյ, ցերեկոյ, ընդ երեկոյս. գ. Ἑσπέρα, ὀψία. Vespera, vesper. Երեկ՝ իբրև անուն. որ և ԵՐԵԿՈՐԻ. վերջին մասն տուընջեան, և սկիզբն գիշերի. ժամ մտից կամ խոնարհելոյ արևու. Իրիկուն. ադջամ. *Երեկոյն սահման է հասարակաց՝ գիշերոյն և տուընջեան. Վեցօր. *Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն. Ծն. Ա. 5: *Ընդ առաւօտս ասիցես, թէ երբ լինիցի երեկոյ. և ընդ երեկոյս ասիցես, թէ երբ լինիցի առաւօտ. Օրին. ԻԸ. 67: *Յերեկոյս, 'ի հասարակ աւուր. Սղ. ԾԴ: *Մինչև յերեկոյ և 'ի վաղորդայն. Դան. Ը. 18: *Յայտնուէ մինչև ցերեկոյ. Ել. ԺԸ. 14: *Յերեկոյի շաբաթուն. Մատթ. ԻԸ. 1: 'ի ժամ երեկոյին. Ճառ: *Եկեալ առ իս 'ի խոր երեկոյն. Վրք հց. Դ: Իսկ փոխանակ հոլովոյս Յերեկոյէ՝ առնի 'ի մեզ Յերեկորեայ կամ յերեկորէ. Իրիկունէն. ադջամէն. որպէս և փոխանակ ասելոյ Երեկոյի՝ ասի նաև Երեկորւոյ:

Եւ իսկ Մ. Ὀψέ. Vespere, Եհ. Իրիկուան դէմ. ադջամղջայն. *Մի ընդ առաւօտս, և մի ընդ երեկոյս". յն. յառաւօտու և յերեկոյի: Տե՛ս և Ել. ԺԶ. 6. և 8: ԻԸ. 39: Իւէմ. Բ. 24: Տե՛ս և ԵՐԵԿՈՅՆ: Մակբայ է ըստ յանգաց և այս ձև բանի. *Իսկ երեկոյ եղև: Իսկ եղև երեկոյ: Եւ էր երեկոյ: Իսկ երեկոյ լինէր. Եհ:

ԵՐԵԿՈՅԱՆԱՅ, ացաւ, ցեալ. դէմ. Տարաժամիլ աւուրն. երեկոյ լինել. աւարտել տուընջեան. *Երեկոյացեալ էր ժամն. Մրկ. ԺԱ. 11. յն. երեկոյ եղեալ էր ժամն: *Ութերորդ օրն գայ համգերձեալ աշխարհին, որ ոչ երեկոյանայ". այսինքն չունի զերեկոյ և զգիշեր. Կոչը: *Ոչ երեկոյանայ, որպէս այլ աւուրք՝ արեգական բերմամբ չափեալ. Շ. Բարձր: *Յերեկոյացեալ դարու. Վրդն. Օրին:

Մերթ՝ Ցամել ցերեկոյ. իբր ադջամղջամք, քան ադջամղջանամք. *Երեկոյանալով 'ի նմին. Սկևռ. աղ: Տե՛ս և ԵՐԵԿԱՆԱԼ:

ԵՐԵԿՈՅԻ. ա. } Ἑσπερινός. Vespertinus. Ի սեռականէ ԵՐԵԿՈՅ բառին, որպէս Երեկոյեան. Իրիկուան. ադջամիկ, ադջամըն.
ԵՐԵԿՈՅԻՆ. }
*Համբարձումն ձեռաց իմոց՝ պատարագ երեկոյի. Սղ. ՃԽ. 2: *Ջերեկոյի աղօթս մեր ընկալ տէր. Շար: *Աւանել քան զամենայն ժամանակս՝ յերեկոյին ժամուն եղիցի քեզ զգուշութիւն 'ի վերայ խորհրդոց քոց. Վրք հց. Բ: *Ջզոհս երեկոյինս. Դ. Թգ. ԺԶ. 15: *Խաւար, կամ զոհ երեկոյին. Առակ. Է. 9: Բ. Եզր. Ա. 4. և 5: *Պատարագ երեկոյին. Ճշ. ուր գրի և *Աղաչանք երեկոյին":

ԵՐԵԿՈՅԻՆ. Մ. Ἑσπέρας. իբր Ընդ երեկս. Իրիկուան դէմ, Իրիկունը. *Երեկոյին գայ 'ի գեղն. Վրք հց. ԺԴ:

ԵՐԵԿՈՅՆ. Մ. Տե՛ս ԵՐԵԿՈՒՆ. Իրիկունը. *Երեկոյն զանգիտեն 'ի գալստենէ աւազակաց. առաւօտուն սուսերակապարք գերեն. Մաշ:

ԵՐԵԿՈՐ, ի. Երեկոյ. Տե՛ս և ԵՐԵԿՈՐԻ, և ԵՐԵԿՕՐԻ. *Առիթ առաւօտու, պատարագիչ վաղորդայնի, երեկեցուցիչ երեկորի. Նար. ՅԴ: *Ո՞չ է արժան, յորժամ առ վաղիւ պատկ ընդունելոց են, յերեկորէն ժողովս առնել և արթնանալ". այսինքն Իրիկունէ. որ և ՅԵՐԵԿՈՐԵԱՅ. Յհ. Իմ. ափ:

ԵՐԵԿՈՐԵԱՅ, եայք, եայց. ա. գ. Ἑσπερινός. Vespertinus. Երեկոյեան. և ժամանակ երեկոյին. *Ի տասն և չորս ամ՝ սոյն 'ի մէջ երեկորեայցն զատեալ ստեան. Ղևտ. ԻԳ. 5:

ՅԵՐԵԿՈՐԵԱՅ. Մ. Δείλη, ὀψέ, ἑσπέρας. ἀπὸ կամ ἀφ' ἑσπέρας. Vespere, a vespera. Յերեկորէն. Իրիկունէ. ադջամկըն. *Յերեկորեայ բազարջ ուտիցէք . . . ցերեկոյ: Յերեկորեայն մինչև ցերեկոյ (Իրիկունէ Իրիկուն): Յերեկորեայ մինչև ցառաւօտ. Ել. ԺԲ. 18: Ղևտ. ԻԳ. 34: ԻԴ. 3: Թուոց. Թ. 21: Յես. Է. 10: Յոբ. Է. 4: Եզեկ. ԻԴ. 18: ԽԶ. 22: Իսկ Ամովս. Է. 4. պարտի լինել ըստ յն. յերեկէ: *Յերեկորեայ շաբաթուն մինչև 'ի լուսանալ միաշաբաթուն. Յհ. Իմ. ափ:

կամ որպէս Ընդ երեկս, ըստ յն. այլ ըստ հյ. Թուի նոյն ընդ վերնոյն. *Եւ Ճրագունք վառեալք՝ յերեկորեայ լուսցեալք. Բ. Մն. ԺԳ. 11: *Ե՛րբ տէր տանն գայցէ. յերեկորեա՞յ, եթէ 'ի մէջ գիշերի. Մրկ. ԺԳ. 35:

ԵՐԵԿՈՐԵԱՆ. Նոյն ընդ վ. իբր ածակ. Իրիկուան. *Ի նուագ գոհութեան երեկորեան պաշտաման. Նար. ՂԴ. (որ և ումեմն երեկոյեան ժամ ասի): Տե՛ս և ԵՐԵԿՈՐՆԵԱՅ, ըստ ձ՛նչ:

ԵՐԵԿՈՐԻ, րւոյ, րեաց. գ. Ἑσπέρα. Vespera. Երեկոյ. *Հասին մեզ աւուրք երեկորւոյ. Երեմ. Զ. 4: *Ընտրեցին ոմանք զոյս ինչ և զայս գնել երեկորեացդ այդոցիկ. Յհ. Իմ. ափ: *Ընդ առաւօտս, և ընդ երեկորի. Եփր. Ա. փիմ: Իսկ Ոսկ. Բ. փիմ. Բ. *Անկանածեցուք յերեկորոյն, յորում լուսաւորեաց զմեզ քահանայն". յն. յօրէն:

ԵՐԵԿՈՐԻՆ. ա. Ἑσπερινός. Vespertinus. Երեկորեան. երեկոյին. Իրիկուան. *Տեսիլն երեկորին և առաւօտին՝ որ ասացաւ, ճշմարիտ է. Դան. Ը. 16: *Յերեկորին ժամու հաղորդել խորհրդոյն: Միջասահման իմն երեկորինս է ժամ՝ տուընջեան և գիշերոյ. Յհ. Իմ. ափ:

Եւ Մ. τὸ Δείλης, ὀψέ. Vespere, ad vesperam. իբր Ընդ երեկս, ընդ երեկոյս. Իրիկունը, Իրիկուան դէմ: *Մատուցանել ողջակէզս համապազ առաւօտուց և երեկորին. Ա. Մն. ԺԶ. 40: Բ. Մն. Բ. 4: *Լուցանիցէ ահարոն զճրագս երեկորին. Ել. Է. 9:

ԵՐԵԿՈՐՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Երեկորեան. երեկորին. ըստ յն. և լտ. ոճոյ նաև Արևմտեան. *Ջերեկորնական սեղանն. Սոկր. Ա. 17: *Երեկորնականք ննջոտացիք: Ջերեկորնական պարտէզսն. Խոր. Յ:

ԵՐԵԿՈՐՆԵԱՅ, եայք, եայց. Նոյն ընդ վ. որպէս Երեկորեան. Ἑσπερινός. Vespertinus. *Շարժէ զիս առ բանս երեկորնեայք ետսութիւնք. Բրս. արբեց:

Եւ որպէս Արևմտեայ, արևմտեայք. *Ծովն երեկորնեայ. Վրդն. ծն: *Ծովն որ անուանեալ կոչի երեկորեայց (կամ երեկորեանց), քանզի սահմանակալ մտից արևու է. Վեցօր. Դ:

ԵՐԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ժամանակ ցերեկի ողջոյն. կամ համապազորդութիւն տուընջեան. *Պատերազմ է 'ի հրապարակս. կռիւք են 'ի յերեկութեն իրում. յն. համապազորեայք. Ոսկ. Եբր. ԺԴ:

ԵՐԵԿՈՒՆ. գ. Որպէս Երեկոյն. Իրիկուն, Իրկուն. *Ջգեն երկայնեն զերեկունն (աղօթիւք). Եղիշ. Մանդ: *Երրայեցիք և սորիք զերեկունն գնեն սկիզբն (աւուր). Վրդն. ծն:

ա. Որպէս Երեկորին. *Յերեկուն պահուն յարուցեալ երթայր. Եղիշ. Է: *Երեկուն ժամդ դրացի և մերձաւոր է խաւարային գիշերոյ. Եղիշ. Խոսլ:

Մ. Իբր Ընդ երեկս. Իրիկունը, Իրիկուան ատենը. *Շաբաթն օր՝ երեկունն մարտիրոսաց պաշտել. Յհ. Իմ. ափ: *Ջոր դարձեալ երեկունն երգեն. Արշ: *Երեկուն եկն տէր 'ի տաճարն. Տօնակ: *Աբրահամու երեկին երեք՝ և 'ի միջօրէին. իսկ զովմայ՝ երկու, և երեկուն. Փիլ. Լին: *Յերեկունն ժողովին 'ի հովուանոցն. Տօնակ:

ԵՐԵԿՈՒՆԱՆԱԼ. Տ. ԵՐԵԿԱՆԱԼ. իբր Երեկօթս առնել. *Ընտրելովք եթէովպացւոց երեկունացեալ առ 'ի խրախճանալ. Նանա:

ԵՐԵԿՕԹՔ, թից, թիւք. գ. Երեկելն կամ երաժանալն օթևանով ուրեք. ուստի և ԵՐԵԿՕԹՍ ԱՌՆՈՒԼ կամ ԱՌՆԵԼ, է Ագանիլ. իջևանիլ. օթագայիլ. Իրիկունը ժամ ինչող տեղը. գոնաց էնէ. *Ջի

'ի շոհիցն ամենայն անցաւորք վայելեսցեն, և ընգոճնիցին հեւալք երեկօթիւք. Խոր. Ի. 63։ *Եւ անդ յեցան յերեկօթս՝ առաւօտս ոչ սակաւս։ Եւ այնպէս երեկօթս առնել 'ի լերինն առաւօտս բաղդամս։ Առաւօտս քսան երեկօթս առնէր. Ագաթ.։ *Երեկօթս առնէ յարաժամ գաւառի. Ցհ. կը։

ԵՐԵԿՕՐԻ. փոխանակ գրելոյ Երեկորի. *Զպատմութիւս այնր երեկօրեայ կատարեսցուք յայսմ երեկօրեայս. Վեցօր. Է։

ԵՐԵՄԵԱՆ, մենի, ից. ա. } Τριετής.
ԵՐԵՄԵՆԻ, նայ, նեաց. } τριετίζων, ζοῦσα. Triennis, tres annos natus. Երեքամեայ. եռամեայ. երից ամաց. [illegible] *Երինջ երեմեան, և քօշ երեմեան, և խոյ երեմեան. Ծն. ԺԵ. 9։ Ես. ԺԵ. 5։ *Եւ ընդ նմա 'ի տեղոյ երեմենեաւ զուարակաւ. Ա. Թգ. Ա. 24։ *Յերեմենից և 'ի վեր. Բ. Մն. ԼԱ. 16։ *Երեմեան լինի, առնամփոփեսցի. Գէ։ *Զուարակօք երեմենիւք. Մէծ. ղնա։

ԵՐԵՇԽԱՒՈՐ կամ ԵՐԵՇԽԵՒՈՐ, ըեւ. բուլթի. Տ. ԵՐԱՇԽԱՒՈՐ, ըեւ. բուլթի։ Հ՛=Ց. սակայ։

ԵՐԵՄԻ, մւոյ. տե՛ս 'ի բառն ԵՐԵՍԱՄ։

ԵՐԵՇՏ. ԵՐԵՇՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԱՇՏ. ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. *Երկնաւոր ողորմութեան 'ի ձեռն ազատաւու կամի կերակրել զքեզ յերեշտի. Վրդն. լսա։ *Երեշտութ. Ճ. Դ.։

ԵՐԵՍ, ի. մանաւանդ } գ. Πρόσωπον, ὄψις.
ԵՐԵՍՔ, սաց, օք, ովք. }
Facies, vultus, aspectus. Առաջին երեւալն և երեւեցուցիչն յամենայնի. մանաւանդ 'ի կենդանիս, դէմք, կերպարան. տեսիլ. երեւոյթ. մակերեւոյթ. Էիւզ, ճէհրէ, սուրաթ, ույմա, ղէնզ, էօն. որպէս 'ի բանական կենդանին. *Փչեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի։ Քրտամբք երեսաց։ Երկիր եպագ 'ի վերայ երեսաց իւրոց։ Թաքեան յերեսաց տեառն այ։ Խոնարհեցան անկան երեսք իւր։ Երեսօքն վարշամակապատօք։ Երեսք նոցա զազիրք. Լն։

Եւ յանկենդանս. *Առագաստեր զամենայն երեսս երկրի։ Յերեսաց երկրէ։ Յերեսս գաշտի. Լն։ *Վերին երեսք յարկաց։ Զամենայն երեսս քարին իբր գրչաւ զմոմ. Հարթեալ. Խոր. Ա. 23. 15։ *(Ծովու) զնեղքին աւազս յերեսս տալ. Ղ. Բարձր։ *Ի վերայ երեսաց անդոյ. (կայ և ձեռ. *Ի վերայ երեսոյ անդոյ.) Դ. Թգ. Թ. 27։ *Երեսք մի հողոյ. (խաթ. պատղաղայ). Վարդ։

Իբր ռամկական ոճով վայելչաբար առ. *Ցարդ եւս ոչ էր տեսեալ բանակայն զերեսս մինեանց. Եղշ. Բգ։

ԵՐԵՍՔ. որպէս Անձն. Πρόσωπον. Persona. *Երիւք ըստ առանձնաւորութեան, և կամ ըստ դիմաց (յն. դէմս) ումեք սիրեալ լիցէ կոչել, և եթէ երեսս. Անյաղթ. յայտնի. *Զթիւ երրորդութեան երեսաց ուսուցանել առաքելոց. Ագաթ։ *Եւ քո երեսք երթիցեն. Բ. Թգ. ԺԵ. 11։ *Ո՛չ երեսք ինչ երեւելիք էին. Ոսկ. Հփ։ *Իմ և քո՛ երկու երեսաց ցուցանելի. Ոսկ. յհ։ *Ըստ ժամանակի և տեղւոյ և երեսաց. Եղն. Հփ։

ԵՐԵՍՔ. որպէս Աչք. տեսանելիք. տեսութիւն. *Քոյն հասաւ յերեսաց իմոց. Ա. Կ. 10. Ղ։ *Երեսք և կուրութիւն ասին զաւակաց. Արիստ. հոդոյ։ Նիւս. բն։ *Երեսաց՝ տեսանելեաց, լսելեաց լսելեաց։ Որպէս ծակք իմն են և բոյնք՝ աչք. և 'ի սոսա որջացեալ են երեսք։ (Ի ծերս) ընդ ազգոտ՝ երեսք, և ականջք՝ գժուարալուրք։ Խոհականութիւն՝ երեսք եւ ընդ մտածութեան. Փիլ։

ԵՐԵՍՔ. որպէս Ակնածութիւն. Երեսպաշտութիւն. խաղք. և Արտաքին ցոյցք. կեղծաւորութիւն, առ աչս. որ և ԿԵՐՊ ԵՐԵՍԱՑ. տըշը, տըշէն, տըշարտան. *Առ մարդկան առաւել, և երեսաց փառս կեղծաւորին. Սրգ. յհ. Ղ։ *Առ երեսս՝ առաքինութեան կեղծաւորին լինել ճգնաւորով. Ցհ. իմ. ապ։ *Ուսուցանեն առ երեսս. Մագ. Ա։ Սրգ. յայտ. Ե։ *Վերին երեսօք։ Ի վերին երեսս։ Եղիշ. Ե. Ա. Ե։ Սրգ. յհ. Ղ. Ճ. Գ։

Ուստի ԵՐԵՍՍ կամ ԵՐԵՍ ԱՌՆԵԼ. Ամենել. խաղք նոյնս *Ոչ ապաշխարանաւ առաջնոյն առնէր երեսս, և ոչ զոմանց։ Ինձ երեսս արա. Ոսկ. Ա. Բեւ։ *Եւ ո՛չ առաքելոցն իսկ երեսս ինչ արար. Եղիշ. Ե։ *Ցայլոց պատկառի, և առնիցէ երեսս. Ոսկ. Իւլիոս։

ՅԵՐԵՍՍ, այսինքն Առաջի. յանդիման. *Առ վշտի նեղի (այսինքն հարկի) գալ յերեսս քո և կողկողել. Ոսկ. Հ. Ե. 10։ *Եթէ ոչ յերեսս իսկ օրհնեսցէ զքեզ. Յոբ. Ա. 11։ *Գովեսցին զքեզ յերեսս։ Յերեսս երանել սկսանին. Վրդ. հց. իղ։ Կլիմաք։

ԵՐԵՍ ԱՌ ԵՐԵՍ կամ } իբր Դէմ յանդիման.
ԵՐԵՍ ԵՐԵՍ. }
*Եւ թէ վտանգն յայտնի էր, կամ մարտն երես առ երես. Լմբ. ող։ *Արժանի գտան երես երես առ նա հայեցողութեան. Ղ. Ա. յհ. հԲ։

ԶԵՐԵՍՍ ՀԱՍՏԱՏԵԼ կամ ԴՆԵԼ. այսինքն Դէմ եդեալ՝ ուղղել 'ի ճանապարհ։ Ղկ. Թ. 51։ *Եդ զերեսս իւր 'ի փախչել. Եղիշ. ծն։

ՅԵՐԵՍՍ ԲԵՐԵԼ կամ ԳԱԼ. այսինքն Ի յայտ բերել կամ գալ։ Սրգ. Ա. պ. ա։ Եղն. Կէր. և Հփ։

ՅԵՐԵՍՍ ԱՆԿԱՆԻԼ. Երկիլ. *Վնասակար ծառայք չիշխեն յերեսս անկանել թագաւորաց. Վանակ. յոբ։

ԵՐԵՍՔ. Դէմք ինչ յառաջ բերեալ, պէսպէս ոճով. ցուցակութի, կերպ, կողմն, հայեցուած, գիտաւորութիւն. միտք. Լն. *Առաքելոյ առնել ինքեամբ զերեսս ամենայն մարդկութեան՝ ասէ. Եղիշ։ *Երեսք են օրինակին. (որպէս դէմք ասի առակին). Իգն։ *Որովք երեսօք զդիւապաշտսն հալածիցեն. ռմկ. Ինչ էրէսով. այսինքն համարձակութեամբ. Եղիշ։ *Քո զաւէրն եդ երես աչակերտութեան. իբր յայտ արար. Տօնակ։ *Ընդ մեզ խօսի պատգամս իբրև յերեսաց այ. Սրգ. Ա. պ. Դ։ *Ըստ զօրութեան՝ յորոյ երեսաց զողջոյնս աւետարանեցի. Կիւրղ. ղկ։ *Կացուցաք պահանորդս... առ 'ի յերեսաց Թշնամեաց. Նեեմ. Դ. 9։ Ասի և *Յերեսաց պատերազմաց. յերեսաց ահի. Լն. իբր Վասն. առ. 'ի պատճառս։ *Միով բանիւ երկուս երեսս չմարթի թարգմանել յայլ լեզու. Բանն մի է, և այնչափ երեսս ունի. Կիւրղ. ծն։ *Թէպէտև 'ի գառամնիս բանին խառն են արքայ և ժողովուրդն, այլ երեսք մարգարէին գագջիր թէ 'ի վերայ գաւթի ուղղեալ եդեալ նայէր. Եղիշ. ծնց։ *Ակաք է (յն. զաշակերտան առ յա)՝ յայն երեսս, զի յորժամ տեսցեն զգաղնչելիս նորա, հաւատասցեն 'ի հաւատս նորա։ Բազում երեսք են բանի՝ ըստ բազմութեան երեսաց այնոցիկ՝ որ ուսանին զնա. Եղիշ. հանդէ։ *Որպէս և յայսմ երեսս վկայեաց. Եղիշ. ծն։ *Թքեցէ ընդ երեսս նորա, (իմա ըստ եփրեմի) ընդ կօշկին, այսինքն Է նեղեանս կօշկի նորա... թքեցէ 'ի կօշիկն. Եղիշ. օրէն։ որպէս և Երեսք երկրի ասի, որպէս երկիր։

ՀԱՑ ԵՐԵՍԱՑ. Տ. ԱՌԱՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ։ Եւ. ԺԵ. 30։ Ա. Թգ. ԺԱ. 6։

ԵՐԵՍ, երեսի. (գուն ուրեք եզակի, իբր ռմկ.) *Դիմաց պատկերի տեսանան երեսի. Նար. խչ։ *Որ կամի գայթագղել, գայթագղեցէ, և զերեսն քարի տացէ. Վրդ. հց. Յ։ *Երեսս 'ի գետնի անկեալ կամ առաջի քո. Մարաթ։ *Երեսս 'ի վայր կամ 'ի յանկման. Նեռ. Հոկ։ *Կրկնոց, երես և աստառ՝ լեցի. այսինքն աւելցի զարատքն և զնեռքին կողմն ուրոյն. Վրդն. ող։ *Զայնպիսի երես ընկալեալ 'ի վանսն ընդունեցաւ. Թ զեղեցկութի. Վրդ. հց. Իղ։

ԵՐԵՍՍ ԱՌՆՈՒԼ. որպէս Դիմանալ. բարեկանութիւն. խօսել 'ի դէմս անշնչից. Προσωποποιέω. *Իբրև ոչ ասէ, թէ անձն կամ շունչ իցէ գժոխոց, այլ երեսս առեալ՝ կամի առնել զբանն յայտնագոյն. Ոսկ. Եօ։

ԵՐԵՍԱԳԻՐ, գրոյ, ոց. գ. Հասցէն գրեալ յերեսս նամակի. Էրէս. *Էն և 'ի գիրս վերագիրք, և 'ի թուղթս երեսագիրք. Վրդն. օրէն։

ԵՐԵՍԱԽՕՍ ԼԻՆԵԼ, կամ ԵՐԵՍԱԽՕՍԵԼ. Երես առ երես խօսել. *Ոչ համարձակի երեսախօս լինել. այլ ձ. երեսախօսել. Վրդն. Եր։

ԵՐԵՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է երեսաց կամ դիմաց. *Երեսական բաժանումն. Խոսրովիկ։

ԵՐԵՍԱՆԱԿ. Տ. ԵՐԱՍԱՆԱԿ. *Կառավար 'ի ձեռն առնլով զերեսանակ կառացն ... ոչ թողու զերեսանակն. Խոսրովիկ. (այլ ձ. լուս եւ, երասանակ)։

ԵՐԵՍԱՆԱՄ, ացայ. չ. Երեսօք կամ դէմ յանդիման երեւիլ. *Առուգ գիւցազնաբար 'ի գիմի հարեալ, մինչ հանդէպ երեսանալ ողեքարանդրու. Ածր. Ա. 7։ *Երեսանացի. յանդիմանեսցի, կամ հայեսցի. Հին բռ։

ԵՐԵՍԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Դիմաւոր. յառաջամարտիկ քաջասիրտ և աչալուրջ երեսօք. *Երեսաւորք 'ի սիրտ և 'ի պատերազմի։ Ի մարտն երեսաւոր. Խոր. Ա. 12. 20։ *Զանձնապէսս և երեսաւորս. Ցհ. կը։

ԵՐԵՍԵՄ. եցի. կամ սիմ. եցայ. (ռմկ. Էրէսօրէն.) Տ. ԵՐԵՍԱՆԱԼ. *Ոչ է նոցա արժան այսր մտանել... բայց եթէ մեք արտաքս առ նոսա ելցուք, և երեսեսցուք. Վրդ. ող։

ԵՐԵՍՆԱԿ, կամ ԵՐԵՍՆԱՆԿ. գ. Εὐπατόριον. Eupatorium, ia. Անուն խոտոյ. անիծած ծաղիկ. ղօյուն կամ ղօլի պութրաղի. ղոֆէք։ Բժշկր։

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՅ. ա. որ և } Երեսուն ամաց. ա. գ.
ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՆ, մենի, ից. }
ԵՐԵՍՆԱՄԵՆԻ, նայ, նեաց. }
ԵՐԵՍՆԱՄԻ, մւոյ, մեաց. }
և Հ. իբր ռմկ. [illegible] *Զերեսնամեայ մկրտութիւն 'ի բարիոք պէտս լուծին. Լմբ. պտրգ։ *Երեսնամեայ մկրտել. Ցհ. իմ. ապ։ *Երեսնամենիւ (այլ ձ. երեսնեմենիւ) հասակաւ երևեալ զերեսնամեայ շրջանակին գալ (ոմանք 'ի մոլորականց). Փիլ. Նխ. Ա։ *Հերձուածողաց ազդ կոչէ զնա (զերեսուն թիւն), ասելով, յերեսնամենի մարդոյ կարել պատուելի նել. Փիլ. Լին։ *Պարտ կարէ լինել երեսնամենի. Վրդն. ծն։ *Երեսնամեայ էր յովսէփ 'ի ժամանակի՝ իբրև կաց առաջի փարաւոնի. Նաև գաւիթ երեսնամեայ օծաւ. սոյնպէս և Տէր մեր երեսնամեայ էր 'ի ժամանակի՝ իբրև մկրտեցաւ 'ի յորդանան գետ. Եղիշ. ծն։ *Քահանայս երեսնամեայս. Կանոն։ *Պարտ է երեսնամեայն անթերի մնալ. Շ. ԲզԲ։ *Այլ հաւասար յերեսնամեայն, 'ի չար յառաջնեն նախատանեցին. Ցե. որդի։

ԵՐԵՍՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ բերէ յե...

քեան զերեսուն Թիւ, կամ երեսնապատկի. (յն. երեսուն. լտ. երեսներորդ.). *Ցայր պատուղ... էր՝ որ երեսնաւոր. Մտթ. ժգ. 8. *Ցանեմամբ սերմանն բազմապատկանէ յերեսնաւոր. Գէպ.։

ԵՐԵՍՆԵԱԿ. ա. Երեսուն մի. և Երեսներեակ. *Ար խոստովանողն Թէոդորիսէ՝ երեսնեակ զինուորաց հանդերձ. Կոչմամբ։

ԵՐԵՍՆԵՄԵԱՆ. ա. } Նոյն ընդ Երեա
ԵՐԵՍՆԵՄԻ, մեայ. } նամեան. *Եերեսնեմեանն գրեալ յառաջ քան զարքայամ յորդէծնութեան գալ. Եզն. փր. ա։ *Երեսնեմի էր յա. Եփր. համաբ։ *Սկիզբն առար երեսնեմոյն կատարեալ հասակի և վարդապետութէ. Սանահն։

ԵՐԵՍՆԵՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Երեսուն կամ երեսներորդ Թիւն. *Որպէս 'ի միակին երրեակն է, այսպէս 'ի տասնեակն երեսներեակն ». սղլ ձ. երեանեակն. Փիլ. լին. Է. 5։

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Τριακοστός. Trigesimus. Վերջինն երեսուն Թուոյ. էրաանէրորդ. օթաղլանձնա. *Ցամին երեաներորդի։ Ցամին երեսներորդի և առաջներորդի, կմ և ութերորդի. Եզնկ. ա. 1։ Գ. Բգ. ժզ. 23. 29։

ԵՐԵՍՆԻՑՍ. մ. Τριακοντάκις. Tricies. Երեսուն անգամ. էրէսան անգամ. օթուզ քէրրէ. *Երեսնիցս չորս. Փիլ. լին։

ԵՐԵՍՆՕՐԵԱԿ. } ա. Որ ունի զա
ԵՐԵՍՆՕՐԵԱՑ. } ւուրս երեսուն. *Ասեմք զամիսն երեսնօրեակ. խառնելով ընդ նմա և վարկանելով զգիշերոյն ժամանակ. Փիլ. լին. Է. 17։ *Ըստ լուսնական տարեաց, զերեսնօրեայ աւուրցն Թուոյ աամս. Եզն. փր. ա։

ԵՐԵՍՈՒՆ, անի, իւ. ա. Τριάκοντα. Triginta. Երիցս տասն. էրաան. օթուզ. *Եւ է՝ որ երեսուն. Մտթ. ժգ. 23։ *Էր ամաց իբրև երեսնից. Ղկ. Գ. 23։ *Եօթն ամ ընդ երեսնիւ (լէ)։ Ամս ութ երեսնիւ (լը)։ Հինգ ընդ երեսնիւք (լե)։ Մի ամ պակաս յերեսնէ. (ըստ հելլենաբանութեան). Եզն. փր. ա։

ԵՐԵՍՊԱՀՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Առաւել ադ. իբր Մարդահաճութի. ակնառութի. *Վասն կոչմանց և երեսպաշտութեան. Մխ. ատաւ։

ԵՐԵՍՏԵՍՈՒ. գ. Առաւել ադ. *Ընծայ մատեալ վասն ակսանելոյ զերեսս. *Ի պատիւ երեսաց քոց եսուր... առար առնն Թերես երեսատեսու. Վրդն. ծն։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ, ի, աց. գ. Ἐπίτροπος. Vicarius, procurator. Փոխանորդ երեսի՝ այսինքն անձին այլոյ. տեղակալ. գաւաառակա. վէքիլ. *Եպիսկոպոսն, այսինքն երեսփոխանն, յոր հաւատացին զորքն. Մխ. դպ։ *Պետրոս մէծին հաւատոյ՝ և մեծն *Ի երեսփոխանն քնի. Հ. հոկտ. իգ. Ան։

ԵՐԵՐ, յերերի. գ. Տատանումն. շարժումն, յուզումն. սասանումն. դողումն. Տղտղալը. Ւիւրէյիշ, սալլանմաք. *Տեսլքերիս, և կային յերերի. Եզեկ. Ժ. 24։ *Ընթացեալ յերերի (յն. երերեալ) կին որ. Մէր. Իզ. 10։ *Երկիր 'ի ներքուստ կայ յերերի տատանման. Եղիշ. մատն։ *Եւ կայր ՝ հալոցէ երեր. Ը. Եղես։ *Զկայենի երրն. Լմբ. խմ։ *Զերեր (կամ զերերի) երեալ տատանին. Սանահն։

ԵՐԵՐ. ա. Երերեալ. *Երեր և տատան էր (կայենի). Մծբ. Է. Ի. Ը։ *Կայէն երեր և տատան եղև. Եփր. ծն։

ԵՐԵՐԱԳԻՆ. }
ԵՐԵՐԱՅԻ. } ա. մ. Տատանական. երերմամբ լի. *Եւ մեք
ԵՐԵՐԱՅԻՑ. } հանդչիմք յերերաղին աշխատութէս յայսմանէ. Փարպ։ *Ուստի շաչիմ երերաղին. Ցա. արդ։ *Զերծանիմք յերերաղիս ախտաբորբոք կենցաղոյս.Փարպ։

ԵՐԵՐԱՄ, ացի. ւ. Տ. ԵՐԵՐԻՄ. *Երրայ իբրև զծնդական. Մանդ. ժբ։ *Ցալեացն միջի երերայ. Լմբ. ող։

Ն. Իբր Երերեցուցանել. տատանեցուցանել. էրէրձէլ. *Զառաքեալսն այսր անդր երերայ, և ոչ կամեցաւ զյայտնուԹն խորհրդոյն ցուցանել. Մանճ։

ԵՐԵՐԱՆՔ, նաց. Տ. ԵՐԵՐ. *Հեծութ և երերանօք շրջեսցիս 'ի վերայ երկրի. Ոսկ. ադալն. Է։ *Ոչ եԹէ զամենայն զկայենն, այլ հեծեծութն և երերանօք մեռաւ. Եփր. անէտաշ։

ԵՐԵՐԻՄ. րեցայ. յ. Τρέω, τρέμω. Tremo. Կրել զերեր. տատանիլ. տարուբերիլ. դողալ. շարժիլ. ծփիլ. էրէրաւ, տըղտղալ. սալլանմաք, Ւիւրէյիշ. *Երերեալ և տատանեալ եղիցիս 'ի վերայ երկրի. Ծն. Դ. 12. 14։ *Զերերել և զտատանել նորա. Եփր. ծն։ *Հեծեծելով երերելով եղիցիս 'ի վերայ երկրի. Փիլ. լին։ *Հեծէ, երերի։ Երերիմ, և դողամ. Նար. Լ. կղ։ *Ի տարակոյս երերէր։ Չարչարանօք երերէր։ Անհանգիստ երերի։ Ի Թշուառականոյն կասկածէ երերիմ. Լմբ. խմ. Ն աղ։ *Երկիրս հիացեալ տատանեցաւ, և դողալով երերէր. Շար։ *Սիւնք երկրին երերէին... Երերէր երկիրն նոցա. Եփր. նին։

Իսկ Փիլ. Ժ. բան. *Իբրու զանհաստատս և զանկեցուկ նաւամատոյցն շարժեալ գեգեւեցուցանեն՝ այսր և անդր երերեալս յաւիտեան ». լինի որպէս Ն. ԵՐԵՐԵՄ, եցի. ադ. էրէրձէլ։

ԵՐԵՐՈՒՄՆ, րման, անց. գ. Երերիլն. երեր. երերանք. շարժ. տատանութի. *Երերումն հանապազորդ. տատանումն մարմնոյ. Եփր. ծն։ *Ցանհանգիստ երերմանս ատժամանց ընկղմեցաւ. Ագաթ։ *Ցերերման և 'ի տատանման կան երկրայինքս 'ի մէջ փորձանաց։ Նշանակ է սեաղի երերման՝ յերերմանէն կայենի կոչեցեալ. Վրդն. ծն։ *Դադարեսցէ երերումն յերկրէ. Հ=Ց. ձոյ. ԻԸ։ *Զի դադարի մայրն յերերմանց (այսինքն յերերմանց)... յերերմանէն եղև դադարեալ. Գնձ։

ԵՐԵՐՈՒՆ. ա. Երերեալ. դողդողուն։ Մծբ. ժԸ։

ԵՐԵՒԱԿ, ի, ու. գ. Φαίνων. Phaenon. Κρόνος. Saturnus. Բարձրագոյնն 'ի մոլորակս. զոհալ, զէյհան։ Արիստ. Ծ։ Շիր։ Շ. բարիր։

ԵՐԵՒԱԿ. Տեսիլ. երեւոյթ. երեւեցուցիչ. պատկեր. նշանակ. օրինակ. *Երեւակ կենացն փայտի ձեւացի 'ի պատկեր այսմիս։ Ճշգրիտ անեռակ կերպի երեւակիս բանականի։ Իբրև զերեւակ նախին և անեռակ կոչի։ Երկրի երեւակ. ծաղ. մանձն գխոսակ. Նար. ԻԷ. ԼԷ. Ն խշ։ *Ոչ են կարօտանայ ծանծկեալ հրամանացն յառաջեացն երեւակացն ». յն. մի բառ. էնիղմա. Նիւս. Էրգ։ *Բլուր երեւակ բազում վայրաց ». իբր երեւեցուցիչ. Զէնոբ։

ԵՐԵՒԱԿ. Երազ. ցնորք. *Երեւակ է խաբէութե մտաց 'ի ննջեալ մարմինս։ Երեւակ է զարմացումն մտաց 'ի ննջել մարմնոյն։ Երեւակ է անէութե անսութե. Կլիմաք։

ԵՐԵՒԱԿ, ի, աց. ա. Երեւելի. նշանաւոր. անուանի. Ἐπιφανής. Clarus, illustris. *Գովեա զայնոսիկ՝ որ առ օտար և արտաքին պատերազմն լինին երեւակք. բայց մեք տատացուք զայնոսիկ՝ որ 'ի մեծագոյն պատերազմին (առաքինութեան) լինիցին արիագոյնք և յոյժ երեւակք. Գրգոր.

օրին. ա։ *Ցառաջնոտնն և ոչ մի ապ յերեւակացն և մեծամեծացն եղև վարդապետ (յանօտոք). Ոսկ. գծ։

ԵՐԵՒԱԿԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ցանդիման առնել մտաց, իբր երեւելի կացուցանելով. իմաստ սեսութեամբ հանդուցանել զմիտս. *Պարտ վարկանիմ վերլուծական բացատրութեամբ զգոյ խոհեմութիւն երեւակայացուցանել։ Սեռապար 'ի միոյ տեսակի յառաջ կըն այն նշանակեալ երեւակայացուցանէ. Մագ. Լը. ծէ։

ԵՐԵՒԱԿԱՅԵՄ, եցի. Ն. Φαντάζω, ομαι. Imaginor, concipio speciem. Ձեւացուցանել կամ նկարել 'ի ներքին զգայուԹե. ըմբռնել զգալի մտածութեամբ. խէյալլանմաք, խէյալ էթմէք. *Երեւակայէ որ զձեւ 'ի տրամախոհութե։ Տրամախոհութիւն երեւակայելով (կմ երեւակելով) յինքեան ձեւ։ Զնոյն ինքն զձեւ երեւակայէ, և տրամաբանաւորէ յինքեան. Սահմ. ժը։ *Շինողն զչափ և զձեւ տանն նախ 'ի միտսն երեւակայէ, և ապա սկսանի. Լծ. ստեմ։

Մերթ իբրև Երեւակայացուցանել, երեւեցուցանել. *Զնիւթեան նշանակեալ ցուցակութե երեւակայեր. Մագ. խը։ *Ի սըլտուանելն (աղեաց ջրոյ) ամփոփակարան երեւակայեսցէ». այսինքն երեւեցուցեալ, երեւեալ. Մագ. խ։

ԵՐԵՒԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Φαντασία, φάντασμα. Phantasia, imaginatio. Զգայութի ներքին, յորում զկայ առնու երեւեալն, կամ նկարեալ յանդիման լինի պատկեր երեւելոց և ըմբռնելոց զգայարանօք. խէյալ. *Զոր ինչ առնու 'ի զգայուԹեանց, զայն պահէ. վասն որոյ և երեւակայութի յորջորջի, այսինքն երեւեցելոց կացումն. (ուստի գտանի գրեալ և երեւակայութիւն.) Անյ. վէրծ. արիստ։ *Երեւակայութիւն է բացագոյնց մասնական գիտութե։ Արուեստ է ունակութե ճանապարհորդեալ հանդերձ երեւակայութե. Սահմ. ժԲ. ժԳ։ *Է և 'ի դժոխս անդ երեւակայութե չարակարծիք. Մխ. ապար։

Մերթ Ցայտանդիմանութիւն. ցուցակութի. և Տեսութի մտաց. *Զքաւիցն 'ի նա տօգորս՝ երեւակայութե ցուցից։ (Միանձունք) ըստ օրինի պարաւեալ են վասմական և մաքուր երեւակայութե. Մագ. ԿԲ. ԿԴ։

ԵՐԵՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Երեւոյթ. տեսիլ. *Առ այս հարկանցի երեւականուԹն ինչ վարկանիցի. Նար. ղԳ։

ԵՐԵՒԱԿԵԼ. Տ. ԵՐԵՒԱԿԱՑԵԼ։ Արիստ։ Սահմ։ Մագ. ԿԾ. (ըստ սխալագրուԹեան գրչաց)։

ԵՐԵՒԱԿԻ. մ. Երեւելի օրինակաւ. յայտնապէս. *Թէև երեւակի ոչ հանդիպեցան, այլ կանխագէտ մարգարէութեն կատարեցան. Եղիշ. ննջ։ *Ոչ հաստուցանէ երեւակի. Վանակ. յոբ։ Իսկ յասելն Եղիշ. դփ. Թէ սամփսոն 'ի պատառել զառիւծն *Հեղձուցանէր զերեւակի տրամութիւնն ». իմա կամ զերեւելի արամութե (գիւին), և կամ զերեւակի, այսինքն զերեւեցուցչի (գիւին)։

ԵՐԵՒԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Φαντασία. Phantasia. և Splendor, dignitas. Իբր Երեւակայութի. ներքին զգայութի. *Զգայութիւն կոչեն, զոր տեսանէ ակն կամ լսէ ականջն. և երեւակութե զայն, որ երեւումն զինչ տեսաւ և կմ լուաւ միայ առնու. Տօնակ։

Եւ իբրև Արտաքին ցուցակութի, երեւոյթ, շքեղութի. յն. ֆանդասիա. *Սահմանեաց ազգն ոչ զճոխութե և զերեւակութիւն լինել բարեբախտութե. Նաննա։ *Արեգակն

և լուսոյն . . . անցանեն յերևանց երևակութէն. Բրս. մրկ: *(Տեսութիւն լուսոյ 'ի տկար աչս՛) ըստ կարին յօժարաբար ցուցցէ զերևակութիւն. այլ ձ. զերևակայութիւն. Մագ. կէ:

ԵՐԵՒԱՆ. յերևան, յերևանի. գ. ա. Երևումն, և Երևելի. յայտ. յայտնի. տե՛ս ՅԵՐԵՒԱՆ ԳԱԼ, ՀԱՆԵԼ, իբր Ի յայտ գալ. երևիլ. յայտնել. *Բժիշկն առաւօտուն տայ զդեղն, և յինքն գնայ. այլ ճաշոյն յերևան գայ ստեանել. Տօնակ. ն. ձ. Թ: *Թոյլ տալովն ստեան յերևան ել նմա գէն: Գտաւ (այսինքն եգիտ) կարաս մի լի ոսկեաւ. և ոչ իշխեաց 'ի ստեղողն յերևան հանել. Վրք հց. յ: *Ցայտնեաց յերևան եհան. Գէ. եւ: *Ցերևան եհան զքեզ. Վրդն. ծն:

ՅԵՐԵՒԱՆԻ. այսինքն Երևելի. *Ի քաղաքի ասէ, որ է յերևանի: Զաքարէ յերևանի և ծանօթ ամենեցուն: Այրն անուանի, և յերևանի՝ աշխարհի: Ցերևանի աշխարհէ. Վրդն. ող. ն զրծ:

ԵՐԵՒԱՆԱԼ. Տ. ԵՐԵՒԻԼ. *Ի մի ժամ յական թօթափել երևանալ 'ի բազում տեղիս. Հց. ոբ. կիւրղ: *Իբրև զծուխ՝ որ վերանայ, և ոչ երևանայ. Մաշտ. ջահկ:

ԵՐԵՒԱՊԷՍ. և } Տ. ԵՐԵՒԵԼԱՊԷՍ.
ԵՐԵՒԵԼԱԲԱՐ. } *Ըստ կարգի երևելապէս ցուցանեմք լուցմամբ կանթեղաց. Տօնակ: *Զզօրութիւ փրկութեան երևելաբար 'ի հանդերձեալ աշխարհն իմանամք. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԵՒԵԼԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Φανερώτατος, περιφανέστατος, ἐμφαντικώτατος. Manifestissimus, illustrissimus, significans cum emphasi. Առաւել կամ յոյժ երևելի. պայծառ. յայտնագոյն. քաջյայտ. նշանաւոր, նշանական. պէլլի, պէլլի պօլլը, մէշհուր. *Երևելագոյնք են այսք (բանք): Երևելագունիւն և լուսաւորագունիւ բանիւ խօսել. Փիլ. ծ. քան. և այլուր: *Երևելագոյնք և բարեձևք գեղեցկութբ: Երևելագոյն գեղեցկութի. Պիտ: *Յոր յաղագս անարատութեան . . . երևելագոյն. Ոսկ. լուս: *Որք էին երևելագոյնք. Փարպ: *Երևելագոյն դոյիցն. Արծր:

Իբր մ. Յայտնագոյնս. *Քաջ երևելագոյն արտայայտեաց նա առաքեալն. ձ. գ: *Զայս 'ի վերայ այլոցն երևելագոյնս յանդիմանն կացուցանէ: Երևելագոյնս զեկուցանի 'ի ձեռն զկնիցս. Փիլ. այլք. և խմաստն:

ԵՐԵՒԵԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Երևելի. և Զգալի. *Երևելական վարուք: Երևելական տեղի, կամ բնութի. ձ. գ. և Զ: Առող. գ. 21:

ԵՐԵՒԵԼԱՆԱԼ. չ. Երևիլ. յայտնի լինել. *Երևելանան ամենայն աշխարհաւ խումբ հրապարակին. Խոսր:

ԵՐԵՒԵԼԱՊԷՍ. մ. Φανερῶς, ἐμφανῶς. Visibiliter, manifeste, clare, palam, aperte. Երևելաբար. երևապէս. երևակի. բացերևակի. յայտնապէս. պայծառ կամ զգալի օրինակաւ. աշ յայտնի. էէ էչիէօրէ. *Ոչինչ զօրանայ երևելապէս: Երևելապէս արհամարհել. Անյաղթ. Պրփ: *Երևելապէս արգարն (անուան Ճշմարտեալ 'ի նոյ). Փիլ. իմաստն: *Ոչ ցուցանէ զնոսա երևելապէս. զի մի խռովեսցին. Ոսկ. ա. կոր: *Ցաւելոտեր նոցա յաղթութիւն երևելապէս. Փարպ: *Ցոյց ինձ երևելապէս զդէմս քո. Նար. երգ: *Զանյայտս արտին երևելապէս պատմէ (բան բերանոյ). Մագ. յէ. ծա: *Երևելապէս սկիզբն առնէ սուտերագրել ըզփրկչին խորհուրդ. Արշ: *Այս ձևացեալ խաչս է 'ի վր լանջաց մերոց երևելապէս: Խորհրդականապէս լինի աս մարմին և արիւն քնի, և ոչ երևելապէս (արտաքին տեսութեամբ զգայութեան). Լմբ. պտրգ: *Քարոզէր երևելապէս 'ի հըրուումն զհայր, և զորդի աղօտաբար յայտնէր. Տօնակ. *Որ երևելապէս խաչ շնորհս զայս (հոգւոյն՝) աշակերտաց քոց և առաքելոց առաքեցեր. Ծզ. յ:

ԵՐԵՒԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Φαινόμενος, ὁρατός, ἐπιφανής, եւն. Visibilis, conspicuus, illustris, եւն. Որ երևի աչաց. զգալի. յայտնի. տեսանելի. աչըգ փաշ ընէօծ. կէօղէ կէօրինիւր. *Յաներևութից զերևելիս եղեալ. Եբր. ժա. 3: *Ուսուցանէր հանճարոյ յառաջ քան զերևելիսն՝ սովորութ է զաներևոյթս խնդրել. Փիլ. ծ: քան: Ցերևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն. ժմ: *Երևելի, և գաղտնի. Ցձն: *Այլ իմն 'ի սիրտն բերելով, և այլ երևելեօք մարդկան ցուցանելով. Բրս. դհ:

ԵՐԵՒԵԼԻ. Նշանաւոր, անուանի. պայծառ. մեծ. մէշհուր. *Օրհնէին զերևելին անձ. Ը. Ղ. ծե. 34: *Եւ անուն իմ երևելի 'ի մէջ ազգաց. Մաղաք. ա. 24: *Տեսիլ նորա իբրև զանսիլ հրեշտակի այ՝ երևելի յոյժ. Դտւ. ծգ. 6: *Զգեցաւ զծիրանին իւր, և եղև երևելի յոյժ. Եսթ. ծբ. 4: *Որ երևելիքն իսկ են յառաքելսն. Հռ. ծզ. 7: *Պայծառ և երևելի յաղթութբ. Փիլ. իմաստն: *Արք ոմանք երևելիք: Երևելի երիցունք: Ցերևելի նախնեաց. Նար: *Ցաւուր միում յերևելւոջ: Ի հանդերձս երևելիս: Երևելի տօնասուք. եւն:

ԵՐԵՒԵԼԻ. Διαφανής. Transparens, diaphanus, pellucidus. Թափանցիկ. շէֆֆ. *Զքաղքանն զանոյշ և զկնդրուկն զերևելի. Ել. լ. 34: *Զքաղքան երևելի, կամ զխառնուածոյն զայն խունկ. Բրս. ող: *Զերևելի լակոնացին. Եզ. գ. 22:

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՌՆԵԼ. Յայտնի առնել. հանդիսացուցանել. և Քաջ բացատրել. աշիքեար՝ պէյան էթմէք. *Քակեցաք 'ի սիրոյն, որ զաշակերտութէ ստեան երևելի առնէ. Խոսր: *Այսպէս երևելի առնեմք զխորհրդոյս զօրութիւ: Մինչ դիր սասցելոցս, թէ որպէս երևելի առնէ զամենայնս: Մարմնական իշխանու յարացուցիւ զայն երևելի առնել. Լմբ. պտրգ. ն ող:

ԵՐԵՒԵԼԻ՛ Է. Յայտնի է, յայտ է. *Ճառդ երևելի է: Երևելի է յասիցելոցս. Փիլ: Արիստ: Պիտ:

ՅԵՐԵՒԵԼԻ ԱԾԵԼ. այսինքն Ցերևան հանել. Պիտ: Իսկ Ամով. է. 22. *Ցերևելիս փրկութեց ձերոց եւ ոչ հայեցայց ն. յն. 'ի յայտնութիւն:

ԵՐԵՒԵԼՈՅԹՔ. Իբր Երևոյթ. *Յայտնապէս որպէս ասաց երևելոյթս շնորհէ. Բրս. 'ի ծն. փն:

ԵՐԵՒԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Երևելի լինելն. երևումն. երևոյթ. յայտնութիւն. տեսիլ. հանդէս. *Ըստ երևելութե փրկական խորհրդոյս, որ 'ի սկզբանցն ժամանակօք ծածկեալ էր. Ոսկ. հռ: *Դաշինք երևելութիւն ցուցանեն վերաբերեալ զշահաւորութի: Որոյ երևելութիւն ոչ նիւթեղէն, այլ լուսեղէն ցուցանիւր. Փարպ: *Զի յայտ իսկ յերևելութէ լինի գիտելի բազմաց. Պիտ: *Զոկ զ տօորակայից, և այլ բազում ինչ, որք ցուցանեն զերևելութիս ն. յն. ֆանդասիա. Ոսկ. յհ. ա. 27:

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐπιφαίνω, ἀναφαίνω, ἀναδείκνυμι. Apparere facio, illumino, ostendo, designo. Տալ երևիլ կամ տեսանիլ. ցուցանել. յայտնի կամ յայտ առնել. *Ցեռ այսպիսի երևեցոյց տր և այլ եւ եօթանասուն և երկուս. Ղկ. ժ. 1: *Իբրև արեգակն մտանէ, ստեղք զերկրանցն երևեցուցանեն փայլումն: Երևեցուցանելով ստեսականացն('ի մեզ) և այլ գեղեցկութիս. Փիլ. բագն. և ծ. քան: *Զծածկեալսն երևեցուցանեն: Ոչ երևեցուցանէ ինչ նշոյլ: Դէմս քամենելիս երևեցուցանեն: Ի բերուցն չափ մի երևեցուցի. Նար:

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ի դուրս տալ. բղխել, բուսուցանել. *Ծաղկեաց զծաղիկ, և երևեցոյց ընկոյզ. Թուոց. ժէ. 8:

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ կարծել կամ համարել. էյլէմէք. *Հաւատալի երևեցուցանեմ. Նար. եւն:

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ ՋԵՐԵՍՍ. տե՛ս Այց առնել: Թուոց. զ. 25: Սղ. ւ. 17: կզ. 1: հր. 4. 8. 20. եւն:

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ երևեցուցանէ. եւ և Հաստիչ. *Երևեցուցիչ երկկորի. Նար. յբ:

ԵՐԵՒԻԼ, ի. գ. Ἐρυσίβη. Rubigo. (արմատն թուի Երր.) Չնչին կենդանի մնաաակար բուսոց, կամ քոս անկոց. որպէս յն. էրիսիպի, որ թարգմանի և ժանգ, և Թրթուր, և Զորեակ. *Կերիցէ զնոսա երևիլ. Ովս. է. 7: *Զմնացորդս ջորեկի երկեր երևիլ. Յովել. ա. 4: *Երևիլ ասէ, այսինքն դալուկն. Եփր. եւ: *Երևիլն ժանգ է և դալուկն անկենդան. Լծ. նար: Որպէս և Հին բռ. *Երևիլ. ժանգ ն:

ԵՐԵՒԻՄ, ւեցայ, եայց կամ եցիր. յ. Φαίνομαι, ἐπιφαίνομαι. Appareo, videor, revelor. Ցանդիման լինել երևոյթ կամ երեւաց. տեսանիլ. ցուցանիլ. յայտնիլ. էրինմէք. կէօրինմէք. *Երևեցաւ ցամաքն: Երևեցան գլուխք լերանց: Երևեցի առաջի իմ յամնայս: Երևեցաւ տր աբրահամու: Երևեցին 'ի ձեզ փառքն տեառն: Երևեցաւ նմա հրեշտակն տն: Երևեցաւ շնորհն այ փրկիչ ամ մարդկան: Յարեաւ տր, և երևեցաւ սիմոնի. եւն: *Որպէս եղ՝ նոյնպէս երևեցիր. Բրս. դհ: *Ո՛չ, որ ինչ էն ան, այն երևի ('ի տեսլեան), այլ զոր ինչ առնելոցն է՝ յայն կերպարանս երևի. Կիւրղ. եւ: *Երևեցաւ յաշխարհի Ճշմարիտ մարդեղութեամբ: Օրհնաբանեն զմարմնացեալն 'ի սուրբ կուսէն, որ երևեցաւ մեզ 'ի փրկութիւն. Շար:

ԵՐԵՒԻՄ. Ἀνατέλλω, φαίνομαι. Orior. եւն. Ծագել, բուսանել. 'ի դուրս երևիլ. *Երևեցաւ բորոտութի 'ի ճակատն նորա. Բ. Մն. իզ. 19: *Կրկնեսցի արածն, և երևեսցի 'ի տանն. Ղևտ. ժդ. 43: *Երևեցաւ և արտն. Մրկ. ծգ. 26: *Ցերևել ուսոց խելոց 'ի նմա. Եզէկ. ծէ. 6: *Արդարութի յերկնից երևեցաւ. Սղ. յդ. 12: *Արիւծ յառաւուտէ երևի, և արծիւ յարծուոյ ծնանի. Վէցօր. դ:

Որպէս Ծնանիլ Որդւոյ, և Ելանել կամ բղխել Հոգւոյն սրբոյ. *Ի կուսական որովայնէ երևեալ մարմնով. Շար: *Ոչ նախ արեգակն, և ապա լոյս, այլ 'ի միում ժամանակի երևին. այսպէս և լոյս որդի 'ի լուսոյ հօրէ ծագեալ. Շ. Բղխ: *Որ 'ի պատկեր այ և հօր, յորմէ երևեցաւ որդի հաւատար և նման նմա ըստ ամենայնի. յառաջ գայ երկրպագութիք և հօգին կենդանարար. Գործամ. ա: *Հօգի ճշմարտութե անուանի. և քս է ճշմարտութի. և երևինոլու (յն. յառաջագայի առ 'ի նմանէ), որպէս յայս և 'ի հօրէ. Գործամ. խէ:

ԵՐԵՒԻՄ. Գտանիլ. գոլ. լինել. *Զգաստ եմ, որպէս բնաւ գուք յորդանան երևեցարուք. Բ. Ղ. Է. 22: *Երևեցան երկու

ծեղք 'ի ժողովրդեանն անտի դատաւորք տարւոյն այնմիկ. Դան. ծգ. 5: Նա յաւուրս անտանելոյ վերջնոյ երևեցաւ պատմագրոց. Խոր. Բ. 63. Եթէ արեգակն և լուսինն չև ևս էին լեալ ... հազար ամն ուրախ երևէր. Եղնիկ: Համար կատարածոյն ոչ երևէր. Մամբ:

Որպէս Զևանալ յաչս մարդկան. Որպէս զի երևեսցին մարդկան, ևն. Մտթ. Զ. 5. 16. 18:

ԵՐԵՒԻ. տէր. կարծի. համարեալ լինի. Թուի. կէօրիւնիւր, կէօյիւն օլունուր. Ամենայն այր երևի անձին իւրում արդար. Առակ. ԻԱ. 2: Այսպէս իմն երևի: Զի մի՛ այնպէս երևեսցի, թէ չկարիցէ. Եղնիկ: Բայց սաստիկ ասի 'ի մեզ թուի, ուր ուրեք յոյնք ասեն. Չար երևի, խիստ երևի, ևն:

ԵՐԵՒԵՕՔ. Բառ անյայտ. իբր Ցնորիւք, երևակայութեամբ. Ցուցեալ ընտրեմք 'ի միմեանց զհիւանդն և զառողջն ... և ըղջայց՝ ամենայն երևեօք. Սեբեր. Բ:

ԵՐԵՒՈՅԹ, ութի, ից. գ. Ἐπιφάνεια, φαντασία, φάντασμα. Apparitio, revelatio, imaginatio. Երևումն. երևութն. յայտնութիւն. տեսիլ. կերպարան. նմանութիւն. Ճշմարիտ կամ սուտ ինչ երևեալ. երազ. ցնորք. Երևոյթ մի նշանի մեծ արար. Բ. Դ. Գ. 24: Սատեղծին զնա ձուլածոյ՝ երևոյթ սուտ ... Եւ նա է երևոյթ առ աչօք. Ամբակ. Բ. 18. 19: Զանտեսնելւոյն զերևոյթն առնուլ. Փիլ. իմաստ: Զկարծրութեան վիմաց ըերլին երևոյթս. Խոր. Գ. 37: Ոչ զգալապատեաց զնա արդար գառաւորն նախ, մինչև եղև երևոյթ չարին. Յճխ. Զ: Ի յերևոյթ գայ. Նիւս. բն: Ի մանկութէ մինչև յերևոյթս երիտասարդութեան. Յհ. կԲ: Յերևոյթ իրին ոչ հասի: Յայտնեսցին երևոյթք որսոյն: Երևոյթ եղեկիէլին տեսլեանն: Երևոյթ առագայից. Նար: Նմանութիւք և երևոյթք թուիցին քեզ եղեալքն 'ի քէն, թէ ճշմարտութեամբ. Յհ. իմ. Եբր: Արդարև մարդ էր, և ոչ երևոյթ ինչ. Կիւրղ. գնձ: Երևոյթն թանձրանալ ոչ ունի. Իգն: Երևոյթս երազոյ. Լմբ. ժող: Զծիրանիսն և զթագն և զհանդերձսն, և զամենայն իսկ զերևոյթսն ». յն. փանդասիա. լա. բօմբա. Ոսկ. մրգր. Բ:

ԵՐԵՒՈՅԹ. ա. Ὁρατός. Visibilis. Երևելի, տեսանելի. Որ երևոյթ և տեսանելի արարածք են: Թէ աներևոյթ ինչ իցէ, և թէ երևոյթ. Ոսկ. յհ. Ա. 3. և 4: Արար զամ երևոյթս և զաներևոյթս: Երևոյթ և աներևոյթ կարգաց. Կոչ. Ժ. և ծԺ: Յորինող երևութից և աներևութից. Նար. Գ: Իբրև պարտեաց ած զնոսա առ ինքն երևոյթ բժշկութիւն, սկսաւ խառնել նոցա զհոգևոր բժշկութիւն: Եթէ զաներևոյթ հաւատս տեսանէր նա, որչափ ևս զերևոյթ մարդկութիւն տեսանէր նա. Եփր. համաբ:

Իբր Նշանաւոր. Երևոյթ փայտն նոյեան տապանին: Յածախեաց զերևոյթ նշանս իւր և զզարմանչելիս. Բուզ. Գ. 10. 13: Երևոյթ ձի. Նար. եըգ:

Իբրև խայտառակ. Եւ կայր երևոյթ տեսլեամբ 'ի մէջ ժողովրդոց. Ագաթ: Իւրոյին կախաղանելով երևոյթ ձևովն: Անկեալ կայ զծաղր և երևոյթ ձևով. Պիտ: իսկ Եղնիկ. Ե. 15. Եղիցիս ծաղր և երևոյթ 'ի մէջ ազգացն ». յն. ἀφανισμός. աներևոյթ իմն:

Իբր Առերևոյթ. Խցէք զաչս ձեր յերևոյթ տեսութենցս. Անան. պէտր:

ԵՐԵՒՈՒԹԱԲԱՐ. մ. Առ երևոյթս. առ աչօք. առ աչս. Ո՛չ երևութաբար առ աչօք ունել զմարմինն, այլ ճշմարտապէս: Ամենայն զոր առնէն, չէ՛ ճշմարտութեամբ, այլ երևութաբար. Նանայ. Ժ. և Է:

ԵՐԵՒՈՒԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Առ երևոյթս եղեալն. երևեալն 'ի տեսլեան նմանութեամբ իւիք. և Որ առաջօք համարի ըզճշմարիտ մարդեղութիւն. Զնոյն զնախահարց ներպաշտեալ զերևութական տեսութի: Եթէ զերևութական միայն զձևն զենքեամբ արկաւ: (և 'ի վերնագրի.) Ընդդէմ երևութականաց. Յհ. իմ. Եբր:

ԵՐԵՒՈՒԹԱՆԱՄ, ացայ. չ. ըստ յն. ոճոյ, Φαντάζομαι. Imaginor, fingo, percipio. Իբր երևոյթ տեսանել. երևակայել. ըմբռնել կամ ձևացուցանել 'ի միտս. կարծել. յերազել. Բազումս և զհակառակս երևութանան: Զհանդերձեալսն յառաջագոյն երևութանալ և ընդ միտ ածել: Որ եկն 'ի ծնունդ լինելութ, 'ի հասկէ երևութանայ զարարողն պատճառ: Երևութացաւ զչորս թիւն, յորոց 'ի խընդիրն է. Փիլ: Որք յանուրջս երևութանան թագաւորութիս և բազում ինչ ախորժելիս. Մխ. տփ: Մի այլայլեալ երևութացիս զածութիւնն ... քանզի անյեղլի է: Ուր ոչ յաւիտեան և ոչ ժամանակ միջնորդեաց. զիարդ երևութացին միտք. Բրս. 'Ի ծն: Անձն (կամ ակն) ձանձրացող միայնակեցի՝ մտօքն երևութանայ յերս ինչ. Նեղոս: Առ աչս կարծեօք երևութանաս. Ճ. Ա: Այլովք (երազովք) տրասէրն, և այլովք երևութանայ անյագն: Յարտաքուստ ոմանք երևութացան (ասել ևն.) Նիւս. կազմ. ծէ. ծը: Զիարդ երևութացին միտք, զի հայր էր, և որդի ծնաւ. Մի այլայլեալ երևութացի զածութիւնն. Բրս. 'Ի ծն: Մի ինքեան ինչ բնութ չարին լեալ երևութացիս. Բրս. չար:

ԵՐԵՒՈՒԹԱՆԱԼ. չ. Φαίνομαι. Appareo. Երևիլ իրօք կամ տեսլեամբ. ձևանալ յերևակայութեան կամ առաջի աչաց. տեսանիլ. 'ի վեր երևիլ. Առաջի ջրհողոյն երևութանալ ասէ զհրեշտակն իբր զածս. Փիլ. լին: Միշտ յաւելուած առաքինութեն երևութանայր (յանձին նորա). Ճ. Զ: Երևութանայ ածային տէրութեցն մեծութիւք: Ցգեղութի և խանդարութի երևութանայ. Յճխ. Գ. և Է: Երևութացաւ նմա 'ի քուն խաչ սատեղեայ: Ի պարտին գործարանի երևութացեալ հոգւոյն աչաց՝ թալթ աչոյ ձեռին: Եւ ոչ միայն երևութացաւ, այլ և ... 'ի միտս նորա հաւաքեցան: Երևութացաւ նմա 'ի քուն առագայիցն յայտնութեն. Խոր. Բ. 80: Գ. 53. 66:

ԵՐԵՒՈՒԹԱՆՔ, նաց. Տ. ԵՐԵՒՈՅԹ. Φαντασία. Imaginatio, perceptio. Յերևութանս բարեացն ըմթանայ: Զոչ ուսեալն ուսողաց մատուցանել երևութանս. Փիլ. իմաստ:

ԵՐԵՒՈՒԹԱՊԷՍ. մ. Երևելապէս. մարմնապէս. Աներևութաբար՝ ոչ իմացելոյ և գոյի ճշմարտապէս. իսկ երևութապէս՝ մարդոյ շօշափելւոյ և գոյի ճշմարտապէս. Անան. Ժ:

ԵՐԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀπτασία, ἐπιφάνεια. Visio, apparitio. Երևումն. երևոյթ. յայտնութիւն. տեսութիւն. տեսիլ. տեսանել. Բախեալ 'ի նը տէրունական երևութէն՝ զօհանայ: Ի գիմացն, այսինքն աստ՛ յերևութէ առաքինութե և իմաստութեան պակուցեալ եմ: Թուի բարեաց երևութի. Փիլ: Միայն յերևութէն իսկ ճանաչի. Պիտ: Ամենայն որ հայի յերս ինչ, իւրն երևութին յաչսն գոյանայ. Զքր. կԲ: Ըստ երևութե զարիւն երէր (լուսինն): Յայնր ահագին հրոյ երևութէց սասանիւր երկիր. Անյ. բարձր:

Իբր Երևակայութի. և Ցնորք. առ աչս երևումն. Φαντασία. Imaginatio. Երևութի բազկանայ ըստ արտաքնոյն առ ճանապարհ տպաւորելով զմիտսն 'ի ձևսն զգայութեանն. Փիլ. այլաբ: Ամենայնիւս մեր ըստ քեզ սուտեր և երևութիք. Յհ. իմ. Եբր: Ոչ ճշմարտութեամբ, այլ երևութեամբ ունել զմարմինն. Նանայ:

Իբր Մակերևոյթ. Ἐπιπολή. Superficies. Անխոր մեծութիւն՝ յերկայնութե և 'ի լայնութե միայն տեսանելով երևումն կոչի յերկրաչափական արանց. Փիլ. եւ. Բ:

ԵՐԵՒՈՒԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Երևութի. որպէս Երևակայութիւն. յն. ֆանդասիա. Յարձակումն՝ եղբայրն և ընկերն երևութութեանն. Փիլ. այլաբ:

ԵՐԵՒՈՒԹՈՒՏ. ա. Իբր Երևութական, երևակայական. ցնորական. երազական. Զըստ քնոյն զերևութուտ բարբաջմունս ... ըստ դէպ լինելոյն առեղծանել. Նիւս. կազմ. ծԺ:

ԵՐԵՒՈՒՄՆ, ւման, անց. գ. Φάσις, ἐπιφάσις, ἐπιφάνεια. Apparitio, apparentia, species. Երևիլն. տեսանիլն. տեսութի. տեսիլ. երևոյթ. կէօրիւնիւշ, կէօրիւնմէ, [illegible]. Ափշեալ 'ի փայլակնացայտ երևմանէ: Երևումն սքանչելատեսիլ եցոյց քեզ: Յայտնական երևմամբ կայր գունդն: Մինչև ցերևումն այգոյն. Փարպ: Ի յերկարագոյնս նայել իմ յայնպիսի երևումն. Խոր. Ա. 25: Ոմն ձայնիւ, և ոմն երևմամբ: Հաւասարեալ լինին երևմունքն: Զառաջինսն յիշեցեալ երևմունս. Յհ. իմ. ատ. և Եբր: Մարդ յերևմանէն ծանօթանայ. Սրք. Ժ. Գ. ծԺ: Ի տես անառակ և պիղծ երևմանց: Կերպարանէ արհաւրաց տեսիլս և երևմունս. Խոսր: Երևմունս երազոց. Յհ. կԲ: Երևմամբ խորհրդոյ զանցանել զակզբամամբն. Բրս. յիշեցբանէ:

ԵՐԵՒՈՒՄՆ. Ἐπιφάνεια, ἐπιπολή, ὄψις. Մակերևոյթ, երեսք. Ըստ երկրաչափականարուեստին, որ նշան, գիծ, և երևումն կոչեն. Վրդն. Եւ: Պնդի ընդ ջրի, և ընդ երևմանն (մորթոյ) ձկան. Նիւս. կազմ. ԼԲ: Ո՛չ ասէ՝ յերկրէ ջնջել, այլ 'ի դիմաց երկրի, ըն յերևմանէն. Փիլ. լին. Բ. 15:

ԵՐԵՒՈՒՄՆ. Φαντασία. Առերևոյթ իրք. ցոյցք արտաքին առ երևելոյ յաչս մարդկան. Հաւանելի իմն 'ի միտս արկանէ երևմունս անցից առ 'ի պատրանս քաղաքաց. Փիլ. Ծ. բան: Ոչ վասն այլ իրիք պիտոյից, այլ զի վկայս ունիցին զնոսա վասն անտի և անպաճոյ երևմանցս. Ոսկ. յհ. իԷ:

ԵՐԵՒՈՒՄՆ. Ἔκφανσις. Productio, repraesentatio. Ծագումն. ծնունդ և բղխումն կամ ելումն. Նմանողի է այսպէս ծնեալ զորդի 'ի հօրէ՝ որպէս զճառագայթ 'ի մնոց. Թէպէտև 'ի ծնողէն արտաքս լինել թուելով ըստ երևման նորա, դարձեալ է՛ 'ի նմա. Կիւրղ. գնձ: Հոգին որ բխումն 'ի հօրէ, և երևումն յորդւոյ, ոչ ըստ որդւոյ ծնընդեամբ, այլ յառաջ եկեալ աղբիւրաբար. Կիր. ոփ: Հոգւոյն սբյ բղխումն 'ի հօրէ, և յորդւոյ երևումն անհասաբար և անժամանակապէս. Բրս. մրկ: Որդի, և Հոգի (կոչին). երևմամբն՝ զանազան նոցա և զկոչմունսն արար ». այսինքն բանիւ ելման կմ ծագման նց. Աս. որս. Զ:

ԵՐԵՒՈՒՄՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ կամ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ. իբր Յայտնութի, ածայայտնութի. Երևմունք ածայինք եղեն առ սբմն: Ամենիմաստն ածայայտնութիւն (որ գրոց)

զանսիլն զայն վայելչաբար կոչէ ԱՅ երեւումն. Դիոն. Եւս: *Երեւմամն այ արժանաւոր լեալ (եղեւ). Ցծր. ՟Ժ: *Զերեւումն որդւոյն յայտ առնէ. Փարպ.:

ԵՐԵՓՍ. առնուք. գ. Բառ յն. Եղծան. այն է ըստ հյ. Երեց, այսինքն քահանայ. *Երեփսունք եւ պապայք, որ թարգմանին քահանայք եւ երիցունք. Լմբ. պտրգ.:

ԵՐԵՔ կամ ԵՐԻՍ, երից, երիւք. ա. Τρεῖς, τρία. Tres, tria. Միութիւն յաւելեալ ՚ի վերայ երկուց. Իբր. թուղ. *Ծննաւ նոյ երիս որդիս: Երեք արք, կամ կանայք, աւուրք, խանք: Թրեամ դրիւս երիս ալեր: Ծանապարհ երից աւուրց: Ցետ երից աւուրց: Երիւք չարժի երկիր. եւն: *Զի երիս ընդ միոյ պատրաստեսցէ. Եղիշ. ՟Դ: *Երկուց եւ երից խնդրողաց: Երեքն միաչափ երեւէին: Ոյք էին յերեք աշխարհէ. Փարպ.: *Երիս խորհուրդս հնչման զարմանալիս գործեցան խոնարհութեան այ. Անանիա. ՟Բ: *Երիս խորհուրդս սոսկալիս ՚ի քեզ տեսանի ածածին. Շար.: *Ցետ երիս աւուրն առեալ տարան. Ճ. Ժ.: *Երիցս ալէլուն ՚ի պատիւ երից անձնաւորութեան ածութեան. Լմբ. յայտ.: *Առ երիս երիս գասս անմարմնոցն ». Ի առ իւրաքանչիւր երիս, կամ առ երիցս երիս. Ցհ. իմ. առ.:

Մերթ իբր Երիցս. *Երիս կամ չորս բախեն զսալն. Խոր. ՟Գ. 58. զօրութիւն իմանալով բախմունս. որպէս ասի. Իբր. սոր մը զարնել, եւն:

Մերթ որպէս Երրորդ. *Յերեք ժամ աւուրս: Երիս դասս. Լմբ. սաղմ. եւ պտրգ.: *Զերեք ժամուն. ՟Ա. Բգ. ՟Գ. 12:

ԵՐԵՔԱԹԶԵԱՆ. ա. Որոյ լայնութիւն կամ երկայնութիւն իցէ երեք թզաչափ. այսինքն կարի ընդարձակ. *Զերեքաթզեան ճակատն՝ պղնձեան տախտակովն յօրինեալ. Կաղանկ.: Տես եւ ԵՐԵՔԹԶԵԱՆ:

ԵՐԵՔԱԼԵԱՆ. ա. Τρικυμία. Fluctus magnus, decumanus. Ասի եւ Երեքնակի ալիք. ըստ յն. Որ են ալիք կամ կոհակք մեծամեծք՝ իբր երեքպատիկ կամ բազմապատիկ. *Որ ՚ի խորս աշխարհիս ձմեռնային մրրկօքն զամենապատիկ երեքալեան ՚ի յինքեանս զնաւս ցանցնիցէ. Նիւս. բնթ.: *Զփախուցեալ ծառայն ըմբռնեալ ծովուն ծառայակցին՝ երեքալեան հնչմամբն գոչէր զըմբռնումն. Գէնն. Թ.: *Երեքալեանս կենցաղոյս. Անան. եկեղ.: *Կոհակօք բազմօք ... երեքալեանն դիմակայութք. Նար. ԽԷ.: *Երեքալեանն խռովութք: Որպէս յերեքալեան ծովու. Լմբ. պտրգ. եւ սղ.: *Զերեքալեան զամենի ծովուս սասանկութիւն. Մաշ.:

ԵՐԵՔԱԼՈՒՍԵԱՆ. Տ. ԵՌԱԼՈՅՍ. ԵՐԵՔԱՆՁՆԵԱՅ. *Զերեքալուսեան ածութիւնն. Վրդն. Եւ: *Երեքալուսեան եւ միանձնական նը երրորդութեան. Տօնակ:

ԵՐԵՔԱՄԵԱՅ. ԵՐԵՔԱՄԵԱՆ. ա. Τριετής. Triennis. Եռամեայ. երից ամաց. երեմեան. Իբր. փոքր կամ փոքրան. *Երեքամեայ ժամանակ. Եւս. քր. ՟Ա. եւ ՟Գ: *Երեքամեան ժամանակ. Ճ. Բ:

ԵՐԵՔԱՄՍԵԱՅ. ԵՐԵՔԱՄՍԵԱՆ. ա. Τρίμηνος. Trimestris. Երից ամսոց. Իբր. ամսոր կամ ամսըւան. Իւղ այլըք. *Զերեքամսեայ ժամանակն: Զերեքամսեայ փոփոխմունս ՚ի տարի համարէին. Եւս. քր. ՟Ա: *Երեքամսեայ, կմ երեքամսեան աւուրք. Գէթ.:

ԵՐԵՔԱՅԱՐԿ. Տ. ԵՌԱՅԱՐԿ. Τριώροφος. *Ներքնատունս, եւ վերնատունս, կրկնայարկս, եւ երեքայարկս. Ածն. ՟Զ:

ԵՐԵՔԱՆԿԻՒՆ, ի, ից. կմ կեան, անց.
ԵՐԵՔԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. ա. Τρίγωνος, ον. Triangulum, triangularis. Տես ԵՌԱՆԿԻՒՆ, ԵՌԱՆԿԻՒՆԻ. *Զի՞նչ որ երիս ունին կողս, կոյ ՚ի նոցանէ երեքանկիւն. Եւկղէ.: *Ունի յինքեան տասնեակն զերեքանկիւնիցն յատուկ առանձնաւորութիւնն: Երկերիւրդ բաղկացաւ ՚ի չորից երեքանկիւնեաց: Երեքանկիւնիք են չորք այսոքիկ. ա. գ. զ. Ժ. որ լինին Ի. Փիլ.: *Գտանել զհաստարակ երեքանկեան իմն երեքբոլորաձեւ դրոշմուքն՝ զոր նկարեն. Վեցօր. ՟Ը: *Երեքանկիւնի իմն կարգեաց ձեռով. Խոր. ՟Ա. 10:

ԵՐԵՔԱՆՁՆԱԿԱՆ. ա.
ԵՐԵՔԱՆՁՆԱՒՈՐԱԿԱՆ.
ԵՐԵՔԱՆՁՆԵԱՅ.
ԵՐԵՔԱՆՁՆԵԱՆ. Տես ԵՌԱՆՁՆԱԿԱՆ. որ եւ ԵՌԱՆՁՆԵԱՅ, ՚՚ԵԱՆ. *Միութիւն երեքանձնական: Որպէս զերրորդութիւն վասն երեքանձնական երեւմանն (այսինքն դիմաց). Դիոն.: *Առանձնաւորութիւն երեքանձնական զօրութեան. Ցհ. իմ. Եկեղ.: *Զերեքանձնական տէրութիւն. Զքր. կթ.: *Երեքանձնաւորական ածութիւն. Մագ. ՚ի դէմս: *Երեքանձնեայ (կամ երեքանձնեան) տէրութիւն. Իգն.: *Երեքանձնեան երրորդութիւն. Զքր. կթ.: *Սրբաբանել զերեքանձնեան մի ածութիւն. Մագ. էկեղ.: *Երեքանձնեան ածութիւն. Ճ. Ա.: Հ = Յ. յուլ. ԺԴ:

ԵՐԵՔԱՌԱԳԱՍՏԵԱՆ. ա. Որոյ են երեք առագաստք. Իւղ Եփեղի. *Իբրեւ ընդ նաւ երեքառագաստեան կարէ արշաւարհել զալիս աշխարհիս. Իսիք.: յորմէ եւ Վանակ. յոբ:

ԵՐԵՔԱՍՏՈՒԱԾԵԱՆ. ա. գ. Երիս ածս գաւանօղ. բաժանօղ զանբաժանելի երրորդութիւն. *Երեքածեան կոչես զիս. Սեբեր. ՟Դ: *Մի երեքածեան թշնամանեսցիս. Աճառ. Վրդ.:

ԵՐԵՔԱՐԻՒՐ. Տ. ԵՐԵՔՀԱՐԻՒՐ. *Ի վերայ երեքարիւրոց վիրաւորաց. ՟Ա. Բգ. ԻԴ. 18: *Քան զժամանակ ամացն երեքարիւրոց: Ցառաջ քան զերեքարիւր զինընսուն եւ զերիս ամս. Եւս. քր. ՟Ա:

ԵՐԵՔԱՐՁԷՆ, կամ ԵՐԵՔԱՐՁԻՆ, կամ ԵՐԵՔԱՐՁԻ. ա. Τρίαινα. Tridens, fuscina. Երեքժանի. գործի երկաթի երիւք ատամամբք. ղըղըլ, ղոլդի. *Ունէին տեգս հրեղէնս երեքայրիս, եւ երեքարձիս հրավառեալս (այլ ձ. երեքարձինս): Եհար զերեքարձէնն զայն հրեղէն տեգ ՚ի սիրտ նորա. Վրք հց. ԾԲ: (Արձին՝ թուի առաւմն կամ ժանիք, որ ըստ ար. ռէնն, էախան. եբր. ցէն. պրս. փէնտան:)

ԵՐԵՔԱՐՄԱՏԵԱՆ. ա. Որ ունի զերիս արմատս կամ զառաջս. *Ի մէջ երեքարմատեան գոգաձեւ հովանին փոքու, որ յերիս բլրոցն խոնարհի. Արծր. ՟Ա. 11:

ԵՐԵՔԱՐՓԻՆ. ա. Եռալոյս, կամ երեքպայծառեան. երեքերեւեան. *Բոլորն երրորդութիւն զնոյն ինքն անձնաւորութեան, եւ զմի միոյ երեքարփին ճառագայթ լուսոյ զուգատեսակաբար զուգափայլելով. Մագ.:

ԵՐԵՔԲԱՂՁԵԱՆ. ա. Երիցս կամ յոյժ բաղձալի. *Երեքբաղձեան հաւատ քարոզեսցեր տիեզերաց. Ճ. Գ:

ԵՐԵՔԲՈԼՈՐԱՁԵՒ. ա. Որ ինչ է ՚ի ձեւ երից բոլորակաց. ունօղ զերիս բոլորակս. *Երեքբոլորաձեւ դրոշմուքն՝ զոր նըկարեն. Վեցօր. ՟Ը:

ԵՐԵՔԳՄԲԵԹԱԿԻՐ. ա. Ունօղ զերիս գմբէթս, կամ առընթեր միմեանց, կմ որպէս յարկս ՚ի վերայ իրերաց. եւ ըստ յեռնոյս ասի. *Գտանես յարկս յարկովք չինեալս երեքգմբեթակիրս ». այսինքն եռայարկս. Վեցօր. ՟Է:

ԵՐԵՔԴԱՆԳԵԱՆ. ա. Որ երիս դանգս արժէ. ցածագին. խոտան. Իբր. Իբր օպընոց. Իսի Իւղ օգնելի. *Իբրեւ զարհամարհ եւ զքամահանաց եւ զերեքդանգեան ՚ի մէջ արկեալ կատէին զնս. Ոսկ. մթ. ՟Բ. եւ ԾԾ. ուստի եւ Եբր. *Իբրեւ զայր ոք արհամարհեալ եւ երեքդանգեան »:

ԵՐԵՔԵԱՆ, կամ ԵՐԵՔԻՆ, երեցունց, ցուն. զերեսեան կամ սին. երեքումք. գ. Երեք ոմանք կամ իրք միանգամայն. Իբրեւն ալ. Իւղի փէ. յն. լտ. երեք սափ. *Երեքեան որդիքն նորա: Արքն այն երեքեան, կամ երեքին: Դուք երեքին: Սոքա երեքին, կամ երեքեան: Ո՞ յերեցունց ՚ի նոցանէ. եւն: *Զերեցունցն (կամ զերիցունցն) զայնոցիկ հաւատն գըլխոս: Զերեքեանս զայսոսիկ պահեսջիր: Զերեքինս զայսոսիկ պահանջէ. Վրք հց: *Եթէ զայդ երեքեան կարես առնել. Նախադրացն երեցուն. Եղիշ. ՟Է:

ԵՐԵՔԲԵՐԱՆԵԱՆ. Տ. ԵՐԻԾՍ ԵՐԱՆԵԼԻ. *Զոր երեքբերանեան մեր հարք ... սահմանեցին. Պրպմ. ԽԶ: *Զերեքբերանեանն զգեցեալ զօրութիւն. Հանմ. առ:

ԵՐԵՔԵՐԵՒԵԱՆ. ա. Երիւք յայտնեալ, կամ երիցս լուսափայլ. երեքարփին. եռալոյս. երեքանձնեան. *Զերեքերեւեան ածութիւն: Երեքերեւեանն ՚ի միում ածութիւն. Տօնակ: Մխ. ատ.: *Գերազանցնիւ եւ երեքերեւեան տէրութիւն զմայլեալ. Դիոն. Եւս: *Երեքերեւեան տէրութիւն, փոխանակ թէ երեքանձնաւորական ածութիւնն. Մագ. ՚ի դէմս:

ԵՐԵՔԹԵՒԵԱՆ. ա. Որոյ են երեք ծայրք կամ սայրք իբր թեւք. *Դիպեցուցանէ զերեքթեւեանն կրծից տախտակին, եւ չեչոտ ընդ մէջ թիկանցն թափանցիկ լեալ՝ յերկիր անկանի սլաքն. Խոր. ՟Ա. 16: *Զերեքթեւեանն նետ դիպեցուցեալ երկաթագամ տախտակի կրծիցն. Ցհ. կթ:

ԵՐԵՔԹԶԵԱՆ. ա. Երեք թզաչափ. որ եւ ԵՐԵՔԱԹԶԵԱՆ. յն. երից թզաց. Իւղ գըրըշ. *Լայնութք երեքթզեան. Եւս. քր. ՟Ա:

ԵՐԵՔԹՇՈՒԱՌԵԱՆ. ա. Երիցս թըշուառ. եղկելի յոյժ. հէք եւ ողորմելի. *Երեքթշուառեանն որոգինէս, եւ որք զնորայն խորհին. Մագ. ՚ի դէմս: Լմբ. յայտ: *Նոր ամենատուզարդան, երեքթշուառեան վաղաշուէր. Արծր. ՟Դ. 9: *Երեքթշուառեան եւ անիծեալ ծեր: Երեքթշուառեան գոնեա խոստացիր զոհել. Ճ. Ա: *Եղկելիս եւ երեքթշուառեանս. Սկեւ. աղ:

ԵՐԵՔԺԱՆԵԱՅ.
ԵՐԵՔԺԱՆԻ. ա. գ. Որ ունի երիս ժանիս, այսինքն ատամունս, կամ սայրս եւ սլաքս. երեքարձէն. *Եւ ամն սպասաւոր երեքժանեայ հար զնա. Հ = Յ. սեպտ. ՟Բ: *Երեքժանի մահահան ՚ի ձեռին իւրում. ՟Ա. Բգ. ՟Գ. 13: *Երեքժանի մահահանաւն ՚ի մեծամեծ կաթսայիցն հանէին. Եփր. Բգ:

ԵՐԵՔԻՆ. Տ. ԵՐԵՔԵԱՆ:

ԵՐԵՔԼԱՐԵԱՆ, կամ ԵՐԵՔԸԼԱՐԵԱՆ. ա. Ցերիս թելս կամ ՚ի չորս հիւսեալ. *Որպէս զոսկեճամուկ ծիրանի՝ երեքլարեան մարգարտով հիւսեալ. Վրդն. Ե:

ԵՐԵՔԼՈՒՍԵԱՆ. Տ. ԵՌԱԼՈՒՍԵԱՆ. *Խոստովանեսցուք զերեքլուսեան անբաժանելութիւն. Նար. յովէտ.: *Ըստ գոյութեան մի, եւ ըստ անձնաւորութեան երեքլուսեան. Շ. ՟Ա. յհ. ՟Ե: *Զերեքլուսեան (կամ զեռալուսեան) սրբութիւն զերգս միոյ տէրութեան ՚ի պաշտօն պատուաճնն. Գիւտ: *Ով հաստական աշտանակ երեքլուսեան. Եղիշ. ՚ի խոյսն:

ԵՐԵՔԿԱՐԳԵԱՆ. ա. Τρεῖς στίχοι.

Tres ordines, vel series. Ունօղ զերիս կարգս. Իւչ կաթ. Խուլ սըրա. *Շինեաց զորաձն նորին երեքկարգեանս յանտաշեց: Զորաձն մեծ շուրջանակի երեքկարգեանս յանտաշից. Գ. Թգ. Զ. 36: Է. 12: *Յօրինեցին զուագին հանգիստն երեքկարգեան գնդօք. Ոսկէւ:

ԵՐԵՔԿԻՆ, կնի կամ կնոյ, կինք, կնաց. ա. Τρισσός, ττός, τριπλάσιος, τρίτος. Triplex, ternus, trinus, tertius. Երրեակ. եռեակ. երեքնակ. երեքպատիկ. եռամասնեայ. երրորդ. *Անջրպետք առ անջրպետօք երեքկին. Ա. Թգ. Է. 4: *Պատուհանք բացեալք երեքկին. Եզեկ. խա. 16: *Լեզու երեքկին զբազումս սասանեաց: Լեզու երեքկին զկանայս ժուժկալս եհան. Սիր. ԻԸ. 16. 19: *Յերկպատիկսն և յերեքկինսն: Մի՞ս եւ՛ որ յերեքկնաց է: Երեքկինք, և յերեքկնէ. Ա. Զ. Թ. ԻԷ. որ են քառասուն. Փիլ. առէպ: *Երեքկնոյն արեգականն». յն. միհրայ. Դիոն. Թղթ: *Երեքկին լուսով ածութեան պայծառացաւ. Արշ: *Վասն սրբոցն օրհնաբանութեան երեքկին ալէլուիւք. Լմբ. յայտ: *Ունին զնոյն զեղծ, բայց եմափոր երեքկին. Մխ. դտ:

ԵՐԵՔԿԻՆ. մ. Τρισσῶς. Tripliciter, trifariam, tertio. Երրեակի. երեքկնակի. եռապատիկ. երիցս, կամ երրորդ անգամ. *Գրեա՛ զնոսա յանձին քում երեքկին, 'ի խորհուրդս, 'ի գիտութի, և 'ի հանճար. Առակ. ԻԲ. 20: *Երեքկին ամենայն ինչ բաժանեալ է. Փիլ. լին: *Երեքկին զնա աղօտեալ. Յհ. կԹ: *Խորհրդաբար ջուրն երեքկին զանգանումն ցնդեցաւ. Բրս. Գորդ:

ԵՐԵՔԿԻՆ, կնոջ կամ կնոյ. ա. Τρίγαμος. Ter uxorem ducens. Երիցս ամուսնացեալ, երիցս կանայս առօղ հետզհետէ. Իւչ անգամ կուրգըլուօղ. *Եղիցի ապաշխարութի նորա երեքկնոյն. Կանոն:

ԵՐԵՔԿՂԻ. Տե՛ս 'ի բառն ԵՐԵՔԿՈՒՂ:

ԵՐԵՔԿՆԱԿ, ի, աց. ա. գ. Երեքկին թիւն. երրեակն, և երեքպատիկն. Τρισσός, τριπλάσιος. Trinus, triplus. *Գոյացաւ 'ի քուէից, 'ի կրկնակէ և յերեքկնակէ: Ի կրկնակս և յերեքկնակս, միանգամայն և առ հասարակ 'ի բազմապատիկսն. Փիլ. Ծ. քան:

ԵՐԵՔԿՆԱՅԱՐԿ. Տ. ԵՌԱՅԱՐԿ. *Աշտարակ քեզ կրկնայարկս և երեքկնայարկս. Ամ. օր. Է:

ԵՐԵՔԿՆԱՐՕՐ ԱՌՆԵԼ. Որպէս երեքկին տօրադրելով խուզարկել. պրպտել, տըրտել. *Պարտ է կրկնարօր և երեքկնարօր առնել զբանն. Սեբեր. Ի:

ԵՐԵՔԿՆԵՄ, եցի. չ. Τριπλασιάζω, τρισσεύω, τρισσόω. Triplico, triplum facio, tertio facio. Երեքկին առնել զինչ արդ, կամ զնոյն գործ, կամ զանօթութ. Երիցս կրկնել. Իւչ անգամ, և Իւչ խաթ էթմէք. Խուլ գաթ էթմէք, Թէօլիւ էթմէք. *Առնի ան, և երեքկնեցի. Վրդ. Հց. ԾԹ: *Երեքկնեցից փեքնօք. Ա. Թգ. Ի. 20: *Երեքկնեցին՝ ձգեցից է երիցս անգամ. Կիւրղ. ... : *Երեքկնեցէք (արկանել զջուր). և երեքկնեցին. Գ. Թգ. ԺԸ. 34: *Երեքկնեաց (պաղթութի) 'ի սատանին. Եւս. ... : *Ցորժամ այլ ինն օր ըստ շարունակութեն գրեթէ երեքկնէ. Դիոն. Թղթ:

ԵՐԵՔԿՆԵԼ. Երրորդել զնոյն բան. *Կրկնէ և երեքկնէ զնոյն բան. Եղիշ. ... : *Կրկնեա՛ և երեքկնեա՛ զգոյն վկայութիւն. Մանդ: *Երեքկնէր և չորեքկնէր զանուանս երգուածս. Եղիշ. Բ: *Երեքկնէ զօգտակար պատգամսն. Լմբ. ող: *Դարձեալ երեքկնեցի 'ի նոյն բուրաստան ընթ երգուածոցն. Արշ: *Երեքկնեցաւ ձեռագիրն. Վրդն. Եւ:

ԵՐԵՔԿՈՒՂ. } Որոյ են երեք կուղք,
ԵՐԵՔԿՂԻ. ա. } ոլորք, ծալք. երեքկին մանեալ. Իւչ խաթ էղած. *Առասան երեքկուղ ոչ վաղվաղակի խզեսցի». այլ ձ. երեքկին. Ժող. Դ. 12: Ուր Լմբ. գրէ. *Առասան երեքկին... Զայսպիսի շարամանեալ երեքկուղս ոչ կարէ վաղվաղակի խզել որոգայթքն սատանայի»: Բայց Մովսէս քերթողն, և Արշարունին, և Տօնականն՝ միաբան ընթեռնուն, *Առասան երեքկղի գիւրաւ ոչ խզի (կամ վաղվաղակի ոչ խզանի)»:

ԵՐԵՔԿՈՒՍԻ. ա. Եռակողմեան ձև. որ և ԵՌԱՆԿԻՒՆ, ԵՐԵՔԱՆԿԻՒՆԻ. Խուլ դարգիւլ, Խուլ Թէօշէլի. *Եթէ բոլորակ, եթէ երեքկուսի, եթէ չորեքկուսի. Սեբեր. Զ:

ԵՐԵՔՀԱԶԱՐԵԱՆ. ա. Ուր գոյ թիւ երից հազարաց. *Երեքհազարեան և հինգհազարեան ժողովք (հաւատացելոց). Ոսկ. մ. ա. 21. յն. երեք հազարքն և հինգ հազարքն:

ԵՐԵՔՀԱՐԻՒՐ, ոյ ոց. ա. Τριακόσιος. Trecenti. որ և ԵՐԵՔԱՐԻՒՐ. Երիցս հարիւր. Իւչ հարիւր. Խուլ Էիւզ. *Յերեքհարիւր կանգնոյ: Եւ երեքհարիւր դահեկան: Երեքհարիւր այր, կամ արամբք: Կանգնեաց զնիզակ իւր 'ի վերայ երեքարիւրոց վիրաւորացն, կամ 'ի վերայ երեքհարիւր վիրաւորացն. Ծն. Զ. 15: ԽԵ. 22: Դտ. Է. 6. և 7: Բ. Թգ. ԻԳ. 18: Ա. Ն. ԺԱ. 11: *Արդ զայս շատ է յաղագս երեքարիւրոցն (այլ ձ. երեքհարիւրոցն) ասել. Փիլ. լին. Բ. 5:

ԵՐԵՔՀԱՐԻՒՐԵՔԻՆ, եցուն, կամ ունց. Նոյն ընդ վ. ըստ յն. և լտ. իսկ 'ի մեզ, Երեքհարիւրքն միանգամայն, կամ մի առ մի. Իւչ հարիւրն տալ. Խուլ Էիւզլիւրէ. *Գոչեցին երեքհարիւրեքեին փողքն եղջերեայք. Դտ. Է. 22:

ԵՐԵՔՀԵՂԵԱՆ. ա. Ունօղ զերիս հեղս. եռավանկ. *Եթէ երեքհեղեան իցէ բառն, այսպէս, ինքնակալ, ըմբռնօղ. Երզն. քեր:

ԵՐԵՔՁԵՂՈՒՆԵԱՅ. ա. Τριώροφος. Trium tabulatorum. Որոյ են ձեղունք երեք 'ի վերայ իրերաց. եռայարկ. Իւչ խաթլը. Խուլ գաթ. *Որք երեքձեղունեայսն, չորքձեղունեայսն չինեն, և ըղձացեալս անտես առնեն. Ոսկ. մ. Բ. 23:

ԵՐԵՔՃԱՌԱԳԱՅԹԵԱՆ. Տ. ԵՌԱԼՈՅՍ. *Այսօր լոյս երեքճառագայթեան փայլմամբ լուսաւորեաց զանեզերս աշխարհին. Կիւրղ. ող. Խւ:

ԵՐԵՔՄԱՍՆԵԱՅ. } ա. Τριμερής.
ԵՐԵՔՄԱՍՆԵԱՆ. } Tripartitus. Եռամասն. եռամասնեայ. *Զի է մեր երեքմասնեայ հոգիս. և ունի մասն, է ինչ՝ որ բանական, և է որ սրտմտական, և է որ ցանկական: Երեքմասնեայ ոգւոցս մերոց եղելոց, ևն. Փիլ. այլաբ. և Եւ: *Զերեքմասնեան հարուածն առաջի եդեալ, ընթերցողաց զգաստանալիք մահուն. Նար. Ղ:

ԵՐԵՔՄԱՏՆԻ. ա. Τριχλήματος. Trium palmitum. Ունօղ զերիս ոստս կամ զմատունս. *Մնացեալ միայն 'ի վերայ խաչին որպէս զայգի (այսինքն որթ այգւոյ) երկմատնի կամ երեքմատնի, բազմատարածեալ աստի և անտի զձեռսն. Ար. Է:

ԵՐԵՔՄՏԵԱՆ. ա. Որոյ են երեք մուտք կամ դրունք հետզհետէ. *Կոչէ զնա 'ի տունն անտառն 'ի յերեքմտեան. զի զայս նշանակէ սաղմոսն. Մխ. Երեմ. ԼԸ. 14: Եբր. ռզհլիշլիշ.

ԵՐԵՔՆԱԿԻ. ա. մ. Իպր Երեքնակի. այսինքն երեքկին. եռապատիկ. *Երեքնակի և չորեքնակի պատեալ պաշարեալ ըղձնուաս. Փարպ: *Զերեքնակի ալիս ծովուն 'ի բաց մերժեաց. Խոսր:

ԵՐԵՔՆՇԱՆԵԱՆ. ա. Ուր լիցին երեք նշանք, կամ սքանչելիք երիցս կրկնեալք. *Որպէս ցուցաւ խմում անարժանութեանս երեքնշանեան յայտնութի. Ճ. Գ:

ԵՐԵՔՇԱԲԱԹԻ. գ. ռմկ. Իւչշէմպէ. սալը. Երրորդ օր եօթնեկի: Ցօնաց:

ԵՐԵՔՈՏԱՆԻ, նւոյ. } Տ. ԵՌՈՏՆԻ.
ԵՐԵՔՈՏՆԵԱՆ. } *Նստէր 'ի վերայ երեքոտանոյն. Մխ. երեմ: *Զգլխունս (խմմ զգեղփակսն) զերեքոտնեանսն յատակախի դնէր. Սոկր. ա. 16:

ԵՐԵՔՈՒՂԿԵԱՆ. ա. Որոյ չափն է երեք ուղուկ կամ քիլ, կամ թիզ՝ ըստ յն. Παλαιστῶν γ'. Trium palmorum. *Զորեքկանգնեան, և երեքուղկեան, և առ երկուս մատունս. Եւս. քր. Ա:

ԵՐԵՔՊԱՏԻԿ. ա. Եռապատիկ. երեքկին. և Երեքպայրի. *Երեքպատիկ վայելչութի, կամ տարերք, կամ ամք. ևն. Պիտ: Փիլ: *Աճային խորան երեքպատիկ է. Վանակ. յոբ: *Զերեքպատիկ զուարթին սայր շուրջ ածանելով. Նիւս. Երգ:

ԵՐԵՔՊԱՅԾԱՌ. ա. } Τριλαμπής.
ԵՐԵՔՊԱՅԾԱՌԵԱՆ. } Ter, aut valde splendens. Եռալոյս. Երեքերեւեան. ամենապայծառ. *Լոյս՝ միշտ պայծառ, երեքպայծառ. Աճառ. նոր կէր: *Զերեքպայծառեան լուսոյն եզարուն ճառագայթ. Խոր. Վրդ:

ԵՐԵՔՊԱՐՍՊԵԱՆ. ա. Ունօղ զերիս պարիսպս. Իւչ դափօղ. Խուլ հիսարլը. *Երեքպարսպեան քաղաք, կամ աշտարակ. Ակիւս. աղ. և յոբ: Շ. Տփք: *Որ յերրորդութէ անտի ունի զայս երիս, զհաւատս, զյոյս, և զսէր, երեքպարսպեան քաղաք է. Եւագր. Ծ: *Ա՛ռ զորապօլիս զերեքպարսպեան ամրութե պատեալն գեղեցկաշէն քաղաք. Երզն. քեր. յեղ:

ԵՐԵՔՍԱՅՐԻ. ա. Τρίστομος. Cui triplex est acies. Որոյ են երեք սայրք. կամ երեքբերանեան՝ որպէս եռանկիւն սուր. *Ունէին տէգս հրեղէնս երեքսայրիս. Վրդ. Հց. ԾԲ: *Երեքսայրի արով վիրաւորեաց ըզնա. Ոսկ. ստեփ:

ԵՐԵՔՍՐԱՀԵԱՆ. ա. Ունօղ զերիս սրահս կամ գաւիթս. Իւչ բուլով. *Դէմ ընդդէմ կարգեալ երեքսրահեան (յն. սրահք երեքկին)... քանզի երեքսրահեանք էին». յն. երեքպատիկ, կամ եռայարկք էին. Եզեկ. ԽԲ. 3. և 6:

ԵՐԵՔՍՐԲԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Τρισάγιον. Trisagium. Օրհնութի կամ երգ, յորում երիցս սուրբ ասի. *Երեքսրբասացութիւն [illegible]. Լմբ. յայտ:

ԵՐԵՔՍՐԲԵԱՆ, բենի, բւ, ից. ա. գ. Τρισάγιος. Ter sanctus, sanctissimus. Երիցս սուրբ, և ամենասուրբ. Նա ինքն ած, կամ երրորդութի, և անձնութի նորա. *Երեքսրբեան մի անձնութի: Գոհութի երեքսրբենին: Քեզ երեքսրբենից կան յանդադար փառաբանութի. Շար: *Երեքսրբեան՝ անձամբ թագաւոր: Զայս կնքում բանի երեքսրբենից մատուցեալ. Նար. գնջ. խւ. և հէ: *Զօրութի երեքսրբենիցդ: Զանխութի անհասանելի՝ որ 'ի մէջ երեքսրբենից. Բէնիկ:

Եւ Ուր կայցէ երիցս սրբ ասութի. *Երեքսրբեան ձայն, կամ օրհնութի, կամ փառաւորութի. Շար: Գնջ. ևն: *Բնաւ մեր երեքսրբենիւն գովեցաւ փառաւորու-

թեամբ, միաւորութիւն առ եօթ բանն. Գնձ։

Եւս և՝ Աստղն զերեքս Ծբ. *Երեքպարբերանք սրովբէից. Շար։

ԵՐԵՔՎՏԱԿԵԱՆ. ա. Որոյ են երեք վտակք, առուք. *Եւ գետ ունի զպարթեւրիոս երեքվտակեան»։ այլ ձ. երեքարմատեան. Խոր. Յ։

ԵՐԵՔՏԱԿԵԱՆ. } Ունօղ երիս տակս
ԵՐԵՔՏԱԿԻՆ. ա. } կմ՛ շարս. *Զկըրներ մարգարիտս երեքտակեան (կամ երեքտակէն) վարսակալ ածել. Խոր. Բ. 7։ յորմէ և Աստղիկ. տ. 6. ունի Երեքտակեան։

ԵՐԵՔՏԱՍՆ, ի, ից. ա. Δεκατρεῖς, τρισκαίδεκα. Tredecim. Տասն և երեք. թրէտիճի. օն իւչ. *Քաղաքք երեքտասան. Յես. ԺԱ. 4=33։ *Եւ զնոր տունն շինեաց սողոմոն զերեքտասան ամ. Գ. Թգ. Է. 1։ *Զերկերիւրոց և զերեքտասանից. Եղիշ. Է։

Մերթ՝ որպէս Երեքտասաներորդ. *Երեքտասան Ծբ տաւարեալ պօղոս. Շար։

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԱԿԻ. մ. Երեքտասան անգամ. թրէտիճի հէղ։ Շիր։

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԱՄԵԱՅ. ա. Երեքտասան ամաց. կամ ըստ. յն. ամաց երեքտասանից. թրէտիճի թարրո, կամ թարրանի. օն իւչ եալլըգ, կմ՛ եաշընտա. *Եւ իսմայէլ որդի նորա երեքտասանամեայ էր. Ծն. ԺԷ. 25։

մ. Զամս երեքտասան. թրէտիճի թարի. *Երեքտասանամեայ 'ի խորագոյն վիրապին կելով. Մագ. Է։

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԱՄԵԱՆ, մնի, ից. ա. Ունակ երեքտասան ամաց, (անձն, կամ հասակ). *Յերեքտասանամենից 'ի վեր առաքինասնայր». այսինքն յերեքտասաներորդ ամէ հետէ. ՃՃ։

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Τρισκαιδέκατος. Decimus tertius. Վերջինն յերեքտասան թիւս. թրէտիճէզիմօ. օն իւչիւնճիւ. *Յերեքտասաներորդում ամին ապստամբեցին. Ծն. ԺԴ. 14։ *Յերեքտասաներորդէ ամէ. Երեմ. Ա. 2։ ԻԵ. 3։ *Յերեքտասաներորդի (աւուր) ամսոյն ադարայ. Եսթ. Ը. 19։

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՔԵԱՆ կամ ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՔԻՆ, եցունց կամ ցուն. ա. գ. Երեքտասան անձինք կամ իրք միահաղոյն. օն իւչիւ պէ. *Երեքտասանեցունց զուարակացն. Թուոց. ԻԹ. 14։

ԵՐԵՔՓԱՌԱՏՐԵԱՆ. ա. Երիցս փառաւորելի. սեպհական Ծբ երրորդութեան. *Երեքփառատրեան դաւանութեն. Նար. ԺԳ։

ԵՐԵՔՓԱՓԱԳԵԱՆ. ա. Τριπόθητος. Ter desideratus, desideratissimus, exoptatissimus. Երիցս փափագելի. ցանկալի յոյժ. *Եւ յայսպիսիս երեքփափագեանս խնդութեն յարձակիլ. Պրպմ. ԽԲ։

ԵՐԵՔՔԱՂԱՔԵԱՆ. ա. Τρίπολις. Triplex urbs, regio tribus urbibus constans. Ուր կցեն երեք քաղաքք միացեալք. որ և է յատուկ անուն Տրիպոլիս. թրիփոլի. *Դիմել... 'ի վերայ հերրայեցւոց ընդ երեքքաղաքեան նաւահանգիստ». յն. ընդ նաւահանգիստն որ առ տրիպոլեաւ. Բ. Մ. ԺԴ. 1։

ԵՐԵՔՔԱՐԵԱՆ. ա. մ. Τρίλιθος. Trigemmis, vel tribus lapidibus. Ունօղ կամ ունելով զերիս քարինս պատուականս, կմ՛ ոլորկս. *Քակեաց և զատճառն... շինուածոյ զերեքքարեանն. Խոր. Գ. 33։ *Որդի գաւթեայ... հարցէ ըղջերզ այդր 'ի ճակատ, երեքքարեան՝ առանձնաքարս». այսինքն հաստատով երեքքարեան մի ակրութեան. Ը. Եդես։

ԵՐԵՔՕՐԵԱՅ, րէի, ից. ա. Τριήμερος, τριημερία. Triduum. τριταῖος, tertianus, triduanus. Եռօրեայ. երից աւուրց. որ ինչ լինի յերից աւուրց միջոցի, կամ յերրորդ աւուր. *Երթիցուք երեքօրեայ ճանապարհ յանապատ. Ել. Է. 27։ *Երեքօրեայ մի գնաց ճանապարհ երթիցուք. Եփր. Ել։ *Լոյսն՝ որ յառաջ քան զարեգակն՝ երեքօրեայ ժամանակաւ, ոչ էր անփոփ և ժողովել. Եփր. ծն։ *Վասն երեքօրեայ տապալխարութեանն (նինուէացւոց) զաստ հրամանաց իմոց դարձուցի. Եփր. ՂՂՋ։ *Երեքօրեայ յարութեն. Շար։ Պորփ. ԿԱ։ *Այս ջերմանն՝ որ երեքօրեայ աւէն։ Զօր ընդ մէջ ջերմն երեքօրեայ անուանեն. Մխ. Բժշ։ *Եւ այն իսկ որ 'ի յօգոյ՝ միջօրեայ և երեքօրեայ գործեն 'ի ձեռն ջրոյ. Պղատ. տիմ։ *Երեքօրէիւ... շրջապատեալ ճանապարհաւ. Խոր. Ա. 11։ *Վասն իշոցն երեքօրէից կորուսելոց». այսինքն յերից աւուրց հետէ, կամ ըստ յն. այս օր երրորդ. Ա. Թգ. Թ. 20։

ԵՐԵՔՕՐԵԱՅՍ. մ. Τὸ τριήμερον. Tertio vel tertia die. Յերիր աւուր. երրորդ օ-րը. *Որ թաղեցաւ յդ, յարեաւ երեքօրեայ Ճշմարիտ։ Յովնան երեքօրեայ 'ի պորտոյ ձկանն եկն ել 'ի վեր, և քո երեքօրեայ ոչ կարէր յառնել յերկրէ. Կոչ. Ղ։

ԵՐԵՔՕՐԻՄ, եցայ. չ. Երեքօրեայ ժամանակս կալ մնալ ուրեք. *Երեքօրեացիս, և խնդրեսցիս, և եկեսցես. Ա. Թգ. Ի. 19։ Իսկ Կիւրղ. Թգ. գրի երեքաւուրեսցիս, փոխանակ գրելոյ՝ երեքաւուրեսցիս. յն. τρισσεύω, երեքկնել (զաւուրս), կամ երեքկրկնել (աւուրքս). վասն որոյ և թէոդորետոս հանգոյն հյ. ասէ. *Զերիս աւուրս մնասցես»։

ԵՐԷ, կամ ԷՐԷ, ոյ, ոց. գ. Θηρίον (որ և գազան), θήρα (որս), κτῆνος, μονιός ἄγριος. Ferus, fera, ևն. Վայրի կենդանի չորքոտանի՝ որսալի և ուտելի. ավ հայվանը, նախչիր, ավ. *Երէ վայրի. Սղ. ՀԲ. 14։ Յովէլ. Ա. 20։ Բ. 22։ *Որ որսայցէ որս՝ երէ ինչ, կմ՛ թռչուն. Ղևտ. ԺԷ. 13։ *Իմ է ամենայն գազան անտառի, երէ լերանց, և ամենայն անասուն. Սղ. ԽԹ. 10։ *Յարօտս երեաց. Եր. ԻԷ. 10։ *Ի լերինս... զօրէն երեաց խոտաճարակ շրջել. Բ. Դ. Ձ. 6։ *Որսորդութիւն առ ցամաքաւ՝ ոչ միայն երէոցն, այլ և մարդկան առ պատերազմաւն. Պղատ. օրէն. Է։ *Լերինքն լի են երէովք. Խոր. Գ. 59։ *Չորքոտանեաց վայրենեաց մաքրագունից անուանեալ է սեաւարար՝ երէ. Մագ. և Երզն. քեր։ Իսկ Ոսկ. մտթ. Ա. 17. *Զայր և զկին մինչ երէ գիտէ կոչել». յն. կենդանի։ Եւ Վրդն. ծն. *Գազանս, և էրէս վայրի». 'ի հին ձեռ. գրի, այլէս վայրի (նովին հնչմամբ)։

ԵՐՈՒԻՆՔ. իբր Երէք. էրէվայրէք. *Ժողովէին առ նա ամենայն էրուինքն, և կթէր զնոսա, և առնէր պանիր. Հ=Յ. սէպտ. Ա։

ԵՐԷԶ, երիզի, զաց. ա. Ἔρημος, τραχύς. Desertus, asper, scaber, salebrosus, իտ. rezzo. պ. պէրօսօ, իբր անապատ. որ և ԵՐԻԶՈՒՏ. Անայի. խոպան. քարուտ. դժուարակոխ. կորդ. կոշտ. խարաբ, վէրան. խաւլի. *Զթեթևահողն և զերէզն և զանպտղաբեր երկիրն ուռոգանիցէ. Փիլ. այլաբ։ *Անտառ խնամով զերէզն գերեւացուցանիցէ անդաստան։ Խոյս տալով յապառաժուտ և յերէզն տեղեաց. Պիտ։

ԵՐԷԶ. գ. իբր Երիզուտ վայր. *Մի մարդն ոչ է թագաւորութիւն... և ոչ մի քարն երէզ. Մխ. ատաբ։ *Զին յերիզաց զահանդեցաւ. Մագ. առ սեփէն. ՃԿ։ Այլ է և ԵՐԻԶ. զոր տեսցես 'ի կարգին։

ԵՐԷԹՈՒԵԱԼ. Տ. ԵՐԵԹ։

ԵՐԷԿ. մ. Χθές, ἐχθές. Heri. իտ. hieri, jeri. գրի և ԵՐԵԿ. Ի նախընթաց աւուր, որոյ երեկոյն էանց, (կամ երէկ, այսինքն արդէն եկն.) էրէկ. տիւն. *Երէկ և այսօր։ Երէկ և եռանդ։ Տեսին երէկ։ Որ փախուցէին երէկ. ևն։

ՅԵՐԵԿՆ. } Նոյն ընդ վ. *Յերէկն և յե-
ԵՐԻԿԻՆ. } ռանդ. ևն։ *Այն իսկ աւէր, որում երէկին վէճ ժխնդիր լեալ էր մակսի. Կիւրղ. Եւ։

ԵՐԷԿ, երեկի կամ երէկի կամ երիկի, յերեկէ կամ յերիկէ, զերէկն. գ. Օրն յառաջեալ քան զայսօր. էրէկյան օրը. տիւնքի կիւն. *Որպէս օր երեկի. Սղ. ՁԹ. 4։ *Ոչ էք երթալոց զճանապարհ երէկին և եռանդի. Յես. Գ. 4։ *Յերիկէ կամ յերեկէ, և յեռանդէ. Ել. Ե. 10։ Ա. Թգ. Ժ. 7. իբր Թ. փնտրէն պէրի։ *Ընդէր ոչ այսօր քան զերեկն և զեռանդն ցուցանի գործ յանձինս մեր լաւութեն. Փարպ։ *Նա երէկ և այսօր երևեցաւ». իբր զեռ ևս, նորոգ. Ոսկ։

-Իսկ յասելն. *Յերեկի աւուրն. Զերեկի աւանալն։ Զերեկի բանսն. Կոչ։ Մծբ։ ՍԷԲէր. անխառն լինի յատկացուցիչ, և ածական, որպէս Երիկեան. էրէկիան. փինհի։

ԵՐԷՍՈՐՍ, ի. (կամ Երէորս). գ. Տեղի որսոյ երէոց. *Սպանանել պղծել 'ի կատար լերինն մօտ որմարդկեղցի երէորսի. Մեսր. Երէց։

ԵՐԷՎԱՅՐԻ. էք. գ. Իբր Երէվայրի. *Կախարդութեամբ ժողովէ զերէվայրիս. Հ=Յ. սէպտ. Բ։

ԵՐԷՑ, երիցու կամ ցոյ, ցուէ, ցամբ կամ ցաւ, ցու. ցուէք, ցանց. ա. գ. Πρέσβυς. πρεσβύτης, τερος, τατος. Senex, senior, ևն. Յառաջագոյն ծնեալն կամ եղեալն. աւագ. մեծ. ծերագոյն. հնագոյն. գլխաւոր. *Եղբայր նորա երէց։ Դուստր իմ երէց։ Զքոյր թեկեմինայ զերէց։ Երէցն կրտսերոյն ծառայեսցէ։ Անուն դըստերն երիցու ոսոյա։ Սկսեալ յերիցուէն մինչև եկն կատարեաց 'ի կրտսերն։ Զքորն քո զերիցունան հանդերձ կրտսերովն։ Եւ ասէ արքայ ցծառայն իւր ցերէց տան իւրոյ. ևն։ *Ուղերորդ գաւիթ, և յետ եօթն եղբարցն՝ որ երիցագոյնք քան զնա էին. Եւս. քր. Ա։ *Երեց աւուրց... աղայ աւուրց». այսինքն աւուրբք. Եփր. համաբ։ *Տէրն 'ի մեռանել անդ իւրում եւ զհօտս իւր հաւատաց երիցուն պետորոսի. Եփր. համաբ։ *Նախագահից երէց։ Նախագահից երիցան. Եփր. աւետար։

ԵՐԷՑ. Նմանութիւն տան և զայլոց իրաց. *Լինելն տուրնջեան և գիշերոյ երէց է քան զկազմել լուսաւորաց. Վեցօր. Ձ։ *Թուղթս յակոբայ երէց է քան զամենայն թուղթս. Սրգ. յկ. Ա. 14։ *Մի երթար բաղնիք գու յերէց գահու անդ. Եփր. աւետար։ *Եղիազար դամասկացի՝ երէց տանն աբրահամու. Սրկ. Գն. իբր հազարապետ տանն իւր. Maggior domo.

ԵՐԷՑ, երիցու, երիցունք. գ. Քահանայ որ և 'ի յն. Էրէօս տափ, Ἱερεύς (սրբազան), և Πρεσβύτης, (որ և ծեր). ուստի և լտ. Presbyter, sacerdos. քահանայ, փէր դոդա. թէրթէր. *Մովսէս և ահարոն երիցունք նորա։ Երիցունք քո զգեցցին զարդարութիւն։ Երիցանց (կամ քահանայից) սորա զգեցուցից զփրկութիւն։ Զեռանդարկեցին նացա ըստ եկեղեցեաց երիցունս։ Կոչեսցեն զերիցունս եկեղեցւոյ. ևն։ *Հանդերձ տուրմակաւ ումամբ արծկեացի փառաւոր

երիցու (կամ երիցաւ). Խոր. Գ. 63: *Սուտ երիցամբքն: Վասն երիցոյ (երիցու) միոյ. Եղիշ: *Զգլուխ սպ երիցոյն մուշէի, և զեր երիցոյն արշենայ: Խոստովանեալ սուրմակայ երիցուն: Ի նոյն 'ի պատուականն երիցանց. Փարպ: *Երէց՝ ծերունեաց է անուն... Զքահանայս երէցս անուանեմք. Լմբ. ժողով: *Քահանայք 'ի քաղաքն լինին, և երիցունք 'ի գեօղս և յագարակս. և երկոքին մի են. Մխ. դտ:

ԵՐԻՑԱՆՑ ԵՐԷՑ. որպէս Քահանայապետ. *Ունիմք մեք երիցանց երէց. Եփր. Եբր:

ԵՐԷՑԵՂԲԱՅՐ, բարբ. գ. Երիցու եղբայր. եղբայրն քահանայի. *Երէցեղբարք ընդ ժողովուրդս կամ ընդ զինուորս կայցեն: Տգէտ երէցեղբարք ժողովուրդ մի իշխեսցեն ունել. Կանոն:

ԵՐԷՑՈՒԹԻՒՆ. Տես ԵՐԻՑՈՒԹԻՒՆ. *Զերէցութիւն այլոց մատգիւր մտօք տայր. Ոսկ. Եբր. ԻՏ:

ԵՐԷՓՍ. Բառ անստոյգ. որ կամ գրելի էր, Ըերեփս. և կամ Երեփս, կամ ըստ յն. Երէւս. ըստ հյ. երէց. *Իբրև զերէփսն՝ որ առաջի տեղանոյն, զորս կոչէ տաճար. Լմբ. պտր:

ԵՐԹ, ի,ից. գ. Πορεία. Profectio. (լծ. և itio, iter.) Երթալն, գնացք. ընթացք. չու. կիտիչ, կիթմեսի. *Երթ մեծին առաքելոյ 'ի տիեզերս, և դարձ: Երթ թարգմանչացն 'ի բիւզանդիոն. Խոր. Գ. 51. և 60: *Զպատճառ երթիցն: Զերթս անդր: Յանօգուտ երթիցդ. Փարպ: *Վասն ինքնակամ երթին. Ոսկ. Տ. Բ. 1: *Ուր զերթն առնիցէ ջուրն: Խնդրել 'ի փարատմնէ զերթն առ ած. Արշ:

ԵՐԹ. որպէս երրորդ դէմ կատարեալ բայի, այսինքն Չոգաւ. գնաց. *Եկն 'ի քաղաքն իւր նազարէթ, յոր չարաթու 'ի ժողովն երթ. Ցս որդի: *Նովին միութբ և յերկնից գայ, որպէս և երթն. Երզն. Մտթ: *Էջ մարմնովն և ածութբն 'ի գերեզման. երթ հոգւովն և ածութբն 'ի սաորինս դըժոխոց. Ոսկեփոր. *Զոր կուտեալ նորին՝ ւերթ 'ի պաղեստին. Գնձ:

ԵՐԹԱՄ, երթ, երթայք, երթեալ. խոկ կատարեալն, Տ. ՉՈԳԱՅ կամ ՉՈԳԱՅ, որ. աւ. լ. Πορέυομαι, ἀπέρχομαι, βαδίζω, ἀγόμαι, ἀποτρέχω. Eo, vado, proficiscor, abeo, adeo, pergo, ևն. Գնալ. ճանապարհ առնել. մեկնիլ. չուել. չարժիլ տեղւոյէ 'ի տեղի. չուիլ. ընթանալ. կիթմէի, էիտիրմէի, վարմագ, ըէվան օլմագ. *Առեմ առ, երթ, և երթայ: Ուստի՞ գաս, կամ յո՞ երթաս: Երթայցին քաղաքք 'ի քաղաքէ: Երթայր ընդ կողմն վերնագաւառացն: Ի տուն հօր իմոյ երթիցես: Ե՛րթ ած ինձ: Երթայց առ տէրն իմ: Երթիցես առ հարս քո խաղաղութբ: Ո՛ւր երթ: Ե՛րթ ողջամբ 'ի տուն քո: Ե՛րթ առ մըրջիւն ո՛վ վատ: Արի՛ք երթիցո՛ւք աստի: Եկա՛յք երթիցուք: Առ կուռս անմռունչս որպէս երթայիք և գայիք. ևն: *Զոր ինչ ուտացին մեզ մարգարէքն, զայնու փութասցո՛ւք երթալ». այսինքն պարապել. Եղիշ. հայր մեր: *Զգաստութբ երթայ 'ի կեանս իւր». այսինքն քաղաքավարի. Ոսկ. Հ. Ա: *Երթայց յանապատութեան, և պատմեսցես նոցա. Վրք հց. Տ: *Անդր երթայոյ: Երթողացն առ ինքն: Երթողացն 'ի ճապատ բեռնիաձին: Երթելոյ 'ի պարսպով. ևն:

ԵՐԹԱԼ. Աստ և զչարժմանէ կամ զընթացից գետոց, ջուրց, ևն. *Նա է՝ որ երթայ յանգիման ասորեստանի: Երթայր ջուրն, և թուլանայր յերկիրէ: Եւ ջուրն երթայր և նուազէր. ևն: *Գանձն յարքունիս պարսկաց երթայր: Հարկն՝ որ յարքունիս երթայր. Եղիշ. Ա. և Է: *Եւ այլ աղխ ձեր երթիցեն Է ձեզ. Եւ. Ճ. 24:

ԵՐԹԱԼ. հայցական խնդրով, իբր ընդ, 'ի, ևն. *Երթիջիք զճանապարհ, կամ զճանապարհս ձեր. Ծն. ԺԸ. 5: և ԺԶ. 2: *Եւ ես աչա երթամ այսօր զճանապարհ, որպէս ամենեքին՝ որ են յերկրի. Յես. ԻԳ. 14: *Տրամութբ երթային զերկայնութեն ճանապարհին. Եղիշ. Է:

Խոստովանիմք 'ի խոնարհմունս. Տես 'ի վեր անդր, ԵՐԹ, իբր չոգաւ: *Եկա՛յք երթա՛մք անդր... Օն եկա՛յք և մեք երթամք անդր, զի մեռանիցիմք ընդ նմա». այսինքն երթիցո՛ւք, մեռցո՛ւք. Մանդր: Ուստի ասի. *Թո՛ղ երթամք աստնեք աշխարհի. Վրդն. ծն: *Զի առ ած երթիցեմք». Աճառ. ծն. ա՛յլ ձ. երթայցեմք, որ է սովորականն:

ԵՐԹԱՆԱՄ. Նոյն ընդ Երթամ. կիտի վերմէք. *Երթանայցեմք անդր, ուր է նա. Մծբ. Է: *Զինչ առիցեմ ցհեթանոսն՝ առ որս երթանայցեմ: Երթանայցեմ զկնի գաւթի. Եփր. Եւ. և Բգ. և տնէպար: *Եթէ երթանայցէ ոք օտարաշխարհիկ. Եփր. տնէպար: *Մի գնասցես ընդ նոյն ճանապարհ, ընդ որ երթանայցես». ա՛յլ ձ. երթայցես. Գ. Բգ. ԺԳ. 9:

ԵՐԹԵՒԵԿ, ի, աց. ա. գ. Ἐρχόμενος. ἐισαγούμενος. Երթօղ և եկօղ. Ճանապարհորդ. էկօղ գօյօղ. կէլէն կիտէն. *Եկին որդիքն իսրայէլի գնել՝ ընդ այլ երթեւեկսն. Ծն. ԽԲ. 5: *Երթեւեկացն մարդիկ տայիր 'ի գինս. Եզեկ. ԻԷ. 15: *Ոչ գոյր երթեւեկ՝ տունից». այսինքն երթեւեկ ոք 'ի տունս. Ողբ. Ա. 4: *Երթեւեկ պատգամաւորօք խօսի. Փարպ: *Յօտար երթեւեկացն տաժանեալ պատասխանեօք հարցման. Արշ:

ԵՐԹԵՒԵԿ. գ. Երթալն և գալն. երթեւեկութի. *Զերթեւեկ եղբարցն տեսանել. Վրք հց. ԻԷ: *Եթէ կեղծաւորութբ իցէ երթեւեկն նորա յեկեղեցի. Կանոն: *Խառնին ընդ ծուրայնս վաճառօք և երթեւեկօք. Գէ. Եւ: *Զինչ պատճառք իցեն երթեւեկի նորա 'ի վերայ ջուրցն: Զի ընդ երթեւեկի նորա թխսելով թխսեսցին ջուրքն. Վեցօր. Բ: *Թէպէտև խաւարութն գագարեցէ, այլ ջուրքն ցմեծ ժամն սահին յերթեւեկի». այսինքն յուղին, շարժլին. Ոսկ. Տփ. Բ. 2:

Մերթ և՝ իբր Ընթացք կենաց. վարք. քաղաքավարութի. *Եւ երթեւեկ նոցին ամենայնն հրեշտակական. Վրք հց. Ձ:

ԵՐԹԵՒԵԿՍ ԱՌՆԵԼ կամ ԱՌՆՈՒԼ.}
ԵՐԹԵՒԵԿԵԼ կամ ԵՐԹԵՒԵԿԻԼ.}
Երթալ և գալ. էրթալ գալ. կէլէք կիտմէք, կիտիք կէլմէք. *Եկին 'ի վերայ մեր՝ անդադար երթեւեկս առնելով. Լաստ. ԺԷ: *Ի մեծի հրապարակին զերթեւեկս առեալ շըրջէր: Երթեւեկս առեալ ընդ խորանն. Բուզ. Գ. 14. 54: *Լոյս 'ի վերուստ երթեւեկս առնէր 'ի վերայ նշխարացն. Ճ. Ա: *Խառնիխուռն օձաձևով երթեւեկէր. Նղ. Նիկ: *Երթեւեկեն առ իս. Փարպ: *Զերթեւեկիլն ընդ նմա յեգիպտոս և 'ի նազովրեթ և յամենայն տեղիս. Յհ. Կթղ:

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Երթեւեկ, իբր երթեւեկելն. *Երթեւեկութի հրեշտակագնացութեն: Դնել 'ի ձեռն երթեւեկութեն. Խոր. Ա. 14. և 26: *Ի տարուբեր երթեւեկութեց նոցա. Յհ. կբ: *Յերկնուստ յերկիր երթեւեկութե. Խոսր: *Շաւղաց երթեւեկութեց. Նար. Խչ: Իսկ *Երթեւեկութիս առնել. Յհ. ժՏ. պ. տես

ԵՐԹԵՒԵԿՍ ԱՌՆԵԼ:

ԵՐԹՈՒՄՆ, թման. գ. Երթալն. երթ. գնացք. *Զօրեղ երթմամբ (արագ. փ մեղմամբ) 'ի խոր խոցոտեալ. Նար. Խչ:

ԵՐԻ, բւոյ, ւով. գ. Βραχίων. Armus, crus. Բազուկ չորքոտանեաց, որ է առաջակողմեան ոտք անասնոց մինչև յուսս. որպէս և լանջակողմն է երբուծ. կէնտանոյն աղջնի ոտուըներուն Թնէրը՝ պօրէրը. *Զերին աջոյ... և զերին նուէրի կամ նուիրաց: Ի վերայ երւոյն աջոյ: Ի վերայ երւոյն հասի. Եւ. ԻԹ: Ղևտ. Է. և Է: Թուոց. Է. 20: *Ուղ կալեալելով, և երեօքն գնդի խաղայր. Փիլ. Նխ:

ԵՐԻ. առ երի. յերի. իբր նի. Ի կողմն մի. 'ի միում թևի. առընթեր. ժողէր, Ճէ տէն. էանընտա. որ յայլ լեզուս ասի Առ բաղկաւն: Առնուել կարծի զարևմտեան կողմն նշանակել, բայց ցուցանէ և զարևելեանն, ևն. *Դաղմատիա է յարևելից գաղղիոյ, առ երի գերմանիոյ: Իտալիա է յարևելից գաղղիոյ, առ երի գաղմատիոյ 'ի հարաւոյ կուսէ: Վասպուրական 'ի մօտից կայ պարսկահայոց, առ երի կորճէից: Արձախ յերի կալով սիւնեաց: Բարեկլացիք յերի կալով միջագետաց առ գկլաթաւ. Խոր. Ա: Իսկ Եւս. փր. ա. *Պարսի առ երի ընթանալ եօթանասնիցն աւանդութե». յն. զուգընթանալ:

ԵՐԻԶ, ի, կամ ոյ. Κειρίαι, κηρεῖαι. Fasciae, instita. Կտաւ, կամ կապ պընդիչ՝ երկայն բարակ. սարղը, չէրիթ, րէվթէ. գօնտագ, պօղրըրտագ. *Երիզովք կապեալ զոտս. Բրս. գոհ:

ԵՐԻԶԱՊԱՏ. ա. Տ. Բարակ կտաւով պատեալ. *Մի՛ փղոսկրեայ գահոյս, մի երիզապատ բազմիս. Ոսկ. Եփես. ԺԳ: *Գահոյք երիզապատք. Մծբ. ԺԸ: *Երիզապատ պնդեսցի զգահոյս իմ». յն. երիզովք. Առակ. Է. 16:

ԵՐԻԶԱՊԻՆԴ, պնդի, դաց.} Պնդեալ
ԵՐԻԶԱՊՆԴԵԱԼ.} զապեալ
ԵՐԻԶԱՊՆԴԵԱՅ. ա.} փաթութանօք երկայն և բարակ կտաւոյ. *Եւ ել մեռեալն ոտիւք կապելովք, և ձեռօքն երիզապնդօք. Յհ. ԺԱ. 44. յն. կապեալ գօտով յոտս և 'ի ձեռս երիզովք: *Զղազարոս երիզապնդեալ ոտիւք ձայնէ արտաքս. Մանդր: *Ունելով զոտսն երիզապնդեալ կտաւօքն. Ճ. Ա: *Ոտիւքն կապեալ... երիզապնդեալ. Գնձ:

Մերթ Պնդօղն փաթութանօք (կտաւ). *Ունի ընդ իւր զերիզապինդ կտաւն հաւատարիմ վկայ. Մանդր: *Խզեսցես... զերիզապնդեայ մահապարտ պարփակութե գժոխայնեայ կապանացս. Նար. ԺԷ: Իսկ յասելն. *Լուծանէ յերիզապնդէ զձեռսն. Մանդր. իմա կամ յերիզապինդ կտաւոյ, կամ յերիզապնդութե կտաւոյ:

ԵՐԻԶՈՒՏ. Տ. ԵՐԷԶ. *Զանօգուտ և զատեցեալ յամենեցունց երիզուտ վայրս. Պիտ: *Իբրև զերիզուտ վայրս առապարաց յակամն թօթափել տեսանիւր. Յհ. կբ:

ԵՐԻԹ, ի, ից. գ. Σφήν. Cuneus. Գրի և իբր ումկ. Իրիթ. Սեպ. երկաթ կամ փայտ տափարակ յանգեալ 'ի սուր. չիվի, գամա. *Հերձեալ փայտ մեծ, և եդեալ սեպս, առէ ցառիւծ և ցայլսն, օգնեցէք ինձ պատառել զփայտս. գնք իսռաքանչիւր զձեռս 'ի ներքս, և ձգեցէք. և իբրև եդին, ասարոյ զերիթն, և մնացին անկղոյծ. Մխ. առակ. ՃԷ: *Առ 'ի յամուր փայտէ, և արէ՛ իրիթ, և նովաւ ճեղքէ՛ զծառն. Վրփ:

ԵՐԻԹ ՈՒՌ. Ճիւղ պատեալ որպէս երիթ,

և մնեալ յայլ ուս իբրև 'ի պատուաստս. Վարեցի առ արմատովք երիթ ուռն, և մաշեցէ 'ի սիրտ ծառոյն. Վեցօր. Է:

ԵՐԻԹԱՄԱԾԵԱԼ. (այլ ձ. Ի Թառամեալ). Կամ է Երիթացեալ. իբր չուառացեալ, չորացեալ. և կամ Պառաւեալ պաշարեալ խաւարաւ. *Ի շնորհս տապանակի երիթամածեալ (կամ 'ի թառամեալ) կայրին. Փ. Դ. Է. 28. 'ի յն. չիք այս տող:

ԵՐԻԹԱՑԵԱԼ. ('ի բառիցս Երէթ, և Երիթ. լծ. թ. էրիթէք, և էրիթէ.) Թուի նրբացեալ նիհարութեամբ որպէս զերիթ. ծիւրեալ, հալեալ մաշեալ. վտտեալ. և Աղտեղեալ. սևացեալ. Αὐχμῶν. Arescens, squalidus. μέλας, nigrescens. *Տեսանիցէք փոշոտեալ, երիթացեալ զերեսս: Եռեսս ծիւրեալ, ծնկեալ, երիթացեալ. ծարաւեալ: Աղտեղեալ և երիթացեալ և որջլալից: Ցոյցս անկեալ եմք... երիթացեալք խառնեալք: Որպէս բոզքն գունեալք և երիթացեալք. Ոսկ. Ես. Հքն. Ժիլ. եբր: *Դէմք (աղքատաց) դեղնեալ և երիթացեալ. Մանդ. ժդ: *Էին գոյնք ամենեցուն... ծիւրեալք, ծնկեալք, երիթացեալք, պատկերի նմանեալք. Փարպ: *Մարմնոյս իմոյ երիթացելոյ. Վրք հց. ԻԶ: *Երիթացեալ և բրդգեալ. Արծ. ձմ. Գ: *Երիթացեալս և խռովեալս իբրև զառաւեր շրջէաք. Լաստ. ձԻ: *Յակոբոս երիխառնեցեալ և երիթացեալ գլխով և գիմօք. Տօնակ:

ԵՐԻԿԱԾԻՆ. ա. Իբրու երէկ ծնեալ. նորածին. մատաղ. Երէկոյեան՝ նոր ծնած. *Նախայաւիտեան որդի՝ երիկածին մանուկ. Պրպմ. տպ. երեկածին: *Երեկածին ծննդեանն փոխմամբ. Խոսրովիկ:

ԵՐԻԿԱՄՈՒՆՔ, մանց. գ. Νεφρός. Renes. Երկու մասունք ընդերաց առ երիտասրին միջաց թաղեալք 'ի ճարպս. Երիկամ, պուրեէկ. պէօպրէք, պէօյրէք. *Ձերկուս երիկամունսն ճարպովքն. Ել. ԻԹ. 13. 22: Ղևտ. Գ. 4:

Լայնաբար վարի՝ որպէս Սիրտ, և գաղտնի շարժումն պատի այլևայլ զգածմամբք. *Քննէ զսիրտս և զերիկամունս: Խրատեցին զիս երիկամունք իմ. Սղ. Է. 10: ԺԵ. 8: *Հեռի ես յերիկամանց նոցա. Երեմ. ԺԲ. 2: *Երիկամանց նորա է վկայ ած. Իմ. Ա. 6: *Ցանխիղայ խոցոտեցին զերիկամունս իմ. Յոբ. ԺԶ. 13: *Երիկամունք իւր զգողանի հարան. Ա. Դ. Բ. 24:

Որպէս նշանակ պարարտութեան. *Ընդ ճարպոյ երիկամանց ցորենոյ. Օրին. ԼԲ. 14:

ԵՐԻԿԱՆԱԼ. որ գրի և ԵՐԻԿԱՆԻԼ. փոխանակ գրելոյ Երեկանալ: Ոսկ. Ես:

ԵՐԻԿԵԱՆ. ա. Χθεσινός, χθέσιος. Hesternus. գրի և իբր ամկ. Երեկեան. Որ ինչ հայի յերէկն, յերեկի օրն. Էրէկքի. [illegible]. *Զինչ էր երիկեան պատմութիւն. Աթ. որս. Գ: *Յերիկեան և 'ի ներկեանս փութացուք բացայայտութիւն հրաշից. Մամբր: *Յերիկեան աւուրն. Զքր. ԿԲ: *Յերեկեան արամադրութեան. Մագ. ԿԲ: *Երիկեան վարդապետս, և առօրեայ իմաստասէր. Ոսկիփոր:

ԵՐԻԿՈՒՆ. մ. Որպէս Երեկուն, Երեկոյն. այսինքն Ընդ երեկս. Իրիկունը. աքշամ, աքշամ եամընը. *Զկէս նորա այգուն, և զկէս նորա երիկուն (կամ երեկուն): Ցորժամ ստուեր խաւարի կայցէ երիկունն. Ոսկ. մ. Բ. 10: *Երիկունն երբ 'ի մահիճս ելանես. Նեղոս: *Ցաւալութեանն... և յօր հասարակն՝ զօրաւոր, և երիկունն (կամ յերիկոյն) աղքատ. Լմբ. ող. Ն: *(Երևեցան) լուսինն և աստեղք յերիկունն. Վրդն. ծն:

ԵՐԻՃԱՑԵԱԼ. Իբր Երիթացեալ. *Ամենայն մարմինն (աղքատի) դրդուեալ և երիճացեալ թափառի. Մանդ. Է:

ԵՐԻՆՋ, երնջոյ, ոց, կամ ու, ուց. գ. Δάμαλις. Vitula, juvenca. βοῦς, bos. Էգ որթ արջառոյ չափահաս. նոր կով, երինճ, ճնծոյծ հորթ, պզտի կով. *Երինջ երեմեան. Ծն. ԺԵ. 9: *Երինջ մի յարջառոց: Ի վերայ գլխոյ երնջուն (կամ երնջոյն). Օրին. ԻԱ. 3. և 6: *Արար երկուս երինջս ոսկիս... զոհել երնջոցն. Գ. Թգ. ԺԲ. 28. 32: *Որթոյն երկիր երպատ, և երնջուցն զոհեաց. Եղիշ. Դփ:

Որպէս Կով բառ յն. *Եօթն երինջք... առ այլ երնջովքն. Ծն. ԽԱ. 2=27: *Երինջս անդրանկածինս. Ա. Թգ. Զ. 7=14:

Նմանութեամբ, որպէս Հարսն, կին. *Եթէ ոչ ձնշեալ էր զերինջն իմ, ոչ գտանէիք զառակելն իմ. Դատ. ԺԴ. 18: *Զի եթէ ոչ արօրադիր արարեալ էր ձեր իմով երընջաւն, ոչ էր գտեալ ձեր զառարկուածն իմ. Փիլ. սամփ:

ԵՐԻՍ. Տ. ԵՐԵՔ:

ԵՐԻՎԱՐ, կամ ԵՐԻԻՎԱՐ, ի, աց. գ. Ἵππος, πῶλος. Equus, equuleus. պ. րէհվար. Ձի ընտիր յառաջագ հասակի, արագավար. կամ պատերազմական. Նժոյգ. ես և Գրաստ. [illegible]. *Ամենայն երիվարք, և կառք փարաւոնի, և հեծեալք նորա. Ել. ԺԴ. և ԺԵ: *Փոխանակեցուք... երիվարս ընդ երիվարոցն. Գ. Թգ. Ի. 25: *Երիվար արքունի. Եսթ. Զ. 9: Իսկ Դատ. Է. 10. *Հեծեալք յերիվարս 'ի մէջօրէի և ասպատակաց». եբր. և յն. յեշս մատակս. լտ. յեշս: *Եւ ոչ յերիվարս ձիոց նստել. Կանոն: *Միաձիօք առնել զնահատակութեան՝ երիվարօք. Պղատ. օրին. Է: *Որոյ զհետ չոգան երիվարուքն». տպ. երիվարիւքն. Վրք հց. Է:

Նմանութեամբ ասի. *Առաքեցեր զերիվարս քո քարոզս աշխարհի. Ան. Ճառ: *Ոսք՝ որ եղեն երիվար չինութեան և խաղաղութեան. Յճխ. Ի:

ԵՐԻՎԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἱππικός. Equinus, equestris. Ձիական. հեծելական. *Աշխատեալ յերիվարական մրցմունս. Նանա: *Զերիվարական խաղալիսն բացատրեսցուք. Պղատ. օրին. Է:

Կամ Որ դարման տանի երիվարաց, և գիտէ աշտանակել յերիվար. սէյիս, [illegible]. *Այնպիսին կամ 'ի յերիվարականացն ոք, կմ 'ի մշակացն. Պղատ. սոկր:

ԵՐԻՎԱՐԱՀԱՍ. ա. Որոյ շատ են երիվարք. *Եթէ ոք կառաւէտ երիվարաշատ առ հեզութեան նստցի 'ի մարկի իշոյ. Սեբեր. ԺԳ:

ԵՐԻՎԱՐԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարելն զերիվար յընթացս. [illegible]. *Ցանախոքայ երիվարավարութեան 'ի կառանդինուպօլիս հասանէր. Սոկր:

ԵՐԻՎԱՐԵԼ. ն. ւ. Որպէս Ձիավարել, և Կառավարել. *Որ 'ի վեր երիւարէ զքերովբէս», այսինքն նստի 'ի կառս քերովբէից. Գէննադ: *Երիւարս ազնիւս սնանեն, և երիւարել ոչ գիտեն. Ոսկիփոր:

ԵՐԻՎԱՐԻԿ. գ. Արագավար կամ քաջավարժ 'ի պատերազմ որպէս զերիվար. *Փիղք վառեալք երիվարիկք». յն. գիտողք զպատերազմ. Ա. Մ. Զ. 30:

ԵՐԻՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Երիվարելն, կամ հեծելութեան պատերազմական. *Ցեսու զարեգակն իբրև լծեալս ինչ բանիւ հրամանաւ ձնշեալ՝ արար զերիւարութիւն. Գէննադ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, ի, աց. գ. ա. Νεανίας, νεανίσκος, νεώτερος. Juvenis, adolescens. Այր յորում հասեալ՝ առոյգահասակ ընդ մէջ պատանեկայ և ծերոյ. առէգ աք և զուարթ պատանեկաց, և զժիրաժիր մանկանց, որոց արիւնն եռայ. կէրէճ. փէլի գանլը, կէնճ էյիթ, ճիւան, մէրտ. *Ցերիտասարդաց մինչև ցծերս. Ծն. ԺԹ. 4: *Երիտասարդօք հանդերձ և ծերովք մերովք. Ել. Ժ. 9: *Զերիտասարդն հանդերձ կուսիւն. Օր. ԼԲ. 25: *Ընտրեաց յամենայն երիտասարդաց իսրայէլի, և ճակատեցոյց. Բ. Թգ. Ժ. 9: *Ցնմարեցուցանէ զմիտս երիտասարդաց. Առակ. Է. 10: *Երիտասարդ զմիջին հասակին անուանէ, որ ոչ կարի ծեր իցէ, և ոչ կարի մանուկ. Արծ. Ա. ՅՀ. Փ: *Ի գալ երրորդ եօթանն, որ է ըստ թուոյ ժամանակին քսան և մի ամ, սկիզբն լինի մօրուացն, և անուանին երիտասարդք. Լմբ. ող: *Հանապազ երիտասարդ մարդոյ միոջ զբօսեալ են 'ի յանկութե. Ոսկիփոր: *Տեսայ զհամբակս և զերիտասարդ աղջկունս՝ կաճառելով ընդ միմեանս խոհեմագրաբար. Պղատ. օրին. Է:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական երիտասարդի և երիտասարդութեան, եւ և մանկութեան, և պատանեկութեան. *Երիտասարդական հասակ, կամ սէր, ցանկութիւն, ևն. Բ. տիմ. Բ. 22: Դիոն: Վրք հց. Բ: *Կորուսանեմ զերիտասարդական համարձակութիւնս և զեռացումն պտղոյ. Ոսկիփոր: *Մինչև յերեսուն թիւն, որով երիտասարդական ամքն չափին. Լմբ. ող: *Ի տիոց անտի երիտասարդականաց մինչ ցմիջահասակ արբունս ժամանակի (Լ ամաց). Կոչնակ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Ἀνδρόομαι. Aetatem virilem attingo, vir fio. Երիտասարդ լինել. այրանալ. օփան օլմագ. *Հաստատեսցէ զնա երիտասարդացեալ 'ի մէջ մարդկան. Յոբ. ՃԶ. 25:

Նմանութեամբ ասի. *Ծառք անդ արդարև լեառն 'ի մէջ երիտասարդացեալ լերանց. Խոր. Ա. 11:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ἐφηβία, γυμνάσιον. Palaestra, gymnasium, locus exercitii adolescentium. Կրկէս և կրթարան երիտասարդաց յոր և 'ի մարզս և յուզմունս. *Թէատրոնս և երիտասարդանոցս շինէր. Բ. Մ. Դ. 12.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՊԷՍ. մ. Νεανικῶς. Juveniliter, viriliter, robuste. Որպէս երիտասարդ. արիաբար. կէրճի կիպի. եիյիթճէ. *Թէև ծերագոյն էր, երիտասարդապէս յարդարեաց և մղեաց զճակատն. Խոր. Բ. 51: *Երիտասարդապէս մրցեալ ընդ թշնամւոյն. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Νεότης, ἡλικία, ἐφηβία. Adolescentia, juventus, pubertas. Վիճակ և հասակ երիտասարդական. արբունք. արութիւն, այսինքն այրութիւն. կէրէճ հալի. եիյիթլիք, ճիվանլըգ. *Փոխանակ երիտասարդութեան ցնծութեան». յն. երիտասարդական. Գ. Դ. Ժ. 7: *Ցերիտասարդութեան հասցեն». յն. արբուցին. Յոբ. ԻԷ. 14: *Զմեր մանկութիւնն ապականեալ երիտասարդութիւնն, և զնա ծերութիւնն. Լմբ. ող: *Քաջաքինք երիտասարդութեան (այսինքն արիութեան) զգօնն այ յինքեանս բնակեցուցին. Արծ. Ա. յհ. Փ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻ, հւոյ, հեաց. ա. Νέα, Adolescentula. Օրիորդ. երիտասարդ աղջիկ. մանկամարդ. *Ո՞վ վարի քաղաքաւս այսուիկ, որոյ համբակք և երիտասարդուհիք բարեսնունդք են. Պղատ. օրին. Է: *Պատանիք ոմանք իբր երիտասարդու...

հեք (կամ երիտասարդուհեաք, այսինքն երիտասարդուհեօք) ձեռնիցեն. Խոր. ա. 11: *Բանն նորա անապական գայ, և 'ի կուսէ երիտասարդուհւոյ ծնանի. Ոսկե. փոր: *Գնայք 'ի սովորումն գրոց փոխանակ կուսի երիտասարդուհի առնուլ. Բրս. ծն:

ԵՐԻՐ. ա. Τρίτος. Tertius. Երրորդ. Խուժանձեւ. *Զերիր մասն զօրուն. Բ. Թգ. ժէ. 2: *Ցերիր աւուր յառնել. Մրկ. Է. 31: *Առաջինն արտաքերի ... երկիրն ... երիրն ... քառորդն, ևն. Երզն. փէր:

ԵՐԻՐ. մ. Τὸ τριτὸν, τρίτως. Tertio. Երրորդ անգամ. Խուժանձեւ. *Առաջին, զի ... երկիր ... երիր՝ 'ի բազում աւուրս զփորձ առնուլ կամի ազգին. Փիլ. Եւ: *Նախ՝ վերծանութի ... երկիր՝ զլուցատուն ... երիր՝ լեզուաց և հնագէտ պատմութեանց առ ձեռն բացատրութի. Թր. փէր: *Նախ՝ յորժէ բանն. երկիր՝ առ որ բանն. երիր՝ յաղագս ոյր բանն. Մագ. ԿԲ:

ԵՐԻՑ ԱՆԳԱՄ. Փոխանակ գրելոյ՝ Երիցս անգամ: Եփր. Ղեւ. պօղ. առաքել:

ԵՐԻՑԱԳՈՅՆ. գունի. իցն կամ ագ. ա. Πρεσβύτερος. Senior, major, ևն. Առաջագոյն. ծերագոյն. մեծագոյն. հնագոյն. "Նա և 'ի մեզ ծեր և հին աւուրց գայ, և երիցագոյն քան զհայր քո աւուրբք". յն. ծանրագոյն. Յոբ. ԺԵ. 10: *Երիցագունիցն պարտ է իշխել, և համբակագունիցն՝ ընդ իշխանութբ լինել. Պղատ. օրէն. Գ: *Ճշմարտութբ երիցագոյն է՝ ոչ յերկար ժամանակաւ, այլ գովելեաւ, և կատարելագունիւ վարուք տեսանել: Որոց մին երիցագոյն, և միւսն կրտսերագոյն. Փիլ. Խմաստ: *Ծերունեաց և երիցագունից, կամ երիցագունեացն. Նար. Խչ. Խրհէր: *Սկիզբն արասցէ յերիցագունեայն. Ե... փր. Ա:

ԵՐԻՑԱԳՈՅՆ. Կանխագոյն. յառաջագոյն. վերագոյն. գերագոյն. *Այս (գործ) քան զայն երիցագոյն էր, որպէս զի այլ էր այն, և այլ այս. Ոսկ. յհ. Ա. 41: *Երիցագոյն եղանակաւ կարգէ զերկիրս քան զերկինս. Համամ. առկ: *Ոչ երիցագոյն ... Ոչ միայն քան զերկինս երիցագոյն. Եղիշ. Բ: *Ցայտ է թէ՝ և քան զժամանակս երիցագոյն է որդի. Կիւրղ. Գնձ: *Երիցագունին և վեհագունին ամենեցուն պատճառին: Զվերագոյն և զերիցագոյն ըղձնօղն(զած) ծածկեցին: Երիցագոյն և պատուական օրէնք. Փիլ: *Երկուց ծառոցն 'ի նմա լինել՝ երիցագոյնք և վեհագոյնք. Մագ. Է:

ԵՐԻՑԱԿԻՆ, կնոջ. գ. որ և ԻՐԻՑԱԿԻՆ. ած. Իէրէյին. Կին երիցու. *Այրի երիցակինն 'ի կանանց վանաց երթիցէ, և այրի երէց 'ի յարանց վանս .. Այրի քահանայ, և երիցակին. Կիր. Երզն. Խր:

ԵՐԻՑԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπρεσβύτερος. Consenior, vel conpresbyter. Կցորդ յաւագութեն. պաշտօնակից 'ի քահանայութեն. *Զերէցունս այսուհետև աղաչեմ իբրև զերիցակից (կմ զերիցակիցս). Ա. պետ. Ե. 1: *Առաքելոցն պատուակիցք եղեն և աթոռակիցք. վասն զի երիցակիցս անուանեալ զայն զեկուցանէ. Սարգ. Ա. պ. ժա:

ԵՐԻՑԱՆԱՄ, ացայ. չ. Երէց կմ աւագ լինել. Գնծէ կուրգ անցնիլ. *Անդրանիկ ... րով ամենեքին երիցացաք. Վրդն. ծն:

ԵՐԻՑԱՆԻ, նաց. Երիցունիք. այսինքն երիցունք. քահանայք. փէրփէրնէր. Հորտղէրնէր. *Թէ զխաէլին երիցանիս ըղձեր, զոր պատրաստեալ է նոցա. Փարպ:

ԵՐԻՑԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἀρχιέρευς. Archipresbyter. Պետ երիցանց. աւագերէց. գլուխ քահանայից, փոխանորդ եպիսկոպոսի: Բուղ. Դ. 7: Ճ. Ա: Արծր. Բ. 3: Արող. Բ. 3:

ԵՐԻՑԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ երիցանալ աւագութբ, պատուով, ժամանակաւ, հնութբ. վերագոյն կարգել. *Երիցացուցանել զիմ լուսաւորիչն վկայութեն միայնոյ մասամբ (քան զորդատ). Խոր. Բ. 89: *Ոմանք զախս, և ոմանք զգիշեր երիցացուցանեն (կամ երիցուցանեն) ըստ կարգի. Խոր. առ արծր: *Զարտ զփարթամութեն երիցացուցեալ արգասաւորութի. Պիտ: *Երիցացոյց պատմութբն զերկին (քան զերկիր). Վրդն. ծն: *Ոմանք հեռի ժամանակօք զգիր ազգնին երիցացուցանեն ». յն. յառաջ տանին. Եւս. քր. Ա: *Եդ երիցացոյց, ասար զնա անդրանիկ արարածոց. Եփր. Խղոս:

ԵՐԻՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Երէց կամ երիցագոյն գոլն յոր և է կարգի. Ղնծ ըււուլ. պէօյիւքլիւք. τὰ Πρεσβεία. Gradus aetatis. որպէս Անդրանկութիւն կամ առաջնութեն հասակի. *Նստաւ առաջի նորա անդրանիկն ըստ երիցութեան իւրում, և կրտսերն ըստ կրտսերութեն իւրում. Ծն. ԽԳ. 33: *Վաճառեաց թշուառականն ընդ գոյզն մի հեշտութեն զերիցութիւնն. Փիլ. Լին. Դ. 14:

Կամ τὰ Πρωτεῖα, πρωτίον, πρεσβυτέριον. Primatus, principatus, primae partes. Աւագութի պատուոյ. *Քեզ եա տծ զերիցութի. Դան. ԺԳ. 50: *Ո՞չ երիցուն ուրեմն 'ի յամենին (յերրորդութեան). Նար. ԺԳ: *Զերիցութեանն հաստուցանել մրցանակ: Վեհագոյն երիցութե պատուոյ հասին. Պիտ: *Առաքինութի ծեր է և պատուական. վասն զի երիցութեն և վերին պատուոյն արժանի է. Փիլ. Լին. Դ. 14:

Կամ Πρεσβυτέριον. Presbyterium. Քահանայութի, և Եպիսկոպոսութի. առաջնորդութե եկեղեցւոյ. *Որ առաւ քեզ մարգարէութբ 'ի ձեռնադրութէ երիցութե. Ա. տիմ. Դ. 14: *Երիցութեան անուամբ թուի ինձ եթէ համապատուաբար ամենայն առաջնորդք եկեղեցւոյ կոչէին. Սրգ. Ա. պ. ժա. խմս, որպէս քահանայ կոչի և է նաև եպիսկոպոսն կմ քահանայապետն. զի վերին կարգն փակէ յինքեան զստորինս. այլ ոչ ընդ հակառակն. Նմին իրէ 'ի վերայ բերէ Սարգիս. *Զի ոչ եթէ երիցունք տային ձեռնադրութի եպիսկոպոսաց. այլ եպիսկոպոսք՝ քահանայից »:

ԵՐԻՑՈՒԿ, որ և ԻՐԻՑՈՒԿ, ցկի, կաց. գ. Χαμαίμηλον, ἄνθεμις. Chamaemelum, anthemis. Ծաղիկ գաղջի, բաղմնոզգի, բոլորակ, սպիտակ, բաղմաթերթ. որ և ըստ յն. կոչի գետնի խնձոր. Իէրցօոյ, տղէրմ Ճանիմ. փափաթիա, Փօյան կէօղէ: Բժշկրն:

ՎԱՑՐԻ ԵՐԻՑՈՒԿ. Նոյն թուի ընդ Եզին աչք. կէօՆԼէմ. յն. Ἀσκαρδαμύκτης. այսինքն անթարթ աչօք նայեցօղ: Գաղիան:

ԵՐԻՑՈՒՆԻՔ, նեաց. գ. Որպէս Երէցք. քահանայք. երիցանի. *Զերիցունեաց տունն 'ի գլխանին եդեալ էն. Կանոն:

ԵՐԻՑՍ, և
ԵՐԻՑՍ ԱՆԳԱՄ. } մ. Τρίς. Ter. Τρίτον, τοῦτο τρίτον, hac tertia vice. Ցերիս նուագս. մինչև ցերրորդն. (վերպակաւ գրի և Երից, կամ Երիս.) Իւչ անգամ. Իւչ գէրէ, Իւչ դէֆա. *Փչեաց երիցս 'ի մանուկն: Եհար արքայն երիցս: Երիցս հարցես զաստիս: Աճէ զնա երիցս: Զի առաց զնա երիցս. ևն: *Երկիր եպագ նմա երիցս անգամ: Այս երիցս անգամ՝ հարեր, կամ խաբեցեր, կամ զամ, կամ պատրաստեալ եմ գալ առ ձեզ: Զայս երիցս անգամ երևեցաւ յն. ևն:

Կամ Τρισσός. Triplex. Առընթեր անուան՝ իբր մակբայ անուանացեալ. երեքկին. *Երիցս հարցմամբքն և խոստովանութբն զերիցս ուրացութիւնն բժշկեաց. Աճառ. յայտն: *Երիցս չորք հնգեցս՝ կատարէ զվաթսունն. Փիլ. Լին. Ա. 91:

ԵՐԻՑՍ. Ըստ յն. ոճոյ, իբր Կարի. յոյժ. գեր. եւս. ամենա". զոր օրինակ ասի. *Ո՛վ երիցս երանելւոյ, և երիցս բարեբաստիկ ոգւոյ, յորում ած ոչ անարգի համարեցաւ բնակել շրջել. Փիլ. Լին: *Զերիցս երանելեաց նախահարց առաքինութեա. Պիտ: *Երիցս երանեալ սբ լուսաւորչին գրիգորի. Ցհ. կթ: *Եւանիքէս չուենն այն՝ երիցս թշուառեան. Գնձ: *Երիցս երանեան ծերունւոյն. Մագ. Լ: *Երէցս թշուառական. Արիստ. նասաղուատ: *Երիցս առեալ երրեակ ուէրութենն. Նար. ԽԳ:

ԵՐԻՒԱՐ. ԵՐԻՒԱՐԵԼ. ԵՐԻՒԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԻՎԱՐ, ևն:

ԵՐԻՒՐ. գ. Արմատ բառից Ցերիւրել, և Ըստերիւրել. որպէս Ցօրինուած բարեյարմար. *Պէն պատասխանի՝ ասէ՝ դու տուր, ով հարցանէ զբանըն երիւր. Երզն. այբուբ:

Որպէս Ցերիւրեալ կամ գիւր ճանապարհ. արահետ. որ գրի և ԻՐԻՒՐ. *Ի ձեռն առաքինութեց, որ առ ած ածէ ճանապարհ, գտանի և ընդարձակի, եղեալ ամենայն երիւր. Փիլ. Լին. Ա. 99: ուր Լծ. *Երիւրն՝ արձակ ճանապարհ ասէ »: Բայց բանն պահանջէ լռև, իւր:

Իսկ 'ի բարդութեն որպէս Հարիւր, զոր օրինակ Երկերիւր:

ԵՐԻՒՐԱԾ. Իբր Ցերիւրեալ. *Երիւրած և ձևակերպած են. Լմբ. Խմ:

ԵՐԻՒՐԵԼ. Տ. ՑԵՐԻՒՐԵԼ. *Գունովքն 'ի մարդոյ տեսակ երիւրեցին: Ընդ օդս բախեալ, լեզուովս երիւրեալ, և 'ի յօդս ցնդեալ (ձայն). Լմբ. Խմ. Ն պտրգ: *Ձայն է բացակատարումն գանչեցելոյ 'ի մեզ հաղագի, և երիւրեցելոյ ընդ խոշոր շնչափողն ». յն. անցելոյ կամ ուղևորելոյ. Սահմ. ժա:

Մերթ Կրթել զաշակերտս. *Բազումք եկին առ իս 'ի յուսումն ... և սաեն 'ի վերայ իմ պարապանս, որք յինէն են երիւրեալք. Ղէր. վասն կենաց Իւրոց:

ԵՐԻՒՐՈՒՄՆ. գ. Իբր Ցերիւրումն. *Զերաժշտական երիւրումն. Լմբ. Խմ: *Ցօդաւոր ձայն ասի մերս՝ ըստ տառիցն զանազանութե և բաղախման և երիւրման 'ի գոչման ձայնին մերոյ. Երզն. փէր:

ԵՐԿ. Որպէս Երկու 'ի բարդութիւնս: Գտանի և Երկից՝ իբր երկուց. *Եւ այս ոչ միոյ, կմ երկից. կմ երից. Մագ. ԽԷ. ԽԸ:

ԵՐԿ, ոյ, ով. մանաւանդ
ԵՐԿՔ, կոց, կովք, կօք. } (լծ. յն. Էրղօն, գործ, և պ. Էրէգ, քիրան.) Πόνος, μόχθος, κάματος. Labor, fatigatio, elaboratio, effectus. Գործ աշխատութեց. վաստակ. ջանք. աշխատաւորութի, և տաժանք աշխատութեն. *Ուտերք քո և գտերք՝ իմոյ որովայնի երկք և երկունք. Ցոբ. Բ. 9: *Առցեն զամենայն վաստակս քո, և զերկս քո. Եզեկ. ԻԳ. 29: *Բազում աշխատութբ և երկովք: Երկս առաքինիս: Զամենայն երկ վաստակոց: Նախանձելի երկն: Ի տուընջենային երկոցն դադարեսցէ: Երկովք հոգւոյ: Զերկս մեղուաց խանդարելով. Փիլ: *Անդադար երկով կրթէք: Մեծագոյն երկով անկել: Տաժանամանց երկոյ կամ երկոց: Տաժանամանք երկօք: Արիա_

ցեալք յերկս ։ Զերկս չարեացս , կամ ջրհեղեղին . Պիտ ։ *Սա է առ երկս զերս կոչօղ ճարտարապետս , և առ հանգիստ . Ցհ. ժմ. ատ ։ *Զկնի բազում արիական քաջութեանց, և բազմահանդէս երկոց . Ցհ. կբ ։ *Երկք և տաժանմունք . Նար . է ։ *Աշխատութիւն և երկոց . Ղ . ա . յհ . ծէ ։ *Վասն փոքր երկոցն մեր՝ վարձս բազումս խոստացաւ . Իգն ։ *Զկրկին աշխատօղ գրոց 'ի յերկս բանի մեկնութեան նախադասեմիցն . Սարգ . ժէ ։

ԵՐԿՍ ԱՐԿԱՆԵԼ . Ճգնիլ , վաստակել . ջանալ . *Հանապազ երկս արկանէր բարեխորհուրդն , զի հաստատուն կալ կարասցէ թագաւորութեանն . Բուզ . է . 34 ։

ԵՐԿԱԲՆԱԿ , ի , աց . ա . Որ յերկուս տեղիս բնակէ . *Զինչ է երկաբնակդ . առնուն ... ծէր անդանօր բնակեցաւ յերկուս . Գր . տղ . առ փոփ ։ *Մակաբնակ . երկաբնակ , կամ վերաբնակ , կամ բնակ առեալ . Հին բռ ։

Սովորութիւ հակառակաբան անգիտացելոցն՝ Երկաբնակ ձայնեցաւ և գաւանօղն երկուց բնութեանց 'ի Քն. որպէս և Միաբնակ՝ ասօղն մի բնութի ։ Ասող ։ Կամրջ ։ Տաթև . ևն ։

ԵՐԿԱԲՈՒՂԽ կամ ԵՐԿԱԲՈՒԽ . ա . Ունակ կրկին բղխմանց . *Ուսուցանել ասէ երկաբուխ աղբերքն՝ չորեւք բաժանմամբք գետահեռեալ . Տօնակ ։

ԵՐԿԱԲՈՒՆ . ա . Διφυής . Bipartitus, geminus. Կրկին 'ի բնէ . երկատեսակ . *Երկաբուն իմն ունի 'ի վերայ ինքեան զերեւումն ։ Արգեօք ոչ իցէ երկաբուն իմն արդարութեան յեղանակ . Մէկն . ղևտ ։

ԵՐԿԱԴԱՀԱՆ . ի ,ից . ա . Երկուս գէմս գաւանօղ 'ի Քն . նեստորական ։ Ղ . Բղբ ։ Երզն . տփ . էրկն ։

ԵՐԿԱԴԻՏԱԿ . ա . Երկոքումբք դիտօղ . որպիսի են աչք . *Ո՛ խաւար թանձրատարած՝ կուրացուցիչ երկադիտակս զգայարանաց . Պիտ ։

ԵՐԿԱԴՈՒՌՆ . ա . գ . Δίθυρος . Biforis . որ և ԵՐԿԴՈՒՌՆ . Որոյ դուռն է կրկին , ունօղ զերկուս դրունս ։ Իսկ ԵՐԿԱԴՈՒՌՆ ՄԵԾԱՎԵՐՋ՝ է անուն տաղի առ հելլենս 'ի պատիւ դիոնիսոսի չաստուծոյ՝ ըստ առասպելաց երկիցս ծնելոյ 'ի սեմելէ , և 'ի կողէն արամազդայ . Διθύραμβος . Dithyrambus, genus carminis in honorem Bachi . *Տեսակ ինչ երգոյ՝ իղձ առածան ... և այլ դիոնիսոսի լինելութիւն՝ թուի ինձ երկադուռն մեծավերջ ասացեալ . մակասայօղք էին փանդեռնահարք , ոչ էր ձայն արնգի ... խառնելով զողբս և զօրհնութիս և զհարուածս ընդ երկադուռն մեծավերջից . Պղատ . օրէն . գ ։

ԵՐԿԱԶՆ . ի . կամ ԵՐԿԱԶՆԻ , նւոյ . Կրկնատեսակ . կրկին . *Խորհուրդ երկազնի յաղթութեան . Ճ . Թ ։

ԵՐԿԱԶՕՐ . ա . Որ ունի կրկին զօրութիւն . ունակ երկուց նշանակութեանց , եզականաց ։ Շէր ։

ԵՐԿԱԹ , ոյ , ոց , և ի , իւ , աց , իւք . գ . Σίδηρος . Ferrum . Հանք թխագոյն՝ ժանգահար՝ կարծր և տոկուն . որ զամենայն պիտոյութի նուաճէ , և ինքն հրով եւեթ նուաճի . երկաթ . փէտր . *Դարբին պղնձոյ և երկաթոյ . Ծն . դ . 22 ։ *Երկաթ զերկաթ սրէ (կամ խարտէ) . Առակ . իէ . 17 ։ *Երկաթ գոլով գոյ՝ հրով սրբեսցես զժանգ քո ։ Երկաթ ընդ քարի հարեալ՝ ելանէ հուր . Վրք հց . ե . և իէ ։ *Հրամայէր ձողս երկաթոյ բերել . Ճ . Ա ։

ԵՐԿԱԹ . Գործի երկաթի , սուր , ածելի , կացին , մուրճ , ևն . *Մի ապականեսցէ 'ի ձեռաց երկաթոյ . Ցոբ . ի . 24 ։ Նոյնպէս և է . 20 ։ ծէ . 22 ։ ուր երբ . եւրոպ . այն է խարբ , սուր ։ *Երկաթ մի ելցէ 'ի գլուխ նորա . Դտ . ծգ . 5 ։ ա . Թգ . ա . 11 ։ *Մի հարկանիցես զծառատունկ նորա՝ արկանել 'ի նմա երկաթ . Օրին . ի . 19 . երբ . կարզէն . այսինքն կացին , տապար ։ *Սեղան յողջոց քարանց՝ յորս ոչ մերձեալ իցէ երկաթ . Ցես . է . 31 ։ *Կործանել երկաթով զեղջերաս անտառաց որ քոյ էր . այսինքն մուրճով . Ցուդթ . ի . 11 ։ *Բազմախողխող երկաթին տայլին կերակուր . Ցհ . կբ ։ *Երկաթիւ քերել զկողս նորա . Ճ . Բ ։ *Թէ հուր իցէ կամ երկաթ , ընկեա 'ի ներքս զանձն քո սիրելի , զի թափեսցես զանգդանս քո . Ոսկ . գծ ։

ԵՐԿԱԹ . Կապանք երկաթի . շղթայ . *Անց ընդ երկաթս անձն նորա ։ Կապեալ էին յաղքատութեան որպէս յերկաթս . Սղ . ճդ . 18 ։ ճզ . 10 ։ *Բացան երկաթքն յինքեանէ . Վրք հց . դ ։ *Զոտս նորա պնդել սաստիկ երկաթիւք . Ճ . Ա ։

Նմանութ , Նշանակ կարծրութե . *Կողք իւր պղինձք , և ողն իւր ձոյլ երկաթոյ . Ցոբ . խ . 13 ։ *Երկիր՝ որոյ քարինք երկաթ (կամ իբր բովք երկաթոյ) . Օրին . է . 9 ։ Ուստի մականուն քաջին աշտոյ Երկաթ , որ էր ուժեղակ , եւ և ոլորիչ երկաթի գաւազանի . *Որդւոյ ամբարտաւան որդւոյ երկաթայ (որդւոյ ամբարտաւան նահատակի) . Ոսկ ։

ԵՐԿԱԹԱԳԱՄ . ա . Երկաթով գամած , այսինքն բևեռեալ , պնդեալ . իբր երկաթ անցուցեալ . (զի գամն ռամկօրէն է բևեռ , և ըստ գրոց՝ անկք .) *Բևեռապինդ , հաստահեղոյս , երկաթագամ տապան գործել . Ագաթ ։ *Զօր որձաքար և կոփածոյ վիմօք , երկաթագամ և կապարով մածուցեալ . Խոր . բ . 87 ։ *Լանջապանակ երկաթագամ տախտակօք կըրծից . Ցհ . կբ ։ *Երկաթագամս , պղնձագամս . Վրդն . ծն ։

ԵՐԿԱԹԱԳԻՐ . ա . Գրեալ գրչաւ երկաթեաւ . (մատեան հին , և գլխագիր առա .) *Ցայտ է յերկաթագիրս , և 'ի գըրչագիրսն ։ Ցերկաթագիր մատեանսն ։ Ի մագաղաթ և 'ի թուղթ՝ երկաթագիր և գրչագիր . Մխ . ատպ ։

ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾ , ի , աց . ա . Գործօղ այսինքն դարբին երկաթոյ . փէրճճի . *Առնել պատուիրել երկաթագործ , և փայտագործ . Մխ . դտ ։

Եւ Գործեալ յերկաթոյ , կամ երկաթագամ (որպէս նաւ) . *Սանձել թիակօքն զերիվարս տախտակագործացն՝ բևեռակապ երկաթագործացն . Ագաթ ։

ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾԻ , ծւոյ . գ . Գործի երկաթի . *Մի Xօձնօցես զձեռն քո երկաթագործւով 'ի վերայ քարանց . Եփր . Եւ ։

ԵՐԿԱԹԱԿԱՊ . ա . Կապեալ երկաթով . որպէս Երկաթագամ . *Հրամայեաց արկղ գործել երկաթակապ . Խոր . գ . 45 ։

Եւ որպէս Շղթայակապ . ա . մ . *Զամենեսին իբրև զգազանս ինչ 'ի վայրէ երկաթակապս ածեալ . Գ . Ա . Դ . 8 ։ *Երկաթակապ կապանք . Ճ . Ա ։ *Երկաթակապ արկին զնա 'ի բանտ . Հ = Ց . օգ . իդ ։

ԵՐԿԱԹԱԿԱՊ ԱՌՆԵԼ . Σιδηρόω . Կապել շղթայիւք . Էրկիրի ղարնել . զինճիրէ վուրմագ . *Զզինուորսն երկաթակապ առնելով տուք տանել 'ի կարմիր ծովն բնակել . ՃՃ ։

ԵՐԿԱԹԱԿԱՐԾՐ . ա . Կարծր իբրև զերկաթ . *Զերկաթակարծր պարիսպն երեւելի . Ճ . Ա ։ *Զերկաթակարծր ... քօղ խաւարի մեղաց իմոց . Բենիկ ։

ԵՐԿԱԹԱԿՈՒՌ . ա . Երկաթով կռեալ . 'ի կուռ երկաթոյ կազմեալ . *Ո՛չ երկաթակուռ զգեստ առաւօլիւ . այսինքն զրահք . Պիտ ։ *Զօր բազում գումարեալ երկաթակուռս զրահիւք . Ցհ . կբ ։ *Ի զօրութենէ պակասեալ վասն ծանրութեան , և վասն երկաթակուռ զինուցն . Լաստ . դ ։

ԵՐԿԱԹԱԿՏՐՈՒԹԻՒՆ . } որ և առի ԵՐ-
ԵՐԿԱԹԱՀԱՆՔ , նաց . } ԿԱԹԱՀԱՏՔ .

Մետաղք . ուստի երկաթն հանանի . և հանումն երկաթոյ . փէմիր մադէնի , փէմիր քէսմեսի . *Գերմանիա ... ունի անտառս յոյժ մեծամեծս , և զերկաթահանութի (այլ ձ . երկաթահանս) . Խոր . աշ ։

ԵՐԿԱԹԱՀԱՏ . ի , աց . ա . գ . Հատանօղ զերկաթ 'ի լերանց . փէմիր մադէնճի . և Երկաթահանք . փէմիր մադէնի . *Մերձ 'ի գաւառն ողձնեաց՝ 'ի ձորն երկաթահատաց . Ճ . Բ ։ *Ցերկաթահատս և 'ի պղնձագործ մետաղսն . յն . գործօղս զմետաղսն . Ոսկ . մ . ի . 18 ։

ԵՐԿԱԹԱՆԱԼ , ացեալ . չ . Երկաթ լինել . փոխիլ յերկաթ . կարծրանալ . խստանալ . *Առեալ զերկաթն հրացեալ , այլ ոչ անդրադարձի առնել զհուրն երկաթացեալ . Սահակ ։ *Ցաղօթիցն հեւանդանայ , և առ պաշտամունս երկաթանայ . Կլիմաք ։

ԵՐԿԱԹԱՆԻԳ . ա . Որոյ նիգք են երկաթիք . *Երկաթանիգ պղնձի դրամբք . Ճ . Թ ։

ԵՐԿԱԹԱՊԱՏ . ա . Երկաթով կամ շղթայիւ պատեալ . *Զչարաւելիզ արմատոյ դորա թողէք յերկիր՝ երկաթապատ , և պղնձապատ ... յն . երկաթի կապանօք . Դան . դ . 12 . և 20 ։ *Արք կրօնաւորք խարազնազգեստք , երկաթապատք . Խոր . գ . 49 ։ *Երկաթապատ՝ զընթացսն որ յերկինս՝ ճանապարհորդել . Կլիմաք ։

ԵՐԿԱԹԱՊԻՆԴ ԼԻՆԵԼ . Փակիլ 'ի կապանս երկաթիս . *Կաշկանդեալ ... երկաթապինդ լինէր կապանօք . Պիտ ։

ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ , զինի , նաց . Տ . ԵՐԿԱԹԻ . իրօք կմ նմանութ . Էրկիրէ . *Եհան զձեռս յերկաթեղէն հնոցէն . Օրին . դ . 20 ։ *Ինն հարիւր կառս երկաթեղէնս . Դտ . դ . 13 ։ *Ի վերայ երկաթեղէն և կաւեղէն ոտիցն . Դան . բ . 34 ։ *Հրամայեաց հանել յերկաթեղէն տապակ ։ Զօր կոչեալ սրշակոյ՝ տարաւ 'ի պարթևս երկաթեղէն կապանօք ։ Կապէ զնոսա արշակոյ երկաթեղէն շղթայիւք . Խոր . բ . 2 . 12 ։ գ . 55 ։ *Աղամանդեայ ունելով սիրտ , և հոգի երկաթեղէն ... , յն խիստ և կարծր . Սարկ . փհ ։

ԵՐԿԱԹԻ , թւոյ կամ թոյ , թեաւ , թեաց , կամ թոց , թեօք կմ թիւք . ա . որ և ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ . Որոյ նիւթն է երկաթ . յերկաթոյ կազմեալ . Էրկիրէ չինմէ . փէմիրտէն . *Անուր երկաթի ։ Կառք երկաթիք ։ Գրչաւ երկաթեաւ ։ Գաւազանաւ երկաթեաւ ։ Ձեռնակապօք երկաթեօք ։ Սղոցօք երկաթեօք ։ Տապակ երկաթի . ևն ։ *Զգեստուք երկաթեօք . Խոր . ա . 25 ։ 'Ի կապանաց երկաթեաց . Վրք հց . դ ։

Կամ նմանութ՝ որպէս կարծր , և անպարտելի , կմ փակ . *Գարիւնք երկաթեք ։ Երկինք կամ երկիր երկաթի , ևն ։

Մերթ՝ գ . իբրու չափ ընդ հոլով Երկաթ բառին . *Հրաման եւս կապել երկաթեաւ ։ Ի կապանաց երկաթեաց ։ Մերձեալ 'ի կապանս երկաթեաց իմոց ։ Վարոցօք երկաթիւք (այսինքն երկաթեօք) . ՃՃ ։ և Վրք հց . դ ։

ԵՐԿԱԹԻԻ . ա . Երկեակ թուակ կրկին . *Երկաթիւ եօթնեկեկիւ . Լծ . ծող ։

ԵՐԿԱԼԵԶՈՒ . Տ . ԵՐԿԼԵԶՈՒ . Թանգ .

մանել զերկմիտսն և զերկպալեզուսն, որք ա֊ ռեն այլ իմն, և գործեն զընդդէմն. Փիլ. ււն. ֊. 7։

ԵՐԿԱԽԱՌՆԵԼ կմ ԵՐԿԱԽԱՌՆԻԼ. Խառնիլ յերկս. վասատակակից և գործա֊ կից լինել. *Զորս և մեր համօրէն աղաչեալ երկախառնել ընդ մեզ աղօթիւք. Կոչէ։

ԵՐԿԱԽՈՒՄԲ. ա. Ցերկուց կողմանց կմ 'ի բնութեանց խմբեալ, շարադրեալ, բաղա֊ դրեալ, միացեալ. այն է աղաւաղ Թարգ֊ մանութ. յն. ձայնիս, Συναμφότερον. և լտ. Invicem, utrumque simul. այսինքն եր֊ կոքանչիւր բնութիւն միանգամայն, որպէս ազգմունքն խմնամ նախնիք. *Անջոցեալ մարմնոյն, և երկախմբումն ներմարդութեան. Թէոդոր. խչ։ *Երկրպագեալ եմ երկա֊ խումբն իբրև մի ած։ Երկախումբ խոստո֊ վանեալ ըստ բնութեանց, և մի ըստ միաւո֊ րութե. Ցհ. իմ. Էրն։ *Մարդն յօդական և երկախումբ, իսկ հրեշտակն պարզ և ան֊ շաղախ. Լծ. ածաբ։

ԵՐԿԱԾԻՆ. ա. Հակառակն միածնի՝ նեստորական անուամբ զերկնակի ծնունդ֊ քն, այսինքն բաժանելով յերկուս դէմս. վասն որոյ բարւոք ասի 'ի Ճ. Ի. *Ո՛չ է հնար երկածին ասել զքս, այլ միածին ասեմ ։։

ԵՐԿԱԿ, ի. աց. գ. Δυάς. Dualitas, binarius. Երկու թիւն. կրկնակն. եր֊ կոյութիւն. *Երկակն և եռակ։ Մի, այն որ յառաջ քան զերկակն։ Ընդ երկակաւն և ընդ բազմութեան անկեալ։ Զայլ երկական շարադրեն. Փիլ. ւմն։ *Ամենայն երկակ ոչ է սկիզբն. այլ միակ է ամենայն երկա֊ կի սկիզբն. Դիոն. ածայ։ *Պարզ գոլով... ոչ երբէք հասանէ մասնաւորութեամբ յեր֊ կակ։ Ի յատկականս անձնաւորութեանս եր֊ կակ ցուցանէ (զհայր և զորդի). Կիւրղ. գնդ։ *Իբր 'ի թիւս երկականն. Պիտ։

ԵՐԿԱԿ. ա. Երկու. *Ցերկակ կողմանց. Պիտ։ *Ընդդէմ յառնել երկակաց ումանց առ միմեանս մենամարտեցելոց. Ցհ. իմ. դաւ։ *Ոչ մերկ ոծութքն, այլ համագերձ երկակօքն՝ հոգւով և մարմնով. Խոսրովիկ։

ԵՐԿԱԿ ԵՌԱԿԻ. Երկիցս երեք. վեց. վեցեակ. *Ցերկակ եռակի և յեղում (այսինքն յեօթներորդ) Ճառսի յեղանակեալ. Թէոդոր. մայրագ։

ԵՐԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δυϊκός. Dualis. որ և ԵՐԿՈՒՈՐԱԿԱՆ. Ցայտարար երկուց՝ ընդ մէջ եզականի և յոգնականի, ըստ սո֊ վորութե յն. երբ. ասոր. որ չիք 'ի հյ. *Թիւք երեք. եզական, երկական, յոգ֊ նական. որգոն, պետրոս, պետրոսք, պե֊ տրոսք. (յն. ὁ πέτρος, πέτρω, πέτροι)... Ցոգ֊ նական 'ի վերայ եզականացն և երկակա֊ նացն առնցեալք (այսինքն անեզական ա֊ նուանք.) խոյարօնք, ցրօնք. (յն. աթէնք, թեբայք)... Եզական. որգոն, գանեմ. և երկականն, որգոն, գանոմ. և յոգնա֊ կանն, որգոն, գանեմք. (յն. τύπτω, τύπτετον, τύπτομεν.) Թր. մէբ։

ԵՐԿԱԿԵՆԴԱՆ. } ա. 'Αμφίβιος. Am-
ԵՐԿԱԿԵՆՑԱՂ. } phibius, in terra
ԵՐԿԱԿԵՆՑԻԿ. } et in aqua vivens.

Ունող զերկու վիճակս կենաց. որ կեայ 'ի ցամաքի և 'ի ջուր. հէմ ասի՝ հէմ Բիւրա֊ դի. *Զերկակենդան շնչաւորացն զօրութիւ. Կոչ. Է։ *Կոկորդիլոսն մարդակեր կեն֊ դանին, և երկակենցաղ. Փիլ. ւէսս։ *Ի կենդանի ինչ՝ սուրոս անուն, ոչխարանը֊ման, երկակենցաղ, և ձկնակեր. Խոր. Ծ։ *Կենդանիք երկակենցաղք՝ ջրոյ և ցամաքի իբրու գորտք. Աէղ։ *Զօրէն երկակենցաղ գազանի. Մագ. ծդ։ *Երկակենցաղ կեն֊ դանեաց նմանեալք. Շ. ընդհանր։ Որպէս

և նմանութեամբ ասի. *Նոյնպէս և ամենայն մարդ երկակենցաղ և երկմիտ՝ զազրաղ֊ մեռն է յամենայն Ճանապարհս իւր. Եղիշ. Երոր։ Իսկ յասելն՝ *Ուրքան ինչ 'ի ջուր զեռանս երկակեցիկս ունիցին ։։ իմա՛ որպէս Տ. յն. ἀμφιβίως.

ԵՐԿԱԿԻ. Տ. ա. Διπλῆ, διχῆ. Dupliciter. Կրկնակի, կրկին օրինակաւ. Էրկու֊ կէրպով. Իւր Դիւրէն. *Երկակի առհմանե֊ լով զիմաստասիրութիւն, զոմն յեղանակայն, և զոմն 'ի կատարմանէ. Սահմ. ժա։ Նոյն֊ պէս և առընթեր բայանուանց. *Երկակի եկաւորուի. Մաշէր։ *Երկակի առագուա֊ ծով յօրինէին. Ցհ. իմ. էրն։ *Երկակի յորջորջմամբ. ևն. Նար. (որք լինին և ածական։)

ԵՐԿԱԿԻ. ա. Διπλοῦς. Duplex. Երկեակ. կրկին. երկու. *Երկակի շրթանցս, կամ բազկաց կմ ունկան։ Ի յերեկամանց մասունս երկակի։ Երկակի հնգեցն։ Եօթանասնեկի երկակի լեզուաց. Նար. (որք լինին և Տ. իբր երկիցս)*Երկակի դիմօք կամեցան ըմբռնել զնա. Երզ. մթ։ Իսկ Արիստ. սպառոգ. *Եր֊ կակի սաքս ասին գոյացութիւք, որգոն, մարդն, և կենդանի ։։ իմա՛, երկրորդ գոյացութիւք. որպիսի են տեսակք և սեռք։

ԵՐԿԱԿԻՆ. Տ. ԵՐԿԿԻՆ։ Կանոն։

ԵՐԿԱԿԻՍԱԿ. ա. Մակդիր թուոյս հինգ, յորում են կրկին երկու և կէս, և ինքն է կէսն տասին. *Անուն սորա ասի երկակիսակ. զի սա է կէս տասնեկին, և կիսորդ երկուց և կիսից. Մագ. յդ։

ԵՐԿԱԿՃՂԱԿ. ա. Որոյ են երկու կճղակք, կամ կճղակաբաշխ. *Քեզ զենից ոչ չորքոտանիս երկակճղակս. Բրս. ող։

ԵՐԿԱԿՇԻՌ. ա. Զուգակշիռ ըստ եր֊ կուց մասանց. որպէս տիւ և գիշեր 'ի հա֊ սարակածի. *Արեգակն անաչառաւորիւ, առաղ առհմանիչ երկակշիռ տարրութեանց. Նար. ղգ։

ԵՐԿԱԿՈՂՄ, մնունդ } ա. Որոյ կամ
ԵՐԿԱԿՈՂՄԱՆԻ. } ուր են երկու

կողմանք, մասունք, հայեցուածք դէմ ընդդէմ. *Ցերկակողմ մասանց. Խոր. ա֊ րծր։ *Երկակողմանի, և յերկուս ակնար֊ կէ։ Զերկակողմանի մարդոյս գոյութիւս։ Երկակողմանի հինգ գոյութիւնք. Փիլ։ *Բառնայր 'ի միջոյ զերկակողմանի պատե֊ րազմ. Ոսկ. Եւ։ *Այդ նախանձ իսկ է եր֊ կակողմանի. Երզն. մթ։ *Երկակողմանի ընդդիմադրութեանց ։։ այլ Ձ. երկակողմի. Վանակ. յոբ։ *Զորս և այժմ կրէ երկա֊ կողմանի չարաղանդիցն. Լծ. ածաբ։ *Եր֊ կակողմանի խրատուք՝ ապաւինալեօք և ա֊ ւետեօք. Ցձակ. *Որպէս ծառն այն երկա֊ կողմանի. թէ չուտէին, բարի. թէ կե֊ րան, չար. Վրդն. ծն։

ԵՐԿԱԿՏՈՒՐ. ա. գ. Διάμετρος. Linea dimetiens, per medium secans. Որ կարէ յերկուս մասունս հաւասարս. այն է տրամագիծ. *Երկակտուր բոլորին, որ կոչի դիամետրոն. է ուղիղ գիծ. որ ան֊ ցանէ ընդ կենտրոնն բոլորին. Եւկղէդ։

ԵՐԿԱՄԱՆԱԿ, ի, աց. ա. Ունող զեր֊ կու ժամանակս հնչման ձայնի՝ որպէս եր֊ կար և սուղ. *Երկամանակք երեք, ա, ե, ի. (յն. α, ι, υ.) և երկամանակք ասին, վասն զի երբեմն ձգտին, և երբեմն ամփո֊ փին... Զմին յերկամանակաց ըստ եր֊ կարման առնել. որպիսի, Արէս (յն. 'Aρης.). Թր. մէբ։ *Միոյ երկամանակաւ, և միոյ սղիւ. Մագ. ոփ. խչ։

ԵՐԿԱՄԱՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զերկու մասունս հաւասարս. հաւասարութ. ժամանակ. *Ոչ կարէ վերադիրն զբանիս

լաւանիին ցուցանել. վասն զի երկամասնու֊ թեն եօթնասուն կորնչի. Վանակ. փարէմ։

ԵՐԿԱՅՆ, ի, ից. ա. Μακρός. Longus, prolixus. Տարածեալ յոյժ ընդ մի գիծ քանակի. ժամանակի, և տեղւոյ. որ֊ պէս առաւելեալ քան զլայնութիւն, հե֊ ռաւորդ. Էրկան. ուզուն. եա և ուզուն, Էր֊ րագ. *Զգեն զմեզս խուրեանց իբրև երկայն պարանաւ. Եա. Է. 18։ *Երկայն է չափ երկրի, լայն է ծով. Յոբ. ժա. 9։ *Որ հիւանդն և տկարն է, և 'ի կարճ բանից անտի իւրք յերկայն բանից ձանձրոյթ եղեալ ան֊ սանի. Ոսկ. յհ. ա. 1։ *Ի սակաւուն ելից ժամանակս երկայնս. Իմ. ֊. 13։ *Մի անանտ առնել զերկայն ժամանակաց աշխատու֊ թիւս իմ. Սարգ. յէւ։ *Ճանապարհ երկայն հանդերձեալ եմ վճարել։ Ըստ հիպոկրա֊ տեայ, կեանք՝ սուղ, և արուեստ՝ երկայն։ Երկայն երկայն և յաճախապէս վաղիւք տագնապել փութան. Փիլ։

ԵՐԿԱՅՆ. իբր Երկար ըստ ամանակի ա֊ ռողանութեն. *Այլն ոչ է բուն 'ի յեր֊ կայնից, և 'ի բուն նուաղացն, այլ յայն֊ ցանէ՝ յորս երկուքին այսորքիկ կան. Փիլ. ւմն. Գ. 43։ *Զայնաւորացն երկայնք են երկու, է, ո՛վ ։։ իմա՛ որպէս յն. η, ω. որ են կրկնակ տառք իբր ււ, oo. Թր. մէբ։

ԵՐԿԱՅՆ ԱՒՈՒՐՔ. յն. երկայնութիւն աւուրց, կամ կենաց. *Երկայն աւուրք լցուցից։ Ընդ երկայն աւուրս. Սղ. Ի. 5։ ԻԲ. 6։ Ղ. 15։ ՂԱ. 7։ Առակ. Գ. 16։ *Որ երկայն աւուրցն (յն. բազմաժամանա֊ կեայ) առին զապաշխարութիւն, և անապա֊ շաւ սիրտ կալան. Կոչ. Է։

ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱ֊ ՁԵՌՆ. *Արտաշէս, որ կոչեցաւ երկայնա֊ բազուկ. Եւս. քր. ա. Ն Բ։ Առող. ա. 5։ Վրդն. պտմ։

ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆ. ա. գ. Μακρολόγος. Longus vel multus in sermone. μακρολογία, multiloquium. μακρὰ λόγοι, longa verba. Շատախօս, և Շատախօսու֊ թի. սա֊ սի ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆ ԼԻՆԵԼ, է Շատախօսել. *Այսչափ երկայնաբան լինել ընդ ձեզ պայքարաւ. Եղիշ. Է։ Իսկ *Երկայնաբան լինի ։։, նշանակէ, յերկարի բանն. յն. բանն յերկայնութեն ձգի. Ոսկ. յհ. ա. 13։

ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆՔ. գ. } Երկարաբանու֊
ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆ ԲԱՆՔ. } թիւն. երկայն

բանք. *Պատկառէ 'ի քումմէ լաւութենէդ առաւել քան յայլոյն երկայնաբանից։ Համառօտաբար՝ քան զերկայնաբանսն հա֊ ւանագոյն. Անձաբ. ծն. Ն առ որս. Է։ *Բանք երկայնաբանք նշանակ է անհմտու֊ թեան. Եւագր. Ի։

ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆԵՄ, եցի. չ. Μακρηγορέω, μακρολογέω. Longa oratione utor, multa verba facio. Երկարել զբան. շատա֊ խօս լինել. խօսք երկնցնել. Էրկան խօս ըսփ խօսիլ. *Զի երկայնաբանես. Ճ. Ա։ *Ե֊ զի ես ինձ երկայնաբանելն է. Խոր։ *Զե֊ կուցեալ է Ճշգրիտ յառաջագոյն, զի այլ մի ևս լեցի երկայնաբանել։ Ախմարագոյն է երկայնաբանել յաղագս այսպէս յայտ֊ նեաց. Փիլ. Էլ. Ն ծ. բան։

ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. ա. Μακρηγορία, μακρολογία. Sermo longus, oratio longa, multiloquium. Բան երկայն. շատախօսութիւն. *Ցայտնի վկայութիւս առ֊ նել 'ի մէջ՝ երկայնաբանութեն է։ Ցանդուգ երկայնաբանութեննէ խոյս տուեալ. Փիլ։ *Կրկնեաց՝ ոչ եթէ վասն երկայնաբանու֊ թեան. Երզն. մէբ։

ԵՐԿԱՅՆԱԳՈՂ. ա. Որոյ երկայն է գոգ, ծոց, խորշ. *Ի հովիտս կամ 'ի ձորս

երկայնագոյս. Խոր. Բ. 6: Ցհ. կԲ:

ԵՐԿԱՅՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Μακρότερος. Longior. Առաւել երկայն կամ երկար. *Քան զյորժ երկայնագոյնսն և բարձրագոյնսն ('ի լերանց). Փիլ. լին: *Զո֊րոց կարգ երկայնագոյն է այժմ ասել. Կոճըէ: *Երկայնագոյն է թուել. Վրդն. ծն:

Մ. Μακρότερον, τέρως. Longius, diutius. Ընդերկար, և հեռագոյնս. *Աղօթեալ երկայնագոյն. Հ. հԻւԻհ: *Մոլորութեն ճանապարհօք երկայնագոյնս մոլորեցուն. Իմ. ծԲ. 24:

ԵՐԿԱՅՆԱԴԱՍՏԱԿ. ա. Երկայն գաւառակաւ, կամ բազկաւ, մեղեխաւ, ևն. *Գիւնեհան է երկայնադաստակ որպէս զճաշակ վասն 'ի խորութէ կարասոյն զգինի հանելոյ. Շիր. լուծ ն. կլս:

ԵՐԿԱՅՆԱԴԻԶ, դիզի, զաց. ա. Ընդ երկայն դիզացեալ. բարձր. հսկայաչափ. *Երկայնադիզօք հասակօք. Խոր. Ա. 10:

ԵՐԿԱՅՆԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. *Առաքինին է միայն քաջարի. բայց յանզգամացն և ոչ ոք. թէպէտ և քան զփիղ երկայնաժամանակեայ իցէ. Փիլ. լին:

ԵՐԿԱՅՆԱԾՆՈՏ. ա. Որոյ ծնօտն է երկայն. Երեւըլ կամ տունըլ էրէան. *Այտքն 'ի ներքոյ միահարթք երկայնածնօտք. Ոսկ. փող:

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՑ. ա. Μακρόβιος, μακροχρόνιος, μακροήμερος. Longaevus, prolongans vitam. Որ յերկար կեայ, ապրի, կամ տեւէ. բազմաժամանակեայ. *Զաւակ երկայնակեաց. Ես. ծԳ. 10: *Կեանք երկայնակեաց». յն. երկայնակեցութի. Բարուք. Գ. 14: *Ի բազմութիւն սերէին յերկայնակեաց ժամանակ». յն. յերկայնութի կենաց. Ոսկ. Եփ:

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՑ ԼԻՆԵԼ. Յերկար կեալ. երկայնօրեայ լինել. Հայ. տուրէլ: Ել. Ի. 12: Օրին. Ր. 41: Ե. 16: ԺԵ. 20: Դփ. Բ. 7: Իմ. Գ. 17:

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել երկայնակեաց. *Երկայնակեցագոյն քան զամենախլուլ, և գեղեցկագոյն քան զգանիւմիգէս. Փիլ. Նխ. Ա:

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. Μακροβίωσις, ότης. Vita longaeva. Երկայնակեացն գոլ. երկարութիւն կենաց. երկարատեւութի. *Երկայնակեցութե պարգևօք պատկէ զկենդանիսն. Պիտ: *Առողջութիւնք մարմնոց ... և երկայնակեցութիւն ամաց. Եղիշ. Բ:

Եւ իբր Երկայն կենակցութի, և յերկար բնակութի. *Եւ զսկզբանէ սէրն 'ի միասին երկայնակեցութըն յոգիսն կնքեալ՝ լուծանել ոչ կարեն. Փիլ. Ժ. բան: *Ի տանն տեառն զերկայնակեցութի. Սաղ. Գ. 21:

ԵՐԿԱՅՆԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Μακρός. Prolixus, altus. Երկայն հասակաւ. բարձրահասակ, տաղրան պօյլու. *Այր մի երկայնահասակ. Ոսկէփոր:

ԵՐԿԱՅՆԱՀԱՍԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւելեալ երկայնութեբ հասակի, կամ բարձրութեբ. *Սաեզն երկայնահասակագոյն. Փիլ. Նխ. Բ:

ԵՐԿԱՅՆԱՀԵՐ. ա. Որոյ հերք գլխոյն են երկայն. Յայլ էրէան. սաչը տուզան. *Լերբ և երկայնահեր. Ոտոհ:

ԵՐԿԱՅՆԱՀՈԳԻ. ա. Μακρόθυμος. Longanimis, patiens. Ըստ յն. ոճոյ՝ երր Երկայնամիտ. *Երկայնահոգի լինիջիր. Եսագր. Բ:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԳԵԼ. ն. Յերկարաձգել. յերկարել: *Երկայնաձգեալ զկենցաղավարութե քո զկարս. Մագ. ծԴ:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. Գ. Երկայնութի. և Յերկարութի. *Կարճնոց զկաստաշատութե երկայնաձգութեն. Լմբ. Իմ:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԵՌՆ, ձին. ա. Μακρόχειρ. Longimanus. Որոյ մի ձեռն կամ երկոքեանն են երկայն. ուսափ լինի և տափ նաև Երկայնաբազուկ. Յետոր՝ Բնըլ էրէան. Էլի՝ Գօլու ուզուն, փիլրաղ փէսն. *Արտաշէս երկայնաձեռն. Եւս. քր. Բ: Նախադր. Ա. Էջ: Սարգ. Ա. 1: *Առ երկայնաձեռն արտաշիսիւ. Սամ: *Զկնի երկայնաձեռին թագաւորեաց արտաշէս միւս. Մխ. աս: *Գայր ամիրայն տանճկաց, որոյ անունն երկայնաձեռն կոչէին. Ուռհ:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԵԻ. ա. Երկայն ձեւով. առաւել տարածեալ ընդ երկայնութիւն. *Տեսեալ առ եզերբ ծովուն երկայնաձև բլուր. Խոր. Ա. 15:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԻԳ. ա. Ἐπιμήκης. Oblongus. μακρός, longus. Ձգեալ տարածեալ ընդ երկայն. Էրէան. ուզուն. *Երկայնաձիգ հովիտ, կամ ձոր, ելուզմունք բարունակաց, առեղն, մատունք. Խոր. Ա. 15: Պիտ: Սհնո: Մագ: *Ընդ նեղ և ընդ երկայնաձիգ անցանելով պարանոց. Արիստ. Ծ: *Երկայնաձիգք էին հասակօք: Երկայնաձիգ ճանապարհ. Վրդն. ծն. Ն. պղմ: *Ըստ երկայնաձիգ լարի բանն ունի ընթացումն. Լմբ. ծղ:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԻԳ. Յերկարաձգեալ. երկարատև. երկար. *Երկայնաձիգ ժամանակ կամ ժամանակք, պատմութիւնք. Ոսկ. Մտթ: Վէցօր. Բ: Եւս. քր. Ա: *Օրն այն մեծ և երկայնաձիգ եղև քան զամենայն աւուրս. Ոսկ. Եփ: *Զանձրութի կրօնաւորի՝ երկայնաձիգ. Կլիմաք: *Բազում և երկայնաձիգ բանս ամբաստանութեան յաճախեաց առ հրէայս. Ոսկ. Եփ: *Որքս երկայնաձիգս յօրինէր. Արգ. յի. Դ: *Ահա մարտիրոսութի երկայնաձիգ. Սխալն:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԻԳ. Հեռաձիգ. հեռի կամ 'ի հեռուստ ձգօղ. *Ախորժեցաւ ձգել ընդ-աուինն. քանզի էր կորովի և երկայնաձիգ, հեռի զաշտէսն արձակեալ. Խոր. Բ. 5:

ԵՐԿԱՅՆԱՁԻԳ. Մ. Յերկար. ընդ երկար. *Ի սա զանս աղաւօրս եհար միայն երկայնաձիգ աղօթելն առ տէր. Կլիմաք:

ԵՐԿԱՅՆԱՃԻՒՂ. ա. Որոյ ճիւղք կամ ոստք են երկայն. Էրէան ճղճրով. *Զթանձրախիտ մայրիսն ... և զերկայնաճիւղսն. Արգ. յի. Է:

ԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Μακρόθυμος. Longanimis, lenis, patiens. Որ միտքն կամ սիրտն և հոգին է լայն և ընդարձակ. յերկարատև համբերօղ. և հեզ. (որպէս և կարճամիտն է անհամբեր.) ըստ յն. և եբր. երկայնահոգի, կամ երկայն՝ այսինքն ծանր 'ի ցասումն. *Տէր տծ ... երկայնամիտ. Ել. ԼԴ. 6: Իմ. ԺԵ. 1: *Այր երկայնամիտ. Առակ. ԺԴ. 29: ԺԵ: 18. Ժող. Է. 9: *Խրախոյս է երկայնամտաց. Ցճխ. ծա: *Յերկայնամտէն զըտանել յանցանացն ներողութի. Լմբ. սղ: Իսկ *Երկայնամիտ բարերարութիւն կամ բարութի». Իմն. երկայնամտական. Նար:

ԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱՄՏԵԼ. *Երկայնամիտ լերուք եղբարք իմ մինչև 'ի գալուստն տեառն. Յկ. Ե. 7: *Սակաւիկ մի երկայնամիտ լեր. Եղիշ. Գ: *Երկայնամիտ լեր առ իս. կամ լինիցիս առ նոսա. Մտթ. ԺԸ. 26: Ղկ. ԺԸ. 7. ևն: *Երկայնամիտ եղերուք 'ի վերայ բարկութե հասանելոյ ձեզ յայլ. Բարուք. Դ. 25: *Երկայնամիտ լինիմք 'ի վերայ ագահութեգ ձերոյ. Եղիշ. Է:

ԵՐԿԱՅՆԱՄՏԱԲԱՐ. Մ. Μακροθύμως. Longanimiter. Որ է առաւել ած. կամ յն. ոճ. փոխանակ ասելոյ՝ Երկայնամտութբ. *Երկայնամտաբար հարցափորձեցի զքեզ. Ճ. Ա:

ԵՐԿԱՅՆԱՄՏԵՄ, եցի. չ. Μακροθυμέω. Longanimis sum, patienter fero, exspecto. Երկայնամիտ լինել. յերկար համբերել, սպասել. ներողամիտ լինել. անձանձրոյթ գեգերել. սապր էթմէք, թէ֊ուլլուս էթմէք. *Եւ զու երկայնամտեցեր առ նոսա. Նեեմ. Թ. 30: *Ահա մշակ երկայնամտեալ սպասէ պատուական պտղոյն երկրի ... երկայնամտեցէք և դուք. Յկ. Ե. 7: *Առ ինչ երկայնամտեցեր այնչափ առ եղբարս այն. Վրք. հց. Ա: *Երկայնամտէ ոք առ այնոսիկ՝ որոց կարօղն է հատուցանել. իսկ համբերէ՝ որոց ոչ զօրէ լինել վրէժխնդիր. Շ. յհ. կԲ: *Երկայնամտեաց նմա այնն. Ճ. Ա. Բ: *Երկայնամտեալ յաւուրս. Ցճխ. ծա: *Երկայնամտեաց, զի ծագեսցէ. Լմբ. տմեալ: *Բաւական համբերել զճ. ամն երկայնամտել այնոցիկ. Վրդն. ծն: *Երկայնամտել 'ի խորին բանս, և աշխատել և քննել. Զքր. կԲ:

ԵՐԿԱՅՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. *Ի զեղելոցն երկայնամտութե պահանջէ: Երկայնամտութիւն՝ առ միմեանս (լինի), համբերութիւն առ արտաքոյսն. Շ. յհ. կա. կԲ: *Գիտէ է զմեղուցեալսն դարձուցանել երկայնամտութեամբ. Բրս. հց:

ԵՐԿԱՅՆԱՄՕՐՈՒ. ա.
ԵՐԿԱՅՆԱՄՕՐՈՒՍ. } Ունօղ զերկայն մօրուս. Մօրուքը էրէան. *Էր այրն պօղոս ալէխառն, երկայնամօրուս. Հ=Յ. յունիս. ԻԲ. որ 'ի Հ. գրի՝ երկայնամօրուս:

ԵՐԿԱՅՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Երկայն լինել. երկայնիլ. և Երկարիլ. Էրքնալ. ուզամաք. *Երկայնացան ջիլքն. Ճ. Ա: *Բանն մեծանայ երկայնանալով և լայնանալով ըստ արտադրացական ճառին. Փիլ. Ել:

ԵՐԿԱՅՆԱՆԻՍՏ, նստի, ից. ա. Որոյ նիստն կամ դիրքն է երկայն. *Առ երկայնանստիւ միով լերամբ. Խոր. Ա. 5: *Ընդ տարբերատուն մեծ և երկայնանիստ. Նոր. տատ:

ԵՐԿԱՅՆԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Երկարապատում 'ի պատմութե. երկարապատմեալ: Խոր: Ոսկէփոր:

ԵՐԿԱՅՆԱՉԱՓ. ա. Որոյ չափն է երկայն. *Երկայնաչափ պատկեր. Վրդն. ծն:

ԵՐԿԱՅՆԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. Գ. Երկայնութի. բարձրութի. *Ըստ երկայնաչափութե երեցն երևէին. Փարպ:

ԵՐԿԱՅՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Երկայնաձիգ. և մեծաթև. Μεγαλοπτέρυλος. *Արծուին մեծ՝ մեծաթև՝ երկայնատարած. Եզեկ. ԺԷ. 3: յորմէ և Ոսկ. Եփ. Բ: *Բանս մեծաձիգս երկայնատարածս տայցեք 'ի պատմութե ճառիս. Վէցօր. Ա:

ԵՐԿԱՅՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ցն. Տ. ԵՐԿԱՅՆԵԼ. Էրքնըլէլ. *Մտաւս երկայնացուցանել, կամ զաւուրս, կամ զանօրէնութիւնս. Լմբ. առ լիւն: Վէցօր. Է: Ճ. Բ:

ԵՐԿԱՆԱՒԱՆԴ ԼԻՆԵԼ. Երկայնաբան լինել կամ երկարապատում յաւանդելն զբանս ինչ. *Համառօտաբար աւանդեցից. զի մի երկայնաւանդ եղեալ՝ տաղտկութե 'ի վերայ ածանելոյ ընթերցողաց. Խորոնեն:

ԵՐԿԱՅՆԱՒՈՐ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱՁԻԳ: իսկ ԵՐԿԱՅՆԱՒՈՐ ՔԱՌԱՆԿԻՒՆ է այն֊

որ առ միոջ կոչի ուղղանկիւն, կմ՝ կանոն. եՆ. *Կոչի երկայնաւոր, որ ուղղորդ ունի զանկիւնսն, և անհաւասար զկողս. Եւկղ.։

ԵՐԿԱՅՆԱՔԻԹ. ա. Որոյ քիթն է երկայն. ուղղոն պռուտոն. *Անձամբ էր միջակ, և երկայնաքիթ (սպն մարկոս). Ճառ. Հ=Ց։ *Սորա նշանաւորն լինել, և նորա երկայնաքիթն լինել՝ առանձնաւորութեն են սահմանագրութիք. Պորփ.։

ԵՐԿԱՅՆԵՄ, եցի, եա՛. ն. Παρατείνω, ἐκτείνω, μακρύνω, եՆ. Extendo, եՆ. Երկայնացուցանել. երկայն առնել. ձգել. ձգձգել. և Երկար առնել. յերկարել. Էրկընցընել. ուղղմ՝ մօտ. *Երկայնել զապաշխարութիւնս, զքաղանցս, կամ զձայնս մատենին, զքանն. Ես. ծը. 2։ Մտթ. իգ. 5։ Յ. Ա. Զ. 33։ Գծ. Ի. 7։ *Եւ երկայնէր ճառսն՝ զերդոյր. Ա. Ղ. Զ. 40։ *Մինչ ձգի և երկայնի առ ամենայն խմանալիսն. Փիլ. Եւ. Ի. 111։ *Երկայնէր հակառակութիւն մինչև յամիսս հինգ. Խոր. Ա. 28։ *Տէրն մահու և կենաց և կարճել խչխէ ըղձմանն իւր, և երկայնել. Եղնկ.։ *Տարածանէր երկայնէր զճանկասն յերկայնութեն մեծի դաշտին. Եղիշ. Է։ *Ձգեն երկայնեն զերեկուն. Եղիշ. մանչ։ *Ժամանակաւ ճառ բանիւք երկայնէր զասացեալսն. Փարպ.։

ԵՐԿԱՅՆԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. } ա. Μακροχρόνιος. Longaevus. χρόνιος, diuturnus. Երկայնակեաց. և Երկարատև. *Թէպէտ և քան զփիղ երկայնժամանակեայ իցէ. Լծ. նոյ։ *Եւ էր տեսանել զերկայնժամանակեան պատերազմն քակեալ. Ոսկ. Հ. Ա. 11։
ԵՐԿԱՅՆԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. }

ԵՐԿԱՅՆՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Μακροθυμία. Longanimitas. որ և ԵՐԿԱՅՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. Ընդ երկար համբերութի. Ներողամտութի. *Ցերկայնմտութէ յաղթողութիւն թագաւորի. Առակ. ԻԵ. 15։ *Զներելոյն և զերկայնմտութեանն արհամարհիցես։ Որ համբերին բազում երկայնմտութբ. Հռ. Բ. 4։ Թ. 22։ Իսկ *Աղաչեմ, երկայնմտութբ լուր ինձ »։ յն. երկայնամտաբար. Գծ. ԻԶ. 3։ *Երկրորդումբք տեսաննեմք վարեցեալ զնծ, երկայնմտութեն և վրէժխնդրութեն. Ցհ. իմ. պառ։ *Յուցանէ զբազում ժամանակաց զերկայնմտութեն իւր. Մխ. Երէմ.։

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Μῆκος. Longitudo. μακρότης, longinquitas. Տարածութի ընդ երկայն. և Հեռաւորութիւն. և Երկար տեւողութի. յերկարութի. ուղղմ՝ մօտ. *Երկայնութի տապանի, կամ փեղկի։ Սոսր՝ Թզաւ յերկայնութիւն։ Քառն կոտուածոս երկայնութբ։ Երկայնութիւն ճանապարհի, կամ կենաց, աւուրց. Ծն։ Ել։ Օրէն։ Դփ։ Դան։ և խոր։ Եղիշ. եՆ։ *Ի վերայ բերել հրամայէ զկարգ և զշիր աւուրցն և կանոնաց՝ ըստ երկայնութե և կարճութե. Ցհ. իմ. ափ։ *Պէտք բանիս պահանջեն զերկայնութիւն. Արշ։ *Բազումք՝ի ձեռն տառղակացեալ են առ՝ի բանիցն երկայնութէ։ Զի մի երկայնութբ բանիցն՝ ստողակութի ընթերցողացն լինիցի. Ոսկ. յհ. Ա. 25։ Խոր. Բ. 56։

ԵՐԿԱՅՆՕՐԵԱՑ ԼԻՆԵԼ. ա. Μακροημερέυω. Prolongo dies, longaevus sum. Կեալ ընդ երկայն աւուրս. շատ օրէրով ապրիլ. *Երկայնօրեայք լինիցիք յերկրին, կամ՝ի վերայ երկրին, զոր ժառանգիցէք. Օրէն. Ե. Զ. ծա. Լ.։

ԵՐԿԱՆ, ի, աց կամ ից. գ. Μύλος, μύλον. Mola, molendinum. Աղօրիք. և քարինք աղօրայ. որպէս երկանաքար կրկին՝ վերին և ներքին. Ջաղացք, էրկանք, էր-
նանի քարը. փէյիրմէն, փէյիրմէն տաշը. *Ա՛ռ երկան, աղա՛ ալիւր։ Բեկոր երկանի։ Ձայն երկանի։ Քար մի իբրև զերկան մեծ։ Մինչև ցանդրանիկ աղախնոյն՝ որ կայցէ յերկանս։ Եթէ երկու աղայցեն՝ի մի երկանս. Ես. խէ. 2։ Դատ. Թ. 53։ Յայտ. ժը. 21. 22։ Եւ. ժա. 5։ Մտթ. իդ. 41։ *Իբրև հատ հաճարոյ՝ի մէջ երկուց երկանաց. Արշ։ *Զերկանիցն օրինակ՝ի մէջ բերէ. Երզն. մտթ։ *Մանրեալ հատքն երկանաւ. Վրդն. ղևտ։ *Եթէ ոչ ծածկեն զաչս եզին յերկանս, ուտէ զալիւրն՝ զոր աղայ. Վրք հց. ծդ։ *Եւ կեն մի առ երկանս գտանիցիմ... եթէ՝ի հարկէ ընդ երկանս կապեալ իցես. Կոչ. ծէ։

ԵՐԿԱՆ ԻՇՈՅ. Μύλος ὀνικός, λύθος μυλικός. Մեծ երկան հոլովեալ՝ի ձեռն գրաստու. վէմ երկանաքար։ Մտթ. ժը. 6։ Մրկ. Թ. 41։

ՆԵՐՔԻՆ ԵՐԿԱՆ. Μύλος. Meta. ռմկ. Ներքնոյն. ալթ տաշը. և Վերին երկան. Ἐπιμύλιον. Catillus. ռմկ. վէրնոյն. իւ՝ իւսթ տաշը. *Մի՛ գրաւեսցես զվերին և զներքին երկան. Օրէն. իդ. 6։

ԵՐԿԱՆԱՔԱՐ, ի, իւ. գ. Երկան. երկանի քար. *Իբրև զերկանաքար իջոյ հանապազ՝ի վարժմանն. Կլիմաք։ *Երկանաքարիւն իշոյ՝ի պարանոց օրինակէ զվարս աշխարհիս. Բրս. Մրկ։

ԵՐԿԱՆԱՔԱՐ. ա. Իբր Երկանաքարեայ, կամ Նման երկանաքարի. *Վէմ երկանաքար »։ յն. վէմ կամ քար երկանի. Ղկ. ծէ. 2։ *Զնիզակն իւր զգլորատեգ... նետոյց յերկանաքար արձանէն. Խոր. Բ. 8։

ԵՐԿԱՆՈՒՆ, անուան, անց. ա. Διώνυμος. Binominis, duo habens nomina. Ունակ երկուց անուանց. էրկու անուն ունեցող. Իկի ատլը. *Երկանուննն... Սանեփաննոս... Պաւղ. Նար. խչ։ *Երկանուանն սիրասայ (յովհաննու). Լաստ. Բ։ *Թերևս երկանուն էր սա. Մխ. Երէմ։

գ. Διώνυμον. Binomen. *Երկանունն է անուանք երկու՝ի վերայ միոյ իրակի գանեալ. որգոն, Եղիազարոս, և Աւարեան »։ յն. Աղէքսանդրոս, և Պարիս. Թր. քեր։

մ. Διωνύμως. Duplici vocabulo. *Ցոյց կոչեցաւ երկանունն »։ այսինքն կրկին անուամբք. Կոչ. ծ։

ԵՐԿԱՇԱՒԻՂ. ա. Որ գնայ յերկուս շաւիղս կամ՝ի ճանապարհս հակառակս. *Ըստ երկաշաւիղ ստամբացացն ազգաց, որք երկրպագէին զիցն իւրեանց, և երկրպագէին՝ի տեառնէ ալ. Սարկ. հանգ։

ԵՐԿԱՊԱՆԾ. ա. Երկոքումբք պանծացեալ. որպէս աղաւնին աւետաբեր առ Նոյիւ, և օրինակ հոգւոյն սրբոյ. *Այնպէս իմն ծայլին և երկապանծ տեսանի. Պէտ։

× ԵՐԿԱՊԱՇՏ, ի, եց, իւք կամ եօք. ա. Որ պաշտօն տանի երկուց, անձին և օտարի, չնթելով մեծատանց, և պարարելով զորովայն իւր. զի գնի որպէս յն. Παράσιτος. Parasitus. որ է պատառաքայծ. *Երկապաշտիցն է այն արուեստ, գուսանացն և կաքաւչացն. Ոսկ. Եփես. ծէ։ *Տեսանիցես զմեղաւոր ոք երկապաշտիւք (կամ երկապաշտեօք) մեծարեալ... որ զողոքանս եւթ խօսեսցին. Ոսկ. Եւ։

ԵՐԿԱՏԵՐ, տերն, րաց. ա. Սիրող զերկուտեարս. և Աշխատասիրական. Գօյըէնէ. Էմէկլու. *Երկատեր արօրանձիք։ Երկատեր վարժք. Պէտ։ *Երկատերք են, աշխատասէրն առ՝ի զայգիսն քնքելոյ. Սարկ. հանգ։ *Երկատեր ձեռինն առաքեալ. Ցիշտ։

ԵՐԿԱՏԻՐԱԲԱՐ. մ. Աշխատասիրաբար. *Ներակրթել երկատիրաբար. Պէտ։

ԵՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ. ա. Աշխատասիրական. Չալըշղան էտիճ. *Երկատիրական վարդապետութիւն. Պէտ։

ԵՐԿԱՏԻՐԵԼ. Տ. ԱՇԽԱՏԱՏԻՐԵԼ. *Անձանձրոյթ երկատիրելովն արդարև գերազանցեալ զամենեքումբք. Պէտ։ *Ի սոյն զգեգերումն երկատիրէին. Արծր.։

ԵՐԿԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՇԽԱՏԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. *Պատիւ ընծայեցուցանէ ըստ գործոյն՝ նորա երկատիրութեն. Փիլ. լին։ *Զերկատիրութին պատուէ. Պէտ։ *Ցերկոցունց յայտնանէ երկատիրութեց...՝ի գործնական և՝ի տեսական ընթացիցն. Արգ. յոլք։ *Հայեաց...՝ի մեղուին երկատիրութին. Լմբ. առակ։

ԵՐԿԱՎԱՆԳ. ա. } Δισύλλαβος. Disyllaba, duabus constans syllabis. որ և ԵՐԿՎԱՆԳ, ԵՐԿՇԱՐԱՎԱՆԿ. Բաղկացեալն յերկուց վանկից կամ՝ի փաղառուեց. *Երկավանգք են այս, մաշտոց, գաւիթ. Թրակ. քեր։ *Եւ այս բառքս ոմք կոչին. զի են՝ որ երկավանգք են, և են՝ որ եռավանգք. Նչ. քեր։ *Փոխանակ երկավանգի (արքամ՝) լիցի եռավանգ (աբրահամ)։ Երկավանգ անուն աբրամ՝ մեկնեալ է, հայր վերամբարձ. Փիլ. լին։
ԵՐԿԱՎԱՆԿ, ի, ից. }

ԵՐԿԱՎՏԱԿ. Տ. ԿՐԿՆԱՎՏԱԿ. *Երկավտակ բղխմամբ՝ի կողէն կենդանութե. Թէոդոր. խչ։

ԵՐԿԱՏԵՄ, եցի. ն. որպէս՝ի լտ. Divido ('ի duo). յն. Μερίζω (որպէս մասնատել). Յերկուս հատանել, բաժանել՝ իրք կամ մարդ. զանազանել. ղէօլմէք. *Զիմաստասիրութիւնն՝ի տեսականն և՝ի գործականն երկատեցաք... երկաքանչիւր ոք յերկատելոցս մասանցս ստորաբաժանի. Սահմ. ծզ։ *Երկակդ՝ զի երկատեցաւ... զմիակն դարձեալ յերկատելն գործէ. Մագ. յդ։

ԵՐԿԱՏԵՍԱԿ. ա. Δυσειδής. Biformis. Երկու տեսակաւ. կրկին. էրկու ձեւով. իկի դիւրլիւ. *Երկատեսակ իմն սոցայն կարծեացն գոլ արամագրութի։ Երկատեսակ բնութիւ է մարդկայինն. Ցհ. իմ. Երև. և պառ։ *Մահու և կենաց՝ երկատեսակ բուրումն բարդեաց. Նար. Ծթ։ *Ո՛չ պարզ և միակէն, այլ բաժանեալ և երկատեսակ. Դիոն. ածոյ։

Եւ Διειδής, διειδέστερος, διειδέστατος. Conspicuus, clarus. Ըստ հայումն, որպէս Կրկին տեսութբ երևեցուցիչ. ըստ իմաստից յն. Ցոյժ պայծառ. յստակ, ջինջ, պարզ. *Հայելիս երկատեսակս և անապատ։ Երկատեսակս խմացուցիս։ Երկատեսակն վերահայեցութի. Դիոն. Երկն. Գ. և ծէ։ *Երկատեսակ ունելով զհայելի մտացն. Վրդն. ծն։ (լաւ եւս էր թարգմանել՝ Լուսատեսակ, կամ յստակ. յորմէ և յաջորդ ածանցքն։)

ԵՐԿԱՏԵՍԱԿԱԲԱՐ. մ. Կրկին տեսութբ. առաւել յստակութբ. պայծառագոյնս. *Երկատեսակաբար առնուն յոյժ զգիտութեն. Լմբ. պտրգ։

ԵՐԿԱՏԵՍԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Διειδέστερος. Perspicacior, liquidior, limpidior. Առաւել պայծառ. յստակագոյն. պարզագոյն. *Արեգակնականի ճառագայթի հեղումն յառաջինն նիւթ դիւրատարաբար տարեալ լինի, որ քան զամենեսեան է երկատեսակագոյն։ Ի ծագել արեգական՝ նրբագոյնքն և երկատեսակագոյնքն էութք նախ հոսմամբ ճառագայթիցն լցեալք. Դիոն. Երկն. և Եկեղ։

ԵՐԿԱՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Διει

δέστατον. Perspicuitas, maxima claritas. Իբր Ցայտնութիւն. պայծառութիւն. *Ի գերագոյնն քան զմեզ էութիւն յաւէտացուցանէ զինքն, և բաշխէ յերկատեսակութիւն նոցա և բարեգործութիւն. Եւ. Դիոն. Էջեղ։ *Հրեշտակք ամենայն զգիտութիւնն յայ երկատեսակութեամբ 'ի միմեանց... Քահանայս որպէս զորովէ անընդմիջաբար խոնեցաւ ընդ այ, և սարկաւագն որպէս զգաստապետութեցն, աւելի 'ի սոցա երկատեսակութէն զգիտութէ ըստ չափոյ կարողութէ իւրեանց. Լմբ. պտրգ։

ԵՐԿԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Բաժանումն' մասք կամ իրօք. *Բաժանումն՝ լոկ երկատութիւն, այսինքն յերկուս որոշել. Սահմ. ծէ. և ծէ։ *Միակն ոչ զերկատութիւն յինքեան ըստանձնեալ բերէ. Մագ. խդ։ *Ո՞ւր ունիցի տեղի երկատութեանն բան. Սարկ. հանգ։

ԵՐԿԱՐ, ի, աց. ա. Երկայն՝ ըստ տեւողութէ ժամանակի, և շարունակութեան տեղւոյ, բանից. եւն. ազդան, խօսք. *Մինչև յերկար ժամանակս. Ողբ. Ե. 20։ *Երկար ամանակաւ պահեն զվատախաւնութեցն բերս. Անյ. սփոփ։ *Ի խորհուրդ երկար։ Երկար տեսողութի։ Երկարս շարագրեցից բանաստեղծութիւս. Նար։ *Վիճս երկարս (ցխորութի)։ Լեառն մի երկար յերկրէ բարձրութբ։ Այր սրտեայ էր, և անդամօք երկար. Խոր. ա. 15. 25։ բ. 5։ *Ջի մի թողուցուն զյաղթութի և զարմացին ընդ երկարս հասակաց. Եփր. Եւ։

Իսկ Ես. ծէ. 4. *Երկար մովաբացւոյն գոչէ ՚՚. պիտի երանք, կամ մէջք, ըստ յն։

ԵՐԿԱՐ. ըստ քերականաց և քերթողաց՝ Ձայնաւոր տառ և վանկ երկայն ամանակաւ. որպէս և երկայն ամանակն, և նշանակ նորին՝ ոլորակն (՛). որ է ըստ յն. (¯). որոյ հակառակն է սուղ (˘). *Երկար վանգ։ Երկար փոփոխութի։ Երկար տառիւք։ Առոգանութիւք են տասն, շեշտ, բութ, պարոյկ, երկար, սուղ. եւն։ Ամանակք երկու. երկար, սուղ. Թր. քեր։

ԵՐԿԱՐ. ԵՐԿԱՐՍ. մ. իբր Ընդ յերկար. երկար. զորս տեսցես 'ի կարգի տառիցս Ը, Ց. *Մեծութիւն ձայնի երկար գոչելոյ։ Մի երկարս ծանեկեսցես. Նար։ *Խօսէր երկարս ընդ վասակայ. Փարպ։

ԵՐԿԱՐԱԲԱՆ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆ. *Գուցէ կարծիս առաւելեցից ձեզ՝ երկարաբան (լինել). Պղատ. օրէն. ա։

ԵՐԿԱՐԱԲԱՆԵԼ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՆԵԼ. *Աւելորդ է մեզ վասն նոցա երկարաբանել. Շիր։

ԵՐԿԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել երկար, և երկայնագոյն. *Ցանխզելի լարս պարանաց երկարագունից. Նար. յէղ։

մ. կարի յերկար. հարաւատ մի. խէլ մը. *Երթայր ընդ նոսա երկարագոյնս. Փարպ։ *Գնացեալ երկարագոյնս՝ տեսանէ իմն մի. Հ=Ց. դեկտ. ա։

ԵՐԿԱՐԱԿԵԱՑ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՑ. *Երկարակեաց են բնակիչքն. Վրդն. ծն։ *Ջի երկարակեաց լինիցիս. Երզն. մտթ։

ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. *Որով մարդկան աղն երկարակեցութբ զարգացեալ ծաղկեալի։ Երկարակեցութն և այն եւ պատճառաքուզղութեանց լեցի. Պիտ։ Գէ. Եւ։ *Ցառաջնոցն որ ոչ ունելով գիր տակաւին, և երկարակեցութբ զմիմեանս ուսանդութբ ուսուցանէին ուղղախօսել. Մագ. քեր։

ԵՐԿԱՐԱՁԳԱԿԱՆ. Տ. ՑԱՐԱՁԳԱԿԱՆ։ Երզն. քեր։

ԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼ. Տ. ՑԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼ։

Իսկ յասելն. *Ջննի եկեղեցն երկարաձգեր տեսութեն ՚՚. իմա, 'ի հեռաւ ձգիւր, կամ յամենայն. Մագ. իէ։

ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. *Երկարաձգութիւնն... երեքամսեայ բովանդակեալ աւուրքն. Պիտ։ *Խափանեալ յերկարաձգութէ ամացն. Խոր։ *Ոչ աւուրց երկարաձգութբ. Նար. խզ։ *Մի միայն ժամանակաց և ամաց երկարաձգութբ 'ի չարիսն. Լմբ. ծղ։

ԵՐԿԱՐԱՁԻԳ. ա. Προμηχός. Longior, longe porrectus. περιμηχέστατος, prolongus. Որպէս Երկայնաձիգ, և Ցերկարաձիգ. *Փոսս երկարաձիգս հատանել և խորափիտս. Պղատ. օրէն. զ։ *Դիրք ընդ երկրաւ՝ կամարատեսակ քար երկարաձիգ. Անդ. ծա։ *Հաստատունն է առանց բերման երկարաձիգ տարածումն. Արիստ. ա։ *Երկարաձիգ լեառն։ Լերինք երկարաձիգք։ Երկարաձիգ երկայնութիւք վայրաց. Փիլ։ Վէցօր։ *Երկարաձիգ աղօթիւք։ Աղօթս երկարաձիգս։ Առ երկարաձիգս անօրէնութիւն. Խոր։ Կլիմա։ Նար. ծէ։

ԵՐԿԱՐԱՁՄԵՌՆ. գ. Երկարեալ ձմեռն. (եթէ չիցէ գրելի Կարաձմեռն. զոր տեսցես.) *Էր երբեմն երկարաձմեռն. Ածր. մախ։

ԵՐԿԱՐԱՅԱՒԷՏ. ա. Μακραίων. Diurnus, longaevus. Երկար յաւէտ. յն. երկարեալ. *Կեանս երկարայաւէտս ՚՚. այլ ձ. յերկարաւէտս. Փիլ. քագն։

ԵՐԿԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ցերկարել. յերկար տեւել. *Եթէ տակաւին կամեցի տէր երկարանալ մեզ 'ի կենցաղումս. Մագ. խէ։ *Եթէ երկարանայ առ եղբայրն խորհուրդ փոփոխմանցս այսոցիկ. Վրք հց. բ։

Իբր Երկայնել, երկար լինել. *Երկարանայ հնչումն. Քեր. քերթ։

ԵՐԿԱՐԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Որ երկար է կմ լինի 'ի պատմելն՝ 'ի ճառելն. *Զոր և երկարապատում է զիւրաքանչիւրոցն դնել բանս. Ը. Ուղթ։

ԵՐԿԱՐԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցերկար տեւողութի. շաբ դիմացկունութի. *Ո՛չ ըստ ինքեան ունել զերկարատեւութի զօրէն այլոց անկոց. Պիտ։

ԵՐԿԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μηκύνω. Longum facio, produco. Երկար առնել, որ և է օրինակաւ. որպէս և ըստ ամանակի առոգանութէ. Էրկնցընել. *Ի ձեռն սակաւուց յիշել պարտ է, որով ոչինչ հարկ է երկարացուցանել. Պղատ. փիմ։ *Երկարացոյց զինն (զինին) կամ զայլսն. Երզն. քեր։

ԵՐԿԱՐԱՒՈՐ. ա. Երկարեալ. երկարաձիգ. և Հեռաձիգ. 'ի հեռուստ ձգեալ. *Զերկարաւորն նետաձգութի. Նար. իէ։

ԵՐԿԱՐԴՆԵԱՅ. ա. Երկայրի 'յարդն, այսինքն 'ի տեղն գեղարդեան. *Կամեցաւ զերկարդնեայ գեղարդն ձգել 'ի նա. Փվմ. աղէք։

ԵՐԿԱՐԵԼ. Տ. ՅԵՐԿԱՐԵԼ, և ԵՐԿԱՅՆԵԼ. *Եւ դուք զբանս երկարեալ խօսիք. Փարպ։ *Ջանմիջոցն և զերկարելն յայտ առնելով. Վրդն. Եւ։

ԵՐԿԱՐՄԱՏԵԱՆ. ա. Որոյ են երկու արմատք, կամ ակզբունք. որպէս մանիքեցիք՝ որք դնէին երկու արարիչս բարւոյ և չարի. *Նոքա երկարմատեանք, և սոքա նոյնախոհք. Եղնկ։

ԵՐԿԱՐՈԳԻ. ա. Որոյ շունչն է երկայն. *Մանկունս փափկաձայնս և երկարոգիս. Խոր. գ. 54։ Ը. Բարձր։

ԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μακρότης, μῆκος. Longitudo, prolongatio. Երկայնութի ժամանակի կամ տեւողութե, և կենաց, և բանից. *Երկարութի գիշերի. ծմ։ և Խոսր։ *Երկարութի խօսից. Խոսր։ *Վասն երկարութէ աւաշխիկայ գործոյս. Խոր. ա. 3։

ԵՐԿԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Երկարելն, և երկարիլն. *Զերկարումն իրացն խառնակութե. Եղիշ. ա։ *Զմին յերկամանակաց ըստ երկարման (առոգանութեան) առնել. Թր. քեր։

ԵՐԿԱՐՕՐԵԱՅ. ա. Որ յերկարի օր քան զօր, կամ զգալով աւուրս. *Ջերմն բորբոքսայինն և անբորբոք, սուր, և երկարօրեայ. Մխ. բժշ։

ԵՐԿԱՒՈՐ, ի, աց. ԵՐԿԱՒՈՐԵԱԿ, ակք. ԵՐԿԱՒՈՐԻՔ, րեաց. } ա. գ. Δίδυμος, μοι. Διόσκουροι, χοροι. Geminus, Gemelli. Երկուորեակ եղբարք. միանուանգ՝ կաստոր և պողիկետոս՝ անցեալք 'ի համար կենդանակերպից. որ և Դիոսկուրացիք. իբր դիոսի մանկունք. Չոփոփ. էքեղ. *Զերկաւորէն ասեն, թէ որ 'ի նմա ծնանի, ճոխ և անապատ՝ անչաստատ և երկմիտ լինի. Շիր։ *Երկաւորին... և խեցգետնի. Երզն. ոփ. Էրի։ *Խոյ, ցուլ, երկաւորեակք. Փիլ. էլ. բ. 76։ *Նախ խոյն, և ապա ցուլն, և ապա երկաւորեակ. Շիր։ *Ի միոյ հօրէ և 'ի մօրէ երկաւորիք, ոմն սիրե, և ոմն ատէ. Ոսկ. հռ։

Նմանութբ ասի. *Եւ յերկաւորեակ լեառն մերձ կեսարու. Հ=Ց. յունվ. ա։

Մերթ իբր Երկաւորիք կենդանւոյ. և Զոյգ Չլաց. ամոլաշիւք. *Ցանկութիւքն են 'ի յերիկամունքն, և 'ի ներքին երկաւորեակքն. Լծ. Քիւ։ *Կաղնի երիս ոստկողէնս, և մի արծաթի. իսկ արծաթին կից էր ընդ միում յոտկեղինացն հուր զերկաւորի... իսկ զերկաւորիսն բարձրագոյն եցոյց 'ի վերոյ կողմանէ հիւսիսային կողմոյն. Ճ. Ջ։ *Երկու երանք հատան առ թիկունս կոյս երկաւորիս, իբրեւ հանգիպեալ էր մարմինն աջիւք և ահեկիւք գոլով. Պղատ. փիմ։ *Զգեա (այսինքն զարմագդ) խոստովանին՝ զհայրն իւր կոպել (զկռանոս), զի զուաւերան կլանէր ոչ իրաւամբք. զնա իսկ՝ զհօրն իւր զերկաւորիսն հատուցանել (այսինքն հատանել). Պղատ. Էւթիփռոն։ *Որ կտորեցին կամօք իւրեանց զերկաւորիս անգամոց. Կանոն։

ԵՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυάς. Binarius, dualis numerus. Երկեակ թիւ. երկուց անձանց զանազանութի. *Ո՛չ ասաց, ես և հայր իմ մի եմ, այլ եթէ մի եմք, զերկաւորութիւնն կատարելապէս յանդիման կացուցեալ. Ամբն. է։

ԵՐԿԱՒՈՒՐԲ. ԵՐԿԱՒՈՒՐՑ. ԶԵՐԿԱՒՈՒՐՍ. } մ. Երկօրեայ. զերկուս կմ ցերկուս աւուրս. Էրկու օր, Էրկու օրով. Իօք կեան. *Ընդէր պահէիր երկաւուրս. Վրք հց. ծա։ *Երկաւուրց է հանգիստ աշխարհիս, և յաւիտենականն են տանջանք և անօթ. Մանր. ծէ։ *Պահեմ զերկաւուրս։ Մի ինչ ուտիցես զերկաւուրս. Վրք հց. ծա. ծէ։

ԵՐԿԱՔԱՆՉԻՒՐ. իւրոյ կամ իւր, րոց կամ րեց. ա. գ. Ἑκάτερος, ἀμφότερος, ρα, ρον. Uterque, utraque, utrumque, ambo. Իւրաքանչիւրն յերկուց. այսինքն երկոքեանն իսկ. Էրկուքնալ. իւրաքանչ. *Տղայ մանկանն անձն անկցորդ է և անընդունակ երկաքանչիւրոյ, բարւոյ և չարի։ Որ զմիմեանց կախեալ են, ոչ առանց երկաքանչիւր (այսինքն երկաքանչիւրոյ) չարժմանց զներգործութիւնն առնու։ Ի մէջ ըզգայութիւնն, և ծայրք երկաքանչիւրքն՝ միոյն

և զգալին. Փիլ. «Ի խառնմանէ երկաքանչիւրոցն... և 'ի յերկաքանչիւրոցն. Նիւս. բն. ԻԵ։ «Մի իր 'ի ձեռն երկաքանչիւրոցն տալոցեալ. Մէկն. ղկս։ «Երկաքանչիւրոց գոյութեանց։ Ցերկաքանչիւր բնութեանս մերոյ. Նար։ «Երբեմն զմարգոյ վայելչութեան թողլով ձայնս, և երբեմն ցուցանէ իբրև ածութեան միայն երևալ պարտ. զի խմասցի երկաքանչիւր ինչ». այսինքն ծանիցի միանգամայն ած և մարդ. յն. τὸ συναμφότερον. որ յոյլոց յուամելոյս թարգմանեալ է Երկախուամբ։ «Երկաքանչիւրովքն խրատէ. բարեաւն յորդորէ, և ահիւն զգեծեցուցանէ. Ցծն. Է։

ԵՐԿԱՔԱՆՉԻՒՐ ՈՔ, ուրուք, ումեք. (եզ. և եթ.) գ. Նոյն ընդ վ. «Երկաքանչիւր ումեք 'ի նոցանէ։ Ցերկաքանչիւրումեք այնոցիկ, յերկրէ և 'ի ջրոյ. Փիլ։

ԵՐԿԲԱՅ, ի,ից. ա. Ἀμφίβολος. Ambiguus, dubius. որ և ԵՐԿԲԱՅԱԿԱՆ. Տարակուսական. յերկուանալի. լոՒոլ, Չիոդհէլի. «Ոչ մարթ գոյ ներանիւթել զերկբայն յերկբայէ։ Ոչ կամէր զերկբայսն յերկբայից առհմանել. Անյ. պորփ։ «Երգումն առ մեզ վասն այնորիկ լինի, զի զերկբայ և զերկդակարծելի իրս հաւաստարմացուցանիցեմք. Ոսկիփոր։

Որպէս Երկբայօղ. և Երկդիմի. «Երկմիտ է և երկբայ' յերկուանօղ անզգամն. Փիլ. լին. Բ. 12։ «Մի մատչիր առ նա երկբայ մտօք. Սիր. Ա. 36։ «Զերկբայ կամս. Ոսկ. ֆիլիպ։

Գ. Տ. ԵՐԿԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. «Ցերկբայս վերլուծութեն. Նար. ԽԷ։

ՅԵՐԿԲԱՅՍ ԼԻՆԵԼ, և ԱՌՆԵԼ. որպէս Երկբայել. և Երկբայեցուցանել. «Ցերկբայս եմք վասն այսոցիկ, եթէ են, և եթէ ոչ. Սահմ. Ա։ «Որ այսպիսեաց և այսքան պատգամաց յերկբայս լինէր. Իգն։ «Զամենայն զօրսն յունաց յերկբայս արար 'ի սոյն ուխտէն. Եղիշ. Գ։

ԵՐԿԲԱՅԱԲԱՐ. մ. Ընդ տարակուսանօք. «Որ երկբայաբար ունին զգոյութիւնն, զեթէ էն պարտ է խնդրել. Սահմ. Ա։ «Երբեմն վկայել և գործել երկբայաբար ունել զկարծիսն. Իգն։ «Ոմանք զանգեղութենէս ասեն, և ոմանք զենեան գոլ զնա' երկբայաբար. Նոննոս։

ԵՐԿԲԱՅԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Ἀμφιβάλλω. Dubito. Ցերկբայս լինել. յերկուանալ. տարակուսել. երկմտել. Չիոդհէլմնիք. «Ոչ բնաւ երկբայանալ 'ի հանդերձեալ յաւտոյն. Սրգ. յի. Բ։ «Եթէ միայն համեցցիս, փրկութեան հանդիպել ոչ երկբայանամ. Սարկ. ալ։ «Ոչ երկբայանամ ես իմոյ վիրացս բժշկութեան։ Ցաղօթելն երկբայացաւ. Ճ. Գ։ «Մի ոք ընդ այս երկբայացեալ տարակուսեսցի. Խոր. Ա. 13։ «Այսպիսի ծփանօքս միշտ երկբայացեալ իմ միտ 'ի թողուլ զգործս. Արլ։

ԵՐԿԲԱՅԱՆԻ, կամ ԵՐԿԲԱՅԱՆԱՅ, ացեալ. ըմբ. իբր կր. ըստ յն. ոճոյ. Ἀμφιβάλλεται. Dubitatur. Երկբայութիւն լինի. լինի երկբայել. Չիոդհէ օլունուր. «Առ 'ի մէնջ ոչ երկբայանի. բայց յոմանց յայլոց երկբայանի (զգայութեան խմաստասիրութեան). Սահմ. Ա։ «Երկբայանալին առ 'ի մէնջ։ Բազմօրեաց զերկբայացեալն 'ի մէնջ. Անյ. պորփ։

ԵՐԿԲԱՅԱՆՔ, նաց. Տ. ԵՐԿԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. «Ոչ 'ի կարծիս կոչէին, և ոչ երկբայանօք հաւաստացին 'ի յարուցելչն ամենայն. Մոքէր։

ԵՐԿԲԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցուցեալ. Տալ երկբայել. պղտորել զմիտս. «Երկբայեցուցանօղ զև. Վրք հց. Ի։

ԵՐԿԲԱՅԻՄ. եցայ, ցեալ. Տ. ԵՐԿԲԱՅԱՆԱԼ. «Ոչ երկբայեցան ինչ. Ոսկ. յհ. Ա. 17։ «Մի երկբայեցուք խոստմանցն. Խոսր։ «Առ ած... էր վասն երկբայիս. Սրգ. Ա. պ. ծա։

ԵՐԿԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπορία, ἀμφισβήτησις. Dubitatio, dubium. Երկմտութիւն. տարակուսանք. կասկած. թերահաւատութիւն. վարանք անձին կամ մտաց. և Աննուագութիւն իրաց. Չիոդհէ, Չիոդհէյէ վորմոսը, Չիոդհէլի օլմոսը. «Երկբայութիւն մտաց աննպաստ և կաղ է միշտ, և կոյր. Փիլ։ «Առանց ամենայն երկբայութեան. Փարպ։ «Մի 'ի հարկէ, և երկբայութեամբ. Վրք հց. ծա։ «Ցերկբայութեանս անկանէր. Սրգ. Ա. պ. Է։ «Ծառայական երկիւղիւ երկբայութեան արկեալ ծառայիւն, թէ ոչ կամիցի կենն գալ. Վրդն. ծն։ իսկ «Անմեղադրելի է և մանկանցն երկբայութիւն». խմա, երկբայեալ լինել 'ի խառնակ ծնօղսն. Փիլ. ծ. բան։

ԵՐԿԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. որպէս Երկբանութիւն. տարբերութիւն. անհամաձայնութիւն. «Ուր և յեբրայեցին յիմ սիրելին' երկբայութիւն զառանի (ընթերցուածոց). Եւս. քր. Ա։ «Ոչ գոյ երկբայութիւն 'ի սոսա ('ի թարգ. եօթանասնից). Վրդն. ող։

ԵՐԿԲԱՆ, ի, ից. ա. Δίλογος. Bilinguis, fallax. Երկխօս. երկլեզու. խաբեբայ. Իկի դիլլի, իկի էիւզլի. «Նոյնպէս և զսարկաւագունս պարկեշտս, մի՛ երկբանս. ա. տիմ. Գ. 8։ «Զերկբանսն և զերկխօսսն իբրև զհրապարականեմն 'ի բաց ընկեսցուք. Հաւաք. առ։ «Որ նենգաւոր է, և երկբան. Սրգ. յի. Է։ «Երկբան իցէ, երկխորհուրդ իցէ. Եւագր. ծէ։

ԵՐԿԲԱՆ. որպէս Երկբայական, երկդիմի, չյիռթ, խարդախ. կամ խարդախութիւն. «Մի երկբան ինչ վասն փութանակի և լրասուորագոյն յարութեանն 'ի նենգաւորացն համարիցի ... եղիցի 'ի գերեզմանի. Ագաթ։

ԵՐԿԲԱՆԷ. } չէզ. Διαφωνεῖ. Dis-
ԵՐԿԲԱՆԻ. } sentit, differt. Անհամաձայն է. տարբերի. «Երկբան է յեօթանասնիցն թարգմանութենէ ամօք չձ և վեցիւք։ Երկբան են առ հրէից եբրայականն' ամօք ոճիւք։ Երկբանի 'ի հրէականն եբրայեցւոցն ամօք յի և ինունք. Եւս. քր. Ա։ իսկ Շիր. «Պարտ է մեզ զերկբանել խորհրդոցս իմոց պատմել ձեզ». ընթերցցիր կամ խմա, երկբանիլ, երկուանալ։

ԵՐԿԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφωνία. Discrepantia, dissonantia, dissensio. Անհամաձայնութիւն. տարբերութիւն. տարաձայնութիւն. Իխթիլաֆլըգ, Ֆարգ. «Բազում երկբանութիւն է 'ի մէջ հնոցն (ժամանակագրաց)։ Ո՛րպէս զհամբրոսէ առ 'ի բազմաց եղև երկբանութիւն. Եւս. քր. Ա. [illegible]։ «Ղուկաս մի դիւահար ասէ, և աս երկուս. և ոչ այն երկբանութիւն ինչ ցուցանէ. Ոսկ. [illegible] Բ. 3։ «Եւ չեն այս երկբանութիւնք. Իգն։

Մերթ' Երկխօսութիւն. խաբեբայութիւն. «Ստախօսութիւն, շոգմոգութիւն, երկբանութիւն, ատելութիւն, չարախօսութիւն. Սկեւռ. լէ. (մարթ է իմանալ և Տարաձայնութիւն։)

ԵՐԿԲԱՐԲԱՌ. ա. Δίφθογγος. Diphtongus. Ունօղ զերկին ձայն 'ի մի վանկ յօդեալ, յերկուց ձայնաւորաց, կամ 'ի մի և եթ ձայնաւոր ունակ զօրութիւն երկուց տառից. զորօրինակ ու, իբր լա. Ս. առ, իբր օ. եւ, իբր իւ, այսինքն եա. և ւ, իբր իւ կամ ի. և, իբր եէ. այ, իբր աե. եա. որք ասին և Երկձայն. «Երկբարբառք են բունք (ըստ յն. αι, αυ, οι, ευ, ει, ου.).. և բաղաբարբառք երկձայնք. Եմ. Թր. քեր.

կոր մեկնիչք նորա Երծ. Ժ Նէ. 'ի հայոցս գծուարին քաղ իմանալ։

ԵՐԿԲԱՑԻԿ. ա. Δύο πτυχαί. Որ յերկուս փեղկս բացեալ լինի. «Երկոցունց դրանցն փայտս մայրս, երկբացիկս' մի մի դուռն, և ծխնիք նոցա երկբացիկք. Գ. Թգ. Զ. 34։ «Իբրև դուռն երկբացիկ. Արլ։ «Դռնակ մի երկբացիկ քանդակագործ. Կաղնիկ։ «Ի ներքոյ ընկկացն դրանց (կողից տափոյն) երկբացիկ սնկեկացն պատագողաց. Նար. խչ։

ԵՐԿԲԵՐԱՆ, ոյ, ովք.) Δίστομος.
ԵՐԿԲԵՐԱՆԵԱՆ. ա. } Geminum
ԵՐԿԲԵՐԱՆԻ, նւոյ. եաց.) os habens, anceps. Որոյ են երկու բերանք, կամ կողմանք, սայրք. երկսայրի. երկկողմանի. «Սուր երկբերան. Լմբ. սղ։ «(Լեզուքն) առաւել քան զամենայն սուր երկբերան. Բրս. եբր։ «Սուր երկբերանեան. Ցայս. Ա. 16։ «Սակրօք երկբերանովք. Խոր. Գ. 28։ «Ամեն լուանին երկբերանի է (իբր ընդունօղ և տուօղ զլոյս). Վրդն. ծն.

ԵՐԿԲՆԱՅ, բուսի, ից. ա. Διφυής. Duplicis naturae, vel indolis; bipartitus. Որոյ կրկին են բոյսք բարուց, կամ յատկութիւնք. «Կեկրոփս զիփիէս... կոչի երկբնայ, կամ վասն հասակին երկբայութեան, կամ զի եգիպտացի էր, և զերկոսին լեզուս գիտէր. Եւս. քր. Բ։ «Զչարութիւն ընդ պաղպաջելն անկեալ առաքինութեան' բարութիւն և ախտակութեան է' երկբնութիւն և խառնակին բնական։ Իժն իբր երկբնայ։ և երկկերպի եղեալ. Փիլ. այլաբ. և լիւս։

ԵՐԿԲՈՒՍԻ. Նոյն ընդ Երկբնայ (եթէ չիցէ այնպէս վերծանելի.) «Տունկ, որ այսպէս երկբուսի խեղ ցուցան բնութիւն». այլ Ձ. երկբոյս, որ լաւ. Պիտ։

ԵՐԿԳԼԽԻ, կամ) խւոյ կամ խոյ. ա.
ԵՐԿԳԼՈՒԽ. } Δικέφαλος. Biceps. Որ ունի զերկուս գլուխս. «Օտար զօրութեն վիշապի երկգլխոյ. Եւս. պտմ. Գ. 7։

ԵՐԿԳՆԴԻՄ, եցայ. չ. Երկու գունդ լինել. յերկուս թևս բաժանիլ զօրաց. «Երկգնդեցան... իբրև երկու երամակք այծից. Գ. Թգ. Ի. 27։

ԵՐԿԳՈՅՆ. ա. Որոյ են գոյնք երկու. «Որպէս առ սպիտակ ներկանիցի ծիրանին, և ոչ է երկգոյն. Սարկ. հանգ։

ԵՐԿԳՈՒՆԱԿ. ա. գ. Երկատեակ. կրկին. և Երկու օրինակ. «Տեսանեմ զերկգունակ երգմանն, զի 'ի փառս, և 'ի զօրութիւն բազկի իւրոյ երգնու. Ոսկ. Եսայ։

ԵՐԿԴԱՍ. ի, ից. գ. Երկու դասք միահամայն առեալ յեկեղեցւոջ. «Եւ ապա երգս առեալ երկդասիւքն համախմբեալ ընդ վերինսն. Ցհ. Իմ. էկեղ։

ԵՐԿԴԻՄԵԱՆ. Տ. ԵՐԿԴԻՄԻ. «Ի վերայ երկդիմեան յանցուցելոցն. (այսինքն երկուքումբք յանցուցելոցն). Եփր. Թագ։

ԵՐԿԴԻՄԻ. ա. Διπρόσωπος. Biformis, biceps. Ունօղ զերկուս դէմս, զերեսս, զկերպարանս. «Զորեքթևեան և երկդիմիս, և մարմին մի, և գլուխս երկուս. Եւս. քր. Ա։ «Գաղզանք անծանօթք... երկդիմիք, վեցձեռնիք. Խոր. Ա։ «Մրջնախեծս ասեն' թէ երկդիմի է, զմի ինչ ունելով 'ի մրջմանց, և մի ինչ դարձեալ յառիւծուց. Խիկ։ «Մի անջրպետեր 'ի մարդ առանձնապէս, և յած բան, երկդիմի տպաւորելով մեզ զմիմեանուելոյ. այսինքն երկանձնեայ. Գրգ. լէ։

ԵՐԿԴԻՄԻ. Διπρόσωπος. ըստ քերականաց է դերանուն, որ ընդ դիմի անձին 'ի մէջ բերէ և զդէմն իւրն. զորօրինակ իմ, մեր, իմոյ, մերոյ. «Ոմանք ածանցականք,

որպէս և ամենայն տառապականքն, որք և երկդիմիքն կոչին. Թըր. ծէր։

ԵՐԿԴԻՄԻ. Διττός, δισσός. Duplex, geminus. Երկատեսակ. երկպատիկ. կրկին. այլ և այլ. *Զայնիս մերոյ երկդիմի ունելով զօրութիւն՝ յասելն և յերգելն։ Երկդիմի է խոհականութեան տեսակ. է՛ որ ընդհանուր, և է որ մասնաւոր։ Երկդիմի է մահ, է՛ որ մարդոյ, և է որ ոգւոյ առանձին։ Երկդիմի անկուածս պայծառս զարդարէ. Փիլ։ *Զդրախտն երկդիմի է իմանալ, մինն շօշափելի և տեսանելի, և միւսն իմանալի. Յհ. իմ. *Յերկդիմի վշտացն... մարդկան և գիւաց. Ոսկ. Ես. *Զձորձս երկդիմիս զարշելիս մի արկանիցես զքեւ. իբր յայլ և այլ նիւթոց, կամ խառն 'ի ձեռոյ արանց և կանանց. Ղեւ. ԺԹ. 19: *Մի զգենուցուս ձորձս երկդիմիս անկեալս. Կիւրղ. ղեւ։

Մերթ՝ Երկկողմանի. *Էր առեն երկդիմի (սանդուխք երաւանդայ). որպէս զի մինն լիցի սպասաւորաց... իսկ միւսն գիշերոյ և մարգագաւաց. Խոր. Բ. 36:

Դարձեալ՝ Անորոշ, ունակ կրկին հայեցուածոց հակառակաց. Ներհական. խարդախ. *Անմեղութիւն ոչ գիտացեալ զերկդիմի միտս թագաւորին։ Դեղօյր և տապալէր երկդիմի մօզք։ Զխորդ լուծցուք երկդիմի հրամանացդ քոյ. Եղիշ. Ա. Բ. Ը։

ԵՐԿԴՈՒՌՆ. Տ. ԵՐԿԱԴՈՒՌՆ. *Յետ քաղաքականացն գնացի առ քերթողսն ողբերգուեցն, և երկգուռն մեծավերջացն, և առ այլսն. Պղատ. սոկր։

ԵՐԿԴՐԱՄԵԱՆ, մենի, ից. գ. Δίδραχμον, μή. Didrachmum, nummus duabus drachmis par. Որ արժէ կամ կշռէ երկու դրամ, կամ տրամ. Տես և ԴԻԴՐԱՔՄԱՅ, և ՍԻԿՂ. *Քասն գանձ է երկդրամեանն, և կէս երկդրամենին եղիցի հաստեառն։ Երեք երկդրամեանք արծաթոյ. Ել. Լ. 13: Ղեւտ. ԻԷ. 3=25: Թուոց. Գ. 47: Յեհ. Է. 21: Մտթ. ԺԷ. 24: *Մովսէս զոյգս յերկոցունց զերկդրամենին պահանջէր վարկ. Պիտ։ Իսկ Վանակ. յոբ. *Վասն երկդրամենոյն... որպէս թէ երկդրամենի, մենւոյ կամ մենոյ։

ԵՐԿԵԱԿ. գ. Δυάς. Binarius. Երկակ. երկուն կամ երկաւոր թիւն. *Հեռութեան սկիզբն է երկեակ։ Զերկեակն բաժանեաց 'ի միակ։ Զերկեակն եբարձ եթող անբաժանելի։ Քանզի բաժանեալ լինի 'ի հինգ երկեակս. Փիլ։ *Սկիզբն զարթն՝ երկեակն։ Երկեակն թիւ գոլով զիմաստ է սկիզբն։ Երկեակն ոչ է թիւ, այլ սկիզբն թուոյ. Սահմ. Ժէ։

ԵՐԿԵԱԿ. ա. Δύο. Duo. Երկու. կրկին. *Երկեակս 'ի նմին մահուան մի բառ միոջէ զօգտութեան ծածկեաց զսերմանս. Յհ. իմ. եկեղ. *Թիւ խորհրդական երկեակ տասանեկի։ Երկեակ Ճանապարհաւ։ Երկեակ որոմանց։ Երկեակ բնութ 'ի նոյն արձանի։ Երկեակ մարմնով, և միով արտիւ. Նար։ *Եւ 'ի յերկեական փոփոխեր 'ի թանթան. Գնձ։

ԵՐԿԵԱԿ. որպէս Երկիցս ամուսնացեալ, երկրորդ անգամ պսակեալ. *Մին կուսան, և միւսն երկեակ. Կանոն։ *Իսկ զերկեակսն՝ 'ի պոռնկութէ, և ոչ յամուսնութէ ածելով առ զուգաւորութիւն. Յհ. իմ. ատ։

ԵՐԿԵԱՄ. ա. Διετής. Biennis. Երկամեայ. *Յետ երկեամ մի ամաց. Բ. Մ. Ճ. 3: Յհ. կթ։

ԶԵՐԿԵԱՄ. գ. մ. Ἔτη δύο, διετία. Ad annos duos, biennium. Զամս երկու. Էրկամ փարիի լոթ. Իտի Եւեգորուս. *Եւ այս եղև զերկեամ մի։ Եւ եղև զերկեամ մի բովանդակ իւրով վարձու. Գծ. ԻԸ. 10: ԺԹ. 30: *Եւ զայն ոչ թէ զերկեամ և զերեամ մի կին կրելոց. յայլ զաւուրս կենաց իւրեանց. Ոսկ. մ. Բ. 8: *Զերկեամ միայն թագաւորել։ Զերկեամ միայն կալ յայնպիսի միտս։ Զամենայն զկրս զերկեամ բովանդակեալ՝ մեռանէր. Եւս. քր. Ա։

ԵՐԿԵԿԻՑ. իբր Երկակեցիկ. Տ. ԵՐԿԱԿԵՆՑԱՂ. *Յերեկ Է մարդկան շըջել... և զցայգ 'ի համատարած ծովուն զեռալ, և այնպէս երկեկից իմն կեանս կեալ. Եւս. քր. Ա։

ԵՐԿԵՂ. ԵՐԿԵՂԱԾ, եմ. Տ. ԵՐԿԻՒՂ, ԵՐԿԻՒՂԱԾ, եմ։

ԵՐԿԵՂՈՒԿՍ ԱՐԿԱՆԵԼ. Ահ արկանել. երկեցուցանել. Վախ ջեկել, վախցընել. Գօրգու վերմեք. *Զարհուրանս և երկեղուկս արկանէ. Խոսր։ *Այլս այլ իմն երկեղուկս արկանէ. Սրգ. ոյ. Է։

ԵՐԿԵՂՈՒՏ. ա. Երկիւղական. ահաւոր. վախնալու. գորգանճագ, գորգուլու. *Եթէ լինիցի յանկարծակի երկեղուտ ինչ գործ. Վրք հց. Է։

ԵՐԿԵՄԵԱՆ, մենի, ից. ա. Διετής. Biennis, bimatus. Երկու ամաց. Էրկու տարուան կամ տարեկան. Իքի եաշընտա, իքի եըլլըգ. *Կոտորեաց զամենայն մանկունս... յերկեմենից և 'ի խոնարհ. Մտթ. Բ. 16:

ԵՐԿԵՌԵԱԿ. } ա. Որ գոն երկիցս երեք. որպէս վեց կողմեան. *Որպէս քուեայ երկեռեակ, կամ երկերեան գիմի. Շիր։
ԵՐԿԵՐԵԱՆ.

ԵՐԿԵՐԻՒՐ, ոյ, ոց. ա. Διακόσιοι. Ducenti, duceni. (իբր երկարիւր.) Երկու հարիւր. Իքի եիւզ. *Ամս երկերիւր։ Այծս երկերիւր. Ծն. ԼԲ. 25: ՀԲ. 14: *Զփրկանս զերկերիւրոց և զեօթանասնից և զերից. Թուոց. Գ. 46: Իսկ յասելն, *Եւ առ մայր նորա երկերիւր արծաթոյ. Դտ. Է. 4. իմա զօրութիւն, կշիռ, դրամ. եմ։ *Երկերիւրն են անդէն նստան։ Եկն զաւիթ առ երկերիւրսն. Ա. Թգ. ԻԵ. 13: Լ. 21: *Միայն երկերիւրոքն իշխանէր 'ի բըլրակէն. Յհ. կթ։ *Երկերիւր թլուրդ 'ի քառակաց է ('ի չորից յիմնից)... սոքա շարադրեալ՝ ծնանին զերկերիւր. Փիլ. լին։ *Երկերիւր և երեքտասան այր... ի տեղւոջն կատարեցան երկերիւրքն և երեքտասանքն։ Էր՝ ուր զերկերիւրոց. Եղիշ. Է. Ը։

ԵՐԿԵՐԻՒՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Ուր կայ թիւ երկերիւր, որպէս աղխաւակ երկերիւր ամաց. *Որպէս և անդրէաս յերկրորդ կանոն յերկերիւրեկին իւրոյ գրոշմէ. Կոմրչ։

ԵՐԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, եցո. ն. Φοβερίζω, ἐκφοβέω. Terreo, terrefacio, exterreo. Ահացուցանել. զարհուրեցուցանել. Վախցընել. Գօրգութմագ. *Զի զարհուրեցուցեն, և երկեցուցեն զնա. Նեեմ. Զ. 14: Որպէս և Բ. Եզր. Ժ. 3. ընթերցիր ըստ ընտիր օրինակաց, և յն. *Արք և երկեցո զասս օրինօքն տեառն մոյ... ուր գրեալ է 'ի բազմաց. Եւ կեցո։ *Զորս երկեցուցանէր յաղխողութիւն վարդանայ. Փարպ։ *Երկեցուցանէ ահաւորօքն. Սրգ. ա. պ. Գ։

ԵՐԿԵՒԱՆ, ի, աց. գ. Ἀμφισβητησμός, θορύβος, ἐρεσχελία, ἔλεγχος. Dubitandi locus, suspicio, եմ. Երկուանք խնթալի. կասկած երկիւղալի. ծուփք և յանդիմանութիւն խղճի. պղտորութիւն. յոյզք մտաց. տարակոյս. երկբայութիւն. պատրանք. խածանք, վախ. Շիւպհէ, Գօրգու, Փէռփէշ. *Երկեւան և երկբայութիւն ունի առաջեալք. Փիլ. լին. Գ. 23: *Երկեւան 'ի Ճշմարտութեն զատատառանին մուծանել. Սեբեր. Ի. *Զաւալ թոյլ երկեւանն ինչ երկմտութեն 'ի ներքս մտանել. Ոսկ. Եփես. Ի։ *Ոչ եթէ այնպէս որպէս; եթէ երկեւանն ինչ մնայր առ 'ի քննել զբորբոսութիւն։ Մեկնութեամբ փարատեցի երկեւանն։ Մեղմով յայտ ածէր զհոգւոյ մտացն երկեւանան. Ոսկ. մ. Ա. 25: Բ. 26. և 11: *Որ ունիցին յինքեանս հիւանդութիւն, կամ երկեւանս մեղաց. Վրք հց. Ջ։ *Այժմ զնա առնէ իշխան մարմնոյ նորա (յորս), և յայտնեալ զերկեւանս մտաց նորա. Վանակ. յոբ։

ԵՐԿԵՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. 'ի մթութեէ երկեւանութեան խաւարի զանալ։ Երկեւանութի ինչ վարկանիցի. Նար. ԾԱ. ՂԲ։

ԵՐԿԹԵՐԹԻ. ա. Որոյ են իբր երկու թերթք. Իկի եափրաքլը. *Գտան բերանաբացեալ դարաւանդօք ափանց զերկթերթեան նշանակէ շրթունս. Խոր. Բ. 39: *Բերան իմ և լեզու են երկթերթի. Կեղտ. աղէտ։

ԵՐԿԹԵՒԵԱՆ. ա. Δίπτερος. Bipennis, binas alas habens. Որոյ են երկու թեւք, կմ բազուկք. Իկի գանատլը՝ գօլլու. *Ամպոտչու թռչնոյ երկթեւեան կենդանեաց. Նար. խչ։ *Եւ մարդիկ երկթեւեանս ծնանել. և զայլս չորեքթեւեան. Եւս. քր. Ա։ *Երկթեւեան նշանս տէրունական. Շ. բարձր։

ԵՐԿԻՂ. Տ. ԵՐԿԻՒՂ։

ԵՐԿԻՆ, կնի, նաւ կմ նիւ. } Οὐρανός. Caelum,
ԵՐԿԻՆՔ, կնից, իւք. գ. } coelum. Աշխարհ վերին՝ պատեալ զերկրաւ, օդ, եթերք, և կամար լուսաւորաց և աստեղաց մինչև 'ի ծայրս տիեզերական գնտոյ. Էրկին+. կէօյ, կէօք. ասման, ակմ, Փէլէք. *Ի սկզբանէ արար ած զերկին և զերկիր։ Գիր արարածոց երկնի և երկրի։ Ի հաստատութեան երկնից։ Ի ներքոյ երկնից։ Թռչնոց երկնից։ Եկաց արեգակն 'ի մէջ երկնից։ Երկինք երկնից տեառն են։ Արքայութի երկնից։ Գանձեցէք ձեզ գանձս յերկինս։ Որպէս փայլակն փայլատակեալ 'ի ներքոյ երկնից՝ ընդ երկնիւք ծագեսցէ։ Անդ առ երկնիւք քերէր, կայր յերկիր հասանէր. եմ։ *Այ է և զգալի երկինս, և իմանալին. զոր և խոկալէս ոք սասցէ երկին երկնի. Փիլ. բագն։ *Զերկինն, ոչ զերեւելիս, այլ զայն՝ որ 'ի վերոյն է քան զա. Կիւրղ. ղկ։ *Թէև կոչի բարձրացն ինչ երկինք, որպէս յարժամ ասիցէ գիր, Թռչունք երկնից, և ցօղք երկնից... ոչ եթէ յերկինս իցեն, այլ զի 'ի բարձրութեան են, երկնից կոչին. Եղնիկ։ *Առաջին հրեղէն երկնիւն... և երկրորդ երկնաւն. Ճ. Թ։ *Երկնիւ, երկրաւ. Արշ։ *Որ կոչէ զերկնաւորս երկնիւ, և զերկրաւորս երկրիւ. Լմբ. ող։ *Զոր սատուածապէս երկին (յն. ուրանոս) կոչեցեալ՝ առ 'ի սահմանս վերինացն (օ. րոսօս ան) զնոյնն գոլով. Արեոպ. Ծ. (որպէս թէ և 'ի Հյ. երկին իցէ Վերին մասն աշխարհի. որպէս խորան և վրան. յարմէ ծագէ յն. ուրան։)

ԵՐԿԻՐ, կրի, րաւ կմ րիւ. գ. Γῆ. Terra. Աշխարհ ստորին 'ի միջակէտ երկնից. հողագունտ. ծով և ցամաք. մանաւանդ ցամաքն. (ըծ. և վայր, 'ի վայր. ուր յն. գէ, կամ կէ. լտ. Թէրրա. եպր. էրց. թ. եէր, փարս. վերածին առ հյ. երկիր. որպէս և կամիցի ոք ստուգաբանել։) *Ի սկզբանէ արար ած զերկին և զերկիր։ Եւ կոչեաց ած զցամաքն երկիր։ Աղբիւր ելանէր յերկրէ, և ոռոգանէր զամենայն երեսս երկրի։ Երկինք աթոռ իմ են, և երկիր պատուանդան ոտից իմոց։ Եդին յերկինս զբերանս իւրեանց, և զլեզուս իւրեանց ածէին զերկրաւ. եմ։ *Երկինք ընկալան զա

յերկրէն, և երկիր զերկնից ⁊. յն. զորս յերկրէ, զորս յերկնէ. Ոսկ. Մթ. Ա. 2: *Երկին ... երկրիւ հանդերձ. Կիւրղ. ղէ:

ԵՐԿԻՐ. որպէս Մասն երկրի. գաւառ, տեղի, սահման ինչ հայրենի. էյալէթ, վիլայէթ, փէյթը. *Գտանէ զամենայն երկիրն եւիլատայ. Ոսկի երկրին այնորիկ ազնիւ: Ցերկրէն յայնմանէ ել Ասուր: Երթայց 'ի տեղի իմ և յերկիր իմ. Ծն:

ԵՐԿԻՐ. որպէս Բնակիչք երկրի՝ յամենայն կամ յայլևայլ սահմանս. տիւնեա. *Ապականեցաւ երկիր առաջի Այ, և լցաւ երկիր անիրաւութեամբ. Ծն. Զ. 11: *Նուաճեցաք զամենայն երկիրն 'ի ծառայութիւն մեզ. Եղիշ. Ա: *Դու գնացեր, և զերկիրս ամենայն ընդ քեզ տարար. Խոր. Բ. 58:

Եւ որպէս Աշխարհ. միջնակ աշխարհական. *Սկսաւ պատմել նմա զյուռութհատութիւն և զգնալն յերկիր. Վրք հց. Է:

ԵՐԿԻՐ. Գետին, և հող. Բօխրագ, խաք. *Սատակեց նա զմարգն հող յերկրէ. Ծն. Բ. 7: *Դարձցիս յերկիր, ուստի առար. անդ. 19: *Մարդկան մայր գոլով երկիր. Գրիգ. օրն. ԺԲ: *Արար զերկիրն պտղաբեր յաղագս տղոցս, և զերկիրն ծարաւուտ 'ի գնացս ջուրց. Սղ. ՃԴ. 34: *Արա և զերկիրս պտղաբերս. ժմ: *Հերկելն նորոգումն է երկրին, և մերձութիւն նորոգումն է ոգւոյ. Մխ. երեմ:

Անուանի է յոգն. տալ. *Հաւատացեալն երկիրք սերմանցն զոր ընկալան. Եփր. համաբ:

ՅԵՐԿՐԷՔ. ա. գ. Ցերկրէ եղեալքն. երկրաւորք. հողեղէնք. *Զբարեպաշտութիւն ցուցանելով յերկրէք: Ցերկրէքս մեք զգովասանութիւն հատուցուք. Անյ. բարեհր: *Ցինքն առընդունիցի զոր առ 'ի յերկրէքն. Անան. եկեղ: *Եղիա յերկրէցս յերկինս 'ի վեր հանեալ. Փիլ. լին. Ա. 86: Տես և ԵՐԿՐԱՑԷՔ:

ՅԵՐԿՐԻՔ. Ցերկրի եղեալքն՝ երկրաւորք. *Իսկ յերկրիքս ոչ այնպէս տեսանին երբէք վճարմունք իրաց. Պիտ:

ԵՐԿԻՐ. մ. Δεύτερον, δευτέρως. Secundo, secundum. Երկրորդ. մեկնաւ՝ որ. իքինճի. *Նախ՝ վերծանութիւն ... երկիր՝ քուցատրութիւն. Թր. քեր: *Նախ առաջին՝ որդի ... և երկիր՝ զի և անդրանիկ որդի. Փիլ. լին. Գ. 228:

ա. *Առաջինն ... երկիրն .... երիրն. Թր. քեր:

ԵՐԿԻՐ ՊԱԳԱՆԵՄ, } պագի, պագ. ԵՐԿԻՐՊԱԳԱՆԵՄ, } ն. Προσκυνέω. Adoro. որ և ՊԱԳԱՆԵԼ ԵՐԿԻՐ. և բարութք ԵՐԿՐՊԱԳԵԼ. Համբուրել զերկիր, ծունր կրկնել, խոնարհիլ ցգետին կմ միջով չափ. որ տիրապէս այ ընծայի, և ստորութեամբ՝ նաև պատուաւոր մարդկան. եէրէկօքօբէ ընէլ. ալձագէ էնմէք՝ Գըլմագ, դօփմագ, էեր էօփմէք, բաշ օլմագ. *Երկիր պագ այ: Երկիր պագի տեառն: Երկիր պագ 'ի վերայ երկրի, կամ 'ի վերայ երեսաց երկրի: Երկիր եպագ ժողովրդեան երկրին: Երկիր պագցեն քեզ որդիք հօր քո. Ծն: *Նաբուքոդոնոսոր անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և երկիր եպագ դանիէլի. Դան. Բ. 46: *Մի պագանիցէք երկիր աստուածոց օտարաց. Ել. Ի. 14: *Եւ պագին երկիր տեառն. Ա. Թգ. Ա. 28: *Պատկերի ոսկւոյ՝ զոր կանգնեցեր, երկիր ոչ պագանեմք. Դան. Գ. 4: *Երկիր ես պագանեմ նոցա իբրև թագաւորին. Ոսկ. *Կամ պագ երկիր այսմ՝ զոր քարոզեցին մարգարէքն քո, կամ պագ երկիր այնմ՝ զոր ձուլեցին հարքն քո. Եփր. համաբ:

ԵՐԿԻՑ. Փոխանակ ասելոյ կամ գրելոյ, Երկուց. Մագ. ԽԷ. և ԽԸ:

Եւ փոխանակ գրելոյ՝ Երկիր, այսինքն երկրորդ. Մագ. ԿԲ: և իբր Երկիցս. Գրիգ. օրին. ԺԲ:

ԵՐԿԻՑՍ. որ և } մ. Δίς. Bis. δεύ-
ԵՐԿԻՑՍ ԱՆԳԱՄ } τερον, secundo, secunda vice. Ցերկուս նուագս. երկրորդ անգամ. դարձեալ. կրկին. Երկու անգամ. իքի դէֆա, իքի քէրրէ. *Այս երկիցս խաբեաց զիս: Արդ երկիցս իսկ դարձեալ էր այսրէն: Միանգամ և երկիցս: Եհար ըզվէմն երկիցս անգամ: Վասն կրկնելոյ երազոյն փարաւոնի երկիցս անգամ. ԵՆ: *Երկիցս և երիցս զփորձ առեալ կշտամբեցաւ. Եղիշ. Գ: *Երկիցս չորք: Երկիցս ութուտասն. Փիլ. Ժ. բան:

ԵՐԿԻՒՂ, ի, իւ, իւք. գ. գրի և ԵՐԿԵՒՂ, ԵՐԿԵՂ, ԵՐԿԻՂ. (լծ. և երկեան. երկուանք.) Φόβος. Timor, pavor. Δειλία. (լծ. գող.) Formido, timiditas. εὐλάβεια, reverentia, metus. Ահ. կասկած և դողումն սրտի. երկիւղածութիւն. ակնածութիւն. և երկչոտութիւն. վարանք. Վախ. Քօրգու, խավֆ. երր. էրէօ, ֆախաթ. *Ծառայեցէք տեառն երկիւղիւ. Սղ. Բ. 11: *Սկիզբն զգօնութեան կմ իմաստութեան երկիւղ տեառն. Սղ. ՃԺ. 9: Առակ. Ա. 7: *Ոչինչ է երկիւղ, եթէ ոչ մատնութիւն մտացն օգնականութեանց. Իմ. ԺԷ. 11: *Երկիւղ մահու անկաւ 'ի վերայ իմ. Սղ. ԾԴ. 5: *Վասն երկիւղի արտաքոյ զայս. Յհ. ԻԲ. 24: *Նոքա զծաղրալից երկիւղն տխմանայինն. Իմ. ԺԷ. 8. յն. երկիւղածութի: *Երկու երկիւղից տեսակս գրեթէ ներհակականս հնարաւորիմք իմանալ. Գրիգ. օրին. Ա: *Սանձս եդ զերկեղ գատաստանաց: Որդւոյ սէր վայել է, և ոչ երկիւղ. Ոսկ. եո: *Երկիւղ քիչ նախախորհութիւն վշտաց, երկիւղ իցէ դողումն զգայութեան սրտին, որ յաղագս անյայտ արտամտութեան տասանի և լուծի. Կիւրմոք: *Որ երկիւղ ոչ գոյ, կամ լցեալ է սիրով, կմ մեռեալ է հոգւով. Նոյնն: *Ի տրտմութեանց և յերկեղից ⁊. այլ ձ. յերկիւղից. Փիլ. լին: *Երկիւղք արտաքինոց. Եղիշ. Է: *Երկիւղս զարհուրեցուցանօղս. Խոսր: *Ցաղագս այնպիսեաց երկիւղից. Շ. ոփէն: *Անհոգացեալ յերկիւղից. Լաստ. ԺԸ: *Ոչ կասկածէին և ոչ 'ի միջէ այսպիսի երկիւղից. Սրգ. Ա. Պ. Է: *Պէսպէս երկիւղիցն յեղանակք. Լմբ. ող: *Եկն առ ձեզ տր ած, զի անկիցէ 'ի սրտի ձերում զերկիւղ զահի իւրոյ. Եփր. քրզ:

ԶԵՐԿԻՒՂԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ: Վրք հց. Ի: Տես ԶԱՀԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ:

ԵՐԿԻՒՂ ՄԱՀՈՒ Ի ՎԵՐԱՅ ԴՆԵԼ. այսինքն Մահ սպառնալ. *Ոչ առնուին յանձն... վասն որոյ պաշարեալ զնոսա արտաքսեաց և երկիւղ մահու եդեալ 'ի վերայ նոցա. Խոր. Բ. 28: *Վն այլոց երկիւղ 'ի միտս արկանելոյ: Վն երկիւղ արկանելոյ հօրն. Եղիշ: Մխ. երեմ: Տես ԱՀ ԱՐԿԱՆԵԼ:

ԵՐԿԻՒՂԱԲԵԿ. Տ. ԱՀԱԲԵԿ. *Մինչ երկիւղաբեկ էին 'ի նմանէ. Ճռ. կթ:

ԵՐԿԻՒՂԱԳԻՆ. ա. Ահագին, և Ահարեկ. *Երկիւղագին քան զխորխորատն: Երկիւղագին սրտիւ. Նար. ԾԲ. և խչ: *Փառ. կեալ ընդ երկիւղագին ահիւ: Են պէտք երկիւղագին պատրաստութե. փարպ:

ԵՐԿԻՒՂԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարեալ երկիւղիւ այ. երկիւղած. որ և ըստ յն. լատին՝ Քարէ օրինակ պատող. Ἐξεμπλάριος, ια. Exemplaris. Նայեսցիս և առ երկիւղազարդ կանայս. Անտոն. ԾԲ: *Ցերկիւղազարդ մանկունսն 'ի դանիէլ և յանանիանն յաղթահարեցաւ մարմինն. Վրդն. Եըգ: *Երկաստառարդութեն երկեղազարդ. Վրդն. ող:

ԵՐԿԻՒՂԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի երկիւղիւ. ահացուցիչ, և ահաւոր. Քօրգուած, քօրքիւլի. *Ահագինս իմն բարբառի, և կարի երկիւղալիցս: Ի քաղաքութեն փոփոխել զահագին տեսիլն զայն և զերկիւղալիցս. Սրգ. Ա. պ. Ի: *Փայլատակմունք երկեղալիցս. Վրդն. ող. ԾԷ: *Զի մի զերկիւղալիցն լուիցուք հրաման, ընկեր զխայրդ մեռեր այսր. Սլնտ. յոր:

Կամ ա. մ. Խառն ընդ երկիւղի. երկիւղախառն. ահարեկ. և Ահաբեկութ. *Երկիւղալից սիրով եկից զհետ իմոյ առաջնորդի. Եփր. աղ: *Փարատեցոյց զերկիւղալից տարտամութե: Զարհուրեալ պահապանացն՝ երկիւղալից մեռանէին. Շար: *Անմարմինս զօրքն երկիւղալից ահիւ կան առաջի մեծի փառացն այ. Խոսր. պտրգ:

Որպէս Երկչոտ. վեհերոտ. *Ոմն 'ի զինուորաց երկիւղալից էր հանապազ 'ի թշնամեաց. Ոսկէփոր:

ԵՐԿԻՒՂԱԽԱՌՆ. մ. Խառն ընդ երկիւղի. Հօքիւլիւլ. Քօրգարագ. *Երկիւղախառն ներողութեամբն զնա այրն այ. Վրք հց. ԾԴ:

ԵՐԿԻՒՂԱԾ. ի, ոց կմ իւ. ա. որ և ԵՐԿԵՂԱԾ, ԵՐԿԻՂԱԾ. Φοβούμενος, εὐλαβούμενος, εὐλαβής. Timens, reverens, pius, religiosus. իտ. timorato. Ահն ածօղ երկիւղիւ. մանաւանդ Ունօղ զերկիւղն այ. ածապաշտ. առաքինի. ածավախ. էհլի իթթիգա. *Երկիւղած էր 'ի տեառնէ յոյժ: Երկիւղած 'ի տեառնէ կամ յայ, կամ յերեսաց այ. Գ. Թգ. ԺԸ. 3: Դ. Թգ. Դ. 1: Նէէմ. Է. 2: Ժղ. Է. 13: *Երկիւղածք տեառն: Երկիւղածաց այ. Սղ. ԾԴ. 4: Իտ. 24. 26: Ժող. Է. 12: *Եւ ես յայ երկիւղած եմ. Ծն. ԽԲ. 18. և ԽԲ. 12. յն. յայ երկնչիմ: *Երկիւղածիցն՝ օրինակն ծն բաւական էր. Ոսկ. Բ. կոր: *Երկեղած միոջ. Լմբ. պտրգ: *Երկեղած է արդարութեն. Փիլ. լին: *Երկիւղ ... երկիւղած. Համամ. առակ:

ԵՐԿԻՒՂԱԾ. իբր պարզապէս Երկնչօղ. Քօրգագ. *Թէ ոք յումեքէ երկիւղած ինչ իցէ. Բուզ. Դ. 12: *Կարգեաց զնա երկիւղած 'ի մահուանէ. Գէրմ. Բղբ: *Առնս դայնոսիկ, որք միշտ 'ի քէն երկիւղած լինին (ծառայաբար ասեմ), և ոչ կամին զհարազատութե սիրոյն բուռն հարկանել. Լմբ. ող:

ԵՐԿԻՒՂԱԾԱԲԱՐ. մ. Εὐλαβῶς. Reverenter, religiose, pie. Իբրև երկիւղած յայ. երկիւղածութբ. *Ցոյժ երկիւղածաբար և արժանապէս. Փիլ. լին: *Այսպէս ունէր երկիւղածաբար յայ. Սոկր. Ա. 17:

Իբրև երկչոտ և վատասիրտ. *Երկիւղածաբար, և ոչ զինուորօրէն բարբառեցար. Պղմ. տղէս:

ԵՐԿԻՒՂԱԾԱԳՈՅՆ, գունի, իւ. ա. Առաւել կամ յոյժ երկիւղած. *Եւ 'ի նոսա՝ որ երկիւղածագոյնքն լիցին. Եւագր. Գ: *Երկիւղածագոյն տեսանեմ զձեզ. այսինքն բարեընկալք և յօժարք. Ոսկ. Գծ:

ԵՐԿԻՒՂԱԾԱՄԵԾԱՐ. ա. Մեծարօղ երկիւղածաց, կամ պատուօղ զերկիւղածութիւն. *Արբանեկը և երկիւղածամեծար սրտին իւրեանց ցանկութե. Նար. խչ:

ԵՐԿԻՒՂԱԾՈՒԹԻՒՆ, կամ ԵՐԿԵՂԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐλάβεια. Reverentia, metus, pietas. Երկիւղ պատկառանաց յայ. բարեպաշտութիւն. զգուշութիւն. ածավախութիւն. խաւֆի խիւդա. *Երանի իցէ առն, որ արհամարհիցէ զամենայն վասն երկիւղածութեան. Առակ. ԻԸ. 14: *Որոց մարգարէքն այսպիսի երկիւղածութեամբ...

սանեալք. Խոսր: *Արդարև այս է աշակերտին քոյ կերպարան, հեզութիւն և երկեղածութիւն. Սրգ. ա. դ. ը: *Վասն երկիւղածութեան աւուրն փափկութեան ». յն. վն ունելոյ երկիւղածութ. Ե. Դ. Գ. 11: *Երկիւղածութ վարեսցուք զկեանս մեր: Երկիւղածութբ լուարուք. ժմ: *Երկիւղածութեամբ սրտի. Նար. խը:

Մերթ որպէս Երկչոտութիւն, վատասրտութիւն. երկիւղ սուտ, ինքնակամ կրօն. *Հեշտ ցանկութիւնն ըմբռնեալ ածէ յերկեղածութիւն. Պիտ: *Բազմամեայ երկիւղածութիւնդ՝ ոչ է երկիւղ (այ), այլ անհաւատութիւն մերոյ տայ զտարացոյց. Լմբ. պտրգ:

ԵՐԿԻՒՂԱԿԱՆ, կամ ԵՐԿԵՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φοβερός. Terrificus, եւ. Որ գոյ երկիւղ ինչ. իբր ահագին. ահաւոր. ղօրխունլու. գօրգունճ. *Պահեսցէ զմեզ յերկիւղական գիշերիս 'ի դիւական խռովութէ. ժմ: *Քան զամենայն որոտմունս են ահագին և երկեղական է. Սրգ. ա. յհ. ե: *Զարհուրելին և զողալի վասն առաւել երկիւղական զատաստորին. Ոսկ. խչ: *Երկիւղական և զգուշական է». յն. ոչ անվըտանգ է. Ոսկ. յհ. ա. 19: *Ի զարհուրումն երկիւղական կործանեցայց. Բրս. հց:

Կամ Որ ինչ լինի սարսափմամբ, և 'ի սոսկ երկիւղէ. *Ո՛չ զերկիւղականն ունել առ ած սէր. Շ. ա. յհ. ծբ: *Երկեղական սէր. Վրդն. ող:

Երկնչօղ. ենթակայ երկիւղի բնաւորապէս. *Գնայ յեգիպտոս փախըստական, որպէս ըզմարդ երկեղական. Շ. խոսփ:

ԵՐԿԻՒՂԱԳԷՍ կամ ԵՐԿԵՂԱԳԷՍ. ն. Ահիւ և երկիւղիւ պատկառանաց. *Հարցումն արա վարդապետէս, Նախ առաջին՝ երկեղագէս. Կրթփ. ոփ:

ԵՐԿԻՒՂՈՒԿ. Տ. ԵՐԿԵՂՈՒԿ. *Թըշնամիք իմ հրապուրեցին զիս, և արկին երկիւղուկս 'ի քեն ». հին տպ. երկիւղիկս. Բուղ. Գ. 54:

ԵՐԿԼԵԶՈՒ, ի, աց. Տ. ԵՐԿԽՕՍ. *Զերկլեզուի կործիս ատացաւ. Ոսկ. յհ. ա. 23:

ԵՐԿԼՈՒՍՆԵԱՅ. ա. Իբր Երկու ամսոց. Էրքի այլըգ. իքի այ, իքի այլըգ. *Դադարէ առ գետովն երկլուսնեայ աւուրս. Խոր. ա. 5:

ԵՐԿԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Որ է յերկուս խորհուրդս հակառակս. Նենգամիտ. [illegible] *Երկբան լիցէ, երկխորհուրդ լիցէ. Եւագր. ծը:

ԵՐԿԽՕՍ, ի, ից կամ աց. ա. Δίγλωσσος. Bilinguis. Երկբան. երկալեզու. երկլեզու. որոյ այլ է խօսքն, և այլ միտն. Նենգաւոր. սուտակապատ. խաբեբայ. [illegible] յն. երկլեզու. *Այր երկխօս յայտնէ զխորհուրդս յատենի. Առակ. ծա. 13: *Պարսաւանք չար 'ի վերայ երկխօսին: Զքսուն և զերկխօսն առ հասարակ անիծանիջիք. Սիր. Ե. 17: ԻԸ. 15: *Զերկբանսն և զերկխօսն իբրև զհրապարականէծս 'ի բաց ընկեսցուք. Համամ. առկ: *Ո՛վ անօրէն երկխօս լեզու, մերթ ասես... և մերթ՝ թէ եւ. Գէ. Ես:

ԵՐԿԾՈՎ. ա. Διθάλασσος, ττος. Bimaris, qui utrinque mari adluitur. Որ են կրկին անցք կմ կիրճք ծովու. [illegible] որպէս ընդ մելիտէ և ընդ գոգգոս, այսինքն ը մալթա կղզին, և ընդ կօցցօ կղզեակն. *Անկեալ 'ի տեղի մի երկծով թիւրեցին զնաւն. Գծ. ԻԷ. 41:

ԵՐԿԿԱՆԳՈՒՆ, գնոյ կամ ոյ. ա. Δίπηχυς. Bicubitalis. Իբր Երկկանգնեան. երկուց կանգնոց չափ. [illegible] *Քանակ, իբր թէ երկկանգուն, քառականգուն: Երկկանգունն և եռականգունն՝ քանակ նշանակէ: Երկկանգնոյն ոչինչ է ներհական, և ոչ տառանցն. Արիստ. ստորոգ:

ԵՐԿԿԵՐՊԵԱՆ. ա. Δίμορφος. Biformis. Ունակ երկուց կերպից կամ կերպարանաց. կրկնատեսակ. կրկնատեսիլ. *Երկկերպեանն պատկերաց՝ երկնի և երկրի եռութեան. Նար. խը:

ԵՐԿԿԵՐՊԻ, ակք. Նոյն ընդ վ. մանաւանդ որպէս διφυής. երկբոյս, որոյ կրկին են բնաւորութիւնք. *Իժն գայ 'ի հակառակութիւն՝ իբր երկբոյս, և երկկերպի եղեալ. ([illegible]). Փիլ. լիւս: *Զորքն երկկերպեաք 'ի ծովէ 'ի ցամաք դիմեցին. (իբր երկակենցաղք, կամ մարդախառն գազանք). Եւս. քր. ա:

ԵՐԿԿԻՆ, կնոջ, կամ կնոյ. երկկանայք, նանց. ա. որ և ԵՐԿԱԿԻՆ. Δίγαμος. Bigamus, qui secundo jungitur matrimonio. Այր կրկին անգամ ամուսնացեալ. *Որ միակինքն իցեն, զերկկանայսն մի բամբասեալ խոտիցեն. Կոչ. Գ: *Երկկանայք ... զերկկանայս: Եղիցի ապաշխարութի նորա՝ երկկնոյն. Կանոն:

ԵՐԿՀԱԶԱՐԵԱՆ. ա. Որ գոյ թիւ երկուց հազարաց. *Երկհազարեան տամբ յանգական. Յհ. օրդի:

ԵՐԿՀԱՄ. ա. Ունօղ զկրկին համ. իքի լէզզէթլի. *Երկհամ գինւով քաղցրացուցանէ (նուռն) զճաշակելեացն զզայութիւս. Նիւս. բնթ. (այժմու յն. գինեաւ սակ համով:) *Գինի զմայլեցուցիչ երկհամ... յուրախութիւն երկնաւորաց և երկրաւորաց. Երզն. մթ:

ԵՐԿՁԱՅՆ, ի, ից. ա. Δίφθογγος. Diphtongus. Որ գոյ կրկին ձայն. իբր Երկբարբառ (տառ). *Ձայնաւորք... երկբարբառք... և բռնաբարբառք երկձայն. Թր. քեր:

ԵՐԿՁԱՅՆ. իբր Հակառակ ըստ այլեայլ ձայնից. *Մահու անուն, և ուրախութիւն միանգամայն... վասն երկձայն բարբառոյն. Մագ:

Իբր Անմիաբան. *Ո՛չ երկձայն զհայրատանեայցս գոլ... այլ նոյնախորհ և միաբանեալ ընդ պատուականիդ գլխոյ. Թղթ. հաւ. առ Գր. փղ:

ԵՐԿՁԻ, ոյ, ոց. ա. Συνωρίς. Biga. Ունակ երկուց ձիոց, (կառք, և կառապետ, կամ ձիաւոր.) *Գայր նոյն հեծեալ երկձի ». յն. երկձիոյ. իբր. զոյգ ձիոց. Ես. ԻԱ. 9:

ԵՐԿՁԻ. գ. Խաղ ընթացից երկձի կառօք. *Ցաւելաւ յոլանակական երկձին, և յաղթէր փիղխառիաքոս. Եւս. քր. ա:

ԵՐԿՃԵՂՔԻՄ, եցայ. չ. Յերկուս ճեղքիլ, բաժանիլ. [illegible] *Որ 'ի հասանել թուոյն յեօթն՝ երկճեղքեցան յազգայն և 'ի սեռլայն. Վրդն. ծն:

ԵՐԿՃԵՂ, կմ ԵՐԿՃԻՂ. կմ ԵՐԿՃԻՒՂ, ճղի. ԵՐԿՃՂԻ, ղւոյ. ա. գ. Δίκροος, δίκρους. Biceps, bifidus, bifariam, bifarius. Որոյ են ճիւղք կամ մասունք երկու. [illegible] *Կախեաց զերկճիւղ փայտէ ». այլ ձ. զերկճղի, կամ զերկուճեղ. Յես. Ը. 9: *Կախեաց 'ի յերկճեղն. Կամրջ: *Թերևս զի միաբուն էր, և երկճիղ. Կիւրղ. յես: *Ոմանք յերկճղի փայտս կախեալ. Հ=Յ. յոհնիս. ծը: *Յորոց դարձեալ զմինն մասնեաց երկճղի. Պղատ. փիմ: *Սաբէկայ՝ պրկումն թարգմանի, կմ երկճղի. Վրդն. ծն: *Թէ ամենայն խաչաձև պաշտելի է, պաշտեսցի և երկճղին յեղ (գուցէ 'ի բնէ). Ոսկփոր: *Խորշ երկճղի՝ կարմիր ծովուն ». իբր երկծով, կամ յերկուս տալոյ. Խոր. Ձ: *Երկմանիկ արաբիա, որ կայ 'ի մէջ երկճեղ կարմիր ծովուն. Սանահն:

ԵՐԿՄԱՏԵՆԻ. ԵՐԿՄԱՏՆԻ. ա. Διχάλματος, կմ διχαλάμος. Duorum ramorum, palmorum. Որոյ են երկու մատունք իբր ճիւղք, կամ ժանիք. երկճղի. երկժանի. [illegible] *Արարեալ փայտս երկմատեանս, և այնու խարխարեալ յուղին զթանձրահող հովտացն, սրբամանելով 'ի նա ցորեան և զարի. Եղիշ. Երէց: *Երկմատանի փայտատովք սրբմանեալ. Արծր. Ե. դ: *Որպէս զայգի (իմա որթ) երկմատանի կամ երեքմատանի. Անան. Է:

ԵՐԿՄԱՐՄԻՆ, մնոյ, ոց. ա. Δισώματος. Bicorporeus, bicorpores. Ունօղ զերկու մարմինս. երկկերպի. խառնակ կենդանի. *Լուեմ զառասպելացն առեղծուածս, և զերկմարմինսն, որք 'ի սկզբանն խառնեալք...'ի բաց անջատեցան. Փիլ. փեսայն:

ԵՐԿՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Δίθυμος, διακρινόμενος, ἄπορων. Discors, haesitans, dubius. Որ է յերկուս միտս, որպէս երկբայութբ վարանեալ. Թերահաւատ. տարակուսեալ. խարդախ միտք. [illegible] *Զի որ երկմիտն է, նման է հողմահարեալ և տատանեալ ալեաց ծովու: Այր երկմիտ առանց հաստատութեան է յամենայն ճանապարհս իւր. Յկ. ա. 6. 8: *Ուր ոչ գոյ երկմիտ, դադարէ կռիւ». յն. երկմիտ, իբր անմիաբան, կամ խարդախ. Առակ. ԻԶ. 20: *Գանձուց ասպիկան երկմիտ. պատգամաւոր բանսարկու. Նար. ծԶ. իբր անհաւատարիմ, ոչ միամիտ:

ՅԵՐԿՄԻՏՍ կամ ՅԵՐԿՄԻՏ ԼԻՆԵԼ. Ὑποστέλλομαι. Reformido, subtraho me. Տարակուսիլ. վարանիլ. խիթալ. [illegible] *Եւ եթէ յերկմիտս ոք լիցէ, ոչ հաճեսցի ընդ նա անձն իմ. Եբր. Ժ. 38: *Եթէ զսիրելին վասն մեր եառ, էր վասն այլոցն յերկմիտս լինիք. Ոսկ. հռ. Ը. 32: *Այլ յերկմիտս եմ, գուցէ ոչ ընդունիցի զիս: Յերկմիտ եղեալ՝ զուղիղ ճանապարհն ոչ գիտեմ. Ճ. Ա: *Լուաւ, թէ գողացեալ է. յերկմիտս եղև իբրև զմարդ, և տրտմեցաւ. Բրս. մրհ:

ԵՐԿՄՏԵԼԻ. ա. Ἀμφίδοξος. Dubius. Երկբայական. անստոյգ. [illegible] *Կեղակարծելի և երկմտելի և անյայտ է ծընունդն. Փիլ. Ժ. բան:

ԵՐԿՄՏԵՄ, եցի. չ. Διστάζω, διακρίνω, ὑποστέλλω, ἀμφισβητέω. Dubito, haesito, ambigo, diffido. Յերկմիտս լինել. երկբայիլ. յերկուանալ. խիթալ. Թերահաւատել. զանգիտել. խորշիլ. [illegible] *Եւ եթէ երկմտեսցէ ոք, ոչ հաճեսցի ընդ նա անձն իմ. Ամբակ. Բ. 4: *Ոչ երկմտեաց 'ի հաւատսն (յն. ոչ տկարացաւ): Աւետեացն (այլ ձ. յաւետեացն. յն. առ աւետիսն) այ ոչ երկմտեաց անհաւատութբ. Հռ. Դ. 19. 20: *Թերահաւատ, ընդէ՞ր երկմտեցեր. Մթ. ԺԴ. 31: *Ոչ ուրուք երկմտեցելոյ, և ոչ յերկբայս եղելոյ ամենեցուն. Փիլ. Ժ. բան: *Ինքն երկմտեաց, որ անհաւատն է. Եղիշ:

Եւ Թողուլ զմիամիտ մտերմութիւն, և յետս կալ. ստորանալ. *Բայց մերն առաքեալ ոչ երկմտեաց 'ի նմանէ (յապաղանալ). Խոր. Է. 57:

ԵՐԿՄՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն.

ցող այլում երկմտել, և երկփեղկել 'ի միաբանութէ․ *Ոչ կարաց երկմտեցուցանել և ոչ զմի ոք․ Յհ․ կբ։

ԵՐԿՄՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Διαλογισμός, διχόνια, ἀμφισβήτησις. Dubitatio, haesitatio, են․ Հակառակն միամտութե 'ի հաւատալ, 'ի յուսալ, և'ի պահել զհաւատարմութի․ որպէս երկբայութի, կասկածոտութի, թերահաւատութի․ *Բառնայցեն զմի ձեռս 'ի վեր առանց բարկութե և երկմտութե․ ա․ տիմ․ բ․ 8։ *Ընդէր երկմտեաց, և եղև երկմտութեամբն պատճառ ծննդեան արհմենի․ Եղնիկ։ *Երկմտութի գոյ զնոցանէն․ Եւս․ պտմ․ գ․ 24։

Եւ Δίστασις, διαφωνία, μερισμός. Dissensio, divisio, են․ Երկբանութի․ անմիաբանութի, երկպառակութի․ օգտուտն․ բաժանումն․ *Չէք երկմտութի աւետարանացն ընդ միմեանս․ Եւս․ պտմ․ գ․ 24։ *Սատակեալ գիտաց զբազմաց այլոց եւս երկմտութի․ Եղիշ․ է։ *Դուք թէ միամտութե վարիք, և կամ երկմտութե․ Փարպ։ *Յերկմտութէ փախերուք, որպէս 'ի գլխոյ չարեաց։ Ուր երկմտութի և բարկութի գոյ, անդ ոչ բնակէ ած․ Ածաղգ․ ա․ ե․ ը։

ԵՐԿՆ, կան, կամբ․ գ․ } 'Ωδίν, ὠδύνη. Dolor parturientis, anxietas.
ԵՐԿՈՒՆՔ, կանց, ամբք․ }
Ճիգն և ցաւ ծննդականի, որպէս ծայրագոյնն յերկս տարժանելիս․ փղոբերբ ցաւք․ *Որպէս երկն յղւոյ․ ա․ թես․ ե․ 3։ *Եւայի եդեալ՝ ցաւօք երկն տալ, և առ այր դառնալ․ Գնձ։ *Երկունք կալցին զնոսա իբրև զկանայս ծննդականս։ Ցաւք երկանց․ Եւ․ ծգ․ 8։ կզ․ 7։ *Ոստերք և զստերք՝ իմոյ պոռնկոյն երկք և երկունք։ Զգուշանայցես երկանց եղանց։ Լուծանիցես զերկունս նոցա․ Յոբ․ բ․ 9։ լթ․ 1։

Այլ և զխուսական և անցաւ ծննդեանէ՝ որպէս Պատրաստութիւն և ներգործութի ծնանելոյ․ *Ի կուսէ նա միայն ծնաւ, անալօ ծնունդն, և առանց ցաւոց երկունքն․ Նիւս․ երգ։ *Զիարդ առանց սերման կոյսն մայր լինի, և յետ երկանց կոյս գտանի․ Ցծ ով։

ԵՐԿՈՒՆՔ․ Նմանութե, Տագնապ, երկիւղ․ վիշտ․ գործ դժուարին և անկատար․ ցաւ․ ցաւագին սիրտ․ դառն հեծութի․ են․ *Երկունք կալան զբնակիչս քանանացւոց․ Ել․ ժե․ 14։ *Շուրջ եղեն զինև երկունք մահու․ Սղ․ ժէ․ 5։ *Երկունք հիւանդութեանն բազմացեալ՝ զմահ ծնանին․ Լմբ․ ող։ *Զանազան երկունս ուսուցանե գործեն․ Մագ։ *Անզգամ միտք անհասիցն ցանկալով հանապազ յերկունս է․ Փիլ․ այլաբ։ *Երկու երկունք սիրոյ սափաւէին զիա․ յիշատակ մեռելոյն, և տեսիլ կենդանի սիրելւոյն․ Մամբր։ *Եւ այլ ամն այսպէս երկամբք պատասխանի տայր․ Վրք հյ․ բ։ *Ի վերայ տրտմեցուցանողին՝ որպէս 'ի վերայ անձին իւրոյ երկամբք արտասուեսցէ։ Յերկունս եղեալ լայր դառնապէս առաջնորդն մեր անտանիտու․ Կլիմաք։ Յորոց երեք երկն կամ երկունքն 'ի մէջ բերել և զձայն հեծութե, իբր երգ ցաւոց․ զի և'ի յն․ օդն, է երգ․ և օդին, երկն․ երկունք, ցաւ, վիշտ։

ԵՐԿՆԱԲԱՐՁ․ ա․ 'Ουρανοφόρος. Caelifer. Բարձող կամ կրող զերկինս․ *Զօրութի երկնաբարձ ուսոյ Ատղանդեա կոչել։ Վասն երկնաբարձ բաղկացն (կուռք), յորում հանգեաւր․ ԲԷՆԷԼ։

ԵՐԿՆԱԲԱՐՁ․ ա․ ն․ իբր Երկնաբերձ․ երկնաբարձր․ *Մինչ չև է ծածկեալ անհէջ հրոյն երկնաբարձ յորդութեն զոլորտս ծագաց երկրի․ ԲԷՆԷԼ։ *Երկնաբարձ 'ի վերայ մեր ամբառնայ․ Ճ․ Գ։

ԵՐԿՆԱԲԱՐՁՐ․ Տես ԵՐԿՆԱԲԵՐՁ․ *Երկնաբարձր աշտարակք, կամ կամարք։ Գրեցեր զբարբառ աւտղակին երկնաբարձր աշտարակութե․ ԲԷՆԷԼ։

ԵՐԿՆԱԲԵՐ․ ա․ Յերկնից 'ի վայր բերեալ, իջեալ․ երկնառաք․ երկնաձիր․ *Երկնաբեր շնորհք, կամ աւետիք, ցօղ, ցորեան․ Մամբր։ Թէոդոր․ խաչ։ Զքր․ կթ։ Նար․ յովէբ։

ԵՐԿՆԱԲԵՐՁ․ ա․ 'Ουρανομήκης. Caelum altitudine tangens, altissimus. Բարձր կամ ամբարձեալ յոյժ՝ իբրու յերկինս․ բարձրաբերձ․ *Երկնաբերձ աշտանակ․ Շար։ *Երկնաբերձ աշտարակ շինել․ Ագաթ։ *Համանման երկնաբերձ կայից կանգնեալ ամրոցին․ Նար․ խչ։ *Նաև զծառոց անգամ, որք 'ի սակաւ ինչ բարձրութե են, ասեմք, թէ երկնաբերձ են․ և զծխոյ՝ թէ յերկին կցի․ Եղնիկ։

ԵՐԿՆԱԲԵՐՁԱԳՈՅՆ․ մ․ գերամբարձ և վսեմ օրինակաւ․ ամծավայելչապէս․ *Բարձրապատումն և երկնաբերձագոյնս սկսան հռչակեցուցանել զպատուիւ խոկական փառաց միածնին․ Ագաթ։

ԵՐԿՆԱԲՆԱԿ, ի, աց․ ա․ Բնակեալն յերկինս․ *Որպէս ած երկնաբնակ․ Ճ․ Գ։ *Դիտապետք երկնաբնակք․ Նար․ առաք։

ԵՐԿՆԱԲՈՒՂԽ․ ա․ Յերկնից բղխեալ․ *Երկնաբուղխ անձրև․ Նար․ յովէբ։

ԵՐԿՆԱԳԵՂ․ ա․ Ունող զգեղ կամ զգեղեցկութի երկնային․ *Երկնագեղ գալարութի․ Նար․ յովէբ։

ԵՐԿՆԱԳԷՏ․ գիտի, տաց․ գ․ Աստեղագէտ․ դիտող և զննող երկնից կամ աստեղաց․ *Աստեղագէտքն երկնից, իսկ այլք երկնագէտքն ասեն, ոյք նշմարեն զաստեղս երկնից․ Ոսկ․ Ես։

ԵՐԿՆԱԳՆԱՑ․ ա․ Որ գնայ ընդ երկինս՝ քայլելով կամ թռչելով․ *Զերկրածինքս երկնագնաց արար։ Տեսանելով զագգամային մարմինս՝ երկնագնացս եղեալ․ Ճ․ Թ։ *Երկնագնաց թանթք ուրից քոց Մբ․ Շար։ *Մարդ՝ երկնագնաց ոչ լինի։ Պատկեր տեսանեմք երկնագնաց եղեալ․ Աթան․ համբ։ Ն․ Գէ․ Ես։ *Իբրև զթռչունս երկնագնացս ամբառնան․ Եօթնագր։

ԵՐԿՆԱԳՆԱՑ․ Որ տանի կամ համուցանէ յերկինս․ զոր օրինակ, *Երկնագնաց պողոտայ․ Գէփ։ *Վասն երկնագնաց անընչութեան․ Կլիմաք։

ԵՐԿՆԱԳՈՅՆ․ ա․ 'Ουρανοχρώματος, κυάνεος. Caeruleus, caeli colorem habens. Կապոյտ, կապուտակ, որպէս երևին մեզ երկինք․ կէօք, մոլի․ *Կապուտակագոյն․․․ երկնագոյն չինչ․ Ագաթ։ *Երկնագոյն դաշտաց ․․․ կապոյտ կուտակաց (ծովու)․ Նար․ խչ։ *Կին ոմն ծիրանազգեստ՝ երկնագոյն ունելով զփիրուս ետ․ խոր․ ա․ 25։

ԵՐԿՆԱԳՈՅՆ․ ա․ գ․ 'Ιακύνθινος, ἰάκυνθος. Hiacynthinus, hiacynthus. Ըզգեստ յակնթագոյն․ *Զբեհեզն և զերկնագոյնն․ Ես․ գ․ 23։ *Ագուցի քեզ զերկնագոյն․ Եզեկ․ ծզ․ 10։

Իսկ Բր․ գործ․ *Ի միջոյ մերմէ 'ի վեր ընթացեալ, և յերկնագոյն բարձրութե փառացն վերացեալ․ խմ․ երկնաբերձ, ծայրագոյն․ Summus. յն․ Μήχιστος, երկայնագոյն յոյժ։

ԵՐԿՆԱԳՈՉ․ ա․ Դէպ յերկինս վերաձայնեալ, կամ ընդ երկնային ձայնակցեալ (ովսաննա երգն)․ *Զերկնագոչ բարբառութեն յիշատակեմք․ Մամբր։

ԵՐԿՆԱԳՈՐԾԵԼ․ ն․ Սահեզծուլ զերկինս․ և Երկին առնել զերկինս, կամ երկնաւոր՝ զերկրաւորս․ *Երկնագործող ձեռամբն ձեռնադրելով զնոսա․ Ցծ ով։ *Երկնագործել տարրերութե լեզուացն հրեղինաց 'ի ձայն հողմոյ․ Ճ․ Բ։

ԵՐԿՆԱԳՈՒՄԱՐ․ ա․ Յերկնաւորաց գումարեալ, կամ բաղկացեալ․ *Երկնագումար պարք։ Երկնագումար խմբից, կամ դասուց․ Խոր․ հոգիս։ Մամբր։ Նար․ ծբ։ ԲԷՆԷԼ։ Իսկ Շ․ ոփ․ Բղբ․ *Որոց յմ ձեզ տիրաբար՝ յուսոյ մեծին երկնագումար՝ ցուցցէ զորդին ձեր գերափառ », ի․ մն 'ի մեծի աւուրն՝ յորում երկինք և երկիր 'ի մի գումարին։

ԵՐԿՆԱԵԼՔ․ ա․ Այն՝ ուստի լինի յերկինս ելանել․ Երկինք ելլելու․ *Ո՛վ համգարատութի՝ սանդուխք երկնաելք․ Վրք հյ․ գ․ (տպ․ երկնաելք)։

ԵՐԿՆԱԶԱՐԴ․ ա․ Ունող զզարդ և զգեղեցկութի երկնային․ *Ո՛վ առագաստ երկնազարդ․ Անան․ եկեղ։ *Մերկացեալք 'ի բարեպաշտութէ երկնազարդ պատուցն․ Նար․ յովէբ։

ԵՐԿՆԱԶԷՆ․ ա․ Նման երկնային զինու․ *Ամբարձասասաստ սուրողէն, և գաւազան երկնազէն․ Գնձ։

ԵՐԿՆԱԹՌԻՉ․ ա․ Որ թռչի ընդ երկինս․ երկնագնաց․ երկնասլաց․ *Զհաւատացեալս իւր երկնաթռիչս առնէր․ Կամրջ։ *Երկնաթռիչ և փայլակնընթաց խաչերձևակի․ Նար․ խչ։ *Միտս երկնաթռիչ 'ի սոտր իջեալ։ Արկ զիս 'ի գաւիթս երկնաթռիչ երամիցդ․ ԲԷՆԷԼ։ *Ամբարտաւանութեն երկնաթռիչս առնեն․ Սարգ․ ա․ պ․ ծ։

Կամ Օդաթռիչ․ բարձրաթռիչ․ *Երկնաթռիչ արծիւ․ Ոսկ․ լուս։ *Մարախն անարիւն և երկնաթռիչ է․ Շ․ մթ։

Մերթ եւ՝ Թռուցիչ կամ տանող յերկինս․ *Երկնաթռիչ ճանապարհ, կամ վարք․ Փարպ։

ԵՐԿՆԱԺԱՌԱՆԳ․ ա․ Ժառանգ կամ ժառանգող երկնից․ *Լուսաբնակ և երկնաժառանգ ․․․ էից խմբակցութեանց․ Նար․ Ծբ։

ԵՐԿՆԱԼԻՐ․ ա․ Որ լնու զերկինս․ *Արծուիս երկնալիր, առ տապանն ամենակիր․ Նար․ Ծբ։

ԵՐԿՆԱԼՈՅՍ․ ա․ Երկնաւոր և լուսաւոր․ *Զահավառեալ յերկնալոյս ուրախութիւն․ Թէոդոր․ խչ։

ԵՐԿՆԱԽԱՐՇ․ ա․ Որ խարշատէ հրեղէն գետովք զերկինս կամ զօդս․ *Յերկնախարշ, 'ի բոցակէզ, յահաբեկ գալարատեան որդւոյն մղ․ Ցծ ով։

ԵՐԿՆԱԽՈՀ, } ի, եց․ ա․ 'Ουρανόφρων. Caelestia sapiens.
ԵՐԿՆԱԽՈՐՀ․ }
Որ զերկինս և զերկնաւորս խորհի․ *Ի վերին արքայութեն փութայ ընդունել զերկնախոհսն․ Ճ․ Գ։ *Անգիտութենն բուրումն զերկնախոհիցն պարպինու անուշահոտութե զխմասս․ Խոր․ Վրդն։ *Երկնախորհս և արգարագործս զամենեսեան կազմեաց․ Լաստ․ ընեէրդ։

ԵՐԿՆԱԽՈՒՄԲ, խմբի, եց․ Տ․ ԵՐԿՆԱԳՈՒՄԱՐ․ *Ադամածնաց քաղաքակից լինել երկնախմբութե բանակաց․ Յհ․ իմ․ Եկեղ։ *Զերկնախմբիցն 'ի նմա հրաշագործեաց պարս․ Խոր․ Վրդն։

Մերթ՝ Նման երկնայնոցն խմբից․ *Երկնախմբութե քահանայապետական ուրախ ժողով․ Լմբ․ ոփ։

ԵՐԿՆԱԾԱԳ․ ա․ Յերկնից ծագեալ․ Երկինքէն ծագած․ *Երկնածագ լուսովն փառաւորեալ․ Անան․ եկեղ։

ԵՐԿՆԱԾԱՂԻԿ․ ա․ Նման երկնային

ծաղկի. *Երկնածաղիկ առաքինութեն լուսապայծառ ոստովք. Խոր. Հրշտ:

ԵՐԿՆԱԾՈՐԱՆ. ա. Ցերկնից ծորեալ հոսեալ՝ որպէս մանանայ. Էրնփէն ծղած. *Խորայելացիքն վայելեցին յերկնածորան կերակրոյն. Ոսկեփոր:

ԵՐԿՆԱԿԱԶՄ. ա. Կազմօղ զերկինս. երկնաստեղծ. *Երկնակազմն և աշխարհաշէն ձեռացն բեւեռեալ զամենեսեան յերկեղն իւր և 'ի սէր. Տօնակ:

ԵՐԿՆԱԿԱՃԱՌ. ա. Ուր են կաճառք ատեղաց երկնից. *Արեգակն 'ի մայրն գառնայր, համարձակութեամբ ամալով երկնակաճառ արփւոյն». (զի յետ մտիցն արեւու երեւի մեզ հանգէս երկնից). Լամբ. ԽԳ:

ԵՐԿՆԱԿԱՄԱՐ. ա. Հանգոյն երկնից կամարի, և զարդուց նորա. որպէս եկեղեցին. *Երկնակամար՝ նկարակերտիւք... Նոյն ինքն երկին՝ և երկնակամար, և առագաստ յերկրի կառուցեալ. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԵՐԿՆԱՅԻՆ. *Զերկնական ջահն զարեգակն: Երկնական վարուք: Հոգւոյ երկնական, մարմնոյն երկրական. ՃՃ: Գնձ:

ԵՐԿՆԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Ցերկինս կառուցեալ, հաստատեալ, և ուղղեալ. Էրնփէն ընուծ. *Երկնակառոյց քաղաք, կամ տեղան, լուսաւորք, բնակութիւն, շաւիղ. Թէոփոր: Անան: Վրդն:

ԵՐԿՆԱԿԱՌՈՅՑ. Կառուցանօղ զերկինս. երկնաստեղծ. *Ի յերկնակառոյց արարչական բանին վառեալ սիրոյ. Գնձ:

ԵՐԿՆԱԿԱՏԱՐ. ա. Որոյ կատարն այսինքն գլուխն իբրու յերկինս համանէ. երկնաբերձ. *Երկնակատար ծայրից լերանց. Անան. Եկեղ: *Թող ինձ զանհուն... բուրինս երկնակատարս. Բենիկ:

ԵՐԿՆԱԿԵԱՑ. ա. Որ կեայ յերկինս. երկնաբնակ. երկնային. հրեշտակ. և հրեշտակային. *Որ յայանեցաւ երկնակեաց իշխանացն. Ափոփ: *Երկնակեաց կենացն ցանկացեալ. ՃՃ:

ԵՐԿՆԱԿԵՆՑԱՂ. ա. Որոյ կենցաղավարութիւն յերկինս է, կամ նման երկնաւորաց. երկնակեաց, երկնային. *Երկնակենցաղք, և ոչ երկրասնունդք. Նար. ա. ատփ: *Ցայլ իմն էութեան երկնակենցաղ. Նար. ՀԷ: *Ցերկնակենցաղն յայն խառնելոց իցէ կետանս. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱԿԵՐՊ. ա. Երկնահանգոյն. երկնագոյն. *Ի զանազան թելոց գունելոց երկնակերպ կապուտակատիպ. Նար. Խչ:

ԵՐԿՆԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալ նման երկնից. *Խորան երկնակերտ. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱԿԻԶ. ա. Ցերկնուստ տեղացմամբ կիզօղ. *Երկնակէզ հրոմն. Վանակ. յոբ:

ԵՐԿՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Երկանց՝ վշտաց և հեծութեանց կցորդ գտանիլ. *Արարածք երկնակից եղեն մեզ մինչև ցայժմ. Ը. Է. գ. ԽԷ:

ԵՐԿՆԱԿՐՕՆ. ա. Որ բերէ յինքեան զերկնային կրօնս և զվարս. երկնակենցաղ. *Սա ընդ երկնակրօն մարգկան խօսի. Տօնակ: *Կեանս երկնակրօնս վերակենցաղս. Նար. Ծա:

ԵՐԿՆԱՀԱՑԵՆԱՑ. ա. Որ հայի յերկինս 'ի վեր. *Այլայլի տեսիլ աչացն երկնահայեաց տարածիւք. Վեցօր. Զ:

ԵՐԿՆԱՀԱՆԳԻՑ. } ա. Հաւասար և ԵՐԿՆԱՀԱՆԳՈՅՆ. } նման երկնից. բարձր, և երկնային. *Զզանգիտեա յերկնահանգէտ աթոռոյս, և յաթոռակալէս. Գր. Տղ. Բղբ: *Գլուխք էք վերամբարձ և երկնահանգէտ. Եղն. լսու: *Դիպեցաք երկնահանգէտ լերինս բարձու: Վերակնացուք փոքր ինչ 'ի յերկնահանգէտ գագաթն խորհրդական լերինս. Տօնակ: *Որպէս փեսայ յառագաստի յերկնահանգէան խորանի. Սկեւ. յոբ: *Խորանաւն երկնահանգոյն. Շար: *Երկնահանգոյն սրբեհառիւ... անօթս խաչիս. Նար. Խչ:

ԵՐԿՆԱՀԱՆԴԻՍ. ա. Հանդիսացեալ երկնային վարուք. *Սք երջանիկ երկնահանգէս. Շար:

ԵՐԿՆԱՀԱՆՃԱՐ. ա. Երկնային հանճարով լի. ունօղ զիմաստս երկնաւորս. *Պսակ տիրապատուատ՝ երկնահանճարն գիտութեան. Նար. կա:

ԵՐԿՆԱՀԱՍ. ա. Մինչև յերկինս հասեալ. երկնաբերձ. երկնակատար. *Երկնահաս ամպրոպք, կամ աունկ, ձեղ. կամ գիտութիւն, կամ լեառնն. Անան. Եկեղ: Եղն. լսու: ՃՃ: Նչ. Խնդ:

ԵՐԿՆԱՀԱՍՏԱԾ. ա. Հաստեալ երկնային զօրութեամբ, կամ երկնաբերձ բարձրութեամբ. *Երկնային հաստն զերկնահաստածն պարարտացոյց և հանգոյց. Եփր. ատեփար:

ԵՐԿՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Κεραυνωθείς, κεκεραυνώμενος. Fulminatus, fulmine percussus. Ցերկնից հարեալ շանթիւ. բառ յն. շանթահարեալ. կայծակնահարեղեալ. որպէս ասկղեպիոս, հերակլէս, եւն. *Երկնահարացն երկիր պագանեն: Զերկնահարսն՝ որ յայդ առեցեալ են, զնո պաշտել և երկիր պագանել ոչ ամաչեն. Կոչ. ԺԳ:

ԵՐԿՆԱՀԱՒԱՍԱՐ. ա. Իբրու հաւասար երկնի. երկնանման. *Երկնահաւասար տաճարն (նք յարութեան յերուսաղէմ). Հ. ՆԻԱԿ:

ԵՐԿՆԱՀՈՅԼ, հոյլք, հոյլից. ա. գ. Երկնագումար. երկնախումբ. հրեշտակք. *Երկնահոյլ բանակք, կամ խմբաւորութիւն. Անան. Եկեղ: Մագ: *Երկնահոյլիցն ճանապարհ առնելով 'ի քեզ էջք և ելք առնէին. Գնձ:

ԵՐԿՆԱՀՈՍ. ա. Ցերկնից հոսեալ. *Ե՛կ շանթ երկնահոս, և կայծակնաբուղխ վարդապետութեամբ քո վառեա. Ոսկ. լսու: *Զհեղեղածուփ անդնդաձիգ սահմանացն երկնահոս զուգաճանապարհորդութեան. Արծր. Ղ. 11:

ԵՐԿՆԱՀՐԱՇ. ա. Երկնային և հրաշալի. գերափառ. անպատում. *Երկնահրաշ ուրախութեան. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱՀՐԱՒԷՐ. ա. մ. Ցերկինս հրաւիրեալ՝ կոչեցեալ. կամ Ցերկինս հրաւիրմամբ. *Այսօր դշխոյ պանծալի՝ երկնահրաւէր բարձրացի. Գնձ:

ԵՐԿՆԱՀՐԱՒԻՐԱԿ. ա. Ցերկինս հրաւիրօղ. *Ցանկային երկնահրաւիրակ կոչմանն. Փարպ:

ԵՐԿՆԱՁԵՂՈՒՆ. ա. Որոյ ձեղունն է երկինք, կամ նման երկնից. երկնակամար. *Տիեզերայարկ և երկնաձեղուն տանս (աշխարհի): Իմանալի խորան (եկեղեցի), և յարկ երկնաձեղուն. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱՁԵՒ. ա. Երկնանման. երկնակերպ. *Հրակերպ երկնաձև... շքով պաճուճեալ. Նար. Խչ: *Զերկնաձևն երկրաձև արար. Վրդն. Ծն:

ԵՐԿՆԱՁԻԳ. Տ. ԵՐԿՆԱՏԱՐԱԾ. *Անարատ առագաստ, և տեղի լայնագոյն և երկնաձիգ (գուցէ երկայնաձիգ), խորագոյն և բարձրագոյն. Տօնակ:

ԵՐԿՆԱՁԻՐ. ա. Ցերկնից շնորհեալ որպէս ձիրք. երկնապարգև. *Երկնաձիր պարգևացն. Շար: Ճ. Ա: *Երկնաձիր և ածատուր փառացն ժառանգութեան. Նար. Խչ:

ԵՐԿՆԱՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ. Տ. ԵՐԿՆԱԳՆԱՑ. *Ճառակօղք դառնին երկնաճանապարհորդք լինելն. Փարպ:

ԵՐԿՆԱՃԵՄ. ա. (արմատն է ճեմել, և ճեմուկ.) Որ ինչ հայի 'ի ճեմարան կամ 'ի զարգս երկնից. երկնային. *Երկնաճեմ սանդուղք. Նար. ՂԷ: *Երկնաճեմ առագաստ. Շար: Ցհ. Իմ. Եկ: *Սլացեալ թեւօք հոգւոյն երկնաճեմ գոլով. Ը. փող: *Ցորժամ մարմինն հոգիասցի, երկնաճեմ լիցի. Վրդն. Ծն: *Հասու եղեալ ամենայնի՝ գեր 'ի վերոյ երկնաճեմք երևեցան. Ըէր:

ԵՐԿՆԱՄԱԾ. ա. Իբր Երկնագոյն ներկեալ. *Եղխկոպոսն զգեցեալ լինի... երկնամած նափորտիւն. Մագ:

ԵՐԿՆԱՄԻՋԱԿ, ի. ա. գ. Ջուգօրական. որ է 'ի միջավայրն երկնից, կամ 'ի հասարակածն. *Որ ոչ էր լուսմն պատկերն զկնի երկնամիջակի հասարակաւորութեն. Կոմբ: *Ընթացեալ ժամանէ 'ի կէս երկնամիջակն (արեգակն ըհասարակածիւ). Ջփր. ԿԲ: *Կէտքն են այսոքիկ. կէս երկնամիջակ, եւն. Տոմար:

ԵՐԿՆԱՄԻՋՈՑ, ի, աց. գ. Միջոց երկնից. ընդարձակութեն հաստատութեն և եթերաց. *Ցերկնամիջոցան հրճուեցին. Մխոյէւ. Խչ:

ԵՐԿՆԱՄԻՋՈՑԱԿԻՏ, կիտի. գ. Միջակէտ երկնից. *Ցայսմ կենդանատեսակի (խոյին է) երկնամիջոցակէտն աշխարհական տրամագրութեն. Ըէր:

ԵՐԿՆԱՅԱՐԿ. ա. Որ ունի զնմանութեն երկնային յարկաց. որպէս Եկեղեցի. *Խորան կամ առագաստ երկնայարկ. Անան. Եկեղ:

ԵՐԿՆԱՅԻՆ, նոյ, ոց. (լինի և երկնայինց). ա. Ουρανικός, οὐράνιος, ὀλύμπιος. Caelestis. Որ ինչ յերկինս է, եկեղեցական երկնից, երկնաւոր. երկնական. ('ի նք գիրս առի Երկնից; կամ Երկնաւոր). կէօյփէփի, օէմաւի. *Կոչէ յերկնային քաղաքն. Փարպ: *Երկնային զօրք, կամ զինուորութիւնք, կամ գունք. (որ և Երկնայինք, այսինքն հրեշտակք). Շար: *Սք. երկնային, հօծ, և հայր ամենակալ. ՃՃ: *Հովուին կամ ազգամայ երկնայնոյ: Հոգիւք կամ իւղովք երկնայնով: Երկնային արքայութեն, փառք, ուղի, եւն. Նար: *Ցառագաստին երկնայնում ընդ անման փեսային իցեմք. Խոսր. պտրգ: *Ուխին է երկնային՝ երկնայնոցն պատուականագոյն. Յն. ողիմպեայց. Պղտ. օրէն. Է: իսկ Եղիչ. Է. *Հրամանն առեալ երկնային ծովուն հեղուլ 'ի վերայ ցամաքի». իմն ամպոց, կամ ջուրց վերնոց: *Անմարմնոց երկնայինցն գասքն. Գնձ: *Երկնայինց և ածոյնց. Փիլ. Լին. Ղ. 215:

ԵՐԿՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Երկինք կամ երկնանման լինել. *Բոլոր աշխարհս այս երկնացաւ (գալստեամբն քո). Եղիչ. Դ:

ԵՐԿՆԱՆՁՐԵՒ. ա. Ցերկնից անձրևեալ, զեղեալ առատութեն. *Ցօծումն այս ձիթոյ երկնանձրև լուսոյ անարատ կոչաւ. Նար. ՂԳ:

ԵՐԿՆԱՆՄԱՆ. ա. Նման երկնից. երկնահանգոյն. *Ո՛վ լուսեղէն խորան երկնանման եկեղեցի նք. Շար: *Այսմ երկնանման խորանիս լուսատու կարգեաց զանօթն ընտրութեան. Անան. 'Ի դէպս: *Եպիսկոպոսն զգեցեալ լինի երկնանման ազխոտի պգգեստիւք. Մագ: *Վերացաւ տեղանն յերկնանման տեղի. Ցհ. Իմ. Եկ: *Զերկրի երկնանման լինելն գուշակէր. Տօնակ:

ԵՐԿՆԱՇԱՒԻՂ. ա. Որոյ շաւիղն է յերկինս կոյս. *Ուղղիչ յանձնվաք ճանապարհն երկնաշաւիղ մտից. Անան. Եկեղ: *Ի լոյս

զխոստովանութիւն երկնաշաւիղ ելիցդ. Սկեւռ. աղ.: *Վասն երկնաշաւիղ լինելոյն. Լմբ. ծղ.:

ԵՐԿՆԱՇՆՈՐՀ. Տ. ԵՐԿՆԱՁԻՐ. *Ջորհնութիւն երկնաշնորհ և տիրապարգև. Նար. խղ.:

ԵՐԿՆԱՇՐՋԱՆ. ա. Որ է 'ի չափ շրջանաց կամ մեծութեան երկնից. *Անձայր անգունդք... երկնաշրջան անպարունակք. Բենիկ.:

ԵՐԿՆԱՉԱՓ. ա. Երկնից չափ. երկնաքերձ. *Երկնաչափ ցուցաւ սանդուղք. Շար.: *Առաքինութիւն երկնաչափ. Ոսկիփոր.:

ԵՐԿՆԱՉՈՒ. ա. Որ չուէ, կամ ընդ որ լինի չուել յերկինս. *Սրբաշխեա սանդուղ երկնաչու. Նար. ղբ.: *Յամենայն ժամու զմեզ երկնաչու ճանապարհին յորդորեցուցեք. Սրկ. յկ. ճ.: *Աստեղք զերկնաչուսն՝ առաքինութեամբ պայծառս նշանակէ. Վրդն. ծն.:

Որպէս Օգտապարիկ. *Ի կանոնէ կարկառեալ այծահեծուկն այն և երկնաչուն: Ընդ ինքեան առեալ զքաջավազիկն երկնաչու. Մագ. լ. ճր.:

ԵՐԿՆԱՊԱՃՈՅՃ. Տ. ԵՐԿՆԱԶԱՐԴ. *Դշխոյն պանծալի՝ երկնապաճոյճ գեղով պճնեալ մտանէ 'ի հարսնարան լուսոյն. Գնձ.:

ԵՐԿՆԱՊԱՏԻԿ. ա. Որ պատւի զերկնաւ. երկնաշրջան. *Եւ ես առաւել զուարթանայի պայծառութեամբ քան զերկնապատիկն զամբարս. Գիփ.:

ԵՐԿՆԱՊԱՐ, ի, ից. ա. Որ պարէ յերկինս. երկնաձեւ. *Դասուց անմահից, և երկնապարից. Գնձ.:

ԵՐԿՆԱՊԱՐԳԵՒ. Տես ԵՐԿՆԱՁԻՐ. *Երկնապարգև շնորհացն. Անան. Եկեղ.:

ԵՐԿՆԱՊԱՐԶ. ա. Որ պարզեաց զերկինս. վերաձգօղն երկնից. *Յերկնապարզ և յաշխարհաստեղծ աջոյն գրեցաւ մեզ գալուստն աւմահ: Զերկնապարզ բազուկն տարածեալ. Վրդն. պտմ. և ծն.:

Կամ իբր Ընդ երկինս պարզեալ. *Ի բազուկ նորա երկնապարզ և 'ի խաչատարած. Տօնակ. (որ հայի և 'ի նշ. տօ):

ԵՐԿՆԱՊԱՐԾ. ա. Ընդ որ պարծին երկինք և երկնաւորք. կամ Յոյժ պանծալի. *Երկնապարծ ամենայնք կուսութեամբ քո գովեն. Թէոդոր. խոսռ.:

ԵՐԿՆԱՊԻՇ. ա. Որ աշուեցեալ հայի ընդ երկինս. և որ ինչ առայ այնպէս ամբառնալ. *Բարձրահայեաց և երկնապիշ լինելով երգնուն. Ցհ. իմ. պտ.: *Զբերդն ամրութ զզարմանալին զամրոցն, զոր երկնապիշ և պարանոցատանջ իմն գիտէ անուանել բան. Արծր. Է. 3:

ԵՐԿՆԱՊՈՂ, կմ } ա. Պուղեալ կմ
ԵՐԿՆԱՊՈՂՈՂ. } մղեալ և բղխեալ ընդ երկինս կոյս. վերացայտ. ձգեալ 'ի բարձունս. *Որ ձգէ զքար երկնապող (յն. 'ի բարձունս)՝ 'ի գլուխ իւր ընկենու. Սիր. իէ. 28: *Եւ ոչ միայն ընդ զառ 'ի վայրն, այլ ընդ խողովակս և ընդ աղբերականս երկնապող գդնչէ, և 'ի վեր գայ (ջուրն). Վրդն. ծն.: *Ջուրքն 'ի ներքոյ 'ի վեր համբառնին ելանել երկնապողող, որպէս աղբերականք. Վէզոր. Ի.:

ԵՐԿՆԱՌԱՏ. ա. Յերկնից առատացեալ. յորդեալ ընդ երկինս. *Տեսեալ զնախնի երկնառատ պարգևս առ նա և զեալ. Կաղզուան.: *Քննաձիր երկնառատ ճառագայթից առատանայր ծովն. Շար.:

ԵՐԿՆԱՌԱՔ. ա. Յերկնից առաքեալ. *Զանսլին տարեցուցանել զնոսա յերկնառաք բարկութենէն. Ոսկ. Եւ.: *Երկնառաք հրով. Վրդն.: և Մխ. առ.:

ԵՐԿՆԱՍԱՀԱՆ, ի, աց. ա. Եղեալն բացեալ սահմանաց երկնից. *Յետ երկնասահմանացն հեղեղաց: Երկնասահման և երկրաշնաւոր ջրհեղձոյց մարդիկ. Ցհ. կբ.:

ԵՐԿՆԱՍՏԵՂԾ. ա. Ստեղծօղ երկնից. *Յերկնաստեղծ քո ձեռացդ ձեռնագրելոց: Պաշտպանեա՛ երկնաստեղծ ձեռամբդ. Նար. ջբ. ջդ.: *Երկնաստեղծ ձեռացն ձեռնագրեաց զառաքեալսն. Տօնակ.:

ԵՐԿՆԱՎՏԱԿ. ա. Յերկնից վտակօրէն հոսեալ. 'ի բարձանց գետահեղեալ. (եթէ չիցէ գրելի Կրկնավտակ.) *Խառնարան անոյշ երկնավտակ աղբերն. Շ. թղ. խւ.:

ԵՐԿՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ յոյժ որպէս զերկինս. *Երկնատարած ասպարէզ, կամ ծառ. Բենիկ.:

ԵՐԿՆԱՏԵՂԱԾ. ա. գրի յոմանց և ԵՐԿՆԱՏԵՂԵԱՑ. Յերկնից տեղացեալ, անձրևեալ. երկնանձրև. *Երկնատեղաց բոց, կմ ծծումբ. կմ մանանայ, հաց. Նար. հա.: Կիր. Է. խհ: Տօնակ: Սրգ. ա. գ. ծբ: Ճ. Թ.:

Կմ Որ տեղայ յերկնից. *Ոչ յայտնեցան ամպք երկնատեղեացք. Անան. 'ի յհ. Դ.:

ԵՐԿՆԱՏԵՍԱԿ. ա. Երկնակերպ. երկնանման. երկնագոյն. Երիթի պէս. *Երկնատեսակ բարձրութեան բեմբին. Նար. խլ.: *Զերկնատեսակ զհարսնականն զգեցաւ զգեստ. Կլիմոփ.: *Երկնատեսակ է շափիւղայն նշոյլք. Նիւս. Երգ.:

ԵՐԿՆԱՏՈՒՐ. ա. Յերկնից տուեալ. *Կրկին օրէնք մեզ երկնատուրք գրեալ մատամբն Տոյ այլ ոչ առաքին. Մանդ. ժղ.:

ԵՐԿՆԱՑԵՂԻԿ. ա. Որ է յերկնային ցեղէ. հրեշտակական. *Երկնացեղիկ ինն դասուցն համեմատք. Ցհ. կբ.:

ԵՐԿՆԱՑՈՅՑ. ա. գ. Որ ինչ ցուցանէ զերկինս կամ զչափ շարժման երկնից. *Արուեստիւ երկնացոյց ունէր նոյ 'ի տապանին, և այնու իմանայր զտիւն և զգիշերն. Լծ. տիւ.:

ԵՐԿՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Οὐράνιος, ἐπουράνιος. Caelestis. Երկնային. որ, կամ որ ինչ յերկինս է. և Սեպհական երկնից. ածային. հոգևոր. իմանալի. անապական, գերահրաշ. *Հայրն ձեր երկնաւոր: Բազմութիւն զօրաց երկնաւորաց: Որպէս երկնաւորն, նոյնպէս և երկնաւորքն: Երկնաւոր տեսիլ, կոչումն, պարգև, ևն.: *Վկայեն մեզ երկինք երկնաւորօքն. Եղիշ. Գ.: *Երկնաւոր յուսոյն, կամ վայելից, խորհրդոյն, փրկութեան. ևն. Փարպ.: *Գրեցի ձեզ բանս ածայինս և իմաստութեամբ երկնաւորս. Սրգ. ա. յհ. Ա.: *Թէպէտև յերկրէ էր մարմինն, այլ ընդ երկնաւորին միաւորեալ՝ կոչեցաւ երկնաւոր. Աթան. 'ի Ճ. Գ.: և ՍԵՓԵր. Գ. յովհ. և Շար.:

ԵՐԿՆԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Սանդարամետականաց, և երկնաւորականաց: Տեսցէ լոյս մեծ, և առաւել զերկնաւորականսն: Հինքն այնչափ հեռի են 'ի նորայս, որչափ երկիր յերկնաւորականաց (այժմու յն. յերկնից). Ոսկ. Եւ.: *Անդ ոչինչ վասն երկնաւորականացն ասէ, այլ 'ի մտաւորացս հաւանեցուցանէ: Եւ զինչ իցէ, յաղքայութեան երկնից. 'ի հոգևորսն և յերկնաւորականսն ամենայն. Ոսկ. Մ. ա. 15: Բ. 12: *Պօղոս... որ երկնաւորական բարբառով կոչեցաւ. Ոսկ. աղաղ.: *Յերկրաւորաց յերկնաւորականս (փոխեցար). Գէ. Եւ.:

ԵՐԿՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկնաւորն գոլ. *Երկնաւորութեան ծնիցելոյն 'ի ձեռն (կուսական) ծննդեանն երևէր. Աթան. Բ.:

ԵՐԿՆԱՓԱՌԱԽ. ա. Ժողովեալ յերկնային փառաւք. երկնախումբ. երկնագումար. *Երկնափառախ լուսաւոր հօտի ընտրելոց քոց. Մաշտ.:

ԵՐԿՆԱՔԱՂԱՔԱՑԻ, ցւոյ, ցեաց. ա. գ. Քաղաքացի երկնից. և Որոյ կենցաղավարութիւն է յերկինս. *Երկնաքաղաքացի նմանիւր (երևեալն). Փիլ. առնես: *Երկնաքաղաքացին յովհաննէս. Շար.: *Երկնաքաղաքացի արամբն պօղոսիւ. Փարպ.: *Ըստ հոգևոր առաքինութեան ամենեքեան երկնաքաղաքացիք. Եղիշ. Է.: *Արդ երկնաքաղաքացիս խրատտուս քեզ ունելով. Արշ.:

Ասի և զիրաց՝ որ անկ են երկնաւոր քաղաքին. *Արդարքս միշտ երկնաքաղաքացի ճոխութեան. Ճ. Ա.:

ԵՐԿՆԵՄ, եցի. չ. և չ. Ὠδίνω. Parturio, in partu doleo. Երկամբք ծնանել, և կրել զցաւ 'ի ծնանելն. փղոճէրէքի ցաւ քաշել. *Ընդէր երկնեցեր զիս: Եւ 'ի սառա, որ երկնեացն զձեզ: Ոչ երկնեցի, և ոչ ծնայ: Որպէս որ երկնիցէ մերձ 'ի ծնանել. Ես. խէ. ծա. և իգ. իզ. ևն.: *Որդեակք իմ, զորս դարձեալ վերստին երկնեմ. Գաղ. Դ. 19:

ԵՐԿՆԵԼ. Ցաւագնիլ. վշտանալ. հեծել. և Սպասել կարօտանօք. ահուռահ էթմէք, ահէնկմէր՝ հասրէթ չէքմէք. *Տեսցեն ըզքեզ աղգք, և երկնեսցեն. Ամբ. Գ. 10: *Ամենայն արարածք հեծեն և երկնեն մինչև ցայժմ. Հռ. Ը. 22: *Տրամեսցին, և երկնեսցեն հաւաշխմամբ. Վրք հց. Բ: *Վշտացին երկնեմ, զի ոչ ամենեքեան զայսպիսի այր գիտեն. Ոսկ. հռ.: *Երկնէին և այսմ, գիտել զօր գալստեան նորա. Եզն. Տիմ.: Իսկ *Առաւել երկնեցի ծարաւ իմ, և առաւել վարձատրաց յաղթ. իմն. սատանայի 'ի վշտացնել զիս. Վրք հց. Է:

ԵՐԿՆԵԼ. Ὠδίνω, μηχανάομαι, πειράομαι. Molior, nitcor. Խորհել և նիւթել ինչ. մեքենայել. հնարել. *Երկնեաց զանօրէնութիւն. Սղ. Է. 15: *Յամենայն ժամ երկնէին զմահաբեր չարիսն. Ոսկ. յհ. Բ. 18: *Ի վերայ մեր զմարտն երկնելով. Նիւս. Թէոդոր.: *Բայց կործեմ զայլ ինչ երկնել մտաց ձերոց այսպէս կեղծաւորելով. Ցհ. իմ. Եր.: *Զօրհնաբան երկնեցայք և երկնեմք առ միմեանս զչարութի. Լմբ. ոփ.:

Կամ Առթել, յառաջ բերել ինչ ճըգամբք. *Կրկին ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս: Պաղատանս բազմապատիկս ընդ իմս երկնեսցի: Եւ ոչ արեան արտասուս երկնեաց. Նար. ա. Գ. իբ.: *Որթ երկնել 'ի հրոյն. Ճ. Գ.:

ԵՐԿՆԸՆԹԱՑ. ա. Οὐρανοδρόμος. Cursu caelum petens. Որ ընդ երկինս ընթանայ. երկնաչու, ուղղեալ յերկինս. *Երկնընթաց գիտակք. Նար. առաք: *Ռահահորդ ուղևոր երկնընթաց. Շ. թղ.: *Երկնընթաց երկաւէր ձեռին սարգսի. Ցիշոփ.:

ԵՐԿՆԻՉ. ա. Որ երկնեաց կամ երկնէ. ծնօղ. առիթ. *Անպարտականն աղգակցութեան երկնիչ վերատին. Նար. խոստ.:

ԵՐԿՆՈՒՂԻՇ. ա. Ուղղօղ ուղղէկ երկնաքերձ կամ երկնային. *Եւ ծառ երկնուղէշ անթարշամ խնծորին. Նար. խոստ.:

ԵՐԿՆՈՒՍՏ. մ. } Οὐρανόθεν, ἐξ οὐ-
ՅԵՐԿՆՈՒՍՏ. } ρανοῦ. Caelitus, e
Ի ՅԵՐԿՆՈՒՍՏ. } caelo, e caelis. Յերկնից. էրշտէն. կէօյտէն. *Երկնուստ էր համբաւ վտանգին, և ածառաք էր բարկութեան. Արծր. Դ. 8: *Ի վերուստ յերկնուստ. Եղիշ. Բ.: *Ծագեաց յերկնուստ լոյս. Խոր. Գ. 66: *Յաղագս յերկնուստ իջանելոյ. Մանձր.: *Ի յերկնուստ հայեցող 'ի վերայ նորա. Ոսկ. հմբ.: *Ձայն 'ի յերկնուստ ընթացեալ զգեղզ կենաց: Հոսեալ 'ի յերկնուստ. Նար. ծգ.:

ԵՐԿՆՉԻՄ. կեայ, կիր, կերուք. կամ կէք, կուցեալ. չ. Φοβέομαι, δηλιάω, εὐλαβέομαι. Timeo, metuo, paveo, vereor, reveror. Կրել զերկիւղ. յահի լեր. կիւղի լինել. զանգիտել. խիթալ. ակն ածել. պատկառել. ճոխնալ, ճոխել. գօրգ. ծոգ. *Լուայ զձայն քո, և երկեայ: Մի երկնչիր: Ցաւեգ ձերմէ երկիցեն. յորոց երկնչէիքն՝ երկիցեն 'ի ձէնջ: Երկեան երկիւղ մեծ: Երկեան արքն երկիւղ մեծ 'ի տեառնէ: Ի զարհուրանաց սրտի քո՝ զոր (այսինքն որով) երկնչիցիս: Երկիցէ յերեսաց նորա ամենայն երկիր: Անդ երկիցեն զերկիւղ: Երկերուք, են: *Երկիր յօրինական էս առէ. Ոսկ. ա. կոր: Գտանի և Երկեալ. կամ Երկնչեալ, իբր ռամկական:

ԵՐԿՆՉՈՏ, ի, աց. Տ. ԵՐԿՉՈՏ. *Փոխանակ զանձինս աներկիւղս ունելոյ՝ զնա եւ երկնչոտ ուսուցանէին. Մամբր: *Զաբին երկնչոտ ցուցանէ: Վա՜յ սրտի երկնչոտի և ծանրաշարժի. Բրս. աբէեց. եւ տգաւ: *Վչտակիր և երկնչոտ մարմնովս չարչարակից եղեն քեզ. Լծ. կոչ: *Մինթէ վամ իցեմք և երկնչոտ. Հ=Յ. ապր. Ա:

ԵՐԿՆՉՈՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԿՉՈՏՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ երկնչոտութեան ուրեմն աղագաւ առէր. Կիւրղ. ղկ: *Լաւ էր լինել յերկըն. չոտութեն. Գանձոց: *Երկնչոտութեն (կամ երկնչութեն), մախանք. Մագ:

ԵՐԿՆՕՐԷՆ. մ. ա. Իբր Երկնանման. *Երկնօրէն լոյսութեք. Նար. խչ:

ԵՐԿՇԱԲԱԹ, ի, կամ ու. գ. ա. } Ἡμέρα δεύτερα, σεληνιακή. Feria II. dies lunae.
ԵՐԿՇԱԲԱԹԻ, թւոյ կմ թոյ. }

որ և ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԻ. Երկրորդ օր եօթնեկի զկնի միաշաբաթու. Էրքիւշէմպէ. ֆաղար իրթէսի. *Երկշաբաթ օր արար ած զհաստատութիւն: Սկսանի 'ի յերկշաբաթի. Տօնաց: *Մինչև ցաւուրս երկշաբաթւոյն: Երկշաբաթին՝ կարգեալ է, եւ. Ցհ. իմ. ափ. եւ էկ: *Ցերկրորդ շաբաթուն երկշաբաթոյն: Ցառաջին երկուշաբաթոյն. Արշ: *Բչի. Գչի. »: այսինքն երկուշաբաթի, եւ. Տօնաց: *Կանոնս մեծի երկուշաբաթին: Մեծի բչի գիշերն. Շար: Տօնաց:

ԵՐԿՇԱՐԱՎԱՆԳ. Տ. ԵՐԿԱՎԱՆԿ. *Երկշարավանգք են. այսինքն երկու վանգք են շարագրեալ առ միմեանս. Նչ. քեր:

ԵՐԿՇԱԻԻՂ. ա. գրի և ԵՐԿՇԱՒԵՂ. Իբր Երկդիմի. կրկին մաօք, իմաստիւք. երկբայ. *Ի ձեռն հարցմանն՝ զոր երկշաւիղ պատրանօքն իմացան (այսինքն հնարեցին). Կիւրղ. ղկ: *Հարցանելն երկշաւիղ ունէր զխորհուրդ: Երկշաւիղ խորհրդածութեք կայր մայր. Նանայ: *Ոչ կարէին հաստատ լինել վասն երկշաւիղ բանիցն: Թէպէտ երկշաւիղ էր բանն, սակայն յուսայր նա. Ճճ: եւ Տօնաց:

ԵՐԿՇՈՒՐԹՆ. ա. Δίχηλος. In duas ungulas fissus. Ցերկուս շրթունս տրոհեալ. երկկողմանի, երկայրի. չաթալ. *Արկ (մկչաղն) զերկշուրթն զլեզուն. Պղմ. ավէփու:

ԵՐԿՈՏԱՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. գ. Δίπους. Bipes. Որոյ են ոտք երկու. իքի այագլը. *Որպէս մարդուն գոլ երկոտանի. Պորփ: *Զչորքոտանիս կամ զերկոտանիս. Վրդն. ծն:

ԵՐԿՈՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն 'ի բնէ զերկուս ոտս. *Որպէս երկոտանութիւն մարդոյ. զի ամենայն մարդ երկոտանի է... այլև ազգաւնիք, և ամենայն հաւք. Գանձոց:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ, ի, ից. ա. Δώδεκα, δεκαδύω. Duodecim. Երկու թւով աւելի քան զտասն. երկիցս վեց. փաննէրքու. օն իքի, փէ. *Զերկոտասան ամ 'ի ծառայութեն կացեալ էին: Երկոտասան ազգ ծնցի: Երկոտասան իշխանք նոցա: Եւ էին որդիք յակոբայ երկոտասան: Ըստ ազգացն երկոտասանից: Ամաց իբրև երկոտասանից: Յամաց երկոտասանից (հետէ). եւ: *Երկոտասանից վտակաց. Խոր. գ. 62: *Ժամուք երկոտասանօք (կմ երկոտասանիւք). Ճ. Բ: *Երկոտասանին (այսինքն ժբ թուոյն) մասունքն շարագրեալ՝ զատան և զվեց թիւ բացակատարեն (զի 6, 4, 3, 2, և 1, առնեն 16.). Սահմ. Է:

Մերթ որպէս Երկոտասաներորդ. *Ի սկզբան երկոտասան ամի թագաւորութեն իւրոյ. Եղիշ. Բ: *Որ օր երկոտասան էր ամսոյն առաջնոյ. Բ. Եզր. Է. 31. յն. երկոտասաներորդ:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱԺԱՄԵԱՅ. } ա. Ունօղ ընդ-
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱԺԱՄԵԱՆ. }

ժամս ժբ, և զնմանութիւն նոցա. *Լնլով զօր երկոտասանաժամեան: Լուսաւորեաց երկոտասանաժամեայ աշակերտօք զտիեզերս. Արշ:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱԿՆԵԱՅ. ա. Ունօղ երկոտասան ականս պատուականս. *Զերկոտասանակնեայ զխոյրն ահարոնին. Վրդն. ղեւ:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱՄԱՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զերկոտասան մասունս: Շիր:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱՄԵԱՅ, և } ա. Δωδεκαέτης. Duodecim annorum.
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱՄԵԱՆ, ենի. ից. }

Երկոտասան ամաց՝ հասակի, կամ միջոցի. փաննէրքու փարասան՝ փարէկան. օն իքի էալլըգ, օն իքի եաշընտա. *Կին մի տեառատես երկոտասանամեայ ». այսինքն 'ի ժբ ամաց հետէ. Մտթ. Թ. 20: *Սողոմոն երկոտասանամեայ թագաւորեալ. Խոր. գ. 3: *Ընդ երկոտասանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ. Նար. ծէ: *Ցերկոտասանամենից և 'ի վեր. ա. Եզր. Է. 41: եւ Բուզ:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐԵԱԿ, եկի, կաց. գ. Թիւն երկոտասան կամ ժբերորդ. *Ներշնչմանական թիւ (է) երկոտասաներեակն՝ աւուրց և տարեկաց շրջագայութեանց. Փիլ. լին. գ. 59:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ. ի. ա. Δωδέκατος. Duodecimus. Վերջինն երկոտասան թուոյ. փաննէրքուէրրէ. օնիքինճի. *Յաւուրն, կամ յամսեանն, կամ յամին երկոտասաներորդի. Թուոց. Է. 78: Դ. Բգ. Է. 25: ԻԵ. 27:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՔԵԱՆ } եցունց, կամ
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՔԻՆ, } ցունս. ա. Իւրաքանչիւրն յերկոտասանից. փաննէրքուական. *Ազգացն երկոտասանեցունց (կամ երկոտասանից). Եւ. Լհ. 14: *Ի ցլուցն պղնձեաց երկոտասանեցունց. Դ. Բգ. ԻԷ. 17: *Այս երկոտասանեսին ածք են. Ճ. Ժ:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԻՑՍ. մ. Երկոտասան անգամ. փաննէրքու հէգ. օն իքի քէրրէ. *Տասնիցս երկոտասան ... երկոտասանիցս տասն. Փիլ. լին:

ԵՐԿՈՐԱԿ, ի. ա. } Ունօղ կրկին ո-
ԵՐԿՈՐԱԿԵԱՆ. } րակաց, որպէս

և գունոց. երկդիմի, երկգունի. *Ճանաչել զբարի և զչար, և են տեքս յերկորակէն. Փիլ. լին. ա. 36: *Երկորակդ նկատեալ, միեղինակ ջահափայլեալ ('ի կրկնավառակ աղբերս կողին): Սա ներկեալ երկորակեան, կարմրակերպեւ լուսափայլեալ. Մագ. ոփ. խչ:

ԵՐԿՈՒ, երկուք (ուղղ. և գործ.) երկուց, երկուս (հյց. և ուղղ.) ա. Δύο. Duo, duae. Միութիւն կրկնեալ. կէան չորից. իքի, փի. *Զերկուս լուսաւորսն: Երկու երկու: Երկուս երկուս: Լաւ են երկու քան զմի: Կամարք յերկուց կանգնոց: Երկուս կանգնուն: Երկու կանգուն յերկայնութե. եւ: *Զերկուս զայս: Զայս երկուս. Խոր. Բ. 8: եւ Գ. 51: *Զերկուս զայսոսիկ. Ցհ. իմ. ափ: *Ի նոյանէ երկուն միայն թուով բաւական լիցին մեզ. Եւս. քր. ա: *Երկուն եւ սուտ խօսիցին. Ոսկ. ա. փիմ: *Նախկի երթն՝ միոյն երկուցն, և երկուսն երիցն՝ որպէս գաս ինչ ընկալցի. Ոսկիփոր: Խակ Եփր. էլ. *Երկուք յերկուց մատուցեալ գրեին ըղթուղթն խարդախութե »: խմ երկոքին միայնակ: *Վեց թեք միոյ, և վեց թեք միոյ. երկուքն (խմ երկոքումբք) ծածկէին զերեսս իւրեանց, և երկուքն ծածկէին զոտս իւրեանց, և երկուքն թռուցեալ. Եւ. Զ. 2: *Կենդանին ոչ կենդանւոյն երկուք առաջացեալ և առաւելեալ է, երկուութեւ և յարձակմամբ. Փիլ. այլաբ: *Երկուք աչօք և զուգիւք ականջօք. Եղիշ. խաչ: *Մին միով ճանապարհաւ, և միւսն երկուք. Ցհ. իմ. պաւղ: *Երկուք հաղարօք կանգնօք. Նար. հէ: *Պարտ է երկուօքն (այսինքն երկու իրօք) վարել առ օրէնսդրութիւ, հաւանականութեք, և բռնութեամբ. Պղտ. օրէն. Դ:

ԵՐԿՈՒ. մ. Երկրորդ. միւս ևս. մյ-ւոյ. իքինճի. *Մի՝ զի յաւելցէ պատուիրել. և երկու զի եղիցի նմա օրինակ: Նախ՝ փառ ծննդեան նորա. երկու՝ զի առ նա էր. Եփր. առէպ:

ԵՐԿՈՒԱԿԱՆ. Տ. ԵՐԿԱԿԱՆ. *Եզական, կոփեէի. երկուական, կոփոյի. Թր. քեր:

ԵՐԿՈՒԱՆԱԼ. Տ. ԵՐԿՈՒԱՆԱԼ. *Զերկուանալիդ եգ՝ գուցէ. Մխ. երեմ:

Մերթ Բաժանիլ. *Երկուացեալ 'ի մարմնոյ »: այսինքն ելեալ. Ճ. Գ:

ԵՐԿՈՒԱՆՔ. Տ. ԵՐԿՈՒԱՆՔ. *Երկուանօք տանց, մինթէ առ իցէ քեն. Ոսկ. յհ. ա. 34:

ԵՐԿՈՒԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԵՐԿՈՒԱՑՈՒՑԱՆԵԼ:

Եւ իբր Երկուանալ. բաժանել. *Բաժնի, և ոչ լիօք երկուացուցանեն. Գաւիթ քերթ:

ԵՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԿՈՒՈՒԹԻՒՆ:

ԵՐԿՈՒԿԱՆԳՆԵԱՆ. Տ. ԵՐԿԱՆԳՈՒՆ. *Զփոքրագոյն հատակ տրոշեաց երկուկանգնեան. Անյ. պորփ:

ԵՐԿՈՒՆՔ. Տ. ԵՐԿՆ:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹ, կամ ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԻ. Տ. ԵՐԿՇԱԲԱԹԻ:

ԵՐԿՈՒՈՐԱԾԻՆ, և } ծնի, ծնաց. ա.
ԵՐԿՈՒՈՐԱԿԱԾԻՆ } Որ երկուորեակ

ծնանի. որպէս և որ յերկմիտ խորհուրդս լինի. *Երկուորածին հօրանցն հաւասար ցուցանէր: Երկուորածինք են այսպիսի ստամունք. Նիւս. երգ: *Վասթարին չարութե երկուորակածին լինի. զի երկմիտ է և երկբայ յերկուանօղ անգղամն. Փիլ. լին. Բ. 12:

ԵՐԿՈՒՈՐԱԿԱՆ. Տ. ԵՐԿԱԿԱՆ. *Եզական, կոփեմ. երկուորական, կոփոմ. Թր. քեր: *Որ ոչ զարուն մեկնէ, և ոչ զէգ, և ոչ զերկուորականն ... և որք թարգմանեցինն՝ փոխանակ երկուորականին ըղբազմաւորն առացին. Կիւրղ. Բգ: *Ջունիմք երկուորական անուն յատուկ, այլ յոգնականաւն կոչեմք: Երկուորական խօս ոչ ունելով 'ի բառս մեր. Վրդն. ող. եւ օրին:

Մերթ որպէս Կրկին. կրկնեալ. իքի գաթ. *Երկուորական մաշկից. Մագ. Ճ:

ԵՐԿՈՒՈՐԱԿԻՑ. գ. Եղբայրն երկուորեկի. համածին. *Թովմաս անուանեալն երկուորեակ. որոյ եղբայր և երկուորակից

էր եղեալ զորս. Հ. ԺԷՄԷ։

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Δίδυμος. Geminus, gemellus. Երկաւոր. զոյգ ընդ այլում ծնեալ. Էօէզ.* Թովմաս՝ անուանեալն երկուորեակ. Յհ. ԺԱ. Ի. ԻԱ։ *Եւ երկուորեակք բաղում անգամ գեղեցիկ զի ծնան. Փիլ. Ժ. բան։

Նմանութիւ աւր. *Կաշառեալք 'ի չարէն երկուորեակ ամբարշտութեան, և 'ի մեռոյ կործեաց խաբեալ. Փիլ. Նխ. Բ։

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ. Իբր Կրկնակ. կրկին. զոյգ. և Ամոլք. Չիֆթ. ճիֆթ. *Երկուորեակ բարի միաբանութիւ օգտակարութեան հաստատի. Փիլ. Նխ. Բ։ *Երկուորեակ աչքն երկնից՝ արեգակն և լուսին. Տօնակ։ *Երկուորեակ աչօք արեգականբ և լուսնիւ. Վրդն. ծն։ *Եւ ոչ երկուորեակք լծոցն 'ի ձեռն ձմեռնացին առանց եզանց. Նար. ԾԴ։

Եւ Երկուորիք. անորջիք. *Զերկուորեակս, զոստն, զծունկսն չախչախեցին. Հ=Յ. յունիս. Դ։ *Կապեցին զնա յերկուորեակս վարի ձիոյ. անդ. յուլ. ԺԴ։

ԵՐԿՈՒՈՐԻ, րւոյ, րեք, րեաց. Նոյն ընդ վ. ը ամենայն առմամբ. Δίδυμοι. Gemelli. Էօէզ, ճիֆթ. *Եղբարք, որ կոչեցան երկուորիք, անտիոքոս և փիլիպպոս. Եւս. քր. Ա։ *Իբրև զուլս երկուորիս այծեման. Երգ. Դ. 5։ *Երկուորեօք ծնընդովքն զուարճացեալք։ Համբերձ երկուորի ծննդովք. Նիւս. Երգ։ *Մի ակի նմանի, ոչ ընդ ումեք բոլորովին խառնեալ այնոցիկ՝ որ 'ի հասարակութեան միաբանութեան են երկուորեայն. Փիլ. Եւ. Բ. 29։

Մերթ՝ Երկուորակածին. Διδυμεύουσα. Gemellos pariens. Էօէզ Բէրօղ. *Ամենեքեան երկուորիք են, և անորդի (կամ անծնունդ) ոչ գոյ 'ի նոսա. Երգ. Դ. 2։ Զ. 5։

ԵՐԿՈՒՈՐԻՔ. Δίδυμα. Testiculi, testes. Առականք. ձուանք արու կենդանեաց. անորջիք. *Բուռն հարկանիցէ զերկուորեաց նորա. Օրին. ԻԵ. 11։

ԵՐԿՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և գրի ԵՐԿՈՑՈՒԹԻՒՆ կամ ԵՐԿՈՒԹԻՒՆ. ևս և ԵՐԿՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. Δυάς. Dualis. իբր dualitas. Երկու լինելն թուով. երկատութիւն. բաժանումն. *Միութիւ. և ոչ երկուութիւ. Եղիշ. Բ։ *Երկութեանք բաժանմանցն. Ը. Բղխ։ *Երկուութիւ լինէր, և ոչ երրորդութիւ. Վանր. Էրրորդ։ *Թէ ճշմարիտ է ասել՝ հարկաւոր ոչ գոլ զերկիցս երկուութիւն, ճշմարիտ է ասել՝ ոչ հարկաւոր գոլ ասել զերկիցս երկուսութիւ. ապա ուրեմն ճշմարտեն 'ի միասին. Անյ. պերիարմ։ Ուղիղ իմանալ պիտի զայսոսիկ համբերձ զանազանութիւ. որպէս և զասելն Տօնակ. և Ոսկեփոր. *Որ էջն, նոյն է՝ և որ ելն. և չգտանեմք աստ երկուութիւն։ Որպէս երկուութիւն զմիութիւ բառնայ, այսպէս և միութիւ բառնայ զերկուութիւն ». այսինքն անձն բանին՝ որ էջն ածուց, նոյն է՝ որ ելն ածութիւ և մարդկութիւ. ապա միութիւ անձին ոչ բառնայ զկրկին գոլն բնութեանց. որպէս և աչք են երկու, որոց մի է տեսութիւ։ Ընդ հակառակն յածութեան են երեք անձինք, և մի էութիւ. վասն որոյ և երրորդութիւն ոչ բառնայ զմիութիւ ածութեան։

ԵՐԿՈՒԻԳԱՏ. ա. Որոյ են երկու պատուանք. կամ երկպատիկ. *Եւ է առինչն փառաւոր կամ երկուպատ, և կամ կցուածոյ, կամ կէս, կամ մեծ. Երզն. քեր։

ԵՐԿՈՒՑԱՆԵՄ, կուցի. Տ. ԵՐԿՆՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Երկուցեր փոքր այս խեթանաւ պարապմանն զմխիթարութիւ. Նար. ՂԷ։ *Առ և անդ երկուցանէ զանխլաւ. Լմբ. *Այժմ խորտակի պատաղանն՝ որ երկուցանէ զմեզ. Լմբ. Նաստմ։ *Միայն բանիւք երկուցանես. Հ=Յ. մարտ. Ա։

ԵՐԿՈՒՕՐԵԱՑ. Տ. ԵՐԿՕՐԵԱՅ. *Ոմանք միօրեայ (պահեն), ոմանք երկուօրեայ. Եւս. պհ։

ԵՐԿՈՔԵԱՆ, կոցունց. } (ուղղական վարի
ԵՐԿՈՔԻՆ, կոցուն. } և իբր հոլովական.) ա. գ. Δύο, ἀμφότεροι. Duo, ambo, uterque. Երկու անձինք կամ իրք միանգամայն. երկաքանչիւր. Էրկուսիւ. Իքիսի պէ. *Եւ էին երկոքեան մերկ։ Բացան աչք երկոցունց։ Եդին 'ի վերայ թիկանց երկոցուն։ Երկոքին դստերք նորա ընդ նմա. եւն։ *Երկոքումբք փեսայացեալ դու ինձ այսօր ». այսինքն երկու դստերօքս. Ա. Թգ. ԺԸ. 21։ *Ծովուցն երկոցունց. Խոր. Բ. 11։ *Երկոքեան կողմանքն։ Յերկոցունց կողմանց։ Ի վերայ ձեր երկոցուն։ Առ երկոքեան կողմանն արդարութիւ կեցեալ են. Եղիշ. Զ. Է։ *Երկոքին թևովքն զերեսացն տեսութիւն ծածկեն. երկուքն զոտս, և երկուքն 'ի բարձունս թռչին մեծա. Գիւտ։ *Որ երկոքումբք ընտրելովք. Ղար։ (Գրիչք գրեն նաև Երկոքումք, Երկոքումբ։)

ԵՐԿՉՈՏ, ի, աց. ա. Δειλός. Timidus. որ և ԵՐԿՆՉՈՏ. Որ զխրախ և առէպ երկնչի. վատասիրտ. անարի. Վախկոփ, խորգան. Գօրգօգ. *Երկչոտին առանձին իմն չարութ ինքեամբ վկայէ դատապարտեալ. Իմ. ԺԷ. 10։ *Ռոբովամ էր մանուկ, և երկչոտ սրտիւ. Բ. Մն. ԺԴ. 7։ *Երկչոտ՝ եղջերու և նապաստակ են. Փիլ. Լին։ *Զփախուցիս և զերկչոտսն. Գիտ։

ԵՐԿՉՈՏԻՄ, եցայ. չ. Վատասրտիլ. զանգիտել. Վախըլմէք. *Մի երկնչիր հոգի իմ, ընդէ՞ր երկչոտիս. Վրդ. հց. ԻԶ։

ԵՐԿՉՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկչոտ լինել. վատասրտութիւ. Վախկոփլուխ. Գօրգաքլըգ. *Նուաստ է երկչոտութիւ. իսկ արութիւն՝ նուաստութեան և երկչոտութեան թշնամի և հակառակ է։ Արամականին, որ ըստ արութեան, և ըստ երկչոտութեան է. Փիլ. այլաբ. Ն. լին։ *Յաղթեացէ երկչոտութեան՝ զութ, այ երկիւղն՝ մեղկութեան. Ածաբ. աղօ։ *Մորակեաց զխրատացի հեղգ երկչոտութիւ մնաց իմոց. Արշ։ *Երկչոտութիւն թոմիայի տեսլեան առնէ զմեզ. Մամբր։

ԵՐԿԳԱՀ, ի, ից. ա. Որ պահէ պահս երկօրեայ. *Ոմանք միօրեայ, ոմանք երկպահ ». այլ ձ. երկօրեայ. Մանդ. Դ։

ԵՐԿԳԱՌԱԿ, ի, ալ. ա. Իբր Յերկուս պառակս կամ 'ի դասս բաժանեալ. անմիաբան. հակառակ. Էօէ Փըրգա օլանմօղ, ԻՒԻԻՔաքօղ. *Զխառն հասանչարք՝ միոյ մօր որդիք՝ երկպառակք լեցին. Եղիշ. Է։ *Հակառակողայ՝ երկպառակաց. Ակլեա. ող։ *Սխալ և երկպառակ է դարձոյն կերակուր ». իբր ոչ այնչափ զանգելի. Փիլ. Ժ. բան։ *Գիտութիւ չարի և բարւոյ խառնակ է և երկպառակն. Վրդն. ծն։

ԵՐԿԳԱՌԱԿԵՄ, եցի. Ն. Տ. ԵՐԿԳԱՌԱԿՏԵՄ. *Քակեալ երկպառակեաց (այլ ձ. երկպառակտեաց) զգունդն հայոց. Եղիշ. Դ։

ԵՐԿԳԱՌԱԿԻՄ, եցայ. չ. Երկփեղկիլ. բաժանիլ. 'ի բաց որոշիլ. Փըրգա օլմագ. *Ոչ երկպառակին 'ի նմանէ ('ի թագաւորէն), այլ 'ի հնազանդութենն կան մնան. Արգ. Ա. Դ. Է։ *Ոչ երկպառակել 'ի միմեանց. Արգ. … Ժ։

ԵՐԿԳԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Բաժանումն իբր յերկուս պառակս. անմիաբանութիւ. ապստամբութիւ. ԻՒԻԻՔաքօղլըգ, Փըրգա. *Հարկ աշխարհին նուաղեաց վասն երկպառակութեան. Ա. Ղ. Փ. 29։ *Հակառակութիք, երկպառակութիք, հերձուածք. Գաղ. Ե. 20։ *Երկպառակութե աշխարհի, կամ զօրաց. Եղիշ. Ե. Է։ *Երկպառակութիւ ձեղքելոյ 'ի միմեանց. Փարպ։

ԵՐԿԳԱՌԱԿՏԵՄ, եցի. Ն. Յերկուս պառակտել. բաժանել. *Մի՛ երկպառակտեր և ձեղքեր զեկեղեցի. Ոսկ. հռ։

ԵՐԿԳԱՏԱԿԱՆ. ա. Կամ է որպէս Երկպատիկ, և կամ Յերկուց կողմանց պատօղ, պատեալ. *Մենակաց միանձնարանիկ երկպատական բանութեան (կամ առնութեն). Ագաթ. և Կորիւն։

ԵՐԿԳԱՏԻԿ. ակի, կաց. ա. Διπλάσιος, διπλόος, διπλοῦς. Duplex. Կրկին. Իքի գաթ, փխաթ. *Երկպատիկ ժամանակ քան զայս ժուժալ։ Երկպատկի արժանի լինել կենաց. Փիլ. Ժ. բան. և լին։ *Իսկ 'ն երկպատիկսն նշանակէ Է, այլ ոչ ըստ ինքեան. Գիւրիարմ։

Մ. Διπλῆ, διχῆ. Dupliciter. Երկպատկաբար. կրկնապատիկ. *Առցէ զա երկպատիկ ըստ գործոց իւրոց. Յայտ. ԺԸ. 6։

ԵՐԿԳԱՏԿԱԲԱՐ. Նոյն ընդ վ. մ. Կրկնակի. և կրկին օրինակաւ. *Երկպատկաբար և նորոգօղ սր հոգին առ մեզ մերձենայ. Յհ. իմ. պօս։

ԵՐԿԳԱՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Διπλόη. Duplicitas. Կրկին գոլն. և նմանութեամբ՝ կեղծաւորութիւ. *Որ էապէսն է բարի, պարզ և միակնակայ տեսիլ է բնութ, ամենայն երկպատկութեան և առ ընդդէմն լծորդութեան օտար. Նիւս. կազմ. ԻԲ։

Իսկ Վանակ. յոբ. *Կիտոսն ընդ ազգի ազգի ծառովք նմշէ ... վասն երկպատկութեան արտաքս ելանէ յեզերս ծովուց». այլ ձ. երկպագունե, կամ երկպակութեն. իմա, կամ երկակենցաղն գոլ. և կամ զուգաւորութ, և կամ կեղծաւորելն 'ի նոյն միտս։

ԵՐԿԳԱՐՍՊԵԱՆ. ա. Որոյ են պարիսպք երկու. *Երկպարսպեան էր յայնժամ քաղաքն. Գէ. Եւ։

ԵՐԿՍԱՅՐԻ. ա. գ. Δίστομος. Anceps. Որոյ են երկու սայրք, կամ կողմանք սուրք. երկբերան. և Սուսեր երկբերանեան. Իքի ըղլը գըլըճ. *Սուր երկսայրի. Սղ. ՃԽԹ. 6։ Առակ. Է. 4։ Դտ. Գ. 16։ Եբր. Դ. 12։ Յայտ. Բ. 2։ *Յանհեկէ զսուրն երկսայրի։ Ի ձեռն գիպեցուցանէր զերկսայրին. Խոր. Ա. 10։ Բ. 82։ *Երկաթ երկսայրի.ք յերկուց կողմանց սրեալ. Դամասկ։

ԵՐԿՍՏՈՒԵՐԵԱՆ. ա. Ἀμφίσκιος. Undique umbram habens. Ունօղ զկրկին ստուերս. *Ստուերքն յերկուց կողմանցն երևին, և այնպէս անուանեն զաւուրս, երկստուերեան աւուրք. Վեցօր. Զ։

ԵՐԿՎԱՆԿ. Տ. ԵՐԿԱՎԱՆԿ. *Երկվանգիցն անուանք այս են, համբոյր, մեծասար, եւն. Երզն. քեր։

ԵՐԿՎԵՐԱՐԿՈՒ. ա. Որ ունի զկրկին վերարկու կամ զծածկոյթ. *Երկվերարկու շնորհապարգ շքով պաճուճեաց. Նար. խչ։

ԵՐԿՏԵՍԱԿ. Տ. ԵՐԿԱՏԵՍԱԿ. *Զոր օրինակ երկատեսակ բնութիւս է մարդկային. Յհ. իմ. պօս։

ԵՐԿՏԻՐԵԱՆ. ա. Երկու տեարս ունօղ կամ զաւանօղ. *Զիա՞րդ կոչեսցուք զնա. մինթէ երկտիրեա՞ն արդեօք. Սեբեր. Դ։

ԵՐԿՏԻՒ. գ. մ. Իբր Երկու տիւ, կամ զաւուրս երկուս. *Ոչ զմի օր առնեմք առօթս, և ո՛չ զերկտիւ, և ոչ զերիր. Ոսկ. եփ։ (Գրեալ էր, երկտի. որ եթէ չիցէ սխալ. լինի երկուք. որպէս մանկտի՝ է մանկունք։)

ԵՐԿՐԱԲԱԺԱՆԱԿԱՆ. գ. τὸ Γεω-

μορικόν, γεωνόμον. Agrarium, agri, divisio. Արհեստ բաժանելոյ զերկիր. որպէս յերկրաչափութեն, և յերկրագործութեն. *Երկրաչափութեն յարակայանայ երկրաբաժանականն. վասն զի երկրաչափականն բանիւ բաղկանայ. իսկ երկրաբաժանականն գործով. Սահմ. ծէ:

ԵՐԿՐԱԲԱՐՁ. ա. Ամբարձեալ 'ի վերոյ քան զերկիր. օդային. *Մարգարէին անցեալ ընդ երկրաբարձ առապարէզս գիտադ. ունդ փաղանդաց. Թէոդոր. կոչ:

ԵՐԿՐԱԲԵՐՁ. իմա կամ ընթերցիր Երկրամերձ. *Զմուտ նշանակէ զմեր խաչելութին, և յերկրաբերձ քաղաքականութեցս մտանել. Թէոդոր. կոչ:

ԵՐԿՐԱԲԻՐ. ա. Բրող զերկիր (որպէս խոզն կնճռեալ). *Երկրաբիր կենդանւոյն է գետնաստառունջ լինել. Ոսկ. ծիւէդ.

ԵՐԿՐԱԲՈՅՍ. ա. Յերկրէ կամ 'ի հողոյ բուսեալ. *Երկրաբոյս եղեգամբ... գրեք և արձակեք յերկնաւոր ազատութին. Եղիշ. 'ի Աւետ.: *Զերկրաբոյս հացս ած աւանց աղաչելոյ՝ ամենեցունցն շնորհէ. Եղիշ. հայր մեր: *Ուստի ոսկին և արծաթն հատանի երկրաբոյս իրքն զծնէրեկ. Խոր. Ե. (տպ. երկրաբուսակ:) *Երկրաբոյսք լինին ամմարմինք մարդկան. Մաշտ. չհկ:

ԵՐԿՐԱԲՈՒՂԽ. ա. Յերկրէ բղխեալ. *Ջուր և ուռոգանել ասէ երկրաբուղխ աղբերն չորիւք բաժանմամբք գետս հեռեալ. Տօնակ: *Ամենայն վարք աշխարհի կենաց՝ նման են վարուց մշակութե երկրաբուղխ արմատաց: Իշխել 'ի վերայ ամենայն երկրաբուղխ երկրածին սատացուածոց. Ագաթ:

ԵՐԿՐԱԳՆԱՑ. ա. Πέζος. Pedes, pedestris. Որ գնայ քայլէ 'ի վերայ երկրի. հետևակ. *Ընդէր յերկինս Թռչիս երկրագնացդ. Ա. որ. ծէ:

ԵՐԿՐԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Գնալն և քայլելն ոտիւք 'ի վերայ երկրի. *Ի մասնէ վերջին երկրագնացութե մինչև 'ի վերն կացեալ իշխան ". այսինքն յատից մինչև ցգլուխ. Սկևռ. աղ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Γεωργός, γεωπόνος. Agricola. ἀροτήρ, arator, եւն. Որ գործէ զերկիր. հողագործ. արդիւնարար. հերկագործ՝ մարդ, կմ եզն. Ֆրէ. Քասօղ, Լորող. Չիֆթճի, Էքինճի. *Երկրագործ մշակ. Մանդ: *Երկրագործ մարդկանդ երկաթն է կենաց պատճառ. Եղիշ. յէս: *Հց. Ո՞վ է մակացողութե երկրաւ բաշխել զսերմանիս. Երկրագործն. Պղատ. Գնով: *Երկրագործ եզն ակօս պատառելով 'ի ժամանակի սերմանահանութե. Փիլ. ծ. բան:

գ. Մշակ. *Ի վերայ երկրագործացն որ գործէին. Ա. Ն. ԻԷ. 26: *Որպէս իմաստուն երկրագործք. Վրք ամբ: *Ընհասս ժամանակ իմաստուն երկրագործացդ յաուելոյ զայգի եկեղեցւոյ. Լմբ. ատ:

ա. Իբր Երկրագործական, աշխատողական 'ի վերայ երկրի. *Մարդկային կեանք առաջին է յորովայնի մօրն... և երկրորդ կեանք երկրագործ, որ յաշխարհիս քաղաքավարի... իսկ երրորդ՝ կենդանեաց աշխարհն. Յճխ. ծէ:

Եւ Յերկրէ գործեալ, 'ի հողոյ եղեալ. *Որ յանապատին պատրաստէր քեզ սեղան երկրագործ. Ճ. Բ: *Զընդհանուր երկրագործացն ազգաց, ի հողածնելոց. Պիտ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γεωργικός. Սեպհական երկրագործաց, և երկրագործութե. մշակական. *Երկրագործական սպասաւորութի, կամ արուեստ, անօթք. Պիտ: Եւս. Ժող: Լծ. խոչ: *Աշխատութե երկրագործական. Բրս. աղ: *Աշխատանօք տաղնապեալ երկրագործականօք. Պղատ. օրէն. Ը: *Ցաւալշագոյն ասացաւ երկրագործական օրէնքն. անդ. Ի:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱՊԷՍ. մ. Որպէս երկրագործ. աշխատասիրաբար. *Տածարս գեղեցիկս և հրաշալիս յանուն քրի հաստատեսցէր երկրագործապէս. Ոսկ. ընդ. ընդ Ճ. Բ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Γεωργέω. Գործել զերկիր. մշակել. *Ուսեալ չինելով ինչ՝ մանկական չինուածովքն խաղալ պարտ է, և ուսեալ երկրագործելով. Պղատ. օրէն. Է: *Մի կարծել՝ թէ ած երկրագործէ, և անկէ գրախտ. Փիլ. այլաբ: *Երկրագործեալ զկորդացեալսն. Ոսկ. ընդ: *Զանդաստանս իւրեանց թողուն, և զօտարսն երկրագործեն. Ոսկէբեր: *Թզենի երկրագործեալ. Բրս. արէբց: *Երկրագործեալ անձն. Որ երկրագործէ զբնութիս մեր. եւն. Նիւս. երգ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Γεωργία, γεώργιον, γεώργημα, γεωπονία. Agricoltura, agricolatio. Հողագործութի. մշակութի. Չիֆթ Թուրքլուք, Չիֆթճիլիք, Էքինճիլիք. *Սիրէր զերկրագործութի. Բ. Ն. ԻԶ. 10: *Թռչունքս փողք են երկրագործութե. Ագաթ: *Ընդ երկրագործութեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ. Նար. ԽԵ: *Ոչ յամենայն տեղիս երկրագործութիւն, այլ դոյզն ուրեք. Խոր. Բ. 56: *Զգործիս երկրագործութեն հրամայէ պատերազմական գործիս առնել. Կաթղ:

Մերթ՝ Արդիւնք և բերք երկրի գործելոյ. արմտիք. *Զար սերմանցն չար և երկրագործութիւնն. Ածաբ. ծն: *Բարիոք երկրագործութի. Ա. որ. ծգ:

Որպէս Աշխարհաշինութի. *Եւ զինչ որ զնորայն կարացէ պատմել... զհիւրընկալութեն, զերկրա գործութեն, զմարտիրսն յաղթութեն. Մագ. ԻԶ:

ԵՐԿՐԱԳՈՒՄԱՐ. ա. Ուր է գումար բնակչաց երկրի. *Ի նմին աշխարհախումբ, երկրագումար, և բիւրակաճառ տանն. Նար. Խւ:

ԵՐԿՐԱԳՐՈՂ. Γεωγραφητας. Գրող զերկրէ. մատենագիր աշխարհագրութե. *Որպէս ասացին քաջ երկրագրողքն. Արիստ. Ե: Իսկ Γεωγράφος, որ է Երկրագիր, սովորաբար ասի 'ի մեզ Աշխարհագիր:

ԵՐԿՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γεωγραφία. Greographia, descriptio terrae. Աշխարհագրութի մասնաւոր՝ հողագնդոյս. Բախ. Ճէճի. գրլափ, բէօմի էրդ: *Պապայ աղեքսանդրացւոյն համառօտաբար երկրագրութի: Պտղոմէական երկրագրութեն. Խոր. Ե:

ԵՐԿՐԱԴԱՏԵՄ, եցի. ն. Իբր Ընդվայր հարկանել, կամ ըստ երկրաքարշ մտաց դատել. *Զանօրէնութեն քրի քամահեն, և զածային էութի 'ի խոնարհ երկրագատեն. Համամ. առաք:

ԵՐԿՐԱԴԻՏ, գիտի, տաց. ա. Որպէս Ակնկառոյց 'ի գետին ըստ անասնոց. *Ընդունակ եղի ըստ երկրագիտին. Սկևռ. աղ:

ԵՐԿՐԱԹԱՒԱԼ. ա. Որ թաւալի և թաւալի ընդ երկիր. երկրաքարշ. Թաւալուէր. *Նոքա յոլովագոյն երկրաթաւալք են, և զեղխ կենաց աշխարհիս ցանկացեալ. Եղիշ. Ղւ:

ԵՐԿՐԱԹՌԻՉ. ա. Ցածագոյն թռչող զերկրաւ. Լորէն Քուշու. *Ցկար և երկրաթռիչ է. Վանակ. յոբ:

ԵՐԿՐԱԼԻՐ. ա. Որ ելից կամ ընու զերկիր. աշխարհ լցնող. *Լեառն արձանունակ՝ երկրալիր վիմին. Նար. կուս:

ԵՐԿՐԱԽՈՒՄԲ. Տ. ԵՐԿՐԱԳՈՒՄԱՐ:

Եւս և Նման երկրաւոր կենդանեացն խումբից. *Զորեքկերպեան անթու... երկրախումբ ոչ գնացիւք, այլ թեթևընթաց երագագնացելոցն հեռաւք. Գնձ:

ԵՐԿՐԱԾԻՆ, ծնի, նաց. ա. գ. Γηγενής. Terrigena. Հողածնեալ. հողածին. հողեղէն. ազամ, և ծնունդք նորա. մարդ, մարդկային, երկրաւոր. ադամորդի. Էհլի թիւրապ. *Եգ... ընդ երկրածինս զաւիրս իւր: Երկրածինք առ նմա կոչիցին. Առակ. Է. 18: Ը. 18: *Առաջին երկրածինն... թագաւորի երկրածնացն ամենեցուն. Փիլ. լին. Ա. 20: *Թեթևագոյն արուեստից պակասագոյն են 'ի գիտութենէ ազգք երկրածնացս. Կոչում: *Երկինք՝ լուսով և պսակօք, երկիր՝ երկրածին մարմինօք. Թէոփիլ. Խ Ձ: *Երկրածին մարդ, կամ մարմին, բնութի, բերան, եւն. Նար: *Երկրածին և մարմնաւոր միտք. Փիլ. այլաբ: *Ոչ ինչ է երկրածին՝ երկնայնոցն պատուականագոյն. Պղատ. օրէն. Է:

Մականուն ամեաց՝ յերկրէ իբրև 'ի մօրէ ծնելոյ. *Սիրտ երկրածնին. յորոյ անուն ասոյիք: Երկրածին էր անուանն. եւն. Եւս. քր. Ա:

ԵՐԿՐԱԾՆԵԱԼ. } Նոյն ընդ վ.
ԵՐԿՐԱԾՆՈՒՆԴ. } *Պարփակեալ զամենեսին զերկրածնեալքս. Անան. եկեղ: *Երկնաւոր արար զերկրածնունդս. Լմբ. հանգ:

ԵՐԿՐԱԾՈՒՓ. ա. Որ յերկիր ծփի, կամ ծփէ զերկիր. *Իբրև 'ի գուբ թ գրեաց մի նաւի՝ զերկրածուփ ալիս կոխոցի. Նար. առաք:

ԵՐԿՐԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Աշխարհակալ. տէր երկրի. Ճիհանկիր. *Զայրն արդար (զնոյ) աշխարհի հայր երկրակալ յաւիտենագիր ուխտին կացուցեալ. Ագաթ: *Ի թուոյ թագաւորաց... 'ի տոհմէ ախոռոց... յերկրակալ զաւակաց. Նար. Խւ:

ԵՐԿՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γήϊνος, γήϊνος, γαιώδης. Terrenus, terreus. Երկրային. երկրաւոր. հողեղէն. աշխարհական. Բէֆ. րագգան, Թիւրապի, փիւնեէվի. *Երկրական ղբօսանք, կմ զբաղմունք, կապանք, շահք, անդամք. Ցհ. Իմ. ապ: Ճ. Գ: Նէղս: Սրգ: Գնձ: *Ո՞ հեհան զայնպիսի երկրական անուանսդ զգեցեալ և զմտաւորս յերկինս. որպէս խոյ, ցուլ, առիւծ. եւն. Եղիշ: *Ընդ սմա զանգեալք են երկրականք և մարմնայինք. Նիւս. երգ: *Մարմինս երկրական է. այլ թէ կամիս, երկնաւոր լինի. Ոսկ. Ա. փիլ: *Եւ ամենայն ազգ երկրական, որք յերկնայինն զօրսն խառնեցան. Գնձ: *Հրեշտակաց և երկրականաց: Երկրականաց զարմանագրեցեր. Նար. Խւ. և Զէ: *Հեռացեալք են յերկրականաց. Նեղս:

ԵՐԿՐԱԿԵԱՑ. ա. Որ ինչ է ըստ կենաց երկրի. երկրաւոր. *Վարուց երկրակեաց կենացս ես ինչ ոչ ցանկացայ: Յետ վարուց երկրակեացս կենաց (զենովք փոխեցեր). Ագաթ:

ԵՐԿՐԱԿԵՆՑԱՂ. ա. Որ յերկրի և ըստ աշխարհի կենցաղավարի. աշխարհային. *Երկրակենցաղս հինից: Արուեստ երկրակենցաղ. Նար. ԽԵ. և ՀԷ:

ԵՐԿՐԱԿՇՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Կշռութի երկրի ըստ աստիճանաց երկնից. կլիմայ. քառակողմեան ծագք աշխարհի ըստ հայեցուածոյ քառաթև խաչին. *Ի սահման երկրակշռութեն երկնից 'ի թևս չորից արփիակերպից. Նար. ԳՆԶ ԽՂ:

ԵՐԿՐԱԿՈԽ, ի, աց. ա. Որ կոխէ 'ի վերայ երկրի. երկրածին. հողեղէն. *Երկ.

րակոխ բնութիւն, կամ մարդիկ. Ճ. Թ. Տօնակ: *Երկրակոխ հիւթանուորն. Նար. ծթ: *Երկրակոխաց՚ի զբաղարտուէս ապրեցուցէն. Ագաթ: *Ձիոց երկուց ... զորս ոչ երկրակոխս, այլ օդագնացս համարէին. Խոր. Բ. 59. կամ 62: *Քառանիւթ երկրակոխ նիւթական մարմին. Սարկ. փոխար:

ԵՐԿՐԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Կործանող զերկիր. աշխարհաւեր. *Ցամաքեցուցանել զչերմ ջրականայոս բազմակոհակս և երկրակործան խմոցս պարտեաց. Նար. ծէ:

ԵՐԿՐԱՀՈԼՈՎ. ա. Հոլովեալ ընդ երկիր. թաթաւեալ ընդ հողեղէն. երկրաքարշ. *Ցեծանէս սահմանադրաւանէն սահարկեալ տիրականն՝ երկրահոլով (գաւաւ). Ճ. Բ:

ԵՐԿՐԱՀՈՍԱՆ. ա. Որ ինչ լինի հոսանօք ջուրց յերկրէ. *Երկնաառհան և երկրահոսան ջրհեղձոյց մարդիկք. Ցհ. կթ:

ԵՐԿՐԱՁԵՒ. ա. Նման երկրի. *Դադարէ մայրն երկրաձև (այն է երկիր) յապականացն ծննդոց: Զերկնաձևն երկրաձև արար. Վրդն. ծն:

ԵՐԿՐԱՄԱԾ. գ. Մածեալ յերկիր. գետնամածեալ. *Գոլին գլօղուածս ծընկայն և գձեռացն որպէս զուղղոյ չորքոտանեաց՚ի համապաղիրգ երկրամած լինելոյն. Լմբ. ՚ի Գր. պող:

ԵՐԿՐԱՄԵՂ. ա. Մեղանչական յերկրի կամ մեզօք աշխարհի. *Սրովբէամանքութք, և ոչ երկրամեղք. Նար. առաք:

ԵՐԿՐԱՄԵՐՁ. ա. Մերձեալ հպեալ կցեալ յերկիր, այսինքն՚ի գետին. երկրամած. *Երկրամերձ գիմօք որ առաջի քո անկանի. Խոսք: *Երկրպագութի երկրամերձ գիմօք. Վրդն. լուս: և Նչ. խնդ:

ԵՐԿՐԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Γήϊνος. ἐπίγειος. Terrenus, terrestris. Երկրաւոր. հողեղէն. երկրասէր. աշխարհային. Բնդրոզի, փիլնէէլ. *Երկրային իմաստութի, կամ միտք, բնութի, ծանրութի. Փիլ: փորձ: *Ըստ երկրային իմաստից, և ըստ ցանկութէ երկրայնոյս. Իսիդ: *Որ զերկրայինս ևեթ խորհին. Մաշ:

ԵՐԿՐԱՅՔ. գ. Երկիր, և որ՚ի սմա. οἱ περὶ γῆν. *Զլուսինն եդ առ երկրայսս աւաջին: կապելով զսա՚ի մէջ երկրայնոցն. Գլոփ. փմ. և օրէն. ձ:

ԵՐԿՐԱՆԱԽԱՆՁ. Տ. ԳԵՏՆԱՆԱԽԱՆՁ. *Զայս՝ որ մեծ իմն թուի անհաւատից երկրանախանձ ոգւոց, եթող՚ի բաց: Բազումք գետ. տեսեալ էին և երկրանախանձ և գետնաքարշք. Ոսկ. Ես. և Մթ:

ԵՐԿՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Հողեղէն կամ երկրաւոր լինել. զգենուլ զմարմին երկրաւոր. *Ցո երկնայինն երկրացաւ. Եփ. ՚ի Ծնն:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. ա. Շարժիչ կամ սասանիչ երկրի. *Գուցէ զնորա սաստերկրայօ պատասխեսցէ ախոյեանն երկրաշարժ. Նոննոս:

ԵՐԿՐԱՉԱՓ, ի, աց կամ ից. ա. գ. Γεωμέτρης. Geometra, terrae vel agri mensor. Որ գիտէ չափել զերկիր, զգետին, զդաշտս. Էէր Էօլչմճի, Մոհէնտիս. *Որ առ երկրաչափսն տեսանին ձևք. Փիլ. լն: *Որպէս մարմին ակարին է նիւթ բժշկի, այնպէս երկրաչափին է նիւթ երկիրս. Եղն. Եէր: *Երկրաչափին ասնու, եթէ ղչան է, որոյ մասն ոչինչ է. Սահմ. Է: *Զեք՚ի նոսա երկրաչափք, եթէ բաժանեսցեն աւացեն զսահմանս իւրաքանչիւր. Վեցօր. Է:

Մերթ որպէս Γεωμετρικός. Երկրաչափական. *Ի ձեռին իւրում ունէր լար երկրաչափ. Զքր. Բ. 1: *Զցլուսս երկրաչափ ճարտարութէ. Վեցօր. Է:

ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆ, ի, աց. Γεωμετρικός, γεωμέτριος. Geometricus. Որ ինչ անկ է երկրաչափից և երկրաչափութեան. *Առէ յաղագս ձևոցն երկրաչափականաց, վասն զի զընուէ գոյութն ոչ գիտէ. Եփր. առէթար: *Երկրաչափական արգելք. շարադրութիւնքն օրէնք են. այծ. Գլոփ. մնոչս: *Ոչ հեռի յերկրաչափական գծիցն. Ճ. Ա: *Երկրաչափական համեմատութիւն. Փիլ. լն: և Անյ. պերիարմ: *Ցուցաւ այժմ, թէպէտև ոչ կամիցին, երկրաչափական՝ որպէս ասեն՝ հարկաւորութբ և ցուցիւք. Առ որս. Բ: *Երկրաչափական արուեստ, կամ իմացուած. Վրդն. Եւ: Կիւրղ. գնդ:

ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆՆ. գ. Տ. ԵՐԿՐԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. *Զերկրաչափականն զեւկլիդեսին սկսայ թարգմանել. Մագ. խէ: *Բազկանայ երկրաչափականն յանշարժ շարունակ քանակէ: Զերկրաչափականն եգիպտացիք գտին՚ի հարկէ. Սահմ. ծէ:

ԵՐԿՐԱՉԱՓԵԼ. ն. Γεωμετρέω. Terram metior, exerceo geometriam. Երկրաչափութի առնել. երկրաչափ լինել. *Մարգում (յառուկ է) բժշկել, կամ երկրաչափել. Պորփ: *Երկրաչափողքն վերագրեն. Նիւս. բն. Է:

ԵՐԿՐԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Γεωμετρία, γεωμετρική. Geometria. Գիտութի չափելոյ զերկիր. որպէս մասն ուսումնականին. Հէնտէսէ. Իլմ ուհնտ. *Ուսումնականն ... որոյ մասն ինչ է երկրաչափութին. Սահմ. ծդ: *Ոմանք յարուեստիցն տեսականք են, այլ ոչ գործականք. երկրաչափութի, աստեղաբաշխութի. Փիլ. այլաբ: *Զաշխարհագրութին ասուգեցին յերկրաչափութէ. և ինքն երկրաչափութին գտաւ յաստեղաբաշխութէ. Խոր. Գ: *Զերկրաչափութի գտին եգիպտացիք. Նոննոս:

ԵՐԿՐԱՊԱՏԵԱՆ. կամ ԵՐԿՐՊԱՏԵԱՆ. ա. Որոյ պատեանն է երկիր կամ հող. ուստի գերեզմանն կոչի. *Երկրապատեան վերարկու. Նար. խլ:

ԵՐԿՐԱՊԱՐԱՐ. ա. Որ պարարէ զերկիր. պարարտացուցիչ հողոյ. *Քաղցր անձրևն շահեկան՝ բուսուցիչն երկրապարար. Ագաթ:

ԵՐԿՐԱՊԱՐՓԱԿ. ա. Պարփակող զերկիր, այսինքն զցամաքն. մակդիր ծովու. *Երկրապարփակ տիեզերապատ պտուտակացն ախոյեանի. Նար. խլ:

ԵՐԿՐԱՊԻՂ. ա. Որ աղուցեալ հայի՚ի գետին. մակդիր անասնոց. *Ժառանգութիւն տեառն կոխեցաւ՚ի գարշապարաց պղծոց, և՚ի խոզական երկրապիշ անցաւորաց: Ըստ կարգի պաճարաց և անասնոց անմտից երկրապիշք եղեալք. Ցհ. կթ:

ԵՐԿՐԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Ցարեալ՚ի սէր երկրի և երկրաւորաց. աշխարհասէր. *Երկրասէրքն, և յերկրի կացեալքն. Լմբ. ող: *Մարմին մեղսամակարդ, և յօժարութէ երկրասէր. Նար. ծէ:

ԵՐԿՐԱՍԷՐ. Սիրով խնամածու երկրի տէրութէ իւրոյ, հայրենասէր. աշխարհասէն. *Զիշխանս խրատեմք երկրասէր լինել և ողորմած. Պտմ. աղէքս:

ԵՐԿՐԱՍԻՐԱԲԱՐ. մ. Սիրելով զերկիր և զերկրաւորս. աշխարհասիրութբ. *Անաստւածին ընծայութբ երկրասիրաբար ... տանիցի. Նար. հէ:

ԵՐԿՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր աշխարհի. սիրելն զերկրաւորս. *Եդամ կոչեցաւ վասն երկրասիրութեն. Վրդն. ող:

Եւ Սէր երկրագործութէ. *Ուսուցանէ զերկրասիրութի. քանզի յայս առհասարակ նեցաք՚ի սկզբանէ, գործել և պահել. Լմբ. տառակ:

ԵՐԿՐԱՄՆՈՒՆԴ. ա. Ցերկրի սնեալ ըստ աշխարհի. *Երկնակենցաղք, և ոչ երկրասնունդք. Նար. առաք:

ԵՐԿՐԱՍՈՅԶ. ա. մ. Ցերկիր սուզեալ, և սուզանելով. *Եւ զոմն երկրասոյզ վախճանաւ կենդանութիւն կորուսանէր. Պէպ:

ԵՐԿՐԱՍՏԵՂԾ, ի, ից. ա. Ներգործաբար՝ Ստեղծօղ երկրի, աշխարհի. *Մի թուեսցես՚ի ձիւղս երկրաստեղծ մատանցդ զգիւտս գործոցս. Նար. հէ:

Կրաւորաբար, Ցերկրէ՝ այսինքն՚ի հողոյ ստեղծեալ. հողեղէն. *Ցերկրաստեղծս նահատակաց: Ոչ զնիք եղելոց երկրաստեղծից նմանութէ: Երկրաստեղծս բանաւորաց: Կափուցմամբ երկրաստեղծ աչաց. Նար. Իգ. Հէ. և առաք:

ԵՐԿՐԱՎԱՍՏԱԿ, ի, աց. ա. Որ վաստակի՚ի գործել զերկիր. երկրագործ. *Զգործիս երկրավաստակացն հրամայէ պատերազմական գործի առնել. Տօնակ: *Շինական էր յաշխարհական կեանս, և երկրավաստակ. Հ. Կէլէկ: *Երանելին պող էր երկրավաստակ. Հ=Ց. Դեկտ. Ծ: *Եզն. կամ զուարակ երկրավաստակ. Սրգ. Բ. պ. Ա: Եղն. մթ: *Զերկրավաստակին աշխատուէ գողանայ պտղոյն յոյս. Վրդն. ող:

ԵՐԿՐԱՎԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. *Գործեա զերկիր, այս է՝ լքեալ գործովք երկրավաստակութբ. Բրս. Բղբ: *Զուարակ յաղագս երկրավաստակութեն. Եւագր. Բ:

ԵՐԿՐԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ զերկրաւ, պատեալ զցամաքաւ. երկրապարփակ. *Ջուրքն անբաւութեան երկրատարած ծովու. Նար. հէ:

ԵՐԿՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Γεώδης. Terreus, terrenus. Նման երկրի կամ հողոյ. *Ջրատեսակ իցէ, և եթէ երկրատեսակ. Նիւս. բն. Է:

ԵՐԿՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἐπίγειος, γεϊνός, γεώδης. Terrenus, terrestris. κοσμικός, mundanus. Երկրային. երկրական. հողեղէն. աշխարհային. աշխարհական. որ է յերկրի կամ յերկրէ, կամ կապեալ ընդ երկիր. Էրզի. Բնդրոզի. Բօզրագգան, փիլնէէլ. *Զերկրաւորս ասացի ձեզ: Մարմինք երկրաւորք: Այլ փառք երկրաւորաց: Երկրաւոր առաջար չինուածոյս մերոյ: Երկնաւորաց, և երկրաւորաց: Որք զերկրաւորս ևեթ խորհին: Երկրաւոր, չնչաւոր, և դիւական. ևն: *Երկրաւոր բանք, կամ վիճակ, գահ, թագ, ևն. Նար: *Նաև ոչ զերկրաւոր վաստակս ուրուք յիշէր ո. այսինքն զըստ աշխարհի. Եղիշ. Է:

ԵՐԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Նոյն Է վ. *Երկրաւորական և հողազանգուածն բնութբ. Նար. յԷ: *Քո թագաւորն զօրութէց զգեցաւ զերկրաւորական զընութիս. Զքր. կթ: *Կարեորագոյն համարին զմարմնոցն և զերկրաւորականս. Նոննոս:

ԵՐԿՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկրաւորն գոլ. աշխարհասիրութի. *Զուելս ասէ անտի որդւոցն խռայելի, յերկրաւորութէս, և՚ի պանդխտութէն. Արշ:

ԵՐԿՐԱՒՈՐՕՐԷՆ. մ. Ըստ օրինակի երկրաւորաց. յն. ըստ աշխարհի. κοσμικῶς, mundane. *Տօնեսցուք, մի աշխարհաւպէս, այլ ծածաբար. մի երկրաւորօրէն, այլ գերաշխարհիկ. Աճառ. ծն:

ԵՐԿՐԱՓՈՐ. ա. Գետնափոր. փորեալ՚ի մէջ հողոյ. *Երկրափոր խորխորատ. Վրդն. ծն:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇ, ի, եց. ա. Որ ընդ եր-

կեր քարշի. որպէս բոյս գետնատարած, կամ սողուն. Գէտինը էրւօղ, Գէտնի կպած. *Ցերկրաքարշ պատուաստելոյն: Գետնանախանձ և երկրաքարշ զօրէն անզգեանելոյ. Պիտ: *Մեղօք երկրաքարշ եղեալ իբրև զօձ Թիւրեալ ամենայն ըզգայութիւնք ընդ երկիր տաղայ. Սրգ. Ֆ. պ. ա:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇ. Երկրական. երկրասէր, աշխարհային. *Որ է ըստ մարմնոյ երկրաքարշ տաժանմանցս. Ցհ. իմ. էիէ: *Երկրաքարշ հեշտութեն, մարք, կամ մարութք. միտք, հոգի, յորդանք խորհրդոց, աչեք. Վրդն: Լմբ: Սրգ: *Անմտիցն և երկրաքարշիցն ... եղև ըղձալի. Լմբ. ափ:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇ ԼԻՆԵԼ. Քարշիլ ընդ երկիր, և կոխոտիլ. *Բարկութիւն կուփեսցի յերկայնմտութենէն, և երկրաքարշ լիցի 'ի մեր միրոյն. Կլիմաք:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԵՐԿՐԱՔԱՐՇ. *Ցերկրաքարշական զբօսանաց անտի դատարկանալն մեր. Ցհ. իմ. ափ: *Զմեռելուն երկրաքարշականաց խորհրդոց. Սարկ. լուս:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇԻԼ. ձ. Ընդ գետին սողիլ. *Ի տիղ խմանալի վիշապին երկրաքարշիլ. Սկևռ. աղ:

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Թարթափումն ընդ երկիր. անասնաբարոյութի. յետսամտութի. *Բազմածուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութեց. Նար. է: *Որ բուն տգէտքն կարող են յայս երկրաքարշութիս զնստին Ճանաչել. Լմբ. առ լեւոն:

ԵՐԿՐԵՂԻՆ, ղինի, նաց. Տ. ՀՈՂԵՂԷՆ. *Զայս երկրեղէն 'ի քեզ համարձակեցեր. Նար. է: *Թաղեցաւ յերկրեղէն տիրտ նորայ: Ապարակ է քոյ մարմինն, զոր յերկրեղինացս էառ. Երզն. մտթ:

ՅԵՐԿՐԷՔ, և ՅԵՐԿՐԻՔ. Տ. ԵՐԿԻՐ:

ԵՐԿՐԻԿ, կրկայ. գ. Բառ անստոյգ, որպէս Բնակիչ երկրի, կամ Բոլոր երկիրն այն փոքրիկ. *Զերհեղեղին նշանակ աղեղամբն ցուցանէ, և զսոդոմայեցւոցն երկրիկն այրեցելոյն. Ոսկ. եբ. ծա:

ԵՐԿՐՄԱՅՐ. գ. Գետնի պտուղ. տես ի բառն ԳԵՏԻՆ:

Դարձեալ ԷՊ Բժշկարանի. "Երկրմայր' խոտ է երկու ազգ. միոյն ծաղիկն կարմիր, և միւսոյն ծիրանի դեղ կապոյտ":

ԵՐԿՐՈՐԴ, ի, աց կամ ից, աւ, իւ, ք, իւք. ա. Δεύτερος. Secundus, alter. Զկնի առաջնոյն յաջորդն կամ յետինն. վերջինն յերկուց. միւսն. Իւինծի. *Օր երկրորդ: Անուն գետոյն երկրորդի գեհոն: Ցերկրորդ ամին: Ցերկրորդում աւուր: Երկրորդի խառնուածոյն: Հանդերձ երիտասարդաւն երկրորդաւ: Երկրորդք չուեսցեն ո. այսինքն յերկրորդ կարգի, Ան: *Երկրորդեցն 'ի ձեռն առաջնոցն. Դիոն: *Երկրորդաց ... երկրորդի. Շ. հրէշտ:

ԵՐԿՐՈՐԴ. Δεύτερος. Posterior. Իբր Յետնորդ, յետնեալ. *Պակասութիւնք' ունակութեանցն երկրորդք են. Կիւրղ. գնձ: *Զխաղող երկրորդ համարեալ զանուանն քոյ ... նախնեացն հեթանոսացն պարծիք. Լմբ. ափ:

ԵՐԿՐՈՐԴ. որպէս Երկրորդական, և հետադայ. Δευτέριος, δευτεραῖος. Secundarius. *Երկրորդաց սա հասցէ. բայց սակայն երկրորդքն և նոքա մեծամեծք են: Անձին իւրում եա զնախնեացն պտուղս, և զնա ամբարշտաբար երկրորդացն արժանի արար: Որք ոչ կարեն զառաջինսն նախապատուութեանցն առնուլ, երկրորդացն արժանի լինին: Առաջնոյն տեսակք' երկրորդին են պարկեշտ ողջամտութե պահպանութք. Փիլ.

ԵՐԿՐՈՐԴ. որպէս փոխանորդ. *Դու թագաւորեսցես 'ի վր իսրայելի, և ես եղէց քո երկրորդ: Կացոյց զնոսա երկրորդ իւր: Երկրորդ յաթոռն գաբեհինեայ: Երկրորդ յաթոռ իմ նստջիր. ա. Բգ. իդ. 17: Տօբ. ա. 25: ա. Եզր. դ. 7: դ. 42:

ԵՐԿՐՈՐԴՔ. գ. որպէս Երկրորդ անգամ ամուսնացեալք. *Երկրորդացն, ԱՆ. Կան: Տես և ԵՐԿՐՈՐԴԱՆՔ:

ԵՐԿՐՈՐԴ. մ. Δεύτερον, δευτέρως. Secundo. Յետ առաջնոյն. միւս ևս. յետոյ. ապա. *Նախ զառաքեալս, երկրորդ զմարգարէս. ա. Կոր. ժբ. 28: Տես և ԵՐԿԻՐ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ. մ. τὸ Δεύτερον. Secundo, secunda vice. Ցերկրորդումն նուագի. միւսանգամ. Իւինծի փէփռ. *Եւ երևեցաւ տր սողոմոնի երկրորդ անգամ. գ. Բգ. է. 2: *Եւ եղև բան տեառն առ երեմիա երկրորդ անգամ. Երեմ. լգ. 4:

Կամ իբր Երկրորդ. միւս ևս. և Դարձեալ. Վերստին. Իւինծի. *Զհետ այնորիկ զոր ընտրեաց տր, երեմայց ... և երկրորդ անգամ' ում ծառայեցեմ ես, ոչ ապաքէն առաջի որդւոյ նորա. Բ. Բգ. ժզ. 19: *Առաջին, զի ... երկրորդ անգամ, վս զի ... երեր Ան. Փիլ. Եւ. ա. 17: *Նախ ... երկրորդ անգամ. Եղնկ:

Իսկ *Յաղագս երկրորդ անգամնոյն կատակարանացն. Արղ. իմն անուն կրկին հալածեալ. իբր ումք. Էրէրօրբ անգամնին:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկրորդումն բանի. երկրորդեալ պատգամ. յաւելուած. *(Զկնի մր գրոց) որպէս զերկրորդաբանութիս ինչ. Դիոն:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԲԱՐ. մ. Δευτέρως. Secundo loco. Երկրորդ. յերկրորդ կարգի. *Երկրորդն երկրորդաբար զայսոսիկ զնոյնս ունելով. Պղատ. օրէն: *Որ միջոքն է, նախ իմանայ. իսկ որ միջոքն ունի, երկրորդաբար իմանայ. Մագ. 'ի դիոն: *Երկրորդաբար և նուաստաբար. Դիոն. Երկն:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԳՈՅՆ. ա. Δευτερότερος. յն. ոճով. իբր Ցետնագոյն, ուելի յետոյ. *Ժամանակօք քան զառաքեալսն երկրորդագոյն երևեալ. Աթան. 'ի օրէնք:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԴԻՐ. ա. Կրկնակի եդեալ. երկրորդ անգամ եդեալ: Շիր:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δευτέριος. Secundarius. Որ ինչ է յերկրորդ կարգի զկնի առաջնոյն. որպէս, *Երկրորդական գահ, պատիւ. Խոր. Բ. 10. 18. 85:

ԵՐԿՐՈՐԴԱՆՔ, նաց. գ. որ և ԵՐԿՐՈՐԴՔ. Երկրորդ անգամ ամուսնացեալք, կմ երկրորդ պսակ. *Զկուսանացն իբրև երկրորդանացն ('ի լս. երկրորդականացն) առնելով տխուրս և անկատարելագործ հարսանիս. Ցհ. իմ. ափ:

ԵՐԿՐՈՐԴԵՄ, եցի. ն. Δευτερόω. Itero, repeto. Երկրորդ անգամ կամ միւսանգամ ասել կամ առնել. կրկնել, առաջի դնել. *Զքաջաց սորանից զյիշատակարանս համապատ երկրորդէր առաջի նոցա: Սա երկրորդեաց մեզ զամենայն կարգաւ. Եղիշ. ե. ե. է: *Աւելորդ համարելով զարտաքնոցն երկրորդել յաղագս սկզբանն առասպելս. Խոր. ա. 2: *Դարձեալ երկրորդեալ զնոյն բան: Անդէն երկրորդեալ տասաց. Փարպ:

ԵՐԿՐՈՐԴԻՉ. ա. Որ երկրորդէ. կրկնող զնոյն բանս. *Զորոց սիրեան ... երկրորդիչք լինել համարձակիմք. Սարկ. աղ:

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Δευτέρωσις. Repetitio, iteratio. Երկրորդելն. երկրորդումն. կրկնումն. նորոգումն. յաւելուած. *Երկրորդութիւն խոստմանն այ առ աբրահամ. Նխ. ծ: Այս տեղի կրկնած և երկրորդութի է: Պարտ է մտ դնել կրկնելոյն գրոց և երկրորդութեց, զի մտս ինչ յայտնիս կամի ցուցանել այնու: Այլափի ինչ է երկրորդումն, առէ' թէ զի տիւ և զի գիշեր եկն անձրեւն ... զնոյն դարձեալ երկրորդէ. Կիւրղ. ծն: *Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն: Որպէս ոչ տեառնագրութեան խաչական փայտի ինչ երկրորդութի. Նար. հէ. ղԳ: *Ո՞չ ժողովեսցի 'ի վերայ տոցա երկրորդութե օրինաց յաւելուլ: Այս այնմ յիշատակ է, և երկրորդութե. Լմբ. պտրգ. ն. աղ: *Օրէնքն ոչ այլ ինչ են, բայց բնական կարգացն երկրորդութի. Երզն. մտթ:

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. Δευτερεία. Secundae partes, locus secundus, vel inferior. Երկրորդականն գոլ 'ի կարգի, 'ի պատուի, 'ի Ճարտարութե, ևն. *Մի հրեշտակն երիցութե հասաւ, իսկ միւսն երկրորդութե արժանի եղև. Փիլ. ծ. իմ: *Ընկեցեալ զնա 'ի պատուոյն' ինքն առնու զերկրորդութիւն. Խոր. բ. 48: *Ի գահ երկրորդութե ընտրեալ. Սարկ. փհ: *Վասն յառաջ Ճանապարհին աղօթեցեալ 'ի յերկրորդութեն կատարման. Դիոն. Երբ. յ: *Ի ձեռն միջնորդաց կատարմանք աղօտագոյնք են. Մագ. 'ի դիոն:

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. Δυάς. Binarius, dualis numerus. Երկուութիւն. երկակ. *Եա 'ի հայր, և հայր յիս, նոյնութեն յերկրորդութեան երևեցելոյ անփոփոխ նմանութեամբ. Կիւրղ. գնձ:

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ, դման. գ. Δευτέρωμα. Secundus actus. Երկրորդելն, ելն. կրկնումն. իսկ Երկրորդումն օրինաց, իմն կրկնումն օրինաց տուելոց. Δευτερονόμιον. Deuteronomium. *Երկրորդումն օրինաց: Գրեսցես նմա զերկրորդումն օրինացս այսոցիկ 'ի մատենի. Օրէն. ա. 1: ժէ. 18: Ցես. է. 32:

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒՍՏ. գ. Նոյն ընդ վ. որպէս Ցուցակ, քաղուած. *Եօթանասուն աշակերտացն երկրորդուստ անուան նոցա ուրեք չէ յայտ. Եւս. պտմ. ա. 12:

ԵՐԿՐՊԱԳԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ լինի երկրպագութե. *Հասցէ սմա երկրպագական փառաւորութի. Անան. էիէղ:

ԵՐԿՐՊԱԳԱԿԻՑ. ա. Որ 'ի միասին երկրպագէ. *Ի մր հոգին, որ ... ընդ հօր և ընդ որդւոյ երկրպագակից և փառակից. Պտրգ. յն: *Խոստովանիմք զհոգին մր փառակից և երկրպագակից հօր և որդւոյ. Սարկ. հանգ: *Եթէ ոչ յանդգնեսցի ասել առեալ մարդ երկրպագակից գոլ' ևն. Գէրմ. Բղբ:

ԵՐԿՐՊԱԳԵՄ, եցի, եա. Տ. ԵՐԿԻՐ ՊԱԳԱՆԵՄ. *Այ երկրպագեսցուք. ժմն. Պտրգ: *Երկրպագեն տէրութեանդ քո: Երկրպագեցէք պատուանդանի ոտից նորա: Երկրպագեմք առաջի բեմի քո: Երկրպագեմք առաջի տեղաւոյն նշխարաց: Երկրպագեմք քոյ նշխարաց. Շար: *Երկրպագեցին նմա. Խոր. Բ. 83:

Հյց. խնդ. *Զոր տովոր էին երկրպագել. Խոր. Բ. 83: *Զնշան խաչին փրկութե, զոր երկրպագեմ. Նար. հգ: *Զպղծեանն և զանօթս երկրպագէիր. Եփր. ծննդ: *Զնոյն երկրպագելով պատկերս ... Նիւս. Բեւտր:

Կր. *Ի համօրէն քարինս նորա քո երկրպագի: Երկրպագեալ տէրութիւն: Երկրպագելի պահպանակք, կամ բարերարութիւն, կամ բարձրութեամբ: Ընդ քեզ երկրպագելոյ. Նար: *Փչովք պատուեցիր (է քեզ) ... երկրպագեցեր 'ի խաղ արար.

ղացն զմշտնջենաւորութիւն. Աճառ. ծն ։

ԵՐԿՐՊԱԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ երկրպագել. *Երկրպագեցուցանէ ա-ռաջի նորա սեղանոյն. Մաշտ ։

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒ. ի, աց. ա. Προσκυνητής. Adorator. Որ երկիր պագանէ, երկրպագօղ. պաշտօղ. Էրէրպագօղ ընօղ. սէճտէ գըլան, տափընըճը. *Ճշմարիտքն երկրպագուք. Յհ. դ. 23 ։ *Երկրպագուքն են ա-ռաւելեալք քան զանբան տարերսն. Եղիշ. է ։ *Ի քարանց յարուցանել որդիս աբրա-համու. այսինքն յերկրպագուաց քարանց և փայտից. Եփր. համաբ ։ *Ինքն անձին իւ-րում երկրպագու և պաշտօնատար լեալ ։ Նորայունն լծակցին երկրպագուաց. Յհ. իմ. գաւ ։ *Խառն ընդ երկրպագուքս հօ-գւոյ ։ Զերկրպագուքն նշանի ։ Գոհա-բանութի յերկրպագուացս. Նար ։ Գրի և Երկրպագունք (որպէս և խաչահանունք). *Ցանգիմանեաց զերկրպագուսն արեգա-կանն և հրոյ. Հ=Յ. փետր. ծէ ։

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Προσκύνησις, προσκύνημα. Adoratio, veneratio. Պագանելն զերկիր. ծնրադրութի. պաշտօն. մեծա-րանք ած, և ածայնոց. սէճտէ, խըզմէթ. *Ի հրեշտակաց երկրպագութե առնու. Շար ։ *Ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրը-պագութբ ։ Որում կրկնի ծունր երկրպա-գութե ամենայն եղելոց ։ Քեզ երկրպա-գութբ ունել շնորհ տիրամայր. Նար ։

ԵՐԿՐՕՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինի երկրի. ըստ աշխարհի. աշխարհային. *Զի մի՛ երկրօ-րէն աշտանանօք զոմանս մեծարիցէ, և զո-մանս արհամարհիցէ. Մաշտ ։

ԵՐԿՑԵՂ. ա. Իբր Երկու ցեղ եղեալ, կամ յերկուս ցելեալ. երկպառակ. ան-միաբան. *Բաժանեալս և երկցեղս երևե-ցոյց զզօրսն հայոց. Եղիշ. դ ։

ԵՐԿՑԵՂԵԱԼ. Նոյն ը մ. Տարաձայ-նեալ. διαφώνων. *Ցամենայն տեղիս երկ-ցեղեալք. Սոկր. ա. 8 ։

ԵՐԿՑԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկպառակու-թի. անմիաբանութի. յն. տարաձայնութի. διαφωνία. *Ցերկցեղութենէն գործելն. Սոկր. ա. 8 ։

ԵՐԿՓԵՂԿ. ա. Իբր Երկպառակ. ուս-տի ԵՐԿՓԵՂԿԵԼ ԼԻՆԵԼ՝ է Երկպառակիլ. *Զօրագլխացն և մեծամեծացն եղեալ յերկփեղկս. Ոսկ ։

ԵՐԿՓԵՂԿԵՄ, եցի. ն. Իբրու Յերկու փեղկս կամ 'ի ծունէնս պատառել. զմիու-թին բաժանել, քակել, խզել. *Զուխտ եկեղեցւոյ թերևս կարասցէ երկփեղկել. Եղիշ. դ ։ *Երկփեղկեաց 'ի ռաց զդաշինս ուխտին. Յհ. կբ ։

ԵՐԿՕԹԻ. ա. Որ 'ի մէջ բերէ զեր-կուս երկօթս, կամ զգիշերս օթելոյ ու-րեք. *Իսկ երկօթի աւուրքն զերեքօրեայ գտրութի յայտնելով. Մեկն. ղեւ ։

ԵՐԿՕԹԻՄ, եցայ. Տ. ԵՐԵԿՕԹՍ ԱՌ-ՆԵԼ. *Զանգի առեալ երկօթեցաւ. Ոսկ. յհ. ա. 15 ։

ԵՐԿՕՐԵԱՅ. ա. մ. Biduum, biduo. յն. դէսաբէա. Երկուց աւուրց. երկու օ-րուան. և Յերկուս կամ զերկուս աւուրս. երկու օր, իկի կիւն. *Երկօրեայ ընթերցուա-ծովքն. Արշ ։ *Երկօրեայք եկայք 'ի պա-տկոյտ. Գծ. իէ. 13. յն. δευτεραῖοι, եր-կրորդականք, այսինքն յերկուս աւուրս. *Երկօրեայ պահել. Վրք հց. ծ ։ *Երկօրեայ 'ի նմա առկայացեալ. Յհ. կբ ։ Առնի կազ-մ Երկաւուրց. տես 'ի վեր ։

ԵՐԿՔ. Տ. ԵՐԿ ։

ԵՐՄԱԿ. Տ. ԵՐԱՄԱԿ. *Որ յոյլոց եր-մակ՝ չէ իսկ և իցէ ջոկ անասնոցն յարձակի. Մխ. դփ ։

ԵՐՄԷՍ. Տ. ՀԵՐՄԷՍ ։

ԵՐՄՈՍ. Տ. ԵՌՄՈՍ ։

ԵՐՆՋՆԱԿ կամ ԵՐՆՋԱԿ. գ. ամկ. էրինճակ. Ἐρύγγιον. Eryngium. Ազգ կան-կառի, յորմէ չկամեցէ կամելն այլոց կանկա-ռաց. փուշ որոյ միջուկն ուտի. գէլ օէն-նէբ, ղէնկէր ։ Գաղիան ։ Բժշկրն ։

ԵՐՆՋՆԱԿԻ ՏԱԿ. Γεντιανή. Gentiana. Անուն խոտոյ. ջանդրիան, ճէնդըէանէ, կէօ-չափ ։ Հին բռ ։

ԵՐՈՒԻՄ. Տ. ԻՐՈՒԻՄ ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՆԱԼ. չ. Լինել իբրև զերուսաղէմ, որ թարգմանի խաղաղութի. խաղաղել. *Ի հասարակաց արարչին ծնե-լութ՝ մայրի և երուսաղէմանայ բոլոր ար-ւերք. Սհ. կբ. արձաւ ։ *Որում և բոլորումն իսկ հասցէ երուսաղէմանալ. Անան. էկեղ ։

ԵՐՋԱՆԻԿ. նկ. կաց. ա. Εὐδαίμων, εὐτυχής, μακάριος. Felix, beatus. Երա-նելի, և երանուէտ. բարեբախտ և բարե-բաստիկ (ոք կամ ինչ). գուպլու, պախթլը. օղուրլու, նասիպլի. *Ո՛վ երջանիկ հոգւոյ, որում զբնութին և զլուս բնութին եցոյց ած ։ Յորս որք ապին երջանիկք և բարեբախ-տիկք, վերաբարձ բերեալ լինին. Փիլ ։ *Երջա-նիկ կարգան եղկելոյս ։ Եզրի երջանկի ։ Եր-ջանկին գաւթի ։ Երջանիկն արքայից ։ Եր-ջանիկ խոստումն, կամ բան, հայցուած, փայտ, գչխոյ ։ Կաճառք երջանկաց. Նար ։ *Երջանկաց ոգւոց. Անյ. բարլ ։ *Ընդ եր-ջանկաց որդւոց լուսոյ ։ Ո՛վ երջանիկ ճա-ռագայթ. Շար ։

ԵՐՋԱՆԿԱԲԱՐ. մ. ա. որ և ԵՐՋԱՆ-ԿԱԳԷՍ. Երջանիկ աջողուածով. աջողա-կի. և Աջողակ. բարեբախտիկ. *Ի յօրինա-ւոր տապարեզ երջանկաբար նահատակու-թեանն. Նար. ղէ ։

ԵՐՋԱՆԿԱԳՈՒՄԱՐ. ա. Գումարեալ յերջանիկ անձանց. *Յօր յիշատակի եր-ջանկագումար հարանց. Գնձ ։

ԵՐՋԱՆԿԱԶԱՐՄԵԱՆ. ա. Որ է յեր-ջանիկ զարմէ. *Մեծն 'ի տեսանօղս երջան-կազարմեանն ծաղիկ (գաւիթ). Նար. խլ ։

ԵՐՋԱՆԿԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Երջանիկ. ունակ կամ բերօղ երջանկութե. *Տապան իմն է մաքրական՝ կրկին երջանկական ». (յորում են մարդիկ և հրեշտակք.) Նար. հէ ։

ԵՐՋԱՆԿԱԿՐՕՆ. ա. Սրբակրօն. բարե-կրօն. հրեշտակային. *Քահանայական եր-ջանկակրօն ընտրութեանց. Նար. գ ։

ԵՐՋԱՆԿԱՀԱՒԱՏ. ա. Երջանիկ հա-ւատով. որբակրօն. *Սաեփանոս սերմ եր-ջանկահաւատ՝ մարգարէական հօգւոյ. Գր. ստանչ. 'ի սփէփ ։

ԵՐՋԱՆԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Երջանիկ լինել. 'ի բարեբախտ վիճակի գտանիլ. խրախ լինել. *Երջանկացան ամենեքեան՝ որք արհամարհեն զարհամարհանս. Երեմ. ծէ. յն. εὐθύνω, իբր εὐθυμέω. *Երջանկա-ցան առաքեալք, զի ականատես և ական-ջալուր եղեն անօրէնութեն որդւոյ. Տօնակ ։

Կամ Երջանիկ համարել զանձն. պեր-ճանալ, ճոխանալ. *Ո՛չ երջանկանամ եղ-կելիս ։ Երջանկացայ այնպիսին իմքեամբ, ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութին. Նար. ծդ. կդ ։

ԵՐՋԱՆԿԱՊԷՍ. Տ. ԵՐՋԱՆԿԱԲԱՐ. Μακαρίως. Feliciter. *Երջանկապէս ինքն իսկ կեցցէ, և երանելիք իցեն 'ի միասին ըն-տօղքն բանիցն. Պղատ. օրին. դ ։ *Երջանկա-պէս յոգի զարդարեալ. Նար. ղդ ։

ԵՐՋԱՆԿԱՒԷՏ. ա. Երանելի և բարե-բախտ յոյժ. *Քառաւկերպեան կենդանիքն երջանկաւէտքն են. Զքր. կթ ։ *Աւա՜ղ ան-ցելոյ երջանկաւէտ բաւացութեն. Գիւ ։

ԵՐՋԱՆԿԱՓԱՌ. ա. Երջանիկ և փա-ռաւորեալ. *Մինն յերջանկափառ համա-զօր ահաւորութեն. Նար. լփ ։

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐτυχία, εὐδαιμονία, εὐπραγία. Felicitas. Երջանիկ վիճակ. երանութի. բարեբաստութի. գուտ-լուլուգ, տէվլէթ, սաատէթ. *Յաւիտենական խմբեալ երջանկութիք. Պիտ ։ *Երջանկութեն խոստովանելի ամենայն երկրի ։ Զփառս և զերջանկութի ։ Երջանկութի եղկելի ։ Աշ-խարհելոյս մեծ երջանկութի ։ Ըստ գրոյն երջանկութեան. Նար ։

ԵՐՐ. գ. Եռ, իբր եռացումն տապակա-նաբար, հիւթ որդնեռաց. նեխումն. փտու-թի. տապականութի. (որպէս և բորբոսն է իբր բորբոք.) *Երրն 'ի չարաւ և յուռիչ զլուծումն, միանգամայն զթարախն. ըզ-բորբոսն, և զփտութին յայտ առնէ. Գէ. էս ։ *Տեսանես զգերեզմանս, յերր և 'ի փտ-չի դարձեալ են ամենեքին. Ոսկ. էս ։ Տես Յոբ. ծէ. 14 ։ իա. 26 ։ իէ. 6 ։

ԵՐՐ. փոխանակ գրելոյ Երեր. *Դրդուեալ էր մարդկութիս և անհաստատ յերր և 'ի տատանումն ։ Կայէն գատապարտեալ յերր և 'ի տատանումն. Լմբ. ող. և խմ ։

ԵՐՐ. 'ի բարդութիս է Եռ, իբր երեք, երրորդ, երիցս ։

ԵՐՐԱԲՈՒՆ. ա. Ի բնէ երրորդական. երեքանձնեայ. երրեակ և մի. *Երրաբուն էին համայնոյ անտեղի, և լոյս գերարփի. Շ. գնձ Վերափոխ ։

ԵՐՐԱԴԱՐՁ. ա. Երիցս կամ առէպ դարձուածով յօդեալ. չարժուն, երե-րուն. *Նաւ որ անկանի յերրադարձ ալէ-կոծութե ծովու ։ Յալիս երրադարձս. Վրք հց. ը. և ծէ ։

ԵՐՐԱԽՈՒՄԲ. Տ. ԵՐՐԱԲՈՒՆ. *Երրա-խումբ միակին խորհուրդ, անհաս 'ի հնումն, նորոյս պարգև. Գնձ ։

ԵՐՐԱԿ. Տ. ԵՐՐԵԱԿ, և ԵՌԱԿ. *Երից երրակաց փառաբանողաց (լինելոյ գա-սուց) ։ Հուպ երրակին (այսինքն երրոր-դութե՝) լոյս գերազանց. Գնձ ։

ԵՐՐԱԿԱՆ. ա. Երրորդական. երրոր-դաւոր. և երրաչարժ. *Երրական անուա-նեալքս լոյս (յետ հրեշտակաց՝ որ երկ-րորդ լոյս կոչին). Շ. հրէշտ ։ *Գրեաց գիրս իւորկանս և ամբիկոսնս՝ երրականս և չոր-րորդականս. Հ=Յ. յնվր. իէ ։

ԵՐՐԱԿԻ. ա. մ. Երեք օրինակաւ կամ թուով. և Երրեակ. *Որ երրակի սիրով բա-նին՝ հարցանելովն քո յետ ճաշին. Ցն. ոլ-րէ ։ *Երրակի յօրինմամբ տաղաւարացն խորհրդոյ ։ Վերամբարձեալ 'ի յերրակի խորանս երկնից ։ Երրակի թիւ կատարեալ՝ յերկիս անձինս բաժանեալ. Շար ։

ԵՐՐԱՇԱՐԺ. ա. Երիցս կմ երիւք շար-ժեալ, փոփոխեալ. երրական, ազգ տաղա-չափութե առ յոյնս. Τρίαμβος. Triambus. *Ամփիկոսնս, երրաշարժս, և չորրոր-դաւորս. Ճ. Բ. Վրք ատօք ։

ԵՐՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. Οἱ τρεῖς, τριοσσός. Trinus, ternus. Եռեակ. եռակ. երրորդաւոր, երրորդական, երեքկին. *Եր-րեակ միութի, կամ ինքնութի, անձնաւո-րութի, անձն, աէրութի. Շար ։ Նար ։ Պտրգ ։ *Երրեկի տէրութե ամենաստ երրորդու-թե սրբութբ արժանի լիցուք. Լմբ. ըն-ծեց ։ *Ընդ աստուածն հանէր մեզ ըզ-ձողովուրդն ած երրեկին խորհրդոյն. Վրդն. ծն ։

ԵՐՐԵԱԿ. գ. Τριάς. Ternarius (numerus), ternio. Թիւ երրորդ.. կամ երեքն. *Երրեակ թէ և յառաջնոցն ան-կեանց... ասակայն ոչ բաժանի ըստ մասնը-

կացն. Մագ. ՅԲ: *Ո՛վ երրեկին զօրութեն և կատարելութե... որպէս ասմունք յարմարաւորացն խմաստասիրեցին. Սարկ. լուս:

ԵՐՐԵՐԳԵԼԻ. ա. Երիցս երգելի, հրաշակերտ յոյժ գովութեամբ. պանծալի. *Ի զարդս պայծառս և երրերգելիս. Նար. խչ:

ԵՐՐԵՐՋԱՆԻԿ. ա. Երիցս երջանիկ. ամենայնիւ. *Քաջարին և երրերջանիկ իշխանն գաղիկ. Ասող. Է. 3:

ԵՐՐՈՐԴ, ի, աց, կամ ից. ա. Τρίτος. Tertius. Վերջինն յերից՝ յոր և է կարգի. Թուական. *Օր երրորդ: Գետն երրորդ: Ցաւուրն երրորդի: Մինչև յերրորդ ազգ: Երրորդ մասն: Ցամին երրորդում: Ի կառաւուն երրորդս. ևն: *Զերրորդն Թիւ պատուեցին՝ պատուարուն զնա գտեալ. Մագ. Է: *Երկրորդքն երրորդիցն առաջնորդեն. Ղ. հէէլ: Իսկ Գիտ. Բղխ. առ ժողք. *Զերրորդն ած յերկնից յերկիր ածեր քեզ յօգնականութիւն ». իմա զերրորդութիւն, կամ զերեալին և զմին:

ԵՐՐՈՐԴ. գ. Երիր մասն. Թուականի վայլ, Բեւլի. *Երրորդ գորակին լնցի առ խոյ մի. Թուոց. ԻԸ. 14: (Նոյնպէս է և ծԷ. 6. և 7. ըստ յն. և եբր. ուր 'ի մեզ գրի. *Երկրորդիւ գորակին: Զերկրորդ գորակին »:) *Երրորդ մնացէ 'ի նմա. և անցուցից զերրորդ մասն (յն. զերրորդն) ընդ հուր. Զաք. ԺԳ. 8: *Եղիցի երրորդ Իսրայէլ 'ի մէջ եգիպտացւոցն և 'ի մէջ ասորեստանեայցն ». եբր. երրորդ մասն. Ես. ԺԹ. 24: *Փոխանակ երրորդաց սերմանն (զատուցելոյ 'ի բաժ հարկաց). Ա. Դ. Ծ. 29:

ԵՐՐՈՐԴ. որպէս Ալ՝ որ է յերրորդ կարգի զկնի Թագաւորի. կամ փոխանորդ փոխանորդի. և Որ ինչ ըստ կարգի լինիցի երրորդ. *Երրորդ 'ի Թագաւորութե իմում տիրեսցէ, կամ տիրեսցես, կամ լինել իշխան. Դան. Է. 7. 18. 31: *Երրորդք չուեսցեն ('ի կարգի բանակին). Թուոց. Բ. 24:

ԵՐՐՈՐԴՔ ասին և Ամուսնացեալքն երրորդ անգամ: Կանոն:

ԵՐՐՈՐԴ. մ. Τρίτον, τρίτως. Tertium, tertio, tertio loco. Յերրորդ կարգի. երիր. Երրորդաբար. Թուականի. *Նախ զառաքեալս. երկրորդ՝ զմարգարէս, երրորդ՝ ըզվարդապետս. Ա. Կոր. ԺԲ. 28:

ԵՐՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ. մ. Τρίτον, ἐκ τρίτου. Tertia vice, tertio. Յերրորդում նուագի. երիցս անգամ. զայս երիցս. Թուականի փէքս. *Գայ երրորդ անգամ: Գնաց կաց յաղօթս երրորդ անգամ. Մրկ. ԺԴ. 41: Մատթ. ԻԶ. 44:

Մերթ՝ որպէս Երրորդ, մ. Թուականի. *Երրորդ անգամ... չորրորդ անգամ. ևն. Ոսկ. Տիտ. սահմ:

ԵՐՐՈՐԴԱԲԱՐ. մ. Τριαδικῶς. Իբրև երրորդութե. որպէս երեքանձնեայ. *Վերօրհնել ուսանելով երրորդաբար զմի ածութե. Մագ. էխեղ:

ԵՐՐՈՐԴԱԹԻՒ. ա. Թուեալն յերրորդ կարգի. որպէս երրորդ երկինքն ասի *Երրորդաթիւ խորան. Անան. էխեղ:

ԵՐՐՈՐԴԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Τριαδικός, τριοσσός. Trinus. Որ զօրանի ինչ երեք թուով. երրեակ. Թուալի. *Յերիս երրորդական զարդս (այսինքն յիննեակ դասս) որոշէ. Դիոն: *Երիս երրորդական կարգս զերրագան զատաւորութե նոցա ծանուցին մեզ աստուածայինքն եկեղեցւոյ. Վանհր. հանճ: *Երրորդական աւուրբքն կնորացին զայնպիսի մեծաց բարկութիւն ցածուցանել. Ոսկ. աղոթ. Է: *Երրորդական սրբերգենութեամբ. Նար. խչ:

ԵՐՐՈՐԴԱՍԱՆ. իբր Երեքանձնեայ, երեքանձնական. *Զխմոդ ածային բարի ըընութե միական ասի, և զխմոդ երրորդական: Երրորդականաւ և միազինիւ ածանութեբ. Դիոն: *Յերրորդական համագոյութեն: Երրորդական փառք ածութեն: Երրորդական էին պաշտօնեայ: Զերրորդական միութի էիդ փառաւորեսցուք. Նար: *Անձն երրորդական, բնութի միական, անհատ յաւիտեան. Գնձ:

ԵՐՐՈՐԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. Τριάς. *Միականութե և երրորդականութի (ած). Մագ. էխեղ:

ԵՐՐՈՐԴԵՄ, եցի. ն. Τριοσόω. Triplico. Երեքկնել. երիցս կրկնել զնոյն բան. *Մատեալ երկրորդէր և երրորդէր զբանն. Ղեւոնդ. Բ. Ե. Է: *Զնոյն և այժմ երրորդէ: Երրորդեաց զխրատ գոհութեն: Այսուխտս յոյ՝ որ առ արրահամ և իսահակ, երրորդեցաւ առ յակոբ. Լմբ. ող:

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Τριάς, τριάδος. Trinitas, Trias. Յածայինս է Երրեակն դոլ անձնաւորութեց 'ի միում անբաժանելի ածութե. Բեւղի. *Միութե օրհնաբանել՝ և երրորդութե: Մի պատճառ ամենայն էիցս՝ երրորդութիւն. յորմէ գոյն և բարի գոյն է ամենայն էիցս. Դիոն: *Երրորդութի անբաժանելի: Համագոյ երրորդութի: Երրորդութե և մի ածութեան. Շար: *Մի յերրորդութենէն: Միգ յիսկութե երրորդութեգ, ևն. Նար: *Ի սոյն յարմարել... զպսակող և զնորոգող անուանէութե ամենազօր ամ Երրորդութեանն... Հայր, Որդի, Հոգի, 'ի մի չափ գասեալ՝ ըլթիւ պատուեալ և օրհնաբանեալ երիցն աղգակցաց՝ երկոտասան վերանկարէ. Նար. առաք:

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ, կոչին նիւթապէս Որբ կայցեն երեք թիւք. որպէս, փիլոն երրորդութե ձայնէ զանուանս Ենովսայ, Ենովքայ, Նոյի. և դարձեալ աբրահամու, իսահակայ, յակոբայ. և զերիս հրեշտակս երեւեալս աբրահամու: Փիլ. Իմաստ. և լին: *Ի քո իսկ անձն (այսինքն 'ի միտս), և 'ի մարմին և 'ի յոգի. զի յորժամ քում երրորդութեդ այգմիկ զմիաբանութե հաստատեսցես խաղաղութեբ, յայնժամ ժամանակի իբրև յածութեն երրորդութե պատուիրանի հաստատեալ՝ լուիցես. Եւագր. Ծ: *Երրորդութենս մերում խաղաղութե առնելով զճշմարիտ խաղաղութեն խաղաղանայցեմք. Սարգ. Ա. պէտ. Է:

ԵՐՐՕՐԵԱՅ. ա. Իբր Եռօրեայ. երեքօրեայ. *Երրօրեայ յարութի. Ճ. Գ:

ԵՐՓՆ, ի, իւ, երփունք, փնից. գ. Χρόα, χρῶμα, ποιότης. Color, qualitas. Երեւելի գոյն. երանգ. որակ վայելչութե գունաւոր մարմնոց. Գաղ. ըէնկ, մէշիփ, նէքլ. *Ընկալաւ զերփն գունոյն ». յն. զգոյն. Ոսկ. յհ. Ա. 13: *Զգունոցն զփոփոխումն և զերփինն ». յն. զորակութենն. Ածաբ. Է: *Երփնիւ ճային: Տիրապետեալ, կամ բազմատեսակ երփնիւ. Նար. հա. ղգ. և խչ: *Բաղկանեան ('ի չորից գունոց) երանգք, երփունք, փայլմունք, պաղպաջմունք. Տօնակ: *Երփնին երփնաւնակ ծաղկին. Գնձ: *Ոչ է ինչ (ասեն), յորմէ հարկանիցի երփն կարմրութե. Վեցօր. Գ:

ԵՐՓՆ ԵՐՓՆ. ա. գ. մ. Ποίκιλος. Varius, ποίκιλμα, varietas, variegatio, ևն. Պէսպէս գոյնք. բազմագունակութի. նաբոա. և Ծաղկերանգ. գոյնզգոյն. պէսպէս. ըէնկէնօօնկ, չէչէփլի. կէօնէկէօն. *Երփն երփն նարօտուց: Երփն երփն հարկանէր յամենեցունց. Եղնկ. ԻԵ. 16. 24: ԻԳ. 15: *Երփն երփն ամենայն գունոց: Երփն երփն ազգի ազգի յամ գունակաց. Մծբ. ԺԲ: *Եւ էր որ այլ երփն երփն, և գոյնս ազգի ազգիս երևէր. Փարպ: *Այնքան երփն երփն գեղեցկութեն զառաջին ահաւոր մտաւորացն մտացուցանէ. Արչ: *Զծիրանին երփն երփն հարկանելոյ ». յն. զծիրանոյն զծաղիկն. Ոսկ. յհ. Ա. 11: *Երփն երփն հաստանէին յերեսաց նորա իբրև ըզվարդի. Ճ. Ա:

ԵՐՓՆԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ երփնիւ, գունով. *Երփնագեղ ծիրանածայր ըսծիւղք. Նար. առաք:

ԵՐՓՆԱԳՈՅՆ. ա. Գունագոյն. գոյնզգոյն. *Նարօտ երփնագոյն. Մծբ. ԺԲ: *Որք զծիրանիան ներկեն, այլովք ամենայն զընդունականն ներկուածոյն պատրաստեն, զի մի արատաւոր թեթեւ զերփնագոյն ծաղկերանգն ». յն. զծաղիկն. Ոսկ. գծ:

ԵՐՓՆԱԳՈՒՆԵԱԼ. Երփնագոյն եղեալ. գեղեցիկ փայլեալ, վառվառեալ. *Երփնագունեալ փայլմամբ իբր զգոյն. Գնձ:

ԵՐՓՆԱՁԱՆԱԳԵՂ. ա. Ունող զգեղեցկութի երփն երփն գունոց. *Ջուարթածաղիկ երփնաձանագեղ դարանն. Բէ. դոր. խոսս:

ԵՐՓՆԱԶԱՐԴ. և ԵՐՓՆԱԶԱՐԴԵԱԼ. } Երփնիւ զարդարեալ. վայելչացեալ երանգօք. *Երփնազարդ հաւուցն առունք կանաչագոյն կենդանութեբ. Շ. փող: *Գեղզեզելով երփնազարդեալ, նոր հարսանեաց միաբանեալ. Գնձ:

ԵՐՓՆԱՆԵՐԿ. գ. Ներկ բազմերանգ. *Սնգուրեցաւ յերփնաներկն. Մծբ. ԺԲ:

ԵՐՓՆԱՆԿԱՐ. ա. Երփն երփն նկարուք յօրինեալ. *Ո՛չ պճնեալ երփնանկար (կամ երփնարար), և ոչ վախ ականակապ. Տօնակ: Ճ. Թ:

ԵՐՓՆԱՌԵԱԼ, կամ ԵՐՓՆ ԱՌԵԱԼ. Իբր Երփնազարդեալ. *Գունիւ երփնառեալ. Գնձ:

ԵՐՓՆԱՏՈՒՆԿ. ա. Որոյ տունկք են պէսպէս գունովք. կամ Պէսպէս օրինակաւ անկեալ. *Երփնատունկ ծառք ծաղկեցուցեր. Կէլոս. աղէփ:

ԵՐՓՆԱՓԱՅԼ. ա. Գեղափայլ. պայծառափայլ. կամ Ի գոյն արեան և հրոյ փայլեալ. *Երանեալ ես նշան զօրութե երփնափայլ խաչիդ. Նար. խչ:

ԵՐՓՆԵԼ. Իբր Փայլել երփնիւ. *Յորոց կարմրագոյն փայլմամբ երփնէր գոյնն. Ճ. Բ. փեսիւ սահակայ. որ ըստ Փարպ. *Երփն երփն ներկոյն »:

ԵՐՓՆԵՐԱՆԳ. Տ. ԵՐՓՆԱԳՈՅՆ. *Երփներանգ որակ. Երզն. լուս:

ԵՐՓՆՈՒՆԱԿ. ա. Ունող զերփն երփն գունոց. *Երփնիւին երփնունակ ծաղկին չողչողէր պտուղն 'ի ճղին. Գնձ:

ԵՐՔ. գ. Յաւ ինչ չանց: Վրդ:

ԵՐՔՈՅՆՈՍ. Տ. ՈՐՔԻՆՈՍ:

ԵՒ. Καί, δέ, τε. Et, autem, que, ve, atque. Շաղկապ զօդիչ ամենայն բառից և բանից ընդ միմեանս՝ ջոկմամբ առաջեալ, այսինքն 'ի մի մտօք զձայն ձայնից: Արմատն է ւ, յորմէ ա... ... սանս. էվա. *Ի սկզբանէ արար ած զերկին և զերկիր: Եւ երկիր էր աներեւոյթ և անպատրաստ. ևն:

Կամ իբր Եւս. նաև. իսկ. այլ. ... փս, ղէլէ, *Եկից և ես զկնի քո: Եւ մեզ վայր օրինակաւանաց: Եւ դու 'ի նոցանէ ես. ևն: *Զի եթէ ոչ բազում աչօք տեսանէին զայոյսն խնդալից, և ոչ կարէին իսկ գործել զայնպիսի մեծ առաքինութիւն: Ոչ

կամ իւրեանց է, և չշէնացին (երր, ուր և)։ Որպէս ինքնանապական է, և առանց ապա_ կանութեն ծնաւ. Եղիշ. Է. Շ. Ի։ *Որ մե_ զանն, նոքին սակս այնորիկ և մեռան. Խոր. Փ. 51։ *Որք և ոչ մարդկան միայն, և ան_ առնոց անգամ ոչ զօրեն մնալ. Շ. հրեշտ։

ԵԻ. Իբր անուն հոլովական. *Աշխարհն գեան շարժեալ, Եմ. Աէ. գործ։

ԵԻ, ԵԻ. Կրկնեալ յերկուս հատուածս, իբր ԵԹԷ, ԵԹԷ. միանգամայն. ԲԷ, ԲԷ. ԿԷՏ, ԿԷՏ. ով. ով. ՊԷ. ՊԷ. ԽԷՏԷ, ԽԷՏԷ. *Աւետիւն և զեն և զհայր իմ. Յհ. Ճէ. 25։ *Աստուածութեն և ամենակալն է, և գործա_ կան։ Երկուս ինքն, և արդարոց ապրել, և վասն նոցա այլոց։ Գործն և մարդկան և անուանեն կենդանութեան է կերակուր. Փիլ։ *Ոչինչ մարդն իշխանութեն երկրոցինց և անասունն և չանաւորն։ Աճ զբարուք կամ_ սոյն և ունէր 'ի բնէ, և ունի. Եւնէ։ *Հա_ մարս պահանջէ 'ի մեզ և վասն արտաք_ նոց, և վասն ներքնոց. Եղիշ. Ը։

ԵԻ ԱՆՏՐ. Տ. ԱՆՏՐ։

ԵԻ ԱՐԴ. չ. Οὖν. Ergo, itaque, igitur. νῦν, nunc. Արդ. այսուհետև. և զի այս այսպէս, ուրեմն այժմ. ... *Եւ արդ այսպէս կացէք դուք յաղօթս։ Եւ արդ մի երկնչիցէք. Եմ։ Կմ *Եւ արդ անիծեալ լիջիր դու 'ի վերայ երկրի ». յն. և լտ. և այժմ։

ԵԻ ԵԻՍ. Տ. ԵԻՍ։

ԵԻ ԶԻ. Տ. ԶԻ։

ԵԻ ՈՑՆ. ԵԻ ՈՑՆ ԶԻ. Տ. ՈՑՆ. ՈՑՆ ԶԻ։

ԵԻԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական եւայի նախամօր. *Ի բաց հերքումն նզովից (այսինքն անիծից) եւայական ծննդեանն. Նիւս. Չ։

ԵԻԱՑԵԱՆՔ. Տ. 'ի բառն ԱԴԱՄԵԱՆՔ։

ԵԻԵԹ. մ. չ. ('ի բառից Եւ, ԵԹԷ.) Միայն. լոկ. սոսկ. ... *Պատուիրեցի քեզ անուր նետ չուանել. Այնու նետ նմանեսցուք նոցա։ Բայց զի առնուք նետ անցից։ Եւ նա լուռ նետ կայր։ Երեքին արք նետ։ Բայց զայս նետ բանս արասցես ինձ. Եմ. յորս երբեմն չցնի ինչ 'ի յն. վասն որոյ 'ի մեզ առեալ վարի 'ի զարդ. որպէս Եզարծիմաստ։

Գտանի ուրեք և Նախադաս. *Եւետ զբոլս խօսի. Մծբ. Ի։ *Ի ծննդեանն նետ մաքրութե լեալ », այսինքն մաքրութե նետ. Խոր. Բ. 58։ *Եթէ զու նետ ծայր մի (այսինքն առ ծայր մի նետ) կարասցես յանձն առնուլ. Փարպ։ *Ցանկումույն ժամ նետ միայն զնյն առնել. Կլէմտ։

Գրի նաև ԵԻԵԹ. *Ոչ արժան էր բաւ մարմնոյ նետ վերակացութեան օրինաւո_ րել առ առանցինամալ անձնականի (այս_ ինքն հոգեկանի). Սարկ. ԺԿ։ Տե՛ս և ԳԻ՛Թ կամ ԳԻ՛Թ. լծ. ընդ Եւետ։

ԵԻԹՆ. Տ. ԵՕԹՆ, և զորս զկնի։

ԵԻՂ. Տ. ԻՒՂ, և զամենայն նորաս։

ԵԻՈԻԹԻԻՆ. գ. կամ ընթերցիր որպէս հյ. Եւալթ, կամ իմա որպէս անձնեցեալ 'ի յն. Եւ. լտ. այսինքն Լաւութիւն. զի ... *Յեառոյ անկեալ յեւալէն նեղեցայ յոյժ. Վրք հց. Ի։ *Կրկնեալ զեւութիւնն. անդ. *Կրկնակի ինչս արար ».

ԵԻՍ. չ. մ. Ἔτι. Etiam, adhuc, quoque, amplius, ultra. որպէս ԹԷ' Եւ առ. և այ. այսինքն Նաև. այլ և. ... *Եւ բուսոյց նա։ Եւ ... *Եւ զոպարհաց նա ասուրս երեք նա։ Եւ զոպարհաց աւուրս եօթն նա։

Մինչ և զատասառն եագառն. այժմ և զքեզ նա չարչարեսցուք։ Զի՞ նա տակա_ ւին զառնիցիմ։ Զի՞ նա աշխատ առնես։ Զի՞նչ նա պիտոյ են մեզ վկայք։ Մինչ նա Երենոր։ Մինչ նա պակաս է քեզ։ Մինչ զոյ նա մեր այսուհետև բաժին. Եմ։ *Արդ եթէ նա (այսինքն դեռ) վճառիցես վասն լուծ և բեռն լսելոյ, Եմ. Բոյ. Տ. Բ. 13։ *Եթէ նա (տակաւին) ընդերկուեալ եմք, թէ իբրու այլաբար ունի. Պղտ. օրէն. Տ։

ԵԻ ԵԻՍ. չ. և Տ. 'ի մի զօդեալք որպէս նոյն ընդ վերնոյն, կամ ընդ Եւ.և. Καὶ ἔτι, ἔτι δὲ καὶ, ἔτι καὶ ἔτι. Et adhuc, atque etiam. հյ. փոխ. Երբեմն զատու_ ցեալ, զոր օրինակ. *Եւ բուսոյց նա։ Եւ ուղղեսցի քոյ նա, Եմ։ Եւ երբեմն կից. *Եւ նա խաղաղութե զանէր պաշտեսցուք». ուր սուս խոսը. *Այսինքն թէ և վասն խա_ ղաղութե զարձեալ այլ աղաչանս մեր մա_ տուսցուք »։

ԵԻ ԵԻՍ. յետադաս, իբր Այլ նա, անդր նա. անընդհատ ակողութեա. *Մի յիշեսցի անուն խոսյելի և նա. Սղ. ՃԶ. 5։ *Եւ անէր մծ. 'ի սկզբանէ, և նա. Եւ. ԽԳ. 13։ *Տէր Թագաւորէ յաւիտեան, և յաւի_ տեան և նա. Ել. ԺԵ. 18։

ԵԻՍ. Իբր անուն հոլովական նշանակու_ թե շաղկապի. *Եւ սակրեն նա ակր մծ. Ոչ վարկապարայի կայ առ Էսահեռն ևն. Փիլ. այսք. *Եւսն այլ է, և Եւ ևսն այլ. Խոսք։

Ե՛ՒՍ. մ. Առաւել. այլ աւելի. ով. աւե_ լի. փոխ. զիւրք. *Ե՛ս 'ի խոնարհ։ Ե՛ս 'ի վերուսա. Եսս. Կը. Ա։

Ե՛ՒՍ. առաջ առաւելութեն անհականոց իբր մանունի բաղդատական և գերադրա_ կան. որպէս Աւելի, առաւել, այլ և քան. ով. աւելի. փոխ, փոխ զիւրք. *Վկայ_ ութեն մծ նա քան զմեծանուն։ Մեծ նա քան զայս ակր ոչ որ ունիցի։ Մեծա_ մեծս նա քան զոյնս ցուցանէ նմա ըղ_ գործս։ Երանելի եւ էք, կամ է. Եմ։ *Եւ անզ նա չար զոփայէ և աշխարհէ. Բոյ. Եւ։ *Զի՞ս հնարաւորն։ Զի՞ս գերազանցն։ Եւ նա բազմիք։ Եւ նա ընտրականոց. Նար։ *Քան զհերակլէս սաւ նա զօրագոյն էր. Եւս. Քր. Ա։ *Ցա՛ս զբանեղծին հանէ զեղանն. Բոյ. Տ. Բ. 25։

Միրժ առընծեր գոյականոց. *Ցնս հա_ մարձակութեն եղանէ », այսինքն յառա_ ւել. Խոսք։

ԵԻՍ ՔԱՆ. Նն. Գեր քան, առաւել քան. աւելի. Ուրոք. *Մանկունք որ 'ի հնոցին էին, քան զայնոսիկ որ արտա_ քոյ հնոցին էին, ն՛ս 'ի դիւրութեան էին. Բոյ. Եւ. *Ե՛ս քան յամենայնէ, յեր_ կոց այսոցիկ զզուշացարուք յախտից. Կլէմտ. *Եւ նա քան զոսին բաւէս։ Հաւ և նա քան զայս։ Ե՛ս քան զոյն։ Զե՛ն քան զահանն. Եմ. Նար։

Ե՛ՒՍ ՔԱՆ ԶԵԻՍ. մ. Առաւել քանզա_ ռաւել. առաւելին ևս աւելի. Կոր աւելի, Եւելոյ, Եփեն ով Նմանակս. *Հզաւնեցայց սոյնպէս նա քան զնս ». յն. ն՛ս սոյնպէս. Բ. Բգ. Տ. 22։ *Եւ սոմս նա քան զնս առաւելանայր ». յն. լոկ, առաւելանայր. Ծն. ԽԳ. 1։ *Եւս քան զնս յաւելանէր. Խոր. Բ. 89։ *Եւս քան զնս աճեցին և բազմացան. Եղիշ. Գ։

Իսկ ԵԻՍ ԲՈՒՆ, է կրկին մակբայ. ով. աւելի. փոխ զիւրքն ...։ Տ. ԲՈՒՆ։

ԵԻՏԻՔԻԱՆՈՍ, ի, աց. ա. գ. Εὐτυχιανός. Eutychianus. Եւտիքական, հե_ տևող Եւտիքի հերձուածողի. *Տե՛ս ընդդէմ նեստորականացն, և ընդդէմ եւ_

տիքիանոսացն. Մագս. 'ի գիտ։

ԵԻՐԱԿԻԿԼՈՆ. գ. Բառ յն. Եւրօք_ լիւոն. Εὐροκλύδων. Euroaquilo, իբր ευρ_ ակυλων (բարդեալ 'ի յն. և լտ.) որպէս յեւրոսէ այսինքն յարևելեան հողմոյ յու_ զեալ. Այգ արևելեան հողմոյ հիւսիսային պատահեալ խառն 'ի հիւսիսայինս. *Ան_ կաւ զնովաւ հողմ ուռուցիկ, որ կոչի եւրակիկլոն. Գծ. ԻԷ. 14։ Ուսուի հին Բո. *Իւրակիկլոն. չըշանիւս պարագայու_ թե ». որպէս թէ յն. իւգ. եւրօքիգլոն։

ԵԻՐՈՆՈՏՈՍ. գ. Բառ յն. Եւրօնօտօս, Εὐρόνοτος. Հողմ հնդրային չնչեալ յա_ րևելից հարաւոյ. Արիստ. Տ։

ԵԻՐՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. Եւրօս. Εὖρος. Eurus. Անուն արևելեան հողմոյ առ հասարակ. և առաւելն հնդկային արևելեանն խառն ընդ հիւսիսի. *Որք յա_ րևելից եղեալ լինին չարունակք, եւրոսք կոչին։ Եւրոսացն այն, որ յամառնային յեղանակն յելից արևու շնչեալ լինի, կե_ կիաս կոչի ... և որ 'ի ձմեռն արևելեանն շնչեալ լինի, եւրոս կոչի. Արիստ. Տ։

ԵՓ. եփոյ. գ. Ἕψησις. Coctio. Արմատ Եփելոյ, որպէս Եփումն. Եփ, Եփաւծ. որ և յն. Եփսիսի. Տե՛ս և ԵՓՈՑ. *Ոսպ բաամբ առեալ, էարկ յեփ. Վրք հց. Է։

ԵՓԵՄ. եցի. ն. Ἕψω. Coquo, elixo. Հրով եռացուցանել և հասուցանել զու_ տելիս. (յն. նա՛ եփսօ.) ... *Բաղարջ եփեսցեն_ ցա։ Եփեաց զգլխոծն։ Որ ինչ եփելոց էք, եփեցէք։ Եւ ոչ պախեփեալ ջրով։ Անօթ կաւեղէն յորում եփեսցի. Եմ։ Իսկ Ե_ ղէ. Տ. 12. *Ցաղբ մարդոյ եփեսջիր զայն », իմա, 'ի վերայ կայծականաց աղբոյ. Այլ. Բգ. Ի. 24. *Եփեաց խոհակերն զազգրն ». յն. և եբր. եռարձ։

Նմանութե սաւ իբր ախ. *Եփեալ սր_ տիւք խորովեւն. Գր. Գղ. ԷԷՏ։

ԵՓԵԱԼ կամ ԵՓԵԱՑ ԳԻՆԻ. Գաղխան. որ_ պէս յն. Էփսիմա. Ἕψημα. իմա, գինի 'ի քաղցրոյ եփելոյ։

ԵՓԷԼ, որպէս Մարսել. ... *Ստամոքն 'ի յուժեի չէ, և կարողուե չա_ նի' որ զկերակուրն եփէ. Մխ. բժշ։

ԵՓԵՆԻ. գ. լաւ նա՛ ՓԵՆԻ. Այն է յն. Է ՓԻՆԻ. ἡ Φήνη. Ossifraga, ossifragus, ossivorus. Ազգ արծուոյ մեծ քան զայլ արծուիս, որ բեռ լտ. և այլս. ... *Մինչ նա Թռչունն, որ անուանեալ կոչի եփենէ, առնու զընկեցեալ ձագն արծուոյն, ձաղէ առ ինքն, և սնուցանէ. Վէցօր. Ը։

ԵՓԵՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Եփեալ բառ արուեստի խալապարդաց. *Նմանեալ խրն_ կոց եփեցականաց. Նար. Երգ։

ԵՓԻՉ. ա. Որ եփէ. եփօղ. *Մի որ զհնոցն ուլ և եփեսցէ զնա 'ի կաթն մօր իւ_ րոյ, կամ զի մի եփեսցեն զուլ և զմայր 'ի միասին, կամ զի կաթն անուշէ նորա մի եղիցի եփիչ նորա. Եփր. Եւ։ *Մի եփես_ ցես զգառն 'ի կաթն մօր իւրոյ, զի մի որ_ նուցեալ նորա' լիցի եփիչ նորա. Վրդն. Եւ։

ԵՓՈՑ, ի, ից. } գ. Ἕψημα. Coctile.
ԵՓՈՑ, ի, աց. } Եփելի կամ եփուած ինչ. Եփոց. յն. Էփսիմա. Եբր. Նաղիդ. որ Թարգմանի առեալ 'ի մեզ' ճաշ. *Կաւսն զու զանոն մեծ, և եփեա եփոյ որդւոց մարգարէից ... Եկն և արկ 'ի սան եփոյին (զաղօխն) ... և եղև յուտելն նոցա յե_ փոյէ անտի աղաղակեցին. Դ. Բգ. Դ. 38=40։ *Եփոցք և խորովածք և ծուխք 'ի վաճառաց. Մանդ. Ի։

ԵՓՈԻՏ, կամ ԵՓՈԻԴ. գ. Բառ եբր.

էփօդ, էփօդա. զոր է զի պատշէն և այլ թարգմանիչք, և է զի թարգմանեն, Վակաս, կս և Պատմուճան. Ἐπωμίς. Amiculum, humerale. Զգեստ զուտական քահանայութեան՝ պատեալ զուսովք և զլանջօք մինչև ցգօտին. և ուրարք նորին կախեալք մինչև ցոտս յառաջոյ։ Առանց այսր եփուտի ոչ լինէր զոհագործութիւն և պատգամախօսութիւն։ Ա. Թգ. Բ. 18 : ԻԲ. 18 : Ի. 7 : Դտ. Ը. 27 : ԾԷ. 5 : Իսկ Մխ. առակ. գրէ. "Դաւիթ վերացոյց զեփուտն, որ է ծածկոյթ սեղանոյն, և եհարց նովաւ 'ի տէրանէ"։

ԵՓՈՒՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Պատմուճանաւոր. նախորդապատ. շուրջառազգեստ. "Քահանայք եփուտաւորք՝ սուսերաւորք լինէին. Ղ. Եղէս: "Քահանայ պատերազմող եփուտաւոր. Ճ. Բ :

ԵՔԹԵՐԱՆ. Բառ յն. Իխթիրօս կամ իխթիէրոս. Ἰχθηρός, ἰχθηέρος. Piscarius. Ձկնական. ձկնորսական. (ըստ եբր. փոխ. ձուկն, ձկան.) "Ի դրունն եքթերան... մինչև 'ի դրունն ջրաղխացն. Նեէմ. ԾԲ. 38. ուր և Գ. 3. գրի. "Զդրունն նեքտիւրքան, կմ զդրունն եքտիւրքան". փոխանակ գրելոյ Եքտիւրան։

ԵՔԻՆԷԻՍ. գ. Բառ յն. էխէնիէս. Ἐχενηΐς. Remora. Նաւակալ, (որ և Խարխախ,) անուն փոքրիկ ձկան. "Ձկնիկ մի փոքրիկ, որ անուանեալ կոչի եքինէիս, որոյ այսպէս թարգմանի անուն իւր՝ նաւակալ. այսպէս գիւրաւ ունի զմի մի 'ի մեծամեծաց նաւաց ոչ առկաւ ժամու. Վեցօր. Է։

ԵՔԻՆՈՍ, ի, աց. գ. որ և ԵՔԻՆԷՍ գրի. Բառ յն. էխինօս, և էխինէս. Ἐχῖνος, որպէս թէ ըմբռնող. Echinus, erinaceus marinus. Ծովային ժժմակ փշապատ իբրև ոզնի. Գարս ՏԻՀԷՆ. "Եքինոս անուն զեռուն մի փոքրիկ՝ վարդապետ լինի ցածութեան և ամբոխելոյ ծովուն՝ նաւավարաց... Երթայ եքենոս խիթի ընդ քարիւն, և մածնու կայ 'ի նմա, զի մի առնուցուն ալիքն. Վեցօր. Է։ "Եքենէսն՝ որ զմիմեանց բուռն հարեալ՝ զհողմոյ չարժելոյ գուշակ լինին նաւորդացն. Վանակ. հց։

ԵՕԹԱՆԱՍՆԵԱԿ, եկի. կաց. ա. գ. Ἑβδομηκοστός, όν. Septuagenus, um. Եօթանասուն կամ եօթանասներորդ՝ թիւ կամ իր. "Թիւքն կատարեալք, հարիւրեակն, և եօթանասնեակն, և հնգեակն. Փիլ. լին. Գ. 151։

ԵՕԹԱՆԱՍՆԵԿԻ. } ա. մ. Ἑβδομηκοντάκις. Septuagesies. գրի և ԵՕԹԱՆԱՍՆԱԿԻ, ԵՕԹԱՆԱՍՆԵԿԻՑՍ. Իբր Եօթանասուն անգամ. եօթանասնիցս. ԷԲԴՈՄԻԿՈՆՏԱԿԻՍ.
ԵՕԹԱՆԱՍՆԵԿԻՆ. } "Եօթանասնեկի երկակի լեզուաց. Նար. առաք։ (որ լինի և սեռական Եօթանասնեակ բառին։) "Զի թէ եօթն անգամ վրէժք խնդրեցին 'ի կայենէ, ապա և 'ի ղամէքայ եօթանասնեկին եօթն. Ծն. Դ. 20 : "Ոչ ասեմ քեզ, թէ մինչև յեօթն անգամ, այլ մինչև յեօթանասնեկին եօթն. Մտթ. ԺԸ. 22. (որ 'ի Մծբ. Ը. 'ի մի ձեռ. գրի, եօթանասնեկից։)։

ԵՕԹԱՆԱՍՆԵՄԻ. ա. Իբր Եօթանասնամեայ. ԷԲԴՈՄԻԿՈՆՏԱԷՏԻՍ. "Թարա եօթանասնեմի էր, յորժամ ծնաւ զաբրահամ. Կիւրղ. Ծն։

ԵՕԹԱՆԱՍՆԵՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Եօթանասներորդ թիւն. եօթանասնեակ. "Ի թիւս եօթներեակն եօթանասներեկին երեւցագոյն. իսկ եօթանասներեակն քան զեօթներեակն կրտսերագոյն. Փիլ. լին. Գ. 77։

ԵՕԹԱՆԱՍՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Ἑβδομηκοστός. Septuagesimus. Վերջին յեօթանասունս. ԷԲԴՈՄԻԿՈՍՏՈՍ. "Զորս անուանս արարեր՝ այս եօթանասներորդ ամ. Զաք. Ա. 12։ (կայ և ձ. եօթանասուներորդ։)

ԵՕԹԱՆԱՍՆԻՑՍ. մ. Եօթանասուն անգամ. եօթանասնեկին. ԷԲԴՈՄԻԿՈՆՏԱԿԻՍ. "Եօթանասնիցս եօթն թողուլ. Անան. յայտն։ Նար. ԾԷ։

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆ, անհ. իցն. ա. Ἑβδομήκοντα. Septuaginta. Եօթնիցս տասն. օխտանասուն. ԷԲԴՈՄԻԿ. "Ամուրս եօթանասուն։ Յեօթանասուն սկեղէ։ Եօթանասնից որդւոցն յերոբոաղայ։ Ի կատարումն ամացն եօթանասնից. Ծն։ Թագաւ։ Դտ։ Ը. Հ։ "Յաւուրս և հեծութիւնս վարէ զյաւաջացեալ ժամանակն յեօթանասունսն 'ի յուլիսունսն. Լմբ. ող։

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՔ. իբր սեպհական անուն՝ նախ հնոց աշակերտացն քրիստ. և երկրորդ՝ նոյնչափ թարգմանչաց, որք զսուրբ գիրս յեբրայականէ 'ի յոյն թարգմանեցին յաւուրս պտղոմեայ փիղադեղփոսի տոլոմային եգիպտացւոց. "Որ զօրինակ երկոտասանից առաքելոց քոց քո, և զեօթանասուն ընտրելոց աշակերտաց. Ղար։ "Յեօթանասնիցն ճառ փոխարկեալ զգէմս բանիցս. Նար. առաք։ "Եօթանասնից արանց հեբրայեցւոց թարգմանութիւն։ Այլ ըստ եօթանասնից թարգմանութեան, կամ աւանդութեան, գուշակութեան։ Գտանին ըստ եօթանասնիցն, ևն. Ես. Կր. Հ։

ԵՕԹԱՆԵԿԻ կամ ԵՕԹԱՆԵԿԻՆ. մ. Եօթն անգամ. օխտը հեղ. "Գալոցէ առ նա եօթանեկին՝ ըստ գալստեան քո 'ի յուլ. թին. Ցն. ողբ։

ԵՕԹԱՆԵՔԵԱՆ, ԵՕԹՆԵՔԵԱՆ, }
ԵՕԹԱՆԵՔԻՆ, կմ ԵՕԹՆԵՔԻՆ, } Նեցուկց կամ ցուն. ա. գ. Ամենեքեան եօթն ոգիք կամ իրք միանգամայն՝ մի առ մի. օխտնալ. ԷԵՓԹԱ ՓԵ. "Եօթանեքին հրագարանքն։ Եօթանեցունց գառանցն. Թագաւ. Ը. 2 : ԻԸ. 21 : "Նոյնպէս և եօթանեքին... զի եօթանեքին կալան զնա կին (հեռ զհետէ). Ղկ. Ի. 31. 33 : "Ի եօթնեքեան իսկ... զի եօթնեքեան կալան զնա կին. Մրկ. ԺԲ. 22. 23 : "Յեօթանեսին ներքինիս ցապաշտօնեայս իւր". յն. եօթանց ներքինեաց. Եսթ. Ա. 10 : "Եօթնեքեանքն այնուքիկ՝ գործք էին այսու կենցաղոյս. Կիւրմոր : "Եօթնեցունց... եօթանեցունց. Ճ. Ա։

ԵՕԹՆ, թին, թնի, թան, թամբ կամ թիւ. թանք, թանց, թնից, թամբք. եօթեան, եանք, թեամբք. ա. 'ի ձեռ. գրի, ԵԻԹՆ, ԵԱԻԹՆ, ԻԻԹՆ (որպէս և ածանցմունք իւր.) Ἑπτά. Septem. Միջինն ընդ վեց և ընդ ութ. երիւք պակաս 'ի տասնէ, կամ երկոքումբք աւելի քան զհինգ, կոյս թիւ կոչեցեալ, զի 'ի ներքոյ տասին ոչ միայն չծնանի կրկնութեամբ զայլ թիւ, և ոչ ծնանի յայլոց զուգից կամ 'ի քանորդական մասանց. և ըստ եբրայական ոճոյ գնի երբեմն փոխանակ բազմութեան. Եօթը, օխտը. ԷԵՓԹ. պ. հեֆթ. յն. էփթա : լտ. սեփթեմ. սանս. սափթան. ար. եբր. սեբ, ս.եպ. "Ամուլն ծնաւ եօթն, և բազմածինն նուաղեաց յորդւոց։ Եօթն չարիք կան 'ի սրտի նորա։ Մօյծ ընդ քեզ եօթն եօթն։ Պնդեցաւ զկնի նորա ճանապարհ զեօթն աւուր։ Տօնք բաժինս եօթանց, այլ և ութից, ևն։ "Մի պահանջէր զեօթանասնից եօթանն զորպիսութիւն. Եղբ. ունէբար։ "Ի գալ երրորդ եօթանն։ Ըստ եօթանցն ամաց։ Թուոց եօթնիցն. Լմբ. ող։ "Եօթիւն զվերատեսն և զհոգեկիր ծնունդն մեր յայտնեալ և ցնծալով, և ութիւն զհանդերձեալ ուրախութեան նշանակելով. Ոսկեփոր։ "Զվեց օր գործելն և յեօթանն հանգչելն. Վանակ. փարէմպ։ "Եօթեանն խարխախ և հինն կիրակին է. Մաշտ. ջահկ։ "Երեք, և եօթեանքն (կամ եօթանքն) առ ոչ մի ինչ համարիլ առհմանն շարատանօթին. Ածխօթ. թանկ։ "Երեքսուն և եօթեանքն. Ղար։

ԵՕԹՆ տասին ասանձին կոչմանք Սանեփանննսեանք եօթն սարկաւագունք. Գծ. ԻԱ. 8 : որպէս և Եօթն զօրութիւնք, այսինքն եօթնեքին գլխաւոր հրեշտակք, զարթիէլ, միքայէլ, ռափայէլ, ևն։ Յայտ. Ա. 4 : Գ. 1 : Դ. 5 : Ը. 2 : ԺԵ. 1 : ԺԷ. 1 : ԻԱ. 9 :

ԵՕԹՆ ԱՆԳԱՄ. մ. Ἑπτάκις. Septies. Եօթնիցս. եօթնեկին. և Բազում անգամ. յաճախ. ԷԵՓԹ ՓԷՐՐԷ, ՀԵՓ ՓԷՖԱ. "Եօթն անգամ վրէժք խնդրեցին 'ի կայենէ։ Երկիր եպարզ եօթն անգամ 'ի վերայ երկրի։ Եօթն անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ. ևն։ Այլ և "Մինչև յեօթն անգամ, կամ ցեօթն անգամ", իբր մակբայ անուանեցեալ, մինչև ցեօթն նուագս։

ԵՕԹՆԱԲԱԺԻՆ. ա. Ունօղ զեօթն բաժինս, կամ զեօթնամասն, և զեկեղեցին որ ընդ եօթն աստեղբք տայլին. "Իսկ առ մանսն եօթնաբաժին հիւսիսական, որք և գիշերբքըն փոփոխին ժամուք քրտան. Եղն. ոփ. Երկն։

ԵՕԹՆԱԳԻՍԱԿ. ա. } Ունօղ զեօթն
ԵՕԹՆԱԳԻՍԵԱՆ. } գիսակս. մակ. զիւր սամփոնի, գլխոյ, և վարսից նորա. ԷԵՓԹ ՓԷՐԼՔՈՄԻ. ԷԵՓԹ ԲԷԼԼ. "Եօթնագիսակ ուխտաւորն. Տօնակ: "Եօթնագիսակ վարսք գլխոյ նորա։ Եօթնագիսակ հերացն համամամբ։ Մանչեաց ընդգէմ եօթնագիսեան մանկանն. Եղիշ. Դփ։

ԵՕԹՆԱԳԼԽԻ. } ա. Որոյ իցեն գլուխք եօթն.
ԵՕԹՆԱԳԼՈՒԽ. } ԷԵՓԹ ԳՈՒՇԼԸ. "Սաղուն ինչ եօթնագլխի. Ոսկեփոր։ "Մինչև յեօթնագլուխ վիշապն, որ է նեռն. Նխ. յայտն։ "Վիշապն մեծ՝ հրակերպ՝ եօթնագլուխ. Լմբ. յայտ։

ԵՕԹՆԱԳՈՒՆԱԿ. ա. Զանազանեալ յեօթն տեսակս. եօթնարփին. "Եօթնագունակ շնորհք հոգւոյն սրբոյ. Լծոզ. ԸՆԹԷՐՑ։

ԵՕԹՆԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի յեօթնագրեանն խմաստակութիւն. "Զոյս զոր յիշեցաք յեօթնագրական սրտուտեսին. Տօնաբ։

ԵՕԹՆԱԳՐԵԱՆՔ, ենից. գ. Մասամբ ձայնաւոր հայ տառից՝ ա, ե, է, ը, ի, ո, ւ. իբրու համառօտ գրական ածական առանց խմաստակութեան, որպէս թէ բաղդատութեամբ ընդ իւրեարս, և ընդ բաղաձայնս բաղադրութեան տայլեն խորագրեալ լինել անհամից. նոյն է՝ որ կոչի Արուեստ վեցհազարեկի. "Գաղտնէն եօթնագրենից ողևաւկեղ, զոր 'ի գիմաց է գիր ԼՂ. յայսէ մինչև 'ի քէ». և յայլ օրինակս. "Քերականութիւն, որ կոչի եօթնագրեանք. Եօթնագր։

ԵՕԹՆԱԴՈՒՌՆ, գրունք. ա. Ἑπτάπυλος. Septem portarum. Որոյ են գրունք եօթն. ԷԵՓԹ ԳԱՓԻՈԼԱ. "Թողից (զեօթնաբնեալ) զհրապարակաց կրակարանին զեօթնադրունեան թագաւորական տաճարին՝ որ 'ի շոշ քաղաքի. Անան. եկեղ։ "Երթեալ 'ի քաղաքն թիւասի եօթնադրունեան. Հ=Յ. հոկտ. ԺԸ։ "Ի քաղաքն թիւաս, որ է եօթնադրունեան յեղլադա։ Զաքայիս, և զներքին թեբէս զեօթնադրունեան. Հ. Յունս։

ԵՕԹՆԱԴՌՆՆԵԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Գա֊րիսայ եօթնադռնեան. Պղտ. աղէտ։

ԵՕԹՆԱԹԻՒ. ա. Որ գոն եօթն թիւք. զորօրինակ անուանս Քրիստոս, Ընմանուէլ եւ այլն, կամ եօթն գառք կենդանագրոյս, կամ 'ի վերայ վիմին պեղեալ եօթն աչք ըստ մարգարէին, եւն. *Վէմն հաստատեալ, եւ արձանն հիմնացեալ, քարն անուանի, եօթ֊նաթիւ զաւանութեն յարմարագրեալ... կեփաս. Նար. առաք։

ԵՕԹՆԱԼՈՅՍ. ա. } Ունօղ զեօթ֊
ԵՕԹՆԱԼՈՒՍԵԱՆ. } նեակ լոյս. եօթնաշահեան. եօթնարփեան. պայծառափայլ. *Տեսանէ զնա եւ զքանչելին զաւ֊քարիս եօթնալոյս աշտանակ. Ճ. Փ։ *Զաքարիայ տեսանողին, եւ եօթնալոյս աշ֊տանակին. Ցուցդ։ *Ընթեաց իւր տաճար զմարմինն, յորում էջ եւ եկաց եօթնալոյս հոգին. Նի. առաք։ *Եօթնալոյսն բարեաց առէ. Ոսկեփոր։ *Եօթնալուսեան ճառագայթիւք ծոխանալ. Անան. եկեղ։

ԵՕԹՆԱԾԻՆ. ա. Ծնօղ զաւակաց եօ֊թանց կամ բազմաց. յն. (մայր) ծնօղ զեօթն. օխթը դօղուր. *Ունայնացաւ եօթ֊նածինն. Երեմ. ծե. 9։

ԵՕԹՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Եօթնեակ. եօթն. *Դարձայց 'ի թիւ մոլորակացն 'ի եօթնական, որք աստուածաբար եօթեանց գարուց անուանեցան. Երզն. ոտ. էրէն։

ԵՕԹՆԱԿԱՑԵԱԼ. Իբր Ա.յն' որ ու֊նի կալ զեօթն գարս. *Արտաքսեալս 'ի կենդանական գոյից եօթնակացեալ կենդա֊ղոյս. Բենիկ։

ԵՕԹՆԱԿԻ. ա. մ. Եօթնեկին. եօթն. եւ եօթնիցս, կմ բազմապատիկ. *Եօթնակի յանցանօք չիջոյց յինքեան զեօթնարփի շնորհս հոգւոյն... նոյնպէս եօթնակի յան֊ցանօքն իւրեանց առ որթոյն եւն. Եղիշ. տփ։

ԵՕԹՆԱՀՈՍԱՆ. ա. Որ հոսի Է եօթն առաջս, կամ ընդ բազում բաշխմունս. *Ցեօթնահոսան առատ վտակաց նոր հո֊գւոյն արբեալ. Ոսկեփոր։

ԵՕԹՆԱՁՈՐ, ոյ. ա. գ. Տեղի' ուր են եօթն ձորք. եէփի փէրէսի. *Հարցէ զեօթ֊նաձորն ». յն. զեօթն ձորս. Եզ. ծե. 15։

ԵՕԹՆԱՂԻ. ա. Ἑπτάχορδος. Septem chordarum. Որոյ եօթն են աղիք. եէփի թէլլի, եէփի տիլլի. *Եօթնաղի քնարն զիւ֊թէ քան զամենայն գործիս լաւագոյն է. Փիլ. այլաբ։ *Եօթնաղի շնորհաց հոգւոյն ». իբր եօթնարփի. Նար. փող։

ԵՕԹՆԱՃՐԱԳ. ա. } Ἑπτάλυχνος.
ԵՕԹՆԱՃՐԱԳԵԱՆ. } Septem lucernas habens. այլ եւ ԵՕԹՆՃՐԱԳԵԱՆ. Որ ունի եօթն ճրագունս. եօթնաշահեան. եօթնալոյս. եէփի գանտիլլի՝ ճրագով. *Եօթ֊նաճրագ աշտանակօքն. Գնձ։ *Եօթնաճրա֊գեան աշտանակ. Ճ. Գ։

ԵՕԹՆԱՄԱՆԵԱՑ. ա. Ունօղ զեօթն մասունս. եւ Եօթնարփի. եւ Բազմապա֊տիկ. *Եօթնամանեայ հոգւոյն պատմու֊ճանաւ. Ցհ. կմ. տփ։ *Ըստ էական ամենա֊նկատ տեսութեան աչացն 'ի յեօթնամանեայ շաւեղ գթութեան. Նար. խչ։

ԵՕԹՆԱՄԵԱՑ. } Տ. ԵՕԹՆԵՄԵԱՆ։
ԵՕԹՆԱՄԵԱՆ. } Իսկ Եփր. աւետար. *Ի միայ օրէ բնեաց տարի, եւ 'ի տարւոյ եօթնամեանքն ». իմա իբր գ. ամք եօթն կամ բազում։

ԵՕԹՆԱՄՈԼՈՐԱԿՔ. փոխանակ գրե֊լոյ ըստ յն. Եօթն մոլորակք. *Եօթնե֊րեակն զեօթնամոլորական գործեաց. Փիլ. ծ. բան։

ԵՕԹՆԱՄՍԵԱՑ. ոյ, յք կամ այք. ա. մ. Ἑπτάμηνος, ἑπταμηναῖος. Septimum mensem agens, qui septimo mense in lucem editus est. Եօթն ամսոյ. օխթը ամ֊սըլըխ. եէփի այըլըգ. *Եօթնամսեայ ծնեալ մանկունքն' կատարեալ համդիպին գոլ. Լմբ. ող։ *Զեօթնամսեայ տղայն նկարագրէ' ան֊կատար լինել զծնունդն. Արշ։ *Տղայք ծնա֊նելով վեցամսայք եւ ութամսայք' չապրին, իսկ եօթնամսայքն ապրին. Սահմ. ծդ։ *Եօթնամսեայ յանապատ վարեցաւ (յհ. մկ.) 'ի հրեշտակէն. Մագ. Է. (գրեալ էր, եօթնամսեայ)։

ԵՕԹՆԱՅԱՐԿ. ա. Ուր իցեն եօթն յարկք կամ գաւիթք. եէփի գաթ. *Եօթ֊նայարկն կոչեալ, որ էրն եօթն գաս 'ի վե֊րայ միմեանց կամարօք բարձրացուցեալ. Մարթին։

ԵՕԹՆԱՆԿԻՒՆ, կեան. } ա. գ. Ἑ-
ԵՕԹՆԱՆԿԻՒՆԻ. նայ. } πτάγωνος, νιος. Septangulus. Որոյ են անկիւնք եօթն. եէփի քէօշէլի. *Եօթնանկիւնքն յեռան֊կեանցն բաղկացեալք։ Ցարամանեալ յեօթն֊անկիւնան պատկանին. Մագ. խբ. եւ ը։ *Եօթնանկիւնիք' չորք, ա. Է, ժը, լգ, լծի վաթսուն։ Երեքանկիւնի եւ չորեքանկիւնի եթէ չարագրեսցի, ծնցի զեօթնանկիւնին. Փիլ։ *Աւելորդ եօթնանկիւնք, ա, դ, ժա, ժդ, իա, իդ... Ուղղորդ եօթնանկիւնի, ա, է, ժը, լգ, ծե, ձա, ճժը... Ամէ եօթնան֊կիւնին հինգ հինգ (ըստ արմատոյն). Սարկ. փոմ։

ԵՕԹՆԱՆՇՈՅԼ. ա. Եօթնալոյս. եօթ֊նաշահեան. բազմափայլ. *Եօթնանշոյլ ճրագունք. Նար. առաք։

ԵՕԹՆԱՇԱԲԱԹԵԱՑ. ա. Որ ունէ զեօթն եօթնեակս. եէփի հաֆթալը. *Եօթ֊նաշաբաթեայ պահք. Տօնակ։

ԵՕԹՆԱՇՆՈՐՀ. ա. Ունօղ կամ բե֊րօղ զեօթնեակ շնորհս հոգւոյն. *Հանել յառաջին բարութիւն, ուստի ելաքն յեօթ֊նաշնորհ պարգեւացն. Արշ։

ԵՕԹՆԱՇՐՋԱՆ. ա. Որ ունի զեօթն շրջանս գարուց. եօթնգարեան. *Ըստ եօթ֊նաշրջան կենդաղոյս. Վանակ. յոբ։

ԵՕԹՆԱՉԵԱՑ. } Ուր իցեն աչք եօթն.
ԵՕԹՆԱՉԻ. ա. } ըստ մարգարէին' թէ 'ի վերայ վիմին եօթն աչք են. *Վէմդ անխախտելի, արձան եօթնաչի. Գնձ։

ԵՕԹՆԱՋԱՀԵԱՆ. ա. Ունօղ զեօթն ջահս ճրագաց. եօթնաճրագեան. եւ Բազ֊մապայծառ. *Աշտանակ ոսկի' եօթնաջա֊հեան լուսով պայծառացեալ. Շար։ *Զեօթ֊նաջահեան աշտանակն լուսոյ նուաղեցու֊ցին. Եղիշ. տփ։ *Եօթնաջահեան լուսով հոգւոյն սրբոյ շնորհաց մեծարեալ. Գր. տղաւ. 'ի տփէ։

ԵՕԹՆԱՌՆԱԿԻՆ, կնոջ. կամ ԵՕԹՆ֊ԱՌՆԵԱՑ կին. ա. Եղեալն կին արանց եօ֊թանց. *Բերին 'ի մէջ զառակն եօթնառ֊նակնոջն (այլ. եօթնառնեայ կնոջն). Մծբ. Է։

ԵՕԹՆԱՍՏԵՂԵԱՆ. ա. Ուր են աս֊տեղք եօթն, որպէս կամայք մոլորակաց. զի եւ ըստ հելլենացւոց, ἑπταφαής, եօթ֊նարփի ասին եօթն գունք երկնից. կմ ուր են բազմութիւնք աստեղաց, որպէս հաս֊տատութիւն. կամ Բազմալոյս, պայծառա֊զարդ իմանալի օրինակաւ, որպէս լուսեղէն խորան արքայութեան երկնից. *Մտանելով յեօթնաստեղեան խորանն։ Ընկալ եհան֊գո զհրաժարեալ հոգիս յեօթնաստեղեան լուսեղէն խորանն. Շար։

Իսկ Նար. Գնձ եկեղ. *Եօթնաստեղեան սեամքը կառուցեալ ». Թուի հայել 'ի բանն Ցայտ. ա. 20. *Եօթն աստեղքն հրեշտակք եօթն եկեղեցեացն են, եւ ճրագարանքն եօթն' եօթն եկեղեցիքն են ». եւ կմ իմա իբր եօթնաստեղեան, որ եւ ԵՕԹՆԱՍՏԵՂՆ։

ԵՕԹՆԱՍՏԵՂՆ. ա. Ունօղ եօթն աստ֊ղանց, իբր եօթնաջահեան. եէփի փուլլը' գանտիլլի. *Զի մի ճրագն եօթնաստեղն Է գրուանաւ զփայլումն լուսոյն ծածկեցէ. Արծր. Գ. 2։

ԵՕԹՆԱՍՏԻՃԱՆԵԱՆ. ա. Որոյ են աստիճանք եօթն. եէփի փէրէճէլի' այագլը. *Զօր եւ պօղոս հոգացաւ բացայայտել զեօթնաստիճանեան մասունս 'ի հոգւոյն նոյ ասանդեալ եկեղեցւոյ նոյ. Արծր. Գ. 11։

ԵՕԹՆԱՏԵՍ. ա. Ունակ եօթն տեսու֊թեց կամ աչաց. եօթնաչեայ. եօթն ա֊չօք տեսօղ. ըստ Զաք. Գ. 9։ *Որպէս զարձանն եօթնատես վիմին զօրապարէլի. Նար. խլ։

ԵՕԹՆԱՏԵՍԱՄԱՆԵԱՑ. Նոյն Է վ. *Վէմ եօթնատեսամանեայ, որ հայի ընդ ամենայն երկիր. Ճ. Գ։

ԵՕԹՆԱՐՓԵԱՆ. } ա. Ἑπταφαής. Se-
ԵՕԹՆԱՐՓԵՆԻ. } ptem partibus
ԵՕԹՆԱՐՓԻ. } lucens, micans.
ԵՕԹՆԱՐՓԻՆ. } Արփիափայլ եօթ֊նեակ պայծառութեամբ. եօթնալոյս. եօթ֊նանշոյլ. (ըստ եօթնեակ շնորհաց հոգւոյն). Եզ. ծա. 2։ *Եօթնարփեան շնորհօք, կմ ճառագայթիւք։ Զեօթնարփեան հոգւոյն զօրութիւնն։ Եօթնարփին շնորհաց. Շար։ *Եօթնակի յանցանօք չիջոյց յինքեան զեօթնարփի շնորհս հոգւոյն. Եղիշ. տփ։ *Աշտանակն' խաչն լուսոյ, եւ 'ի վերայ նո֊րա գունդվառեալ ծնութեան եօթնարփի շնորհօք. Ցհ. կմ. եկեղ։ *Եօթն անգամ կանգնումն սոսաց սոսկս եօթնարփի շնոր֊հացն. Հաւաք. առաք։ *Խելամուտ իցես բազմաստեղացն, եօթնարփին շնորհացն հոգւոյն ». այլ. եօթնարփեան. Լծ. խոլ։ *Կրկինս մարդ եօթնարփեան շնորհօք քա֊ւեցի. Մխ. ող։ *Լցեալ շնորհօք եօթն֊արփենի. Գնձ։

ԵՕԹՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ իցէ թիւ եօթնեակ. *Եօթնաւորքս այլ աղբիւր են պէսպէս թուոց. Եփր. աւետար։

ԵՕԹՆԳԻՍԱԿ. Տ. ԵՕԹՆԱԳԻՍԱԿ. *Եօթնգիսակ ուխտաւորին եւ արին սամփ֊սոն. Տօնակ։

ԵՕԹՆԴԱՐԵԱՆ. ա. որ եւ ԵՕԹՆԱՇՐՋԱՆ. Ունօղ զեօթն դարս, կամ զեօթն հազար ամս. կենցաղական. զի զհանդերձեալն ութերորդ դար կոչեն նախնիք. *Ի կատա֊րումն եօթնդարեան ժամանակին 'ի վերջին օր։ Եօթնդարեան կենցաղոյս։ Զեօթն֊դարեան միջասն. Վրդն. Ել. Ի աւետար։ Վանակ. յոբ։

ԵՕԹՆԵԱԿ. եկի, աւ կամ իւ, աց. ա. գ. Եօթն մի. եօթն. Եօթըլ, եօթըլ հաւքի. եէփի, եէփի տանէ. *Եօթնեակ զաւակաց։ Ցեօթնեակ բերանոյ։ Եօթնեակ գարն. Նար։ *Եօթնեակ շնորհօք. Շար։ *Զեօթնեակն ըստ եօթնեկացն' որ 'ի մեզ հոգեկան շարժմունք' զգենուլ զհոգւոյն շնորհս, զոր եսայիաս թուէ. Ցհ. կմ. տփ։ *Պատուէ սա զեօթնեակն' կոյս իբրեւ զաթենայ. Մագ. Է։ *Զուգաթուեսցի եւ աթենայ իւրով անլծորդ եօթնեկիւն, որ եւ սա կոյս կո֊չիւր. Անան. եկեղ։

ԵՕԹՆԵԱԿ. որպէս Եօթներեակ մի ա֊ւուրց. շաբաթ մի. հաֆթա, հէֆթա. *Էր 'ի մէջ եօթնեկին։ Երիս եօթնեակս։ Զկնի երկուց եօթնեկաց. Վրք հց. Գ. Ծ. Ծ։

ԵՕԹՆԵԱՆ. ա. Եօթն. եօթնեակ. կմ որպէս յոգնականն բառիս Եօթն. *Եօթ֊նեան բանին մասունք. Փիլ. լն. Գ. 110։ *Զեօթնեան շնորհս հոգւոյն այլ ». յն. եօթն. Սեբեր. Է։

ԵՕԹՆԵԿԻ. } ա. ն. Եօթնակի. եօթ-
ԵՕԹՆԵԿԻՆ. } նեակ. եօթնպատիկ. և եօթն անգամ. Եօթը խաթ, օխտը չէրտով. *Եօթնեկի վրէժք. Պէտ: *Եօթնեկի շնորհօք: Զեօթնեկի շնորհս հոգւոյն. Լմբ. առ: Վրդն. շնտ: *Թուեսցես... եօթն ամ՝ եօթնեկին... քառասուն և ինն ամ. Ղևտ. ԻԵ. 8: զի եօթնիցս եօթն է խթ: *Զեօթնեկին պսակքս տասցաւ 'ի գլուխս յայտնին. Վրք հց. Է: *Եւ ոչ եօթնեկի ըստ յանցմանն պատժեցեր. Երզն. ող: *Եւ լինոյր 'ի նոսա եօթնեկինն հատուցանել. Կիւրղ. Բգ.

ԵՕԹՆԵՄԵԱՆ. ա. Եօթնամեան. եօթն ամաց. օխտը տարու կամ տարուան. Էէտի եաշընտա, կամ սէնէլիք. *Զեղն եօթնեմեան. Դտ. Զ. 25:

ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ. եկի. կաց. ա. գ. Ἑπτά. Septem. Ἑβδομός, ον. Septenarius, um. Եօթն. եօթնեակ. և թիւն եօթնեակ կամ եօթներորդ. *Եօթներեակ գիտուց. Եղիշ. տպ: *Եօթներեակ և յիսներեակ աւուրբք. Յհ. իմ. ոփ: *Եօթներեակն ոչ ծնանէ զոք զներսոյց տասնեկի թուոցն, և ոչ ծնանի յումեքէ: Բարին աղգակից է եօթներեկին, իսկ չարն եղբայր է երկակին: Զըստ եօթներեկիան, ևն. Փիլ: *Կրկին եօթներակն ընտա (զչորեքտասանս) գործէ. Սարգ. Վէրլ:

ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ. գ. ἡ Ἑβδόμη. Septima (dies). Ἑβδομάς. Hebdomas, septimana. Եօթներորդն օր եօթնեկի, որ կոչի շաբաթ. եբր. շապպաթ, չէպաա, (որ է եօթներորդ). *Զեօթներեակն, զոր եբրայեցին շաբաթ կոչեն, հանգիստ անուանէ: Զեօթներեակն օրհնեաց և սրբեաց ած: Զտէրունեան եօթներեակն ածել ածապայելչաբար: Պատուիրան վն տէրունեան եօթներեկին: Հանգչելով 'ի տէրունեան եօթներեակին. Փիլ: *Եւ կատարեցան վարդք նոցա եօթներեկի. Տօնակ:

ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ. իբր Եօթներորդ դար կամ շաբաթ աշխարհի, որում յաջորդէ հանգերձեալն իբր կիրակէ. *Ի կատարումն եօթներեկին 'ի նախկի ութերորդ դարուն մտելոյ. Յհ. իմ. էկեղ:

ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ. Ἑπταετία. Septennium. որպէս Եօթներորդ ամ հասակի. եօթնամեայ ժամանակ. *Բանաւոր ասեն զմարդ ըստ առաջնում եօթներեկին... իսկ ըստ երկրորդում եօթներեկին (ժդ ամաց) կատարելապէս յանգի... երրորդ դարձեալ եօթներեկաւ (իա ամաց) յանգումն է աճման. Փիլ:

ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ, կամ ԵՕԹՆԵՐՐԵԱԿ, ըստ ռամկաբարբառոց է կիրակաւուր, որ նշանակիր յայտարար կիրակէի՝ որով յայտնի լինին և այլ աւուրք եօթնեկին՝ զամն ողջոյն. Տօմար. առէպ: *Արա եօթներեակ... փոխել յեօթներրեկէն 'ի նոր ութերրեակն հաշուոյ. Արշ: *Ասեն՝ թէ տարով միյառաջ լուսնին բոլորի և միայ նախ քան զքանի զալն. և խանդարի տոմարն, վերադիրն Ղ լինի, և եօթներրեակն Է. Վրդն. ող:

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Ἕβδομος, η, ον. Septimus, a, um. Վերջինն յեօթն թուոյ. օխտէրորդ. Էէտինձի, հէֆթինձի. եբր. չէպիէոյ, շապպաթ. *Հանգեաւ յաւուրն եօթներորդի. օրհնեաց ած զօրն եօթներորդ: Յամին կամ յամսեանն եօթներորդի: Յերեսներորդի և յեօթներորդի ամի, ևն:

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ. գ. Ἑβδομάς. Hebdomas, septimana. Եօթնեակ մի. շաբաթ մի. եօթն աւուրք, և ամիսք, և ամք. *Էի 'ի սուգ երիս եօթներորդս աւուրց. Դան. Ժ. 2: *Տօն եօթներորդաց: Եօթն եօթներորդս. Եօթն եօթներորդքն ամաց՝ քառասուն և ինն ամ. Եւ. ԼԳ. 22: Ղևտ. ԻԳ. 15: Ղևտ. ԻԵ. 8: Օր. ԺԶ. 9. ևն: *Եօթանասուն եօթներորդք համառօտեցան 'ի վերայ ժողովրդեան քո. ևն. Դան. Թ. 24: (այն են ամք 490, յաւուրց գանձելի ցՔս:)

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴԵՄ, եցի. ն. Ἑβδομίζω. Եօթնիցս կրկնել զինչ, կամ առնուլ զեօթներորդ մասն. կամ առաջի առնել այսչափ եօթնեակս, այսինքն շաբաթս. զի պէսպէս է մեկնութիւն բանիս Եզեկ. Խա. 23. *Որպէս հմայիցէ ոք հմայս առաջի նոցա, և եօթներորդիցէ նոցա եօթներորդս »:

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Թիւ և համար եօթներորդաց. *Իբրև զաւուրցն եօթներորդութիւն ելից. Կիւրղ. Ծն:

ԵՕԹՆԵՐՐԵԱԿ. իբրև պարզ. Տ. ԵՕԹՆԵՐԵԱԿ:

Իբրև բարդ, Եօթնիցս երրեակ. որ է իա. կամ եօթն և երեք, այսինքն Ժ. և ԽԷ վերջ նոյն ասի, *Մովսէս մաքրի յութ հնգեակս (Խորենայ) պահոցն՝ յեօթներրեակ օրէնսն (տասնաբանեան պատուիրանաց). Արշ:

ԵՕԹՆԵՔԵԱՆ, կամ ԵՕԹՆԵՔԻՆ. Տ. ԵՕԹԱՆԵՔԵԱՆ:

ԵՕԹՆԻՑՍ, և ԵՕԹՆԻՑՍ ԱՆԳԱՄ. Տ. ԵՕԹՆ ԱՆԳԱՄ. *Սակս այսորիկ շնորհակալ լինիմք եօթնիցս. Լմբ. ող: *Վայ ինձ եօթնիցս անգամ կրկին եղկութիւն... որ զամբաւութիւն թուոց պարագրէ: Յեօթնիցս եօթներորդս յորելինիցն ». (որ են խմ եօթնեակք տարւոյն). Նար. ՀԸ. ՂԲ:

ԵՕԹՆԿԱՇԵԱՆ. ա. Ἑπταβόειος. Septem bubulis pellibus factus. Կազմեալ յեօթն կաշւոյ, կամ 'ի մորթոյ արջառոց. *Տեսեալ զվահանն էանդայ զեօթնկաշեանն՝ ոչ կարի մեծ, որպէս գրեաց հոմերոս. Պղտ. աղէտս:

ԵՕԹՆ ՀԱԶԱՐ, և ԵՕԹՆ ՀԱՐԻՒՐ, ևն. ոչ այնչափ բարդ համարին, որչափ կրկին բառք յայտնիք. նոյն և ամ:

ԵՕԹՆՀԱԶԱՐԵԱԿ, եկի. ա. Ուր իցէ հաշիւ եօթնհազար ամաց. *Ըստ դարուցն եօթնհազարեկի. Տօնակ:

ԵՕԹՆՀԱԶԱՐԵԱՆ ԴԱՐ, ըստ Ճ. կամ ԵՕԹՆԱՀԱԶԱՐ ԴԱՐՔ, ըստ Լմբ. ող: Ժամանակ եօթնհազար ամաց. Տես և ԵՕԹՆԴԱՐԵԱՆ, և ԵՕԹՆԱՇՐՋԱՆ:

ԵՕԹՆԾԱՌԱԳԱՅԹԵԱՆ. ա. Եօթնանշոյլ, եօթնալոյս. *Եօթնճառագայթեան փայլմամբ լոյս յաշխարհս ջահաւորեցեր. Անյ. Բարսղ:

ԵՕԹՆՃՐԱԳԵԱՆ. ա. Տ. ԵՕԹՆԱՃՐԱԳԵԱՆ. յն. եօթնալոյս. Ἑπτάφωτος. Septem luminum. *Եօթնճրագեան աշտ զաշտանակն վասն մարմնաւոր տեսչութեան ստեղծ. Սեբեր. Է:

ԵՕԹՆՄԱՆԵԱՅ. Տ. ԵՕԹՆԱՄԱՆԵԱՅ. *Իսկ անձինն անմանականն (զօրութիւնք են) եօթնմանեայ. զգայութիւնք հինգ, ևն. Փիլ. այլոց:

ԵՕԹՆՇՐՋԱԳԱՅՔ, յից. ա. գ. Ἑπτάκυκλος. Septem circulorum. Ունող զեօթն շրջագայութիւնս. կամ Շրջանք եօթն. *Կատարեալ զժամանակս եօթնշրջագայիւք աւուրց շուրջընթացիւք. Պիտոյ: (է առաւել երկու բառ՝ քան բարդ 'ի հյ):

ԵՕԹՆՈՍՏԵԱՅ. Տ. ԵՕԹՆԱՈՍՏԵԱՆ. *Եօթնոստեայն (կամ եօթնոստեան) աշտանակն. Եփր. Եւ:

ԵՕԹՆՈՒՏԱՄՆ. ա. Եօթն աւելի 'ի վերայ տասին. փանը էօնը. ձն էէտի: Գ. Թգ. ԺԶ. 21: Ա. Մն. Է. 11: որ և Եօթնեւտասն. Ծն. ԽԷ. 28: Բ. Մն. ԺԲ. 13: և Տասնեւեօթն. Նեէմ. Է. 42:

ԵՕԹՆՈՒՏԱՄՆԱՄԵԱՅ. ա. Տասն և եօթն ամաց. որպէս գնի 'ի յն. Ծն. ԼԷ. 2: ուր այլ Հ. եօթնևտասնամեայ:

ԵՕԹՆՈՒՏԱՄՆԱՄԻ. նոյն ԷԼ. *Եւ յովսէփ, ասէ, եօթնուտասնամի էր: Եօթնուտասնամի էր՝ զի վաճառեցաւ յովսէփ. Եփր. Ծն:

ԵՕԹՆՈՒՏԱՄՆԵՐՈՐԴ. ա. Յետին ժէ թուոց. ձն էէտինձի: Գ. Թգ. ԻԲ. 52: Ա. Մն. ԻԴ. 15: ԻԵ. 24:

ԵՕԹՆՊԱՏԻԿ. ա. Ἑπταπλασίων, ον. Septuplum. ἑπταπλασίως, septuplo. Եօթնեկին. եօթնիցս կրկնեալ կամ կրկնելով. օխտը խաթ. էէտի գաթ: Բ. Թգ. ԺԲ. 6: Սղ. ՀԸ. 12: ԺԱ. 7: Առակ. Զ. 31: Դան. Գ. 19: Իս. Լ. 26:

կամ Ἑπτάκις. Septies. այսինքն եօթնիցս, եօթն անգամ: Ղևտ. ԻԶ. 18. 24. 28:

ԵՕԹՆՊԱՏԿԵԼ, կամ ԵՕԹՆԱՊԱՏԿԵԼ. ն. Եօթնիցս կրկնել. *Իրաւունք են մեզ զմին եօթնպատկել կամ եօթնապատկել. Վրդն. ող. Ծ ղևտ:

ԵՕԹՆՊԱՐԵԱՆ. ա. Ուր են եօթն կամ բաղում պարք, հոյլք. *Եօթնպարեան դասուք հրեշտակաց սպասաւորեալ. Անյ. Բարսղ: *Եօթնպարեան խմբիւք զերկնաբնակաց օրհնութիւն քաղցրանուագ երգեն. Յհ. իմ. էկեղ:

ԵՕԹՆՊԱՐՍՊԵԱՆ. ա. Որոյ են պարիսպք եօթն. էէտի հիսարլը՝ գալէսի. *Եօթնպարսպեանն եկբատան. Խոր. Բ. 84:

ԵՕԹՆՓՈՐՁԵԱՆ. ա. Ընդ եօթն կամ բազում փորձս անցուցիչ, և անցեալ. *Արծաթադործ եօթնփորձեան հրաբորբք Ճառագայթեան 'ի բանս հոգւոյն. Արծր. Դ. 9:

ԵՕԹՆՕՐԵԱՅ. ա. Ἑπταήμερος, ἑπταῖος. Septem dierum, ևն. Եօթն աւուրց. օխտը օրուան. էէտի կիւնլիւք. *Զեօթնօրեայ ժամանակին. Գ. Ղ. Զ. 25: *Եօթնօրեայ ըստ շաբաթուցն. Արշ: *Ի վերայ շրջմի քո լոյս եօթնօրեայ. Մագ. ԺԵ: *Զեօթնօրեայ առաջաւորահրացն նուէրս. Տօնակ:

Օ.

Օ. Տառ բաղաձայն, և այն կիսաձայն ըստ բզզանաց մեզուաց՝ մանաւանդ յառաջ քան զբաղաձայնս. զորօրինակ՝ ըզմարդ, զնա. որ գրի և զընա, իբր ըզըն. զի միշտ զօրութիւն կայ նախընթաց ը ովկի:

Առի և կրկնակ ըստ յն. որպէս թլատա, գա, սա, ազ. զի ասէ Թր. Քեր. *Բաղկանայ զայ 'ի սէէ և 'ի դայէ ». ուր բարւոք ասեն Մագ. Ն Երզն. *Եւ է զ կրկնակ՝ ոչ ըստ հայութեան, այլ ըստ յունին »:

Ըստ հագագին է նուրբ, որ և բարակ, լերկ: Կոչի 'ի հյ. և պրս. Զա, կամ Զայ. և յայլս զայն, զայինն, զէ. զէթ, զիթա:

Զ. Լծորդ է իբր ձայնակից ընդ ս. վասն որոյ անխտիր գրի զգեստ, սգեստ. զգալ, սգալ, ինձ նաև նշանակութիւն սուգ առնելոյ. որպէս և զուարակն է նոյն ԷԼ ասւար, զուար. եբր. Բօր. յն. Բաւրօս. և ցուլ ընդ թ. օըլլը:

Զ. կ. ոսկ թուանշան է վեց կմ վեցերորդ։

Ա. 'ի խորան ասի ըստ անուան տառին. *Զայն զուգակից արմին ծանիր, որ միշտ առէ՝ թէ զօրացիր, 'ի խոր քընոյ մահու զարթիր, և 'ի յանձին քում զգաստացիր։ Զայն՝ Զարթուցանէ ըզքեզ մանուկ, ձայնիւ հնչմամբ որպէս թըմբուկ. մի՛ յուսմանէ լինիր տաղտուկ, զի մի տաս վայ անձինդ յաւուրկ. Շ. ոյէոսէ։

Զ. նախդիր, որ կազմէ զհայցական հոլով. և երբեմն կրկնի առ 'ի զարդ 'ի վերայ յարակից բառից. որպէս յն. τὸν, τὴν, τὸ. *Արար ած զերկին և զերկիր։ Զառակ զաղխաւորկին արկէք 'ի վերայ նդ։ Փրկիրեն զեւբեանց զանձանց զամօթ։ Եցոյց նոցա զանարէն զհայհոյիչ զնիկանովրայ զգլուխն և զձեռն։ Զկեղոյն հրամայեաց զանօրինին նիկանովրայ հատանել։ Զժամակալ զմահուպէր զօրհաւի զժամանակն զանցուցեալ. Են։

Զ. Զօրութբ գտանի յանորոշ հայցականս. մանաւանդ 'ի բառս սկսեալս բուն ւ, կամ ՝ տառիւ. որպէս և երբեմն նախդիրն զնի 'ի վերայ յարակից բառին եւեթ. *Արարէք պտուղ (այսինքն զպտուղ) արժանի ապաշխարութե։ Տուք ողորմութի։ Արարի խրատունս և արդարութիւն։ Հաց կեր։ Երեր փուշ։ Եցոյց երկուս կողմս թզոյ. Են։ *Գինի առաւել յիմարեցուցանէ զգայութիւն և զմիտսն. Յձխ. ՟Ի։ *Յանկութին նախ զգայութին խաբէ, և զգայութին զմիտսն գերեալ՝ տանի։ Առաջոյքն ոչ տեսանեն զնինսն. Փիլ. լին։ *Ունելով է իւր զօրան յանուանց. Արծր. ՟Ժ. 14։ *Զգալի երկիր կակղէք. Խոսր։ *Ընդ իւր 'ի բաց բառնայ զգալին զգայութին, իսկ զգայութիւն զգալին ոչ ընդ իւր 'ի բաց բառնայ. Արիստ. ստոր։ *Մի զածածինն։ Մի զմայրամ զածածինն, նա զյովհաննէս, նա զառաքեալսն, նա զվկայսն։ Մի զխաչ քո։ Անպական նա զխաչն։ Մի զյարութիւն փառաւորեալ. Ժմ։ Շար։ *Նային քաղաք զոմն 'ի հրէաստանի պատմէ գիրն Նիոս. Խաղ։ *Թաղումն զոմն ասեն զյն։ Եղիտ հրէայ զոմն՝ անուն ակիւղաս։ Շատ զոք ընդ միմեանս հարթեաց. Են։ *Դոմեա զոմն ասեն եկեալ. Խոր. ՟Բ. 37։

Զ. Եդեալ 'ի վերայ հոլովական բառից՝ մանաւանդ սեռական հոլովոյ՝ զբուն հայցականն առ յօրութբ նշանակել, հանգոյն յեկզս յն. τὸ, τὰ. *Որք զերովբէիցն խորհրդաբար կերպարանիմք. Պտրգ։ *Բարեխնեցէք զ'ի վերայ քերովբէիցն. Շար։ *Նախանձ խոցոտել զ'ի մ՟ պարտալին. Խոր. ՟Բ. 28։ *Տուք զկայսերն կայսեր, և զ՟այն ա՟յ։ Մի ոք զանձին եւեթ խնդրեսցէ, այլ և զընկերին։ Զվասն մեղացն. Են։

Զ. Նախդիր պատճառական հոլովոյ, իբր վասն, յաղագս. Περὶ. De. համար, վրայ. իչին, էօթիւրիւ, իւզէրինէ. *Պատմել, կմ խօսել զնմանէ։ Լուայ զքէն։ Երթալ զոքեայ։ Յղեաց զշուշանայ։ Առաքեաց զտերաց և զգատերաց խմոց. Են։

կամ իբր Ընդդէմ. հակառակ. թէմ. գար. Κατά (սեռ. խնդ.). Contra, adversus. *Ասիցեն զամ բան չար զձէնջ։ Ունիցի ինչ զքէն. Են։

Մերթ ես տայ զնշանակութի բացառական, որպէս լտ. De. *Բուռն եհար զնմանէ։ Կաղոյ զաղջոյ ձեռանէ։ Կախեալ կայ զնմանէ. Են. ռմկ. անկից, [illegible]։

Զ. Նախդիր պարառական հոլովոյ. իբր շուրջ, 'ի վերայ, 'ի. Ἀμφί, περί, ὑπέρ. [illegible], վրան. էտրաֆընտա, իւսթիւնտէ. *Շրջէր զգեղամբք առաջացուց։ կային զնովաւ։ Պատել զմիջով։ Հող զգլխով արկանել։ Ցայտեցաւ զորմովն։ Արկեալ զիւրև կտաւ մի. Են։ կամ *Զհասարակ աւուրբ. զհասարակ գիշերաւ. զմիջօրէիւ. զերրորդ ժամու կամ ժամաւ, Են։

Երբեմն ևս՝ որպէս Քան. և Ընդ. և Ի վերայ. *Անցուցեր զամենեքումբք։ Ի պատուէ զմիմեամբք ելանել»։ կմ *Ածել զքոցով. վազել զգետով. զնովիմբ ածել. Են։

Զ. Երբեմն կազմէ զխառն հոլով 'ի հայցականէ և 'ի սեռականէ, իբր Ընդ. 'ի. *Զահի կամ զերկիւղի կամ զամօթի հարկանիլ։ Եհար կամ զարկոյց զքարի, զվիմի, զգետնի »։ Նովին ոճով և զմակբայքս, *Զայգոյ. զճանապարհայն. լեառն զլեռնայն. որմ զորմայն. հետզհետէ. Են։

Զ. Ի կազմել զհայցական առընթեր չէզոք բայից, կամ 'ի կազմել զմակբայ, ունի զզօրութի նախդրիս Ընդ, կամ 'ի. *Գնալ զճանապարհ։ Անցանել զյորդանան։ Զտիւ և զգիշեր։ Զօրն ողջոյն. Են։

Զ. Ի կազմելն հայցական զարմանս բայից, կամ զյարաբերականս նոցա՝ ունի ըզնշանակութի գործիականի. *Աճել զաճումն։ Ագահել զագահութի։ Երկիցեն զերկիւղ կամ Երկեան երկիւղ մեծ։ Սէրն՝ զոր սիրեցեր զիս։ (Վէրքս) զորս վիրաւորեցայ. Են։ *Վերջին պաշտաման երուսաղէմի, զոր պաշտեցաւ 'ի նաբուքոդոնոսորայ. Գէ. Եա։ *Մահուամբն իւրով, զոր մեռաւ վասն անօրէնութեց մերոց. Եփր. հա։ *Աւրհնեալ են օրհնութիւնքն՝ զոր օրհնեցի ես զքեզ, քան զայն օրհնութիւն՝ զոր ես օրհնեցայ. Եփր. ծն։

Զ. Ի կազմել զհայցական խնդիր սեռի կրաւորական բայից՝ հելլենաբանութբ տայ նշանակել ներգործաբար. զի յոյնք միջակին բայ գործեն՝ զներգործականն 'ի կրաւորական ձայն վերածելով պերճաբար. *Բաժանեցայց զխուքեմ։ Լուացայց զսրբութբ զձեռս իմ։ Սա զած գուշակեսցէ լինի. Են։ կամ *Զայսպիսի համարս պահանջիմք 'ի խաւանէ։ Զսոյն և 'ի քէն վարդապետիմք»։ այսինքն պահանջէ 'ի մէնջ տէր. վարդապետէ մեզ քս, կմ ուսանիմք 'ի քէն։ Գտանես զայս ամենայն լիով առընթեր իւրաքանչիւր բայից 'ի բառարանիս։

Ըստ հելլենախօսութե մակբայանան և առքս, 'ի մէջ բերելով զգործիական հոլով ըստ հայումս. *Զոր օրինակ։ Զայս օրինակ։ Զև զայս օրինակ։ Զայս ձև օրինակի։ Զայս ձև օրինակ։ Զայս գոյն օրինակի։ Զայս պէս։ Պէս զայս օրինակ. Են. քն այսու օրինակաւ։ *Վաթսուն թիւքն զերկուս միոս խմանի. Նար. Էրգ. ՟Ի. այսինքն ըստ կրկին մնոյ, երկու մնօք։

Զ. Թարմատար մասնիկ բաղադրական, առ 'ի զարդ, կմ 'ի ստուգութի իմն նշանակութե նոյն բառին. Տես Արթուն, Զարթուն. Արտուղի, Զարտուղի. Աչացու, Զաչացու, Ականել, Զականել. Արդ, Զարդ. Արմանալ, Զարմանալ. Չարանալ, Զչարել. Ընկենուլ, Զընկենուլ. Անցանել, Զանցանել. Իջանել, Զիջանել. Գնալ, Զգնալ. Են։

ԶԱԶԻՐ, զրի, րաց կմ րից. ա. Αἰσχρός. Turpis. μιαρός, foedus. (իբր ցած իր.) Տգեղ և անարգ. յոռի. զզուելի. գարշ. աղտեղի. պիղծ. ամօթալի. [illegible]. *Երինջք զազիրք տեսանելով կմ տեսլեամբ։ Վտիտք և զազիրք։ Եւ երեսք նոցա զազիրք. Ծն. ԽԱ։ *Բարիքն և գեղեցիկքն, չարքն և զազիրքն։ Աղնուացն, և զազրացն. Փիլ։ *Կախարդաց զազրաց. Եռս. պօմ. ՟Է. 10։ *Յամենայն զազրից. Ճ. Գ։ *Իբրև զազիր մեռելոտի 'ի բաց ընկեցեալ. Եղիշ. ՟Ե։ *Զազիր զեռունք, կմ ճանճք, կամ գարշութի. Են. Նար։ *Որովայնք անժուժկալք բղխեն զյոռովութիւն զազիր ախտից. Եփր. պհ։ *Յաղագս զազիր գործոց քոց. Մագ։ *Զազիրս խօսէին ընդ միմեանս. Վրք հց. ծՀ։

ԶԱԶՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰσχρολογία. Sermo turpis et obscoenus. Զազիր և աղտեղի խօսք. յիշոցք խեղկատակք. [illegible]. *Որք անօրէն զազրաբանութբն և քան զանասունս ևս 'ի վայր իջանեն. Մանդ. ծԷ։ *Ի սնոտիմանց, 'ի զազրաբանութէ, 'ի կատակաց. Բրս. գորգ։ *Հրաժարել 'ի զազրաբանութէ. Եզն. մրբ։

ԶԱԶՐԱԲԵՐԱՆ. ա. Զազիր և գարշ բերանով. *Թրթուր զազրաբերան. Շ. Եդես։

ԶԱԶՐԱԳԻՆ. ա. ն. Յոյժ զազիր. կարի գարշ. *Զի կարի վիրաւորեալ եմք զազրագին անօրէնութբ. Մաշ։

ԶԱԶՐԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. Αἰσχρότερος. Turpior. Առաւել զազիր. յոռեգոյն. *Ոչ տեսի յամենայն երկրին եգիպտացւոց զազրագոյնս քան զնոսա. Ծն. ԽԱ. 19։ *Ոսկեղէն բնութիւն՝ զազրագոյն և սևացեալ այնորիկ եղև. Նիւս. էրգ։

ԶԱԶՐԱԳՈՐԾ. ի. աց. ա. Αἰσχροποιός. Turpia perpetrans, foedus. Որ գործէ զգարշելիս. պղծագործ. որոյ գործն է զազիր և զզուելի. *Սատակմամբ մարդկան զազրագործաց դարուն երկրորդի. Խոր. ՟Ա. 3։ *Զբողոքն զազրագործաց. Նար. Ժ։ *Զազրագործ են 'ի մարմնական ցանկութիւնս. Սրգ. յոդ. ՟Է։ *Զազրագործ և ժանտապաշտօն եգիպտական ազգին. Ալ. խլ։ *Ուսուցանեացք և զազրագործք 'ի մի տեղ գումարեալք. Վրք ոսկ։

Իբր Զազրագործական. զազիր, զզուելի. զոր օրինակ, *Զազրագործ օրէնք, կամ աղտեղութի, կենցաղ. Մագ. ՟Է։ Շ. հրէից։ Ոսկ. յոհաննու։

ԶԱԶՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰσχροποιΐα. Foeda actio, turpe et flagitiosum facinus. Պղծագործութի. գործ անարժանութե մարմնասիրաց, և կռապաշտից. [illegible]. *Ամենեքեան ընդ զազրագործութեն յայտնութիւն. Եսայ. Ճ։ *Որք առնեն զնման ձեր զազրագործութբ. Ճ. Ա։ *Ցանկանայինն և 'ի գազանայինն խոտորին զազրագործութիւնս. Գր. հր։ *Զզազրագործութի նիկոլայեցեացն ունէին. Լմբ. յայտ։ *Զի մի երբէք դարձցի յառաջին զազրագործութին. Հ=Յ. յոհն. Ճ։

ԶԱԶՐԱԹՈՐՄԻ. ա. Զազրութբ թորմեալ, այսինքն թրմեալ ծրգեալ, կմ թանամեալ թորշոմեալ. զազիր. գարշ. գարշելի. *Անիծք անկերպարանք, և երամակք ոմանք քրանածինք զազրաթորմիք. Նար. կԸ։ *Եղուն՝ ոմն մանուս զազրաթորմիս, և ոմն գորտս սքանչելիս։ Զազրաթորմի աւիւն։ Կրայքն զազրաթորմիք. Լմբ. խմ. առակ. ոչ։

ԶԱԶՐԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Զազրութբ լի, կամ զազրանալի. զզուելի. նողկալի. գարշելի, ֆանէլի. մէքրուհ. նաւրֆաթ. *Ազատք ես 'ի զազրալի և 'ի ծառայական գարշելեացն հարկատուութէ՝ օրհնութբ ամուսնացեալքն պահպանին. Պիտ։ *Ի զազրալի կենցաղոյս առաւ. Փարպ։ *Զգեստ ինչ աղտեղեալ՝ զազրալի թուի տեսողացն. Լմբ. ող։ *Յառաջին զազրալի տեսակն փոխեցիմք. Նանայ։ *Զազրալի տեսակաւ »։ այսինքն գարշելի տեսլեամբ. Ոսկ. լուս։ Ուր և ասի *Զազրալի հարուածք »։ իբր քստմնելի։

ԶԱԶՐԱԼԻՑ. ա. Զազրութբ լցեալ. զազրալի. աղտեղի. պիղծ. գարշելի. ...

մուրփուր. *Զազրալիցն ճենճերոց. Անան. էֆէզ: *Խառնակէին զազրալից պղծութիք ընդ կանայսն. Ղեւոնդ. Է: *Զի ծածկեսցեն զգործս իւրեանց զազրալիցս, որք էին գերեզմանք լցեալք ապականութիք. Իգն: *Զիւր հաստատեալսն փրկեաց 'ի զազրալից կերակրոցն. Հ=Յ. փետր. ԺԷ: *Յուլիանոս աղեղծն զազրալից: Մաքրեա զզաւրեաց գործոցն զազրալից. Գնձ:

ԶԱԶՐԱԼՈՒՐ. ա. Զազիր 'ի լսել. գարշեցուցիչ լսելեաց. *Հեռևի բաղում զազրալուր բան. Մխ. առակ:

ԶԱԶՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԱԶՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Աղտեղի զազրախօսութի. Սեբ. ող:

ԶԱԶՐԱԿԱՆ. Տ. ԶԱԶԻՐ. *Լքու խորհուրդն պիղծ զազրական. Գնձ:

ԶԱԶՐԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուտելն զիրս գարշելիս և զաղտեղիս. *Պղծեալ գարշեցուցանեն զազրակերութն իւրեանց. Նար. յոհէբ:

ԶԱԶՐԱԿԵՐՊԻԼ. չ. Փոխիլ 'ի զազիր կերպարան. *Յանձային պայծառութենէն զազրակերպեալ. Նար. յոհէբ:

ԶԱԶՐԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Տգեղութի. զազիր կերպարան. *Զորոյ բժշկէ զզազրակերպութիւն. Նիւս. Ելգ:

ԶԱԶՐԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Գարշահոտութի. ժանտահոտութի. գէշ հոտ, հոտածուէ. *Զզազրահոտութի և զչարութի նորա ծանեան. Խոստ: *Բաղումք անգամնէին զնա վասն զազրահոտութէ. Մխ. առակ:

ԶԱԶՐԱՁԱՅՆ. ա. Որոյ ձայնն կամ վարդապետութիւն է զազիր և յոռի, գարշ և գարշեցուցիչ. *Ի պղծաբան և 'ի զազրաձայն խօսից ամենայն ազանդոց 'ի բաց մերժեսջիր զքեզ. Եփր. Ե. պէմ:

ԶԱԶՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μιαίνομαι. Foedor. գրի և ԶԱԶՐԱՄ. որ և ԶԱԶՐԻԼ. Զազիր և գարշելի լինել. աղտեղանալ. գէշ ու գանէլի ըլլալ. մուրփուրլանմագ. *Իբր ըղձահանգերձս ինչ ապարահից զազրացայ: Ո՞վ որ զազրացաւ, և ոչ ամաչեաց: Զի՞նչ օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զազրացայց: Լուանիմ, և նովին զազրանամ: Ոչ ինքնակիր մեղօք զազրանայ. Նար. Է. ԻԸ. ԾՓ. ՀԱ. ՀԷ: *Զգին՝ որ յորդանց և 'ի թաւրախոյ զազրացեալ, այնպէս զարդարեմք. Ոսկ. յհ. Բ. 38. տպ. զազրեալ. յն. ծախեալ կամ ծախելի:

ԶԱԶՐԱՆԱՄ. Βδελύττομαι. Զզուիլ. գարշիլ. խորշիլ. խրտչիլ. գանիլ, փաղուիլ. *Վասն մոլորութե եզարեալոյ զազրացեալ ձանձրացեալ էր: Որ ըստ սովորութե զազրանային և գարշէին 'ի նոցանէ, զնոսա կարդաց պիղծս ('ի մէջ կենդանեաց). Եփր. ծն: *Եթէ էր յայտնեալ նորա զառաջինն՝ եթէ եւ եմ քու, զազրայր (կամ զազրանայր) նա 'ի նմանէ: Իբրև 'ի հրէէ զազրացաւ. Եփր. համաբ: *Ոչ զերեսն դարձոյց յաղտեղութէն, ոչ զազրացաւ 'ի նեխութէն. Սրգ. յէ. Գ: *Կոտորել զմարգարէսն, այսինքն զազրանալ և փախչել. Ճ. Թ: *Եթէ տեսեալ հայր, գարշեցաւ որդի, զազրացաւ հոգի. Վանակ. հոփ: *Երկիր զազրացեալ 'ի վարուց մարդկանն գարշեցեալ էն. Ագաթ. (որ ըստ այլ և այլ կետադրութեց՝ բերի 'ի կրկին նշ:)

ԶԱԶՐԱՊԷՍ. մ. Զազրութբ. գարշաբար. չարաչար. գէշ: *Վասն զազրապէս հոտելոյն. Փարպ:

ԶԱԶՐԱՍԿԻԶԲՆ, սկզբան. ա. Որոյ զազիր կամ չար է սկզբնաւորութիւն: Շէր:

ԶԱԶՐԱՏԵՍ, ի, եց.
ԶԱԶՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց.
ԶԱԶՐԱՏԵՍԻԼ. ա.
} Δυσειδής, δυσειδέστατος, αἰσχρός. Deformis, turpissimus. Զազիր տեսութիք, տեսանելով, տեսլեամբ, տեսակաւ. տգեղ. գարշ. գձոխատեսիլ. գուրճիւն փէսփոն, գէշ չիրքին. *Զոր որդունքն զազրատես. Գնձ: *Զարահոտ են և զազրատես. Մխ. առակ: *Ի խինջիւնից զազրատեսից երփներանգ որակ ծիրանեայ. Երզն. լուս: *Ոչ աւտարժեաց ընդ զազրատես կենցաղն (յն. ընդ զազրակենցաղս) բնակել մեծութի շնորհին. Ոսկ. ղի: *Փոխանակ ագեղին և զազրատեսակին զգեղեցիկն և զպարթեւակն. Ոսկ. յհ. Ժ. 22: *Այլք ('ի կենդանեաց) պրուպք և զազրատեսակք. Ա= որս. Է: *Զի՞նչ զազրատեսիլ քան զմեռեալ. Ոսկ. խոր: *Զազրատեսիլ զոհ. Ճ. Ա: *Զազրատեսիլ զարդ. Եղիշ. բաղձ: *Քան զսողունս զազրատեսիլս են գարշելիք եղեն. Սրգ. Ա. յհ. Ը:

ԶԱԶՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σαπρίζω, βδελύσσομαι, ττομαι. Foetere facio, abominabilem reddo. Զազրալի կամ գարշելի և զզուելի առնել. աղտեղել. ապականել. գարշացուցանել. մուրփուրլանմագ, ֆէս էթմէք. *Ճանճք մեռեալք զազրացուցանեն զիւղս անուշունս. Ժող. Ժ. 1: *Զազրացոյց զիս պատամուճան իմ. Յոբ. Թ. 31: *Ընդէ՞ր զլուացեալ զձորձ մերարկութին գարշելի գործովք զազրացուցեր: Տաղտկատեսակ գարշութի գորտոցն՝ մեղաց օրինակքն զիս զազրացուցեն. Նար. ԽԸ. ԿԸ: *Զբաղումս սակաւացոյց 'ի չափ անգր, և զաւելին զազրացոյց յեռալ յորդանն. Եփր. Եւ:

ԶԱԶՐԻՄ, եցայ, րեալ, րելի. չ. Զազրանալ, ըստ որում Զզուիլ. գանիլ իւրէնմէք. *Աչից միայն է զկեղտն տեսանել, և զազրիլ. Լմբ. յանառակ: *Զգարշս և զաղտեղիս... որ և ես իսկ զազրիմ յինէն. Վանակ. յոբ: *Առաւել զզարտից, և զազրելի ամենայն բարեաց մարդկան. Եղիշ. 'ի ներբն:

Մերթ՝ Զզուելի լինել. աղտեղանալ. *Որ յանդաղաշաւ չարիսն իցեն զազրեալ. Մանդ. Ե:

ԶԱԶՐՈՏԻ, տւոյ, տեաց. ա. գ. Προσόχθισμα. Molestum, offensa. Գարշելի. գարշելիք, իբր կուռք. *Մեղքոմայ զազրոտւոյ. Գ. Թգ. ԺԱ. 33: *Պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան... ընդ զազրոտեացն կանացեաց. Նար. Կ:

ԶԱԶՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰσχρότης, σαπρία. Turpitudo, foetor, putredo. Գարշութի աղտեղի կամ ախտաւոր իրաց. աղտեղութի. պղծութի. յոռութի. վատթարութի. ամօթալի գործ կամ բան. մուրփուրլըգ, ֆիւլիք, քէրահէթ. *Դու ինքն 'ի զազրութի որդանց նստիս: Թաւթաւին մարմինք իմ զազրութբ որդանց. Յոբ. Է. 9: Է. 5: *Եւ զազրութի, կամ խօսք յիմարութե. Եփես. Է. 4: *Առ ժանտագործութիս զազրութե: Գունով զազրութե: Զզազրութեն հաճութիւ: Զզազրութեց իմոց գարշութե. Նար:

ԶԱԾԱՆ. ա. Ὀλιγιστός. Perpaucus, paucissimus, parvulus. Նուազ. գուզնաքեայ. սակաւաւոր. փոքրիկ. սրտեալ կամ ցած. զէս զիւտոր. խէտձ. ազ ծիւղէ. (լծ. և ազազուն, ճաղած.) *Մի երկնչիր որդեակ յակոբեան, զածածդ իսրայէլեան. Ես. ԽԱ. 14. *այսինքն է սակաւաւոր ... սակաւ. Գէորգ մեկնիչ: *Ապրիլ սեգուփրայ, որ հայերէն կոչի փոքր և զածած: Չէր զածած և ախտեղծ մանուկն. Վրդն. ծն. Ն. Էլ: *Ի ձեռն զածած կողին (այսինքն տկար կնոջ) սատանայեաց նծ զախարա զհսկայաղն հեթանոսաց. Եփր. դփ:

ԶԱԿԱՆԵՄ, եցի. ն. Προνοέω. Prospicio, provideo, contemplor. Քաղ տեսանել. գիտել. նկատել. ազէկ մը նայիլ. փէկ գագ իյի պագմագ, հիզռիլէթ. *Ոչ զականիցէ (կամ զականեսցէ) զիս ակն. Յոբ. ԻԴ. 15: *Քաղցապէս և զայս զականիցէք հեզութեք. Պիտ:

ԶԱԿԱՏԻՄ, եցայ. չ. Մոլեգնաբար զականել. այս արձակել, յառիլ և յարիլ չարաչար զհետ պնդիլ իրաց ինչ՝ խորշելով 'ի միւսմէն. ինէտի պէս բանի մը էտևէ իյնալ. *Յայտասպիկ մոլեալ և զականեալ. Խոր. առ. ուրծր: *Զականեցայ անկանելի 'ի պատկառելեացն գործոց: Զխորդ զականեցաւ զաւակն ընտրութե. Նար. Է. ԽԷ:

ԶԱՀԱՆԴԻՄ, եցայ. չ. Զահի հարեալ սասանդիլ. զարհուրիլ. խրտչել. զանգիտել. *Ղեկավար գէթ համարեալ, 'ի կոհակաց ոչ զահանդեալ. Մագ. ոփ: *Ձին յերկեղոց զահանդեցաւ. Մագ. ... *Զերագ զահանդելի տեսանէ. Ալփոր:

ԶԱՀԻ ՀԱՐԿԱՆԻՄ, րայ, րեալ. չ. Φοβέομαι, ἐκφοβέομαι, ἐξίστημι. Timeo, paveo, extimesco, obstupesco, են. Բաժին յահէ. զարհուրիլ. երկնչիլ յոյժ. գօրքմագ, ... *Զահի հարաւ յակոբ, կամ մոլ... Զահի հարան ամենայն մարդիկն յոյժ: Արդարք 'ի նոցա կործանելն զահի հարեան: Զահի հարեալ եմ ես 'ի նմանէ: Զահի հարեալ եմ վասն բարկութեն. ԵՆ: *Ոչինչ զահի հարայ խօսել զայլ ինչ յերկիւղէ ժողովրդեան. Եփր. ... *Զահի զամօթի հարեալ անկաւ 'ի վր երեսացն. Եսթ. Ե. 8:

ԶԱՂՓԱՂՓՈՒՆ. ա. մ. Ἐπισφαλής, λῶς. Lubricus, ce; periculosus, se. Սահական. սխալական. խախուտ. պատիր և գայթ 'ի գայթի. ... *Խորհուրդ մահկանացուաց զանգիտոտք են, և զաղփաղփուն՝ հնարագիտութիք մեր: Զաղփաղփուն կանգ... 'ի հողեղէն շարժեսցի. Իմ. Թ. 14: Դ. 4: *Զամենայն գործն զեղծ և զաղփաղփուն 'ի կործանումն զառածուցանէ: Գուցէ յառաջին բանիցն զաղփաղփուն 'ի միտս ձեր անկեալ իցեն. Ոսկ. յհ. Ա. 7: *Այդպէս ոչ ճշմարիտ, այլ զաղփաղփունք և յոյժ սխալական. Նիւս. խոսրով:

Եւ իբր Անվաւեր. *Զաղփաղփուն է գիրկ... 'ի միում աւուր առ. Ա... փորձ:

ԶԱՄԲԵՂԱՑ. գ. ռմկ. ... կնգուղ (որպէս թէ՝ զամբիւղեայ. այսինքն պատուակոյ). *Եղծանումն զգեստուք. և գգակ զամբեղոյ 'ի գլուխ նորա. Հ=Յ. ... Տէր խորայէլ գրէ. *Զամբեղ 'ի գլուխ նորա:

ԶԱՄԲԻԿ. բկի կամ բկան. գ. Մատակ ձի. ... *Ձիոյ իգականքն՝ մատակեան, զամբիկ, ճայիկ, ... Երզն. քեր:

ԶԱՄԲԻՒՂ. կամ ԶԱՄԲԻՂ. բղի, ... գ. գրի և ԶԱՄԲԵՂ. ԶԱՄԲԻԼ. ռմկ. ... Σπυρίς, ἴδος. Sporta. σπυρίδιον, sportula, sportella, fiscella, corbis, corbula. Կողով և սակառի հիւսեալ յուռաց կամ 'ի պրտուոյ, մանաւանդ 'ի տերևոյ արմաւենեաց: Մտթ. ԺԵ. 37: ԺԶ. 10: Մրկ. Ը. 8. 20: Վրք. հց. Բ. Է. Ժ: *Կամ զայն իցէ ասել, թէ զամբիւղքն մեծագոյնք էին քան զսակառիսն. Երզն. մտթ:

ԶԱՄԲՈՒՌ. գ. Բառ ռմկ. ... *Զայսստահարքն ... և հատոլ, զերդ զամբուռ, մուկն, ցեց. Վեպ:

ՁԱՄՕԹԻ ՀԱՐԿԱՆԻԼ. Տ. ԱՄՕԹ։

ՁԱՑԳՈՅ. մ. Ἐπαύριον. Crastino die, postridie. Ընդ այգն. այգուց. 'ի վաղիւ անդր. առաւօտն, էրթէսի սապահ. *Զայգոյ պատկին եւլին որդիքն Իսրայէլի. Թուոց. լԳ. 3։ *Արարին զզատիկն յերեկորեայ. և կերան 'ի ցորենոյ երկրին զայգոյ՝ բաղարջ և նորի. Յես. Ե. 11։

ՁԱՑԼԱՁՐԿՈՒԹԻՒՆ. և } Տ. ԱՑ.
ՁԱՑԼՈՑԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. } ԼԱՁՐԿՈՒԹԻՒՆ, և ԿԵՐՈՒԹԻՒՆ։

ՁԱՑՐԱԳԻՆ. ա. մ. Զայրացեալ. ներքեւալ սրտիւ. յն. պէսպէս ըստ խմաստից. փորղըն, ճողղըող, խըշմ իւն, էօֆքէ իւն. *Հայեցեալ շուրջ զամենեքունքբ զայրագին. Ղկ. Զ. 10։ *Եկին յայր անդր զայրագին լի բարկութեամբ. Ե. Դ. ԺԲ. 45։ *Կացի յաղօթս զայրագին սրտիւ... յն. ցաւագին. Տօբ. Գ. 1։ *Հրամայէ գրել ... բանս զայրագինս (ըսպառնալիս)։ Ցածո զքեզ սակաւիկ մի 'ի զայրագին սրտմտութենէդ. Եղիշ. Ե. Է։

ՁԱՑՐԱԳՆԱԲԱՐ. մ. Զայրագինս. լի բարկութեամբ. *Աճագին իմն զայրագնաբար վճռեալ. Յհ. կբ։ *Զոր և լուեալ զայս զայրագնաբար. Գնձ։

ՁԱՑՐԱԳՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ զայրագնիլ. շարժել 'ի մոլեգնութիւն. խօփըլըէնէւ. գօփուըրթմագ. *Դիւացն 'ի վերայ հասեալ՝ զայրագնացուցանէին, անդէն իւրեանց սաստմամբքն ուսել զմարմինս իւրեանց. Ագաթ. Ճ. Բ։

ՁԱՑՐԱԳՆԻՄ. եցայ. չ. Ἀγανακτέω. Indignor, stomachor, succenseo. διαπορέομαι, elaboro, doleo. Զայրանալ յոյժ. սրտմտիլ. ծանրացաւութիւն լինել. մոլեգնիլ. գժուարիլ. օրտօղլիւ, խօփըլըն ներանաւ հինհինաւ. ղողէօղէ կէլմէք, էօֆքէլէնմէք, կիւծէնմէք, գըզմագ. *Զայրագնեալք վասն ուսուցանելոյ նոցա զժողովուրդն. Գծ. Դ. 2։ *Զայրագնեացի 'ի վերայ նոցա ջուր ծովու. Խմ. Ե. 23։ *Ցասնժամ նա առաւել զայրագնեցաւ 'ի վերայ նոցա. Եղիշ. Է։ *Ընդ որս առաւել զայրագնեալ՝ սաստիկ զամենեսեան. Խոր. Ա. 6։ *Եղին զայրագնեալ 'ի խառնակ ազգն։ Զայրագնեալ սրտիւ ասաց։ Մի զայրագնեալ Թշնամանէք. Փարպ։

ՁԱՑՐԱԳՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զայրոյթ սաստիկ. ցասումն. սրտմտութիւն. գժկամակութիւն. սաոփէ բոըխուրէ, խօփուղլուրէ. ղողէօ, էօֆքէ, գօփուըրուղ. *Զայրագնութեամբ մնեալ ընդդէմ սմբատայ. Յհ. կբ։ *Ողորմ զզայրագնութիւն Թշնամւոյն. Խոխոփ։

ՁԱՑՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Μανιώδης. Furibundus. Արամնական. մոլեգնական. *Բարկութիւն է ախտ զայրական (այլ ձ. մոլեկան), յիմարեցուցանէ, գազանացուցանէ։

ՁԱՑՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ἀγανακτέω, θυμόομαι, ὀργίζομαι, ἐξίστημι, ἐκκήνουμαι. Indignor, furo, irascor, են. ('ի բառեկցս այլ. կամ ծայր. են). Սաստիկ բարկանալ. ցասումն. սրտմտիլ. կատաղիլ. դառնանալ սրտիւ. գժկամակիլ. զչարիլ. խէօփ իւրիւ, փաւնաւ, փաֆըռոյըրաւ ըււըւ. թժոփէլ փըւ, փըրըըմագ, գըզմագ, գօփուըրմագ. *Մի զայրանայցէք ինչ 'ի ձանապարհի. Ծն. խե. 23։ *Նա զայրացաւ անձն ողոքայ... բուեայ վասն բանին այնորիկ. Դ. Բգ. ... 11։ *Սկսան իշխանքն զայրանալ 'ի գի... Ռուբ. Ե. 5։ *Սրտմտ սուր, սրտմտ և զայ... Եզեկ. ԻԱ. 9։ տես և Իմ. ԺԵ. 27։ ... Գ. 8։ ԺԳ. 13։ *Զայրացեալքս նմա. ... *Լցին բանիւ զանձկութեամբ հա... զայրացեալ. Նար. ԽԳ։ ... կամ Նեղիլ սրտի, գժուարիլ. վշտա...

նալ, մինչև յոգւոց հանել, մռնչել. (պէսպէս բացատրեալ 'ի յն). Տես Յհ. ԺԱ. 33։ Մրկ. Է. 12։ Գծ. ԺԷ. 18։ Ա. Բգ. Լ. 6։

ՁԱՑՐԱՆԱԼ. Սաստկանալ ախտից և հիւանդութեանց. որ և ասի ՁՕՐԱՆԱԼ, ԱՃԵԼ. յն. պէսպէս. աղմագ. *Չէր ինչ օգտեալ, այլ ևս առաւել զայրացեալ. Մրկ. Ե. 26։ *Միով միով ցաւովք 'ի վերայ հարեալ մարմնոյն զայրացելոյ. Ե. Դ. Ի. 11։ *Զայրացաւ վէրն։ Տես զայտումն Թունիցն, Թէ որքան զայրացաւ. Լմբ. ատ. Խ. ող։

Եւ Սաստկանալ յուզմանց ծովու, կամ բարձրանալ գետոց. (յորմէ Գայնանաղայր). *Զաշխարհ իւրայովքս պատկեր ծովու ծփեալ 'ի բազմաց... ախաւե զայրացեալ, մեզօք պղտորեալ. Նար. ՁԲ։

ՁԱՑՐԱՆՔ, նաց. գ. Զայրացումն, իբր սաստկութիւն. *Ցաւոցն զայրանաց համբերէր. Ոսկ. Ա. Բես։

ՁԱՑՐԱՑԿՈՏ. ի, ագ. ա. Ցասկոտ. բարկասիրտ. որ ուժգին բռնի 'ի բարկութիւն. բէղմղաձ, էօֆքէլի. *Մի վասն որոյ ինքն արհամարհիցի, զայրացկոտ լինելոյ. յն. σφόδρος, սաստիկ. Բրս. հց։ *Ոմն զայրացկոտ՝ յոյժ արտմէր յեզբարցն. Վրք հց. Յ։ *Բընութիւն զայրացկոտ. Վրդն. ող։

ՁԱՑՐԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Παροργισμός, μα. Concitatio ad iram. Գրգռութիւն 'ի զայրոյթ. և Ցասումն. *Վասն զայրացութեանցն, որովք զայրացոյց զնա մանասէ. Դ. Թգ. ԻԳ. 26։

ՁԱՑՐԱՑՈՒԿՔ. գ. որ և ասի ՁԱՑՐԱՑՈՒՔ. Զայրացումն. ցասումն. սաստիկ գըժկամակութիւն. քէն. ոխ. *Առ զայրացուկս և առ կասկած զգուշանայր։ Զմոգուցն զայրացուկս՝ յորոց խաբեցաւն, ընդ անմեղ մանկունսն հանէր. Ճ. Գ։

ՁԱՑՐԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Սաստիկ բարկանալն. սրտմտութիւն. ցասումն. նեղսրտութիւն. խըշմ, էօֆքէ, փըրղընըըգ. *Ի ցասումն զայրացման գրգռեալ։ Ասէր զայրացմամբ. Փարպ։ *Առ տարակուսանս մտացն, և զայրացման սրտին՝ առ ոտն բողոքեն. Սարգ. յհ. Ժ։ *Որ ոչ է հաձոյ ոմ, այլև պատձառ զայրացման. Շ. ընդհանր։

ՁԱՑՐԱՑՈՒՄՆ. Սաստկութիւն որ և է կրից և ախտից. *Խածմունս կոչէ... զզայրացմունս հեշտ ցանկութեանն. Փիլ. այլաբ։ *Հանապազ լայ գառնապէս զառժամանեայ ախտիցն զայրացումն. Մանդ. ԺԷ։

ՁԱՑՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Παροξύνω. Exacerbo. Շարժել 'ի ցասումն. բարկացուցանել. դառնացուցանել. օրտողլընէն նեղոյընէւ. փըրըմթմագ, ղողէօղէ կէթիրմէք. *Դառնայցեն յամծս ստարոտիս... և զայրացուցանիցեն զնա. Օր. լԲ. 20։ Տես և Յոբ. լԷ. 39։ Գ. Դ. Ե. 5։ Ա. Խոր. Է. 12. յորս յն. պէսպէս բացատրի։ *Այն իսկ առաւել զայրացուցանէ զնծ. Մխ. երեմ։ *Յոտարացն Թշուառութիւն գոհանալ զոյ՝ խնդացելոյն է չարեօք և զայրացուցանողաց զարամեալսն. Բրս. յուղիփ։ *Զի մի զայրացուցէ զքաղցրիկ որդեակն իւր. Վրք հց. ԽԶ։ *Սատայոգձառ, զայրացուցանող զոյգք. Նար. ԽԶ։ *Այլոյ զայրացուցողն՝ այլում զայրանաս գու. Բրս. կուկ։

ՁԱՑՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. իբր Սաստկացուցանել, աձեցուցանել. աղթըրմագ. *Զայս բիծ շողոքորթութեամբ զայրացուցանել. Լմբ. ող։ *Իւրով ծուլութեամբ ևս քան զևս զայրացոյց զցաւսն. Բրս. մրկ։ *Զայրացուցանեն քեզ զերեքակեան զամէնի ծովուս սաստկութիւն. Մաշ։

ՁԱՑՐԱՑՈՒՔ. } Տ. ՁԱՑՐԱՑՈՒԿՔ. և
ՁԱՑՐՈՅԹ. } ՁԱՑՐԱՑՈՒՄՆ, ըստ ամենայն առման. *Առ զայրացուս ինչ 'ի խարանս մատուցեալ։ Առ զայրացուս ցաւոցն՝ Թշնամանս զնեն հիւանդքն բժշկացն. Սեբեր. Ի։ *Սաստկացուցանեն զզայրոյթ ախտին. Լմբ. ող։

ՁԱՑՐՈՒԹԻՒՆ. } Παροξυσμός,
ՁԱՑՐՈՒԿՔ. գ. } τὸ παροξυντι-
ՁԱՑՐՈՒՄՆ, րման. } κόν. Incitatio,
ՁԱՑՐՈՒՑ, ուցք. ցաց. } irritatio, exacerbatio, et accessio morbi. Զայրացումն. զայրոյթ. զայրացուկք. իբրև սաստկութիւն և գառնութիւն բարկութեան, և այլոց կրից և ցաւոց. խըղխըղօփ, օըփի էրօփ. խըշօ, խըշմ, ղողէօ, էօֆքէ. *Հեռացեալ լինի բարկացողութենէն և զայրութենէ բարուցն. Արիստ. առաք։ *Առ զայրուկս սրտին Թագաւորին հրամանն եա կոտորել. Վրդն. դան։ *Եդին զչամփուրս ջեռուցեալս 'ի վերայ ազդերացն զուարականցն, զի այրեսցին, և առ զայրուկսն կորուսցեն զկապելսն. ՃՃ։ *Բարկութիւն, զայրումն շարժեալ. Ոսկ. գող։ *Զայրումն բարկութեան անմասաղոյն է քան զամենայն բոց տարածեալ. Ոսկ. յհ. Ա. 3։ *Զայրումն, տրտմութիւն, և ոխութիւն յարուցանէ։ Յայսմիկ պէտք զայրման. Եւագր։ *Զբարս անասնոց, և զզայրումն դազանաց. Սեբեր. Ի։ *Նախանձ զայրման առն իւրոյ։ Նախանձու զայրման. Եփր. Թուոց։ *Մեղուացն առ զայրուցն առ մարդկայինն գիմեալ ազգ։ Առ զայրուցս բարկութեան։ Առ զայրուցս կատաղութեան. Արծր։ *Առ զայրուցս բարկութեան. Բուզ. Գ. 14։ Վէպսր. Է։ *Առ զայրուցն և առ կասկած զգուշանայր բազում ևս ժամանակս յաւելուլ։ Զմոգուցն զայրուցս՝ յորոց խաբեցաւ, ընդ անմեղ մանկտին հանէր։ Այսու զքաղում զայրուցս ցասմանն ցածուցանէ։ Զայրուցք ցաւոցն չտան պարապել մտացն. են. Ոսկ. մ. Ա. 7. 9։ Ե. 18։ *Գոչէր պաղատէր առ զայրուցս ցաւոց սաստկութեան. Ոսկ. Եւ։ Իսկ Լաստ. Ի. *Առ 'ի հանդուցանել զայրուց սրտին... լինի անխաղ և հեզ. բառս Այրուց. իբր այրուք. էրօփ, խըղխըղօփ։

ՁԱՆ. Ի բաղադրութիւն կամ 'ի բարդութիւն է իբր Գէս, պէսի. (լծ. ընդ ազն. ազգ. կէն. գոյն. պրս. սան.) ուստի կազմի, Ո'րզան, Բազմազան, Արբազան են. և հետապայ բառք։

ՁԱՆԱՁԱՆ, ի, ից կամ ազ. ա. Διάφορος, ποικίλος. Differens, diversus, varius. Ազգի ազգի. պէսպէս. այլ և այլ. գոյն զգոյն. տարբեր. աննման. բազմապատիկ. չէշ չէշ, կէրգ կէրգ. սօյ սօյ, դիւրլիւ դիւրլիւ, պողկէ պողկէ, րէնկարէնկ. *Գոյնք զանազանք։ Ի զանազան ժամանակս, տեսակս։ Զանազան հանդերձս, վերաբ, են. Փիլ։ Սահմ։ Մխ. երեմ։ Շար։ *Բազմօք և զանազանիւք մտածութեամբք գամք. Կիւրղ. Գնձ։ *Զբազմազան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեանց. Նար. ԺԸ։ *Վասն ծառոց բազմապատկաց և զանազանից. Սարգ. Ա. պ. ԺԱ. կամ *զանազանաց. Անյ. պերիարմ։ *Որով և զաս ոչ միով օրինակաւ, այլ զանազանիւք տարաբերէր. Շ. Թղթ։ *Թէպէտև 'ի զանազանից իցէ նիւթ. Յհ. իմ. պոսլ։ *Զանազան բարեբախտութիւնս. իբր բազմապատիկ. Պիտ։

Ըստ յն. ոձոյ, Διαφέρων. Exquisitus, eximius. Լաւութեամբ տարբեր և առաւել. աննման. *Համբաւն հռչակեալ պարկեշտութեան զանազան գեղեցկութեան հանդիսիմեայ. Ագաթ։ *Եւ էին զանազան գիմօք իբրև զձառագայթս արեգական. ՃՃ։ *Եւ ըզգեստիւ զանազանիւ, ըղհա...

նորէն զիմ պըսակին. Գր. թղ. ԷՃԺ։ *Աշխարհագիր աւանելոյն պատճառն չունի ինչ խորհուրդ կամ զանազան. Կիւրղ. ղկ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԲԱՆ. ա. Որ է պէսպիսութի բանից. *Զանազանաբան խընդիրք. Լմբ. ող։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԲԱՐ. մ. Ποικίλως, διαφόρως. Diverse, varie. Այլև այլ օրինակաւ և որոշողութբ, կամ որիշ յիրերաց. *Հոգին սբ է մի և նոյն, զանազանաբար և անախտապէս յամենեսին ներգործեալ. Կիւրղ. գնձ։ *Ծնանին երկոքեան՝ Եսաւ քինի միոջն և վասնթարն, այլ ծնանին զանազանաբար և հակառակս. Փիլ. ԼԻն։ *Զի այնպէս զանազանաբար հեշտընկալ առնիցէ. Ոսկ. յհ. ա. 22։ *Ցուցանէ զնոսա զանազանաբար ունէր առ 'ի յինք պարապոյն. Բրս. գորտ։ *Հարկաւոր է միշտ քննել զանազանաբար. Լմբ. պտրգ։ *Ոչինչ 'ի նոսա զանազանաբար գոյցի ասացեալ, այսինքն բաժանեալ մոօք. Սոկ. Նորդէղ։ *Գեղեցիկ գունաւորութի զանազանաբար. Պէփ։

Եւ ըստ յն. ոճոյ. Διαφερόντως. Excellenter, eximie. Առաւելութբ. գերապանծ օրինակաւ. *Զայնոսիկ՝ որ 'ի պատերազմունսն զանազանիլն՝ նիրբագեցեր զանազանաբար. Պղտփ. օրէն. ա։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԳՈՅՆ. մ. Նոյն ընդ վ. *Թէպէտև զանազանագոյն բարբառեսցին (Թռչունք), յօդաւոր ոչ երբէք և ոչ ինչ ձայն կարասցեն հանել. Փիլ. Լիւս։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԽՈՀ. ա. Խորհօղ և խորհեալ օտարաբար կամ զաւաճանութբ. *Ոչ կարաց զզանազանախոհ չարութիւնն իւր ցուցանել, այսինքն հնարել ինչ առ ճշմարտութեն. Գէրմ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԿ, ակք. ա. Զանազան. պէսպէս. *Ի մասունս յօդունս և զանազանակս հատեալ. Նար. խւ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԿ. գ. Զանազանութիւն. *Ըեշտողորակն բազում զանազանակս ունի յինքեան. Եղն. Բեր։ *Զանազանակս. (այսինքն) այլայլմունս. Հին Բռ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διαιρετός. Dividuus, divisibilis, diversus. Զանազանեալ, և զանազանիչ. *Զանազանութբ և բազմութեամբ 'ի ձեռն զանազանականաց նշանակաց պարգևեցաւ. Դիոն. էկեղ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՀԱՒԱՔ. ա. Հաւաքեալ, կամ հաւաքօղ՝ 'ի զանազանից. *Ըաւաքելագունդ ձկնորսացն, որք զանազանահաւաք զարմիւք որսացին զբոլորահովիտ ափեզերս 'ի կեանսն յաւիտենից. Թէոդր. կուս։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զզանազան ձևս. բազմադիմի. յոքնատեսակ. *Պատմել զառաքինութեցն զգեղեցկամասնութեն շնորհս զանազանաձևս և բազմորինակս. Ցծնդ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՆԱՄ. ացայ. չ. Զանազանիլ. տարբերիլ. *Ոչ գիտելով թէ յոյժ տատկապէս 'ի հաւատոյ գիտութեն զանազանանայ. Բրս. հց։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՊԷՍ. Διαφόρως. Varie. Տ. ՁԱՆԱԶԱՆԱԲԱՐ. *Զանազանապէս զճշմարտութեն կերպարանին ձև (մոլորեալքն)։ Կարօղ գոլով ուրուք զանազանապէս առնել յաղագս իրիք յեկեղս. Կիւրղ. գնձ։ *Զանազանապէս ունել սոցա առինքեանս հարկ է. Պղտփ. փիմ։ *Եւ յայս զանազանապէս բերիւք ըստ չափոյ և կարողութե. Կւիմոփ։ *Աննախանձաբար և զանազանապէս մատակարարէ խոնարհագունիցն դասուց. Ցհ. իմ. էկեղ։ *Ի զանազան ժամանակս զանազանապէս ունին. Սահմ. ա։ *Այսօր զանազանապէս բարբառիս»։ այսինքն այլազգ քան զերէկ. ՃՃ։ *Կամիմ ցուցանել աստ զգերակայութի քահանայութեն զանազանապէս»։ այսինքն որոշակի. Խոսր։ *Աղօթել զանազանապէս»։ այսինքն բազմօրինակ. Լմբ. պտրգ։

Կամ Διαφερόντως. Excellenter. Առաւելութբ. գերազանց օրինակաւ. պանծագոյն. *Կրետացւոցն օրէնքն ոչ են ունայն զանազանապէս ամենեցունց ելլենացւոցն փորձեալք բարիոք. Պղտփ. օրէն. ա։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Պէսպիսացուցանել. գունագոյն կամ վայելչազարդ յօրինել. *Նոճ աստ զպըշրակս... որք զձեղուանն գեղեցկութիւն զանազանացուցանեն. Նիւս. Երգ։

ՁԱՆԱԶԱՆԱՓԱՅԼ. ա. Պէսպիսափայլ. գեղափայլ. *Ճառագայթիւք զանազանափայլ լուսաւորացդ գեղեցկութբ. Պրոկղ. յայտն։

ՁԱՆԱԶԱՆԵԱՅ. ա. Բառ երաժըշտաց՝ իբր Զանազան. *Սբ մարգարէին 'ի խնդիր երթայ, գտեալ կապէ թագ զանազանեայ. Գնձ։

ՁԱՆԱԶԱՆԵՄ, եցի. ն. Διαφέρω, διορίζω, ποικίλλω. Differo, distinguo. Որոշել զիր յիրէ, և զբան 'ի բանէ՝ իրօք կամ մոօք. յայլ և այլ կարգս դասաւորել. զատել. ջոկել. սեչմէք, ֆարգ՝ այլըք՝ պաղէն էթմէք. *Ի դէպ է լինել ըստ իւրաքանչիւր ախտից բազմութե. ոչ ապա անպատշաճ է զանազանել զվարդապետութիս. Ոսկ. յհ. ա. 22։ *(Եկեղեցին) զանազանէ երկնային հօրն քահանայս և մարգարէս, ուսուցս և գլուխս. Սհկ. կբ։ *Բայց թէ զանազանէ ոք զմեղսն, զյանցանսն, զպարտիսն։ Զանազանէ և զանուանսն աստ. Խոսր։ *Ընտրեալ կինն ոչ ինչ 'ի գազանացն է զանազանեալ. Փիլ. ծ. բան։ *Զանազանին 'ի միմեանց։ Ի՞ւ զանազանի։ Զի՞նչ զանազանի. Սահմ։ Իսկ *Զանազանի սեռ՝ տարբերութեն»։ է հելլենաբանութի. այսինքն 'ի տարբերութէ. Անյ. պորփ։

ՁԱՆԱԶԱՆԻԼ. ըստ յն. ոճոյ, Διαφέρω. Excelleo, presto. Տարբերիլ առաւելութբ. գերազանցել. *Զայնոսիկ՝ որ 'ի պատերազմունսն զանազանին. Են. Պղտփ. օրէն. ա։

ՁԱՆԱԶԱՆՆԱԼ. որպէս Διαφέρων. Differens, excellens. Գոյնզգոյն, ազգի ազգի և վայելուչ. գեղապանծ, գերապանծ. աննման. *Հիւսին պսակք զանազանեալ. Շար։ *Զանազանեալ վարուք նոցին, և ծաղկերանդ քեզ ընծային. Ցն. պտրգ։ *Պատուեալ զայնոսիկ՝ որ 'ի ձեռն առաքինութեն զանազանեալ են։ (Իբր աշխարհի) անուամնսյն յոյժ զանազանեալք թուին. Նիւս. կազմ. և կուս։

ՁԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφορά. Differentia, discrimen. διορισμός, distinctio. ποικιλία, ἀλλιότης varietas, diversitas. Որոշումն, մասնաւոր կամ իրական. տարբերութի. այլակերպութի, այլայլութի. խտիր. և Պէսպիսութի. բազմօրինակ կամ բազմապատիկն գոլ. ֆարգ, տիւրլիւ, նէվ, էնվա, ճիւճիւլէ. *Բնութեան կենդանեաց զանազանութիք. Բրս. հց։ *Զօրինակս և զկենդանեաց զանբաւ և զանճառ զանազանութիս։ Զանազանութիւն պատմէ սասացուածոց, և տրոց. Փիլ։ *Ամենայնք յիրողութեցն ոչ միայն հաւասարութիւն ունին առ միմեանս, այլև զանազանութի. Սահմ։ *Ամենայն սահման 'ի սեռէ և 'ի բաղկացուցիչ զանազանութեանց լինին. Անյ. պորփ։ *Ի զանազանութեն չարի՝ առաւել կամ նուազ. Ցծթ. իա։ *Որոշեալք են 'ի միմեանց բազում զանազանութբ. Արւ. դ։ *Զանազանութեն հասակացն և ժամանակացն. Ցհ. իմ. ափ։ *Չկայ ինչ 'ի նոսա և ոչ մի զանազանութի։ Զանազանութիք կերակրոցն»։ այսինքն ազգի ազգի կերակուրք. Սրգ. յկ. դ։ ա. յհ. գ։ *Ընթացք և զանազանութիւնք են սիրոյ»։ իբր տարբերանք. Լմբ. պտրգ։ *Ո՞ւր հանդերձիցն զանազանութիւն. ահա ցեցակերք եղեն»։ իբր ազգի ազգի պայծառութի. Ճ. Բ։

ՁԱՆԱԶԱՆՈՒՄՆ, նմունք. գ. Նոյն ընդ վ. *Մատակարարէ զզանազանումն իւղաբուղխ սերմանցն։ Զվարս և զճգնութի արդարոցն որպէս զպատուական ականց զանազանումն. Փարպ։ *Ի կենդանագրութե, և 'ի նկարակերտութե զանազանմանս. Փիլ. նխ. բ։

ՁԱՆԱԶԱՆՈՏԱԾ. ա. Սատածօղ կամ սատածական ազգի ազգի օրինակաւ. *Բազում և զանազանատած, շայեկան և հոլովնաւոր խնամք. Մաղ։

ՁԱՆԱԼՈՒԹ, ոյ. որ և ՕՆՕԼՈՒԹ. Տ. ԸՆՁՈՒՂՏ. *Կենդանի ինչ նման զանալութոյ. Խոր. ե։

ՁԱՆԱԿ. գ. Ազգ իրաց. տեսակ. մանեկոր, հօփէկ. դանէ, տալ. *Մի գոյցի նորա արծաթ և ոսկի... մի գոյցի ոսկւոյ կամ արծաթոյ զանակ առ ումեք. Բաղ. դ. 9։ Ճ. Հոր Բր։

ՁԱՆԱՊ. գ. Բառ արտ. զնէգ. այսինքն Տուան. ձեռ. ազի. ուսոյ զնէդի ԲԻՆՆԻՆ, վիշապատուան, անուն ատեղ. *Վիշապն՝ որ առեն զամենայն երկինս բոլորեալ է. զորոյ զուսան և ըզգլուխն ասոս և զանապ կոչեն աստեղագէտքն, և զխառւարն արեգական և լուսնին անուն առեն. Վրդն. ող. և գթմ։

ՁԱՆԳԱԿ, ի, աց. գ. Κώδων. Campana, tintinnabulum. Գործի մեծ և փոքր՝ պղնձի՝ ձայնահան լեզուակաւ որ 'ի միջի. զանկակ, և բօծօծ. զէնկ, զէնկէլ. չանկ, չան, ըընկըրաք, ըընրաք. երբ. քասան. *Ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ գանգաչեցուցեալ. Նար. ղէ։ *Զանգակս ոսկիս 'ի մէջ նռնաց շուրջանակի. Ել. իէ. 33։ լն. 23։ Ի. Թգ. դ. 13։ *Զյարմարութի և զհարմոնութի և զհնչումն 'ի միասին զաշխարհիս մասանց զանգակքն երևեցուցանեն. Փիլ. տվ. դ։

ՁԱՆԳԱԿԱԳԱՆՁ. ա. մ. Գանձեցուցանօղ՝ կամ հնչեցուցանելով զզանգակս. 'ի ձայն զանգակաց. *Զանգակագանձ, բե. հեզազանգուած... զարիւնագեղ անձառն խորհուրդ հանրահաշակեաց. Նար. խւ։

ՁԱՆԳԱԿԱՁԱՅՆ, կամ ՁԱՆԿԱԿԱՁԱՅՆ. ա. Որ ինչ լինի 'ի ձայն զանգակի. *Ի զանկակաձայն հնչումն, և 'ի զարմացումն վակասի. Եղիշ. Ի ՀԻՄն. և խաչէլ։

ՁԱՆԳԱԿԱՆԻ. այսինքն Զանգակք. զանկոյներ, ըընկըրաքներ. *Զգեստն նորանաձև, պարառաբար՝ զանգականին. Մաշտ. ձեռն։

ՁԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆ, տան, անց. գ. Բուրգն՝ յոր կախեն զանգակս մեծամեծս 'ի պէտս ժամանակաց. *Մխարանեցաք սբ նշանիս, և չլինեցաք զզանգակատունս. Ցիրոփ։

ՁԱՆԳԱԿԵՄ, եցի. ն. Զանգակօք և բոժոժիւք զարդարել. *Բարձրավիզ խոտատանացն զտահս, և ոտնատորոք փունկալոյն մանեակս զանգակեալս. Ածր. գ. 3. այլ ձ. զանգեալս։

ՁԱՆԳԱՊԱՆ. Տ. ՁԱՆԿԱՊԱՆ։

ՁԱՆԳԱՆԵՄ, գի, գեր, գեալ.

ՁԱՆԳԵՄ, եցի եա. ն. երր ա.

որ և ԶԱՆԿԱՆԵԼ. ԶԱՆԿԵԼ. Φυράω, ἀναφυράω. Misceo, commisceo, macero, subigo. (իբր բոլորովին անկանել, այսինքն հիւսել, յեռուլ, կամ յանգել.) Խառնել և զօդել 'ի մի. մանաւանդ զալիւր ընդ ջրոյ կամ իւղոյ. շաղել. շաղախել. թրել. թրմել. մակարդել. ծրդել. մածուցանել. բաղադրել. միաւորել. տարրացուցանել. ղարմէլ. մըզմէլ. էօղուրմագ. գարըշտըրմագ. *Ըօթս բաղարջս զանգեալ իւղով: Նաշիհս ցորենոյ զանգեալ իւղով: Նաշհեայ զանգելոյ իւղով: Նաշհեաւ զանգելով ընդ իւղոյ. Ել. ԻԹ: Թուոց. ԵԶ: *Զաղիւնն, կամ յաղեղէն զանգանել ընդ հող. Եսա. ԽԸ. ՃԱ: *Խառնակելով զամենայն ինչ և զանգանելով: Մարմինն քակեալ լուծանի առ այնոսիկ՝ յորոց խառնեալ զանգաւն (այլ ձ. զանկեալ է.) Փիլ: *Զմանրամաղ փոշիացեալ հողս ջրոյն խոնաւութ զանգանէ. Եղիշ. Բ: *Յամուանութենէ երկոցունց կողմանցն զանգանի աղամն. Ոսկ. Եփես: *Ի ցանկութիւն մարմնականս զանգանիք. Ճ. Ա: *Ել 'ի քրիստոնէից հոյլք ոչ սակաւք ընդ Նոսա զանգեալք լինէին: Յաղագս գարշելի 'ի հեշտութեան վայելել և զանգանիլ. Բրս. Գործ. Ն լոր: ' Ընդ որ առաւել իմն զանգանի (կինն) քան զայր մարդ. Սրկ. Ա. Պ. Է: *Տգիտութե՜ զանգեալ. Անտ. Է: *Ամենայն կեանք մեր պղծութե՜ զանգեալ գտանին. Ոսկ. յհ. Ա. 8: *Հող մաքուր և յստակ առեալ՝ զանգէր, և ուղղով խառնէր. Պղատ. փիլ: Տես և ԶԱՆԳԱԿԵԼ:

ԶԱՆԳԷՏ ԼԻՆԻՄ. Տ. ԶԱՆԳԻՏԵԼ. Δειλιάω. *Զանգէտ եղեալ յահէ նորին, զխորդ զերծայց՝ միայն իմ ցնորին. Տաղ Ննջ:

ԶԱՆԳԻԿ. Տ. ԶԱՆԿԻԿ:

ԶԱՆԳԻՏԱԳՈՅՆ. ա. Δειλότερος, τατος. Timidior, ignavissimus. Առաւել երկչոտ. վեհերոտ յոյժ. *Կարծիս հեղուլ առ մարդկան սեռիս, իբրու բնութե՜ զանգիտագոյն է ամենայն գազանաց. Պղատ. օրէն. Է. (այսինքն քան զամենայն գազանս:)

ԶԱՆԳԻՏԱԿԱՆ. ա. Ահաւոր. ահացուցիչ, կամ երկիւղալի. *Յաւելեալ և այլ բանս ծծայինս զանգիտականս՝ մերձեցուցանէր զնա յերկիւղ և 'ի սէրն իւր. Կաղանկ:

ԶԱՆԳԻՏԱՆԱՄ, ացայ, կամ ացի. չ. Տ. ԶԱՆԳԻՏԵԼ. *Թէ ոչ էր զանգիտանալ (քնի կամաւ 'ի մահուանէ), ոչ լինէր առաւել 'ի զանգիտելոյ բնութիւն. Կիւրղ. գնձ: *Մի զանգիտանայք 'ի գայլոց »: ասա. մի՛ զանգիտեալ զարհուրիցիք. Ոսկ. լուս: *Ոչ զանգիտացեալ գալ: Մի զանգիտասցէ և երկմտեսցէ. ՃՃ: *Զի գողասցեն և զանգիտասցեն. Եփր. Ել:

ԶԱՆԳԻՏԱՆՔ, նաց. գ. Զանգիտելի. ահ. երկիւղ. վախ. գօրգու. *Ուր անհաւատութին, զանգիտանք (անդ). Սեբեր. Դ: *Զզանգիտանս զարձելոցն 'ի ճշմարտուէն. Ճ. Բ. (որ 'ի Ա. զանգիտութիւն): *Զզանգիտանս (այսինքն 'ի զանգիտանաց) 'ի բաց հրաժարեալք. Պիտ:

ԶԱՆԳԻՏԵՄ, եցի, եա՛, եալ. չ. Δειλιάω, δειλόομαι, ἐξίστημι, εὐλαβέομαι, ետ. Timeo, paveo, formido, vereor, ետ. որ և ԶԱՆԳԷՏ ԼԻՆԵԼ, ԶԱՆԳԻՏԱՆԱԼ. Առ չգիտելոյ զպատճառս և զելս իրաց՝ յահի և յերկիւղի լինել. կասկածել. խիթալ. երկնչել. զարհուրել. խրտնուլ. շփոթիլ. հուարել. սարսափել. կասիլ. վհատիլ. վախենալ խրտչիլ. գօրգմագ, էյինտէյին օլմագ. *Մի երկնչիցիք, և մի՛ զանգիտիցէք: Մի երկնչիր, և մի՛ զանգիտեր. Օր. Ա. 21: Ը. 8: Յես. Ա. 9: Ը. 1: Ժ. 25: Յհ. ԺԴ. 27: *Յայտ արար, թէ զանգիտեաց. Ա. Դ. Է. 41: *Մի՛ զանգիտել յանօրէն հեթանոսաց. Բ. Դ. ԺԷ. 8: *Մի զանգիտեսցես յերեսաց նոցա: Յերեսաց նոցա մի՛ զանգիտիցես. Եզեկ. Բ. 6: *Մի՛ երբէք զանգիտիցեն սիրտք ձեր. Երեմ. ԾԱ. 46: *Խորհուրդ մահկանացուաց զանգիտօղք են ». յն. երկչոտ. Իմ. Թ. 14: *Զիա՞րդ իցեն զանգիտելոյ էր ընդունակ: Զիա՞րդ զանգիտէ 'ի մահուանէ, որ զայլսն ուսուցանէ արհամարհել զմահ. Կիւրղ. գնձ: *Ո՛չ 'ի սպառնալեացն զանգիտեաց, և ո՛չ յաւետեացն մխիթարեցաւ: Սակայն և յայնմանէ ոչ են զանգիտելոց. Եղիշ. Դ. Է:

Լինի և բայ յն. ոճոյ կրաւորական ձայնիւ. *Քանզի զանմահն տեսեալ զկեանս՝ ոչ զանգիտեցայք յառաժամեայս յերկեղէն. Գնձ: Որպէս և կրաւորական նշանակութ առի. *Զի մի զանգիտեսցի զանխլանալ 'ի քումմէ մաքրափայլ և վսեմական պետութէդ ». այսինքն երկիւղ կամ կասկած լինիցի. Մագ. Ա:

ԶԱՆԳԻՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀφίστημι, δειλιαίνω. Averto, timore incutio. Տալ զանգիտել. երկեցուցանել. կասկեցուցանել. վախցընել. խրտեցնել. գօրգութմագ. *Զի մի զանգիտեցուսցէ զսիրտ եղբօր իւրոյ իբրև զիւրն. Օր. Ի. 8: *Զանգիտեցուցին զսիրտ որդւոցն Իսրայէլի: Եղբարք ձեր զանգիտեցուցին զսիրտ ձեր. Թուոց. ԼԲ. 9: Օր. Ա. 28: *Յիշատակ առաջին մեղացն զանգիտեցուցանէ. Փիլ. Ել: *Մի՛ ասէ զանգիտեցուցանէր զմիտս զօրացդ. Ոսկ. Եփ: *Կամ թէ սպառնալեօք քոյովք համարեսցիս զանգիտեցուցանել զմեզ. Կաղանկ: *Մանչեղն առաւել նախ քան զըմբռնելն՝ զանգիտեցուցանէ զպատահեալսն. Լմբ. առակ:

ԶԱՆԳԻՏԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ տայ զանգիտել. վախ բերօղ. *Ի զանգիտեցուցիչ բանից լրտեսացն յեգիպտոս դառնալ կամէին: Զանգիտեցուցչացն լուայք, և տրտնջեցէք զնդ. Նխ. Թուոց. Խ օր:

ԶԱՆԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δειλία. Ignavia, metus, terror. Զանգիտանք. երկիւղ. երկչոտութի. *Յաղագս արիութե, և զանգիտութե: Զանգիտութե ծնունդ է առ մեզ խափանումն. Պղատ. օրէն. Ժա: *Զարութին է ցասմնատեսակին՝ բարկացողութին և զանգիտութին: Զանգիտութին է չարութե ցասմնատեսակին, ըստ որում զարհուրեալք լինին 'ի ձեռն երկեղից որ յաղագս մահու. Արիստ. առաք. յորմէ և Լմբ. առ: *Մի՛ արդեօք զծածուկն (եւս յերուսաղէմ) զանգիտութին ինչ խմացիս. զի ո՛չ վասն երկեղի զայն նա առնէր. Նանայ: *Խէթ խղճի ընդդատուցանէ զիս 'ի զանգիտութի. Սարկ. աղ: *Ոչ այնքան յաղագս անձին զանգիտութեան՝ քան թէ յաղագս վարդապետին սիրոյ. Երզն. մթ: *Ընդ էր եղև փախուցեալ. ո՛չ էր իւրն զանգիտութե, այլ պահէր զանձն վասն քարոզուե: Ոչ էր 'ի զանգիտուէ՝ յառաջագոյն պատնալ յանտիոք. Ոսկ. գծ:

ԶԱՆԳԻՏՈՒՄՆ, տման. գ. Նոյն ընդ վ. *Երկիւղիւ ըմբռնիլ, և զանգիտման սաստիւ. Կիւրղ. գնձ: *Պղերգանաց հետևել, և զանգիտմամբ ամփոփել. Պրոկ. ււ: *Զանգիտումն և յանդգնութի 'ի արտաքոյ... լինի. Մագ. 'Ի տեառ: *Ոչ գոյ ամա համարդուէ առ զանգիտուն. Պղատ. օրէն. Ժ:

ԶԱՆԳՈՒԱԾ, կամ ԶԱՆԿՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Φύραμα. Massa, pasta, mactra. Զանգեալ ինչ, որպէս խմոր, հայս, ձայլ. գուղձն. և տաշղուած մեր բաղադրեալ 'ի մարմնոյ և 'ի հոգւոյ. խառնուրդ. խառնուած. զանգումն. զանկլած. ղօղլօմ քալ մը, մէկ խմոր եղած. խէմիր, համուր, փէլլէլէք, կէնոփէ. *Ի թոնիրս քո, և 'ի զանգուածս քո: Եւ զզանգուածս խորեանց՝ ծրարեալ 'ի կտաւս իւրեանց. Ել. Է. 3: ԺԲ. 34: *Առնէք հաս 'ինուէր առաւ զառաջին զանգուածոց ձերոց. Թուոց. ԺԵ. 18. 21: *Փոքր մի խմոր զամենայն զանգուածն խմորէ: Եղիջիք նոր զանգուած. Ա. Կոր. Ե. 6. 7: *Ի նմին զանգուածոյ (կաւոյ) առնել անօթ. Հռ. Թ. 21: *Ի զանգուածոյ ճարպոյ. Ողբ. Ե. 4: *Զմարմին բանին ոչ յայլմէ իմեքէ ծանեաք, այլ 'ի կուսէն, այսինքն 'ի մարդկային զանգուածոյս. Յհ. իմ. Եբր: *Կենացդ նշխար ընդ կաւոյս զանգուածոյ: Զանգուածն համագերձանաց: Այս զանգուած նիւթոյ՝ կաթուածոց ձիթոյ: Ախտից մերոց զանգուածոյ: Ի զանգուածոյ մաքուր զաւակի: Զանկուածոյ հողոյս: Ի հիւթ զանգուածոյ հաղածինն մարդոյ. ԵՆ. Նար: *Յամենայն չարեաց զանգուածոց պատրաստ է որոշել. Մաշ:

ԶԱՆԳՈՒՄՆ, գման. գ. Ζύμωμα, φύρασις. Զանգելն, և զանգիլն. *Զթթուագոյն տեսակ և զաղտաղաին 'ի միասին զնելով զանգումն. Պղատ. փիլ: *Կաւակերտ զանգմամբ. Մագ. Խա:

ԶԱՆԴԻԿ, դկի, կաց. գ. պ. զէնփիլ. ղընփըլ. Անուն աղբի և աղանդոյ և գրոց առ նախնի պարսիկս. քաղդեայ աստղահըմայ, մոգ կամ կրակապաշտ, և մանիքեցի՝ իւիք իւիք խոտորնոք հետևօղ զանդ կամ զէնտ մատենի զրադաշտայ. Եզնիկ: Եղիշ. Գ: (զանդ, լծ. ծնունդ, ծննդաբան ըստ աստղաբաշխաց:)

ա. *Մանկանց զանգիկ աղանդին, այսինքն են մանինացիքն... որ ծառայեն առաջնորդութե. Մծբ. Գ: Եւ զի Մանի նշանակէ ծառայ, վասն որոյ ասի 'ի Հէն բո. *Զանդիկ, սպասաւոր »:

ԶԱՆԽԼԱԲԱՐ. մ. Λανθανόντως. Latenter, clam. Զանխուլ օրինակաւ. ծածկաբար. լռելեայն. գաղտուկ, սուսիկ փուսիկ. կիզլինճէ. *Զանխլաբար ունելով զեղեալսն. Խոր. Գ. 38: *Հուր զանխլաբար ... յայտնելով զիւր մեծութին. Դիոն. Երկն: *Ոչ որպէս զառաջին գալուստն զանխլաբար եկաւորէ. Զքր. կթ: *Ա՛ռ զանխլաբար, և հեռացաւ. Լմբ. իմ: *Փութապէս զանխլաբար 'ի տունս իւրեանց հասանել. Լաստ. Գ: *Բայց սակայն զանխլաբար նշանակէ զերրորդութին. Մխ. երեմ:

ԶԱՆԽԼԱՆԱՄ, ացայ. չ և դիմ. Λανθάνω, λήθω. Lateo. որ և ԱՆԽԼԱՆԱԼ. (իբր առ խուլս ընդ լռութե՜ մնալ.) Թաքչել. ծածկիլ, անյայտանալ, անգիտելի մնալ. ծածկըլմագ, գալմագ, կիզլի գալմագ, փօշուլմագ. *Մի գուցէ զանխլասցի 'ի մէնջ և չարագոյն անիրաւութեցն պարտաւանք. Պիտ: *Ի մէնջ զանխլանալ կարծէին. Յհ. իմ. տասն: *Յաչաց մարդկան և յիւր զանխլանալ կարծէին. Մխ. երեմ: *Զանխլանայ նմա յէիցս և ոչինչ. Պրոկ. իէ: *Զանխլացի՛ր, և թաքո՛ զանձն քո: Անգ զանխլանայ յամենեցունց. ՃՃ: *Զանխլանալ կամիմ յամենայն երկնային զօրութեցս. քեզ միայնում յայտնեմ. Ոսկ. յովհ: *Բազում ինչ զանխլացեալ թաքչի. Լմբ. պորփ: *Բազում ինչ և գերագունիցն էութեանց զանխլացաւ, և միայն հաւատալ գիտելի է ամենիմաստ և իմաստնացուցչի ամենակատարութեն. Դիոն. էկեղ: *Զանխլացաւ յաչաց բանից իւր եղեալ մարդին. Մէն. ղեկ:

նօրէն զիմ պըսակին. Գր. փղ. էՃՏ: *Աշխարհագիր ասնելոյն պատճառն չունի ինչ խորինս կամ զանազան. Կիւրղ. ղյ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԲԱՆ. ա. Որ է պէսպիսութի բանից. *Զանազանաբան խընդիրք. Լմբ. ող:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԲԱՐ. մ. Ποικίλως, διαφόρως. Diverse, varie. Այլ և այլ օրինակաւ և որոշողութբ, կամ որիշ յիրերաց. *Հոգին սբ է մի և նոյն, զանազանաբար և անախտապէս յամենեսին ներգործեալ. Կիւրղ. գնյ: *Ծնանին երկոքեան՝ Լառաքինի միտքն և վատթարն, այլ ծնանին զանազաբար և հակառակս. Փիլ. ւէն: *Զի այնպէս զանազանաբար հեշտընկալ առնիցէ. Ոսկ. յհ. ա. 22: *Ցուցանէր զինքն զանազանաբար ունէր առ 'ի յինք պարապոյն. Բրս. Գորդ: *Հարկաւոր է միշտ քննել զանազանաբար. Լմբ. պտրգ: *Ուշինչ 'ի նոսա զանազանաբար գտցի ասացեալ, այսինքն բաժանեալ միօք. Սարկ. Տարբեր: *Գեղեցիկ գունաւորուի զանազանաբար. Պէփ:

Եւ ըստ յն. ոճոյ. Διαφερόντως. Excellenter, eximie. Առաւելութբ. գերապանծ օրինակաւ. *Զայնոսիկ՝ որ 'ի պատերազմունսն զանազանին՝ նիրբողեցեր զանազանաբար. Պղտ. օրէն. ա:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԳՈՅՆ. մ. Նոյն ընդ վ. *Թեպէտև զանազանագոյն բարբառեսցին (Թռչունք), յօդաւոր ոչ երբէք և ոչ խելք ձայն կարասցեն հանել. Փիլ. լիա:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԽՈՀ. ա. Խորհօղ և խորհեալ օտարաբար կամ գաւաճանութբ. *Ոչ կարաց զզանազանախոհ չարութիւնն իւր ցուցանել, այսինքն հնարել ինչ առ ճշմարտութին. Գէրմ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԿ, ակք. ա. Զանազան. պէսպէս. *Ի մասունս յօդուածս և զանազանակս հատեալ. Նար. խա:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԿ. գ. Զանազանութիւն. *Շեշտոլորակն բազում զանազանակս ունի յինքեան. Երզն. քեր: *Զանազանակս. (այսինքն) այլայլմունս. Հին բռ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Διαιρετὸς. Dividuus, divisibilis, diversus. Զանազանեալ, և զանազանիչ. *Զանազանութբ և բազմութեամբ 'ի ձեռն զանազանականաց նշանակաց պարգևեցաւ. Դիոն. էկեղ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՀԱՒԱՔ. ա. Հաւաքեալ, կամ հաւաքօղ 'ի զանազանից. *Առաքելագունդ ձկնորսացն, որք զանազանահաւաք զարմիւք որսացին զբոլորահօվիւ ախեզերս 'ի կեանսն յաւիտենից. Թէոդոր. կոււ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զզանազան ձեւս. բազմադիմի. յոքնատեսակ. *Պատմել զառաքինութեցն զգեղեցկամասնութեն շնորհս զանազանաձեւս և բազմօրինակս. Ցծալ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՆԱՄ. ացայ. չ. Զանազանիլ. տարբերիլ. *Ոչ գիտելով թէ յոյժ տարակապէս 'ի հաւատոյ գիտութեէն զանազանանայ. Բրս. հց:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՊԷՍ. Διαφόρως. Varie. Տ. ԶԱՆԱԶԱՆԱԲԱՐ. *Զանազանապէս զճշմարտութեէն կերպարանին ձև (մոլորեալքն): Կարօղ գոլով ուրուք զանազանապէս առել յաղագս իրիք յէիցս. Կիւրղ. գնյ: *Զանազանապէս ունել սոցա առինքեանս հարկ է. Պղտ. տիմ: *Եւ յայս զանազանապէս բերիմք ըստ չափոյ և կարողութե. Կլիմաք: *Աննախանձաբար և զանազանապէս մատակարարէ խոնարհագունիցն դասուց. Ցհ. իմ. էկեղ: *Ի զանազան ժամանակս զանազանապէս ունին. Սահմ. ա: *Այսօր զանազանապէս բարբառիս». այսինքն այլազգ քան զերէկ. ՃՃ: *Կամիմ ցուցանել առ զգերակայութի քահանայութեն զանազանապէս». այսինքն որոշակի. Խոսր: *Աղօթել զանազանապէսս». այսինքն բազմօրինակ. Լմբ. պտրգ:

Կամ Διαφερόντως. Excellenter. Առաւելութբ. գերազանց օրինակաւ. պանծագոյն. *Կրետացւոցն օրէնքն ոչ են առնայն զանազանապէս ամենեցունց ելլենացւոցն փորձեալք բարիոք. Պղտ. օրէն. ա:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Պէսպիսացուցանել. գունագոյն կամ վայելչազարդ յօրինել. *Նոճ առայ զպըշրակս ... որք զձեղուանն գեղեցկութիւն զանազանացուցանեն. Նիււ. էրգ:

ԶԱՆԱԶԱՆԱՓԱՅԼ. ա. Պէսպիսափայլ. գեղափայլ. *Ճառագայթիւք զանազանափայլ լուսաւորացդ գեղեցկութբ. Պրոկղ. յոյփն:

ԶԱՆԱԶԱՆԵԱՑ. ա. Բառ երաժըշտայ՝ իբր Զանազան. *Սբ մարգարէին 'ի խնդիր երթայ, գտեալ կայէ թագ զանազանեայ. Գնյ:

ԶԱՆԱԶԱՆԵՄ, եցի. ն. Διαφέρω, διορίζω, ποικίλλω. Differo, distinguo. Որոշել զիր յիրէ, և զբան 'ի բանէ՝ իրօք կամ միօք. յայլ և այլ կարգս դասաւորել. զատել. չոկել. ջոկել, փոխել, տարբերել, բաժանել, զոյդ զոյգ. *Ի դէպ է լինել ըստ իւրաքանչիւր ախտից բազմութի. ոչ ապա անպատշաճ է զանազանել զվարդապետութիս. Ոսկ. յհ. ա. 22: *(Եկեղեցին) զանազանէ երկնային հօրն քահանայս և մարգարէս, ուսուցիչս և դըպիրս. Սհկ. կբ: *Բայց թէ զանազանէ ոք զմեղսն, զկանչանսն, զպարտիսն: Զանազանէ և զանուանսն սոսա. Խոսր: *Ընացեալ կինն ոչ ինչ 'ի գաղանացն է զանազանեալ. Փիլ. ծ. բան: *Զանազանին 'ի միմեանց: Ի՞ւ զանազանի: Զի՞նչ զանազանի. Սահմ: Իսկ *Զանազանի սեռ՝ տարբերութեն», է հելլենաբանութեն. այսինքն 'ի տարբերութե. Ան. պորփ:

ԶԱՆԱԶԱՆԻԼ. ըստ յն. ոճոյ. Διαφέρω. Excelleo, presto. Տարբերիլ առաւելութբ. գերազանցել. *Զայնոսիկ՝ որ 'ի պատերազմունսն զանազանին. Են. Պղտ. օրէն. ա:

ԶԱՆԱԶԱՆՈՂ. որպէս Διαφέρων. Differens, excellens. Գոյնզգոյն, ազգի ազգի և վայելուչ. գեղապանծ, գերապանծ. աննման. *Հիւսին պսակ զանազանեալ. Շար: *Զանազանեալ վարուք նոցին, և ծաղկերանդ քեզ ընծային. Ցն. որդի: *Պատուեալ զայնոսիկ՝ որ 'ի ձեռն առաքինութեն զանազանեալ են: (Իրք աշխարհի) անուամանցն յոյժ զանազանեալք թուին. Նիււ. կազմ. և կոււ:

ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφορὰ. Differentia, discrimen. διορισμὸς, distinctio. ποικιλία, ἀλλιότης varietas, diversitas. Որոշումն, մասաւոր կամ իրական. տարբերութի. այլակերպութի, այլևայլութի. խտիր. և Պէսպիսութի. բազմօրինակ կամ բազմապատիկն գոլ. Փորձ, դիւր. լիս, նէէ, էնէս, Իմինիւփ. *Բնութեցն կենդանեաց զանազանութիք. Բրս. հց: *Զորինաց և զկենդանեաց զանբաւ և զանճառ զանազանութիս: Զանազանութիւն պատմէ ստացուածոց, և որոց. Փիլ: *Ամենայնք յիրողութեցն ոչ միայն հաւասարութիւն ունէին առ միմեանս, այլև զանազանութի. Սահմ: *Ամենայն սահման 'ի սեռէ և 'ի բաղկացուցիչ զանազանութեանց լինին. Ան. պորփ: *Է զանազանութի չարի՝ առաւել կամ նուազ. Ցհ. իա: *Որոշեալք են 'ի միմեանց բազում զանազանութբ. Արիւ. փ: *Զանազանութի հաստակացն և ժամանակացն. Ցհ. իմ. տփ: *Չկայ ինչ 'ի նոսա և ոչ մի զանազանուի: Զանազանութիք կերակրոյս». այսինքն ազգի ազգի կերակուրք. Սրգ. յլ. ա: ա. յհ. զ: *Ընթացք և զանազանութիւնք են սիրոյ». իբր տարբերանք. Լմբ. պտրգ: *Ո՞ր հանգերձիցն զանազանուեն. առ ցեցակերք եղեն». իբր ազգի ազգի պայծառութի. Ճ. Բ:

ԶԱՆԱԶԱՆՈՒՄՆ, նմունք. գ. Նոյն ընդ վ. *Մատակարարէ զզանազանումն իւղաբուղխ սերմանցն: Զվարս և զճգնութի արդարոցն որպէս զպատուական ականց զանազանումն. Փարպ: *Ի կենդանագրութե, և 'ի նկարակերտութե զանազանմամբ. Փիլ. նխ. է:

ԶԱՆԱԶԱՆՈՍՏԱԾ. ա. Ստածօղ կամ ստածական ազգի ազգի օրինակաւ. *Բազում և զանազանոստած, շայեկան և հոլովնաւոր խնամք. Մագ:

ԶԱՆԱԼՈՒԹ, ոյ. որ և ԶԱՆԱԼՈՒԹ. Տ. ԸՆՁՈՒՂՏ. *Կենդանի ինչ նման զանալութոյ. Խոր. Ծ:

ԶԱՆԱԿ. գ. Ազգ իրաց. տեսակ. մանկոր, հոփէկ. դանէ, ոււ. *Մի գտցի նորա արծաթ և ոսկի ... մի գտցի ոսկւոյ կամ արծաթոյ զանակ առ ումեք. Բուզ. դ. 9: Ճ. Նրս Բրս:

ԶԱՆԱՊ. գ. Բառ պրսք. զինեգ. այսինքն Տուտն. ձեռ. ագի. ուսոյ զինեդի Բինենին, միշապատուած, անուն առտեղ. *Վիշապն՝ որ ասեն զամենայն երկինս բոլորեալ է. զորոյ զտուտն և զգլուխն առաստ և զանապ կոչեն աստեղագէտքն, և զխաւարն արեգական և լուսնին անուանեն. Վրդն. ող. և պծ:

ԶԱՆԳԱԿ. ի, աց. գ. Κώδων. Campana, tintinnabulum. Գործի մեծ և փոքր՝ պղնձի՝ ձայնահան լեզուակաւ որ 'ի միջի. զանկակ, և բոժոժ. զինգ, զինկիլ, չանկ. չան, չընկըրփօց, չընրօց. երբ. գոսն. *Ոչ զանգակ նուաթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ. Նար. ղե: *Զանգակս ոսկիս 'ի մէջ նոցա շուրջանակի. Ել. իէ. 33: լէ. 23: Ղ. ծն. դ. 13: *Զայրամարտի և զփարանութի և զհնչումն 'ի միասին զաշխարհի ձայնից զանգակքն երևեցուցանեն. Փիլ. նխ. ը:

ԶԱՆԳԱԿԱԳԱՆՁ. ա. մ. Գանձեցուցանօղ՝ կամ հնչեցուցանելով զզանգակս. 'ի ձայն զանգակաց. *Զանգակագանձ, բեհեզազանգեալ ... զարխնեալ անձամբ խորհուրդ հանրականական. Նար. խա:

ԶԱՆԳԱԿԱՁԱՅՆ, կամ ԶԱՆԿԱԿԱՁԱՅՆ. ա. Որ ինչ լինի 'ի ձայն զանգակի. *Ի զանկակաձայն հնչմամբ, և 'ի զարմացմամբ վակասի. Եղիշ. 'ի Ամ. խաչ:

ԶԱՆԳԱԿԱՆԻ. այսինքն Զանգակք. զանկակներ, չընկըրփոններ. *Զգեստն նորա ձև, պարառաբար՝ զանգականին. Մով. տփ. Տանում:

ԶԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆ, տան, անց. գ. Բուրգն՝ յոր կախին զանգակք մեծամեծք 'ի պէտս ժամահարի. *Մինարաններս զանգակատունս ցեւ և ...

ԶԱՆԳԱԿԵՄ, եցի. ն. Զանգակօք և բոժոժիւք զարդարել. *Բարձրաձայն խրոխտանացն զքահս, և անտարաք փանկալոյն մանեակս զանգակեալս. Ածբ. փ. յ. այլ և. զանգելոյ:

ԶԱՆԳԱՊԱՆ. Տ. ԶԱՆԳԱԿԱՆ:

ԶԱՆԳԱՆԵՄ, գի, գեր, գեալ.
ԶԱՆԳԵՄ, եցի եա. ն. իբր ա.կ.

որ և ԶԱՆԳՈՆԵԼ. ԶԱՆԿԵԼ. Φυράω, ἀναφυράω. Misceo, commisceo, macero, subigo. (Իբր բոլորովին անկանել. այսինքն հիւսել, յօդել, կամ յանգել.) Խառնել և զօդել 'ի մի, մանաւանդ զալիւր ընդ ջրոյ կամ իւղոյ. շաղել. շաղախել. թրել. թրմել. մակարդել. ծրգել. մածուցանել. բաղադրել. միաւորել. տարրացուցանել. շաղել. մածնել. եօղուրմագ, գուրշարմագ. *Շօթս բաղարջս զանգեալ իւղով: Նաշիհ ցորենոյ զանգեալ իւղով: Նաշհեայ զանգելոյ իւղով: Նաշհեով զանգելով ընդ իւղոյ. Ել: Ղեւ: Թուոց. եւն: *Զարիւնն, կամ յարենէն զանգանել ընդ հող. Եւս. փր. ա: *Խառնակելով զամենայն ինչ և զանգանելով: Մարմինն քակտեալ լուծանի առ այնոսիկ՝ յորոց խառնեալ զանգաւն (այլ ձ. զանկեալ է.) Փիլ: *Զմանրամաղ փոշիացեալ հողս ջրոյն խոնաւութ զանգանէ. Եղէշ. Է: *Յամուռնութենէ երկոցունց կողմանցն զանգանի աղքմն. Ոսկ. եփես: *Ի ցանկութիւս մարմնականս զանգանիք. Ճ. Ա: *Եւ 'ի քրիստոնէից հոյլք ոչ սակաւք ընդ նոսա զանգեալք լինէին: Յաղագս գարշելի 'ի հեշտութիւն վայելել և զանգանիլ. Բրս. գորտ. և լոր: 'Ընդ որ առաւել իմն զանգանի (կլինն) քան զայլ մարդ. Արգ. ա. պ. Է: *Տգիտութեամբ զանգեալ. անդ. Ը: *Ամենայն կեանք մեր աղծութեամբ զանգեալ գտանին. Ոսկ. յհ. ա. 8: *Հող մաքուր և յստակ առեալ՝ զանգէր, և ուզղով խառնէր. Պղատ. փիլ: Տես և ԶԱՆԳԱԿԵԼ:

ԶԱՆԳԷՏ ԼԻՆԻՄ. Տ. ԶԱՆԳԻՏԵԼ. Δειλιάω. *Զանգէտ եղեալ յահէ նորին, զխորդ զերծայց՝ միայք իմ ցնորին. Տաղնեղ:

ԶԱՆԳԻԿ. Տ. ԶԱՆԿԻԿ:

ԶԱՆԳԻՏԱԳՈՅՆ. ա. Δειλότερος, τατος. Timidior, ignavissimus. Առաւել երկչոտ. վեհերոտ յոյժ. *Կարծիս հեզուլ առ մարդկան սեռիս, իբրու ընութեամբ զանգիտագոյն է ամենայն գազանաց. Պղատ. օրին. Է. (այսինքն քան զամենայն գազանս:)

ԶԱՆԳԻՏԱԿԱՆ. ա. Ահաւոր. ահացուցիչ, կամ երկիւղալի. *Յաւելեալ և այլ բանս ածային զանգիտականս՝ մերձեցուցանէր զնա յերկիւղ և 'ի սէրն այ. Կողբացի:

ԶԱՆԳԻՏԱՆԱՄ, ացայ, կամ ացի. չ. Տ. ԶԱՆԳԻՏԵԼ. *Թէ ոչ էր զանգիտանալ (քնի կամաւ 'ի մահուանէ), ոչ լինէր աղաւ 'ի զանգիտելոյ ընութիւս. Կիւրղ. գնձ: *Մի զանգիտանայք 'ի գայլոց ». առա. մի՛ զանգիտեալ զարհուրիցիք. Ոսկ. լուս: *Ոչ զանգիտացեր գալ: Մի զանգիտասցէ և երկմտիցէ. ՃՃ: *Զի գողասցեն և զանգիտասցեն. Եփր. եւ:

ԶԱՆԳԻՏԱՆՔ, նաց. գ. Զանգիտելի. ահ. երկիւղ. վախ. գօրգօռ. *Ուր անհաւատութիւն, զանգիտանք (անդ). Սեբեր. Դ: *Զզանգիտանս գարձելոցն 'ի Ճշմարտութէն. Ճ. Բ. (որ 'ի Ա. զանգիտութեանն): *Զզանգիտանս (այսինքն 'ի զանգիտանաց) 'ի բաց հրաժարեալք. Պիտ:

ԶԱՆԳԻՏԵՄ, եցի, եա, եալ. չ. Δειλιάω, δειλόομαι, ἐξίστημι, εὐλαβέομαι, եւն. Timeo, paveo, formido, vereor, եւն. որ և ԶԱՆԳԷՏ ԼԻՆԵԼ, ԶԱՆԳԻՏԱՆԱԼ. Առ չգիտելոյ զպատճառս և զելս իրաց՝ յահի և յերկիւղի լինել. կասկածել. խիթալ. երկնչել. զարհուրիլ. խրտնուլ. չքանուլ. զարհուրիլ. սարսռնուլ. կասիլ. վհատիլ. Տիրել ձերմելնաւ. գօրգմագ, էյինմէյին մագ. *Մի երկնչիցիք, և մի զանգիտիցէք: Մի երկնչիր, և մի զանգիտեր. Օր. ա. 21: լա. 8: Յես. ա. 9: Ը. 1: Ժ. 25: Յհ. ժդ. 27: *Յայս արար, թէ զանգիտեաց. ա. Դ. Է. 41: *Մի զանգիտել յանօրէն հեթանոսաց. Բ. Դ. ժԷ. 8: *Մի զանգիտիցես յերեսաց նոցա: Յերեսաց նոցա մի՛ զանգիտիցես. Եզեկ. Բ. 6: *Մի երբէք զանգիտեսցեն սիրտք ձեր. Երեմ. ծա. 46: *Խորհուրդ մահկանացուաց զանգիտօղք են ». յն. երկչոտ. Իմ. Թ. 14: *Զիարդ ինքն զանգիտելոյ էր ընդունակ: Զիարդ զանգիտէ 'ի մահուանէ, որ զայլսն ուսուցանէ արհամարհել զմահ. Կիւրղ. գնձ: *Ո՛չ 'ի սպառնալեացն զանգիտեաց, և ո՛չ յաւետեացն մխիթարեցաւ: Սակայն և յայնմանէ ոչ են զանգիտելոց. Եղիշ. Դ. Է:

Լինի և բայ յն. ոճոյ կրաւորական ձայնիւ. *Քանզի զանմահն տեսեալ զկեանս՝ ոչ զանգիտեցայք յառժամեայն յերկեղէն. գնձ: Որպէս և կրաւորական նշանակութ ասի. *Զի մի՛ զանգիտեսցի զանխլանալ 'ի քումմէ մաքրափայլ և վսեմական պետութէդ ». այսինքն երկիւղ կամ կասկած լինիցի. Մագ. ա:

ԶԱՆԳԻՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. 'Αφίστημι, δειλιαίνω. Averto, timore incutio. Տալ զանգիտել. երկեցուցանել. կասեցուցանել. վախցընել, խրտեցնել. գօրգուտմագ. *Զի մի զանգիտեցուսցէ զսիրտ եղբօր իւրոյ իբրև զիւրն. Օր. Ի. 8: *Զանգիտեցուցին զսիրտ որդւոցն իսրայէլի: Եղբարք ձեր զանգիտեցուցին զսիրտ ձեր. Թուոց. լԲ. 9: Օր. ա. 28: *Յիշատակ առաջին մեղացն զանգիտեցուցանէ. Փիլ. եւ: *Մի՛ աւէ զանգիտեցուցանէր զմիտս զօրացդ. Ոսկ. եւ: *Կամ թէ սպառնալեօք քոյովք համարեսցիս զանգիտեցուցանել զմեզ. Կոչման: *Մանչելն աւելածուն քան զլմբռնելն՝ զանգիտեցուցանէ զպատահեալսն. Լմբ. առակ:

ԶԱՆԳԻՏԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ տայ զանգիտել. վախ բերօղ. *Ի զանգիտեցուցիչ բանից լրտեսացն յեգիպտոս դառնալ կամէին: Զանգիտեցուցչացն լուայք, և տրտնջեցէք ղայ. Նիւ. Թուոց. և օր:

ԶԱՆԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δειλία. Ignavia, metus, terror. Զանգիտանք. երկիւղ. երկչոտութի. *Յաղագս արիութեն, և զանգիտութեն: Զանգիտութեն ծնունդ է առ մեզ խափանումն. Պղատ. օրէն. ժա: *Չարութեն է ցասմնատեսակին՝ բարկացողութին և զանգիտութին: Զանգիտութին է չարութեն ցասմնատեսակին, ըստ որում զարհուրեալք լինին 'ի ձեռն երկեղից որ յաղագս մահու. Արիստ. առաք. յորմէ և Լմբ. եղ: *Մի արդեօք զծածուկն (ելս յերուսաղէմ) զանգիտութեն ինչ իմասցիս. զի ո՛չ վասն երկեղի զայն նա առնէր. Նանայ: *Խէթ խղճի ընդոստուցանէ զիս 'ի զանգիտութեն. Սարգ. ող: *Ոչ այնքան յաղագս անձին զանգիտութեան՝ քան թէ յաղագս վարդապետին սիրոյ. Երզն. մթ: *Ընգէր եղև փախուցեալ. ո՛չ էր իւրն զանգիտութեն, այլ պահէր զանձն վասն քարոզութե: Ոչ էր 'ի զանգիտութէ՝ յառաջագոյն դառնալ յանտիսք. Ոսկ. գծ:

ԶԱՆԳԻՏՈՒՄՆ, տման. գ. Նոյն ընդ վ. *Երկիւղիւ ըմբռնիլ, և զանգիտման ախտիւ. Կիւրղ. գնձ: *Պղերգանաց հետևել, և զանգիտմամբ ամփոփել. Պրոկ. լ: *Զանգիտումն և յանդգնութի 'ի արտամտականէն լինի. Մագ. 'ի դէոն: *Ոչ գոյ ամս հաղորդութի առ զանգիտումն. Պղատ. օրէն. Ժ:

ԶԱՆԳՈՒԱԾ, կամ ԶԱՆԿՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Φύραμα. Massa, pasta, mactra. Զանգեալ ինչ, որպէս խմոր, հայս, ձոյլ. գաւաղձն. և շաղղծուած մեր բաղդրեալ 'ի մարմնոյ և 'ի հոգւոյ. խառնուրդ. խառնուած. զանգումն. զանկլուծ, շաղլած բան մը, մէյ խմոր եղած. խէմիր, համուր, փլաւխուլ, կիւնպէ. *Ի թոնիրս քո, և 'ի զանգուածս քո: Եւ զզանգուածս իւրեանց՝ ծրարեալ 'ի կտաւս իւրեանց. Ել. Ը. 3: ժԲ. 34: *Առջիք հաս 'ինուէր աւտան զառաջին զանգուածոց ձերոց. Թուոց. ժԵ. 18. 21: *Փոքր մի խմոր զամենայն զանգուածն խմորէ: Եղիջիք նոր զանգուած. ա. կոր. Է. 6. 7: *Ի նմին զանգուածոյ (կաւոյ) առնել անօթ. Հռ. Թ. 21: *Ի զանգուածոյ Ճարպոյ. Ովս. Է. 4: *Զմարմին բանին ո՛չ յայլմէ իմեքէ ծանեաք, այլ 'ի կուսէն, այսինքն 'ի մարդկային զանգուածոյս. Յհ. իմ. Երբ: *Կենացդ նշխար ընդ կուսոյս զանգուածոյ: Զանգուածն հանգերձանաց: Այս զանգուած նիւթոյ՝ կաթուածոց ձիթոյ: Ախտից մերոց զանգուածոյ: Ի զանգուածոյ մաքուր զաւակի: Զանկուածոյ հողղյս: Ի հիւթ զանգուածոյ հողածինն մարդոյ. եւն. Նար: *Յամենայն չարեաց զանգուածոց պարտ է որոշել. Մագ:

ԶԱՆԳՈՒՄՆ, գման. գ. Ζύμωμα, φύρασις. Զանգելն, և զանգիլն. *Զթթուագոյն տեսակ և զաղտաղախն 'ի միասին գնելով զանգումն. Պղատ. փիլ: *Կուսակերտ զանգմամբ. Մագ. կա:

ԶԱՆԴԻԿ, գկի, կաց. գ. պ. դէնփիյէ. դընպըւ. Անուն աղգի և ազանդոյ և գրոց առ նախնի պարսիկս. քաղդեայ աստղահըմայ, մոգ կամ կրակապաշտ, և մանիքեցի՝ իւիք իւիք խորանօք հետևօղ զանդ կամ զէնտ մատենի զրադաշտայ. Եզնիկ: Եղիշ. Գ: (զանդ, լծ. ծնունդ, ծննդաբան ըստ աստարաց:)

ա. *Մանկանց զանգիկ աղանդին, այսինքն են մանինացիքն... որ ծառայեն առ տեղագիտութեն. Մծբ. Գ: Եւ զի Մանի նշանակէ ծառայ, վասն որոյ ասի 'ի Հին բռ. *Զանգիկ, սպասաւոր »:

ԶԱՆԽԼԱԲԱՐ. մ. Λανθανόντως. Latenter, clam. Զանխուլ օրինակաւ. ծածկաբար. լռելեայն. գաղտուկ, սուսիկ փուսիկ. կիզլինճէ. *Զանխլաբար ունելով զեղեալսն. Խոր. Գ. 38: *Հուր զանխլաբար ... յայտնելով զիւր մեծութիւն. Դիոն. երբ: *Ոչ որպէս զառաջին գալուստն զանխլաբար եկաւորէ. Զքր. կԲ: *Ա՛ռ զանխլաբար, և հեռացաւ. Լմբ. իմ: *Փութայես զանխլաբար 'ի տունս իւրեանց հասանել. Լաստ. Գ: *Բայց սակայն զանխլաբար նշանակէ զերբորդութին. Մխ. երեմ:

ԶԱՆԽԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. և դիմ. Λανθάνω, λήθω. Lateo. որ և ԱՆԽԼԱՆԱԼ. (իբր առ խուլս ընդ լռութ մնալ.) Թաքչել. ծածկիլ, անյայտանալ, անգիտելի մնալ. ծածկըւիլ, ըֆիւըլիլ. կիզլի գալմագ, բոյըլմագ. *Մի գուցէ զանխլասցի 'ի մէնջ և չարագոյն անիրաւութեանցն պարտաւանք. Պիտ: *Ի մէնջ զանխլանալ կարծէին. Յհ. իմ. դաւ: *Յաչաց մարդկան և յայ զանխլանալ կարծէին. Մխ. երեմ: *Զանխլանայ նմա յէից և ոչինչ. Պրպմ. իԷ: *Զանխլացիր. և թաքո՛ զանձն քո: Ընդ զանխլանայ յամենեցունց. ՃՃ: *Զանխլանալ կամիմ յամենայն երկնային զօրութեց. քեզ միայնում յայտնեմ. Ոսկ. յաւէտիս: *Բազում ինչ զանխլացեալ թաքչի. Լմբ. պորփ: *Բազում ինչ և գերագունիցն էութեանց զանխլացաւ, և միայն հաւատալեաւ գիտելի է ամենիմաստ և իմաստնացուցչի ածպետութեն. Դիոն. էկեղ: *Զանխլացաւ յաչաց բանին այ եղեալ մարմին. Մէկն. ղեւ:

ԶԱՆԽԼԱՑԵԱԼ ԼԻՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Զանխլացեալ լինէր բանն։ Ոչ փութացաւ, զի զանխլացեալ լիցի. Ճշ։

ԶԱՆԽԼԱՆԱԼ. Ն. Λήθομαι, λανθάνομαι. Obliviscor, ignoro, minime adverto, latet me. Անգիտանալ. մոռանալ. անգէտ ձեւանալ. պատրուակել. Թաքուցանել զանձն կամ զխորհուրդն որպէս խուլ. և խաբել անձամբ զանձն. [illegible]. *Այլև զաւ երկիւղի ամբարշտութին ոչ զանխլանայր. Ցհ. կը։ *Կամաւ զանխլանան զաւելթն լինել մեղաց մարդկան։ Իսկ նա որ ամբաստանն է (սատանայ), զանխլանայ 'ի դատապարտուէն. Լմբ. ող։ *Ճանապարհորդեալ՝ զանխլանալով զխորհուրդսն յեղբարցն. Ճ. Բ։ *Զանխլանայր՝ որպէս ոչ գիտելով զեղեալսն. Սոկր։ *Ընկերին դաւաճանիցէ, զանխլացեալ զինքն, զի ինքեան նախ առաջին պարանակալուին գործէ. Անյաղ. ծող։ *Յորմէ ամենեւին ոգիտանան նոքա՝ կամաւորապէս զանխլացեալ. Ը. յոգ. է։ *Զիմ 'ի մոլորելոյն պատրանս արկեալ զմեզ՝ զանխլասցուք. Պրպմ. լէ. և ծբ։ *Մի զանխլասցուք ինքեանց (այսինքն անձանց). Դիոն. ածայ։ *Զանխլանան ինքեանց. Նիւս. բն։

Կամ 'Επιλανθάνομαι. որպէս ի մոռացօնսկի ուշամոռաց լինել. գտանի գրեալ և Զանխելանալ, կամ Անխելանալ. *Ոչ 'ի վեր ելանելով 'ի մարդկոյնոցս, այլ որպէս զանխելացեալ. եթէ քեզ յաղագս ածայնոյն է բանս. Կիւրղ. գնյ։

ԶԱՆԽԼԱՆԻՄ. Λανθάνομαι. Զանխլանալ ըստ ը նշ. *Էրն և իցէն՝ ամանակի եղէն տեսակ. զորս բերեալ զանխլանիմք առ մշտնջենաւոր գոյացութին՝ ոչ ուղղաբար. Պղտ. փիմ։

ԶԱՆԽԼԱՆՔ, նաց. գ. Λήθη, κρύψις. Occultatio, oblivio. Ծածկութի. խուսափումն. մոռացօնք. *Յայտնի է զինքն սիրողաց զանխլանօք։ Զանխլանօք 'ի բազմանուած խորհրդոյ. Ճ. Ա. և Ը։

ԶԱՆԽԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Λανθάνω, ληθάνω, κρύπτω. Latere vel oblivisci facio, occulto. Տալ զանխլանալ իրայն. Թաքուցանել. ծածկել. [illegible]. *Ոչ զանխլացուցանէր զայնպիսի հրաշալի տեսիլ։ Զանխլացոյց զինքն. Ճշ։ *Ոչ ծածկէր զնորահրաշ տեսիլն, և ոչ զանխլացուցանէր յածային խորհրդոյն. Նիւս. Էրան։ *Անյայտացաւ միտք (յոչ բարւոք վերծանողէն). զի 'ի լսողէն զանխլացոյց, և ինքն անարուեստ գտաւ. Մագ. և Արդ. թէր։ *Պատրուակ մարմնոյս զանխլացուցանէ 'ի մէնջ զտէրութին (ոյ)։ Զիւրն զանխլացուցանէր զպատրանս. Լմբ. ող։ *Յերկեղէ բարեպաշտ թագաւորաց զանխլացուցանեն զաղանդս իւրեանց. Լմբ. յայփ։

ԶԱՆԽԼԻԼ, խլեալ. յ. և ըիմ. Տ. ԶԱՆԽԼԱՆԱԼ ըստ ա նշ. Λήθει, λέληθεν. Latet, latuit. *Այս ինչ զանխլեալ է վասն եղելոցն յաղագս բազումս։ Դու իսկ ուղղապէս ասես, սակայն այս յինէն զանխլեալ էր. Պղտ. փիմ. և մինով։ *Մի համարեսցիք զանխլիլ առ 'ի յինէն զասացեալս այժմ։ Ո՞չ այս իսկ 'ի մէնջ զանխլիցի յաղագս տեղեաց։ Գուցէ զանխլիցին (իրքն 'ի նոցանէ), զչար իբրու զբարի հայցելով։ Զանխլիլ 'ի սոցունց (յածոց) ոչ իւիք հնար գոլ յայնցանէ։ Մի արդ զանխլեսցի այսպիսի օրինացս 'ի մէնջ ծանրութիւս. Պղտ. օրէն. է. է. ծ. ծա։

ԶԱՆԽԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԱՆԽԼԱՆՔ. *Առիւծ 'ի գնալն խաղաղէ զհետն՝ վասն զանխլութե, և միանգամայն հարկանելոյ զորսն. Ոսկեփոր։ *Ըստ զանխլութեն ընդ նմին 'ի ներքս բերեալ. Գէղմ։ *Զերկօքն առ պատատանեալ 'ի ճարտարութին, և 'ի թագաւորին զանխլութի իւրեն, ջանայ ճարտարութեամբ բանիցն զթագաւոր հաւանեցուցանել. Լմբ. ող։ *Տրամութեան զանխլութի լինել. Պղտ. օրէն. բ։

ԶԱՆԽՈՒԼ, խուլք, խլից. ա. Λαθών, λήθιος. Latens, clandestinus. որ և ԶԱՆԽՈՒԼ. (իբր համախուլ, անլսելի. լռիկ.) այսինքն Թաքուն. ծածկեալ. գաղտնի. անգիտելի. անյայտ իմն. ուստի և ԶԱՆԽՈՒԼ ԼԻՆԵԼ՝ է Թաքչիլ. անյայտ մնալ. *Որ է իժն զանխուլ, և կերող մարդախանձ չարին. Համամ. առակ։ *Զանխուլ խորհրդով զածածածեան անուն ընկալաւ. Նար. խոս։ *Երկու գալուստ ասեն ածային գիրք՝ քնի. զմին՝ զանխուլ և ծածուկ. Բրս. մրկ։ *Այս զանխուլ էր 'ի նոցանէ. Լմբ. ող։ *Զմիայնութին սիրէ՝ զանխուլ լինել 'ի բազմաց լաւ համարեալ. Փիլ. իմաստ։ *Զանխուլ 'ի ժողովրդոցն լինէր (բանն) յաղագս ոչ լինելոյ Թարգմանիչ. Խոր. գ. 47։ *Զանխուլ կեանս կեայ յանքոյթ 'ի յամրի 'ի մրրկաց. Ոսկ. եփես. իա։ (իբր լռիկ, հանդարտ, անզբաղ)։

ԶԱՆԽՈՒԼ. Ἀγνόων. Ignorans, են. Անգէտ. անտեղեակ. [illegible]. *Եւ ապա այգուն՝ իբրև զանխուլ իրին գոլով ինքն 'ի խնդիր լինի խեղդամահ ժանտին. Ցհ. կը։ *Յորմէ դու զանխուլ ես, զխմբդ մեզ լինիս ուսուցիչ. Ը. ա. յհ. բ։ *Զհոգւով ընթերցօղն քննուն սաղմոսացս՝ կարծեմ ոչ զանխուլ գոլ խորհրդոցն քնի։ Ի սորա դատաստանէն ոչ եմք զանխուլ, այլ ծանեաք. Լմբ. ող։ *Զականջս լսողացն զանխուլս 'ի բանէն յարկացոցին (անարուեստ վերծանօղք). Երզն. թէր։

ԶԱՆԽՈՒԼ. գ. Σκέπη. Tegmen. κρύφον, occultum. Ծածուկ վայր. ծածկութի. *Ընդ իշխանել ընդ զանխուլ լերին. ([illegible]) ա. Բգ. իէ. 20։ *Ի ծործորս և 'ի զանխուլս սիրեն Թագչել. Գէ. եա։ *Ոչ պարտիս կալ 'ի զանխուլս՝ ծածկոյթ պատմութիս առնելով. Սարկ. քհ։ *Եթէ յայտնագոյն ոչ յանդիմանեսցէ, 'ի զանխլիցն ոչ նահանջէ երբէք բանիւ. Վրդ. յոբ։

ԶԱՆԽՈՒԼ. մ. Κρυφῶς, λάθρα. Occulte, clam. Զանխլաբար. 'ի ծածուկ. լռելեայն. անյայտաբար. լռիկ մնջիկ. յաբամբի. [illegible]. *Կարծեաց զանխուլ գործել չարիս. Խոր. գ. 24։ *Սատանայ բազում անգամ զանխուլ մարմնոյ՝ պչարն բարի կերպացուցեալ. Խոսր. պտրգ։ *Հեզութեամբ էջ, և զանխուլ. Լմբ. ող։ *Այսչափ ամսաւելի առանց վկայութեան եղեալ՝ զանխուլ բազում ամաց յաճախուն յանձնէ մուծանէ. Եւս. քր. ա։

ԶԱՆԽՈՒԼ. նխ. Λάθρα. Clam. Ծածուկ. գաղտ. [illegible]. *Զանխուլ 'ի լսողաց և 'ի տեսողաց. Սարգ. յհ. ծա։ *Զանխուլ յամենեցունցն. Լմբ. ող։ *Զանխուլ յիմանալւոյն փառաւորէ. Վրդն. ես։

ԶԱՆԿ. Իբր Զանգակ։ Վոհր։

ԶԱՆԿԱԿԱԶԱՑՆ. Տ. ԶԱՆԳԱԿԱԶԱՑՆ։

ԶԱՆԿԱՊԱՆ, կմ ԶԱՆԳԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Περικνημίς. Tibiale, ocrea. որպէս ծնկապան. այսինքն Պահպանակ ծընգաց և սրունից. սռնապան. գուլպայ. [illegible]. *Այրքն ամենքին կապեցան պատմուճանօք ... և զանկապանօք իւրեանց. Դան. գ. 21։ *Լանջապահս, Թիկնապահս, զանգապանս, սռնապանս։ Ընդջապահս ձիոցն, և ասպար գաւակացն, և զանգապանս 'ի չորս կողմանս (չորից ոտիցն)։ Բազպանս 'ի ձեռն արկեալ, զանգապանս 'ի վերայ բարձիցն անգեալ. Արծր. ա. 5. գ. 2։ *Եդուն նմա և զանգապանս մարգարտով. Կողբացի։ Իսկ 'ի հին բառգրի. *Զանկապան. ձեռաց և ոտից պահք։

ԶԱՆԿԻԿ. գ. Իբր զանգակիկ. Մականեզու. ներքին լեզուակ 'ի փողս. [illegible]. *Սահեղծ ած 'ի խուշակին մօս որպէս [illegible], որ կոչի զանկիկ, որ պահէ զշունչն անմոլար։ Բերանն որպէս փանդիռն է, և [illegible] որպէս զաղիսն, զանգիկն իբրև զեչն, լեզուն որպէս կճռնոց. Ոսկեփոր։

ԶԱՆԿՈՒԱԾ. Տ. ԶԱՆԳՈՒԱԾ։ (ի և հյց. բառ. Անկուած։)

ԶԱՆՑ, զանցք. գ. Սոսկական և հայցականն բառիս՝ Անց, անցք. որպէս Անցումն ըստ չափ սովորական, վերի է բայս, և 'ի բաղադրութիս բայից, և գուն ուրեք առանձինն. Ἐξοχή. Eminentia. *Ի ձեռն փաղոյն ելեալ ձայնին՝ աճապատ առաւելութեն զանցիւք. Նիւս. կազմ։

ԶԱՆՑ ԱՌՆԵՄ, արարի. Παρέρχομαι, παροδεύω, ὑπερείδω. Praetereo, transeo, omitto, negligo, despicio. Անցանել իբր քերելով՝ անհոգաբար. անտես կամ անփոյթ առնել. [illegible]. *Մի զանց առնէր 'ի ծառայէ քումմէ։ Զանց առնիցէ տէր զդրօքն։ Կամէր զանց առնել առ նոքօք։ Տեսեալ զնա՝ զանց արար։ Գուցէ տեսանիցես, և զանց առնիցես զնոքօք։ Որոց զխմաստութե զանց արարեալ։ Մի զանց առնիցես զնովաւ։ Ած իմ մեծ է, և ոչ արասցէ զանց զինև. եւն։ *Արդ զայլոն զանց առնելի է, բայց զմի ոչ վայրապար Թերևս յիշելի. Փիլ. ծ. բան։ *Զի մի և զփոքր ինչ զանց արասցուք. Վրք հց. բ։ *Զանց առնել զերկուց Թագաւորացն զհանդէս. Լաստ. իէ։ *Զանց առնէր զբազում օթեւանօք. Ագաթ։ Ղեւոնդ։ *Զանց առնել զանցաւորօքս։ Զամենեքումբք զանց արար ... վասն անճառ երանութե։ Մի իւիք զանց առնել 'ի ճշմարիտ աւանդիցն. Յճխ։ *Մի զանց առնէր զծառայէ քումմէ. Վրք հց. ծբ։ *Զանց արարէք զփրկութէ ձերմէ. Ճ. Ա։ *Թերևս զնմանէ զանց արար բանաստեղծն, և առ քեզ միայն ներգործէ. Լմբ. սղ։ *Բազում օրինակք խարին խորհրդոյ, զորոց ոչ է մարթ զանց առնել. Տօնակ։

ԶԱՆՑ ԱՌՆԵԼ. Ὑπερβαίνω. Transcendo, excedo, supero. Գերազանցել. գեր 'ի վերայ լինել. և Զանցանել ըստ չափ. [illegible]. *Բառնայ զանօրէնութիս, և զանց առնէ զանիրաւութիւք. Միք. է. 17։ *Ժողովուրդ զժողովրդեամբ զանց արասցէ առաւելութե։ Զանց առնել առաւելութեն դարձեալ այսպէս, գեղեցիկ զյաւուրն (և) արդար զանիրաւութեն. Փիլ. լին. դ. 158։ *Զարծուով զանց արարեալ ամենից. Ոսկեփոր։ *Զոր պատասխանատուութիւն ունիցիմք՝ զանց առնելով քան զզգեստն... այսինքն լուծ առնելով. Ոսկ. յհ. բ. 34։

ԶԱՆՑ ԼԻՆԵԼ. Թողեալ լինել. վրիպել. անցանել. παρέρχομαι, διέρχομαι. *Ոչ զանց եղև 'ի նոցանէ բան մի. Յեսու. ... *Ոչ զանց եղեալ մոռացաւ մեզ. Նիւս. կազմ։

ԶԱՆՑԱՆԵՄ. զանցի, ցեր. կամ ցեայ, ցեար, ցեալ. չ. Ὑπερβαίνω, ἀναβαίνω, ὑπερβάλλω, διαφέρω. Transcendo, excedo, antecello. Անցանել ըստ չափն և ըստ սահմանն իրիք կարգի. գերազանցել. յառաջել. առաւելուլ 'ի լաւն կամ 'ի վատթարն, 'ի հատակն. յուժի, եւն. որ և ասի ԱՆՑԱՆԵԼ ԶԱՆՑԱՆԵԼ. ճէր անցնիլ, առաջ անցնիլ. աշմագ. *Ցանձն իւր ոկսաւ կորզել զբաժանութիւն, և զանցանել զյասանեաւ. Ե. Դ. Դ.24. *Սրբա զանցին զնորքօք՝ փութացեալ 'ի քաղաքն երուսաղէմացւոց. Ե. Դ. ծԵ. 3: *Անցէք զանցէք, ապաքէն բանացարուք. Թագաւորել կամիք. Գ. Դ. Գ. 17: *Մի զանցանել և զրկել յերիդ յայդմիկ զեղբայր իւր. Թ. Բեւ. Գ. 6: *Զծառայական չափով ոչ անցանել. Կիւրղ. Գնձ: *Զանցյես զաստեղօք. Ճ. Գ: *Քան զամենայն միտս մարդկայինս մեծութիւն սքանչութեց նորա զանցեան. Բրս. հջ: *Զանցեալ էին զհասակաւ վասն յերկար ծերութեն: Արրահամ էր ծեր զանցեալ: Ծերութն զանցեալ՝ քաջալաւութ աձոքն: Սխալակելով, և զանցանելով զգիւտով (այսինքն զգինքմնութիւ) առանց հանճարոյ. Փիլ: *Այս անցանէ զանցանէ ըստ բնութեն: Արութե և իրաց քաջութե անցանէր զանցանէր զհերակղէս. Եւս. Քր. Ա: *Անցեալ խոկ զանցեալ էին 'ի բանէ հարուածք և ցաւք, զոր համբերէին վկայքն. Եւս. պտմ. Է. 9:

ԶԱՆՑԱՆԵԼ. որպէս Զանց առնել. կամ լինել. յանցանել. յն. 'ի բաց անցանել. 'ի բաց վարել. փախչել. կամ խուսափել. [illegible]. *Ո՛չ զանց 'ի Նմանէ ամենայն մտածութիւն. Սիր. ԽԲ. 20: *Ամենայն կին՝ որ զանցանիցէ զարամբ իւրով: Զանց զամուսնութեն. Եփր. Եւ: *Բազում 'ի գրոց անտի վկայութիւս վասն ժամանակիս կարճեալ զանցանեմք. Կոչ. ծԳ: *Քաղցեալ առանելով անտես առնեմք, և (մերկ՝) զանցանեմք: Գուցէ ինչ զմեօք զանցանիցէ բանս. Ոսկ. յհ. Բ. 33: Ա ա. 4: *Որ ինչ կամի, ոչ զանցանէ. Ագաթ:

ԶԱՆՑԱՍԱՀՄԱՆ. ա. Օրինազանց. պատուիրանազանց. *Ո՞վ է արդեօք նա, որ զանցասահման է յազգիս. ՃՃ:

ԶԱՆՑԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ. } Παράβασις. Transgressio.
ԶԱՆՑՈՒՄՆ, ցման. գ. }

Զանցանելն ըստ սահման, ըստ օրէնս. յանցաւորութի. օրինազանցութի. *Զայն՝ որ համարէին, թէ զանցաւորութիւն էր օրինացն, 'ի մէջ ածէին: Նոցա Թուէր, թէ զանցումն է օրինացն. Ոսկ. յհ. Բ. 10: ա. 22:

ԶԱՆՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. և չ. Ὑπερβάλλω, προσυπερβάλλω. Excello, exupero, եւն. Անցուցանել չչափ. այսինքն զանցանել. գերազանցել. առաւել լինել. [illegible]. *ԱՅ ծառայել՝ և զմեծ թագաւորութիւն զանցուցանէ: Քան զամենայն որ մնգամ ածանեքը են, առաւելեալ զանցուցանէ: Առաւել զանցուցանելով և զմտաւորացն վայրենագունոքն. Փիլ: *Որ զանցուցին չար արուեստիւք իւրեանց զխրատեաց իւրեանց. Ճ. Բ: *Զանցանէին զամենայն հայրենի գթով. Սրգ. ա. յհ. Գ: *Զամենայն գթով զանցանել պարտիմք. Բրս. հջ: *Զանցուցին զնոքօք՝ բազմապատկելով զչարն. Վրդն. ծն: *Սորդանապաղոս անցոյց զանցոյց զամենեքումբք՝ որ յառաջ քան զնա էին, բարեկեցութեամբ և յոււզութե. Եւս. Քր. ա:

ԶԱՆՑՈՒՑԱՆԵԼ. Առաւելուլ զինչ քան զայլ ինչ. *Առաւել զանցոյց զաշարձակութի տապականութե իւրոյ քան զնորայն. Եղեկ. ԻԳ. 11:

ԶԱՆՑՈՒՑԱՆԵԼ. Մեծացուցանել առաւ գութե. գերազանց առնել. ճէր անցընել. *Հաւասար իմոց նախարարացս առաւել եւ զանցուցից. Եղիշ. Բ:

ԶԱՆՑՈՒՑԱՆԵԼ. Περιαιρέω. Aufero, եւն. Տալ զանց լինել. 'ի բաց անցուցանել. յապաղել. խափանել. ունայնացուցանել. 'ի դերև հանել. վրայէն անցընել, ֆճացնել. [illegible]. *Զմահաբեր զօրհասի ժամանակն զանցուցեալ». յն. խոյս տուեալ. Գ. Դ. Է. 7: *Այր Նորա զանցոյց (զուխտ կնոջն), և տէր անպարտ արասցէ զնա: Այր նորա զանցուսցէ: Եթէ զանցուցանելով զանցուսցէ այրն նորա. Թուոց. Լ. 13. 14. 16: *Հրէայն զթլփատութի ոչ զանցուցանէ (քան զութ օր)... և դու զառանց ձեռաց առնելոյ թլփատութի յապաղես: Զի՞ զանցուցանես զքեւ զպարգևս արքայութեն. Սեբեր. ծ: *Բարի խոստովանիս, և զտուեալսն զանցուցանես. Բրս. առաջն: *Չիք այլ ոք որ փոխէ (զօրէնս քո), և զանցուցանէ. Եփր. համաբ: *Որ հաւատով և սրբութեամբ ճաշակէ... զանցուցանէ յիւրմէ զսուրն սատանայի. Ճ. Ժ: *Զանուն և որոգայթս պատրաստել, և ած զանցուցանէ զմեօք ». տպ. անցուցանէ. Խոսր: *Զխնամս սո սիրոյն զանցուցանէ. Ցծն. Բ: *Մի գուցէ խաբեսցէ, և զանցուսցէ զայն՝ որ 'ի բնութէ հաճոյն էր. Փիլ. ւէն. Դ. 88:

Կամ Տալ զանց առնել. յանցուցանել. *Մեղք զանցուցին զազգամ զպատուիրանաւն. Եփր. հա:

ԶԱՉԱՂԵԼ. Տ. ՑԱՉԱՂԵԼ. *Ի պատիւ զնախնին նայեցեալ զաչաղեալ (բանսարկուն զադամ). Գնձ:

ԶԱՉԱՑՈՒ, ի, աց. ա. Μυωπάζων. Caecutiens, lusciosus. Աչացու. աչացաւ. կոյր. [illegible]. *Կոյր է և զաչացու. Բ. պետ. ա. 9: *Իբրև զաչացու խարխափեսցեն». յն. իբրև որոց ոչ իցեն աչք. Ես. ծԹ. 10: *Զանհնար զաչացուսն, զորոց զլուսարանս խաւարեցուցին. Լաւք. Բ:

ԶԱՌԱԾԱՆԵՄ, կամ ծեմ, ծի. ն. }
ԶԱՌԱԾԱՆԵՄ. կամ ծիմ, ծայ. ծեայ. չ. }

Ἀποστρέφω, φομαι. καταπλήσσω, ομαι. ἀνακύκλοω, ούμαι. եւն. Averto, everto, seduco, revolvo, or, եւն. Առնուլ ածել ուժգին, ձգել. 'ի բաց քեցել, և եղծանել, յեղաշրջել: Այլ առաւել վարի նր. Բուռն վարիլ. բերիլ. խոտորիլ. դառնալ. եղծանիլ զեղծանիլ. յիմարիլ. խարդաւանիլ, անկանիլ, դահավիժիլ. համակիլ 'ի չարիս. *Եւ ոչ ած ամենագէտ զայրն զառածանէր յանօրէն խորհրդոցն. Վրք. հոց. ա: *Որչափ դու աստ համարիս բարի ինչ կատարել, նա զայն արտաքուստ զառածանէ. Վրք. հջ. ԻԳ: *Ցանցաւորականն զառածանէ չարութիւն. Պիտ: *Ի մէջս զառածեն (գլուխ զմարդիկ). Խոսր: *Դարձեալ միւսանգամ անդրէն զառածանէր (յապիրատութիւն). Գ. Դ. Է. 15: *Ի պատուէրս մարդկան զառածելոցն 'ի ճշմարտութենէ. Տիտ. ա. 14: *Զբուն ած ժողովն, և 'ի պիտական զառածան: Ցանօրէն ամբարշտութեն զառածեալ. Սեբեր. Գ. Ա Է: *Մի օրն շրջի, անցանէ զեօթնեքումբք, դարձեալ անդրէն զնոյնիւնք զառածանի: Ոչ տայ զանձամբ զառածանել (յինքն գալ). Վեցօր. Բ. Ա Է: *Ցայնչափ մոլորութի զառածեալ էին: Ցաղգի ազգի հոգս զառածեալ ծնգիցին: Ի ցասումն զառածայ: Անդրէն 'ի նոյն չարիս զառածայք. Ոսկ. մ. ա. 8. 21: Բ. 5. 18: *Ցուցութս և 'ի գիր զառածին. Մանդ. ԽԳ: *Ի զանազան անկարգութիս զառածայք: Ի հարուածս և 'ի տուգանս զառածանիմք: Ընդէ՞ր զառածանիս հոգովք: Զառածեայք արամբութե: Եթէ զառածանիցին 'ի բանիցն, զամօթ երեսաց կրեսցեն: Ի մեղս զառածի: Ի նոյն նմանութեն սատանայի զառածեալ է: Ի չար գործս զառածեալ. Սարգ: *Մի 'ի շատախօսութի զառածանիր. Ճ. Ա: *Ամենայն համեստութիւն կարգաց զառածեալ յանկարգութի գարձաւ. Լաստ. ծԲ: *Բազումք զառածեալք 'ի մտաց զառողջութիւն գտին». իբր անկեալք 'ի մտաց, մոլեգնեալք. Ճ. Ա: *Զխորհ զառածեալ անկաւ 'ի մտաց այնպիսի պատուական այր. Լաստ. Է. իբր մոլորեալ կամ յայլոց խելս եղեալ: *Ոչ գտցի երբեք զառածեալս: Անզգայական զառածեալս: Զառածեալդ 'ի մեղուցն. Նար: *Եւ ինքն զառածեալ անդրէն դառնայր անմխիթար տրտմութե զօթևանս ագանէր. Եղիշ. Բ: *Ցիւրաքանչիւրոցն անուանս երգմունս կատարել զառածանիին. Ցհ. ԽՃ. պտոլ: *Ի փափկութե և 'ի բարեկենդանութե զառածեան. Մաշ:

ԶԱՌԱԾԱՆՔ, նաց. գ. } Զառածանելն՝ ըստ
ԶԱՌԱԾՈՒՄՆ, ծման. } ամենայն առման. *Ի հմայս... և 'ի դիւաց զառածանս. Մանդ. ԽԱ: *Տրփանացն զառածումն: Բարեպաշտին կերպարանիս ազատութ՝ իջանէ 'ի ծառայական ամբարշտութե զառածումն. Պիտ:

ԶԱՌԱՄ, ի, աց. ա. գ. Παρηχμακώς, ὑπεργήρως. Senes, decrepitus, exoletus. Անցեալ զամօք. հնացեալ աւուրբք. 'ի խոր ծերութի հասեալ՝ անձն, կամ հասակ. [illegible]. *Թէ 'ի զառամաց ոք իցէ, հանդերձ զառողջութե հրամայէ. իսկ եթէ մնասցէ, ընդդէմ կայ. Ճ. Ժ: Վրք հջ. Ջ: *Ի զառամ ծերութեն զարշելի և անշահագոյն զաս համարելով. Պիտ:

ԶՌՌԱՄԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել զառամեալ. ծեր յոյժ. *Եւ զազայն օրինակէ և զառամագոյնսն. Եփր. առէքար:

ԶԱՌԱՄԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Παρακμάζω, προβαίνω. Consenesco, exoleo. Յոյժ ծերանալ. յառաջել ամօք. անցանել զաւուրբք. հնանալ. [illegible]. *Գարշելի է հասակաւ զառամանալ, և ոչ զառամանալ 'ի պակասութեն. Անձոբ. Դրփ: *Որ ծերունիք էին, ասեն. մեք զառամացեալ եմք հասակաւ. Պղտ. աղէտս: *Զառամացեալ մարմին. Ցհ. Իմ. ապ: *Ծերք զառամացեալք: Զառամացեալն և յիմարեալն. Լմբ. Իմաստ. Ա ող:

ԶԱՌԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Παρακμή, μασις. Extrema senectus, ta. Խոր ծերութիւն. ալևորութի. պառաւութի. *Ըստ զառամութեան տիոց. Պիտ:

ԶԱՌԱՆՑ. ա. Իբր Առանցեալ ըստ վտանգ. կամ Անանցանելի. այսինքն Ապահով. անքոյթ. *Էր եկեղեցին յանքոյթ և 'ի զառանց տեղի: Եւ յոյժ զառանց և ապահով գոլոյն. Ոսող:

ԶԱՌԱՆՑԱՆՔ. նաց. ն. Λῆρος. Deliramentum, nugae. Աղճատանք զառանցելոց. շաղփաղփութիւն. բանդագուշանք. ցնորաբանութիւն. խաֆածի կամ խէնդի խօսք, և գործք. փէլի սէօհպէթի, հէզեան. *Զառանցանս և շաղփաղփանս ասէ գոլ զմերան (բանս). Յոբ. յհ. Է. 25: *Այլ այսոքիկ են զառանցանք, և լեզուագարութիւն բաղում. Կիւրղ. գնդ: *Զառանցանս գոլ վարկանին զայսպիսի ուղղակի ասացեալս. Պրպմ: *Ոչ առանց մոլեգնութեան և զառանցանաց. Սարգ. ժհ: Իսկ Դիոն. էկեղ. Է. *Մերոցաբար առաւ պատասխանի նոցա զառանցանացն». ըստ յն. պիտի, Թախանձանաց կամ ստիպողութեան. ἔνστασις. իսկ Թրգ. հյ. ընթեռնոյր ἔκστασις, ապշումն:

ԶԱՌԱՆՑԵՄ. եցի. կամ անցի, կամ անցեայ, անցեալ. չ. Προβεβηκὼς γίνομαι. Provectus sum aetate, diebus. որ և Առանցել. զանցանել. անցանել ըստ չափ. հնանալ. փոփոխիլ: Որպէս Անցանել զաւուրբք, ծերանալ. և անցանել և այլափոխիլ աւուրց և ժամանակաց. գօճամոգ, ղոգեր կէլմէզ. *Աբրահամ և Սառա ծերունիք էին՝ զանցեալ և զամենաւուրբք. վասն որոյ յիրաւի ասէ զկնի ծերունւոյն՝ զառանցեալ զաւուրբք. Փիլ. լին. Դ. 14: *Եւ ապա յիրս իրս անցեալ զառանցեալ ժամանակաց մատակարարեալ զմեզ. Ցհ. կթ. յովէֆ: *Ի կատարած. Զառանցելոց ժամանակաց: Վասն զառանցելոց: Ի վերայ զառանցելոց». յն. այլայլելի կամ այլայլեալ. Ἀλλοιωθησόμενος. Mutandus. եբր. շօշան. իբր շուշան, կմ՝ վեցաղի նուագարան. Սղ. խԴ. ծԹ. կԸ. հԹ: Տես զմեկնիչն:

ԶԱՌԱՆՑԵԼ. Ληρέω, ληραίνω. Deliro, nugor, ineptio. Զառամանալ, աղճատիլ. խաֆիլ. պունամօգ. *Ցորժամ 'ի վերջինն հասանիցէ 'ի ծերութիւն, և զառանցիցէ. և սկիզբն առնիցէ աղճատելոյ և բարբանջելոյ. Սահմ. Ժ: *Ծերն հոլովեալ է, և զառանցեալ. Լմ. ծղ: *Նմին (զաքարիայի) խօսել վասն այսոցիկ անտեղի էր. վասն զի գարմեալ լինէր իբրև զառանցեալ ոք. Իգն: *Ն՞ւս չար քան զպառաւունս զառանցելոց բանս խօսիմք. Յոհ. Տգթ. Ա. 2:

կամ Ἐξίστημι. De statu mentis dejicior, obstupefio. Արտաքոյ ելանել անձին. ցնորիլ, ցնդիլ. խօսիլ և գործել որպէս զառամեալ, կամ արբեալ, կմ՝ մոլաթափ. *Այնպէս զառանցեաց, մինչ զի 'ի դոյզն ինչ ժամանակի երիցս ասել զբանն ուրացութեան. Յոհ. յհ. Է. 26: *Թէ զառանցաք ինչ, այն Այ է: Եւ թէ զիմըրդ զառանցեաց, ուսուցանէ ինքն (պարծելով 'ի խաչ, և զինքն համարելով զչահ անձին, իբրև յիմար վասն քո): Տեսանե՞ս, զիարդ յամենայն պարծանաց զառանցեաց, զի շահեսցի զքո. Կիւրղ. գնդ: *Եթէ անգիտութեամբ զառանցեաք ինչ: Մի արդեօք զառանցար ինչ. և հակառակ առաջին բանիցն քոց խօսիս. Սրգ. Է. պ. Ղ: Ա. յհ. Ա: *Իբրև անցին զառանցին 'ի գինւոյն. Բուզ. Է. 35: *Ցանմտից զառանցելոց մարդկանէ: Տե՛ս ատտ բանս արբեցելոց և զառանցելոց մտաց. Յոհ. յհ. Ա. 16. և Ժ. 3: *Բաղում ինչ զառանցելոց ասասպելս տողեն. Եւս. քր. Ա:

ԶԱՌԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԱՌԱՆՑԱՆՔ. *Ո՞րք ոչ զառանցութեան զայնպիսի բանսն ասասպել համարիցի. Եւս. քր. Ա: *Զառանցութիւն մտաց, և յիմարութիւն ոգւոյ. Սարկ. հանգ:

ԶԱՌԱՆՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Παραλογίζομαι. Falsa raciocinatione fallo, decipio. Տալ զառանցել. պատրել. ցնորեցուցանել. խէյտէ հանել. *Մի ոք զձեզ զառանցուսցէ պատիր բանիւք. Կող. Բ. 4: Մերթ՝ Ըստ չափն անցուցանել. *Ցետ այսչափ գթութեան զառանցուցանելոյ՝ քանի խստութիւն անամօթութեան ձերոյ. Մագ. առ սփէք. ձէհ:

ԶԱՌԱՋԱՄՈՒՆ, կմ՝ ԱՌԱՋԱՄՈՒՆ. ա. Զառաջեաւ մնուցեալ, կամ 'ի կարգէ առաջին սանից դասախարակելոց. *Զոմանս յորդւոց քրմանցն առեալ իւր զառաջամունս ձեռնասունս առնէր. Ագաթ:

ԶԱՌԱՋԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Προστάτης, προστάς. Praepositus, praefectus. Առաջաւոր, իբր առաջնակաց. յանդիմանակաց. գլխաւոր 'ի մէջ պաշտօնէից. վէքիլ. էւ օլան, պաշ, էմիրէ. *Են զառաջաւորք յարքունիս: Են զառաջաւորք իմ: Պօղիդիոս զառաջաւոր ասէ. ՃՃ: *Բաղում նաժիշտս զառաջաւորս ունէին. Յոբ. էֆէս. ծԴ:

ԶԱՌԱՋԱՒՈՐ. Προκείμενος. Propositus, praejacens. Զառաջեաւ եդեալն. առաջեդեալ. առջևը եղած, դրած. էօնիւնտէքի. *Սեղան զառաջաւոր: Զառաջաւոր հաց: Ի հաց յիշատակի զառաջաւոր առեալն». որ և ՀԱՑ ԵՐԵՍԱՑ. Թագ. Դ. 7: Ա. Բգ. ԽԱ. 6: Ղեւ. ԻԴ. 7:

ԶԱՌԱՋԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόθεσις. Propositio. Զառաջեաւ դրութիւն. առաջադրութիւն. *Զհաց կամ զհացսն զառաջաւորութեան». որ և ՀԱՑ ԵՐԵՍԱՑ. Բ. Մ. Դ. 19: Մրկ. ԾԲ. 4: Մրկ. Բ. 26. Ղկ. Զ. 4:

ԶԱՌԱՋԵԱՑՔ, ջէից. Նոյն ընդ վ. *Տացուք զողորմութիւնս ... և զհացս զառաջէիցն». յն. երեւաց, դիմաց. Նեեմ. Ժ. 33:

ԶԱՌԱՋԵԱՒ. ԶԱՌԱՋԵՕՔ. մ. Առաջի. յառաջս իւր. յանդիման երեսաց. հանդէպ. առջևը, դիմացը. *Զառաջեաւ իւրով զսա էր մնուցեալ: Հրաման տայր կոչել զառաջեաւ իւրով: Զառաջեօք անկանէր: Զբաղում զախոյանից զգլուխսն բերէր զառաջեաւ. Բուզ. Դ. 12. 20. 39: Է. 7: *Զառաջեաւ դառնալ: Կոչէր զառաջեաւ: Տանէր զառաջեաւ. Եղիշ. Բ. Գ. Դ: և ՃՃ:

ԶԱՌԱՋԵՄ, եցի. ն. չ. Ցառաջել. կանխել. *Հայէին ընդ այնոսիկ՝ որք զառաջէին զնոսա 'ի մահ: Զնոյն իսկ ծառայութիւն զառաջէ սով. Եւս. պտմ. Գ. 6: *Կինն զառաջեաց, և անց զպատուիրանաւն. Եփր. Ա. փէմ:

ԶԱՌԱՋԻՆՆ. մ. Τὴν ἀρχὴν, ἀπ᾽ ἀρχῆς. A principio, ab initio, primum, prius, ante. ըստ յն. սՃոյ, իբր՝ Ցառաջնումն (կարգի ժամանակին). 'ի սկզբանն. յառաջն. յառաջագոյն. նախ. առաջ, առաջուց, նախ և առաջ. ըստ եբր. 'ի գլխոյ. գլխէն. պաշտան, իւ էվվէլ. էվվէլտէն. *Վասն արծաթոյն որ դարձաւ յամանս մեր զառաջինն: Իջաք զառաջինն՝ գնել կերակուրս. Ծն. ԽԳ. 18. 20: Նոյնպէս և յասել. *Իբրև զառաջինն», իմա՛, իբրև զ'ի սկզբանն էն, որպէս յառաջն. Բ. Թգ. Է. 10: Ես. Ա. 6: ԿԴ. 19: Ցես. Զ. 6: Դփ. Ա. 32: Ցովէլ. Բ. 23: *Զերկիր՝ զառաջինն 'ի ջուրցն փարատեցուցեալ. Ագաթ: *Արասցես ողջ իբրև զառաջինն. Նար. ծԶ:

ԶԱՌԱՋՍ ՈՒՆԵԼ. Տ. ԱՌԱՋ. առաջքն:

ԶԱՌԻԿ. գ. Ἀρσενικόν. Arsenicum, auri pigmentum. Հող կարմիր, որպէս ներկ հանքային, աղնիւն ոսկեգոյն, 'ի կեր ակերեալ յոսկերչաց՝ զզուշութ. զի է Թունաւոր. սըչան օթը, զէրնիխ, զըռնըխ. *Արսենիկ. զառիկ. Գաղիան: *Կորձէք ումպ և զառիկ. Խոր. Յ: *Զառիկ, լուծուրդ, ժանգառ, բուռ՝ կիր, և այլ որ նման է սոցին. Վրբ. փէրբ: *Շինէ զառիկն և ծառերն. Ոսկիփոր: *Զառինա, զառիկ. Հին բառ.

ԶԱՌ 'Ի ԹԱՓ, ի, ից. ա. գ. Κατάβασις. Descensus, որ են էջք. և Κλίτος, ἐπικλιτής, τὸ κλιτός. Declivis, declivitas. Առ 'ի թափ, առ 'ի շեղ ձև, գիրք, տեղի. դարաւար, մէկտի պառկած. էնիշ, էնիշլի, էնպէկի. *Ի վերայ և 'ի ներքոյ առիւծուցն և եզանցն՝ տեղիք, գործ զառ 'ի թափի. Գ. Թգ. Է. 29: *Կողմանն հիւսիսոյ ըստ կողման զառ 'ի թափին. Եզեկ. խԷ. 1: *Գտցեն տեղիք զառ 'ի թափք և ձորք. Վրդն. ծե: *Զբովանդակն հեղեղատէ զառ 'ի թափ տեղիս. Նիսս. կազմ: *Ցարժամ գայցեն տեղի զառ 'ի թափ, իսկ և իսկ սկսանին շարժիլ: Որպէս ընկենուցու ոք գունդ 'ի գետնի, և գլորեսցի զառ 'ի թափ տեղի, ոչ դադարէ 'ի գնացից. Վեցօր. Դ. Բ:

ԶԱՌ 'Ի ԿՈՂ. ա. որ և ԶՌ 'Ի ԿՈՂԵԱՆ. ԱՌ 'Ի ԿՈՂԵԱՆ. Զառ 'ի թափ. զառ 'ի վայր. կողմնաւոր. կողմնակեալ. թօքուշ ծուռ, պառկած էէչ մը, ու խոնարհ վրայ. էնիշ, էօգուշ, էանպէկի. *Զզառ 'ի կող տեղիսն հասանել կարեն. Պղմ. աղէջ: *Բնութիւն ունի սա ոչ միայն 'ի դաշտայինս շամբուտ վայրս, այլ և յապառաժ զառ 'ի կողս. Պէփ: *Ի զառ 'ի կող տեղիս 'ի յորդանէ գնացիցն զհոս երկրին հեղեղատէն (արիւնք). Լաստ. ծԴ: *Որ ընդ զառ 'ի կող ճանապարհ գնայ, եթէ ոչ զգուշանայ, 'ի հարկէ գայթակղի. Բրս. մրկ: *Զորք և ծործորք և սարք. և ամենայն որ ինչ միանգամ կողմնաւոր է, և զառ 'ի կող. Նիսս. կազմ. յն. ὕπτιος, supinus. յորսայս. խանըլի վրայ պառկած: *Ընդ կողմանեալ և զառ 'ի կողեալ. Փիլ. լին. Ա. 99:

ԶԱՌ 'Ի ՀԵՏ. ա. Արահետ. դիւրագնալի. հարթ. դիւր. դուզ, դուզան. *Հարթ, թանձրայատակ, զառ 'ի հետ. Համամ. յովէր:

ԶԱՌ 'Ի ՎԱՅՐ, ի, ից. գ. ա. Κατάβασις. Descensus (էջք.) և ἀνάβασις, ascensus (ելք). Καταφερής, declivis, deorsum tendens. ἡ κατὰ πρανοῦ φόρα, proclivia. Դէպ 'ի վայր, 'ի խոնարհ, զառ 'ի թափ, զառ 'ի կող. դարաւար. էօգուշ աշաղը. էօգուշ, էնիշ. *Զորս 'ի դաշտս, զորս 'ի լերինս զառ 'ի վայրին: Ընդ զառ 'ի վայրն բեթորոնայ. Ցես. Է. 24: Ժ. 11: *Իբրև զջուր հոսեալ ընդ զառ 'ի վայր. Միք. Ա. 4: *Մերձ եղև 'ի զառ 'ի վայր լերինն ձիթենեաց. Ղկ. ԺԹ. 37: *Ընդ ճանապարհ զառ 'ի վայրինն». ըստ յն. զառ 'ի վերին. Ցես. Ժ. 1: Նոյնպէս է և 'ի վերայ զառ 'ի վայրին: Ի զառ 'ի վայրէ անտի արեգոյ. Դփ. Ա. 36: Է. 10: *Որպէս յորձան ինչ սաստիկ ընդ զառ 'ի վայր հեղեալ. Խոր. Ա. 10: *Դարձուցին զնա ընդ զառ 'ի վայր լերինն. Զենոբ: Իսկ անդ. *Իջուցին զնա զառ 'ի վայր լերինն», իմա՛ որպէս մ. ընդ զառ 'ի վայր:

ԶԱՌ 'Ի ՎԵՐ, րի, րք. գ. ա. Ἀνάβασις. Ascensus. ἡ ἀνάντης ὁδός, via sursum tendens, acclivis, arduus. Ի սարէ 'ի վեր. դէպ 'ի վեր, դժուարագնաց ելք. դարաւէր. էօգուշ, էօգուշ էօգարը, ... *Որ է հանդէպ զառ 'ի վերին. Ցես. ԺԵ. 18: *Ելանէին ընդ զառ 'ի վեր քաղաքին. Ա. Թգ. Թ. 11: *Ելանէր ընդ զառ 'ի վերն ձիթենեաց. Բ. Թգ. ԺԵ. 30: *Զառ 'ի վեր աւազուտ առ ոտիւք ծերոյ. Սիր. ԻԵ.

27: *Զատ 'ի վեր է ճանապարհն. Վրդն. եւ: *Ածային պատուիրանքն ... ոչ են թէ զատ 'ի վեր են և ծանունք. Ը. ա. յհ. յդ: *Ըստ նմանութե ծանրագոյն վիճի 'ի զատ 'ի վերան ամենևին անշարժ. Ը. մթ: *Զատ 'ի վերք՝ խանձականք և ծանունք և աշխատանք. իսկ զատախեւարք քարշումն ունին առ ստլի. Փիլ. Խնամ:

ԶԱՏԻՎԵՐԱԿ. գ. Փոքրիկ կամ դոյզն մի զատ 'ի վեր. էօֆուշճըղաղ. *Եղանէր նա ընդ զատավերական 'ի բեթէլ. Եփր. Բգ:

ԶԱՏՆԱՒՈՒԽՏ, ի,ից. գ. ա. Τρίχαπτον (իբր մազաձիւս, թելիւ մանեալ.) Sericum. Երբ. Մէշի (որ ըստ ոմանց մեկնի, 'ի բարակ ասեղ գործեալ.) Մետաքսեայ հանդերձ. կերպաս բարականման. որպէս և ա. դէրդէֆի է կերպաս ասեղնեալ են. *Եւ հանդերձ քո բեհեզ, և զատնաւուխտ, և ճաճանչաւուխտ. Եզեկ. ԺԶ. 13. (ուր 'ի 10. Թարգմանեալ է Մնգուս:) *Եւ պատմուճան զատնաւուխտ բեհեզամենի. Վրդն. ծն. (որ 'ի սբ գիրս գնի. Փոխանակաւ:)

ԶԱՐՔԱՇ, կմ ԱՐՔԱՇ. գ. Առքարշեալ ցցեալն, կամ ասեղնել ('ի դէր) հանդերձ. *Ագանին թագուհիք զառքարշ առ սառնորդք. Վրդն. ող. ԽԴ:

ԶԱՏ. ա. մ. նխ. Ἐξαίρετος. Separatus, exemptus, selectus. χωρίς, seorsum, separatim. Արմատ Զատանելոյ. իբր Զատեալ. որոշեալ. ընտրեալ. և Որիշ. առանձին. մեկուսի. ուրոյն. 'ի բացեայ. հեռի. զատ, զատոծ. այրը, պաշտաձե, ճիտփա. *Եղիցի զատ և ընտրեալ յամենայն ազգաց. Մծբ. ծա: *Որոշեալ և զատուցեալ է բազմականքն, առանձինն և զատ՝ արանցն յոյժ կողմն, և մեկուսի և զատ՝ կանանցն յահեակ կողմն: Մարդկային միաբանութեան 'ի բնութէն մեծ իմն՝ զատ և որիշ յայլոցն: Յատուկ և զատ անուն եդեալ նմա. Փիլ. փէտաքան. Ն. լիսո. Ն. բագն: *Զատ և յատուկ է նա 'ի ձէնջ ամենեցուն. Եփր. Բ. կոր: *Կենդանիք և բոյսք՝ զատ և որիշք 'ի տեսակս և յորակս. Լծ. ծծոք: *Վարուքն զատ են 'ի միմեանց, այլ 'ի քէշին մի են երկոքեան: Որպէս ըստ ուէր իւիք ոչ հեռանայ յիմեքէն, նոյնպէս և ոչ աշխարհս երբեք զատ յայ (ընդ աստն). Եզնիկ: *Շարել զատ և որիշ. Խոր. ա. 31: *Խնդրեաց իւր տեղի մի զատ յամենայն բազմամբոխ ժողովրդոց. Եղիշ. *Եւ զխուան 'ի զատ հատանէ. Սեբեր: *Յախտից միզաց հատակի 'ի զատ. Գնձ: *'Ի յանխառնիցըն կալ 'ի զատ. Ը. այբուբ: Ռամկական ոճով, իբր՝ Բաց 'ի. 'Ն զատ. այրը, մոչէ, ճիտղ. *Զկայր ինչ բարի առ նա՝ զատ յանմահութէն: Զատ 'ի յորդւոցն զեբեայ. Վրդն. ող. Ն. բոսոց:

ԶԱՏԱԳՈՅՆ. ա. Բացագոյն. հեռագոյն. առաւել մեկուսի. *Լրանեալ ու... 'ի զատագոյն թեւի գնդին. Փարպ:

ԶԱՏԱԾ, ի կամ ոյ. գ. Διάστημα. Intervallum. Բացատ. անջրպետ. միջոց. խորոց. արտ, արուեք. *'Ի ձեռն որոյ ամանականն տեսանի զատած. Նիւս. կազմ:

ԶԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διαστηματικός. Intervallis distinctus. ἐξαίρετος, exemptus. χωριστός, separabilis. Զատուցեալ. որոշեալ. անհման. զատանելի, և բաժանելի. և Մեկուսի. *Անակիզքն է ... զատական յամենայնի. Սեբեր: *Յանզատեն զզատականն բնութի. Նիւս. կազմ: *Տանեակն ունելով յիւքեան զանզատ բնութի, և զզատականն. քանզի անկարգեալ գասի ըստ նշանի միայն (որ է կէտ անբաժանելի). իսկ զատականն ըստ երից տեսակաց, և' վեր 'ի վերոյ գծոյ, և երեմանն, և' հատատանոց. Փիլ. ծ. բան: *Խոյս տուեալ ծառայնայ՝ եմուտ 'ի տուն մի զատական 'ի տանէ հարսանեացն. Ճ. Զ. Ն. Ժ: *Իր առ զատական յայլոց բանակացն»: Հին առ. զատակաց. Զենոբ:

ԶԱՏԱՆԱԼ. չ. Իբր Զատանիլ. զատ փոխել. այրըլմաք. *Եւ այլ աշակերտքն առանձին ընդ պետրոսի՝ ոչ զատանալ. Ճ. Թ:

ԶԱՏԱՆԵՄ. զատի. եր. զատայ. } Δια-
ԶԱՏԵՄ, տեցի, տեա, տեալ. ն. } χωρίζω, διαστέλλω, χωρίζω, ἀφορίζω. Separo, segrego, discerno, distinguo. իսկ եր. Ἀναχωρέω, ἀποχωρέω, ἀπέχομαι. Recedo, secedo. Իբր Հատանելով որոշել. զատուցանել. անջրպետել. բաժանել. մեկնել. ընտրել. և Հեռացուցանել. որպէս և եր. Մեկնիլ, որոշիլ. մեկուսանալ. առանձնանալ. հեռանալ. զատել, զատուիլ. այրըլմաք, այրըլմաք. *Զորոշեան ուրոյն զատանէր... զատանէր իւր հօտս առանձինն. Ծն. Լ. 40: *Չորեքկուսի զատանիջիք զպատուոյ որբութեն 'ի մնակութէ քաղաքին. Եզեկ. ԽԸ. 20: *Զատանէր և որոշէր զանձն. Գաղ. Բ. 12: *Ուր երկու ոք 'ի միասին իցեն, հարկ է թէ իցէ ինչ, որ զատանիցէ 'ի միջի. Եզնիկ: *Զատել (կամ զատանել) 'ի մէջ սրբոյ և պղծոց. Ղեւտ. Ժ. 10: *Զատեք զուք ինձ զբառնաբաս: Ընտրէ և զատէ. Կոչ. ԺԴ: *Հուր զատէ ըղձնութս. Մագ. 'Ի տէրն: *Զնուիրելոցն այ կենդանեաց զարիւնն զատէ յուտելոյ ընդ մարմնոյն. Մէկն. ղեւտ: *Մեկնեաց և զատեաց նոցա, զոր զոհիցեն. Եփր. ղեւտ: *Զատեա զտուն այ ('ի խառնակ տեղւոջէ). Մագ. ԺԶ: *Կամիմ զատել զքեզ 'ի ծառայից. Վրք. հց. ԺԴ: *Փոքր ինչ զատէր զինքն 'ի նոցանէ. Բրս. մրկ:

ԶԱՏԱՆԻՄ, կամ ԶԱՏԻՄ. *Երկու ժողովուրդք յորովայնէ քումմէ զատցին. Ծն. ԻԵ. 23: *Ըստ աւուրց զատանելոյ (վասն դաշտանի, և բորոտութե). Ղեւտ. ԺԵ. 2: ԺԴ. 26: *Զատարուք շուրջ զժողովրդեամբդ կորխայ. Թուոց. ԺԶ. 24: *Այր յերբորէ և յընկերէ իւրմէ մի զատցի. Յովէլ. Բ. 7: *Այրեսցի 'ի զատեալ տեղւոջ տաճարի արտաքոյ սրբութեց. Եզեկ. ԽԳ. 21: *Զատեալ 'ի մեղաւորաց. Եբր. Է. 26: *Եւ է տիրապէս բարեգործութիւն՝ զատիլն 'ի մեղաց, և հեռանալն յանօրէնութէ. Սարգ. ա. պ. Է: *Զատեցաւ յայլոցն, և ներողութե եղև նմա ըստ իւրեան ազգանել. Ոսկ. գծ: *Մի զատցի 'ի խաւարային ամբոխէն. Լմբ. պտրգ:

ԶԱՏ 'Ի ԶԱՏ. մ. ա. Որիշ որիշ. առանձին. ուրոյն ուրոյն. *Տարորոշ քանակ առէ զթիւս, զի ըստ ինքեան թիւքն զատ 'ի զատ անձինք են... որիշ որիշ անձինք են կատարեալ. Լծ. ստհմ:

ԶԱՏԻԿ, տկի, կաց. գ. Πάσχα. Pascha. որ և մր. զտիկի. Զատումն խորայէլի յեգիպտոսէ, և Գառն՝ զոր կերան 'ի նմին գիշերի. տօն ազատութե 'ի գերութե, և 'ի կոտորածէ անդրանկաց, եւն. այժմ տօն Յարութեան քի: Նոյն է և ՊԱՍԵՔ, ՊԱՍՔԱ. ըստ եբր. Ֆասախ, այսինքն անցք. և յարմարեալ 'ի յն. բանիս, որ է ՉԱՐՉԱՐԱՆՔ. *Զատիկ տեառն է: Առէք ձեզ ոչխար, և զենջիք 'ի զատիկ: Զոհ զատկի տեառն է այս: Զենումն տօնի զատկի. Ել. ԺԲ. ԺԳ. ԼԴ: *Ուտիցեն զզատիկն. Յհ. ԺԸ. 28: *Զատիկ մեր զենաւ քս. ա. կոր. Ե. 7: *Միթէ և զզատիկե՞ն ասիցեն, թէ ձուկն էր, և ոչ գառն. Եզնիկ: *Զատիկն ըստ եբրայեցւոցն անցարան. իսկ ըստ հայոց լեզուին՝ ազատութի 'ի չարչարանաց. Ճ. Թ: *Այսօր զպատեք չարչարանաց ելիցխարայելի փոխեցեր 'ի փրկութի հոգւոց զատիկ՝ սբ յարութե քո քս. Շար: *Այնպէս լուսազգեստք եղեն՝ որպէս 'ի տէրունեան սբ զատկին. Եղիշ. Ե:

Լայնաբար, Տօն ուրախութե. տօնական հանդէս. ցնծութի. *Եւ կատարեալ ըղձալի պաշտօնն՝ զատիկ ուրախութեան առնէին (կերակրելով և զաղքատս). Փարպ: *Քս... զատիկ աշխարհի, և տօն տիեզերաց. Մանդ. ծն:

ԶԱՏԿԱՆԱԼ. չ. Զատիկ լինել. և առնել. *Այսպ թէ մէջ չարաթու զայ, հուպ կիւրակէն իւր զատկանայ. Հեթում. ոփ: *Հատատեցին 'ի կիրակէ զատկանալ ամենայն քրիստոնէից. Մարթին:

ԶԱՏԿԱՇԱԲԱԹ, ու. գ. Եօթնեակն աւուրց շաբաթու 'ի ծաղկազարդէ ցզատիկ. *Արդ սբ քառասներորդաց կատարեցան մինչև 'ի ղազարն. իսկ ութ աւուրքս զատկաշաբաթու ունի զութ աւուրս առաջնոյն որ յարարչութենն, եւն. Զքր. կթ:

ԶԱՏԿԱՏՈՄԱՐ, ի. գ. Տոմար 'ի պէտս գտանելոյ և կատարելոյ զզատիկն ուղիղ. *Կարգեցին զզատկատոմարն իւրովք զօրուածովք. Մարթին:

ԶԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Χωρισμός. Separatio. Որոշումն. մեկուսանալն. *Որոշմամբ և զատութեամբ յանուանական անկողնոց. Ճ. Թ:

ԶԱՏՈՒԹԻՒՆ. Διάστασις. Dimensio. Երրեակ որոշումն կամ խորք երկ բաշխական մարմնոյ. *Երկայնութեն և լայնութե՝ խորութի առեալ, որովք գոյանայ բնութիւ. քանզի աւելի քան զերիս զատութիւ ոչ ծնաւ. Փիլ. ծ. բան: *Ոչ է մարմին, որոյ գոյնն, և ձեւն, և ընդդիմահարութին, և զատութին, և ծանրութին ոչ է 'ի նմա. Նիւս. կազմ:

ԶԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. Որոշումն. և Զանազանութի. *Իննեակ դասուցն կարգք յերիս որոշեալ զատմունս. Յհ. իմ. էկեղ: *Զգայութեց յարմարութի և զատումն. Ակնա. ԼԵ:

ԶԱՏՈՒՑԱՆԵՄ. տուցի, տո. ն. Διαστέλλω, διαιρέω, διορίζω, ἀφορίζω. Discerno, distinguo, divido, distermino, separo, segrego. Նոյն ընդ Զատանել, Զատել, ըստ ամենայն առման, առաւել յաճախեալ 'ի սբ գիրս՝ իբրև առաւել վայելչական ըստ հայկաբանութեան. զատել, զատ տնել. այրըլմաք. *Զատոյց... զջուրս կապոյտս և զսպիտակս. Ծն. Լ. 35: *Զարատաւորն յանարատէ անոփ ոչ զատուցանէին. Եզեկ. ԻԲ. 26: *Զատուցեա զղեւտացիսն 'ի միջոյ որդւոցն իսրայէլի, և եղիցին ինձ: Զատուցջիք ձեզ քաղաքս, որ լինիցին ձեզ ապաստանից. Թուոց. Ը. 14: ԼԵ. 11: *Այնպէս զատուցցին. Նեեմ. Ժ. 22: *Զատուսջիք զանձինս ձեր 'ի մէջ անաանոց ազգաց և անօրինաց... Զոր ես զատուցի ձեզ 'ի պղծութիւն. խնմ նուիրելով. Ղեւտ. Ի. 25: *Զատուսցես տեառն զամենայն արու՝ որ բանայ զարգանդ. խմ նուիրելով. Ել. ԺԳ. 12: *Ըզտասանորդս որդւոցն իսրայէլի, զոր զատուցեն տեառն հաս. Թուոց. ԺԸ. 24: *Մի զծնողսն յորդւոցն, և մի զորդիսն 'ի ծնողացն զատուցանել. Փիլ. լհ. ԺԲ: *Ուստի զամենայն արարածս արար և զատոյց. Եզնիկ: *Գործ նմա զատուցեալ զընկերել մարգարէին. Խոր. Գ. 65: *Ընտրեալ զատուցանին անարատ գառինքն եկեղեցւոյ 'ի գաղանաց. Ը. բարզր: *Քաղէք որք յե-

փոխեալ զատուցեալն. Թուոց. ԼԶ. 12. այսինքն չխառնեալն 'ի խարհուրդ չարութեն լրտեսաց:

ԶԱՏՈՒՑԵԱԼ, եալք. ա. գ. Վարի 'ի Նբ գիրս՝ որպէս Նուիրեալ, նուէր. Նզովեալ. Նզովք. և Արուարձան քաղաքի. միջակ, բաժին. որպէս 'ի յարակից բառից է իմանալ. Տես Թուոց. ԼԵ. 3: Ղեւ. ԻԷ. 34: ԻԷ. 21: Յես. Իա. 13=33: Բ. Մգ. Է. 1: Ա. Խ. ԻԶ. 1:

ԶԱՏՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Διαίρεσις. Divisio. Զատումն. որոշումն. բաժանումն. և Բաժին միջակաց. կարգ. "Կացին... զատուցեալքն 'ի զատուցմանն իւրեանց... Տալ նոցա իւրաքանչիւր ումեք ըստ զատուցմանն. Բ. Մն. ԼԶ. 10. 12: "Մահ՝ տրոհութիւն և զատուցումն է չարագործեցելոցն մարմնոյ և հոգւոյ. Փիլ. այլաբ: "Ուստոյն զատուցմունքն զգործոցն ցուցանէ զզանազանութիւն. Տօնակ:

ԶԱՏՉԻՄ, զատայ կամ զատեայ, զատուցեալ. չ. Χωρέω. Secedo, ևն. Զատանիլ. զատիլ. որոշիլ. մեկնիլ. ղոփուիլ, բաժնուիլ. այրըլմագ. "Ի կամաց երկոցունց՝ մեկնեալ 'ի միմեանց զատչին: Զատչել յերուանդայ խորհէին: Ամենեքին զատչիցին 'ի յունաց. Խոր. Բ. 77. և 42: Գ. 55: "Հեռագոյն զատեան 'ի մօգացն. Եղիշ. Գ: Տես և զբանս գրոց 'ի բայն ԶԱՏԱՆԻԼ:

ԶԱՐԱՄՈՒՐ. կամ ԱՐԱՄՈՒՐ. ա. գ. Βίαιος, ον. Violentus, tia. Լաւ ևս՝ Ցարամուր (զոր տեսցես). Բռնի. սաստիկ. ուժգին. զօրլու, զորալը, թէզին, զօր, զորդ. "Յորժամ շուրջ բակ ունիցի լուսինն ամպոց, և ունիցի մեայլ զարեգակն... զարամուր հողմոց, և զգառնաշունչ բքոց ամբոխելոց յայտ առնեն. Վեցօր. Է: յորմէ և Շիր. "Զարամուր բքոց և զգառնացուցիչ հողմոց ամբոխելոց յայտ առնէ,,: Ուստի և Վրդն. ող. գոյականօրէն, իբր Խռովութիւն. հոծութիւն. խստութիւն. բռնութիւն. "Զարամուրք ամպոց լինի օդ՝ մրրկեալ,,:

ԶԱՐԳԱԼԻ. ա. Ἡβῶσας. Pubescens. Իբր Զարգանալի, զարգացօղ. որ է յարբունս երիտասարդութեան. "Զզարգալի և զերիտասարդականն ('ի հրեշտակս. իմա որպէս) զմիշտ անձողականին կենդանականութիւն. Դիոն. Երկն:

ԶԱՐԳԱՆԱՄ, ացայ. չ. Προκόπτω. Proficio. ἀκμάζω, vigeo, viresco, ևն. (արմատն է Արգոյ. յորգի. յառաջ. և աճ). Յառաջել, յառաջադէմ լինել. աճել. առաւելուլ, զօրանալ, մեծանալ. Իլէրի կէլմէք, ... "Զարգանայր իմաստութեամբ և հասակաւ. Ղկ. Բ. 51: "Ի ձեր զարգանալ. Փիլիպ. Ա. 25: "Զարգացաւ կորիւն մի 'ի կորեանց նորա, և առիւծացաւ. Եզեկ. ԺԹ. 3: "Եւ նոցա սպասեցէք, մինչև զարգանայցեն. Հռութ. Ա. 13: "Զարգացեալ ըստ բնութեան աճման մարմնոյն. Ագաթ: "Աճեցեալ... զարգանայր բարեփառութեցն առատ յրղփութիւք: Զարգացեալ տիօքք: Յարս խոհականն զարգացեալ յառաջադիմութիւ. Պիտ: "Ամենայն վատթար և չար աճէ և զարգանայ՝ ոչ 'ի յաճումն, այլ 'ի պակասութիւն: Զարգացեալ՝ մեծ լինէր, մինչև եղև մեծ յոյժ: Յառաջնումն հասակէն զարգացեալ 'ի տեսական մասին իմաստասիրութեան. Փիլ: "Ոչ եթէ ընդ բարեացն նուազի, այլ ընդ չարեացն որ ըստ օրէ աճեալ զարգանայ. Լմբ. տփ: "Զիմրդ ծերացեալ ալեք զարգանայ մանկամբք ('ի մանկունս). ՃՃ:

ԶԱՐԳԱՆՔ, նաց. գ. Իբր Յարգանք. պերճութիւն. ճոխաբանութիւն. "Երկինք խօսին ոչ լեզուաւ զարգանօք, այլ՝ ժամուք և ժամամբք. որպէս և գրեալ է, երկինք պատմեն զփառս այ. Տօնակ:

ԶԱՐԳԱՑԵԼԻ. ա. Իբր Զարգանալի. աճեցուն. "Առ 'ի գիտել զորոշումն և ըղհարազատ միաւորութեան զերկոքումբք զարգացելեացն բարեաց. Պիտ:

ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Προκοπή. Profectus, progressus. Յառաջադիմութիւն. աճումն. և Բերք աճեցունք. ... "Աճէ մնդեամբ և զարգացմամբ. Յճխ. ԺԷ: "Զնորայն բազում և առաւել տեսանեմ զարգացումն. Ոսկ. յհ. Ա. 28: "Զարգացումն ըստ հոգւոյ և ըստ մարմնոյ. Վրդն. ծն: "Հասու գոլ զարգացմանց (այսինքն բերոց): Բնութեան քաջաբոյս զարգացումն: Ամբողջ զարգացմանն չափ. Պիտ:

ԶԱՐԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Αὐξάνω. Augeo. παράγω, promoveo. Աճեցուցանել. յարգել. ... "Արածանի (եփրատ. ըստ եբր. ...) աճեցուցանօղ. վասն որոյ և աճեցուցանել և զարգացուցանել նմա երբայեցւոցն և ասորեստանեայցն իմաստունքն ասեն. Փիլ. լին. Ա. 13: "Իբրև որդի զհարց աստուածս զարգացուցանել: Զարգացոյց հեռոց նոցա զընթացս առաքինութեան: Զբուսոցն աճեցումն զարգացուցանէ: Զարգացուցանել զհանճարեղ խորագիտութեցն համունս: Օր քան զօր նորոգելով 'ի միտսն զարգացուցանէի զջերմեռանդ սէրն: Զկենդանասերութեան յառաջ խաղացումն զարգացոյց. Պիտ:

ԶԱՐԳՈՒՆ. ա. Զարգացեալ տիօք. յարբունս հասեալ. ծաղկահասակ. "Յարբունսն մանկութեան առաքեցան պատարագս մատուցանել պատանիքն. քանզի բազում գոյր 'ի նոսա՝ վասն զարգուն մանկութեան՝ արիւն. Փիլ. Եւ. Բ. 31:

ԶԱՐԴ, ու, ուց, ուք կամ իւք. գ. Κόσμος. Ornatus, ornamentum, apparatus. (արմատն է Արգ, յորմէ Յարգարել, զարդարել). Յօրինուած վայելչութեան՝ երևելի, և զօշոտիչ ական. պաճուճանք. իր յարդարիչ, և յարդարեալ. շուք. հանդերձանք. սպասք. ... "Երկինք և երկիր, և ամենայն զարդ նոցա: Զաստեղս և զամենայն զարդ երկնից: Ամենայնի՝ որ իցէ 'ի զարդուէ երկնից: Հոյակիւն հանդերձ, և ամենայն զարդուն երկնից: Սուգ առին սպասորք, և ոչ առ՝ այր ըղզարդ՝ զանձամբ: Իբրև հարսն զարդու զարդարեաց զիս. ևն: "Զարդու ոսկւով (յն. ոսկեղինաւ) զարդարեացիս. Երեմ. Դ. 30: "Ոչ գոյր չափ զարդու նորա,,. այսինքն ըսպասուց. Նաւ. Բ. 9: "Զարդ երիտասարդաց՝ իմաստութիւն. Առակ. Ի. 29: "Ունկն քննէ զզարդ առակաց,,. այսինքն զյօրինուած, կամ զգեղեցիկ իմաստս. Ժող. ԺԲ. 9: "Մերկասցէ տէր զզարդ նոցա,,. յն. զձև. եբր. զամօթ. Ես. Գ. 17: "Զարդք սեանցն. Եւ. ԼԸ. 10=12. իբր օղ. մանեկաձև զարդ: "Ի զարդս գեղեցիկս: Ի զարդ կայսերական: Ի զէն և 'ի զարդ վառելովք: Զարդուք զարդարելով: Արծաթեղէն զարդիւք. Ագաթ: "Զարդարեն զթագաւորս մեծատեսիլ զարդիւքն (այսինքն զարդուքն). Փարպ: "Զատելոյ և անջատելոյ 'ի բնական զարդուէ. Սարկ. հանգ:

ԶԱՐԴ. Διακόσμησις. Dispositio. յն. ոճով իբր Կարգ. կարգաւորութիւն. "Քահանայապետութեան եթէ ոք տեսցէ, որպէս զան իմն բոլորովին յայտնէ զարդ: Երկնային նոցն էութեանց սքն զարդք. Դիոն. Երկն:

ԶԱՐԴ. Κόσμος. Mundus. Ըստ հոմանունութեան յունին, որպէս Աշխարհ. "Ըստ յաքանչիւրոյ զարդուս, և ըստ սորայն մասանց. Նիւս. կազմ. ևն:

ԶԱՐԴԱԲԵՐ. ա. Κόσμον φέρων. Ornatum ferens, decens et consentaneus. Որ ինչ բերէ կամ տայ զզարդ. շքեղ. բարեվայելուչ. "Ծննդեանցն՝ յորժամ փախձանեալ իցեն, զատարեւոր յիշատակն՝ զայն իսկ, որ զարդարեն զնն իցեն, հաստուցանել. Պղատ. օրէն. Ժ:

ԶԱՐԴԱԳԵՂ. ա. Զարդաշուք. գեղազարդ. գեղեցկազարդ. շքեղ. չքնաղ. "Մի օրն բաւական լինէր զարդագեղ գործել զերկիր. Վրդն. ծն:

ԶԱՐԴԱԳԵՂԵԱԼ. ն. ի. Գեղազարդեալ. զարդարեալ գեղեցկութեամբ. "Զարչարանօքն զարդագեղեալ ծաղկեաց զերկինս. Վրդն. երգ:

ԶԱՐԴԱԼԻՑ. ա. Լցեալ զարդու. լի շքեղ. "Զարդալից կերպ. ՃՃ:

ԶԱՐԴԱԽՕՍ. ա. Պաճուճաբան. պատիր բանիւք. "Սոքա են զարդախօսք. Մծբ. ԺԲ:

ԶԱՐԴԱԿԻՑ. ա. Կցորդ կամ հաղորդ զարդու. "Այնպիսի հանդերձից զուգակ ունի զարդակիցս,,. յն. կցորդս. լա. ընկերս. Ոսկ. Եփ. ԻԸ:

ԶԱՐԴԱՃՈՒՔ. Տ. ԶԱՐԴԱԳԵՂ. "Դաստիարակէր զծ զաւակաւսն ազգին իւրայ գեղեցկակազմն խորանաւն, և զարդաշուք և հաչակելի տաճարաւն. Երզն. խորհ. սեփ:

ԶԱՐԴԱՊԷՍ. մ. Բարեզարդ վայելչութեամբ. "Զարդապէս և վայելչապէս և առանց բազմապալից կելով. Փիլ. ել. ԺԲ:

ԶԱՐԴԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόκοσμος. Ornatus seu cultus amans. Սիրող զարդուց և պաճուճանաց. ... (ըստ յն. նաև Աշխարհասէր). "Սիրամարգ զարդասէր է և պայծառաթև. Վեցօր. Է: "Սովորութիւն է զարդասէր կանանց... խուռնկ անուշահոտ 'ի հանդերձս ծրարել. Նիւս. երգ: "Կին զարդասէր: Զկարծիս զարդասիրաց առնուս յանձն: Մի զարդասէր լինել. Ոսկ. մթ: Եբր. և Ա. Թե: "Վասն զարդասէր լկտութեան. Լաստ. ԺԲ:

ԶԱՐԴԱՍԻՐԻԿ. ա. Իբր Զարդասիրական. "Զարդասիրիկ ցանկութեք (կանանց),,. յն. տենչ զարդասիրութեան. Ոսկ. Ես:

ԶԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր զարդուց, զարդարանաց, պաճուճանաց. "Մատուցանէ նոցա (զգինի) զարդասիրութեամբ և փափկութեամբ 'ի յարբումն. Լմբ. ող:

ԶԱՐԴԱՐԱԳԻՐ. ա. Զարդարանօք գըրեալ. ընտիր շարագրութեամբ. յն. հելլենագոյն. "Յարմարեալ է Թուղթս այս (առ եբրայեցիս) յօգնապատ զարդարագիր բանիւք իւրովք ըստ յոյն լեզուի. Եփր. պղ. Ղ. 25:

ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Προκόσμημα. Ornatus. Տ. ԶԱՐԴ, և ԳԱՃՈՒՃԱՆՔ. "Որ զկերպն ունի զարդարանս, որովք պարծեալն է. Փիլ. ել. ծա: "Վասն քահանայական զարդարանացն. Լմբ. իմ: "Մերկացուցեալ զզարդարանս պատուոյ. Փարպ: "Բազում զարդարանօք վայելչանալ. Լաստ. ԺԷ: "Ըն հնարին յանդուգն է ազգ կանանց առ ինչ... աւելութիւն և առ զարդարանս. Սարգ. Ա. Գ. Է: "Զարդարանօք առնէ զարդարել. գրէ նա վասն անձին իւրոյ զայն ինչ զոր արգելումն ոչ ունի զնա. Եփր. Բ. Կոր:

ԶԱՐԴԱՐԵՄ. եցի. ն. Κοσμέω, ἐπικοσμέω. Orno, adorno. καλλωπίζομαι. venuste me compono. Զարդուք շքեղացուցանել. գեղեցիկ յարդարել. գեղեցկանել. ժ.

րբենալ. պճնել. պաճուճել. պայծառացուցանել. սողէն կոկել. *Յեզաբէլ... զարդարեաց զգլուխ իւր. Դ. Թգ. Թ. 30: *Յարեաւ զարդարեցաւ զարդու իւրով ըստ զարդու կանանց. Յուդթ. ԺԲ. 15: *Զարդարեաց զտունն ականակուռ պատուականօք 'ի վայելս. Բ. Մնաց. Գ. 6: *Զարդարեցար 'ի զարդ ոսկւոյ և արծաթոյ. Եզեկ. ԺԶ. 13: *Ամենայնիւ զարդարելոյ առաքինութեք (ադամանդ). Փիլ. Լին: *Ի համադերձս թագաւորականս զարդարէին: Զարդարեցին սպասուք: Զարդարեցան պաշտամունք որ եկեղեցւոյ. Փարպ: *Շինէին և վկայարանս նոցա, և զնոյն զարդ եկեղեցեացն զարդարէին». այսինքն նուիրէին կամ ըստ նմին զարդու. Եղիշ. Գ:

ԶԱՐԴԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Մանկունք հարսանեաց առնեն 'ի կուսոյ կամ յայլ նիւթոյ, և զարդարեցուցանեն պաճուճանօք. Ոսկ. յհ. Բ. 34: *Զգիշեր զարդարեցուցեալ (աստեղօք), և զցերեկ ցուցեալ զտիւ. Պիտոյ: *Զարդարեցուցես զխաւարայս մովարացնի. Կիւրղ. Թագաւ:

ԶԱՐԴԱՐԻՄ, եցայ. իբր հ. ըստ յն. ոճոյ. *Զարդարեցաւ նա զքառամանեակս և զգինգս իւր. Լմբ. ողն:

ԶԱՐԴԱՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Διακοσμητής. Ornator. Որ զարդարէ. զարդարօղ. *Արծնեալն և նկարեալն՝ այն՝ 'ի զարդարիչ անդր հայի. Ե. Ա. Բ. 3: *Սիրեն՝ որք յումեքէն են կերպարանեալ, զզարդարիչն խոստովանել. Փիլ. Նխ. Ա: *Եկեղեցւոյ շինօղք և զարդարիչք. Լաստ. ԺԲ: *Զարդարիչ անխրատութեան». իբր գունագեղիչ. պատրուակիչ. Շ. յհ. ԽԲ:

ԶԱՐԴԱՍԻՐԿՈՅՏ, ի. աց. ա. Καλλωπιστής. Ornatus vel cultus nimium studiosus. Զարդասէր. մոլեալ 'ի պաճուճանս. պճնասէր. *Զկին՝ որ այնպէս արտաքուստ ցէ, քան զզարդարկոտն, և որ 'ի մնդոյրն և որ 'ի ծարիր շպարիցի, առաւել բամբասանաց արժանի համարիմ: Մի՛ պճնօղս, մի՛ զարդարկոտս. Ոսկ. մ. Ա. 6: և Ա. պհմ. Բ:

ԶԱՐԴԱՐՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Զարդարանք. զարդ. *Միոյ միոյ մարգարէականի առացելոյն քեզ երեք զարդարուածք են. Փիլ. Էլ. Բ. 27:

ԶԱՐԴԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Κόσμησις. Ornatio, ornamentum. Զարդարելն, ելն. զարդարանք. *Պսակ պաշտելութե՛ սիւնի նորոյ զարդարման. Նար. կուս: *Պարկեշտ զարդարմամբ: Սեղանոյ քոյ զարդարութե՛ն. ՃՃ: *Զզարդարութե՛ն նորա... 'ի մաներ թերես կարասցէ պատմել. Արեոփ. Ե:

ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ. ա. Κόσμιος, κοσμητός, πεποικιλμένος. Ornatus, adornatus, excultus. Զարդարեալ. վայելչազարդ. պճնազարդ. շքեղ. յարդարեալ. կազմ. զարդարուն, սողուն, կոկ. *Զանկարգն և զանզարդն 'ի բաց որոշել... զզարդարուն և զարդաւոր բարուք կայիք երևեցուցանել. Դիոն. Էկեղ: *Դու 'ի կակուղ և 'ի զարդարուն անկողինս ննջես, և նա 'ի ցրտամանի. Ոսկ. մ. Բ. 23: *Զգեցուցանէ զնեղանն վայելչական և զարդարուն զգեստուք. Յհ. կմ. Էկեղ: *Զողորմութե՛ն բարիս առընթեր դնէ՝ առ 'ի զարդարուն առնել զփառս առաքինութեն. Սարգ. յկ. Է: *Զարդարուն համձարողք. Պիտ: *Զարդարուն եղեալ նովաւ ամենեցուն. Արեոփ. Ե:

Դիոն. Եբր. Թ. *Մեզ քան զամենայն յաւէտ հրեշտակք են ընտանե_գոյնք անուանեալ, որով և երևելի է նոցա քահանայապետութիւն, և յաւէտ զարդարուն». Թարգմանելի էր, մերձ աշխարհիս. որպէս յն. περικόσμιος.

ԶԱՐԴԱՓԱՅԼ. ա. ն. Զարդուք փայլեալ. կամ փայլմամբ զարդու. *Զանձառեալն 'ի փառաց զարդափայլ պճնեացէ գերահրաշ պատմուճանաւն. Զքր. կթ. (այլ ձ. զարդափայլեացէ):

ԶԱՐԴԱՓԱՅԼԵՄ, լիմ. ն. ւ. յ. Զարդափայլ առնել, և լինել. գեղեցիկ փայլել. *Զանձառեալն 'ի փառաց զօդամ զարդափայլեալ պճնեացէ. Ճ. Գ: *Զարդափայլեալ պսակեաց զքեզ քո: Որ 'ի սկզբան զարդափայլեալ յօրինեաց զաշխարհս: Արփիահրաշ քան զարեգակն զարդափայլեցաւ: Ծաղկօք զուարճացեալք զարդափայլէին գագաթունք ծառոցն: Դաշտք համօրէն զարդափայլեալ պայծառանան. Զքր. կթ: *Նշոյլք ոսկեճաճանչ... զարդափայլէր իբրև զճառագայթս նշողից արեգական. Ճ. Ա:

ԶԱՐԴԵՐ. յոգն. այսինքն Զարդք. պաճուճանք. *Կուռս կոչեաց յակոբ զզարդերս (հեթանոսականս). Վրդն. ծն:

ԶԱՐԴԻ, ԶԱՐԴԻՍ. ա. Տ. ԱՐԴԻ, ԱՐԴԻՔ:

ԶԱՐԴԻՍ. մ. Τὰ νῦν. Nunc. Այժմ. յայժմուս. հիմա, հիմաճուկ. շիմդի. *Եւ զարգիս առեալ ձեզ. 'ի բաց կացէք յարանցդ յայդցանէ. Գծ. Է. 35:

ԶԱՐԴՈՒՆ. ա. Իբր Զարդարուն. ունակ զարդու. գեղեցիկ. *Լուսաւորէ զնա, և 'ի միտս ամենեցուն զարդուն և փայլելի ցուցանէ. Սարգ. յկ. Է:

ԶԱՐԹԻՄ. Տ. ԶԱՐԹՆՈՒՄ. *Որչափ և ասէր և գործէր, ոչ զարթէին. Ոսկ. յհ. Ա. 40: *Կարծէին զարթել արդեօք զնա. Վրք հց. ԽԱ: *Զարթեալ էր. Նար. Էրգ:

ԶԱՐԹԽՈՒՄ. ա. Որպէս արթուն 'ի խումս, այսինքն յարբեցութեան, կամ 'ի քուն. Տաղմար. *Ի սմա՝ որ զարթխումն թուելոց երևելիքն (կամ երևելիք իմն) և ժամանակակիցք. Նիւս. կազմ. ԺԷ. ('ի լս. մի ձ. զարթմունսն): *Իսկ որ ոչն գիտէ՝ զարթխում հարեալ շրջի. Լծ. Եւագր:

ԶԱՐԹՄՆԻ. գ. 'ի բառս Զարթումն. Տես և ԱՐԹՄՆԻ. այսինքն Արթնութիւն. *Անուրջք երազ էին յայտնի, արդ ծածկեցաւ 'ի զարթմնի». այսինքն յարթնութեան. Շ. Եդես:

ԶԱՐԹՆԱԿԱՆ. կամ ԱՐԹՆԱԿԱՆ. ա. Արթուն ամենևին. *Քնով զգործեալն զարթնականին 'ի մէջ բերէ զգործն. Ագաթ:

ԶԱՐԹՆԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԱՐԹՆԱՆԱԼ և ԶԱՐԹՆՈՒԼ. արթննալ. *Բարկութիւն, և ոչ զարթնանամ. Նար. ԾԴ:

ԶԱՐԹՆՈՒՄ. թեայ, թիր. թուցեալ է. Ἐγείρομαι, ἐξεγείρομαι, ἐξυπνίζομαι, ἐκνηφέω, γρηγορέω. Expergisco, surgo, vigilo. որ և ԶԱՐԹՉԻՄ, ԱՐԹՆԱՆԱՄ, ԶԱՐԹՆԱՆԱՄ. Արթուն կամ զարթուն լինել. սթափիլ, յառնել 'ի քնոյ. անձին զգալ. ըղձաստանալ. *Զարթեաւ յակոբ 'ի քնոյ անտի իւրմէ: Զարթեաւ փարաւոն, և անդրէն 'ի քուն եմուտ: Ե՞րբ 'ի քնոյ զարթիցես. են: *Եղեն որպէս երազք զարթուցելոց. Սղ. ՀԲ. 20: *Զարթնուցումք ոչ 'ի քնոյ միայն, այլ յամենայն ըղձանաց աշխարհի. Խոսր: *Զարթերուք 'ի մոլորութէդ. Ճ. Ա:

ԶԱՐԹՆՈՒԼ. նմանութե՛ բառ կանխել, զօրանալ. 'ի վեր յառնել, գրգռիլ, սաստկանալ. գինովնալ. *Զարթուցեալ եմ 'ի քնոյ իմ՝ առնել զնոսա: Զարթեաւ ինձ 'ի վերայ քաղաքաց նոցա: Զոր օրինակ զարթուցեալ էի 'ի վերայ նոցա 'ի խլել և 'ի կործանել... նոյնպէս զարթեայց 'ի վերայ նոցա 'ի շինել և 'ի տնկել. Երեմ. Ա. 12: Է. 6: ԼԱ. 28: *Զարթի՛ր զարթի՛ր երուսաղէմ, զարթի՛ր, և ողջա՛. Խոր. Գ. 68: *Ի յորդուէ անձրևին զարթեաւ եփրատէս. Լաստ. ԻԶ: *Զարթեան ալիքն: Զարթեան և խառնեցան զօրաւք ծովու. Եփր. համաբ:

ԶԱՐԹՈՒՄՆ, թման. գ. Զարթնուլն. արթուն գոլն. արթնութիւն. *Ի ծանրութէ քնոյ կոչէ զզարթումն. Խոսր: *Քուն ըղփոյթ պնդութեան զարթման թուլացոյց. Նիւս. կազմ: *Եւ ես գեռ 'ի զարթման էի հարեալ. Ագաթ: *Եւ 'ի զարթման եղեալ եսես զանսիլն զայն, և ոչ յանուրջս ինչ. Ճ. Զ: և Վրք հց:

ԶԱՐԹՈՒՆ, թնոյ. ա. Տ. ԱՐԹՈՒՆ. *Որք 'ի քուն թանձրացեալ են, իբրև զարթնոյ առայ խօսել. ՃՃ: *Միաբանեցելոյ քնոյ և զարթնոյ. Նիւս. կազմ. յն. լոկ. զարթման:

ԶԱՐԹՈՒՑԱՆԵՄ, թուցի, թո՛, թուցեալ. ն. Ἐγείρω, ἐξεγείρω. Expergifacio, excito, suscito. Տալ զարթնուլ. յարուցանել 'ի քնոյ կամ 'ի թմրութէ. սթափեցուցանել. շարժել. գրգռել. արծարծել. *Միայն զարթուցանելով զարթուցին զպահապանսն. Դատ. Է. 19: *Զարթո՛ զաշխ իմ». յն. բաց. Սղ. ԾԶ. 18: *Զարթոյց տէր զոգի թագաւորին մարաց: Կացուցէք պահապանս, զարթուցէք զառաջապահս. Երեմ. ԾԱ. 11. 12: *Զարթուցից զորդիս քո սիոն 'ի վերայ որդւոցն յունաց. Զաք. Թ. 13. յն. յարուցանել, կամ կանգնել. և ըստ վերջնոյս առն. *Անցին անցաւորք՝ զարթուցանել զտունն արքայի. Ե. Թգ. ԺԹ. 18: *Դառն ոճիրս զարթուցանէր. Յհ. կթ. այսինքն յարուցանէր, յուզէր: *Զմտաւորութեն բարեացն զարթուցանել նշողիւք ածաստուածութեն. Յճխ. Թ. այսինքն արծարծանել:

ԶԱՐԹՈՒՑԻՉ. ցչի. չաց. ա. Զարթուցանօղ. շարժիչ. յորդորիչ. արծարծիչ. *Զարթուցիչ է քնէածից և պղերգաց: Զարթուցիչ է կենաց յաւուրն. Յճխ. ԺԱ: *Որ առ 'ի չգոյէ զարթուցչի ննջէ, շնորհ ունի զարթուցչի իւրոյ. և որ վասն գատարկուն, թշնամանս հատուցանէ զարթուցչաց իւրոց. Եփր. համաբ: *Նոր գալծի... նուագարանաց... զարթուցիչ հոգւոյն էր առ մեզ. Նար. ՂԲ:

ԶԱՐԹՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Զարթուցանելն, և ելն. *Եւ սպա զարթուցմանն՝ որ 'ի ներքոյ նորա, խափանեալ. Նար. Էրգ. Է. 5:

ԶԱՐԹՉԻՄ, թեայ. եա. Տ. ԶԱՐԹՆՈՒԼ. *Զարթչի 'ի թմրութէ անարգն: Իբր 'ի քնոյ զարթչել 'ի ապիրատութէն 'ի նոցա մտաւորն անդեղէկութէ: Ոչ զարթչիմք և զգաստանամք: Զարթչին 'ի մոլորութենէ. Լմբ. 'Ի փոփէնս. և սղ. և առակ: *Որով և առաւել ևս զարթչի սէրն 'ի գոհանալն. Նար. Էրգ: *Ի ժամանակի՝ յորում զարթչիցի բարկութի նորա. Յճխ. ԺԱ: *Ըսկիզբն գատապատանի զզարթչելն ալ յերկայնմտութէն առն. Շ. Ա. պէտ. հա: *Յերկայնմտութէն զարթչի, և վրէժխնդիր լինի. Եղիշ. մբ:

ԶԱՐԿ, ի, աց. գ. } Իբր Զարկուածն.
ԶԱՐԿԱԾ, ոյ կմ ի. } զարկուած. և բախումն երակի. (որմէ ան է Արկանել, Հարկանել)

բուղ. ղօրղ. *Մինչ զի երկերիւր զարկք նետից և բամբաց բազմաց հանդերձ պարտաքարիւ 'ի նոա գիպեալ. Պտմ. ծող. հաւաքյ: *Ձեռքն և բազուկն յորժամ... զարկք առնու. Մխ. բժշ.: *Թէ իմ է զարկածն, չէ կենաց. Լաստ. ծզ:

ԶԱՐԿԱՆԵՄ, զարկի, զա՛րկ, զարկեալ. ն. Τύπτω. Percutio, tundo, caedo. որ և ԶԱՐԿՈՒՑԱՆԵԼ. Ուժգին արկանելով կամ ձգելով հարկանել. բախել. ղարնել. (ղար-կել.) ւուրմագ, ւալմագ, ւուրֆմագ, ղարղ էթմէք. *փառայել... զնեւրովն զարկեալ զգլուխ իւր զքարի. Խոր. Բ. 18: *Զարկ զերեսս նորա: Հանեալ զսուրն՝ եզարկ զԹիկամբն. Ճ. Բ: *Զանդամս նորա որդամբք զար-կեալ. Նանն: *Վերացուցեալ զսուրն, զի զարկցէ. Հ=Յ. ֆեբր. ծզ: *Եզարկ ո-տիւքն զբազկինան, և կործանեաց և խոր-տակեաց. անդ. մարտ. լա: *Յորժամ կա-միս դու վազել, զա՛րկ զագիդ քո 'ի վե-րայ իմ: Եզա՛րկ ազուէսն զագին. Վրդն. առակ:

Կր. Πίπτω. Cado, ruo, incido. *Յետս յետս չոգան, և զարկան զգետնի. Յհ. ծզ. 6: *Յետս յետս չոգան և զարկան զերկրի. Եփր. համաբ: *Զարկաւ նաւն 'ի վէմն. Վրք հց. իզ: *Որ արտաքոյ զոգխսն վարեն, ոչ այլ ինչ, այլ զարկանել և ան-կանել զնա սովորեցուցանեն. Փիլ. իմաստ:

ԶԱՐԿՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. որ և ԶԱՐԿ, ԶԱՐԿԱԾ, ԶԱՐԿՈՒՄՆ. Հարուած, հա-րուած. բախիւն. ւօրուղ, ղօրղ. *Զար-կուած քարանց: Ընդունէր զզարկուածս քարանցն: Ի զարկուածս քարանցն. ևն. ՃՃ: Գնչ: Սրգ. յլ. ծա: *Վերացո յինէն զարկուածով գանիւն զհարուած մահուս: Յընդոստ զարկուած երկուց միջնորդայ (ժամահարի): Զքնարս ձայնատրական, և կամ զարկուած վերածածկութե... կազ-մուածոյ Թմբկիս գործականութե (իմը Թնդիւն ունկան). Նար. լէ. ղբ. ղգ:

ԶԱՐԿՈՒՄՆ, կման. Նոյն ընդ վ. *Ի զարկմանէ բանութեց, 'ի բախմանէ փո-Թորկաց: Զկոտեալ գիպուածս այս փայ-տի զարկման: Գաւազանի զարկումն. Նար. ղա. և երգ:

ԶԱՐԿՈՒՑԱՆԵՄ, կուցի, կուցեալ. ն. Զարկանել. ուժգին հարկանել. բա-խել. զընկենուլ. զգետնել. լկել. ւուրֆմագ. *Որ կարաց բարբառովն միայն զունելիան զարկուցանել զգետնի: Յորժամ հասանէ գեն 'ի մոլին, զգետնի զարկուցանէ. Ոսկ. եա: *Յերկիր զարկուցանէ զապառաժքն: Զար-կուցեալ՝ յերկիր ընկենոյր: Կործանի յեր-կիր զարկուցեալ. Խոր. Բ. 81. և 79: և ա. 10: *Զօրավլլուկ կատանօք զարկուցեալ հեղձոյց. Փարպ: *Զարկոյց զնա այսն պիղծն. Լկեաց. Մրկ. ա. 26: *Եւ ո՛չ քար ընդ վերայ սալի առանց քաղցրութե առ-նոյն զարկուցեալ. Նար. ղբ: Իսկ ՍԵԲԵր. ծգ. *Զարկուցանելով փախիր 'ի նորա Ճա-շակմանէն, զի գտուն է յետ գործելոյն... մարթ է իմանալ և որպէս չ. չասպելով. Թէֆէր Պէքէր օլմագ:

ԶԱՐՀՈՒՐԱԳԻՆ. ա. Յոյժ զարհու-րելի. ահագին. *Իսկ փախըստեայքն որ շատպէին՝ յահէ ալրոյն զարհուրագին. Շ. Եդես:

ԶԱՐՀՈՒՐԱԾ. ա. Զարհուրեալ. վախ-ցած, սարսափած. *Գետորա յահէն գոլ զար-հուրած, խօսէր զերից տաղաւարաց. Շ. խոստովոսիւ:

ԶԱՐՀՈՒՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Զարհու-րեցուցիչ. զարհուրելի. *Որպէս երազք որ 'ի յանսուրք զարհուրական. Շ. իմ Եղակ: *Զարհուրական իրք, կամ կերք. Լմբ. աղ: *Յեւիլ որոգայթին և զարհուրական յոյժ. Լաստ. ծբ: *Զարհուրական ցասք, կամ պատմութի. Ճ. Բ: Լմբ. ամբակ:

Մերթ՝ Որ զարհուրի. ահաբեկ. *Վասն տեսանել զարհուրական և երկչոտ բնութեն. Վրդն. ծն:

ԶԱՐՀՈՒՐԱՆՔ, նաց, նօք. գ. Ἔκστασις, θάμβος, φόβος, πτόησις. Horror, stupor, obstupefactio, pavor, terror. Ահ. արհաւիրք. ահաբեկութի. ահարկու-Թիւն. սարսափ վախ, և վախնալու բանէր. գօրգու. *Ի զարհուրանաց սրտի քոյ՝ զոր երկնչիցիս. Օր. Բ. 28: *Հարթեացեն զար-շապարք իմ զհպարտութիւ զարհուրանաց նոցա. Դփ. Է. 20: *Ոչ երկիցես 'ի զար-հուրանաց 'ի վերայ հասելոց. Առակ. Գ. 25: *Ի զարհուրանաց գիշերոյ ». այլ ձ. յարհաւրաց. Եզն. Գ. 8: *Որք 'ի սրոյն զարհուրանաց փախչելով գահավէժք ե-ղեալ մեռանէին. Յհ. կմ. Երև: *Զարհու-րանօք զնոսա 'ի փախուստ դարձուցանի-ցեն. Լաստ. ա:

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ. ա. Սարսափելի. ա-հաւոր. ահագին. ահարկու. գօրգունձ, հէյպէթլի, մախուֆ. *Զզարհուրելին մարդ-կան՝ անընչալի հրամայէ լինել. Շ. մթ: *Զձայն զարհուրելի պատերազմողացն ա-սէ: Նշանակաւ զզարհուրելին գնէ: Զար-հուրելի ցաւ. Մխ. Երեմ:

ԶԱՐՀՈՒՐԵՄ. Իբր Զարհուրեցուցա-նել. *Այս յա նազովրեցի՝ զարհուրեալ վրդովէ զիս. Զքր. կբ:

ԶԱՐՀՈՒՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ե-ցո. ն. Ἐξίστημι, ἐξιστάνω, ἐκφοβέω, πτοέω, καταπλήσσω, δειματέω. Exterreo, terrefacio. Տալ զարհուրիլ. ահաբեկ առնել. սարսափեցուցանել. դողացուցանել. ափ-շեցուցանել. խէփ վախցընել, ղողցընել գօր-գութմագ, խուրքութմէք, Թախլիֆ էթմէք. *Զար-հուրեցուցից զամենայն ազգս, յորս մտա-նիցես 'ի նոսա: Զարհուրեցոյց զնոսա տէր յերեսաց խաղայելի: Ո՞ զարհուրեցուցէ զմեզ: Զարհուրեցուցից զնոսա առաջի Թշնամեաց նոցա: Զարհուրեցուցանես զիս երազովք: Այնպիսի տեսլեամբ ահի զար-հուրեցոյց զնոսա. ևն: *Զպահապանսն զար-հուրեցուցեր: Զարհուրեցոյց զկանայսն: Զարհուրեցուցանէ քո Ճգնութիդ զմար-մնոյս բնութի. Շար:

ԶԱՐՀՈՒՐԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Δειματῶν, θαμβέων, πληκτικώτερος, ևն. Դո-ղացուցիչ. ահարկու. յետս կասեցուցիչ. *Արս սրիկայս և զարհուրեցուցիչս. Դփ. Ի. 4: *Զարհուրեցուցիչ կազմած պատե-րազմի, կամ սաղաւարտ, կամ պատասխա-նի. Մխ. Երեմ: Յհ. կբ: Բրս. հց: *Զար-հուրեցուցիչ գիւաց. Յհ. կմ. պաւղ: *Հրեշ-տակք պահապան շուրջանակի, և դու ան-զգուշութ՝ նոցին զարհուրեցուցիչ. (Խրթէշ-նող թախծընող.) Լմբ. պտրգ: *Օրէնքն՝ բնու-Թիւն են զարհուրեցուցիչ. Եփր. հա:

ԶԱՐՀՈՒՐԻՄ, եցայ. յ. Ἐξίσταμαι, θάμβεω, θράυω, ἐκδειμάτομαι, καταπτύσσομαι, ἐβλαβέομαι. Terresio, terreor, horreo, obstupesio, vereor. Արհաւիրս կրել. զահի հարկանիլ. ահաբեկ լինել. սոսկալ. սարսափիլ. դողալ. ափշիլ. հիա-նալ. արտաքոյ անձին լինել. խուճապիլ, տագնապիլ. խէփ վախնալ, մէղին պաթ-քրթիլ. գօրգմագ, խուրքմէք, հէյրան օլմագ. *Զարհուրեցաւ ամենայն ժողովուրդն յոյժ: Զարհուրեցան անկան 'ի վերայ ե-րեսաց իւրեանց: Զարհուրեցաւ անձն նո-րա, կամ սիրտ նորա, կամ յերեսաց նորա, 'ի տեսլենէ նորա. յանհրաժեշտ տեսլենէ, 'ի մէնջ. ևն: *Զարհուրեցաւ, Թէ գուցէ ոչ բաւեսցուսցէ զպարգևսն. ա. Կ. Գ. 30: *Զար-հուրեցարո՛ւք բարեկեցիկք. Եռ. լբ. 11: *Եթէ զարհուրեցայք ինչ յոգիս ձեր. Եղիշ. Է: *Զարհուրեսցին 'ի վերայ պքան-չելի փրկութե նորա. Իմ. Է. 2: *Զարհու-րեցայ վասն անմտութեանն վարուց նոցա. Վրք հց. իա:

ԶԱՐՀՈՒՐԿՈՏ, ի, աց. ա. Որ սակաւ կամ դիւրաւ զարհուրի, և 'ի Թեթև իրաց, կմ յաչխատութէ. *Վասն կոչէ զծոյլն, և զզարհուրկոտն, և զանզգործն արդարու-Թեան. Համամ. առակ:

ԶԱՐՀՈՒՐՈՒՄՆ, րման. գ. Զարհու-րիլն. զարհուրանք. սարսափումն. ահա-բեկութի. և Ափշութի. գօրգու, էյին պէյ-նէ օլմազը. *Զարհուրումն է երկիւղ յան-սովոր ինչ տեսութէ. Նիւս. բն. Է: *Եղեն նշանք զարհուրմանց ամենայն մարդկան. Վրք հց. Է: *Մինչ յայսմ էաք զարհուր-ման. Մագ. ծզ: *Ի փափագելին իւր և յիմանալիքն զարհուրմամբ բնակէ. Կլիմաք: *Մնալ 'ի զարհուրումն սրտից անօրինացն. Փարպ: *Փոխարկաւն զարհուրմանցն... այ-լինքն փոխարկիչ արհաւրաց. Նար. յդ:

ԶԱՐՀՕՐԱՏԵՍԱԿ, կամ ԶԱՐՀՈՒ-ՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Զարհուրելի տեսլեամբ. *Զարհօրատեսակ շանթագլուխն սոսկալիԹ. խար. Նար. ղգ:

ԶԱՐՄ, ի, ից, իւք կամ զք. գ. Ἔκγονος, κατάλημμα, σπέρμα. Ortus, proles, semen. (լծ. ընդ սերմն, և արմ.) Ի միոյ արմատոյ սերունդ. շառաւիղ միոյ ա-զատոհմի. առանձին ազգատոհմ միոյ. ցեղ. տոհմ. ծնունդք. յաջորդութիւն ա-զգի. զաւակ, մնացորդ. Ճէթ, նոյ, էճտատ. *Զարմ ամպարշտաց ոչ յաջողեսցէ տաս. Սիր. Խ. 15: *Կորուսից զանուանս նոցա, և զզարմ և զզաւակ. Եռ. ծդ. 22: *Ի զարմից սորա: Զզարմիցն աշխարհակալ: Ի զարմից հայկայ: Որպէս զզարմս Թագաւո-րաց. Խոր: *Զարմք սրտմին: Ըստ օձակոխ զարմի որդւոց եղջերուաց. Նար: *Մինչև 'ի չորրորդ զարմն. Կանոն: *Հանել 'ի ժա-ռանգութե իւրեանց զարմօք և ազգաւ. Լաստ. ա: *Աճեցին զարմիւք և զաւակօք. Վրդն. ծն: *Զիմածին գեղեցկահրաշ զարմ (զորդեակն իմ զյովսէփ). Պիպ: *Մանի և մարկիոն կենդանացին... տեսանելով ըղ-քեզ իւրեանց եղեալ զարմ. Յհ. կմ. Երև:

ԶԱՐՄԱԶԱՆ. ա. Իբր Զանազան զար-միւ. ազգի ազգի. *Բազմաբաց, առնց, զար-մազան չինուածոց. Լծ. առհմ: *Զարմա-զան. պքանչելի. կամ զանազան. Հին բառ:

ԶԱՐՄԱԶԱՆԱԿԱՆ. կամ նոյն ընդ վ. և կամ գրելի է՝ Զարմանազանական. *Զի լցցէ զամենայն զերկնաւորս և զերկ-րաւորս զարմանազանական պքանչելեօք. Ոսկ. Եփես:

ԶԱՐՄԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφορά. Differentia, diversitas. Զարմիւ կամ ըստ զարմի զանազանութի. ազգի ազգի գոյ-տարբերութի. պէսպիսութի. *Բազմեցս զարմազանութիւք են չորք. Թր. ֆէշ. որ ուղիղ մեկնէ Երզն. *Այլևայլութիւք ոչ: *Ոչ նոյնպէս իմանալի է և զզարմազանու-Թիւնս բարդիցն. վասն զի անհնար է ա-նուան իմիք առանց այսոցիկ լինել զարմա-զանութեանց. Մագ. ֆէր: *Յերկգրան անդ ծածահրաշն զարմազանութիւ. այսինքն զա-նազանութե արարածոց. Անան. եկեղ:

ԶԱՐՄԱՆԱԳԵՂ. ա. Զարմանալի գե-ղով. հրաշագեղ. գեղահրաշ. *Զարմանա-գեղ և աստուածագեղ գեղեցկութե անճառելի փա-

զուգմանեն. Թէոդոր. խչ. *Զգուշար իւր զարմանագեղ զփառաւանձեմ առեալ էր 'ի կուսութե գնելոյ. Ոսկոց։

ԶԱՐՄԱՆԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Θαυματουργός, θαυματοποιός. Qui miracula edit, vel agit mira, mirabilia. Աքանչելագործ. հրաշագործօղ. *Մեծ է, բայց ոչ քան զարմանագործեն. Սեբեր. Է։ *Տէր յու քո՛ հրաշափառ զարմանագործ։ Հրաշափառագոյն և զարմանագործ արարիչ. Մաշթ։ *Համեմատել... ընդ զարմանագործ արարչութեն, որ է հաստիչ ամենայնի. Վէցօր. Բ։

Կամ Որ արուեստիւ ցուցանէ զգործս զարմանալիս. *Զարմանագործ արուեստական վայրապար ոչ մտանիցէ 'ի հանդիսական հրապարակն (առանց բազմութե անտոռոց). Ոսկ. Եօ. յորմէ և Գէ. Եօ։ Բրս. Ժբ։

ԶԱՐՄԱՆԱԳՈՐԾ, գործք. ա. գ. Θαυμαστότερος, ρα. Mirus, mira, mirificus, ca, cum. Զարմանս բերօղ. հիացուցիչ. սքանչելի. և Սքանչելիք. զարմանալի գործք. *Գանկս ... զարմանագործ առնուլ. Սխոլաե։ *կարող եղեր զօրութ՝ զարմանագործ նշանիւք. Ըստ։ *Ոչ այնպէս մեծամեծք և զարմանագործք կատարէին։ Որչափ ևս առաւել զզարմանագործս հոգւոյն չիցէ ոք բաւական ճառել։ Կարող է և այնպէս և այլազգ այսպիսի ինչ առնել զարմանագործս. (յն. զարմանագործել). Ոսկ. մ. ա. 1. և 4։ Է. 18։

ԶԱՐՄԱՆԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. չ. Θαυματουργέω, θαυματοποιέω. Mira facio, mirabiliter ago. Հրաշագործել. զարմանալի օրինակաւ գործել. *Զաստուածութ սնոյն վարդից 'ի ձեռն կերպարան զարմանագործես։ Ի զարդ պաճուճանաց զարմանագործես. Նար. կգ. և խչ։

ԶԱՐՄԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Θαυματουργία, γημα. θαυματοποιΐα. Mirifica opera, miraculum, praestigiae. Գործելն զզարմանալիս, կամ գործ զարմանալի. սքանչելագործութի, և սքանչելիք. Փ. ծիղ. *Սովոր են մարդիկ ձեռալ, յորժամ նորանն զարմանագործութիս ինչ լսիցեն աւրեք լինել. Նանաս։ *Ոչ այսուհետև յերկրէ, այլ յերկնից են զարմանագործութիք. Կիւրղ. Եզեկ. առ յոոփ։ *Զնորին ժուժկալուե համբերութեանն նշանաւոր զարմանագործութեցն. Ագաթ։ *Զերկնաքանչիւրոցն (առուրց) զարմանագործութիս հանդիսայարակել. Մագիստ։ *Զքոյդ տպաւորել զարմանագործութիւն. Նար. խչ։ *Ես այլք այսպիսիք զարմանագործութիք անդուստ՝ միայն կամելով քո կատարեալ լինին. Սարկ. Հաւաք։ *Փառաւոր լինէր անուն նն 'ի վր զարմանագործութեցն. Ճճ։

ԶԱՐՄԱՆԱԳՐԵՄ, եցի. չ. Զարմանալի օրինակաւ գրել, նկարել, դրոշմել, յօրինել, սահմանել և առնել. զարմանագործել. *Բնութեան օրէնականութիս երկրաւորաց զարմանագրեցեր։ Որով զհրաշալիսն զարմանագրես։ Ի վերնայարկ սրահն հոգեկիր, ուր զաշակերտան զարմանագրեաց. Նար. ղբ. ղգ. և գնջ եկեղ։ *Մանրաւ աշակերտան գրոցն փափկեցուցեր 'ի սուրբ վերնատունն, որով զնոսա զարմանագրեցեր փչմամբ հոգեղէնականաւ. Գնձ։

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ. ա. Զարմանալի ըստ զանազանութե կամ կերպի յօրինուածոյն. Զանազանեալ ըստ այլեւայլութե. հրաշազան. սքանչելի. վայելչական. *Ես առնեալ զայս ամենայն քահանայիցն՝ մեծապէս և ամենայն վայելչութբ զարմանազան՝ պատարագեցին զզաւակին ... և յօրինեալ կացին ». յն. բարեվայելչապէս կացին. ա. Եզր. ա. 10։ *Զարմանազան և հրաշագիտակ լուսով 'ի յարևելից փայլեալ. Կիւրղ. խչ։ *Ըստ և բաւական է առ 'ի վարդապետութի և յուսումն մարդոյ զարմանազան գեղեցկութիք և ամբաւ մեծութիւնք արարածոց. Եղիշ. ող։ *Տեսիլ զարմանազան. Անան. եկեղ։ *Թագ զարմանազան, և ծիրանիս թագաւորական առաքէր. Կաղանկ։ *Զօրութիս զարմանազանս և արուեստս բազմօրինակս։ Զարմանազան կենդանագրուլ, կմ հանդիսարան. Նար. հէ. ղգ. և խչ։ *Զարմանազան նշան. Ը. խոսրով։ *Ընդ զարմանազանն այն իւղաբերից. Հ. նէւմ։

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆԵԱԼ. Զարմանազան երևեալ. և վայելչազարդեալ. *Ըմբռնեցին 'ի խողխողումն զզարմանազանեալն համբակ. Պէտ։ *Պէսպէս գունակ գունակ զարմանազանեալ. Թէոդոր. խչ։

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զարմանալի զանազանութի. վայելչազարդութի պէսպիսութեան կամ կերպի. որ առի նաև պարզապէս՝ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս և ԶԱՐՄԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Ուր հայեցեալ ոք զարմասցի ընդ արդարոցն զարմանազանութիս (մի քան զմի գովելիս). Փիլ. տեսակ։ *Տենչալի զարմանազանութի։ Պէսպէս զարմանազանութի գունեալ. Թէոդոր. խչ։ *Գործոց նորա զարմանազանութի տեսիլեն զքննողս նորին խոստովանել զնծ. Լմբ. ող։

ԶԱՐՄԱՆԱԹՈՌ. գ. Զարմանալի աթոռ. իբր տեղի հանգստեան մարմնոյն քնի 'ի ժամ թաղման. *Զխաւորեալ (ոսկից) բեւեռն, և նր ձեռացն, ... զարմանաթոռն, և պատուաւ խնկոցն. Ոսկիփոր։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ, լւոյ, լիք, լեաց. ա. Θαυμαστός, ἔκθαμβος, ἐξαίρετος, θαυμάσιος. Mirus, mirabilis, admirandus, exemtus, eximius. Արժանի զարմանալոյ. հիանալի. սքանչելի. մեծ. ահաւոր. օրթինալու, խէյէ դուրս. ղաղըլաճագ, աճայէպ. ղարիպ. *Զհարուածս մեծամեծս և զարմանալիս. Օր. ԻԸ. 59։ *Գազանն չորրորդ ահեղ և զարմանալի. Դան. Է. 7։ *Արք հոյակապք և զարմանալիք. Ցհ. կբ։ *Զարմանալին կիւլիկեցի։ Զարմանալին քննութբ հոգւոյն։ Զարմանալի մատամբք։ Պատուզս զարմանալիս։ Անելով զզարմանալին լսողաց բան։ Զաւաւել զարմանալին յայնժամ ներգործես։ Դպրութիւնք հրաշիցն զարմանալեաց. Նար։

Իսկ Սղ. ԿԵ. 28. *Անդ բենիամին 'ի տըղայութե զարմանալի ». յն. տղայ 'ի զարմացման, որպէս թէ զարմացօղ, լցեալ ապշութեամբ։

Այլ *Զարմանալի եղև սէր քո ինձ. Բ. Թգ. ա. 26. իբր յն. սքանչանալ, սքանչելի լինել։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ. մ. իբր Զարմանալի օրինակաւ. զարմանապէս. ահագինս. ուժգին. *Ցայնժամ զարմանալի շարժեցաւ երկիր. Ճճ։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻՔ, լեաց. գ. τὰ θαυμαστά, τὰ θαυμάσια. Mirabilia, mira. Իրք արժանի զարմանալոյ. սքանչելիք. հրաշք. *Արարից սքանչելիս ... զի զարմանալիք իցեն՝ զորս ես արարից ձեզ. Եւ. ծ. 11։ *Քո են զարմանալիք անճառելից բարեաց միայն հրաշագործ։ Զարմանալեօք հրաշագործութբ (թե) մատակարարիլ մեզ պատարագեցեր. Նար. յէ. ղգ։ *Ո՛վ ասէ մեծի զարմանալեացս, զոր ունիմք խմանալ։ Այս են զարմանալիք. Ը. բուզն։ *Զչքնաղ զարմանալիսն սուտ 'ի նմանէ գործեալ մատենագրեցին. Եւս. քր. ա։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻՔ. Ἔκστασις, θάμβος. Extasis, admiratio, stupor. որպէս Զարմացումն. զարմանք. սքանչացումն. ապշութի. զարմանալն. *Զարմացան մեծաւ զարմանալեօք։ Լցան զարմանալեօք 'ի վերայ նշանին որ եղև. Մրկ. Ե. 42։ Գծ. Գ. 10։ *Ամենեքին հիացան մեծաւ զարմանալեօք. Իգն։ *Հիացան զարմանալեօք ընդ հաւատս կնոջն. Ճ. Ա. (գրեալ էր, զարմանալիւք, իբր զարմանալեւք,կամ զարմանալեօք։) *Զարմանալեաց արժանի. Մագ։ *Բազմապատիկ զարմանալիք 'ի միտս իմ անկեալ են վս մոլեգնութեն պօղեայ սամոստացւոյ. Ոսկ. յհ. ա. 6. յն. զարմանալ. ոսկ ընդ հակառակն, ուր առի 'ի մեզ, *Ես առացի 'ի զարմանալ իմում. Սղ. Լ. 23. ճժե. 2. 'ի յն. գնի, 'ի զարմացման, կամ յապշութե։

ԶԱՐՄԱՆԱԿԱՆ. Տ. ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ. *Ի տեսողաց ներբողական, և լսողաց զարմանական. Ը. Եդեսս։

ԶԱՐՄԱՆԱԿԵՐՏ. ա. Զարմանալի կերտուածով. զարմանաշէն. հրաշակերտ. հոյակապ. *Զարմանակերտ կազմութիւն. Վէցօր. Է։ *Զարմանակերտ շինուածք, ուխտ, կմ փարախ, կմ վանք. Սամ. Անեց. Ոստպէլ։

ԶԱՐՄԱՆԱՀՐԱՇ. ա. Զարմանալի և հրաշալի. սքանչելահրաշ. *Զարմանահրաշ իւղ, կամ ընդարձակուլ. Նար. ղգ։ *Զարմանահրաշ շինուած, կամ գործ, սքանչելիք. Սկևռ։ Մարաթ։ Գէ. Եօ։

ԶԱՐՄԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. չ. Θαυμάζω, ἐξίσταμαι. Miror, admiror, stupefio. Արմանալ յոյժ. հիանալ. սքանչանալ. ապշիլ ընդ անակնկալ իրս մեծամեծս, և պակնուլ ընդ ահաւորսն. արմընալ. շաշմագ, Բաաճիթլ մէթմէք, հայրան օլմագ. *Զարմասցին ընդ նա։ Զարմանային ընդ իմաստութի նորա։ Զարմացեալ էի ընդ տեսիլն։ Զարմանայր վասն անհաւատութե նոցա։ Զարմացան 'ի վերայ ամենայնի։ Զարմասցին 'ի վերայ քո։ Զարմանայցես 'ի վերայ իրացն. կամ 'ի վերայ բանից. 'ի վերայ բարեացն. ևն։ Որպէս և իմ. ծա. 15. *Ի վախճանի նոցին եղիցն զարմանային ». իմն ըստ յն. 'ի վերայ վախճանի։ *Զարմացան միտք նոցա։ Զարմացաւ 'ի միտս իւր յակոբ. Ծն. ԽԲ. 28։ ԽԵ. 26։

ԶԱՐՄԱՆԱԼ. պէսպէս յարմարական խնդրովք, ըստ յն. կամ հյ. ոճոյ. *Զարմացարո՛ւք զարմանս։ Զարմացաւ իսահակ զարմացումն մեծ յոյժ. Ամբ. ա. 5։ Ծն. ԻԵ. 33։ *Մի զարմանար զներքին և զյապաղելն զատաստանին. Կոչ. ծը. (իբր յն. διά, ընդ, վասն։) *Զհրեշտակաց սրց զերկայնամտութի զարմացայ. Եւագր. իա։ *Զարմանայր զառաքինութի ծերոյն։ Ոչ զփոփոխիլ նոցա զարմանամ 'ի մեղացն։ Ցիրաւի զարմանաս զայդ։ Զայն ևս (այսինքն ըստ այսմ ևս) զարմացեալ էին վասն նորա ծերակոյտն. Վրք հց. ծը. ծի. Է։ *Զայն զի՞ զարմանաս, ուր այնպիսի իրք գործէին. Ոսկ. Եօ։ *Զայդ մարգարէութէն (յն. թինն) զարմացիր. Ոսկ. ապաշխ. Է։ *Որպէս երբեմն 'ի տաճարին՝ զանուն յնէ զարմանային. Կրթղ. ոփ։ *Զարմացեալ կամ զխորհրդոյս. Կոչ. ծ։ *Զորմէ իմծ այսչափ զարմացաւ։ Զյովբայ ասէ, զարմանաս. Խոխ-ք։ *Այլք զնմանէ կայցեն զարմացեալ։ Առաւել ևս զարմանալի է զմանէ քան զնոցանէ, և զնոցանէ քան զմանէ. Ոսկ. յհ. ա. 2. և 3։ *Այլ ևս զքահանայեօք նորա զարմանամ. Ճ. Բ։ *Զքանիւքդ զարմանամք. Ոսկ. յհ. ա. 27։

ԶԱՐՄԱՆԱՇԷՆ. Տ. ԶԱՐՄԱՆԱԿԵՐՏ.

* Եկեղեցի մեծամայրդ, զարմանաշէն հոյակապութիւն. Ցէշոփ: * Զարմանաշէն գեղաթափն, և այլ բազում վանորայք. Վրդն. Յ:

ԶԱՐՄԱՆԱԳԷՍ. ն. Զարմանալի օրինակաւ, կամ զարմացմամբ. * Զարմանադէս 'ի մէջ կուսին առանց աւն սաեղծաւ նա. Եփր. համաբ: * Ցօրինէին երգ զարմանադէս. Գնձ:

ԶԱՐՄԱՆԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Զարմացմամբ ակնարկելն. հիացումն. * Տեսուցէն՝ զզարմանատեսութիւն հրեշտակաց ցուցանէ. Նար. Եբգ:

ԶԱՐՄԱՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Θαυμαστός. Mirabilis, admirandus. Զարմանալի. պքանչելի. հրաշալի. ընտիր. աննման. ապշութեան արժանի. արմնանալու. շողշողծագ, հէտծէնլի. * Որպէս զհուրն (առ նսեմեաւ) նշանաւոր և զարմանաւոր: Զօրութի զարմանաւոր. Նար. ծա. հԷ: * Տաճար զարմանաւոր. Ը. Եղէ.: * Մի ինչ զարմանաւոր յըղփութի խնդրէք. Մանդ. Ժա: * Տեսանեմ զքո կորուստ՝ այլ զարմանաւոր ». այսինքն եւս զարմանալի. Մաղ:

ԶԱՐՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զարմանագործութիւն. զարմանալի իրք. * Ո՛չ զերկինս և զմարդկութիւն, և որ առ սոսա են զարմանութիւնք. Նար. ԽԷ:

ԶԱՐՄԱՆՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Զարմանալի հայուն, դշխոյ. * Պսակաւոր մեծ զարմանուհի. Նար. Գնձ Եէեդ:

ԶԱՐՄԱՆՔ, նաց. գ. Θαῦμα, ἔκστασις, τὰ θαυμάσια. Miratio, admiratio, stupor, mirabilia. οὐ θαυμαστὸν, non mirum. Զարմացումն. հիացումն. ապշութի. որ ասի և ԶԱՐՄԱՆԱԼԻՔ. արմանք, զարմանք. բառաձեւող. * Զարմանք կալան զչէմարհոս 'ի վերայ այսորիկ: Զաաշխնս կալան զարմանք. Ցօբ. ԺԷ. 8: Ի ԺԷ. 20: * Զարմանք կալան զամենեսին. Ղկ. Է. 26: * Զարմանք յարույց զարմանս. Ամէ. Ա. 5: * Ոչինչ են զարմանք: Զեն ինչ զարմանք. Առակ. Է. 30: Է. Կոր. ԺԱ. 14: * Եւ չէ ինչ զարմանս. Մե. Եբեն: * Զինչ զարմանք են. Եփրէ: * Զամենայն որ 'ի զարմանս ածէ. Խոր. Ա. 15: * Զարմանաց գերահրաշ ». այսինքն 'ի վեր քան զզարմանս. Մագ. ԻԷ: * Տեղի առաւ զարմանաց. (այսինքն մեզ զարմանալոյ): Հիանալ և զարմանս համարել վասն յոյժ պարեպաշտութեանն նորա ». յն. զարմանալ. Փիլ. Եմաս: * Զարմանս առնէին, պքանչանս համարին ». յն. զարմանան. Բու. Եէես:

ԶԱՐՄԱՆՔ. գ. Իբր Զարմք, կամ զարմանք. * Ցերկրորդ ազամ սերեալ ցեղապետք, ծնունդք և զարմանք նոր սերնի. Նար. Գնձ առաք. Ի երգ:

ԶԱՐՄԱՑԱԿԱՆ. ա. } Θαυμαστικός,
ԶԱՐՄԱՑՈՂԱԿԱՆ. } ἐκστατικός. Mirificus, extaticus. Զարմացուցիչ. զարմանալի. ուր կայ հիացումն կամ յափշտակութիւն. տէերում, էպլէնէսմն. * Է՛ և 'ի խունկս ինչ կենսամն զարմացական, որ զմարմնէ՝ են պքանչելի քանզի ճառական. Եղծ. ոփ. Եբն: * Մեծն պօղոս 'ի յըմբանման ածայնոյն եղեալ, և զարմացողականին նորա զօրութեն հաղորդեալ: Եւ ինքն ամենայնի պատճառն առ 'ի յամենեսեան լինելն զինքն բուռ զարմացողականին գերազոյ զօրութեանն անփոփոխապան 'ի յինքեան. Դիոն. Եծոյ:

ԶԱՐՄԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Ἔκστασις, θάμβος. Admiratio, stupor. Զարմանալն. զարմանք. հիացումն. ապշութի. յափշտակութի. արմնանալ, արմանք, ...

...ելոյ. նա թողմայ, ակներեւուլ. * Զարմացուս խաւարի զարմացումն մեծ յոյժ. Ծն. ԻԷ. 33: * Զարմացայ, անուանել զնա, զարմացումն մեծ. Ցայտ. ԺԷ. 6: * Եւ 'ի վերայ նորա զարմացումն: Տեսի 'ի զարմացման ասացի: Կալ յաղօթս 'ի ասաճարին, լինել 'ի զարմացման. Գծ. Ժ. 10: ԺԷ. 5: ԻԲ. 17: * Եղեալ պատմեին մեծաւ զարմացմամբ. Եղէ. Է: * Վասն այլոց այլովք եւեք 'ի զարմացումն եկեալ. Ցհ. Խծ. պաւ: * Ի զարմացման եղեալ այրն այ ընդ պատասխանոյն՝ զոր լուաւ 'ի կնոջէն. Վ. Եփ. ԺԶ. Զ: * Զարմացումն քննութեն ընդ մեզ անկեալ եհատ զպատմութն. Փիլ. առէ: * Ո՛ անհասութե խորհրդոյս, և մեծութեանդ զարմացմանցս ». այսինքն հրաշից հրաշալի եւրաց. Կանէք: * Ոչինչ է այլ զարմացումն, քան թէ նորաձայն և անսովոր իրաց տեսութի. Եղն. Եփ: * Զարմացումն էառ զնս. Լծ. աա:

ԶԱՐՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ զարմանալ. 'ի զարմացումն շարժել. զուրմացնել, արմնցընել. * Ինքն զարմանալ, և զայլս զարմացուցանել կամի. Ճ. Թ: * Զարմացուցեալ զմտաւորն. Ագաթ: * Ոչ միայն զմարդիկ, այլև զանգղայս զարմացուցանէ. Մխ. Եբեն: * Զարմացուցեր զզօրս վերինս, հիացուցեր զարարածս. Շար:

ԶԱՐՄԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Ἐκστατικός, ἦν. Որ զարմացուցանէ. հիացուցիչ. զարմացողական. * Է՛ և զարմացուցիչ ածային սաւփոփումն. Դիոն. Եծոյ: * Այլ ոչ խորհին ոչ առանին զարմացուցուցիցչէք և պքանչացուցիչէք. Վ. Եցօր. Զ:

ԶԱՐՄԱՑՔ. Տ. ԶԱՐՄԱՆՔ. * Եւ այս են զարմանք, զի նեևման հաւաաոց. ԼԾ. Եփր. համաբ:

ԶԱՐՏԱԳՈՅՆ կամ ԶԱՐՏԱԳՈՒՆ. գ. Բառ յոյնն. դէրվէկին. իբ դեղնագոյն. Դեղին ծաղիկ, որ վարի 'ի ներկս. կամ Քրքում: Բժշկրն:

ԶԱՐՏՈՒՂԻ. ա. ն. ὁ, ἡ, τὸ Ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ. Devius, a um. որ և ԱՐՏՈՒՂԻ. գրի և ԶԱՐՏՈՂԻ կամ ԶԱՐՏՕՂԻ. ԶԱՐՏՈՒՂԻ. իբր Զարտուղին ուղի, և Արտաքոյ ուղւոյ. Թիւր. օտար. խոտորեալ. շեղեալ. խոտորնակի. շեղակի. սախս, ... ներ. * Ցուղիէ հաւատոյն զարտուղի հաւնէ: Հպարտացեալ զարտօղի անկան. Ցմ. Ի. Է: * Ընդ այլ զարտուղի ճանապարհ գնաս. Սարգ. Ա. յԷ. Է: * Չէ զարտողի 'ի ճշմարտութեենէն: Հայեցեալ զարտողի գնացս՝ որ յաշխարհի: Ի գնալն զարտողի յօրինացս: Խնդրէ ունել զնմանութեն առաջելոյ. և զայն ոչ զարտողի. Լծ. ...: * Զարտուղի ընթացայք. Խոսր: * Անպատշաճական գնացի զարտուղի սխալեալ գծնդակապէս. Նար. Է: * Երթեալ զարտուղի յաքքանօնական ճանապարհէն. Ը. Բաղ: * Ոչ կարեմք զարտաւղի երթալ 'ի ճանապարհէն. Վրդն. Ծն:

ԶԱՐՏՈՒՂԻՄ, եցայ. չ. եւ և ԶԱՐՏՈՒՂԵՄ, եցի. չ. Διαμαρτάνω τῆς ὁδοῦ. Devio. παρατρέπομαι, a solita via avertor, recedo. որ և ԱՐՏԱՐՏՈՒՂԻԼ. Արտաքոյ ուղւոյ ելանել. խոտորիլ. թիւրիլ. սաերիւրիլ. շեղիլ. ծռիլ. ... * Ոզ՛ որ զարտուղեցան յարգապութեն ճանապարհէն. Ցծր. Է: * Մի զարտուղիք յարքայական պողոտայէն. Թէոփ. ... * Զարտուղեցին յաշխահաշէ. Պիփ. * Վրիպեալ զարտուղին խորհուրդք. Վ. Եցօր. Է: * Եթէ զարտուղեցաւ 'ի բնաէն, և յնա մնացն գործոյ (լինի) օտարանալ. Նիւս. կազմ:

ԶԱՐՕՂ. ի. գ. Χαμαίδρυς. (իբր գետնակաղնի.) Բոյս աղաւաժուս վայրաց՝ թզաշափ բարձրութե, մանրատերև աղոցանձև, դառնահամ. որ կոչի նաև ԼԵՐԴԱՒՈՅ, և ԿԵՆԱՐԱՐ. ֆէմէօշէ, պէլուտէւեր: Գողիան: Բժշկրն:

ԶԱՐՕՂ ասի 'ի հայաստան աշխարհի և թռչուն ինչ միամիս. մոխրագոյն, մեծ քան զհաւ ընտանի:

ԶԱՒԱԿ, ի, աց. գ. Σπέρμα. Semen. ἔκγονον, foetus, soboles. κατάλειμμα, ἐγκατάλειμμα, residuum, reliquum. Ծնունդ և սերունդ ուրուք. ուստր և դուստր. որդի. թոռն. զարմ. ազգ. ծնունդ կամ յաջորդ ազգի ամենայն կենդանեաց. զաւակ, փղան, փղաքը. էվլաթ, խեհամ, ... նէսիլ, նէսլ. եղբ. զետ. * Եդից թշնամութե 'ի մէջ քո և 'ի մէջ կնոջդ, և 'ի մէջ զաւակի քոյ և 'ի մէջ զաւակի նորա: Բուծանել զաւակ 'ի վերայ ամենայն երկրի: Ցարուց ինձ այլ զաւակ այլ փոխանակ հաբէլի: Սահակաւ կոչեսցի քեզ զաւակ: Նա 'ի թողլոյ ձեզ զաւակ յերկրի: Արմատ և զաւակ. ԵՆ: * Քահանայք ոչ լուսածնունդ զաւակօք ». ...: (ի հն ... զարմ մեկնի զաւակ և սերմն. գնի և զաւակից իբր ազգակից):

ԶԱՒԱԿԱԲԱՐ. Ն. իբրև զաւակ և զաւակի. ... * Սերմ զինչ իբրև զուգիս, զաւակաբար իբրև ... ... :

ԶԱՒԱԿԱԳՈՐԾԵԼ. Ն. Սերել զաւակս. թողուլ զաւակս. * Ո՛չ արար արժանի զաւակագործել զծնունդս ... ... 'ի սակաւուց. Սրփ. Ա. Գ. Ա: 'Ի ձեան որոց ծնունդք զաւակագործեցին ». այսպէս ... ... զաւակագործեցին. Փիլ. Լին. Գ. 17:

ԶԱՒԱԿԱԿԵՐ. Σπερματοφάγος. Seminivorus. կերօղ և կլանօղ զաւակս իր. իբրու որդիկեր. ... ... Զաւակակեր է ... ...:

ԶԱՒԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաղորդ որդութեն, և եղբայրակցութեն. * Ցորժամ ասէ զնա (զեւաւ զեղբայրն յակոբայ) որդեակ, ոչ իբրև զորդւոյ վկայէ նմա զաւակակցութեն, այլ իբրև աղայոյ ... ... Փիլ. Լին. Գ. 230:

ԶԱՒԱԿԱՍԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սիրել կամ սերունդ զաւակաց. * Հաստել ... զաւակասէրութեն: Զ ... ... թէ, որ ... ... է զաւակասէրութեն. Փիլ.:

ԶԱՒԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Որդեգրութեն. ... ... Եէլաուէթ. ՚Նման զնեզ յորդեգրութեն ... և 'ի զաւակութեն. Վրդն. Եփ:

ԶԱՒԵՇՏԱՐԱՐ. գ. Ըստ հին ... կատակերգու:

ԶԱՒՐԱՆ. գ. Բառ պարսկական. ... ... այսինքն Քրքում: * Եփեցան 'ի լյոյ և զաւրանն սերմն ոչ է 'ի ծաղր. Վրդն. Ծն. որ և 'ի Մխ. Բժշ. գրի ԶԱՒՐԱՆ. Ն. ԶԱՓՐԱՆ. խառն 'ի Մխ. Բժշ. ... և ԶԱՒՐԱՆ:

ԶԲԱՂԱՆՔ, նաց. գ. Περισπασμός. Distractio, occupatio orta a curis et negotiis. որ և ԶԲՕՍԱՆՔ ասի. Զբաղումն 'ի բազում իրս. պատապարումն. ցնցումն և ցնորումն յերկրաւոր բազմահոգ իրաց. զբօսանք. Հոգք աշխարհի. ծուլք. երկր. վաստակ. ... ...

պարկեշտութիւն, և հաստատակութիւն մտաց առանց զբաղանաց ». յն. անզբաղ. ἀπερισπάστως. ա. կոր. է. 33: *Կրօնաւորութիւն զկուսութիւն անուանէ, և առանց ախտից և զբաղանաց կեանս: Զսիրտն 'ի զբաղանաց արթուն ոչ պահէ. Սարգ. յկ. է: *Արդարև ուստ անուանեալ զամենայն կարծիս մնոտի զբաղանացս մարդկան: Զառաջ մեղաց և զբաղանաց մաքրել 'ի սրտից. Լմբ. պտրգ. Ն յանառակն:

ԶԲԱՂԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ զզբաղանս կամ մնոտի խաղալիկս. *Խորև զբաղասէր մանկունք ապայարար լսեն զոր լսեն. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ԶԲԱՂԵՄ, եցի. ն. } Περισπάω.
ԶԲԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. }
Distraho. ἀπατάω, fallo. Տալ զբաղել. պատապելացուցանել. արկանել 'ի ցնգմունս. շեօշենելու, փորփռելու. *Այլև մանուկն լաւ լավ զբաղէր զնա. Վրք. հց. իէ: *Ընդէր զբաղէ առանձնոյ յաղօթս (թ զնէ 'ի ժամ աղօթից). զի ինքն առանձնոյ զմ այնորիկ անկաւ, զի ոչ կամեցաւ երկրպագել նմ. Վրք. հց. ժ: *Զբաղեցուցանիցէ զմիտսն իւր. Ցխ. ա. 26. Թերևս մեղքն 'ի յն. ընթեռնուին σπάω կամ σπάττω. իսկ համառօտ օրինակն է՝ ἀπατάω, որ է խաբել, պատրել: *Զբաղեցուցանէ զմիտս իւր 'ի խորհրդս օրինացն. Սարգ. յկ. է: *Ցանկութիւնք ճաշակման ամենայնիւ զբաղեցուցեալ ըզ-միտս իմ խաղէ. Եփր. աղօթ: *Զբաղեցուցանէ երկրաւորօքս միայն. Խոսր: *Զբաղեցուցանեն զմիտս նոցա յնծայինս. Լմբ. պտրգ:

ԶԲԱՂԻՄ, եցայ, եալ. չ. Περισπάομαι, τυβράζομαι, ևն. Occupor, distrahor, turbor, sollicitus sum. որ և ԶԲԱՂՆՈՒԼ, ԶԲՕՍԱՆԻԼ, ԾԻԼ. Պատապիլ. պարապել 'ի հոգս. ցնդիլ. շփոթիլ. զհետ մտանել ամենայն փութով. գեգերիլ. փորփռիլ. փաղփաղայը կիրմէ, ագուշը փաղըմագ, թէշրիշան օլմագ. *Զբաղել ընդ աշխարհականս. Ժող. ա. 13: *Զբաղեալ էր 'ի բազում սպասու: Դու հոգաս, և զբաղում իւիք զբաղեալ ես. Ղկ. ժ. 40. 41: *Արանց՝ որ միշտ զծովակօքն ևեթ զբօսնուին, և կէսքն զմորթովք (խորանակարութ) զբաղեալք. Ոսկ. մ. բ. 8: *Կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ. Նար. է: *Որ զսան ազահութեան էր զբաղեալ. Կանոն: *Մի զբաղիր 'ի նանրութիւս: Զբաղեցայք՝ ամն 'ի կնոջ հեշտութիւն, ամն յընչից յղփութի, ամն յորովայնի պարարումն: Ընդ սոքօք զբաղի. Լմբ. ժող. Ն առակ. Ն պտրգ: Իսկ *Վարեցայք արարածովքս՝ զբաղեալք կարև 'ի մանկութ ». յն. ջանիւ կամ փութով. իմ. բ. 6: Եւ *Հեղեալք զբաղեալք ահաւասարակ 'ի փախուստ գարձան ». յն. հեղեալք, կամ արտաքս հոսեալք. Յուդթ. ժէ. 3:

ԶԲԱՂԿՈՑ, ի, աց. ա. որ և ԶԲԱՂՈՑ. Յոյժ զբաղեալ. զբաղասէր. *Զբաղկոտ է միտք մարդկան: Ծանեաք զխորհուրդս մարդկան զբաղոտ և ունայն. Լմբ. աղ:

ԶԲԱՂՆՈՒՄ. Տ. ԶԲԱՂԻՄ. *Ի նոյն՝ 'ի գագարել մարմնոյն և 'ի քունն՝ զբաղանուն միտքն. Եղնկ: Իսկ Ղկ. ժբ. 29. *Եւ դուք մի խնդրէք՝ զինչ ուտիցէք կամ զինչ ըմպիցէք, և մի զբաղնուք ». ըստ յն. μετεωρίζομαι, որ է՝ ըստ չափին ելանել, կամ շփոթիլ:

ԶԲԱՂՈՑ. Տ. ԶԲԱՂԿՈՑ:

ԶԲԱՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԲԱՂՈՒՄՆ. *Ոչ հաշտելի զբաղութիւն ընդ հանդարտութիւն. Մխթ. է:

ԶԲԱՂՈՒՄՆ, զման, մունք, մանց. գ. Περισπασμός. Distractio, occupatio. μελέτη, cura, sollicitudo. Զբաղելն, և գործք զբաղեցուցիչք. հոգք աշխարհի, ցնորք. ցնդմունք. ծփանք. զբօսանք. մէշղուլութ, փորփռնածութիւն. փաղփաղա, գաւղա, մեշղուէթ. *Զբաղումն չար ետ ած որդւոց մարդկան՝ զբաղել ընդ արեգակամբ: Մեղանչականին ետ զբաղումն՝ յաւելուլ և ժողովել: Եւ նա 'ի զբաղման չարի է. Ժող. ա. բ. ևն: *Երազով կամ զբաղմամբ գիշերականաւ. Յոբ. լգ. 15: *Հրաժարէր յամ երկրաւոր զբաղմանց. Փարպ: *Ի ծփական խռովութեց կենցաղական զբաղմանց. Նար. ծբ: *Այսքան զբաղմամբ և սիրով հարեալ էր յերևելիս և 'ի հոսանուտս. Իգն: *Խաւարեալք 'ի զբաղումն մարմնոյ. Լմբ. պտրգ: *Զպաճուճեալ լի զբաղմամբ կեանս. Մաշ: *Զարթուցեալքս 'ի զբաղմանէ գիշերային հանգստենէ. Ճմ: *Եթէ մերձեսցի ոք յայլ ըզբաղմունս և 'ի գիրս գիւաց. Կանոն:

ԶԲՕՍԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. } Իբր
ԶԲՕՍԱՆԻՄ, սայ, սեալ. չ. } յն.
լռ. Ἥδομαι, τέρπομαι. Delector, divertor, diversor, ևն. կմ ἀναψύχομαι, recreor. որ և ԶԲՕՍՆՈՒԼ. (գրի և Զբուսնուլ կմ Սբօսնուլ). *Զբաղիլ. և գեգերիլ 'ի զուարճալիս. պարապիլ 'ի վաստակոց, ոգի առնուլ, և գիւրել անձին շրջագայութք, զբօսցիւք, ևն. գեգերիլ ախորժանօք յիրս ինչ. գէօօնէ էյլէնմէք, ժամը գոյ օհրմը հօշուհիլ. կէյինմէք, օէֆալանմագ, էյլէնմէք, խօշլանմագ. *Ե՛կ երթամք շրջիմք 'ի դաշտ զբօսանալ. Եփր. ծն: *Մինչդեռ էին նոքա 'ի պարսպի բուրաստանին զբօսանալ ինչ... գնայր պատճառանօք զբօսանալոյ մերձ առ նոսա. ՃՃ. Վրք. Եսթեր: *Մեք առնէ զբօսանալով 'ի լուր սոցա՝ ոչ կեղակարծ մտօք թերահաւատեմք: Աքանչանամք ընդ նոյն, և զբօսանալով հաւատամք. Լմբ. պտրգ. Ն աղ: *Ընդ ձեզ ոչ զբօսանամք. Մխ. առակ: *Հեթանոսք յիւրեանց ևեթ զբօսեալք, և զիւրեանցն ևեթ կամին մեծացուցանել. Ոսկ. եփ: *Զբօսանիմք և ծիծաղիմք: Մարմնական պատուովդ զբօսանիս. ՃՃ. ժ. և Բ: *Փախկոտք աշխարհիս զբօսանին. Զքր. կբ: *Մինչդեռ այսր անդր զբօսանէր (աքաաք), առժամայն մթնացան երկինք. Սարգ. յկ. ժա: *Ի հոգիս անդրանկաց զբօսանիլ. Վրք. հց. իզ: Իսկ Ծն. իդ. 63. *Եւ ել իսահակ զբօսանել 'ի դաշտին ». եբր. շուխա, կմ հէշիխա. 'ի լտ. խորհել. յն. ադօլէսխէօ, որ է խորհել. հոգալ, և զրուցաբանել. ըստ այսմ մեկնէ Փիլոն. *Ընդէր ելանէր զբօսանել 'ի դաշտին. Զերկայն խօսս և զճառսն սովորեցաք կոչել զբօսանս »:

ԶԲՕՍԱՆԱԼ. } Μετεωρίζομαι, περισπάο-
ԶԲՕՍՆՈՒԼ. } μαι. Impellor, distrahor. Զբաղիլ 'ի հոգս. ցնդիլ. թէշրիշան օլմագ. *Ո՛չ է պարտ քրիստոնէին զբօսանալ, և ոչ 'ի բաց թողուլ 'ի մտացն զյիշումն այ. Բրս. աղօթ: *Ուզղեսցէ զմիտս իւր յաղօթս, զի մի զբօսցի. Բրս. հց: *Մի ոք այսուհետև ծոյլ, մի ոք զբօսեալ գտանիցի. Ոսկ. մ. բ: *Տէր, ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ, և ոչ ըզբօսան աչք իմ. Սղ. ճլ. 1: *Յորժամ հոգւով կործանիմք՝ զբօսեալ՝ անտես առնէ և զմարմնոյ վրդովմունս. Լմբ. տք:

ԶԲՕՍԱՆՔ, նաց. գ. գրի և ԶԲՕՍՈՒՆՔ, ՍԲՕՍԱՆՔ, ՍԲՈՒՍԱՆՔ. որպէս Ἀνάψυξις. Recreatio. իտ. spasso. Զբաղումն 'ի զուարճալիս. սփոփանք. սթափութի. հանգիստ բնութե. և պատապումն յանզբաղանս՝ ախորժելով կամ ընկղմելով. գեգրանք 'ի զրոյցս, ևն. օէֆա, ֆէրահլըգ. էյլէնճէ. *Առեալ զթագաւորն մեկուսի զբօսանաց պատճառաւ ». յն. ոգի առնուլ. բ. Ն. գ. 46: *Ժամն որոշէ երախճանութեց և զբօսանաց. Խոր. բ. 7: *Կոչի դարձեալ զբօսանքն՝ հանգիստ մարմնոյ, և հեշտալիք 'ի տեսիլ աչաց, և 'ի լուր ականջաց. Վրդն. երգ: Իսկ Դատ. ա. 15. *Տացես ինձ զբօսանս ջրոց. և ետ նմա քաղէբ ըստ սրտի նորա զբօսանս բարձանց, և զբօսանս հովտաց ». յն. λούτροσις, լուացումն. լոգարան. եբր. կօլլօ, աղբիւր. բղխումն. որպէս թէ կէօլ, վայր ջրարբի. որ 'ի Յես. ժէ. 19. առաւադարձութք գնի յատուկ անուն տեղւոյ. *Տուր ինձ գողաթ մայիմ, և ետ նմա քաղէբ զգողաթն վերին, և զգողաթն ներքին ». Իսկ ժմ. *Որ արարեր զախ 'ի զբօսանս բարեգործութ ». իմն պատապումն կարևոր և զուարճալի:

ԶԲՕՍԱՆՔ. որպէս Ἀδολεσχία. Meditatio, consulatio. Պատապումն. իբր անզբաղումն և զբաղումն, զրոյցք, և հոգ. լսֆ, էյլէնճէ. *Թերևս զբօսանք ինչ իցեն նմա. գ. թգ. ժը. 27: *Զինչ է զբօսանքն առհասարակ... Զերկայն խօսս և զճառսն սովորեցաք կոչել զբօսանս. փիլ. լին: *Զբօսանք զայն սովոր եմք կոչել, յորժամ մարդ զբաղեալ 'ի գործ ինչ կամ 'ի տեսութ՝ 'ի նոյն զբաղի, և զայլ ինչ 'ի հարկաւորացն մոռանայ: Զբօսանք զայն սովոր եմք կոչել, յորժամ ոք ձայնէ առ մեզ, իսկ մեք ընդ գործ ինչ կամ ընդ խօսս զբաղեալ՝ անտես առնեմք զաղաղակն. Լմբ. աղ: *Տառապեալ ներքս... զբօսանս իմոյ զբաղմանցն սոսացոյ զվատակ գրչութե 'ի մատեանս ածային. Լմբ. յէշուփ. Եփր:

ԶԲՕՍԱՆՔ. Φάντασμα. Immaginatio. Ցնորք. երևակայութի. *Ո՛չ եթէ առ զբօսանս ինչ տեսեալ. Ոսկ. Եփ:

ԶԲՕՍԱՆՔ. Περισπασμός. Distractio, occupatio. Զբաղումն ցնդիչ. հոգք աշխարհիս. զբաղանք. պատապումն 'ի մնասակարս. *Ամենայն աւուրք նորա ցաւոց. և արամութե՝ զբօսանք իւր. Ժող. բ. 23: *Զի մի հոգոցն զբօսանօք և յայնմանէ ևս անկանիցիս. Ոսկ. մ. ա. 22: *Զարթուցեալք յերկրաւոր իրաց և 'ի զբօսանաց մարմնաւորաց: Զորկորստութի, և զամենայն զբօսանս՝ որ են բեռինք մեղաց, 'ի բաց ընկեսցուք: Հոգին ոք թշնամանի 'ի զբօսանաց արբշռաց. Յճխ. ղ. Ն ի:

ԶԲՕՍԱՆՔ, Περιφορά, παραφορά, μετεωρισμός. Vagatio, hallucinatio, excessus, aberratio. Տատանումն, ցնորումն, ցնդումն, պտոյտք, կոհակք, ծուփք, ալիք. ալէկոծութի. Ֆէրեճա, փարանդա. *Ծաղրուն աւազի զբօսանս... Տեսանել զիմաստութի, զբօսանս, և զանզգամութի. Ժող. բ. 2. 12. (ուր է. 26. թարգմանի՝ ծփանք:) *Ամենայն զբօսանք քո և ալիք քո անցին 'ի վերայ իմ: Զամենայն զբօսանս քո ածեր 'ի վերայ իմ: Զբօսանք ծովու. Սղ. խա. 10: ծէ. 8: ղբ. 4: Յովն. բ. 4: *Զբօսանս աչաց մի տար ինձ ». (որպէս բարձրայօնութի, կամ աչարձակութ). Սիր. իգ. 4: Ն իզ. 12: *Զբօսանս կոչել՝ է կոծանք, և փարձանք, և ցնորք, զբաղմունք, և մոռացումն. Վրդն. երգ: *Խաղաղացո զամենայն մեր յամենայն սատանայական խռովութեց, և յաշխարհական զբօսանաց. Ճմ: *Մրրկեցաւ ծովն, և յարեաւ 'ի վերայ նոցա զբօսանք կուտակագէզ ալեօք փրփրելոյ. Ոսկ. 4ծ: *Ամփոփեալ զինքն յամենայն աշխարհածուփ զբօսանաց: Հանդչելոց 'ի զբօսանաց աշխարհիս. Փարպ: *Զբօսանօք և զծուլութք աղօթին խոտէ. Սարգ.

տ. պ. Է: *Ուստի՛ լինին զբօսանք և խորհուրդք... Լինի զբօսանք 'ի գատարկութէ մտացն, ոչ պարապելով հարկաւորացն. Բր. հդ:

կամ *Εὔριπος. Հոսանք կամ երթևեկք ջուրց (որպէս առ եւրիպոս կղզեաւ. ռմկ. էյրիպօզ).* Ի մէջ անցաւոր երացս զբօսանաց՝ 'ի բազում հանգարտութե վայելել միշտ. Ոսկ. Տ. տ. 24:

ԶԲՕՍԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր զբօսանաց կամ պարապորդութե.* Զանձրութե, զբօսասիրութե, այսր և անդր հայել. Վրք հց. Է:

ԶԲՕՍԱՑՈՒՑԱՆԵՄ,} ցուցի. ցո. ն.
ԶԲՕՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ.} Περισπάω. Distraho, occupo. որ և ԶԲՕՍՈՒՑԱՆԵԼ. Զբաղեցուցանել. պարապեցուցանել 'ի զուարճալիս կամ 'ի հոգս. շէօղէօնտիրմէք. օ-ղէլ կամ ֆուճ բանով մը. էյլէնտիրմէք. *Այն զբօսացուցանէ զնա յուրախութե սրտի իւրոյ. Ժող. Է. 19: *Մարմին զբօսացուցանէ զմանկութե. Եղգ. Է. 1. 'ի վերջն: *Զբօսեցոյց զնա յամենայն աղայականս առանց մեղաց: Դևք խորհրդատուսն կարգեցին, և զբօսեցուցին զմնուլն. Վրդն. Եղգ. նող:

ԶԲՕՍՆՈՒՄ. զբօսայ, ս՛իր. գրի և ԶԲՈՒՍՆՈՒԼ. Տ. ԶԲՕՍԱՆԱՄ. ԶԲՕՍԱՆԻՄ. և ԶԲԱՂԻՄ.* Զբօսնուլ կամելով 'ի հովիտս. Խոր. տ. 25: *Զբօսնոյր առ եղերբք գրախտին. Վրդն. ծն: *Հերովդէս զբօսնլոյ աղագաւ նշան կամէր տեսանել. Տօնակ: *Մինչ իւրեանց ընդ կերակուր և ՃԵ խաղ աղայութե զբօսեալ կան. Ոսկ. յհ. տ. 1: *Զբօսնուլն խաղալ է. Կիւրղ. ծն: *Արանց՝ որ միշտ զծովակօքն ևեթ զբօսնունին. Ոսկ. Է. 8: *Ի վերայ պէսպէս որակաց կերակրոցն զբօսնու: Ճաշակմամբ համատոց զբօսեալ զբաղնու: Սրամտութբ զբօսեալ. Լմբ. ող. ն ծող: Իսկ Դաւ. ծԲ. 8. *Հաստատեա զվիրս քո հացիւ, և զբօսիր, մինչև շրջեսցի օրն ». եբր. սպասեա կամ դեգերեա (էյլէն). յն. ընթերցեաց, իբր սպասեա թոշակաւ. լա. ռյժ առ:

ԶԲՕՍՈՒՄՆ, ման. գ. Զբօսնուլն. Զբօսանք՝ ըստ Ա նշ. *Բազում առնէր զբօսումն ուրախութե. Բաղ. Է. 35: *Լինի զբօսումն, յորժամ ոչ ըք մարդ 'ի միջի, այլ յապահով խաղաղարարով (ընդ անձին խօսելով). Փիլ. լին. Գ. 140: *Զպատիւ սրբութե օծման որպէս ըստ մարմնական զբօսմանն ունել. Կանոն: *Զբօսմունք որսոց. Փարպ: *Զօրականք բնակեն անդ խնդական զբօսմամբք: Տեղի զբօսման. Վրդն. ծն. ն օրէն:

ԶԲՕՍՈՒՑԱՆԵՄ, սուցի, սո. Տ. ԶԲՕՍԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, ԶԲՕՍԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Արժան է մեզ զբօսուցանել (զնա), և ուրախ առնել որսովք. Բաղ. Գ. 20: *Զբօսուցեն զմիտս ժողովրդոյն 'ի հանդէս պէսպէս խաղուց տեսանելոյ. Վեցօր. Ղ: *Մի զմիտս յերկրաւոր երևոյթս զբօսուսցուք. Վրք հց. յ: *Զբօսուցանէ զնա. Եփր. համ: *Ցերեկ բազում ինչ իրք են, որ զբօսուցանեն և ցածուցանեն. Ոսկ. Տփբ. տ. 16:

ԶԲՕՍՈՒՑԻԿ. ա. որ և գրի ԶԲՈՒՍՈՒՑԻԿ. Որպէս Վերացեալ և վերամբարձ ինչ, յոր զբօսանին աչք և միտք. Μετέωρος. Sublimis. *Ո՛չ նախ ասաց, թէ երթ և առա զայս ինչ, այլ զբօսուցիկ իմն արար զբանն, և անյայտ զառաքելութեն պայման. Ոսկ. Եւ:

ԶԳԱԼԱՊԷՍ. մ. Αἰσθητῶς. Sensibiliter. որ և ԶԳԱՑԱՊԷՍ. Զգալի օրինակաւ. մարմնապէս. նիւթապէս. զգալով. զգալի լինելով և զգայութեց. *Զգալապէս գործեն (մարմինք). Փիլ. նխ. տ: *Զգալի մարմին զգալապէս և զնիւթ բժշկութեան սիրէ. Ի Գիրս խոր: *Մարդն կարօտ է ուսանել զգալապէս. Ոսկիփոր: *Ցուցցէ զնշանակ իրացն զգալապէս: Հրամայեաց զգալապէս զնմանութե տեսլեանն ձևակերպել: Քննել պիտի, թէ զգալապէս և ճշմարիտ 'ի շուրջ էած սատանայ զՔրիստոս յերուսաղէմ և 'ի լեառն բարձր. Վրդն. ծն. եւ. և ածէփոր: *Ըստ որում սոսա զգալապէս ծերք և մանկունք շրջագայլին զքոյումն. Տօնակ:

ԶԳԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. գ. Αἰσθητός, όν. Sensibilis, le. գրի և ՍԳԱԼԻ, իբր Ըմբռնելի. Ընկալելի ընդ զգայութբք. զոր լինի զգալ միով 'ի զգայարանաց. երևելի. նիւթական. մարմնաւոր. դուիլուր, ալըն ըռնած բան. փուշտնով, հասու. *Զգալի երկինս, և իմանալին: Զգալի լոյս: Ամենայն զգալւոյ նմանութե սկիզբն ունի զիմանալին 'ի բնութեան ցուցակ: Արտաքոյ զգալեացն՝ անտեսանելի և իմանալի պատճառ. Փիլ: *Ամենայն որ մարմին է, զգալի է. և որ անմարմին է, իմանալի է. և զգալի այն ասի՝ որ ընդ զգայարանսն 'ի ներքոյ անկանի, կամ ընդ ամենեքումբք, կամ ընդ ոմամբք, կամ ընդ միոյ. Ղ. Բղբ: *Եւ ըզգալի տարերց քառից: իմանալեաց և ըզգալեաց. Ղար:

ԶԳԱԼԻ. որպէս Զգացող, զգայուն. կմ զգայարան. *Համարելով թէ զգալի է, արեգակն և բանաւոր: Ո՛չ եթէ զգալեաւ տեսանելին. Լմբ. ող. ն ծղ: *Անմատոյց լուսով, զի որ ոչ զգալիւք (զի զգալեւք, զգալեօք) պարփակի, և ոչ մտաց իմանի. Ղ. Բռղբ: *Զհոգւոյն քաղցրացուցանելով որբութբ զգալիս ». (զզգացող կարողութիս). Խոր. Վրդն:

ԶԳԱԾԻՄ, ծայ, ծիր, ծեալ. հ. յ. Φέρω, φορέω. Fero, gesto. περικεῖμαι, ἐμπαρπάω, ևն. vestior, accingor, afficior, ևն. որ և ՀԱԳԱԾԻՄ. որպէս նմանութեամբ Առիգածիլ, ափածանիլ. զգենուլ, կամ արկանել զիւրև, պատել. մածանիլ. շաղախիլ. ունել. կրել. համակիլ. որականալ. տարրանալ. հագօնիլ, ուռէնալ, ծալախնիլ. գօղանմագ, բաթիրմագ ըմագ, բուշկիւլդիւն էլմագ, չալընմագ, պէչելմէք, մէշղուլ օլմագ. *Ի բազ հան զքուրձդ՝ զոր զգածեալ ես, 'ի միջոյ քումմէ: Եւ զայն 'ի վերայ մերկատարր անգամոց զգածեալ. Ոսկ. Եւ: *Քան ըզխուժս և զզուժս վայրենագոյն ես զգածեալ էր զիւրեամբք զգազանութեն. Գ. Դ. Է. 3: *Ինքն իսկ ակայութբ զգածեալ է. Եփր. Է. 2: *Զզգածեալսն ամբարտաւանութբ խոնարհեցոյց ». յն. բերեալս, կմ զգեցեալս. Ցոբ. ԽԲ. 12: *Յորժամ զգածեալն էի մեծութբ ». յն. տարրայեալ. Ցոբ. ԽԸ. 5: *Խիղճ միայց նորա՝ որ ակարութբ զգածեալն է ». յն. ակար է. տ. Կոր. Ը. 10: *Փուշով մեղացն զգածեալ. Սե. բեր. Գ: *Գեղեցկութիք 'ի բաց բարձեալ են, ախտք անկերպութբ ամենայն ինչ զգածաւ. Փիլ. նխ. տ: *Զգածեալ, զգեցեալ. Հին. բառ:

ԶԳԱԾՆՈՒՄ. զգածայ. Նոյն ԸՆ վ. *Այ'եթէ զաշխարհիս կենօք զգածնուցումք ». յն. պատատիցեմք զանձինս. Ոսկ. Տ. տ. 15: *Տրամութբ զգածնուցաւս ». յն. ըմբռնիցիս. Ոսկ. տ. փիլ. ծԴ:

ԶԳԱԾՈՒՄՆ. ծման. գ. Ζῶσις. Cinctura. Զգեցումն. ափածումն. ածելն զիւրև իբրև զգօտի. *Զգածումն քրձի. Ես. ծԲ. 12:

ԶԳԱԾՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցո. ն. Տալ զգածիլ. համակել. պարապնդել. յն. Κατέχω. Detineo, occupo. խափանել. *Մի զգածուցաներ զմարդկային խորհուրդս ամբարշտութբ. Փիլ. այլաբ:

ԶԳԱՄ, զգացի. կամ ացայ, զգա, ացեալ. ն. չ. Αἰσθάνω, αἰσθάνομαι. (որ է իբր Սգձել). Sentio. γινώσκω, ἐπιγινώσκω, novi. μεταλαμβάνω, concipio, ևն. որպէս թէ զիւրև կամ յինքն գալ. գրի և ՍԳԱԼ, իբր Ըմբռնել. Ըմբռնել զերևելիս մարմնեղէն գործարանօք. Ճանաչել. իրազեկ լինել. ըմբռնել. իմանալ տեղեակ լինել. դուիլ, ինանալ, հաւսլիւալ. փուշնմագ, հասս էյլէմէք. *Եթէ յինեցի հեղեղ, ոչ զգասցէ. Ցոբ. Խ. 18: *Ծաղկեցին ակիք նորա, և նա ոչ զգաց. Ովս. Է. 9: *Զգացին բաղումք. Մրկ. Զ. 33: *Իբրև զայն զգայր յուդա. Է. Դ. ԺԳ. 10: *Ոչ միայն իմանայր, և ոչ ըդգայութիւնն զգայր: Զարարողին զգայ և ընդունի զլինելն, և ուրանայ զխալ զՔր: Ցանծննդութէն զգացեալ ամուլն զնա (գալ). Փիլ: *Զգալ զվտանգան չարեաց: Զկենդանութիւն զգացեալ. Եղիշ: *Զօր զգացեալ զօրավարացն. Խոր. Գ. 40: *Զգացեալ զբանսարկութիւն իշխանաց. Փարպ: *Ոչ ինչ զգաց զանձկութեն ճանապարհի. Ոսկ. տ. Բեւ: *Զի մի զգասցի զցաւս տանջանացն: Կամիմ զի առաւելապէս զգասցին. Հ=Ց. Դեկտ. Ը: *Զոր օրինակ և ոչ զցաւոցն ինչ զգայցէ հիւանդն. Ոսկ. Եւ:

Տրական խնդրով (ըստ յն. սեռական), որՃ վայելուչ. *Իւրեանց մեղացն ոչ երբէք զգայցին. Ոսկ. Տ. տ. 10: *Ոչինչ զգան թշուառութե. Ա. արտ. ծԲ: *Ոչինչ զգայր այնմ ախտից. Իսիտ: *Ոչ զգամք տանջանացն քոց: Զգալ հարուածին իւրում: Զգայր իւրոյ կարեացն. ՃՃ: *Զգալ մեղացն, կամ ցաւոցն. Լմբ. ող: *Եւ այն են իմն աւելի գձնդակագոյն է, զի և ոգան (այսինքն զգան) իսկ ոչ ցաւոցն. Ոսկ. Եւ:

Ուստի ԱՆՁԻՆ ԶԳԱԼ, կամ ԶԳԱԼ ԻՒԼՈՅ, է Ուշաբերիլ. յինքն գալ. Իէնտը գէնտինէ՝ կամ բէնտինէ գէլ. *Հեղինգորու իբրև անձին զգաց: Մխիթարեաց զնոսա յուգա անձին զգալ. Ե. Դ. Գ. 35: ԺԳ. 12: *Իբրև թալկացեալ՝ ոչինչ բան կարէր հարցանել զայրն թղթաբեր, և ոչ անձին զգալ: Զգայ խելաց իւրոց. Փարպ: *Սթափեցին և զգայցեն խելաց իւրեանց. Եփր. Է. փլ:

Բացառական խնդրով է Սթափիլ. զգաստանալ, անձին զգալ. խիւֆիէյիւ օւըլմագ. *Խնդրեմք յայ զգալ ձեր 'ի թմրութենէ անզգօութեց այդորիկ: Զգացեալ յետ բազում ժամուց որպէս յափշութէ և 'ի թմրութեանց. Փարպ:

ԶԳԱՑԱԲԱՐ. Տ. ԶԳԱՑԱՊԷՍ, և ԶԳԱԼԱՊԷՍ. *Ոչ անբաւ լինել և նշանաց ոմանց, 'ի ձեռն որոց զգայաբար ծանիցէ հաստատեալ զխոստումն. Փիլ. լին. Գ. 1: *Ոչ զգայաբար, այլ՝ իմաստութեամբ. Եփր. ածէփոր:

ԶԳԱՑԱԶԻՐԿ. ա. Զրկեալ 'ի զգայութեց, անզգայ. *Ուշամթափ և հանճարազուրկ, զգայազիրկ և իմաստազուրկ. Նար. ԻԵ:

ԶԳԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Αἰσθητικός. Sensu praeditus, sensitivus. Ունող զգայութե. զգայուն. զգացող. հասս էտէն, փուշան, փուշար. *Սահմանի կենդանին, էութի անձնաւոր (այսինքն շնչաւոր) զգայական. Կիւրղ. գնդ: *Երեք մասունքն ոգւոյ, է որ սննդական, է որ զգայական, և է որ բանական. որք բանականին՝ ածայնին ոգին գոյացութի է ըստ ածարանին (մովսէսի). իսկ զգայականին և կենդանականին՝ արիւնն է էութի. Փիլ. լին. Է. 59: *Նախ բուսականօքն, և ապա ըզ-

զգայականօքն. Արշ.։ *Զգայական չնչոյն կամ շնչոյս. Եհ. Նար.։

ԶԳԱՑԱԳԱՆ. Φρόνιμος, νοητός. Prudens, intelligens. որ և ԶԳԱՑԱՒՈՐ. Մտաւոր. զգօն. զգաստ. *Ընդէ՞ր համբաւեցայց զգայական՝ զխմաստից գրուծս փախչել։ Հարազատ զգայականաց և այլն. Նար.։

ԶԳԱՑԱԿԱՆ. ն. Αἰσθητός. Sensibilis. Անկեալն ընդ զգայութեամբ. զգալի. *Որպէս զի զմեզ վերաբերցէ զգայականօք յիմանալիսն. Դիոն. Երկն.։ *Ի զգայականս եղեալ մեյ։ Զգայականացն մասանց։ Ի քառից տարերաց զգայականաց. Նար.։

. իսկ Փիլ. Ել. ա. 7. *Կատարեալ մտաց մարմնոյ զգայականօք». իբր զգայարանօք։

ԶԳԱՑԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել զգալի. գերբնակ. *Զերկուսին 'ի մի մարմին առել՝ գերաշօշափագոյն և զգայականագոյն (է). զի զնոյնս և խնդայցեն և արտմեսցին. Փիլ. լին. ա. 29։

ԶԳԱՑԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Հաղորդ գտանել զգայութեան. զգալ. *Մարմինն զգայակից լինի վասն միաւորութեանն որ 'ի նմայն հոգի. Պրպ. Է։

ԶԳԱՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Զգայակիցն լինել. անձին զգալն. գիտակցութիւն. *Երակաց 'ի խելս առաքել ոչ զկիրսն, այլ զզգայակցութիւն իմն և զերկուցումն կրիցն. Նիւս. բն.։

ԶԳԱՑԱՊԷՍ. մ. որ և ԶԳԱՑԱԲԱՐ. Զգալապէս. զգալի և երևելի օրինակաւ. բառ զգայութեան. *Առ նա զգայապէս (կամարի), և 'ի մեզ իմացականապէս։ Զինչեալ ած նոցա՝ զգայապէս երևէր նոցա փողովք, հրով։ Զգայապէս տեսութիւն բանիս յայս է։ Առ 'ի փորձել զնա զգայապէս։ Դնեմք առաջի զմարմնոյ նորին նշանակ հօրն զգայապէս։ Անատնեղէն աչացս ծանոյց զինքն զգայապէս. Լմբ. սղ. առակ. ծող. պտրգ. եր ընդ եղբ։

ԶԳԱՑԱՄԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր զգայական կամ զգալի իրաց. *Հոգւոյ կամօք յաղթահարեալ զմարմնոյս զգայասիրութիւն. Լմբ. սղ.։

ԶԳԱՑԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Αἰσθητήριον. Sensorium, sensus. Գործարան զգայութեան. զգայութիւն հնգեակ. հասոյ, հասոյ դաիր. և գործի ընբռնելոյ, ճանաչելոյ, զի միջոցն կամ սիրան. *Որպէս 'ի զգայարանս լինի կիրք՝ յորժամ զգայ, այսպէս և յանձին՝ յորժամ զմտաւ ածէ։ Զգայարանք (է) գործարան ընդունելութեան զգալեացս. Նիւս. բն.։ *Պատեսցես զմիտս և զգայարանս. Շար.։ *Խաւար կուրացուցիչ երկակատս զգայարանաց (աչաց). Պիտ.։ *Զգայարան գաղտնեացս։ Ի զգայարան սրտիս յանցի. Նար.։ *Զգայարան հանճարոյ. Մագ. ԽԲ.։ *Զգայարանք կարկառմամբ մտացս առ քեզ հայեցցի. Մխ. այր.։

ԶԳԱՑԱՐԱՆ. ա. Զգայական. զգալի. *Զգայարան բնութեամբ մարմնոյս՝ անբանից կենդանեաց, և ոչ այլ՝ է նմանակից մարդոյ. Ը. Եղբ.։ *Զգայարան նշանակօք զանազանեալ զատուցն 'ի միմեանց. Լմբ. պտրգ. Դիոն.։

ԶԳԱՑԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Զգայուն. զգացօղ. և Մտաւոր. իմացական. *Հոգին որ զենանի, որ ինքն որ է, և որպէս զամենայն բայս ծննդեան զգայաւոր. Կոչ. ծդ. յն. զամենայն բնութիւն իմացական։

ԶԳԱՑԻՆ, ինք. Իբր Զգայուն. *Արարածք զգայինք և իմանալիք. Մխ. այլ. Խ.։

ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. (իբր վերացեալ). Αἴσθησις, αἴσθημα Sensio, sensus, cognitio, notitia, intelligentia. Զգացումն, ըմբռնումն, ճանաչումն, տեղեկութի. *Ցեսութեան միայն ունի զերկիւղն, այլ զգայութիւն և ոչ մի ինչ լինիցի քեզ. Ճ. Ա.։ *Զգայութեան՝ ամենայն բանի յայտնագոյն՝ առ 'ի փորձն է. Բրս. Հրք.։ *Զգայութիւն է առաջինկայ ևի մտանական գիտութի. վասն զի ամենայն զգայութեան զիմանանական գիտութեան գիտէ. Սահմ. ծզ.։ *Ամենայն կերակուր 'ի ճաշակելն ունի տալ զգայութեան տրամութեան, և ոչ 'ի տեսանելն. Սրգ. ա. պ. ք.։

ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆՈՒԼ, կմ Ի ԶԳԱՑՈՒԹԵԱՆ ԼԻՆԵԼ. այսինքն Զգալ. *Ցայ մեծութեան հայելով զգայութեան առցէ ամենայն տկարութի. Փիլ. բագն.։ *Եւ ոչ զգայութեան առնուք չարեաց. Ոսկ. յհ. Բ. 11։ *Ես զտանջանացդ բնաւ ոչ առի զգայութի. Ճ. Ա.։ *Ի զգայութեան լինի վասթար գործոց անցեալ ժամանակին, և զչարութեան ողբայ զնորա. Ը. Տիթ.։

ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼ, ՏԱԼ. } Զգաբերել ի ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. } ցուցանել, իմացուցանել. *Ոչ մի ինչ զգայութեան տանջանաց արարեր յիս. Ճ. Ա.։ *Ոմն աչաց, և ոմն ականջաց տալով զգայութի. Ը. Եղբ.։ *Ոչ բերէր առժամայն 'ի զգայութեան զգործեցեալ իրակութիւն. Ցհ. կբ.։

ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. Φρόνησις. Prudentia, sapientia, intelligentia. Զգաստութի. խոհականութի. խելք. խելամտութի. և խելաբերութի. ուշ. *Փոխեալ 'ի խրատ յանուսումնութէ, և յանզգամութէ 'ի զգայութի. Փիլ. Խնամ.։ *Երկիր 'ի սուտակի բեմբէն, և եկ 'ի զգայութիւն. Մանդ.։ *Խոհեմութիւն յուսոյն վերատեղծեալ 'ի զգայութի (այլ. զգաստութի) առաքինասէր վարուց. Ցճխ. Է։ *Ի զգայութէ եմք անձանց մերոց. Դիոն. տծայ. յն. գիտակից եմք. այսինքն գիտեմք զչափ անձանց։ *Ի սմանէ պարգևի զգայութիւն մտաց. Վրք հց. Բ։ *Զգայութեան սրտին խոցոտեալ։ Իբրև զանտառ համարեցայ հերքեալ 'ի զգայութէ։ Ի քեզ համբառնամք զձեռս, զմիտս, և զզգայութեան հոգւոց իմաստից. Նար.։ *Զօրացուցանեն զզգայութեան խելացն». այսինքն զուշ մտացն, կամ զուղեղն. Փարպ.։ *Ի զգայութեան գալ ոչ կամիք. Կլիմաք.։

ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. ('ի Թանձրացեալն). Αἴσθησις. Sensus. Զգայարան. գործի և կարողութի զգալոյ. հասոյ. *Հինգեքս զգայութեանք։ Զգայութեանց աղօտացելոց՝ և մարմին ծանրանայ։ Բերէ միտքն պատուղս զիմանալիսն, իսկ զգայութի զզգալիսն։ Ըմբռնեալ լինի զգայութիւնն 'ի սառրակայէն (յառարկայէ), իսկ միտքն 'ի զգայութէն. Փիլ.։ *Մինչ ուրոյն ուրոյն զգայութիւնք (այլ. զգայարանք) իցեն այյ, և մին լսէ, և միւսն տեսանէ. Խոսր.։ *Հինգ զգայութեանց։ Ի սեռամս զգայութեանց. Նար.։ *Զգայութիւնք պատուհանացս աղդմամբ քո լցցի. Մխ. այր.։

ԶԳԱՅՈՒՆ, յնոյ, ոց. ա. Αἰσθητικός. Sensitivus. Զգայական. իբր ունակ զգայութեան. զգացօղ. ըմբռնօղ զզգալիս զգայապէս. հասօղ. *Լուարուք ինձ կղզիք. հրաւիրէ իբրև նշան ինչ զանզգայականսն ըզգայնոյն. Ոսկ. Եսայ.։ *Զգայնոց և անզգայից. Մաշ.։ *Ոչ միայն անմարմնոցն, այլ և ըզգայնոցս հնչել զձայն բերկրանաց. Նար.։ *Ցանմարմնոցն և 'ի մասաւորացն, որք չարիք և ցոյցք զգայնոցն են։ Ի վերայ զգայնոց բնութեանցն. Փիլ. Ել.։ *Զգայուն բարք նոցա. Վեցօր. Է։

ԶԳԱՑՈՒՆ. Ἔμφρονος. Prudens. νοητός, intelligens, intelligibilis. Զգաստ. զգօն. հանճարեղ. իմացօղ. խելամուտ. մտաւոր. խոհական. և իմանալի. *Զի մի տկարոյ, այլ զգայուն խորհրդով կամաւոր բարուք գործիցէ զլաւն. Փիլ. ծ. բան.։ *Լուեալ ամենիմաստի և զգայուն մտաց՝ մեծիմաստեանն վահանայ. Փարպ.։ *Զօրութեան իմն զգայուն լաւութեանց հաստատեցաւ յայս. Եղնիկ.։ *Գայլք զգայունք... Զգայուն աղաւնիդ». յն. իմացական, կամ իմանալի. Կոչ. ծէ։

ԶԳԱՑՈՒՆ. Αἰσθητός. Sensibilis. Ըզգայական, որպէս զգալի, երևելի. *Մինչ ծաղկեալ առանց զգայունգունոց անմարմին գեղեցկութեն։ Լաբան Թարգմանի սպիտակութի, լուսոյ զգայնոյ նշանակ։ Ըզգայուն աշխարհս. Փիլ.։ *Ցամենայն զգայնոցս որոշեցէք զձեզ. մի զբաղեսցի հոգին 'ի ձեռն զգայութեանց. Անան. 'ի պէտ։

ԶԳԱՑՈՒՆՔ. գ. Αἴσθησις. Sensus. Ըզգայութիւնք. մասունք մարմնոյ քաջ զգացօղք. *Սուր են զգայունս նոցա ունին առ 'ի հոտ քան զմեզ. Վեցօր. Է։ *Որ ինչ 'ի զգայնոց շօշափի կամ զննի կամ ազդի, այն մարմնաւոր է. և որ զգայնոց ոչ ազդի, անմարմին. Եղնիկ։ *Գլուխ՝ առաջին է մարմնոյ, ոչ գրիւն միայն, այլ և կենօք և զգայնօք. Կիւրղ. ծն.։

ԶԳԱՑՈՒՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Զգայական, շնչաւոր, մարմնական. *Ի զգայունական վարուց սատի 'ի մտաւորականն ամբառնալ. Վրք հց. ԻԴ։

ԶԳԱՑՕ, ի. ից. գ. Ἔρευγμα. Ructus. որ գրի և ԶԳԵՌ. Ործ. ործալն. ըզգայելն. զգայումն. օրծկոն. կէյիրիւ. տըրտուղ, կըրտուղ. *Ինչք յորժամ 'ի փափկութիւն ծախիցին, 'ի մեղկութի մարմնոյ լինին, 'ի զգայս, և 'ի փուքս. Բրս. մրկ։ *Ժահահոտ զգայութեան (այլ ձ. 'ի ժանգահոտ զգայից, կամ ժահահոտ զգեռից) ներխութեանն զմերձաւորսն զազրացուցանէ. Մանդ. ծզ. կամ ծէ։ և Ճ. Դ։

ԶԳԱՑՕԵՄ, եցի. ն. } Ἐρεύγω, ομαι.
ԶԳԱՑՕԻՄ, եցայ. } Eructo, ructo, or. գրի և ԶԳԵՌԵԼ. (որպէս Թէ սաստիկ գայռել. Թ. կէյիրմէք.) Ի վեր տալ զկերածն յափրութեամբ անմարս. 'ի վեր բղխել զյորդութիւն. և նմանութեամբ, Ի դուրս տալ զաւելորդ և զանպատեհ բանս. օրծկալ. կէյիրմէք. Բեձկըլտէ էթմէք, տրտուղ կամ կըրտուղ թէրթէն. *Իբրև յանոյշ խորտկաց լիութէ մեղմով զգայեալ՝ այնպէս արձակեաց զոգին. ՃՃ։ *Որ զգաստն մաղձն ունիցին զչարեացն... և յայտ յայտնեալ է՝ զոր ըզգայեսցին. Ոսկ. մ. Բ. 17։ *Ծով Ջուրս հոտանաց բազմաց ըմպելով զանմահութեան ռաղութիւն 'ի խորոց զգայեսցի. Պիտ.։ *Ցաւելուածոյ սրտից իւրեանց զգայեալք՝ զառ ձեալ առեն. Ածան. ծէ։ *Իբրև զհուր՝ կայծակունս զգայէ 'ի ներքուստ։ Բանս նախատանաց զգայել. Լմբ. սղ.։ *Զգայեր յերկաս նորա. Վրք հց. ԻԴ։ *Յայտնապէս զուրացութեան խոստովանութիւն զգայելին. Սարկ. հանգ.։ *Առ մեզ սիրոն կախարդ ըզգայեաւ (կամ զգայեցաւ). Կանոն։

ԶԳԱՑՕՈՒԹԻՒՆ. գ. } Ἐρυγή, ἐρευγμός, μα. Ructus, ructatio, eructatio.
ԶԳԱՑՕՈՒՄՆ, ման. } Զգայելն. զգայելն. (ըստ ամենայն առման). գրի և ԶԳԵՌՈՒԹԻՒՆ. *Ամաչել տալ զշարաշար զգայութիւն (կամ գայռութիւն) զառ 'ի վեր փախածոն. Ոսկ. մ. Գ. 17։ *Ի գիճութէ և 'ի շուայտութէ ձգտելով արձակեն զգայմունս. յանկարծ լռմանէ պարտեն. Փիլ. Ել.։ *Գինի ինձ իմացեր զյանդգնն իւր բերանոյն զշար զգայութիւն։

Այնպիսի է նմանութեանցն զգայութիւն. Լմբ. ող: *Զգայութիւն ելանէ ընդ շրթունսն. Վրդն. ող:

ԶԳԱՌԵԼ. կամ է Զգայանել, իբր 'ի գուրս տալ զզարշութիւն. կամ Տղմանալ, գարշանալ, 'ի բառէս ԳԱՑՌ, որ և Գառ, Գեռ. *Բայց տիրան պղծութեն աղտեղու. թեան զգառեալ՝ մնայր 'ի ձեռս չարչարչաց. Աւծր. ա. 14:

ԶԳԱՍՏ, ի, ից. ա. Φρόνιμος. Prudens, sapiens. νηφάλιος, γηφών, οὖσα. vigilans, cautus. σώφρων, sobrius, continens, modestus, honestus. Իբր Զգացող անձին. զգօն. զգոյշ. սկող. հսկող. արթուն. պարկեշտ. ժուժկալ. բարեձև. չափաւոր յամենայնի. ողջախոհ. ողջամիտ. իմաստուն. խոհական. ուշեղ, *ՈՒշեղ, *ԷՀնէ րիզ... *Ծերոց ըզգաստս լինել, պարկեշտս, ցածունս. Տիտ. բ. 2: *Աղջիկն ... զգաստ է և իմաստուն. Տոբ. զ. 12: *Զպաշտօնեայ կանայս ըզգաստս. Գծ. ծգ. 50. յն. բարեձևս: *Ո՛վ կանայք զգաստք՝ ածաւէրք: Աղջկաց ըզգաստից: Արուայքնոցն զգաստքն (իմաստունքն, կմ իմաստուն կարծեցեալ բանքն). Շար: *Որ վերակացուն է, զգաստ լիցի առ մերձաւորս, և նախատես առ հեռաւորսն. Ցճխ. իգ: *Զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի հեզութեն ածաւանդ քո պատուիրանիդ. Նար. ղա: *Որ զգաստքն են ('ի գինւոյ): Արբեալ է զգաստ արբեցութբ. Փիլ: *Որպէս արբեալքն՝ զեւրեանց սխտն զգաստիցն նախատեցեն. Նիւս. Բնութ: *Ոչ եաւուն տեղի զգաստութե 'ի մարմինս իւրեանց, ոչ առաւ նոցա յարկի տեղի 'ի տապանի անդ՝ որ լի է զգաստիւք. Եփր. ծն: *Ձայն խոշոր, իսկ քոյդ զգաստ. Բրս. վշխ:

ԶԳԱՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԶԳԱՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Զգաստ արասցես զխելագարեալս: Ըզգաստ արա ընդ ոգւոյս և զծանրաբեռն կրիցս զանգաղութեն. Նար. ծշ. յդ:

Եւ Զգացուցանել. ազդ առնել. յուշ առնել. *Յառաջագոյն զգաստ առնէ զաւերածոյն. Գէ. Ես:

ԶԳԱՍՏ ԼԻՆԵԼ. Զգալ. իրազգած լինել. *Զգաստ եղև յուգա վասն անօրէն խակութեան վասին. Բ. Պ. ծբ. 4: Իսկ Եսա. իբ. ա. *Զգաստ լինէր նաբուկոդոնոսորայ զհօրն վախճանէ ». կարծի իբր՝ ազդ լինէր. բայց յն. զգայր նաբուկոդոնոսոր զհօրն վախճան. վասն որոյ գուցէ և 'ի հյ. գրելի է, նաբուկոդոնոսորոս:

ԶԳԱՍՏԱԲԱՐ. մ. Զգաստութբ. *Ի խորհելն, և 'ի զգաստաբար զգալն օգնականաց. Պիտ:

ԶԳԱՍՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ կարի զգաստ. *Զառաքինին զհաստատագոյն այր, և զգաստագոյն զկինն իմաստուն. Փիլ. լն: *Որպէս չունին զգաստագոյնք են, և պաշտպանք գանձուցն. Մագ. ծէ:

ԶԳԱՍՏԱԽՕՍ. ա. Որ զգաստութբ խօսի. պարկեշտ 'ի բանս. *Եկեսցէ ուղիղ նայելով աչօք, և զգաստախօս լեզուաւ. Վրք հց. բ:

ԶԳԱՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական զգաստից և զգաստութե. վայելչական. ուստի և ԶԳԱՍՏԱԿԱՆ ԿՐՕՆՔ կմ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ՝ գնի որպէս իմաստասիրութի. փիլիսոփայութի. φιλοσοφία. *Ըզգաստական կրօնիցն ճշմարտութեան չէին ընդելք: Զև ևս հանդարտէին լսել զայնպիսի զգաստական առաքինութեանէ. Ոսկ. Եփ. Ա. մթ:

ԶԳԱՍՏԱՄԻՏ. ա. Զգաստ մտօք. պարկեշտ, արթուն և խոհական. *Ընորհեսս նոցա հոգի զգաստամիտ. Մաշտ. պատ:

ԶԳԱՍՏԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. չ. Σωφρονέω, νήφω. Sobrius, vel sanae mentis sum, resipisco, vigilo. գրի և ՍԳԱՍՏԱՆԱԼ. Զգաստ լինել. 'ի զգաստութե գալ. զգօնանալ. սթափիլ. ուշաբերիլ. զգուշանալ. պարկեշտանալ յանձին և յաւելորդաց. ողջախոհանալ. ԽԷՍԸ ԳԼ— ԽԸ ԳԱՍ ԽՆԹՆԽՐԷՆ ԳԱՍ ԽԷԼՕԹՆԱԼ. *Տեսանեն զգիւահարն, զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ: Խորհել 'ի զգաստանալ: Եթէ զգաստանամք, այն ձեր է: Զգաստացարուք այսուհետև. Եփ: *Փախիր 'ի խօսից կանանց, եթէ կամիս ըզգաստանալ. Նեղոս: *Զգաստացեալ է, այսինքն է ողջանայ և պաշտէ. Փիլ. այլք: *Զգաստացին ամենայն գործաւորք 'ի ժամ աղօթիցն. Ցճխ. իգ: *Զգաստացեալ օրհնաբանիչք եղուք. Շար: *Զգաստացեալք վայելչական տուրնջեանքս՝ առաքինութբ կացցուք. ժմ: *Նովաւ զգաստանան երիտասարդք նոցա 'ի սրբութիւն: Ի տեսիլ մերձաւորութե նորա զգաստացան վտակք. Եղիշ. է: *Կանայքն զգաստանային: Ի մէջ զգաստացելոց կուսանացն. Խոր. հռիփս: *Նա և այլովք առաքինութբք կամիմք զգաստանալ. Խոսր: *Ընդաղչեալսն, և զգաստացեալսն: Ողջախ գարձեալ, և ոչ զգաստանամ: Ոչ զգաստացայ 'ի բողոք գուժի. Նար:

Մերթ՝ ըստ յն. ոճոյ, որպէս իմաստասիրել. φιλοσοφεῖν. *Զգաստանալ և ճարտարաբանել». յն. մի բառ. Ոսկ. մ. ա. 15:

ԶԳԱՍՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Σώφρον. Sobrius. Սիրող զգաստութեան. և Առաքինասէր. զգաստ. պարկեշտ. իմաստուն. *Անձն զգաստասէր (կամ ժուժկալի և զգաստասիրի) յանապատն խնդրէ փութալ: Փութայ զերծանել ըզգաստասէրն 'ի փորձոյ կանանց: Ցարուցանէ (զտեսօղս) զգաստասէրն 'ի փառաբանութի այ. Նեղոս:

ԶԳԱՍՏԱՍԷՐ. որպէս յն. իմաստասէր. Φιλόσοφος. *Ցովսէփ ասէ քանզի արդար էր. ևն: Տեսանե՞ս որպիսի ոք իմաստուն և զգաստասէր էր: Ի վեր քան զօրէնս ըզգաստասէր գտանէր բարուքն: Ի վերոյ քան զօրէնսն զգաստասէր և իմաստասէր բարուց էր: Մի բանիբուն ջանայցես առնել, այլ զգաստասէր լինել խրատեսջիր. Ոսկ. մտթ. և Եփես:

ԶԳԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր ըզգաստութե և առաքինութե. որ ըստ յն. ասի Φιλοσοφία, փիլիսոփայութի. իմաստասիրութի. *Այլ և 'ի գլուխս լերանց տեսանեմք զգաստասիրութի, և գունդս հրեշտակաց 'ի մարդկեղէն մարմինս երևեալ. Ոսկ. մտթ. ա. ը:

ԶԳԱՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σωφρονίζω. Reduco ad sanam mentem, emendo, moderor. Զգաստ առնել. խրատելով ուղղել. զարթուցանել. պարկեշտացուցանել. ԽԷՍԸ ԳԼ— ԽԸ ԲԷՐԷԼ, ՃԱՄԲԱ ԲԷՐԷԼ. *Զգաստացուսցեն զմանկամարդսն. Տիտ. բ. 4: *Անբանիւն զբանաւորս զգաստացուցանես. Նար. կգ: *Խրատն զգաստացուցանէ. Մաշ: *Զգաստացո զմիտս 'ի թմրութե. Մխ. աղ:

ԶԳԱՍՏԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Σωφρονιστής, ήρ. Emendator. Որ զգաստացուցանէ. առիթ զգաստութե. *Խառնվաւ րայք էին, համեստացուցիչ և զգաստացուցիչ զոք ոչ ունելով. Փիլ. Խնամ: *Զգաստացուցիչ կանանց մեղաւորաց. Նար. ճզ:

*Ծաղութիւն արուեստին զգաստացուցիչ է մարդկան՝ պատրաստել 'ի գործս առաւօտուն. Անան. յհ. Դ:

ԶԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Σωφροσύνη, σωφρονισμός. Sobrietas, modestia, temperantia, castitas, emendatio. Զգաստն գոլ. պարկեշտութի. ցածութի. համեստութի. ողջախոհութի. չափաւորութի. ՈՒՇԸԳԼԸԳ, ԷՀՐԿԱՐՏԷՕՐԼԸԳ. *Կանայք զգաստութբ զարդարել զանձինս: Հոգի սիրոյ, և զգաստութեան: Զգաստութբ կեցցուք յաշխարհիս: Առաջնորդեսցէ ինձ 'ի գործս իմ զգաստութբ. ևն: *Զգաստութի ծնանի զժուժկալութի ». յն. զզգաստութի ծնանի ժուժկալութի. Նեղոս: *Մաքրականայ տիրանուէր զգաստութեց: Զպարկեշտն մաքրութեան, և զընդունակն զգաստութեան. Նար:

ԶԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Νηφάλεια. Vigilantia, attentio. Արթնութի. զգուշաւորութի. *Զգաստութբ և համեստութբ վարս առնել ուղիղ բանն առթէ: Զգաստութիւն նախախնամութբ զամենայն ինչ գործէ. Փիլ: *Հսկօղ յորջորջեցայ, բայց զզգաստութեն աչս կափուցի: Ի զգաստութիւն արթնութբ արարի: Ի զգաստութեն զուարթութի. Նար: *Ո՛վ զգաստութեան իմաստուն կուսանաց, որոց ոչ յաղթեաց հեղգութի և քուն. Շար: *Հանապազ՝ զոր ինչ գործես յարբեցութե՝ առաջի աչաց տեսցես 'ի զգաստութեան ժամու. Ոսկիփոր:

ԶԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Φιλοσοφία. իմաստասիրութի. զգաստասիրութի. առաքինասէր փոյթ. *Վայելիցէ 'ի զգաստութեան: Ուստի և յովսէփ ցուցանէր բազում ըզգաստութի. Ոսկ. մ. ա. 3. և 4:

ԶԳԱՍՏՈՒՆ, տնոյ, ոց. Տ. ԶԳԱՍՏ. *Ո՛չ զզգաստնոց, այլ արբեցողաց. Խոսր:

ԶԳԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Αἴσθησις. Sensio. Զգալն, խելամտութի. ԽԷՍԸ ՀԱՍՍԼ ԸՆ՝ ԲԱՅՂՈՒԽԸԸ. *Վաղվաղակի ընդ աչելին և աջոյ զգացումն՝ ածայնն պարապէր ամանց. Սկեւռ. լթ:

Եւ Μήνυμα, μήνυσις. Indictio, indicium, signum. Ազդեցութի. յուշարարութի. նշանակ. *Դարձեալ ինդութեան աւետիք, դարձեալ ազատութե զգացումն. Ոսկ. յաւէտխ:

ԶԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐμφανίζω, ἀνατίθημι, μηνύω, δειλόω. Certiorem, vel notum facio, expono, refero, indico, significo, nuncio, declaro, manifesto. Ծանուցանել. իմացել առնել. ազդ առնել. յուշ առնել. նշանակել. յայտնել. պատմել. ԽՄԱՑ ԸՆԷԼ, ԽՄԱՑՒԷՆԼ, ՀԱԲԷՐ ԷՐԷՐԼ. ՓԱՅ ՄԱՐՄԱՔ, ԽԱԲԷՐ ԷԹՄԷՔ. *Զգացուցէք հազարապետին: Մի ումեք ասել, թէ զայս զգացուցեր ինձ: Զգացուցին գատաւորին վասն պօղոսի: Զգացուցին նմա զպօղոսէ: Ոչ ինչ զգացուցի մարմնոյ և արեան (այսինքն ազգականաց). ևն: *Զիղաստոս զպիղատոնէից կրօնից զգացոյց տիբերիի, և նա սինկղիտոսացն. Եւսեբ. բ: Տես և Խոր. բ. 29: գ. 14. 52: *Մաշկեղէն գտանելն զորովայնին զգացուցանէր զմեռելութի. Ճճ: *Որով ճանապահս զգացուցանէր որդւոց մարդկան կրկին զծնդեանութին. Աւե:

ԶԳԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Μηνυτής. Denunciator, docens. Ծանուցիչ. յիշեցուցիչ. լրաբեր. ուսուցիչ. *Գերագարգիցն նոցա հանճարոց մեք անգիտանամք, և յաւէտ զի՝ զնոցայն մի լսաւորչի և զգացուցչի եմք կարօտ (այլ).

Դիոն. Եբր։ *Պարտ էր ճանապարհ առնել (նոխ գարշելի) զզգացուցչին աէրունական գալստեանն. Ոսկ. յոհ։ * Եթէ զզգացուցիչս ահեղ է, զզգացուցանողն (նմա) ամենայն իրաց ահաւորագոյն է. Գր. տղայ։

ԶԳԵՆՈՒՄ, զգեցայ, ցի՛ր, ցեալ. ն. հ. Ἐνδύομαι, ἐνδιδύσκομαι, φορέω, φέρω, ἀμφιέννυμι, περιζώννυμι. Induor, vestior, fero, porto, gero, accingor, circumcingor. գրի և ՍԳԵՆՈՒԼ. Ագանել. արկանել զիւրև. զգածիլ. ունել. կրել յանձին. առնուլ զանձամբ. հագանիլ. զարգարիլ. հագնիլ, հագուիլ. կիյմէք, կիյինմէք. *Զգեցցի քահանայն պատմուճան կտաւի, և անդրավարտիս կտաւիս զգեցցի 'ի վերայ մարմնոյ իւրոյ։ Զգեցեալ էին զպատմուճանս բեհեզեղէնս։ Մի զգեցցի այր ըզգեստ կանացի։ Զգեցի՛ր հանդերձ սգոյ։ Զգեցայք քուրձ։ Զգենուլ զձորձս, վարսաւանակս, զփափուկսն. եւն։ *Զգեցելոց հանդերձս ծիրանիս. Եզեկ. ԻԳ. 12։ *Զգեցեալ լինի զապառազինութիւն հոգւոյն. Վրք հց. Ճ։ *Խոշոր բրդեայս զգենուին. փարպ։ *Զգեցցին խոյք մաքեաց. Սղ. ԿԴ. 14. որպէս ասի. բրդեալ ըլլալ։

Նմանութեամբ ասի. *Զգենուլ զամօթ, կամ զանէծս, զարդարութիւն, զօրութիւն և փառս և պատիւ, ցնծութիւն. եւն։ Եւ և. *Որպէս զզգայարքս զպատկեր հողեղինին, զզգեցցուք և զպատկեր երկնաւորին։ Զքս ըզգեցեալ էք. եւն։ *Որպէս պղնձի մարմին զզգեցողաց. Վրդն. ղնփ։ *Որովք եղեն ըզգեցեալք զքս. Շար։ *Զամծ զզգեցողխնդերքոյ և արտաքոյ. Նար. լգ։ *Ինքն ճշմարիտ որդին աստուծոյ զամենեսեան զմեզ զզգեցեալ է, զի ամենեքին մեք զմին զզգեցցուք զքս. Ամ. ա։ Տ. և ԱՍՏՈՒԱԾԱԶԳԵԱՑ, ԱՍՏՈՒԱԾԱԶԳԵՍՏ։ *Զայսպիսի պայծառութիւն լուսոյ զզգենուլ։ Զմի առաքինութիւն հաւատոյ զզգենուլ. Եղիշ. Է։ *Խաւար զզգեցաւ. Նար. ԻԷ։ *Ցորժամ խմացականս զյիշատակ նորին լցի զզգեցեալ. Լմբ. էր ընդ եղբ։ *Ինքն խսկ օդն զզգենու զամենայն զգոյնս, և զամենայն համ և զհոտ. Եւսբ. ծն։ *Տես զիարդ բազում անգամ զզգենու յորջորջանս, որ հակառակ իմն թուին, եւն. Սեբեր. Ժ։

ԶԳԵՆՈՒԼ ԲԱՆԻՆ ԶՄԱՐՄԻՆ. Մարմնանալ. մարդանալ. առնուլ զբնութիւն մարդկային. *Աւետեօքն գաբրիելի մարմին ըզգենու 'ի սրբ կուսէն։ Որ ըստ հողեղէն ըբնութեան մարդկան զզգեցար մարմին։ Զգեցար զպատկեր հողեղինի. եւն. Շար։

ԶԳԵՌՈՒԵԼ. Տ. ԶԳԱՑՈՒԵԼ։

ԶԳԵՍՏ, ու, ուց. կամ ի, ից. և ոյ, ով. գ. Ἔνδυμα, ἔνδυσις, ἱμάτιον, ἀμφίασις. Indumentum, vestis, amictus. στολή, stola, եւն. գրի և ՍԳԵՍՏ. (լծ. և յն. Աքեմ, ըսքեմ, σχῆμα, habitus.) Որ ինչ զզգեցեալ լինի, կամ արկեալ զանձամբ. զգենլիք, ագանելիք, արկանելիք. հանդերձ. ձորձ. պատմուճան. հագուստ, լաթ, ... կիյէճէք, ըռուպա, ռէհպ, էռվապ. *Զգեստ անձանց նոցա, կամ մերկոց։ Զատորոտ զզգեստու։ Ի գլրապանս զզգեստու։ Ի զզգեստ քումմէ։ Պաճուճեալ զզգեստուք զարդ։ Զգեստ կանացի. եւն։ *Փոփոխանակ ոսկեհուռ զզգեստուցն՝ բրդեայս զզգեցցին. փարպ։ *Գծուծ զզգեստիւք։ Ի զզգեստուցն մերկ. Վրք հց։ *Եւ ոչ զզգեստիցն ինչ ունէին պէտս։ Ի զզգեստիցն և կերակրոյ. Լծ. Ոծոծ։ *Զգեստ ծառայի ափիածաւորն. այսինքն զնն. Շար։ Աստի և *Կարմիր զզգեստ (միոյ) ... իբր կարմիր կօշիկ. Խոր. Ո. 23։

Նմանութեամբ. *Խորք որպէս զզգեստ վերարկու է նորա. Սղ. ՃԳ. 6։ *Ամենեցուն հասարակ հնարէր զխնամոյն իւրոյ 'ի վերայ տարածանել զզգեստ. Խոր. Ո. 23։ *Ըուրջ պատեալ զզգեստովս փրկութեան. Պորփ։ *Եթէ զզգեստուն լուսոյ պարծիմ։ Աւազանին զզգեստիւ. եւն. Նար։

ԶԳԵՍՏԱՊԱՐՈՑՐ. ա. Իբրու զզգեստ պարուրիչ. որպէս զպարեգօտ կամ զպատմուճան. *Ո՞ր այն ժամանակ, յորժամ յօրինէին նմին զլուսաթոյրն զզգեստապարոյրն պատմուճան. Պիտ։

ԶԳԵՍՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր ըզգեստուց պատուականաց. զարդասիրութիւն. ... *Փառասիրութիւն, պատուասիրութիւն, զզգեստասիրութիւն, պճնելով. Վրք հց. ԻԸ։

ԶԳԵՍՏԱՒՈՐԵՄ, եցի, եա՛. ն. }
ԶԳԵՍՏԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, եւն. }
Տ. ԶԳԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Զեպիսկոպոսունս և զերիցունս զզգեստաւորէր պատուական հանդերձիւք. Ճ. Ա։ *Ոչխարն ... այն՝ որ զզգեստաւորեաց զմերկութիւն ադամայ և ծննդոց նորա. Անան. յհ. Դ։ *Զմեզ զզգեստաւորեալ սրբութեամբ. Խոր. հռիփս։ *Ըզգեստաւորեալ զհեթանոսս առաքելական կոչմամբ եւն. Շար։ *Ըստ սովորականին զարդու զինքն զզգեստաւորեալ։ Պատուաւէր զարդու զնա զզգեստաւորեալ։ Որով վայելչապէս զզգեստաւորեցոյց յարդանդէ աւազանին. Յհ. կբ։

ԶԳԵՍՏԱՒՈՐԻՄ, եցայ, եալ. հ. Տ. ԶԳԵՆՈՒԼ. հագնուիլ, հագուիլ. կիյինմէք. *Հաւատովք ծնեալ, և զզգեստաւորեալ զքս, լինիմք նորա տաճար և օթևան. Նխ. երգ։ *Զփառացն և զլուսոյ պաճուճանս զզգեստաւորիլ արժանի գտան։ Ցփախս դժոխըմբերս զզգեստաւորեր. Յհ. կբ։ *Որպէս զզգեստաւորի մարդ յատուէ ոչխարի, այսպէս առաջին մերկութիւն մեր 'ի փառացն՝ զզգեստաւորի անպատմարագելի ոչխարիւն. Լծ. Ոծոծ։ *Ոմանք 'ի ձեռնջ 'ի մորթոց փայտից զզգեստաւորեալ. Մագ. ԻԸ։ *Զզգեստաւորեալ վայելչութեամբ 'ի պարկեշտ պատիւ եպիսկոպոսութեան. Նար. խոչ։

ԶԳԵՍՏԻԿ. գ. Զգեստ աղքատին. հանդերձիկ. խէչճ հագուստ. բուպաճըգ. *Մերկացին 'ի նոցանէ զզգեստիկն. ՃՃ։ *Զը զզգեստիկն՝ զոր ունէր պատառատուն, եղև հնացեալ. Վրք հց. ԻՄ։

ԶԳԵՑՆԵՄ, եցի. ն. Ῥίπτω κατ' ἐδάφους. Dejicio in solum, projicio in terram. Զգետնի այսինքն ընդ գետին զարկուցանել, զընկենուլ յերկիր. գետինը յգէլ՝ զարնել. եէրէ չարբմագ, վուրմագ. *Ըզգետնեաց զնա գետն 'ի միջի անդ, և եւ 'ի նմանէ. Ղկ. Դ. 35։ *Ըարժէր զնա, և անդէն զզգետնէր. Գ. Դ. Ժ. 10։ *Զգետնեալ լինէր կոյսն մանուկ զահեզերաստատ բանաւորն. Խոր. հռիփս։ Իսկ Դրոփ. Է. 27. *Կորացաւ, մինչև զզգետնեցաւ ... խմմ, յերկիր հարանեցաւ. եէրէ սօքըլտը։

ԶԳԵՑԱՆԵԼ. ն. Խմմ կամ ընթերցի՛ր զզգեցուցանել. *Վարագոյրն փառաց զտաճարն զզգեցանէր. Եւս. համառ։

ԶԳԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Զգենուլն. ըզ-
ԶԳԵՑՈՒՄՆ, ցման. } գեստաւորելն.

*Զոսկեճամուկ զզգեցութիւն։ Զսեւաթոյր զզգեստու նորա զզգեցումն 'ի բաց թօթափէ. Յհ. կբ։ *Մաքրութիւն շնչոյս, զզգեցմամբ անդամոյս՝ զզգայուն տրտասցես. Նար. ծԷ։

Նմանութեամբ. *Անսկիզբն բանն ... ... զզգեստաւորեալ 'ի կուսէն՝ մարմնով զզգեցմամբ. Շար. այսինքն առնլով զմարմին։

ԶԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, եցո՛. ն. Ἐνδύω, ἐνδιδύσκω. Induo. ἀμφιέννυμι, amicio. στολίζω, stola vestio. Տալ զզգենուլ. զզգեստաւորել. ծածկել, պատել ձորձովք. հագցընել, հագուեցնել. կիյտիրմէք, կիյինտիրմէք. *Զզգեցոյց զնոսա։ Զզգեցոյց յակոբայ։ Զզգեցուսցես ահարոնի ըզպատմուճանն սրբ։ Որ զզգեցուցանէր ձեզ (կամ զձեզ) կարմիրս։ Եթէ արարի անտես զմերկն կորուսեալ, և ոչ զզգեցուցի. եւն։ *Զերկիւղս ոչ զզգեցուցի զզգեհիւք, և ոչ զմարմինս սպառազինութեամբ. Նար. ԿԸ։ *Իբրև զսպասաւորագունական զինուորաց զէն զզգեցուցանեն. Կոչբ։ *Զզգեցուցանողս իւր զձեռւէս (կարգէ) 'ի զաւակաց քահանայից. Խոր. Բ. 7։

Նմանութեամբ ասի. *Զզգեցուցից զփրկութիւն, կամ զամօթ. Սղ. ճլա. 16. 18։ *Ծնաւ բարձրացեալ ... զզգեցուցանել արմատոց զզգեզգեցկութիւն. Ծն. խԸ. 21։ *Զխոտն 'ի վայրի աճ այնպէս զզգեցուցանէ. Մտթ. Զ. 30։ Ղկ. ԺԲ. 28։ *Ալօթիւք քովք հանճար ինձ զզգեցուցես. Կղմս։ *Զգիշեր զարդարեցուցեալ, և զզգեցուցեալ զտիւ. Պիտ։ *Վերստին զմանկական տիոյն զզգեցուցանելով զհասակ. Յհ. կմ. ապ։

ԶԳԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ զզգեցուցանէ. զզգեցուցանող. հագուեցնօղ. կիյտիրիճի. *Նոյա լինէր կերակրող և զզգեցուցիչ. Մանդ. Է։ *Փառազարդողին զզգեցուցչի. Նար. կտա։

ԶԳԼԽԵԼ ԳԻՆՒՈՎ. և Գինեհարել. գինին գլուխը զարնել. *Կարի արբեցող զայն ասեմ, որ ոք յոյժ գինւոյն զզլխեցէ. Ոսկ. Ե. փիլ. Գ։

ԶԳՆԱՄ, ացի. չ. Περιπατέω. Ambulo, incedo. Սահել գնալ. երթևեկել. երթալ գալ. շրջիլ. շրջագայիլ. ճեմել. ֆուսգոլ. կէզմէք, կէզինմէք. *Լուսոյն զձայն զգնալոյ տեառն այ 'ի դրախտի անդ. Ծն. Գ. 8։ *Զգնայր 'ի վերայ տանեաց. Բ. Թգ. ԺԱ. 2։ *Զգնայր 'ի բուրաստանի։ Զգնայաք 'ի մէջ բուրաստանի. Դան. ԺԳ. 8. 36։ *Զգնայր յՍ ընդ եզր ծովուն. Մտթ. Դ. 18։ Իսկ Դ. Բգ. Դ. 35. յօրինակս ինչ, *Դարձաւ և զգնացաւ 'ի տանն յայսկոյս և յայնկոյս, 'ի բազում այլ օրինակս, և 'ի յն. գրի, գնաց։

ԶԳՈՅՇ, զգոյշք, 'ի զգուշի. ա. գ. Ὀρατικός. Perspicax, cautus, circumspectus. Որ ուշ ունի զգաստութեամբ. ուշադիր. արթուն. անձնապահ. և Երկիւղած. ... կէօզիւ ... ... *Զայր շոյտ և զգոյշ 'ի գործ իւր՝ թագաւորաց առաջի պարտ է կացուցանել ... յն. ակնի կամ դիտող. Առակ. ԻԲ. 29։ *Որ երկնչին, զգոյշ և պատրաստ հանապազ կան. և զգուշանալովն՝ ոչ ըմբռնեին յարատոյ մեղաց. Խոսր։ *Ծանր է լեզուին յանցանք, և գիւրին. սորին զգոյշքն անխուռվ մնան. Լմբ. առկ։ *Զգոյշք միայն խորշելոյն յայդ, և ոչ մերձելոյն. Լմբ. պորփ։

Մերթ Անքոյթ, ապահով, կա՛ զգուշալի. *Երկիւղիւ զիս միայն խրատել կամեցեալ՝ եգիր զիս 'ի զգոյշ վայրի. Փիլ. յոբ։

Ի ԶԳՈՒՇԻ ԱՌՆԵԼ. Դնել 'ի զգուշութեան. պահել. անքոյթ առնել. յապահովել. ամրացուցանել. Ἀσφαλίζω. Tutum reddo, munio. *Ի զգուշի՛ արա զու զմեզ, զի մի՛ ընդ քո այլ ումեք երկիր պագանիցեմք. Կոչ. ԺԷ։

ԶԳՈՅՇ ԼԻՆԵԼ. } Προσέχω. (յորմէ
ԶԳՈՅՇ ԿԱԼ. } Պռօսխումէն.) Caveo, attendo. βλέπω, ὁράω. Video. հր. vide, videte. φυλάττω, σώζω. observo. Զգուշանալ. բացառական խնդրով իբր անձնապահ լինել. և արտաքնաւ՝ որպէս

Ուշ ունել. միտ դնել. քաջ դիտել. հայել. տեսանել. փէօ, փէօէ+, դէօյր եէյէր., աղէք նայէ. ռաքըն օլ, էյի պաք, պաքըն. *Զգոյշ լեր չուտելոյ (կամ 'ի չուտելոյ) զարիւն: Զգոյշ լեր, գուցէ անցանիցես ընդ այն տեղի: Զգոյշ լերուք 'ի սուտ մարգարէից: Զգոյշ եղերուք 'ի շանց անտի: Տեսէք և զգոյշ լերուք յամենայն ագահութենէ: Զգոյշ լերուք անձանց 'ի խմորոյ սադուկեցւոց, որ է կեղծաւորութիւն: Զգոյշ լեր անձին քում: Զգոյշ լերուք ողորմութեան ձերում: Զգոյշ լերուք որբութիւք ձերովք ամենայն բանիցս այսոցիկ: Զգոյշ կացէք անձանց: Զգոյշ կացէք. մի ոք գլխաւացէ, կամ մի ոք զձեզ խաբեսցէ: Զգոյշ լինիջիք պատուանեկին աբեսողոմայ: Զգոյշ լեր սպասաւորութեանդ. և այլն: *Զգոյշ լեր նորա իմաստութեանն: Եւ դու զգոյշ լեր, թէ զիարդ հանճարեղաբար .... Զգոյշ լեր և տես, զինչ ասէ աւետարանիչն. Ոսկ. յհ:

ԶԳՈՒՇԱԲԱՐ. մ. 'Ασφαλέως, παρατήρων, διαστέλλων, ևն. Caute, diligenter, accurate. Զգուշութեամբ. զգուշեաւ. ուշի ուշով. խնամով. խորհրդով. *Նայեաց ըզգուշաբար. Ոսկ. յոհան: *Զգուշաբար և զերկուսին անուանեն 'ի մէջ եառ, զտէրն, և զծնն: Զգուշաբար ասաց, մնեալ ոչ երկայն ծերութեամբ, այլ գեղեցիկ ծերութեամբ. Զգուշաբար ասացին, հարցցուք ոչ զնա, այլ զբերան նորա: Զգուշաբար 'ի վեր հայեցեալ՝ գիշերի 'ի վերայ անկանէր թըշնամեացն. Փիլ: *Իբրև 'ի գիտանոց ինչ ծովու գրացի՝ զգուշաբար և անշարժապէս զբռնաւոր հողմոցն և զալեացն զի վերայ ընթացս համբերել. Բրս. յողէփ: *Զհայեցուածսն իւրեանց զգուշաբար պահէին. Յհ. կբ: *Մնալ զգուշաբար գալստեան թագաւորին. Շ. բարձր: *Առ կամս օրինացն տեառն իւրոյ զգուշաբար բերիլ. Լմբ. պտրգ:

ԶԳՈՒՇԱԳՈՅՆ, գոյնք. ա. 'Ευλαβής, ἀσφαλέστερος. Cautior, diligentior, tutior. Կարի զգոյշ. զգուշաւոր. ուշադիր. երկիւղած. և Զգուշալի. ամրապահ. անվտանգ. անքոյթ. *Զգուշագոյնս առնիցէք զորդիսն իսրայէլի 'ի պղծութեանց. Ղեւ. ժե. 31: *Այսպիսի օրինակք ընդդէմ արկածից փորձութեանց զգուշագոյնս առնէ (զամենեսին). Իգն: *Արք զգաստք՝ զգուշագոյնք հրամանաց վարդապետութեան. Կոչւմ: *Որպէս զի զգուշագոյն լիցի նմա շնորհն ". իբր անվտանգ. Լմբ. պտրգ: *Ի զգուշագոյն և 'ի հաստատագոյն փոխի վայրն. Փիլ. ելն. բ. 73: *Որչափ զգուշագոյն էր բանն, նոյնչափ և սքանչելիքն պայծառագոյն. Ոսկ. գծ:

ԶԳՈՒՇԱԼԻ. ա. Իբր Զգուշանալի. 'Ασφαλὲς. Cautum, cavendum, diligenter observandum. Ուր արժան է զգուշութեամբ պահել. քաջ գիտելի. *Զնոյն գրել առ ձեզ ինձ ոչ ծանրանալի է, և ձեզ կարի զգուշալի. Փիլիպ. գ. 1: *Տարապարտեալ մտաց զառաջնորդական պատիւ հաւատալ զգուշալի է. Լմբ. պտրգ: *Օրինակ զգուշալի զկնի եղելոցն մարդկան՝ առ 'ի վարժել զլաւագոյն ուսումն վարդապետութեան. Պիտ:

ԶԳՈՒՇԱԼԻ. որպէս Զգոյշ, զգուշաւոր. *Ոչ ինչ այլ այսպէս զգուշալի լիցուք, որքան զմիտս մաքրել. Լմբ. էկեղ:

ԶԳՈՒՇԱԼԻ. իբր Անվտանգ. զգուշութեամբ պահեալ. անքոյթ. ապահով. ամուր. *Այն է երկիր զգուշալի, ուր ոչ յափշտակի (ինչ). Ոսկ. յհ. ա. 15:

ԶԳՈՒՇԱԿ, կամ ԳՈՒՇԱԿ. ի, աց. գ. Զգուշացուցիչ, կամ Գուշակելով յիշեցուցիչ. յուշարար. *(Մի գիրն զքահանայս՝) ազդարարս 'ի գլխանոցի կացեալ վերայ, և զգուշակս յարձակման թշնամեաց, և գէտս կոչել սովորութիւն է. Սարկ. գհ:

ԶԳՈՒՇԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ գրի և ԳՈՒՇԱԿԱՆ. Ուր գոյ կամ պահելի է զգուշութիւն. որ ինչ հայի 'ի զգուշութիւն. զգուշաւոր. երկիւղած. և ճգնաւորական. *Զգուշականն (մակբայ է), զգոյշ, գուցէ. Թրակ. մեկ: *Զգուշական համարձակութիւն: Զգուշական երկիւղիւ: Զգուշական և աններհելի փառաբանողաց. Նար: *Զգուշական պատուիրան, կամ խրատ. Վանակ: Վրդն: Տօնակ: *Զգուշական կենցաղ, կամ կեանք. Բրս. ճգն. յն. ἀσκητικὸς, asceticus.

Կամ որպէս Զգուշալի. *Զգուշական է վտանգապար ումեք հաւատալ. Ոսկ. յհ. ա. 19: *Յոյժ առ ճշմարտութիւն զգուշական (կամ գուշական) է ասել թէ ոսկի է. Պղատ. օրէն:

ԶԳՈՒՇԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Իբր Զգուշագոյն, այսինքն ապահովագոյն. *Զգուշականագոյն արարեալ՝ յերկրի զգանձն թաքոյց. Սոկր. ա. 12:

ԶԳՈՒՇԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. } Συνήδεσθαι. Pari
ԶԳՈՒՇԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } gaudio affici, gratulatio. Ոճ անսովոր, որպէս Մասնակից լինել զգուշաւոր ապահովութեան այլոց, իբր ուրախակցութիւն ընդ յաջողուած ելից իւրաց. *Նախանձեալ ընդ նա 'ի բարիս ... պարտ էր քեզ գէթ ըզգուշակից լինել. զի եթէ վաստակոցն հաղորդ ոչ կարես լինել, 'ի զգուշակցութեան բաւականապէս կարես շահս ինչ շահել. Ոսկ. յհ. բ. 8:

ԶԳՈՒՇԱԿԵՄ. եցի. ն. Բայ անսովոր. Որպէս գուշակ կամ զգուշութեամբ առաջնորդել. *Պօղոսի ոչ հրեշտակն մինչև 'ի հասոյն զճանապարհն զգուշակեաց. Իսիւք:

ԶԳՈՒՇԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Որոյ հայեցուածն է զգոյշ, զգաստ, արթուն. *Ակն ունի զգուշահայեաց. Շ. յկ. ա:

ԶԳՈՒՇԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. չ. բզ. խնդր. Προσέχω, εὐλαβέομαι, διατηρέω, φυλάττω, ομαι. διαφυλάττω. Attendo, caveo, observo, custodio. Զգոյշ լինել. զգոյշ կալ. պահել զանձն արթնութեամբ. անձնապահ լինել. դգօաղ կէնալ, հէզար կէնալ. սագըն օլմագ, սագընմագ, բիլիքյաչ էլմէք. *Ոչ ասաց զգուշանալ 'ի խմորոյ, այլ յաղանդոյ: Զգուշացաւ անտի: Ոչ զգուշացաւ 'ի սրոյն: Զգուշանալ 'ի կռոց զոհելոյ, ևն: *Զգուշանալ 'ի չնաստակարացն. Յճխ. ե: *Զգուշանալ յառաջիկայից. Սարգ. յկ. ա:

Տր. խնդր. 'Ασφαλίζω, ομαι. κατανοέω, διαστέλλω. Prospicio, animadverto, considero, ևն. Ուշ ունել դգաստութեամբ. ջանալ պահել. պահպանել. անքոյթ առնել. ապահովել. աղէք նայիլ, աղէք պահել. էյի պագմագ, կէօզէթմէք, սագընմագ. *Զգուշացայ քեզ ախով արդարութեան խմոյ: Ա՛ռ 'ի մի զգուշացաւ նմա տէր: Զգուշացայց կերակրոցն ձերոց, և ոչ ապականեսցէ զպտուղ երկրի ձերոյ: Հրամայեաց զգուշանալ գերեզմանին: Զգուշասջիր աւուրն շաբաթու՝ սրբել զնա: Զգուշասջիր ամսոյն կանխոց: Զգուշացան սրբութեանցն իմ: Զգուշացաւ նմա, զի մի կործանեսցի: Եւ՛ի դարանակալաց նորա զգուշացաւ (նմա, այսինքն պահպանեաց). ևն: *Զգուշանայցին եփրատու 'ի կապանս. Խոր. բ. 26: *Զգուշացուք չար խորհրդոց: Զգուշացջիք անձանց ձերոց: Մի նայեսցի յետս երբէք, զգուշասցի յառաջ ". այսինքն ուշ դիցէ առաջիկայից. Վրք հց: *Զայս ոչ ասէին, եթէ զգուշացեալք էին ընթերցմանն. Ածան. ծբ: *Զգուշացարուք և դուք, թէ կերակուր նորա ընտրեցէն. Նար. հբ: *Իմաստութեամբ զգուշացիք դրանց մարմնոց ձերոց. Լմբ. պտրգ: *Տեսանէք, զի ձեզ զգուշանամ, զձէնջ հոգամ. Ոսկ. եբր:

Եւ յայլ հոլովս ստէին մօտ. *Զգուշացար 'ի ճանապարհս քո. Առ. ճժբ. 15: *Ի ձեռն կնոջ զգուշացաւ. Ովս. ժբ. 12: *Խորհուրդք բարեաց զգուշասցին զքեզ. Առակ. բ. 11: *Յայտնապէս զգուշանալ. Յճխ. ժբ: *Միայն յայն զգուշասջիր. Լմբ. պտրգ: *Ի տեղացն վերայ զգուշացարուք. Լաստ. ժդ: *Իսկ նա զգուշանայր, թերևս տեսցէ անդ զսիրելին իւր ". այսինքն դէտանս ունէր զգուշութեամբ. Վրք ոսկ:

Իսկ հայցական խնդիրն է հեղինակութիւն. *Զգուշանայ զգաստացի փրկութի. Պիտ: *Ամենայն հնարիւք զսկիզբն ապաշխարութեանն զգուշանայ. Մանդ. ժբ: *Արկ զնա 'ի բանտ, և զգուշացաւ զնա 'ի փայտի ". այսինքն պնդեաց 'ի կոճեղս. Հ=Յ. օգոստ. իա:

ԶԳՈՒՇԱՊԷՍ. Տ. ԶԳՈՒՇԱԲԱՐ. *Զգուշապէս՝ սրտի սարսափմամբ՝ մըտ երկրպագէիր. Նար. խա: *Զգուշապէս մատուորական ուշօք նայեցեալ տեսէք. Լմբ. պտրգ: *Լեր պահօղ զգուշապէս լեզուի և որովայնի և կոկորդի քոյ. Վրք հց. բ:

ԶԳՈՒՇԱՆՔ. նաց. գ. Զգուշութիւն. զգուշալի իրք կարևորք. *Գուցէ ներքեալ 'ի սատանայական լծին՝ զմեն 'ի չքմեռութիւն բաղանեացն, և վրիպեսցեն 'ի զգուշանացն. Թէոդ. խա Ա:

ԶԳՈՒՇԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցոյն. Διαστέλλω. Moneo, observo. Ազդ առնել զգուշանալ. խրատել. զգաստացուցանել հեռանալ 'ի վտանգէ. սագընտըրմագ. *Դէտ կացուցի զքեզ ... զգուշացուցանիցես անօրինին ... Ոչ զգուշացուցեր նմա. ևն. Եզեկ. գ. 18 = 21: *Զգուշացոյց յագահութէ. Իգն: *Հանապազ զայս զգուշացուցանեն քարոզքն. Խոսր:

Կամ Զգուշութեամբ պահել, պահ դնել. *Զգուշացուցէ զբերանն. Վրք հց. բ: *Բերդակալս արարեալ զգուշացուցին. Փարպ:

Կամ Յուշ առնել, և Գուշակել. *Ըզգուշացուցանէր զիւր եկաւորութիւն՝ զբանապանին: Ընկեր մի գանապանին զգուշացոյց զնմանէ, և ասէ, եւ տեսի, ևն. ճժ:

ԶԳՈՒՇԱՑՈՒՑԱՆՈՂԱԲԱՐ. մ. Προσεχής. Attente. Ուշ ունելով. անընդհատ մտադրութեամբ. *Առ տծ և ածայինքն զգուշացուցանողաբար ակըն. Դիոն:

ԶԳՈՒՇԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ոք կամ որ ինչ զգուշացուցանէ. խրատիչ, խրատական. *Պատմեսցէն հարք որդւոց, իբրև պատուիրանք զգուշացուցիչք լինիցին. Ագաթ: *Յարդարէր և զգուշացուցիչս գիտաւորական կենցաղոյս. Յհ. կբ: *Բանս զգուշացուցիչս. Վրդն. ողբ:

ԶԳՈՒՇԱՒ. Տ. ԶԳՈՒՇԵԱՒ:

ԶԳՈՒՇԱՒՈՐ, ի, աց. ա. 'Ασφαλής. Securus. Ուր գոյ զգուշութիւն ապահովիչ. անքոյթ. անվտանգ. անվրէպ. ամրացեալ. ամուր, ապահով, ճաճուր. *Մարդասէր, հաստատուն, զգուշաւոր, անհոգ: Եղաւ և 'ի ծովու ճանապարհ, և 'ի մէջ ալեաց շաւիղ զգուշաւոր. Իմ. ժ. 23: ժդ. 3: *Զի՞ ինչ զգուշաւոր ասիցուք քան զերկիւղն այս: Ցետ զերկիւղն այս հայեցեալ անարատ մնալ և զգուշաւոր ասէ զկեանն յայժմար.

հի. խոստ: *Զգուշաւոր գնասջիք. Նխ. ա. պէտր: *Զմանկունս օրհնեա՛ տէր, և զարգացո՛ 'ի զգուշաւոր կեանս. Ճ. Ժ: *Գործեալ զգուշաւոր. Լմբ. ող: *Գիտէ նա՝ զգուշաւոր արկանել հիմն մեծագոյն իրաց. Վրդն. Եւ: (Առ յետինս վարի ամփոփով, որպէս Զգոյշ, զգուշացող):

ԶԳՈՒՇԱՒՈՐԱԳԷՍ. մ. Զգուշութեամբ պահպանելով. յապահովի. *Զգուշաւորապէս բարձեալ յանձանձեն. Նար. ղէ:

ԶԳՈՒՇԵԱՒ. մ. Ἀσφαλέως, λῶς. ἐπιμελῶς, παρατήρων. Diligenter, accurate, observans. որ և ԶԳՈՒՇԱՒ. ('ի հոլովականէ բառիս Զգոյշ:) Զգուշաբար. զգուշապէս. զգուշութեամբ. ուշ դնելով. փութով խնամոց. խորհրդով. *Զգուշաւ փակեալ լինի տապանն: Զգուշեաւ և պահպանութեամբ աւէ, զի 'ի վեր յարուցեալ լինի ոչ 'ի սատայէ, այլ 'ի Մեսելոյն: Զգուշեաւ (կամ զգուշաւ) ընդ միտ ածեալք, և սպաս կալեալ գրեցին: Զգուշեաւ սպասեա (այսինքն զգուշաւ), զի տաանկորդ է Նոյ 'ի հոգածնէն. Փիլ:

ԶԳՈՒՇՈՂԱԿԱՆ. ա. Զգուշացող. զգուշութեամբ պահող պահպանող. *Բարեգործական է բարին, և նախախնամական որոց 'ի նմանէն բոլորից, և զգուշողական. Մաթ. Էկեղ:

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσφαλία, ἀσφάλεια. Cautio, diligentia, securitas, են. Զգոյշ լինել. զգուշանալն. ուշադրութիւն. փոյթ պահպանութեան. Ճշգութիւն. ամրութիւն. ապահովութիւն. *Իմ է խորհուրդ և զգուշութիւն: Անզգամ առնէ զպարգեւ զգուշութեան: Բնակեսջիք զգուշութեամբ: Զգուշութիւն եղիցի յիմում քաղաքի: Մնոյց երկիր զձագս նորա զգուշութեամբ: Զբանսն գոտաք փակեալ ամենայն զգուշութեամբ. են: *Հիմն՝ հաստատուն զգուշութեամբ 'ի ներքոյ կայցէ. Ոսկ. մ. ա. 15: *Ուղեկործ գիր եղեալ բազում զգուշութեամբ ». իմա՛ ուշադրութեամբ. Փարպ: *Զգուշութիւն եղեալ առաստաղայ ». այսինքն ապաւէնի զգուշալի. Մագ. ճէ: *Տայր զգուշութիւն, զի մի՛ ոք գիտասցէ ». այսինքն պատուէր զգուշութեան. Ճ. Բ: *Ամայի 'ի զգուշութենէ պահողացն ». այսինքն 'ի զգուշաւոր պահպանութենէ. Նար. Փ: *Ի պաշտօն զգուշութեան խորհրդոյ մեծի ». այսինքն յարգանաց. Նար. խէ: *Զգուշութիւն է մատանի 'ի ձեռին ». այսինքն ամրութիւն, կամ նշան պատուոյ. Մխ. Երեմ:

ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Զգուշաբար. զգուշեաւ. խնամով. Ἀσφαλῶς, ἐπιμελῶς. Caute, secure, accurate, diligenter. զգուշութեամբ, ամէն նայելով. ուշով նէ, բէհնէ . *Դիր զգուշութեամբ: Գնասցէ խոհայել զգուշութեամբ փառացն նոյ: Կալջիք զնա, և տարջիք զգուշութեամբ: Պատուիրեցին բանտապետին զգուշութեամբ պահել զնոսա. են:

ԶԳՕՆ, ի, ից. ա. Πρᾶος, ἥμερος. Mansuetus, cicur. (իբր Զգայուն յոյժ, զգաստ, զգոյշ. հակառակն անզգայի, և անզգամի). Ուշիմ, և ուշեղ. այսինքն մեղմ, հանդարտ, հեզ. ընտել. ցածուն. հլու, (մարդ, և անասուն). եւ և Σοφός. Sapiens. συνετής, intelligens. Հանճարեղ, իմաստուն, ներհուն, բանիբուն. խելօք, խելօքէն, անմեղ. աղուոր. և խելացի. ախըլլը. *Զբազում անզգամս ատեսանեմք զգօնացեալս, և ըզգօնս անզգամացեալս. Եղնիկ: *Ա՛ յակոբ ... կոչեցաւ Զգօն, այսինքն է հանդարտ, իբր թէ հեզ. որ է հաստատուն, այս է անփոփոխ. Նար. մծբ: *(Երեխ) 'ի գազանաց ըզգօնս. Յճխ. ։ *Զգօն է թաշունն և նր (աղաւնի). Ոսկ. մփբ: *Ամենայն ձի՛ խրոխտ, և ամենայն ոչխար՝ զգօն. Լմբ. իմ: *Ոչխար զոլով ոչխարս գործէ զհաւատացեալս իւր զգօնս և հանդարտս. Վրդն. Եւ: Իսկ Զգօն՝ ըստ որում իմաստուն՝ յոյնք և լատինք զՄբն յակոբ մծբնացի կոչեն Σοφός. Sapiens. տե՛ս և 'ի ԶԳՕՆԱԿԱՆ, ԶԳՕՆՈՒԹԻՒՆ, և յայլ ածանցս:

ԶԳՕՆԱԲԱՐ. մ. ա. Հանդարտաբար. և Ցածուն. հանդարտական. *Ի ձեռն մարմնոյ ընդելաբար՝ և զգօնաբար ընդ համազգեացս խօսելով. Բրս. ծն: *Առեր զլուծն խոնարհութեան 'ի զգօնաբար կրօնաւորութեան. Գնձ:

ԶԳՕՆԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. որ և ԸԶԳՕՆԱՄԻՏ. Ἥμερος. Հանդարտաբարոյ. *Ի գայլոցն և 'ի գառանցն օրինակի զբարս մարդկան իմանալ, զոմանս վայրենամիտս, և զկէսս զգօնաբարոյս. Գէ. Եւ: Կամ ըստ Ոսկ. Եւ. *Կէսն վայրենամիտք, և կէսն զգօնաբարոյք: Վասն վայրենամիտ մարդկան, և զգօնաբարոյից ասէ »:

ԶԳՕՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել զգօն. հանդարտագոյն. հեզագոյն. *Առ յանցաւորս մեր զգօնագոյնս լինելով. Ոսկ. մ. ա. 19:

ԶԳՕՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Զգօն, իբր մտացի. խելօք, խելացի, խելաց տէր. *Իշխանք (իշխանքն՝ որք զխաժամուժն անգէտս համարէին օրինաց) մինչ սպանանէին զքեզ, զգօնականս համարէին զանձինս իւրեանց. Ոսկ. յհ. բ. 19:

ԶԳՕՆԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Զգօն միտք, զգօնաբարոյ. ուշիմ. հանդարտ. հեզ. *Զգազանամիտս բարս մարդկան կոչէ գայլս, և զգօնամիտս կոչէ գառինս: Վայրենամիտք և զգօնամիտք 'ի միասին բնակեսցեն, և միմեանց ինչ ոչ վնասեսցեն. Ոսկ. Եւ:

ԶԳՕՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἡμερόομαι. Mansuetus fio, resipisco. Զգաստանալ. անձին զգալ. հանդարտել. ընտելանալ. ցածուն լինել. ցածնուլ. իմաստնանալ. խելօքնալ. *Կամօք չարանայ (բանականն), և յօժարամ կամի՝ կարող է զգօնանալ: Եթէ բնութեամբ չար ինչ էր օձ, ոչ զգօնանայր երբէք 'ի գազանութենէ անտի իւրմէ. Նա աւանիկ տեսանեմք 'ի հնարագիտութենէ թովչաց զգօնացեալ. Եղնիկ: *Թէև գազան էր, սակայն եւ զգօնանալ պարտ էր. Ոսկ. մփբ: *Զգօնացեալք՝ ամփոփեն զանձինս. քաւ. ասեն, մի լիցի. Իգն: *Զգօնացեալ հանճարով. Վրդն. օրին:

ԶԳՕՆԱՊԷՍ. Տ. ԶԳՕՆԱԲԱՐ. *Այլ զգօնապէս զինքն պատրաստեալ. Գնձ:

ԶԳՕՆԱՑԱՆ. ա. Զգօնացեալ. խրատեալ. ընդելացեալ. *Ոմն օրինօքն ըզգօնացած, ոմն արմուղ ըզհետ կամաց. Շ. խոսք:

ԶԳՕՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Կրթարան կամ կրթիչ 'ի զգօնութիւն, 'ի հանդարտութիւն. *Անզգամաց զգօնարան. Շ. Բարձր:

ԶԳՕՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἡμερόω. Mansuefacio. Հանդարտեցուցանել. ընդելացուցանել. խելօքցընել, ընտանեցընել. ուսլը եթմէք. *Զձի խստերախ հանդարտութեամբ զգօնացուցանեմք: Զգազանս զգօնացուցանեմք. Ոսկ. յհ. ա. 25: *Զմոլորականն մնաց խակութիւն զգայուն յարմարէ. զանբանական վրնջողութիւն աստուն կենդանեաց ողջախոհաբար զգօնացուցանէ. Նար. խլ: *Որ այնչափ զգօնացուցանել զօձս գիտեն. Եղնիկ: *Որ և զգազանս անդամ զգօնացուցանէ ծառայից իւրոց. Վրք հց. ծն: *Զմեր գազանական բարկութիւն զգօնացուցեր. Սարգ. ա. դ. ծ:

ԶԳՕՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԳՕՆՈՒԹԻՒՆ, ըստ Է նշ. *Ի զգօնաւորութեան սողոմոնի գրեալ է. Եփր. աւետար:

ԶԳՕՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἠπιότης. Lenitas, mansuetudo. Հանդարտութիւն, հեզութիւն, մեղմութիւն. ուշիմութիւն. խելօքութիւն. ասլլուգ. *Զգօնութիւն հանդարտութիւն է. Լմբ. առակ: *Ի հեզութիւն և 'ի զգօնութիւն (տերանց առ ծառայս). Փիլ. Ժ. Բան: *Ոչ ամենայն ուրեք զգօնութիւն լաւ ինչ է, այլ երբեմն զասան յաճախէ. Երզն. մփբ:

ԶԳՕՆՈՒԹԻՒՆ. Αἴσθησις. Sensus, intellectus. Σοφία. Sapientia. σύνεσις, intelligentia. ἐπιείκεια, moderatio. Ուշեղութիւն. հանճար. իմաստութիւն. իմաստուն անմեղութիւն. խելք, խելացութիւն. ակլ, ագըլ, ագըլլըլըք. *Սկիզբն զգօնութեան՝ երկիւղ տեառն. Առ. ծթ. 10: *Պաշտօն բարի առ նա՝ սկիզբն զգօնութեան. Առակ. ա. 7: *Ուսուցեր խնդրել զիմաստութիւն և ըզգօնութիւն. Պրպ: *Խստութիւն խստութեամբ ոչ մեղի, այլ զգօնութեամբ. Ոսկ. մ. բ. 8:

ԶԳՕՆՈՒԹԻՒՆ. Գիրք իմաստնոյն սողոմոնի. զոր օրինակ Առակք, և Իմաստութիւն. *Եկեալ 'ի դէպ նոցա ճշմարիտ առակին զգօնութեան. Բ. պետ. Բ. 22: *Որպէս ասաց զգօնութիւն, 'ի մեծութենէ գեղեցկութեան արարածոց են. Կոչ. Ի: *Այն իսկ է՝ ասաց զգօնութիւն, կերայք զհաց իմ. Եփր. համաբ:

ԶԳՕՍԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԳՕՍԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ἀποξηραίνω, իբր Չորացուցանել. զօսացուցանել. ճէք գուրութմաք. *Ի միասին ժողովէ զփողս երակացն, և զգօսացուցանէ. Պղատ. օրէն:

ԶԵԱՆ, զենի. գ. որ և ԿԶԵԱՆ. Վնաս. վէն. վնյան, զարար, վէրր. *Անձանց վնաս, և արքունի մեծապէս զեան. Եղիշ. Գ: *Թէև զեան առնել. Լմբ. ող:

ԶԵԴ. Տ. ԶԵՐԴ. *Թանձր քառանկիւնին զեդ տուն, կամ զեդ անդուկ է. Լծ. ծիլ:

ԶԵԼԱՆԵՄ, զելի. չ. Ելանել ըստ չափ, ըստ սահման. կուրգէ տարը էլլալ, կօմ դէր ըլլալ. *Ոյք ըստ ժողովրդեանն սկարութիւն զանցանէին, և ամենեւին զմարմնաւոր օրինօքն զելանէին. Ոսկ. յհ. ա. 12:

ԶԵԽ, ԶԵԽԻԼ, են. Տ. ԶԸՂԽ, են:

ԶԵԿՈՒՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Զեկուցանող. յայտարար. *Զզեկուցականն ապա որ ըստ անձինն ածեանն տասնեկի. Մաքս. Էկեղ:

ԶԵԿՈՒՑԱՆԵՄ, կուցի, կո՛. ն. Μηνύω, δηλόω, προσανατίθημαι. Indico, declaro, refero, expono, denuncio. Զգացուցանել. իրազեկ՝ իրազգած առնել. տեղեկացուցանել. ծանուցանել. յայտ առնել. ազդ առնել. նշանակել. պատմել յունելն. յայտնել. խմացում տալ, հասկըցնել, խապէր էթմէք. *Փեսաս զեկոյց արքային զպօղոսէ. Գծ. իե. 14: *Զեկուցանէ անուանս զգօրութեան իւր: Եղիցի ամենայն իրօք. քանզի զայս զեկուցանէ այսն: Զեկուցանէ նշանակաւ իմն այսպիսի: Զազգն հաւատոյ զեկուցից: Ի ձեռն որոյ զեկուցանի, թէ հաւատաց նոյ: Բազմամ հասանել յայտնի նշանացն, որովք կատարածքն զեկուցին. Փիլ: *Այսու զթերակատար հաւատոյ նորա զեկուցանէ. Ճ. Գ: *Բաւականս և առ 'ի զոյլսն զեկուցանելոյ. Կոչ. ա: *Այսպէսաբար յինքեան ունելով զեկուցանէ մեզ միտս. Յհ. իմ. ա: *Զայլոց նախարարաց զեկուցաք բանիւ. Յհ. կբ: *Զանարժանիցն, և զչաղախեալսն հեղգութեամբ կենաց զեկուցանէ. Շ. Բարձր: *Ի զեկուցանողքն ուստր զկատարութիւն խորհրդոյս. Ճճ:

ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Μήνυμα.

Indicium, significatio. Ցուցարարութիւն. ազդարարութիւն. ծանուցումն. ակնարկութիւն. Նշանակ. խապէր, դէլիլ. *(Հրէշք) զեկուցումն մարդկան առաւել պղծութեան: Այսուքիկ՝ զեկուցմունք իմն են անյայտ և աներևելի բնութեան. Փիլ. ծ. բան. և իմաստ: *Փրկագործ կրից երկրորդն ադամայ՝ առ մեզ զեկուցումն. Սկևռ. լմ:

ԶԵՂԱՆԻՄ. Տ. ԶԵՂՈՒՄ:

ԶԵՂԽ, կամ ԶԵԽ. ա. Σφαλερός. Labilis, lubricus, fallibilis, erroneus. (իբր Զեղեալ ըստ չափ, կամ զեղեալ, կամ սահեալ.) որպէս Սխալական. սահճական. անհաստատ. զաղփաղփուն. լպրծուն. սըւըշգան. գայղընճագ, զիւլլաքէթ. *Զեղխք են ճանապարհք նորա. Առակ. Ե. 6: *Զամենայն գործն (շինուածոյ) զեղխ և զաղփաղփուն 'ի կործանումն դարձուցանէ. Ոսկ. յհ. ա. 10: *Մանուկն՝ զեղխ և զաղփաղփուն (է) խորհրդովք. Ոսկ. Եփես: *Զեղխ, անհաստատ. Հին բռ:

Կամ Տարապայման և անհաւասար, և վտանգաւոր. *Փափաքանօք աւելորդաց փութան գործով կրթել զզեղխ հմտութիւն արուեստիս (նաւարկութեան)... կրթել զանհաս արուեստին զեղխ հմտութիւն. Պիտ:

ԶԵՂԽ, կամ ԶԵԽ. Ἀκόλαστος, ἄσωτος. Luxuriosus, prodigus. (լծ. և սեղեխ). Վարուք զեղծ. չափազանց յուտելիս, յըմպելիս, և յամենայն իրս. փափկակեաց. անառակ. ցոփ. չուայտող. պակշոտ. անկարգ. (անձն, և գործն). ղըւըլըխ, Թոյլ. օէֆիհ, չէհէլէպէլի. *Լուաւ, որ զեղխն է, և չթուեցաւ նմա հաճոյ. Սեբ. իա. 18: *Զեղխն 'ի պոռնկութիւն ևեթ ծախէ զժամանակս իւր: Ոչ 'ի հարկէ էր պոռնկութիւն քո, այլ 'ի զեղխ և յաճախագոյն կամաց. Ոսկ. Եփ: *Ընդունիցիս բնակակից կոմս և կամ գրագիր, որ յոյժ գոյ արիագոյն, և ոչ իցէ ողջախոհ, այլ զեխ. Պղատ. օրէն. Գ: *Ողջախոհն՝ քան զեխն, և խոհեմականն քան զանզգամն. անդ. Է: *Ոչ ևս պարկեշտս, այլ ամենևին յամենայնի զեխս, անժոյժս: Ի ձեռանէ պակշոտելոց զեղխից ապրեցուցանէր. ՃՃ: *Նոքա կերպարանօղք են, և սոքա զեղխք. Եղնիկ: *Զեղխ է վարուք, այլ ոչ կրակապաշտ. Խոր. Գ. 63: *Զեղխ վարուց տանել: Հանդուրժել զեղխ և անարժան կարգի. Փարպ: *Զեխ կենաց աշխարհիս ցանկացեալ. Եղիշ. դ: *Ոչ խառնիխուռն յարձակին 'ի զեղխ իգամոլութիւնս խառնիցն: Զկարճելն 'ի զեղխ յարձակմանէն. Պիտ:

ԶԵՂԽԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Անառակութիւն. զազրագործութիւն. *Զմին՝ ըմբռնադաշտ ումն զեղխագործութեան գնէ (ընծայէ). Եղնիկ:

ԶԵՂԽԱԼԻՑ. ա. Լցեալ մինչև 'ի զեղումն կամ 'ի զեղխութիւն. *Թակոյկս լիաբուղխս զեղխալից գինւով. Ոսկ. ղկ. յն. ἐστεμμένος, բոլորեալ իբր պսակաւ. Ճէւրէն:

ԶԵՂԽԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԶԵՂԽԻՄ. *Մանաւանդ գինւով, որով բազումքն իսկ զեղխանան. Եղնիկ:

ԶԵՂԽԱՆՔ կամ ԶԵԽԱՆՔ, նաց. Տ. ԶԵՂԽՈՒԹԻՒՆ. *Որք ցամաքեալ էք պահօք 'ի զեխանաց արբեցութեան և 'ի փափկութենէ. Թէոփ. ի Դ:

ԶԵՂԽԵՄ, եցի. Ն. Տ. ԶԵՂԽԻՄ. *Վասն որոյ 'ի հարկէ զեղխեն, ըստ տեղեացն և օդոցն փոփոխման խառնեալք. Պիտ:

ԶԵՂԽԻՄ, կամ ԶԵԽԻՄ, խեցայ, խեալ. չ. որ և ԶԵՂԽԱՆԱԼ. Διαμαρτάνω. Pecco, erro. որպէս Յանցանել. սխալել. *Զեխեցի՝ որ բացատրեցան. որպար, թէև՝ եթէ բացատրեցի հաւու, ոչ հակադարձէ, հաւ թևոյ. Արիստ. ստոր:

Այլ առաւել՝ Զանցանել ըստ չափ. կամ արտաքս զեղանիլ. Ἐκχύομαι. Effundor. որ և Սխալակել գինւով, ևն. *Ըստ մոլորութեան բաղաամայ զեղխեցան զհետ վարձուց. Յուդ. 11: *Թէ գիտէր զգինւոյն բնութիւն, և զեղխեցաւ. Կիւրղ. ծն: *Ի գինւոյ զեղխեալ. Խոր. Գ. 55: *Արբենալ և զեղխել. Յհ. իմ. ապ: *Ի զեղխողացն և յարբեցողացն փախիցուք. Ոսկ. մտթ: *Թէ զեղխիս, եղեր ծառայ ախտին. Ոսկ. ա. կոր:

ԶԵՂԽՈՒԹԻՒՆ, կմ ԶԵԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνάχυσις, ἔκχυσις. Effusio, luxus, luxuria, libido. գրի և ԶԵՂՈՒԹԻՒՆ, համաձայն յն. Զեղումն յաւելորդս. անառակութիւն. չուայտութիւն. սխալակութիւն. անարգելութիւն. անժուժութիւն. նէֆսանիյէթ, չէհէլէթ. *Ի նոյն անկարգութեան զեղխութիւն. ա. պետ. դ. 4: *Մի արբենայք գինւով, յորում զեղխութիւն է. Եփես. Ե. 18: *Հակառակ են պարկեշտութիւն, և զեղխութիւն. և արդարութիւն, և անիրաւութիւն. Դիոն. ածայ: *Որովայնամոլութիւն է մայր զեխութեան ախտից. Նեղոս: *Զեխութիւն է չարութիւն ցանկականին, ըստ որում յօժարեալք լինին առ 'ի վայելչութեան յուռին (կմ յոռին, այսինքն ստորին) հեշտութեանց. Արիստ. առաք: *Հեռացեալ լինի զեղխութեան՝ անկարգութիւն, անպատկառութիւն, անպարկեշտութիւն. ևն. անդ: *Թէ 'ի նմին զեղխութեան (արբեցութեան) մնացեալ յերկարեսցէ, ոռոչեսցի: Եւ ոչ մարմնական զեղխութիւն զոր առաւելոցն խորհուրդ արհամարհել. Յհ. իմ. ապ: *Զինչ է յիմարութիւնդ քո ով թագաւոր, յայամհեան ոչ ազատես զմեզ 'ի զեղխութենէդ». այսինքն յարբեցութենէ մըտացդ. Ճ. Ա:

ԶԵՂԽՈՒՄՆ, խման. գ. Զեղխելն. զեղխութիւն. *Զոքաւ 'ի կենցաղական զեղխումն. Մագ. իէ:

ԶԵՂԾ, ի, ից. ա. Ἀσελγής. Petulans, lascivus, mollis. διαφθάρμενος, decorruptus. Կարի եղծ. խոպոռ եղծեալ ապականեալ. Թուլամորթ. ցոփ. զեղխ, և անհոգ. աւրած, գէճ. պօզուգ, կէվշէք, չէհէլէպի. *Որ 'ի զեղծ վարս ինչ իցեն. Ոսկ. մ. ա. 23: *Բարուք և ոչ է պահելի, այլ զեղծ և պիղծ են բանք քո. Եփր. պհ: *Գտեալ զեղծ (վարուք), և անօրէն յիւրս թագաւորութեան. Եւս. քր. ա: *Զեղծ գըտանէր զաշհմանապահսն. Բուզ. դ. 31: *Զիարդ այդպէս զեղծ և անպատրաստ երթաս առ նա. Վրք հց. Բ: *Ոչ հանէր 'ի սրտէդ զեղծ (կամ զ'եղծ) և ղաղտեղի մտածութիւնս. Մագ: *Զեղծ և վատթար գտար 'ի խնդրելն. Սարգ. յկ. Բ: *Այսու զզեղծ միտս յուղղութիւն ածիցէ. Երզն. մտթ: *Ըզմարդասիրտ պատուականն ոչ դնէին զեղծ վայրապար 'ի տուն գանձու, այլ կապեալ ծըրարեալ. Եփր. ստեփան. այսինքն յանհոգս. ղըւըլըփ ղերզան: Տես և ԵՂԾ ԶԵՂԾ:

ԶԵՂԾ. գ. իբր Զեղծումն. Թուլութիւն. անհոգութիւն. *Գտանել զնա 'ի զեղծի, և սպանանել. Փարպ:

ԶԵՂԾԱԳՈՐԾ. ա. Խանգարիչ. ապականարար. վատթար. ոչ բարւոք գործեալ. *Զգուշացուցանէ 'ի զեղծագործ իրէ, որ զվարձս նոցին խանգարէ. Երզն. մտթ:

ԶԵՂԾԱՄՏԵԱԼ. Ապականեալ միտք. *Զապատեղիս զեղծամտեալս. Վանակ. յաւրախօյերն:

ԶԵՂԾԱՆԵՄ, ծի, զեղծ. } Ն. յն. պէս-
ԶԵՂԾԵՄ, ծեցի, ծեա. } պէս, Ἐκχέω, ἐκχύω. Effundo. παρασύρω, praepostere traho. καταχράομαι, abutor. ἐλέγχω, ἀπατέω, vinco, decipio. ἀναστρέφω, everto, ևն. Զարաչար եղծանել. ապականել. վնասել. խանգարել, խաբել. կր. վատթարանալ. և Վատթարիլ. յանդիլ. սխալել. (լծ. և հերձուցանել, հերձանել.) պէրպատ էթմէք՝ օյնամ, ևն. *Եղին եդին՝ զեղծ զամենեսին ընդհեղեղն». յն. 'ի վայր քարշեաց. կամ ընկլոյզ. Ոսկ. մտթ: *Զինև զեղծցի անձն իմ». յն. զեղցի, իբր տաւաղեսցի յոյժ. Յոբ. Լ. 16: *Զի մի զեղծեցից (կամ զեղծցիմ) ինչ իշխանութեամբ իմով յաւետարանի անդ». յն. չարաչար վարեցից. ա. կոր. Թ. 18: *Գինին զեղծէ զըմպելիսն: Մտանիցէ գաղտ 'ի տուն ընկերի իւրոյ զեղծել ինչ: Զեղծիցի յանդպաշտութենէ: Վարուք ինչ զեղծիցին: Ի խորհրդական զգուշութենէն զեղծիցի. Եղնիկ: *Ծառայք տանն, իբրու թէ զեղծեալ ինչ իցեմք. (յն. խաբեալ): Խաբեցաք և զեղծեցաք: Մեծին յաղթէր, և փոքուն գեռ ևս զեղծէր: Ի մեծամեծսն առաքինանայ. և 'ի փոքունսն զեղծի». յն. յանդիմանի, կամ յաղթի. Ոսկ. մ. ա. 23: Բ. 25: *Եղծայ, զեղծայ: Իմձ միայնոյ զեղծանիլ խոպան: Գոյին կազմած զեղծեալ. Նար: *Ի փոքրան զեղծի և ծառայանայ. Սարգ. յկ. Ե:

ԶԵՂԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Ոչ ինքն միայն գարշութեան եղծ ըղձելեան, այլև համօրէն իսկ զասարեառանեայց պետութիւնն զեղծեցոյց. Եւս. քր. ա. յն. վեր 'ի վայր արար, կամ խանգարեաց:

ԶԵՂԾՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խանգարումն մտաց. խելագարութիւն. *Զեղծմտութիւն է՝ որ ջանանն, զի պակասեալ լինի գիտութիւն այ. Եւագր. ծի:

ԶԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀτοπία. Absurditas, ևն. Կարի եղծութիւն. անկարգութի. անտեղութիւն. *Գիտէ զմեղացն զեղծութիւն: Մի իշխանես, մի մարգարէս, որք զնոյն զեղծութիւնս ուղղիցեն. Ոսկ. եփ:

ԶԵՂԾՈՒՑԱՆԵՄ, ծուցի. Տ. ԶԵՂԾԱՆԵԼ. *Իբրև զնենգաւոր և զխաբեբայ առեալ մեկուսի զմարդն՝ զեղծուցանէր». իբր խաբել. Խէչէ հանել. Եղնիկ: *Այնչափ զինուք վառեալ կինն (յարայ) կամէր զեղծուցանել». յն. բախել, խախտել. Ոսկ. մ. Բ. 8: *Կարծէին, թէ զեղծուցանել ինչ կարիցեն. անդ. 18. յն. ձգել, յանկուցանել: *Բաղում պարգև խառնեցեալ առ 'ի զեղծուցանելոյ». յն. յեղաշրջել, պատրել. Ոսկ. ա. Բեռ. Գ: *Բանսուտ և զեղծուցանելի միաբանեալ էք առնել առաջի իմոյ». այսինքն պատիր, փուտ. յն. ապականեալ. Դան. Բ. 9:

ԶԵՂԾՉԵՄ. Ն. իբր Զեղծանել, կմ իբր Զեղչել. *Կամէին զեղծչել զհամաշխարհական իրս. Աճր. ձոփ:

ԶԵՂԾՉԻՄ. չ. Իբր Զեղծանիմ. կամ Խաբիլ, և Սորջանալ, կամ գլջանալ. *Մի զեղծիր 'ի պաշարէ... ած ոչ զեղծցի. Սեբեր. ծ: *Ես զեղծչիմ, թէ յամեմ. Ճ. Ա: որ 'ի Ճ. Բ. զեղծիմ: *Զմարգինն չզեղծչիս (տպ. չզեղչես), զի ոչ տեսանես. և ոչ այսու աղագաւ՝ զի ոչ տեսանես, անհաւատանաս. Ոսկ. յհ. ա. 25. յն. սխալել. գժուարիլ:

ԶԵՂՈՒԱԾ. ոյ, ոց. գ. Զեղումն. առատութիւն. լիութիւն. *Ըստ մարմնաւորապէս զեղուածօք. Ճ. Գ:

ԶԵՂՈՒՄ, զեղի, զեղ. Ն. և կր. Զեղում կամ զեղանիմ, զեղայ, զար, զեալ. Καταχέω, διαχέω, ἐπιχέω, ὑπερχύω, ἐκ-

χύω, ἐκχύομαι. Effundo, perfundo, or; effluo. ἐπιβάλλω, ἐκτείνω, superjicio, extendo, եւն. Հեղուլ յորդութեամբ և լիութեամբ. զեղուցանել. լնուլ. հոսել. ափել. ծաւալել. գեղանել. կաթել. տարածանել. լնանալ. տարածիլ. ըէֆ ըէցոռ ընէլ՝ ըլլալ, դիվէս դէղուխս ղափնալ, թօքմէք. դաշըր-մագ, փօլթուրմագ, դաղմագ, էըըըըմագ, էօյըըմագ. *Եթէ զեղցէ 'ի վերայ նորա, ոչ խլըրտեսցէ. Յոբ. խա. 14: *Զայծեան 'ի նաւն զեղջոյր. Մրկ. դ. 37: *Զեղուլին զնաւաւ զամենայն ամբոխն. Գծ. իա. 27: *Զեղէր զաուրս: Եթէ զեղցես 'ի քոյոյդ 'ի մեղ, հարուստ ես. Նար: *Բազմաց եղեղ զոգորմութիւն. Լմբ. ող:

Կր. *Լցցին կալք ցորենոյ, և զեղցին հնձանք գինւոյ և իւղոյ: Զեղուն գուբք. Յովէլ. բ. 24: գ. 13: *Զեղցին քաղաքք բարութեամբ. Զքր. ա. 17: *Անասուն բազում էր... որդւոցն գադայ՝ զեղեալ յոյժ. Թուոց. լբ. 1: *Երկայնիկր Ճանկան՝ զեղջոյր, որ զպարձանմբք լերանցն, որ զձորովք և զեռոովք և զգաշափովք. ա. Դ. Ղ. 40. յն. ձգեալ կամ ծաւալեալ լինէր: *Լցեալ զեղու չափ մեղաց մերոց. Լամբ. ա: *Միշտ զեղուն բարիքն 'ի յուշոյս իմ տեսութեանս. այսինքն 'ի գուրս թափին: Ի գլխոյ անտի 'ի մորուսն զեղեալ: Որ 'ի մեղ զեղեալ յառաւելութենէ: Խնդութեամբ զեղեալ եպիսկոպոսն. Նար: *Նախ յանչափութեան զեղանիլ անհրաւութեան, զսպեաց. Բրս. չար: *Ի զեղուլ չափոյն մեղաց. Եփր. ծն: *Ըզգիրսն տարածեաց, զմանկամբն զեղաւ, և հանգուցիւ յինքն ժողովեաց. Լծ. կոչ: *Ո՞վ տայր ինձ այժմ զմտրիմն պղջանիտ պտղոյ և պեպունք զեղուլ (յն. պարապեղանիլ), և բեռել ընդ գերեզմանոննդա. Ոսկ. հռ:

ՁԵՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Χύμα. Effusio, perfusio, effluentia. Զեղուլն (ն. և է.) լիութիւն. յորդութիւն. պօլլուգ, դաշգընլըգ. *Զեղումն պտղոյ երրորդ զաւաղ առնելոց ծոմութ. գ. Բգ. դ. 29: *Ըստ մեղաց զեղման: Զեղմունք շնորհացդ: Նիւթեցի միշտ զեղմունս կենդանուղական. Նար:

Մերթ՝ Զեղխութիւն. որ գրի և ՁԵՂՈՒԹԻՒՆ. *Պաճուճանք մարմնոյ, և զեղումն, և ընդ վայր ծաղր, անամօթութիւն. Մանդ. իէ:

ՁԵՂՈՒՆ. ա. Ὑπερεχχυνόμενος. Supereffluens. Պատարուն. յորդառատ. 'ի վեր արտաքս զեղեալ. ըէքըէցուն, թաշըլլ քէլլըլ. փօթփօլըն, դաշգըն. *Զափ բարւոք՝ թաթաղուն շարժուն և զեղուն տացեն 'ի գոգս ձեր. Ղկ. զ. 38: *Առատութեան յորդ, առ յաճախութեան զեղուն. Նար. իդ: *Զեղուն ակր. Լմբ. պտրգ:

ՁԵՂՈՒՑԱՆԵՄ, ղուցի. ղո. ն. Ἐκχέω, ἀναχέω, եւն. Տ. ՁԵՂՈՒՄ. Յորդել. առատացուցանել. *Զեղցյց 'ի վերայ նոցա զեր ողորմութեան իւր. Սիր. ծէ. 9: *Նոցին հնձանացն 'ի ներքոյ ունել զգերանն, որք ղենչմալի գինին առաւել զեղուցանեն. Նիւս. երգ: *Ոչ զեղոյց նոցա փոքր մի 'ի մեծութեանց անտի իւրոց. Եփր. համաբ: *Առատ զեղուցանիցէ յարուցեալս: Այսմանիք սէր զեղուցանեն, ընդունելով յառ զդրացիսն և զմերձաւորսն. Փիլ. այլաբ. եւ: *Զի մի՛ զմահու, այլ զկենացն զեղուցեն պտուղ: Զեղուցանէ անժուժելի ծանուցա. Պիտ: *Բարեխօսն և ջերբին օգով զմեղ զեղուցանէր. Երզն. մթ:

ՁԵՂՁԵՄ, եցի. ն. Συσκιάζω, ἐπισκιάζω. Obumbro, obscuro. (լծ. ար. ղըլլ. թալթար. չըղա, որ են ստուեր). Ստուերացուցանել. վարագուրել. քօղարկել. թաքուցանել. կարճել զլոյսն տեսութիւն. շօթ ցըլ. ժիթիշէ.*Զի թէ հոգին նըչ չհամարեցաւ ամօթ զայնպիսի պատմութեանն կարգել մի ըստ միոջէ, մինչեւ եւ առաւել և ոչ մեզ պարտ իցէ զեղջել: Եւ ոչք զայն թաքուցանեն, նոքա առաւել զառաքինութիւն նորա զեղջեն. Ոսկ. մ. բ. 1: *Իսկ եթէ ընդդէմ դարձեալ ազօրիցիս, զեղջես, և չառնես զյաղթութիւն յաղթութիւն. անդ. 8: *Աճ զգիրսն եդ առաջի, և զմիտս պատգամացն զեղջեաց: Չէր բանն յայտնի, այլ ղօղեալ և զեղջեալ. Սեբեր. է. և ի: *Ըզնոցին դիակունս առ երգովքն ուրեմն 'ի տանիս զեղջեալս. Յհ. իմ. պտղ: *Ոչ վեմով ծերալի զեղջել, և զլեռոյսն միայն տեսանել. Յհ. կթ:

Կամ Παρατρέχω, ἐπιπορεύομαι. Praetercurro, praetereo obiter. Հարևանցի քերել անցանել. զանց առնել. քաղել համառօտիւ. շօտ մէօ վրոյէն անցնիլ. թօսթօն թէօյթօ կէլ կէրմէք. *Սակաւ մի անգր ծագեաց զբանն, և ասէ, բանն մարմին եղև. և զայլն ամենայն զեղջեաց, զխորհուրդն յղութեան, զծնունդն որքութեան, զանունդն. Ոսկ. յհ. ա. 3: *Զեղջելն և զբաղկելն, և զկարճառօտ բանն 'ի համառօտ կացուցանել. Բ. Դ. Բ. 29:

ՁԵՂՋ, ղջի, իւ կամ ով. գ. Μεταμελος, λία. μετάνοια. Poenitentia, consilii mutatio, dolor. գրի և ՁԻՂՋ. Յաւ խղճի. սարջացումն 'ի սրտէ. ապաշաւ. սրտացաւութիւն. կսկիծ ընդ յանցանս անձին, և ընդ վնաս այլոց. ցոյց ցաւոց սրտի, և խնամոց և գթոյ. խըղճէլը, խըղճանը, խօջըօծ սրտի խօյիծ. փէշիմանլըգ, թէօվպէ. ախը, ախըրմագ, նէտամէթ. *Եղև զեղջ մեծ 'ի վերայ իսրայէլի. (այլ ձ. զեղջ, կամ զեղծ). Դ. Թգ. գ. 27: *Ապաշաւ և զեղջ ոչ ընկալեալ: Զեղջ եղև ինձ և յաղագս առաջնոցն (բանից իմոց). Փիլ: *Ցիշատակ զղջի և դարձի. Իմաստ: *Որ քամահէ զզեղջ շընորհաց. Յճխ. ծբ: *Յոյժ զեղջ է մեաց իմոց. Եղիշ. բ: *Ո՞վ որպիսի զեղջ կալցի զմեզ: Ո՞ր զեղջ կալցէ: Բազում երկիւղիւ և զղջով: Սէրն այլ բերէ զեղջ. Վրք հց. բ. ծէ: *Զանզեղջան 'ի զեղջ և 'ի խոստովանութիւն ածեն. Կոչըլ: *Ճմլի սիրտն յիշմամբ սիրոյն այլ, և 'ի զեղջ և յարտասուս հարկանի. Ճ. հրէշտ: *Ցետ երգմանն անկաւ զեղջ և ապաշաւ 'ի միտս նոցա: Ունուցանել զեղջ և ապաշաւ. Եփր. դփ:

ՁԵՂՋ. ա. Զղջական. զղջալից. ողորմ. ողորմելի. խեղճ, խղճալի. *Հանդերձ չարչարանօք, և զեղջ ապաշաւանօք. Ոսկ. բ. կոր: *Իբրև սարջացաւ իմաստակ, ողորմելով թշուառացելոյն կամօք՝ յարտասուս ցնդեցաւ. որպէս մեք զեղջ կոչեմք զայնպիսին. Վրդն. ծն:

ՁԵՄԵՂ, կմ ՁԵՄՈՒՂ. Տ. ՁԵՑԵՂ:

ՁԵՄԵՂԵԼ. Թուի Զմեղել. որպէս ամկ. ժէժէլ. այսինքն խնայել. 'ի գութ շարժիլ, կարեկից լինել. *Եթէ առ ակառութեն չզեմեղիցէ, ապա ոչ այժմ թագաւորել է նմա. Եղնիկ:

ՁԵՆ. գ. Իբր Զենումն, պատարագ, զոհ. *Զենաւ մեզ զեն (կամ զէն) պատարագ. Մծբ. բ. (առ. եզն պատարագ):

ՁԵՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερουργία. Sacrificium. Զոհագործութիւն զենմամբ. պատարագ. քահանայագործութիւն. *Իսկ առ երբու ինքն քահանայ սկսանէր զենագործութիւն 'ի վերայ որդւոյն. Փիլ. խմաւն:

ՁԵՆԸՆՈՑ, ի, իւ. ա. գ. Զենեալ ինչ. և զոհեալ. *Ոչ ք ուտեն միս հեղձուցի, կմ մեռելոտի կմ զենածոյ. Կանոն:

ՁԵՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի զենումն զոհից. *Զենականն և գիտականն ամենայն: Զենական (օրէնս) նկարել և ցուցանել 'ի ձևսն կենդանեաց յօշման. Փիլ. լին. գ. 3:

ՁԵՆԱԿԱՐ. ('ի Ձեան բառէ.) Տ. ՎԱՆԱՍԱԿԱՐ. պէն թօտող, դարտըլը. պէյազ թէօզ. որ և ՁՆԱՐԱՐ. *Անոր կամ զաղիր կամ զենակար (կենդանի). Վրդն. ծն:

ՁԵՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Θυσιαστήριον. Thysiasterium, laniarium, altare sacrificii. Տեղի զենման. ընդունարան զենլեաց. զոհարան. սեղան. մատուցարան. ընծայարան. գուրպանկէահ, մէհրապ. *Զբագինս զայս կոչէ զենարան... վասն յար պահելոյ ըզզենլիսն. Փիլ. բագն: *Տեսի հրեշտակ, զի կայր ընդ աջմէ զենարանին. Վրք հց. ծի: *Անմահի եղով սա (խաչն) զենման և պատարագի զենարան. Անյ. բարձր: *Աճային բանին տեղի և զենարան. Շար:

Մերթ՝ Սպասք սպանդից, կամ սպանդանոց. *Առեմ և զսպանդանոցս՝ 'ի վերայ զենարանաց (կարգեալ). Խոր. բ. 7:

ՁԵՆԱՐԱՐ. ա. Իբր ռմկ. պէն ըտօղ. պէյան հէրէն. վնասարար, մնասակար. *Ամենևին զենարար է. Վրփ:

ՁԵՆԵՄ, եցի. Տես ՁԵՆՈՒԼ. *Զենէին զզուառնն. Անան. յհ. Դ: *Ընդ հովուն և զոչխարն զենեցին: Զենեցին զեղն և կերան: Զինչ զենիցեմք. Ճ. Ա: Վրք հց: Վրդն: *Զենեաց մանկունս զոհ նոցին. Գր. տղ. էէմ:

Իսկ Ոսկ. գծ. *Թէ յայս ասէ գուլ, հակառակէին. և թէ 'ի մարդկանէ, եւ առաւել զենէին ». կամ ընթերցէր, զենէին, և կամ իմա, զեան կրէին, վնասեալ լինէին 'ի հաւատս:

ՁԵՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Θυσία. Sacrificium. Զենումն. զենլիք. զոհ. *Զենելութեան զնա արժան է կոչել. Փիլ. բագն.

ՁԵՆԼԻ. մանաւանդ } Θῦμα, θυσία. Victima,
ՁԵՆԼԻՔ. լեաց. գ. } sacrificium, hostia. կենդանի՝ որ զենեալ լինի 'ի պէտս ուտելոյ, եւ առաւել 'ի զոհ. սպանդ. զոհ. գուրպան. *Եզեն յակոբ զենլիս 'ի լերինն, և կոչեաց զեղբարս իւր՝ ուտել հաց: Զեն զենլիս, և պատրաստեա, զի ընդ իս ուտելոց են: Եւ եղիցի նուէր յորդւոցն իսրայէլի 'ի զենլեաց փրկութեան իւրեանց: Զեն զզենլիս իւր լի զենլեօք և բարեօք: Ի զենլեաց իմոց, զոր զենի ձեզ. եւն: *Զենլի պատարագացն և սպանդիցն... քահանայիցն միայն հրամայեալ է ». իբր զենումն կամ զոհ. Փիլ. քհ. ծբ:

ՁԵՆՈՒՄ. զենի, զեն. ն. և կր. ՁԵՆԱՆԻՄ, զենայ. Θύω, θυσιάζω, καταθύω, σφάττω, σφάζω. Macto, jugulo, occido, victimam offero, sacrifico. Հատանել ըզպարանոցս կենդանեաց. փողոտել, խողխողել, սպանանել սպանդս. մանաւանդ առ 'ի նուիրել այս. զոհել. ժորթել. պօղազլամագ, ք՛էսմէք, գուրպան քէսմէք. զըյսել, եէր, եէրէր, ղաժոլ. *Առէք ձեզ ոչխար, և զենջիք 'ի զատիկ: Զենուցուն զնոսա զենումն փրկութեան տեառն: Եզեն ազոնիա ոչխարս և եզինս և գառինս: Եզեն սողոմոն զզոհսն: Առնուլ զասուրն, և զենուլ զորդին իւր: Զենէք, կերիցուք: Եզեն հայր քո զեզն պարարակ: Արի պետրոս, զեն և կեր. եւն: Կամ *Գառն կայր զենեալ: Զենար, և գնեցեր զմեզ այդ՝ արեամբդ քով: Գառինն զենլոյ. եւն: Իսկ Բ. ճն. իթ. 34. *Քահանայքն էին սակաւք, և ոչ կարէին զենուլ զողջակէզսն ». յն. δέρω. գէրլսմէք, սըգըրմագ. մերկել. խամ մորթել, այսինքն մորթեղէնն առնել. *Զե-

նէք զկենդանարարող զենողացն զնա. Ճ. Բ: *Զենանիլ: Զենանի. Փիլ. Եւ: Նար. Փ: Լմբ. յանատոյն: *Արարիչն վասն արարածոց զանմահ զենումն զենանի. Խոսր. պտրգ: *Որ առ հնոյն էին զենմունք, 'ի զենանելն մեռանէին. իսկ տէրն մեր հանապազ զենանի 'ի փրկութեն աշխարհի. Շ. բարձր.

ԶԵՆՈՒՄՆ, նման. գ. Σφάγη, θυσία. Mactatio, sacrificium, oblatio. Զենանիլն. և Զենլիք. զոհ. պատարագ. քէսիմ, գիւրպան. *Համարեցաք որպէս զոչխար 'ի զենումն (կմ 'ի սպանումն). Սղ. ԽԳ. 22: *Զենուցուն զնոսա զենումն փրկութեան տեառն. Ղեւ. ԺԷ. 5: *Զամենայն զենումն առանց խմորոյ և մեղու մատուցանել. Փիլ. բագն: *Անմահական զենմամբ բաշխեցար. Փարպ: *Զենումն, և օծեալ... քահանայապետ, և պատարագ. Գրիգ: *Զենումն անմահ: Անպարտական զենման: Ի զենումն ածաւ: Զենումն մեծ քան զհարկելին: Ինուէր քո զենման. Նար: *Որ առ հնովն էին զենմունք: Սէ զենումն զենանի միշտ. Շ. բարձր: *Զենմամբ որոյ 'ի բանաւոր ուխտակցութեան. Շար:

ԶԵՌԱԼՈՒԹԻՒՆ կամ ԵՌԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Καῦμα. Aestus. Եռացումն ջուրց, յուզումն. գայնայըշ. *Եռեա զամպ ձմերայնոյն, և զաւեացն զեռալութիւնն. Փիլ. յոք:

ԶԵՌԱՄ, ացի, կամ ացայ, ա. չ. Ἕρπω. Repo, repto, serpo. Սաստիկ եռալ, այսինքն շարժիլ. որպէս սողել 'ի վերայ երկրի, և կայտռել 'ի ծովու կամ 'ի ջուրս. սողալ. սիւրիւնմէք, սիւրիւքլէնմէք. և վեռպալ. գայնամագ. *Բնութիւն ունի ջուրն զխոնարհահակ լինելն և զզեռալն... որպէս սորել, ծորել. Վրդն. Ծն: *Ցամենայն զեռնոց՝ որ զեռայցեն 'ի վերայ երկրի: Զեռասցեն 'ի վերայ երկրի. Ղեւ. ԺԱ. 42: Ծն. Է. 17: *Երկինք և երկիր, ծովք, և ամենայն որ զեռայ 'ի նոսա. Սղ. ԿԸ. 35: *Ամենայնի՝ որ զեռան յերկիր. Վեցօր. Ը: *Զի վասն գեղոյն նորա զեռասցի ցանկութիւնն 'ի մարմինսն գաւթի. Եփր. Բգ: *Ոչ զեռաց 'ի նա արիւն կենդանի. Եփր. Եւ: *Եռան զեռան սլանան 'ի մարմինս ծովու. Նար. ՀԱ: *Ցառաջ զեռեալ (իբր զեռալ կամ զեռել) սկսան զօրքն թշնամւոյն. Բ. Մ. ԾԲ. 22: *Զանեղեւմն զեռալ սկսանն... հին օպ. զեռել. Եղիշ. Է: *Մեծապայծառ լուսաւորութիւն որ ծագէ 'ի նոսա, զեռայ և խաղայ 'ի նոցանէ յայլ տեղիս: Ոչ ուրեք խոտորին զեռան (ջուրք) յետեղական իւրեանց կայենիցն. Վեցօր. Բ. Ը: *Ջերմեռանդնեալ զեռալ պաշտամանն. Ագաթ: *Յորդունս զեռեալ, և տանջանօք փակեալ զկենցաղն. Ոսկ. Գծ:

ԶԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Ոչ նեխին (ջուրքն), կամ զեռացուցանեն ինչ մի չոր. Եփր. Ծն:

ԶԵՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական զեռնոց. *Եւ զեռնական արեամբ մխեալ տիգաւն Ը թափ իմն անցուցեալ. Շ. Վեր:

ԶԵՌՈՒՄՆ, ման. գ. Զեռալն. կայտռումն. իսկ Զեռմունք՝ իբր զեռունք, կայտառք. *Ծով և գետք խայտացեալ ծափս հարցեն զեռմամբք. Զքր. կԲ. 'Ի Վրք. իմն եռացմամբ, կամ զեռնովք:

ԶԵՌՈՒՆ, ռնոյ, ոց. գ. Ἑρπετόν, τά. Reptile, lia. կենդանի՝ որ զեռայ. որպէս սողունք 'ի վերայ երկրի, կայտառք 'ի ջուրս. և թեւաւոր միջասպ յօդս. ամէն կենդանի՝ որ կէշարժի. հողըրա, հէր ճինս հայվանաթ փի գըմըլաթ. *Զեռունս շնչոց կենդանեաց: Ճունչ զեռնոց կենդանեաց: Ամենայն զեռուն որ է կենդանի: Ամենայն զեռուն թռչնոց: Ի զեռնոց թռչնոց: Ցամենայն զեռնոց՝ որ զեռայցեն 'ի վերայ երկրի: Ամենայն զեռնովք՝ որ շարժիցին 'ի վերայ երկրի. Ծն: և Ղեւ: *Զեռուն առնլով, զամենայն ինչ՝ որ կենաց մասն ունի և զեռալոյ, զեկոյց. Վրդն: *Զեռունքն՝ որ 'ի ջուրս 'ի ներքս են. Եզնիկ: *Ի զազիրն զեռնոց: Անմաքուր զեռնոցն (որովայնի): Զեռունք սարդից և ունկնամոից. Նար:

ԶԵՌՈՒՆ ասին լայնաբար և ամենայն կենդանիք. *Ընծայաբերս նմա առնէին երիվարս ընտիրս, և զանազան զեռնոց մորթս. Կաղանկ:

ԶԵՌՈՒՆ. ա. Κινούμενος. Qui movetur. Զեռացող. շարժուն. *Ամենայն սողուն զեռուն 'ի վերայ երկրի. Ծն. Է. 21: Ը. 11: *Իբր զձկիս զեռունս. Նար:

Մերթ՝ Շարժուն, իբր շարժական ինչք. *Իսկ որ այլ ինչ էր զեռուն և կարասի, վաճառեաց... և բաշխեաց կարօտելոց. Ար. անփ. իմն զկենդանիս, և զզարդս տանն. և այլն:

ԶԵՌՈՒՆ. իբր Եռացեալ, ջերմ, կամ ականակիտ. *կերակուր անպաճոյճ, անաւելի հաց, և զեռուն ջուր. Փիլ. Եւ. Բ. 8:

ԶԵՏԵՂ. ('ի բառէս ԵՏՂ, եանեղ). գ. Ուստի ԶԵՏԵՂ ԱՌՆՈՒԼ՝ է Զտեղի, կամ զեռող՝ զկայ առնուլ. *Նաւն անդէն զետեղ առեալ պահեսցի 'ի նաւահանգստին. Վեցօր. Ղ:

Եւ ա. Տ. իբր Զետեղեալ. առկայացեալ. հաստատուն. անփոփոխ. (որ վրիպակաւ գրի և ԶԵՄԵՂ, կամ ԶԵՄՈՒՂ.) ճաճաք. մուհքէմ. *Մարտակից եղեալ իւրոց մանկանց՝ ամենայնիւ զետեղ պահէ: Մինչ այս ամեն և զետեղ պահեսցի կարգ, ամենազան բարեփառումն յաշխարհս յորդեալ զեղցի. Պիտ: *Պահեաց զգնացեալսն... առ իւր պահել զետեղ և անարատ. Ոսկ. Եբր. Դ: *Հոգիս սերմանեա, ուստի ոչ ոք ինչ կարիցէ առնուլ, այլ պինդ ունին և զետեղ պահին (յն. պինդ պահին) բազում հաւաստեօք. Ոսկ. Ա. փիլ: *Եթէ ցանկանաս ևս ընչից, անդր փոխեա, ուր մարթիցի զետեղ (կմ զեմուղ) յամուր բերդին պահել. Ոսկ. Տ. Ա. 20. յն. ἀσφαλῆ, tuto.

ԶԵՏԵՂԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԶԵՏԵՂԻՄ. *Ի նոյն տեղւոջ նաւահանգստին՝ զետեղանան. Եղշ. ոփ. Եթին:

ԶԵՏԵՂԵՄ, եցի, եա. ն. } Κατα-
ԶԵՏԵՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. են. } πάυω, ἱδρύζω. Colloco. Ի տեղւոջ ուրեք հանգուցանել, դադարեցուցանել, հաստատել. բնակեցուցանել. փէրլաշտրէն, եէրլէշտիրմէք. *Երթայց առաջի քո, և զետեղեցից զքեզ: Մինչև զետեղեսցէ տէր ած զեղբարս ձեր. Եւ. ԺԳ. 14: Օր. Գ. 20: *Ցաղագս յուսոյ, զոր մեզ առ դուրս իբր դռնապան բնութիս զետեղեաց. Փիլ: *Զետեղէ երկայնմտութ 'ի համբերութեան. Ցճխ. Խ: *Ի միում իւր զայն միայն զետեղեալ. Ցհ. ԿԲ: *Տէր ած զետեղեցոյց զձեզ: Զետեղեցուսցէ տէր ած զեղբարս ձեր. Ցես. Ա. 13. 15: *Զմիտս մոլորականս զետեղեցուցանեն ընթերցուածք. Եւագր. Է: *Զարդարն զետեղեցուցանէ 'ի խաղաղութեան: Ի պատշաճ տեղիս զետեղեցոյց. Լմբ. Ժղ:

ԶԵՏԵՂԻՄ, ղեցայ. Յ. Καταπάυομαι, καταμένω. Collocor, requiesco. Զկայ առնուլ 'ի տեղւոջ. հանգչել, դադարել. հանդարտել. փէղլաշտրուլ. եէրլէշմէք. *Լաւ էր թէ անդէն զետեղեալ և բնակեալ էաք առ եզերբ յորդանանու. Ցես. Է. 7: *Զետեղեցան, և յամենայն կողմանց անդր ժողովեցան: Դեռ անդէն 'ի տեղւոջն զետեղեալ էին խաղաղութբ. Եղիշ. Գ: *Զետեղեալ անդէն զանեղեալն՝ բազում հանգամանս ցուցանէ վասն յարութն. Եզնիկ: *Եւ այժմ 'ի քումմէ խնամակալութէ զետեղեալ՝ թագաւորութիւն. այսինքն հանգուցեալ հանդարտեալ. Խոր. Ա. 8: *Հայրն թաքչի, խաւարով զետեղի, պարթեւն նուաղի. Մագ. ԾԷ. այսինքն վախճանեալ դադարէ: *Ի վայրս ինչ անդատաստանաց կացեալ դադարեցայց: Ուր յետոյ առք մարմնացեալքդ ած զետեղեալ կացին: Ի սահմանէն քառից տարերաց զգայականաց զետեղեալ որոշեցաւ. Նար: *Ցեա այսր ամենայնին՝ սակաւ աւուրք զետեղեցին, ապա դարձեալ, Ան. այսինքն զտեղի առին. Գր. տղ. ԵԷմ:

ԶԵՏԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. } Ἵδρυσις. Col-
ԶԵՏԵՂՈՒՄՆ, ղման. } locatio. Զետեղին կմ զկայ առնուլն. դադարումն. հանգստութիւն. *Զգուշութբ զմնանալիս տրամադրեան տեղականն զետեղումն: Զայս անզգածական 'ի չարիս զետեղութիւնս տեսանելով. Մագ. Է. և ԽԸ: *Ոտնակառոյց զետեղութբ. Գնձ: *Հաստատութի և զետեղումն՝ 'ի կատարելոյն և յառաջինս օրէնս առնու. Փիլ. այլաբ: *Արեգական և լուսնի զետեղումն այնքան ժամու (առ յեսուաւ). Նանայ: *Անզարհուրելի զետեղմամբ. Նար. ԾԲ: *Զծովու զետեղումն: Անհաս մնայ ուղղոյն ընթացք, և տեղւոյն զետեղումն. Լմբ. Ժղ:

ԶԵՐԳ. } Նխ. Իբրև. որպէս. զորէն.
ԶԵՐԹ. } համգոյն. պէս, ճիգոր, պէս, ինչպէս, նման. կիպի, պէնզէր, ֆիլ. *Պարիսպքըն եօթն երիզովին... զերգ ջուր հաւեալ կործանէին. Ցօ. որդի: *Քանզի նրատոս որք և այրի, ալխուր զինչք զերգ 'ի արգի. Շ. Եղե: *Այնմ որ ըղձեա առնէ փայլող. զերգ զառաջակի՝ և զօգ կըրող. Եղե. այբուբ: *Զինքն ողջացոյց՝ զերթ զառաջինն: Զերթ որ վկայեքս ինձ առաջին. Մագ. ոփ:

ԶԵՐԳԵԻԵՄ. եցի. չ. Թուի Ի բաց երթալ, իբր անտես առնել, զանց առնել. *Զի թէ ած զերգեւէ, և ոչ այցելէ: Թող քննեն՝ իբրև կամին, և հաւատարմանան, զերգեւէ. Ցհ. ԿԲ:

ԶԵՐԵԱՄ, ԶԵՐԿԵԱՄ. Տ. ԵՐԵԱՄ, ԵՐԿԵԱՄ:

ԶԵՐԹ. Տ. ԶԵՐԳ:

ԶԵՐԻԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Գուցէ Զրթնութիւն, սպառազինութիւն. կամ Զառիկութիւն, իբր օծումն զառիկաւ. *Խոտորել 'ի գաղտնիս զոգի ամին զզգահեալն հոգւոյն ամ զերիկութբ. Արծր. Գ. 2. այլ Զ. զերիկութբ:

ԶԵՐԾ. ա. Ազատ. արձակ. անարգել. ապահով. անքոյթ. անվտանգ. խէլաս, ազատ, էմին. *Շինել աղքատանոցս 'ի խորշս և 'ի զերծ տեղիս: Ի զերծ տեղի մատուցեալ. Խոր. Գ. 20. 67: *Ի զերծ տեղիս, և յանցս ճանապարհաց, և 'ի գլուխս լերանց. Մեսր. Եբեց:

ԶԵՐԾ. գ. Ազատութիւն. արձակումն. *Եւ այսպէս եղև արգել հաւատացելոց հալածանաց, և զերծ 'ի բանդից և 'ի պէսպէս տանջանաց. ՃՃ: *Զերծ յայլոց ձեռաց լինելոյ դոցա. Ցհ. ԿԲ: Իսկ Նար. ՀԾ. *Վասն ոմանց՝ մնալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես պահանջելութս. իմն կամ ազատս արասցես, կմ ազատումն:

ԶԵՐԾԱՆ. ա. Զերծեալ, ազատեալ. խալըսըմը. *Արեամբ սեմոյն անդր նկած, 'ի սատակչէն եղեն զերծած. Շ. ոփ. բարձր:

ԶԵՐԾԱՆԵՄ, զերծի. ն. Որպէս Զերծուցանել. խուրթարմագ. խէլաս էթմէք, գուրթարմագ. *Զերծանէ ինքն զինքն և զաղքատն 'ի չուառութենէ. Բրս. հց: *Զորքս նոցա կարիցեմք զերծանել յայս բարկութենէ. Ոսկ. Եփես. ԺԷ:

Եւ որպէս Զերծուլ, այսինքն 'ի բաց հանել. սօյմագ. *Ո՛չ զմի (այսինքն միայն) զերծանէ հանէ, ղօղխոութիւ, այլ և զգիտութիւն զգեցուցանէ. Կոչ. ԺԳ: *Զերծանէք զմորթ նոցա 'ի նոցանէ. Միք. Գ. 2: *Զերծանել 'ի քէն զգանձսն. Եղիշ. Ժանդ: *Սպանանիցէ վասն ինչս զերծանելոյ. Եղնիկ:

ԶԵՐԾԱՆԻՄ, ծայ, ծիր. չ. Ἀνασώζομαι, διασώζομαι, σώζομαι. Salvor, servor. ἀπαλλάττομαι, abeo, discedo, են. Զերծ լինել. ազատիլ. ճողոպրիլ. պրծանիլ. ապրիլ. փախստեամբ անկանիլ 'ի զերծ տեղի. խուրթուլմագ, գըրթիլ. խէլաս օլմագ, գուրթուլմագ գոլմագ. *Եհաս ոմն 'ի զերծելոց անտի: Զերծի՛ր 'ի լեառն: Ոչ կարեմ զերծանել 'ի լեառն. Ծն. ԺԴ. 13: ԺԹ. 17. 19: *Զերծաւ 'ի սիրտմեա: Զերծաւ անկաւ 'ի սիրտմեա: Եկն զերծաւ յայրն ոգորմայ: Զերծաւ դաւիթ 'ի կէիլա: Ի բանակէն իսրայէլի զերծեալ եմ ես. Դթ: Ա. Ի. Բգ: *Զերծեալք 'ի չարեաց: Զերծանիցին 'ի չարեաց. Իմ. ԺԶ. 2. 20: *Զերծանիցիս յախտէն. Ոսկ. Մ. Ը. 8: *Որպէս 'ի խաւարէ զերծեալք 'ի լոյս. Փարպ:

կամ Ἐκπηδάω, διαφεύγω, χαλάομαι. Exilio, effugio, labor, demittor, են. Ելանել 'ի ձեռաց. 'ի դուրս վազել. պրծանիլ, փրթանիլ. վրիպիլ. գուրթուլմագ, էլտէն չըգմագ. *Պահեա՛ զայրդ զայդ. ապա թէ զերծանելով զերծցի, եղիցի անձն քո ընդ անձին դորա. Գ. Թագ. Ի. 39: *Խոզ մի 'ի ձեռաց զերծանէր. Եւս. քր. Ա: *Մի՛ երկնչիք իբր 'ի նորա խնամոց 'ի բաց զերծեալք. Եղիշ. Ժող: *Ընդ տղամարդկան լինելոյս' 'ի երկնային կամարացդ զերծոյ»։ այսինքն փախեալ անկայ. Բենիկ: *Զերծեալ (սիւնն) ...ունողացն' անկաւ 'ի վերայ նորա: Եւ որ ինչ զերծանի, յանհնարին ուղխս աստուածային անկանի. Խոր. Բ. 32: Գ. 45: *Մոյկ մի զերծեալ յոտանէն. Փարպ: *Մի՛ զերծանիցի տախտակն 'ի վակասէ անտի. Ել. ԻԸ. 28: ԼԹ. 19: *Զամենայն ինչ գիտել նմա տուեալ առաջեալքն (գիրք), և ոչինչ զերծանել յամենայնոյն գիտութենէ. Դիոն. Եկեղ:

ԶԵՐԾԻՄ, եցայ կամ ծայ. Նոյն ընդ Ի. *Երկիր պագանել կուոցն, և զերծիլ 'ի յերկրպագանէն. Հ = Ց. Տէկփ. ԺԷ:

ԶԵՐԾՈՒՄ, զերծի, զերծ. ն. Ἀφαιρέω, ὑφαιρέω, διαίρω, ἁρπάζω. Aufero, subtraho, tollo, capio. որ և ԶԵՐԾԱՆԵԼ. Կորզել, 'ի բաց հանել. բառնալ. մերկել, գերծել. կապտել, գողանալ. սօյմագ, գօփարմագ, չալմագ. *Զգեստ մերկոց զերծեր: Զերծ զհանդերձ: Զերծից 'ի նմանէ զհանդերձ իւր: Զերծ յինէն զպսակ. Յոբ. ԻԲ. 6: Ամբակ. Ը. 16: Ովս. Բ. 9: Սղ. ԻԹ. 12: *Ամենայն զարդք նորա զերծաւ 'ի նմանէ. Թ. Ա. Բ. 11: *Յառաջին հատուածէն ուսցի թէ ոչինչ գաղտ զօտարացն զերծուլ, թէ պէտ և գոյցէ ինչ իցէ: Զզօրութիւն 'ի բաց ... զգեղեցկութիւն եղերծ. Փիլ. Ծ. ... *Այլ և պահապանն իսրայէլի զերծ 'ի նոցանէ զօգնականութիւն իւր. Լաստ. *... առաջուածոցն զամենեսեան զերծ... Պիտ: *Որպէս կամիս խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ. Նար. ԻԷ:

ԶԵՐԾՈՒՄ. Զերծանիլ. խուրթուլ. *Զերծուլ արդարոց 'ի լեառն տեառն. Արշ:

ԶԵՐԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Որպէս Ազատութիւն. խուրթուլուշ. գուրթարուլուշ. *Ոչ վաղվաղէ զառաջնային զերծումն. Խոսր: *Պարգևեալ զերծումն բազմամասնեայ մահուս: Մարտիրոսաց, որք յեկից զերծմանն ընդ մեր խնդրեսցին. Նար. ԾԷ. ՅԷ:

Իբրու Կորզումն, կապտումն. *Ընդ զերծման գլխաշուք կատարոյն' զանապականութեն վերարկուն (եսաւր). Նար. ԼԳ:

ԶԵՐԾՈՒՑԱՆԵՄ, ծուցի, ծո՛. ն. Σώζω. Salvo, servo, են. որ և Զերծանել, իբր Ազատել. ճողոպրել. ապրեցուցանել. պահել. խուրթարմագ. խէլաս էթմէք, գուրթարմագ. *Զերծոյց զքեզ 'ի բերանոյ թշնամւոյ. Յոբ. ԼԶ. 16: *Զերծուսցէ զիս յարքայութիւն իւր. Բ. Տիմ. Դ. 18: *Զերծուցանել 'ի մահուանէ. Ոսկ. Մ. Բ. 9: *Զերծուսցես ըզմեզ յորոգայթադիր թշնամւոյն յարձակմանց: Այլ քո յայնպիսի կարծեացն զերծուցեալ զինուս. Փարպ: *Զերծո՛ զիս յորոգայթէ որսողին. Շար: *Յորսողէն զերծուցես: Զերծո՛ 'ի կապանացս: Ի մահու պապատեացն զերծո՛. Նար: *Անկարացեալ մեր զոք 'ի դժոխոցն զերծուցանել, կամ փրկել. Լմբ. Պտրգ: *Զերծուցանել զնոսա 'ի հակառակութենէս յայսմանէ. Ոսկ. յհ. Ա. 15: Իսկ Լմբ. Սղ. *Յամենայնէ' որ օրինացն նորա ներհակք են, պարտ է զմտածելս զերծուցանել»։ իբր ազատ պահել, կամ հեռացուցանել:

ԶԵՐԾՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Ազատիչ. ապրեցուցիչ. գուրթարըճը. խէլաս էթիճի. *Յորժամ բազում վշտօք վշտանայցեն, և զերծանիցին, զզերծուցիչն առաւել մեծաբանօք ճանաչել պատրաստիցէ. Կիւրղ. Ծն: *Երբէք երբէք օգտակարք լինին, և զերծուցիչք 'ի մահուանէ. Եղնիկ: *Անապատն է նաւահանգիստ զերծուցիչ յամենայն ծփանաց. Ոսկ. Մ. Բ. 25:

ԶԵՒՍ. որ և ԴԻՈՍ. Տ. ԱՐԱՄԱԶԴ:

ԶԵՓԻՒՌ. ի, իւ. գ. որ և ԶԵՓԻՒՌՈՍ. յն. Ζέφυρος. Zephyrus, favonius. Անուն արեւմտեան հողմոյ՝ հակառակ եւրոսի. պաֆի օէլի, նէսիմ, պաթը. *Զեփիւռք, որ 'ի մտիցն արևու: Զեփիւռոս կոչեն: Խառնուրդ ունելով յարքտականացն (յարշալականաց) և 'ի զեփիւռացն. Արիստ. Ճ:

ԶԶՈՒԱՆՔ, նաց. գ. Որպէս Զզուելն զայլս, հարստահարութի. զրկանք. տառապանք. զուլմ, ճէվր, զօր. *Զզուանք և կափանք 'ի ռնաւոր ընկերակցաց. Եղիշ. Է: Եւ Մաշ: *Իշխանքն հասուցանէին 'ի վերայ անանկացն զզուանս: Զայս ճանապարհս անմիտքն զզուանօք և զրկանօք աղքատաց գնան: Նիւ թէ զզուանօ աղքատաց և զրկանս: Յայսպիսի զզուանս գոլով 'ի նոցանէ մարդկութիւս, թախանձէր զԱծ. Լմբ. Մ+. առակ. պարգ. Սղ: *Առանց զզուանաց ծանրաբեռնութեն. Նար. ՅԲ:

ԶԶՈՒԱՆՔ. որպէս Գարշումն. նողկալն. տաղտկութիւն. իքրահ, նէֆրէթ. *Մտանամուխ զզուանօք փսխել. Նար. Ղ: *Ուստի եկին քեզ զզուանք. Մաշ: *Ի զզուանս գայր ընթերցողաց. Մխ. Երեմ:

ԶԶՈՒԵՄ, եցի. ն. Κακῶς ἐρέω, ὑπερφανέω, ἐπιτιμάω. Male tracto, superbe contemno, fastidio, objurgo. Θρυλλέω, diffamo. Ընդ վայր կամ առ ոտն հարկանել զոք ամբարտաւանութ որպէս գարշ և զազիր. անարգել. անպատուել. բամբասել. զրպարտել. հարստահարել. խուել. զրկել. խօր թութմագ, խօրլամագ, զուլմ էթմէք. *Զհամրն մի՛ զզուիցես. Ղևտ. ԺԹ. 14: *Մի՛ ինչ զզուիցէք զնա. Հռութ. Բ. 16: *Զի մի՛ ամբարտաւանք զզուեսցեն զիս. Սղ. ՃԺԸ. 122: *Զզուեցայց առա և ես 'ի ժողովրդենէ իմմէ դարձեալ. Յոբ. ԼԱ. 30: *Եւ ո՛չ գոնեայ բանիւ մի զզուեցեր զնա. Ոսկ. ղկ: *Զզուէին զամենեսին, և աւէին. զի՞ առնիցէք զսա կոշկարանսդ. Եղիշ. Փ: *Բարեկամացն' որ մերձ եկին' բանիւք զզուէր զերանելին. Ցն. օրթի: *Զրկումն և զլացումն ... զզուել, հարկանել. Յճխ. Ծ: *Կամ մայրենի գթոց (հանդիպեալ), և նենգիլ. կամ խնամոց մծեան աշոյգ, և զզուիլ. Նար. ԾԷ: *Բազումք յամպարշտաց՝ փառաւորեցան (յաշխարհի), և արդարք զզուեցան. Լմբ. Ժող:

ԶԶՈՒԻԵՄ, եցի. չ. որպէս աժի. զզուիլ. Զազրանալ և ձանձրանալ. գարշիլ. տաղտկալ. դժկամակիլ. անարժան համարել. գանիլ. իյրէնմէք, իքրահ էթմէք. *Ընդ նոյն անմահացուցիչն ո՛չ զզուեաց ելանել. Պետր. օխա. կոսս:

ԶԶՈՒԻՉ. ա. Այն' որ զզուէ զայլս. *Վասն տառապանաց աղքատին և հեծութեան տնանկին յառնէ 'ի դատաստան, և խորտակէ զզըզուիչ նոցա' 'ի ձեռն դատողացն վրէժխնդրութեն. Լմբ. առակ: *Սոքա զգեբրիչսն դերեցին, և ըզզըզուիչսն լլկեցին: Եւ դու լուեա մեր զըզուողին, զմեզ քո փոխան հարկանողին. Գր. տղ. ԵԷմ:

ԶԷՆ, զինու, ուց, կամ իւ. գ. Ὅπλον, λα. Arma, (armorum.) և Θώραξ, lorica. Գործի երկաթի, և այլ անօթ և կազմած անձին 'ի վանել զզէան թշնամւոյն. և Զրահ. սպառազինութիւն. ... (ըստ եբր. ... է զէն, և վահան.) *Տէր որպէս զինու հաճութբ քով պսակեցեր զմեզ: Ա՛ռ զզէն և զասպար քո: Իւրով պաշտամամն զինուք, աղօթիւք և խնկօք: Ո՛չ զօրութբ մարմնոյ, և ո՛չ զինուց ազդեցութբ: Հանդերձս զինու զարդու: Զզէնս քաղէին զանկելոցն: Ընդգեցաւ զէն իբրև հսկայ: Ի զէն արքունի վառեալ: Զէն զինուորութե մերոյ ոչ է մարմնաւոր, այլ հոգևոր. եւն: *Տագնապեցան 'ի զինէ անտի (գաւազանի՛) որ 'ի ձեռին քում. Եփր. Բաոոց: *Այնոցիկ' որ 'ի զինուց են. Պղտ. օրին. Ղ: *Դժընդակ է զինուք (կամ զինօք) փրկութեն որպէս զինուք մահու վարել. Ածաբ. Իմաց: *Ո՛չ է զէն աղեղն, այլ գործի զինու, նետն' որ խոցէն. Փիլ. Լին. Ղ. 64: *Ամենայն զէնք պատերազմողաց յերկաթոյ կազմին. Եղիշ. Յես: Որպէս և Ցես. ԾԷ. 16. *Զէն ամենայն քանանացւոյն»։ ըստ յն. է երկաթ: *Սահմանք քաղաց առէ' զէնն իւրեանց. Խոր. Դ. Ճ:

Նմանութեամբ ասի. *Ի հին զէնն ընթացաւ' առ կինն. Ոսկ. Մթ. Ճ. 13. յորմէ և Նար. *Հին զէնն կործանողին»:

ԶԷՆԸՆԿԷՑ. ա. Որ 'ի բաց ընկենու զզէն. ուստի և ԶԷՆԸՆԿԷՑ ԼԻՆԵԼ՝ է ընկենուլ զզէնս. ըստ յն. տապարընկէց. ῥίψασπις. *Զէնընկէցք փախստեայ գնային. Թ. Մ. Ի. 43: *Զարհուրեալ առաջակացն, զէնընկէց լինելով 'ի ձեռն եկին. Խոր. Գ. 40: *Զէնընկէց եղեալ առաջի նորա' մերկանայր զհանդերձն զինուորական. Արծր. Ճ. 15:

ԶԸՄԲԱՂ. Տ. ԶՄԲԱՂ:

ԶԸՄՐԻԼ, ԶԸՄԲՐԻԼ. Տ. ԶՄՐԻԼ. ԶՄԲՐԻԼ:

ԶԸՄՐՈՒԽՏ. Տ. ԶՄՐՈՒԽՏ:

ԶԸՆԴԱՄ. Տ. ԶՆԴԱՄ:

ԶԸՆԴԱՆ. Տ. ԶՆԴԱՆ:

ԶԸՆԴԱՆՈՐ. ա. Որպէս Զնդանանոր. զնդանարգել. բանտարգել. ...

*Դադարեցուք որպէս մանկապարտի և զընդաւորի. Ոսկէփոր։

ԶԸՆԿԵՆՈՒՄ, կեցի. կեալ. ն. Ἀποποιέομαι. Rejicio, repello, amoveo. և Differo. Ընկենուլ սաստկութեամբ՝ ՚ի վայր, կամ յետս, կամ հեռի. մերժել. յամեցուցանել. Քէշէ Յօնէս, Վար Յօնէլ, Խօռ Վարնէլ, Եր Յօնէլ. Պըրագմօգ, Պէր Դուրաք Էթմէք, Թէրք Էթմէք. *Մի՛ զընկենուր զդատաստան իմ. Յոբ. Խ. 3։ *Անսաստեալ զընկեց զպատուիրանն։ Թէ չէր զայս հրամանն զընկեցեալ. Եզնիկ։ *Անիրաւութեամբ զընկենումն զիրաւունս եղբարց. Պիտ։ *Առանց յապաղման և զընկենլոյն։ Զշնորհն յապա զընկենուլ. Փիլ։ *Զընկենու զկոծն և զողբսն ՚ի ճշմարիտ արտասուացն ժամանակ. Նիւս. խոչ։

ԶԹՈՓԱՆՑԱՆԵԼ. Տ. ԹՈՓ ԱՆՑԱՆԵԼ։

Զի. ն. Ὅτι, γάρ. Quia, quoniam, nam, enim. Քանզի. վասն զի. դը. դէրէ. դիրա. եբր. մբ. *Սրբեաց զնա, զի ՚ի նմա հանգեաւ։ Սա կոչեսցի կին, զի յառնէ իւրմէ առաւ։ Զի հող էիր։ Զի նա է մայր. ևն։

Զի. Ἵνα, ὅπως, ὅτι. Ut. Որպէս զի. ու. մբ. *Այս ամենայն եղև, զի լցցի որ ասացաւն։ Ա՛ղջ արասջիք, զի և ես եկեալ երկիրպագից։ Աղաչէացին, զի գնասցէ ՚ի սահմանաց նոցա. ևն։

Զի. ԵՒ ԶԻ. մ. Ὅτι, καὶ γάρ, ὅταν, ὅτε. Eo quod, et quia, cum. οὗ, ubi. Որով հետև. փոխանակ զի. և քանզի. այն և ԵՐԲ. ՈՒՐ. Նիւթի. *Զի արհամարհեցեր ըզբան տեառն, արհամարհեսցէ զքեզ տէր. Ա. Թգ. ԺԵ. 23։ *Մեք զի կամօք եղաք մահկանացուք, կամօք մեռցուք վասն նորա։ Իմ զի աղ և հաց կերեալ է յաշխարհի ձերում, գութ և սէր ունիմ առ աշխարհն. Եղիշ. Բ. Է։ *Եւ զի շարժեալ նախանձու երիցագոյն զաւակին . . . հրամայէ հայրն վերին ուրախանալ ՚ի միասին. Ղուկ։

Զի. ԶԻ ԵՒ. Ὅτι, ὥστε. Ut; ita, ut. Մինչ զի. մինչև. մբ. *Այնչափ չգարշէ ՚ի մեղաւորաց, զի վասն նոցա եկն. Ոսկ. Մտթ. Բ. 5. որ է առաւել ոճ յունական. այլ առաւել հայկաբան է ասելն՝ Զի և. այսինքն՝ մինչ զի նաև։ *Այնպէս ահագին էր տեսիլն, զի և Մովսէս ասէր, թէ զահի հարեալ եմ և դողամ. Եբր. ԺԲ. 21։

Զի. (Թարմատար.) Ὅτι. Quod, quia, ut. Թէ. եթէ. ու. մբ. *Ետես Աստուած զլոյսն, զի բարի է։ Գիտացի, զի երկիւղած ես դու յԱյ. ևն։ *Իսկ ոչ զի ասաց, վասն կուսութեան իւրոյ կոչեաց զնա. Եփր. Թգ։

Է՛ զի թարմատարն լինի և զանազի յաբաբերականի. իբր ումն. ու. *Որպէս ոք զի խօսիցի ընդ բարեկամի իւրում։ Որպէս փեսայ՝ զի ելանէ յառագաստէ իւրմէ։ Ի ժամանակի զի հարկանէր զդարբեհ արքայ։ Մի՛ լինիցիս որպէս կեղծաւորքն, զի սիրեն. ևն։

Զի՞ Ի ԶԻ. մ. հց. Τί; Quid? ut quid? cur? quare? Առ ի՞նչ. վասն զի՞նչ պատճառի. ընդէ՞ր. Նիչին, Նիչիւն հանուր, Նինչ էղօ՞ւր. Նէյին, Նէյի՞ն Կէլը, Նէ՛ Վար մբ. *Զի՞ եկիք առ իս։ Զի՞ հոգայք։ Զի՞ տեսանես զշիւղ։ Զի՞ է՛ զի ասաց ամ։ Զի՞ է՛ զի ծիծաղեցաւ Սառա. ևն։ *Ըզզի՛դ բազում անգամ դնեմք փոխանակ Ընդէ՞ր. որպէ՛ս, զի՞ ասես, զի՞ գնաս, զի՞ խօսիս քանզի ամենեքին այսորքիկ ընդէրի փոխանակ. Փիլ. այլաբ։ *Զի՞ լիկ ասէ՝ հակառակութիւն լինի ՚ի ձեզ. Ոսկ. հռ։ *Արդ զի՞ կոծիս. զի՞ մրցիս, զի՞ այրիս, զի՞ բորբոքիս, զի՞ չչիջանիս. Եղիշ. ա։

Զի՞. Ըստ համաձայնութեան յն. ձայնիս, տէ. իբր Զի՞նչ. զի՞նչ ինչ. անուն ուղղ. և հյց. գ. և ա. Նինչ, Նինչ բան. Նէ՞, Նէ՞ վար. *Զի՞ է, որդեակ։ Ոչ գիտէիք, զի՛ եղև նմա։ Զի՞ կայ մեր և քո։ Քեզ զի՞ փոյթ է. ևն։ *Իսկ զայն զի՞ առնիցեմք, զի ցաւուք նոցա առողջանան. Եղիշ. Է։ *Ո՛չ զմարմնաւոր, այլ զհոգևոր եղբարս սպանանիցես. և այն զի՞ առնէ, եթէ՝ ոչ սրով, այլ այլովք օրինակօք. Ոսկ. ա. Եբր. Է։

Իսկ *Զի՞ զանազանի. Սահմ. առէալ. է ոճ յն. և լտ. իսկ ՚ի հյ. ումն. Ի՞նչ փոխանակ ասելոյ՝ Ի՞ւ, կամ զիա՞րդ։

Զի՞. Ձ. Ὡς; τί; Quam! quid? quantum! quomodo? Զիա՞րդ, որպէս, ի՞բր. Նիւղէ, Օրլէ, Նինչ. Նէ՞, Նէ՞ Գըթար, Նասըլ, Նէճէ. *Տէր տէր մեր, զի՛ սքանչելի է անուն քո յամենայն երկրի։ Զի՞ բարի. կամ զի՞ վայելուչ, զի բնակին եղբարք ՚ի միասին. Սղ. Է. 2։ ՃԼԲ. 1։

ԶԻԱ՞ՐԴ. մ. Πῶς; Quomodo? գրի և ԶԻ՞ԱՐԴ. (վասն զի է կազմեալ ՚ի զի՛, արդ.) իբրու Զի՞նչպէս, այսինքն Որո՞վ օրինակաւ. որպէս. ևս և՝ Արդ զի՞. առ ի՞նչ. ընդէ՞ր. զի՞ է՝ զի. Նիւղէ. Նասըլ, Նէ՞ նէթիլ. ևս և՝ Ի՞նչ. Նէ՞ փէյի. *Զիա՞րդ լինիցի ինձ այդ։ Զիա՞րդ թուի քեզ։ Զիա՞րդ առնես եղբօր քում։ Զիա՞րդ ոչ իմանայք։ Զիա՞րդ դժուարին է։ Զիա՞րդ զատուցանես։ Եւ արդ զիա՞րդ է զի ոչ պահեցեր զերդումն տեառն ևն։ Իսկ *Զիա՞րդ դպիրքն ասեն ››. յն. τί οὖν; quid ergo? ըստ ձայնին, զիա՞րդ. և ըստ իմաստից, արդ զի՞։ Այլ Յոբ. ԺԱ. 5. *Այլ թէ զիա՞րդ տէր խօսեսցի ընդ քեզ ››. իմա՛ ըստ եբր. ո՛ճոյ, երբ լինիցի, ո՛ տայր։

ԶԻԱ՛ՐԴ. գ. Զինչպիսութիւն. հանգամանք. *Զամենեցուն զի՛ւսան և զիա՞րդն յայտնելով. Խոր. Ա. 1։ *Ոչ ոք գիտէ զզիա՛րդն և զորպէսն այ. Վրդն. Ծն։

ԶԻԱՐԴԱՊԷՍ. մ. Ὁπωσοῦν. Qualicumque modo. Զիա՛րդ և իցէ օրինակաւ. զի՞նչ և է կերպիւ. *Միտք յառաջանալ ՚ի բնութիւն անհասից անկարող գոն, և զբանի բնութիւն զիարդապէս իմացելոյն գտանել հաւաստել անձառելի (յն. անկարելի) է. Բրս. Ծն։

ԶԻԱՐԴՈՒՊԷՏ. մ. Զիա՛րդ և պէտ կա՞մ դէպ լինիցի. Նէյլէ Իթէ Նօլսա. *Մի՛ տալ ուժեք վարել (զերկինչս սայլի տապանակին), այլ ինքնին իւրովի զիարդուպէտ ըստ իւրեանց հեշտի գնայցեն. Ոսկ. մ. ա. 6. յն. առանց ուրուք վարելոյ թողուլ երթալ։

ԶԻԼ. ա. գ. Բառ այլազգ. Նուրբ, սուր (լար քնարի, կամ ձայն). *Զիլ, որ է սուր. և պամ, որ է ծանր։ Զզիլն հարկանել, որ է սուրն բնութեամբ։ Զիլն՝ հրոյն բնութեամբ։ Ցործեալ զզիլն և զպամն (կամ զբամն), որ է սուր և ծանր, առ միմեանս յարմարելով հարկանեն, լինի միջակ. Եզն. Քեր։ *Ճանաչէ ՚ի տարորոշ բազմութենէ աղեաց, թէ ո՛ր է սուր, և ո՛ր է բութ. ո՛ր զիլ, և ո՛ր բամբ. Ոսկէփոր։

ԶԻԿ. գ. Բառ այլազգ. Դիհ, Դէհ. Շրջանակ յեզրին, կամ ծնօտ. եբր. Դէր. *Արտացուք ծնօտս, զզիկան ասէ։ Ծնօտ՝ զիկ. Վրդն. Եւ։

ԶԻ՞ԿԷՆ. մ. Զիա՛րդ. հինկէն. ո՞րկէն. զի՞նչգունակ. Նէ՛նէօնէ. *Տեսանել, զիկէն կոչեսցէ. Փիլ. այլաբ։

ԶԻՂԽ. Տ. ԶԵՂԽ. *Զկենցաղն նորա յանդիմանէ չար և զիղխ գոլ. Ոսկ. Գծ։

ԶԻՂՁ. Տ. ԶԵՂՁ։

ԶԻ ՄԻ՛. ն. և մ. } Ἵνα μή, μή ποτε,
ԶԻ ՄԻ՛ ԵՐԲԷՔ. } ὅπως μή. Ut non, ne forte, ne. Որպէս զի մի՛. մի՛ գուցէ. գուցէ. ու լէ, ու չըլլայ թէ, չըլլայ ու. մբ. օլմասըն, օլմայա մբ. *Մի՛ դատիք, զի մի՛ դատեսջիք։ Մի՛ արկանէք . . . զի մի՛ առ ոտն կոխիցեն։ Զի մի՛ երևեսցիս մարդկան իբրև պահօղ։ Զի մի՛ երբէք հարցէս զքարի զոտն քո. ևն։

ԶԻՆԱ. Ζῆνα, Δία. հոլով յն. այսինքն Զևս. զդիոս. այս է զԱրամազդ. Ագաթ. Ե։

ԶԻՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Կազմումն զինուց, և վարել կազմին զինուց. *Զմարտութիւն զբաղիցն, զտասերաց և զտիգացն ընդ նոսին պատրաստութեամբ, և որ ինչ սոցին նմանք փոքունք զինագործութիւնք, բարձեալ բերէին. Պիտ։ *Այս եղև պատճառ և սկիզբն զինագործութեան . . . տարածեցաւ զինագործութիւն. Մխ. ատ։

ԶԻՆԱԶԱՐԴԵԱԼ. Զարդարեալ վառեալ զինու. *Ապա և մեր ծածկեալ զինազարդեալ սպառազինութեամբ. Յհ. իմ. պտ.։

ԶԻՆԱԶԳԵԱՑ. ա. } Որոյ զգեցեալ
ԶԻՆԱԶԳԵՍՏ. } է զզէնս. սպառա-
ԶԻՆԱԶԳԵՍՏԵԱԼ. } զինեալ. Շիւոիլահ. *Զինազգեաց է վկայն քրի. Ճ. Ա։ *Դիւցազնաբար զօրութեամբ առ ՚ի ծանր զինազգեստն լինելով հանգուրժեցին. Պիտ։ *Մտանէ զինազգեստեալ ընդ գուռն քաղաքին. Ճ. Թ. (վերկապակաւ գրեալ էր, զինազգեստեալ։)

ԶԻՆԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի զինուք. *Զձեռս ՚ի վեր ձգեալ զինալիցս. Ճ. Գ։

ԶԻՆԱԿԻՆ. ի, աց. ա. Սեպհական զինուց. որ ինչ լինի զինուք. *Զեզերաց զզինական զօրութիւն ՚ի բաց ընկեցին. Փիլ. լիւս։ *Առանց զինական պատերազմի. Ճ. Ա։

ԶԻՆԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. գ. Αἴρων τὰ ὅπλα, τὰ σκεύη, ὁπλοφόρος, δορυφόρος. Qui arma gestat, armiger, satelles, stipator. Թիկնապահ կամ սպասաւոր, որ կրէ ՚ի ձեռին զզէն գլխաւորին. Սիլահտար. *Զինակիր նորա առաջի նորա երթայր. Ա. Թգ. ԺԴ. 7։ *Հանդերձ վարդապետ զինակրաւ արքայի. Խոր. Գ. 22։ *Նախ պարտ էր ժամանել զօրականի, պարտ էր յառաջել զինակրին. Ոսկ. յաւէփ։

Եւ Զինազգեաց, սպառազէն, զինուորեալ. *Եւ եղև տապի զօր զինակրաց. որք բառնայքին վահանս և նիզակս . . . երեք հազար. Բ. Մն. ԺԴ. 8։ *Տայր մանուկ ՚ի զինակրացն յովաբայ. ա. Թգ. ԺԴ. 7։ *Բաշխեալ առաջի զինակրացն նորա պատրաստել մեռաւ. Խոր. ա. 13։ *Էին արք հեծեալք ընդ չորս հազար զինակրաց, իբրև չորք հազարք. Ածր. Է. 9։ *Եթէ ինքն փութացաւ զինակիր լինել. Մխ. տփ։ *Ի հրապարակի, որ է տասն ելանել զինակրին մրցութեան ››. այն է ըստ յն. ὁπλίτου, զինամարտուհին. Եղս. եր. ա։ Իսկ Աստղ. Գ. 25. *Կալանաւորս արարեալ զինակիր պատրաստութեամբ ››. իմա՛, զինական կազմածով, հանդերձ զինուք։

ԶԻՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύνοπλος. Socius armorum. Զինուք մարտակից. պատերազմակից. *Զինակից ունելով զիւր զճշմարտութիւնն. Պրպմ. ԼԵ։ *Որ նորա են զինակից. Լմբ. ող։

ԶԻՆԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. Զինակից լինել. *Ոմանք առին զնոսա իւրեանց, և ընդ քնի զինակցեցան. Նիւս. խոս։

ԶԻՆԱՀԱՄԲԱՌՆԱԼ, բարձեալ. ն. Զէն վերացուցանել. իբր ապստամբիլ. Պաշգալլըմագ, ասի օլմագ։ *Հրէայք ընդդէմ հռովմայեցւոցն զինահամբառնալ լինէին. Սոկր. Ե. 33. յն զէնս ընդդէմ բարձին, կամ առին։

ԶԻՆԱՀԱՐ. ա. Որպէս զինու հարեալ

սկզբամբ կամ արտաքնութեամբ խոցեալ. *Անձն իմ յաւանդ, 'ի քեզ զինակից, լեր բժշկիչ յարձակման: Հովիւ 'ի քեզ զինակից, բարեխօսեա անդադար: Ողորմ արտասուօք ձայնէր (մեծատունն) զինակցօ, հանէր գթելոյս. մատամբ զաղաղակ. Գնձ: Ն. Ոսկեբեր:

ԶԻՆԱՀԱՐԻՄ, րեցայ, րեալ. չ. Զինու հարկանիլ. խոցիլ. վիրաւորիլ. *Ի զինահարին բազմաց արեան: Զինահարեալն 'ի տեղարանս վասակահօս կենդանութեան. Թէոդոր. Խաչաբ. և խչ: *Զոր թշնամեան շոշափեր զզինահարեալ մարմինն. Կիւրղ. ղկ: *Զինահարեալ կողիւն աղբիւրացուցեալ բժշկութեան շնորհ վիրաւորեցելոյն ադամայ. Գնձ: *Թովմայի շօշափեալ զզինահարեալ կողն. Ոսկեբեր:

ԶԻՆԱՄԱՐՏԻԿ. ակի, կաց. ա. գ. Ὁπλομάχος. Bellator armatus. Մարտիկ սպառազինեալ. *Հինգ յիւրաքանչիւր 'ի ցեղէ անհաւատս զինամարտիկս պահապանս թագաւորին գահոյիցն լինել. Նխ. Եբգ:

ԶԻՆԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁπλομαχία. Certamen cum armis. Մարտնչելն զինուք, կամ սպառազինեալ գոլով. ՈՒլահու փէօյիւղ. *Ասպարաւորութեն, և ամենայն զինամարտութեն, և հեծելական ուսմանց. Պտմ. օրխ. Է:

ԶԻՆԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ὁπλοθήκη, ὁπλοφυλάκιον. Armamentarium. Տեղի զինուց. զինարան. ճէպէխանէ. *Տանել 'ի ցուցեալ և 'ի կազմեալ զինանոցս. Պրպ. աղէքս:

ԶԻՆԱՇԱՐԺ, ի, եց. ա. Որ գիտէ զէն շարժել. վարժ 'ի մրցանս զինուորութեն. *Զորս միանգամ 'ի զինուորական կարգէ ասպարամերկս և զինաշարժս գտանէին. Քաջամարտիկ արանց պատերազմողաց, և ամողակ զինաշարժից. Ցհ. կբ:

ԶԻՆԱՊԱՏԵԱՆՔ, անեաց. գ. Պատեանք զինուց. ուլահ ֆոտաթ գատը, Բերթէն գօտլոր, գէճ. *Զինապատեանս կազմել. Պրպ. աղէքս:

ԶԻՆԱՊԵՏ, ի, աց. ա. գ. Պետ զինուց. գլխաւոր 'ի զինուորս. պաշտօնեայ զինուորական. *Դիւական մոլութեն զինապետք (մանկակոտորն հերովդի). Հանճ. ատով:

ԶԻՆԱՊԷՍ. մ. Ըստ օրինի և օրինակի զինուց. *Օգնութիւ պարգևէ ... սրբանեալ ձեռաց՝ մաքրաբար, քան թէ զինապէս. Նար. հէ:

ԶԻՆԱՏԵԱՑ. ա. Ատեցող զինուց. որ խորշի 'ի զինուց և 'ի պատերազմաց. *Զօրականք ... զինատեացք. Խոր. գ. 68:

ԶԻՆԱՒՈՐ. ի, աց. Տ. ԶԻՆՈՒՈՐ. *Զինաւորն քո: Երկրաւոր զինաւորաց բազմութիւն. Շար: *Հոգեզգեաց շնորհիւ զինաւոր: Զինաւորօք և զօրականօք. Նար. ծբ. և գնձ հոգ:

ԶԻՆԱՒՈՐԻՄ. Տ. ԶԻՆՈՒՈՐԻՄ. *Երկնաւորին նեզ ճանապարհաւ 'ի յերկրի զինաւորիս. Արշ: *Հարկել և զինաւորել կայսեր. Արծր. ա. 15:

ԶԻՆԱՔԱՂ. ա. Որ քաղէ և ժողովէ զզէնս անկելոց կամ անկելոց 'ի մարտի. *Իբր զինաքաղս թուէին նոցա. Որբէլ:

ԶԻՆԵՄ, եցի. ն. } Ὁπλίζω, ζομαι.
ԶԻՆԻՄ, եցայ. կ. չ. } Armo, or; armis instruo, or. ἀντιστρατεύομαι, contra milito. Զինու կամ 'ի զէն վառել, իլ. զէն պատրաստել, արել. սպառազինել, իլ. զինուորիլ. 'ի մարտ պատերազմի պատրաստիլ. Ճգնիլ ընդդէմ. ուլահլանմագ, ճէօրօխլան օլմագ. *Ոմանք մերկանդամք, և ոմանք զինեալք. Փարպ: *Օրէնս ներհակս զինեալ ընդդէմ օրինաց մտաց իմոց. Հռ. է. 23: *Ընդդէմ յարուցելոցն 'ի վերայ՝ զինի մարտիւ: Ի զարհուրեցուցանելն միայն զինեալք. Պիտ: *Զինեցաւ հաւատով. Շար: *Ընդէր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ. Նար. խը: *Զինեալ 'ի պատերազմ, կամ յապստամբութիւն, կամ զմի զինուորութիւն, կամ յերգս հոգևորս. Ցհ. կբ:

ԶԻՆՈՒՈՐ, ի, աց. գ. Στρατιώτης, στρατευόμενος. Miles. որ և ԶԻՆԱՒՈՐ. Ունող կամ կրող զզէն, զօրական. մարտիկ. պատերազմօղ. ուլահլը, ճէնկճի, ասքէրլի. *Ունիմ ընդ ինև զինուորս: Իւրաքանչիւր զինուորի մասն: Հարցանէին զնա և զինուորքն: Մի ոմն 'ի զինուորաց: Հանդերձ զինուորաւ պահապանաւ իւրով: Վշտակից լեր իբր զաւրուդ զինուոր քնի յնի. ևն:

Եւ զի երբեմն բազումք 'ի ժողովրդենէ գրին 'ի զինուորութի, յայնժամ Զինուորաւն և ժողովրդականք, կամ աշխարհականք. *Թէ և գրակարգացք իցեն և պաշտօնեայք, ընդ զինուորս կացցեն: Քահանայից մի զձև հանդերձի զինուորաց ունել: Քահանայք մի իշխեսցեն զնշխարս կենաց հացին՝ մանկանց կամ զինուորաց տալ առնուլ. Կանոն:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԲԱՐ. մ. Στρατιωτικῶς. Militariter, ut militem decet. Իբրև զզինուոր. և Զինապէս, զինուք. *Մարտնչելի է բանականապէս, այլ ոչ զինուորաբար. Ա. որս. ծէ:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Στρατιωτικός. Militaris. Որ ինչ անկ է զինուորին, և զինուորութեան. ասքէրի, ճէնկի. *Ցանկալի եղեալ զինուորական արհեստին: Զինուորական կողմանն. Կորիւն: *Զինուորն իմաստութեն զզինուորական իրին արհեստն կրթէ. Պիտ: *Կարգ զինուորական: Գունդք զինուորական. Լմբ. ող: և գնձ:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ. ա. գ. Στρατευόμενος. Զինուորեալն. զինուոր. չէրի, ճէնկճի, ուէքիրլի. *Որպէս զզինուորական ոմն. Պրպ. լն: *Մինչ թէ զինուորական ես, և կամ ծառայ. Վրք հց. խը: *Կոչէր զբազումս 'ի զինուորական քրիստոնէից. Եղիշ. Բ:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συστρατιώτης. Commiles, commilito(tonis.) Ընկեր 'ի զինուորութեն՝ որ հոգևոր և որ մարմնաւոր. էօլտաշ, հէմճէնկ. *Զեպափրոդիտոս զեղբայր և զգործակից և զզինուորակից իմ: Արքիպպեայ զինուորակցի մերոյ. Փիլպ. Բ. 25: Փիլմ. 2: *Ընորհեաւ տէր և զինուորակցաց իմոց և ընկերաց ըղխաղաղութի. Ճ. Ա:

ԶԻՆՈՒՈՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Զինուոր լինել. *Լինի նաւապործ, և չինող ... և զինուորանայ, և իշխանանայ. Կոչ. ծդ: յն. զինուոր, իշխան:

ԶԻՆՈՒՈՐԱՊԵՏ. Տ. ԶՕՐԱՊԵՏ. *Իշխանք, զինուորապետք, քաղաքացիք. Մխ. տփ:

ԶԻՆՈՒՈՐԵՄ, եցի, եա. ն. } Στρα-
ԶԻՆՈՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. են. } τεύω. Exercitum in exspeditionem conscribo, են. կարգել զոք 'ի զինուորութիւն. զինուոր առնել՝ գրել. *Կամին զինուորել զիս 'ի գունդ թագաւորին. Վրք հց. ծդ: *Զինուորեցէք զձեզ ինձ. Ճ. Բ: *Ոտնիզոս նախ յաւմկէ զինուորեցոյց արս. Եւս. քր. Բ: *Զերկուս 'ի նոցանէ զինուորեցուցին 'ի գունդ կայսեր. Վրք հց. ծդ: *Ի հոգևոր իշխանութի զինուորեցուցանէ. Լմբ. էկեղ: Մերթ՝ որպէս Զինել. *Օրէնս հակառակ մտացս, զոր զինուորէ մարմինս. Լմբ. ող:

ԶԻՆՈՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Στρατεύω, στρατεύομαι. Milito. Ի զինուորութիւն գրիլ՝ մտանել. զօրական լինել. ճէնկճի եօղլմագ, չէրի օլմագ. *Ո՛ որ երբէք զինուորեցի իւրովք թոշակօք. Ա. կոր. Թ. 7: *Ոչ որ զինուորեալ առնէն՝ ընդ կենաց աշխարհիս պատաղի. Բ. տիմ. Բ. 4: *Եւ զինուորեսցես քեզ քն ծծ. Շար: *Աշակերտութիւ կրօնաւորաց... ծն զինուորեալք: Մտուցեալ 'ի յօգտակարն... պայքար զինուորէր. Նար. հբ. և խչ:

ԶԻՆՈՒՈՐԻՄ. Սպառազինիլ, վառիլ, զինիլ. ուլահլանմագ. *Զի թէպէտև մարմնով գնամք, այլ ոչ եթէ ըստ մարմնոյ զինուորիմք. Բ. կոր. Ժ. 3: *Զի դու զինուորիցես նոքօք զգեղեցիկ զինուորութիւնն. Ա. տիմ. Ա. 18: *Առ հասարակ զմի զինուորութի զինուորեցան. Եղիշ. Գ: և Ցհ. կբ: *Ի բաց մերժիլ 'ի մարմնաւոր ցանկութեցն, որ զինուորին ընդդէմ ոգւոց. Ա. պետ. Բ. 11: *Բնաւքաստուորաց զինուորեալ նետիւք. Նար. խէ:

ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Στράτευμα. στρατιά, τεία. Militia, exercitus. Զինուոր գոլն. կարգ և իշխանութի զինուորաց. և Գունդ կամ խումբ նոցա. զօրականութի. և Զօր. որ և Զօրութիք ասի՝ մանաւանդ վասն երկնային զօրաց. ճէնկճիլիք, ասքէրլիք, ասքէր, կիւնտ. *Զէն զինուորութե մերոյ ոչ է մարմնաւոր. Բ. կոր. Ժ. 4: Խոկ Գործ. ԻԲ. 28. *Ես բազում գլխոց զզինուորութիս զայս ստացայ»: խմա զազատութիւն քաղաքացի գոլոյ հռովմայ: *Մերս զինուորութե ունի սաղաւարտ զարդարութի և զյոյս բարեաց. Վրք հց. Բ: *Կատարել զպարտս զինուորութե: Այնպիսի պատուական զինուորութի հասանէր 'ի չարաչուք անարգութի. Եղիշ. Ա. Բ: *Որոշէ կարգս զինուորութեց: Պաշտօնէիցն զինուորութիւնք, և նահապետքն. Խոր. Բ. 7. 57: *Զինուորութիք հրեշտակաց օրհնեն զքեզ: Փառաւորեալ յանմարմնոց զինուորութեց. Շար: *Զինուորութիք վերնականաց: Զինուորութեամբ զուարթնոցդ: Նախամարտիկն զինուորութի երկնային պարուն: Խափանեցին ամենայն զինամարտութիք զինուորութեանց գժնեայ մաանչին. Նար:

Մերթ՝ Սպառազինութի. վառիլն զինուք. *Ոչ (եառու) աջոյս իմ զինուորութիւն, և ոչ ահեկիս պարածածկութիւն. Նար. կէ:

ԶԻՆՈՒՈՐՕՐԷՆ. մ. Στρατιωτικῶς. Զինուորաբար. որպէս քաջ զօրական. *Երկիւղածաբար, և ոչ զինուորօրէն բարբառեցար. Պրպ. աղէքս:

ԶԻ՞ՆՋ. գ. Τίς; τί; Quis, quae, quid? Անուն հարցական, կամ իբր հարցական, զինչ, զինչ ինչ: Ուղղականն ներգործական բայից է որպէս հայցական բառիս Ի՞նչ այսինքն զո՞ր կամ զորպիսի. ինչ, ինչ բան. նէ. հանկը շէյի, նէ փէ. *Զինչ կերիցուք, կամ զինչ արբցուք, կամ զինչ զգեցցուք: Զինչ տեսեալ՝ արարեր զբանդ զայդ: Զինչ արասցես ինձ: Զինչ տաց քեզ: Մի գիտասցէ ձախ քո՝ զինչ գործէ աջ քո: Մի հոգայցէք, թէ որպէս կամ զինչ խօսիցիք, զի տացի ձեզ 'ի ժամուն յայնմիկ՝ զինչ խօսիցիք. ևն:

Ուղղնթեր էական բայից և չէզոքաց՝ կամ տռանց բայի, է ուղղական. իբր Ո՞ր կամ որպիսի ինչ. ո՞ր բան, մ՞ր. հանկըսը. հանկը

ւնչ, ՆԷ՛ օլաճագ. *Զի՞նչ դիւրին է. ասել... եթէ ասել՝ Գիտէ հայրն ձեր, զի՞նչ պիտոյ է ձեզ։ Եւ մի՛ ամենայնի, զի՞նչ ընկերի քոյ իցէ. Ան։ *Եւ ապա յանդիմանութիւն այսոցիկ զի՞նչ, եթէ ոչ անտես առնել. Խոր. Գ. 68։ *Զի՞նչ առ նոցին չարչարանան՝ գիւտահարաց չար կիրքն, կամ զի՞նչ մեռելոց սուգն. Վրք հց. Ժ։

ԶԻ՞ՆՉ. ա. ուղղ. և հյց. Ո՞ր, որպիսի. զո՞ր, զորպիսի. Ի՞նչ. ՆԷ՛. *Զի՞նչ վարձք իցեն։ Զի՞նչ օգուտ է մարդոյ։ Զի՞նչ չար եղև։ Զի՞նչ գործ գործեալ է քո. Ան։ *Առ իս զի՞նչ պատգամ յղեն. Փարպ։ *Զի՞նչ վայելչութիւն։ Զի՞նչ քեզ աղերս մատուցից. Նար։ *Զի՞նչ բան բաւական լինի ասելոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 11։ *Զի՞նչ պատճառ է։ Վասն զի՞նչ պատճառի. Դիոն։ *Զի՞նչ ենթարմանքը հիւսման, թէ. Ան. Ղ. Խոսք։ Զի՞նչ ոք յառաջ քան զայս էր անտոն. ԱԲ. անփ։ *Բժշկացն պաշտօնն զի՞նչ գործոյ գործակից հանդիպեսցի գոլ պաշտօնական. առողջութե։ Եւ նաւակառուցաց պաշտօնն զի՞նչ գործոյ գործակից պաշտօնական իցէ. նաւու. Պղտ. Եւ-Րիֆրոն։

ԶԻ՞ՆՉ. մ. Τί; Quid? ut quid? quomodo? Առ ի՞նչ. առ 'ի մէ՞. զիա՞րդ. զի՞. ի՞ւ. *Զի՞նչ գործեցեր զայդ։ Զի՞նչ գործեցեր զայդ ընդ իս, ընդ մեզ, Ան։ *Զի՞նչ է ինձ՝ 'ի թիւ արկանել։ Եւ զի՞նչ է ինձ սակաւ յօգել, կամ 'ի կիր արկանել։ Զի՞նչ միասեսցեն զիս պարտիքս. Նար։

ԶԻ՞ՆՉ. Ո՛րպէս. որչափ. քանի՜. *Զի՞նչ շատ գործեաց սքանչելիս. Բուզ։

ԶԻ՛ՆՉ. Նխ. Որպէս. իբրև, զերթ. Ինչպէս, պէս, գէփ, ըմպըր. նէպի, պէնզէր, մըսալ. *Ղամբարափայլ ծագեաս յաւէտ՝ զի՛նչ զարեգակըն բազմադէտ... Շուրջ պատեսցես ուսման գըրոց, որ զմիտս առնէ՝ զի՛նչ բով հալոց... Զի յիւր հօրէն՝ խօսի խախուտ, որ զմարդն արար՝ զի՛նչ ըղձփայտ փուտ. Երզն. այբուբ։ Նոյնպէս և այլ տաղասացք 'ի նոյն դարս, և զկնի։

ԶԻ՛ՆՉ, կմ.
ԶԻ՛ՆՉ ԵՒ.
ԶԻ՛ՆՉ ԵՒ ԻՑԷ.
} Անորոշ հարցական, Որ ինչ միանգամ. զոր ինչ և իցէ. զի՛նչ ինչ. *Առա՛ նմա՝ զի՛նչ հաճոյ է առաջի աչաց քոց։ Պատմեսցի յակոբայ և իսրայէլի, զի՛նչ կատարելոց իցէ ած։ Զի՛նչ և անուանեաց ադամ, այն անուն է նորա. Ան։ *Եթէ եպիսկոպոս ոք գտցի զի՛նչ և իցէ՛ 'ի վատթար գործս. Կանոն։

ԶԻ՛ՆՉ ԷՆ, էին, էութիւն. գ. Τὸ τί ἐστι. ly quid est, q. d. quidditas. Զի՞նչ ինչ գոլն իրին, իբրու զինչութիւն սահմանաւ և անուամբ բացատրելի. էութիւն. իսկութիւն. *Զի՛նչ էն կամ անուամբ ճանաչի մեզ, և կամ սահմանաւ։ Յորժամ զի՛նչ էն սահմանաւ ճանաչի, յայնժամ որպիսի ինչ էն 'ի զինչ էութիւն տեսանի։ Իսկ յորժամ զի՛նչ էն անուամբ ճանաչի, յայնժամ որպիսի ինչ էն ոչ տեսանի 'ի զինչ էութիւն. Սահմ. Ա. 1։ *Զի՛նչ էութիւն ստորոգի». այսինքն 'ի վերայ զինչ էին, կամ զզի՛նչ էէն. Անյ. պորփ։

ԶԻՆՉԵՂԷՆ. ա. Որպիսի՛ ինչ. յինչ իրաց կազմեալ. Ինչի՛ էդած, Ինչտէն էօն. *Զէ՛ հնար ասել զնոցանէ, թէ զինչեղէն իցեն. քանզի և ո՛չ զմեր ոգիսն գիտեմք, թէ զինչեղէն իցեն. Ճ. Ի։

ԶԻ՛ՆՉ ԻՆՉ. Տե՛ս 'ի բառն ԻՆՉ, և ԻՄ ԻՄԻՔ, և ԻՒ ԻՒԻՔ։

ԶԻ՛ՆՉՈՒԶԻ՛ՆՉ. Τίποτε; Quidnam? Զի՞նչ ինչ. զի՞նչ երբէք. *Թէպէտև չգիտիցեմք իսկ քաջ, զինչուզի՛նչ այսր աւուր մեղուցեալ իցէ. Ոսկ. մտթ. Ա. 19։

ԶԻ՛ՆՉՊԷՏ. ա. մ. Ուստպէտ. անպէտ. և Ըստ մտի. ըստ կամի. *Զինչպէտ բանսարկութիւնս առնէին։ Գրեաց զինչպէտս ըստ կամի. Փարպ։ *Իշխեցին զինչպէտ զի՛նչ կամք իւրեանց գնալ առ խաչին. Կոչ. ԺԷ։

ԶԻ՛ՆՉՊԻՍԻ. ա. Ποῖος, ὁποῖος. Qualis. Ո՞րպիսի. Ի՞նչ կիբի. ՆԷ՛ ճինս, նասըլ. *Զի՞նչպիսի հնարիւք լուծանել կարասցուք զկապս մերոյ. Խոր. Ա. 24։ *Զինչպիսի հնարիւք զելս իրացն գտանել կարասցեն։ Զինչպիսի հնարիւք ցուցանիցէ ած. Փարպ։ *Որպիսի՛ ինչ չար, կամ զինչպիսի՛ ինչ մնաս առ յինէն քեզ բերաւ արդեամբք. Յհ. կբ։

ԶԻՆՉՊԻՏԿԷՆ. մ. Զինչպէտ օրինակաւ. յումպէտս. անխորհրդաբար. ըստ կամի. ըստ հաճոյս անձանց. Կէֆինէ. *Մերժեալք 'ի տէրութէն իւրեանց... կէին անկարգաբար զինչպիտկէն. Աճռ. Ա. 8. (այլ ձ. զինչպիտակեն։)

ԶԻՆՉՊԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Զինչպէտ կամ ուստպէտ ընթացք կենաց. ինքնագլխութիւն. ինքնահաճութիւն. անպիտան և անկարգ հաճոյք անձին. Կէֆ, Քէյֆիքէլլի՝ կէնտի գուլընտուն։ *Ոչ թողեր զազգս մարդկան 'ի կամս անձանց զինչպիտութեան իւրեանց. Ագաթ։ *Ի կամս անձին զինչպիտութե բերեալ՝ ոչ անսայր բանի խրատու աներոց իւրոց։ Զկամս անձանց զինչպիտութե իւրեանց կատարել։ Եղեալ գնացին 'ի կամս անձանց զինչպիտութեան իւրեանց. Յհ. կբ։

ԶԻ՛ՆՉ ՕՐԻՆԱԿ. մ. Որո՞վ կամ զինչպիսի օրինակաւ. որպէս. Ինչպէս, Ինչ կիբի. *Զի՛նչ օրինակ արդեօք սկիզբն արար անտոն. ԱԲ. անփ։ *Կամիցի ուսանել, թէ զի՛նչ օրինակ մեք զած հայր կոչեմք. Կոչ. Է։ *Զի՛նչ օրինակ առ ուխտաւոր կուսանսն տեսութեն արասցուք։ Զի՛նչ օրինակ 'ի մարմնում ածութեն. որպէս հուր յերկաթում. Բրս. հց. Խ ծն։

ԶԻՈՒ. գ. Երկրորդ ամիսն եբրայեցւոց՝ սկսեալ 'ի գարնայնոյ. իբրու ապրիլ ամիսն հռովմայեցւոց։ Գ. Թգ. Զ. 37։

ԶԻՋԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել վայրիջեալ. ցած. խոնարհագոյն. խորագոյն. *Տեսիլ նորա զիջագոյն իցէ քան զմորթն. Ղևտ. ԺԳ. 25։

ԶԻՋԱԿԱՆ. ա. խոնարհական. զիջանելով եղեալ, տացեալ. *Վասն այսորիկ դարձեալ զիջական. զոր եւտուր ինձ ասէ. Ոսկ. յհ. Բ. 34.

ԶԻՋԱՆԵՄ, զիջի. Տ. ԶԻՋՈՆԻՄ, ըստ Բ ՆՉ. *Մարդասէր է ած, և ըստ այնմ զիջանէ։ Զիջանէ և թոյլ տայ և 'ի գլուխն եւ թափել զխաղն. Ոսկ. յհ. Ա. 5։ Խ Գ. 21։ *Ընդ խոնարհս զիջանէ։ Զիջանէ ըստ տնտեսութե. Ոսկ. Եբր։ *Թէպէտև ներեցից և զիջից ըստ բանին. Կոչ. ԺԲ։

ԶԻՋԱՆԻՄ, զիջայ, ջեալ. Չ. Στέλλομαι, καταβιβάζομαι, ἐνδίδωμαι, ևն. Remittor, demittor, decresco, diminuor, cedo. Կարի 'ի վայր իջանել. խոնարհիլ (իրօք կամ նմանութեամբ). ցածանալ, ցածնուլ. մեղմանալ. նուազիլ. Ինճնալ, հօհճնալ, Եաւընալ, պոխուլ. Էնմէք, աղալմագ, Ինղալ օլմագ. *Զիջանէր տակաւ, երթայր ջուրն և թուլանայր յերկրէ. Ծն. Է. 3։ *Էջ և զիջէր... 'ի խորս երկրի. Եզեկ. ԼԱ. 18։ *Արբցեն և զիջցին, և եղիցին իբրև չեղեալք». յն. ընկլցին. Աբդ. 16։

Առաւել՝ նմանութբ. *Յառաջին զուարթութէ անտի զիջեալ տրտմագոյն երեսօք. Գ. Դ. Ե. 19։ *Մի ամբարտաւանիք, այլ ընդ խոնարհս զիջանիցիք. Հռ. ԺԲ. 16։ *Զիջեաւ փոքր մի 'ի հզօրութենէն. Եզեկ. Է։ *Զիջէր փոքր մի, հաշուեալ զկեանս. Ոսկ. Եփ։ *Այլ ոչ զանգիտեալ երբէք զիջանէր 'ի բարձրագոյն հաւատոցն՝ որ 'ի քն. Նոննոս։ *Զիջանելով ընտելացուցանէր. Ագաթ։ *Տեսանէ՞ս զզիջանելոյն օրինակն». այսինքն խոնարհելոյն. Սարգ. յուդ. Ա։

ԶԻՋՕՆԻԼ. որպէս Ներել. յարմարիլ զինքն այլոյ. Ույմագ, խաթրընը հօշ էթմէք. որ և ԶԻՋՕՆԵԼ. Συμπεριφέρομαι. Cedo, ևն. *Ոչ երբէք զիջայ ընդ նմա՝ ո՛չ 'ի ցանկութիւն, և ոչ 'ի սրտմտութիւն։ Պարտ է և քեզ զիջանել ընդ նոսա։ Եւ զի մանուկ էր, և ես զիջանէի զկնի տկարութե նորա. Վրք հց. Է. Զ. Խ Բ։

ԶԻՋՈՒԹԻՒՆ.
ԶԻՋՈՒՄՆ, ջման.
} գ. Զիջանելն, իրօք կամ նմանութբ. *Երկինք ցողոմն (ամուսանեն)՝ յամպոց զիջմանէ. Յճխ. ԺԴ։ *Անմարմնոյ սահեցմամբ՝ ըստ հողոյն զիջման՝ ընդ երկիր մածայք. Նար. ՅԴ։ *Մի ինչ յարմանէ երկիցես, քանզի զիջութիւն է իրողութիւն. Ոսկ. Գծ։ *Տնօրէնութիւն՝ ո՛չ է սեպհական գործ, այլ զիջումն 'ի պէտս հօտին։ Ճըմլեցուցեալ խանդաղատեսցուք զածային կամացդ սաստն 'ի զիջումն և յողորմութի. Լմբ. պտրգ։

ԶԻՋՈՒՑԱՆԵՄ, ջուցի, ջո. Ն. Στέλλω. Reprimo, remitto, minuo. κατάγω, deduco. Ի վայր իջուցանել, ցածուցանել. առաւել՝ նմանութբ. Էնտիրմէք, Էնտիլէտմէք. *Բարկութբ զիջուցեր զազգս. Ամբ. Գ. 12։ *Զհեստեալ յամառութի զիջուցանել. Գ. Դ. Ա. 13։ *Զիջուցէ զամբարտաւանութեան բարձրութի. Փիլ. Լուգն։ *Ոչ եթէ զարբրաշամ ինչ զիջոյց 'ի հայրապետութենէն ած. Ագաթ։ *Զամբոխեալսն բարկութբ և մեծարտաւանութբ զիջուցանէ 'ի հաշտութի. Յճխ. Է։ *Մի զիջուցեր զկրեալն. Նար. ԿԷ։ *Զիջուցաք զհպարտութին։ Այս խոստումն փառաց զիջուցանէ զնա առ 'ի վրդովմութի. Լմբ. առ. Խ ող։

ԶԻՍՏ, զըստի, իգ, իւք, ովք. զք. Գ. Μηρός. Femur. ψοιά, ψόα, lumbus, ilia. τὰ ὀπίσω, posteriores partes. (լծ. Նիստ.) Մսանուտ մասն մարմնոյ տորին՝ 'ի նստոյից ցծունկս, յառաջոյ և զկնի, որ են և երանք, բարձք, ազդր. Խալչա, գալչա, Օմուրգա, գալճագ. *Ամոլալիր զըստի. Կաղայր 'ի զըստէ անտի։ Ի վերայ ապրտակի զըստին. Ծն. ԼԲ. 25=32։ *Եհար առ բեննիներ նիզակաւն ընդ մնակուշտն, և եղ նիզակն ընդ զիստ նորա. Բ. Թգ. Բ. 23։ *Զճարպն և զմսանն անարատ հանդերձ զըստովքն հանցէ 'ի նմանէ. Ղևտ. Գ. 10։ *Քամակաւ և զըստովք պատեալ փակեաց զգնացսն զայն. Փիլ. լին. Բ. 6։ *Գօտեւորեալ զմէջսն, և յահեկէ զստին երկոյրի. Խոր. Ա. 10։

Նմանութբ՝ Նստարան նաւուն զիջմամբք յատակին. *Կապարանք զստին հաստատութեան յօշատեցաւ. Նար. ԻԷ։

ԶԻՐԱՐԵՄ, րեմ, րեալ. Զիրերօք ցուցանել, և անցանել, վէճս յուզելով կամ չշնջելով. պատառել. խառնել. Իրարու անցընել, իրար անցնիլ, չինկոյ հանել. *Ըզգաստեալ 'ի նմա աղանդն յայսմագոյն զիրարէր։ Իսկ եկեալքն զիրարեալք ընդ միաբանս՝ շարժէին զխնդիրն. Սոկր. Բ. 29։ Ե. 34։ *Եւ յայսմանէ իմ խուճապին՝ զայստրանօքըս զիրարին. Գր. Տղ. ԷԷ։

ԶԻՐԿ. ա. որ և իբր աձ. ԶՈՒՐԿ. Զրկեալ. անմասն. անբաժ. մահրում.

մահրամ. *Զիրկ գոլով յոյժ ամենայնէ: Վասն զիրկ գոլոյն 'ի նմանէ: Զիրկ յայտմանէ գտանէին: Յայդեաց և 'ի ձիթենեաց զիրկս գտանէին. Լմբ. ող:

ԶԻՒՐՈՎԻՆ ԵՐԹԱԼ. Ἑαυτόν ἀποκτείνειν, ἀναιρεῖν. Seipsum interficere. Անձամբ զանձն 'ի մահ հարկանել. սպանանել. անձին առնել. անձնասպան լինել. ինտիր գինտը սպաննել. քենտիսինէ գըյմագ, քենտի քենտիսինի եօլտիւրմէք. *Մինթէ զիւրովին երթայցէ: Զդեաց զատուեր, և կամէր երթալ զիւրովին: Եդ զատուերն, և չոգաւ զիւրովին. Յհ. Է. 22: Գծ. ԺԶ. 27: Բ. Ղ. ԺԳ. 44:

ԶԼԱՆԱՄ, կամ ԶԸԼԱՆԱՄ. ացայ, ցիր, ցեալ. ն. Ἀποστερέω, στερίσκω, στερέω, ἀδικέω, πλεονέκτω. Privo, spolio, orbo, fraudo, injuriam facio. συκοφαντέω, defraudo. (Արմատն է յայլազգական, զիւլ, զուլմ, կամ 'ի հյ. ծոյլ' 'ի ծուլ զիրաւունս.) Որպէս Զրկել. անիրաւել. գրժել. հատանել զիրաւունս. անտես առնել. յեանել. պակասեցուցանել. մերկել. կողոպտել. ննգել. խարդախել. զըլմ ըննել. զուլմ էթմէք, մահրում էթմէք, հագգըն եէմէք, զուտէն. *Մի զլասցիս զվարձս անանկին. Օր. ԻԴ. 14: Ո՛րդեակ, զկեանս աղքատաց մի զըլանար. Սիր. Դ. 1: *Զլանամ զանձն իմ 'ի բարութենէ”. այլ ձ. զրկեմ. Ժող. Դ. 8: *Հեղու արիւն, որ զըլանայ զվարձս վարձկանի. Սիր. ԼԴ. 27: *Անձամբ անձին զանձինս 'ի սրբութէ պարգևաց անտի զլանան: Ա՛յր դու, չզըլանամ ինչ զքեզ, բայց կամիմ տալ սմա' որպէս և քեզդ. Ոսկ. յհ. Ա. 6. և 8: *Եթէ զուրուք ինչ զլացեալ իցեմ, հատուցից չորեքպատիկ. Բրս. հց: *Զանձն իւր զրկէ և զլանայ, ո՛չ զոծ ... զրկել և զլանալ. Փիլ. այլոց: *Զստամբոն անդի արարին վաճառոյ, և աւազակօրէն զլանալոյ. Իգն: *Զառաջին մարդն խաբեցի, և յանմահութենէն զլացայ. Վանակ. յոբ: *Զլացեալ զրկեցաւ 'ի պջանչելի կենաց անտի. Եւս. պտմ. Ա. 2: *Բերան օձին զլացեալ զրկեցաւ 'ի պատուականի տալոյ. Եփր. ծն: *Ոչ զլանայր զծառայականցս իւր 'ի տէրունեացն աւանդից ոգւոյ կերակրոց. Սկևռ. լմբ:

ԶԼԱՆԱԼ. Ἀρνέομαι. Nego, recuso, inficior. Ժխտել, ուրանալ զիրաւն և զիրաւունս. ապախտ առնել. յուլանալ 'ի ճանաչել զերախտիս և զպարտս. ինքեար էթմէք, մուտիր օլմագ, ըեար' ուէլղ էթմէք. *Որ յոյժ ես մարդասէր' զլանալով զքո մարդասիրութիւն. Յհ. իմ. Երև: *Բաժակ մի ցուրտ ջուր տալ հրամայէ, և ոչ զայնորիկ զվարձս զլանայ. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Զլանան զմարդեղութիւն քո. Շ. Բ. յհ: *Զստամբորդացն ասէ, զոր զլանային տալ 'ի տաճարն' զետոյցնոց. Մխ. Երեմ: *Զնորա պատուիրանաւն զլացայք: Զլացան զտէր արդեանն. Սարգ. Ա. Պ. Ծ: յուդ. Ա: *Զփրկականն ոչ զլանայ մերձ գնել զբանս. Իգն: *Ի ժամանակս սերմանելոյ արդեանց ոչ զլանայ 'ի սերմանելն. Եփր. պհ: *Ո՞ր աղգ զլացաւ զերախտիս տեառն իւրոյ մարդկութեանն: Զլանամ զնոյն և ո՛չ ... ուրանալ. Լմբ. ապ. և ող: *Զլացան զպատուիրանս. Վրդն. ծն: *Զանզբաղութիւ անապատին զլանալ ոչ յօժարէր. Սկևռ. լմբ: *Թողուցանել երկուցեալ, զի մի երբեք ... զըլացող պատուհասեալ գտանիցէ. (որպէս զծոյլ և զապաշնորհ ծառայն քանքարաթաքոյց.) Փարպ: *Այլ դու կաց ես ամբարտաւան և առ զըլացողս բարերարել. Նար. ԻԷ: *Զժողովուրդն զլացող 'ի ժողովրդենէ իւրմէ եհան. Եփր. եւ: *Նման յուդայի, որ ժողովեաց 'ի վերայ տեառն իւրոյ զգունդս զլացողացն”. այսինքն ապերախտից. Վանակ. յոբ:

ԶԼԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. ԶԼԱՑՈՒԹԻՒՆ. ԶԼԱՑՈՒՄՆ. ցման. գ. } Զլանալն' ըստ ամենայն առման. որպէս Ապերախտութիւն. նանքէօրլուգ. *Ո՛վ զլացողութիւդ, որ եղև 'ի քէն առ բարերարն քո. Վէցօր. Ի: *Եղև բարութի' զլացութի նոցա (փչով պատկողացն գյն), որպէս զի նովաւ խոցոտիցի թշնամին. Երզն. մտթ:

Որպէս Զրկողութիւն, գրժանք. զուլմ. *Ի զըլացումն միմեանց զինեալք. Փիլ. յոգ: *Եւ ոչ զըլացմամբ արդելու յումեքէ զարժանն. փարպ: *Անդ լինի զրկումն և զըլացումն. Յճխ. Ծ: *Զլացումն. այսինքն որ բանիւ կամ գործով զընկերն իւր զուր մատնէ. Կիր. Երզն. իր:

Որպէս Ուրացումն. ինքեար. *Զխաչ քո առնուլ զլացմամբ անձին. Սկևռ. աղ: *Այսպիսիքս տան պատճառ վայրապարաց զըպարտողաց մարդկան 'ի զլացութի և 'ի զըախոսութիւն տէրունական գրոցն. Փիլ. լին. Գ. 4:

ԶԼԵՌՆԱՑՆ. Տե՛ս 'ի բառն ԼՆԱՌՆ:

ԶԼՈՒԹԵԼԻ. Բառ անյայտ. Թուի Չարաչար խածուած. *Անվախճան որդանց ... զազրագործ զչար ժանեաց նոցա զզլութելին նոցա. Յհ. գառն. այլ ձ. զզութելիս:

ԶԿԱՑ ԱՌՆՈՒԼ. Տ. ԿԱՑ, ԿԱՑՔ:

ԶԿԵՌ, կամ ԸԶԿԵՌ. Գ. Μέσπιλον, λη. Mespilum, us. իտ. Nespola, lo. որ գրի և ՍԳԵՌ, ԶՂԵՌ, ԶՂԵԱՐ. Պտուղ վայրի փոթոթահամ, և թուփ կամ ծառ նորա. մուշմուլա, փէշմէլէ, պէսպէլէ: Գաղխան:

ԶԿԾԱԳՈՅՆ. ա. Τραχύτερος. Asperior, acrior. կծու յոյժ. ժանտ. դըժնեայ. խոժոռ. *Եթէ բարկութի կայցէ, խոշորագոյն իմն և զկծագոյն լինին (աչքն). Փիլ. իմաստ:

ԶԿԾԱՆՔ, նաց. գ. Կծումն և կծկումն որտի. դժկամակութի. դառնութի. զայրոյթ. սուրջանք. խաշլույ, սըզը էրմէ. *Դառնայ յաշխարհ իւր մեծաւ տրտմութի և զկծանօք. Խոր. Բ. 68:

ԶԿԾԵՄ, եցի. չ. Տ. ԶԿԾԻՄ. *Որչափ ողոքես, զայրանայ, և զկծէ, թէ ընդէ՞ր ոչ չարին չար հատուցանես. Լմբ. առակ:

ԶԿԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Παροξύνω, παροργίζω. Exacerbo. ἐνάλλομαι, insilio, insulto. Տալ զկծիլ կամ զցածիլ դառնութեամբ. կծանել. կսկծեցուցանել. զայրացուցանել. դառնացուցանել. նեղել, ըրբէ ծակէլ' էրէլ' խընխընտէլ, ճնճղէնէլ. ինճիտմէք. *Զկծեցուցից և ես զձեզ բանիւք. Յոբ. ԺԶ. 5: *Ազգաւ անմտաւ զկծեցուցից զձեզ. Հռ. Ժ. 19: *Եւ մաղթեմ, թէ որ զկծեցուցանէիք զոծ բանիւք ձեռով, և ասէիք' թէ իւ զկծեցուցաք զնա. Ոսկ. Եփ: *Որպէս մանանխիս լեալ կսկծեցուցէ. և ձնշեալ' զկծեցուցանէ. Եփր. Ա. Կոր: *Նաև չքոտեօք զկծեցուցանէ զմեզ. Եղնիկ: *Համխոսութե հոսանք իբրև յաղբերէ գիմեն, որպէս ասաց ոմն 'ի հնոցն, և զկծեցուցանեն զամենայն զինեւրբուս և ըղձապարակս. Խոր. Բ. 89:

ԶԿԾԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Δριμύς. Acerrimus. Որոք կամ որ ինչ զկծեցուցանէ. կարի բարկ և սաստիկ. *Ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս. Նար. ԼԴ: *Դառնաճաշող և զկծեցուցիչ և ամբարտաւանագոյն զազան լինիցի. Պղատ. օրէն. Է:

ԶԿԾԻՄ, եցայ. չ. Զզածիլ ջերմ կրիւք' կամ կիզանիլ ջեռմամբ կրից. կամ կծանիլ և կծուիլ յերևաց կսկծանաց սրտի: (լծ. ընդ թ. գըըճմագ, կէճիտլէնմէք, կըճճէնմէք):

Որպէս Ջեռնուլ, ըստ երր. Եռանդ. յն. իբր բաղեղն պատատիլ. Ἐγκισσάω, ἐγκισσεύομαι. Hederae more volvor, implicor. *Խաշինքն ... զկծիցին ... և զկծէին խաշինքն 'ի գաւազանսն: Զկծէին խաշինքն 'ի խառնուն և յղենայինն: Առ 'ի զկծելոյ նոցա ըստ գաւազանացն. Ծն. Լ. 38=41: *Սմա վարձեցաւ ոչխար ասպաբերութե, և ինքն 'ի սառուցմանէն զկծի (այսինքն կծկի առ 'ի ջեռնուլ). Լմբ. յանառակն:

ԶԿԾԻՄ. Παροξύνομαι. Exacerbor. Այրիլ սրտի, կսկծիլ. խանձիլ, վառիլ, զայրանալ, դառնանալ սուրջանօք. ինճինմէք, էրէլ մրկէլ. *Ո՞վ ոք եաէս զատրուկն յիւրում մեծութե, և ոչ զկծեցաւ: Ընդ որս և զորին նմանիս պարծանաց (առաջին եգիր) առ իմս խրախոյս, և ոչ զկծեցայ. Նար. ԽԸ. ԿԴ: *Չիք այլ ինչ զօրաւոր, որ այնպէս խածանէ զսիրտ մարդոյ իբրև զնախատինսն ... սակայն և ոչ յայսոսիկ զկծեցաւ արդարն. Սարգ. յկ. Գ: *Չարակն կոչի այն, որ ընկերին բարութեամբ զկծի: Մոռանայ զնախագործեալ բարիսն, և զկծի' թէ ընդէ՞ր սխալեցի. Լմբ. առկ. և ծղ: *Գիտեմ զի զկծեալ սրտիւք խօսիք զայսպիսի խօսս (ընդդէմ արդարոյն). Փարպ: *Սա ոչ միայն գինւով զկծէր (կամ, ոչ զկծէր), այլ և ոչ ջրով զծարաւոյն պէտսն կատարէր. Ածր. Դ. 8: *Վասն առաքելոցն ասէին զկծեալք, զի՞նչ արասցուք առանցս այսոցիկ. Ոսկ. Գծ: *Զի և հարքն յաղագս մանկանց զանբժշկականն ախտացելոցն խառնին և զկծին. անդ: *Ի բաց անցեալ գնացին 'ի միմեանց զկծեալ կռուով. Պրպ. ողբոց:

ԶԿԾՈՒՄՆ. ծման. Տ. ԶԿԾԱՆՔ. *Առ տրտմութե՛ խայթումն և զկծումն. իսկ առ փափաքման՝ երկիւղածութիւն. Փիլ. լին:

ԶԿՆԻ. նխ. Ὀπίσω, μετά, ἐχόμενος, κατόπισθε. Post, pone. Զհետ. (զի կին, կինք, է հետք ոտից. որպէս և կնիք' տպաւորիչ զհետս իւր.) ընդ հետս կամ յետս ոտից այլոց հետևելով. յետոյ քան. իզը նոխնըսը, էսը, էսընէն, էսդէն. Էրկնը. *Եկայք զկնի իմ: Որ զկնի իմ գայ: Զդուռն ձգեաց զկնի իւր: Զերիս ամս' ամ զամի զկնի: Զմեր կնի ոչ չըջէր: Մի զմիոյ կնի կցեալ: Զփառաց զկնի արձակեաց զնա յազգս. ԿՆ: *Քանզի զնորին կնի ածէ, թէ ԿՆ: Քանզի ասէ իսկ զնորին կնի' թէ ձեռք քո ոչ կապեցան. Կիւրղ. Եւ. և Բգ: *Զմիմեանց կնի կարգեալ տողեցին. Ագաթ: *Զմիմեանց զկնի գային: Զկնի արգարոտ մինչև ցերեկոյ: Զկնի ոչ բազում աւուրց. Խոր: *Ամենայն օրէնքն ալ գիր է, և զկնի բնութենս: Ճանապարհ օրինացն ալ քաղցր է և ախորժ, զի զկնի բնութենս է, և զօտարն 'ի սմանէ հատանէ. Լմբ. պորգ. և ող. իբր հետևորդ և համաձայն, ընթացակից:

Բղ. խնգ. իբր ռմկ. ոռնէր էսէ. *Ի յայսմանէ զկնի' թուելոյն”. այսինքն 'ի թուելոյն զկնի այսորիկ. Նար. ԿԱ:

ԶԿՆԻ. մ. Ἐκ τοῦ ὄπισθε, ἐξόπισθε, ὕστερον. E tergo, ex adverso, post. Յետոյ. յետուստ. էսէն, էսէ, էսդը. արդէուն, սոնրա. *Առաջոյ, և զկնի: Առաջի երեսաց և զկնի: Որ առաջին և զկնի երեւայիւ. Բ. Թգ. Ժ. 9: Բ. Խ. ԺԶ. 10: Մրկ. ԺԱ. 9: *Յառաջ ընթանան, և զկնի ծառայեն. Յճխ. Գ: *Եւ ոմն' թէև զկնի ժամանա-

կաւ ,,. այսինքն յետոյ. Պիտ:

Իսկ *Եւ որ զկնիս ,, μετὰ τῶν ἐφεξῆς, et caetera, այսինքն իբր Եւ այլն. այլովքն հանդերձ: Կիւրղ. Գնչ. ծա:

ՁԿՆԻ (ուրուք կամ ումեք) ԳԱԼ, ԳՆԱԼ, ԵՐԹԱԼ, եւ. Ἀκολουθέω. Sequor. Հետևիլ. էփուէն գալ, էրթալ. *Ե՛կ զկնի իմ: Գնաց զկնի նորա: Երթայր զկնի: Արի երթ զկնի դոցա. եւ:

ՁԿՆԻ ՊՆԴԻԼ, ՄՏԱՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Καταδιώκω. Persequor. Հետամուտ լինել, հալածել, վարել: Տես Ծն. ծա. 15: Յես. բ. 7: ա. Թգ. լ. 8: իէ. 18: ա. Պ. ծ. 78:

ՁԿՆԻՍ (այսինքն զկնիքն), զկնեաց կամ զկնից, զզկնիս կամ զկնիս, 'ի զկնիս կամ յզկնիս կամ զկնիս. τὰ ἑξῆς, sequentia. ἑξῆς, deinceps, et caetera. Զկնի եկեալքն կամ եղեալքն. յետագայք. յաջորդք. մնացեալք. և այլն՝ որ 'ի կարգին. պոսկըլէ. *Զկնիսդ ոչ ունի պէտք մեկնութեան. Մխ. Երեմ: *Որ զկնիսն գայ. Վանակ. յոբ: *Զեկուցանի 'ի ձեռն զկնիցս: Եւ էառ մի 'ի ի կողիցն նորա. և զկնիսն (ծն և այլն): Առաջոյքս ոչ տեսանեն զկնիսն. իսկ որ զկնին են, տեսանեն որք կանն առ նոսա. Փիլ: *Որում լուան առաջին որքն, և որ զկնիս եկին. Համամ. առկ: *Զառաւելութի բազմապատիկ մեզ 'ի զկնիսն խոստանայ. Բրս. յաղէփ: *Երկրորդել... զկնիսն: Ամենեցունց՝ որ առ իւրովքն էին ժամանակք՝ նախանձելի, և զկնեացս ըղձալի՝ ինքն և ժամանակ իւր: Առաջի պղնձի հարկանելով փողս, և զկնիսն՝ ձայնարկու գուսանք սնազգեստք: Այլ միայն (պատմեսցուք) զորս հաւաստին գիտեմք. զկնիսն (այսինքն յետոյ յիւրում կարգի). Խոր. ա. 2. 23: բ. 47. 57. 61: *Ընդունայն խօսի զառաջինսն և զկնիսն. Իսիդ: *Զկնեացն մոռացումն արարեալ. Սիսա. աղ:

ՁԿՆԻԱԳՈՅՆ. Առաւել յետոյ քան. առաւել զկնի. *Երանելին բարսեղիոս, որ կայր զկնիագոյն եպիսկոպոսին եւսեբի. Բուզ. դ. 8:

ՁԿՆԻԸՆԹԱՑԱԲԱՐ. մ. Զհետ ընթանալով. *Զկնի ընթացաբար բերեալ՝ հետևել 'ի կատարելութի կամաց նորա. Յհ. կբ:

ՁԿՐԿՏԱՆՔ. գ. Իբր Զգաստանք. Զգայութիւն. չէրածը ւէր փուլը. պէօյիւրմէք. *Ըուսյուեալք փափկութե, և զկրկտանօք, այն՝ որ 'ի խրախուճս անուշաբոյր հոտք զանազանք են. Փիլ. Նխ. բ:

ՁՀԵՏ. Նխ. Κατόπισθε, ὄπισθεν, ὀπίσω, μετὰ. Post, pone. Ի ձայնէս հետ, հետք. նոյն ընդ Յետ. յետոյ. Զկնի. էփս, էփսէն, էփսը. արթընըրա, սօնըրա. *Նմանեաց զաւանին զհետ նորա: Գնաց յովսէփ զհետ եղբարց իւրոց: Աղաղակէ զհետ մեր: Եւ զհետ նոցա 'ի կարգին կալաւ անանիա. և զհետ նոցա կալաւ հռափիա. եւ: *Զառաքելոցն հետ պարտ է երթալ. Ոսկ. գող: *Զորոյ զհետ երթայ և այն: Զնորին հետ (կամ զհետ) զնովիմբ ածեալ՝ տանէ. Կիւրղ. ծն. և Եւ: *Մի զմիոյ հետ ,,. այսինքն հետ զհետէ. Փիլ. Լին. ա. 89: *Զորոյ հետ: Զսորին հետ. Եւս. քր. ա: *Ամ զեղբօր զհետ երթիցէ. Յօբ. խա. 7:

ՁՀԵՏ. որպէս ամ. հետ, հետք. այսինքն ընդ. (որպէս և յն. 'ὄπισθεν' է յետ, և ընդ.) *Զհաց ոչ առաք զհետ մեր. Բուզ. յհ. ա. 37: *Պահպանեայ զոգին և զմարմին, զոր ունէի զհետ իմ. Վրք հց. իե: Ի կրկին մեռա հայր առեալ. *Զորոյ զհետ քարոզութեան լեալ այս այր. Խոր. բ. 57: Որպէս և բ. 11. *Փոխարէ նոցին զհետ լինելով գագաթերն առ Նոսա ,,:

ՁՀԵՏ. մ. Յետոյ. զկնի. *Զհետ առաքեալ կոչեն զմն. Խոր. բ. 89: *Դատախազ ոք չէ զհետ. Փարպ. (որպէս թէ խնդրիչն զորութե. նորա, նոցա:) *Նախ դու (արդարութե) գատեալ զքոյն, և ապա զհետ գայ այն (յն. անծ). Ոսկ. յհ. ա. 38: *Ամենայնուսիկ որ զհետ երթայիք. Մթբ. ը. 10:

ՁՀԵՏ ԲԵՐԵԼ. Ի վերայ բերել. յարել յառաջինսն. *Եւ ապա զհետ բերել յերկորինս զհանգամանսն սաղմոս: Երիցս անգամ զհետ բերել՝ ըստ երից անգամ կրկնելոյ. Յհ. իմ. ափ: *Յաղագս որոյ զհետ բերէ ասասցելոցս. Բրս. մրկ:

ՁՀԵՏ ԵՐԹԱԼ, ԳՆԱԼ, ԳԱԼ, ԼԻՆԵԼ, ՇՐՋԵԼ. Ἀκολουθέω. Sequor. ἐπακολουθέω, insequor, subsequor. ἕπομαι, προσκολλάομαι, comitor, haereo, consentio. Հետևիլ. զկնի երթալ. յարիլ և անալ. *Երթային զհետ նորա: Գնացին զհետ նոցա: Զհետ եղեն նորա կոյրք երկու: Զհետ շրջին նորա: Զոր զհետ երթիցես: Երթալ զհետ սրտից, կամաց, կամ վհկաց, կմ զբարեաց, կուոց, տեառն, հրամանի ևն. եւ: *Սուրբ նման՝ որ զհետ երթայ մարմնոյ. Փիլ. ծ. բան: *Զհետ երթալով առասպելին. Խոր. բ. 58: *Եկն զհետ իմ: Զհետ եկայք ձանապարհաց իմոց. Թուղթ. ծդ. 24: Եո. ծե. 3:

ՁՀԵՏ պնդիլ, կմ յարձակիլ, ելանել, մտանել, վարել, լինել, հեծանել, երթալ, գալ. Իբր ընթանալ առ 'ի հասանել ումեք կմ իմիք. հետամուտ լինել. հալածել. զաւակերել. էփսէն ղովը բինմը գալ.*Պնդեցար զհետ իմ: Պնդեցարուք ստէպ զհետ նոցա, թերևս հասանիցէք նց: Յարձակեցան զհետ նոցա մինչև 'ի մուտս գեթայ: Զո՞ր հետ ելեալ ես արքայդ իսրայէլի, և զո՞ հալածես: Ի փախուստ դառնային. սոքա զհետ երթային նոցա օր մի: Զի ես երթայի զհետ արդարութե: Գնաց զհետ նորա սիմոն, և որ ընդ նմայն էին: Ողորմութիւն քո տէր զհետ իմ եկեսցէ: Ապա թէպէտ և զհետ եղև նոցա, չկարաց հասանել: Զհետ մտեալ եմ, թէ հասից: Ընթացայ զհետ հօմանեաց իւրոց, և մի հասցէ նոցա: Զհետ լինին ցքւոյն: Զհետ երթալ զնանրութե: Զհետ երթայ դատարկութե: Զհետ հեծանէր ժողովրդեան: Զհետ վարել ձշմարտութե բանիցն. եւ:

ՁՀԵՏԵՐԹԱՆՔ, նաց. գ. Ἀκολουθία, ἀκολούθησις. Consequentia, secundarius. Հետևանք. հետևումն. հետևորդ. երկրորդական. *Ոմք զերկրաւս են պատճառք, են այս զհետերթանք: Զհետերթանք ինչ ոչ, գործ բնութե փութալի առաջին է: Աչաւ և հուր՝ բնութե հարկաւորագոյն է գործ. և զհետերթանք սորա են ծուխ: Ո՛չ առաջինք են բնութե, այլ հետևեալ են հարկաւորաց, և նախառաջնացելոց զհետերթանք. Փիլ. Նխ. բ:

ՁՀԵՏԵՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Հետևումն. զհետ գնալն կամ գալն. *Թուչին առաջնորդութե ումանց, և այլոցն զհետերթութե. Փիլ. Լին:

ՁՂԱԿ. գ. Κρανεία, ον. Cornus, um. որ և գրի ՁՈՂԱԿ.(այլազգ. պէդաւլ)Ծառ. և Պտուղ, որ այլով անուամբ կոչի ՁՈՒՈՏ, ՀՈՃՆ, ԴՐԻ. Գըզըլճըգ, ... Նիլյա: Բժշկրն:

ՁՂԵԱՄ. Տ. ՁՂՈՒ:

ՁՂՁԱԼԻ. } ա. Իբր Զղջացօղ, կմ
ՁՂՁԱԼԻՑ. } զղջմամբ լի. *Գոլով զրթնմա և զղջալիս արտասուօք գեղեցիկ յաղօթս. Վրք. հց. ի: Ն Ածբ. ա. 1:

ՁՂՁԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ գոյ զեղջ. որպէս Զղջացօղ, և Ողբական. *Գո՛րծ է թողութ զղջականին. Յհ. օրհ: *Միջա մեղանչականք եմք, և զղջականք. Ի Գիրխոր: *Յօրինել քեզ երգս ոչ զղջականս, այլ հոգևորս և ուրախարարս. Շար:

ՁՂՁԱԿԱՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև զղջական. զղջմամբ. ողբալով. *Դարձեալ սկսայց ձառապաղատանացս զղջականաբար. Նար. իէ:

ՁՂՁԱՄ. ածի. ա. Տ. ՁՂՁԱՆԱՄ. *Որ 'ի չարիսն ո՛չ զղջայ, գիտաց նմանեալ է այնպիսին. Սարգ. ա. յհ. ը: *Զղջացի. Ոսկ. բ. կոր:

ՁՂՁԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. ցեալ. լ. Κατανύσσω, ττω. μεταμελέομαι, μετανοέω. Compungor, poenitet me, resipisco. Ի զեղջ գալ. ցաւիլ ընդ գործն անցեալ, մանաւանդ 'ի վս մեղաց. սորջանալ. ապաշաւել. փոխել զմիտս. աւաղել. պչմալ, ցաւիլ. բէշիմանն՝ նափիմ օլմագ, թեօվպէ էթմէք, անգլմագ. *Յանկողինս ձեր զղջացարուք: Ոչ գոյ մարդ, որ զղջանայ 'ի վերայ չարեաց իւրոց: Ոչ զղջանամ, թէպէտև զղջացեալ էի: Ո՛չ դարձցի, և ոչ զղջասցի տէր. զի ո՛չ եթէ իբրև զմարդ է 'ի զղջանալ: Զղջացայց և ես 'ի վերայ չարեացն, զոր խորհեցայ առնել նոցա: Զղջացայց և ես 'ի վերայ բարեացն, զոր խօսեցայ առնել նոցա: Եւ Եւս տէր, և զղջացաւ 'ի վերայ չարութեն (ժողովրդեան): Զղջացաւ ըստ բազում ողորմութե իւրում (իբր խղձել. խղձալ.) եւ: *Յանցեա՞ր, մեղա՞ր, զղջացի՞ր, ապաշխարեա. Ճճ: *Ընդ թմբրութի ոգւոց զղջացուք. Լմ. օփ: *Որք զղջանան 'ի մեղաց. Եղիշ. մեռ: *Եւ լուեալ զայս՝ զղջացան 'ի սիրտս իւրեանց. Գծ. բ. 37: *Զղջացին 'ի միտս իւրեանց (սորջանօք). Իմ. ե. 5: *Մի միայն 'ի միտս մեր զղջասցուք, այլ և 'ի միտս եղբարցն. Սարգ. յաւ. գ:

ՁՂՁԱՆԱԼ. հյց. խնդ. իբր Առաջել. ողբալ. եւ. *Զղջանայր զառաջին քահանայութիւն 'ի նոցանէ. Եղիշ. գ: *Զղջանայի զանտանի ջանին իւրեանց. Փարպ: *Ընդէր զպղուղակութին զղջանաս և ապաշխարես, և զարբեցութիւնդ անփոյթ արարեալ արհամարհես. Մանդ. ծէ: *Զղջացաւ զամուսնանալն. Բուզ. գ. 8: Ն ճճ: *Յեղափոխեալ յայնց բարուց՝ զղջանաւք զոտն. Սարգ. յհ. դ:

ՁՂՁԱՍԻՐՏ. ա. Զղջացեալ սրտիւ. որ ունի զեղջ 'ի սրտի. զղջական. *Եղիցի զղջասիրտ և ողբական. Վրք հց. դ:

ՁՂՁԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ զղջանալ. չարժել 'ի զեղջ, 'ի ցաւ, և 'ի խիղճ. ղըղջընէլ, խիղճը ղորնէլ. *Զմեղաւորան կամեցաւ զղջացուցանել: Զղջացուցանէ զնա խղճիւն յապաշաւանս. Եփր. ծն. և ասէփոր: *Յետ այնորիկ զղջացոյց զպատիւթ սիրան իւրոյ. յն. բախեաց, եհար. ա. Թգ. իդ. 6: *Զղջացոյց զսիրտ ծերոյն. Վրք հց. ծա: *Զնոսա զղջացուցանել բանական էր. Մխ. Երեմ:

ՁՂՁԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Շարժիչ 'ի զղջումն. *Ճառս յարդարեալ զղջացուցիչս չար գործոց: Այսպիսի զղջացուցիչ բանիւք համոզեալ աղաչէր. Յհ. կբ:

ՁՂՁԱՌՈՐ. ա. Առաւել ախեքեզղջասիրա: Ոսկփոր:

ՁՂՁԵԼ. Որպէս Զղջալ. առաջնորդել *Ի զղջել յապաշաւ 'ի վերայ ուրացութեանն զղջս լինելով. Ածբ. գ. 17:

ՁՂՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Μεταμέλεια. Poenitentia. Զղջումն, և ապաշաւ. ապաշխարհ. *Հետևեալ լինի չաղջութեան խիղճքութիւն, զղջութիւն. Աճառ. առաք: *Գործեալն առ 'ի սոցանէ առանց զղջման լինիցի: Ոչինչ

ներգործեն այսպիսի անձանց զզջումն իւրեանց. Գրիգ. օրհն. Ը։

ԶՂՋՈՒՄՆ, ղման. գ. Κατάνυξις. Compunctio. μετάνοια, μετανοεῖν, μεταμέλεια, poenitentia, poenitere. Զեղջ. զղջալն. 'ի զեղջ գալն. ապաշաւ. սարջացումն. ապաշխարութիւն. ցաւ ընդ եղեալ գործն, մանաւանդ 'ի վերայ մեղաց. փոխումն մտաց. ղղջումն. ժեղինմանեւթ, ինօղեւ. *Խորագէտն գայ 'ի զղջումն։ Թէպէտ յետ ախտակրոյն զղջումն լինիցի. Առակ. ծդ. 15։ Ի. 25։ *Ի զղջումն ածել զմեզաւորս. Յճխ. Հ։ *Որ զզջմանն հրով հալել զինքն գիտիցէ. Յհ. իմ. ափ։ *Ի զղջման եղեալ՝ գտանէ և այնմ ներումն. Իգն։

Կամ Պարզ կսկիծ և ցաւ սրտի զկծանօք. տարջոցումն. աւաղումն. ափսոսալն. իւմէր ըմեւը ասփէլը. ժիւղմանըէգ, ղէնծէֆիւ օլմաք. *Հանապազ 'ի նմին զղջման կայլին։ Զղջումն մտաց մերոց այս է, թէ ընդէ՞ր ընդ առաջինան չկատարեցաք զկեանս մեր. Եղիշ. Է։ *Զարքանեակս սատանայի բազում զղջմամբք ամաչեցուցեալ նշաւակէ առա և 'ի հանդերձելումն. Փարպ։

ԶՃԱՆԱՊԱՐՀԱՑՆ. Տ. ՃԱՆԱՊԱՐՀ։

ԶՄԱՅԼԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Զմայլեցուցիչ. զմայլելի. յագեցուցիչ. Տոյլըլու, Նյոռըխող. *Զմայլական կերակուր. Վրք հց. Ե։ *Զե զմայլական. Մագ. ծդ։

ԶՄԱՅԼԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԶՄԱՅԼԻՄ, իբր Յագիլ, յափրանալ. *Չինք անդ վասաակել, և ոչ յագել և ոչ զմայլանալ. Ոսկ. եբ. Է։

ԶՄԱՅԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ վայելել առատապէս յարբումն քաղցրութե, կամ 'ի յագուրդ բարեաց. *Զմայլեցուցից (յն. մեծացուցից), և արբեցուցից զանձինս քահանայից. Երեմ. լա. 14։ *Հոր զմեզ 'ի հնձանս երկնային, և զմայլեցո վերնովք։ Զհոգեկան իւղ քաղցրոյն լցուցեալ՝ զմայլեցուցանեն զմեզ գթութեամբն. Լմբ. ու. ն. պրղգ։

ԶՄԱՅԼԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ զմայլեցուցանէ. *Խաղող և գինի ... ըզմայլեցուցիչք ամբարեցան. Հ. ԽԻ.ԷԻ։

ԶՄԱՅԼԻՄ, եցայ. յ. Վայելել առատապէս 'ի քաղցրութիւն ըմպելեաց. առնուլ զճաշակ լցուցիչ բաղձանաց. որ և նմանութբ ուտելեաց ԸՄԲՈՇԽՆԵԼ ևս ասի. ըստ յն. լիանալ, լնուլ ցյագուրդ. Ἐμπίπλημι. Impleor. *Ըստ արօտի նոցա յագեցան և զմայլեցան, և մոռացան զիս. Ովս. ծգ. 6։ *Ոչ կարացին զօրել ուժոյ զօրութեան անոյշ գինւոյ նորա. ծարաւեցան, արբին և զմայլեցան, և դարձեալ պապաքեցան. Ագաթ։ *Նզբումբք կերակրովք զմայլել ամենայն շուայտութբ. Սարկ. հանգ։ *Ուտեն զպտղութիւն ... և եղև նոցա այն կերակուր հոգևոր ... զմայլեցան 'ի միտս և յոգիս իւրեանց. Եղիշ. Է։ *Զմայլեալք ուրախութբ 'ի քէն կենդանարար բաժակէ։ Որով արբեալ զմայլեցաք յուրախութիւն հոգևոր։ Վէմն հաւատոյ զմայլեալ անմահական բաժակաւն այսօր բաշխէր ծարաւեաց. Շար։ *Ընկլմեալ, զմայլեալ, և խոպան ծածկեալ յանձնառութէ առաւելութե ... մեծիգ երախտեաց. Նար. Լ։ *Զմայլին նոցա սատանայեամբն»։ այսինքն զուարճանան, կամ յագին. Ոսկիփոր։

Նմանութբ ասի, որպէս ամկ. Տոյլըն. Տոյլըօլմաք. *Զմայլեալ էր միտք ծերոյն 'ի տեսիլս ածայինս. Վրք հց. Գ։

ԶՄԱՅԼՈՒԹԻՒՆ. գ. } Վայելք յագուրդ.
ԶՄԱՅԼՈՒՄՆ. լման. } յագուրդ. յափրութիւն. *Ա յաղխելքն են վարձուց և երանուէ արժանի, և ոչ յագելոցն և անկարօտից զմայլութեանց. Մանդ. Է։ *Զի՞նչ գիւրին քան զուտելն կայցէ, այլ բազումք առ զմայլութե և ընդ ուտելն տաղական. Ոսկ. եբ. ծգ։

ԶՄԲԱՂ, կամ ԶԸՄԲԱՂ, ադք. գ. Κακία, πλοκή. Afflictio, perturbatio. Զբաղումն սաստիկ կամ տառապանեցուցիչ. ծանր հոգ տագնապիչ. ցնորումն յերեւոյ նեղութեաց. ըստ յն. չարիք, և մանուած. փէրփ, դէլա, ճէֆա. *Ահաւասիկ հասեալ է զըմբաղ 'ի վերայ քո ... ահա հասեալ է վախճան, եկն զըմբաղն. Եզեկ. Է. 7. 10. ուր այսպէս մեկնէ Եփ. Նչ. *Զմբաղ զանհնարին տարակուսանաւն կոչէ, որ ափշեւր միտք և խորհուրդք նոցա»։ *Կեանք առօրեայք, և զմբաղք սակաւաւորք. Նար. ծէ. իբր հոգք չնչինք են։

ԶՄԲԱՂԻՄ, եցայ. յ. Տառամնիլ. խուճապիլ. ծփիլ 'ի հոգս. ցնորիլ. *Նա անկեալ դնի, և դու որպէս 'ի խաղու կասնա տանջի, և դու ընդ վայր զըմբաղիս. Ոսկ. ննչ. յն. ցնորիս. φαντάζω. *Մեծատանցն զըմբաղելոցն՝ և ոչ անոյշքն թուէին ախորժելիք. Եփր. աղէտ։ *Ընդ խաղ և ընդ կատակ և ընդ ամենայն իրք ուրախութե բերէ և զըմբաղի ... և 'ի յայն իրվիքն զըմբաղի, որ ցնեցքսէ ուրախութե բերէ. Մխ. բծղ. (ուր ռամկօրէն առնու որպէս զբաղիլ, զբօսնուլ։)

ԶՄԲՐԻՄ, } եցայ. յ. Սաստիկ թըմ-
ԶՄՐԻՄ, } բրիլ. խոպա թմրիլ. ընդարմանալ, յիմարիլ արբեցութբ. մոլեգնիլ. գինեհարութեամբ կծկիլ իբրև առմօթապարտ. Բմբիւ, ըրմբըն ըրբըն. ըրմբաք, ապշակսմաք. *Ի գինարբուս առողջք ... յետ սակաւ մի՝ հարեալք և զըմբրեալք։ Իբրև զմանրագոր զանապականն ըմպելով թմբրեալք և թրջեալք և զըմբրեալք. Փիլ. փէսախն։ *Ի սաստիկ անապականս զմրեալ իցէ. Մագեր։ *Հայեաց 'ի ծանականսն, որք ընդ միմեանս զըմբրին. Ոսկ. յհ. ա. 3։ *Պատկառի, զմրի, ծրարի. Լմբ. ող։ *Զըմբրեացին իշխանքն ... Երկիւղիւն զըմբրին 'ի մարանչելոյ. Լմբ. եր ըէշբ. յորմէ և Գնդ։ *Մեռաւ՝ 'ի ձիոյ զըմբրեալ (առաւօտուր կոխմամբ), և կամ յիշոյ հարեալ. Եփր. աւետար։ *Զըմբրեացն մակեդոն, և հոգեմարքն ամենայնոյ. իբր պապանձիլ. Ի Գիրս խոսր։

ԶՄԲՈՒԼ. Տ. ՍՄԲՈՒԼ։

ԶՄԵԼԻՆ, աւ. կմ ԶՄԻՂԻՆ, ղնի, նաւ. գ. յն. սմիլի, սմիլիոն. Σμίλη, σμιλίον. Scalprum, scalpellum. Կարոց փոքրիկ և հատուցող. ածելի վարսավիրայի. գալէմտրաշ, ուսթուրա. *Կարեաց զայն զմելինաւ գրչածելեաւն»։ այլ ձ. զմիղնաւ. Երեմ. լշ. 23։ *Կարեաց զայն զմիղնաւ ... կորոցաւ գրչածելեաւն. Մխ. երեմ։

ԶՄԷ՞. մ. Ἱνα τί; Quare? τίνος ἕνεκεν αἰτίας; quam ob causam? Առ 'ի մէ՞ (իբր յորմէ՞ իմեմնէ շարժեալ). առ ինչ. ընդէ՞ր. վասն էր. զի՞ է զի. նիչին, նիչուն. նէդէն, նիյին. *Ընդէ՞ր, կամ զմէ՞ ... կեցեալ գտանիցին։ Զմէ՞ դարձուցանես զերեսս քո 'ի մէնջ։ Զմէ՞ մոլորեցուցեր զմեզ։ Զմէ՞ հայեցար յարհամարհոտս. Գ. Թ. Է. 9։ Սղ. խգ. 24։ Եփ. կգ. 17։ Ամբ. ա. 13։ *Զմէ՞ ոչ առաքիցի 'ի խաւարն արտաքին։ Զմէ՞ ոչ առնիցէ լաւագոյն քան զնորայն. Եղնիկ։

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, կամ ԶՄԻՒՌՆԵԱՆ. գ. ժանեկոր ձուկն հզօր՝ նման մուրենայի. յն. Ձմուռ, Ձմիռնոս. կամ որպէս լտ. Տմուռէնա. իտալերէն մուրէնա. Տես ԿՈՆՔԵՂ. *Զմիւռնեան (լաւ ևս՝ զմիւռնիայն) զոմն 'ի խեցեմորթեցն 'ի սառն իւր կոչէր... առանց ջրոյ թրջեալ յաւիտեան զինեղէս. Փիլ. լին. ... սպանանէ ոմն որ ... Եւ ... միաբանութիւն ոչ ... կոտորէ. Բրս. ... ուրախութեան Թագաւորէ.

կաւ ինչ յիւրմէ զխեցին թողացուցեալ՝ ձգէ զազանն քար 'ի պատեանն, և ընկըղմեալ ուտէ. Մխ. առկ։

ԶՄՈՒՌՍ. (եզ. և յոքն. ուղղ. և հյց.) զմռսոյ կամ սի, սաւ, սաց, սօք. գ. Σμύρνα. Myrrha. (Նոյն բառ է և յայլ լեզուս. ըմիրռա, միրրա, մուռ, մուրր, մօր.) Խունկ կամ խէժ անուշահոտ յազգէ մռռոնից, կամ իւղոց անուշից, այլ դառնահամ։ Տես Սղ. խդ. 10։ Երգ. Գ. 6։ Դ. 14։ Ե. 1. 6. 13։ Մտթ. Բ. 11։ Յհ. ժԹ. 39։ Իսկ ա. Մ. Ղ. 34. *Ցարբեն խառնողով, 'ի զմռուռս, և 'ի գինիս»։ այսք ընթեռնուն մօռոմ, այսինքն մորենի կմ թուփ։ *Զմռռսուն ... յայտ արարին, զի թժշկելոց էր նա զբեկումն ադամայ. Շ. մթ։ *Կնդրկի և զմռսի։ Պարզև զմռսոյ։ Զմռռսուն մեռելութե նշանակ է. Նար. խոս. և երգ։ *Զմռօք խնկեցար. Գնձ։ Իսկ ճ. Թ. *Ծաղիկ զմռացն. իբր զմռնենեաց։ Այլ 'ի բառս Գաղիան. Զմուռ դնի որպէս յն. Կաւիա. զոր ոմանք մեկնեն և կինամոն. և ծաղիկ մեղուաց։

ԶՄՌՍԱԼԻՑ. ա. Լցեալ զմռսովք. ունող զգոյն և զհոտ զմռսոյ. *Խնձորք յանտառից, արմաւ զմռսալից. Գնձ։

ԶՄՌՍԱՆԱԼ, ացեալ. ն. Զմռսիլ. զըմռսիլ. *Զմռուռս իբրև զմռսացելոյ (ըստ ծայեցին մոգքն). Եփր. համաբ։

ԶՄՌՍԵՄ, եցի. Տ. ԶՄՌՍԵԼ. *Զմռեցաւ դի նորա ... զի զմռեցէ զքեզ 'ի տեւողութի ոչ ժամանակեան. Եղիշ. Բաղձ։ *Զմարմինն զմռեցին, զի մի հարցի 'ի տոթոյն. Վրք հց. ԻՂ։

ԶՄՌՆԱԲԵՐ, կամ ԶՄՌՍԱԲԵՐ. ա. Իբր Զմռսաբեր. որ բերէ զմռուռս առատ. *Զմռնաբեր երկիր»։ այլ ձ. զմռսաբեր. Խոր. Ե։

ԶՄՌՆԱԽՈՒՆԿ. գ. Գտանի 'ի բառս Գաղիան. այլ յն. անորոշ։

ԶՄՌՆԵՆԻ, ենւոյ, նեաց. գ. Տունկն՝ յորմէ կաթէ զմռուռս. որ յայլ լեզուս նոյնպէս Զմռուռս կոչի.(ըմիռնա, միրրա, մօր.) *Առ քեզ խունկս անուշունս, ծաղիկ ընտիր զմռնենեաց. Եւ. ւ. 23։ *Ի լեառն զմռնենեաց. Երգ. Դ. 6. այլ ձ. զմռսոյ. որպէս և Նար. երգ։

ԶՄՌՆԻՏԵԱՆ ՔԱՐ. որպէս յն. Σμυρίτης λίθος. Smyris. թ. զըմփարա. Կարծրանիւթ քար իբր գայլախազ՝ մաշիչ և ատանց. *Առէ զկապ և զյօդ նորա քար զմռնիտեան, զի քարդ այդ խստագոյն է քան զամենայն քար. Վանակ. յոբ։

ԶՄՌՍԱԲԵՐ. ա. Σμυρνοφόρος. Myrrham ferens. Որ բերէ յիւրմէ կամ յինքեան զզմռուռս. *Նուռն զմռսաբեր էր պօղոս, որ հանապազ մեռանէր. Նխս. երգ։

ԶՄՌՍԱԼԻՐ. } ա. Լցեալ կամ լի
ԶՄՌՍԱԼԻՑ. } զմռսով. *Զաղաւնիս ինքնաւորակեանս, խնկապատարս, զմռսալիրս. Նար. ղԳ։ *Իբրև արմաւ սաղեղէն զըմռսալից լցին տաշտք մեր. Երգ. Է. 'ի վերջն. կամ ըստ Նար. 'ի սկիզբն։

ԶՄՌՍԵՄ, եցի. ն. Σμυρνίζω. Myrrha imbuo. որ և ԶՄՌՍԵԼ. Զմռսաւ պատել, օծանել, խառնել. *Ի ժամանակի վիճայութեն 'ի բարեպաշտութեն հանդէսն զմռեսցան. Նխս. երգ։ *Զմռսալից, զի զմեռելութի կրեաց ... 'ի թաղմանն զմռսեցաւ. Նար. երգ։ *Ցայլմ նման գինի զըմռեալ. Մրկ. ԺԵ. 23։

ԶՄՑԱՒ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՄԻՑ։

ԶՄՑԱՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. (ուղղ. և հյց.) գ. Մտածումն. խորհուրդ. *Վասն պարտիկ զմտաւածութի նորա յանդգնաբաներ։ Ոչ ի-

Digitized by Google

մացաւ զկնի յանդիմաներլոյ զմտաւածութի նորա մեծ ինչ իմանալ զնմանէ. Ոսկ. յհ. ա. 34: *Սա խաւար եղև և կոչեցաւ՝ մերկացեալ 'ի փառացն՝ վասն ամբառնալոյ յանհայելի տեսութիւն զմտաւածութիւն. Լծ. ածաբ:

ԶՄՐԻՄ. Տ. ԶՄԲՐԻՄ:

ԶՄՐԽՏԵԱՅ. ա. Σμαραγδίτης. Smaragdinus. Ի զմրխտոյ. զիւմրիւթէ. զիւմրիւթի, զիւմիւրրիւթի. *Պսակս ծակ զմրխտեայ և մարգարտով կազմեալ. Պտմ.աղէք: *Սն և խոտուն քարինքն՝ կարկեհանք, և զմրխտեայքն. Տօնակ:

ԶՄՐՈՒԹ. Տ. ԶՄՐՈՒԽՏ. *Ըղկարկեհան ընդ զըմրութին. Գր. տղ. էէմ:

ԶՄՐՈՒԽՏ. ըստ յոյն կամ ոսի, տաց. գ. յն. սմարագտօս. լտ. սմարագտուս, Σμάραγδος. Smaragdus. Թ. զիւմրիւթ, զիւմիւրրիւթ. Ակն պատուական կանաչագոյն. եբր. շօհամ, պարէքէթ, ևն. *Երկուս ականս զըմրուխտս: Կարգս ականց, առաջին՝ զըմրուխտ, և սարդիոն, և տպազիոն. Ել. իէ. 9. 17: լէ. 27: լը. 6. 10: Եզեկ. իը. 9: Յայտ. դ. 4: *Տպազիոնիւ, զմրխտով. Մագ. ծդ: *Անծակ մարգարտաց, և անծակ զմրխտաց. Պտմ. աղէք: *Եհարց զանունն, և նա ասէ, սմարագդոս. որ թարգմանի զմրուխտ. Հ=Յ. մարտ. է:

ԶՆԴԱՄ, կամ ԶԸՆԴԱՄ, ացի. ա. ն. ը. Φείδομαι. Parco. խնայել՝ իբր թնդալով աղեաց գթոյն. անխնայել խանդաղելով աչիւ և զգուշութբ. գթասիրել. արգահատել. բանի մը կամ մէկի մը վրայ դուդղալ. էսիրկէմէք, գըյընմաք. *Եթէ հայրն յորդւոյն արարածս ոչ խնայեաց ... որդւոյն զւրուն զիմիրք ոչ զընդայցէ. Եղնիկ: Այլ առաւել որական խնդիր առնու իբր չէզոք. *Խնայեսցուք և զընդասցուք 'ի հոգիս մեր: Զընդացեալ խնայեալ 'ի մարմինն. Սեբեր. դ. և ի: *Առ 'ի խնայել և զնդալ, և պահել զոգիսն յառաքինութեց. Փիլ. այլաբ: *Բազում անգամ 'ի բուռն անկեալ (այսինքն անկելոյ) թշնամւոյն միշտ՝ զընդայր: Ցինչս զընդայցեմք: Ցիւրեանց անձինս չկամին զընդալ: Յաշակերտսն զընդացեալ: Տէս զիմրդ զընդայ 'ի մանկունսն. Ոսկ. մտթ: *Խոյն փոխանակ տուեալ բանականին զենման, զնդալով յխահակ. Լծ. ածաբ:

Մերթ թնդալ սրտի 'ի վերահաս չարեաց. *Զընդամ զընդանաւ վհիս տղմասիգ գրոյս յերկայթս մեղաց. Նար. ծդ:

ԶՆԴԱՆ, կամ ԶԸՆԴԱՆ, ի, աւ. գ. Բառ թ. պ. զընտան. այսինքն Բանտ. *Տարան եսուն յայն զընդան, ուր կային մահապարտքն. Եղիշ. է: *Զընդամ զընդանաւ վհիս: Արգելին անզերծ զնդանաւ. Նար. ծդ. գ: *Զերծեալ իբր 'ի զնդանէ. Վրդն. ծն:

ԶՆԴԱՆԱՐԳԵԼ. Տ. ԲԱՆՏԱՐԳԵԼ. *Կապանաւոր, զընտանարգել. Երզն. քեր:

ԶՆԴԱՆԵԼ. Տ. ԲԱՆՏԵԼ. *Ընդ որ ցասուցեալ շապհոյ՝ զնդանել զնա հրամայեաց. Կողբ:

ԶՆԴԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Խնայումն, կամ դողումն սրտի. *Ի մէջ երկոցունց չարապատահ դժնդակութեց զուարձացեալ՝ կրեալ բաւականապէս զընդացմամբ ողջութի. Պիտ:

ԶՆԻՆ. կամ ԶԸՆԻՆ. գ. (զոր ոմանք գրեն՝ որպէս և հնչեն, Զննին, շփոթելով ընդ Զննել, որոյ է արմատ.) Սատականն բառիս Քնին, Քննել. որպէս խուզարկութի և հետազննութի՝ աչօք և ձեռօք. քաղ գիտողութի. տեսութի. փորձ. հանդէս. տեսարան. թէրթիպ, մուաինէ, [illegible] նէզէր, սէյր, նիզարէ. *Որք միանգամ 'ի զնին տեսլեանն եկին, տուր 'ի վերայ եդեալ կոտորեաց. Ղ. Ղ. Ն. 26. յն. 'ի տես: *Եւ գնաս ... 'ի զնին գաւառաց աշխարհին. Ծն. լա. 1. յն. առ ուսանել քաղ: *Մտօք և կարգօք յերկինս առնել զքննութի ... այնր գեղոյ 'ի զննին մատչել. Ոսկ. յհ. ա. 26. յն. նկատել կամ երևութանալ զորս անգ: *Զի արկցէ զնա 'ի ձեռս այլազգեացն 'ի հարկանել, 'ի զնին. Եփր. թգ: *Ասեն և զքնութէ երկնից խմաստունքն յունաց, (թէ) 'ի զնին գան, և ընդ տեսլեամբ ական անկանին. և հաղորդակից են բնութեանց երկրի այնու, զի 'ի զննին գան. Վեցօր. ա. յն. շօշափելի են: *Եւ ընդ ձեռն աղամայ 'ի զնին անբան կենդանեաց. Վրդն. ծն:

Մերթ՝ ա. Զննելի. շօշափելի. *Զանզննին բանդ քո՝ զնին և խոնարհ բնութբ մարմնացուցեր. Լմբ. պտրգ. (այլ ձ. զննելի:)

ԶՆԻՍՏ. ա. (յորմէ Զնստագոյն.) Կարի նստեալ. այսինքն 'ի վայր իջեալ. ցածագոյն. *Ողորկն՝ վասն դեպուղիղ մանկանցն կալ. և խոշորն՝ վասն ուժեղ գերազանց լինելոյն, և ուժեղ որ պակաս և զնիստն լինել. Արիստ. որոշ. է:

ԶՆՃԻԼ. գ. Բառ ռմկ. զինճիլ. այսինքն Շղթայ. *Զնճիլն ոսկեղէն. Վրք հց. ճ:

ԶՆՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Իբր Զննելի. *Ոչ վաղվաղակի զերևելի և զննական (բնութիս) հաստատեաց. Սեբեր. ա:

Եւ իբր Զննօղ. խուզարկու. *Զննական էիցս (միտք). Նիւս. կազմ:

ԶՆՆԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Տեղի զննութե կամ քննութե. դատաստանարան. *Զինչ է դատաստան. որ է դատարան, և զննարան. զի որոնելով լինի իրք դատաստանի 'ի դատաւորէ քննաւորէ. Մխ. դտ:

ԶՆՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Անկեալն ընդ զննութբ ձեռաց կամ աչաց. տեսանելի. շօշափելի. զգալի. *Զննելի բնութբ ըստ 'ի կուսէն տնտեսութեան հաճեցաւ բնակել 'ի մեզ. Պտրգ: *Անզննելիդ՝ ասէ՝ զննելի բնութեամբ ևն. Լմբ. պտրգ: *Գտանի բնութի հրոյ 'ի քարինս և յերկաթս և յամենայն տարերս զննելիս. Եղիշ. է: *Ահա ը զննելի արեգական նայել ոք ոչ կարէ. Սարգ. ա. յհ. ա: *Զննելի հուրս. Ոսկ. եօ:

ԶՆՆԵՄ, եցի, եա. ն. Ἐρευνάω, διερευνάω (լծ. հյ. որոնել). Indago, investigo, perscrutor, inquiro, disquiro. Ψηλαφάω, έω. Tango, contrecto, palpo. Ի զնին բերել ձեռօք կամ աչօք. քաղ քննել. կամել զգայութբ քննել. և հաստ լինել. հետազօտել. շօշափել. գիտել. նայիլ. փնտըռել. արասդըրմաք, թէֆթիշ էթմէք, եօքլամաք. *Զննեցից զախտս. Դտ. ծզ. 26: *Որոյ զննեսցի որսն. Նաւում. գ. 1: *Ոչ միայն 'ի ձեռաց չզննի, այլև ոչ ընդ միտս ուրուք հարկանի: Ձեռն 'ի ներքս տարեալ (բժիշկն) զննէ զամենայն մարմինն. Եղիշ. բ. և է: Տես և Նար. ճ. հբ. և կա: *Զընդհանրագոյնս յառաջագոյն զննեալ որոշեսցուք. Փիլ. նխախն:

ԶՆՆՈՒԹԻՒՆ. գ. } Զննելն, շօշա-
ԶՆՆՈՒՄՆ, նման. } փումն. խուզարկումն. *Զմիք տեսիլ հոգւոյ, և ոչ զննութի օդոյ. Մծբ. ծը: *Ի ձեռն փորձառեացն զըննմանն. Փիլ. լխ. գ. 3:

ԶՆՍՏԱԳՈՅՆ, գունի, նից կամ ագ. ա. Ταπεινός, κοῖλος, κοιλότερος. Humilis, cavus, ևն. Առաւել զնիստ, 'ի վայր նըստեալ. զիջագոյն. խոնարհագոյն. ցածագոյն. խորագոյն. փոսորակեալ. խորափոսոր. ցած. ալչագ. *Տեսիլ արածին (կամ հարածոյն) զնստագոյն իցէ (կամ չիցէ) քան զմորթ մարմնոյն. Ղևտ. ծգ. ապէս: *Ցեանիցէ քահանայն զարածն յորմ տանն՝ զնստագոյնս կանաչս կամ կարմրացեալս. Ղևտ. ժդ. 37: *Կայ 'ի բարձրաւանդակի վերայ յոյժ զնստագունի: Հնդետասան կանդուն. այլ քան զնստագոյնն աւելի ևս: Ճառագ երևեցուցանէ զնստագունս և զնուաստից գաղտի ապականութի. Փիլ: *Զյօնս և զաչս նկարել, և ըստ խառնուածոյն զնստագոյն (տեղիս) ձեւոյն աւերացուցանելով. Նիւս. կազմ. է: *Ծածկօքն ատուերացուցանեն զնստագոյնս աչացն. Լծ. ածաբ:

ԶՆՍՏԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զնստագոյնն գոլ. ցածութի. ալչագլըգ. *Զոր 'ի հեշտասիրութին են փոխագրեալ ամենքն առ 'ի տեսութի զնստագունութբ. Մեծ. գնդ:

ԶՆՍՏԱՆԻՄ. և } Ի վայր նստիլ. իբր
ԶՆՍՏԻՄ, տայ. ըՇ } զիջանել. ցածանալ. ցածնուլ. խոնարհիլ. հանդարտիլ. զետեղիլ. վար ինճիալ. ենմէք. *Զնստանի յամբարտաւանութէն: Զնստանին 'ի վերայ իւրաքանչիւր տաղիոնին. Լմբ. ծդ: *Զիջանէր ջուրն՝ այս յիսուն և հարիւր աւուրս զնստելոյ: Զնստել և պատկառել 'ի վեհ և 'ի լաւ բնութէն: Պարտ է անձնայն իրօք նմա զնստել. Փիլ: *Փքացեալս (եղէց) զնստեալ. Սկեւռ. աղ: Իսկ յասելն. *Զհամատարած յուզմունս զնստեալ ցամաքեցոյց», իմա՛ զնստուցեալ. Երզն. մտթ:

ԶՆՍՏՈՒՑԱՆԵՄ, տուցի, ա՛. ն. Տալ զնստիլ. զիջուցանել. ցածուցանել. խոնարհեցուցանել. ինճէլթէլ. էնտիրմէք. *Կամեցաք ըստ նոցա անմտութեն զմեր միտս զնստուցանել. Գ. Ղ. Գ. 13: *Նոքօք ցածուցեալ զնստուցանէ զմիտս մեր. Եղնիկ: *Զնստուցանէ զամբարտաւանութին մտածութի նորին բնութեն. Ոսկ. մթթ. է: *Զնստուցանէ զմիտս 'ի հպարտութէն. Ոսկ. ա. կոր. ծ: *Զուռուցեալ միտս նոցա զնստուցանէ. Երզն. մթթ:

ԶՈԴԻԱԿՈՍ. գ. Բառ յն. Ζωδιακός. Zodiacus. այսինքն կենդանակերպ. այն է կամար կենդանակերպից. *Յարգս կենդանատեսակ շրջագայութեն, զոր կոչեն յոյնք զօտիակօս, և կիկլօս. Շիր:

ԶՈՀ. ի,ից. գ. Θυσία, θυσίασμα, θῦμα. Hostia, sacrificium, victima, oblatio, munus. Զենլի սպանդ, և ամենայն ինչ ծախելի կամ ծխելի 'ի պատիւ Այ. պատարագ. կորբան. խուրպան, գուրպան, զէպհ, զէպիհա, Ֆիտա. եբր. զէպահ, զէպաճ, թէգաճ, մինխա. *Ի կայծ և 'ի զոհս նորա ոչ նայեցաւ. Ծն. դ. 3: *Զոհ զատկի տեառն է այս. Ել. ծբ. 27: Իսկ Եւ ա. 15. *Գուցէ ... ուտիցես 'ի զոհից նոցա. իմա՛, 'ի զոհելոց կամ 'ի զենլեաց: *Ընդ զոհս և ընդ պատարագս ոչ հաճեցար. Սղ. լթ. 7: *Զենուցուն անդ զողջակէզսն և զզոհսն. Եզեկ. խ. 42: *Թէպէտև զծուխն տեսանէր ժողովուրդն, այլ թէ ո՛ լինէր զոհն՝ զայն ոչ տեսանէին. Եփր. թգ:

ԶՈՀԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Զոհել. պատարագել. *Իբրու միով բարուք և միով ոգւովք հանդերձեալք զոհագործել. Փիլ. եւ:

ԶՈՀԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Θυσία. Sacrificium. Մատուցանելն զզոհ. քահանայագործութի. պատարագ. զէպհ, Ֆիտա. *Այսուհետև ուրախարար զոհագործութբ տարեցուցեալս զիս յորդայթէ յայմանէ. Յհ. իմ. ափ: *Աշխատէին 'ի շարաթուն, 'ի թլփատութին, 'ի զոհագործութին. Սրգ. ա. գ. գ: *Պէսպէս զոհագործութեքն. Երզն. մթթ:

ԶՈՀԱԼ. կամ ԶՕՀԱԼ. գ. Բառ այլ

ապ՚՚. զոհել, զոհել. Κρόνος. Saturnus. Այն է բարձր մոլորակն՝ Երևակ։ Շիր։ Երզն. ոփ։ Տոմար։

ԶՈՀԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Զոհելի. զոհեալ. նուիրական. *Զոհական զիւացն. Վերդ. ծն։

ԶՈՀԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Որ ուտէ զզոհեալ. *Իշխանաց զոհակերաց. Ճ. Ա։

ԶՈՀԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ մատուցանէ զզոհ. և Ուր իցեն նուէրք զոհից կայոց. *Ի բաց թողուլ զաղանեղի գիցն զոհամատոյց կրօն. Կաղնկա։

ԶՈՀԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Θυσιαστήριον. Altare. Տեղի կամ գործարան զոհից. սեղան զոհի. *Եւ զամենայն սպաս խորանին, և զզոհանոցսն. Եւ. լա. 7։ Տես և Թուոց. գ. 31։ է. 1։ ք. ԲԳ. է. 48։

ԶՈՀԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Մատուցումն զոհի. *Զի մարմնոյն ցաւով տաղնապեալ սրբն՝ նոցին հաւանեսցի զոհատրութե բագնաց. Սոփ. լա։

ԶՈՀԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Θυσιαστήριον. Thysiasterium; altare, in quo sacrificatur. Զոհանոց. սեղան. և Բագին. Գուրգանկեան. *Պատրաստեցին զզոհարանն ըստ կազմութեն իւրում. Բ. Եզր. Գ. 3։ *Ուղղեցին սեղան զոհարանաց 'ի տեղւոջն իւրում. ա. Եզր. է. 50։ *Եդ 'ի ներքոյ զսեղան քաւութեն՝ զտէրութեն մարմնոյդ զոհարանն. Լմբ. պտրգ։ *Ո՛չ 'ի բագինս զոհարանաց նոցա պատարագ մտ, նուիրել. Մանդ. է։ *Տաճար եկք հոգւոյն սրբոյ, արդ զոհարան գիւաց լինիցիք. Եղիշ. Գ։ *Որովք պատմառանօք բնակէիք 'ի զոհարանս յայտնի. Ճ. Բ։

ԶՈՀԱՐԱՆ. Ψυκτήρ. Pelvis. Սպասք սեղանոյ զոհից. որպէս կոնք, տաշտք, են. *Զոհարանք ոսկեղէնք երեսուն, և զոհարանք սպասուն արծաթեղէնք հազար քսան և ինն. Բ. Եզր. ա. 9։ *Ոսկւովք պատկօք, և արծաթի զոհարանօք, յանօթս ցանկալիս. Ագաթ։

ԶՈՀԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ առնէ զզոհ. *Զոհարարք գիւաց. Երզն. լուս։

ԶՈՀԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Θυσιαζόμενος. Sacrificatus, oblatus. Իբր Զոհեալ, զոհելի, նուիրական. *Զի սրբութեն սրբութեց է այն նման 'ի զոհաւորացն տն. Ղևտ. ԻԲ. 9։

Կամ Ուր գոյ զոհ. որ ինչ լինի զոհիւք հանդերձ. *Զինչ պիտոյ են զոհաւոր օրէնքն. Եփր. եբր։

ԶՈՀԵՄ, եցի, եա. ն. Θύω, θυσιάζω. Victimam offero, sacrifico. Զենուլ զենում 'ի պատիւ այ. մատուցանել, նուիրել, պատարագել. զոհ ընել. գուրպան քէսմէք, քիւրպան էթմէք. *Զոհեցի՛ք տեառն միրում։ Որ զոհ զոհէ, սատակեսցի. Ել. Գ. 18։ ԻԲ. 20։ *Աստուծոյ մեղ խոկ ոչ է օրէն զմարդիկ զոհել, այլ ամենեին անբան. բայց կարքետմանացիք զոհեն իւրու մ մանանց և օրինաւոր. Պղատ. Մինովս։ *Քիւթագորաս ոչ հրամայէ զոհել գից, որպէս թէ չիցէ պարտ զոհել տծս տծոց... նկրպագանել հրամայէ, և զոհել ոչ. Եփր։

ԶՈՀԵՍԼ. գ. Εἰδωλόθυτον. Idolothytum, immolatum idolis. Մսոյն զոհից նուիրելոց գից, կամ զոհ կռոց. տես Գծ. ԺԵ. 29։ ԻԱ. 25։ Ա. Կոր. Ը. 1. 4. 7. 10։

ԶՈՀՐԱՑ կամ ԶՈՀՐԱ. գ. Բառ այլ՚՚. զէհրէ, զէհրէթ, զօհարա. այսինքն Փայլուն, պայծառ. այն է Արուսեակ. Շիր։ և Տոմար։

ԶՈՂԱԼ. Տ. ԶՂԱԼ, ՀՈՑՆ։

ԶՈՂՈՔԻՄ կմ ՈՐԶՈՂՈՔԻՄ, եցայ. ց. խճողել. ուտել անյագաբար. (բառ անյայտ). *Այլ միանգամայն որ զողողքիցի և քաղցնուցու. Սեբեր. Ի։

ԶՈՄ, ոյ. գ. Հումն, կամ կամուրջն. անցք. *Անցին ընդ զոմն եփրատայ. և մատուցեալ որդւոյն թէոդորոսի առ զօրավարն խնդրէր զինքն պահապան նաւակարմնջացն, և նորա հրամայեալ պահել զոմոյն. Ղևոնդ. Գ։

ԶՈՅԳ, զուգի, իւ. Զոյգք, զուգաց, օք. կամ գից, իւք. ա. Δισσοί. Bini. Երկու, կրկին. էրկու հափ, էրկէրկու, չաւխ. իքի տանէ, իքիշէր, չիֆթ. *Երկու աչօք և ականջօք զուգիւք. Փիլ. այլաբ։ յորմէ և *Երկու աչօք, և զուգիւք ականջօք. Եղիշ. խաչ։ *Որովք՝ զուգիւք ներգործել բնաւորեաց... աչօք, ականջօք. են. ՅՀ. ԻՆ. ափ։ *Եւ յերկրագործ տեսակ կենդանեացն հաւասարապէս զուգիցն իմաստասիրել առ 'ի գիւտ կերակրոյն. Երզն. քեր։ (Իսկ չաւխ կամ չիֆթ, հակադրեալ միակ կամ միաւոր գոլոյ, Դար ասի, և ոչ Զոյգ)։

ԶՈՅԳ. ա. Ἴσος (յորմէ Թ. էզ.) Aequalis, par (Թ. պարապար). ἰσάριθμος, aequi numeri. κατάλληλος, congruus, tantidem. Հաւասար, համեմատ, նման, համաչափ, նոյնչափ. հաւսար, անոր չափ. *Ըստ նմին օրինակի լինիցին զոյգ 'ի խոյակացն (կամ զոյգք խոյակաց նոցա) 'ի մի զանգուած. Ել. ԻԶ. 24։ *Ի մէջ մեծամեծաց մի զոյգ լինիջիր. Սիր. ԼԲ. 13։ *Քառասուն աւուրս, և զոյգ գիշերս հինգ կանգուն երկայնութեն էր, և 'ի զուգից լայնութեն։ Երկայնութեն և լայնութեն զոյգ ունի։ Ինքնաւէր և անեծ է միօքն, որ կարծէն զոյգ գոլ այ։ Ո՛չ զոյգ ինչ, և ոչ լաւագոյն քան զած (կայ ինչ)։ Որ բախտիւք անզոյգ են, և զոյգ և նման ազգակցութե վարին։ Զոյգս տալով անզուգից։ Զուգիւ թուոյն. են. Փիլ։ *Զուգիւք զուարճանալ զարմիւք. Պիտ. այսինքն զուգաթիւ վեց վեց ուստերօք և դստերօք։ *Ոչ ունելով իւր զոյգ։ Խորհելն յաղագս այ, և ձգնազգեցիկ լինել, զոյգ՝ երկոցունց. Խոր. ա. 28։ Բ. 89։ *Ոչ զոյգ է՝ գիտութե և անգիտութե մեղանչելն. Մխ. Երէմ։ *Յուցանել 'ի զուգէն զզոյգն. (ձեռնարկ 'ի նմանեաց). Անյ. պորփ։ *Քանոյն մանուանդ եղիցի յառուել՝ զոյգ և անզոյգ ասիլ՚՚. այսինքն հաւասար և անհաւասար. Արիստ. ստոր։ *Զոյգ և զնման ներգործեալ։ Զոյգ և կշիռ զիւրաքանչիւրն առնել. Նիւս. կազմ։ *Երրորդութիւն ոչ իրաց անհաւասարից թիւ, այլ զուգաց և համապատուոց. Ածս ուր. ԺԳ։

ԶՈՅԳՔ. գ. լծ. յն. Ζεῦγος, ζυγός. լա. Jugum, par. պ. ջիֆթ. Երկակ իրք կամ կենդանիք զուգեալք. կրկնակքն նմանեաց. որ և ԶՄՈՒՔ, և ԼՈՒԾՔ ասին. չաւխպաշը, չաւխ մը. պիր չիֆթ, ճուֆթ. *Զոյգք իշոց։ Զոյգս ձորձոց. Դատ. ԺԲ. 3. 10։ ԺԷ. 10։ *Զոյգք տատրակաց. Ղևտ. է. 11։ *Բեռնին զուգից ջորւոց. Դ. ԲԹ. է. 17։ *Եւ և գու հեծեալ էաք 'ի զոյգս՚՚. այսինքն 'ի կառս զոյգ մի ձիոց. Դ. ԲԹ. Ի. 25։ *Զոյգք զոյգք եզանց. Գ. ԲԹ. ԺԲ. 19. 21։ *Մի՛ առնիցէք անիրաւութիւն 'ի գատաստանի՝ 'ի չափս և 'ի կշիռս և 'ի զոյգս։ Զոյգք արդարք, և չափք արդարք, և կշիռք արդարք, և կապիճ արդար լիցի ձեզ՚՚. զի երկթաթ կշռոց. Բերոյէ. Ղևտ. ԺԹ. 35. 36։ *Իբրև զզոյգս ձիոց. Նար. խչ։ *Զուգօք հաւուցն ընծայութե... պատարագել տն հոգւով և մարմնով ըստ զուգացն օրինակի. Տօնակ։ *Զերկուց եւեթ զզուգացն, թէ որպէս կոչեցաւ՝ յայտ արար, զպետարանեանցն եզյովհաննեանցն. Ոսկ. մտթ. Բ. 7։

ԶՈՅԳ. մ. Ἶσον, ἴσως, ἐπίσης. Aequaliter, aeque, pariter, pares, simul. Վր. ղագար. Հաւասարապէս. միօրինակ նոյնպէս. 'ի միասին. միանգամայն. մոտլէս, մէկ լափով, մոտէզ. պարապար, պէրապէր. (լծ. լտ. բարբ, բարիդէր). *Զամենեսեան զոյգ սիրէ. Ոսկ. ես։ *Զոյգ տարցին։ Զոյգ մատուցանել. են. Փիլ. ԻՀ։ *Զոյգ ընդունել։ Զոյգ ընդունին. Պորփ։ *Երկուքին զոյգ ուրախ լինէին 'ի նմա. Եղիշ։ *Պատշաճ էր զընթերցուածն ... զոյգ 'ի զատիկն կատարել. Աշխ։ *Այգուցն ես և դու զոյգ երթիցուք յեկեղեցին. Ճ. Ա։ *Զոյգ տուաւ պատուիրան շաբաթու թագաւորաց և ռամկաց. Մխ. Երէմ։ *Ցամաքոյն զոյգ ելանէ ձայնն և հուրն. Շիր։ *Ի մէջ բարկութեն դարձեալ զոյգ զողորմութե (ցուցանել). Նար. ԾԲ։ *Արդարք և մեղաւորք զոյգ կրեն. Վրդն. ծն։ Իսկ *Զոյգ առ զոյգ բանակեցաւ հակառակ նմա՚՚. իմա՛ դէմ ընդդէմ. Պտմ. աղէք։ Այլ *Նա զմարմինն գոհութե և զոյգ եա, և դու մի հացիդ ժտգոհ և անզոյգ տանիր՚՚. իմա՛, անդորր ոգւով. որպէս լտ. aequo animo. Տօնակ։ Ոսկ. Բ. Կոր։

ԶՈՅԳ. Նխ. Համգոյն. նման. ոչինչ ընդհատ. ըստ. *Եւ դու (հոգիդ իմ) զոյգ նորին (որդւոյ) արդարացուցեր։ Զոյգ յուսոյ մերոյ և խնդրուածոց գտանեմք զօգնութեն նորա. Լմբ. պտրգ. և ող։ *Ո՛չ զոյգ առաջնոցն. Մխ. Երէմ։ *Զոյգ հոգեորացն բարբառին բանից։ Զոյգ մարմնոյն՝ և ոյժ սաստիկ ունելով. Խոր. ա. 43։ Բ. 5։

ԶՈՅԳ ԸՆԴ, կամ (լոկ) ԶՈՅԳ. Ի միասին և նոյնժամայն. համանգամայն. *Ընդ մէջ կարէր զայրն, և զոյգ ընդ պարանոցին զգլուխ երիվարին. Խոր. Բ. 82։ *Արագապէս զոյգ ընդ բանին՝ ետ ըղձեռեալն ըստ հրամանին. Շար։ *Լքսել հառեալն 'ի տապանին, և գալ արտաքըս զոյգ ձայնին. Շ. խոսք։ *Զհարդ զոյգ նուաղելոյն՝ և առաւելու՚՚. զի ընդ նուաղիլն. Շ. յկ. Ֆ։

ԶՈՅԳԱՆՈՒՆ. ա. Իբր Զուգանուն. համանուն. հոմանուն. *Որոշէ զառանձնաւորսն և զոյգանունսն. Երզն. քեր։

ԶՈՅԳԵՐԿՆԱՅԻՆ. ա. Ἰσόθεος. որ և Զուգած. Aequalis Deo, vel coelestibus. Իբր զուգերկնային. Հաւասար երկնայնոյն, կմ այ. *Աստուածորէն պատկերօք կռոց՝ պատիւս զոյգերկնայինս բաշխեալ եառուն ամենայն անշնչից. Փիլ. Ճ. բան։

ԶՈՅԳՈՍՏԱՏ, ի, աց. գ. Բառ անյայտ. Թուի Զոյգ ոստանիկաց, կամ զոյգ ոստուցեալ 'ի գործ պատերազմի. այսինքն նիզակակից՝ հեծեալ, սպարապետ. տղատորեար. համհարզ. համահարզ. եօլտաշ. *Մերոյն արտաքսեալ հրամայեաց երթալ 'ի պարսս հանդերձ իւրովք զոյգոստատօք. Խոր. Բ. 87։ (Ըստ յն. Ζευγίτης, այսինքն լծուոր. ամոլք, առ աթենացիս էր կարգ զաստուածականաց զկնի տասպետաց)։

ԶՈՇ. ա. Ցուռ. ցած. զազիր. անարժան. ամօթալի. անամօթ, (պրս. ղիշտ). որպէս և Զօշաքաղութին է ամօթալի շահ. զորմէ է և այս բան՝ Լմբ. ող. *Ցորժամ ոք զայսմանէ բուռն հարկանէ զոշ խորհրդով, կարէ խորհել, թէ յաճախեսցուք 'ի մեղս. զի շնորհքն բազմասցին՚՚։ կամ, իմա՛ Կոյր որպէս զխլուրդ, ըստ հին բա. ոսկի գրի. *Զխուլ, խլուրդ։ Զօշոտ. անտեսանակ՚՚։

ԶՈՇՈՏԵԼ. Տ. ԶՕՇՈՏԵԼ։

ԶՈՊԱՅ, ի, եց. գ. Ὕσσωπος. Hysso-

pus. *Եւր*. Եղօղ. Բայս մանրատերև՝ և մանրածաղիկ, խիտ, կծու, յորմէ կազմեալ լինէր մշտիկ՝ այսինքն կապոց սրսկելոյ. ուստի 'ի մեկնաւ Մշտիկ թարգմանի. տես և ԾՈԹՈՐ և ԶՈՒԻՓԱԿ. զուֆա, չինպրա. և սաթեր, ֆէֆիֆ օթու. և կիւչիւկ օթու, որք են նման միմեանց. ռմկ. ծոթրին, զաթրին. *Մշտիկ զուպայի: Զուպայ: Մինչև ցզուպայն՝ որ յորմն ելանէ. Եւ. ծԲ. 22: Ղևտ. ծԴ. 4. 6: Թագաւ. ծԸ. 18: Գ. Բգ. Դ. 33: *Զբրով և բրգով կարմրով և զուպայիւ: Եւ ընդհէր զուպայիւ. մի զի ջերմին է բոյսն այն, և գարշեալ զի խիտ է և ուռուցիկ. Սարգ. Ա. յհ. Է: *Ցանեսցես յիս զուպայիւ. և նա եղէց. այս ինքն ծաղիկ ինչ է՝ զոր թանայքին յարեան. Ոսկ. Եռ:

ԶՈՎ. ա. Ψυχρός, κρυερός. Frigidus, serenus. Սաստկականն բառիս Հով, (յորմէ Հովանի,) և նուազականն այլազգականիս սօսուգ, սօվուգ. Ցուրտ կամ պաղ բնական և սիրուժ. բարեխառն. ցօղագին. որ և ԶԵՐԻՆ ասի. պաղուկ. սէրին. *Զուրն է նիւթ գիջային և զով: Երկիր չորին է և զով: Ջուր զով է և կակուղ. Դամասկ: *Զմին՝ զով. և զմիւսն հրային. Նար. ՅԴ: *Բաղանիքն այնպէս էին զով, իբրև թէ ամենևին չէր ջեռուցեալ. Ճ. Ա:

Իսկ, *Զով ոք ասեն զինէն ». է հայցականն բառիս Ո՛վ, յունական ոճով եդեալ՝ փոխանակ ուղղականին: Նոյնպէս ասի. *Դու, զո՞ ասնես զքեզ ». վասն որոյ 'ի զուր գնի 'ի Քեր. Երզն. զով, իբր նախագիր բաղադրական:

ԶՈՎԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ածելն զզով. կամ բերումն զովութե. ցօղագին շնչումն. *Ի ժամանակ հնձոց բնութիւ մարմնոյ սիրէ զօգս զովածութե հովուն. Թէոփ. ի Դ:

ԶՈՎԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ցրտային. ցրտացուցիչ. *Քեզ... հուրն ցօղ իմն է զովական, և անձրևն՝ բոց կիզանողական. Նար. ծԳ:

ԶՈՎԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Որոյ մարմինն է զով. Նարբինը պաղուկ. *Արգել զզովամարմին ծերութի նորա. Եփր. Թագ:

ԶՈՎԱՆԱՄ, ացայ. չ. Καταψύχω, ἀναψύχω. Refocillor, respiro. Հովանալ. բարեխառնիլ 'ի ցրտութէ, կամ ցրտով 'ի տօթոյ. ոգի առնուլ յերեսաց տօթոյ և ծարաւոյ. զիջանիլ ջերմութե իրիք. պաղըլշմըշլնէ. հաւըլըշմըքլնէ, հանգչնէ. սէրինլէնմէկ. և պաղիլ. սօվումագ. *Զովասջիք ընդ ծառովս. Ծն. ծԸ. 4: *Եւ 'ի նմանէ ջուր, և արբ, և դարձաւ ոգի իւր առ ինքն, և զովացաւ. Դատ. ծԵ. 19: *Տապացեալ ոք՝ կարօտեսցի զովանալոյ. Փարպ: *Բոցն յաչաղութե զովանալ. Մագ. ԻԵ: *Ցորժամ զովասցի (կաթսայն), յայնժամ ժողովեալ լինուն զնա ձանձք. Վրք հց. ծԵ: *Վաղվաղակի սապակն զովացաւ. Ճ. Ա:

Անսովոր է ասել 'ի մեզ. *Սակաւիկ մի զովանայրն քնով. Մաշտ. ջահկ:

ԶՈՎԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ զով առնէ. զովացուցիչ. *Ընդ զովարար անկոյն նաւաջիք. Շ. Եդես: *Անել գինի ուրախարար 'ի բնութէ ջրոյ զովարար. Սիսա. ող: *Աղբիւր զովարար՝ արդարութէ պտղաբերողն. Կիւրղ. Իւ:

ԶՈՎԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Ἀνάψυξις. Refrigeratio, refrigerium. Զովանալն. պաղըլշմըքլիւ. սէրինլէնմէկ, սէրինլէք. *Ծարաւի մարմին ջուր 'ի զովացումն. Շար: *Զի զովացումն այժմն ասի, ոչ է այլ ինչ՝ քան այս լինի. Շ. Եդես: *Գալով այսր ... 'ի զովացումն՝ յաղագս ասելոյ ծնունդեանց. Ածշ: *Կարծեր զովացումն ինչ առնել աստուածնին (եռացելոյ). Ճ. Ա:

ԶՈՎԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀναψύχω, ἀναπάυω, σκιάζω. Refrigero, refocillo, recreo, obumbro. Տալ զովանալ. զիջուցանել զտապն. հովացուցանել, և հովանացուցանել. հովահարել. հանգուցանել. պաղըլշմըքլէլ, պաղըէցնել, ըուք ընել. հովահրել. սէրինլէնմէկ, սօվուսմագ, Ըէմղէֆ էթմէկ, ֆէօլկէ էթմէկ. *Ո՞չ ապաքէն զտօթ զովացուցանէ ցօղ. Սիր. ծԳ. 16: *Լինել նմա հովանի 'ի վերայ գլխոյ նորա, զովացուցանել զնա 'ի տառապանաց իւրոց. Յովն. Դ. 6: *Զմեռն ոչ միայն զովացուցանէ, այլ և սպանանէ. Յճխ. Դ: *Զանձինս մեղաց սաստկութէ զբոց զովացուցանել. Նար. ԿԳ: *Ջուրն այն ո՛չ զովացուցանող է, այլ կիզող. Լմբ. Իմ: *Բան զովացուցանող. Մագ. ծԴ. այսինքն (որպէս ասի անդ, ԽԸ.) փարատիչ, մխիթարական:

Մերթ՝ իբր Ցօղացուցանել, թաթախել. *Կապեալ խուրձն մի մեծ (արմաւենւոյ՝) զովացոյց. Վրք հց. Է:

ԶՈՎԱՑՈՒԹԻՒՆ. տ. ԶՈՎՈՒԹԻՒՆ. *Զովացուն ազւոյն ծառաւելոց. Ոսկ. Եռ:

ԶՈՎԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Զովացուցանող. զովարար. պաղըլշմըքլող. սէրինլէնմէ. *Քանզի զովացուցիչ է, զտապս 'ի փորոտայն փարատէ. Եղնկ: *Զովացուցիչ բանիւ. Մագ. ԿԵ:

ԶՈՎՈՂ, կամ ԶՈՎՕՂ, կմ ԶՈՒՈՂ, ողի, ղաց. ա. գ. Κοινωνός. Particeps, socius. Ընկեր. կցորդ. հաղորդ. բաժանորդ. ձեռնտու և համախոհ. պաշտօնեայ. (լծ. պ. սէհըմ, սահըմ. այսինքն Եարան, Եօլտաշ, չէրիկ). *Արարին զովողս, և ընկերշակեցին առ 'ի բարկացուցանելոյ զՏր. Դ. Բգ. ծԵ. 11: *Է բարեկամ, որ զուող է սեղանոյ: Ցաղագս հաշուի զուողի, և ճանապարհորդաց. Սիր. Զ. 10: ԽԲ. 3: *Ընդէր լինիս զովող՝ որդւոյ ապաշխարութէ՝ ընդ որդւոյ կորստեան. Սեբեր. Է: *Ո՛չ անպարտ ջանայ զանձն երևեցուցանել, այլ զի կարիցէ զովողս իւրոյ պատուհասից գտանել. Ոսկ. Եփես. Զ: *Արար իւր զովողս զհերակլէս յաշակերտութի անդր. Եւս. պտմ. Զ. 15: *Լեր ընդ իս հաղորդ և զովող 'ի գործս (չարութե) զոր գործեմ ես: Զի (ած) զովողս և հաղորդս արասցէ զմեզ 'ի մեծութե անդ իւրում: Որպէս զի եղիցուք հաղորդք և զովողք ողջունին ձերոյ. Մծբ. ԺԲ: *Արար զգաղթականացն կցորդ և զովողս սպասաւոր քահանայից. Եփր. յես: *Տեսեալ զգաւառ՝ յորում վարեն հարկիք եգանց, զխմոր թեալ քեզ հանդերձ զովողաւն իւրով. Շիր: Իսկ Հին բռ. *Զուօղ. օժընդակ կամ ձեռնտու. և կին՝ որ զայլ կնոջ այր խլէ կմ սիրելի առնէ, զուօղ կոչի »:

ԶՈՎՈՂԱԿԻՑ. նոյն ընդ վ. իբր Ընկերակից. *(Ած) չուտի զոք ընդ իւր զովողակից՝ իբրև զեղբայր կամ իբրև զընկեր, կմ իբրև զօտար ոք գործակից, այլ միայն զիւր զօրութիւն և զիմաստութիւնն (զորդի), և զիւրոյ զբնութեն զհոգին. Եղնկ:

ԶՈՎՈՂԻՄ, եցայ. չ. ն հ. Բաժանորդ լինել, և գտանել. *Միթէ և սոքա որպէս հէնքն՝ զխաշինս արդարոյն զովողեցան: Հանին զզովողեալ հօտն 'ի ձեռաց տաճկաց. Սփէփ. ԼԷհ. 'ի պտմ:

ԶՈՎՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Κοινωνία. Communicatio, societas, consortium. Ընկերութի. հաղորդակցութի. բաժանորդութի. Եարանլըգ. օրթագլըգ. *Ստեսցէ ընկերի իւրում՝ եթէ յաւանդի, և թէ 'ի զովողութե, և եթէ 'ի յափշտակութե. Ղևտ. Զ. 2: *Զայլ իմն սերոյ պատճառս խնդ...

բերմք անձանց. ոմանք զաղգականութեն, և ոմանք զընդդիլութեն, և այլք զովողութեն. Ոսկ. Մ. Գ. 6:

ԶՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Զով գոլն. զովացումն. հովութիւն. ցրտութի. պաղութի, պաղուկութի. սէրինլէք, սօվուգլուգ. *Օդոցն զովութե. Խոր. Ա. 15: *Զովութին՝ որ 'ի մարմնի նորա բնակեալ էր. Եփր. Բգ: *Խելապատակին զովութե. Մագ. ՅԴ:

ԶՈՐ ՕՐԻՆԱԿ. մ. շ. Ὃν τρόπον. այսինքն καθ' ὃν τρόπον, ὥπως, καθεὶ, ὥσπερ. Quemadmodum, sicut, ut, exempli gratia. (յն. ոճով, փոխանակ ասելոյ, Որով օրինակաւ. ըստ որում օրինակի). Որպէս. ըստ որում. և Որգոն. օրինակ իմն. Նիթէ, Ղէօյլէ, Ղէօյլէ. *Այնպէս եկեսցէ, զոր օրինակ տեսէք զնա երթեալ յերկինս. Գծ. Ա. 11: *Զո՛ր օրինակ զջուր ընդ գինի ոք խառնէ ..., սոյնպէս ևն. Բ. Դ. ծԸ. 40: *Զոր օրինակ զգայլ լոյս առ այս, նոյնպէս հանճար՝ խորհրդոց. Փիլ. բօֆ: *Զո՛ր օրինակ առաջինքն ջուրք մեռան, սոյնպէս և վերջինքս ջուրք կենդանանան. և զոր օրինակ նոքա փայտիւն ապրեցան, սոյնպէս և սոքա խաչիւն ապրեցան. Եփր. ծն: *Հո՛ղ էիր, և 'ի հո՛ղ դարձցիս. զոր օրինակ, քար ինչ 'ի բարձունս ուսուք հալածեալ, որ մօտն կայցէ՝ առասցէ, երթալ ունիս՝ մինչև ուրանոր արժան իցէ երթալ: Ի պատուհասէ անտի (մահու) փրկիլ ոչ հրաժարէր. զոր օրինակ, բժիշկն աբուցանել զցեղն հիւանդին հանդերձեալ՝ արասցէ իւրով ճաշակմամբն հաւատալի. Յհ. Իմ. Եր: *Զո՛ր օրինակ, փայտ ընդ փայտի շփեալ՝ հուր ծնանին, և անդէն ծախին ծնողք 'ի ծննդոյն իւրեանց. Խոսրովիկ:

ԶՈՐԵԿ. տ. ՍՈՐԵԿ. *Զորթն զորեկ մի թարգմանէ պապարէր թարգմանեաց, և ակիւղաս միապատուդ. այդ ինչ է որթոյ որ կոչի առվըէք, որոյ գինին այնպէս թուի առնել, զի ուր և հասանէ՝ անդէն ներկանէ. Կիւրղ. Բգ:

ԶՈՒԱՐԱԿ, ի, աց. գ. որ և ԴՈՒԱՐ, ՏՈՒԱՐ. ռմկ. փաշար, սէնք, ըըըը. վէլեա՝ զուարակի. Արջառ. եղն փոքր. որթ մեծ. և Ցուլ. Եղ, հորթ, ճուն. թանա. որպէս յն. Μόσχος (լծ. մոզի.) Juvencus. βοΐδων, vitulus. βοῦς, bos. ταῦρος, taurus. եբր. Փար, Դօր (լծ. ընդ զուար, զուարակ:) *Զուարակ մի յանդոյ կմ յանդւոյ: Սպանցեն զզուարակն: Ածցեն յարկնէ զուարակին. Ել. ԻԹ. 1=14: *Խայտայիք իբրև զուարակս 'ի վերայ գալարոյ. Երեմ. Ծ. 11: *Շուրջ եկին զինև զուարակք բազումք: Հանցեն 'ի սեղան քո զուարակս: Ի ժողովս զուարակաց, և 'ի գառս երբնջուց. Սղ:

ԶՈՒԱՐԱԿ կոչի յամենայ և Ցուլ կենդանակերպն: Տոմար:

ԶՈՒԱՐԱԿԱԳԼՈՒԽ. ա. Βουκέφαλος, βουκεφάλειος. Bucephalus, taurino capite praeditus. որ և ԵԼԱԳԼՈՒԽ ասի. Մակեդոնացւոյն մեծի երիվարին աղեքսանդրի, զի գլուխն ասի լինել մեծ՝ նման գլխոյ զուարակի կմ ցլու, արջառոյ, եզին. կմ ըստ այլոց 'ի սրունս երիվարին գոյր նիշ նման գլխոյ զուարակի. *Հեծեալ յերիվարն զուարակագլուխ: Անկաւ յերկիր և աղեքսանդր զուարակագլուխն երիվար. Գրլ. աղէքս: *Եթէ աղեքսանդրի լեալ զուարակագլխոյն յորջորջեալ. Մագ. ՀԳ: *Մարգարէք, որ- պէս զուարակագլուխն ձեռ աղեքսանդրի. Մխ. Գր:

ԶՈՒԱՐԱԿԱԶԵՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Βουθυσία. Զենումն զուարակի. աղանդ և զոր...

արջառոց. *Խրախութիք հացկերութից, և զուարակազենութիք. Գրգ. ողբ։

ԶՈՒԱՐԱԿԱՓԻՂ. գ. Խառնակ կենդանի նման զուարակի և փղի. *Եւ փիղք, և եղնախոյք, և զուարակափիղք. Գրգ. ողբ։

ԶՈՒԱՐԱՓԱԿ. ի. գ. Իբր գուարափակ, զուարակափակ. այսինքն Բակ կամ փարախ արջառոց. *Տեսանէին 'ի զուարափակին քաղաքորմն միոջ, զի խոտ համբարս մթերեալ էր. Ագաթ։

ԶՈՒԱՐԹ. ա. Ἱλαρός. Hilaris. εὔφρων, laetus. νήφων, sobrius, vigilans. Արթուն և ծիծաղերես իբրև զվարդ. լուրջ և կայտառ. զգաստ և ուրախ. բերկրալից. շնորհալի. անխիրհելի. և Բերկրաւիթ. պայծառ, զուարճաղեղ. անթառամ. չէն, չին, չող, կիւլէն, կիւլէր ենիւլի վէ այըգ, ձէօրու. *Երեսք նորա զուարթք առ 'ի սիրել(իլ), այլ սիրտ նորա նեղեալ էր 'ի յահէ անտի. Եսթ. ծէ. 8։ *Գինի ուրախ առնէ, իւղ՝ զուարթ։ Ի ցօղել նր զուարթ եղիցի բոյս նորա. Առ. ծգ. 15։ և կը. 11։ *Այլ դու զուարթ կաց յամենայնի. Բ. Տիմ. դ. 5։ *Լոյս զուարթ որ փառաց անմահի հօր. ժմ։ *Ո՞ւր է զուարթ չքնաղ ժպտութիւն. Խոր. գ. 68։ *Զուարթ առնութիւն, կամ քաղցրութիւն, կամ բերկրութիւն։ Զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութիւն իմ։ Զարխրութեան բժշկեալ՝ զուարթ գործեսցես. Նար։ *Զուարթ յօժարութիւն. Յճխ. է։ *Զուարթ արբեցութիւն. Կամրջ։ *Ահա անտանեմ զձեզ զուարթս դիմօք իբրև զմարգարէս. Լմբ. ատ։

ԶՈՒԱՐԹԱԴԻՆ. ա. Χαροπὸς, կամ χαροποιός. Qui laetitiam vultu prodit, կամ gratificus. ἀγαθός, bonus. Կարի զուարթ. ուրախ, և ուրախարար. *Զուարթադին են աչք նորա 'ի գինւոյ. Ծն. խթ. 12։ *Զուարթադին սրտիւ լուեալ զբանն. Ղկ. է. 15։ *Զուարթադին երեւէին ամենեցուն։ *Զուարթադին զինքն ցուցանէր ամենեցուն։ Զուարթադին դիմօք առայի պատասխանի. Եղիշ։ *Զուարթադին ձայնիւ ասաց. Փարպ։ *Զուարթադին իրօք 'ի վերայ եկանել ողբալեացն. Յհ. իմ. ատ։ *Զուարթադին մեղ թուի (արեգակն) 'ի տեսանելն. Խոսր։

Կամ մ. Զուարթութք. զուարթապէս. *Զուարթադին գոհանալով՝ առաւելիկ մի հանդչէին. Եղիշ. է։

ԶՈՒԱՐԹԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἱλαρώτερος. Hilarior. Առաւել կամ յոյժ զուարթ. *Զուարթագոյն և պայծառք երեւէին. Եղիշ. է։ *Կամիմ և զպայծառատեսն զուարթագոյնս 'ի գինարբուս զվարձն առնել. Փիլ. փեռոյ։ *Ուսմամբ 'ի նոցանէ՝ իւրոց չարժութեանցն հանդարտութիւն արելով՝ ակարագոյն լինել հարկ է, և ուսմամբ 'ի կրթմունս գոլով զուարթագոյն. Պղատ. փիմ. յն. զօրագոյն։

ԶՈՒԱՐԹԱԳՈՒՆԵԱԼ. Զուարթագոյն եղեալ. պայծառացեալ. *Համբերութիւն զուարթագունեալ. ՃՃ։

ԶՈՒԱՐԹԱԴԷՄ. ա. մ. Χάροψ, χαροπός. Laetitiam vultu prodens. Զուարթ դիմօք. ուրախ և պայծառ երեսօք. *Դառնալով գարձցի զուարթադէմ՝ հնձեալ պտղոց քաղցրահամս, և որպէս ամենալիս. Սեբ. ըմբ։

ԶՈՒԱՐԹԱԹՈՒԻՉ. ա. Զուարթ 'ի թռիչս. *Զուարթաթռիչ լուսով ձեռակերպք 'ի հանգիստս. Յհ. իմ. եկեղ։

ԶՈՒԱՐԹԱԼԻ. ա.
ԶՈՒԱՐԹԱԼԻՑ.
Լի կամ լցեալ զուարթութք. բերկրալից. շնորհալից. *Մանկունք քո զուարթալիկ. Ը. Եդես։ *Զուարթալից երեսօք ընկալեալք զամենեսեան 'ի գիրկս իւրեանց. Փարպ։ *Գարէին զուարթալից ցնծութք. ՃՃ. ժ։ *Ուրախացիր զուարթալից սրտիւ՝ օրհնեալդ 'ի կանանց. Թէոդոր. խաչ։

ԶՈՒԱՐԹԱԼՈՅՍ. ա. Լուսափայլ. պայծառ. *Զուարթալոյս նորայն հարսնարանաց. Վրդն. ւ։

ԶՈՒԱՐԹԱԾԱՂԻԿ. ա. մ. Զուարթութք ծաղկեալ. վարդափայլ. առոյգ. ժիր. կայտառ. ուռճացեալ. *Ըստ զուարթածաղիկ ալեացն զուարճացելոց»։ յն. վերատատացեալ և երեւելի ալեացն. Բ. Մկ. է. 23։ *Զուարթածաղիկ առ ամենայն առաքինութիւն։ Զուարթածաղիկ ուրախութեն։ Զուարթածաղիկ զարդարել. Յճխ. ժ։

ԶՈՒԱՐԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Զուարթադին. ուրախական. *Երեսօք զուարթականի»։ այսինքն զուարթ երեսօք, դիմօք զուարթութք. Նար. ղա։ *Սիրէ զգին հաւատոյ, այսինքն զզուարթականն զշնորհսն տայ. Համամ. առակ։

ԶՈՒԱՐԹԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Զուարթ կերպարան. պայծառութի. առողջութի. *Կացցէ զարգանալ առանց հատանելոյ, և զուարթակերպութն նր մնասցէ յաւիտեան. Թէոփ. պհ։

ԶՈՒԱՐԹԱԿԻՑ. ա. Կցորդ զուարթութե. *Զուարթակից եղեն երկնաւորացն. Ագաթ։

ԶՈՒԱՐԹԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Զուարթ հայեցիւք. զուարթատեսիլ. *Նստէին զուարթահայեաց դիմօք. Լաստ. ժ։

ԶՈՒԱՐԹԱՃԱՃԱՆՉ. ա. Φαιδρός. Nitidus, splendidus, hilaris, luculentus. Զուարթադին ճաճանչեալ. գեղափայլ. գեղանշոյլ. զուարթալոյս. արփիափայլ. *Որպէս փեսայ՝ զի ելանէ յառագաստէ իւրմէ. զի զուարթաճաճանչ և քաղցրանուագ յառաջին իւրոյ լուսոյն 'ի մարդիկ նկարեալ՝ 'ի սաղմոսարանն երեւեալ. Կոչ. ը։

ԶՈՒԱՐԹԱՄԻՏ. ա. Զուարթ մտօք, սրտիւ, ոգւով. լուրջ. և Քաղցր. յն. ἀγαθός, որ է բարի, և բարերար. ողջ. չէն. *Զի էր այր զուարթամիտ, և լի հոգւով սրբով և հաւատովք. Գծ. ժա. 24։

ԶՈՒԱՐԹԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խնդամտութի. բարեսէր յօժարութի. չէն օտ ալ սէրք. *Ըստ իւրաքանչիւրոցն զպէտսն լնուլ զուարթամտութք»։ տպ. զուարթութեամբ. Յճխ. ժգ։

ԶՈՒԱՐԹԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ἀγαθύνομαι. Bonus sum. εὐδοκέω, complaceo. և ը հյ. ἱλαρύνομαι, φαιδρύνομαι, hilaresco, laetificor. Զուարթ լինել. և Զուարճանալ. բարեկրիլ. բերկրիլ. չէնլէնմէք, ֆէրին կէլմէք. *Զուարթացան սիրտք իւրեանց ('ի խրախութիւնս)։ Զուարթացաւ սիրտ քահանային (ընդ չահաւէտ խոստմունս)։ Առաքէն իւր ագեր, և զուարթասցի սիրտ քո. Դտ. ժթ. 25։ ժէ. 20։ ժը. 7. 9. 22։ *Եկեր բոսս և արբ, և զուարթացաւ սիրտ նորա. Հռութ. գ. 7։ *Յորժամ զուարթացի սիրան ամենի 'ի գինւոյ. Բ. Թգ. ժգ. 28։ *Ընկալ զընծայսն 'ի ձեռաց իմոց ... և զուարթացիր ընդ իս»։ յն. բարեհաճեա. (իբր հօճ. գոհ). Ծն. լգ. 11։ *Զուարթացէք ցնծալից ուրախութք։ Զուարթացեալս իմն առեալ զձեզ. Փարպ։ *Ընդ պատուական, և զուարթացեալս։ Ի կամամն աչացս՝ հայեցուած սրտիւ մի տտուերացի, այլ զուարթասցի, պայծառասցի։ Երախուք փրկչին հենգնեալ, և բեւեկուր զուարթացեալ. Նար։

Կամ Θάλλω. Vireo. Ուռճանալ. դալարանալ, արծարծիլ. *Ի բազում փայտից զուարթանայ հուր. Առակ. իզ. 20։ *Տիմոթէոս՝ որ յառաջին 'ի պարտութեն մեռանեցաւ ... դարձեալ զուարթանայր, դարձեալ զօրաժողով լինէր. Բ. Մկ. ճ. 24։

Կամ Νήφω, γρηγορέω. Sobrius et vigilans sum, vigilo. Արթուն և զգաստ լինել. արթնիլ. *Որով ախտդեալ զմիջօ մտաց ձերոց, զուարթացեալք բովանդակ սպասեցէք հասանելոյ ձեզ շնորհացն. Ա. Պետ. Ա. 13։ *Լեր արթուն ... ասա թէ՝ ոչ զուարթանաս, գամ որպէս գող. Յայտ. գ. 3։ Յայս միտս առեա և ԶՈՒԱՐԹՈՒՆ։

ԶՈՒԱՐԹԱՉԱՐ. ա. Արթուն 'ի չարիս. չարասէր. *Սոքա են քնէածք 'ի բարեաց, և զուարթաչար. Մծբ. ժը։

ԶՈՒԱՐԹԱՊԷՍ. մ. Ἱλαρῶς. Hilariter. Զուարթութք. զուարթ և ուրախ սրտիւ. *Զուարթապէս, և ոչ տխրաբար. Նար. ղգ։

ԶՈՒԱՐԹԱՌԱՏ, ի, աց. ա. Զուարթ և առատ սրտիւ տուեալ, և տուօղ. *Քանզի զտուրս զուարթառատս սիրէ Աստուած»։ յն. զուարթս. Բ. Կոր. Թ. 7։ *Տան տուրս զուարթառատս. Լմբ. պտրգ։ *Ընկայք առնէք 'ի ձեզ զփախարէնս սիրոյն, զոր նուիրեցէք զուարթառատ սրտով. Ոսկ. 'ի Նէոն։ *Այլ և յածային նուէրս զուարթառատք և բարեպաշտօնք. Պիտ։ *Զուարթառատ տուչին խոստացեալ են պարգեւք. Եփր. Ը. կոր։ *Զի զզուարթառատացն զմիտսն 'ի ժամանակս ստորասիրութեան պտղով գործոցն ընտրեսցէ. Ոսկ. հեբր։

ԶՈՒԱՐԹԱՌԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Զուարթառատն գոլ. *Վասն խոնհեմութեն և զուարթառատութեն և պարզմտութեան. Լմբ. առակ։

ԶՈՒԱՐԹԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Ուռճացեալ. դալարազուարճ. ծաղկաւէտ. *Զուարթասաղարթ տունկ, բուրաստան. Մագաղ. Ցմակ։

ԶՈՒԱՐԹԱՏԵՍ. ա.
ԶՈՒԱՐԹԱՏԵՍԱԿ.
ԶՈՒԱՐԹԱՏԵՍԻԼ.
Զուարթ տեսանելով. զուարթադէմ, կայտառ. և Ուռճացեալ. *Զուարթատես ողկոյզ. Պրոկղ. յոյնէք։ *Զուարթատեսակ երեսք. Մագս։ *Զուարթատեսիլ դիմօք հրաշալի. Գնձ։ *Զուարթատեսիլ նա ատեաղացն երեւէր. Յհ. կը։ *Ոչինչ լքեալ անկանէր յիւրմէ զուարթատեսիլ երեսացն. Վրք. ոսկ։

ԶՈՒԱՐԹԱՏԵՐԵՒ. Տ. ԶՈՒԱՐԹԱՍԱՂԱՐԹ. *Ծաղկոց զուարթատերեւ. Ոսկեփ։

ԶՈՒԱՐԹԱՐԱՐ. ա. Որ զուարթ առնէ. ուրախարար. զուարճացուցիչ. *Արուեստ զուարթարար. Շար։ *Եկեղեցւոյ զուարթարար որդիք. Ոսկէփոր։ *Զուարթարար սփոփանք. Նար. ղգ։

ԶՈՒԱՐԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Εὐφραίνω. Exhilaro, laetifico. ἀναζωπυρέω, exsuscito. τέρπω, delecto. Տալ զուարթանալ. զուարթ առնել. զարթուցանել, և արծարծանել զոգիս յուրախութի, 'ի քաջալերութի, և 'ի զգաստութի. Ճէօնօր էթմէք, ֆէրահ վէրմէք. *Իբրև զայն խօսէր, զուարթացուցանէր մխիթարէր զամենայն միաս ժողովրդեանն. Բ. Մկ. ժգ. 7։ *Առաւել զուարթացոյց զամենեսեան. Բ. Մկ. ժէ. 11։ *Բանից կարգմունք զուարթացուցանէ զլսելիս. Բ. Մկ. ժէ. 40։ *Բուռնեալ հաս հանդէպ 'ի մարտից ոխցն՝ լքեալ զուարթացուցանէր զամենեցուն զզգայութիւն խելացն. Փարպ։ *Զթշուառացեալն միանգամ՝ կրկին զուարթացուցեր. Նար. ժբ։ *Այս ցօղ քաղցրութեն զուարթացոյց ըմբոշխնս բանիցն քոց»։ այսինքն ուռճացոյց.

Լմբ. օփէղ։ Իսկ Գ. Դ. Ի. 24. * Ջհրաշունչ բարկութիւնն իւրեանց չիջուցեալ՝ ցնծութք զուրախութի զուարթացուցանէին »։ Իմա՛ իբր, ուռճացուցանէին, վառէին, եւն. (յն. այլազգ.)։

Կամ իբր Զուարթուցանել. ընդոստուցանել. * Հեղձոյց զխօղս նոցա, զի զմիտս նոցա զուարթացուցէ, զի ելցեն առ նա յականէ կամս. Եփր. համաբ։

ԶՈՒԱՐԹԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ զուարթացուցանէ. զուարթարար. * Քո՛ է փոխարկել... զպարսաւանս վհատութե առ զուարթացուցիչ գովութի. Նար. հգ։ * Լաւացն զօրացուցիչ եւ զուարթացուցիչ. Վրդն. ծն։ * Ուղեգնացք չառ ինչ տեսանեն զուարթացուցիչ սրտից իւրեանց տեսութիս. Տօնակ։

ԶՈՒԱՐԹԵՐԵՍ. ա. ն. Զուարթ երեսօք. զուարթադէմ. * Ահն զեւոնդ, որոյ անտրտում եւ զուարթերես միշտ (էր) տեսակ իւր. Փարպ։ * Էր նմն պօղոս խաժակն, զուարթերես. Հ=Յ. յունուարի ։ * Զուարթերես կացցուք յաջմէ քումմէ. Ժմ։

ԶՈՒԱՐԹՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶՈՒԱՐԹԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. * Տխրութե զուարթմտութի »։ այսինքն փոխարկիչ 'ի զուարթութիւն. Եղիշ. խչ։

ԶՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուրախութի, եւ Արթնութի. * Առ մեզ՝ զուարթութեանն անուն ուրախականին է մասն... Ունի դարձեալ զուարթութեն անուն զաննիրհ արթնութիւն. Ղ. հըէէ։

Ըստ առաջնոյն. Ἱλαρότης, τὸ ἀγαθόν. Hilaritas, laetitia. Բերկրութի կամ բարեկրութի սրտի. կայտառութի դիմաց. եւ Զուարճութի անկոց. [illegible]. * Գնացին ... խնդութք, եւ սրտիւ զուարթութք 'ի վերայ ամենայն բարեացն, զոր արար տր. Գ. Թգ. Է. 66։ * Զուարթուն նորա (թագաւորի) իբր զցօղ 'ի վերայ գալարոյ. Առակ. ԺԹ. 12։ * Հայեցեալ յերկինս զուարթութք »։ յն. զուարթապէս. ἱλαρῶς, hilariter. Յոբ. ԻԹ. 26։ * Յոյժ զուարթութք խնդային ը նորքին մարդոյն. Եղիշ. Է։ * Մեղքն են թառամեցուցիչք զուարթութե, որպէս խորշակ տապոյ՝ բուսոց եւ անկոց. Խոսր։ * Յօղով շնորհի քոյ՝ զուարթուն։ Զուարթութի երեսաց։ Ի խնդութի զուարթութե։ Զուարթութի գեղոյն տգեղեալ. Նար։

Ըստ երկրորդին՝ Γρηγόρησις. Vigilantia. Հսկողութի. արթնութի մտաց. եւ Ժրութիւն 'ի գործս. [illegible]. * Յօրում հոգի նր այ. եւ յաւուրս հօր քոյ զուարթութիք եւ իմաստութիք գտան 'ի նմա։ Հոգի նր այ է 'ի քեզ, եւ զուարթութի եւ հանճար եւ իմաստութի առաւել գտաւ 'ի քեզ. Դան. Ե. 11. 14։ * Սպասնայր՝ ընդունաւորեալ զուարթութք 'ի սուտ մարգարէից անտի. Եւս. պտմ. Ջ. 16. յն. արթնութք. ἐγρηγορότως, vigilanter. * Ի զգաստութեն զուարթութիւն։ Հոգենորոգ զուարթութք։ Արթնականն մեր զուարթութի՝ քեզ ննջումն իմն է համարեալ. Նար։ * Տեսանելով ազատաբեալ զնան եւ զզուարթութի նորա՝ զարմանայր առաւել եղբարյն. Վրք հց. ԻԸ։ * Ի զուարթութե գովեցին ... քնոյն գորովէին. Եփր. համաբ։

ԶՈՒԱՐԹՈՒՆ, թնոյ. ոց. ա. Νήφων. Sobrius, et vigilans, insomnis. Ամենեւին Արթուն. լուրջ եւ զգաստ. միանգամայն ըստ հյ. զուարթ, կայտառ, առոյգ եւ ժիր. [illegible]. * Լերուք զուարթունք յաղօթս։ Արթունք եւ զուարթունք եղիցուք. Ա. պետ. Դ. 7։ Ա. Թես. Ե. 6։ * Զուարթուն կամ զայն առէ, զամենայն զբաղմունս մարմնականս 'ի բաց ընկենուլ, եւ արթնութք յուղիղ մտաց եւ 'ի նր սրտէ զաղօթսն մատուցանել. եւ կամ զուարթնոցն երկնաւորաց նմանել 'ի ժամ աղօթիցն. Լծ. Սրկ. Ա. պ. Ի։ * Այն՝ որ կամեցաւ զմիտսն զուարթնոցն (մոգուց) գողանալ, գողացեալ եղե ինքն (հերոդէս) 'ի նենգեցելոց անտի. Եփր. համաբ։ * Ո՞չ ապաքէն զուարթուն եւ իմաստուն իշխան 'ի վերայ արբեցելոց կացուցանել պարտ է։ Զուարթունքն եւ անխռովքն (յորժամ՝ լինիցին) զօրավար այնոցիկ՝ որ ոչ են արթուն. Պղատ. օրին. Ա. Բ։

ԶՈՒԱՐԹՈՒՆ, թունք. գ. Εἰρ. եբր. էիր, իր. Ἐγρήγορων. Vigil. Մեկնեալ անուն հոգեղէն պաշտօնէից այ, այսինքն հրեշտակաց. * Եւ ահա զուարթուն եւ նր իջանէր յերկնից։ Մեկնութք զուարթնոյ է բանս. Դան. Դ. 10. 20. եւ 14։ * Զուարթուն կոչին հրեշտակք, որ են անքուն աչօք, եւ լուրջ երեսօք. Ղ. բարձր։ * Զուարթունք (ասին), միշտ զուարթացեալք գոլով հոգեւորականաւ եւ իմանալեաւ խնդութք յածայինսն։ Ունի դարձեալ եւ զուարթութեն անուն զաննիրհ արթնութին, եւ զանխոնջական փառաբանութիւն. Ղ. հըէէ։ * Զուարթունք աննիրհեալք. Նար. առաք։ * Զուարթունն՝ յաննիրհելի բնութեց հրեշտակաց (առեալ անուն). Վրդն. դան։ * Հրեշտակք 'ի նա ցնծան հանապազորդ. վասն որոյ եւ զուարթունք կոչեցան. Լմբ. աղոթ։ * Զքեզ տր օրհնեն ամենայն զուարթունք երկնից. Աղօթ. ժամու։ Շար. առէալ։

ԶՈՒԱՐՃ. ա. Εὔθυμος, περιχαρής, φαιδρός. Laetus. εὔδιος, serenus. Զուարթ զգալի օրինակաւ. հրճուեալ. ուրախ. խրախ. եւ Զուարճալի. ուրախական. հեշտալի. գեղեցիկ. ծաղկաւէտ. գալարագեղ. [illegible]. * Եգիտ զնա նստեալ զուարճ եւ հեզ. Վրք հց. Ը։ * Զուարճացեալ այնուհետեւ միտք, որպէս 'ի զուարճ կատարման եղեալ վասն փրկութե ապրելոցն. Մագ. 'ի դէպ։

ԶՈՒԱՐՃ. ն. եւ } Հրճուանք. ցնծութք.
ԶՈՒԱՐՃԱԲԱՐ. } * Լուսին սատեղք՝ ձնեալ զուարճ. Ղ. յեղ. աստ։ * Զուարճաբար ընկալցուք ը բանին. Ճ. Գ։

ԶՈՒԱՐՃԱԳՈՅՆ. ա. Φαιδρότερος. Laetior. Առաւել կամ կարի զուարճալի. * Արեգակն զուարճագոյն (է) զինի գիշերոյն. Բրս. պհ։

ԶՈՒԱՐՃԱԸՆԾԱՅՔ, յից. գ. Բերք ուրախարար. (որպէս ձիթենւոյ եւ արմաւենւոյ). * Զրկեալքն 'ի սոցա զուարճաընծայիցն՝ երկյս եղկելիք. Պիտ։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Τερπνός, ἀσπαστός. Delectabilis. որ եւ ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼԻ. Որ ինչ բերէ զզուարճութի. հեշտալի. հեշտալիք. [illegible]. * Զոգելին, եւ զզուարճալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան՝ որ սիրեն զնա, եւ զամենայն մեղաւորս սատակէ տր. Նար. կա։ * Զուարճանալի (այլ. զուարճալի) եւ գեղեցիկ հանդիպմամբ. Ոսկ. լուս։ * Մի խաբիր 'ի խաբէութե զուարճալեաց. Մաշ։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՑ. ա. Լցեալ զուարճութք. հրճուալից. ցնծալից. բերկրալից եւ զուարթադէմ. * Օրհնել զուարճալից բերանօք զհրաշագործն այ. Յհ. իմ. եկեղ։ * Զուարճալից ուրախութք բարգաւաճեալ. Զքր. կթ։ * Զուարճալից առնել զմանկունս նոր սիոնի. Ճ. Բ։ * Այսօր զուարթնոցն դասք ըստ զուարճալից իւրեանց անուանն խնդութեամբ երգեալ տրամադրեցին. Ակնա. յոր։

ԶՈՒԱՐՃԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ զուարճութեան. * Գրել (զչարչարանս) ... զուարճախառն երկիւղիւ. Նար. հէ։ * Սոսկալի եւ զուարճախառն երկեղի պատահեցի. Լմբ. պտրգ։

ԶՈՒԱՐՃԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ. * Ցընդունելութէ զուարճականացն 'ի բաց կացցեն. Փիլ. յոբ։

ԶՈՒԱՐՃԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զուարճալի վիճակ. սէր զուարճալից. հրճուանք. * Յամենայն յայլ իրս ածեալ՝ ապաշաւն է զինի. իսկ առ այ ցնծութի եւ ուրախութի, եւ անտարակոյս զուարճականութի. Լմբ. պտրգ։

ԶՈՒԱՐՃԱԿԻՑ. ա. Συναγαλλιαζόμενος. Simul laetitia gestiens. Ուրախակից. խնդակից. * Ո՞ւր բարեկամքն զուարճակիցք. Ղ. եդես։ * Ամբարիշտ 'ի շահմարանս քո, եւ զուարճակից արա. Լմբ. ող։ * Բազմատեսակ ածայինն առաքինութեցն է զուրճ զուարճակից (եղելոց) հոգւոյն. Նիւս. կազմ։ * Հաւատամ եւ նոցա՝ զուարճակից (մեզ) լինել եւ տօնակից այսօր. Ածաբ. ծն։ * Յօրդորէ տօնակից լինել եւ զուարճակից. Խոր. հռիփս։ * Որպէս զի լինիցիք զուարճակիցք պատուաճառագոյն եւ գովք իմում զարմանալի տեսութեց. Պիտ։ * Յաւուրս ուրախութե զուարճակից եղիջք սոցունց. Ճ. Ա։

Կամ Εὔδιος. Serenus. Պայծառ եւ պարզ. զուարճախառն. * Այլ մերձենալով առ սիրելին՝ յառաջագոյն անտի առ զմտերմութենն զախտ՝ զուարճակից եւ խաղաղուտ հայեցուածօք. Փիլ. խնամ։

ԶՈՒԱՐՃԱՀԱՂՈՐԴ. Տ. ԶՈՒԱՐՃԱԿԻՑ. * Դու ո՞ւմ եղեր տօնակից եւ զուարճահաղորդ, մինչ ամենայն արարածք 'ի խոր տխրութե են. Սանոն։

ԶՈՒԱՐՃԱՁԱՅՆ. ի,ից. ա. Ունող ձայն զուարճալի, հեշտալի, անուշալուր. կամ Որ ձայնէ զուարճութի. * Զգարնանային զուարճաձայն ծիծառն. ՃՃ։

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱՄ, ացայ, ցեր. չ. Τέρπομαι, κατατέρπομαι. Delector, oblector. Վայելել ախորժանօք յախորժելիս. զբօսնուլ 'ի հեշտալիս. հրճուիլ. խրախանալ. խայտալ. [illegible]. * Ընդ երկնային զուարճացայց։ Զուարճասցին յուրախութե իւրեանց։ Ի ձեռն աստուածային վայելչութեց քոց զուարճասցի, որպէս յամենայն 'ի մեծութե. Սղ։ * Խաղով եւ խնկով եւ գինւով զուարճանայ սիրտ. Առակ. ԻԷ. 9։ * Ընդ որոց թէ ընդ գեղն զուարճացեալք՝ զնոսա այս կարծեցին. Իմ. ԺԳ. 3։ * Ուրախ լեր եւ զուարճացիր յամենայն սրտէ քումմէ դուստր երուսաղէմի. Սոփ. Գ. 14։ Իսկ * Ցանկան իւր զուարճացեալ լինէր թագաւորն »։ յն. քաղցրութք լինէր. Եսթ. Ա. 10։ * Յայժմ թագաւորն զուարճացաւ յանձն իւր »։ յն. յոյժ բարեկրեցաւ. Դան. Զ. 23։

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼ. Τρυφάω. Delicate vivo, deliciis indulgeo. Զուարճալի կեանս վարել. փափկանալ. * Այլ մեք՝ որոց բանն է երկրպագել, թէպէտ եւ պարտ է զուարճանալ, բանիւն զուարճացաք. Ածաբ. ծն։

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼ. Ἀγαλλιάομαι, εὐθυμέω. Exulto, gaudeo, laetor. Ուրախանալ, բերկրիլ, զուարթանալ. ցնծալ. [illegible], անտ Եւ. Է. 4։ Ա. Թգ. ԺԷ. 56։

ժող. Է. 7: Եբր. ԺԳ. 8: *Ընդ ոչինչ այսքան ուրախանայ ած, որքան ընդ մարդոյ ուղղութիւն և փրկութիւն. Ածաբ. յայտն:

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼ. Ἀναθάλλω, ἀνατέλλω, εὐθαλέω, ἀνθέω. Vireo, refloresco. Ուռճանալ. դալարանալ, կանաչանալ, ստղարթանալ, ընձիւղել, ծաղկաւէտանալ. *Զուարճասցին իբրև զխոտ ջրարբի: Ոսկերք ձեր իբրև զդալար զուարճասցին. Ես. կզ. 14: ուրեմն և Սղ. ԻԷ. 7: ՅԲ. 6: Դան. 1: Սիր. Ծ. 22:

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼ. Ըստ ամենայն առման՝ առ ՚ի գիրս մեր պէսպէս խնդրով. *Զուարճանալ յուսով, կամ աւետեօք, տօնիւ, ՚ի տօնախմբել. եւ. Շար: *Զուարճացաւ խորով ընդ լուր դալարանանն ազգականացն. Խոր. Բ. 70: *Յաւուր քան Ը բարին խնդալ մարդկան՝ զուարճացի չարաւն. Յհ. իմ. ով: *Ի փառս իւրոց զուարճացուցք. Լմբ. սփ. յի ընդ փառս կամ փառօք: *Այնչափ զուարճանայր ՚ի բարկուն. Խոսր: *Ի վերայ այսոցիկ զհոգևոր ուրախութիւնն զուարճանալ. Լմբ. ժող:

ԶՈՒԱՐՃԱՆՔ, նաց. Տ. ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆ. *Ուրախութիւն և զուարճանաց է օրինակ (հարսն). Եփր. աւէպս:

ԶՈՒԱՐՃԱՏԵՍԱԿ. } ա. Զուարճա-
ԶՈՒԱՐՃԱՏԵՍԻԼ. } լի. հեշտալի. ռէֆուլը. *Գարնանային հեշտալի և զուարճատեսակ ժամանակին. Նանայ: *Շնորհեցար տանել զուարճատեսիլ և նշան փրկութեան. Զքր. կթ:

ԶՈՒԱՐՃԱՑԱԾ. ա. Իբր Զուարճացեալ. *Մարմինս յուսով զուարճացած. Լմբ. ող:

ԶՈՒԱՐՃԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Զուարճանալն՝ ըստ ամենայն առման. *Զմիտս ննջեցելոց զարթուցանել ՚ի խրախուսմիտ զուարճացումն: Փայլող գեղեցկադրութեամբ (ընծայել) զուարճացումն տեսանելեաց: Անթարշամելի զուարճացմամբ տերևոյն միշտ դալարանալ. Պիտ: *Ծաղիկքն ՚ի զուարճացման են ասէ, այսինքն յուռճացման. Նիւս. Երգ:

ԶՈՒԱՐՃԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Τέρπω, ἀγαθύνω, χαριτόω. Delecto, gratifico, laetifico. Հեշտացուցանել. և Ուրախ առնել. ռէֆալանտըրմագ, խօշլանտըրմագ, շատ էթմէք. *Արուեստականք արարածք հեշտացուցանեն և զուարճացուցանեն զտեսանողսն. Փիլ. այլաբ: *Նիւթականն զզգալիս զուարճացուցանէ. Յհ. իմ. պաւղ: *Զուարճացուսցէ զքեզ սիրտ քո յաւուրս մանկութեան քո. Ժող. ԺԱ. 9: *Ի գովեստ փառաց շնորհաց իւրոց, որով (այսինքն յորում) զուարճացոյց զմեզ սիրելւոյն (որդւովն). Եփես. Ա. 6: *Լուսափայլ ազատութեամբ քո շնորհք ծագեալ ՚ի մեզ քաղաքակից՝ զուարճացոյց նը զմանկամբ. Շար: *Որ երկակի լուսով քո զուարճացուցեր զամենայն արարածս քո. ժմ:

ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Τέρψις. Delectatio, deliciae, laetitia, exultatio. Վայելչ ուրախալի. ուրախութիւն սրտի ՚ի վայելս. փափուկ. ցնծութիւն. հրճուանք. խրախութիւն. զուարթութիւն. [illegible]. *Ուրախ լիցի ՚ի քեզ զուարճութիւն իբրև յաւուր տօնի. Սոփ. Գ. 17: *Ո՞վ [illegible] բարբառեսցի զուարճութիւն մանուկ ինչ յաղթահարեալ յորդւոյս. Խոր. Գ. 68: *Ցերեկաց քոց՝ լուսաւորութիւն, և ՚ի գիշերաց քոց զուարճութիւն: Եւ ... տեսման աչաց՝ առ լոյս զուարճութիւն: Խնդալից գիշերաց զուարճութիւն.

Նար. Ի. Ճ. յա:

ԶՈՒԳԱԲԱԺԱՆԵԼ. ն. Հաւասար բաժանել. բաշխել. *Մի է աշխարհ, և որոց ՚ի նմա լինիցի ոչ զուգաբաժանեալ մասունս. Մագ. էկէղ:

ԶՈՒԳԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Ἰσολόγος. Aequalis oratione կամ ratione. Զոյգ՝ այսինքն հաւասար ՚ի բանս. միաբան. համեմատ. հանգոյն. *Իսկ որ ինչ զկնի այսորիկ՝ զուգաբան, և հաւասարագործ. Խոր. Բ. 89: *Զուգաբան Թխատեսակ ձիոցն զաքարիայ. Վրդն. քրղ:

ԶՈՒԳԱԲԱՆԵՄ. և ԶՈՒԳԱԲԱՆԻՄ. Ἀναλογέω, παραβάλλω. Confero, comparo, proportione respondeo. Ի կշիռ դնել բանիւ. զուգակշռել. համեմատել. *Զինչ զնոյն ինքն զայ զգեստն ընդ մանր անձրևոյս այսմ իցէ զուգաբանել. Նիւս. Երգ: *Զի զհոգևորն գաղափարս Ը հոգևոր Ճշմարտութեան զուգաբանեսցեն. Ճ. Ժ: *Ըստ մեծութեան կազմուածոյ շինուածոյն՝ զուգաբանեալ բարձրութեան զհիմն՝ յարուցանէն: Ըստ սորին զուգաբանի շրջակայ մարմինն՝ մեծ և փոքր. Վրդն. ող:

Կր. Զոյնակից լինել. միաբանել. ՚ի մի համար գրել. *Եւ զայս յոմհանիկս յայտնապէս զտեղին և զժամանակն համաձայն զուգաբանիւր քարոզաց. էր երեկոյ ասէ միաշաբաթոջ աւուրն. Սկեւ. յոր: *Գոն և այլ մարգիկ, որք յայտնապէս ոչ զուգաբանին յ. այսինքն ոչ միաբանեն ՚ի համար մարգարէից. Ոսկեփոր:

ԶՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀναλογία. Proportio, similis ratio. Համեմատութիւն. *Նոյնպէս է տեսանել և յոգւոյն զուգաբանութիւն իւր առ մարմնական հասակն: Իւրաքանչիւր ոք ՚ի լսողացն զուգաբանութ՜ զառաջելոցն կարծիս առցէ աքանչելեացն. Նիւս. Երգ:

ԶՈՒԳԱԲԱՐ. մ. նխ. Զոյգ. այսինքն հաւասարապէս. միօրինակ. նոյնպէս. և նման. *Զուգաբար զերկուս առաքեալ մատուռնն գումարեալս ՚ի մի վայր իմացի. Փիլ. լին: *Առ ՚ի զուգաբար բաժանել Ը ինքն զ չորաբաշխութեան ծառայութիւն՝ արդար հարթութեամբն. Պիտ: *Որ զուգաբար է անկեալ, այլում և նա յարուցանողի պատահագունի կարօտի. Բր. յովբ: *Զուգաբար անմարմնոցն զերկրաւորքս երևեցուցեր. Գնձ:

ԶՈՒԳԱԲԱՐԲԱՌ, ի, կմ ոյ. ա. Ἀντίφωνος. Contra sonans, respondens. Համաձայն. համեմատ հնչեալ. փոխաձայն. *Նուագօք զուգահնչմամբք և զուգաբարբառովք, առ ծանր հնչիւն արանցն՝ կանանցն սուրն խառնեալ. Փիլ. փէտակն: *Եւ զնոյնս նուագաւոր երգ երաժշտական զուգաբարբառ հնչմամբք պարաւորականք ե. դեալ՝ յերկուս բաժանէին գասս. Պիտ:

ԶՈՒԳԱԲԱՐՈՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Համաբարոյութիւն. միաբանութիւն մտաց և կամաց. *Ի ձեռն ածային ողջունին՝ առ ած միաւորութեան, և զուգաբարոյութեան. Մագ. էկէղ:

ԶՈՒԳԱԲԵՐԱԿ. ա. Որ զոյգ ընդ այլում բերի, ձգի, շարժի. զուգընթաց. *Զուգաբերականն նորուն առիւծու. Շիր:

ԶՈՒԳԱԲԵՐԻԼ. Συνίεναι. Գալ միանալ. համաձայնիլ. համեմատիլ. *Անինքն բնաւորեալ կամիլ զուգաբերիլ՝ ընդ ամենայն, և թափուր անեղի ոչ և մի թուղ պակասելով. Գրգոր. փիլ: *Առաջեալ եգև ՚ի հերակլեաւսէ. շարժեցեալս ընդ բոլորից զոչ բալորն, որպէս զի զուգաբերեալ (և տարաբերեալ), զուգերգողքն և տարերգողքն, յամենեցունց մի, և ՚ի միոյ ամենայնքն լիցի. Արիստ. Ձ:

ԶՈՒԳԱԲՆԱԿ. ա. Σύνοικος. Contubernalis, vicinus. Բնակակից. մերձաւոր. *Յաղթելով մի ՚ի բազմացն՝ յաղթողին նման լինիցի, նորին զուգաբնակ մնալով. Գրգոր. փիլ:

ԶՈՒԳԱԲՆԱԿ ԼԻՆԵԼ. } Συνοικία.
ԶՈՒԳԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. } Societas. Ի միասին բնակել. բնակակիցն լինել. կենակցութիւն. *Եղանէ յանմարմնականացն դասուց, և ընդ նոսա ... զուգաբնակն լինել երգակցէ. Յհ. իմ. ով: *Յամուսնութիւն և ՚ի զուգաբնակութիւն շարամերձեսցին. Ճ. Ա: *Զամենայն հնար գտանել, որով այսպիսի ամենայն զուգաբնակութիւն միշտ բարբառիցի. Գրգոր. օրէն. Բ. (գրեալ էր, զուգաբանութիւն:) *Ի սակս մանկանց զուգաբնակութիւն առնել (ծծակցաց). ան. ծա:

ԶՈՒԳԱԳԵՂԵՑԻԿ. ա. Կարի համեմատ. վայելուչ. միջասահման. *Հաւասարելով զերանայինն և զջերմահոտն ՚ի բարեխառն և ՚ի զուգագեղեցիկ վայելչութիւն. Խոր. Բ. 6:

ԶՈՒԳԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἴσος. Par, aequalis. κατὰ τὸ ἴσον, pariter, pari ratione. Զուգական ամենայնիւ. հաւասար. և Զուգաբար. հաւասարապէս. *Զինչ զուգագոյն կայցէ ՚ի խաղաղութեան լինել մեզ ընդ այլ, և իւրաքանչիւր ընդ անձին և ընդ միմեանս. Ոսկ. Եւ: *Ո՛չ մասին ուրեմն մարմնոյս կայել զմիտսն, այլ ընդ ամենայն զուգագոյն մերձենալ կշռապէս. Նիւս. կազմ. ծզ:

ԶՈՒԳԱԳՈՐԾ. ա. Նոյնպէս գործող. յար և նման գործով. *Թէ հաւասար գոյր ես գրէի. թէ զուգագործ գոյր, ես ցուցանէի. Նար. ԺԷ:

ԶՈՒԳԱԳՐԵԼ, իլ. Συναπογράφομαι. Conscribo, or. Ի մի կարգ գրել. գասել. ընծայել, իլ. համեմատիլ. *Համալուծք և համագնացք մարմինքն որբազանիցն անձանց՝ զուգագրեալք և ձգնակից եղեալք. Դիոն. էկեղ. *Որք ՚ի պատուանիս թագաւորաց հանգերձեալ են զուգագրել ՚ի լուծ ամուսնութեան. Զքր. կթ: *Զուգագրի եւս (սուրբ կոյսն) առաքելարի նահապետին արդարոյ արքունական՝ ընկալուչ եղելումն հիւրութեանն այլ. Ճ. Ժ:

ԶՈՒԳԱԴԱՍԱԿԱՆ. ա. Համադասելի. հաւասար. նման. համեմատ. *Ոչ ումեք ՚ի միջնոց զուգադասական ունելով պատիւ և փառս մեծութեն, և քան զորս զկնի. Յարէ. ող. կոստ:

ԶՈՒԳԱԴԱՍԵԼ. ն. Համադասել. Ը մի համար գրել. *Ի սոսա զուգադասին ոմն և ահարոն. Նչ. Եղէկ:

ԶՈՒԳԱԴԱՏԱՊԱՐՏԻԼ. Ի միասին դատապարտ գտանիլ. Վրք հց. Ժ:

ԶՈՒԳԱԴԱՐՁԻԼ. չ. Ἀντιστρέφομαι. Convertor, reciprocor, aequipolleo. Հաւասարապէս անդրադարձիլ, փոխադարձիլ. զոր օրինակ, մարդն է բանական կենդանի. բանական կենդանին է մարդ. *Յոր ի է սահմանդ, վասն զի ո՛չ զուգադարձի: Կատարեալ սահմանք այնոքիկ են՝ որ զուգադարձին առ սահմանելին: Ամենայն սահման զուգադարձի յիւր սահմանելին. իսկ առաջիկայ սահմանս ոչ զուգադարձի. Սահմ. ծա. և ծգ:

ԶՈՒԳԱԴՐԵԼ. Տ. ԲԱՂԴԱԴՐԵԼ. *Զուգադրեալ եմ ՚ի չորից. Եզն. ...:

ԶՈՒԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Συγκατάθεσις. Adsensio, concordia, pactum. Իսկ դաշնադրութիւն. բանս դնելն ընդ միմեանս. համաձայնութիւն. *Եկեսցէ ՚ի ձեռն եղելոց

զուգագրութեանց նշանացն 'ի հաւասարաց մըր֊մարտութեն։ Ոչ էր այնուհետև յառաջադրութիւն զուգագրութեան խորհրդոց եծգիտութեան. Նիւս. ոփանչ։

ԶՈՒԳԱԹԻՒ. ա. Ἰσάριθμος. Par numero, totidem. Հաւասարաթիւ. նոյնչափ թուով. նոյն համրանօք. *Փորոտիք եօթն, և անգամք մարմնոյն նմանապէս զուգաթիւ (կամ զուգաթիւք)։ Զուգաթիւ ժամանակ աւուրց յառ տարիս (այսինքն աւուրս ն) 'ի վեր անդ կայ միայ աղօթիւք և բարեխօսութեամբ վասն ազգին. Փիլ. այլաբ. և էլ. ե. 49։ *Գումարին 'ի տասն, որ է տասնքին կատարեալ թիւ… զուգաթիւ 'ի ձեռն մովսէսի աէրունեան աւանդեալ օրինացն. Յհ. իմ. ափ։ *Հինգ զդայարանք… և զուգաթիւ մատենիւս (մովսիսի). Վրդն. օրէն։ *Մարիամ ծնծամայր… զուգաթիւ աւուրց գարուցս անցաւորաց (վեցից՝ ցգալուստն քնի, կմ՝ անցաւոր աշխարհիս). Շար։

ԶՈՒԳԱԹԻՒ. Թուակից. զուգադասեալ. համապատիւ. համագոյ. *Փառակից որդւոյ… հաւասարափառ զուգաթիւ ընդ հօր. Նար. գնչ հոգ։ *Զհոգին որ ոյ… և զզուգաթիւ ոծն. Սրգ. ա. յհ. ղ. (իմա առեալ 'ի բանից Գր. ծծաբ. որ և 'ի Շար. *ընդհօր և ը որդւոյ կարգեալ և թուեալ»)։

ԶՈՒԳԱԹՈՌ. ա. Աթոռակից. հաւասար պատուոյ գահոյք. *կաթողիկոս՝ զուգաթոռ սբյն գրիգորի. Կոչնաբ։

ԶՈՒԳԱԹՈՒԵՄ, եցի. ն. Ի նմին կարգի թուել. համագասել. *Զուգաթուեսցէ ընդ հաւատացելոց անուան իւրոյ. Մաշտ։ *Զուգաթուեսցէ ընդ բազմակայնացն նահապետին արքահամու։ Ընդ հրեշտակս զուգաթուեցայց։ Եզն և էջ զուգաթուելով. Զքր. կբ։ *Առ սմին զուգաթուեսցի և ամենա. Անան. ե՛էղ։ *Ինձ ոչ անիրաւ գատել թուի, որ զուգաթուեաց զսոսա, որպէս ծնօղ անհաւատութեան սասելով (զոգիտութիւն). Ցէշ. ներբ. վք։

ԶՈՒԳԱԼԻՆԵԼ. Σύνειμι. Una sum, conversor. յն. ոճով. իբր կենաց կցորդ լինել անբաժան. *Հաւատաց այլն յոծ… զուգալինել ընդ մեծին գրիգորի. Նիւս. ափանչ։

ԶՈՒԳԱՑԵԱԼ. Ամենայնիւ լծեալ. խառնեալ. համախմբեալ. *Առ 'ի յիմանալեացն և յանմարմնոցն գոյացութեանց զուգալծեալ. Մագ. էկէղ։

ԶՈՒԳԱԽԱՂԱՑ. ա. Զուգընթաց. հաւասար 'ի գնացս. *Զուգախաղաց հաստատութեամբ յաւաջանայլն. Պիտ։

ԶՈՒԳԱԽԱՌՆ. ա. Ի միասին խառնեալ. Σύμμιξος. Commixtus. *Շարախառնեալ ջուրն՝ յորժամ յետ զուգախառն մասին հատանի. Պղատ. փիմ։

ԶՈՒԳԱԽԱՌՆԵՄ, եցի. ն. Συγκεράννυω. Commisceo, tempero. Ի միասին խառնել. զօդել. յարել. բարեխառնել. և Օտար ինչ խառնել. *Ցայտուսիկ փոքր ինչ զուգախառնեցից տեսութիւս պատշաճոգս. Մագ. էկէղ։ *Միջակաւ զօրութեամբ յերկոցունցն զուգախառնեաց. Պղատ. փիմ։ *Զուգախառնեալք սառնակակալ պատմութեամբք։ Զուգախառնեալց 'ի խաղաղական ցնծութի. Նիւս. ափանչ։

ԶՈՒԳԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσοκρασία, σύμμιξις, εὐκρασία. Commixtio, temperatio. Ի միասին խառնումն. և Բարեխառնութիւն. *Զի զուգախառնութեամբ ընդ գիմաւորացն որակութեամբ՝ 'ի միջոցին ամբողջ պահեսցի կենդանին. Նիւս. կազմ։ *Վասն անընդդիմամարտ՝ ներհակացն զուգախառնութեան. Յհ. իմ. պտղ։ *Ոչ այնպէս վաղվաղակի ժանտախտ յարի 'ի մեզ… որպէս չար արանց զուգախառնութիւն. Ոսկ. յհ. ե. 10։ *Ցազգէն յուգայի և 'ի ցեղէ անտի գաւթի, և 'ի զուգախառնութենէ տանն ահարոնի քահանայապետի ծնանի սբն մարիամ. Ճ. ժ։

ԶՈՒԳԱԽՆԴԻՐ. ա. Բանախնդիր ընդ այլում. վիճաբան. խուզարկու. *Զմեկրամագոյնն տեսանելով սարսա վարդապետութեան, և զուգախնդիր՝ զպատուոյն հայցեալ վարկ. Պիտ։

ԶՈՒԳԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վիճաբանութիւն. մաքառումն. *Զասհմանեալն զուգախնդրութեամբ անտես արասցես. Սոկր. ա. 17։

ԶՈՒԳԱԽՆՈՒՄ, խցի. ն. Συμφράττω. Consepio, munio. Քաջ խնուլ. ծածկել ուղէլ. *Սակաւով մարմնով զուգախնոյր. և որչափ անհոգեղաւք էին, ներքոյ յոլովիւք և հոծագոյն մարմնով. Պղատ. փիմ։

ԶՈՒԳԱԾԻՐԱՆԻ. ա. Ծիրանակից. կայսերակից. *Եղբարքն երկոքին հարազատք… զուգածիրանիք՝ վասիլ և կոստանդին. Նար. խչ։

ԶՈՒԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἴσος, ἴσιος. Aequalis, par. Զուգահաւասար. հաւասարակից. նման. համեմատ. ընկեր. և Ամոլակից. և Համագոյական. *Բան հզօրին ողորմեսցի զուգականին նորա. Յոբ. խա. 3։ *Իսկ երանելի զուգականին լուեալ (մեռոպ զատհակայ). Կորեւն։ *Զինչ ինչ այնպիսի աւետեաց լինիցի զուգական։ Զինչ այնմ պատուոյ զուգական կայցէ։ Այս բարբառս այնր բարբառոյ զուգական է. Ոսկ. մթ։ *Չեք ինչ զուգական խոնարհութեան. Սարգ. ա. պ. է։ *Գանձու իմաստութեան ոչ է գտանել ումեք գովեստ զուգական. Սարկ. խրատ. աամ։ *Ըստ երկնային զօրուն զուգականք. Նար. տաղ։ *Զուգական ոյ կամեցաւ լինել (ադամ)։ Լինել զուգական ոյ տէնչային. (յն. զուգանծ. այսինքն հաւասար ոյ։) Զինչ այլ ինչ զուգական կայցէ այնպիսի խնամոց։ Զի ամենայն ուրեք զզուգական հաւասարութեանն զիւր ընդ հօր յայտ առնիցէ. Ոսկ. եփ. և մթ. ա. 15։ *Զզուգական պատիւ երրորդութեանն 'ի մի բերեալ փառաւորութի ըստ օրհնութեն սբց սերովբէիցն. Յհ. իմ. էկէղ։ *Տեառն զանզանազանութե փառաց սբյ և զուգական երրորդութեն. Սարգ. ա. պ. թ։

ԶՈՒԳԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσότης, τὸ ἴσον. Aequalitas. Հաւասարութիւն. հաւասարակցութիւն. և Համագոյութիւն. *Համեմատութենն մերթ 'ի զուգականութենէն լինի. Ոսկ. մթ. 'ի ճ. գ։ *Զիւր իսկ պատիւն ակնարկէ այնուիկ, և ընդ ծընողին զհանգիտապատիւ զուգականութն»։ յն. զզուգապատուութի, կամ զհամապատուութի. Ոսկ. մթ. ա. 15։ *Երթամ, և առաքեմ զմխիթարիչն… տես զզուգականութեն. Ագաթ։ *Ցերրորդութեգ սրբութեան… 'ի նոյն պաշտօն հաւասարութեն միապատիւ զուգականութեն. Նար. կգ։

ԶՈՒԳԱԿԱԳ. Տ. ՇԱՂԿԱԳ. *Շաղկայն զուգականաց սափ. Երզն. քեր։

ԶՈՒԳԱԿԱՊԱՆՔ, նաց. Տ. ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Δεσμός, συνδεσμός. *Ի տոցանէ ամենայն հոգւոյն զուգակապանս արկանելով. Պղատ. փիմ։

ԶՈՒԳԱԿԱՊԵԼ. Տ. ՇԱՂԿԱՊԵԼ. *Առ չարն զուգակապելով. Երզն. քեր։ *Մինչև լուծեալ ('ի մարմնոյ) յանգիման կացցէ զուգակապողին. Մագ. էկէղ։

ԶՈՒԳԱԿԱՐԳԵՄ, եցի. ն. Շարակարգել. յօրինել. շարադրել. *Զատերս զուգակարգեցեր առ 'ի կենդանութի պատրաստեց քոց. Մաշտ։ *Ապողինարս զհին կըտակարանն… շարժով (տաղից) զուգակարգեաց. Սոկր. գ. 16։

ԶՈՒԳԱԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Բաղկացուցանել. կր. բաղկանալ. *Ցիմանալեաց և կենդեղուտ զօրութենէ առանձնապէս զուգակացուցանել զանձն առէր. Մագ. էկէղ։

ԶՈՒԳԱԿԵՆԱԿՑԱՐԱՆ. մ. կենաց կցորդութեամբ ընդ զուգակցին, կամ ընդ հաւասարս. *Ադամայ ոչ գտաւ օգնական նմա… զայլս 'ի կենդանեացն զուգակենակցաբար ըստ ազգի տեսանելով վայելչացեալս. Յհ. իմ. երև։

ԶՈՒԳԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերպարանակցութի. համանմանութի. *Առ սերովբէական զպատկերքն պահելով զզուգակերպութեն. Երզն. քեր։

ԶՈՒԳԱԿԻՐ. ա. Կցորդ կից. շարաշարակից. *Ընտրեցեր 'ի մարդկանէ շարշարանաց քոց զուգակիրս. Շար։

ԶՈՒԳԱԿԻՑ, կցի, ցաց. գ. Σύζυγος, γεῖς. Conjux, junx. Ի բառէս Զոյգ. Լծակից ըստ մարմնոյ. կողակից. ամուսին. ընկեր, այսինքն ... Կար. զամիս բնութի և գիւրահաւան՝ զուգակցիս (եւայի). Պիտ։ *Գտաներ զուգակցին իւրոյ մօրն աւերածանօք. Վրք հց. ծ։ *Մինչ զուգակիցն 'ի գերութեն էր. Կոչն։ *Ո՞ր վիշապ զիւր զուգակիցն կամի թէ կերիցէ. Ոսկ. հեբր։ *Քանզի չանց է՝ ոչ զուգակցաւ վարել. Վրդն. եւ։ *Որպէս տատրակ ազաւնց՝ միայն մնացեալ 'ի զուգակցէ. Ոսկ։

ԶՈՒԳԱԿԻՑ. ա. Ի բառէս Զոյգ. Ἴσος. Aequalis. Հաւասարակից. զուգական. և Կցորդ կամ նման. ... *Ծնունդ 'ի վեր քան զժամանակ, զուգակից և համգունեակ հօր. Լծ. իսչ։ *Զայն (զգիրն Զ) զուգակից ամին ծանիր, որ միշտ առէ՝ թէ զօրացիր. Շ. ոյէծ։

Ըստ կրկին հայեցուածոյ ասի. *Իբր զմի սիրելի, զմի ամուսին, զմի ընդակից, և զմի զուգակից 'ի միում խորանի խորհրդարանի. Նար. խչ։ *Որ թէպէտ յայլն հանգիտացաւ սմա իւրն ընակից, սակայն նաւզանալ յայամ երևել քան զզուգակցն. Պիտ։

ԶՈՒԳԱԿԻՑ. Συνουσιαστής. Familiaris, discipulus. կենցաղակից. կենակից. *Աշակերտ զուգակից արամեղոյ գոլ զինոնս. Պղատ. մինով։

ԶՈՒԳԱԿՇԻՌ. ա. Ἰσοστάσιος, ἰσοστάθμος. Ejusdem ponderis, aequalis, aequus. Հաւասարակշիռ. հանդիպակշիռ. համաչափ. համեմատ. ... *Որպէս ... պատուականք, և զուգակշիռք ... երթեալք 'ի գերութի. Ա. ... *Զուգակշիռ հաւասարութի, կամ հեռաւորութի, կամ ընթացք. Պիտ։ Նար. ... *Գնել յիւրեանց կողմանն ... ցն։ *Գնել յուրեանց ... ։ Վրք հց. ... *Զուգակշիռ լիցի չարեացն. *Զառաւելութեն գործոյն բանին ցուցանել զուգական. Ոսկ. ... 'ի Ճ. (իսկ ... զուգակշիռ). ... առաւելութեն իւրոյն բանի ցուցանել զուգական։

ԶՈՒԳԱԿՇՌՈՒԹԻՒՆ. գ. որպէս Զուգակշռութիւն. համեմատութի. փոխ. *Վայելչութիւն. ... չարեացն զուգակշիռ. Պիտ։ *Զի գիտէն յիւրեանց կողմանն զուգակշիռս չարեացն. Ճ. Բ։ *Իսկ մանն զուգակշիռս չարեացն. Ճ. Բ։ *Փոքր արդեօք՝ ամենայն. Նիւս. կազմ. ո.

աշխարհ տառացուածոց երեւել լինէր առ քո առաքինութիւնք զուգակշիռ »։ կամ խիմ զուգակշռելով, և կամ՝ առ քո առաքինութիւնք զուգակշռութիւն։

ԶՈՒԳԱԿՇՌԵՄ, եցի. չ. Հաւասարել. համեմատել. անվրէպ կշռել. չափել. *Բայց ի՞նչ զուգակշռեսցի ասա. Պիտ.։ *Ի վերին զուգակշռաւոր աջոյ ամենագիտին. Փարպ.։

ԶՈՒԳԱԿՈՂՄՆ, մանն, մանց. ա. Ἰσόπλευρος. Aequilaterus, ralis. որ և ՀԱՒԱՍԱՐԱԿՈՂ. այսինքն Հաւասարակողմեան ըստ երկրաչափից. *Ի զուգակողմանցն կերկնակաց երեքանկիւնեացն երեք տարք բաղկանան. Փիլ. ծ. բան։

ԶՈՒԳԱԿՐՕՆ, ի, ից. ա. Ὁμιότροπος. Similibus praeditus moribus. Համակրօն. համանման վարուք և կարգօք. *Հաւատարիմ և զուգակրօն աշակերտօքն յաջողեա տապալելով. Կոչկոն։ *Հանդիպեցաւ փիլիսոփայանոսի... աշակերտաւն 'ի կապադովկիա՝ զուգակրօն ըստ առաքինութեան. Նիւս. 'ի սրբոյն։

ԶՈՒԳԱԿՑԱԲԷՍ. մ. Καταλλήλως. Congrue, cohaerenter. Հաւասարապէս. հաւասարակցութեամբ. համբերապէս. դէր գործէր, դէրապէս. *Միտք՝ որ 'ի զգայական զօրութեան զինքն բաժանէ, և 'ի ձեռն իւրաքանչիւր ուրուք զուգակցապէս և կշռեալ զէիցն գիտութիւն ընդունի. Նիւս. կազմ.։ *Մեզ յակուէ անժամանակ երրորդութեամբ՝ զուգակցապէս փառաւորել յանպատ. Նար. ղ։

ԶՈՒԳԱԿՑԵՄ. չ. } Միաբանել. կցորդել. միաւորել. միանալ.
ԶՈՒԳԱԿՑԻՄ. ձ. }
*Զոմանս աւերմամբ զուգակցեալ գտաքան չարիմացութեան. Յհ. կբ։ *Ամենեքին զուգակցին նմա յերգելն. Լմբ. պղրգ։ *Որ հոգանիւթ բնութեան զուգակցեալ ընդ մեր հոգւոյն. Շար.։ *Ոսկեղէք մեր հաւասար 'ի նմա զուգակցեալ. Համամ. առակ։

Եւ Զուգակշիռ գտանիլ. հաւասարիլ. *Պարզ և, որոյ ոչ կշիռ գործոյ զուգակցի. Լմբ. օրհն.։ Իսկ Վանակ. յոբ. *Հալածիչքն դիմադրեալ լինէին, և հալածեալքն՝ զուգակցեալ, խիմ. 'ի վիճակ իւր առաջին հաւասարեալ, կամ զօրացեալ՝ ընդ նոյն միաբանալով։

ԶՈՒԳԱԿՑՈՐԴ. ա. մ. Կցորդակից. միաբանութ. հաղորդ. կից. *Զուգակցորդք են միմեանց և զինի երգեցելաք։ Զուգակցորդ ընդ քոյ գոյք փառաւորեալ. Նար. կա. և առակ։

ԶՈՒԳԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Լծակցութիւն. կցորդութիւն. կապակցութիւն. և Ադգակցութիւն. համագոյութիւն. (ըստ զօրութեան տրամաբանի). *Ադատուք երամանան, մոլեկի 'ի բաց զատանելն ըստ զուգակցութեան, իւրաքանչիւր ուրուք ճանաչեալ գլխաւոր զուգակցողն. Նիւս. բն. ա։ *Ճանաչեն մերձէ 'ի զուգակցութեան (հոգւոյն). Ճ. Ա։ *Զինչ յայտ առնէ զուգակցութիւն (բանիս), թէ որ զբեզ օրհնեն, ասա 'ի քեն օրհնին. Լմբ. պղրգ։ *Համապատուին կցորդութեանց, անպատասխանւոյ հակառակութեանց, եռապատկեալն զուգակցութեանց. Նար. հէ։

ԶՈՒԳԱՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Συσσίτια. Convivium. Հաղորդակցութիւն. սեղանակցութիւն. *Առ իւրաքանչիւր ակսիա գալ զուգահաղորդութիւն... բաց մնացէ 'ի զուգահաղորդութենէս. փառացն ոչ զանազանապէս և ոչ նուազ զուգահաղորդութեան առնել զվարս (ընթերցուածն): Ճաշակելովն 'ի հարկէ վարել զուգահաղորդութեան թուլեցաւ։ Հաստատեցաւ խորհուրդն ձեզ զուգահաղորդութեց։ Երդմնահար լինել առ զուգահաղորդութեան գիրքս առ միմեանս պատահելով. Պղատ. օրէն. Ժ. ծԷ։

ԶՈՒԳԱՀԱՅՐ, հօր, հարց. գ. Որ է հանդէտ հօր, իբր հայրակից. հօր փէղէ ԷԲ̃ո-նօղ, հօր դէս հօրէղէւր. *Ոչ որպէս տադեր, այլ իբր նոյնազգական զուգահարք զմանկունան փայփայեցէր (առ միարդայս՝ որպէս առ սահակս). Խոր. գ. 68։

ԶՈՒԳԱՀԱՆԴԵՐՁԵԱԼ. Որ հանդերձեալ է նմանապէս՝ լինել. *Զուգահանդերձեալ էր 'ի կողէս յայտնել յառաջ գալ պատճառոյն յանցանաց. Ոսկ. յոգոտ։

ԶՈՒԳԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Ἰσῆλιξ. Aetate par. Համահասակ. հաւասար տիօք և այլովք իրօք. դօյփող, այսփող, դիր գորէր. *Զօրութիւն և հասակաւ զանազանք... ժամանակաւ ամուսինք (համասեռունքք) և զուգահասակք: Զուգահասակ են՝ որ շուրջ զատուածովն են զօրութեամբն. Փիլ. այլաբ. և էլ։ *Մի են հոգի և մարմին՝ զուգահասակք և համգիտապատիւք։ Զարգարել խոհական իմաստութեամբ և զուգահասակ գատերօք կուսիցն չնորհաց. Եղիշ. մքր։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՆ. ա. Միախոհ. միակամ. միաբան. Դաւիթ. *Միաշունչք՝ միակրօնք, համապատիւք, զուգահաւանք. Նար. յէ։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՍԱՐ. ա. Ἴσος. Aequalis. Հաւասարակից. ամենայնիւ հաւասար. հանդէտ. զուգակշիռ. զուգակշիռ. դէրադէր, ԷԷ̃տամ. *Զուգահաւասար երրորդութեան. Ճ. Ա։ *Յանհաւասարս զզուգահաւասարն դնես գոյացութիւն (կամ ենթակայութիւն): Զուգահաւասար առ երկուսին դնելով թշնամութիւն. Յհ. իմ. երև. և պաղ։ *Զթուոն քո վարդան՝ կարգեսցէ 'ի վերայ հայոց զուգահաւասար թագաւորին. Խոր. գ. 64։ *Որ կենօք և ուսմամբ զուգահաւասար նմա էին. Յհ. կբ։ *Ճշմարիտ խաղաղութեան ոչինչ է զուգահաւասար յեկեղեցւոյ բարեաց. Շ. Եղբ։ *Ոչինչ յերկրաւորացս՝ երկնայնոց արքայն գտաւ զուգահաւասար. Լմբ. սաղմ։

մ. Ἐξ ἴσου. Aeque, aequaliter. Հաւասարապէս. միապէս. *Ի բաց կացցէ մեզ զուգահաւասար՝ և՛ ասելն 'ի միասին հաւաքումն, և՛ արիսամ բաժանումն. Անան. Ղրփ։ *Առ նմա մահ և կեանք զուգահաւասար 'ի միասին ընթանային. մարմնով մեռեալ, և կենդանի ածութեամբ. Սարգ. ա. պ. Է։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՍԱՐԻՄ, եցայ. չ. Զուգակշիռ կամ յար և նման գտանիլ. *Ընդ նոսին յարմարեալ զուգահաւասարէր և ծննդեան բարեպաշտութեան. Պիտ.։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ըստ ամենայնի հաւասարութիւն. *Վասն զուգահաւասարութեան ծննդոցն (նոյնչափ թուով). Սամ. Երէց։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՔԵԼ. չ. Ի միասին ժողովել. 'ի մի վայր բերել. գումարել. *Զոր մեք որպէս պիտանի և գեղեցիկ զուգահաւաքեալ՝ յայտնի բազմաց արարաք. ՃՃ։ *Որք 'ի նիկիա բեւեռանեցուց զուգահաւաքեալք 'ի հոգւոյն այդ եղեն. Լմբ. հանգ։

ԶՈՒԳԱՀԱՒԱՔՈՒՄՆ, քման. գ. Συναγωγή. Congregatio, collectio. Համահաւաքումն. 'ի մի ժողովելն, և իլն. *Գուշ սմա մի առ 'ի նոցունց իսկ առաքելոցն ամ նուաղեալ առ 'ի թուոյ նոցա 'ի ժամանակի զուգահաւաքմանն ('ի փոխումն կուսին). Դիոն. Եղբ. ծա. յարեմ. *Բարգողմեոս ոչ գոյր ընդ նոսա 'ի զուգահաւաքման (վասն փոխման) կուսոյն. Խոր. առ ահկ. արծր։ Ուստի և՝ *Ոչ էր 'ի զուգահաւաքման աշակերտացն. Տօնակ։ *Որք զատ բերելի զուգահաւաքմանն 'ի միասին՝ զգարավերելի ախտն ախտանանն »։ այսինքն խառնակութեն երից անձանց. Կանոն։

ԶՈՒԳԱՀԵՂՈՒՄՆ, հեղմունք. գ. Συῤῥοία. Confluxio. Համանգամայն զեղումն. խուռն հոսանք. *Այսպէս այս ամենայն չարեացս զուգահեղմունք 'ի դուռն նաքեայ ինչ եղեն ժամանակի. Սոկր։

ԶՈՒԳԱՀԵՏ. մ. Ὁμοῦ. Simul, una. Նոյն հետայն. միանգամայն. մէկէն, մոփէղ. հէմէն, դէրէբէ. *Արար զայրն, բայց ոչ անդէն և զկինն զուգահետ. Ոսկ. յհ. ա. 21։

ԶՈՒԳԱՀԻՒՍԵԱԼ. Զուգեալ. կազմեալ. յեռեալ. *Առ 'ի բազմաց զուգահիւսեալ տեսակաց և բնութեանց. Մագ. էկեղ։

ԶՈՒԳԱՀՆՉԻՒՆ, չման. գ. ա. Ἀντήχος. Resonans. Նոյնօրինակ հնչեցեալ 'ի հանդիպոյ. փոխաձայնեալ. *Նուագք զուգահնչմամբք և զուգաբարբառովք. Փիլ. փէտակն։

ԶՈՒԳԱՀՐԵՇՏԱԿ. ա. Ἰσάγγελος. Aequalis vel similis Angelis, angelicus. Հաւասար հրեշտակաց. հրեշտականման. *Զ յուսացեալն 'ի յարութեան տեղւոյն ցուցանէ զուգահրեշտակ անախտութեան լինել. Նիւս. երգ։ *Զուգահրեշտակք են, և որդիք են այ։ Բարձր և զուգահրեշտակ յանգման պատուեալ։ Ի յարութեան զուգահրեշտակ մեզ ցուցանելով զկեանս. Նիւս. կազմ։ *Զուգահրեշտակք յերկիրս՝ նման երկնայնոցն լիցուք. Խոսր։

ԶՈՒԳԱՁԱՅՆ, ի, ից. ա. Σύμφωνος. Consonus. Միաձայն. միաբան. համաձայն. ձայնակից. հէմսէս, համայն. *Երբեմն անյարմար բերելով 'ի ձեռն անմանութեան, և երբեմն զուգաձայնք 'ի ձեռն նմանութեան: Զուգաձայն, և ընդդիմաձայն. Պղատ. փիլ. և օրէն. Է։ *Արիւսն եղեալ գտանիս չարապաշտութեան զուգաձայն. Յհ. իմ. երև։ *Զուգաձայն եւս ամենայն քաղաքս. Ճ. Ա։ *Փառաւորեսցուք արժանաւոր զուգաձայն երրաձայնութեամբ զանեղիցն հայր, եւն. Ալ. 'ի սուրբ։ *Զեր երրորդութեան փառաւորելով... զուգաձայն որհաբանութեամբ. Նար. ձա։

Եւ Ἀντίφωνος. Contra sonans, alternus. Համաձայն ըստ փոխաձայնութեան. զուգաբարբառ. *Զուգաձայն յարմարութեամբ... խնդակից զուարթանան. Փիլ. փէտակն։

ԶՈՒԳԱՁԱՅՆԱԲԱՐ. } մ. Συμφώνως. Consone, concorditer. Միաձայնութեամբ. ձայնակցութեամբ. միաբանաբար.
ԶՈՒԳԱՁԱՅՆԱՊԷՍ. }
*Զուգաձայնաբար վերնոցն զօրութեանց օրհնել. Մագ. էկեղ։ *Ծանուցին նոցա զզուգաձայնապէս առ 'ի նոցանէ զօրհնաբանել հրամանքն. Ճ. Ա։

ԶՈՒԳԱՁԱՅՆԵԼ, եալ. չ. Համաձայնել. յարմարել. *Որ և (այսինքն զոր և) առ խիս հոգեւորական խորհրդականն զուգաձայնել ոչ է ախտալական. Նար. իէ։ *Որպէս զատանաւք երգարան զուգաձայնեալ զհոգին և զմարմին տաւն զգայարանօք. Լմբ. սղ։

ԶՈՒԳԱՁԱՅՆԻՄ, եցայ. չ. Συμφωνέω. Consono, concino, convenio. Միաձայնիլ. միաբանիլ. ձայնակից լինել. երգակցել. *Զուգաձայնիցեք առ միմեանս ամենայն քաղաքս 'ի յընտրութեն առաքելոց. Նիւս. 'ի սրբոյն։ *Զուգաձայնեալք. և

համափառաւորեալք (հարք ժողովոյն) գիր եռուն. Սոկր. ա. 8: *Զուգաձայնեալ ընդ պետրոսի, զի ընդ նմին և երանեցիս. խոսրովին: *Ընդ նոսա և զուգաձայնեալ երգարանէ: Ընդ որս և զերեքսրբեանն զուգաձայնեալ երգակցեն զսրբասացութի. Ցհ. իմ. տփ:

ԶՈՒԳԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձայնակցութի. միաձայնութի. *Փառաւորեա ցուք արժանաւոր զուգաձայնութբ զանըլակիզքն հայր, ևն. Ճ. Ե: *Համակցորդ զուգաձայնութբ... ընդ նմին վասն նորին աղերսել. Նար. խէ:

ԶՈՒԳԱՃԱՆԱՊԱՐՀ. ա. Ճանապարհակից. ուղեկից. ընթացակից. ընդակից. *Հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ. Նար. ղֆ:

ԶՈՒԳԱՃԱՆԱՊԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. գ. }
ԶՈՒԳԱՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ }
Συνοδία, σύνοδος. ըստ յն. ձայնին, Ուղեկցութի. զուգընթացութի. ընթացակցութի. այլ ըստ իմաստից, Սինհոդոս, ժողով. հաւաքումն. միաբանութի. և Միաւորութի բնութեց 'ի քս. *Միւս ևս ընկեր շարայարութե, կամ զուգաճանապարհութեանն». որ է անհեթեթ թարգմանութի յն. ձայնիս՝ սինոփէա. Ճ. Ե: *Զհեղեղածուփ անդնդաձիգ սահանացն երկնահոս զուգաճանապարհորդութե. Արծր. ա. 11: *Ըստ զուգաճանապարհորդութե զբարին միակամապէս պարունելով. Մագ. էկէղ:

ԶՈՒԳԱՄԱՍՆ, սին, սունք, սանց. գ. Ἰσομοιρία, ἴσον μοιρίον. Aequalis portio. Հաւասար մասն կամ բաժին. *Մէջն ծայրիցն՝ զուգամասամբն առաւելու և առաւելանի. Փիլ. ծ. բան:

ա. ն. Որոյ մասունքն են հաւասար. և Հաւասար պահմամբ մասանց. *Ելկոտասան կենդանակացս աստեղատանցն, և նոյնքան ժամուս հաւասարակօրէիցն զուգամասանց. Ոսկէփոր: *Ի նոյնել ուզզանկիւնեացն առ տրամագծին միջին, զամենայն հարթ, որգակ, զուգամասն... յարմարեալ անձնաս պահէ. Շիր: *Որ առ մեզ է լոյս, գիշերուս հատանի, և հատանէ զգիշեր՝ զուգամասն. Անյաղթ. նոր կէր: *Ըստ կարի ընտացական բնութեան՝ նորին զուգամասնայց (կամ զուգամասնեայց) անտեսական մարմնաւորութենն. Բրս. ի Պ:

կամ որպէս Կրկնամասնեայ. *Ի միասին զզուգամասն պայազատել գահընկալ թագաւորական զարմ. Արծր. գ. 11:

Իսկ Նար. խւ. *Զտծածնին չքնաղ կազմուած սքանչելաշուք բնակութեանն՝ զուգամասն կրօնից բարեզարդն եպիսկոպոսութեան կառուցեալ». իմա, հանգէտ, գիտող, կամ կից եպիսկոպոսարանի:

ԶՈՒԳԱՄԱՍՆԱՊԷՍ. մ. Կցորդակցութբ. մասնակից լինելով հաւասարապէս. *Կցորդելով ընդ խնկազգեստիցն զուգամասնապէս. Նար. լգ:

ԶՈՒԳԱՄԱՍՆԵԼ. ն. Հաւասարել. համեմատել. *Զո՞ ոք տայս 'ի բազմահոյլ չարացն զուգամասնելով բերել յարադրեսցուք առ սա. Պիտ:

ԶՈՒԳԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσομοιρία. Aequa portio, aequalitas. Հաւասար մասն և բաժին. հաւասարութի. համեմատութի. համանմանութի. և Մասնակցութիւն. *Եղիցի ոք և 'ի մէնջ նոյն յառաջինսն. և ընդէր ոչ գնեմք զուգամասնութիւն. Անյաղթ. մակաբ: *(Ոգին) ըստ նմանութե մանանային բաժանման՝ բաւականութբ բովանդակի, և զուգամասնութբ պատուի: Հասարակաց (է կարգ) պատուհան և գիշերոյ զուգամասնութբ: Ցիս և գիշեր զուգամասնութբ առ միմեանս մեծանալք. Ա. որս. է. է. և ծփ: *Առ յոյս միջանակին զուգամասնութե. Փիլ. լիոս: *Գեղեցիկ հասակ՝ զուգամասնութբ վայելչացեալ. Պիտ: *Հաւասարապէս բաշխէր երկրածնաց՝ մանանային զուգամասնութբ. Նար. ղֆ: *Ի մաքրութի հոգւոյ ըստ հրոյ գոլոյ զուգամասնութե. Ղ. տփէն:

ԶՈՒԳԱՄԻԱՒՈՐԵԼ, իլ. Յարմարել. զօդել. միացուցանել. և Միանալ միաբանել. *Առ իրերաս զայսոսիկ զուգամիաւորեսցէ: Որպէս պատճառաւորաց զպատճառ, կամ զօրութեց զներգործութիս ողջախոհաբար զուգամիաւորեալս: Զբոլորն զուգամիաւորեալ ունի. Մագ. էկէղ: *Եւ ո՛չ միում 'ի ձէնջ զուգամիաւորիմ. Ճ Ճ. պէտր. պօղ:

ԶՈՒԳԱՅԱՐՄԱՐԵՄ, եցի. ն. Զօդել. ընդելուզանել. *Զկապ պատուածոյ գօտեաց... համատակօք կրկնելովք զուգայարմարեաց. Նար. խւ:

ԶՈՒԳԱՆ, ի, աց. ա. գ. Զուգական. և Զոյգք. ամոլակիցք. *Ոչ հարցես հերկ առնէ եզամբ և իշով 'ի միասին... զի չունի իւր զուգան. Կիւրղ. օրէն: *Զի՞նչ ասիցեմք զզուգանացն զառ 'ի միմեանց պատուեալ գովութիս. Կոչման:

ԶՈՒԳԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Միանալ. միաբանիլ. *Երկոցունց զուգացելոց՝ եպիսկոպոսին և թագաւորին, յանձն առեալ զպրութենն հնազանդելոյ. Կոչման:

ԶՈՒԳԱՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նմանակցութի. նմանութի յարմարական. *Յոլովակի են 'ի նախանկար տիպս օրինակաց զուգանմանութիք (կուսին) 'ի վեր և 'ի խոնարհ. Ճ. փ:

ԶՈՒԳԱՆՈՒՆ. Տ. ԶՈՅԳԱՆՈՒՆ:

ԶՈՒԳԱՆՈՒՆԱՊԷՍ. մ. Συνωνύμως. Համանունաբար. փաղանունապէս. *Որոշականն՝ զուգանունապէս կոչմամբ. Մագ. և Երզն. քեր:

ԶՈՒԳԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνωνυμία. Համանունութի, կամ փաղանունութի. *Զի համանգամայնք են, այլ համանունք զուգանունութբ. Մոխ. քերբ. և Երզն. քեր:

ԶՈՒԳԱՇԱՐ, ի, աց. գ. Συλλαβή. Syllaba. Շաղաշար. այսինքն փաղառութի. վանկ. սիւղղոբայ. *Յաղագս հասարակ շաղաշարաց, որ ասի զուգաշարաց, այսինքն շարեցելոցն 'ի հասարակաց խօսս զբուցատրութե, և բանից պատմութե. Երզն. քեր:

ԶՈՒԳԱՇԱՐԵԼ. Շարադասել. համագասել 'ի մի կարգ. *Եւ որ ընդ իս զուգաշարեցան թիւք եօթնից. Երզն. քեր:

ԶՈՒԳԱՇԱՒԻՂ. ա. Ճանապարհակից. ընթացակից. հաւասար յընթացս. համանման. ծննդակից. սննդակից. ընդակից. Եօլթող, ագրան. *Իւր պատկերակիցք՝ միատեսակք՝ զուգաշաւիղք: Բազմամբ զ... լինձ զուգաշաւիղ: Զուգաշաւիղք մաքրութե վարուցն ակլցխսեզեկի: Զուգաշաւիղք պարագրողին: Համասերմ միաբոյս զուգաշաւեղ եղբօրն յաղթեաց. Նար. ծէ. խէ. և տաղ. և Տծէ:

ԶՈՒԳԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Համալեզու. միաբարբառ. *Ի մի տեսակ զուգաշուրթն խօսակցութե համահաւանեալք. Նար. տաղ:

ԶՈՒԳԱՉԱՓԵՄ, եցի. ն. Συμμετρόω. Commensuro, coaequo. Հաւասարել ըստ չափոյն. զուգայարմարել. *Եւ ոչ առ միմեանս զուգաչափեալք գիտեն թուօք. Պղատ. օրէն:

ԶՈՒԳԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμμετρία. Հաւասարաչափութի. զուգակշռութիւն. հաւասարութի. *Տեսանի և ոչ միայն պատշաճեալ՝ է զուգաչափութի առ 'ի յաւելուլ զմին հատ. Պղատ. օրէն: *Զուգաչափութբ զամենայն գաւառին: Զոյգ ըստ պատանեաց պատուհաս կրեցին, և զուգաչափութբ և մահ ընկալցին: Զուգաչափուք ամպարշտաց (որպէս բարեպաշտաց) պարգևօք աշխարհիս. Փիլ. նխ. ա:

ԶՈՒԳԱՊԱՀԵԼ. ն. Քաշ և միօրինակ պահել. *Զուգապահել զյիշատակն առօրեայ անախտ և անարատ. Մագ. էկէղ:

ԶՈՒԳԱՊԱՏԻՒ, աուի, աց կամ ոց. ա. Ἰσότιμος. Ejusdem honoris, aequalis in dignitate. Հաւասարապատիւ. զնոյն յարգ ունող. հաւասար. *Անութեանն զուգապատիւ և հաւասար գոլ. Ղ. բարկ: *Զոչ հաւասարն ոչ առնէ զուգապատիւ. Սիոփան: *Ոչ եթէ զուգապատիւ զինքն գնէ (քրի յովհաննէս). Ոսկ. յհ. ա. 28: *(Արդար ոք) զուգապատիւ է բոլոր բազմամարդիկ ազգին. Փիլ. ծ. բան: *Զուգապատիւ բնակութի: Զուգապատիւ բաժանումն. Պիտ: *Ո՞րքան ինչ պարտ իցէ համազգեացն և զուգապատուոցն, որ մինչ անբանիցն պահանջեալ է (օգնել): Մի մախասցիս ընդ վախճանս զուգապատիւ՝ զուգապատուոցն նմանապէս առաքինութբն: Ոչինչ գովեմք որ զկնի որկորիցն զուգապատուացն, մանաւանդ եթէ անպատուացն: Յոյժ հեշտութեն՝ չարութի (սարեկի և արբոսի), և զուգապատիւ ամբարշտութիւն. Անյաղթ. ողջ. և մակաբ. և ա. որս. է. և Պրփ:

ԶՈՒԳԱՊԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσοτιμία, τὸ ἰσότιμον. Par honor, aequalis dignitas. գրի և ԶՈՒԳԱՊԱՏԻՈՒԹԻՒՆ, ԶՈՒԳԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ. Հաւասարութիւն պատուոյ, աստիճանի, յարգի և արժողութե, ևն. *Զզուգապատուութի իւր ընդ ծնօղին ակնարկէ. Ղ. մծբ: *Զուգէ գործել զուգապատուութբ սիրոյն, և ողջունիւն որբութե. Ոսկ. հռ: *Հրեշտակացն զուգապատուութի, փառացն տեսութի... Զբը նութեամբ զուգապատուութի՝ հաւասարութբ պարգևացն պատուեալ: Ծագէ զօրէգակին զուգապատուութբ: Նոքա զորդւոյ կոչումն՝ զուգապատուութե ձայն իմացան. Անյաղթ. ողջ. և առ որս. ծէ. և ծն:

ԶՈՒԳԱՊԱՐԱԿՑԵՄ, եցի, եա. ն. Պարակից առնել. դասակցել ընդ. *Անճառ հեշտ փառաւորանողաց զերկրպագուս քումդ նշանի զուգապարակցեա. Նար. խւ:

ԶՈՒԳԸՆԴԱՐԻԼ. յ. Συγχορεύω. Una tripudio. Պարակից լինել. համագասել 'ի նոյն պարս. *Հանգիստակից գոլ հրեշտակացն և ընդ նոսին զուգապարիլ. Զքր. կթ:

ԶՈՒԳԱՊԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարակցութի. դասակցութի. *Ի միաբան զուգապարութե անմահից փառաբանողաց ընտակերպից. Նար. մծբ:

ԶՈՒԳԱՊԷՍ. մ. Ἐξ ἴσου. Ex aequo. ἴσως, aequaliter, aeque, pariter. Հաւասարապէս, հանգիտաբար. յար և նման. միօրինակ. նոյնգունակ. քեղումբ, էէտան. *Զուգապէս և հանգիտաբար երուագուն. *Զուգապէս և հանգիտաբար իրաւացունց. Զի՞նչ են ցեալ (առաւ ընդ արբահամու): Զինչ են վեց ոտքն, որ ելանէին 'ի կողմանէ երկուցունց՝ երեք զուգապէս. Փիլ. իմաստ. և Ցունց՝ երեք զուգապէս զերկոտասանիցն մեծ էր: *Զուգապէս զերկոտասանիցն զուգագնել շահեկանութի: Բաժանէին զուգագնել զձև արդարութե. Փ. պէս՝ ցուցանելով զձև արդարութե. *Զուգապէս՝ միմեանց ընդգրկեալք. Ցհ. իմ. տփ:

ԶՈՒԳԱՊԷՍ. Καταλλήλως. Congrue, convenienter. Յարմարաբար. 'ի դէպ. և

Զուգաչափութբ. համաչափ Թուով։ *Զուգապէս ըստ պիտոյից ձեւալ կերպարանի յարուեստագիտացն գործին. Նիւս. կազմ։ *Արդ զուգապէս անուն նորա ունի զԹիւն վեց հարիւր վաթսուն և վեց. Սարգ. յհ. ՟Է։

ԶՈՒԳԱԴԷՍ. Συνημμένως. Conjunctim, una. Զոյգ ընդ նմին. միանգամայն. և ի միասին. *Համանգամայն և զուգապէս ած և հայր. Կիւրղ. գնձ։ *Միասնական երրորդութեն հայր և որդի և հոգին՝ որ զուգապէս եկեալ 'ի վերայ Ջուրցն յորդանանու. Ճճ։ *Ջաւերումն քաղաքին, և զահաւոր գատաստանն զուգապէս վարդապետէ. Կիւրղ. ՟ՂԷ։

ԶՈՒԳԱՍՈՂՂԱԿԻՑ. Տ. ԶՈՒԳԱՁԱՅՆ. *Սորին զուգաստղակից, և մականուն գրիգոր ածային արժանաւորեցաւ կոչիլ. Թէոդոր. Ճայրափ։

ԶՈՒԳԱԱՍՏՈՒԱԾ. գ. Ի մեզ ոչ վարի որպէս յն. Ἰσόθεος. Deo par. Հաւասար այ. այլ գնի փոխանակ այնր՝ Զոյգերկնայինն, և Զուգակամն այ. բայց վարի որպէս յն. Ὁμόθεος. Simul Deus. այսինքն համանգամայն ած. որ զքնէ եւթ առ. *Կատարեալ՝ ոչ վասն ածութեանն միայն. քան զոր ոչինչ է կատարելագոյն. այլ և յաղագս առելոյն և օծելոյ ածութեամբն, և եղելոյ՝ որպէս որ էօծն, և համարձակիմ ասել՝ զուգած. Աֆոբ. 'Ի պասեք. որ 'ի Լծ. գրի նաև Զոյգած, և մեկնի խառն ընդ ած ոչ. *Հաւասարած (ասէ) զմարդկութին միաւորեալ ընդ ածութեանն». փոխանակ ասելոյ՝ միանգամայն ած. յոր մետ գրի և 'ի Տօնակ. *Արար զուգած՝ վասն անճառ միաւորութենն». այն է, զոր այլուր ասաց նա ինքն ածաբանն, *Ած մարդացաւ, մարդն ածացաւ». այսինքն ած էառ զմարդկութի, որով մարդկութին անձնաւորեցաւ ածային ենթակայութբ բանին. նմին իրի ոչ յաւելաւ թիւ յերրորդութէ։

ԶՈՒԳԱՍԱՐԱԾ. ա. Σύντονος. Contentus, vehemens. Զուգապէս տարածեալ. ձգեալ. ուժգնապիրկ. *Զուգատարած և չափուոչ ցանկութիւք, և տուփմունք իբրու մոլեկանք. Պղատ. օրէն. ՟Է. (վրիպաւ գրեալ էր՝ զուգակատարած)։

ԶՈՒԳԱՎԵՐԱԿ. գ. Իբր Առ 'ի շեղ իրք տանեղաց առ իրեարս։ Շէր։

ԶՈՒԳԱՏԵՍԱԿԱԲԱՐ. Իբր Միապէս։ Մաքս. էկեղ։

ԶՈՒԳԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաւասար տեսութի կամ տեսողութիւն. *Որպէս 'ի պայծառութիս է զուգատեսութիւն տեսանելեաց. Մագ. Ւ Երգ. ՟Ժէր։

ԶՈՒԳԱՏՈՒՆ. ա. Որոց մի է տանուտէրուն. որ ունի զնոյն համատեղութի ընդ այլում։ Շէր։

ԶՈՒԳԱՏՕՆԵԼ. չ. Միաբան տօնել. տօնախմբել. *Ամենայն մարդիկ գաւառին զովեալ զուգատօնել ընդ քաղաքացիսն (տօն չէր իւրեանց). Նիւս. 'Ի սքանչ։

ԶՈՒԳԱՑ. մ. Զոյգ. 'ի միասին. Ճիւ. Ջէ-խիւ. *Թերևս երկքեան (խաչքն) զուգաց կալ (թաղեալ 'ի գողգոթա)։ Ոչ զուգաց նստէին (հրեշտակք առ գերեզմանին), այլ զատ 'ի միմեանց. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 38. 39։

ԶՈՒԳԱՑ ԶՈՒԳԱՑ. Զոյգ զոյգ. Ջիւ-խիւ. Ճիֆթ Ճիֆթ. *Զուգաց զուգաց դնի 'ի գերեզմանն. Տօնակ։

ԶՈՒԳԱՒՈՐԵՄ, եցի. չ. Προστίθημι, παραζεύγνυμι. Adjungo. Միաւորել. միաբանել. խառնել. համագասել. յարել. Յարել. միաբանել. համաձայնել. հաւասարել. *Զաւրերս զուգաւորեցեր 'ի կենդանութի արարածոց. Ճր։ *Յայնժամ նստուցանէ ընդ աջմէ իւրմէ զիւրելիս անուան իւրոյ՝ 'ի լուսեղէն խորանսն զուգաւորելով. Ժմ։ *Զբնութիս կանգնեցեր 'ի գլորութէ, և առ քեզ վերստին զուգաւորեցեր։ Ելեալ յորդահոս վտակն վարդագոյն արեան քո՝ զուգաւորէր ընդ կողահոս արեանն քո. Գնձ։ *Զուգաւորի ընդ նմա (ընդ փերմերզիանոսի) յաշակերտութի որոգինի. Նիւս. 'Ի սքանչ։ *Զուգաւորեալ չարամանին նոր պատուիրանք ընդ հնոյն. Վրդ. Փէրթ։ *Որ ընդ հինգհարիւրեակ բոլորակին զուգաւորի. Արշ։

Կամ Առընթեր կալ, գեգերիլ. կենակից լինել. Συγγίνομαι. Versor. *Ասէ ըզմինովս զուգաւորիլ իննամեայ ժամանակաւ ընդ արամազդայ բանիւն, և ուսանիլ. Պղատ. Մինով։ *Յորժամ չար բարուց զուգաւորի ոք ընդ մարդկան չարաց, ոչ առնիցէ, այլ խնդայ ընդունելով. Պղատ. օրէն. ՟Է։

Եւ Լծակցիլ. զուգիլ ամուսնութեամբ. Ζεύγνυμι. Conjungor. *Տատրակ յորժամ յամուսնոյ իւրոյ զրկանի, ընդ այլ ամուսնոյ ոչ զուգաւորի. Նիւս. Երգ։ *Զուգաւորեալ ընդ իս օրինաւոր ամուսնութբ. Ճ. Ա. 'Ի յուլիանէ։ *Առանց զուգաւորելոյ առն. Հ. յիւլիս։

ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσότης. Aequalitas. ῥυθμός, proportio. Հաւասարութի. չափակցութի. միաբանութիւն. միաձայնութի. համեմատութի. *Արդար այն ասի, որ զզուգաւորութի համեմատէ ականցն պահէ. Սահմ. ՟Գ։ *(Ած է) այն որ 'ի թիւս և 'ի չափս, և զայնոսիկ՝ որ 'ի սոսա զուգաւորութիքն են, նախ եգիտ. Փիլ. նխ. ՟Է։ *Զուգաւորութի է մայր բարեաց. (այլ ձ. զուգութի.) և անզուգութի՝ ծնող չարեաց. Եղիշ. ՟Ա։ *Շարժութեն հետևողին (այսինքն կարգաւորութէ ձայնի) անուն եղէ զուգաւորութի, և ձայնիցն խառնել յարմարութի. Պղատ. օրէն. ՟Է։

ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. որ գրի և ԶՈՒԳԱՒՐՈՒԹԻՒՆ. Ἰσημερία. Aequinoctium. Զուգօրութիւն. հաւասարակօրութի. հաւասարութի տւընջեան և գիշերոյ. հաւասարակած. *Գարնանային զուգաւորութի. Փիլ. տոէպ։ Պիտ։ Կանոն։ Վրդն. Ել։

ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Կենակցութիւն. գեգերանք. ընկերութի. Συνουσία. Consuetudo. *Մինոսի գնալով առ հօրն (այսինքն արամազդայ) յամենայն ժամ զուգաւորութի 'ի ձեռն իննամեայ ժամանակի։ Հասիր առ ասացելոցն 'ի ձէնջ բարի արանց զուգաւորութեանն. իսկ 'ի չարացն զուգաւորութեէն անդառնալի իսկ փախիր. Պղատ. օրէն. ՟Ա. ՟Բ։

ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Σύζευξις. Conjugium. συναφεία, copulatio. Լծակցութի. ամուսնութի. *Կանայք սիրեցէք զարս ձեր, իբրև զի մի մարմին էք զուգաւորութբ. Աֆրաք. ՟Ծ՟Գ։ *Որք միշտ ծնանելն կարեն, միշտ մերձենան 'ի զուգաւորութիւն. Նիւս. Բն։ *Ո՞վ եկաց 'ի կարգս ծննդականի առանց զուգաւորութե. Ճ. Գ։ *Ի քահանային օրհնութէ ընդունել զնշան զուգաւորութէ իւրեանց. Յհ. իմ. ատ։ *Զորս համօզէ զայր և զկին՝ մնալ 'ի նոյն զուգաւորութեն հաւատացելոյն ընդ անհաւատին. Ոսկ. ՟Ա. կոր։

ԶՈՒԳԱՓԱՅԼԻԼ. չ. Միապէս կամ 'ի միասին փայլել։ Մաքս. էկեղ։

ԶՈՒԳԱՓԱՅԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաւասար կամ կրկին փայլումն պայծառութե. *Աստանօր առ սմին բանի՝ 'ի սոյն միութի զուգափայլութե. 'ի շառաւիղէ ելեալ են. Նար. ՟Ճէ։

ԶՈՒԳԱՓԱՌ, ի, աց. ա. Ὁμόδοξος. Pari gloria praeditus. Փառակից. համափառ. զուգապատիւ. *Զուգափառ միութի ամենասուրբ երրորդութեն։ Շնորհ ընձեռեալ՝ զուգափառ և նմանապատիւ արեան կեցուցչիդ. Նար. ՟Ղ. ՟ՂԱ։

Եւ Երբեմն ըստ համաձայնութեան յն. Ὁμόδοξος. Qui ejusdem opinionis est. Համամիտ. հաւատակից. *Եւ զմէնջ ասեն (պարոնիմարկոսք) իբրև զզուգափառաց և զխորհրդակցաց. Առ որս. ՟Ձ։ *Գնացին առ վամ, և ոչ առ թէոդոս բարեպաշտ և զուգափառ քրիստոնեայ թագաւոր. Արծր. ՟Ա. 15։

ԶՈՒԳԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Փառակցութի. համապատուութի. *Վասն զուգափառութեն, զամենայն որ ինչ հօր է՝ որդւոյ տայ, բաց 'ի հայրութէն. Շ. յուդ. ՟ԽԳ։

ԶՈՒԳԱՓՉՈՒՄՆ, փչման. գ. Συμπνευσμός. Conspiratio, consensus. Համաշնչութի. միախոհութի. համախոհութի. *Ի մի կամս զուգափչման. Պիոնէ։

ԶՈՒԳԱՔԱՆԱԿ. ա. Հաւասար քանակաւ. զուգաչափ. զուգաթիւ. *Թուով վեց. զուգաքանակ առ 'ի մեզ տպաւորեալ զզգայարանացս. Յհ. իմ. ատ։

ԶՈՒԳԵՄ, եցի. չ. Ըստ սրում 'ի բառս Զոյգ. Ζευγνύω, συζευγνύω. Jungo, conjugo, conjungo, computo. συνάπτω, comparo. Լծակցել. զուգաւորել. և Զօգել. շաղկապել. յօդել. և Յարել. յարմարել. յօրինել. ընդելուզանել. [illegible] ուլաշտըրմագ, գօշմագ. *Զոր ած զուգեաց, մարդ մի մեկնեսցէ. Մտթ. ՟ԺԹ. 6։ Մրկ. ՟Ժ. 9։ *Մի զուգէք զնա ընդ աշխարհ, այլ ընդ երկնաւորին. Վրք հց. ՟Ծ։ *Պահք զուգէ ոչ ընդ ռեբեկայ ողջախոհի, այլ ընդ զգաստութի պարկեշտութե. Տօնակ։ *Զուգեցան ընդ հեթանոսս. ՟Ճ. Դ. ՟Ճ. 16։ *Միշտ խառնիմ զուգել, և ոչ եւս միանամ։ Իբր 'ի գոյից երկուց զուգելոց։ Առ մի կերպարան տեսակի զուգեալ. Նար։ *Եւ զիղձս փափագանաց ընդ աղօթելն ոչ զուգեսցուք. Լմբ. պտրգ։ *Ցուցանէ զինքն զուգեալ ընդ ծնողին, և ոչ բնաւ լինել խորոց 'ի մէջի. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 28։ *Զուգելով զերկրորդ հնգեակն ընդ առաջինն. Վրդն. Ել։ *Առաջին վեցակն յիւրոցն զուգի մասանց. Փիլ. Ել։ *Զմարմնաւոր հիւանդութիս պէսպէս տեսանեմք, և զուգեմք նմա զեղս։ Արար զկէս ձկանն խարշատեալ, և զկէսն կարի աղնիւ, և յուտելն՝ տաց աւերելոյն, լաւ է հայր. և երբ զաղնիւ զուգեալն ուտէին, ասաց. կարի զաղիր և աւեր է հայր. Վրք հց. ՟Ջ։ *Այս չափաւոր և սակաւ կենօք խմատուք յաւիտենից հանգիստ զուգեն. իսկ տխմարք և ծոյլք գտան տանջանք զուգեն. Տօնակ։ *Փոխեցին զնշխարսն յարծաթի տապանի զուգեալ ոսկւով և արծաթով և ակամբք. Հ=Յ. Ճարփ. ՟ԺԷ։

ԶՈՒԳԵՄ. Ἰσόω, ἐξισόω. Aequo. συμφωνέω, consono. Ըստ սրում 'ի բառս Զոյգ. Հաւասարել. զուգակշռել. չափել. չափակցել. համեմատել. համաձայնել. [illegible] *Որք այնպէսն զուգեցին զհաւասարն այ, համեմատել զաննմանն ընդ մեծապատիւ խմաստութէն. Վէցօր. ՟Է։ *Ո՞չ զուգեսցի ընդ նմա ոսկի և պատակի. Յոբ. ՟ԻԸ. 17։ *Զոր օրինակ 'ի կշիռս զքթանն զուգելով. Բրս. յաղչեփ։ *Ծով առեն զու-

գեալ կայ յաւելլոյ գետոց և ուղխից. Ըկէ: *Եւ գետք նմանեալ զուգին մեծի լայնութեն ծովուց: Սպասաւորացն՝ 'ի պաշտօն տիրասէր. և տերանց՝ 'ի հեզութեն և 'ի զգօնութեն. 'ի ձեռն որոյ զուգի անզոյգըն. Փիլ. բագն. և ճ. բան: *Այսմ երանութեն զուգել ինչ ոչ կարասցէ. Ոսկ. յհ. ա. Կ: *Ձայն մրցումն զուգեալ ընդ այս փառս՝ փոքր և խոնարհ տեսանէ. Լմբ. սղ: *Ո՛չ Թագաւորութեն քո հաւատարին թագաւորք ազգաց, ոչ ընդ իմաստութեն քո զուգին. Մխ. երեմ: *Թեթև և ըմբերելի յանցանք. զուգեսցի և ապաշխարութեան (ըստ նմին չափոյ). Բրս. հոյէմ: *Մի ապօթեր քոց կամացդ կատարել. քանզի ո՛չ իսկ զուգին կամացն քոյ». յն. ձայնակցել. Նեղոս:

ԶՈՒԳԵՐԳՕՂ. ա. Συνάδων. Concinans, consonans. Ձայնակից. երգակից. համաձայն. *Զուգերգօղքն, և տարերգօղքն. Արեոպ. Յ:

ԶՈՒԳԵՐԿՆԱՅԻՆ. Տ. ԶՈՅԳԵՐԿՆԱՅԻՆ:

ԶՈՒԳԸՆԹԱՑ, ի, ից. ա. Ἰσόδρομος. Cursu aequans. συντρέχων, concurrens. գրի և ԶՈՅԳԸՆԹԱՑ. Զոյգ և հաւասար ընթացօղ ընդ այլում. ընթացակից. միաքան. անմեկնելի. *Արեգակն 'ի տարին (շրջաբերի). և սորա զուգընթացք՝ լուսաբերն և հերմէս (փայլածու) աստղեալն. Արեոփ. Յ: *Զուգընթաց են միշտ ընդ արեգական (արուսեակ և փայլածու). Փիլ. նխ. Բ: *Զուգընթաց միմեանց լինել (բանիւ): Նորա կամացն զսոսա զուգընթաց լինել յօրդորեաց. Լմբ. պտրգ:

Եւ իբր՝ Զոյգ ընդ. նխ. *Զուգընթաց ձայնիւն՝ եկն մեռեալն արտաքս». այսինքն ընդ բարբառելն. Ճառ:

ԶՈՒԳԸՆԹԱՑՈՒՄՆ. գ. Συνδρομή. Concursus. Ընթացակցութիւն. և ժողով համագումար եկելոցն. *Հրամայեաց ... զզօրականսն յայս իսկ գալ զուգընթացումն. ՃՃ:

ԶՈՒԳԻՑՍ. մ. Ἰσάκις. Pariter. ուստի Զուգիցս զոյգ, ἰσάκις ἴσος, pariter par, որպէս թ. պաա պարապար. Հաւասարապէս, նոյնչափ. կրկնակի, կրկնակ. *Երևեցուցանէ և չորեքանկիւնին զչորրորդն՝ զուգիցս զոյգն (այսինքն երկիցս երկու). և սակայն և քուէն զութն, որ է զուգիցս զոյգ (այսինքն երկիցս չորք). Փիլ. ծ. բան:

ԶՈՒԳՈՒԹԻՒՆ. գ. (յածականէս Զոյգ.) Ἰσότης. Aequalitas. Հաւասարութիւն. հանգիտութիւն. և Միաքանութիւն. համաձայնութիւն. որ և ԶՈՒԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ասի. պէրապէրլիք, մուտապըլէթ. *Երրեակն առաջին հաստատ եցոյց զուգութի, սկիզբն կալեալ և միջութիւն և վախճան. զոյգ (այսինքն հաւասար) են ամենեքեան. և ութեքեակն՝ առաջին քուեայ, զի յայլսն զուգութեն գարձեալ նախ երևեցոյց: Բանիւքն զուգութիւն, զայն՝ որ 'ի ձեռն գործոցն անզուգութիւն ծնցի. իսկ անզոյգն աղքիւր է չարեաց: Զուգութիւն արդարութ ծնաւ. զի ծծասէր ազգն զուգութե և արդարութե զարգարեալ է. Փիլ: *Եթէ մի է բնութի ծծոց քոց, հաւասարեսցին առ միմեանս զուգութե. Եղիշ. Է: *Զուգութեն քարբառոյ ... զճշմարտութի աշխատասիրութենս մերոյ ակնարկէ. Խոր. ա. 18: *Չիք նմա համեմատ, և ոչ որ բերիցէ ընդ նմա կշիռ զուգութե. Վեցօր. Բ: *Զուգութեն կամի մեզ, և ոչ առ իրեարս, և ո՛չ անհաւասարութի. Լմբ. սղ: *Տեսանես զհաւասարապատիւ զուգութի 'ի գատտա-

տանի անդ. Գէ. Եւ:

ԶՈՒԳՈՒԹԻՒՆ. ('ի զոյականէս Զոյգք). Συζυγία, σύζευξις. Conjunctio, conjugium. Զոյգք գոլն. չուխթ ըլմագ. և Լծակցութի. զուգաւորութի ըստ մարմնոյ. չիֆթէլը. և ղոշ. *Պատարագեցաւ զուգութե տատրակաց ...զի զզուգութի հոգւոյ և մարմնոյ մերոյ պատարագեսցէ. Կամրջ: *Ամուսնութի զուգութե (օրհնութեամբ քահանայից լինի). Խոսր: *Եթէ՝ մինչ 'ի զուգութենն են՝ մահ տիրեսցէ. Կանոն:

ԶՈՒԳՈՒԹԻՒՆ. Ո՛րև է միաւորութ, կցորդակցութի, հաղորդակցութի. զօգումն. *Տեղի եւս կցորդութի զուգութե կենդանի կենդանութե: Միասնական զուգութե ըստ մեզ իսկ կցորդեցեր ... ընդ իւրն գոյի և զօրինակն լծակցելով: Իսկ հօր՝ զի յամենայն տարր արարածոց հաւասարապէս ունի զուգութի: Որ խեթկից եղջերօք քառալծորդ զուգութե յագեցուցանես զզաստւմն քոյ. Նար. հգ. ղգ. և խչ:

ԶՈՒԳՕՐԵԱՑ, րէի. ա. Ἰσήμερος. Aequinoctialis. Որոյ օրն է զոյգ, այսինքն հաւասար ընդ տիւ և ընդ գիշեր. այն է հասարակածն. *Ի ձեռն այսոցիկ երից շըր ջանակացս արեգակն բերեալ լինի, ամառնայնոյ եղանակին, ձմեռնայնոյն, և զուգօրէին. Փիլ. լխ. Ջ. 3:

ԶՈՒԳՕՐԷՆ. մ. Զուգապէս. հաւասարապէս. միօրինակ. *Զի և ո՛չ զուգօրէն 'ի Թագաւորէ կրէ պատուհաս, որ խորհրդակիցն, և որ օտարն. Սկեւ. աղ:

ԶՈՒԳՕՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰσημερία. Aequinoctium. որ գրի և ԶՈՒԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ, իբր զուգաւորութի. հասարակօրութի, հասարակաւորութի. այն է Հասարակած. ըստ յն. հաւասարօրութի, և ըստ լտ. գիշերահաւասար. Գիճէր գիւնտիւզ պարապէր օլտուղու զաման. Իքինօքսիո. Նէլ տէմբօ. Պէլէզան՝ յաշնան: *Երկուց զուգօրութեց եւոյ՝ գարնանայնոյն և աշնայնոյն: Արդարակ քաննով զուգօրութե: Եւ և զըստ տարւոյն զուգօրութեւս, զգարնանայինն և զաշնանայինն: Զուգօրութի գարնանային լինի յեօթներորդում ամսեանն. Փիլ. սոէպ:

ԶՈՒԻՐԱԿ, ի, աց. գ. Ὀρίγανον, ος. ὀρείγανος, ου. Origanum, us. կամ cunila. կամ serpyllum, եւ և melilotus. Բոյս հոտաւէտ և ախորժահամ կծու, և ջերմացուցիչ, իբր ազգ ծաթրինի կմ զօպայի. կոչեցեալ նաև ԿՈՐՆԳԱՆ. զօռրէն. Իգնօրէան. Քէօյէկի օթու, օտրըր, իփլիկիւն ֆէսիւ: Գողխան: Բժշկրն: *Ասեն, թէ՝ և կրայք յանյապութէ ոսկրատեանն առլցեալք յիժից ուտել զուիրակ 'ի վերայ՝ երկիւղիւ մահու: Զայն՝ որ մօտ առ նմա բուսեալ էր զուիրակ, նովիմբք ինքնարմատովքն 'ի բաց կորզեալ. Փիլ. լիու. ուր 'ի Լծ. ասի. *Զուիրակ՝ Թորթըն է, կմ մարեմայ խոտնդ»:

ԶՈՒԼԱՄԲԻԼ, բեալ. չ. Որպէս թէ Զուլամբ կամ 'ի վերայ ողին գլորիլ. *Ոտն երիվարին շաղեալ ընդ փոքր թուփ մի, և զուլամբեալ 'ի վերայ գլխոյն, ջարդեալ զողնուղայն՝ 'ի բաց ընկէց զհեծեալն. Արծր. Գ. 12:

ԶՈՒԿ, կամ ԶՈՒԿԻ. Ըստ Բժշկարանի է Սեաւ խունկ, և Սոտաշխն. և Սոխրաակ. որ և Ղեր (զորս տեսցես): Ուստի ՁՈՐ ԶՈՒԿԻ, Չամչախունկ, և Մարեմայ խունկ ասի այն, որ այլազգերէն՝ Գարա բիւննիւք, Գարա գաւհար, գաւհար մէյրէմ. և ԶՈՒԿԻ ՁԷԹ, այն՝ որ ասի Գարա բիւննիւք Էտղը: Իսկ Վրք հց. չ. *Կայր անդ ինձ մի որդւով, որ և գիեր մանուկն ընդ նոսա զուկն». կամ

է որպէս ուղի. ծիծ. և կամ իբր Զոյգ ընդ նոսա:

ԶՈՒՆԱՐ. գ. Բառ. յն. իբր Գօտեակ. գօտի փոքր կամ աղքատին. Ζωνάριον. Zonula. *Առեալ 'ի վերայ ինքեանց գնէին զգաստատունն, զզունարն կամ զգօտին, և անդէն ողջանային 'ի ցաւոց. Ոսկ. գծ:

ԶՈՒՈՂ. Տ. ԶՈՂՈՂ:

ԶՈՒՍՊ. ա. (յորմէ Զսպել.) Ամփոփ. պարուրեալ. պնդեալ. և Մեկուսի. *Զուսպ և ամփոփ լինին մարմինք իւրեանց 'ի պղծալից ցանկութեց և յաղտեղի խորհրդոց. Եփր. պհ: *Ձեռքս եդեալ 'ի մարմինս, գիւրին՝ զուսպ (յն. մի բառ, εὔσχολος), և ամփոփէ զմարմինս (կմ զքեբանս) 'ի պատասխանատուութի բանին. Նիւս. կազմ: *Ի վերայ գրան եկեղեցւոյն .. ամ ղի աղօթից թագաւորին՝ զուսպ, և զերծ 'ի մարդկանէ. Արծր. Է. 8: *Բնծին ուղն (ձիոյն) լայն և մեծ, 'ի վերայ մարմնոյն զուսպ. Վրդ:

ԶՈՒՏ. զտոյ, ոց. ա. (յորմէ Զտել.) Καθαρός, ἄκρατος, ζωχρός, ἁπλοῦς. Purus, merus, sincerus, simplex. (լծ. թ. սաֆ. և հյ. յստակ. տես և ՍՈՏՍԿ.) Պարզ, պարզեալ. մաքուր. աք. անխառն. ջինջ. սուրբ. Բէգիդ, խաս, սաֆի, ջիւլիւ խասս. *Դրուագեաց ոսկւով զտով. Գ. Թգ. Զ. 21: *Զտեալ զխորհուրդս մեր. այսինքն զուտ և մաքուր լինել խորհրդոցն: Դիւրագթելի մտացն 'ի չարին արկածից զուտ լինելոյ. Լմբ. պտրգ: *Ականակերտ՝ ադամանդ, զուտ, երկնագոյն, ջինջ. Ագաթ: *Ճշմարիտ և զուտ խնդութի է կեալ ինչ նեղութիւն վասն քրի. Ոսկ. գծ: *Զուտ և խուսապէս բարի. Ոսկիփոր: *Զուտք և զուտ թունք: Զուտ և յստակ պատկեր քոյ: Ո՛չ զուտ բարի՝ մարդ. Վրդն. ծն: *Զի թէ 'ի զուտ տան պէտք են խնամածու հօգք (կմ հովաւի)». այսինքն 'ի պարզ և հասարակ տան. Գր. պղ. առ փապա:

ԶՈՒՐ. ա. Ἄδικος. Injustus. δωρεάν, gratis. (լծ. հյ. անուր, իբր անտեղի. և սուր, ձիր, ձրի.) Տարապարտ. անիրաւ. անպատճառ. անպտուղ. անիրաւ. հան. պօշ, նէհագ. *Յամենայն 'ի զուր բանէ 'ի բաց լինիցիս. Ել. ԻԳ. 7: *Բարձցես այսօր զարիւնն զուր, զոր եհեղ յովաբ. Գ. Թգ. Բ. 31: *Զխնճոյք 'ի զուր հպարտութ. Եղիշէ: *Իբր զուր իմն պաշտօնատարս քոյ: Զուր ջան, անօգուտ վաստակ. Նար. ԻԶ. ԻԵ: *Մի լիցուք զուր գատարք. Լմբ. սղ: *Փոխանակ զուր աւօթոյն զոր կրեաց. Վրդն. Բառոց:

ԶՈՒՐ. մ.
Ի ԶՈՒՐ.
ԶՈՒՐ ՈՒՐԵՄՆ. } Κενῶς, εἰς κενόν. Inaniter, in vanum, frustra. δωρεάν, gratis. ἀδίκως, ἀκρίτως, injuste, inique. Ընդ վայր. վայրապար. տարապարտուց. յանիրաւի. 'ի նանիր. 'ի նանրի. 'ի նանախ. հան պէհուտէ փէշլէ, պօշ. նահագ, պօշ պէրէ, Ինուգիլէ, նօպօթ. (զի և ըստ յն. և լտ. ասի նաև՝ ձրի.) *Զուր մարգարէանան: Զուր պաշտեն զիս: Զուր աշխատի արծաթագործն: Վասն ասէն զուր մեռելոյ: Զուր տարապարտուց 'ի վերայ եկեղեց կոտորեցի: Ի զուր տարապարտուց կորուսանէք զինչ: Ո՛չ 'ի զուր ինչ խօսեցայ: Ի զուր և 'ի տարապարտուց վաստակեցաւ: Ի զուր վաստակեցաւ: Ի զուր են զարդարանք քո: Ի զուր յուսացուցեր զժողովուրդ զայդ 'ի նանրութիւնս: Զուր ուրեմն վաստակէի տարապարտուց: Զուր ուրեմն պահեցի զամենայն ինչ նորարայու. ևն: *Ու զոր զուր սիրէ ած. Կիւրղ. Բգ: *Յաղագս զուր 'ի

նուաճեալ մահուանն (այսինքն՝ մահուամբն) արգասեալ. Խոր. Գ. 21։ Իսկ Ոսկ. Եբր. ԺԳ. *Մի՛ զուր զուարճացեալ խօսիր»։ յն. մի՛ զպարապեր։

ՋՈՒՐԱՎԱՄՏԱԿ. Տ. ՋՐԱՎԱՄՏԱԿ. *Ի զուրաւամատակ ճանապարհացն խափանել. Ագաթ։

ՋՈՒՐԱՓԷ կամ ՋՈՒՐԱՓԱՑ. Տ. ԸՆՁՈՒՂՏ. *Ջուրափէ մի, որ է կենդանի խայտ, առաւելքն բարձր, 'ի չափ գոմշի. Մխ. առակ։

ՋՈՒՐԿ. Տ. ՋԻՐԿ. Զրկեալ. անմասն. անբաժ. սին. ունայն. *Ջուրկ և ունայն 'ի Ճշմարիտ գեղեցկութենէն. Որոգ։

ՋՈՓԱՄ. ացայ, կամ ացի. չ. Σφαδάζω, δυσανασχετέω, ὀδύνομαι, ὀδύρομαι. Angor, palpito, aegre fero, doleo, moereo, lamentor. στενάζω, ingemisco, ևն. Ի զօրաւոյ կամ իբր ծփմամբ տագնապիլ՝ դողալ. 'ի գոգ մահու հարկանիլ յետին ցաւութեամբ կամ յետին տագնապաւ. տառապել. և Վշտագնիլ. վարանիլ. նեղիլ. գժուարիլ. տաղտկանալ. զայրանալ. հեծել. տատանիլ. հողալ. տրանջել. իսկ ըստ Հին բռ. *Զոփալ, նեղիլ խորհրդովն. ղաղղալ, չալիշ լուփ ըլմ. ղէօնլէր ղէօնլէր՝ Թիրիլ Թիրիլ Թիթրեմէք. լաղղանմաք. *Ո՞վ ոք մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զոփացաւ. Նար. ԻԲ։ *Զոփալով թաղեալ իբրու 'ի ափխոկանի ('ի ծովու). Մագ. Հ։ *Եւ անդ և ևս չար զոփայցէ և աշխարիցէ. Ոսկ. Եփ։ *Դաւիթ զոփայր և սուէր. Կիւրղ. ծն։ *Զոփալ 'ի մահուանէ. Մաշկ։ *Զչարչարանս և զարգաւորութիւն և զզոփալն այս բանին առեալ ոչ բնութեան ածութեան, այլ միաւորութեան անորէնութեն. Թէոփոր. հայրագ։ Ի 34. ԽՍ. Եբր. 'ի բարոյէ։ *Զոփալով զանհի հարկեալ մահուս գողայր. Անան. եկեղ։ *Զոփալ սիրտն ցանկութեան, կամ ցանկութեամբ, խղճմտութեամբ 'ի մեղս, ամբարշտաւանութեամբ. Փիլ։ Լծ։ Եբր. *Եսաւ (առ նախանձու) գժուարի և զոփայ։ Ի մոլորելն՝ սարջանայ, զոփայ։ Զոփայ՝ որտամբ և վշտանաց մեղաւորն, կամ մահապարտն, ևն. Փիլ։ Լծ։ Պիտ։ *Ըստ ինքն զոփասցէ, և այլայլեսցէ զերեսս իւր. Սեր. ԺԲ. 19. որպէս յն. διαψιθυάζω, susurro. *Զանձն անիծանէ. և զոփայ։ Զանձն առագտանէ. և զոփայ։ Զի լացես և զոփայցես։ Վասն որոյ և յոյժ իսկ զոփամ, զի որք հրեշտակաց՝ մանաւանդ թէ տեառն իսկ հրեշտակաց տալք հրամանն նմանօղ լինել, մեք սատանայի նախանձաւորք լինիմք. Ոսկ. Յփթ։ *Զհօգս այլ ևս եկեղեցեաց, զորս զոփայր բազմօրինակաբար. Տօնակ։

Գրի և Ջոփէր, իբր զոփայր. *Ընդ անտերունչ լինելն հօտին գժուարէր և ընդ անապատէն (զրկիլ) զոփէր. Սկեւռ. լՏ։

ՋՈՔԱՆՉ, ի. գ. Πενθερά. Socrus. Մայր հարսին՝ զոքանչ առն փեսային. գայնանա, ղայնանա, խաթէր պիւ. *Անիծեալ՝ որ ննջիցէ ընդ զոքանչի. Օր. ԻԷ. 23։ *Զոքանչն նորա անկեալ դներ տապացեալ. Մրթ. Ը. 14։ *Հերածկ․կս աղջիկանէ և զմայր աղջկանելոյ կնոջն՝ զհեր զոքանչ. Եւս. Քր. Բ։

ՋՉԱՐԱՆԱՄ. ացայ, ցեալ. } Ἀγανα-
ՋՉԱՐԻՄ, րեցայ, րեալ. յ. } κτέω, δεινῶς ἐνέχω, δυσχεραίνω. Indignor, aegre fero, gravor. ἀμύνομαι, vindico. որ և իբր ռմկ. ՋԱՐՆԱԼ ասի. այսինքն Ջայրանալ. զայրագնիլ. գժուարիլ. գժկամակիլ. երկիւղն չար թուելով յաչս, և խորհել չարիս հատուցանել. չարակնութեամբ վառիլ 'ի վրէժ քինու. Իսկ ռմկ. զէմ պետ եսաւ. ղէզարմօղ ըլմաք. Բարկանալ... *Զչարացան ընդ

բոյսն որոմանն. Ոսկ. Մ. Բ. 21։ *Ընդ որ զչարացեալ մանաձիհր. Աւագ. Բ. 1։ *Այրն այն Թէպլեւան զչարացաւ. ևն. Ոսկ. յհ. ա. 8։ *Բարիառեացն և մեղաւոր բանտարկուն զչարացաւ. Ա.Բ. ա.փ։ *Ցուցա զչարացաւ, 'ի սիրտ խոցեցաւ. Գնձ։ *Այնքան զչարացան հրէայքն, մինչև զի սպանանել զնա կամէին. Նանայ։ *Կարկիանոս եպարքոս զչարացաւ սեղբեստրոսի. Վրք. ունք։ *Զի մի յայտնի բանիւս ևս զչարացին. Ոսկ. Բ. Բէս։ *Մի զչարացիս տէր զորութեանց չար խօսեցայս իմոյ. ՃՃ։ *Զչարէին, և սաէին, ընդէ՞ր է կորուստ իւղոյդ այդորիկ. Մրկ. ԺԴ. 4։ *Սկսան... զչարել և գրգռել ընդ նմա վասն բազում իրաց. Ղկ. ԺԱ. 53։ *Զչարեցաւ սաւուղ վասն բանին այնորիկ. Ա. Թգ. ԺԸ. 5։ *Տեսեալ զամն զկեալ՝ զչարեցաւ, և խնդրեաց ըզվրէժ զկեալոյն. Գծ. Է. 27։ *Դատաւորացին, այսինքն զչարեսցին. Մխ. Երեմ։ *Ըզչարել ընդ լուսոյ գործոյն. Պիտ։ *Ընդ այլոց մեղս զչարիցի։ Մի զչարեսցուք 'ի նախանձուն. Սարգ։ *Հրէայքն զչարեալ գրոյն, որ յայտնապէս աղաղակէր զնորա Թագաւորութիւնն. ՃՃ. Թ։ *Ժողովուրդքն զչարէին զմիւքիոս (այլ. միւքիոսի). Վրք հց. ԻՂ։ *Զգառչելն յաղթանակաց մի զչարեցիս. Խոսր։

ՋՉԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժկամակութիւն. *Առ 'ի բառնալ զնոցա զչարութեան մոլորութիւն. (կամ գուցէ չարութեանն.) Նանայ։

ՋՒԱԼ. յ. Ձայն հանել իշոյ. բառ ռմկ. գտանի առ յետինս. Տե՛ս ԽԱՆՉԵԼ, և ԱՆԱՌԿԵԼ։

ՋՍԳԵՄ. եցի. ն. Στέλλω, περιστέλλω, ὑποστέλλω. Convolvo, contego, comprimo, comparo cadaver, amicio, contraho, subtraho. Զուսպ կացուցանել. ամփոփել, ժողովել, պարուրել. պատել, պնդել, կծկել. լթողուլ. արգելուլ. Ծողձրփէն Թոպէլ, Թոբաթէնլ, պաթնէն փէշտ՝ըրմէք, փիւրմէք, պիւրմէք. *Ըստ իրաւանց նորա (վախճանելոյն) զսպեալ զմարմին նորա. Սիր. ԼԸ. 16։ *Արեգակն ոչ համբերեալ... զծառագայթն յիւրն զսպեաց. Պրպմ։ *Ագոյց զսպեաց զնա. Ոսկ. Եւ։ *Պնդեցին զմարմինս իւրեանց հանդերձիւ, և զսպեցին. Եւս. պտմ. Ը. 12։ *Պատեալ զսպեցին (զվախճանեալն). Վրք հց։ *Ժողովել և զսպել (զմարմինս վկայից). ՃՃ. Բ։ *Ի յայրին ամփոփեալ զսպի. Պէտր. օխն։ *Ժողովելով և 'ի վայր զսպելով զարիւնն. Բրս. արբեց։ *Գոտւոյ պնդեմք (զմէջս), զսպեալ ունելով զապատմուձան մեացն. Սարգ. ա. դ. Գ։ *Բազմաւոր զսպեաց զձեռն, և պատրաստ պատասխանութեան արարեալ. Լմբ. պտրգ։ *Ածել զոլջախոհութեան գօտի, և ամփոփել և զսպել զմեղ յերկրաւորացս։ Զըսպեալ յամենայն երկրաւորն զբաղմանց. Տօնակ։ ՃՃ. Գ։ *Հատարակաց զուղեարութեան զսպել. Բրս. հց. Փ արգելուլ։ Տե՛ս և Նար. ԼԷ. ՂԳ. և խւ։ *Զոր օրինակ զարդ ինչ զգայնական զսպէ զխորհուրդն (մարդոյ). Մագս. Էկեղ։ *Նախ քան յանձնառութիւն զեզանել անիրաւութեան զսպեաց. Բրս. Չոր։ *Զսպեաց զնոսա երկիւղին։ Զի խրատեսցէ զնոսա տանջանօքն զսպել յաւելուածն։ Ի լայն և 'ի հարուստ մեկնութենէ զսպել զերկարութիւն բանիցն համառօտ կարգաւ. Ոսկ. Գծ։ *Փրկիչն՝ որ կացոյց զխորհուրդ պատարագին, ոչ զըսպեաց զկատարողութիւն իւր 'ի մի նշխար, կամ 'ի մի քահանայ, և կամ 'ի մի սեղան. Մխ. այրպ։ *Զսպեալ ամփոփէ զմիտ պարգևացն

առատութիւն. Սարգ. հանգ։

ՋՍՏԳԵԼՈՒԼ. Տ. ՍՏԳՏԱՆԵԼ. Καταγινώσκω. *Զերախայս արտաքոյ պահեմք, ոչ եթէ դատապարտութիւն ինչ խորհրդոյն՝ զոր կատարեմք, զատգելուցումք, այլ զի բազումք չև ևս են հասեալ 'ի կատարեալն. Ոսկ. Մ. Ա. 23։

ՋՏԵՂԵԼ, կամ ԸԶՏԵՂԻԼ. Իբր Զետեղել, իլ. զտեղի առնուլ. *Հասեալ 'ի տեղի մի ապառաժ քուարաւոր՝ անդէն զտեղէր և զգրաստն. Աձր. Ա. 1։ *Եւ զզօրս 'ի համատարած ծովուն զտեղել. Եւս. քր. Ա. յն. διατώμαι, commoror.

ՋՏԵՄ. եցի. ն. Καθαίρω. Purifico. Πυράζω, և πυρόω, և πειράζω. Igne probo, examino, purgo. Զուտ կացուցանել. պարզել հրով. մաքրել. յստակել. ջինջ և անխառն առնել. խալիս էթմէք, (իբր հալելով զտանել.) *Իբրև զարծաթ զտեալ. Յոբ. ԻԲ. 25։ *Սպիտակացան իբրև զկաթն, զտեցան իբրև զակատս շափիղայ»։ յն. հրաշէկ եղեն. Ողբ. Դ. 7։ *Իբրև զհուր՝ ոչ առ ուտել և ծախել, այլ առ 'ի զտել և սրբել։ Զտեալ զմիտս, սրբեալ զխիղճս. Ոսկ. Եւ։ *Նմա փորձեալ զարդարս՝ զըտեսցէ։ Ի փորձութիւն նորա իբրև 'ի բովս զտին. Եղնկ։ *Այրեսցէ զմեղս ձեր, և զըտեսցէ զանձինս ձեր յուրախութիւն. Ագաթ։ *Զտեալ զխորհուրդս մեր՝ տաճարացուցէ. Պարգ։ *Չքնաղ քան զգանս, և 'ի մթութեան երկրաւորութեան խաւարի զտեալ։ Նշուլագործ մաքրութեամբ զտեալ զմտայլս մեղաւորիս. Նար. ԺԶ. Խ։ *Զխնուոր նախ ռուսանի զտել և ջինջ ունել զզէն իւր։ Զտիմք իբրև զզէն. Եփր. առէպար։

ՋՏԻՉ. ա. Զտօղ. որ զտէ, պարզէ. *Ըմպել զզտածոյ մարտիրոսութեան զզտիչ հրոյն (կամ հրոյն) ընտրութեան. Ագաթ։ *Մաքրարար և զտիչ ամենայնի. Հ. Քարոզ։

ՋՏՈՒԹԻՒՆ. գ. } Զտելն, իլն. պար
ՋՏՈՒՄՆ, զման. } զութիւն. մաքրութիւն. և Զտիչ. *Եւ այն զի սաէ իբր զտութեն երկնից, հեբրայեցի՝ իբրև զտեսիլ երկնից, այսինքն ոսկ. Եփր. Եւ։ *Ի զտումն ոսկւոյն և արծաթոյն պիտոյանան և այլ ինչ նիւթք. Խոսր. պտրգ։ *Զտումն խորհրդոց՝ մարմնոյն քան ընդունելութիւն. Լմբ. պտրգ։

ՋՐԱԲԱՆ, ի, եց. ա. Զրախօս. որ խօսի բանս ունայնութեան և զրպարտութեան. բամբասասէր. *Վիճակաւորք... զրաբանք. Խոր. Գ. 68։ *Ի կորստական զրաբանիցն 'ի բաց կացին. Հանմ. առ։ *Զարտաքինս եղոյց զրաբան. Գնձ։

ՋՐԱԲԱՆԱԲԱՐ. մ. Ունայն խօսելով, և բամբասելով. *Զրաբանաբար զմեզ զըրպարտեն. ՃՃ. Է։

ՋՐԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. չ. Ματαιόω. Vanum reddo, vel inaniter loquor, confingo, nugor, և criminor. Զուր բանս բարբառել. մտացածին զրոյցս յօդել. ստել. զրպարտել. բամբասել. Էտղանմ սէօյլէմէք, իֆթիրա էթմէք, փէօղլէմէք. *Զրաբանեն գոգա ձեզ (զտեսիլս, որպէս կից իմանան այլք). Երեմ. ԻԳ. 16։ *Որպէս ոմանք զրաբանեն. Կոչ. Է։ *Քաղցրաւալից զնոսա զրաբանէին. Ոսկ. Գծ։ *Զայս ամենայն զրաբանեալ խօսեցան. Զքր. կԲ։ *Ոչ չարախօսել, ոչ զրաբանել. Վրդն. Եւ։ *Իշխանացն անգամ ըզհայրապետն, և նորա զնոսա զրաբանեալ»։ այսինքն զրպարտութեամբ բամբասեալ. Սամ. Երէց։ *Զրաբանէ և զբերան ոսկի և զբասիլիոս, թէ գրեալ են ևն. Նչ. խնդ։ *Յորժամ 'ի հրէից վասն Նշան ցուցանելոյ զրաբանեալ լինէր. Սարգ. հանգ։

ՋՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՋՐԱԽՕ-

ՍՈՒԹԻՒՆ. Ընդունայն խօսք. բանջաղանք. և Զրպարտութիւն. ճճախօսութիւն. լաֆ, էֆիւէ-րա. * Ջնոցա զբաբանութեան 'ի բաց մեր-ժել գիտաս. Պրպմ: * Կարկատեն զբաբա-նութիւն՝ կեղծաւորութիւն զմերս պաշտօն հա-մարելով: Զբաբանութեամբ մոլորեցելոց. Մագ. ձն. խը: *Հաւատացին անքննաբար զբաբանութեան. Շ. բղթ: * Որք զայսոսիկ գրեցին զբաբանութիւնս. Նչ. խնդ:

ԶՐԱԴԻԱՏ. ա. ձ. Ի զուր դատօղ, և դատելով. տարապարտ. անհիմն. անպատ-ճառ. անիրաւ. յանիրաւի. Բէվէ•էւլէ, նէհագ. *Ո՛չ զրադատ ինչ զօսութիւն ծա-ռոյն հատուցանէր. Ագաթ: *Զրադատ վկայ, կամ տուգանք. Ցհ. կբ: *Զրադատ ինչ երեւեցի յաղթութեան. Բաղ. դ. 8:

ԶՐԱԴԱՏԵՄ. եցի. ն. Զուր դատել, զրպարտել. * Կամ յայնեաց զրադատեսցի. Կանոն:

ԶՐԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դատաստան զուր. անիրաւութիւն. *Ցորժամ 'ի յանմա-նիսյ զրադատութեամբ կշտամբէր. Շ. ա. յհ. յէ:

ԶՐԱԴԵՇԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպ-հական աղանդապետի մոգութեան պարսից, որում անուն էր զրադաշտ կամ զրադեշտ կամ զրադեշ. պ. զէրդէշտ, զէրտէշտ. յն. լտ. զօրօաստէր. *Ի մի դարձուցեալ օ-րէնս զրադեշական պատուիրանին: Տե-ղեակս զրադեշական օրինացն. Եղիշ. ե. է:

ԶՐԱԽԱԲ, ի, ից. ա. Ի զուր խաբօղ մոլորեցք. *Զրախաբ օձին, կամ չարին. Գնձ: *Զրախաբ անձին օրինակ է բազում անգամ, որ զուրան կարկատէ. Կլիմաք:

ԶՐԱԽՆԴԻՐ ԵՄ, կամ ԼԻՆԻՄ. Տա-րապարտ 'ի խնդիր ելանել. զհետ վա-րիլ. յն. ματαίομαι, ընդունայնանալ. *Զրախնդիր, և յանցաւոր եմ յոյժ. ա. Բգ. իդ. 21: *Ընդէր այժմ զրախնդիր լի-նիս հեղուլ զարիւն իմ. Ցհ. կբ:

Կամ Ընդվայրաքնին, հետաքրքիր լինել. *Ոչ էին զրախնդիրք կորնթացիքն, որպէս աթենացիքն. Ոսկ. գծ:

ԶՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Ματαιόφρων. Vana sapiens. Ունայնախորհ. որ խոր-հուրդն է սնոտի. *Զի մի ընդունայնամիտ զրախորհուրդ հեթանոսք պարծեսցին ա-ռաջի սնոտեաց իւրեանց. Փ. Դ. ղ. 9:

ԶՐԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Ματαιολόγος. κενολόγος, ων. Vaniloquus, inaniloquus. Զրաբան. ճճախօս. լաֆազան. *Զրախօսք, և մոտախաբք. Տիտ. ա. 11. ուր Եփր. *Զրախօսք են, զի ոչ ճշմարտութիւն գոյ 'ի նոսա, և ոչ զօրութիւն և նշանս գործեն: *Զվհուկս և զգետնակոչս և զրախօսս. Խո. է. 19. ուր Գէորգ Դպիր. *Զրա-խօսացն, և ընդ վայր խօսողացն, որ յորո-վայնէն բարբառին. զի զկնի յիշէն և որո-վայնակոչք: * Նաև զրախօսն առա-ւել խոտան է արդարադատ աչաց նորա. Համամ. տօմ:

ԶՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Φλυαρία. Nugae. Զրաբանութիւն. բանջաղանք. բարբա-ջանք. և Զրպարտութիւն. խէնէ•ախէլար խօս. հէրզէ, էֆիէրա. *Դադարեցաւ ընդ-դէմ քնի 'ի զրախօսութենէ: Բեր անցուա-ցուք 'ի մէջ զխեստի զրախօսութեան. Պրպմ: *Նյախփեն տան պատճառ վայրապարաց զրպարտողաց մարդկան 'ի զլացութենէ և 'ի զրախօսութենէ (ընդդէմ) աէրունական գրոց. Փիլ. լն. գ. 3: *Ես ոչինչ զարհուրիմ և զմտաւ ինչ ածեմ յաղագս դոցա զրախօսութեան. Կոչնաւ:

ԶՐԱՀ, ի. մանաւանդ Զրահք, հից. պրի և ԶՐԵԱՀ, և ԶՐԵՀ. ըծ. թ. ղըրխ, ղիրհ, ղիրեհ, եբր. ղիրէժ, ղիրէան. Θώραξ. Thorax, lorica. Լանջապանակ, և պահպանակ մարմնոյ զօրականին. յերկաթի կամ 'ի պղնձի տախտակէ կամ 'ի վերտէ. *Զրահս վերոյս զգեցեալ, և կշիռ զրահից նորա հինգ հազար սիկղ. ա. Բգ. ժէ. 5: *Եհար զարքայն խարայէլի ընդ զրահսն և ընդ թոք-առաջսն. գ. Բգ. իբ. 34: *Զգեցցի զը-րահս զարդարութիւն. Իմ. ե. 19: *Պատե-նազէն զրահիւքդ. Եղիշ. է:

ԶՐԱՀԱԲԱՐՁ. ա. Բարձօղ զզրահս այլոց, կամ յանձն իւր. *Կապարճակիրք, և զրահաբարձք. Պղմ. տղէտս:

ԶՐԱՀԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Գործօղ զրահից. ղըրխ չինօղ. *Զրահագործք ա-սեն, թէ քանի հազար օղ պիտոյ է 'ի բո-վանդակութիւն զրեհի. Ցլ. ղէմ:

ԶՐԱՀԱԶԳԵՍՏ, ի, ից կամ աց. ա. Որ զգեցեալ է զրահս. զրահաւոր. ղըրխլը. *Իբրև զհրոյ գոյն՝ զրահազգեստացն եւ-րեւեր տեսութիւն. Խոր. գ. 37:

ԶՐԱՀԱՆՔ. գ. } Βουνός. Collis.
ԶՐԱՀԵԱՆՔ. } Բլուր, դէզ, կար-կառ (իբրու զրահից հանելոց և կուտե-լոց). եբր. ծիֆօրիմ. պ. ոխտրէ. *Դիեք ըզ-նոսա (զգլուխս) երկուս զրահանս արտա-քոյ քաղաքին. դ. Բգ. ժ. 9: *Կուտեաց (ամփոփ ծնօտիւ իշոյ) զմեծակոյտ զրա-հեանսն յայլազգեաց անտի. Մծբ. ծգ:

ԶՐԱՀԱՊԱՏ. } ա. Զրահիւք պա-
ԶՐԱՀԱՎԱՌ. } տեալ. վառեալ. բա-պառազէն. յն. զրահաւորեալ. τεθωρακισμένος. *Կողինաւորք և զրահապատք չո-ղայցեն. Ոսկ. մթ. գ. 16: *Վառեալքն զրահավառք. Մծբ. ծբ:

ԶՐԱՀԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Θωρακίτης, θωρηκτής. Thoracatus, loricatus, armatus. Նոյն ընդ վ. ղըրխլը. *Զրահաւորն նետս ոչ ընդունի. Նեղոս: *Քաջն զրահա-ւորք. Խոր. գ. 37: *Զրրահաւորք՝ մկըն-դաւորք. Շ. Եդես: Իսկ ա. Դ. ղ. 39. *Ի զրահաւոր պատենազէն պղնձապատ վա-հանացն նշոյլքն զլերամբքն փայլատա-կէին ». յն. 'ի վերայ ոսկի և պղնձի վա-հանաց:

ԶՐԱՀԱՒՈՐԻՄ, եցայ.). Զրահս ըզ-գենուլ. զրահիլ. սպառազինիլ. *Որոց ընդ-դէմ սպառազինեալս զրահաւորեալ. Ա-րիստակ. յայտն:

ԶՐԱՀԵՂԵՂ. ա. Զուր հեղեղեալ. իբրև ուղխ զայրացեալ. Նման հեղեղատի զայրագին, և անկայուն յորդելոյ. *Մի չարժեսցէ ուղխացան ջուրցն բազմութիւն մոլորահողմն խարէութեան՝ զրահեղեղն սատա-կութեան՝ զհիմունս եկեղեցւոյ քոյ. Ագաթ: *Նաւարկեալք հմտաբար ընդ զրահեղեղ կեղծաւորութիւնս. Շար: *Զրահեղեղ աղը-տորութիւն. Ցհ. կբ:

ԶՐԱՀԵՄ, եցի. ն. Θωρήσσω. Thorace munio, lorico, armo. Զրահիւք ամ-րացուցանել զայլս կամ զանձինս. վառել. սպառազինել. սրտապնդել. ղըրխ հագցնել, հագուիլ. *Զաշակերտս քո զրահեալ խրատ-ամամբ. Նեղոս: *Ի ձեռն պահոց զրահեա-ցուք զբարեպաշտութիւն մեր. Գէննադ: *Գեղեհոն եւետ զհրեշտակն, որ ձեռնա-դրէր զնա դատաւոր խարայէլի, և զրահէր պատերազմել ընդ մադիանացիսն. Դամաս: *Ած զրահեալ զօրացոյց զմեզ ընդդէմ ախոյից: Եւ զի ելէր պատերազմել ընդ նոսա, արդ և նոքա զրահեալ են. Վրք հց. ե. և ծա: *Բազումք անհարեկեալ՝ սկսան զրա-հել (իլ) անդադաղէս. Եղիշ. ե: *Եւ խրա-խուսին յոգի արութեամբ՝ զրահեալ անդա-պէս՝ սուսերաւ հոգւոյն՝ ածգրեալ մար-տիկք ամենայն. Նար. ղէ:

ԶՐԱՀԵՑ ՎԱՐԻԼ. ԲԵՐԻԼ. ԼԻՆԵԼ. եմ. Ի զուր զհետ վարիլ, պնդիլ. և զհետ սնոտեաց կամ յընդունայն չափով ընթանալ. լտ. յն. միջամտել լինել. Ἐμβατέω. Ingredior, ineo. *Կրօնիւք հրեշտակաց՝ զոր չեցէ տեսեալ, զրահետ վարել (իլ). Կող. բ. 18: *Վտարել մերոք զրահետ վարեալ նետիւք. Մագ. դ: *Զրահետ երեալ մո-լորեցան 'ի չար անդր. Ցճխ. ե: *Ցանկութիւն (այսինքն անպատճառ) զրահետ բերիլ յայտոսիկ, ոչ առ տեսլիս, այլ առ սիրե-լիս երբեմն. Շ. Բղթ:

ԶՐԱՀԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Այր հետք և ընթացք են ընդունայն. անպիտան. ան-շահ. *Զբազմատեսակ զնետան ճիւղսն զրահե-տականս. Նար. խե:

ԶՐԱՅԱՀՈՒՐ, կամ ԶՐԱՑԱՀՈՒՐ. ա. Բառ անստոյգ. թերևս որպէս՝ Զրախօս յանհուր. ճճախօս. *Արդ դու, ով յոգ-բան և զրայահուր (կամ զրայահուր,) էիր դերաթեւար են. Թէոդոր. Խոյրագ:

ԶՐԱՊԱՆԾ, ի, ից. ա. Սնապարծ, և սնափառ. զրափառ. *Արտայայտէր զրա-պանծ խորոխտանս ալերձացելոյն. Գիր. Թղթ:

ԶՐԱՊԱՐԻՇՏ. ա. Որ պաշտօն սնոտեաց. կռապաշտ. *Զրապաշտ և թշուառական քրմօքն յանկարծ եղեն 'ի ան-բունական խաչէն. Կոչնաւ:

ԶՐԱՊԱՐԾ, ի, աց. Տ. ԶՐՈՊԱՐԾ. Κενόδοξος. Inanis gloriae cupidus. *Այսպիսի ինչ չարիք են կեղծաւորաց, և զրա-պարծից. Ոսկ. մ. ա. 20:

ԶՐԱՋԱՆ, ի, ից. ա. Ματαιοπόνος. Frustra laborans. Որ 'ի զուր ջանայ. և որ ինչ 'ի զուր գործի. սնավաստակ. *Ան-մտաց և իգացեալ ոգւոց են կիրքն, յոգ-ւոց և զրաջանից: Վասն օգոյ ոչ յա-ղանալոյ խօսէր, և վասն զրաջան աշխա-տութեան. Ոսկ. մ. բ. 27: *Ի զուր զրաջան է: Զրաջան և սնավաստակ. Եփր. ղհ:

ԶՐԱՎԱՍՏԱԿ. Նոյն ընդ վ. *Կառու-ցեալ զանտոխաջան և զրավաստակն զաշտա-րակ. Անան. Եկեղ: *Զրավաստակս և ան-միտս եցոյց. Տօնակ:

ԶՐԱՐՈՒԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Զուր և ան-շահ արուեստ, կամ աշխատութիւն. յն. զրա-ջանութիւն. ματαιοπονία. և Չարարուես-տութիւն. κακοτεχνία. *Մինչ գեռ խնդրէին, թէ զինչ արուեստն իցէ, և զինչ չարա-րուեստն, և 'ի զրարուեստութիւն և 'ի չար-արուեստութեան անկեալ. Ոսկ. մ. բ. 27:

ԶՐԱՒ. գ. Τέλος, διάλυσις, κατάλυσις. Finis, terminus, exitus, և dissolutio, exitium, mors. Եզր. կատարած. վախ-ճան. յանգ. յանգումն. սպառումն. և Սպառումն. զուր ծախումն. վճար. մահ. Նէհայէթ, սօնգ, ոսճ, և զոյ, զորուր, խորոֆ, Բէլէֆ. *Ցորժամ տեսաղցն զրաւ լինիցի (յելս 'ի Թադրանէ): Զրաւն ոչ հանդոյն առաջնոյն լինէր: Զրաւ հարանեացն լի-նիցի: Նա և զրաւն խոկ ամենայնի տես-նել՝ արամբն պատճառք են. Ոսկ. եօ. մթ. և կող: * Զրաւ արարէք պատերազմին. Եսա. փբ. ա: *Ցաղթութիւն և զրաւ պատե-րազմին արարեալ. Խոր. բ. 51: *Զրաւ եղիցի կենաց դորա (այսինքն բարձցի 'ի կե-նաց): Ոչ արարից զրաւ կենաց ձերոց յա-րոտանի աղբերաս գործոց. Ածր. ա. 14: գ. 5:

ԶՐԱՒԱՄԱՀ ԼԻՆԵԼ. Զրաւել մա-հուամբ. 'ի զուր մեռանել. բառնիլ 'ի կենաց. *Գրիգորիոյ զրաւամահ եղելոյ յա-տեկանէ անտի. Ցհ. կբ:

ԶՐԱՒԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Ողջաղօղ 'ի կենաց. սպանող. վնասակար. *Ի բաց առաքեալ արտաքսէր զտուրն յարանցն անմեղաց, միայն զզրաւարարսն 'ի ձեռն առեալ հայցէր. Յհ. կԲ։

ԶՐԱՒԵՄ, եցի. ն. Τελευτάω. Finio, ad finem perduco, և morior, privor vita. Ի գլուխ հասուցանել զգործն. յանգ հանել. կատարել. *Գաւազանագիրք զրաւեսցուք (զժամանակագրութիւն) 'ի ներկայս. Սամ. երէց։ *Ըստ կամաց իւրոց զրաւեցաւ գործն. Ճ. Ա։

Եւ Բառնալ՝ զրկել՝ կորզել 'ի կենաց. վախճանել, իլ. *Պատուհասեալ զրաւեցաւ 'ի կենդաղոյս (հեղձ յետ որդւոցն). Պիտ։ *Սրով 'ի սիրտ խոցեալ՝ իւրովի զինքն զրաւէ 'ի կենացս. Յհ. կԲ։ *Պետին առաքելոց ընդ սափրայի 'ի կենաց զրաւէ. Նար. հա։ *Ի միում ամի զրաւեալ յառաւելագոյն բարձառն 'ի կենաց. Լաստ. Ճ։

ԶՐԱՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Իբր Աղատել՝ վախճան առնելով չարեաց. խաւրոշընել. *Մատուցանելով զպտուղ իւր 'ի ճաշակումն ամենայն վառանդելոց՝ յախտէ զրաւեցոյց. Պիտ։

ԶՐԱՓԱՌ, ի, աց. Տ. ՍՆԱՓԱՌ. Κενόδοξος. *Չար է արգարև զրապարծ (գրեալ՝ զրապարտ) զրափառն բանութեան. Ոսկ. յհ. ա. 6։ Իսկ անդ. 2. *Ցիրաւի կարգացաւ 'ի հնոց անտի նոցա զրափառաքն. յն. զրափառութիւն։

ԶՐԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. Κενοδοξία. *Ամբարտաւանութիւն, և զրափառութիւն ամբարհաւաճութեամբն։ Սորա (ագահութեան) արմատն և մայրն և բղխումն՝ զրափառութիւն է. Ոսկ. յհ. Բ. 4։

ԶՐԵԱՀ. Տ. ԶՐԱՀ. *Եթէ զրեահքն էին պահապանք մարմնոյ, ընդ նմին և զրեահքն հաւատոյ. Գիտ. Բղխ. առ վա. նէ։ *Զրեայքն (կամ զրայքն) իւր պահեն զնա. Եփր. Եւ։

ԶՐԵՀ. ԶՐԵՀԵԼ. Տ. ԶՐԱՀ, ԶՐԱՀԵԼ։

ԶՐԵՀԱԿԻՐ. գ. Զրահակիր. իբր Զինակիր, կամ զրահաւոր. *Զրեհակիր միշտ փութայ առաջին ալեքսյի կալ զգաստ. Վրք հց. Ղ։

ԶՐԵՀԻԿ. Տ. ԶՐԱՀԱԻՈՐ. *Իսկ զգաւառին հեծելազօրացն զըրեհիկս՝ զոմանս որոյ ճարտակ տայրն. Յհ. կԲ.

ԶՐԵԽԱՆԴ. գ. Aristolochia. որ և ՍՂԱՆԴ. Բոյս ինչ բազմատեսակ, յաճախեալ 'ի գեղորայս. զէրաւէնդ։ Մխ. բժշ։

ԶՐԿԱԾ. Որպէս Զրկեալ. *Ցամենայն պտղոյ թագաւորացն զրկած են. Մխ. դփ։

ԶՐԿԱՀԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Զրկանք. հարստահարութիւն. զօլոմ, զօլօմաթ. *Վասն ուրուք ինչ զրկահարանաց ընդդէմ մատուցեալ. Պիտ։

ԶՐԿԱՆՔ, նաց. ն. Ἀδίκημα. Injuria, laesio. Զրկելն, իլն. անիրաւութիւն. վնասմայժ. զօլըմ, զուլմ, գատր, թէքէր. *Զրկեալք վասն հեշտ ցանկութեանն. իսկ զրկանքն չէ առանց յետին խորամանկութեան լինի. Փիլ. այլոց։ *Ընդ զրկանաց զոք՝ զպղուխն և զինեգերորդն եա հատուցանէ. Նիւ. գնոփ։ *Առեալ էին զերկիրն յորդւոցն սիմայ զըրկանօք։ Զի ոչ 'ի զրկանաց ուտեն. Վրդն. ծն։ *Զպղոց նախարարացն դարձոյց զզրկանս. Խոր. գ. 38։

ԶՐԿԱՆՔ. Στέρησις, ἀποστέρησις. Privatio. Զրկումն. զիրկ մնալն. զուրկ ձուլք. մեհրում գալմաղ. *Զերմեռանդ արտասուօք զպատուցեն զզրկանս, զի 'ի յոգնեոր հարստութեանց արտաքս վարեցան. Խոսր. պտրգ։ *Զառն զրկանան 'ի սիրելի ամուսնոյն.

Պիտ։ *Սէադ զրկանացս. Խոր. գ. 68։ *Տրամէր ընդ իւրն միայն անսուտն ամայութեան և զրկանս. Յհ. իմ. եր։ *Եղև խռովութիւն վասն զրկանաց 'ի քաղքրուստյց վարդապետէն իւրեանց. Հ. կիւէկ։

ԶՐԿԵՄ, եցի. ն. Զիրկ, կամ զուրկ թողուլ զանձնայ. կարձել յիրաւանց. անիրաւել. հարստահարել. կր. Նաև Զիրկ մնալ 'ի ցանկալեաց, 'ի սիրելեաց, են. յետնիլ. պակասիլ. անմասն լինել. զուլմ՝ գատր էթմէք, և մահրում՝ կէլի գալմագ. *Զրկել զընկերն, կամ զաղքատս, զոստխ իւր։ Ոչ մեղար մեզ, և ոչ զրկեցեր զմեզ։ Ընկեր՝ չզրկեմ զքեզ, են։ *Զրկել զանձն 'ի բարութենէ. Ժող. Դ. 8. այլ ձ. զլանալ։ *Որք յաղագս առաջին անգիտութեանն զրկէին զշնորհականալութեն. Փիլ. յոգ։ *Ի բազմուէ կենաց իւրոց զրկեցաւ. Առակ. Է. 23. այլ ձ. արտաքս ընկեցաւ։ *Զի մի զրկեցիմք 'ի սատանայէ ՚՚. այսինքն գաւեցիմք, պատրեցիմք. Բ. կոր. Բ. 11։ *Մի զրկիր 'ի լացողաց՚՚. յն. մի յետնիր. Սիր. Է. 28։ *Կոյր զրկի 'ի ճառայթից արեգական, և ագիտութեն զրկէ 'ի կատարեալ կենացն. Եղիշ. Բ։ *Ըաշխեր 'ի նոցանէ ինն առաքինութիւն, և զրկէր զմինն։ Ըաշխեր ուժ, և զրկէր զերկուս ՚՚. այսինքն կորուսանէր. բստ յն. ոձոյ, կասեցուցանէր, յետնէր. Վրք հց. Ը։

ԶՐԿԻՉ, կչի, չաց. ա. Ἀδικήσας. Որ զրկէ. զրկօղ. *Ոչ եա տպատատան լեցին 'ի զրկիչսն իւրեանց. Եզ. Ժ. 20։ *Սպան մովսէս զզրկիչ եգիպտացին. Նիւ. Եւ։ *Աղօթս 'ի վերայ զրկչին առնիցեմ. Ոսկ. մ. գ. 25։ *Հեզ առ զրկիչսն լինելով. Խոսր։ *Որ զրկի յումեքէ, անմխիթար է. ապա եթէ ինքն ղզրկիչն զրկէ կամ հարկանէ, մխիթարեցաւ. Լմբ. ող։

ԶՐԿՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀδικία. Injuria. Զրկելն. զրկանք. անիրաւութիւն. եա և Զրկիլն. *Յափշտակութիւն և զրկողութիւն. Սհկ. ող։ *Ճառագ զզրկողութէ յայտ առնէ. Վրդն. ծն։ *Ի սիրելեաց զրկութիւն. Բրս. յաղէփ։ *Զրկութիւն և բռնութիւնս. Փիլ. Եւ։ *Անիրաւութիւն, զրկութիւն, գողութիւն։ Զանազան զրկութիւնք վարին 'ի վաճառականութիւն. Պիտ։ *Համբերել զըրկութեանց. Խոսր։ *Տուգանք մեծամեծք, և զրկութիւնք անհնարինք. Սարգ. ա. յհ. Է։ *Ուստի յափշտակութիւն, զրկութիւն. Ը. ամ լոր։ *Կոչեաց զանուն Ջրհորոյն զրկութիւն, քանզի զրկէին զնա. Ծն. ԻԶ. 20։ *Խանդացեալ ընդ երս կաթողիկոսին՝ զնա գոլ պատճառս իւրում զրկութեան ՚՚. այսինքն զրկեալ մնալոյ 'ի թագաւորութենէն. Յհ. կԲ։

ԶՐՈՅՑ, զրուցի կմ ցոյ. } Διήγημα,
ԶՐՈՅՑՔ, զրուցաց. գ. } λάλημα, λόγος, ῥῆμα. Historia, narratio, verbum, sermo, են. Ասացուած ծերոց առաջնոց, կմ հասարակաց. վէպ. պատմութիւն. Ճառ. խօսք. առակ. խօսակցութիւն. և համբաւ. լուր. գէլաւ, նագլ, մէօէլ, սէօհպէթ, փէսանտ, խապէր. *Եղիցիս յառակ և 'ի զոյց և 'ի զրոյց. Օր. ԻԸ. 37։ *Եւ առանց բարձրացեալ 'ի զրոյցս (եղիցի). Գ. Թգ. Թ. 8։ *Բեր ինձ զրոյց. Ծն. ԼԷ. 14։ *Զրոյց արարէք. Զաք. Ժ. 12։ *Եւ եղ զրոյցս այս ընդ ամենայն հրէաստան վասն նորա. Ղկ. Է. 17։ *Երթային միամտութբ, և ոչ գիտէին ամենեւին զզրոյցսն. Բ. Թգ. ԺԵ։ *Ընդ հանճարեղս եղիցի զրոյց քո. Սիր. Թ. 23։ *Զրհեղեղին զրոյցք՝ որ 'ի նոցանէ յիշին. Եւս. քր. Ա։ *Այժմ առ մեզ գտանին անբաւ զրուցաց ժամանանք։ Զբոյցս անգիրս։ Զհնացեալն 'ի զրուցացս ուսուցանէ քեզ ազգաթանգեղոս։ Զբուցով խորհրդականացն արշակայ. Խոր։ *Զրոյց եա և զգերել տապանակին. Եփր. Թգ։ *Այնպէս էցէ, որպէս գու զրոյց առաջ. Ճ. Ա։ *Ոչ ոք զրոյց եբեր. Մագ։ *Զխայտառակութիւն առնել իմն զրուցի. Ոսկիփոր.

ԶՐՈՒՑԱԲԱՆ. ա. Իբր Պատմաբան, և Պատմաբանական. *Վասն յունացն զըրուցաբանս զանհնարինս մերոց պիտոյից առնելոյ՝ բաւական է այսչափ. Խոր. ա. 1. այսինքն զզրուցաբանական անհնարինութիւն։

ԶՐՈՒՑԱԲԱՆԵԼ. ն. Իբր Պատմել. Ճառել. *Որպէս յովհաննու մեզ զրուցաբանէ. Արծր. ա. 9։

ԶՐՈՒՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատմութիւն. Ճառք անցից անցելոց. զրոյցք. *Այս կարգ զրուցաբանութե գագարումն առցէ. Խոր. ա. 8։ *Ի հարուստ զրուցաբանութէ արանց ծերունեաց. Նար. Խ։ *Զրուցաբանութիւն հնոցն թագաւորաց՝ գարուց 'ի գարս. Արծր. Է. 3։

ԶՐՈՒՑԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. կամ Կարգ պատմութե. *Մինչև 'ի հարկէ երթեալ հասանիցեմք 'ի հեթանոսականսն զրուցակարգութիւս. Խոր. ա. 2։

ԶՐՈՒՑԱՏԱՐ ԼԻՆԵԼ. Զրոյց տանել. բերել. խապար փանիլ. *Զի զրուցատարք լինիցին պարսից արքային. Մամբ։

ԶՐՈՒՑԱՏՐԵՄ, եցի. ն. չ. Ճառել. բացատրել. զրոյց տալ. պատմել. *Ո՞վ ոք (կարասցէ) զձերդ առ հրէայսն թշնամութե զրուցատրել. Ճ. Գ։ *Պարզ զրուցատրէ զեղելոյն. Ոսկ. գծ։

Կամ Խօսակից լինել. խօսակցել. *Իբրև ընդ անբան անասնոց զրուցատրելով խօսիմ ընդ ձեզ. Ճ. Ա։ *Երբեմն հանգչել, երբեմն զրուցատրել. Ի Գիրս խոսր։ *Զվարանսն՝ 'ի զրուցատրելն մեր՝ լուաւ եղբայրն պօղոս. Մխ. դփ։

ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διήγησις. Narratio. Զրուցութիւն, այսինքն աւանդութե պատմական. վէպ. պատմութի. Ճառ. նագլ, հիքեայէթ. *Ցորժամ այսպիսիս ընթերցանիցեմք իմաստութե ճառս և զրուցատրութիւս. Խոր. ա. 2։ *Ի զրուցատրութէն լոյս. Պիտ. *Ըստ վեցհազարեակ ամացն զրուցատրութիւն արարեալ. Արշ։ *Հարցն և ծերացն պարտ էր հաւանել զրուցատրութեն. Մագ. ԾԷ։ *Ծանուցանեմ ձեզ երբեմն յաջօղական եղբօրն զրուցատրութէ ՚՚. այսինքն 'ի պատմելւոյ ուխտաւորին. Ը. Բղխ։

Կամ Ἐξήγησις. Enarratio, explicatio. Մեկնաբանութե. բացատրութի. *Զրուցատրութի ըստ ներգոյս քերթողական յեղանակս. Թր. քեր. ըստ Անյաղթ. և Մագիստ. առաւել մտօքն 'ի գիտաւորութի թրակացւոյն քան զայլ մեկնիչս։

Եւ Διαλόγος, διαλογία. Collocutio. խօսակցութի. տրամաբանութե, այսինքն տրամախօսութի։ *Անյարմար և անհաւան զրուցատրութիւքն խարին, և խաբին։ Ի ժամու աղօթից մի զրուցատրութբ և յօրանջմամբ. Ոսկ. գծ։ *Ասէ (մարգարէս) ցկին իւր զրուցատրութբ 'ի բարբառս հայերէն. Ճ. Ա. Եսայ։ *Ոչ 'ի հասարակաց զրուցատրութիս զմիմեանս ձաղել. Եղն. մղ։

ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼ. Μυθολογέω, διαμυθολογέω. Fabulor, confabulor. խօսակից լինել. խօսակցել. սէօհպէթ էթմէք. *Զինչ արգելու զրուցատրութի առնել ընդ միմեանս, որչափ պատշաճ է։ Յաղագս որոց առնելոց զզրուցատրութիւնս. Պղատ. օրէն. Դ։

ԶՐՈՒՑԱՐԱՐ. գ. Աղգարար. զրուցատար. պատմօղ. *Երկեւիւր այր համարով թողեալ զրուցարարս այլոց. Մամբ։

ԶՐՈՒՑԵՄ, եցի. ն. Պատմել. Ճառել. աւանդել. որպէս և ռմկ. սօհպէթ էլէմէք, կամ խապէր վէրմէք. *Զորս և բազումք՝ ի գերմչեաց զրուցեն մինչև ցայժմ: Զրուցեն զամենայն և պատառեսցեն: Ընդ որ հիացեալ՝ զրուցեաց երանելւոյն նոսնէի: Զրուցեցից քեզ. Խոր. ա. 5: բ. 68. 83: գ. 1: *Մի զրուցեսցես զմեզս տառապեալ... մի դիցես ականջս այնոցիկ՝ որ զրուցեն զմեզս այլոց առաւ կամ իրաւ. Մաշտ. ջահն:

ԶՐՈՒՑԵԼ. որպէս Բացատրել. *Զվերծանել, և զզրուցել, և զատուցանել. Մագ. ժբ:

ԶՐՈՒՑԵԼ. որպէս Խօսակցել. *Զգուշացուցին ոչ մերձենալ խօսել առ նոսա, և ոչ զրուցել. Մագ. ա:

ԶՐՊԱՐՏ. ա. Συκοφάντης. Delator. Զրպարտիչ. որ 'ի զուր պարտաւորէ զայլս. իֆթիրաճը. *Յափշտակօղն և շնացօղն և զրպարտն: Նոքա զրպարտք, և սուտք, և չարախօսք. Ոսկ. յ. ա. 24: բ. 9:

գ. Συκοφαντία. Delatio. Զրպարտութիւն. *Սուտ ոք խօսեսցի, և զուր ինչ զրպարտ առնիցէ. Ոսկ. յ. բ. 17:

ԶՐՊԱՐՏԱՆՔ, նաց. գ. Զրպարտութիւն, որպէս զրպարտողութիւն. *Դայթակղեցաւ 'ի վերայ սարկաւագին զրպարտանաց. Վրք հց. բ:

ԶՐՊԱՐՏԵՄ, եցի. ն. Συκοφαντέω. Calumnior, sycophantam ago. Զուր պարտաւորելով յանիրաւի պարտս պահանջել. հարստահարել. կեղեքել. խուել. զրկել. զլանալ. զզուել. նկուն առնել. լլկել. իֆթիրա էթմէք. *Զրպարտել զաղքատն, կամ զանանկս: Զրպարտեալք աղաղակեն: Արտասուք զրպարտելոցն: Թագաւոր կարօտ մարդ՝ մեծ զրպարտող. Եմ: *Մի գողանայցէք, և մի՛ ստիցէք, և մի՛ զրպարտիցէք իւրաքանչիւր զընկեր իւր. Ղևտ. ժթ. 11: *Մի զոք խուիցէք, և մի՛ զոք զրպարտիցէք. Ղկ. գ. 14: *Տո՛ւր զայգ (ինչս) այնոցիկ՝ որք զրպարտեցանն 'ի քէն, և զմնացեալն տո՛ւր կարօտելոց. Վրք ոսկ: *Զրպարտէին զնա, այսինքն զնորայն առնել կամ մատուցանէին. Լմբ. առակ:

ԶՐՊԱՐՏԵԼ. Չարախօսել. ընդ վայր հարկանել. ողջակէզ, կամ դրժել, դառանձանել. *Յայտնապէս զրպարտելով զորդւոյ էութիւն. Կիւրղ. գնդ: *Մի ինչ զրպարտեսցուք զպատմութիւնս (այսինքն զմեկնութիւնս). Ոսկ. եա: *Զառաքինութեն մատակարարութեան՝ խաբէութի և պատրանս կոչեն զրպարտողք. Փիլ. լին. ք. 206: *Պակասեսցին զէնք զրպարտողինն. այսինքն բանսարկուին. Նար. ղ: ուսուածի ռմկ. պէրդէր տէլ ասի, որպէս թ. իֆթիրա էթմէք:

ԶՐՊԱՐՏԻՉ, ողի, չաց. ա. Συκοφάντης, τῶν. Calumniator, sycophanta. որ և ԶՐՊԱՐՏ. Որ զրպարտէ. հարստահարօղ. կեղեքիչ. և Չարախօս. պէտնամէք, իֆթիրաճը. *Ի ձեռս զրպարտչաց նոցա բռնութեանք. Ժող. գ. 1: *Որ են զատ անօրէն զրպարտչացն. Հանմ. առակ: *Դատապարտեսցի այնուհետև զրպարտիչն մեր (բանսարկուն). Լմբ. առ: *Զի մի պատճառս ինչ տացէ զրպարտչաց. Վրդն. եւ:

ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Συκοφαντία. Calumnia. ἐπήρεια, injuria, mulcta. Զրկանք՝ զուր պարտաւորութեամբ. հարստահարութիւն. անիրաւութիւն. լլկանք. զուլմ. *Զրպարտութիւն անանկի, և զյափշտակութիւն իրաւանց և արդարութեան. Ժող. ե. 7: տես և ք. 1: է. 8: *Փրկեա՛ զիս 'ի զրպարտութենէ մարդկան. Սղ. ճժը. 134. ուր Լմբ. *Զրպարտութիւն ասի, քանզի ոչ ինչ յանձանց նոցա կամ 'ի կամաց ունէր նիւթ մարտին, այլ 'ի զուր պարտաւորէր և չարչարէր զերանելին: Փրկեա՛ զիս 'ի զրպարտութենէ մարդկան. այսինքն 'ի չարչարանացն, զոր՝ 'ի զուր պարտաւորեալ զմարդկային բնութիւն, յարուցանէ թշնամին 'ի վերայ մեր ": Որպէս և Աֆոն. *Ոչ զի զմարմինս իւրեանց 'ի տանջանս երկրաւորաց 'ի զրպարտութեան տալ թեցուսցեն ":

ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. որպէս Չարախօսութիւն. ընդվայրհարութիւն. թշնամանագրութիւն. իֆթիրա. *Մի առ զրպարտութեան, այլ յիրաւի ամբաստան առնել. Փիլ. ծ. բան: *Սուտ է դարձեալ առ 'ի ձէնջ զրպարտութեանդ բանդ. Կիւրղ. գնդ: *Մի և մեք զրպարտութեան պատճառս տացուք զրպարտչացն. Խոսր:

ԶՓԱԽՉԻՄ կամ ԶՓԱՂՉԻՄ. ի. Իբր փախչելով փախչել. խուսափել. ֆախչել. *Ոչ տայ զանձամբ զառածանել և ընդփախչել ուրեք. Վեցօր. է:

ԶՓԱԾԱՆԻՄ. ԶՓԱԾՈՒՄՆ. Տ. ՍՓԱԾԱՆԻՄ, եմ. *Տերև բանջարոյ ընդփածեալ ունէր զմիջօք իւրովք. Վրք հց. ժա: *Անփառացի՝ յաղագս շրջապատեալ զփածմանն ": այսինքն մարմնապղեցութեան. յն. ἔνδυμα. Ոսկ. յհ. բ. 34: *Ղենջակ մի զփածուցեալ էր նմա. Վրք հց. ի:

ԶՕԴ, ի, ից. գ. Σύνδεσμος. Conjunctio, vinculum. Յօդ ամուր, որպէս սերտ միաւորութիւն, և իբր միաւորիչ պնդութիւն. զուգակապ. շաղկապ. կապ. պաղ, և լծակից. *Եւ 'ի վերայ ամենայնի զսէրն, որ է զօդ կատարմանն. Կող. գ. 14. (ուր գրի և վրիպակաւ զարդ, փոխանակ գրելոյ զաւդ): *Գղաւիկոս քիւացի, որ զերկաթոյ զօդն իմացաւ. Եւս. քր. բ:

ԶՕԴԱՄԱՆԵԱԼ. Մանուածով զօդեալ. կցկցեալ. արուեստակեալ. *Զզօդամանեալ զխարդախութիւնն ասէ. Վանակ. յոբ:

ԶՕԴԵՄ, եցի. ն. Ζευγόω, ἐπιζεύγνυμι. Jungo, adjungo. συνδέω, colligo, (gas,) connecto. Յօդել պնդութեամբ ընդ միմեանս. զուգել. յարել. կցել. շաղկապել. միաւորել որ և է օրինակաւ. պաղլամագ, գօլլամագ, գօշմագ. *Զօդեալ կամարքն հանդէպ միմեանց. Գ. թգ. է. 6: *Այսչափ ինչ զօդեսցուք յառաջին անդր. բ. Դ. բ. 33: *Ոչինչ 'ի կարգին նշանակեցաք, այլ զօդեմք աւասիկ. Խոր. ա. 31: *Ի մի լուծ կշռոց զօդեցից: Ի մի կերպարան տեսակի զօդեաց: Մի զօդեցաւ քո յերկուց դոյութեց: Արձան անձնական իմաստիւք զօդեալ. Նար: *Զինչ է՝ որ զօդէ մարդ 'ի սրտէ անտի իւրմէ յետ ընդունելոյ պատուիրանին, այն դառնութիւն է և սատութիւն: Զօդեայց յօդեաց զպատճառս պատասխանին. Եփր. թգ:

ԶՕԴՈՒԱԾ. փոխանակ գրելոյ զՅօդուած. (զորմէ տես 'ի տառն Յ.) իբրու նովին նշանակութեամբ Յօդ. զօդ. կապակցութիւն. *Ո՛չ... զօդուած ծնօտից բաժանեցեր՝ քակտեալ 'ի միմեանց. Նար. լէ:

ԶՕՀԱԼ. Տ. ԶՈՀԱԼ:

ԶՕՇ. Տ. ԶՈՇ. պ. ռմկ. ուստի յաջորդ ածանցքս:

ԶՕՇԱՍՏԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶՕՇԱՔԱՂՈՒԹԻՒՆ. *Սակաւապիտութեամբ զօշաստացութեան արձանն փշրել. Լծ. կոչ. (տպ. սակաւաստացութեամբ զաւելաստացութեան):

ԶՕՇԱՔԱՂ, ի, ից. ա. Ἀισχροκερδής. Turpilucris, deditus turpi lucro. Որ քաղէ ագահութեամբ զյոռի շահս. արծաթասէր լիրբ՝ ցած և անարգ. ըստ յն. ամօթաշահ. *Մի զօշաքաղ, այլ հիւրասէր, բարերար: Մի գինեսէրս, մի՛ զօշաքաղս. Տիտ. ա. 8: ա. տիմ. գ. 8: խակ 'ի հին. բա. գնի. *Զօշաքաղ, փառասէր, կամ անիրաւ կաշառառու ":

ծ. Իբր Զօշաքաղութեամբ. ամօթալի ագահութեամբ և անյագութեամբ. *Անառակ որկրամոլութեամբ զօշաքաղ շրջի. Մանդ. ճէ: *Տէր յորոց պարգևես մեզ, առամք ուտեմք. և ոչ ապաստանութեամբ (կամ զուշաքաղս) առնուն. Վրք հց. ծա:

ԶՕՇԱՔԱՂԵՄ, եցի. ն. ա. Ἀισχροκερδέω. Turpiter lucrum facio. Լիրբ և անյագ ցանկութեամբ քաղել զշահս. որպէս և Զօշոտելով կամ լրբութեամբ շահել որպէս զմարդիկ. *Մի պատճառս բանիւ քո զօշաքաղեսցես, և բարբանջեսցես. Ճ. Բ:

ԶՕՇԱՔԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀισχροκερδία. Turpis questus studium. որ և ԶՕՇԱՍՏԱՑՈՒԹԻՒՆ. Աւելաստացութիւն. չար ագահութիւն. անամօթ և աղիղծ շահախնդրութիւն. *Թիւրեցան զհետ զօշաքաղութեան. Ա. թգ. ը. 3: *Վերակացու լինել... ոչ զօշաքաղութեամբ, այլ յօժարութեամբ. Ա. պետ. ե. 2: *Ոչ զոք 'ի ժողովրդոց արտաքոյ առնել վասն մարմնաւոր զօշաքաղութեան. Եղիշ. ը: *Վասն իւրեանց զօշաքաղութեան, զի աղիղծ են ամենայն շահք նոցա. զի մարդիկն մահուամբ դատանեն նոքա զօգտութիւնս իւրեանց. Եփր. փիփ: *Արդ եթէ զօշաքաղութեամբ ածիցի, զհարկսն միայն պահանջել. Կանոն:

ԶՕՇՈՏ. ա. Ըստ հին բռ. մեկնի, 'Ցիմար, կամ անյագ, կամ անառակ, կամ հեշտասէր ": Արմատն է Զօշ կամ զուշ. պ. ռմկ. այսինքն Յօժ, զօրի. և յածանցս իւր վարի որպէս Յօժար, պակշոտ, և ցանկացօղ անյագ, որ ամենայն արձակէ յամենայն իրս:

ԶՕՇՈՏԱՎԱՐՔ. գ. Վարք անառակութեան. ցանկասիրութիւն. պագշոտութիւն. *Առ ասական սասկաւ տաղտկալի չարութիւն 'ի վայր արկեալ զզօշոտավարսն՝ յետ սակաւ մի լի դառնութեամբ զատաւ. Համմ. առակ:

ԶՕՇՈՏԵԱԼ. Λίχνος. Liguritor; cupediis ita deditus, ut digitos lingat; procax. Անամօթ ցանկասէր. ըստ յն. Լիրբ. Անյագ լափլիզօղ. որ ասի զաշաց ձգելոց առ ամենայն ինչ անխտիր ցանկութիւն. *Մերձենան ոչ զօշոտեալք և յանդգնելին: Աչաց զօշոտեցելոց օգտակարագոյնս կարգմել. Անձոր. կիւրղ. և այլոց: *Ի դեղ վնասուին զխոռութեան զօշոտեալ. Ոսկեփոր:

ԶՕՇՈՏԵՄ, եցի. ն. Անյագ կարօտանալ զաչս. որպէս թէ պակշոտել. ագահել 'ի սէր հեշտալի. կախարդել զսերութիւն. *Երփն երփն գունաւորութեանն զաչս ամենեցուն զօշոտեալ յինքն գրաւեսցէ: Գեղեցիկք և պայծառքն զօշոտեն զաչս տեսողացն, և կախարդեալ յինքեանս գործացուանեն. Սարգ. յկ. բ. են:

ԶՕՇՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Λιχνεία, τὸ λίχνον. Liguritio, catillatio, aviditas. ἔφεσις, appetitus, impetus. Անյագ բերումն. ցանկասիրութիւն. աչարձակութիւն. պակշոտութիւն. յայրատութիւն. ըստ յն. անյագութիւն. անեշխունու, հէլէպ, չհաւիզ. *Արծաթ և ոսկի չարժեն զաչացն զօշոտութիւն. Նիւս. եբր: *Զոշոտութիւն (այսինքն զզօշոտութիւն) ընկալելոցն գեղեցիկ լեզուաւ կախարդելոց: Ո՞ զօշոտութիւն (յն. զզօշոտն) մեզ և զարտաքսես տղղաքեացէ զորովայն: Նենգաւոր օձին բանաւորութիւն միշտ զօշոտութեամբ հեշ-

ութեն քարշեալ։ Ոչ բարւոքն՝ պարզամտացն ասացելին և ցանկացեալոցն զօշոտուէ (կամ զօշոտուէ)։ Անձոք. խորէփ. ու ալչափ. ու ծն. *Ցաւչացս զօշոտութեան ախտացան։ Աչից զօշոտութիւ. Ը. ա. յհ. իդ։ *Լեզու չարախօսութեամբ, աչք զօշոտութեամբ։ Զգաւլթ աչաց զօշոտուէ նախ կապեաց 'ի սէրն բերասպէկի։ Անմտացն երգքն զօշոտութիւն ցանկութեան զայրացուցանէ յախտս և 'ի մեղս։ (Սատանայ) որպէս զգուսարակ գէր՝ զօշոտութիւն ածեցուցանէ. որպէս զշուն՝ զքծնութիւն շողոքորթութեան ուսուցանէ. Լմ. աչ. ու ծաղ. ու առ.։ *Աչացն ցանկութք, և ճաշակելեացն զօշոտութք ('ի գ.րախտին). Սոսահն։ Որոց ոչ յարմարի ասելն Հին. բա. *Զօշոտութիւ, սաւս պաճուճութիւ»։

ԶՕՇՈՒԹԻՒՆ. իբր Զօշոտութիւ. *Դատաւոյ դանդղի, և ոչ ըղյ, վասն սաստիկ զօշութեան, և անյագ ագահութեան. Արծր. Է. 4։

ԶՕՐ, ու, ու, 'ի զօրուէ կամ 'ի զօրէ. րաց, րք. լինի և զօրաւ, րով, րուց, րովք. գ. Στρατία, τεία, τευμα, τος. δύναμις, λάος. Exercitus, militia, copia. խումբ զինուորաց. գունդ և բանակ. սպայ. զօր. չէրի, ասքեր, լէշքեր, ըրտու, կինտ. որ ասի և ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ, ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. *Ցովաբ էր 'ի վերայ զօրուն։ Ցովաբ, և ամենայն զօրն նորա։ Որպէս զօրք քո՝ զօրք իմ։ Զօրավար զօրաց, կամ զօրուց։ Ելանել ամն 'ի զօրուէգ։ Իշխանք զօրուն։ Զօրօքն իւրովք։ Զօրու ծանու։ Ամենայն զօրք երկնից (հրեշտակք)։ Բազմութիւ զօրաց երկնաւորաց. ևն։ *Զընտիր ընտիր զօրուց իմոց». յն. հզօրաց. Ովբ. ա. 15։ *Ցաղագս զօրուցն սատանայի. Բրս. չար։

ԶՕՐ ՀԱՏԱՆԵԼ. Συλλοχίζω, συλλογίζω. Concenturio, delectum habeo. Զօրաժողով անել. ընտրանաւ զօր ժողովել. *Ի գալուստ ամին միւսոյ՝ զօր հատանէր, այրեձի անէր. ա. Դ. Ւ. 28։

ԶՕՐ ԱՌՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Զօր արարեալ զօրավարն ասպարապետան մանուէլ. Բուզ. Է. 44։

ԶՕՐ. որպէս արմատ Զօրելոյ. Զօրուէ. ույժ. (ըծ. թ. ղօտ). *Մինչգեռ զօրն և ոգիքն անդէն կային. Բ. Դ. ծՒ. 45։ *Զօրու մեծաւ. Դան. ծա. 13։ *Փրկէր զօրութեւր նիզակին. Գր. տղ. էջն։

ԶՕՐԱԲԱՐ. մ. Իբր Հզօրեղապէս. ուժգին. ուժով. զօրաւոր. *Սոքա երկուքեան զօրաբար մարտնչին ընդ հոգւոյ։ Կռուիմ զօրաբար ընդ նոսա։ Ոչ թողլ տայ տէր զօրաբար պատերազմիլ ընդ նոսա. Վրք հց. ն. ծն. իդ։

ԶՕՐԱԳԼԽԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական անձին կամ իշխանութեան զօրագլխի. *Որպէս նաւի զօրագլխականի ∴(իսաբոտան ֆայտ). Փիլ. Եւ. Է. 44։

ԶՕՐԱԳԼԽԱԿԻՑ. ա. Պաշտօնակից զօրագլխի. *Քոյին կախարդութեամբդ զզօրագլխակիցն մեր նախ տանջեցեր. Ճ. Բ։

ԶՕՐԱԳԼՈՒԽ. գլխի, խաց. գ. Στρατηγός, ἡγούμενος, ἐπιστάτης. Dux exercitus, praefectus militum, magister militiae. Գլուխ զօրու, կամ գնդի զօրաց. առաջնորդ մասին ինչ բանակի՝ 'ի վայր քան զմեծ զօրավարն կամ զսպարապետն. չէրի պաշ, ֆաղա, սէրտար. երր. սէյեն, սար. *Զօրագլխացն այլազգեաց. ա. Թ. ծԷ. 19։ *Զզօրավարս, և զզօրագլուխս իւր. Եզեկ. ծա. 23։ Դան. Գ. 2։ *Ի ձեռն պատուաւոր զօրագլխի ուրուք։ Զօրք և զօրագլուխք. Եղիշ. Է. Գ։ Իսկ Ղար. *Նորահրաշ պատկուար, և զօրագլուխ առաքինեաց». հմն զօրավար, լաւ որում սպարապետ

հանրական։

ԶՕՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἰσχυρότερος, δυνατώτερος. Fortior, potentior. Առաւել զօրաւոր. հզօրագոյն. աւելի ուժով. գուվվէթլուճէ, գէօլլիճէ, գըրլըտճա. *Զօրագոյն է քան զիս, քան զմեզ, քան զքեզ. ևն։ *Տէր ընկրկեաց ինձ զզօրագոյնսն քան զիս. Դփ. Է. 13. *Ատ երկիւղի յաղթեցաւ յայլմէ զօրագունէ քան զնա. Եղնիկ։

մ. Արիաբար. ուժով. կուճլի դէս. *Զօրագոյն համբերէր տանջանացն. Ճ. Բ. (որ 'ի Ճ. Ա. զարիականն)։

ԶՕՐԱԺՈՂՈՎ. գ. Որպէս ժողովումն զօրաց. կամ Վայր ժողովելոյ զօրաց. *Ածին ժողովեցին 'ի քաղաքն նախճաւան. զի անդ էր զօրաժողով իւրեանց զօրացն. Բուզ. Ւ. 55։ Այլ առաւել վարի բայիւ։

Որպ և *Ամազոնաց 'ի վերայ աթենայ զօրաժողովն». իմա, լինելն. Եւս. քր. Բ։ Այլ Վրք հց. Գ. *Կամ յանապատի բնակեսցէ. և կամ 'ի զօրաժողովոյ (այս. 'ի զօրաժողովս) եղբարց». իմա, 'ի մէջ միաբան ժողովոյ։

ԶՕՐԱԺՈՂՈՎ ԼԻՆԵԼ. Συνάγω δυνάμεις, παρεμβολήν. Congrego exercitum, castra, aciem. στρατεύω, ἐκστρατεύω, ἐπιστρατεύω. bello invado, bellum infero, milito. Զօր ժողովել. այրուձի գումարել, վառել, կազմել. և խաղալ պատերազմաւ. *Զօրաժողով լինէր ախմոթէոս, կամ գեմետր արքայ։ Զօրաժողով է յուդա։ Զօրաժողով եղև յէու 'ի վերայ յովրամայ։ Զօրաժողով եղեն 'ի վերայ երուսաղէմի։ Մարախ զօրաժողով լինի իբրև 'ի միոջէ հրամանէ օրինօք. ևն։

Ասի և ԶՕՐԱԺՈՂՈՎ ԱՌՆԵԼ. Στρατολογέω. իբր Զօր հատանել. ընտրանաւ զօր գումարել. *Որ զայրուձիդ աճնեն, զայր ընտիր՝ զէն ընտիր ժողովեն. այնպէս և տէրն մեր 'ի զօրաժողովն անել հոգւոց՝ քննէ զբարս և զկամս մարդկան. Կոչ. ա։

ԶՕՐԱԽԱՂԱՑ ԼԻՆԵԼ. Στρατεύω. Expeditionem facio. Զօրօք խաղալ, արշաւել. գիմել. որ և ասի ԶՕՐԱԺՈՂՈՎ ԼԻՆԵԼ Ի ՎԵՐԱՅ. իրսաւլ սիւրսաւ էթմէք. *Զօրախաղաց լիցուք 'ի վերայ խուժադուժ ազգաց. Պտմ. աղէքս։

ԶՕՐԱԿԱՆ. ի. աց. գ. Στράτευμα, στράτος, στρατία. Exercitus, militia, և custodia,(յորմէ և յն. χουστωδία.) անուն հաւաքական. Զօրաւոր որեար, կամ գաս զինուորական. զօր. սպայ. և Պահապան զինուորք. ըրտուհ, ասքեր, և պէքճիլէր, օրթա. *Տացուք հաց զօրականիդ քում։ Հասեալ 'ի վերայ զօրականաւ՝ ապրեցուցի։ Ամենայն զօրականի հետևակաց իմոց։ Ունիք զզօրականն։ Կնքեցին զվէմն հանդերձ զօրականօքն. ևն։ *Սեպուհ մի ընտրեցին յամենայն զօրականէն։ Մի ոմն 'ի քաջ զօրականէն հայոց. Եղիշ. Է. Է։ *Գուինթիոնն՝ գունդ ինչ զօրական էր. Կիւրղ. Բգ։

ԶՕՐԱԿԱՆ. Դուն ուրեք յեզականն՝ իբրև հասարակ անուն, այսինքն Զինուոր. Στρατιώτης. Miles. ճէնկճի, սէֆէրլի. *Զօրական երկչոտ սարսէ 'ի փողոյ։ Զօրական երկչոտ լքանէ զձեռս 'ի պատերազմի. Նեղոս։ *Զօրական և վկայ Ճշմարիտ. Ժմ։ *Հանդիպեցաւ նմա դև մի 'ի նմանութիւն զօրականի. Հ = Ց. յունիս. 17։

ԶՕՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ է սեպհական զօրու. զինուորական. *Աւարուամն քաղաքաց, և սպականութի զօրական զօրութեցն։ Թաւալումն ասի փառք զօրական զօրութիւն. Փիլ. ծ. բան. ու Եւ. Է. 45։

Եւ իբր Զօրաւոր. քաջ. *Զի զնախահայրն յաղթող ցուցցէ և զօրական. Եղիշ. ու. էջն։ *Բազում զօրական. Գնչ։

ԶՕՐԱԿԱՆԱԿԱՆ. ա. Սեպհական զօրականի. զինուորական. *Զեան զօրականական։ Զօրականական ձեռքն. Սոկր. Է. 16։

ԶՕՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօրականն գոլ. զինուորութիւն. չէրիլիք, ըրտուհլըգ. *Տեսանեմս զքաջութեան զօրականութեան նորա. Ճ. Ճ։

ԶՕՐԱԿԻՑ. ա. Զինուորակից, կիմ մարտակից. նիզակակից. *Հաղորդք խաղաղութեան, պատերազմաց զօրակիցք. Խոր։

ԶՕՐԱՀԱՏՈՅՑ ԱՌՆԵԼ, կամ ԼԻՆԵԼ. Զօր հատանել, որոշել, ընտրանաւ ժողովել, կարգել. (յն. պէյապէս.) պէօլմէք, պէօլիւք էթմէք. *Հրաման տայր յուդա, զօրահատոյց առնէր 'ի վերայ բերդին։ Զօրահատոյց արարին, ընդ երկու զզօրսն բաժանեցին։ Զօրահատոյց լինէր, գայր պատերազմ. ա. Դ. Ւ. 41։ Է. 20։ Ի. 63։ *Իբրև զօրահատոյցն առնէր շապուհ զզօրս իւր 'ի վերայ աշխարհին հայոց. Բուզ. Է. 4։

ԶՕՐԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօրք մարտնչելն. ճակատամարտ. *Ցիշեմ զաւագ գաբրիէլ զօրամարտութեամբ. Պտմ. աղէքս։

ԶՕՐԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. ւ. Ἰσχύω, (ըծ. հյ. իշխել). Possum, valeo. ἀνδρίζομαι, in virum evado, viriliter ago. κρατέομαι, κατακρατέω, fortificor, praevaleo. Զօրութիւն զգենուլ. ույժ առնուլ. արիանալ. զօրաւոր և զօրագոյն լինել. զօրել. քաջալերել. տիրել. իշխել. *Զօրացիր, և քաջ լեր։ Զօրացարուք ձեռք լքեալք և ծունկք կթուցեալք։ Զօրացարուք տէրամբ։ Զօրացան 'ի ակարութեանէ։ Զօրացիր շնորհօքն՝ որ 'ի քն յս։ Առեալ կերակուր՝ զօրացաւ։ Աճէր, և զօրանայր հոգւով։ Զօրասցի սէրս քո։ Մեծ է զօրութք, և զօրանայ քան զմեզ։ Զօրացաւ 'ի թագաւորութեան իւրում։ Ցաչխատութիւ իւր զօրացաւ սաստ։ Զօրացաւ 'ի նանրութեան իւրում։ Տայր պատերազմ ընդ սմա, և զօրանայր 'ի վերայ նոցա։ Զօրացան 'ի վերայ ամուր քաղաքացն. ևն։

ԶՕՐԱՆԱԼ. իբր Սաստկանալ. զայրանալ. առաւելուլ. ուժել. անդիլ. *Զօրանայլին բարբառք նոցա։ Մի զօրասցին կապանք ձեր։ Բանն արքայի զօրացաւ 'ի վերայ յովաբայ։ Սովութի, և ոչ հաւատք զօրացան 'ի վերայ երկրի։ Մեծացաւ ծառն, և զօրացաւ։ Զօրանայր ջուրն, և բազմանայր յոյժ 'ի վերայ երկրի։ Զօրացաւ սով յերկրին. ևն։ *Զմիջաւուրբ զօրացաւ տօթ. Կլիմաք։ *Զօրանան՝ ասեն՝ կապանքն. Խոր. Է. 58։ *Լոյս իմաստից նորա զօրանայ. Վրք հց. Է։ *Ի մարմնաւոր իրս՝ իմաստնոյն խորհուրդ զօրանան. Խոսր։

ԶՕՐԱՆԻՍՏ. ա. գ. Ուր է նիստ և կայան զօրաց. գագաթք զօրուն. *Պատահէ արգարու 'ի զօրանիստ գաւառին բուգնան. Խոր. Է. 25։ *Քաղաքս զօրանիստս հաստատել ընդ ամենայն երկիրն։ Զօրանիստ առնէ ասա բնակութեն զօրացն յունաց. Բուզ. Է. 34. 35։

ԶՕՐԱՊԱՀԱՆՋ. ա. Ուստի զօր պահանջի իբրև մարգահարկ. պարտականն տալ զինուորս թագաւորի. *Երկս մասունս աշխարհիս հարկատու և զօրապահանջ ինձ յօրինեցի. Պտմ. աղէքս։

ԶՕՐԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Στρατηγός, στρατάρχης. Praefectus militum, dux, imperator, exercitus dux. Պետ և իշխան զօրաց. զօրագլուխ. և Սպարապետ. սէրտար. *Եթէ ոք 'ի զինուորաց զօրապետի իցէ, կամ իշխանի. Ոսկ. յհ. ա. 18։ *Պա-

տուէր տայր զօրապետաց ։ Համգերձ զօրապետօքն. Խոր. ա. 14 ։ Գ. 9 ։ *Զօրօք և զօրապետօք առաջնորդեալք. Արշ ։ *Զզօրապետն անպայթ զօրաց (զնծ)... ծածկեցին. Փիլ. ծ. բան ։ *Զզօրապետս խմբից նոցա (անմարմնական զօրաց). Շար ։

ԶՕՐԱԳԵՏԵԼ. Տ. ԶՕՐԱՎԱՐԵԼ. *Սոքա թագիւ ոչ պերճացեալ, և ոչ զօրօք զօրապետեալ. Շ. Վեր ։

ԶՕՐԱԳԷՍ. Ս. Հզօրեղապէս. արիաբար. *Յաղթող զօրապէս ։ Արիաբար զօրապէս. Նար. ծա. կա ։

Եւ Տիրապէս. զօրութեամբ և ներգործութեամբ. *Որ միացեալ է զօրապէս ընդ հացին. Լմբ. պտրգ ։

Եւ Սաստկապէս. *Ընդ սա վանեալ թշնամին զօրապէս գեն պատնկուն. Վրք հց. ա ։

ԶՕՐԱՍԷՐ. ա. Սիրող զօրութեան, զօրու և քաջութեան կամ զինուորութեան. *Զօրասէր լինել, և ոչ արծաթասէր. Պղմ. աղէտս ։

ԶՕՐԱՎԱՐ. ի, աց. գ. Ἀρχιστρατηγός, ἀρχιγός, ἄρχων στρατίας, ἡγεμὼν, ἡγούμενος, στρατηγός. Imperator exercitus, princeps vel dux militiae. Վարիչ զօրու՝ որպէս իշխան և առաջնորդ. իբրև սպարապետ ընդհանուր, և որպէս առոյին զօրագլուխ. սէրի պաշը, սէրասքէր, ճաուշ. *Անուն զօրավարին նորա աբեններ ։ Զօրավար զօրացն արքայի յովաբ ։ Ի ձեռս սիսարայ զօրավարին յաբինայ ։ Ես եմ զօրավար զօրու տեառն.. և ասէ զօրավարն տեառն ցյեսու ։ Դա լիցի ձեզ սպարապետ զօրավար զօրացդ ։ Զօրավարք զօրացն ։ Կացուցուք մեզ զօրավար, և դարձցուք յեգիպտոս ։ Ի սկսանել զօրավարացն խօսել. եւն ։ *Առաջնորդ և զօրավար (զիս) ձեզ կացուցէք ։ Չէ մեզ մարդ զօրավար, այլ զօրագլուխն ամենայն մարտիրոսաց. Եղիշ. է ։ *Որպէս և հոմերոս ասէ՝ հովիւ ժողովրդոց գոլ ընդ բարի զօրավարն. Պղատ. մինովս ։ (Գտանի գրեալ և ԶՕՐԱՒՈՐ) ։

ԶՕՐԱՎԱՐԱԿԱՆ. ա. Στρατηγικός. Imperatorius. Սեպհական զօրավարաց և զօրավարութեան ։ Իսկ ԶՕՐԱՎԱՐԱԿԱՆՆ. գ. է արհեստն, որ և ԶՕՐԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ կոչի. ἡ Στρατηγική. *Առ նաւավարութիւն, և վարչութիւն, և բժշկականն, և զօրավարականն. Պղատ. օրին. դ ։

Եւ իբր Զօրավարող. առաջնորդող. Στρατηγικός. Ductor. *Զմիտս վարչական իսկ. և բժշկական, և զօրավարական առասցուք. Պղատ. օրին. ծբ ։

ԶՕՐԱՎԱՐԵՄ, եցի. չ. ն. Առաջնորդել զօրու կամ ժողովրդեան. և Զօրավար լինել, կամ կարգիլ. սէրասքէրլիք էթմէք, սէրասքէր օլմագ. *Մովսէս զօրավարէր ելից եբրայեցւոց յեգիպտոսէ. Եւս. քր. բ ։ *Լուեալ էր զզօրավարելն ներսեհի. Խոր. բ. 86 ։ *(Տէրն մեր) շրջեալ ըստ քաղաքացն, և զօրավարեալ աշակերտացն, որպէս յեսու ժողովրդեանն. Արշ ։ *Ոչ ոք էր ոյր անա զօրավարէր ։ Մաժէժ գնունի զօրավարէ՝ ի հերակլէ. Յհ. կթ ։

ԶՕՐԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Στρατηγία. Praefectura exercitus, imperatorium munus. Զօրավարն լինել, և իշխանութիւն և առաջնորդութիւն նորա. սպարապետութիւն ։ սէրասքէրլիք. *Եւ եգ արքայ զբանեայ որդի յովիդեայ փոխանակ նորա ՚ի զօրավարութիւն. Գ. Թգ. բ. 35 ։ *Քաջ զօրավարութեանն կարծեր լինել գործ. Անյաղ. կիւղ ։ *Հալածական առնէին զնա զօրավարութեամբ տիեզերաց. Եւս. քր. ա ։ *Քաջն յեսու հասանէր ՚ի գահ զօրավարութեան. Պիտ ։ *Յեսու յաղթօղ՚ի մեծախոր զզօրավարութեանն ։ Սարգ. յկ. ե ։ *Զօրավարութիւն կերպի։ իբր զօրավար առաջնորդելով. Կոմբղ ։

ԶՕՐԱՎԻԳՆ, կամ } գրի և ԶՕՐԱՒԻԳՆ
ԶՕՐԱՎԻԳ. ա. գ. } կամ ԶՕՐԱՒԻԳ.

Σύμμαχος, ἀντιλήπτωρ, συμμαχία, ἀντίληψις, եւն. Auxiliator, adjutor; auxilium, subsidium. Հզօրիչ. զօրացուցիչ. որ ՚ի թիկունս հասանէ. ձեռնտու. օգնական. և Օգնականութիւն. կամ յն. պատերազմակից. թևակից. ընդունօղ. Եա Եփկումփ. Էօրփըմճը, Նասըր. *Ամենեքեան ազգս զօրավիգն էին որդւոցն զովտայ. Սղ. ծբ. 9 ։ *Որդեակ, զօրավիգն լեր ծերութեան հօր քում ։ Մի լինիր զօրավիգն մեղաւորի. Սիր. գ. 14 ։ ծբ. 7 ։ *Ո՛չ ՚ի սուա յուսացեալ, այլ ՚ի զօրավիգն պաշտպան օգնականին արդարոցն՝ Տր ։ Նորոգ իմն եգիտ զօրաւիգն օգնականութիւն. Փիլ. նխտ ։ *Զօրավիգն օգնականութեան լեալ, կմ յղէ նմա, եւն. Եւս. քր. ա ։ *Զօրավիգն օգնականութիւն լինել նմա ։ Անուն իւր զօրավիգն օգնականութեան զբեն դեգեսոս. Խոր. բ. 17. 19. և գ. 46 ։ *(Ած) լիցի քեզ զօրավիգ առ թշնամին արդարութեան. Ճ. Ա ։

Կամ Մարտակից. գործակից. պաշտպան. ջատագով. *Բարեկամս և զօրավիգն հռոմայեցւոց համարել զհրէայս. Եւս. քր. բ ։ *Գրիգորիոս երրորդութեան զօրավիգն. Ոսկ. լս. (տպ. քարոզն) ։ *Ոմանք ՚ի նոցանէ չար խորհրդոցն էն զօրավիգն. Լմբ. սղ ։ *Եւ աղօթիւք առ Ած եղեր մեզ զօրավիգն. Շար ։

ԶՕՐԱՑԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Քաջալերութիւն. փոյթ. Գայրէթ. *Ըստ զօրացելութեան մեր յայտնել զինքն (խոստացեալ Ած). Վրդն. եւ ։

ԶՕՐԱՑՕՂԱՏՐԱԳԷՍ. Ս. Δυναμοδότως. Virtutem suppeditando. Զօրութիւն տալով. զօրացուցանելով. *Սոյն զօրութեանց առ նա որպէս սկզբնազօր զօրութաբար դարձեալ, և առ երրորդսն զօրացօղատրապէս և ծառայականաբար եկեալ յառաջ. Դիոն. երկն ։

ԶՕՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐνισχύω, κατισχύω, δυναμόω, κραταιόω. Corroboro, fortifico, munio, եւն. Տալ զօրանալ. քաջալերել. սրտապնդել. և Հաստատուն առնել. ամրացուցանել. գօւտըրմէք, գուլայ էթմէք, սըրջլընտըրմէք, գուվվէթլենտիրմէք, թագվիյէ էթմէք. զօրօրինակ ասի. *Զօրացուցանել զոք ՚ի վերայ այլոց. կամ ՚ի պատերազմ, կմ զվտեալն և զտկարացեալն. կամ զձեռս, և զբազուկս. կամ զխորհուրդս, կամ ուխտ մի. Դտ. գ. 12 ։ բ. Թգ. իբ. 40 ։ Եզեկ. լ. 4. և 6 ։ բ. Եզր. ա. 6 ։ Եզեկ. լ. 25 ։ Իէ. 9 ։ Դան. ժ. 7 ։ Կամ *Զօրացուցանել զնիգս դրանց, զտուն, զքերգել տանն, կամ զքաղաք, կմ զթագաւորութիւն, եւն. Սղ. ճխէ. 2 ։ դ. Թգ. իբ. 5 ։ բ. Մն. ջ. 3 ։ ծա. 17 ։ իդ. 13 ։ լդ. 8 ։ Սոցին համգոյն և յայլ գիրս պէսպէս ոճով. *Անմիտք, եթէ Ած տկարանայ, ո՛վ է՝ որ զօրացուցանէ. Յճխ. իբ ։ *Ի յաղթութեան զհայոց գունդն զօրացոյց. Խոր. գ. 9 ։ *Զոր Ած կոչէ (՚ի վկժխնդրութիւն), զօրացուցանէ ՚ի զէնս. Մխ. երէմ ։ *Զզորականաց ամրաստանութեան իւրոյ բան բարձրաբարբառ զօրացուցանէր. Յհ. կթ ։ *Առնել ևս զօրացուցին (զիմաստասիրութիւն). Շիր ։ *Զօրացո՛ զմեզ տէր ՚ի պահպանութիւն պատուիրանաց քոց. Ժմ ։

ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Δυναστεύων, եւն. Այն՝ որ զօրացուցանէ. զօրացուցիչ. *Զամենայն զօրութեանց զօրացուցիչ՝ զորովածոծն Ած. Գ. Գ. Է. 4 ։ *Զօրացուցիչք երկնաւորաց և երկրաւորաց. Շար ։ *Փառք զօրացուցչիս են հօգևոր վարուց. Յճխ. բ ։

ԶՕՐԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ἰσχυρός, ἰσχύων, δυνατός, δυναστής, κραταιός, եւն. Fortis, potens, valens, robustus, եւն. Որ ունի զոյժ և զզօրութիւն, կամ զօրէ. զօրեղ. հզօրաստակ. կարօղ. արի. կորովի. քաջ. ժիր. բուռն. սաստիկ. պինդ. ուժէղ, ուժով, գաւի, որփաթ, կերլէճ, կերչուկ, ամաք. գուվվէթլի, ճէսարէթ, գէօկլին, էսվէլլի, գըլըճ. *Ի վերայ զօրաւորաց զօրաւոր քննութիւն հասանէ ։ Արք զօրաւորք ։ Զօրաւորք զօրութեամբ կմ ուժով ։ Զօրաւորք ժողովրդեան ։ Զօրաւոր քաղաքք, կամ պատերազմ ։ Այր հզօր, և կին զօրաւոր ։ Զօրաւոր էր զիւեք ։ Քանզի զամենայն ինչ զօրաւոր է ածպաշտութիւն. եւն ։ Իսկ Մրկ. ծբ. 26. *Առ յնմ ամենայն ինչ զօրաւոր»: իմն որպէս յն. չէզ. δυνατόν, հնարաւոր, զօրելի, կարելի ։ *Արամբք զօրաւորօք. Խոր. ա. 9 ։ *Առ ամենայն հնարս զօրաւոր ։ Զօրաւոր առ կենդանութիւն. Նար. ծբ. կդ ։ *Զօրաւո՛ր է զամենայն ինչ առնել». այսինքն զօրէ. Մխ. երեմ ։ *Որք ՚ի տկարապէս ճաշակումն ոչ եղեն զօրաւորք վայելել». այսինքն ոչ զօրեցին. Լմբ. պտրգ ։

Ս. Իբր Հզօրեղապէս. արիաբար. *Անխափան և զօրաւոր գնան զառաքինութեան ճանապարհս. Խոսր ։ *Դու ընդ նոսա մարտիր զօրաւոր. Լմբ. սղ ։

ԶՕՐԱՒՈՐԱԲԱՐ. Ս. Արիաբար. քաջապէս. ուժգին. *Սոյն զօրութեանց առ նա որպէս սկզբնազօր զօրաւորաբար դարձեալ. Դիոն. երկն ։ *Զօրաւորք զօրաւորաբար խուզեսցին. Բրս. արբէց ։ *Ի կատարածի այսր յաւիտենիս զօրաւորաբար և արիապէս, կմ թէ հոգեւպէս՝ պարտեսցի. Նար. միջ ։

ԶՕՐԱՒՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Δυνατώτερος. Potentior, եւն. Առաւել կամ կարի զօրաւոր. զօրագոյն. հզօրագոյն. *Կարի զօրաւորագոյն քան զմեզ եղեր. Ծն. իէ. 16 ։ *Զօրաւորագո՞յն իցէ, թէ անուանգ. Թուոց. ծգ. 19 ։ *Բնութիւն զօրաւորագոյնք ՚ի վերայ տկարագունիցն իբրու ՚ի վերայ մեռեալ մարմնոցն յարձակին ։ Նկատել դարձեալ՝ յորժամ պէտք լիցին զարմանս մաքրել, զօրաւորագոյն է. Փիլ ։

ԶՕՐԱՒՈՐԱՆԱԼ. Տ. ԶՕՐԱՆԱԼ. *Զօրաւորանայր բարբառ ամբոխին. Նխ. երգ ։

ԶՕՐԱՒՈՐԱԳԷՍ. Տ. ԶՕՐԱՒՈՐԱԲԱՐ. *Քարոզէր զօրաւորապէս, և առանց յապաղման. Ճ. Ա ։ *Նա այլ եւս զօրաւորապէս սկսանէր մարտնչել. Վրք հց. իէ ։

ԶՕՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶՕՐԵՂՈՒԹԻՒՆ. և ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Զանփոփոխութիւն (Այ)... զզօրաւորութիւն, զկամխագիտութիւն. Ան. է ։ *Զզօրաւորութիւն ուժգնութեան չարժմանն. Եփր. բգ ։

ԶՕՐԵԼԻ. ա. Կարելի. հնարաւոր. որ ասի ըստ յն. և Զօրաւոր. δυνατόν, possibile. *Ամենայն ինչ քեզ զօրելի է. Նար. յէ ։

ԶՕՐԵՂ, ի, աց. ա. Զօրաւոր. կարօղ. ուժեղակ. արի. քաջ. բուռն. ուժգին. և Ցուկուն. գուվվէթլի, գըլըճ. *Մխիթարեցան ՚ի բանից անտի յուդայ ՚ի զօրեղ և ՚ի գեղեցիկ. բ. Մ. ծէ. 17 ։ *Զօրեղ աւխոյեանք, կամ ջատագովք, կամ զէն, կմ ապեղանիք ։ Ի զարմէ զօրեղաց ։ Զօրեղն ինքնութեամբ կամ ինքնիշխանութեամբ ։ Զօրեղ գիտակցութեամբ կամ ուժգնութեամբ ։ Զօրեղ երթեւեկս. Նար ։ *Զօրեղ ընդդիմամարտ, կամ զօրավար ։ Զօրեղ նուէր ապերանաց ։ Ան.

ակց զօրեղաց. Սիեփ. ապ.։ *Զօրեղ համագեղծ անկասկածելի լուսաւորչի. Վ. րք հյ. Է։

ԶՕՐԵՂԱԳՈՅՆ. Տ. ԶՕՐԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. Κραταιότερος, ἰσχυρότατος, ον. *Եւ քան զհին զօրութիւնն զօրեղագոյն ես. Փիլ. իմաստ։ *Յաղագս այս զմտաւ ածել, զօրութ խակ գոլով նորա զօրեղագոյն, գերագոյնութ փայլելագոյն. Աւետ. Ֆ։ *Ի զօրեղագոյն գիմաց նորա պատկառելով. Ճ. Ա։

ԶՕՐԵՂԱԿԵՐՊ. ա. Զօրեղ կերպարանաւ, տեսլեամբ, կերպիւ. *Մաքրափայլ փայլմ զօրեղակերպ հրաշափառութեանդ, պատճառք փրկութե ազգի մարդկան. Գնձ։

ԶՕՐԵՂԱՊԷՍ. մ. Զօրաւորապէս. հզօրապէս. կարողապէս. քաջ. և Ուժգին. ուժով. Գուագին իւք, եօղող, պիղամ. *Ո՞վ ես դու անէր, որ զայրագին անցս ընդ իս զօրեղապէս գործես. Ոսկէբ. 4ծ։ *Զլերանց մեծութիւն փոխէ զօրեղապէս 'ի սիրտս ծովու. Նար. ճ։ *Զօրեղապէս 'ի թիկունս հասանել. Վ. րդն. էւ։ *Նախ եղելոցն անեղելութեն զօրեղապէս աստուածային բովանդակութեն. Սիեփ. ես։ *Այժմ բար և զօրեղապէս կարող էր զամենայն ինչ առ 'ի բարին մեր անանել և հրաշագործել. Ոսկեփոր։ *Զօրեղապէս ձեռն ետ, և յերկրպագել հասուցանելոց զմերուեմ բնաւ կարք. Լծ. Եւագր։ *Զօրեղապէս սանձեցից զգա. Ճ. Ա։

ԶՕՐԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօրաւորութի. կարողութի. այժ. բաւականութի զօրութ. Գուայքել, գուսպել. *Ա՛Ջով քո՛ նորոգութ, և մասամբ քո՛ զօրեղութի։ Քո ինքնաւորք զօրեղութ որդի այդ՝ գթածաբար առողջացուսցես։ Ազատութեանց զօրեղութե վանեալ են կարծրութիւնք։ Զօրեղութի անվթարելի. Նար։ *Խանգարիչն խայթելի աղօր և կնատ զօրեղութի նկրաև խափանել. Յհ. իմ. ոփ։

ԶՕՐԵՄ, եցի. չ. Ἰσχύω, δύναμαι. Valeo, possum. Ունել զօրութի բաւական. կարող և զօրաւոր գտանիլ. իշխել՝ ըստ ուրում ձեռնհաս լինել. կարել. բաւել. գամագիտ լինել. հնարել. տոկալ. և Զօրանալ. զգէմ ունել. կրնալ, ափէքէլ, ճար ընել, օգտել, դիմանալ. Գագլ օլմագ, եղէ գէլմէք, գէ, ինոճեք, էտէրամադ. *Միթէ ո՞չ կարէ փրկել ձեռն իմ, կամ ո՞չ զօրեմ ապրեցուցանել. Ես. Ծ. 2. *Հաղիւ հազ զօրեաց զանտանանելւոյն զերկայթն առնուլ. Փիլ. իմաստ։ *Զինքն ընգէր ո՛չ զօրեաց պահել կենդանի. Եղնիկ։ *Ոչ զօրէին առ մի նաւաստակ. Ղւկ։ *Ոչ զօրեցին զօրաւոր բառնողութե թշնամեացն. Յհ. կր։ *Ոչ զօրել մեզ գայթագղութեց նորա. Խոր։ *Զօրեմ նորոգել, կամ փրկել։ Զօրեմ առ սիրտն հնար։ Զօրեացէ առ մարքութիւն։ Որ ոչ զօրեաց առնն փրկութեան։ Կենաց հնչ զօրէ։ Զօրէ աստուածային։ Դիւաց բըա. նութեց զօրէ։ Որք զօրեն սոցին, որպէս ա՛ նոցին (այսինքն զօրանան 'ի վերայ). Նար։ *Այսուքիկ ոչ զօրեցին առ ակարութիւ մարդկան ց. այսինքն չօգտեցին. ֆէյտէ էթ. մէտիլէր. Սարգ. ա. պ. ա։ *Յորում զօրէ հուր անաւասին՝ վառեալ փչմամբ մեզաւորին. Ցն. ոդղի։

ԶՕՐԷՆ. նխ. առ. խնդ. որպէս յատուկ բացագրէ. 'ի հայկականէ բառիս ՕՐԷՆ. նյն ած է և 'ի յն. Τρόπον, δίκην, καθάπερ. Juxta, modo, more, in morem, ut, velut. Ըստ օրինի և կարգի, այսինքն Ըստ օրինակի. ըստ կերպի. ըստ նմանութեան. նմանողաբ. ըստ. որպէս. իբրև. գիպ, նման, ւէր. իբէյին. կիպի, գիպի. *Զօրէն երէոց, կամ չորքոտանեաց, կամ թռչնոց անմտաց. Է. Ղ. ծ. 6։ Փ. Ղ. դ. 10։ Իմ. ծէ. 24։ *Ամենայն որք յանձնիւր առան զօրէն բարուց հայասատան մարդկան անձկացեալ էին. Բուզ. դ. 20։ *Զօրէն կոկեցելոյ իմն մոմոյ։ Զօրէն խաղի 'ի ազդի կեալով։ Զօրէն ուխտից, կամ քաջ բժշկի, կամ բուզոյ, կամ աղբեր. Փիլ։ *Զօրէն գովելոյ (այսինքն գովելոյ) գլուխ ամբաւանայ. Նար. հէ։

մ. և չ. Օրինակ իմն. իբր. իբրու. զոր օրինակ. որպէս թէ. *Զօրէն առաջնորդի խարհէին և անյարիկ։ Զօրէն անձնապեսապ. չզմայլուք կատարութե։ Կաշկանդեալ զօրէն երկաթալիճ լինէր կապանօք. Պիտ։ *Ականջք՝ զօրէն հայելեաւ (յն. հայելւոյ) զերևեցելոյն զանոնակ յինքն ընդունին. Նիւս. երգ։ *Զօրէն՝ որք սպասաւորինն կամին ընդդէմ թշնամեաց. Մագ. հէ. խաղ անդ. ն. *Որ ոչ զօրէն իմն ասորական նախապատուեալ՝, իմա՛ ըստ ասորական օրինի։ Ա. յլ. Նար. կէ. *Որ զօրէն ունի խայթոցաց կարծի՝, իմա՛, զօրինակ, զնմանութի, որպէս անուն պարզապէս։

ԶՕՐԸՆՏԻՐ ԼԻՆԵԼ. Հաւաքել զօրս ընտրանաւ, կամ առ ինքն կոչել զզօրս ընտիրս. *Դարձաւ յոխնաթան, զօրընտիր լինէր, զծերակոյտն 'ի խորհուրդ կոչէր. ա. Ղ. ծէ. 35. յն. լակ, եկեղեցացոյց զծերս։

ԶՕՐՀԱՆԱՊԱԶ. մ. Διαπαντός, καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Per omne tempus, quotidie, semper. Յամենայն օր. զամենայն աւուրս. մշտ. հանապազ. ամէն օր. հէր կիւն, դայմա. *Առնէին խրախութի զօրհանապազ. Յոբ. ա. 4։ *Առաջի իմ զօրհանապազ զոհէին... գիւաց. Ես. կէ. 3։ *Իսկ զօրհանապազ, (այսինքն) թէ՝ յամենայն օր. Խոր։

Կամ Ὅλην τὴν ἡμέραν. Tota die. Զօրն ողջոյն. բոլոր օրը. տիւ-րիւն կիւն. *Վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ. Սղ. խդ. 22։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. գ. ('ի բայէս Զօրել, և լծ. ընդ տճկ. զօռ, զօրլ). Δύναμις, ἰσχύς, δυναστεία, κράτος, ևն. Vis, virtus, potentia, fortitudo, robur, facultas. Կարողութի. այժ. արութի. քաջութի. ուժգնութի. սաստկութի. ամրութի. պնդութի. ուժ. Գուայքել, ղիւհրէ, ճէզր. երր. կէտաւոր, օղ. *Ըստ առն և զօրութի իւր։ Խորհուրդ և զօրութի այնոցիկ իցեն 'ի պատերազմ։ Քո է մեծութի և զօրութի։ Ի նմանէ է իմաստութի և զօրութի։ Դուք ագուցէր ձիոյ զօրութի։ Ի պարանոցի նորա բնակէ զօրութի։ Հզօրք զօրութ։ Զայն ահեան զօրութ։ Զօրութի է մեր երկնաւորաց իւրոց։ Դու տիրես զօրութեց ծովու (այսինքն ուժգնութեանց)։ Գործիցես զերկիր, և ոչ յաւելցէ տալ քեզ զզօրութ իւր (զպտուղս). ևն։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. Ἐνέργεια. Efficacia, operatio, actio, actus. Ներգործութի. գործունեայ յաջողութի. ազդեցութի. բէէր. *Յայտնապէս զօրութիւքն այս 'ի վերայ հասանել... կիտամա՞ց գնէր. Է. Ղ. գ. 29։ *Ըստ զօրութեն առ 'ի կարող լինելոյ հնազանդեցուցանել իւր զամենայն. Փիլպ. գ. 21։ *Ո՛չ ըստ էութե բնութեն է զայս խմանալ, այլ՝ ըստ զօրութեն. Ոսկ. յհ. ա. 31։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. Կարողութի հոգւոյ և զգայութեց, և մտաւոր ստեղծուածոյ. *Ամենայն զօրութի յէսս՝ կենդանական զօրութի միայն է. Խոսր։ *Իմաստասիրութիւն երկուս զօրութիւնս, զտեսականն և զգործականն. Սահմ. ծէ։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. Ոյժ բանի, նշանակութ, իմաստ. զիտաւորութի. *Եթէ ոչ գիտիցեմ զզօրութի ձայնին. ա. կոր. ծդ. 11։ *Բաղդատեմ ինչ նախին անհաստատ ատին՝ որեզ զօրութիւս ունելով. Եփր. աւետ։ *Զպատճառս և զզօրութի իրացն միայն յայտնելով։ Խոստովանք բաղդատելք յանձայինոյն, և զօրութի մնացին ոչ հատանեք։ Ունանել զզօրութիս պէսպէս իմաստից 'ի նոյն պատմութե. խոր. ա. 13։ Է. 89։ Գ. 62։ *Զերանգաւինչիւր ձեռնարկելոյն զխափել զզօրութի ոգ. յն. ենթադրութի. ὑπόθεσις, hypothesis, vis. Նիւս. կազմ. ա։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. Հրաշք. սքանչելիք. *Յայտնեան քո զօրութիւնս բազումս առաջի։ Զերագանս՝ յորս եղեն բազում զօրութիւնք նորա. Մտթ. Է. 22։ ծա. 20։ *Եւ ոչ կարէր անդ և ոչ մի ինչ զօրութիւն առնել. Մրկ. Զ. 5։ *Զօրութբ և նշանօք և արուեստիւք. Գծ. Է. 22։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. Ὑπόστασις. Hypostasis. այսինքն Ենթակայութի, անձնաւորութի, *Ո՛չ յերկուս զօրութիւնս, և ո՛չ յերկուս երեսս բաժանեսցուք։ Եթէ ոք յերկուս երեսս կամ յերկուս զօրութիւնս բաժանեսցէ. նզովեալ լիցի. Պրոկլ։

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. ('ի բառէս Զօր. Թ. փէրէ). Δύναμις. Virtus, virtutes. στρατιά, exercitus, militia. Զօրական. երկրաւոր զինուորութի. այժ զինուորական. և Զօրք երկնից. հրեշտակք, և աստեղք. զօրք. ասքէր. երր. ձօրքս. (յորմէ՝ Սաբաւովթ, և սաբաօթ, այսինքն զօրութեանց, կամ զօրաց). *Զկառս և զհեծեալս և զամենայն զօրութիւն փարաւոնի. Ել. ծդ. 28։ ծէ. 14։ *Հանել զորդիսն իսրայէլի յերկրէն եգիպտացւոց՝ համագրոյ զօրութ իւրեանց. Ել. Զ. 26։ *Բաշխեաց ժողովրդեանն յամենայն զօրութե իսրայէլի... բլիթ մի հացի. Է. Բգ. Զ. 19։ *Իշխանք զօրութեանն (այսինքն զօրավարք). Ա. Թ. իէ. 5։ *Տէր զօրութեց։ Անուն տեառն այս զօրութեց։ Օրհնեցէք զնա ամենայն զօրութք նորա։ Բարձրացաւ մինչև 'ի զօրութիւս երկնից, և ընկէց յերկիր 'ի զօրութէ երկնից և յաստեղաց։ Երկիր եպագ ամենայն զօրութ երկնից։ Յարեաւ և ընդ լուսնով և ընդ ամենայն աստեղօք, և առաջի ամենայն զօրութեց երկնից, զոր սիրեցին, և որոց ծառայեցին։ Զոր օրինակ ոչ թուին զօրութք երկնից, և ոչ չափին աւազ ծովու. ևն. Սղ. Դան։ Ես։ Երեմ. ևն։ *Տէր զօրութեանց, այսինքն հրեշտակաց, զի հզօրք են զօրութ, և զի զօրք են թագաւորին երկնից. Խոսր. դորգ։ *Զինական և հեծեալ զօրութ. Պիտ. ըստ ծննդ։ *Զօրութիւնք երկնայինք, և անմարմնոց զինուորութիւնք. Ղւկ։ *Երկնային զօրութիւնք անուանին ամենայն ծառային իմաստութիւնք. Դիոն։

Եւ ևս՝ Առանձին անուն միոյ յինններ դասուց հրեշտակաց. *Ի վերայ ամենայն իշխանութե, և պետութե, և զօրութե, և տէրութե. Եփես. ա. 21։ *Զօրութեց և տէրութեց, իշխանութեց և պետութեց. Ղւկ։

ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ. 'ի սեռականն՝ ըստ երբ. ոճոյ, իբր Զօրաւոր, կամ զինուորական. *Զամենայն այր զօրութե։ Որդիս զօրութ։ Արք զօրութե. Դտ. գ. 29։ ծգ. 2. Է. 46։ *Կրին զօրութե ես դու. Հռութ. գ. 11։ *Այր զօրութեց (յն. զօրաւոր). Ա. Թ. իզ. 31։ *Ո՛չ է ձայն նահատակաց զօրութեան. Ել. լբ. 17։

ԶՕՐՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Արիաբար, ուժգին. *Գործէին զօրութ զգործս. Ա. Թ. իզ. 8։ *Բարձրացո՛ զօրութ զբարբառ քո. Ես. խ. 9։

Կամ որպէս Կարողութ, այլ ո՛չ ներգործութբ. լուելեայն. մտաւոր անտեսութ. *Որ-

պէս 'ի մտաց զօրութիւն են ամենայն կենեաց, իսկ կատարելութիւն մի միայն 'ի ներքս անդ տպաւորեալ է. այսպէս և յոգւոյն մամ֊ ձևի նորա՝ ամենայն անդր պարունակին զօ֊ րութիւն, ոչ կատարուածով. Փիլ. այլոց: *Զաւ զօրութիւն միայն է հաւ, և ոչ ներգոր֊ ծութիւն, և համբակք (աղայք) զօրութիւն մի֊ այն երկրաչափք և հռետորք, և ոչ ներգոր֊ ծութիւն. Պրոկղ. ռլկգ: *Զօրութիւն բաժանել ներ֊ գործութեանն, և ոչ ազգանմամբ (այսինքն ներ֊ գործութիւն). Սահմ. ժէ: *Պատուականա֊ գոյն է ներգործութիւն քան զզօրութիւն. Անյ. պորֆ: *Ցանկալի պարզ բանիւ զմին՝ զօրու֊ թիւն և զմիւսն 'ի ներքս փակէ. Լմբ. ապ:

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԱԿԻՐ. ա. Որ կրէ կամ ունի յինքեան զզօրութիւն. *(Սբ խաչն) զօ֊ րութիւնակիր այնմ, որով կեանք ։։. այս֊ ինքն կրող յինքեան զզօրութիւն կենարարին. Անյ. բարեբ:

Ի

Ի. Ձայնաւոր տառ՝ արձակ և ան֊ փակ՝ ամենևին 'ի հնչման, և երկար ըստ ա֊ մանակին. և անուն իւր ինքեամբ ևեթ հնչի է. Ձայնիւ և ձևով համեմատ է յու֊ նականին E, ε. այլ 'ի տառադարձութեան զնի փոխանակ η տառի յունաց. իսկ ε, փոխի 'ի Ե:

Ի. Լծորդ է 'ի մեզ ընդ Ե, և ընդ Ա. զոր֊ օրինակ էրէ, երէ. յէր, յեր. ամէնօր֊ հնեալ, ամենօրհնեալ. ալէկոծ, ալեկոծ. որդէգիր, որդեգիր. բազէ, բազա. ա֊ զաւնէվաճառ, ազաւնեվաճառ, ազաւնա֊ վաճառ. եւրոպէ, եւրոպա. ևն. զի և 'ի յն. η, և α են լծորդ:

Ի. Է. Իբրև նշանակ թուոյ, նշանակէ Եօթն կամ եօթներորդ:

Ի. Դրոշմեալ 'ի սկիզբն կոնդակաց և նա֊ մակաց, նշանակէ՝ Այ, Այլ, Ցանուն Այ. իբր համազօր եբրայականին, Եհօվահ (այն է՝ Որ էն, կամ Էէւէ) անուանն Այ, որ էր առեն դրոշմեալ 'ի ճակատ խուրի, և 'ի մատանւոջ քահանայապետին. և զի առ֊ վին կնքեցաւ գերեզման տեառն, վասն ո֊ րոյ ասի 'ի Շար. * Որ անփակ գրով հաս֊ տատեալ քարանեզ՝ կնքի մատանեաւ. ան֊ կորուստ պահելով զմեզ հաւատով երրոր֊ դութեան ։։. այսինքն Էնն Այ կնքի Էիւ. որպէս և Եղն. մգբ. գրէ. *Կնքեցին մա֊ տանեաւ քահանայապետին, որ ունէր զանփակ գիրն զԷ՛ անուան Այ ։։:

Վասն որոյ գեղեցիկ նուագէ և քեր֊ թողն մեր 'ի խորհուրդ տառիս Է. * Էն էապէս մեզ քարոզէ, զՈրէնն ունեալ 'ի մտախուէ, թէ Այ էր 'ի սկզբանէ, և ոչ ե֊ ղեալ 'ի յումեքէ. Շ. այբուբ:

Է, էի. մանաւանդ էն կամ էնն, էին, զէն, յէէն. գ. Ὤν. Ens, Qui Est, Deus. Որ էն. Այ. ինքնագոյակ անեղ. Էակ Ը ինքեան՝ առաջին և հարկաւոր, որոյ եղն և գոյն է նոյն. եբր. Եհօվահ. որ թարգմանի և Տէր, ընթերցեալ իբր ադոնայ. ադո֊ նայի. * Ցաղագս Էի: Փոխանցելի է մեզ այժմ յարգարև գոյն արգարև էին Այ֊

բանականն գոյանուանութիւն. Դիոն. ածայ: *Այ մեծ, է էութիւն և հզօր: Զէին խնդիր ոչ թողցուք: Որ շաւիղ զէիւն են՝ տա֊ ջինք և մեծամեծք զօրութեանց: Էին Այ: Զմիոյն և զարդարև էին: Զէն էապէս. Փիլ. բագն. ևն: *Զէն Այ, որ 'ի մարդ կեր֊ պարանեցաւ. Եղիշ. Ե: * Որ զէն Այ ու֊ րանայ, ինքն լինելոց է չէ. Ճ. Ա: * Էնն անեղ. Ցհ. իմ. էրև: *Էիդ Այ: Հրամանաց էիդ: Ի հրամանէ էին: Գոյանալոյն յէէն՝ էակացս: Հեղեալ 'ի յէէն. ևն. Նար: *Էն Այ՝ ամենազօր զօրութիւն: Որ էն յէութեան որդի միշտ յէէն: Օծեալն Այ էնն 'ի յէէն. Շար:

Առ սուրբն սուրբն և զերից Այային ան֊ ձանց. *Որ էնն, և եղ, և էդ Այ. Շար: *Ի շնորհաց հոգւոյն ընկալեալ զերից էիցն գիտութիւն. Ճ. Գ: * Արդ մի յանձանցն միշտ էից, մինն 'ի յերից այս անբաւից. Ցհ որոտ:

Է, էի, էք, էից կմ էոց. գ. τὸ Ὄν, τὰ ὄντα. Ens, entia, quae existunt, res. Էակ եղական. առէք. արարած. որ կանս, գոյք. եղեալ ինչ. իրք. * Էն 'ի հոմանուանց է. իսկ իմաստասիրութիւն գիտութիւն էիցն է. Սահմ. ա: *(Ամենայն ինչ) բաղձայ է գոլ և կոչել. Անյ. պորֆ: * Զչէն 'ի յէ կոչե֊ ցեալ. Սեբեր. Ե: * Իցն Այ էոցն. Կոչ. ծզ: Սկիզբն լաւ և քաջ ամենայն էիցն՝ Այ է. և առաքինութեանց՝ բարեպաշտութիւն. Փիլ. Տ. բան: * Որ զէսս էացոյց յոչէից. օրհնի 'ի յէիցս. Խոսր: *Զոր ոչ է յէէ, և ոչ յէսս, և ոչ էացի. Մագ. Ե: * Սա֊ նալն ոչ զի 'ի յոչ էէ յէ ածիցէ, այլ ըղ֊ ըեալն փոփոխեսցէ. Բրս. լուր: *Ակն Այ էոցն և գոյիցն է, և ոչ թէ չէոցն. Վանակ. յոբ:

Իսկ ա. կոր. ա. 28. * Զանարգս աշ֊ խարհի և զարհամարհեալս ընտրեաց Այ և զոչինչսն, զի զէսն իմն խափանեսցէ ։։. իմա զոչինչսն, զի զէսն իմն խափանեսցէ ։։. իմա զայնոսիկ, ոյք յաչս անձանց ինչ մի կար֊ ծին:

Այլ յասելն Փիլ. Նմուշն. *Քերթողն՝ համերոս, բազմաց էից քերթողաց. ըստ ա֊ ռաւելազանցութեան ասի ։։. իմա ըստ յն. ո֊ ձոյ, ելոց, եղելոց, այսինքն մինչ են կմ գոն և այլ քերթողք:

Եւ յասել Պղատ. փիլ. * Էրն և իցէն ամս ըստ ճշմարիտ բանին ոչ յարմարին, այլ միայն էնն ։։. յն. τὸ Ἔστι. Iy Est. իմա, է, որպէս երրորդ դէմն էական բայ֊ իս եմ, ես, է. իբր զի մշտնջենաւորին Այ վայել է, որպէս ներկայ ժամանակ. զի է անժամանակ և անփոփոխ և նոյն և նոյն֊ պէս միշտ:

Ի՛. Ջ. Ո՛վ. յէ. ώ ώ. ώ. հէ. *Ի՛ մարդ, կամ 'ի գեհենէն երկիր, կամ զարքայութէն պէտ արա. Սեբեր. Ժ: * Ի՛ հոգին կենաս֊ բեր, եթէ երախտաւորիս ինձ, առ յինէն զոգի իմ. Հ. Տայ. ժա: *Ի՛ չարաբախտ՝ յե֊ րեկ ոչ տանջեցի զքեզ. Հ. հոկտ. լա: *Ի՛ եղեռնաւոր և յանկարծահաս ուղխին խա֊ ղացելոյ. Պիտ:

Ի՛ ԶԻ. Ի՛ ԵՐԲԵՄՆ. Ի ՈՒՐԵՔ. ԻՐ ԶԻ. } Ն. τὸ μὲν, τὸ δὲ. τῇ μὲν, τῇ δὲ. τότε μὲν, τότε δὲ. Nunc, nunc; tum, tum; aliquando, sive quod, partim, ևն. Երբեմն. մերթ. և իւիք, ըստ իմիք. պարզ հեղ. կէտս. ~ մէկ կողմանէ. * Կրակ ... Է զի շիջանի, և Է՝ առնեալ բորբոքի. Փարպ: *Ի՛ միոյ, և Է երբեմն՝ զի երից երկայթ: Պրոա֊ զոց անբերութիւն եղեալ բազում ժամա֊ նակս. Էր երբեմն՝ մի բազում անչափ թօ֊ նից անձրևաց, և Էր երբեմն վասն խորշակի և խաւարութեան. Փիլ. Նմուշն: * Ի՛ ուրեք,

զի քաղցրապէս յաղթեցաք թշնամեացն, և Է՝ զի նոքա մեզ յաղթեցին. և բազում այն Է՝ որ յաղթող գտեալ եմք, և ոչ յաղ֊ թեալք. Եղիշ. Է: *Ի՛ ուրեք՝ ուր բանիւ վճարէ, և Է զի ձեռն գնէ. Իգն:

Իսկ *Ի՛ ուրեք, զի փոքր է առաջ մարդու֊ թեան, և Էր՝ զի զազգն ոչ կամեցաւ անբաժ լինել. Փիլ. ել. ծա. իմա, ըստ իմիք, և ըստ իմիք: Նոյնպէս է և այն. * Ի՛ր զի նշանօք ցնորիցն պակուցէին, և Էր զի ոգւոցն մա֊ նութիւնք լքանէին. Իմ. ժէ. 14:

Այլ յասելն Փարպ. * Ծառայքն մեզ. Է՝ զի և ամբարութեան առնուլ յանկչել յօ֊ րէնս մեր ։։. իմա, գոյ և այս, կամ գէպ լի֊ նի, զի. և ես. որպէս և Նար. Ծ. *Ի՛ զի և զչափն ... զննեալ առատօր, զայս պաս֊ կեր բանի ընկալայք ։։:

Ի ՈՐ, ԵՆ ՈՐ. իբր Ոմն, ոմանք. Տ. ԵՄ, և ՈՐ. Բայց առեալ նաև՝ Է որ, իբր Է՛ զի, զոր օրինակ. *(Անեղութիւն) առ ադէսս և վայրենաբարոյս առաւել զօրանայ. Է՝ որ մի յափշտակելոյ 'ի ժողովրդենէ միանց՝ ադահութեամբ, ևէ՝ որ յաղագս հպար֊ տահարելոյ զընկերն՝ փառատիրութեամբ ագա֊ գաւ. Շ. ընդհանր:

ԻԱԿ. ի. գ. Զայն ասի՝ երբեմն որպէս Է կմ Էն, Որ էն. ὁ Ὢν. Ens supremus. *Զանպարագիրն էակ մարդացեալ ... ող֊ ջագուրեցեր. Նար. կատ: * Որ համագոյ ես հօր և սբ հոգւոյն, անբաժանելի էակ միութիւն (կամ միութեան), խոնարհեցար 'ի 'ի բարձանց. Շար. այսինքն որ եսդ՝ մի 'ի սբյ երրորդութեան:

Մերթ՝ գ. ա. որպէս էակից, արարչա֊ կից. համագոյակից. Ὁμοούσιος. Consub- stantialis, ևն. *Որ էակդ ես ընդ հօր և սուրբ հոգւոյն (բանդ Այ): Ածածին, որ զէակ բանն հօր 'ի քեզ կրեցեր. Շար:

Մանաւանդ՝ ա. որպէս էացուցիչ. գոյա֊ ցուցիչ. արարիչ. Ποιητής. Creator. խա֊ ցուցիչ. Լիգ. * Որ յանէից անմարմնական զօրաց էակ՝ հայր անսկիզբն: Էիցս էակ 'ի յան֊ էակ՝ հայր անսկիզբն: Էիցս էակ 'ի յան֊ գոյից: Այսօր զէակն համայնից՝ խնամա֊ գոյից: Անեղանելի Այ, և ե֊ ղեալց և զգալեաց: Անեղանելիդ Այ, և ե֊ ղելոցս էակ. Շար:

ԻԱԿ, ի, էակք. կաց. գ. τὰ Ὄντα, ὄντα. Ens, entia. Հասարակ անուն եղելոցս առ֊ հասարակ. Է, էք, առէք. եղական գոյակ. արարած. գոյք. իր. իմն. ինչ. սփեղծուած, ինչ որ կայ, բան մը, բաներ. ծախուած, ծախ֊ լուածք. * Էակն որպէս սեռակ բաժանիլ ոչ կարէ. (զի իբրև գերազանցական եղ ստորոգի զամենայն իրաց): Ո՛չ է էակն սեռ, այլ համանուն ձայն. Անյ. պորֆ: *Պետն մարդութեան համայն էակաց՝ յա֊ Զորքեծադեան մասանց էակաց՝ անպատ. կառ խոնարհք. Նար. խչ. ~ առաւ: * Որ կառ խոնարհք. Նար. խչ. ~ առաւ: * Որ յիմաստնոցն առաց, եթէ էակքս 'ի հա֊ մանն և 'ի ծորման են. Շ. բարեբ:

ԻԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. ինքնագոյակ, անեղ. աներևոյթական. իբր Այ. և Ածեղէն. Որ էն, և բնական. Θεῖος, θεῖον, ὁ Θεός. Divinus, Deus. * Էական Այ, և արարիչ ամենեցուն: Էական զօրութի, կամ անուն Աստուծոյ: Էական բանն: Էական բանին բն֊ Ածան: *Էական բանն: Էական բարւոյն. Շար: *Էական նութիւն: Էական բարւոյն. Շար: *Էական լոյս, տէրութիւն, յարակայութիւն: Ըստ էա֊ կանին (Այ) կելը բաշխութեց. Նար: * Որ կանին (Այ) կելը բաշխութեց. Նար: * Որ շարժին և փոփոխին, չէ էական ... Եւ որ էն՝ և շարժէ զամենայն, ինքն ոչ շարժի և ոչ փոփոխի, քանզի էական է և անշար֊ ժական է ... Եթէ՝ որպէս վկայեն, մի է պատճառ ամենեցուն, և նոյն էական և մշտնջենաւոր, յայտ է թէ այլքն ոչ էա֊ կանք են, և ոչ մշտնջենաւոր. Եղիշ:

*Դրոշմ էական մասանձնեաւ գլխոյն, ըզգե֊ րեզման քո որ կնքեցին. Գնձ ։

ԷԱԿԱՆ. Ասի և զարարածոց՝ իբր Էակ եղական. գոյաւոր ինչ. *Բայց կատարիչք ամենայնին, կերտող բոլոր էականին ». այսինքն էից, գոլից եղելոց. Յհ. օրհ ։ *Ինքն է ամենայն բնութեանց արարիչ (յոչնչէ) ... և ոչ էութեան էականաց իւրք խառնիչ (բաղադրութեան) ». այսինքն ար֊ գէն գոյաւորաց. Եղնիկ ։

ԷԱԿԱՆ. ա. Ὀυσιώδης. Essentialis. Գոյացական. իսկական. ներքին և բուն. *Մեկնին և բանիւ իւրք ըստ էականին տար֊ բերութ. Կիւրղ. գնձ ։ *Ջէական ծնունդն բանին 'ի հօրէ յառաջ քան զյաւիտեանս քարոզեաց. Տօնակ ։

Ի ՄԻԱՍԻՆ ԷԱԿԱՆ Տ. ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ։

ԷԱԿԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Էական և բնաւորական լինել. 'ի բնէ գոլ. *Բա֊ րին էակացեալ է այդ. այսինքն բնութեն է նմա. Սահմ. ծ ։

ԷԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ճշմարիտ էութի անեղ, իսկութեն ածեղէն. ածութեն. ած. որ էն. *Կենարար մարմնոյ անպարագիր էականութեն. Շար ։ *Ճշմարիտ էականու֊ թեն, օրհնաբանեալ գոյութ ։ Քումդ էա֊ կանութեն զօրութեն ընդ ոչ գոյսն համա֊ բեալ է. Նար. Փ. և ծե ։ *Հաստիչ կազմիչ՝ էականութեն. գնձ ։ *Ինքն է իմաստութի և զօրութի, անորակ անքանակ հանճար էից, էականութեն հօր ծնեալ յառաջ երրեակն յանհասութեն իսկական զօրութեն. Համամ. առ ։

Մերթ՝ էակցութեն, համագոյութիւն. *Ջէականութիւն՝ զոր ունի առ հայր՝ յայտ֊ նագոյնս ճառեաց. Նանայ ։

Մերթ եւ՝ Որ ինչ է գոյաւոր. էակ եղական. էք. առէք. մախլուգաթ. *Ամե֊ նակալ ինքնիշխանութի բոլոր էականու֊ թեն. Նար. ծէ ։

ԷԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συνών, ὁμοούσιος. Ejusdem essentiae, consubstantialis. Բնութենակից. իսկակից. համագոյ. *Յու֊ ցաւ էակից միշտ և գոյակից հօր. Կիւրղ. գնձ ։ *Էակիցն հօր անգրաւնիկն որդի ։ Ի փառս էակցի որդւոյդ ։ Ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի ։ (Հոգին) փառակից որդւոյ, էակից ընդ հօր. Նար. լը. խը. հէ. և գնձ հոգ ։ *Էակից հօր և հոգւոյն՝ անսկիզբն որդի ։ Անեղանելի հոգիդ սբ, որ ես ընդ հօր փառակից, և էակից գոլով ծոցածին բանին ։ Ի պաշտօն փառաց քոց, և էակից փառակցացդ. Շար ։

ԷԱԿԻՑ ՆՂՆԱԼ. Συνουσιώμενος. Իբր Ի միասին և կից գտեալ. *Սաղմոսացն արր֊ բաշնաբանութեն էակից եղեալ գրեթէ ա֊ մենայն քաջանայապետականացն խորհրդ֊ դոց. Դիոն. եկեղ ։ *Առ մի զմիութիւն կա֊ տարելն զամենայն, այսինքն 'ի մարդկան փրկութեն, առաց զէակիցն եղեալ. ուսանի անդէն 'ի վերայ երեր զգրէն թէ, գա֊ լովքը զոր 'ի բառէն ընդգրկմանալն. Մատթ. դիոն ։

ԷԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնութենակցու֊ թիւն. համագոյութեն. *Ոմն ձայնիւ, և ոմն եռանձն զէակցութեան յայտ առնելով. Յհ. օձ ։ *Ջածութեն և զէակցութիւն յայտ֊ նաբանեաց. Վահր. Երրորդ ։ *Ոչ զէակցութիւն, եւ զմիաւորել մարմնոյն առ բանն ած նշանակեն. Խոսրովիկ ։

ԷԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ձայս ասի, որպէս էլ. գոլ. կալ. լինել իրօք 'ի բնէ. *Ոչ յօժարականութեն համարեցաւ զէանալն հա֊ սարա հօր. Ագաթ. և Լմբ. հանգ. *Թէ մշանջե֊ նաւոր էր օրինացն ած, առաջոքէն պարտ էր կանխազէտ և ամենագէտ էանալ. Եղնիկ ։

ԷԱՆԱԼ. Ջարարածոց ասի՝ որպէս Գոյա֊ նալ. գոյաւորել. առնուլ զգոյութի կամ զգոյացութեն. եղանիլ. գտանիլ իրօք. Հար օլամնմագ, Էուրափըլմագ. *Ի նմանէ լցէ ա֊ ռեալ սկիզբն էանալոյ. Եղնիկ ։ *Միով ածութեն բոլոր էութեցն յանէից էացան ։ Ո՛չ է անեղ բարին (այսինքն բարեգործու֊ թիւն մեր). զի 'ի մէնջ էանայ. Շ. Կթղ. և ծմ չար ։ *Որպէս 'ի բնաւորականին ծննդեան պարտ է նախ էանալ 'ի գոյու֊ թեն, և ապա ներգործել զնմանն, և կրել. այսպէս և 'ի սբ մկրտութեն վերստին ծննդ֊ դեանն՝ պարտ է նախ յայ կանալ, և յայն֊ ժամ ներգործել զսէրն նորա. Մատթ. 'ի դիոն ։ *Ջդրամն եգիտ, որ զէութեն ու֊ նէր, բայց թաղեալ էր, և զշարիսք էա֊ նալն շնորհեաց մաքրելովն. Լծ. մծ ։

ԷԱՆԱԼ. որպէս Բնաւորել. առրմանալ. առնել. կալ. մնալ. *Է առ, և էացի առ մինչև յաւիտեան. Անյ. բարէր ։ *Աղբերա֊ բար 'ի ձեզ էացաւ հոգի շնորհաց՝ բղխումն անսպառ. Շար ։ *Եւ ոչ զէացեալն 'ի մեզ օծութեն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ ։ Գոն, և ոչ էանան. են, և ոչ ճանաչին. Նար. դֆ. և ձբ ։ *Իմանալի այս պատկերն 'ի նա էացաւ ։ Ի պէտս այսորիկ էացաւ 'ի մեզ ցասումն. Լմբ. պտրգ. և ող ։

ԷԱՆԱԼ. որպէս Մարդ եղանել միածնին. մարդանալ. *Ճշմարտապէս էացաւ, և այր եղև գերագոյնն ած. Դիոն. ածայ ։

ԷԱՊԷՍ. մ. ա. Ὄντως. Reipsa, certo, sane, plane, vere, և verus. Իսկապէս. գոյացապէս. տիրապէս. Ճշմարտապէս. արդարև. իրօք. արդեւամբք. և էական. իսկական. Ճշմարիտ. հաքըգէթ, ասլ, կե֊ րէյի կիւրի, տօղրու. *Էապէս է բանական (մարդ բարի) ։ Արդարև էապէս գործք ա֊ ռաքինութեն խրատք (են) ։ Ջէն էապէս ոչ գիտացեալք ։ Զիւրաքանչիւր ոք 'ի զգայու֊ թեցն ածացուցին, զմին զէն էապէս լը֊ ռեալք. Փիլ ։ *Յօգաւորաբար մարմին էա֊ պէս. Նար. լե ։ *Էն (տառս Է՛) էապէս մեզ քարոզէ զորէնն ունել 'ի մովսէսէ. Շ. այբուբ ։ *Ունի զէապէսն առաւելս, որ է հոգին Ճշմարտութեն. Սարկ. քհ ։

ԷԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Գոյաւորութեն. *Եւ է գոյացութեն, նախկին՝ յոչ էից էա֊ ցութեն, կամ յանգոյից. Ոսկեփոր ։

ԷԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. գ. Գոյացու֊ ցանել. առեղծուլ՝ իրօք կամ մտօք. Հար էվլէթ, էուրաթմագ. *Որ զէսս էացոյց յոչ֊ էից, օրհնի 'ի յէլիցս. Խոսր ։ *Որք յէէ անտի են, զէացուցանելն խոկան. Մագ. ծ ։ *Կարծեալն էացուցանել ոչ զօրէ. Իգն ։ *Ջոչ էն 'ի վերայ ասցս (զզգայարանս 'ի վերայ անմարմնոց) էացուցանել՝ ըստ մեզ զիջանելով. Սարգ. յկ. ծ ։ *Ո՛չ է նոքա են, որ զէն Ճշմարիտ ոչ էացուցանեն. Շ. Բղբ. այսինքն չընդունին էապէս գոլ, կամ չէացուցանեն ։

ԷԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Ὀυσιοποιός. Substantiae effector. Գոյացուցիչ. ա֊ րարիչ. տուիչ էութեն կամ գոյացութեան. Էուրափան, խալիգ. *Ած և կեանս, և ի֊ մաստութիւն էացուցիչ և կենդանարար ։ Ջբարին որպէս զարդարև է, և էից ամե֊ նայնի էացուցիչ վերօրհնեացուք ։ Ամենայ֊ նի էացուցիչ, սկիզբն և միջակ և վախճան. Դիոն. ածայ ։

ԷԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԷԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Ջանշօշափելի էաւորութեն 'ի մարմնի թանձրացուցեալ, լինելով որդիդ այ ար֊ դի կուսին. Ճէ ։

ԷԳ, էգի, էգաց կամ էգից. ա. գ. Θῆλυ, θήλεια, θηλυκός. Foemina, foeminina. Ցկար սեռ կենդանեաց՝ գործա֊ կից արուի 'ի սերունդ և 'ի սնունդ. կին. և յանասունս՝ մատակ. քած. փիշի, խանըմ, ճօղ, գջն. *Արու և՛ էգ արար զնո֊ սա ։ Յամենայն անասնոց՝ արու և էգ լի֊ նեցին ։ Արուին և իգի ։ Յարուէ մինչև ցէգ. Ծն ։ Ղևտ ։ Թւոց ։ *Ամագոյգ ա֊ րուաց և իգաց. Շար ։ *Որ խորատուն ա֊ մենայնի փոյթ առնէ՝ իգիցն իսկ, և ա֊ րուացն, մի իցէ. Պղատ. օրին. Է ։

Նմանութեամբ ասի. *Էգն քան զարուն բանաւորագոյն է, ըստ որում յեղումն, յորժամ վաստակոյն լաւին տիրեսցէ, ըղ֊ գայութեն մտաց, մարմին՝ զգայութեան, նիւթ՝ պատճառին. Փիլ. լին. ա. 83 ։ *Էգ ախտացանկութեն որպէս զարու ախտ արրա֊ մտութենն չարչարէ զիս. Լմբ. ող ։ *Արու արմատեննեացն հոմանի ապարեալ իգիցն՝ պտղաբեր առնեն զնոսա. Եփր. աւետար ։

ԷԼ. ԷԼՕՀԻՄ. Բառ եբր. Ած. Ուլուհ. *Եբրայեցին մերթ էլ կոչէ զած, և մերթ յահ (կամ եահ). Կիւրղ. ծն ։

ԷԼԻ ԷԼԻ. գրի և ԷՂԻ ԷՂԻ. Բառ եբր. այսինքն Ած իմ, ած իմ. Մատթ. իէ. 46. ևն ։ *Գոչմամբ զէլի էլին՝ գերեցելոյ նախաստեղծին յօգնութեն կարդայր ըղ֊ հայր. Գնձ ։ *Բարձրագոչ ձայնիւ գոչէր առերն 'ի խաչին զէլի էլին, և աւանդէր առ հայր զոգին. Շ. փող ։

Է՛ՀԱ. Տ. ած. իբրու՝ Վահ. ահա տեսէք. *Յոգւոց ելանելով կոծէր զերեսս իւր, և ասէր. է՛հայ, բարիոք պատահական (որ կորուսանէ զաւանդն). Տօնակ ։

ԷՄՔ. գ. Բառ անստոյգ, իբր Ծակ գրան՝ յոր մխի բանալին. *Ջբանալին կո֊ րոյս զեկեղեցւոյն, և կնքեաց զէմս փա֊ կացն յանուն քնի. և ձեռն արկեալ՝ ինք֊ նին բացան նմա. Վրք հարց. 'ի հին ձե ։

ԷՆ. Տ. Է, և ՈՐ ԷՆ ։

ԷՆՐՆԾԱՑ. ա. Որ ընծայէ զէնն ած բարձեալ յինքեան, որպէս ծառ զպտուղ. մակդիր այն խաչի՝ փայտին կենաց. *Սալի֊ բանոս, ոչ մահաակիզըն պատրոյ, այլ էնըն֊ ծայ բարունակ խնկաբեր. Մխիթարել ։

ԷՆԿՈՄԻԱ. գ. Բառ. յն. Ἐγκώμιον, ια. Encomium, laus. որ 'ի մեզ ներբողեան ասի. *Բազումք ասէին նմա էնկոմիա. Բուզ. ե. 4 ։

ԷՇ, իշոյ. ոց, կմ ու, ուց. գ. Ὄνος. Asinus. Չորքոտանի խանչողական ան֊ արգագոյն 'ի գրաստս, մեծականջ, տո֊ կուն, ծոյլ, և անսաստ. էշէկ, Ճըբըէկ, հըմար, խար, փիրադ կիւչ. եբր. խեմօր, ա֊ թան. *Համեմատեցաց զէշ իւր. նստարանք գուք այդր համդերձ իշովք ։ Էշս քառն, և մը֊ տրուկս տասն ։ Ջ յաւանակ իշոյն. և այլն ։ *Ձիոց և ջորեաց և ուղտուց և իշուց (կմ իշոց). Զաք. ժդ. 15 ։ *Մարդիկ հնարե֊ ցան ծնուցանել 'ի ձիոց և յիշոց ջորիս. Եղնիկ ։ *Եղիվարաց և իշուց ։ Տեառք իշուցն. Ճ. Բ ։ Եւղն. մթբ ։ *Եւ առնմիտն իշու ա֊ կերովքն առաքինեացու. Եփր. եւ ։ *Եր֊ կան իշու. Ճ. Ա. տես ԵՐԿԱՆ ։

ԷՇ. Նմանութ՝ Մեքենայ պատերազմական քառոտանի անուաւոր. որ 'ի Գրծ. ասէրո. կոչի և խոյ. *Յեցուցին 'ի պարիսպն զկո֊ չեցեալ էշսն. և է այս գործի մեքենայից անուաւոր, յերից երից արանց մղելով առ֊ բեալ, և 'ի ներքուստ կացեալ և սակրօք երկաթեղենօք և կոչաւոր մրճօք փորել զհիմունս. Խոր. Գ. 28 ։ (Իսկ ուր ասի 'ի Գրծ. ասէրո. *Պարսպացն չէշսն ». Կէսա֊ գրէ. *Սասանիկ ջարդեցան պարսպացն էշքն նկարանսեալք ».)

ԷՀ. Ցենարան և նեցուկ վերամբարձ լարից քնարի՝ փայտեայ կամ փղոսկրեայ. Էշէք. *Բերանն որպէս փանդեռն է, և օդն որպէս զաղխն, զանգիւնն իբրև զէշն, լեզուն որպէս կգընտոց. Ոսկէփոր:

ԷՂԱՅԾԵԱՄՆ, ծեման, մունք, մանց. գ. որ և ԽԱՐԲՈՒԶ ասի ըստ այս. Էրէ վայրի, որ ունի զնմանութիւն իշոյ և այծեման. այծեամն իշաձեան. *Որ էշայծեմունս անուանին. Խոր. Բ. 81 (կամ 78:)

ԷՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ουσία. Essentia, substantia. Զինչ էն. իսկութիւն. բնութիւն. գոյացութիւն. Հաւ. *Անեղութիւն ոչ է էութէ, այլ էութէն է նշանակ. Կիւրղ. Գնդ: *Ի հօր էութէն որդի ... եւ մեզ յէութէն ծոյ զպտուղ սբյ հոգւոյն. Աթան. Ա: *Սբ հոգւոյն ելողին 'ի նոցունց էութէ. Սեբեր. Ա: *Որ յէութեդ ես ընդ հօր և սբ հոգւոյն անսկիզբն որդի: Որ անքննինդ ես յէութէ համագոյ երրորդութե. Շար: *Հինգերորդ էութի (երկնից տարրական) պարզագոյն և անխառնելի. Փիլ. Լին. Գ. 5. ուր և գոյացութի կոչի: *Ցեղանակս ասէն գոլ բաժանման ... որպէս 'ի յէութէ 'ի պատահումն, որպէս 'ի պատահմանէ յէութի. Սահմ. Ժէ: *Քն ընդ հօր նստի 'ի սրբութէ աթոռն՝ մերս մարմնոյ էութե. Լմբ. Պտրգ:

ԷՈՒԹԻՒՆ. իբր Էականութի անեղական. ինքնագոյութի. Աստուածութի. Աստուած. որ էն. *Էութի անեղ անբաժանելի բանն Աստուած. Շար. տես և 'ի Ած Նչ: *Շնորհօք որդէք էութէ: Միդ յէութենէն: Տէր յա միդ յէութէդ. Նար: Որոյ հակառակն է՝ ոչ էութիւն կամ չէութի և ոչնչութիւն ըստ ինքեան. զոր օրինակ, *Զի արարած էր, և ոչ էութի. Ճ. Ա:

ԷՈՒԹԻՒՆ. որպէս 'Υπάρξις. Existentia. Գոյութիւն, իրօք գոլն. (որ յած է նոյն՝ վասն միշտ և անեղ գոլոյն. այլ յարարածս զանազանի՝ ըստ որում 'ի կարելի էութենէ յիրական գոյացութին եկեալ սատուածով.) *Առ նորա անքննութիւն (ըստ բնութեան) ընծայութէ անգիտութէ մատուցանելի է. և առ էութէ նորին (ըստ գոյութեան) դաւանութե գիտութէ, և ոչ քննութէ. զի որ էն՝ պարտի, զի մշտնջենաւոր իցէ և անսկիզբն. Եզնիկ: *Ո՛չ զի ոչ Ած, այլ զի և մարդ՝ քն. վասն այսորիկ և գիր երկաքանչիւրից անուանցն առնէ զյորջորջումն՝ ցուցմամբ էութէն ... իսկ պօղոս սամոստացի խոստովանի նախաստեղծմանութբ յառաջ քան զյաւիտեանս գոլով. իսկ էութբ 'ի նազարեթէ ցուցեալ. այսպիսի է նորա ամպարշտութին. Աթան. Դ: *Գուես՝ որ յօչինչէ զամենայն յէութիւն յօրինեցեր. Ագաթ: *Որ զառ 'ի մէնջ չէութին գրեալ իբր զէութի գործոյ տեսանէ. Նար. Հ: *Զամենայնքս յանէութէ յէութի ած. Մարգ. Ա. Պ. Բ:

ԷՈՒԹԻՒՆ. որպէս էակ անձնաւոր. անձն. նոյն ինքն. *Զխորդ յերկինս նստի մի էութին քն, և աստ պատարագի. Լմբ. Պտրգ. իբր լո. Unus et idem Christus.

ԷՈՒԹԻՒՆ. 'Υπάρξις. Substantia. Գոյք, ինչք, իրք. հեղենաբանութեամբ և լատինաբանութեամբ. Վարուց, Համ. Փիլոն. *Որ դք ոսկի կամ արծաթ, կամ այլ էութէ տեսակ տայ փոխ՝ գրով կմ անգիր. Մխ. Դտ: *Ցետոյ անկեալ յէութէն՝ նեղացայ յոյժ. Վրք հց. ԺԷ: *Պատուեա զէութի և զինչս վասն երկուց իրաց. Ոսկէփոր:

ԷՋ. իջի, էջք, իջից, իւք. գ. Κατάβασις, καθόδος. Descensus, descensio. Արմատ իջանելոյ, որպէս իջումն. Խնջոյք. Էնդեռ, Էնիս, Նիւ-Դոյլ. տես և ԻՋ, ԻՒ ԷՋ:

*Յորդանան՝ էջ Թարգմանի: Էջ ոգւոյ զայն (ասէ), որ 'ի ձեռն կարծեաց եղն է. Փիլ. Այլաբ. և Լին: *Քորէբն Թարգմանի էջ՝ յիջմանէ անտի փառացն Ածոյ. Վրդն. Եւ: *Հրեշտակաց էջք և ելք. Տօնակ: *Ցէջս սինէական լերինն. Կորիւն: *Վասն 'ի յերկնից իջիցն: Ի յերկնից իջիս. Նախաղ: *Ցերկնից յորդահոս իջուք (իբր տեղացմամբ). Պետր. Սիւն: *Խոնարհութի սրտին փոխանակ իջիցն և ելիցն: Առանց իջից և ելից տեսան մերոյ 'ի գժոխս. Սրգ. Բ. Պ. Ա. և Բ: *Որ նա ինքն է սանդուղք իջից իւրոց յերկնից յերկիր: Երեք աւուրք՝ վասն իջին և ելանելոյն ('ի գերեզմանէ). այսինքն ուրբաթ և շաբաթն և միաշաբաթին: Երեք աւուրք իջիցն և ելիցն. Եփր. Ծն. և Համառ: *Երանելիս կոչէ, զի սաստիկ յորդութբ զէջս հոգւոյն նոցա պարգևեաց. Խոսր. Պտրգ: *Ըստ կարգի բերէ և զէջսն յակոբայ յաստիս. Շ. Բարձր: *Դէմ եդեալ՝ էջս առ նա առնէ. Յհ. կթ. այսինքն իջանէ. իբր տձկ. Էնի Հէրպի:

ԷՋ, եջի կամ էջի, ից, իւք. գ. Σελίς. Pagina, pagella. Երես մի Թղթոյ գրելոյ. ըստ որում վերուստ 'ի վայր իջեալ են տողք. ուստի զբաժանեալն յայլեայլ խորանս կոչեմք՝ երկիջեան, վեցիջեան, ևն. Երէս. Էիոչ, սահըֆէ. *Ընթերցաւ յուդի երիս էջս կամ չորս, և կորեաց զայն. Երեմ. ԼԶ. 23: *Եւ Թէ մատեան էր (միակտուր գալարեալ), զհարդ ասէ, զերիս էջս կամ զչորս. Նկատելով ասէ. Մխ. Երեմ. (այսինքն ըստ կշռելոյ ական, կամ համեմատութբ բաժանման իրիք գծիւք կմ անգիծ:)

ԷՐ. (յորմէ ԸՆԴԷՐ.) } Δια τί; τί;
ԷՐ ՎԱՍՆ, կմ ՎԱՍՆ ԷՐ. } Cur? qua-
ԷՐ ԱՂԱԳԱՒ. } re? Վարի
ԷՐ ՍԱԿՍ. ԷՐՈՒՄ, ևն. } որպէս մակբայ. և հարցական անուն. Ո՞յր. որո՞յ. վասն որո՞յ իրի կամ պատճառի. ընդէ՞ր, այսինքն փոխանակ որո՞յ բանի. առ ի՞նչ. առ 'ի մէ. մէ. հմմ. իբր արդեօք. Նիչին, Նիչէ, Նիչ բանի, Նիչէն, Նիչին համար. Նէփէն, Նիչին, Նանըլ. *Եթէ նա գրգռեաց, իսկ Էր, ընդէր դատի. Եփր. Եւ: *Է՞ր եղև այս. Լմբ. Ապ: *Ցէ՞ր վերայ հատատեցան աղխք դորա ». (այսինքն Նիչ բանի Վրայ.) Յոբ. ԼԸ. 6: *Մի ինչ խնդրիցես, եթէ յէ՞ր վերայ կայցէ երկիրս, և կամ յէ՞ր վերայ հաստատեալ իցէ, յորժամ Ած իւրով ձեռամբ ունիցի. Ոսկ. Եւ: *Վասն էր լրոց եկն ». այսինքն վասն որո՞յ իրաց. Ճ. Բ: *Վասն է՞ր եղև ընդ քեզ այդ անցք. Յուդթ. Զ. 12: *Է՞ր վասն ոչ տաց զայդ. Ոսկ. յհ. Ա. 30: *Է՞ր աղագաւ սա առաջին ասի կոչել զԱծ. Խոր. Ա. 13: *Է՞ր աղագաւ քարեղէն, և ոչ փայտեղէն հրամայեցաւ կանգնել մեզ սեղան. Յհ. Իմ. Ապ: *Է՞ր սակս զմեզ առնես աշխատ. Խոր. Ա. 31: *Սակս է՞ր մեռաւ. Թէոդոր. Մայրագ: *Ըստ է՞ր է ոչինչ. Մագ. 'Ի Տիմ: *Է՞ր փոխանակ զկոյս ... առնէր մայր: Է՞ր փոխանակ Թողեալ և այլն. Պրպմ: *Փոխանակ է՞ր (յն. որո՞ց) առնուցուն զայնչափ բարութիւն. Ոսկ. Մթ: *Ահա ես երթամ մեռանիմ, և էրո՞ւմ են այս անդրանկութիւք: Էրո՞ւմ (կամ երո՞ւմ) են ինձ այս: Էրո՞ւմ այսչափ որ ոչ է ըմպելի՝ ջուր՝ տարածեալ է. Փիլ: *Էրո՞ւմ այսպէս չիրմացն աղխեալ դրունք. Պիտ: *Էրո՞ւմ (կմ էրո՞ւմ) ոչ տասց. ևն. Մարգ. Ա. յհ. Է: *Զգո՞րշ լերուք 'ի խմորոյ անտի. և էրո՞ւմ ոչ տասց, թէ զգո՞րշ լինիցիք 'ի վարդապետութէն. Ոսկ. Մ. Բ. 28: *Էրո՞ւմ հնազանդէիք այնոցիկ, որ ոչ ունէին զայս իշխանութի. Պտմ. Աղէք:

ԷՐ ԵՐԲԵՄՆ. ԷՐ ԶԻ. ԷՐ ՈՐ. Տես Է ԶԻ, և 'ի բայն ԵՄ:

ԷՐԱՆ. Որպէսյն. Աւրա. Այեր մեզմ. օդ քաղցրաշունչ. *Ոչ 'ի ծայրս կաղնեաց բողբոջ, և ոչ էրան ցօղախառն. Ոսկ. հերոդ:

ԷՐԷ. Տ. ԵՐԷ:

ԷՐԻԻՐ. Տ. ԵՐԻԻՐ (իբր Ա բաժեա):

ԷՐՈ՞ՒՄ. Մ. Տ. Է՞Ր. ևն. գրի և ԵՐՈ՞ՒՄ. Δια τί; ὡς αν;

Ը

Ը. Ձայնաւոր տառ՝ մի ջատահման ընդ է և ի. և ըծորդ ընդ նոսա, որպէս և ընդ օ, ա, և ու: Նմանաւոր հնչումն չիք յայլ լեզուս, եթէ ոչ զօրութբ՝ իբր կլանելով և սղելով. միայն առ Թուրքս (որպէս և առ անգղիացիս) կայ այս ձայն որոշակի. զոր օրինակ, սաթըն ալըմ, ըլըձագ: Առ յոյնս կայ η, իբր անուանեալ, այլ այժմ հնչի որպէս ի, և յոմանց՝ է. գուցէ հնչելի ը. քանզի և սա նովին անուամբ կոչի 'ի մեզ ըէթ, ըթ, էթ:

Ը. Բազում անգամ զօրութբ գնի. զոր օրինակ, ստոյգ, շատս. այսինքն ըստոյգ, ըշատս. զնտանութի, յնդելից, յ'ղձալի, զ'ղձալի. այսինքն զընտանութի, յընդելից, յըղձալի, զըղձալի: Վասն որոյ և անխտիր գրի, ննջել կամ նրնջել. ծնունդ կամ ծընունդ. բանս, բանդ, բանն, կամ բանըս, բանըդ (զի այլ է բանդ, այսինքն բանտ), բանըն. զնա, ըզնա, ըզընա. այսպէս խմ և զգրեալն, զընա:

Ը. Զօրութբ իմանալի է՝ նաև ուր ուրեք կարծին կորուսմամբ ձայնաւորի հոլովեալ անուանք. զոր օրինակ, բիծ, բծիգիր, մարմին, մարմնոյ. լեր, լերի. լուր, դրոյ. մարմին, մարմնոյ. ջուր, ջրոյ. կառալոյ. տուրք, տրոց. ջուր, ջրոյ. կառափումն, կառափման, և այլն. որք չունին փոփոխ, այլ ձայնաւորքն այն փոխինչ կորուսա, այլ ձայնաւորքն այն փոխեալ են 'ի ը՝ սղելի, կամ զօրութբ հնչելի. իբր բըծի, գըրոյ, մարմընոյ, լըրի, լըրոյ, տըրոց, ջըրոյ, կառափըման, և այլն: Ըստ նմին իմն զնուագելն 'ի Շարականն մանըկանց, այսինքն մանկանց. զի սեռականն բառս մանուկ, լինի մանըկան. այլ աղելով ասի՝ մանկան:

Ը.Է. Որպէս նշանագիր Թուոյ է Ութ, կմ ութերորդ. յարմար գիտեալ ձայնի իւրում: ութերորդ. յարմար գիտեալ ձայնի իւրում:

Ը. Զանուն տառիս Շնորհալին գրէ ըթ. *Ըթն ընդ էին հօր զուգական՝ զորդի ասէ 'ի համաբնական. Շ. Այբուբ: Որպէս և 'ի Քեր. Բրգ. ասի. *Բաց 'ի յայբէ, և յեչէ, և յըթէ »: Իսկ այլք ըրագոյն ձայնիւ ըէթ կոչեն. *Որ է վանդ, այբ, էչ, ին, ըէթ ... այրի, ինի, և ըեթի. Քեր. Նչ. ըէթ ... այրի, ինի, և ըեթի. Քեր. Նչ. և Սպէտ: *Ըէթ յայսպիսի իմաստս սուղ. ևն. Գրչ. Գէ. հանդիսի, կամ բնաւ իսկ ոչ. Գրչ. Գէ. *Ըէթն՝ ընթացօղ սուրհանդակաց, գոնդրմանեան արշաւանաց. Եղշ. Այբուբ: Որ և 'ի Քեր. գրի երբեմն Ըթ, Ըթ, սեռ. Ըթի. զոր յաճախեցին և յետինք: Քանզի եթի. զոր յաճախեցին և յետինք: Քանզի և է, ը, են ըծորդ. որպէս՝ ընդ, ենթ. ընթադրել, ենթադրել:

Ը. Գտանի 'ի մեզ սովորաբար 'ի մէջ բառից առ որոշումն հնչմանց ևեթ. այլ 'ի յանգս ոչ երբէք, եթէ ոչ քերթողաբար. որպէս ամի. ը. վարի խորև զյօգ, և խորև նշանակ հայցականն հոլովոյ: Իսկ բառք սկսեալք տառիւս ը, կամ են 'ի փոխ առեալ յայլոց ձայնաւոր տառից, և կամ ածանցք ձայնիցս Ընդ, Ըստ. զորս տեսցես:

ԸԻ՛Հ. Ը՛Հ. Ը՛ՀԸ. Ռամկական միջարկութիւնք, որ ըստ գրոց աճին Ո՛հ, ո՛վ, ո՛. *Մոլութեն (մանկայք. ըստ յն. մոլեգնութեն կամ յափշտակութեն մտաց) էհ, էյ. էհ. ըհը ... յն. εὐοῖ, εὐάν. Թր. ֆէր: *Ըէ՛հն աշխարհական է: Ըհ՛ ջալականն իմն է. ըհ զխմբգ կամ: Ըհըն ցաւոզական է և գառն. Երզն. ֆէր:

ԸՂԵՂ. Ռամկականն ձայնիս Ուղեղ. *Նախ ըղեղն սկսանի գոյանալ. Վանակ. յոբ:

ԸՂԵՐՁԵԼ. Տ. ՈՒՂԵՐՁԵԼ. *Այլ գողալով առաքինաբար զինքն ըղերձեալ 'ի յանխիս ածային գանձուցն հոլովիցին. ժմ. այսինքն զինքեանս ընծայելով նոյ մահուչափ, մինչև սայլիւք մարմինք սոցին արկան 'ի գետ: *Մարգկապէս տէր քո 'ի ձեզ, և գուք հոգեպէս ըղերձեալք 'ի նա. Նար. առաք. (այլ. ըղորձեալք.) այսինքն նուիրեալք, կամ յարեալք:

ԸՂԵԻՈՐԻԼ. Իբր Ուղեւորիլ. *Փութացայ ըղեւորիլ 'ի տեառնէ ըստ մարդասիրութեն իւրոյ. Վրք հց. ի՟:

ԸՂԵԻՈՐՈՒԹԻՒՆ. իբր Ուղեւորութի. *Հոգիս ծանապարհորդէ զանեզրական ըղեւորութի. Գնձ:

ԸՂՁԱԳՈՅՆ, գունի, ից կամ ագ. ա. ('ի բառէս իղձ, ըղձի.) Առաւել կմ յոյժ ըղձալի. *Սկիամն հարկ է լուսոյն և ըղձագունացն բաշխել տալ. Փիլ. Եւ. ա.1:

ԸՂՁԱԼԻ, լոյ, լեաց. Εὐκτός, εὐκταῖος, εὐχός. Optabilis, ամ. Իղձ լինելի. բաղձալի. փափաքելի. ցանկալի. սիրելի. ուխտիւք խնդրելի. *Խնդրել 'ի մէջ գիտակացն անկելոց զըղձալին իւր և զտարփածուն. Խոր. ա. 14: *Ըղձալի է ինձ: Ըղձալի համարիմ: Ըղձալին քեզ: Ըղձալիք 'ի վաստակաց: Ըղձալին գաշտի: Ըղձալի վայրիցն. Նար: *Զի մի՛ գուցէ վրիպեսցէ 'ի տենչալի և յըղձալի կատարածէն. Փիլ. այլոց: *Սմաւ շնորհեալ . . . զըղձալի զխաղաղութի ամենայն աշխարհի. Պտրգ: *Զամն ողջոյն յըղձալի և 'ի խաղաղաւէտն անցուցանէր հանգիստ. Կաղնկտ:

Եւ որպէս Ըղձացող. փափաքող. *Զի որ բարւոյն է ըղձալի, առ 'ի բարեաց նախանձ չարժի. Ը. Սիղ:

ԸՂՁԱԼԻՑ. ա. մ. Լի ըղձիւք. բաղձալից. *Երկրպագեմք ոտիցն ըղձալից. Գնձ:

ԸՂՁԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Յայտարար ըղձից. և խնդակաթ. և Ըղձալի. *Ըղձական է աղօթքն. Եղիշ. հայր մեր: *Ի վերայ քարկոծողացն անանէր և զըղձական աղօթսն. Ճ. Ա. 'ի օփէլ: *Ըղձական տարփումն. Մագ. ծէ: *Փեսայօրէն՝ ջերմամբ սիրոյ յոյժ ըղձականն. Ը. Իմ Եղնկ: *Ըղձական դիւրութի, կամ ձեռն, նուագերգութիւն, երգ, նուէր ձայնի, խարհուրդք: Ըղձականք և աղօթելիք. Նար: *Բարեխօսութք սոցա ըղձական. Գնձ: *Ըղփրկչական լուրըն լուեալ, և ըղձականնմանակ գըրեալ. Ը. Սիղ:

ԸՂՁԱԿԱՆ. Որ ինչ է ըստ ըղձուէց կամարգաց, կամ ըստ ըղձից եղեալ. *Ցաւալից գուշակեցի ձեզ, զի մի՛ կարօտանայցէք ինչ այլոց ըղձական կարեաց (կմ կարծեաց). Ոսկ. Եփ: *Ըղձական դիւթութի. Գէ. Եփ:

ԸՂՁԱԿԱՆ. Εὐκτικός. Optativus. Ըստ քերականաց, մի յեղանակաց խոնարհման բայից. որ 'ի մեզ նոյն է ընդ ստորադասականի. *Խոնարհութիւնք են հինգ. սահմանական, աներեւոյթ, հրամայական, ըղձական, ստորադասական. Թրակ. ֆէր: *Ոչ լուաւ, թէ կեցցես. և էր սասցեալս ըղձական, և ոչ հրամայական. Կլիմաք:

ԸՂՁԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ըղձալի գոլն, կամ փակելն յինքեան զիղձ տենչանաց. և Վառումն ըղձից. Իղձ, տենչումն. և Իրն տենչալի. (ըստ յարմարութեն յարակից բառից.) *Այսքան է զօրութի խորհրդական աղօթիցս, բայց և ո՛չ ըղձականութին: Այնքան՝ ըղձականութի Նորին (փառացն նոյ) առաւել է քան զնիւթոյ. Լմբ. պտրգ: *Մարգարէին սոյն ըղձականութի (ո՞ տայր զգլուխ իմ են): Մարգարէին հոգեւոր ըղձականութի ամենառեննչ բաղձանացն: Արժանաբար ըղձականութք հնչել զձայն բերկրանաց: Զերևոյթ տաղագայից ըղձականութեցն (երրոց ըղձալեաց). Նար. կէ. ղֆ. և կա. և խը:

ԸՂՁԱԿԵՐՏ. ա. Որ ինչ կերտէ՝ այսինքն առնէ զիղձ առ ինքն. ըղձալի. շարժիչ կամ յուզիչ բաղձանաց. *Զայսպիսի զըղձակերտ գաւառ զընաշխարհիկ. Փարպ: *Վեհավայր տաճարաց ըղձակերտ շինուծ. Պիտ: *Քև տեառնագրեցեալ առ 'ի յըղձակերտ օթեվան հոգւոյդ. Նար. ղֆ. Իսկ Հա. ծէ. 16. *Ըղձակերտս աանել զաւետարանն նոյ». իմա՛ պատուական ընծայեցուցանել արժանաւոր պաշտամամբ. ըստ յն. սրբազանել, ἱερουργέω, sanctifico.

Մերթ որպէս Ըղձակերտեալ, կամ փափագող. ունող զտենչ. *Ըստ ըղձակերտ իմոցս կամացս չըքայ յայրն սը. Յհ. կը:

ԸՂՁԱԿԵՐՏԵԱԼ. Ցանկացեալ. ցանկալի. կամ ըղձիւք շինեալ. արդուլայածոգ. կմ հոկէմ էօֆլմը. *Զգեղեցկութիւն ամենայն վայրաց, զոր միանգամ ած գեղեցկագիր յարմարուածովք ըղձակերտեալ կառոյց վայր. Պիտ:

ԸՂՁԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ըղձումն. իղձ. փափաք. և Թախանձանք. ըղձիւք՝ աղերսիւք խնդրելն. *Ըղձակերտութեամբ առ 'ի նմանէ հայցել թագաւորեցուցանել հայաստանեայց զխոսրով: Ըղձակերտութեամբ իմն հայցէ յինքնակալէն թէոդոսէ. Յհ. կը:

ԸՂՁԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձայն ըղձանաց. բարբառ ըղձական. *Ի կիսոյ բանից ըղձաձայնութեց. Նար. կաա:

ԸՂՁԱՄ, կմ ԸՂՁԱՆԱՄ, ացայ, կամ ացի, ձա, կամ ձացիր. ն. չ. Ἐπιθυμέω, ἔυχομαι, φρονέω. Desidero, opto, sapio, voveo, oro, precor. Իղձ ունել. իղձ լինել. ըղձիւ բերել. բաղձալ. ցանկալ. փափաքել. և Ըղձիւք՝ ուխտիւք խնդրել. աղերսել. մաղթել. աղօթել. արդուլամաք, արղու ըէդէ, անփ էփէդ էպլարմաք, փըմէր փէլէմէք. *Ըղձանամք, զի են: Ըղձայ լինել են: Ըղձացարուք նմանել են. Եբր. ղ. 11: Փիլ: *Ըղձանայիր այգուն լինելոյ. Գծ. իէ. 29: *Կայունութեն ըղձասցի և հաստատութեն. Փիլ. իմաստ: *Այսպիսի դատն մեծութեն ըղձացաւ յաշակերտսն թշուառականն յուդա. Հանմ. առկ: *Ընդհերձուածս պատրակցութենն ըղձայ. Լմբ. ող: *Ըղձալ 'ի նոյնս. Լմբ. պտրգ: *Ըղձամ առ ածն իմ. Ճ. Ա:

Հյց. խնդ. *Սկսաւ և այլ իմն պատիւ ըղձանալ: Ըղձանայր առաւել ևս պատիւ քան զոր ունէրն՝ առնուլ: Զինչ օգուտ իցէ քեզ մարդ՝ զայլս 'ի տանջանս ըղձանալ. Ոսկ. Եւ: *Այլք ըղձային զպատառումն երկրի. Եղիշ. Փ: *Ըղձանայ զանձկացանն. Փիլ. փէստ.: *Ոչ կեանս միայն ըղձանայ որդւոյն, այլ և զառաջինն՝ նոյ կեանս. Փիլ. լին. գ. 57: *Ոչ կամիս կորուստ, ոչ ըղձանաս մահ. Նար. հղ: *Եւ ապա արքայն սմպատայ զմահ անհնարին ըղձացեալ ռամիկանին . . . մատնէր զնա անօրէն դահճաց. Յհ. կը: *Ըղձաց զթեւս աղաւնոյ: Ըղձանայր զեւս 'ի մարմնոյս: Զայն և աշակերտացն ըղձանայ. Լմբ. ող. և սղմ:

ԸՂՁԱԼ կամ ԸՂՁԱՆԱԼ. Μαντεύομαι. Vaticinor, divino, hariolor. Ըղձութիւն պատմել. հմայս հմայել. գուշակել. ղայբ սէօյլէմէք, ըէմմալլըգ՝ ֆալճըլըգ էթմէք. *Զաղօթութիւն մի՛ ևս տեսանիցէք, և ըղձութիւն այլ ոչ ևս ըղձանայցէք: Մարգարէք նորա ըղձայինն (կամ ըղձանայինն) նոցա ստութի. Եզեկ. ժգ. 23: իբ. 28:

ԸՂՁԱՆՔ, նաց. գ. Իղձ. բաղձանք. արղու. *Մի՛ անկեսցին 'ի քեզ համարձակութիւնք, և ըղձանք առաջնորդութեան. Վրք հց. ծզ:

ԸՂՁԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Μάντις. Vates, hariolus. Որ պատմէ ըղձութիւն ըստ սրտի իւրում կամ հարցողին. հմայօղ. ստուգ գուշակ. հարցուկ. իղձ. երազատես. ըէմմալ, ֆալճը. *Ըղձապատումք տեսիլս սուտս և երազս սուտս խօսէին. Զաք. ժ. 2: *Մի՛ հրապուրեսցեն զձեզ ըղձապատումք ձեր. Երեմ. իթ. 8: *Ըղձապատումքն, որ դհայցուածս աղօթիցն յայտնէին. Մխ. երեմ:

ԸՂՁԱՒԷՏ. ա. Լի ըղձիւ. մեծափափաք. *Ըղձաւէտ տենչումն. Մագ. է:

ԸՂՁԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Կարի փափաքող. տենչող. տարփող. խանդակաթ. *Զոր և ըղձաւորն այսորիկ հարսին պանծալի յերգոց երգան հրատարակէ. Դր. հր: *Հարսունք երկնաւորք, և օրիորդք ըղձաւորք. Գնձ: *Խոնարհ և ըղձաւոր պաշտաւնք ծառայիցս քոյ: Որք ըղձաւոր մտօք հաւաքեցայք այսօր. Մաշտ. ջահկ:

Կամ իբր Ըղձալի. ցանկալի. *Տէր գեղեցիկ, բարբառ ըղձաւոր. Գնձ:

ԸՂՁԱՓԱՓԱՔ. ա. Յոյժ կմ ուխտիւք փափաքելի. և Կարի ըղձական. մեծափափաք. *Վասն փափաքանաց ըղձափափաք փափկութեցն փութացուք յապաշխարութեն. Մանդ. ծէ: *Ըղձափափաք աղօթիւք ձեռնարկելի է մաքուր մտաց սրտ. Յին. ոսկ. յհ:

ԸՂՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Πόθος. Desiderium. Իղձ. ըղձանք. բաղձանք. փափաքումն. ցանկութի. տենչ. արղու, հաւէս, մէյլու. *Մինչ համբուրեալ շրթամբք ողջոյ ըղձութեան շնչոյ. Նար. ղֆ: *Ցառաւելութէ սիրոյն, և յըղձութենէ սրտին, և 'ի փղձկել գթոյն. Լմբ. պտրգ: *Ըղձութիւն բարւոյ. Վրք հց. է: *Ամենայն ըղձութիւնք (աւելորդք) չփոթեն և պղտորեն զտեսանելիս հոգւոյն. Մաշկ: *Բազում գծնդածութի, և ըղձութիւնք չարեաց. ճճ:

ԸՂՁՈՒԹԻՒՆ. Μαντεία. Vaticinatio, divinatio. Հմայութի. ստոյգ գուշակութի. պատգամախօսութի ըստ ըղձի և ըստ մտի. ըէմմալլըգ, ֆալճըլըգ, տե՛ս Թուոց. 14. 23: Երեմ. ժդ. 14: Եզեկ. ժգ. 6. 7. 8. 23: Իսկ Երեմ. ծ. 36. որպէս Ըղձապատումն: Եւ Թուոց. իէ. 7. իբր Ուղերձ, կմ ընծայք առ ըղձապատումն. են: *Պատճառեցան ըղձութիւն, իբրև թէ գիտէին անդէն կամին զընակիլն. Խոր. է. 13:

ԸՂՁՈՒՄՆ, ձման. գ. Ըղձութիւն՝ իբր ըղձանք, բաղձանք. փափաքումն. արղու, փիւէք. *Խանդակաթ ըղձմամբ. Մագ. ծգ: *Եթէ ըղձումն մահու իւրեան լինիցի.

այս՝ առէ. Նար. լ: *Վասն պարապման երկնաւոր ըղձմանն. Վրդն. ծն:

ԸՂՈՐԴ. յորմէ ԸՂՈՐԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԸՂՈՐԴԱԳՆԱՑ, ԸՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՈՒՂՂՈՐԴ, ևն:

ԸՂՈՐԿ. Տ. ՈՂՈՐԿ:

ԸՂՏԱՊԱՆ. Տ. ՈՒՂՏԱՊԱՆ: Վրք հց:

ԸՄԲԱՀԿԵԼ, կամ ԸՄԲՀԿԵԼ. Տ. ԸՄՊԱՀԿԵԼ:

ԸՄԲԱՆ, ի, կմ ԸՄՊԱՆ. գ. (Ի բառէս Ռամկ.) Գործարան կոկորդի՝ ըստ որում անցք ջրոյ յըմպելոյն. *Ոտն կծիցէ կամ ձեռն . . . փնչելն, և լեզուին կծել, և ունկանն հարկանել, և ըմբանին կծել. Եզնկ:

ԸՄԲԵԼ. Տ. ԸՄՊԵԼ. (զի է զկնի ծ տառին մեղմ հնչի որպէս պ:)

ԸՄԲԵՐԱՆԵՄ, եցի. ն. որ և ԸՆԴԲԵՐԱՆԵԼ կամ ԸՆԲԵՐԱՆԵԼ. Ἐπιστομίζω. Os obturo, obstruo. δυσωπέω, loquentem reprimo, redarguo, inhibeo. Ափ 'ի բերան առնել. փակել զբերան դիմախօսին. կարկել. պապանձեցուցանել. լռեցուցանել. սանձել. կաշկանդել. անպատասխանի առնել. բէրանը կղպել, ձանը կըտրել բռել, պապանծեցնել. աղըբը գոցել... *Զրախօսք և մտախաբք . . . զորս պարտ է ըմբերանել. Տիտ. ա. 11: *Ըմբերանել զյանդգնութիւն: Զանչափն չափովք ըմբերանելով. Փիլ: *Ցանդիմանելով որպէս զանուսումն ըմբերանէ. Կիւրղ. գնդ: *Ո՛վ զնոսա ըմբերանեսցէ սաստելով. Խոր. գ. 68: *Ըմբերանեսցես հանճարեղ բանիւ զբանիւն պանծացելոյ. Պիտ: *Ըմբերանեալ զգիմակացն կողմին. Եզնկ: *Ո՛վ որ պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. Նար. իբ: *Կշտամբանօք սրտին ըմբերանելին. Լմբ. խն:

Մերթ՝ նիւթապէս խնուլ, փակել՝ կապել զբերան, զգուռն. *Ո՛չ ըմբերանեցես զճշն կալոտի. Նիւս. երգ:

ԸՄԲԵՐԵԼ. Տ. ՀԱՄԲԵՐԵԼ. Ὑπομένω. Sustineo, suffero. *Այլ ներէր վասն այնորիկ, զոր կամէր տէրն ըմբերել. Կոչ. ծգ:

ԸՄԲԵՐԵԼԻ. Իբր Տանելի. Φορητόν. Tolerabile. *Թեթև և ըմբերելի յանցանք զուգեսցի և ապաշխարութիւն (ըստ նմին). Բրս. հոյէւոց: *Ամենայն քեզ՝ քան 'ի վաշխին առնուլ՝ ըմբերելի է. Բրս. վաշխ:

ԸՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Ὑπομονή. Patientia. *Ըմբերութիւն և տոկ. Կոչ. ծը:

ԸՄԲԻՇ, բշի, շաց. գ. Ἀθλητής. Athleta, luctator, certator, pugil. (լծ. և յն. բէբս, այսինքն բռնցի. մուրցացի.) Նահատակ կամ շահատակ ելեալ յասպարէս 'ի մրցել. մրցական. բռնամարտիկ. գօտեմարտ. մենամարտիկ. փէհլէվան, հէմկիւլիւ, փէհլիվան. *Զօրէն մարտիկ ըմբշի: Ըմբշացն՝ մարզիչքն պատուիրեն: Զօրէն ըմբշի բռուն հարեալ՝ արգել. Փիլ: *Ի գուպարս ըմբշաց: Մարզէ զըմբիշսն. Պիտ: *Առ բռնամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս. Նար. ղգ: *Ըմբիշն ելթէ ոչ կռուի ընդ բազումս 'ի ժողովս, ոչ ունի զպարուեստ յաղթութեան. Վրք հց. գ:

ԸՄԲՇԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀθλητικός, Ὀλυμπιακός. Athleticus, ևն. Որ ինչ անկ է ըմբշաց և ըմբշամարտութեան. *Ըմբշական մրցութեան ոք յաղթիցէ. Բ. Տիմ. բ. 13: *Մարտիկ հոյակապ 'ի քեզ, մի ուրուք զանցցես ինչ զըմբշական օրինօքն. Բրս. հոյէւոց: *Ի մէջ ըմբշական մրցմանցն մտանելով 'ի մարզութիւն: Ըմբշական բազկամըրցութեան. Պիտ: *Սրբազան գնդին՝ ըմբշական գաւթին. Գնդ: Իսկ Ճ. Բ. գրի և *Ըմբշական, կամ ըմբշականաց նահատակնոյ:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ, ի, իւ. ա. գ. Ըմբիշ մարտնչող. ըմբշամարտիկ. փէհլիվան. *Զայս և յըմբշամարտս է տեսանել. զի զոր օրինակ նոքա, ևն. Պիտ: *Ըմբշամարտքն 'ի փողոցսն սրակոտորք. Լաստ. ծէ: *Ըմբշամարտիցն և արիացելոցն ընդդէմ երևելի և աներևոյթ թշնամւոյն. Շ. Բուրջր: *Ըմբշամարտն յաղթող. Եփր. խոստովան:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ. ա. որպէս Ըմբշական, ըմբշամարտական. *Որ ըմբշամարտ ակայաղօր քաջութեամբ գործեաց 'ի մարտս պատերազմաց. Ագաթ: *Ցորժամ ըմբշամարտ մրցութիւնքն կոչեսցեն յառաքինութիւն. Ոսկ. մթ. ը. 8:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ. } գ. որպէս Ըմբշամարտ-
ԸՄԲՇԱՄԱՐՏՔ. } տութիւն. ագոն. և Ասպարէզ մրցմանց. ողոմպիական խաղ. կիւրէշ, կիւլէշ, փէհլիվանլըգ. *Որ մտանեն յըմբշամարտն. Վանակ. յոբ: *Ցըմբշամարտս յուռնաց զցլուցն ձեռամբ թափէր զեղջիւրսն. Խոր. հռետ: *Ցըմբշամարտս մարդապետիչ երբեք առիւծ հզօր. Նար. տառ: *Ի պատերազմունս կմ յըմբշամարտս ակապանան և յաղթին. Շ. Բուրջր: *Որ 'ի կռիւս և յըմբշամարտսն մրցիցին: Զըմբշամարտսն բազմաց 'ի ձէնջ բազում անգամ տեսեալ է. Ոսկ. ա. կոր. ը: Եփր. ծդ: *Ժամանակք ողոմպիադայց, որ թարգմանի ըմբշամարտաց. Եւս. քր. ա:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԱԳԷՍ. ն. ա. Որպէս ըմբշամարտ ոք. և Ըմբշական. *Ըմբշամարտապէս արուեստիւ ելլադական խաղեալ մրցողաց. Նար. ծբ:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻԿ, տկի, կաց. գ. Ἀθλητής. Athleta. Ըմբշամարտ ոք. ըմբիշ. փէհլիվան. *Մերկեալ երբեք զըմբշամարտիկ, օծ իւղովն քնի. զի մի կռուեսցին 'ի քեզ ձեռք ախոյանին. Եղիշ. մահ: *Ցորում փառս ողոմպիայ խաղուն հանդիսի ըմբշամարտիկացն երևի. Խոր. գ. 40: *Իբրև ոմն յըմբշամարտկացն փշրեալ ըզժանիս առիւծու. Կիւրղ. ղ: *Զոր իմաստունն (կարծեցեալ՝ եղիմաս) ոչ էած զմտաւ, նմանեալ զըմբշամարտկացն զանփորձայողութեան. Դիոն. ածայ:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻՄ, եցայ. յ. Մարտընչել որպէս ըմբիշ. գօտեմարտել. *Ընդ գազանս կռուեան՝ ըմբշամարտեցան, և յաղթօղ գտան. Գնդ:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. } Ἄθλησις.
ԸՄԲՇԱՄՐՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Certatio athletica, lucta, luctatio, luctamen. որ և ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ, ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՑԱՍՊԱՐԻԶԻ. Մարտ և մրցանք և արուեստ ըմբշաց. գօտեմարտութիւն. բռնամարտութիւն. փէհլիվանլըգ, կիւրէշ. *Զըմբշամարտութիւնս վանեսցէ: Որպէս զըմբշամարտութիւնն 'ի գլուխ հանին. Լմբ. ող. և եր ընդէղէ: *Եւ զզօրութիւն ոչ 'ի բարգաւաճելի նահատակութիւն, և կամ յըմբշամրցութիւնս կըրթեն. Պիտ:

ԸՄԲՇՏԱԿԱՆ. Տ. 'ի բառն ԸՄԲՇԱԿԱՆ:

ԸՄԲՈՆ, ի, իւ. ա. Ἁρμόδιος. Aptus, concinnus, idoneus. οἰκεῖος, familiaris. Իբր Համարուն, ընդունելի. անկանելի. (պ. հէմդէմ.) յանկաւոր. յարմար. պատկանաւոր. պատշաճ. մուաֆըգ. մունասիպ, հէմճինս, էսրար. *Եղիցի պատկանութիւն, այսինքն ըմբոն և կարող հասումն. Սահմ. ա: *Վարկանէր հաւատարիմ և ըմբոն գործոց իւրոցն. Փարպ: *Ոչն ճահաւորեալ ըմբոն. Մագ. ծգ: *Զընտանի և զըմբոն օրինակաց բռուն հարկանել, այսինքն 'ի տեղեաց կամ 'ի ըմբոնելոց յարմար տպաւորիչս յանդիման կացուցանել, զանտեսիցն իմացուած. Սհկ. եւ:

ԸՄԲՈՆ Է. դիմոչ. Ἁρμόδιόν ἐστι. Congruum est. οἰκεῖον, convexit. Պատկան է. պատշաճ է. անկ է. 'ի դէպ է. յարմար է. ճահ է. ճայիղ մունասիպ տիր, էսրար. *Ո՛չ ըստ այժմու ժամանակիս ըմբոն է. Անյ. պորփ: *Ըմբոն և 'ի դէպ է (առել). Եղիա. քր. ա: *Խոստովանողին ըմբոն և ընտանի և 'ի դէպ (է) գոյն սուտակին. Փիլ. այլոք: *Զոր ըմբոն (կամ ըմբոն) է մեզ առնել: Խմուլ յանդգնութեան վարձկանութիւն է ըմբոն. Սարգ. ա. յհ. գ. և է: *Աստուածութեան, քո զայս ևն, ոչ երկրաւորաց, այլ քոյին ըմբոն է. Տօնակ:

ԸՄԲՈՇԽՆԵՄ, եցի. ն. } Ἀπολαύω,
ԸՄԲՈՇԽՆԻՄ, եցայ. հ. } ἀπόνυμι. Fruor. (իբր համբէշխումն, այսինքն հաղորդ սեղանոյ լինել. 'ի պ. բէշխում, սեղան, ռոճիր.) Վայելել 'ի սեղան կերակրոյ կամ յուտելիս. որպէս զմայլիլն է առնուլ վայելել յըմպելիս. և Առնուլ զճաշակ ըզհամ ուտելեաց. և նմանութեամբ՝ ճաշակել և վայելել յամենայն բարեաց. 'ի կեր արկանել աւխորժանօք. վարել ըստ հաճոյս. ժառանգել. էէլէք, լէզզէթէնի ալմագ, զէվք էթմէք, գուլլանմագ. *Զիւրոյ սերմանցն բերս ըմբոշխնեսցէ պտուղ զմաց. Պիտ: *Ոչ փչրեցեր զպարս աստեմանցս յըմբոշխնելն զքեզ անսահմանելի: Որ առ պատանեկաց աղօրիս ըմբոշխնելիս. Նար. ծ. և կգ: *Եւ սա խորհուրդն, որ ճաշածումն կոչի. . . նախ զանձինն զգեստաւորել ըզ արժանաւորին, և ապա զայս ըմբոշխնել. Ճ. Թ: *Զի և աստ ըմբոշխնիցեմք զբարիսն զգուշութեամբ, և անդ վայելիցեմք 'ի փառսն. Ոսկ. մ. ա. 24: *Զի ոչ միայն զերկիրս, այլ և զերկնից մեծութիւն առեալ ըմբոշխնեսցես. Գիտք. եղբ. առ ժող: *Ըմբոշխնել, ընբոշխնել, կամ ընդբոշխնել. վայելել, ուտել, ճաշել, մաշել. Հին բռ:

Եւ ևս առի նմանութեամբ. *Ագահիս վասն զի գողեաց զթագաւորութիւն, ոչ ըմբոշխնեաց և վայելեցաւ 'ի թագաւորութեան իւրում. Մծբ. ծը: *Զթագաւորութիւնդ՝ զոր ունիս, մի ըմբոշխնեսցես: Ի պատճառս գործոց ըմբոշխնէք գուք զթագաւորութիւն ձեր. Եփր. ըգ: *Ո՛չ զարծաթն ըմբոշխնեաց, և ո՛չ 'ի կեանս աշխարհիս վայելեաց. Ոսկ. մ. գ. 32: *Ըմբոշխնել զառատացուածոցն առաւելութիւն: Զգձձատեսակս ըմբոշխնեցի եալերանս: Ամենասուտ առագնապաւ վըշտաց ըմբոշխնեցայ զանբաւերջավայելուչն պատուիս. Պիտ: *Անշնչականս զազարս, և զգերեզմանականացն ըմբոշխնելով կերոյ (այսինքն ճաշակելով զմահ) փոխեալ լինէր 'ի կենդանութիւն. Սհկ. կբ: *Վարձս ըմբոշխնէք: Խմանալ զբարիս գործոցն՝ զոր 'ի մարդկանէ ըմբոշխնեցին. Եղնկ. մրթ: *Ցեռ խոնարհութեան ըմբոշխնեսցէ զպտուղն բարձրութեան. Վանակ. յոբ: *Ոչ անկատար հասակաւ, և ոչ 'ի ծերութեան ըմբոշխնէ բնաւ մեր զզուարճութիւն աստեացս. Ճ. Թ:

ԸՄԲՈՇԽՆԻՉ. ա. Որ ըմբոշխնէ, վայելէ, վարէ. ուստի 'ի Ճ. Ա. մարդն որպէս բանական կենդանի՝ ասի *Ըմբոշխնիչ եղելոց»:

ԸՄԲՈՍՏ. ա. (լծ. ընդոստ. 'ի բաց ոստուցեալ.) Հեստեալ. ապստամբ. որպէս անսաստ. ստահակ. խեռ. *Ըմբոստ և յանձնապաստան. Սհկս. աղ:

ԸՄԲՈՍՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Որպէս յն. Ի վեր կմ 'ի բաց ոստնուլ. Ἀναπηδάω, ἀποπηδάω. Resilio, desilio, subsilio.

Ի բաց վարելով և զայրացմամբ հրաժարել. հեռանալ. անսաստել. ապստամբել. և Ջչա-րել. գժկամակել. ... Ըմբոստացաւ, և ասէ. ո՞ զաւակիդ, կամ ո՞ որդին յեսսեայ. Թ. Բգ. Իէ. 10: Ըստ ժամայն ընդոստուցեալ ըմբոստացաւ-յն. մի բառ. Ոսկ. յհ. Բ. 26: Ցորժամ պառ-նեկորդի կոչեսցիս, ըմբոստանիս. յորժամ գաւ խոկ պատնկեցիս, զայն չհաւանիս չա-րիս. Ոսկ. Եւ: Ըմբոստացաւ խոսրով, և խոտխամամբ վէսական պատասխանեաց. Խոր. Գ. 50: Ոչ ըմբոստանամ ձաղելսս. Նար. ծդ: Զըմբոստանալն խոնարհութիւն նուածէ, և ոչ զչարելն: Մեր ըմբոստանալն և անհնազանդութիւն օրինաց Նորին. Լմբ. առ. և պարգ: Դժուարեբին, և ըմբոստա-նային 'ի Նմանէ. Վրք ոսկ:

ԸՄԲՌՆԱԾ. Որպէս Ըմբռնեալ. Բռնուած. Միտքս յերկիւղէն ըմբռնած. Լմբ. ող:

ԸՄԲՌՆԱԿԱՆ. ա. Իբր Ըմբռնիչ. որ կալեալ ունի. Ἐγκρατής. Tenens. Հոգի ըմբռնական երկնի և երկրի. Պղատ. օրին. ծ:

Կամ Ըմբռնելի. Իբր անհաս՝ ոչ ըմբըռ-նական. Նար. ղֆ:

ԸՄԲՌՆԱՂ. գ. Այսպէս կոչի առ առ-մարագէտս՝ լիճ. որ նոյեմբերի. զի յայն ա-ռաւօտ ածին հօտք 'ի գաշտէ 'ի ձմերոց, իբր յաղ կամ յաղըլ ('ի փարախ), ըմբռնեալ. (զորօրինակ հորթնթող և նախրթող ասին այլ ամսոց ... 'ի մուտս ձմերայ-նոյ.) և այն՝ ամսական առմամբ ըմբըռ-նեալ առ ... 'ի գլխակ, որպէս թէ Որ-պիսի պատահի օրն այն, նոյնպիսի եղիցի և ձմեռն. թէ ջերմ և թէ ցուրտ. Տօմար. Ն. Հ. նոյ. ժգ:

ԸՄԲՌՆԵՄ. եցի. ն. Καταλαμβάνω, ἐπιλαμβάνω, δράσσομαι, κατέχω, եւն. Apprehendo, comprehendo, capio, detineo, եւն. Գրի և ԸՆԲՌՆԵԼ. (իբր ընդբըռ-նել, համբռնել.) Պինդ բռնել, այսինքն 'ի բուռն արկանել, զձեռամբ ածել. ունիմ, կալայ. պինդ ունել. կաշկանդել. ձերբա-կալ առնել. հասանել. առնուլ. որսալ. ժառանգել. Բռնել, ... Զգա՝ զոր ըմբռնեցայք, հարցայք: Եթէ ըմբռնեսցի (գողն), և գտցի 'ի ձեռին նո-րա գողօնն: Զսատացուածս նորա զպէսպէս ըմբռնեսցուք: Կին մի ըմբռնեալ 'ի շնութ: Որ ըմբռնէ զիմաստունս 'ի խորագիտութեան իւրեանց: Զի ըմբռնեսցեն զնա բանիւք: Եւ ոչ կարացին ըմբռնել զնա բանիւք ա-ռաջի ժողովրդեան: Ըմբռնի բանիւ բե-րանոյ իւրոյ: Մի ըմբռնիցիս աչօք քովք: Զարքայութիւնն սուր ըմբռնեցին. եւն: Ըմբռնեաց զաւթառն: Ոչ զհայրենի աէրու-թն ինչ ըմբռնեալ. Կոչ. ծդ. ծէ: Սոյն-պէս ասի՝ Ըմբռնել զոք, զթագաւորն, ըզ-քաղաքն, զյաւիտենից կեանսն. զարգիւնս հեշտկանս. զգանձս. բոցոյ ըմբռնել զան-տառս: Ըմբռնիլ խաւարաւ, ցաւով եր-կանց, 'ի խորին քնոյ, յարատոյ մեղաց, 'ի չարիս, 'ի չարութիւն, յազմուկ, եւն: Ի մեղաւ առ գիւրաւ ըմբռնի ներկ. Մէկն. ... Ի մերձենալն՝ 'ի ներքսագոյն անկղի ըմբռնելը, զի յայտնագոյն լիցի բարբառ մեր 'ի լսելիս ձեր. Ոսկ. յհ. ա. 3:

Իսկ Ըմբռնել մտօք, է Հասու լինել, կամ ոսկանեալ. իմանալ. 'ի միտ առնուլ. Փէհմ ... Ըմբռնել զչարժմունս աստեղաց. Սահմ. ծէ: Ցայնչափ 'ի բազում նախորդաց փիլիսոփայից ածոց և ոչ մի ած ըմբռնել. Եզնկ: Զանքննելիսն և զանհասանելիսն ըմբռնել չկամին. Գէ. Եւ:

ԸՄԲՌՆԻՉ. ա. Որ ըմբռնէ. Բռնող. Կարծէր ըմբռնել զըմբռնիչն իւր. Ա-նան. Նին:

ԸՄԲՌՆՈՂԱԲԱՐ. Տ. ԸՄԲՌՆՈՂԱ-ԳԷՍ. Ի վեր համբառնալ ըմբռնողաբար յինքեանց նմանողութիւս. Ղ. հրէշտ:

ԸՄԲՌՆՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ու-նի զզօրութիւն ըմբռնելոյ. ըմբռնիչ. ըմբըռ-նող. Ի մթութ ըմբռնողական միգին կորըս-տեան վերիվերալ գանգաչեմ: Երաց զկո-կորդն ըմբռնողական, և եկաւ զգազան. Նար. ծի. Ն կէ:

ԸՄԲՌՆՈՂԱԿԱՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Δραστικώτερος. Բուռն և զօրաւոր. ազ-դոյ և ներգործող, որպէս գոլորշիք խնկոց. Ի յերկուսին իւր և յըմբռնողականագու-նիցն հիւթից բաշխումն կոչեցեալս. Դիոն. Էկեղ:

ԸՄԲՌՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δραστήριον. Զօրութիւն ըմբռնելոյ. ուժեղա-կութի. Զձեռս (հրեշտակաց իմաստիր) զարարողականութիւն, և ներգործութիւն, և ըմբռնողականութիւն. Դիոն. Երկն:

ԸՄԲՌՆՈՂԱԳԷՍ. մ. Δραστηρίως. Պինդ ունելով. կալմամբ. պարունակելով. և Պնդապէս. ... Ոչ ըմբռնողապէս, որպէս օդ և ջուր յամանի ... այլ բնաւո-րապէս միացեալ. Ղ. Բղխ: Փու-թայ ըմբռնողապէս կալմամբ պահել 'ի սըր-տին. Ղ. հրէշտ: Անխառն մշտաշարժու-թիւն, և նուաստագունիցն համբարձչաբար և ըմբռնողապէս նմանականն. այսինքն զատո-րինս 'ի վեր համբարձօղ և տիրապէս նմա-նեցուցիչ գոլով. Դիոն. Երկն:

ԸՄԲՌՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. կմ } Καταλη-
ԸՄԲՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. } ψις. Comprehensio. δραστήριον, efficacitas. որ և ԸՄԲՌՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Կարողութի ըմ-բռնելոյ ձեռօք կամ մտօք. ոյժ. ներգոր-ծականութի. Որք զայ բնութիւն 'ի ներքս առնեն իւրեանց հասանող ըմբռնողութեան (կամ ըմբռնութեան). Նիւս. խոս: Եթէ երթալի է 'ի մեզ անհասութի բանից, ոչ էր սքանչելի, այլ ըմբռնութեն իմք». այս-ինքն գիւրըմբռնելի. Ճ. Գ: Ոսա և բա-զուկս և ձեռս (հրեշտակաց՝ իմաստիր) զա-րարողականութիւն և զներգործութի բա-րեաց, և զըմբռնողութի. Ղ. հրէշտ: Կար-միրն (գոյն երիվարաց նշանակէ) զհրատե-սակութիւն և զըմբռնողութիւն. Դիոն. Երկն:

ԸՄԲՌՆՈՒՄՆ, նման. գ. Ըմբռնելն, և իլն. կալումն. ձերբակալութի. ... Ըմ-բռնման ձեռին: Մատչել յըմբռնումն ո-տիցն: Ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբըռն-ման: Անխզելի ըմբռնմամբ: Անզերծ սատա-նայքին ըմբռնման. Նար: Ըմբռնմամբ ձգէ առ ինքն. Մոգ. Իհ: Ի զանազան մեղացն ըմբռնմանէ վարանեալ են տրտմութք. Լմբ. պարգ: Քան սեանցն միջին նիգն է 'ի հաստատագոյն ըմբռնումն խառնուա-ծոյն նոցա. Փիլ. Եւ. Ճ. 89:

Եւ Սանձումն. զգաւշութի. Անյագու-թի որովայնի, ակամ ոչ ըմբռնումն. Կմ-մոմ: Ըմբռնումն մարմնոյ և ծառայութի ոչ յայլ ոչ յիմեքէ այսչափ, որպէս 'ի ժուժկալութենէ ուղղեսցի. Բրս. հց:

Կամ Ըմբռնելն մտօք. հասումն. հասկը-նալ, ... Մերոց՝ պարզաբար ըմ-բռնումն գոյիցն է. Սահմ. ծզ: Ցիշումն և յոյժ ըմբռնումն. Կիւրղ. Գնդ: Ի համա-նէ ըմբռնման ասիցելոցն. Փիլ. փէտակն:

ԸՄԳԱԿ. ի, աց. գ. որ և ԸՄԳԱՆԱԿ. ԸՄԳԻԿ. Անօթ ըմպելոյ՝ մեծ կամ փոքր. Իբրու Ποτήριον. Poculum, calix. Κρατήρ Crater. որ և խառնարան. ... Ըմպակս և բաժակս: Ըմպակս և նուագս: Բազում ըմպակս և ապասս, և բազում կազմուածս ոսկեղէն և արծաթեղէն. Ցհ. կբ:

ԸՄԳԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Συμπότης. Compotor, conviva. Որ ուտէ և ըմպէ ընդ այլում. սեղանակից. Ովարիստեան (յն. ὀαριστής) ըմպակից և խաղակից նշանակէ գոլ արամագդայ. Պղատ. մինովս:

ԸՄԳԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συμπίνω. Bibo cum aliquo. Ուտել և ըմպել ընդ այլս. 'ի միա-սին ըմպել. Ի կրետէ մին առ է յայլոց օ-րինացն՝ զորս եզ մինովս, ոչ ըմպակից լի-նելն միմեանց 'ի հարբեցութեն. Պղատ. մի-նովս:

ԸՄԳԱՀԿԱՆՔ, նաց. գ. Ապարասա-նութի. ստահակութիւն. Ըմպահկանաց պատմութ, հեղգացելոց օրինակ. Նար. խէ:

ԸՄԳԱՀԿԵՄ. եցի. ն. } ա. Ἀφηνιάω,
ԸՄԳԱՀԿԻՄ. եցայ. յ. } ἀφηνιάζω. Habenas detracto et excutio, frena non patior, contumaciter resisto. գրի և ԸՄ-ԲԱՀԿԵԼ, ԸՄԲԳԱՀԿԵԼ, ԸՄԳՀԿԵԼ, եւն. իբր Անպախուց լինել, այսինքն աներասա-նակ, ապարասան, անսանձ. ընդվզել. ան-սաստել. ըմբոստանալ. հեռանալ. վտարան-ջել. ապստամբել. անհնազանդիլ արհա-մարհանօք. ընդհարկանիլ կամ բախիլ ընդ վերջի. և խստերախ լինել ձիոյ. ... Ընդվզէր և ըմպահ-կէր վասն բարուցն անհարթութեան: Աւելի քան զզօրութիւնն իւրեանց խորհեալ՝ ըմ-պահկին և ընդվզին: Ըմպահկեալ խեռե-ցէ: Ամենեքին ըմպահկեալս և ապարասա-նեալս: Զերասանակս 'ի բուռն առեալ՝ արգելուլ զախտս, և մանաւանդ զըմբը-տութի՝ որ ըմպահկել 'ի նմանէ սովորեալ փախստական յօրինաց, ըմպահկող և խըռ-տերասան: Զյարձակումն և զըմպահկելն և զվզանումն լծելոց ձիոցն ոչ կարացեալ արգելուլ: Վասն խստութեն բարուցն ըմ-պահկողք են, խայտալով յանդգնաբար և ընդվզելով: Ի ձայնէ փողաց սարսեալ երկըն-չի ձի՝ իբր յերկիւղէ ըմպահկելով փախչել. Փիլ: Ցանկարծակի ըմպահկելով դժոխա-խեռ յոխորտանօք: Որպէս զկարի ոք ըմ-պահկող և աւլցեալ ամբարտաւանութք: Ուսոյ և ոչ անման 'ի հրահանգից կրթու-թէ ազգ ձիոյ՝ առ 'ի զխակ և զըմպահկող ապերասանութիւն նուաճելոյ՝ հնազանդ. Պիտ: Գազանային և անընդել զայրաց-մամբ ընդդէմ յարիցէ, ըմպահկեսցէ, խրոխտասցի. Ոսկէփոր: Ըմպահկեալ ըստ անասնականն իրաց. Եղն. մպխ:

ԸՄԳԱՀԿԵՄ. եցի. ն. } Ἡνιάζω.
ԸՄԳԱՀԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Freno. Զանսանձն սանձել. նուաճել զապերա-սանն. ... Ի խաղս այսպան-ման ծաղու ըմպահկեն կաճառք կայից վե-րին հրեշտակացն զվիշապն յօգուտ ընդ պարզականին. Նար. մծբ. (ըստ յոքայ. խ. խա): Զառաջին յարձակմունսն ոգւոյն ընդ կրուկն դարձուցանէ՝ ըմպահկեցու-ցեալ նախախնամութք, զի մի գահավէժ լիցի. Փիլ. Լին. Ճ. 65:

ԸՄԳԱՀԿՈՒՄՆ, կման. գ. որ և ԸՄ-ԳԱՀԿԱՆՔ. Ընդվզումն. ապերասանութի. Ամենածաղր առնելի է ապարասանումն և ըմպահկումն վայրենի գազանին (ձիոյ). Փիլ. Լիւս:

ԸՄԳԱՆԱԿ. գ. Տ. ԸՄԳԱԿ. Ըմպա-

նակք երկոււ յերկոտին ձեռսին, մինն առ բերանն, և միւսն կաւթառն։ Գինիս յեղաշրջեալ ... ըմպօղականս կորուսեալ. Նար. ււ. խ. կէ։

ա. Իբր Ըմպելի. *Անուշահամ անարատ բաժակ, առնաստրաց գոլ ըմպօղանակ. Գնձ։

ԸՄՊԵԼԱԿԱՆ. Տ. ԸՄՊԵԼԻ. *Ծոմ փոխարէն առ ըմպելականն. Փիլ. բագն։

ԸՄՊԵԼԻ. լւոյ, լեաց. ա. Πότιμος. Potabilis. Զոր լինի ըմպել. խմելու, խըմուէլու. Իչիլէճէկ. *Ըմպելի ջուր բղխեցին. Փիլ. լին։ *Եւ գինի յորժ (և անոյշ) արքայի ըմպելի. Եսթ. ա. 8։ *Զճաշակել՝ի տեղանեաց թագաւորին, և ոչ՝ի գինեաց ըմպելեաց նորա. Դան. ա. 8։ *Եւ ոչ գոյր ըմպելի (այսինքն առ՝ի ըմպել) մնում աւուր. Ցուդթ. է. 11։

Եւ որպէս Πίνων. Bibens. Ըմպօղ. որ ըմպէն. խմօղ. Իչէն, իչիճի. *Դառնացաւ ցքի ըմպելեաց. Ես. իդ. 9։ *Գինին զեղծ է զըմպելիսն. Եղնիկ։

ԸՄՊԵԼԻ. գ. Πότος, πότον. Potus. Իր ըմպելի. մանաւանդ գինի, ցքի. և Արբումն. արբեցութիւն. գինեբրբուք. կոչունք. խրախուճանք. խմելիք, խում, ուֆէլ խմել. Իչկի, էչէճէք իչճէք, շիւրպէթ, մէյլիս. *Որ ըմպէ զանօրէնութիւս համեղոյն ըմպելեաց. Յոբ. ժէ. 16։ *Ի տուն ըմպելեաց մի մտանիցես՝ նստել ընդ նոսա՝ ուտել և ըմպել. Երեմ. ժզ. 6։ *Մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է, և արիւն իմ ճշմարիտ ըմպելի է. Յհ. զ. 56։ տես և Հռ. ժդ. 17։ Եբր. թ. 9։ ա. Կոր. ժ. 4։ Սղ. ճա. 10։ Դան. ա. 16։ *Զինչ է գինի, զոր կոչեն ըմպելի ածոց. առ ճաշակումն քո՞ քն. Եփր. աւետար։ *Քամահել ամն զկերակրօք և զըմպելօք (եօք)։ Ար առ մանկունս բժշկաց, զի ըմպելեաց պէտք՝ ոչ է կերակուր, այլ՝ կառք կերակրոց. Փիլ. լին։

ԸՄՊԵԼԻ. Ποτήριον, κυλίκιον. Poculum, parvum calix. որպէս Ըմպակ. բաժակ. *Ուր կային թակոյկք և ըմպելիք թագաւորին ոսկեղէնք և արծաթեղէնք. Եսթ. ա. 7։ *Յաւար էառ զնա սպասս պաշտամանցն, և եւ որդւոց իւրոց և հարճից անմաքուր խրախճանութեցն ըմպելիս. Լմբ. սփ։

ԸՄՊԵԼԻՔԱԽԱՌՆՈՑ, ի. աց. գ. Ըմպակ. խառնարան. բաժակ գինւոյ. *Յագեցմունք համեղք և գէրք, և ըմպելիքախառնոցք. Վրք հց. դ։

ԸՄՊԵՄ. եցի, եա. մանաւանդ՝ արբի, արբ. ն. Πίω, πίομαι, πίνω. Bibo, poto. գրի և ԸՄԲԵԼ՝ նովին հնչմամբ. (արմատն է ումպ, և արբ). Առնուլ՝ի պէտս զովացման զջուր, կամ զգինի՝ի պէտս ստամոքաց և՝ի զուարթութիւն, ևն. վասն որոյ Արբեալ՝ անխտիր է Ըմպեալ և Արբեցեալ. խմել. իչմէք, նուշ էթմէք. (սանս. ամպու, ջուր.) *Ըմպել ջուր՝ի գետոյ։ Ոչ գտանէին ջուր ըմպելոյ։ Կերան և արբին։ Արբ՝ի գինւոյն, և արբեցաւ։ Արբից. և ասէ ցնա, արբ։ Զջուր մեր գնոյ արբաք։ Արբցեն զարիւն նոցա իբրև զգինի։ Արբեր՝ի ձեռանէ տեառն զբաժակն բարկութեան նորա։ Գինի և օղի մի արբցէ։ Զբաժակս ըմպիցէք։ Եւ՝ի բաժակէն արբցէ։ Ահա այր կերօղ և արբեցօղ (այսինքն ըմպօղ). ևն։ *Գինի՝ որ ըմպիցի՝ի ժամու ... գինի՝ որ ըմպիցի չափ. Սիր. լա. 36։ *Նա՝ որ՝ի բուռն իւրում երկերիւն չորս (զգինի). զիարդ յետ երկերին ըմպէր. Կիւրղ. ծն։ *Ծառայքն տեառն ըմպէին յամարոյն զանձրևեն կենաց. Ը. փող։ *Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանդրեալ ընդ լեղւոյ. Նար. հէ։ *Զփրկականն ըմպեալ զբաժակ. Շար։ *Ըմպեալ զկրուրն զառնութեն. Մաշ։ *Ըմպելեաց զաւուրն, և արբեցաւ. Մխ. երեմ։ *Ըմպելոցն զբաժակ բարկութե. Լմբ. սմոլս։ *Ըմպեալ. Ճ. Գ։

ԳԱՆ կամ ԱԳՑԱԿ ԸՄՊԵԼ. ծէծ ուֆէլ. սէլլէ ուֆէլ. Տ. ԳԱՆ, և ԱԳՑԱԿ. *Ի հրէից հնգիցս՝ քառասուն՝ մի պակաս արբի ,,. յհ. առք. բ. Կոր. ժա. 24։ *Ցեա ապտակ ըմպելոյն. Մաշ։

ԸՄՊԻԿ. Տ. ԸՄՊԱԿ. *Ամփոփք և տաշտք և ըմպիկք ,,. այլ ձ. ըմպելիք. Փիլ. տեսակ։

ԸՆ. Նախդիր անպէտ (բաց ՝ի բաղադրութէ, ուր լինի և Ըմ.) որպէս Ընդ. Ներ. Ն. ՝ի. յ. ց։ Ի տրական հոլով, որպէս յն. Εἰς. Ad. *Ասէ Տր առաքելոյն ըն ցերանեալին։ Ասէ ըն ցայնոսիկ. Ճ. Ա։ *Ասեն ըն ցնա աշակերտքն։ Ասէ ըն ցնոսա յայտնապէս, զապաքրու մեռաւ. Ոսկ. ղղբ։

Ի ներգոյականն, որպէս յն. Ἐν. In. *Հիւանդութի և ողջութի ըն մարմնոջ կենդանեաց. իսկ առաքինութի և մեղութիւն պարզապար ըն մարմնոջ. իսկ արդարութի և անիրաւութի՝ն ոգւոջ մարդոյն. Արիսփ. հաւաք. ճ։ *Որպէս ըն ձայնիւ սարսռութիւն՝ ըն խորհրդումն ինչ լինիցի. Անյ. պէրիարմ։

Ի բացառականն, որպէս յն. Ἐx, և ՝ի յանգս՝ Θεν. *Ըն տեղւոյք, ըն տուն. Թրակ. քեր. այսինքն՝ի տեղւոջէ, ՝ի տանէ անտի. էքէրխօֆէն, էվեօէն։

ԸՆԲԵՐԱՆԵԼ. Տ. ԸՄԲԵՐԱՆԵԼ. *Ոչ ըմբերանեցան և կարկեցան. Եփր. հա. ն. փիփ։

ԸՆԲՌՆԵԼ. Տ. ԸՄԲՌՆԵԼ։ Եփր. ա. կոր։ և յայլ մասունս։

ԸՆԳՂԱՑՔ. գ. (իբր գևք ընկղմեալք. կմ ընկլուզեալք.) Ἐρινύς. Furiae. Առասպելեալ հրեշտակք կմ այսք ծովու. *Իբրև զգևս հալածականս. իբրև զընդղղայք ծովու մաստակարս. Ոսկ. մտթ. բ. 15։

ԸՆԳԾԵԼ. Տ. ԸՆԿԾԵԼ։

ԸՆԳՈՂԻՆ. Տ. ԸՆԿՈՂԻՆ։

ԸՆԳՈՑԶ. ԸՆԳՈՒԶԻ. Տ. ԸՆԿՈՅԶ. ևն։

ԸՆԳՐԿԵԼ. Տ. ԸՆԿՐԿԵԼ. և ԸՆԴԳՐԿԵԼ։

ԸՆԴ. (նախդիր). Εἰς, πρός, ἐπί, ἐν. Ad, super, in. Ի տրականն, որպէս Առ. ՝ի. յ. ց. դէպ ՝ի. ՝ի վերայ. շուրջ. զոյգ. ևն, պէսպէս ոճով. զոր օրինակ ասի. *Հայել ընդ իս, ընդ նա, ընդ արեգն. Սկսաւանել ընդ ժողովուրդսն։ Ել հանդարտ այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։ Գնաց ընդ իւր կողմն։ Թքանել ընդ երեսս։ Հարկանել ընդ գլուխն։ Խորհէին կամ վիճէին ընդ միմեանս։ Զարմանային ընդ վարդապետութի նորա։ Բևեռեալ ընդ երկիւղ քո. ևն։ *Որ ինչ կայ ընդ երեսաց լուսոյն, նա է պատճառ երևելոյ խաւարին ,,. այսինքն յերեսաց, յառաջոյ կողմանէ. Վէց. օր. դ։

Տր. կամ Ներգոյ. անխտիր՝ի տեղականս. զոր օրինակ, *Ընդ արևելս. ընդ արևմուտս. ընդ հիւսիս, ընդ հարաւ. ընդ տիեզերս, ընդ համայն. ընդ փողոցս, ընդ հրապարակս. ևն։

Ներգոյ. առաւել՝ի ժամանակականս, և՝ի գերբայս. զոր օրինակ. *Ընդ առաւօտն ընդ այնոսիկ։ Ընդ այն ժամանակս։ Ընդ այն աւուրս։ Ընդ այգն։ Ընդ երեկս։ Եւ եղև ընդ անցանելն նոցա՝ ասէ եղիա։ Ընդ երթալն նորա ներքսին զնա։ Ընդ տեսանելն զնա։ Ընդ յառնելն՝ի քնոյ։ Ընդ լինել պատարագին, ևն։

ԸՆԴ. (նախադրութի). լծ. յն. անդի, կմ անդ՝. Ἀντί, ἀντ', ἀνθ'. Pro, loco, vice. Սեռականն խնդրով, իբր փոխանակ. փոխան. ՝ի տեղի. *Ա՛ռ մի՝ի կողից նորա, և ելից ընդ այնր մարմին։ Տացէ անձն ընդ անձին, ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման։ Թագաւորեաց յաջորդ եղբայր նորա ընդ նորա։ Եւ զայն առեալ՝ տացես նոցա ընդ իմ և ընդ քո. ևն։ Տես և ՓՈԽԱՆ ԸՆԴ, ՓՈԽԱՆԱԿ ԸՆԴ։

Մերթ և սեռականն առընթեր այլոյ սեռականի դատանի եդեալ փոխանակ գործիականի, և յայնժամ ընդ մն ասոյ նշանակել Ի ներքոյ. տակը. *Զնուաճեալսն ընդ կարգաց առաջնորդութեն ,,. այսինքն ընդ կարգօք. Յճխ. ծթ։ *Անկանի ընդ անթիւ ախտից ծառայութե. Գիրք։ *Որք ընդ նորայն հովանաւորեալ շնորհի. Մագ. ծդ։ *Անկեալք եղեն և ընդ ապականութեն երկից. Ը. Բղբ։ *Լուեալ գաղտաբե և յն նոյնգանակ, մնացեալ ընդ թուոյ ամաց երեսնից. Եղիշ. Վրդ։

ԸՆԴ. Σύν, μετά. Cum. վերջահոլով տրական խնդրով, իբր Հանդերձ. ՝ի միասին. զոյգ. կից. առընթեր. հէփ, հէփը. պիլէ, իլէ; պէրապէր. *Եւ ամենայն երուսաղէմ ընդ նմա։ Բազմեսցին ընդ Աբրահամու և ընդ Իսահակայ և ընդ Յակովբայ։ Եւ եղև ընդ հրեշտակին ընդ այնմիկ։ Եւ այնոցիկ որ ընդ նմայն էին։ Եկին ընդ մեզ. ևն։ *Ընդ երանելի մանկանցն երգեցուք։ Ընդ հրեշտակացն գառանց. Շար։ (Այլ առ չշփոթելոյ ընդ սեռ''. ասէլ աւ, ընդ մանկունս, ընդ դասս, ևն)։

Կամ որպէս Զոյգ ընդ. իսկ և իսկ. նոյն ժամայն. *Եւ ընդ բանին յարուցանէր. Ը. խոսրով։ *Ընդ միոյ աշխարհին շարժմամն՝ և արեգակն ևս միծապէս շարժեցան. Եղիշ. Գ։

Եւ որպէս Ի վերայ. *Նայեցեալ ընդ յիսի. Յհ. ա. 36։ *Նախանձեցաւ առքել ընդ քեռն իւրում. Ծն. լ. 1։ *Ոչ արարին ողորմութի ընդ տանն յերոբովամայ ... ըստ ամենայն բարութեն՝ զոր արար ընդ իսրայէլի. Դտ. ը. 35։ *Խառնեցաւ ընդ բանին։ Զգեցաւ մաղեղէնս միրկ ընդ անձինն ,,. այսինքն՝ի վերայ մարմնոյն. Վրք հց. ծէ. խ. լէ։

ԸՆԴ. առընթեր բացառականի՝ առյ ըղձորութի իմն ներգոյականի. զոր օրինակ. *Ընդ աջմէ. ընդ ահեկէ. ընդ ձախմէ. ևն։ *Սեմէի երթայր մօտ առ նա ընդ կողմանց լերինն. բ. Թգ. ժզ. 13. յն.՝ի կողէն։ *Ընդ արևելից կողմանէ. Եփր. ծն։

Կամ իբր Ի. բացառականի. *Յայտ արար՝ թէ ընդ ակարութէ մնաց ապաքէն արդեամբք. Լմբ. ոէդիա։ *Անկցին ընդ կողմանէ քումմէ հազարք. Ոսկ. եա։

ԸՆԴ. գործիականաւ՝ ունի զզօրութիւն ձայնակից մասնկանս Ենթ, այսինքն աստորև. ՝ի ներքոյ. Ὑπό, ὑφ, Sub. փոլթ. ալթընտա, ալթընէ. *Զովաւորք ընդ ծառովս։ Հնազանդ լեր ընդ ձեռամբ նորա։ Նստաւ (էշն) ընդ բեռամբն։ Ընդ յարկաւ։ Ընդ թևովք։ Այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ, ունիմ ընդ իւև զինուորս. ևն։

Անսովոր են առաջինս օրք, գործիական գնելով փոխանակ տրականի, և այլ ևս հոլովոյ. *Ալք ուժ ընդ երեք հարիւրովք։ Եօթն ամ ընդ երեսնիւ։ Զարս ամս ընդ քառասնիւ։ Թագաւորեալ ամս երկոտասան ընդ քառասնով. Եւս. քր։ *Ոչ զաք գաւաստ անդ, ընդ որով օրհնեսցի զանձ ,,. այսինքն ընդ որում. Վրք հց. իզ։ *Ընդ արևելիւք. այսինքն ընդ արևելս. Շէր։ *(Դուք) ընդ մեօք միշտ գնան՝ի կենդանեաց. Լմբ. ոզ։ *Ընդ ամենայն չքրմնութ հարթաբան ցանէ այս բանս ,,. այսինքն զամենայն հարանս. Լաստ. ծէ։ *Ցեղ որչափ բազմութի ատամեղաց են յերկինս, և ընդ ամենեսեան ոչ են բանականն լուսաւորել զանուր երգս.

մանութիւն գիշերոյն. Վկեյօր. Է։

ԸՆԴ. (նախդիր՝ նշանակութեամբ նախադրութեան). Σύν. Cum. Համադերձ. 'ի միասին. զոյգ. հետ, հետը. Իմք. *Ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս ուտէ։ Ցո՞ գնաց ընդ նոսա։ Եկին ընդ իս և մք։ Ընդ միմեանս վիճէին։ Խորհէին ընդ միմեանս։ Ընդ սիրելիս մեր՝ ընդ բառնաբայ և ընդ պօղոսի ''. յն. ընդ սիրելեաց մերոց են։ (Այլ զի մի շփոթեսցի ընդ սեռ''. հոլովոյ, ընդ սիրելիս առի խորհրդով)։ *Ընդ գասս երանելի վկայից։ Ընդ երկնային հոգեղինաց դասուցն այսօր տօնեմք։ Ընդ հրաւիրելոյն 'ի կոչունս։ Ընդ սմա քո գասեսցուք, և ընդ արդարոյն աղաւնեաւ. Շար։ *Խորհեցաւ գաւիթ ընդ նաթանի. Լմբ. սղ։

Սակայն բերէ և զնշանակութիւն գործիականի, կամ բացառականի, կամ ներգոյականի, կամ տրականի՝ ակնարկէս ոճով. Διά, δι. Per, են. *Ընդ խաղ. ընդ կատակս. ընդ խորս, են։ *Բժշկէին զհարուածս ժողովրդեան իմոյ ընդ արհամարհանս ''. յն. արհամարհելով. Երեմ. Զ. 14։ *Ընդ իւրեանց ձեռն զգործի նաւին ընկեցին. Գծ. ԻԷ. 19։ *Ակամայ մացեն ընդ լուծ ծառայութեան թագաւորութեան նորա. Կոչ. ԺԷ։ *Ընդ այլ ճանապարհ գնացին յաշխարհն իւրեանց. Մտթ. Բ. 12. (ուրիշ ճամբով. ուրիշ ճամբէն)։ *Խօսին իբրև ընդ մի բերան։ Ընդ մի բերան զհրամանն գովէին. Գ. Թգ. ԻԲ. 13։ Գ. Մ. Է. 11. որ և ասի՝ ի միոջէ բերանոյ. մէկ բերնով, մէկ բերան. *Կախեցի երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա. Մտթ. ԺԸ. 6. (վզէն, վիզը)։ Իսկ՝ *Առնել ընդ միասին, իմա՛, 'ի միասին, 'ի սրտի։ Որպէս և *Ընդ ամենայն տեղիս է տէրութեան նորա ''. իբր յամենայն տեղիս. Սղ. են։

ԸՆԴ, ԸՆԴ. Կրկնութեամբ՝ նշանակէ ընդ մէջ, 'ի մէջ. *Ուխտին ընդ իս և ընդ ամենայն երկիր։ Մի լիցի կռիւ ընդ իս և ընդ քեզ, և ընդ հովիւս իմ և ընդ հովիւս քո։ Ընդ իս և ընդ քեզ զինչ է այն։ Եւ ահա է այն ընդ կադէս և ընդ բարադ։ Կախեցաւ ընդ երկինս և ընդ երկիր. են։ *Երկար միջոց ճանապարհին ընդ նա և ընդ ամբոխն. Խոր. Ա. 10։ *Այս եղիցի քեզ նշան ընդ ճշմարտութեան և ընդ սուտութեան. Վրք հց. Ի։

Կամ իբր Միանգամայն. Քաղդը Ճշեփէդ. *Եւ լինէր հանդէս համարուն վաթսուն և վեց հազար այր՝ ընդ հեծելոյ և ընդ հետևակ. Եղիշ. Է։ *Հազար չորեքարիւր և Ճ ամ... ընդ չոր և ընդ փոքր. Եփր. Գ. խոր. Փ. առելի կամ նուազ. միանգամայն առնել։ Նովին ոճով ասի. *Աւետարանիչս զաւագին գնալ զօրականացն առ բազհանդաւակաւ և զերկրորդ՝ ընդ մի պատմէ ''. իբր մի, կամ միանգամայն. Սկեւ. յոբ։ *Ընդ ամենայն։ Ընդ բնաւ. են, Տես 'ի բառս ԱՄԵՆԱՅՆ, ԲՆԱՒ։

ԸՆԴԱԲՈՅՍ. ա. Ἔμφυτος. Insitus. գրի և ԸՆՏԱԲՈՅՍ. Ընդ նմին բուսեալ ընդ բնութեան անդստին. անկեալ 'ի բնէ. բնածին. բնաւորական. բնատնի. *Հեզութեամբ ընդունիջիք զբանն ընդաբոյս. Յկ. Ա. 21։ *Չար է արար նոցա, և ընդաբոյս չարութիւն նոցա. Իմ. ԺԲ. 10։ *Ըստ ընդաբոյս առատութեան քո. Պտրգ։ *Ընդաբոյս է ինքնաբոյն ('ի բնէ). այսինքն թէ բոյս բնութեանգ քոյ է ողորմութիւն. Խոսր. պտրգ։ *Ըստ ընդաբոյս բնածին բարի բարուցն բուսոյ. Նար. խչ։

ԸՆԴԱԲՈՒՏ. ա. ('ի բառս Ուծգ. ընդդէմ. հուժկու). Ընդդեմ բուսեալ. բուծեալ. ընդ եղինջս անեալ. *Խոտաճարակք. ընդա-

բուսաք. Բուղ. Է. 15։

ԸՆԴԱԹՈՒՐ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. Երկսեամբ կարծի նոյն ընդ Առաթուր, այսինքն առ ոտս հարկանել. այլ 'ի նք գիրս գնի որպէս Ἀνελεῖν ἐν ῥομφαίᾳ. Թրով հարկանել. ընդ սրով արկանել. կոտորել 'ի սայր սուսերի. *Զերիտասարդս իմ ընդաթուր հարկանել. Յուդթ. ԺԶ. 6։

ԸՆԴԱԾԻՆ. Իբր Ընդաբոյս. տես 'ի բառն ԸՆՏՈԾԻՆ։

ԸՆԴ ԱԿԱՄԲ ՀԱՅԵԼ. Տ. 'ի բառն ԱԿՆ։

ԸՆԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Հայեացք ականն՝ քաղցր կամ պաշտպանողական. Նաւ. *Ընդականութիւն տեառն իմ առ իս է. Ճ. Ա։

ԸՆԴԱԿԻՐ, կամ ԸՆՏԱԿԵՐ, ի, աց. Տ. ՈՒՆԴԱԿԵՐ, և ԸՆԴԱԲՈՅՏ. *Սատացաւ (Մաշտոցյ երկրորդ) վարս անտառալական, պարկեշտս, ընտանիս. Սփէփ. ոսկն։ *Կենդանեաց եռ բնութիւն... մասկերաց՝ բարս խիստս, և ընդակերացն և խոտակերացն՝ ցածունս. Ոսկփոր։

ԸՆԴԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συνοικοῦν. Contubernalis. որ և ԸՆՏԱԿԻՑ. Տնակից, բնակակից, ընտանի, ընտել. հէմիանէ, օփուլէֆ, ալելէֆ. *Ագահութիւն... և այլ ամենայն հոյլքն՝ ընդակից մարդկան՝ ախտիցն. Նիւս. կազմ։ *Իբր զմի սիրելի 'ի միում սենեկի, և զմի ընդակից 'ի միում վերարկուի։ Իբրև զընդակից գաստիարակութեան տուեալ մեզ զմիտ (նշան) տիրական։ Ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին. Նար. խչ. և կա։

ԸՆԴ ԱՂՕՏ. Տ. ԱՂՕՏ։

ԸՆԴԱՂՕՏԱՏԵՍԻԼ. ա. Ընդ աղօտ տեսող. նսեմ տեսութեամբ. *Կամաւոր բարութ զաչս ոգւոց ընդաղօտատեսիլ արարին ''. յն. աղօտացուցին. Փիլ. Ծ. բան։

ԸՆԴԱՃԵՄ, եցի. Տ. ԸՆԴԱՃԵԼ. *Ընդաճէր զմոգութիւն և զքաւդէութիւն և զամենայն ուսմունս աշխարհին իւրոյ. Եղիշ. Բ։

ԸՆԴԱՆԱԼ. Տ. ԸՆՏԱՆԱԼ։

ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ, ԸՆԴԱՆԻ. են. Տես ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, են։

ԸՆԴԱՆԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ գտանի ընդ անթովք. խօլթուխին փուլը է. ղօծը. *Ընդանթական մազքն են այծահոսք. Բժշկրն։

ԸՆԴ ԱՉՄԷ. Տես 'ի բառն ԱՉՔ։

ԸՆԴ ԱՌԱՋ. Հոլովականն բառիս Առաջ. իբր. Նխ. և Մ. Ցառաջս. 'ի դէմս. ընդդէմ։ Ուստի ԸՆԴ ԱՌԱՋ ԵԼԱՆԵԼ, ԵՐԹԱԼ ուրուք կամ ումեք են, է Հանդիպել, պատահել, կանխել պատուով, և ընդդէմ ունել. դիմաւորել. Գորշըլամագ. *Եւ յայտել ընդ առաջ նորա։ Ելանիցէ ընդ առաջ իմ։ Որ առաքեացն զքեզ այսօր այսր ընդ առաջ իմ։ Եւ պողոմէոս ընդ առաջ նորա զօրօք բազմօք։ Ցոտն եկաց արքայ ընդ առաջ նորա։ Ուրախ եղեն ընդ առաջ նորա։ Եւ արքայ սոդոմացւոց ընդ առաջ նորա։ Ընդ առաջ եղեն նմա հրեշտակք այ։ Ելին նմա քաղաքացիքն ընդ առաջ. են։ *Ոչ կամեցաւ ընդ առաջ նորա ելանել պատերազմաւ. Եղիշ. Ա։ *Զյանձն առաքեալն ընդ առաջ տանելով բան, ահա առաքեմ. Յհ. Իմ. ափ։ *Չի մի կարծիցի, թէ առ պատրաստել ինչ ընդ առաջ երթայցէ պաշտպանելեացն. Եղն. Սփռ։ *Ոչ յայտնի ինչ տուաւ հրամանն, և ընդ առաջ գնաց ''. յն. 'ի վերայ կամ 'ի վեր վազեաց։ *Վազվազակի գնայր ընդ առաջ հրամանին. Ոսկ. Եփ։

ԸՆԴԱՌԱՋԵՄ, եցի. չ. Ընդ առաջ ելանել, լինել, երթալ. *Գթալի սիրով ընդառաջեցիք նմա. Ոսկ. Մեկ։ *Քառասներորդ պահօք ընդառաջեսցուք քառասնաթիւ մարտիրոսացն. Թէոփ. Խ Մ։ *Սպասեսցուք պատրաստականք արթնութեամբ ընդառաջել. Շար։ *Զճրագունս լուցանեն, քեզ ընդառաջեն, պարզերես գիմեն. Գնջ։

ԸՆԴ ԱՌԱՒՕՏՍ. Տ. ԱՌԱՒՕՏ։

ԸՆԴԱՍՈՒՆ. Տ. ԸՆՏԱՍՈՒՆ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ, ի, աց. ա. Εὐρύχωρος. Spaciosus, latus, amplus, են. Արձակ ամենայնիւ ընդ ամենայն կողմն. լայն. բաց. մեծատարած. լայնորջ..., լանուո... Ֆր. ենլի, մէյտանլը, պօլ. *Երկիր, կամ քաղաք, գուռն, տեղի ընդարձակ։ Գործ մեծ և ընդարձակ. են։ *Ընդարձակ հեռաւորութիւն, միջոց տեղւոյ և ամաց. ծոց, են. Նար։ *Ընդարձակ տեգ նիզակի. Խոր. Ա. 28։ *Եւս հրաշափառագոյն և ընդարձակ խորհրդով. Արշ։ *Կայր ընդարձակ (կմ՛ ընդ արձակ) ժամս անկեալ. Վրք հց. Ղ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ. որպէս Համարձակ. ազատ. անխափան. գիւրին. անգորր. և Թուլամորթագոյն. *Զի իւր ամենայն հարկաւոր պիտոյքն ընդարձակ է, և աւելորդն է խափանեալ։ Ցորժամ տծ ողորմի, զամենայն ինչ ընդարձակ առնէ այնոցիկ՝ որոց ողորմի. Լմբ. սղ. և պտրգ։ *Ընդարձակ թուի լինել պօղոս, (այսինքն ազատ 'ի կապանաց,) յորժամ զթուղթս զայս գրեաց. Ոսկ. փիլ։ *Ընդարձակ կեանք. Փիլ։ *Ուսաք 'ի նոցանէ միայն զընդարձակ կեանս և զքաղաքավարութիւն. Լմբ. պտրգ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ. որպէս Համբերող. երկայնամիտ. լանարֆ. ճէնիշ էօրէտլի. *Դաւիթ 'ի նեղութիւնս ընդարձակն. Սարգ. յկ. Գ։ *Զամենեսեան ընդարձակ սրտիւ և անյիշաչարութեամբ սիրեսցուք. Լմբ. 'ի Գր. պաղ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ. մ. Արձակաբար. լայնաբար. գիւրաւ. լիագոյն. ձոխաբար. և Ցոփութեամբ. *Զդաւեալն... ընդարձակ մարթեցուցանեն վարժել. Խոր. Ա. 26։ *Ընդարձակ ուսուցին հաւատացելոց ոչ միայն բանիւք, այլ և գրովք. Բրս. մրկ։ *Ընդարձակ և յայտնապէս վերաճառին։ Ընդարձակ գնալ. Լմբ. պտրգ. և սղ։

ՅԸՆԴԱՐՁԱԿԻ. մ. Ընդարձակութեամբ. ազատօրէն. ազատ գոլով 'ի կապանաց. *Շրջեցայ 'ի նմա յընդարձակի. Վրդն. ծն։ *Տարի և կէս յընդարձակի շրջեցաւ յովհաննէս, և ապա մատնեցաւ. Տօնակ։ *Գրեաց՝ մինչդեռ յընդարձակի էր. Ոսկ. փիփ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԲԱՆ. ա. Ընդարձակ և ձոխ բանիւ. *Ունիմք և առ այս ճշգրիտ և ընդարձակաբան վկայութիւն հարցն զթուղթ գերմանոսի. Գր. փղ. Բղբ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԲԱՐ. Տ. ԸՆԴԱՐՁԱԿ. մ. *Որ ես անդրադարձելոյն ընդարձակաբար տաճար. Պրոկղ. ներբ. ղկ։ *Գտին ըղկերակուր ընդարձակաբար. Կլնմոփ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԳՆԱՑ. ա. Որ ընդարձակ գնացս ունի. ցոփ. անսանձ. *Պղծութեան կողոպուտք և ընդարձակագնացացն մաշէ զմարմինն. Սեբեր. Ծ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել ընդարձակ. լայնագոյն. երկայնագոյն. ձախագոյն. գիւրագոյն. *Ընդարձակագոյն բանիւ բարբառեալ. Յհ. Իմ. Երբ։ *Ոչ ունի ընթացս՝ բանք աղօթիցս՝ ընդարձակագոյն. Լմբ. սղ։ Իսկ Ղկ. Ծ. 12. և 14. *Սոդոմայեցւոց ընդարձակագոյն լիցի յաւուրն յայնմիկ՝ քան քաղաքին այնմիկ ''. իմա՛ ըստ յն. առաւել տանելի։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԳՈՅՆ. Տ. ԸՆԴԱՐՁԱԿ. *Ընդարձակագոյն գնէր պլատն. Ոսկ. յհ. Ա.

26 ։ *Ընդարձակագոյն չինեալ՝ անուանեցաւ կենարար ։ Ըլինէ զմտօք ընդարձակագոյն՝ պայծառ չինուածովք ․ Խոր ․ ա ․ 13 ։ Բ ․ 17 ։ *Ընդարձակագոյն քննեալ ուսուցաք ․ Լմբ ․ պտրգ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՁԵՌՆ ․ ա ․ Իբր Առատաձեռն ․ յէօթը բոյ ․ ճիօմէրդ , պօլ ․ *Զխայրեացն մատուցանելով ընդարձակաձեռն նուէրս ․ Պիտ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՄԻՏ ․ ա ․ Երկայնամիտ՝ համբերող ․ չանօխըրփ ․ *Դա թշնամանող , իսկ դու ընդարձակամիտ ․ Բրս ․ Վաշխ ։ *Դաւիթ , որ ընդարձակամիտն էր 'ի նեղութեան ․ Սարգ ․ յկ ․ ժա ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ․ գ ․ Երկայնմտութիւն ․ համբերութիւն ․ չանօրփուբլի ․ *Զարժանին այ և իւրոյ ընդարձակամտութեանն բարբառեցաւ բարբառ (յոբ) , տէր ետ առէ , և տէր էառ ․ Սրգ ․ յկ ․ գ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՅԱՐԿ ․ ա ․ Որոյ յարկն է ընդարձակ , լայնատարած ․ *Զհրաշանկն զաւիթ ընդարձակայարկ յառակաց վայրիցն ադինայ ․ Նար ․ խա ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ․ Տե՛ս ԸՆԴԱՐՁԱԿ , մ ․ *Գետ՝ որ ընդարձակապէս հոսի ընդ հարթաձև դաշտ ․ Լմբ ․ պտրգ ։ *Ի ճառս պատմութեանց նոցա ընդարձակապէս ասացեալ է ․ Եւս ․ պտմ ․ ա ․ 8 ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՍՈՒՆ ․ ա ․ Մնեալ յընդարձակի , ընդարձակ կենօք ․ ազատ ․ փափկասուն , և ցոփ ․ *Մարդիկք փափուկք երբեմն զնոսա՝ ընդարձակասուն բնակիչք ձիւնեղէն լերանց՝ եղեն բնակիչք խորշակահար դաշտաց ․ Եղիշ ․ է ։ *Մի ոք ընդարձակասուն՝ ունիցի ակն կենաց ․ Ոսկ ․ ա ․ Բես ․ Ժ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՍՐԱՀ ․ գ ․ Սրահ ընդարձակ ․ և հրապարակ ․ պիւյիւք սօֆա , մէյտան ․ *Նրբափողոցք ․ գաւիթք , ընդարձակարահք , ճանապարհակիցք ․ Ար ․ որբ ․ ղ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՏԱՐ ․ ա ․ Εὐρύχωρος . Spatiosus. Բաւական 'ի տանել յինքեան ․ լայնածաւալ ․ ընդարձակ ․ դիւրատար ․ *Ուրախ լեր ընդարձակատար տեղի անտանելւոյ բնութեանն ․ Ոսկ ․ յոհփիլ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՏԱՐՐ ․ ա ․ Որոյ տարրն՝ նիւթն կամ տեղին է ընդարձակ ․ լայնատարած ․ և ճոխ ․ *Զմիջոց բացութե ընդարձակատարր յարկի բնաւին աշխարհի ․ Նար ․ խա ։ *Ընդարձակատարր տեղի իմ (կոյսդ) ․ Մաշ ․ Ջահ ։ *Ցոյժ ընդարձակատարր բանիւք ներճառեալք են ․ Երզն ․ Քեր ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՄ , եցի ․ ն ․ Πλατύνω , ἐμπλατύνω. Dilato. ἀνοίγω , aperio. Լայնել ․ բանալ ․ տարածել ․ համարձակ և ազատ առնել ․ անդորրացուցանել ․ դիւրել ․ ճոխացուցանել ․ թողացուցանել ․ լանըլ-նէլ , մէնծըլնէլ ․ կէնիշլէթմէք , թօլլաշմագ , աչմագ ․ *Ընդարձակել զսահմանս , կամ զառագս խորանաց , զգնացս ․ Ես ․ ԾԴ ․ 24 ։ Օր ․ ԺԲ ․ 20 ։ Եզ ․ ԺԶ ․ 2 ։ Աղ ․ ԼԱ ․ 37 ։ *Ընդարձակեսցէ ած յաբեթի ։ Որ ընդարձակեաց գագայ ․ Ծն ․ Թ ․ 27 ։ Ես ․ ԾԴ ․ 24 ։ *Ընդարձակեսցի 'ի ծովակողմն և ընդ արեւելս ․ Ծն ․ ԻԸ ․ 14 ։ *Ընդարձակեցաւ բերան իմ 'ի վերայ թշնամեաց իմոց ․ Ա ․ Թգ ․ Բ ․ 1 ։ *Ընդարձակելով ընդարձակեսցես նմա ըզձեռն քո , կամ զձեռն քո յաղքատ և 'ի տառապեալ եղբայր քո ․ Օր ․ ԺԵ ․ 8 ․ և 11 ։ *Սիրտք մեր ընդարձակեալք ... ընդարձակեցարուք և դուք ․ Բ ․ Կոր ․ Զ ․ 11 ․ 13 ։ *Դուլիւ հարկաներ զքնարն վասն սաւուղայ , զի ընդարձակեսցի նմա ․ Մծբ ․ Ժ ։ *Որ ետ ած սիրտն ընդարձակեալ հոգին ․ Յհ ․ կմ ․ Երբ ։ *Ի նեղութե մեծ անդորրութի մեզ ընդարձակեաց ։ Ընդարձակեալք 'ի զօրութիւն , և առատացեալք յայցելութիւն ․ եւն ․ Նար ։ *Ի հարկաւորսն՝ ընդարձակեալ է յոյժ՝ վայելել ․ Գր ․ հր ։ *Անձրեւաւն ընդարձակեաց ամենայն զօրացն նորա ․ Եւս ․ պտմ ․ Է ․ 5 ։

Եւ պարզապէս Արձակել , լուծանել ․ *Ընդարձակեա՛ զկապըն լեզուիս , բարբառեցո՛ ինձ ըղջարիս ․ Ցն ․ որդի ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՐԱՄԱՆԱԿ ․ Տ ․ ԱՐՁԱԿԵՐԱՍԱՆԱԿ ․ *Երիւար արքունի է լեզուդ ․ եթէ ընդարձակերամանակ թողուցուս ոգ տել և խայտալ , սատանայի և դիւաց հեծանելեաց լինիցին ․ Ոսկ ․ մ ․ Բ ․ 26 ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ , ցուցի ․ Տ ․ ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՄ ․ *Տուրք մարդոյ ընդարձակեցուցանեն զնա ․ Առակ ․ ԺԸ ․ 16 ։ *Ընդարձակեցուցանել զլինակութիւն իւրեանց ․ Լաստ ․ ԻԴ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԻՉ ․ ա ․ Որ ընդարձակէ ․ դիւրիչ ․ *Խափանիչ խիթմանց , ընդարձակիչ կարծեաց , համադրութիւն ծփմանց ․ Նար ․ ՅԴ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ ․ գ ․ Πλάτος , πλατεία, τὸ εὐρύχωρον, ἄνεσις. Spatium, latitudo , dilatatio , laxitas. Ընդարձակն գոլ՝ ըստ ամենայն առման , հակառակն անձկութե ․ դօլլուգ ․ *Ընդարձակութի քաղաքի , կամ տան , սրահի , սրտի , եւն ։ *Ընթերցեալ նոցա ընդարձակութի , և արար թողութի՝ եկանել և չինել զերուսաղէմ ․ ա ․ Եզր ․ Դ ․ 62 ։ *Ընդարձակութի պատմութե , կամ լեզուի , ապայուցի , խորհրդոց քոյ , ձեռին , կամաց , կելոյ չարի ։ Ցընդարձակութե վայելուածն ։ Առնել ընդարձակութի 'ի վրդովմանց ։ Կապելոց կամ նեղելոց ընդարձակութիւն , եւն ․ Խոր ։ Պիտ ։ Լմբ ։ ՃՃ ․ եւն ։ *Սակաւ ինչ ընդարձակութի տացուք բանիս ։ Թէ կամիս ընդարձակութի տալ բանիս ․ Երզն ․ Քեր ։ *Ձագուցն ընդարձակութի փախստեան պատրաստէր ․ Բրս ․ Դիբ ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒՄՆ ․ գ ․ Նոյն ընդ վ ․ Εὐρυχωρία . *Ա 'ի նմանէ ընդարձակութի գտանել , յորմէ զընդարձակութիւն լինել խնդրէին քաղաքին ․ Սեբ ․ 'ի Հերակլ ։

ԸՆԴԱՐՄ ․ ա ․ գ ․ Արմատ Ընդարմանալոյ ․ իբր Ընդարմացեալ ինչ ․ զոր Անյայթն սուտ գրաբանէ ըստ համեմատութե յունականին 'ի վերայ մարմնի բառի այսպէս ․ *Մարմին կրեալ առի զհոգին , ուսուսի և կապարն զմարմինն կոչէ հոմերոս ․ վասն որոյ մարմին կոչի , այսինքն ընդարմ ․ վասն զի ընդարմացուցանէ զհոգին , և ընդարմանայ 'ի գերեզմանի ․ Սահմ ․ Է ։ *Ի մարմնի գոլ , որ է ընդարմին , թմրիր , խոլ ․ զի ընդարմացեալ է հոգի 'ի նմա , և ինքն ընդարմանայ 'ի գերեզմանի ․ Վրդն ․ յանբաւան ։

ԸՆԴԱՐՄԱՆԱՄ , ացայ ․ չ ․ Καταπλήσσω, ττω . ναρκόω . Obstupeo, torpeo. Զարմանալ յոյժ յոյժ ․ ապշիլ ․ թմրիլ , զմբրիլ ․ կամ թառամիլ ․ լուծանիլ ․ լքանիլ ․ անզգայանալ ․ անշարժ մնալ՝ յերեսաց երկիւղի , ցաւոյ , թմրեցուցիչ իրաց ․ շաշ գալմագ , ուիւշմագ ․ *Լուծան լքան ընդարմացան , 'ի պարտութիւն վատթարութե մատնեցան յայս զօրութէ անտի ․ Բ ․ Մ ․ Գ ․ 24 ։ *Ընդպատուհանն խոնարհեալ նայէր , և կանգնի , մինչև ընդարմանայ ․ Նէղոս ։ *Բազում անգամ յանիւ 'ի բազում ամաց ընդարմացեալ կացին ընդ հողով անբոյսք ․ Մաշէր ։ *Ընդարմացեալն թարախօք վիրացն ․ Արլ ։ *Մատն ինչ անզգամոց 'ի յախտէ իմեքէ ընդարմացեալ՝ ոչ զգայ ցաւոց ․ Ը ․ Մրբ ։ *Պաղեալ 'ի ցրտոյ և ընդարմացեալ ․ Սրգ ․ յկ ․ Է ։ *Ընդարմացեալ 'ի տգիտութե ։ Աչօքն ընդ երեւելի վայելչութիւն ընդարմանալ ։ Ընդարմացեալ ենք զբաղմունք աշխարհիս ։ Լմբ ․ պտրգ ․ և ող ։ *Նարկէն , ընդարմանալ ․ Գաղիան ։

ԸՆԴԱՐՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ , ցուցի ․ ն ․ Ναρκόω. Obtorpefacio, obstupefacio. Տալ ընդարմանալ ․ թմրեցուցանել ․ թմրէցնել ․ ույուշդուրմագ ․ *Ընդարմացոյց զամոլալքիլ զըստին յակոբայ ։ Ընդարմացոյց զամոլալքել նորա ․ Ծն ․ ԼԲ ․ 25 ․ 32 ։ *Զբազմակոյտ ռակերաց նորա ընդարմացոյց ․ Ցօբ ․ ԼԳ ․ 19 ։ *Այսօր անմահութե հաց անայլ բուրեաց 'ի թաբօր , թմրեալ ընդարմացոյց զդասս առաքելոցն ․ Շար ։

ԸՆԴԱՐՄԱՑՈՒՑԻՉ ․ ա ․ Որ ինչ ընդարմացուցանէ ․ թմրեցուցիչ ․ *Խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս ․ Նար ․ ՅԳ ։

ԸՆԴԱԽԱԶԵՄ , եցի ․ ն ․ Ընդ աւազով ծածկել ․ թաղել ընդ հողով ․ *Եհար զեգիպտացին , և ընդաւազեաց ․ Ելից ․ Բ ։ *Ծածկաբար զչար վարդապետն սպանեալ ընդաւազեաց ․ Կողբացի ։

ԸՆԴԲԵՐԱՆԵԼ ․ Տ ․ ԸՄԲԵՐԱՆԵԼ ․ *Զմանկնեացն ընդբերանեաց զեզաս ․ Թէոդոր ․ մայրագ ։

ԸՆԴԳԵՂՁԱՆԻՄ ․ չ ․ Ὀδύρομαι. Lamentor, ploro, defleo . Գեղձիլ յոյժ ․ փղձկիլ՝ ցնդիլ յարտասուս ․ կականել ողբոց ․ անչնչանալ սոնդիեցայ լալեօք ․ հեծեծել ․ խըխղընէլ ․ էօքիւր էօքիւր աղլամագ ․ *Լալ և ընդգեղձանել ևս չար քան զմանուկ , որ 'ի տանէ մօր քեցիցի ․ Ոսկ ․ Բ ․ փիլ ․ ա ։ և այլ մեկն ․ ա ․ փիլ ․ (նոր ձ ․ ընդգեղծանալ) ։

ԸՆԴԳԾԻՄ ․ եցայ ․ չ ․ Ի գուճս անկանիլ ․ գճիլ 'ի վայր ․ չօքել ․ չէօքմէք ․ *Ընդգճեալ 'ի ծունկս՝ երկրպագանէր ։ Ընդգճեալ առաջի արտօսրաթոր կականմամբ ․ Յհ ․ կթ ։ *Ուղղորդ ոտքն ... և չեն ընդգճեալ յիւրեանցն բարձրութէ ․ Լծ ․ Էոգ ։

ԸՆԴԳՈԳԵՄ , եցի ․ ն ․ Ἐγκολπόω, ἐγκολπίζω . Insinuo, in sinum colligo, constringo . Ի գոգն ժողովել ․ ամփոփել ․ պարունակել իբրև 'ի ծոցի ․ ծօչը ալմագ , էր մէջը առնէլ ․ *Զամենայն տիեզերս (համեմատեալ) առ երկինս , որ զնոսա զամենեսեան յինքն ընդգոգեալ ունի ․ Կոչ ․ Ը ։ *Ընդգոգեալ ունի և արծաթ բազում ։ Ո՛վ քաջ , առ ի՛նչ զայս ընդգոգես ․ Գրմ ․ աղէօս ։ *Զայս աւետիս և վաստակոյն ընդգոգեալ ունէր ։ Սեռք սերմանց անձառապէս ընդգոգեալ 'ի մի աստարեղ ․ Նար ․ ծա ․ և Ճբ ։

ԸՆԴԳՐԿԵՄ , եցի ․ ն ․ Ἐναγκαλίζομαι. Ulnis amplector . Ի գիրկս առնուլ ․ գիրկս արկանել ․ փարիլ ․ և Սիրով ընդունել ․ գիրկն գիրկը առնէլ ․ գուճագլամագ ․ *Սակաւիկ մի ընդգրկեցես զձեռն քո 'ի վերայ լանջաց քոց ․ Առակ ․ ԻԴ ․ 33 ։ *Ի գիրկս բառնալ նութե մանկամբ առեալ՝ ընդգրկեալ բերէին ․ Ագաթ ։ *Սիմէոն ընդգրկէր , 'ի փեսայութեան զամենն ած երկրպագելով ։ Բազմեալ 'ի վերայ մայրականն ուսոյ , և ընդգրկեալ 'ի գիրկն՝ մատանէր յերկիր երկնատացուց ․ ՃՃ ։ *Կենարար աջովդ՝ որ 'ի խաչին տարածեալ՝ զիս ընդգրկեսցես ․ Խոր ․ հաւատ ։ *Զի խոցեցայց սիրով քոյին , քեզ ընդգրկեալ սիրտ իմ լիցին ․ Ցն ․ որդի ։ *Ընդգրկել զկենակիցն ։ Հեռացիր յընդգրկելոյ զօտարին ։ Ընդգրկեաց սիրական աջոյն նիւ զօրդին միածին ։ Զլոյս հոգւոյն ընդգրկել ։ Ընդգրկել զերկիր այ ։ Զբարին ընդգրկել ։ Զնոյն երանութիւն ընդգրկել ․ Լմբ ։

ԸՆԴԳՐԿԵԼ, կմ ԸՆԴԳՐԿԵԼ գրի երբեմն որպէս Ընկրկել. յետս ընդ կրունկն տանել. կասեցուցանել. "Ոտքն բեւեռեալ էին վիրօքն, և զընդդիմացօղն ընդգրկեաց. Խոսր: "Օտարացն նուաճօղ մարգս զանձին խորոյ բնութիւն էր վասն ոչ կարոց ընդգրկել. (այլ ձ. ընկրկել). Ղ. յէ. խբ: "Եղբայրանաւ բանին ընդգրկեալ զոտս մեր 'ի ճանապարհէ աշխարհիս՝ գործուցանէ յընթացս վկայութեան նոյ. Ղմբ. ռշ: "Գլուխ իմ ընդգրկեալ ծնգեալ իբրև զհաւկ, որ հասանէ 'ի մանգաղս մահու. Կեղծս. ոշէփ:

ԸՆԴԴԷՄ, գիմ., մաց. ա. Ἐναντίος, τἀναντίος, ἀντίθετος. Adversus, oppositus, contrarius. որ և ԸՆԴԴԻՄԱԿ. Հակադրեալ. հակառակ ինչ. ներհակ. ներհական. դիմակաց. և Որ ինչ կայ 'ի դէմս կոյս. տէմը. փուշը, ագոն, ղըձ. "Ընդդէմ էր հողմն. Մտթ. ծդ. 24: "Ոչ կարացին տալ պատասխանի ընդդէմ յորսայ. Ցոբ. լբ. 3: "Ընդդէմ է բարւոյն՝ չար: Հարկեցայց զընդդէմն ասել: Զի մի բարիքն փոխեսցին առ ընդդէմս: Ցընդդիմացն յորժամ մի ինչ 'ի գուրս ելցէ, զհետ մտանէ միւսն. Փիլ: "Վն զի ած է, ոչ գոն նորա ընդդէմք, այլ յամենայն 'ի կողմանց ամենայնիւ օգտութիւք երևին. Եղիշ. խոպէլ: "Ընդդէմքն յոլովագոյն գործեցին. Եղիշ. Բ: "Զընդդէմսն գործեալ իմաստնոյն: Զընդդէմսն քեզ գործեցի: Մի մատուցես բան ընդդէմ՝ առհեղ. Նար: "Ընդդիմացն փոխանորդութ փոփոխեալ լինի: Ընդդիմօքն խառնեալ 'ի միաւին որակութիք: Խառնեալ 'ի ձեռն ընդդիմացն. Նիւս. կազմ: "Ցընդդիմաց կողմանէ պատասխանի. Լծ. ածոբ: Իսկ "Զընդդէմ արեգական կոյմն անձաւ ինն հրայ չակերտեաց ״. իմա զհանդիպակաց զարևմտեան. Խոր. ա. 15:

ԸՆԴԴԷՄ. } Նխ. Κατέναντι, ἀπέναντι, ԸՆԴ ԴԷՄ. } ἐξεναντίας, κατενώπιον. Adversus, contra, ևն. որպէս Հակառակ. ներհակ. տէմ. փուշը. "Հան զսուր քո ընդդէմ հալածչաց իմոց: Ոչ ոք կացցէ ընդդէմ ձեր: Եթէ բանասցի մին, երկուքն կայցեն ընդդէմ նորա. ևն: "Այդ խորհուրդ գործեալ իմոց բանից ընդդէմ է. Եղիշ. Գ: "Պօղոս բամբասելոյն ընդդէմ օրհնեաց. Ղմբ. ափ: "Ընդդէմ եղև նոցա իրն. Երզն. մկբ:

Եւս և ընդ մէջ արկանելով զայլ բառ, կամ կրկնելով զընդն. "Ընդ հոլմոյն դէմ չկարաց ինչ զօրել. Ոսկ. մ. Բ. 15: "Ոչ կարեմք մեք ընդ Ճշմարտութեան դէմ գործել ինչ. Ոսկ. Բ. կոր: "Ցոյն ցուցանէ քեզ թշնամի, որ ընդ գանձիդ դէմ մտրանչի. Երզն. օփ. այբոսբ: "Եւ ընդ այսր ընդդէմ թերևս ոք յամառէ. Վեցօր. Բ:

ԸՆԴԴԷՄ. որպէս Յանդիման. 'ի հանդիպոյ. հանդէպ. առաջի. 'ի դէմս. ընդառաջ. դէպ 'ի. տէմաըը, տէմաղէն, առշընէն. փուշըրընտա, փուշըրընտա, էտէնպտէն, փուշըրտա. "Երթայք դուք 'ի գեղդ, որ ընդդէմ ձեր կայ: Առաջի տապանակին վկայութեան՝ ընդդէմ վկայութեան: Ընդ կողմն արևելից՝ ընդդէմ քաղաքեանն: Կայր յա ընդդէմ պանձաննակին. ևն: "Բանալ դրն անդ արքունի ընդդէմ առնդ եկեղոյ: Որք ընդդէմ հայլին լերինն... տապէս և ընդդէմ աչորին հիւսիսոյ... իսկ ընդդէմ արևելից և արևմտից. Խոր. ա. 8: Գ. 59: "Ընդդէմ լինէր նը եպիսկոպոսացն. որոց բազում մեծարանս ցուցեալ. Կորիւն: "Պչնալ ընդդէմ արքա. Ղմբ. պորգ: "Ի վեր հայել ընդդէմ երեսացն նոյ. Մաշկ: "Մարմնացելոյն ընդդէմ իբրև նոյ՝ ընդ տաղն ընթացուք. Ճ. Գ: "Եւ անդէն աւետարանական բանիցն ընդդէմ բերեն, թէ 'ի գիշերի համբարձէք. Ցհ. ԽՄ. էկեղ: "Զվարագոյր վերին կամարին՝ բանայր ընդդէմ նախավըկային. Գնձ:

ԸՆԴԴԷՄ. Մ. ռմ. Հակառակ. և փոխանակ. ըստ յն. լտ. 'ի բարդութիւս, կամ 'ի բաղադրութիւս բայից. ἀντι... re... կմհյ. դիմա״. հակա״. փոխա״. զոր օրինակ ասի. "Կալ ընդդէմ: Ընդդէմ կալ: Ընդդէմ դառնալ. գնել. դառնիլ. ևն: "Ընդդէմ չափել մեղացն՝ զուղղութիւն. Աշխբ. Ջրփ: "Կամեցար մահուանն մեր՝ պատիւ և փառս կշռել ընդդէմ. Ղմբ. ող: "Իսու ցրեա զնետս չարութեն՝ ընդդէմ կառուցեալ անվան նը արձան. Նար. խղ: "Զոր ընդդէմ իմն մարգարէանայ հայրն. սա, ասէ, հանգուսցէ զմեզ. որ եղև ոչ հանգիստ, այլ ընջումն. Խոր. ա. 3:

ՅԸՆԴԴԻՄԷՆ. ԶԸՆԴԴԷՄՆ. մ. Ընդ հակառակն. զհակառակն. ներհակը. ճէլուն կողմանէ. օնա փուշը. "Ի միոջէ 'ի մասնէ դառին և ընդարէն զըոլորն, այլ ոչ յընդդիմէն՝ 'ի բոլորէն զմասն. Փիլ. լին. Գ. 3: "Ո՛չ ամենայն լիոք՝ միաբանաբար ասացեալքն՝ և առանձնաբար ասին. որպէս և յընդդիմէն, և ոչ ամենևին առանձնաբար ասացեալքն և միաբանաբար ասիլ կարող գոն. Սահմ. ծԲ: "Ո՛չ 'ի բաց բառնայ ըղմարդն. այլև զընդդէմն ևս, ամենցուցանէ. Անյ. պորէ:

ԸՆԴԴԷՄ ԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. Իբր Դիմադարձութի. "Եւ ոչ մի ինչ 'ի մէջ գործոց նոցա ընդդէմ դարձութի դառնի. Կոչ. ծա:

ԸՆԴԴԷՄ ՅԱՆԴԻՄԱՆ. Իբր Դէմ յանդիման. "Եկն սատանայ ընդդէմ յանդիման, և ասէ ցնա. Ճ. Ժ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱԺԱՆԵԼ. Ἀντιδιαιρέω. Divido in formas contrarias, oppono. Դէմ ընդդէմ բաժանել. հակադրել. "Գործնականն ընդդիմաբաժանի տեսականութն: Ցընդդիմաբաժանեալ տեսական ('ի բանական և յանբան). Սահմ. ա. ծԸ. Է: "Եղծանել զընդդիմաբաժանեալ տեսականին. Իգն:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱԽ. ա. Ἀντιτυπής. Repercutiens, refractarius. Որ ընդդէմ բաղխէ. դիմակաց. դիմահար. պինդ. կարծր. "Խիստն և ընդդիմաբախն զգայականն ներգործութիւս ոչ ընդունի. որպէս գոյ տեսանել յոսկերս մեռուցեալ 'ի տունկս երկրի. Նիւս. կազմ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱԽ ԼԻՆԵԼ. Προσβάλλομαι. Ընդհարկանիլ. "(Փորձուէք 'ի թշնամեաց յաճախէին ընդդէմ փրկչին). որում ընդդիմաբախ եղեալք լուծանէին, և յոչինչ համարեալ լինէին. Ածբ. Է: "Սատանիկ հնչմունս ընդդիմաբախեալք անչափութեն ճայթմանն. Բրս. ուբէեց:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντιτυπία. Renixus, durities. Դիմակայութիւն. պնդութիւն. կարծրութի. "Ոչ ընկալաւ ընդդիմաբախութեն զենթակային զգայութեն. Նիւս. կազմ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Ἀντιλόγος, ἀντιλογικός. Contradicens. Դիմախօսհակառակաբան. հակասօղ. տէմ խօսօղ. "Ցորում զհակառակն ասայ իբրև զընդդիմաբան. Բրս. հց: "Ասէ յոյժ առ բարեկամսն ընդդիմաբանս. Արլ: "Ընդդիմաբան լուսացօղս. Նար. ծա: "Միոյ հասարակաց Ճշմարիտ հաւատոյ ընդդիմաբանս. Ղմբ. ափ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆԵԼ, եցի. ն. չ. Ἀντιλέγω, ἀντιφωνέω. Contradico, altercor, reclamo. Դիմախօսել. հակառակ բարբառել. հակառակել. վիճել. առարկել. 'ի դէմս ածել. փուշը փօնոփ, փուշը օէօյլէմէք. "Առ այսպիսի առաջարկութիս հերձուածողացն ո՛չ է դժնդակ՝ ընդդիմաբանել: Ո՞վ ոք համարձակեսցի՝ որոց հոգւոյն խօսեցան՝ ընդդիմաբանել. Կիւրղ. գնձ: "Ցարելով 'ի նոսին զընդդիմաբանել անմիտ հայհոյութեցն. Խոր. Գ. 65: "Հարկանի, և ոչ ընդդիմաբանէ. Վրք հց. Բ: "Ընդդիմաբանէ այսպիսին նոյ գատասատանացն: Ի հնազանդութի ժողովեաց զմեզ, և ամենեքին ընդդիմաբանեմք: Աւելորդ ընդդիմաբանէք ով երբայեցիք. ՃՃ: "Ընդդիմաբանեն զկարգաւորաց ոմանց զզանազան անկարգութիւս: Որով և առ իս՝ ասացեալքն ընդդիմաբանին, բժիշկ բժշկեա զանձն քո. Ղ. ընդհ. Ն ափ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντιλογία. Contradictio, controversia. ἀνθυποφορά, objectio. Դիմախօսութի. առարկութի. հակառակութի, պատասխանատուութի. կշտամբութի. հակասութիւն. ներհակութիւն. ագոն օէօյլէմէօր, խիլաֆ. "Առանց ամենայն ընդդիմաբանութեան՝ նուաղն 'ի լաւէն օրհնի և սրբի: Ընդդիմաբանութի, որպէս 'ի (դիմաց) հերձուածողաց. Կիւրղ. գնձ: "Ցորս ոչ գոյ ընդդիմաբանութիւն, թէ իմ է. Եփր. աւետար: "Չիք աստ ընդդիմաբանութի ('ի մէջ բանից գրոց). Ղ. ա. պ. ծԳ: "Ցարգարէ զըուծումն ընդդիմաբանութեն. Սրգ. յէ. Է: "Ի բաց կացեալ յընդդիմաբանութեցն. Ճ. Ա: "Եւ մի յերկիւղ ընդդիմաբանութեն աղխել զպիթուես ״. այսինքն առ ահի դիմախօսութեան հակառակորդաց. Սարկ. փհ: "Ոչ տիրապէս առ նա հանդիպի ընդդիմաբանութիս, այլ ամենից սխալողաց. Նար. խԷ:

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՐ. մ. Ներհակաբար. ընդհակառակն. ընդդէմ. "Ըուրջ գոյ ընդդիմաբար՝ անբաժանելոյ և տրոհաքսագոյն գնդին. Փիլ. ձ. բան:

ԸՆԴԴԻՄԱԳՐԱՒԻԼ. Ընդդէմ ելանել. ընդառաջ պատահել. "Են և այլ խօսք, զոր պարտ է ընդդիմագրաւիլ կամ հաւանեցուցանել, կամ հաւանիլ. Վրք օեղբ:

ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁ, ի, աց կամ ից. ա. Հակառակօղ. հակառակորդ. "Սպանանէք ընդդիմադարձացն. Արլ: "Ընդդէմ հրէիցն ընդդիմադարձից. Ոսկ. գծ: "Ի պատուհասելն զընդդիմադարձ յամառեալսն՝ հրով լեալ քննախնդիր. Տծնկ:

ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁ ԼԻՆԵԼ կամ ԿԱԼ. Ընդդէմ դառնալ. հակառակիլ. "Այլ և ընդդիմադարձ ևս լիցին թագաւորաց. Բ. Եզր: Գ. 14: "Ոմն մի իշխան ընդդիմադարձ լեալ արքային՝ եւ արտաքս. Հ = Ց. նոյ. Բ: "Մինչ ընդդիմադարձ լինելով, և յետս կալով 'ի Ճշմարտութէն. Նանայ: "Մի ընդդիմադարձ լինիջիք. այլ փախիջիք. Երզն. մրբ: "Հապաղ ընդդիմադարձ կայք բարերարաց ձերոց. Ճ. Ժ:

ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁԻՄ. Նոյն ընդ վ. յն. դիմախօսել. "Հարցանեմ ցայնոսիկ, որք մեզ ընդդիմադարձին. Ոսկ. յհ. ա. 37:

ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντίθεσις, ἀντιλογία. Oppositio, controversia. Հակառակութիւն. "Սղքա ընդդիմադարձութի խաւկացան նծոցն. Նանաս: "Որ յանձն առեր զընդդիմադարձութի հրէիցն. Գնձ:

կամ Ἀντιστροφή. Inversio, conversio retrorsum, reciprocatio. Դէմ առ դէմ դարձուած՝ շրջումն՝ հայեցուած. "Մեղուաց մաղքն ատեղծանեն յարմարեալք 'ի

միմեանց վերջանկիւնի բլջջոցն, և ընդդիմադարձութիւնք. Առ. օրս. Է։

ԸՆԴԴԻՄԱԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵՄ. ձուցի. ն. Ἀντιστρέφω. Obverto, retorqueo. Յեղաշրջել. 'ի հակառակ կողմն դարձուցանել. * Ընդդիմադարձոյց զկարգն (բանից առեալն), և ասէ. զհայր ցոյց. Ոսկ. յհ. Ձ. 27։

ԸՆԴԴԻՄԱԴՐԱԲԱՐ. մ. Ընդդէմ կալով լինելով. հակառակելով. * Ոչ համապատուաբար, և ոչ ընդդիմադրաբար. Մագ. 'ի քեր.։

ԸՆԴԴԻՄԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Ἀντιτίθημι. Oppono. ἀντιμετρόω, oppondero. Դնել ընդդէմ զնել՝ կարգել՝ կացուցանել. բաղդատել ներհակաբար. * Ի անօրէնութեան խաչին ձեռօք տիգին ընդդիմադրեաց զկողն. Ոսկ. յոհան։ * Զառ 'ի նմանէ զբաղումն՝ ածային հօգոյն ընդդիմադրեաց։ Զվստահութիւն իւր առ 'ի յած յուսոյն ընդդիմադրեալ մարդկային մտածութեան. Բրս. հց։ * Առ իւրն բարձրութիւն ընդդիմադրել զմարդկօրէնն. Դիոն. եկեղ։ * Ընդդիմութիւն բանաւորկութիւն ... ուղղութեանց զհակառակ չարն ընդդիմադրեն. Խոսր. պտրգ։ * Ընդդիմադրեն՝ օրինացն քնի գործասէրք՝ մահու և կենաց. Համամ. առկ։ * Ընդդիմադրէ այ զկուոյն նուաստութիւն. Լմբ. ող։

ԸՆԴԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντίθεσις. Oppositio, objectio. Դիմադրութիւն. առարկութիւն. և Դիմակացութիւն. ընդդէմ դնելն՝ կալն. պատասխանատուութիւն. * Որպէս յընդդիմադրութենէ կազմութիւն (բանիցս)։ Ընդդիմադրութիւն տարափառացն։ Ընդդիմադրութիւն ոչ ճշմարիտ. Կիւրղ. գնդ։ * Առ ունայնացուցիչսն ընդդիմադրութիւն։ Առանց ընդդիմադրութեացն լուծմանց. Լմբ. պտրգ։ * Նոցա չարութեան ընդդիմադրութիւն զատացեալ բարիս առաւելապէս պայծառացուցանել։ Մեծի օրինաց սիրոյ ընդդիմադրութիւն. Լմբ. ող. և պտրգ։

ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆ. * Մի ընդդիմախօս լինել հրամանաց թագաւորին. Վրք. ոսկ։

ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍԵԼ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆԵԼ. * Ոչ ոք է՝ որ այսմ ընդդիմախօսէ. Ոսկ. յհ. Է. 7։

ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. * Ամենայն ուրեք զանամօթութիւն հրէիցն ըմբերանէր զընդդիմախօսութեան. Ոսկ. յհ. Ա. 30։ * Զընդդիմախօսութիւն փորձողացն յամօթ առնել. Բրս. մրկ։

ԸՆԴԴԻՄԱԿ, ի, աց. ա. Ἐναντίος, ἐναντιούμενος. Contrarius, oppositus, adversarius. Հակառակ. ներհակ. ընդդէմ. ներհական. հակադրեալ. Գուշը. ոգոր. * Ամենայն ընդդիմակք՝ միմեանց ապականիչք։ Որք բոլորովին ընդդիմակքն են, ոչինչ ունին հաւասար. Նիւս. բն. չոր։ * Մինս խորհրդոց կալցի բարեաց և լաւաց, և 'ի պէտս վարեսցի ընդդիմակօքն. Փիլ. ւխ։ * Ոչ միայն հակառակ՝ ընդդիմակին ընդդիմանայ, այլ և նմին իսկ չարին՝ յոյժ չարն. Եփր. ստէփ։ * Ի վերայ այնորիկ և յընդդիմակէն գիտես. Պիտ։ * Ընդդիմակ միջոց միջնորդաց երկուց՝ եղծման և նորոգութեան. Նար. խչ։ * Ընդդիմակ ակք. Լմբ. ող։ * (Նեստոր) ընդդիմակ թուղթս գրելով ուղղափառութեան հաւատոյ. Աճր. մաթ։ * Ընդդէմ ժողովոյն միախորհ եղին ընդդիմակս ... այսինքն Ըդիմակ բանս. Գաղ. գէ։ առ տանն։

Մերթ՝ Հակառակորդ. * Ամենեքին անպատասխանի առնէ զընդդիմակն. Սարգ. յկ. Է։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκοσμία. Deformitas. Հակառակ կազմութիւն, կամ անկազմութիւն, անզարդութիւն. անշքութիւն. * Ողջոյ և միւս ես ոմն մարգարէ, զառաջին բարեզարդութիւն, և զվերջին ընդդիմակազմութիւն հակառակս դնելով. Անան. եկեղ. յորմէ և Յհ. կթ. * Մարգարէն ընդ մեղ ողջակցէ զառաջին բարեզարդութիւն, և զվերջին ընդդիմակազմութիւնս։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱԼ. Տ. ԴԻՄԱԿԱԼ. * Ընդ հրեշտակին մարտեաւ, և ընդդիմակալ եղէ զօրութեան նորա։ Ձի կարացեր դու ընդդիմակալ լինել հրեշտակին. Եփր. ծն։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑ, ի, ից. ա. Որ ոք կամ որ ինչ ընդդէմ կայ. տես հեռող կամ հոյանող կամ եղող. Գուշը փարան. * Սատահակ ասին ընդդիմակայք ճշմարտութեան. Ը. քաղ։ * Արդ մինչ վանեաց զընդդիմակայն (զսատանայ), առ յոժհաննէս գայ յորդանան. Յհ. որդի։ * Հոգիք ոմն ընդդիմակայք այսպիսի ախտից են. Սարգ. Ա. գ. ա։ * Եթէ աղքատասցի եղբայրութիւն յընդդիմակայ ցաւոյ։ Պարտ է 'ի ձեռն աղօթից և խընդրուածոց վճարել (իւ) յընդդիմակայից (նորաց). Բրս. հց։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑԵՄ, եցի. ւ. Ընդդէմ կալ. զդէմ ունել. * Անտիոքոս բանադատէ թողուլ զօրէնս հայրենիս, և մատաթիա ոչ ընդդիմակայէ. Խոր. Գ. 68։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔνστασις. Adversatio, argumentum ad refellendum adversarium. Ընդդէմ կալն. պնդելն զինչ բան՝ եղծմամբ բանից հակառակորդին. * Պատասխան ձեզ ընդդիմակայութիւն։ Եւ է ընդդիմակայութեան գործ, ևն. Սահմ. ա։ (Ուր լլուծոյն է յն. իսկ 'ի հյ. թերի, մինչև շփոթել ընդ Ընդդիմայարակայութիւն)։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑՈՒՄՆ, յման. Նոյն ընդ վ. * Արդ եղծանելով զառաջին ձեռնարկութիւն եղծանողացն զիմաստասիրութիւն, պիտանանամք ընդդիմակայման։ Հին ապ. պիտանացուն է և ընդդիմակայութիւն. յն. վարեմք զընդդիմակայութիւն. Սահմ. ա։

Մերթ որպէս Ընդդիմակայութիւն. դիմամարտութիւն. * Եթէ զոգւոյ առ մարմին զուգակցութիւն և զընդդիմակայութիւն հայցեսցէ (ուսանել), 'ի նա յեցցի. Սլաք. ւմբ։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ընդդիմակ. հակառակ. ներհական. * Թուլին իմն հակառակ կալ իրերաց ըստ ընդդիմական բնութեան. Բրս. չոր։ * Հնարագէտք կարեն արգելուլ Ըդիմական շնչով զջուր յամանի. Եփր. ստէփ։ * Զհամբարտակ ընդդիմականաց կարծեաց քակտել։ Ընդդիմականք են միմեանց՝ ասացեալ ամուսնութիւնքս. Փիլ. իմաստ։ * Ընդդիմական ներհակօք զխիբարս բախեալ. Նար. ծբ. * Ընդդիմական բանիւք. Ճ. Բ. (որ 'ի Ճ. Ա. ընդդիմակաց)։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑ, ի, աց. ա. Ὑπεναντίος, ἀντιστατικός. Adversarius, qui contra stat. Որ ընդդէմ կայ. ընդդիմակ. հակառակորդ, և հակառակ. ընդդիմակայ. Խոսր. Գուշը փարան. * Եթէ ելանիցէք 'ի պատերազմ յերկրի ձերում ընդդիմակացացն որ կայցեն ձեզ հակառակ. Թուոց. Ժ. 9։ * Որք ընդդիմակացքն են, կրեսցեն զպատուհասն. Յճխ. ԻԳ։ * Ընդդիմակաց է հրոյ ջուր։ Ոչ ցանկանալն չչնալոյն ոչ եթէ ընդդիմակաց ինչ է. Եզնիկ։ * Հոտումն՝ հաստատութիւն իւրք զօրաւորաւ և ընդդիմակացաւ արգելանի. Բրս. չոր։ * Ոմանց այսպէս կարծի, եթէ վասն ընդդիմակաց զօրութեացն ասացեալ իցէ բանս. Ոսկ. եփ։

Մերթ՝ Հանդիպակաց. առաջիկայ. ներկայ. * Ցորինակացն առեալ զընդդիմակացն բարձրացուցանել (զնոյն մարդ). Կորիւն։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑՈՒ, ուի, աց. Նոյն ընդ վ. * Տարակուսութիւն հանդիպի ընդդիմակացուաց խմաստասիրութեան. Սահմ. ա։ * Ընդդիմակացուք ճշմարտութեանն. Անյ. պորփ. ծէ։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔνστασις, ἀντίστασις. Resistentia; ևն. Ընդդէմ կալն. դիմամարտութիւն. Ճիգն ընդդէմ կալոյ. * Իսկ պօմպէոս պատերազմեալ ընդ միհրդատայ՝ տեսանէ զսաստիկ ընդդիմակացութիւն և զահագին մարտս. Խոր. Բ. 14։ * Գիտացեալ զընդդիմակացութիւն նոցա, և զանփոփոխ յօժարութիւն։ Տեսեալ զնոցա զընդդիմակացութիւն անխոնարհելի։ Զի մի յաղթեսցէ մարդկային ընդդիմակացութիւն. Ճ. Ճ։ * Առ ախտսն ընդդիմակացութիւն (այսինքն գիմակալութիւն)։ Միմեանց լուծման և ընդդիմակացութեան. (այսինքն անվրդովութիւն, երկպառակութիւն). Բրս. հց։

ԸՆԴԴԻՄԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ὑπενάντιος. Adversarius. Հակառակորդ. ոսոխ. ընդդիմակ. Խոսր. * Այրեսցէ հուր զհակառակորդս քո, և յայտնի լիցի անուն քո ընդդիմակցաց քոց. Ես. ԿԴ. 2։ * Ընդդիմակցին ձերոյ յաղթեցէք. Ճ. Ճ։ * Եւ ոչ յընդդիմակցէ ումեքէ ազդեալ արտաքս ելանէ. Նար. ղԳ։

ԸՆԴԴԻՄԱԿՈՂՄՆ, ման. գ. Հակառակ կողմն. ներհակն. ներհականն. * Որպէս և ընդդիմակողմն՝ մի ըստ միոջէ չարին է կապեալ զչարութիւն իւր. առելուն զբարկութիւն, բարկութեան զհպարտութիւն. Նեղոս։

ԸՆԴԴԻՄԱԿՌՈՒԵՄ. ւ. Կռուիլ ընդդէմ. ընդդիմամարտիլ. * Մատաթիա չէ կենդանի, որ ընդդիմակռուէ ընդդէմ չարամարտ բռնաւորին. Յհ. կթ։

ԸՆԴԴԻՄԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντιπάθεια. Antipathia. Դիմամարտութիւն յօժարութեանց կամ բնութեանց. * Մոգքն այդ են պարսկական, 'ի հնարս և 'ի գիւթութեան, և 'ի բնաւորական ընդդիմակրութեան նայելով, և 'ի պատահմանութեան առ 'ի բարձրոյ նոյն պարապել. Բրս. ծն։

ԸՆԴԴԻՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Հակառակութիւն ընդ միմեանս. գիմամարտութիւն. * Զբանսարկութիւն զընդդիմակցութեան ընկալաւ։ Որոց ընդդիմակցութեան մահ էր. Ճ. Գ։

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐ. ա. որ և ԴԻՄԱՀԱՐ. Ἀντιτυπής, πός. Ictum repellens, repercutiens, durus, asper. Որ կարծրութեամբ կամ պնդութեամբ, և խստութեամբ կամ թանձրութեամբ ընդ առաջ ելանէ իբրև դիմակալ հարկանի. * Բազմամարմին և ընդդիմահար և խաշար. Նիւս. կազմ. Ի։ * Առաւել քարշիք 'ի թանձրոյն և յընդդիմահար մարմնոյս. Մագ. ա։ * Զամենայն կարծրութիւն փշրեաց, զամենայն ընդդիմահար վանեաց, զամենայն խստութիւն վառեաց. Նար. ԻԵ։ * Ամենայն զկարծր զօրութիւն՝ ընդդիմահար և կալողական. Մագ. 'ի քեր։ * Սակս թանձր և ընդդիմահար մարմնոյս. Տօնակ։

Կամ Ընդդիմակաց. գիմակալ. հակառակ. ներհական. * Ընդէր անգէտ զօրածեաց զչարն. զի վաղվաղակի չունէր զոք ընդդիմահար. Լմբ. ծղ։ * Մեծ և հագար ընդդիմահարք միմեանց և ներհակակիրք. Նար. խչ։ * Սաստութեան ընդդիմահարք։ Առանց ընդդիմահարի պաշտօնէայք։ Անլղջութիւն գոլով ընդդիմահար բանից. կամակար մտօք մեղանչելն, և ակամայ գայթակղելն. Լմբ. ովս. և ող։ * Եւ ոչ առ

քարինս և փայտս, որ ընդդիմահար է բըռնութեան. (խմն բստ կրկին նշ.) Սարգ. յհ. Ը: *Զուներ պատրուակ ընդդիմահար մըտացն 'ի տեսութեան այ. Լծ. ածաբ: *Վասն ունելոյ ընդդիմահար՝ բանիցս սատանայութեանց. Գէոր. Բուզ. առ Վալ:

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. բստ 2ն նշ. *Ուխտովն ընդդիմահարականն բըռնութեան՝ զգեցեալ լինէր և զմածական անընդդիմահարութեան կնքելոյ զերկրպագմանելին. Խոսր:

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐԻՄ. եցայ. չ. Ի գլուխ հարկանիլ. ընդհարկանիլ. բախիլ. հակառակիլ. *Ես ոչ բանիւ ընդդիմահարիմ, այլ գործով յանդիման առնեմ. Վրք. ոեղբ: *Ուր զուարճանէին և ընդդիմահարէին. Յով. յհ. ա. 34:

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντιτυπία, ἐνισταμένον. Renixus, contrarietas, obsistens. Դէմ ընդդէմ հարումն. դիմահարութիւն. դիմակալութիւն. ընդհարումն. բախումն. և Բաղդատութիւն. *Կոհակացն 'ի վէր ընթացութեանցն, երբեմն ընդդիմահարութիւն ունելով, և երբեմն մերժումն միայն. Արիստ. Ծ: *Գոլով զատաւորին իւր հալածիչն լինել յիշէ, և զնախանձումն փոփոխումն, զի ընդդիմահարութեամբն առաւել փառաւորեսցէ զպարեգործն. Անան. կիպր: *Ամենայն ընդդիմահարութեան թեպէտ զուգմարեալ իցէ, սակայն զզանին զընթացս արգելու. Արիստ. Ե: *Եթէ իմանալի է գոյնն (մարմնոյ), իմանալի է և դիմահարութին և քանակութիւնն: Գոյնն և ձեւն և ընդդիմահարութիւն, և չափութիւն և ծանրութին. Նիւս. կազմ. իէ:

ԸՆԴԴԻՄԱՁԱՅՆ. ա. Անհամաձայն. անմիաբան. *Զուգաձայն, և ընդդիմաձայն. Պղատ. օրին. Է:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏ. ի, աց կամ ից. ա. Հակառակամարտ. ոսոխ. հակառակորդ. խասմ, փէհլիվան. *Վանեցեր զընդդիմամարտ թշնամին: Ընդդիմամարտ հանդիպի. Շար: *Սէր նա ... ընդդիմամարտ մեղաց. Յճխ. Ժ: *Ուր սատանայական նահատակեալ քաջութբ ընդդիմամարտ լինէր գնել. Խոր. Գ. 3: *Սատանայական հանդէս ընդդիմամարտից. Խոր. հռիփ: *Զընդդիմամարտս այլոց կենդանեաց. Յհ. իմ. պտղ: *Որպէս 'ի հանդիսի ընդդիմամարտաց եկեալ 'ի բանակն. Կամրջ: *Հակառակամարտացն ... ընդդիմամարտացն. Նիւս. երգ: *Ի մարմնաւորանաց ընդդիմամարտաց. Խոսր: *Ընդդիմամարտ գիւաց կամ մահու: Ընդդիմամարտ աստուծոյ: Անկերութեց ընդդիմամարտից: Վանեա զընդդիմամարտն իմ. Նար: *Ընդդիմամարտացս օրինացս քոց. Լմբ. իմ: *Զօրութին ընկալեալ 'ի նմանէ առ ընդդիմամարտսն պատերազմի. Սիսն. յար:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԱԲԱՐ. մ. Ընդդիմամարտ լինելով. հակառակութբ, մրցելով. *Կամ առ շահել, կամ առ 'ի ճշմարտել, կամ ընդդիմամարտաբար. Խոսր. ՆԴ:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀντιτυπής, ἀντιτυπότατος. Repercutiens, durus. Դիմամարտ. դիմակալ. *Յոյժ իցէ հաստատուն ընդդիմամարտականն ամանն. Գղոր. փիմ:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԻԿ, ակի, կաց. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏ. *Ո՛չ հեւանդութբ մահու ընդդիմամարտիկ. Մանդ: *Ծառայք առանձին զընդդիմամարտիկսն. Բրս. խ դ: *Զընդդիմամարտիկան տկար գոլ համարեալ ըստ իւրեանց կարծեաց: Համարին ընդդիմամարտիկացն յաղթող լինել. Դիոն. ածայ:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԻՄ, ակցայ, ակեալ. չ. Ընդդէմ մարտնչել, կռուել. *Ընդդիմամարտեալ յաղթեաց բանսարկուին. Շար:

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտնչումն. դէմ ընդդէմ կռուիլն. *Յաղթանակ ընդդիմամարտութեան. Շար: *Յաղթողք եղեալք 'ի վերայ ընդդիմամարտութեան բանսարկուին. Ճ. Ա: *Մարդկան ընդդիմամարտութեան առ նա ակար. Լմբ. իմ:

ԸՆԴԴԻՄԱՑԱՐԱԿԱՑ, իւ, իւք. գ.
ԸՆԴԴԻՄԱՑԱՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.
ԸՆԴԴԻՄԱՑԱՐԱԿԱՑՈՒՄՆ. ըմն.
Ἀντιπαράστασις. Conflictio. Ձեռնարկ գորացոր, որ նախ նէրէ հակառակորդին, և ապա եղծանէ զնոյն, և զճշմարիտն հաստատէ. ուր Ընդդիմակայութեն պնդէ լոկ զիւր միտսն. *Ըստ երկուս յեղանակաց պատասխանեմ ձեզ, ընդդիմակայութբ, և ընդդիմյարակայութբ: Ընդդիմյարակայման պիտանացեալ առնեմք, զի թեպէտ տամք զէն 'ի հոմանունաց գոլ, այլ ոչ եթէ այսուիկ անգիտելի է. քանզի են. Սահմ. Ծ: *Ընդդիմյարակայիւն հզօրագոյնս առնէ զայս. Են. Լծ. սահմ: *Կարծիք նոցա յանդիմանի՝ յառաջագոյն ընդդիմութբ, և ապա ընդդիմյարակայութբ. Մխ. այբբ:

ԸՆԴԴԻՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐναντιόω. Adversor, obsto. ἀντιβαίνω, obnitor, refragor. Ընդդէմ կալ, դառնալ. հակառակիլ. Գարշը դուրմագ, Գարշը գօյմագ. *Մի ընդդիմանար ատեանն: Ընդդիմացին, և աշխատեսցեն զթագաւորութին մեր: Որք ընդդիմանային մեզ. Ա. Եզր. Ա. 27: Բ. 29: Է. 52: *Սիրելի է ընդդիմանալ և մարտնչել ընդ ազգի ցանկութեան. Փիլ. այլաբ: *Որում ոչ զօք ընդդիմանալ կարծեմ. Խոր. Ա. 5: *Ոչ ոք ընդդիմացաւ նոցա. Եղիշ. Ը: *Ընդդիմացար ախտից. Մաշ: *Ցասմանց հովիւ ... ընդդիմացողաց պատուար. Եփր. առէպաց:

ԸՆԴԴԻՄԱՆԵՑՈՒԿ. ա. Ἀντωθούμενος. Renitens, obnitens, repellens. Դէմ ընդդէմ կանգնեալ ընդ նեցուկ. որ ընդդէմ միմեանց բռունն առնեն՝ իբր փոխանակաւ յեցեալ. *Աշխարհս այս ('ի ձեւն չորից տարերաց) իբրև զտուն մի անխախտ ցուցցի, չորից սեանց օրինակաւ առեալ 'ի ներքուստ հաստատութիւն ընդդիմանեցուկ. Գէորգ. յորմէ և Վրդ. ծն. *Ի ներքուստ հաստատութեն ընդդիմանեցուկ ,,:

ԸՆԴԴԻՄԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նոյն ը. Դիմառնութեն, իբր յինքեան բերել զդէմս կամ զօրինակ այլոյ. *Կայ 'ի տեսլեանն ընդդիմառնութիւն, և տեսական տարրացոյց. Եղիշ. յես:

ԸՆԴԴԻՄԱՍԱՑ ԼԻՆԵԼ. Ἀντεῖπω, ἀντιλέγω. Ընդդէմ ինչ ասել. *Այսոցիկ ոչ ոք կարէ ընդդիմասաց լինել. Պորփ. Ֆէրջ:

ԸՆԴԴԻՄԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԴԻՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ἀντιλογία. Contradictio. և ἀντίστασις, resistentia. *Ահա սա կայ 'ի նշան ընդդիմասացութեան ,,. այսինքն հակառակութեան. Բրս. պհ: *Մի լիցի ընդդիմասացութեն մարդոյ՝ ածչակաւ գրոց, որպէս թէ ոչ միաբանութը զամենայն ճշմարտել: (Արիանոսք և Հոգեմարտք) երկպառակեցեալ կողմանքն մասնաւորեալ բաժանեցին առ ճշմարտութիւնն զընդդիմասացութիւն. Ածն. Ե. և ծԷ:

ԸՆԴԴԻՄԱՍՈՎՈՐ. ա. Սովորեալ ընդդիմութեն. հակառակասէր. *Խառնաշուն ընդդիմասովոր բարոյից (փարանեանց). Ագաթ:

ԸՆԴԴԻՄԱՏԱՐԱԾ. ա. Ἀντίτονος. In contrarium tendens, renitens. Ընդ հակառակն տարածեալ, ձգեալ, նկրտեալ. *Հոծութբ 'ի միասին եկեալքն յօրինեալք՝ ընդդիմատարած իցէ. Գղոր. փիմ:

ԸՆԴԴԻՄԱՏԻՊ. ա. Ἀντίτυπος. Ictum repellens, durus, և contrarius. Դիմահար. այինդ. կարծր. և Հակառակ. ընդդէմ. *Մինչև անկցի 'ի մարմին ընդդիմատիպ. Նիւս. բն: *Շօշափելիք ընդօրէ 'ի միմեանց զընդդիմատիպսն և զխաղաղութիւնն. Գր. հր: *Հրոյ ջերմութիւն առ ընդդիմատիպսն կամ առ հակառակսն էութիւն կամ ուժին կամ ազօտ ինչ շաւիղ 'ի ջեռուցանող ներգործութէ ցուցանի. Դիոն. երկ: *Դարձեալ զընդդիմատիպն խառնակերպեսցուք. Քեր. Քեր: *Յոյն իմանալի աչքն յոր լոյս հոգւոյն այս ծագէր, ծագեաց ընդդիմատիպ խաւար. Լմբ. աղ:

ԸՆԴԴԻՄԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. որ և ԱՌԸՆԴԴԻՄԱՑՈՒՄՆ. Ἐναντίωμα, προσεναντίωμα. Resistentia, adversus casus. Ընդդիմութիւն. ընդդիմակ իրք, կամ հակառակ դէպք. Գարշը փուրմագ, Խաֆալճելը. *Ոչ ընդդիմացումն ինչ խորհրդոյն. Գէորգ: *Ձիարդ էր համբերձեալ հնազանդ լինել ... եթէ ոչ և առընդդիմացումն ունէր, և ընդդիմացմանն էր յաղթելու եղեալ. քանզի 'ի մեզ 'ի մարմնոյ ընդդիմացումն լինի ... և 'ի տեսանելի՝ ընդդիմացմանն որ 'ի մարմնոյ (այսինքն վշտաց, չարչարանաց) պատրաստ էր լինել. Աթան. Գ:

ԸՆԴԴԻՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἐναντίος. Contrarius. Ընդդիմակ. հակառակ. ներհակ. Գարշը. *Առ միմեանս ըստ ընդդիմաւորին բաժանեցելոց: Զուգախառնութբ ընդդիմաւորացն որակութբ. Նիւս. կազմ. Է. և ԼԷ:

ԸՆԴԴԻՄԱՓԱՌ, ի, աց. ա. Ἀντίδοξος. Contrariae sectae, vel opinionis. Հակառակորդ՝ որ ջանայ եղծանել կամ զփառս, կամ զկարծիս ուրուք. *Զի լիցի ընդդիմափառ մեծին սահակայ, և հակառակաթոռ. Խոր. Գ. 65:

ԸՆԴԴԻՄԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντεξέτασις. Collatio, comparatio. Դէմ ը. դէմ քննութեն, կշռումն. բաղդատումն. Բէնզէթ. *Ընդդիմաքննութեն իմաստումն և անդգամումն. Նխ. ծող: *Զինչ արդեօք իցէ կախեալ առ մարդ (այսինքն հրեշտակին ընդ յառկորայ), բայց իմն թուի մարդկային առաքինութեա (կամ զօրութե) առ ած ընդդիմաքննումն. Ածն օրս. Ե. յորմէ և Վրդ. ծն:

ԸՆԴԴԻՄՈՂ, ի, աց. ա. Որպէս Ընդդիմացող. *Իբրև ընդդիմողաց՝ կամաց ակնոյն այ: Անմատոյց ընդդիմողացն հնինց. Նար. խչ. և կա:

ԸՆԴԴԻՄՈՏՈՒՆՔ. ա. գ. Ἀντίποδες. Adversipedes. Հակոտնեայք. բնակիչք ստորին կողման հողագնդոյս իբր ը. ոտիւք մերովք. Դուրբ աշխարհի Մրդիդ. Բահն ել էրդ օլանլար. *Ասեն արտաքինքն, թէ գոն 'ի ներքոյ երկրի մարդիկք և այլ կենդանիք. որք ընդդիմոտունք են մեզ: Եթէ ոչ էին մեզ ընդդիմոտունք ներքոյարինակք, ոչ մ արդեօք արեգակն տայր զլոյս կէս աւուրն ('ի գիշերի): Ես համարեալ էի ընդդիմոտունս մեզ լինել. Են. Ըհր:

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐναντιότης, ἐναντίωμα. Repugnantia, adversitas. Ընդդէմ գոլն, և ընդդէմ կալն. դիմամարտութեն, հակառակութին. *Բարկեք և ցեղեկեքն, չարքն և զազիրքն, և ամենայն ինչ որ միանգամ ընդդիմութեն է. Փիլ. ւբ: *Ո՞ր ընդդիմութեն հանդիպի, եթէ ասեմք, են.

Մշան. Ը: *Վասն ընդգիմութեան իւրեք լինե-լոյ. Խոր. Բ. 7: *Ջեռնարկութե իմ ընդ-դիմութեն կամաց քոց լեցեալ. Նար. ԽԵ:

ԸՆԴԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարի դիւ-րացումն յանձին. ախորժումն. հեշտա-նալն. ֆէ+ հաղ ԷԲՋօֆ. *Ցոր և իմ առա-ւելագոյն ընդդիւրութք զուարճացեալ՝ 'ի տեսանելն զայսքան նորահրաշ զարմանա-գործութիւն. Պիտ:

ԸՆԴԵԼ. ի, ից. ա. որ և ԸՆՏԵԼ. Συν-ήθης. Consuetus, familiaris. ἥμερος, ci-cur. Ընդ այլում (անձին կամ իրի) վարժ, սովոր, ընտանի. ծանօթ. ալշրած, ԼուրԺոծ. ԱԼԸՇԼԸԳ, աչնա. *Նա թշնամի համարեալ ունէր, իսկ սոքա սովորս և ընդելս և բա-րեկամս. Փիլ. փէսոխ: *Երկնայինն իսկ շարժմանց ընդելք էին. Բրս. ծն: *Պատ-գամացն ընդելս և ծանօթս կացուցանէր. Ագաթ: *Ի մէջն վարեալ յընդելիցն և 'ի սովոր մեզ անուանց. Անյ. գէրէորմ:

ԸՆԴԵԼԱԲԱՐ. մ. Ἡμέρως. Իբրև ըն-դել. ընտանեբար. *Ի ձեռն մարմնոյ ընդ-ելաբար և զգօնաբար Ը համագգեացս խօ-սելով. Բրս. ծն:

ԸՆԴԵԼԱԳՈՅՆ, գունի. ից. ա. Առա-ւել ընդել. ընտանեգոյն. *Ընդելագոյն իմն մեզ և մօտաւորքն են. իբրու զի առ երկրաւոր վայրս հուպ են: (Օրինակ է) աղաւնին՝ բնական տեսութ. քանզի թռչուն է, և ընդելագոյն. քանզի զգալեաց՝ տեսանելեաց ընդելագոյն են. Փիլ. լէն. Գ. 3: *Ընդ գազանս կեալ՝ քան թէ ընդ կառա-վարիչս զհաւատարութիւնն՝ ընդելագոյն վարկանելով. Բրս. Գորբ:

ԸՆԴԵԼԱԿ. ի, աց. Տ. ԸՆԴՆԵԼ. *Ա-սաց, առէք հոգի Սբ, զի ընդելակս արասցէ զնոսա յընդունելութիւն. Ոսկ. գծ:

ԸՆԴԵԼԱԿԱՆ. ի, աց. ա. որ և ԸՆՏԵ-ԼԱԿԱՆ. Ἐθισθείς. Consuefactus, assuefa-ctus. συνήθης, familiaris. Սովորական. անցեալ 'ի կարգ սովորութե. և ընտանե-կան. *Ընդելական համարձակութ ընդ մեզ խօսեցեալ. Ոսկ. մթ. Ա. 1: *Սովորակա-կանաւ ընդելականաւն հաւատացեն եր-կնի պաղանել խաչին փայտի: Ընդելական կերպարանք. Ագաթ: *Ընդելական սովո-րութք: Յընդելական սովորութենէն: Ընդե-լական ընտանութք. Ագաթ: Մանդ: Վրք հց. ԻԸ: *Ընդելական բանիւ, կամ բարբա-ռով. ԻԳՆ: Սէնտ. յոր: Բրս. Խ Դ: *Սխա-լեալ անկայ իբրու զողոզակ մթային ոչ ընդելական 'ի հաղբս մահու անզգայապէս. Նար. ծէ:

ԸՆԴԵԼԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ծանօթ. ընկեր. ընտանի սիրելի. *Ընդելակիցն ափ-մոթէոս. Կորին: *Զոր լուեալ էք յընդե-լակցաց նոցա. Ը. Բղբ:

ԸՆԴԵԼԱԿՐԹԻՄ, եցայ. չ. Ընդելնուլ կրթութ. կրթիլ, վարժիլ. սովորիլ. ԱՕԼՐԻՆ ԱՕՐԼԻԼ. ԱԼԸՇՄԱԳ. *Ընդելակրթեալ անդ-դուստ մինչև ցայժմ ընդ տեսակս չարութ: Անտուստ մինչև ցայժմ ընտելակրթեցաւ: Սովիմք ընտելակրթեալք իբր յոյժ արուեստիւ: Ընդելակրթեալ ընդ աստեղաւն ամ-բարշտութի. Պիտ:

ԸՆԴԵԼԱԿԻՑ ԼԻՆԻՄ. } Ընդել՝ ըն-
ԸՆԴԵԼԱԿՑԻՄ, եցայ. } տանի՝ մտե-րիմ ծանօթ գտանիլ. *Առս ինձ ով յով-հաննէս, ո՞ր ընդ քոյ ընդելակից եղեր. Եփր. աւետար: *Ընդելակցեալ են ընդ մի-մեանս. Պիտ:

ԸՆԴԵԼԱՆԻՄ, ելայ կամ եցայ) Ἐθί-
ԸՆԴԵԼՆՈՒՄ. ելեալ. չ. } ζομαι, νομίζω. Adsuefio. πειράζω, μελετάω. Ten-do, curo, exerceo me. Կրթիլ. և ընդել լինել. սովորիլ, վարժիլ, ընտանենալ, բե-րիլ, յարիլ, ճգնիլ, ջանալ, փորձ փորձել. ԱՕԼՐԻՆ. ԱԼԸՇՄԱԳ. *Անընդել գոլով կանո-նաց վանից՝ ընդելանիլ ոչ կարեն. Վրք հց. ԺԻ: *Կրթէր և ընդելանէր իւրացն: Ընդ-ուսումն գրամմատիկոսաց Ըելանէր. Եու. պրմ. Գ. 23: Ը. 3: *Եթէ և մերոց օրինաց ընտանեցուցանէք զնա, և ընդելնուն: Առ-սակաւ սակաւ ընդելնուլ Ը նոսա. Փարպ: *Ի թշնամեաց որդին բերանք՝ յարժամ ընդ հոգեւոր բանս ընդելնուցուք: Այնու-առաւել ընդելնուցուն: Ուսանն, և ըն-դելանն. Ոսկ. մ. Ա. 2. Ը 7: Բ. 22: *Ըն-դելեալ ընդ փափկագոյնսն. Նիւս. կազմ: *Ընդելեալ է բնութք (ծառայն իրն) վեր-նագունին հաւանել պատուէր: Ընդելեալք՝ իբր ասեն զձգաւանցդ ազգ, օգով կերա-կրիլ: Առ սակաւ սակաւ ընդելեալ: Ոգիքն յառաջ քան զմարմինսն յատարութի ըն-դելեալ լինի. Փիլ: *Եթէ զգազան աճիցես, և այն եւս 'ի ձեռն հնարից ընդելեալք լի-նին. Վրք հց. Ե: *Հրեշտակ տեսան ան-ձեաց զվիշապն, և որպէս գառն ընդելե-ցաւ. Հ=Ց. յուլ. ԻԲ: *Իբրև եկն սողոմ յերուսաղէմ, ընդելանէր յարիլ յաշա-կերտսն ՅՅ. յն. փորձէր. Գծ. Թ. 26: *Փա-խանակ տան միայն և զգալին, և ('ի սոյն) մինչ կրթին և ընդելանին ՅՅ. յն. ճգնին. Փիլ. այլաբ: Իսկ Կոչ. ԾԸ: *Բարուք գրոյն չարաչար ընդելանին ՅՅ. յն. վարին:

ԸՆԴԵԼԱՍԷՐ, սիրի. րաց. ն. Դիւրըն-դել. մարդասէր. ընկերասէր. *Ընդելա-սէր բարք. Պիտ:

ԸՆԴԵԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. գ. Ἐ-θίζω, ἡμερόω. Assuefacio, cicuro. որ և ԸՆՏԵԼՈՒՑԱՆԵԼ. Ընտել առնել. ընտա-նեցուցանել. սովորեցուցանել. վարժել. կրթել. վարել. ԱՕՐԼԻՑՆԵԼ. ԱԼԸՇՄԸԼՄԱԳ. *Ընդ անխրատութի մի՛ ընդելացուցաներ զբերան քո. Սիրաք ԻԳ. 17: *Զբե-րան քո մի՛ ընդելացուցանես յերդումն. Սիր. նոր. ԻԳ. 8: *Այսուքիւք ուսուցէ և ըն-դելացուցէ մեծի յուսոյ աւետեացն. Յճխ. ԺԵ: *Ընդելացուցանէր նմանութիւքն. Ա-գաթ: *Ընդելացուցանէ իբրև զյաւանակ արմուղ. Մանդ. Ը: *Զգազանս ընդելա-ցոյց. Փարպ: *Զորոց զկէսսն 'ի կրելիս, և զկէսսն 'ի զբօսանս ընդելացուցեալ. Եղնիկ: *Զվայրի երէքն ընդելացոյց. Հ=Ց. հոկտ. ԻԱ:

ԸՆԴԵԼՆՈՒՄ. Տես 'ի ԸՆԴԵԼԱՆԻՄ:

ԸՆԴԵԼՈՒԶԱՆԵՄ. ուզի, զեալ. ն. Καθυφαίνω. Connecto, contexo. ἐμπλήκω, implico. συνείρω, ἀγείρω, colligo, եՆ. Ա-գուցանել ընդ միմեանս կամ 'ի մի շար. յեռուլ. յերիւրել. հիւսել. յարել. շարունակել. ԿՕՓՉԸՆԷԼ կամ կցել իրարու հետ, հօսել. Ւիյօֆիրմէ+, ԼէԼիրմէ+, օիըմէ+, էօր-մէ+. *Ընդելուզցես 'ի նմա ընդելուզուած ըստ չորեքկարգեան ականց: Ընդելուզեալ ոսկւով. Ել. ԻԸ. 17: ԼԹ. 13: *Ընդելու-զեալ . . . ականմբք պատուականօք. Եւս. Ա. 6: *Ընդելուզցես զշրթունս քո ընդ շրթունս իմ. Առակ. ԻԳ. 16: *Զնոյն պատուականս (յա-կանց) զոր առ 'ի քէն, ընդելուզից 'ի սմա. Ճ. Բ. (որ 'ի Գ. սխալ գրի. ընդելուզե-ցի 'ի սմա): *Զի քեզ լուսաւորագոյն ըն-դելուզանիցես պսակ: Հիւսուածոյս և ըն-դելուզեալս մարգարտով. Ոսկ. մթ. Խ Ա. փիլ:

Նմանութ աստ. *Ընդելուզանելով պսակ է և ձեւացուցանել և պճնել զբանս 'ի գոր-ծոյն: Երգելով, և զբոլոր ճառսն երգմամբ ընդելուզանելով: Ամենապատում գովու-թիս 'ի մի վայր ժողովեն, և ընդելուզա-նելով. ԵՆ. Փիլ: *Ընդելուզանէ զբանն լոյս օգնականութենէն, և յերգոց կամաց. Ոսկ. Եւ:

ԸՆԴԵԼՈՒԶԱՆԵԼ. Եղուզանել՝ այս-լինքն հանել 'ի ներքուստ 'ի վեր. ԴՕԼԼԻ ՀԱ-ՆԵԼ. ԸԸԳօրմօֆ. *Իւր նոցա գանձ բաղում 'ի կարաս թաքուցեալ՝ իշխանական առնն. և յերկիւղ կասկածանաց եղեալ՝ թէ իցէ ընդելուզեալ ասացեալ՝ գանեալ զաւաժան գանձին՝ ծախեցեն զզօրութիւն նորա. Աճեր. Բ. 6:

ԸՆԴԵԼՈՒԶՈՒԱԾ. կմ ԸՆԴԵԼՈՒ-ԶԱԾ. գ. Ὕφασμα. Textura. Ցօրինուած. հիւսուած. Եւ. ԻԸ. 17:

ԸՆԴԵԼՈՒԶՈՒՄՆ, զման. գ. Ὕφασμα, εἱρμός. (որ և Եղումն). Nexus, texus, series. Ընդելուզանելն, և իրն. յեռումն. շարք. կարգ. *Զայսմ աշխարհիս բերումն ընդե-լուզմամբ իմն 'ի գուրս եկեալ տեսանելով. Նիւս. կազմ: *Զհետ երթեալ 'ի կարգի ըն-դելուզման՝ զվայելչաշուն պատուիրակս. Ըն-դելուզումն և կարգ յարմարման: Կազմու-թիւն ըստ ընդելուզման դրապատանեկին ան-նարաւորք աստցեալ է. քանզի բանն ա-ռանց գործելոյ անկատար և կաղ է. Փիլ: *Ոչ կարգիւ և ընդելուզմամբ բերին յիրս և 'ի բանս. Պիտ:

ԸՆԴԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνήθεια. As-suefactio, consuetudo, familiaritas. ἡμερό-της, mansuetudo. որ և ԸՆՏԵԼՈՒԹԻՒՆ. Ընդելն գոլ. ընդելնուլն. ընտանութի. ծա-նօթութի. ատեղեկութի. սովորութի. վար-ժութի. կրթութի. ԱՕԼԸԻՆ, ԱՕԼՐԱԾՈՒԹ. ԱԼԸՇԸԳԸԳ, աշնալԳ. *Գազանք ոչ եթէ բնութք են չարք, որպէս ընդելութքն ցու-ցանեն. Յճխ. Ը: *Մոտ գայլին (գազանք) և ընդելութիւն ընդ մարդոյն ունէին: Զքարոզս յընտելութիւն մարդկան ածեն: Ցորոց կիսացն և մորեքն արտաքոյ ընտե-լութե մարդկան են. Եղնիկ: *Զի ընդելու-թք երկրայնոցս առաւելութիւն վերումն թագաւորութե յայտնապէս ճշմարտես-ցի. Նար. ԿԷ: *Առ ուսեան ընդելութիւն (նախնեաց). Նիւս. կազմ: *Իսկ եթէ զսովո-րութիւնն պատճառս գնիցես, եթէ յայլ ընդելութիւն կրթեսցես զանձն. զանձն՝ դիւրաւ վճարեսցես: Զայլ իմն սիրոյ պատ-ճառս խնդրեսցեմք անձանց, ասանք զաղա-կանութեան, և ասանք զընդելութենն. Ոսկ. մ. Ա. 17: Բ. 6: *Ընդելութք և սովոր սի-րով. Վրդն. ծն:

ԸՆԴԵԼՈՒՑԱՆԵՄ. ուցի, ուցեալ. ն. Ἐθίζω. Assuefacio. γυμνάζω, exerceo. πεί-θω, adstringo, concilio. Նոյն ընդ Ընդե-լացուցանել. սովորեցուցանել, մարզել. կրթել. ԱԼԸՇՄԸԼՄԱԳ. *Ընդելուցանելով զմիտս իմ մարդկականք լինել. Փիլ. ծ. բան: *Ընդելոյց զնոսա անդրն մեր յառաջագոյն՝ նախ յառաջագոյն ընդելոյց զբերան 'ի ճաշակ գինեայ իւրոյ. Եփր. համա: *Ընդելանելեւն ընդելուցանեւն (զբարս). Բ. Դ. Ծ. 15. յն. մի բան, կրթեցին: *Զի ժամանակաւն ընդելուցանիցեն. Ոսկ. մ. Ա. 17: *Զմտաց մանկութեան առ սակաւ սակաւ ընդելուզանեն (յուսումն): Մարքն (թըշ-նոց) զձագսն սակաւ սակաւ ընդելուցեալ 'ի բարձրանս թռուցանեն. Ոսկ. յհ. Գ. Ն ԾԲ: (Լինի անխտիր գրել ց, և զ. որպէս վկլուցանել և վկլուզանել. այլ քանզի ըն-դելուզանել և ընդելուցանել են զանազա-նեալ, վայ զգուշալի է չշփոթել նոյնպէս):

ԸՆԴԵՂՁԱՆԵՄ կամ ԸՆԴԵՂՁԱ-ՆԻՄ. չ. Δέομαι. Supplico. Կարի իմն ել-նել. աղձիւք կամ ուխտիւք խնդրել. ա-ղերս արկանել. աղաչել. *Զհետ ընթա-

նայր (կենաց քանանացի), և խորովէր, և ընդգեղձանէր. Ոսկ. ժ. ՟Է. 27: Ա՛յլ է և ԸՆԴԳԵՂՁԱՆԻԼ:

ԸՆԴ ԵՐԵԿՍ. ԸՆԴ ԵՐԵԿՈՅՍ. Տե՛ս ԵՐԵԿ, ԵՐԵԿՈՅ:

ԸՆԴԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ. Տ. ԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ. *Սէր ընդերկայնամիտ է, և քաղցրանայ. Եփր. ա. կոր: *Ընդերկայնամիտ լերուք առ ամենեսեան, որ կարօտն իցէ օգնութեան առ 'ի ձէնջ. Եփր. ա. թես:

ԸՆԴ ԵՐԿԱՐ. մ. Ἐπὶ πολύ. Diu. Յերկար. ցերկար ժամանակ. չափ. էրչար ափն. խէլճը. չօգ, չօգ դէմն, նիչէ դէմն. *կամել զգեղ ընդերկար. Ագաթ: *Ա՛յլ ո՛չ ընդ երկար կալաւ բռնկութիւնքն. Իմ. ժէ. 20: *Զի մի ոք առ ընդ երկար ժամանակն հրաժարեսցէ, և չունիցի ակն դարձի գերութեն. Ցօնոյ:

ԸՆԴԵՐԿԱՐ ԱՌՆԵԼ, կամ ԼԻՆԵԼ. Μακρύνω, ομαι. In longum differo, or. Յերկարաձգել, իլ. յամել. *Ընդերկար արարին զանօրէնութիւնս իւրեանց: Ընդերկար եղև պանդխտութիւն իմ. Սղ. ճիը. 3: ճծի. 5:

ԸՆԴԵՐԿԱՐԱՁԳԵՄ, եմ.} Նոյն ընդ
ԸՆԴԵՐԿԱՐԵՄ, րեմ. ն. յ.} վ. Παρατείνω. Extendo. գրի և ԸՆԴՏԵՐԿԱՐԵԼ. Երկնցնել, երկննալ, ուղացնել, ուղանալ. ուզաթմագ, կէճիքտիրմէք. *Յաւէտ ժամանակի (յն. ընդ ամենայն ժամանակ) ընդերկարաձգէ զբանն. Ոսկ. յհ. ա. 37: *Ոչ ընդերկարէր զցաւութն բարկութեն. Ճ. Ա: *Զճգնութեն և զաղօթան ընդերկարել. Լմբ. սղ: *Զարչարանքն յորժամ ընդյերկարեսցին 'ի վերայ, յայնժամ բազմանայ վարձ համբերութեան. Եղիշ. է: *Ընդերկարելով իմ 'ի պանդխտութեան անդ: Ընդ նորա ընդյերկարեսցես: Գրեթէ զամ մի բովանդակ ձգեալ ընդերկարէր (նեղութիւն). Յհ. կթ: *Որ յանհնարին ցաւս ընդերկարեալ է: Ոչ ընդերկարեաց նախահայրն մեր 'ի դրախտին: Ընդերկարին յարդարութեն համաստատուն և անշարժ խորհրդովք. Լմբ. սղ: *Զի մի՛ ընդերկարեսցեն փորձանքն 'ի վերայ տկարութեան մերոյ. Եփր. ա. կոր:

ԸՆԴԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μῆκος. Longitudo. Երկարութիւն. երկայնութիւն ժամանակի. *Ընդերկարութիւն կենաց և ամք կենդանութեան յաւելցին քեզ. Առակ. գ. 2:

ԸՆԴԵՐԿՈՒԱԲԱՐ. մ. Յերկբայս. յերկուանալի. *Սակայն և այս մեզ ընդերկուաբար երևի. Պղատ. օրին. ա:

ԸՆԴԵՐԿՈՒԱՆԱՄ, ացայ.} Διστάζω.
ԸՆԴԵՐԿՈՒԻՄ, ուեալ. չ.} Dubito, ambigo. Յերկուանալ. գանդաղիլ երկբայ. ութբ. երկպառակիլ. *Զամենայն տեսակ անձանց, զոր ինչ և կամիս համարեսցանել 'ի վերայ իմ, մի՛ հեղգար, և մի՛ ընդերկուար. Ճ. Բ: *Յաղագս այսոցիկ ընդերկուեալք են՝ մարտնչելով ընդ ձեզ: Եթէ (այսինքն ասկաւքն) ընդերկուեալ եմք, թէ իցրու այլաբար ունի հոգի: Եթէ ոք 'ի ձէնջ ընդերկուեսցի, և ասասցէ. Պղատ. օրին. ա. և ժ. և ոսկը:

ԸՆԴԵՐՔ, կամ ԸՆՏԵՐՔ, րաց. գ. Ἔντερον, ρα. Intestinum, na. Որ ինչ կայ 'ի ներքս 'ի փորն. աղիք. փորոտիք. և Որովայն. մէջք. պաղըր. գարնըն իչի. բարսըք, դէւ. (լծ. յն. էնտէրոն. լտ. ինտէրէ, և ինտէրա, ինտէրօ. ինտէստինօ. և պ. էնդէրունի). *Զթանձրն և զխոշոր խոշոր կերակուրն՝ յընդարձակագոյն ընդերացն յանցս գնացից մերժեսցէ. Նիւս. կազմ: *Մազլցքն պատուեալ զընդերօն՝ լակէ, զի կակուղ է. Փիլ. լին: *Զհան արկեալ զընդերօք 'ի վերայ կշռոյ իւրոյ. Ագաթ: *Ոչ զպահոպանացն ասէրս ընդերաց իւրեանց մատուցեր. Նար. լէ: *Յետ այնորիկ (յղին յետ հինգ ամսոց) ընդերաց այսպիսեաց թաքչել ոչ ունի. Իգն: Անառողջ գրչուին է 'ի Մեկն. ղևտ. *Առ ընդերքն (կամ առընթերքն) քարշել առի, թէ սերմնաւորիցին":

ԸՆԴԶԲԱՂԻՄ, եցայ. չ. Յոյժ զբաղիլ, կամ զլմբաղիլ. շփոթիլ. *Եւ մի ամենեկին ընդզբաղիր 'ի պէտս իմաստութեան գիրս ընթեռնուլ. Լմբ. ծղ:

ԸՆԴԷ՞Ր. մ. Διὰ τί; ἵνα τί; τί; Cur? quare? quid? ut quid?. Էր. վասն էր. ո՞յր վասն. առ ի՞նչ. առ 'ի մէ՞. ինչո՞ւ. նէ՞չին. *Ընդէ՞ր արտմեցար, կամ ընդէ՞ր խոնարհեցան անկան երեսք քո: Ընդէ՞ր գործեցեր զայս: Ընդէ՞ր վտարանդիք էք. ևն: *Բնաւ և անուանիւ իսկ 'ի ձեզ ընդէ՞ր պոռնկութիւն. ա. կոր. է. 1: *Այլև փրկէր իսկ ընդէ՞ր զայլոյ արարածս. Եղնիկ: *Եւ այսպիսի քաղցրացին քեզ ընդէ՞ր տէր իմ. Մագ. ծէ: *Երկիր ոչ պտղաբերս, անարգես ընդէ՞ր զմեծան մեր. Ճ. ժ: *Եթէ նա գրգռեաց, իսկ է՞ր, ընդէ՞ր գառն. Եփր. եւ:

Անլուր է ասելն. *Քննելի է, թէ ընդ էր վասն՝ զինքն փեսայ անուանեաց. Երգն. մեկն. ա. 15:

ԸՆԴԻԿ. գ. Ունդ սակաւ կամ դուդնազեայ. բօհռաճըգ, փանեճիր. *Ի մէջ երկուց աւուրց հացիւ ճաշակեր զոգեպահ ընդիկն. Սպեղ. ոնան. 'ի ծաղ:

ԸՆԴԻԿՏԻՈՆ,} ի, իւ կամ աւ. գ. որ և
ԸՆԴԻՔՏԻՈՆ,} ԻՆԴԻԿՏԻՈՆ, կամ ԻՆԴԻՔՏԻՈՆ. Բառ հռովմայեցւոց, ինտիքցիօ, Indictio. յորմէ յն. էնտիքտիօն, Ἐνδεικτιόν, այսինքն ցուցակութի, և սակ արքունի. Վայրի որպէս սեպհականեալ անուն հնգետասանամեայ շրջանի, մանաւանդ յետ տեսանելոյ մեծին կոստանդիանոսի զխաչն յօդս յամի տեառն 313. յորմէ և այսր իւրաքանչիւր ժն ամք՝ լինին մի մի ընդիկտիոն. *Ընդիքտիոնն՝ ժե ամ է, որով վարին հռոմք. Տօմար: *Գրեցաւ յամսեանն մայիս, ընդիքտիոնին յերեքն: Յամսեանն դեկտեմբերի յնդիքտիոնին Է: Յնդիքտիոնի Ժ. Ը. Բղբ. (որ էր յայնմ ժամանակի՝ յամի տեառն 1170, ևն, ծը երորդ ընդիքտիոն՝ հաշուեալ յաւուրց կոստանդիանոսի): *Մինչև ցչորրորդ հիպատին արկանելոյ, յիններորդում ինդիքտիոնին, 'ի հնգետասաներորդում շրջանակի ամացն. Նիկ. Բղբ. պօղ: *Ինդիկտիոն, ևն. Վանակ. հց:

ԸՆԴԽԱՌՆԵԼ, իլ. որ և ԸՆԴԽՈՌՆԻԼ. խառնել կամ խառնիլ ընդ միմեանս. և Թախիլ. *Ոսկի մանր յայն ընդխառնեալ. Յհ. կթ: *Ընդխառնեցաւ պատերազմն. Գ. Թգ. Ի. 29: *Ընդխառնեցան 'ի պատերազմ: Ընդխառնեցաւ պատերազմն. Արծր. Գ. 12. 4:

ԸՆԴԿՈՂՄՆԵԱՆ. Ἐγκάρσιος. Obliquus. Ի մի կողմն հակեալ. առշեղեալ. տէգ 'ի Թէք կողմը ծռած. էանդէյի. *Ի մէջ որոց՝ կենդանատեսակքն կոչեցեալ բոլորակս (այսինքն շրջանակն՝) ընդկողմնեալ. Արիստ. Յ: *Մօտ անդր ընդկողմնեալ առ դարեհ. Պրմ. աշխ:

ԸՆԴԿՐԿԵԼ. Տ. ԸՆԿՐԿԵԼ. *Լուսինն մինչև ցծայրն արեգական եկեալ, և ապա ընդկրկեալ". այսինքն ընդ կրունկն բերեալ. Դիոն. Բղբ:

ԸՆԴ ՀԱՆՈՒՐ.} մ. Καθόλου, ὅπου. In
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ.} universum, ubique. գրի և ԸՆԹԱՆՈՒՐ, ԸՆԹՀԱՆՈՒՐ. Ընդ համօրէն տեղիս. յամենայն ուրեք. ընդ բոլորս. ընդ տիեզերս. առ հասարակ. ամենայն տեղ, ամէն կողմ. հէր եէրտէ, հէր դարաֆտա կամ դարաֆտա, ալէմէլէ. *Ընդհանուր արշաւեն, ընդ բնաւս սպանան. Եղնիկ: *Զամենեսեան ընդհանուր՝ յորդեգրութիւն կենաց կոչելով. Ժմ: *Ընթանուր 'ի մի վայր բովանդակիչ անուամբք զաղանդութիւս նոցա բամբասեաց. Բրս. կենն: *Ընդհանուր ծաւալեցաւ ծագումն լուսոյ: Ընդհանուր քարոզեցին զբանն մարմնն եղեալ. Շար: Իսկ անդ, *Ընդհանուր քարոզեցին զբանդ կենաց ընդ տիեզերս: Եւ զլոյս գիտութեն ընդհանուր յերկիր ծաւալեցին". լինի մ. և ա:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ, նրի, ից, կամ նրոյ, ոց. նուրք, նուրց, նուրքս. ա. ὁ, ἡ, τὸ Καθόλου, καθολικός. Universalis. Հանրական. սեռական. տիեզերական. հասարակաց. բոլորական. բոլոր. համօրէն. ամենայն. ալէմէլէ, խումում, ամմ. *Աղաղակեմք 'ի յընդհանուր ամենայն արարածոց տեսակս՝ ասելով, օրհնեցէք ամենայն գործք տեառն զտէր. Յհ. իմ. աս: *Որ քարոզդ էք ընդհանուր տիեզերաց: Արբուցանելով քառավտակ բղխմամբ զընդհանուր տիեզերս. Շար:

Ըստ տրամաբանից՝ որպէս Հակադրեալ մասնաւորի. *Երկդիմի է խոհականութեն տեսակ. է՛ որ ընդհանուր, և է՛ որ մասնաւոր: Եղիցին իմաստուն մասունքն ցոյց և յանդիմանութեն ընդհանրին: Ընդհանուրն իմն հասուցանն ըմբռնման. Փիլ: *Սոկրատէս ոչ կարէ զընդհանուր սպիտակն ընդունել. սակայն մասնաւոր զբանն ընդհանուր սպիտակին կարէ ընդունել: Սահման և սահմանադրութ ընդհանուրքն և մասնականաւն զանազանին 'ի միմեանց. Սահմ. ա. գ: *Ընդհանուր է՝ մի թուով ըստ տեսակի՝ 'ի բազմաց ընկալեալ. Անյ. պորփ: *Ամէ պորփիւրիոս 'ի գիրս ընդհանրից. Մխ. տաղ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐԱՓԻՌ. (լաւ ևս՝ ընդհանրափիւռ). ա. Սփռեալ ընդ հանուր. *Հաստատեալ 'ի մէջ ընդհանուրափիռ տիեզերաց. Անան. եկեղ:

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Καθολικός, κή, κόν. (յորմէ կաթողիկէ). Universalis. Հանրական. ընդհանուր. հասարակաց. տիեզերական. բոլորական. սեռական. համօրէն. խումում, ալէմէլէ. *Հաւատամք 'ի մի միայն ընդհանրական և առաքելական եկեղեցի. Հանգ: *Այն բան է՝ որ յընդհանրական թուղթան ընթերցեալ լինի. Եփր. աւետար: *Որ զընդհանրական թուղթս (զայս) գրեաց: Կաթողիկեայք անուանին, այսինքն ընդհանրականք. Սրգ. յհ. ա. և վէրջ: *Տրամախոհութիւն է՝ ընդհանրականացն հանդերձ պատճառաւ գիտութեն: Գիտութեն է ընդհանրական. Սահմ. ժգ: *Ընդհանրական պարգևք, կամ բան, կամ յարութեն, ևն. Ոսկ. հռ: Բրս. մրկ: Լծ. կուս:

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Καθολικώτερος. Magis universalis. Առաւել ընդհանուր կամ ընդարձակ. *Ընդհանրականագոյն է սեռ քան զտարբերութեն. Անյ. պորփ: *Բարին պատուականագոյն է քան զճշմարիտն, որպէս ընդհանրականագոյն և ներպարունակական. քանզի ամենայն՝ որ ճշմարիտ է, նաև բարի է. այլ ո՛չ ամենայն բարի՝ ճշմարիտ է. Սահմ. ժէ:

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Ընդհանուր առմամբ. ընդարձակ տեսութ. *Զկոչելն նմա սեռ ընդհանրականապէս. Անյ. պորփ:

ԸՆԴՀԱՆՐԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ ընդ տիեզերս, ընդ ամենայն կողմն աշխարհի. *Առ 'ի մէջ շաղախեալ զընդհանրատարած բնակութեն (այսինքն զաշխարհ) արկեա_

տառսպէ հաստատեա․ Պիտ․ ։

ԸՆԴՀԱՆՐՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ընդհանրութիւն գոլ․ լրումն բոլորից 'ի նմին սեռի կամ կարգի․ *Առաջ, գիտութիւն էակացն, և ոչ էակաց… յօգս (ն) եղաւ վասն յայտնութեանց զընդհանրութիւն էակացն․ այսինքն զամենայն էակս․ Սահմ․ Է ։

ԸՆԴՀԱՏ․ ա․ իբր նխ․ Ἧττων, ον. ἧσσων, ον. Minor, minus. կամ բացառաբար, Οὐδὲν ἧττον. Nihilominus. Տարբեր․ ունող զեղանի կամ զհատուածս․ անմնան․ հեռի․ կամ նուազ․ պակաս․ 'ի վայր․ խոնարհագոյն․ դոյնս, փիչ․ ղոր․ ապ․ էքսիկ, աշաղը․ *Որով (բանիւն) ընդհատ յանատնոյն եմք ։ Ի՞ւ իւիք ընդհատ իցեմք յայնալիսի սողնոց ։ Զինչ 'ի քաջից և 'ի խողից ընդհատ իցեն, որ զայսպիսի բանս խօսիցին ։ Զեն ինչ ընդհատ 'ի բանակ սատր՝ կեանքս, եմ․ Ոսկ․ անէալ ։ *Գաղղատղայն ասկաւ ինչ ընդհատ յանուոյ է․ Կիւրղ․ յես ։ *Ոչ ինչ են ընդհատ 'ի ձենջ (զինուորականք ձեր)․ ա․ Բգ․ ւ․ 24 ։ *Ամս՝ սակաւ ինչ ընդհատ 'ի բիւրուց և 'ի վեց հազարաց․ Եղս․ փր․ ա ։ *Եթէ յաղնուականութեան ոգւոցն հայիցես, ոչինչ ընդհատ 'ի հրեշտակաց գտանես ըզմարդ․ Ոսկ․ եփ ։ *Ոչինչ ընդհատ երևեցան յայնցանէ, որ ոչ ճաշակեցին զաշխարհ․ Եղիշ․ Է ։ *Ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնուէ․ Նար․ հԲ ։ *Դժնդակ ինչ ասաս պատահեր, մինչ զի նուազ ինչ ընդհատ 'ի փչմանէ լինել շնչոյն․ Սկևռ․ ըմ ։ *Բայց զի մի 'ի միջի մերոյ պատմութեա ընդհատ երևեսցի հոսան մի, նշանակեցաք․ Բուզ․ Գ․ 1 ։

Կամ Տ․ առանց խնդրոյ․ *Ոչ ինչ էր նմա ընդհատ՝ գնալ ըստ մեղաց յերոբովամայ… և առ կին զյեզաբէլ․ Գ․ Թգ․ ժը․ 31․ (որպէս թէ, չէր նմա խաւր կամ հեռի․ այլ ըստ յն․ չէր բաւական կամ շատ․ Ἱκανόν. Satis.) *Որպէս անկոյ զոսս կարել կամեցեալ, և զարմատն թողեալ, ոչինչ ընդհատ արմատն մեացեալ զնոյն գործեալ բղխէ․ Բրս․ հց․ այսինքն ոչինչ նուազ, նոյնպէս, անխափր ։

ԸՆԴՀԱՏ, ի,ից․ գ․ Խափր․ խաղոց․ միջոց․ արա, արալըգ․ *Որպէս շանցդ և հմակերպագ է՝ անհարթ առատմանցդ՝ 'ի մէջ ընդհատեացն արտաքս ծորելով․ Նիւս․ կազմ ։

ԸՆԴՀԱՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ } Ἀποκοπή.

ԸՆԴՀԱՏՈՒՄՆ, ման․ } Decisio, interruptio. Միջահատութիւն․ հատումն շարունակութեան․ կրճատումն․ Տիլոց փալը․ քէսիլմէ․ արա վերիլմէ, քէսիլմէ, քէսիլմէ․ *Զոր բնաւորեալն եմք արտաքուստ սատարանել չնչոյ ընդհատութիւն ։ Զխաբեանց բանին (ընթացս) լնուն երգմամբք, իբրու թէ ոչ լոււ է ընդհատութիւն բայից․ Փիլ․ բագն․ և ճ․ բան ։

ԸՆԴՀԱՐԿԱՆԵՄ, հարի․ նիմ, բայ․ ն․ կ․ Παρακρούω, προκόπτω, ἅπτω, συνάπτω, πίπτω, πέτω. Concutio, impingo, tango, attingo, peto, appeto. Ընդ միմեանս հարկանել, իւ․ զարկուցանել․ բախել, իւ․ չարպմք, չօշափել․ հպիլ․ իրարու զարնել, դողնալ, դպչիլ․ Թէքէ ճը հէք ինէլ․ լոգմակ, փօփանմակ, չարպըշմակ, ղարգալմակ, փուլմէք․ *Հարժէ զինատ մեր՝ քո ընդհարկանելով զերկաթ սրոյ ։ Ընդհարկանէ քարիւ զմեղան ։ Արեգական ընդհարկանել զաչսն՝ առնէ նսեմոցն բացատրիչ և որոշիչ․ Լմբ․ առակ․ և ող․ և իմ ։

Առնուել եր․ *Հայր ձեր ընդհարաւ ընդ իս․ Ծն․ լա ։ Ընդհարցի մանուկն ընդ ծերոյն․ Եղ․ Գ ։ *Ընդհարկանիցի ընդ բէր առկան․ Զաք․ Է ։ *Ընդհարցի ընդ վէմս ընդ այս․ Ղկ․ Է ։ *Զինչ հազորդ իցէ պայծառ ընդ կամթագի․ սա ընդհարկանի․ և նա մերժ․ Սիր․ ժԳ․ 3 ։ *Ճաշակելեացն՝ ճաշակել, շօշափելեացն՝ ընդհարկանել ։ Համագործել են ամենայն զգայութիւք և զազապրեալ, մինչև եկեալ ընդհարցի՝ որ շարժէն արտաքուստ․ Փիլ ։ *Մի ընդհարկանիր խառնութեամբ մեծդ ընդ փոքուս ։ Հաւր եթէ ոչ ընդհարցի 'ի հակառակէն, ոչ բաղձայ բորբոքիլ․ Նար․ ծէ․ ղԳ ։ *Ընդհարկանիմք 'ի խղճէ մտաց․ Լմբ․ ող ։ *Ալեք ընդհարկանելով զափամբն՝ յեռա նահանջի․ Սկևռ․ ըմ ։ *Առատմանցն ընդհարկանելոյ․ Վրդն․ ծն ։

ԸՆԴՀԱՐԿԱՆՈՒՄՆ․ գ․ } Ընդհարկանելն,
ԸՆԴՀԱՐՈՒԹԻՒՆ․ } իլն․ բա-
ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆ, րման․ } խումն․ զարկուած․ շփումն․ *Ոչ թողլ տայ նմին ընդհարկանութեան խղճի անօթոյ մեղացն՝ առ ոճ ընտանեբար մերձենալ․ Լմբ․ ող ։ *Եղիսէ գլորձանուած բաժանէ՝ ընդհարմամբ զանալոցագոյն բերմունք կենցաղոյս․ Սկևռ․ ըմ ։ *Հուր ընդհարմամբ յանկարծօրէն երևեալ․ Դիոն․ Երկն ։ *Ընդհարութիւն և բախումն գործեսցէ․ Փիլ․ այլաբ ։ Իսկ Նիւս․ կազմ․ ԻԷ․ *Ի ձեռն զգայութեցն ըմբռնմունք հասանելի լինին՝ գունով և ձևով և կուտիւ և ողքանութեամբ և ընդհարութեամբ… իմա կամ ընթերցիր ըստ յն․ ընդգիմահարութեամբ, ἀντιτυπία.

ԸՆԴ ՀՈՒՊ․ Տ․ ՀՈՒՊ ։

ԸՆԴՁԵՌԵՄ, եցի․ ն․ Նոյն ընդ Ընձեռել, իբր ձեռամբ տալ, տանգել, ընծայել․ շնորհել․ *Մեծ պատճառս խնարհութեան մեզ ընդձեռելով․ Ոսկ․ Յհ․ Ա․ յն․ παρέχω. (ըծ․ հյ․ պարգևել․) *Ըղձալի ընդձեռեցին եկեղեցւոյ հիւր ։ Զանլուծանելի կեանս հաստատակաց ընդձեռէր ։ Լսէր աէրունեան հրամանին, և ընդձեռէր զմեռեալն ծածկին հրամանատուութեանն․ Մամբր ։ Սոյնպէս սաւ, *Ընդձեռել զեղ․ բուժումն, կերակուր, շնորհս, ձիր շնորհի․ կամ վկայ քեզ ընդձեռել․ Ահ․ կԲ ։ Զքր․ կԲ ։ Մագ ։

Մերթ՝ Ցինքն գրաւել․ ձեռն մխել․ *Ըզպատարագխին բերեալս արտաքուստ մի' իշխեսցեն ընդձեռել․ Կանոն ։

ԸՆԴ ՁԵՌՆ․ նխ․ Ի ձեռն․ ձեռամբ, միջնորդութեամբ․ էլի իլէ․ *Հաշտութեն խօսեցեալ ընդ ձեռն սմբատայ ասպետի ։ Ընդ ձեռն որ և է թագաւորի․ Խոր․ Գ․ 58․ 65 ։ *Ընդ ձեռն երևելի անդրեացն․ Ցհ․ իմ․ պատ ։ *Ընդ ձեռն այդպիսի բանից․ Ընդ ձեռն այսոցիկ, կամ այսորիկ․ Խոսրովիկ ։

ԸՆԴ ՄԻՋ․ Տ․ ՄԻՋ ։

ԸՆԴՄԻՄԵԱՄԲ․ ԸՆԴՄԻՄԵԱՄԲՔ, բաց, կամ բց․ Ὑπάλληλος. Subalternus. Մին պարունակեալ ընդ միւսով․ 'ի ներքոյ իրերաց անկեալք յիմիք կարգի՝ ըստ տրամաբանից․ *Միջինք ծայրիցն՝ ընդ միմեամբք կոչին սեռականք և սեռք… ընդ միմեամբ սեռք են․ Պորփ ։ *Մէջ սեռ (սափ) ընդմիմեամբքն սեռ․ իսկ մէջ տեսակ՝ ընդմիմեամբքն տեսակ ։ Առացեալ յաղագս ընդմիմեամբցն են․ Անյ․ պորփ ։

ԸՆԴՄԻՋԱԲԱՐ․ Տ․ Ընդ մէջ արկանելով զինի․ 'ի միջի կալով․ միջնաահման օրինակաւ․ *Ոչ առաց, եթէ ես եմ, այլ ընդմիջաբար եւ, և մեղմով, տեսեր զնա՝ ասէ․ Ոսկ․ յհ․ Ի․ 12․

ԸՆԴՄԻՋԱՇԱՒՂՔ․ գ․ Շաւիղ՝ որ է ընդ մէջ ուղղւոյն․ միջին հեռ ճանապարհի․ օրթա էօլ, էօլ օրթասը․ *Զընդմիջաշաւիղս նոցա գաղափարեցուցես․ Ես․ ծԸ․ 12․ յն․ զշաւիղսդ քո ընդ մէջ․ լս․ շաւիղսլով շաւիղս 'ի գաղափարումն ։

ԸՆԴՄԻՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ընդ մէջ արկումն․ խառնոց, կամ միջնորդութիւն․ *Կանոնաւորն ընդմիջարկութեն պատուէր առանդելով․ Նար․ ղԹ ։

ԸՆԴՄԻՋԵՄ, եցի․ ն․ չ․ } Μεσόω, μεσάζω. Sum
ԸՆԴՄԻՋԻՄ, եցայ․ կ․ յ․ } in medio, medius sum. Ընդ մէջ բաժանել․ ընդհատել․ խափանել․ կլեալ․ հատանակել․ և ընդ մէջ մտանել․ օրթալամագ, արայա կիրմէք․ *Ընդմիջեցին զճանապարհս․ Եղս․ պրծ․ Ը․ 12 ։ *Եւ ոչ միոյ հեռաւորութեն ինչ ընդմիջելով զգուշն հօր և զծնանելն որդւոյ․ Կիւրղ․ գնդ ։ *Զի մի կարծիցես, թէ նմանն որդւոյ՝ արարածոցն է հայր, ընդմիջեալ յառաջագոյն․ Կոչ․ ծա ։ *Դարձեալ 'ի շարաթու և 'ի կիւրակէի ընդմիջէ զընթերցուածագիրն․ Կանոն ։ *Զնէ ինչ 'ի արարածականացն, որ կարէ ընդմիջել զարարչութիւն զայն․ Սրգ․ Է․ յհ․ Է ։ *Զնոյն կանեցուցեալ՝ բարւոյն ընդմիջէ ։ Եւ ոչ թե թափմամբ աչաց ընդմիջեալ՝ զհեծութիւն կրից անանկանս․ Նար․ ՅՂ․ և մ ։ *Զի զինչ այն ինչ, որ ընդմիջէ ոգւոյ և մտաց․ Ը․ Բղբ ։ *Գուցէ չար ինչ ընդմիջեսցի․ Ճ․ Թ ։ *Մեղքն իմ եղեն պարխապք խաւարայինք՝ ընդմիջելով ինձ և քո խմայ․ Վրք հց․ ծզ ։

Կամ Կէս լինել․ 'ի կէսն և 'ի մէջն հասանել․ Եարըմ օլմագ․ *Գիշերն ընդմիջէր ։ Ցընդմիջել կենաց ։ Տօնն ընդմիջեցաւ ։ Ընդմիջել աւուրցն․ Իմ․ ծԸ․ 14 ։ Եղիկ․ Թ․ 17 ։ Ցհ․ Է․ 14 ։ Եւ․ Է․ 22 ։ *Ցընդմիջել ամարայնոյն․ Եղս․ փր․ ա ։ *Որ կեզքան գաւառոյն գեղ իցէ… և որ յընդմիջելն․ Եղնիկ ։ *Մարթի այլ առնել և զընդմիջեալն հասարակաւ․ Կիւրղ․ ծն ։

ԸՆԴՄԻՋՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ընդ մէջն գտանել ծայրից․ միջնահամանութիւն․ օրթա գարէր․ *Նմանապէս և ընդմիջութիւն, իբրու զի ներհականն (է) երկաքանչիւրումն, բարի է․ Արիստ․ հակ ։

ԸՆԴՄՏԱՆԵՄ, մտի․ չ․ Διήκω. Penetro, pervenio. ἐνεργέω, ago. Ի ներքս 'ի խորս մտանել․ միջամուխ լինել․ ներգործել․ Բաֆանըշէն․ կիրմէք, իւշլէմէք էթմէք․ *Ընդմտանէ ընդ ամենայն վասն լրութեան․ Իմ․ Է․ 24 ։ *Օգոյս այսոյ, որ այժմս ընդմտեալ է յորդիսն ապստամբութեան․ Եփես․ Բ․ 2 ։

Եւ Ընդ իւիք կամ 'ի ներքոյ իրիք մտանել․ *Խնդրէ զայն, որ ընդմտանէ (ընդ լծով)․ և ձգէ․ Սեբեր․ Ծ ։

ԸՆԴՄՏԱՏԱՐ, ի, աց․ ա․ Αἰσθητικός. Sensitivus, sensibilis. Ընդ միտս տարող զինի՝ հոգալով․ հոգած․ խնամոտ․ յն․ զգայուն․ *Միտս առն ընդմտատարք՝ ողորմութի է անձին իւրոյ․ Առակ․ ԺԴ․ 10․ ուր Լմբ․ *Ընդմտատար զայն կոչէ, որ չառնէ անհամս ոչ զգայս և ոչ զգածս, որ պատահէր ։

ԸՆԴՑԵՐԿԱՐ․ Տ․ ԸՆԴԵՐԿԱՐ ։

ԸՆԴՑԵՐԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ․ Տ․ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԹԻՒՆ․ *Ընդերկարողութի ոչ լինել՝ վասն հանգիստելոյ սանից…'ի պէտս մարմնոյն․ Բրս․ հց ։

ԸՆԴՈԾԻՆ, կամ ԸՆՏՈԾԻՆ, ծնի, նաց․ ա․ գ․ ὁ, ἡ Οἰκογενής. Domi natus, ta. vernaculus. Ի տան աւրուք ծնեալ․ ընտանի ծառայ կամ աղախին․ և Զաւակ ստրկի տան․ որդեգիր տանուտեան և տանտիկնոջ․ տան ծառ, տան փշայ․ էվ օղլու, էվլիք, էվլէտլէյր․ *Համարեցաւ զընդոծինսն իւր ։ Որդի մանեկայ ընդոծնի (իգ․) իմոյ ։ Ընդոծինսն իմ ժառանգեսցէ զիս․ Ծն․ ծԶ․ ծԷ ։ *Ստացայ ծառայս և աղախինս, և ընդոծինք եղեն իմ․ Ժող․ Բ․ 7 ։ *Ծնաւ ընդոծինք ։ Ցիւրոց ընդոծնացն առ

անուանիս. Խոր. ա. Գ. 11: *Զոկս ծառայից և ընդոծնաց. Մանդ. ծա: *Զընդոծինս և զարծաթագինս: Այլ 'ի միում՝ ընդոծին բազք են, որ բնութեամբ շարժին. և արծաթագինն՝ որ բանիւ և վարդապետութեամբ լուսանալ կարեն. Փիլ. լին. Գ. 50: Իսկ Վրդն. պրծ. *Ընդոծնոյ»: (Գրի և Ընդոյծին. որպէս թէ ընտուն այսինքն 'ի տան ծնեալ. այլ 'ի զուր է զանազանել ըստ Հին բռ. *Ընդոյծին, ծառայ: Ընդոծին, ծառայի որդի»:)

ԸՆԴՈՂՆԱՆԱՄ. ացայ. Տ. ԸՆԴՈՂՆԻՄ. *Գնացք մի թոյլ, որպէս զի լուծումն անձին զառատախաղինգէ. և մի առաւել ընդոզնացեալ, որպէս զի զվարդապետական զայտօնէի յարձակմունս երևեցուցանեն. Բրս. Բշբ:

ԸՆԴՈՂՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐκτραχηλίζω. In superbiam ago, cervicem extollo. σοβέομαι, insolenter incedo. Տալ ընդոզնել. կամ ընդվզեցուցանել. Թոզուլ բարձրավզել. Երէս փաւ, Գէլոէ հանէս. *Զասաց, թէ հալեալ զմարմինս, այլ թէ մի այնչափ ընդոզնեցուցանել, մինչև զոչ գոյն իշխանութեան 'ի միջոյ բառնալ. Ոսկ. Եբր. ծգ: (գրեալ էր վրիպակաւ, ընկողմնեցուցանել):

ԸՆԴՈՂՆԻՄ, եցայ. չ. որ և ՑՈՂՆԻԼ. Ցոզն անկանել. յորսայս անկանել 'ի վերայ այլոց. յուլանալ. յանհոգս նստել. անգործ կալ. և Զհեշտ լինել ընդունայնութեանց և պաճուճանաց. (յն. պէսպէս.) Էան կէն դէ, եաւշանմագ, կէյֆինէ գուշանմագ. *Կարի հեշտացուցիչք են (զգեստք), և ընդոզնելոյ պատճառք. Սրգ. ա. պ. 4: *Ըզգաստութեամբ, և մի ընդոզնելով. զի այն զարդ է, միւսն չզարդ: Մարթի և այսպիսի հանգիստ գիրձիւք ընդոզնել ևս չար քան աղնուօք: Ոչ մեծութեան ինչ նշանակ է այնչափ զարդ յանձին կալել, այլ ընդոզնելոյ և պչրանաց. Ոսկ. ա. թիմ. Է:

ԸՆԴՈՑՐ. ա. Կամ է Անդոյր այսինքն անդորր, և կամ Ընտիր. *Դրախտն լաւ և ընդոյր քան զամենայն երկիր: Ընդոյր են խորհուրդք բարուց նորա. Մծբ. ծէ:

ԸՆԴՈՍՏ. ա. մ. Որ ուժգին ոստնու. կամ ցնցմամբ յոտս յառնէ. և Ոստուցեալ. 'ի վեր վազեալ. Վէր ցաթկօղ, խօմ ցաթկէլով. *Ընդոստ 'ի քնոյն լինելով. Խոր. ա. 25: *Շփոթեցան, ընդոստ կացին. Ճ. Բ: *Դարձեալ վերստին առ հրեշտակն՝ հարցանել, թէ զինչ ընդոստ կացին. Բրս. մրկ: *Զբրդիս անդրուոյն ընդոստ առ ժամայն 'ի նստուոյն հասուցանէր. Լմբ. իգ:

Եւ իբր Ոստուցիչ այլոց. *Ցընդոստ զարհուրեալ երկուց միջնորդաց (ժամահար կոչնակի). Նար. ղէ:

Կամ խափանարար. խափան. *Ցարամանի իմ մարմնով յղացեալ կերաց, և ոչինչ ընդոստ եղեալ անձնաւ անօրէնութեան բանին իւ. Ոսկ. 'ի յոյն:

ԸՆԴՈՍՏ ԸՆԴՈՍՏ. մ. Ընդոստամամբ. այսր անդր շարժմամբ. դողմամբ. և Դողութեամբ. Վէր վէր ցաթկէլով, ու սրթազուլ. *Որոց թեկուեկքն ընդոստ ընդոստ դողացեալ շարժէին: Իշխանութիւնքն ընդոստ ընդոստ խաղային: Ընդոստ ընդոստ խաղայ ('ի քուն), այր անդր առէալ առէալ շըլշըլի 'ի գահոյսն. Ոսկ. մ. ա. 17: Բ. 19: ֆֆլւկ. ծէ: *Երթայր զհետ (զեկուոյ բազմագոյն) կերպակարծեօք ընդոստ ընդոստ սրտաթունդ. Ճ. Գ:

ԸՆԴՈՍՏԻՄ, ԸՆԴՈՍՏՆՈՒՄ, ԸՆԴՈՍՏՉԻՄ, } ոստայ, ոստեալ. չ. Ἀναπηδάω. Resilio. διανίστημι, adsurgo in altum, salto. Ի վեր ոստնուլ 'ի վեր վազել, ցնցմամբ յոտս յառնել. յանկարծ զարթնուլ 'ի քնոյ. խռովել. յահի լինել. ապշել. այլայլիլ. փէզին վէր ցաթկէն փոխ վերոյ ըլլալ. սըլըրըմագ. Բիէֆրէնմէք, Խուրդմէք, սարսըլմագ. *Զի մի յանկարծակի ընդոստուցին (կամ ընդոստիցեն) կամ ճչելով կամ կոծելով. Մանդ: *Ոչ արդեօք ընդոստիցէք 'ի գեղեցկութէ մտացն (դրոյն). Փիլ. լին: *Եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ (կամ ընդոստանում). Նար. իգ: *Ըրբ զի ընդոստի հոգիս: Ո՞րպէս ընդոստանուն. Մաշ: *Ընդոստանայր 'ի յահէ. Վրդն. ծն: *Ընդոստչել զարթնուլ: Զի՞ յապաղես և ոչ շարժիս և ընդոստչիս. Փիլ: *Զի մի ընդոստչիցին հրեշտակքն: Բայց նոքա և ոչ ինչ այնու ընդոստեան, այլ տակաւին իբրև ընդ մարդոյ խօսէին. Ոսկ. գղ. և Տփխ. Է. 24: *Ի կռիւ ընդոստչել. Պղմ. աղէք: *Ոչ ընդոստեալ 'ի թմբրութենէ լքմանց մեղացս. Նար. է: *Ընդոստեաւ մանուկն յովհաննէս ընդ բանին. Իգն: *Ո՛չ 'ի կարծ ընդոստուցեալ, և ոչ 'ի լուր զարթուցեալ. Եղիշ. Բ: *Ընդոստուցեալք իմն վասն մահուան սիրոյն. Ցհ. կը:

ԸՆԴՈՍՏՈՒՄՆ, ման. գ. Ընդոստանալն. յառնելն. *Ի քուն և յընդոստումն (ղազարու)... ընդոստմամբն մեծ փառաւորի. Մամբր: *Տառապանման մրրկածին շնչոյ ընդոստմանն՝ առանն. Նար. մծ:

ԸՆԴՈՍՏՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, ուցեալ. ն. Ἐπεγείρω, διανίστημι. Exsuscito, excito, stimulo, եւն. Տալ ընդոստանուլ. զարթուցանել. շարժել. շարժլել. հարթուցանել. 'ի բաց վարել. Խուրքուրթմէք, ուրքըրթմագ, դիւրթմէք. *Ընդոստուցից փախըստական զամենեսին: Ոչ ոք էր՝ որ ընդոստուցանիցէ (զգիշակերս): Դարձեալ զաչս քո յինէն. վասն զի դոքա ընդոստուցին զիս (այլ ձ. սրտաբեկեցուցին). Եւ. խգ. 14: Օր. իէ. 26: Երգ. Զ. 4: *Զարթուցանէ և ընդոստուցանէ զխաղաղացեալ ոգին: Այս երեւելի և զմարդարէն զեսայի զարթուցեալ ընդոստոյց. Փիլ: *Բանս, ձայնիւ փողոյ անբանս, որք զիմ զինուորն ոչ ընդոստուցանեն 'ի հոգևոր պատերազմն. Ածաբ. կարկ: *Զամենեսին ընդոստուցանէին 'ի բարիս. Սարգ. ա. պ. ա: *Ընդոստուցանէ զաւազակն, և զերծուցանէ զնա. Լմբ. ող: *Ընդոստուցանել 'ի թագաւորութէ զմարդիկ. Անան. յհ. Դ:

ԸՆԴՈՍՏՈՒՑԻՉ. ա. Որ ընդոստուցանէ. ընդոստուցանող. Ճչօղ, վէր ցաթկէջընօղ. *Խթան ընդոստուցիչ ամենայն հեզգացելոց. Եղիշ. Է: *Ցայնպիսւոյ ընդոստուցիչ և կսկծողական խթանէ խմաստասիրել պակասեալ բանից. Սկեւ. լմբ:

ԸՆԴՈՍՏՉԻՄ. Տ. ԸՆԴՈՍՏԻՄ, ԸՆԴՈՍՏՆՈՒՄ:

ԸՆԴՈՏՆԵՄ, եցի. ն. Καταπατέω. Conculco. Ընդ ոտիւք կոխան առնել. նուաճել. և Լնու ոտն հարկանել. արհամարհել. ոտից փոխ առնէլ. այաղ ալթընա ալմագ. *Զամենայն արացեալ ընդոտնես: Ընդոտնեալ 'ի սանձս կապոյ: Ընդոտնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ: Ընկրկեցին ընդոտնեցին զպետականութիւն: Վեհն 'ի տկարէն ընդոտնի. Նար: Կամ *Զանձնառութին շնորհին ընդոտնել: Զերկնաւորին պաշտօն ընդոտնեալ: Փառաւորութին ընդոտնեալ. Նար:

ԸՆԴՈՏՆԻՉ. ա. Որ ընդոտնէ. *Թէ զանմարդութիւս իմ բարձցես, եղծման ընդոտնիչ. Նար:

ԸՆԴՈՒԼՆԵՄ, եցի. ն. որ և ԸՆԴՂԸՋԵՄ. Ըմպել զուլն՝ ողողելով. ընդ ուլանն անցուցանել, ընդ ուլն բերել. *Ընդուլնէ և հեղքէ: Եւ արջք բաժանեալք՝ ընդուլնեն, և զմիջոյ բուռն հարեալ՝ ուժգնապէս զարկուցանեն. Փիլ. լին. և լին:

ԸՆԴՈՒՆԱԿ, ի, աց. ա. Δέκτωρ, δέκτριος. Susceptor. Ընդունող. գապուլ էտիճի. *Փրկիչ ընդունակ մեղաւորաց. Ըար: *Զի ընդունակ լինիցիմ ստորոց անցաւորաց. Վրք հց. խա: *Ընդունակ լեր աղօթից և մաղթանաց մեղուցեալ քոց ծառայից. Գնձ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿ. Δεκτικός. Ad recipiendum aptus. ἀντιλαμβανόμενος, capiens, capax. μέτοχος, particeps. Յարմար առ ընդունել. ենթակայ. արժանաւոր. ունակ. ընդունարան. ունօղ յինքեան. հաղորդ. գապիլ, գապիլիյէթլի, էհլի. *Մտաց և մակացութե ընդունակ, որպէս մարդ. Կիւրղ. գնչ: Սահմ. ա: *Ընդունակ չարչարանաց և մահու. Ար. Ք: *Ընդունակ լինել շնորհաց մարգարէութեան: Ընդունակ առնէ կենդանարար բանին. Ցձմ. Է: *Լուսոյ, կամ շնորհաց, կամ բարձրագոյն բարեաց, կամ շնորհաձիր էին և հոգւոյ նորա ընդունակ: Որդւոյն պատուաստեալ զքեզ ընդունակ. Նար: *Լսելիս ընդունակս հրնչմանցն. Դիոն: *Ո՛չ է կեանք, այլ կենաց ընդունակ. Կիւրղ. գնչ: *Ներհակական խառնուրդ է լոյս. յայտ է թէ (և) ընդունակք լուսոյ իմաստութեան՝ ընդունակաց ազնուական խառնուրդ. Սրկ. փհ: *Ընդունակ եղև ամենայն չարութե. Բրս. չար: *Որք զծիրանին ներկեն, այլովք ոմամբք զընդունականն պատրաստեն. Տօնակ: *Մնալու ինչ տեսակ և անկերպարան (նիւթն ասացին՝) ամենայնի ընդունակ (յն. մի բառ πανδεχές.) Գղափ. փիլ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿ. Δεκτός. Acceptus, gratus. Ընդունելի. հաճոյական. արժանընկալ. արժանընդունակ. և Ընկալեալ. Մագպուլ. *Ի ձեռն սորա ընդունակ և հաճոյական մաղթանաց հայցման աղօթից». այլ ձ. ընդունականս. Նար. առաք: *Ոչ զայն ցուցանեմք, թէ յականջսն ազդեցաւ ձայնն, այլ՝ թէ կամացն ընդունակ եղև. Խոսր: *Ի յայդմանէ զքեզ 'ի վայր արկ, 'ի հրեշտակաց լեր ընդունակ. Ցս. օրհ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δεξόμενος, ἐπιδεχόμενος, δεκτικός. Capiens, capax, obnoxius. Նոյն ընդ վ. ըստ ա և բ նշ. *Լուսաւորութեն կամ ածայնոյ զալստեան ընդունականն: Ընդունականք ապականութե կամ լուսոյ. Դիոն: *Երակքն իբրև ընդունականք ուտելեաց լինին (յարենէ). Փիլ: *Ախտի կամ մահու, կամ յարութեան ընդունական. Կիւրղ: Ը. Բղբ: Աբ: *Մըշտաց ընդունական. Նար. խա: *Ածայնոյ հանդստեանն ընդունական. Ը. հրէից:

Եւ ըստ գ նշ. իբրև Ընդունելի. *Ընդունակ էր իւրաքանչիւր բարուցս զխոտորելիսն, և զընդունականսն. Մամբր: *Զնորայն առնել ընդունական և նուիրական բանից պատարագս: Որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք ընկալ զիս. Նար. Ժ. յիշ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՊԷՍ. մ. Μετοχικῶς. Participaliter. Ընդունելով. մասնակից լինելով. *Առ նա կալմամբ զմիութիւնն շահեալք ընդունականապէս և հաղորդաբար, որպէս մինչ թէ երկաթ հալելով 'ի հուր՝ ջերմուցանէ առ 'ի նմանէ. Կիւրղ. գնչ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԻՑ. ա. Ընդունող 'ի միասին և հաւասարապէս. *Պաշտամանց ընդունակից, և փառակից 'իբրու ծնողին. Ճ. Գ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετοχή. Participatio. τὸ ἀντιληπτικόν, perceptio. Ընդունակ կամ ընդունականն գոլ. ընդու_

նելութի . ընդունելն . մասնակցութիւն . *Ցանկարայս յընդունակութիւն մարմնոյ և արեան միածնի քո . Պարգ : *Ցընդունակութէ առ որդութիւն . . . Ցընդունակութ՝ որդւոյն բնաւորեալ ած . Կիւրղ . գնդ : *Զի արժանի լիցի շնորհաց քոց ընդունակութ . Մաշ : *Ցընդունակութի արդասեաց հոգևոր սերմանց . Նար . ւը : *Հոռոտելեան (Նշանակեն) զանուշահոտութեն ածայնոյ զընդունակութիւնն . Հ . հրէշ . բոփ Դիոն . երբ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ . ա . Μάταιος, κενός . Vanus , vacuus , inanis . Ի սպառ ունայն . դատարկ . անօթի . նանիր . սին . խոտ, պօղ, պէհոտէ , Բեհէն . *Ընդունայն է փրկութի մարդոյ . Սղ . ծէ : *Ընդունայն էին ամենայն մարդիկ բնութբ . Իմ . ժգ : *Ընդունայն է քարոզութիւն մեր , ընդունայն են և հաւատքն ձեր . ա . կոր . ծէ : *Կարծիքն իմ ընդունայն եղեն ինձ . Յոբ . իէ : *Զի ոչ եթէ բան ինչ ընդունայն իցէ ձեզ . Օր . լէ : *Ի յընդունայն երկրագործութիս : Աշխատութիւնք ընդունայնք . Նար :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ . մ . Εἰς κενόν . In vanum . Իբր ընդ ունայն . 'ի սնոտիս . 'ի նանիր . 'ի զուր . խոտ փէշէ . նաքէւէ . *Մի ընդունայն զշնորհսն այ ընդունել ձեզ : Ոչ ընդունայն ինչ ընթացայ , և ոչ ընդունայն վաստակեցի . Բ . կոր . Ը . 1 : Փիլիպ . Բ . 16 : *Ո՛չ ընդունայն ինչ գրեցի . Նար : *Ո՛չ ընդունայն սուրհանդակ ամենայնի եղէ , ոչ ընդունայն Թեւք կիտասին Թեւացայ . Փիլ . յոբ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԲԱՆ , ի , եց . ա . Ունայնաբան . զրախօս . *Թողցուք 'ի բաց զընդունայնաբանս , և յանձարան քարոզսն ընԹացուք . Ճ . ժ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ . գ . Ματαιολογία . Vaniloquentia. Բան սնոտի . դատարկաբանութիւն . ճճախօսութիւն , խոտ խօսք , փէշէ . լաֆ . *Ի ձեռն քրիստոսի խնամութեան ուսեալ եղբարց՝ բազմացեալ զընդունայնաբանութիս նոցա . Ածբ . Է : *Զընդունայնաբանութիս 'ի բաց վարեր . Սիւս . մէ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ . գ . Գործ սնոտի և անպիտան . *Ոչ երբէք ընդունայնագործութ կալեալ յանձին . Ճ . Գ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԽՕՍ . ա . Որ խօսի զսնոտիս . և ընդունայն բարբառեալ . *Ընդունայնախօս աւանդութի . Կոչումն :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԹՌԻՉ . ա . Որ լինի ինչ 'ի զուր Թռուցեալ , կոչեցեալ , աշխատութի . *Ընդունայնաթռիչ քիրտն , աշխատակար փափաքք . Նար . ւբ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԿԱՆ . Տ . ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ . ա . Κενός . Vanus . *Ընդունայնական բանս մտածանել . Սեբեր . Է :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԿԱՐԾ . ա . Որ ինչ սնոտի կարծիք զանձինէ . զրախօսական . անօգուտ . ամպարտ . *Այլ այս ընդունայնակարծ հպարտութէ ժամանակագրացն ասացի 'ի կշտամբութ . Եւս . քր . ա : *Զընդունայնակարծ կարծիսն պատմութեց հեռացուսցուք 'ի մէնջ . Վէշպ . Բ : *Մի լիցուք ընդունայնակարծք , միմեանց ձայն տուեալ պաշել զոյենս հնոյն . Եփր . գաղ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԿԱՑ . կամ ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԿԱՑ . Նոյն ընդ վ . (զուգէ և նոյնակս գրելի .) *Արդարեւ բերեր միշտ զնեղն յընդունայնակաց հպարտութիւ : Պատճառս աւելով զընդունայնակաց հպարտութեն ամբարտաւանութե . Յհ . կթ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱԿՈՒԽԵԼ . չ . Որպէս 'ի զուր Թեւակոխել . Ջանալ բարձրանալ ընդելանել . *Բայց քո մի ընդունայնակոխեալ ելցեն միոյք գերաղանցեալով 'ի յաւիտեանս . Բրս .

ծն . (իբր յն . κενοπατέω . Թերևս լաւ և κενοπαθέω , vanis ducor adfectibus . ցանկալ 'ի սնոտիս :)

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՁԵՒՆ . Տ . ԱՆՆԱՑԵՆԱՁԵՒՆ . *Ընդունայնաձեւն և դատարկ . Տօն :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՄԻՏ . Տ . ԶՐԱԽՕՍՀՈՐԴ . *Ընդունայնամիտ զրախօսհօրդ (յն . մի բառ) հերձուածողք . Փ . Գ . Է . Գ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՆԱԼ , եցայ . չ . Ματαιόομαι . Vanus reddor . Զհետ լինել ունայնութեն որպէս անմիտ . սնոտել . անմտանալ . պօղ դառնալ . *Մեղայ յոյժ . . . վասն զի ընդունայնացայ յոյժ . Բ . Թգ . Իդ . 10 : ա . Ճ . Իա . 8 : (ամբ . պօղ փէշ .) Տես և ՍՆՈՏԻԼ :

կամ Ունայն երեւել 'ի գործ երեւել . պօղ լրանալ . *Ալայ , և ոչ ընդունայնացան բանք բերանոյ նորա . Ցուրբ . Է . 4 :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՓԱՌ . ա . Κενόδοξος . Ունայնափառ . սնափառ . ընդունայնախարծ . *Սնափառ եղիցուք թերեւս ոչ և ընդունայնափառ . Ոսկ . մ . ա . 19 : *Ընդունայնափառ բանութեն բարբոջ . Ոսկ . յհ . ա . 1 :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՋԱՆ . Տ . ԶՐԱՋԱՆ . *Մի մեզ շնիցէք , եթէ ընդունայնաջան լինել չկամիցիմք . Ոսկ . յհ . ա . 1 : *Ընդունայնաջան վաստակ . Պիտ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՎԱՍՏԱԿ , ի , աց . Տ . ԶՐԱՎԱՍՏԱԿ . *Ի խորամ խմաստութեան ընդունայնավաստակացն . Փիլ . լին . ա . 53 :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆԱՄՈԽԵՏՈՒԹԻՒՆ . գ . Ընդունայն և անօգուտ արուեստ . *Վասն ընդունայնարուեստութեն և չարարուեստութեն , որք ոչ ունին պիտանի կատարումն 'ի կենցաղումս . և ընդունայնարհեստութիւն է՝ լարախաղացութիւն , են . Սահմ . ծէ :

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆ . գ . Ματαιότης . Vanitas . Ունայնութի . նանրութիւն . սնոտի ինչ . խոտ բան , խոտ բլուշ . *Աշ ամենայն ինչ ընդունայնութեն է . Ժող . ա . Է : *Ընդունայնութեն արարածքն հնազանդեցան . Հռ . Ը . 20 : *Զընդունայնութենն կարծեաց : Ի բերմանէ ընդունայնութեն : Իբր զապաժամանն ընդունայնութեանք : Ըլլջանակք ամենայն ընդունայնութեն : Ընդունայնութեն գնացելք ունայնացուցի . Նար :

ԸՆԴՈՒՆԱՐԱՆ , ի , աց . գ . Ἐκδοχεῖον, δοχεῖον, ὑποδοχή . Receptaculum , capax . Տեղի կամ աման ընդունելի՝ նիւթական և բանական . պարունակիչ . բնակարան . գաւ , փարփաշ , մեհեան . *Նոցա մեհեանքն՝ կռոցն ընդունարանք չլինելով լինէին . Ցհ . իմ . պօղ . *Եղեմարփին շնորհաց հոգւոյն ընդունարան գոլ . Շար . *Յոգնակակին կորբան՝ տապանակին ընդունարան : Ընդունարան մտաց , կամ խելքահրութեն : Ընդունարան այ բանին , կամ երկնից արքային , կամ կամաց անհասին . Նար : *Որ հանեն ջուր 'ի վիմէն , արա զսիրտ իմ ընդունարան արտասուաց . Ածան . ւչ :

ԸՆԴՈՒՆԵԼԱԿԱՆ . Տ . ԸՆԴՈՒՆԵԼԻ . *Ընդունելական աղօթք . Կանոն :

ԸՆԴՈՒՆԵԼԻ , լոյ , լեաց . ա . Δεκτός, προσδεκτός, εὐδόκιμος . Acceptus , acceptabilis , gratus . Արժանի ընդունելոյ . հաճոյական . հաւանելի . հաճոյ . *Զընդունելիս ձեր զոհսն : Ցողջակէզ ընդունելի առ 'ի ձենջ . Զի ոչ լինիցի ընդունելի առ 'ի ձէնջ : Աչխ արդար ընդունելի է նմա . Որ ընդունելի : Ընդունելի պատարագ : Այս ժամն ընդունելի : Ժամանակ ընդունելի : Ընդունելիք նորա երբէ զամենայն . են . *Աղօթք ընդունելութ այ .

Սոփ . փէ : *Ընդ այս դառնի , եւմուտ ընդունելի . Ոսկ . յհ . ա . 25 :

ԸՆԴՈՒՆԵԼԻ . Ἀντιλήπτωρ . Susceptor . որպէս Ընդունօղ . ընդունիչ . պաշտպան . օգնական . *Ընդունելի իմ է : Ընդունելի է մեր այ յակոբայ : Այ ընդունելի եղեւ ելութեն իմոյ . Սղ . ծէ . իա . իէ . յէ . ւ : *Ընդունելի իմ է . ոչ Թէ ես ընդունիմ զնա , այլ Թէ նա զիս ընկալաւ յինքն . բան զի 'ի յոյժս յոյժսն նշանակէ Այն ինքնութ մու , այնինքն զօրավիգն իմ . Լծ . սղ :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ . գ . (իբր ներգ .) Ἀνάληψις, ἀντίληψις, ἀποδοχή . Receptio , admissio . Ընդունելն . համբերութի . վերոյ և պատուով ժողովելն առ ինքն . և Ցընդունելն կրելն . ընդունակութեն . և Ընդունօղ . խօսել էլոյն . *Տեսայ ես ընդունելութեն յն . յն . ընդունիչ . Ցաւրբ . Է . 16 : Հաստատուն է բանս . և ամենայն ընդունելութեան արժանի . ա . տիմ . ա . 15 : Է . 9 : *Վասն ընդունելութեն զեղջերուն . Ալեք . ծէ : *Ընդունելութեն հոգւոյ այս : Հոգւոյն այս ընդունելութեն արժանի արար . Պարգ : Ցմն . Է : *Իսկ զպատուհան ընդունելութեն խնդ առ բանիւք կենաց ընդունելութեն . Նար . խ : *Աղաւնւոյ եղեւ զընդունելութեն մեծաւ արդարու . Խոր : *Հոգւոյն է մանկանց զընդունելութե ծնեալ , և ծնեալ զնման մանկանց : Ցասումն ընդունելութեն և 'ի վար պիտոյից միոյ է պէտք . խորհրդոյ : Որդւոյն մեծ ամբարշտութեն է պարականութեն , և չարութեն ընդունելութեն : Հարկաւորացն ընդունելութեն կերակրոց : Կերակուր հոգւ ընդունելութեն բարեաց : Հաւանեալ յընդունելութեն այս հոգւոյն . Փիլ . Վարդապետք ոչ ընդունելութեան կարոզութեան զբարձրագոյն գիտութեն նոցա վարդապետեաց , այլ բան աղօթեց ընդունելութեն . Նախ :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ . Δοχή . Epulum , convivium . Հիւրընկալութիւն . կոչունք . խրախճանք . *Եւ արար ընդունելութ մեծ նմա ղեւի 'ի տան իւրում : Ցորժամ առնիցես ընդունելութեն , կոչեա զաղքատս . Ղկ . Է . ծէ : *Ոչ փոքր արար նոցա ընդունելութի : Որոց ընդունելութե մեծաւ արար մեծաբանութեան եղերաշ : Օտարաց արար ընդունելութ . Խոր . գ . 57 . 60 . 61 :

Իսկ , *Նաբաբեղաբաց յամբար ընդունելութեց : (Աչխր) եղեղ ընդունելութիւն երեսունեն՝ է եղբարց : Ընդունելութիւնք երեկնոյ 'ի մարմնոյ եկեղեցին 'ի վերայ գիւղին ամենայն . Օրհն . Գ . մեկնին նաև որպէս հաւանելի , կամ ընդունելի իրք :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ . (իբր կր .) τὸ Δεκτόν . Acceptum esse , acceptatio . Ընդունելի կամ ընկալեալ լինելն . հաճութի , իբր հաճոյականն գոլ . և Հաճոյական ինչ . նուէր . պաշտօն . *Ցընդունելութեն նոցա առ ձի սեղան : Անպատ լիցի յընդունելութի . Ել . իէ . 38 : Ղեւ . իէ . 21 : *Հայել 'ի պատարագս ձեր կամ առնուլ ընդունելութեն 'ի ձեռաց ձերոց . Մաղ . Բ . 13 : *Ոչ հանդիպեցոյց ընդունելութեն յամեն ինքն . խոր . Գ . 57 : *Իբրև զանհաշտական իմն կաց բարձման , յընդունելութեն այս ծառայելոյն . Ցհ . իմ . եւէ : *Եւ գայ 'ի հանճելութեն ընդունելութեան : Զքանիցս հաւատայ զընդունելութեն . Նար . եր . յ :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ . որպէս ընկալեալ ասելութեն . *Զաննկարգիս է գեղ ծնունդ անմաս զգայսն ամբարեալ կոչել ընդունելութեն . Նիւս . եր գ :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ . Μετοχή . Participatio . Կցորդութեն . մասնակցութեն իմեք .

ւէգ. *Բնութիւն է ած՝ հայր, և ո՛չ ընդունելութիւն. Կիւրղ. գնդ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. Μετοχή. Participium. ըստ քերականաց՝ Այն մասն բանի, որ է մասնակից յատկութեանց բայի և անուան. ճիշդ փոխել. *Ընդունելութիւն է բառ ընդունական (այսինքն հաղորդ) բայից և անուանց յատկութեանց. Թր. քեր։ *Ընդունելութիւն առի, զի հասարակ առի զոյանալ յանուանէ և 'ի բայէ, և յերկոցունց ունի զերս էութիւն. Երզն. քեր։ *Ընդունելութիւն (անկանի) ընդ բայիւ. Անյ. պերիարմ։

ԸՆԴՈՒՆԻՄ, ընկալայ, ընկալ, լուրուք կամ լո՛յք. ընկալեալ. հ. ('ի Ունիմ, կալայ.) Δέχομαι, εἰσδέχομαι, ἐκδέχομαι, ('ի διά, և ἔχω.) λαμβάνω, ἀναλαμβάνω. Suscipio, recipio, accipio. κομίζω, fero, porto, ևն. Ցինքն առնուլ համաձայնութեամբ. յանձն առնուլ. հաւանիլ. հաճիլ. ընդդրանել. առնուլ. բառնալ. հիւրընկալել. իրէն կամ իր քովը առնել. գապուլ էթմէք, ալմագ. *Որ ընդունի զձեզ, զիս ընդունի։ Խնդութեամբ ընդունելին զբանն։ Ոչ ընկալան զնա։ Ընկալցին զնա 'ի տունս իւրեանց։ Ընկալեալ բաժակ՝ գոհացաւ։ Զաղաչանս ընկալաւ։ Ընկալ զծառայս քո 'ի բարի։ Ընկալարուք զնորա նորա։ Ընկալցի զնա խաւար։ Ի բաղաւէս իւրեանց ընկալցին զքեզ. ևն։ *Վաստակաւ՝ որ ընկալաւ զհրեշտակսն. այսինքն ընդունելեաց և նկուն տարաւ. Եփր. պտմ. Գ. 6։ *Ընկալեալ լինի զկենդանութիւն. Եփր. ղևտ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼ. Ἀντιλαμβάνομαι. Իբր օգնական և ձեռնտու լինել։ Սղ. առէպ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼ Ի ՍՈՒՐԲ ԱՒԱԶԱՆԷ. կնքահայր լինել. Խոր. Բ. 87։ *Ընդունօղ 'ի մկրտութենէ. Դիոն. եկեղ. առէպ։

Գտանի և Ընդունեցայ կամ Ընդունեցի, ընդունեաւ, ընդունեալ, ևն, որ առ մեզ է ռամկական։ ԾԾ։ Ը. Բղբ։ Լմբ. առ լեառն։ Ոսկ. ւս։ Վրք հց. Է. ծՂ։ Մաշ։ Վրդն։ Երզն. ևն։ Կրկին առամամբ առի. *Զօտարս ընդունեցէք, զհիւրս ընկալարուք. Եփր. [illegible]։

Որպէս և Ընկալնուլ, ընկալնու, ընկալնոյ. ընկալցես։ Մագ։ Առլ։ Վ. հց. ծԳ։

ԸՆԴՈՒՆԻ, նին. նը. այսինքն Ընկալեալ լինի, ևն. *Արծաթ անպիտան ո՛չ ընդունի կամ հակառակ 'ի գանձ եկեղեցին. Նար. ԻՆ։ *Ոչ ընդունելին պատասխանի մեր. ՄԾԲ. Բ։ *Ընդունելեին հիւրք երեկօթիւք։ Հիւրք ընծանօթք ոչ ընդունելեին. Խոր. Բ. 63։ Գ. 20։

ԸՆԴՈՒՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Այն՝ որ ընդունի. ընդունօղ, ընկալօղ. և Ընդունարան. *Որ ընդունիչդ ես պատարագաց. ԶԿ. կԲ։ *Որ ազօթիցն է մատուցանող, և ընդունիչ. Խոսր։ *Եղանակ մեզ զգերագոյն ընդունիչ զգօղն երկնային. Շար։ *Ընդունիչքն պատարագաց, և մատուցողքն։ Ի մէջ առնուլ զոսկեայնսն ընդունիչսն նորա. Եփր. ծն. և համբ։ *Ստացեալքն (զմօրս գեղոց) յայլ ընդունիչս երանալ։ Բանն հանելով զորէն ... 'ի լանչս այնոցիկ, որք պատասխանի անդ իցեն զընդունիչս ... Փիլ. լին։ *Գթութեան խելք ապա հաւատութեան, և ընդունիչ անապականութեան. Ցծնն. ծա։ *Զմարմինն ընդունիչ մահու՝ բեր առաջ. Լմբ. հանգ։

ԸՆԴՈՒՆՈՂԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Δεκτικώτερος. Capacior. Առաւել ընդունակ. *Հոգւ ջերմութեան յառաջ զեւր զպաշտօնս 'ի յընդունողականագոյնսն, և առ իւր նը... [illegible]. Դիոն. եր։

ԸՆԴՈՒՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. *Զընդունողականութեան նոցա առ տեսողականն առաւ. Նիւս. բն։

ԸՆԴՈՒՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Ընդունակութիւն, և Ընդունելութիւն. *Զճաշակելեաց (խմել 'ի հրեշտակս) զիմանալեացն կերակրոց զլցումն, և զածայնոցն և մտաւորականաց բաշխմանցն ընդունողութեան. Դիոն. երկն։ *Մերձաւորս առնեն զմեզ 'ի քեզ սիրոյն ընդունողութեան. Ոսկ. ա. կոր։ *Հանգի զկամս ընդունողութեան քո զմտաւորացն (այլ ձ. 'ի մատուցօղքս). Մաշտ։

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄՆ. գ. Ընդունելի. ընդունելութիւն. *Բարեպատրաստ ընդունումն բանին. Մաշ։

ԸՆԴՈՒՆՉՍՄԱՐԿՈՒ. ա. Որ ինչ լինի ընդ ունչս արկանելով. շարժմամբ ընչաց մի... մտաւորս, կամ կախարդական մրմնջմանց. [illegible]. *Ցորդորէին ուսանել զուամունս ծածկելի չնչմանց, և ընդունչսարկու քրթմնջմանց խօսան՝ որպէս զձայնիւ և զորովայնախօսս. փարպ։

ԸՆԴՈՒՍՏ. Տ. ԸՆՏՈՒՍՏ. *Իսկ յորժամ ընդուստ մատուցանեն քահանայքն, ոչ հրամայէ ուտել. Մէկ. ղևտ։

ԸՆԴՉԱՐԻԼ. Տ. ԶՉԱՐԻԼ. *Ընդչարեալ է այլն ընդ մեզ. Ճ. ժ։

ԸՆԴՊԱՀԿԵՄ. Տ. ԸՄՊԱՀԿԵԼ. *Մի ընդպահկեսցես զգեղեցկաւն. Նար. ՅԷ. Որպէս թէ ընդբաժնել, սանձահարելով շարժել զոտքան 'ի վտանգ կործանման։

ԸՆԴ ՎԱՅՐ. Տ. ՎԱՅՐ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդունայնաբանութիւն. վայրապար խօսք. շաղփաղփութիւն. շատախօսութիւն. ճճախօսութիւն. դոշ սէօզ, լաֆ. *Զընդվայրաբանութիւնս մեր դադարեցուսցուք. Մանդ. ծԳ։ *Ընդվայրաբանութիւն շատախօսութիւն։ Շատախօսութեան ընդունայնաբանութիւն. Փիլ. [illegible]։ *Ընդվայրաբանութիւն, անժամ ծաղր. Վրք հց. Բ։ *Ի շատախօսութենէ և յընդվայրաբանութենէ. Մաշտ։ *Շատախօսութեամբ և ընդվայրաբանութեամբ առաւելեալ. Ոսկ. եփես։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԲԵՐ. ա. Որ ընդ վայր կամ ընդ վայրս բերի. դատարկաշրջիկ. աստանդական. *Զոմանս շրջօղս և ընդվայրաբերս. Սարգ. յհ. Է։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԲՈՅՍ. ա. Ցուցմունս բուսեալ 'ի վայրի. *Զարմատոյն ընդվայրաբոյս՝ վնասակարս. Ագաթ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԳՆԱՑ. Տ. ԸՆԴՎԱՅՐԱԲԵՐ. *Ոմանք զորդիս իւրեանց ոչ խրատեն, այլ խաղալ և ընդվայրագնաց թողուն. Մանդ. *Զընդվայրագնաց բնութիւն մեր դադարեսցուք. Եփր. գող։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԽՈՅԶ, խուզի, զաց կամ զից. ա. Որ ընդ վայր խուզարկէ. հետաքրքիր. *Մինչ անհերեւոյթ ինչ իրաց ցանկայ գիտակ լինել բնութեան մարդկան. զի քննող իմն է և ընդվայրախոյզ. Ոսկ. եփ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Ընդվայրաբան. ունայնաբան. զրախօս. ճճախօս. *Եգիտ անդ այր և կանայս ընդվայրախօսս. Հ=Ց. նոյ. Լ։ *Գեհենակոչացն [illegible] և ընդվայրախօսացն՝ որք յորովայնէ բարբառեցին. Ոսկ. եփ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Բան զուր և ընդունայն, և գիւթական. *Սովորութիւն է գիւաց ծրագրել զհաւատս ձայնս արձակել, զոր եօթանասունքն ընդվայրախօսութիւն թարգմանեցին. Ոսկ. եփ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԾ. ա. որ և ԸՆԴՎԱՅՐԱՑԵԱԼ. Վայրապար կամ այլայլ անդր յածեալ, մանաւանդ լեզուաւ. շաղփաղփ. ընդունայնախօս. *Որք շրջին յաշխարհս, ընդվայրած լեզուօք և շատախօսութեամբ. Վրք. հց. *Ընդվայրած լեզուօք և շատախօսութեամբ վնասեալ. Ընդվայրած լեզուօք 'ի բամբասանաց ոչ դադարեն. Մանդ. Բ. և Իա։ Իսկ անդ. ծԵ. գրի Վայրած, զի մի կրկնեսցի Ընդ. *Անձնայն ոք 'ի մեաց հասատութեան և յառաջ... նութիւն հայի, և ո՛չ ընդվայրած լեզուութիւն աղօթիւն դ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդվայր բերումն. աստանդութիւն. և Շաղփաղփութիւն. կակազումն. *Այլ ո՛չ նոցա ընդվայրածութեանն զպարսն գոլ ունել հրամայէ ճշմարտութեանն բան. Պրպմ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱԿՈՐԿՈՃ. ա. Իբր Ընդունայնաթող. զուաջան. *Ընդվայրակործական գրգռթողացն քարանցն և փայտից յիմարութիւնքն. Ագաթ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Որ վայրապար հայի այսր անդր. *Խոնարհութեան ... ընկալաւ զնետնոլութեան ... ընդվայրահայեաց քըն. Ոսկ. ող. Ճ։ *Զանսանելիս իմ խաւարեցուցի ... ընդվայրահայեաց շրջաբերութիւն. Եփր. խոստով։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՀԱՄ. ա. Ընդ վայր հարկանելի. անարգ. խոտան. չնչին. անպիտան. *Առնեալ զմարգարէ մի անուանն՝ կարգալ սուտ և ընդվայրահամ քրմանցն. Ագաթ։ *Խօսս ընդվայրահամս. Ոսկ. Եփես։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՃԱՌ, ի, ից. ա. Ընդունայնախօս. ճճախօս. *Ծնունդ շաղակրատ մտաց ընդվայրաճառից. Նար. Ծբ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՅԱԾ. Տ. ԸՆԴՎԱՅՐԱԾ. *Խօսս տալով յընդվայրայածն և փախուցեալ յերկայնագոյն բանից. Պիտ։ *Լուեալ դադարեցեն ընդվայրայած և անամօթ բերանք նոցա. Բուզ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՅՕՆ. ա. Որոյ յօնք ընդվայրոք յածին. խենէշ. *Զհետ երթալ լկտի երգոց, և ընդվայրայօն աչքանաց. Սարգ. ա. պ. Է։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՊԱՃՈՅՃ. ա. Անձլոյզ և անօտի զարդու պաճուճեալ. Καλλωπισάμενος. *Լկտաբարոյ ընդվայրապաճոյճ կանայք. Ոսկ. Եփ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՊԱՏԻՒ. ա. Իբր Այն՝ որոյ ընդ վայր և ընդունայն է պատիւ. անարգ. արհամարհ. *Աղք կանանց անհամեստից՝ մատուցանել և գիւրահասան և ընդվայրապատիւ. Մանդ. ծԷ. (այլ ձ. լաւ ևս՝ վայրապատիւ։)

ԸՆԴՎԱՅՐԱՊԱՐ, ի, աց. ա. Որ զհետ լինի վայրապար իրաց, կամ ընդ վայր յածի. դատարկապորտ. *(Մի խաղն) ընդվայրապարաց նախահանդէս. Անյ. բարլ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՋԱՆ. Տ. ԶՐԱՋԱՆ. Ի զուր է և ընդվայրաջան, եթէ գիտելիս ոչ պարկեշտացուցանիցէ. Ճ. Դ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՄՆՈՒՆԴ. ա. Ի վայրի սնեալ, բուսեալ. վայրի. Եղանի. *Ծառք, կեղչն անպտուղք և ընդվայրամնունդք առաւաղինք. Վեցօր. Է։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՍՈՒՆ. ա. Ἀνειμένος. Remissus. ἄφετος, dissolutus. Դատարկասուն. դատարկապորտ. Թուլամորթ. Թողեալ 'ի կամս անձինն. *Որդի ընդվայրասուն՝ ելանէ լկտի. Սիր. Լ. 8։ *Ոչ այլ ուսանէք ... չնութիւնքն և պոռնկութիւնքն, այլ յընդվայրասուն լինելոյ մանկանց մանկութեանց։ Իբրև զմանկտի ընդվայրասուն և շատախօս. Ոսկ. մթ. և եփ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՎԱՍՏԱԿ. Տ. ԶՐԱՎԱՍՏԱԿ. *Այնպիսին ընդվայրավաստակ երևեսցի. Անձ. ծղ։

ԸՆԴՎԱՅՐԱՔԱՐՇԻՄ, եցայ. չ. Ստորաքարշ գետնաքարշ լինել. յերկրա...

ւորս թարթափել. *Կերակրոյ խաղէցն բաղձացաք. ընդվայրաքարշեցաք, աղաւաղեցաք. Վրք հց. ԻԹ: *Զաւ 'ի մեղաց ապականեալ (զոգի) և զընդվայրաքարշեալն ապաշխարութեամբ վերստին նորոգործէ. Բրս. ապաշ:

ԸՆԴՎԱՅՐԱՔՆԻՆ. ա. Περίεργος. Curiosus, և supervacaneus. ընդ բայի, πολυπραγμονέω, ardelionem ago. Ընդ վայր կամ վայրապար իրաց քննող. անստախօսնդիր. աւելախնդիր. հետաքրքիր. և հետաքրքրական. աւելորդ. *Որ բանիւ է աւելորդ, և ընդվայրաքննին: փախիցուք 'ի քոյ ընդվայրաքննին ընդդիմադրութեցդ. Ա- որս. ա. գ: *Այսպիսի հաւատոյ ցուցումն ունելով ընդվայրաքննին լինել յոյժ անմտութիւն է. Պրպ. Ւ:

ԸՆԴՎԱՅՐԸՆԿԵՑ ԱՌՆԵԼ. Ընդ վայր արկանել կամ հարկանել. Հար ղուրնել. *Աղքատութի, անարգութի, արհամարհել. ընդվայրընկեց զանձն առնել. Ոսկ. ա. Բեռ. Գ:

ԸՆԴՎԱՅՐԸՆԿԵՑԻԿ. ա. Ստորին. անպիտան. Երեւէ յգած, ճամ. *Զի մի աւելորդ ինչ և ընդվայրընկեցիկ կարծիցի. Ոսկ. մ. ա. 1:

ԸՆԴՎԶԵՄ, եցի. ն. Ընդունելով զվիզն կամ զուլն ոլորել և ջախել. *Սա զերկուց ցլուց վայրենեաց միով ձեռամբ կալեալ զեղջերէն թափեաց, հանդերձ ընդվզեալ ջախջախմամբ. Խոր. Բ. 76: *Յաղագս այսպիսի մախանաց նենգութեան՝ ընդվզեալ մեռուցանէր զնա. Մագ. ԺԷ: *Արտաւազդայ փոխանակեալ... 'ի խորափիտ ինչ ընդվզեալ. Շ. Վեղ:

ԸՆԴՎԶԻՄ, եցայ. չ. Δίδωμαι αὐχένα. Cervicem do. τραχηλιάω, cervicem attollo, superbio. ἀναχαιτίζω, ferocio, retrocedo. Զվիզն ընդդէմ դնել. գիմակաց լինել բարձրավզութեամբ. ըմբոստանալ. անսանձ լինել. անսաստել. փքանալ. յոխորտալ. Վիզը պնդել, գլուխ քաշել. փէ փառօմագ, խօրօզլանմագ, պաշ գալտըրմագ. *Ապստամբեցին... դարձուցին զերեսս... ընդվզեցան. Բ. Ես. ԽԲ. 6: *Ամբարձ ձեռս ընդդէմ տեառն, և առաջի տեառն ամենակալի ընդվզեցաւ. Յոբ. ԺԷ. 25: *Սա ընդվզեալ՝ մեռանի յակեղանդրէ. Խոր. ա. 30: *Ընդվզել ընդդէմ հնազանդութեան տեառն հրամանի: Զընդվզեալն ապստամբութի, Եփ. Նոր. ԽԳ. և Խէ: *Ընդվզեալ ուղեւոյն առասպելաբանութեան ճառիւքն գեր զբաղումն. Պիտ: *Քաղաքայնոց ոչ խոյսս 'ի վերայ գեղջկացն ընդվզեալ պերճանալ. Յհ. ԻԲ: *Զգժուարերասանս ձիոցն... ոչ անդրէն բախեն. քանզի ընդվզել այնպիսիքն, և 'ի բաց սատանեցուցանելզհեծեալն վարդապետին. Բրս. յաղթ:

ԸՆԴՐԵԼ. Տ. ԽՆԴՐԵԼ:

ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԵՄ, եցի. ն. Օրինակել զմատեան ինչ. դաղափարել. *Որք մատուցաքարք ընթեռնույք զվարս սոյն, և կամ ընդօրինակէք գրչու. Գր. Վկ. Յես. Հոռոմ ոսկ: *Որք կարդայք կամ ընդօրինակէք. Ցիշտ. ամէն:

ԸՆԹԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Նոյն ընդ Ենթադրել. Ներքոյ արկանել. առ ոտն կոխել. ստորոտ արկանել. Նուաճել. վանել. ընկճել. Ալթընտագ, պասմագ, Էէքէ լարբմագ. *Բազմութեան ընթադրելով զմիտսն. Ճ. Ա: *Յարձակմանէ քառաձիոցն ընթադրեալք. Փիլ. նխ. Բ: *Սպանին զերանեալն ընթադրեալ ձիով բարբարոսացն 'ի վաներեան դաշտին. Խոր. Գ. 3: *Այլ չեջուցին զհնարին վառեալ (զգրիգորիս), 'ի չարաճճական ձի ընթադրեալ». այսինքն կառավարեալ յերասանս կողմանէ ձիոյն. Շ. Վեղ: *Կախեալ զնա ընթադրելով ընդ ոտիւք իւրովք. Ցծոն: *Ընթադրեալ առ ոտն հարին զմեծ քահանայութեն զայս զպատուիւն. Բրոս. Գ. 15: *Ընթադրեալ զնա 'ի խոնարհ՝ քարշէին ընդ երկիրն. Ճ. Զ: *Ընթադրեալք զմահուխորհրդութեանն. Շար: *Անձեան զօրութեամբ ընթադրեալ առ հասարակ կործանեցան (բադինք). Անան. Եկեղ: *Գարշեալ յետս ընթադրէր: Զչարախօս թշնամին անթնամիմ ընթադրէ: Զգեստ սատանայական խորհրդոյն յաղթահարեալ ընթադրեաց: Զխնդրողս պատուոյ յետ ընթադրէ (կմ ենթադրէ), և զարհամարհօղսն յառաջ ձգէ: Հեռի ընթադրեաց յինէն բանսարկութի. Լմբ. պտր. ող. առկ: *Ի կայտս աղբեաց զգեղ անխայր ընթադրեալ. Շ. ա. յհ. Ծ:

ԸՆԹԱԴՐԵԼ. Զետեղել. կարգել. և Առաջի դնել. *Ընթադրեալք եղեն 'ի բանակս անմահիցն. Ճ. Ա: *Յանձն և 'ի մարմին փրկչին ընթադրեալ (այսինքն որ առաջի կայր՝) ոչ կարէր մերձենալ պատրանօք. Լմբ. պտրգ:

ԸՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ենթադրութի, որպէս Կոխան առնելն, և առնհարութիւն. *Սպանմանեն ձիախորոխս ընթադրութեամբ 'ի վաներեան դաշտին. Յհ. ԿԲ: *Զլքումն լաւացն, զընթադրութիւն անկարծիցն (կմ անկածիցն). Նար. ԽԷ:

Եւ որպէս Առաջարկութի. գիտաւորութի. որպէս յն. ὑπόθεσις. *Բոլոր գիտութեան մեր, և նորին գրոյս ընթադրութի խաղաղութեան է ուղղութի. Գէրմ:

ԸՆԹԱԿԱՑ. Տ. ԵՆԹԱԿԱՑ. *Ահա մահ և կեանք զուգընթաց 'ի միասին գումարեալ 'ի միում ընթակային (կմ ընթակայն) վայրին. այս է' անուն խաչին՝ մահացուցիչ մահու էր ախտից, և կենագործող ոգւոյ. Անան. 'ի դէտս:

ԸՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ:

ԸՆԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. փոխանակ գրելոյ ընթացակցութի: Լմբ. ող:

ԸՆԹԱՆԱԼԻ. Իբր Ընթացող. *Տարածեալ ձեռք ընդ ձեռաց, ոտք ընդ ոտից ընթանալեաց. Շար:

ԸՆԹԱՆԱՄ, թացայ, թացիր կմ թա́, կամ թա́ց. չ. Τρέχω, ἔδραμον. Curro, (cucurri) եւ. Երագել 'ի գնացս. արշաւել. վազել. փութալ. ԺԷյիրիմէք, գօշմագ, էյմէք, Թաղիդէն, Թոխիէն. *Եւ յանդեայ ընթացաւ: Ընթա́ զկնի զկնի զնոցին: Ընթա́. և ընթացաւ ընդ ճանապարհ կեցարոյ: Ընթա́ ընդ առաջ նորա: Ընթացայց զհետ նորա: Որ յասպարէսին ընթանան: Համբերութեամբ ընթասցուք 'ի պատերազմ: Ի զէն ընթանայր. եւ: *Ի վեր ընթացիր: Խորհրդով մտաց քոց ընթա́ց վաղվաղակի 'ի նաւահանգիստն. Ճ Ճ:

Նմանութեամբ՝ և պէսպէս ոճով ասի. *Վաղվաղ ընթանան պատուհասք նորա: Զի բանն տեառն ընթասցի: Ընթանայր հուր ընդ երկիր: Իբրև կայծակն ընդ եղէգն ընթացցին: Իբրև զփայլակն յայսկոյս և յայնկոյս ընթանան: Համբաւ քաջութեան ընդ ամենայն կողմանս ընթանայր. եւ: *Նման փառք յայս յաւիտեան, առ ընթացաւ, և յանկէս յաւիտենին որ կայացաւ. Շ. Եղբ Էէտ: *Որք ոչ զպատուիրան յինքեանս ձգէին, այլ պատուէն զհետ նոցա ընթացաւ: Համաչունքն յետ 'ի ներքս ընթանայ. Խոր. Բ. 77: Գ. 68: *Բայց այս բարբառ ասէալ ասէալ ընթանայր. Եղիշ. Գ: *Յաղագս որոց բանս ընթանայր: Ի միասին ընթանալով փառացն և անարգութեան. Յհ. ԽԱ: *Ար. ած գոհութեամբ ընթանան ու. այսինքն վերստացին. Շար: *Ընթացան միաբ մարգկան կարծեալ թէ չեք մեծ քան զամենայն և ոչ յարքայութիւնն. Եփր. համաբ: *Եւ եթէ մերձեցի, ընթանայր միաւ եա այլ 'ի խոր հուրբան նորա՝ եթէ սաար է նա օրինացն. Կիւրղ. Եւ: *Ի թանձրագոյնն ոչ ընթանալ կերակուրս. Մագ. ԽԷ: *Եւ ոչ 'ի կերակուր ընթանայր յաղ. Վրք հց. ԻԹ: *Աւետարանիչք 'ի բաղում տեղիս՝ ընթանալով ասեն զբանն: Աւետարանիչս այս ընթանալով զայս ծանօթս ու. խիմ, համառօտելով. Ոսկ. յհ. ա. 18. 19:

ԸՆԹԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Դեհլիզակ. կառուցեալ զմիջով. *Լուսոյ զոսա աշակերտացն, և Ջնջեաց ընթանոցաւն. Ոսկ. Եւ:

ԸՆԹԱՑ, ի, իւ. գ. } Δρόμος, δράμημα. Cursus,

ԸՆԹԱՑՔ, ցից, իւք. } cursio. որ և ԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ, ԸՆԹԱՑՈՒՄՆ. Գնացք արագագոյն. վազք. անցք. Ճանապարհ. միջոց ճանապարհի կամ գործոյ. ԺԷյիրիմէ, գօշմաղ, կէլիշ, կիտիշ, Թաղ. ըէվիշ րէֆթառ. որպէս և Ընթացք լուսոյ, աստեղ. ամպ. Հողմոց. *Արեգական և լուսնական բազմապատիկ ընթացն: Մարդկան, և ձիոց մարտակացն ընթացք՝ միջասահակ եղեալ լինի. Փիլ. նխ. Բ. և լիա: *Մինով ընթացիւ զամենայնին ապաքի: Ո՞ւր է ընթացն պոզղակի. Ճ Ճ: *Զի մի լռեսցէ և դադարեսցէ միշտ ընթացս գնացիցն. Վեցօր. Ա: *Զոյս ընթացս բանիս գումարէ. Նար. Խէ: *Որպէս զի զաղաւ ընթացս (այսինքն զբոլոր ընթացս) մարմնոյն անձամբ անձին փոփոխեալ ծանիցէ. Լմբ. սղմ:

Առաւել սովորական է յոգնականն որպէս առաւել. *Զի ոչ թեթևաց են ընթացք: Ընթացք աներևոյթք անսանձից կառաց: Կատարեաց զընթացսն յընթացից իւրոց: Իբրև լռեր յամենայնի զընթացսն: Զընթացսն կատարեցի. եւ: *Հարցցուք զլուսեղէն, որոց արագագոյն և կատարելագոյն են ընթացքն. Փիլ. Իմաստ: *Արգելում զընթացս բանիս յոյժ պատշաճէն. Խոր. Բ. 61: *Զընթացից գործին (զոտս): Արագաթեւիչ ընթացիւք մտաց: Ընթացք երկրածնաց, կամ կենդանեաց, կամ անմահական: Ընթացից ձայնին: Յընթացս անիրաւութեան խորհրդոց, կամ ախտից: Ընթացք հրեշտակական (այսինքն վարք). եւ. Նար: *Որ էր յընթացս գետոյն, և մեծ հնչման եւ լանէր յընթացից գետոյն. Վրք հց. Բ: *Յետ պօղոսի զընթացս առաւել զամենայն մեզ պարգևեաց. Շ. Վեղ:

ԸՆԹԱՑԱԲԱՐ. Տ. ԶԿՆԻԸՆԹԱՑԱԲԱՐ:

ԸՆԹԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δρομικός. Cursu valens. Որ ինչ հայի յընթացսն. և կարող ընթանալ. քաջընթաց. *Մարդկան և ընթացական մրցման. Մագ. ԽԳ: *Մրցականս, ընթացականս, կմ ռազմականս կամ հիւանդագոյնս... մրցականք կամ ընթացականք ասին. Աւետ. որոս:

ԸՆԹԱՑԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύνδρομος, συντρέχων. Concurrens, comes, consentiens. Ի միասին կամ հաւասար ընթացող. զուգընթաց. ուղեկից, գործակից, միաբան. Էօլտաշ, ռէֆիգ. *Ուղևորաց ճանապարհի՝ լերուք 'ի նոյն ընթացակիցք. Շ. հրեշտ. օդ: *Ունիս ընթացակից քեզ 'ի խորհուրդ զկար գեան. Վրք հց. ԻԹ: *Զոք են ընթացակիցք առ 'ի սոյն կարգաւորութի. Սահմ. Ի: *Ընթացակիցք լինել ընթացն մարթասցէք. Կոչ. Գ: *Ի մեզ է ընթացակիցն լինել չար խառնամբացն. Նիւս. Բն: *Ընթացակից սոյն զձայնս մտացն. Լմբ. պտրգ: *Անհնար է կարգաւոյ

և խրատանց ընթացակից լինել. Փր. հր ։

ԸՆԹԱՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνδρομή. Concursus. Զուգընթացութիւն. ձեռնտուութիւն. գործակցութիւն. միաբանութիւն. եօլփուլլըգ. *Ընթացակցութիւն խորամանկութեան բանսարկուին. Նար. խէ։ *Ցառաջնորդացն ընթացակցութենէ ոչ խոտորեցան ։ Պահեն զարգասս և զնեղանս ընթացակցութեամբ գլխոյն իւրեանց քնի. Լմբ. պտրգ ։

ԸՆԹԱՑԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Στάδιον. Stadium, curriculum. Որոշեալ վայր ընթանալոյ. ասպարէզ. ստադիոն. ղօշու ֆէրի. մէյտան. *Զգաստութեամբ յընթացարանսն և 'ի գաղանամարտս արութեանց գործեն. Փիլ. փէտակն ։ *Բայց որոշման սոցա անգի են զանազան, զոր մոլորակք առնեղըն ունին ընթացարան. Երզն. ոփ. էրկն ։

ԸՆԹԱՑՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԸՆԹԱՑԱԿԱՆ. *Ընթացողական լծակցութեան երկոցունց ոտիցդ. Նար. լէ։

ԸՆԹԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. } Ընթանալն. ընթացք. *Զերագաթռչութիւն, զկատութիւն, և ընթացողութիւն. Ղ. հրէշ։ *Առանց որոյ ոչ է շարժողութիւն կամ ընթացութիւն. Նար. ծէ ։ *Բազում ընթացութեամբ և նախատութեամբ քաջութեանց ցուցանէր. Յհ. կը ։ *Նախահօրն անպատշաճապար 'ի ծառն ընթացութիւնս. Վրդ. յայտն ։ *Ի բարուց անկարգ ընթացութէ. Կոչ. էր. *Որպէս յընթացման ըմբըշխնեալ բանիւս՝ քոյինն առկս բանի. Յհ. կը ։ *Կնքեալ կեցուցիչ զկորուսչին ընթացմունս։ Առ ընթացմունս օգտակարաց հոգևորաց քե առաջնորդեալ. քէ։ Ըստ ընթացման ամանակի. Նար. ծէ. լա. և խլ։ *Զի մի ես ընթացի 'ի չարագոյն ընթացութիւն. Տօնակ։

ԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ. }

ԸՆԹԱՑՈՒՄՆ, ցման. }

ԸՆԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ընթանալ. յառաջ վարել. Հօղըրթել, առաջ քէչէլ փանել. տէյիրլէթիրմէք, գօշթուրմագ, իլերի սիւրմէք. *Որ ընթացուցանեն զձանապարհորդն 'ի դուռն կենաց և փրկութեան ։ Ցառաջելութիւն բարեաց զմեզ ընթացուցանեն։ Ի կատարումն ընթացուցանեն հանգոյիցն նոյ. Յճխ ։ *Ընդ խաւար որպէս 'ի լոյս ընթացուցանելն. Լմբ. ոփ ։ *Ընթացոյց զնա (յերկրէ) յերկինս. Եփր. համառ։

ԸՆԹԱՑՔ. Տ. ԸՆԹԱՑ ։

ԸՆԹԵՌՆԼԻ. ն. Այսինքն Ընթերցող ։ Կոչ. ը. ուր ըստ Ձ. ընթեռնլեացն. իսկ հին աղ. ընթերցողացն։ Եւ հր. անդ. *Զոր անգամ յեկեղեցիս ոչ ընթեռնլի են (յն. ոչ ընթերցեալ լինին), զայն և առանձինն մի ընթեռնուցուս ։

ԸՆԹԵՌՆՈՒՄ, թերցայ, ցիր. ն. և հ. Ἀναγινώσκω. Lego. Կարդալ զգիրս. վերծանել. օգումագ, գըրաէթ էթմէք, խօնտէն, խօնտէն. *Առեալ զգիր ուխտին՝ ընթերցաւ յականջս ժողովրդեանն ։ Ընթեռնուցուք զօրէնս զայս առաջի իսրայէլի յականջս նոցա ։ Ընթերցիր զայդ. և ասիցէ, ոչ կարեմ ընթեռնուլ։ Ո՞չ իցէ ընթերցեալ ձեր։ կամ թէ չիցէ՞ ընթերցեալ յօրէնս ։ Ընթեռնոյր զեսայի մարգարէ, ևն ։ *Զմարգարէութիւն միքիայ ընթեռնու յականջս նոցա. Երզն. մտթ. այսինքն յուշ առնէ նոցա։ Որպէս եւ. *Յորժամ ընթեռնուցու առ ձեզ թուղթդ, արարջի՛ք, զի և 'ի լաւոդիկեցւոց եկեղեցւոյն ընթերցջի. Կող. դ. 16։ *Ըստ բարբառոց մարգարէիցն, որ զամենայն շաբաթս ընթեռնուին՝ գատեալ կատարեցին ։ Ըստ ամենայն շաբաթուց ընթերցեալ. Գծ. ժգ. 27։ և ժե. 21 ։ *Ծանուցեալ և ընթերցեալ. Բ. կոր. գ. 2։

Տեսև ԸՆԹԵՐՑԱՆԵԼ ։

ԸՆԹԵՐ. Ս. Առընթեր. առ երի. փօհէ. *Թրաքկիոս լինի աստեալ (հողմն), որ ընթեր է արգեստեսի. Արիստ. Ե ։ *Ալլ մըր ընթեր (կամ Առ մըր ընթեր) նստի քո գլուխն. Լմբ. պտրգ։ *Մեք, նիւթոյ երիք ընթեր գոլով, 'ի ձեռն շարժման ձեռաց կատարեմք ինչ. Կիւրղ. գնձ ։

ԸՆԹԵՐԱԿԱՑ, ի, եց. } ա. Παρών,

ԸՆԹԵՐԱԿԱՑ, ի, աց. } προσών, ον. ἐγγύτατος, ον. Qui, quod adest; proximus, praesens. Որ կայ առընթեր. մերձակայ. առաջիկայ. ներկայ. մօտաւոր անդեաւ, ժամանակաւ, ևն. էօգըն, էօնըփափ. *Ընթերակայ թշնամի ։ Այս է խնամոտնոյն ահարկութի, զի լուսաւորեամբն պատկառեցուցանէ զընթերակայսն. Լմբ. պտրգ. և բմ։ *Նոր իմն է հնչիւն ընթերակայ երգոյս. Ղ. փող ։ *Յայնժամն՝ հեռի ժամանակ նշանակէ ասողին, և ոչ ընթերակայ. Լմբ. ող։ *Ոչ եհան զիս վաղվաղակի առ 'ի ընթերակայ կենացս. Իսէփ ։ *Իբր ընթերակայ և խորհրդակից. Լծ. կոչ։ *Զո՞ր կանայս՝ ընթերակայս քահանայիցն ասիցէ։ Ընթերակայս զայնոսիկ ասէ, որ առաջի քահանայիցն նստէին, որպէս այժմ 'ի մատրունս, վասն ցաւոց ինչ կամ վասն ախտից. Կիւրղ. ԲԳ ։ *Ո՛չ հիւղ ինչ, որ է նիւթ, էր ընթերակաց նմա ։ Ի նիւթոյ ընթերակայցէ. Եզնիկ ։ *Ո՞վ ոք խիթայ ... ընթերակայ կենաց՝ մահանալ. Նար. ծէ։ *Ընթերակաց նմա. Ճ. Գ.

ԸՆԹԵՐԱԿԻՑ կամ ԸՆԹՐԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συνδειπνέω. Simul coeno. Ի միասին ընթրել. հացակից լինել յընթրիս. *Իմաստութիւն ընդ յաշաղկոտի առն և ոչ ընթերակից լինել հրամայէ. Բրս. մխ։

ԸՆԹԵՐՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կարդալի. վերծանելի. *Գիր՝ ոչ ընթերցական, այլ տեսական և գործական. Վրդն. ծն ։ *Ի քեզ ունիս առաջ լուսեղէն ընթերցական. Երզն. ոփ. էրկն ։

ԸՆԹԵՐՑԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Ի միասին ընթեռնուլ. Թէկրէր խօրթօլ. *Հաւասարեալ զնոսա (զքերթն և զմիտս) միմեանց ընթերցակիցս լինել. Վրք հց. Ե ։

ԸՆԹԵՐՑԱՆԵՄ. նիմ. Տ. ԸՆԹԵՌՆՈՒԼ. *Ընթերցանել 'ի մատենին զպատգամս տեառն. Երէմ. լզ. 8։ *Ընթերցանի. Վրդն. ող ։ *Առնել ընթերցանելեացն ըզբոսանս ,, այսինքն կամեցողացն ընթեռնուլ, ըստ յն. Ե. Դ. Ե. 26։

ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. որ և ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾԱՍԷՐ. Գրասէր. ուսումնասէր. բանասէր. *Ո՛վ ուշիմ ընթերցասէր։ Յումեմնէ ընթերցասիրէ. Խոր. ա. 4։ *Ո՛վ ընթերցասէրդ. Յհ. կը ։

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐԵՄ, եցի. ն. Սիրով ընթեռնուլ, կամ պարապել յընթերցմունս. *Յորժամ այսպիսիս ընթերցասիրեմք իմաստութեան ձառս. Խոր. ա. 2 ։

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընթերցասէրն գոլ. ընթերցասիրելն. սէր ընթերցման. *Զընթերցասիրութիւն գրոց սրբոց ոչ կասեցուցանէր. Սփէփ. ոնան ։

ԸՆԹԵՐՑԻՉ. ա. գ. Ἀναγνώστης. Lector. Ընթերցող. վերծանող. *Ածեղէն գրոց եղեալ գրագիր և ընթերցիչ. Ճ. Ա։ *Երգմնեցուցիչք և ընթերցիչք. Եւս. պտմ. ե. 42։

ԸՆԹԵՐՑՈՂ, ի, աց. ա. գ. Ἀναγινώσκων. Legens. Ἀναγνώστης. Lector. Որ ընթեռնու. ընթերցասէր. գրագէտ. գատաւոր. վերծանող. և Անագանոս՝ ուսնող զպաշտօն կարդալոյ և մեկնելոյ յեկեղեցւոջ զմի գիրս. կարդացող. կարդացող մարդ. Գիրք կարդացող ու մեկնող կամ թարգմանող. օգույան, և օգուտմաղ, գարրա, խարրի. *Սիրելի եղիցի և քեզ ընթերցողիդ, որպէս այլոց և գործք, այսպէս և զնմանէ բանք ։ Ինքն էր ընթերցող և թարգմանիչ. Խոր. ա. 30։ գ. 47։ *Անագանոսք, որ թարգմանիչ ընթերցողք, և գործ է սոցա ընթեռնուլ զմարգարէս և զառաքելս և զվարդապետականս. Լմբ. պտրգ։ *Ողջոյն տամ դպրաց, և ընթերցողաց, և դռնապանաց. Ածուղ. Է։ *Ո՞ւր ընթերցողքն են սրբ տառի, կա՞մ վարդապետքն 'ի հանդիսի. Ղ. էդեսիա։

ԸՆԹԵՐՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կարող ընթեռնուլ. ընթերցող. գրագէտ. *Ընթերցողականացն յանդիման կացուցանել զարուեստն մարգարէական. Ագաթ ։

ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընթերցումն. և Ընթերցողն գոլ ըստ ամենայն առման. *Պատմագրացն, յորոց ըստ յերկար ընթերցողութեան գտի 'ի նոցանէ, ևն. Փարպ ։ *Քանզի հզօր ես դրչութեամբ և ընթերցողութեամբ արամեան նախահանգիս. Մագ. է։ *Վերծանութիւնդ ըստ յունաց (իբր վերբաձանաչութիւն) 'ի մերումս թարգմանի ընթերցողութիւն. Երզն. քեր ։ *Կէս սարկաւագն զածանչունս ընթերցողութիւն ։ Ոմն զքարոզութեան վարդապետութիւն, ոմն զընթերցողութիւն ։ Զընթերցողութեան, և զասաղմոսերգութեան. Լմբ. պտրգ ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ, ոյ կամ ի, ոց. գ. Ἀνάγνωσις. Lectio. Ընթեռնուլն. ընթերցումն. և Բանն գրոց ընթեռնլի. կարդացմունք, և գրէյին բանը. օգույուշ, գըրաէթ. *Ի վերայ ընթերցուածոց հին կտակարանացն ։ Միտ գիր ընթերցուածոց. Բ. կոր. Ե. 4։ ա. թեմ. դ. 13։ *Կափուցէք զայս յընթերցուածոց. Եղիշ. գ։ *Ընթերցուած 'ի ծննդոց, յերկից, ևն. Ճլ։ *Ի մատենում ընթերցուածէն ։ Ըստ իւրաքանչիւր ընթերցուածի. Արլ։ *Որպէս գանձակեցին գրիգոր գրէ ընթերցուածոց մեկնիչն. Ոսկեփոր։ *Մեր ընթերցուածս լաւագոյն ունի. Եւս. քր. ա։ *Ընթերցուածն իսկ վկայէ 'ի վերայ նորա. Եփր. համառ։ *Ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ ։ Ցայլ ընթերցուածս գրեցի ։ Կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն են. Նար ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾԱԳԻՐ, գրոյ. } գ. Գիրք

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾԱԳԻՐ, գրի. } ընթերցուածոց. ճաշոց. տօնամակ. և կոչումն ընծայութեան կիւրղի 'ի վերայ բնաբանից սրբ գրոց. *Քաջալերութիւն պատրաստեաց զսրբ հայրապետն կիւրեղ՝ իւր ընթերցուածագրովն. Լծ. կոչ։ *Եւ ոչ 'ի կիւրղէ գտանի ոք յընթերցուածագրին ։ Ցընթերցուածագրի կանոնեցաւ. Կոմրղ։ Իսկ Լծ. կոչ. *Դարձեալ գաղափարեցուցանէ ընթերցուածագիրն զառաջաչափութեան քարոզն ,, իմա կամ զմատեանն, և կամ զմատենագիրն։

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾԱՍԷՐ. Տ. ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ. *Ո՛րպիսի օրինակաւ պարտ իցէ ընթերցուածասէր լինել. Ցուցբ. գծ ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Ըստ ընթերցութեան հանդիսի բանիս. Յհ. կը ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ, ցման. Տ. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. և ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. կարդալը, կարդացմունք. *Վերծանութիւն ասէ ըստ յունաց՝ զընթերցումն ըստ մերումս. Նչ. քեր։ *Ոմն զքարոզումն, ոմն զընթերցումն, ոմն զասաղմոսերգութիւն։ Ընթերցմունքն սրբ պատարագին. Լմբ. պտրգ։ *Սաղմոսք առաւօտն, և ընթերցմանք. Կոմրղ։

ԸՆԹՐԱԿԻՑ. Տ. ԸՆԹԵՐԱԿԻՑ։

ԸՆԹՐԱՏՈՒ. ի, աց. ա. Որ տայ այլոց ընթրիս. կոչնատէր. տանուտէր. փոխ. Եփէնդի, խանէ սահոպը. *Ցերեկնաւոր ընթրեաց փութացուցանէ ժամանել յընթրատուն քո. Փարպ:

ԸՆԹՐԵԿԵՐՔ. գ. Անստոյգ բառ, իբր ժամ ընթրիս ուտելոյ. զի Դան. ժդ. 14. ուր ըստ յն. և ըստ քանի մի ձեռ. հյ. աստ. *Մինչև ցերեկս (կամ ցընդերեկս) ջանացաւ փրկել զնա ». այլ գրեցաք վրիպակաւ ումնին. *Մինչև ցընթրեկերս »:

ԸՆԹՐԵՄ. եցի. ն. չ. Δειπνέω. Coeno. Ցընթրիս բազմիլ, և Ուտել զընթրիս. *Պատրաստեա զինչ ընթրելոց իցեմ. Ղկ. ժէ. 8: *Ի բեթանիա յընթրելն իւրում մի 'ի բազմականացն էր ղազարոս. Սհկ. կբ. ալման: *Արժանի արասցես զիս այսօր ընթրելատ. քեզ. Ճ. Ա: *Ընդ նմա ընթրել. Ճ. Ժ: *Թէ այդպէս հանդարտութբ ճաշեալ էիր, ոչ այդպէս աղքատաբար ընթրէիր. Ոսկփոր:

ԸՆԹՐԻՔ, րեաց, րեօք. գ. Δεῖπνον. Coena, caena. Ընդ երեկս ուտելիք. երեկորին սեղան. մեծահաց կոչունք, և ազնիւ կերակուրք յոր և է ժամու. Իրիկուան սեղան. փոխ, [illegible]. *Առնիցես ճաշ կամ ընթրիս: Այր ոմն գործեաց ընթրիս: Ոչ ոք յայնց կոչեցելոց ճաշակեսցէ յընթրեաց (գրի և յ'նթրեաց) իմոց: Ի լինել ընթրեացն: Ի ժամու ընթրեացն: Ցետ ընթրեացն. ևն: *Ճաշք զճաշս մղիցեն, և ընթրիք զընթրեօք անցանիցեն. Ոսկ. մ. գ. 16:

ՈՒՏԵԼ ԶԸՆԹՐԻՍՆ. ՑԸՆԹՐԻՍ ՈՒՏԵԼ. Տ. ԸՆԹՐԵԼ: Տոբ. է. 1: Առակ. իգ. 1:

ԸՆԹՐԻՍ ԱՌՆԵԼ, կամ ԳՈՐԾԵԼ. որպէս Պատրաստել ընթրիս: Դան. Է. 1: Ծն. ծբ. 3: Եղիշ. բ, ևն: Իսկ Ցայտ. գ. 20. *Մտից առ նա և ընթրիս արարից առ նա, և նա ընդ իս ». իմա. ընթրել:

ԸՆԽՈԹԵԼ. ն. Ὑπονύττω. Stimulo, excito. Իբր Ընդխոթել. 'ի ներքուստ խթանել. *Ցորդորել զվերաբերումն հոգւոյս, ընխոթեալ անարգականպութբք շարագրութեանցն. Դիոն. Երկն:

ԸՆԾԱԽՈՏ. կամ ԸՆՁԱԽՈՏ. Տ. ԱՆՁԽՈՏ. Ըստ ոմանց է և Ակոնիտոն՝ խոտ թունաւոր. Ἀκόνιτων. Aconitum, pardalianchis. ռմկ. ընծու կամ ունծի խոտ. ղուբլան օթի, խանիղըլէղ: Բժշկր. ուր դարձեալ գրի. 'Ընձախոտ. անթառամ ծաղիկն »:

ԸՆԾԱՅ կմ ԸՆՁԱՅ, ի, ից. գ. (զի յ զկնի ն տառի մեղմ հնչի որպէս ծ.) գ. Δῶρον, κάρπωμα, δόμα. Munus, donum, oblatio. Ընձեռայք. իւրով ձեռամբ կամ 'ի ձեռանէ տուեալ տուրք՝ 'ի փոքունէ առ մեծն. պատարագ. նուէր և կաշառ. ընծայ. հէտիյէ, բէշքէշ, էօտ, էօտայ, արմաղան. վր. ձղնձո. *Երթայցին ընծայքն յառաջ քան զնա: Ընկալ զընծայսն 'ի ձեռաց իմոց: Մատուցին նմա զընծայսն՝ զոր ունէին 'ի ձեռս իւրեանց: Եւ ամենայն յուդա ընծայ յովասափատայ: Ի մթերից իւրեանց արկին յընծայսն այ: Զոհ նաշհւոյ և զինի 'ի նուէր. ընծայ 'ի հոտ անուշից տեառն: Դիցէ զձեռն 'ի վերայ գլխոյ ընծային (որ ունի լինել ողջակէզ): Այց արարից ընծայից ձերոց (այսինքն երախայրեաց). ևն: *Զառաջին պտուղ ընծային մատուցանէին կայսեալ նախարարացն. Եղիշ. է: *Մարդիկ 'ի բազմութեն ընձայիցն հային և փորձեն. իսկ ած յոգւոցն ճշմարտութե. Փիլ. լին. ա. 61: *Պատուականութե ընձայքն յայտնի է. Մաշ:

ԸՆԾԱՅԱԲԱՐ. մ. Իբրև ընծայ. բոլորանուէր մատուցանելով. *Որ ընծայաբարն մատուցանէ, զբոլորն՝ որպէս երևեցաւ՝ մատուցանէ առողին. Փիլ. լին. ա. 62:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐ, ի, աց կմ ից. ա. Պատարագաբեր. որ բերէ և մատուցանէ ընծայս, որպէս սպասաւոր կամ հպատակ. *Իւ գու ընթեմ ընդ մոգսն ընծայաբեր. Լծ. տծօբ: *Առեալ զգանձսն՝ հրամայեաց սպանանել զընծայաբերսն. Աճռ. բ. 3: Իսկ Սոկր. ա. 13. *Ցընծայաբերացն ամն, զորս ընտանիս կոչէ թագաւորն ». իմա նիզակակիր թիկնապահ. և այս վասն համձայնութե յն. բառից, փօրօ, ընծայ. և փօռի, նիզակ: Տես և 'ի բայն ԸՆԾԱՅԱԲԵՐԵԼ:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐ ԼԻՆԵԼ. Ընծայս մատուցանել. ընծայել. հէտիյէ էթմէք. *Ընծայաբեր լինել ճշմարիտ հաւատով՝ ամենայն երրորդութենն: Ընծայաբեր լինել տեառն ըստ միոյ միոյ պարգևին. Ցճխ. է. ծբ: *Գրեթէ բոլոր խակ տարերքս 'ի միասին լեալ ընծայաբերեն. Խոր. Հրտխ: *Ընձայաբեր բազնեացն եղեալ. Ղ. Հիղ: *Ոչ կարէ ընձայաբեր լինել այ. Մաշ: *Իրաւացի է իւրաքանչիւր ումեք ընծայաբեր յանձնէ լինել գերագորդս տանի. Ճ. Ժ:

Լինի և հյց. խնդրով. որպէս Ընծայաբերել, կամ իբրու ընծայ մատուցանել իրս ինչ. *Ընծայաբեր լինիմ զծնունդս սրովայնի իմոյ. Ճ. Ա: *Վասն ընծայաբեր լինելոյ նոցա զհաց պատարագին. Լմբ. պտրգ:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐՍ ԱՌՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Ընծայաբերս առնէին նմա երիվարս ընտիրս. Կաղանկ:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐԱԿԱՆ. ա. Δωροφορικός. Որ ինչ անկ է ընծայաբերից, կամ ըստ յն. նաև նիզակակրաց թաւրհանդակաց. *Զսիրտն ... յընծայաբերական բնակութն բնակեցուցին. Պղատ. օրն:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐԵՄ, եցի. ն. և չ. Δωροφορέω. Donum affero. Նոյն ընդ վ. որպէս Մատուցանել զընծայս, և որպէս՝ ընծայ մատուցանել զիրս ինչ. *Ընծայաբերեմք քեզ 'ի մերմէ նուաստաչան արուեստից. Թէոդոր. խաչ: *Ընդ մոգսն ընծայաբերեսցուք: Ի քո հրաշափառ ծննդեանն ընծայաբերեցից. Զքր. կբ: *Պայծառ էր՝ ծնիցելոյն 'ի կուսէն ընծայաբերել զանձինս իւրեանց. Ճ. Ա: *Ընծայաբերել զանմարմնոյն զօրհնաբանութի. Գնձ: *Նախ գու ընծայաբերեսցիր քնի. Ցհ. կբ: *Որպէս հաստատես զխրատ մեր յաւետաւոր բարբառս քո, որով ընծայաբերին և հրճուին խորհուրդք մեր. Ճ. Գ:

Մերթ չփոթի ընդ յն. Δωρυφορέω, որ է Նիզակակիր լինել, սպասաւորել. վրիպակ գրչութբ δωροφορέω, որ է ընծայաբերել. *Ոչ ևս մահկանացու մարմնով, և ոչ 'ի մարդկանէ, այլ 'ի հրեշտակաց ընծայաբերիլ (յն. սպասաւորիլ) անապականն մարմնով. Ոսկ. յհ. ա. 40: *Ի սերովբէից ընծայաբերեալ (յն. սպասաւորեալ) և փառաբանեալ. Կիւրղ. գնդ:

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Δωροφορία. Munerum oblatio. Բերումն և մատուցումն ընծայից. նուէրք և սպասք. *Ընծայաբերութեն գոհութե. Խոր. Հրտխ: *Մոգուցն ընծայաբերութիւնք, կամ ընծայաբերութի. Ղ. Բղբ: Իգն: *Փրկանք է պատարագս, և 'ի նոցանէ պահանջէ իւր զընծայաբերութիւն. Լմբ. պտրգ: *Ոչ առանց ընծայաբերութե և պատարագաց 'ի նմանէ մնացեալ. Մագ. իդ: *Զայլ ևս ընծայաբերութիւս հոգեւպէս և ըստ մարմնոյ. Ճ. Ժ: *Մեծացիր երուսաղէմ, ոչ բազում ընծայաբերութբ եկեալ, այլ 'ի վերայ յաւանակի փառօք երևեալ. Գնձ. (գուցէ որպէս սպասաւորութբ:)

ԸՆԾԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ընծայական. նուիրական. *Խայտացեալք ընդ ընծայական չնորհաշնորհուստ բացատրութ զուարթնոյն. Թէոդոր. խչ:

ԸՆԾԱՅԱԿԱՆ ԳԻՐ, ԹՈՒՂԹ. Συστατικός, όν. Commendatitius, am. որ և ԹՈՒՂԹ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ. Վկայական գիր՝ գովելի ընծայեցուցիչ անձին, որում տուեալ լինի, զի ընդունելի լիցի առաջոց. *Եթէ ոք 'ի ժառանգաւորաց որոշեալ՝ երթիցէ յայլ քաղաք, և ընկալցին առանց ընծայական գրոյ, որոշեսցին: Ընծայական թուղթ ևն. Կանոն: *Ընձայական թղթովք շրջէին. Մխ. դփ:

ԸՆԾԱՅԱՄԱՏՈՅՑ, ուցի, ից. ա. Մատուցող ընծայից. կամ միջնորդ և գործի ընծայելոյ. *Զհաշտութե ձերոյ ընծայամատոյց. Երզն. ա: *Զօնարան ընծայամատոյց գաւիթն անմահի խաչ առնագոր. Նար. խչ:

ԸՆԾԱՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ընծայիլ. մատուցանիլ. տուաչի գնիլ. *Ցածեալքն գրոց նմա վարդապետութի ընծայանայր. Եղիշ:

ԸՆԾԱՅԱՏԱՐ, ի, աց. ա. Տարօղ ընծայից. ընծայաբեր. ընծայ տանօղ կամ տանելով. *Ինքն անցանէ 'ի պարս՝ ընծայատար զարքեհի. Խոր. բ. 45:

ԸՆԾԱՅԱՏԱՐ ԼԻՆԵԼ. } Ընծայս տանել մատուցանել.
ԸՆԾԱՅԱՏԱՐԵԼ. }
ընծայաբերել. *Զի ամենեքին օժտաբեր ընծայատար լիցին մեծի հարսանեացն. Ագաթ: *Նոյն և յընծայատարելոյ և առ թագաւորն երևելոցն. Պիտ:

ԸՆԾԱՅԱՏՈՒ. } ա. Տուօղ զընծայս
ԸՆԾԱՅԱՏՈՒՐ. } և ընծայ տուեալն.
ձրիատուր. *Ամենայն եկեղեցեաց ընծայատու լիցի. Որբել: *Ընծայատուք (կամ ընծայտուք) շնորհապարգևք կամաց անբաւելին. Նար. ատաք: *Ընձայատուր պարգևաց արժանի լինել. Ճ. Ա: *Աղքատ էր մեր բնութիւս, և չունէր ինչ, զի ընծայատուր այ լիցի. Խոսր. պտրգ:

ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Սեղան ընծայից. մատուցարան. որպէս խորան պատարագի, և որպէս փոքրիկ սեղան առընթեր 'ի պէտս պատարագութե. *Ի ժամս յայսմանէ որբեցաւ ընծայարանս այս. Վրք հց. ծՃ: *Զտէրունի մարմնոյն զգեստն ... և զընծայարան՝ սեղան տէրունի հացին. Լմբ. պտրգ: *Զինչ էր արգեօք պատարագարան կամ սեղան ընծայարան. Նար. խչ:

ԸՆԾԱՅԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ընծայաբեր. որ ունի ընծայ մատուցանելի. *Ի լանջս առեալ մատուցանէ զպատարագն. քանզի այն առանձին կերպարանք են ընծայաւորացն. Սեբեր. գ: *Մատուցանէն ընծայս իշխանացն, յորոց ընկալեալ մամն ինչ նախարարացն՝ ըստ կարգի պարգևէն և նոցա 'ի յիւրեանց բերոցն՝ ըստ առաւելապէս բաւականի ընծայաւորացն. Փարպ:

ԸՆԾԱՅԲԵՐ կամ ԸՆՁԱԲԵՐ. Տ. ԸՆԾԱՅԱԲԵՐ. *Են ինչ՝ որ սպասաւորականք են, և ընծայբերք. Նիւս. բն:

ԸՆԾԱՅԲԵՐՈՒԹԻՒՆ կմ ԸՆՁԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԾԱՅԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ երբեք նուաճեցուցաներ զհոգևորացն ընծայբերութիւն. Ճ. Ա: *Ոչ 'ի բաց մերժեալ զանկաւ ընձաբերութիւ. Ոսկ. [illegible] (այլ. գուցէ զնաբեալ ընծայաբերութե:)

ԸՆԾԱՅԵՄ կամ ԸՆՁԱՅԵՄ, եցի. ն.

Προσφέρω, καρπόω. Offero. Ընծայ մատուցանել. ընձեռել ընձեռայս, այսինքն 'ի ձեռանէ տալ տուրս և նուէրս. նուիրել. պատարագել. և Գաղարել լինել այյ. տալ երախայրիս. հէփիշէ էթմէք, ...: *Ոչ ընծայեցի 'ի նոցանէ պղծոյն. Օր. իզ. 14: *Որ ծծանէրն է, ընծայօղ է՝ որպէս առաջին. Փիլ. լին. տ. 62: *Յուցանեմ, և ոչ ընծայեմ: Ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից: Ընծայեսցի քում եկեղեցւոյ զայս նուէր բարեաց՝ բանից ցանկալեաց. Նար:

ԸՆԾԱՅԵԼ. Προφέρομαι, ἀνάγω. Profero, refero. παρέχω, adhibeo, praesto. ἔναντι եւն. ante եւն. Յառաջ բերել. մատուցանել. վերադրել. յանդիման առնել. կր. լինել. *Յովսէփ ընծայեցաւ առաջի փարաւոնի. Ծն. խա. 46: *Կատարեսցէր զխոստովանութիւն ընծայելոյ քո 'ի տաճարին: Որ ընծայես զարարածս բարձրելոյ քում հօր: Որ ընծայեսցես զմեզ 'ի կենաց յաւիտենից. Շար: *Խաչի կամաւ ընծայեաց: Աձման հաստկի զնոյն ընծայեցեր: Յայտս մարդոյ՝ հերս ընծայես (իբր ընձիւղել): Ի մարմնոյս անօրինելոյ ընծայի պտուղ դառնութե: Աչաց ընծայեաց զվերստին լոյս (եա, շնորհեաց): Ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ (գրեալ, համարեալ) եւն. Նար: *Ընծայի 'ի նմա խորհուրդ լուսաւորական խոստովանութեանն". այսինքն 'ի վեր բերի. Սրգ. բ. պ. տ: *Յայտնագոյն ընծայի անգամին 'ի դատաւորացն գրոց. Եզն. փր. տ:

ԸՆԾԱՅԵԼ. որպէս Ընծայիւք պատուել. *Արատ պատարագօք ընծայեալ զնա. Յհ. կթ:

ԸՆԾԱՅԻԼ, որպէս Ընծայս ընդունել կա՛մ ընծայիւք պատուիլ. *Ընծայեալ 'ի թագման արքայից. Մագ. իէ: *Ի մոգուցն այսօր ընծայեցար. Շար: Իսկ ոմն. *Այսօր յայտրին ընծայեցար փրկիչ, և 'ի մոգուցն երկրպագեցար. կամ Այսօր յայրին ընծայեցաւ քո որդին այյ". 'ի կրկին միտս բերի. որպէս Ընծայս ընդունել. և որպէս Ի լոյս ընծայիլ. այսինքն ծնանիլ:

ԸՆԾԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ընծայել, ըստ ամենայն առմամբ. *Զայս կրկնակի ընծայեցուցանեմք: Շունչ ընծայեցոյ: Կենաց նորոգման ընծայեցուցեն: Գոգոյն արքահամաւ ընծայեցուցանէ: Ընծայեցուցանես 'ի քեզ բազմելոյդ մարքուր օրհնաբանս, եւն. Նար: *Այլ իմն միտս մեզ ընծայեցուցանէ. Սրգ. տ. պ. ճ: *Զառ 'ի նոցանէ վկայութիւն ընծայեցուցանել: Մի ըստ միակէ մեկնութիւն ընծայեցուցանէ. Եզն. փր. տ: *Սովոր իսկ են բանք կենարարին 'ի նմանեացն զնմանիսն ընծայեցուցանել. Սեբեր. ճ:

ԸՆԾԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Συνίστημι. Commendo. Գովելի ընծայել վկայութեամբ. յառաջ մատուցանել իբրև ընդունելի. յանձնել գովութեա՛ք. բախշլամիշ, հավալէ էթմէք. *Սկսանիցեք այսուհետև վերստին զանձինս ընծայեցուցանել: Զի ոչ եթէ որ զանձն իւր ընծայեցուցանէ, նա է ընտրեալ. այլ զոր տէրն ընծայեցուցանէ. Բ. Կոր. գ. 1: ժ. 18:

Դուն ուրեք իբր անցողական, այսինքն Առնել՝ զի այլ ոք ընծայեսցէ ինչ ինքեան. *Ոտաւորեցոյց (տառամնոյ) զմարգիկ՝ իւր պաշտօնեայս առնելով, և ինքեան զպարգաւաճաշակ պատիւն այյ՝ ընծայեցուցանելով. Սրգ. բ. պ. գ: (Բայց լինի և իմանալ որպէս վերադրել, կամ աւանդականել:)

ԸՆԾԱՅԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ընծայեցուցանէ, կամ պատճառ լինի՝ իբր ընձիւղիչ. *Աւելորդ սուացումք՝ ամենայն վատթարի առիթք, և ընծայեցուցիչք մեղաց. Փիլ. լին. գ. 172:

ԸՆԾԱՅԻՉ. ա. Որ ընծայէ. մատուցօղ. նուիրիչ. *Ընծայիչք յոյր քոյ. Ճ. Ա:

ԸՆԾԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Προσαγωγή. Accessus. πάρεξις, exhibitio. ἀπόδειξις, ἔλεγχος, argumentum. Մատուցանելն, և մատչելն. տրւչութի. յանդիման կացուցումն. ցուցակութի. ապացոյց. *Որով և զընծայութիւն ընկալաք հաւատովք 'ի շնորհըս յայսոսիկ. Հռ. ե. 2: *Առ նորա անքննութիւն՝ ընծայութի անգիտութեան մատուցանելի է. Եզնիկ: *Պիտոյ էր նշանաց ընծայութի, զի զբանսն նշանօքն հաստատիցէ. Ը. Ճոք: *Զի երևելեօքս և աներևութիցն ընծայութիւն 'ի մէջ դայցէ. Սեբեր. է: *Եւ ըստ մտացն ընծայութեան վրիպեալ դատս յայլոց. Կիւրղ. ծն:

ԹՈՒՂԹ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ. Տես ԸՆԾԱՅԱԿԱՆ ԳԻՐ. Συστατικός, ἔπαινος. Commendatio, commendatitius. *Թուղթք ընծայութե առ ձեզ, կամ 'ի ձէնջ. Բ. կոր. գ. 1: *Իւրք զինքն ընծայութե թղթով առ վերակայու միաբանակեաց վանից. Կլիմաք:

ԿՈՉՈՒՄՆ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ, կամ ԸՆԾԱՅՈՒԹԻՒՆ. Κατήχησις. Catechesis, institutio. Հրահանգ երախայից մկրտելեաց. *Դեգերեա՛յ կա՛ց 'ի կոչումն ընծայութե: Վասն մկրտութե և աշակերտութե յառաջնում ընծայութե անգ սասցաւ. Կոչ. տ. ժգ: *Զկոչումն ընծայութեն յորդեգրութեն շնորհս. Յճխ. ը: *Ուր գայցեն 'ի կոչումն ընծայութե. Վրք հեղբ:

ԸՆԾԱՅՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍՆԻ՝ է Ծնունդ նորա. *Յընծայութե կամ 'ի պակասութե լուսնի. Եզն. ճոք:

ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ. յման. գ. Ընծայելն, իլն. և Յանդիման լինելն. և Ընծայ. սուրհաւ, ...ուլհաւ, հէփիշէ. *Այսօր 'ի տաճարն եկիր յընծայումն քո. Շար: *Յանապականութիւն ծնութեանդ քո փոխարկես զընծայումս. Խոսր. պտրգ:

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԸՆԾԱՅՄԱՆ, այսինքն ընծայութե. իբր կնքահայր: Դիոն. եկեղ:

ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ ԼՈՒՍՆԻ, է Ծնունդ նորա. լուսնի նորիլը, նոր լուսին. *Յընծայման լուսնին ... Ամիս (լինի) յընծայմանէն յընծայումն. Շիրակ:

ԸՆԾԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Ընծայատրութի. տրւչութի ընծայից. *Ուրախացուցանելով զպարգևարարն փրկիչ և հաշտ՝ արժանաւոր ընծայաւորութբ. Մաշկ. փհ:

ԸՆԾԵՂԻԼ. ԸՆԾԻՂԵԼ. Տ. ԸՆՁԻՒՂԵԼ:

ԸՆԾՈՒԻՄ, եցայ. չ. Ἀναλάμπω. Resplendeo, reluceo. Ծագել, նշուլել կա՛մ ընծայիլ լուսոյ՝ իբր ընձիւղմամբ. ծագել ճառագայթիւք. նշողել. փայլել. պայծառանալ. լուսաւոր լինել. և իբր ել. Լոյս ընդունել. Եւլուրմագ, շըլգ վէրմէ. *Եթէ ոչ լոյս արեգական ընծուէր, զխաւարն մարմնոյն անբաւ և անձառ տրտմութեք երևեալ լինէին: Երկիւղ բարի 'ի վերայ եհաս, այն՝ որ ընծուի մերկացելոյ զգայութեանցն խորհրդոց: Աստեղքն յերեկորեայ մինչև յառաւօտ ընծուին: Է՛ որ 'ի վերայ երկրի, և է՛ որ ընդ երկրաւ՝ կենդանաբերին կէսքն ընծուին. Փիլ. փհ. ե: և եւ. տ. 22: բ. 104. 109: Իսկ իբր ել. *Զաստեղս 'ի լուսնոյ առեն ընծուիլ, և զլուսինն արեգականն ուռճացեալ: Զանցնիւր գօտիսն 'ի ձեռն արեգականն ընծուիլ. Խոր. գ. 6: (Ի հին բռ. վրիպակաւ Ընծուիլն չգիտթի ընդ Ընձիւղիլ:)

ԸՆԾՈՒՂՏ. Տ. ԸՆՁՈՒՂՏ:

ԸՆԿԱԼԻՉ. Իբր Ընկալօղ, ընդունիչ. *Զայնփն առաւան ընկալիչք. Ճ. Ա:

ԸՆԿԱԼՈՒԼ. (որ ըստ յետնոց Ընկալնուլ.) Տ. ԸՆԴՈՒՆԻՄ, ընկալայ. *Հնարաւորեցան ընկալուլ զլինելութիւն: Եթէ կամիցի զգուշութբ ընկալուլ: Անուանակոչութե ընկալուլ զայնմ իրի: Պարտ է հաստատապէս ընկալուլ այնոցիկ, որոց օրէնքն հրամայէ ընկալուլ. Պղատ. փիմ. և օրին. ե:

ԸՆԿԱԼՈՒՉ, լչի, չաց. ա. Ընդունօղ. ընդունիչ. ընդունակ. *Տաղաւարի նախապետին արդարոյ աբրահամու՝ ընկալուչ եղելումն հիւրութենն այյ. Ճ. ժ: *Զեհաս 'ի քաղաք ընկալչին իւրոյ. Մանր: *Ոչ յիշեաց զընկալուչս այն հօգին, որ լուսաւորեաց զնա (առաքեալսն). Եփր. պ:

ԸՆԿԱԼՈՒՉ. Μνηστήρ. Sponsus. և μεμνηστευμένη, sponsa, desponsata. Խօսնայր. փեսայ, որ ունի ընդունել զհարսն. այլ և զհարսնէ՝ որպէս ընդունելի. Նշանլու, Նիշանլը. *Զկոյսն՝ յորմէ ծնաւ, և զընկալուչն՝ որում զկոյսն էր խօսեալ: Կին ասա զխօսեալն կոչէ, որպէս և փեսայս յառաջ քան զամուսնութիւն սովոր են կոչել գիրք զընկալուչս. Ոսկ. եփ. և մ. տ. 4: Որպէս և վասն հարսնացուաց գրի. *Անդէն յիւրաքանչիւր տան պահել զխօսեալն ընկալուչս. Ոսկ. մ. տ. 4:

ԸՆԿԱԼՈՒՉ. որպէս Ընդունելի. արժանի ընդունելութե. *Վայելուչք 'ի տաճարաց, և ընկալուչք յանմահից. Նար. մծբ:

ԸՆԿԱՆԻԼ, ԸՆԿԵԱԼ. Իբր Անկանիլ ընկնուլ. Πίπτω, ἐνπίπτω. Cado, incido. *Ի խանձակագոյն մասունս մարմնոյն և 'ի կակղագոյնսն ընկանելով. Պղատ. փիմ: *Գլորեալքն՝ ընկեալ 'ի մոլորութիւնս. Ոսկ. եփ:

ԸՆԿԱՊՃԻԼ. Կապիլ կաշկանդիլը ընդկիլ. *Պաշարեալք, ընկապճեալք... յորկիր անկեալք՝ անբարբառ կային. Բուզ. գ. 3:

ԸՆԿԵՆՈՒՄ, կեցի, կէց կամ կեաց. կեա՛. ն. Ῥίπτω, ῥιπτέω, ἀποῤῥίπτω, ἐκρίπτω, ἐκβάλλω, καταβάλλω. Jacto, dejicio, projicio, abjicio, եւն. որ և գրի ԸՆԳԵՆՈՒԼ, նովին հնչմամբ. որպէս ներգործական Անկանելոյ. Արկանել 'ի վայր, և 'ի բաց. յգէլ նէթէլ՝ ... կամ ... կամ ... տի. ... *Ընկէց զմանուկն 'ի ներքոյ միոյ եղևնին ծառոյ: Ընկեցին զնա 'ի գուբ: Ի գետ ընկեսջիք: Ընկեա՛ զդա 'ի գետին. և ընկէց զնա 'ի գետին, և եղև օձ: Ընկեցի զայն 'ի հուր: Ընկեցեալ 'ի ճանապարհի, կամ յանդս երուսաղեմի: Ընկեսջիք արտաքոյ դրանն: Զիւրաքանչիւր զէնս առ ոտս պատերազմողացն ընկենուին: Ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա: Յետս ուստ կողմանէ ընկեցին խարիսխս չորս: Ընկեցաւ 'ի մէնջ զլուծ նոցա: Ընկեա՛ 'ի տէր զհոգս քո. եւն: *Ընկենլով 'ի թագաւորութէ հրէից զհիւրկանոս: Ընկեցեալ 'ի պատուոյն: Զբազումս ընկենոյր 'ի թշնամեացն, եւն. Խոր: *Ի վերայ միմեանց ընկենուին զյանցանաց խարտեանց: Մերժեալ ընկեցեալ լիցի յերկիր նզովեց. Եփր. ծն: *Դու հաւաքեալ բանս աննման քում արգաւոք ընկեցեալ եղեր... 'ի մահուանէ 'ի կեանս. Աթան. 'ի յն. ...: *Ընկեաց". ասէր յայլ գիրս:

ԸՆԿԵՐ, ի, աց. գրի և ԸՆԳԵՐ. գ. Ἑταῖρος, ἕτερος. Socius, alter. πλησίος, proximus. Զուգակից. հաւասարակից. դածակից. մերձաւոր. պատակից. բարեկամ.

զուգող. կցորդ. բաժանորդ. համախոհ. և համանման ինչ. Էօլտաշ, այաղտաշ, էշ, եար, եարան, օրթագ, գաֆադար, շէրիգ, փօսթ. *Մի՛ լինիր ընկեր առն բարկացողի: Այր դրդայ զերեսս ընկերի: Մի՛ ցանկանար առն ընկերի քո: Ընդէ՞ր հարկանես զընկերդ: Եղբայր եղէ համբարուաց, և ընկեր ջայլեմանց: Եւ եմ, և չիք որ իմ ընկեր: Ընկեր, զինուորք մինէր այսր. ևն: *Յընկերաց նոյին աղանդոյն. Խոր. գ. 60: *Եւ զի ասաց ցնա՝ թէ լոյծ զկօշիկս քո, այս ընկեր է այնր՝ որ զուսեալն ցոյց նմա: Գիրք՝ ընկեր է ձայնին. Եփր. Եւ. և համաբ: *Արուսեակն (արեգակն)... լծակցութբ ընկերին իւրոյ լուսնոյ. Նար. առաք.: *Այս բարբառ այնմ բարբառոյ ընկեր է. ՍԵբեր. ե: *Չէ գրեալ 'ի սմա ('ի սմին թղթի), որպէս և յայլ ընկերս իւր. և ոչ ինքն իսկ տիպք կերպարանաց սորին թղթոյ նման ինչ է ընկերաց իւրոց. Եփր. էբր: *Վերստին ընդերոյ չարեացն (այսինքն աղաչխարելոյ) ինքեանք իւրեանց խնդրուածովքն երկնեցին զձեզ դարձեալ. Բուզ. գ. 14:

ԸՆԿԵՐ ԶԸՆԿԵՐ: Եա. ծզ. 16: *Ընկեր յընկերէ. Ծն. լա. 49: *Այր ցընկեր. Ծն. ժա. 5: Եղ. ժզ. 15: Թագաւ. ժդ. 4: *Այր ընդ ընկերի. Եւ. ժգ. 8. իբր Զմիմեանս. 'ի միմեանց. ցմիմեանս: *Իշխանայ ընկեր զընկերն պնդեալ է. Կչէմար:

ԸՆԿԵՐԱԲԱՐ. մ. Իբրև ընկեր ընդ հաւասար ընկերի. *Ընկերաբար գայիր 'ի պայքար. Եղիշ. ե:

ԸՆԿԵՐԱԴԱՒ. ա. Որ դաւէ զընկերն. դաւաճան. սպանող. *Ըունք կատաղեք, տիրանենգք և ընկերադաւք. Տօնակ:

ԸՆԿԵՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ἑταῖρος. Socius. Կցորդ յընկերութեան. ընկեր. որդաշ, էօլտաշ, եարան. *Ակնարկէին առ ընկերակիցսն՝ որոց 'ի միւս նաւին, գալ օգնել նոցա. Ղուկ. ե: *Ոմանց յընկերակցաց նախարարացն: Լուեալ զնամականին ընկերակցացն: Քան զամենայն ընկերակիցս իւր. Փարպ: *Հրաման առեալ 'ի սպ. ընկերակցացն. Եղիշ. է: *Ընկերակիցք են միոյ բնութեան. Եղիշ. Յովհ: *Ամենեքին չերդնուլն՝ սուտ չերդնլոյն ոչ եթէ ընդդէմ ինչ է, այլ յոյժ ընկերակից. Եզնիկ: *Արտաքս զիս ընկերակից անմահիցն. Զքր. կթ: *Ով ընկերակից սիրելի. Պղատ. օրին. ժ: *Վա՜յ ինձ եղբայր իմ և ընկերակից իմ բազում: Եւ հանգիր յայլայութեան ընդ ընկերակցին քում. Հ=Յ. հոկտ. է: *Գիտես ով սիրելի և ընկերակից իմ (իբր վաճառակից). Ոսկեփոր:

ԸՆԿԵՐԱԿՑԻՄ. եցայ. չ. Ընկերակից լինել. կցորդիլ. հաւասարիլ. *Եթէ ընդ բարիսն շրջին և ընկերակցին գործովք, նոյնպէս լինին և նոքա. Բրս. մրկ:

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընկերութիւն. կցորդութիւն. միաբանութիւն. էօլտաշլըգ. օրթագլըգ. *Նորին միայնակեաց յընկերակցութեան զբարոն վերստին ձուլէ. Խոսր. ժէ: *Թարգմանեալ քերթող է լծորդութիւն և կամ ընկերակցութիւն կանանց. Փիլ. լին: *Անխայես 'ի վերայ ընկերակցութեան չարեաց, որ դիւրին է հատանել. Բրս. մրկ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՇՏՔ. ոից. ա. } Δῆμος,
ԸՆԿԵՐԱՀԱՇՏԻՔ. ռեաց. } δῆμοι,
δημοκρατία. Plebs, imperium populare. Միաբան բազմութիւն. ռամկապետութիւն. որ և ԸՆԿԵՐՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. *Իսկ միւսումն բազմամարդոյ բանակի ընկերահաշտից հաւատացաւ վերակացութիւն. զմովսէսէ ասեմ: Նա և 'ի թագաւորութեան և յընկերահաշտաց զօրավարութեան զբազմութեան կարեմ ցուցանել կորուեալս. Ոսկ. Եփես. ժբ:

ԸՆԿԵՐԱՀԵՂՁՈՅՑ. ա. Հեղձուցիչ՝ խեղդիչ ընկերին, 'ի նեղ արկանելով. *Սոքա են ծառայք չարք՝ ընկերահեղձոյցք. Մծբ. ժը:

ԸՆԿԵՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Տ. ԸՆԿԵՐԱԿՑԻԼ. *Եւ որք գան օրըստօրէ, ընկերանան առաջնոցն. Վրդն. ող:

ԸՆԿԵՐԱՍԷՐ. սիրի. րաց. ա. Φιλέταιρος, φιλοπολίτης. Sodalium vel civium amans. Սիրող զընկերն. եղբայրասէր. *Այր ընկերասէր. Ե. Դ. ժդ. 37: *Անձնասէրն ընկերասէր ոչ լինի. Ագաթ: *Չէ հնար ընկերասիրին զկամս անձին իւրոյ կատարել. Մանդ. ժդ: *Սիրել զընկերասէրս. Փարպ:

ԸՆԿԵՐԱՏԵԱՑ, ատեցի, ցաց. ա. Ատեցող ընկերին. Մագս:

ԸՆԿԵՐԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ունող զընկեր համախոհ. զուգող. ընկերշաւիղ. *Խառնակեցացն և ընկերաւորացն. Լմբ. ող:

ԸՆԿԵՐԵՄ. եցի. չ. Օգնել իբր ընկեր. գործակից. կամ պաշտպան լինել. (որպէս գնի 'ի յն.) Եարտըմ էթմէք. *Ած յօգնել ինձ նայեաց, և տէր յընկերել ինձ փութա՛: Օգնական ընկերելի է նոցա. Սղ. կթ. 2: ծժգ. 10: *Գործ նմա զառուցեալ զընկերել մարդկանն. Խոր. գ. 65:

ԸՆԿԵՐՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δημοκρατία, δημοκράτεια. Democratia, imperium populare. որ և ԸՆԿԵՐԱՀԱՇՏԻՔ. Միաբանութիւն ռամկի յասուրս անիշխանութեան. ռամկապետութիւն. ժողովրդական իշխանութիւն. *Դնէ յետ սամփսոնի զընկերհաշտութիւն առն խ: Ի սկզբան ընկերհաշտութիւն կալան: Աթենացւոց զընկերհաշտութիւն 'ի ձեռս եւս: Մակեդոնացւոց թագաւորեաց սուտ փիլիպպոսն ամ մի, հանդերձ ընկերհաշտութեամբ ամք ժթ. Եւս. քր. ա. և բ:

Մերթ իբր 'Αριστοκρατία. Aristocratia. Ազնուապետութիւն. *Յորժամ յընկերհաշտութեան էին, և ընդ թագաւորօք, և ընդ նուաղ իշխանօք. Ոսկ. մ. ա. 4:

ԸՆԿԵՐՇԱՒԻԿԵՄ, եցի. ն. չ. Ընկերութ հաստատել իբր ուղիս, սակարկութեամբ, հանգամանակաւ, համախոհութբ. (յն. այլ ազգ.) *Արարին զուգողս, և ընկերշաւիղս (կամ ընկերաշաւիղս) առ 'ի բարկացուցանելոյ զտէր, և պաշտեցին զկուռս. գ. Եզ. ժէ. 11:

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑταιρία. Societas, amicitia. Միաբանութիւն ընկերաց. բարեկամութիւն. էօլտաշլըգ, օրթագլըգ, փօսթլուգ. *Տեսանելով զսիրելին՝ առաւելս, վասն ընկերութեան՝ անիրաւ գործեաց: Եթէ զայս լուիցէ, բազում խնդալ (այսինքն ճոխ բարով) առնցեալ ընկերութեան կարծեցելոյ, 'ի բաց վարեսցէ. Փիլ. ծ. բան:

ԸՆԿԵՐՍԻՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի սէր ընկերին. եղբայրսիրական. *Առաջին (պատուիրան) է ածսիրականն, և յետ նորա ընկերսիրականն. Լծ. ածաբ:

ԸՆԿԵՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր ընկերաց. եղբայրսիրութիւն. գարդաշ մահապպէթի. *Ամենայն ընկերսիրութիւն պատուական է առ ածութիւն անգր. Ագաթ: *Նախ ածսիրութիւն է, և ընկերսիրութիւն, և ապա այլն բաց կարգի. Եզն. մրթ: *Յընկերսիրութիւն սերտեալք էին. Վրք հց. ժդ:

ԸՆԿԵՑԻԿ. ա. Ընկեցեալ. արհամարհ, խոտան. անպիտան. անարգ. չնչին. Էրէսէ յգած, չած յգէլմշ. *Գտան ընկեցիկք յերեսացն այս. Փարպ: *Ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս. Նար. լէ: *Քահանայք էին և փափկակեցիք, առէ, և ոչ էին լոկ մարդիկ նուաստ և ընկեցիկք. յն. τύχω, վայրապար. պայազատ, Բէյհուտէ. Ոսկ. յհ. ա. 39:

ԸՆԿԵՑԻԿ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. 'Εκβολὴν ποιέω, ἐκτίθημι. Jactum facio, abjicio. Ընկենուլ. արկանել. և Անկանիլ. յգէլ, նէթէլ, և յգաթիլ, ինթալ. Թէրք էթմէք ու [illegible]. *Առնել ընկեցիկ զմանկունս նոցա: Զկարասին ընկեցիկ առնէին. Գծ. է. 19: իէ. 18: *Ընկեցիկ զերախման առնեն. Ոսկ. մ. գ. 3: *Ընդ միոյ մանկան ընկեցիկ եղելոյ. Իմ. ժը. 5: *Թէպէտև 'ի յետին անգին եցէ ընկեցիկ եղեալ. Նիւս. կազմ: *Ընկեցիկ եղեն յերկրէն. զի մի զհրէայս խառնեցուցանեն. Եզն. մրթ:

ԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ, կամ ԱՐՏԱՔՈՅԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ընկեցումն: Ոսկեփոր:

ԸՆԿԵՑՈՒՄՆ, ցման. գ. 'Εκβολή. Jactus, abjectio. Ընկենուլն, և ընկեցեալ լինելն. *Զօրէն անպիտան անօթոյ ընկեցումն՝ զիմ զմարմինս ձգեալ ('ի ծով). Փիլ. յովէ:

ԸՆԿԵՑՈՒՑԻՉ. ա. գ. 'Ρήκτης. Rhecta, ruptor, effractor; terrae motus, quo hiatus fiunt. Իբր Ընկեցող. որ առոյ անկանիլ. Ազդ սասանութեան երկրի, որ պատառուածս առնելով գետնոյ՝ 'ի ներքս ընկենու զորս 'ի վերայ կային շէնք և մարդիկ. *Ի շարժմանցն, որ բացմունք բանան, և բորեն զերկիր, ընկեցուցիչք անուանին. Արէոփ. [illegible]:

ԸՆԿԻՃԵԱԼ ԿԱԼ. Հակառակ կալ իբրև խոյ. (որպէս թ. էնկէլ՝ այսինքն արգելք ըլլալ) իսկ Վարդան ինմանոյ՝ Նեղել. (որպէս թ. խնճրլմէք. լտ. anko. բայց յն. և եբր. և լտ. ևն, ունին, ընդդէմ կալ.) *Կայր նմա ընկիճեալ 'ի ճանապարհին: Դու ինձ ընկիճեալ կայցես 'ի ճանապարհին. Թուոց. իբ. 23. 31. 34. (այլ ձ. ընդկիճեալ, կամ ընկճեալ, կամ ընդճեալ.) Տես և ԸՆԿՃԵԼ:

Եւ որպէս Ի գուճս իջանել. կորանալ. *Ի ծունր ընկիճեալ կայրն, և խոնարհեցուցեալ զգլուխս. Ոսկ. նին:

ԸՆԿԼՆՈՒՄ. ընկլայ. կլ. ընկլայ, լայց. լի }
ԸՆԿԼՈՒԶԱՆԵՄ, զի. լուզի մ' լուց. լի. }
Καταποντίζω, καταδύνω. Demergo, submergo, mergo. (լծ. լտ. ինկլուտիօ.) որպէս թէ Ընդկլանել, և Ընկղմել. իբր կլանելով 'ի վայր սուզանել. հեղձուցանել 'ի ջուրս. [illegible]. *Մի՛ ընկլուցեն զիս պտուտք ջուրց: Ամենայն խռովութիւն նոցա ընկլաւ: Ընկլան յանդունդս իբրև զվէմ: Աչք իմ ընկլան: Ընկլաւ մահ յաղթութեամբ քո: Ընկլաւ տէր: Ընկլուզաք զնա: Ընկլուզեր զնա 'ի ծով կարմիր: Ածին զնոսա, ընկլուզին 'ի ծով: Ընկլայ (կամ ընկլոյց) տէր յանխնայ զամենայն գեղ յակոբայ, ևն: *Ի նոյն ընկլուզանէ, զոր և գործեաց. Յհ. կթ: *Ընկլայ սատանայապէս: Ընկլան, կորեան, և խաղաղաւ սուզան: Ի կենդանի ծովու մեղանաց ալեաց ընկլուզոյ: Անկեալ ընկլուզեալ 'ի սփկզերատարածն ծովու. ևն. Նար: *Խաւարութեան ընկլուզանի. Լմբ. ող: *Զբաշխողն մեղաց ընկլար 'ի խոր չարեաց. Եփր. խոսով:

ԸՆԿԼՈՒԶԻՉ. ա. Կլանող. ընկղմիչ. *Աղբեցաւ յընկլուզիչ շրջանաց... (որք) ընկղմիչ շրջանք. Լմբ. ող:

ԸՆԿԼՈՒԶՈՒՄՆ, զման. } Կլանելն,
ԸՆԿԼՈՒՄՆ, կլման. գ. } ին. ընկղմումն 'ի խորս. *Սիրեցեր զամենայն բանս ընկլուզման, որ ծանրացուցանէն և ընկղմ-

մնն. Կիւրղ. Բգ. *Ընկլուածն սաստ զայն առնէ (Յոբ. Է. 18) զոր սաստ կայի, ենկուլ մահ յաղթութեամբ. վասն զի ընկլուածն՝ որով զօրացաւն էր, ընկուլ, զնա էկուլ. Խոսր.:

ԸՆԿՂՄԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԿՂՄՈՒԹԻՒՆ. *Սասանութիւք, և բազում ընկղմելութիւք. Ճ. Բ: Ի փորձ: *Նաւաբեկեալք՝ ընկղմելութեամբ սաստկեցան. Ճ. Ա: *Ընկղմելութիւք պաշարեցին զմեզ. Մագ.:

ԸՆԿՂՄԵՄ, եցի. չ. Καταποντίζω, βυθίζω, καταπίνω, καταδύνω, βαπτίζω, են. Demergo, submergo, mergo in profundum, են. որպէս թէ Ընդգկլանել. որ և ԸՆԿԼՈՒԶԱՆԵԼ. ԸՆԿԼՆՈՒԼ. Սուզանել. խորասոյզ առնել. ծածկել ընդ ջրով. մուծանել և մատանել կամ իջանել 'ի խորս՝ իրաց կամ նաւանութեան. պաթըրմագ, պօղմագ. կր. պաթմագ, պօղմագ. *Ընկղմեաց ըզփարաւոնն և զզօրս իւր 'ի ծով կարմիր: Ըղջանք ընկղմեցին զնա: Ընկղմեցան 'ի ծով կարմիր: Ընկղմիցի 'ի խորս ծովու: Ընկղմեցան որպէս կապար 'ի ջուրս սաստիկս: Այնպէս ընկղմեսցի բաբելոն: Լցան երկրորդ նաւքն՝ մինչև մերձ յընկղմել նոցա. եւն: *Ի սաստիկ պատառածման ջուրցն ընկղմին նաւք ոչ սակաւք. Խոր. Է. 7: *Զինչ մեղաւ երկիրս, զի ընկղմեցաւ 'ի ջուրս ազմոյն. Եփր. ծն:

Նմանութեամբ ձևանման այսպէս ոճք՝ յամենայն լեզուս. *Ընդէ՞ր ընկղմեսցես զժառանգութիւն տեառն... Քաւ լիցի, թէ ընկղմեցից և ապականեցից. Բ. Թգ. Ի. 19. 20: *Բանք բերանոյ իմաստնոյ շնորհք. և շըրթունք անմտի ընկղմեն զնա. Ժող. Ժ. 12. (այսինքն ընկլնուն, կամ վանեն 'ի կորուստ.) *Ընկղմեն զմարդիկ 'ի սատակումն և 'ի կորուստ. Ա. Տիմ. Զ. 9: *Անօրէնութիւն գետ ընկղմէր զիս: Ընկղմեցան վասն գինւոյ. Ես. ԻԸ. 4: ԻԵ. 7: *Ընկղմեսցէ զմեղս մեր. Միք. Է. 19: *Զի մի յաւելով տրտմութեան ընկղմեսցի այնպիսին. Բ. Կոր. Բ. 7: *Ընկղմեալ 'ի քնոյ անտի. Գծ. Ի. 9: *Յանմխիթար սուգ ընկղմեալ լինէր: Ի նախանձ ընկղմեալ ընդ անհրոյն: Յանհնարին տրտմութիւն ընկղմեալք խառնէին. Փարպ: *Ընկղմեցաւ անունն նոյ 'ի մէջ անուանց բազում ազգաց, և ոչ ուրեք գտանէր. Եղնիկ: *Ընկղմեալ 'ի քոյդ գըթութիւն: Ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս: Ընկըղմեալ զմայլեալ: Նիրհմամբ ընկղմեցեր: Անուանն ընկղմէ գլխշատակ: Ընկղմեցաւ նմանապական անսուրբ էութիւն. Նար: *Լուսաւոր մեծամեծս առնէ, զի 'ի մեծութիւն նորա ընկղմեցաւ տառաջինն (լոյս ամփոփեալ). Եփր. ծն:

ԸՆԿՂՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Հայեաց, որպէս լողաս, որ ոչ ընկղմեցուցանես (այսինքն զի մի ընկղմեսցես) զկուրծն քո 'ի ծովուն. Մագ: *Եթէ ընկղմեցուցանէին զնա 'ի ջուրսն (մկրտութեան). Ճ. Բ: *Զմիտսն 'ի խոնարհութիւն ընկղմեցուցանել. Վրք հց. Ա: *Յանդունդս ծովային խորոցն ընկղմեցուցանել. Յհան:

ԸՆԿՂՄԻՉ. ա. Որ ընկղմէ. ընկլուզիչ. *Ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ: Փախուստ ի խոսից. ընկղմիչ գայթակղութեանց. Նար. ՅԶ. ՅԴ:

Գ. Καταποντιστής. Pirata. Հէն ծովու. *Ծովահէնք, և է երբեք՝ զի և զընկղմիչս. Փիլ. բազն:

ԸՆԿՂՄՈՒԹԻՒՆ. } Κατάδησις. Im-
ԸՆԿՂՄՈՒՄՆ. Գ. } mersio. ἐπικλύσις, profluvium, են. որ և ԸՆԿՂՄԵԼՈՒԹԻՒՆ. Ընկղմելն, իլն. սուզումն. *Ի կիւսան մեր հարուածական ընկղմութեան... անմիջաս անդրէն 'ի վեր հանելոյն. Փիլ. յոգ: *Գահեալ 'ի գլորմանէ, յընկղմունէ. Ճ. Ի: *Փըրկեն զնա խորեանց յընկղմութենէ. Վրք հց. ԺԲ: *Եւ ոչ ընկղմութիւն ինչ գնէ, զի քան զընկղմութիւն մեծ էր. Ոսկ. Ե. Կոր: *Ունիմ երիս ընկղմութիւն ըստ չորրորդն, որովք մաքրեցից զուղխաւեկէզն ջրով. Ագաթ. Մրթ: *Մկրտէ զնա քահանայապետն՝ երիցս ընկղմամբք. Դիոն. Եկեղ: *Տեսանէ ըզնաւուն աւէկործութեամբ յընկղմութեան: Ի ծովն ընկղմամբ: Ի ծովածուփ կենցաղոյս ընկըղմամէ. Լմբ. Ժղ. ԽԾ. սղ: *Ընկղմութեան արտամութեան. Պիտ: *Դիւական ընկղմամբ. Ճ. Բ: *Յընդգղմանէ գիջական ուղխից համանց վերամբարձեալ. Անան. Եկեղ:

ԸՆԿՃԵՄ, կամ ԸՆԴՃԵՄ, եցի. Ն. Κατάγω, ὑποσκελίζω, կր. ἡττάομαι, ἡσσάομαι. Subigo, supplanto, convinco. կր. superor. Իբր ի գուճս իջուցանել. չօքեցնել. քէօթիւրմէք. այսինքն ընկուճ առնել. ընդ ձեռամբ նուաճել. կոխան առնել. վանել. ճնշել. յաղթահարել. փոլք առնել, օրտ+էցնել. պասմագ, մութի՝ բեսխիր էթմէք, զալիբ էթմէք. *Յրուեա զնոսա զօրութեամբ քով, և ընկճեա զնոսա. Սղ. ԾԸ. 12: *Որ վաղվաղէ ընդգէմ բանից, նոսա նա ընկճի. Առակ. ԽԶ. 18: *Ի բարբառոյ անտի ընկճեսցին տարեանեայք՝ հարուածովքն զոր հարկանիցէ զնոսա. Ես. Լ. 31: *Ի ձեռն կնոջ զաղտալ 'ի գրախտէն ընդճէր. Ոսկ. 'ի Հեբր: *Որոգայթ որսողին զինքն ընդճեաց. Համամ. առակ: *Եթէ սատանաս, ընկճիմ: Յամբարձումն գլխոյ՝ ընկճի: Ընդ ընկճելոյն, և հատանելոյ: Ի գուբն ինձ փորեալ ինքեանք ընկճեցին. Նար: *Ըստ արժանի պատժապարտութեան ընդճեալ. Նոնն: *Ըստ անհասատատ բոյս տանելոյն, որ խորշակաւ հարեալ ընկճի. Գր. տղ. ԽԴ:

ԸՆԿՃԵԼ. որպէս Ἐμποδίζω, ἐμποδαστατέω. Pedes implico, impedimento sum. Ընկճեալ կալ, արգել՝ խոչընդոտ լինել. *Վայ է ինձ գուսար իմ, ընկճեցեր զիս, խոչընդակն եղեր ինձ. Դպր. ԺԵ. 35. ուր հասարակ ընթերցուած յանցաց է. *Ոտնահարել եղեր ինձ, և խոչ յակն իմ. բայց կայ և օրինակ յն. *Խառովելով խառովեցեր. որպէս և եբր. է, *Ճնշելով ճնշեցեր. ... հյ. ընկճեցեր զիս, 'ի գէպ գայ կրկին ընթերցուածոց եա. որպէս և առեալն. *Զնպատակն 'ի յետս ընկճեցեր:

ԸՆԿՆՁԵՌՆԵԼ, կամ ԸՆԿԸՆՁԵՌՆԵԼ. Ն. Ἀνατρέπω. Everto. Տապալել. կործանել. իւրծէլ. փէւիրմէք. *Մինչև ընկնձեռնեալ իցէ լարն արծաթոյ. Կող. ԺԲ:

ԸՆԿՈՂԻՆ. Տ. ԱՆԿՈՂԻՆ. *Ընկողինք նորա անեղք արեալ: Ի անհնկի ընկողնոց. Յոբ. ԽԱ. 21: Դ. Թգ. ԺԱ. 2. (յորս այլք գրեն Անկողին:) *Անկեալ կամ չաւրեալ 'ի մահիճս առանց ընկողնոց մեղաց. Նար. ԺԷ. (ուր Անկանելի յարմարեալ է ընդ Անկողնոյ:)

ԸՆԿՈՂՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. որ և գրի ԸՆԿՈՂՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Κοιμάω, κοιμίζω. In lecto colloco. Կողմնեցուցանել. հանգուցանել 'ի մահիճս. տարածել յանկողնի. ննջեցուցանել. պառկեցնել. եաթըրմագ. *Ընկողմանեցուցին զնա (զմեռեալն) 'ի գահոյսն. Բ. Տ. ԺԶ. 14: *Ընկողմնեցուցանել (մարդ) զմանկունս. ...ան: *Ընկողմնեցոյց 'ի մսուր. Ճ. Գ:

ԸՆԿՈՂՄԱՆԻՄ, կամ
ԸՆԿՈՂՄՆԻՄ. ԸՆԿՈՂՄԻՄ. } Κλίνομαι, κατακλίνομαι, ἀ-
ԸՆԿՈՂՆԻՄ. եցայ. չ. }
νάκειμαι. Decumbo, reclinor, recumbo, jaceo. Կողմանիլ. հանգչել. 'ի մի կողմն անկանիլ. անկեալ գնիլ. ննջել յանկողնի. պառկիլ. եաթմագ, եան կէլմէք. *Ի հոգիս փրկելոցն հանգչի և ընկողմանի երկնաւոր Թագաւորն. Նիւս. Երգ: *Ոչ ընկողմանիս ընդ ամեն ձանձանչ ձեռուամբ. Բրս. հոյաւոյց: *Ընկողմանիլն, կամ կալն, կամ նստելն. Արիստ. առինչ: *Կալ նստելով, կամ ընկողմանելով: Խոնարհեալք և ընկողմանեալք ինքնին: Իսկ իբրև ընկողմանեալ՝ և այս յանկարծօրէն, ոչ յանել իշխեաց. Փիլ: *Եթէ ընկողմնեսցայց. Նար. ՂԸ: *Զքաւն առ ոչ ընկողմնեցաւ: Նստեալ ընկողմնեցաւ: Ընկողմնեցան (կամ ընկողմեցան) դարձեալ 'ի մահիճս: Ընկողմնեցաւ (կամ ընկողմեցաւ), և պարզեաց ըզձեռս. Վրք հց: *Մի ընկողմնեսցի զգեխրն անձնոյն: Ի անդի իւր ընկողնեսցի. Կոչ: *Եթէ զննարհսունէիր, թերևս հաղորդանայիր, և ընկողնէիր ինչ. Ոսկ. Եբր. Գ. այսինքն ընդողնէիր, անկեալ գնէիր յանհոգս, կամ վատթարանայիր. յն. յերդաւէիր:

ԸՆԿՈՂՄԱՆՈՒՄՆ. Գ. Ընկողմանիլն. պառկիլ, պառկլուած, տիւր. եաթըշ. *Եւ է ընկողմանութիւն, և կացութիւն, և նիստն գրութիւնք ոմանք. Արիստ. առինչ: *Տեսիլ գիմացն և ընկողմանութիւն մարմնոյն՝ մարգ ցուցանեն (զքն). Եւսեբ. ժող:

ԸՆԿՈՂՄԱՆՈՒՄՆ. Ἀνάκλιτον. Recubitorium. Յենարան գլխոյ յաթոռն, կամ Թիկանց 'ի գահոյս. *Ոմն սիւն, և ոմն խարիսխ լինի, և միւսն առ 'ի գլխոյն մասին, (որ) ընկողմանութիւն անուանի. Նիւս. Երգ: որ և գրի դարձեալ անդ ԱՆԿՈՂՄԱՆՈՒՄՆ:

ԸՆԿՈՂՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ԸՆԿՈՂՄՆԻԼ. Տ. ԸՆԿՈՂՄԱՆ":

ԸՆԿՈՂՆԱԿԻՑ կամ ԸՆԴՈՂՆԱԿԻՑ. Տ. ԱՆԿՈՂՆԱԿԻՑ. *Յընդողնակցէ քումմէ պահեա զբանս. Ոսկ. 'ի Հեբր:

ԸՆԿՈՂՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Իբրու Անկողնակից կամ կուսակից լինել. հաւանիլ. մէկին քովը պառկիլ. օայմէ ԲԱՂ. *Ընկողնակից լինի վարդապետն յաշակերտին ախղըն. Լմբ. Ժղ:

ԸՆԿՈՂՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԸՆԴՈՂՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ:

ԸՆԿՈՂՆԻՄ. Տ. ԸՆԿՈՂՄԱՆԻՄ:

ԸՆԿՈՅԶ, կամ ԸՆԳՈՅԶ. ուզի, ից կամ ոյ. և ուզոյ, ոց. գ. Κάρυον. Nux. Պտուղ ձուաձև կրկնապատեան՝ բաց 'ի մաշկէն, իւղային, անոյշ. այլ արտաքին կեղևն (որպէս և Թաղանթն նոր) գառն յոյժ, որ և լինի սեաւ ներկ. ճէվիզ. ճէվիզ, ճէվիզ, գօզ. (վլ. նիկօզէ. լտ. նուքս. որ մերձ 'ի ձայնս Նուշ. որպէս և եբր. ղուզ. է ընկոյզ, և նուշ.) *Ուռենին և մեղը ... և բևեկն, և ընկոյզ. Ծն. ԼԳ. 11: *Ծաղկեաց ծաղիկ, և երևեցոյց ընկոյզ. Թուոց. ԺԷ. 8. (ուր ոմանք նուշ իմանան:) *Ընկոյզն ունելին իւղոյ պարարտութիւն արծարծեալ զճառագայթս ճրագի. ՃՃ: *Նմանեցուցանէ ընկուզոյ. Փիլ. Եւ. Բ. 76:

ԸՆԿՈՅԶ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ. Տ. ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԿԱՂԻՆ. *Պօղարերեալ զարքայական ընկոյզ. գոլով գաւազան քահանայական. Հ. կէմն:

ԸՆԿՈՅԶ ՀՆԴԿԱՑ. ըստ Բժշկարանի՝ մէկնի. *Հնդի ընկուզ, նարձիլ, նարկիլ ... այլ է և հնդկային ճէվիզի:

ԸՆԿՈՒԶԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ պտուղ զընկոյզ. *Գաւազան ընկուզաբեր. Վանակ. յարբխոսիցն:

ԸՆԿՈՒԶԱԶԱՐԴ. ա. Ἐκτετυπωμένος

καρυΐκως. Exsculptus in modum nucum. որ գրի և ԸՆԿՈՒԶԱՁԵՒ. Յօրինուած զարդու 'ի ձև ընկուզի. *Երկք սկահակք ընկուզաձևք յօրինեալք 'ի միում աշտանակին ... և յաշտանակին անդ չորք սկահակք ընկուզաձևք յարդարեալք. Ել. իէ. 33. 34: լէ. 19. 20: (կայ և ձ. ընկուզաձև:)

ԸՆԿՈՒԶԻ, կամ ԸՆԳՈՒԶԻ, զւոյ, զեաց. գ. ա. Καρύα. Nux. καρύϊνος, nuceus. Ընկուզոյ ծառն՝ պտուղականն 'ի փայտս. և Որ ինչ է 'ի փայտէ ընկուզոյ. ընկուզի ծառ, ընկուզենի. ճէվիզ կամ գօզ աղաճը. (երբ. լուզ, էգօզ. և շագէտ, որ և նշենի.) *Ի պարտէզս ընգուզեաց իջի. Երգ. զ. 10: *Գաւազան ընկուզի. Ծն. լ. 37: Երեմ. ա. 11: *Յառաջագոյն բոյս արձակէ ընկուզի, և յետոյ ծաղկէ: Ոչ եթէ անգէտ եմ ընկուզւոյդ անուան. Փիլ. ել. ճ. 76: *Ըստ օրինակի ընկուզեաց. Վեցօր. է: *Գաւազանն՝ նշանակ խրատու. ընգուզին՝ լուսաւորութիւն բանին. գաւազան՝ խաչն. ընգուզի մկրտութիւն. Մխ. երեմ:

ԸՆԿՈՒԶՈՒՏ. ա. գ. Ուր են շատ ընկուզիք. իբր դրախտ ընկուզեաց. ճէվիզլիք, ճէվիզլիկ. *Ի կողմն ամորեաց 'ի ծառաւէտ ընկուզուտ տեղիս. Խոր. աշխ. հռովմ: *Պարունակէ կուսաստանն զկոյսն, և ընկուզուտն զընկուզին. Երգն. մեկն:

ԸՆԿՐԿԵՄ, եցի. ն. Ἀναποδίζω. Retroago. ταπεινόω, subigo, եւն. գրի և ԸՆԴՐԿԵԼ՝ նովին հնչմամբ. Ընդ կրունկն նահանջել. յետս կասեցուցանել կամ ձըգել կամ դարձուցանել. շրջել և կործանել ըստ կամի. նկուն առնել. ընկճել. էթ դէրսէ դէրս 'ի խանաղը, եղմէկ, փանըր աղդաբաղ. գէրի էթմէք, չէվիրմէք, ալթ էթմէք, մէն էթմէք. *Տէր ընկրկեաց զինձ զզօրագոյնսն քան զիս. Դատ. ե. 13. յն. խոնարհեցոյց: *Ծեր հանդերձ կատարելովն առ ուրբք ընկրկեցին. Երեմ. զ. 11. յն. տապալեցին: *Եւ ընկրկեալ անիւն 'ի գուբն. Ժող. ժբ. 6. յն. հոլովեալ: *Զյիմար և զանխիմաստ յարձակմունս ընկրկեա, և դարձիր: Իբր 'ի կառավարէ 'ի խորհրդոցն առաւել քաջապէս ընկրկեալք՝ ընդ կրունկն դարձան. Փիլ. լին: *Արխանամ, և վատթարագոյնս ընկրկիմ: Ընկրկին չարութեցն գունդք: Իբր երասանաւ ընկրկեալ: Տապալեցին ընկրկեցին. Նար: *Ամենայն պատերազմունք ընդ ձեռամբ նորա ընկրկեցան. ՃՃ:

Մերթ չփոթի ընդ ձայնիս ԸՆԴԳՐԿԵԼ, որ և ԸՆԳՐԿԵԼ. *Ո՞ր երանութիւն մարմնաւոր կարաց զկեանս յաւիտենականս ընկրկել. Լմբ. սղ:

ԸՆԿՐԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Ընկրկեցոյց զազգ մարդկան. Խոսր:

ԸՆԿՐԿԻՉ. ա. Որ ընկրկէ. կամ կամեցող ընկրկել. *Կեանքդ երագ ցնդմամբ խուսափեալ 'ի քէն, և դու բանութիւն կամաց՝ նովին ընկրկիչ. Լմբ. պտրգ: *Լեցի (դըրօշս) ծանր արժեօք յաղթող և ահարկու... մարտից ըմբռնչու և ընկրկիչ. Մաշտ. ջահկ:

ԸՆՁԱՅ. ԸՆՁԱՅԵԼ. Տ. ԸՆԾԱՅ, եւն:

ԸՆՁԵՆԻ, նւոյ. գ. Մորթ ընձու. և Զգեստ 'ի մորթոյ անտի: Կանոն:

ԸՆՁԵՌԱՑՔ. գ. Յորմէ ընձայ, ընծայ. Տուրք 'ի ձեռանէ. նուէր. և Պարգև. բախշիշ, բէշքէշ, պախշիշ. իտ. Mancia, buona mano. *Մատուցանեմք կայսեն... և տուրք՝ ընձեռայք, որոյ վարքն (այսինքն վարուքն) առաժամանակեայք են. Փիլ. լին. փ. 148: *Ածայինքն ամենայն՝ պարգևք են և տուրք և ընձեռայք». տայ. ընծայք. Խոսր:

ԸՆՁԵՌԵՄ, եցի. ն. Ἐγχειρίζω, παραδίδωμαι. Trado. որ և ԸՆԴՁԵՌԵԼ. Ձեռն 'ի ձեռանէ տալ զինչ. կարկառել. աւանդել բանիւ կամ գրով. փոխանցել. շնորհել. պարգևել. ընծայել. մատուցանել. մատակարարել. տալ թել. թալ. վէրմէք, տեսնել, թէսլիմ էթմէք. *Առեալ զնա (զմկրտեալն) քահանայիցն՝ ընձեռեն առաջնորդի ընծայմանն (կնքահօր). Դիոն. էկեղ: *Որով խորհուրդքն սխտանն, ընձեռեսցեն թողութիւն այլոց. Ոսկ. 'ի մէջ: *Ուստի յումեքէ, եթէ ծառայի տէրն զհաւատոր ծառայութեան ընձեռիցէ. Եփր. ա. կոր: *Տրամութիւն և խնդութիւն՝ ըստ ոչ լեալ, մխիթարութիւն ընձեռէ. Յճխ. է: *Եթէ կորուսանէ բանն, առաւել եւ զործն ընձեռէ կորուստ. Յհ. խմ. եբր: *Զխորդ զնա ինքն առ ձեռն պատրաստ ընձեռեսցիս յաղագս այլ բանիցն. Առ որս. ի: *Ընձեռել որդւոց օրէնս փոխանորդութիւն, կամ կաթիլ շնորհի. կամ կոչմունս ստեղծեց. Փիլ: կամ *Ընձեռել անձին, կամ յոյս, կեանս, միրտ այլ, պտուղ, եւն. Նար: *Ըստ քերթողական հրահանգացն ընձեռել: Քաղդէացւոց մատեանքն մեզ ընձեռեցին. Յհ. կթ: *Ասին, և մեզ ընձեռեցին: Իմաստնալի զօրութեանն ընձեռեաց. Լմբ. սփ:

ԸՆՁԵՌՆԵՄ. Ն. ԸՆՁԵՌԻՄ. Հ. Ընդունել զինչ 'ի ձեռանէ այլոց, կամ հայցել առնուլ. և Զբռամբ ածել. ունել 'ի ձեռին. հաւատալ այլոց 'ի մեր ձեռս զաւանդ ինչ. *Զդատաւորական աթոռն ընձեռեսցես 'ի թագաւորացն: Զդատաւորական իշխանութիւն ընձեռիցէք: Որոյ զամենայն աշխարհաց դատաւորական իշխանութիւն ընձեռեալ էր. ՃՃ: *Ո՛չ եթէ զոր կամեցարդ, այլ զոր ընձեռեցար (յայս), քարոզեցեր: Զաստուածայինն ընձեռելով 'ի խորին խաւարի թաքիցեն. Փիլ. յոհ. ն բազն: *Այնպէս անկեալ կան յիրս ընձեռեալս նոցա, որպէս թէ չիցեն բնաւ տալոց համար. Սարկ. քհ:

ԸՆՁԵՌԵԼ. իբր Ձեռնարկել. բուռն հարկանել. Ἐπιχειρέω. Manum admoveo, aggredior. *Որք 'ի կակղագոյն նիւթիցն յամանս ընձեռեն ձև ինչ տպաւորել. Պղատ. տիմ:

ԸՆՁԵՌԻՉ. ա. Որ ընձեռէ. տուիչ. առաթիչ. *Մեծի շնորհաց հոգւոյն ընձեռիչ. Լմբ. հմբ: *Ակամայ պատճառք պսակաց լինին մեզ, և ընձեռիչք բարութեց. Ոսկ. հա:

ԸՆՁԵՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Παράδοσις. Traditio. Տրչութիւն. աւանդութիւն. (խօսք բանիւ, գրով). *Համառօտ քեզ ընձեռութիւն առնելով փորձեցայց... զաս ծերունեացն անցանել բանիւ. Գործ: ն Յհ. կթ: *Ուսմունս և ընձեռութիւն և վարդապետութիւն: Ըստ իւրաքանչիւր ազգի հրամանի և ընձեռութեան. Փիլ. լին. փ. 209: Եւ. ա. 1:

ԸՆՁԵՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Χορηγία. Suppeditatio, erogatio. Տալն. շնորհելն. մատակարարելն. *Առ հայր վերացուցանէր զընձեռումն կերակրոյն: Զայս տասցին, որպէս զի զնա յընձեռումն կերակրոց ձգիցեն. Ոսկ. յհ. ա. 43. 44:

ԸՆՁԻՒՂ, կամ ԸՆԾԻՒՂ. ԸՆՁԻՂ. ԸՆԾԻՂ, ի կմ ոյ. գ. Ի ձայնէս ծիղ. ծիլ. այսինքն ծիլք. բողբոջ. բոյս. շառաւիղ. *Ծխրանածայր ընձիւղք և երփնագեղք. Նար. տաղ:

ԸՆՁԻՒՂԵՄ, կմ ԸՆԾԻՒՂԵՄ. ԸՆԾԻՂԵՄ. ԸՆՁԵՂԵՄ, եցի. ն. Ἐξάγω, ἐξανατέλλω. Produco, pullulo, եւն. Արձակել ծիլս, ծիլս, ոստս, շառաւիղս, բողբոջս. բուսուցանել. կր. բուսանիլ, բողբոջել. ֆիլիզ վէրմէք. պիթիրմէք. կր. ծլել, բիթմէք. ֆիլիզլէնմէք, պիթմէք. *Թզենի ընձիւղեաց (կամ արձակեաց) զբողբոջ իւր. Երգ. բ. 13: *Եւ ընձիւղեաց ամր ... յերկրէ զամենայն փայտ ազնիւ. Փիլ. այլաբ: *Ընձիւղեաց յերկրէ զամենայն տունկս ծառոց. Պիտ: *Զբոյս ընձեղէ և անեցուցանէ. Նանայ: *Մի ընծիւղէր զծաղիկ մեղացս: Ի յարմարաւոր զաւթի ընծիւղեալ մարմնով: Ի անկոյն կենաց ընծիւղեալք. Նար: *Ի բարի արմատոյ չար շառաւիղ ընծիւղեցայք. Ը. մխ: *Ի չարաչար արմատոց անտի չարագոյն ընծիւղեալ շառաւիղ. Յհ. խմ. եբր: *Արմատ անփծից կեղին ընձիւղեալ (կամ ընձիղեալ). Շար: *Զի փորձեսցէ զազատականութիւն կամաց մարմնեղեցին, եթէ յոր կողմ ընձիւղի. Վրք հց. ի:

ԸՆՁԻՒՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Ընձիւղելն, իլն. *Զգօնութիւն բարեբարոյս (կամ բարեբոյս) բեղնոյ ընծիւղման նորա, որ 'ի պարարտ անդաստանի հոգւոյն երևէր. Յհ. կը:

ԸՆՁՈՒԻՄ, եցայ. չ. Ἀνατέλλω. Orior. Ծագել, բղխել. (ըծ. ընդ ընձիւղիլ, և ընծուիլ). *Յարեւելս կոյս է արկածագործութիւն գրախտին. քանզի ոչ եթէ մտանէ և սուզանի և չիջանի, այլ միշտ բխուորեցաւ ընձուել ուղիղ բանն... որպէս ծագեալ արեգակն. Փիլ. այլաբ: *Խունկէ ղէգն, որ յարմատոյ եղէգան ընձուի. Վրդն. ել. (Նոր ձեռ. ընծայի):

ԸՆՁՈՒՂՏ, կամ ԸՆԾՈՒՂՏ, ըղտու, ուց. գ. Ի բառից ինձ կամ ինծ, և Ուղտ. (որպէս և 'ի յն. առ. գամէլօբարտալի, իբր Ուղտինծ). Καμηλοπάρδαλις. Camelopardalis, lus. որ և ՍՆԱՂՈՒԹ, ԶԱՆԱՂՈՒԹ. Չորքոտանի նման ուղտու ըստ ձեւոյն բարձրութեան, և երկայնավզութեան, և ընծու ըստ խայտաբղէտութեան. զրուրաֆա, զրւրնաֆա, զրւրաֆէթ. *Կենդանի ինչ նման զանազանութեամբ... քաղ ծառաւեր, և մարդամարտ, և ընձուղտք (կամ ընծուղտք). Խոր. աշխ:

ԸՆՆՍՈՒՆԱՄԵԱՅ. ա. Իբր իննսնամեայ. իննսուն ամաց. *Ըննսունամեայ մաշեալ զամենայն մարմինն՝ և 'ի ճնշութէ անտի պահոցն նեղութեանց. Վրք հց. ձ:

ԸՆՉԱԹԱՓԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. Ընչից թափել, իլ. զրկել, իլ. *Մերկանան՝ ընչաթափ առնեն: Ի ձեռս ապիրատ արանց անկանիցի, որք ընչաթափ առնիցեն զնա. Ոսկ. ես. ն մփ: *Հարկահանք ձեր ծառաքաղ առնեն զձեզ... ընչաթափ առնեն 'ի դէմս հարկի. Գէ. ես: *Բազումք 'ի հրէից հաւատացելոցն ընչաթափք եղեն յընչիցն. Ոսկ. գաղ:

ԸՆՉԱԹԱՓԵԼ. Նոյն ընդ վ. Ἀποκενόω. Evacuo, որ է Դատարկել յընչից. *Յամօթ առնէ զքեզ կերակրովք իւրովք, մինչև ընչաթափիցէ զքեզ. Սիր. ժգ. 8:

ԸՆՉԱԺՈՂՈՎ, ի, աց. ա. Χρηματιζόμενος. Qui pecuniam comparat. Հաւաքող ընչից. ընչաւէտ. *Որք ընչաժողովից վաճառանոցք են. Բրս. աղաչն:

ԸՆՉԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ինչ մի լինել. էանալ և գոյանալ. *Ինչ նա միայն է, և այլքս ամենայն 'ի նմանէ ընչացան. Եղիշ. ը:

ԸՆՉԱՇԱՏ. Տ. ԸՆՉԱՒԷՏ. *Մեծատուն, ընչաշատ, խաշնաւէտ. Վեցօր. է:

ԸՆՉԱՊՏՈՒԿ. ա. Մաքսիր կաշկ... որոյ ունչքն պտտակին իբր խեղճատակութ... կամ է իբր պակեալ քթով. *Զկապիկս... անասնապատկանս ըմբռնեալ՝ հասանէ և

ընչապատուկս և ամենաչար ապուշանձն. Եղնիկ։

ԸՆՉԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλοχρήματος, φιλοχρήμων. Cupidus pecuniae, avarus. Սիրող ընչից. արծաթասէր. ագահ. *Ընչասիրաց և փառասիրաց. Փիլ. լին։ *Ծանրագոյնք են ընչասիրացն ողորմութիւնքն. Մանդ. է։ *Համբաւեսցիք իբրև զընչասէրս. Սրգ. յաղ. բ։ *Ընչասիրին տխուր արձան է չարին. Լծ. խոր։ *Ընչասէրն ... ծառայ եղեալ և պաշտօնեայ, և ոչ տէր. Ոսկ. յհ. բ. 40։

ԸՆՉԱՍԷՐ ԼԻՆԵԼ. } Φιλοχρημονέω.
ԸՆՉԱՍԻՐԵԼ. չ. } Pecuniae avidus sum. Սիրել զինչս. *Մի դու ընչասէր լինիցիս 'ի սակս մանկանց, զի փարթամագոյն մնասցուցէ զսոսա. Պղատ. օրէն. Է։ *Մի ասիցես, թէ ոչ պտանիցիմ. զի ահաւասիկ ընչասիրես. Ոսկ. գծ։

ԸՆՉԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοχρηματία. Pecuniae cupiditas, avaritia. Սէր ընչից. արծաթսիրութիւն. ագահութիւն. *Ի ձեռն ընչասիրութեան և իշխանասիրութեան յամբարտաւանութիւն վարեցաք. Աճառ. ծք։ *Ագահութեան (ընգգէմ գնել) զչափաւորութիւն, ընչասիրութեան՝ զարհամարհանս. Ցճխ. իզ։ *Ընչասիրութիւն ծածկեցութիւն է կռապաշտութեան. Եղնիկ. *Զցանկութիւն ընչասիրութեան քաղցեալ պահէ. Լմբ. պտրգ։

ԸՆՉԱՍՏԱՑՈՒ. ուի, ուաց. ա. Որ ստանայ ինչս. գրի և ԻՆՉԱՍՏԱՑՈՒ. *Ոչ ինչ է կաւ մյրուչին, և ընչաստացուին. Աճառ. Ղրփ. և Լծ. նորին։

ԸՆՉԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Καπηλεία. Cauponatio, nundinae. Վաճառումն ինչ ինչ իրաց. մանաւանդ 'ի կապելայս. հիւրընկալութիւն առ վաճառաշահութեան. *Ընչավաճառութիւն 'ի սակս շահուց՝ ոչ լինիցի մեզ. Պղատ. օրէն. Է։

ԸՆՉԱՎԱՏՆ. ա. Վատնիչ ընչից. անառակ. շռայլ. մսխող. *Ընչավատն որդւոյն հեռացելոյ. Տօնակ։

ԸՆՉԱՏԵԱՑ. ա. Ատեցող ընչից. որ քամահէ զընչիւք. *Ընչատեացք են իբրև զանկարօտս. Եղիշ. Է։

ԸՆՉԱՑ, **ՑԸՆՉԱՑ**. Տ. ՈՒՆՉՔ։

ԸՆՉԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ընչանալ. յոչնչէ ինչ առնել. գոյացուցանել. *Ցոչէից ընչացոյց զձև երկնի և երկրի. Վրդն. ղփմ։

ԸՆՉԱՒԷՏ, ետի,ից կամ աց. ա. Εὔπορος, εὐπορώτερος, πολυκτήμων, πλούτος. Opulentus, opulentissimus, dives. Ընչեղ. ընչաշատ. բազմաստացուած. հարուստ. փարթամ. մեծատուն. ճոխ. բովէլի փէր. զինչին. *Ոչ ընչաւէտ իբրև զնա (զմծ), որոյ իւր են ամենայն ստացուածք երևելիք և աներևոյթք. Սրգ. յն. բ։ *Որք միանգամ ըստ երկրի մասանց ընչաւէտք. Անյ. բարձր։ *Նոքա են քան զամենեսեան ընչաւէտք, որք զցանկութն մեծութն առ ոտն կոխեցին։ Զազատութիւնն վաճառեցին, և հայցեալք ընչաւետից մասին. Ոսկ. մ. ա. 4։ բ. 24։ *Ընչաւետաց, և իմաստնոց. Ոսկ. ա. խոր։ *Աւան մի էր մարդաշատ և ընչաւէտ. Լաստ. ծէ։ *Ունիս ընչաւէտ հոգևոր մեծութիւն. Վեցօր. Է։

ԸՆՉԱՒԷՏԱՆԱՄ, կմ **ԸՆՉԱՒԵՏԱՆԱՄ**, ացայ. չ. Πλουτέω. Ditesco, opibus abundo, locuples sum. Մեծանալ ընչիւք. հարստանալ. փարթամանալ. զէնկինկնմէ+. *Ոչ է պարտ ընչաւէտանալ և ճոխանալ. Ոսկ. ա. խոր։ *Մինչդեռ առողջ եւ և ընչաւետանաս, չարչարեցելումն օգնեա. Աճառ. աղ։ *Արդարքն աղքատանան, և

մեղաւորք ընչաւետանան (կամ ընչաւէտանան). Մաշ։ և Վրդն. աղ։

ԸՆՉԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ, կամ **ԸՆՉԱՒԵՏՈՒԹԻՒՆ**. գ. Πορισμός, εὐπορία. Acquisitio, opulentia. Փարթամութիւն. ճոխութիւն. մեծութիւն. բազմաչահութիւն։ Իմաստ. ժգ. 19։ Մանդ. ղ։ Ցհ. խմ. ապ։ Ոսկ. մ. ա. 5։ բ. 23։ Վրք հց. խա։ Գնձ։

ԸՆՉԱՒՈՐ, ի. աց. Տ. ԸՆՉԱՒԷՏ. *Կորուսանէ և զընչաւորս ստանայ. Մանդ. բ։ *Ընչաւոր կրօնաւոր իբրև զմի յառնելոց այ է. Վրք հց. Է։

ԸՆՉԱՔԱՂՑ, ի, ից. ա. Քաղցեալն առ ինչս. ընչասէր. անյագ ագահ. *Ընչաքաղցին և օգտածորաւեացն. Ագաթ։ *Ըստ ընչաքաղցն լինելոյ և օգտածարաւ. Ցհ. կբ։

ԸՆՉԱՔԱՂՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղց ընչից. անյագութիւն մեծութեան. ագահութիւն. *Ի լիութիւն ընչաքաղցութեան նորա. Ցհ. կբ։

ԸՆՉԵՂ, ի, աց. Տ. ԸՆՉԱՒԷՏ. *Տանարի յիրաւի 'ի բոցն ընչեղն, և հայցէ չիթս. Աճառ. աղ։ *Ցարեացիս 'ի գերեզմանս ... ո՞վ աղքատն, ո՞վ ընչեղն. Բրս. հոյէմ։ *Ի չքաւորութէն իբրև զընչեղաց չափիս եա։ Այսու խաբէ սատանայ զընչեղսն. Մանդ. Է։ *Ո՛վ աղքատդ յընչեղաց։ Առակ ընչեղին ինձ վարդապետէ. Նար. Է. կ։ *Ընչեղ և բազմաստացուած էր։ Ի սիրելեաց ընչեղաց. Փիլ։

ԸՆՉԵՂԱԳՈՅՆ. ա. Ճոխագոյն. փարթամագոյն. *Պարծէր ընչեղագոյն գոլ քան զարքայ. Խոր. բ. 59։

ԸՆՉԵՂԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տ. ԸՆՉԱՒԷՏԱՆԱԼ. *Որ ճշմարտապէս ճոխանայ (ած), որքան չնորհէն, այնքան ընչեղանայ. (յն. մնայ ընչեղ գոլով)։ Փոխ առնլով ոչ ընչեղացիս. Բրս. աղօթ. և վաշխ։

ԸՆՉԵՂԷՆ, զինի, նաց. ա. Ցոչնչէ եղեալ ինչ. գոյաւոր, երևելի (ըստ յն.) *Երկիրս այս ընչեղէն է. իսկ որդի աներևոյթ է, որոշեալ յարարածոց. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ԸՆՉԵՂՈՒԹԻՒՆ. Տես ԸՆՉԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ. Πλοῦτος. Divitiae, opulentia. *Աղքատութիւն և ընչեղութիւն յետոյ 'ի ներքս եմուտ։ Լաւագոյն է ընչեղութիւն զոր 'ի ձեռս ունին, քան զոր երազողք առեղծանեն։ կեանք մարդոյ ոչ 'ի գրծելի ընչեղութենէ ստացուածոցս, այլ յիմաստութէ լինին ... և ոչ համձար՝ ընչեղութե հաղորդել առվորեաց. Աճառ. աղ. խրէ. ծող։ *Ըզպատրանս ընչեղութե, որ կոչի անուամբ փշոց. Ոսկ. յհ. ա. 23։ *Ո՞ւր 'ի գիրս գրեալ ընչեղութե նշանակքն. Սարգ. յն. ղ։ *Փրկանք մարդոյ՝ իւրն ընչեղութիւն. Պիտ։ *Հարստացեալք բազում ընչեղութք. Լաստ. ծէ։ *Բազմամարդութք և ընչեղութք. Առող. Գ. 3։

ԸՆՉԻԿ. ընչկան. գ. Ինչ մի. գուզնաքեայ ինչք. ունեցած +իւ մը բանը, պղտի կծ ունինք բան մը. *Աղքատք էին, և 'ի սակաւ ընչկանէն (յն. 'ի սակաւուց) պատուղ հանէին յօժարութք. Ոսկ. եփեսացւ. ծէ։

ԸՆՉՈՒՆ. մ. Բառ ամփ. իբրու Առ ինչ. առ 'ի մէ՞. ընդէ՞ր. ինչո՞ւ. ինչի՞ն. *Դու անմտութք զապաշխարութեան օրէնք ընչո՞ւ ընկալար. Լմբ. պտրգ։

ԸՆՊԵԼ. Տ. ԸՄՊԵԼ։ Եփր. ա. խոր. ան, սակայ։

ԸՆՋԱՆ. Գուցէ 'ի բառէս Ունջ. ըստ հին բռ. *Խառնելիս, ընջան։ Ցանկանի, մնջանի»։

ԸՆՋՈՎԻՆ. մ. ('ի բառէս Ունջ.) Արտաքոյ. 'ի բնայ. 'ի ստորին վիճէ. ոտնակէն, փոքէն. փեփիովէն, փիկինեքէն. *Խոզք բերէին պատառեալ բազում ունջս որթոյ, արմատաքի խլէին և զոստոն գլխովին և զբազում ընջովին. Բուզ. Դ. 8։

ԸՆՋՈՒՂ, ընջղոյ կամ ընջուղոյ, կամ ու, ոց կմ ուց. գ. Μόσχος, δάμαλις. Vitulus, la. Որթ. զուարակ փոքր. երինջ, մոզի. (որ. ըճլ, է զուարակ, և ըճւէթ, երինջ). *Ոչ ուսոյ իբրև զընջուղ տոմսւղ. Երեմ. լա. 18։ *Տքնութի նորա 'ի գարման ընջղոց. Սիր. լէ. 27. *Ընդէր երկնչիս 'ի լեծոյ իբրև ընջուղ տոմսւղ. Սեբեր. ծ։ *Քեզ բաւական են այլ եւ երկու եղինքն համգերձ ընջղովք. Ճ. Գ։ *Երեսուն ամսոյ ընջուղ մի։ Ընջուղն գէր։ Ցընջուղէն։ Ընջուղունք. Վրփ. յա։

ԸՆՏԱՐՈՑՍ. Տ. ԸՆԴԱՐՈՑՍ։

ԸՆՏԱԿԵՐ. Տ. ԸՆԴԱԿԵՐ, և ՈՒՆԴԱԿԵՐ։

ԸՆՏԱՆԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. Ընտանենալ. մերձաւոր գտանիլ. *Ցրտութիւն (ջուր) ընտանակցի ընդ երկրի (դի հողոյ). Նիւս. բն։

ԸՆՏԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընտանութի. հաղորդակցութի. *Ընտանակցութի անտանելի պատուհասից. Պիտ։

ԸՆՏԱՆԱՄ, կամ **ԸՆԴԱՆԱՄ**, ացայ. ցեալ. չ. Σπερματίζω. Semento. Ունդ լինել. սերմանանալ. հընդ երևալ. Բօխում լանմոզ. *Եւ կտաւն ընտացեալ էր. Կէսրցն էլ։ *Գարին հասեալ պարարեալ էր, և կտաւն ընտացեալ էր. Ելք. ել։

ԸՆՏԱՆԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԸՆՏԱՆԵՆԱԼ. Οἰκειοῦμαι, ἡμεροῦμαι. Domesticus, familiaris reddor. *Ընտանանացո՛ւք հաճոյից առաքինոյն. Ցճխ. բ։ *Եկք ընտանացեալք. Խոր. ա. 2։ *Արքայնեկաց նորուն ընտանացին։ Ոչ գայլք ընդ գառանց ընտանացին համակամութք. Ցհ. խմ. պատ։ *Ըստ ազգակցութե ընտանացեալք։ Ձեռասուն ընտանացեալ լիցի. Փիլ. լն։

ԸՆՏԱՆԱՍԷՐ. ա. Φιλοίκιος. Familiarium amans. Սիրող ընտանեաց. բարեսէր առ մերձաւորս. *Ընտանասէր (այլ ձ. ընտանեսէր) գոլն, և բարեկամասէր, և ընկերասէր և օտարասէր. Արիստ. առաք։

ԸՆՏԱՆԱՍՈՒՆ. ա. Ընդասուն. ընտանի սննդեամբ. ընդել սնեալ. յն. ընդելագոյն. *Ուլխար ընտանասուն, և առիւծ դիւշակեր. Կոչ. Ը։

ԸՆՏԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, կամ **ԸՆԴԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ**. Տ. ԸՆՏԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Եթէ զայս արասցես, ընդանացուսցես զած. Աճառ. խրէ։ *Զգազանս յանապատին ընդանացոյց. Հ = Ց. յնվր. Ղ։

ԸՆՏԱՆԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Οἰκεῖος. Domesticus. Ընտանի ոք. անձն տանուրքն. *Եղանի որ ունիցի զաւակ 'ի սիոն, և ընտանեակք իցեն նորա յերուսաղէմ. Եփ. լա. 9. (այսպէս և յն. իսկ յեբր. Բանեռ. որպէս Թօնիր. լծ. ընդ Բանըմոգ, իբր ծանօթ)։ *Զատուցեալ ընտանեական թափել 'ի բանութէ. Ագաթ։ *Խորհուրդ է ինձ և ընտանեկաց իմոց. Ճճ։ և Մծբ. ծե։ և Ցհ. կբ։

ԸՆՏԱՆԵԲԱՐ. մ. Οἰκείως. Familiariter. γνησίως, genuine. Իբրև ընտանի. ընտանութեամբ. մերձաւորաբար. ընտանի օրինակաւ. յարմարապէս. ըստ պատշաճի. հարազատաբար. Բէ+Լէֆօիւշ. *Կամէր ընտանեբար ընդ միա մտանել անօրինին. Եղիշ. ղ։ *Զամենեցունց ած մեզ ընտանեբար կոչել. Խոր։ *Ընտանեբար խօսէր ընդ նմա (ած ընդ աբրահամու). Սրգ. յն. Է։ *Ոչ զոք ունիմ համաշունչ, եթէ ընտանեբար հոգայցէ վասն ձեր». յն. հարազատաբար. Փիլիպ. բ. 20։ *Ընտանեբար բացա-

րել. Արէոփ. ՚ի Գործ: *Ընտանեբար պատշաճել աներեւութից զերեւելիսս. Դիոն: Իսկ Արէոփ. Ց. *Ըստ ընդանեբար իւրեանց կազմութեն». իմա՛, համաբնական կամ պատականաւոր:

ԸՆՏԱՆԵԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἡμερότης. Familiaritas, suavitas. Իբր Ընտանեբարոյութի. ընդելութի. ընտանութիւն. *Ծովային ալիք համդարտելով զծառայակիցս մեր եւ զպաշտօնակիցս եբարձ խնդութ̃ եւ ընտանեբարութ̃. Կիւրղ. ՚ի ծոյն:

ԸՆՏԱՆԵԳՈՅՆ. կմ ԸՆԴԱՆԵԳՈՅՆ. գունի, ից կամ աց. ա. Οἰκειότερος, τατος. Magis familiaris, conjunctior, aptior, convenientior, proprius. γνήσιος, genuinus. Առաւել կամ կարի ընտանի. մերձաւորագոյն. եւ Ընտելագոյն. եւ Դիպողագոյն. եւ Սեպհական. *Առաքինութեն քան զամենայն ինչ ընտանեգոյն է բարեփառութիւն: Խնդալ՝ միայն այս ընտանեգոյն է: Իմաստութ̃ն կեանք՝ բանականին ընդանեգոյն է. Փիլ: *Մեզ քան զառաջինսն յաւէտ հրեշտակք (սուրբնք) են ընտանեգոյն անուանեալ. Դիոն: *Հաղորդութի ընտանեգունի բնութե. Սարգ. աղ: *Չարութե, որ զընտանեգոյնն բնութ̃ կենդանի զմարդ՝ անձեռնընդել եւ վայրենի գործէ. Փիլ: *Զինչ քան զգութս զայս ընտանեգոյն իցէ. Ոսկ. Ե. կոր: *Ընտանեգոյն այս յորդւոյն ազատիս (ազէլ): Որպէս թէ ՚ի վայր եւ ընդանեգոյն եւ զերծ տեղի մատուցեալ. Խոր. ա. 39: Գ. 67: *Ընտանեգոյն առաքելոց. Առաք. Գ. 21: *Ընտանեգոյնս զընտանիսցեմք զմիտս. Աբ. ծԲ: *Թերեւս ընտանեգոյն բացատրութեամբ եղիցի. Արէոփ. առինչ:

կամ Ի. կարի ընտանեբար. դիւրընտել օրինակաւ. *Այգս յորոց են, քան թէ յորոց ոչն է, ճշմարտագոյն եւ ընտանեգոյն նշանակի. Կիւրղ. գնդ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ կամ ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ. ի, աց. ա. Ընտանի, եւ ընդել. հեզիկ. *Ընդգէմ պատահեն համբուրական եւ ընդանեկան գեղջկիկ տեսլեան պահոցն. Ոսկ. ադաղ:

ԸՆՏԱՆԵԿԻՑ. ա. Կցորդ յընտանութե. ընտանի. ընտել. *Մի մոռանար զընտանեկիցս քո. Վրք հց. ԻԳ: *Զինքեանս չարութեան եւ կամ բարւոյ ընտանեկիցս արարեալ. Դիոն. Բղխ. Է:

ԸՆՏԱՆԵԿՈՏՈՐ. ա. Կոտորիչ ընտանեաց իւրոց. (որպէս Ներոն, Հերովդէս). *Զայնպիսի փառազարդեալ այլքայն՝ ընտանեկոտոր կացուցանէր. Ճ. Ա:

ԸՆՏԱՆԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνοικία. Familiaritas, commoratio. Ընտանեակն գոլ. բնակակցութի. *(Խաղաղութեն այս) զառ. ցեղ պատերազմ ած միաւորողին ՚ի միաբանակ ընտանեկութե. Դիոն. ածայ:

ԸՆՏԱՆԵՄ. կամ ԸՆԴԱՆԵՄ. Իբր Ընտանեցուցանել. *Աշակերտացն փոքր փոքր ընդանէր զածութի հոգւոյն. Տօնակ:

ԸՆՏԱՆԵՆԱՄ կամ ԸՆԴԱՆԵՆԱՄ, եցայ. չ. Οἰκειοῦμαι, ἡμεροῦμαι. Familiaris vel domesticus reddor, adjungor, concilior, mansuefio. որ եւ ԸՆՏԱՆԱՆԱՄ, կմ ԸՆԴԱՆԱՆԱՄ. Ընտանի, եւ ընդել լինել. մերձաւոր, եւ վարժ գտանիլ. կցորդիլ. Յօփէն ըլմագ, մահրեմ. ալըշմագ. *Հաստատեաց, ընտանեցաւ. Բ. Դ. ծԴ. 25: *Ընտանենայր բոցն. Իմ. ծԹ. 18: *Գազանն՝ ՚ի մարդկանէ ընտանենալ պարտ է. եւ բազում անգամ գիտացի ընտանեցեալս՝ առիւծս, ինծս, արջս, ոչ միայն առ կերակրողսն՝ վասն հարկաւորացն շնորհի, այլեւ առ այլսն: Սիրէ զյանդիմանօղսն, եւ ընդ խրատօղսն առաւել ընդանենայ. Փիլ: *Ընտանեցաւ նոցա հուրն կիզող: Ընտանենալ ամենազօր տէրութեն. Յճխ. Ի. ծԲ: *Ընտանենայ հաւատոյ այսմ եւ արմատեանին. Պիտ: *Ընդ խաւարն հեթանոսաց ընտանենային. Նար. ԼԷ: *Անապատի ընտանեցաւ: Ընտանեցայք առաքելոյ շնորհին. ՃՃ: *Ընտանեցան նորա կանոնին հաւատոց». յն. հետեւեցան. Եւս. պտմ. Է. 24:

ԸՆՏԱՆԵՍԷՐ. ա. Φιλοίκειος. Ընտանասէր. սիրող զընտանիս, եւ ընտանութե. *Ցընտանեսիրաց եւ յորդեսիրաց. Փիլ. իմաստ: *Ընտանեսէր եւ բարեսէր բնութ̃ է մարդ. Եզն. մփբ:

ԸՆՏԱՆԵՍՈՒՆ. Տ. ԸՆՏԱՍՈՒՆ:

ԸՆՏԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, կամ ԸՆԴԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Οἰκειόω, ἡμερόω. Familiarem reddo, concilio, adscisco, mansuefacio. որ եւ ԸՆՏԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ կամ ԸՆԴԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ ընտանենալ կամ ընդելնուլ. ընտանի եւ մերձաւոր կացուցանել. յանկուցանել. ընդելացուցանել. հեզացուցանել. հանդարտել. Յօփիկնէլ եւ վարժեցնէլ. ալըշդըրմագ, բէլէւլիւֆ էթմէք. *Զօտարսն ընդանեցուցանէ. Յճխ. Է: *Զօտարացեալսն ՚ի պատուիրանացն այս ընդանեցո. Մանդ. Է: *Զամենայնսն՝ իւր ընտանեցոյց զմերսն բնակսնս, որովք իւրովք զմեզ ընտանեցուցանէր բնականաց. Յհ. իմ. երկ: *Անհաշիցն եւ անհասանելեացն ընտանեցուցեր: Զմերժեալս ընտանեցուցես. Նար. Է. յ: *Իմ տեսեալ է եւ զիժս ընտանեցուցեալ աղերսանօք. Ոսկ. ՚ի հէրոդ: *Ընդ երեարս ընտանեցուցանել. Ոսկ. յհ. ա. 35: *Լաւ համարեալ զերկմտութիւն ընտանեցուցանել ճշմարտութե քան ստութե». այսինքն հանդարտել. Փիլ. լին: *(Ծերքն յարագիլս) ըստ արժանի հասակին ընտանեցուցանելով յամնախանձ առատութե կեանս». իմա՛, հանդարտելով զանձինս ՚ի տան. Փիլ. ծ. բան: *Ո՞չ զմի ամօթ աղքատանալն ընտանեցուցանէ. Բրս. վաշխ:

Եւ Ἐθίζω. Assuefacio, consuefacio. Սովորեցուցանել. *Մի ընդանեցուցանէր զբերան քո ընդ երդումն. Սիր. ԻԳ. 9:

ԸՆՏԱՆԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ընտանեցուցանէ. *Քաղցրութի եւ խոնարհութիւն եւ հնազանդութի ընդանեցուցիչ է օտարաց ... ընտանեցուցիչ է ճշմարիտ բարեկամաց. Յճխ. ծա: *Իմաստութի հոգւոր... ընտանեցուցիչ յմի ճշմարիտ իմաստութեն. Սրգ. յկ. Բ: *Մի զօտարացուցչացն յայլ բուռն հարեալ զճանապարհաց, եւ զընտանեցուցչօք քամահեացուք. Ցիշոփ:

ԸՆՏԱՆԻ կամ ԸՆԴԱՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. գ. Οἰκεῖος. Domesticus, familiaris, propinquus, cognatus, proprius. Իբր Ընտան այսինքն ՚ի տան կամ ՚ի տանէ եղեալն. որպէս ընտանի ասին տանուտեառն՝ կինն, զաւակք, ծառայք, ընդոծինք. եւ ամենայն մերձաւոր, բարեկամ, ծանօթ, ընտել, հարազատ, ազգական. իւրքն. եւ իւրական. սեպհական. յանկաւոր. տան մարդ, փնէջի. ձանչուր, ու իրէն ընկածը. էվ ադամը, էհլիպէյթ, էագըն. *Ընտանի հօր քոյ է (հօրաքոյրն): Ընտանի մօր քոյ է (մօրաքոյրն): Ընտանի քո են (զաւակք եղբօր քոյ). Ղեւտ. ԺԸ: *Եւ առէ ընտանի նորա ցնա». եբր. հօրեղբայր. Ա. Թգ. Ժ. 14: *Թշնամիք առն ընտանիք իւր». յն. ոյք ՚ի տան. Միք. Է. 6: *Տայ կերակուր ընտանեաց». յն. տան. Առակ. ԼԱ. 15: *Ոչ ոք էր անդ յընտանեաց անտի: Լուան զձայն ճչոյն ընտանիքն». իմա՛, փնէջի. Ծն. ԼԹ. 21: Դատ. ԺԳ. 26: Այլ եւ *Բազմութի ընտանի արանց քաղցաց: Ընտանի իւր բնակչօք ՚ի ձեր ընտանի տեառնէն: Ընտանի զաւազան կամ թշնամի. եւն. Խոր: Աւգ: Մխ. Երեմ: Նար:

ԸՆՏԱՆԻ ասին անկենդան իրք պէսպէս ոճով. զոր օրինակ *Ընտանի ողջոյն. Բ. Դ. ծա. 27: *Ո՞չ ընդանի է բացատրութիւնն. Արէոփ: *Հայեցեալ ընդ ընդանի իւր անպատուութիւնն. Ճ. Բ. այսինքն անձնական: *Իւր ընտանի փառօքն. Իգն. այսինքն սեպհական, յատուկ: *Ընտանեօք քո պայծառութե: Ցընտանի փառացն: Ի պատկեր ընտանի: Ընտանի անուն, կամ ձայն, կոչումն, սովորութիւն, նիւթ. եւն. Նար: *Քան զամենայն ախտանացու է եւ ընտանի բնութեամբ. Սրգ. ա. պ. Ի: *Ընտանի մնաց է անդադարելի գոլ. Կղմն: *Զայծ հաշտ գոլ որոց ՚ի յերկիրս, առ ՚ի յընտանեաց եւ ՚ի բնաւորականէն իւրմէ բարեբարութենէ. Դիոն. էկեղ:

ԸՆՏԱՆԻ. Ἥμερος, ἡμερώτατος. Cicur, mansuetus, domesticus. Իբր Զեռատուն, ձեռնընդել, ընտել, տնական, ոչ վայրենի (կենդանիք, տունկք, եւն.) *Կենդանեացն ջոլիրք՝ ընտանեաց, միանգամայն եւ վայրենեաց: Հաց՝ սկզբունք արմտեաց եւ պտղոց ընտանի կերակրոց, զոր մարդկան ընտանի կենդանւոյ բաշխեալ եռ ած: Ի մրգաբերացն ընտանի պտուղս: Ընտանի ծառք. եւն. Փիլ: *Քաղցրապտուղք անկոցն զորս սնուցանեն՝ զպտուղն ընտանի երկրին մերձ գտնեն. Բրս. գործ:

ԸՆՏԱՆԻԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. Οἰκεῖος. փոխանակ թարգմանելոյ Ընտանի. *Ծանօթ էր, եւ յընտանիականագոյնսն կարգեալ լինէր. Սոկր. ա. 25:

ԸՆՏԱՆՈՒԹԻՒՆ կամ ԸՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκειότης, τὸ οἰκεῖον. Familiaritas, privata necessitudo. Ընտանի գոլն՝ ըստ ամենայն առման. մերձաւորութի. ազգականութի. ծանօթութի. հարազատութի. նմանութի. եւ Ընտելութի. Խըրըմ աշնալըգ. *Ընտանութի մարմնոյ. Ղեւ. ծԸ. 6: Ի. 19: *Սատակելի է իւրն թշնամի, սակաւ ինչ փոյթ արարեալք ընտանութե. Փիլ. բագն: *Զընտանութեան անուանեան ՚ի մէջ բերէ՝ զեղբօրն եւ զքեռն. Սրգ. յկ. Է: *Անհամեմատ բարի՝ ընտանութիւն այս է. Մխ. երեմ: *Ընտանութի առ հայրն: Առ քեզ ընտանութե: Ցընտանութէ իմաստնոց: Մերձաւոր ընտանութ̃: Ցընտանութի արեանն յմի ներկեալ զարդարես. եւն. Նար:

Եւ իբր Ընդելութի. կամ հեզութիւն. Ἡμερότης. Mansuetudo. *Ցընտանութիւն եւ ՚ի հասարակութի կոչելով. Փիլ. ծ. բան:

ԸՆՏԱՆՈՒՍՏ. Տ. ԸՆՏՈՒՍՏ:

ԸՆՏԱՍՈՒՆ կամ ԸՆԴԱՍՈՒՆ. ա. }
ԸՆՏԱՍՆՈՒՆԴ կմ ԸՆԴԱՍՆՈՒՆԴ. }
Οἰκῶν οἰκίαν. Domi sedens. Ի տան սնեալ. ընտանեսուն. ոչ վայրագ. ըստ յն. տնաբնակ. որ նստի ՚ի տան եւ ՚ի մէջ ընտանեաց. *Այր առանց պաճուճանաց ընդասուն. Ծն. ԻԵ. 27: Որ ՚ի Մծբ. գրի. *Յակոբ այր միամիտ եւ ընդանեսուն (կամ ընդասուն)»: *Ոչ ընդ անձեռնընտելսն հաւասարէ (աղաւնին), եւ ո՛չ Ը ընդասնունդն զեղջերեալ՝ ծխոյ աղտեղութեամբ ներկանի. Պիտ:

ԸՆՏԵԼ. ԸՆՏԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆԴԵԼ, ԸՆԴԵԼՈՒԹԻՒՆ:

ԸՆՏԵՂԱԿԱՑ. ա. Առ եւեղ կացող միացօղ. կապեալ. անշարժ. *Կորուսանեն զբնական ունակութիս արագութե վասն ընտեղակաց խառնութեն շղթայից. Պիտ:

ԸՆՏԵՐՔ. Տ. ԸՆԴԵՐՔ. *Աճել ընտանեաց որ քան զոր լինէր յանդիմանելիչ. Ոսկ. մ. ա. 4:

ԸՆՏԻՐ, տրոյ, ոց. կամ տրի, ից. ա. 'Εκλεκτός, ἐπίλεκτος. Electus. δόκιμος, δεδοκιμασμένος, probatus. ἀγαθός, βέλτιστος, bonus, optimus. որ և գրի ԸՆԴԻՐ. Լաւ և պատուական՝ համեմատութեամբ իրիք ընդ իրի. զատեալ և որոշեալ իբրև ազնիւ, համոյական, և խնդրելի. բաժին, պէնտ ա. չիկլէ. էյիսի, ալա, էօրինէկլինմիշ, էօյիւրբեյենիլմիշ, մախպուլ. *Ընտիր շիրիմք, կմ կառք, երիվարք, ոսկի, արծաթ, վէմ: Ազգ ընտիր: Երիտասարդք ընտիրք, և այլն: *Զամենայն ընտիրս պատերազմաց ձերոց (բստ յն. չեղջքարար). Օր. ԺԲ. 11: *Զընտիրս խաշանց և զանդեաց. Ա. Թգ. ԺԵ. 22: *Զընտիր կողմն անդոյ իւրոյ, և զընտիր այգւոյ իւրոյ տուժեսցի. Ել. ԻԲ. 5: *Արծաթոյ ընտրոյ վաճառականաց. Ծն. ԻԳ. 16: *Եկեալ հասեալ ընտրիւք և վառեալ մարմնովք. Խոր. ա. 10: *Որ լաւն է... նա է ընտիր 'ի մասանցն. Եղիշ. Է: *Ո՛չ յաւէտ անկոց, այլ՝ յազնուաց և յընտրոց. Ոսկ. Եփ: *Ընկէց զառախաղական ընտիրս, զի ձեռք տկոցք մի՛ ընկալցին զնա. Եփր. Եւ: *Ընտիրք մարմնով. Ծն. խա. 2:

ԸՆՏԻՐ ԸՆՏԻՐ. այսինքն Ընտիրք. ա. գ. (բստ յն. չեղջք.) սէչկինլէր. *Զընտիր ընտիր ապարանս քաղաքին. Ես. ԻԲ. 8: *Ցընտիր ընտիր անտառաց. Եւ. ԻԵ. 5: *Ընտիր ընտիր հետևակք. Յուդթ. Բ. 11: *Զընտիր ընտիր երկիրն. Եզեկ. ԻԷ. 9: *Զընտիր ընտիրս յիսրայէլէ առաքեաց ». յն. զընտրան իսրայէլի. Սղ. ՀԷ. 31: *Զընտիր ընտիր մայրիցն... յընտիր մայրից. Ես. ԾԷ. 3. և 22: *Ընտիր ընտիր մեղու ». առաջին եղծ մեղր. յն. առաջին. Եզեկ. ԻԷ. 17: *Զընտիր ընտիր նահատակացն շուրջ զիւրև գումարէր. Եղիշ. Զ: *Ընդ էն իսկ 'ի մանկութենէ զընտիր ընտիր առաքինութեանցն յանձն առնիցին. Ոսկ. Եփ:

ԸՆԴ ԸՆՏԻՐՍ ՀԱՆԵԼ. Իբր Որոշել զընտիրն. ընտրել. *Անդ առաջ կրկնակի ընդ ընտիրս հանեալ. Յհ. կբ:

ԶԸՆՏԻՐ ԱՌՆԵԼ ՈՒՄԵՔ. Առաջին դնել առ ընտրելոյ զոր կամի. *(Ասէ տծ ցդաւիթ), երիս հարուածս յընտիր առնեմ քեզ: Զիս՞ առնես նմա յընտիր. Մեբեր. Ը: *Կոչեցեալ առ իւր զեզգօրորդին (զզօրավարն) յընտիր տանէ նմա 'ի լաւագունի գաւառաբն. Փիլ. Նմանն: *Զի թէ յընտիր ոք առնէր, կամ զանկն մի միայն հանել, և կամ ամենեքին իսկ զամենայն կորուսանել: Քեզ եթէ յընտիր ոք առնէր՝ մեռեալս յարուցանել յանուն նորա, կամ թէ վասն նորա անուանն մեռանել, զո՞ր լաւ համարէիր. Ոսկ. մ. ա. 17: Բ. 21:

ԸՆՏՐՈՅ ՏԷՐ, տեարք. Տէր և իշխան ընտրութեան. դատաւոր որոշիչ ըստ կամս իւր. *Գաւառագլխն վասն խնձորոյ գեղոյ. որոց ընտրոյ տէր էր պարիս անդրիորդ. Եւսեբ. Ե: *Ոչ աղաչեաց պարզապար (գալ 'ի տան իւր), այլ զնոսա թողացոյց ընտրոյ տեարս լինել. Ոսկ. Գծ:

ԸՆՏՈԾԻՆ. այսինքն Ի տան տանուտեան ծնեալ. Տ. ԸՆԴՈԾԻՆ:

Եւ փոխանակ գրելոյ Ընդածին. այսինքն ընդարձակ. բնածին. բնաւորական. յն. ընդհանրական. Γενικώτατος. Generalis. *Սկըսեալ յընդածին ախտիցն մերոց՝ 'ի ցասմանէ և 'ի ցանկութենէ. Ոսկ. մ. ա. 17:

ԸՆՏՈՒՍՏ կամ ԸՆԴՈՒՍՏ. որ և ՑԸՆՏԱՆՈՒՍՏ. մ. Οἴκοθεν, οἴκοι. Domo, domi, ex se, suapte ingenio, sua sponte, de suis. Ի տանէ և 'ի տան. 'ի ներքուստ. յինքենէ. յանձնէ. յիւրոցն. իւրովք կամօք. (Տե՛ս և ՑԱՆՏՈՒՍՏ, և ԸՆ, ԸՆՏՈՒՄ). *Զի մի ևս տակաւին աշխատութեան առնիցէք մեզ, այլ 'ի ձէնջ իսկ ընդոստ բերիցէք զհունծումն. (գրեալ էր, ընդոստ բերցէք): Մայրն (թողլոյ զդուստրն) անդէն ընդոստ 'ի տանն անկեալ պարտասեալ. Ոսկ. մ. Բ. 11. և 27: *Մանկանց ոչինչ է առանձինն՝ որ ոչ ծնողացն է. կամ ընտանեաց տալով, և կամ պատճառս ընդունելութեան մատուցանելով: Զարժանաւորսն ասացից, ոչինչ ընտոստ (այսինքն յանձնէս) առ 'ի զարդարել և լաւ երևեցուցանել յաւելեալ. Փիլ. Ծ. բան. և փէռաջան: *Առաքեալքն ոչինչ գործէին յընտանուստ, այլ այսպէս էր տալին զամենայն. ՃՃ:

ԸՆՏՐԱԲԱՆԵԼ. Ընտիր բանիւք գովել. *Ակն սուտակ և գահանակ ընտրաբանեալ 'ի մէջ գանձուց սիրելի. Թէոդոր. կուս:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ընտիր. ընտրեալ. լաւ. գովելի. սէչմէ, սէչիլմիշ, չոքլած, ըրնակ. էլա. *Ընտրական նիւթ, կմ սերմանք, կրօնք, բարք, կրթութիւնք, քննութիւն, կամք: Ընտրական բառիւք: Ընտրականացն բարեմասնութիւն՝ էր հաճելեացն. Նար:

ԸՆՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընտրականն գոլ. լաւութիւն. և Ընտրողութիւն, քննութիւն. *Բարձր ընտրականութիւն: Նախադասան ընտրականութիւն: Զփախուցեալն յընտրականութենէ դատաման օրինին. Նար:

ԸՆՏՐԱՆ, ի, աւ. գ. } Ընտրելին, իլն.
ԸՆՏՐԱՆՔ, նաց, նօք. } ընտրութիւն, ընտիր զատուցեալ: քն. ըսվենար, սէչմէ. *Ժիրաժիր մանկունս ընտրանաւ զայն յաւուրս արուեստականաց տային ». յն. ստորակարգելով. Բ. Ա. Գ. 12: *Կաշառս ընտրանաւ (յն. ընտիրս) առնուիք 'ի նոցանէ. Ամովս. Ե. 11: *Զմիս ընտրանաց (յն. ընտրելոց) կերիցէ. Զաք. ԺԱ. 16: *Իւղով ընտրանաւ զգլխաւորս օծանէին. Եզն. մրբ: *Զի որ ընտրանաւն ինչ ոք իցէ, աւելի իմն պատուական է, և աւելի իմն գութ կայ ընդ նմա այնր՝ որ ընտրիցէն. Ոսկ. Եփ: *Միւս ևս գիրք՝ մաքառումն ընտրանաւ ». (յն. պէսպէս կամ ընտիր). Եւս. պտմ. Է. 26:

ԸՆՏՐԵԱԼ, ելոյ, լոց. Տ. ԸՆՏԻՐ. *Ցեսուսայ՝ պաշտօնէին մովսիսի՝ ընտրելոյ: Արանց ընտրելոց: Իսրայէլ ընտրեալ իմ: Իսրայէլի ընտրելոյ իմոյ: Ընտրեալք իմ և ծառայք իմ: Ի յագուրդ ընտրելոց իմոց, ևն. զի Ընտիր գունդ ուրեք վարի 'ի հոլովականն: *Երկնաւոր հօտ ընտրեալ. Շար: *Ընտրեալն առաքելականացն դասուց պօղոս: Ո՞վ ոք յընտրելոց. Նար:

ԸՆՏՐԵԼԱԳՈՅՆ. ա. 'Ευδοκιμότερος. Առաւել ընտրելի. և յոյժ ընտիր. *Ընտրելագոյն էր ինձ, թէ բնաւ և ծնեալ իսկ չէր զիս մօր իմոյ. Փարպ: *Մերձաւորագոյնք իցեն էր... կմ ընտրելագոյնք ամ մարտիրոսն. Նար. հ: *Ոչ այլ ոք 'ի քերթողացն եղեալ էր ընտրելագոյն քան զնա. Պղատ. օրէն:

ԸՆՏՐԵԼԱԿԱՆ ի, աց. Տ. ԸՆՏՐԱԿԱՆ. *Երգօք պարողաց ընտրելականաց: Ցնս ընտրելական երգս բանահիւսից: Մաքրական և ընտրելական աջոյն պօղոսի. Նար. խչ. կուս. տաղ:

ԸՆՏՐԵԼԱԿԻՑ. ա. Συνεκλεκτός. Coëlectus. Կցորդ ընտրութեան. 'ի միասին ընտրեալ. զուգապէս ընտիր. *Որ 'ի բաբելոն ընտրելակից եկեղեցին է. Ա. պետ. Ե. 13:

ԸՆՏՐԵԼԱՇՆՈՐՀ. ա. Ընտիր և շնորհալարդ, շնորհաբաշխ. *Ընտրելաշնորհ ոք քո անուանդ. Ածն. էէեղ:

ԸՆՏՐԵԼԻ. ա. Իբր Ընտրեալ. ընտիր. *Եւ 'ի բարի ոք ամանին ժողովեսցես ընդ ընտրելին. Ցհ. որդ:

ԸՆՏՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Այպս հոգեպէս քան թէ մարմնաբար՝ ընտրելութե ձերոյ կենցաղ. Նար. տաղ:

ԸՆՏՐԵՄ, եցի. ն. 'Εκλέγομαι, ἐπιλέγω, αἱρέω, αἱρετίζω, δοκιμάζω, διαστέλλω, διακρίνω. Eligo, deligo, seligo, probo, discerno. որ և ԸՆԴՐԵՄ (նովին հնչմամբ). Որպէս թէ ընդ իր և ընդ իր որոշումն առնել լաւութեան. որոշել իբրև պատուական՝ ազնիւ և համոյական. դատել. զննել, զանազանել, և զատուցանել զլաւն և առնուլ՝ 'ի խնդիր ելանելով կամ քաղելով. էօրնէկ սէչմէք, էօյիւրմէք, դուշումէք. *Ընտրեաց իւր զովգ զամենայն կողմանս յորդանանու: Զոր ընտրեսցէ տէր: Ընտրեաց զձեզ քան զամենայն ազգս: Ընտրեաց 'ի ժառանգութիւն իւր: Ընտրեաց յամենայն երիտասարդաց իսրայէլի: Ընտրեաց հինգ վէմս: Զչարն 'ի պղծոյն ոչ ընտրէին: Ընտրել 'ի մէջ սրբոյն և պղծոյն (այսինքն ընտրութիւն առնել): Ընտրեալքդ յորովայնէ. ևն: *Ոչ է տմ մարդոյ ընտրել ընդ այս և ընդ այն. Վրք հց. Ժ: *Բարուօք ընտրեաց՝ որ ասացն. Սարգ. յհ. Գ: *Ժամանակին ընտրող լեր, և մի գործոյն խորող. Լմբ. ծղ: *Ընտրող որոշմամբ ». այսինքն ընտրողական, խոհական. Լմբ. պտրգ: *Առաջ և ընտրող մնաց. Վեցօր. Է:

ԸՆՏՐԻՉ. ա. Որ ընտրէ. ընտրող. *Արթնութիւն՝ հոգւոց ընտրիչ, լեզուի նհանջիչ. Կլիմաք: *Կամօք ընտրիչ լինել որոց ախորժելին. Իգն: *Հուրն նորա ընտրիչ աւուրն մեծի ընտրէ զայն. Եփր. ա. կոր:

ԸՆՏՐՈՂԱԲԱՐ. մ. Ընտրողութեամբ. ընտրելով. քաջ դատմամբ. *Որոշել զայս ինչ յայսմանէ ընտրողաբար. Սահմ. ԺԵ:

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διακριτικός. Discretivus. Կարող ընտրել. դատմամբ ընտրող. որոշիչ. *Ընտրողական միտք, կամ հանճար, զօրութիւն, շնորհք, իմաստք, կամք, լեզու. Յճխ: Դիոն: Շնորհ: Նար: *Իմաստութիւն ընտրողական արար զքեզ տծ. մի՛ նմաներ գու անասնոց անմտից անընտրողութեամբ քով. Ճ. Ժ: *Պահողքն պարտին լինել ընտրողական գիտութեամբ (պահելով և զխորհուրդս և զբանս) ևն. Մանդ. Գ: *Կակուղն և ընտրողականն աչաց, վասն որոյ տեսանեն զայսծառն և զփայլեալն, ձէթ. Պղատ. փիլ:

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Ընտրողականութեամբ արածին. զի զփուշսն թողլով՝ շուշանօք բուծանին. Նար. Երգ:

ԸՆՏՐՈՂԱՊԷՍ. Տ. ԸՆՏՐՈՂԱԲԱՐ. *Ընտրողապէս զժուժկալութիւն 'ի գլուխ տանել: Ոչ գիտեն ընտրողապէս կալ 'ի մարմնի. Սարգ. Բ. պ. ա: *Ընտրողապէս իմն խօսի ընդ իւրաքանչիւրսն 'ի նոցանէ. Շ. մրբ: *Ունկնդիր լերուք ընտրողապէս. Եփր. յհ. Դ: *Ուրք նուիրօք աւխտից գիմեն 'ի տօնախմբութի մօր քո ընտրողապէս. Ճ. Ժ:

ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Διάκρισις. Discretio. Կարողութիւն կամ ներգործութիւն ընտրելոյ. դատումն. որոշողութիւն. *Կամաւորութիւն, ընտրողութիւն, յօժարութիւն. Սահմ. ԺԷ: *Կուրանայ ընտրողութիւն հոգւոյ նորա 'ի անափառութէ. Վրք հց. Ը: *Չէ պարտ ընտրողութիւն առնել հրամանաց առաջնորդին. Նեղոս: *Կամացն ընտրողութիւն. Շ. տմ չոր: *Ժամանակին ընտրողութե:

Բնական ընտրողութեան ամենայն որ բաւական առեղծուած յայտ. զայս ընտրողութիւնս անզգամք թողին. Լմբ. ծղ. Ժ առն:

ԸՆՏՐՈՒԱՆ. Տ. ԸՆՏՐԱՆ. ռմկ. ընտրեալն. *Դիտել սեռ որ և իցէ այնոցիկ՝ որ 'ի քաղաքին են, քաղ յնդրուանէ ըստ առաքինութեան. Պղատ. օրէն. Ը:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἵρεσις, ἐκλογή. Electio. διαίρεσις, διάκρισις, distinctio. Ընտրելն. ընտրիլն. որոշումն. զատումն. կամք. զանազանութիւն. խտիր. *Բայց յընտրութեան քո ըղձարին՝ անկայ 'ի բաց ըստ խոստմին. Ցմ. օրէ: *Անօթ ընտրութեան: Ըստ ընտրութեան յառաջագրութին թղ հաստատեսցի. Գծ. Թ. 15: Հռ. Թ. 11. ևն: *Ընտրութի... Ընտրութի ելից նորա ... ընտրութիւք բաժանի նորա. Ա. Թ. ԺԷ. 1=7. (իբր որոշումն պաշտաման վիճակաւ): *Ընտրութիւս առնէ: Ընտրութիւն լինի 'ի մէջ քաջացն և վատացն. Ցմխ. ծԸ: *Ինքնակամ ընտրութբ. Ցհ. ԻՄ. ԷԼԵՂ: *Առանց իրիք ընտրութեան և՛ քո և՛ ձեր անուանէ զնա ". այսինքն անխտիր. Ոսկ. Հռ:

ԸՆՏՐՈՒԿՔ. գ. Հաւաքեալ իրք՝ անխտիր ընտրութեամբ. ծաղկաքաղ բանից. *Լաւ պատարագս մատուցանէր հարել քան ըղկայծն, որ երբեքնա զարհամարհ ընտրուկս... ուստի և կորզեաց հասկս յուռխս արհամարհանօք. Եփր. ԷՖՐ:

ԸՆՏՐՈՒՄՆ, րման. գ. Ընտրութի. ընտրելն, և իլն. *Ճանաչել ընտրմամբ. Պիտ: *Ցընդրման որոմանն և ցորենոյն. Ցհ. ԻՄ. ԷԼԵՂ: *Ընտրման ճանապարհաց երկաքանչիւրոց: Զինուորն ըստ ընտրման թուի. Բր. ող. Ժ Դրփ:

ԸՆՔՆԱԳԻՐ. Տ. ԻՆՔՆԱԳԻՐ:

ԸՇՏԱՊ. ԸՇՏԵՄԱՐԱՆ. Տ. ՇՏԱՊ, ՇՏԵՄԱՐԱՆ:

ԸՌԱՍՈՒԼ. Բառ որ. ոճեալ. որ թարգմանի Առաքեալ. *Եւ ըռասուլ քո՛յ նախնոյն. Շ. Եդեւ:

ԸՌԱՋԻԱՆ. } Բառ ռմկ. տաճկէ. որ
ԸՌՋԻԱՆ. գ. } է Սամիթ, և որ ինչ նըման է նմա: Բժշկր. և Վրփ:

ԸՌԸՄԲԱՔԱՐ. Տ. ՌՄԲԱՔԱՐ:

ԸՌԸՄԲԶԱՐԿ ԼԻՆԵԼ. Հմայել հարմամբ ռըմբաց. *Չէ պարտ քրիստոնէի յըռմբզարկ, կամ վիճակաւ, կամ քարընկէց լինել. Մաշտ. ջահ:

ԸՌԸՆԳԵՂՋԻՒՐ, կամ ՌՆԳԵՂՋԻՒՐ, ջեր. րաց. գ. Ῥινόκερος. Rhinocerus. Գազան՝ որոյ է եղջիւր մի 'ի վերայ ռնգանց, ոսկրապատեան մարմնով, ահաւոր, ըստ մեծութե փղի. քէրքէտան, քէրկէճտան. *Անցանեն ըռընգեղջիւր գազանք յովկիանոսէ 'ի նեղոս. Խոր. Ե: *Ըռընգեղջիւրն կենդանի է չափաւոր՝ ոտիւն, եղջիւրքն յռնգունքն թագուցեալ. երբ 'ի սիրտ ելանէ, 'ի գուրս բերէ կորովի որպէս գերանդի. Վանակ. հց:

ԸՌԸՆԳՈՒՆՔ, կամ ՌՆԳՈՒՆՔ, գանց, կմ՛ գաց, գամբք. գ. Ῥίν, ῥῖνες, μυκτήρ. Nasus, nares. Ռունգք. հոտոտելիք. ծակք ընչաց. քթթ. պուռնան, պուրն, էնֆ. *Մի՛ կարծել զձծ՝ բերանոյ և կամ ըռընգանց գործեօք վարիլ առ 'ի փչել: Հոտոտելիք յերկուս ռընգունս բաժանեալ՝ ընդ երկաքանչիւր քթափողոց շրջեալ. Փիլ. այլոց. Ժ Ղն: *Ըռընգունքն 'ի հոտոտելն. Լմբ. ծղ: *Հոգիաչուն ռընգամբք. Շար: *Փողով ըռընգանց պահի հոգի 'ի մարմինն. Տօնակ: *Եւ հոտոտի՝ ոչ ունելով ըռընգունս. Վրդն. ծն: *Եթէ կախեսցէ զանձն իւր ընդ ըռընգամբն 'ի վեր ... ոչ կարօղ է հասանել ". իբր ռմկ. քթէն կախուի. Վրք հց. ծԷ: *Ցռընկոյն (կամ յըռնգացն) և յականջացն արիւն ըլխեաց. Հ=Ց. նոյ. ծ:

Նմանութբ՝ փեղկք դրան. *Ի ներքոյ ըռնկացն դրանց՝ երկբացիկ սեննեկացն. Նար. խչ:

ԸՌԻՇՏ. ԸՌՇՏՈՒԹԻՒՆ. ԸՌԸՇԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՌԻՇՏ, ՌՇՏՈՒԹԻՒՆ:

ԸՌՈՒՄԲ. Տ. ՌՈՒՄԲ:

ԸՌՈՒՊ. գ. Բառ պ. ռուպպ. Մուզ պտղոյ՝ եփմամբ թանձրացուցեալ. *Նուռն ըռուպ հով ջրով 'ի բան առր: Զփոթոթային ըռուպնին 'ի բան պահէ՛. ոճ՛ թզուխի ըռուպ և սերկևլի և նռան. Մխ. բժշ:

ԸՍԹԱՓ. Տ. ՍԹԱՓ:

ԸՍՊՈՒՆԳ. Տ. ՍՊՈՒՆԳ:

ԸՍՏ. Κατά, κατ'. (ըծ. ըստ. որպէս և κατώ, է 'ի ստոր). Secundum, juxta. ἀκολούθως, consequenter, ևն. Համգէտ. համգոյն. համեմատ. յար և նման այնպէս՝ որպէս. և Զհետ երթալով նմանութեան առաջնոյն որպէս երկրորդ. կամ 'ի ստորև քան զառաջինն կարգեալ. պէս. կէօրէ, դինսէն. *Ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան: Ըստ անուանց ազգացն: Ըստ բանից ըստ այդմիկ: Եղիցի ըստ բանի քում: Ըստ իւրում կարի: Ըստ ժամանակին՝ որպէս և խոստացաւ: Ըստ յաճախելոյ արմըտեացն: Ըստ սպակասելոյ ամացն. ևն: *Ոչ գոյ ըստ նմա մարդ արդար. Ոսկ. Եփ: *Քընել զըստ բնութեան բարին. Սահմ. ծԹ: *Որ ոչ ունիք տուեալ յըստ աշխարհիս զօրաւորաց. Սարկ. քհ: *Որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քո ըստ քեզ. Նար. ծԹ: *Մարմնանայ ըստ մեզ՝ անսլեամբ մարդոյ ըստ մեզ. Լմբ. հանգ: *Նոյն խսկ մայր է և կոյս, այն որ ըստ մեզ՝ (այսինքն բնականաբար) ոչ է. Լծ. մծաբ:

Ի նոյն տրական հոլով պէսպէս առնունք զսահմս՝ բացատրելիք պլլովք նախադրութեք կամ նախդրովք. *Գինգս ոսկիս մի մի ըստ գաւհեկանի ձուլոյ. Ծն. ԻԲ. 22. այսինքն 'ի ձոյլ գաւհեկանէ, կմ՛ արժօղ զձոյլ գաւհեկան: *Հանցեն ջուրք... թռչունս թևաւորս 'ի վերայ երկրի ըստ հաստատութեան երկնից. Ծն. Ա. 20. իբր 'ի ստորև կամ հանդէպ, շուրջ. *Բանակեցոյց ըստ ճանապարհին բեթսակարիայ. Ա. Մ. Զ. 33. այսինքն 'ի կողմանս, դէպ 'ի: *Որ շատ խօսի, ապաքէն ըստ (կամ ընդ) նմին և լսիցէ. Յոբ. ԺԱ. 2. յն. փոխանակ կամ ընդ հակառակն լուիցէ: *Ըստ հրամանացն: Ըստ օրինացն. Ա. Եզր. Է. 9: Ը. 23: յն. հետևապէս, կամ հետևողութբ: *Ըստ օրինացն. Ան. Է. որ և ԸՍՏ ՕՐԻՆԻ, այսինքն օրինօք. յն. օրինապէս: Նոյնպէս ասի, *Ըստ այսմ օրինակի, ըստ նշանակի, ըստ բնութեան ", ևն. այսինքն սովին օրինակաւ, նշանակաւ, բնութբ կամ 'ի բնէ, ևն: *Մեկնեալք 'ի միմեանց ըստ նախահօրն պատրանաց. Շար. այսինքն 'ի պատճառս, վասն: *Ըստ բոլոր ընկալեալ մարմնոյ. Խոր. Բ. 8. այսինքն ընդ բոլոր մարմին: և 48. *Ըստ հիւսիսայ երասխայ ". այսինքն 'ի կողմն: *Կալեալ զեզերս ըստ ծծն ողոմպիադին ". այսինքն 'ի. շուրջ. Եւս. քր. Ա:

ԸՍՏ. Աննախդիր բացառականաւ՝ ուր ըստն լինի իբր նախդիր, նշանակէ համգոյն և զկնի միանգամայն, այսինքն հետևելով առաջնոյն նովին կարգաւ և նմանութբ. կմ՛ որպէս՝ Եւ որ 'ի կարգին. կամ Եւ այլն. Καθεξῆς, ἐφεξῆς. Sic deinceps. μετά, κατά, post, juxta, ad, in, de. *Եւ զթագաւորսն՝ որ ըստ նմանէ էին: Այլ ըստ առնէ 'ի վերայ գործոյ իւրեանց: Այլ ըստ առնէ մոլորեցան. Ա. Դ. Զ. 8: Թագ. Գ. 49: Եզ. ԽԷ. 18: որպէս և առէալ ասի, *Օր ըստ օրէ: Ամ ըստ ամէ: Մի ըստ միոջէ. ևն: *Կարգ ըստ կարգէ. Եսա. քր. Ա: *Ըստ նմանէ: Ըստ նոցանէ: Ըստ այսմանէ: Ըստ որմէ. Եսա. քր: Խոր. Ա. 2: Ցհ. ԻՄ. Էրն: Բր. հց: Պիտ: Թր. քէր: *Ըստ նմանէքն ". այսինքն հետագայք. Մագ. քէր: *Զի ըստ սմանէ այսպէս և մերձաւոր նորա. Սէր. Զ. 17: *Որ 'ի վերայ ագարակաց վճիռ սահմանեցաւ, եհաս 'ի վր նր. և որ ըստ նմանէն էին. Կոչ. ծԷ: *Բնակեցայց 'ի նոսա, և գնացից 'ի նոսա՝ առէ, և որք ըստ այսմանէ. Սարկ. հանգ:

Աննախդր թուի ասելն. *Զթռչնոց առէ, զի ըստ հաստատութենէն երկնից թռուցումն ... եղիցին թռչել 'ի վերայ երկրի ըստ հաստատութենէն երկնից. Կիւրղ. ծն: Եւ *Ըստ այն մի գիշերն այլ ոչ եմուտ ևն ", իբր բաց յայնմ գիշերոյ. Բուզ. Գ. 5:

ԸՍՏ. Աննախդիր հայցականաւ, որ և աննախդիր տրական, ուր ըստն կարծի նախդիր, այլ պահէ զբուն նշանակութեն, որպէս թէ լինէր վերջահոլով տրական. *Ըստ լեզուս իւրեանց: Ըստ ծնունդս իւրեանց: Ըստ տոհմս իւրեանց: Ըստ տունս ազգացն՝ ոչխար ըստ երդ. Ծն. Ժ. 5.20. 32: Ել. ԺԲ. 3: *Երթալ ըստ կամս իւրեանց: Տալ ցորեան ըստ բերան: Գրգել ըստ օրէնս նախնեաց: Հատուցանել իւրաքանչիւր ըստ գործս: Ըստ այս գտանել. ևն: *Կրին իցէ քո ըստ միտս, մի՛ հաներ զնա. Սէր. Է. 28: *Քահանայապետութի է ըստ իս՝ կարգ սրբազան և հանճար. Դիոն. Երկն: 'ի յն. ասի, ըստ զատման իմում: *Աղօթս արասցէ քեզ, ոչ իմաստուն մարդ՝ ըստ իս, այլ յիս առաջնորդական պետ ոգին. Փիլ. լին. Դ. 198: *Բարեբանէին ըստ արժանի (այսինքն արժանեաց) իմոց փառացն: Թողլով զպատշաճն ըստ իս (այսինքն ինձ), յանպատշաճագոյնն իմ ընկղմեցան խորհուրդս. Ցհ. ԻՄ. Էրն: *Զիջանելով ըստ իս որ ինչ այգր կայցէ. Ոսկ. Գծ:

Սոյնպէս լինի առընթեր աներևոյթ բայից՝ յունական ոճով, փոխանակ գերբայի՝ որ չիք առ յոյնս. զոր օրինակ, *Ըստ կոզդուրել մանկանց. Ծն. ԼԳ. 14: *Ըստ վարել հալածչաց. Ողբ. Ա. 6: *Նմանեցուցանելով ըստ ասելն և ըստ գործելն. Փիլ. Ժ. բան: *Տեղիք ինչ են ծովուց, որոց ջուրն ըստ աճել լուսնին աճէ, և ըստ լնուլն լնու, և ըստ պակասելն պակասէ. Եղնիկ: *Ագամ եղև (իբր զմի 'ի մէնջ), փոխանակ զի ասիցէ, թէ կամեցաւ լինել. այլ եղև ըստ դնել մտաց իւրոց չարաց. Եփր. ծն:

ԸՍՏ. Ըստ հոմաձայնութե յն. κατά. և լտ. per, որպէս Ընդ. դէպ 'ի. *Ոմանք ըստ հրապարակս, կամ ըստ լայնափողոցս, և կամ ըստ նրբափողոցս յարձակեալ գընան. Նիւս. բն. ծա:

ԸՍՏ. առընթեր բայից Անցանել, Ելանել, ևն. (ուր 'ի յն. դնի հայցական խընդիր), նշանակէ Քան զ. անդր քան. արտաքոյ, 'ի դուրս. օտար. հեռի. բաց 'ի. 'ի. *Անցանել ըստ բլուրս և ըստ արձանս ըստ այս: Ըստ յորդանան: Ըստ հուովս: Ըստ հաստատութի և ըստ երդումն. Ծն. ԼԱ. 52: Թագ. ԼԷ. 29: Բ. Բգ. ԺԶ. 1: Ա. Դ. Ժ. 18: *Անցանել ըստ սահման, ըստ ջուր. ըստ բանակ, ըստ օրէնս ծծ. ևն: *Ելին ըստ քաղաքն: Ելից ըստ քաղաքս. Ծն. ԽԴ. 4: Ել. Թ. 29: *Անփորձութբ կառավարին ըստ ձեռն ելեալքն: Ըստ գաւիթն ոչ ելանելով արտաքս. Փիլ: *Ըստ ծծ երկիւղին

ատենանս արտաքս ելեալ: Ըստ երկիր անդր ոչինչ է. Եղիշ: *Անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութիւն: Անցեալ է ըստ քանակութիւն, և վրիպեալ ըստ բժշկական. Նար. ծէ. Խ է: *Մինչ յաշխարհիս եմք, ըստ ակն եմք 'ի տեսանելն. այժմ իբրև ելանեմք յաշխարհէ, ըստ տեսանելն լինիմք. Ճ. Բ: *Զինչ բնաւ պիտոյ են աչք տարրականք 'ի մեր վկայութիւն՝ ըստ այնմ (կամ այն) որ միշտ զմեզ հանապազ տեսանելոց են աչք (նոյ). Ոսկ. յհ. ա. 2: *Ըստ բնութեան գութս, և ըստ ծննդեան խնամս անցանէ նոյ մարդասիրութեն. Ոսկ. Եփ:

ԸՍՏ ԱՅՆՄ. ԸՍՏ ԱՅՆՄՆ. մ. շ. Ըստ այնմ բանի գրոցն. ըստ ասացելումն. որպէս. զոր օրինակ. *Ըստ այնմ, թէ ակնկալութիւն տարածոցս յայտնութեն որդւոյն նոյ սպասէ. Ագաթ: *Ըստ այնմ, զբերան իմ բացի. Մխ. երեմ: *Եղեն պետք և իշխանք. ըստ այնմն, կացուցեր զնոսա իշխանս ընդ ամենայն երկիր. Սկեւռ. եւ: *Ըստ այնմն, յիննեւտասներորդ սաղմոսին ասացեալ. Բրս. հց:

ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ. Տ. ԻՆՔՆ:

ԸՍՏ ԻՐԻՔ. այսինքն Ըստ իմիք. իւիք իրօք. մասամբ իւիք. *Ըստ իրիք տարբերութիւն զգոլն նորին գոյացութեն ոչ փոփոխէ: փայտ առ փայտ՝ մեծ ըստ իրիք է, և դարձեալ նոյնպէս փոքր երևի. Կիւրղ. գնձ:

ԸՍՏ ՈՐՈՒՄ. մ. Καθώς, καθά. Velut, sicut, prout. Ըստ այնմ որ՝ կամ զի. որպէս. զոր օրինակ. Ինչպէս որ. Նիւթէ կէ. *Բարերար է, ըստ որում ած է. ահաւոր է, վասն զի տր է. Փիլ. լին. դ. 53: *Ըստ որում և եւայի ասէ: Ըստ որում երանելին պօղոս գրէ. Եզն. Ամ. ա: *Իշխանութիւն գանձուց առնու, ոչ ըստ որում բան է և ած՝ որդին՝ առնու, այլ ըստ որումն եղև մարդ, է համարելի զառնուլն մարդկութեն. Կիւրղ. գնձ: *Հայեցեալս մարդասիրութեն, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք. Նար. իէ: *Անցաւոր, ըստ որում մի հարք քո: Ըստ որում մովսէս գաւազանաւն եհար զծովն, նոյնպէս և քո խաչիւն. Լմբ. պտրգ. Խ ող: *Սովոր են մարդիկ ըստ որում 'ի գինւոյ, այնպէս և 'ի խօսից ճանաչել զծանօթսն. Սկեւռ. յոր:

ԸՍՏԱՆՁՆԵՄ, եցի. ն. Ըստ անձին այսինքն 'ի վերայ անձին առնուլ. բարձեալ բերել. բառնալ յուսս. շալակել. որ և ասի՝ Ըստ անձին ունել. ուսափ և Ցանձն առնուլ. ղուլենւ, Հրան առնել, Բէտանտրէլ. Էնտխլէնմէք. *Ըստանձնել ծանրագոյն բեռն. Ճ. Ա: *Եթէ ոչ ունէի զբեռն աշխատութեն մահացու գործոց ըստանձնեալ: Բարձեր որպէս համբերող՝ ըստանձնեալ իբր զպարտական՝ զփրկչին վշտաց. Նար. ծէ. հէ: *Ի վերայ թևոց իւրոց ըստանձնէ: Ախոյեանցն՝ որ յինքեան ըստանձնեալ բերէ զերկնի և զերկրի զօրութիւն: Զհնազանդութիւն ըստանձնեալք՝ տապա ուրեմն լծակցական առ բժշկին ընթանալ. Լմ. Մագ: *Ըստանձնեալ 'ի վեր ունիցի. Ը. ա. յհ. յդ:

ԸՍՏԱՆՁՆԵԼ 'ի վերայ այլոյ. } Բեռնաւորել. բարձուցանել. Էէւթրէւլէք. *(կամքն 'ի վերայ մարմնոյ) թեթևութեամբ ըստանձնէ զլուծ ապաշխարութեան. Լմբ. փէւ: *Ըստանձնեցուցեալ բառնան նմա. Մագ. ծէ:
ԸՍՏԱՆՁՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ.

ԸՍՏԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառնալն կամ կրելն 'ի վերայ ուսոց և թիկանց. զոր օրինակ զհաւատալեաց կամ զմուշտակաց. *Ի փակոց դարանական սերէ ըստանձնութեան բեռնակրութեն զարդ. Մագ. լէ:

ԸՍՏԱՐՏՈՒՂԻՄ. Տ. ՃԱՐՏՈՒՂԻՄ. *Ցորմէ մոլորեալք և ըստարտուղեալք՝ գտան հակառակ ճշմարտութեն. Սարկ. հանգ:

ԸՍՏԳԻՒՏ, ի, ից. գ. Κατάγνωσις. Reprehensio, improbatio, damnatio. Ἔγκλημα. Crimen, culpa, accusatio. որ և գրի նովին հնչմամբ ՍՏԳԻՒՏ. իբր Ըստ գտանելն. արատ գտեալ. և Արատ գտանելն, պախարակութիւն. յանդիմանութիւն. մեղադրութիւն. և Ցանցանք. մեղս. (ըստ յն. ասի, ըստգիւտութիւն, ըստճանաչութիւն). Մեղադրանք, յանցանք. այըպլամա, սուչ. *Առանց ըստգիւտի՝ խղճի մտացն գտեալ. որ և անստգիւտ. Կոչ. գ: *Նախ այս իսկ ոչ փոքր ըստգիւտ է նոցա՝ պատասխել այնչափ իրաց բազմութեն (հոգոց աշխարհի). Ոսկ. յհ. ա. 10:

ԸՍՏԳԻՒՏ. ա. Μεμπτός. Incusandus, reprehensione dignus. ոմն Ըստգտանելի. պախարակելի. մեղադրութեն կամ յանդիմանութեն արժանի. *Ո՞վ ոք երբեք ըստգիւտ զանձն համարեցաւ՝ չարակնեալ. ոչ ոք երբեք. Ոսկ. մ. բ. 15: *Զինչ անդամ իցէ, որ ըստգիւտն համարիցի 'ի սքանչելի արարածս մարմնոյս այսորիկ: Զինչ ըստգիւտ է 'ի մարմնի քում սաեղծեալ. Կոչ. դ. Խ թ:

ԸՍՏԳԻՒՏ ԼԻՆԵԼ. որպէս Մեղադրելի լինել. յանդիմանիլ. *Որ լիրբ է մտօք՝ ըստգիւտ լիցի բազմաց. Սիր. ծթ. 5: *Ղաւ է այնպիսւոյն պատուհասն՝ ըստգիւտ լինել 'ի բազմաց անտի. Ոսկ. բ. իօր:

Եւ որպէս Մեղադիր լինել. պախարակել. յանդիմանել. *Մի ըստգիւտ լինել գունոյս մերոյ. Պտմ. աշէտ: *Ձև ևս արդար է ըստգիւտ լինել նմա. Փիլ. սամէ:

Այլ երբեմն ըստ հոմաձայնութեն յունին, որպէս Գիտել, ճանաչել. և Գտամագիւտ լինել, գտանել, հասանել. *Վկայեն եւշերոսք բանիս, զորոց անարութի յառաջագոյն ըստգիւտ եղեալ բնութենն (են նոցա զէնս զբազմաստեան եղջիւրս). Փիլ. լիօս: *Որով կարասցէ ըստգիւտ լինել խնդրոյն, որում էր ցանկացող. Ճ. Գ:

ԸՍՏԳԻՒՏ. մ. Ստգտանելի օրինակաւ. ըստգտանօք. իբրև ըստգտեալ. որպէս յանցաւոր. ամօթով. խղճիւ. *Մի տացէ ինձ տր ըստգիւտ երթալ աստի. Ոսկ. բ. տիմ: *Ըստգիւտ շրջել առանց համարձակութեն իբրև զպատժապարտ. Սարգ. ա. յհ. է: *Այնպէս ստգիւտ և գաղտագողի զյաղթութիւն առնուցուն 'ի գլուխ զպսակ, թագընկէցք առաւել քան թէ թագաւորք լինելով. Ցհ. իմ. ոփ: *Իմաստութիւն բազում ինչ ըստգիւտ պախարակէ զառաջին ըղկեանսն իւր. Փիլ. իմաստ:

ԸՍՏԳԻՒՏԵԼ. Տ. ԸՍՏԳՏԱՆԵԼ. *Վասն որոյ մարգարէն ըստգիւտէր պարտաւանօք՝ ասելով. Ճ. ժ:

ԸՍՏԳՏԱՆԵՄ, գտի, ըստգիւտ, գտեալ. ն. Καταγινώσκω. (որ է ըստգիւտել, ստորաճանաչել, կամ ընդդէմ ինչ ճանաչել.) Reprehendo, arguo, decerno adversus aliquem, condemno, accuso, incuso. գրի նովին հնչմամբ և ՍՏԳՏԱՆԵԼ. Արատ և յանցանս գտանել՝ 'ի վերայ այլոց. ըմբռնել 'ի յանցանս. մեղադիր լինել. պախարակել. յանդիմանել մտօք կամ բանիւ. Մեղադրել, դադարել. այըպլամագ, սուչլու՝ գարահանը էթմէք՝ ենոմագ՝ այմագ, պէհանէ՝ շուհանը փսմագ՝ պուլմագ, րազըր էթմէք. *Իմաստութ թուի անձին իւրում այլ մեծատուն, և աղքատ հանճարեղ ըստգտանէ զնա. Առակ. իը. 11:

*Եթէ ըստգտանիցեն զմեզ սիրտք մեր: Եթէ սիրտք մեր զմեզ ոչ ստգտանիցեն. ա. յհ. գ. 20: *Գոգ իբրև ստգտեալ լինի էր. Գաղ. բ. 11: *Երանեալ է այր, զոր ոչ ըստգիւտ անձն իւր. Սիր. ծդ. 2: *Որք ճշմարտութեամբ զյիշատակ յանցանացն ըստգտին. Կլիմաք: *Զիւրեանց զանիրաւութիւնն ըստգտոցեն: Մի ոք ըստգտեսցէ զիմաստութիւնն: Այս ըստգտանելի է. Եզ. Փիլ: *Ի հաւանայս մի եատեայ ըստգտեալ՝ զանձն սպան. Եւս. պտ. բ: *Ո՛րքան բարիս գործէ ապաշխարութիւն, և ըստգտանել զինքն. Մխ. երեմ: *Ո՞վ ոք գտաւ ինքեան մխիթարարկ, և ոչ ստգտանէ: Ի մէջ բարեացն առաւելութեն ստգտեալ է և նա. Նար. իբ. է: *Տէրն ըստգտանէ զանմտութի նորա. Իգն: *Անձամբ զանձինս ունելով ըստգտող. Ը. ա. յհ. ծէ. (ուր վրիպակ է յաւելուածդ ստորագասութեն 'ի գրչէն. *Ըստգտանել՝ սուտ գտանել ճշգրտի. յայտ է թէ ոչ ուղիղ վերծանելով՝ սրտգտանել):

ԸՍՏԳՏԱՆՔ, նաց. Տ. ԸՍՏԳԻՒՏ. գ. *Զնչէ զհին ըստգտանման խոշտանկանայն: Պատճառս ըստգտանաց 'ի վերայ դնէ. Փիլ: *Ըստգտանօքն հարկանէ. Լմբ. ծղ:

ԸՍՏԵՋԱԶԱՅՆ. փոխանակ գրելոյ, Ըստ եզոյ անձայն. Տ. ԵՋԱԶԱՅՆ:

ԸՍՏԵՋՐԱԳՈՅՆ. ա. Թուի որպէս յն. κατατελής. Կատարեալ յոյժ՝ իբր առաւել քան զսահման. *Կամիմ որ 'ի խցին լաւս, որ ըստեզրագոյն է. Վրք հց. իդ:

ԸՍՏԵՐԻՒՐԵՄ, եցի. ն. որ և ՍՏԵՐԻՒՐԵԼ, նովին հնչմամբ. խեղաթիւրել. խոտորեցուցանել յերիւրէ, այսինքն յարահետ ճանապարհէ. և կամ հանել արտաքոյ քան զյերիւրումն՝ այսինքն քան զըղբարեկարգութիւն. *Պոռնկութիւն ըստերիւրէ 'ի պէսպէս անարժան հրապոյրս. Ցճխ. ը: *Չկարէ ըստերիւրել յիրաւանց զիրաւագէտն. Եղիշ: *Որք ըստերիւրիք յածայծին կամաց. Լմբ. խմ: Տես և ՍՏԵՐԻՒՐ, Եզն:

ԸՍՏԵՐՋ. Տ. ՍՏԵՐՋ:

ԸՍՏԸՆԴԻԱՑ. Տ. ՍՏՆԴԻԱՑ:

ԸՍՏԻՄԱՆԻՄ, եցայ. հ. Ὑποδέω. Subligo, calceo. Ագանել զաման ոտից՝ զկօշիկ. տրեխաւորիլ. պատել զոտս և զարունս. Ալըմագ՝ չարըգ՝ պօղլուգ՝ գուլլըն կէյմէք. (լծ. և յն. իմատիոն, ագանելիք, զգեստ. լա. ըտիվալէ, կօշիկ, զանկապան. թ. էէմէնի, ագանելիք ոտից. և կապ գլխոյ). Ունել. հիզան, ըստիմանի, զինի: Ունելն նշանակէ զըստիմանելն, զինելն. Արիստ. ստորոգ: *Մակ ունելոյս բաւական ասաց գոլ զըստիմանելն, զզինել. Անյ. անդ:

ԸՍՏԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐՔ. Οἱ καθ᾽ ἕκαστον. Singuli. Որք ըստ իւրաքանչիւր ոք մի ըստ միոջէ. ամէն պիրի. հէր պիրի. *Ըստմասնեայքն և ըստիւրաքանչիւրքն. Պորփ:

ԸՍՏԻՔՍ. Տ. ՍՏԻՔՍ, Եզն:

ԸՍՏՀՈՒՆ. Տ. ՆԵՐՀՈՒՆ. *Պարտ է և ՃԻ երից ամանակացն ըստհուն լինել. Երզն. քեր:

ԸՍՏՄԱՍՆԵԱՅՔ, նեայց կամ նեաց կամ սից կամ սանց. ա. որ և ՄԱՍՆԱՅՔ, այց. Οἱ κατὰ μερὸς. Particulares. Որք ըստ մասին. այսինքն մասնաւորք. առանձնականք. անհատք. *Ըստմասնեայքն և ըստիւրաքանչիւրքն ներհակք 'ի բազմութեն միշտ բաժանեալ լինին: Ըստմասնականք մու, և հասարակն՝ յոլովք: Որոց հաւաքումն ոչ 'ի վր այլոյ ուրուք եղիցի ըստմասնեայցն. քանզի անկրասայ յատկագոյնքն ոչ և մակ այլոյ ուրուք լիցին ըստմասանցն: Ի վերայ ամենեցունց ըստմասինցն մարդոյ. Պորփ:

ԸՍՏՄԻՈՋԻՔ. Մնացեալքն մի ըստ միո.

ջէ. այլքն ևս որ զկնի. և այլն որ 'ի կարգի. *Նաև ըստմիոջէքդ ամենայն մինչև 'ի բուն ծայր երգոյս ուչինչ անյար. Անյ. Բարզ: *Եւ որ ըստմիոջէքն ամենայն. Ը. տփեն: *Ամենայն ազգք շրջեցան զինև, և անուանք անուն վանեցի զնոսա. և ըստմիոջէքն. Արծր. Բ. 2:

ԸՍՏ ՆՄԱՑՔ. Որք ենն ըստ նմին. նը-մանիք նր. նոյնպիսիք. *Ղազար, և ըստ-նմայքն, որ ազանչելեօքն փրկելն յարեան. Խոսրովիկ: *Եւ է այս ըստ նեստորի, և ո-րոց ըստնմայց. Սարկ. հանգ:

ԸՍՏՆՄԱՆԵՔ. Որք յետ նորա ըստ օ-րինակի նորա. հետագայք. յաջորդք հետ-ղհետէ կարգաւ. *Դուս ունի այլն նախկին գոլոյ, և ըստ նմանեքն և տեսակ զատելոյ յայլս ղատուցեալ. Մագ. քեր:

ԸՍՏ ՈՐՈՒՄ. Տես զկնի բառիդ ԸՍՏ:

ԸՍՏ ՕՐԷՆ. նխ. Զօրէն. ըստ օրինի, այսինքն ըստ օրինակի. հանգոյն. 'ի նմա-նութի. ըստ. որպէս. պէս. կէօրէ. *Ըստ օրէն հիւսանց, ուր արհեստին են մակա-ցուք: Ըստ օրէն նոցա 'ի վերինս հայելով: Ըստ օրէն բուժողացն: Ըստ օրէն տեսլեան: Ըստ օրէն աչաց: Ըստ օրէն (այնր) զոր գը-րիգորն արժանի գտմեաւի վարկանի. Մագ:

ԸՐՋՈՒԻ, ուաց. Սեռականն բառիս ՈՒՐՋՈՒ, զոր տեսցես:

Թ

Թ. Տառ բաղաձայն 'ի կարգէ խստա-անձայնից. Թաւ և սաստար քան զնմանա-ձայն տառս Տ, Փ. իբր Տհ. *Դայն 'ի մէջ տիւնի և Թոյի. զի քան զտիւնն Թաւ է, և քան զԹոյ'ն լերկ. Թր. քեր:

Լծորդ ևս է ընդ նոսա. զի ասի Թա-կարթ և Թակարդ. քաղիրթ, քաղիրդ. շո-ղոքորթ, շողոքորդ. կաթսայ, կատսայ. ընդհանուր, ընթանուր կամ ընթհանուր. որպէս և Ընդ և Ընթ են նոյն' իբր 'ի նեղքոյ:

Թ. Ի բառս ինչ պատահաբար լծորդ գը-տանի ընդ Ծ, և Ց. զոր օրինակ, Թեքել, ծեքել. Թիւր, ծուռ. Թոյլ, ծոյլ. որպէս և ծուխն է Թուխ գունով. և Թուր, և սուր են նոյն:

Թ. Ի տառադարձութե գնի միշտ որ-պէս Ց յն. և լտ. th. միայն անուն Դա-ւիթ, ըստ այլոց (բաց 'ի վրաց), է Տաւիտ:

Թ. Թ. Որպէս նշանակ Թուոյ' է ինն. իններորդ:

Անուն տառիս Թօ, կամ Թոյ, յոգնա-կինի Թոն կամ Թոյ'ն. զոր չէ՛ պարտ շփո-թել ընդ բառս Թօն, Թոյն կամ Թիւն. *Թոյ'ն Թագ, ասէ, արքունական ... մի համարիր քեզ սեպհական. եռ. Ը. այբուբ:

ԹԱԲՈՐ, կամ ԹԱԲՕՐ. Անուն լե-րին. տես 'ի բռ. յատկ. ան: Ուստի ասի և

ԹԱԲՕՐԱԿԱՆ ԼԵԱՌՆ. *Երևի տր այս օր աշակերտացն 'ի Թաբօրական լերինն. Ժմ: *Զոր տեսին աչօք Թաբօրական 'ի նը լերինն. Ը. փոխ:

ԹԱԳ, ի, աւ կամ իւ կամ ով, աց կմ ից, իւք, զք, ովք. գ. որ և Թ. բռճ. Διάδημα. Diadema, corona regia. Պսակ կմ խոյր արքայական 'ի ձև գլխոյ նուան. *Եդ ցնա Թագ և պատմուճան և զմատանին զիւր: Պսակեցաւ կրկին' Թագաւն ասխա-ցւոց, և Թագաւն եգիպտացւոց: Եդ 'ի վե-րայ գլխոյ նորա զԹագ կանանցն: Թագ 'ի բեհեզոյ և 'ի ծիրանւոյ: Թագ արքայու-թե: ԶԹագն գեղեցկութե: Մեծութե քո Թագ 'ի վերայ գլխոց նոցա. ա. Մ. Է. 15: Ը. 14: Եսթ. Բ. 17: Ը. 15: Ես. ԿԲ. 3: Իմ. Է. 17: Ժը. 24: *Որչափ պատուոյ գինք իցեն, քանզի Թագաց. Ոսկ. մ. ա. 18: *Առցէ զԹագից աշխարհին. Պիտ: *Թագք և պատիւք միաբանեալ են Ը լաւ շնորհան. Նիւր. ատեփար: *Կրկին Թագիւ առ 'ի նմա-նէ պսակեալ: Պսակեալ Թագիւն: Թա-գով պսակեալ. Ցհ. կբ: *Ըուրջ զԹագաւն աստեղք բոլորեալք. Ճ. Բ:

ԹԱԳ ԱՌՆՈՒԼ, է Թագաւորել. *Թագ առնուլ, և ծիրանիս արկանել. ա. Մ. Է. 14: *Թագ ևս առնուր, և հակառակ եղբօրն յառնէր. Եւս. քր. ա: *Զորոյ զԹագն (յետ նորա) եղբայրն առեալ. Ը. Վկ:

ԹԱԳ ԴՆԵԼ կմ ԿԱՊԵԼ' ԱՆՁԻՆ, է Թա-գաւորել. իսկ այլում' է Թագաւորեցու-ցանել. *Խնդրէր արխիոն Թագաւորել ... և դնել Թագ: Եդաւ զԹագ զատխտացւոցն. ա. Մ. ԺԲ. 39: ԺԱ. 13: *Եհան զորդին արքայի, և եդ 'ի վերայ նորա զԹագն. Բ. Թ. ԻԳ. 11: *Թագ կապեցին իւրաքանչիւր յետ մահուան նորա. ա. Մ. ա. 10: *Սա-նատրկոյ Թագ կապեալ ինքեան. Խոր. Գ. 3: Իսկ Բ. 57. *Թագ կապեալ 'ի գլուխն ,, է զարդարել զմեռեալն որպէս Թագաւոր: *Եդ նմա Թագ, արար զնա գլխոյ հաւոլմայ-եցւոցն. Հ=Ց. Մայ. ԻԲ:

ԹԱԳ Ի ԳԼՈՒԽ. իբր մ. Δεδέμενος. Թագ ունելով 'ի գլուխն. պսակեալ գոլով. (յն. կապեալ.) որ պսակեալ. *Իբրև զԹա-գաւոր Թագ 'ի գլուխ. Եզր. Է. 5: *Թագ 'ի գլուխ մնացեն 'ի հանգիստն լուսոյ: Ըստ իւրաքանչիւրոցն լաւութե վաստակոցն Թագ 'ի գլուխ մնացեն յարքայութիւնն. Ցճխ. Ղ. և Ռ: *Թագ 'ի գլուխ հրճուի և պարծի 'ի պը-սակին իւր քր. Խոր. հուբկա:

ԹԱԳԱԳԱՆԳՈՒՐ. ա. Որ հերք գլը-խոյ են գանգուր Թագաձև 'ի բնէ. *Զհերան գանգրագեղոյ զվայելուչ Թագագանգուր վարսիցն' զայն 'ի բաց խզել հրամայէր. Բուզ. Դ. 3:

ԹԱԳԱԳԼՈՒԽ. ա. Ունող զԹագ 'ի գլուխ. պսակաւոր. *Ողջոյն և քեզ արե-գակնատեսիլ Թագագլուխ. Ճ. Ա: Հ=Ց. յունիս. Է:

*ԹԱԳԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Որ գործէ զԹագ. խոյրարար. *Ասէ առն ընդ դեր-ձակին և զԹագագործն ,, յն. մի բառ, կոշկակար. Σκυτοτόμος. Sutor. (գուցէ և 'ի հյ. այլազգ գրելի էր). Ոսկ. Եփես. ԺԷ:

ԹԱԳԱԴԻՏԱԿ. ա. Որոյ դիտակն զար-դարեալ է Թագաւ. կամ արքայակերպ. *Թագադիտակ փառօք պսակեալ. Նար. Խչ:

ԹԱԳԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Այսպես' որ Թագ դնէ արքայի 'ի Թագաւորելն. *Տա-լով նմա իշխանութի ազգաւ Թագադիր լինել արշակունեաց: Իշխել նմա Թագ 'ի գլուխ դնել Թագաւորին, և կոչել Թագա-դիր, այլ և ասպետ. Խոր. Բ. 3. և 7: *Դո-րոթէոս Թագադիրն. Հ=Ց. դեկտ. ԻԸ: և Մայ. Լ:

ԹԱԳԱԶԱՐԴ. ա. մ. Թագիւ զարդա-րեալ. պսակաւոր. Թագաւոր. *Եւ եղև միահեծան Թագազարդ. Մծբ. ԺԲ: *Զի Թագազարդ տեսանելոյ (զմիածինս) ակն-ունէիր 'ի ծննդենէ. Սկևռ. աղ: *Զգե-ցեան Թագազարդ պսակեալ. Տօնակ:

Եւ իբր Թագաւորական, արքունի. *Ի Թագազարդ գահից, յիշխանական պա-տուոց. Սկևռ. լմ:

ԹԱԳԱԶԱՐԴԵՄ. եցի. ն. Թագիւ զարդարել. Թագաւոր կամ Թագաւորա-կերպ առնել. պսակել. *Նստաւ 'ի վերայ առաքելոցն և Թագազարդեաց զնոսա'ըստ դաւթայ: Զգերիսն Թագազարդեալ. Ճ. Թ: *Զվկայիցն բոլոր պսակօքայ Թագա-զարդեալ գասս կոչէ 'ի նոր սիոն. Խոր. հուբկ: *Արգար ունէր զհայս և զասորիս Թագազարդեալ ձոխութբ. Մխ. աւ: *Բո-վանդակ ծաղկաւեառնայր երկիր, 'ի գա-գաթունս բերեալ պսակ' Թագազարդեալք. Մամբր:

ԹԱԳԱԶԱՐՄ, ի, իւ. } Տ. ԹԱԳԱՒՈ-
ԹԱԳԱԶՆ, ի կմ ոյ, իւ. } ՐԱԶՆ. *Դար-ձեալ զորդւոյ Թագազարմին' բանիւ լու-ծեր զախտոյս ջերմին: Թագազարմից լոյս երամին' համապայծառ է պանծալին. Ցա-որդ: *Մայր քոյ մարիամ, դուստր դաւթի Թագազարմ. Գնձ: *Բերէին զնմանութի Թագի Թագազանց. Տօնակ: *Ի յարենէ արքայից, 'ի Թուոյ Թագազնից. Նար. Խչ: *Դուստր մեծի իշխանին Թագազնոյ. Վրք հց. ԺՂ:

ԹԱԳԱԶԱՐՄՈՒՀԻ. Կոյս Թագա-զարմ. զոր օրինակ Սանդուխտ, հռիփսի-մէ և գայիանէ: Գնձ:

ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԳ. ի, աց. ա. Ժա-ռանգ Թագի և Թագաւորութե. *Գու-մարք Թագաժառանգք կայսերաց: Տոհմ արշակունեաց' պահլաւհիւնից, Թագաժա-ռանգաց. Նար. տաղ. և Ժգբ: *Սահմա-նօս էր 'ի Թագաժառանգ տանէն յուգայի. Տօնակ:

ԹԱԳԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Ունող զԹագ և զԹագաւորութե. Թագաւոր. Թագա-հի. արքայորդի. և Թագաւորական. Բած-փոր. *Ցայս ամենայն փեսայ Թագակալ, և արքայ արքայից քր 'ի յորդանէ վկայե-ցաւ. Սարկ. քհ: *Որպէս գլխոյ ումն Թա-գակալ. Նար. Խչ: *Ոչ գոյր որդի Թագա-կալ Թագաւորութեն. Լաստ. Բ: *Թագա-կալքն հասան 'ի յուդայէ. Վրդն. ծն: *Ցածապաշտ և Թագակալ տոհմէ. Ագաթ: *Դադարեաց Թագակալ պերճութիւն հայ-կական գրոհի. Ցհ. կբ:

ԹԱԳԱԿԱՊ. ի. ա. Որ Թագ կապէ այ-լում. Թագադիր. *Ի վերայ ենամոսի ա-պետի Թագակապի: ԶԹագակապ ասպե-տութին ոչ հանէ. Խոր. Բ. 23. և 13:

Եւ Որ Թագ կապէ անձին: Մծբ. ԺԲ:

ԹԱԳԱԿԱՊ. Որ ինչ անկ է Թագի և Թա-գաւորութե. արքունի. *Փոխանակ ոսկե-հուռ Թագակապ զարդու պսակացն: Կա-ցեալ չորս ամ 'ի Թագակապ շքեղութեն. Արծր. Գ. 7: Դ. 3:

ԹԱԳԱԿԱՊԵՄ. պիմ. Թագաւորեցու-ցանել զոք. և Թագաւորել ձեռամբ այ-լոյ. *Թագակապեալ 'ի նմանէ 'ի տեղի հօր-եղբօր իւրոյ. Առաք. Գ. 5:

ԹԱԳԱԿԱՊՈՒԹԻՒՆ, կմ ԹԱԳԿԱ-ՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Թագաւորեցուցանելն. և Թագաւորելն. *Ցուց նմա արարեալ զե-րախտիս Թագակապութեն: Իբր զնա գոլ պատճառք իւրում զօրութեն, և սմպա-տայ Թագակապութեն. Ցհ. կբ:

ԹԱԳԱԿԵՐՊԵԱԼ. Թագաւոր ձեռա-ցեալ. *Իբրև եկն Թագակերպեալ իշխանն գաղիկ. Ցհ. կբ:

ԹԱԳԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Թագաւո-րակից. գահակից. 'ի միասին Թագաւո-րեալ. *Հանգերձ աԹոռակցաւ մերով

և թագակցաւ վաղնջուց կայսերաւ. Խոր. Գ. 19: *Եղբօր իւրում և թագակցի՝ Արկադեայ. Վրք. ոսկ: *Թագակիցք եղեն քո, և մեք զմիղամ թագաւորեցուցանեմք. Թղ. հռ: *Թագակից լինելն, կամ եղեալ՝ քոյ. Նար. երգ: Լմբ. խմ:

ԹԱԳԱԿՑԵԱԼ. Թագակից եղեալ. *Որպէս ունի զառաքելականս և զմարգարէս թագակցեալս ընդ քեզ. Ճ. Թ: Տօնակ:

ԹԱԳԱՅՕՐԷՆ. ա. Յօրինեալ իբրև զթագ. և Պսակաձևաւ. *Թագայօրէն պճնութեան. Նար. խչ:

ԹԱԳԱՆՄԱՆ. ա. Նման թագի. պսակաձև. թագագանգուր. *Զհերս թագագանգուրս թագանմանն վարսիցն՝ զայն 'ի բաց խուզեալ 'ի նմանէ. Մեսր. երէց:

ԹԱԳԱՊԱՃՈՅՃ. ա. Թագազարդ. պերճապանծ. *Բարեպաշտութիւն առաւել թագապաճոյճ առնէ զթագաւորն՝ քան զակունս պատուականս. Վանակ. յոբ:

ԹԱԳԱՌՈՒ. ի, աց. ա. Առօղ զթագ. որ թագաւորէ, կամ փեսայանայ. *Թագընկէցք առաւել՝ քան թէ թագառուք լինելով. Յհ. խմ. ատ:

ԹԱԳԱՏՈՒ. ի, աց. ա. Տուօղ զթագ. թագ կապող ումեք. որ թագաւորեցուցանէ. *Թագատուն ամպատայ՝ ստահկանն ափշին. Յհ. կբ:

ԹԱԳԱՏՐՈՓ. գ. Անուն եղանակի երգոց, կամ խաղի: Ոսկէփոր:

ԹԱԳԱՒՈՐ, ի, աց. գ. Βασιλεύς. Rex. Արքայ, որ ունի զթագ արքունի 'ի գլուխն, որպէս և զթագաւորութի. միահեծան իշխան 'ի ազգին. ինքնակալ. լայնաբար՝ և նախարար ինքնագլուխ. Թագաւոր, խոնդքեար. հիւնքեար, Բաթիար, Բէգլէր, Գրալ, շահ, փատիշահ. *Թագաւորին բաղակայ: Զորք թագաւորք ընդ հնգից: Թագաւորք 'ի քէն ելցեն: Ես կացի թագաւոր 'ի նմանէ 'ի վերայ սիոնի: Թագաւոր իմ և ած իմ: Տէր թագաւոր յաւիտեանս յաւիտենից: Ցն նաշաւակեցի՝ թագաւոր հրէից: Թագաւոր թագաւորաց, և տէր տերանց. ևն: *Ո՞վ այլ ոք առաջին թագաւոր. բայց թէ երանականն և փառաւորեալ նա երրորդութիւն, ըստ մարգարէին՝ թէ թագաւոր մեծ 'ի վր երկրի ած է. Վանկ. յոբն: *Միոյ իշխանութե երկու թագաւորք ոչ լինին. Եղիշ. Է: *Յորժամ թագաւոր թագաւորաց ասեմք, զած յայտնեմք. Սահմ. ժա: *Թագաւոր ոչ եթէ յորժամ կամի՝ թագաւորէ, այլ յորժամ նա տացէ զօրութի թագաւորելոյ. Ճ. Ա:

ԹԱԳԱՒՈՐ ասին նմանութ՝ և փեսայք յաւուր փեսայութեն. *Սովորութի ունիմք մեք զթագաւոր անուանել 'ի վերայ երկուց իրաց ասել. մի՝ 'ի վերայ աշխարհակալին, և մի 'ի վերայ այնորիկ՝ որ այն ինչ փեսայացեալ լինի. Տօնակ:

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ՝ կոչին նմանութ Առիւծ, և Արծուի, ևն. *Հրաման եղ 'ի թագաւորէն կենդանեաց ցամաքայնոց՝ գալ առ նա ամենեցուն. Մխ. առակ: *Առաջին կենդանի արծիւ՝ թագաւոր հաւուց, որ է բանն 'ի հօրէ. Ոսկէփոր:

ԹԱԳԱՒՈՐՔ ասին և Երգք, որ 'ի ժամագիրս ակմանին, *Թագաւոր յաւիտեան. Ցիշոփ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. Βασιλικῶς. Regie, regaliter. Իբրև թագաւոր. արքայական պատուով. և Տիրաբար. Թագաւորէ գէ. *Ի պահեստի կայր առ նմա թագաւորաբար: Զանդեղոս՝ արշաւ արքայանալ գերի, և թագաւորաբար պահէր. Եւս. եր. ա: *Թագաւորաբար իշխէ. Ճ. Ա: *Համարձակապէս և թագաւորաբար կեայ. Վրդ. ծն:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Ուր արքայ բնակէ. *Զանցանէր պայծառութ քան զթագաւորաբնակ ալքունեօքն. Եղիշ. Գ: *Թագաւորաբնակ քաղաք. Ճ. Ա: *Դղեակս 'ի հիմանց զթագաւորաբնակ աշխարհս. Արղ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԳԻՐ ՄԱՏԵԱՆՔ. Գիրք թագաւորութեանց կամ թագաւորաց յածաշնչի. *Ցաւուրս թագաւորացն, որ 'ի թագաւորագիր մատեանն կարգեալ կայ. Ագաթ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԶԱՐՄ, ի,ից. } Տ. ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՆ.
ԹԱԳԱՒՈՐԱԶԳԻ. գոյ, գեաց. }
*Ուր էր թագաւորազարմ իշխան ոմն՝ գուքս կոչեցեալ, փեսայ գոլով թագաւորին. Ժող. հռոմկ: *Ոչ զոք 'ի թագաւորազգեաց և 'ի դիւցազանց ունին կապեալ առ իւրեանս կենդանի. Եղնկ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՆ, և } զին կմ զնի կմ
ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՈՒՆ. } զնոյ, զանց. ա. գ. Βασιλικός, βασιλείδης, βασιλείδιον. Regius, regis filius, regulus. βασιλικοί, aulici, regis amici et ministri. Որ է յազնէ կամ յազգէ և 'ի տանէ թագաւորաց. թագաւորազգի. թագազարմ. և Մերձաւորք թագաւորի, աւագանի. պալատականք. շահզադէ, փատիշահ օղլանի, և սարայլը. *Անգ էր թագաւորազն մի. Յհ. Դ. 46: *Որդի թագաւորազնոյն. Յհ. խմ. էկէդ: *Լինել նոցա պատուականագոյն և առաւել թագաւորազնեաց քան զայլ արշակունիս. Խոր. Բ. 21: *Ի զուարճանալ թագաւորին (հերովդի) հանդերձ թագաւորազամբ. Գնձ. խաչ. յհ. Դ: *Ուր ընդդէմ գործեալ թագաւորազանց ոմանց. Եղիշ. Գ: *Յոր նախ չոգայն 'ի թագաւորազանց բողբոջն յաշտս. Յհ. կբ: *Ազատ քան զթագաւորազունս նա է, որ յախտիցն ազատ է. Բրս. մրկ: *Ի ձեռն նք որոջին, և թագաւորազն կուսին հռիփսիմեայ. Արծր. վէրշ: *Ի տանէ թագաւորազուն. Խոր. առ արծր: *Թագաւորազուն մանուկ: Իբրև զթագաւորազուն բողբոջ. Յհ. կբ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Βασιλικός. Regius, regalis. Սեպհական թագաւորի, թագաւորաց, թագաւորութե. արքայական. արքունի. հիւնքեարի, փատիշահի. *Տանջես զմեղուցեալն գաւառաւորական սրտմտութ, և յանձանձես զնա թագաւորական սիրով: Թագաւորական իրք են առաքինութի, և առաքինութե ծնունդք. Փիլ: *Արևագոյն (այսինքն լուսագոյն) ասես լինել զքաղաքն 'ի թագաւորական քաղաքավարութե. Պղատ. օրէն. Ը: *Ամենայն թագաւորական գործոց առաջին և վեհագոյն. Խոր. Ա. 15: *Քահանայական և թագաւորական գաւազանացն միացեալ. Շար: *Աղեքսանդրոս ասէր. ոչ է թագաւորական՝ գողանալ զյաղթութի. Ոսկէփոր:

Զայդ կամ զերրորդութե ասի որպէս ամենաթագաւոր, ամենիշխան, կամ իբր գերարքայական. *Զսկզբնականի և թագաւորականի երրորդութե զածութիւն: Մեզ և թագաւորականի սեռութի երրորդութե. Աճոբ. կնոց. և կարգ: *Թագաւորական նք երրորդութեն. Լմբ. ող: որպէս յն. վասիլիքի. βασιλική.

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆՆ. իբր Իշխան և թագաւոր՝ նմանութ. Ἡγέμων. Princeps. *Առաջինն, և ամենայն առաքինութե թագաւորականն, որ է խոհեմութիւն. Պղատ. օրէն. Գ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ ՕՁ կմ ԻԺ. Տ. ԱՐՔԱՑԻԿ. ըստ յն. վասիլիսկոս. Βασιλίσκος. Regulus. *Զձուս քարբից փշրելով... զթագաւորական օձն 'ի մէջ ածիցեմք. Ած. ուս. ծը: *Թոյնս չնչէ վաշխն չարագոյն քան զթագաւորական իժն. Եփր. աւետար: *Զգլուխ թագաւորական իժին կոխան արարեր. Սկեւռ. աղ: Որ և 'ի Վարդանայ *Թագաւոր իժ ,, կոչի:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Βασιλεύτατος. Առաւել թագաւորական. լաւագոյն և իմաստնագոյն 'ի թագաւորս. *Մինոս, որ թագաւորականագոյն եղև մահկանացու թագաւորացն. Պղատ. մինով:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թագաւորական մեծութի, իշխանութի. *(Արծուին 'ի հրեշտակս նշանակէ) զթագաւորականութին և զպարծրաբերձութին. Դիոն. երկն. Ն. Ը. հրեշտ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՑ. ա. Ուր է կայան թագաւորի. թագաւորաբնակ. արքայանիստ. *Հաստանէին 'ի թագաւորակաց քաղաքն կոստանդինականն. Կորիւն:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԵՐՊ. ա. Արքայակերպ. թագաւորավայել. *Թագաւորակերպ պատուանի: Թագաւորակերպ հանդերձ. Վրք հց. ծը:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Գահակից. թագակից. 'ի միասին թագաւորեալ. և Հաղորդ թագաւորական պատուոյ. *Թագաւորակից գոլով և նք հօգին ը հօր և ընդ որդւոյ: Որդի աթոռակից և թագաւորակից հօր. Կիւրղ. գնձ: *Մարդկութե նորա, որ է ամենայն եկեղեցի... ծնեալ 'ի թագաւորութե երկնից, զի թագաւորակից եղիցի նմա. Ամ. ա: *Զինքն կարծիցէ թագաւորակից մեզ լինել. Խոր. Ա. 25: *Թագաւորակից լինել քն. Երզն. մթ:

Մերթ՝ Ժամանակակից 'ի թագաւորելն. *(Աբգար) թագաւորակից քն ըստ մարմնոյ ,,. այսինքն թագաւորեալ առ ժամանակօք ծննդեան փրկչին. Հ. դեկտ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿՑԻԼ. Թագաւորակից լինել. *Խառնեցաւ արիւն նորա ը արեանն քն՝ առ հաւատչեայ յաւիտենական թագաւորակցելոյն ընդ նմին. Հ. յունիս:

ԹԱԳԱՒՈՐԱՀԱՅՐ, հօր. գ. Հայր թագաւորի՝ իրօք կամ ըստ պատուոյ. *Յորժամ մեռանէր թէոդոս, արար զարքէն թագաւորահայր, յանձնեաց 'ի նա զերկուս որդիս իւր. Հ=Յ. մայ. Է: *Կոստանդին թագաւորահայր. Յիշոփ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱՆԱՐԳՈՒ. ի, աց. ա. Որ անարգէ կամ անարգեաց զթագաւորն. *Որպէս թագաւորանարգու, մանաւանդ որպէս տիրասպան. Ոսկ. ա. կոր:

ԹԱԳԱՒՈՐԱՆԻՍՏ. ա. Βασιλικός, κή. Regius, ia. Ուր նստի թագաւորն. թագաւորաբնակ. արքայանիստ. որ և ասի ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ, ԹԱԳԱՒՈՐԵԱԼ. տախթանէ, փայիթախթի. *Ժողովեսցէ 'ի թագաւորանիստ տեղին 'ի յարտաշատ: Տայր առնել 'ի թագաւորանիստ քաղաքն. Եղիշ. Ը. և Դ: *Ի բարձրաւանդակ թագաւորանիստ հայեցուածոյ ունի. Խոր. Բ. 39:

ԹԱԳԱՒՈՐԱՊԷՍ. Տ. ԹԱԳԱՒՈՐԱԲԱՐ. *Ցուցանէ թագաւորապէս զքօղ իւր տիգրանուհի: Թագաւորապէս արարեալ հարսանիս. Խոր. Ա. 29: Բ. 22. *Անկեալ որպէս առիւծ ննջեաց թագաւորապէս. Ճ. Բ: *Զայն իշխանութի առնելով թագաւորապէս սա վարի. Նիւս. երգ:

ԹԱԳԱՒՈՐԱՍԱՍՏ. ա. Որ ինչ լինի սաստիւ կմ սաստկութեամբ թագաւորի. *Գրեաց թագաւորասաստ հրամանաւ թուղթ յերուսաղէմ. Սխն. առ պտր. անփոփ: *Թագաւորասաստ հրամանաւ հա_

ԹԱԳԱՒՈՐԱՑԵԱԼ, ԹԱԳԱՒՈՐԱՑՈՒՑԵԱԼ.

ԹԱԳԱՒՈՐԵՄ, եցի. չ. Βασιλεύω. Regno, impero, rego. Թագաւոր լինել. ...

ԹԱԳԱՒՈՐԵԱԼ.

ԹԱԳԱՒՈՐԵԱԼ ՔԱՂԱՔ. Βασιλευομένη, βασιλεύουσα. Regia, dominatrix. ...

ԹԱԳԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Βασιλεύω. Regem creo, constituo. Տալ թագաւորել. Թագաւոր կարգել. ...

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βασιλεία. Regnum. Թագաւորին գոլ. Թագաւորելն. ...

6. ... ն. Βασίλειον. ...

ԹԱԳԵՄ, եցի. ն. ...

ԹԱԳԸՆԿԱԼԵՄ, եցի. ն. ...

ԹԱԳԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. ...

ԹԱԳԸՆԿԷՑ. ա. ...

ԹԱԳ Ի ԳԼՈՒԽ. Տ. ԹԱԳ.

ԹԱԳ ԿԱՊԵԼ. Տ. ԹԱԳ.

ԹԱԳԿԱՊՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԹԱԳԱԿԱՊՈՒԹԻՒՆ.

ԹԱԳՆՈՒՄ. ԹԱԳՉԻՄ. Տ. ԹԱԳՉԻՄ.

ԹԱԳՈՒՀԻ, հւոյ, հեաց. գ. Βασίλισσα. Regina. ...

ԹԱԳՈՒՀՈՒԹԻՒՆ, կամ ԹԱԳՈՒՀԻՈՒԹԻՒՆ. գ. ...

ԹԱԴԻԱԿԱՆ. ա. ...

ԹԱՁԵՄ, եցի. չ. ...

ԹԱԹ. ... Ἴχνος. Vestigium. Βάσις. ... pes. ἀστράγαλος; spondylus, talus. χηλή, ὁπλή, ungula. ...

ԹԱԹԱԽ. ա. ...

ԹԱԹԱԽԵԼ. Տ. ԹԱԹԱԽԵԼ.

ԹԱԹԱՀԱՏ. ա. ...

ԹԱԹԱՀԵՐՁ. ա. Διχηλοῦν, διχηλεύων ὁπλῆς. Diffissam habens ungulam. ...

ԹԱԹԱՀԵՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. ...

ԹԱԹԱՂԵԼ. Տ. ԹԱԹԱԽԵԼ.

ԹԱԹԱՂՈՒՆ. ա. ... πεπιεσμένος ('ի πιέζω.) pressus, confertus. ...

ԹԱԹԱՒ. ...

ԹԱԹԱԽԵՄ, եցի. ն. Βάπτω. Tingo, mergo. μολύνω, polluo, inquino. ... κλέω, voluto. φύραω, misceo, subigo. περιβάλλω, afficio. ...

փել. Թանալ և ներկանել երր 'ի խորս թաղմանց. մխել և ընկղմել. շաղախել. ցանգանել. խառնել. թաթաւել. ... Թաթաւեցին զպատմուճանն յարեանն: Գլխեցան թաթաւեցան յարեան ... Զոգքս նորա արեամբ թաթաւեսցեն. ... Թաթաւելն մարմնոյն ... Ընդ պոռնիկս թաթաւելոյ ... Ձեռք ձեր թաթաւեալ են յարեան ... Թաթաւեալ ընդ ...

ԹԱԹԱՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Թաթաւեցուցից արեամբ զալիս ձեր. Ճ. Ա:

ԹԱԹԱՒՈՒՄՆ, ման. գ. Թաթաւելն, ելն. *Չափաւոր ամենից թաթաւմամբ յայտնեալ 'ի յարեան. Նար. զ:

ԹԱԹԱՒՈՒՆ. ա. Թաթաւեալ, խառն, կամ ընկղմեալ. պարառեալ. թաթաւեալ. խոկեալ. ... *Որ ... թաթաւեալ ... յաւիտենից. Թաթաւելոյ ... (այսինքն զաւաւ). կամ ... կամ ընծեղբ. Պիտ:

ԹԱԹԽԵՄ, եցի. ն. Πτερνίζω. Calce peto, supplanto, insidior, decipio. Խաբել. ... ծալել. ... *Ցերաւէ կոչեցաւ անուն նորա յակոբ, զի թաթխեաց զնա ... Թաթխեալ ... ընդ ... Թաթել և կարթել և հեղգել, այլ ոչ թաթել ... Փիլ. *Ցաւ ... թաթեր. Բու. ...

ԹԱԹՈՒԼ, թլոյ, ոց. գ. Նոյն ընդ թաթ, որպէս թէ 'ի վայր քան զուլն' ... Բուհ, ... *Երկայն պարանոց ... թաթուլն, ... լինի նմա ... թաթուլն ... *Ել էր ... թաթուլն ... Բուսս. Ե. 26:

ԹԱԹՊԱՆ, ի, աց. գ. Χειρίς. Chirotheca, manica. որպէս Ձեռնոց. ձեռաց. ... *Ի ձեռս իւր ագուցեալ թաթպանս ... զթաթպանսն իւր 'ի ձեռս իւր. Մագ. ...

ԹԱԺԱՑ, կամ ԹԱԺԱՀ, կամ ԴԱԺԱՑ. ա. գ. Բառ ռամկ. Թաժա, Թազէ. այսինքն Նոր, ոչ հնացեալ. (զոր այլք թարմ կոչեցին, ընդ. ընդ. ջերմ. յն. ...). *Թաժայ և մանուր ձուկն. Մխ. բժշ. *Նոր գոլով և թաժահ և զարդացուն. Վրդն. ծն:

ԹԱԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐκλύομαι. Dissolvor. որ և ԹԱԼԿԱՆԱԼ. Թուլանալ. նուաղիլ. ընդարմանալ. թմրիլ. և ցնորել կամ շարժել նուաղութեամբ. որ և ասի ԹԱԼ ԹԱԼ ԽԱՂԱԼ. ... *Փոխեալ նա զգոյն իւր, և եղև նա իբրև զթալացեալ. Եսթ. ԺԵ. 10: *Փառաւորեցաւ 'ի լերինն անդ, և թալացաւ ... Բուլ. Եւ: *Մինչև ... թմրիլ և թալանալ (կամ թալալ) և ընկղմիլ ... Փիլ. ... *Ոչ ամենայն թալանալ և ցնորել մարգկան 'ի գիւէ է. Եղնիկ: *Վասակեալ լեւալ թալացեալ. Ցհ. կբ: *Որ ծարաւի է ... թալանայ, և այսր անդր տատանի. Լմբ. ող: *Հոգւով և մարմնով թալացեալ նուաղիմ. Վրդն. ող: *Ուշաթափ եղև իբրև զթալացեալ. Ոսկփոր: *Քունն զթալանալն առեւ 'ի ... ընկենի ... Ցհ. *Ամենեքեան առ հասարակ ... թալացեալ էին 'ի ծովուն. Բուլ. Ե. 3:

ԹԱԼԱՍ կամ ԹԱԼԱՍՄԵՂ. գ. Որ թէ կենդանի թաղանամատ, որ է մեղու, իբր իզացուցեալ (ընդ. յն. ... եւ և Թալասա, ...:) Եւ ոչխար կամ այծ. (գուցէ և կռատծն. որպէս ...) *Մաքի, որոջ, այծ. թալասմեղ, ... օդեաց կամ այծեաց. ... (այլ ձ. թալաս, մեղ. կամ թալաս, և մեղ):

ԹԱԼԹԱԼ ԽԱՂԱԼ. Σπαίρω. Palpipito, vibro. Թալանալով շարժիլ. այսր անդր տատանիլ 'ի նուաղման, յաղաշալու ... *Ցեմանեալ է մարդն (այսահար) ... թալթալ խաղայ գոգլով թըշուառականն ... Կոչ. ծ: Խակ ռամկ. Թալ Թալ, է Ածու, ... կանխապոյս, ... զոր ... կամ ... յետոյ ... ուտեն:

ԹԱԼԽԱՑ. գ. Աղտանի նուրբ և բարակ (իբրև զթէփեղն ...). *Պարտին զանձինս մաքել յաղտ օրինակի թալխայի, որպէս զի 'ի ծով ... Եւ. Ժբ. 24:

ԹԱԼԿԱՄ. չ. կամ է իբր թալկանալ, և կամ որպէս Տաղտկալ. *Ցորժ չէ արժան զարշել, ... գործեալ թալկացող. յն. ... Բուլ. Ժ. Ե. 12:

ԹԱԼԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ὀλιγοψυχέω. Sum animo pusillo. Թալուկ կրել. թալանալ յոյժ. թուլանալ իսպառ. նուաղիլ. լքանել. կեղծանիլ. ... *Իբրև մարդոյ թալկացեալ ծարաւեաց 'ի սիրտ. Եւ. ԻԷ. 5: *Հոգւոյ թալկանայ ... Խոր. Բ. 7: *Թալկանայի ... թալկացեալք էին (յերկնայ ...). Ը. ... *Հոգի ընդ մարմնոյ ոչ թալկացոյց. Ոսկփոր: *Եթէ բանիւք ... թալկանայ մարդկանէն, ... Մխ. Երեմ. (գրանց, հալածեալ). որպէս թէ հալել մաշել):

ԹԱԼԿԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ տայ թալկանալ կամ թալթալ խաղալ. *Չայս ... հեծեծանելն թալկացուցիչ. Նար. ...

ԹԱԼԿԱՑՈՒՄՆ. ցման. գ. Թալկանալն, թալթալ խաղալն. որպէս յն. ἀποπληξία. ... *Զախտ գլխոյն, և զցաւս ոտին, և կամ զթալկացումն յանկարծակի. Բուլ. ... Է:

ԹԱԼՈՒԿ. գ. Σκοτοδίνη. Vertigo tenebricosa. Թալացումն. թալկացումն. ... զգլխոյ և խառնուրդ ... 'ի մարմնոյ կամ 'ի նուաղմանէ կամ 'ի լուսնոտութենէ և 'ի ցնորելոյ մինչև 'ի ժայթքումն. ... *Մարմայոյ որ իցէ, և թալուկ և ցնոր զարուին գայցէ, և երերեալ զարհուրեսցանէ կամիցի (այսինքն փախել) ... *Որոյ թալուկ զարուին գայցեն, (յն. ...) ... Իսկ յորժամ ... Բուլ. Հ. Ի. 18: Բ. 17: յորժ և Երզն. ...

ԹԱԽԱՆՁ, ի,ից. գ. գրի ԹԱԽԱՆ, ԹԱՂԱՆՁ. Ժուռթի. նեղելն զոք աղաչանօք մինչև 'ի ձանձրոյթ. ... *Ընդէր նմա 'ի թախանձանս յանուանէ ... Նար. ... *Ի մի թախանձ նմին մաղթանաց ... *Թախանձ. խիստ աղաչանք, որ ձանձրանալ ... *Թախանձ եղեալ 'ի խնդրողական բանից. ... թախանձիւք ձանձրացեալ. Վրդն. ...

ԹԱԽԱՆՁ. գ. որպէս Թախծանք, թաղծութիւն. տխրութիւն. նեղութիւն. գժկամակութիւն. գժուարութիւն. տաղտկութիւն. ... Ἀηδές. Injucundum, taedium. *Որ զձեռանէ հօրն կախեցի թախծեալ. և նա յասուն փարաւոնէ զթախանձն, ... *Տրտմեալ և խռովեալ մեծաւ թախանձիւ ... Եզր. ... *Ի բաց ընկենոյր զթաղանձ սրտին. ... *Գովեսաւ 'ի մարդկանէ և յածոյն է արդեւք բարի. և թախանձ և գժուարութեանց ... *Ոչ անբռանեն զոք, և ոչ 'ի ձեռն ... Տեսանէին զբազում թախանձ ոչ ունիցի ...

ԹԱԽԱՆՁԱԲԱՐ. մ. Ἀηδῶς. Injucunde, moleste. Անախորժ և տաղտկալի օրինակաւ. *Երգել ամենևին երբեք թախանձաբար, և անձնձալի երգով. Պղատ. օրին. Բ:

ԹԱԽԱՆՁԱԳՈՅՆ. ա. Ἀηδέστατος. Injucundissimus. Առաւել թախանձականն. յոյժ թախծալի և տաղտկալի. *Իբրև տաւեղապաշտն ... թախանձագոյնք. Պղատ. օրին. Բ:

ԹԱԽԱՆՁԱԼԻՑ. ա. Իբր թախծալի, լի թախծութեամբ. կամ Դժուարին. անբերելի. *Սուգ թախանձալից, և տըրտմութիւն ... Փարպ:

ԹԱԽԱՆՁԱԿԱՆ. ա. Իբր թախանձագոյն. տաղտկալի. Ἀηδέστερος. Injucundior, taediosus, molestus. *Ոչ միայն ... թախանձականն ... Պղատ. օրին. Բ:

ԹԱԽԱՆՁԱՆՔ, նաց. Տ. ԹԱԽԱՆՁ. ... *Մեծաւ թախանձանօք ...

չեցին. Մանդր: *Ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց. Նար. Հ: *Եթէ զպատուիրանս իմ պահեսջիք, մնասջիք 'ի սէր իմ. և ես թախանձանօք, որպէս ես սատ զպատուիրանս հօր իմոյ պահեցի, և մնամ 'ի սէր նորա. Բրս. հց. (իբր առաւել ժտութեամբ, որպէս զօրագոյն կամ ազդողագոյն և շարժիչ բանիւ):

Եւ ըստ Ե. նշ. *Ի բազում թախանձանաց արտի իմոյ: Յամառեալ պնդէին 'ի սուգ տրտմութեան ... անհնարին թախանձանօք. Մանդ. ծե. իԳ: *Փոքր ինչ թախանձանօք բռնժել 'ի բազում մողասոյն. Վրք հց. յ: *Բազում կսկիծ լալոյ, և աղէտ թախանձանաց եղև. Ոսկ:

ԹԱԽԱՆՁԵԼԻ. ա. Իբր Ձանձրացուցիչ, և տաղտուկ. Ἐπαχθής. Molestus. *Մի այսուհետև դժուարեսջիք, եթէ թախանձելիք ինչ իցեն բանքդ. Ոսկ. մ. ա. 15: *Առաջինն սէր հաստատեսցէ ընդ ձեզ և ընդ թագաւորն խմռվս թախանձելի միջնորդութեան. Լմբ. պտրգ: *Թախանձելի մտածութեան, և մրրկեալ խորհրդովք զմտաւ ածի. Մագ. իէ:

ԹԱԽԱՆՁԵՄ. եցի. ն. Ἐνοχλέω, παρενοχλέω. Turbo, molestus sum, perturbo, molestiam creo. ὑπωπιάζω, sugillo. Նեղել և աշխատ առնել՝ ժտելով. տաղտկել. ձանձրացուցանել. դէդլոր՝ Խաճէդ էթմէք, օսանտըրմագ, ղօր էթմէք. *Պատմեաց նմա, քանզի թախանձեաց զնա. Դտ. ծդ. 17: *Կամ թէ թախանձիցէ՞ ոք զքեզ, զի տացես պատասխանի. Յոբ. ծզ. 3: *Զի մի խաղաղ եկեալ թախանձիցէ զիս. Ղկ. ծը. 5: *Պարտ է անամօթ զողորմութիւնն եւ թախանձել. Կլմնտ: *Տէրն քո ընդ այն ցասնու, յորժամ ոչ առէպ թախանձիցես. և դու իշխես ցասնուլ՝ յորժամ թախանձիցիս. Ոսկ. Էս: *Վասն էր 'ի մեծացուցչէն վրիպեալ՝ և զչքաւորն թախանձես. Ոսկ. մ. գ. 3: *Ի թախանձելոյ կանանցն կատարէ զկամս արքայի. Խոր. բ. 23: *Զանատհմանելիդ միշտ թախանձեսցէ. Նար. ծդ: *Թախանձել զվրէժխնդրութիւն, կամ զկատարումն. Լն: Թախանձէ զոյ. Լմբ. պտրգ. և այլ:

Կր. Նեղիլ. կարօտիլ. և թախծել. *Ոչ ինչ կարի իմիք թախանձիցիս. Ոսկ. Եբր. իէ. յն. կարօտիցիս. այսինքն նեղեալցիս կարօտութեամբ: *Թախանձեալ և մորմոքեալ սրտիւ. Ջհր. կբ: *Իսկ մեղաւորքն թախանձին. Շար: և Յհ. որդի:

Կամ Անցանել ըստ չափն. յանցանել. Πλημμελέω. Incomposite ago, pecco. *Այն ինչ արգելօք՝ որ թախանձեացի 'ի սուցուանց՝ արտաքս ելանել կամ 'ի ներքս մտանել. Պղատ. օրէ:

ԹԱԽԱՆՁԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Տ. ԹԱԽԱՆՁԵՄ. Παρενοχλέω, δυσωπέω. Fastidium do, pudore afficio, flecto, exoro. *Թախանձեցոյց զնա և պարտադրեցոյց զնա մինչև ցմահ. Դտ. ծզ. 16: *Թուի թէ ըզքեզ այսպիսեաւք թախանձեցուցից բանիւք. Ածաբ. աղջ: *Ո՞չ թախանձեցուցանէք զիս քահանայանալ. Փարպ: *Թախանձեցուցանէր զնա՝ տեսանել զմիմեանս, և առնել սէր եղբայրական. Կաղանկ: *Մի զոք աղաչելով թախանձեցուցես: Զմիանգամ առաջեալն կրկնելով չկամեցաւ առնել, զի մի՛ թախանձեցուցէ զբազումն. Մագ. ծթ. և այլ:

ԹԱԽԱՆՁԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Նեղիչ. տաղտկացուցիչ. Ἀηδής. անհամ. *Տարաձևութիւ, և թախանձեցուցիչ անվայելչութ ծնանի. Պղատ. օրէն. ճ:

ԹԱԽԱՆՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὄχλος. Perturbatio, molestia, moles, tumultus. ἀηδές, injucundum. որ և Թախանձ. Թախանձանք. որպէս Սաստկութիւն ձեռնարկութեամբ. և յոյզ բանից. նէղլէ խօթէլը, տոխալը. զօռ, ուզգունլուք, ուզգուն խիւձիւն՝ սօգմագ. *Ոչ մի ոք 'ի սահմանացդ ընդ թախանձութեան մեղուցանօք անկանի: Կրթեալ զքեզ կոչելովն առ 'ի բազմաց թախանձութեն. Անյ. պորփ. և սփոռք: *Ուր չիք ինչ ծաղր, և ոչ մարթևոր ինչ իրաց թախանձութեամբ. այմուկ. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ:

Կամ Նեղութիւն. անձկութիւն. տաղտկութիւն. դժկամակութիւն. Խաճիզլիք, օսանճ, դէդլորլուգ. *Ժուժկալութեամբ (խնդրող եւրից նկանակաց՝) յաղթեաց թախանձանացն... Որ ոչ թախանձութեամբ զգածի (առ), և ոչ քնոյ ծառայէ. Սէբեր. Ի: *Զբազում թախանձութիւն, և զյետոյ բըռնաւորեալն... որ են խռովեցուցիչք: Վասն առ մարմնոցն թախանձութեն տեսանել լինելով: Եթէ հանդերձեալ են ծիծաղել զինն, ոչ իցէ ինչ թախանձութիւն՝ խաղալով և ծիծաղելով շրջել 'ի հանդիսարանի. Պղատ. օրէն. և Եւթիփռոն:

Իսկ որ գրի 'ի Վարս ոսկ. ըստ հին ձեռ. *Գիտելով քո զբազում թախծութիս իմ». 'ի ձեռ. նոր՝ գնի, «զբազում թախանձութիւնս»:

ԹԱԽԱՆՁՈՒՄՆ, ձման. գ. Թախանձելն. ժտելն. ժտութիւն. *Յաւելեալ 'ի նոյնս թախանձմամբ և աղերս. Փարպ: *Մեծաւ թախանձմամբ. Խոր. առ արծր:

Եւ Նեղութիւն. անձկութիւն. դժկամակութիւն. *Ամենադորով թախանձմամբ ընդ եղծման չրողողն զազրագործաց կրկին վըրշտացար. Նար. Կ:

ԹԱԽԹ, կամ ԹԱԽԹԸԴ. գ. Թուրք. բառ. Խաթթըտ. Թուղթ գրեալ կամ գրելի. *Թախթըդ լուսային (որ կոյս), գըրող որ հոգին՝ զբանն 'ի քոյդ մարմին. Գինձ. հոգ:

ԹԱԽԻԾ, խծի, իւ. գ. Ἀηδία. Moeror. որ և ԹԱՂՁ. Կսկիծ սրտի՝ արտաքին նշանօք յայտնեալ. տխրութիւն. մղձկութիւն 'ի մաղձոյ. սըգըլէզնութ, տաղ ֆօսութ, դըրդ մաւդ. Խասա, գասավէթ, ղամ. *Տրտմեալ խռովեալ մեծաւ թախծիւ. Եփր. Եւ: *Թախիծ սըրտի. Ճճ: Արգ. Է. գ. ա: Լմբ. աղ: *Թախիծ մտաց: Սկսանի սիրտն բերկրել, և պակասէ յերեսացն թախիծն. Լմբ. Հմբ. և առակ: *Թախիծ 'ի գէման ամօթալի. Վրդն. ծն: *Թախիծք անզգալք՝ քան թէ խնդութեանց անձին բողբոջք. Արծր. Դ. 11: *Թախիծք դըրացեալ գոլն, և մերձաւորացն տխուր տրտմութեն. Պիտ:

Իբր Թախանձանք կողկողագին. *Արկանէ զթախիծս մայրական գթոյն առաջի միածնի իւրոյ. Տօնակ:

ԹԱԽԻԾ. ա. Տխրական, կամ նեղիչ. *Տաղտկութեն, և թախիծ բանութեն ». յն. լռկ, բանաւորութեն. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԹԱԽԾԱԳԻՆ. ա. Տխուր. տխրական. ցաւագին. *Ողորմաղերս թախծագին ձայնի աղերսարկութեն. Նար. հա:

ԹԱԽԾԱԳՈՅՆ. Նոյն ընդ վ. (կամ Ի գոյն թախծութեն). *Յանսաւաղութէ աչք սորեալք, երեսք ժանտք և թախծագոյնք. Փիլ. նխ. Է:

ԹԱԽԾԱԴԷՄ. ա. Թախծեալ դիմօք. տխուր երեսօք. *Ամենայն ինչ սգազգեստ և թախծադէմ երևի (յեւս աշնայնոյ). Պիտ:

ԹԱԽԾԱԼԻ. ա. } Լի կամ լցեալ թախծութեամբ. տխուր. տխրական. *Թախծալի և տրտմականն

ԹԱԽԾԱԼԻՑ. }

(կերք) 'ի նմանութեանցն 'ի մարգարէն շըրջեցաւ. Փիլ. յոբ: *Առնէ զառ թախծալից. Եղնիկ: *Կացեալ 'ի վերայ ծնկաց իւրոց՝ թախծալից զղջմամբ, և արտասուօք գնէր աղերս ամենահատուիչ փրկչին. Կաղանկ: *Ուրախականալին զառաժամանակեայ թաղծալից ուրախութի կենցաղոյս. Փարպ:

ԹԱԽԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տխրական. տրտմական. *Եւ այս են պատկանեալ թախծականացն կերպագրութիւնք. Նար. իզ: *Բառնամ զերկուսեան թախծական. Շ. իդթ. օփ:

ԹԱԽԾԱՆՔ, նաց. Տ. ԹԱԽԾՈՒԹԻՒՆ. Ἀηδία. Moeror. *Զթախծանս զամենայն 'ի բաց ընկեցեալ. Նիւս. Էրգ: *Ընչից կորըստեամբ 'ի բախձանս զմեզ արկանելով. Ոսկ. անոմ. դ: *Տրտում թախծանօք անցեալ զնացի. Յհ. կբ: *Կողկողագին թախծանօք հոգւոյ: Ողորմագին թախծանօք հեծէ: Դարձցին վտանգք թախծանացն 'ի հոգևոր խրախճանութի. Նար. իԳ. իԴ. ւԲ: *Սրբազեղ առնուլ... փոքր ինչ թախծանօք բռնժել 'ի բազում մողասոյն. Վրք հց. յ:

ԹԱԽԾԵԼԻ. Իբր Թախծական. *Թախծելի սգով լալ. Ճճ:

ԹԱԽԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ թախծել. տխրեցուցանել. զկծեցուցանել. *Բոձկօքն՝ զոր առաքեաց թագաւորաց հեթանոսաց, յաճախեաց և թախծեցոյց զժողովուրդն. Եփր. Ճ:

ԹԱԽԾԻՄ, եցայ. չ. Σκυθρωπάζω, πένθ. Vultu tetrico et tristi sum, contristor, moestus sum. τρυχόμαι, affligor. κατανύσσομαι, compungor. որ և ԹԱՂԾԻՄ. ԹԱՂՁԻՄ. լծ. Թախանձիլ. և մաղձոտիլ. Տխրիլ. տրտմիլ կսկծմամբ. ցաւագնիլ. տաղ ֆօսու փըրդում կէնալ, էրէնք խոխէլ. ծանր ղոռնօլմագ. *Ոգի՝ որ 'ի տրտմութե, թախծեալ շրջի. Առակ. ծէ. 13: *Յարաժամ ազով թախծեալ հայր. Իմ. ծդ. 15: անև Եռ. ԽԷ. 5: Յոբ. Ծ. 1: ՈՂԲ. ա. 7 (որ չիք 'ի յն): *Թագաւորի թաղծելոյ 'ի հարուածոցն. Եղնիկ: *Ողորմելի հեծութեամբ թախծեալ 'ի հոգի: Մեղուցելոյն խաղաղ թաղծելոյ. Նար. ւԱ. ծա: *Թախծեցաւ երկիր 'ի ներքոյ ոտից ձերոց. Եղիշ. Գ: *Ո՞վ որ (մեզեաց) զանկրելին էութեան, և ոչ թախծեցաւ. Նար. իԲ:

ԹԱԽԾՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Պատճառ թախծելոյ. տխրեցուցիչ. կամ թախանձեցուցիչ. *Մարմնոս հոգւոյս իմ թախծողական. Նար. ԻԲ:

ԹԱԽԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀηδία. Moeror. ἀγωνία, agonia, angor, anxietas. որ և ԹԱԽԻԾ, ԹԱԽԾԱՆՔ. Կսկիծ սրտի. տխրութի դիմաց. նեղութի. տագնապ. գասավէթ, սէգըլէթ, ագջուդամ, ածը. *Գոյն երեսացն ցուցանէր զսրտին թախծութի. Է. Ղ. Գ. 16. *Ցանդիմանէ զքո ոգւոյդ տրտմութի՝ թախծութի դիմացդ. Փիլ. յոբ: *Ի հուր թախծութեն: Թառանչ թախծութեն. Յոգի կամ ոգւով թախծութեն: Թախծութեամբ և հեծեծանօք. Լն. Նար: *Նմանապէս և 'ի զըղջանալն՝ ընդ թախծութի հոգւոյս այսոցիկ ոչ առնէ անսաս. Սարգ. ա. գ. ծա:

ԹԱԿ. ի, աւ. կամ } որ և ատի. Թուք.

ԹԱԿՆ, կան, կամբ. } առի և ԹԱԿՈՂ.

Փայտ գնտածայր՝ 'ի հարկանել զգիցս. բիր մեծագլուխ. կոփիչ, տոփան. կուռն. Թօփ. ծագ, Թօջաղ, Թօգօզ. *Թակն զզլխոյ ձերմէ կոչկոճիչ կապէք զնա. Բազ. Դ. 3: *Թակաւ բազկեկին. Բս. սպէջ. ծհ:

Եւ Կենդանի ինչ անյայտ կամ կեղծեալ վասն օրինակի. որ 'ի յաւնականն է Մուկն.

*Քանզի և ոչ Ներ Թակն՝ ակն նշանակեն, այլ՝ ձայն է այժմ միայն. Պէրխոլ. (յն. վո, ֆո. լտ. Նոագէա, Նոոս. կամ սոքէօ, սէտո.) ուր այսպէս գրէ Անյաղթն. *Ցուցանէ յամենայն կենդանւոյ, որ կոչի Թակն. քանզի Թակն առեալ առանց իմն անբան կենդանւոյ նշանակէ. իսկ ակն՝ ոչ եւ առանց կենդանւոյ. ապա ուրեմն Ներ Թակսն՝ ակնս ոչինչ նշանակէ ››: Ցորմէ և Երզն. Քեր. *Որպէս զայն կենդանին, որ կոչի Թակն. զոր թէ զմի գիրն առնու ոք յետ, նա նշանակէ ակն ››:

ԹԱԿԱԿՈՓ. ա. Որ կոփէ Թակաւ, և կոփեալն. *Կացնաւորաց, ուռնաւորաց... պղնձագամս... Թակակոփս. Վրդն. ծն. (Նոր ձեռ. Թակնակուռխս. իբր Թակաւ կածող կամ կռեալ):

ԹԱԿԱՂ. գ. Ῥόπαλον, κρόταλον. Clava, fustis, crepitaculum. Թակ. մանաւանդ ուռն կոչնակի փայտեղէն. Բօզմագ. *Կործանմամբն Թակաղին 'ի վերայ փայտին: Թակաղն, այսինքն երգիչն (ձայնահան): Զկոծումն Թակաղին 'ի փայտն. Լծ. Նար:

ԹԱԿԱՂԱԿ. ի, աց. Նոյն ընդ վ. գրի և ԹԱԿՈՂՈՂ. *Երկուց միջնորդաց, այսինքն երկու նշանաւս Թակաղակին և փայտին. Լծ. Նար: *Ըղձամանհար փայտն այրեցին, և զԹակաղաղաղն կորուսին. Գր. տղ. էհն:

ԹԱԿԱՂԱՂ, ի. աց. գ. գրի և ԹԱԿՈՂԱԿ. Κεφαλίδιον, λιον, λίς. Capitulum, capitellum. Գլուխ սեան. վերնախարիսխ. խոյակ. (իբրու Թագ, Բաշլըմա. կամ Թակ 'ի վերայ գլխոյ սեան). *Սիւն մի հրեղէն, և 'ի վերայ նորա Թակաղաղ մի ամպեայ, և խաչ լուսոյ 'ի վերայ նորա: Հաւասարք էին այնր լուսեղէն սեանցն Թակաղաղի. Անգ: *Տախտակք և խոյակք, և խարխսիք և Թակաղակք: Ընդելուզեալ ոսկեով մակաւսար Թակաղակին. Մագ. ծա. ծգ: *Ընեցի յկկեղեցւոջ զերկու սիւնս, որք խորսիք և Թակաղակք պայծառաձեալ ունին զձեղունսն. Ուռհայ:

ԹԱԿԱՐԴ, } ի, աց, օք, կամ ից, իւք.
ԹԱԿԱՐԹ, } գ. Λίνος. Laqueum, cassis. δίκτυον, rete. Գործի իբր Թակաձև, կամ կարթող. որոգայթ ըմբռնեյոյ. հողքք. վարմ. ուռկան. ցանց. և Անուանյն մեքենայ վանդակաձև, և պաշարող. փալդա, աղ, փաճ, չէղէէէ. *Պատեալ Թակարդաց: Ըղձել 'ի Թակարդի. Եզեկ. ծը. 8: ւր. 3: Յօբ. ծը. 8: *Թակարդաք արգել, կամ պարփակել, կամ փակել. Փիլ: Պէտ: Խոխ: *Հնարք Թակարթիւք Թեցուցանել զմեզ 'ի նոյնն շաւղաց: Ե. ևս զինչքն 'ի նոցա ըմբռնող Թակարդիցն զրծեալ. Լծ. աղ: *Դողիքն՝ սուտ ուսուցանեն զժողովուրդն, և Թակարդ յօգեն 'ի հաւատալ 'ի քր. Երզն. Ծոբ:

Կամ պարզապէս Վանդակ և ցանց լի ծակեօք, ընդ որս ջուր և հողմ անցանել, մարդն անցանէն. *Զոյգ է լամ առակին ասացեալ, աղէս լուանալ, և կամ Թակարդաւ ջուր բերել, զչարութեն 'ի բաց հանել 'ի մարդոյ ոգւոյն. Փիլ. Լին. ճ. 54: Որպէս Թակարդ զհողմն՝ անցուցանէ զխղճամն. Ցձն. ձ:

ԹԱԿԱՐԴԱԴԻՐ. ա. Որ դնէ զԹակարդ. որոգայթադիր. *Ի բազմօրինակ և յակնակի հողքից՝ 'ի Թակարդադիր (կամ Թակարթակիր) բռնելոյ չարին. Գնձ:

ԹԱԿԱՐԴԱՊԱՏ. և } Թակարդապատ,
ԹԱԿԱՐԴԱՊԱՏԵԱԼ. } պատող, պատեալ, պատելով. *Ի գիւղցն Թակարդապատ պատարանքն. Լծ. խոչ: *Թակարդապատ արարեալ զգեղ քոյին խորհրդովքն շաղեալ պատեալ. Կոչ. Ժ: *Թակարդապատ եղեալ 'ի մենքենայից բանաւորկութն. Ճ. Բ: *Տրամական հոգովք պաշարեալ և Թակարդապատեալ. Կոչին:

ԹԱԿԱՐԴԱՊԱՏԻՐ. ա. Թակարդելով պատող. պատողական որպէս Թակարդ. *Կամելով զերծանել 'ի Թակարդապատիր բանից նոցա. Ճ. Թ:

ԹԱԿԱՐԴԱՓԱԿԵՄ, եցի. ն. փակել իբրև 'ի Թակարդի. *Թակարդափակեաց ահեր զբաղմութեն ազգաց ժողովրդեան իւրոյ աներևոյթ ատեանք. Ցհ. կթ:

ԹԱԿԱՐԴԵՄ, եցի. ն. Թակարդաք պատել, փակել, պաշարել, շաղել, որսալ. և կապել. փաղաղա պրագմոգ. *Իբրև վարմաւ որսորդաց Թակարդեալ ըղձեան (և զրնակիչս). Լաստ. ծա: *Ընդ զգալիս յածեալ. և 'ի նոսին Թակարդեալ. Ցհ. ֆն. պատ: *Ի զբաղմանց աշխարհիս Թակարդեալ. Լծ. պրգ: *Բազում ինչ այն է, որ լարիւս Թակարդի. Նար. Երգ: *Զազատ ջոկս անատնոց Թակարդեալ տուամբք, ընդ որ կամիմք՝ ածեմք. Լծ. աղ:

Մեկն՝ Լարել զԹակարդ. դնել զորոգայթ. *Թակարդէ զմեքենայս իւր հրեշտակն հակառակ. Ը. ա. յհ. իգ:

ԹԱԿՆ. Տ. ԹԱԿ:

ԹԱԿՈՑԱՄՈՒՂԽ. ա. Բղխեալն 'ի Թակոյկան կանեայ գալիլեացւոց. *Ի հարսանիսն զոա (զաւազակն) ոչ ոք կոչեաց. 'ի Թակոյապուղխ 'ի գինւոյն սորա չէր արբեալ. Եղիշ. Խոչէ:

ԹԱԿՈՅԿ, կուկի, կաց կմ կով. կոյկք, կուկաց. կամ կոյք, կոյս. գ. Ὑδρία. Hydria, vas aquarium. պ. Բէկի. Անօթ մեծ՝ ջրոյ կամ գինւոյ. սափոր. կուժ. խառնարան. փէօբ. և Ըմպանակ. սկահ. ֆուրչ. Քէաս. *Թակոյկք կճնայք վեց: Լցէք զԹակոյկսդ ջրով: Պորտ քո Թակոյկ ճախարակեայ՝ անպակաս 'ի գինւոյ խառնելոյ: Կային Թակոյք և ըմպելիք Թագաւորին՝ ոսկեղէնք և արծաթեղէնք. Ցհ. բ. 6: Երգ. է. 2: Եսթ. ա. 7: *Նոցա մեծ իմն և յագուրդ ջրոյն. իսկ մեզ մինչ 'ի ցարբենալ՝ գինւոյն Թակոյկք. Անյաղթ. աղ: *Ետես և զԹակոյկան ոսկիս. Գաղ. աղէթ: *Ոչ բաւական վարկանի առ 'ի բժշկութեն ծարաւոյն զբովանդակ զԹակոյկն հեղուլ 'ի բերանն. Նիւս. Երգ: *Փոխեաց զջուրն 'ի գինի 'ի մէջ Թակուկացն. Սահմ: *Կամեցեալ առնուլ 'ի ջրէ նորա (այսինքն 'ի ջրոյ գետոյն), որ մեծ Թակուկով երթայ՝ բազում առնու, և որ փոքու՝ սակաւ. Լծ. պրգ: *Թակոյք էին մարգարէքն, մատուակք էին առաքեալքն. Նիւս. Երգ: *Կարասս և Թակոյս. Ոսկ. Ն. Գ. 4:

Նմանութեմբ՝ Սկահաձև զարդք աշտանակին. *Երեք են Թակոյկք (կամ Թակոյք) պատուորեալք ընկուզաձաղարդ: Ի ձեռն երից կենդանականացն՝ զորս կոչեաց Թակոյկս: Ընդէր աշտանակին չորք Թակոյկք. Փիլ. Ել. Ձ. 76. 77:

ԹԱՂ. ի, ից. գ. Κώμη. Vicus, regio, plagae. խռ. Contrada. Կողմն և կողմն քաղաքի՝ զատուցեալ փողոցիւք որպէս չէն կամ գիւղ փոքրիկ. Մահալլէ. *Իսկ որ յառաջագոյն չլինել բռնազանդիոն՝ էր Թաղ մի յեզեր նորին քաղաքի. Փարպ: *Քաղաք առեալ նշանակէ զգայիս, որ Թաղք Թաղք չինեցան յամենայն երկիր. Վրդն. աղ:

ԹԱՂ. ի, աւ. որ և ԹԱՂԻ, ղւոյ, ղեաւ. գ. Πίλημα. Lana coacta, pileus. Մազոտ և խիտ գործած 'ի բրդոյ. կաճ. Բաղէ. Քէչէ. *Զգեստն ինքեանց յառուէից կազմեալ. զոր 'ի զօրութեն Թիկանց ուժոյ բազկաց ճնշեալ, և մածուցեալ ընդ միմեանս զնրբութեն մազոյն՝ Թաղ կոչեցին. որ զջուր ծծէ իբրև զպատուհ. Աշխր. Գ. 2: *Վառեալ և Թաղեալ կաճեայ ('ի անդի զբաշխի). Խոր. Գ. 9. յորմէ և Ասող. և Վրդն: (այլ ձ. Թաղիւ, կամ Թաղաւ:)

ԹԱՂԱԿ. ի, աց. գ. Սաղաւարտ՝ Թաղեայ (որպէս կարծի). *ԶԹաղակ 'ի գլուխն եդեալ մանուկն ազգաբանողը. Բռ. օրէք. ճհ:

ԹԱՂԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. } Ի միասին Թա-
ԹԱՂԱԿՑԻՄ. եցայ. } ղիլ. Σύνταφός εἰμι. Sepulcrum commune habeo. συνταφέντες, consepulti. *Թաղակիցք եղաք մեք (քմի) մկրտութեն. Կոչ. Է: *Որովհետև հոգի ընդ մարմնոյ ոչ Թաղակցի, ունայն են բազում վաստակք յաղագս Թաղման. Ոսկէոր:

ԹԱՂԱՆԹ, կամ ԹԱՂԱՆԴ, ոյ, ոց. կամ ի, ից կամ աց. ա. Καταχαλύπτον, ἐπιχαλύπτον. Operimentum, tegmen. πιμελή, pinguedo, adeps. ὑμήν, membrana. Մաշկ ներքին կամ արտաքին, որպէս նուրբ Թիթեղն. միզն. բարակ կեղև կամ ծածկոյթ, և որ ինչ նման է նոցա. և Ճարպ պատիչ քաղրթի. զար, կէօմէկ, Թէրպէ. եբր. գաոս. իբր քասկ, պարկ. *Ճարպ Թաղանթոյ, կամ Ճարպ Թաղանթ քաղրթին. Ել. իԹ. 22: Ղեւ. Գ. 10. 14: Դ. 8: Է. 3: Թ. 19: *Մարմինք, մորթ, Թաղանթք. յն. Ճարպ. Նիւս. կազմ. լբ: *Թաղանթի ակեացն որովայնից: Որպէս ընդ ապակեղէն Թաղանթս երևիւր. Ոսկ. ա. փիմ: *Երևիւր իբրև զլոյս ինչ ընդ ապակեղէն Թաղանթի 'ի ձեռն մարդկային մարմնոյն ածային զօրութեն ճաճանչելով. որք զաչս մատոց ունին մաքրեալ. Բրս. ծն:

ԹԱՂԱՆԹԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ կամ բարակ Թաղանթով. *(Զղջեկանն Թաչի) Թաղանթագեղ մաշկաթև Թեօք. Վէցօր. Է:

ԹԱՂԱՆԹԱՁԱՐԴ. ա. Զարդարուն Թաղանթով. *Առագաստաձև Թաղանթազարդ զմոմն անօսրէ. Վէցօր. Է:

ԹԱՂԱՆԹԱՊԱՏԵԱԼ. Պատեալ իբր Թաղանթով իւիք. *Մատն ինչ յառաջին լուսոյն գոյացելոյ Թաղանթապատեալ, իբրև յամեան ինչ արկեալ. Ճն:

ԹԱՂԱՆՁ. Տ. ԹԱԽԱՆՁ:

ԹԱՂԱՄՄԱՒՈՐ, կամ } ա. գ. Θλαδίας, Θλα-
ԹԱՂԱՄՍԱՒՈՐ. ի. աց. } σίας. Eunuchus, cui testes contusi. Ներքինացեալ ջախջախմամբ. որ ասի և Մաճեալ. եբր. հայոտ, Ճմլեալ: Ղեւ. իԲ. 24. ուր քանզի ոմանք ընթեռնուն Թաղամսաւոր, ըստ նմին և Վարդան մեկնէ առաւել այսպէս. *ԶԹաղամմաւորն, որ հատանեցեալ Թաղիացեալ լինի ուրեք միան, և խառնեալ ընդ կաշին, և չքերթուլ ››: Զորոյ զբանսն Սոփէթ. ճհ. ընթեռնու այսպէս. *ԶԹաղամասաւորն, որ հատանեալ Թաղեալ լինի միան, և խառնեալ ընդ կաշին ››: Իսկ 'ի հին բռ. գրի. *Թաղամմաւոր, ջրջրկող ››: Տես և ԹԱԼԱՍՄԵՂ:

ԹԱՂԱՐ, ի, աց. գ. Անօթ կաւեղէն գոգաւոր կամ կոնքաձև, իբրև պայտն, և ծաղկոց. Բաղար, Տղար, Տէղար, պփոչ. ճէօլմէ, և սաղոփ. *Մինադամ յամին փոխեր զջուր Թաղարին, ուր Թրջէր զարմատեննին. Վրք հց. Է: Այլ իբր ծաղկանոց վարի 'ի Վարք. ճհ. մե. մխ. մեէ:

ԹԱՂԵԱՑ. ա. Կազմեալ 'ի Թաղեայ.

կանճողէն. թէլք, թէլքթէն, թէլքլի. *Թաղելոյ պատկերացն խօսել տայիր. Վրդն. պփմ: *Թաթմարք պաշտօն ինչ ոչ ունէին, բայց միայն պատկերս Թաղելոյ, զոր տակաւին կրեն ընդ ինքեանս 'ի պէտս կախարդութեան. Մաղաք. աբեղ: *Արարեալ էին իբր մարդիկս Թաղելոյս, և զգեցուցեալ իւրս փայլփլունս: Հարցեն զԹաղելոյ մարդիկն. Մաղբն:

ԹԱՂԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԹԱՂՈՒՄՆ. Κηδεία. Sepultura. *Զչարչարանացն ինչ գուշակեաց, 'ի Թաղելութիւն զիւղն նշանակելոյ. Ոսկ. Մ. Գ. 27:

ԹԱՂԵՄ. եցի. Ն. Θάπτω. Sepelio, humo. κατορύσσω, defodio. Դնել ընդ հողով զմեռեալն. ծածկել 'ի շիրմի. կամ հետախաղող առնել զինչ 'ի խորս. ամփոփել. Թաքուցանել. կիւմմէք, փէֆին էթմէք. գէօմր էթմէք. եբր. գապար. (տե՛ս ԿԱՓԱՐՈՒՄՆ.) *Թաղեսցից զմեռեալս իմ: Թաղեաց 'ի կրկնումն այրի: Թաղեցաւ 'ի ներքոյ բեթելայ ընդ կաղնեաւ: Թաղեսցեն զիս 'ի գերեզմանի նոցա. Ծն: *Մի լինիր որպէս զմեռելոյ Թաղօղս, որք երբեմն զանձինս իւրեանց լան, և երբեմն արբուցանեն. Կլիմաք: *Թաղեսցեն զնոսա քարամբք պարսաքարաց. Զաք. Թ. 15: *Փորեցի, և առի զփածանելին 'ի տեղւոջէ անտի, ուր Թաղեցի զնա". այլ Ձ. Թաքուցի զնա անդ. Երեմ. ԺԳ. 7: *Ըստ առաւելութեան մահն, որ է հոգւոյ Թաղեցելոյ յախտս և 'ի չարիս. Փիլ. այլաբ:

Պէսպէս նմանութեամբ ասի. *Ընչեցին ընդ երեսս նորա չորք հողմք երկնից, և Թաղեցին զնա ցօղով: Արարիչն գիտէ՝ զինչ Թաղեալ կայ յաշխարհի: Ի լռութեան նորա Թաղեալ է զօրութիւն նորա. Եփր. Բգ. և ծն:

ԹԱՂԵՐԳԻՉ. գ. Իբր Ողբերգակ. *Պիտոյս կարծեացի հարց ընդ Թուղթս Թաղերգիչ, զինչ մարմին. պատասխանի, գործի ոգւոյ առ կենցաղս. Սահակն: և Ոսկեփոր:

ԹԱՂԹ. ի,ից. գ. Κυκλάμινος. Tuber terrae. որ և ԹԱՑԼ. ռմկ. Թախտ. Արմատ բանջարոյ իբր գետնախնձոր, չափով ուռեալ իբրև հաւկիթ կամ 'ի պէտս զովացուցիչ դեղոյ. Թալքթ, Թէրալի կմ Թէրալ. իբր ուռոյցք. և սինահ փուղի. կմ փմզուղ ակնուխ. *Թաղթ և չայգամ և սոխպղին: Դարմանեցաւ նմա 'ի Թաղթէ 'ի գարնան յեղանակի. և զքնաւն կարծելով պիտանի 'ի դարմանս՝ եփեալ սերմամբն հանդերձ եկեր, և սկսաւ ործալ. Մխ. առկ: *Եղերդակն և փրփրեմ... կերակուր հով և գինձային ուտէ. որպէս սպանախ և Թախթ. Մխ. բժշ:

ԹԱՂԻ. իք. Տ. ԹԱՂ, և ԿԱՃ:

Իսկ 'ի բառս Գաղիան. գնի "Թաղիք, կմ կաւն". որպէս փուշ ինչ կամ փշալից. (գուցէ որպէս բրգուտ կանկառ:)

ԹԱՂԻԱՆԱՄ. ացայ. չ. Իբրու Թաղ կամ Թաղք լինել. Թաղկիլ. թէքէլէնմէք. *Հաստատեցաւ Թաղիացեալ լինի ուրեք միոյ. Վրդն. ղեւտ:

ԹԱՂԾ. գ. Որպէս Թախիծ. տխրութիւն. *Թաղծ, և հնազանդութիւն, մարտս և խաղմս ծնանի և առնէ. Ըէֆր:

ԹԱՂԿԱՆԱԼ. Տ. ԹԱՂԿԻԼ:

ԹԱՂԿԱՎԱՐՍ. ա. Թաղկեալ վարսիւք. Թաւահեր. Թաւամազ. մազոտ. *Թաղկավարս խառնակեալ հերով. Մագ. ՅԳ:

ԹԱՂԿԻՄ. եցայ. Ն. որ և ԹԱՂԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Συμπιλοῦμαι, πιλοῦμαι, συστρέφομαι. Constipor, convolvor, conglomeror. Թաղել և հոծ և խիտ լինել. խառնել. Թաղիանալ. կծկիլ. իբրու Թաղք կամ կծիկ լինել. *Եւ 'ի սոցանէ տակաւին (այսինքն և Նա) Թաղկեալն՝ զջուր հոսէ: Մինչև ջուր արգելօք և բռնութեամբ զերկրի (զհողոյ) գատարկեան 'ի միասին Թաղկացեալ ունիցի: Կարծրագոյն իսկ, և հոծագոյն Թաղկեալ: Թաղկեալ կօշկացն (յն. Թաղկելոց, և կօշկաց) լինելութի. Պղատ. տիմ. և օրէն. ԺԷ: *Ամպ է Թանձրութիւն գոլորշատեսակ Թաղկեալ, ծննդական ջրոյ. Արիստ. Ծ: *Հեղլենացիք հուր Թաղկեալ ասացին (զերկինս): ԶԹաղկեալ նշոյլս հրոյն հեղլով 'ի վայր. Ըէֆր: *Խառնակեալք և Թաղկեալք (կամ Թաղկացեալք) վարսք. Առաք. ԺԳ: *Հերք Թաղկեալ (կմ մազն Թաղքեալ) և խառնակեալ. Մանդ. ԺԱ: և Ճ. Բ: *Թելքն անկուած խիտ և հոծ, և կարի յոյժ Թաղկեալ է: Մորթ Թաղկեալ. Փիլ. Եւ. և լիւս: *Թանձրագոյն օգոյն՝ միգով Թաղկեալ: Թաղկեալ վարսիւք. Մագ. ԻԸ. ՅԳ: *Եւ կամ խառն՝ խիտ, կուռ, և Թաղկեալ է Թանձրութեամբ. Վրդն. ծն:

ԹԱՂԿՈՒՄՆ. կման. գ. Πίλημα, σύστρεμμα. Constipatio, lanarum coactio, conglomeratio. Թաղկիլն. հոծութի. խռնումն մասանց յիրեարս. *Հրոյ այս է Թաղկումն յարփւոյն բաղկացելոյ հարկաւոր բնութիւք. Փիլ. նխ. Բ: *Կարկուտ լինի ըստ ձիւնաբերին գառնալով 'ի Թաղկմանէ անդայտութեամբ 'ի սերտութիւն. Արիստ. Ծ: (յն. յոլորտանալոյ ձիւնաբերին, և յառնելոյ զծանրութիւն 'ի Թաղկմանէ:)

Եւ որպէս Թալկումն, այսինքն Թալկանալն, կամ Թալուկ. Թալանալն." *Զախտս գլխոյ, և զցաւս ոտից. և զԹաղկումն յանկարծակի, և զծանրութիւն ապականութեան ստամոքաց. Ոսկ. նխն:

ԹԱՂՀԱՐ. ի, աց. գ. Գլխարկ կանանց 'ի ձև Թաղարի. Թաթէ. *Մի ծամակալս 'ի ծամս, մի տեռակալս, և Թաղհարս 'ի գլուխս. Ոսկ. Եփես. Ի. (չիք 'ի յն:)

ԹԱՂՄԱՆԱԿԱՆ. ա. Անսովոր ածանցք 'ի բառէս Թաղումն. իբրու Սեպհական Թաղման. գերեզմանական. *Զմեռեալս հոգւոյք Թաղմանական հանդերձիւք. Բր. ոփէմ. ճն:

ԹԱՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Ταφή. Sepultura. κηδεία, funeratio. Թաղելն, և եղն. ամփոփումն 'ի գերեզման. և Դիապատումն, յուղարկաւորութիւն. Թաղում. կիւմիւլմէք, գէօմր. *Զանապական Թաղումն քո յերկրի: Թաղմամբ 'ի նոր գերեզմանի. Ճն. Ըաք: *Կայ 'ի Թաղման 'ի նմին տեղւոջն. Զէնոբ: Իսկ *ԶԹաղումն իշոյ Թաղեսցի. Երեմ. ԻԲ. 19. իմա Թաղմամբ իշոյ. կամ անԹաղ մնասցէ. այլք իմանան՝ 'ի գերեզման իշոյ. զի անխտիր ասի, ոչ լինել Թաղման կամ գերեզմանի արժանի:

ԹԱՂՈՒՆ. ա. (յորմէ ԹաԹաղուն.) Թաղկեալ. խռկեալ. խճողեալ. կուռ. խիտ. փխած, կոխած. ուրգր, Թրգր. *Երկինք՝ Թաղուն սերտութեամբն: Վերին հաստատութեանն՝ Թեթև բնութի է, որ ունի զսերտութի և զԹաղուն կազմութի. Վէցօր. Է: և Ոսկ. Յփբ: *Օգ Թանձր և Թաղուն. Ըէֆր: *Զխորտակ և զԹաղուն բնութենէ յայս առնէ. Վրդն. ծն:

ԹԱՄԲ. ի, աց. գ. Ἐπίσαγμα. Ephippium. στρῶμα, φάλαρα, stramen, phalerae. Կազմած գրաստու 'ի նիստ հեծելոյ ընդ ազդերօք նորա. Հասմաս. աչուխ, էյէր. Թամբ. *Թամբս 'ի ներքոյ ձիոյն անդէն մնասցէ անդ. Ոսկ. Տ. Փ. 6: *Սանձս եդեալ էր, և Թամբս հաբեալ. Ոսկ. ծննդոց: *Զձին առանձնա Թամբ բառ առ և գնաց. Բ. Թագ. Ը. 8: *Զերիվարացն իւր Թամբօք և սանձիւք. Մխ. դփ: և Կանոն: *Ի Թամբս և 'ի բեռն և 'ի պախուրցս. Զքր. կԲ: *Ի վերայ Թամբօք ձիոյ նստած լինիս: Թէ ջորին Թամբօք և լկամօք լինի. Ոսկեփոր:

ԹԱՄԲ. Κωλέα, κωλαία. Armus, crus. Ազդր կենդանւոյ. պուտ, պաչպըլ. *Եփեաց խոհակերն զազդրն և զԹամբն որ զնովաւ". յն. մի բառ. Ա. Թգ. Թ. 24: *Եւ ձուկն, որոյ իբրև խողի պառակաց՝ Թամբ 'ի վերայ կողիցն կայ. Եղնկ. (որպէս Թէ Թամբաձև ազդր:)

ԹԱՄԲԱՀԱՐԵԼ. Տ. ԹԱՄԲԵԼ. *Որպէս էշ Թամբահարեալ, և բեռնակիր լեալ. Բրս. Մրկ: Ճ. Թ: Տօնակ:

ԹԱՄԲԱՏԵԱԿ. } Գրգլեակ. զգեստ.
ԹԱՄԲԱՏՈՑ. գ. } տիկ. հանդերձիկ. քուրձ. անարգ հանդերձ որպէս Թամբ արկեալ զանձամբ. կամ ծածկոյթ մինչև 'ի Թամբն, այսինքն յազդերս. փուրչ, չուլ. խըրգա. (որպէս և Թէմպէ՝ է հեյպէ. Թէմպէլի՝ կէս կամ ամբողջ բեռն գրաստու.) *Զերծուն առնուն զԹամբատեակն, զոր ուրուք ուրուք արկեալ էր զնովքաւ. Թղթ. Եփրեմ: *Գնայր բոկ, և զգեցեալ էր Թամբատեակ մի. Եփր. Բգ: *Զկեղծ զաղտեղութեն Թամբատոց զայաց 'ի բաց պատառեսցուք". յն. վատԹար ձորձ. Ոսկ. յհ. Ա. 2: (Սոփէք. ճհ. ընԹեռնու, Թամբատուց:)

ԹԱՄԲԵՄ, եցի. Ն որ և ԹԱՄԲԱՀԱՐԵԼ. Համետել. հանդերձել զգրաստ. ըախտըլամագ, էյէր՝ սէմէր՝ թագմագ. *Սարասարքն, որք զձին Թամբեն, և հեծուցանեն զարքայն. Մխ. դփ: *Ամրացուցէք զպարիսպ, և Թամբեցէք զձեր ձիս. Ոսկ: *Ձի Թամբեալ պատրաստ պահեն. Կողչանփ:

Նմանութեամբ, որպէս Սանձել. հանդարտել. *Թամբէր զկարաձեռն ծովն. Ճ. Ը:

ԹԱՑԼ. Նոյն է ընդ Թաղթ: Իսկ 'ի հին բռ. Թայլ՝ կոչի նաև կոտոր, և փեթրնիս: Իսկ զոր գրէ Վրդն. ծն. զծառոյն սաբեկայ, "Ոմանք ասեն Թայլ գոլ". ուղիղ ևս երևի՝ ըստ լուսանցից միոյ օրինակի, "Թոյլ գոլ". քանզի սաբա ըստ եբր. է Թոյլ տալ, Թողուլ:

ԹԱՅՐԱԹՈՏՔ կմ **ԹԱՐԱԹՈՏՔ**. գ. Ընտանիք. մերձաւորք. *Եկի քակել զայր 'ի հօրէ իւր. ոչ եԹէ զոյգն ինչ Թայրաթոտք ընդ միմեանս անկանիցին, այլ կարի հարազատք և սիրելիք միմեանց. Ոսկ. Մ. Բ. 10: *Ի վաղիւ անդր յարեան ժողով եղբարք և Թայրաթոտք և ամ ազգատոհմք. Եփր. եւ: *Բարեկամք և բարեսացք, և բազում ազգատոհմք և Թարաթոտք. Վէցօր. Է:

ԹԱՆ, ի,ից. գ. Ἕψημα. Coctile. ζώμιον, jusculum. իտ. Minestra. (որմէ Թանալոյ, իբր Թաց առնելոյ.) Կերակուր խմեալ. եփոց ջրի՝ դիւրակուլ. աղուր. աշ, չօրպա, շուրվա, չօրպա. եբր. նաղիդ. *Եւ էր եփեալ յակոբայ Թան: Եւ ետ եսաւայ հաց, և Թան ոսպնեայ. Ծն. ԻԵ. 29. 34: *Եփեաց Թան, և բրդեաց հաց. Դատ. ԺԶ. 35: *Մերձեսցին ձորձք իւր 'ի հաց կամ 'ի Թան կամ 'ի գինի կամ յիւղ կամ յամենայն կերակուրս. Անգ. Բ. 13: *Զգաւնակ Թանոյ և զարգանակ. Ոսկ. Մ. Գ. 17: *Ի Թան միայն, և ոչ 'ի միս բուծանի. Խոսրովիկ:

ԹԱՆ ասի ռմկ. Մնացուած կաԹին յետ մզելոյ զիւղն. յորմէ և չոր Թան՝ է կաղմեալ և յարեալն նորին, զոր յետոյ ջրով մածեալ ուտեն կամ ըմպեն. Տես և ԹԱՆՈՑ՝ ըստ այսմ առաւ յարմարեալ. և

և ԹԱՆԱՀԱՏ։

ԹԱՆԱԳ, ի, ից. գ. Նոյն և ռմկ. Թէ՛նէքէ, թէնէքէ. որ է թիթեղն երկաթի՝ անագով պատեալ. Lamina e stagno ferroque attenuata. իտ. Latta. *Արծաթոյն պատէր է թանագն և կապարն. Լմբ. ժող. Է։

ԹԱՆԱՀԱՏ, ի, ից. ա. գ. Հատեալ, այսինքն հրաժարեալ 'ի թանէ՝ վասն պահեցողութեան. աղօ՛լ յով թան չօփօղ. *Ոմանք թանահատք, այլ և ոմանք հացահատք լինին. Մանդ. Փ։ կամ Եփր. պհ։ *Թանահատք վանից, որք էին մշտապաշտօնք, հեռացեալք յամենայն փափուկ կերակրոց. վասն որոյ և թանահատք կոչեցան։ Ոչ առին յանձն 'ի կերակրէքն (անգամ) 'ի թան կամ 'ի պանիր կամ յիւղ խիթել, այլ բանջարովք և հնդով շառամանայքին. վասն որոյ թանահատք կոչեցան. Ուռպ։

ԹԱՆԱՄ. թացի, թա՛ց. ն։ հր. թացայ. (ըծ. լտ. թինիօ.) Βάπτω. Mergo, tingo. βρέχω, pluo, rigo. խոնաւութիւն առնուլ. թրջել. առոգանել. թաթաւել. ներկանել. շաղախել. մխել կամ ընկղմել 'ի ջուր, և 'ի խոնաւ ինչ. Իսլա՛նմագ, իսլադմագ, իսլանըմագ, եօղուրմագ, սուլանմագ, սուլանտըրմագ, տամըլամագ, տամըլտըրմագ. *Թացցէ քահանայն ըզմատն իւր յարեանն։ Եթաց զմատն իւր յարեանն։ Թացցէ զմատն յիւղոյ անտի։ Ի ջուր թացցի։ Առցեն զոպայ, և թացցէ 'ի ջուրն։ Թացցես զպատառ քո 'ի քացախիդ։ Թացցի ոտն քո յարեան։ Արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի։ Արտասուօք սկսաւ թանալ զոտս նորա. ևն։ *Ո՞ք 'ի ձէնջ կամիցի թանալ զուտր իւր 'ի պարանոց ընկերին. Ոսկ. եփես. Բ։

Կր. *Թանայոյն Ճանապարհաւք իմ կոգով. Յոբ. ԽԷ. 6։ *Յորժամ անձրև է, հարկ է խոնաւոտոյն թանալ. Փիլ. նխ. Բ։ *Երկիրն թացաւ, և գաղութն ցամաք մնաց։ Որք թանալոց էին յարիւնս բազմաց. Եղիշ. դպ. և յէս։ *Քահանայիցն ոտքն ոչ թացան 'ի ջուրն. Ճ. Թ։ *Լեզուք աշակերտացն յերկնային ծորանն թացան, և հրացան 'ի հոգւոյն. Համամ. առակ։ *Սորայ լեզու միշտ 'ի մէնջ զթանալն կամի. Մագ. ծԷ։ *Գնացին առանց թանալոյ 'ի վերայ նորին ». այսինքն անթաց ոտիւք. Լմբ. խմ։

ԹԱՆԱՔ, ի, աւ կամ ով. գ. Μέλαν. Atramentum. իտ. Inchiostro, tinta. Ներկ սեաւ 'ի պէտս գրչութեան. սեակ. սեագեղ. գեղ. որ և յն. բառիւ ՄԵԼԱՆ. Մուրէքքէպ. *Բեր այսր քարտէզ և թանաք. Ճ. Ա. *Թէպէտ և պէտք ջրոյն իցեն, իբրև գեղոյն թանաքի. Սեբեր. Գ։ *Ջնջել ոսկեգիր կարգայն, և գծագրել սեագեղ թանաքովն. Ուռհ։ *Ա՛յլ է բնութիւն թղթին և թանաքին, և ձեւաւորեալ թանաքն կոյացեալ է 'ի թուղթն. Մխ. այրր։

ԹԱՆԳ. Տ. ԹԱՆԿ. որպէս Մեծագին։

Մերթ որպէս ռմ. թէնէ. այսինքն Գոտի թամբի գրաստուց. փոկ. կապ. խօլան, գօլան, գուշէ. *Ի կախ ունելով 'ի պարանոցէն զթանգ։ Ի կոչւոյ առնէ զթանգս. Բռ. ոսկէփ. ճէհ։

ԹԱՆԳԱՐ, ի. գ. Վաճառական (ըստ ոմ. թուճճար. յոքն. թիւճճէար.) *Եղև այր թանգար արուեստիւ, և հմուտ վաճառականութեան. Աճռ. Բ. 4։ Իսկ Հին բռ. թանգարք կամ թանկարք. Ճշգողք (կամ գնողք)»։

Եւ Պանդոկապետ. տէր կապելայից. Κάπηλος. Caupo. *Ոչ արգարարայի թանգար 'ի մեղաց. Սիր. ԽԶ. 28։

ԹԱՆԳԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Թանկագին. ազնիւ. կամ արժանի մեծագոյն վաճառաց. Բանլ, ռմկ. ֆահալը, գըյմէթլի. *Բացցուք զթանգարական վաճառս հանճեց, վաճառեսցուք լսելեաց զգիտաս աշխատութեան մերոյ. Ագաթ։

ԹԱՆԳԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Մթերանոց թանգարական իրաց. գանձարան. գանձ. խազինէ, խազինէ օտասը. *Ընծայիւք և պատարագօք բազմօք յարքունի թանգարանաց, այլ և 'ի տանէ սրբարանաց մերոց։ Առնուլ թանգարանան գանձուց և կարասեաց նոցա. Յհ. կբ։

ԹԱՆԳՈՒՉԵՄ, եցի. ն. Ὑποστέλλομαι. Subtraho me. Հնարիլ ճողոպրել զանձն (յամօթոյ, յերկիւղէ, ևն). խորշիլ. խոյս տալ լռելեայն. թագուիլ, սէքիլ. Ճեմել. սիւիւշմէք, գաչընմագ, գաչմագ, չէքինմէք. *Կամ թէ թանգուղեցէք, զի դուք ամենեքին գատաւորք եղերուք. Յոբ. ԺԳ. 8։ *Տե՛ս, թէ ո՛րքան խորշանօք և թանգուցելով (խօսի). Ոսկ. յհ. Բ. 26։

ԹԱՆԵՓԵԱՑ. ա. Եփօղ զթան, կամ եփեալ որպէս թան, և 'ի մէջ թանի։ Իւիք նմանութեամբ ասի վասն լուանաձև նշանի, ևն. *Զգագաթունսն թանեփեաց առեալ 'ի մխիրայէն. Վրդն. պտմ։

ԹԱՆԹ, ի. գ. Իբր Թաղանթ. (ըծ. և պ. թ. թէնթէ.) Ոստայն սարդի. պարզուած, ձգուած. վարագոյր. առագաստ. մաշկ թափանցիկ. *Մարգարէն ընդ թանթ ապակւոյ ընդ աչս կիտին տեսանէր զմեծամեծ գործս այ. Անան. նխն։ Կայ և ռմկ. թանթ, որպէս տարածեալ ոստ և բարունակ գգմենւոյ, վարնգոյ, ևն։

ԹԱՆԻԿ. գ. Թան աղքատին և գուզնաքեայ. տալօուրէի. տալրէի. ազճըղտալ չօրպաճըգ. *Ոմանք սակաւ ինչ հացիւ և զանպաճոյճ թանիկն աւ յաւելուն. Մանդ. Գ. կամ Եփր. պհ։ *Զթանիկն ուտնեայ. Վրք. հց. ԽԷ։

ԹԱՆԿ, կամ ԹԱՆԳ, ի, ից. գ. պ. թէնկ. Մեծագին, ծանրագին. և Ծանրակշիռ. ծանր. ռմկ. ծանգը. ֆահալը, աղըր. *Զ'իսպանդանոյի ազութիւնն թանկ յարգէին, բայց թագաւորին թեթեւացոյց. Ուռհ. առ ոփէփ. ճէհ։ *Էր իմաստուն և հանճարեղ, բայց մարմնովն թանկ էր. Բռ. ոփէփ. ճէհ։

ԹԱՆԿԱ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Դանկ, կամ որոշեալ չափ լումայի. *Ցամենայն գլխոյ պահանջէին զխն թանկա։ Ամենայն գերի՝ հազար թանկա վաճառէին. (իբր գիւրագին). Մեծոփ։

ԹԱՆԿՈՒՉԻ. Իբր Անկար՝ փորանկեալ. *Եւ զպատմուճանն թանկուզի՝ առաքեցեր որդւոյն կուսի. Գնձ. աբգարու։

ԹԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծանրագինն գոլ. աղուրլըգ. ֆահալըլըգ. *Թանկութի ամենայն իրաց լինի. Շիր։

ԹԱՆՁՐ, ձու կամ ձրու, րոյ. ձունք կամ ձրունք, ձրոյք. ա. Παχύς. Crassus. δασύς, densus. ևն. Սաուար. թաւ. խիտ. նիւթեղ. հարստամարմին. յոյր. լայն. խոր. Բանձր, հոօփ, խոզոր, գէր. գալըն. իէի, գարա, ուզ. *Ծածկեալ թանձր կառուով։ Թխագոյն թանձր կառուց ծածկումն. Փարպ։ *Թանձր և խորին քնով. Գ. Դ. Է. 6։ *Անտառք թանձունք։ Սգոյնք օգոյ, անօսրունք՝ այն որ 'ի ծովէն, և թանձունքն՝ որ 'ի լճէն. Փիլ. լին. Դ. 1։ և փէտակնան. յորմէ և խոր. Գ. 62։ *Կէսքն թանձրոյք, և կէսքն անօսրունք. Վեցօր. Է։ *Թանձրունքն և ծանունքն անգէն միան. Շիր։ Ծանրութի թանձրու անդրանիկնիւ թոյս այս հողոյ։ Հոգիք թեթեւք 'ի թանձր մարմինի. Նար. յՂ. և տաղ։ *Ազատրզոնքն պարծէին, և զթանձր մուրուսն առաջի արկանէին. Սարգ. յկ. Է։ առ. թանձրամօրուս։ *Թանձր օրինակաւ բանիին. Իգն։ *Զ՛ի զարմանաս, թէ զհարկաւոր զօրութեցն այսպիսի բանս թանձունս խօսի. Ոսկ. Եա։ *Մտաւորք և բանաւորք են հրեշտակք, այլ ոչ հանգոյն մեր թանձունք։ Որք ընդ զգայութեամբ են, զմարմնաւորս և զթանձունս առէ. Լծ. ա՞ծ։ *Յոյժ բանէ զխշաւ նա 'ի խոնարհութիւն, և 'ի թանձր և յանպատիւ առաջինութիւն. Կլմ. (որ առ մարդիկ թանձր և անպատիւ իմն երևի։) *Այրն ընդ թանձրոյն թանձրանայ. Ոսկէօր։

ԹԱՆՁՐ. մ. Թանձրագոյնս. խիտ առխիտ. և խորագոյն. *Բերին տատասկ երկաթի բազում սակառօք, և արկին 'ի գետնի թանձր. Ագաթ։

ԹԱՆՁՐ. գ. Ազգ ջրասոյզ և պարարտ հաւու. *Ա՛յլ և զջրասուզակ... մեծանձունք և յաղթամարմինք հաւքն, փորն, և թանձրն, և սագն. Փարպ։

ԹԱՆՁՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ թանձր (ըստ ամենայն առման). *Երկրի՝ թանձրագունի և ծանրագունի տարերն։ Հիւթականին և թանձրագունին հաւեալ է բաժնի։ Խաւար թանձրագոյն և խորին. Փիլ։ *Քան զթեթևան թանձրագոյն. Եղնիկ։ *Ոմն ('ի ձայնից) թաւ, և ոմն և ս թանձրագոյն. Մամբր։ *Ընդ ծանր և թանձրագունի մարմնոյ կապեալ. Մաշկ։ *Փայտիւն զթանձրագոյն և զգործով մեղսն յայտ առնէ, որ է յատուկ մարմնոյ. Գր. հր։ *Զթանձրագոյն ինչ բանէ բուռն հարից։ *Տկար մտաց թանձրագոյն (բանս) առէր. Ոսկ. յհ. Բ. 27. և 38։

ԹԱՆՁՐԱԳՈՅՆ. իբր Թանձրամիտ. տխմար. գալըն գաֆալըր. *Այնոքիկ՝ որ թանձրագոյն էին, նշանքն ձգէին զնոսա։ Նշանք ոչ են հաւատացելոց, այլ անհաւատից և թանձրագունից. Ոսկ. յհ. Խ. 23. 34։ *Թանձրագունիցն լսելիք դիւրալուր բանիցն հանդիպել կարասցեն. Մանդ. ջանի։

ԹԱՆՁՐԱԴԱՆԴԱՂ. ա. Թանձր և դանդաղ. ծանրաշարժ. յոյր. *Ե՞րբ իցէ, զի ելից 'ի թանձրադանդաղ ձանձրալի մարմնոյս. Եղիշ. Է։ Յորմէ՝ *Թանձրադանդաղ ձանձրութի ». իբր յուլութի. Յհ. կբ։

ԹԱՆՁՐԱԹԱՂԱՆԹ. ա. Որ թաղանթն կամ ճարպն թանձր է և գէր. *Բոյլս վայրենի էրէոցն յագեցուցեալ թանձրաթաղանթս... տնկացեալս դիւրութեամբ. Փարպ։

ԹԱՆՁՐԱԹՈՒՓ. ա. Որ են թանձր թուփք կամ ոստք. *Ուղէշս. (այսինքն) ճիւղս, ազօշս տերևալի և թանձրաթուփ. Լծ. նար։

ԹԱՆՁՐԱԼԱՐ, ի, ից. ա. Որ ունի լարս կամ չուանս հաստատագոյնս. որպիսի են ցանցք խիտ վանգակօք ուռեաց. *Տեսակաւ ուռեկաց թանձրալարի, զոր կազմեն յորսագայթ արջոց և եղանց. Նոննոս։

ԹԱՆՁՐԱԼԵՉՈՒ, աց. ա. Στίβαρος. Crassus, gravis, ևն. Որոյ լեզուն կմ բարբառն է թանձր և հաստ. ճըղան հասփ ծանփր, դժար հասկընալը. *Եւ ո՛չ առ թանձրալեզուս, զորոց ոչ լսիցես զբանս նոցա. Եզեկ. Գ. 6։

ԹԱՆՁՐԱԽԻՏ. ա. Ἀμφιλαβής. Densus, spissus, umbrosus. գրի և ԹԱՆՁՐԱԽԻՏ. Թանձր և խիտ. հոծ. թաւ. *Թանձրախիտ ոստոց. Խմ. ծԷ. 12։ *Մայրիք իմն

թանձրախիտք, և ափափայք անանցք. Ոսկ. եւ: *'Ի թանձրախիտ մայրիսն արձախայ. Եղիշ. Է: *Թանձրախիտ ծառք. Գէ. Եւ: *Թանձրախիտ ամպք. Ճիր: *Թանձրախիտ բարձրութիւն (հասկաց) ամպաձև երևի. Լաստ. ծէ: *Թանձրախիտ յատակ երկրի, կամ ջուրք. Լմբ. Խմ. Ն առոլ: Իսկ Սարգ. ա. յհ. գ. *Թանձրախիտ մոզք զսիրոյն ճառս 'ի ներքս մուծանէ ». իբր բազմախորհուրդ, հոծեալ:

ԹԱՆՁՐԱԽՈՐ. ա. Թանձր և խորին. (որպէս պանիր լուծեալ.) *Դիպեցան թանձրախոր սաստիկ մորից. Փարպ:

ԹԱՆՁՐԱԽՈՒԹԻՆ. ա. Խառնեալ թանձրութբ. թանձրախիտ. շափ ու ոլխ. րըխփըմ. *Թանձրախուռն անտառ. Բուզ. Դ. 14: *Ի վերայ թանձրախուռն ոսկերաց հնացելոց ('ի տեսիլն եզեկիէլի). Ագաթ:

ԹԱՆՁՐԱՀՈՂ. ա. Βαθύγειος. Cujus solum profundum est, fertilis, pinguis. Ուր կայ թանձր հող մինչև ցխորս. արգաւանդահող. հողը շափ ու պարարփ. *Թանձրահող երկիր, կամ անդաստան, գաւառք. Պիտ: Փիլ: *Երկրիս' թանձրահող ծանրութբ 'ի վայր կալով. Ճիր:

Գ. Երկիր թանձր հողով. *Զխառացեալ թանձրահողն գիւրեսցէ. Պիտ: *Գոն և ծառք սակաւագոյն, և թանձրահող բազում 'ի նմա. Եղիշ. Երեւ:

ԹԱՆՁՐԱՁԵՒ. ա. Թանձր 'ի բնէ կամ ըստ տեսակին. *Ոչ հողանիւթ թանձրաձև' ըստ արփին գգարշապարացն զփոխումն տեսանիւր' ակն. Գնչ:

ԹԱՆՁՐԱՄԱԾ. ա. Թանձրագոյն կամ թանձրութբ մածեալ. Թանձր և մածուցիկ. խիտ. խուռն. խռկեալ. խորին և ստուար. ծանր. Բանձր ու հզշած. ոըգ, գօյու. *Ճառագայթք արեգական յորժամ ծագեսցեն, պատառեն զօդն թանձրամած. Ոսկ. եւ: *Բնակեալ 'ի կեանս իւրեանց իբրև թէ 'ի թանձրամած խաւարի. Եղիշ. ա: Ն Արծր. Է: *Զլերինս թանձրամած ձիւնն ծածկեաց. Լաստ. Իա: *Որովայնք թանձրամածք զխորհուրդս ան և առողջս ոչ ծնանին. Եփր. ղհ: *Թողցես զթանձրամած մարմին քո. Ճ. Բ: *Արիւն թանձրամած. Լմբ. հմբ: *Թանձրամած տերևք. Անան. Նին: *Երկիր թանձրամած ախիւքն իւրովք գողացեալ երերէր. Զքր. կբ: *Որպէս զհուրն նշանաւոր և զարմանաւոր' թանձրամած, հրաշիւք մակարդեալ. Նար. ծա: *Զթանձրամած քունն 'ի բաց թօթափեսցուք. Ոսկ. ա. Բես. Ի:

ԹԱՆՁՐԱՄԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Թանձրութի. խտութի. *Խաւար ամբարշտութե թանձրամածութեամբ ունելոց է զմե եկեղեցիս մեր. Փարպ:

ԹԱՆՁՐԱՄԱՑՐԻ. ա. Δασύς. Densus. Ուր են խիտ մայրք. անտառացեալ թաւ ծառովք. *Փառան' անտառախիտ և թանձրամայրի. Կոչ. ծէ:

ԹԱՆՁՐԱՄԱՆ. ա. Παχυμερής. Crassus. Որոյ մասունք են թանձր, ծանր, խիտ. *(Գողոս 'ի բանից օրինաց) թանձրամասն մարմին առնլով' մանրէ տեսութե, և հոգևոր զնա 'ի մարմնականէն զործէ. Նիւս. Եբգ: *Դիզքն փակելովք մարմին թանձրամասն մտանել' 'ի մարմնոյ և յակերաց հաստատեալն. Բրս. հց: *Թանձրամասն մարմնով անարգելաբար մտանէ ընդ փակեալ դրունս. Սարկ. Յորդեղ:

ԹԱՆՁՐԱՄԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Παχυμερέστερος. Crassior. Առաւել կամ կարի թանձրամասն. *Ունելով զիմանալւոյն և զնիւթականին բնութի, այնչափ է թանձրամասնագոյն քան զնա, որչափ մաքրագոյն է քան զնա: Ըոգի յօդոյ (այսինքն քան զօդ) է թանձրամասնագոյն. Նիւս. կազմ. Ն Բն:

ԹԱՆՁՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Παχυμερία. Crassitudo. Թանձրամասն գոլ. թանձրութիւն մասանց. *Յորժամ 'ի բաց կորզել պէտք իցեն զդոլոշոյն զթանձրամասնութիւն: Քանզի զինչ աննիւթ հոգւոյս բնութե առ նիւթական թանձրամասնութիւն կացցէ. Նիւս. կազմ. Ն Երգ:

ԹԱՆՁՐԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Որ թանձր է մարմինն, նիւթն, տարրն. *Ի մարմնաւորացն են որ թանձրամարմինք են, և են որ անօսրամարմինք. Եզնկ:

ԹԱՆՁՐԱՄԻՍ. ա. Որոյ միսն է թանձր. գէր. *Մաշեցաւ թանձրամիս պարարտ և փափուկ մարմինն նորա. Վրք ոսկ. 'ի Ջ յէշ:

ԹԱՆՁՐԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Παχύτερος, παχύτατος, παχύφρων. Stupidus, rudioris animi. Թանձր միտք. տխմար. որ և ԹԱՆՁՐԱԳՈՅՆ առի. գաղա. *Քան զամենեսեան վատթարագոյն և թանձրամիտ էր ազգաց: Երևելի իրաց իմն կարօտանան թանձրամիտք. Ոսկ. Եւ: Ն մ. Է. 6: *Ընդ այսպիսի թանձրամիտս խօսելով առէ, մի անմտութբ զաղթոցն առաջինն ընտրեր. Իգն: *Թանձրամիտքն յիմարէին, և վատասիրտքն լքանէին. Եղիշ. Ը:

ԹԱՆՁՐԱՄՈՐԹ. ա. Ունող զթանձր մորթ. Իսկ յոգն. գ. Թանձր մորթ. Παχύδερμος, παχυδερμία. *Ոչ էած շուրջ զմեզ մորթ թանձրամորթիւքն, և ոչ մազ կուռ. Նիւս. Բն:

ԹԱՆՁՐԱՄՈՒԽ. ա. Թանձրամած իբրև զծուխ. *Թանձրամուխ մառախլապատ խաւարաւն շրջապատիւր. Անան. Էկեղ:

ԹԱՆՁՐԱՄՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Թանձրամիսն գոլ. գիրութիւն. *Փամեալ մղեցաւ թանձրամսութե նորա. Եղիշ. Է: *Զի մի թանձրամսութեամբ արտաքս անկցիս 'ի պիտանացուաց. Մաշ:

ԹԱՆՁՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Παχύτης. Crassitudo (mentis), ruditas. Թանձրամիտն գոլ. տխմարութի. *Մինչ գիր թանձրամտութե առնն ... երևելի իրաց իմն կարօտանան թանձրամիտք: Թանձրամտութի և տկարութե լսողացն: Ի թանձրամտութէն 'ի բաց տանի զնոսա. Ոսկ. մ. Է. 6: յհ. ա. 26: Ն գծ: *Ըստ հրէական թանձրամտութէն. Ը. Տիթ: *Հարկաւորի բանս, թանձրամտութեն' մարմնական լիշխանութեանս յարացուցիչ' զայն երևելի առնել: Թերևս կարասցեն այսուքիւք մարդկան թանձրամտութի հայել յիմաստ վերին պայծառութեն. Լմբ. պտրգ. Ն ող:

ԹԱՆՁՐԱՅԱՏԱԿ. ա. Որոյ թանձր կամ թանձրահող է յատակն. խորանիստ. *Երկիր թանձրայատակ ալխեալ սեղմեալ. Ագաթ: *Զհարաւ հարթ թանձրայատակ զաւ 'ի հեռս. Վանակ. յոբ:

ԹԱՆՁՐԱՑԻՆ, ացնոյ, ոց. Տ. ԹԱՆՁՐ. *Մեք թանձրայինքս միտքս, և 'ի վայր քարշեալքս խորհրդովքս. Նանայ:

ԹԱՆՁՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Παχύνομαι. Incrassor. Զգենուլ զթանձրութի. ստուարանալ. խտանալ. ծանրանալ. պնդանալ. մակարդիլ. *Թանձրացի մարմինն. Փող. ծէ. 5: *Առ 'ի յոյժ թանձրանալ գիտականցն: Խաւարն արտաքին թանձրացեալ պահի նոցա. Եղիշ. Ը. Ն Գ: *Որովայնք թանձրացեալք (կերակրովք) խորհուրդս ան ոչ ծնանին. Մանդ. Գ:

Նմանութբ' Դիզանալ, բազմանալ, ստուարանալ. *Օրըստօրէ առնէն չարիքն, և թանձրանայ մեղքն. Սրգ. Է. յհ. Է: *Մեղք' որ ոչն խոստովանին, և ս քան զեւս թանձրանան. Ոսկ. Եբր. լա: *Գոյժ աղաղակի ամբոխին թանձրանայր. Ագաթ:

ԹԱՆՁՐԱՆԱԼ. Խտանալ. *Թանձրացաւ սիրտ ժողովրդեանդ այդորիկ. Ես. Զ. 10: Մտթ. ծԳ. 15: Գծ. ԻԸ. 27:

ԹԱՆՁՐԱՆԱԼ. Առնուլ զմարմին թանձր, այսինքն զգալի, շօշափելի. *Թանձրացաւ յանարատ կուսէն. Եղիշ. Բ: *Բանն թանձրանայ 'ի մարմնի, մարմնանայ անմարմինն: Թանձրացեալ բանդ անըմբռնելի. Ճառ:

ԹԱՆՁՐԱՑԵԱԼ. իբր Թանձր, թանձրամած. Παχύς. Crassus, densus. *Ի վերայ գլխոյ լերինդ թանձրացելոյ. Ես. ԻԸ. 1: *Ջուր գանդաղամած թանձրացեալ ». յն. Ջուր թանձր. Բ. Մ. 20: (Նովին առամամբ առի 'ի փիլիսոփայութե' թանձրացեալ, πεπηγώς, concretus. ընդ հակառակն վերացելոյ:)

ԹԱՆՁՐԱՊԷՍ. մ. Թանձրութբ մարմնոյ մարմնապէս. *(Գողոս) անմարմնաբար' քան թէ թանձրապէս յաղթեաց անդնդոց և անդնդայնոց. Նար. տառ:

ԹԱՆՁՐԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Որոյ թանձր և խիտ են սաղարթք. այսինքն տերևք. խիտասաղարթ: Վանակ. յոբ:

ԹԱՆՁՐԱՍԻՐՏ, սրտի, տաց. ա. Παχυκάρδιος, παχύτερος. Խստասիրտ. ծանրասիրտ. թանձրամիտ. *Ուսանիցին թանձրասիրտքն անհանճարքն: Թանձրասրտացն, որ մինչ յերկիր ևեթ հայէին. Ոսկ. Եւ: *Տեսիլս ահագին երկիւղի, զոր ես տեսի թանձրասրտացն ». (այլ ձ. թանձրատեղծացն). Եփր. առէպար: *Կարի թանձրասիրտք էք. Եղիշ. Բաղմ: *Թանձրասիրտ ժողովուրդ. Լմբ. ող:

ԹԱՆՁՐԱՏԱՐԱԾ. Տ. ԹԱՆՁՐԱՄԱԾ. *Ո' խաւար թանձրատարած. Պիտ: *Իբրև շօշափելի մէգ թանձրատարած. Բէնիկ:

ԹԱՆՁՐԱՏԱՐԱՓ. ա. Թանձր կամ խիտ որպէս զանեղատարափ. անձրևի դէս ոըխ. *Նետս թանձրատարափս ցնդէին. Ագաթ:

ԹԱՆՁՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Παχύς. Crassus, spissus. Πιλητός. Coactus et constipatus. Թանձր տեսլեամբ. թաղկեալ. Թանձր' և թանձրացեալ ըստ ամենայն առամն. *Զառաջինն նրբատեսակ էր ջուր, և ապա թանձրատեսակ երևեցաւ (որպէս սառն). Ճ. Ի: *Եսեռ առէ զյս փոխակերպեալ, զթանձրատեսակն նրբատեսակ, և զմահկանացուն անմահ. Գր. տփ. 'ի սփէփ: *Իբրու թանձրատեսակ ինչ ստացուած. Գղափ. փէմ: *Զթանձրատեսակսն (կամ զթանձրագոյն տեսակսն) ըստ ուսելեաց և պակասման էարկ յատակս. Վրդն. ծն: *Գաւուզն ոչ է լայն (որպէս զանէրն), և ոչ նուրբ (որպէս զծաղիկ), այլ բոլորեալ թանձրատեսակ. (իբր Ճաոփ Ն ճեցան). Սարգ. յէ. Դ:

ԹԱՆՁՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Παχύνω. Crassum reddo. Տալ թանձրանալ ըստ ամենայն առմամբ. *Խաւար ջրոց թանձրացոյց զամպս օդոց. Է. Բգ. ԻԲ. 12: *Խիտ առ խիտ թանձրացոյց զպաշտօն պղծութե իւրոյ ». այսինքն յաճախեաց. Եղիշ. ա: *Տկար մտաց մերոց առաջի թանձրացուցուք (զգալի օրինակաւ) զպիշատակ սիրոյն այդ. Լմբ. պտրգ: *Չկարեմ հաւատալ, թանձրացն զբանդ. Հանճ. առակ:

ԹԱՆՁՐԱՓՈՐ. ա. Թանձրութեամբ փչող պատեալ. յն. զանկապատի՝ Αἱμασιώδης. Ad modum maceriae factus. Բնէէն.

ւն ւնք մասունք․ *Ցանկ արկանեն թանձրափուշ, և պարապոյ բարձրութեան առնեն 'ի սակս գազանաց․ Պղատ․ օրէն․ Գ։

ԹԱՆՁՐԵՄ, եցի․ Նոյն ընդ վ․ *Հարաւային օդն թանձրէ զօդսն (զմիմեանսք գնալանելով)․ Ոսկեփոր։

ԹԱՆՁՐՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Πάχυς. Crassitudo, densitas, pinguedo. Թանձրագոյն․ չափ լայնութեան և խորութեան․ հոծութիւն․ խառն․ առատութիւն․ բարգութիւն․ գիրութիւն․ և թանձրամածութիւն․ բրտութիւն․ *Թանձրութիւն հողոյ․ Աղ․ ծն․ 8։ Բ․ հ․ Դ․ 17։ *Թանձրութիւն ծովուն լեզուաւ․ Ե․ հ․ Դ․ 5։ *Թանձրութիւն նորա շուրջ առ չորս մատունս․ Երեմ․ ԾԲ․ 21։ *Թանձրութեամբ վահանի իւրոյ․ Յոբ․ ԺԵ․ 26։ *Թանձրութի ամպոց, խոտոց, գինեկանց, խաւարի և միգի․ Փիլ։ Խոր։ Եղիշ։ Ճ․ Ա։ *Թանձրութիւն պատրուակի, մարմնոյ, միտոյս գոյութեան, մեղաց․ Նար։ *Որչափ 'ի մարմնոյն թանձրութեան յաւելու, բազում չափ հոգին 'ի տկարութեան իջանէ․ Մանդ․ ԺԵ։ *Գիրացուցանես զմարմինդ թանձրութեամբ․ Մաշ։ *Որ խուժադուժ եւս էր անասնաբար քան զմօրքն թանձրութեամբ (կամ թմբ) ?․ յն․ անմտութ․ Բ․ Ղ․ Դ․ 40։ *Ի հնոց թանձրութիւնն դառնալ (յայժմու բարակութենէ սովորութեանց)․ Լմբ․ ստ․ ընծ։

ԹԱՆՈՑ, ի, աց․ ա․ Թանով կաթին շաղախեալ․ *Գինոա և թանոա բերանովն պարծիս․ Լծ․ կոչ։

ԹԱՆՁ, ի․ կմ ԹԱՆՁՔ, չից․ գ․ Δυσεντερία, ἕδρα. Dysenteria, intestinorum tormina, fluxus ventris. (լծ․ թ․ սանճը․ խոտոսկ․) Խիթք աղեաց․ որովայնալուծութիւն ծիբրիչ արեամբ չափ․ ախտ ընդերաց և երաստանի․ ֆորհարութիւն․ Իւ ուզըլը, Իսհալ, ֆա օիւրմէօք, և Տոյսալըլ, պասուր ըզըդանը, Տօրթօ․ *Եղև հօրն պոպլեայ 'ի ջերմ և յախտ թանչից հիւանդանալ գնիլ․ Գծ․ ԻԸ․ 8։ *Հարցէ զքեզ տէր կեզով եգիպտացւոց, և թանչիւք․ Օր․ ԻԸ․ 27։ *Հարան յերաստանս իւրեանց 'ի թանչս (այսինքն թանչիւք)․ Եփր․ Բգ։ *Անկաւ նա յախտ հիւանդութեան թանչից․ Վրք․ ոսկ։ Իսկ Հին բռ․ *Թանչ, 'ի փորին ցաւ․ (կմ թանչք, փորին ցաւ)․ և կեղ կմ կեղտ արտաքուստ ??։

ԹԱՆՁԱԿԱԼ․ ա․ Ըմբռնեալ 'ի թանչից․ *Աղբիանոս վճարեցաւ ըրդողեալ թանչակալ․ Եւս․ քր․ ա։

ԹԱՆՁԵԼ․ Տ․ ԹԱՌԱՆՁԵԼ։

ԹԱՆՑ․ նխ․ Ἄνευ, παρά, δίχα. Sine, absque, praeter, excepto. Առանց․ թարցթեղ անց․ բաց 'ի․ 'ի զատ, դուրս․ Տաքէ, ??՝ (որպէս և լտ․ օինէ)․ *Արդ են թանց արտ աաղմողքն թուով վեց։ Ո՛չ եթէ առանց մասոց, և թանց բնութեան զմերն ընկալեալ 'ի կնոջէ․ Յհ․ իմ․ ափ․ և Երև։ յորմէ և խոտորնկէն առեալ․ այլ յետոյն գրիչք աւրս գնեն թարց։

ԹԱՇԿԻՆԱԿ, ի, աց․ գ․ Σουδάριον. որ է բառ լտ․ Sudarium (իբր քրտանց սրբիչ․) գրի և իբր ռմկ․ ԹԱՐՇԻՆԱԿ․ պ․ փեծի․ փիծէի, են։ Դաստառակ․ անձեռոց, Էրէսուրբէն․ Էիսզ օիլէճէ, Տաֆրանս, փէօթիճալ, Եալլըգ․ *Ի հիւանդս տանել 'ի քրտանէ նորա թաշկինակս կմ վարշամակս․ Գծ․ ԺԹ․ 12։ *Թաշկինակաւ զդէմս փարատեցին․ Լմբ․ սփիռ։ *Թարշինակ, որով աւրբ ն մաքրեն․ Հին բռ։ *Թանկանն զձեռն և զթարշինակ այնու․ Մխ․ ատաք։

ԹԱՉԵԼ․ Բառ անյայտ, կամ որպէս Թատէլ, այսինքն վաղել․ և կամ Ըաչել, Ջէլ․ գծմուել կիսածայն, և կլանել զգառնն․ *Կայ յաղօթս, և սիրտ նորա ոչ զգայ, զոր ինչ ասացին շրթունք նորա ... թաչէ զմիմեանց կնի գոմեշս հարիւր (տուն սաղմոսաց)․ Մծբ․ ԺԶ։

ԹԱՊԱԼՈՒՄՆ․ ա․ Իբր թաւալումն կմ տապալումն․ *Թապալումն առնէ (լուսինն)․ Վրք։

ԹԱՌ, ԹԱՌԵՐ, կամ ԴԱՌԵՐ․ գ․ Πέταχρον. Lignum, aut asser, super quo gallinae dormiunt; pertica. Որպէս թէ տեղի գարելոյ դադարելոյ․ Ռստ․ ձող, գաւազան՝ եդեալ 'ի յենարանս երկոտասանք, ուր հանգչին և ննջեն հաւք և թռչունք, կամ կախին ողկոյզք և պտուղք 'ի պահեստ․ *Թառեր հաւուց։ Թառեր գիրք և զխաղողն ընտրով զառուղջ կուզերն 'ի թառերն կախել։ Ձնուան և զայլ մրգերն թառերով կախեն․ Վրք։ Ուստի և ԹԱՌԻԼ ասի՝ հանգչելն կամ ննջելն հաւուց 'ի վերայ ոստոց։ Իսկ ՀԱՒՈՒՑ ԹԱՌ, նմանութիւնք էր ալլ յատուկ անուն վանաց հանգէսպ գաւառուոյ։

ԹԱՌԱՄ․ ա․ Թառամեալ, թարշամեալ․ Տօռմօ, Բօղնօծ․ սոլմուշ․ պօզուգ․ *Զորեցունց պտուղք վաղոք էին և թառամք․ Փարպ։ *Դոյն ինչ ժամանակ կանաչագեղ և զուարթ երևին, և յետ այնորիկ թառամ, աղաղուն, և աղեղ տեսանին․ Արգ․ ա․ պ․ Բ։

ԹԱՌԱՄԵՄ, եցի․ չ․ Տ․ ԹԱՌԱՄԻՄ․ *Թառամէ զօրութիւն 'ի վտանգաւորացն, և չիջանի։ Խոտութեամբ փափկութեանն զգայութիւնք թառամին․ Բրս․ գոհ․ և արբէց։

ԹԱՌԱՄԵՄ, եցի․ ն․ Տ․ ԹԱՌԱՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ․ *Թառամեա զմարմինդ քո աշխատութեամբ․ Վրք հց․ Ե։

ԹԱՌԱՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Μαραίνω. Marcidum vel flaccidum reddo, macero, contabefacio։ գրի և ԹԱՌԱՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ․ Թարշամեցուցանել․ ապականել․ հաշել մաշել․ խանգարել զգոյն, ըզլաւութիւն, եւ․ Տօռմէյնէլ, Բօղնէյնէլ․ Տարէլ․ սոլտուրմագ, սօլտուրմագ, սէօնտիւրմէք․ պօզմագ․ *Զբողբոջ նորա թառամեցուսցէ հողմ․ Յոբ․ ԺԲ․ 30։ *Հողմն տապախառն թառամեցուցանէ զզալպարի․ Մխ․ Երեմ։ *Եւ բոցք գործեալ զզիւրածախ անմանոցն զմարմինն ոչ թառամեցուցանէին 'ի շրջելն իւրեանց․ Իմ․ ԺԹ․ 20։ *Ի թառամեցուցանող քնոյն ընդոստուցեալ․ Յհ․ իմ․ ափ։ *Ի թառամացուցանող քնոյն զարթուցեալք․ Քերթ․ Էլէղ։ *Ցանկութեան կերք աղորկեցուցանէ զմարմինն, այլ թառամեցուցանէ զմիտսն․ Եփր․ առէպար։ Իսկ Ոսկ․ 'ի Ձեռ․ *Զմիշտան թառամեցուցանէր ??․ իմն ցածուցանել, փարատել։

ԹԱՌԱՄԻՄ, եցայ․ յ․ Μαραίνομαι. Marceo, marcesco, flaccesco, contabesco, exaresco. Թարշամիլ․ նուաղիլ, չիջանիլ և որպէս թէ մեռանել ծաղկանց և բուսոց․ գունաթափ, ուժաթափ, և ուշաթափ լինել․ խամրիլ․ հաշիլ մաշիլ․ ապականիլ, խանգարիլ․ Տօռմիլ, Բօղնիլ, Տարիլ․ սոլմագ, քէօրշիւմէք, պօզուլմագ, սէօնմէք․ *Բողբոջ բեք վարդից պսակեսցուք, մինչչև թառամեալ իցեն․ Իմ․ Բ․ 8։ *Սկսաւ սաղարթ ծփնոյն քո թառամել․ Լմբ․ ափ։ *Գոյնքն թառամեալք․ Վրք հց․ Դ։ *Գեղեցիկ դէմք պատանեկաց թառամեալք․ Լաստ․ ծա։ *Թառամեսցի գեղ երեսաց նորա․ Վրդն․ *Ո՞վ ոք 'ի վերայ ադոյ սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ․ Նար․ ԻԶ։ *Ափրոդիտականն նուաղեալ թառամի․ (այսինքն հեշտութիւն չիջանի․) Մագ․ ԺԸ։

ԹԱՌԱՄՈՒԹԻՒՆ․ } Μάρανσις.
ԹԱՌԱՄՈՒՄՆ․ գ․ } Marcor. Թառամիլն․ թարշամիլն․ *Զուարթացան 'ի փշաքղածն թառամութեան․ Նար․ յոկէպ։ *Որ 'ի վերայ քաղաքին բարկութեան այն 'ի թառամումն գգմննոյն կորեցաւ․ Գէննադ։

ԹԱՌԱՆՁ, կմ ԹԱՌԱՁ, ի, եց․ գ․ }
ԹԱՌԱՆՁԱՆՔ, ԹԱՌԱՁԱՆՔ, նաց․ }
Ἆσθμα, στεναγμός. Suspirium ardens, gemitus. Հառաչանք ուժգին․ հեծութեան 'ի խորոց սրտէ․ յոգւոցհանութիւն․ հեւալն․ ախ, ահիղար․ *Ի թառանչ սրտին՝ հազագին դուռն հրդեհեալ։ Թառանչս թշուառութեանց։ Թառանչ թախծութեան․ Նար․ ԻԳ․ Լ․ ԽԷ։ *Սրտին սրտմտութեան և թառաչ։ Զխմիցականին թառաչս։ Զթառանչ։ Զիղձն և զթառաչանս տես սրտին, ուստի բարբառս արտաքս ելանէ։ Սրտի մտօք թառանչանք (կամ թառաչանք)․ Լմբ․ ող։

Մերթ՝ Յաւ անբերելի, որ տայ թառանչել․ թերևս որպէս թանչք․ *Ոյոց և թաշկինակն զախտս թառանչանացն հերքեալ բժշկէր․ Տօնակ։

ԹԱՌԱՆՁԵՄ, } եցի․ չ․ որ ասի և
ԹԱՌԱՁԵՄ, } ԹԱՆՁԵԼ․ Στενάζω. Suspiro, gemo. Հառաչել ուժգին 'ի խորոց սրտէ․ հեծել․ յոգւոց ելանել․ հեւալ․ և Պէսպէս ձայնս 'ի վեր առնել 'ի փորոյն, իբր զզայրանալով․ ախ-ախ առնել․ օֆ աման էթմէք, ինլէմէք, սոլումագ․ *Թառանչեցես և հեծիցես 'ի միջոյ սրտէ․ Սեբեր․ Ծ։ *Տնանկն թառանչէր․ Մաշ։ *Արտասուօք թառաչէր․ Բրս․ մրկ։ *Պռանիկն 'ի հեշտութին դողով թառաչէ․ Լմբ․ ող։ *Ի թառանչելոյ և յոգւոց հանելոյ․ Մաղաք․ աբեղ։ *(Արբեցողն) միշտ հեծէ, և հանապազ թառանչէ յորովայնին ծանրութէ․ Մանդ․ ԺԴ։ *Մեք յորժամ զարթնուցումք, բազում ժամս ընդ քորելն և ընդ քոշքոտելն, և ընդ թառանչելն և ընդ թանչելն հանեմք․ Ոսկ․ ա․ փիմ․ ԺԴ։ (յն․ յերկար ձգտել։)

ԹԱՌԱՆՁՈՒՄՆ․ } Տ․ ԹԱՌԱՆՁ,
ԹԱՌԱՁՈՒՄՆ․ } եւ․ *Խիտ և հոծ թառանչմամբ վտանգեալ․ Բրս․ Դրպ։ *Հալածումն հեծութեանց, թեթևութիւն թառաչմանց․ Նար․ ՂԲ։ *Եղջերուաց ... փախուցանել թառաչմամբ զօձից աղգ․ Նխս․ Երգ․ (յն․ ամթմա․ հեք)։

ԹԱՌԱՓ․ գ․ Ջուկն մեծ, որպէս Թիւրխն պօլըզը, եւ․ *Թառափ է սայրասուր, և յոյժ աճէ քան զերկայնութիւն առն․ Բռ․ սփէռ․ ձեհ։

ԹԱՍ, ի, իւ․ գ․ Բառ ռմկ․ որպէս Տաշտ․ գաշխուրան․ պնակ․ *Եդ առաջի ծերոյն ջուր թասիւ․ Վրք հց․ Ե։ *Տաշտն՝ թաս․ Վրդն․ Բառ։

ԹԱՍԱՄ, ացի․ չ․ } Իբր ռմկ․ Բասայել,
ԹԱՍԵՄ, եցի․ } Բասս էթմէք․ պ․ Բասփէն․ այսինքն Հոգալ, տխրիլ․ ոգւով և շնչով նեղիլ․ ուստի թասել ոգւոց է Ընչարգելութիւն․ Ὀρθόπνοια, ὀρθία, δύσπνοια. Contentio anbelitus, asthmaticum. սօլուղան, զիֆէնէքճէ, Բէնփնէքճէ, Բըրնէքճէ․ *Որդնալից եղև (Հերովդէս), և թասայր 'ի տապոյն․ Ճ․ Գ։ Որ լստ Եւս․ պմ․ Ա․ 8․ *Որդնալից եղև, և 'ի թասել ոգւոցն՝ և նա եւս տառապեցուցանէր զնա... Եւ գործեալ 'ի թասել ոգւոցն, որ ասի 'ի յոյն անգղ ուրթօփնիա, և աճօփնիա, և Ճգնութեն նեղութեն ??․ եւ։

ԹԱՍՈՒ, ի, աց․ գ․ Իբր լտ․ աս, ասսիս․ յն․ ասսարիօն․ As. Ἀσσάριον, կմ մասն նորին, է Ջափ դրամոյ և կշռոյ իբր մանր խեբեկէշ․ Տանղըր, փոքր քան զդանգ, և մեծ քան

զգարի. *կնոջն՝ գանգ. և քեռն գանգ և կէս, և մօրն գ̃ թասու։ Երկու գանգ և թասու, և մի գարի ... Ապա թէ չորս եղբայր, և մի քոյր իցէ, գանգ և թասու և մի գարի՝ իւրաքանչիւր եղբօր. և կէս գանգ և կէս թասու և կէս գարի՝ քուերն. Մխ. դտ։ Ուր 'ի լուսանցս գրի. *Թասուն 'ի չորից մին է 'ի գանգէն »։

ԹԱՍՈՒՆ ԳԻՆԻ, որ և կոչի ԱՐՔՈՒՆԻ ԳԻՆԻ, է ազնիւ գինի Թասոս կամ Թաշոս կղզւոյ. որ և յն. թա՛սիօն, այսինքն թասեան կամ թասոսեան կոչի. *Դու զթասուն գինին ըմպես, նմա և ոչ բաժակ մի ցուրտ ջրոյ տաս 'ի ծարաւ. Ոսկ. մ. բ. 23։

ԹԱՏԵՐԱԽԱՂՔ. գ. Խաղք թատերաց. *Յորժամ թատերախաղքն հարկանէին՝ յայնժամ ողբոյ եկեղեցի զկորուստ ժողովրդեան. Ոսկիփոր։

ԹԱՏԵՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սիրելն զթատերս. սէր խաղուց 'ի տեսարանս. *Յոմանս թատերասիրութե խորհուրդս արկանէ զնէ. Մանդ։

ԹԱՏՐ, տեր, թատերք, տերց կամ տերաց. գ. Բառ յն. Θέα, θέατρον. Ludi theatrales, spectaculum. այն է ըստ յն. Տեսիլ, և Տեսարան. Հանդէս խաղուց հրապարակաւ. խաղ հանդիսական՝ աշխարհական և անվայելչական. և Ասպարէզ այնպիսի խաղուց. որ և ասի ԹԷԱՏՐՈՆ, ՏԵՍԼԱՐԱՆ. Թէյաթրօ օյունու, օէյիր, թամաշա. և Թէյաթր. եւ և Հանդիսատեսք. սէյիրճիլէր. *Ինքնակալքն ազգի ազգի տեսիլս թատերց ցուցին։ Թատերք 'ի դաշտին առեալ զպայծառ զերիս աւուրս եղան. Եւս. փր. բ։ *Թատերք և հանդէսք նուագաց։ Ընդ երկար բանիւք նշանս տան թատերացն։ Ուք լիջանեն 'ի թատերացն. Ոսկ. յհ. ա. 1։ բ. 58. 59։ *Ամենայն թատրն աստանայի շուրջ հատեալ գումարեալ կայր։ Ի մէջ տիեզերական թատերց պատերազմեալք։ Ի թատերցն հեռացեալ։ Յառաջ քան ըզթատերցն հանդէս, և յետ թատերին զբօսլինելոյ։ Լինի զբօս թատերին։ Օտարոտի համարեցին 'ի թատերցն օրինացն. Ոսկ. մ. ա. եէ։ *Մատնել յապականիչ թատերս խաղուց։ Բանակք դիւացն թատերք խաղուցն։ Ուք մեր 'ի թատերաց խաղուց և յանպարկեշտ գնացից են 'ի յուսոյ. Մանդ։ *Ջանապան թատերք մոլութեանց 'ի փոքրս քաղաքացն երեւելեան. Նանայ։ *Ի խաղս և 'ի թատերս և 'ի ժողովս այլանդակս. Խոր։ *Առ թատերս անսպառանաց. Նար. լա։

ՇՈՒՐՋ ԶԹԱՏԵՐԲՆ. իբր յն. ամֆիթէատրոն. Ἀμφιθέατρον. Շրջատեսարան. շրջափակ տեղի տեսլարանի. *Ի հռոմ շուրջ զթատերբն այրեցաւ. Եւս. փր. բ։

ԹԱՏՐԱՏԵՍ. ի, աց. ա. Հանդիսատես թատրոնի. սէյիրճի. *Թէ չէին թատրատեսք, և ոչ ոք այնպիսի գործս գործէին. Ոսկ. մ. բ. 12։

ԹԱՐԱԽ. ոյ, ոց. կամ ի, աց. գ. Ἰχώρ. Sanies, tabum, pus. Շարաւ. խղխայթ. փտութիւն և նեխութիւն վիրաց և կեղոյ՝ յապականութենէ մսոյ և արեան. թ. իրին. (լծ. հյ. երր.) *Առեալ խեցի՝ քերէր զթարախն։ Մաշեցի զկոշտս երկրի առ 'ի զթարախս քերելոյ. Յոբ. բ. 8։ է. 5։ *Աղբերք թարախոց։ Աղբերս լծարախոց. Իսիւփ։ Վանակ։ *Թարախոք վիրացն. Առ։ *Մաքրեաց 'ի թարախոյն. Սրգ. ա. պ. ծ։ *Թարախ մթերից, կամ վիրաց, կամ պղծութէ մեղաց. Նար։ *Որդունք ծնանին 'ի թարախս նեխմանցն (մսոյ)։ Եկաց 'ի նեխել և հոտել թարախէ (մեռելոյն). Վրք հց. գ. և ա։ *Իբրև զթարախ և զփուշ 'ի վեր երևեալ. Բրս. հց։

ԹԱՐԱԽԱԼԻՑ. ա. Լի թարախով. շարաւալից. *Բաղում շարաւովք լի, և որդնալից, և բաղում թարախալից վիրօք. Ոսկ. մ. բ. 3։

ԹԱՐԱԽԱԾՈՐ. ա. Ուստի կամ ուր ծորի թարախ. Բարախոր. *Առեալ 'ի չոծոցն ծրարս թարախածորս. Խոր. առերծր։ *Զթարախածոր մնացորդս բաժակին (ուրկաց) անխորժանօք ըմպէր (աշտո ողորմածն). Վրդն. պտմ։

ԹԱՐԱԽԱԾՈՒԾ. ա. Մակդիր տզրկի, որ ծծէ զթարախ՝ զապականեալ արիւնն. *Զթարախածուծս 'ի կենդանեացդ. Յհ. իմ. պտու։

ԹԱՐԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Թարախալից առնել. Բարախափել. *Եհար զմարմին նորա (յովբայ) ... թարախեցոյց զնա, և որդունս եռացոյց 'ի նմանէ. Սարգ. յկ. գ։

ԹԱՐԱԽԻՄ. եցայ. չ. Φλεγμαίνω. Intumesco. Շարաւ կապել. խղխայթիլ. այտնուլ և փտիլ. Բարխափիլ. *Թարախեցան վէրք քո. Նանամ. գ. 19։ *Բազմապատիկ մեղօք թարախեալ. Սարգ. ա. պ. ծ։

ԹԱՐԱՀԱՏ. կամ } Անուն կռոց. որ
ԹԱՐՀԱՏ, այ. } և ՄԵՂՔՈՄԱՑ ասի. Են որ կարծեն, թէ իցէ կուռքն գրօշեալ 'ի թարայէ, կամ թէ իցէ Աստղն հռեմփայ (ըստ Ամովսայ. է. 26. և Գծ. է. 43.) զի Բարա՝ որ և ... պարսկերէն է աստղ. որպէս և արաբացիք Աւէր կոչեն զթարա, և զկուռն՝ զոր նա պաշտէր ասեն. *Մեղքոմայ արուարձանի, և թարահատայ թարմատարի. Նար. կ։ *Մեղքոմ է թարահատայ աստուածն. Վրդն. ղևտ։ *Մեղքոմայ, զի նա ինքն է թարհաթայ կուռքն որդւոցն ամոնայ. Եփր. ղևտ։ *Ցիշէ և զկուռս թարաթայ. Խոր. բ. 26։

ԹԱՐԳՄԱՆ. ի, աց. ա. գ. Ἑρμηνευτής, διερμηνεύων. Interpres. գրի և ԹԱՐՔՄԱՆ. որ և յայլ լեզուս՝ Թէրճիման, Թէրճէմ կամ Տէրճիման, տրագօման. մզ. Թէրճիմանի. ան. Մեկնիչ լեզուի՝ յեղլով 'ի միոյ յայլ, բանիւ կամ գրով. *Թարգման կայր 'ի միջի. Ծն. խբ. 23։ *Ջաղայիւ ոմամբ թարգմանաւ. Խոր. գ. 54։ *Մարկոս աշակերտն և թարգմանն պետրոսի։ Ըստ ամենայն թարգմանացն (սբ գրոց). Եւս. պտմ. է. 5։ փր. ա։

ԹԱՐԳՄԱՆ. Մեկնիչ սբ գրոց կամ հին մատենից. բացատրիչ գաղտնեաց. միջնորդ յայտնիչ խորհրդոյն այ. *Մարգարէն զիւր ինչ ոչ տայ հրաման, այլ մեկնիչ է և թարգման այլոյ՝ որ արկանէն ինչ նմա 'ի միտ։ Եւ ոչ մի ինչ շնորհ 'ի վերայ ոչ է ծածկեալ (բանից իմաստակաց) վասն թարգմանացն 'ի բարսն և 'ի վարս տուանձին անխրատութե. Փիլ. լին։ *Բանն թարգման սրտին. Մանդ։ *Յայտնեալ թարգման մտօքն քո զմիշտ կոյսն մարիամ. Շար։

ԹԱՐԳՄԱՆ. գ. որպէս թարգմանութիւն. *Ընթերցան ընդ միմեանս ամենեքին՝ իւրաքանչիւր զիւր թարգմանն. Եւս. պտմ. է. 9։ *Յաւելու տաս և զփափկութիւն՝ զթարգման եդեմայ։ Ահա գիտացաք ըզթարգման ալէլուին. Վրդն. ծն. և աղ։

ԹԱՐԳՄԱՆԵՄ. կամ ԹԱՐՔՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἑρμηνεύω. Interpretor, expono, explico, refero, verto. Վերածել զբանն 'ի միոյ լեզուէ յայլ. և Մեկնել. Ճառել. պատմել. Թէրճիմէ էթմէք, Բաղէր՝ նագլէթմէք. *Մինչ ամենեքեան թարգմանեցին։ Թարգմանեսցէ, զի եկեղեցին զշինութիւն առնուցու։ Իմանալ, որ թարգմանի՝ ընդ մեզ այ։ Ուպպի, որ թարգմանեալ կոչի վարդապետ. ևն։ *Թարգմանեցին զ[illegible] թարգմանեալսն. Խոր. գ. 61։ *Առաւ թարգմանի հայր վերամբարձ. իսկ աբրաամ հայր ընտրեալ՝ հնչման. Փիլ. իմաստն։ *Թարգմանեցից նմա զգեղեցկութենէդ քումմէ. Եփր. 'ի թգ ընդդատող։ *Եւ զայս թարգմանեալ ցուցանէ փարխեցին։ Ոչ ոք բաւէ թարգմանել խօսիւք։ Ճշգրտեալ թարգմանեաց զզգարձն իւր առ նա։ Այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգմանեցեալ. Նար։

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ, նչի, չաց. ա. գ. Ἑρμηνεύς, ἑρμηνευτής, ἐξηγητής. Interpres, enarrator, explicator. Թարգման. Թարգմանօղ. և Մեկնիչ. է և Սեպհականեալ անուն սրբոյն սահակայ և մեսրոպայ և աշակերտաց նոցա. *Ի ձեռն թարգմանչաց ձայնէ 'ի բանակին արտաշէսի (հին տպ. թարգմանաց)։ Ինքն (մեսրովբ) էր ընթերցօղ և թարգմանիչ, յաղագս ոչ լինելոյ (այլ) թարգմանիչ։ Երթ թարգմանչացն 'ի բիւզանդիոն։ Եկեալ թարգմանիչքն մեր՝ գտին զմեծն սահակ և զմեսրովբ յաշտիշատ. Խոր. բ. 17։ գ. 47. 60. 61։ *Ի ձեռն սրց թարգմանչացն. Շար։

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑρμηνεία. Interpretatio, versio, expositio, explicatio. Թարգմանելն, ին. Թարգման գոլն. և Գործն թարգմանելոյ. և Մեկնութիւն գրոց. մեկնաբանութի մտին և գաղտնեաց իրաց. Ճառ. վերլուծութի. միտ բանին. իմաստ. նշանակութի. Թէրճիմէ, Թաֆսիր. *Այլում թարգմանութի լեզուաց։ Եթէ թարգմանութի ունիցի. ա. կոր. ժբ. 10։ ծդ. 26։ *Յունարէն թարգմանութեամբ առաջնութիւն։ Եօթանասնից արանց հեբրայեցւոց թարգմանութի՝ յաշխարհին լեզուէ 'ի յունարէն լեզու գործուցեալ։ Այս ըստ եօթանասնիցն թարգմանութե. Եւս. փր. ա։ *Ի թարգմանութե ձեռն արկեալ։ Անպարապ 'ի թարգմանութեց. Խոր. գ. 53. 65։

Իբր Մեկնութի ևն. *Թարգմանութիւն ժողովրդոց։ Թարգմանութիւք սոցին տեսութե։ Հրաշապէս ունի զթարգմանութի. Նար։ *Ի սաստարողէ այսմ թարգմանութե. Վրդն. եւ. յոբ։

ԹԱՐԳՄԱՆՕՐԷՆ. մ. ա. Թարգմանաբար. մեկնաբար. բացատրական. *Աղօթք թարգմանօրէն վասն սրբալոյս իւղոյն մեռոնի։ Յիշատակարանս թարգմանօրէնս բանից մաղթանաց. Նար. ղգ։

ԹԱՐԹԱՓԱԿԱՆ. գ. Ῥοπή. Ictus oculi, vibratus, libramentum. Թարթել կամ քթթել ական՝ շօշափելով ափանց արտևանանց զմիմեանս. ալը քանալ գօջէլ մը. բապէ. վայրկեան. սուղ ժամանակ. *Ջհարկ քնոյ 'ի թարթափ ական մերձարկելով. Ագաթ. (ԹԱՐԹԱՓ ասի ուղղ. կոպն աչաց հանդերձ մազիւք, կամ արտեւանունքն։)

ԹԱՐԹԱՓԱՆՔ, նաց. գ. որ և ԹԱՐԹԱՓՈՒՄՆ. Թափառումն. գեգերանք, յածումն. օյալանմագ, տէվրանըշ. *Պահեսցուք զանձինս մեր 'ի թարթափանաց ցանկութեանց. Ոսկ. ա. Բեւ։

ԹԱՐԹԱՓԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ թարթափել. յածեցուցանել. զբօսեցուցանել. վարանեցուցանել. օյալանտըրմագ, տէվրա կէթիրմէք. *Պատրողական բանիւք խաբէութե թարթափեցուցանէր զմիտս զօրավարին. Փարպ։ *Եթէ սնուցեալ իցէ նորա մանկութիւն իւր, և ոչ թարթափեցուցեալ իցէ զնոսա. Եփր. ա. փիմ։

ԹԱՐԹԱՓԻՄ, եցայ. չ. Ῥέμβομαι. Vagor. στρέφομαι, versor. Թափառիլ. յածիլ. զբօսանել. պատրաղիլ. գեգերիլ.

ընդ վայր շրջիլ . օյալանմագ , աչլարը՝ սըլայ-
րը իէյմէք , էյմէնմէք . *Որ Թարթափի ընդ
անդդամս , յայտնի եղիցի . Առակ. ծԳ. 20:
*Որպէս զորգիս մարգարէիցն կամիք Թար-
Թափել յընդունայնս , որք զերդիայն խըն-
դրէին ափշեալք . Փարպ: *Զի՞ ես աստէն
'ի սմին Թարթափիմք յաշխարհիս . Եղիշ.
ժանյ: *Որ աստէն 'ի խոնարհ Թարթափէին.
Ոսկ. յհ. ա. 12 : *Մի՛ լինիր դու Թարթա-
փեալ ընդ ամենայն կողմանս նմանութեն .
Եփր. համաբ :

ԹԱՐԹԱՓԻԼ ԱԿԱՆ . Ῥοπή, ῥιπή. Ictus, vibratus oculi. Թարթել . քթթել .
վայրկեան ժամանակի . րոպէ . (յն. րօբէ,
ռիբէ, արկուած . ձգուած .) *Ոչ եղև և ոչ
ական Թարթափել 'ի բանալ արտևանացն.
Եփր. ծն: *Ի գուշակաբեռայ ժամու իբր 'ի
Թարթափել ական : Եթէ 'ի Թարթափել
ական կամիցիս , և եթէ առ սակաւ սա-
հու . Ոսկ. յհ. ա.37: *Տիպ նիւթոյն երևի 'ի
միում ժամու 'ի Թարթափել ական. Երզն.մ։

ԹԱՐԹԱՓՈՒՄՆ . փման. Տ. ԹԱՐԹԱ-
ՓԵԼ . *Փրկեսցուք զանձինս մեր 'ի Թար-
Թափմանց ցանկութեց . Ճ.Գ. 'ի ծէլ. ա. ԲԷ:

ԹԱՐԹԱՓՈՒՄՆ ԱԿԱՆ կամ ԱՉԱՑ .
Ῥιπή. Ictus, vibratus oculi, momentum.
Թարթափիլն ական . Թարթելն աչաց .
աչք քապալ գօյէլը . *Անհատ անուանեալ ,
և Թարթափումն ական զանմաման այնր ա-
մանակի ». (ըստ առաքելոյ՝ յանկարծակի
յական Թօթափել) . Նիւս. կազմ: *Եւ ոչ
Թարթափմամբ աչաց ընդմիջեալ : Հուպ
առ հուպ 'ի քթիթ աչաց միայն Թարթափ-
ման. Նար. Հէ. և խչ:

ԹԱՐԹԵԼ . կամ ԹԱՐԹԻԼ . ւ . յ . Թ-
թափմագ. որպէս Թէ կշռել ական . այն
է շօշել աչաց իբրև 'ի մէջ կշռոց,
բանալով և փակելով իսկոյն. որ և ասի
ԹԱՐԹԱՓԵԼ կամ ԹՕԹԱՓԵԼ ԱԿԱՆ ,
ԹԹԹԵԼ ԱԿԱՆ . Թարթափումն աչաց .
վայրկեան. րոպէ. (յն. րօբէ, ռիբէ.) աչէօ
ղըրբէլը, աչք քապալ գօյէլը. կէօզ Թարթըմը՝
Թարթմալը՝ գըրփըմը՝ Թարթըլը, Թափըփէ,
Թափըփէկ. *Ցանհատին 'ի Թարթել ական՝
'ի վերջին փողն . Նիւս . կազմ: *Ի Թարթել
ական գտաւ յայնմ տեղւոջ . Վրք հց . ծն:
*Յարժամնէ Թարթել ական մի չկայա-
նամ (ասէ երկինքն) . Ղ . Իմ եղոյ : *Ի
Թարթել աչաց միայն ոչ դատա սիրտ իմ
'ի տանջի քո . Բէնիկ: *Ի Թարթել աչաց
նորոգին . Տօնակ :

ԹԱՐԹԵՒԱՆՔ, նաց.գ. Բառ առաւել
ռմկ. որպէս Արտևանունք՝ որ Թարթեն .
Թերթն և Թարթևանոք . Մաղք. Յուհ։

ԹԱՐՄԱՏԱՐ . ի, աց . ա. Ἀσθενέστατος. Infirmissimus. χεῖρον, deterior, vilis.
Թեթևին . տրուպ . տկար . փանաքի . և Ան-
արժան, վատթար . ռամիկ . աւելորդ .
անպիտան . անպատճառ . և Կցկցեալ 'ի
դիր կամ 'ի պատճառս . *Մի ինչ
էր և Թարմատար 'ի կենդանեաց . Ա-
րիս . ծ : *Իսկ այն՝ որ միւսով, Թարմա-
տար է . Պղատ. փիմ: *Եղկելի և Թարմա-
տարքան զամենայն մարդիկ . Ճ.Ա: *Այս
այն է աղանդոյն մարկիոնայ . Թող զայլ
զամ Թարմատարանս . այսինքն զանպի-
տան նոցա. Եզնիկ: *Ոչ երբեք ուրեք
... և ոչ երբեք 'ի պատերազմի՝ Թար-
մատար (կամ Թարամատար) հրեշտակաց
... և կայս ». այսինքն անպատճառ
... . Բառաբ. Գ. 5: *Արքայ արտա-
... Թագաւոր Թարմատար , կայսր ոգէ-
... : Թարահասայ Թարմատարի .
Նար. ծէ. կ: *Ա յողբիկ 'ի ազէտ և 'ի Թար-
մատար առաջնորդաց 'ի ներքս մտին : Ի
յիշատակ Թարմատար անձինս եղկելւոյ .
Սարգ . ա. պ. ծա. և յեշաց : *Լի չահաւէտ
քարամբք , և ամենամաքանչ հրաշոր-
ձևալք , և 'ի բաց եդեալ զաղտ , և պար-
զեալ 'ի Թարմատարացն . Հին կտկ:

ԹԱՐՄԱՏԱՐ ՇԱՂԿԱԿ , ըստ քերակա-
նաց. որ 'ի յն. կոչի առլրական կամ յաւե-
լուածոյ. Παραπληρωματικός. Suppletivus.
*Թարմատարք են , որ 'ի չափոյ սակս և
կամ զարդու յարատոցեալ լինին ». զոր-
օրինակ են ձայնքս , δή, που, αρ, μην, αν, κεν, γε. Թր. քեր . որոց 'ի դէպ գան 'ի հայ-
բառ. իսկ. գոգ. իմն, ինչ, ապաքէն, արդ,
ևն : Բայց քանզի Թարգմանիչն եդեալ է
նովին մասօք 'ի մեզ . *Իգն (զոր օրինակ զո-
րաւիգն) մակ , իբրու 'ի զուր այլ և այլ մեկ-
նիչք ալէսպէս իմաստս սահղծանեն անդ :
Գուցէ լաւ ես առ մեզ Թարմատար շաղ-
կապ ասին , Թէ , եթէ , իբր՝ բա , զի . ուր-
քի . երբ չաղկապեն ևեթ զբանս՝ առանց
տալոյ զառանձին իմաստ ինչ նշանական :

ԹԱՐՇԱՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ . Տ. ԹԱՌԱ-
ՄԵՑՈՒՑԱՆԵԼ . Μαραίνω . Թօշնեցունել .
Թառամեցունել և մաշել . (յն. մառէնօ.) *Յառաջ
քան զյերկարն ծաղկել՝ նուաղեցուցեալ
Թարշամեցոյց . Փիլ. նխ. Բ: *Զբոլորո
տծայրին ցանկութեանցն Թարշամեցուցա-
նէ : Զբոյսս բարեացն Թարշամեցուցանել .
Լմբ . ող: *Թարշամեցուցեր զգեղ վայել-
չութեն նորա . Վրք հց . իզ: *Զախտիցն
շարժմունս Թարշամեցուցանէր . Ճ. Ա:

ԹԱՐՇԱՄԻՄ, եցայ . Տ . ԹԱՌԱՄԻԼ .
Μαραίνομαι . Թօշնիլ, Թորմիլ. մաշիլ . *Թար-
շամեսցի իբրև զբանջար 'ի սօլթի . Յոբ .
ԻԴ . 24 : *Նոյնպէս և մեծատունն հանդերձ
չահիւքն իւրովք Թարշամեսցի . Յկ. ա.11:
*Եւ ոչ Թարշամեցան երեսք նորա . Եփր.
Եւ: *Թարշամեալ պապքութ արբուցմանց
իրատու . Խոր . Գ . 68: *Թարշամեալ որ-
պէս 'ի կարկուտ սաղարթ տերևոց . Լմբ.իմ:
*Վասն Թարշամելոյ գեղոյ նորա . Վրք:
Ծնօտք նոցին Թարշամեալք էին . Վրք
հց . ԻԷ . Դ : *Բոց Թարշամեալ . (մարած).
Նեղոս: *Ծնկեալք Թարշամելին (Թշնա-
միքն , իբր ուժէիլ .) Փարպ :

ԹԱՐՇԻՆԱԿ . Տ . ԹԱՇԿԻՆԱԿ :

ԹԱՐՇԻՇ, շշի . կմ ԹԱՐՍԻՍ, սաի, կմ
սայ . գ . Բառ եբր . մ . Ակն ինչ պատուա-
կան՝ ծովագոյն (ըստ Թարգմ. անուան).
կապոյտ քար . յակինթ . Թերևս յանուա-
նէ տեղւոյ առեալ . ուստի ասի 'ի մեզ,
*Ականց Թարշշի: Ականք Թարսսայ . Ե-
լէմ . ծԲ . 2 . ևն : Եզեկ. ա. 16: Եւք. Է.14:

ԹԱՐՑ . նխ . որպէս Թանց . Առանց .
Ἄνευ, δίχα . Sine . ռմկ . *Ընդունելու-
Թն ... Թարց գիմաց և ներխոնարհութեց .
Թր . քեր : *Թարց ենԹակային սպականու-
Թե . Անյ . պորփ : *Թարց միոյ երկբայու-
Թե . Պիտ : *Թարց հրամանի . Մծբ . ծա:
*Թարց պատճառանաց սպանանել զյով-
հաննէս . Երզն . մտթ :

ԹԱՑ . ա. (առաւել ռմկ .) իբր Թացեալ .
Թրջեալ . խոնաւ . և Լի խոնաւ իրօք .
*Իսկ Թէ իցէ Թաց , յինքն առնու զոր 'ի
Թաց մարմնոյ խոնաւութին եղեալ . Մէհ .
ղեփ: *Եթէ ունայն իցէ ամանն ... իսկ եթէ
'ի Թաց (ամանն) անկանիցի ... և յամենայն
Թաց աման ... 'ի փայտէ 'ի Թաց աման ան-
կանիցի . Կանոն :

ԹԱՑԱՆԱՄ . Տ . ԳԻՋԱՆԱԼ . *Վասն
որ 'ի գրաստ նստին , և Թացանան. Կանոն:

ԹԱՑՈՒԹԻՒՆ . գ . Խոնաւութիւն . և
Գիջութի . *Ոչ ըստ գինւոյ ձևոյ և կամ
ջրոյ Թացութե . Նար . զԳ: *Այլ եթէ 'ի
վերայ գրաստու Թացութին լինի առանց
խորհրդոյ ... և եթէ 'ի խորհրդոյ Թացու-
Թն լինիցի . Կանոն :

ԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ . ցուցի . ն. Տ . ԹԱ-
ՆԱԼ . *Սուր արեալ և Թացուցեալ , (կամ
Թաքուցեալ) և արեամբ ներկեալ . Մագիս:

ԹԱՒ . ի, աց , կամ ու , ուց ա . Δασύς, λάσιος, δασός, θύρσος, θάλλος, θαλλῶν. Densus, pilosus, hirsutus, lispidus,
herbidus, virens . (ըծ . ռմկ . Թաւլը և
Թիւյլիւ) . Թանձր . Թանձրախիտ . հոծ .
(որպէս սաս կմ տունկ տերևալից , տերևա-
խիտ . վարսաւոր . անտառախիտ .) և Մա-
զոտ , բրդոտ . Թաւարծի՝ (կենդանի, մորթ.)
*Տերևս 'ի Թաւ ոստոց ծառոց : Ոստս ա-
ռեալ պեղեցիկս 'ի Թաւ ծառոց : Ոստս
Թաւս : Թաւ ոստոք : Եմուտ չորին ընդ
Թաւ կաղնեաւ . Նեեմ . Ը 15 : Բ . Դ . ծ . 7 :
ծԳ . 4 . Ղ . 7 : Բ . Թգ . ծԸ . 9 : *Ի Թաւ ան-
տառս մտեալ զօղէ : Թաւ խարձք, և խիտ
մայրիք : Դրախտն՝ Թաւ վայր է . Փիլ :
*Թաւ և տերևախիտ ». յն . մի բառ . Նիւս .
կազմ : *Տերևս Թաւս . Վրք հց . ծԲ : *Ի
շամբս . . . ոչ համարձակեալ 'ի Թաւուտ
քաջարշաւ լինել . Խոր . Գ . 55 : *Երթեալ
'ի Թաւ պուրակս բուրաստանացն , մտեալ
'ի ներքոյ Թաւ Թփոյ : Գտին զնա 'ի Թաւի
անդ զօղեալ . Աճռ . Բ . 3 : Իսկ Եղիշ . ժանյ
*Մի՛ Թաւ ամուր ընդունօղ լինիր նենգու-
Թե Թշնամւոյն ». իմա, անտառ ամրութե .
ամրոց կուռ . (կմ Թաւամուր, ծխամած):

ԹԱՒ . իբր նմանութ . * Եղբայր իմ եսաւ
այր Թաւ է , և ես լերկ : Էին ձեռք նորա
իբրև զձեռսն եսաւայ եղբօր իւրոյ Թաւ :
Ղաառագոյն ամենևին իբրև զմորթ Թաւ .
Ծն . իէ . 11 . 23 . 25 : *Վերարկու փոխա-
նակ Թաւ մորթոյ ձմերայնի . Փիլ . քէա-
կան : *Փոխանակ համբարուաց՝ ակիղաս ասէ ,
դեղք Թաւք և հերաւորք . Ոսկ . Եա :

ԹԱՒ . Δασύς . Crassus . Ըստ քերակա-
նաց և երաժշտաց՝ է Հաստ և Թանձր ձայնն
կմ հնչիւն տառի . որ և ՍՏՈՒԱՐ , և ԲՈԲՐ
կոչի . *Թաւք ('ի տառս) իինն . Թ , փ , ք ,
խ . ց , ւ , չ , ջ , ռ . (ըստ յն . երեք , Թ . Փ ,
Ք կամ Խ .) ... գիտն քան զկեննն Թաւ է ,
և քան զքէն և զխէն լերկ . Թր . քեր : *Ի
շարաձայնութէ տառիցն՝ Թաւացն և լեր-
կացն : Միջակք՝ քան զնուրբսն Թաւք են , և
քան զԹաւսն նուրբք . Երզն . քեր : *(Ի ձայնս)
ոմն սուր, ոմն Թաւ . Մագիս :

Ուստի և նշանն սաստիկ առոգանութե
Թաւ կոչի՝ հակառակ սուղի , δασεῖα, aspiratio . ըստ յն . (῾) և հյ . (՛) *Երկար .
սուղ . Թաւ . սուղ ... Հագագ երկու ,
Թաւ, սուղ . Թր . քեր : Վրդն . ող:

ԹԱՒ . որպէս Անուն վերջին տառի ե-
բրայեցւոց , որ ձևով մօտաւոր է եաւթե
խաչի . իբր յն . լա . T . և հյ . Դ . Թ . բե-
րեալ յօրինակ սոյ նշանի յԵզեկ . Թ . 6 .
*Յորոյ վերայ նշանն իցէ, մի՛ մերձենայցէք ».
ըստ եբր . թաւ . կամ օթ . կամ թաւ : *Ե-
ղեկիէլ ասէ , գիր նշան Թաւու 'ի ճակատ
արանցն՝ որ հեծեն : Յորոյ վերայ իցէ նշան
Թաւու , մի՛ մերձենայք 'ի նա . Մխ . այր :

ԹԱՒԱԳԷՍ , գիսի , սաց . ա . Βαθυχαίτης. Densam habens caesariem . Ոյք
գէսք են Թաւ . Թաւ վարսիւք . Թաւամազ .
Թաղը չաչ . կիւմրահ սաչլը . *Քանզի Թաւա-
գէսք են , որ ունին ասփրին ամենևին . Փիլ .
քէառնան :

ԹԱՒԱԳԼՈՐ . Տ . ԹԱՒԱԼԱԳԼՈՐ :

ԹԱՒԱԳԼՈՒԽ . ա . Որոյ գլուխն է Թաւ
մազիւք . *Ծածկեալ անձն 'ի հերաց մարմնոյն
ծերունի Թաւագլուխ : Յոյժ Թաւագլուխ
է , և հաստանձն . Հ=Ց . յունիս . ծԷ . և ԻԸ .

ԹԱՒԱԳՈՅՆ . ա . Առաւել կամ յոյժ

թաւ. *Ջօրէն մորթոյ, և որ այլ ևս ինչ թաւագոյն է. Փիլ. լին. գ. 160:

ԹԱՒԱԹՈՒՓ. ա. Հոծեալ թփովք. թաւ. *Ջորպիսմ անտառս, զթանձրախիտ մայրիսն, զթաւաթուփսն, և զառուարածառսն, և զերկայնաճիւղսն. Արգ. ժէ. է:

ԹԱՒԱԼ. գ. Արմատ թաւալելոյ. լծ. ընդ Տապալ. ռմկ. Եօղալուռմիշ. փէղէլէնմիշ. որ և ԹԱՒԱԼՈՒՄՆ. *Թաւալ առեալ. Ոսկեփոր: *Զուգն 'ի թաւալ. Մագ: *Որպէս անիւ թաւալի արեգակն յելիցն 'ի մուտս. մի մի թաւալ յաւելու, մի մի թաւալ պակասէ. Վանակ. փարէմփ: *Զտոլայս գիտցիկս թաւալ տալով արեան (ուղխից) 'ի գետն հասուցանէր. Արծր. վերջ: *Ջուր զօղանջէս յանօգուտ թաւալ բանիցն թաւալելով. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԹԱՒԱԼ. ա. իբր Թաւալեալ. ընկողմանեալ. միտեալ. *Դէմ ընդդէմ են, և թաւալ, և առ միմեանս հայեաց: Բերք' թաւալ 'ի մի կողմն' առ միմեանս հայելն. Փիլ. լին. գ. 5: *Թաւալ անկեալ' գլոր խաղային». այսինքն թաւալգլոր. Լաստ. ծդ:

ԱՌ Ի ԹԱՒԱԼ. իբր Ջառ 'ի վայր. զառ 'ի վեր. զառ 'ի թափ. առ 'ի շեղ. *Ցամուր այրս, յոր մուտ ոչ գտանէր, բայց 'ի 'ի կողմանէ գոյզն ելք էին առ 'ի թաւալ. Խոր. գ. 45:

ԹԱՒԱԼԱԳԼՈՐ. } ն. Գրի մրկալ.
ԹԱՒԱԼԳԼՈՐ. } կաւ արդեօք' և ԹԱՒԱԳԼՈՐ. Թաւալելով և գլորելով. տապալմամբ, հոլովմամբ 'ի վերայ երկրի, կամ զմիմեամբք կուտակեալ թաւ հոծութք. Եօղլուրմիշլէրուն. Գլօրփլէրուն. փէղէլէնիք, Եօավուրլունէ. *Թաւալագլոր խաղալ միրաւորաց». յն. բազմութիւն միրաւորաց և ծանր անկման. Նաւում. գ. 3: *Անբաւք 'ի նմանէ յերկիր անկեալ' թաւալագլոր (կամ թաւալգլոր, թաւագլոր) խաղային. Խոր. բ. 82: *Զթաւալգլոր (կամ զթաւագլոր) խաղալ միրաւորելոցն. Եղիշ. ը: *Առ 'ի գործ զվաղակաւորն առեալ' առ հասարակ զնոսա թաւալգլոր խաղացուցանէր. Ցհ. կր: *Ընդ զառ 'ի վայր լերինն թաւալագլոր խաղացուցեալ. Արծր. գ. 10: *Դիականք նոցա թաւալգլոր խաղացեալք. Լաստ. ծա: *Ընդ զառ 'ի վայրն թաւագլոր գնայ անկանի 'ի ջուրն. Վրդն. պղծ:

ԹԱՒԱԼԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել թաւալեալ, հակեալ. միտեալ, ընկողմնեալ. բերեալ. Չէյ տէն աւէլէ պառնկած, ծառած. Էյիլմիշ, ատրմիշ. *Բազումք 'ի տոցանէ 'ի միջօրեայն կոյս թաւալագոյնք են (այսինքն ընդ հարաւ հայլին): Սկիզբն կատարումն խնդրէ, և կատարածն 'ի սկիզբն կոյս թաւալագոյն է: Ցայնկոյս թաւալագոյն եղեալ, 'ի բաց դարձեալ լինի 'ի չարէն. Փիլ. նխ. բ: լին. ա. 55. 61:

ՇՈՒՐՋ ԹԱՒԱԼԱԳՈՅՆ. Περικυλινδεῖσθεις. Circumvolutus. որպէս Շուրջ թաւալական. *Հաստատուն միոյ ստացեալ կետի, և երբեմն յոլովագոյն շուրջթաւալագունիւքն. Պղատ. օրէն. ծ:

ԹԱՒԱԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κλειτός. Declinabilis. Որ կարէ թաւալիլ. հոլովիլ. հոլովական. (յն. գլիտօս, իբր գլական, գլորական). *Հոլովական, այսինքն թաւալական. զի անուն ընդունակ է հոլովից. Երզն. քեր:

ԹԱՒԱԼԱՆԻՄ. չ. Իբր թաւալիմ, կամ թաւալանամ. հոլովիլ, խոնարհիլ. *Սեմէի թաւալանէր առ աջիռոսիցն գաւթի. Եփր. թգ:

ԹԱՒԱԼԳԼՈՐ. Տ. ԹԱՒԱԼԱԳԼՈՐ:

ԹԱՒԱԼԵՄ. եցի. Տ. ԹԱՒԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. և ՏԱԳԱԼԵԼ. *Եթէ 'ի վայր զէս հնարի կործանել... եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ. Նար. կը:

ԹԱՒԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Κυλέω, κατακυλέω, προσκυλέω. Verso, roto, volvo, voluto, advolvo. ἀποκυλέω, devolvo, volendo amoveo. Թաւալ տալ. թաւալել. տապալել. հոլովել. գլել, գլորել. (յն. գիլէօ. երր. կուլ.) Գլօրթմէկ. Գլօրփլէտմէկ, Եօղմէկ, Եօղլուրթմէկ. փէղէնլէթմէք, փէղըլտըրմէք, փէվլըրմէք, Եօւվարլամագ. *Թաւալեցուցէք վէմս մեծամեծս 'ի բերան այրին: Թաւալեցուցէք ինձ այսր վէմ մի մեծ: Թաւալեցուցից զքեզ 'ի վիմացդ: Թաւալեցոյց վէմ մի 'ի դուռն գերեզմանին: Ի բաց թաւալեցոյց զվէմն 'ի դրաց գերեզմանին, կամ 'ի գերեզմանէ անտի: Թաւալեցոյց ընկէց զմարմին նորա 'ի գահոյից անտի. Ցես. ժ. 18. ա. թգ. ժդ. 33: Երեմ. ծա. 25: Մտթ. իէ. 2: Մրկ. ժէ. 26: ժզ. 3. և 4: Ցուդթ. ժգ. 11: որպէս և էր. *Գտին զվէմն թաւալեցուցեալ 'ի գերեզմանէ անտի. Ղկ. իդ. 2. նոյնպէս է ըստ յն. և Մրկ. ժզ. 4: *Զմաղն թաւալեցոյց 'ի ձեթն». այսինքն շաղախեաց. Տաղտկեց. Հ = Ց. յոհլբ. ժբ: *Ոչ ընդունայն զծածային բանն լեզուօք թաւալեցուցանել, այլ հաստատել վարուք». իբր յածեցուցանել. (կամ ռմկ. ...) Վանակ. յոբ:

ԹԱՒԱԼԻՄ, եցայ. չ. և չ. Κυλίομαι, Volvor, volutor. ἐπιστρωννύμι, insternor, substernor. Տապալիլ. հոլովիլ. գլորիլ. շրջշրջիլ. ոլորտանալ. և թարթափիլ. տարածիլ. և հակիլ. միտել. Գլորփլնմէկ, Եօւվարլանմագ, պաթըլմագ. *Քարինք սրբ թաւալին յերկրի նորա: Հող 'ի գլուխ լինէին, առաջի թաւալէին. (յն. պաղատէին): Անկեալ յերկիր' թաւալէր և փրփրէր: Ընդ մոխիր թաւալեսցին». յն. տարածեսցին. (ռմկ. ...) Զաք. թ. 16: բ. Պ. ժդ. 15: Մրկ. թ. 20: Եզեկ. իէ. 31: *Ընդ մոխիր թաւալեալ: Անկեալ թաւալէին առաջի նորա. Ագաթ: *Ի մոխիր և յաճիւն թաւալիցիք. Եղիշ. գ: *Թաւալեցայ 'ի տիղմ. Փարպ: *Թաթաւիմ տղմով, թաւալիմ 'ի մեղս. ժմ: *Ի մարմնոյս փափկութիւն թաւալելով. Փիլ. ձ. բան. որ և ի ... *Ոչինչ էր սորա մասն, որ թաւալեցաւ առ մանուկն». այսինքն միաեցաւ: *Հաւութ առ հեռաւոր աղջականաւն թաւալեցաւ. (ռմկ. ...) Երզն. մթ:

ԹԱՒԱԼՈՑ, ի, աց. գ. Առ 'ի թաւալ վայր. զառ 'ի վայր տեղի, կամ թաւուտ վայր. թաւ ալոցք. *Սակս շուրջանակի մացառախիտ մօրացեալ թաւալոցացն. Ցհ. կը:

ԹԱՒԱԼՈՒՄՆ, լման. գ. Թաւալիլն. թաւալ. տապալումն. հոլովումն. գլորումն. և թարթափումն. և միտումն. բերումն. *Թաւալմունք վիմաց. Վրդն. օրէն: *Որպէս անիւ թաւալմամբ գնայ արեգակն. Թաւալմունս յաւելու: Գնայ լուսինն, ո՛չ թաւալմամբ, այլ սողալով. Վանակ. փարէմփ: *Եւ խոզ լուացեալ' 'ի թաւալմունս իւր. Մէկն. ժող: *Ցորդորէ յերեւելեացս թաւալումն. Լմբ. սղ: *Դոյզն ինչ թաւալումն լինի տէրունեան մը բանիցն առ այնոսիկ. Փիլ. լին. գ. 34:

ԹԱՒԱԽԻՏ. ա. Թաւ և խիտ. անկախիտ. յուռթի. *Թաւախիտ անդաստան. Երզն. լ:

ԹԱՒԱՄԱԶ, ի, ից. ա. Թաւ մազիւք. խիտ հերօք. *Պողոսի ճաղատն լինել, և պետրոսի թաւամազն, առանձնաւորութիւն են տարհամմանագրութիւք. Դամասկ:

ԹԱՒԱՄՈՒՐ. Տես 'ի բառն ԹԱՒ:

ԹԱՒԱՑԱՏԱԿ, ի. աց. ա. Որոյ յատակն կամ նստոյքն է թաւամազ. մակդիր հեբակլեայ յառաստակելս քերթողաց. *Հանդիպեալ սեւայատակին և թաւայատակին. Նոննոս:

ԹԱՒԱՅՕՆ, ի, ից. ա. Որ յօնքն են թաւամազ. *Էր սքն պետրոս կարճահասակ, երկայնաքիթ, և թաւայօն: Եւ էր սքն պօղոս ճաղատ, մեծաքիթ, թաւայօն. Հ = Ց. յունիս. իթ:

ԹԱՒԱՆԱՄ, ացայ. չ. Թաւ լինել ըստ ամենայն առմամբ, որպէս տերեւախիտ, մազոտ, և հաստ. թանձր. *Թաւանան մայրիք տերեւօք և ոստօք. Վանակ. փարէմփ: *Թաւացեալ էր առ հասարակ ամենայն մարմինն. Ագաթ: *Թաւացան խորգով իբրեւ զեսաւ. Եփր. ծնն: *Թաւացաւ իբրեւ գէսս առիւծու. Կոչ. բ: *(Այր սառն) ընդ թաւուն թաւանայ. Վրդն. ծն: և Ոսկեփոր:

ԹԱՒԱՐԾԻ. ա. Δασύς. Pilosus, hirsutus. գրի և ԹԱՒԸՐԾԻ, ԹԱՒԱՐԾ. թաւ (այր). թաւ այծենի' մորթ կամ զգեստ արկեալ ղանձամբ. մաշկեոր. մազոտ. բրդոտ. Քըլլը. Եիւյլիւ, Քիլլըլը. *Այր թաւարծի, և գօտի մաշկեղէն ընդ մէջ իւր. դ. թգ. ա. 8: *Այր թաւարծի է. Ցծնկ: *Մորթօք այծենեօք ըստ եղեայի այր թաւըրծի. Արշ. վերջոբ: *Եղիա այր թաւարծ. Ոսկեփոր:

ԹԱՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Δασύνω. Denso, pilosum reddo. Տալ թաւանալ. ստուարս կամ գիտուք ծածկել. առագաստել. *Լերկ, և մերկ առ ճշմարտութիւնն է իմաստուն. ապա եթէ ուրեք' և զա ծածկեսցէ և թաւացուսցէ յաղագս հարկաւոր ժամանակաց. Փիլ. լին. դ. 203:

ԹԱՒԴԱՏԵԼ. [illegible] Բռնադատել:

ԹԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Δασύτης. Densitas, pilositas, et adspiratio vocis. Հոծութիւն կամ թանձրութիւն տերեւոց, մազից, գիսոց. և հաստութիւն հնչման, առուից. Քէօյլիւլիւք, Եօղունլուգ, Գալընլըգ. *Վասն թաւութեան զնոյնս պարտ էր կարդել 'ի գիրս. Բայց է տեսակ թաւութեան' յանգգայից երկիր (բուսաբեր), և յզգայականաց անբան կենդանին (ասուով կամ ստեւով). Երզն. քեր: *Մազոյն թաւութիւն. Ագաթ: *Ի թաւութեան մազից. Նոննոս: *Լերկս այս (հնչումն) 'ի թաւութեան այլոցն երեւեցաւ. Քերթ. քեր:

ԹԱՒՈՒՏ, կամ ԹԱՒՈՒԹ. ա. գ. Թաւ և թաւ վայր. *Հոլովեալ անկաք 'ի խիստ թաւուտ թուփս գժնդակաց. Փարպ: *Առ հովիտն թանձրախուռն անտառին... 'ի թաւութ խարձիցն... իբրեւ ընդ թաւութեան անկանէին են. Բուզ. դ. 14:

ԹԱՒԼԻ. գ. Բառ ռմկ. Տախտակ խաղալոյ. Թավլը, Թավլա. (լծ. լա. Թապուլա, Թապլեա. իտ. Թավօլա). տես և ՏԱԳՆԵՂ. *Արհեստիւ խաղացեալ լինի 'ի թաւլի. Բռ. ոփէ. կհ:

ԹԱՓ, ոյ կամ ու, ից կամ ուց. գ. Πέταυρον. Profunditas. (լծ. թ. տիփ, տուփուն. փիր, փարպ.) Ներքոյք. յատակ. խորք. փոսեր. *Ի թափս գժոխոց հասանեն. Առակ. թ. 18. այլ ձ. յատակս: *Քանզի թափք գժոխոց է տուն նորա. Լաստ. իզ:

Իսկ Ոսկեփ. ծա. *Հաննել 'ի թափուցն զփոքրիկ զզգան». իմա հանել հեծելոյն 'ի ներքոյ նստուածոյն, կամ 'ի խորոց քսակի թամբին կամ հանդերձին ըզգանակ կամ զխթան:

ԹԱՓ. (լծ. պ. տապ. հյ. տապ.) Ուժգնութիւն և ջերմութիւն բերման, շարժման,

զարկուածոյ են. *Քննէ զպղնձագործեալ ձեռն, զԹափս բազկի. Ղ. ա. յգ. ծէ։

Ըստ երկին նշանակութեանս երեւի յարել ՚ի բայս՝ այլապէս առանձին. զոր օրինակ.

ԹԱՓ ԱՆՑԱՆԵԼ, կամ ԸՆԴ ԹԱՓ կամ ԶԹԱՓ ԱՆՑԱՆԵԼ. Διήκω, διϊκνέομαι. Pervado, pertranseo, permeo, penetro. որ և ԹԱՓԱՆՑԱՆՑ ԼԻՆԵԼ. ռմկ. Բաֆանցել. այսինքն Ուժգնութեամբ անցանել մինչև ՚ի խորս, ՚ի յատակս, կողմնէ ՚ի կողմն. ընդմտանել. միջամուխ լինել անցանել. կամ մինչև ցափն և ցծայրն հասանել. Կէչմէք կէչմէք, ուճով, Բեկէօնէր Էթմէք. *Հասանել հատանել Թափ անցանել մինչև յորոշումն ոգւոյ. Ագաթ։ *Թափ անցանելով ընդ ամենայն բնակութիս և զխմահարս. Ղ. Բուրձր։ *Արգարութիւն առաւելագոյն է քան զայլ առաքինութիւնս, որպէս Թափ անցեալ ընդ այլսն. Սահմ. ձ։ *Նետն՝ Թափ կարանէ ՚ի կարան անցեալ էր. Բուզ. Է. 43։ *Զօրութիւն նորա (ոյ) ընդ ամենայն աշխարհ Թափ անցանելով։ (և յառաջ) Ընդ ամենայն Թափ անցանել բնաւորեալ է ածային զօրութիւն... իբրու ընդ Թափ անցանելով. Աթան. Ծ։ *Ըղլայնալիճըն լի քարշեալ, և չէշտ կծիկն ըղԹափ անցեալ. Ղ. Վեղ։

ԹԱՓ ԱՆԿԱՆԻԼ, ՄՏԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Վաղս առեալ, և Թափ անկեալ ընդ նեղ և ընդ նուրբ խոխոմս քարանձաւի. Ցհ. կբ։ *Ժողովեալ առ տէրն մամիկոնէից վարդան, և հանդերձ նովաւ մտին Թափ զգրոց հրամանին բոլորեքեան առ իշխանն սիւնեաց վասակ. Փարպ։

ԹԱՓ կամ ԸՆԴ ԹԱՓ ԱՆՑՈՒՑԱՆԵԼ, ՀԱՆԵԼ, ՀԱՍՈՒՑԱՆԵԼ. Մխել ուժգին մինչև ՚ի խորս կամ յայնկոյս. Խուրանէլ խօթէլ, ուճով, Թէյ ղէն Թէյուլ ղին անճրնէլ. *Ել ձեռնական արեամբ մխեալ, տիգաւ ընդ Թափ իմն անցուցեալ"։ հին թղ. ըղԹափ. Ղ. Վեղ։ *Ցետոյ յառաջ նետիս հարկանէր զմէջ ներքինւոյն, անդէն Թափ հանեալ զնետն։ կարանէ ՚ի կարան Թափ հանեալ զնետն. Բուզ. Դ. 14։ Է. 43։ *Թափ ընդ լեարդն զնիզակատէգն հասուցանէին. Փարպ։

ԹԱՓ ԱՌՆՈՒԼ. որ և ԹԱՓԱՌՆՈՒԼ. Միջամուխ լինել անխորհրդաբար կամ ուժգնութեամբ ոգւոյ. վայրապար յածիլ յայլոյ իէլս. *Մօրից և եղեգնապուրակաց Թափ առեալ շրջէր. Խոր. Բ. 21։

ԹԱՓ ՏԱԼ. Ոյժ տալ ձգամբք. ուժգին ներգործել. մղել մխել. *Ելից ՚ի մնաց երիվարն... և Թափ տաց ուշի բազկացս, և ձգեցից ՚ի կորովս գրչի մատանց. Ագաթ։ *Մանուկն նեատորիոս զօրացեալ հոգւով. Թափ տուեալ զգեստնեաց զլեզս (ըմբիշն). Ճ. Ա։ *Ցարշաւել երիվարին՝ Թափ տուեալ բազկին նիզակաւ, զի հարցէ զնշաւակն. Հ = Ց. Դէկտ. ծԳ։ և Ճ. Ա։

ԹԱՓՆ ԸՆԴ ԹԱՓՆ, կամ ԹԱՓՆԹԱՓ. մ. Իբրու Թափանցանց լինելով։ Վրդ։

ԹԱՓԱՆ, ի, աւ. գ. Նոյն և ռմկ. իբր Թ. Բաֆա, որ է խցան. Ծակ. աղեաց՝ ընդ որ Թափի աւելորդն. առորին կոչմն քաղուրդի. *Խոկ ՚ի մէջ ներքնատաւն՝ Թափանն. միջնատուն քաղիրդն Թեթև քան զնա. վերնատուն առ սատամնքօքն. և գուռն ՚ի կողմանէ զաղբոցան զոր ունի բնութիւնս. Վրդն. ծն։

ԹԱՓԱՆԸՄԲԵԼ. ա. Թափանցիկ նշոյլք. լուսաւոփիւռ. յորդալոյս. *Ուրանխ լէր մարմամ, օԹարան ուղղիեան լուսոյն, և Թափանշըլ խաղոյն. Ճ. Գ։

ԹԱՓԱՆՑ ԱՇԵԼ. Նշողել Թափանցանց լինելով. պայծառ փայլել. *Ի գիշերի տեսանես, և ՚ի տուընջեան Թափանց ածցեն ճառագայթք հաւատոյ քոց. Գիրք. Բղթ. առ վրկ։

ԹԱՓԱՆՑ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԹԱՓ ԱՆՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Եհար զմի ոմն ՚ի նոցանէ գեղարդեամբ, և Թափանց արարեալ՝ ընկէց յայնկոյս պարսպին. Ճ. Ա։

ԹԱՓԱՆՑԱԿԱՆ, ի, աց. } ա. Թափ
ԹԱՓԱՆՑԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. } անցանող. միջամուխ. բոլորովին միացեալ անշփոթ. *Թափանցական խառնութեամբ յածութեն ոգի՝ բաղկացոյց զգոյութիւն չնչոյս հրաշապէս. Նար. հէ։ *Հուր անկիզային, լոյս Թափանցային. Գնձ։

ԹԱՓԱՆՑԱՆՑ. ա. Διήκων. Permeans, penetrans. συνημμένος, conjunctus. Թափ անցեալ կամ անցանող. ընդմտեալ ՚ի ներքս ՚ի խորս. միջամուխ. միացեալ կամ միաւորեալ. *Նիզ մի ՚ի մէջ սեանցն Թափանցանց։ Արար զմիջին պարգունակն Թափանցանց ՚ի մէջ սեանցն. Ել. Իզ. 28։ Լը. 3։ *Օդն Թափանցանց է ընդ հուրն և ընդ ջուրն. Եղիշ. Բ։ *Թափանցանց միութեամբ զայն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ։ Թափանցանց իմն խառնութեամբ ընդ Թանձրութեն մերոյս գոյութեան մտեալ անցանէ. Նար. հէ. ղԳ։

ԹԱՓԱՆՑԱՆՑ ԼԻՆԵԼ, ԲԵՐԻԼ, ԵԼԱՆԵԼ. ԵՆ. Տ. ԹԱՓ ԱՆՑԱՆԵԼ. Διήκω. *Անածի կարծիք են՝ ոչն կարծել զածային ակն ընդ ամենայն Թափանցանց լինել. Փիլ. լին. ա. 69։ *Կարէ միտքն Թափանցանց լինել. Լմբ. ծող։ *Ցածայնոյն Թափանցանց լինելոյ նշուլից. Ցհ. իմ. առ։ *Ի Թափանցանց բեեռացն լինել ՚ի ձեռս և յոտս նորա. Իգն։ *Մինչ ՚ի մարմին և յասկերս Թափանցանց բերեալ։ Թափանցանց (բերելով) ընդ Թիկունսն յայնկոյս յերկիր հարատէր. Ցհ. կբ։ *Եւ ինքն (ած) շուրջ գնայ Թափանցանց. Մագ. Է։ *Թէև գաղանք ինչ անհնարինք պատահեսցեն, և կամ պարիսպք երկաթիք, հարկանել սատակել կործանել՝ Թափանցանց ելանելոյ. ա՛յլ. ձ. Թափ անցանել. Բ. Դ. ծա. 9. յն. ծակել. τιτράω, perforo.

ԹԱՓԱՆՑԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Թափանցանցն գոլ. միջամուխն լինել. անցք. *Ճաճանչ կիզանող ընդ հանրական Թափանցանցութեն խորհրդոյ մեծի։ Եւ որ ՚ի մեզ մտից պատուհանաց մշտաբացիկ Թափանցանցութիւք. Նար. ծԴ. ղԳ։

ԹԱՓԱՆՑԵԱԿ. ա. Իբր Թափանցիկ, ըստ որում Թափանցելի. *Եւ Թափանցեակ է ակն (այն). և գեղ առողջութեն. Վրդն. Ել. լԲ. 10։

ԹԱՓԱՆՑԵԼ. ն. Ի խորս մխել. անցուցանել. ձգել. *Որպէս յամենեսեան Թափանցեալ զնախախնամականս իւր ներգործութիս. Դիոն. Երկն։ (յն. չէզ. Թափ անցեալ)։

ԹԱՓԱՆՑԻԿ. Տ. ԹԱՓԱՆՑԱՆՑ. *Որ յամենեօին է, և ընդ ամենայն Թափանցիկ։ Թափանցիկ է ընդ ամենայն հրաշափառաբար։ Թափանցիկ մինչև ցորոշումն շնչոյ և ոգւոյ. Կիւրղ. Գնձ։ *Լոյս է Թափանցիկ ամենայն կուրացելոց աչաց"։ այսինքն Թափ անցանող և ընդ աչս կուրաց. Մամբր։ *Անմարմին բնութեն (գէն), և սրընթաց, և Թափանցիկ յամենայնի. Խոսր։ *Եւ Թափանցիկ բնութեն անսահման՝ եկն ՚ի սահման ժամանակական. Գնձ։ *Լուսափայլէն, և գարձեալ ՚ի յաղէակիցան զիւրեանցն Թափանցիկ առնէն"։ այսինքն փոխանցեն. Դիոն. ածայ։ *Ի սիրոյն Թափանցիկ առնէ զխոցուածն"։ այսինքն միջամուխ առնէ. Կլիմաք։

ԹԱՓԱՆՑԻԿ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԹԱՓ ԱՆՑԱՆԵԼ. *(Բևեռքն) Թափանցիկ լինէին ընդ ներքանս ոտից նորա. Ճ. Ա։ *Ղեշտ ընդ մէջ Թիկանցն Թափանցիկ լեալ՝ յերկիր անկանի սլաքն. Խոր. ա. 10։ *Թափանցիկ եղեալ ընդ երկինս՝ յանմատոյց տեսիլն մերձեցուցանէ. Եղիշ. Է։ *Թափանցիկ եղեալ բարերարականն նորա նախախնամութիւն յամենայն էսս. Դիոն. Երկն։ *Ի վայրկենի ընդ ամենայն խորհուրդս լինի Թափանցիկ (միտքն)։ Հոգւոյն սքյ շնորհքն ընդ մաքուր միտսն Թափանցիկ լինի։ Եւ նորա յղկելովն Թափանցիկ լինի ընդ նորին անօսրութեան պայծառութբ մտացն. Լմբ. ող. և ծող։ *Դիւրին սահմանեցեր զԹափանցիկն ընդ անձուկ ծակ ասղան լինել մալխոյ. Սհկ. աղ։

ԹԱՓԱՆՑԻԿ. իբր ռմկ. ըստ յն. Διαφανής (անդր կամ յայնկոյս երևելի). Diaphanus, pellucidus. այսինքն Թափանցելի ՚ի լուսոյ, անգիմահար, լուսանցոյց, (որպէս ապակի, օդ). ՚ի նք գիրս Թարգմանի Երևելի, կամ Պայծառ։ Կան և քանի մի վկայութիւք՝ որք յայս միտս Թերևս ձգեսցին, բայց մարթին և ՚ի բուն նշանակութե վերածիլ. *Թափանցիկ հրածին ամպոյն սիւն գործեալ յայրին. Ղոր։ *Իբրև կայծակամբք Թափանցիկ սուզեալ. Մագ. Ղ։ *Զածային գիտութեանն ճառագայթս ՚ի բոլոր լուսումն եկեղեցւոյն Թափանցիկ փայլեցուցանել. Լմբ. պտրգ։

ԹԱՓԱՆՑՈՒՄՆ. մանաւանդ ԹԱՓ ԱՆՑՈՒՄՆ. Թափ անցանելն. ընդմտանելն և անցանելն յայնկոյս. *Զի մի Թափանցումն միայն կարծեսցես. Երզն. մտթ։

ԹԱՓԱՌ. ա. մ. Որ Թափ առնու ընդ վայր. և ընդ վայր յածմամբ. *Թափառ ոչ շրջին. Վանակ. հց։

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. (ըծ. արաբ. պրս. Բաֆ, Բայէֆ, են.) Μέτοικων, πλανήτης, πεπλανόμενος, πλαζόμενος, ἀλώμενος, ἐξωσμένος. Vagus, vagabundus, errabundus, oberrans. Որ Թափառ շրջի. Թափառեալ. յածեալ ընդ աշխարհ. մոլորական. աստանդական. վտարանդի. տարագիր. գաղթական. պանդուխտ. Բուրէուրական. փէփէրկին. *Գերի Թափառական։ Ոչ ոք իցէ՝ որ ժողովիցէ զԹափառականսն։ Եւ ոչ իցէ ազգ, յոր ոչ հասանիցեն Թափառականքն եղամայ. Երեմ. Բ. 3։ ԽԲ. 5. 36։ *Ա՛յր Թափառական գիտաց բազում ինչ. Սիր. լա. 9։ *Ցանապատ վայր՝ յորում Թափառականն (այսինքն Թափառեալ) շրջէր. Փիլ. Իմաստ։ *Կեան յաշխարհի (Սրբ) իբրև զԹափառականս (կամ զԹափառնականս). Մանդ. ա։ *Զատանուտէրն անհանգիստ և Թափառական տատանեալ. Նար. ծա։ *Թափառական այր կարծեցեալ. Ղ. Վեղ։

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλάνη. Vagatio, error. Ընդվայրայածութեն. վտարանդութեն. մոլորումն. փէփէրկինլիք, ալուրալըգ. *Տաղտկացեալ էր ՚ի մոլորական Թափառականութենէն. Եւս. քր. ա։

ԹԱՓԱՌԱՆՔ, նաց. գ. Πλάνη. Vagatio. որ և ԹԱՓԱՌՈՒՄՆ. Ընդ վայր յածումն. *Ոչ գժուարելով ընդ Թափառանսն և ընդ յածումն։ Զօտարութիս ըստ տեղ տեղ, և զմիմեանց վերայ Թափառանս մոլորանացն. Փիլ. Իմաստ։ *Զորբաց զանհնարին հառաչանաց ազգոյ Թափառանաց. Պիտ։ *Ժողովեցան ՚ի մեղացն Թափառանաց տերամբն. Ոսկ. Ես։

ԹԱՓԱՌԻՄ, եցայ. յ. Πλάζομαι, ά-

λάομαι. Vagor, erro. Թափ առնուլ ընդ վայր. մոլորական շրջիլ 'ի բացի. այսր անդր յածիլ. վտարանդի լինել. *Մինչև յերբ թափառեցիս դուստր անարգեալ. Երեմ. լա. 22: *Ցաւերակս նորա մի՛ թափառիր. Սիր. ը. 7: *Ի ներքս անդ յածի յածային դաւխթան, և ոչ արտաքոյ թափառի. Փիլ. Խնամ: *Իշխան օդոյս այսորիկ կոչէ զնա վասն յօդս թափառելոյ. Եղիշ: *Չկայցես 'ի միում տեղւոջ, այլ թափառեցիս. Կիւրղ. ծն: *Մոլորեալ, և 'ի լերինն ընդ գազանականացն դիւաց թափառեալ: Եթէ ընդ գազանս ինչ թափառեցայց. Նար. ծէ. կը:

ԹԱՓԱՌՆԱԿԻ. մ. Թափառելով: Արծր:

ԹԱՓԱՌՈՏ. Տ. ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ. *Եղիցին մոլորեալք թափառոտք 'ի մէջ հեթանոսաց. Մծբ. ծը:

ԹԱՓԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Տ. ԹԱՓԱՌՈՒՆՔ. *Որք առաքելական քարոզութեան ժողովեցան 'ի մեղացն թափառմանէ. Յհ. իմ. էկեղ: Իսկ Մագ. ծդ. *Կաքաւողացն խենջիւնս և սանջանս, և ոտիւք թափառումն». իբր շրջաբերութիւն հանդերձ դոփմամբ ոտից:

ԹԱՓԵԱԼ ՈՒՂԵՂ. (առաւել է երկու բառ, քան բարդ). Այն՝ որոյ թափեալ է ուղեղն կամ խելքն. անմիտ. պակասամիտ. *Ոչ գիտէր թափեալ ուղեղն. թէ վճարեալ է վասն ամողեկի. Մծբ. գ:

ԹԱՓԵՄ, եցի. ն. Ἀποχέω, ἐκχέω, καταχέω, ἐκκενόω, κατακενόω. Effundo, evacuo. Որպէս թէ թափով իմն հեղուլ, կամ թափուր առնել. հեղուլ 'ի դուրս. դատարկել զինչ. կամ հեղուլ 'ի ներքս ամանոյ յամանն, որով մին դատարկի, և միւսն լցեալ լինի. [illegible]. *Եւ եղև 'ի թափել նոցա զքուրձս իւրեանց. Ծն. խբ. 35: *Եփեաց զըլիթսն, և առ զտապակն, և թափեաց առաջի նորա. Բ. Թգ. ծգ. 9: *Թափեաց զապարն յաւազանն. Ծն. իդ. 20: *Թափեաց 'ի գլուխ նորա 'ի բազմականին. Մտթ. իզ. 7: *Եւ ոչ թափեալ ամանն յամանոյ. Երեմ. խը. 11: *Եւ գուբք սպառեալ թափեալ էին. Յուդթ. է. 11: *Զբաժակին սրտմտութեան, զոր արբեր և թափեցեր». մի ձ. սթափեցեր. Ես. ծա. 17: *Թափեսցուք յամանոցս ոսկի և կնդրուկ և զմուռ. Ճճ: *Թափեցաւ 'ի բնակչաց քաղաքս. Բրս. Գործ: *Հրաման տացէ քահանայն թափել զտունն (այսինքն դատարկել 'ի կահուց). Ղևտ. ժդ. 36: *Թափեաց զնոսա նաւն 'ի կղզին. Բուզ. դ. 6: (Տես և ՍԹԱՓԵԼ, իբր Թափել):

Նմանութեամբ ասի. *Թափեսցեն զսուր իւրեանց 'ի քեզ: Թափեսցեն զամենայն սուրս իւրեանց 'ի վերայ եգիպտոսի, և լցցի երկիրն վիրաւորօք. Եզեկ. իը. 7: լ. 11: *Ի քաղցրիկեց բարկութենէ թափեսցի լիով կարկուտ. Իմ. է. 23: *Ի նորա գլուխն թափէ (յն. դարձուցանէ) զպատուհասն. Ոսկ. Ես: *Զիւրեանց զոյժ և զօրութիւն թափիցեն (յն. լուծցեն), և նմա ինչ ոչ ազդիցեն. Ոսկ. Ես:

ԹԱՓԵԼ. Ἐξαιρέω, ἀφαιρέω, ἐκτινάσσω, ἐκκόπτω, ῥύομαι, ևն. Aufero, evello, excindo, libero, ևն. Թօթափել. 'ի բաց հանել. 'ի բաց կորզել, ճողոպրել, ազատել. և կր. փրթանիլ. մեկնիլ. 'ի բաց գնալ. [illegible]. *Թափել զոք 'ի մահուանէ, 'ի ձեռաց այլոյ, կամ զգերիս. կամ 'ի բերանոյ առիւծու աքեացն, կամ զաւարն, կամ զգրաւս քաղաքին: Թափել 'ի նոցանէ զգոյսն: Թափիլ թեւոց, ուսոց յանկարծ. ևն: *Մի՛ թափիր զձիթենի և յերրորդութիւն. Եփր. համաբ: *Թափեսցին ձիթենիքն քո: Տերև նորա մի՛ թափեսցի. Օրին. իը. 20: Սղ. ա. 3: *Մինչև զախտն փոյթ ընդ փոյթ թափեաց (յերբօրէն). Կլիմաք: *Քուն մահու թափեալ. Ը. թագ: *Բևեռովք զկեւո թափել. Զքր. կթ: *Ոչ իշխէր աղաչել, և բնաւ թափել ('ի բաց յայն) զպարտութիւն. Ոսկ. Ես: *Դարձիր առ յովաբ. և ոչ կամեցաւ թափել». խմ. թափել. այսինքն մեկնել, (ամկ. [illegible].) Բ. Թգ. Բ. 23: *Չեն թափելոց 'ի ձէնջ. Երեմ. ձ. 8: *Թափեսցի հուր յերկաթոյ. Եղիշ. Է: *Թափեալ 'ի հարցն գահուէ». այսինքն զրկեալ. Խոր. գ. 65: *Գոյն արքունական ծիրանեաց ոչ թափեսցի: Զմայլեալք յուրախութիւն, որ ոչ թափի: Թափին արամութիւնք յարտասուաց. Վրք հց. ծէ: ճ. գ: Մխ. երեմ: *Թափեալ զինքն 'ի գրաստէ անտի՝ յընթացս հասանէր առ սբն: Վաղվաղակի թափէին յախտէն իւրեանց: Ե՛րթ թափեա՛ց յինէն այսուհետև թշնամի ճշմարտութեան. Վրք հց. իը: *Զոհեա՛, և երթ թափեա՛ զմեզ 'ի քէնն». ամկ. [illegible]. ճճ: *Ի բաց թափերուք յինէն». իբր թափեցարուք, գնացէք. Վրք հց. յ: *Թափեաց յինքն զամուր ամուր բերդիցն՝ զոր կալեալ էր պարսկացն. Բուզ. է. 1:

ԹԱՓԵԼ ԶՈԳԻ. Քաղել, հանել, մաշել հոգին. [illegible]. Յոբ. է. 15: Ողբ. բ. 12: Յհ. ծ. 24:

ԹԱՓԵԼ ԶԳԻՆԻՆ, կամ ՅՈՐԺԱՄ ԹԱՓԻ ԳԻՆԻՆ. Սթափիլ յարբեցութենէ. Սղ. հէ. 65: ա. Եզր. գ. 23:

ԹԱՓԵԼ ԶԱՆՁՆ, կամ ԹԱՓԻԼ. որպէս յն. [illegible]. Ταπεινόω, κενόω. Humilio, exinanio. Խոնարհել զանձն. նուաստանալ. ունայնացուցանել որդւոյն այ զանձն 'ի մարդեղութեան. *Զինքն թափեաց՝ զկերպարանս ծառայի զգենլով. Անան. էկեղ: *Որպէս թափեցաւ անկեալն 'ի վերուստ. Նար. տաղ: *Ամենայն ծունր կրկնեսցի թափեցելումն վասն մեր. Սարգ. ա. պ. գ: Ան. որս. ե:

ԱԾԵԼ ԹԱՓԵԼ ՎԱՂՎԱՂԱԿԻ. Ἐπάγω. Subjicio, subjungo, adjicio, infero, addo. Ի վերայ ածել. կամ յարել. յաւելուլ: Կոչ. ծբ: Ոսկ. յհ. ա. 2. ևն:

ԹԱՓԻԼ. որպէս Անկանիլ. երթալ, հասանել. *Խաղաց գնաց.. եկն թափեցաւ յաշխարհ նորա: Չոգաւ թափեցաւ յերկիրն արտուացաստանի. Բուզ. գ. 10: ը. 20:

ԹԱՓԻԼ. Ἀποικία, ἐκπίπτειν. Օտարութիւն 'ի հայրենեաց. գաղթականութիւն. թափառականութիւն. վտարանդութիւն: Եւս. քր. ա. սակս:

ԹԱՓԻԼ Ի ԽԵԼԱՑ, կամ Ի ՄՏԱՑ. խելագարիլ. *Յորժամ թէ խաբին եղկելիքն, կատարելապէս 'ի խելաց թափեսցին. Կլիմաք: *Որ հիւանդանայ, և թափի 'ի մտաց. Կանոն:

ԹԱՓԹԱՓԻԼ. չ. Որպէս Հարկանել կամ բաբախել սրտի. [illegible]. *Սրտին դողալն և թափթափիլն և տոփելն. Մխ. բժշ:

ԹԱՓԻՉ, փչի, չաց. գ. Γναφεύς, κναφεύς. Lotor, fullo. Որ թափելով և թօթափելով լուանայ, և սպիտակացուցանէ զկտաւ՝ տոփելով. [illegible]. *Ագարակ թափչի կամ թափչաց. Դ. Թգ. ծը. 17: Ես. է. 3: լզ. 2: *Թափիչք երկրի ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցանել. Մրկ. թ. 12. (ուստի եղև կարծել ոմանց, թէ և ինքն մարկոս էր 'ի նմին արուեստէ): *Սքն մարկոս թափիչ և աւետարանիչ. Թղթ. դաշ:

ԹԱՓԻՉ ՀԱՄՈՋԱԿԻՐ. Βραβευτής. Judex certaminis, arbiter, qui dat praemium. Հանդիսադիր, դատաւոր որոշիչ մրցման, և Պարգևատու, տուօղ զպարգևին. *Զօրէն համօզակեր թափչի 'ի մէջ անկեալ՝ քակեսցէ զկռիւն. Փիլ. փէսոյեան:

ԹԱՓԻՉ. գ. Ξυλόν. Fustis. Տոփիչ. տափան. Թօթափիչ գործի թափչաց. [illegible]. *Իբրու զպակուցս անկցիս 'ի բարձանց, և թափչօք մեռցիս. Մագ. ծզ: *Թափչաւն հարեալ լինէր և վիրաւորեալ. Սարգ. յի. ծա: Իսկ Խոր. Ճարտ. *(Ի կեպրոս) զանգատուն 'ի ցօղոյ անկեալ զխոտով, կաւուի 'ի թափիչ վարացս, և 'ի մօրուս քօշից». իմա՛ զցուպ հովուաց իբր զլախտ, կամ զխարազան ծոպաւոր:

ԹԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Թափելն, և իլն. իբր Դատարկումն. հեղումն 'ի դուրս. [illegible]. կամ Ծախումն. [illegible]. *Հարկ է կամ թափմանն փոխանակ 'ի ներքս բերել զհաւասարս, կամ լուծանիլ կենդանւոյն: Պիտոյ է մարդոյ կերակուր և ըմպելի վասն թափման: Ըստ թափման կերակրոյ. Նիւս. բն: Սահմն: (որպէս ասի և թափել զաւելորդս որովայնի): *Կերակուր արծաթասիրացն՝ ցանկութիւն չահիցն է. վասն այսորիկ յափշտակութիւն ընչիցն որպէս զթափումն արեան՝ զմահ 'ի վերայ բերէ նոցա. Ոսկիփոր:

Իբր Զերծումն. զերծուցիչ. [illegible]. *Նեղելոցս թափումն. Եղիշ. խչ: (կամ նեղելոց սթափումն):

ԹԱՓՈՒՄՆ. Ταπείνωσις, κένωσις. Humiliatio, exinanitio, evacuatio. Ունայնացուցանելն զանձն. նուաստակերպութիւն 'ի մարդեղութեան. խոնարհութիւն. *Ցնծեցուցանելով զհարսնանալն քոյ. զնորայն վասն մեր զթափումն. Խոր. հռիփս: *Սակս անօրինական և վասն մեր թափմանն մինչև 'ի ծառայի կերպարանն. Ճճ: *Անայլայլապէս և անչփոթաբար կցորդ եղև մեզ, ոչինչ կրելով 'ի գերալուութիւն իւր առ 'ի յանբաւարեալոյն թափմանէ. Դիոն. ածայ: *Ընծայեցէք զմարմնոյ զթափումն, զոգւոյ 'ի վեր ելս. Ածաբ. 'ի յիշ:

ԹԱՓՈՒՏ, փտոյ, ով. գ. Բառ ռմկ. ('ի յն. [illegible].) Դագաղք թաղման. *Հրամայեաց թափտով բառնալ զմարմինն, և թաղել. Պղմ. աղէքս:

ԹԱՓՈՒՐ. ա. Κενός. (լծ. հյ. ափն). Vacuus, inanis. Ἔρημος. Desertus. Իբր Թափեալ 'ի լիութէ. Դատարկ. ունայն. սին. ամայի. և Թօթափեալ յիւրոցն. անօգնական. լքեալ. և Անբաւ. զերծ. *Թափուր 'ի բնակչաց, կամ 'ի մարդկանէ. Ղևտ. իզ. 31: Երեմ. գ. 2: ծը. 2: Փիլ. Խնամ: *Թափուր զգերեզմանն, և ունայն տեսանէին. Ըստ: *Թափուր 'ի հոգւոց, կմ յանհիւանդութեանց. Վրք հց: Փիլ. ծ. բան: *Թափուր 'ի բազմաց մեայր նախարարաց: Թափուր 'ի հոգւոյն մնացեալ. Խոր. գ. 34. 68: *Այնոցիկ՝ որ 'ի զինուց թափուրք են». այսինքն անզէն. Պղատ. օրէն. ը: *Ըղտուանդ պարծանաց ձերոց արարից յաւեր և 'ի թափուր. Եփր. ծն: *Թափուր յարգմանէ բարեացն իմաստից: Թափուրս 'ի լինութէ իմաստից կենաց. Նար: *Յայ օգնականութենէն թափուր. Մխ. երեմ: *Թափուր աղաղակ. Ը. յէ. լա: *Ոմանք զթափուր թեւս ցորենոյն արարին կերակուր. Եփր. դն:

ԹԱՓՈՒՐ, ի, աւ. գ. որպէս ռմկ. փէ-ծոր. Փայտեղէն ափսէ, սկուտեղ, տաշտ.

ջոկէ ծառայս. Բենիկ. *Ի տաշտ, կամ 'ի թափուրի, կամ այլ ամանք զինչ և իցեն. կանան։

ԹԱՓՈՒՐԻՄ, եցայ. ձ. } Թափուր լի-
ԹԱՓՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. } նալ. ամայանալ. դատարկիլ. պօշալմագ. *Զի մի՛ թափուրանայցեն երկիրն, և գազանք 'ի նմա բազմասցին. Նխ. օրին։ *Թափուրացաք և ունայնացաք 'ի տառապանաց։ Խմացեալ զթափուրանալ ամրոցին 'ի բնակչաց անտի. Ցհ. կը։

ԹԱՓՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դատարկութիւն. *Զթափրութիւնն լինել զանապատութիւն. Կիւրղ. գնդ։

ԹԱՓՕՐ, ի, աւ. գ. ամկ. Խաղող. (լծ. թափ ամանալ. և թ. փէխր. շրջան). Processio. Հանդէս եկեղեցական շուրջ պարտամթ. յատուկ եկեղեցին. անդաստանօրհնէք. (իսկ ԹԱԲՈՐ' է անուն լերին). *Եղանին խաչիւ և մոմեղինօք 'ի գուրս, և օրհնեն զանդաստանին… և այլ ոչ ելանեն 'ի թափօր մինչև 'ի ծառազարդարն. Տօնաց։

ԹԱՔԹԱՔՈՒՆ. Տ. ԹԱՔԹԱՔՈՒՐ. *Զառաջինն թաքթաքուն, և յետոյ լիրբ համարձակ եղեալ. Մաքբէն։

ԹԱՔԹԱՔՈՒՐ. կմ ԹԱՔԹԱՔՈՒՐՔ. ա. մ. Թաքչելով կմ թաքուցանելով զանձն. գաղտաբար. 'ի ծածուկ. պուխուրթէլով. յն. բայիւ. Κατακρύπτω. Abscondo, occulto me. *Գանգատեաք եղիցին, և թաքթաքուրք (կմ թաքթաքունք) շրջեսցին. Սղ. ծե. 7: Ոսկ Լմբ. *Բնակին ընդ իս, և թաքթաքուրք շրջին: Թաքթաքուր շրջին, այսինքն երբեմն աստ, և երբեմն խափանեն. հարկանեն մեղմագոյն, և թաքչին. գարձեալ աստ, և պարտաւորին ». Եւ Վրդն. *Թագթագուրք շրջեսցին: Թագթագուր, ոնանգուս (գնէ), գաղտ շրջէին, և զհետս իմ պահէին ».

ԹԱՔՆԱԲԱՐ. } մ. Κρυφίως, αἰως, φῆ.
ԹԱԳՆԱԲԱՐ. } Occulte. Իբրև թաքուն. գաղտնի օրինակաւ. ծածկապէս. 'ի ծածուկ. լռելեայն. ծածուկ, գողտուկ. Խփմբ. *Որպէս թաքնաբար յամենեւին թափանցեալ. Դիոն։ *Թաքնաբար որձակեցար. Ճ. Ա։ *Իբր թաքնաբար առնոյն կործիան 'ի վերայ բերէ. Ոսկ. յհ. բ. 8: *Որում ոչ է կար համարձակ շրջել և ուսուցանել, այլ թաքնաբար լինել որպէս փախստական. Շ. ոտէն։ *Թաքնաբար ունին առ իւրեանս անյայտ 'ի տեսողացն. Սարգ. յկ. գ։ *Առէ թաքնաբար (առադաստել բանիւ). Լմբ. փնփես։ *Ասաց զիս թագնաբար. Հ = Յ. տեխք. ծգ։

ԹԱՔՆԱԳՈՅՆ. ա. Κρυφιώτερος, κρυφιωδέστερος. Occultior, secretior, ius. Առաւել թաքուն. *Քան զառաջին քահանայապետութիւնն յայտնագոյն է, իսկ քան զոր յետ իւրն' թաքնագոյն։ Թաքնագոյն և յայտնագոյն ածպետութեան լուսաւորութք մարգի. Դիոն. Երկն։ *Ոմանք թաքնագոյնք են, և ոմանք յայտնագոյնք. Մագ. 'ի տիթ։ *Քան զվերջինսն թաքնագոյնք. Շ. հրեշտ։

ԹԱՔՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Κρυφιομύστος. Arcani mysterii, arcana docens. Որոյ խորհուրդն է թաքուն. ունօղ գաղտնեաց. *Ծածկեալ թաքնախորհուրդ լռութեան միջով. Դիոն. ածոզ։ *Թագնախորհուրդ առաքինութք, կամ խնացմամբ. Վրդն. եւ. ա օր։

ԹԱՔՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Թաքուն մնալ. թաքչել. *Ի քէն այսպիսի այր պատուեսցի, զի մի թագնասցի, որոյ և անունն գրեալ է 'ի գաղութեան կենաց. Մագ. ծր։

ԹԱՔՆԱԳԷՏ. Տ. ԹԱՔՆԱԲԱՐ. *Զոր յղեկասու աւետարանին գրեալ… ամանց գրոց խորհրդով թաքնապէս առանգեցաւ նոցա 'ի պօղոսէ. Մագ. 'ի տիթ։

ԹԱՔՆԻ. ա. մ. Տ. ԹԱՔՈՒՆ, և ԹԱՔՆԱԲԱՐ. *Թողու մեզ զօր թաքնի, շահաւետել առաքինաբար: Ունել ոչ թաքնի և խաւարչային զլուսափայլութեան շաւիղս. Մագ. ծա. կը։ Եւ *Բաղբայեալ թագնի զթոյնս իւրեանց։ Խոյթնացեալ և թագնի ընդ գրուանաւ ծածկէին. Մագ. ա. իէ։

ԹԱՔՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κρυφιότης, τὸ κρύφιον. Arcanum, secretum. Թաքունն գոլ. ծածկութի. գաղտնութի. գաղտնիք. խորհուրդ. *Գերագոյնն զարդ որպէս թաքնութի նախակարգաբար հայեալ' թաքնութն վարկանելի է քահանայապետել երկրորդին։ Աճայինն թաքնութիւն գերագոյն էութն քան զամենեսեան արարչս է համարձակալ։ Զգերագոյնն քան զմեզ թաքնութի լռութն պատուեսցուք։ Նոյն այլ թաքնութիւնն թէ զինչ երբեք իցէ, ոչ ոք եաես, և ոչ տեսցէ. Դիոն։ *Եղրորդութեան անտես թաքնութն խորհրդակից սիրոյ կոչեցար. Նար. կուս. որ հայի 'ի բանն Դիոն։ *Խորհրդականն թաքնութն զմի մի 'ի նոցանէ գնէր 'ի ձեռս հօր. Լմբ. պտրգ։

ԹԱՔՆՈՒՄ, կամ ԹԱԳՆՈՒՄ. Տ. ԹԱՔՉԻՄ. *Ոչինչ 'ի մերոցն զանխլացեալ թաքնու յամենահայեաց աչաց. Սարկ. քհ։ *Ընդ անուամբքն նոցին մերթ թաքնու, մերթ յայտնի. Ոսկ. եփ։ *Տկար հոգին փախչի և թագնու: Հոգիս թագնու, և ոչ մեռանիմ. Վրք հց. բ. ծտ։ *Թագաւորն խնդրէ սպանանել զիս, և ես երթամ թագնուլ։ Երթամ թագնում, և գարձեալ գամ. Վրք հց. ժ։

ԹԱՔՈՒՆ. քնոյ, ոց. ա. Κρυφίος, κεκρυμμένος. Occultus, arcanus. գրի և ԹԱԳՈՒՆ. Թաքուցեալ. ծածուկ. գաղտնի. զանխուլ. գող. Խփմբ, սըրր. *Ամպոյ տեսակաւ նշանակելով զորբազանսն իմացութիւնս' թաքնումն լուսով գերազարդապէս լցեալ։ Ի թաքնոյն ածի նախայայտութք. Ի թաքնոյն 'ի մեզ եկած, ևն. Դիոն։ *Զաւ փառեաց զնոսա, և ոչ է օրէն նոցա թաքուն լինել. Իգն։ *Թաքուն և նուրբ են տեսութք. Սարգ. ձիրշ։ *Խոր է, և թագուն. Լմբ. պտրգ։ *Պարտ է քննել զթաքուն զօրութի բանին (այ)։ Զիարդ անգիտացու իմաստութիւն հօր զոր 'ի նմայն թաքունան. Կիւրղ. գնդ. Ն պրղմ։ *Զի մի կարծեսցէ թաքուն 'ի նմանէ լինել. Ոսկ. յհ. բ. 1։

Ի ԹԱՔՈՒՆ. մ. Ի ծածուկ. *Ցամենայն խորհուրդս գիտակասս կայ պտղնկութիւն 'ի թաքուն. Վրք հց. իէ։

ԹԱՔՈՒՍՏ, քստի, իւ, կամ քստեան, եամբ. գ. τὸ Κρυφαῖον, τὸ ἀπόκρυφον. Occultatio, occultum. Թաքչելն. թաքնուն. ծածկութի. պահեստ. տեղի թաքչելոյ. Խփմբ, Խփմբնէ+ եէր. *Ոչ ամուր թաքստի, ոչ գաշտ փախստի. ա. Ձ. բ. 43։ *Դնիցէ զնա 'ի թաքստեան. Օր. իէ. 15։ *Եթէ թաքիցէ մարդ 'ի թաքստեան. Երեմ. իգ. 24։ *Թաքիչիր, և նստիջիր 'ի թաքստեան. ա. Թգ. ծբ. 2. յն. թաքստեամբ, այսինքն թաքնաբար. Κρυφῇ. Occulte. *Թաքստեամբ ասպէր: Տեղի փախստի և թաքստի. Եղիշ. բ։ *Ի տունս ուրեք 'ի թաքստի եղեն։ Եթէ ուրուք կայր ինչ 'ի թաքստեան. Լաստ. ծբ. ծէ։ *Ահա 'ի ներքս 'ի սրտի ձերում է վկայութիւնք իւրովք, ոչ թաքստեամբք. Եփր. համաբ։ *Այլ և յանցուցեալ և թագստեան եղեալ, զոր եսն յայս հարցանի. Խոր. ա. 4։ *Ասոր փոքր պատկեր, և թագստի պատհէր յինքեան ». այսինքն թաքնաբար. Ճ. Ա. 'Ի Ֆոգտուրպ։

ԹԱՔՈՒՍՏ. ա. Κρυφαῖος. Occultus. Թաքուն, գաղտնի, ծածուկ. սըրր. *Մինչ թաքուստ ինչ իցէ յարքունական ծառայէ իմ... Ծն. ծէ. 17. յն. ոչ թաքուցից։ *Թաքուստ ունին զօրագլուխն, ուր առաջնորդեն մեզ կործանիլ. Լմբ. ող։ *Իւրն (գրով) խորհուրդ թագուստ յայտնի խօսի. Եօթնագր։

ԹԱՔՈՒՑԱՆԵՄ, քուցի, քո՛. քուցանող, կամ ցող, ցեալ. Ն. որ և գրի ԹԱԳՈՒՑԱՆԵՄ, գուցի, գո՛. (լծ. լա. թէկօ). Κρύπτω, ἐγκρύπτω, ἀποκρύπτω. Abscondo, occulto, tego. Թաքուն կամ 'ի թաքստի պահել. ծածկել. անյայտ առնել յաչաց. գող խօսք գաղտուկ պահել. Խփմբ սագլամագ, գախլամագ, եօրթմէք. *Թաքուցանել զլերանս ընդ քրձամբք կտաւոյ, կամ յայրի, 'ի խորշս, կամ զանձն, կամ զձեռս 'ի ծոց։ Թաքուցեալ ընդ հողով 'ի վրանի։ Թաքուցանիցեմք զարիւն նորա։ Զմեծութի նորա ոչ թաքուցից։ Եւ տէր թաքոյց յինէն, և ոչ պատմեաց ինձ։ Մի թաքուցաներ յինէն զպատուիրանս քո. ևն։ *Թագոյց զնոսա 'ի մէնջ, ծածկեաց, վերարկեաց. Մագ։ *Զօրապետն հիւսիսայինն, որ էր թագուցեալ զկերպարանս իւր. Զենոբ։ *Ով թաքուցող զգաղտնիդ գատապարտի. Բրս. հց։

ԹԱՔՉԻՄ, քեայ, քիր, քուցեալ. ձ. որ և ԹԱԳՉԻՄ, ԹԱԳՆՈՒՄ, ԹԱՔՆՈՒՄ. Κρύπτομαι, ևն. Occultor, abscondor. Ծածկիլ. զօղիլ. անյայտանալ. զանխլանալ. չգտանիլ. ծածկուիլ, պուխուրթիլ, գոյուիլ. Խփմբ, սագլանմագ, գախանմագ. *Թաքեան յերեսաց տեառն։ Թաքիջիք անդ զերիս աւուրս։ Գտան թաքուցեալք 'ի յայրի անդ։ Էր ընդ նմա թաքուցեալ 'ի տանն այ ամս վեց։ Մտանիցես շտեմարանէ 'ի շտեմարան թաքչել։ Թաքիր առ ժամանակ մի, մինչև անցցէ բարկութիւն տեառն։ Ոչ ոք իցէ' որ թաքիցէ 'ի տապոյ նորա. ևն։ *Կորեաւ ժողովողն, թաքեաւ նաւահանգիստն. Խոր. գ. 68։

Անսովոր է ասելն. *Մինչ թաքեալ կայր 'ի տան. Վրք հց. գ։ *Առ թագելոցն յանապատին. Մխ. Երեմ։

ԹԱՔՍՏԵԱՅՔ, տէից. } Թաքուցեալք.
ԹԱՔՍՏՈՅՔ, տոյից. } և 'ի պահեստի եղեալք. պուխուրթածնէրը. Ն պահծածնէրը. *Գունդն հայոց հանդիպէին թագստէիցն, և այոյ ճարակ արարեալ զնոսա, ևն. Մեսր. Երէց։ *Եւ էին թագստոյք 'ի տան նորա. Վրք հց. ժ։

ԹԱՔՍՏՈՑ, կամ ԹԱԳՍՏՈՑ. ի, աց. գ. Տեղի թաքստի, տուն պահեստի. մթերք. *Իբրև 'ի թագստոցէ 'ի գերեզմանէ զգանձ սրբոյ իւր առցէ. Եփր. ա—էփուր։ *Դուրթ անդէն 'ի թաքստոցին էր. Կիւրղ. բգ։

ԹԵԶԱՆ, ոյ, կամ ի, աց. ա. Κρόκη. Subtegmen. խտ. Trama. (լծ. գերման. և լա. թէքոս. հիւսել). Թել լայնուն ոստայնի' ձգեալ մագուցաւ ընդ առէջս կլոռուոյն. Թէլյօղու. արղ, եըղ. *Եթէ յառէջ, եթէ 'ի թեզան… կամ ընդ առէջ կամ ընդ թեզան… կամ յառիջէ կամ 'ի թեզանոյ… կամ առիջոյ կամ թեզանոյ. Ղևտ. ծգ. 48=59։ *Առուոյ և թեզանի, նա ուրեմն առիջի և մորթոյ նմանեցուցանէ զմեռաս. Կիւրղ. Ղևտ։ *Ոմն է զի սփիւռքեա առնէ, և ոմանք թեզան 'ի նայասա գործեն զարուեստն. Եղիշ. Երեց։ *Ցիւղեալս այս թեզան բանաւորական մի մնացէ և մի գրուեսցէ տիրականութեան աղտոց մեղանաց ». իբր գործած այ. Նար. ղգ։ *Խեւ

զանին՝ թեւլ տալ. Լծ. Նար։

ԹԵԶԱՆ. որպէս Թեզանիք. *Մխով խորգով մինչեւ 'ի ծունգսն, եւ այն առանց թեզանի. Հ=Ց. Դէկտ. ԽԷ։ *Ոմանք մերկք, ոմանք պատուեղինօք առանց թեզանաց. Անդ. ՅՆԶ. ԾԴ։

ԹԵԶԱՆԱՏ. ա. Որ ոչն ունի զթեզանիս, կամ զերկայնութիւ հանդերձ. ԲԷՇԻՒՓԸ կուրծ. *Եւ թէ կարացէ ժուժկալել խոշորութեան վարուցն, թեզանատ լիցի, եւ բոկոտն. Մաշտ. ՍՓԷՖ։

ԹԵԶԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. } Χειριδωτός,
ԹԵԶԱՆԵԱՑ. ա. գ. } χιτών. Manicatus, tunica. Զգեստ՝ որ ունի զթեզանիս. պատմուճան. վերարկու. քօթանակ. *Առնեն կողոպս ամարանի, եւ թեզանաւորս ձմերանի. Եղիշ. Փ. *Վասն ծաղկեայ պատմուճանին, զոր այլք թեզանեայ ասեն ». (ուր մարթ է իմանալ եւ կտաւի նրբաթել). Վրդն. ԾՆ։ Այսպիսի պերճու թեզանաւորք երեւին լինել այնոքիկ. զորոց ասի 'ի գանձս անտունի եւ համօրէն Ճգնաւորաց. *Քուրձենաւորին, թեզնաւորին, եւ գիսաւորին »։

ԹԵԶԱՆԻՔ. նեաց. գ. ռմկ. ԲԷՇԻԿ. Χειρίς. Manica. Երկայն թեւ զգեստու, իբրեւ բազպան. գօլլ, գոֆդան գօլ. *Ունէր ռա կողոպս առանց թեզանեաց. Վրք հց. ԽԹ։ *Հանգոյն արուեստականացն (խաղալկաց) զթեզանիսն ընդ ձեւսն կարեալ պրնգիցէ. Ոսկ. Ա. ՓԷՍ. Է։ *Իբր զծաղկեղէն զգեստուց հանդերձանս սրբաբեհեզն պատմուճանի 'ի գլուխ ծայրից լուսն թեզանեաց շրջապարուրեաց. Նար. Խշ։ *Պաշտօնեայք թեզանեօքն պատրաստ առ 'ի գործ ունին զձեռս. Լմբ. ՊՊՐԳ։ *Թեզանիքն գիպակաւ. Մխ. ԴՓ։

ԹԵԹԵՒ, ի, աց, կամ ոյ, ոց. ա. Κοῦφος. Levis. ἐλαφρός, levis et celer, velox. ('ի կրկնութէ արդեօք բառիս թեւ). Նուազ ծանրութբ կամ կշռով. ուստի եւ դիւրաթափիչ. արագընթաց. խաֆիֆ, ԲԷՀՎԻՆ, հէվալէս. *Նստեալ 'ի վերայ թեթեւ ամպոյ։ Զհողմն թեթեւ։ Եւ առաջել թեթեւ էր ոտիւք իբրեւ զմի յայծեմանց 'ի դաշտի. Ես. ԺԹ. 1։ Իմ. Է. 11։ Բ. Թգ. Բ. 18։ *Մի փախիցէ թեթեւն։ Զի ոչ թեթեւաց են ընթացք. Երեմ. ԽԶ. 6։ Ժղ. Թ. 11։ *Ծանր ընդ թեթեւին, եւ ուղղորդն ընդ թիւրին. Արիստ. Ձ։ *Զոմն ծանր, եւ զոմն թեթեւ։ Ի թեւս թեթեւս մտաց։ Թեւոց թեթեւոց հողմոց։ Հոգիք թեթեւք 'ի ծանր մարմնի։ Թեթեւ պարզութի. Նար։ *Բնութբ թեթեւ է ծծումբ եւ հուր, վասն այնորիկ 'ի վեր կոյս բերեալ լինի։ Որ բնութբ թեթեւն էր՝ առ 'ի բերել 'ի վայր կոյս հարկեցաւ. Փիլ. ԼԻՆ. Գ. 51։ *Հանէր զերկաթն, թեթեւուն զծանրագոյնն. Եղիշ. Խլ։

ԹԵԹԵՒ. Ἐλαφρός. Levis et facilis, non molestus, contemnendus. κοῦφος, exiguus. Դիւրին, հեշտին, դոյզն. փոքր. փոքրոգի, եւ անարգ. եւ թեթեւամիտ. գօլայ, ճիտչի. ուշ. *Զամբան թեթեւ ինքեանք դատէին։ Թեթեւ նեղութեսս։ Թեթեւ ի՞նչ իցէ յաչս ձեր։ Թեթեւ՞ ինչ թուիցի ձեզ. Ել. ԺԸ. 26։ Բ. Կոր. Դ. 17։ Ա. Թգ. ԺԸ. 23։ Ես. Է. 13։ *Թեթեւս կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն. Նար. ՅԷ։ *Գնայր առ թեթեւ գործս. Վրք հց. ԺԴ։ *Թեթեւքն եւ վաղահասուկքն, որ երբեմն զայս ասիցեն, եւ երբեմն զայն, չկան երբէք 'ի հաստատութե. Ոսկ. Մ. Բ. 12։

ԹԵԹԵՒ. ԹԵԹԵՒՍ. ԹԵԹԵՒՈՎ. մ. Κούφως. Leviter. Արագապէս. եւ Դիւրաւ. *Թեթեւ թռչել. Անյ. Բարյր։ *Որոյ յուսով թեթեւ կրիցէք զաշխատանսն. Ղ. Բ. պէտ. Է։ *Թեթեւ բերիցեն զվէշտս. Երզն. մթ։ *Արագս ընթացցին, եւ թեթեւս հասանիցեն։ Երագս ընթանային, եւ թեթեւս գնանային. Ես. Է. 26։ Եզեկ. Ա. 14։ *Ածելի սուր թեթեւս հատանէ. Կիւրղ. Բգ։ *Դիւրով եւ թեթեւով վճարես զգործ մի կարի մեծ. Փարպ։ *Խաղաղութբ եւ թեթեւով գարձայք յաշխարհ. Վրք հց. ԽԳ։

Իսկ Մանդ. Է. *Պարտ է թեթեւօք ընտանեցուցանել ». իբր թեթեւ իրօք։ Եւ Ոսկ. Փիլ. *Եւ նմա թեթեւ լիցի յաշխատութէ ». իմա թեթեւուն, դիւրուն։

ԹԵԹԵՒԱԲԱՐ. մ. Թեթեւս. թեթեւակի. երագ. դիւրաւ. *Բոկոտն թեթեւաբար ընթանայ. Արշ։ *Թեթեւաբար վերաբերութի. Ղ. հրէշտ։ *Ի ծանրութեց աղատեալ՝ թեթեւաբար կոչողին հետեւեցաւ. Սկեւռ. ԼՄԲ։

ԹԵԹԵՒԱԲԵՌՆ. ա. Ազատ 'ի ծանրութէ բեռին, թեթեւ բեռամբ. թեթեւ. դիւրին. *Թեթեւաբեռն մարմնով եւ մտօք սլացեալք. Շար։ *Թեթեւաբեռն զաակն արքունի արարեալ. Յհ. կթ։ *Թեթեւաբեռն ճանապարհ. Վրք հց. Բ։

ԹԵԹԵՒԱԲԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թեթեւաբեռն գոլ, թեթեւութի. *Խնդրէ (սիմէոն) զարձակումն յօրինաց ծանրութե յաւիտենական թեթեւաբեռնութի. Տօնակ։

ԹԵԹԵՒԱԳԻՆ, գնի կամ գնոյ. ա. մ. Թեթեւ գնով. դիւրագին. աժան. ուճուզ. *Սեագեղ եւ եղէգնն թեթեւագին են. Սեբեր. Գ։ *Թեթեւագնի վաճառէր. Կիւրղ. Ղեւտ։ *Զանուշահամ եւ զծանրագինն լաւ համարին նոքա քան զանհամն եւ թեթեւագինն. Բրս. մրկ։ *Անաւելորդ եւ թեթեւագին լինել (կօշկաց). Բրս. հց. Ա։

Եւ որպէս Թեթեւագոյն. թեթեւ յոյժ. *Տումար անքնին, եւ ամէ թեթեւագին. Ղ. փաղ։

ԹԵԹԵՒԱԳՆԱՑ. ա. Εὐσταλής. Expeditus. Թեթեւ 'ի գնացս. արագընթաց, եւ թեթեւաբեռն. *Այնպէս նմանեալ, թեթեւագնաց եղեալ. Գնձ։ *Ճանապարհորդ թեթեւագնաց (կամ սուսկ). Վրք հց. Է։

ԹԵԹԵՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Արագընթացութի. այսգ լուծծուէր. *Ո՛չ 'ի լաւութե գերդաստանաց (այսինքն ծառայից), այլ 'ի թեթեւագնացութիւնն հայի. Ոսկ. Մ. Բ. 3։

ԹԵԹԵՒԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Κουφότερος, κουφότατος, ἐλαφρότερος. Levior, levissimus. Առաւել կամ յոյժ թեթեւ, եւ Արագընթաց. *Բռնադատեալ բերել թեթեւագունին առ էիցն ծանրագոյնն (հրոյ առ հողն). Փիլ. Լին. Գ. 51։ *Խոստովանէր զթեթեւագունիցն առ խոխր մտաց իբր զատուար ծանրութի բեռանց։ Որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթեւագոյնք են. Նար. ԾԷ. ԾԷ։ *Թեթեւագոյնք քան զարծուիս. Բ. Թգ. Ա. 23։ *Կեանք իմ թեթեւագոյնք են քան զխօսս. կամ թեթեւագոյն են քան զասուրհանդակ։ Թեթեւագոյն է 'ի վերայ ջուրցն երեսաց. Յոբ. Է. 6։ Թ. 25։ ԻԴ. 18։ *Թեթեւագոյն փախուստ. Պիտ։

ԹԵԹԵՒԱԳՈՅՆ. Դիւրագոյն. փոքրագոյն. գուզնաքեայ. նուաստագոյն. անարգագոյն. եւ թեթեւամիտ. *Զի եթէ ոչ զամենայնն հատուցանել կարացեալք, եւ ոչ զթեթեւագոյնն կամիցի. Փիլ. Ժ. բան։ *Թեթեւագոյն արուեստից պակասագոյն են 'ի գիտութէ աղգ երկրածնաց. Ագաթ։ Կոչման։ *Հեթանոսաց զթեթեւագոյն առանդել. Ագաթ։ *Թեթեւագունիցն՝ նմ ժամանակ առ ձեռն պատրաստ. Յմ. ԻՄ. ար։ *Ի թեթեւագոյնս անդր զթոյնսն թափէր. Յհ. կթ։ *Զի թէ զայն բժշկեաց, կարի քաջ զթեթեւագոյնն. Երզն. մթ։

ԹԵԹԵՒԱԳՈՐԾ. մ. Թեթեւաբար. թեթեւս. դիւրաւ. հեշտաւ. *Թեթեւագոյն կրեն զատանջանս. Բրս. հց։ *Վարձուցն անկեալութբ թեթեւագոյն զճգունսն բերիցեն. Երզն. մթ։ *Նախ թեթեւագոյն բան աշխարհակիր կարգացն առակարանել. Ագաթ։

ԹԵԹԵՒԱԳՈՐԾ. ա. Թեթեւ իրօք գործեալ (որպէս բոյն թռչնոց). *Ի գործ արկեալ զթեթեւագործ ... փայտակերտին. Ագաթ։

ԹԵԹԵՒԱԹԵՒ. ա. } Թեթեւ թեւօք,
ԹԵԹԵՒԱԹՌԻՉ. } կամ 'ի թռիչս արագաթռիչ. *Իբրեւ զարծուիս թեթեւաթեւս. Ոսկ. յհ. Ա. 22։ *Թեթեւաթռիչ սլացմամբ, կամ ընթացիւք. Ղ. յհ. Լ։ Երզն. լու *Թեթեւաթռիչ է, եւ ոչ ծանրաբեռնեալ 'ի հողոց. Վրք հց. Յ։

ԹԵԹԵՒԱԽՈՐՏԻԿ. ա. Λιτός. Simplex, tenuis, incultus (cibus). Որ է անպաճոյճ եւ թեթեւ կերակուր. *Նուազ եւ թեթեւախորտիկ սեղան՝ մայր է առողջութե. Ոսկ. յհ. Ա. 21։

ԹԵԹԵՒԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԹԵԹԵՒ. *Թեւքն (յայտ առնեն) զբարձրականն եւ զթեթեւականն. Ոսկ. Ես։

ԹԵԹԵՒԱԿԻ. մ. Թեթեւաբար. թեթեւս. հարեւանցի. *Թեթեւակի ընդ խորս գետանին (եգեսիոյ) նաւեալ՝ անցալ 'ի Նա աեղիան երկրպագել. Խոր. Գ. 62։ *Կարճագոյնս եւ թեթեւակի անցցուք ընդ խուզարանչիւրս. Մխ. ատ։

ԹԵԹԵՒԱՀՈՂ. ա. Λεπτόγεως, γαιος. Cujus solum tenue est. Որոյ խորութիւն հողոյն է սակաւ. *Զթեթեւահողն եւ զերէցն եւ զանպտղաբեր երկիրն առոգանիցէ. Փիլ. ալլեգ։

ԹԵԹԵՒԱՄԻՏ. ա. Տկար մտօք, արխմար, փոփոխամիտ. ԽԷՖԻՖ ԲԷՅԻՆ, բօշաքալ նօտր. աքըլ՝ ղիյնի խաֆիֆ, եօնիկա. *Թեթեւամիտ եւ մեղկախորհուրդ են կանայք. Ոսկ. Ես. յն. թեթեւագոյն. κουφότερος. *Անխորհուրդ եւ թեթեւամիտ մարդոց, եւ մանաւանդ կանանց. Փարպ։ *Կինն թեթեւամիտ է յամենայն իրս. Արգ. յէ. Բ։ *Որ արագ հաւատայ, թեթեւամիտ է. Բրս. մրկ։

ԹԵԹԵՒԱՄՏԻՄ, եցայ. չ. Թեթեւամիտ գտանիլ. վարել իբր զիրս թեթեւս. *Իբրեւ զփոշի թեթեւամտեալք սատանայական եւ կորստեան մեղօք. Նար. յաէտ։

ԹԵԹԵՒԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկարամտութի. փոփոխամտութի. անմարութի. անմտութի. անխելքութի, անմտածութի. *Մի զոկեսցուք 'ի մեծագոյն բարեացն թեթեւամտութբ. Խոր։ *Թեթեւամտութբ փախչէր (յոյն). Լմբ. յոէն։ *Վասն փառաց մարդկան թեթեւամտութբ փորձանացն ժուժկալ լինի. Երզն. մթ։

ԹԵԹԵՒԱՆԱՄ, ացայ. չ. Κουφίζομαι, ἐλαφρίζομαι. Allevor, levior sum, aut velocior. Ազատանալ 'ի ծանրութեց. դիւրանալ. թօթափիլ. ԲԷԼԻՆ. խաֆիֆլէնմէք. *Թեթեւացի կատարածն իմ ինձ ծանրացեալյս անօրէնութբ. Նար. Յ։ *Պատերազմունք չարին թեթեւանան 'ի նմանէ. Վրք հց. Բ։ *Թեթեւացիր յընդունայն խորհրդոց. Ճ. Բ։ *Մատունք մարմնոյ թեթեւացեալք (եւ) դիւրախաղացք լինին. Փիլ. ՔՀ. Դ։

ԹԵԹԵՒԱՆԱԼ. որպէս Թեթեւաթռիչ լինել կամ երագընթաց. *Թեթեւացան հալածիչք մեր 'ի վերայ լերանց իբրեւ զարծուիս երկնից. Ողբ. Գ. 19։ *Թեթեւանալ ընդ առաջ տեառն յօդս։ Ի վերայ թեւոց հողմոց թեթեւացեալն գնալով. Արշ։

ԹԵԹԵՒԱՆԴԱՄ. ա. Ῥαγδαῖος. Impetuosus. Թեթեւ անդամօք, դիւրաշարժ մարմնով. *Ինձ թեթեւանդամ է և արագոտն, և որք՝ ծանրանդամ. Վէցօր. Ը։

ԹԵԹԵՒԱՆՔ, նաց. գ. Թեթեւութիւն բարուց. և Հոգմոգութիւն. քծնութիւն. խենեշութիւն. [illegible]. *Զինչ 'ի միտս խաղոյն ընկալար. քրքջանս և ցոփանս և թեթեւանս. և օգուտ և ոչինչ. Մանդ. ժէ։ *Զի մի կարծիցի, թէ թեթեւանս ինչ առնէ նմա. Ոսկ. [illegible]։

ԹԵԹԵՒԱՇԱՐԺ. ա. Դիւրաշարժ, արագաշարժ. [illegible]. *Թեթեւաշարժ երագութեամբ, կամ ընթացօք. Պիտ։ *Ցորս թեթեւաշարժ և նախատակք. Փարպ։

ԹԵԹԵՒԱՊԷՍ. Տե՛ս ԹԵԹԵՒԱԲԱՐ. *Նման մարմնոյն գնայր 'ի վերայ ծովուն թեթեւապէս. Մաշկ. հանգ։

ԹԵԹԵՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κουφίζω, ἐλαφρίζω. Levo, allevo. Տալ թեթեւանալ. 'ի բաց բառնալ զծանրութիւն. Թօթափել. փարատել. դիւրացուցանել. թուլացուցանել. սակաւացուցանել. [illegible]. *Թեթեւացուցանել զբեռն, զանուրն, զձեռն։ Թեթեւացո 'ի խիստ ծառայութենէ հօր քոյ։ Հայր քո ծանրացոյց զանուր մեր, և դու թեթեւացո 'ի մէնջ։ Ընկեցին զկարասին, զի թեթեւացուսցեն յինքեանց։ Թեթեւացուցին զնաւն՝ թափել զցորեանն 'ի ծով. ևն։ *Տապանակն որ թեթեւացոյց զինքն 'ի ձեռս այլազգեաց, ծանրացաւ և չքեղացաւ 'ի բազմի նոցա. Եփր. Բգ։ *Թեթեւացո առէր զքաղցր լուծ քո։ Թեթեւացո 'ի ծանրութենէ մեղաց զանձինս. ժմ։ *Զիւրեանց թեթեւացուցանել զբեռն մեղաց. Խոսր։ *Թեթեւացոյ զաստուածութիւն [illegible]. Նար. [illegible]։ *Զձանձրութիւն աղօթից թեթեւացուսցուք. Սրգ. [illegible]։ *Ցորժամ զայսպիսի քունս թեթեւացուցանեմք 'ի մէնջ. Լմբ. պտրգ։ *Թեթեւացո զհոգւոյն արգասութեան քո։ Թեթեւացոյց զինքն, և թոյլ ետ առնել զկտաւն՝ որ 'ի ներքոյ իւր էր. Վրք հց. Ը։ *Զայրութիւն զօրութեան թեթեւացոյց առ ժամանակ. Եղիշ. Է։

ԹԵԹԵՒԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ թեթեւացուցանէ. *Մերձ գնէ զյարութին, զթեթեւացուցիչն աշխատութեանց աշխատելոց. Սարգ. [illegible]։

ԹԵԹԵՒԵԼ, եւ. Իբր թեթեւացուցանել. և թեթեւանալ. *Թեթեւել պարտ է ծանրութիւն. Վրդն. Ել։ *Ի բաց ընկեցին ըզ ծանրատաղտուկ լուծն հեթանոսաց, թօթափեցան՝ թեթեւեցան, թեւակոխեցին՝ Բաբան. Գիտ. Բղբ. առ Վաչէ։

ԹԵԹԵՒԸՆԹԱՑ. ա. Թեթեւ յընթացս. արագ, և առանց ծանրութեան. *Սլաքս յարևմտից յարեւելս թեթեւընթաց առ իւրն կուսութեամբ. Խոր. հռիփս։ *(Հրեշտակք) թեթեւընթացք, և քան զմիտս երագունք. Ցհ. գտոն։ *Թեթեւընթաց և ոլորկ թեւօքն [illegible] գնայ. Աւ։

Ժ. Թեթեւ ընթացիւք. երագ. *Զի թեթեւընթաց հասցէ 'ի բանակն հեթանոսաց. Եփր. Բգ։

ԹԵԹԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Κούφισις, ἐλαφρία. Levitas, levatio, allevatio. Թեթեւն լինելն. թեթեւանալն. պակասութիւն ծանրութեան. [illegible] Նրբութիւն. և Արագութիւն. դիւրութիւն. մեղմացումն. թուլութիւն. և Վերացումն. *Թեթեւութիւն յարգի, եղեգան, թեւոց, փետրոց, կամ հողոց, ամպոց. Նար։ [illegible] *Թեթեւութիւն ծանրութեան այրութեան [illegible]. Եղիշ. Ը։ *Թեթեւութիւն ինքեանց համարին զարտաքս գնալն. Լմբ. պտրգ։ *Թեթեւութեամբ ընթանալ 'ի յառաջադէմ հանդիսի նոցա [illegible] այսինքն թեթեւակի. Սխոլ։ *Զթեթեւութիւն և զդիւրութիւն իւրեանց ծառայութեան. Երզն. [illegible]։ *Են բազումք, որ թեթեւութեամբ միրեն առ մարդկան ակամբ [illegible] այսինքն թուլութեամբ, վեր 'ի վերոյ. Սրգ. [illegible]։

ԹԵԹԵՒՈՒԹԻՒՆ. իբր թեթեւամտութիւն. թեթեւանք. և Նախատինք վասն թեթեւութեան բարուց. [illegible], [illegible]. *Միթէ թեթեւութեամբ ինչ գնացի. Բ. Կոր. ա. 17։ *Մնաց թեթեւութիւն. Կոչ. Է։ *Ցեսեալ զայնպիսի թեթեւութեան ծանականաց իւրոց։ Վասն որոյ պատճառանաց եղև գիպեալ նմա այնպիսի ծանր թեթեւութիւն։ Եւ դու անարգանօք և թեթեւութեամբ երթաս 'ի տուն քո. Փարպ։

ԹԵԹԵՒՈՒՄՆ. գ. Իբր թեթեւացուցումն. թեթեւացուցիչ. *Նա էր իմ ցաւոց թեթեւումն. Վրք հց. Իզ։

ԹԵԹՈՒՔ, ուս. գ. Բառ անյայտ. Թերևս որպէս Երկքայելի փորձ. (լծ. թ. [illegible]. լտ. [illegible]). *Կարծեօք 'ի թեթուս մատուցեալ (օձն առ Եւայ), եթէ լինիցի, և թէ չլինիցի. Եղնիկ։

ԹԵԼ, ոյ, ոց. գ. Νῆμα. Filum, stamen, netum. Θρίξ, capillus. Նիւթ բարակ և երկայն, մանեալ կամ հիւսելի. որպէս առազանի, գերձան, թեղան, լար, մազ. [illegible]. *Հատանէին թիթղուն ոսկւոյ՝ թելս թելս՝ անկանել ընդ կապուտակին և ընդ ծիրանւոյն և ընդ կարմրոյ մանելոյ. Ել. լթ. 3։ *Ոչ 'ի նոցունց ինքեանց իսկ զթելն իսկ և զառէջն գործել. Պղատ. օրին. Է։ *Տուր ինձ զգենուլ զքեզ (քղ), և մի՛ յուսեհուա թելոց. Եփր. առէպար։ *Ի զանազան թելոց գունելոց։ Ներհիւսին բազմատիպ պատուածք 'ի թելս բանի. Նար. խչ. [illegible]։ *Զանկուածս թելոցն. Լմբ. ու։ *Թելքն՝ որ գործեալ և պարապեալ՝ զանցեալն նշանակէ։ Տարածեալ թելն քերեալ լինի և ոլորկեալ. Արիստ. [illegible]։ *Թել թել դառնային՝ ծածկոյթ տաճարին. Գնձ. (ոսկ թէ և ցեղուլ իցէ 'ի թելս թելս հերձանիլ)։

ԹԵԼԱԴԻՐ. ա. (գուցէ հիւսիչ թելոց բանից. կամ տեղեկացուցիչ, իբր տեղադիր. կամ լծ. յն. [illegible], Θελητήρ, մեղմիչ. ամոքիչ). Ցուցարար. խրատտու. ազդ արարող. հրապուրիչ. յորդորիչ. խորհրդակից. *Բան նորա թելադիր բարգաւաճութեան ամենայն հասակի. Նար. խէ։ *Եսսես (սոսփիսոս) զոէրն՝ ունելով զպալատկն, զի կայր թելադիր ընդ աջմէ նորա՝ յաղթել մահու. Տօնակ։

ԹԵԼԱԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԹԵԼԱԴՐԵԼ. *Որպէս և մարգարէն լինէր թելադիր յառաջագոյն, եթէ մնան զժողովուրդ քո։ Զոտամ հրաման, այլ խրատեմ և թելադիր լինիմ. Ոսկ. Տ. ա. 3. 10։ *Խորհրդակիցքն՝ անպատշաճ իրաց թելադիր լինէին. Ոսկ. յհ. Ա։ *Մի դու նմա թելադիր լինիցիս. Սեբեր. Ա։ *Թելադիր մեզ եղեն ածային ճանապարհին. Սրգ. Բ. պ. Ը։

ԹԵԼԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Συμβουλεύω, παραινέω, ὑποτίθημι, θέλγω. Suggero, dicto, hortor, demulceo. որ և ԹԵԼԱԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Ցուց առնել. խրատ տալ. յորդորել. ազդել. քաջալերել. ամոքել. հրապուրել. զեկուցանել. 'ի միտս արկանել. [illegible]. *Սկիզբն արարացուք պատմել ձեզ, դիպողագոյն բանիւք զփրկաւոր նորոգն թելադրել։ Առաքեաց. սակս մեծամանն թելադրեալ. Թէ մոլեկս ոչ լուիցեն. ևն. Ագաթ. *Զօգտակարսն՝ նմա միաբանակարս թելադրեալ կարծեցուցանիցէ. Եղնիկ։ *Ըստ թելադրելոյն պօղոսի։ Ազդեցմամբ այսու թելադրեալ, ևն. Նար. կ. [illegible]։ *Թելադրել զբան խորհրդեան ձերոյ։ Թելադրեալ զօրացի անձն քո. Զքր. կբ։ *Որքան ինչ միանգամ գրեցին, հոգին էր՝ որ թելադրէր 'ի շրթունս նոցա. Սրգ. ա. պ. Ը։ *Զանձինս նոցա թելադրեալ առէ ցնոսա, ուրախ լերուք։ Թելադրէր զանձն իւր, միայն աղօթից և ընթերցմանց նմ գրոց պարապելով. Ճ. Ա. և Բ։ *Դոյզն ինչ բանիւք պատմութեան թելադրել առ 'ի գիտութիւն լսողացդ. Նանայ։

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμβουλή. Consilium, consultatio, suasio. παραίνεσις, monitum, suggestio. Ցուցարարութիւն. ազդումն. յորդոր. խրատ բարի կամ չար. *Թելադրութեամբ սատանայի։ Զթելադրութիւն վարդապետին 'ի մտի եդեալ. Եղնիկ։ *Իմով թելադրութեամբ, կամ հայրապետին. Ցհ. կբ։ *Արարչականն թելադրութիւն։ Ի միաբանակարին թելադրութենէ։ Թելադրութեան օձին հետեւիմ. Նար։ *Առ եկեղեցւոյ մանկունս թելադրութիւն և խրատ. Լծ. կոչ։ *Զինչ թելադրութիւն մատուցանես ցաւագնեալ անձին իմոյ. Ճ. Ա. իբր յորդորաքաջալերութեան։ *Արտաքոյ այսց գրոց, ուր 'ի սկզբանն հրաւիրեցաք առնել թելադրութիւն. Խոր. Գ. 67. իբր պատմական տեղեկութիւն։

ԹԵԼԱԿ, ի, աց. գ. Իբր թիակ. թեակ. *Զթելակս ուղղիչ նաւուն 'ի ձեռն առեալ. Ոսկ. Տ. Ը. 1։

ԹԵԼԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Գործակալ. պաշտօնեայ կատարիչ կամ կամարարք. Տե՛ս և ՏԵՂԵՏԷՍ. լծ. յն. [illegible] կամ [illegible]. *Էր 'ի տան նորին իբրև թելակալ. Բուզ. Ե. 5։ *Հերովդէս թելակալ պահպան էր տեղւոյն։ Ուրախ եղեն թելակալքն ընդ լուրն. Եփր. ծն։

ԹԵԼՓԻՆ. փոխանակ գրելոյ Դելփին. [illegible]. *Զթելփին առ ջուրս առեալ բառնայ. Ճ. Ա։

ԹԵԿՆ, կամ ԹԻԿՆ, թիկան. կամք. մանաւանդ ԹԻԿՈՒՆՔ, զոր տեսցես. գ. Ὦμος. Humerus. Վերնակողմն բազկի ուսովք հանդերձ. (լծ. լտ. [illegible]). [illegible]. *Որոշեցից ձեզ թեկն. Մաղ. Ա. 3։ *Զաջ ձեռն թիկամբն հանդերձ. Ա. Դ. ժէ. 30։ *Թիկամբն հետ զձեռն 'ի վայր ընկէց. Եղիշ. Է։ *Վասն այնորիկ առնուն քահանայքն զթեկնն և զծնօտն. Եփր. Եւ։

Որպէս Օգնականութիւն. *Եւ զի չըկայր որ 'ի թիկն. Եւ ոք չհասանէ յօգն 'ի թիկն. Գր. տղ. էհմ։

Որպէս Ցետին կողմն իրաց. *Զորոյ հաստատ գրոյդ 'ի թիկանէ տառիդ ընթերցցես. Մագ. ծդ. այսինքն 'ի վերջ կոյս. [illegible]։

ԹԵԿՆ ԱԾԵԼ զուրուք կամ զիրիք. Թեւածել, թեւակոխել. ձեռնտու լինել. [illegible]. *Ոչ զերկրորդականն ունի գահ, այլ զառաջութեան թեկն ածէ. Խոր. Ա. 10։ *Զվարդապետի թեկն ածէ (յն. զկարգն յափշտակէ), և ոչ յաշակերտաց կարգի գտանի։ Զիշխանի թեկն ածիցէ (յն. որպէս 'ի կարգի իշխանի)։ Մեղմագոյնս խօսի, ոչ զվարդապետի ինչ թեկն ածել. Ոսկ. Տ. ա. 23։ [illegible] *Զվարդապետի իմաստնոյ թեկն ածեմք, և ոչ յաշակերտաց կարգի գտանիմք։ Մի և այն՝ որ չէ եւ իցէ հասեալ 'ի կատարեալ դի-

տութեանն, թեկն ածել զվարդապետի. Սարգ. ժէ. Է։

ԹԵԿՆ ԱԾԵԼ ուսմբք կամ ոմանց. իբր թևարկել. պաշտպանել. 'ի թիկունս հասանել. օգնել. հոգալ. Ռմկ. Թիխուն՝ կռնակ ըլլալ. *Որ աղաստամբքն թեկն ածիցէ, Է նմին զնոյն պատիժ կրեսցէ. Սեբեր. Ե։ *Բազումք խնամածուքս թեկն ածեն, ոչ զի օգնեսցեն ինչ, այլ զի առաւել նեղեսցեն զմերձաւորս. Ոսկ. Եփ. յորմէ և Գէ. Եփ. *Բազումք խնամածութե թեկն ածեն գրացեաց, զի այնու առաւել նեղեսցեն։

ԹԵԿՈՒԿԷ. Տ. ԹԵԿ, Ի ԹԵԿԵ. *Կանգնէին 'ի թեկուէն տուրհանդակացն ... թեկուէ կոչէ զանկիւն պարսպին, ուր զգեղարդսն կանգնէին. Կիւրղ. Թգ։

ԹԵՂԵՆԱՑ ԾԱՌ. } Πτελέα. Bdellium,
ԹԵՂԻ, ղւոյ. գ. } ulmus. Անուն ծառոյ. որ և ԳՏՂԻ. ըստ ոմանց և ԿՆՁՆԻ. Փարս ուղան։ Գաղղիան։ Ն Բժշկն։ *Մոլորեալ պաշտէին զթեղեաց ծառն. Հ=Ց. ձայ. ԾԶ։ (Իսկ ԹԵՂԵՆԱՒՈՐ՝ տե՛ս 'ի բառն ԹԵՋԱՆԱՒՈՐ)։

ԹԵՂՕՇ. գ. Ἀγριοβαλάνος կմ δρῦς, և πεύκινος. Ilix, quercus, pineus, abiegnus. Թերևս ազգ թեղւոյ. Մայր փայտ նման ձիթենւոյ. այլ պտուղն անուտելի՝ հանգոյն վայրենի ընկուզոյ կամ թզոյ. խէժն առողջարար, և փայտն ազնիւ։ Ես. ԽԴ. 14։ Ե. Խ. Ե. 8.

ԹԵՄ, ի, կամ ԹԻՄ. թիմի, մօք. գ. Διοίκησις. Dioecesis. (իսկ Θέμα, գիր, գրութի). Վիճակ եպիսկոպոսի. գաւառ անկեալ ընդ իշխանութե եպիսկոպոսութե. *Ի մովսիսէ ցուրասաւսյ եպիսկոպոսէ, որ է խաչենոյ. զորոյ զթեմն այժմ ունի հաղբատ. Օրբ. *Եպիսկոպոսք (էին 'ի հայս) ԽԶ. փառաւորք, և գաւառատեսուչս 'ի վերայ ԽԶ թեմի. Օրբ. *Առանց գործոյ եպիսկոպոսն զթեմն ունէ, և քահանայն զժողովուրդն։ Որ անկածն է, իբրև զհայրենիս զթեմն ունէ, և զմուտս ժողովրդոցն. Ջահ. Ծործ։ *Ասիա եփեսոս է իւր թիմովն, և վիճակի յոհաննու աւետարանչին։ կորնթոս իւր թիմովն, ևն. Վրդն. ՃԳ։

ԹԵՄԱՆ. Տե՛ս 'ի բռ. յոկ. ան. *Թեման թարգմանի միջօրեայ ,, (կմ հարաւ). ՃՃ. (արար. Թէյմն)։

ԹԵՐ. ի. գ. (ուստի ռմկ. ԹԷՐ ԸԼԼԱԼ. Թ. ԹԷՐԷՖ. ԹԷՐԱՖ). Կողմն. կոյս. *Ցորմէ եւ ընտրեաց զքարին 'ի մի թեր։ Ցորմէ կուռէ արեգակն իցէ, յայնմ թերէ սկսանի 'ի նմա լոյս ծնանել. Եզնիկ։ *Տայ նմա խօսել զինչ ինքն կամեսցի, և լինել 'ի թերէ խորայելի. Կիւրղ. Թագ։

ԹԵՐԱԲԱՆ. ա. Թերի բանիւ. անկատար 'ի բանս. *Զժամանակ աղօթիցն ... մի՛ թերաբանս ... կատարել. Նար. խրատ։

ԹԵՐԱԲԱՆԵԼ. ն. Անկատարս կամ վրիպակս բարբառել. *Ապա թէ յերկիւղէ տարակուսանաց է թերաբանելդ ձեր, ևն. Ցհ. Իմ. Երն։ *Նեստոր զմիաւորութեանն բան անբարեփառապէս թերաբանէր. Խոսրովիկ։

ԹԵՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Անկատարութի բանի. և փոյթն զանձնելոյ թերութի 'ի բանս այլոց. *Ոմանք առ թերաբանութի վերծանելով ... և ոչ առ յօգուտ ընթերցս. Փիլ. տեսակ. *Ճանաչել զհերձուածողացն թերաբանութի, և զանմիաբանութի ընդ Ճշմարտութեն և ընդ միմեանս. Սարկ. հանգ։

ԹԵՐԱԲԱՑ. ա. Կիսատ բացեալ. մասամբ իւիք կամ ըստ միոյ կողման երևեալ. *Ի թերաբաց ածայլն փայլմանէն անշշուռնչ կայծին. ՃՃ։

ԹԵՐԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Ἡμίπυρος. Semiustus, semiardens, Կիսով չափ բորբոքեալ. կիսավառ. *Ապա թէ թերաբորբոք իցէ հրոյն, ասի կիզիչ. Արիստ. Ձ։

ԹԵՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἔλαττος, ον. Minor, minus. Պակասագոյն. նուաղագոյն. *Այլ և ոչ մանուկքն թերագոյն գտանին. Վեցօր. Է։ *Եթէ այլ ինչ թերագոյն յայտնանէ՝ զոր հրամայեցերս, ծանուցես մեզ. Նանայ։ *Որ առաւել, և որ թերագոյն՝ ուղղութեանս ցուցցէ. Բրս. հց։ *Ո՛չ և այնպէս կատարեալ եմ զգաստութեն, այլ թերագոյն իմն. Երզն. մտթ։

ԹԵՐԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Παραχαράττω, σσω. Perperam signo. παραγράφω, proscribo, rejicio. Թերի և թիւր գրել. խարդախել, կամակորել զգիրս. և Ի բաց տարագրել. *Ոչ եթէ դուք պարագրեցէք զայդ, այլ թերագրեցէք. Աճ. Է։ *Տէրն իբրև զհարկաւորս մեզ հրամայեաց, և դու որպէս անկարելի թերագրես. Բրս. ընծ։

ԹԵՐԱԹԱՓ ԼԻՆԵԼ. Կէս մի թափել. փոքր մի թափել զգինին. անկատարապէս սթափիլ 'ի գինւոյ. *Ցորժամ թերաթափ լինի գինին 'ի գլխոյն, կրկնեալ անդրէն 'ի նոյն դառնայցեն. Մանդ. ԺԵ։

ԹԵՐԱԼԻՑ. ա. Անկատար 'ի լրմանէ. անլրացեալ. թերակատար. *Իսկ որ արդ ես նորոգ ամսաւմոնէք 'ի միմեանս հասեալ թերալից ուրախութե. Փ. Դ. Է. 5։

ԹԵՐԱԼՍԵԼ. Παρακούω. Վեր 'ի վերոյ լսել. ստունգանել. *Ո՛ր արտաքան ... այնպէս թերալսէ, որպէս արբեալն. Բրս. ուրբէց։

ԹԵՐԱԾԻՆ. ա. Անկատար և պակասաւոր 'ի ծննդեան. որպէս վիժածն. *Զորս կարծէին 'ի գուրս բերել և ծնանել, վիժածք և թերածինք և անցք են. Փիլ. այլոց։

ԹԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Թերի. պակասաւոր. անկատար. *Ցրուեալ մասունք լուսադեղ առաքինութեն թերականք ... հաւաքեալ՝ կատարին ըստ քո. Տօնակ։

ԹԵՐԱԿԱՏԱՐ. ա. Ἀτελής, ἀτέλεστος. Imperfectus, inconsummatus. Թերի 'ի կատարմանէ. կիսակատար. անկատար. տհաս. պակասաւոր. կիսոխափ. գոռոսիր. *Որդիք շնացելոց թերակատարք եղիցին։ Շառաւիղք թերակատարք. Իմ. Գ. 16։ Դ. 5։ *Որմիզդն մինչև ծնեալ էր, թերակատար էր. և զնմին թերակատարն զխորհուրդն հայրենի իմացաւ. Եզնիկ։ *Թերակատար յօժարութի, կամ կամք, կմ միտք. կմ պարծանք. Բրս. հց։ Իգն։ Տօնակ։ *Դեռ տխմար էր և թերակատար։ Ցառաջ քան զխաչն, կամ առանց հոգւոյն ընդունելութե՝ թերակատարք էին. Ոսկ. մ. Ե. 6։ Բրս. մրկ։ Տօնակ։

մ. Ἀτελῶς. Non perfecte. Անկատարապէս. *Այնպէս հաշակեալ, թէ թերակատար ուսուցանեն առաքեալքն, և մեզ մեծամեծս ինչ խորհուրդս 'ի ներքս բերեմք. Ոսկ. Ե. կոր. ԽԳ։

ԹԵՐԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ἀτελές. Imperfectio, opus imperfectum. Անկատարութի. թերութի. պակասաւորութի. *Եր ոմն 'ի վեր քան զնա, որ զնորա թերակատարութիւն լնուլ կարէր. Եզնիկ։ *Զինչ ինչ թերակատարութի 'ի գործս տյ. Ոսկ. մ. Ե. 5։

ԹԵՐԱԿԱՐԳ. ա. Թերի 'ի կարգի իւրում. *Զժամանակ աղօթիցն, յորժամ ոչ լինիցի յակամայ ինչ խափանումն, մի թերաբանս և թերակարգս և զպակասագոյնն փութամբ կատարել. Նար. խրատ։

ԹԵՐԱԿԷ. Տ. ԹԻՐԱԿԷ. Θηριακή, Թիրեաք. *Ցօձիցն առէ զթերակէն. Ցձթ. Ղ։

ԹԵՐԱՀԱԼ. ա. Կիսահալ. ոչ հալեալ խաղաղ. *Մնացեալ բանքս անգործ՝ կոչեն զմեզ անգրէն՝ որպէս թերահալ բովք ոսկւոյ և արծաթոյ. Վրդն. երգ։

ԹԵՐԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Անկատար հասակաւ կամ տիօք. տհաս. *Թերահասակ մարմնոյ գոյացութե ոչ զօրեղանայ քնարգել բան. Թէոդոր. ծայրագ։

ԹԵՐԱՀԱՒԱՏ, ի, ից. ա. Ὀλιγόπιστος. Exiguae vel modicae fidei, parum fidens seu credens, incredulus. Թերի 'ի հաւատս. սակաւահաւատ. երկմիտ. անհաւատացող. անհաւան. տե՛ս Մտթ. Զ. 30։ Է. 26։ ԺԶ. 8։ Ղկ. ԺԲ. 28։ Սղ. ԼԵ. 19։ Իմ. ԺԲ. 17։ *Մի՛ ոք 'ի թերահաւատից. Պտրգ։ *Ի կշտամբանս յանդիմանութեան թերահաւատիցն. Նար. Ճբ։ *Առաջի թերահաւատիցն նշանս տուա ցուցանէին. Ճ. Թգ. *Թերահաւատ լինին բազումք. Կոչ. ԺԶ։ *Մի՛ լինիր թերահաւատ. Լմբ. ող։ *Մարդկանս՝ որ թերահաւատ են 'ի մերոց որինացս. Եղիշ. Է։

ԹԵՐԱՀԱՒԱՏԱՄ, ացի. լ. } Ἀπιστέω.
ԹԵՐԱՀԱՒԱՏԵՄ, եցի. } Non credo,
ԹԵՐԱՀԱՒԱՏԻՄ, եցայ. չ. } do, diffido. Առ յետինս գրի առաւել՝ Թերահաւատել. թերահաւատ լինել. անհաւատանալ. չհաւատալ. և Դժուարիլ 'ի հաւատալ. յերկմիտս լինել. պակասիլ 'ի հաւատարմութե կամ 'ի միամտութե. [illegible] *Վասն այնոցիկ՝ որ հաւատային, և թերահաւատային. Սանահ։ *Երևի որոց ոչ թերահաւատեն 'ի նմանէ. Իմ. Ա. 2։ *Ոչ թերահաւատեաց միտս նորա. Իգն։ *Ցանդգնին ամենք, թէ թերահաւատեաց. Վրդն. ծն։ *Ոչինչ թերահաւատէին յառաջին խրատու մք վարդապետացն. Եղիշ. Ե։ *Մի՛ թերահաւատիր 'ի բանից այսոցի։ Մեռելոց յարութեն մի՛ թերահաւատեսցես։ Թերահաւատին գրոյն։ Մի՛ թերահաւատեսցուք մեք իրացս եղելոց. Կոչ. ԺԷ։ *Ես յորժամ զառաջինն լսէի, թերեհաւատէի. Փիլ. Լիւս։ *Ոչ երբեք խարութե թերեհաւատեմք յերկրաց. Լմբ. ատ։ *Մի՛ թերեհաւատիր 'ի բանս (այսինքն ընդ բանս) սոցա։ Թերեհաւատեցեր առէ 'ի գիրսն. ՃՃ։ *Ցաղագս զեհենին բազումք թերեհաւատին. Մխ. երէմ։

Ցն. ոճով. հյց. խնգ. *Խորհուրդ մեծ և սքանչելի 'ի մէջ մատուցանէր, զոր թերահաւատէին. Ոսկ. Ե. կոր։ *Մինն զհօրն ձեռն իբր ապիկար թերահաւատէ. Նար. Ծ։

ԹԵՐԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπιστία. Incredulitas, diffidentia. Պակասութիւն հաւատոյ, անհաւատութի. իբր չհաւատալն, և չհաւանելն. երկմտութի, կասկած. Մտթ. ԺԷ. 39։ Եղիշ. Ե. և Է։ *Թերահաւատութի թումսու՝ մայր եղև մերոց հաւատոց. Ոսկ. Նոր ԿԵ։ *Տեառնե՞ս զգարձուածս նոցա 'ի թերահաւատութե 'ի թերահաւատութի. Լմբ. ող։ *Թերահաւատութի լեալ տիգրանայ 'ի պատմելին միհրդատա. Խոր. Բ. 17։

ԹԵՐԱՀՄՈՒՏ. ա. Թերացեալ 'ի հմտութե. որոյ թերի կամ նուազ է հմտութի. *Որոմնակեր՝ ցորեան ցուցանելով ... սերմանելով զթերահմտութիւն. Ոսկիփոր։

ԹԵՐԱՀՈԳ. ա. Անհոգ. անփոյթ. *Առաքելոյ հրամանն է՝ թերահոգ առաջինս յոր հաւատացւոն հոգեբարձութի նմա. Սարկ. քհ։

ԹԵՐԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Պակաս

միտ. անմիտ, կամ թերահաւատ. *Զոր յածայրին բնութեն վերաբերելոյն թերամիտքն: Լմբ. ժծոբ:

ԹԵՐԱՄՏԵՄ, եցի. չ. Թերահաւատել, երկմտել. *Ո՞վ թերամտեսցէ կամ երկբայեսցի. Նար. առաջ:

ԹԵՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պակասամտութի. և թերահաւատութի. *Զարբեցութեն ընդ յիմարութեանցն, զթերամտութեն ընդ խելագարութեանցն. Նար. ղա:

ԹԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀπολείπω, ομαι. Destituo, or. desisto, deficio. Թերի գտանիլ. պակասիլ. նուազիլ. յետնիլ. կասիլ. վերջանալ. և թերահաւատել. *Զամենայն յամենայնի լինու, և ինքն ոչ թերանայ. Ցմն. ա: *Լիանան և թերանան (ջուրքն ծովու). Եւս. ոփ. Եբին: 'Ի լնուլն լուսնի՝ լնուն կենդանիք ուղղով, և ծառք կեղևով, և 'ի թերանալն՝ թերանան. Վրդն. ծն. և Ցմնբ: *Որոյ ոչ և առ սակաւ մի թերացեալ էր 'ի սիրոյն քնի: Ոչ ինչ երկմտութե թերանայ յաւանէն. Եղիշ. գ. է: *Ինքն ոչ թերանայ 'ի զօրացուցիչ զօրութէն. Եղնիկ: *Մի թերասցին, որպէս և թռչմաս. Իգն: *Ոչ թերացան 'ի հաւատս. Վրդն. ող:

ԹԵՐԱՆՈՒՆ. ա. Թերի 'ի կատարելութեց անուան. մակդիր գերանուան՝ ումպէտ առուգայութութեն. *Եւ է գերանունութի ... փոխանունութեն, և թերանուն. ոչ զեկուցանէ զիսկն իւր զանուն, վասն որոյ թերի ասէ: Եւ արդարև իսկ են ան քս թերանունք վասն անյայտ գիմացգ. Երզն. քեր:

ԹԵՐԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թերի յորջորջումն. և Դերանունութիւն, կամ այլաբանութի. *Կամ թէ թերանունութբ (մականուան) զառաքինութե բարուցն ունի բարբառոյն զնշանակ. Ոսկ. գծ:

ԹԵՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս կողմնակալութի, կամ թելակալութի իննեակլուխ. գործակալութի վասնի ընչից. *Ոչ է պարտ առնել քան զպէտսն և առատութբ ծախել ինչ (կամ ինչս) որպէս թերապետութի. Բրս. խոհս. յորմէ և Ոսկիփոր:

ԹԵՐԱՍԱՌՈՅՑ. ա. յն. կիսասառոյց. Ἡμιπαγής. Semiconcretus. Անկատարապէս սառուցեալ. *Եղեամն է ցօղ թերասառոյց. Արիստ. Յ. (գրելի ըստ յն. *Եղեամն է ցօղ սառուցեալ. ցօղեղեամն է ցօղ կիսասառոյց:) *Բեղնաւորի թերասառոյց իմն և անկատար. Երզն. մոլ:

ԹԵՐԱՎԱՐԺ, ի, ից. ա. Որ թերի է վարժութի. անվարժ. անկիրթ. գեռակիրթ. հմուտ. անմուղ. արմուղ. անձոր. էյր իւրկիսէ ըմնալը: *Ո՞րքան ամարդութիւն էր թերավարժ աշակերտի առ 'ի յածային վարդապետ ձեռնարկել քննութիւն. Լմբ. պտրգ: *Իբրև զի թերավարժ խիստ բերանով. Եփր. պհմ. գ. 23: *Տղմուղ և 'ի թերավարժ ձիոյ (վերայ) հեծեալ էին երկրին. Բրսղ. է. 43:

ԹԵՐԱՏԵՍ. ա. Ոչ բարւոք տեսող աչօք կամ մտօք. *Մի թերատես լիցի վարձուցն հատուցմանն: Զթերատեսն լինել նշանակէ 'ի գիրս, և զաւեան խօսել. Սարգ. յկ. է. և ը:

Կամ Ոչ բարւոք տեսեալ. անկատարապէս խնդրեալ. *Պարտ է զթարգմանութեն մերձ կարգել, զի մի ինչ թերատես լիցի. Իգն: *Զի մի կարգ մտաց բանիս թերատես լիցի: Զի ձեր ուրախութեն մի արդեօք թերատես ձեզ երևեսցի. Սարգ. ա. պ. դ: և ա. յն. ը:

ԹԵՐԱՏԵՍԵԼ. ն. Παραβλέπω. Վեր 'ի վերոյ հայել. ոչ բարւոք տեսանել. անտես առնել. ողջ ծածկել. էյր պագմամագ. կէօղ գաճաճմագ, խհման էրմէք. *Ո՞ր արդար կան այնպէս թերատեսէ և այնպէս թերալսէ, որպէս արքայն: Ոչինչ զգեցելոցն թերատեսել: Մի ինչ ընկեցիկ եղելոց և կամ անհոգացելոցն՝ թէ այսպէս գիտեսցի, թերատեսել. Բրս. աբէէց. և ողջմ. և չոր: *Որ թերատեսեալ զմեզս՝ նիւթեալ է հիւանդին զմահ. Ցհ. կբ: *Թերատեսելով զայգնածաւալ մեղաց իմոց և գլորդահոս պատոյ չարեաց. պարապեսցէ ամենայաղթ խաչին. Ճ. Դ: *Ոչ ես կասկածէ յապագայիցն ինչ թողանալ կամ թերատեսել (իլ) քումդ հրաշափառութե. Անան. եկեղ:

ԹԵՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչ բարւոք տեսողութի կամ գիտողութի. անտեսութի. անհոգութի. *Հօտին հոգեբարձութեան թերատեսութե և անփոյթութե. Սարկ. քհ:

ԹԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐλλείπω. Relinquo, praetermitto, omitto. Պակասեցուցանել. նուազ առնել. թերի թողուլ. և Անտես առնել. *Ոչ թերացուցանել նոցա զպարտութն. Կանոն: *Ոչ թերացոյց, քան թէ լիացոյց. Նար. խէ: *Թերացուցանէ զբարբառ լեզուին, յիմարացուցանէ զիմաստութ մտացն. Նար. խրատ: *Կամ գործեսցէ յարգելլեացն, և կամ թերացուսցէ զհրամայեալն. Բրս. հց:

ԹԵՐԱՓ, և ԹԵՐԱՓԻՄ. } Θεραφεῖν կամ φὶν. Idola, dii penates. Բառ եբր. Թէրաֆիմ. Կուռք, մանաւանդ առանին. փան քտատէ. Թըլըոըմ: Դատ. ժէ. 5: ժը. 14. 17. 20: ա. Թգ. ժե. 23: դ. Թգ. իգ. 24: Այլ գրիչն Կիւրղի 'ի Թն. Թգ. ունի. *Թերափին առն է ... կարծեցեալ տոնգ ուրախութ, զոր թերափին կոչեն»:

ԹԵՐԱՔԱՄ. ա. Թերի թողեալ. թերաքաց. անկատար. նուազ. էյրէքի. (իսկ ըէմ, պրս. է պակաս). *Զի և 'ի սաստկերէն զձշմարտութե գուցան թերաքամս բանիցս: Թերաքամ և կիսաբաց և եթ արար զլուսաւորութեն, կամ զպայծառութեն. Ոսկ. և Երզն. մտթ: և Վանակ. յոբ: *Թերաքամ ստուեր: Թերաքամ տեսլեամբ. Երզն. մտթ: *Որ սակաւ մի թերաքամ ցուցեր (կամ թերաքամեցուցեր՝ 'ի թաքոր) զփառս քո. Մաշտ: *Թեօքն պարածածկութիւ 'ի թնդմանէ առ նոսայն թերաքամ գիտնականութեն եղեալ. Ոսկ. յհ. յէ: *Թերաքամ յայտնեցաւ. Ոսկիփոր:

ԹԵՐԱՔԱՄԵԱԼ. Թերաքամ եղեալ. ոչ քաջ անցուցեալ (սուրն 'ի պատեան). պակաս կամ թոյլ խօթած. էյրէքի գոնմաղ. *Սուսեր ընդ մէջ ծածկեալ առ միջոցն պատենիւք հանդերձ. և այն էր թերաքամեալ. Է. Թգ. Ի. 8: (յն. այլազգ:)

ԹԵՐԵՀԱՒԱՏԵԼ. Տ. ԹԵՐԱՀԱՒԱՏԵԼ:

ԹԵՐԵՄԱՐՏՈՒՑԵԱԼՔ, ցելոց. չ. Կողմն ընդ կողմն կամ գէմ ընդդէմ մարտուցեալք. *Եկեալ կայցես 'ի վերայ թերեմարտուցելոց առ վաղճանաւ. Ոսկ. յհ. ա. 3:

ԹԵՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԹԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ: Ոսկիփոր:

ԹԵՐԵՒՍ. մ. չ. Ἴσως, τάχα, τυχὸν. Forsan, forsitan, fortassis, forte. (իբրու տակաւին թերի). Գուցէ. իցէ թէ. արդեօքարդարև, ապաքէն: Ծն. Լբ. 20: Յոբ. գ. 10: Իմ. ժգ. 6: Ղկ. ժգ. 9: Ի. 13: Հռ. Է. 7: Փիլիմ. 15: *Ապաւինութիք կարծողականք երկու. մինն գոնէ, և միւսն թերևս. Նար. Լ: *Թերևս ասէ տացէ նոցա Տր. Թերևսն 'ի վերայ անյայտ ինչ իրաց կայ: Ոսկ. Ի. փիմ. Ղ: *Թերևսն ասել՝ թուի թէ երկբայական մտաց է. Ոսկ. եա: *Մակբայ գիտուածոյն, թերևս. ինձ թուի 'ի դէպ. Թրակ. քեր: *Մեք զայլս կամէաք հնազանդել, թերևս զոգիս գտցեն. Եղիշ. Է. թ յուսալով թէ: *Եւ թերևս յիրաւի. Պիտ: *Եւ ոչ իսկ թերևս տուաւ: Ոչինչ թերևս ամբարտաւանեալ: Եւ այս թերևս 'ի զանգիտելոյ. Ցհ. կբ:

Կամ իբր հարցական, Միթէ. արդեօք. *Զկարգս եկեղեցւոյ թերևս ըստ այսմ մտաւորին: Թերևս ոչ գորձաւ գրախտն այ յառաջինն իւր բնութի: Թերևս մի է այսպէս. Լմբ. պտրգ. և ապէն:

ԹԵՐԸՄՊԵԱԼ. որ և ԹԵՐՕՒՄՊ. Կիսատ ըմպեալ. մնացուածն բաժակի. գասաին փըլսուղը. *Այլազգւոյ զթերըմպեալ գինի և ջուր մի ըմպեսցեն. Կանոն:

ԹԵՐԹ, ի, ից. գ. Πέταλον. Lamina, folium expansum, bracter. Տերև, սաղարթ. ծալք տերևոյ. և որ ինչ նման է նոցին յամենայն նիւթոց, որպէս թիթեղն, թուղթ, և Պարզուած կմ բացուած ծալելի իրաց. եափրագ, վարագ, թէնէքէ, շամաթա թէլի, թապագա. *Որ 'ի ներքոյ թերթից տերևոյն. Մագ. յդ: *Եւ 'ի վայրկոյս թերթիւն երևի. Վրդն. ծն: *Թերթ վարդից. Երզն. լս: *Մի թերթ խաւարտ. Վրք հց. Իը: Իսկ անդ, ժա. *Լցեր զպատուհանս քո թերթիւքն. յ. թղթովք, (զի և թերթ և թուղթ են լծորդք:) *Զինչ է թերթն ոսկի մաքուր. (ըստ այլ գրոց՝ թիթեղն.) թերթն և կազմութի ունի մաքուր, և խորութեն ոչ ունի: Եւ մի գուցէ ըստ թուչելոյ ասացեալ է թերթն. Փիլ. Եւ. Ի. 121-124. իմա ըստ յն. բէ՛տալոն. իսկ բէ՛տալէ, թռչիմ. գուցէ և 'ի մեզ թերթն է իբր թրթռուն, թռչական: *Թերթ ոսկի. Վրդն. ող: *Թիթեղն ոսկի թերթ անօսր 'ի խոյր գլխոյն 'ի Ճակատուն. Նխ. եւ: *Մի թեփ ասէ տրտնոյ՝ զմի թերթ անօսրագոյն մասին նորա. Բրս. Թղթ:

ԹԵՐԹԵԱԼ. Իբր թերթ թերթ փրթթեալ. *Դաշտ ... կանաչաառողարթ թերթեալ. Գնձ:

ԹԵՐԻ, րւոյ կամ րոյ, րեաց. ա. Λοιπών, οῦσα, όν. Relictus, qui superest, inferior, minor. πηρός, mancus. Միով կողմամբ պակասաւոր. յետնեալ իւիք մասամբ. կիսատ. անկատար. պակաս. նուազ. և Թափուր. էքսիք, գոսոոր, էարըը, պուշուգ, քէմ. *Որ թերի յիմիք իցէ, չէ կատարեալ: Որ ոչ և 'ի մի պատուիրանս տեառն թերի գտանիցի, այլ յամենայնի լի և պատարուն: Որ ոք թերի գտանի 'ի սէր ընկերին, թերի գտաւ և 'ի սիրոյն այ. Սրգ. յկ. բ: ա. պ. է: ա. յհ. է: *Թերոյն 'ի վեցօրէին 'ի մարդն տեսլեան: Փոյթ ինչ առ թերոյն լցուցմն մասոյց: Ի վերայ թերի պատմութեն. Նխու. կոչմ: *Թերի խորհուրդք, կամ վարք. Եղիշ. Գ: Սարկ. քհ: *Թերի և խակ խորհրդոց հաւուցիչք: Թերի խակութե: Զթերին լրութե: Զթերին լցուցեր. Նար: *Զկարօտսն և զթերիսն և զապակասսն լնլով. Փիլ. այլաբ: *Ցամենայն տեղիս 'ի փոքրկանց մեծամեծս եցոյց, և 'ի թերեաց կատարեալս. Եփր. համաբ:

ԹԵՐԻ. իբր Թերահաւատ. անմտաւոր. *Որ այնմ տեսլեան թերի գտան, երկրորդ անգամ 'ի յարութեն երևեցաւ. Ճ. Թ: *Եթէ թերի ես յաստուծոյդ, մի կար ընդդեմ. Նեղոս:

ԹԵՐԻ. գ. իբր Կէսն, կամ կողմն մի. Էսբըչը. *Մի թերին յանդուշ, և միւս թերին 'ի գժոխս. Եղնիկ:

ԹԵՐԻ. մ. Թերապէս. անկատար օրինակաւ. *Թերի նկարի սաղմն. Վրդն. Բոոոց: Իսկ Ոսկ. եբր. Բ. *Այլ թէ՝ և նկարիչ ոք իցէ, զամենեսին՝ որ պարաւեցենն և ծառը առնիցեն, որ գեռ թերաւք իցեն, և

չկասէ լինչ նոցա բանիւքն ՚՚. յն. անուսք. ἀμαθεῖς, rudes et imperiti. այսինքն անգէտք լիցին արուեստին ։

ԹԵՐԻԱԿԷ. Տ. ԹԻՐԻԱԿԷ. Թիրեաք. *Զինչ չար քան զօձ կայցէ, և ՚ի նմանէ Թերիակէ. Եզնկ ։

ԹԵՐԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԹԵՐԱՆԱՄ. *Աշակերտքն, ասեն, Թերեցան (կամ Թերացան յաւուր խաչելութեան). Եփր. համաբ ։

ԹԵՐԽՈՐՈՎ. ա. ռմկ. Թէրխաշ. Ոչ շատ խորովեալ կամ խարշեալ. *Ձուի գեղնուցն Թերխորով ուտէ ։ Թերխորով ձուի գեղնուց տուր. Մխ. բժշ ։ (Իսկ ԹԵՐԽԱՇ է նաև անուն բանջարոյ ։)

ԹԵՐԽՕՍ. ա. Անկատար ՚ի խօսս, կմ ձայնիւ և հնչմամբ. տոբան յանօղ. պօզուգ. *Խօսիմք նուագարանքս քո, և արդ մի աղի պակասեաց. մի և այլ Թերասցի, և նըբաձայն և Թերխօս համարեսցի. Թէօդ. Խ Դ ։

ԹԵՐՄՈՆ, ի. գ. Բառ յն. Θερμόν. լծ. և նոյնընդ հյ. Ջերմ. ջերմիկ. ջերմուկ. որ և ասի ջեռուցուցեալ գինւոյ, զոր ըմպեն գինեսէրք առ աաւել ջեռնուլ. *Ի խոհարարոցին խարոյկ արկեալ յաղագս սպասաւորութեան Թերմոնի. զի սովոր իսկ էր ազգապետն այն ջերմ ըմպել զգինին. Ճ. Ա ։

ԹԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Նուազութիւն. պակասութիւն. անկատարութիւն. յետնութիւն. պոխուռ, էքսիքլիք, նօգսանլըգ, Բագսըրլըգ. *Հասակի Թերութիւն առնէ զնա աշխարհելի. Լմբ. Ժղ ։ *Ոչ զԹերութիւն իւր ճանաչէ, և ոչ զնա ՚ի գործոյն յառաջնոյ գիտասցէ. Բրս. հդ ։ *Պարտ է փոքր մի տանել Թերութեան առնն. Խոր. Գ. 63 ։ *Թերութիւն բանից, կմ բարուց, մտաց, հաւատոց ։ Կատարելութիւն ՚ի Թերութեան ։ Անպակաս առնելութիւն ըստ Թերութեան ։ Թերութիւն վրիպանաց ։ Նախնոյն Թերութիւն. Նար ։

ԹԵՐՈՒՂԻՂ. ա. Թերի յուղղութեան. *խմացեալ շապհոյ՝ թէ Թերուղիղ է արկած. խօսի Ը նմ ՚ի խաղաղութեան. Խոր. Գ. 42 ։

ԹԵՐՈՒՄՊ. Տ. ԹԵՐԸՄՊԵԱԼ. Գաւաթին փըչուկը. *Մի ըմպիցես զարկեալն (այսինքն զԹողեալն) ՚ի ներքս զԹերումպ նորա. Կանոն ։

ԹԵՒ, Թևոյ, ոց. գ. Πτέρυξ, πτερύγιον, πτερόν. Ala, penna. Բազուկ Թռչնոց խոշոր փետրովք՝ գործի Թռչելոյ Թևեթևութեան, կամ Թիավարելոյ ընդ օդս, որպէս և ձկանց ՚ի ջուրս. և Որ ինչ նման է նմին. գանաթ, ֆէր, ճիւնահ. եըր. գանատ. կոֆ. *Ի վերայ Թևոց արծուոյ ։ Տարածեալ զԹևս ։ Հովանի ունիցին (քերոբէքն) Թևօք իւրեանց ՚ի վերայ քաւութեանն ։ Տասն կանգուն Թևէ ՚ի Թև Թևոց նորա ։ Թևք աղաւնոյ ։ Ի հովանի Թևոց քոց ծածկեսցես զիս. ևն ։ *Երկու պատուիրանօք իբրև երկու Թևովք Թռչի ամենայն աշակերտութիւն, այսինքն սիրով այ և մարդկան. Եփր. համաբ ։ *Որ ՚ի Թևս Թեթևս աննիւթ սաւառնեալ. Շար ։ *Թևս առեալ Թռչին ընդ աաւել տեսան. Զքր. կթ ։ *Ամենայնի որոյ իցեն Թևք և Թեփ ՚ի ջուրս . . . որոյ ոչ իցեն Թևք և Թեփ. Ղևտ. ժա. 9 ։ *Իբր Թևօք իմն Թռիչս արձակեն (լուք). Նար. կը ։

ԹԵՒ. Բազուկ տարածեալ՝ իբրք կամ նմանութիւն. և Նպաստ. և Բազկատարած աղօթք. հովանաւորութիւն. խնամք. գօլ, էլ. *Ապաստան լինել ընդ Թևօք նորա. Հռովմ. Է. 12 ։ *Ի Թևս խաչիդ առ քեզ մատուցեալս ։ Թևօք քո ընկալցիս ՚ի տունն տագնապի (չիրմի). Նար ։ *Աղօթանուէր Թևօքն. Շար ։ *Օժանդակեան Թևոցդ աղօթիւք. Նար. յ ։

ԹԵՒ. իբր Սրընթացութիւն, Թեթևութիւն, համարձակութիւն, ևն. *Ի Թևս հողմոց ։ Ի վերայ Թևոց հողմոց. Սղ. ժէ. 11 ։ ճդ. 3 ։ *Ի Թևս Թեթևս մտաց ։ Թևօք Թեթևութեան հոգւոյն ալացեալ ։ Զհպարտութեան Թևս հարթել. Նար ։

ԹԵՒ ՆԱՒԱՑ. Բազուկ քեղեաց. ղեակ. Թիակ ուղղիչ. Πηδάλιον. Gubernaculum. թիւմէն. *Նաւք . . . փոքր Թևովն շրջին՝ յոր կոյս և միտք ուղղչին կամիցին ։ Թողացուցին զխառնելիս (յն. զլծակցութիս) Թևոցն. Գծ. Գ. 4 ։ Գծ. ԻԷ. 40 ։ *Թողացուցին ասէ զլծորդութիւնս Թևոցն քեղեաց. Ոսկ. գծ ։ *Թևոյն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ ։ Ղեկաւ այս Թևոց. Նար ։ Իսկ Ես. ԺԸ. 1. *Վայ երկրին ՚ի Թևս նաւացն ՚՚. պէսպէս մեկնի, իբր Թի, առագաստ, հովանի, բախումն ։

ԹԵՒՔ ԵՐԿՐԻ. իբր Ծագք տարածութեան. Յոբ. ԼԸ. 13 ։

ԹԵՒ ԲԱՆԱԿԻ. Կողմն և կողմն գնդի զօրաց. որ ասի յայլոց նաև Եղջիւր, գօլ ։ Ա. Դ. Գ. 23 ։ Բ. Դ. ԺԷ. 20 ։ Բ. Բզ. Բ. 23 ։ Եղիշ. ևն ։

ԹԵՒ ԳԱՌԱԳՂԻ. Դռնակ վանդակի. գանաթ, գէֆէսի. *Վերացոյց Թև մի զգառագղին ։ Վերացուցեալ զԹև այլոց գաղանաց գառագղին. Ճ. Ա ։

ԹԵՒ ՏԱՃԱՐԻ. Աշտարակ. բարձրաւանդակ. *Ե՛լ ՚ի Թևս տաճարին, և ամենայն ժողովուրդն տեսցեն զքեզ. Հ = Ց. հոկտ. ԻԳ ։

ԹԵՒ, կամ Ի ԹԵՒԷ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԱՑ. Θέε. (որ առ Կիւրղի գրի Թեկուէ. և մեկնի անկիւն պարսպի.) Բառ եբր. Բէ. յոքն. Բէին ։ Գ. Բգ. ԺԲ. 28 ։ որ այլուր Թարգմանի Կոզակ ։ Ի լտ. բացատրի Զինարան. armamentarium. ճէպխանէ ։

ԹԵՒ ԱՐԿԱՆԵԼ. Տ. ԹԵՒԱՐԿԵԼ. *Որ Թև արկանեն զընչիւքն իւրեանց ։ Թև արկանէ զքաղմաւն. Եզնկ. ԻԲ ։

ԹԵՒ Ի ԹԵՒ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. իբր Կից լինել. ըստ յն. շարունակիլ. *Խորանօքս (բնակարանք վանականաց) խիտ առ խիտ Թև ՚ի Թև հարեալ, ճիգն ՚ի ճիգն զապարանացն Թևակս խառնեալ. Ոսկ. մ. Գ. 16 ։

ԹԵՒԱԲԵՐԻԼ. Տ. ԹԵՒԱԿՈԽԵԼ. *Ցեա այսոցիկ ՚ի մեծագոյնս կամեցեալ Թևաբերիլ ՚ի յիմաստս կատարեալս. Հ. Կիւրղ ։

ԹԵՒԱԲՈՅՍ ԼԻՆԵԼ. | ԹԵՒԱԲՈՒՍԻԼ, սեալ. | ԹԵՒԱԲՈՒՍԻԿ ԼԻՆԵԼ. } Πτεροφυέω. Pennas produco, alatus sum. Բուսանել Թևոց. Թևաւոր գըտանիլ. ընդունիլ Թռչել. Թևս առնուլ. Թևանալ. Բիւյլէնմէք. գանատլանմագ, ալը գուշը. *Այլ ամենայն զօրութիւնքն Թևաբոյս լինին, վերին առ հայրն ճանապարհի ցանկացեալ. Փիլ. Ել ։ *Իբրու Թևաբոյս իբրև ՚ի յառաջագէտն բերեալք. Պիտ ։ *Արգահիլ միանգամայն ընդ Թևաբուսիլն (հոգւոյ զծնողս) ։ Թևաբուսեալք հաւք՝ անդէն Թռչին ։ Թևաբուսեալք յերկնաւոր ցանկութիւն՝ վերամբարձեալք շրջին. Փիլ. Լիւս. Ն Լին ։ *Ամենայն բանական բնութիւնս Թևաբուսեալ է Թևօք հոգւոյն. Եւագր. Բ ։ *Ոչ կարեն արգելուլ զԹևաբուսեալս Թևօք հոգւոյն՝ ելանել ՚ի վեր. Լամբ. ընթերց ։ *Թևաբուսեալք ապաշխարութեամբ և պահօք՝ վերանամք. Տօնակ ։ *Թևաբուսիկ եղեալ արդարոցն երամք Թռչին. Շ. հրեշտ ։

ԹԵՒԱԲՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Πτεροφυΐα. Pennarum generatio, plumescentia. Բուսանել Թևոց՝ որպէս և փետրոց. *Կամ Թռչնոց մաքեղ Թևաբուսութիւն առեղծեալ. Դիոն. երկն. Շ. հրեշտ ։

ԹԵՒԱԳԻՑ ԼԻՆԵԼ. ա. Ὑπόπτερός εἰμι. Alatus, pennatus sum. Թևս գտանել, առանալ. Թևաբուսիլ. *Թևագիտ եղեալ՝ ՚ի վերայ ալեաց սահելով, միայն ոչ օդագնաց եղեալ. Փիլ. Ճ. Բան ։

ԹԵՒԱԶԳԵՑԵԱԼ. կամ } Զգեցեալ ԹԵՑԱԶԳԵՑԻԿ ԵՂԵԱԼ. } զԹևս. Թևաբուսեալ. Թռուցեալ. *Թևազգեցեալ ՚ի լուսեղէն բանական. Ճ. Բ ։ *Լինին Թևազգեցիկք ՚ի սովորական դասն. Ճ. Բ ։ *Եւ եղեալ Թևազգեցիկք, ՚ի վեր ՚ի սէր սեղանն Թռուցեալ բնակէին. Փարպ ։ *Թևազգեցիկք եղեալ՝ ՚ի վերին օդս վերացան. Տօնակ ։

ԹԵՒԱԶՈՒԱՐԹ. ա. Որոյ Թևքն են զուարթ կմ զուարթարար. *Ո՛վ խաչ Թևազուարթ. Եղիէ. Խչ ։

ԹԵՒԱԹԱՓ ԱՌՆԵԼ. Թափել զԹևս կամ ՚ի Թևոց. Բիւյլէրինի դէօքմէք. գանատլարընը էօլմագ՝ գէօմէք. *Զմահացան Թռչունս Թևաթափ առնեմք. Սարգ. Ա. գ. ԺԵ.

ԹԵՒԱԹԱՓԻՄ, եցայ. չ. Πτερορρυέω. Pennas amitto, defluvium pennarum. Թափիլ Թևոց կամ ՚ի Թևոց. *Եւ մի Թևաթափեսցի վասն բարձրութեան Թռչմանն. Առ որս. ԺԲ ։ *Թռչունք Թևաթափեալք անկանին յերկիր. Վրդն. ծն ։

ԹԵՒԱԼԻ. ա. Լի Թևօք. փոլու գանաթլը, գանատ ըլա փօլու. *Արծիւ Թևալի, բազէ սիրալի ։ Անիւք Թևալի՝ յարաշրջելի. Գնձ ։

ԹԵՒԱԾԱԾՈՒԿ. ա. Ծածկեալ զինքըն Թևօք. Թևապօղեալ. *Սրբասաց սերովբէքն հրեղէն բերանօքն Թևածածուկ եղեալ փառաւորէին. Պրոկղ. Ներբ. զկ ։ *Թևածածուկ լինէին. Տօնակ ։ *Թևածածուկ ահիւ կային քերոբէքն. Վրդն. ծն ։

ԹԵՒԱԾԵԼ, ծեալ. Ն. չ. Ածել՝ այսինքն շարժել զԹևս առ ՚ի Թռչել. վերաԹևել. և Թևակոխել. կիԹիլ. Թևն ածել, բուռն հարկանել. *Ոյց Թևածեալ փութապէս ճախրէին՝ հասանել ՚ի տեղիս լոգարանացն. Պիտ ։ *Թևածեալ Թռուցար յանմարմին աշխարհի (աշխարհն). Եղիշ. մանչ ։ *Թևածեալ յեԹերայինն բարձր խորան. Երզն. ալ ։ *Որոց ունեալ, և Թևածելով ընդ նոսա աղայոց՝ զամն սակաւ. Խոր. Գ. 52 ։ Իսկ Ճ. Ա. *Մորթ փողոց ոչ Թևածի իբրև զայլ գազանացն. իմն, զբուռն ածիլ, ՚ի բուռն անկանիլ ։

ԹԵՒԱԿ, ի, աց. գ. Փոքրիկ և սակաւ Թև. և Թիակ ուսոց. և Ծակ կմ քղանցք փեղկից վրանաց. գանաթճըղըմ, գօլճըղըմ. և Թէլ, ռմ. *Բեկանէ զԹևակս չորից. Մծբ. ԺԸ ։ *Զապարանացն Թևակս խառնեալ՝ քան զզօրականացն բանակի, աւրարահակք ձգիցեն. Ոսկ. մ. Գ. 26 ։

ԹԵՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Թևաւոր. Թռչական. *Զայնս որ ՚ի յօդս են Թևական, և որ ՚ի ջուրս լեղական. Շ. տչիօսէ ։

ԹԵՒԱԿԻԶԻՄ, զեցայ. եալ. չ. Կիզանիլ Թևոց. Բիւյլէր էրիլ. *Ցոր Թռչուն ոչ վերանայ. և Թէ ձկնի, Թևակիզեալ անկանի. Վրդն. առմ ։

ԹԵՒԱԿԻՑ. ա. Որ որպէս Թէ Թևակից այլում, այսինքն մօտ է ՚ի Թև զօրուն, կամ քերեալ անցանէ. *Երթայր այնուհետև անհողդ՝ որպէս Թևակից զօրուն պարսից. Փարպ ։

Եւ Որ կցէ ինքեան նոր Թևս. Թևաբուսիկ. *Ապա Թևակից եղեալ արմաւն (փիւնիկ հաւ), վերանայր յերկինս. Կոչ. ԺԲ ։

ԹԵՒԱԿՈԽԵՄ, եցի. ն. } ա. Πτερύσσομαι, ύα
ԹԵՒԱԿՈԽԻՄ, եցայ. չ. }

մայ. Alis latera ferio, gestio. πειράζω, tento. μελετάω, exerceo me, curo, sollicitor. ἐπιτηδεύω, ομαι. studeo, operam do. Իբրու թեւօք կոխել և հարկանել ըզկողս՝ առ փութով յառաջ խաղալոյ. կմ բաբախել զթեւս. այն է գուն գործել. ջանալ, հնարիլ. ձգտիլ. թեկն առնել. թեւածել. խոյս լինել. կամիլ. բերիլ. գիտել ջանիւ. ներկաիլ. կրթիլ. ընդելանիլ. Գայրէթ եթմէք, հավէսլէնմէք, ճալըշ էթմէք, չալըշմախ, ըլըշմագ. *Պատիցեն (ձագք) թռչել, և ոչ կարիցեն. նախ թեւակոխեսցեն, և ապա ամբարձցին. Եփր. ծննդ: *Թեւակոխէին երթալ 'ի բիւթանիա. Գծ. ծշ. 7: *Հաստատել առաջադրութե՝ յոր թեւակոխեաց: Ի փառասիրութէ թեւակոխեն յանիրաւութիւն: Ի միաբանականագոյն թեւակոխեսցէ անուանութիւն: Փոյթ առաքինին՝ բնութիւն, և որ թեւակոխելոյն. Փիլ: *Ցուցանելոյս թեւակոխէր, և 'ի թագաւորել. Պղտ. աղէքս: *Ոչ անգէն թեւակոխէին առանձնել զօրկապանս նախարարացն. Եղիշ. է: *Զկռնի ածայքն ձայնիւն յերկինս թեւակոխեն. Ճճ: *Հրեշտակքն միշտ 'ի մարգարէսն թեւակոխէին. Ոսկ. ես: *Ցիմանալի բարձրութիւն զանձելի լերանցն յաւիտենից թեւակոխեսցուք. Ցհ. կը: *Ի մարտիրոսութիւն ըղձալի անձնիւնք փութայր թեւակոխել: Միաբանութիւ յապառաժութիւն իմն թեւակոխեն. Ճ. Ա: *Թեւակոխէ 'ի բարիս: Թեւակոխի յօրէնս առաւել զգայից և զցերեկ. Մծբ. ի. ե: *Եւ ոչ թեւակոխեմք առ ապաշխարութիւն. Սեբ. է. գ. տ: *Թեւակոխի 'ի քաջութիւն թողութե. Եփր. ծն:

Ցայլ հոլովս ոճով. *Ցորքան զպատուիրանապահութիւն թեւակոխեր, 'ի բաց յինքենէ հալածէր զմահն և զապականութիւն. Ցհ. իմ. էջեա: *Առաւել զերկրպագութիւնս թեւակոխեսցուք ». այսինքն յածեսցուք ըզշուրջ (եւսեբի և խորենացւոյն.) Սամ. Ե: *Որք ոչ նախսաւ կրթեալք են բոլորովին, ոչ է հնար թեւակոխել զայնպիսի ածաբանութիւն ». այսինքն մխել կամ յառաջել յայնպիսի ան. Մագ. ի:

Իսկ Մծբ. ծը. *Թեւակոխէ զնա յիւրան անձնաչարս ». խեմ, հնարի ձգել զնա 'ի չար խորհուրդս իւր, կամ կրթէ:

ԹԵՒԱԿՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. } Ἐπιτήδευμα, δεῦσις.
ԹԵՒԱԿՈԽՈՒՄՆ, խման. }
Studium. Ջանք. փոյթ. ձիգն. բերումն. վառումն. կրթիլն. ներկաիլն. ուսումնասիրութիւն. պարապումն. Գայրէթ, ճալըշ. *Ընծըլնեալ 'ի բարի թեւակոխութեանց: Նա մատուցանէ բազմազանից զհանճարս ըստ իւրաքանչիւր ոք թեւակոխութեանց. Փիլ. լին: *Առաջին հրահանգացն թեւակոխութիւնք. Սարգ. փհ: *Թեւակոխութիւն գովելի, կամ [illegible]ակար, կմ ցնորական, կմ անտեղի, են. Մագ: *Ի չարութեանցն թեւակոխութենէ. Երզն. ող: *Թեւակոխութիւն էներգիջանական հանճարոյ բաւական բազմամանութիւն սիրեցեալ: Որ չարութեանցն է թեւակոխութիւն կամաց. Փիլ. լին:

ԹԵՒԱԿՈՒՌ ԼԻՆԵԼ. Նոյն ընդ թեւակոխել. *Լուսաւորեալ, և թեւակուռ թեւամունս եղեալ ածաւոր հրամանացն որդիութեանց. Ագաթ:

ԹԵՒԱԿՑԻՄ, ցեցայ. չ. Թեւակից լինել. կցել թեւս ընդ թեւս. *Թեւք չորեքեանցն ընդ միմեանս թեւակցէին. Եզեկ. ա. 9. ի. ունէին զմիմեանց:

ԹԵՒԱՀԱՆԵԼ. ն. չ. Հանել կամ տարածանել զթեւս. *Ձկունք ջուրց տիրեն, և այր անգր թեւահանեն, լողան խաղան. Վեփր. է: *Թեւահանեալ փայլի, և մաղլցքն քորէ. Վրդն. ծն:

ԹԵՒԱՀԵՐՁ, ի, աց. ա. Որոց թեւք են հերձեալ. Թեւաւոր. Բաշլը. *Համաչուելով սեաւ թեւահերձացն. Պիտ:

ԹԵՒԱՄՈՒԽ ԼԻՆԵԼ. Մխել իբր թեւօք. թեւակոխել. միջամուխ լինել. *Թեւակուռ թեւամուխ եղեալ ածաւոր հրամանացն որդիութեանց. Ագաթ: *Թեւամուխ միջամուխ յածաւոր հրամանացն հանգամանս. Կորիւն:

ԹԵՒԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πτερόομαι, ἀναπτερόομαι. Plumesco, volo, excitor, efferor. Թեւաւոր կամ թեւազգեաց լինել. թռչիլ. և Լողիլ. վերաթեւել. բարձրանալ. և փքանալ. վառահիլ. Բէօյլէնմէք. գանատլանմագ. *Թեւացեալ սլանայ (աղաւնին). Պիտ: *Ոչ անբան թռչունք, այլ բանականք հրեշտակացեալք, և թեւացեալք հոգւովն սրբով. Ցօնակ: *Իբրև զեղիա փոխին թեւացեալ յանապական կեանսն. Ճ. Թ: *Ոչ ընդունայն թեւօք կիտոսին թեւացայ. Փիլ. յոփ: *Տեսեալ (նեստորի) զկամանոնս պաշտպանս եղեալ իւր, 'ի սոսս քաջալերեալ թեւացաւ. Կիւրղ. 'ի կոյսն:

ԹԵՒԱՊԱՏ ԼԻՆԵԼ. } Թեւօք պատել,
ԹԵՒԱՊԱՏԻԼ. չ. } ծածկել. *Ցորոյ փառաց քերովբէքն թեւապատ եղեն: Ի սրբոյն թեւապատեալն. Ցօնակ:

ԹԵՒԱՊԱՐԵՄ. մեանգ } ն. չ. չ. Թեւօք
ԹԵՒԱՊԱՐԻՄ. եցայ. } պարել կամ տալ պարել. թեւանալ. վերաթեւել. *Զյարձակումն մտաց մերոց յաշխարհական զբօսանաց յերկինս թեւապարեալ վերացոյց: Թեւապարի յերկինս պարգևաց: Թեւապարեցայ 'ի վերինն երուսաղէմ. Զքր. կթ: *Թեւապարեալ 'ի տեղին, ուր հանգերձեալ է ժողովել զազգս մարդկան. Ճ. Թ: *Թեւապարեալ վերանան ընդ առաջ քնի. Ղ. Բարսլ:

ԹԵՒԱՊԱՐՓԱԿ. ա. Թեւապատ. ծածկելով զինքն թեւօք, կմ զայլս ը թեւօք. *Ցորմէ աճիւ պակուցեալ թեւապարփակ ծածկութիւ դիմացն. Սհնռ. ող: *Թեւապարփակ պաշտպանողօրէն գթացեալ 'ի ծնունդս նորոգս. Նար. լդ:

ԹԵՒԱՊԵՏ, ի, աց. ա. գ. Զօրապետ միոյ կողման զօրուն, որ կոչի թեւ. *ԱՂ թեւապետն հիւսիսոյ. Զենոբ:

ԹԵՒԱՔՕՂԵՄ, եցի. ն. Թեւով որպէս քօղով պատել և ծածկել զինքն առ պատկառանաց (ըստ Ես. զ. 2.) *Սրովբէական գունդ ջոկք աթոռոցն թեւաքօղելով ծածկեն զերեսս իւրեանց: Ցորմէ սրովբէքն թեւաքօղէր. Ղար: *Թեւաքօղեալ զդէմս և զոտս իւրեանց: Այլոց ածէին լուսափայլ դիմին, այնմ որ սերովբէքն 'ի յահէն թեւաքօղէին. Գնձ: *Թեւաքօղելով դիմաց ծածկութիւ. Նար. խօս: *Թեւաքօղեալ պաշտի 'ի հրեղէն անմարմնականացն. Լմբ. ոփող:

ԹԵՒԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ թեւօք, կամ Տարածմամբ թեւոց. և Բազկատարած. *Զթափանցիկ և զթեւատարած երագութիւն: Թեւատարած և մշտնջենաւոր ազօթիւք. Նար. յոհէ:

ԹԵՒԱՏԵԱԼ. Որ թեւքն են հատեալ. *Նենգաւոր աղուեսուն, և թեւատեալ ամբարտաւան թռչնոյն սատանայի. Վրդն. առակ:

ԹԵՒԱՐԿԵՄ, եցի. չ. Թեւ արկանել. պատել բազկաւ. *Մայրն՝ մարմնոյն թեւարկեր առ խաչին. Ոսկեփոր:

Կամ որպէս թեւկն առնել, ձեռներէց լինել. թեւակոխել 'ի տիրել և 'ի նուաճել. հնարել. ձգնիլ. ամբառնալ զանձն. *Եւ դու տակաւին թեւարկես զժողովրդեանն իմոյ չարչարել զնոսա. Ել. թ. 17:

Այլ առաւել՝ Հովանի և պաշտպան լինել. *Խրատէ զամենեսին. առ իւր թեւարկէ, վարդապետէ, զի իւր հանգստեանն արժանաւորեսցէ զամենեսեան. Ագաթ: *Ոչ մերոյ աշխարհիս ժամանէ թեւարկել վաղերիանոս. Խոր. բ. 73: *Թեւարկեալ պահպանական ամենայաղթ զօրութեամբ. Զքր. կթ:

ԹԵՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Ղարժումն թեւոց. *Ի չառաչմանէ թեւարկութե արծուոյ. Զքր. կթ:

Եւ որպէս Հովանաւորութիւն. *Ոչ յիշեցի զպարգևաց քոյ թեւարկութիւն. Բենիկ:

ԹԵՒԱՐԿՈՒՄՆ, կման. գ. Տարուբերումն թեւոց և զեկի այսր անդր. *Դարձցին ... զեկացն թեւարկմունք յանքոյթ նաւահանգիստն. Նար. լէ:

ԹԵՒԱՑԵԼ, և ԹԵՒԱՑԵԱԼ ԼԻՆԵԼ. Թեւ առնել կամ թեւօք աքացել և ընդ հարկանել. Գանատլը ըլէ չարփմագ, չարփըլմագ. *Ոմանք իբրև զագռաւս թեւացէին զերեսս իմ. Վրք հայրոյ, Ճ. Ա. որ 'ի Վրք հց. գրի. *Թեւացեալ լինէին յերեսս իմ »:

ԹԵՒԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Πτερωτός, ὑποπτέρος, πετόμενος, πετάμενος. Alatus, pennatus. Ունակ թեւոց. թռչուն, և թռչողական. գանատլը. *Զամ թռչունս թեւաւորս. Ծն. ա. 20. 21: Սղ. հէ. 27: Ծիր. 10: *Թե՝ թեւաւորի (է) թե, և թեւաւորն՝ թեւով թեւաւոր. Արիստ. առնէն: *Թեւաւորս զօրէն խմացութեանց առս ձևացուցանէ ածաբանութիւն. Դիոն. երկն: *Եա ինձ քա ձի թեւաւոր. Հ=Ց. յոնւ. է:

Ասի և զայգէ ինչ օձի, կամ զքարբէ. *Օձք թեւաւորք. Ես. ծդ. 29: *Ցարձակեալք իբրև օձք թեւաւորք յառաջեցին թշնամիքն. Ղեւոնդ. բ: *Վասն թեւաւոր օձիցն խարամանեաց՝ որ էին անդ. Եփր. ել:

Եւս և զայլոց իրաց տարածելոց ըստ նմանութե թեւոց. *Խորտակեցից զապարանս թեւաւորս ». (իբր՝ տաշտգրեալ, թէօշքեմէ.) Ամովս. գ. 15. (եբր. ձմերոց.) ուր առէ Լմբ. *Ապարանս թեւաւորս զվերնատունսն կոչէ »: *Հօրն զօրուն 'ի վերայ անցեալ նստի իբր 'ի վերայ թեւաւոր կառաց՝ առ հասարակ 'ի վերայ ամենայն աշխարհի, վարելով զնա: Քանզի թեւաւոր էին զօրութիւնքն, թեւաւոր կառօք 'ի վերայ ամենայն աշխարհիս բնաւորեցան նստել. Փիլ. լին. դ. 51. և փետակ: *Թեւաւոր առաքինութիւն երկուս լծեաց՝ աղօթս և ողորմածութիւնս. Բրս. չար: *Զթեւաւորն զքեզ կախէ (այսինքն զքառաթև խաչէ). Անյաղթ. բուրջր: *Ի խաչ թեւաւոր ըղձեռուք աճաւոր բևեռեալ 'ի խոր. Գնձ:

ԹԵՒԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Թեւաւոր կմ թեւազգեաց լինել. Բէօյլէնմէք. գանատլանմագ. *Դառնայ յորդն, և զինի այնորիկ թեւաւորի. Տօնակ:

ԹԵՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Թեւաւոր, և փետրաւոր գոլն. *Թեւաւորութիւն ցուցանէ զվերամբարձականն որութի. Դիոն. և Ղ. հրեշտ: *Սերամորգք, որք զպայծառ և զզանազան թեւաւորութեն՝ զօրէն սոսոյնից տեսանելով, և ամենագեղեցիկ տեսիլ ցուցանէ տեսողացն. Փիլ. լիա:

ԹԵՒԵԼԻԱ. գ. Բառ յն. Բէքլա. Θύελλα. Procella, turbo. Փոթորիկ. մրրիկ. գոյ, բոֆան, փըրթընա. *Ի բռնագոյն հողմոցն ... թեւելիա, որ է դղրդիչ, այն՝ որ բաժխէ յանկարծակի. Արիստ. ճ:

ԹԵՒԵՄ. եցի. չ. Իբր թեւանալ, կմ վերաթեւել. *Թռչունք լողան խաղան յօդս, և

[illegible]

ԹԽԻՃԱԿ, ի, աց. գ. [illegible]

ԹԽՓ, ոյ, ոց. գ. Λεπίς, λέπος. Cortex, squama, lamina. [illegible]

ԹԽԹ. [illegible]

ԹԽՓԱՄՈՐԹ, ի, աց. ա. [illegible]

ԹԽՓՈՏ, ի, աց. } [illegible]
ԹԽՓՈՏԽԱԼ. ա. } [illegible]

ԹԽՓՈՒԿ, փկան. գ. [illegible]

ԹԽՔԽՄ. եցի. ն. Χαλκεύω. Fabrico, tundo, cudo. Θήγω, acuo. և παιδεύω, erudio, [illegible]

ԹԶԱԲԵՐ, ի, աց. ա. Συκοφόρος. Ficus ferens. [illegible]

ԹԶԱՁԱՓ. ա. ն. } Σπιθαμαῖος, σπιθαμώδης. Palmi longitudinem aequans, dodrantalis. [illegible]
ԹԶԱՁԱՓԱԲԱՐ. }

ԹԶԵՆԱՆ. ա. [illegible]

ԹԶԵՆԱԳՈՅՆ. ա. } [illegible]
ԹԶԵՆԵԿԱՍՓԱԾ. }

ԹԶԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. Συκῆ, συκέη. Ficus. [illegible]

ԹԶՈՒԿ, ձկի, կաց. ա. գ. Πυγμαῖος, νάνος. Pigmaeus, nanus, pumilio, pusillus homo. [illegible]

ԹԻ. շ. Ἐι, εἴτε, ἄν, ἤν, ἐάν. Si. [illegible]

ԹԻ. Ἤ; An? [illegible]

[illegible]

ԹԻ. Ὅτι. Quod, quia. [illegible]

ԹԻԱՏՐԱԿԵՐ, ակի, բաց. ա. [illegible]

ԹԻԱՏՐՈՆ, ի, աց կամ ից. գ. Θέατρον. Theatrum, spectaculum. [illegible]

ԿԻ Γυμνάσιον. Gymnasium. [illegible]

ԹԻԵՒ, կամ ԹԻ ԵՒ. Ἐι καί, καίπερ. Etsi. [illegible]

ԹԻԴԻ. գ. [illegible] Σηρά (սիրայ.) Series. [illegible]

ԹԻՊԷՏ. [illegible] } շ. Ἐι καί, κἄν, καί περ, ὅπως, δήπου. Quamvis, quamquam, etsi, etiamsi. [illegible]
ԹԻՊԷՏ ԵՒ. }

[illegible]

[illegible] Ել. ՆԲ. 36. [illegible]

ԹԹՈՒԵՆԻ. [illegible] Morum, us. [illegible] Συκάμινος. Sycomorus. [illegible]

ԹԹՈՒ, կամ ԹԸԹՈՒ, ոյ, ոց. ա. Ὀξύς, στρύφνος. Acer, acerbus. [illegible]

ԹԹՈՒԱԲԱՐ. մ. Δριμύ, δριμέως. Acerbe, acriter, mordaciter. [illegible]

ԹԹՈՒԱԲԵՐ, [illegible]

ԹԹՈՒԱԳՈՅՆ. ա. Ὀξύς, αὐστηρός. Acer, austerus. [illegible]

ԹԹՈՒԱԿՆՆՅԱՂ. [illegible]

ԹԹՈՒԱՀԱՄ. ա. [illegible]

ԹԹՈՒԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԹԹՈՒ. և ԹԹՈՒԱԿՆՆՅԱՂ։

ԹԹՈՒԵՆԻ. ա. Ὀξύς. Acidus. [illegible]

ԹԹՈՒԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Παροξύνω. Acerbo, exacerbo. [illegible]

ԹԹՈՒԻԿ. ա. գ. [illegible]

ԹԹՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. } [illegible]
ԹԹՈՒԹԻՒՆ. գ. } [illegible] Ὀξύτης. Acrimonia. δυσχερία, acerbitas. [illegible]

ԹԹՈՒԿԻՋ. գ. [illegible]

ԹԻ. Թիոյ, ոց. գ. Κώπη. Remus. [illegible]

ԹԻԱԿ, ի, աց. գ. Κώπη. Remus. [illegible]

ԹԻԶ. Թզի. Թզաւ. գ. Σπιθάμη. Palmus (major), dodrans. [illegible] παλαιστής, τή. palmus (minor). [illegible] Σπάσμα. Convulsio. [illegible]

ԹԻԹԵՂՆ, Թիթղան. գ. Πέταλον. Lamina, bractea. [illegible]

[illegible] Ել. ԻԵ. 36. ԻԷ. 6. ԼԸ. 3. Ղեւ. Է. 9. Փ. Թգ. Է. 22. 31. 34.

ԹԻՂ, Թղի. [illegible]

ԹԻԿԱՆՈՑ. Տ. ԹԻԿՆԱՆՈՑ.

ԹԻԿՆ. Ի [illegible]

ԹԻԿՆԱԳԻՏ. գ. [illegible]

ԹԻԿՆԱԴՐԵՄ. [illegible]

ԹԻԿՆԱԹՈՌ, ոյ, ոց. գ. [illegible]

ԹԻԿՆԱԽԱՂՆ. ա. [illegible]

ԹԻԿՆԱԽԻՂ. ա. [illegible]

ԹԻԿՆԱԿԻՑ. ա. [illegible]

ԹԻԿՆԱՄԷՋ. Μετάφρενον. Scapula, dorsi pars retro septum sita. [illegible]

ԹԻԿՆԱՆՈՑ, կամ ԹԻԿԱՆՈՑ, կամ ԹԻԿՆՈՑ, ի, աց. գ. [illegible]

ԹԻԿՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. [illegible]

ԹԻԿՆԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ԹԻԿՆԱՒԻՏ. ա. } [illegible]
ԹԻԿՆԵՂ. ի, աց. } [illegible] Յոբ. Ա. 13. [illegible]

վարդ թիկնեղք և կարճապարանոցք են. Վէցօր. Ը։

ԹԻԿՆՈՑ. Տ. ԹԻԿՆԱՆՈՑ։

ԹԻԿՈՒՆՔ, կանց. գ. Ցոյցնականն բառիս ԹԵԿՆ կամ ԹԻԿՆ, Թիկան. զոր տեսցես. (լծ. լա. Բէբէ-մ. Ὦμος, ὠμία. Humerus. մանաւանդ νῶτος, νώτον, dorsum, tergum. Թիկանք կենդանւոյ 'ի վերնակողմն քամակին՝ ուսովքն հանդերձ. ուսք. Նուաղն. քամակ. յետին կողմն. կռուան. կռնակ, էփէք խողը. արգա, սըրթ, արփ. օմուզ. (յն. ծմօ. և նօտօ.) *Ջեռան Թիկունք նոցա։ Վահան պղնձի 'ի վերայ թիկանց նորա։ Ջեռն քո 'ի վերայ թիկանց թշնամեաց քոց։ Զթիկունս եառ 'ի հարուածս։ Լի էին աչօք թիկունք նոցա։ Ցեսս ընդդէմ ոչ դառնայնն 'ի թիկունս իւրեանց. ևն։ *Հարին բևեռս երկու յերկուս թիկունսն. այսինքն 'ի թիակս ուսոցն. Հ=Ց. յոհնիս. Ե։

Նմանութեամբ առի և զտեղւոյ. *Պատի զթիկամբք քաղաքին։ Ի թիկանց գուգայ 'ի հարաւոյ կողմանէ. Ցես. ծԵ. 10։ ծԸ. 13։ *Ի հնգետասան կանգնոյ 'ի թիկանց։ Եւ յերկրորդ թիկունսն առ դրամբք քաղաքին. Եզ. ԼԸ. 14։ *Զթիկամբքն արտաքոյ կոչեցեալ լերին. Խոր. Բ. 43։

ԹԻԿՈՒՆՍ ԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵԼ. Ἀποστρέφομαι, τὰ νῶτα ἐπιστρέφω. Tergum verto. ամկ. խռոս դարձընել. որպէս Արհամարհել, և Ամաչել, մանաւանդ փախչել. *Դարձուցին յիս զթիկունս, և ոչ զերեսս իւրեանց. Երեմ. Բ. 27։ ԼԲ. 33։ *Դարձուցին զթիկունս իւրեանց, և ասեն, խիստ է բանդ այդ. Ոսկ. յհ. ա. 45։ *Զխարդ դարձոյց զթիկունս իւր, ամաչեաց, և եղև 'ի ծաղր. Երեմ. ԽԸ. 39։ *Կորիւն առիւծու ոչ զանգիտէ, և ոչ թիկունս դարձուցանէ յանասնոց. Առակ. Լ. 30։ *Եւ ոչ մի 'ի միւսոյ թիկունս դարձոյց. Խոր. Գ. 12։ *Մի յահագին սրոյ առն մահկանացուի զթիկունս դարձուսցուք. Եղիշ. Ե.

ԹԻԿՈՒՆՍ ՏԱԼ. Արհամարհել, 'ի բաց դառնալ. և Փախչել. խռոսը դարձընել. էրէս դարձընել. *Դիմեաց յարևմուտս, թիկունս տուեալ արևելեան լուսոյն և կենաց դրախտին. Անան. 'ի պէտր։ *Դիմօք դարձեալ առ խաւարն, թիկունս տալով լուսոյն. Տօնակ։ *Դարձաւ մահ յորջ իւր, և թիկունս ետ նահատակին. Եփր. համաբ։ *Ըրջանակել զնա (զբոցեղէն սուրն) արար ածն տէրն. զի յորժամ տեսցէ զհաւատացեալն՝ թիկունս տայ. Բրս. գորտ։

Եւ որպէս Ցենուլ, ապաւինել. խռոսը փաղ ոտրէլ, խըճնել. *Դուք թիկունս տուք մյ ըստ իմում խորհրդականութեան. Կանոն։

ԹԻԿՈՒՆՔ. որպէս Օգնականութիւն. օգնական, ձեռնտու. սատար. խռոսյ. օգնութին. արգա, ևմտաք. *Այն է թիկունք և օգնական նորա. Եւս. պտմ։ *Յղեաց չմաւոն 'ի թիկունս նմա արս ընտիրս մարտիկ պատերազմողս. ա. Մ. ծԵ. 26։ *Կամի պղծութեան թիկունք լինել. Կանոն։ *Համբաւեն, եթէ գեմեաէր երկրի 'ի թիկունս իցէ, և պոռնկութիւն ծովուն. Ոսկ. եա։ *Ոչ զերկոսեան թշնամի առնել. և ոչ առանց միոյ թիկանց կարեմք կեալ. Բուզ. Ե. 33։

ԹԻԿՈՒՆՍ ԱՌՆԵԼ. Նեցուկ և օգնական ինքեան առնել. յենուլ և յարել յայլս իւրև 'ի ձեռնտուս և 'ի նիզակակիցս. իրէն խռոսյ ընել. ինքինը արգա էթմէ. Տես ա. Մ. Ը. 1. 12։ Ժ. 23։ ԺԲ. 8. 16։ ԺԴ. 24։ Եւ. Լ. 2։ *Առնել զնա թիկունս (կմ թիկունք) օգնականութեան. Խոր. Բ. 29։ *Նախ ճշմարիտ զղջմամբ զնա թիկունս առնիցեն. Մխ. երեմ։ իսկ Գ. Մ. Գ. 16. *Զթիկունս հատատ առնիցեն՝ մատնուտ 'ի ներքուստ արտաքս առ թշնամիս անդր գրտանիցին. յն. 'ի թիկանց մատնիչս և բարբարոս ունիցիմք թշնամիս։

Ի ԹԻԿԱՆՑ. } Նխ. մ. Ցետոյ կողմանէ.
Ի ԹԻԿՈՒՆՍ. } յետուստոյ. խռոսէն, ետեւէն,
ԶԹԻԿԱՄԲՔ. } տեղ 'ի խռոսյը, ետևը. արգասընտան, արտընտան, արգասընտա, արտընտա. *Բանակիլ կամ կալ 'ի թիկանց նոցա. Եւ. ԺԴ. 10. 19։ *Հատանէ սահմանն 'ի թիկանց ակկարոնի. Ցես. ԺԵ. 11։ *Բնակեցուցանէ 'ի թիկանց մասեաց. Խոր. Բ. 45։ *Ցաղթէ և յաղթէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց. Լմբ. ող։ *Հայեցաւ բենիամին 'ի թիկունս իւր. Դատ. Ի. 40։ *Դարձաւ 'ի թիկունս կոյս. Ցհ. Ի. 24։ *Գնան ջուրք ոչ սակաւ 'ի թիկունս հիւսիսոյ լերին. Խոր. Ա. 11։ *Թշնամիքն զթիկամբք անկեալ կոտորեցին զաշխարհս. Բուզ. Դ. 24։

ԹԻՆ, Թնոյ կամ Թնի. գ. Γίγαρτον. Granum acini, acinus vinaceus. Կորիզ խաղողոյ, կամ սերմն նորա. խաղողի կորիզը. ճէքիրտէկ. եբր. դակ, որ է նաև կեղև. *Ի չամչոյ մինչև ցթինն մի կերիցէ. Թուոց. Զ. 4։ *Թին՝ կորիզ 'ի բաց ընկենլի. Վրդն. անտ։ *Ոչինչ՝ որ 'ի գինւոջ, կարաս է, այլ հատիճ, և կմ թին է. Անյ. Վերծ. արիտ։

ԹԻՆԴ. գ. որ և ԹՈՒՆԴ, Թընդի, ից. (ամկ. Բունդ.) Արմատ Թնդալոյ, ոսկ թնդիւն. Շարժումն դղորդման. ձայն գղրդման. *Թինդս առեալ անբառ երամոց՝ եռանն զեռանն սլանան 'ի մարմինս ծովու. Նար. ԿԵ։ *Ցորձանօք և որոտաձայն թընդիւք սաստկութեան դղորդէր զլեառնն. Նար. յովէբ։

ԹԻՐ, Թռի, ից. գ. Արմատ Թռանելոյ, որպէս Թռիչք. *Կամք նորա 'ի վազս և 'ի թիռս իշխանաչուք փառաց. Ոսող։

ԹԻՐԱԽ. Տ. ԹԻՐԱԽ։

ԹԻՒ, Թըւոյ, ոց. լինի և 'ի Թուէ, 'ի Թուի. գրի և իբր ամկ. 'ի Թւլին. գ. Ἀριθμός. Numerus. Չափ տարրորդ քանակի. բազմութիւն միութեանց. հաշիւ. գումար իրաց և ժամանակաց. համրանք, սէպ. սայը, հիսապ, շըմար, ճէմ. Սակս վարի որպէս թիւ թուելոյ. այսինքն առի զիրաց 'ի թիւ արկելոյ. *Ըստ թուոյ անձանց կամ արանց, անուանց, աւուրց, ամաց։ Սակաւաւոր կամ սակաւք թուով։ Քազմաւոր կամ բազմաւոր թուով։ Թիւ համարոյ կմ համարուցն։ Բազում եղեն քան զթիւ։ Որոյ ոչ էր նոցա թիւ։ Ոչ գոյր թիւ։ Զամենայն չափով և թուով և կշռով կարգեցեր. ևն։ *Հովանի ունիցի ամպն զաւուրս թուով 'ի վերայ խորանին. Թուոց. Թ. 20։ *Թուով բերէին զպաշտոն, և թուով տանէին. ա. Մ. Թ. 28։ *Ամք թուով տուեալ են հզօրի։ Ամք թուով հասին ինձ. Ցոբ. ԺԵ. 20։ ԺԶ. 23։ *Բարկութիւն 'ի վերայ ամենայն թուոց նոցա. այսինքն բազմութեան զօրաց. Եզ. ԼԲ. 2։ *Դաւթի 'ի միտ արկեալ անցուցանել ընդ թիւ զժողովուրդն, զի թուոյն պատճառանօք սաստկեսցէ զյանցաւորսն. Կիւրղ. Եւ։ *Թերևս թիւ ամենայն ումեք դիւրին է առնել, բայց նըշանս և պքանչելիս դժուարին է գործել. Եփր. Եւ։

Իսկ իբրև Թիւ Թուող. բագամ. *Եօթներեակն 'ի թիւսն կոյս է. գոլով անկատար և կոյս. Փիլ. Ժ. բան։ Լմբ. ող։ *Ի թուոցն ոմանք կատարեալք գոն, և ոմանք անկատարք. Սահմ. Ե։

ԹԻՒՔ. իբր Թուաբանութիւն. *Լոյս է իմաստութիւն. իսկ ձեթն նիւթ և պատրաստութիւն է իմաստութեան. և սա է Թիւք, երկրաչափութիւն, ևն. Փիլ. Եւ։

ԹԻՒՔ. Անուն միոյ 'ի հինգ գրոցն մովսէսի, որ և ԳԻՐՔ ԹՈՒՈՑ. *Ի թիւսն սաէ մովսէս առ յեսու. Աթ. ծԲ։ *Որպէս որ նախ քան զթիւս նախակարգեալ մատեանքս, այսպէս և Թիւքս յիրէն ընկալաւ զանուն. զի հրամայեաց Աստուած թուել զժողովուրդն։ Ունի գիրք Թուոցս պատմութիւն ժամանակի լթ ամաց. Նխ. Բուոց։ *Որպէս 'ի թիւսն և 'ի յօրէնս տեղիս գտանելի է. Վահր. յար։

ԹԻՒ. ըստ քերականաց՝ է Ցայտարար եզական կամ յոգնական գոլոյ. զոր օրինակ բան, բանք. ես, մեք. կոփեմ, կոփեմք։ Թիւք զերկականն ըստ յն. և եբր. արար։ Թր. Քեր. ևն։

ԹԻՒ. իբր Գլուխ գրոց ըստ կարգի. *Գրեցես յառաջին հանդերձութեան յերկրասաներորդ թուին. Խոր. Բ. 9։

ԹԻՒ. իբր Թուական. *Ի հինգ հարիւր թիւ կատարեալ, եօթանասնիցն 'ի նոյն յարեւալ. ևն. այսինքն 'ի Թուականութեան հայոց չէ. Ը. Վիպ։ *Ի Թուիս մերում։ Ի Թուին հայոց։ Ի Թվլին։ Թվլին. Ցիշատ. և Արձանագր։

Ի ԹԻՒ ԱՍԵԼ. իբր Առանց եզանակի երգոց. *Ասել զերգսն սաղմոսան միաբանութեամբ 'ի թիւ խոնարհ ձայնիւ. Ցհ. իմ. ատ։ *Առաջի բեմբին սաղմոս ձգ. 'ի թիւ, իբրև սիրելի. ապա 'ի ձայն։ Դարձեալ 'ի թիւ երիցս. Ի Գիրս խոսր։

Ի ԹԻՒ ՈՒՍԱՆԵԼ, ԳԻՑԵԼ. իբր Սերտ 'ի բերան. բէրնոց. էզպէր. *Զհին և զնոր կտակարանաց գիրս ուսեալ եմ 'ի թիւ։ Գիրս չորեքտասան գիտեմ 'ի թիւ. Վրք հց. ծա։

Ի ԹԻՒ կմ ԹԻՒ ԱՐԿԱՆԵԼ, ԲԵՐԵԼ, կմ) ԹԻՒ ՀԱՄԱՐՈՑ ԱՌՆԵԼ, և այլն. Ն. } Ի ԹԻՒ կմ ԸՆԴ ԹԻՒ ՄՏԱՆԵԼ, ևն. Լ.) որպէս Թուել, իլ. հաշուել, իլ. *Արկ 'ի թիւ զժողովուրդն. Ը. Բուքէ։ *Ով կարէ զմարդկան՝ որ 'ի կենցաղս՝ զթագաւորութիւնս 'ի թիւ արկանել։ Զորոց ոչ բան 'ի թիւ կարէ զնեղելն բերել. Լմբ. ող։ *Թիւ համարոյ ևս առնէր. Եղիշ. Զ։ *Մըտին 'ի թիւն յերեսնամենից և 'ի վեր։ Որ մտեալ էր 'ի թիւ զևտացւոցն. ա. Ժ. ԻԳ. 3։ Բ. Ժ. ԼԱ. 19։ *Ապա և քո զաւակ ընդ թիւ մտցէ. Ծն. ԺԳ. 16։ *Պակասեալն ոչ կարասցէ 'ի թիւ անկանել. Ժղ. Ա. 15։

ԿԱՐԳԵԼ Ի ԹԻՒ. Դասել. համարել ընդ այլս. սէղել. սայմագ. *Կարգէ 'ի թիւ նախարարութեան ազգաց, կամ 'ի թիւ նախարարութեանց. Խոր. Բ. 7. և 87։ *Կարգեալ զնա 'ի թիւ սրբոց. Ըար։

ԹՈՒՈՎ ՏԱՐԲԵՐԻԼ. այսինքն ըստ անհատի կամ եզականութեան։ Պորփ։

Ի ԹՈՒՈՑ ՓԱԽՉԵԼ. Զանկանել ընդ թուով. անհամար լինել. (ոճ յն.) Διαφεύγω ἀριθμόν. Numerum effugio. *Այնչափ են բազմութիւնք, իբր զի 'ի թուոյ փախչին. Բրս. հց։

ԹԻՒՄ, ի, ոց. կամ ԵԹԻՒՄԱՑԻ, այց. գ. Բառ. յն. Բէմօս, կմ Բէմոն. Θύμος, θύμον. Thymus, thymum. խոտ, և ծաղիկ նորա հոտաւէտ կամ խնկահոտ, զոր սիրէ մեղու. իբր եզնալեզու, ևն. արաբ. Էճար. *Մեղուաց՝ որք 'ի վերայ թաչին բուրաստանաց, յինքեանս ծծեն, և մանաւանդ 'ի թիւմացն. Փիլ. Լիւս։ *Եթիւմայցն (փախանակ գրելոյ, 'ի թիւմայցն) ծաղիկ է, որպէս խաւրնդատի, զոր աղայքն ծծեն. զի մեղրոտ լինի. Լծ. Բժշ։

ԹԻՒՆ, ԹԻՒՆԱԲԵՐ. ևն. Տ. ԹՈՅՆ, ԹՈՒՆԱԲԵՐ, ևն։

ԹԻՒՐ, ի, եց կամ աց. ոյ, ոց. ա. Στρεβλός, σκολιός. Perversus, obliquus, indirectus, flexus, tortuosus. գրի և ԹԵՒՐ նախնին հնչմամբ. Ծուռ. կոր. խոտորեալ. ոտորիքեալ. յեղաշրջեալ. շրջուն. ոլորեալ. մոլար. ծառածուռ, ծըռած. էյրի, եամրու. *Ճանապարհք, կամ խորհուրդք թիւրք։ Աղեղն. կամ գաւազան, կամ աղեղն թիւր. Առակ. ԻԲ. 12։ Ծն. 20։ Իմ. Ա. 3։ Սղ. ՀԷ. 57։ Ամբ. Ա. 4։ Ով. ԼԲ. 20. ևն։ *Ընդ թիւրսն թիւրեսցիս, կամ զթիւրսն կործանեսցես. Սղ. ԺԷ. 27։ *Տառապանս և որոգայթ 'ի ճանապարհս թիւրաց (կմ թիւրոց. յն. թիւրս). Առակ. ԻԲ. 5։ *Ընթրել զուղիղն 'ի թիւրէն. Լմբ. ող։ Գրի 'ի յետնոց և ԹՈՅՐ. *Դադարեցո զթոյր ընթացս իմ 'ի ճանապարհէ չարեաց. ԲԷՆԻԿ. որպէս և Վրդն. գղ. Ն ղնբ. ևն։

ԹԻՒՐ. մ. իբր Թիւրապէս. սածս. Լծաւ. *Հան 'ի յանդորր զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս. Նար. խ։ *Զուղիղ բանն քոյ' նախահօրն ձեր թիւր մեկնեալ։ Թիւր վարի 'ի նորա ուղիղ գործոյն. Լմբ. սփ. և ող։

ԹԻՒՐԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Որ բանն է թիւր կամ մոլար. ծուռ խօսօղ. *Ո՛չ զի ատուեալն է անկատար և թիւրաբան. Երզն. սփ. էրբ։

ԹԻՒՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ կարի թիւր. ծառածուռ. ճիւղ էյրի. *Զամենեւին թիւրդ, և քան զթիւրս թիւրագոյնդ. Խոսրովիկ։

ԹԻՒՐԱԽ, կամ ԹԻՐԱԽ. գ. Նպատակ նետի. նշաւակ. *Որ ոք յոլով կամ 'ի թիւրախ' նետ չցխոտէր ձգել, զնա պարտաւորէր. Փարպ. *Ամենեցուն առաջի իբրև թիրախ կանգնեալ կայր' հակառակամարտ նշանակացն լինել նետաձիգ. Պիտ։ *Իբրև թիրախ ձգէր 'ի մոլորութիւն զնետս. ՃՃ։

ԹԻՒՐԱԿ, ի, աց. գ. Στύραξ. Styrax. Թիւրակ. շէր. յն. ստիւրաքս. Ազգ կաղամախի, և խէժ կմ աւիշկ նորա. *Ի պլղծ լեղոց հրաժարել, 'ի թիւրակէ, և 'ի թըռչ-նոց. կանոն։

ԹԻՒՐԱԿԷ, էի, էք կմ էս. կմ կեայք, կեաց, կէից. գ. Θηριακή, κά. Theriaca. ԹԵՐԱԿԷ, ԹԵՐԻԱԿԷ. ռմկ. թիրեաք. յն. թիրիաքի. գռ. այսինքն գազանաց. Դեղ կամ գեղթափ կազմեալ 'ի մարմնոյ օձի և այլոց զեռնոց. *Որպէս ըմպեալ թիւրակէս' 'ի խածանող մահաբեր օձից առ կենացս նիւթ պատրաստեալ. Նար. ճէ։ *Իբր թիւրակէք. Վրդն. *Մատուցանէին նմա թիւրակեայս. Ճ. Բ։ *Բայց 'ի թիւրակեաց. կանոն։

ԹԻՒՐԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Թիւրել ընդ այլում. կցորդել թիւրութեան այլոց. *Մի քեզ թիւրեցելոցն լինել թիւրակից. Խոսրովիկ։

ԹԻՒՐԱՀԱՅԵԱՑ, ի, ից. ա. Որոյ հայեացն է թիւր և մոլար. աղանդաւոր. *Թիւրահայեացք' առ 'ի թիւրել յանդգնեալք չհաւատս ուղիղս. Ցհ. իմ. էրկ։ *Զան ուղղելոյ զթիւրահայեացսն 'ի նմա. Սիւ։

ԹԻՒՐԱՇԱՐԺ. ա. Որ թիւր շարժի, կամ ընդ թիւր շաւիղս գնայ. *Թիւրաշարժ կառք. Ճ. Ը։

ԹԻՒՐԱՇՈՒՆՉ. ա. Ἀνακαμψίπνοος. Reflexos flatus habens. Թիւր շնչօղ պըտտելով. էյրի պիւյրիւ էսէն. *Ի հողմոցն ոմանք ուղղաշունչք են... և ոմանք թիւրաշունչք, որպէս կեկիաս. Արիստ. Տ։

ԹԻՒՐԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Στρεβλοχειλος. Perversi labii. Թիւրեալ շրթամբք կամ բանիւք. *Քան զթիւրաշրթութիւն անզգամին, որ 'ի ցոյց բանին վատահամբաւ հանդերձ անուսումնութեան. Առ օրս. ԺԲ։

ԹԻՒՐԱՍԻՐՏ, սրտի, տաց. ա. Թիւրեալ սրտիւ. էյրի կէօնիւլ կամ միւթր ծռատ. *Անըզգամ սաստ և թիւրասիրտ կոչէ. Լմբ. ող։

ԹԻՒՐԵՄ, եցի. ն. Διαστρέφω, ἐκστρέφω, ομαι, ἐκκλίνω. Reverto, declino, erro, ևն. Ծռել. խոտորեցուցանել. մոլորեցուցանել. կր. իբր յ. ծռիլ. ատրիերիլ. խոտորիլ. մոլորիլ. էյմէք, էյրիլմէք, էյիլմէք, սափմաք, եանըլմաք. *Թիւրել զանձինս։ Զի թիւրեցան անձինք ժողովրդեան իմոյ։ Թիւրել զճանապարհս, զամենայն ուղղորդս, զաջս մեր, զնաւն, զայլն. ևն. Եզեկ. ԺԴ. 18. 22։ Առակ. Ժ. 9։ Միք. Գ. 9։ Ղկ. ԻԴ. 2։ Գծ. ԻԳ. 41։ Բ. Թգ. Է. 6։ *Թիւրեալն ոչ կարասցէ զարդարել։ Ընդ թիւրելոյն թիւրեսցիս։ Որպէս զորմոյ թիւրելոյ։ Զճանապարհս նորա պահեցից, և ոչ եւս թիւրեցայց. Ժող. Ա. 15։ Բ. Թգ. ԻԲ. 27։ Սղ. ԽԱ. 4։ Յոբ. ԻԴ. 13։ *Ընդ այլ կողմն թիւրէին զերեալն. Ոսկ. գծ։ *Զի այնու զմարդն յիւրմէ արարչէն թիւրեսցէ։ Իբրև զապստամբ յետս կացեալ թիւրեցաւ յայս. Եղնիկ։ *Մի զխորհուրդ բանիւն առ քեզ բռնադատեալ թիւրեսցես։ Առ 'ի թիւրել զուղղափառութիւն. Ցհ. իմ. էրկ։ *Թիւրեալ յուղղութենէ, կամ բնութեամբ, սրտիւ, ևն. Նար։ *Ոչ կարաց զերանելին թիւրել 'ի յուղիղ դաւանութենէն. Հ = Յ. դեկտ. Ի։

ԹԻՒՐԸՆԹԱՑ. ա. Որոյ ընթացքն են թիւր կամ շեղակի. *Արեգակն շեղագնաց, թիւրընթաց, կողմնաւոր. Գէոպ. Բղբ. առ Վլլէ։

ԹԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαστροφή, σκόλιον. Perversitas, ևն. Ծռութիւն. խոտորումն. մոլորութիւն. էյրիլիք. *Ոչ գոյ 'ի նոսա ծռութիւն, և ոչ թիւրութիւն. Առակ. Ը. 8։ *Զթիւրութիւն արտահալած առնելով զաւանդիչս. Ցհ. իմ. էրկ. *Զանհաւատութիւն, զթերութիւն, զթիւրութիւն. Նար. խէ։ *Ի թիւրութենէ յուղղութիւն դարձուցանել. Լմբ. ծող։

Կամ Στρέβλωσις. Tortura. Խոշտանգանք ծռելոյ զանդամս' ոլորածեծ առնելով. *Վէրս և թիւրութիւնս ծերոյն մատուցանէին. Սոկր. Բ. 31։

ԹԼԵՐ, ոյ, կամ ԹԻԼ, թլոյ. որ և ԹԸԼԼԱՑՔ, ցաց. գրի և ՏԼԸՍՄԵՐ, մերք. գ. Բառ. ռմկ. Բըլըլըմ, Բըլըլըմնոր. Նշանակ անստի պաշտաման և կախարդանաց, բախտի, ևն. *Համբրամ չինեաց թլեր բլուր 'ի հողոյ կուտեալ ամրոց. բայց մեք գտաք պատճառ թլացացդ... մինչև ցայսօր գնք կախարդք առ թլովդ գործելով զարուեստս իւրեանց։ Տլմերք պղնձիք։ Ապողոնիոս տուանեցի չինեաց թլմեր բազում դիւական զօրութեամբ. Մխ. առր։

ԹԼԻՓ, թլփի. գ. Περιστόμιον, ώα. Ora, limbus. Սպառուած բոլորակ. շրջաբոլոր վերջք, որպէս յօձիս, և 'ի գրապանս. *Առաբերանեայն 'ի նմին իսկ 'ի պճղնաւորէն 'ի միջին թլփի ունի, զի մի պատառեսցի. զի թլփին անկուած խիտ և հոծ, և կարի յօժ թաղկեալ է. Փիլ. եւ. Բ. 118։ *Յեղաբէլ թլփածեալ (ծածրով) պաճուճեաց զաչս տեսս արտեւանանց. Մծբ. ԺԳ։ Իսկ ըստ Հին բռ. *Թլէփ. զարդ։

ԹԼՓԱՑՈՐԴ. ա. Իբր Հուրջանակի յօրդեալ, մթացեալ, միդամած. (վասն որոյ երեւի գրելի, Թխպայորդ). *Եւ ոչ յամպն թլփայորդ սառոյց մրրկեալ մախին. Մծբ. ԺԷ։

ԹԼՓԱՏ, ի, եց. գ. Ἀκροβυστία. Praeputium. Անդամ թլփատելի կամ թլփատեալ, իբր շրջակտուր. որ և կոչի ԱՆԹԼՓԱՏՈՒԹԻՒՆ. ղուլֆէ, քէլֆէ. *Հրամայեաց կարել զքիթս և զթլփատս նոցա։ Կարեցին զգլուխս և զթլփատս նոցա. Մամիկ։

ԹԼՓԱՏԵՄ, եցի. ն. Περιτέμνω. Circumcido. (յորմէ Պարատել. ըստ Հին բռ). Հուրջ կտրել զծայրս անդամոյն. յապաւել. կրճատել. 'ի բաց կտրել զթլփին իւրև առելոյդ. թէսմէք, սիւննէթ էթմէք։ Ծն. ԺԷ. 11։ Ել. Դ. 25. ևն։

Նմանութեամբ ասի. *Թլփատեցարուք աստուծոյ ձերում, և թլփատեցէք զանթլփատութիւն սրտից ձերոց. Երեմ. Դ. 4։ *Թլփատեցի... Աճառ. Ծն։ *Որ զգերեզմանն թլփատեալ... իբր խորհեալ. Մագ. Ծդ։ *Պարտ և արժան է առ սակաւ մի յետոյ օրէնսդրութեանն' անդրէն դառնալ և թլփատել 'ի բամբասանաց. Բրս. կանոն։

ԹԼՓԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Περιτομή. Circumcisio. Թլփատելն. յապաւումն. կրճատումն. կրճատութիւն. և Այր թլփատեալ. սիւննէթ, և սիւննէթլի. Ծն. Դ. 25։ Գծ. Ժա. 2. Ա. կոր. Է. 19։ Փիլպ. Գ. 3։ Իսկ Երեմ. Ժա. 16. *Զիթենի վարսաւոր... 'ի ձայնէ թլփատութեան նոցա... անպիտանացան ոստք։ Թուի յապաւումն անկոց. այլք իմանան յերբ. շառաւիղն։

ԹԽԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել թուխ, կմ 'ի գոյն թուխ. մթագոյն. Տօն գունով. էսմէր, սիահճա. *Ոմանք քաջասեւք են, և ոմանք կիսասեւք, և ոմանք սպիտակք' սակաւ թխագոյն քան զմեզ. Խոր. Տ։ *Ամենայն թխագոյն յաշխարս քո. Եփր. Ծն։ *Թանձր կտաւով թխագունիւ. Ճ. Բ. փէտիլ օհի։ *Ծածկեալ թանձր կտաւով թըխագոյն։ Թխագոյն թանձր կտաւոց. Փարպ։

ԹԽԱՁԳԵՍՏ ԼԻՆԵԼ. Սեւս զգենուլ. 'ի թուխս համակիլ. *Որպէս թէ արգելուցու զինքն, և թխազգեստ լինիցի. Բրս. յողբս։

ԹԽԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թխակն գոլն. սեւութիւն աչաց. սեւաչուի ըլլալը. *Բաղում իրօք նմանի անանջատական պատահման. որպէս խաժակնութիւն և թխակնութեան. Մխ. տաղար։

ԹԽԱԿԵՐՊ. Տ. ԹԽԱՑԻԿ. *Զդեցեալ զսեւս 'ի զգեստից, և պատապանեալ գըլխոյ իւրում արկանելիս թխակերպս։ Հեր գլխոյ նորա թխակերպ. Արծր. Դ. 12։ Է. 11։

ԹԽԱՄՈՐԹ. ա. Թուխ մորթով. սեւամորթ։ Աղբարք։

ԹԽԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μελάνομαι. Denigror, obfuscor. σκοτούμαι, tenebrascor, obscuror. Թուխ լինել. սեւանալ. մթագնիլ. *Սեւացեալ թխացայ։ Թխացան քան զածուխ տեսիլք նոցա. Երգ. Ա. 5։ Ողբ. Դ. 8։ *Թխացեալ էր մարմին նորա. Ագաթ։ *Ի ծուխ մեղաւորաց թխանան և թմրին արդարք։ Ներկեալ թխացար 'ի սեւութիւն. Մանդ. ԺԱ։ *Օդն 'ի տուէ 'ի ձեռն լուսոյն սպիտականայ, և 'ի գիշերի 'ի ձեռն խաւարին թխանայ. Եփր. Ծն. յորմէ և Վրդն։

ԹԽԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԹԽԱՑԻԿ. *Զուգաբան թխատեսակ ձիոյն զաքարիայ. Վրդն. յհ։

ԹԽԱՏԻԿ. ա. Թխակերպ. թխատեսակ. սեւագոյն. ծխամած. և Աղտեղի, կմ տխուր. Տօնագոյն, Տօնչող, սեսեւուկ, սեսեւօր. *Թխատիպ սաթացն կապուտակաց։ Կորի զգաղիր թխատիպ կրիցս ապականութեան կարիս. Նար. խէ. և խ։ *Մերկացո զիս յամենայն թխատիպ մեղաց. Լմբ. պփք։

ԹԽԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μαυρόω.

Obscuro. Տալ թխանալ. մթագնել. մնշըւնել. սեւցնել. *Ընդէր զաւագին գեղեցկութիւն իւր թխացուցեր. Ոսկ. ծն.: *Զպայծառութիւն օգոյն թխացուցանելով. Ը. քարոզ: ևս և Մծբ. ժն:

ԹԽԵՄ, եցի. ն. Ἐπωάζω. Ovis incubo. κλοίζω, glocio. որ և իբր ածել. ԹԽՍԵԼ ասի. (՚ի բառէս Թուխ. Թուխս.) Ջեռուցանել և հասունացուցանել, որպէս հաւու զձուս. Բուխս նստիլ. փիլճինճէք, գօլօղմա օլմագ. *Նստի ՚ի ձուս՝ թխել: Թխէ զձուս. Վէցօր. է: *Կաքաւն գողանայ զօտար ձուս, և թխեալ ձագ հանէ. Զքր. կԸ: *Թխէր իբրև հաւ զձագս իւր ՚ի վերայ բունոյ. Ճ. Թ: *Ագռաւուն զձագն թխէ. սպիտակ լինի, և յետոյ թխանայ. Ոսկիփոր: Իսկ որ գրի ՚ի Ճ. Ա. Ն վարս Եփրեմի. *Թխելով թխսացին ջուրքն՝ ըստ օրինակի հաւու, որ թխսցէ զձուս». ՚ի Վէցօր. Բ. գրեալ է. *Թըխսելով թխսեացին ... թխսիցէ»:

ԹԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Μελανία, μελανότης. Nigredo, nigror, atritudo. Թուխ գոյն. սեւութիւն. գարալըգ, սիահլըգ. *Թխութիւն եթովպացւոյ, կամ հնդկի, կամ այծից. Խոր. Բ. 85: Ցհ. ԿԲ: Խոսր:

ԹԽՈՒՄՆ, թխման. գ. Թխելն. *Թըխսումն թռչելոց. Նիւս:

ԹԽՍԵԼ. Տ. ԹԽԵԼ:

ԹՂԹԱԲԵՐ. ի, աց. ա. գ. Ἐπιστολοφόρος, γραμματοφόρος. Epistolarum bajulus, tabellarius. Բերօղ զթուղթ ողջունի. բորնագիր բերօղ. սայի. *Ազդեսցիր ինձ ՚ի ձեռն ուրուք թղթաբերի. ՃՃ: *Հրամանն եւս զձեռս յետս կապել զթղթաբերացն. Պտմ. աղէքս: *Ոչինչ բան կարէր հարցանել զայլն թղթաբեր. Փարպ: *Սուրհանդակ անժաման, թղթաբեր պատրաստ. Նար. ծԳ: *Պատմեցաւ ՚ի բանաւորաց որ թագաւորութեան թղթաբերաց. Ը. ԲղԲ: *Ի թղթաբերէ անտի նախ խմանամք զառաքողն: Որ ինչ գոյցն իրք էին, զայն ՚ի թղթաբերսն ասպատան արար. Ոսկ. գծ. և եփես:

ԹՂԹԱԳԻՐ, գրի, րաց. } Ἐπιστολο-
ԹՂԹԱԳՐՈՂ, ի, աց. ա. } γράφος, χαρταγράφος. Scriba, scriptor litterarum, vel epistolae. Դպիր. քարտուղար. հրովարտակաց գրիչ. *Թղթագիրք արքայից. Մխ. դփ: *Անիծեալ թղթագիր թղթոյն այնորիկ. Վանակ. յոբ: *Ձէ և այս փոքր գովութիւն, յորժամ պօղոսի ոք թղթագիր լինիցի. Ոսկ. հռ: *Պօղոս՝ թղթաբերն և թղթագրողն. Կիւրղ. ՚ի յոհ:

ԹՂԹԱԿԱՆ. ա. Ἐπιστολικός. Epistolaris. Որ ինչ հայի ՚ի թուղթս: Այլ որպէս Տրական՝ նոյն է ընդ Տրական հոլովոյ, որ ՚ի յունաց կոչի Ἐπισταλτικός, κῆ. իբր Առաքական յումեմնէ առ ոք, կամ թղթով պատուիրական. և յայս միտ գրեն Մագ. և Երզն. և Նչ. ՚ի քեր. *Տրականք լոկ թղթական, և ցուցական, և պատուիրական: Տրականք լինի թղթական, ոչ ՚ի հայս, այլ ՚ի հռոմն. եւն:

ԹՂԹԱՄԱՏՈՅՑ ԼԻՆԵԼ. Մատուցանել ումեք զթուղթ ինչ. *Իսկ զնեստորի կողմանն (նամակս) ինքեանք իսկ թղթամատոյցք լինէին առ թագաւորն. Աբր. մամիկ: և Ճ. Բ. ծող. եփէս:

ԹՂԹԱՊԱՀ, } ի, աց. գ. Χαρτοφύ-
ԹՂԹԱՊԱՆ. } λαξ. (յորմէ՝ խարտօֆիլակ). Chartarum custos, chartularius, praefectus scriniorum. Դիւանապետ. քարտուղար. ատենադպիր. դէֆթէրտար. *Առաքեաց և պատրիարքն զթղթապահն իւր. Ճ. Ա: Հ = Յ. նոյ. ԻԳ:

*(Աղքատի) գրիչ, կամ իշխան թղթապան. Պաղեստ:

ԹՂԹԱՏԱՐ. } ի, աց. գ. Γραμματοφόρος.
ԹՂԹԱՏԻՐ. } Tabellarius. որ և ԹՂԹԱԲԵՐ. Սուրհանդակ՝ որ ունի և տանի ըզթուղթս. ուլագ, սայի, փէյք. *Կնքեալ եւս ՚ի թղթատարն. Պտմ. աղէքս: *Պատրաստեաց վաղվաղակի թղթատարս՝ ընթանալ ՚ի թագաւորականն քաղաքս. ժող. հռովմ: *Զաւետաւորս և զթղթատարս, որք զհրամանս թագաւորացն շրջեցուցանէին ընդ ամենայն իշխանութիւն նոցա. Գէ. Եփ: *Թղթատարի պատասխանիք յառաջ եղեալ: Համարեցան զնա թղթատար. Ոսկ:

ԹՂԹԵԱՆ. } Թուղթք. նամականի.
ԹՂԹԵՐ. գ. } մուրհակք. յեռկարք. *Զայս ամենայն թղթեան կնքէր. Փարպ: *Ո՞ւր են թղթեր նոցա: Բերցեն այսր թըղթերն. Ճ. Ա:

ԹՂԹԵՄ, եցի. ն. Ἐπιστέλλω. Mitto litteras, litteris significo. Գրել կամ առաքել զթուղթ. մէքթուպ եազմագ՝ իրսալ էթմէք. *Ի տախտակս պղնձիս թղթեն հառմայեցիք առ շմաւոն. Նխ. Մ. Դ:

ԹՂՔԻՄ կամ ԹՂԿԻՄ. Տ. ԹԱՂԿԻԼ. Բաղձենալ. ուրգըլանմագ. *Պատրաստեալ տանջանացն կանխութեամբ նուաղեալք թըղքեցան (կամ թղկեցան). Ագաթ:

ԹՄԲԻՉ կամ ԴՄԲԻՉ, բչի. չաւ կմ չով. գ. որ և յն. Τύμπανον. Tympanum, fustis, baculum. Գաւազան կամ բիր տոփիչ. բառ ծեծելոյ գաւազան. չըմագ, փէյքէնէ. *Զգինին հար գմբչով ուժ օր, լաւանայ: Հար թմբչով: Զինթենի գմբչով հար լաւ մի. Վստ:

ԹՄԲԻՐ. գ. Արմատ թմբրելոյ. Թըմբրութիւն, և Դեղ թմբրեցուցիչ, որպէս կոնիոն. Ζάλη, κώνειον. Fluctuatio, cicuta. *Թափել ՚ի մէնջ զթմբիր սատանայի: Թափեցուք զթմբիր յիմարութե մերոյ. Մանդ. Ը. և ԺԵ: *Զդեղն խառնեցին, և զթմբիրն կազմեցին, թէ և զբաժակն չմատուցին: Թմբիր արբեցութեան ուսաք զոգիս և զմարմինս: Եստուն զանձինս յափշութիւն, իբրև թմբիր ինչ առեալ, կամ կոնիոն. Ոսկ. Մ. Ա. 17: Գ. 4: և Եփ:

ԹՄԲԻՒՆ. ն. Πάταγος. Fragor, strepitus, crepitus. Թնդիւն. բախիւն. շառաչիւն. *Եւ թըմբիւնք (կամ թնդիւնք) և պայթմունք և ճայթմունք որոտմանց. Փիլ. խմաստ:

ԹՄԲԿԱՀԱՐ, ի, աց. ա. գ. Հարկանող զթմբուկ. Բէգ վուրուճու, փայրէքճի, թափուլճու. *Թմբկահարք, քնարահարք. Բուզ. Է. 32: *Կանխեցին իշխանք ՚ի մէջ օրիորդաց թմբկահարաց. Ոսկիփոր:

ԹՄԲԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարումն թմբկի կամ թմբկաց. *Գեղեցկապէս փութով փոխեցէք զմարմնաւոր թմբկահարութիւն ընդ հոգևորին. Թէոդոր. ՚ի կոյսն:

ԹՄԲՈՒԿ, բկի, կաց. գ. որ և յն. լա. Τύμπανον. Tympanum. Բախողական նուագարան մորթապատ, կամ ՚ի միոյ կողմանէ՝ ՚ի ձև մաղի, և կամ յերկուց կողմանց՝ ՚ի ձև գլանի. եբր. Թօֆ. իբր Թ. Բէգ, փէգ, փիւֆֆ, փայրէ, և փաւլուլ, փէհիլ. Բալլ. փիւմպէլէկ, նաղարա: տես Ծն. լա. 27: Եւ. ծէ. 20: Ա. Թգ. Ժ. 5: Ա. Մ. Ի. 39: *Թմբուկք կաշեայք մեռելոտեայք ձկանեալք. Ճ. Գ: *Բախեալ զթմբուկն յաղթութե. Կամրջ:

Նմանութեամբ՝ Թրթռուն թիթեղն ականջաց. տես Նար. ղԳ. ուր զերակական թմբուկն նմանեցուցանէ գործարանաց լսելեաց.

(Իսկ ըստ յն. Թմբուկ տափ և բիրն, որով հարկանի մեծ թմբուկն. այն է ըստ հյ. Թմբիչ. և լայնապար ամենայն հարուած. և պրկող տանջանաց. վասն որոյ ՚ի մեզ թարգմանի Տանջանք. Բ. Մ. Զ. 19. և 28:)

ԹՄԲՐԱԴԵՂ, ոյ, ոց. գ. Դեղ կամ [illegible] թմբրեցուցիչ. *Արբուցանէին թըմբրադեղս, և անկանէր այրն ՚ի մահու. Հ = Յ. նոյ. Լ: Հ. Փր ԻԷԼ:

ԹՄԲՐԱԼԻՑ. ա. Լի թմբրութեամբ. և թմբրեցուցիչ յոյժ. *Արբի զբաժակն... թմբրալից քնոյ գառնութեան. Բենիկ:

ԹՄԲՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Թմբրողական. թմրական. թմբրեցուցիչ. Նմրէցնօղ. *Ի թմբրական գինւոյն հրաժարեցուցէք. Փարպ:

ԹՄԲՐԵԼ. ն. Իբր թմբրեցուցանել. *Թմբրեալ ընդարմացոյց. Շար:

ԹՄԲՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Καρόω. Soporem cum gravedine adfero. ἐξίστημι, obstupefacio. որ և ԹՄՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ընդարմացուցանել. զմբրեցուցանել. անզգայացուցանել. Նմրէցնել. ույուշտուրմագ. *Թմբրեցուցեալ զնա անապականու. Եղիշ. դփ: *Թմբրեցոյց ծուլութիւն. Նար. ԽԷ: Իսկ Լմբ. աղ. *Թմբրեցուցանել ըզքունն որ առ ՚ի մահ». Խմա. ՚ի քուն կմ քնով: *Թմբրեցոյց զպահապանսն, և զգահիճսն ցնորեցոյց. Հ = Յ. նոյ. Լ:

ԹՄԲՐԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Թըմբրեցուցանօղ. որ բերէ զթմրութիւն. Նմրէցըընօղ. ույուշտուրուճու. *Եստուն նմա գինի թմբրեցուցիչ դեղովք, զի մի զգայցէ ըզցաւս. Հ = Յ. դեկտ. Ի:

ԹՄԲՐԻՄ, եցայ. չ. Καρόομαι, ἐξίσταμαι. Gravedine soporis opprimor, obstupesio. որ և ԹՄՐԻԼ, ԶՄԲՐԻԼ. Ընդարմանալ. անզգայանալ, որպէս ՚ի քնոյ, յարբեցութէ, յահէ, եւն. ույուշմագ, չաշըր գալմագ. տես Երեմ. ծա. 39: Եզ. ԻԶ. 9: Յովբ. ԾԳ. 4: Ա. Դ. Զ. 8: Գ. Դ. Դ. 8: *Թմբրեալ կիսամեռ լինէր. Եղիշ. Է: *Իմաստութեամբ աղբիւր՝ յիմարիս և թըմբրեցելոյս: Դարձո զթմբրեալս ՚ի զգաստութե արթնութեն սրտի. Նար. ծԷ. ԽԳ:

ԹՄԲՐՈՂԱԿԱՆ. Տես ԹՄԲՐԱԿԱՆ. *Զարթուցանող մարդկան ՚ի քնոյ թըմբրողական. Երզն. ոփ. Երգ:

ԹՄԲՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔκστασις, θάμβος. Stupor, sopor, torpor. Թմբիր. թըմբրիլն. ընդարմացումն. ընկղմումն ՚ի քուն. յարբեցութիւն. հիացումն. պակուցումն. ափշութիւն. յիմարութիւն. Նմրութի. ույուշմագ. (ըծ. և Բէմբէ. և յն. Բամպոս. լտ. Բոմբոս, եւն.) տես Ծն. Բ. 21: ԺԵ. 12: Ա. Թգ. ԻԶ. 12: *Թմբրութիւնս անզգամութեց իբրև արբեալք անմտութե. Ագաթ: *Զանզգայ քնոյն թմբրութի հաւուն յանձնեացէ ձայնի. Ցհ. ԻՄ. ար: *Թմբրութիւն գինւոյն, կամ մահու բաժակի, կամ մըտաց, կամ խաբէից խաւարին գործոց. եւն. Նար: *Ի թըմբրութիւն հրաշիցն. Շար:

ԹՄԲՐՈՒՄՆ, րման. գ. Թմբրիլն. թմբրութիւն. *Սթափեցաք ՚ի մեռօրինակ թմբրմանէ. Նար. ՂԷ:

ԹՄՈՒՐ. գ. ա. Արմատ թմրելոյ. իբր թմրեալ կամ թմրութիւն. *Ի մարմնի գոլ, որ է ընդարմն, թմուր, խուլ. զի ընդարմացեալ է հոգի ՚ի նմա, և ինքն ընդարմանալ ՚ի գերեզմանի. Վրդն. յանխնտ:

ԹՄՐԱԿԱՆ. ա. Իբր Թմրեալ կմ թըմբրեցուցիչ. թմբրական. *Եւ որք արբեալք են թըմբրական՝ ըմպելեօք գինւոյն յիմարութե. Ցս. որդ:

ԹՄՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԹՄՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ.* Թմրեցուցանել 'ի խորս խաւարին. Խոր.։

ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉ. Տ. ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉ. Որ ինչ թմրեցուցանէ, առ թմբրել.* Թմրեցուցիչ է գինի, կամ քուն խաղաղ լինելոյ. Հ. Թ. Տօնակ։

ԹՄՐԻՄ. Տ. ԹՄՐԻՄ.* Զգլխացաւ թմրեալ լինել. Ոսկ. յհ. ա. 6։ *Զառաջինն ինչ 'ի խոր գիշերի թմրեալ 'ի պառաւանս չարին. Խոր.։ *Զարթմն ըղթըմրելով. Ժմ.։

ԹՆԴԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ լինի թնդմամբ, կամ բերէ զթնդիւն. *'Ի հնարս հրաշալեացն առաջի նորա, և 'ի կայծակունս թնդականաց, և 'ի հնչմունս փողոցն. Արծր. Է. 11։

ԹՆԴԱՄ. Տ. ԹՆԴՈՒՄ.* Թնդալ և ժամաբանալ արամբ. Փիլ. յայտ.։ *Սիրտն պաշտեալ թնդայր. Ոսկէփոր.։ *Թնդաց սիրտն, փրփրալ ուշն. Վ. Ք. հբ. ԻՉ.։ *Թնդման զօրութեան ամենայն հիմունք եկեղեցեաց. Հ. Բ.։ Թնդալ և սասանիլ երկիր ընդ զօրս. Վրդն. ծն.։ *Թնդայր գոչմամբ երկիրն 'ի քաղաքէն. Կաղանկ.։

ԹՆԴԵՄ, եցի. ն. ԹՆԴԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Ἀνακινέω. Commoveo, exagito. Տալ թնդալ. գոչել. շարժել. ցնցել. դղրդել. թնդացուցանել. *Զսիրտն թնդէ բարկութիւն. Մանդ. Ճռ. (կամ բաանդ. թնդացուցանէ 'ի բարկութիւն)։ *Զաւանն ուղղոյն... թնդեցուցեալ. Նար. ղԷ։

ԹՆԴԵՄ, եցի. ն. ԹՆԴԻՄ, եցայ. } Ἐμπηδάω, ἐξάλλομαι. Insilio, subsilio, resilio. ἀνακινέομαι, exagitor. Թռանել կամ թնդալ, այսինքն թնդիւն կրել. թրթռալ. դղրդիլ. դղրդիլ. շարժիլ. ընդոստնուլ. սասանիլ բախմամբ. խռովիլ. Բրուջ, թռնել. Բիզերամբ, ուշերամբ, սիրտն ուժով. (որպէս և լու. Խոնդս և բաբախել). *Որպէս 'ի ներքուստ սիրտն թնդէ եռանդն. Ոսկ. Ճ. Բ. 28։ *Հանելոցի գուբերն, և նա թնդեցաւ. Նէշու.։ *Ցործամ սրտաբախ ահիւ և զողութեամբ թնդի և շարժի. Մաշ.։ *Թնդէր երկիրն 'ի բազմութենէն. Եղիշ.։ 'Ի սասանութենէ փողոցն ձայնից հնչմանց երկիրն թնդէր. Փարպ.։ *Ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնայոյն խորոց հարկեալ զերկինս։ Թնդալ չարժմանն առաջին անդնդոց. Նար. ԿԷ. Ն խռ.։

ԹՆԴԻՒՆ, } գման, անց. գ. Ἦχος, ԹՆԴՈՒՄՆ, } φόρος. Sonus, strepitus, fragor, strepitus. συγκρουσμός, collisio. κίνησις, motus. σφυγμός, pulsus. παλμός, vibratio, palpitatio. Թռանգ. թնդ. դղրդիւն. շարժումն. բախիւն. եռեզմն. չուչիւն. շառաչիւն. Խոմփ. ... *Թնդիւն ամենայն հնչմանց ... Թնդիւն վերջանոց, կամ զօրութ. Բ. Ա. 41. Բ. Ա. Է. 3։ Գ. Ա. Է. 17։ *Թնդիւն որոտմանց։ Թնդիւնք և որոտմունք։ Զայնք ամպոց, հնչմունք և թնդմունք։ Շաչիւն և թնդիւն աանելով, և որոտման ամպոց սաստիկ. Հ. Ա.։ Ոսկ. 'ի Ա. խրատ. Եղիշ. Է։ Արծրուն. Ե։ *Եթէ սաստիկ մի թնդիւն, ընդոստնեալ. Նար. ԿԴ. *Զնուանայ սիրտն 'ի ներքս անդ. միշտ անդադար զթնդիւն պատարաաէ։ Զչարժմունս երակացն, և զթնդումն սրտին։ Զերակացն արինեղն, առաջ նման զթնդմունս. Կոչ. Սարգ. Փիլ.։ *Եղև թնդիւն (կամ թնդիւն) մեծ. Հ = Ց. Նոյ. Է.։ *Զ'ի վեր վազեալ սրտին, և զթնդմունս (կամ զթրթռումն) 'ի բաց բանելոյ. Բրս. բարէ.։ *Ցայնժամ ամենայն արարածք ահիւ և դողութեամբ թնդիւն առնուին. Մաշտ. չրեց։ *Շարժումն առանց բարբառոյ և թնդման. Գաղափարաց ձայնք և մարդկան և գործոց, և ամենայն թնդմունք. Պղատ. օրէ. Եօթն. Բ։ *Թնդմունք զազանաց։ 'Ի թնդմանց և յաշասը երկաւթեացն։ Աչքն, երկինք հաւաքայ կայծելոյ, չարժմամբ և թնդմամբ անկարգս ընդունելով վիճին. Պերճոր. Սարգ. Փիլ.։ *Թոնդման յանգընդեան առնուց ... 'ի հնչման ձայնէն. Եր. ընդ ձայնին աշեալ թնդման, ԼԷ. Գնէ։

ԹՆԹՈՑ. գ. (կոր Ցնցոց.) Սրակել. մշակեալ. աւել. խառնել։ Վարէ։

ԹՆՃԿԱԼ. ն. Զայն քննելոյ կորեանց. Ֆիլ. *Խնդրեսցէ, և առցի ձեզ. որպէս թնճկալով կորիւնք հայցեն. Եղբ. Խրատ. ուր լու. Glaucito.

ԹՆՋՈՒԿ. գ. Βωλήτης. Boletus, fungi genus. Ոչ Աղգ. անկոյ. Ճանճոր։ Գողիան։

ԹՇՆԱՄԱԲԱՐ. մ. Δυσμενῶς. Inimice, hostiliter. Իբրև թշնամի. թշնամութեամբ. Ի... *Զոր ընդդեմ կալ չիցեն թշնամաբար, և ոչ եղբայրաբար՝ ծախեսցին. Փարպ.։ *Թշնամաբար առ ա... Մաշ. ա. 27։

ԹՇՆԱՄԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպհական թշնամւոյ կամ թշնամութեան. *Սիրելական համբոյրք, և թշնամական հարուածք. Պիտ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԱԲԱՐ. մ. Թշնամանօք. նախատանօք. *Նախատանօք թշնամանաբար առնէ ունելք, զրկմամբ. Եղբ. Խրտ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԱԴԻՐ, գրի, րաց. ա. Ὑβριστής. Injuriosus, contumeliosus. ὑβρίζων, ἄδικος, injurius. Որ թշնամանս դնէ. թշնամանիչ. նախատիչ. հայհոյիչ. ... *Անց թշնամանադիրն. Առակ. ԻԵ. 13։ *Որ թշնամանադիր, և անհաւանեցուցիչ Աստուածութեանն. Լմբ. պարզ.։ *Եւ ոչ անարգել կարէին զթշնամանադիրս իւրեանց. Հ. Բ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԱԼԻՑ. ա. Ἐφύβριστος. Contumeliosus. Լի թշնամանօք. նախատական և անարգական. ... *Ի խորհրդոց անարգական ... թշնամանալից. Իմ. ԺԷ. 7։

ԹՇՆԱՄԱՆԱԿԱՄ. ի, աց. ա. Զորա կամ. որ սիրէ չարախօսել և թշնամանել. *Տուսայինն չոշոն վասն զի ընդմիջելի ոչ է, պատուիրաց թշնամանակամացն և ... սիրացն ... 'ի բարւոքել. Փիլ. Նխ. Բ։ *Զամնս եղիսէարուսսաւնեանն էր խոռովեալ նմանատիպաբարբարին թշնամանականաց (կամ թշնամանաաբրաց). Խոր. Գ. 64։

ԹՇՆԱՄԱՆԱԿԵՐՊ. ա. Նախատական. անարգական. *Թշնամանակերպ ձայնանօք ... Փարպ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԱՄ. Տ. ԹՇՆԱՄԵՆԱՄ։

ԹՇՆԱՄԱՆԱՍԷՐ. ա. գրի և ԹՇՆԱՄԱՍԷՐ. Սիրող թշնամանաց, կամ թշնամութեան. Φιλέχθρος. Inimicitiis indulgens. և բաւ վերլնոյ առ, *Մի թշնամանասէր լինիր մարդոյ 'ի տարապարտուց. Առակ. Գ. 30։ *Թշնամասէրն զառելն ... Ոսկ. Գծ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԱՍԻՐԱԲԱՐ. մ. Իբրև թշնամանասէր. *Միոյ միոյ վերագնելով թշնամանասիրաբար հեշտութեան. Եղբ. Խրտ.։

ԹՇՆԱՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Ὑβρίζω, ἐξυβρίζω, ἐνυβρίζω. Contumelia afficio, convitior, և ὀνειδίζω, exprobro, vitupero, reprehendo. Թշնամաբար անարգել. Նախատել, լուտալ. ... յանդիմանել. ընդդէմ հարկանել. և խայ... առնել, առաապելոցանել. փոխան ... ... Բ. Թ. 3։ Բ. Բ. Ա. 43։ ... 3։ ... 12։ ... 6։ ... 14։ ... 45։ ... 5։ ... 2։ ... 29։ *Թշնամանեսցեն վասն անուան նորա, զի թշնամանեսցի զպաշտօնեայս նորա. Ոսկ. ա. փիլ.։ *Ցործամ թշնամանիցիս, մի թշնամանէր զոր. Եւագր. Է։ *Թշնամանելով մխադրելով զպաշտօն և զպաշտելեաց ... Ցհ. ... *Եթէ 'ի զրպարտ և 'ի բարեկամն թշնամանեսցի, մի փոխարէն թշնամանեսցէ. Եփրեմ։ Խոր յաւել նորա. *Թողեալ զեւր կին զայլոյ առնն թշնամանեսցէ... ... ...։

ԹՇՆԱՄԱՆԻԿ. ԹՇՆԱՄԱՆԻՉ. ԹՇՆԱՄԱՆՈՂ. } ա. Ὑβριστής, ὑβριστικός. Convitiator, contumeliosus. Որ թշնամանէ. թշնամանողիք. թշնամանալից. անպատուական բերան. *Զբանս թշնամանիչս, և զլեզու յանդուգն։ Ցոպրեցաց մանուանց, և ոչ 'ի թշնամանողացն պարտ է խորշել. Ոսկ. Տիմ.։ *Իբր լինի մի... թշնամանիչն (պատկերի նորա)։ Ի վերայ հարկանել հայհոյողաց և թշնամանողաց. Ցհ. ... ... Տես և ԹՇՆԱՄԱՆՈՂ. ա. ... 13։ ... 9։ ... 17։ ... 25։ ... 1։

ԹՇՆԱՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. ԹՇՆԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. } գ. Թշնամանք. նախատանք 'ի թշնամութէ յառաջ եկեալ. ... *Զանկարգ գրգռութիւն, զթշնամանութիւն, զպարծանս ... Մանդ. ԻԷ։ *Կամէին և խել զնորին զթշնամանութիւն 'ի բերանոց ... Եղիշ. ... 'Ոչ խառնուի, և ոչ թշնամանութիւն եղծանէ լեզու ... խարոյական ... Սարգ. ... ։

ԹՇՆԱՄԱՆՔ, նաց. գ. Ὕβρις, τὸ ἀθέμιστον. Contumelia, convitium, injuria, noxa, insolentia. ... Դժնդակ բանք անարգանաց. Նախատինք. լուտանք. ... և ... զրկանք. ... անխնայ ... ... Տես Բ. Ձ. Ի. 34։ ... 2։ ... 10։ ... 4։ ... 19։ ... 10։ ... 10։ *Պատիւք որ 'ի քեն է, այգ թշնամանք են ինձ. Ճ. Ա. *Եղեալ 'ի պարիսպն՝ թշնամանս դնէր անօրինին. Եղիշ. Է։ *Ընդ իշխանութեամբ կինն գրաւել թշնամանս մեծ է. Ոսկէփոր.։

ԹՇՆԱՄԵԲԱՐ. մ. ա. Իբր թշնամաբար, և թշնամական. Ἐχθρά. *Եւ ամենայնի այսորիկ թշնամեբար և իբրու չար ինչ առնելիցի. Պղատ. օրէ.։

ԹՇՆԱՄԵՆԱՄ, եցայ, ... ն. ԹՇՆԱՄԻՄ, եցայ, ... ն. } Ἀπεχθάνομαι, ἐχθραίνω, ἐκπολεμέομαι. Pro inimico habeo, infensus fio. Թշնամի լինել. գառնալ 'ի թշնամութիւն. թշնամութիւն լինել ընդ այլս. ... *Թշնամեցայց ընդ մարդկանս. ... Մի թշնամիցիս ընդ ... Թուոց. ԻԷ. 17։ Օր. Բ. 9. 19։ *Ոչ երբէք թշնամենալ ընդ առն քերթողականի. քանզի քերթողքն մեծ զօրութ ունին առ կարծիսն. Պղատ. ... *Զընկերութիւն մնացեալ, ընդ ամենեսին թշնամեցաւ (... թշնամանեցաւ). Ոսկ. յհ. ա. 2։ *Թշնամեցաւ եր ... ընդ ... Ճ. Ա. *Ընկալցուք զպարկեշտ թշնամեալս. Ոսկ. յհ. ա. 2։ ... *Գանեալք ... թշնամեալս ». ... կամ ընթեր...

ցիր, թշնամանեալք ։

ԹՇՆԱՄԻ, մւոյ, մեաց. ա. գ. Ἐχθρός, δυσμενής. Inimicus, hostis, malevolus. թ. փէ-շմէն, փէ-շման.(յն. փէ-շմէ-նէ.) Ոսոխ. հակառակորդ. չարակամ. ատելի. գժկամակ. գժնեայ. *Մատնեաց 'ի ձեռս քո զթշնամիս քո։ Ձեռն քո 'ի վերայ թիկանց թշնամեաց քոց։ Սիրեցէք զթշնամիս ձեր. ևն։ Իսկ Մխ. է. 8. 11. յն.թշնամուհի. ἐχθρα, inimica. Եւ ԹՇՆԱՄԻ ԼԻՆԵԼ, իբր Թշնամենալ. ἐχθραίνω, ἐχθραίω. Ես իգ. 22։ Թուոց. իէ. 18. ցֆ. 55։ *Իբրև ոչ գտանի արտաքին թշնամի, ընդ անձինս իւրեանց մարտ եդեալ կռուին. Եղիշ. ա։ *Մի տար գլխել թշնամւոյն, թէ 'ի խռովութէ է ընդ քեզ պահապանն քո. Խոսր։ *Փրկեա զմեզ յերևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն. Ժմ։ Ուստի գեն պարզապէս կոչի և է Թշնամի հասարակաց. որ և Սատանայ, այսինքն հակառակորդ ։

ԹՇՆԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔχθρα, δυσμένεια. Inimicitia, hostilitas. Թշնամի գոլն. չարակամութիւն. ատելութիւն. ոխ. փէ-շմէնլիք, հասմլըգ. *Եդից թշնամութի 'ի մէջ քո և 'ի մէջ կնոջդ։ Եթէ առ թշնամութէ մերեացէ զնա։ Թշնամութեն ոխս պահէին. ևն։

ԹՇՆԱՄՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՆԵԼ, ԿԱԼ. } իբր
Ի ԹՇՆԱՄՈՒԹԻՒՆ ԴԱՌՆԱԼ. } յն. թշնամենալ. Ἐχθραίνω. Սղ. գ. 8։ ա. բգ. ծէ. 29։ ա. Դ. է. 26։ բ. 29. 51։ ծա. 38. 40։ *Ո՛չ այլոց զնա, և ոչ զայլս ինձ լինել 'ի թշնամութէ. Ցհ. խմ. Երև։

ԹՇՈՒԱՌ, ի, աց. ա. Ἄθλιος, ταλαίπωρος, δυστυχής, οἰκτρός. Miser, miserabilis. κακοδαίμων, (որ է չարադև, և չարաբախտ.) infelix. որ և ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆ. Որ է 'ի դժուարին կամ 'ի դժբախտ վիճակի. հէգ. ողորմելի. եղկելի. աւաղելի. տառապեալ. չուառական. աղէտաւոր. խեղճ ողորմելի, ու անշնորհք. զէֆիլ, միսքին, և տաղուրսուզ, պախտսըզ. *Ա՛յ թշուառ (կամ թշուառական). գ. Դ. է. 21։ *Ո՛վ անձն իմ թշուառ։ Մարմնոյս թշուառի։ Թշուառ մարդկութեա։ Ընդ իմում թշուառիս հոգւոյ։ Եւ 'ի տուրշնչոյս թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի. ևն. Նար։ *Թշուառն՝ ամենայն չարեաց և եղկութեանց պարառութի է. Լծ. Նար։

ԹՇՈՒԱՌԱԲԱՆ. ա. Ողորմելի ձևացեալ 'ի բանս. խեղճուկ խօսող. *Սոքա են թշուառաբանք, նայեցօղք առ 'ի խնդրել, թէ տուր ինձ. Մծբ. ծէ։

ԹՇՈՒԱՌԱԲԵՐ. Տ. ԹՇՈՒԱՌԵԼԻ։

ԹՇՈՒԱՌԱԳՈՅՆ. ա.մ. Ἀθλιώτερος, ον. Miserior, ius. Առաւել կամ յոյժ թշուառ, վատթարագոյն. *Թշուառագոյն պատուհաս. Մագ. կէ։ *(Համարիմ զպատուօղս կռոցն՝) թշուառագոյնս քան զպատուեալսն։ Եւ ինձ թուին, քան զայնոսիկ՝ որոց երեսք մարմնոյ կուրացեալք են՝ թշուառագոյն կեալ. Փիլ. ծ. բան։

ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ταλαίπωρος. Miser, ևն. Թշուառ անձն, կամ իր. չուառական. տառապեալ. զէֆիլ, հօգիր. Ցես գ. Դ. է. 21։ Սղ. ճլ. 8։ իմ. գ. 11։ ծգ. 10։ *Թշուառականք են, որ ոչ կատարելութէ փափագումն անապակ ընկալան։ Զմարմին զօրէն գերեզմանի կրելով զթշուառական զոգիսն 'ի նմա թաղեցին. Փիլ։ *Կատարէր 'ի վերայ թշուառականին (վատակայ). Փարպ։ *Ծառայս թշուառական։ Ցայտնել թշուառականիս. Նար։

Կամ իբրև Աղէտաւոր. աւաղելի. ողբալի. աշխարելի. *Աւա՜ղ թշուառական պատմութեա. Խոր. գ. 60։ *Թշուառական բանիցս. Լմբ. ող։ *Ել 'ի դրախտէն յայս թշուառական կենցաղս։ Թշուառական կորստեան ամբարշտաց. Նխ. ծն. և Խմաստ։

ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. Տ. ԹՇՈՒԱՌԱԳՈՅՆ. Κακοδαιμονέστατος. Miserrimus. *Թշուառականագոյնք են, որք միշտ ակարացան՝ ոչ ճաշակեալք զբարի ինչ և զլաւ. Փիլ. բագն։ *Փոխանակ թշուառականագոյն աղքատութեանն. Պիտ։

ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. Ἀτυχία. Infelicitas. κακοπραγία, miseria, calamitas.*Բազում իսկ ծանեաւ զինէն թշուառականութի. բայց տուր ինձ պատասխանի. Պղատ. օրէ։ *Վախճան մեծի թշուառականութե՝ մահ է. Փիլ. Խմաստն։ *Ցոյն ճողոպրելի պահելով թշուառականութէ. Պիտ։

ԹՇՈՒԱՌԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Կարեկից լինել թշուառութե. չաղախըշէն, խըզմաւ. *Թշուառակից եղեալ ցեղակցացն. Լմբ. ող։

ԹՇՈՒԱՌԱՀԱՍՈՅՑ. ա. Որ հասուցանէ 'ի թշուառութի. թշուառացուցիչ. *Եւ ո՛չ եթէ զթշուառահասոյցն անձամբ անձին յօրինել տանջանօք լի սատակումն. Պիտ։

ԹՇՈՒԱՌԱՄԻՏ. ա. Անմիտ. ցնորեալ. անխէլք, խու. միսքին. *Փշրեցի զոսկերս քո, ա՛յ թշուառամիտ, զոհեա. Ճ. Ժ։

ԹՇՈՒԱՌԱՑԵՂՑ. ա. Հոծեալ լի թշուառութբ. *Զթշուառայեղց է տեսանել վատափառուն։ Միշտ թշուառայեղց տաժանութբ պաշարեալ. Պիտ։

ԹՇՈՒԱՌԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ταλαιπωρέω. Miser sum, fio. Թշուառ լինել. անկանել 'ի թշուառութիւն. չուառանալ. ապականիլ. վատթարանալ. խեղճ ողորմելի ըլլալ, չէնէր ձօրէր էրմաք տուշմէկ. զէֆիլ միսքին օլմագ, պօզուլմագ, պէրպատ օլմագ. *Թշուառութբ թշուառացայք։ Թշուառացաւ ամենայն երկիր։ Կործանեցէ զսեղանս նոցա, թշուառասցին արձանք նոցա։ Թշուառացան գաշտք։ Թշուառացաւ ցորեան կամ մեծութի նոցա. ևն։ *Ողբա՛, որ ինչ թշուառացաք, և որ ինչ թշուառանալոց եմք. Խոր. գ. 68։

ԹՇՈՒԱՌԱՑԵԱԼ. իբր Թշուառական. հիքացեալ. յն. անբախտ. դժբախտ. ἀτυχῶν, ἀτυχής. infelix, miser. *Ի տուն եղբօր քո մի մտաներ թշուառացելոյդ. այսինքն 'ի տառապեալ գոլդ. Առակ. իէ. 10։ *Ոմանց ողորմութի՝ իբրու թշուառացելոց, և ոմանց պատիժք պատուհասից իբրու չարաց՝ զհետ երթան յիրաւի. Փիլ. ծ. բան։ *Թշուառացելումս, կամ թշուառացելոյս։ Այնս թշուառացեալ։ Զթշուառացեալս գլուխ։ Թշուառացեալ շնչոյս. ևն. Նար։ *Զդէմս առնու մարգարէս զժողովրդեան թշուառացելոյ. Մխ. Երեմ։

ԹՇՈՒԱՌԱՆՔ, նաց. Տ. ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ։ Իսկ Ոսկ. մ. բ. 10. *Ոտնհար եւս լինիմք թշուառանացն ». յն. թշուառացս, կամ թշուառականացն ։

ԹՇՈՒԱՌԱՊԷՍ. մ. Որպէս թշուառ և տառապեալ. թշուառութբ. փօգըրանէ. *Սգալի՜ զթշուառապէս եղբարցն (կեանս). Անյ. ող։ *Թշուառապէս յերկրի առա վտանգաւոր, ընդ քեզ սիրով երկնաւոր. Նար. ծբ։

ԹՇՈՒԱՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ταλαιπωρέω, ταλαίπωρον ποιέω. Miserum facio. Ի թշուառութի հասուցանել. խեղճ ընէլ. *Վա՛յ այնոցիկ՝ որ թշուառացուցանեն զձեզ. բայց զձեզ ոչ ոք կարէ թշուառացուցանել. Եւ. լզ. 1։ *Եւ եկեալ զնա թշուառացուցանել կամելով, պատճառաւ իմն ցաւակցի. Պիտ։ *Թշուառացուցանէր 'ի ջուրն զվիշապն տապատմբ. Վրդն. Եւ։

Եւ Աւաղել. ախտուլախ ընել, լալ. *Թշուառացուցանէր զանձն իւր, և զամենայն օր կայր 'ի սուգ. Հ=Ց. նոյ. իէ։

ԹՇՈՒԱՌԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Այն որ թշուառացուցանէ. *Ի հիւսիսոյ եկեսցեն թշուառացուցիչք նորա. Երեմ. ծա. 48։ *Ո՛չ ես թշուառացուցիչ, այլ մխիթարիչ. Նար. յէ։

ԹՇՈՒԱՌԱՔԻՐՏՆ. ա. Որ ինչ լինիցի տառապագին և աւաղելի քրտամբք. *Քո անօրէնութէ տաժանեաց թշուառաքիրտն թոշակք. Նար. խէ։

ԹՇՈՒԱՌԵԼԻ. ա. Աւաղելի, և աղետալի. ողորմ. *Թշուառելի վշտօքս շըրջապատեալըս. տպ. թշուառաբեր. Ոսկ. ը։

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταλαιπωρία, ἀτυχία, δυσημερία. Miseria, infelicitas. Վիճակ թշուառ կամ թշուառացելոց. հիքութի. չուառութի. տառապանք. աղէտք. ձախողակք. դժբախտութի, անյաջողութի, ողորմելութի, խեղճութի. պալա, զէֆիլլիք, դալկութլիք, հագարէթ. Ցես Սղ. լա. 4։ կը. 21։ Եւ. խէ. 11։ ծբ. 7։ *Թշուառութի 'ի թշուառութէ հասցէ. Ցօվէլ. ա. 15։ *Զհրէիցն թշուառութիւն՝ իւրեանց փառաւորութի համարէին. Է. Դ. ծբ. 14։ *Ի չարջողուէ ուրուք անուանի թշուառութի. Եղնիկ։ *Ցարգեն զթշուառութի, և պարտուեն զյաջողուածս. Եղիշ. է։ *Թշուառութին (է պարտուութի) բոլորից չարեաց (հակառակ երանութե). Շ. մրբ։

ԹՇՈՒԱՌՈՒՀԻ, հւոյ. գ. Կին թշուառ կամ տառապեալ. *Հիքոյս և թշուառուհւոյս. Կէլոս. աղէտս։

ԹՈԲԷԿ. գ. Անուն կենդանւոյ. (գուցէ կատու. կմ ընտանի նապաստակ, ևն. որպէս և իտ. Bóffo է մուկն.) *Թոբէկ թախանձէր զօձնի, թէ զորդիդ քո սան առից. մերկացո զնա, զի դիւրին լիցի 'ի գգուել. և իբրև ես զնա, սկսաւ ուտել. Մխ. առկ։

ԹՈԴԱՆ. գ. յն. տևթիս. Τευθίς. Loligo. Ազգ լողակի. այն է Սեպիա. ստիէա, մուրէքքէպ պալըղը. *Ուտեալք 'ի ծովէ թոդան ձկունքն՝ և առ մերնաւորս ոստնուռ. Բժշ. ոփէլ. լէհ։

ԹՈԹՈՎ. ա. Ψελλίζων, ψελλός. Balbutiens, balbus. Թոլուստ. կակազ. քաղթանատ. գնչու. թէթէճ, ֆէֆէճի, ֆէլիլէ, պէլտլամ, պէլէէլ. *Լեզուք թոթովք. Ես լբ. 4։ *Զօրէն քաղցրաստաց թոթով բարբառք. Փիլ. ւիտ։ *Եւ պարզ լիցի լեզու թոթովի։ Թոթով լեզուաւն յաղթէր կորովաբանից. Ոսկ. Եա։ և բ. կոր։ *Ի ձեռն թոթով ծանրախօսին. Եփր. ծն։

ԹՈԹՈՎԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Նոյն ընդ վ. Γογγύζων. (որ և քրթմնջօղ. չչնջօղ.) *Լեզուք թոթովախօսաց. Ես. իբ. 24։ *Եթէ թոթովախօս ոք զանուն թագաւորի շաղփաղփէ. Եփր. ծն։ *Բարգաւաճի թոթովախօս ալայոցս ծանրաբարբառ կակազումն. Ոսկեփոր։

ԹՈԹՈՎԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψελλότης, ψέλλισμα. Balbuties, blaesitas. Կակազումն. թէլլէթլիք, թէթէլիք, պէլտլամէլ. *Եւս վատթարագոյն է քան զմնութբ թոթովախօսութի. Գէ. Եա։

ԹՈԹՈՎԱՑ. ա. Որ ինչ կրճատեալ իցէ 'ի բերան թոթովաց. *Եղև թիւրութի խօսից՝ այնպէս գնչուաք և թոթովաք եղեալ (բառից) յազգէն. որ յառաջ քան

ղմեղ. Երզն. [illegible]։

ԹՈԹՈՎԵՄ, եցի. չ. Ψελλίζω. Balbutio. Թոթով լեզուաւ խօսել. կակազել. [illegible]. "Որպէս թոթովելն անարժան իցէ ճարտարախօսին. Ոսկ. մ. ա. 17։ "Զուենկն միրձ առ բերանն դնեմք՝ ուր բան ինչ թոթովելով լսեմք. Մագ։

ԹՈԹՈՎՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԹՈԹՈՎԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. "Թոթովութիւն առաւ զանգզամութիւն առէ. Գէ. Եզ։

ԹՈԺԻՒՆ, ի, եց. գ. (լծ. ամկ. [illegible]. որպէս և իտ. tozzo է ախմոր, կամ տղայ.) Ձագ չորքոտանեաց. կորիւն. "Եւ այլ ոք զորիւն թոժիւն սնուցեալ՝ կաքաւիչս ուսուցանէ. Եղնիկ։

ԹՈԽՈՐՆ, ի, աց. գ. Թուփ իժ կամ քարբ. "Զիք իգամոլք կոչեցան յերեմիայէ, և կէսք թիւնս թոխորնաց, և նենգութիւ. Վրդն. ծն։

ԹՈՀ ԵՒ ԲՈՀ, կամ **ԹՈԽ ԵՒ ԲՈԽ**. գ. Բառ եբր. Թէհօմ. այսինքն Անդունդք. վիհք. խորք. յն. լտ. խáօս, [illegible]. Χάος. Chaos. [illegible]. "Երկիր առէ էր, թոհ և բոհ. յայտ արար՝ թէ անպատրաստ էր յայնժամ և ամայի. յոյնն առէ, աներևոյթ և անպատրաստ. այլ հեբրայեցին փոխանակ այնր՝ զի (ասորին) առէ թոխ և բոխ, խոր և խաւար առէ. Եփր. ծն։ "Ոմանք 'ի խաւարէ և յանդնդոց առեն եղեալ զաշխարհս, զոր թոհ և բոհ առացին, որ է խոր և խաւար. Վրդն. ծն։ "Ի խոխոմս ձորոյն 'ի թոխ և 'ի բոխ երկրին՝ անբնակ մարդկան. Արծր. ա. 10։ "Թոհ և բոհ. անկազմ, աներևոյթ, կամ անպիտան. Հին բռ։

ԹՈՂ. ԹՈՂ ԱՆԴՐ. ԹՈՂ ԹԷ. Տ. ԹՈՂՈՒԼ։

ԹՈՂԱՆԱՑ, նաի, ացաւ, ցան, ցեալ. [illegible] թող կամ թոյլ՝ այսինքն թոյլ տուեալ լինի, թողեալ կամ թողացուցեալ լինի. լինի ներել կամ զիջանել. իբր յն. Συγχωρέω, προχωρέω. Indulgeo, են. [illegible]. "Ո՛չ թողացի ձեզ 'ի սակէն ձերմէ և ոչ ինչ ». յն. ոչ բարձցի. Եւ. Ե. 11։ "Մեզ ոչ թողացաւ այս. Բրս. հց։ "Յողդողդելով միրյին փոքն, և ոչ թողանան 'ի վեր հայել. Նեղոս։ "Թողացան 'ի շնորհացն նոյ. Վրք. հց. Ի։ "Որ մխիթար թողացաւ լինել մանկանցու բնութեա. Վրդն. ծն։

Կամ իբր Թուլանալ. թուլանալ. կախել. [illegible]. Καθυφίημαι. Remittor. "Որոց ոգիքն թողացեալ են յերկնաւոր առաքինութէն. Եղիշ. Ե։ "Թողացուցին բարութիւ 'ի հաւատոց. Մեսր. Երեց։ "Բղջախոհութի թողանալ. Լմբ. ժղ։ "Զի փորձեսցէ, եթէ թողացաւ 'ի մտաց անտի իւրոց. Ճ. Ա։ "Տեսանեմ, թէ զիարդ և 'ի տրամութեան ոգւ չթողանան 'ի չարէն. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ԹՈՂԱՑԵԱԼ, ելոյ, ոց. Թողեալ կամ ելեալ յատնէ. [illegible]. "Որպէս են ճշմարիտ և հարազատ որդիք. այլք յերկրորդ ամուսնոյ, այլք 'ի թողացելոյ, և այլք յաղախնոյ. Կլիմաք։

ԹՈՂԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἀφετήριον. Locus, unde cursu certaturi dimittuntur. որ և ԱՐՁԱԿԱՐԱՆ. Արձակարանք. առապարիզի՝ ուստի թողեալ լինի ընթացողն. կամ լորն և վանդակն 'ի պահու մրցելոյ ձիոց և կառաց. "Մինչդեռ [illegible] 'ի թողարանի յարձակմունքն քո [illegible] եալ են, առ ուղիղն ընթացս ճեպել։ Իբրու զօրէն յարձականացէ իմն 'ի թողարանէ՝ միմեանց փոխանակ (ընդդէմ) պատահել. Փիլ. լն. Գ. 129. 220։

ԹՈՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐάω, ἀνίημι, ἀφίημι, συγχωρέω. Sino, permitto, relaxo, indulgeo, cedo, concedo. Թողուլ. թուլացուցանել. թոյլ տալ. ներել. շնորհել. զիջանել. [illegible]. "Թողացո՛ ինձ զերկուս ամիսս։ Թողացո՛ զձեռն քո։ Թողացո՛ 'ի լծոյն։ Թողացոյց նոցա արքայն. Դտ. ժա. 37։ ա. Թգ. իա. 15։ Բ. Թգ. Գ. 9։ Բ. Թգ. ժա. 15։ "Թողացուցից ամենայն տեղեացն վասն նոցա. Ծն. ԺԸ. 26։ "Ի տեղւոջ տեղւոջ վասատակոց երկոցն թողացուցանեն։ Իսկ զքահանայապետին գործն ոչ ումեք գործել թողացուցեալ է. Փիլ։ "Ոչ թողացուցանէր այլում պարապել գործոյ. Խոր. Բ. 81։ "Ի բաց թողացուսցէ ըստ առաջին հրամանին. Եղիշ. Գ։ "Ոչ թողացուցեալ և անցից ինչ անօթոց (ընդ առաձայն). Ընծ. Էլէղ։ "Մի թողացուսցես լինել անակից ինձ բեմարայ. Նար. կը։ "Առ 'ի քէն թողացուցեալ, են. Ղար։ Իսկ "Զբովանդակն 'ի նա թողացուցեալ ». իմն, թողեալ. Յհ. կի։ "Թէ 'ի բաց թողացուցանէիր զփքումն տերութեդ ». այսինքն 'ի բաց դնէիր. Եղիշ. Ը։ "Ըստ պատշաճի յանդիմանող, մը, գթած, թողացուցանող. Կլիմաք։ "Յանդգնութեն թողացուցանելոյն վասն ստախն (այսինքն անկանելոյն). Կնոր. ծն։ "Թողացուցանէր տողունս 'ի վերայ պարանոցին (դիւահարն). Ճ. Ա։

ԹՈՂԻՉ, ղչի. ա. Որ թողու (զմեղս). ներող, քաւիչ. [illegible]. "Թողիչ մեղաց. Ճ. Գ։ "Մեծարէր 'ի ճաշ զթողիչն (զքս). Լմբ. ող։ "Զթողիչ մեղացն ցուցցէ. Գնձ։ "Թողիչ մեղաց՝ միայն ած է... Այս է առ րին իմ՝ թողիչ մեղաց. Սանահն։

ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἄφεσις, ἄφεμα. Dimissio, remissio, permissio. Թողուլն զպարտիս, զծանրութի հարկաց, զմեղս, են. թուլտուութի. թողացուցութի. արձակութի. ազատութի. ներումն. շնորհութի. քաւութի. [illegible]. (ուստի յոբելեան.) "Տարի թողութեան։ Ամ թողութեան. Ղեւտ։ Օրէն։ "Քարոզել գերեաց զթողութիւն։ Թողութիւն առնել երկրին, ընկերի իւրում, եղբօրն զպարտուց։ Հաստատեցուք ձեզ թողութիւս բազումս. Եզ. Եզեկ։ Եւ։ Օր։ ա. Դ. Ժ. 28։ "Այց լինել մեղացն թողութեան։ Հեղու 'ի թողութիւն մեղաց. Բ. Դ. ԺԶ. 46։ Մտթ. իԶ. 28։ "Երանի ում թողութիւն եղև մեղաց ». յն. որոց թողան մեղքն. Աղ. լա. 11։ "Թողութիւն շնորհեա ննջեցելոց, կամ մեղաւորացս։ Շնորհել զթողութիւն. Ղար։

Այլ և այլ ոճով առի. "Աղաչեցին թողութիւն առնել զօրէնսն իւրեանց (այսինքն թողացուցանել։) Վասն որոյ իրաց թողութիւն արար ձեզ. Բ. Դ. ժա. 24. 35։ "Եւ ոչ զայլոյն թողութիւն տալ նմա յամուսնութեն ». այսինքն թոյլ տալ քահանայապետին. Փիլ. քհ. Բ։ "Մատնաւոր քահանայիցն թողութի արարեալ է (այսինքն թոյլ տուեալ է) ոչ միայն կոյս, այլև այրիս ածել. անդ. Ժ։ "Ի թողութիւն հարկաց։ Ածէր զթագաւորն 'ի հաւանութիւն, զի թողութիւն արասցէ նոցա 'ի կապանաց իւրեանց. Եղիշ. Բ. և Է։

ԹՈՂՈՒՄ, թողի, թո՛ղ. թողեալ. իբր. թողանիլ կամ թողուլ. թողուլ. ղան. են. Ἀφίημι, ἀνίημι, ἐάω, καταλείπω. Relinquo, sino, mitto, permitto, demitto, remitto, omitto. Թոյլ կամ թոյլ տալ. իբր 'ի վայր կամ 'ի բաց դնել. ընկենուլ. զանց առնել. լքանել. առնել՝ զի մնասցէ կամ անկցի. թողացուցանել. [illegible]. "Զեզ բայց մի ձեռ տաս առ իս թողուցուք։ Թողի 'ի ձեռաց։ Թողից զայգի իմ, և մի՛ յատեցի և մի բրեսցի։ Եթող նշխար։ Թողից զպարտութի իմ, կամ զքաղցրութի իմ։ Ոչ թողցէ զքեզ, և ոչ ընդ վայր հարկանիցէ։ Գուցէ թողեալ հօր մերոյ զէշսն՝ և զմեզ հոգասցէ։ Զչարաւուիղ արմատոյ դորա թողէք յերկրի։ Թողին զուխտն նոյ։ Թողցեն օտարաց զմեծութիւս իւրեանց։ Մի թողուր զիս որ ած իմ։ Միրտ իմ եթող զիս։ Իբրև կամեցաւ մատնել յամբոխն, ոչ թողին զնա աշակերտքն. են։ "Քեզ թողեալ է աղքատն. Աղ. Ժ. 38։

ԹՈՂՈՒԼ. Թոյլ առնել. արձակել. ներել. շնորհել. քաւել. [illegible]. "Թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց։ Թողցես դոցա զյանցանս և զմեղս իւրեանց։ Թողէք, և թողցի ձեզ. են։ "Դու տր բազմագութ թողեր զմեղս մեր. ա. Եզր. Է. 88. յն. թեթևացուցեր, կամ բարձեր։ "Թողեալ լիցին գմա մեղք իւր. Եւ. Խ. 2. յն. լուծցին, կամ արձակեսցին։

ԹՈՂՈՒԼ. Ն. և կ. պէսպէս առմամբ. "Մին առնուցու, և միւսն թողուցու ». այսինքն առցի, թողցի. Մտթ. իԴ. 40։ "Ո՛չ թողուցուն ձեզ մեղքդ այդոքիկ ». այսինքն ոչ թողցին. Եւ. ԻԲ. 14։ "Այլում տեղւոյ և ժամանակի թողեալ (զմնացորդ բանից)։ Թողու 'ի վերայ նոցա զամենայն չէնս (այսինքն շնորհէ)։ Ի նոսա թողլով զչէնս ամենայն։ Եպիփանու վճարեալ զկենցաղս՝ թողեալ լինի (այսինքն մնայ) աշակերտ մի անուն հռոփանոս. Խոր. ա. 3։ Բ. 7։ Գ. 53։ "Ոչ այլ ինչ գտաւ զելս իրացն, բայց թէ թողուլ զնաւն ըստ հողմոյն. Վրք. հց. ԺԳ։ "Այս յիւրաքանչիւր կամս թողեալ լիցի։ Զայս 'ի նոսա և յան թողլ է. Յհ. իմ. ապ։ "Ի բազում իւրովուէն՝ որ կայր 'ի սրտին, չէր կարող զձայն թողուլ (արձակել, հանել)։ Յորժամ թողոյր (այսինքն տարածէր) զաղօթան յեկեղեցին, վաղվաղակի փախչէր 'ի սենեակ իւր. Վրք. հց. Գ. և Փ։ "Զանօգուտն եթէ թողեալ լինիք, զօգտութի գտանէք. Ագաթ։ "Ի կամս մեր զմեզ թողեալ լինի. Նոնոս։ "Վատնդեալ յուսահատութ՝ իսպառ կարծէ զթողանիլն. Լմբ. ող։ "Զթողանիլն զոր կրեացն 'ի սկզբանէ մարդոյս բնութի։ Որ էր յայտնապէս լուծողի զպատահեալն մեզ թողանիլն ». յն. թողումն, կմ լքումն. Պրոկ. Ը։ "Վասն նորա առացաւ չթողանել ոգի նորա 'ի դժոխս. Խոսրովիկ։ "Կամ եղև ինձ առնուլ փոքր մի զպէտսն. սակայն ոչ թողոյ, այլ որպէս 'ի դատաւորէ արգելեալ ('ի խորհրդոցս). Կլիմաք։

ԹՈՂ. իբր Մ. Անշաղկապ յարեալ յայլ բայ. Ἄφες, εἶα. Sine, permitte, են. Աղէ. Թո՛յլ տուր. ներեա՛. մի լինիր արգել. մի երկնչիր. [illegible]. "Աղէ, թո՛ղ, ա՛ծ, են, բեր. Թգ. [illegible]։ "Թո՛ղ հանից զշիղդ։ Թո՛ղ տեսցուք։ Թո՛ղ անիծանէ այնպէս. Մտթ. Է. 4։ իԷ. 49։ Բ. Թգ. ԺԶ. 10։ "Թո՛ղ, որ լաւն է, ընտրեա՛լ կալցուք։ Թո՛ղ գրեմ և ցուցանեմ մեծ թագաւորին. Եղիշ. Բ. և Գ։ "Թո՛ղ լան և ողբան զմեր կործանումն։ Թո՛ղ համարձակ գայ նստի թագաւոր. Լաստ. ԺԷ. ԺԸ։ "Թո՛ղ ինքն նախ երթայցէ և առնոյր զթագաւորութիւն. Եղնիկ։ "Ինձ, թո՛ղ, մեծարանէք. [illegible] ընդդէմ. Վանակ. յոբ։ "Թո՛ղ, գուէր չհասեր թիկին։ Թո՛ղ, դու զիարդ կա-

ցեր լըռւին. Գր. փղ. եՃՏ: *Թո՛ղ խաւարի ինձ լոյս արեւուն, թո՛ղ չիջանին ինձ պարք աստեղաց, երբ զքեզ 'ի խաւարի ըմբռնած. Գնչ: *Եթէ այս 'ի մտի էր քո, թո՛ղ փրկեալ էր (քո) զնոսա: Թո՛ղ կերեւալ էր ձեր զնա 'ի տեղւոջ մի ոք. Եփր. եւ. ե գնփ:

ԹՈՂ. իբր Նխ. հանդերձ խնդրով. Ἐκτός. Sine, praeter, extra, relictis, exceptis. Թանց. թո՛ղ անց. առանց. բաց 'ի. աւրոյն. արտաքոյ. արտաքս հանելով կամ թողլով. Բո՛ղ, Ձէյ տէ՛ տէր, տաշրս, 'Ի զափ. ձափէ, օըղ, գօ՛յ չէր, ռա՛յնա, պէր եանօ պըըոգ. *Եզև առվ յերկրին, թո՛ղ զառաջին սովն: Թո՛ղ զմեռեալսն վասն կորխայ: Թո՛ղ զքնակելս զաքառացւոց: Եզն, կով, ոչխար, թո՛ղ զեղջերու և զայծեամն: Թո՛ղ զայլ ազխ: Թո՛ղ զմեհեանսն, և թո՛ղ զմանեակս ոսկիս: Թո՛ղ զկանայս և զմանկունս: Թո՛ղ զայլ ներգուծին. ևՆ: *Թո՛ղ անգր զմարգիկ մեռեալ ... լայլն զթամուզ. Մովէր: *Այո՛ թո՛ղ անգր աւէ զայգ, նա պետրոս իսկ ասաց. Ոսկ. յհ. ա. 2: *Ի տիտոսէ կայսերէ մաշեցան 'ի սուր սուսերի, թո՛ղ քան զորս 'ի պաշարմանն սովոյն. Կիւրղ. գլ:

ԹՈՂ ԹԷ. իբր շ. Μήτιγε; καὶ ὅτι, ἔα δέ. Quanto magis? ևՆ. Այսքան ի՛ և առաւել միայն այնուհետև. մանաւանդ. ո՛չ կըծայ. *Երկինք ոչ են անարատ առաջի նորա, թո՛ղ թէ այր գարշ և անսուրբ: Եթէ մեծ ինչ բան խօսեցեալ էր ընդ քեզ մարգարէին, ո՛չ ապաքէն պարտ էր առնել. Թո՛ղ թէ զի ասաց, լուացի՛ր, և սրբեսցիս: Զհրեշտակս դատիմք, թո՛ղ թէ զերկրաւորս. Յոբ. ԺԵ. 16: Դ. Թգ. Ե. 13: Ա. Կոր. Զ. 3: *Թո՛ղ թէ՛ որ ոք բազում ոգիս հնարի 'ի մոլորութէ 'ի ճանապարհ ածել. Փարպ:

ԹՈՂ ԼԻՔ ԼԻՆԵԼ. Թողեալ լքեալ լինել. Բորչիբողի ըլալ. Էի-ողոՒն փիւղեր. *Թող լիք եղեն նոքա 'ի նմանէ. Եփր. Ծ:

ԹՈՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Թողուլն, և թողանելն. լքումն. *Խնդրէ զպատճառն իմանալ թողմանն յայդ. Վրք հց. Ծ:

ԹՈՅԼ. թուլոյ, ոց, կամ թուլի, լից. ա. Χαῦνος. Mollis, laxus, diffusus. որ և ԹՈՅՂ. իբր թողեալ զինքն. Մեղկ. մեղմ. կակուղ. լոյծ. ծոյլ. յոյլ. Բոշ, յգած. չէլչէփ. *Եւ ոգին սիրւն իբրև զօգ մոյլ. Իմ. Բ. 3: *Թոյլս առ բարեացն թալիս. Նար. Է: *Զհեշտասէր թուլամորթութեն յուլութե թուլոյն կոնկողիւոյ. Խոր. Ա. 20: *Ընդ գիճոյ զւոքն, և ընդ թուլի զհասատութն տեղայինն (զմանանայ). Եփր. աւէտար: Իսկ Ոսկ. յհ. Բ. 11. *Յօրանչեմք և վեհերիմք, թոյլ անգամ և իբրև լուծեալ գաւանիմք"։ լինի և բարգ, իբր թուլանգամ:

ԹՈՅԼ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԹՈՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Թո՛յլ արա ինձ հանգչել. կամ զի հանգեայց. Յոբ. Ժ. 20: Աղ. ԼԸ. 14: *Թո՛յլ արարէք ինձ յայսմ յանցանացս. Ոսկ. յհ. Ա. 2: *Թո՛յլ տուր պարտուցն. Լմբ. պտրգ:

ԹՈՅԼ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԹՈՂԱՆԱԼ. *Որչափ ինչ ցուցանել էր թագաւորին՝ ցուցի, զի թոյլ լիցի ձեզ վասն ձերոց իրաց. Բ. Մկ. ԺԱ. 28:

ԹՈՅԼ ՏԱԼ. Տ. ԹՈՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, և ԹՈՂՈՒԼ. *Թո՛յլ տուր այժմ. և ապա թոյլ ետ նմա: Թո՛յլ տուք երկոցունց աճել 'ի միասին: Ոչ տայր նոցա թոյլ խօսել: Ոչ եւս թոյլ քեզ մերձենալ 'ի գա. ևՆ: *Թոյլ տալովն այդ, կամ ըստ թոյլ տալոյ բարերարին. Իգն: Շ. Էդէս: Վրդն. Ծն:

Ոճով ասի. *Թոյլ տուք զայն (այսինքն թողէք), մի ոք շարժեսցէ զոսկերս նորա. Դ. Թգ. ԻԳ. 18: *Թոյլ տուք զնոսա, կոյրք են՝ կուրաց առաջնորդք. Մտթ. ԺԵ. 14: *Թոյլ տացուք մեք զայն ինչ՝ որ ինչ յոյլ լուտմ կողմանս մեկնեալ է մեր. Եփր. Ծ: *Թո՛յլ տուք ինձ զհամբերութիւն (այսինքն մի արգելուք): Առ այժմս թո՛յլ տուր այդպիսի խնդրոյդ "։ Բող. Ձէյ տէ՛ տէր. Ճ. Ա:

ԹՈՅԼ. Տ. Թուլակի. Բոշ. չէլչէփ. *Թոյլ կապեցին զմորթն. Հ=Յ. նոյ. Ե:

ԹՈՅԼԱԳՈՅՆ. իբր թուլագոյն. *Տես զալքձեալ թոյլագոյն բան. Մխ. երէմ:

ԹՈՅԼԱՆԴԱՄ. Տ. ԹՈՅԼ:

ԹՈՅԼԱՏԱՐԱԶ. ա. Թոյլ տարազու. Բոշ չէրպօշ. *Ոչ թոյլատարազ իբրև զգէջ. Եփր. աւէտար:

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. գրի և ԹՈՅԼԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. Թոյլ տալն. Բոշ փալը. Բող փալը. Իզին, էմր, իճազէթ. *Աճարկուք երեւսցին յիմմէ թոյլտուութենէ առ 'ի խրատ մարդկան. Արէ: *Առանց թոյլատուութեան. Վանակ. յոբ:

ԹՈՅՂ ՏԱԼ. (յորմէ ումկ. Բող փալ.) նոյն ընդ Թոյլ տալ. թողացուցանել. *Թոյղ տայր մարմնոյն: Թոյղ տալով նմա բանին. Ցհ. իմ. երե:

ԹՈՅՆ, թունոյ, ոց, կամ ի, ից, և աց. գ. որ և ԹՈՒՆ, թիւնի, ից. Ἰός, φάρμακον, τοξικόν. Venenum, toxicum. Դեղ մահու. մահադեղ. դեղ. ժահր. աղու, օթ, զեհիր. *Թոյնք իժից: Իբրև իժի թոյնք. Աղ. ԺԳ. 3: ՃԼԹ. 4: Առակ. ԻԳ. 31: *Լի թունոք մահաբերին. Յկ. Գ. 8: *Լցեալ թունոք հոգիս. Խոր: *Խառնեաց զթոյն (կամ զթիւն) մահաբեր. Ճ. Գ: *Զամենայն մթերեալ թոյնսն թափեաց 'ի բաց: Ցանկն իւր տարաբերէր, թէ յո՞ թափեսցէ զթոյնս. Եղիշ. Ա: *Մահու թունիւք. Արէ: *Ի խածանող սողնոց թունից: Ի թունից վիշապին. Շար: *Դառն և լի թիւնոք իրք. Փարպ: *Ի ձեռս եա սատուգութեն զթոյլ գարշապարան ահաւոր թունաց. Եփր. Ծն:

ԹՈՅՐ. ի, ից. գ. Գոյն. երանգ. *Յորժամ զկօշիկսն 'ի թոյրս սեւութե քաջաթոյրս ներկանիցէ. Ոսկ. Ա. փիլ. Ը: *Երփն երփն գունով փայլփեցուցանեն թոյրս զօրէն ծաղկաւէտ մարգայ. Պիտ:

ԹՈՅՐԱԹՈՒԽ. ա. Թխագոյն. սեւագոյն. *Արտաքնուստ թոյրաթուխս (կամ թոյրաթուխս) ներքոյ և արտաքոյ անտառախիտս. Ոսկ. կող. ԺԲ:

ԹՈՆԻՐ, նրոյ կամ րի. գ. Հնոց կամ փուռն փոքրիկ գետնափոր, ուր լինի եփել կերակուր. խորոված, հաց. վր. Բոնըէ. եբր. Թաննուր. թ. Թանդըր, Թէննուր: Եւ. Ը. 3: Ղևտ. Բ. 4: ԺԱ. 35: ԻԶ. 26: Ովս. Է. 4: Ովբ. Ե. 10: *Թոնիր ծխեալ: Թոնրոյ նմանեցաւ. Փիլ. լին: *Ընկեա զնա 'ի թոնիր վառեալ. Վրք հց. ԺԵ: *Իմանալի թոնիր, որ զհուր և զհաց ունիս. Ճ. Գ: *Զոհ եփեալ 'ի թոնրում. Նխ. գնփ:

ԹՈՆԾ. ա. Իբր Հաշմանդամ. խեղ. ոտքատ. *Զբազում մարմինս թոնծս և կիսամեռս բերեալ՝ ընկեցին զնոսա առաջի. Եղին. մթբ: (Թերեւս որպէս յն. πηρός, mancus, ցլուգ:)

ԹՈՆՉ. գ. Աղք ժամանակի կամ խեցեմորթի. (Թերեւս իբր թոնծ անդամոք.) *Զսոսա վասն զի քակել անհնար էր, որ ասին թոնձք, կլանեն, զի կոկորդին ջերմութեա թուլացեալ արձակեսցին աղիքն. Փիլ. լինել: ('ի լա. գրի, պեղակունք. Թերեւս իբր պեղագոսականք. ծովականք. կամ պողիպոդք:)

ԹՈՌԱԿ, ի, աց. գ. գրի և ԹՕՌԱԿ. պ. Թոշէ, Թոշէի տօհ. Ἐφόδιον, ἐπισιτισμός. Commeatus, viaticum, cibaria. Պաշար. պարէն ճանապարհի. կերակուր 'ի պէտս ուղւոյ. խուժանխօ, էօլ խորճըլըղը, զախիրէ, տըրգ. *Տայր ամենայնին նոցա թոշակ 'ի ճանապարհ. Յուդթ. Ժ. 9: *Պատրաստեաց մանուկն զթոշակ ճանապարհին. Տոբ. Է. 22: *Թոշակ մարդկային մարմնական կենաց, ևՆ. Նար:

Կամ Որ և է եփեալ կերակուր. եփոյ. Ὄψον. Cibus. Հց. Որո՞ց են յաղագս թոշակի կազմութեան շարագրութիւնք և օրինականք: սպս. խոհակերացն. Պղատ. Մինոս:

Նմանութ՝ Հոգևոր պէտք և պարէնք. *Ոչ ունիս թոշակ երկայն ճանապարհին (երկնից). Մաշ: *Ոչ կազմեցի թոշակ փրկութէ վարուց մաքրութեան: Թոշակաւն շնորհաց կամ ապաշխարութեան. Նար: *(Աղօթքն՝ և փառք 'ի բարձունսն են) ննջեցելոց թոշակ կենաց: Թոշակ ելից մերոյ յերկինս. Ի գէրոն:

ԹՈՌԱԿ. Ὀψώνιον. Opsonium, stipendium. Ռոճիկ զօրաց, կամ վարձ, եթէ 'ի բանակի, և եթէ 'ի քաղաքի, տուեալ 'ի սահմանեալ ժամանակի. Իւլիւֆէ, էօլէֆէ, լէփէ. (և գաթըգ, ուտելի ինչ ընդ հացի.) Շատացիցին ձեզ թոշակքն ձեր: Ո՞ ոք զինուորեսցի իւրովք թոշակօք. Ղկ. Գ. 4: Ա. Կոր. Թ. 7: *Կուտեաց նա համբարս և թոշակս զօրականին. Ա. Մկ. ԺԴ. 32: *Զամենեցուն զկարգեալ թոշակն նուազեցուցանէին: Զկարգեալ ռոճիկ նոցա յաքէալ ամ յամէ թոշակ առնէին, և ապա տանել նոցա. Եղիշ. Բ. Ը:

Նովին նմանութե ասի. *Թոշակն մեղաց՝ մահ է. Հռ. Զ. 23. այսինքն վարձ, պտուղ: *Առեալ զգինին՝ մտանէր 'ի գաւրոց՝ ուտանել թոշակաւն "։ այսինքն իւրովք ծախիւք. Ճ. Բ:

ԹՈՌԱԿ ՅԵՏԻՆ կամ ՎԵՐՋԻՆ. Viaticum. Սբ հաղորդութիւն տալի մերձ եղելոց 'ի մահ՝ որպէս կենսաւէտ պաշար չուելոյ 'ի յերկինս. *Հաղորդէին մարմնոյ և արեանն տեառն՝ իբրև յետին թոշակ զայն համարեալ անձանց. Ղևոնդ: *Զփրկութենագործ մարմին և զարիւն տն՝ թոշակ յետին առ 'ի նմանէն իւր ընկալեալ: Զխորհուրդն փրկական մարդկան բաշխէր առ հասարակ՝ ըստ օակի յետոյն թոշակի. Ցհ. կթ: *Յետ անձին զյետին թոշակն առեալ: Ի յետին թոշակէն մի զրկեսցին. Կանոն: *Այնպիսւոյն վասն ողորմութեան տայ տալի թոշակն վերջին. Շ. ընդհ: *Միայն զհաւատ շնորհաց քոյին, և ըզթոշակ կենաց վերջին. Յա սրբէ:

ԹՈՌԱԿԱԿԵՐ. ի, աց. ա. Որ ուտէ զթոշակ յանհոգս. որովայնապարար. *Թոշակակեր, և ոչ 'ի մի ինչ կերակրոց հրաժարող. Նոննոս:

ԹՈՌԱԿԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերակրելն 'ի թոշակէ անաշխատ. որովայնամոլութիւն. *Յաղագս քաջնակրատեայ թոշակակերութեն. Նոննոս:

ԹՈՌԱԿԱՏԱՐ ԼԻՆԵԼ. Տանել ուտելիք պարէնս կամ ռոճիկս. *Լինէր նոցա թոշակատար 'ի հաւատացելոց աշխարհին. Փարպ:

ԹՈՌԱԿԱՅԵԱԼ. իբր Թոշակաւոր, կամ պարէնակից, սեղանակից. *Ընդ համբարից թոշակայեալ թշնամւոյն՝ 'ի վայր անկեալ եղէ 'ի գրկաց բարձրելոյ. Բենէ:

ԹՈՌԱԿԵՄ, եցի. ն. Թոշակաւ պատուել, կամ որպէս պաշարօք իւիք յաղագել. *Որ 'ի բազմնաց կարգն իւրեանց թոշակեցին: Թոշակեաց նա զծառայսն զաւթի անարգանօք. Եփր. դփ. Բ. Գ: *Նոցին թզթովք թոշակեսցի յար ճանապարհ գի.

մեայն. կանոն։

ԹՈՇՈՄԻՄ, եցայ. չ. Իբր թառշամիլ. թօշնիլ, թառամիլ. *Դէմքն (աղքատին) գեղ նեալ, և թօշոմեալք. Մագ. ՟Է. (Նոր ձ. խառնեալ։)

ԹՈԳԱՄԱՀ. ա. մ. Թողեալ ցմահ. չարաչար կոչկոճանօք. *Զկնի թողամահ լինելոյ երանելւոյն յուսկան։ Զգլխաւոր առաջնորդն թողամահ տուանին. Բուզ. ՟Գ. 3։

ԹՈԳԵՄ, եցի. ն. Իբր Տոփելով կոփելով զան հարկանել. կոչկոճել. կոծոտել. լլկել. չարչարել. ծեծել, ճեղել, թմբել. *Թողեցան յերկուսնս գանից. Ճառ։ *Մատն հանգստեան զթողեալսն. Նար. ՟Հ։ *Այսպէս անգութ առնարարութեամբ թողլիւ. Ճ. Ա։ *կոչկածեցան. յանկուծ է, որ յաշտարապակէն ընկեցեալ թողեցին. Ոսկ. Եբր։ *Թողեցան 'ի սուր սուսերի. Ցհ. ՟Ժ։

ԹՈԳԻՒՆ, կմ ԹՈԳՈՒՄՆ, ոման. գ. Թողելն, ելն. *Թողիւն կոչէ. Ոսկ. Եբր։

ԹՈԳՈՂՈՑ, ի, ած. գ. Գործի հարկանելոյ և կոծոտելոյ. տոփիչ. գաւազան. կմ Գործի յօտելոյ. *Թէպէտ յաճախեցեր զթողոցս 'ի վերայ ստոցս իմոց, պ.հին տեղես ոչ կարացես թափել յինէն. Վանակ. յոբ։

ԹՈԳՐԵԼ. ն. Բառ ռմկ. որպէս Տնտեսել. հրաժանգել. *Ոտնելով լնարեաց ծերս յխսուն վասն խորհրդեան, և թողեկելոյ ղքաղաքն. Մարթին։

ԹՈՌԱԿՈՒՌ. գ. Ըստ Հին բռ. Մախաղ, կամ Հերթեան։

ԹՈՌՆ. ռին, ռունք. ռանց. գ. Ἔκγονος, ἔγγονος. Nepos. Զաւակ զաւակի. զարմ. սերունդ. թոռ, փղին փղան. թոռան, օղոռ օղլու. *Որդիս և թոռունս ունիցի. Ա. տիմ. ՟Է. 4։ *Զթոռունս քահանայապետացն. ՟Ա. Մ. Ա. 20։ *Զօրէն ժառանգութեան՝ որդւոց և թոռանց 'ի հարց և 'ի հաւուց թողեալ լինէր. Փիլ. ՟Ժ. բան։ *կոգմեայ թոռին իւրոյ։ Ի զաւակայ թոռանէ նորա։ Նա արտաշիսիս թոռամբ վաղարշակայ. Եհ. Խոր։ *Որդի եմ գաւթի, թոռն եմ աբրահամու. Վրք հց. ՟ԻԲ։ *Գրիգորիսի թոռայն գրիգորի". (իբր ռմկ. թոռան). կողմանց։ *Ի թոռանց թոռունս. Գէ. Ես։ *Ի թոռանց թոռանեան քանանու 'ի գարաւոնացիսն կատարեցաւ. Ոսկ. Ես. (յն. 'ի ծնեալսն 'ի քանանէ)։

ԹՈՌՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Զուգապէս թոռն մի և նոյն հաւու, թէպէտև 'ի զանազան ծնողաց. *Թոռն վարազվաղայ զթոռնակիցն իւր զվարդանոսհի արար կին. և ոեր միքայէլ տարագրեաց զնա. Կաղանկ։

ԹՈՌՆԻԱՑ կամ ԹՈՌՆԵԱՑ. գ. Թոռն թոռին, որ է հինգերորդ ազգ։ կանոն։ կամ որպէս Երրորդ և չորրորդ ազգ, եզ-զաւակ թոռին. *Զիւրն թոռնեայ, որ է իւր որդւոյ կմ զաւեր զուստր ... Առ իւր խորթուն թոռնիայն կամ ստհարսին թոռնիայ. Նիւ. շնոփ։

Իսկ ԹՈՌՈՐԴԻ կամ ԹՈՌՆՈՐԴԻ, Որդի թոռին. որ է չորրորդ ազգ։ կանոն։ Որպէս և յօրինակս ինչ Եղիշ. Ա. *Ալեշակայ որդւոյ՝ որդւոյն աբրահու, թոռորդւոյն որդւոցոյ. այսինքն թոռն խտարտիւ որդւոյ որդւոյ։

ԹՈՌՈԳ, ի, եց. գ. գրի և ԹՕՌՈԳ, և ԹՈՌԱԳ. Զգեստ կամ զրահ հիւսուածոյ. վերտ. թոռն կամ թօշղոսն ըստ հաստոյ հագուստ. *Ծանրութեն երկաթոյն և թոռոգին եր լանջս հարիւր և քսան. Մագ. ՟ԻԲ։ *Զորութեն թօռոցի, որ նախատեալն ցուցանէ. Եւղ. մփ։ Տես և ՍՍՂՆՍԹՈՌՈԳ։

ԹՈՎԵՄ, եցի. ն. Ἐπᾴδω, ψιθυρίζω. Incanto, mussito, susurro. Դիւթել զօձս, կմ թոթովելով և մրմնջելով կարդալ զօձն եւ. կախարդել. կախարդանօք մեղմել, կապել, շշնջել. և Գրգռել. Թելադրել. ստգրել. խորդալ, ֆոֆոալ. ուհհլլամոգ, ղխուչ խուլէլէ. *Եթէ հարցէ օձ 'ի թովել. (յն. յոչն թովել.) Ժող. ՟Ժ. 11։ *Երգ և բան, է որ զախտան թովեալ ողջացուցանէ. Փիլ. քագն։ *Զայսպիսիս մոլորութիւն թովէ ատ կաւքն, և այսպիսի իմն խորհրդակից լինի. Նչաք. ժող։ *Թովեմ զպատհեցօղն առ լիզս կերակրոց. Վրք հց. ծիՌ։ *Թովեալ ղեպարքոսն վասն մահու երից սորատելայն. Ճ. Բ։ *Զչար խորհրդով մեղկեալսն՝ որք թովեն զսատանայ, հարկանէ մեղօք. Նխ. ժղ։ *Հանապազորդ կայ յողորել (կամ 'ի բողոքել) և 'ի թովել զգազանացեալ բնութիւս մարդկան. Եփր. ղղն։

ԹՈՎԻՉ, վչի, չաց. ա. գ. Ἐπάδων, ἐπωδός. Incantator, incantans. Որ թովէ զօձս. գէտ. կախարդ. դիւթ. խոր- տոցօղ. հեքիմ, սահըր, ուհըրդող. Տես Սղ. ՟ԾԷ. 6։ Ժող. ՟Ժ. 11։ ՟Բ. Թ. ՟ԼԳ. 6։ *Թովիչ՝ քաղցրագոյն բանիւք հանէ զօձն 'ի զալարանէ իւրմէ. Վրք հց. ՟ԻԷ։ *Տեսանեմք (զօձն) 'ի հնարագիտութէ թովչաց զգօնացեալ. Եղնիկ։ *Ամուլն ծնաւ զթովիչն մեղաց։ Որովհետև եկն թովիչս և քաւիչ, ոչինչ գատապարտուի է 'ի մեզ. Եփր. համաբ. և հա։

ԹՈՎՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπαοιδή, ἐπάσαι. Incantatio, incantamentum. Արուեստ թովելոյ. թովելն. կախարդանք. դիւթութիւն. ուհրդողլուք, ուհըր, նէֆէստ, էֆսուն, ողխէթ, էղսիմ. *Արձակեմ 'ի ձեզ օձս կոտորիչս, յորս ոչ մտանիցեն թովչութիւք. Երեմ. ՟Ը. 17։ *Իբր թովչութբ իմն կախարդել սովորեալ են. Փիլ. Լիւս։ *Զքարբս իգակերպս կալեալ թովչութբք. Եղնիկ։

Նմանութբ ասի. *Թովչուի կնոջն բանդարգել տայր առնել և գլխատել (զյհ. մկրտ.) վասն զարդարին խօսելոյ. Սարկ. հանգ։

ԹՈՐ, թորք. գ. ա. (լծ. ծոր, սոր, ջուր. յն. քփօռ). Արմատ թորելոյ, իբր թորումն, կմ թորեալ։ Ոսկեփոր. և Հին բռ։

ԹՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ն. Ῥύω. Fluo, profluo. στάζω, stillo. Ծորեցուցանել. հոսել. քամել. հեղուլ. կաթեցուցանել. վաղէճէն, յահնէլ. ագըզմագ, սըզըրմագ. *Թորացուցանել զորձունս, կմ փրփուր. ՟ԾԾ։ *Զոր 'ի ներքս 'ի միոս բղխէ, զայն բերանն արտաքս թորացուցանէ. Երզն. մփ։ *Մի զկայծակունս բարկութեան հոսման հրեղինաց թորացուցանէր 'ի վերայ հրաբորբոք մարմնոյս. Բէնէլ։

ԹՈՐԳՈՄԱԾԻՆ.) ա. Ծնեալ 'ի թորգոմայ յաբեթեան.
ԹՈՐԳՈՄԱԿԱՆ. } հայկազն. հայկական.
ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ.) արամեան. *Թորգոմածին վկայն գաբեգին։ Տուն թորգոմական։ Տոհմ կամ գրոց թորգոմեան. Լծ. Գնջ։ Ճառ։ Ցհ. ՟ԺԲ. ԼԾ։

ԹՈՐԵՄ, եցի. ն. } Տ. ԹՈՐԱՑՈՒ-
ԹՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } ՑԱՆԵՄ. *Արտօսր 'ի վերայ թորեցուցեալ". յն. արտասուեալ. Փիլ. Իմաստ։ *Ոչ սակաւ արտօսր թորեցուցեալ (կմ թորացուցեալ). Մագ. ՟ԽԱ։ *Զոր (զլոյսն) յարփւոյ անտի ըստանձնեալ՝ թորեցուցանէ ('ի վայր). Մագ. ՟ԻԷ։ *Գրեթէ արձանն մինչև ցայժմ արտօսր թորէ. Պիտ։ *Արտօսր ինչ թորեալ՝ թափուր զմեզ թորեսցէ ('ի գուբս). Մագ. ՟Ի. և ՟ԻԷ։

ԹՈՐԵԼ կամ ԹՈՐԻԼ. չ. չ. Ծորիլ. արտաքիլ. հոսիլ. բղխել. վաղէն, յահնէլ. ագ. մագ. *Արտասուք ընդ ծնօտս նոցա թորէին. Ցհ. ՟ԺԲ։ *Եթէ արտաւք թորեսցեն. Փիլ. ՟ՆՀ. ՟ԾԱ։

ԹՈՐԹ. կամ ԹՈՐԹՆ. գ. Անուն խոտոյ կամ բանջարոյ. որ մեկնի Զուիրակ. Մարեմայ խոտ, կմ Եզնալեզու. որ է ըստ յն. Βουγλώσσα. Buglossa. և Σκαμμώνιον, ια. Scammonium, ia. և Ἀνδράχνη. Portulaca. ւիօանիուլ օթէլր, կէօվ զոպան, և սաֆմանիա, անտուփի։ Գողխոն։ Բժշկրն։ Լծ. ֆիզ

ԹՈՐԹՈՇ. ա. Բառ ռմկ. Ցուռթի. ուռձացեալ. *Խոտ՝ որ ադքենի լինի և թորթոշ։ Լինի բոյան խիստ թորթոշ և լաւ. Վստի։

ԹՈՐԹՈՇԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ցորմե. ռմկ. ԹՈՐԹՈՇՑՆԵԼ. իբր Ուռձացուցանել. *Դգմենին յամ կողմանց օգտէ ծառին, և հաստացնէ և թորթոշցնէ զինքն. Վստի։

ԹՈՐԹՈՐԵԼ կամ ԹՈՐԹՈՐԻԼ. չ. չ. Սակաւ կամ սատաիկ թորել, ծորիլ. սորսորիլ. *Անձրևք ջաղեք և թորթորեալք. Ցհ. ՟ԺԲ։

ԹՈՐԹՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԹՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ἀποστάζω. Destillo. *Զքաղցումն գիտացաք յողքան ակամայ թորթորեցուցանելով զարտօսրն՝ բռնաբար ժուժկալել կամեցեալ. Բրս. գոհ։

ԹՈՐԹՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Ῥύσις. Profluvium. Հոսումն. բղխումն ցայգութե. գլխութի. *Մի մերձեսցին 'ի տէրունական սեղանն, մինչ թորթորումն արգելցի. Փիլ. ՟ՔՀ. ՟ԾԱ։

ԹՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Թորելն, իլն. ծորումն. հեղումն. հոսումն. վաղէւլ. ագմաղ. *Արտասուացն թորմամբ։ Թորումն արտասուաց. Ցհ. ՟ԽՄ. ատ։ Բէնէլ։ Ոսկ։ *Ի թորմանէ բոսորոյ կայլակք կաթուածոց. Նար. ՟ՁԲ։ *Արփիափայլ ճառագայթից՝ բազմօրինակ թորման լուսոյդ. Բէնէլ։

ԹՈՐՇԱԿ. Գտանի գրեալ իբր Թոշակ։ Ոսկ. Եբր. ՟ԻԴ։

ԹՈՒԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաշուելն, կամ հաշիւ. և թուական. հէսապ, և թարէխ. *Ըստ զուգայ թուաբերութեն. Վրդն. պտն։ *Եղև վերափոխումն սորա 'ի ոխէ. թուաբերութեն տումարի հայոց. Սկևռ. ՟ԼԲ։

ԹՈՒԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἀριθμητικός. Arithmeticus, numeralis. գրի և ԹՎԱԿԱՆ՝ իբր ռմկ. Որ ինչ հայի 'ի թիւ. անկեալ ընդ թուով. թուաւոր. թուելի. յայտարար թուոյ համարոյ կամ հաշուի. համբանքի փոյ ընկած. *Անուն գասական, թուական, բացարձակ։ Թուական է, որ զթիւ նշանակէ. Թր. քեր։ *Ցինքեան ունի զամենայն համեմատութիւնս, զթուականն, և զերկրաչափականն. Փիլ. ՟Ժ. բան։ *Ցորում ոչ ամք և ոչ ամիսք են թըւական. Շ. ՟ԽՄ. Եղափ։ *Թուական ամօք եկն 'ի կատարելութիւն (անձման ըստ մարմնոյ). Մանր։ *Եթէ մինչև 'ի կատարումն թուականին հասցես, անթիւ քան զթուականն բազմագոյն մնայ. Եղիշ. խչ։ *Թիւ կատարեալ, ըստ թուականն արհեստից։ *Թըւական կարգի կարօտի։ Թուական աստուածորդք (թուաբանք). Վրդն. ծն. և էլ։

ԹՈՒԱԿԱՆՆ. գ. Ἀριθμητική. Arithmetica, ars numerorum, et numerandi. Ըստ յն. ոճոյ, (զօրութբ իմանալով զբաննն արուեստ,) թուաբանութի. արուեստ համարողութե. և թիւն. հաշիւ. բոգամ, ջէմ բոգամ, հէսապ. *Թուականն բազկանայ 'ի տարորոշ քանակէն։ Զթուականն փինեսցեք զոլին, որպէս վաճառականք գոլով. Սահմ. ՟ԺԷ։ *Թուականն էացուցանէ զառումն, և թափց թուականի առումն

ո՛չ է առմար. Յհ. ղէ: *Տառնեակն ունի զկատարումն թուականին, և թուականն զնիւթական գոյութիւն աշխարհիս. Եղիշ. ծն. փն:

ԹՈՒԱԿԱՆ. գ. Ἐποχή. Epocha, aera, annus. Չափ ժամանակի. ուրոյն հաշիւ ամաց յերևելի անցից և այլոց. Թէլաւն. թարէխ, ուրխէթ. *Ի վեց հարիւր հայոց թուականին, ևն. Յհ. որդի: Յիշատ: և Պատմագիրք: *Յաւել 'ի նոյն թուականն (շրջանի, այսինքն շլբ ամաց) թիւ մի. Արշ: *Կալ մէջ. զհռոմին թուական: Եւ այս թուական է, որ ըստ հռոմին զաւեւանեացն զօր 'ի չորեքշաբաթու ածէ. Տօմար:

ԹՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թուականն, իբր թուաբանութիւն, և թիւ. հաշիւ. համարողութիւն, և համար. Ի Ա. բովամ. հիսաբ. *Արհեստք թուականութեան և երաժշտականութեան. Մագ. ԻԵ: *Վարժումն թուականութեան. Ճ. Բ: *Վաճառականք գոլով, և թուականութեան պէտս ունելով: Իսկ 'ի թուականութենէ այսպիսի ինչ է. 'ի թուոցն ամանք, ևն. Սահմ. ժէ. և Է: *Որք թուականութեան են պարապեալ արհեստի. Լմբ. ող: *Թուականութիւն մասաց անբարդելեաց. Նար. յա. (այսինքն հաշիւս): *Ի թուականութիւն քառասներորդաց. Լմբ. պտրգ:

Եւ որպէս թուական ժամանակաց. Թարէխ. *Կարգ թուականութեան թորգոմեանս համարոյ. Յհ. կբ: *Յորում էր թուականութիւն մեր ամք նշ. Լաստ. ճ:

ԹՈՒԱԿԱՐԳԻՄ, եցայ. չ. Իբր համեմատիլ իւիք. նմանօղ լինել. *Թուակարգի այն յակոբ ընդ սեաւն. Ճ. Ա. 'ի ծծ:

ԹՈՒԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ἐναρίθμιος, μος. Adnumerandus. կամ բայիւ, συναριθμέω, ἐναριθμέω. connumero, adnumero, or. Ի միասին թուել. 'ի մի կարգ դասել կամ համարել. *Զանց զառաջինն առնել չար ախտի ագիտութեամբ՝ զանհնարաւորութիւն թուակցաւ. Յիշատ: *Թուակից եղիցի (այնոցիկ), որք զանձինս բերեանց ընծայեցուցին տեառն: Արժան է ընդունել և թուակից առնել եղբայրութեան. Բրս. հց: *Այծ սուրբ է, և ո՛չ արարելոցս թուակից. Կիւրղ. գնդ: *Զհոգին տոյ՝ ամենայն գիր ... ընդ հօր և ընդ որդւոյ թուակից և փառաբանակից ասէ. Ած. ա. ի. և ծէ: *Որք և թուակից յիշին ածայնոյ և թագաւորականի երրորդութեանն. Լմբ. յայտ: *Թուակից եղեցի հօտի ընտրելոց քոց: Թըւակից զաս առնել ընտրեալ ածայնին հօտի քո. Մաշտ:

ԹՈՒԱԿՑԵՄ. ն. Συναριθμέω. Թուակից առնել. *Զեփրեմ ասաց, և զյուդայ. թուակցեաց զմովսէս. Բրս. ող: *Ժամ է ձեզ (մոլորելոցդ) և ընդ որդւոյ թուակցել և 'ի նոյն յարել զ'ի ձեռն նորա եղեալ ատացուածքս: Ընդ հրեշտակս թուակցել զհոգին: կամ ընդ հրեշտակս թուակցեալ լինի որդի. Ած. ծէ:

ԹՈՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συναρίθμησις. Connumeratio. Թուակիցն գոլ. համապատուութի. *Ի սահմանս միացեալ բարեպաշտութե 'ի միաւորութե և 'ի թուակցութե (երրորդութե). Անյաղ. 'ի նիւղ: *Եւ քեզ ընդ հօր անհասին՝ թուակցութեամբ հոգւոյդ անճառելի վայելէ փառք. Նար. յա:

ԹՈՒԱՑ. ի,ից. գ. որ գրի և ԹՈՒՌՑ. Բառ ռմկ. Թոլղ. որ է Տապակ. եւ և կաւկարայ, և Պղինձ, ևն. իբր աման կամ աղի եփելոյ. որ և Թանթրաւ ասի. *Մատնելով 'ի թոնիրս և 'ի թուայս: Ի յարեւն թոնրաց և թուայից: Կռակար է ակուտ, որ թուայ ասի. Վրդն. Էւ. և ղնդ:

ԹՈՒԵԼԱԿԱՆ. ա. գ. Իբր Համարողական. և թուականն, այսինքն թուաբանութի. *Ուսաւ զերկրաչափական և զթուելական. ՃՃ. 'ի Նէքտանէնէ: և Հ=Ց. Ճառք. ԻԷ:

ԹՈՒԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Այսպէս կամ այնպէս թուելն. համարումն. կարծիք. *Որպիսի ինչ ունի յինքեան թուելութիւն: Թէպէտ և ո՛չ է ճշմարիտ այսպէս թուելութիւն. Անյ. պերիարմ:

ԹՈՒԵՄ, եցի. ն. Ἀριθμέω. Numero. Ի թիւ կամ ընդ թուով արկանել. համարել. հաշուել. և Դասել. համրել, սէղէլ. հէսապ էթմէք, սայմագ, իհսա էթմէք. *Թուեսցես զաստեղս, եթէ կարիցես թուել զնոսա: Իբրև զաւազ ծովու, որ ոչ թըւեսցի 'ի բազմութենէ. Ծն. ժե. 5; լբ. 12: *Անցանիցեն խաշինք ընդ ձեռն թուողի. Երեմ. լգ. 13: *Ոչ զմի և ոչ զերկուս ... և ոչ թըւել ամենեցին գիտելով. Պղատ. օրին. Է: *Թերևս յոյժ դիւրին իցէ զաւազ ծովու թուել. և ոչ զհրամանն տոյ պատմել բանիւք՝ թէ որչափ ունիցի արագութիւն առ 'ի գործս. Վէցօր. Է: *Ընդ հրեշտակս պարեալց, ընդ առաքելոյն թուեալց. Մանդ. ծա: *Յառաջին գաւնդ աշակերտացն թուեցաւ (յուդա). Խոսր:

ԹՈՒԻՄ, իմք. չ. Համարեալ լինել, կարծիլ. համարել զանձն. կարծել զինքն. *Ոչ այսուհետև թուիմ կենդանի. Խոր. ա. 25: *Ի վեր վերամբարձ թուէի միշտ նկրտիլ. Փիլ. ծ. բան: *Մեք՝ որ թուիմքս, թէ եմք ինչ. Մանդ. ծը: *Որ թուիմքս՝ եթէ հրաժարեցաք յաշխարհէս. Սարգ. գ. յհ. գ: *Մի թուեցիմք այնուիկ ծընկեցք. Յհ. կբ: *Զի մի թուեցայց ինչ և ես 'ի ներքս բերել յանձնէ իմմէ. Ոսկ. ա. կօր: *Թուիմ ինձ, թէ սէրն քո սասանէ զմեզ. Լմբ. պտրգ:

ԹՈՒԻ, ին. դիմազ. Δοκεῖ, ᾠέται, φαίνεται. Putatur, videtur, videor, apparet, volo, placet, visum est. δοκέω, puto. Կարծի. երևի. համարիմ. վարկանիմ. դատիմ. կըւէդուր. կործէմ. կէրէներ. կէօրիւնիւր, զաննըտէրա, գըլյոռ օլունուր. *Թուէր թէ կայցէ յեզր գետոյ: Թուէր 'ի տեսլեան իմում, եթէ կայի: Ինձ այսպէս թուի: Զիա՞րդ թուի քեզ: Նոցա այսպէս թուեցաւ: Թըւեցան յաչս անզգամաց թէ մեռան, ևն: Սոյնպէս ասի. *Բարւոք կամ բարի, կամ լաւ, կամ հաճոյ, կամ չար թուի ինձ, կամ յաչս իմ, ևն: *Մի թագուցանել զամօթ քո՝ վա թուելոյ ոչ դնել գայթակղութի. Կլիմաք:

ԹՈՒԱՑ. ռամկականն ձայնիւ թուեցաւ. կէօրիւնտիւ. *Որում մեղքն դիւր թուայ: Սքանչելի թուայ նմա հեթանոսաց կոչումն, ևն. Լմբ. ող: *Գունաւոր թուայ և հաճոյ քան զբնական գեղն: Չար թուայ տոյ. Վրդն. ծն. և ող:

ԹՈՒԵՑԵԱԼՆ, եալքն. գ. որ և ԹՈՒԻՔ. իբր յն. փօտա. Δόξα. Opinio, sententia. Կարծիք. վարկ. վարդապետութի. *Արքոցն հարց թուեցեալն, այսինքն արտադրութի: Որպէս 'ի հիմանէ իւրեանց 'ի բաց շարժեալք զհեթանոսացն թուեցեալս. Կիւրղ. գնդ: *Սոցա հարցն թուեցելոցն հետևիմք. Գրիգ. խգ: *Սակս այսոցիկ ասացուք 'ի մէջ զթուեցեալն ծերունեացն. Նիւ. ծն:

ԹՈՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Կարծիս տալ. երևեցուցանել. կործէյնէն, էրէնջէնէն, սէզղէլ փուլ. զաննէ էթտիրմէք, կէօստերմէք. *Թուեցուցանելին տաղտկացեալս զինքեանս առ 'ի նմանէն գոլ. Յհ. կբ: *Դառն է, և քաղցր թուեցուցանէ. Խոսր: *Զաղքատութիւն ոչ դժուարին ինչ, այլ ցանկալի թուեցուցանէ վասն ածպաշտութե. Ոսկ. Եփ:

ԹՈՒԶ, թզոյ, ոց, կամ թզի, եաց. գ. Պտուղ թզենւոյ՝ քաղցր և կակուղ, լի սերմամբք իբր մանր կորեկօք. Ինճիր. *Մրգաց հանդիպի ճաշակելով, կամ ողկուզից, կամ թզից. Պղատ. օրին. Է:

ԹՈՒԶ ասի նմանութե և թզաձև պալարն. Բժշկրն:

ԹՈՒԹ, թթոյ, կամ թըթոյ, ոց. գ. Μόρος. Morum. Թութ ասի և ար. պրս. թ. Պտուղ թթենւոյ. սպիտակն քաղցր յոյժ, և սևագոյնն՝ թթուաշ համեղ. իբր խոշոր պտուղ մորենւոյ. (որպէս և թութն ըստ յն. է մօրօն, մօր գունով): Գաղիան: *Հովիւ էի, և թութ քաղէի. Ամով. Է. 14. յն. συκάμινον, որ է մոլաթուզ. և պտուղ մորենւոյ. *Նուռն և թութ, դեղձ և յունապ. Վրք հց. իա: *Փեղքն տեսանելով զարիւն, նաև զարիւն խաղողոյ, և կամ սևու թըթոյ, քաջալերեին 'ի պատերազմ. Մխ. ապար:

ՕՇԱՐԱԿ ԹԹՈՑ, որ գրի և ԹԹՈՒ ՕՇԱՐԱԿ, կամ ԹԹՈՒՕՇԱՐԱԿ. յն. διαμόρων. diamoron, rob ex moris paratum. Թութ շուրուպու կամ շէրպէթի: Գաղիան:

ԹՈՒԹ կամ ԹՈՒԹՔ ասի ռամկօրէն իւիք նմանութե Ախտն երաստանաց. ծայրալը:

ԹՈՒԹԱԿ. Տ. ԴՈՒԴԱՔ, և ԳԱԳԿԱՑ:

ԹՈՒԹԻ ԱՂԱՑ. կմ ԱՂԱՑ ԹՈՒԹԻ. Κιμωλία, πομφόλυξ. Tutia, collyrium, stibium, ևն. որ և ԾԱՐՐԱՔԱՐ ասի. Դեղաչաց 'ի հանքային կաւոյ, կամ 'ի հողոյ կիմողայ լերին, կամ 'ի քարէ լուսելոյ խառն ընդ շաքարի. ևն. և Ամենայն նիւթ ծարրոյ. Թիւթիա, Թիւթիայի փէթէ. կէօղ Թաշը. տաստըգ Թաշը: Հին բառ և Բժշկըն. ուր կոչի և *Անապած ծարուր ու: Ի Մխ. բծ. գրի և ԹՈՒԹԻԱՑ:

ԹՈՒԻ. Տես 'ի բայն ԹՈՒԵԼ:

ԹՈՒԻՔ, թուեաց. գ. որ և ասի ԹՈՒԵՑԵԱԼՆ. Կարծիք. վարկ. համարումն. զանն, գըյաս. *Զի կարծիք և թուիք, նմանութի և ստուերք են միայն. Յհ. կբ:

ԹՈՒԼԱԲԱՐ. Տ. ԹՈՒԼԱԿԻ. *Թուլաբար առաջնա ընթեռնուլ. Երզն. քեր:

ԹՈՒԼԱԳՈՅՆ. ա. Տ. Առաւել կամ յոյժ թոյլ. մեղմ. մեղկ և մեղմով. Թոլէյէ. կէվշէք, կէվշէքճէ. *Բերին պարկս, և լցին մոխրով հնոցի, և արարին թուլագոյն. *Ագաթ: *Թուլագոյնս (կմ թոյլագոյնս) խորհրդով. Ճ. Բ: *Մի ինչ յիմար և մի՛ թուլագոյնք լիցուք. Ոսկ. յհ. Բ. 35: *Քան զթուլագոյնս 'ի թագաւորացն: Զորոյ զվրէժս ոչ թուլագոյնս ինչ խընդրեաց թագաւորն հայոց խոսրով. Խոր. Բ. 62. 70:

ԹՈՒԼԱԴԱՇՆԱԿԵԱԼ. Թոյլ և դաշն եղանակեալ. թուլացեալ ձայնիւ. Թոլէյ ժէֆի յանէն պէս. *Ուժգնաբարբառ թմբկիս ... չրացիր իմն գիջութբ անվայելուչ թուլադաշնակեալ. Նար. ղգ:

ԹՈՒԼԱԿԻ. մ. Թուլաբար. թուլութբ. մեղկութբ. *Ոչ թուլակի, և ոչ զանդիտեալով. Նիս. Թէոդոր:

ԹՈՒԼԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Թոյլ և մեղկ մարմնով. *Հրաժարեցուցեալ էին զկանայս վասն թուլամարմին գոլոյն. Կանոն:

ԹՈՒԼԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Թոյլ մտօք. մեղկ. յողդողդ. անարի. վատ. *Յաղագս անբանից արանց թուլամտաց. Խոր. ա. 2: 'Ի կորուստ թուլամիտ ազգացս. Փարպ: *Անշուք և թուլամիտք, որք ոչ ծանեան զճշմարիտ բարին. Հանճ. առաք:

ԹՈՒԼԱՄՈՐԹ, ի, աց. ա. Μαλακός.

(ըստ. մեղկ. ձեռն) . Mollis, remissus, effeminatus. որ գրի և ԹՈՒՂԱՄՈՐԹ. Թոյլ մորթով, երր Թուլամարմին, Թուլամիտ. անարի. փափկակեաց. հեշտասէր. կնամարդի. կէվշէք. * Վատասրտաց, Թուլամորթաց, վայրենեաց. Եւս. քր. ա։ * Թագաւոր Թուլամորթ. Սմբ. Էրէց։ * Ըստ կամաց զինչ անէր, վատասէրտ իմն և Թուլամորթ գոլով. Նոնն.։ * Թուլամորթ վատասրտութիւն. Ճ. Ա։

ԹՈՒԼԱՄՈՐԹԻՄ, եցայ. չ. Թուլամորթ լինել. Թուլանալ 'ի վարս. կէվշէքլէ. * Թուլամորթելն և սկարանան։ Բազումք 'ի քաջանայից և 'ի կրօնաւորաց Թուլամորթին 'ի կրօնից իւրեանց։ Թուլամորթեցան զօրքն հայոց, և առեցին զարուեստ պատերազմի. Ոսկ։

ԹՈՒԼԱՄՈՐԹՈՒԹԻՒՆ. } Թուլամորթն

ԹՈՒԼԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. } գոլ. Թուլուն վարուց. մեղկութի. հեշտասիրութի. վատասրտութի. Թուլասրտութիւն. կէվշէքլիք. * Յայսմ ժամանակի 'ի Թուլամորթութե կրթեցաք մի առ միով 'ի ծանծաղ և 'ի տարաամ վարս։ Որ 'ի Թուլամորթութե և 'ի յոռութե կրթեն զբազումս. Գր. որչ. 'ի լուս։ * Ծանուցեալ զհեշտասէր Թուլամտութի (սարգանաբաղալ)»։ հին օրի. Թուլամորթութե. Խոր. ա. 20։ * Հաւանեցուցանել զԹուլամտութի նորա. Տօնակ։ * Սըրտաբեկ լեալք Թուլամտութե՛ ահ արկանելով. Գոհ. ողէօ։

ԹՈՒԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Συνανίημαι, όχλάζω. Remittor, relaxor. πεῖθομαι, suadeor. որ և ԹՈՒՂԱՆԱԼ, ԹՈՂԱՆԱԼ. Թոյլ գտանիլ. մեղկանալ. մեղմանալ. զիջանիլ. ցածնուլ. նուազիլ. պակասիլ. լքանիլ. Բաշնուր խնթել. կէվշէմէք, էնմէք. * Ոչինչ Թուլանայր ('ի խորհրդոցն). գ. Դ. ա. 8։ * Երթայր ջուրն, և Թուլանայր յերկրէ. Ծն. ը. 3։ * Աչքն 'ի հանգստեան և յապահովութե Թուլանայ և արձակի. Փիլ. խնամ։ * Թուլացաւ առ հրամանն. Կիւրղ. գնձ։ * Թուլացեալ յամենայն բարեպաշտութէ. Խոր. գ. 11։ * Ոչինչ կասեալ Թուլացան յերկնաւոր առաքինութէն. Եղիշ. է։ * Անհարկրդաբար դարձեալ յաւալին Թուլացան 'ի հետոց նոցա. Ղեւոնդ։

ԹՈՒԼԱՍԻՐՏ, սրտի, եց կամ աց. ա. Թոյլ և մեղկ սրտիւ. վատասիրտ. անհոգ. իւրէքօկ, ճէսարէթսիզ. * Զմտաւ ածեալ զերայից և ոմանց Թուլասրտից ձեռս լըքեալս առ 'ի պատերազմել. Յհ. կը։ * Թուլասիրտ յաղօթս. Մխ. դփ։

ԹՈՒԼԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Վատասրտութի. մեղկութի. անհոգութի. * Գիտացեալ զԹուլասրտութի նր, և զյուլութի. Խոր. գ. 9։

ԹՈՒԼԱՏԱՐՐ. ա. Μαλάκιος. Mollis. Թուլամարմին. կակուղ. Թոյլ. * Անուանել կոչին Թուլատարր. քանզի ոչ պինդ մարմինս ունին, այլ Թոյլ. Վեցօր. է։

ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐάω, ἀφίημι, ἀνίημι, χαλάω, ἐπιχαλάω. Sino, remitto, laxo. որ և ԹՈՒՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. որպէս Թոյլ Թողուլ. մեղմել. զիջուցանել. մեղկել. Թողուլ. Թեթևացուցանել. Բաշնուր, կէվշէթմէք, գօշլամագ. * Թուլացո՛ ցխսա ծառայութե հօրն քոյ. Գ. ժ. Թ. 4։ * Թուլացո՛, զի՛ կայ մեր և քո. Ղկ. ր. 54. Թող։ * Աննարակ (գինին) զմարմնոյ զօրութիւն Թուլացուցանէ։ Զօգտոյն պնդութիւն Թուլացուցանելով. Փիլ. լհ. ե։ * Սատանայքն զաօթսն Թուլացուցանեն. Ա. Թես. Ց։ * Մի կարծեր չարչարանօքդ քո Թուլացուցանել զիս. Հ = Յ. ձայ. ծը։ * Թուլացուցանել զմիտս. Յհ. կը։ * Թու-

լացուցանէ 'ի խնամոցն. Լմբ. յայփ։

Եւ որպէս Թոյլ տալ. Թողացուցանել. Բող տալ. գօյ վէրմէք, ղըրագմագ. * Ոչ Թուլացուցին պատարագել նմա զայնու. Խոր. գ. 26։ * Մտանելոյ 'ի մարդ չունի իշխանութի առանց թոյլ Թուլացուցանելոյ։ Թէ չէր քնի Թուլացուցեալ, ոչ իշխէր մտանել 'ի նա, այլ վասն յանդիմանելոյ զանձնիշխանութի երկոցուն՝ Թուլացոյց. Եղնիկ։ * Թուղացուցեալ մարմնոյն կրել զիւրան։ Նոյնպէս և զարտօսրն իրաւացոյց, զբնական լինել 'ի մարմնի պատահումն Թուղացոյց. Յհ. իմ. էրև։ * Եւ զայս Թուղացուցանել նոցա 'ի հանգիստ մինչև 'ի մահ. Արշ։

ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Χάλασις, χάλασμα, ἄρεσις. Laxatio, remissio. μαλακία, mollities. Թոյլ գոլն կամ Թուլանալն. մեղմութի. մեղկութի. Թուլամորթութի. կակղութի. կէվշէքլիք, էրիւրէքօկլիք. * Սաստկութի և Թուլութի ընդունի պատահմանցն ընդունելութի. Պորփ։ * Ոչ միշտ խստութբն խեղդել, և ոչ համակ Թուլութբ մեղկել. Սրգ. ա. պ. ծա։ * Քաջ գիտեմ և զհոռոմոց զԹուլութին. Փարպ։ * Գիտէր զԹուլութիւն հաւատոց նոցա։ Մի Թուլութբ լքանիցիմք։ Նեղէր զնոսա, և ոչ լուաւ 'ի նոցանէ բան Թուլութե. Եղիշ. գ. է. ը։

ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆ. որպ Թոյլտուութի. իղին, ինձողէն. * Անհնար է չարին գործել ինչ՝ առանց Թուլութե (առ յոյյ). Վանակ. յոբ։

ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. * Խաբէութբ առ ժամանակ մի Թուլութի արարեալ. Եղիշ. ը։

ԹՈՒԽ, Թխոյ, ոց. ա. Μέλας. Niger, ater. Սեաւ. մԹադոյն. (ըստ. ընդ. ծուխ. և սուգ). սև, ճուբ գոմա. սիյահ, գարա. պօղուխնէք, գօխանի. (իսկ գօխու, է ծուխ. և գօխա, մուԹն, խաւար). * Մազ Թուխ. Ղևտ. ժգ. 37։ Մրբ. Է. 36։ * Ի սպիտակացն սեաւք ծնանէին, և 'ի Թուխ այծից սպիտակք և պիսակք։ Թուխ մարդ. Կիւրղ. ծն. Խ գնձ։ * Թուխ տեսլեամբ։ Իբրև լսէր Թուխն (դև), վաղվաղակի 'ի բաց փախչէր. Ճ. Ժ։ * Հակառակ էր, որպէս սպիտակ Թխոյ. Եզնիկ։ * ԵԹովպացիքն Թուխք են մարմնով. Լմբ. ող։ * Թուխ աչք, և Թուխ յօնք. Աղթարք։ (սև աչուի, սև ընքաշի. գարա կէօզլի, գարա գաշլը)։ * Սպիտակն 'ի փառս և 'ի պարծանս, իսկ Թուխն 'ի նախատինս և յանարգանս. Եփր. Աւ. աւետ։

ԹՈՒԽ ԶԳԵՆՈՒԼ. } Ազանել զսեաւ

Ի ԹՈՒԽՍ ՀԱՄԱԿԻԼ. } զգեստ սգաւորի. սուգ զգենուլ. սեէւ հագնիլ. * Զգեցաւ Թուխ։ Զգեցեալ եւ Թուխս։ Թուխ ընդէ՞ր ես զգեցեալ։ ԶԹուխդ ընդէ՞ր զգեցեալ ես. ՃՃ։ * Ընդ արտասուս ցնդիցի, և 'ի Թուխս համակիցի։ Ո՛չ արտասուեմք, և ոչ 'ի Թուխս համակիմք. Սարգ. յկ. գ։

ԹՈՒԽ ԶԳԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. } Սուգ և տրտմութի ածել.

Ի ԹՈՒԽՍ ՀԱՄԱԿԵԼ. } 'ի Թուխ գոյն սգոյ չրջել. պատել. սեօցնել, սօկի նօթէցնել. * Զգեցոյց Թուխս աշխարհին իւրում, և նստաւ 'ի սուգ առ տրտմութեանն. Եղնիկ։ * Զգլուխ և զոտս 'ի Թուխս համակեն. եԹէ հնար ինչ էր, ամենեքին զհանդերձն 'ի Թուխս գարձուցանէին. Ոսկ. եւ։

Ի ԹՈՒԽՍ ՆՍՏԵԼ ՀԱՒՈՒՑ. Տ. ԹԽԵԼ. (ուստի ամկ. Բխոճար). * Յորժամ 'ի ձուս և 'ի Թուխս նստիցի. Վեցօր. է։

ԹՈՒՂԲ. գ. (որ և Թուխպ, Թուղփ). ըստ հին. բռ. Ամպ, կմ մառախուղ. Տես ԹԼԲԱՑՈՐԴ։

ԹՈՒՂԹ, Թղթոյ կամ Թի, Թոց. գ. Χάρτης. Charta. Թերթ բարակ, յորոյ վերայ գրոշմին տառք. երբեմն կեղև և տերև ծառոց, կամ պրտու. կնիւն. ապա մագաղաթ 'ի մորթոյ գառանց. յետոյ ծեծածն բամբակի, լաւ ևս՝ կտաւոյ կմ վշոյ. քեադըտ, քէլբա. * Եղբարքն՝ որ գիտէին գործել Թուղթ. Վրք հց. ծը։

ԹՈՒՂԹ. Ἐπιστολή. Epistola, litterae. Գիր ողջունի. քարտէս. նամակ. հրովարտակ. մէքթուպ, պիթի, նամէ. տես Բ. Եզր. Դ. 6. 8։ Նեեմ. Բ. 7։ Է. Ժ. Ը. 1. 6։ ա. Դ. Է. 14։ Եւ. ծը. 2։ Գծ. Ժ. 2։ Հռ. ծզ. 22։ ա. կոր. Է. 9։ ծզ. 3։ * Եւս տանել նմա Թուղթ աղաչանաց։ Դարձան հանդերձ Թղթով պատասխանաւ. Խոր. Բ. 29։ Գ. 57։ * Թուղթս ողջունացոյցս յղեմք։ Գրեալ էր 'ի Թղթին։ Պատասխանի Թղթին. Փարպ։ * Ոչ հնազանդեցի Թղթիս այսմիկ։ Ի սկըզբան Թղթին և 'ի կատարումն. Լմբ. սփ. Խ ող։ * Պատճառ Թղթիս այս է։ Ի ձեռն Թըղթիս։ Եւ է պատճառ Թղթիս այսոնիկ. Բ. յհ։ Խ ա. կոր. ևն։ * Ի կատարածի Թղթիս այսորիկ. Եփր. եբր։

ԹՈՒՂԹԱԳՐԵԼ. լաւ ևս ԹՂԹԱԳՐԵԼ. Թուղթ կամ նամակ գրել. մէքթուպ եազմագ. * Թուղթագրելով ամենայն ուրեք. Սոկր. Բ. 20։

ԹՈՒՄԲ. Թմբի կամ բոյ. գ. Χῶμα. Agger. Հողաբլուր. հող բարձրացեալ. ցանկ. պատնէշ. դէփէն, դէնէ, սէդդ, Բօդէէ, արղ. * Աւերեաց զԹումբս գետոց. Ագաթ։ * Գնացք ջուրց հզօրագոյն գետոց սովոր են մաշել և փլուցանել զԹումբս շրԹանց ջուրցն։ Որ է գողոց սովորութի՝ 'ի վեր ընդ Թումբս վաղել, և ընդ ցանկս արկանիլ. Ոսկ. յհ. ա. 21։ Բ. 12։

Եւ Ըրջանակ կողից նաւուս բարձր. * Նաւն մեծ՝ պարիսպս անքակս ունիցի շուրջ ըզԹումբսն. Ոսկ. եա։

ԹՈՒՆԱԲԵՐ, կամ ԹԻՒՆԱԲԵՐ, ի, եց կմ աց. ա. Ἰοβόλος. Venenosus, venenatus. Որ բերէ յինքեան՝ այսինքն ունի զԹոյն, և յայլս ևս արկանէ. Թունաւոր. Թունաւորիչ. զէհիրլի. * Թունաբեր գազանք, կմ սողունք, կմ օձք, կմ իժք. Փիլ. սաէպ։ Ոսկ. յհ։ * Առ բազումս 'ի բժշկանացն ասացին ոմանք գործակից լինել Թունաբերացդ յօգուտ ինչ։ Սողնոցն, որ նշանակ Թունաբեր ախտիցն է. Փիլ. նխ. Բ։ Խ լին. Բ. 56։ * Որպէս 'ի Թունաբեր վիրաց 'ի բաց փախչել. Բրս. ող։

ԹՈՒՆԱԲՈՒՂԽ. կմ ԹԻՒՆԱԲՈՒԽ. ա. Որ բղխէ յիւրմէ զԹոյնս. * Թիւնաբուխ ժանիք. Ոսկ. լա։

ԹՈՒՆԱԴԵՂ, ոյ կամ ի. գ. Դեղ ընդդէմ Թունից. դեղաԹափ. Lapis bezaar, bezoor, pazahar, venenum tollens. պադիծահ քար. ճան զէհիր, պադզէհր. ճօպի զէհր։ Բժշկրն։ հին բռ։

ԹՈՒՆԱԹԱՓ կամ ԹԻՒՆԱԹԱՓ ԼԻՆԵԼ. Թափել յայլս զիւր Թոյնս կամ զցասումն վնասակար. * Մի Թիւնաթափ լինիր յեղբայրն խրատու պատճառաւ. Նէրս։ * Կամէր Թիւնաթափ լինել 'ի գաղթականսն՝ որ 'ի բերդին. Ոսկ։

ԹՈՒՆԱԼԻ. ա. } որ և ԹԻՒՆԱԼԻ, ԹԻՒՆԱ-

ԹՈՒՆԱԼԻՑ. } ԼԻՑ. Լի Թունօք. Թունաբեր. զէհիրլի, աղուլու. * Թիւնալի ցասմամբ. Ճ. Ա։ * ԶԹունալից որպէս զօձի զլեզուդ քո շարժել ընդդէմ նոցա. Յհ. իմ. էրև։ * Զօձն Թիւնալից. Վրդն. ել։ * Յօձից Թունալից խայթոցաւորաց. Երզն. լա։

ԹՈՒՆԱՐԿՈՒ, ի, աց. ա. Ἰοβόλος. Venenum ejaculans, venenosus. Որ արկանէ յայլս զԹոյնս իւր. Թունաբեր. զէհիրբար, զէհիրլի. * Խորհրդակից ունել ոչ ևս զԹու-

նարկու օձն, այլ զպատուիրանն ոչ միայն. Նիւս. խոստ։

ԹՈՒՆԱՒՈՐ կմ ԹԻՒՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ թունից. ժանտաւոր. թունաբեր. ըստ յն. թունարկու. Ἰοβόλος. Venenosus, venenatus, virulentus. զէհիրլի. *Բայց որդւոց քոց և ոչ թունաւոր վիշապացն յաղթեցին ժանիք. Իմ. ժզ. 10։ *Ի թիւնաւոր գազանաց. Կոչ. ժ։ *Զխոյս և զմաքիս առ ոտն կոխէր, և զորոճն թունաւոր ճիրանամբքն պատառէր. Եփր. Հհ. ա. բռնէլ։ *Նմին զվէրն թունաւոր (կամ թիւնաւոր) գեղովք. Խոր. ժ. 18։ *Թիւնաւոր և մարմնակեր (որդանց). Մաշ։

ԹՈՒՆԱՒՈՐԱԲԵՐ, ի, աց. Տ. ԹՈՒՆԱԲԵՐ. *Կարիճ, և որքան միանգամ այլ թունաւորաբերացն անբան ազգք են. Փիլ. նխ. բ։

ԹՈՒՆԱՒՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ թունաւոր. *Ոչ 'ի լաւագոյն անասնոցն, այլև 'ի գազանացն և 'ի սողնոցն թունաւորագունէն և յանարգէն. Փիլ. լին. ա. 36։

ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Թունաւորն գոլ. թունելն, և լին. *Գազանական յափշտակութք և թունաւորութք. Արծ. ա. դ. է։ *Հարկեցաւ 'ի բարկացողութիւն, որ է 'ի նմա թունաւորութեան կուռք (կամ բազքին). Վրք հց. ժ։

ԹՈՒՆԴ, թընդոյ, 'ի թնդոջ. Տ. ԹԻՆԴ, ԹՆԴԻՒՆ. *Իբր 'ի բախմանէ թունդ (կամ թունտ) առնու աշխարհս. Վրդն. դան։ *Դարբնական բախման թընդոյն, որ գործօնեայք էին նիւթոյն. Ներս. մոկ։ *Սիրտք 'ի թնդոջ 'ի վեր վազեն, և զկուրծս բախեն. Ոսկ. եփես. ժէ։ *Դասքն հրակերպից՝ թունդ առեալ յերկնից. Գնձ։

ԹՈՒՆԵՄ, եցի. Ն. Դնել թունիւք (իրօք կամ նմանութք). 'ի չարն գրգռել. զէհիրլէմէք. *Առաւել ևս թունեալ 'ի կըռզէտոպարայ. Խոր. բ. 22։

ԹՈՒՇ, թշի կամ թշոյ. գ. Այտ ուռուցեալ. որ և ԹՈՒՐԾ ասի. Բառ. աճուրփ, եանագ. *Սնեղունքն աշտանակին՝ թուշքն են. Ի Գէրգ խոստ։ և Տօնակ։ *Զլեզուան առ ծէն զթշօքն, և զօղանջեն մանաւանդ՝ քան թէ զրուցատրեն. Մագիս։

ԹՈՒՉԱԲԱՐ. մ. (լծ. թովչաբար.) Իբր շողոմելով, շողոքորթելով. Θωπευτικῶ. Demulcendo. *Առ այն՝ որ (առ) ախակողմանն են, թուչաբար պաճուճեալ. Պղատ. օրէն. ա։

ԹՈՒՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Θωπεία. Adulatio. Շողոմանք. շողոքորթութի. քծնութի. *Առ ոմանս չարաչար թուչուլիս արանց այնոցիկ, որ առ ևս աքանչանան. Պղատ. օրէն. ա։

ԹՈՒՊ. ա. Իբր Անպիտան. ապար. *Նախկին ընծիւղեալ պտուղքն ոյն և թուպ լինին. Վանակ. յոբ։

ԹՈՒԽ. գ. Որպէս Պատառ մեծ, լցուցիչ բերանոյ. *Զայն որ 'ի վերայ կեկղոպայ և ոգևսեայ ընկերացն զառասպելն յայտնի ցուցանիլ 'ի նոցանէ ճշմարիտ, պատառս և թուռս մարդկան ուտելով, ոչ առէ քերթողն. Փիլ. փեսակն։

ԹՈՒՐ, թրոյ. գ. Κορύνη. Gladius, clava. Սուր. սուսեր. (գրի և ԹՈՅՐ. գուցէ իբր սուր թիւր.) Գըլըճ. *Եւ ինքն ունէր ընդ մէջ իւր թուր. ժ. Թգ. իա. 16։ *Թուր շողացուցանել. Լմբ. առ ընծ։ *Այսու թրով սպանանեմ զքեզ. Վրք հց. ղ։ *Գող ընդ որում գտանի թոյր, վրէժ մահապարտ խնդրի 'ի նմանէ. Մխ. դտ։ *Ոստայնանկին փայտեայ թրովն կնքէ զպորտն, կմ կցէ առէ զթելն. Լծ. նար։

ԹՈՒՐԻՆՋ, ընջոյ կամ ջի. գ. Malum aureum, pomum aurantium. իտ. Melarancia, narancia. ռմկ. և՝ Թուրունճ, Թէրէնճ. *Պտուղ նման նարընջի (այսինքն քօրթագալի), բայց թթուաշ. և ծառ այնր պտղոյ, իբր Թուրընջենի. Տես ԹՐՆՋԻ. Թուրունճ աղաճը. *Էին պտղաբերք ծառք բազում յոյժ, արմաւ և թուրինջ, նուռն և թութ. Վրք հց. իա։ *Թուրինճն չընդունի օտար պատրոյս, այլ թուրինճ միայն։ Թուրունճի թթու. Վստկ։

ԹՈՒՐԻՆՋ ԽՈՏ. Melissa, citrago. Բոյսն՝ ունի կազմի ոգելից և առողջարար ջուրն՝ մելիսսա կոչեցեալ. Թուրունճան, գօխան օթու, օղուլ օթու։ Բժշկրն։

ԹՈՒՐԾ, թրծոյ. գ. Γνάθος. Mala, maxilla, bucca. Թուշ. այտ ուռուցեալ. *Հանեալ 'ի նմանէ զնիզակաւորն՝ ընդ թուրծն հանէր, և բազում զիւր թափէր զառատմունսն. Բուզ. է. 37։ *Նմանեցաւ մանկտւոյ, որ զթուրծսն ուռուցանիցեն. Ոսկ. մ. ա. 23. (լս. թուշսն)։ *Ստամոքք, լեզու, շրթունք, թուրծք. Սարկ. հանգ.

ԹՈՒՐԾ. ա. Արմատ Թրծելոյ, է Թրծեալ, թրծած. *Արկին 'ի քուրայն թըրծոյ անօթոյ բրտի. ՃՃ։ Տես և 'ի բառն ԹՈՒՐՋ։

ԹՈՒՐՄ. ա. Արմատ Թրմելոյ. իբր Թրմեալ. ուստի հին բա. *Թուրմ. գէճ, խոնաւ, տամուկ. գողտր. լոյծ. փափուկ ։։ Եւ՝ *Գողտր և թուրմ. կակուղ կամ քաղցր ։։

ԹՈՒՐՋ. գ. Արմատ Թրջելոյ, այսինքն թանալոյ, ոչ թրջումն. Բրջոց. *Ի թուրջ արկանել։ Ի թուրջ դնել. Վստկ։ և սակայ գրի անգ ռամկօրէն. *Դնել թրջոց ։։

Իսկ Ոսկ. ա. փիլ. ժ. *Որպէս զգայութե ոք իւրս անոյշս ցանիցէ, և զթուրջ աղիւսով զբազմամօրձն ազնուականն ։։. ընթերցիր կամ շուրջ զաղիւսով, կմ զթուրծ աղիւսով. (զի յն. է լոկ. զաղիւսով)։

ԹՈՒՓ, թփոյ, ոց. գ. Φυτόν, ξυλώδης. Virgultum, arbusta, arbusculum. Տունկ փոքր, և ցած 'ի բնէ. և ևս Թաւ ոստ, ճիւղ. Բուճ. Բէհէր. աղաճճըգ, չալը չըրփը, ֆիտանը. փալ. *Թուփ առ թուփ բուսեալ 'ի սրահսն իբրև յանտառի։ Ի գոմշի ուր ոչ գուցէ թուփ թաքստի. ա. Դ. ը. 38։ ծ. 73։ *Թուփ վարդից. Լմբ. առ։ *Ի տկար և 'ի փշալից թփոյ մորենւոջն. Ոսկ. գծ։ *Բանջարքն, թուփքն մանունք, և ծառքն. Ոսկիփոր։ *Ի թփոյ 'ի մարգն զոգիսն տարեալ հանենն։ Պատուականագոյն քան զայն որ 'ի թփին կեանքն են. Նիւս. կազմ։ *Քնի որ գարշապարացն մատուցանէին զծաղկաւէտ թուփս ծառոցն։ Հատանէին զծաղկաւէտ թուփս ոստոց. Ճ. Թ։ Տօնակ։

ԹՈՒՓԱՅ, ի. գ. Բառ անյայտ. իբր խուղ 'ի թփոյ, հիւղ, ևն. *Ձեռամբ նշանեաց նմա նստել 'ի թուփայի իւրում. Վրք հց. յ։

ԹՈՒՔ, թքոյ. ոց. գ. Πτύελος, ον. πτύσμα, σίαλον, σίελον, ος. Sputum, saliva. (լծ. թ. Թիւքիւրիւք). Անէծք հիւթ բերանոյ 'ի դուրս ձգելի. խուխ, պլղամ. տաղուկք. լորձունք. *Թուք հատանէիցէ 'ի սրտն։ Ցերեկաց խմոյ թուք ոչ խնայէին։ Կայ առ բար 'ի թքոյն. Ղևտ. ժե. 8։ Յոբ. ւ. 10։ Յհ. թ. 6։ *Թուք արձակեալ սփիւռ բերանոյն, յայն որ կուրին լոյս ծագեաց թքովն. Շար։ *Թքանէր զխունս 'ի մի նորա. և զի ակամայ անկանէր թուքն 'ի վերայ կոչեցեալ եղբօրն. Վրք հց. է։ *Եցոյց նոցա զփառս յերկնս իւր յստակ քան ըզթուքն, զպատիւն յստակ քան զանարգանան. Եփր. յայտնեաց։

ԹՈՔ, ոյ, ոց. գ. գրի և ԹՈԳ. Թոքք, Πνεύμων. Pulmo. Մախտակուցն լերդէ բոյց կարմիր, ամփոփանման՝ հովահարիչ սրտի, և արծարծիչ շնչոյ. աք ճիյէր. *Եհար զարքայն Իսրայէլի ընդ մէջ թոքոցն և լանջացն. գ. Թ. ժբ. 39։ *Լեարդն թաքուն հանդերձ երեւէր. Ճ. Բ։ *Զկէս մասին թոքոցն հանդերձ զինուն 'ի դուրս բերէ. Խոր. ա. 28։ *Ամենայն որ թոք ունի, և տուրևառ օդոց, նա կոչի շնչաւոր. Շ. Բարսլ։ *Փորոտիք եօթն. սիրտ, լեարդ, փայծաղն, լերդ. թոքք (կամ թոքն), երիկամունք երկու. Փիլ. այլաբ։ *Որպէս ոտորոմայն, և թոքք։ Ի թոքս և 'ի փորոտիս. Նիւս. կազմ։ Վրդն. ծն։

ԹՈՔ. Πνεύμων. Marinum pneumonum. Լողակ կամ ժաժակ ծովու. իբր փենիկ անասուն, ևն. *Ոչ մի ինչ 'ի կարծրից ունելով գործականութի՝ անշարժ էր ամենայն իրօք, և յօգական ըստ ծովական թոքոցն. Նիւս. կազմ։

ԹՈՔԱՐՈՒԱՋՔ. գ. Առաջք թոքոց 'ի կողմն կրծոց. (ըստ յն. և եբր. թոքք). *Եհար զարքայն Իսրայէլի ընդ զրահն և ընդ թոքառաջսն. գ. Թգ. իբ. 34։

ԹՈՔԱՏՈՒՆ, կամ ԹՈՔՏՈՒՆ. գ. Տեղի՝ ուր զետեղեալ կայ թոքն կենդանւոյ. *Կողքն, և թոքատունն (ձիոյ՝ լիցին) լայն և արձակ. Վստկ։

ԹՈՔԱՑԱՒ, ոյ կամ ի. գ. ա. Ցաւ թոքոց. և Ունօղն զայն ցաւ. որ և ԹՈՔԱԾ ասի. որպէս և Հազողն՝ ռմկ. Թօքօլ ասի. (լծ. լտ. Թիսիս)։ Վստկ։

ԹՈՔԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. Մխ. բժշ։

ԹՌԱԼԻՐ. ա. Թերանալիր ոչ պատառով. լի և ուռուցիկ. և Որ ինչ լնու զբերան իբրև զպատառ. *Իսկ փողն (ասել՝) միթէ եղջիւր ինչ գոչիցէ փքոցուռոյց ընդոք, թռալիր օդով, փողիցն այտամանք. Ագաթ։

ԹՌԱՆԻՄ. Տ. ԹՌՉԻՄ. *Որպէս թըռչունք և ճանճք թռանին. Առակ. իզ. 2։ *Թռանելն զանկարծն և զարագն յայտնէ. Խոսր։

ԹՌԹՌԱՄ, ացայ կամ ցի. Ն.
ԹՌԹՌԵՄ կամ ԹՐԹՌԵՄ, եցի.

Սակայ թռանիլ իբրև զթիթեռն, շարժիլ. ստատանել. Թիթռիլ, Թաթախ. չըբըրտմագ, չըփլընմէք. *(Զսիրտն) և յետ վախճանին տակաւին ևս թնդալ և թռթռալ ասեն, իբրև առաջին եղեալ, և յետոյ ապականեալ. Փիլ. այլաբ։ *Զնորափետուր ձագքն միշտ թռթռելով. Լմբ. ճ։ *Կաքաւն զանձն իւր առաջի դնէ որսորդաց, թրթռէ երթայ. ոչ ունել այլ որսորդացն (զձագս իւր). Սեբեր. ճ։

ԹՌԻՉ. գ. ա. Διάπτων. (Stella cadens). Աստղանման լոյս թռուցեալ. որ և ԹՌԻՉ ԱՍՏՂ ասի. ատաղ. չիհապ. չիւհիւպ. *Դիտանք, որ են թռիչ. Ակիոք. ճ։ *Թռիչք բազմանան, զոր սովորաբար աստեղաց ցոլմունս ասեն. Երզն. մթ։ *Զինչ է թռիչ աստղն. գոլորշի է վերացեալ հողմով, և մերձեցեալ 'ի հուրն՝ վառի 'ի նմանէ. և բնութեամբ հողմոյն երևի վառեալ իբրև զթռիչ աստղ, և փութով շիջանի. Տօնակ։

ԹՌԻՉՔ. գ. Ποτή, πτῆσις. Volatus. Թռչումն. թռչելն. թիռ. թռչան. սլացումն, և երագուն թևաւորաց, ևն. ուչուշ, ճէվլան. *Թռիչք նորա իբրև զթռիչս բազէի հրոյ. Երգ. է. 6։ *Զթռիչսն (ազգաւոր), և զձայնսն, յորժամ կոչէցէ, խորաբելով. Փիլ. լին։ *Որպէս 'ի թռիչս արա-

թե հաւուց. Խոր. Է. 5: *Հաւահաւաքայք, որ չխաւրչս և զԹռուչս խաղեն. Նիւ. չնոփ: Ն Մխ. Եբեմ: *Ցինչ իցեն այսոպիսի Թեւք, այլ ճշմարիտ հաւատոցն Թռուչք. Ոսկ. Եփ: *Թողլս առ բարկացն Թռուչս: Ի Թռուչս մտաց, կամ Թեւոց, կամ ամբարձման: Թռուչս արծաւեան. Նար: *Եմուտ 'ի Թռուչս (ցայ Թռչելով) աղաւնի մի. Հ=Ց. Յունիս. ԻԸ:

ԹՌՆՈՒՄ. Տ. ԹՌՉԻՄ. *Եւ զԹռչնոց տեսի, զի Թռանուցուն. Կիւրղ. ղկ: *Ցեր-կինս Թռանել, և զվերինն խորհել. Խոսր. (այլ ձ. ընԹանալ):

ԹՌՈՒՑԱՆԵՄ. ուցի, ուն. Ն. 'Αναπτερόω. Pennis seu alis instruo, excito. ἐκπετάζω, διαπετάζω, distendo, expando. Տալ Թռչել, Թռչ կամ նմանութ. և Բառնալ զԹեւս որպէս Թռուցեալ. սաւառնել. Բարձնել, Թռուցանել. ուչուրմագ, գանատ չըրբել եայմագ. կր. Թռուցիչ. ուչմագ. *Թռուցանէ նմանա զմեզ իւր. Ցոբ. ԻԹ. 9: *Թռուցանել զնա առ ած. Սրգ. ժկ. Բ: *Եթէ կենդանի իցեմք, և եթէ մեռեալք, նմա հանգերձ Թռուցանէ զմեզ. Եփր. ա. ԲԽ: *Եմուտ առ մահ, Թռոյց զմարմինս մարդկան ընդ երկինս. Եփր. ծն: *Ցերկինս 'ի վեր Թռուցանէ. Մաշ: *Տես Թէ զխարդ ընտանի բարբառուն Թռոյց զլսօղսն. Ոսկ. ձ. ա. 2: *Եւ էր քերոբէիցն Թռուցեալ զԹեւս խորանոց 'ի վերայ տապանակին. Է ձ. Է. 8: և Գ. Բգ. Է. 7: *Թևածեալ Թռուցանէ յանմարմին աշխարհի. Եղիշ. Ման: *Արագ արագ Թռուսջիր ». այսինքն Թըռանիջիր. Եա. ծԴ. 3:

ԹՌՉԱՆ. ի. աց. գ. Թռչունս. Թռուչք. Թէրլող. *Անդէն 'ի Թռչանի անդ անցանէին զմիմեանս: Ցառաջել քան զընկերն 'ի Թըռչանի: Եւ 'ի Թռչանի կուտ Ջամբէ ձագուցն. Վէցօր. Է:

ԹՌՉԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Ընդունակ կամ ընդունարան Թռչելոյ` նմանութ, որպէս հողմալից տարածութ. *Առագաստին Թըռչարան յանկարծահասիկ ծուէնս պատառեցան. Նար. ԻԷ:

ԹՌՉԻՄ, Թռեայ, Թռիր. Թռուցեալ. գտանի և Թռեալ. Πέτομαι, πέταμαι, διαπέτομαι, ևն. Volo, avolo, evolo, volito. Նոյն և ԹՌԱՆԻԼ, ԹՌՆՈՒԼ. Թռիչս առնուլ. ըլնալ Թեւաւորաց. վերաԹեւել. Թեւապատել. սաւառնել. սրանալ. խոյանալ. Նմանութ` Երագ ընԹանալ` սահելով յօդս, 'ի Լոյս, ևն. արար. Թայըր. Թ. Թէյյառն էԹԷ, ...մագ. *Զարք արծուեաց 'ի բարձունս Թռչին. Ցոբ. Է. 7: *Եւ 'ի քրովբէս, և Թռեաւ. Սղ. ԺԷ. 12: *Թռիցեն նաւք այլազգեաց: Ո՞վ են սոքա, որ իբրև զամպս Թռուցեալ են. Եա. ԺԱ. 14: Կ. 8: *Ի Թըռչել պաշ խմոյ առաջի երեսաց նոցա. Եզեկ. Ժ. 10: *Զոր օրինակ նաւ մի Թռուցեալ 'ի վերայ ծովային ջուրցն բազմութե. Եղիշ: Է: *Թռեալ 'ի խորանէն սպիտակ աղաւնի. Ճ. Ա: *Թռեաւ խմորն կենաց 'ի ծածուկ յազգս. Եփր. ծն: *Թռեաւ հռչակեցաւ բանն առաքելոց. Ճ. Գ: *Ի մեր մտացս Թռեալ աղօթք. Լմբ. ող: *Թռեաւ 'ի դուրս 'ի տանէ իբրև զնետ: Եա` 'ի սկզբանէ ոչ Թռչել յերկնաւորութե գովելի սովոր. Ոսկիփոր:

ԹՌՉՆԱՔԱՐՏ, ի, եց. գ. Ազգ ինչ Թռչնոյ. կամ ագռաւու, կամ արծուոյ. Թռչնաքաղ, որ մեծամեծ են և սեաւ Թոյր, աղացու վերուստ 'ի վայր. և կամեն յափշտակել ինչ 'ի սեղանոյն. Ոսոդ:

ԹՌՉՈՒՄՆ. չման. գ. որ և ԹՌԻՉՔ, ԹՌՉԱՆ. Թռչելն. ուչուշ, ուչմաք. *Իւ-րոյ զերադանցէ Թռչմամբ. Պիտ: *Ցար-մար առ 'ի պէտս Թռչման. Սրգ. ղկ. Է:

*Թէ ոչ Թագաւորն նոցա Թռչման առաջ-նորդեսցէ: Եթէ 'ի Թռչման աղերսանքն կասեսցին, աղօթմունքն զօրութի զնա Թե-Թեւացուսցէ. Բրս. գործ. Ն ողորմ: *Վարա-գոյրն 'ի Թռչմանէն 'ի մէջ ածեալ է ». այսինքն ըստ յն. բէրպասմա ծագէ 'ի բէր-ռէ, որ է Թռչել. Փիլ. Եւ. Ռ. 96:

ԹՌՉՈՒՆ, չնոյ, ոց. գ. Πετεινός, πτήνον. Volucris, avis, ales. Հաւ Թռչող. կենդանի Թեւաւոր որ սլանայ յօդս. գուշ, Թայիր. *Թռչունս Թեւաւորս: Թռչնոց եր-կնից. Ծն. Ա. 20. 28. ևն:

ԹՌՉՈՒՆ. ա. Πτήνος, πτέριτος. Volatilis, volans, alatus. Որ կարէ Թռչել. Թըռչող. արագ իբր Թեւաւոր. Թայեար, ուչան, ուչմագ. *Ցամենայն հաւուց Թռչնոց. Ծն. Զ. 20: *Ի Թռչուն բնութէն չիք ինչ, որ առանց ոտից իցէ. Վէցօր. Է: *Կարծել` Թէ Թռչուն օձ իցէ նաւն. Եաս. փր. Բ: *Առի զարքայիկ օձէ, Թէ Թռչուն է. Վրդն. ող: *ԹեւԹեւագոյն և Թռչուն բանիցն ծանրագոյն են տուգանքն. Գրգ. օրին. Ռ. ամի. բէրնէ Թառծ խոսք մը: *Թռչուն աւ-րագուԹ կինն ելեալ առ այլն հասանէր արագ և օգագնաց. Փիլ. ոսկէ: *Ջծուխն պարզիցէ, և Թռչուն զմիտսն գործիցէ. Ոսկ. ձ. Ա. 2. (որ հայի և 'ի Ա Նչ:)

ԹՐԱԾԵԾ ԱՌՆԵԼ. Թրով ծեծել. կոտորել. գըլըճլամաք. *Հրամայեաց Թը-րածեծ առնել զնա. Հ=Ց. փետր. Ա:

ԹՐԱՍԿԻԱՍ. գ. Բառ յն. Θρασκίας. Thrascias, caecias. Հողմն հիւսիսային ա-րեւմտեան, իբր 'ի Թրակիոյ շնչեալ 'ի յու-նաստան. *Թրասկիաս լինի առացեալ, որ ընԹեր է արգեստեսի, զոր ոմանք և կե-կիաս կոչեն. Արիստ. Ձ:

ԹՐԵՄ, եցին. Ն. (արմատ Թրմելոյ և Թրջելոյ). Φύρω, φυράω. Macero, subigo, commisceo. Զանգանել զալիւր ընդ ջրոյ. շաղել. Թանալ և ճմլել. շաղաղել, ճմռել. Եօղուրմագ. *Փուռթա Թրեա գրիւս երիս ալեր նաշհոյ, և արա նկանակս. Ծն. ԺԸ. 6: *Կնոջն հրամայեաց հայս Թրել. Ոսկ. Ա. փլմ. ԺՏ: *Հին խմորն ոչ Թրի ընդ նոր ալերն. ՄԾԲ. ԺԹ:

ԹՐԹՆՋՈՒԿ, ջկի, կաց. գ. 'Οξαλίς. Acetola, lapathi species. Բանջար ԹԹուաշ և սխտորահամ` 'ի ձև ուղկան գառին. Թրթնճուկ, Թթուկիկ, Թըրթըշիկ, ԹԹըրանիճ. գաղ գուլաղը, Թիւրշէ: Բծխլիր: Կայ և 'ի բառս Գաղիան. Արմատ Թրթըռնի կամ Թրթնջուկի. որպէս և 'ի գիրս Վստկ. Թըրթըռկշի տակ:

ԹՐԹՈՒՐ, Թրթրոյ, ոց. գ. Κάμπη. Eruca. և ἐρυσίβη, rubigo. որ և ՏՐՏ-ՒՒԼ, ԺԱՆԳ. Թ. Թըրթըր, Թըրթըլ, Թըրըլ. Որդն բազմոտանի և բազմագունի` ուտիչ բուսոց և տնկոց. որ յետոյ փոխի 'ի Թի-Թեռն, որոյ է սերմն. տես Ամովս. Դ. 9: Ցովէլ. Ա. 4: Բ. 25: Ու. ԻԷ. 42: *ԹրԹը-րումն մեղացն եկեր. Արւ:

ԹՐԹՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Παλμος. Vibratio, agitatio, palpitatio. Իբր Թռթը-ռալով ծածանումն, ճօճումն. *Աշոյլս իմն արեգակնայինս յորմս փայլակեալ... և առաջս արգելեալ ընդդիմարահաւն` Թրթը-ռումն եղև հրաշափառագոյն. Ար. որս. Ղ:

ԹՐԹՌԱԿ. ա. Որ առէպ Թռթռայ. դիւրաշարժ. ճարտար, պատրի. սուտա-կասպաս. քաղցրաբան. խօշուեփ, փէլտող, լոֆռաղն. *Ճարտարութի և ԹրԹռակ լե-զուի խաբէութն գործելն զմեզ. Կոչ. Դ. յն. բարեխօսութի, կամ քաղցրաբանութեամբ. 'Ευγλωττία. Suaviloquentia, facundia.

ԹՐԹՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նոյն ընդ վ. իբր Դիւրաշարժի, կամ պղնձեայ և շառաչական. *Ջանացաւ 'ի խառնել 'ի շաչիւն կառաց ԹրԹռականաց. Սեբեր. ժդ:

ԹՐԻՔ, Թրքի. քաց. գ. Κόπρος. Stercus bovis. Քակոր եզանց. իբր Թրեալ պատառ արջառոց. Թէզէք. (որպէս և գերմ. դրէկ է աղբ. լծ. և լտ. սդէրքուս. Թ. Թէրս. յն. գօբրօս. ռմկ. կէպրէ. ձէպրէ.) *Հրամայեաց Թրիք ժողովել, և արկանել 'ի գետն. Սամ. Երեց: *Արկանել 'ի յոյս գետ յոլով բեռինս Թրքաց. Վրդն. գործ. Տես և Վստկ. ծդ:

ԹՐԾԵՄ. եցի. Ն. 'Οπτάω. Asso, torreo, coquo. Պնդացուցանել հրով զԹրքեալն կամ զԹրջեալն. եփուն առնել 'ի փուռն զկաւեղէնս. Քիշիրմէք, գաւրուԹմագ. *Եկայք արկցուք աղիւս, և Թրծեսցուք զայն հրով. Ծն. ԺԱ. 3:

ԹՐԾՈՑ. ի, աց. գ. Κάμινος. Fornax. Փուռն կամ հնոց բրուտ 'ի Թրծել զկաւեղէնս. *Տքնութի նորա` մաքրել զԹըրծոցն. Սիր. ԼԸ. 34: (իսկ Թրծոյ, է հոլովական բառիս ԹՈՒՐԾ, զոր տեսցես:)

ԹՐԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Թրծելն, Լի. *Թէ կարծիք բեկման 'ի Թրծմանէ իցէ. Մխ. դփ:

ԹՐԾՈՒՆ, ծնոյ. ա. 'Οπτός. Assus, assatus, tossus. Թրծած. Թրծեալ. եփուն. Թըրծած. Քիշիշ. *Պարիսպք բարեղոնի 'ի Թրծուն աղիւսոյ և 'ի նաւԹոյ կազմեցան. Եաս. փր. Ա:

ԹՐՄԵՄ. եցի. Ն. Φυράω. Macero, subigo. Թրմոր առնել. Թրջել և Թրել. զանգանել, շաղել ջրով կամ իւղով. փափկացուցանել. խոնաւացուցանել. շաղաղել, հոկշըռնել, Թըջոց դնել. Եօղուրմագ, Եաւշըռմագ, ըսլաԹմագ. *Տասանորդ նաշհոյ` մաղեալ իւղով Թրմեալ. Եւ. ԻԹ. 40: *Ի յետոյ ա'յ մեղր Թրմէին. Գր. փղ. ԷԵՃ: *Ջցորեանն իբրև չէր աղացեալ և Թրմեալ. Ցհ. ԿԹ: *Եբեր առաջի նորա Թրմեալ հաց, և մա-տոյց նմա: Թրմեաց արմաւենի. Վրք հց. ԺԹ. Ն ԻԴ:

ԹՐՄՈՒՍ. կամ ԹՐՄՈՒՋ. գ. (վեր-ջակաւ գրի և Թրմուղ, Թրամուղ.) Ազգ բակլայի. որ և Վայրի բակլայ. Եգիպտ բակ-լայ. Տըւըր ...գլաւը, Թըրմուս, Թէրմէս, պէօյ-...: Բծխլիր: Վստկ: իտ. Fava d' Egitto. լտ. Frumentum turcicum, lupinus.

ԹՐՆՋԻ. ջւոյ, ջեաց. գ. Թրնջենի. ծառ Թրնջոյ. որ և ԹՈՒՐՆՋ ասի. Թու-րունճ աղաճը. *Թրնջի, ԹԹենի: Վասն Թրնջեաց. զԹրնջին, ևն. Վստկ:

ԹՐՈՒՇԱՅ, ի,ից. գ. Բառ անյայտ, որ Թուի Դրօշ. ա. փէյէֆէ. իբր փետրԹ կառ-ւոյ. փաուշ. պէդ Թոպլուղ. որպէս և փի-րիայի` է ազգ Թաշկինակի. իսկ Հին Բա-յումպէտս գրէ. *Թրօշակ կամ Թրուշակ, անարգ, կամ անպէտ. և կարԹ. կամ Թրուանչա, անպիտան »: Վասն որոյ տար-տամ մեայ իմաստ բանիս. *Ո՞ յիմաստուն վաճառականաց զպատուական մարգարիտն փոխանակիցէ ընդ անարգ Թրուշայի (մի ձեռ. Թրօշացն). Եղիշ. Է:

ԹՐՋԱԾ. ա. Թրջեալ. Թացեալ. գ. Թրջել. Թանալն. Թրմումն. *Մանկանցն, որ 'ի Թրջած յարդեցն զօրանութի պահոցն կերծատրին. Կոչ. Է. յն. յար-դեացն ջրովք:

ԹՐՋԵՄ, եցի. Ն. Διαβρέχω, διαβρόχον ποιέω. Adspergo, humecto, madidum facio, irrigo, perfundo. Ի Թուրջ դնել. ջրով Թրմել. Թանալ. ԹաԹախել. սամկա-ցուցանել. առոգանել. Իսլէլ, Իսլաթ դըմէլ.

խխոամ ընէլ, չրտփել. բռւլամ ձագ. (իբր սոսլամ ձագ). *Ցամաքոցն անձրևք 'ի վերայ, և կծ առուոցն 'ի վերայ հոտման Թրջեցէ զայն, որ ընդ նովաւն կան. Նիւս. կուսն: *Անթուրծ սափոր 'ի ջուր Թրջի. Եղիշ. ՃԹ: *Թրջել զարմաւենին: Թրջեսցես պաքսիմատս: Թրջեցից և ես ինձ տերևս հիւսելոյ: Թրջեսցես և գու. Վրք հց. Է. Ն Ը: *Թրջել զնա 'ի վերոյ և 'ի ներքոյ. Վրդն. օրին:

Նմանութեամբ. *Զանապականութեամբ Թմբրեալք և Թրջեալք և զըմբրեալք ». (գինովութէ կամ գինիի մէջ թաթխուած.) Փիլ. փեսակ: *Զամաչեն չԹրջեն այնպիսի իբրք հպարտանալ ». ամօթով թաթխուիլ կամ թրջիլ. յն. լոկ, ամաչել. Ոսկ. ֆիլիպ. Է:

ԹՐՔԱԺՈՂՈՎ. ա. Κοπρώνυμος, καβαλλήνος. Որ ժողովէ և կամ տայ ժողովել զԹրիք, կծ զաղբ անասնոց. իբր Թարգմանութի յն. ձայնիցս՝ գօբրօնիմօս, և գավալլինօս. որ են Թրքանուն, Թրքաբաշխ, և ձիական կամ գրաստական. *Կոչեցաւ կաւալինոս, այսինքն Թրքաժողով. զի հրամայեաց Թրիք ժողովել, և արկանել յակիս գետ յոլով բեռլինս Թրքաց. Սամ. Երէց: Վրդն. պտմ:

ԹՐՔԱԾ, ի, աց. գ. Իրք կղկղեալք որպէս զԹրիք. աւելորդք. յաւելուածք. կղկղանք. *Ի կրել արտաքս զաւելորդ Թըրքածս մոխրոցացն. Փարպ:

ԹՐՔԱՑԵԱԼ. ի Թրիք կամ 'ի կղկղանս փոխեալ. *ԶԹրքացեալ կերակուրն հարկաւոր է 'ի դուրս ընկենուլ՝ ձագուցն (ծիծռանց) սովորութեա գարձեալք արտաքս կոյս ծրաել. Փիլ. Լիոս:

ԹՓԱՄՈՒՏ. ա. Որ 'ի Թուփս մտանէ, կամ սիրէ ողղել 'ի մէջ Թփոց. *Թփամուտ մոցառաղօղ ազգ աքարացն վայրենեաց. Փարպ:

ԹՓԱՏԵՍԱԿ. ա. Թփոյ նման: Ոսկիփոր:

ԹՓՈՒՏ, ի, ից. ա. գ. Λόχμη. Dumetum, fruticetum, virgultum densum. Ուր են Թուփք խիտ առ խիտ. չուբլը, և չուբլըգ. *Ի Թփուտ մացառս այսր անդր ընթանալով. Նիւս. կազմ: *Ի Թփուտս և 'ի մայրիս. Վրդն. ծն:

ԹՔԱԼԻՑ. ա. Թքով լցեալ. *Երեսք Թքալիցք, և ծնօտք ապտակեալք. Եղիշ. խչ: *Թքալից եղեալ, ապտակեալ, կռփեալ. Խոր. պտրգ: *Թքալից առնել. Ճ. Ա:

ԹՔԱԿՈԾ ԱՌՆԵԼ. } Իբրու Թքովք
ԹՔԱԿՈԾԵՄ, եցի. ն. } քարկոծել. Թքանելով հարել. թութամուր թալ. *Հրամայէ Թքակոծ առնել. Լաստ. Ղ: *Ի լոյս ածեալ զմահու դարանն՝ Թքակոծեցին զնա. Մաշկ:

ԹՔԱՆԵՄ. Թքի, Թուք, Թքեալ. չ. ն. Πτύω, ἐμπτύω. Spuo, despuo, conspuo, inspuo, sputo. Թուք 'ի դուրս տալ, և արկանել 'ի վերայ այլոյ. թքնել. թիւքիւրմէք. *Եթէ հօր իւրոյ Թքանելով Թքեալ էր ընդ երեսս նորա: Թքցէ ընդ երեսս նորա: Թքին ընդ երեսս նորա: Թքեալ 'ի նա: Եթուք անդր (յաւնկն): Եթուք յաչս նորա: Եթուք 'ի գետին. Ղևտ. ԺԲ. 14: ԻԵ. 9: Մթթ. ԻԶ. 67: ԻԵ. 30: Մրկ. Է. 33: Ը. 23: Յհ. Թ. 6: *Թքէք յերեսս նորա. և Թքին. Հ=Յ. յուլ. Ժ:

Նմանութ, Մերժել անարգանօք. *Զեաի ներքեց լինէր Թքանել անարգել զպաշտօնս նոցա. Բ. Պ. Ղ. 19: *Զվայելչութե արհամարհեցին, և Թքին զմեծութիւն և զպատիւ. Կոչ. Ժ: *Օրինական խորհուրդ 'ի բաց Թքանեն. Մէկն. ղևտ:

ԹՔԱՆԵԼ. Ի դուրս տալ. արտաքս արկանել զինչ որ և է օրինակաւ. 'ի բաց ընկենուլ. *Հրամայեցաւ 'ի տեառնէ վիշապ ձկանն, և եԹուք զնա 'ի ցամաք. Յովն. Բ. 11: *Ցորոց սարսէինն, զնոսա Թքեալ արտաքս ծովուն՝ մերկս անդէնս, անԹաղս ամսանէին. Ոսկ. Եփ: *Ծով … Թքանէ զփրփուրն արտաքս. Պիտ: *Ի բաց Թքանիցէք և ընկենուցուք 'ի մտաց. Ոսկ. Մ. Ա. 2: *Առաջին անկեալ սերմն զայլսն իբրև զաւելորդս 'ի բաց Թքանէ. Եզնիկ: *Ի բաց տայ Թքանել (հողոյ և ջրոյ) զմարմինս զոր կորուսին. Սարգ. Բ. Պ. Ղ: *Ի բաց Թքեր զդառնութի. Մաշ: *Զի մի խսկոյն 'ի բաց Թքցէ զծաղիկն գունոյն. Ոսկ. Գծ:

ԹՔԱՆԻԼ. կր. Թուք ընդունել. Թքով անարգիլ, և 'ի բաց մերժիլ. *Սա է՝ որ ապտակեցաւ, սա է՝ որ Թքաւ ընդ երեսս. Կոչ. ԺԲ: *Ի ձեռնադրութեն զալոյ 'ի բաց Թքցի. Կանոն:

ԹՔԻԱՔԱՐԲ, ի, ից. գ. Πτύας. Ptyas. Քարբ՝ որոյ Թուքն է Թունաւոր քան զայլոց վիշապաց. *ԶԹունաւոր սողունս, ըզքարբս, զԹքաքարբս. Վրդն. ծն:

ԹՔԵՄ, եցի. Տ. ԹՔԱՆԵԼ. *Թքեսցուք ընկեսցուք և զայն. Կոչ. ԺԲ: *Եթէ փչեսցի կայծ, բորբոքեսցի. և եԹէ Թքեսցի 'ի նա, շիջցի. Սիր. ԻԸ. 14:

ԹՔԹՔԵՄ. եցի. չ. Սակաւ Թքանել. *Ի ձախ դիւԹէ, և 'ի յաջ ԹքԹքէ. Մանդ. ԻՂ:

ԹՔՆՈՒՄ, Թքի. Տ. ԹՔԱՆԻԼ. *Ոչ 'ի Թքնուլն Թշնամանեցեր. Նար. ԿԷ:

ԹՕՁ. գ. Բառ. տճկ. փոշի. մղեղուանգ. *Հոսէին զկայլքն, և Թօզն երԹայր յերեսս երանելւոյն. Հ=Յ. հոկտ. ԻԱ:

ԹՕԹԱՓԱՆՔ, նաց. գ. Որպէս Թօթափումն. և Թաւթաւումն. շաղախումն. *Փրկեսցուք զանձինս մեր 'ի Թօթափանաց ցանկութեց. Եփր. Ա. Թես:

ԹՕԹԱՓԵՄ, եցի. ն. Ἐκτινάσσω, ἀποτινάσσω. Excutio. ἀποσείω, amoveo. կամ ἐκρυέω, effluo, defluo. ἐκπίπτω, excido, ևն. Թափելով Թափել. 'ի բաց Թափել. 'ի վայր հոսել ցնցելով կամ հարկանելով. 'ի բաց ձգել. ընկենուլ. մերժել. ցրուել. կր. մեկնիլ. ցրուիլ. 'ի բաց գնալ. մերկանալ. թափթըել, թօթըել, հօլլթէլ, յգել. սիլքմէք, ջէօքմէք, դաղըլմագ. կր. մէկտի էրթալ. պրագըլ իլթմէք, դաղըլմագ, չէօզիւլմէք. ևն. *Թօթափեաց տէր զեգիպտացիսն 'ի մէջ ծովուն. Ել. ԺԴ. 27: *Թօթափեցին զպատիրուն՝ որ 'ի ձեռս իւրեանց. Դտ. Է. 19: *Թօթափել զփոշի, զարկանելին, զոտնկս, զոտերս, ևն: *Թօթափէ զձեռս իւր 'ի կաշառոց. Ես. ԼԳ. 15: *Ի բաց Թօթափել այսուհետև զամենայն չարութի. Ա. Պ. Բ. 1: *Թօթափեցան 'ի գանձից իւրեանց. Եփր. ել: *Ծանր է Թօթափել զքուն միջօրէի. Կլիմաք: *Թօթափեալք զքուն մահու՝ զուարթնոց երկնից հետևեցան. Շար: *Վասն որոյ մեք Թօթափիմք յամենայն ընչից մերոց. Եփր. Եբր:

Կր. իբր Յ. *Կայծակունք Թօթափէին 'ի նոցանէ իբրև 'ի փայլատակմանց պղնձոյ. Եզեկ. Ա. 7: *Ծաղկունքն Թօթափեցան 'ի նմանէ: Թօթափեցան զօրքն 'ի նմանէ. Ա. Մկ. ԺԴ. 7: Ա. Պ. Ի. 7: *Թօթափեցաւ ամբոխն նորա 'ի նմանէ. Խոր. Ա. 31: *Խռովեալ լիցի, և Թօթափեսցի յանօրէնութենէ իւրմէ. ՄԾԲ. Է: *Մինչև յաղագս յայնմանէ Թօթափեսջիք. Ոսկ. յղ. պօղոսի:

ԹՕԹԱՓԵԼ, իլ. որպէս Շարժել. ասասանեցուցանել շարժմամբ. և Շարժիլ յահէ. դողալ. *Թօթափեաց զծ զքաղաքս ամենայն, և պարսպանք կործանեցան. Ոսկ. Գծ: *Դեռ ևս պատակառուր Թօթափին. Լմ. պտրգ:

Կամ որպէս Փարատիլ. *Ախտքն գիւրաւ Թօթափին 'ի մարմնոցն. Կանոն:

ԹՕԹԱՓԵԼ ԶՕՍՈՒՐ. որպէս Շրջշրջել. *Մերկացոյց զոտսւերն 'ի վերայ առաջնոյն, և Թօթափէր՝ զարհուրեցուցանել զնա. Վրք հց. Յ:

ԹՕԹԱՓԵԼ ԶԱՐՏԵՒԱՆՈՒՆՍ. Սակաւ սակաւ Թարթափել զաչս, բանալ և փակել. *Շրջշրջէր զաչս իւր, Թօթափէր զարտևանունս իւր, և Թողացուցանէր տողունս 'ի վերայ պարանոցին. Ճ. Ա:

ԹՕԹԱՓԵԼ (փ Թօթափիլ) ԱԿԱՆ. Ῥιπή, ῥοπή. Քթթել, Թարթել, Թարթափել աչաց. որպէս Վայրկեան. բոպէ. (յն. ռիբի, ռօբի, որ է ձգուած. ձգտումն.) այ քանալ գոյեւ մը. կէօզ թարթըմը, գագըգը. *Ցանկարծակի յական Թօթափել. Ա. կոր. ԺԵ. 52: *Որպէս յական Թօթափել անդրէն ամփոփին. Ցձխ. Բ: *Յական Թօթափել 'ի ձեռն հրամանի կատարեցան գործք. Եփր. ծն: *Զհարկ քնոյ 'ի Թօթափել ական վճարէր. Կոչւոն: *Դիւրաւ ժողովին պտուղք արդեանցն, որպէս Թէ 'ի Թօթափել ական. Ոսկ. յհ. Ա. 33:

ԹՕԹԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Τιναγμός, ἐκτιναγμός, ἐντιναγμός. Concussio, excussio. Թօթափելն և իլն, ըստ ամենայն առման. *Փոշւոյ ոտիցն Թօթափման. Նար. ԻԳ: *Մի շաղախիցիս 'ի Թօթափման նորա. Սիր. ԻԲ. 15: *Թօթափումն և ձրգտումն և ոսկումն սրտի. Նաւում. Բ. 10: *Արագ քան զական Թօթափումն. Երզն. մթ:

ԹՕԹՈՎ. գ. Արմատ Թօթըելոյ ըստ ռմկ. իբր Թօթափ. Թօթափումն. և Թարթ կամ կոպ աչաց. *Ոտն Ն բոյթ է. բոյթն Թ ղունկ է. ղունկն միգարի է. գարին՝ ական Թօթով մի է. Տօմար:

ԹՕՆ, ի, ից. գ. (ըծ. ընդ Թանալ.) Ἐπομβρία. Imbris copia, humoris abundantia. Անձրև յորդ և անչափ, ջուրք. առղատարափ. հեղեղ. խոնաւութիւն յոյժ. գիջութի. հակառակն Երաշտի, և խորշակի. թաթաւ, թոցաթի. ատղանաւ, ոէլ, զայէթ նէմլի. *Վասն բազում և անչափ Թոնից անձրևաց: խորշակաց, կամ Թոնից, կամ հիւանդութեց: խորշակս և Թոնս. Փիլ. խմոպն: Ն ԺԸ. Է: *Հոսմամբ Թոնիցն բերմամբ հեղեղին. Պիտ: *Նշան երաշտոյ և Թանից երևի յարեգակն. Վրդն. ծն: *Ծաղիկքն ծառոց 'ի Թոնից և 'ի հողմոց ժխասին. Բրս. մրկ:

ԹՕՆԸՆԿԷՑՔ. գ. Ὄμβρος. Imber. Իբր Ընկեցմունք Թոնից. արկածք յորդ անձրևաց. Թոն. տեղ տարափոյ. *Անձին անձրևայոյզք, և Թոնընկէցք, և բալուձիւք, և ձիւնաբերք. Վէցօր. Ղ. յորմէ և Շիր:

ԹՕՆՈՒՏ. ա. Անձրևուտ. խոնաւուտ. խիսք թաց. նէմնօք. *Ցորժամ խորշակիցէ, առատ ջուրք արբուցանել (զերկիր). իսկ յորժամ Թոնուտ, զատաւելեալն արգելլով ընդ այլ առնել զգնացն. Փիլ. լին. Ա. 14:

ԹՕՇ. ա. Բառ. ռմկ. Թոյլ և արձակ. ոչ նեղ կամ զօդեալ. ցօֆ. կէնիշ, գօլ. *Զև հանդերձիցն իւրեանց էր լայն և Թօշ: Ունէին և զոտնամաննս արձակս և Թօշ. Մարթ:

ԹՕՇԱԿ. Տ. ԹՈՇԱԿ:

ԹՕՇՆԻՄ. եցայ. չ. Թառամիլ. նուաղիլ. Թուլանալ. Թողուլ անձամբ զանձն. (յն. խոնարհել զինքն.) *Սկսաւ Թօշնիլ և մեկնեցաւ 'ի նմանէ զօրութիւն նորա. Դտաւ. ԺԶ. 19:

ԹՕՍԵԼ. Այսպէս գրի 'ի Վրք հց. պղ. ԻՂ. փոխ գրելոյ ԹԱՋԵԼ, զոր տեսցես:

Ժ

Ժ. Յետ բաղաձայն, անուանեալ ժէ, 'ի կարգէ կիսաձայնից, միջակ ըստ հնչման՝ ընդ շ և չ. *Ժէն միջակ է շայի և չայի. զի քան զշային թաւ է, և քան զչային լերկ. Թր. քեր։

Ժ. Լծոր գասանի ընդ չ. զի գրի նժդեհ, նչդեհ. արխայժ, աշխայժ. որպէս և անուանս աշխարհակաժամդահակ. որ է ոժդէր, վիշապ։

Ժ. Ջևի ատամներորդ դարու 'ի յածախել գաղղիացւոց յարեւելս, որպէս նաքա ժ հնչէին զյունական տառդ γ, և լա. g, որ քննի 'ի մեզ գ, եմուտ և առ ոմանս 'ի հայոց գրել ժ 'ի բառս ինչ, ուր առաջ բարբառ եգեալ լինէր գ, ուստի եղև անխտիր գրել՝ մագիստրոս, և մաժիստրոս. գիուղինէս, և գիոժէն. ժէր յովհան, և կիւաժան. որպէս և պերգիերուժէն, իբրու պորֆիւրոգէն, այն է ծիրանածին։ Այլ առաւել անհեթեթ է գրչութին 'ի Քէր. Մագ. և Երզն. *Ո աժիոս ապոստոլոս. Ի աժիա Թէոդոքոս. իբրու օ այիօս աբօստօլօս. Ի այիա Բէօդօքօս. ❡ սբ առաքեալն, սբ Ածածինն։

Ժ. Ժ. Որպէս նշանակ Թուոյ՝ է Տասն, կամ տասներորդ։

Ժ. Ի խորհուրդ գրոյս բարուք գրեալ՝ որ ասացն. *Ժէն, ժամանակեայ զկեանքս նշանակէ. կարծել չըտայ քեզ փառաւոր։ Ժէն, ժուժկալ լինել ասէ յուսումն, թէ կապտակ առնուս յարբումն. Շ. այբուբ։

ԺԱԺ. Ի Հին բռ. մեկնի խծուծ, կամ խծիծ։ Իսկ ռմկ. Ժաժ՝ է Շարժ։

ԺԱԺՄՈՒԿՔ. գ. որ և ասի ՇԱՐԺՄԱՆ ԲԺԺԱՆԱՑ. Մրմռունչ գիւթական բանից, կամ գրուած հախարդական. *Ուսուցանեն սատանին, և գրել պահարանս. և 'ի փոքս ... ածիցն արկանեն, և ժաժմուկս մռմռածին բանից. Մաշտ. Իզ։

ԺԱԽ. Տ. ԺԱՀ. *Առնլոց են այնպիսիքն յետ ժախից (կամ ժահից) հարուածոց պեռուն որդանց. Յճխ. Է։ *Պղտոր ժահուն մահածին հիւանդութեն։ Ոչ գոյր հոտ ժահու 'ի վերայ նոցա. Արծր. Գ. 2. և 7։

Իսկ ռմկ. Ժախ կամ Ճէխ, է Աւելուք ... աւլուք. ճէօր չէօփ։ Ուստի և Ժէխ ... կամ ժախոնց՝ է Աղբեք. չէօփլիւք. և ...ռաչ։

ԺԱԽ կամ ԺԱՂԽ է Բանջար ուտելի, որպէս կարոս, ևն։ Տես և զյաջորդ բառդ։

ԺԱԽՈՒԿ. գ. Բոյս բժշկական. որ և ... ՆԱՂՆՁԱՆ. ռմկ. խողնձոյ. եւս և ող... , և խալամանիս. ըստ յն. և լտ. Վայրի բողկ. 'Ραφανὶς ἄγρια. Raphanus silvestris, apios, aphius. ... Բժշկրն։

ԺԱՀ. ի, իցի, կամ ու, ուց. գ. որ գրի և ԺԱԽ. Աղտեղութի. գարշահոտութիւն. ... և զազիր ինչ. ... ֆէնա գօգու, ... *Գող նորա արտաքսեաւ, և որդանց եղև. և նա եւս տառապեցուցանէր 'ի ... ժահուն. Եղս. պտմ. ա. 8։ *Գարշելին 'ի գաւառն հոտոց ժահիցն. Վրդն. *Ամենայն ժահ աւելորդացն արտաքս ... ընդ քիթսն և ընդ աչսն. Բժշկրն։ *Պատուաստեալ հոգւոց ... ժահիւ և գիտ... յղփացեալ. Ցճխ։ *Ի վեր մղէր ըզ... ութի ժահու մաղձոյն չարութեան վա... ունութեն. Արծր. Գ. 5։

ԺԱՀԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ առնել գիմաց. ագեղութի. ձառադիմութի. պէքբ սուրաթ. *Վասն առաւել ժահադիմութեն ձայնելին անդեղեայ. Խոր. Է. 7։

ԺԱՀԱՀՈՏ, ի. ա. Δυσώδης. Male olens, teter. Գարշահոտ. չարահոտ. ծանրահոտ. հոտած. ֆէնա գօգուլու. *Որ ոչ անուշահոտ է, և ոչ ժահահոտ։ Իբրև զժահահոտ աղբ. Նիւս. բն. և կազմ։ *Ժանտ ախտիւ լցեալ՝ ժահահոտ եղէ. Ժմ։ *Ցայնպիսի ժահահոտ և 'ի խաւարային բանդի կապանօք արգելեալ էր. Հ=Յ. նոյ. Իգ։ *Թզենին բնութի ունի ժահահոտ և ջերմին. Սրգ. յկ. Ե։

Նմանութբ ասի, *Ժահահոտ բանք, կմ չարափառութեն. Արծր. Գ. 10։ Վրք հոհ։

ԺԱՀԱՀՈՑ, ոյ. գ. Տ. ԺԱՀԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. *Չկարէին համբերել ժահահոտոյն նորա. Եղս. պտմ. Ը. 17։ *Առեալ զժահահոտ մեռելոյ. Ոսկիփոր։

ԺԱՀԱՀՈՏԵԱԼ. Տ. ԺԱՀԱՀՈՏ, ա. *Ժողովածոյ ջուրք ժահահոտեալ՝ անպիտան լինին ըմպողաց. Վրք հոհ։ *Եւ էր այլ աման յորում էր ձէթ հին ժահահոտեալ. Վրք հց. Է։ *Ցոյժ ժահահոտեալ գիւամբ կապաշտութբ. Բրս. մրկ։

ԺԱՀԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσωδία, ἀηδία. Teter odor, foetor. τὰ νωσώδη, pestifera res. Հոտ ժահից, գարշահոտութի. ապականութի. աղտեղութիւն. Գէշ հոտ, հոտածութի, հոտած բան. ֆէնա գօգու, գօգմուշ չէյ, մուրտառլըգ. *Պղծել զառաքեալս չար ժահահոտութբ մարմնոյ մեռելոյն. Պիտ։ *Ի ժահահոտութենէ օդոյն, կամ 'ի գէջ խոնաւութէ. Կանոն։ *Ո՛չ անտանելև զարկգանին 'ի վերայ աղտեղութեանց ծածկեալ. և 'ի ժահահոտութէն ոչինչ վնասեալ. Բրս. ծն։ *Արեգական այս զգալի ճառագայթիցն իւրովք զաղտեղութի մաքրէ, և զժահահոտութի ցամաքեցուցանէ. Խոսր։ *Ժահահոտութի գինոյ զմերձաւորս և ըղձեռաւորս փախուցանէ։ Արար ... առնուշահոտ 'ի ժահահոտութէն. Սարգ. յկ. Ը։ և ա. դ. Է։ *Շողեացն սեռականաց այն ապրբերութեն է անուշահոտութի և ժահահոտութի. Նիւս. բն։ *Երկիր անձրևօքն լուացեալ և մաքրեալ լինի յամենայն ժահահոտութեանց. Ածիփ. Ծ։ *Խնկարկի յախտան, և ժահահոտութեանն համբերէ. Աճառ. ծն։

Նմանութբ ասի. *Որք և զժահահոտութիս բուրեն անօրէնութեց։ Զաշխարհական ցանկութեց, որ լին է ժահահոտութբ. Յճխ. ԺԲ. Է։ *Արտաքս ժայթքէ զորս ամբարեալ մեղացն ժահահոտութի. Շ. մթ։ *Ժահահոտութի բանսարկուին են մեղաց գործք. Մագ. 'ի դիոն։

ԺԱՀԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Աղտեղի. գարշ տեսլեամբ. ժանդահար. ապականացու. *Փոխանակ ժահատեսակ պղնձոյ զզանկութիս նոցա (այսինքն ընչից) յերկինս բերեալ. Եղիշ. մկբ։

ԺԱՀԱՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. } Δυσειδές.
ԺԱՀԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. } Deformitas. Տգեղութի, աձևութի. անվայելչութի. *Ոչ սանդարականօք ձևովք զմտացն ժահատեսակութի խաբեբայ պաճուճեալ, այլ զինքն յինքեան։ Ժահատեսութեանն զմեզ ամփոփեալ ձևացելոց վերատեղծութե հրեշտակաց, ոչ թողլով զմիտս մեր կալ մնալ 'ի յանտեղի կերպարանութին գաղափանաց. Դիոն. էկեղ. և երկն։

ԺԱՀՐ. գ. (լծ. թ.ուրքէր.) Թոյն. մահադեղ. տաղու, օթ, զէհիր. *Ցորժամ աղեքսանդրոս զմահացուցիչն կամէր արտաքսել զդաղձուցանելով կրկին թեւոյն թաթախեալ 'ի ժահր՝ ապանութին եղև փութացուցիչ. Մագ։

ԺԱՄ. ու, ու կամ աւ. ուց կամ աց. ուք կամ աք. գ. "Ωρα. Hora. Արմատ ժամանակ բառին. Չափ շարժման արևու՝ որպէս մասնիկ ամանակի՝ բաղկացեալ 'ի վաթսուն րոպէից. իսկ ժբ ժամք կացուցանեն զօր, այսինքն զտիւ. և իդ ժամք զօր ամբողջ զտիւ և զգիշեր. սահաթ. *Ո՞չ երկոտասան ժամ է աւուր։ Ելեալ զերրորդ ժամու. զվեց ժամու, և զինն ժամու։ Ջինն ժամուն գոչեաց յս. ևն։ *Առնէ կատարումն աւուր քան և չորիւք ժամուք ալւնջեան և գիշերոյ. Վեցօր. Է։ *Չափ է, և թիւ ժամուց, աւուրց, և ամենայն բստ մեզ ժամանակի՝ լոյսն. Դիոն. ածայ։ *Թէպէտև ժամս տարաժամ է, այլ չէ ինչ ընդ ժամքս՝ որընդ ձեզդ խօսի. Ոսկ. մ. Բ. 24։

ԺԱՄ. որպէս ժամանակ ինչ նշանակեալ, սահմանեալ, դիպող. ադէն. վագթ. յն. պէտապէս. "Ωρα. Hora. χρόνος, tempus. εὐκαιρία, opportunitas, ևն. *Որ զպտուղ իւր 'ի ժամու տացէ։ Իշխանք քո 'ի ժամու ուտեն։ Տալ նոցա կերակուր 'ի ժամու։ Ցորժամ ժամ լինիցի, կոչեցից զքեզ։ Ցորժամ ժամ առից, ես ուղիղ դատեցայց։ Կին յորժամ ծնանիցի, տրտմութի է նմա, զի հասեալ է ժամ նորա։ Ամենայնի ժամանակ է, և ժամ ամենայն իրաց։ Չև ևս է ժամ խաչանգդ ժողովելոյ։ Զայն ժամու զմեռեալ մարդն՝ այժմ իբրև զմծ պատուեսց. ևն։ *Խորհուրդ գաղտ է 'ի ժամէ զժամ գողանալ 'ի մէնջ. Կիւմոտ։ *Ի ժամ փրկելոյ զժողովուրդն՝ միջնորդ եղև. Եղիշ. Ե։ *Լուսաւորք են յաշխարհի կարգեալ թագաւոր ժամուց. Շ. թուղթ։ *Ի գէպ ժամու ինքն իւրովի առաջ զպտուղն։ Իսկ 'ի ժամ հնձոցն սա ամաչէ։ Գարնանային ժամքըն հասան, յամպայս քաղցրիկ ցօղ հանեցան. Լմբ. ող. և պտրգ. և Ներբ. Շ։ *Գտեալ ժամ պատեհ։ Ժամ գտեալ՝ յառեանի կացուցանէր. Խոր։ ԾԺ։

ԺԱՄ. ըստ աստեղագիտաց՝ Դիտելի մասն բուշէի 'ի կենդանակերպս. և յաստեղատունս վասն գուշակելոյ. կմ վայրկեանն ծննդեան ուրուք. որ է մտոցածին. 'Ωρος, ὅρος, ὡροσκόπος. Tempus, terminus, momentum, ևն. տալիհ, ախթէր. *Երկոտասան մասն (կենդանակերպի) յերեսուն մասնբաժանի, և զմի մի յերեսուն մասանցն 'ի վաթսուն ժամս կոտորեն։ Այսու անձեռ ժամուք՝ անհամար րոպէիւք սահմանեցին։ Ո՛րչափ ժամս վայրկենից և րոպէից համարիցի անցեալ։ Առ 'ի գիտել զժամ մանկանն՝ որ ծնաւ։ Ցորում մասանց յերկոտասանից աստեղատանցն երևեցաւ ժամն նորա։ Ոչ ոք երբէք 'ի թագաւորաց պահեաց գտանել զժամս որդւոյ իւրոյ աստեղօքն անտանել. Վեցօր. Զ. յորմէ և Շիր։

ԺԱՄ. ըստ տոմարագիտաց՝ Բաժանումն բոլէից 'ի սկզբան տուընջեան և գիշերոյ, յառանձին անուանս յորջորջելով ըստ կամի, զորս և մեկնաբանեն ըստ հաճոյս վերծանողաց. *Ժամքն (լուսանալոյ տուընջեան) են այսոքիկ. Այգն, ծայգն, զայրացեալն, ճառագայթեալն, շառաւեղեալն, երկրատեսն, շանթակողն, հրակաթն, հուր փայլեալն, թաղանթեալն, առաւօտն, արփողն: Ժամք գիշերոյն. խաւարակն, աղջամուղջն, մթացեալն, շաղաւօտն, կամաւօտն, բաւականն, խօթափեալն, գիզակն, լուսաճեմն, առաւօտն, լուսափայլն, փայլածուն. Տօնար:

ԺԱՄ. Կարգաւորութիւն ժամուց 'ի պաշտամունս եկեղեցւոյ. ժամասացութիւն. (ուստի և ասի. եկեղեցին ժամ առի.) *Տայ եկեղեցւոյ զբովանդակ կարգաւորութիւն պաշտաման ժամուց. Յհ. կբ: *Սպասաւորեն մինչև 'ի կատարել կարգաց ժամուցն ամենայնի. Լմբ. պտրգ: *Եւ մտանեն 'ի ժամ ճաշոյ. (որում յաջորդէ պատարագն.) և մարմնոյ և արեան տեառն հաղորդեսցի. Մաշտ: *Եւ զի երեկոյ էր, մտանէ 'ի ժամ գիշերապաշտամանն. ՃՃ: *Եւ առաջ սկսանին ժամ. խոնարհեցո, և ապրեցո. Ոսկեփոր: Ն Տօնակ: Ն Տօնաց: Ուստի

ԺԱՄ ԱՌՆԵԼ, որպէս Պատարագ մատուցանել զկնի ճաշոյ ասելոյ. *Տես, զի ոչ ասէ, թէ տուր՝ զի քեզ ժամ առնէ. Լմբ. պտրգ: Տես և ԺԱՄԱՐԱՐ:

ՎՐԱՆ ԺԱՄՈՒ, կամ ԽՈՐԱՆ ԺԱՄՈՒ կոչի 'ի մեզ խորանն վկայութեան իբրու նախագիծ օրինակ տաճարի, ուր ըստ յն. լսի Տաղաւար կամ խորան ասի. Σκηνή, Tabernaculum. *Զվրան ժամուն, և զտապանակ կտակարանացն ընդ իւրեանս շրջեցուցանել. Բ. Պ. Բ. 4: *Որպէս և հրամայեաց մովսեսի, յորժամ գործելոց էր զվրան ժամուն. Եբր. Ը. 5: *Յորժամ առ հրաման կազմել զվրան ժամուցն. Զքր. կբ:

Կամ իբր մի բառ ասի անսովոր ոճով. *Ի սպաս պաշտաման խորանժամուն: Ի սրահն անդ վրանժամու: Պաշտել զպաշտօն վրանժամուն. Եփր. ղևտ:

Անսովոր է և ասելն. *Հրամայէ եպիսկոպոսաց զխորհրդածութեան ժամն հայրապետութե կատարել 'ի վերայ պրոկղի». այսինքն զգործ ձեռնադրութեան 'ի պատարագի. Սոկր:

ԺԱՄ ՀԱՐԿԱՆԵԼ՝ է Բախել զժամահար, կամ զկոչնակ, կամ զզանգակ առ 'ի ժողովել յեկեղեցի. *Տոյ ցպաշտաւորս եկեղեցւոյն (զժամահարն)՝ հարկանել ժամ. Մաշտ: *Եւ հրամայեաց ժամ հարկանել, զի ժողովեսցին եղբարքն ամենայն. Վրք հց. ԻԵ:

ԺԱՄ ԴՆԵԼ, կամ ՏԱԼ, կամ ԱՌՆԵԼ. Սահմանել կարգել՝ ժամ և ժամանակ. վագիթ գօմագ, մէօհլէթ վէրմէք. *Ժամ դիր ինձ, առ երբ արարից աղօթս վասն քո. Ել. Ը. 9: *Ժամ եդեալ նմա օր մի՝ եկին 'ի վանսն առ նա բազումք. Գծ. ԻԸ. 23: *Դնէր նմա ժամ՝ առ վաղիւ. Եփր. էւ: *Ժամ եդեալ և իւրն գալ արեգ 'ի միւս կողմանէ. Խոր. Բ. 81: *Փոքր ինչ առուրս ժամ եդեալ՝ յանձն առնոյր արձակել 'ի կապարանէն. Յհ. կբ: *Ժամ ետուն, կազմեցան պատրաստեցան. Ա. Պ. Բ. 52: *Ժամ տուեալ որսոյ ամենայն զօրացն. Ագաթ: *Եթէ կամիս դու ուսանել, ժամ տուր, և լուր. Եւս. պտմ. Գ. 15: *Ժամ արարեալ՝ յանդիման լինէր թագաւորին. Փարպ:

ԺԱՄ Է. դիմաց. Դիպող ժամանակ է. 'ի դէպ է. վախտն է. վագիթը տըր. *Ժամ է պաշտել զտէր. Սղ. ՃԺԸ. 126: *Ժամ է այսուհետև ասել, կամ ձգել զսուր. Պիտ: *Զայս այսպէս գատեալ՝ ժամ է 'ի նոյն ինքն յառաջիկն դառնալ բանս. Իգն: *Ժամ է ասել դէմ յանդիման, պատմել բանիւ ողբերգական. Շ. Եդես:

ԱՌ ԺԱՄ ՄԻ. } մ. Առ այժմ. հիմտիլիք.
ԸՆԴ ԺԱՄՍ. } հիմա. շիմտիլիք. տես և 'ի կարգի բառիդ ԱՌ. *Բանիւք կամակարացն վարիմք առ ժամ մի. Վեցօր: *Ես ընդ ժամս զեգիպտացին հաճեցայ. Վրք հց. Գ:

ԱՌ ԱՅՆ ԺԱՄ կամ ԺԱՄՈՒ. } Առ ժամն.
Ի ԺԱՄՈՒՆ. Ի ԺԱՄՆ. մ. } յայնմ պահու. յայնժամ. առժամայն. ան ափէնը, ան պահընտէ. օ զաման, օ աբտա, օ աբտալըգտա. *Բայց առ այն ժամ նոքա ոչինչ իմացան: Ոչ էառ յանձն առ այն ժամու, զի մի մեծամեծասցին. Երզն. մթ: *Ոչինչ կարացին 'ի ժամուն վճարել. Եղիշ. Է: *Որ 'ի ժամուն մարզպանն էր հայոց: Անպատրաստ տեսանէր զիւր գունդն 'ի ժամուն. Փարպ: *Զկատարեալսն հասակաւ յետ ժամանակի ինչ մկրտեսջիք. և որք տղայք են և մանկունք, զնոսա 'ի ժամն մկրտեսջիք. Շ. Թղթ:

ԺԱՄՈՒ. մ. } Εὐκαίρως. Opportuno
Ի ԺԱՄՈՒ. } tempore. Ի դէպ ժամու. ադէջ ափէնը, ափէնին, ափէնօվ. վագթի ահթինտէ. *Հաս 'ի վերայ՝ ժամու, և տարաժամու. Բ. տիմ. Դ. 2: *Լինի մահ 'ի ժամու և տարաժամու. Գէ. Ես: *Այլ գործ խոհեմութեան է յիշելն 'ի ժամու հրմտութիւն զպխտանացուան. Արիստ. առաք:

ԺԱՄ Ի ԺԱՄ.
ԺԱՄԷ Ի ԺԱՄ.
ԺԱՄ ՔԱՆ ԶԺԱՄ.
ԺԱՄ ԸՆԴ ԺԱՄ. } մ. Հետզհետէ՝ յայլ և այլ նուագս. սահէթէն սահէթէ. և Մերթ ընդ մերթ, կամ անընդհատ. ափէն ափէն, պահ պահ, նօմ շարունակ. նէահէթ պիր, պիր փիտիվոյէ. *Հրէայքն ժամ 'ի ժամ անցեալ զօրհասաւն». յն. զօրհասական ժամուն անցեալ. Գ. Պ. Ե. 13: *Քսան սիկղ յուսոյր՝ ժամէ 'ի ժամ կերիջիր անդի: Զվեցերորդ մասն գորակի միոյ ժամէ 'ի ժամ արբջիր». յն. 'ի ժամանակէ 'ի ժամանակ. Եզեկ. Դ. 10. 11: *Հրամայեր վեց առն երկուքաշխենս ժամէ 'ի ժամ, և գորակ և կէս ջուր. Եղիշ. Է: *Ո՞չ գիտէ, զի ժամ քան զժամ այնպիսեացն նորոգին կիրք. Պիտ: *Օրըստօրէ լինի, և ժամ ընդ ժամ. Կանոն: Իսկ Ոսկեփոր. ռամկական ոճով ասի. *Ժամ ժամ հաղ գայ, մարմանջումն ոսկերացն կրէ». իբր ափէն ափէն:

ԺԱՄ Ի ԺԱՄ ՍԱՀՄԱՆԵԼ. } Յապաղել.
ԺԱՄԷ Ի ԺԱՄ ԱՌՆԵԼ. } յերկարաձգել. տահէթտէն տահէթէ պրագմագ. *Ամ յամ առնելով, և ժամ 'ի ժամ սահմանելով գործել զբարին: Ժամէ 'ի ժամ առնելով զժամանակ ապաշխարութեանն կորուսանէր. Մանդ. Ա. Ի. Բ:

ԺԱՄՍ ԺԱՄՍ. մ. } Երբեմն երբեմն.
ԸՆԴ ԺԱՄՍ ԺԱՄՍ. } ընդ պահս պահս. պահ պահ. նէահէթ պիր. *Ժամս ժամս լուծանէ զմի մի 'ի նոցանէ. Մծբ. Գ: *Երթայր առ նա ընդ ժամս ժամս եղբայր ոմն 'ի խոստովանութիւն. Վրք հց. Ճ:

Իսկ *Փոքր մի յառաջ ժամու ասացաք մեզ վասն նորա». իմա, ժամաւ կամ 'ի ժամու. պահ մը առաջ. փէրին, պիր ան էվվէլ.) Եւս. պտմ:

ԺԱՄՍ ՉԻԳՍ. ԶՕԳՈՒՏ ԺԱՄՍ. Տես 'ի յարակից բառսն:

ԺԱՄԱԲԱՇԽ, ի, ից. ա. Ὡρονόμος. Horas distribuens, vel regens. Աստեղագէտ ծննդաբան, որ ըստ մտի բաշխէ ըզժամս ծագման աստեղաց՝ առ 'ի գուշակել զբախտ մանկան ծնելոյ յայն ինչ պահու. *Եթէ այլուր ևս գիտեսցի ժամաբաշխն և բոլէահամարն արտաքոյ տանն, ուր ծնաւ մանուկն, և 'ի նմին ժամաբաշխ բոլէահամար աստղագիտին պարտ և պատշաճ է փոյթ յանձին ունել առ 'ի գիտել ճանաչել զժամ մանկան՝ որ ծնաւ. Վեցօր. Ղ:

ԺԱՄԱԳԻՐՔ, գրոց. գ. Μὴν (որ է ամիս). Officium (պաշտօն). Breviarium (համառօտութի). horarium, liber horarum canonicarum. Գիրք ժամակարգութե, կամ հասարակաց աղօթից. որոյ լրագոյնն հանդերձ սաղմոսարանաւ, երգովք, և տօնացուցիւ կոչի Մայր կմ Ատենի ժամագիրք: Ժմ. Ձ. և այլ: Ցիշ:

ԺԱՄԱԳԻՒՏ. ա. գ. Գտող կամ մեկնող գտանելոյ զժամս ըստ աստեղագիտաց. դիտեալ վայր աստեղատանց յաւուրս հաստարակածի. *Այսօր ոսկեճաճանչ ճառագայթք լուսապարդեալ ըմիջօրէն պայծառացուցակ՝ արտակացեալ 'ի ձմեռնային սառնապատ եղանակաց, և վերելեալ 'ի նուս 'ի խոյն՝ արտանցանէ 'ի նպատակ ժամագիւտին, և ընթացեալ ժամանէ 'ի կէտ երկնամիջակն, և զաշխարհս ջահաւորեալ լուսաւորէ. Զքր. կբ:

ԺԱՄԱԳԻՒՏ. որպէս Առժամն ըստ բախտի գտեալ. դիպասածական. բախտ էլի. կէլիշի կիւզէլ. *Անիշխանութի ունելով զանզլեա տեղիս... և ժամագիւտ գիպուածք ում ումեք հանդիպմանայր (կամ հանդիպելոց). Արծր. Ա. Ե:

Ի ԺԱՄԱԳԻՒՏ. Ի ժամու անդ ևեթ գտեալ. առժամայն. էյրէթի. տես և ԱՌԺԱՄԱԳԻՒՏ. *Որ և 'ի ժամագիւտ զգլմանք ոմանք հնազանդեցան, և յետոյ գաւեալք՝ անհնազանդ եղեն. Կաղանկ:

ԺԱՄԱԴԷՏ. դիտի, աց. ա. գ. Ὡροσκόπος. Horoscopus, observans horas, և՛ն. և Ὡροσκοπία, և ὡροσκοπεῖον. Consideratio horarum natalitiarum, և instrumentum observandi horas. Դիտող ժամուց. որպէս նոյն ընդ ժամաբաշխ. և Դիտողութի ժամուց. դիտեալն աստղ կամ կողմն երկնից վասն ծննդաբանութե. *Ի ժամադիտէն բաշխեն 'ի մասունս և 'ի կրկնամասունս: Կենդանատեսակ առիւծի... և ինքն արդեօք ժամադէտ. Շիր: *Զեօթն աստեղսն, և զժամադէտ... երկմտս զինիտեայ, և ժամադէտն լինկանինս. Գրմ. աղէք: Իսկ յաւել Շիր. *Երկակի արտահեալ քառակի միջօրէի և ժամադիտի չարժամօք». լինի իմանալ կամ զաստղն, կամ զգործին դիտելոյ զաստեղս:

ԺԱՄԱԴԻՏԱԿ, ի, աց. ա. գ. Նոյն ընդ վ. *Կէտ երկնամիջակն գարնանային, կէտ ժամադիտակն աշնանային. Տօնար: *Եթէ առնիցեմք զենթակայն ժամադիտակին... պխտանացու գալ առ ժամադիտակին: Ժամադիտակին մասնակ հասանի... մինչև ցժամադիտակ մասնակ թուել... անդանօր արտաջիր դու զժամադիտակն. Շիր:

ԺԱՄԱԴԻՏԱԿԱՆ, ի, աց. Նոյն ընդ վվ. մանաւանդ որպէս Գործի աստղաբաշխական 'ի գիտել զատարճան կլիմայից, և զժամս երկայնութե աւուրց. Ὡροσκοπεῖον. Horoscopium. *Վերաչափութի առնելով ժամադիտականաւն, 'ի ձեռն երևեցելոց աստուածոցն և սկիզբան գործարանաց. Խոր. Ճ:

ԺԱՄԱԴԻՏԵԼ. ն. Ժամադէտ լինել. զննել զաստեղս, և՛ն. *Զայնպիսի ժամադիտել 'ի ճահ է. Շիր:

ԺԱՄԱԴԻՐ. ա. Որ ինչ լինի ժամ դնելով. որոշեալ և պայմանեալ ըստ ժամանա-

կի. ոփէն պըրոծ, խօսփ պըրոծ. ժըհկյէթ փծ-
նաւ. *Ցեառ ժամանակեալ ժամագիր ժա-
մուն եկին: Զմէ զժամագիր սատանիկ հրա-
մանի զօրհասաւ անցեալ հրէայք՝ և զայս
օր կեցեալ գաւանին. Փ. Դ. Ե. 14: *Վաղ-
վաղակի իբրև ժամագիր ժամանակաւ բառ-
նան կեանք հպարտացելոյն: Իբրև միով ժա-
մագիր ժամու շարժեալ, 'ի չու անկեալ.
Վեցօր. Է. Է: *Անցեալ երկու աւուրք ժա-
մագիր խաբէութեան. Փարպ:

կամ Պայմանեալ ժամուք վասն ան-
ցոյ. փէղըղ ոփէն պըրոծ. էէրէ իւէ օէօղ գօծ-
նաւ. *Գային հասանէին 'ի ժամագիր կող-
մանս. Կորիւն: *Զուէլին հասեալ 'ի ժամա-
գիր տեղի պատերազմին. Բուզ. Ե. 20:
*Ժամագիր առնել զանցեալն՝ այն է, զոր ասաց,
յետ յարուն խոյ յառաջեցից քան զձեզ
'ի գալիլեա. Սկևռ. յար:

ԺԱՄԱԳԻՐ. գ. Եդեալ ժամն և տեղին,
և գործն. որ և ժամադրութիւն. *Վաղվա-
ղակի հասանէին 'ի ժամագիրն ըստ հրամա-
նին 'ի կողմանս այրարատեան գաւառին.
Ագաթ: *Նահատակքն անցին ելին 'ի ժա-
մագիր ամենայն կենդանեաց... ժամա-
գիր նոցա (յերկինս), ուր ժողով լինի.
Ճ. Ժ: *Որպէս պարտս հատոյ զքո ժամա-
գիր պատուիրանացն. Նար. խրատ: Իսկ Սէր.
Ժ. 10. *Փոյթ կալ ժամանակի, և յիշեա՛
զժամագիրդ. յն. զերդումն:

ԺԱՄԱԳԻՐ ԱՌՆԵԼ. } Τάσσω, συντάσ-
ԺԱՄԱԳԻՐ ԼԻՆԵԼ. } σω. Constituo,
ordino, pango. Ժամ դնել. ժամադրել.
սահմանել զժամանակ և զտեղի. ոփէն կամ
փէղըղէլ. օէօղ փէօմէփ՝ գօմագ. *Յառաջա-
գոյն ժամագիր առնէ առ 'ի յարութիւն: Ոչ
արար նոցա ժամագիր յառաջ քան զչարչա-
րանս. Ագաթ. Ոսկ. յհ. Բ. 40: *Ժամագիր
արարին ժողովրդականքն և զեօրացիքն.
Ճ. Ժ: *Ի գալիլեա ժամագիր առնէ, և
զաշակերտսն անդրէն տեսանէ. Գնձ: *Որ-
պէս ժամագիր եղև փարաւոնի: Առ վաղիւ
ժամագիր են փակել պատել զամուրսն:
Գնացին 'ի գալիլեա 'ի լեառն՝ ուր ժամա-
գիր եղև նոցա յն. Եւ. Է. 12: Ա. Դ. Է.
27: Մտթ. ԻԷ. 16: *Ժամագիր եղեալ նո-
րա և սահմանեալ օր առ կիւրոս. Նոննոս:

ԺԱՄԱԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԺԱՄԱ-
ԴԻՐ, ա. *Ժամադրական կատարածին ժա-
մանակն 'ի բաց հատանէր, մահուան վախ-
ճան հատանէր. Գէննադ:

ԺԱՄԱԴՐԵՄ, եցի. Ն. Տ. ԺԱՄԱԳԻՐ
ԱՌՆԵԼ կամ ԼԻՆԵԼ. որ և ԺԱՄ ԴՆԵԼ.
*Զմիասնակ վկայիցն բերելոց ժամադրեաց
'ի սան մեծ հուշակեալ. Ագաթ: *Տանելով
հրապարակս 'ի մարտին ժամադրեալ տեղի.
Պիտ: *Բայց աշակերտք նորա գնացին՝ 'ի
ժամադրեալ նոցա տեղին. Ցհ. որդ: *Ի
ժամադրեալ աւուրն գնացին ծառայքն 'ի
ծովեզրն. Հ = Ց. տէկր. ծԴ:

ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԺԱՄԱ-
ԴԻՐ. գ. Συνταγή. Constitutio, coordina-
tio. ὁρισμὸς τοῦ καιροῦ, definitio tempo-
ris, ևն. Դրութիւն կամ սահման ժամանա-
կի և տեղւոյ. պայմանեալ ժամանակ.
... վասն որոշեալ ժամու՝ ժամա-
նակի, նշանի. ևն. խօսփ տնէլը. և ժըհկյէթ.
*Աշակերտաց մովսէսի վասն ժամադրութեան
... որպէս ժամագիր եղև փարաւո-
նի. Եւ. Է. 12: *Ժամադրութիւն էր առն
խորակէլ առ գարանակալսն՝ հրով հանել
նոցա զծուխ ծխոյ քաղաքին. Դտ. Ի. 38.
(ուր յոյնն ... ինչ յն. գնի, նշան): *Իբ-
րև եհաս ժամադրութիւնն, և չասաց զգանձս
փրկանացն. Խոր. Բ. 23: *Տալ նմա երից
աւուրց ժամադրութիւն. Աթ. ղութ: *Կան-
խագոյն քան զասացեալ ժամադրութեան
յարուցեալ. Եղիշ. Ռազմ: *Տայ ժամա-
դրութիւն առաջնորդութեան. Մխ. Երէմ: *Նստէ
(փոխառուն) զաւուրն ժամադրութեան:
Որպէս երկունք յղւոյ են ժամադրութիւնք
նոցա (վաշխառուաց). Մանդ. Է. (որ մեր-
ձի և 'ի յաջորդ նշ.):

ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Սահմանեալ
ժամանակ կենաց կամ կենցաղոյս. կատա-
րած. օրհաս. կէանփէն ... մահէն մէջօը, մա-
հուան կէտը. էճէլ. *Կատարեաց զժամա-
դրութիւն կենաց իւրոց, և փոխեցաւ 'ի հան-
գերձեալսն. Վրք ոսկ: *Ցօր մահուն իմոյ
իմաստնացո զնա, և պահեա. և այժմ անա-
րատ պահեա մինչև 'ի կէտ ժամադրութեան
իմոյ. Մաշտ: *Ցետ այսմ ժամադրութեան
կենացս. Ցհ. կթ: *Մերձ է օր տեառն...
իրաւանց ժամադրութեանց, որ կենցաղակա-
նաւ այսր յաւիտենիս զհանդերձելոցն ինձ
կերպարանեն. Նար. ա: *Ծերունի եմ, և
'ի հարկաւոր ժամադրութիւն մերձ. Աճառ.
Դրպ:

ԺԱՄԱԿԱԼ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԺԱՄԱԳԻՐ
ԼԻՆԵԼ. *Դարձեալ ժամակալ լինէր՝ 'ի
դարձին միւսանգամ առ հասարակ սատա-
կել. Բ. Դ. ԺԲ. 7: *Վարէր զինէր ժամա-
կալ լինէր վասակ, հանդերձ ամենայն զօ-
րօքն ևն. Բուզ. Ե. 20:

ԺԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԺԱՄԱԴՐՈՒ-
ԹԻՒՆ. *Ներեսցէ մեզ արքայ աւուրս ինչ
խորհել ընդ միմեանս... հաւանեցան բա-
նիցն, և շնորհեալ նոցա զժամակալութեան
խնդիրն՝ արձակեցին զառեանսն. Փարպ:

ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարգա-
ւորութիւն ժամուց, և աղօթք եկեղեցւոյ.
ժամէրգութիւն, ժամասացութիւն. *Ժամակար-
գութիւն որ 'ի սմա՝ ոչ վայրապար, այլ մեծ
իմաստութեամբ, և ծածկեալ խորհրդով. Ցհ.
իմ. Էկեղ: *Ցոխացուցանէ պայծառապէս
զամենայն աղօթականս ժամակարգութիւնս
եկեղեցւոյ սրբոյ. Ցհ. կթ: *Կամեցայ հաւա-
քումն առնել սրբոյն բանից՝ որ վասն աղօ-
թից և ժամակարգութեանց. Ի Գիրս խոսր:
*Մի խափանիցես զժամակարգութիւն (այս-
ինքն զկարգեալ ժամ աղօթիցն). Վրք հց. Բ:

ԺԱՄԱՀԱՄԲՈՅՐ. ա. Որ հարկանցի
համբոյր իմն տուեալ ժամուց և աւուրց՝
սահեալ գնայ. անցաւոր: Հին բռ:

ԺԱՄԱՀԱՐ, ի, աց. գ. Κρόταλον. Cre-
pitaculum, ևն. որ և ԺԱՄԱԶԱՆԳ. Գործի
ժամ հարկանելոյ, այսինքն ազդելոյ ժողո-
վել յեկեղեցին. որպէս կոչնակ 'ի փայտէ,
և զանգակ, ևն. *Ազդարարն ժամահար (կամ
ազդարարութիւն ժամահարին) նախ 'ի փա-
ռաւորութիւն այ է բոլորից հրաւիրակ, և դար-
ձեալ զհրեշտակական փողոյն հնչումն նշա-
նակիչ. Ցհ. իմ. Էկեղ: *Ազդէր փայտն օրհ-
նութեան ժամահարին. Վրք հց. ԺԲ: *Ի փայտն
երջանիկ բարեբանութիւն ժամահարին խոր-
հրդածութեան. Նար. ՂԲ: *Հնչեցուցանել
զձայն ժամահարին. Առող. Փ. 43: *Խա-
չիւ և ժամահարաւ բարձրաձայնութք 'ի վե-
րայ պարսպացն զած աղաչէին. Լաստ. ԺԴ:
*Ի ձայն ժամահարի (կամ ժամահարոյ, և
րոց). Վրդն. պտմ:

ԺԱՄԱՁԱՅՆ. նոյն ընդ վ. որպէս
Գործի ձայնելոյ 'ի ժամ, կամ Ձայն ժամա-
հարի. *Արգելին զժամաձայն հայոց 'ի քա-
ղաքէն սեբաստու. Առող. Փ. 20:

ԺԱՄԱՄՈՒՏ, մտի, ից. գ. Մուտ 'ի
ժամ պատարագի. այսինքն նախկին բան
նուագելի 'ի պարոց, որ երբեմն էր երգով,
և այժմ առի 'ի Ձայն 'ի միոյ դպրէ. Ժմ:
Տօնաց: Ցիշատ: յն. լա. Մուտ առի. εἴσο-
δος, introitus.

ԺԱՄԱՑԵՂ, ի, իցի. ա. գ. Ցեղյեղեալ
ժամուք, կամ փոփոխիչ, և կամ փոփո-
խումն ժամուց և ժամանակաց. *Ի շարժ-
մունս երկակի լուսաւորօք ժամայեղից առ
'ի նշանակ հոլովմանց. Արծր. ա. 1:

ԺԱՄԱՆ. ա. Արժան ժամանելոյ, որ-
պէս Ժամանօղ. և կանխաժաման. փութ-
կոտ. որ կանխէ. Προφθάνων. Prior acce-
dens. *Ջերմ և ամենայն ուրեք կազմ և
ժամանս պետրոս մատուցեալ առէր, մեկ-
նեաւ մեզ զառակն. Ոսկ. Մ. Բ. 26:

ԺԱՄԱՆ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԺԱՄԱՆԵԼ. *Ա-
ռ ինչ անուանդ կոչումն առանց ժաման լի-
նելոյ գործոց. Ղ. յկ. լա:

ԺԱՄԱՆ ԱՌՆԵԼ. և } Տ. ԺԱՄԱՆԵ-
ԺԱՄԱՆ ԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. } ՑՈՒՑԱՆԵԼ.
Προφθάνω. *Ժաման արարեր զնա յօրհ-
նութիւն քաղցրութեան քո. Սղ. Ի. 4: *Է որ
պահէ յունչից սատացուածոց, զի ժաման ա-
րասցէ զանձն իւր 'ի վաստակս գործոց նո-
րա. Մծբ. Փ: *Ժաման կացուցեա 'ի հան-
դիպումն յուսոյն. Նար. ՅԷ:

ԺԱՄԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Καιρός, χρό-
νος. Tempus. որ և ԱՄԱՆԱԿ. Չափ շարժման
լուսաւորաց. անողութիւն փոփոխելի իրաց՝
բաժանելի 'ի վայրկեանս, 'ի ժամս, յա-
ւուրս, յամիս և 'ի տարիս. լծ. արդ. պ. Թ.
ղաման, վէթ, վէմանէ. եբր. աթ. ոմի. ոփէն.
վր. ծամ. *Եղիցին լուսաւորք... 'ի նշանս և 'ի
ժամանակս և յաւուրս և 'ի տարիս: Զբա-
կիզքն և զկատարած և զմէջ ժամանակաց,
զշրջանաց փոփոխումն, և զշրջել ժամա-
նակաց: Ո՛չ է ձեզ գիտել զժամս և զժա-
մանակս. ևն: *Այս ամենայն մասունք են
ժամանակի: Ժամանակն յետ երկնի եղև.
Պղատ. փիմ: *Ժամանակք և յաւիտեանք
(կենցաղոյս), որք միանգամ արեգական
բերմամբ չափին. Ղ. Բարլ: *Սկիզբն ժա-
մանակաւ եղև աշխարհիս: Ինչ՝ որ սկսանի
և վարի ժամանակօք, լինել հաստատուն
անշարժ, և կալ մնալ առանց փոփոխման
ոչ կարէ. Վեցօր. ա: *Զերից ժամանակաց
ունի զնախագիտութիւն. զանցեալն, զներ-
կայն և զապառնին: Երիւք ժամանակօք.
ներկայիւն, և անցելովն. և ապառնովն.
Նոննոս: Պիտ: *Անժամանակ մծ, և հաս-
տիչ ժամանակաց. Գր. հր. ևն:

ԺԱՄԱՆԱԿ. ոճ Տարի. ամ. Χρόνος. Annus.
օէնէ. *Ժամանակ՝ մի ամն է, և կէս ժա-
մանակի՝ որ վեցամսեայ ժամանակն է. Կոչ.
ԺԷ: *Ժամանակ, և ժամանակս, և կէս
ժամանակի. Ցայտ. ԺԲ. 14:

ԺԱՄԱՆԱԿ, որպէս Դար. միջոց երկելի
անցից 'ի պատմութիւնս. որ և ասի ԱԶԳ, Ա-
ԻՈՒՐՔ, ևն. Γενεά, αἰών. Aetas, aevum,
generatio, saeculum. *Ա՛յլ պէտք էին
նոյեան դարուն, և այլ պէտք և ընտրութիւն
աբրահամեան ժամանակին. Խոսր: *Ցիշե-
ցէք ամենեքեան զհարսն մեր զառաջինս
յիւրաքանչիւր ժամանակի. Եղիշ. Է: *Ի
ժամանակէ անկարգ ամբարտակին շինու-
ծոյ մինչև ցայժմ. Խոր. ևն:

ԺԱՄԱՆԱԿ. որպէս Հասակ, տիք, ա-
ւուրք կենաց ուրուք. Ἡλικία. Aetas. Էսա.
*Մանուկ եմ ես ժամանակաւ, և դուք էք
ծերագոյնք. Ցոբ. ԼԲ. 6: *Դաւիթ 'ի ման-
կութեան ժամանակին քարիւ կործանեաց
զմեծ բլուրն մանեղէն: Աղօթս առնել 'ի
վերայ կենաց թագաւորին, և անձանձրոյթ
խնդրել յայ վասն երկայն ժամանակաց
դորա. Եղիշ: *Մինչդեռ ժամանակն 'ի
մատաղութեան է, արագ արագ ընդունի զու-
սումն. Ոսկ. յհ. ա. 2: *Այրն աւագա-
գոյն պարտի լինել ըստ ժամանակին քան
զկինն. Ղ. ընդհ: *Տեսի զքեզ, զի հասեալ

էր ժամանակ քո, և ժամանակ խախտողաց քոց. Եզեկ. ժզ. 8: *Պահեա զժամանակս քո հաշտութեան. Առակ. իէ. 10:

Կամ որպէս Օրհասս. կատարած կենաց. Էճէլ. *Եթէ հասեալ իցէ ժամանակ մեր, մեռցուք քաջութեամբ: Միրձեցուցեր զաւուրս քո, և ածեր զժամանակ ամաց քոց. Ա. Դ. Թ. 10: Եզեկ. իբ. 4:

Կամ Կենցաղ և վիճակ աստի կենացս, և անանց հանդերձելոց. *Ոչ են արժանի չարչարանք ժամանակիս հանդերձելոց փառացն. Հռ. Է. 18: *Որք 'ի ժամանակս յայս կան անօրէնութեան: Ժամանակս այս գիշեր խաւարային և տրտմալից է առ հաւասարութեան ժամանակին այնորիկ պայծառութեան. Իգն:

Եւ Ամենայն ինչ չափեալ ժամանակաւ, կամ չափող ժամանակի. *Չափեալքն ժամանակաւ՝ հոմանունաբար ժամանակք կոչին, որպէս շարժութիւնք աստեղաց, և արեգական. և վարքս մեր: Ոչ շարժութեան 'ի միասունս աւուրնջեան և գիշերոյ մեկնաւորութեանց է ժամանակ, այլ՝ հոմանունին ժամանակի. Մագ. 'ի քեր: *Զանցեալ ժամանակն բաւական համարեսցուք ունայնութեան կենցաղոյս. այսինքն զգործս ժամանակին անցելոյ. Խոստ: *Վկայեն յետ նորա ամենայն ժամանակք". այսինքն գործք կեն մարդիկ. Ոսկ. յհ. Ա. 20:

ԺԱՄԱՆԱԿ. Եղանակ տարւոյ չորեքկին. Χρόνος, τροπή. Tempus, tempestas. եղ. էաւ. *Մի տարին չորս ժամանակս բերէ՝ զյեղանակսն. Լծ. Ճծաբ: *Ասասցուք վասն ժամանակացն՝ որ են փոփոխմունք օդոց: Յարգարէ ըստ իւրաքանչիւր ժամանակաց. Վեցօր. Է: *Ներբողելի է զժամանակս, որպէս զգարուն, կամ զամառն: Գարնանայինն քան զաշնանայինն գերազանցէ ժամանակ. Պիտ:

ԺԱՄԱՆԱԿ. Առաջիկայ կէտ ժամանակի. ներկայ վայրկեանն. որ է տիրապէս ժամանակ. *Պիւթագորաս, որչափ իցէ կենցաղոյս չափ՝ հարցեալ յումեմնէ, սուղ ինչ երևեալ՝ ծածկեցաւ. այսքան գոլ ըզժամանակն ընձեռեալ, որքան և տեսութեան չափ. Պէտ: *Զինչ չար էր քան զմարդասպան աւազակ. ոչ 'ի միում ժամանակի անդ 'ի գլուխ քաջութեան վաղվաղակի մատուցեալ յական թօթափել. Ոսկ. յհ. Ա. 1:

ԺԱՄԱՆԱԿ. Դիպող ժամ. պատրաստ. առիթ. և ժամադրեալ ամանակ. Εὐκαιρία, καιρὸς, χρόνος. Opportunitas, & tempus statutum. ասէն. Հոգբ. *Զվիճակս ժառանգութեան հարցն մերոց՝ քաջութեամբ, ժամանակ գտեալ՝ խնդրեցաք. Ա. Դ. Ծա. 42: *Թագուցանեն զնենգութիւն, և ժամանակ գտեալ՝ յայտնեն. Ը. Սփռ: *Ժամանակ առցէ իւրոյ բռնաւորութեան. Ա. որս. Ծա: *Յորժամ ժամանակ առնուն, յայնժամ թափեն զթոյն: Իբրև ժամանակ առին, ապա յայտնեցին. Սրգ. Ի. ղ. Կ: *Խոնարհեցարուք ընդ հզօր ձեռամբն այ, զի զձեզ բարձրացուսցէ 'ի ժամանակի. Ա. պետ. Ե. 6: *Զայն օր լուռ լինէր, բայց ժամանակի սպասէր իւրում անմտութեանն օգնական գտանելոյ. Է. Դ. Ծա. 5: *Ժամանակ անկելոյ, և ժամանակ կալելոյ. Ժղ. Գ. 2: *Հասցէ գունդն հրէատառնեայց, որպէս ժամանակն ցուցանէ նոցա. Ա. Դ. Է. 25: *Ե՞րբ դարձցիս ... և ես կալայ սահմա ժամանակ. Նէեմ. Բ. 6:

ԺԱՄԱՆԱԿ ԲԱՑԻՑ՝ ըստ քերականաց. Տ. ԱՄԱՆԱԿ. *Յորժամ ասէն, գրեմ (կամ գրիմ), զներկայ ժամանակ ընդունի. յորժամ ասէն՝ գրեցի, զանցեալն (զկատարեալ) ընդունի ժամանակ. իսկ յորժամ ասէն՝ գրեցից, զապառնի ժամանակն ընդունի: Օրինակ երից ժամանակաց բայի. ևն. Երզն. քեր:

ԺԱՄԱՆԱԿ ԻՆՉ. իբր մ. Առ ժամանակ մի. է զի. ասէն մը. կէաւ. յն. զժամանակ ինչ. *Ժամանակ ինչ արտաքոյ յածի, և ժամանակ ինչ ընդ հրապարակս. Առակ. Է. 12:

ԱՌ ԺԱՄԱՆԱԿ, ևն. Տես 'ի կարգի Ա տառի:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒ. Ըստ յարակից բառից պէսպէս վարի. իբր Ի ժամանակի. ընդ ժամանակաւ, ժամանակաւոր. առ ժամանակ մի, հետզհետէ. ևն. ասէնով. *Մանուկ անժամանակ 'ի հօրէ, և ժամանակաւ գոյացեալ՝ ծնեալ լինի տած և մարդ: Անժամանակն յաւիտենից՝ ժամանակաւ յորովայնի քում բնակեցաւ. Շար: *Զհարգ գրեն զծնեալն այ զաներն դաւթի զանըսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի. Նար. ղզ: *Ժամանակաւ անօսրի ծով, և գետք ուղեբեալ ցամաքեցան. Յոբ. Ծզ. 11: *Ապա ժամանակաւ ձգեալ ամպարիշտ սովորութիւն՝ իբրև զօրէնս պահեցաւ. Իմ. ծզ. 16: *Այլք 'ի տրամադրութեանց ժամանակաւ տրամակայեալ՝ լուծանեն զխմեանս. Յհ. իմ. ապ: *Զժամանակաւ հեռացեալ սիրելի ոք տեսանիցէ եկեալ. Սրգ. Ա. ղ. Ճ: *Գուցէ ժամանակաւ յապականել գերեզմանացն՝ յիշատակ հարցն խափանեսցի. Երզն. Մթ:

ԸՆԴ ԱՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿՍ. որ և ասի ԶԱՅՆՆՈՒ կամ ԱՌ ԱՅՆՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒ կամ ԺԱՄԱՆԱԿՕՔ. իբր ի ժամանակին յայնմիկ կամ յաւուրսն յայնոսիկ. ան ասէննէրը, ան օրէրը. օ կիրակէրուէ, օ տրոփա, օւ կոնոփէ, ևն:

ԸՆԴ ԺԱՄԱՆԱԿՍ ԺԱՄԱՆԱԿՍ. } յն. ըստ ժամանակին,
ԸՍՏ ԺԱՄԱՆԱԿՍ ԺԱՄԱՆԱԿՍ. } ևն. իբր Ցայլևայլ ժամանակս. ըստ դիպելոյ կամ պահանջելոյ առթին. ասէն ասէն. Հոգբինէ կէօրէ, պաղի քէրրէ. *Ոչ լուսաւորէր մեզ զայն ամենայն ընդ ժամանակս ժամանակս. Դփ. ծգ. 23: *Ընդ ժամանակս ժամանակս եկեալ շրջէր ընդ նոսա. Խոր. Բ. 88: *Ընդ ժամանակս ժամանակս 'ի խաւար գտանայ. Եզնկ: *Թշնամիք նորա ընդ ժամանակս ժամանակս ելանեն 'ի վերայ գաւառաց. Ը. Բուզ: *Պատարագս ըստ ժամանակս ժամանակս: Ըստ ժամանակս ժամանակս, ամ ըստ ամէ. Ա. Եզր. Է. 50: Նեեմ. Ժ. 34: *Ըստ ժամանակս ժամանակս նոր պտղաբերէ. Կոչ. ծէ: *Ըստ ժամանակի ժամանակի զչարսն չարաւ կորուսեալ. Արշ: *Պահեսջիք զօրէնս զայս 'ի ժամանակաց 'ի ժամանակս (յն. ըստ ժամանակաց ժամուց), և աւուրց յաւուրս. Ել. ծգ. 10:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԲԱՐ. մ. Χρονικῶς. Temporaliter. Ընդ ժամանակաւ. յօրոշեալ ժամանակի. առ ժամանակն. *Ցոլովք ժամանակաբար աստեղեալքն ('ի Նը գիրս) այլափոխելով 'ի ժամանակացն ցուցանին. Ա. որս. Գ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԲՈՒԽ. ա. Բղխեալ ինչ կամ բուսեալ 'ի ժամանակի և ըստ ժամանակին. *Անփուտ ցարենոյ, որ ոչ 'ի ժամանակաբուխ բուսոյն օգտա եղեալ. Թէոփ. խ Դ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. գ. Χρονογράφος. Chronographus, temporum seu annalium scriptor. Մատենագիր ժամանակաց կամ քրոնիկոնի. գիրս պատմութեանց ըստ համեմատութեան ժամանակաց գարուց 'ի գլուխ. Եհէ. Եւսեբ. *Որպէս և պատմէ Եւսեբի ժամանակագիր. Ը. Բղբ: *Զորեւսեբի ժամանակագրի հաստատեալ է յեօթներորդ գալրութեան. Վրդ. +Էրբ: *Հաւանեաց եւսեբի ժամանակագրի. Նխ. Բղբ. պօղ: *Զկայեան չորրորդ 'ի նոյէ ամենայնք 'ի ժամանակագրաց գրեն: Ի հինգերորդ գրոցն ափրիկանոսի ժամանակագրի. Խոր. Ա. 4: Բ. 9:

Կամ ա. որպէս Ժամանակագրական. Χρονογραφικὸς. *Երրորդ պատմութեանցս ժամանակագիր կանոնք մատենից: կանոնք ժամանակագիր մատենից. Բուղ. Գ. 1:

Եւ գ. որպէս Ժամանակագրութիւն. և Մատեան պատմութեան ժամանակաց. Χρονογραφία. Եւսեբ. *Ժամանակագիր աւարտեալ 'ի թագաւորութեան խոսրովու որդւոյ որմզդայ. Բուղ. Գ. 1: *Զժամանակագիրս կարեաց, և այլուստ մատենագրեալ յօրինէր. Զքր. կբ: Իսկ ասելն Մխ. այր. *Ասացեալ ժամանակագիրք փարթամագոյնս գրեցին". անխտիր հայի 'ի մատենագիրս և 'ի մեկնեանս գլխովին:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳԻՒՑ. ա. Որ գտանէ, կամ որով լինի գտանել զժամանակ. *Պարագայից ժամանակագիւտ շրջագայց արշաւանաց. Արծր. Ա. 1:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՈՅՆ, գունի. ա. Χρονιώτερος. Diuturnior. Երկարաժամանակեայ. որ յերկարագոյն տևէ. *Դժուարափոխարկելի է, և ժամանակագոյն. Դիոն:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՈՐԾ. ա. որ և ԺԱՄԱՆԱԿԱԶԱՓ. Որ գործէ ընթացիւք շարժման իւրոյ զչափ ժամանակի. *Ժամանակագործ արեգակնս այս ոչ սպասաւորէ գրախտին. Վրդն. պփ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Χρονογραφικὸς, χρονικὸς. Chronographicus, chronicus. χρονολογικὸς, ad temporum rationem pertinens. Որ ինչ անկ է ժամանակագրութեան. պատմական և տոմարական. *Կամակարագոյնս նուիրեմք զաւելորդ ժամանակագրական ծովուն. Ագաթ: *Տումարին անուն 'ի մերոցս ազգին լեզու թուի թէ զհամարողականն գնէ թիւ, և զժամանակագրականն. Գր. փղ. Բղբ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Χρονογραφέω. Scribo de temporibus, vel historiam. Գրել պատմութիւն ըստ իւրաքանչիւր ժամանակաց. ժամանակագիր առնել. *Որպէս քաղդեայք ժամանակագրեն 'ի բազմամեայն աղէքսանդրեայ: Որպէս երբայեցիք ժամանակագրեն. Եւս. քր. Ա: *Ղուկաս աւետարանիչն ժամանակագրէ վասն մկրտութեան տեառն. Զքր. կբ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Χρονογραφία, χρονικὸν, κα. Chronographia, chronica, libri chronici, descriptio temporum, annales. Պատմութիւն ըստ կարգի ժամանակաց. Եւսեբ. *Պատմէ գիրք ծննդոցս որդի 'ի հօրէ զծնունդս ժամանակագրութեամբ. Նխ. ծն: *Ոչ է պատմութիւն ճշմարիտ առանց ժամանակագրութեան. Խոր. Բ. 79: *Հետևելով և ընդ առաջնոց եւ ժամանակագրութիւնս. Յհ. կբ: *Արժանի հաւատարմութեան առն ժամանակագրութիւնս. Առաք. Ա. 2:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԶԱՆՑ. ա. Ὑπερόριος. Jam exoletus. Զանցեալ զժամանակաւ. ծերացեալ, հնացեալ և անպիտանացեալ. ասէնը անդած. Հոգբը կէշմի. *Լուծանել զամլութիւն 'ի ժամանակազանց անդամս. Ոսկ. յաւէտ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԽՈՅԶ. ա. Խուզող՝ քնն-

նօղ ժամանակաց. *Յանպայքար օրէնս ժամանակախոյզ խնդրողաց. Ոսկ.:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χρονικός. Temporalis. καιρικός, tempus significans. Որ ինչ պատշաճի ժամանակի, կամ 'ի մէջ բերէ զժամանակ. *Բանականն և անբանն ոչ ունին ժամանակական բաժանումն. իսկ անուանեալ անունք ճարտասանականնիք ժամանակական ունին առ միմեանս զանազանութիւս. վասն զի բաղխտական վասն առաջանոյ ժամանակի ունի զգոյութի. Եհ. Սահմ. ծը: *Մինչդ ոչ ժամանակական է. այլ յաւիտենական. Եղն. Տրբ: *Երբեմն ժամանակական է. Բրս. ծն:

կամ ժամանակաւոր. ժամանակեան. անցաւոր. եղական. *Ի ժամանակական երանեացն փախչել. Ա. որս. գ: *Բայց եթէ 'ի ժամանակական ոք այսու զկշռանէ 'ի կարծիս. Գր. հր: *Ամենայն որ լինելութի մարմնական ունի, համանգամայն և ժամանակական՝ առաջականացու է և մահկանացու. Նիւս. բն:

Եւ որպէս ժամանակագրական. *Ի քրոնիկոն ժամանակական կանոնսն փոխեցայց. Իրս. փր. տ: *Պատմութի ժամանակական, որ գիրք մնացորդացն անուանին. Նխ. Բգ:

Իսկ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԱՆՍ՝ է Այժմու ժամանակիս. որ ինչ է առ մերովս ժամանակաւ. *Ի ժամանակականս աւանդութեանց հրաժարեմք: Բուռն հարցուք նախ զժամանակականս առակայացեալ անկարգութեանց. Լմբ. պպրգ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԷՏ. գ. Προθεσμία (ἡμέρα, ὥρα.) Praefinitum tempus, statutus dies. Կէտ կամ սահման ժամադրութե. որոշեալ ժամ. *Ընդ հազարապետօք է և ընդ գաւառապետօք մինչև 'ի ժամանակակէտ հօրն. Գաղ. դ. 2: *Ընթամ յառաջ քան զժամանակակէտն այցելութե. Ոսկ. Տիմ:

կամ ա. Προθεσμίος, ία, ίον. Praefinitus, a, um; ante constitutus. ժամադրեալ, որոշեալ, սահմանեալ. *Դիտել զժամանակակէտս պայմանն. Վրք հց. իդ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύγχρονος. Contemporaneus, coaevus, aequalis. Որ իցէ ընդ այլում 'ի մի և 'ի նոյն ժամանակի հաւասար տևողութե. *Զգոյր ինչ ժամանակակից էր. Եզնիկ: *Հայր հաւասար է և ժամանակակից որդւոյ իւրոյ. Վրհր. Եբրոր: *Սորա ժամանակակից համարին զփորձնեաս Խորայ. Իրս. փր:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՉԱՓ. Տ. ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ. *Լինել լուսաւորացդ ... նշանացդ, ժամանակաչափք. Ագաթ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Φιλοχρόνον. Studium temporis. Սէր ժամանակի. և փոյթն գնելոյ արիանաւոր ժամանակ և յանժամանակն. *Դիւրագոյն փախիցուք 'ի քոց ընդվայրաքնին ընդդիմութեցդ, և 'ի ժամանակասիրութեէդ. Աւգ. գ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ. ա. Որ ինչ ցուցանէ կամ յայտ առնէ զժամանակ. *Իսկ զայս ոչ արդեօք կարէին ընդ նշանաւոր ժամանակացոյց արկանել հարազատութե. Պիտ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Χρονικός. Temporalis. πρόσκαιρος, temporarius. Անկեալ ընդ ժամանակաւ. առժամանակեայ. սակաւաւոր. *Յաղագս երկրայինն և ժամանակաւոր կենդանութեն. Մանդ: *Ժամանակաւոր թագաւորաց. Կանոն: *Զժամանակաւոր զմարմնոյ կեանս թէ վաճառէր ոք. Փարպ: *Պատմեմք ձեզ ոչ ըզժամանակաւոր կենաց կամ զանցաւոր. այլ զմշտնջենաւոր և զյաւիտենական կենացն. Սրգ. տ. յհ. տ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ. իբր ժամանակագրական. *Կատարեալ յառաջնում ժամանակաւորացն համառօտ մատենի մկրտագրէ: Գրեալ ժամանակաւոր մատենիւք. Իրս. փր:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ. մ. Առ ժամանակ մի. *Մասնաւոր և ժամանակաւոր ընդունէին մարգարէքն զշնորհս հոգւոյն: Ոչ ժամանակաւոր, այլ մշտնջենաւոր ընդ նոսին կացեալ. Սարգ. տ. պ. ե:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐԵԼ. Սահման ժամանակի հատանել. կամ Հասանել 'ի սահմանեալ ժամանակն. *Ըստ ամենայն ամի շրջագայութե և 'ի նոյն ժամանակի ժամանակաւորեալ՝ զնոյն խորհուրդ փրկութե մերոյ վերստին անձեմք. Կամրջ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Լինելն ընդ ժամանակաւ. գոլն ժամանակաւոր. *Ի մարդանալն՝ ճշմարիտ աձ, և 'ի տկարութեն՝ հզօր և իշխան, և 'ի ժամանակաւորութե տառեալս՝ հայր հանդերձելոյ աշխարհին. Կամրջ: և Տօնակ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՓԱՅԼ. ա. Որ փայլէ 'ի ժամանակի. որոյ լոյսն ծագէ առ ժամանակ մի. *Լոյս իմանալի և անհաս, յորմէ պայծառանան ժամանակափայլ և զգալի լոյսք. Կիւրղ. աղ. և խչ:

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՅ, կէի, կց. կմ'կեայց. ա. Πρόσκαιρος. Ad tempus manens, temporarius, caducus, fluxus, momentaneus, fragilis. Առժամանակեայ. ժամանակաւոր. կենցաղական. սակաւատև. *Ծերութի և հիւանդութի պատերազմ է ժամանակեայ. Եղնիկ: *Խոստմամբք պատրաստեալ յուսոյն, և առ 'ի սփոփութի ժամանակեայ վշտացն. այս է ժամանակեայ արտմութի, զոր մուտացոյց անվախճան ուրախութին. Եփր. վկ. արևել: *Կարծեօք են բարիք, զորովք զանց առնելի է իբրև զժամանակեայս և զնուաստս: Այնոքիկ ժամանակեայց և այլոց ամանց մարմնոց ... տիրապէս առի. Նիւս. կուս. և կազմ: *Զփառսն յաւիտենականս փոխանակ ժամանակեայց բարեացս առնուլ. Աճառ. նիղր:

Եւ կամ Ընդ ժամանակաւ եղեալ որպէս զմեզ. *Նոյն տեսանելի և անտեսանելի, ժամանակեայ՝ և առանց ժամանակի. Շ. Բղխ:

Իսկ գ. Կենցաղ. կենցաղական իրք. *Ի ժամանակեայս ծանրանայ մարմնաւոր կենօք: Նուաստագոյն ժամանակեայս զանձն ամբառնան. Նիւս. կազմ: *Եթէ ըստ ուերականքն այնոքիկ, և որ աղցաւոր և առօրեայ ժամանակեայսն պաշտպանեալ պահպանիւր. Անան. եկեղ:

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. ա. Նոյն ընդ վ. *Զի մի 'ի ժամանակեան յայրն յայն (բեթղեհեմի) մուծցէ զմեզ, այլ յառաջատա նորա որ յաւիտենս յաւիտենից: Զշաբաթս և զամենայն օրէնս ժամանակեանս: Զշաբաթն և զամենայն ժամանակեան օրէնսն. Եփր. ծն. և օրին: *Նոքին թագաւորք՝ ոմն ժամանակեան, ոմն յաւիտենականն. Եզնիկ: *Աշխատութին ժամանակեան է, և հեշտականութին և փրկութին անմահական. Ոսկ. մ. տ. 16: *Ոչ 'ի ժամանակեան մահուանեա փախուցեալք. Ագաթ: *Զի ժամանակեան վշտօքս զանժամանակեան երանութիւն ժառանգեսցուք. Եղիշ. ե:

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. որպէս սեռական և տրական բառիս ժամանակ. (որպէս լինի անկեան. անկեան. տիւ. տուընջեան, և այլն). *Գրեաց վասն ժամանակեան զատկին: Ի փոքր ժամանակեանն: Յետ սակաւ միոյ ժամանակեան: ժամանակեան՝ որում ինքն գիշեր պահեաց զնա. Իրս. պտմ: *Յետ ժամանակեան միոյ: ժամանակեան միոյ էր: Ո՞չ է լաւ ժամանակեան միոյ, քան զառանձնա գըրոյ: Մովսէս քանզի ած էր ժամանակեան միոյ, և կտակարանք ժամանակեան տուան 'ի ձեռս նորա: Են սերմանիք՝ որ յետ ժամանակեան լինին հնձեալք: Այն են՝ որ յետ փոքր ժամանակեան հնձեալ լինին. Եփր. համաբ. և ծն. և ել:

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ ՄԻՈՅ. իբր Առ ժամանակ մի. *Բան նորա տուաւ օձին, որպէս և զրաստուն, ժամանակեան միոյ. Եփր. ծն:

ԺԱՄԱՆԱԿԵՄ, եցի. ն. Τάσσω. Ordino, constituo. ժամադիր լինել. *Ժամանակեաց, և ասէ, վաղիւ արասցէ: ժամանակեցից անդ որդւոյն խորայելի. Ել. թ. 5: Եթ. 43: *Ժամանակեա ինձ ժամանակ. Յոբ. ծդ. 13: *Յետ ժամանակեալ ժամադիր ժամուն. Գ. Դ. գ. 14: *Յորժամ կատարեցան աւուրք ժամանակելոյն. Տոբ. ճ. 1: *Նատին դեգերեալք ժամանակեալք 'ի մի ժամադրութե. Վեցօր: *Ժամանակէր նա զնշանս իւր, և ժամանակեալ լինէր նոցա. Եփր. համաբ:

ԺԱՄԱՆԱՒՈՐԻՄ. Յամել առ ժամանակ մի. կամ Սպասել՝ ժամանելի անձին. *Եւ 'ի ժամանաւորիլ փեսայիհն՝ համօրէն նիրհեալ քնով ըմբռնեցան. Զքր. կթ:

ԺԱՄԱՆԵՄ, եցի. չ. Φθάνω, καταφθάνω. Pervenio, assequor. Ժաման լինել. հասանել 'ի ժամու, կամ 'ի վերայ, կամ 'ի չափ, ինչ. *Ժամանեաց եհաս ամիսն եօթներորդ: Մինչև յերկիրն ժամանեաց: Պատերազմն ժամանեաց նոցա: Են արդարք՝ որոց ժամանէն առ նոսա իբրև գործք ամպարշտաց. և են ամպարիշտք, զի հասանեն նոցա իբրև զգործս արդարոց: Յօրէնս արդարութեն ոչ ժամանեաց: Յոր ժամանեցաք՝ զնոյն խորհել: Կենդանիքս ոչ ժամանեմք ննջեցելոցն. Եւն: *Ի ծայրագոյն թագաւորութեն ժամանեաց 'ի գահ: ժամանեցին ինձ աւուրք չարեաց. Պիտ: *Ժամանեաց 'ի հանգիստ անմահական կենացն: Շուլթափութե ժամուն ոչ ետ թոյլ ժամանել զկնի մեր. Յհ. կթ: *Յեղբայրութեն քոյ ժամանեցիք: Ամենայն բարիք՝ որ յայս առ մեզ ժամանեն. Սրգ. յլ. և տ. պ: *Ժամանեցին արդիւնքն բանիցն. Ոսկ. մ. բ. 6:

ԺԱՄԱՆԵԼ. Προφθάνω. Praevenio. Նախաժաման լինել. կանխել. *Ժամանեցին ինձ որոգայթք մահու, կամ աւուրք նեղութե, կամ աղքատութե: Առ... տէր, ժամանեսցեն նոցա, և խափանեսցես զնոսա: Առաւօտու աղօթք իմ ժամանեսցեն առ քեզ: Ժամանեցին պահուց աչք իմ. Եւն: *Ժամանեսցուք ընդառաջ երեսացն. Շար: *Առ այն յորմէ զամենայն բարիսն քո գտանես, ժամանես՝ հանապազ. Խոսր: *Փութացան քան զբազումս ժամանել. Մխ. առկ: *Կանխաւ իսկ ժամանեցի հասցել առ 'ի քեն բարի: Կանխաւ ժա-

մանէ ունել զլեզուս նորա. Նար. ՅԳ: ԻԳՆ: *Առ նախնին ժամն ժամանողաց: Մատոյ ժամանեալ (այսինքն ժամանեալ մատոյ) զաղերգելեացուցիչ, յօգնականութիւն ինձ սատանեցելոյս. Նար. Գ. ԼԷ:

ԺԱՄԱՆԵԼ. Ἐυκαιρέω, δύναμαι. Opportunitatem nanciscor, vacat mihi, possum. οὐ φθάνω, non possum. Ժամանակ գտանել. պարապ առնուլ. ձեռնհաս լինել. բաւել. կարել. ...: *Հաց անգամ չժամանէին ուտել. Մրկ. Զ. 31: *Ոչ ժամանեմ իջանել առ ձեզ. Նեեմ. Զ. 3: *Ոչինչ ժամանեաց հասանել յամէնակ գործոյն. Ագաթ: *Ո՛չ յառաջ քան զկոտորելն ժամանեաց հասանել. Խոր. Գ. 27: *Ի չարէն հալածեալք՝ բարւոյն հասանել ժամանեցին. Ը. Մակ: *Զոր ոչ ժամանեմք այժմ գրել: Զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պատմել. Մագ. ԼԲ: Նար. ՀԳ: *Որպիսի՞ միտք ժամանեսցեն արժանաւոր իրօք ընդառաջ ելանել այնց ընթերցուածոց. Վեցօր. Ա:

ԺԱՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Տալ ժամանել. հասուցանել, ժամանի առնել. ...: *Որ բաւական է 'ի գիտութիւն իւրոյ անարար էութեան ժամանեցուցանել. Եղնիկ: *Ի յարդարոցն կատարելոց կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուցես. Նար. Է: *Յայնժամ արագ ժամանեցուցանէ զփրկութիւն. Լմբ. պտրգ: *Զարթուցեալ ժամանեցուցեր զմեզ կանխել յերկրպագութիւն: Ժամանեցո՛ ... յաւիտենական 'ի կեանս. ԺԾ:

ԺԱՄԱՆԻՄ, եցայ. Ի. և Ն. Տ. ԺԱՄԱՆԵՄ. *Յորժամ օծումն ժամանեցաւ գագաթան նորին: Ցածուստ են սպառնալիք ինձ ժամանեցեալք. Նար. ԴԳ. և ԻԸ: *Ի թիւ երեւնից ամացն ժամանեցաւ. Լմբ. պտրգ: Իսկ Ոսկ. յհ. Բ. 14. *Շիջաւ, և ոչ ժամանեցաւ պայծառ լուսով մնանել"։ այլ Ձ. ոչ ժամանեաց: *Միտք խորութեան գրեալ են 'ի բանս նորա ... վերագոյն է՝ թէ յինէն ժամանեսցի"։ այսինքն բաւեցից հասու լինել. Եւս. պտմ. Է. 24:

ԺԱՄԱՆՈՑ, ի, աց. Գ. Ληκύθιον (որ և Սրուակ). Ampulla. ... Փոքրիկ անօթք գինւոյ և ջրոյ 'ի սպաս ժամու պատարագի. *Առ զժամանոցս զայս 'ի հեղուլ զգինի. Մաշտ: *Եթէ 'ի ժամանոցն կամ 'ի նշխարակուժն մերձեսցի. Կանոն:

ԺԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. } Ժամանելն.
ԺԱՄԱՆՈՒՄՆ, նման. } հասանելն. հասնիլը. ...: *Փառաւորել զքեզ, կենդանատու, 'ի կանուխն ժամանումն, և յանագանն յարաձգութեան. Նար. ՂԸ: *Ժամանութիւն արեգական առ 'ի մերձել զմութ գիշերի. Արծր. Դ. 1: *Ընթացք արեգական՝ ժամանումն կիսէ 'ի կէս. Վրդն. ԾՆ:

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆ ՊՏՂՈՑ. Πεπάνσις. Maturitas. Հասունութիւն, հասունանալն. հասուննալը. ...: *Ծառոց ցցութիւնք, պտղոց ժամանմունք. Արիստ. Ճ:

ԺԱՄԱՉԱՓ, ի. Գ. Չափ, կամ ձախորդ կարծեցեալ ժամ. չար սահաթ. *Որ անուանագոյն իցեն, նոքա բնաւ զօրաչափ ժամաչափ պատիւ չարեաց եղելոցն գնիցեն. Ոսկ. յհ. Ա. 3:

ԺԱՄԱՊԱՀ. Ա. Գ. Զգուշութիւն պահօղ կամ դիտօղ ժամուց իրաց. և Զգուշաւոր պահպանութիւն. *Վասն այնորիկ առնեն ժամապահ գիրք մուծանել միանձնութեան. Վեցօր. Է:

ԺԱՄԱՊԱՀ ԼԻՆԵԼ. Դիտել պէսպէս ժամ. սպասել ժամանակի. *Քանզի ժամապահ եղեն գիրք յայտնել զմիանձնութեան հոգւոյն. Վրդն. ԾՆ: *Ժամապահ դարպանակալ լինի, թէ երբ ելցէ ոսորեսն 'ի խորոցն երթալ յեզրն. Վեցօր. Է: *(Սատանայ) անսայ և ժամապահ լինի. Մծբ. Զ: *Յորս անկեալ ժամապահ լինէր. ՃՃ:

ԺԱՄԱՎԱՃԱՌ. Ա. Որ ոք կամ որ ինչ վաճառէ, այսինքն վատնէ յումպէտս ըզժամանակն. ...: *Ժամավաճառ բանիւք երկայնէր զասացեալսն. Փարպ:

ԺԱՄԱՎԱՃԱՌ ԼԻՆԵԼ. Ի զուր ծախել զժամանակ. յն. վաճառել զժամանակ. *Ճշմարտիւ գիտեմ, եթէ ժամավաճառ լինիք. Դան. Բ. 8:

ԺԱՄԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. Գ. Վատնումն ժամանակի յոչինչ պէտս. ...: *Ամենայն որ անիրաւ է և յայլթի, ժամավաճառութիւն խնդրէ. Վրք. ՀՆՊ:

ԺԱՄԱՏԵՂ, ի, աց. Գ. } Տեղի ժամ
ԺԱՄԱՏԵՂԻ ղւոյ, ղեաց. } ասելոյ. եկեղեցի. մատուռն. աղօթարան. ...: *Ժամատեղ եդիք, աղօթս կարգեցիք... Ծոյլ ժամատեղաց, սիրող հեշտ կենաց. Գնչ: *Քակեցան ժամատեղք, արհամարհեցան քահանայքն. Ուռհ: *Ջերմին 'ի ժամատեղն երթալ, և 'ի վկայիցն 'ի տօնն և 'ի յիշատակն. Ոսկեփոր: *Վարդապետն մեր վանականն՝ սիրող սրբոց և սրբութեց, խաչին և եկեղեցւոյ, ժամատեղաց և ժամարարաց, քահանայից և կրօնաւորաց. Մաղաք. աբեղ: *Խորան ժամատեղեաց. Տօնաց:

ԺԱՄԱՏՈՒ, ի, աց. Ա. Ազդարարօղ 'ի դէպ ժամու կամ սահմանեալ ժամանակի. զգաստացուցիչ. ...: *Եղեն փողք առաքեալքն ժամատուք տիեզերաց, զի դիցեն 'ի սիրտս ամենայն երկրի՝ սպասել ահաւոր գալստեան փողոյն. Ագաթ: յորմէ և Խոսր. և Լծ. Ծոյլ: *Կամէր առնուլ զնա յաւուր՝ յորում եղև ժամատու զրքանչն. Ճ. Ա:

ԺԱՄԱՏՈՒՆ, տան. Գ. Տուն աղօթից եկեղեցւոյ, և սեփական այնմ. *Զժամատունն որ առաջի սրբ կարապետին էր. Լաստ. ԻԱ: *Ոչ ունիւն աղօթից ժամատուն (եկեղեցիք քայքայեալք). Լմբ. պտրգ:

ԺԱՄԱՑՈՒՆ ՀՐԷԻՑ. որպէս Աղօթանոց Նոցա. ... (այսինքն ժողովարան:) Ոսկեփոր: Որպէս և այլազգեացն ճանի տուն, իբր ժողովատեղի. ուստի և զժամն՝ ոմանք ճամ ասեն:

ԺԱՄԱՐԱՐ, ի, աց. Գ. Քահանայն որ պատարագ մատուցանէ. ...: *Ժամարարն ասէ, Օրհնեալ թագաւորութիւն. Տօնաց: *Սիրող ժամատեղաց, և ժամարարաց. Մաղաք. աբեղ:

ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ցուցի, ից. Գ. Ա. Ցուցակ ժամուց. Գործի որով լինի իմանալ զիւրաքանչիւր ժամս աւուր. սահաթ, ...: *Ընթացուցից զատուերդ ատախձանացդ, ընդ որս իջեալ է 'ի ժամացուցից աքազու. քանզի մեծաւ իմաստութեամբ զատախձանսն ժամացոյց եւտ կազմել աքազ. զի անսխալ զժամս աւուրն 'ի նոցանէ գիտասցէ. Գէ. Եւ:

ԺԱՄՈՑՔ. մոյից. Գ. Իբր ժամք, կամ ըա. ժամանակք. *Ըստ ոմանց սահմանեալ ժամոյից. Արիստ. Ճ. ըստ այլ Ձ. ժամուց:

ԺԱՄՈՒՑ. Գ. Յիշէլիք կամ աղօթութեան՝ տուեալ 'ի ձեռս ժամարարին: Մաշտ:

ԺԱՅԹՔԵՄ, եցի. Ն. Θραύω (իբր չառաչել բեկմամբ). որ և սոսի ԺԱՅԹՔԵԼ. Փշրել. և Արտաքսել 'ի մարմնոյ. ...: *Զգաստութեամբ մաղձ ժայթքեցի. Նար. ԼԵ: *Արտաքս ժայթքէ զօր 'ի մեղացն ամբարեալ ժահահոտութիւն. Ը. Մկբ: *Կերակուր հալի և այլայլի... և արտաքս ժայթքի (կամ ժայթքի). Եղն. Մկբ: *Ոչ ակնածէին զանդէպսն և զանիրաւսն ժայթքել. Ոսկ. Գծ: *Մի՛ բազմականս բարձրագոյնս կազմեսցուք, խորան կանգնել որովայնի զժայթքելն. Անթէ. ԾՆ:

ԺԱՅԹՔՈՒՄՆ, քման. Գ. Փշրումն. ...: *Ժայթքումն յոյժ լինէր պատառնւոյն. ՃՃ:

ԺԱՅՆԱՒՈՐ. Տ. ԺԱՆՆԻՒՈՐ. *Խիզախուն ժայնաւոր վարազաց. Մագ. ԿԴ:

ԺԱՅՌ, ի, ից. Գ. Ὀδούς. Dens. որ և ԺԵՌ, կամ ԺԻՌ. Ատամն, և ատամնաձև ինչ ցցեալ. ուստի և Քարաժայռ. ...: *Ժայռ մի 'ի հիւսիսոյ, որ երթայր ընդ միջմաս, և միւս ևս ժայռ որ երթայր 'ի հարաւոյ 'ի գաբայէ. Ա. Թգ. ԺԴ. 5:

ԺԱՅՌԱՒՈՐ, ի, աց. Ա. Որոյ իցեն ժայռք՝ իբր ատամունք 'ի դուրս ցցուեալք. ...: *Շինեաց աշտարակս ժայռաւորս իբրև զնաւացուցս. Խոր. Գ. 59:

ԺԱՅՌԱՒՈՐ. Գ. Ազգ հալուէի խորտաբորտ. որ և ԺԵՌԱՒՈՐ. *Հալուէ չորս ազգ. ինկրէ, անդրատարաղ, ժայռաւոր, ծակոտկէն. Վրդն. ԾՆ:

ԺԱՅՏՔԵՄ. Տ. ԺԱՅԹՔԵԼ:

ԺԱՆԱԹՈՒԱԿ, ի. Ա. Որ ինչ ունի ըզնմանութիւն թուոյ ժանեաց, այսինքն ատամանց 'ի կարգի տարեկան բոլորակի. *Ըզթիւն սպրեցուցեալ սորին ժանեաց... զեռագիրն անաւելորդ ժանաթուակ համարեսցիս ... և զերկրորդ իշխանականն հինգ տասնեակ ժանաթուակի. Շիր:

ԺԱՆԳ, } ոյ, ով. Գ. Ἰός. Rubigo, et
ԺԱՆԿ, } venenum. Ամենայն աղտ և ապականութիւն նիւթեղինաց՝ որպէս թոյն 'ի դուրս տուեալ, և ապականիչ նոյնին իսկ նիւթոց. մանաւանդ երկաթոյ և պղնձոյ լէն, կարմրագոյն, կամ կանաչ. ...: *Ժանգ՝ որ կռուփ յերկաթ ուստի ելանէ, մաշէ զնա և վատնէ. Ոսկ. յհ. Ա. 29: *Կաթսայ (մոյ եփելոյ) լի ժանգով. և ժանգն 'ի նմանէ ոչ պարզեցաւ: Պղինձ նորա հալեսցի, և պակասեսցի ժանգ նորա. Եզեկ. ԻԴ. 6=12: *Ի ձեռն հրոյ սսեմք արոհել զժանգն յարծաթոյ և 'ի պղնձոյ. Սահմ. Է: *Հրահալելի նիւթք յորժամ ընդ հրոյ միանան, ժանգ ապականութեան՝ եթէ իցէ 'ի նոսա, ծախի. Ը. Թղթ: *Ժանգն կարէ ուտել և ապականել զարծաթն ձեր. Սրգ. յհ. Ծ: *Իբրև երկաթ ինչ սևացաւ չարութեամբն ժանգով. Նիւս. խոսս: *Երկաթոյ ժանգ, կամ ժանկ ապացեալ. Գաղիան. որպէս յն. πομφόλυξ, bulla, favilla aeris. Տես և ԺԱՆԳԱՌ:

ԺԱՆԳ ՔԱՐԻ. իբր Մամուռ. ...: *Իւ քարեղէն պատկերացն առեալ զքարաքոս ժանգոյն, զարդարեցեալ կանաչացեալ. Ագաթ:

ԺԱՆԳ ԲՈՒՍՈՑ. Ἐρισίβη. Rubigo, որ և ՆՐԵՒԻԼ. *Դալուկն կամ լերեակ կամ ժանգ եթէ լինիցի. Գ. Թգ. Ը. 37: *Եւ ժանգոյ զպտուղ նոցա, և զվաստակս նոցա մարախոյ. Սղ. ՀԷ. 46: *Ապականութեանց ժանգոյ և թրթրոյ և այլոց կերչաց վատնողաց. Նար. ԻԱ: *Զոր օրինակ ժանգ, առանձին ցորենոյ սերմ, սոյնպէս մախանք՝ սիրելութեանն հիւան-

գունիք. Բրս. ճոխ: *Ի կարկառոյ, յերաշտէ, 'ի ժանգոյ. Հ=Ց. ճայ. ԺԸ: *Ժանգ կամ մարախ կամ թրթուր. Մաշտ: *Ի գաշտս ժանկ առնու զխաստակս նոցա. Ճխր:

ԺԱՆԳ. Ախտ հիւանդութեան՝ որ ճարակի 'ի մարմինն իբրև զքաղցկեղ, կամ ժանտ ախտ. ուստ և ԺԱՆՏ, որ գրի և ԺԱՆԴ. աղմ նշանակայ ընդ ժանգ. *Ո՞ր կեցցէ՝ զոր ժանգն անուանեն, գիտէ այնպէս փաղաքել սաստել զմարմինն. Սարգ. յկ. Ե: *Բուժէին 'ի ցաւոցն՝ զոր ժանգ անուանեն. Ճ. Բ:

ԺԱՆԳ. Ἰός. Venenum, virus. Թոյն, մահացեղ, ժահր, իրօք կմ՛ նմանութբ. գչհիր. *Հարուածք կարճի չարաչար ժանգ ունին, անձինք ունակալաց դառնացոյն ժանկ ունին. Եւագր: *Նախանձ իբրև զժանգ մահաբեր յանձինս նոցա բնակէ. Ոսկ. յհ. Ա. 15: *Գառոզին ժանգ ժանգիս ժամանեալ. Նար. Ղ: *Արիոսի և մակեդոնի ժանգն. Հ=Ց. նոյմ. ԺԷ: *Մահաբեր ժանկոյն գժնդակութիւն. յն. մի բառ, թունարկուն. ἰοβόλον. Կոչ. Ղ: *Այրեսցէ զժանգ մեղաց ազխաութեն ձերոյ. Ագաթ:

ԺԱՆԳԱԲԵՐ. ա. Ἰοβόλος. Venenosus, exitialis. Որ ինչ բերէ զժանգ. ապականարար. մահաբեր. *Զխոհերական ոգւոցն ժանկաբեր թոյնան 'ի բաց թօթափեցաք. Կոչ. Է:

ԺԱՆԳԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ զժանգ. *Ցոր ճերմուածողական ժանգաբուղխ առուքն ոչ կարացին մուտ առնել. Լաստ. ԻԲ:

ԺԱՆԳԱԼԻՑ. ա. Լի ժանգով. ժանկոտ. խոլոց. *Ո՞ր պատմութեանքն ցեցակերք, ո՞ր է արծաթն ժանգալից. Ոսկ. կ: *Արծաթն ժանկալից և արատաւոր. Մծբ. ԺԸ:

ԺԱՆԳԱԽԱՌՆ. ա. } ըստ յն. ժանգաբեր. ἰοβόλος. խառնեալ ժանգով. թունաւոր, մխաստակոր. գչհիրն. *Զամբարշտութեն ժանկխառն կարգսն ծածկեալ 'ի ներքս ջամբին. Կոչ. Ղ: *Նեխեալ չարաւ ժանկախառնեալ՝ հետ գարշութեն յինէն բուրէ. Ոսկիփոր:

ԺԱՆԳԱԽԱՌՆԵԱԼ. }

ԺԱՆԳԱԿԵՐ. ա. Կերեալ կամ ապականեալ 'ի ժանգոյ. որ և ԺԱՆԳԱՀԱՐ. 'Արծաթ քո մի ժանգակեր լիցի ընդ կորուստ միմաւ. Սիր. ԻԹ. 13: *Ի ներքոյ ժանկակեր փոշոտեալ հարեալ մաշին. Ագաթ:

ԺԱՆԳԱԿԻՐ. ա. Կրող յինքեան զժանգ. *Խոստովանութեն զամօթն ժանկակիր՝ իբրև զոսկի և պայծառագոյն գործէ. Նար. խրատ:

ԺԱՆԳԱՀԱՄ. ա. Որոյ համն է իբրև ժանգոյ. ժանտահամ. դառնահամ. 'Ջուր առէ չափով և ապականութբ... ժանկահամ լինի և այն. Նչ. Եզնկ:

ԺԱՆԳԱՀԱՐ. ա. Հարեալ ապականեալ 'ի ժանգոյ. ժանգակեր. ժանկոտած. խռուռ. *Արծաթ ձեր և ոսկի ժանգահար. ժանգ նոցա լիցի ձեզ 'ի վկայութիւն. Յկ. Ե. 3. յն. քայքե, κατιόομαι, rubigine consumor. ἰωθείς, rubigine obductus.

ԺԱՆԳԱՀԱՐ. Որդնահար. ճճնկեր. ապականեալ. փուտ. *Ի խորշակէ և 'ի ժանգահար լինելոյ... զերծեալ՝ յարգիւնս այ սերմանողաց. Ոսկ. յհ. Ա. 17: *Անձնին զոր այն ժանգահար գործէ. Լմբ. ա. *Նիւթ մոմոյ և կապարի յոյժ նուաստագոյն է... նոյնպէս և մեք երբեմն էաք երկրաւոյ ժանգահար և վատաժնիւթ. Զքր. կթ:

ԺԱՆԳԱՀԱՐԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Բնականն 'ի մեզ մարդ ժանգահարեալ և ապականեցեալ օտարոտի վարդապետութեմբք. Լմբ. պտրգ: *Ժանկահարեալ՝ երկաթակապ շղթայ արկայ. Ոսկեփոր:

ԺԱՆԳԱՀԱՒԱՏ. ա. Ոյր աղանդն է ապականարար. չարադաւանդ. չարահաւատ. *Ցորժամ լուաւ ժանգահաւատն ակակիոս, բորբոքեցաւ գիւական նախանձու. Հ=Ց. մրտ. ԺԸ:

ԺԱՆԳԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԺԱՆՑԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ:

ԺԱՆԳԱՋՈՒՐ. գ. Ջուր մխաստակար՝ որպէս ժանկաւոր կամ թունաւոր. *Ժանկաջուրն ապականիչ՝ ախտքն փառասիրութե, եւ. Մխ. առակ:

ԺԱՆԳԱՌ, կամ ԺԱՆԿԱՌ. ա. Որոյ առեալ է յինքն զժանկ, զփտութիւն. ժանկահար. որդնահար. ապականեալ, փտեալ. *Սոյնպիսիք իցեն սերմանիքն ամուլք և ժանկառք, աղաղունք և սինեալք. Ագաթ:

ԺԱՆԳԱՌ. գ. Χαλκάνθος. Aeris flos, ἰός, aerugo, rubigo, aeris fex. իտ. verderame. Ժանգն պղնձոյ առեալ 'ի զանազան պէտս. յորմէ և արուեստական ներկ կանաչագոյն. ծէնկեառ, ծէնկեառի. *Քաղկանթոս, ծաղիկ պղնձոյ, որ է ժանկառ: Ժանգ կմ՛ ժանգառ աղացեալ. Գաղիան: *Զառիկ, լաժուրդ, ժանգառ, բուռ՝ կիր, և այլ որ նման է սոցին. Վրք. հէրք:

ԺԱՆԳԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Որդնահարութիւն. ապականութիւն. փտութիւն. *Ժանգառութիւն պատրաստէ զխաստն, և ցամաքեցուցանէ զկանաչաձև բոյս գալարիցն. Ագաթ:

ԺԱՆԳԱՏԵՍԻԼ. ա. Ժանգոտ տեսլեամբ. ապականեալ. մխաստակոր. *Ժանգատեսիլ և ալլուտ գայր ջուր. Մխ. առակ:

ԺԱՆԳԱՐԿՈՒ, ի, աց. ա. Ἰοβόλος. Venenum jaculans, virulentus. Որ արկանէ զժանկ կամ զթոյն. ժանգալից. թունալից. *Այսպէս և ցանկութիւնք, և յարձակմունք, և տրտմութիւնք և երկիւղք ըղժանգարկուք անձինն 'ի չարիսն (կամ զչարիսն) դարձուցանեն հանգարտութիւն (առանձնութե). Բրս. Բղխ:

ԺԱՆԳԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ ժանգոյ. որ և ԺԱՆԿԱԲԵՐ. Թունաւոր. ըստ յն. Թունարկու. Ἰοβόλος. Venenum jaculans, veneratus, virulentus. *Օձն յայտ առնէ զբարեկամաց ժանկաւոր ըղձնդակութիւն. Կոչ. Ը:

ԺԱՆԳՈՏ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Որ ժպրհեալ ժանգոտ և զազիր աղտեղութբ մթացուցի. Մագ. Հ:

ԺԱՆԳՈՏԵՄ, եցի. ն. Ἰόω. Rubigine obduco. Ժանգալից առնել, աղտեղել իբր ժանգով. ժանկոտէլ. խռուռ. *Պղինձ զունողաց ձեռս ժանգոտէ. Սիր. ԺԲ. 10: *Գինի ժանկոտէ զմիտսն. Եփր. պհ:

ԺԱՆԳՈՏԻՄ, եցայ. չ. Ἰοῦμαι, ἰόομαι. Rubigine obducor. Ժանգահար, ժանգալից լինել. ժանկոտիլ. խռուռ. *Կորո՛ զարծաթ վասն եղբօր և բարեկամի, և մի ժանկոտեսցի (կամ ցէ) ընդ քարիւ 'ի կորուստ. Սիր. ԻԹ. 13: *Ոսկի և արծաթ նորա ժանգոտին, և արդիւնք նորա ոչլաւ կեր լինին. և միայն այնպիսւոյն եւս չար քան զինչսն մաշին և ժանգոտին և փտին. Ոսկ. Մ. Բ. 22: *Երկաթ ժանգոտեալ՝ նորոգի 'ի ձեռն հրոյ. ՃՃ:

կամ Ῥυπόομαι. Sordeo, sordibus obsitus sum. Աղտեղիլ, ապականիլ. ... *Հայելի ժանգոտեալ ոչ երևեցուցանէ յստակ զյանդիմանեալ երեսս. Նեղոս: *Աղտեղանամք և ժանկոտիմք մեղօք. Եփր. համաբ:

ԺԱՆԴ. Տ. ԺԱՆՏ, և զորս զկնի:

ԺԱՆԻՂ, ի, աց. } գրի և ԺԱՆԱՒՈՐ կմ՛

ԺԱՆԵՒՈՐ. ա. } ԺԱՑՆԱՒՈՐ. Ունօղ զժանիս. զինեալ ժանեօք՝ իբ մեծամեծ ատամամբք. խոզ. ... ժանոտ. *Զգազան չար և մազլաւոր և զժանեղ ըմբռնեսցէ. Տօնակ: *Ըմբռնիցէ զգազան չար և անըմնտել, զժանևոր և զմազլաւոր. Սրգ. Ա. Գ. 12: *Իբրև զվիշ ժանևոր. Վրդն. ծն:

ԺԱՆԻ. Տ. ԺԱՆԻՔ. *Այլ մանրեցաւ ծախող ժանին՝ իբր 'ի պղինձ կամ յերկաթին: Զորոյ մանրեալ մանր ըզժանին, և զխս կառ՝ յատաքսմանին. Ցն. որդի:

ԺԱՆԻՔ, նեաց, նեօք. գ. Ὀδούς, ὀδόντες. Dens, dentes. μύλη, μύλαι, dentes molares. Ատամն, ատամունք, մանաւանդ սուր, սեպհական գազանաց. և Որ ինչ է որպէս զարամայր ճանկս. ... ղանի, փէնփան. իսկ ղանէ՝ սանտր, և ժանեաւր հեծանոց.) *Ժանեաց փղաց: Ժանեօք փղոսկրէիւք. Գ. Թգ. Ժ. 22: Եզկ. ԻԷ. 15: *Իբրև զսուսեր ունի զատամունս իւր, և զժանիս իւր իբրև զկորոցս. Առակ. Լ. 14: *Ատամունք նորա աստամունք առիւծու, և ժանիք նորա՝ կորեան առիւծու. Յովէլ. Ա. 16: *Զժանիս առիւծուց խորտակեաց տէր: Ի միջոյ ժանեաց զայն 'ի դուրս կորզեցից. Սղ. ԾԷ. 7: ԽԷ. 23: *Ժանիք նորա երկաթիք... ուտէր և մանրէր. Դան. Է. 7: *Գազանաց մանրեալ ժանեօք՝ հաց սրբ գըտայց ամ. Ճառ. բրք Բղխ. ադրագ: *Սատակի ժանիս և մագիլս ունի. Ոսկ. Մ. Ա. 4: Իսկ Պաւղ. ... *Սուր էին ատամունքն (ազեքսանդրի) իբրև զժանիք ». յն. πασσαλίσκον (իբրու սեպ.) claviculus, paxillus. *Ժանիքն (կամ ժանեւք, ժանեօք) ե խառն զաղախինն քնի. Հ=Ց. մայ. ԺԳ:

Նմանութբ ասի. *Ի վերայ՝ զոր ժանիք մեղացն հարին յանձինս մեր: Այնուհետև հոգք ինչ մերձակայից ոչ կարիցեն ժանիս արկանել 'ի մեզ. Ոսկ. յհ: *Զարախանձ ժանեօք 'ի կորուսեանն յուղարկիք խորխորատ. Պիտ: *Դու միայն բաւական ես կորզել 'ի ժանեաց սատակման. Նար. ՀԸ: *Արտաքս կորզեալ եհան 'ի ժանից (կամ 'ի ժանեաց) վիշապին. Ցհ. ԿԲ:

ԺԱՆԿ. Տ. ԺԱՆԳ, և զորս զկնի:

ԺԱՆՈՒ, ի, աւ. գ. Գահաւորակ կմ՛ կառք ուղտոյ բարձեալ 'ի ջորեաց, յերիվարաց, կամ 'ի փղաց. *Կին նորա եկեալ էր ընդ նմա ժանուաւ (կմ՛ ժանուարաւ). 'ի նմին 'ի նորին վաշտու էր ընդ առն իւրում. Բուզ. Գ. 15:

ԺԱՆՏ, ի,ից կմ՛ աց. ա. Λοιμός. Pestilens, exitialis. եբր. ... (որ է բեւեկար, ...). որ և գրի ԺԱՆԴ՝ նովին հնչմամբ. ասի և ԺԱՆՑԱԳՈՐԾ. Դաժան և գժնեայ բարուք. անզգամ. չարագործ. գարշ գլխոց և վարուք. ... մահաբեր. ... *Մի՛ համարիր զաղախին քո դուստր ժանտ: Որդիքն հեղեայ քահանայի որդիք ժանտք: Որդիք ժանտք ասէին, թէ ո՞ է սա՝ որ փրկիցէ զմեզ: Եւ նա այր ժանտ է, և ոչ գոյ խօսել ընդ նմա: Ի վերայ առն ժանտի նայեսցայ: Արք ժանտք և անզգամք: Ցաթոռս ժանտից ոչ նստաւ: Խիստն և հպարտն և յանդուգն ժանտ կոչի. ... *Փրկեսցես զձեզ 'ի ձեռաց ժանտաց. Երեմ. ԺԵ. 21: *Զժանտացն աթոռակցութեն ուրանայ. Նիւս. երգ: *Այր ժանտ և ժպիրհ և ապարասան. Ցհ. ԿԲ: *Գառոզին ժանգ ժանգիս ժամանեալ. Նար. Ղ: Ուսուցեալ լայնաբար գրէ Լմբ. առակ. *Այս

է ժանգն, որ սատուգարանի ժանգ. զի որպէս 'ի ժանգն չգոյ ինչ պիտանի, նոյնպէս և նա ստարացեալ է յամենայն բարւոյ, և պատկեր է սկզբնաչարին սատանայի: Ժանգ կոչէ զհակառակասէր բարսն. Եփ:

Կամ Μοχθηρός. Improbus. πονηρός, malus. Չար, վատթար, անպիտան, դարձ ոք կամ իր ինչ. *Զինչ խօսիս. ժանգ կոչես զեղբայրն, զոր և ուխայ չարեր հրամանի կոչել: Առնակնոջ ոչ ազնիւ այր ոք ցանկանայ, այլ ժանգ ոք. Ոսկ. Մտթ: *Թող ժանտ և ատաւել ժանտ, որ ոչ ուտիցի 'ի ժանտութէ իւրմէ. Եզեկ. իդ. 3: *Կերակուրս ժանտս զայն ուտէ, զոր և ոչ գազանք և անասունք ուտեն. Եղիշ:

ԺԱՆՏ. գ. Λοιμός, λύμη. Pestis, pestilentia, lues. Տ. ԺԱՆՏԱԽՏ. *Զխորդ ապրեցուք յայնպիսի ժանտէ. Ոսկ. Մ. ա. 4: *Զոր չարակեղն իմն կոչեն, իսկ կէսքն ժանտ անուանեն. Բուզ. ը. 13: *Ցաւն այն անուանեցաւ ժանգ. և ոմանք ասեն զնա ցաւ ներսեսի. զի վիրաւորեալ 'ի ժանգէն՝ առնուն հող 'ի գերեզմանէ սրբոյն ներսեսի, և բժշկին 'ի ցաւոցն. Մեսր. Երէց:

ԺԱՆՏԱԲԱՐ. մ. ա. Ժանտութեամբ. և ժանտական. *Հայհոյեաց նա ժանտաբար բերանովն զհոգին սրբ. Լմբ. հանգ:

ԺԱՆՏԱԲԱՐՈՅ, ի, եց. } ԺԱՆՏԱԲԱՐՈՒ. ա. } Ժանտ բարոյիւք կամ բարուք. դաժան. խիստ. ծանր բարք ունեցող, անզգամ. դէֆխույլու, ճէհրէօիւ, ղալէ ձ. *Զի այնպիսի այր անմիտ և ժանտաբարոյ գոյր 'ի մէջ նոցա. Սարգ. գ. յհ: *Իշխան անմիտ լեալ ժանգաբարու: Աղեքսանդրոս անմիտ գռեհիկ և ժանտաբարու. ՃՃ:

ԺԱՆՏԱԲԵՐ. ա. Բերող յինքեան կամ յայլս զժանտութիւն ինչ. *Իբր 'ի ժանգաբեր թիւնից հեռանալ. Մագ. ջահկ: *Աւեն զօդոյ երկրին, թէ ժանտաբերք են. Կաղյանփ:

ԺԱՆՏԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ զժանտութիւն թունալից. *Փողոփեաց և սա ըզժանտաբուղխ բանս օձին. Իսիւք: *Նեստորիոս իւրով ժանգաբանուն և գիւական բանիւքն բարբառէր զհայհոյութիւն. Աճառ. ձաղկ:

ԺԱՆՏԱԳՈՅՆ, գունի, եց. ա. Λοιμώδης. Pestilens. ἰταμώτερος, petulantior, ius. Առաւել ժանտ. մահաբեր. և Անզգամագոյն. *Եղաներ կեզ մի ժանգագոյն 'ի մարդ և յանասուն. Մեսր. Երէց: *Ած ապտակ յոյժ. զինչ արդեօք լինիցի ժանտագոյն քան զայս. Ոսկ. յհ. բ. 37. յորմէ և Բրս. մրկ:

ԺԱՆՏԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Λοιμός. Pestilens. Տ. ԺԱՆՏ, ա. *Պղծութիւն զայր ժանտագործ աղտեղի առնէ յաւուր չարի: Իջցեն փառաւորք և մեծամեծք և մեծատունք և ժանտագործք նոցա: Զգեցին զձեռս իւրեանց 'ի ժանտագործս: Ածից 'ի վերայ քո օտարս ժանտագործս յազգաց. ևն: *Մատնեցից 'ի ձեռս օտարաց և ժանտագործաց երկրի յաւար: Ժանգագործ երկրին սատանայցեալ խրատեալ կուրացելովքն. Ագաթ: *Վասն ժանտագործ ազգին բարբարոսաց: Ժանգագործին բաւհաբու զհիւրընկալութիւն լուծեալն համեմատէ. Կոչեան: *Ոչ նստել 'ի ժանգագործ գիւղայն յաթոռս. Լմբ. սղ:

Իւ որպէս ժանտացուցիչ. մնասակար, ապականարար. Λυμενόμενος, λυμαίων. Labefactans, exitiosus, perniciosus. *Կարիցէն մեռանել ժանտագործ ցաւքն ոգւոց մերոց: Մոլորեցուցիչս կամ ժանգագործս, կամ թէ այլ ինչ կոչեսցեն. Ոսկ. մ. ա. 4. 15: Իսկ անդ. 17. *Ի ժանտագործ հաբուածոցն ապրեալ լինիցիս. իմա, 'ի ժանտախտէ. յն. 'ի ժանտէ. λύμη.

ԺԱՆՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարագործութիւն. գործ ժանտից. անզգամութիւն. զազրագործութիւն. *Տեսե՞ր և զեղբօրն ժանտագործութիւն. Սարգ. ա. յհ. է: *Ժլրս 'ի ժանգագործութիւն զազրութեան. Նար. Ի: *Ցուցանէ կարող երանել զլուսաւորսն ... և ոչ 'ի ժանգագործութենէ. Եղիշ:

ԺԱՆՏԱԹԶԵՆԻ. գ. Συκομορέα. Sycomorus. Տ. ՄՈԼԱԹԶԵՆԻ. *Եւ 'ի ժանտաթզենին. Ղկ. ժթ. 4: *Որ ոչ իջանէ 'ի ժանգաթզենոյն, այսինքն որ ոչ դառնայ 'ի մեղաց. ոչ կարէ ապրել. Տօնակ:

ԺԱՆՏԱԹՈՒԶ, թզոյ. գ. Συκόμορον. Fructus sycomori, morum. Պտուղ ժանտաթզենւոյն. *Սիկիմորոս, ժանգաթուզ. (այլ ձ. ժանգաթուզ). Գաղիան:

ԺԱՆՏԱԺՈՒՏ. ա. Որպէս թէ ժանգին ժանտն. յետին անզգամ. Գէշին Գէշը. մըւխողէթ, խայէն վէ զալիմ. *Եւ ժանտաժուտն ասէ արհամարհանօք. Է. Դ. ժէ. 5. յն. ἕτερος, կամ ἑταῖρος, գործակից 'ի չարիս:

ԺԱՆՏԱԼԻՑ. ա. Լի ժանտութք. և փահահոտ՝ լիրք կամ մեղք. *Խնուլ զբերանս ժանգալիցս. Տօնակ: *Տղմուտ ջուր ծանրահամ և ժանգալից: Ի ժանգալից սրտէ աղօթքն խոտան լինի, որպէս փարիսեցւոյն. Անան. զղջ:

ԺԱՆՏԱԽԱՌՆ. ա. Ժանտութք խառնեալ. ժանտալից. ժահահոտ. Գէշ, հոփուծ. ձէֆրուհ. *Զժանտախառն չարիս ընդլուծեալ ջամբեն. Ոսկէփոր:

ԺԱՆՏԱԽՏ, ի, եց. գ. Λοιμός, λύμη. Pestis, pestilentia, lues, contagium. որ և ԺԱՆՏ ԱԽՏ. Ախտ սրածութէ՝ չաղախիչ և մահաբեր. որ և ԺԱՆՏ ասի. մահ տարաժամ, իրք կամ նմանութք. ծանրամահ, մահ. եօմօրզամ, թաուն. *Ժանտախտ յարի 'ի մեզ, և բորբոքութիւն ապականէ. Ոսկ. յհ. Է. 11: *Սովով և ժանտախտիւ (կամ ժանգ ախտիւ) և պատերազմաւ ապականել զմարդիկ. Բրս. հց: *Ոչ ժանգախտ է մեղքն նորա, եթէ 'ի քեզ անցանէ. Սարգ. ա. դ. է: *Ժանգ (կմ ժանգ) իմն ախտ զամենայն հրապարակ նուաճեաց ընդունէր. Նիւս. 'ի ստոնը: *Ժանտախտ միանգամայն և սով: Ժանգ ախտ ինչ մահաբեր, կամ շարժումն: Սովով և ժանտախտիւ յապականութէն մատնելոց. Պտմ. աղէքս: *Ժանտ ախտիւ լցեալ՝ ժահահոտ եղէ. ԺԺ: *Եւ բազմութէն հերձուածողաց ժանտախտն ծաղկեցաւ. Ոսկ. հա: *Զայնպիսին հատանել և արտաքս ընկենուլ իբրև զժանտատախտ յանգամոց եկեղեցւոյ քնի. Ցհ. իմ. աի:

ԺԱՆՏԱԽՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Λοιμώδης. Pestilens. Որ ինչ սեպհական է ժանտախտի. Ժանտ. մահաբեր. *Ի ժանտախտականացն հիւանդութեանց. Բրս. արբեց: *Ի ժանգախտական իմն զօդցես ամենեցուն լեալ հարուած: Իբրև 'ի ժանգախտական և 'ի մահացու ինչ գեղոց գժուարեալ՝ 'ի բաց հեռացի. Պիտ:

ԺԱՆՏԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Ժանտ բանիւք. և Մոլար. *Որք անօրէն և ժանգախօս յիմարութք բանից լցին զշտեմարանս սատանայի. Նար. յղէր:

ԺԱՆՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Λοιμικός. Pestilens. Որ ունի յինքեան ժանտութիւն ինչ. մնասակար. ժանտախտական. և Ախտ ժանտ. *Ժանտական ձեռնարկութեան սաբէլի. Կիւրղ. 'Ի նեստ: *Զօրս երկնից զատեալս կոչէ ըստ նոցա առասպելոցն ... ոմանք ժանտական են, որպէս հայկդ, և այլ բուրէք. ըստ այդմ առասպելէին. Մխ. երեմ: *Եթէ յօդս եղեալ էին ժանտական, ամենայն իրօք պարտ էր թէ ախտանային: Քան զհաստատութիւն ժանտականի առաւել ... ապականութէ գործէ չարութեան. Փիլ. լին:

ԺԱՆՏԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Ժանտ կերպ. ախտոր տեսիլ. վատթարութիւն. *Մերկացան աւազանաւն զժանգակերպութէ մեղաց թխութէ, և սպիտակացան. Նար. յղէր:

ԺԱՆՏԱԿԻՆ. գ. Բառ անստոյգ. որպէս թէ կին ժանտ. այլ յասել կոչ. ժդ. ըստ հին ար. *Զժանտականայս ժողովեալ, զի նոցա մատաղ մանկունս զենոյր". ըստ ձ. գրի, ժզ. *Զժանտ կանայս ժողովեալ, և 'ի նոցանէ մատաղ մանկունս զենոյր". իսկ յն. է այլազգ:

ԺԱՆՏԱՀԱՄ. ա. Որոյ ժանտ է համ. անախորժ. վատթար. *Կողովն երկրորդ ժանտահամ թզոյ, որ ոչ ուտիցի 'ի ժանտութէ իւրմէ. Երեմ. իդ. 2. յն. յոյժ չար թզոյ:

ԺԱՆՏԱՀԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարուած ժանտախտի. *Ինքն ժանտահարութեամբ սատակեալ լինի. Մխայէլ. խլ:

ԺԱՆՏԱՀՈՏ, ի, եց. ա. Δυσώδης, ὀδωστης. Graviter olens, foetidus. Ժանտ հոտով. որ բուրէ զհոտ ժանտ. ժահահոտ. գարշահոտ. հոփած. գօգուսու փէնա. *Դուխաւարին և ժանգահոտ ես: Ցորժամ խաւարին և ժանգահոտ եսես զնա. Եղիշ: *Եթէ գիտցուք սպառ ինչ լինել 'ի յարիչատկութէ, առաւել քան զեչ մեռեալ՝ լինէր ժանգահոտ. Ոսկ. յհ. բ. 27: *Անուշահոտք կամ ժանտահոտք շոգոլիք. Փիլ. այլբ: *Ի ժանտահոտ և 'ի գառնահոտ ... ծովէ. Երզն. լս:

ԺԱՆՏԱՀՈՏԻԼ, եալ. չ. Գարշահոտ լինել. հոտիլ. *Որ ժանգահոտեալ է յորովայնս վիշապացն, նեխեալ, և ընդ հող խառնեալ. Ոսկ. լս:

ԺԱՆՏԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσωδία. Malus odor, foetor. Ժանտահոտիլն. և հոտ ժանտ. ժահահոտութիւն. *Որ տիղմն ես, և ժանտահոտութիւն բուրես. ՃՃ: *Ցորմէ բուրէ և բուրի սատանին ժանգահոտութիւն. Մանդ. Ի: *Զ ջուրս՝ զոր հանապազ ըմպեմք, և զանուշունս նոցա 'ի ժանտահոտութէ 'ի փոքր մերում դարձուցանեմք. Եղիշ: *Ընդէ՞ր փոխանակ քաղցրաշունչ օդոյս զնշխար ժանգահոտութէ ածուես 'ի վերայ իմ. Պիտ: *Մեռեալն ըղտայն որ միայն հոտեցաւ, և սա մեղք զամենայն աւուրս կենաց բուրէ ժանտահոտութի: Ածուխ և մոխիր և գաղափ է, և անհնարին ժանտահոտութեան ծանօթ. Ոսկ. մթ:

ԺԱՆՏԱՄԱՀ. ա. գ. Որպէս ժանտախտ, և ժանտախտական. *(Դուստր) հարկաւ յանձն առնու զմահն ժանգամահ զերից աւուրց. Սեբեր. Է:

ԺԱՆՏԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ԺԱՆՏԱԿԱՆ. *Այլ յերկինս եգին զբերանս ժանգացին դժրեցին զհոգին. Գնձ:

ԺԱՆՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Λυμναίομαι, λοιμεύομαι. Labefactor, corrumpor. Ապականիլ՝ անձամբ և իրօք. վատթարանալ. չարանալ. անզգամիլ. պօզուլ. Բէրօւնմէք, պօզուլմագ. *Ժանտացաւ սաս 'ի ժողովուրդն. (կամ անուն նորա աղէ ժողովրդեան.) Է. Տ. ժզ. 10: *Եւ եթէ եւ ժանտանայցէ, և զանձն եւ գիցէ 'ի վերայ. Աստ. ժէ. 19: *Ազգեթեն զամ-

նոյն... Մինչ զի յետ այսորիկ եւ ոչ ժանգանալ. Յոհ. յհ. ե. 38: *Անօթեալքս ոտնանէք՝ և անսեսաանեք, և աղծեալս և ժանտացեալս. Յոհ. ծոփ: *Ժանտացեալ պաղիերն և այլայլեցեալ ոսկին. Իգն: *Ժանգանոյորութիւն: խնայեմ 'ի լեզու իմ, զի մի ժանգացի յիշատակք աղծութեան նոցա. Սարգ. ա. դ. գ. ը:

ԺԱՆՏԱԳԱՂՏՕՂ. ա. Որ զժանտա պաղտ. պաշտօնեայ զազրութեանց. Գեղ. քան պաղտ. *Զազրագործ և ժանգապաշտօն և գիտական ազգին. Աղ. խւ:

ԺԱՆՏԱԳԱՏՈՒՀԱՄ, ի. գ. Գառաւէհամ ժանտախտի. որ և ասի ՀԱՐՈՒԱԾ ԺԱՆԴ. ժանտամահ. Թառամ գաղերդի՝ խուճ. *Ժանտապատուհասն զընդունոյն զժողովրդակեր զկզակն շուրջ արկեալ լինել՝ մեռելոց մարմինս թաղելով. Փիլ. լիւս:

ԺԱՆՏԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԺԱՆՏԱՏԵՍԻԼ. *Զժանտատեսակ և զազրագեղ ատոտ ասել ծոյ. Համան. առ:

ԺԱՆՏԱՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Գոյն ժանտատեսիլ. տխուր տեսիլ. ժանտութիւն. *Որպէս փոշի հոսեալ 'ի վերայ երեսաց երկրի, խաւար զգայն բերող ժանգատեսակութեն փոփոխեն. Լմբ. ող:

ԺԱՆՏԱՏԵՍԻԼ. ա. որ և ԺԱՆՏԱՏԵՍԱԿ. ժանտ տեսլեամբ. գժնեայ. ահեղ. ահե. *Ժանտատեսիլն ժանեօք, և կնձեալ երես երեսացն. Ագաթ: *Մեծն անտանելոս եւս զժանտատեսիլ բանսարկուն. Լմբ. ող: *Կն ժանտատեսիլ ծիրանիս զգեցեալ. Փիլ. լին: *Ժանգատեսիլ ժայռերս անհան բարձրութեան. Կոչումն: *Իբրու թէ գէշ ժանգատեսիլք 'ի վերայ կերպարանին գեղեցկութեան. Նիւս. խաղ: *Ժանգատեսիլ գոյն կամ վատթարութեան. Պիտ:

ԺԱՆՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Λυμαίνομαι. διαμυμένω. Devasto, corrumpo, lue conficio, violo, perdo. Ապականել. եղծանել. խանգարել. կորուսանել. աւրել, խանգարել. *Որ զանձն իւր ոչ բժշկէ 'ի գործս իւր, եղբայր է այնորիկ որ ժանտացուցանէ զանձն իւր (այլ ձ. որ անձն առնիցէ). Առակ. ծը. 9: *Իբրև ենգն զիւղն ժանտացոյց բաս առաջազին, նմանաւ բժշկացն 'ի հասարակաց մարմնոյն խորհրդոյ. Բրս. հղ: *Կենձն գեղեցկին մարմնական այգի ժանտացոյց. որպէս ասէ մարգարէն, Խէթէ ժանտացոյց զհա խոզ յանտառէ: Զանտառակ գինին, զորոյ ծորոն կրպակաւորացն ջուր ոչ ժանտացոյց. Նիւս. երգ: *Սրամտութեն հուր է, զմարմին ժանգացուցանէ, և զհոգի ապականէ. Յոհ. յհ. ա. 25: *Նուազութիւն և գերագունցութեն նմանապէս ժանտացուցանեն. Ան. արս. ծէ: *Զոսկեղինիկ առաքինութեն մեր ժանգացուցանէ. Պղտորել զարդեան և ժանգացուցանել. Սարգ. յհ. ե. գ: *Թերևս կարասցեն ժանտացուցանել զխաւս նորա. Իգն: *Զայլաբանութեն արծաթափայլ հոգւոյն շնորհաց 'ի ձեռն նոցա ժանգացուցանել. Լմբ. ող: *Պակասեալ մասին ամօթ և պատուիրին զշնորհան ժանգացուցանէ. Նիւս. կուս:

ԺԱՆՏԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, ցչաց. ա. Λυμαινόμενος, ἀφανιστικός. Corruptor, &c. Որ ժանտացուցանէ. ապականարար. աւրող, խոհերող. *Զխաղն յանտառէ զայգւոյն ժանտացուցիչ: Ձեռք ժանտացուցիչք նիւս. երգ: *Ոսկի 'ի սկզբանն մաքուր է բաց լսելութեն. իսկ եթէ խառնեսցի ընդ նմա պղինձ, կամ այլ ինչ անարգագոյն նիւթ, և ամենայն 'ի հուր մաքրի 'ի ժանտացուցչացն նիւթոց. Ը. Բղշ: *Զապաշխարութիւն ժանգացուցիչս ոգւոց գիւղն խառնուրդ Թէ 'ի բաց ընկենուլ. Սարգ. ա. գ. ե: *Ի հոգւոյն նոյնին հաւանեալ հանձնառուելն տիրաց ժանտացուցիչք. Իգն:

ԺԱՆՏԱՓՈՒՐ. փրյ. գ. Աղբ ինչ փրյ ժանտ և խայթիչ յոյժ, որպէս զգժնիկ. *Եղինձն և պատատկինձն, խայթմահարն, ժանտափուշն. Ագաթ:

ԺԱՆՏԱԳՈՅՆ. ա. Ῥυπαρότατος. Sordidissimus. Ժանտ և աղտեղ. վատթարագոյն. գարշելի. *Ինչ զոր և ոչ անասունք ժանտնենք ուտէին, քաղէին և ուտէին. Եւս. պտմ. գ. 6:

ԺԱՆՏՈՒԹԻՒՆ. կմ Λοιμότης, λύ-

ԺԱՆՏՈՒԹԻՒՆ. գ. ζύμη, πονηρία. Pestilentia, perniciositas, noxa, exitium, lues, malitia. Գործ ժանտից. ժանտագործութիւն. մասականութիւն. չարութեն. անգթութեն. վատթարութեն. յոռութիւն. Փեւսա, մաքուրիւ, խոշոռութիւն. Փեսեաց. *Որք անարժանութեամբ զորացեալ էին ժանտութեամբք իւրեանց. Եւս. ժը. 7: *Թուղ որ ոչ ուսիցի 'ի ժանտութենէ իւրմէ. Եւս. իը. 2. և 3: *Կերպս ձուոց քարբից՝ լցեալ ժանտութեն. Նար. ե: *Խիստ է պատուհութիւն այս, և գարշելի և ատելի ժանգութեն հոգւոց. Յոհ. յհ. ե. 17:

ՄԱՀ ԺԱՆՏՈՒԹԵԱՆ. Տ. ԺԱՆՏԱՄԱՀ. ժանտամահ. *Կամ զսով զերիս ամս, կամ պատերազմ զերիս ամիսս, կամ մահ ժանտութեն զերիս աւուրս. Սեբէ. ե:

ԺԱՊԱՒԷՆ, ւենի, նաև կամ ներա. գ. Λῶμα. Fimbria, margo. περιστόμιον, orificium. Որպէս թէ ծոպ յապաւէն ծայրից. Ընկուած ներք ածեալ զապաւածոյք հանդերձից 'ի ստորոտ և յօձիս, որպէս և 'ի ծնօտս կամ յեզերս այլոց իրաց. ռէշիճ. չէրիք. գոյան. պէճ. եղր. Փողիս. ւս. Փե. *Եւ արարին նուէր սրբութեան յոսկւոյ սքյ, և զօծիծեղն ոսկի եդին առ կապուտակեայ ժապաւենաւն, զի կայցէ 'ի խուրին 'ի վերայ կողմանէ. Ել. լթ. 30: *Իբրև զժապաւէն պատանեակնի խոյ շուրջ կալաւ զնա. Յոբ. լ. 18: *Լոյսն արեգական սակաւիկ իբրև ժապաւէն երեք շուրջ զնա ստրաճ. Լոյսն արեգական ('ի բուրորակ խաւարման եւրոյի) իբրև ժապաւէն երեւցաւ շուրջ զլուսնաւ. Շիր:

ԺԱՊԱՒԻՆԵԼ, եալ. ն. Ժապաւէն աձել շուրջ զգեստու. մերձաւորք պատել. ղըննֆլէմէ. *Ժապաւինեալս նարօտքք ազանէր: Ազանէր նա զամփոփեալս և ժապաւինեալս. Բուռ. ե. 2. 14: *Զոսկի թիթեղն 'ի խոյրն ժապաւինեալ. Նիւ. եւ:

ԿԱՊ ԶԵղերս ակտից ոսկեով զրուագել, կմ իբր Ճարմանդով զօդել. Πορπάζω, άω. Fibula subnecto, fibulo. պէն քէչիրմէ. գոփամ էթմէ. *Գործեաց զերկուսին ականցն զմիակուս ժապաւինեալ և ընդելուզեալս ոսկեով. Եւ. լթ. 6:

ԺԱՌԱՆԳ, ի, ից. ա. գ. Κληρονόμος. Haeres. որ և ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐ, ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐ. Օրինաւոր որդի, կամ որդեգիր, առնում մնէ են ինչք ծնողին. վէրիս, միրասխոր, էւէրէ. *Եթէ որդի, ապա և ժառանգ. Հռ. ը. 17: *Խոստացաւ ընդ մեզ որդւոցս, զոր եդ ժառանգ ամենայնի. Եբր. ա. 2: *Սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա, և կալցուք զժառանգութեն սորա. Մատթ. իա. 38: *Տաց զազգարակս նոցա ստար ժառանգաց. Երեմ. ը. 10: *Իբրու զհարազատ ժառանգս ընկալեալ զգաղտնեաց ծածկոյթն թագաւորն. Պիտ: *Եղանի քեզ սիմոն ժառանգ յանուանէ. Նար. ատ: Լայնաբար ասի. *Արժանաւոր ժառանգ

հայրենականացն առաքինութեանց. Խոր. ա. 3: *Ժառանգ եկք արքայութեան, արդ անձամբ զանձինս արարեք ժառանգ գեհենին. Եղիշ. գ: *Ցուրտ ատելեաց ժառանգս մահու. Նար. ա:

ԺԱՌԱՆԳ. գ. Տ. ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. *Միայն կրկին զհրամանն արար, և զօրութեն ժառանգին էառ. Կոչումն. ոփ: *Բաժին ժառանգութեն իմոյ... բաւականէ զօրութեան բաժին և ժառանգ հայհւոյ. Սե. բեր. է:

ԺԱՌԱՆԳ. յեկեղեցական կարգի Վերակացու. ժառանգաւոր. կղերիկոս. *Լինել քահանայս և ժառանգս եկեղեցւոյ. Ը. Բղշ:

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱԼ, ի, աց. Տ. ԺԱՌԱՆԳ. ա. գ. Κληρονόμος. Haeres. *Բարձցուք զժառանգական քո. Բ. Թգ. ժդ. 7: *Եկեսցէ այնուհետև յառաջանալ ընդ անսպառ յիշութեան և հարազատաբար ժառանգակալացն փոխանորդութեան. Պիտ: *Բարձեալ... հայրենի սամ և ընտանիք եղև ժառանգակալ յիւրայէլ. Մծբ. ծէ:

ԺԱՌԱՆԳԱԿԻՑ, կցի, կցաց. ա. գ. Συγκληρονόμος. Cohaeres. կցորդ ժառանգին և ժառանգուէ. *Ժառանգք այ, և ժառանգակիցք քսի. Հռ. ը. 17: *Սահակաւ և յակոբաւ հանդերձ ժառանգակիցօք նոյնին աւետեաց. Եբր. ժա. 9: *Լինել հեթանոսաց ժառանգակիցս և մարմնակիցս և հաղորդս աւետեացն 'ի քս յս. Եփես. գ. 6: *Իբրև ակար անօթոյ առնիցեն պատիւ կանանց, և իբրև ժառանգակցաց շնորհացն կենաց. Ա. պետ. գ. 7: *Որդեգրութեն անցինչ գրեցաւ կամակ՝ անպատմելի արժանի իսկ նորին ժառանգակցի որդւոյն այ. Անյ. Բարսղ: *Ցայգերթէն ուր զժառանգն սպանին (զքն), անդ և զժառանգակիցն (զյակոբոս). Սրգ. յկ. ծա: *Ժառանգակից լինել եղբայրութեն հաստատելոց. Ը. Բարսղ:

ԺԱՌԱՆԳԱԿՑԱԳԻՍ. մ. Որպէս զժառանգակից. եղբայրաբար. *Որ յոգի քո կցեալ կցորդ քեզ գրելով հօր քում մասնեցեր ժառանգակցացս. Նար. խէ:

ԺԱՌԱՆԳԱԿՑԵՄ. եցի. ն. Ժառանգակից առնել. մեձակակից կացուցանել. Συγκληρόω. Sorte consocio, cohaeredem facio, conjunctionem habere facio. *Շնորհ ունել՝ որ ժառանգակցեաց զնոսա. Բրս. յաղփ:

ԺԱՌԱՆԳԱԿՑԻՄ, եցայ. ջ. և ի. Ժառանգակից լինել մեձակակից գտանել. որպէս Συγκληρονομέω. Cohaeres fio. և Συγκληρουμαι. Consors efficio. *Վախճան այնոցիկ (մեծութեն և պատուոյ) լի է խռովութեամբ և աղմկաւ, և ընդ մեծամեծաց կենցաղումս ժառանգակցի. Յոհ. յհ. ե. 30:

ԺԱՌԱՆԳԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συγκληρονομία, συγκλήρωσις. Cohaereditas, communio, societas. Լինել ժառանգակից. կցորդութեն 'ի ժառանգութեն. *Ցորդէ գրուէ հօրն երկնաւորի, և 'ի ժառանգակցութեն քսի այ. Ը. Բղշ: *Ունել յարգեգրութեն հօրն երկնաւորի 'ի քում ժառանգակցութեն. Մաշ:

ԺԱՌԱՆԳԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. Պահօղ ժառանգութեն տիրապէս. ժառանգական. *Բաժանորդ ընդ եղբարս ժառանգուէն քորք են, այլ ոչ ժառանգապահք, յորժամ եղբարք իցեն. Մխ. դտ:

ԺԱՌԱՆԳԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Κληροδότης. Qui per sortem dat, distributor haereditatis. Տուօղ ժառանգութեն. որ տայ ինչ կտակաւ կմ վիճակաւ. *Զատածոյն, զքահանայապետն, զժառանգատուն.

ժառանգաւորն. Անյաղ. յաղ։

ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐ, ի, աց. գ. Κληρονόμος. Haeres. Ժառանգ, ունօղ ժառանգութեան կամ իրաւանց նորա. որ ունի ժառանգել. ժառանգորդ. և Առնօղ. վարիս, Գրաւոր. *Խօսել ումեք բան մի յերկրի գանձուցն ժառանգաւորի. Դատ. ԺԸ. 7։ *Ցուցանել ժառանգաւորաց աւետեացն զհաստատութիւն խորհրդոցն իւրոց։ Հաւատոյն արդարութեան եղև ժառանգաւոր. Եբր. Զ. 17։ ԺԱ. 7։ *Զի արդարացեալք շնորհօքն՝ եղիցուք ժառանգաւորք յուսով կենացն յաւիտենականաց. Տիտ. Գ. 7։ *Որ են մեծատունք հաւատովք, և ժառանգաւորք արքայութեանն. Յկ. Բ. 5։ *Ի մարդկան կուսակս ոմանք գրեալ լինէին ժառանգաւորք։ Ի մեզ ստացուածք բազում, և առաւել մեծութիւն. իսկ ժառանգաւոր ոչ ոք երևի. Փիլ։ *Առնէր կտակագիր որդւոց իւրոց ժառանգաւորաց թագաւորութեան. Մծբ։

Նմանութեամբ ասի. *Փութալ հասանել բարեաց գործոցն լինել ժառանգաւոր. Ագաթ։ *Գանձանացն ժառանգաւոր. Նար. ԻԲ։

ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐ. Κληρικός. Clericus. Կղերիկոս. այսինքն վիճակաւոր. պաշտօնեայ եկեղեցւոյ. եկեղեցական՝ 'ի դպրաց մինչև ցերիցունս. *Խրատէ քահանայապետօք և ժառանգաւորօք եկեղեցւոյ. Յճխ։ *Եպիսկոպոսն սրբ. հանդերձ այլ ևս ժառանգաւորօք եկեղեցւոյն։ Սարկաւագ մի 'ի ժառանգաւորս եկեղեցւոյն. Ցհ. կթ։ *Ի քահանայսն, և 'ի ժառանգաւորսն. Լմբ. ող։

ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. ո. գ. Κληρονόμημα. Haereditas, possessio. Մտանելն 'ի ժառանգութիւն. գոլն ժառանգաւոր իրաւամբք ծննդեան, կամ յաջորդութեան. *Զորդեգրութեան այն անուն ժառանգել յետ ելանելոյ 'ի ջրոյ անտի... յղութեան և ծննդեանն և ժառանգաւորութեան. Ցհ. իմ. ոփ։ *Ուսաք զառաջագրեալ խորհուրդս՝ ոչ ունելոյ զհոգևոր իշխանութեան ժառանգաւորութեան. Լմբ. պտրգ։

ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Կղերիկոսութիւն. Clericatus. որ է Վիճակաւորութիւն եկեղեցւոյ՝ մանաւանդ 'ի սրբ աստիճանս. *Որք 'ի ժառանգաւորութեան անցանեն՝ չև ամուսնացեալք. Կանոն։ *Տուն ահարոնի կոչէ զվիճակեալս 'ի պատիւ ժառանգաւորութեան եկեղեցւոյ. Լմբ. ող։

ԺԱՌԱՆԳԵՄ, եցի. ն. Κληρονομέω, κατακληρονομέω. Haereditatem adeo, possideo. Առնուլ զինչ որպէս ժառանգ հայրազատ. մտանել 'ի ժառանգութիւն հայրենի. և լայնաբար, ի ձեռս բերել և վայելել զինչ հաստատութեամբ որպէս ժառանգութիւն յաւէժ. վարիս օլմագ, միրաս եէմէք, մալք օլմագ. *Ընդոծինն իմ ժառանգեսցէ զիս։ Ո՛չ ժառանգեսցէ զքեզ դա, այլ որ ելանէն 'ի քէն՝ նա ժառանգեսցէ զքեզ։ Մի՛ ժառանգեսցէ որդի աղախնոյդ ընդ որդւոյ իմում իսահակայ։ Ժառանգեսցէ զաւակ քո զքաղաքս հակառակորդաց իւրոց։ Անցանէք ընդ յորդանան՝ ժառանգել զերկիրն. և ժառանգեսջիք զնա։ Եկա՛յք օրհնեալք, ժառանգեցէք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւն 'ի սկզբանէ աշխարհի։ Զի զօրհնութիւն ժառանգիցէք։ Ժառանգեցէք զանուն յաւիտենից։ Ժառանգեաց զաթոռ թագաւորութեան յաւիտենից։ Բայց 'ի կատարած զամօթ դաւոյն ժառանգէր. Եղ։ *Որ զհայրենեանն յաջորդեալ ժառանգիցէ իշխանութիւն. Պիտ։ *Եթէ չիցէ որդի, դուստրն ժառանգիցէ. Մխ. դտ։ *Գործանս անձանց ժառանգեցաք. Եղիշ. Է։ *Զեղբայրութեան խնամսն ժառանգէք. Սարգ. ա. դ. Է։ *Զի մի՛ զկայենին ժառանգեսցեն զպատիժն. Նեղոս։ *Ընդ որում միաբանեալ ժառանգեցին զամբարշտութիւն. Ագաթ։ *Տանջանօք զմահուն ժառանգեսցէ պատուհաս. Պիտ։

ԺԱՌԱՆԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Κατακληρονομέω, κληροδοτέω. Haeredem facio, sorte distribuo. Տալ ժառանգել. մուծանել 'ի ժառանգութիւն. ժառանգ և տէր կացուցանել. վիճակեցուցանել. սեպհականել. *Սոքա են զորս ժառանգեցոյց մովսէս։ Ժառանգեցուցանիցեն ձեզ զերկիրն։ Ընդէ՞ր ժառանգեցուցեր մեզ մի ժառանգութիւն։ Ի վաստակս ժողովրդոց ժառանգեցոյց զնոսա. եւն։ *Իշխան է կենաց՝ ժառանգեցուցանել զնոսա. Մխ. դտ։ *Զիւր թագաւորութիւն նոցա խոստանայ ոչ տալ միայն, այլ և ժառանգեցուցանել. այս ինքն սեպհական նոցա առնել, որպէս և իւրն է սեպհական. Խոսր։ *Աւազակին զդրախտն ժառանգեցուցեր։ Զաւազակն 'ի դրախտն ժառանգեցուցեր. Շար։ ԾԾ։ *Զկեանս յաւիտենականս ժառանգեցուցանել նմ. Ագաթ։ *Օրհնութիւնս հոգևորս մեզ ժառանգեցոյց. Սարգ. ա. գ. Է։ *Քան զամենայն աղէտս զհիքագոյնն ժառանգեցուցանէ կորուստ։ Անուն պանծանաց յաւիտենական իւրումն ժառանգեցուցանէր անձին. Պիտ։

ԺԱՌԱՆԳԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ո. Որ ժառանգեցուցանէ. *Ոչ ունի իշխանութիւն կանգնել պաւուգաց իւրոց ժառանգեցուցիչ. Մխ. դտ։

ԺԱՌԱՆԳԻՉ, գչի, չաց. ո. Ժառանգօղ, ժառանգ տիրապէս, ստացօղ և տէր. *Ժառանգիչ ամենայն արարածոց. Ագաթ։ *Խափանեալ է իգացն ժառանգութիւն՝ ցորչափ կայ արու ժառանգիչ. Մխ. դտ։

Եւ իբր Վայելօղ. *Ժառանգիչք գործմանց նորա և խնամոց. Յճխ. Է։

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴ, ի, աց. ո. գ. Տ. ԺԱՌԱՆԳ. Κληρονόμος. Haeres, possessor. Միրասխօր, վարիս, սահապ. *Բոլոր մեծութեան իւրոյ զնոսա առնէ ժառանգորդս. Եղիշ. հայր մեր։ *Թողու ժառանգորդս որդիս կամ դստերս. Մխ. դտ։ *Զգուշացուցին նոցին աւանդապահք և ժառանգորդք. Ցհ. իմ. ոփ։ *Անմահից կենացն լինել ժառանգորդ։ Այսր ամենայնի տէր և իշխան և ժառանգորդս արար զմարդն. Յճխ։ *Ոչ եղև ժառանգորդ հայրենի առաքինութեանն. Խոր. Բ. 31։

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԵԼ. Տ. ԺԱՌԱՆԳԵԼ. *Զիշխանութիւն ճոխութեան ժառանգորդեալ 'ի ձեռաց ամենակալին. Ուռհ. յաւագ ԲՂ։

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Κληρονομία, κληροδοσία, κλῆρος Haereditas, sors. Ինչք ժառանգելիք և ժառանգեալք. մասն և վիճակ ժառանգաց և ժառանգողաց. Միրաս, փայ, հիսսէ, մալ. *Որպէս հայր՝ որ թողուցու զժառանգութիւն որդւոց իւրոց։ Այր ոք եթէ մեռանիցի, և ուստր ոչ գուցէ նորա, տացիք զժառանգութիւն իւր դստեր իւրում. եւն։ *Թէ թողու մարդ ումեք ժառանգութիւն կտակաւ. Մխ. դտ։ *Բազումք են 'ի ժամանակիս կրօնաւորաց, որ յաշխարհի առանց ժառանգութեան էին. և յորժամ զձև կրօնաւորութեան ընկալան, տեառք եղեն 'ի վանորայս բազում ժառանգութեան. Շ. Բղբ։ *Ժառանգութիւն 'ի վերայ սեպհական ստացուածոց ասի. ըստ որում որդի զհօր ստացուածս ժառանգէ, կամ եղբայր զեղբօր։ Է՛ ժառանգութիւն և այն, զոր արծաթով ոք ստանայ. Ոսկեփ. Եւ։ *Որք զրկեալ 'ի հայրենական ժառանգութենէն լինէին տարագիր. Պիտ։

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. Κατάσχεσις. Possessio. Կալուած. երկիր բնակութեան. ստացուած սեպհական. Մուլք, մալիքանէ, եէր, թօփրագ, ագարէթ. *Տաց քեզ և զաւակի քում զամենայն երկիրդ քանանացւոց 'ի ժառանգութիւն յաւիտենական։ Տուք մեզ ժառանգութիւն 'ի մէջ եղբարց հօր մերոյ։ Մեզ տուեալ է երկիրս 'ի ժառանգութիւն։ Աւերակք յաւիտենից եղեն 'ի ժառանգութիւն մեզ։ Ոչ եղիցի նոցա ժառանգութիւն, զի ես եմ նոցա ժառանգութիւն։ Ժառանգութիւն զետացուցն։ Հրեշտակ ահեան սատակեսցէ յամենայն ժառանգութիւնս իսրայէլի. եւն։ *Ընդարձակեա՛ մեզ զժառանգութիւն, զի նեղ է, քանզի բազմացաք յոյժ. Խոր. Բ. 48։ *Բնակեցան իւրաքանչիւր ոք 'ի ժառանգութիւնս իւրեանց. Ցհ. կթ։ *Ի ժառանգութեան սեման մինչև 'ի ծագս հիւսիսոյ տանն յաբեթի հետևոց ընթացեալ. Լմբ. ոփ։

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ժառանգելն. ստացումն, վայելք. *Եկած եմոյծ զմեզ 'ի ժառանգութիւն անձութեան իւրոյ. Յճխ. Բ։ *Զհօրկաւոր կերակրանացն պէտս չափաւորան սահմանել ժառանգութեան. Պիտ։ *Զերկնից թագաւորութիւն առնուլ 'ի ժառանգութիւն. Սրգ. յհ. Է։

Կամ Վիճակ, թեմ. ժողովուրդ ընդ հագևոր իշխանութեամբ. *Ժառանգութիւն իմ իսրայէլ. Ես. ԺԹ. 25։ Քաւիչ լեր ժառանգութեան քում. Եսթ. ԺԳ. 17։ *Մի՛ զօշաքաղութեամբ, այլ յօժարութեամբ. մի իբրև տիրելով ժառանգութեան, այլ լինել օրինակ հօտին. Պետ. Ե։

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. Κλῆρος. Clerus, clericatus. Ժառանգաւորութիւն. վիճակ և աստիճան եկեղեցական. *Բազմութիւն տայ վիճակելոցն յաստիճան ժառանգութեան. Լմբ. եր ընդ եղբ։ *Ծառայս 'ի ժառանգութիւն ընձեռել առանց կամաց տերանցն ոչ հրամայեմք. Մխ. դտ։

ԺԵԽ. Տ. ԺԱԽ. ռմկ։

ԺԵՌ կամ ԺԻՌ, ժռի, ից. գ. Նոյն ընդ ժայռ. առապար. կէօլէ. ուաղ և Արածայր ապառաժ. քարուտ տեղի. *Որք յամառնայինսն տաքմամբ ուռուցին ժռիցն վըշտացուցանեն. Պիտ։

ԺԵՌԱՒՈՐ, կամ } Նոյն ընդ ժայռաւոր,
ԺԵՌԱՒՈՐԻ. } որպէս ատամնաւոր ազգ խնկոց. *Գոհար հալուէից չորս. ինդրէ, սանդրաստարաղ, (գուցէ սանդրատարաղ), ժեռաւոր, ծակոտկէն. Խոր. Յ։ *Զչորս ազգ խառնեն աւէ, որ խառնեալ ալային 'ի սպաս խորանին. կնդրուկ, քաղբան, ծակոտկէն, ժեռաւորի. Լծ. նար։

ԺԺԱԿ. ի, աց. Տ. ԺԺՄԱԿ. *Ժժակք ամենայն 'ի դուռն արքունի 'ի սատակումն եկեսցեն. Ածբ. ա. 3։

ԺԺԱՆ, կամ ԺԸԺԱՆ, ի, աց. գ. Նիւթ այրելի. լուցկիք հրոյ, որպէս խռիւ. *Զօղուն և ժըժան պատրաստեալ զնովաւ՝ հրով աճեցուցին. Ասող. Գ. 22։

ԺԺՄԱԿ. ի, աց. գ. որ և ԺԻԺՄԱԿ, ԺԺՄՈՒՆՔ, ԺԻԺՄՈՒՆՔ. որպէս թէ խժաձայն ճճի. զեռուն տողուն՝ ազգի ազգի, ցամաքային, և ջրային, և խլաձայն հնչմունք նշ. ճըճի, ու ճըճ մըճ խըճըլտողս։ Հ. յայտնա։

ԺԺՄԱՑԻՆ. ո. Սեպհական ժժմակաց կամ ճճեաց. *Որդնային և ժժմային հարուածք. Վրդ։

ԺԺՄՈՒՆՔ, կամ ԺԺՄԱՆՔ, մանց. գ. Տ. ԺԺՄԱԿ։ Վրդ։

ԺԻԺԻ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Ճպուռն. ճըրճըր պէօճէյի. *Ժիժիքն ասեն, թէ 'ի վարսաւոր ծառս հանգչէին, և անոյշ եր.

ղով զՃանապարհորդս ուղարկէաք. Վրդն. առակ:

ԺԻԺՄԱԿ. Տ. ԺԺՄԱԿ. *Ի նոցա առումն գժուարահայեաց ժիժմակին սողեալ մտանէր. Լաստ. ԻԹ: *Ցուրտն սաստկէ զամենայն ժիժմակսն՝ զոր բորբոս երկրի ծնաւ. Ոսկիփոր: *Սողունք ժիժմակք խորհրդոց. Վրդն. աղ:

ԺԻԺՄԱՆՔ. } մանց. գ. Ոտք ժժմանք,
ԺԻԺՄՈՒՆՔ. } կմ ժժմունք. *Քաղեմ զամենայն ժիժմունս յանդաստանաց քոց. Ոսկիփոր: Իսկ Նիւս. կազմ. *Տրանչենայքն գործոյն զարշառեալ ժիժմանքն (յերամ_ գի)ոյ. յն. ἀπήχημα, արձագանգք ձայնից. Իմաստ:

ԺԻԳԱԿ. ի, աւ. կամ ով. գ. Նոյն ընդ ամ. ծիծղ, ծիծղ. այն է Մնգիկ. որ և ԱՐԾԱԹ ԿԵՆԴԱՆԻ ասի. *Ժիգակն և ծըծումբն խառնեալ կան 'ի հող: Ծծումբն և ժիգակն առնեն կլայեակ, որ է լնգած ժիգակ. Ոսկիփոր: *Արուեստն այ, որ է բնութիւն, ժիգակով և ծծմբով գործէ ակն: Ջախիս և զայլսն զոր գործէ բնութիւնն ծծմբով և ժիգակաւ. Վրդն. տաղ. և այլն:

ԺԻՌ, ժռի, ժռից. Տ. ԺԵՌ: Իսկ յառակն Ոսկիփոր. ռամկական ոճով. *Թէ համբերես, և ոչ շտապիս, 'ի ժռուէն հանելու զուգես ??, կամ է Ճիռ ողկուզոյ, և կմ այգի ժայռոտ, որ և յոմանց ԺՈՒՌ ասի:

ԺԻՏ. ա. Արմատ հյ. բայից ժտել, և յն. ζητέω, այսինքն խնդրել, հետաքննել, և յանդգնիլ. որպէս Հետաքրքիր. հետախոյզ. ընդվայրաքնին, և Ցանդուգն հետամուտ. լտ. Curiosus, ևն. յն. պէսպէս. *Չիք այնպէս ինչ քննող և ժիտ առ անյայտից և ծածկելոց իրաց իբրև զբնութիւն մարդկան. Ոսկ. ա. Բէս: *Զժիտս և զդատարկախօսս արգելուլ ասկաւ բանիւս. Յոհ. Իմաստ: *Ցորժամ լիրբ և ժիտ իցես իբր զշուն. Ոսկ. Ե. կոր:

ԺԻՐ, ժիրք, ժրաց. ա. Ἀνδρεῖος, καρτερός, ἀγαθός. Virilis, fortis, robustus, patiens, optimus. Արի 'ի գործ, կորովի. կարող. քաջ. առոյգ. փոյթ. աժխոյժ. ընտիր. Ճալիշգան, բան փէհլեվ. գուալլըլը, գարրէթլի. չալըշգան, չալըշղան, իշէր, գայրէթլի. Վասն, ժիր: Վառաց, ժրաց: Ժիր սուրհանդակ: Ժիրլերուք, պնդագ կայէք. Առակ. ա. Դ. Ե. 32: *Անգործ մեղու լաւ է քան զժիր սփռած. Նեղոս: *Ժիրն 'ի ժանտագործութիւնս. Նար. Է: *Ժիր և քաջ անձնհոյ. Ագաթ: *Ժիր մշակ. Շար: Պիտ: *Որ ժիրն է 'ի գործ, առատատնոյ ընչիւք. Լմբ. առակ: *Ժիր են կանայք, որ փութով յաճախութեան խոկման. Համան. առակ:

ԺԻՐ. իբր ժրական. արիական. *Ժիր և անդանդաղ աշխատութիւնք: Ի ժիր աշխատասիրութենէն յորդորմանէ. Պիտ: *Ժիրն և մաքուր քահանայագործութեան. Տօնակ:

ԺԻՐ. մ. } Փութով. արագ. *Ծերոն
Ի ԺԻՐ. } դայլը ասկաւ՝ գագաթեր. առ ամ ցնա, հանչ, գնացուցք ժիր. Վրք հց. ԺԷ: *Երանկն 'ի ժիր խաղոյ ??. այսինքն երագ երագ. ռամկի ամկ. իծիլ, մըշա, անդադար. Մխ. բժշ:

ԺԻՐԱԺԻՐ. ա. Κράτιστος. Fortissimus, optimus. Յոյժ ժիր, կարի քաջ և փոյթ. *Ժիրաժիր մանկունս ընտրանաւ գոյն յուսումն արուեստականացն առաջին. Է. Դ. Ղ. 12:

ԺԼԱՏ. ի, ից. ա. (լծ. հյ. գլատոց. յն. ?ιέτηω, նախանձայոյզ). Πλεονέκτων, πλεονεκτήσας, ἄπληστος, ἀγνώμων. Avarus, avidus, parcus, inclemens. Ագահ, անյագ. նախանձու. զօշաքաղ. ուխտ. խնայօղ. խիստ. կծծի. ծախոյծ, անխոստ. նէքէս, խըսխըս. *Ընդ առն ժլատի. Սիր. ԼԳ. 23: *Իշխանք ... կծծիք, ժլատք. Խոր. Գ. 68: *Մերձաւոր կծծի, բաշխող ժլատ. Նար. ԾԲ: *Այսպէսիկ և 'ի վերայ ժլատիցն, և յափշտակողացն զինչս. Նիւս. բն: *Թէև սատացուածքն բազում է, միտք աղքատ է, և ձեռքն ժլատ. Լմբ. առակ: *Ցանչնորհն և 'ի ժլատն ընթանալ ծառայութեն. Ոսկ. յհ. ա. Դ. բստ յն. անշնորհին և ժլատին. կմ անշնորհ և ժլատ բռնաւորի ծառայել:

ԺԼԱՏԱՆԱՄ, ացայ. } Ἀπληστεύομαι.
ԺԼԱՏԻՄ, եցայ. չ. } Insatiabilis et avarus sum. Ագահել. անյագ գտանիլ. խըսխըսլըգ՝ տանք էթմէք. *Շուայտացաւ ժողովուրդն յաւար անդր. այսինքն. զի ժլատացան և առարան զխաշինսն և զանդեայս, և կերան հանդերձ արեամբն: Աւարել քաղաքացին նոցա, և ոչ մարտնչել. և ժլատել, և ոչ պատարատել: Այլ քան զընկեր իւր ժլատեացի յաւար անդր ժողովել յաղուռ: Ոչ յաւարել կամ ժլատել ինչ, որպէս և դատարկ ձեռքս իմ վկայեն. Եփր. Բգ: *Ժլատանալ և հանել ինչ մի իշխեսցեն. Մխ. դփ: *Ջամենայն ոսկի և զխիւթ պատուական ինքեամբ համարի՝ վասն նովաւ մեղանչելոյ մարդկան, նովաւ յագահել և 'ի ժլատանալ. Խոսփ: *Դադարեա նախ վասն խրատու (յուսոյն), և մի ժլատիր. Սիր. Ի. 20: *Ոմն վասն վաշխից ժլատանայ. Ոսկ. աղ: *Ժլատեալք 'ի լոյս, և ոչ 'ի հաց կոչեն. Մխ. առակ: *Ժլատեալ 'ի նորա նուէրսն բերեն աստ, և այնմ ցանկան. Բառղ. Դ. 14:

ԺԼԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλεονεξία. Avaritia. ἀπληστία, insatiabilitas. Աւելատատցութի. ագահութի. զօշաքաղութի. անյագութիւն. նաքէսլիք, խըսխըսլըգ. *Յափշտակողքն անիրաւք. զի վասն ժլատութեան. և ոչ վասն օգտի հանեն 'ի նոցանէն. Նիւս. բն: *Այլ 'ի բռնաւորութենէ հինին, որ եկեալ ժլատութեամբ կոտորէ զաշխարհ, և մերկանայ յընչից և յատացուածոց. Եղնիկ: *Վասն յափշտակութեան և զրկող ժլատութեն սուսերօք ... մարտնչին. Մծբ. ԺԵ: *Զօրհանապազ վասն ժլատութե և ագահութե խօսիս: Ի բաց հատցուք զժլատութի: Վասն սորա զանցանեմք առաւել քան զպէտսն, և վասն սորա է առաւել ժլատութիւն, որ առ հանդերձս, և աւժդին բազմութե ծառայից. Ոսկ. յհ. Բ. առակ: *Առ կացոյց զնա Տր մեր քաղաքաւ. այլ նա ժլատութե դողութե իւրոյ ոչ յագեցաւ. Ոսկ. Գծ:

Եւ Խնայութի. Φειδωλεία. Parsimonia, parcitas. Խնայութի. խըսխըսլըգ. *Խառնեալ է յայժմուս 'ի ժլատութէ առաւ զացն. Շ. Բղբ: *Ժլատութի է՝ ըստ որում ծախսեն ի՛ սակաւի. Արիստ. առաք: *Ժլատութի և վատութի անհանճարութեան է պատուղ. որպիսի էր նաբաղ 'ի ժլատութե. Լմբ. խմ:

ԺԽՈՐ, ոյ կամ ի. գ. Πάταγος. Strepitus. Խառնաձայն աղաղակ. աղմուկ շփոթի. շառաչիւն. ձայնատուն. վէյվէյ. *Զինչ ժխորն իցէ ('ի թատրոնս). զինչ աղմուկ, և սատանայական ամբոխք. Ոսկ. մ. Բ. 12: *Ժխոր կալնու զնա ??. այսինքն ընկղմի 'ի յոյզս տխրութե. Ոսկիփոր:

ԺԽՈՐ. ա. Խառնակ, շփոթ, խառնափնդոր. աղմկեալ. գարըշըգ. *Ամփոփեալ 'ի զգայութեանց խուճապոյ, և 'ի ժխոր վըրդովութէ. Փիլ. բագն: *Մի յափշտակեսցին 'ի ժխոր ձայնից հասարակ ձեր. ՃՃ:

ԺԽՈՐԵՄ, եցի. ն. Աղմկել. ամբոխել. վրդովել. շփոթել. փանիրըշըրմագ ընէն գըշը. րեն տը նարա էթմէք, վէյվէյ ալորմագ. *Քաղաքայինքն զբօսանք ժխորեն զանապատին մշիտ անդորութիւնս. Սկևռ. ԼՄԲ: *Ընդ միմեանս ժխորիցին (հատեալքն 'ի խնճոյս). Ոսկ. մ. Գ: *Տեսին պահապանքն զքահանայապետսն՝ ժխորեալս և իբրև զծով 'ի սաստիկ ալեաց տագնապեալս. ՃՃ: *Ժխորեալք և յուզեալք էին յայն յառաւուրն. Նանայ: Իսկ Լմբ. ժդ. *Թէ 'ի խնճոյին ժամու լաս, ժխորես սիրոյ եղբօրն ??. կամ ընթերցիր, ժխորես, և կմ լռես, յաչողես. և խանգարիչ լինիս:

ԺԽՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Շփոթումն, վրդովումն. վէյվէյ. *Բազմամբոխ աղմուկն ժխորման ռամկին. ՃՃ: *Հոգ և ժխորումն. Ոսկիփոր. (որ և կոչի անդ Տրտմութիւն և Ցնոր):

ԺԽՏԵՄ, եցի. ն. Ἀρνέομαι. Nego, abnego. Ուրանալ. հրաժարել. յուրաստ լինել. բացասել. ինքեար էթմէք. *Ժխտեաց սառա և ասէ՝ թէ ոչ ծիծաղեցայ. Ծն. ԺԸ. 15: *Եթէ եգիտ կորուստ ինչ, և ժխտիցէ 'ի վերայ նր. Ղևտ. Զ. 3: *Ցորժամ ժխտեն զՃշմարտութիւն. Սարգ. ա. յհ. Զ: *Զարեգակն ոչ ոք կարէ ժխտել. Եղն. Գէր:

ԺԽՏԵՄ. Ἀγνωμονέω. Ingrate me gero, tergiversor, fidem rumpo. Անճանաչող լինել երախտեաց. Թիկունս դարձուցանել. ապախտ առնել. ապերախտել. և հենգել. *Ժխտողք և երախտամոռացողք. Ոսկ. յհ. ա. 9: *Ըստ աւանդականորոյս ժխտողին: Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն Ճեպով մեծաւ 'ի տուժի: Եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. Նար. Է. ԻԶ. ԾԱ: *Ո՞ր ազգ զլայսւ զերախտիս տն իւրոյ մարդկութեն, կամ ժխտեաց փառաց նորին և ածութեն: Ժխտեցաք պատուիրանին: Ժխտեցին շնորհին. Լմբ. ոփ. են: *Ժխտող լինել որդւոյն սիրելւոյ. Ցհ. ԿԲ: *Ի սէր ժխտող մամոնային՝ զխս կապեցի կամաւ յախտին. Ցս. ուրդ:

ԺԽՏԻՄ, եցայ. հ. Կեղծաւորել. ձևանալ. *Իմացաւ թէ ժխտի նա գխմարութ. Վրք հց. Բ:

ԺԽՏԻՄ. չ. Փոխանակ գրելոյ ժտիլ. այսինքն յանդգնիլ, համարձակիլ, իշխել. *Ոչ նայել ընդ նա համարձակ իշխեն, և ոչ ժխտին և ժպրհին երբէք. Վէցօր: *Մի ոք հաղորդեսցի՝ որ չիցէ աշակերտ. մի ոք յուզասս՝ և ժխտեսցի առնուլ: Ցէ՞ր վերայ այնչափ անամօթեալ ժխտիցես. Ոսկ. Մփբ. ԿՆ: *Թէպէտ զտէրն ընդ խաչ խաչեցաք, այլ 'ի ծառայսն ոչ ժխտէաք: Ցորժամ ես առացի, տակաւին ժխտիս հարցանել. Եղն. Մփբ:

ԺԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγνωμοσύνη. Ingratitudo. Ժխտելն զընկալեալ երախտիս. ապերախտութի. անզգամութի. նանքէօրլիւգ. *Առ բազմաց ժխտութե զփայր, և սատակողոյն դնէր զամբաստանութի. զի ասէ, իւրքն զնա ոչ ընկալան. Ոսկ. յհ. ա. 8: *Զինչ քան զայն ժխտութի և ամբարշտութի կայցէ, յորժամ ոչ միայն չհաւատային, այլ և անծանօթ նմա զանձինս ցուցանէին. Նանայ: *Ի ժխտութի եկեալ մեր, և որ 'ի մեզ երախտիք իցեն՝ մոռացեալ, արհամարհիցեմք զնոսա. Կոչ. Է:

ԺՂՈՐԵՄ. Տ. ԺԽՈՐԵՄ. *Ժղորեալ հոլոնեալ էին արք և կանայք. ՃՃ:

ԺՄԱՆ, Ի ԺՄԱՆ. ամկ. ոճով իբր մ. Ի ժամուն. 'ի դէպ ժամանակի. *Տնտեսք տիրական, որ զքոյդ գերդաստան, կերակրեն 'ի ժման. Գնձ:

ԺՄԵՐԵՍ. ա. Խորշոմեալ երեսք

ծերութեան. էրէշը կուշտեան. *Ի նմին ժամու պատուական իւր ժմերիւ (յեղաբեալ)մատուցեալ սեւացուցանէր զմացառս աչացն. Եփր. թգ:

ԺՄԵՐՏԵԱԼ. Բառ անստոյգ. իբր ժպրհեալ, յանդգնեալ, կամ բանդագուշեալ. *Այսչափ ժմերտեալք՝ մինչև զամենայն մարդկան աչս կամին ունել. Եղնիկ:

ԺՄԻՐԱԿ. գ. Բառ երկբայելի. որպէս ազգ կասիայի 'ի պէտս դեղոյ. խըյարչէմպէ: Բժ. սպէհ. չէհ. իբր 'ի Գաղիանոսէ. Cassia fisularis.

ԺՄՏԻՄ, ետցայ. չ. Նոյն ընդ ժըպտիլ. Μειδιάω. Subrideo. գիւլիւմսէմէք. մըշմըլ էլլէմէք. սըրըշմագ. *Ժմտին և զուարճանան խնդութեամբ. Փիլ. իմաստ: *Երբեմն ակնարկէ, և երբեմն ժմտի. ՃՃ: *Ժմտեալ մահաբեր ձեռամբ, ասաց երդնուլ քեզ: Ընթերցեալ զգրեալսն, և յոլով ժմտեալ՝ գրեաց նոցա. Պտմ. աղէք:

ԺՈՂԽԻՄ, եցայ. չ. Διαῤῥέω. Diffluo. Լուծանիլ 'ի ջուր. նեխիլ. չըչըլմէք, չիւրիւմէք. *Ռահ բանիցն կակծելեաց (իբրև աղիւ) այնդէ, և չասայ ժողխել. Ոսկ. մ. ա. 15: *Ընկեալ գնիմ գի անկենդան... թալկացեալ մարմին, ժողխեալ ոտամայն, քակեալ տալաւար. Նար. հէ.

ԺՈՂՈՎ, ոյ, ոց. գ. (ըծ. յոլով, ծով). Συναγωγή, συλλογή, σύστημα. Congregatio, collectio, compositio, ևն. Հաւաքումն բազմութեան. և Բազմութիւն հաւաքեալ՝ յոր և է կարգի. ճօփլամ. ջէմ. գիւնիւմ:

ԺՈՂՈՎ. որպէս ժողովումն կամ հաւաքումն մարդկան և իրաց. եըղըն. *Ժողով լինէր առ նոսա բազում իրաց. ա. Մ. ժբ. 42: *Յառաջին աշտարակէն ցրուումն եղև, իսկ 'ի խաչէս ժողով. Ագաթ: *Հանդերձ ժողովովն (պատմութեան) վկայիցն, զոր ժողովեցաք մեք. Եւս. պտմ. ժբ. 4: *Զսերմանց և զպտղոց ժողովս ցուցանել. Եւս. քր. ա: *Հերաց և մորթոց և ոսկերաց ժողով է գլուխ. Փիլ:

ԺՈՂՈՎ. իբր Կոյտ իրաց. գումար, կուտակ. *Ժողովեսցին ջուրքդ 'ի ժողով մի: Զժողովս ջուրցն կոչեաց ծովս: Ցամաքեսցին ամենայն ժողովք ջուրց: Աւերեցից զամենայն ժողովս ջուրց. ևն: *Սրբութիւն անձին առնէ զամենայն ժողովս առաքինութեան. Սրգ. ա. դ. է: *Քանակ է ժողով միոց. Դաւմաւ:

ԺՈՂՈՎ ԱՆԲԱՆԻՑ. Ջոկ. երամ. հօյլք. սիւրիւ. *Ի ժողովս զուարակաց, և 'ի գասս երինջոց. Սղ. կէ. 31:

ԺՈՂՈՎ ՄԱՐԴԿԱՆ. ժողովուրդ. ամբոխ. բազմութիւն. ճէմաաթ, ճէմաաթ, հալգ. *Ժողովք մարդկան մեղաւորաց: Ժողովք ժողովրդոց շուրջ եղիցին զքև: Պատեցից զքեզ ժողովովք զօրաց իմոց: Ի ժողովս հսկայից: Ժողովք անօրինաց: Ժողովք բազումք յոյժ յոյժ. ևն: *Իբրև ետես յոլ ըզժողովսն, ել 'ի լեառնն. Ոսկ. մ. ա. 15. ևն: *Գումարեալ ժողովք որսորդացն. Պիտ: *Ընդ ժողով կուսանաց, և զդասք ճգնաւորաց: Ուր ժողովք են սքեմն 'ի խաղաղութեան. Շ. մրթ: Շար: *Ուսուցանէր իւր ժողովին՝ գործել ըզնոյն ըզպղծալին. Շ. Եդես:

ԺՈՂՈՎ. Համախոհութիւն. ազմուկ. մըրգով. գալապալըգ. ֆիթնէ, գըրգալըգ. Συστροφή, ἐπισύστασις. Conversio, contorsio, conspiratio, seditio. *Ծածկեսցես զիս 'ի ժողովոց չարաց: Ժողովել ժողովս յերկրի նորա առանց նորա: Ժողովս կուտէ 'ի վերայ քո ամուս 'ի մէջ տանս խորայէլի: Ոչ կարասցուք պատասխանի տալ վասն ժողովոյս այսորիկ: Եւ զայս ասացեալ՝ արձակեաց զժողովսն: Արարեալ ժողով հրէիցն՝ նզովեցին զանձինս: Ժողովս արարեալ բազմաց. ևն:

ԺՈՂՈՎ. Միաբանութիւն կրօնաւորաց. կեանք միաբանակեցաց. եղբայրութիւն. վանք. Κοινόβιον. Coenobium. συναγωγή, congregatio. συνουσία, conventus. *Եղբայր ոմն բնակէր 'ի մէջ ժողովոց: Ո'չ 'ի միայնակեցանոցս բնակել թոյլ տային. այլ 'ի ժողովս եղբարցն հրամայէին կեալ. Վրք հց. գ. է. ևն:

ԺՈՂՈՎ. Հաւաքումն 'ի խորհուրդ. Συναγωγή, συνέδριον. Consessio, concilium. *Ի ժողովս նոցա ոչ հաճեսցին միտք իմ: Խորհին 'ի ժողովս իւրեանց: Ցորինաւոր ժողովսն վճարեսցեն: Խնդրեաց 'ի նոցանէ թուղթս 'ի դամասկոս առ ժողովս (կամ առ ժողովուրդսն): Աւէլն զինքեանս հըրէայս գոլ, և չէին ինչ, այլ ժողով սատանայի. ևն:

ԺՈՂՈՎ. Գումարումն առաջնորդաց 'ի խնդիր հաւատոյ, և կարգաց եկեղեցւոյ. սիւնհոդոս. Συνόδος. Synodus, concilium. *Ժողով լինել բազմութեան եպիսկոպոսաց 'ի նիկիա բիւթանացւոց. Խոր. բ. 86: *Ի ձեռն տիեզերական ժողովոյն նիկիայ. Լմբ. սփ: *Ցերիջանիկ ընտրեալ սրբոյ հայրապետացն ժողովոց. Շար:

ԺՈՂՈՎ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ՝ 'ի հին և 'ի նոր օրէնս. որ և ԵԿԵՂԵՑԻ ասի. մանաւանդ Հաւաքումն յեկեղեցի՝ յաղօթս, և 'ի պատարագ և 'ի հաղորդութիւն, և 'ի քարոզ. Ἐκκλησία. Ecclesia. σύναξις, synaxis, conventus, concio, coetus, ևն. *Խօսեցաւ ընդ ձեզ տէր յաւուր ժողովոցն. Կոչ. ծը: *Եղանել յաւուր կիւրակէի 'ի ժողովս: Կանգնէր 'ի ժողովս: Յորժամ զժողովս կատարեմք, տեսանեմ զամենայն եկեղեցիս իբրև զհուր. Վրք հց. չ: *Ի ժողովի կատարմանց: Քան զայլսն որբաղանան կատարողութիւնս զաս ընէ միհագոյն, և միեզտաբար հաղորդութիւն անուանէ, և ժողով. Դիոն. էկեղ: *Սակաւ ինչ է ժամանակ, որ ընդ մէջ է միւսացն ժողովոց ('ի լուր քարոզի): Այսպէս պատրաստեալ՝ յայս տեղի ժողովոյ հասցուք. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ԺՈՂՈՎ. Տօնախմբութիւն. ամենաժողով տօն. հանդէս տօնական. Πανήγυρις. Coetus publicus, festum, solemnitas. *Սատօնից մեզ տօն, եղբարք, ժողովոց ժողով. Շ. փառ: *Տարեւորականօք պատուեսցէ զնա պատուովք, և ժողովովք. Ածաբ. ննջ: *Ժողովք տօնից հրեշտակաց. Ոսկ. մ. ա. 2:

ԺՈՂՈՎ. որպէս ժողովարան, ժողովրդարանոց. սինոդ. Συναγωγή. Synagoga. *Մովսէս ըստ քաղաքաց զքարոզիչսն իւր ունի 'ի ժողովսն ըստ ամենայն շաբաթուց ընթերցեալ. Գծ. ժե. 21: *Եկն 'ի քաղաք իւր նազարէթ, որ շաբաթուն 'ի ժողովն երթ. Շ. խոսք:

ԺՈՂՈՎ. ա. Ἀθρόος. Confertus, collectus, densus. Ամփոփ. կծկեալ. հոծ. ժողվուած. բօփլանմըշ. *Ժողովն և հեծատեսակն շունչ՝ որ 'ի մեծիցն տրամութեանց լինի. Նիւս. բն:

ԺՈՂՈՎԱԲԱՐ. մ. Հաւաքաբար. բազմամբոխ. ընդհանրապէս. համայն. *Աշակերտքն զպարէին (ասէ)... ժողովաբար խօսի վասն միոյն (յուդայի). Բրս. մրկ: *Այս եկեղեցի, որ է ժողով. զի ժողովաբար ամբարեալ կան ամենայն փառք ամուսնութեանն 'ի սմա. Վրդն. երգ: Ն Տօնակ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ. } ա. Ժողովեալ, հաւաքեալ առատ և անտի.
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. }
*Լաւ է գետօրէն ընթացք ջուրց՝ քան զստակա ժողովածու. Եզն. գէր: *Ժողովածոյ ջուրք ժահահոտեալք անպիտան լինին ըմպողաց. Վրք ոսկ: Ուստիօրէն ժողովածու կոչին գրուածք պէսպէս ըստ հաճոյս գրչաց հաւաքեալք 'ի զանազան գրոց. զորմէ տես 'ի բառն ՈՍԿԻՓՈՐԻԿ:

ԺՈՂՈՎԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Συνοδικός. Synodalis. Որ ինչ լինի 'ի ժողովս աւագ նորդաց. սիւնհոդոսական. *Եսոուն մեզ զուգլղափառ հաւատ ժողովական թղթովք մերոյն կիւրղի. Գր. տղ. Եղբ: *Ցուցցեն ամենայն իրօք, կամ ժողովական գրով, կամ թղթովք հաղորդականօք. Առ որս:

Եւ Ἐκκλησιαστικός. Եկեղեցական, և Գիրք ժողովողի. *Ըստ ժողովականին բանի մարդկայնոյն մեծութիւն. Նիւս. կազմ:

ԺՈՂՈՎԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Ի միասին ժողովիլ, և խորհել. *Ժողովակից լինելով, և հարցանելով ընդ օրէնսն. Փիլ. ծ. բան:

ԺՈՂՈՎԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տ. ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ, և ԵԿԵՂԵՑԻ. *Կանխեալք ընդ առաւօտն ամենայն բազմութիւնքն 'ի ժողովանոցն. Ճ. Ժ: *Ոչ եթէ արհամարհել ուսուցանեմք զչինուածովքն զպատուեալ տեղիսն, որ անուանեալ կոչի ժողովանոց. քանզի 'ի նմա ժողովին քահանայք, և մանկունք ուխտի, և պաշտօնեայք. Մհլ. կբ. էկեղ:

ԺՈՂՈՎԱՊԵՏ, ի, աց. ա. գ. Ἀρχισυναγωγός. Primum colligens. ἐναρχικός, conciliationis princeps. Նախկին ժողովող. հեղինակ հաւաքման և միաբանութեան. *Զամենայն առ ինքն գարձուցանէ բարերարութիւնն, և ժողովապետ է ցրուելոցն՝ որպէս խնկըզբանէական և միացուցիչ ածութիւնն: Զածային և ժողովապետ խաղաղութիւն օրհնութեամբք խաղաղականօք վերաբերսուշակեսցուք. Դիոն. ածայ:

ԺՈՂՈՎԱՊԷՍ. մ. ա. Համախումբ. բազմաժողով. միաբան. *Ժողովապէս բնշտականութեամբ տօնէ. Հ. կիւրք:

ԺՈՂՈՎԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Συναγελαστικός. Congregabilis. Սիրող ժողովոյ՝ բազմութեան՝ ընկերութեան. ընկերական. խմբական. *Ի միասին ժողովեալ բազումք հաղորդիմք միմեանց. քանզի և բնութեամբ ժողովասէր է մարդ, և քաղաքական կենդանի է եղեալ. Նիւս. բն:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Συναγωγή, συναγώγιον, καταγώγιον. Collectio, diversorium. δικαστήριον, tribunal. որ և ԺՈՂՈՎԱՆՈՑ. ժողովեալ. հանդիսարան. տուն ատենի. խորհրդարան. օթևան. *Միաբան գայցեն 'ի ժողովարանն. Ճ. Ժ: *Երկիրս է տրտմաքսելոյն տեղի. տրամութեան հաւաքարան, և մահու պատուհասի ժողովարան. ՃՃ: *Խորհրդածուքն եկեղեցացուցիչք 'ի ժողովարանն. Արիստ. Յ: *Ի խորհրդարանս և 'ի ժողովարանս. Փիլ. իմաստ:

Կամ Օթևան երկնից. բնակարան վերին, յարկք արքայութեան. *Ժողովարան միաբանութեան արքայութեան երկնից. Ագաթ: *Ցնծացեալ բերկրի սիրտ՝ վերինն ժողովարան, միաբանութեամբ ընդունել յարկսն յաւիտենից. Շար: *Զի յերկնիս տասցուք փոքր ինչ ժողովարան, հագ ոչ աանեմք. Ոսկ. յհ. բ. 10:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ. որպէս Եկեղեցի. տուն աղօթից հաւատացելոց. Ἐκκλησία. Ecclesia. ծամ. քիլիսէ. *Քոյ բնակարան, սուրբ ժողովարան. Տօնակ. որ և հայր 'ի խորհուրդ վերին եկեղեցւոյ: *Եկեղեցիք բա-

բնապաշտաց՝ տաճարք աղօթից և խնդրուածոց, և ժողովարանք՝ որոց առ ած մերձենալ կամէցին. Ցհ. ԽԴ. պատ.: *Եկեղեցին յերրորդեցուցն 'ի մէջս ժողովուրդ Թարգմանի. ըստ նմին անուան կոչի և ժողովարան. Շ. ԹղԹ.: *Ի տունս բարեկամաց միով ընԹանամբ այլասեռքս քրիստոնեայք. և 'ի տունս իւր՝ ժողովարանս այլ և այլ ազգաց մի քրիստոնէից՝ պծուարաւ. Լմբ. ատ.:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ. Ժողովրդանոց հրէից. Συναγωγή. Synagoga. *Յամենայն անդիս ժողովարանս շինեցին ոչ վասն զոհից. այլ՝ միայն աղօԹս մատուցանել. Իգն.:

Եւս և Մզկիթ այլազգեաց. Թ. ճամի (որպէս անդէ գումարման). *Աղօթից ժողովարան... Ճեմարան այլազգեաց. Ոսկ.:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ. Սեպհական ժողովրդոյ. հին և Նոր եկեղեցի. *Զայսոսիկ միշտ խոստովանին երկուց ժողովարան. Սհմ. կԸ.: *Իշխն յանմարթուր կենդանեաց, որ է հրէից ժողովարանն: Ցուցանակ առ նմին զհեԹանոսաց ժողովարանն ասէ. Մանբր.: *Պահանջէ մարգարէիւն հոգին 'նա հնոյ ժողովարանին, եՆ. Շ. Բարձր.: *Զոր և մերս ժողովարան խոստովանի. Լմբ. ող.:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ. որպէս Եկղեսիաստէս. այսինքն ժողովօղ. հաւաքօղ. *Խաչն՝ մանկանց դաստիարակ. ծերոց ժողովարան. Անյ. Բարձր.: *Ինքն է օրէնսդիր և ժողովարան սոց, և պսակիչ նահատակաց. Ճ. Բ.:

ԺՈՂՈՎԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ ժողովս առնէ. մանաւանդ որպէս խռովարար, կմ խեռնագլուխ. *Արտաքսեալքն յեկեղեցւոյ ոչ ամենեքեան հերձուածողք ասին. այլ գլխաւ հերձուածողս կոչեցին միայն, և զայլս առանձին ժողովարարս. Բրս. կանոն.:

ԺՈՂՈՎԵՄ, եցի. ն. Συνάγω. Congrego. Ի մի ժողով բերել կամ կոչել զբազմուԹն ցրուեալ. 'ի մի վայր հաւաքել ըզմարդիկ կմ զիրս. գումարել. կուտել. ժողվել. կռէկառէ, Բօփլամագ, ճեմ՝ ճեմիէթ էթմէք. *Ժողովեաց զամենայն արս անդղայն: Ժողովեամ ինձ եօԹանասուն այր 'ի ծերոցն իսրայէլի: Զամենայն պտուղ հօր քո ժողովեսցես առ քեզ 'ի տունս յայս: Ժողովեաց զամենայն ժողովուրդ իւր, և բանակեցաւ: Ժողովէր զցրուեալս: Զորդիսն Այ զցրուեալսն ժողովեսցէ 'ի մի: Բազում եւս զօրս 'ի շամբասացելոց ժողովէր. եՆ.:

կամ *Անդր ժողովէին ամենայն հօտք: Մինչ ոչ ժողովեսցին ամենայն հօտքն: Չև ևս է ժամ խաշանցս ժողովելոյ. եՆ.:

կամ *Զամենայն կերակրոց ժողովեսցես դու առ քեզ: Ժողովեցին զլորամարգին: Որ սակաւ ժողովեաց, տասն քոռ: Ժողովեսցէ զցորեանն 'ի շտեմարանս իւր: Ուրախանք արկելոյ 'ի ծով. և յամենայն ազգաց ժողովելոյ. եՆ.:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Συνάγω. Congrego. Ի մի հաւաքել. ամփոփել. ռատունարէ. ռէունիրէ. *Կամեցայ ժողովել զմանկունս քո, զոր օրինակ ժողովէ հաւ զձագս իւր ընդ Թեւովք: Ժողովեսցեն զընտրեալս նորա 'ի չորից հողմոց: Եւ էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրանն: Որ ժողովէն զձեզ ածցէ իսրայէլի: Ժողովեցան 'ի վերայ քո ազգք բազումք. եՆ.:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Συλλέγω. Colligo. Քաղել. ընտրանօք հաւաքել. ռաքքոլյէրէ, փէօլէմէք. *Ժողովեցին զբարի բարին յամանս: Ժողովեսցեն յարքայուԹէ նորա զամենայն գայԹագղութս: Որպէս ժողովի որոմն, և 'ի հուր այրի: ԵԹէ այսպէս ժողովեցէք ձեզ յարդ: Ժողովեսցին զոր ըստ օրէն: Ժողովեսցես զպտուղ նորա: Հովուել 'ի բուրաստանս, և ժողովել շուշանս. եՆ.: *Ի վեր առեալ ժողովէր 'ի մախաղն զքարանցն ընդ ենելով զպատեհագոյնս. Պիտ.: *Քան զսերմանելն՝ ժողովելն է անտարժելի. Լմբ. սղմ.:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Συνάγω. Collego, եՆ. Ընդունել կամ ամփոփել 'ի տուն. հիւրընկալել. տարանջական լինել. գասպօլ էթմէք, թոփլամագ, իչէրի ալմագ. *Ոչ էր այր որ ժողովէր զնոսա 'ի տուն իւր. Դտ. ԺԹ. 15: *Օտար էի և ժողովեցիք զիս. Մտթ. ԻԵ. 35: *Տեսեալ զարջառ և զոչխար եղբօրքո մոլորեալս... ժողովեսցես զնա 'ի տուն քո. Օրին. ԻԲ. 2:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Συναθροίζω. Coacervo, congrego, եՆ. Համահաւաքել. համախմբել. ճէմ էթմէք. *Ժողովեաց մովսէս զամենայն ժողովուրդ որդւոցն իսրայէլի: Ժողովեցան 'ի սեղան տալ պատերազմ: Ժողովեաց յեփԹայէ զամենայն արս գաղաադու: Գտին ժողովեալ զմետասանսն, և զորս ընդ նոսայն էին: Էին բազումք ժողովեալ, և աղօԹս առնէին: Ժողովեաց զձեռագէտս արուեստին. եՆ.:

կամ կուտել. *Ժողովեցան յիս տանջանք. Աղ. ԼԳ. 15: *Ժողովեցաւ յիս սով և աղքատուԹի. Վրք հց. Իա: *Դու տաս նմա յարկ. իսկ նա ժողովէ զքեզ յերկնից արքայուԹինն. Սարգ. ա. պ. Ը: *Տարաժամ մահուամբ զերծուցանէ, ըստ այնմ զոր գիրն ասէ, Թէ յառաջ քան զշարն ժողովեսցի արդարն. Եղնիկ: *Ժողովել առ ինքն զտեր իւր. Ագաթ: *Ժողովող բարեաց, ժողովեալ և զիս՝ ժողովս անդրանկաց. Ժմ:

կամ Ամփոփեալ պէսպէս օրինակաւ. ռաքքոլյէրէ. Թօփլամագ, դէվշիրմէք. *Թոյլ տամք և զմեքենայս քո քեզ ժողովել. Լմբ. հմբ: *Ի վերջնում աւուր համառօտի լուծանէ ժողովեալ զիւր զկարծեցեալ ճաճանչն. Շար: *Նա՝ (այսինքն արեգակն) 'ի հիւսիսային կողմանէն զհարաւային ճառագայթս ընԹանալով, երբեմն ժողովէ, և երբեմն լայնացուցանէ զչափ աւուրցն. ՃՃ: *Առ իս ժողովեցէք ամենեքին զիրրս ձեր. Վէջօր: *ԼռուԹին ժողովէ մարդ ըզմիտս իւր: Զի 'ի զբաղմանց ժողովեալ ըզմիտս՝ դիւրաւ ուսցին: Փութալ ժողովել զմիտսն 'ի ճապաղմանէ զգայարանացս. Վրք հց. Է: Շ. մթթ: Լմբ. ող: *Տկար մտաց է իմանալ Թէ յերկինս երկնից նստեալ է, և ժողովեալ այն՝ որ չափէ զերկինս Թզաւ. Վահր. Երրդ.:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Բովանդակել՝ այլեայլ օրինակաւ. *Ոչ կարեմք Թուել զմեծուԹն և զգեղեցկուԹն ուրուք, զբովանդակն այսուանուամբ ժողովեմք, մեծ փառս ունի ասեմք: Երիցս Ա՛՛ասացին, և 'ի մի տէր ժողովեցին. Դէ. Եւ: *Երկոքին 'ի նոյն ժողովին. Անյ. պորփ: *Եւ զի ժողովեսցուք և ասասցուք. ամենեքին խնդան և ուրախ են. Եւս. պտմ. Է. 4:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Συνάγω, συλλέγω, συλλογίζομαι. Colligo, concludo, ratiocinor. Քաղել զհետեւուԹի. հաւաքաբանել, իմաստաբանել. գոնքլուտէրէ. *Որ շուրջ զնովաւ են նկարագրեն, և որ ինչ ըստ նմա տղօտ ոմանս և տկարս, և այլ ինչ յայլմէ երևմունս ժողովեմք. Արիստ. որս. Է: *Ո՛չ է պարտ յերկբայելոցն ժողովել խորհուրդ, այլ 'ի խոստովանեցելոցն: Ապա ուրեմն ժողովի՝ վասն նորա (այսինքն վասն մարդոյ) եղեալ անբանքն և անշունչքն: Եւ ժողովի բանս այսպէս. եԹէ խառնուած մարմնոյ են: Եւ ժողովի յայսցանէ յօժարուԹին զօլ ցանկուԹե խորհրդական. Նիւս. բն.:

կամ Չեռնարկելով սովորել. հաւանեցուցանել. գանդըրմագ. *ԵԹէ կամեցեալ էիք ընդունել զհաւատն, տուեալ 'ի գործոցն զձեզ ժողովեալ էի: Քանզի զնշանս 'ի բաց բառնալ ոչ ունէին, և ոչ կարացին, ուստի անտի ժողովէր զնոսա. Ոսկ. յհ. ա. 39: Բ. 12:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Միաւորել յուղիղ միտս. որպէս գնել զերրորդուԹն անձանց 'ի միում բնուԹե, և զկրկին բնուԹիս 'ի միում անձին բանին մարմնացելոյ. *Ցերիս անձնաւորուԹիս բաժանեալ, և 'ի մի բնուԹի և ածուԹիւն ժողովեալ: Խոստովանիմք զերիս զայս անձնաւորուԹիւն 'ի մի ածուԹի ժողովեալ և միաւորեալ. Շ. ԹղԹ: *ԱծուԹիւն և մարդկուԹի ժողովեալ 'ի մի անօրինաբար. Պրպմ. Ճ: *Յերկուց բնուԹեց ժողովեցաւ Էմմանուէլ. Շ. ԹղԹ:

Եւ Միաւորել չարաչար. այսինքն շփոԹել. խառնակել. մի ինչ առնել. *Սաբէլ լիբէացի՝ 'ի մի անձնաւորուԹի զերրորդուԹին ժողովեաց: Որ 'ի մի դէմս ժողովեաց զերրորդուԹին. Շ. ԹղԹ. Ն. մթԹ:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Գումարել և բովանդակել զհաշիւ ժամանակաց. ճէմ հիսապ էթմէք. *ԵԹէ այնչափ հազարաց ամաց, որ ըստ նոցա ժամանակագրուԹեն ժողովին: Զժամանակ ամացն նոցա ժողովէ 'ի Թիւ ամաց երից բիւրուց. Եւս. քր. ա: *Առաջիկայ ժամանակագրուԹիս ժողովէ 'ի յերրորդ ամէն սողոմոնի. եՆ: Ցելիցն յեգիպտոսէ մինչև ցշինուԹն տաճարին ժողովին ամք նդ: Մինչև ցառաջին ամն կիւրոսի ժողովին Ճ ամք. Առող. ա. 2: *Ժողովին 'ի փոխմանէն ենովքայ ազգ երեք. ամք չճէ. Սամ. Երէց:

ԺՈՂՈՎԵԼ. Յաւելուլ ընդ հարս. ամփոփել 'ի գերեզմանս նախնեաց, որպէս և հոգւով ընդ նախահարս. *Ժողովեմ զքեզ խաղաղուԹբ առ հարս քո. Եզեկ. Ի: *Յաւելլում զքեզ առ հարս քո, և ժողովեսցիս 'ի տեղւոջ քում յերուսաղէմ. Դ. Թգ. ԻԲ. 20: *Հանգեաւ նա, և ժողովեցաւ առ հարս իւր. ա. Մ. ԺԴ. 31:

ԺՈՂՈՎԵՏՂ, ռեղ. գ. Տեղի ժողովելոյ մարդկան, կամ այլոց իրաց. ժողովարան. յարկ. ամբարք, եՆ. ժողլըռըլու փեղ. *Պայծառացուցեալ վայելչական զարդուքն զտունն, զժողովետղն, զսեղանն. Նիւս. կուս: *Դարձան (եպիսկոպոսունք) անդրէն 'ի ժողովետղս իւրեանց. (Նոր Հ. և տպ. 'ի ժողովատեղն.) Վրք. ոսկ: *Եղև տեղին այն ժողովետղ ջրուց յանձրեւածին ամպոց. Ճ. Գ:

կամ որպէս Ժողովրդանոց հրէից. Συναγωγή. սինակօկա. *Որոյ ապարանքն էին մերձ 'ի ժողովետղ. Գծ. ԺԸ. 7: *Արանց միաբանական և կանանց 'ի ժողովետղ. Փիլ. ծ. բան:

կամ որպէս Եկեղեցի քրիստոնէից. Ἐκκλησία. ճամ. քիլիսէ. *Տաճարն՝ ժողովետղ հաւատացելոց. և արտաքոյքն եկեղեցւոյ՝ ժողովետղ է յանցաւորաց: Կոչի և կաԹողիկէ՝ համաժողով ազանց բոլորից 'ի մի ժողովետղ հնազանդուԹե. Ցհ. ԽԴ. Էկեղ: *Զկատարման մեծին խորհրդոյ տաճար, զժողովետղն հաւատացելոց Նրգ. Սաղ. հանգ: *Դու փախուցեալ՝ և զժողովետղն Թողուս. Լմբ. պտրգ:

ԺՈՂՈՎԻՉ. ա. Ժողովօղ. որ ժողովէ. հաւաքիչ. *Ցրուեցելոց Ճշմարտասիրաց է ժողովիչ, և անկրաւացն ցրուիչ. Ցճխ. ժա: *Մատեան ժողովիչ է իմաստուԹե. Խոր. Գ. 18: *Ոչ տարագրիչ, այլ ժողովիչ. Նար. յԵ: *Զի Թէ արդարուԹի ժողովիչ է առ ած, և միացուցիչ, ապա ուրեմն մեղքն ցրուիչ և որոշիչ. Եղն. մթԹ: *Խառնեացին ընդ ժողովիչ կցորդուԹին. Եփր. համաբ.

ԺՈՂՈՎՈՂ. ի. ա. Նոյն ընդ վ. այլ որպէս Գ. է Եկղեսիաստէս. Ἐκκλησιαστής. Ecclesiastes. Եկեղեցացուցիչ ժողովրդեան, քարոզ և վարժապետ իմաստութեան, մականուանեալ անուն սողոմոնի, և միոյ 'ի գրոց նորա. *Բանք ժողովողի որդւոյ դաւթի արքայի իսրայելի յերուսաղէմ: Ունայնութիւն ունայնութեանց ասաց ժողովողն: Ես ժողովող (այլ ձ. եկղեսիաստէս) եղէ թագաւոր 'ի վերայ իսրայելի յերուսաղէմ: Եղև ժողովողն իմաստուն, զի ուսուցանէր ժողովրդեանն զգիտութիւն. ԼԾ: *Եկայք տեսցուք զիմաստ բանին, ըղձիւ անուան ժողովողին: Թուի ինձ զհանճարելս առ 'ի մին, զիմաստութեանց ըղձալիանին, որով զորդւոյն իսրայելին' ժողովելով զամենեսին. Ը. յԻշոփ: *Ի ժողովողէն խրատեալ ուրախ լինել յերկրաւորականն մանկութեան 'ի սէրն Այ. Ը. ա. յհ. ԻԳ: *Ընդէ՞ր կոչէ զինքն աստ ժողովող. զի 'ի գիրս առակացն' որպէս առասցաք, ժողովեաց զպէսպէս և զբիւրապատիկ ընթացս մարդկան. Լմբ. ժղ:

Նովին անուամբ պատուոյ կոչեցին յոյնք և զգիրն մեարայ' Եկղեսիաստէս կամ եկղեսիաստիկոս. վասն որոյ 'ի 'ի նա հայի ասելն. *Կորեաւ ժողովողն, Թագեաւ նաւահանգիստն. Խոր. Գ. 68:

ԺՈՂՈՎՈՒՄՆ. վման. Գ. Ժողովելն. իլն. ըստ ամենայն նշ. *Զորս այլումն ժամու Թողցուք ժողովման գլխովն: Անիծիւք և գանութեամբ է ժողովումն անիրաւին 'ի զրկելոց անտի. Ը. Բղբ: *Որպէս յաշտարակէն ցրուումն, նոյնպէս 'ի խաչէն ժողովումն. ՃՃ: *Իր այնուհետև լսել յամենայն եկեղեցիս... 'ի տօնս և 'ի ժողովմունս միաբանութեան... զինչ բարի կամ զինչ վայելուչ. Փարպ: *Ամենայն մարմինք զլինելութիւն 'ի ժողովմանէ չորեցս տարերցս ունին. Նիւս. բն: *Զչարագործեալսն ժողովումն իմն պարզիլն գործէ. Կիւրղ. գնծ: *Զի ոչ ազգաբանութիւն, և ոչ ամանցն ժողովումն այսոցիկ վկայէ. Խոր. Ա. 4:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. վրդեան, գեամբ, եանց. կամ վրդի, դէ, դով. ոց. Գ. Λαός. Populus. Ժողով մարդկան. բազմութիւն 'ի քաղաքի, 'ի գաւառի, 'ի տէրութեան. ազգ. ազգք և ազինք. ճէմաաթ, միլլէթ, հալգ. *Խօսեցաւ յականջս ժողովրդեան երկրին: Դարձ դարձուսցէ զժողովուրդ իւր իբրև զմի այր 'ի մէջ իսրայելի: Ժողովրդեանն այլազգեաց: Լցաւ երկիրդ ժողովրդովք բազմօք: Հրաման ետ փարաւոն ամենայն ժողովրդեան իւրում: Վախճանեաց ամենայն ժողովուրդն անցանել ընդ յորդանան: Նա փրկեսցէ զժողովուրդ իւր: Բժշկէր զամենայն ախտս 'ի ժողովրդեանն: Օրէնսուսոյց' պատուական ամենայն ժողովրդեանն: Ժողովուրդ է իմ բազում 'ի քաղաքիս յայսմիկ: Երկու ազգք են յարգանդի քում, և երկու ժողովուրդք յորովայնէ քումմէ զատցին, և ժողովուրդ զժողովրդեամբ ելանել առնիցէ. ԼԾ: *Տիրեցին ժողովրդոց, և առին զքաղաքս ազգաց. Նար. կբ: *Վասն անօրէն անհնազանդին և խստերախ ժողովրդին. Ցն. ուրբ: *Այսօր եկեալ կամաւ փրկիչն առ 'ի մատնիլ յանօրէն ժողովրդէն. Շար:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. Συναγωγή. Congregatio, coetus. Ժողով. ճէմիյէթ. *Խօսեցարուք ընդ ամենայն ժողովրդեան որդւոցն իսրայելի: Զենցեն զնա ամենայն բազմութիւն ժողովրդեան: Սատակեսցի անձն այն 'ի ժողովրդենէ իսրայելի. ԼԾ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. Ὄχλος. Plebs, turba. Ամբոխ. ռամիկ. խառնիճաղանճ. հալգ. *Երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազմունք: Տեսեալ զժողովուրդսն' ել 'ի լեառն: Ամենայն ժողովուրդն կայր առ ծովեզերբն: Երկնչէր 'ի ժողովրդենէ անտի: Գթամ 'ի ժողովուրդս, կամ 'ի վերայ ժողովրդեանն. ԼԾ: *Որ 'ի ժողովրդեանց անտի ժողովեալ, և աշակերտեալ էին. Կոչ. ծէ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՏԵԱՌՆ. որ և ԵԿԵՂԵՑԻ. Հին և նոր իսրայէլ. *Լոյս 'ի յայտնութիւն հեթանոսաց, և փառք ժողովրդեան իւրում իսրայելի: Տեսի զչարչարանս ժողովրդեան իմոյ: Արձակեա զժողովուրդ իմ: Առից զձեզ ինձ 'ի ժողովուրդ: Ես եղէց ձեզ յԱծ, և դուք եղիջիք ինձ 'ի ժողովուրդ: Այլ դուք ազգ էք ընտիր... ժողովուրդ սեպհական: Հովուել զժողովուրդ տեառն, զոր ապրեցոյց արեամբ իւրով: Որք երբեմն չժողովուրդք, բայց արդ ժողովուրդ Այ. ԼԾ: *Արդ եկայք ժողովուրդք Այ, և հաւատացեալք քնի: Այսօր ժողովուրդք' որք 'ի հեթանոսաց, ԼԾ. Շար:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. որպէս Ընտանիք և ընդոծինք միոյ տանուտեառն կամ նահապետի. Իւէն մէրտիւլէ. էտրաֆ. *Զահի հարու յակոբ, և զատոյց զժողովուրդն' որ ընդ նմա էր: Ասէ եսաւ. իսկ Թողից առ քեզ 'ի ժողովրդենէ աստի' որ ընդ իս են. Ծն. ԼԲ. 7: ԼԳ. 15:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. որպէս Ժողովրդական. աշխարհիկ. *Եթէ քահանայապետն օծեալ մեղանչիցէ առ 'ի զժողովուրդն յանցուցանելոյ: Մովսէս և ահարոն օրհնեցին զամենայն ժողովուրդն: Քաւեսցէ վասն քահանայիցն, և վասն ամենայն ժողովրդեանն քաւեսցէ: Մխիթարեցէք զժողովուրդ իմ, քահանայք խօսեցարուք. ԼԾ: *Ամէն առնելովն' կցորդ լինին ժողովուրդքն քահանայից. Խոսր: *Քահանայք և ժողովուրդք հայցեմք 'ի քէն տէր բարեգութ. Շար:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. Σύναξις, συνέδριον. Synaxis, concilium, tribunal. Համախմբութիւն 'ի պաշտօն. և Ատեան. Ժողով. *Ցերեկ 'ի մէջ ժողովրդեանն (կիւրակէի) ասացաւ. Կոչ. ծը: *Որ դք ասիցէ ցեղբայր իւր ռակա, պարտաւոր եղիցի ժողովրդեան. Ժողովուրդ աստ զէբրայեցւոց ատեանն կոչէ. Ոսկ. Մ. ա. 16:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ, վուրդք. Συναγωγή. Synagoga. Ժողովարան. ժողովրդանոց հրէից. սինօղա. *Գնացեալ անտի յն եկն 'ի ժողովուրդն նոցա: Եմուտ ըստ սովորութեան իւրում յաւուր շաբաթուց 'ի ժողովուրդն: Մտեալ 'ի ժողովուրդն յաւուր շաբաթուց' նստաւ: Ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա: Քարոզէր 'ի ժողովուրդսն գալիլեացւոց: Ի ժողովուրդս, և 'ի հրապարակս. ԼԾ: *Իսկ աստ զի ասէ' 'ի ժողովուրդս նոցա, զժողովրդանոցացն ասէ. Ը. Մտթ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԲՆԱԿ. ա. Ուր բնակեն ժողովուրդք. բնակեալ 'ի բազմութենէ. մարդաբնակ. *Ի ժողովրդաբնակս համարձակեցան յարձակել աւելիս. Ցհ. իմ. պաւղ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԳԼՈՒԽ. ա. Գ. Գլուխ կամ գլխաւորն ժողովրդեան. ժողովրդապետ. *Գայր վարդապետ ժողովրդագլուխ: Գային ժողովրդագլուխքն կատարել զխորհուրդն. Ցծնն:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԽՆԱՄ. ա. Խնամօղ ժողովրդեան. օգտակար ժողովրդեան. *Ժողովրդախնամ գործովք. Փիլ. նխ. Ճ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱԼ. ի, աց. ա. Գ. Ունող իշխանութիւն 'ի վերայ ժողովրդեան. ժողովրդապետ. առաջնորդ. և Առաջնորդական. *Կալ գլուխ յետ քնի, յայս կարգեալքն ժողովրդակալք. Սարգ. Դհ: *Առատաբար շնորհելով ժողովրդակալ իշխանութեն. Փիլ. Իմաստն:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ. ի, աց. Գ. Λαϊκός. Laicus. Աշխարհիկ անձն' որ չիցէ 'ի ժառանգաւորաց եկեղեցւոյ. աշխարհական. *Նաև համաձայնութեն է ժողովրդականացն' մանկանց եկեղեցւոյ (եկեղեցականաց). Խոսր: *Քահանայն ընդ բանիւ առաքեալ զոք 'ի ժողովրդականացն. Ը. Բղբ: *Բազում ինչ է զոր չէ պարտ գործել միայնակեցի, զորս ժողովրդականքն հրաման ունին գործել. Մաթ. 'ի դիսն:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԵՐ. ա. Կերօղ կամ ծախօղ ժողովրդեան. մահացուցիչ բազմութեան մարդկան. *Ժանտապատահան զընդունայն զժողովրդակեր զկղզակն շուրջ արկեալ. Փիլ. նխ. Ը:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՆՈՑ. ի, աց. Գ. Συναγωγή. Synagoga. Ժողովարան հրէից. տես և ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ըստ վերջին նշ. սինօղա. *Զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ: Ուսուցանէր 'ի միում 'ի ժողովրդանոցացն 'ի շաբաթու. Ղկ. Է: 5. ԺԳ. 10: *Զժողովրդանոցացն ասէ, յորում սովոր էին անդր հաւաքել 'ի շաբաթու. Ը. Մտթ:

Եւ Եկեղեցի քրիստոնէից. տաճար. քիլիսէ. *Ժողովրդանոցք... զոր ասկորաւն եղև 'ի վաղնջուց հետէ կոչել եկեղեցիս. Սհկ. կԲ: *Ի նոր քաղաքորդս պաշտօն տանձնաբար 'ի վերայ նոցա կատարելով արտաքոյ ժողովրդանոցին. Ցհ. իմ. ապ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏ. ի, աց. Գ. Ἀρχισυναγωγός. Archisynagogus. Գլխաւորն ժողովրդանոցի հրէից. որ և կոչի ἄρχον τῆς συναγωγῆς. ԻՇԽԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ, այսինքն ժողովարանի. սինօղանըն պէօյիւքի' քէնհէսէսի, խախամ պաշը. *Մի 'ի ժողովրդապետացն գայր: Գան ասեն 'ի տանէ ժողովրդապետին: Գայ 'ի տուն ժողովրդապետին. Մրկ. Է. 22: ԼԾ: *Գայ ոմն 'ի տանէ ժողովրդապետին: Պատասխանի ետ ժողովրդապետն' ցասուցեալ, թէ ընդէ՞ր 'ի շաբաթու բժշկեաց յն. Ղկ. Ը. 49: ԺԳ. 14: *Ցետ ընթեռնլոյ զօրէնսն և զմարգարէսն' առաքեցին առ նոսա ժողովրդապետքն: Կրիսպոս ժողովրդապետ հաւատաց 'ի տէր ամենայն տամբ իւրով: Առեալ ամենեցուն յունաց զսոսթենէս ժողովրդապետն' հարկանէին առաջի ատենին. Գծ. ԺԳ. 18: ԺԸ. 8. 17:

Իսկ առ քրիստոնեայս' Առաջնորդ. աւագերէց. ծխատէր քահանայ. *Տէր, ժողովրդապետք եկեղեցւոյ 'ի քէն հայցեն. Ժմ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱՍՊԱՆ. ա. Սպանօղ ժողովրդեան, կամ բազմութեան մարդկան. *Իբր ժողովրդասպան 'ի վերայ կացուցանէ զգոռոզն 'ի քաղաքաց. Փիլ. նխ. Ճ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐ. ա. Վարիչ կամ հովիւ ժողովրդեան, ունօղ ընդ ձեռամբ զժողովուրդն. *Որ չև էր ծնեալ, զժողովրդավար մարթէր լինելոյ. յն. զփորձ ժողովուրդ ունիցի. Կոչ. Ժ:

ԺՈՂՈՎՕՂ. Տ. ԺՈՂՈՎՈՂ:

ԺՈՅԺ. Գ. Որպէս Թէ Ոյժ ակալոյ. Հանդուրժելն. համբերութիւն. կար. զօրութիւն. բազւ. սապր, փայտանտօղ. *Ժոյժ ամբոփառի. Վրք հց. Բ. հին Թրգ. որ ըստ յոյն. նոյն առն. *Մնափառի համբերութի ոչ: *Հանդերձ նորօք համբարձաւ 'ի գերեզմանէն. և մեզ առ նոսա մերձենալ ոչ գոյր ժոյժ. ՃՃ. 'Ի յոր:

ԺՈՅԺ ՈՒՆԵԼ. Ἀνέχω, ἐγκρατεύομαι, ὑφίσταμαι. Contineo me, subsisto, sustineo, ԼԾ. Տոկալ. ժուժել. ժուժկալել. համբերել. հանդուրժել. հանդարտել. տանել. զդէմ ունել. գէօթիւր քաքէլ. տրթմ-

նալ. փայանմանք, ոտքը եւ Ճէ: *Ոչ կարաց յաղ-
ւել ժոյժ ունել առաջի ամենեցուն. Ծն. խէ. 1: *Առն նեղասրտի ոչ ունիցի ժոյժ. Առակ. ԺԸ. 14: *Գիտաց՝ թէ ոչ կարեմ ժոյժ ունել նմա. Ա. Թ. Է. 25: *Եթէ ոչ ունիցին ժոյժ, ամուսնասցին. Ա. Կոր. Է. 9: *Չկարացն հրէայքն ժոյժ ճշմարտութեան. Մեկնչ. Է: *Ոչ ունիցի ժոյժ 'ի նայելոյ: Զատան որ թէ ժոյժ ունիցիս, գաս յուղղութիւն. Ոսկ. Մտթ: *Ոչ ունէր ժոյժ մեկնել 'ի նմանէ: Վասն մեծի խնդութեան ոչ կալան ժոյժ մնալ 'ի նմին. Իգն: *Անտանելի և գազանի՝ որ կարիցեն այսմ օդոյ ժոյժ ունել: Իբրև չունէր ժոյժ պաշարմանն՝ ձեռն տայր 'ի նա. Եղիշ. Փր. Ա:

ԺՈՒԱՑԹԵՄ, եցի. Ն. չ. Շուայտել, և կամ ժայթքել առ չարաչար ուտելոյ. *Տղայոցն արեամբ զանգեալ ալիւր, զանօրէնն ժուայթելով զօրէնս՝ անդրէն զխողինն զօտանիսն զանգզայ ծննդականութիւնս. Ցհ. իմ. պաւ.:

ԺՈՒԺԱՄ. ացայ կամ ացի. չ. Տ. ԺՈՅԺ ՈՒՆԵԼ. *Նեղութիւնք որոց ոչ կարէ ժուժալ. Եղնիկ: *Երկայնամիտ ժամանակ քան զայս ժուժալ. Փիլ. փեստն: *Որք ժուժայցեն 'ի հաւատս. Բրս. գոհ: *Եթէ հայր իցէ՝ և այնպիսի հայր, այլ ոչ ժուժայցէ անտես առնել զորդիսն ... ոչ հայրեկէ որ ժուժալ կարիցէ զկարևոր պէտս որդւոցն չհատուցանել. Ոսկ. Մ. Ա. 22: *Մեղաւորացն ոչ կարացեալ ժուժալ՝ հեռանալ պատկերի իւրոյ. Տօնակ: *Որչափ բազում ժուժալոյ տկարութեան մերոյ՝ ինքն կամեցաւ պատասխել մեզ: Ոչ կարելին մարդկան համօրէն ժուժալ բառնալ անկեալ ծնունդն. Ագաթ: *Ի վրէժխնդրութիւն անձանց ձեռոց ոչ կարացէք ժուժալ կամ ձեռնհաս լինել. Գոմ. աշէտ: *Զհայր և զմայր ժուժալ թողուլ. Երզն. մտթ: *Զմեան է ... և ոչ կարեմք ժուժալ (կամ ժուժել, կամ ժուժկալել) վշտաց նեղութեան. Ա. Եղս. Ա. 11:

ԺՈՒԺԵՄ, եցի. չ. Նոյն ընդ վ. Տ. ԺՈՅԺ ՈՒՆԵԼ. *Ցանէր նա զեղին յաչս հօրն իւրոյ, և ասէր՝ ժուժեա հայրիկ և համբերեա առ յն. քաջալերեաց. Տօբ. ԺԱ. 13: *Առ 'ի չժուժել արտիցն բարկութեան՝ քակեալ որոշեցան. Եղիշ. Գ: *Եթէ տանջանաց ոչ ժուժեսցես. Վրք հց. Է: *Ժուժեա 'ի մեղաց. Մեկնչ. Ժ: *Ոչ կարեն ժուժել (կամ համբերել) ուժգնութեան քաղցուածս: Ոչ ժուժեն զհուրս, այլ՝ չար պատուհասաց պատառելին. Երզն. մտթ:

ԺՈՒԺԿԱԼ, ի, եց կամ աց. ա. Ἐγκρατής. Continens, temperans. Որ ժոյժ ունի 'ի հեշտալեաց. պարկեշտ. զգաստ. ողջախոհ. և Պահեցող. սակաւապէտ. Ճգնող. ոլճոց ւզող. ւեղքէնի նուան, ւքղնզքդ. *Գիտացի՝ թէ ոչ այլազգ լինիցիմ ժուժկալ, բայց եթէ տծ տայցէ. Իմ. Ը. 21: *Պարտ է եպիսկոպոսին անարատ լինել, Ոք, ժուժկալ. Տիտ. Ա. 8: *Անձն ժուժկալ՝ խնդրէ զանապատ. Խոր. Գ. 47: *Ամենադիմ է և մարտ խորհրդոց և ցանկութեց 'ի վերայ ժուժկալին և անժուժկալին: Ցօժարութիւն է որ մարտնչին ընդ ցանկութեան, և յաղթեալ ժուժկալիւքն, և պարտեալ անժուժկալիւքն. Նիւս. Բն: *Եթէ ոք կամիցի կրօնաւոր լինել, այսինքն համատեալ՝ ժուժկալ, համբերող. Մաշթ. յհ. Է: *Ակն որովայնամոլի խաղէ երախանս. իսկ ակն ժուժկալի զժողովս պգ: Զմիշտաանկս սիրց թուէ անձն որովայնամոլի. իսկ ժուժկալն՝ վարուց նոցա ցանկալ նմանել: Հոտ անոյշ բուրէ 'ի խնկոց.

և աղօթք ժուժկալաց 'ի հոտոտելիս տծյ. Նեղոս: *Ի ժուժկալ պատկերէ պերոյն ծանեաւ նուաղեան զասաքինութիւն նորա. Վրք հց. ԺԴ:

ԺՈՒԺԿԱԼ. Ἐγκρατής, καρτερός. Tolerans, patiens, validus, potens. Տոկուն. համբերող. արի. քաջ. պնդակազմ. ՏԻ. մաշկան, զօրաւոր. փայանքքսը, գողճեբեւէ. *Քանզի էին գանիւք առ բազմովքն, և ոչ նուազելոյն, այլ առաւել ժուժկալին պարգևս հատուցանէին: Զժուժկալսն 'ի մրցմունս առ ասպարիզօքն շոճի ոստովք պսակէին. Նանն: *Երիտասարդք և կուսանք անկեալ գլորէին. և այն՝ որ ժուժկալն էր, ձանձրացեալ էր. Եղս. պփմ. Գ. 6: *Արտացեն աւերակ զոխեզերս ժուժկալ երիվարօք. Մեսր. Երէց: *Այնպիսի են ժուժկալացն ոգիք. որչափ այլք խափանել ջանան, նոքա եւ քան զեւ յորդորին. Տօնակ:

ԺՈՒԺԿԱԼ ԼԻՆԵԼ. ԿԱԼ. Տ. ԺՈՅԺ ՈՒՆԵԼ. և ԺՈՒԺԿԱԼԵԼ. Ἐγκρατεύομαι, ևն. *Ամենայն որ պատերազմի՝ ամենայնի ժուժկալ լինի. Ա. Կոր. Թ. 25: *Ժուժկալ լեր անձին, և յաղթեսցես սատանայի. Ոսկ. Ա. Բես: *Սատահակ հողմոցն մրրկացն ժուժկալ լինել հաշուեցի. Նխ. Բղբ. կնշ: *Ժուժկալ լեցի բերդին, և մի ձեռս տացէ 'ի պարսիկս. Բուզ. Դ. 55: *Ո՞ կարէ ժուժկալ լինել առաջի քո. Մեկնչ. Թ: *Ցամենայնէ՝ յորոց օրէնքն տծյ հրաժարեցուցանեն զմեզ՝ պարտ է ժուժկալ լինել. Շ. Բղբ: *Վասն տծյ երկիւղին ժուժկալ կացցես անշարժ. Ոսկ. Ա. Բես:

ԺՈՒԺԿԱԼԱԲԱՐ. Տ. ԺՈՒԺԿԱԼԱՊԷՍ. *Ժուժկալաբար անձեռնարկելի զանձին նորա պահեաց զբարի. Մագս. Էկեղ:

ԺՈՒԺԿԱԼԱԳՈՅՆ. ա. Καρτερικώτερος. Firmior. Առաւել կամ կարի ժուժկալ. պնդագոյն. *Որք թշնամանիցեն և արհամարհիցեն, զայնոսիկ՝ որ անձանց պատկառեալ կայցեն՝ եւ առաւել ժուժկալագոյնս առնեն. Ոսկ. Մ. Գ. 32:

ԺՈՒԺԿԱԼԱԿԱՆ. ա. Իբր Պահեցողական. Ճգնողական. *Վասն կարօտելոյ մնուանայր, և ինքն ժուժկալական առաքինութիւն էր զարդարեալ. Վրք հց. ԺԴ:

ԺՈՒԺԿԱԼԱԿԻՑ. ա. Կցորդ 'ի ժուժկալութեան. Ճգնողակից. *Ընդ իւր առեալ (զանձինն) զհաւատակիցս իւր և զազգակիցս և զժուժկալակիցս. Հ. Րգն. Գան:

ԺՈՒԺԿԱԼԱՊԷՍ. մ. Καρτερῶς. Strenue. որ և ԺՈՒԺԿԱԼԱԲԱՐ. ժուժկալութբ. պնդապէս. արիաբար. *Արութբ և ժուժկալապէս զայնպիսեաց ախտից զարկածս սփոփել. Բրս. գոհ: *Թէ ծարաւիս զու 'ի հանդէս, պահեա ընդ քեզ ժուժկալապէս. Կրգփ. ոփ:

ԺՈՒԺԿԱԼԱՏԱՐ. ա. Համբերատար. ժուժկալութեան տարօղ. և ժուժկալութբ տարեալ. *Ցետ այլ առաքինութեցն, և ժուժկալատար ճգնութեց. Հ. Կնւկ:

ԺՈՒԺԿԱԼԵՄ, եցի. չ. Ὑφίσταμαι. Subsisto, sustineo. Ժոյժ ունել. հանդուրժել. համբերել. տանել. տոկալ. տնանալ. փայանմանք. *Նախանձն և ոչ խմիք ժուժկալէ. Առակ. ԻԶ. 4: *Ոչ ժուժկալեալ 'ի նոցանէ և ոչ մի ոք առաջի ձեր. Ցես. Ժ. 8: *Ժուժկալել զժոխամբերելի քրձի կմ քաղցոյ. փորձութեց, տանջանաց, կամ առ 'ի բառնալ զծանրութի. Ցհ. կթ: Շ. Բղբ: Շար: Վրք հց: Վեցօր: *Խափանեաց յաւելորդացն, յանալ մի շնար ... մի ցանկար ընչից ընկերի քո ... և յայս ժուժկալելս տայ տծ մեզ զօրութի. Լմբ. խմ:

ԺՈՒԺԿԱԼԵԼ. Καρτερέω. Forti animo sum, perduro. ἐνισχύω, invalesco. Զօրանալ. պնդել. պինդ կալ. *Ժուժկալեցի իբրև զծննդական. Ես. ԽԲ. 14: *Մինչև յե՞րբ ժուժկալեալ՝ թէ ահա համբերեցից. Ցոբ. Է. 9: *Զի ժուժկալեցէր ընդ տծյ, և ընդ մարդկան զօրաւոր լիջիր. Ծն. ԼԲ. 28: *Ժուժկալեաց ընդ հրեշտակին և զօրացաւ. Ովս. ԺԲ. 4: *Զօրքն կալ առել ժուժկալել ընդդէմ նոցա ոչ կարէին. Ուռհ:

ԺՈՒԺԿԱԼԵԼ. Προσκαρτερέω. Tolero, persevero. Պնդիլ 'ի պահս, կամ յաղօթս և յայլ իրս. յերկարել. հանապազորդել. *Ուր գերագունց պատուիրանին՝ քան ըղձնութիւն ժուժկալեցին. Ցճ. օրէն: *Ընդ ժուժկալեալն գոյական յաւէժութե երկարաձիգ ամանակաւ. Պիփ: *Այնչափ ժուժկալեցին առ նա կեալ, մինչև պակասեցին կերակուրքն. Իգն:

ԺՈՒԺԿԱԼԵԼ. Ἐγκρατέω, ἀπέχω. Abstineo. Պահել զանձն կամ արգելուլ կամաւ 'ի պէսպէս իրաց. հրաժարել. ֆէրհէզ դութմագ. *Ի գինւոյ ժուժկալել. Եղնիկ: *Ժուժկալեսցեն 'ի սրամտութէ միանձունք զգուշանալով. Նեղոս:

ԺՈՒԺԿԱԼԻՄ, եցայ. յ. Նոյն ընդ վ. րստ ամենայն առմանս. *Պէսպէս վշտաց ժուժկալեցայ. Գնձ: *Զօրացի ժուժկալեսցի (զօղունն) առ 'ի բառնալ զծանրութի հասկոց. Վեցօր. Ե: *Նեղութե համբերեսցէք. յաղօթս ժուժկալեցարուք. Ոսկ. հռ:

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Καρτέρησις, ρία. Tolerantia, patientia, constantia. Ժուժկալելն. ժոյժ. տոկ. համբերութի. պնդութի. արութի. *Զօրացի զիս 'ի ժուժկալութի պնդութեան նեղութես. Ագաթ: *Ժուժկալութբ տարաւ ընչիցն նուաղութեան. Ոսկ. հռ: *Եկաց մնաց ժուժկալութեամբ (յն. ժուժկալապէս, καρτερῶς) 'ի սկզբունս ձմերանցն. Ան. Է: *Վասն քո ամենայն նեղութեց և վշտաց ժուժկալութբ տարայք: Տարեալ ժուժկալութբ համբերելեցին տանջանաց: Ժուժկալութի 'ի չարչարանս: Միասակն ժուժկալութբ կրելով զերաշխէպ վշտաց. Խոսր: Շար: Մարգ. Ա. պ. Ճ: Նար. կուս: *Որ պատերազմի, ժուժկալութե պէտք են. Նեղոս:

Կամ Կալողն լինել տանել, բաւական լինելն. հանդարտելն. *Առել նմանութի վասն ժուժկալութե արարածոցս. Ագաթ. այսինքն զի կարասցեն հանդուրժել հայել 'ի նա:

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Ἐγκράτεια. Temperantia, continentia, abstinentia. Առաքինութի կամաւ հրաժարելոյ 'ի հեշտալեաց մարմնոյ և որկորոյ. պարկեշտութի. պահեցողութի. Ճգնութի. ֆէրհիզ, ֆէրհիզքեարլըգ. *Ժուժկալութի է առաքինութի ցանկականին, ըստ որում արգելու զոք զցանկութենէ գիմեալ առ 'ի վատթարագոյն հեշտութիւն. Արիստ. առաք: *Արգ է ժուժկալութի՝ (այսինքն գործ ժուժկալութե՝) մեղաց 'ի բաց ընչելն, ախտից օտարութի, մարմնոյ մեռուցումն. Բրս. հց: *Պահոց պնդութիւք, և յորկորոտեց ժուժկալութիւք. Մանդ. Գ: *Ժուժկալութեն սահման այս ինչ է. յամենայնէ՝ յորոց օրէնք հրաժարեցուցանեն զմեզ՝ պարտ է ժուժկալ լինել. առաջին՝ խորհրդոցն վատթարաց ընդդէմ կալ ժուժկալութբ ... զնոյն ժուժկալութի պարտ է և աչացն դնել պահապան. Շ. Բղբ: *Ժուժկալութի, և ամենայն մարմնական չարչարանք առ ինչ պիտանացու ունի ... և հնազանդութեն վարձ մեծագոյն է քան զժուժկալութե ուղղութիւն. Բրս. Ճգն: *Կրօնաւորութիւն է ... ժուժկալութեամբ

զկեանս իւր անօրինել. Սրգ. ժ. է։

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Անսովոր առանձին՝ որպէս Բեղնաւորութիւն. արգասաւորութիւն. որ է ըստ յն. εὐκαρπία, վրիպակաւ գրեալ. ἐγκράτεια. *Խորշակս և Թօնս, ժուժկալութիւն կենդանեաց և անկոց. Փիլ. ել. է։ Ցես և պյաշորդ բառն։

ԺՈՒԺՈՂ. Անսովոր առանձին՝ որպէս Բեղնաւոր. յուռթի. արգասաւոր. բարեբեր. քաջապտուղ. որ է ըստ յն. Εὔκαρπος. վրիպակաւ գրեալ կամ վերծանեալ ἐγκρατής. *Ժուժող և արգաւանդ և բերրի լինել դաշտացն. Փիլ. ծ. բան։

ԺՈՒՄ, ժմի. գ. Որպէս ռմկ. բառախ ժամ, նշանակէ Անգամ, կամ Երբեմն ժամանակ. *Ժում մի ժանի ունէր ու բաշ. Ղ. յաղթ։

ԺՈՒՌ. գ. ա. Բառ ռմկ. որպէս Թ. գօռռօգ. Աչոխ։ Բժշկր։

ԺՈՒՌ կոչի ռմկ. և խակակութ խաղող, և ամենայն պտուղ տհաս. Որպէս և ասի. *Ժուռ ժուռ քաղել". այսինքն խակ խակ. և *Ժուռուռումուռ մեռանիլ". այսինքն վաղամեռիկ լինել. Ոսկէփոր։

Ի ԺՈՒՌ ԳԱԼ ասի ռմկ. որպէս Շուրջ գալ. Մխ. ժծղ։

ԺՊԻՏ. գ. Արմատ ժպտելոյ, որպէս ժպտումն. թեթև ծաղր. [illegible]. *Ցօր չարչարանաց տեառն՝ անդադար աղօթեսցեն. և ժպիտ մի ումեք ելցէ յայնմ աւուրսն. Կանոն։

ԺՊԻՐՀ, ժպրհի, հաց. ա. Ἀναιδής. Impudens. ἰταμός, temerarius. τολμηρός, audax. ἀμειδής, tristis, teter. Անամօթ, լիրբ. լրբենի. յանդուգն. ժանտ. անժպիտ. [illegible]. *Որ ժպիրհն է երեսօք խրոխտ, ատելի լիցի. Ժղ. է. 1։ *Յարիցէ թագաւոր ժպիրհ երեսօք. Դան. է. 23։ *Ազգ ժպիրհ երեսօք. Օրին. իէ. 50։ *Ազգ ժպիրհ և անողորմ։ խոտորեցաւ խոտորումն ժպիրհ։ ժպիրհ է, և մի ողորմեսցին. Երեմ. դ. 23։ է. 5։ ծ. 42։ *Ընդէր հայեցար 'ի խունկս իմ և 'ի զոհս իմ ժպիրհ ակամբ. ա. Թգ. բ. 29։ *Հուռոմոց յամեալ էր գալ 'ի վերայ ժպրհացն այնոցիկ. Եւս. պտմ. գ. 6։ *Որ գիտութբ արհամարհոտ գտաւ, ժպիրհ ոմն է. Իգն։ *Ոչ կարէր տիրել 'ի վերայ այնր բնութեան գաւառաւն ժպրհին (սատանայի՝ մահ). Եփր. գիւտ։ *Զատիկ մեր զենաւ քս, զի զժպիրհ իշխանութիւն մահու լուծցէ. Գրեգ. լե։ *Այդ մի պարծիր ով անպիտան, ժանտ և ժպիրհ՝ չարեօք փարթամ. Ղ. Եղէս։ *Ժպիրհ բան, կմ միտք, կմ յանդըգնութի. Ղ. Մգբ։ Վէցօր։ Սարգ։

ԺՊՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր իցէ ժպտութն եւթ. *Ծաղր ժըպտական, չարժ պարկեշտական. Գնձ։

ԺՊՏԻՄ, եցայ. յ. Μειδιάω, μηδάω. Subrideo, leviter rideo. որ և ԺՄՏԻԼ. Ժպիտ իմն ցուցանել. մեղմով ծիծաղիլ. զուարթանալ՝ զուարճանալ՝ հանդերձ համեստ ծաղու. [illegible]. *Մաքրում 'ի ծիծաղել՝ բարձրացուցանէ զբարբառ իւր. իսկ այր խորագէտ հազիւ հանդարտ (կամ ընդ քիմս) ժպտի. Սիր. իա. 23։ *Չէ պարտ համբակ քեզ ծիծաղիլ, այլ թէ հարկիս՝ միայն ժպտիլ. Կրղփ. ոփ։ *Ոչ արդեօք յանդգնեաք, եթէ ժպտելոյ ոչ խորշեաք. Գրղփ. օրէն. է։ *Ցեսից երբեք զամենատեսուր կերպարան հոգւոյս իմոյ ժպտեցեալ։ Եթէ մեղանչեմք, ողբաս. եթէ արդարանամք, ժպտիս. Նար. իէ. ծա։ *Ժպտեսցի 'ի զգաստութե մերում։ Քան-
զի հօրն է ընդ որդւոյն զգաստութեն ժըպտելն։ Որպէս ընդ անպատշաճն որում, այսպէս և ընդ պատշաճն ժպտի. Լմբ. էր ընդ եղբ։ *Հայրն մակար (կամ պամբոյ) երբէք ոչ ժպտեցաւ։ Վաշ՝ մակար (կամ ոհ ոհ պամբոյ) ժպտեցաւ։ Նախ զայն ժպտեցայ, զի դուք երկնչիք 'ի մահուանէ. երկրորդ՝ զայս ծիծաղեցայ, են. Վրք հց. ծա. ծբ։

ԺՊՏՈՒՄՆ, ման. գ. Μείδημα. Lenis risus. Ժպտելն. ժպիտ. թեթև ծաղր. զուարթութի գիմաց. [illegible]. *Ո՞ր է զուարթ շրթանց ժպտումն առ բարի աշակերտացն հանդիպումն. Խոր. գ. 68։ *Ո՞ր է բարեժպիտ շրթանցն ժպտումն. Արծր. դ. 12։ *Ոչ իմաստութբ առնէ զժպտումն, այլ ձայնիւ և աղտաղակաւ. Լմբ. ծղ։ *Ժըպտումն հանդարտագոյն. Առ որս. ծբ։

ԺՊՐՀԵՐԵՍ. ա. Ժպիրհ երեսօք, լիրբ և աներես. *Տեսանելով զահս սաստկացեալ ժանդատեսիլ ժպրհերես լայնադէմ անհուն բազմութեն. Կողբ։

ԺՊՐՀԻՄ, եցայ, կամ եմ, եցի. յ. չ. Τολμάω. Audeo. Յանդգնիլ. իշխել. համարձակիլ. [illegible]. *Միքայէլ ... ոչ ժպրհեցաւ հայհոյութեան դատաստանին հանդուրժել. Յուդ. 9։ *Եթէ ժպրհեսցին, և լիցին երկու թագաւորք միոյ աշխարհի. Եղիշ. ը։ *Ընդ որ նախանձեալ և այլ եպիսկոպոսաց՝ ժպրհեցան զնոյն առնել. Խոր. գ. 66։ *Զխմրդ ժպրհեն 'ի ձև հողեղինի և 'ի կերպարանս իջուցանել. Ղ. Եղբ։ *Որ ժպրհին ատելի քան զայն և զոչն երդնուլ. Սրգ. ժ. ծա։ *Ոչ երբէք ժպրհին (ձկունք) ելանել երթալ յայլոյ սահման. Վէցօր. դ։ *Եւ ոչ նոքին հրեշտակային պարք՝ որպէս պարտն է՝ պատուել ժպրհին. Նար. կաթ։ *Որ թէպէտ ժպրհեաց մտանել. Նխ. գ. Դ։

ԺՊՐՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἰταμία, τὸ ἀναιδές, αὐθάδεια, τόλμα, ἀπόνοια, τὸ ἀπηνές. Temeritas, arrogantia, audacia, immanitas. Յանդգնութի. լրբութի. անամօթութի. համարձակութի. [illegible]. *Դիւսար ժպրհութեան, որ յուսացեալ էիր 'ի գանձս քո. Երեմ. իթ. 4։ *Առանց տեսա 'ի մտի ունելոյ վասն բազմապատիկ յանդգնութեան և ժըպրհութեն նոցա. Գ. Դ. գ. 14։ *Բանս անձին ժպրհութեան յինէ մի պատրաստեր. Սիր. Նոր. իգ. 6. ուր հինն. *Անձին լրբենոյ մի մատներ զիս։ *Ժպրհութե տեսակ յինքեան բերիցէ՝ հաստատուն կարծելով զիւր ընտրութիւն։ Զի մի տեսա ժպրհութե առձեռացէ. Բրս. հջ։ *Ի ձեռն գործելոյ նշանին զխաստագոյն նորա ժպրհութիւն կակղացուցանէր. Ոսկ. յհ. բ. 10։ *Բանս ժպրհութբ է, բայց ոչ եթէ յինէն է. Կոչ. գ։ *Քանի է ժպրհութի այս մեղաց. Եւս. պտմ. է. 27։ *Զ ինչ այդքան ժպրհութե ունիս նիւթ. Լմբ. ոփ։

ԺՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Առաւել ռմկ. ժուռ գոլն. խակութի. տհասութի. *Խակութի, ժռութի, անհասութի. Լծ. նար։

ԺՏԱԳՈՅՆ. ա. Ἀναιδέστερος. Impudentior. Որ է կարի ժիտ. որ յոյժ ժտի, այսինքն յանդգնի իբրև անամօթ. յանդգնագոյն. լրբագոյն. *Չիք ինչ, ասեն, ժտագոյն քան զաղքատն. Ոսկ. մ. ա. 10։

ԺՏԱՆՔ, նաց. գ. որ և ԺՏՈՒԹԻՒՆ. Ուժգին խնդրուածք. թախանձանք. պաղատանք. սաստիկ աղաչանք. [illegible]. *Ոչ պարզաբար խնդրուածք, այլ կրկին ժտանք. Ղ. յհ. ը։ *Խնդիրս և ժտանք աղօթիցս այս է. Լմբ. ող։ *Ո՞ր հայր՝ յոր-
ժամ զորդի իւր 'ի ժտանս տեսանիցէ, ոչ բնական գթով ներելով ընձեռէ զխնդրելին. Երզն. մտթ։

ԺՏԵՄ. եցի. ն. (լծ. յն. [illegible]) Αἰτέω, ζητέω. Peto, posco, postulo. κατατρυφάω, luxurior, եւն. Ուժգին թախանձանօք խնդրել՝ որպէս ժտիս. հայցել պաղատելով. աղերսել խաղաղաւտելով. [illegible]. *Ժտեա 'ի տեառնէ, և նա տացէ քեզ զխնդրուածս սրտի քո. Սղ. լզ. 4։ *Ժտեա յորժամ լսես, մի հարկանիցի բան կարծեր, այլ ընդ ստէպ տես զաղաւատոյն, զանձնունչ հեծութիւն, զառնել կործիցն, զառատապանս արտին. քանզի այսորիկ ժտելոյն են պտուղք. Լմբ. ող։ *Ժտեսցուք առ նա, արտասուօք աղաչեսցուք. Սրգ. ա. պ. ե։ *Յոյժ կամիս առ զժտել աղաչողին. Նար. խրատ։ *Աղերսելով ժտեցեմք 'ի նմանէ. Խոստ։ *Յառաջագոյն զայս յայ ժտեաց ունել։ Զան նկատել, և 'ի նմանէ զփրկութիւն ժտել։ Զառ նա կեամբն ժտէ (այսինքն ժտեա). Լմբ. ող։ *Լրբութբ ժտողի. Մաշ։

ԺՏԵՄ, եցի. չ. Տ. ԺՏԻՄ. որ է Յանդըգնիլ. իշխել. Τολμάω. Audeo. և Δύναμαι. Possum, praesumo. [illegible]. *Եւ ոչ սակաւիկ մի կալ ժտեցին. Ոսկ. մ. ա. գ. 37։ *Մի ժտեցես ուտել 'ի քաղաքս քո զտասանորդս ցորենոյ քո։ Մի ժտեսցես զենուլ զզատիկն 'ի միում քաղաքաց քոց. Օրին. ծբ. 17։ ծզ. 5։ յն. մի կարասցես. կարօղ ըլլաս։

ԺՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ժտել. համարձակեցուցանել. ժպրհեցուցանել. յանդգնեցուցանել. *Ժտեցոյց թշնամին զմարդն անցանել զհրամանաւն այ. Եզնիկ։

ԺՏԻՄ, եցայ. յ. որ և ԺՏԵԼ. չ. Τολμάω, κατατολμάω, αὐθαδιάζομαι, βιάζομαι. Audeo, arrogo, praesumo, vim facio. Ժիտ գտանիլ լրբութբ. իշխել. համարձակիլ. յանդգնել. ժպրհիլ. չամաչել անամօթիլ. [illegible]. *Քահանայքն և ժողովուրդն մի ժտեսցին ելանել առ այծ. Ել. ծթ. 24։ Իսկ ա. Թգ. ծգ. 12. *Ժտեցայ և մատուցի զողջակէզսն". յն. ժուժեցի. բստ մեզ՝ չժուժեցի, կամ ուժեցի, իշխեցի։ *Ժտեցաւ խնդրել զմարմինն, և չեկաց 'ի բաց մինչև էառ։ Աղ. քառն զայնպիսի բանս (Թըլթ. Նամականաց) լսէ, և ժտի (յն. չամաչէ)։ Թէպէտև այնչափ ամենկորեալ էր չարեօքն՝ զոր գործեաց, սակայն ժտեցաւ գալ առ հայրն։ Աղօտ օրինակօք աք ժտեցի (յայտնել զդաղտնիս). Ոսկ. մտթ. ա. եւ։ *Զի զորս լրբել ժտել յայնպիսի գատարկ բըռնութի յօժարեն՝ արգելուցու. Եւս. եբ. ա. *Եթէ ոչ նախ առ հրաման յայ, ոչ ժտեցաւ փորձել զնա։ Անձնիշխան եղև մարդն առնել զբարի. և ժտել 'ի չար. իբր ոչ եթէ չար ինչ առաջի կայր յոր ժտիցի։ Ի գործ չնութեան ժտի. Եզնիկ։ *Սէրն ածային յանհնարինս հնարի և ժտի վասն բազմաց փրկութեն. Մանդ. դ։ *Զիարդ չըթափ ժտիցես 'ի մարմինն։ Աղանգղի ոչ ուժգ անհատիր ժտիս հաղորդել. Ոսկ. [illegible]։

ԺՏԻՄ. հ. Տ. ԺՏԵՄ, ն. *Որ խնդրէ ինչ յումեքէ, և արտասուօք ժտի, յայտ առնէ զյօժարութի սրտին. Անան. [illegible]։ *Որպէս աղքատն ժտի. Նար. խրատ։ *Իմաստութի ժտեն ունել։ Զումեկն դնելն ժտի։ Զառ 'ի յայտնապանէ զերծուցանելն ժտիմք. Լմբ. ող։

Երբեմն՝ ժտելն և ժտիլն, այսինքն խըն-
դրել. և համարձակիլ՝ մեծագանձային նշա-
նակին 'ի պատմուածին որպէս գաղտնի և

զնարօտ. *Թէ չէր կարօտ, և ոչ ժտէր: Գիտեմ է սպրդիլ, զի առ կարօտութեան ժտի. և մեք եսկ յորժամ ժտիմք առ Ած վասն միոյ ինչ խնդրուածոյ՝ ոչ ցասնու. այլ յայնժամ ցասնու, յորժամ ոչ ժտիցեմք. Ոսկ. Եսա:

ԺՏՈՒԹԻՒՆ. գ. ժտելն. ժտիլն. ժտանք. պաղատանք. Թախանձանք. և համարձակութիւն. աներկտութիւն. անամօթութիւն. Ἀναίδεια. Impudentia. *Վասն ժտութեանն յարուցեալ տայցէ նմա. Ղկ. ժա: *Տեսանէաս ով մարդ ընդ ժտութիւն կարօտելոյն. զի Թէ չէր կարօտ, և ոչ ժտէր. Ոսկ. Եսա: *Ժտութիւն և ցաւագին պաղատանօք 'ի հաւանութիւն ածել. Սարգ. ա. պ. Ե: *Ընտրելի և ժտութիւն յուսոյ առնուլ զարքայութիւն. Անան. ղղէ: *Զի Թերևս խոնարհեսցի 'ի ժտութիւն իմ. Երզն. մթ:

ԺՐԱԲՈՅՍ. ա. Քաջաբոյս. բարեբոյս. *Գրեգորիոս ժրաբոյս ծաղիկ, ժիր մշակ երկոց. Երզն. լա:

ԺՐԱԳԼՈՒԽ. ա. Ἀνδρεῖος. Virilis, fortis. γνήσιος, γενναῖος, genuinus, generosus. σπουδαιότερος, diligentior. Արիասիրտ. անձանձրոյթ. փութկոտ. ժրաջան. գործասէր. և Գործօնեայ. կորիճ, ճարպիկ. ղայրէթլի, համարակ. *Կին ժրագլուխ պսակ է առն իւրում. Առակ. ժբ. 4: և ժա. 10: և Սիր. իէ. 2: *Իբրև երթիցես դու առ տէրն քո, կոչեսցէ զքեզ ծառայ քաջ և ժրագլուխ: Եղիցուք մշակք ժրագլուխք, զի խնդրեսցուք զվարձս մեր ընդ առաջինսն. Մծբ. ա. զ: *Ժրագլուխ մշակ առաքինութեան լինիցիս. Ոսկ. Մ. ա. 20: *Ճանաչին ժրագլուխք և արդարակորով երկրագործքն. Պիտ: *Ժրագլուխ մրջիւնն զարթուցանէ զհեղգութիւն վատացն զաւաղակաց. Կոչ. Ի: *Ժրագլուխս յորինէ զնոսա լինել առ տուրսն. Ոսկ. Ե. կոր: *Զօրագլուխն Թադէոս՝ ժրագլուխ և փոյթ 'ի զարգ և 'ի շինութիւն եկեղեցեաց. Աւծբ. Ե. 3:

Ոճով ասի. *Որոց հաւատքն իւրեանց ժրագլուխ էին. Եփր. համաբ:

ԺՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ կարի ժիր. արիագոյն. *Զայլոցն պատմէ՝ ընդ նոցա զովեստն խառնելով, զի ժրագոյն արասցէ զնոսա. Ոսկ. Ե. կոր:

ԺՐԱԿԱՆ, ի, աց. Արիական. և Արի. *Մշակ ժրական 'ի գործս բարեաց. ՃՃ:

ԺՐԱՀԱՒ, ու. գ. Անուն ժիր և աշխատասէր Ջրային Թռչնոյ. (այլ է և ՔԱՋԱՀԱՒ.) *Է հաւ մի՝ որ կոչի ժրահաւ. 'ի ծովու բնակէ. և բազմազան ծնունդ առնէ, և բազում աշխատութեամբ հանէ ձու մեծագոյն, և ամփ բունէ յատակ ծովու ովկիանոսի: Հանայն ժրահաւն հազիւ ելանէ և հանէ զձագն յանդնդոց. Եպիփ. բարոյ:

ԺՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀνδρίζομαι, κραταιόομαι, καρτερέω. Forti animo sum, fortificor, persevero. Ժիր լինել՝ յանձին և 'ի գործ. արիանալ. զօրանալ. ժուժկալել. տոկալ. կորիճ ըլլալ, դիմանալ, սիրտ ընել. հիմք ունենալ, փոյթանոց. *Քաջ լեր, և ժրացիր 'ի վերայ ժողովրդեանն. Ե. Թգ. Ժ. 12: *Հաստատունք կացէք 'ի հաւատս, ժրացարուք, զօրացարուք. Ա. կոր. ժզ. 13: *Ժրանալ յանձնոյն, և համբերելն. Արէոփ. տատ: *Զմեզ պնդել, ժրանալ, համանել անցանել զայն ճանապարհ. Ոսկ. Մ. ա. 2: *Հոգւով ժրքանամ, մարմնով զգաստանամ. Գնձ: *Պահօք պնդեսցուք, աղօթիւք ժրացուք. խոստ: *Ժրանայ 'ի գործ առաքինութե. Լմբ. սաղ: *Ժրացիր միանձնեակ իմ խոնհական, վասն այն ընկնել վերջասին բանի. Կրթ. տ: *Յաղթութեամբ արտաքայինից ժրացելոցն, և անփեհեր ջանացողացն. Փարպ: *Օգտագնա-

ցեցդ երանք ժրացեալ անդադար վարեն յանցնելոց գործս. Պիտ:

ԺՐԱՆՁՆԱԿ, ի, աց. ա. գ. Ժիր անձամբ. արի անձն. ժրագլուխ. գործասէր. *Գիշեր՝ ժրանձնեակաց ծանրատաղտուկ. Ըկր:

ԺՐԱՊԷՍ. մ. ա. Ժրութեամբ. արիաբար. արիական. *Զժրապէս ժուժկալութեան ժառանգելոցն. Երզն. լը:

ԺՐԱՋԱՆ, ի, ից. ա. Ժիր 'ի ջանս. արի 'ի գործ. փոյթ և անձանձիր. ղայրէթլի. Իբր Σπουδαῖος. Studiosus, diligens. *Ժրաջան մշակին տանել արմատացեալ: Զի գտանէ մշակ ժրաջան երևեցաւ. Երզն. լը. և մթ: *Զկրօնաւոր ոմն ժրաջան՝ 'ի ժամ յառնելոյն յաղօթս՝ ունէր տարսուռ և գլխացաւութի. Վրք հց. յ: *Ժրաջան աղօթիւք պաշտել, կամ կատարել զկանոն. Ասող. գ. 32:

ԺՐԱՍԷՐ. ա. Սիրող փութոյ. ժրաջան. գործասէր. *Ժրասէրք, երկասէրք. Ճ. Ա:

ԺՐԱՎԱՍՏԱԿ. Տ. ԺՐԱՋԱՆ. *Այր՝ որոյ կինն ժրավաստակ է... պարծանք կայ. Լմբ. առկ:

ԺՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ժիր կացուցանել. տալ ժրանալ. քաջալերել. զօրացուցանել. ծրացնել, սիրտ տալ, զօրացնել. ձեռքերէն կպելու. *Սէրն քոյ ժրացուցանէ և յորդորէ 'ի պատուիրանապահութիւն. խոստ: *Զծոյլսն ժրացուցանելով. Վրդն. աղ:

ԺՐԵՄ, եցի. ն. } Տ. ԺՐԱՆԱԼ. *Տայր
ԺՐԻՄ, եցայ. չ. } զօրութիւն մանկանն՝ ժրել 'ի դառն տանջանս. Թէոդ. խ Ա: *Թէ ծառայն խմաստուն լինի, ժրէ. Լմբ. առակ:

ԺՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Καρτερία, καρτέρησις. Robur, tolerantia, sedulitas. τὸ δραστήριον, strenuitas, navitas. σπουδή, studium. Ժիր գոլն. ժրանալն. պնդութիւն. արիութիւն յանձին և 'ի գործ. փոյթ. ջան. երկասիրութիւն. կորճութիւն. ղայրէթ. *Թերևս մոլեալ կամ հիւանդութեամբ, և կամ գերութեամբ ժրութեամբ ըմբռնելով. Պղատ. օրէն. Ի: *Ո՛չ զզօրութիւն նորա ոգւոյն և զժրութիւնն՝ 'ի ծերութեան հասակ խոնարհելով ժամանակ աղօտացոյց. Նիւս. կուս: *Հեռացեալ լինի արիութենէ և աշխատութենէ և ժրութենէ. Արէոփ. տատ: *Կարօտութիւն զհանդէս ժուժկալութեան ցուցանէ 'ի ժրութիւն մշակութեան. Ցձն. Է: *Յորժամ յանօգուտ յայնպիսի ժրութիւն՝ և ապիրատութիւնս յաւելուցուս. Ոսկ. Մ. ա. 15: *Արուպագոյն հոգւոյն ժրութիւն: Անտաղտկալի ժրութիւն (երկրագործի). Պիտ: *Յորժամ երիտասարդութեան հեղգութիւն և տաղտկութիւն զանխեալ իցէ, յանդրան անտանոց առնու ժրութեանց կշտամբեալ յանդիմանեսցի: Տես զմրջիւնն ամ վասն, և լեր իմաստնագոյն 'ի ժրութենէ նորա. Կոչ. Ի:

ԺՔԹԵՄ, եցի. Տ. ՃՔԹԵԼ, և ՃՔԹԵՑՈՒՑԱՆԵԼ:

ԺՕՌԱՏ, կամ ԺԱՒՌԱՏ. ա. Որպէս Անատամն. ('ի ժայռ, կամ ժեռ. ածի. կէռէ.) Νωδός. Edentulus, dentibus carens. Զրկեալ յատամանց. որոյ Թափեալ են ատամունք. ակռաներ Թափած, ակռասըզ. *Ժօռատ ասեմք՝ ոչ որ ոչ ունին ատամունս... այլ որ ոչ ունի՝ յորժամ բնաւորեցաւն ունել. քանզի ոմանք 'ի ծննդեան ոչ երևսս (այսինքն ակռա) ունին, և ոչ ատամունս. այլ ո՛չ ասեն ո՛չ ժօռատք և ոչ կոյրք: Ի պակասութէ յունականն անկար է փոփոխութիւն լինել. քանզի ո՛չ կոյր եղեալ ոք՝ դարձեալ վերստանէ աչս, և ոչ ժօռատն՝ ատամունս բուսոյց. Արէոփ. հակոյ: *Եւ ո՛չ ժօռատ (ասեմք) զհասարակ և զարդի եւ ծնեալս, այլ յորժամ ատամանցն պահանջեսցէ, յայնժամ ասեն ժօռատք արդեօք. Անյ. ստոր:

Ի

Ի. Տառ ձայնաւոր՝ իւրև հնչեցեալ Ի, և անուանեալ Ինի կամ Ին. միջակ ըստ ամանակին, վասն որոյ և երկամանակ ասի, երբեմն ձգեալ երկարու, և երբեմն ամփոփեալ ազիւ: Եթէ յայլ լեզուս Ի՝ իցէ յառաջ քան զբաղաձայն, պահի և 'ի մեզ Ի. զոր օրինակ Իւրայէլ, Իսահակ, Իդոս, Իկանիոն Իգնատիոս, Իտալիա, ևն. ապա եթէ Ի՝ իցէ առ այլս յառաջ քան զայլ ձայնաւոր, (որ յայնժամ առ լատինս կոչի Ի երկայն իբրու մերս Է, և գրի j, քան i,) փոխի առ մեզ 'ի յ. զոր օրինակ յովս, յոնք, յակոբ, յեսու, յիսուս, յուստոս, ևն:

Ի. Ընդ-տառին, ամփոփաբար երկբարբառ գործէ Իւ, իբր Իւ. զի յորժամ իցէ զկնի նորա բաղաձայն տառ բնական՝ այլ ոչ դիմորոշ յօդ, հնչի 'ի մեզ՝ ո՛չ որպէս զգաղղիականն u, կամ որպէս զայլազգական ձայնսդ իւ, կիւնահ.կիւլ, ևն, այլ իբր Իու. վասն որոյ և անխտիր գրի ըստ նախնեաց. բիւր, բեւր. աղբիւր, աղբեւր. միւս, մեւս. հիւր, հեւր. հարիւր, հարեւր, ևն: Իսկ յայլ տեղիս Իւ՝ հնչի որպէս գրեալ Թաւանշանաւ՝ նուրբ Իվ, զոր օրինակ, Թիւ, քիւ, բանիւ, բանիւն, երիւար, ևն:

Ի, կամ Ի. Նշան Թուոյ՝ է Քսան կամ քսաներորդ. զի որպէս յայբէ մինչև 'ի Թոյ՝ նշանակ միաւոր յաւելուածոյ են տասն. զկնի ժ տառի տասնաւորս 'ի մէջ բերեն յաւելուածս:

Ի. Ի յանգս բառից է որպէս ածանցական մասնիկ՝ պէսպէս առմամբ. զոր օրինակ՝ արծաթի, պղնձի, փայտի, գալարի, անմարգի, առնի, այրի, ևն:

Քաջ նուագի 'ի խորհուրդ տառիս. *Ին՞ն Իսկապէս, ասէ, բանին՝ 'ի յոչնչէ առեղծեալ զերկին: Ին՝ Ն, Ի ցամամանէ գոլ 'ի բաց լեր, և մի ընդքեզ ասէ՝ այլեր: Ին՝Ն, Ի նանրութենէ ասէ դարձիր, և սուտ խաղք մի ըղձացիր. Շ. այբուբ:

Ի. Նախդիր տրական հոլովոյ որպէս Առ. յ ց. միայն 'ի սկզբան բառից բաղաձայն տառիւ հաւելլոց. Εἰς, ἐπί, πρός. In, ad. *Դարձաւ առ նոյ 'ի տապան անդր: Գնաց 'ի տուն իւր: Եմուտ 'ի քաղաքն: Անկեալ էր և սիրտն 'ի նոսա. ևն:

Տայ և զզօրութիւն նախադրութեանց՝ Վասն. ընդ. ըստ. ընդդէմ. հանդերձ. *Իբրև Թէ բարեխօս էր 'ի խաղաղութիւն աշխարհին: Ի փրկութիւն առաքեաց զիս Ած: Արար Ած զմարդն 'ի պատկեր իւր: Դատնացաւ 'ի նոսա մովսէս: Ե՛րթ 'ի խաղաղութի. ևն: Յարս երբեմն տրական կարծեցեալն է ներգոյական որպէս զգործիական. որպէս տեսցի և զկնի:

Ի. Նախդիր բացառականի. Ἀπό, ἀπ', ἀφ'. A, ab, abs. Ἐκ. Ex, e, de. Իբր Այս. յ. ապառնոյ պ. Եղ. գղմ. Իւ: *Որ ելանէ 'ի բերանոյ, 'ի արտէ անաղ գայ: Ե՛լ 'ի տանէ քումմէ: Իջէն եկեց ինձ իշխան: Եւ դու 'ի նոցանէ ես: Մեր ես, եթէ 'ի Թշնամեացմերոց. ևն:

Երբեմն բերէ և զայժ այլոց հոլովոց և նախադրութեանց . զորոց խօսին և քերականք . *Ղօշիցի 'ի ցայս . Եւ . իա . 19 : *Ի բարուց խժդժաղոյն . Ի . Ա . Ի . 22 : *Որ է 'ի ձախմէ գաւառակոսի . Ծն . ծդ . 15 : *Ի հիւանդաց տանել 'ի քրտանէ նորա թաշկինակս . Գծ . ծթ . 12 : *Ոչ անասյին նման 'ի կարծեմութէն և 'ի խիստ գործոյն . Եւ . դ . 9 : *Զորձք մեր և կօշիկք մաշեցան 'ի բազում երկայն ճանապարհէն . Յես . Թ . 13 : *Ի բազում ամաց լինելքեզ դատաւոր ազգիս այսորիկ գիտեմ . Գծ . իդ . 10 : *Օգնական քեզ 'ի թշնամեաց . Յ . Բ . ԻԵ . 25 :

Ի . Նախդիր ներգոյականի . 'Εν . In . *Մանուկ իմ անկեալ կայ 'ի տան : Երգուայ 'ի բարկութեան իմում : Բնակել 'ի յարկս , 'ի քաղաքս : Հեծեալ 'ի ձի , կամ 'ի ջորւոջ : Երբ խաղաս նաշհոյ անէր 'ի գլուխ իմ : Որ նստին 'ի քերովբէս : Տէր 'ի տաճար սրբ իւրում , տէր յերկինս յաթոռ իւրում . ևն :

Սակայն ներգոյական գնի 'ի թարգմանեալ գիրս՝ յն . և երբ . ոճով , փոխանակ գործիականի . Ի հուր և 'ի ծծումբ դատել : Աղքատ ոք 'ի հանդերձս աղտեղիս : Ի բանս ճշմարտութեան , 'ի զօրութեան այ : Ի բազուկ բարձր , (կամ բարձր բազկաւ) ևն :

Ի . Յօր և է հոլովս զօրութ կրկնի երբեմն , կամ երկար Ի՛ ունի զզօրութիւն կրկնութեան իի . *Յարի և այս 'ի բաբելոնէ դարձելոցն . Նի . ող : *Ի քուն լինել մարդկան՝ եկն թշնամին . Մթ . ժգ . 25 : *Յորժամ ևս աւելի ('ի) խաւար արկանիցեմք զնոսա . Ոսկ . ա . 12 : *Զի ('ի) կամելն քո անդունդք երկինք են , և երկիր՝ երկնից երկինք , խաւարն՝ լոյս . Բենիկ :

Ի ԲԱՄԶՈՒՍՏ . Տ . ԲԱԶՄ :

Ի ԲԱՑ . ա . գ . Որպէս Բացեալ , յայտնի . բաց գոլով . Բոց . աւէգ , էշիէաբէ . Տ . ԲԱՑ . Յոր հայր և տեսլն , *Մերկ 'ի բաց զանծութիւն իւր կամեցաւ երևեցուցանել . Ոսկ . յհ . ա . 42 : Որպէս և յասելն . *Ես ձեզ փութացայց 'ի բաց ցուցանել , թէ զինչ երբէք իցէ այս ինչ . Պղատ . օրէն . խմա յայտնի ցուցանել , կամ ապացուցանել :

Ի ԲԱՑ . մ . Իբրու Բացեալ միջոցաւ . անջատեալ . այսինքն հեռի . մեկուսի . 'ի բացեայ . հէտօս . օուզագ , էյրաք . աւլղա , գէր դարաֆա . Ըստ այսմ գտանի ուրեք վարի ընդ էական բայի՝ որպէս Ի բացէ . *Մի համարիր , եթէ մարմնով այժմիկ 'ի մէնջ 'ի բաց է , նոյնպէս և հոգւովն . Կոչ . ժա : *Ի յունական առաքելարկութեէն յոյժ հեռի 'ի բաց են . Եզն . գր . ա : Այլ առաւել վարի ընդ ամենայն բայս , յորս յն . և լտ . իցէ բաղադրութ նախդիրքս ἀπο , ἀφ , ἐξ , δια . ab , abs , ex , dis , ևն . ապ . բաց . տար . ևն . զի ոչ այնչափ ասի 'ի մեզ , ապասել . բացագնալ , բացամերժել , տարանջատել ևն , որչափ բացասել , 'ի բաց գնալ , 'ի բաց մերժել , 'ի բաց անջատել , ևն . զոր օրինակ , *Ի բաց գնա յինէն : Ի բաց կացէք յինէն : Իբրև ելին ընդ քաղաքն , և չէին մեկնեալ 'ի բաց : Ի բաց ստիր , և մի՛ յամենար 'ի տեղւոջ նորա : Զամենայն երևելի գործ 'ի բաց ապականէին : Յորժամ եղէ այր , զմանկայութեան 'ի բաց խափանեցի . ևն : Զքանի մի յայսպիսեաց աստ դնեմք և 'ի կարգիս . զնա յղեսցես զացես աւուրթեր իւրաքանչիւր բայից :

Ի ԲԱՑ . մ . որպէս Ցետս . անդրէն . իբր յն . լտ . ἀνα , ἀπο . re . կամ Ի դուրս , արտաքս , ἐξ . ex . *Ապաշեմ զձեզ 'ի բաց դարձուցանել զզաստ . Պղատ . օրէն : *Զգունդն՝ զոր էառ 'ի քէն , զհետ յղեալ կոչեցեր 'ի բաց . Խոր . Փ . 17 : *Ի բաց գործուցանելով ոք զլսելեացն զգէմս . Պիտ : *Զգրաւապարտապանին 'ի բաց տացէ . Եզեկ . Ճ . 15 : *Հրամայէ 'ի բաց տալ . և վաճառել՝ զոր ունին : Իբրև լսէ զ'ի բաց տալն , տրտմի . Բրս . մրկ : *Ասնա 'ի նոցանէ 'ի բաց զիշխանութեն զօրուն . Խոր : *Ի հիմանէ եկեղեցւոյ 'ի բաց ոչ անկեալ . Արգ . ա . պ . գ :

Ըստ կրկին առմանցս՝ կազմին բայքդ

Ի ԲԱՑ ԱՌՆԵԼ . Հեռացուցանել . տարացուցանել . ճողոպրել . հէտօյէտէ . փէք էթմէք . *Ի բաց արա զանձն իմ 'ի խորամանկութէ նոցա : Ի բաց արա յինէն զնախատինս : Ի բաց արար 'ի բերանոյ զլթիկութս նորա . ևն :

Ի ԲԱՑ ԱՐԱՐՈՒՄՆ . Ի բաց առնելն . *Յորմէ է չարին 'ի բացարարութիւն . Եփր . առէքար :

Ի ԲԱՑ ԱՌՆՈՒԼ . } 'Εξαιρέω , ἐξαίρω . Aufero , exterminio .

Ի ԲԱՑ ԲԱՌՆԱԼ . } Բառնալ . Վերցնել գալտըրմագ . *Ի բաց առին զաւազակսն . Գծ . իէ . 40 : *Զանիշխանութիւնն 'ի բաց բառնալ պարտ է յամենայն կենցաղոյս . Պղատ . օրէն . ժբ :

Ի ԲԱՑ ԲԱՐՁՈՂԱԿԱՆ . Իբր Բարձող 'ի բաց . տարագրիչ . *Ի բաց բարձողական աղտեղեաց հեշտութեցն է շուրջ կարգեալ զմահճօք սպառազինութեն . Նիւս . երգ :

Ի ԲԱՑ ԲԱՐՁՈՒՄՆ . Տես ԲԱՑԲԱՐՁՈՒՄՆ . *Եղծումն է 'ի բաց բարձումն առաջինկայ իրին . Պիտ : *Դրութեանց , և 'ի բաց բարձմանց . Պղատ . օրէն . ծ :

Ի ԲԱՑ ԴՆԵԼ . իբր ռմկ . Վէհ տէ տնէլ պէր տարաֆա էթմէք . *Ի բաց հրամայեցաք դնել զպատուութեն գործիս . Յհ . իմ . երկ : *Իբրև 'ի բաց եդաւ ձմեռնային ցրտութեն . (Վէհ տէ գնաց , անցաւ) . Յհ . կբ :

Ի ԲԱՑ ԴՐՈՒԹԻՒՆ , կամ ԴՐՈՒՄՆ . այսինքն Ի բաց դնելն , իլն . հրաժեշտ . *Կենցաղոյս իրաց 'ի բաց դրութբ : Ի բաց դրութն ահա ցուցանէ նշանակաբար . Մէկն . ղևտ : *Դատողութեն 'ի բաց դրումն . Կլիմաս :

Ի ԲԱՑ ԹՈՂՈՒԼ . Նոյն ընդ վ . և Թողուլ յերեսաց . և Յետս տալ . ևն . *Ոչ 'ի բաց թողու 'ի սատահակելն , այլ ներէ . Յճխ : *Եւ զտունս թողցես 'ի բաց . Խոր :

Ի ԲԱՑ ԿԱԼ . Հեռի կամ յետս կալ . Հաղ նէլմէք , նէրի տուրմագ . *Ի բաց կացէք յարանցդ յայդցանէ : Ի բաց եկաց 'ի նմանէ առ ժամանակ մի . ևն :

ԻԲԱՑԿԱՑԻՔ . յից . Ի բաց կալն . յետս կասիլն . *Յառաքինի կենաց կատարութիւն առանց 'ի բացկայից հեռանալ . Դիոն :

Ի ԲԱՑ . մ . Կարի հեռագոյն , անդրագոյն . (կից ընդ այլ բառս) . ղայէթ , իզիրաք , յէօ . *Հասանէին ձայնք փողոցն 'ի բաց յառաջացեալք , և սաստկացեալք յոյժ . Եւ . ծբ . 19 : *Զիրսն՝ որ բազում 'ի բաց գործեցան ոո . յն . 'ի հեռուստ . Ոսկ . եփ : *Դատարկութե է , և անդր 'ի բաց անցանութեն՝ գրել (զամենայն) : Կեփաղիոն մատենագիր այր քաջ 'ի բաց հին : Զերհեղեղին զրոյցք՝ քաջ 'ի բաց յառաջագոյն քան զմկրթեալ ժամանակսն . Եւս . քր . ա :

Ի ԲԱՑԵԱՑ . նխ . մ . ա . որ և Ի ԲԱՑԷ . Հեռի . մեկուսի . հէտօս . օուզագ , էյրագ . որպէս 'Απέχον . Distans , procul , ևն . *Ո՞ւր ուրեմն 'ի բացեայ յայնց ժամանակաց ջրհեղեղն . Եւս . քր . ա : *Ի քաղաք մի՝ որ 'ի բացեայ (կամ 'ի բացէ) էր յերուսաղէմէ իբրև վեցհարիւր ասպարիսաւ . Բ . Մ . ժբ . 29 : *Եւ խորայէլ ոչ է 'ի բացեայ (կամ 'ի բացէ) յինէն . Ովս . Ե . 3 : *Սիրտք նոցա հեռացեալ 'ի բացեայ են յինէն . Մրկ . Է . 6 : *Ի բացեայ լինելով հօրն և հօտին յոյժ հեռաւորութեամբ միմեանց . Ը . ընդհ : *Էր լոյսն ճշմարիտ (որդի) . 'ի բացեայն է արդեօք 'ի գոլոյ ճշմարիտ լոյս հայր . Կիւրղ . գնձ : *Ի նախանձէ և 'ի յաշաղմանէ 'ի բացեայ է բարի : Որ յամենայն պարտաւանաց 'ի բացեայ եղեալ է . Փիլ : *Այնքան 'ի բացեայ էին առնուլ 'ի նմանէ փառս . Ոսկ . յհ : *Ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ . Նար . ծէ : *Եւ ոչ պէտք կարևորք էին նոցա զադգաց օտարաց և զաշխարհաց 'ի բացեայ (եղելոց) . Խոր . ա . 13 :

Ի ԲԱՑԵԱՑ . մ . Իբր Ի բացուստ . 'ի հեռաստանէ . 'ի հանդիպոյ . 'ի մի կողմն . Μακρόθεν , ἐξεναντίας . Procul , ex adverso . հէտօրտանդ , հէտօս , տրօէն . *Եկաց 'ի վերայ գլխոյ լերին 'ի բացեայ : Եւ դու կայցես 'ի բացեայ : Եւ կացին 'ի հանդիպոյ 'ի բացեայ . ա . Թգ . իզ . 13 : Բ . Թգ . ժգ . 13 : դ . Թգ . Բ . 7 : *Ի բացեայ երթայր հեռագոյն 'ի նոցանէ . Արծր . գ . 4 :

Ի ԲԱՑԵԱՑ . իբր անուն . Ի բացի . բացօթեայ . աչըգդա . *Զցայգն 'ի բացեայ օթագայեալք . Արող :

Ի ԲԱՑԷ . Նոյն ընդ վ . ըստ ա նշ . *Ոչ եթէ 'ի բացէ էին 'ի նմանէ հրեշտակք , այլ մերձ . Ը . մթ : *Ի բացէ է 'ի պատուհասից . Եփր . ծն : *Յօդոյ թռչոյն՝ ոչ 'ի բացէ յերկրէ , այլ առ երկրաւ . Կիւրղ . ծն :

Ի ԲԱՑԷ Ի ԲԱՑ . Տ . ԲԱՑԷ ԻԲԱՑ :

Ի ԲԱՑ ԸՆԿԵՑԻԿ . ա . որ և ԲԱՑԸՆԿԵՑԻԿ . (զոր տեսցես) . Ի բաց ընկեցեալ , խոտան . անարգ . էրէօէ յդօծ , ջօծ , աշղաւ . աւլուգ , տէօրիւ , Վէրքեօ . *Խորհրդակցութբ վատթար , ազգաւ 'ի բաց ընկեցիկ . Խոր . գ . 68 : *Զիք 'ի նոսա (յարարածս) 'ի բաց ընկեցիկ . Լծ . կոչ :

Ի ԲԱՑԻ . Տ . ԲԱՑ :

Ի ԲԱՑ ՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ . Տ . ՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ :

Ի ԲԱՑՈՒՍՏ . մ . Տ . ԲԱՑՈՒՍՏ . հէտօրտանդ . ուզագդան . *Ողորմուն սափրի դըժուարակրացն և վտանգելոցն 'ի բացուստ տեսութե . Լմբ . պտրգ : *Զաքարիա 'ի բացուստ գուշակեաց քեզ . Կիւրղ . ղկ :

Ի ԲԱ՛Ց ՏԱՐ . իբր մ . նզ . Մի՛ լիցի . քա՛ւ լիցի . հա՛շա . *Մակբայ ապերգմնական . 'ի բա՛ց տար՛ . քա՛ւ . Թր . քեր : *Ոչ եթէ չարութե կայցէ յմծ , 'ի բա՛ց տար . Գէ . ես : *Քան զմարգարէսն նաւաղագոյն համարիմք զնա լինել . 'ի բա՛ց տար : Զինչ իցէ այս . մի՛ թէ առա՛նկ . 'ի բա՛ց տար . Ոսկ . յհ . ա . 29 : Բ . 2 : *Ի բա՛ց անդր տա՛ր , և մի՛ 'ի միտս անգամ մի՛ եկեսցէ . Փիլ :

Ի ԲԱՑ ՓԱԽՉՈՂԱԿԱՆ . 'Αποφευτικός . Omnino refugiens . Որ 'ի բաց փախչի . խորշող . զգուշաւոր . *Որ ոչ իցէ բստ այսմ հանճարոյ . ընտրողական , և բոլորովիմբ 'ի բաց փախչողական . Դիոն . երկն :

Ի ԲՆԷ . Տ . ԲՈՒՆ :

ԻԲՐ . նխ . հյց . խնգ . Իբրև . որպէս . պէօյլէ . 'Ως . Sicut , ut . *Իբր զճանճանչ փոքու կայծականն : Իբր զճրագ : Վախճան ընկալեալ իբր զմահացու . Նար . իէ . խը . ձէ :

ԻԲՐ . յարի և յամենայն հոլովս . որպէս նխ . և մ . ռմկ . ինչպէս . նման , ինձէ , եէզա , գիւ . *Իբր տէր ամենեցուն ... աւանդեցէք մեզ . Պորգ : *Իբր ձագ մի քև կարդեցաւ . Անյ . բուշէր : *Են կերակուրք ժամեացն ծախման՝ ձկունք արտորդաց , իբր նորքին՝ կամաց զրպարտչաց : Իբր զամծամարտիցն զքո հեռատեղեացն չարաբանական բերանս կարկեաց : Ո՞րպէս զաննայնութեցս իբր զկրուեց ճառեցից : Յատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյ շինուածով իբր 'ի նաւակի . Նար . Յծբ . Ի ւգ . Ի խա . իէ : *Ի պաշտօն առեալ երկիր պարգևեալ իւր նմա . Եղիշ : *Ի վե-

հանապազն յաւնուց իբր յամուր քաղաքս մտանէին։ Ի վայր հոսեալ միմեանց զկնի իբր 'ի սաստիկ իմն 'ի մրրկէ. Խոր. Գ. 37. 40։ * Հոգւոյ սէրամբ իբր աչօք մարմնոյ յայտնապէս նկատելով. Անյ. Բարձր։ * Նոքա հալածեալք փախիցեն, և սոքա իբր զօրագարօղք փարիցեն. Կոչ. Ա։ * Մեռանին իբր 'ի մէջ թշնամեաց. Պիտ։

ԻԲՐ. մ. շ. Որպէս. իբրու. ըստ որում. և Զոր օրինակ. ռամկ. նման, նըման. Ὡς, ὥσπερ. Sicut, quemadmodum, ut. * Ոչ իբր ուսուցանելով, այլ իբր զայրացուցանելով զխօսն. Պիտ։ * Զինարդ իբր ոչ կուապաշտեալ անպատկառապէս մերձեցայց։ Քանզի իբր անօթ փոյանդէն մինչև օծեալ իցէ՝ գիւրաբար հերձի... Նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սովաւ. Նար. Կ. Խ. Զ։ * Առաջինն է այնպէս կարօտեալ մարդկայինս ազգ, իբր առ ուսանելն զհանդերձեալսն։ Երեւեցան երբեմն և հրեշտակք. իբր այն՝ որ 'ի գանիլն է, իբր այն՝ որ 'ի դաւիթն է. իբր այն՝ որ 'ի մովսէսն է. Ոսկ. յհ։

ԻԲՐ. մ. Ցորժամ. մինչդեռ. երբ. մինչ. * Իբր չինեաց տաղաւն զտաճարն սրբութեն։ Իբր մեռանի մարդ, լծալ 'ի բուն իւր. Մծբ։ * Զի՞նչ օգուտ է մեր կանխելն՝ իբր նա ոչ տեսանէ. Լմբ. ող։

ԻՐԲ. մ. Πῶς! Quomodo; Ո՞րպէս. զի՞նարդ. Ի՞նչպէս. նա՞սըլ, նի՞ճէ. * Զմիւս որդին թէ ժանդահոտ և խաւարին իցէ, իբր ոչ գիտաց. Եղնիկ։ * Ի՞բր արդ, կամ որո՞վ իրօք ինքնաձեւն լինելով. Պիտ։ * Ի՞բր գաւառորին ճշմարտի յանդիմանեցայց։ Ի՞բր արդեօք անմարքուր իմացի շրթամբք եսայի։ Ո՞րպէս հանդարտեցից զնմանեացն պատիժ փշոյ յիշատակել. Իբր զևսն առ ամին, թէ զամենայն եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես. Նար. Է. Խ. Ծ։ * Ի՞բր է՝ զի ոչ իմոյց զնա եղեա. Եփր. համաբ։

ԻԲՐ. շ. Ὡς, ὥστε. Quasi, ac si, ut. ռամկի, կէօյա. Իբր թէ. իբրու թէ. որպ թէ. * Գալ նոցա 'ի տեսութիւն, իբր բան ինչ և գործ հարկաւոր հասեալ։ Խնդիրս արարեալ... իբր անկար գոլով ձիավարել. Խոր. Ե. 28։ Գ. 13։ * Զձև շարագրի ցուցանելով իբր հաւատութեան լինել պատմող. Պիտ։ * Համբաւ ամբաստանութեան պատճառ՝ իբր գան հերձուած իմն մուծանել. Ցհ. ԻԲ։

Եւ հելլենաբանութիւն, իբրու՝ Որպէս զի. որ. փի. * Երդումն խնդրեսցուք 'ի հերովդէ թագաւորէ հրէաստանի, իբր ընդունել զմեզ և տալ ժառանգութի. Խոր. Բ. 23։

ԻԲՐ ԱՅՆ ԹԷ. } շ. Ὥστε. Ac si. Որպէս
ԻԲՐ ՆԹԷ. } այն թէ. իբրու թէ. ռամկի, ռանըրըլն գի, կէօյա. * Դոյզն կասկած արկանէին 'ի միտ բերելով առ խարոց փոքր մի լոցին, որ 'ի մէջ հանդստեանն և աշխատութեան. իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն յամարայնի. Նար. ԽԷ։ * Իբր եթէ ոչ գիտէք զայս. Մագ. Ա։

ԻԲՐԵՒ. նխ. հյց. խնդ. Ὡς. Sicut, ut. Որպէս. իբր. պէս. կիպի. Մերթ ըստ նմանութեան իմիք. զոր օրինակ. * Ադամ եղև իբրև զմի 'ի մէնջ. Ծն. Գ. 22։ * Իբրև զհանդերձ կարծէր մեզ ունել զքրիստոնէութիւն, արդ իբրև զզոյն 'ի մարմնոյ չկարէ շրջել. Եղիշ. Ե։ Եւ երբեմն ըստ նոյնութեան բնութե. զոր օրինակ. * Տեսաք զփառս նորա՝ զփառս իբրև զմիածնի։ Կերպարանօք գտեալ իբրև մարդ. ևն։

ԻԲՐԵՒ՝ յարի և յամենայն հոլովս որպէս ... և մ. * Իբրև մոլարք և ճշմարիտք, իբրև անծանօթք և ծանուցեալք. Բ. կոր. Զ. 8։ * Գեղեցիկ են 'ի վերայ լերանց ոտք աւետարանչի համբաւուն խաղաղութեան, իբրև աւետարանչի բարութեանց. Ես. ԾԲ. 7։ * Իբրև հողմավա՞ր խոտոյ կայցես ինձ հակառակ. Յոբ. ԺԳ. 25։ * Ցնծութիւն 'ի նա իբրև 'ի տէր հաստատութեան. Առակ. Գ. 18։ * Իբրև 'ի նետէ ձգելոյ 'ի նպատակ. Իմ. Ե. 12։ * Առնել ինձ զայն ժամու պատահիցին իբրև զայլմէ պատմելով. Ցհ. Իմ. ապ։ * Խաղալեօ նովաւ իբրև հաւու. Յոբ. Խ. 24։ * Զծիծաղելն զմեզ և զարհամարհելն իբրև զանհաստատանովք. Խոր. Գ. 68։ * Զինարդ համարիցին, զան իբրև 'ի տեղւո՞յ ինչ յամենայն 'ի հիւղն լինել. Եղնիկ։ * Առնի զձեզ իբրև 'ի վերայ թեւոց արծուոյ. Ել. ԺԹ. 4։ * Ցիշեցէք ազգէն իբրև 'ի թշնամեաց վերայ խոստանայր վրէժ խնդրել. Ագաթ։

ԻԲՐԵՒ. մ. Ὅταν, ὅτε. Quando, quum, cum. Ցորժամ. մինչ. երբ. Երբոր. հաւան, նէզամաւ. * Իբրև յաղթել ինչ և առնել ոնեայ ոչ կարաց. Բ. Մ. Գ. 5։ Իսկ ուր սաս 'ի մեզ, * Իբրև լուաւ կամ լուան. իբրև տեսին զաստղն. իբրև մտին 'ի տուն ... ևն. ըստ յն. սաս, լուեալ, տեսեալ, մտեալ. ևն։ * Իբրև այգն զառաւօտն մերկացաւ, գրոհնք քաղաքին բացան. Ագաթ։

Կամ որպէս յն. և լտ. ոճ. Ցետ որոյ. Ἐπειδάν. Postquam. * Գեմեարխոս եպիսկոպոս հանգեաւ. իբրև լցեալ էր զպաշտօնն իւր զ'ի՞Գ ամ։ Եւ հերակլէս յաշխարհէս՝ իբրև կացեալ էր յեպիսկոպոսութի զվեշտասան ամ. Եւս. պտմ. Է. 26. 34։

ԻԲՐԵՒ. մ. շ. Ὡς. Sicut, ut, tanquam, quemadmodum. Իբրու. որպէս. ըստ որում. և Զոր օրինակ. * Իբրև ուսեալ և յոյժ իրազեկալ զգեղեցիկ հոգ յանձին ունիս չինութեան աշխարհի. Եղիշ. Է։ * Իբրև զարմանալով իմն զբանն 'ի կիր արկանէ. Սարգ. յհ. Ա։ * Իբրև զգաւթին՝ որ ընդ մեզայն առնել՝ խնդոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն զնոյն գործեսցես. Նար. ԾԷ։ * Փութացաւ զպատճառս նոցա առնել և զգնուն, իբրև՝ զերկնի, ըղձնաւոր, զօգոյ. Նանա։

ԻԲՐԵՒ. շ. Ὡς, ὥστε. Quasi, ac si, ut. Որպ թէ. իբր թէ. գրեթէ. ռամկի, կէօյա. և Որպէս զի. որ. * Առեալ թագաւորն մեկուսի իբրև զբօսանաց պատճառաւ. Բ. Մ. Ժ. 46։ * Բնակէ 'ի գեղեցկատեսիլ դաշտի միում, որ իբրև պարսպեալ իմն է բարձրաւանդակաւ սահմանակալութեան լերամբք։ Սկսաւ շրջել զքաղաքաւ սմամբք՝ իբրև նուաճել զնա. Ցհ. ԻԲ։

ԻԲՐԵՒ. շ. Ὅτι γε. Quandoquidem. Որովհետև. ըստ որում. իբրև զի. քանզի. * Իբրև այլովք ամենայնիւ յոյժ իմաստուն էր, և վասն ծննդեանն տեառն մերոյ 'ի նո՛ կուսէն ոչ աւելորդաբանութի համարէի. Եղիշ։

ԻԲՐԵՒ ԱՅՆ ԹԷ. շ. } Ὥστε. Quasi vero,
ԻԲՐԵՒ ԶԻ ԹԷ. } ac si. Որպէս այն թէ. իբրու այն թէ. իբր թէ. * Այսպ թէ մեղաւորիս մասին կրկին մատուցար բաժին ... իբրև այն թէ՝ ես ինքն եղէր ճշշմարտի. Նար. ԾԳ։ * Աշտարին իւրեանց ձեռագործ մարդակերպս... իբրև զի թէ անեղութեն ած սոսուք ինչ պաշտիցի. Կոչ. ԾԲ։

ԻԲՐԵ՛Ւ ԶԻ. մ. ձյ. Ὡς! Sicut, quam! Ո՛րպէս, քանի՛. մ՛որպէս. որպէ՛ս զի. մ՛րչափ. քանի՛. այո. արդարև. յիրաւի. երբ. ափ. Certe, utique. * Իբրև՛ զի գեղեցիկք են տուն քո յակոբ. Թուոց. ԻԴ. 5։ * Իբրև՛ զի բարի է ած իսրայէլի։ Իբրև՛ զի մեծ են գործք քո տր։ Իբրև՛ զի քաղցր են 'ի քիմս իմ բանք քո քան զմեղր բերանոյ իմոյ. Սղ. ՀԲ. ՃԳ. ՃԺԸ։

ԻԲՐԵՒ ԶԻ. շ. Վասն զի. քանզի. որովհետև. չիւնքի. * Ի բարեկամէն որ չարեօք ընդ մեզ միաւորեալ է, պարտիմք հեռանալ. իբրև զի չէ բարւոք ամենայն ուրեք միաբանիլ. Ոսկ. յհ. Բ. 11։ * Ինքնաբուն իւրայնոյ փառացն զօրու՚ք վերացեալ... իբրև զի ոչ ինչ է նա կարօտ փառաց. Ագաթ։ * Հասցէ նմա յանկարծակի կորուստ ապականութեն, իբրև զի հանդերձեալ պահեին չարեաց նորա պատիժք պատուհասից. Վէց. օր. Է։

Եւս և՝ ըստ յն. ոճոյ՝ որպէս Մինչ զի. մինչև. Ὥστε. Ita ut. * Այնչափ եմք ողորմելի և պարապեալ, իբրև զի առանց ձարձոյ մի օր չկարեմք համբերել. Ոսկ. յհ. Ա. 6։

ԻԲՐԵՒ ԹԷ. շ. Ὡς, ὅτι. Quasi vero, ևն. Որպ թէ. իբր թէ. * Ըստ անարգանաց ասեմ, իբրև թէ մեք տկարացաք արդեօք. Բ. կոր. ԺԱ. 21։ * Ոչ այլ և այլ. իբրև թէ՝ ոմն բարի, և ոմն չար. Եղիշ. Բ։ * Մի 'ի վերայ վաղեսցեն ... իբրև թէ՝ զի ամենայն ուրեք ած, այլա ամենայն գոյքս պաշտելի. Ցհ. Իմ. պաւղ։

ԻԲՐԵՒ ՈՉ ԵԹԷ. շ. Իբր ոչ եթէ. ոչ եթէ. ոչ թէ. ըստ յն. ո՛չ զի. ոչ միայն. * Իբրև ոչ եթէ անձամբ բաւական եմք խորհել ինչ իբրև 'ի մէնջ, այլ բաւականութիւն մեր յայ է. Բ. կոր. Գ. 4։ * Իբրև ոչ եթէ մարդկան 'ի գիծի հարկանելոց երթային, այլ թէ և գազանք ինչ անհնարին պատահեսցեն ... հարկանել. Բ. Մ. ԺԱ. 9։ * Իբրև (կամ իբր) ոչ եթէ զի և մեք 'ի նոցանէ մխտեսցուք, այլ զի առաւել եւս առեսցուք զնոսա. Կոչ. Է։

ԻԲՐ ԶԻ. շ. որ և ԻԲՐԵՒ ԶԻ. Որովհետև, քանզի, վասն զի. չիւնքի. * Սրբն գրիգորիս ոչ հաւանեցաւ երթալ... իբր զի այնքան փափաքանօք կոչէին. Խոր. Բ. 85։ * Զի ողորմեցաւ ած, յայն ատեն ընտրեաց. իբր զի խոստանք էաք և ընկեցեալք յերեսաց այ, ողորմութի նորա ընտրեաց արար. Խոսր։

Եւ ըստ յն. ոճոյ՝ որպէս Մինչ զի. մինչև. * Իմաստաբար արարչագործն արուեստագործեաց, իբր զի և տարերց 'ի միմեանս փոխարկեալ և 'ի չարախառնութիւն, և դարձեալ չարախառնութեանց 'ի տարերս լուծանիլ. Նիւս. բն։ * Այսքան կենցաղավարեաց, իբր զի ոչ պակաս ծառայութե իւրք մասն 'ի ծերութեն եղանիլ. Խոր. Գ. 67։

Կամ որպէս Իբր թէ. * Զերեսս իմ ոչ դարձուցի յամօթոյ ընդ երեսս թքանելոյ. իբր զի ասիցէ՝ թէ յառաջագոյն իսկ գիտէի. Կոչ. ԾԳ։

ԻԲՐ ԹԷ. շ. Ὡς. Ac si. Իբրև թէ. որպէս թէ. ռամկի. * Ամենեքին կազմեալ զինու հանդերձ, իբր թէ 'ի պատերազմ ճակատիցին. Խոր. Բ. 57։ * Եւ բարթողիմէոս մնացեալ՝ իբր թէ 'ի մարս ծնեալ՝ զնոցին խօսան հնչեցուցանէ. Լմբ. ոսկեղ։

ԻԲՐ ՈՉ ԵԹԷ. } շ. Տ. ԻԲՐԵՒ ՈՉ ԵԹԷ.
ԻԲՐ ՈՉ ԹԷ. } * Իբր ոչ եթէ պիղծ ինչ բնութիւն էին, այլ զչախորժականսն մնաց մարդկան պիղծս կոչէ. Եղնիկ։ * Իբր ոչ եթէ յոստր զօրութէ չար ինչ ուրուք ընկալաւ զպատիժ պատուհասին, այլ 'ի յիւրմէ հեզգութեն. Եղիշ. Բ։ * Իբր ոչ եթէ զի օգնեսցի ինչ 'ի շնորհաց անտի, այլ զի խորամանկութե զքննութե բարս ունիցի. Կոչ. Գ։ * Իբր ոչ թէ փոփոխումն իմն առացի ... այլ առանձնականութի. Ոսկ. յհ. Ա. 10։

ԻԲՐՈՒ. նխ. Տ. ԻԲՐ, ԻԲՐԵՒ. պէս. կիպի. * Եա ընդ ձեզ իբրու զմի 'ի ձէնջ խնդրեսցից զձեր օգուտ. Ագաթ։ * Ցիրաւի կոչեցան մանկունն որդիք հաւաքելի, իբրու ծնունդք

բենխամենի. Ը. ժգթ. ։ *Եթէ և յոյն այնպիսի էին մահն և չարչարանքն իբրու սոսկ մարդոյ, զիարդ կարացին զամենայն բնութիւն մարդկան վերստին տպաւորեցուցանել։ Խրատ ևս մատուցանէ իբրու նախնոյն մեր ազգամայ. Սարգ. ա. պ. ե. է ։ *Կամաւորապէս գիմեցից իբրու յարգարև կարապետ ուրախութե. Պիտ. ։ *Գոչէ մարգարէն առ հայր իբրու յամենեցունց բերանոյ. Ագաթ. ։ *Տրտունջ գոգցես և մեղադրութի բազում նոցա զնախամարգարէէն լինելով իբրու զկամօք մատնողէ ։ Բնակեալք էին օրինակ իմն իբրու յանքոյթ հանգստարանի ։ Ընդ այսու քաջաբեր անդրեաւ՝ իբրու ը հմուտ վարժողաւ աշակերտին. Պիտ. ։ *Յորժամ ասեմ ինչ յեկեղեցւոջն յաղագս ծծայնոցն, ծիծաղին իբրու զմոլելով. Պղատ. Եւթեփռոն ։ *Ածայինն գաւիթ իբրու բերանով նախատեղծին յաղագս խաչին վրէկութե երգէ. Ը. Բոբն ։

ԻԲՐՈՒ. մ. որ և ԻԲՐԵՒ. Երբ. յորժամ. մինչդեռ. մինչ. Երբոր. *Իբրու մշակէաք 'ի կղզւոջն, հուպ մեր և առ անդամոր վասակէր. Պղատ. Եւթեփռոն ։ *Գիտեր, թէ իբրու ճաշակեացեն զօրինադրութի, այնուհետև գժուարափոխք լինիցին. Նոյն ։ *Իբրու առ առաւել, ասէ, ճայք՝ թուլացեալ զթևս հօրն իւրեանց 'ի ծերութեն, առնու և տանի մատանեն և բառնան զնա. Վեցօր. է ։ *Զցորեանն ուտէին՝ իբրու չէր աղացեալ. Եւս. պտմ. գ. 6 ։ ուր և դ. 21 ։ *Վախճանեցաւ յաշխարհէս, իբրու կալեալ էր նա զպաշտօն եպիսկոպոսութե եկեղեցւոյն զութ և տասն ամ ։։ այսինքն յետ որոյ ։

ԻԲՐՈՒ. մ. շ. Ὡς. Sicut, ut. Որպէս. ըստ որում. զոր օրինակ. Ինչպէս. Նման. *Գեղեցկագոյն ասացեր. արդ այսուք իսկ, իբրու ասեսդ ։ Աղաչեմ զձեզ, իբրու ապէս՝ իբրու ինձ իսկ թուի. Թոյլ տալ նմա ։ Նախնի (հին) բանն ճշմարիտ գոլով, իբրու՝ հաւատարութե զսիրելութե գործէ. Պղատ. սոփեստ ։ *Ո՛չ մարմնական և ախտային, իբրու կարծեն կոյրքն մտօք. Յովհ. ոսկ ։ *Իբրու տէրն մեր ասաց, մի՛ սատանայք ասէ. Եւս. պտմ. է. 18 ։

ԻԲՐՈՒ. մ. շ. Երր, ուր, մինչ, թէ և. որպէս ասորի ոճով. *Տէր մեր ասաց ոմանց, թէ չեմ դատաւոր, իբրու դատաւոր էր նա. և ոմանց ասէ, չեմ բարերար (կամ բարի), իբրու բարերար էր նա. Եփր. համաբ ։ *Իբրու զրկեալ էին, այլ 'ի տեառնէ զօրանային ։ Իբրու մարմին իւր լուծեալ էր, բայց շունչ նորա պահեալ էր 'ի նմա ։ Եւ ոչ մարմին նորա շնորհեաց մեզ, իբրու բազումք ցանկային. Եւս. պտմ ։

ԻԲՐՈՒ. շ. Գրեթէ. գոգցես. *Բազումք յառաջելոց անտի և յաշակերտաց... իբրու ցայն ժամ կային ևս անդէն յերուսաղէմ ։ Ըարժումն եղև յանկարծ, և իբրու բոլոր քաղաքն կործանեցաւ. Եւս. պտմ. ե. ժբ ։

ԻԲՐՈՒ. շ.
ԻԲՐՈՒ ԱՅՆ ԹԷ.
ԻԲՐՈՒ ԵԹԷ. } Ὡς. Quasi, ut. Որպէս թէ. իբր թէ. տանփի, կէօյա. *Անոյր զթագաւորն մեկուսի... իբրու 'ի պատճառս ինչ զբօսանաց, իբրու խորհուրդ ինչ խորհելոյ. Ագաթ. ։ *Ահաւասիկ են ասէ, իբրու ասել՝ յետ այսքան շնորհացս տակաւին են՝ որ ասեն. Սարգ. յկ. ծ ։ *Բարձրաճիչ աղաղակաւ՝ իբրու այն թէ զերկինս գողացուցանէին։ Պատրեցաք իբրև զմանուկ մի ողայ անպիտան, իբրու այն թէ 'ի վերին երեսս զկամս նորա ամբարշտութե կատարեցաք. Եղիշ. գ. է ։ *Իբրու եթէ նոյն ինքն փորձութիւնն եղեն նմա պատճառք գերադրութեն այնմիկ տեսանի. Սրգ. ա. պ. ծ ։

ԻԲՐՈՒ ԶԻ. շ. Որովհետև. քանզի. մի զի. այնու զի. չինտի. *Ասելն՝ զծառայս քո, յայն հայի, զի ստացաւ զնա արտաքսութբ. իբրու զի արարիչ էր բնութեանս, թէպէտև աղայ գոլով 'ի գիրկս բարձեալ կրիւր. Իգն ։ *Մակացութի իբրու զի սերէ, ինքն որ ինչ էն՝ այլոց ասի. Արիստ. որոտ ։

Կմ՛ Որպէս զի. զի. ոչ. ճի. *Հոգացեալ խնամարկութբ վասն մարդկան բանականաց, իբրու զի յետ ժամանակաց լման դիւրընկալ լինիցի։ Զգաւազանն չերմեալ արկանէր յաւազանն, իբրու զի ոչխարացն տեսեալ 'ի ջուրսն՝ ծնանէին խայտախարիւք. Ը. Բոբն ։

ԻԲՐՈՒ ԹԷ. Տ. ԻԲՐ ԹԷ. *Երթայր հատուածի պատճառաւ 'ի կողմանս հայոց՝ իբրու թէ ապստամբեալ իցէ յարքայէն պարսից. Ագաթ. ։ *Եւ հայեցոյց զնա 'ի կարծիս անոտխս... իբրու թէ տայէ նմա հասանել մինչև 'ի թագաւորական վիճակն. Եղիշ. դ ։

ԻԲՐՈՒ ՈՉ ԵԹԷ. Տ. ԻԲՐ ՈՉ ԵԹԷ. *Իբրու ոչ եթէ զոմանց մեղաց ծածկէ զմերկութիւն, և զոմանց ոչ. այլ զամենեցուն ծածկէ. Սարգ. ա. պ. ի ։

ԻԲՐ՝ ՕՐԻՆԱԿ ԻՄՆ. շ.
ԻԲՐՈՒ ՕՐԻՆԱԿ ԻՄՆ. } Տ. ՕՐԻՆԱԿ ԻՄՆ. *Իբր օրինակ իմն, անբաւական աղտութբ 'ի բաց ընկեցով զհոգս աշխարհականս ։ Ապա յայտցանէ իբրու օրինակ իմն քայլափոխութբ 'ի կատարելագոյնս գալ. Պիտ ։

ԻԳ. Տ. ԷԳ, իգի. *Զարու կամ զիգ՝ զայժմու նորածինն. Պղատ. օրէն. է ։

ԻԳԱԲԱՐ. մ. Θηλυχῶς. Foeminino genere. Իգական ձայնիւ՝ ըստ քերականաց. *Բազում ինչ է՝ որ յեբրայեցին արուաբար ասի, և 'ի յոյնն իգաբար. Կիւրղ. ծգ ։

ԻԳԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Տկարագոյն՝ իբրև զէգս. թուլագոյն. մեղկագոյն. *Լսելիք հեղգագոյն իմն պէս, և իգագոյն քան զտեսանելիս ։ Լսելիք վասն զի հեղգագոյն և ծանր և իգագոյն։ Կնոջն (խորհուրդ) իգագոյն. Փիլ ։

ԻԳԱԽԱԶՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻԳԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. *Տանջանք անյագութե. ասկաւապիտութի. տանջանք իգախազութե՝ արգելաւորութե. Փիլ. իմաստն ։

ԻԳԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ ԶՕՐԱՑ. գ. τὸ Μιξοθηλύστρατον. Mixtae foeminae in exercitu. Խառնուրդ կանանց 'ի դաս զինուորութե. *Հաներալ է (այսինքն փորագրեալ է) յիգի կերպարանս զդիոնիսիոս՝ որ էր զօրավար, վասն իգախառնութե զօրացն՝ որ ընդ նովաւ էին. քանզի ընդ արուս և զէգս վարէր 'ի պատերազմ. Եւս. քր. բ ։

ԻԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Θηλυκός. Foemininus. Սեպհական իգաց կամ կանացի բնութեան. կնոջական. տիշիէ տիլիմլի, զենանէ մախսուս. *Մի առնիցէք ձեզ դրօշեալս, նմանութի ամենայն պատկերի՝ նմանութե արուական կամ իգական. Օրին. դ. 16 ։ *Իգական բնութե և արուական ։։ . թ արուի և իգի. Պղատ. օրէն. ա ։ *Զիգական առհմն մաշէին 'ի սուր սուսերի իւրեանց. Ագաթ. ։ *Ի ձև իգակիան գիսաւարձակս գիմեալ 'ի վերայ. Կողբացի ։ *Հակառակորդն անմարմին... զարս խաբէ յերազի, զկանայս յանցուցանէ. իբր ոչ եթէ արուական և իգական անդամք կային նորա... և յարուական կմ՛ իգական բարբառս պատճառեցէ. Եղնիկ ։ *Միգանացեաց իգական ամենանգով ձուլածոյն. Նար. խէ ։

ԻԳԱԿԱՆ. Θηλυδρίας, Θηλυδρυώδης. Effeminatus, mollis. Մեղկ. կնամարդի. թուլամորթ. *Ծառայից՝ մեղձ կալով, արձակեալ զվարս իգականս, և 'ի գիմացն կողմանէ պաճուճեալս տառաւել. Աճառ. ոսկ ։ *Սպանեն (առաքինիք) յոգիս իւրեանց զիգական և զհեշտասէր բարս. Խոսր ։ *'Ի պատասխանի ոչ ծառայութե վարիլ, և ոչ իգական խանդապատանօք. Պղատ. օրէն. ճբ. (դդեալ էր, հիքական ։) *Աշխատակաւ՝ կին է ազատական բնութիւ՝ վասն 'ի նիւթն միտելոյ, և իգական ախտիւ (ակարութե՝ իբր տեառնասիրութե) վարակելոյ. Եզն. ժգթ ։

ԻԳԱԿԱՆ. ըստ քերականաց՝ Զայն նշանակէ իգի, կամ իրօք, և կամ ըստ յատկութեան լեզուաց սեռ. *Սեռք են երեք, արական, իգական, չէզոք... Հայրանուանց՝ իգականացն (յանգք՝ են) չորս, ենի, ոյշ, ուհի (կամ ուրհի), ոց. որդինի, Վարդենի. Մանոյշ. Տրդատուհի, Վարդոց. Խոր. քեր ։ Իսկ որ գնին անդ՝ *Տասք վախճանականք անուանց՝ արուաց, իգաց՝ և չէզոքաց ։։ հային 'ի յունական լեզու, և ոչ 'ի հայկականն ։

Խորհրդով և նմանութբ ասի. *Եկեղեցին՝ իգական անուն է, և ոչ արական. Լմբ. ոգ ։ *Արեգակն՝ արական է, և տաք բնութբ. լուսին իգական է, և գէճ բնութբ. Շիր ։

ԻԳԱԿԱՆՆ. գ. իբր էգ. կին. *Նախ զարուսին յառաջ բերէ զվիրկանաւորութի... յետոյ և զիգականին ազատութի. Սեն. 'ի գիրս խոսր ։ *Ա՛ռ դու զիաւհակ՝ ինձ պատարագ 'ի տեղանի... ո՛չ արամեալ՝ ո՛չ հոգացեալ, խորհուրդ չըստայ իգականին (թ սառայի). Մագ. ոտ. ճանաւ ։

ԻԳԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Θηλύμορφος. Femineae formae. Որ ունի զկերպարանս իգի, կամ զնմանութի կնոջ. *Զքարըս իգակերպս կալեալ թաղուցեամբք. Եղնիկ ։ *Զոկիրնատոփսն փոխեալ կերպարան յիգակերպ տեսիլ. Փիլ. բագն ։ *Արածանէին անդ իգակերպ ձկնակերպ մարդիկ. Գաղ. աղէտ ։ *Որ ղարուացն բնականն կրճատէ 'ի պաշտօն իգակերպ դիւցն. Լմբ. իմ. (մի ձ. իգակեր) ։

ԻԳԱՄՈԼ, ի, աց կամ ից.
ԻԳԱՄՈԼԻ, լիք, լեաց. ա. } Θηλυμανής. Insano foeminarum amore captus. Մոլեալ 'ի սէր իգի. իգասէր. և իբր իգամոլական. *Ոչ ձի իգամոլ՝ 'ի կին ընկերին վրնջելով ։ Ձիք իգամոլք եղեալք՝ եղծին ազականեցին զկարգ նոր ամուսնութե. Սրգ. ա. և բ. պ ։ *Ձիովք իգամոլովք. Կանոն ։ *Վառեալ աւքային՝ բորբոքմամբ հրատին իգամոլ ախտին. Գնձ ։ *Վարարեալ գարշախառն շամբուշ վավաշոյն իգամոլեաց. Մագ. ձբ ։

ԻԳԱՄՈԼԻՄ. եցայ. չ. Իգամոլ լինել. մոլիլ 'ի սէր օտար կանանց. *Իգամոլելով (կամ իգամոլ ելով) զայլոց ամուսինս ապականէին. Փիլ. իմաստն ։

ԻԳԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԻԳԱԽԱԶՈՒԹԻՒՆ. Մոլութի 'ի սէր իգի. պատղջատութի. զէնփարէլիք. *Հրաժարեալք 'ի վավաշալից իգամոլութէ ։ Ոչ խառն 'ի խուռն յարձակին 'ի զեղխ իգամոլութես խառնիցն. Պիտ ։

ԻԳԱՆԱՄ, ացայ. չ. Θηλύνομαι, ἐκθηλύνομαι. Effeminor, emollior. ուստի՝ իգացեալ, Θηλύνους, effeminatus. μαλακός, mollis. Լինել որպէս զէգ մեղկ և թոյլ կնատիլ. թուլանալ. կէվշէմէք. *Որ ոչն իգանայ, և ոչ խոնարհի 'ի հեշտութենէ 'ի ձեռն ժուժկալութեան, զամենայն փախուստ 'ի մեղացն ուղղէ. Բրս. հց ։ *Եթէ վասթար հեշտութբն իգանամք, վախճան նոցա է անգութն որդն ։ Ի հեշտալի տեսութեցն իգանալ ։ Արամեականն իգացաւ, և

բանական չորքոտանւոյ. Լմբ. առ: *Ո՛չ պառնիկք, ոչ իգացեալք, զաղքայութիւն առ ոչ ժառանգեն. Ա. կոր. Զ. 10: *Ո՛չ ըմպելիք կախարդեալք, ոչ հատանելիք իգացեալք. Աճառ. կիպր. *Ի հատանումն իգացեալ. Սիկեռ. առ.

ԻԳԱՆԱԼ. Էգ. ձեռնել 'ի գործս անարժանութե. *Գործէր զարուագիտութիւն. գարձեալ լինէր իգանայր այլոց. Բուզ. Դ. 44: *'Ի հանգամանս պատանեաց իգացելոց որ զխնդ բարերգելով բարկութե. Մագ. ԽԷ: Իսկ փիլ. ժ. բան: *Զիգացեալսն տեսանել», կն. յն. ἀνδραγύνος, որ է այրակին, կիսայր:

ԻԳԱԳԷՍ. մ. Γυναικείως. Muliebriter. Իբրև զէգս կամ զկանայս. *Խառնեալով զձայնն հեզացուցանել, և ոչ ծայրագոյն բարկութբ իգապէս գաղնանալով 'ի կատարած հասանել. Պղատ. օրէն. Է: Այլ է և ԻԳԱԲԱՐ, իբր Իգականապէս՝ ըստ քերականաց:

ԻԳԱՍԷՐ. սէրի. րաց. ա. Φιλογύναιος. Amator mulierum. Սիրող կանանց. կնոջասէր. Քիլիլ. սիրօղ. ջէնէպազ. *Արքայ սողոմոն էր իգասէր. Գ. Թգ. ԺԱ. 1: *Հայեցեալ յազգն արիական՝ թէ իգասէր էր. Եղիշ:

Կամ որպէս Իգացեալ. Θηλυδρίας. Effeminatus, pathicus. *Շնացողս գործեն, և իգասէրս, և պոռնիկս. Ոսկ. մ. Բ. 23:

ԻԳԱՏԵՆՉ, ի, ից. ա. Տենչօղ՝ զականել 'ի սէր կանանց. իգասէր. *Ահա անասէք, ահա մեռանի իգատենչն. Փարպ:

ԻԳԱՑԵԱԼ. Տ. ԻԳԱՆԱԼ:

ԻԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Իգացեալ գոլն. իգանալն. *Պառնկութե, արուագիտութե, իգացութե խառնանէ յաքքայութենէ. Հց. ոբ. կիւրղ:

ԻԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Θηλύνω, ἐκθηλύνω. Effemino, emollio. Տալ իգանալ. մեղկել հեշտութբ. խենեշացուցանել. Բուլղընել, գեւղընել. կընըլէշտիրմէք. *Մի զհոտաւէտս իգացուսցուք: Բժշկեսցուք զհոտաւէտս, զի մի իգացուսցուք. Աճառ. յայտ. և Դրզ: *Որ իգացուցանէ զանէլիս իւր՝ լսել զբամբասանս. Հց. ոբ. կիւրղ: 'Գոզոյն գեղեցկութե զգեղապարոյր ոտեղծուածն 'ի սեղծուածէն իգացոյց. Ճ. Բ: 'Ողոքանօքն առաւել իգացուցանես. Առոս. Ա:

Եւ որպէս Ներքինացուցանել. *Եւ զարբունս մանկութեցն զծաղիկ իգացուցանելով, հնարեալ 'ի վերայ նորա անօրէնութե. Փիլ. Ժ. բան:

ԻԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Θηλύτης. Feminea natura. Բնութիւն իգաց. կանացի բարք. *Զմիտսն իգութե առնապէս վառեալ. Բ. Կ. Է. 21. յն. զիգական միտսն: *Ոչ... պարտ է հաւատալ՝ թէ արութ կամ իգութ գուցէ նորա. Եղիշ: *Ոչ արութ և ոչ իգութ անեալ լինի ('ի յարութն). Բրսմրկ:

Կամ որպէս Մեղկութի. *Արձակեցաք զերգոսս մեր չար հայհոյութբ... և զհոտաւէտս իգութբ. Սարգ. յկ. Է: Տես և ՍԻԳՈՒԹԻՒՆ:

Կամ որպէս Աղգ. մեղաց մանկապղծութե. *Զախտ իգութե ախտանալ սովորեալք են. Փիլ:

Ի ԴԵՐԵԻ, Ի ԴԵՐԵԻՍ. Տ. ԴԵՐԵԻ:

Ի ԴԻԷՊ. Տ. ԴԻԷՊ:

ԻԴՈՍ. գ. Բառ յն. 'Εἶδος. Species, forma. Տեսիլ. տեսակ. կերպարան. (որպէս և իդիոս, ἴδιος, յատուկ. իւր, առանձինն. այլ է և ἰδέα, idea, գաղափար 'ի միտս.) *Գղատոնեանքն՝ (եդին) ած, և հիւղ, և իդոս. որ առաջինն՝ նիւթ է, և երկրորդն՝ առանձինն ինչ ուրուք: Գղատոն որ ած և հիւղ և իդոս գնէ էութբ, ցուցանէ թէ կերպարանաց արարիչ է ած... որպէս ած էութբ էր, նոյնպէս հիւղն և իդոսն, որ է առանձինն ինչ ուրուք, որպէս այլ արուեստագիտութիւն առանձինն էր. Եղիշ:

ԻԴՈՍ. յն. αἱ 'Ειδοί, εἰδῶν. Idus, iduum, idibus. Հնգետասաներորդ օրն մարտի, մայիսի, յուլիսի, հոկտեմբերի, և երեքտասաներորդն այլոց ամսոց. Ցոմար: Թղթ:

Ի ԴՈՒՐՍ. Տ. ԴՈՒՐՆ, գուրք:

Ի ՋՈՒՐ. Տ. ՋՈՒՐ:

Ի ԹԻԿԱՆՑ, կուսէ. Տ. ԹԻԿՈՒՆՔ:

ԻԺ. ի. ից. գ. ὁ Ἔχις, ἡ ἔχιδνα. Vipera. և 'Ασπίς. Aspis. Կրկին ազգ օձի չարաթոյն խածանօղ. է որ կենդանածին, և է որ ձուածին. էնկէրէ. և տաղըր էըլան. զորոց պէսպէս են բանք առ նախնիս, և առ յետինս քննիչս. *Սրամտութի իժից առանց բժշկութե: Որպէս իժի և քարբի՝ զի խըցեալ է զականջս իւր: Լեզի իժի 'ի փորի իւրում: Օձք՝ ծնունդք իժից. ևն:

ԻԺ. ա. իբր իժանման. *Ունէր (եսաւ) բարս իժս. Եփր. աւետար:

ԻԺԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Որ զբարս ունի իժի. օձաբարոյ. չարաբարոյ. ժանտ. օֆ ու կարիճ. *Ո՛չ խուռն ինչ պատճառք գոն... թէ ոչ իժաբարոյք ունի բազբաղեալ անձն. Պիփ: *Ճարտար և իմաստուն թովիչ՝ մարգարէք և առաքեալք և տէրն, որոց ոչ լուան իժաբարոյքն. Վրդն. առ:

ԻԺԱԹՈՒԱԿ, ի. ա. գ. Մատացածին թիւ ըստ նմանութե իժից 'ի բաժանման տարեկան բոլորակի. *Թիւ աւարտեալ՝ կրկնակ իժաթուակ... իսկ զերկրորդադիր միակ իժաթուակ կիսով աւելորդիւ համարեսցիս. Շիր:

ԻԺԱԹՈՅՆ. թունի, ից. ա. Որ ունի զթոյն իժի. վնասակար. ժանտ. *Իժաթոյն չլթանց չար հայհոյչացն սաստի. Ցհ. կթ:

ԻԺԱԿՈՐԻՒՆ. րեան, եանց. գ. Կորիւն իժի. ծնունդ իժի. *Իժակորիւնն որ 'ի նմանէ ծնանելոց է, ուտէ բերանովն զարգանդ մօրն և ելանէ. Վէցօր. Ը: *Գտի իժակորիւն, արկի զնա 'ի ծոց իմ. Վրք հց. Յ:

ԻԺԱՆՄԱՆ. ա. Նման իժի. գժնդակ. ժանտ. *Վատեալք զթոյնս իժանման չարութեն 'ի հաւատացեալս քնի թափեսցես. Ցհ. կթ:

ԻԺԱՑԵԱԼ. Որպէս իժ եղեալ. չարագործ. եղեռնաւոր. *Ոչ հանդուրժեալ զաղանաբարոյ և իժացեալ գայլն ապականեալ կոչէ զնա. Ճ. Ա:

ԻԼ, իլոյ. գ. Ἄτρακτος. Fusus, jaculum. որ և ԻԼԻԿ. Գործի մանելոյ, որով ձգի յաղեկատէ ոստայնն կմ թելն, և զերկայնեալն փաթութէ զիւրև. Իլիկ, իկ, մըղ. պէւ, փիտ. *Զձեռս իւր ձգէ յօգուտ, և զմատունս իւր անձանձրոյթ առ իլոյ. Առակ. լա. 19: (Ցօրինակս ինչ գրի 'ի լոյս, կամ 'ի լոյ, որպէս թէ՝ Իլն ասիցի և Լոյ, լոյք, 'ի լոյս. է որ գնէ 'ի լուսանցս՝ իլոյ:)

ԻԼԻԿ, իլկի կամ իլկոյ, իլկաւ. Նոյն ը վ. որպէս ռամկական. *Մանոցն թել մի ձգէ. և առ զայլն զիլկաւ. Կանոն: *Առեալ զնա առ աղախինսյոն՝ զի փաթաթեսցի իլիկ և ոստայն. Հ=Ց. մարտ. Ճ: *Ի ձեռն առեալ զիլիկ մանելոյն, և հիանայր ընդ բանս հրեշտակին. Գնձ: *Իլիկն, և ասեղն, և մախաթն. Ոսկիփոր:

ԻԼԻՔՏՐՈՒՈՆ. ԻԼԵՔՏՐՈՒԵՂԷՆ. Տ. ԵԼԵԿՏՐՈՒՈՆ, ԵԼԵԿՏՐՈՒԵՂԷՆ:

ԻԼՈՒԼ. Անուն ամսոյ եբրայեցւոց, որ վեցերորդ է ըստ ածաչնչին, և վերջին ըստ ռամկական տարեմտի նց, համեմատեալ օգոստոսի և սեպտեմբերի. *Կատարեցաւ պարիսպն 'ի քսաներորդ հինգերորդ ամսոյն իլուլ. Նէեմ. Զ. 15: *Իլուլ, որ է սեպտեմբեր. Շիր:

Ի ԽՈՆԱՐՀՈՒՍՏ. Տ. ԽՈՆԱՐՀ:

Ի ԽՈՐՈՒՍՏ. Տ. ԽՈՐ:

ԻԿՈՍԱԷԴՐՈՆ. Բառ յն. 'Εικοσάεδρον. Icosaëdrum. այսինքն Քսանանիստ. Երկրաչափական մարմին, որոյ քսան նիստք են՝ որպէս կողմանք կամ երեսք. *Զպիւռամիդն, և զութաէդրոնն, և զիկոսաէդրոնն. Նիւս. բն:

Ի ՀԵՐՈՒՆ ՀԵՏԷ. Տ. ՀԵՐՈՒ. ևն:

Ի ՁԵՌՆ. Տ. ՁԵՌՆ:

ԻՂՁ. ըղձի, ից. գ. Πόθος. Desiderium. εὐχή, votum. ἐμπαθής, παθός, affectus, affectio. Բաղձանք. ցանկութիւն. տենչ. փափագ. յօժարութիւն. բերումն սրտի. կիրք. կարիք. արզու, մուրատ, հաւէս. ևն. *Զպապաքումն, և զիղձս ջրոյն, և զարբումն. Խոր. Ա. 17: *Հասուցանէ զքնաւս յիւրաքանչիւր իղձս բաղձանաց. Պիփ: *Իղձ բաղձանացն ծնանի զբանս, առ որ և ոչ զօրաւոր մեկնօղ կարէ հասանել: Ցածախէ զիղձս փափաքանաց՝ որ առ ած. Լմբ: *Այն էին իղձք աղօթից նոցա առ ած. Եղիշ. Է: *Ճմլեցուցանեն զաղէտս կարեացն սրտին ըղձից առ արտասուացն բղխմունս. Նար. ԽԶ: *Թոյլ ետ մարմնոյն շարժիլ ըստ հարկաւորն իւր ըղձի. Լմբ. սղմ:

ԻՂՁ. Ըստ հոմաձայնութէ յունին 'Ευχή, եդեալ որպէս Աղօթք. Oratio, preces, votum. *Որ ըղձիւք արդարոց ապրեալ լինէր. Նիւս. Բէտղոր: *Ամ մարդիկ իղձք առնելով զձեռսն յերկինս վերաձգեն. Արիստ. Ե:

ԻՂՁ. ա. Ըղձացօղ. փափաքօղ. ուստի իղձ լինել՝ է փափաքել. ըղձանալ. *Իղձք լինէին վաղվաղակի զհրաման կատարել. Եղիշ. Բ:

ԻՂՋ, ըղձի, ձիւ կմ ձաւ, ձից. գ. ա. Μάντης. Vates, hariolus. Ըղձապատում. հարցուկ. սուտ գուշակ. դիւթ, այր կամ կին. ֆալճը, ղիւյիւճի. *Կոչեցին այլազգիքն ըղջութքն և զիղձսն զգէտս իւրեանց. Ա. Թգ. Զ. 2: *Ամաչեսցեն երազատեսքն, և ծաղր կասցեն իղձքն. Միք. Գ. 7: *Իղձք կիւսոյ հմայից գիւթուէ յարուցանեն զամուել. Մագ. ծԶ: *Ոչ է իմաստնոց և մոգուց և գիտաց ըղձից պատմել առաջի արքայի. Դան. Բ. 27: *Մեղխա կողքեցի կին մի իղձ: Դոգով նէասու ըղձաւ վարէին յոյնք. Եւս. քր. Ա:

ԻՂՁՔ. գ. Μαντεῖον. Vaticinium. Ըղձութիւնք. դիւթութիւնք. գուշակութիւնք. պատգամախօսութիւնք, և տեղիք նոցա. *Բայց յըղձից և 'ի կախարդութէ՝ որ լինէին մարգ առ մանկունս. Շ. Բարձր: *Ցամենայն տեղիս իղձքն նոցա (դիւաց) յամօթ եղեն. Ոսկ. յհ. Ա. 18: *Պակուցանես զդիւապաշտ գիտն կայս... զքաղդէական մոլորապաշտութեցն զիղձս. Անան. եկեղ: *Օտարութի է ամիւ դիւցն գրօշելոց... քակտումն է յայտնապէս ուրուական ըղձիցն անտառաց. Նար. ԿԷ:

Ի ՃԱՀ. Տ. ՃԱՀ:

ԻՄ, իմոյ, իմում, յիմմէ կամ յիմոյ, իմով, իմոց, իմովք. ա. Ստացական գերանուն՝ 'ի սեռականէ էականիս Ես, զոր տես. 'Εμός. Meus. իմս. պէնիմքի. Որ ինչ իմ է, կամ ինձ անկ է. *Անձին իմոյ: Ի սան հօր իմոյ: Ի տան իմում: Բանից իմոց: Ցանձնէ իմմէ: Ես պօղոս գրեցի իմով ձեռամբ. ևն: *Որ և սիրելի իմոց իսկ պիտոյ պատարժակացս է. Խոր. Ա. 1: *Ընկալեալ

ողէրս 'ի յիմոյս ձայնէ։ Ի ձեռն ձեռին սուացողին իմոյ յանէից. Նար։ *Յորոց մի էր եւ ինն (այսինքն ոգւով չափ սիրելին անձին իմոյ) ածաշնորհ եւ յոքունց գերազանց հրեշտակն 'ի մարմնի Գրիգոր Նարեկացի. Լմբ. առ։

Կամ իբր գ. Իւրք իմ. մերձաւորք իմ. Եփ. *Զիջէ ինձ իշխանութիւն յիմաս առնել զինչ եւ կամիմ։ Ճանաչեմ զիմսն, եւ ճանաչեմ յիմոցն. Եփ։ *Ի վերայ իմոցս ողբալով ասեմ, որպէս պօղոս 'ի վերայ իւրոցն. Խոր. Է. 89։ *Ամենայն իմքն քո են, եւ քոյքն իմ. Ոսկ. յ. ա. 16։

Ի՞Մ ԻՄԻՔ. իբր Որո՞ւմ իմիք. որպիսում իրի. ո՞ր բանի, ի՞նչ բանի. Նէյէ՞. Տե՛ս եւ 'ի բառսն Ի՞ՆՉ, ԶԻ՞ՆՉ ԻՆՉ, ՈՐ, ԻՄՆ. *Ի՞մ իմիք արժանի լինիցիմք ». յն. τίνος ἄν. (որո՞ւմ արդեօք. ո՞ր բանի). Ոսկ. յ. ա. 22։ *Ի՞մ իմիք արժանիք եղեն։ Ի՛մ իմիք արժանաւորք են, կամ եղեն. Սարգ. առէս։

ԻՄԱԾԻՆ. ա. իմ ծնունդ. յինէն ծնեալ. կամ նմանութիւն ցինէն բուսեալ. *Զիմածին գեղեցկահրաշն զարմ՝ քաղցրաճաշակ հայրախնամ գթով սնուցանէի։ Իմածին դեռածաղիկն համբակի։ Ընդէր խամրես զիմածին դեռաբողբոջս զարմն, եւ զփշոցն փոխատուես տխրութիւն. Պիտ։

ԻՄԱՆԱԼԱԲԱՐ. մ. իմանալի օրինակաւ. աննիւթապէս. մտաւոր տեսութեամբ. հոգեպէս. *Զիմորդ մարմնապէս ո՛չ է անդ, այլ՝ իմանալաբար. Վրդն. ող։ *Իմանալաբար զիմանալիսն ուսուցանէր. Երզն. մթ։ *Զտաճարին զշինութիւն իմանալաբար տեսանել. Նչ. եզեկ։ *Հրեշտակք իմանալաբար կարեն ուսանել. Ոսկէփոր։ *Զարմանայ իմանալաբար յանյայտելի բարութիւն. Կլիմաք։

ԻՄԱՆԱԼԱԳՈՅՆ. ա. մ. Νοερώτερος, ον. Intelligibilior, ius. Առաւել իմանալի. եւ հոգեղէն օրինակաւ. *Երանականացն եւ քան զմեզ լաւագունիցն էութեանց՝ յայտնագոյն, համանգամայն եւ իմանալագոյն լուսափայլէ. Դիոն. եկեղ։

ԻՄԱՆԱԼԱՊԷՍ. Տե՛ս ԻՄԱՆԱԼԱԲԱՐ. *Ցուցանէ նմա ած զձեւ խորանին իմանալապէս. Նիւ. եւ։

ԻՄԱՆԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Νοητός, νοερός. Intelligibilis, intelligentia percipiendus. Ըմբռնելի մտօք. Ճանաչելի հոգւով. անկեալ ընդ տեսութեամբ մտաց, եւ ոչ աչաց. հոգեղէն, աննիւթ. *Իսկ այն են ոմանք՝ որ իմանալիք են, եւ են՝ որ զգալիք. արդ իմանալեացն ծայր ածայինքն են, եւ զգալեացն՝ մարդկայինքն. Սահմ. դ։ *Զհրեշտակացն իմանալի գոլ ասաց զբնութիւն, այսինքն ո՛չ տեսանելիք եւ շօշափելիք գոլ նոյնպէս մարդկան, այլ իմանալիք միայն. Լծ. ածաբ։ *Սիոն զգալի լեառն, եւ խաչն իմանալի, զի մտօք իմանի սորա խորհուրդ. Ճ. Բարձր։ *Իմանալեօք գոհութեամբք, եւ մարմնաւորական երկրպագութեամբք. Դիոն։ *Իմանալի ասէ զլուսելեայնն եւ 'ի միոս եղեալն. Իսկ մարմնաւորական զզգալոյն խոնարհութիւն. Մագ. 'Ի տիմ։ *Հոգւոյ աչօքն տեսանէ զանհրեւոյթ յատակ լոյսն ճառագայթից իմանալի արեգական. Եղիշ. Է։ *Յաւետախաղաց շնորհիւ ցոլացեալ յիմանալի ճառագայթից հոգեւորաց. Խոր. Գ. 68։ *Ունի եւ քարինս իմն իմանալիս. Նար. հէ։ *Ոչ կարէ կեալ առանց կերակրոյ իմանալւոյ. Լմբ. ող։ *Զիմանալիս մեր մարդ, որ նկրքինն էր ('ի սաորինս), այժմ տրամակայեալ՝ յեղափոխեցաւ վերին. Մագ. Է։ *Խաւարութեամբ արարի, որպէս խաւարով ցանկան զիմանալին իւրեանց մարդ (այսինքն զհոգի) ստուցանել. Լմբ. առ։ (որ հայի եւ 'ի յաջորդ նշ.)։

ԻՄԱՆԱԼԻ. ա. գ. Νοερός. Mentis particeps, intelligens, intellectualis. Իմացօղ. իմացական. մտաւոր. *Եթէ ոչ իմանալի, զիա՞րդ եւ մարդ. զի եւ ոչ անմիտ կենդանի մարդն է... իմանալի, այլ ոչ անմիտ մարդն. Ար. որս. Ը։ *Հոգին բանական եւ միտքն իմանալի յօրէնս տեսան խորհելով. Խոսր։ *Ի չնչականացն որոշեցեր, հոգւով իմանալեաւ խառնեցեր. Նար. Է։

Կամ գ. Հոգեղէն էակ. հրեշտակ. *Ցամենեցունց յայտացանէ աղատ են իմանալիքն. Իգն։ *Իմանալին մարմնական ձայնիւ բարբառէր. Ճառ։ *Քերոբէքն եւ սերոբէք, որ ծայրքն են իմանալեացն. Վրդն. ծն։

Եւ Միտք կամ հոգի մարդոյ. *Զայսոսիկ զվերառացեալսդ իմանալեօք տեսեալ 'ի հեռուստ ժամանակաց. Ճ. Բարձր։ *Իմանալեօքն տեսանեն զքաղցրութիւնն այն. Սարգ. ա. պ. Դ։ *Այլօս է եւ 'ի մտաւորն դարձեալ իմանալւոյս տեսուն. Լմբ. էր ընդ։

ԻՄԱՆԱԼԻ Է, ԼԻՆԻ. դիմառ. Պարտ է կամ մարթ է իմանալ. *Իսկ ըստ նմանութեան իմանալի է այսպէս. Ագաթ։ *Զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ, ունայնութիւն է իմանալի. Նար. խէ։ *Որ քաջայայտ 'ի հարցափորձէ այլոց տեսողացդ լինի իմանալի. Պիտ։

ԻՄԱՆԱԼԻՈՒԹԻՒՆ, կմ } Νοερότης.
ԻՄԱՆԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. } Status intellectualis. Գոլն իմանալի. աննիւթականութիւն. *Ոչ 'ի յինքն մտեալ, եւ միականաւ իմանալութեամբ շարժեալ. Դիոն. ածայ։

ԻՄԱՆԱՄ, ացայ, իմա՛ կամ իմա՛ց, կմ իմացի՛ր. ն. հ. Νοέω, συνίημι. Intelligo, percipio, novi. Ըմբռնել մտօք, 'ի միտ առնուլ. Ճանաչել. գիտել. հասկանալ. խելամուտ լինել. Իմալ, հասկընալ. անդլամագ, փօյլամագ, ֆէհմ էթմէք. *Լսէք եւ ոչ իմանայք։ Նոքա ոչինչ իմացան յայնցանէ։ Եբաց զմիտս նոցա իմանալ զգիրս։ Իմա՛ զոր ասեմ։ Իմացարո՞ւք զայս ամենայն։ Սրտիւ իմասցեն. Եփ։ *Իմա՛ց դու, զի՞նչ խօսիմս ընդ քեզ առակօք օրինակօք. Եփր. Է. փիլ։ *Ի նոյն միտս իմա՛ ինձ եւ զհանդարտն. Սարգ։ *Իմացի՛ր, զի իշխանական կամս է հրեշտակաց եւ մարդկան. Ցծխ. Բ։ *Զածավայելչուչն զիա՞րդ են՝ չկարեմք իմանալ. Խոսր։ *Զհամայնիցս թիւնս միայն զօրէ իմանալ։ Չիմացայ զկորուսան, չգիտացի զորդայթն. Նար. Հ. ծէ։

ԻՄԱՆԱԼ. իմաստասիրել բանիւ, այսինքն բանական խորհրդածութեամբ. մակաբերել տրամաբանութեամբ. *Նովին քննութեամբ եւ իմաստիւք կարէին իմանալ զարարիչն ամենեցուն այսոցիկ. Իգն։ *Աներեւոյթք նորա 'ի սկզբանէ աշխարհի՝ արարածովքս իմացեալ՝ տեսանին. Հռ. ա. 20։ *Հայեցեալ մարդիկ 'ի յանդիմանութիւն ապականացու տարերցս՝ միայն անապական զկառավարն նոցա իմացին. Եղիշ. ա։ Որպէս եւ կր. *Եւ պատրաստեալ հուրն՝ մինչեւ ուրուք 'ի նա փչեալ՝ վառումն նորա յայտնի իմացաւ երկիւղածաց այն. Եղիշ. Է։

ԻՄԱՆԱԼ. Զգալ. ըմբռնել 'ի ձեռն ըզգայութեանց. *Առիւծք եթէ իմացին արգեօք փախուցեալ զերէերուս, այսպիսեաւ վարին սովորութեամբ. Պղատ. օրէն. Գ։ *Խորդայն իմանալ յառաջագոյն զձմերունս կարեն ոսւ։ Եղջերուաց գտակաւ զժամանակ խառնիցն իմանալոյ. Եղիշէ։ *Ի սպանանելն զոք՝ գիտէի տայրն ըմպել, որպէս զի մի իմասցի զգայուն. Բրս. մրկ։

ԻՄԱՆԱԼ. Խորհել. զմտաւ ածել. փիքիրմէք, ֆիքր էթմէք. *Գուցէ որդիքն իմ 'ի միտս իւրեանց իմացան չարութիւն զայ. Յոբ. ա. 5։ *Զանձին իմանալով բարի՝ խորհուրդ օգտակար 'ի մէջ բերել. Խոր. ա. 28։ *Մի՛ իմասցի սիրտ զչարիւն, եւ մի՛ յադեսցի որովայն 'ի խորտիկս. Սրգ. ա. պ. Ճ։

ԻՄԱՆԱԼ. Համարել. վարկանել. կարծել. գըյաս էթմէք, զանն էթմէք. *Զհիւսիսային խնդիր թողեալ, զոր նիւթն ամենայնի կոչեն, 'ի չարեացն խնդիր եկեսցուք, զոր 'ի նմանէն իմանան։ Ցորժամ միայն յարուցեալ 'ի վերայ՝ զմիւսն ('ի ծառայից) սպանանիցէ, մինչ պատճառ չարեաց ըղտէրն պարտ իցէ իմանալ։ Եթէ գաղանք վասն մխտամակարութեանն 'ի չարէ ումեքէ առարչէ կարծիցին, զմարդիկ առաւել արժան է 'ի չարէ արարչէ իմանալ, եւ ոչ զնոսա. Եզնիկ։

ԻՄԱՆԱԼ. Հնարել. նիւթել. ճարտարել. ֆէնն էթմէք, չարէ էթմէք. որպէս եւ Հնարս կամ ելս իմանալ՝ է գտանել. *Չարագէն իսկ իմացաւ զայնպիսի նշանակութիւն. Ոսկ. մթ։ *Քանզի անուն եւ սահման զբընութիւն էնթակայ իրին յայտնեն, վասն էր իմացան զսահման։ Սպանմունք լինէին եգիպտացւոցն 'ի վերայ իւրաքանչիւր սահմանի, մինչեւ իմացան չափ մի, որում անուն էր սպանակ. Սահմ. Գ. ծէ։ *Որով զարտաքոյ բնութեան զմեղան իմացան։ Սակս գահաւորութեան պատիւս պէսպէսս եւ զանազանս իմացան. Սարգ. ա. գ. Է։ *Որ իմաստս չարս իմանայր. Փիլ։ *Եթէ զանզղին կարէի գիտել, թերեւս ինձ հնարս իմանայի։ Եղիշ. Ըղմ։ *Հնարեցարո՛ւք նմա հնարս ... եւ իմանալ հնարս ոչ կարէին. Երեմ. Է. 11։ *Գիտէ գործել զոսկի եւ զարծաթ ... եւ իմանալ զամենայն հնարս, զորս տացես նմա. Բ. Մն. Բ. 14։ *Թերեւս հնարս իմասցին այնպիսում խնդրոյ. Մագ. Ը։ *Ըստ իւրաքանչիւր իրաց գեղեցկապէս մըտածութեամբք եւ զելսն իմանան. Պիտ։ *Իւր գրէին զելս իրացն իմանալ. Լաստ. իէ։

Կր. ԻՄԱՆԻԼ. փօյլալմագ, ֆէհմ օլունմագ. *Մարմնոյն յարուցելոյ՝ որդի իմանի յարուցեալ 'ի մեռելոց. Աթ։ *Իմաստութեան այդ ոչ հաճեցաւ 'ի մարդկայինս իմաստութեամբ... իմանիլ. Լմբ. ժմ։ *Ինձ այսու իմանի՝ ընդունելեաց պարտեզ զերկիր առնել. Նար. երգ։

ԻՄԱՆՕՂ. ա. Որպէս Իմացօղ. իմացական. մտաւոր. *Ոգի առեր իմանող, որով զած իմանաս։ Ողջախոհաբար իմանող. Բրս. հայեաց։ *Ոչ միայն կանդիմանեցաւ իբրեւ զիւսատորնակս իմանող, այլ եւ զվարձ խոստովանութեանն ընկալաւ. Սարկ. հոգեւ։ *Սատակէր ոչ իմանողացն. Նիւս. երգ։ *Ցանչափս իմանողացն. Համամ. առ։

ԻՄԱՆՕՂԱԿԱՆ, կանի. ա. գ. Διανοητικός, όν. Իմացողական. եւ իմացող զօրութիւն. միտք. *Երկրագործութիւն համաճարեզ խորհրդով լուսաւորէ զիմանողականն գոլ զհնարաւորն բազմաց. Պիտ։ *Զոգի ուղիղ 'ի փոքր նորոգել՝ զիմանողականն թուի ինձ այսպէս յայտնելով. Ածաբ. Ղեւ։

ԻՄԱՍՏ. ի,ից. գ. Իմացուած բանի. միտք եւ զիտաւորութիւն ասացելոցն. իբր Sensus, mens. Բանին մէրաը. մանա, ֆէհմ. *Զաղտնախօսութիւնս զիմաստ բանիցս. Խոսր։ *Ոչ ուրեք է զօրութիւն պարունակեալ 'ի սմա իմաստից՝ բացատրել ձեռնարկելով. Ճ. տմ լոր։ *Փոքր համարեցաւք զզօրութիւն իմաստիցն որ 'ի սմա. Սարգ. ա. յհ. ա։ *Որք զիմաստից նոյին զխորոցն յայտնեցին զխորհուրդ. Ճառ։

ԻՄԱՍՏ. իմացումն. իմացողութիւն. ըմբռնումն մտօք. ծանօթութիւն. հասողութիւն կամ

հասունութ մտաց. *Ոչինչ ծանօթագոյն ի-մաստս հաստատուն ունելով զնորա. Նէոս. խօսք: *Դաշնակաւորութեն արդացեն իմաստ բանականի մտացս, և ձայն զգալի մարմնոյս. Լմբ. ող: *Վեր 'ի յերկինս նայեցեալ, զալ 'ի յիմաստ նոցին խնդրեալ. Շ. Միք: *Ընդ զգալւոյն գիտութեն վերածեաց և յիմաստ իմանալւոյն իւր փառաց. Լմբ. եր ըն: *Անկատարելահասակս, որք յիմաստս և 'ի բան հասեալք. Յհ. իմ. ոփ:

ԻՄԱՍՏ. Σοφία. Sapientia. ἐπιστήμη, scientia. իմաստութիւն. գիտութիւն. մակացութիւն. իմ, Ֆիլոսոփ. *Պատուեցին զայսպիսի գիւտս իմաստից. վասն որոյ և զբոլոր իսկ զդոյնս ոչ գանգատիմ մայր կամ գայենակ ասել իմաստից. Խոր. ա. 1: *Իմաստիւ և քաջութեամբ կեցեալ. Փարպ: *Ոչ սիրեն հայք զիմաստ կամ գիտութիւն. Շիր: *Անճաշակ հոգևորական իմաստիցն: Մակացու լինել հոգևոր իմաստից. Սրգ. ժէ: *Ըստ մարդկային իմաստի՝ յամենայնի նեղեալք ասէ. իսկ առ այ յուսումն 'ի վերայ բերէ, այլ ոչ նուազեալք. Բրս. հշ: *Որք զարդարեցին անօրինաբար զիմաստս անեղին (այսինքն զիմաստութիւն այ, կամ զգիտութիւն մբ գրոց և հարց): Հաստատեցեր զեկեղեցիս հայաստանեայց՝ զլոյս իմաստից 'ի մեզ ծագելով. Շար:

ԻՄԱՍՏ. Ճարտարութիւն. հմտութիւն արուեստի. արուեստագիտութիւն. հիւնէր, Փէնփ: *Ոչչափ միրացն հարուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին, այնքանեօք չափովք... իմաստ արուեստից բարձրեալ բժշկիդ բարեհռչակեալ լուսաւորեսցին. Նար. Լ: *Յարմարող արուեստագէտ որք անշնչից գործեաց ընդ հարկանելով... յայտնի առնէ զծածկեալ իմաստն. Նիւս. խօսք:

ԻՄԱՍՏ. Ἐννόημα. Cogitatio. ἐπινόησις, excogitatio. խորհուրդ. խոկումն. մտածութիւն. գիւտ մտաց. Բէֆքէէրթիւր, Փիքր. Ֆքն. *Խորհէր 'ի միտս իւր, թէ իմաստս այս իմ և չանս՝ երկուց իրաց աւիթ է ինձ բարւոյ: Պատմեցին զիւրեանց զիմաստս զամենայն, և զոր խորհեալն էին առնել. Փարպ: *Խնդրելին ժամ գիւտող զիմաստ խորհրդեանն կատարել. Յհ. կբ: *Իմաստքն գործ լինէին. Աճառ. ծն: *Ոչ մարդկեղէն մտաց իմաստք են, այլ՝ հոգւոյն սբյ պատգամք: Արժան է մեզ մերձ դնել ուսուցեալս զիմաստն պօղոսի. Սրգ: *Բաւական է զիմաստս խաբէութեան լուծանել: Որ իմաստս և խարդախութիւնս գործէր: Որ իմաստս իմանայր (օձն). Փիլ: *Զխառնուած գոց լաւագուցանեն հնարից իմաստիւք». Եւ հնարիմացութիւն. Եփր. ա-էփար:

ԻՄԱՍՏ. իմացական զօրութիւն. միտք. կամ ուսումն մտաց. *Ամբառնալ ուշիւ իմաստիցս 'ի կենդանւոյս երկրէ 'ի բարձունս: Մի ևս իմաստին բարձրեալ: Իմով սակաւամասնեայ իմաստիւ. Նար: *Անհասանելիք են արարածական իմաստիցս. Սարգ. ժէ. Է: *Թէ զներքին իմաստ խաւարեցուցանես, արտաքին մարդ բանութբ չնուաճի. Լմբ. ող:

ԻՄԱՍՏԱԲԱՆ. ա. իմաստուն բանիւ. որ խօսի իմաստութբ. *Յառաջաձայնեալ իմաստաբանն սաղմոն յերգս երգոյն ասաց. Փարպ:

ԻՄԱՍՏԱԲԱՂԽ. ա. Որ բաշխէ զիմաստութիւն. տուօղ իմաստութեն. *Փչեաց 'ի պաշտօնեայկերն իւրաստեղծ զիմաստաբաշխ հոգին: Որոյ փոխան զհամագոյ և զհամազօր իմաստաբաշխ հոգին առեալ իմացք պարգևեմ. Սիոն. էս. ն յար:

ԻՄԱՍՏԱԲԱՐ. մ. Σοφῶς. Sapienter. իմաստութբ. որպէս զիմաստուն. իմաստնաբար. աւինանք, աքըլլը. *Ուրախակիցք իմաստաբար իմումս լինիցիք բերկրութեն. Պիտ: *Իմաստաբար արարչագործն արուեստագործեաց. Նիւս. բն: *Ուսուցանէ և զայս իմաստաբար ածաբանութիւն. Դիոն. երկն:

ԻՄԱՍՏԱԳՈՅՆ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. *Ոչ զայն միայն կամիմ եթէ դուք ևեթ իցէք իմաստունք, այլ զի և զայլս ևս բազումս իմաստագոյնս առնիցէք. Ոսկ. մ. ա. 15: *Իմաստագոյնն այն որդի մարգարէի և թագաւորի սողոմոն. Մագ. Է: *Զինչ արգեօք իցէ իմաստագոյն քան զխորհելն առողջաբար յաղագս այ. Գէրմ. Բղբ:

ԻՄԱՍՏԱԳՈՐԾ. ա. Որ իմաստութբ գործէ. *Իմաստագործ անսխալատեղծ պատշաճակերտ կազմիչ համայնից. Նար. գնյ. էկէղ:

Կամ իմաստութբ գործեալ. կազմեալ. *Ո՛վ մշտաշարժ երկնի բնութեն, գնդաձև իմաստագործ ձեղուանցն բարձրութբ լայնացեալ. Պիտ: *Զիմաստագործ կարգ արարչութեն այ ծանիցէ. Երզն. քեր: *Իմաստագործ չլինուած. Նչ. եզէկ:

ԻՄԱՍՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Σοφοποιΐα. Sapiens factura, et Creatrix sapientia. իմաստութբ գործելն. և իմաստութի արարչական. *Պարգևեցելոյ առ 'ի յածպետականէն անբաւագէտ իմաստագործութէ. Դիոն. երկն:

ԻՄԱՍՏԱԶԵՂ. ա. իմաստութբ զեղեալ, առլցեալ. իմաստուն. *Զի թէպէտ ոմն իմաստազեղ՝ սկիզբն իմաստից զղնէր զերկեղ. Կրգփ. ոփ:

ԻՄԱՍՏԱԼԻՑ. ա. Լցեալ իմաստութբ. հանճարով լի. *Իւրոց սիրելեաց զիմաստալից միտսն առնն ծանուցանէր. Փարպ:

ԻՄԱՍՏԱԽՆԴԻՐ. ա. Որ 'ի խնդիր է կամ զհետ լինի իմաստութեն. *Տեսեալ իմաստախնդիր մարդոց և հանճարեղ անձանց. Փարպ:

ԻՄԱՍՏԱԽՈՀ. Տ. ԻՄԱՍՏԱԽՈՐՀ. *Քաջարիագոյնն և իմաստախոհ նահապետն. Թէոդոր. 'ի կոյսն: *Տեառնէր իմաստախոհ նահապետն. ՃՃ:

ԻՄԱՍՏԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. իմաստուն խորհուրդ. խոհականութիւն. *Զի թէ 'ի տեառնէ իցէ, բարւոք յանկեալ կատարեսցի իմաստախոհութբ: Ըստ իմաստախոհութեն թաքնոյն առակս խրատէ. Մխ. դփ. և առակ:

ԻՄԱՍՏԱԽՈՐՀ. ի. ա.}
ԻՄԱՍՏԱԽՈՐՀՈՒՐԴ.} որ և ԻՄԱՍՏԱԽՈՀ. իմաստուն խորհրդով. խոհական. հանճարեղ. արթուն միտք. խէլօջի. աqըլլը. *Լուեալ զայս ամենայն բան ապստամբութեն զինքենէ իմաստախորհին վահանայ. Փարպ: *Ի կորովաբան և յիմաստախորհ արանց. Սամ. երէց: *Կարծեցեալ անդ լինել զիմաստախորհուրդ մամիկոնեանն յանհոգս. Փարպ:

ԻՄԱՍՏԱԿ. ի, աց. ա. իբր յն. սոփեստէս. Σοφιστής. Sophista. Այն՝ որ համարեալ է որպէս իմաստուն կամ իմաստասէր ոք և գրագէտ. ճարտասան. են. եթէ իցէ արգեամբք, և եթէ անուամբ ևեթ. սիֆիստ. *Զոր իմաստնոց, այլ ո՛չ իմաստակաց արժան է տեսանել. Փիլ. լին. գ. 35: *Կարծեցեալքն այն իմաստակք. Մագ. Է: *Զամենիւքն գոցէ գերազանցեալ զիմաստակացն հօյլս. Պիտ: *Իմաստակի ուսմամբ արտաքնոյ բարւոք թուեցաւ չար ասել ըզ-մահ: Արձագանք... ըստ իմաստակի ուսմանն օտարի՝ զօդ միաւորեալ: Դպիր կըշտամբեալ. իմաստակ խելագար. Նար: *Պիղծն ոմն իմաստակ 'ի հնումն. Շ. ամ յոր:

Մերթ որպէս իմաստակական. Σοφιστικός. Sophisticus. *Բազումք իմաստուն կարծեն զգաստակն բանից իմաստակաց: Կամի յանդիմանել զիմաստակ բարսն. Փիլ. այլաբ. և լին:

ԻՄԱՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ և ԻՄԱՍՏՆԱԿԱՆ. Ուր կայցէ ինչ վայելչական իմաստնոց կամ իմաստասիրաց և իմաստութեն. *Իմաստական արիական գործովք վաճառականապէս ընդ միոյն զհարիւրապատիկն փոխանորդէ օգուտ. Պիտ: *Հայեաց ընդ իմաստական անձն. Ոսկ. 'ի ծննդոցն: *Իմաստական բան, կամ հանճար. Պիտ: Երզն. ոփ:

Կամ որպէս իմաստակական. Σοφιστικός. *Տեսակք հաւաքմանցն... ճարտասանական, իմաստական... եթէ առաւել է սուտն քան զճշմարիտն, լինի իմաստական. Անյ. Վերլծ. արիստ:

ԻՄԱՍՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Իմաստակական հաւաքումն. պատիր ձեռնարկութիւն. *Յաղագս իմաստականին 'ի յաղագս իմաստականութեց յանդիմանութեց. Անյ. Վերլծ. արիստ:

ԻՄԱՍՏԱԿԱՐԾ. ա. Որ ինչ իմաստական կարծի, այլ է իմաստակական. *Ի բաց մերժել զիմաստակարծս զայս ձեռնարկութի. Փիլ. Նխ. ա:

ԻՄԱՍՏԱԿԵՄ, եցի. ն. իմաստակութբ յարմարել զիրս. ճառել որպէս զիմաստակս. *Իմաստակել զիրսն սովորեցին առաւել՝ քան թէ զճշմարիտն... քննել. Փիլ. լիւս:

ԻՄԱՍՏԱԿԻՐ. ա. Կրօղ իմաստութեն. իմաստուն ինչ. *Արդ 'ի նա զկենդանութի՝ 'ի փչել բերանոյ իւրոյ զկենդանական շունչն իմաստակիր մտաւորութե՝ բանաւորութե. Ագաթ: *Իմաստակիր խոհականութիւն: իմաստակիր բանիւք. Աւծր. Է. 3: *Ի ձեռն իմաստակիր և քաղցրահամբոյր խօսիցնուածէր և յանգուցանէր յինքն զամենեցուն սիրտ. Կաղկնտ:

ԻՄԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. իմաստակն դոլ. իմաստակել. անհիմն կամ պատիր իմաստութի. սիֆիսթլիք. *Իմաստակութե գործ է՝ բանագիւտ լինել. իսկ իմաստութե՝ զիւրաքանչիւրսն քննել. Փիլ. Նխ. Է:

ԻՄԱՍՏԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Իմաստութբ հայեցօղ. որ իմաստութբ քննէ. խոհական. *Այր... իմաստահայեաց, որ գիտէր ճանաչողութբ որոշել զիմաստութիւն յանմտէն. Փարպ:

ԻՄԱՍՏԱՃԵՄ. ա. Որպէս թէ իմաստազգեաց. իմաստուն պարապեալ. բանիբուն. իմաստակիր. *Արհեստապէս ճարտասանելով իմաստաճեմն երամոց. Պիտ:

ԻՄԱՍՏԱՅԵՂՑ. Նոյն ընդ իմաստազեղ իմաստալից. Գրի 'ի յետնոց և ԻՄԱՍՏԱՅԵՂՁ, ԻՄԱՍՏԱՅԻՂՁ կամ ԻՄԱՍՏԱՅԵՂԾ. *Զերկաքանչիւր գասս աշակերտելոցն յիմաստայեղց գիտութեանն վերադրիցեն արգասիս. Պիտ: *Զչինութիւն աշխարհի անօրինէր իմաստայեղց մտօք: Ըստ իմաստայեղց խորագիտութեանն. Յհ. կբ: *Զիմաստայեղց որեարս. Պրոկղ. ոսկ: *Իմաստայեղց անուանն ամենայն. Վրք հց. ա. *Իմաստայեղձ բժիշկք. Գր. երէց: *Զիմաստայեղծ վերատեսուչ նահանգին. Ոսկէփոր: *Ծննդեան է արգար մըտացն, որպէս տասանք, և զաւակ իմաստայեղձ բանքն. Լմբ. ող:

ԻՄԱՍՏԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱՆԱԼ. *Իմաստանացի ամենայն գիտութեամբ այ. Վրք հց. յ: *Զիմաստացեալն 'ի հաւատս. Գնձ:

ԻՄԱՍՏԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Իմաստութիւն պատմեալ կամ պատմօղ. *Ըստ պօղոսեան իմաստապատում ճառից. Նար. խղ:

ԻՄԱՍՏԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Σοφοδώρος. Sapientificus. Պարգեւիչ իմաստութեան. իմաստարար. *Զորս առ մեզ 'ի նմանէ յառաջ եկեալ զօրութեամբ՝ ծածկեցուցիչս ... իմաստապարգեւս. Դիոն. ծծայ:

ԻՄԱՍՏԱՊԵՏ, ի, աց. ա. գ. Գլուխ իմաստնոց, կամ իմաստասիրաց. *Թէոդորոս իմաստասիրական աթենացւոց հաւատաց 'ի քս. Մխ. առ:

ԻՄԱՍՏԱՊԷՍ. մ. իմաստութեամբ. խոհականութեամբ. *Որոց իմաստապէս վարին յայսմ. Ոսկ. յհ. ա. 18: *Աճեանն իմաստապէս նշանակէ բան. Մագ. էլէղ: *Իմաստապէս տպաւորեցոյց. Նար. ծբ:

Կամ ա. Ճարտար. արուեստայարմար. *Աշտարակօք՝ բարձր ահաւոր, իմաստապէս ուարուեստաւոր. Ը. Եդես:

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. գ. Φιλόσοφος. Philosophus. φίλων σοφίαν, amans vel studiosus sapientiae. Սիրող իմաստութեան. փիլիսոփոս, փիլիսոփայ. Քէյ. Ճէսոփ. *Առն իմաստասիրի (յն. սիրողի զիմաստութիւն) ուրախ առնի հայր իւր. Առակ. իթ. 13: *Պիւթագորաս ... որ զինքն ոչ իմաստուն, որպէս առաջինքն, այլ իմաստասէր ասէր. Եւս. քր. բ: *Ուստի կարէին իմաստնանալ՝ որք ոչ 'ի դպրոցս իմաստասիրացն գեգերին. Պիտ: *Կատարեալ իմաստասէրն զամենայն ինչ խոստանայ գիտել, և գիտէ զօգտակարն: Զորոյ զպատճառն բնական իմաստասէրն (բնախօսն) գիտէ. Սահմ. դ. բ: *Ամենայնիւ ջանամք արտաքին իմաստասիրացն նմանել, որ ալաբողոնքն պարծէին. Սրգ. յլ. է:

Նմանութեամբ ասի. *Առաքինիք 'ի զգայութեանց և իմաստասէրք երկու են, տեսանելիք և լսելիք. Փիլ. լին:

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ. Հետեւող բարոյական իմաստասիրութեան, յորում մասին նշանաւոր էր առ հելլենացիս Սոկրատ. առաքինի. ըզգաստ. իմաստուն. խոհական. հեզ և համբերող. *Իմաստասէր կոչեմ ես ոչ զայն՝ որ զամենայն գիտէ ... այլ որ ամբիծ և անախտ կեցաղավարութիւն ստացեալ ունի յինքեան. քանզի կատարեալ իմաստասէր է՝ ո՛չ որ բազում ինչ գիտէ, այլ որ զախտս կարող գոյ հնազանդեցուցանել. Սահմ. ի: *Եւ ոչ յիմաստասէր քահանայիցն պատկառեցին. Ար. որս. է: *Հեզութեամբ՝ ամենայնի տանել, որպէս վայել է ըստ ծյ իմաստասիրի: Իմաստասիրին պարտ և արժան է ազատամիտ լինել 'ի նախանձուէ և 'ի գառնութենէ. Սրգ. յլ. է:

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ. որպէս Երաժիշտ եկեղեցւոյ կամ գաւառակն. որ և Փիլիսոփոս ասի. *Ի սքանչելիս գումարեալ կան բազմութիւնք հոգեւորց իմաստասիրաց. որք անլռելի հրաշաձայն եղանակօք վերատաքեն զմաղթանս. Ճ. ժ:

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ. որպէս իմաստասիրական, և առաքինական. *Իմաստասէր կամօք և բանիւ. Վրդն. ծն: *Իմաստասէր հրահանգաւ. Նոննոս:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԲԱՐ. մ. ա. Φιλοσόφως. Sicut philosophus. Իբրև զիմաստասէր՝ ըստ ամենայն առմանն. որպէս փիլիսոփայ, իմաստութեամբ, և առաքինաբար. *Իմաստասիրաբար իւրն խնամով տեղեկանալ մասանցն զգօնանգամ երկրին զընութեն. Պիտ: *Զսէրն իմաստասիրաբար սահմանեալ 'ի նոցանէ տեսանեմք. Կիւրղ. գնդ: *Կատարեալ ամենայն և բարի, և իմաստասիրաբար, և արարչագործապէս են եղեալ. Նիւս. բն: *Զպանդխտական կենացն ... զհամբերութիւն իմաստասիրաբար. Ը. տպէն:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Φιλοσοφότερος, φιλοσοφότατος. Առաւել կամ յոյժ իմաստասէր՝ ըստ ամենայն առման: և Կարի իմաստասիրական և առաքինական. *Քան զայլս իմաստասիրագոյն իցես (Թերևս) բանիւք: (Ո՛վ) իմաստասիրագոյն դու և ծածաբանագոյն, և պանծացեալ յանչափս. Ար. որս. թ. է: *Զմեծ հանդէս քաջարութեանցն գովել, և մանաւանդ իմաստասիրագոյնս՝ և անմախասէր գիտաւորութիւն. Պիտ: *Ոչ շնայցես ասեն օրէնքն, բայց դու և ոչ ցանկասցիս 'ի վայրապար տեսութիւն. արդ որքան այսոքիկ քան զայնս իմաստասիրագոյն են. Անձոբ. 'ի պատուջն: *Աւետարանին վարդապետութիւն քան զհրամանս օրինացն է գժուարին և տարժանելի, և յոյժ բարձրագոյն և իմաստասիրագոյն. Գէ. եւ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿ, ի, աց. ա. Սիրող իմաստութեան. ուր գուցէ փոյթ և գործ իմաստութեան. *Առ իմաստութիւն ճանապարհն՝ կոչի իմաստասիրութիւն. քանզի իմաստասիրակ է արարչական զօրութիւն, իմաստասիրակ է և արքունականն, իմաստասիրակ է և աշխարհ. Փիլ. լին. ա. 57:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿ. իմաստասէր համարեալ. իմաստական. *Ըստ այնոցիկ որք 'ի Ստոյայ իմաստասիրակքն են (այսինքն ստոյիկեան փիլիսոփայք). Փիլ. էլ. բ. 120: *Տայ խրատ՝ որովայնի և լեզուոյ արգել առնել այնոցիկ, որ ըստ նմայն իմաստասիրակքն են. անդ. 128. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ:)

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿ. իբր իմաստասիրական. *Է որ առ բարեպաշտութիւն օրէնսդրեալ է ... և է որ ըստ իմաստասիրակ գրեց և խրատուց. Փիլ. բոգն: *Թէ իմաստասիրակ և պիտանի (են բանքն), զխորդ արգելուս 'ի խօսելոյ. Վանակ. յոբ: *Երկուս իրս իմաստասիրակս աւանդէ. Երզն. մթ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φιλοσοφικός. Philosophicus. Սեպհական իմաստասիրաց. և իմաստասիրութեան՝ ըստ ամենայն առման. փիլիսոփայական, իմաստական, և առաքինական. *Ոչ գոլով ամենևին հմուտ իմաստասիրական բանից. Սահմ. դ: *Իմաստասիրականին նեթ պարապեալ տեսութեանց բանի. Պիտ: *Ամենայն իմաստասիրական ձայն հնգիւքս այսոքիւք գտանի յարդարեալս. Անյ. պորփ: *Իմաստասիրական զգայութիւնք են (տեսանելիք և լսելիք), 'ի ձեռն որոց ստացեալ զինի 'ի մեզ բարի կեանս. Փիլ. բոգն: *Զորոց արբեցութիւն իմաստասիրական հեզութեամբ տանէր սաւթենէս. Ոսկ. գծ: *Համանալ յամենայն իմաստասիրականս (այսինքն յիւրս իմաստասիրութեան) բառից և ոլորակաց, և ապա համարձակել 'ի թարգմանութիւն. Ը. բորջր: *Գոտեաւ պնդել ըզմէջսն՝ մերձ է յիմաստասիրականն (հանճար), կազմ 'ի գործ, և անարգել յընթացս. Սրգ. ա. պ. գ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԵԼ. չ. իմաստասիրել իբր իմաստակ. *Որպէս կամի իմաստասիրակել. Մարկ. հանգ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συμφιλοσοφέω. Una vel simul philosophor. Գործակից լինել յիմաստասիրելն, միաբան ձեռնարկել. *Սա (իմաստութիւն) զնա ընդ աջմէ զինուցն ածէ արդարութեան ... և ընդ ահեկեայսն և ընդ խոշորին իմաստասիրակից լինի. Ար. որս. ծբ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Φιλοσοφέω. Philosophor. իմաստասէր և առաքինի լինել, գտանիլ. *Յորժամ դու թշնամանես զնա և անարգես, և նա լռութեամբ համբերէ, դու խայտառակիս, և նա իմաստասիրանայ. Ոսկ. յհ. ա. 25:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՊԷՍ. Տ. ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԲԱՐ. *Իմաստասիրապէս յեղյեղել ըզկոչումն անուանդ. Նար. ծբ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵՄ, եցի. ն. չ. Φιλοσοφέω. Philosophor, dissero, են. իմաստասիրութեան պարապել. քննել զիրս իմաստասէր մտօք. *Առակ թուի ասացեալքս՝ բազմաց, որք իմաստասիրել ոչ կամին: Յարմարագոյն է առ իմաստասիրել՝ աղքատութիւնն. Ոսկ. յհ. ա. 40. 41: *Թէ ոչ սքանչանայ ոք, և ո՛չ 'ի խնդիր անկանի, և ոչ իմաստասիրէ. ո՛րգոն, յորժամ տեսանելով ոք ըզծիածանդ, եթէ սքանչանայ, ապա և 'ի խնդիր անկանի, ապա և իմաստասիրել ձեռնարկէ. Անյ. պորփ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵԼ. Տրամաբանօրէն հաւաքաբանել, ձեռնարկել. *Եթէ ապացուցի պէտս ունի, յայտ է թէ իմաստասիրէ. քանզի մայր ապացուցի իմաստասիրութիւն է. և եթէ ոք ասէ դոլ զիմաստասիրութիւն, դարձեալ իմաստասիրէ. զի ապացուցի պիտոյանայ՝ որով ցուցանէ գոլ զնա. ապա ուրեմն ամենայն իրօք իմաստասիրէ, և՛ որ բառնայ զնա, և՛ որ ոչն բառնայ. Սահմ. բ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵԼ. Մակաբերել. գուշակել. իմանալ, 'ի միտ առնուլ. *Ի բնութեանց արդասեաց չարեաց չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք զայլսն իմաստասիրեսջիք. Նար. ղ: *Երևելեօքս զաներևոյթն իմաստասիրեմ. Լմբ. ող: *Իմաստասիրեցին 'ի կտակացն տեսլենէ զյարութիւն. Սիւն. յոբ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵԼ. Հետազօտել. խուզարկել. քաջ խորհել. խելամուտ լինել. և հնարել, հայթհայթել. *Իմաստասիրել խոհականութեամբ բանիւ ոչ զաշխարհիկ ընդդարձակութիւն, այլ թէ որքան է լայնութիւն և երկայնութիւն առաւելութեան սիրոյն քի. Ը. ա. յհ. ծղ: *Զայս յորժամ իմաստասիրեսցես, յօժարութեամբ առնիցես զողորմութիւն. Ոսկ. յհ. բ. 14: *Յուսովն մերձեցիր առ ած, զնա տես, և զնորա փառս իմաստասիրեա. Լմբ. ող: *Ցեռ այնորիկ ո՞չ իմն պատարանս և խորամանկութիւնս իմաստասիրեն. Նանայ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵԼ. Որպէս իմաստասէր իմաստութեամբ ճառել, խօսիլ, վարդապետել. *Որպէս ոմն նախ քան զմեզ իմաստասիրեաց. Խոր. գ. 68: *Զոմնիս իրս մեզ իմաստասիրեա. Անձոբ. ծն: *Եթէ այլ ումեք բարձրագոյն յայտնեցի իմաստս, իմաստասիրեսցէ. Սարգ. ա. պ. է: *Ոչ ամենեցուն է յաղագս ծյ իմաստասիրել. Ար. որս. ա:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԵԼ. Առաքինանալ, զգաստանալ. բարուք քաղաքավարել. *Գեր 'ի վերոյ քան զբնութիւնն իմաստասիրեն 'ի վիշտս. Սարգ. ա. պ. բ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοσοφία. Philosophia, amor vel studium sapientiae. Սէր իմաստութեան. փոյթ իմաստից և գիտութեան. ուսումն փիլիսոփայութեան ըստ ամենայն մասանց. Իւն. հեփետ. *Սահման իմաստասիրութեան 'ի ստուգաբանութենէ, որ ասէ. իմաստասիրութիւն է սիրելութիւն իմաստութեան: Իմաստասիրութիւն է գիտութիւն գոյից՝ ըստ որում գոյքն են: Իմաստասիրութիւն է գիտութիւն ածայնոց և մարդկայնոց իրողութեանց. Սահմ. սկզբ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. իմաստասիրելն, իմաստուն վարդապետութիւն. իմաստութիւն.

իմաստ. հանճար. խրատ. *Մի՛ ՚ի բազմաց նորա իմաստասիրութեանց առաջի ածաց եղեալ. Պիտ. *Սպառնալի է մահ, այլ ոչ առաջնորդի որք զմերին իմաստասիրութեան ծանեան. Ոսկ. յհ. Բ. 3: *Իմաստասիրութիւն մերձնական և անկողմնակալի. Նար. կա: *Վարկանել զաղքատութիւն իմաստասիրութիւն, և զորչափութիւն հանդերձեալ. Սարգ. ա. պ. ա: *Քաղցրացուցանէ հաւատոց քոց զիմանալեացն իմաստասիրութիւն. Լմբ. աղ:

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Առաքինի խորհուրդ և քաղաքավարութիւն. իմաստութիւն գործնական, և հոգևոր. *Բեր զածային հանդէս իմաստասիրութեան զքեզ ցուցէ: Իմաստասիրութիւն է խոկումն մահու. Սահմ. ա. է: *Զճշմարիտ հարստութիւն ախորժեցուք, և զհաստատուն իմաստասիրութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 22:

ԻՄԱՍՏԱՍՊԱՌ. ա. Որ սպառեալ են իմաստք. անբաւ յիմաստութիւն. անխելք. ագըլսըզ. գուլըգ. *Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորակս անձնասպանն ... զզայարանիւք և իմաստասպառս. Նար. իէ:

ԻՄԱՍՏԱՏՈՒ. ա. Σοφοδότης. Qui sapientiam tribuit. Տուող իմաստութեան. որ տայ իմաստս. *Ած և կեանս և իմաստութիւն, էացուցիչ, և կենդանարար, և իմաստատուր պատճառ. Դիոն. ածայ: (այլ ձ. վերակացու. իմաստասէր:)

ԻՄԱՍՏԱՐԱՐ. ա. որ և ԻՄԱՍՏՆԱՐԱՐ. Որ իմաստութիւն առնէ. իմաստնացուցիչ. *Իմաստութիւն և իմաստարար բոլորից. Գր. հր: *Ըստ չափոյ իւրաքանչիւրումեմն զօրութեան բաշխի առ ՚ի յԱյ իմաստարար լուսաւորութիւն. Մագ. ՚ի տիմ:

ԻՄԱՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Իմաստացո՛ զլեզու իմ ձայնել զպանծալի գործս քո: Անզգամ էի, և իմաստացուցեր. Եփր. գալստ. և կրկն: *Իմաստացո՛ զաս երկիւղիւ հանճարոյ քոյ. Մաշ:

ԻՄԱՍՏԱՑՈՒՑԻՉ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱՑՈՒՑԻՉ. Σοφοποιός. Sapientificus. σοφοῦν, sapere faciens. *Իմաստացուցիչ հաղորդութեամբ լինելոյ. Դիոն. երկն: *Այլ ինչ է իմաստութիւն, և այլ ինչ իմաստունն. քանզի իմաստութիւնն՝ նոյն իմաստացուցիչ իւրն է. իսկ իմաստունն՝ իմաստութեան ընդունակ. Կիւրղ. գնձ:

ԻՄԱՍՏԱՑՉՈՒԹԻՒՆ. գ. իմաստնացուցիչ կմ իմաստարար գոլն. *Գոյացմունքն, կենդանացուցութիւնքն, իմաստացուցութիւնքն. և այլքն՝ պարգևք ամենեցուն պատճառին բարերարութեան. Դիոն. ածայ:

ԻՄԱՍՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ գուցէ իմաստ և հանճար. լի իմաստիւք. իմաստալից. *Տես զբանիցն իմաստաւոր յայտնութիւն ըստ յն. ազնուութիւն և զօրութիւն. Ոսկ. գղ: *Իմաստաւոր խորհրդով գործել. Փիլ. նխ. ա: *Ամեն յօդուածոր է իմաստաւոր միտք. Նոնն. լբ:

ԻՄԱՍՏՆԱԲԱՐ. մ. Σοφῶς. Sapienter. որ և ԻՄԱՍՏՆԱԳԷՍ. Իմաստաբար. իմաստութեամբ. *Իմաստնաբար և բարւոք հոգանալ էր. Նիւս. բն: *Զիարդ վայել է խօսել զայսօրինակ ձայնիւն իմաստնաբար ասացեալն. Պրպմ. ւբ. (այլ ձ. իմաստաբար. աղ. իմաստասիրաբար:)

ԻՄԱՍՏՆԱԳԻՒՏ. ա. Գտիչ իմաստութեան. Հնարիչ. հնարագէտ. ֆիլոսուֆէթլի, ճարիֆէթլի. *Ահաւորք ՚ի խորհուրդս, մեծաւորք և իմաստնագիւտք. Փարպ:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Σοφώτερος, σοφώτατος. Sapientior, sapientissimus. Առաւել կամ յոյժ իմաստուն. *Մինչ է իմաստնագոյն իցես քան զԴանիէլ. Եզեկ. իը. 3: *Որոց իբրև լուիցէ իմաստութիւն, իմաստնագոյն լիցի: Իմաստնագոյնք են քան զիմաստունս: Իմաստնագոյն թուի անձին իւրում վասն: Տուր իմաստնոյն պատճառս, և իմաստնագոյն եւս լիցի. Առակ. առակ: *Գիտէին՝ զոր ինչ ես ոչ գիտէի. և այսուիկ քան զիս իմաստնագոյնք էին. Պղատ. սոկր: *Իմաստնագունիցն մարդկան յոյժ գովութիւն արժանաւոր համարելի է՝ անհեղագոյն թագաւորութիւն աղեքսանդրի. Պիտ: *Եօթանցն (իմաստնոց) իմաստնագոյն սողոն. Պղատ. փիլ: *Իմաստնագոյն (կմ իմաստագոյն) մեզ քերդողաց (հոմերոս). Պղատ. օրին. ա:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. Φρονιμώτερος, φρονιμώτατος. Prudentior, prudentissimus, callidior, եւն. խոհականագոյն. և խորագիտագոյն. *Չէք այր իմաստնագոյն և խորհրդական քան զքեզ. Ծն. խա. 39: *Որդիք աշխարհիս այսորիկ իմաստնագոյն են քան զորդիս լուսոյ՝ յազգս իւրեանց. Ղկ. ժզ. 8: *Օձն էր իմաստնագոյն քան զամենայն գազանս. Ծն. գ. 1:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. Σοφώτερος. Magis intelligens, prudens, եւն. Զգօնագոյն. [illegible]. *Իմաստնագոյն և առողջագոյն (միտք) զաղքատս քան զմեծատունս դատանելք. Ոսկ. մ. ա. 21: *Ծանիցես զած, և եղիցես քան զքեզ ինքն իմաստնագոյն. Առ որս. է:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. Առաւել իմաստնական. իմաստաւոր. Σοφώτερος, ον. Sapientior, ius. *Որոյ գտցի բան իմաստնագոյն, նմա տացէ զյաղթողական պարգևն. ա. Եզր. դ. 9: *Ըստ ոմանց իմաստնագոյն բնախօսութեանն՝ խառնուածոյ չնորհաւորեալ իմաստնագունիւ բանիւ զհաւաքումն. Պիտ:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. մ. Σοφωτέρως. Prudentius. Առաւել իմաստութեամբ. խոհականագոյնս. *Քան զամենեսին զնոսա իմաստնագոյն խօսէր. Ոսկ. յհ. Բ. 12:

ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՐԾ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱՐԱՐ. Σοφοποιός. Scientificus. *Քաղցր է պտուղ օրինացն, այլ և կատարելագործ է, և իմաստնագործ. Երզն. մտթ:

ԻՄԱՍՏՆԱԶՕՐ. ա. Զօրաւոր իմաստութեամբ. իմաստուն. իմաստաւոր. *Արասցէ զոր ինչ նորա իմաստնազօր խորհրդոցն բարւոք թուեսցի. Կանոն:

ԻՄԱՍՏՆԱԽՆԴԻՐ. ա. Որ ՚ի խնդիր է իմաստից, իմաստութեան, և իմաստնոց. *Որ է կերակուր և պարարումն իմաստնախնդիր անձանց. Փարպ:

ԻՄԱՍՏՆԱԽՈՐՀ. ա. Իմաստուն խորհրդով. և իմաստութեամբ խորհեալ. իմաստախորհ. իմաստախոհ. *Այր քաջախորհուրդ և իմաստնախորհ: Իմաստնախորհ զօրութեամբ եղանէ. Արծր:

ԻՄԱՍՏՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական իմաստնոց և իմաստութեան. իմաստաւոր. խոհական. բանական. իմաստասիրական. *Եւ և անասնոց չունէ զգայական, և ոչ իմաստնական. Ոսկ. ես: *Բազում գտանեմք զսորա իմաստնական զօրութիւն ըստ յն. իմաստութեան. Ոսկ. յհ. ա. 30: *Զիմաստնականն նախասացաք բան, յանձինս գծագրեցին. Նար. խւ: *Առլցեալն իմաստնական հանճարով. Առաք. Բ. 2: *Ուսաւ և զարտաքին իմաստնական հանճարս. Հ = Ց. նոյ. իփ:

ԻՄԱՍՏՆԱՆԱՄ. ացայ. չ. Σοφίζομαι, σοφοῦμαι. Sapiens efficior. իմաստուն լինել. ստանալ զիմաստութիւն. խէլլոզի ըլլալ. խէլք առնել. *Իմաստնացաւ սողոմոն քան զամենայն մարդիկ. և իմաստնացաւ քան զգեթան եւն: Եւ ընդէ՞ր իմաստնացայ: Ցորս իմաստնացայ ընդ արեգակամբ: Ասացի՝ թէ իմաստնացայց. եւն: *Եթէ իմաստուն զինքն գոլ ասէ որդի, զիարդ իմաստնանայր. և թէ պատահեաց նմա իմաստնանալն, եղիցի երբեք՝ զի ոչ այսպիսի. Կիւրղ. գնձ: *Ուստի՞ կարէին իմաստնանալ, որք ոչ ՚ի դպրոցս իմաստասիրացն գնացեին. Պիտ: *Ի լուր համբաւոյ նորա իմաստնացան որգէտք. Եղիշ. է: Երանելի առաքեալքն իմաստնացան, և իմաստնացուցին զլսողսն այսմ բանի. Համամ. առակ:

կամ Φρονέω. Sapio, sentio. εἰδός εἰμι, novi. Խելամուտ լինել. ՚ի միտ առնուլ. իմանալ. *Որ առեալ ցկիւրոս իմաստնանայցէ, և զամենայն կամս իմ արասցես. Ես. խդ. 29: *Հեթանոսք ... որք վասն յարութեանն ոչինչ իմաստնանային, գործեն որ ինչ վայել է իմաստնացելոց. Ոսկ. յհ. Բ. 16:

կմ Φιλοσοφέω. Philosophor. Իմաստասիրանալ. զգօնանալ. առաքինանալ. *Համբերելով պահել զպատուիրանս նորա, և իմաստնանալ ՚ի բարիս. Ցմբ. իէ: *Զի՞նչ թողութիւն անիցիմք մեք, որ յաղագս երկիւղին այս ոչ կարեմք իմաստնանալ. Ոսկ. յհ. ա. 25: *Զանմահութիւն զայս ՚ի բաց ընկեսցուք, և իմաստնասցուք ՚ի բարւոք կեանս մեր: Զճշմարիտ իմաստութեանն իմաստնասցուք ՚ի կեանս մեր: Որ զերկիւղն այս ունի, զչնորհացն այս իմաստութիւնն իմաստնանայ. Սրգ:

ԻՄԱՍՏՆԱՊԷՍ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱԲԱՐ. *Հնչէր նուագս զերգ սաղմոսին՝ իմաստնապէս ՚ի տաճարին. Ցմ. օրհ:

ԻՄԱՍՏՆԱՍԷՐ. Տ. ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ. *Անաստութեամբ առն հաւանութիւն իմաստնասէր մարդոց. Եղիշ. խորհ: *Իմաստնասէր ոգի ... և առէ իմաստնասէրն. Վրք հց. յ:

ԻՄԱՍՏՆԱՄԱՆ, ի, աց. գ. Ընդունարան իմաստութեան. խէլքի փէր, գլուխ. *Համբառնալ ՚ի յերկնաւոր զգայիս գաղափարանս իմաստնամանի բաղձանկիս. Նար. ծ. (կայ և ձ. իմաստարան.)

ԻՄԱՍՏՆԱՐԱՐ. ա. Σοφοποιός. Sapientem reddens. Իմաստնագործ. իմաստաբար. իմաստնացուցիչ. այն ինչ՝ որով ոք իմաստուն գտանի. *Եթէ զած պատճառ չարեաց կամիցին առնել, անկանին յիմաստնարար խորհրդոց. Եղնկ:

ԻՄԱՍՏՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Σοφίζω. Sapientem reddo. Տալ իմաստնանալ. իմաստուն առնել. խէլք օգրէթմէք. խէլլոզի էթմէք. *Զանդէտան իմաստնացուցանէ. Ցմբ: *Իմաստնացուցեր վերատին զառաջել՝ զյիմարս ցնդեալ՝ հոգևորական հանճարովդ. Նար. ղբ: *Իմաստութիւնդ հօր վերին, իմաստնացո՛ զիս յերկրաւոր պարգևնարար գործականին, և ՚ի յիմաստասէրականին. Ցմ. օրհ:

կմ Զգօնացուցանել. զղջացուցանել. *Մինչ յայնժամ առ չիմանալ ինչ պնդեցաք, և այսօր ներութեամբ ինչ զմեզ իմաստնացոյց. Եղիշ. է:

ԻՄԱՍՏՆԱՑՈՒՑԻՉ. ցուցչի, չաց. ա. Որ իմաստնացուցանէ, կմ իմաստուն առնէ. *Զաւակին իւրոյ տնել օրինակ իմաստնացուցիչ և ուսուցիչ խորհրդեանն: Նշան իմաստնացուցիչ եդ նմա. Եփր. ծն: *Նայել ընդ իմաստնացուցիչ խորհուրդս այս. Համամ. առակ: *Իմաստնացուցիչ հաղորդութեան առլցեալ զնոսա նշանակէ. Ը. հրէշտ: *Իմաստնացուցիչ է ամենաբարեական հոգին այ. Լմբ. խմ:

կամ Զգօնացուցիչ. *Զայս կրեն մա-

կունք 'ի վարդապետաց. և անզգամք յիմաստնացուցչաց. Փիլ. լին: *Իմաստնացուցիչ խրատն. Լաստ. ծա:

ԻՄԱՍՏՆԱՒՈՐ. ա. Իմաստուն. հանճարաւոր. իմաստաւոր. Խելօքի. *Զօրհրատեւս եհարց ոմն իմաստնաւոր. Պիտ: *Մարդ իմաստնաւոր. Ոսկ. Ես:

ԻՄԱՍՏՆԱՒՈՐԻԼ. րեալ. չ. Իմաստնանալ. զգաստանալ. *Բազումք դարձան իմաստնաւորեալ, զոր սբ հոգին հրաւիրեալ. Գնձ:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Σοφία. Sapientia. Բարձրագոյն իմաստ և գիտութիւն. ծանօթութիւն ածային և մարդկային իրաց. գերագոյն հմտութիւն. և լայնաբար՝ Ուսումն իմաստասիրութեան կամ փիլիսոփայութեան, մանաւանդ. ածաբանութեան. հէքմէթ, իլմ. իլմի հէքմէթ. *Իմաստութեան ստուգաբանի իմացումն՝ կամ անցելոց իրացն, կմ՝ ապառնիկայիցն, յորս կարէ հասանել տեսողական մտացս հանճար: Իմաստութիւն ստուգաբանի իմացումն. և այս ծերոցն 'ի դէպ է՝ քան մանկանցն՝ վասն հնութեան ժամանակին. Լմբ. ող: *Համապատ յիմաստութեան դեգերելին դպրոցս. Պիտ: *Զանուսումնութիւնն՝ որ առ ինքեան լցէ, կարծելն իմաստութիւն գոլ՝ եղև ամենեցուն. Պղատ. օրէն. Է:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ՝ յած է Ծայրագոյն միայն ածեղէն, կմ՝ ծնունդ մտաց հօր՝ որդին, որ պարզապէս իմաստութիւն կոչի. որպէս և բաշխումն 'ի մեզ՝ պարգև աստի հոգւոյն. *Իմաստութիւն այ ասաց, առաքեցից 'ի նոսա մարգարէս և առաքեալս: Ո՛վ խորք մեծութեան և իմաստութեան և գիտութեանն այ: Քս՝ այ զօրութիւն, և այ իմաստութիւն: Որ եղև մեզ յայ իմաստութիւն: Հոգի այ, հոգի իմաստութեան և գիտութեան: Ոչ կարէին զդէմ ունել իմաստութեանն և զհոգւոյն, որով խօսէր: Սբ հոգին իմաստութեան: Մարգարէր հոգին իմաստութեան. ևն: *Իմաստութիւն հօր յս, տո՛ւր ինձ իմաստութիւն: Իմաստութիւն երկնային իջեալ 'ի վերուստ. ժմ: Շար: *Իմաստութիւն իմաստնանայր, որ իմաստնոց զիմաստսն տայր. Յհ. օրհն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ՝ 'ի մարդիկ, է որ պարգև է այ, է որ ուսմամբ ստացեալ, և է որ պատրանք խաբէութեան. վասն որոյ է զի գովի, և է զի պարսաւի. *Եկն 'ի ծագաց երկրի լսել զիմաստութիւն Սողոմոնի: Վարժեցաւ մովսէս ամենայն իմաստութեամբ եգիպտացւոցն: Հեթանոսք զիմաստութիւն խնդրեն: Կորուսից զիմաստութիւն իմաստնոց: Յիմարեցոյց այ զիմաստութիւն աշխարհիս այսորիկ: Ահա աստուածպաշտութիւն է իմաստութիւն. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Ἐπιστήμη. Scientia. Մակացութիւն, որպէս գիտութիւն, հանճար, խելամտութիւն. Իլմ. *Ոչ գոյ 'ի նոսա իմաստութիւն: Իմաստութեամբ նորա տարածեալ է համատարած: Լաւ եղէ, երկուցեալ պատմել զանձին իմոյ զիմաստութիւն: Հովուեսցեն զձեզ իմաստութեամբ: Բազմութեամբ իմաստութեան քոյ և վաճառաց: Ի վերայ գեղոյ իմաստութեան քոյ: Խորհրդակից է այ իմաստութեանն: Զճանապարհս իմաստութեան ոչ ծանեան. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Σύνεσις, σοφία. Intelligentia, sapientia. Հանճար. ուշիմութիւն. ճարտարութիւն. Խէյփ. աքըլ. Փէրասէթ. *Ի սիրտ ամենայն իմաստնոյ ետու զիմաստութիւն, և արասցեն զխորանն վկայութեան. ևն: Իմաստութիւն 'ի գաւիթ ... Զի ոչ գոյ 'ի նոսա իմաստութիւն: Կրտսեր իմաստութեան (կամ իմաստութեամբ): Զարմանային ընդ իմաստութիւն և ընդ պատասխանիս նորա: ճարտարապետեան իմաստութեամբ կազմեաց: Կանայք մանկին իմաստութեամբ: Խօսեցաւ կինն իմաստութեամբ իւրով. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Φρόνησις. Prudentia. Հանճար և խոհականութիւն. *Ած ուսոյց ինձ իմաստութիւն: Զմտաւ ածել զնմանէ կատարեալ իմաստութիւն է: Տեսին՝ թէ իմաստութիւն այ է 'ի նմա՝ առնել իրաւունս: Դարձուցանել զանհաւանս յիմաստութիւն արդարոց: Ալիք իմաստութիւն մարդոյ են (յն. ալիք իսկ է մարդկան՝ իմաստութիւն). ևն: *Իմաստութիւն զխոհականութիւն ասէ, որում և այլ առաքինութիւնք հետևին. Նիւ. Բնաւ:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Ἀίσθησις. Sensus. Զգօնութիւն. հանճար. խորհուրդ. *Անմիտք ատեցին զիմաստութիւն: Զիմաստութիւն շրթանց իմոց պատուիրեմ քեզ: Իմաստութիւն արդարոց յաջողեալ է: Որ սիրէ զխրատ՝ սիրէ զիմաստութիւն: Խորագէտք զօրանան իմաստութեամբ: Սէրն ձեր ևս քան զևս առաւել լիցի 'ի գիտութեան և յամենայն իմաստութեան. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Ἔννοια. Cogitatio. Խորհուրդ. մտածութիւն. *Ընտասցէք ստանալ զիմաստութիւն: Քո իմաստութեամբդ մերժիմ 'ի նմանէ: Պահեա՛ զխորհուրդս իմ և զիմաստութիւն. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Σοφῶς. Sapienter. συνετῶς, intelligenter. φρονίμως, prudenter. Իմաստնապէս. իմաստնաբար. հանճարով. ճարտարութեամբ. իբրև զխոհական. Խէյփօվ. աքիլանէ. *Մինթէ ասիցէ արարածն ցարարիչն՝ թէ ոչ իմաստութեամբ արարեր զիս: Իմաստութեամբ հնարս խնդրէ՝ զինչ կանգնեսցէ զնա. Ես. իը. 16: Խ. 20: *Գովեաց տէրն զտնտեսն անիրաւութեան, զի իմաստութեամբ արար. Ղկ. ժզ. 8:

ԻՄԱՍՏՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Σοφή, πάνσοφη. Sapiens mulier, sapientissima. Իմաստուն կին. *Զայնպիսի իմաստուհի (զտիկինն սաբայ) զարմացոյց: Հոգիք բարբեաց, ով իմաստուհի կին, նմանեալ են աղբերաց բղխման. Աճառ. Ծ. Ժ: *Տէրն զիմաստուհին զայն պոռնիկն ոչ ասաց թէ երկեաւ, այլ թէ յոյժ սիրեաց. Վրք հց. Փ:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ, տնոյ, տնոց. ա. Σοφός. Sapiens. Ունող իմաստութեան. մտաւոր. գիտուն. Խէլաւի. աքըլլը. որպիսի լինի միայն իմացական և բանական արարած, յետ այ՝ աղբերն իմաստութեան. *Մի իբրև անիմաստք, այլ իբրև իմաստունք: Իմաստնոց և անմտից պարտապան եմ: Ծածկեցեր զայս յիմաստնոց և 'ի գիտնոց, և յայտնեցեր տղայոց: Ոչ գոյ ոք իմաստուն 'ի ձեզ. ևն: *Միայնոյ իմաստնոյն այ. Հռ. ժզ. 27: *Առնել զբանաւոր զիմաստուն և զխօսուն արարածն 'ի մէջ անբան անխօս անիմաստ արարածոցն. Ագաթ: *Այս օձիցն և կարճացն է բարք. և արդ մի՛ նմանիր նոցա դու, որ բանաւոր ես և իմաստուն: Ո՛չ իբրև զանասունս ստեղծ զմեզ ած, այլ հոգեւորս և իմաստունս. Սրփ. յէ. Փ: ա. պ. ծ:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. Σοφός. Sapiens. Երևելի իմաստութեամբ և հանճարով յոր և է կարգի. *Առաքեաց կոչեաց զամենայն իմաստունս եգիպտոսի: Եւ դու խօսեցիր ընդ ամենայն իմաստունս մտօք: Կանայք իմաստունք իշխանաց նորա: Եւ առ անտի կին մի իմաստուն: Եւ տէր իմ իմաստուն է ըստ իմաստութեան հրեշտակի այ: Որ հատանէ իմաստնոց՝ հանճարով: Լուարուք ինձ իմաստունք: Այր իմաստուն՝ որ գիտիցէ քանդակել զքանդակս ընդ իմաստունս իմ: Ո՞ւր իմաստուն, ո՞ւր դպիր. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. որպէս Իմաստասէր. փիլիսոփայ. և իմաստակ. սոփեստէս. *Ոչ երկինք շրջին, զորմէ ասեն արտաքին իմաստունքն՝ թէ մերթ 'ի շրջելն ծածկեն զլուսաւորսն, և մերթ յայտնեն. Եղնկ: *Յիմաստնոց եպիկուրոս և մելիտոնոս. Մոգ. ծփ: *Քան զիմաստունսն և քան զբանիբունսն զօրագոյն. Ոսկ. մ. ե. 27:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. Νοήμων. Intelligens. Խելամուտ. խորհրդական. հանճարեղ. ուշիմ. Խէլաւի, Բան հասկըցօղ. Խէյփ Բանէցընօղ. աքիլ. *Որդի խրատեալ՝ իմաստուն լիցի. ապրեցաւ 'ի խորշակէ որդի իմաստուն: Ընդունելի է թագաւորի սպասաւոր իմաստուն: Ծառայ իմաստուն տիրեսցէ տերանց անմտաց. ևն:

կմ՝ Συνετός, συνίων. *Ի սիրտ ամենայն իմաստնոց ետու զիմաստութիւն, և արասցեն զխորանն. ևն: Կին իմաստուն և բարեպաշտօն օրհնեսցի: Իշխանք տանեոսի իմաստունք խորհրդականք թագաւորի: Ո՞վ է այր իմաստուն՝ և 'ի միտ առցէ զայս: Սերգեայ պօղոսի առն իմաստնոյ: Կորուսից զիմաստութիւն իմաստնոց: Յաւուրս զաքարիայ իմաստնոյ: Ամենայն զեառացի՝ որ ոք էր իմաստուն նուագարանօք երգոցն: Որ իմաստունն է՝ 'ի ժամանակին յայնմիկ լռեսցէ: Ամենայն ինչ ուղիղ է իմաստնոց. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. Φρόνιμος. Prudens. *Խնդրեա այր մի իմաստուն և խորհրդական: Ետու քեզ սիրտ իմաստուն և հանճարեղ քան զամենայն իմաստնոց եգիպտոսի: Որ ետ որդի իմաստուն դաւթի: Դարձուցանէ զիմաստունս յետս: Մի լինիր իմաստուն յաչս անձին քո: Այր իմաստուն զլռութիւն սիրէ: Ծառայեսցէ անմիտն իմաստնոյն: Խնդրեսցեն զհանճար առ յիմաստնոց դիւրաւ. ևն:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. Τεχνίτης. Artifex. Ճարտար. արուեստագէտ. Վարպէտ. Ուսթա. *Կապուտակ և ծիրանի հանդերձ նոցա՝ գործ իմաստնոյ ամենայն. Երեմ. Ժ. 9:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. Σοφός, συνίων, ևն. Ըստ այ և ճշմարիտ իմաստուն կոչի և է սուրբն. առաքինին, աստուածպաշտն. վասն որոյ *կեանք իմաստնոց» մակագրի գիրք Փիլոնի վասն նահատակեացն սբց: *Իմաստունք ծագեսցեն իբրև զլուսաւորութիւն 'ի հաստատութեան: Անօրինեսցին անօրէնք, և ոչ առնուցուն 'ի միտ ամպարիշտք. և իմաստունք իմասցին. Դան. ժբ. 3. 10: *Յոյլ աշխարհ գնան, ուր անդ զանազանի պատիւ իմաստնոյն յանզգամին պատուհասէն. Լմբ. ծղ:

ԻՄԱՍՏՈՒՆՆ. սեպհականեալ անուն Սողոմոնի. որպէս և գիրք իմաստութեան՝ նորա է համարեալ, և է 'ի բերանոյ նորա. *Խրատ այ իմաստունն, մի՛ որ 'ի յոր առնէր գանձանալ առ տէր. Խոսր:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. որպէս Իմաստնական, խոհական. իմաստաւոր. *Երեւք առն հանճարեղի իմաստունք: Ոսկի խնծոր ընդ սարդիոն յեռեալ, այնպէս է խօսել զբանս իմաստութեան. Առակ. ժէ. 24: իէ. 11: *Իմաստուն անուանի, կմ՝ ողջութիւն, խորհուրդ, կարողութիւն, հարցուած. Սահմ: Փորփ: Պիտ: Յհ. կբ: Սարգ:

ԻՄԱՍՏՈՒՆ. մ. Σοφῶς. Sapienter. Իմաստնապէս. իմաստութեամբ. *Զայս գործ ոչ իմաստուն գործեցեր. Նշն. Փ: Խոկ Ես. ւմ. 8. *Ուղիղ իմաստունս խորհեցան». Իմն, իմաստուն բանս կամ իրս. συνετά.

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԻՄԱՍՏՆԱՑՈՒ-

ՑՈՒՆԵԼ. Σοφίζω, συνετίζω. *Իմաստուն առնէ զողջս։ Զծերս նոցա իմաստուն արասցէ։ Որք կարող էին իմաստուն առնել զքեզ։ Իմաստուն արարից զքեզ, և խելամուտ 'ի ճանապարհս յոր և գնասցես։ Ի ճանապարհս արդարութեանց քոց իմաստնացուն առ զիս. ԵՆ.։ Որպէս և կր. իմաստուն լինել՝ նոյն է ընդ իմաստնանալ։

ԻՄԱՐՄԻՆԷ, նէի. գ. Բառ յն. Իմարմէնի, Ἑιμαρμένη. Sors, fatum. Բաժին. վիճակ. որպէս բախտ, հրամանք, ճակատագիր. *Յաստեղս և այլ ինչ չար կրօն մուծանէ, և իմարմինէ (կմ՛ իմարմին) որ է բախտ. Ոսկ. Տիմ.։ *Ի համբաւեալ իմարմինէէն։ Եւ ոչ զիմարմինէին ըղբաշխի և զբախտի առասպելս 'ի մէջ բերել. Սեբեր. Է։

ԻՄԱՑ. մանաւանդ } Νόησις, νόημα.
ԻՄԱՑՔ, ցից. գ. } Intelligentia, cogitatio. Իմացումն. իմաստ. խորհուրդ. միտք. *Լցեալ զնոսա ածայնովք լուսաւորութեանք, և կատարեալ ամենայն հանճարով ածպետականացն իմացից. Դիոն. էկեղ։ *Ի խաղաղական կարգաւորութեան բազում իմացք ալ. Նեղոս։ *Ընդդէմ բազմախաղ իմացիցն մարտնչէր. Վրք հց. Յ։ *Եթէ իցէ իմացս 'ի գժտիս, և գարմանս 'ի գիւէն. Ոսկիփոր։ *Զանիրան ունին, որ է հոգւոյն իմացքն, և մտաւորական տեսութիւն. Եղն Տփ. *Իմացք անբարտաւանութեն, և հոգի անհաւատ. Մաշտ։

ԻՄԱՑ ԱՌՆԵԼ. Իմացուցանել. զեկուցանել. խաղէր էԲՏ. *Երթեալ 'ի տունն, իմաց արար ընտանեացն. Վրք հց. Իզ։

ԻՄԱՑ ԼԻՆԵԼ. Իմանալ. տեղեկանալ. *Նախ իմաց լեր (կամ՛ նախիմաց լեր) զանէրունական օրինագրութիւնն. Թէոդոր. մայրք։

ԻՄԱՑԱԳՈՅՆ. ա. Իբր իմանալի առաւել, և ոչ զգալի. կամ՛ խորիմաց իմն (իմաստ). *Անուանակիր եղեալ անորակին ըստ իմացագունին ծայրագոյն պատուով (սրբազանին). Անյ. բարձր։

ԻՄԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Νοητός. Intelligibilis. Իմանալի. որ միայն է տեսանելի, և ոչ աչօք. *Եւ այս է յոյժ պղանչելի և իմացական տեսութեանք. Եղիշ. խաչ։ *Իմացական 'ի վեր քան զբան՝ ածախաչ, որ է գործի կենաց. Անյ. բարձր։ *Իմացական՝ որ միայն իմանի, այսինքն ածախաչ եղեալ գործի սպանման, և նոյն գործի կենաց. Շ. բարձր։ *Իմացական մաքուր նուիրքք, և մտաւորին պատարագօք. Նար. խչ։ *Չէ անհնարին զայս իմանալ՝ թէ կարգեցան, զորդ իմ պայծառ, ունել զխորհուրդ իմացական. Շ. իմ եղոտ։

ԻՄԱՑԱԿԱՆ. Νοητικός. Intelligendi vi praeditus, intellectualis. Իմացող. իմացուն. որ իմանայ. *Իմանալ տայ՝ որոց միտս ունին իմացական. Խոսր։ *Սահմանէ իմացականս միտս զիս յաթոռ առաջնորդութե. Լմբ. ող։

ԻՄԱՑԱԿԱՆՆ. գ. Միտք. իմացող զօրութիւն. *Հաւատքն իմացականին է ներգործութիւն։ Հաւատամք իմացականիս գիտութեամբ. Լմբ. էր ընտ էղբ. և պտրգ։

ԻՄԱՑԱԿԱՆՔ. Հրեշտակք. հոգեղէնք. *Այս են հրաշք զարմանալիք 'ի վեր քան զմիտս իմացականաց. Անան. էկեղ։ *Իմացականքն անայլայլելիք են ըստ էութեանն. Նիւս. բն։ *Ինն են ածային դասք իմացականացն. Մաշտ. 'ի տէրն։

ԻՄԱՑԱԿԱՆԱԲԱՐ. } մ. Νοητῶς. Intelligibili ratione. Իմանալի օրինակաւ, հոգեպէս.
ԻՄԱՑԱԿԱՆԱՊԷՍ. }

հոգեւորապէս. *Ո՞րպէս բնակէ ած 'ի սրբումն կարծեսցուք զգայապէս, այլ իմացականաբար. Լմբ. ող։ *Յարժանաւոր հոգւոյն շահմարանս առագաստեալ իմացականապէս. Կղմնտ։ *Զնոյն տեսութիւն մեզ ընծայելով իմացականապէս. Սարգ. Վերջ։ *Զհոգին կենդանի 'ի նմա տպաւորէ, և իմացականապէս խառնէ. Լմբ. առ։

ԻՄԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իմացական գոլն. իմացողութիւն. իմացումն. *Ասաց՝ ըստ իմացականութեն լուսափայլել նոցա. Մաշտ. 'ի տէրն։ *Երեսքն՝ որ իբրև զարեգակն՝ յայտ առնէ զպատուելութիւն նորա իմացականութեանն՝ տեսութբ զածային իմաստութիւն. Լմբ. յայտն։

ԻՄԱՑԻԿ Է. Բառ անստոյգ., իբր իմանալի է. *Ոչ հեռի 'ի գիտութէ իմացիկ է». (այլ ձ. 'ի գիտաւորութենէ իմացիս). Բրս. փնչտառօղ։

ԻՄԱՑՈՂ. Որ իմանայ. իմաստուն. բան հասկցօղ. արէֆ. *Յառաջահայեաց և իմացող միայն գիւրին է անաշխատ ճանաչել. Փարպ։

ԻՄԱՑՈՂԱԲԱՐ. մ. որ և ԻՄԱՑՈՂԱՊԷՍ. Իմանալի օրինակաւ. *Բան ասեմք ոչ ամենայն իրգք, զոր 'ի ձեռն լեզուիս ճայթման, այլ և զոր 'ի միտս իմացողաբար շարժեալ. Կիւրղ. գնչ։

ԻՄԱՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Իմացական. իբր իմանալի, և իմացող. *Վերահայեցողութք իմացողական աչացս։ Տեսար են իմացողական հայեցողութք զքեզ տեսանել։ Իմացողական միայն հաւատով. Լմբ. պտրգ։

Կամ՛ որպէս յն. Διανοητικός. Ad cogitationem pertinens. Մտաւորական, խոկացողական. *Ոչ մի 'ի բանականացն շարժութեց երևի յանբան կենդանիս ... և ոչ այլ ինչ յիմացողականացն է 'ի նոսա։ Մաքրագոյն է տեսականն (հեշտութիւն) քան զգործականն, և մարդոյ՝ իւր, ըստ որում մարդ է, իմացողականքն. Նիւս. Փ. և ծՃ։

ԻՄԱՑՈՂԱԿԱՆՆ. գ. Διανοητικόν. Cogitatio. Միտք. խորհուրդ. *Իմացողականին են սեռականապէս դատելն և հաւանելն։ Տեսողականն աւանդէ իմացողականին զերևոյթն. իսկ իմացողականն կամ՛ խորհեցողականն յինքն առեալ և դատեալ՝ առաքէ առ յիշողականն։ Զգայութեանցս սկզբունս և արմատս զառաջով կուռէ փորուածս խելացն առեմք գոլ. և իմացողականին զմիջինն, և յիշողականին զյետոյսն կուռէ. Նիւս. ծԲ. ծԳ։

ԻՄԱՑՈՂԱՊԷՍ. Տ. ԻՄԱՑՈՂԱԲԱՐ. *Զած տեսեալ իմացողապէս. Լմբ. պտրգ։

ԻՄԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Իմացումն. իմանալն. հասողութ. և ըմբռնումն, կամ՛ ըմբռնողութ. իմացական կարողութ. Վերածել զմիտս ամենեցուն առ իմացողութեն լուսոյն։ Տեսին զած զառք քահանայիցս իմանալի հայեցողութք հաւատոյ, շօշափելին և զբանն կենաց իմացողութք ձեռօք. Լմբ. պտրգ։ *Ոչ է իմացութիւն իմացողութի, և ոչ իմանալի. այլ իմացութի է յառաջ եկեալ իմաստքն, և իմացողութի է զգայութի յորում կայ իմացուն. Եւագր. ԻԵ։

ԻՄԱՑՈՒԱԾ, ոյ, ոց. և ի, իւ. գ. Νόημα, ἔννοια. Intellectio, cogitatio. Իմացումն. իմանալն. իմացողութիւն. ծնունդ մտաց. խորհուրդ. ուշ. *Ոչ գանգատեալ մտօք խօսիցիմք, այլ իմացուածով զբանն բերիցեմք։ Ամենայն երկիւղիւ ընդ նմա և վասն նր բնաւ իմացուածովք աւարտել զբանն. Խոսր։ *Սուրբ գագէտ իմացուածիւ ծանուցեալ։ Զնոյն բարեաց իմացուածս յայտ ածեալ. Ցհ. կԲ։ *Ճեղքեն զբանն ու թիւր և տկար իւրեանց իմացուածոցն. Շ. ԲղԲ։ *Յառաջ գան 'ի յառաջնոյն իմացուածէ յերկրորդն։ Իմացուածք նոցա ոչ են ըստ մերոց իմացուածոց. Մաշտ. 'ի տէրն։

ԻՄԱՑՈՒԱԾ. Νόος, νοῦς. Intellectus, mens. Իմացական զօրութիւն. միտք. *Զանսպառ խաղացմունս ածայնոցն 'ի քեզ շնորհացն և զանգուլ հոգւոյն 'ի վերայ քո իմացուածոցդ շարժմունս ծանեայ. Խոր. ա. 1։ *Թէ առաջինն և միջին փորուածքն կրեն ինչ, իմացուածքն հանդերձ զգայարանօքն հասանելին. Նիւս. բն։ *Առատուն իմաստութեն ած և գատապատանի նորա անցանէ զիմացուածով մարդկան. Լծ. ածոբ։ (Որք բերին և 'ի ա նչ։)

ԻՄԱՑՈՒԱԾ. Իմաստ բանին. գիտաւորութիւն բովանդակեալ 'ի բանին. *Գիրս ստանալ ... զի 'ի նոցանէ զբանն և զիմացուածս ընթեռցէք 'ի միտս ձեր. Ոսկ. յհ։

ԻՄԱՑՈՒԱԾ. Φρόνησις. Prudentia. Խոհականութիւն. իմաստութիւն. *Ձերոցդ իմացուածոյ խորհուրդ, և մերոյս հաւատոյ բանն. Ամ. Փ։

ԻՄԱՑՈՒԱԾ. Αἴσθησις. Sensus. Զգացումն. ըմբռնումն զգայութեց. *Արդի իմացուածովս զգայութեց մաքրոց իմանամք զերևելիս. Եւագր։

ԻՄԱՑՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Νόησις. Intellectus, mens. Իմացութիւն. իմացական կարողութիւն. միտք. *Իմացուածք ածայնոց իմացուածութեանց ոչ են ըստ մերոց իմացուածոյս 'ի վայր խոնարհմամբ բաժանեալ. Մաշտ. 'ի տէրն։

ԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Νόησις, διανόημα. Intellectus, intellectio, cogitatio. Իմացումն. իմացողութիւն. ըմբռնումն, և խոկումն. *Սիրտ հաստատեալ յիմացութիւն խորհրդոյն. Սիր. ԻԲ. 29։ *Իմացումն զանազանապէս ասի. զի այլ է սոսկ իմանալն, և ոչ հաւանելն, և այլ է հաւանել իմանալոյն. Լմբ. ող։ *Ուղիղ իմացութի բանիցն պատրաստէ միայն 'ի բարձր տեսութիս ելանել. Ոսկ. յհ։ *Եթէ կամեսցիս, փոքր ինչ ասասցից իմացումն օրինակաւ. Կղմնտ։

ԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. Νόημα. Sensus. Իմաստ. իմացուած. միտք բանին. *Լակոնացիքն բազում իմացութք, և ոչ բազում բանիւք վարէին. Պղատ. օրէն. ա։ *Բարձրագոյն իմացութի է այսմ խոնարհ բանին։ Որ խոնարհագոյն թուի, ունի 'ի ծածուկ զբարձրագոյն իմացութիւնն։ Զինչ 'ի գիրս իմացուք են՝ իմանալ և 'ի միտ առնուլ. Ոսկ. յհ։ *Ըստ կարի խուզողութք ես փնտռեկել առաւել այնոցիկ, որք խնդրեն զիմացումն. Լմբ. պտրգ։ *Միտքս կրող եղեալ ածային իմացուեն». այսինքն իմաստից, կամ տեսութե միտաց. Լմբ. ծղ։

ԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. Νόημα, νόος, νοῦς. Intellectus, mens, ingenium. Իմացական զօրութի. միտք. *Ոչ չափին բանիւք կամ իմացութիք շնորհեալքն 'ի ժամուս յայսմիկ. Խոսր։ *Լուսայ 'ի նոցանէն զնոյն տկարութի իմացուե նոցա. Նար. էրգ։ *Կայք ամենայն և շարժութի իմացութեանցն և անձանց՝ (ա հոգւոց) և մարմնոց. Դիոն. ածայ։

Կամ՛ յոգն. Իմացութիւնք, իբր Հրեշտակք, որ միտք են բոլորովին. իմանալիք. հոգեղէնք. *Զգալեօք պատկերօք զերկնայինն գրեաց իմացութեանն։ Յերկնայնոցն իմացութեց քահանայապետութիս, որպէս կարող եմք, 'ի վեր հայեցուցք. Դիոն. էրկն։ *Իմացուեիս կոչեն և յանուանց իմաստունսն զիմանալիս և զհրեշտակականս զօրուն. Մաշտ.

'ի տէրն ։ * Գորք վերնական իմացութեանց հպարտոյնք առ քեզ հանդիպանելով. Անան. էկեղ ։

ԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. 'Αίσθησις. Sensus. Ազդումն. ըմբռնումն 'ի ձեռն զգայարանաց. զգայութիւն. * Այն որ 'ի մէնջ տեսանի (կամ տեսութեան) հաւատարիմ է քան զայլ իմացութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 25 ։ * Մի թողուր զեւ 'ի զգայարանացս իմացութիւն. Լմբ. ող ։ * Մերկասցիր զիմացութիւն (այսինքն զքո խելս կամ զզգայութիւն), ուրասցիր զմարմին. Կլիմաք ։

ԻՄԱՑՈՒՄՆ, ցման, անց. գ. Νόημα, νόησις. Intellectio, intelligentia, cogitatio, sensus, եւ. իմանալն, եւ իմանիլն. իմացութիւն. ըմբռնումն մտօք. գուշակութիւն մտաց. հասկացողութիւն, հասկընալը. անդլայըլ. * Որքան փոքրկութիւն մտաց մերոց կարէ ձգել յիմացումն. Խոսր ։ * Իմացականացն 'ի ձեռն մտացն լինի իմացումն. Նիւս. բն ։ * Ոչ զխոտացին զանեսիլն (զաքարիայի), այլ միայն իմացմամբ նկատեցին՝ նշանս եւ զօրութիւն ինչ լինել 'ի տեղւոջ սրբութեան ։ Հրեշտակքն եւ այլքն մարմնաւորքն (աչօք) ըստ մարմնի իմացմանցն տեսանէին... եւ դուք իմացմամբ տեսանէք առաւել քան զչարչարանացն. Կիւրղ. ղկ ։

Կամ խոկումն. մտածութիւն. * Զիմանալի հոգին միշտ յիմացումն էր, եւ 'ի յոյս հանդերձեալ կենացն կրթէ ։ Իմացումն մտաց եղանէ յերկինս, ընթանայ 'ի ծագս աշխարհի, յիշէ զանցեալսն. Լմբ. ող ։ * Խորհուրդ յղութիւն է մտաց, եւ բան՝ ծնունդ է իմացմանց. Արծր ։

ԻՄԱՑՈՒՄՆ. մանաւանդ՝ ԻՄԱՑՄՈՒՆՔ. խորհուրդք. հնարք. դատումն. միտք կամ իմացեալ թիւր. * Խորհեալ չարաչար իմացմունս առնն 'ի միտս իւր ։ Զայս ամ՛ չար իմացմունս իմացեալ օրէնոյ սեպհին. Փարպ ։ * Ետուն տանել զթուլութն լի թունիւք սատանայական իմացմամբ. Արծր. գ. 61 ։ * Հրէական իմացմանց հետեւեալ հայհոյեաց զամենասուրբ կոյսն. Խոր. գ. 61 ։

ԻՄԱՑՈՒՄՆ. իմացական կարողութիւն. միտք. * Սզքա ամենեքին իմացմամբ ըմբռնուին, եւ ոչ զգայարանօք. Լմբ. ժող ։

ԻՄԱՑՈՒՄՆ. 'Αίσθησις, νόησις. Sensatio, sensus, perceptio. Զգալն յանձին. ըմբռնումն մտօք եւ զգայութեամբ. * Եթէ ունկնդիր լեալ (բանից մերոց) եւ 'ի ձեռն գործոց ցուցումն ընձեռէք, իմացումն ոչ առցուք քրտանց եւ աշխատութեան մերում. Ոսկ. յհ. ա. 21 ։ * Ոչ տագնապի եւ աղօթէ առանց իմացման տագնապի եւ աղօթելոյ. ԱԲ. ղ ։

ԻՄԱՑՈՒՆ, ցնոյ, ոց. ա. Տ. ԻՄԱՍՏՈՒՆ. * Անկցի հոգն 'ի սէրս առն իմաստնոյ. որ իմացունն է՝ միշտ հոգս ունի ։ Իմացունն հանապազ յղնութիւն է՝ զբարին եւ զչարն բացատրել 'ի միմեանց. Լմբ. առ ։ * Մեծ եւ առաջին այս է խնդրուածոցն՝ 'ի ճանապարհս օրինացն էոյ իմացուն լինել ։ Զներքին մարդս արա իմացուն. որոց ունանց. իմանալի քոցդ փառաց. Լմբ. ող ։

ԻՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Συνίημι, συμβιβάζω, συνετίζω, ὑποδιδάσκω. Intelligentem facio, instruo, instituo, subdoceo. Տալ իմանալ. խելամուտ առնել. ուսուցանել. ինաչնէլ. հասկցնել. անլամնոփ. * Իմացուցանեմ զոգա զհրամանան էոյ. Եւ. ծէ. 16 ։ * Իմացուցանել խորայէլի զամենայն օրէնս. Ղևտ. ծ. 11 ։ * Իմացուցանէին (զօրէնսն) ժողովրդեանն. Նեեմ. շ. 8 ։ * Իմացո նմա զտեսիլդ. Դան. է. 16 ։ * Եւ իմացուցեալ՝ ածին վնասս առաջի իշխանացն. Բ. Եզր. ե. 17. (որ հայի եւ 'ի յաջորդ նշ.)

կամ Ὑποδείκνυμι. Ostendo, demonstro. Ցուցանել. ուղ առաջ առնել. ծանուցանել. զեկուցանել. * Իմացուցանէր թագաւորին վասն իմ զգլխակուռան թաղելոյ. Տոբ. ա. 22 ։ * Որպէս չարախօսացն մերոց իմացուցեալ է ձեզ զմէնջ. Փարպ ։

Կամ Ցուցանել՝ որպէս Ի դէմս բերել, եւ յայտ առնել. * Բան առ բան եղյծ, եւ իմացոյց ձեզ ։ Իմացոյց ձեզ զօրէնս ձեր. Եղիշ. է ։ * Յորժամ ընդ ումեք ասիցէ, 'ի հարկէ երկուս իմացուցանէ. Պրպմ. խէ ։

ԻՄԱՑՔ. Տ. ԻՄԱՑ, ացք ։

Ի ՄԵՐԿՈՒՑ. Տ. ՄԵՐԿ ։

Ի ՄԷՋ, Ի ՄԻՋԻ. Տ. ՄԷՋ ։

Ի ՄԻԱՍԻՆ. մ. Ἅμα, ὁμοῦ. Simul. Միաբան. զուգաց. զոյգ ընդ այլսամ. համագերձ ընկերօք. միանգամայն. Թէպէտ. մէկփեղ. պիրլիքտէ, պէրապէր. * Բնակել 'ի միասին ։ Գնային երկոքեան 'ի միասին ։ Իշխանք ժողովեցան 'ի միասին ։ Խորտակեսցին անօրէնք եւ մեղաւորք 'ի միասին ։ Գանձարան 'ի միասին եղիցի մեր ։ Ընթանային երկոքեան 'ի միասին ։ Էին 'ի միասին. եւն ։ * Երկուց անարարաց 'ի միասին չէ մարթ լինել. Եղնիկ ։ * Ժողովեալ 'ի միասին ամենայն նախարարացն. Խոր. գ. 68 ։

Իբր Միանգամայն. համանգամայն. (օտար ոճով.) * Գոլով շնացող եւ սպանող 'ի միասին. Լմբ. ող ։

Ի ՄԻԱՍԻՆ ԷԱԿԱՆ, կամ ՄԻԱՍԻՆ ԷԱԿԱՆ. Ὁμοούσιος. Consubstantialis. Միասնական. համագոյ. * Ընդէ՞ր ասացես ասեն զմիասին էականն ։ Ի բաց առ դու նախ զստարէականն, զի մի 'ի դիմի հարկանիցի քեզ 'ի միասին էականն ։ Ի միասին էականն է անուն հօր եւ որդւոյ. Սեբեր. բ ։ Եւ Ա՛մ. ստէպ ։

Ի՞Մ ԻՄԻՔ, ի՞ւ իւիք. Տես զկնի բառիցդ՝ Ի՞Մ, Ի՞Ն, եւ Ի՞ՆՉ ։

ԻՄՆ, յիմեմնէ. (որպէս եւ 'ի ձայնիցս իր, իք. կազմին հոլովքդ՝ Իրիք, իմիք, յիմեքէ, իւիք). ա. Τις, τι. Quis, quid; aliquis, qua, quod. Չէզոքն մասնական անուանս Ոմն, եղակի եւեթ՝ եթէ հոլովականն եւ եթէ անհոլովելն. ինչ. ինչ մի. մի. մի ինչ. իր ինչ. Պէյ բան, ձը. իշ ձը. պիր չէյ, նէսնէ, նէսնէ. * Ահեղ իմն է տեղիս այս ։ Այլք այլ իմն աղաղակէին ։ Եթէ վասն այլ իրիք խնդիր իցէ ։ Վասն խառնութեան իրիք եղելոյ ։ Առանց իրիք յանցանաց ։ Ի նազարեթէ մարթ ի՞նչ իցէ բարւոյ իմիք լինել ։ Միթէ կարօտացա՞յք իմիք. եւ ո՛չ իմիք ։ Աղնուականք իմն (այսինքն իմիք իրի) ցանկացեալ են ։ Բարկութ իմն (այսինքն իւիք) հասեալ 'ի տեղի անդր ։ Եւ ոչ միով իւիք հանդիստ գտաւ. եւն ։ Իսկ Եփես. ա. 22. * Զնա ետ գլուխ 'ի վերայ ամենայն իրիք եկեղեցւոյ ո. յն. 'ի վերայ ամենայնի՝ եկեղեցւոյն. լտ. 'ի վերայ ամենայն եկեղեցւոյ ։ * Հուրն՝ ցօղ իմն է զովական. Նար. ծգ ։ * Բարւոյ իրիք լինելն պատճառ. Ը. Տփղ ։ * Առանց յանցանաց իրիք. Եղիշ. է ։ * Առանց իմիք աշխատութեան, կամ փառաց. Յհ. կթ ։ * Նուաղեալ յախտէ իմեմնէ ասէս յօքնակուռ ընթերցմանն ։ Ի տեսութենէ իմեմնէ դարձեալ լինիմ ։ Ո՛չ 'ի թերութէ իմեմնէ 'ի կատարելութիւն եկեալ. Մագ ։ Սարգ ։ Վաներ ։ * Լեալ յումեքէ, եւ յիմեքէ ։ Ի մարմնոյ, եւ ոչ յայլ իմեքէ ։ Իբր 'ի պարապտութէ իմեքէ. Եղնիկ ։ Կիւրղ. Եւ ։ Նար. գ ։ * Որ ամենայնիւ սատեմ, եւ ոչ միով իւիք ճշմարտեմ. Նար. ե ։ * Այլով իւիք տանջանօք ։ Օրինօք իւիք. Ճճ ։ * Իբր խնթանալ իմն՝ ընդոստուցեալ բանիւ ։ Ընդ կրիւք իմն դրաւեցաւ. Յհ. կբ ։ Նար. հ ։ * Իբր պէտական իմիք պատճառեալ ։ Իբրեւ տապարաւ իմիք հատին. Նար. յա ։ Տօնակ. ստէպ ։ Իսկ Սիր. խա. 19. * Պատկառեսջիք 'ի վերայ իմիքէ բանիւս իմով ո. յն. 'ի վերայ բանից իմոց ։ (Ուր եւ խբ. 22. նոյնպէս անստոր հոլով կայ, ուսմբիւ) ։

ԻՄՆ. որպէս ՈՄՆ. ղք. մանաւանդ թէ Թարգմանաբար (զորմէ զկնի). * Ընդունել արս իմն երեւելիս ։ Որ դրեթէ մարգարէութիւն իմն վասն մանկանն կին գտանէր. Յհ. կբ ։ * Իբրեւ զօրայ իմն անկատար 'ի ձեռն հրաշիցն կերակրելով. Նիւս. կազմ ։ * Ճշգիւ պահանջէ իբր 'ի պարտականէ իմեմնէ. Խոսր ։ * Իբր զհեղքեալ իմն կալանաւոր. Նար. հէ ։

ԻՄՆ. Թարգմանաբար իբր 'ի զարդ, կամ 'ի տալ ինչ զօրութիւն յարակից անուան եւ բայից, իբրու՝ Գրեթէ, գուցէ, եւն. * Ցայս իմն այսպէս առնէր. բ. Մ. բ. 9 ։ * Բիւրապատիկ իմն էին յայս եւ 'ի սոյն աղօթք ժողովելոցն. գ. Մ. ա. 11 ։ * Կամէին իմն, թէ փոխեսցուք զնա 'ի գործոյ անտի. ա. Մ. ծա. 63 ։ * Ցանկարծակի իմն եղաք. Իմ. բ. 2 ։ * Օտարոտի իմն դէց թուի պատմիչ քննելոյ. Գծ. ծէ. 18 ։ * Մտադիւր իմն անսայիք անմտաց. բ. Կոր. ծա. 19 ։ * Ցուէս իմն խորոխ խտաւոր ։ Նորընծայ իմն հիւրամեծարութեան ակնկալեալ սպասէր ։ Ոչ կարօտանային մաւրացիկ իմն առնլով յայլոց ։ Լափիկ իմն ծածկեցաւ յամբոխին. Յհ. կբ ։ * Սարչացաւ իմն, այլ ոչ կատարելապէս գայր 'ի ճշմարտութիւն. Նանա ։ * Ըմբռթի իմն թագաւորութիւնն. Խոր. բ. 54 ։ * Անդստին իմն գոգցես փութացեալ ձեռալին. Պիտ ։ * Ի դէպ իմն օրինակեաց նոցա. Ը. Տփղ ։ * Միխիթարիս մեծ իմն պարապեալ. Նար. կ ։ * Ցաճախապոյն քան զայլոցն իմն ճառէ. Ոսկ. Տփղ ։

ԻՄՆ ԻՄՆ. իրիք իրիք. իւիք իւիք. Τινα. Quaedam, aliqua, nonnulla. ինչ ինչ. քանի մի. պէսպէս. * Այլոց իմն իմն խոստանան տալ որ չիցէ 'ի ձեռս. Եղնիկ ։ * Ի հրեականէն իւիք իւիք կարի իսկ այլակերպ է. Եւս. քր ։ * Իւիք իւիք արով ծառայեմք քեզ. Փարպ ։ * Մանրախոտ գալարի իմն իմն եւ այլեւայլ եւ որիշ են նմանութբ 'ի միմեանց. Ագաթ ։ * Ոչ գարշի զայնպիսի անուանս զինքեամբ առնուլ մի իրիք իրիք տեսչութեց. Եղնիկ ։ Տես զկնի եւ ԻՒԻՔ, ԻՒԻՔ ԻՒԻՔ ։

ԻՄՆԱՊԷՍ. } Πῶς. Aliquo modo. Օրինակաւ իւիք. ըստ իմիք. իւիք իրօք.
ԻՄՆԷ. մ. }
* Առ ինչ իմնապէս ունել թերեւս ճառեսցի ինչ առ այսոսիկ. Արիստ. առինչ ։ * Բարբարէիք իմնէ. Փիլ. լնգ. ը. 10 ։

ԻՄՈՅԱԿԱՆ. } Տ. ԻՄ, իմոյ. * Ահն բոլորից իմոյական կերպիւ հրաշագործեաց զփրկութիւն. Ջահ. կբ ։ * Նա ինքն է նկարագրեալ՝ իմոյին հարազատն. Ճճ ։ * Ցարեցայց յապաշխարութ զջնումն հանդերձ իմոյին համազուգիւ. Պիտ ։
ԻՄՈՅԻՆ. ա. }

ԻՄՈՅՔ. ա. գ. Իմք իմ. * Ի բնախօսից ոմանք բաժանելով զմարդն՝ ասացին. ես, իմն, եւ իմոյքն, նշանակելով զհոգի, եւ զմարմին. եւ զստացուածս. Սարկ. հանգ ։

ԻՄՈՎՍԱՆՆ. մ. Κατ' ἐμὲ, (ըստ իմում, կամ ըստ իս). Quod in me, (որ ինչ յիս է). Ըստ կարի իմում. կամ Ո՛րչափ անձին իմում կըշռծիս չափ. * Այնպէս որչափ իմովսանն յօժարութբ եւ ձեզ որ 'ի հռովմ էք աւետարանել. Հռ. ա. 15. * Որպէս իմովսանն, այլ որպէս իմ անձին, քեզ շնորհ. Ոսկ. հռ ։ * Սակաւ ինչ իմովսանն՝ ակարութբ չանացեալ. Նիւ. գծ ։

Ի ՄՕՏՈՅ. Տ. ՄՕՏ ։

ԻՆԱՆԻՐ. Տ. ՆԱՆԻՐ:

ԻՆԳՐԷ. կամ ԻՆԿՐԷ. գ. Աջզ. ինչ հալածեից. * Գոհարք հալածեից չորս. ինգրէ, անգրատարագ, ժեռատոր, ծակոտկէն. խոր. Ը: * Հալածէ՛ չորս ազգ. ինկրէ, ևն. Վրդն. ծն:

ԻՆԴԻԿՏԻՈՆ, կամ ԻՆԴԻՔՏԻՈՆ. Տ. ԸՆԴԻԿՏԻՈՆ:

ԻՆԵՐՔՈՑ. ԻՆԵՐՔՍ. Տ. ՆԵՐՔՈՑ, ևն:

ԻՆԾ, } ընձու, կմ ձու, ուց. գ. Πάρ-
ԻՆՁ. } δαλος. Pardus, pardalis. և և Λεόπαρδος. Leopardus. Գազան գիշակեր խայտախարիւ. որպէս կատու մեծ, կամ որք աւելի. Տես և ԸՆՁԱՌԻԻԾ, և ՎԱԳՐ, ՅՈՎԱՁ. անծ. գափլան, փալան, նէմ, փարս, փօրս. եբր. նամէր. * Ինծ առ ուլու մակաղեսցի. Ես. ծա. 6: * Զարթեաւ ինծ 'ի վերայ քաղաքաց նոցա: Եթէ փոխիցէ հընդիկ զմորթ իւր, և ինձ զխայտուցս իւր, և դուք կարող լինիցիք գործել զբարիս. Երեմ. Է. 6: ծզ. 23: * Վաղագոյն առաւել քան զինձս երիվարք նոցա. Ամբ. ա. 8: * Այլ գազան իբրև զինծ (կմ զինձ). Դան. Է. 6: * Երկրորդն 'ի վերայ ընձու. Խոր. ա. 25: * Ինձ թեթևանգամ է և արագաոտն. Վէցօր: * Կացեալ եմ 'ի մէջ աստն ընձուց (յն. ընձաձեւածուց), որ են գունդ զինուորացս. Ածուզ. Է:

ԻՆՁԷՆ. մ. Αὐτὸς ἐγὼ. Ego ipse, ևն. Ես ինքնին. յինէն. յանձնէ իմմէ. ինև. անձամբ. * Ողջ լինիք, և ես ինձէն իսկ ողջ եմ ամենայն իրօք. Գ. Մ. Գ. 8: * Ես ինձէն աչօք տեսի: ինձէն զիս քեզ մատուցի. Եղիշ. Գ. Է: * Զիարդ անձամբ ինձէն զորութիւնն իմ ծանուցեցից. Նար. Ե: Իսկ Մխ. երէմ. * Գիտեմ յոլով զբարիս, որ յայս ինձէն հասին ». իմա, ինձս, անձին իմում:

ԻՆՆ, ինուէք, ինուէց. կամ իննուէք, իննուց, իննուք կամ իննամքք. ա. գ. Ἐννέα. Novem. Երիցս երեք թիւ. միով պակաս 'ի տասնէ. ինը. փոգոռ. * Ինն յերից ըստ երից բազմապատկութեանց (ծնանի). Սահմ. ծզ: * Տալ զնա ինն ցեղիցն. Թուոց. լդ. 13: * Ո՞չ տասն սուրբ սրբեցան. իսկ արդ ինունքն (կամ իննուէքն) ո՞ւր են. Ղկ. ծէ. 17: * Ամաց իննսուն և ինուէց. Ծն. ծէ. 24: * Լե՛ր, մի՛ յիննուցն յապերախտից, այլ տասներորդին նմանեա՛. Ածաբ. Դեր: * Ամք երեք հարիւր քառասուն և ինունք. Խոս. փր. ա: * Իննուց յլանից՝ և թուոց երից, և չորեակ տասանց. Նար. իը: * Իննամքն զօրէ. Ոսկ. յհ. Բ. 32:

ԻՆՆԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինակի ինուէց. իբրև զիննեակ դասս հրեշտակաց. * Հրով մաքրողին վերառաքեաք իննաբար երգ 'ի նմէս (կամ իննամէս) եօթնալի շնորհաց հոգւոյն սրբոյ. Նար. փող:

ԻՆՆԱԳԻՐԿ. ա. Ինն գրկաչափ. փոխող գուլած. Novem brachiorum, ulnarum. * Ասին (յառասպելս) ոմանք և եփաղանքն եթէ իննագիրկ էին երկայնութեամբ. Նոննոս:

ԻՆՆԱԳԼԽԻ. } ա. Որոյ իցեն գլուխք
ԻՆՆԱԳԼՈՒԽ. } ինն. փոգոռ դոզուը՝ բեֆելի. Novem capitum. * Առասպելեալ եղև գազան ինչ 'ի լեռնէ՝ գոլով յիսունգլխի, և այլք ասեն՝ իննագլխի: Հիդրա՝ որ է օձն յիսնագլուխ, կամ իննագլուխ. Նոննոս:

ԻՆՆԱԿԱՆԳՈՒՆ. ա. Ἐννεάπηχος. Novem cubitum aequans. ինն կանգնոյ. փոգոռ դոքուը. * Իննագիրկ էին երկայնութբ, իննականգունք լայնութբ. Նոննոս:

ԻՆՆԱԿԻ. Տ. ԻՆՆԵԱԿ. * Իննակի դասուց՝ ասեալ օրհնաբանից. Գնձ:

ԻՆՆԱԿՆԵԱՆ. ա. Ուր էին ինն աղբերականք. փոգոռ դոքուրը. որ Թ ոմանց՝ ակն ակն դոքուր. * Իննակնեան կոչէն աեղւոյն: Ի նոյն իննակնեան աեղւոյն թաղի զանտոն և զկրօնիդ էս. Զենոբ. սուէպ: * Ուր յիննակնեան աեղիս անկան. Ղազ:

ԻՆՆԱՄԱՄՆԵԱՑ. ա. Որոյ իցեն ինն մասունք. * Մի՛ գուցէ ըստ այսոցիկ իննամասնեայ զատ կոչեցես. Մագ. ժէր:

ԻՆՆԱՄԵԱՑ. } ա. Ἐννεαέτης, ἐννέωρος,
ԻՆՆԱՄԵԱՆ. } ἐννεάμυχλος. Novem annorum, novennis. ինն ամաց՝ միջոցի կամ հասակի. ամաց ինուէց. ինը փարու կի փարուն. փոգոռ ոքէնէլի՝ եաշընտա. * Եղև նա իննամեան և իննամեան. Մծբ. ծբ: * Ուսաւ՝ եթէ իննամեան (է). Ճ. Բ: * Յամենայն ժամ 'ի ձեռն իննամեայ ժամանակի. Պղտ. օրէն. ա:

ԻՆՆԱՄՍԵԱՑ, սէի. } ա. մ. գ. Ἐννεά-
ԻՆՆԱՄՍԵԱՆ, սենի. } μηνος, ἐννεαμηνιαῖος. Novem mensium. ինն ամսոց. ինը ամսոյ կամ ամսական. փոգոռ այլըգ. * Յղութիւն Զմքարիտ, իննամսեայ ժամանակաց ծախք. Ոսկ. մ. ա. 8: * Եւ այսպէս իննամսեայ ժամանակօք չափեալ ըստ օրինի մանկանց ծնելոյ ծնաւ անմահացուցիչն. Շ. բարձր: * Իննամսեայ (ժամանակօք) բնակեցաւ 'ի նբ յորովայնի նորա. Ճ. Ե: * Զոր իննամսեան ժամանակաւ՝ ոչկար բնութբ յինքըն տարաւ. Յհ. օրհն: * Յետ իննամսելին (միջոցի՝) հինգ օր աւելին, որ ըստ անդրանկլին. Գնձ: * Եօթն (ամսեան) և իննամսեան ույայ ծնեալ՝ ապրի. իսկ յութամսին ծնեալն ոչ ապրի բնաւ, և կամ սակաւ յոյժ. Մարբն:

ԻՆՆԱՇՏԻՃԱՆԵԱՆ. ա. Որոյ ինն աշտիճանք են, կամ կարգք և հաստուածք բանից. (զոր օրինակ են երանութիւք, որք ութ կամ ինն հաշուին). * Զերանաւէտ իննաշտիճանեանն բան, որ է խարիսխ և հիմն հաւատոյ. Մագ. հէ:

ԻՆՆԵԱԿ. նեկի, կաց. ա. գ. Ինն թուով. ինն թիւն. ինն. * Սովաւ իննեակ դասապետութիւն եկեղեցւոյ կարգաւորին. Շ. բարձր: * Իննեակ երանութբքն քնի. ՃՃ: * Սանդուղք եդեալ յերկրէ յերկին, ինըն մաստամբ աստիճանին, հաներ նովաւ զազգ երկրածին, զառակցեցեր իննեակ դասին. Յհ. օրհն: * Ըստ իննեկին. Փիլ. լին:

ԻՆՆԵՐԵԱԿ, րեկի, կաց. ա. Որպէս իններորդ, և իննեակ. * Ի յաւարտումն կատարման իններեակ յոբելինին, 'ի սկիզբն պսակելոյ մտի տասնեկին. Նար. մէլոփ. այսինքն 'ի թուին հայոց՝ ՆՃա: * Բարձրագոյն հոյլք անմահից՝ որ բոց հրացան, հրեշտակաց դասք իններեակ՝ հոգիացան. Շ. Ձեռ էէր:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Ἔνατος. Nonus. Վերջինն յինն թիւս. իններորդ. փոգորդնձ. * Յիններորդէ օրէ ամսեանն. Ղևտ. իգ. 32: * Իններորդ յամսեանն իններորդի՝ աբիէզեր. Ա. Մն. ԻԷ. 12: * Մի 'ի տասանց նստցի յերուսաղէմ, և իններորդքն գնասցեն յիւրաքանչիւր քաղաքս. Նէեմ. ԺԱ. 11: * Յազագս մեծին տիգրանայ՝ որ իններորդ 'ի նախնեացն մերոց պսակաւորաց էր. Խոր. ա. 22: * Առ իններորդաւն ոչ ինչ արժանի յիշատակի գործեցաւ իրք. Եւս. փր: * Մինչ զի և ոչ ելի ընդ մին՝ յառաջանաց իններորդին. Յհ. օրհն:

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆ, սին, սանց. ա. Ἐννεακαίδεκα, δεκαεννέα. Novendecim, undeviginti. որ և ԻՆՆՈՒՏԱՍՆ. Տասն և ինն. օնփոգոռ. * Քաղաքք իննևտասան. Յես. ԺԹ. 38: * Հանգէս եղև ծառայիցն գաւթի՝ որ կոտորեցան՝ իննևտասան առն. Բ. Թգ. Բ. 30: * Յետ զման աւուրցն իննևտասանց. ՃՃ:

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԱՄԵԱՑ. ա. որ և ԻՆՆՈՒՏԱՍՆԱՄԵԱՑ. Որոյ են ամք ինն և տասն. որ է ամաց իննևտասանց. փանըօնըր փարուն՝ փարէլան. օնփոգոռ եըլլըգ՝ եաշընտա. * Զեռնադրեցաւ անգ քահանայ իննևտասնամեայ գոլով. ՃՃ:

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵԱԿ, նեկի. } ա. գ.
ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐԵԱԿ, րեկի. } Ἐννεαδεκαταῖος. Undevicesimo die vel anno veniens. Ἐννεακαιδεκαετηρίς. Cyclus undeviginti annorum. Ուր իցէ թիւ իննևտասն 'ի նշանակ իրաց սահմանելոց. որ և է Տումարական շրջան իննևտասն արեգակնային ամաց. * Ի կացրդի դեմետրեայ երգէ երգ՝ ոչ մերկ, այլ՝ արգալիական (այսինքն գժուարին) մորթովք արջառոյն՝ փողս պղնձիս իննևտասնեկի. Մագ. կը: * Պիտոյ էր զինն և զտասներեկին շրջագայութեն կատարեալ գրել շարակարգութբ … իննևտասներեկին շրջագային բոլոր երևելի կանոնին. Պրպմ. իը: * Յիննևտասներեկի ամի օր մի յաւելու 'ի վերադիրն. այն՝ որ ասէ, յիննևտասներեկի ամի ժբ ած: Արուեստաւորեաց իննևտասներեակաւ աղմար. Տոմար:

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ, դի, դաց. ա. Ἐννεακαιδέκατος. Decimus nonus, undevicesimus. որ և ԻՆՆՈՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ. Վերջինն 'ի կարգի իննևտասանց. օն փոգորդնձ. * Այն ամ իննևտասներորդ էր նաբուգոդոնոսորայ արքայի. Դ. Թգ. ԻԵ. 8:

ԻՆՆԵՔԵԱՆ, } եցունց. ա. գ. Ինունք՝
ԻՆՆԵՔԻՆ. } միանգամայն և ուրոյն ուրոյն. ինն ալ. փոգոռը փու յն. լու. ինն. * Պատուիրեաց մր 'ի ձեռն յեսուայ իննեցունց ցեղիցն. Յես. ԺԴ. 2: * Զիննեսին զզաստն խորհրդաբար յիշէ. Մագ. 'ի դիան:

ԻՆՆԹՋԵԱՆ. ա. Ինն թզաչափ. ինը Բիդ. փոգոռ գարըշ. * Գովելի հասակն, որ իննթզեան բարձրութեամբն՝ ինն դասուց վերնոցն ցանկալի եղև. Երզն. լս:

ԻՆՆՀԱՐԻՒՐ, րոց. ա. Ἐνναχόσιοι. Nongenti. ինն անգամ հարիւր. ինը հարուր. փոգոռ էյուզ. * Ամք ինն հարիւր և երեսուն, ևն. Ծն. Է. 5: * Իննհարիւր կառք երկաթիք էին նորա: Իննհարիւր կառս երկաթեղէնս. Դատ. Դ. 3. 13:

ԻՆՆՀԱՐՈՒԱԾԵԱՑ. ա. Ուր իցեն իննեակ հարուածք. և Գործի իննեցունց հարուածոց յեգիպտոս. * Իննհարուածեայ գաւազանն զխիստ պարանոցն նորա (փարաւոնի) ոչ խոնարհեցոյց. Եփր. էլ:

ԻՆՆՈՒՏԱՍՆ. Տ. ԻՆՆԵՒՏԱՍՆ. * Իւրաքանչիւր կանոն իննուտասն ամաց շրջագայութի ունի. Պրպմ. իը:

Կամ իբր իննևտասներորդ. * Այն ամ իննուտասն էր նաբուգոդոնոսորայ. Երեմ. ծբ. 12:

ԻՆՆՈՒՏԱՍՆԱՄԵԱՑ. Տ. ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԱՄԵԱՑ. * Մանկունք որ իննուտասնամեայ էին 'ի ժամանակին՝ իբրև ելին յերկրէն եգիպտացւոց, մտին յերկիր պարգևաց. Եփր. ծն:

ԻՆՆՈՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ. Տ. ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ. * Իննուտասներորդն՝ ոփեթիայ: Իննուտասներորդ՝ մեղեթի. Ա. Մն. իդ. 16: ԻԵ. 26: * Իննուտասներորդ հարստութիւն եգիպտացւոց: Յիննուտասներորդումն (ամի) ցասումն արարեալ զօրականաց. Եւս. փր. ա:

ԻՆՆՊԱՏԻԿ. ա. մ. Ինն անգամ առաւել. փոգոռ գաթ. * Եթէ կորուսանիցէ

կինն զգրամն. Թէպէտև ունէր ինն պատիկ քան զկորուսեալն, ոչ այնքան բերկրի. Ճ. Գ:

ԻՆՆՍՆԱՄԵԱՅ, մէի. ա. Տ. որ և ԻՆՆՍՆԱՄԵԱՆ, մնի. ԻՆՆՍՆԱՄԵՆԻ, նւոյ. } ԻՆՆՍՆԵՄԵԱՆ. Որոյ իցեն ամք իննսուն. կմ ըստ յն. իննսուն ամաց. փօգ. ոտն էաւէնփա. *Եւ սառրա իննսնամեայ (գոլով) ծնանիցի. Ծն. ժէ. 17: *Եւ հայրն անտոն իննսնամեայ էր. Վրք հց. իզ: *Եզիապարաս իննսնամեան. Յ. Գ. Ղ. 24: *Սառայի իննսնամենի որդի լինել. Եփր. ծն: *Ծնաւ սառա զիսահակ՝ իննսնամենի գոլով. Նխ. ծն:

ԻՆՆՍՆԵԱԿ. ա. գ. որ և ԻՆՆՍՆԵՐԵԱԿ. Թիւն իննսուն կամ իննսներորդ. *Թուի ինձ իննսնեակն զերկրորդն բերել հարիւրեկին՝ ըստ 'ի բաց բառնալոյ զտասներորդ մասն. Փիլ. լին. գ. 56:

ԻՆՆՍՆԵՄԵԱՅ. ԻՆՆՍՆԵՄԵԱՆ. } Տ. ԻՆՆՍՆԱՄԵԱՅ. *Եւ թէ սառա իննսնեմեայն ծնանիցի: Առնոյր զսառա զիննսնեմեան. Կիւրղ. ծն: *Եթէ հարիւրեմեանն և իննսնեմեանն ծնցին. Փիլ. գ. 56:

ԻՆՆՍՆԵՐԵԱԿ. Տ. ԻՆՆՍՆԵԱԿ. *Իննսներեակն զտարեաց զիգի ազգին զմիւս ևս զնախնիս երախայրեացն (պարունակէ). Փիլ. լին. գ. 56:

ԻՆՆՍՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Յետինն 'ի կարգի իննսուն թուոյ. *Զիննսներորդ զվեցերորդ սաղմոսն ասելով. Սհկ. կբ. տր. ձա: *Յամին չորեքհարիւրերորդի իննսներորդի եօթներորդի (թուականութեան հայոց), որ էր երկրորդ ամ գերութեանն մերոյ. Լաստ. ծա:

ԻՆՆՍՈՒՆ, իննսնի կամ ըննսնի, ից. ա. Ἐννενήκοντα. Nonaginta. ինն անգամ տասն. տասամբ պակաս քան զհարիւրն. ընընուն. փօգօան. *Երկայնութիւն նորա իննսուն կանգուն. Եզեկ. խա. 12: *Յաղագս իննըսնին թուոյ ոչ լուռ անցանել կալ. Փիլ. լին. գ. 56: *Ոչ ասացեր՝ թէ եօթնեկին, այլ չորս հարիւր ընդ ըննսնին. Յհ. որբէ: *Էր յայնժամ կուխիաս գրեթէ հուպ ամաց իննսնից. Պղատ. օրէն:

ԻՆՆՕՐԵԱՅ. ա. ինն աւուրց. ինը օրուան. փօգօող կիօնլիւք. *Ի կատարման իննօրեայ յիշատակի սքչին մետրոփանոսի. Ճճ:

ԻՆՉ. ա. Անհոլով, որպէս մասնական անուն՝ իմն. որոյ և մուրացածոյ հոլովքն անկ են և ամին. Τις, τι. Quoddam, aliquid, aliquot; ullus, a, um. Քէլ. մը. իւ մը, տանի մը. պիր. նէսնէ, պիր գաչ. *Բան ինչ է ինձ ընդ քեզ: Զբան ինչ մեծ առ քեզ հաստուցանիցեն, և զփոքր ինչ դատաստան ինքեանք դատեսցին: Բանք ինչ ոչ գոյին նոցա ընդ սառրիս: Ունիք ինչ կերակուր: Երեր մասն ինչ: Եկին 'ի ջուր ինչ. 'ի տեղի ինչ, 'ի կղզի ինչ: Օտար ինչ իրք: Պտուղ ինչ: Խէթ ինչ: Բարի ինչ կմ չար: Ժամանակ ինչ: Անցին աւուրք ինչ: Յետ աւուրց ինչ: Խնդիրս ինչ ունէին: Շնորհս ինչ հոգևորս: Եւ ոչ այլ ինչ արարած: Եթէ իցէ ինչ յառնն մնաս: Եւ սա ապիրատ ինչ ոչ գործեաց: Գործ ինչ ոչ գործեն. ևն: *Յետ ամաց ինչ. Յհ. կբ:

Կամ գ. իբր իր ինչ. բան մը. պիր շէյ. *Հարկ է նմա ունել ինչ՝ զոր մատուցանիցէ: Ծանիր ինչ 'ի քոց ընչից առ իս: Ունիմ ինչ ասել քեզ: Թողուցուք՝ եթէ ունիցիք ինչ (խէթ) զումեքէ: Խնդրէր ինչ 'ի նմանէ: Առնուլ ինչ 'ի տանէ իւրմէ: Ակն ունէր առնուլ ինչ 'ի նոցանէ: Գնեա՛ ինչ որ պիտոյ իցէ մեզ 'ի տօնիս, և կամ զի աղքատաց ինչ տացէ: Ուսանել ինչ կամիցին: Ունի ինչ պատմել նմա: Եկն՝ թէ գտանիցէ ինչ, և ոչ ինչ եգիտ: Որ ծածուկ ինչ գործէ: Զոր ինչ առնելոց ես, արա վաղվաղակի: Զոր ինչ խնդրիցէք յանուն իմ: Ոչ ինչ է պիղծ. բայց այնմ՝ որ համարիցի ոք ինչ պիղծ, նմա է պիղծ: Միթէ ագահեա՞ց ինչ զձեր տիտոս: Ոչ բերաք ինչ յաշխարհ, և ոչ տանել ինչ կարասցուք: Ո՛չ՝ թլփատութիւն ինչ է (յն. ինչ զօրէ), և ոչ անթլփատութիւն: Մի՛ ինչ ըստ գրգռութեան (յն. ո՛չինչ), և մի՛ ինչ ըստ սնապարծութիւն: Արժանի մահու ինչ գործեցի: Համարիցի լինել ինչ, և չիցէ: Զկարծելոցն եթէ իցեն ինչ: Ոչ այն ոք ինչ է՝ որ տնկեացն: Սակաւ ինչ առնուցու: Մի ինչ կորիցէ. ևն: Իսկ *Ամենայն ինչ նովաւ եղև: Զամենայն ինչ 'ի փառս այ արասջիք: Էր նոցա ամենայն ինչ հասարակաց»: ըստ յն. ասի, ամենեցուն, զամենեցուն, ամենայնքն: Տես և Այս ինչ, Այն ինչ. Որ ինչ. Խուռն ինչ. Սուղ ինչ. Փոքր ինչ. ևն:

Գտանին և նախդրիւ հոլովքս. *Մի մերձենայցէք յինչ 'ի դոցա. Թուոց. ծզ. 26: *Ո՛չ յինչ 'ի մեր հայեցեալ»: այսինքն կարօտեալ. Ոսկ. յհ. ա. 9: *Խրատն է բան՝ բացատրութեամբ գլխաւորեալ, յորդորելով յինչ, և կամ հրաժարեցուցանելով. Պիտ: *Երկուս ինչս խնդրեմ 'ի քէն. Առակ. լ. 7: *Նպաստ լինիցի՝ երկուս ինչս ճանաչել. Եւս. քր. ա: Տես և ԶԻՆՉ, ուղղ. և հյց: *Եթէ զ'ինչ և (յն. զիմն, τι) առնիցէք. ա. կոր. ժ. 31:

Այլ անսովոր են հոլովեալքն 'ի վերջոյ՝ ըստ ասորի ոճոյ. *Իբրև մեծաւ ընչիւ հըպարտացեալ պարծէին իրօքն՝ զոր գործէին կախարդութբ: Ընդդէմ ամենայն ընչի՝ զոր հարցանէին ցնա, զայս տայր նոցա պատասխանի. Եւս. պտմ. է. 7: է. 1: *Յամենայն ընչէ՝ որ զուլոյ չինեալ քակեսցէ. Մծբ. ժ: *Ոչ գողայցէ զնա ընչիւ (այսինքն իւիք, կամ ինչ մի 'ի նմանէ): Առանց տարբեր ընչի (այսինքն իրիք): Վս պատճառանաց ընչի (այսինքն իրիք) պիղծ է, և ոչ եթէ բնութիւն նորա պիղծ է: Ի չար իրաց ընչէ: Մատնեաց զնոսա՝ ո՛չ 'ի ձեռն այնր ընչի՝ զոր առէին: Ի մէջ երկուց ընչից մըտին: Մի՛ կորիցէ անձն կատարեալ փոխանակ փոքր ընչի. Եփր. ծն. էլ. հա. ևն:

ԻՆՉ. որպէս Իմն, ոք. մանաւանդ իբրու թարմատար (զորմէ զկնի). *Ժողովեցան առ նա ամենայն զօրք, և սակաւք ինչ մնացին տրփիննեայ. ա. Գ. ժէ. 10: *Զարիքն՝ որք լինին՝ անձինք ինչ իցեն, թէ արգասիք անձանց: Ոչ եթէ անմիտ ինչ ոք եղև նա յայս. Եզնիկ:

ԻՆՉ. Թարմատար, կամ 'ի զարդ, կամ որպէս մակբայ, ունելով զզօրութիւն բառիցս Բնաւ. երբէք. իւիք. առաւել ընդ ձայնիւ Ոչ, կմ Մի. Տես և ՈՉ ԻՆՉ. Իտլ. հիչ, ասլա. *Եթէ մնասեսցէ ինչ ընկերի իւրում: Եթէ ինչ զգուշ խորամանկել կմ տրտմեցուցանել յօժարեսցուք: Միթէ մա՞րթ ինչ իցէ: Ոչ եթէ խմով ինչ շնորհօք եկի: Թէ կարող ինչ ես: Մի ինչ վասն աղգին խղճիցէք: Հրէից ինչ չեմ մնասակար: Եւ ո՛չ 'ի կայսր ինչ մնասակար եմ: Չեմք ինչ անտեղեակ խորհրդոցն նորա: Ո՛չ՝ եթէ չուտեմք, պակասեմք ինչ. և ո՛չ՝ եթէ ուտեմք, առաւելումք ինչ: Ոչ կասկածէին և ոչ 'ի միոջէ ինչ երկիւղէ. ևն: *Ոչ եթէ վայրապար զցանկութիւն ինչ 'ի միջոյ բառնայ: Ոչ եթէ 'ի բնութէն ինչ լինիցի. Ոսկ. մտթ: *Ամենևին գրով ինչ ոչ վարէին. Եւս. քր. ա: *Ինչ մի կամիք աւելի պաշտօն 'ի տեղի անդր ցուցանել. Գ. Գ. ա. 6: *Ոչ առ բազում ժամանակս ինչ՝ թողուլ զանօրէնս. Բ. Գ. Ղ. 13: *Տես դու, զի ոչ 'ի տանջանաց երկեայ ինչ ես. Ագաթ: *Վասն ողորմութեան իմոյ սիրեցի զքեզ, և ո՛չ վասն քո ինչ. Գէ. ես: *Մի սքանչանայք ինչ. Պղատ. օրէն. ղ:

ԻՆՉ ԻՆՉ. ա. Տ. ԻՄՆ ԻՄՆ. *Յոյժ իմն երկուացեալ աստանդին միաք տխմար մարդոյ վասն ինչ ինչ կերակրոց. Մծբ. ժգ: *Զայլ հրովարտակս թագաւորաց՝ որ վասն ինչ ինչ 'ի պատիւ տաճարին տուեալ էր. Բ. Գ. Բ. 13: *Ինչ ինչ և յասորւոց ընկալան տեղեկութիւն կարգաց. Լմբ. պտրգ: *Յորս գտանի ինչ ինչ դժուարիմաց. Բ. պետ. գ. 16:

Ի՞ՆՉ. ա. Տ. հրց. Τί; Quid? Ո՞ր, ո՞րպիսի. նէ՞. Ուղղականն է առաւել ամի. իսկ նախդրիւ՝ է ըստ գրոց. *Ի մանկութէ մինչև 'ի նոյն ժամն ի՞նչ մեղք է գործեալ, կամ յանցեալ աւուրն ի՞նչ է սխալեալ բանիւ. Խոսր: *Քան զոր՝ ի՞նչ այլ ամբարշտութիւն մնասող և գաժանական. Լմբ. հանգ: *Զօրութիւն ի՞նչ է բանիս այսորիկ: Եթէ անկանէիր 'ի ձեռս աւազակաց, ի՞նչ առնէիր. Վրք հց. ժղ. իղ: *Վասն ի՞նչ պատճառի. Յհ. իմ. էկէղ: *Զմաւ ած, ընդ ի՞նչ զարմանաս. Ոսկ. մտթ: *Յի՞նչ օրէնս, յի՞նչ կամս, յի՞նչ խորհուրդս կան ընդ մեզ հերքայեցիքն. Բ. Գ. ժդ. 5: *Յի՞նչ այրս, կամ յո՞ր ծակս, կամ յի՞նչ քարածերպս մտցեն թաքիցեն»: յն. ուր. Թղթ. բարսղ: *Առ ի՞նչ ունի աւարտել՝ ոչ կարեմք նկատել. Լմբ. սղմ: *Զի՞նչ գործ գործեաց ընդ իս տէր. Ղկ. ա. 25: *Զի՞նչ ինչ առնել էր այգւոյ իմում. Ես. է. 4: Տես և ԶԻ՞ՆՉ, ԱՌ Ի՞ՆՉ. Ի՞Ն:

ԻՆՉ, ընչի. և ԻՆՉՔ, ընչից. } գ. Գոյակ. և Գոյք. Որ ինչ կայ իրօք, իր գոյաւոր. և Զոր ինչ ունի ոք. ստացուած, մեծութի: Ըստ առաջնոյն առաւել եզակի վարի, և ըստ երկրորդին առաւել յոգնակի.

Որպէս Ὤν, ὄντα. Ens, entia. էղած բան. վար օլան շէյ, մախլուգ. *Զարարածս յորժամ կամեցաւ, սկիզբն տուար լինել, ո՛չ յընչէ, այլ յոչնչէ. զի ինչ նա միայն է. Եղիշ. Ե: *Եցոյց յոչնչէ յինչ գալն: Ընչի իմիք յոչնչի չէ հնար գնալ. Եզնիկ: *Զանինչն ինչ արարեր, զանգոյն գոյացուցեր. Խոսր. պտրգ: *Յոչնչէ յինչ ած ըզմեզ: Կարծէ յընչի և յոչնչի լինել, իբրև չիք հնար արարածոյ լինել բնութբ յընչի և յոչնչի. Ճ. Ե:

Որպէս Ὕπαρξις, ὑπάρχοντα. Substantia, tiae; facultates. և χρῆμα (իւրք. որ և դրամ.) pecunia. մալ միւլք. *Զայն ինչ (յն. ընչս), որ թագաւորին խոստացեալ էր. Բ. Գ. Ը. 27: *Ակն ունէր, թէ տացի ինչ նմա 'ի պօղոսէ. Գծ. իդ. 36: *Պարտ է՝ որ ինչ արժէ ինչն, զգինն ճշգիւ խնդրել. Բրս. հց: *Զստացուածս և զինչս վաճառէին: Զամենայն զինչս իւրեանց՝ զոր ստացան: Ինչք նոցա, և անասուն նոցա: Էին բազում ինչք նոցա 'ի միասին բնակելոյ: Ստացուածք ընչից նորա: Կողոպտեսցէ զինչս քո: Ընչիւք բազմօք երթիցեն 'ի տունս իւրեանց: Վաճառեա՛ զինչս քո, և տուր աղքատաց: Ոչ ոք 'ի նոցանէ ասէր զընչից իւրոց, թէ իւր իցէ: Մեծութի ընչից: Զինչս և զփառս տաց քեզ. ևն: *Եթէ չըկարիցես անինչ լինել, տուր աղքատաց յընչիցն (յն. 'ի գոյիցն՝) զոր ունիցիս. Ոսկ. մ. Բ. 20: *Պէտք են ընչից, և առանց սոցա անկար է լինել ինչ յարժանեացն. Պիտ: *Ինչս պարտ է տանել վասն սիրելեաց,

և ոչ սիրելիս վասն ընչից. Ոսկէփոր։

ԻՆՉԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելութիւն իրաց ինչ առ այլ. վերաբերութիւն. առընչութիւն. *Յորժամ ինչ ըստ ինքեան տեսանի, ոչ է առ ինչ. այլ թէ ինչականութիւն ունի առ այլ. յայնժամ առի առինչ. Դաւթ. ըստ Բարսղ. իսկ այլք թարգմ. գնէ, *Անխզելի ընտանութիւն ։

ԻՆՉԱՍՏԱՑՈՒ. Տ. ԸՆՉԱՍՏԱՑՈՒ։

ԻՆՉԵՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԸՆՉԵՂՈՒԹԻՒՆ։

ԻՆՉԳԻՍԻ. Տ. ՃԻ՞ՆՉԳԻՍԻ. *Ցինչպիսեաց մեզ և յորպիսեաց մեզ եղեալ գոյացաւ. Նիւս. կազմ. ԼԲ. յն. որպէս և յորպիսեաց։

ԻՆՉԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՃԻՆՉԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. *Եթող 'ի կամս անձանց ինչպիտութիւն. Ոսկ. հռ։

ԻՆՔ. Որպէս ուղղ. ինքը. ինքն. մանաւանդ յորժամ կայցէ այլ յօդ՝ ս, դ. *Ինք իւր լինի հակառակ, և ինքեան բանիւ զիւրն ակըծանէ զրան. Խոսրովիկ։ *Եւ ինք եւ գնայ։ Եւ ինք փութացաւ գոյժ ետ. Արծր։ *Նոյն ինքս պատմէ։ Ինքս մեկնէ. Լմբ։ Նա նե։ *Վասն զի ինքդ է բաշխող, և նոյն ինքդ բաշխի 'ի միջի մերում միշտ անծախապէս. Պրք։ *Զի ոչ չէ ինչ պատճառ, ինք պատճառաւ գոյից պատճառ. Յհ. օձն։

ԻՆՔԱԶԻՆ. Տ. ԻՆՔՆԱԶԻՆ։

ԻՆՔՆ, ինքեան կամ ընքեան. Տես. և ԻՒՐ, իւրեան. գ. 'Αὐτός, ή, ό. Ipse, a, um. Իւական գերանուն՝ առաւել յերրորդ դէմս, որպէս նա ինքն, նոյն ինքն, անձն իւր. քէնքի. *Ինքն գիտէր զինչ առնելոց էր։ Ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր։ Առնուրնդ իւր եօթն այլ այսս չարագոյն քան զինքն։ Ինքեանք տեսցեն։ Ինքեանք ընտրեցին զճանապարհս իւրեանց. ևն։ 'Զինքեանն սպանանէ փեսայ. Խոր. Բ. 81։ *Կարաց գերազանցել զամենեքումբք ծայրացուցանելով զինքեան համոյթիւն. Պիտ։ *Ինքեամբ կերակրեսցէ զմեզ. Արշ։ 'Նոյն ընքեան իսկ նման։ Սոքա ընքեանց զհրշակն առեն. Պղատ. Եւթիփռոն։ *Ինքեան իշխանութեամբ զամենեսեան սպրեցոյց. Լօր։

Աւր և զանանձն իրաց. *Ինքն հեղու, և ինքն կործնին. Ղկ. Է. 37։ *Ցեզը ծովային, որոյ աղի են ջուրքն՝ մանունս ունելով ձկունս յինքեան. Խոր. Ա. 10։ *Աղեկք միաբանութեամբ ինքեանք 'ի նմին յորդութեան կան. Եղնիկ։ *Սափորին անդէն ինքեանք զինքեանս (ջուրքն) ելանել զեղուլ ընդ երկիր ծաւալել. Վեցօր։

ԻՆՔՆ՝ յամենայն դէմս, որպէս Ես ինքն, դու ինքն, ևն. Տես և ԱՆՁՆ իմ, քո, նորա։ Ինքեանք 'ի նմին կայցեն եմք. Յոբ. Ժ. 19։ Մի, աղաչեմ, մի այսպէս չարաչար յաւելուր ինքեանց խորհեսցուք, և մի 'ի մեզ ինքեանս մխեսցուք սուր. Դիոն։ *Ցիս ինքն գոյացաւ. Նար. ևն։ *Զքեզ ինքն նախ քան զմանուկն բժշկեա։ Քեզ ինքեան ած զպարգև զփրկական դեղն. Ածաբ։ *Նոյն ինքն ցնծութեամբ ուերեցեր. Լոր։ *Զքեզ ինքնդ առ արարի գտաւոր կամաց քոց. Խոսր։ *Զայդ մարդասիրութիւն 'ի մէնջ յինքեանց 'ի բաց փակեցաք. Ա. որս. Է։

ԻՆՔՆ. իբր ինքեանք. գ. *Ցինքն արկանէին զազգատոհմն. Բ. Ղ. Ը. 1։ *Զի խմբդ ինքն ոչ յինքեանց ակն ածեն. Վեցօր։

ԻՆՔՆ. ա. որպէս Նոյն. բուն. հեղլենաբանութիւն. տրղ. *Տեղին ինքն ժառանգեաց դուզին խոտորութիւն. Բ. Ղ. Է. 20։ *Ի նմին ինքն 'ի պետրոսէ. Սարգ. ևն։ Տես ՆՈՅՆ ինքն։ Իսկ յասելն. *Ինքն տէրն մեր. ինքն քրիստոս. ևն. ոչ է 'ի մեզ ածական, այլ գոյական՝ որ ունի զբացայայտիչ, իբրու Նա ինքն։

ԻՆՔՆ ԱՌ ԻՆՔՆ. } որպէս Անձամբ ցանձն.
ԻՆՔՆ ՑԻՆՔՆ. } առանձինն. ինքնին. բնդիրէն, բնդիրմէն. քէնքի քէնքինէ. *Եկեալ ինքն առ ինքն՝ ասէ։ Ասէր ինքն առ ինքն. Վրք հց. Յ։ *Ինքն յինքն խորհուրդ ինչ կալաւ. Կիւրղ. ծն։

ՑԻՆՔՆ ԳԱԼ. Զգաստանալ. խելաբերիլ. սթափիլ. 'ի միտս լինել. *Առնն միաք յինքն եկին. Գ. Մ. Բ. 12։ *Ի մէջ գիշերին յինքն եկեալ անսոսկն, և զարթուցեալ որպէս 'ի քնոյ. Աբ. անփ։

ԳՆԱԼ ՑԻՆՔԵԱՆ կամ ՑԻՆՔԵԱՆՍ. Երթալ առ իւրսն. գնալ 'ի տեղի իւր. *Դառնի զնայ յինքեան. Նխ. Ա. Բգ։ *Իսառ գաւիթ զգեղարդն և զկուժ ջրոյն 'ի սնարիցն որա, և գնացին յինքեանս. Ա. Բգ. Իբ. 12։

ԻՆՔԵԱՄԲ. որ և ԻՆՔԵԱՄԲ ԻՆՔԵԱՆ, ԻՆՔԵԱՆՔ ԻՆՔԵԱՄԲՔ. որպէս մ. ինքնին. անձամբ անձին. քէնտի. քէնտինտէն, քէնտի դողընա. *Ինքեամբ բարձեալ ունէր զխաչափայտն. Ջբր. կը։ *Եթէ գործիւքն սատանայապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. Նար. Լ։ *Երթեալ հասանեն ինքեանք ինքեամբք 'ի հարթ և 'ի միատարր տեղի. Վեցօր։

ԻՆՔՆ ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ. իբր մ. իւրովքնութեամբ. ըստ բնութեան իւրում. յէուէ իւրմէ. էապէս. տիրապէս. իւրև. ինքնին. *Որչափ ինչ ժամանակս ինքն ըստ ինքեան մնայ. Անյ. պորփ։ *Եւ ոչ մի բնութիւն ինքն ըստ ինքեան բաւեալ լինի՝ անապատ լեալ յառ 'ի նմանէ փրկութէն. Արիոս. Ծ։ *Ինքն ըստ ինքեան փանաքի և տկար է զօրութիւն (մարդս)։ Զմիաւորեալն ինքն ըստ ինքեան բաժանէր ջուր. Պիտ։ *Նախանձն ինքն ըստ ինքեան չար է. Սարգ. Ա. պ. Է։

ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ. 'ի փիլիսոփայական բանս նշանակ է բնութիւն, գոյացութիւն. որում հակակայի Ըստ պատահմանն. *Անանջատականացն են որ ըստ ինքեանց են, և են որ ըստ պատահմանց. զանանջատականն տասնում բաժանէ 'ի գոյացուն և 'ի պատահումն. քանզի ըստ ինքեան ասելով զգոյացութիւն նշանակեաց. քանզի առողջութիւն է արիատոսելի զբնութիւն ըստ ինքեան անուանել, որպէս ինքնագոյ. իսկ ըստ պատահմանքն ոչ առեալ լինին 'ի գոյացութեան բանի. Անյ. պորփ։

ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ. իբր մ. ինքնին. առանձինն. էսլընդը. *Զատեցաւ յայլոցն, և ներողութիւն եղև նմա՝ ըստ ինքեան ադանել. Ոսկ. գծ։ *Զոր ինչ ըստ ինքեան ոչ կարէ վճարել ոք, 'ի ձեռն այլոց վճարէ. Բրս. մրկ։

ԻՆՔՆԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ լինի սեպհական բանիւ անձին իւրոյ. ճառեալ 'ի բերանոյ իւրմէ. *Զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս. Նար. հբ։

ԻՆՔՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻՆՔՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ բնաւ ձեռնարկել երբեք առ 'ի նոյն բնաբանութիւն, զոր նորին առն է եդեալ զինքնաբանութեան հաւաստուն. Դիոն. ածայ։ *Յորդորական խրատու վարդապետութիւն, և ինքնաբանութիւն մեր գրոյ առածութիւն. Պրոկղ. առլ։

ԻՆՔՆԱԲԱՐ. մ. ա. Ինքնօրէն. ինքնին. ինքնայօժար. և Տիրական. *Ինքնաբար բերիմք առ այս ցանկութիւն։ Ո՛չ ինքնաբար, այլ 'ի նորա զօրութենէն զօրացեալ. Լմբ. ող։ *Ինքնաբար իշխանութեամբն տիրէ 'ի վերայ բարեաց. Տօնակ։

ԻՆՔՆԱԲԱՐԻ. ա. 'Αυτοτ'άγαθος. Se ipso bonus. Բուն բարի. իւրև՝ ինքն ըստ ինքեան բարի. *Զգերագոյէն, որ են ինքնաբարի. Դիոն. ածայ։ *Անպարտութիւն պատշաճէ ածայնոյ էութեան՝ որ է ինքնաբարին. Մէկն. շնփ։

ԻՆՔՆԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ, կամ } գ. 'Αυ-
ԻՆՔՆԱԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. } τοαγαθότης. Per se bonitas. Ինքն ըստ ինքեան բարութիւն, և բուն բարերարութիւն։ Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԱԲԱՒ. ա. 'Αυταρχης, αὐταρχέστατος (իբր՝ ինքեան հերիք). Sibi sufficiens, contentissimus. Ինքն բաւական ինքեան. իւրև շատացեալ. անկարօտ այլում յոր և է կարգի. *Անկարօտ է այլոց իրիք, և ինքնաբաւ անձին. Փիլ. խնամք։ *Բնութիւն 'ի մարդկայնոցս ոչինչ հաստատուն, և ոչ հարթ, և ոչ ինքնաբաւ. Ածաբ. աղք։ *Միմեանց կարօտ ստեղծ զայս կենդանի զմարդ, և ոչ ինքնաբաւ։ Ած զմարդս ոչ ինքնաբաւ արար, այլ՝ խրատու և առաջնորդի կարօտ. Լմբ. ող. Նա առակ։ *Որպէս և սբյն բաւական է առ 'ի գովութիւն, և յօժարեցելոցն յառաքինութիւն ինքնաբաւ լեալ յօգտակարսն. Բրս. Գորդ։ *Բընութիւն երկարն (տառ) է ինքնաբաւ, և անկարօտ լծակցութեան ձայնորդի. Մագ. Նա Երզն. քեր։

ԻՆՔՆԱԲԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αυτάρχεια, αὐταρχία. Sibi sufficere, animus sua sorte contentus, frugalitas. Ինքնաբաւն լինել. անկարօտութիւն. սակաւապիտութիւն. *Իսկ պահքն ինքնաբաւութիւն, որ նահատակին նովաւ. Բրս. պհ։

ԻՆՔՆԱԲԵՐ, ի, իւ, զք. ա. գ. Ինքնին բուսեալ, բղխեալ, ծնեալ. և ինքնաբոյս բարիք կամ բերք. *Ուր պայծառութիւն շատութեան պտղոյն է՝ իբր ինքնաբերս իմն։ Ինքնաբեր երկրի բանջարօք. Պիտ։ *Սեղանն շատանայ ինքնաբերօք. Բրս. պհ։

ԻՆՔՆԱԲԵՐԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. ա. *Խաղաղն ինքնաբերական գիւղք որովայնի՝ բոտոտք ճապուկք չարժողականք. Նար. կը։

ԻՆՔՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Լինելն ինքնաբեր, կամ ինքնաբոյս. *Եօթներորդ ամին ինքնաբերութեամբ յերկրին քանանացւոց. Երզն. մթ։

ԻՆՔՆԱԲՆԱԿ. ա. 'Αυτοφυής. Innatus, vi naturae. Որպէս Ինքնաբոյս. ընդաբոյս. որ ինչ է 'ի բնէ. *Խաղալիս իսկ են այնպիսեացն (ողայոց) ոմանք ինքնաբնակք, զորս՝ յորժամ 'ի միասին եկեսցեն, ինքեանք գրեթէ վերատին գտանեն. Պղատ. օրէն. Է։

ԻՆՔՆԱԲՆԱԿԱԲԱՐ. մ. Որպէս յն. ինքնաբնաբար. 'Αυτοφύως. Sua sponte. ինքնին. մտադիւր. կամակար. 'ի բնէ. անդրստին. *Ինքնաբնակաբար ածային մատամբ ճշմարտապէս ունին բարուն. Պղատ. օրէն. Ե։

ԻՆՔՆԱԲՈՂԲՈՋ. ա. Ինքնին բողբոջեալ, կամ անդստին 'ի բնէ ընձիւղեալ. *Ստեփաննոս ինքնաբողբոջ (ծաղիկ՝) գլխոյ իւրոյ յատուկ պսակիչ. Ճ. Գ։

ԻՆՔՆԱԲՈՅՍ. ա. 'Αυτόφυτος. Ex se ipso pullulans, natus, procreatus. Ինքնին բուսեալ՝ առանց մշակութեան կամ առուեստի. բնդիրմէն բօտնօղ. քէնտի քէնտինէ պիթէն. *Լինի 'ի նմա բամբակ անբաւ, և գարի ինքնաբոյս. Խոր. Ծ։ *Պարապեալ ինքնաբոյս քարամբք. Պտմ. աղէքս։

կամ Բնածին. ընդաբոյս. որ և ԻՆՔՆԱԲՆԱԿ. *Առիւծ ոչ ուսանի, զի ինքնաբոյսք են բարքն. Նչ. եղէկ։ *Ամենայն բանական բնութիւն ինքնաբոյս ունելով զինքնիշխանական կամս. յն. բնաւորեալ. Դամասկ։ Իսկ Ոսկ. յհ. Ա. 13. *Ինքնաբոյս ամենայն բարեաց. յն. αὐτοπηγή, այս-

ինչքն ինքնաղբիւր, իրր ինքնաբուղխ պատճառ:

ԻՆՔՆԱԲՈՒԽ. } ա. ինքնին բղխեալ
ԻՆՔՆԱԲՈՒՂԽ. } 'ի բնէ հոսեալ. որպէս յն. 'Αυτόῤῥυτος. Per se vel sponte profluens. Ինքնաբերն կաղծոց. ազատ (սահ.)* Ինքնաբուխ ամենեցուն և բաւական առ պէտսն ջուրն մատուցանի. Բրս. հց: * Լեառն Թաբոր շուրջ զիւրեաւն ունի ինքնաբուխ գուբս ջրոյ. Եղիշ. Երէց: * Ջուր ինքնաբուղխ կոյ յայն կողմ բեթղեհեմի. Լմբ. ող: * Այլև յորդառուէն' յինքնաբուխ ջրերէն' պարզեալ մեզէն. Գնչ:

Կամ ներգ. Ինքնին և յիւրմէ բղխող. * Տեառնամայր աղախինն' ինքնաբուղխ կենդանի ջրոյն եղև. Ճ. Գ:

ԻՆՔՆԱԲՈՒՂԽ. որպէս ինքնաբոյս, ինքնաբեր. * Որք անդատին ինքնաբուղխ բուսովք իւրեանց տուան մեզ 'ի կերակուր. Վեցօր. Է:

Եւ որպէս ինքնակամ. ինքնայօժար. կամակար. 'Αυτόματος, τα. A se ipso faciens, spontaneus. * Անապատ իսկ, և ինքնաբուղխ ունէին զամենայն. Պղատ. օրէն. Ը: * Ինքնաբուղխ կամօք իւրեանց խոստովանեալ խորհրդովք յեղուլ տապալել կամին զբանս Ծծեղէն գրոց. Վեցօր. Բ:

ԻՆՔՆԱԲՈՒՆ. ա. 'Αυτοφυής. Nativus, innatus, naturalis, proprius. որ և ԻՆՔՆԱԲՆԱԿ ասի. Բնածին. ընդաբոյս. բուն. բնական. սեպհական. յատուկ. բնիկ. առըլ. ղոք. * Ինքնաբուն զօրութեամբն: Ինքնաբուն իւրայնոյ զօրութիւն փառացն վերացեալ. Ագաթ: * Ինքնաբուն իշխանութեամբ յաղթեաց մահու. Գնչ: * Ինքնաբուն բարի. Նար. Գ: * Ցինքնաբուն մորմին վարուցս 'ի ներքս մտեալ: Ցինքնաբուն մերս մորմին. Անյ. և Ղ. բարձր: * Որպէս որք ինքնաբուն առնիցեն պատկեր, և 'ի բաց առնուցուն զամենայն' զոր առ 'ի խափան մաքուր տեսութեան իցէ եդեալ 'ի վերայ. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆԱԳԱՒԱՌԵԱՅ, եայք, եայց. ա. գ. 'Αυτόχθων. Ex ipsa terra ortus, oriundus; indigena. Բուն գաւառական. բնիկ. բնակ. ծնեալ 'ի գաւառին, և ոչ գաղթական. Եւրոպ. Եերսէ. * Ի մէջ գաւառականացն և ինքնագաւառեայց առաւելեալ էր ամենայնիւ. Փիլ. Խմնոփն:

ԻՆՔՆԱԳԵՂԵՑԻԿ. ա. 'Αυτοκαλλος. Per se pulchritudo. Բուն' ինքեամբ, կմ 'ի բնէ գեղեցիկ և գեղեցկութիւն. * Ինքնագեղեցիկն... և բոլորն գեղեցկութի. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆԱԳԵՂԵՑԿԱՐԱՐ. ա. 'Αυτοκαλλοποιός. Per se pulchrificus. Բուն, կմ ինքնին գեղեցկացուցիչ. * Ինքնագեղեցիկն, և ինքնագեղեցկարարն հեղումն. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆԱԳԷՏ. ա. ն. Ինքնին գիտակ, և գիտելով, կամ իմաստասիրելով. * Ի մերոց մտաց ինքնագէտ իմացուք զակնարկելն պատճառանացն արարածոցս. Վեցօր. Թ:

ԻՆՔՆԱԳԻՐ, գրոյ կամ գրի. ա. գ. 'Αυτόγραφος, ον. Sua manu scriptus, scriptum; sua manu exaratum. Ցինքենէ, անձամբ' ձեռամբ իւրով գրեալ, կամ գըծագրեալ. բնագիր. ձեռագիր. * Ըստ ինքնագիր բոլորակին կղոդիոսի պաղոմեան ախեզերագրութեանն չափոց. Խոր. Յ: * Նամակս հրովարտակաց ինքնագիրս յերկացունց կողմանց մեքենաւորեաց. Նար. Խլ: * Երկրորդ գրիցաւ սա 'ի ձեռաշխեալէն տեառն յոչանու, որ յինքնագրէն սորացի փոխադրեալ... Ցինքնագիր' սորա յառաջին չարաչիւսէն օրինակեալ. Ցեղոփ. ութ: * Զի և նա ինքնագրով (կամ ընքնագրով) ասէ, և նորաձևելով. Պղատ. Եւթիփռոն. ուր և բայիւ ասի. * Ոչ ես 'ի ձեռն անգիտութեան ինքնագիր (կամ ընքնագիր) լինիցիմ, և ոչ նորաձևեմ զայսոսիկ »: և 'ի սոյն. * Զինչ էիր, ուստի եղև քեզ գաւաճանութիդ այդ, զի մեք ոչ յաղագս քո լինիցուք ինքնագիրք »:

ԻՆՔՆԱԳԻՒՏ. ա. Ցինքենէ գտեալ. անձամբ հնարեալ. * Ինքնագիւտ բարիք, կամ տխուք, կամ չար, կամ անպարշտութի. Լմբ. ԽՄ: Սկևռ. աղ: Տծալ: Գէ. Եա:

Եւ որպէս ինքնին գտեալ, 'ի վեր երևեալ, բղխեալ. * Մարգարէացաւ նոցա վասն ինքնագիւտ ջրոյն յանապատին. Վրդն. ող:

ԻՆՔՆԱԳԼՈՒԽ. ա. 'Αυτοκέφαλος. Autocephalus. որպէս ռմկ. ինքնիր գլուխ. ինքն իւր պաշտօն. Որ գլուխն չէ անկեալ ընդ այլոյ իշխանութեամբ. և Որոյ հայրապետն ձեռնադրի յիւրոց եպիսկոպոսաց. աղատ. ինքնիշխան. * Առաքիկոս ինքնագլուխ եպիսկոպոս կոստանդնուպօլսոյ. Խոր. Գ. 5: * Ինքնագլուխ աթոռ (կիպրոսի), ևն. Ոսկիփոր:

ԻՆՔՆԱԳՈԼ. Տ. ԻՆՔՆԱԳՈՅ, և ԻՆՔՆԱԷԱՆԱԼ:

ԻՆՔՆԱԳՈՅ, ի. ա. 'Αυτοεἶναι. Ipsum esse, qui est per se ipsum. Որ ինքնին և ինքեամբ միշտ գոյ. անեղ. անսկիզբն. սեպհական սորոգելի էյ. * Ինքնագոյ և ինքնակեանք... մի բոլորիցս գերագոյն սկիզբն և պատճառ. Դիոն. ածայ: ուր թարգմանեալ կայ նաև ինքնագոյլ: * Որպէս ինքնագոյ է, նոյնպէս և ինքնանուն է. Եղիշ. Բ: * Ինքնագոյ, և գերագոյ. Սկևռ. ող:

Կամ իբր ինքնագոյական. անեղական. արարչական. ածաշնորհ. * Որ ինքնագոյ հրաշիւք հիմնեցոյց 'ի վերայ հիման նք առաքելոցն. Ղար:

ԻՆՔՆԱԳՈՅ. ըստ փիլիսոփայից' իբր Ըստ ինքեան կամ յինքեան ենթակայացեալ. որ և ԻՆՔՆԱՍՏՈՐԱԿԱՅ. որպիսի է գոյացութիւն. ուր Պատահումն 'ի գոյացութեան ենթագոյ' այսինքն ենթակայանայ. * Սովորութիւն է արիստոտէլի' զբնութիւն ըստ ինքեան անուանել, որպէս ինքնագոյ. Անյ. պորփ: * Էութիւն իր իմն է ինքնագոյ... ինքն յինքեան գոլով. Դամասկ: * Զի ինքնագոյ է գոյացութիւն, 'ի գոյացուցչէն յիրաւի նախագանեցաւ քան զամենայն եկամուտն, որ է պատահումն. Ոսկիփոր:

ԻՆՔՆԱԳՈՅԱԿ. ա. Որպէս ինքնագոյ կարծեցեալ. կամ ինքնեղ, իւրև 'ի գոյ եկեալ. որպէս գնէին ոմանք 'ի հեթանոսս փիլիսոփայից զհիւղէն, այսինքն զնիւթն. * Ո՛չ յինքնագոյակ նիւթոյ տաէ. Նխ. Խմսփ:

Եւ իբր ինքնագոյական. անգատին 'ի սկզբանէ եղեալ առանց ձեռաց. ո՛չ մարդկային ձեռագործ, այլ' ածակերտ. * Ո՛վ Տչմարիտ ածային առնելն' նախաբոյս և ինքնագոյակ կառուցմամբ պատկանեալ. Թէոդոր. Խլ:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ. ա. ն. 'Αυτουργός. Qui per se facit. իրրն. Ինքնին և տիրաբար գործօղ. ինքնիշխան' ինքնազօր. որպիսի է ած միայն. * Չկարէ մին առաջատուր' և ինքնագործ լինել. Սեբեր. Է: * Տեառնեւ (ասէ արիանոսն), զի առաջատուր է որդի, և ոչ ինքնագործ. ԱԲ. Է: * Որ յանէից գոյացոյց զբոլոր եղեալքս ամենայն, ինքնագործ. Նար. ՂԵ:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ. 'Αυτουργός. Qui per se operatur, sibi operans. Որ գործէ ձեռօք իւրովք զգործ պաշտաման, կամ զաշխակարևորս. աշխատասէր. փոյթ. անձանձրոյթ. * Ամենայն ժողովուրդն քահանայութեամբ է պատուեալ ('ի պաւլոսին հրէից). քանզի ամենեքին ինքնագործ լինին 'ի պատարագագործութիւն. Փիլ. Եւ. ա. 10: * Խրատէ զմեզ ինքնագործ լինել և տանից աւելորդաց, և ոչ բազում իրաց կարօտանալ. Ոսկ. յհ. ա. 20:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ. 'Αυτοπράττων. Suo arbitrio faciens, vivens. Ինքնագլուխ անձնահաճ. քէնքի պաշտօն կեղէն, Եփոխ. * Դաստիարակ ակնառու, ռամիկ ինքնագործ. Նար. ծղ: * Պռանկիք խառնին ընդ ինքնագործան 'ի պղծութիւն. Ոսկ. ա. կոր:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ. 'Αυτοποιός, αὐτοποιητός. A se ipso factus, sua sponte factus. Ցինքենէ գործեալ. ինքնահնար. յանձնէ պատճառեալ. * Կամեցաւ ինքնագործ չարեօքն չիջուցանել զճրագն խորայէլի. Պիտ: * Կործանեալ 'ի քումդ ինքնագործ հակառակութեանց. Նար. խդ: * Ինքնագործ գեջուն. Ոսկ. գաղ:

Կամ Ինքնին եղեալ. բնական կամ անպատճառ. * Արդ և զմոլորացուցոցն ճառէ, զի մի ինքնագործ ինչ յառաջասաց իրքն կարծիցին. Ոսկ. Եա:

Եւ Անաշխատ. պատրաստական. * Գաղթէին մարդիկ յամրոցս ինքնագործս, և առա սկսան շինել բերդքն'. Վրդն. գփ: Իսկ Դիոն. Եկեղ. * Որպէս համակարգ և ինքնագործ ժողովոյն նուիրագործութեան, պարտի լինել համագործ կմ նոյնագործ. որպէս յն. ταυτουργός, ejusdem operationis.

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. 'Αυτουργέω. Per me, vel manu mea facio. Ինքնին գործել. անձամբ կամ ձեռամբ իւրով առնել զոր ինչ և է. * Զիարդ ինքնագործէ. (պիս). զօրութեամբ իւրով առնէ զամենայն. ԱԲ. Է: * Զինքնագործ եալն 'ի մեզ բարեվայելչապէս նախախնամութիւն ոչ մերժէր. Դիոն. Եկեղ: * Ինքնագործողն լինել 'ի մեզ նախախնամութեան որդւոյն' յայտ էր. Մագ. 'Դ տխն: * Նախանձու ինքնագործել ընդ մեզս. Մաշ:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αυτουργία. Per se ipsum facere. Գործելն ինքնին, կամ ձեռամբ իւրով. այլոց յանձ, և այլազգ յարարածս. * Ոչ եթէ տկարացեալ ինչ էր հայրն առ արարածոց ինքնագործութիւն. Կիւղ. ծա: * Զի թէ առաւել որդի' տուեցուած գոլով ըստ ձեզ զհօր ինքնագործութիւնն, տարցին և այլ տուեցուածք. Կիւրղ. գնձ: * Որ ինչ և իցէ յաշխարհիս յայսմիկ' 'ի նմանէ կատարեալ լինի յայս. սակայն ոչ ինքնագործութեամբ ըստ աշխատաւոր կենդանւոյս վաստակելով, այլ զօրութեամբ վարէ անաշխատ. Արէոփ. Յ: * Ընորհեալ ազգին ամենայնի ըստ ամենայն տարւոյ ('ի պասեքի') ինքնագործութիւն զենլոյ պատարագացն. Փիլ. ծ. բան: * Ցինքնագործութէ վաստակեցն մեկուսիլ. Մէծ. գնա: * Խաչահանեն զկամս մարմնոյն' զինքնագործութեան շաղափելեաց զաղատեղի չարժմանցն զհոմանիս. Ցծ. ծե: * Որպէս սովորական գոլ տօնայն պէտսք, իբրև զհանգերձեալ յինքնագործութիւն' հարկ է զպատեալ լինել. Բրս. հց: * Նմա իւր լաւագոյն քան զամենայն պարզանս կարգս' զինքնագործութիւն առ բաժին ածայինն օրինադրութի զածայնագոյնս արքայագնագործութիւնս. Դիոն. Եկեղ. իմն իբր բուն գործ, և պաշտօն անձին. որ հայ և 'ի յանձրդ նչ:

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. 'Ιδιοπραγία. Propria actio. Սեպհական և յատուկ գործ և

գործողութիւն. *Պատճառ մերոյ գոլոյ որոց 'ի բազում ինքնագործութեանն. Դիոն. ածայ: *Սահման արդարութեան է՝ առաքինութիւն բաշխողական ըստ արժանաւորութեան, կամ ինքնագործութիւն հոգւոյն մասանց. Մաքս. 'ի դիոն:

ԻՆՔՆԱԳՏԱԿ, ի, աց. ա. որ և ԻՆՔՆԱԳԻՒՏ. Ցինքենէ գտեալ կամ հնարեալ. *Ինքնագտակ և սկզբնաչար և աշխարհահարծան ախտիւն ինքեան յարդարեաց պատկեր. Սխոլ. աղ:

ԻՆՔՆԱԳՏԱԿ ԼԻՆԵԼ. Ինքնին գտանել. ինքնին հնարել. *Որ թէպէտ գիւրակործան եմք 'ի մեղս, առանց ուսանելոյ ինքնագտակ եմք ապաշխարութե. Իգն:

ԻՆՔՆԱԳՐԱՒ. ա. Որ ինքնին զանձն իւր գրաւէ կամ մատնէ. անձնամատն. *Եւ ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ 'ի մահ: Իսկ 'ի վերայ ինքնագրաւ կորստականի երգծանութիւն խառնեալ ընդ. աշխար: Ինքնագրաւ գերեալս. Նար. խա. խը. հա:

ԻՆՔՆԱԴԱՏ. ա. Անձամբ յանձնէ դատեալ. և Անձամբ անձին դատաւոր նըստեալ. *Ինքնադատս յանխաբ դատաւորէ խղճի մտացս. Ղ. ափէն: *Անխղճմտուի է յիմար խմատտեալ՝ ինքնադատ պատմօղ, ինքնահաւատ բանաւէր. Կլէմ:

ԻՆՔՆԱԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼ. Անձամբ յանձնէ պարտաւոր դատեալ և դատապարտեալ. *Ապաշխարող իցէ ինքնադատապարտեալ խորհուրդ. Վրք հց. ֆ:

ԻՆՔՆԱԴԷՊ. ա. Συμβεβυκὸς. Accidentalis. σύμβαν, accidens. Ըստ դիպաց եղեալ. ինքնին դիպեալ. յանկարծադէպ. պէդաօծոյնակ. տար կէմ. *Զի մի կարծիցեն եթէ ինքնադէպ իցեն չարիքն: Եւ զի մի ինքնադէպ ինչ զիրս կարծիցես, ես իսկ ասէ յառաջագոյն գուշակեցի. Ոսկ. Եւ: Զի մի ինքնադէպ թուիցին չարիքն: Զի մի ինքնադէպ զփրկութիւն կարծիցես. Գէ. Եւ:

ԻՆՔՆԱԴԻՄԱԲԱՐ. մ. Αὐτοπροσώπως. In, vel sub sua persona, coram. Անձամբ՝ իւրով դիմաւ. ինքնին դէմ յանդիման. և ... երես. դէմ առ դէմ. էիող ըէ էիող. *Առաքելական գնդին, առ որս ինքնադիմաբար խօսելով երանելի ձայնիւ կենարարն մեր քն, եՆ. Կիւրղ. աղ. խւ: *Յառաքեալսն ինքնադիմաբար ընդ մեզ խօսեցաւ տէրն: Երեւեցաւ մեզ ոչ առակաւ և նմանութեամբ 'ի մասունս մասունս որպէս մարգարէիցն, այլ ինքնադիմաբար էութեամբ և բնութեամբ. Սարգ. ա. յհ. ա: *Զկատարեալ որպէս ինքնադիմաբար ընծայեաց աշակերտացն՝ ասելով, զխաղաղութիւն իմ տամ ձեզ. Ոսկէփոր: *Նկարեալ ինքնադիմաբար տեսաց զինքն ած. Ածր. ա. 2:

ԻՆՔՆԱԴԻՐ. ա. Ցինքենէ եդեալ. յիւրմէ կարգեալ. *Կատարելով զինքնադիր օրէնս. Ճչ:

ԻՆՔՆԱԴՐՈՇՄ. ա. Որ ինքն զինքն դրոշմէ. անձամբ յանձնէ դրոշմեալ. անձնանախատ. *Ինքնադրոշմ անձնադատ գերի. Նար. իէ:

ԻՆՔՆԱԴՐՈՒԱԳԵԱԼ. մ. Αὐτοσχεδιάσας. Temere, inconsulte. Ցինքենէ ըստ կամի դրուագեալ. ըստ մտի յերիւրեալ. յօդեալ. մտացածին. անխորհրդաբար. *Զորս ոմանք ածս էիցս և արարչագործս՝ ինքնադրուագեալս ասացին. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆԱԶԱՐԴ. ա. Ինքեամբ զարդարեալ 'ի բնէ. բնական. *Ցուցանելով զինքնազարդ գեղեցկութիւն (արեգերաց). Արշ:

ԻՆՔՆԱԶԳԵՍՏ, ով. ա. Ինքեամբ կամ յանձին զգեցեալ. իբրև բնական ինչ յանձին բերեալ. *Առ ժամայն նշանակ սրբոյ և արամութեան էր յանցաւորացն, իսկ առայապայ ակնկալուն ինքնազգեստի կենդանի փառացն անմահութեան. Վրդն. ծն:

ԻՆՔՆԱԶԷՆ. ա. Ինքնին 'ի բնէ զինեալ. (մակդիր գազանաց). *Ինքնազէնք և անզէնք երեւեալք. Արշ: (գրեալ էր, ինքնազէնք:)

ԻՆՔՆԱԶՕՐ. ա. Αὐτοδύναμος. Per se potens. Որ յինքենէ ունի զօրութիւն. ինքնին հզօր. ըստ ինքեան կարօղ. *Ինքնիշխան, ինքնազօր, ամենազօր. Ղուկ: *Անքնին ինքնազօր յածի. Ճ. Գ: *Իշխանական ինքնազօր ձայնիւ հրամայեալ. Նանայ:

ԻՆՔՆԱԶՕՐ. Αὐτοκρατὴς. Imperiosus. Բռնաւոր որպէս ինքնակալ. յիւր զօրութիւն յեցեալ. *Արանցն բնութիւն եղև ինքնազօր իբրու կենդանի անհպատակ բանին. Պղատ. փիմ:

ԻՆՔՆԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτοδύναμις. Per se potestas. Ինքնաբուն և տիրական զօրութիւն. իւրական և սեպհական կարողութիւն. *Ոչ է հակառակ՝ ինքնազօրութիւն տալ զածն, և զօրուն գոյացուցիչ. Դիոն. ածայ: *Ինքնազօրութիւն և ինքնիշխանութիւն զայն գործէր. Ոսկ. յհ. ա. 16: *Ինքնիշխանութիւն ինքնազօրութիւն. Գնչ: Կայ անդ և *ինքնիշխանական, ինքնազօրական ». որ յայլ ձ. *ինքնիշխանութիւն, ինքնազօրութիւն »:

ԻՆՔՆԱԹԻՒ. ա. Ինքեամբ թուեալ. որ ինքն զինքն թուէ. *Զափոցն և թուոցն են ոմանք՝ որ ինքնաչափ և ինքնաթիւք են, և նոյնք՝ այլաթիւք և այլաչափք են: Եւ ինքնաթիւք և ինքնաչափք ըստ եզականցն որ 'ի նմա. քանզի տասն ինքն զինքն թուէ ը եզակացն որ 'ի նմա. Սահմ. գ:

ԻՆՔՆԱԹՈՅՆ. ա. Որ յիւրմէ ունի զթոյն. 'ի բնէ թունաւոր. *Տնկեցի յոգիս խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս. Նար. ծգ:

ԻՆՔՆԱԺԱՄԱՆԱԿ. ա. Ստորոգելի այ. Որ չէք ժամանակ, այլ ինքն է չափ մշտնջենաւոր տեւողութեան իւրոյ. անժամանակ, անսկիզբն և անվախճան. *Յառաջ քան զերկինս և զերկիր որպէս ինքնագոյ է, նոյնպէս և ինքնանուն է, ինքնաժամանակ է. Եղիշ. բ: (հին տպ. ինքն անժամանակ է):

ԻՆՔՆԱԺԱՌԱՆԳ. ա. Որ ինչ է սեպհական ժառանգուն իւր. հայրենի. իւրական. *Որ զկենսատու չարչարանաց և զինքնաժառանգն փառաց ամենակալն յիսուսի պատմեալ վկայեին. Նար. խւ:

ԻՆՔՆԱԼՈՅՍ. ա. Որ յիւրմէ ունի զլոյս իւր. ինքնին լուսաւոր. *Զուարճացիր մարիամ, կանթեղդ ինքնալոյս. Ճ. Գ: Իսկ ըստ յն. Αὐτοφῶς, ինքնալոյս. գ. անհոգին տը. որպէս ինքն իսկ լոյս:

ԻՆՔՆԱԼՈՒՐ. ա. Αὐτήκοος. Suis auribus audiens. Ինքնին լսող կմ տեղեկացեալ. և Մտագիւր ունկնդիր. և Անձին իւրում լսող՝ քան այլոց. *Դու ինքնալուր եղեր, թէ այլ ոք պատմեաց. Ան. արխն: *Իբրու ճանաչել նախ քան զլսելն, և նախահասակացն իւրաքանչիւրոց ինքնալուր լինել սմա. Պղատ. օրէն. ը: *Ինքնալուր և ինքնուսումն: Ոչ առ վարդապետս ուսեալք, բայց ինքնալուրք, և ինքնուսմունք. Փիլ: *Մի քում (կամ ընդդէմ քո) բանիցն ինքնալուր լինել իբրև ծառայի չարի. Անջաբ. ծղ:

ԻՆՔՆԱԽԱՂԱՑ. ա. Որպէս Ինքնաբուղխ. Ինքնիրմէ հոսող (ջուր). *Վտակային ջուր ինքնախաղաց. Փիլ. փեսալն:

ԻՆՔՆԱԽՈՀ. ա. Ցիւրմէ խորհեալ, մըտածեալ. *Տրամախոհութիւն այն ինքնախոհ տացէ զկայ. Ծագ. հջ: *Ինքնախոհ ցանկութեցն հարկաւոր ածմունք. Երզն. քեր:

ԻՆՔՆԱԽՈՐԺ. ա. Ինքնայօժար. ինքնակամ. յօժարակամ. *Զարչարեալն ինքնախորժ հօր հաճութեամբ նորոգէ զաշխարհս. Զքր. կթ: (կամ Զարչարեալն ինքն՝ ախորժ հօր հաճութեամբ):

ԻՆՔՆԱԽՕՍ. ա. որ և ԻՆՔՆԱՍԱՑ. Ցիւրմէ անձնէ՝ իւրով բերանով բարբառեալ. կամ իւրական գրութեամբ ճառեալ. *Ինքնախօս բանիւք յորդորականօք զամենեսեան ջանհեցուցանէր. Վրք ոսկ: *Աւետարանն ինքնախօս ճշմարտաբանութիւն տէրունի. Տօնակ: *Ճառս և ինքնախօսս բանաստեղծս յարդարեալ. Ցհ. կբ: *Ցիւր ինքնախօս գիրսն. ՃՃ:

ԻՆՔՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնախօս կամ ինքնասաց բան, կմ ճառ. եւ և Բնախօսութիւն. *Աւետարանին ինքնախօսութեան բանքն. Ղ. մփբ: *Աւետարանն փրկութեան ինքնախօսութեամբ որդւոյն այ. Ցհ. խմ. էկեղ: *Ցանելն պզտոնի 'ի տիմէի տրամաբանութեան, յորում ինքնախօսութիւն առնէ վասն արարածոցս. Լմբ. յանառակն:

ԻՆՔՆԱԾԱԳ. ա. Ինքնին ծագեալ. 'ի բնէ պայծառ և անաղօտ. աներական, ածային, անսկզբնական. *Զինքնածագ լոյսն եռեւս. Մանէր: *Թագչին յանմատոյց ճառագայթիցն ինքնածագ լուսոյն: Ճառագայթ ինքնածագ լուսոյն առհասարակ սփռեալ տարածեցաւ. Եղիշ. խաչ. և Բոզմ: *Գանձ փառաց խորհրդոյ՝ ինքնածագ լուսոյ՝ գտեալք 'ի սկզբանէ, և ծածկեալք առ հայր յաւիտեանս. Նար. գնչ տաղ. և մարգ:

ԻՆՔՆԱԾԻՆ. ա. Αὐτόγονος, αὐτογενής, αὐτογένητος. Ipse per se genitus, ex se genitus, եՆ. Ինքնին ծնեալ. ինքնին գոյացեալ. որպէս ինքնեղ. և Ինքնաբոյս, ինքնաբուղխ, գիւրածին. բնածին. ընդաբոյս. *Զմարդիկ ինքնածինս (յօդեցին): Գազանք, յորոց կէպքն ինքնածինք էին. Ածր. ա. 13: Եւս. քր. ա: *Զգեստ զինքնածինս. Փիլ. Իմաստ: *Հուր ինքնածին 'ի պէտս ժամու. ՃՃ: *Ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք. Նար. է: *Ինքնածին խորհուրդք. Լմբ. աղ:

ԻՆՔՆԱԾԻՆ. Ինքնին եւեթ ծնօղ միածնին. կոյս և մայր. *Առ մարիամու ոչ հայր ոք հարկաւորեաց, այլ կոյս ինքնածին. Եփր. աւետար:

ԻՆՔՆԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Αὐτοκράτης. Qui sui juris est. Ինքնիշխան, անձնիշխան. ազատ. ինքնագլուխ. *Յանօրէնական փառս էականին՝ ինքնակալ եղեալ վայելիցեն. Աթան: *Ցոր կողմ միտեն ըստ ինքնակալ ինքնիշխան մարդկային կամացն շարժումն. Նիւս. կազմ: *Զոր ասէ՝ ինքնաշարժ, փոխանակ անձնիշխան և ինքնակալ ասելոյ է իմանալի: Ի հարկէ գալն մեզ յառաքինութիւն՝ ոչ ինքնակալս ցուցանէ զմեզ ըստ ինքեանց. Մաքս. 'ի դիոն:

Մանաւանդ՝ Αὐτοκράτωρ. Imperator. Միահեծան թագաւոր. կայսր հռոմայեցւոց. *Եւ հրաման յինքնակալէն կոստանդիանոսէ: Ինքնակալ վաղենտիանոս օգոստոս. Խոր. բ. 86: գ. 19: *Որք յուղեւոյ կայսերէ ինքնակալքն հռոմայեցւոց կացին: Առ ներոնիւ ինքնակալաւ. եՆ. Եւս. քր:

ԻՆՔՆԱԿԱԼ. ա. Իբր Ինքնակալական. թագաւորական. *Ինքնակալ պետութիւնք իշխանականք. Նար. տաղ:

ԻՆՔՆԱԿԱԼԱԿԱՆ. ա. Αὐτοκρατορικός, αὐτοκρατικὸς. Imperatorius, omnia superans. Սեպհական ինքնակալի՝ ըստ ամենայն առման. կայսերական և ինքնիշխանական, գերազանց, յաղթօղ. *Որ ցու-

ցանէ զհուրն ներգործութեան անըմբռնելի և անտեսանելի, ինքնակալական ամենեցունց. Դիոն. Երկն։

ԻՆՔՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτοκρατορία, τό αὐτοκρατὲς. Libera et summa potestas, imperium. Ինքնակալ տէրութիւն. միահեծան թագաւորութիւն. և կայսերութիւն. *Յութերորդ ամի ինքնակալութեան կոստանդեայ. Խոր. Գ. 8։ *Թագաւորեցուցանէին՝ յինքնակալութեան իւրեանց պայմանի պատուոյ զնա համարեալ. Ցհ. կբ։ *Արքայազունք են, և իշխանականք ինքնակալութեանց, որդիք զօրութեանց. Նար. կէ։

Եւ Անձնիշխանութիւն. *Անձնիշխան գոլով մարդիկ՝ 'ի մէջ երկուց զօրութեանց արգելեալ կամք. եթէ խոնարհեցուցանեմք զինքնակալութիւն կամաց 'ի յաղթողին, պատերազմական ձեռնտու ըստ այնմ գործոց գտանեմք զնա. Ղ. Ի. յհ. ծա։

ԻՆՔՆԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. ըստ այնմ. Αὐτοκρατικῶς. Sicut imperator. Անձնիշխանաբար. և Ձեռնհասութեամբ. *Ինքեան կամօք, և ինքնակալութեամբ մատակարարեալ. Նիւս. կազմ։ *Արանց պարտաւորութեան իսկ, և ինքնակալութեամբ տիրեսցէ քաղաքին. Պղատ. օրին. Ը։

ԻՆՔՆԱԿԱՄ. ա. Αὐθαίρετος. Voluntarius, ultronius, sui arbitrii, liber. Որ ինչ լինի կամօք իւրովք. կամաւոր. ազատական. ինքնայօժար. ուղղելով Եղծե. րողի օլորոփ. *Ինքնական կամօք. Ագաթ։ Նոննոս։ *Ինքնակամ յօժարութեամբ. Խոր. Փոքր։ *Վասն ինքնակամ երթին. Ոսկ. մ. Ի. 1։ *Գովէին զինքնակամ գալուստ նորա. Ճ. Ա։ *Ինքնակամ մեղաց. Ագաթ։ *Պատուիրանազանցութեան յարակայ՝ ինքնակամ սխալանք. Նար. ծզ։ *Ինքնակամ ախտիւ շարժեալ, ևն. (որ լինի և մ.) Ղ. ընդհ։

Կամ Անձնիշխան. ազատ. տէր կամաց իւրոց. *Իմանալեացն ինքնակամ անձնիշխանութիւնք. Դիոն։ *Ամենայն իմանալի տեսութիւն՝ թէ հրեշտակաց և թէ մարդկան՝ ինքնակամ, և անձնիշխան. Մագ. 'ի դիոն։

ԻՆՔՆԱԿԱՄ. Ἑαυτῷ ἐπιτρέπων. Sibi indulgens. Որ կամի առնել զկամս իւր. անձնասէր. կամապաշտ. *Իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ ինքնակամ լինել ոչ պարտի. քանզի որ ինքնակամ է, յայտնի է բարձրամտութի ախտանալ. Բրս. հց։ Իսկ Կողոս. Բ. 25. *Ինքնակամ կրօնիւք ››. յն. ըստ կամի ճգնութ. Ἐθελοθρησκία.

ԻՆՔՆԱԿԱՄ. Αὐτόματος. A se ipso faciens, sponte agens. Ինքնաշարժ. դիւրաշարժ. յեղաշարժ. որ ինքնին խլրտի կամ բերի. դիւրապատրաստ. *Ի վերայ ամենեցուն տարածելով զինքնաշարժն և զինքնակամ զօրութիւն. որոց պակասելոց՝ լուծեալ և մեռեալ լինի մասն. ինքնակամ շնչոյն անբաւ եղեալ։ Պաճարեաց ինքնակամ շնչոյն, որ 'ի ձեռն ջլոցն հասանէ, առ 'ի շարժմունսն զյարձակումն և զզօրութիւն գնելով 'ի մարմինսն. Նիւս. կազմ։

ԻՆՔՆԱԿԱՄ. մ. Αὐθαιρέτως, αὐτοπροαιρέτως, προαιρέτως, αὐτομάτως. Sponte, sua sponte, ultro, ևն. Ինքեան կամ իւրովք կամօք. կամակար ընտրութեամբ. յօժարութեամբ. կամաւ. կամաւորապէս. *Ինքնակամ նահատակեալ 'ի վերայ օրինացն. Ա. Մ. Բ. 42։ *Ընտրեաց ինքնակամ հասանել 'ի տանջանս. Բ. Մ. Զ. 19։ Իսկ Ա. Մ. Է. 24. *Ինքնակամ գնացին ››. իմա, վտարանջեալ անցին առ օտարս. (որպէս αὐτομολέων, transfuga, perfuga. գաղթականք, փախստեայ)։ *Անկոչ՝ ինքնակամ յօժարէր երթալ 'ի տունն. Ոսկ. մ. Ա. 1։

*Ինքնակամ զմահն յանձն առնլով. Կոչ. ծգ։ *Ինքնակամ չարչարի. Ագաթ։ *Ինքնակամ հնազանդել, կամ խնդրել. Խոր։ *Զարաչար է ինքնակամ մեղանչելն. Կոչ. Ի։

ԻՆՔՆԱԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն տէրական կամս, և Տէրականն կամք. անձնիշխանութիւն. ազատութիւն կամաց. կամաւորութիւն. յօժարութիւն. դիւրաշարժ բերումն. *Զայսուիկ յինքնակամութէ մեզ 'ի վերայ բերեալ. Բրս. Բղբ։ *Ինքնակամութիւն ստեղծուածոյն, և պատրանք բանսարկուին զմահն և զապականութիւն 'ի մերումս յարդարեաց բնութեան։ Յորդորիլ և յորքանս յինքնակամութէն սայթաքեալ եկն յանարգութիւն. Ցհ. իմ. Երկ։ *Ինքնակամութեան և հաւանութեան գործ. Խոսրովիկ։

ԻՆՔՆԱԿԱՄՈՒԹԵԱՄԲ. Տ. ԻՆՔՆԱԿԱՄ, մ. *Ի հրեշտակական համապատուութէ ինքնակամութեամբ 'ի բաց վրիպեալ. Նիւս. կազմ։ *Ինքնակամութեամբ մեղանչել. Ղ. Ա. յհ. իդ։ *Ո՞ եղեւ (զմեզ) յառաջին աղբերան և 'ի կեղոյն պատճառաւ ինքնակամութեամբ. Արոբ. Ե։ *Յայսմիկ փառաց՝ սակս փրկութեան մերոյ ինքնակամութեամբ զանձն խոնարհեցոյց. Լմբ. պտրգ։

ԻՆՔՆԱԿԱՑ. ա. որ և ԻՆՔՆԱԿԱՑ. Մտացածին ինչ՝ որ կայցէ ինքնին արտաքոյ ազյ, որպէս ինքնագոյ, կամ ինքնեղ. *Ինքնակաց զաշխարհս առնել և առանց նախախնամութեան. Անաղ. Գ. 1։ *Սուտ են՝ որք ինքնակայք ասեն զեղեալսն. Վրդն. աղ։

ԻՆՔՆԱԿԱՆ. ա. Սեպհական ինքեան. իւրական, և էական. *Ինքնական զօրութիւն է. Գէ. Ես։ *Վերաբերիմ ինքնական իշխանութեամբս 'ի մեռելոց. Նանայ։ *Ցինքնական պատիւն վերադարձեալ. Լմբ. պտրգ։ *Ինքնական հանճար, կամ բան. Համամ. առկ։

ԻՆՔՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Նոյնութիւն. *Օկիզքն մերձաւորութեան ... ըստ առ 'ի յինքնականութեանն շարժմանց և գոյացութեանց. Մագ. Էկէղ։

ԻՆՔՆԱԿԱՊ. ա. գ. Այն ինչ՝ որով ոք ինքն զինքն կապէ. *Զիս արձակեա՛ յինքնակապէս՝ մեղաց կապից գժոխայնոյն. Նար։

ԻՆՔՆԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Ինքնին կառուցեալ. առկայացեալ. *Օգապարիկ թևատարած ինքնակառոյց. Գնձ։

ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐ, ի, աց. ա. Αὐτοτελής. Per se vel absolute perfectus, sibi sufficiens. Ինքնին կամ ինքեամբ և ըստ ինքեան 'ի բնէ կատարեալ ամենայնիւ, անպէտնիրող. ինքնաբաւ. *Ինքնակատար և նախակատար իմաստութիւն (այ)։ Ինքնակատար պետութիւն, և ամենայն քահանայապետութեան պատճառ։ Զպարգևեալսն նոցա միշտ աստուածագործականն գիտութիւն յինքնակատարէ և իմաստագործէ աստուածութենէ։ Ոչ ինչ է ինքնակատար, այլ կարօտ բոլորովին կատարման. բայց միայն արդարև անկարօտն և նախակատարն. Դիոն. Երկն։ *Ցե՛ս զի ոչ ինչ է ինքնակատար և անկարօտ, բայց միայն Աստուած. Մագ. 'ի դիոն։ *Ինքնակատար աստուածութ. Լմբ. պտրգ։ *Որդի ինքնակատար. Գր. փղ. Բղբ։ *Ցուցանէր զինքն՝ իւրական և ինքնակատար փառօքն. Ճ. Գ։

ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐ. Կատարեալն իւրով միասամբ. որպէս էակ հոգեղէն, և բան ինչ ամբողջ. *Էութիւն ինքնակատար՝ անմարմին. Նիւս. բն։ *Հոգին (ըստ ինքեան) ոչ է լծեալ ընդ մարմնոյն, այլ՝ էութիւն ինքնակատար անմարմին է. Նչ. Եզէկ։

Եւ մ. Αὐτοτελῆ. Perfecte, absolute. Կատարելապէս. տիրապէս. *Ոչ բաւէր զբանն ինքնակատար յայտնել. Ցհ. կբ։

*Բան է հեռաւոր բնաւի շարագրութեան զարամախոհութիւն ինքնակատար յայտնելով. Թր. փեր։

ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐԱԲԱՐ. մ. Αὐτοτελῶς. Absolute, perfecte. Կատարելապէս. տիրապէս. *Լի է որպէս աստ, և ինքնակատարաբար մարդացեալ. Պրպմ. ճէ։

ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτοτέλεια. Perfectio. Լինելն ինքնակատար. կատարելութիւն անթերի. *Աւելորդ է նմա առնուլն՝ անդուստ ունողի զինքնակատարութիւն. Պրպմ. ճՃ։

ԻՆՔՆԱԿԱՑ. ա. Ինքնակայ. ինքնեղ. և ինքնագոյ. անեղ. *Ցայտնի ցուցանէր՝ եթէ ոչ ինքնակաց ինչ իցեն, այլ է ոմն՝ որ ունի և վարէ զամենայն։ Զի մի 'ի յօրինելոյ ընթացիցն ինքնակաց ինչ կարծիցեն զարարածս. Ոսկ. Ես։ *Մի է՝ յիւրմէ ինքնակաց, և ոչինչ յումմէք ընկալեալ. Սեբեր. Ա։ *Երկու արմատս բարւոյ և չարի ասէ. և զայն ոչ յղութ. և ծննդեամբ, այլ ինքնակացս։ Ամենայն ինչ՝ որ չէր և եղև, արարած է, և ոչ ինքնակաց պատճառ ամենայնի. որոյ ոչ յումմէք եղեալ, այլ ինքն ինքնակաց առաջին գոլով. Եղնիկ։ *Անեղ և ինքնակաց ասեն զաշխարհս. Սարգ. Ի. գ. Է։

ԻՆՔՆԱԿԱՑ. որպէս Αὐτόματος. Sponte agens, fortuito eveniens. Ինքնակամ. ինքնին շարժեալ կամ 'ի վեր երևեալ, կացեալ յեղակարծուց. *Երևէր նոցա ինքնակաց խարոյկ. Իմ. ժէ. 6։

ԻՆՔՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնակաց գոլն. իբր ինքնեղութիւն, կամ ինքնագոյութիւն. *Զի մի պատուօք ինքնակացութէ ագիտաց կարծիցին, որոց արարածն 'ի մովսիսէ ոչ ճառեցաւ. Եղնիկ։

ԻՆՔՆԱԿԵԱՆՔ, կենաց, կենօք. գ. Αὐτοζωή. Ipsa vita, per se vita. Որ է ինքն իւրև կեանք. նոյն ինքն բուն և ճշմարիտ կենդանութիւն. աղբիւր կենաց՝ աստ, և որ նովաւ ստանան զինքնաշարժ կեանս. *Ինքնագոյ և ինքնակեանք ասեմք զնի բոլորին գերագոյն սկիզբն և պատճառ։ Այժմ օրհնաբանելի է մեզ զկեանսն յաւիտենից, յորմէ ինքնակեանք, և ամենայն կեանք ... զի և ինքնակենացն է աստուածային կեանք կենդանականն և գոյացողականն ... և պարգևի նախ ինքնակենօքն գոլն կեանք. Դիոն. Ածայ։

ԻՆՔՆԱԿԵՆԴԱՆԱՆԱԼՆ. Αὐτοζωόοις. Իբր Ունելն զկենդանութիւն սեպհական. կեանք տիրապէս. *Զինքնէանալն և զինքնակենդանանալն ... արդարև էիցն ընտանեբար իւրեանց հաղորդել. Դիոն. Ածայ։

ԻՆՔՆԱԿԵՐՊ. մ. Իւրովք բուն կերպարանօք. *Ցորժամ հանդերձեալ է ինքնակերպ կալ (կամ գալ), և տեսանել զնա մարդկ. Ճ. Գ։

ԻՆՔՆԱԿԻ. մ. Տ. ԻՆՔՆԻՆ. *Աճումն է շարժութիւն ինքնակի՝ ըստ մեծութեան. Ոսկեփոր։

ԻՆՔՆԱԿԻՐ. ա. Ցիւրմէ կրեալ. յանձին բերեալ. ինքնագործ. սեպհական. իւրոյին. *Ոչ ինքնակիր մեղօք զաղբանայ (եկեղեցի), եթէ ոչ 'ի մարդոց չարաց. Նար։

ԻՆՔՆԱԿՇՏԱՄԲԵԼԻ. ա. Անձամբ յանձնէ կշտամբելի կամ կշտամբեալ. *Ինքնակշտամբելի գեգերեալ. Նար. իէ։

ԻՆՔՆԱԿՈՉ. ա. մ. Αὐτόκλητος. Per se vocatus. Ոչ կոչեցեալ յայլմէ, այլ՝ անձամբ անձին. ինքնակամ. *Բիւրասէս (կամ բիւրոս՝ մին յեօթանց իմաստնոց), քան զի մահ կոչէր զնա 'ի կորուստ որդւոյ իւրոյ, ասէ. ո՛ գու, ընդէր կոչես զիս այնմիկ. զոր թէ ասկայն ոչ կոչես, ինքնակոչ լինի.

Ոսկեփոր: *Եւ մանաւանդ այնու ձգէր զնոսա, զի ինքնակոչ գայր. Ոսկ. յհ. ա. 34:

ԻՆՔՆԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Անձամբ անձին կործանիչ, կամ կործանեալ. այն ինչ՝ որով ոք ինքն կործանեցաւ նախ. *Զնոյն գեղ գժրողին ինքնակործան մահաձիր՝ մտերմարար արբուցեալ (մարդոյն). Գնձ: *Ինքնադիւտ և ինքնակործան ապօքն կերպացրեալ. Սիսու:

ԻՆՔՆԱՀԱԼԱԾ. ա. Αὐτόμολος. Sua sponte fugitivus. և բայիւ, αὐτομολέω, transfugio. Ինքնին հալածական. անձամբ փախստեայ՝ առանց վարելոյ ուրուք. *Հանանիցէ ... կարօտութիւն իբրև այր մի չար ինքնահալած. Առակ. ա. 11: *Ինքնահալած 'ի հայրենեանն լինէր գաւառէ: Ինքնահալած լինի սորանելով իմն. Պիտ: *Ինքնահալած լինիս բարուց քոց ախտիւք. Ը. Թղթ:

ԻՆՔՆԱՀԱԿԱՌԱԿ. ա. Որ անձամբ անձին հակառակի. *Ցիմար իմաստասէր ... ինքնահակառակ բանասէր. Կլիմաք:

ԻՆՔՆԱՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτομετοχή. Per se participatio. Անձամբ անձին, կամ ըստ ինքեան հաղորդականն գոլ. ինքնաբուն լաւութի. *Որքան գերագոյն են քան զոչէսն էքն՝ սոքին կամ ածայինքն ... և քան զնոցունց հաղորդեալսն ինքնահաղորդութիւնքն. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆԱՀԱՃ. ա. Αὐτάρεσκος. Sibi nimis placens. Անձնահաճ. անձամբ անձին հաճոյ. ինքնահաւան. ամբարտաւան. խըէն հաւսօղ. քէնտինէ պէյէնիճի, ճողըրուր, ճիգիր. *Վարդապետք ախմարք և ինքնահաճք. Խոր. գ. 68: *Մի անխոնարհ, և ինքնահաճ և վէս. Փիլ. բաջն: *Ինքնահաճ կամք. Լմբ. ծող:

ԻՆՔՆԱՀԱՃԻՄ, եցայ. չ. Ինքնահաճ լինել. մեծամտիլ. ամբարտաւանիլ. հաւրուանալ. քէնտինէ պէյէնմէք, ճողըրուլանմագ, խոճրիգյար օլմագ. *Ցորժամ յայն սկսաւ ինքնահաճել, մատնեցաւ 'ի փորձութիւն խորհրդոցն: Այժմ դու չնորհս է. և յայն ընդէր կոր 'ի քո ինքնահաճիս. Լմբ. աղ. և առակ:

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՅ. ա. Իբր ինքնահաճ, և ինքնահաճական. *Ցինքնահաճոյ և յամբարտաւան մարդկանէ. Գրգ. աղէտ: *Ինքնահաճոյ փարիսեցին: Աղբիւր ինքնահաճոյ. Լմբ. ծղ. և խմ: *Ինքնահաճոյ հպարտութեան. Թէոդոր. խչ: *Ցինքնահաճոյ արգարև 'ի միտս և 'ի բանս և 'ի գործս զխս գործելով. Ցհ. կբ: *Ցինքնահաճոյ և 'ի մանուկ խորհրդոցն. Լմբ. աղ:

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՅ. Որ ինչ ըստ հաճոյից անձին գործիցի. ըստ մտի և ըստ կամի եղեալն. քէֆինէ. *Ի տարակուսանս և յանյուսութեան ազգ մարդկան հասեալ լինի, այլ և յինքնահաճոյ արգարև գործս. Խոր. ա. 3:

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՅ. Ինքնակամ. ինքնայօժար. կամակար. *Ոչ տալ ինքնահաճոյ կամաւորանձն 'ի փորձութիւն. Ը. Թղթ: *Որպէս և հայր (հաճեցաւ), նոյնպէս և նա ինքնահաճոյ կամօք 'ի պէտս փրկութեան մերոյ ախորժեաց զմարմնանալն. Լմբ. պտրգ:

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՅՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆ. *Զյամառութիւն ինքնահաճոյութեան առն քո տեսեր. Ճ. Ա:

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐταρέσκεια. Sibi ipsi placere. Ինքնահաճն լինել. ինքնահաւանութիւն. ամբարտաւանութիւն. հպարտութիւն. քէնտինիպէյէնմէ, ճողըրուրլուգ. *Ոմանք զանձափառութիւն և զամբարտաւանութիւն՝ ինքնահաճութիւն կամին անուանել. Կլիմաք: *Որ ըստ իւր ցանկութեան ընտրեացէ զգործն, ամբարտաւանութիւն զինքեանէ բերէ՝ նախ առաջին զինքնահաճութիւն. Բրս. հց: *Ոչ եւ յաշտարակ ինքնահաճութեան. Լմբ. առ ոսկան:

Մերթ թուի նշանակել՝ ինքնակամ յօժարութիւն. բայց մարթի բերել և 'ի ա նշ. յանելն. *Իսկ եթէ 'ի կողմանէ աջկանն առանց օրինացն սահմանի ինքնահաճութեամբ փորձի ոք գարձուցանել. Մխ. դտ:

ԻՆՔՆԱՀԱՅԵԱՑ, կամ ՅԻՆՔՆԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Որ յինքն միայն հայի՝ եթէ որպէս ինքնահաճ, ինքնահաւան, և եթէ որպէս հրաժարեալ յաշխարհէ. և կա՞մ որպէս ինքնին ականատես. *Կոկոզավիզ յինքնահայեաց ամբարտաւանութեամբ նստեալ յամրոցին՝ մեծ ոմն զինքն կարծելով. Ածր. է. 5: *Ինքնահայեաց կուսական խորհրդոց. Մաշ:

ԻՆՔՆԱՀԱՍ. ա. Ինքնին հասեալ, և կամ հասուցեալ և 'ի վայր բերեալ ինքնին. *Իբրև զպտուղ մի ինքնահաս 'ի բարձր ստոց 'ի գոգս անկեալ փափաքողին. Ածր. է. 3:

ԻՆՔՆԱՀԱՐՈՒԱԾ. ա. Անձամբ անձին հարուածիչ, կամ անձամբ յանձնէ հարուածեալ. *Ինքնահարուած տանջանաւորութի. Նար. իէ:

ԻՆՔՆԱՀԻՄՆ. ա. Ցինքենէ հիմնացեալ կամ հնարեալ. *Ոչ ինքնահիմն չինուածով յարմարեալ. Ը. հրէշ:

ԻՆՔՆԱՀԻՒՍԱԿ. ա. Ցինքենէ կամ յանուանէ իւրմէ հիւսեալ. *Սաեփաննոս ինքնահիւսակ թագ. ՃՃ:

ԻՆՔՆԱՀՈՂԱԲՈՒՍԱԿ. ա. Որ ինքնին 'ի վեր բուսանի 'ի հողոյ, որպէս ազգ ընտիր ոսկւոյ յեթովպիա 'ի վեր երևեալ որպէս զծնեբեկ. *Ոսկի արքայական ինքնահողաբուսակ. Թէոդոր. 'ի խոյսն:

ԻՆՔՆԱՀՐԱՄԱՆ. ա. Αὐτοκέλευστος. Injussus. sua sponte. Ինքնին հրամանատար՝ առանց հրամայելոյ ուրուք ինքեան. ինքնաշարժ. ինքնիշխան. ինքնակամ. մտադիւր. *Վասն ինքնահրաման առաջնորդութե հոգւոյն սրբոյ. Ագաթ: *Առնելով զերախայրեացն զմուծս՝ ինքնահրաման յօժարութեամբ և պատրաստութեամբ. Փիլ. քհ: *Որ ընդ սոսայս անցանէ զօրութի, ինքնահրաման իմն ունի զյարձակումն՝ յառաջակամ շնչով. Նիւս. կազմ:

Տ. Իբր ինքնին. ինքնակամութք. և ձեռնհերիցութք. առանձնական իշխանութք. *Ինքնահրամանք հանդերձ յօժարութք նկրտէին. Փիլ. վսս: *Ինքնահրաման բարձի զխորտոց. Ցհ. կբ:

ԻՆՔՆԱՁԱՅՆ, ի, ից. ա. Αὐτόφωνος. Sua voce utens. Ցինքենէ՝ այսինքն յիւր անտի ձայնեալ, կամ ինքնին ձայնօղ. ինքնախօս. ինքնասաց. *Ոչ ոք էր, որ տեսլեան բնութե, կամ ինքնաձայնին բարբառոյ ժուժալ կարէր. Ագաթ: *Նովաւ լսեմք զինքնաձայն հնչումն նորա. Ոսկեփոր:

ԻՆՔՆԱՁԵՂՈՒՆ. ա. Ինքն իւր ձեղուն ձևացեալ. ունօղ զձեղուն՝ որ չիք սիւն և նեցուկ. (մակդիր երկնից կամ եկեղեցւոյ). *Հաստատեալ 'ի պարզուածս ինքնաձեղուն յարկի խորանհիմն դրութեամբ. Անան. էկեղ:

ԻՆՔՆԱՁԵՌՆ. ա. Տ. Αὐτόχειρ. Qui sua manu facit. Որ իւրով ձեռամբ առնէ, անկարօտ օգնականութե այլոց, կամ գործեաց. և իւրովի. ինքնին. *Ինքնաձեռն աջ զօրեղութե. Նար. գնձ հոգ: *Նետաձգութե ինքնաձեռն որսալով (և ոչ որոգայթիւք): Եւ եթէ ինքնաձեռն իսկ, առկայն ականմայ ոք զայլ ոք սպանցէ. Պղատ. օրին. Է. Ի: *Ի յաղօթելն ազօթակից լինէր, բայց և ինքնաձեռն 'ի վեճախնդրութի ունողացն էր. Պիտ: *Ինքնաձեռն ողջակիզէր անտառն. Նխ. ա. բգ: *Ինքնաձեռն խեղդամահ սատակէր. Պիտ:

ԻՆՔՆԱՁԵՌՆ. Իբր ձեռաստուն. *Անմիջոց գիմօք ունեալք յայն՝ ինքնաձեռն 'ի նմանէ ընտրեցան. Հ. կիմի:

ԻՆՔՆԱՁԵՌՆ. Ձեռներէց. յանձնապաստան. յանդուգն. *Երիկեանք ոմանք և եռանդեանք 'ի թարմատար արուեստից դիմեալք ինքնաձեռն ձեպով ածաբանութեն ուանդիչք. Առ որս. դ: *Եւ այս ոչ ինքնաձեռն համարձակութք վստահացեալ 'ի զօրութի. Եղն. քեր:

ԻՆՔՆԱՁԵՌՆ ԼԻՆԵԼ. Ձեռներէց լինել. համարձակիլ. *Որո՞վ իրօք ինքնաձեռն լինելով յայսպիսի չարագործութեանս յանդգնեալ բերէր. Պիտ: *Հեթում զաթոռ թագաւորութե իւրոյ վստահանայ յեղբայրն իւր 'ի սմբատ. իսկ սմբատ ինքնաձեռն եղեալ՝ օծանի թագաւոր. Ոսկեփոր:

Կամ Իշխել ձեռն մխել, և ինքնին սպանանել. *Ինքնաձեռն յիւրն լինելով որդիս. Պիտ:

ԻՆՔՆԱՁԵՌՆԱԴՐԵԱԼ. } Αὐτοχειροτόνητος.
ԻՆՔՆԱՁԵՌՆԱԴՐԵԼԻ. }

A se ordinatus, vel creatus. Անձամբ յանձնէ ձեռնադրեալ. ինքնին ձեռներէց 'ի սրբ կարգ կամ 'ի պատիւ. քէնտիր գէլիւսն ֆէռնատրաւան. քէնտի պաշըրնա մանսըպա կիրէն. *Դիմոփիլոս կաստապաշտակ յարձակեալ 'ի վերայ քահանայի իւրոյ, և թշնամանեալ զնա եհան յեկեղեցւոյն ... և (իշխեաց) նստել ինքնաձեռնադրեալ քահանայ. Մագ. 'ի դիոն: *Զայլս տեսանեմ առօրեայ իմաստունս, և ինքնաձեռնադրելի ածաբանս. Սարգ. յկ. է:

ԻՆՔՆԱՁԵՒ. ա. Ցինքենէ ձևացեալ. որ իւրով ձևով է նման (որոյ. այն է խաչն). *Հակառակ թշնամւոյն ինքնաձև սուրն երևեցաւ յերկրէ. ՃՃ. 'ի խաչն:

ԻՆՔՆԱՄԱՏՆ. Տ. ԱՆՁՆԱՄԱՏՆ. *Որ արձակէ զմարմին իւր մահուամբ՝ իւրովի գնալով, և ինքնամատն լինելով. Եղն. մպբ:

ԻՆՔՆԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Αὐτομάτως φέρων. Sponte sua ferens. αὐτόματος, sponte promanans. Ինքնին մատուցօղ, յառաջ բերօղ. և ինքնին մատուցեալ, յառաջ բերեալ. ինքնեկ. դիւրագիւտ. պատրաստական. *Ի խորոց սրտի.. ինքնամատոյց դատախազութի. Նար. ծէ: *Փոխանակ սքանչելի ինքնամատոյց վայելչութե՝ զփշաբեր զտատասկաբեր երկիր ժառանգեաց. Կոչ. ե: *Ջերմ լուալեացն զպէտսն շնորհեն, և հակառակ զօրութեն զբժշկութի անվարձ և ինքնամատոյց. Առ որս. է: *Առձեռն և ինքնամատոյց տալ զօրինակն. Սարգ. ե. պ. ա: *Առատութի ինքնամատոյց կերակրոց շնորհեաց 'ի ձկանց. Նխ. եղէկ:

Կամ ինքնադէպ. ըստ պատահման եղեալ. տաֆ կէլէ. *Ինքնամատոյց համարելով գոլ ամենայնի առանց նախախնամութե ... ինքեանց ինքեամբք 'ի հարկէ բերել՝ 'ի սկզբանն ինքնամատոյց եղեալքն. Նիւս. բն:

ԻՆՔՆԱՄԱՏՈՅՑ, ասացի. գ. τὸ Αὐτόματον. Casus. Դէպք. դիպուած. *Եղելոց ամենեցուն կամ զած առեն գոլ պատճառ, կամ զհարկ, կամ զճակատագիր, կամ զբնութի, կամ զբախտ, կամ զինքնամատոյցն: Իսկ ինքնամատոյցն, անշնչից և կամ անբանից դիպմունք առանց բնութե և արուեստի: Ոչ ինքնամատուցին, քանզի անշնչից և անբանից են դիպմունք.

Նիւս. բն ։

ԻՆՔՆԱՄԱՏՈՒՑԻԿ. ա. Ἀυτόματος. Fortuitus. Դիպուածական. *Ոմանք 'ի հեթանոսաց եդին բնութիւն գոլ զամենայն և առանց արարչի կամ ինքնամատուցիկ, որպէս ասացին. Սարկ. հանգ ։

ԻՆՔՆԱՄԱՐՏ. ա. որ և ԱՆՁՆԱՄԱՐՏ. ինքն ընդ անձին մարտնչօղ. անձամբ անձին հակառակօղ. *Ինքնամարտ կռիւ. Նար. խէ ։

ԻՆՔՆԱՄԵՌ. ա. Որ ինքնին մեռանի օրհասաւ իւրով առանց բռնական մահուան. *Անասունք՝ որք ինքնամեռք լինին. Վեցօր. է ։

ԻՆՔՆԱՄՈԼՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնին մոլորիլն. անձամբ յանձին խաբիլն. *Ինքնամոլորութեան անգիւտ կորստեան. Աւծր. գ. 5 ։

ԻՆՔՆԱՄՈՒԽ. ա. մ. ինքնին մխեալ, կամ մխելով. անձամբ միջամուխ. *Մինթէ ինքնամուխ առ 'ի յաթոռ գահոյից զիս նըստել մատուցի. Վրք. ոսկ ։

ԻՆՔՆԱՅԱՅՏՆԵԱԼ. ա. Ἀυτοφανής. Per se apparens. Ինքնին անընդմիջապէս յայտնեալ. անմիջական յայտնութեամբ եղեալ. *Զինքնայայտնեալսն լրմունս ածայնոցն կատարելագոյնս լինել՝ քան զորս 'ի ձեռն այլոցն հաղորդութեանց. Դիոն. երկն ։

ԻՆՔՆԱՅՈՐԴՈՐ. ա. Ինքնին յորդորեալ. ինքնայօժար. դիւրապատրաստ. պատրաստական. կամակար. *Բարկութեան այն իբրև ինքնայորդոր դահիճ բանսարկուն դրդեաց զդաւիթ թուել զիսրայէլ. Նխ. ա. հ ։ *Յամենայնի ժիրք և ինքնայորդորք լինելով. Պիտ ։ *Ինքնայորդոր յօժարութեամբ դիմեաց 'ի մահ. Ճ. Ա ։

ԻՆՔՆԱՅՕԺԱՐ. ա. Ἀυτομόλουν. Se se conferens. ἑκούσιος, voluntarius. Ինքնին յօժար, կմ յօժարեալ. յօժարակամ. մըտադիւր. կամաւոր. *Արք ըղձամբերութեան չարչարանացն բաժակին ինքնայօժար խոնարհութեամբ. Ագաթ ։ *Ինքնայօժար փութով փափաքէին. Փարպ ։ *Ինքնայօժար ընտրութեամբ առնել զմեղս. Լմբ. սղ ։ *Կամաւոր և ինքնայօժար կամի մեծ յարարածոցս պաշտօն առնել. Վրք. եղբ ։ *Ինքնայօժար կամօք ընկալաւ զչարութիւն. Ղ. ամենայն չար ։ *Որք 'ի չարիս ինքնայօժարք լինին, և անձամբ զանձինս իւրեանց մղեն 'ի կորուստ ։ Զի 'ի պէտս մեզ և կարօտելոցն ինքնայօժարք եղիցին. Ոսկ. յհ. բ. 14 ։ Ի բ. կոր ։

ԻՆՔՆԱՅՕԺԱՐ. մ. Ինքնին իւրով յօժարութեամբ. կամաւորապէս. Երափէբ. ԻԷ. *Ինքնայօժար դայր քն 'ի մահ խաչին. Յծ. հղ ։ *Ոչ ինքնայօժար բերի սա 'ի մեղս. Լմբ. սղ ։

ԻՆՔՆԱՅՕԺԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնայօժար լինելն. կամաւորութիւն. Երափէբ. *Ոչ ինքնայօժարութեամբ 'ի չարն դրդուեալ, այլ 'ի պատրանաց օձին ։ Ոչ կամելն նոցա՝ ոչ յինքնայօժարութենէ, այլ 'ի տգիտութենէ ։ Ինքնայօժարութեամբ խոտորեցաւ պհեա չարին. Լմբ. սղ ։

ԻՆՔՆԱՆԱԽԱՆՁ. ա. Ինքեամբ նախանձօղ. որպէս գնի 'ի յն. αὐτῷ ζηλωτῶν. այսինքն անձամբ անձին նախանձայոյզ և վրէժխնդիր. *(Ած՝ նախանձոտ կոչէ զինքն) որպէս նախախնամեցելոցն ինքնանախանձ լինելով. Դիոն. ածայ ։

ԻՆՔՆԱՆԱԽԱՏ. ա. Ինքն զինքն նախատօղ. պարսաւագիր անձամբ անձին. *Ինքնանախատ կշտամբութեամբ. Նար. յէ ։

ԻՆՔՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ինքն ինքեան տէր լինել. 'ի չափ հասանել կատարելութեան, կմ ուսման. գոյաւորիլ և զօրանալ իւրաց, և կալ մնալ 'ի նոյնութեան. *Եւ ոչ անկատար վարժմամբ յանգեալ արուեստից՝ ինքնացայ. Խոր. գ. 62 ։ *Եթէ 'ի նուազութենէ եղիցին հարկաւորացն ... յանկարծօրէն ակնկալեալք զառատութիւն և զառաւելութիւն պիտոյիցն ինքնացեալս գըտանիցեն ։ Ոչ ինչ՝ որ զկնի լուսնոյս է՝ ինքնանայ. այլ ամենայն ինչ փոքր և մեծ, զոր օրինակ 'ի սքանչելին, յարուեստագիտէն՝ այն որ ըստ երկնին է՝ անուանել բանին՝ ջլաձիգ լինել բնաւորեցաւ ։ Կենդանեաց ազգք և տնկոց ինքնանան ։ Յորոց ամենեցունց ինքնացեալ կայ միայն 'ի նմին նմանութեան, ոչ յեղյեղեալ. Փիլ ։

ԻՆՔՆԱՆԵՐԳՈՐԾ. ա. Ἀυτοενέργητος. Per se agens, vel operans. Ինքնին ներգործօղ, գործօղ, կմ ազդօղ. *Միաւորական շարժումն՝ պարզ, ինքնաշարժ, ինքնաներգործ ։ Մի իմն զօրութիւն պարզ, ինքնաշարժ, ինքնաներգործ. Դիոն. ածայ. և Բղբ ։

ԻՆՔՆԱՆԵՐԿ. ա. Ինքնին ներկեալ, շաղախեալ, ծրդեալ. *Ինքնաներկ իմն են 'ի չարիս. Գէ. եզ ։

ԻՆՔՆԱՆՄԱՆ. ա. Նման ինքեան. համանման. իրէն նման. *Խառնեալ չորիւք (տարերօք՝) բերէ զինքնանմանն. Եզնկ ։

ԻՆՔՆԱՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքն ինքեան նման գոլն և մնալն ։ Դիոն ։

ԻՆՔՆԱՆՈՒԷՐ. ա. Ինքն զինքն նուիրօղ. անձամբ յանձնէ նուիրեալ կամ պատրաստեալ սիրով 'ի սէր արարչին. *Եղիազար մակաբէին՝ ինքնանուէր քահանային. Յս. որդ ։ *Քահանայք ինքնանուէր մատոն զպատարագանս. Շար ։

ԻՆՔՆԱՆՈՒՆ. ա. Ինքն յինքենէ անուանակոչեալ. որոյ անունն է ինքնութիւն իւր անթարգմանելի. *Որպէս ինքնագոյ է, նոյնպէս ինքնանուն է. Եղիշ. ը ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ, ի, ից. ա. Ἀυτοκίνητος. Qui per se vel se ipso movetur, aut motu proprio, vel libere; suapte natura mobilis. Որ ինքնին շարժի. ինքն զինքն շարժօղ. իւրև շարժումն, որպէս կենդանին, և ոչ որպէս հուր անզգայ. վասն որոյ ասի զշնչաւորաց, ըստ որում ունին ոգի զգայական շարժիչ 'ի ներքուստ. *Վասն զի զգայականն յոլովագոյն է քան զկենդանին, բաժանեմք զնա յինքնաշարժն և յանշարժն. Անյ. պորփ ։ *Ի կենդանիս, և յանկենդանս ... յինքնաշարժս, և յայլաշարժս. Սհմ. սղ ։

Եւս առաւել զբանական կենդանւոյ, և զիմացական բնութեանց, որք ունին զհոգի անձնիշխան և անմահ. *Հոգին ինքնաշարժ, ինքնաշարժն մշտաշարժ, մշտաշարժն անմահ է. Սահմ. ծգ ։ *Նախ թողէս տաց զանձն (այսինքն զհոգին) մշտաշարժ և ինքնաշարժ ... Ուստի է մարմնոյ շարժիլն, եթէ ոչ յանձնէ. քանզի ոչ ինքնաշարժ է մարմին. Նիւս. բն ։ *Նախախնամութեան իւրաքանչիւր բնութեան ապրեցուցանողական՝ զինքնաշարժն որպէս ինքնաշարժ նախախնամէ. Դիոն. ածայ ։ *Զոր ասէս՝ ինքնաշարժ, փոխանակ անձնիշխան և ինքնակալ ասելոյ է իմանալի ։ Ինքնաշարժ գոլով, այսինքն անձնիշխանք եղեալք. Մագ. 'ի տիմ ։

Եւ գերագոյն օրինակաւ ասի զայ՝ իբրև և նմանութեամբ. *Հայր ... մշտաշարժ, ինքնաշարժ, շարժօղ այլոց, պարունակող՝ անպարունակ. Դիոն. երկն ։ *Մշտաշարժ՝ ինքնաշարժ, ինքնիշխան, ինքնազօր. Աթան. 'ի դէնփէք. յորմէ և Շար ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ. որպէս Դիւրաշարժ. ինքնայորդոր. դիւրապատրաստ. ինքնակամ. *Կռուելոյ ոչ ունիս կարիս հրամանի, զի ինքնաշարժ ես 'ի բազմաբանութեան. Ղ. բղբ ։ *Ոչ յառաջել կոչմամբ քոյին, այլ ինքնաշարժ փառամոլիքն. Յս. որդ ։ *Որք ինքնաշարժ ախտիւք, և բռնակալաց աշխարհի հրամանօք՝ զանձինս իւրեանց յայս աստիճան հոգւոր բարձրութեան ձգեն. Ղ. ընդհ ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԱԲԱՐ. մ. Անձամբ զանձն շարժելով. անձնիշխանաբար. ազատաբար. *Ունելով և պահելով ... ինքնաշարժաբար 'ի յառաջինսն հաղորդութիւնս իւրոցն նախախնամականացն ներգործութեանց. Դիոն. երկն ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՈՂԱԿԱՆ. ա. Ἀυτοκινητικός. Per se movens. Ինքնին շարժօղ, շարժիչ, շարժողական. *Մի ումն է պարզն զօրութիւն ինքնաշարժողական առ միաւորական ինչ խառնումն՝ 'ի բարւոյն մինչև ցէիցս յետինն. Դիոն. ածայ ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀυτοκινησία. Motus proprius. Զօրութիւն ինքնաշարժ գոլոյ. անձամբ զանձն շարժելն. *Ըստ ինքնաշարժութեան (հրեշտակն) ոչ կայ, այլ շարժի. իսկ ըստ էութեանն՝ կայս ունի, և ոչ շարժութիւն. Մագ. 'ի տիմ ։

ԻՆՔՆԱՉԱՐ. ա. գ. Ἀυτοκακόν. Per se malum. Ըստ ինքեան կամ 'ի բնէ չար, (որ իրօք չգտանի.) *Զինքնաչարն պարտ է տեսանել (թէ կայցէ) ... ինքնաչար էապէս, ոչ այլում չար ... արդ զիարդ ե-զիցի չար էապէս. Մագ. 'ի տիմ ։

ԻՆՔՆԱՉԱՓ. ա. Ինքեամբ չափեալ. որ իւրովք մասամբք չափի. իսկ նոյնն լինի և այլաչափ, երբ չափօղ լինի այլոց քանակաց. զոր օրինակ կանգունն լինի չափելի, և չափօղ. *Չափոյն և թուոցն են ոմանք, որք ինքնաչափ և ինքնաթիւք են. և նոյնք այլաթիւք և այլաչափք ։ Եւ ինքնաթիւք և ինքնաչափք ըստ եղակացն որ 'ի նմա. Սահմ. գ ։ *Քանակն ինքնաչափ. Գործոց ։

ԻՆՔՆԱՊԱՆԾ. ա. որ և ԱՆՁՆԱՊԱՆԾ, ԻՆՔՆԱՊԱՐԾ. Պանծացեալ և վսեմ յանձն իւր. որպէս յանձնապաստան, հպարտ, և ոչ արդար անարատ 'ի խիղճ մտացն. ֆէնփինէ նիւ-Հէնտիլ, Քօտալ, և սօֆէրան. *Զայս իմանամք 'ի վերայ ինքնապանծ ամ-բարտաւան բանսարկուին ։ Թշնամին յինքնապանծ (կամ յինքնապարծ) զօրութիւն յուսացեալ՝ և զնա անգոսնէ. Լմբ. առկ. և սղ ։ *Ամենայն անմեղ ինքնապանծ է ընդդէմ նախատողացն. ըստ որում և քն, և վկայքն իւր. Լմբ. առկ ։

ԻՆՔՆԱՊԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Անձամբ զանձն պատրելն. անձամբ յանձնէ խաբելն. *Մարդն ինքնապատիրութեամբ 'ի մեղս հակամիտելով. Խոսրովիկ ։

ԻՆՔՆԱՊԱՏՈՒՄ. ա. մ. և ընդ բայի. Ինքնին պատմօղ, ճառօղ. կամ Անձամբ պատմելով, ճառելով. *Ոսկեձայն ասէ, զի յոտսն քաւութիւնարարս հասեալ մարդոյն ինքնապատում (լինելով) յանցանացն՝ փրկութիւն գտանիցէ ։ Հրեշտակացն իսկ ինքնապատում արարեալ ցանկալւոյն դանիելի զիւրաքանչիւր սահմանացն ։ Որոց բնաւին ինքնապատում յայտ արարեալ զմերձաւորութիւն հոգւոյն եսայի. ասէ. հոգի տեառն 'ի վերայ իմ. Ագաթ ։

ԻՆՔՆԱՊԱՏՐԱՍՏ. ի, ից. ա. Ինքնին պատրաստեալ. պատրաստական. դիւրապատրաստ. *Սեղան շնորհաւոր զկնի պահոց. նմանապէս և ընչեղաց և [illegible], և նմանաբար և հարթից և ինքնապատրաստից կերակրոց. Բրս. պհ ։ *Պար-գեւաց զերկինս վերարկու իբրև զձեղուն ինքնապատրաստ. Մաշ ։

ԻՆՔՆԱԳԱՐԾ. Տ. ԻՆՔՆԱԳՈՅՆ։

ԻՆՔՆԱԳԱՐՍԱՒ. ա. Որ իցէ անձամբ անձին պարսաւ. ինքնակամ պարսաւագիր ընդդէմ անձինն. Քէնտը քէնտինը Հօր դուրնօղ. *ինքնագարսաւն կշտամբութ֊իւն ։ Ինքնապարսաւ խոնարհութ. Նար. խը. կէ։ *Ըստ ինքնապարսաւ ամբաստանութեցն զբժշկականն 'ի վերայ գրիցես սպեղանիս. Սհմ. աղ։

ԻՆՔՆԱԻՈՂՋ. ա. Ըստ ինքեան կիր 'ի բնէ և տիրապէս առողջ. անախտ. *Ինքնառողջ բնութիւն (այսինքն անմահն բնութք՛) վիրաւորեցաւ 'ի մարմին իւր. Սարգ. ա. դ. ը։

ԻՆՔՆԱՍԱՀՄԱՆ. ա. Որ ինքեամբ եւեթ սահմանի՝ անսահմանելի գոլով յայլոց. *Իսկութիւն ինքնագոյ՝ ինքնասահման անեզերութեւ. Բէնէ։

կամ ըստ իմաստասիրաց՝ Այն, որ կարող է անխառն սահման յօրինել և ինքեան որպէս այլոց. *Սահման, և ինքնասահման, և այլասահման։ Իսկ ինքնասահման, վասն զի և զինքն ընդ այլս սահմանէ. և զոր օրինակ մարդ սահմանելով զմարդ, ասէ՝ թէ մարդն է կենդանի բանաւոր ... ոչ միայն զամենայն մարդ սահմանէ, այլ և զինքն. Սահմ. գ։

ԻՆՔՆԱՍԱՆՁ ԼԻՆԵԼ. Իւրև սանձիլ. ինքնին կասել. *Ջուրք ինքնասանձեղեալ՝ ընդ կրուկն դառնային. Պրոկղ. յայտն։

ԻՆՔՆԱՍԱՍՏ. ա. Իւրով սաստիւ կիր սաստկութբ եղեալ. որ բուռն առնէ ինքեան. *Հուր՝ եթէ ոչ հարցի 'ի հակառակէն, ոչ յինքնասաստ յօժարմամբ թենէ բազձայ բորբոքիլ. Նար. ղգ։

ԻՆՔՆԱՍԱՑ. ա. Յինքենէ ասացեալ. բերանով իւրով բարբառեալ. ինքնախօս. ինքնապատում. *Վկայ ունիմ ինձ զինքնասաց ձայնն տր. Եղիշ. է։ *Զնորուն իսկ յտի զինքնասաց ձայնս. Սարգ. է. դ. ը։ *Զքամենելի պատգամս ինքնասաց աւետարանին. Կանոն։

ԻՆՔՆԱՍԷՐ. Տ. ԱՆՁՆԱՍԷՐ. Αὐτοφίλαυτος. Sui valde amans. *Զինքնասիրի և զծառիրի զանազանութիւն պատմէ. Փիլ. վն։ *Մի լինել ինքնասէր առաւել քան զծառաէր իցէ. Երզն. մթ։

ԻՆՔՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՆՁՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Φιλαυτία. Amor sui ipsius. *Ինքնասիրութեան պատրաստեաց զլեզուն իւր սուսեր սատակիչ. Խոր. է. 64։ *Յինքնասիրութէ փառաց փախուցեալք. Փիլ. ծ. բան։ *Վասն իւր հոգալ՝ ինքնասիրութէ է մեղադրանք. իսկ վասն պատուիրանացն հոգալ և գործել՝ քրիստոսասէր և եղբայրասէր կամաց գոլութի. Բրս. հգ։

ԻՆՔՆԱՍՊԱՆ. Տ. ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ. *Զի և քաջանայքն ասէ պատժին, որք ինքնասպանացն մատուցանեն պատարագ։ Ինքնասպան եղև անձին իւրում. ՃՃ։ Կանոն։

ԻՆՔՆԱՍՏԵՂԾ. ա. Յինքենէ ստեղծեալ. յանձնէ հնարեալ. *Կործանել ... զինքնաստեղծ ախտիցն կուռս. Սհմ. աղ։

ԻՆՔՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Մտացածին գիւտ, հնարք. *Ընդ հին չարութեանցն նորոգ ինքնաստեղծութիւս գտի։ Յերկրպագանչիւրոց բնութեցս մերոց վերևւին ինքնաստեղծուի. Նար. է. ղէ։

ԻՆՔՆԱՍՏՈՐԱԿԱՑ. ա. գ. Որ յինքեան կամ ըստ ինքեան է ենթակայացեալ. այն է Գոյացութիւն. ուր Պատահումն ոչ յինքեան, այլ 'ի գոյացութեան ենթակայանայ, վասն որոյ և Այլաստորակայ ասի. *Ոմանք տեսակք ինքնաստորակայք՝ բան ոչ ունելով, բայց զգոյութիւն ունին։ Ինքնաստորակայքն բաղկացուցանեն զայլաստորակայն. իսկ ըստ պորփիւրի՝ այլաստորակայքն բաղկացուցանեն զինքնաստորակայն. Անյ. պորփ։

ԻՆՔՆԱՍՏՈՒԱԾԱՆԱԼ. } Αὐτοθεότης,
ԻՆՔՆԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ. } αὐτόθεωσις. Ab se habere veram divinitatem, per se divinitas. Բուն ինքնութիւն ածուն. *Զինքնակենդանանալն և զինքնաստուածանալն արդարև էիցն՝ ընտանեբար իւրեանց՝ հաղորդել։ Ինքնագոյ և ինքնակեանք և ինքնածութիւն ասեմք զմի բոլորիցս գերագոյն սկիզբն և պատճառ. Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Αὐτοπρεπής. Se ipsum decens, sibi ipsi conveniens. Ինքեան վայելուչ, կամ վայելչական. անձինն պատշաճեալ. *Թէպէտև ամենայն ինչ նորա է, և ինքն զամենայն լնու, համայն յինքնավայելուչն վերացաւ պատիւ. Ար. համբ։ *Ունի ած զինքնավայելուչ մեծութիւն յիմանալի աշխարհն. Լմբ. աղ։

ԻՆՔՆԱՎԱՐ. ա. Անձամբ անձին վարիչ իւր և առաջնորդ. *Սահակ է միտք՝ ինքնավար վարդապետ, և ինքնուսումն. Փիլ. լին։

ԻՆՔՆԱՎԱՐԴԱՊԵՏ. ա. Αὐτοδίδακτος. A se ipso doctus. Անձամբ անձին վարդապետ գտեալ. ուսուցիչ անձին իւրոյ. Քէնտի քէնտինէ օգրէթմէն. Էօլմուշ. քէնտինէ ուսթա օլան. *Ինքնուսումն և ինքնավարդապետ անձին եղեալ բնութքն. Փիլ. լին։

ԻՆՔՆԱՎԱՐԺ. ա. Ինքնին վարժեալ. իւրև կրթեալ. Քէնտիլիկէն կրթըլմուշ. *Ինքնավարժ բնութբ ձագասնեալք ծերաբոյծք լինին. Փիլ. ծ. բան։

ԻՆՔՆԱՎԿԱՅ. ա. Անձամբ անձին վկայ գտեալ. *Զյանդիմանութիւս ինքեանց տանջանս ինքնավկայ առնէր բերեալ. Եփր. աւետար։ *Ինքնավկայ մահապարտեալ. Նար. իմ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍ, ի, աց. ա. Αὐτόπτης. Qui suis oculis vidit, oculatus testis. Ինքնին տեսող աչօք իւրովք. ականատես. *Առաջին աշակերտեալք շնորհին՝ ինքնատեսք և սպասաւորք բանին լեալք. Նիւս. երգ։ *Աւանդեցին մեզ ինքնատեսքն ... և սպասաւորքն. Ոսկ. գծ։ *Յինքնատեսաց և 'ի սպասաւորաց ածն բանի. Դամբ. բեգր։ *Որ արժանաւորեցար գոլ ինքնատես և սպասաւոր բանին ած. Թէոդր. խաչ։ *Որ յինքնատեսէ բանին ած յածազգեաց վկայէն իգնատիոսէ ուսաւ. Վրք. ոսկ։ *Զնահատակն բարեպաշտուն, և զինքնատես երկնից այցելութեն. ՃՃ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍ. որպէս Ինքնատեսող. ինքնին տեսող միօք. խելամուտ. քաջիմաց. *Որք ճշմարտութեն են ինքնատեսք. Նիւս. խրատ։ *Ո՜վ զիա յայտափայլ խոստովանութեն զարթոյց, եթէ ոչ ինքնատես գիտութիւն։ Յարեաւ ինքնատես գիտութեամբն. Մաշկ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍ. Ἄυτοπτος. Ipse visus et deprehensus. Ինքնին երևեալ դէմ յանդիման. անձամբ տեսանելի եղեալ. *Քահանայիցն (հանդերձ) ծերովքն ինքնատես երևի։ Շրջեցուցեալ զնոսա ընդ անապատն՝ ինքնատես 'ի լերինն լինելով. Ագաթ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍ ԼԻՆԵԼ. Αὐτοπτέω. Ipse meis oculis cerno. Ինքնին աչօք իւրովք տեսանել. ականատես լինել. *Զոր ամենայն ուրուք ինքնատես եղեալ, և ոչ առ յլսելեաց պատմեալ. Կոչումն։ *Նոցա ինքնատես եղեալ առ յինէն պքանչելագործութեան եղելոյ. ՃՃ։ *Ոչ առնէ զհոգին յառաջ քան զմարմինն, զի մի՛ եղիցի ինքնատես եղելոցն. Ոսկ. յոհան։

ԻՆՔՆԱՏԵՍԱԿԱԲԱՐ. մ. Ταὐτοειδῶς. Eadem specie. Իւրով կամ նովին տեսակաւ. անյեղապէս. *Նոյն գոլով ըստ ինքեան, և ինքեամբ միատեսակապէս, ինքնատեսակաբար որոշեալ. Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍԱԿԱՆ. ա. Αὐτοπτικός. Որ ինչ բերի առ յայտնի տեսողութիւն, կամ ըմբռնողութիւն անձամբ. *Զինքնատեսականն և երևոյթ իմացականացն ասացելոց (սբ գրոց) վարդապետութի. Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍՈՂ. Որպէս Ինքնին իմացող. քաջ ըմբռնող. *Եւ ոչ միտք հաւաքին, որպէս ինքնատեսողք ամենայն իրաց։ Երկնայինքն որպէս ինքնատեսողք իրողութեն, ոչ պէտս ունին հաւաքման. Անյ. վերլծ. արիստ։

ԻՆՔՆԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնին տեսանելն՝ մանաւանդ միօք. խելամտութի. և Տեսութիւն կամ ճանաչումն անձին իւրոյ. քննութի խղճի մտաց. (ռմկ. ինքնաճանաչումն). *Որ զայս կրեն, գիւրաւ եկեսցեն ինքնատեսութբ 'ի գիտութի մեղաց իւրեանց։ Ինքնատեսութբ զպարտսն վճարել. Մաշկ։

ԻՆՔՆԱՏԷՐ, տեառն կամ տէրք. ա. Տէր անձին իւրոյ. անձնիշխան. ազատակամօք. *Ստեղծ զմարդն ... մտաւոր, ինքնիշխան, ինքնատէր. Մանդ. ժա։ *Իբրև զազատս և զինքնատեարս անձնիշխանութբ վարիլ յառաքինութեանս. Սարգ. ա. դ. ը։

ԻՆՔՆԱՏԷՐ. Որ ունի տիրապէս իշխանութի 'ի վերայ իրաց իւրոց. ազատաբար տնտեսող. իշխան. ըստ յն. ինքնակալ. αὐτοκράτωρ. ըստ լտ. տէր. patronus, dominus. *Զմեաս զայս հասարակաբար առ ամենեսեան տուեալ ... որում ամենայն ոք ինքնատէր և բռնական է. Իգն։ *Մեք անձնիշխան ստեղծեալք յարարչէն՝ ինքնատէրք եմք գործոց մերոց. Դամասկ։ *Ինքնատէրն ախտից և խորհրդոց, և տէր յերկրպագանչիւրս հակամիտութեն, առաքինութե ասեմ, և չարութեն. Անթր. մոխր։

ԻՆՔՆԱՏԷՐ. Ինքնագլուխ. ինքնացեալ. անկախ. *Շրջին ըստ մտի իւրեանց զինքնատեարս։ Յամբարտաւանութիւք ձեր պարծիք իբրու թէ ինքնատեարք էք. Սրգ. յկ. ծ։

ԻՆՔՆԱՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. գ. որպէս Անձնիշխանութի. *Զինքնատէրութիւն և զանմահ բնութիւն չեբարձ 'ի նմանէ. Սրգ. յուդ. ա։

Եւ որպէս Ինքնիշխան տէրուի. *Վասն դատողական իշխանութե տան աշխարհիս և ինքնատէրութեն. Երզն. մթ։

ԻՆՔՆԱՏԻՐԵԼ. չ. Տիրել որպէս ինքնիշխան. *Կարծեցեալ իշխանն (սատանայ) որ համարէր ինքնատիրել աշխարհի, անդիտացաւ զտէրութի սորա՝ աշխարհի. (այսինքն թէ յն է տէր ամենայն աշխարհի). Սհմ. յոր։ *Ի համայնից տիրակալէն՝ տէրութեանք ինքնատիրեալք. Շ. հրեշտ։ *Տէրութիւս ինքնատիրեալս՝ յամենակալ տէրութենէդ. Սհմ. աղ։

ԻՆՔՆԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ինքնատէրութի, որպէս անձնիշխանութի. *Յարգարենիկալ կամացն ինքնատիրութբ արտաքսեցաւ. Թէոդոր. մայրագ։

ԻՆՔՆԱՏՈՒՆԿ. ա. Ինքնաբոյս. ինքնին յարմատոյ բուսեալ։ Վրք։

ԻՆՔՆԱՐԱՐ. ա. Յինքենէ արարեալ՝ կազմեալ. *Ինքնարար սեղանով սահմանեաց (հայր՝) լինել զպատարագն (քրի). Եփր. աւետար։

ԻՆՔՆԱՐԳՈՅ. ա. Որ անձամբ զանձն յարգէ, կամ անձին իւրում շուք դնէ.

անձնահաճ. *Առ ինքնարգոյ բարձրայօնն. Նար. Ֆ։

ԻՆՔՆԱՐՀԱՄԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Εὐτέλεια. Humilitas, frugalitas. Արհամարհելն անձամբ զանձն, խոնարհութիւն. և Անշքութիւն. սակաւապիտութիւն. ...

*Բարիոք է ինքնարհամարհութիւն. Աճառ. ...։ *Ծգունք աղգի աղգի արատսուաց և ողջոց և ինքնարհամարհութեց. Սարգ. Բ. պ. Ը։ *Բարք անափառութեն (բժշկին) ինքնարհամարհութեան և խոնարհութեան միշտ. Նեղոս։ *Զհեզութիւն և զինքնարհամարհութիւն ողջունել. Լմբ. սղ։

ԻՆՔՆԱՐՁԱԿԵՑԻԿ. գ. Ինքնին արձակեալ. վայրաբերեալ, ձգեալ 'ի վայր կոյս. *Որչափ 'ի վեր է ահագին ծնունդն, նոյնպէս և 'ի խոնարհ փափաքանաց ինքնարձակեցիկն շաղաւխիղ. Սեբեր. ծա։

ԻՆՔՆԱՐՄԱՏ, կամ ԸՆՔՆԱՐՄԱՏ. գ. Բուն արմատ, կամ սկիզբն. *Ընքնարմատ, ընքնաբոյս ամենայն բարեաց. Յոհ. յհ. ա. 13։

ԻՆՔՆԱՐՇԱՒ. ա. Ուր իցէ արշաւել ինքնին՝ հեռիոսս. Եսայ. *Ոչ ընտիր ինքնարշաւ վազիւքն. Նար. կը։

ԻՆՔՆԱՒԱՐՏ. ա. Զոր ինչ ոք ինքնին աւարտէ, կամ 'ի գլուխ հանէ. *Զսկիզբն բարեաց 'ի մերմէ յօժարութեէ առնուցու. իսկ զկատարած փառացն իբր կնիք ինքնաւարտ 'ի վարդապետէն. Երզն. մթն։

ԻՆՔՆԱՒՈՐ. ա. Ինքնական. իւրական. բնաւոր. *Քո ինքնաւորդ զօրեղութեն գթածաբար առողջացուսցես. Նար. ծը։ *Ինքնաւոր իւրով զօրութեն հրաշացուցանէ. Անան. եկեղ։

Եւ Ինքնաբոյս. ինքնեակ. *Ունի մշտածին ինքնաւոր անարօրադիր բոյսս բիւրատեղունս. Նար. ծբ։

ԻՆՔՆԱՓԱՓԱԳ. ա. Որ ինչ է փափաքելի ինքեան, կամ ըստ ինքեան. և փափաքօղ ինքնին. *Ցիշեաց զծ զխոռացեալս յինքենէ, և զինքնափափագ 'ի ծանօթութիւն իւր ած զազգս հեթանոսաց. Լմբ. սղ. կը։

ԻՆՔՆԱՓՈՐՁ. ա. Որ ինչ է յանձին փորձեալ, կամ փորձ գտեալ. *Լիցին ամենեքեան ժառանգ արքայութեն յինքնափորձ լաւութենէ անտի. (կայ և ձ. ինքնագործ). Ագաթ։

ԻՆՔՆԱՔԱՐՇ. ա. Ինքնին քարշեալ. ձգեալ, դիմեալ. *Ճախրելով 'ի հոլովս (արեգակն) ինքնաքարշ ուղեգնացութեբ. Մագ. իը։

ԻՆՔՆԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. որ և ԻՆՔՆԷԱԿ. 'Αὐτόματος, τα. Spontaneus, ea; ultroneus, ea; et quae gignit terra. Որ ինչ լինի ինքնին՝ իբր ինքնակամ. ինքնաբոյս. որպէս արմտիք կամ բոյս ինքնածին. ...

*Որ ինձ Թուի՝ ինքնեկի այսր տուրեաւ չնչոյս պատճառք լինել մեզ. Նիւս. կազմ։ *Զինքնեակն անդոյ քո՝ որ գոյցէ՝ ոչ հնձեսցես։ Մի սերմանիցէք, և մի հնձիցէք զինքնեակս նորա՝ որ ելանիցեն. Ղեւտ. իե. 5. 11։ *Կերիցես այս ամ զինքնեակս, և յամին երկրորդի զինքնեկաց ինքնեակս. Դ. Թգ. ժԹ. 29։

ԻՆՔՆԵԱԿ. մ. 'Αὐτομάτως. Fortuito. Ինքնին. ըստ դիպաց. ... *Բանջարիկ ինչ ինքնեակ բուսեալ յերկրէ. Վրք հց. յ։ *Ցորեան նաւահանգիստքն և նաւակայք՝ ոյ կամքն 'ի ծովեզերսն ինքնեակ փորեալք. Նիւս. կազմ։

ԻՆՔՆԵԿ, եկի, եկաց. ա. 'Αὐτομολέων. Transfuga, perfuga. Ինքնին եկեալն որպէս փախստեայ. *Կալաւ նա ըղբաղումս 'ի նոցանէ՝ յարանց ինքնեկաց. ա. Մ. Է. 19։

Կամ իբր Ինքնեակ. ինքնին յառաջ եկեալ. պատահական. ἀυτόματος. *Աղօթիւք իւրովք ինքնեկս կերակուր ձկան առատութեամբ շնորհէր նոցա. Մեհ Եղէ։ *Վասն այսորիկ յառաջագոյն ասէ, զի մի կարծիցես՝ թէ ինքնեկ իցեն տանջանքն. Յոհ. եո։

ԻՆՔՆԵՂ. ա. Ինքնին եղեալ, որպէս թէ իւրև առանց արարչի գոյացեալ. որ է մոլար և մտացածին գիւտ ոմանց 'ի հեթանոսաց. *Մոլորեալ մարդկան յոյ ... զաշխարհս ոմանք ինքնեղ ասացին. Նխ. ծն։ *Զտարերս պատուեցին (որպէս) ինքնեղ. Մագ. Է։ *Արարած է աշխարհս, և ոչ ինքնեղ։ Ինքնեղ վարկաք զբերումն արարածոցս. Լմբ. սղ։ *Հաւատամ, ոչ բնութիւն գոլ չարին, կամ ինքնեղ, կամ աստուծով լինել. Լծ. ածաբ։

ԻՆՔՆԵՂ. որպէս Ի բնէ այնպէս եղեալ. բնական. անարուեստ. Տես և ԻՆՔՆԵԿ, ԻՆՔՆԵԱԿ. 'Αὐτόματος. *Ինքնեղ նաւահանգիստ՝ քան զայն որ յարուեստից և 'ի հնարաւոր ինչ մարդկանէ. Պիտ։ *Գուբս չինուածոյս երկու, և լիճս երեք ինքնեղս. Խոր. Ա։

ԻՆՔՆԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ 'Αὐτόματον. Fortuna, casus, per se fieri. Ինքնեղ կարծեցեալ իրք. դիպուած. բախտ հեթանոսական. ինքնեղն գոլ. *Ոմանք (համարեցան) զբախտն և զինքնեղութիւն արդարև ինքեամբ, և որպէս դիպեցաւ՝ ստեղծեալ իմաստք. Աճառ. աղբ։ *Ոչ ինքնեղութեն է տալի զայսքան զօրութիւն։ Յայտ է թէ առաւել քան զինքնեղութիւն ոմն է. և այս ոմն է՝ բայց եթէ ած. Ամ. որ. Է։ *Հելլենացի փիլիսոփայիցն կարծիք... ինքնեղութեն արարածոցս և յաւիտենականութեան. Լմբ. ծղ։

ԻՆՔՆԵՐԵՍ. Բառ անպէտ. 'ի Հին բռ. գնի որպէս ինքնատես. ականատես։

ԻՆՔՆԵՐԵՒԱԿ. ա. Ինքնին երևելի. յայտնի. *Եւ ուր ճառագայթք, անդ և սորին ներգործութիւնք, և ինքներևակ շնորհք. Ան. ծգ։

ԻՆՔՆԵՐԿՐԱՑ, կամ ԻՆՔՆԵՐԿՐԵԱՅ, այք. ա. 'Αὐτόχθων. Ex ipsa terra ortus. Որ է յերկրէ անտի. գաւառական. ... իսկ ըստ առասպելաց՝ Յերկրէ բուսեալ բնակիչք երկրին. *Բանն որ ասի՝ եթէ ինքներկրայք են աթենացիքն, առասպել է. Նոննոս։

ԻՆՔՆԷԱԿ. ա. Որպէս Ինքնագոյ. *Անտեսական է ած այնինն 'ի տեսողաց ըստ ինքնեակ բնութեն. Վրդն. սղ։

ԻՆՔՆԷԱԿ. ըստ ինքնեակ. ինքնաբոյս. և Պատահական. ըստ դիպաց. *Եօթներորդ ամն ինքնէակ բարեաց յիշատակ է... զոր ինքնին ծնաւ բնութիւն. Փիլ. լին. Գ. 39։ *Ոչ եթէ ինքնէակք 'ի յերկրէ բուսան բանջարքն ... այլ խորհրդեամբ արարչին առ մեր օգտակարութեն հանդէս. Բրս. հց։

ԻՆՔՆԷԱՆԱԼՆ. Ինքնագոլն. ինքնագոյութիւն, կամ ինքնագոյացութիւն. 'Αὐτοουσίωσις. *Զինքնէանալն, և զինքնակենդանանալն, ԵՆ. Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αὐτοσοφία. Նոյն ինքն իմաստութիւն. բուն իմաստութիւն. *Որպէս զիմաստութիւն, որպէս զինքնիմաստութիւն օրհնաբանեսցուք (զած). Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԻՄԱՑ. ա. 'Αὐτονόητος. Se ipso intellectilis. Իմանալի իւրև. ինքնին իմացօղ, իմացեալ. *Ընդ որոց ինքնիմացքն և ածայինք՝ արդարև ազնուիցն առաքինեաց որ անդ առաւելութիւնք՝ և մեզ ընտանեբար օրհնաբանին. Դիոն. ածայ։

ԻՆՔՆԻՆ. մ. 'Αὐτομάτως, τη. Sponte, per se. Ինքն՝ իւրև. ինքեամբ. ... *Իւրև զհաւկ ինքնին անկեալ 'ի ցօղնոյ։ Երկիրն ինքնին բերէ զպտուղն։ Դուռն՝ ինքնին բացաւ նոցա. ԵՆ. *Ինքնին զինքն օգնականութեն յայտնեաց (ած որդւոցն իսրայէլի). Կիւրղ. էղ։ *Դու ինքնին քեզէն քոյովդ բանիւ մեզ առհմանեցեր։ Ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնիք սատանայման. Նար. Դ. Հ։

ԻՆՔՆԻՆ. ա. գ. մ. 'Αὐτὸς. Ipse. Ինքն. նոյն ինքն. ինքն գլխովին. անձամբ անձին. ... *Ինքնին տէր փրկեաց զնոսա... ինքնին (յն. ինքն) փրկեաց զնոսա... Ինքնին (տէր) եւ ընդ նոսա պատերազմ. Ես. կԳ. 9. 10։ *Թագաւորն ինքնին իսկ զարմացեալ լինէր. Բ. Մ. Է. 11։ *Զինքնին թագաւորն զխոսրով։ Զթագաւորն տիրան ինքնին գլխովին. Բուզ. Գ. 11. 21։ *Ես ինքնին իսկ եմ. Եղիշ. Է։ *Դա ինքնին է քո. Ես. պղմ. Է. 1։ *Որդին ած ... նա ինքնին ձեզ հրաւիրակ յարքայութեն. նա ինքնին պաշտօնեայ իւրոց բարեաց. Ագաթ։

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆ. ա. 'Αὐτεξούσιος. Sui arbitrii, liber, arbitrii libertate praeditus. Անձնիշխան. տէր անձին. ինքնատէր. ազատ կամօք. *Որ ստեղծ 'ի սկզբանն զմարդն, ազատ եթող և ինքնիշխան. Աճառ. աղբ։ *Ստեղծ զմարդն... մտաւոր, ինքնիշխան, ինքնատէր. Մանդ. ծա։ *Ած ազատ արար զմեզ և ինքնիշխանս. Շ. ընդհ։ *Ինքնիշխան են ոգիքն. Կոչ. Դ։ *Ամենայն բանական ինքնիշխան գոյ. Դամասկ։

Կմ Անձնիշխանական. *Ինքնիշխան յօժարութեն զառաջնոյ զիշխանականին ամենեցուն ունէր զնմանութիւն. Նիւս. կազմ։ *Ինքնիշխան կամաւորութեբ պատուաստեալ. Նար. ՀԷ։

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆ. 'Αὐτάρχος, ἄυταρχος. Summam rerum potestatem obtinens. Իշխան բացարձակ. տր բոլորից. ինքնակալ. և Տիրական. *Հոգին որ՝ ինքնիշխան, անփոփոխելի, ամենազօր. Աճառ. ղէնփէլ։ և Շար։ *Կեանս ընծայել զօրէ ինքնիշխան բաւականութբ. Նար. Ճ։ *Թագաւորն ինքնիշխան հրամանաւ... ձեռն 'ի գործ տայր. Ագաթ։

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆԱԲԱՐ. մ. 'Αὐτεξουσίως. Libere. Ինքնիշխանութեբ. որպէս ինքնիշխան. ազատաբար. տիրաբար. և Զեռնհասութբ իմն. *Ցարուցեալ ածապէս և ինքնիշխանաբար նովին մարմնովն. Գր. հր։ *Զինքնիշխանաբար յարութիւն. Լմբ. սղ։ *Տիեզերակալութեբ իմն ձեռներեց լինէր ինքնիշխանաբար. Յհ. կթ։ *Ինքնիշխանաբար առ ծառայսն հրամայէր. Ոսկեբեր։ *Զայս տեսութիւն և զճանապարհս ոչ թէ ինքնիշխանաբար գտաք, այլ նոյն ինքն քն եցոյց մեզ. Լմբ. սղ։

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆ. ա. 'Αὐτεξούσιος. Liber, a, um. Անձնիշխանական. տիրական. *Բնականացն թողլ տուեալ... ինքնիշխանական կամաց. Յհ. իմ. եր։ *Ունելով զինքնիշխանական կամս. Դամասկ։ *Զինքնիշխանական զառաջին փառսն մերկացեալ. Խոսրովիկ։ *Ինքնիշխանական իմն ճոխութեն աստուծոյ երևելոյն կարգեալ է. Նիւս. յոբ. Աճառ. 'ի հոգին տ։

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆԱՊԷՍ. Տ. ԻՆՔՆԻՇԽԱՆԱԲԱՐ. *Առաքի (հոգին սուրբ) անօրինաբար, խակ մերձ լինի ինքնիշխանապէս. Բրս. երրորդ:

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτεξουσία, τὸ αὐτεξούσιον. Liberum arbitrium, arbitrii libertas. Անձնիշխանութիւն. ազատութիւն կամաց. Հէտանի իբրոփէի. *Ինքնիշխանութիւն կամաց՝ իբր 'ի տէրութեան ունիմք՝ 'ի սոսա նախահաստեալ հանգիտացուք. Եզ. ժմ. տփ: *Սկիզբն և արմատ մեղաց 'ի մեզ ինքնիշխանութիւնն է. Բրս. Ղրփ: *Զբարեհամութիւն հոգւոյ ինքնիշխանութեամբ թշուառացուցանեմք. Լմբ. աղ:

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Αὐθεντία. Propria auctoritas. Իշխանութիւն առանձնական կամ սեփականական. (որ առ յետինս հեղինակութիւն ասի). ինքնահաճ կամք. հաճոյք անձին. *Եւ ոչ զինչ ինքն բարին ինքնիշխանութեամբ առնել արժան է. Բրս. հց: 'Անուն ինչ աստուածոց կամ դիւաց համաբերեցին ըստ ինքնիշխանութեան կամ ինքնորէն մոլորութեան. Ագ. որս:

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Αὐταρχία. Summa rerum potestas. Ինքնիշխան լինելն. ինքնին իւրով զօրութեամբ իշխելն. ինքնակալ և բացարձակ տէրութիւն. *Հանգերձեալ զօրէք ինքնիշխանութեամբ զարարածոց իւրոց փրկութիւն: Ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էականութեան. Նար. ժա. ծէ: *Ինքնիշխանութեամբ 'ի բաց վարեաց զպատուհասն. Լմբ. ափղ:

ԻՆՔՆԱՅԱՅՏՆԱՊԷՍ. մ. Ἐπαυτοφώρῳ. Ipso facto, in ipsa re, in ipso furto deprehensus modo. Ինքն զինքն յայտնի առնելով. որպէս իսկ անթաքչելի և անժխտելի օրինակաւ՝ որպէս գող, գողոն 'ի ձեռին. *Կինս այս ըմբռնեցաւ ինքնայայտնապէս՝ շնացեալ է. Յհ. ը. 4:

ԻՆՔՆՅԱՌԱՋԱԾՈՒԹԻՒՆ. Αὐτοπραγωγία. Sua cujusque actio. Ինքնին յառաջածելն. անձամբ գործելն և գործեալն. սեպհական գործ. *Ամենեցունց իւրաքանչիւրոյն ինքնյառաջածութեան պատճառ գոլով. Դիոն. ածայ:

ԻՆՔՆՅՕԺԱՐ. Տես ԻՆՔՆԱՅՕԺԱՐ. 'Ինքնյօժար կամօք գալ յաղօթելն. Լմբ. խմ:

ԻՆՔՆՈԳՈՐ. ա. Որ ընդ անձին կամ ինքն ընդ ինքեան ագործի. ինքնամարտ. *Ինքնագոր մարտակից նմին իսկ ինքեան. Նար. ծբ:

ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτότης. Ipseitas. Ὑπόστασις. ut Subsistentia, et Substantia. Գոլն ինքեան և յինքեան՝ որպէս և էն. և զի գերանունս ինքն՝ ոչ է յայտնիչ որոշ դիմի, այլ յամենայն դէմս հայի, վասն որոյ ասի զանձանց և զէութենէ որպէս թանձրացեալ առեալ. իբր յն. իփսոտայիզ. այսինքն Ենթակայութիւն. երբեմն որպէս Անձնաւորութիւն, որ ըստ աստուածաբանից ասի առնչական ենթակայութիւն՝ երրեակ յԱծ. *Անքնին, անհաս, երրեակ ինքնութեանդ. Գրեգ: *Զերրեակ ինքնութեան փառք ըստ անբաժան մեք երրորդութեան. Փարպ: *Ո՛չ եթէ ինքն որդին հայր է, այլ ինքն որդի հօր ասի. ահա մի բնութիւն երեկեան երկու անձինքն կատարեալք, և մի էութիւն, երկու ինքնութիւնք. Աթ. առ Եպիփ: 'Քեզ օրհնութիւն (քս), ծնունդ ծածկեալ ինքնութեան (հօր): Վասն ինքնութեան հօր յայտ արար, եթէ առ. ամենայն, և յամենեսին է նա. Եփր. համաբ:

Եւ երբեմն՝ որպէս բնութիւն, իսկութիւն աստուածային. աստուածութիւն, և աստուած. որ է մի և նոյն յերիս անձինս. որ և ըստ աստուածաբանից՝ բացարձակ ենթակայութիւն միակ. գոյութիւն և գոյացութիւն. ինքնագոյութիւն. *Հարկ է ... մի աստուածութիւն ընդունել 'ի մի ինքնութեան հօր և որդւոյ հաստատութեան: Ոչ թերի է և ոչ պակաս 'ի հօրն էութենէ, և ինքնութենէ, և գոյութենէ որդի. Ոսկ. յհ. ա. 3. և 6: *Ինքնութիւն է, զի ոչ յումեքէ ունի զգոյութիւն, այլ ինքնութեամբ. որպէս մեք լուսաւորիչն ասէ, տէր աստուած՝ որ ես միայն ինքնութեամբ և ոչ այլ ոք յառաջ քան զնա. Խոսր. պտրգ:

ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս ինքնագոյութիւն, և ինքնեղութիւն. ինքնիշխան տէրութիւն. և Սեպհականութիւն. Ինփէրմէ ըււլը, ինփնագմօրէն, փէրօրէն. *Ամենայն ինչ 'ի նմանէ է, բայց նա միայն է ինքնութեամբ. Ագաթ: *Տէր աստուած ինքնութեամբ, որ միայն կարող ես. Մաշտ: *Իմ են այս ամենայն թագաւորութիւնք. և յայսմիկ մոլորին (մանիքեցիք), և կարծեն՝ եթէ ինքնութիւն ունի նա (սատանայ): Եւ եթէ՝ զի ասաց նա, թէ իմ են, տան նմա ինքնութիւն, յորժամ ասէ զկնի նորա, թէ ինձ տուեալ է, 'ի միտ առցեն՝ թէ այլ է արարիչ նորա. և նմա տալով տուաւ. Եփր. համաբ: յորմէ և Ը. մփբ: *Վասն դիցն՝ զի կարծէին, թէ ինքնութեամբ էին 'ի միոջ պաշտօնէից նորա. Եփր. ծն:

ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Գոյութիւն և գոյացութիւն եղականաց. անձն. ենթադրեալն. բուն իւն. ինքն. *Որպէս զթագաւորն՝ որ հանուր աշխարհին տիրելով զօրութեամբ, սակայն ինքնութեամբ գտանի միայն յարքունի ապարանսն: Ոչ և ինքնութիւն փառացն յամենայն տեղիս. Լմբ. պտրգ: *Ուր ինքնութիւն ինչ է բունն. Ոսկէփոր:

ԻՆՔՆՈՒՍ. Տ. ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՄՆ. *Ծննդեան լինելութե լուսագոյն բնութեամբ ինքնուսելոյն. Փիլ. լին. դ. 12:

ԻՆՔՆՈՒՍՄՆԱԲԱՐ. մ. (որ վերծանի ինքնուսմնաբար՝ իբրու ինքնուսումնաբար.) Αὐτοδιδάκτως. Suapte, naturae instinctu. Ինքնուսումն գոլով. որպէս ինքնին ուսեալ և գիտակ. բնաւորապէս. *Առանց յորդորելոյ ունի զառաքինութիւն ինքնուսմնաբար. Փիլ. այլաբ:

ԻՆՔՆՈՒՍՄՆԱԿԻ. մ. ա. Նոյն ընդ վ. *Սարդք ինքնուսմնակի զքարակագործութիւն կազմեն: Ինքնուսմնակի մայր՝ անմայր իմաստութիւն է. Փիլ. լիոս. ձն:

ԻՆՔՆՈՒՍՄՆԱՊԷՍ. Նոյն ընդ վվ. *Զոր ինչ նոքայն արարին ինքնուսմնապէս. Փիլ. փեռակն:

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՄՆ, սման, մունք, մանց. ա. Αὐτοδίδακτος. A se ipso doctus. որ և ԻՆՔՆՈՒՍ. ինքնին ուսեալ և բնաւորական. բնածին. *Ոչ առ վարդապետս ... ուսեալք, բայց ինքնալուրք և ինքնուսմունք: Ինքնուսումն օրինօք առաքինութեամբ այսորիկ խրատեալ է: Առ 'ի միաբանութիւն ... ինքնուսման ազգին. Փիլ. Իմաստ. և լին: *Որ ինչ ըստ բնութեան է՝ ինքնուսումն իմն է. Ոսկ. Եւ:

ԻՆՔՆՈՒՐՈՅՆ. ա. Որ ինչ է ինքեան ուրոյն. իւրոյին. առանձին. մասնաւոր. *Բանք ինքնուրոյն՝ առկս յիշատակի առնուան իւրոյ. Յհ. կբ:

ԻՆՔՆՈՒՐՈՅՆԱԲԱՐ. մ. Զատաբար. առանձին և մասնաւոր օրինակաւ. *Լեառն մեք ... ինքնուրոյնաբար յատկապէս որոշեալ յանչնչից. Անան. էկեղ:

ԻՆՔՆՈՒՐՈՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Առանձնութիւն. միայնութիւն. *Ինքնուրոյնութեամբ հրեշտակական կարգին ընդ այլ շաւիղ առեալ. Յհ. կբ:

ԻՆՔՆՕՐԷՆ. ա. Αὐτόνομος. Qui suis legibus vivit. որ և ԱՆԻՆԿԱՄԻ ասի. Այն՝ որ սեպհական և առանձին օրինօք և կարգօք իւրովք վարի. ազատ. *Ցայնժամ զնոսա համօրէն հաւասարեցին ինքնօրէնս ազնկամին թողին: Ինքնօրէն ազնկամի զքաղաքն թողուր: Առնին 'ի հաւասարեցուց զինքնօրէն ազնկամութիւն. Եւս. ֆր:

ԻՆՔՆՕՐԷՆ. ինքնակամ. անձամբ յանձնէ օրինադրեալ կամ հնարեալ. ինքնագլուխ, և ինքնահաճ. կամակար. *Ինքնօրէն մոլորութիւն. յն. ինքնօրինութիւն մոլորութեան. Ագ. որս. է. յորմէ և Սրգ. յկ. ե: *Ինքնօրէն յօժարութեամբ հեռացաք յամենակալ խնամոցն այ. Իգն: *Ինքնօրէն անձնահաճ կամապաշտութիւն. Ը. ընդհ: *Ըստ խորութեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց. Նար. կա: *Ինքնօրէն հրամանաւ կամէր նորաձևս առնել. Լաստ. ղ:

ԻՆՔՆՕՐԷՆ, կամ ԻՆՔՕՐԷՆ. մ. Ինքնին. 'ի բնէ. կամակար. *Ընդ լծով արկեալ պատրաստաբար ջոկս ջոկս չորքոտանեաց և թռչնոց, զոմանս ինքնօրէն (կամ ինքօրէն) ընդանիս, զոմանս վայրենիս. Մագ:

ԻՆՔՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻՆՔՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ:

ԻՆՔՆՕՐԻՆԱԿ. մ. } Ἰδιοτρόπως. Proprio modo, peculiariter.
ԻՆՔՆՕՐԻՆԱԿԱԲԱՐ. } Առանձին օրինակաւ. մասնաւորապէս. *Լոյս առ այսորիկ ինքնօրինակ, որ մկրտութեան է լուսաւորութիւն. Ածաբ. Ղրփ: *Ինքնօրինակաբար, և մասնաւանդ՝ ըստ ժամանակի սոյ ժողովմանն. Մագ. էկեղ:

ԻՆՔՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐτονομία. Libertas publica. Ինքնօրէն սովորութիւն, ազատութիւն վարելոյ իւրով օրինօք կամ իրաւամբք կամ խելօք. *Մտանեալ եղաք յինքնօրինութիւն (կամ ինքնօրէնութեամբ) մոլորութեան. Ածաբ. յայտն: *Վասն ինքնօրէնութեան իւրեանց և հպարտութեան. Կլիմաք:

ԻՆՔՕՐԷՆ. Տ. ԻՆՔՆՕՐԷՆ:

Ի՛Շ. մղ. ռամկական. *Առաղականն, ա՛խ, ո՛ւխ, ո՛հ, իշ, վա՛հ. Թր. քեր. հյ:

ԻՇԱԿ, ի, աց. գ. որ և ԻՇՈՒԿ. Էշն աղքատի. անշուք և անարգ էշ. *Ածային զօրութեամբ իւրով լցոյց զմիտս աղքատ առն, զի այնքան դիւրաւ և հեշտութեամբ և առանց հակառակութեան եա զիշակն իւր, և զմտրուկ նորին. Տօնակ:

ԻՇԱԿԷՍ, կիսոյ, կիսօք. գ. Ἡμίονος. Mulus. Կիսէշ. ջորի. ծնունդ 'ի խառնից իշոյ և ձիոյ. *Ոմն ձի ընդ ումեմն իշոյ եկեալ 'ի միաբանութիւն յիշակիսոյն ծնունդ. Անյ. պորփ: *Յորոց ծնանին իշակէսք, այսինքն է ջորիք. Վեցօր. է: *Ո՛չ կառօք և իշօք և կամ իշակիսօք. Նիւս. 'ի սփանչ: *Իշակիսօք և երևելի երիվարօք շրջէին յաշխարհի. Խոր: *Զիշակէսս հնարեցան մարդիկ՝ արտաքոյ բնութեանն ստեղծուածս. Սանահն:

ԻՇԱԿԻՍԻ. Նոյն ընդ վ. *Ընդ իշոյ ոչ ևս շարագրեալ բացակատարեցի իշակիսի. Անյ. պորփ:

ԻՇԱՄԵՂՈՒ, ի, աց. գ. Ազգ վայրի և անգործ մեղուի. Իշմեղու. Եշէք առըըը. Եաղան առըըը. *Դատարկակեացս անուանեմք զնոսա, և իշամեղուս՝ յայլոց աշխատութենց կերակրեալ. Սրգ. յկ. է: *Զիշամեղուան մեղսակարս սատակեն. Փիլ. լիոս:

ԻՇԱՄՏՐՈՒԿ, մտրկի. ա. գ. Մտրուկ իշոյ. յաւանակ. Իշաւ փոռուճ. սըբբա. *Եթէ ոք առ աղքատութեան հեծանիցի յիշամտրուկ յովանակ, չէ ինչ 'ի լաւութիւն և 'ի խոնարհութիւն համարեալ. ՍեԲեր. ծդ:

ԻՇԱՑԸ, ըոյ. գ. Արու էշ վայրենի. ա_

րու ցիռ. *Սոքա (ցիռք) առանձին երամակս եղեալ, առաջնորդութեամբ իշայրոյն յանապատս արօտական եղեալ՝ ոչ անկանին ընդ բեռամբ. Վանակ. յոբ. Իսկ Սփէէ. ճհ. ընթեռնու՝ *Իշառն առաջնորդութեան»: Տե՛ս և ԻՇԱՎԱՅՐ:

ԻՇԱՆ, կամ ԻՇԱՆՔ, անց. եթր էշէք. էշ-թանի, էշէր. *Վայրի իշան բազմանան. Ճէր: *Ձիան, և ջորիք, և իշան. Ոսկէփոր: *Ջանթիւ արօտականս ընդանի իշանց. Փարպ: Իսկ Ագաթ. *Բազում իշանս (կամ իշեան) յայնկոյս որմոյն ընկենոյր»: լաւ ևս է ըստ յն. ընթեռնուլ, զքաղուածս 'ի շանց: Այլ ըստ հասարակ հյ. առի և 'ի Ճ. Լեռ. *Դէզ դէզ գլուխս 'ի վայր հոսեալ, զիշանն ըզկնի 'ի զօրս արկեալ»: (այլ ձ. զիշեանն. Թող և զգրեալն՝ զիշխանն, որ է սխալ:)

ԻՇԱՆԱԼ, ացեալ. Տե՛ս ԳԻՋԱՆԱԼ: կանոն:

ԻՇԱՆԴԱՄ, ի, ից. ա. Որ անդամ, կամ ըստ յն. մարմին՝ իցէ իբրև զիշոյ, որպէս անարգել 'ի ցանկութիւն. *Արձակեցեր զազս քո առ քաղդէացիսն յիշանդամս և 'ի ձիանդամս. Եզեկ. իգ. 20: *Իշանդամիցն պատկառանք, անվերարկու ծանակութիւնք. Նար. կ:

ԻՇԱՎԱՅՐ, ի. ից, կամ աց.} գ. Ὀνα-
ԻՇԱՎԱՅՐԻ, րւոյ, րեաց.} γρος, ὄνος ἄγριος. Onager; asinus agrestis, sylvestris. Էշ վայրենի. որ և Ցիռ ասի. Վայրի էշ. Էշէքին էշէյի, խօրի փէշմէ, կէօռ, հըմարի վահշի. *Խոզ վայրենի եղեր, և իշավայր անապատի. Ոսկ. մ. ա. 15: *Իշավայրաց քինացելոց զարու յաւանակս 'ի մատաղութեան կարելոյ. Եզնիկ: *Պակաս ինչ իցէ 'ի մարդոյ իշավայրիցն. Ոսկ. յհ. ա. 3. ձ. (ուր առ. իշայրեք): *Զիշավայրս և զխոզս արածելով: Որսալ կինճս և իշավայրս. Խոր. բ. 21. 58: *Թափառեալ զհետ որսոյ և իշավայրեաց. Ցհ. կբ: *Առիւծ ահարկու է իշավայրեաց. Նեղոս: *Վայրենի իշավայրոյ հրաման ետ՝ գալ և բառնալ զինքն. Վրք հց. ժ:

ԻՇԱՎԱՐ, ի, աց. ա. գ. Ὀνηλάτης. Asinarius, agaso. Վարող իշոյ. Իշպան. էշէճի. *Զոր օրինակ իշավար ոք վստահացեալ 'ի զօրութիւն իշոյն՝ յաւելու դնել 'ի բեռն նորա. Հց. ոբ. կիւրղ: *Զբաղումս 'ի նոցանէ գտանիցես խոհականս և իշավարս: Զիշավարն պիտանացու խնդրեսցուք գտանել. Ոսկ. մ. գ. 5. և 6: *Էշ զճանապարհ՝ ընդ որ միանգամ անցանէ, այլ ոչ մոռանայ. և դէպ լինի՝ զի իշավարն մոռանայ, նա իբրև առաջնորդ զուղղորդն տանի. Վեցօր. է:

կամ Վարիչ իշոյ՝ որպէս մորակ կամ խարազան. Գանձ. *Խարազանի՝ իշավար ասի պարսիկ լեզուով. Վանակ. հց:

ԻՇԱՑՈՒԼ, ցլու, լուց. գ. Ὀνοκένταυρος. Onocentaurus. Եղջերուաքաղ իմն մըտացածին կենդանի՝ խառն յիշոյ և 'ի ցլոյ. Տե՛ս և ՁԻԱՑՈՒԼ, և ՅՈՒՇԿԱՊԱՐԻԿ. *Յուշկապարիկք ասեն բնակել յաւերակս, զոր յոյն լեզու իշացուլս ասէ: Անուանք առանց անձանց են յուշկապարիկք և իշացլուց. Եզնիկ: *Յուշկապարիկք բնակեսցեն, զոր յոյնն իշացուլ ասիցէ... և արդարև իշացուլք իսկ են ոմանք 'ի մարդկանէ (կաուսաէրք), որք իբրև յանապատի կեան... վազեն և կցացեն. Ոսկ. մ. գ. 6: *Իշացլուց և զազիթաց կուխ: Իշացուլքն թեաողացուց հեծեալք էին. Եւս. քր. բ:

ԻՇԵԱՆ. Տ. ԻՇԱՆ:

ԻՇԵԱՄՔ. գ. էշէք. և իշավայրիք. *Քան զխոզս վայրենիս, և զիշեարս անապատի. Միւսայէլ. իւ:

ԻՇԽԱՆ, ի, աց. գ. Իշխօղ ոք. տիրօղ. տէր հպատակաց. պետ. նահապետ. գըլուխ. առաջնորդ. զօրավար. նախարար. դատաւոր. աւագանի. վերակացու և գըլխաւոր յինչ և է կարգի. պէկ, պարոն, մէնծը, գիւխը. աղա, սահապ, ճապաշէր, պէյ, խան, պաշ, ձէր:

Որպէս Ἄρχων. Princeps. յոքն. ἄρχοντες. principes, et magistratus. պաշ, ռուսայան, հաքիմ, հիւքիւմաթ. *Երկոտասան իշխանք նոցա ըստ ազգաց իւրեանց: Երկիր պագցեն քեզ իշխանք: Սիւքէմ, որ իշխանն էր երկրին: Երէց տան իւրոյ՝ իշխան ամենայն ընչից նորա: Յովսէփ էր իշխան երկրին: Կացո՛ զնոսա իշխանս 'ի վերայ իմոց խաշանց: Ցանգիտման եղեն թագաւորք երկրի, և իշխանք ժողովեցան 'ի միասին: Իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր: Եկն յա՛ 'ի տուն իշխանին: Միթէ ոք յիշխանաց հաւատա՞ց 'ի նա: Իշխանք ազգաց տիրեն նոցա: Իշխան զօրութեան լինիցիս: Իշխան զեւսացուց: Իշխան երգոց (և երգչաց): Իշխան աշխարհիս, կամ օդոյս: Իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս. ևն: *Զասացեալսն իսկ իշխանս՝ այժմ պաշտօնեայս օրինաց կոչեցի. Պղատ. օրին. դ: *Իշխանք ոչ են յերկիւղ բարեաց գործոց, այլ չարաց. Հռ. ժգ. 3:

Եւ կամ յիգականն. Ἄρχουσα. որ և Տիկին. *Առացեր, յաւիտեան կացից իշխան: Իշխան աշխարհին եղև հարկատու: Ամենայն իշխանքն՝ արք և կանայք. Ես. խէ. 7: Ողբ. ա. 1: Բ. Փ. Լէ. 25: կամ Ἀρχή, որ է Սկիզբն, և գլուխ. *Զի քո զօրութիւն իշխան է արդարութեան. Իմ. ժբ. 16:

Եւ որպէս Δυνάστης. Dynasta, potens. հզօր. գօռփրէմլի, ճէպպար, փէրէ պէյի. *Խօսեցաւ յովսէփ ընդ իշխանսն փարաւոնի: Ոչ նենգել զարդարն՝ իշխանաց յիրաւանց վերայ: Տուլք մարդոյ ընդ իշխանս նստուցանեն զնա: Վա՜յ իշխանացդ՝ որ խառնեն զցքին: Զիշխանս յուդայ, և զիշխանս երուսաղեմի. ևն:

Որպէս Ἡγεμών, ἡγούμενος. Dux. որ և ԶՕՐԱՎԱՐ, ԱՌԱՋՆՈՐԴ. պաշ պօղ, էմիր. *Սոքա են իշխանք՝ որդիք եսաւայ: Իշխան թեման, իշխան ովմար ևն: Առ իշխանս արքային բաբելացւոց: Ոչինչ կրտսեր ես յիշխանս յուդայ: Եւ էր իշխան ամենայն թագաւորացն: Ոչ գոյ դոցա իշխան. դարձցի իւրաքանչիւր ոք 'ի տուն իւր: Ի քէն ելցէ ինձ իշխան. ևն:

կամ Ἀρχηγός. *Բաժանեցաւ երկիր իշխանաց ժողովրդոցն: Լե՛ր մեր իշխան: Ոչ եղէց ձեզ իշխան: Իշխանաց զօրուն: Իշխանք տանց տոհմիցն իւրեանց: Աբեսսա էր իշխան երիցն. ևն: *Գործոնս իշխան հեծելակ զօրուն. Խոր. գ. 37:

Որպէս Ἐξουσιαστὴς, ἐξουσιάζων. Potestatem habens. կարօղ. ունօղ զիշխանութիւն. գապըր. *Ած, հզօր, իշխան: Ոչ է մարդ իշխան ոգւոյ արգելուլ զոգի: Իշխան եղև մարդն 'ի վերայ մարդոյ չարչարել զնա: Իշխան արար զնա ուտել 'ի նոցանէ: Ոչ առնիցէ զնա ած իշխան ուտել 'ի նմանէ. ևն: *Նթէ քում գլխոյդ չես իշխան, զիա՞րդ ընկերին լինիցիս. Մանդ. բ: *Ցորքան իշխան էր իւրոցն ախտից. Նիւս. բն: *Իշխան արար զնա դնել զանուանս (կենդանեաց). Եփր. ծն:

կամ Κύριος. Dominus. Տէր. *Յաղագս օտար չէ իշխան վաճառել. Ել. իա. 8:

կամ Ἰσχύων. (լծ. ընդ հյ. իշխօղ.) Potens, valens. *Իշխանք ձեր արդ անկցին. Ես. գ. 25:

կամ Κρατοῦν. *Վասն զիշխանին կամեցեալ զմիտսն հաճելոյ. Իմ. ժդ. 19: *Վասն իշխանացն աչգութեան. Բ. Մ. դ. 50:

Ըստ ամենայն առմանցս ասի. *Տեսանեմ զոմանս՝ միայն իշխան գոլ, որպէս ածայինն. և զոմանս իշխան՝ և ընդ իշխանութեամբ, որպէս զմարդկայինս. Սահմ. ժ: *Հասարակաց ամենայն մարդկան՝ իշխանաց և իշխեցելոց. Պիտ: Իսկ Ղեւտ. բ. 3. և 4. ուր ըստ յն. և հյ. է իշխան, 'ի լա. գնի՝ մողոք. կամ չած մողոքայ:

ՍՈՒՂ ԻՇԽԱՆՔ կամ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՈՒՂ:

ԻՇԽԱՆԱՑ ԻՇԽԱՆ. Այն՝ որ մեծ է և 'ի վեր քան զայլ իշխանս պետութեան. *Ցորժամ իշխանաց իշխան ասեմք, յայտ առնեմք զթագաւոր. Սահմ. ժա: *Փեսայացեալ էր աշտոյ իշխանաց իշխանին. Ցհ. կբ:

ԻՇԽԱՆ ԼԻՆԵԼ. Ἄρχω. Impero. τολμάω, audeo, ևն. որպէս Իշխան կարգել, ունել իշխանութիւն. կարօղ լինել. և իշխել, համարձակել. տե՛ս և 'ի նախադրեալ բանս. *Թողեալ զքաղցրութիւն իմ՝ երթայցեմ իշխա՞ն լինել փայտից. Դտ. թ. 13: *Իշխան լիցի արկանել ծիրանիս: Իշխան լիցիս հատանել առանձինն դահեկան. ա. Մ. ժդ. 43: ժէ. 6: *Մի ոք իշխան լիցի յանդիման պաշտել զած. Եղիշ. գ: *Որ միայն իշխանդ ես թողուլ զմեղս. Շար: *Տե՛ս որչափ է իշխան մարդն, զի զած 'ի կամս իւր ածէ յառնել զքարին. Ցճխ: *Չէ նա իշխան երդնուլ, քանզի քրիստոնեայ է. Եւսեփ. ղ. 5: *Ցաւաշ քան զմիրտութիւն ընդ զօրս թշնամւոյն մարտնչել իշխան մի՛ լինիր. Կոչ. գ:

ԻՇԽԱՆԱԲԱՐ. մ. Κυρίως, αὐθεντίᾳ. Cum auctoritate et potestate. Իբրև իշխան, և ինքնիշխան. որպէս զտէր. տիրաբար, ազատօրէն, արիաբար. և ձեռնհասութեամբ. *Թէ ապստամբէ իշխանաբար, մի՛ երկմտիր ծառայաբար. Կրթթ. օփ: *Որ խոստովանայր իշխանաբար 'ի վերայ բնութեան. Ճ. Բաբեր: *Դու ես վէմ... իշխանաբար եդ... իշխանութեամբ զնոյն բանս դնէ. Ոսկ. յհ. ա. 18: *Մեռաւ իշխանաբար՝ մարդկային մահացու բնութեամբ: Ցարեաւ իշխանաբար յաւուր երրորդի. Ճ. Իղի: *Զիշխանաբար պարութիւնս զուշակեաց մեզ մարգարէն. Շար: *Եղջիւրքն զիշխանաբար զօրութիւն յայտ առնելով. Լմբ. սղմ: *Թագաւորեցին 'ի վերայ ախտից, և իշխանաբար սպանին յոգիս իւրեանց զվիշակն և զհեշտասէր բարս. Խոսր: *Մի և զպահս հաւատոյ լուծանէք 'ի ձուկն և 'ի գինի իշխանաբար (իշխանքդ աշխարհի). Ճ. ընդհ:

ԻՇԽԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Ἀρχικώτερος. Principalior. որ և ԻՇԽԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. Գըլխաւորագոյն, վեհագոյն. *Ոչինչ քան զառաքինութիւն իշխանագոյն գոյ և առաջնագոյն. Փիլ. իմաստ:

ԻՇԽԱՆԱԶՆ, զունք. գ. Որ է 'ի զարմէ իշխանաց. *Դիւցազն կոչէին հինքն զիշխանազունսն և զքաջս. Եղիշ. փէր:

ԻՇԽԱՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. ա. Ունելն և վարելն զիշխանութիւն. որ և ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ասի. *Յորոյ իշխանակալութեան խաղաղանայր երկիրս. Սամ. էրէց:

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀρχοντικός, ἀρχικός. Ad principatum pertinens, principalis, princeps. Սեպհական և վայելչական իշխանի կամ իշխանութեան. պետական. *Տայ գրեգորի զիշխանական պատիւն: Պայազատէ զիշխանական պետութիւն զայն. Ցհ. կբ: *Յիշխանականն ձեռքն հասանել գահ. Արծր. գ. 13:

կամ Ցիրական, և բացարձակ. Ինքնատէր. *Հոգի այ՝ բարի, ուղիղ, իշխանական՝ բնութեամբ, և ոչ գրութեամբ. Առ. որ. ՟Ա։ *Իշխանական բանիւ այ կանգնեցան կայծի ծառք անձնային. Վեցօր. ՟Է։ *Խոստովանի զիշխանական տէրութիւն այ. Ի Գիրս խոստ։

Եւ Անձնիշխանական. ազատ. *Զիշխանական կամս իշխողին՝ բարձ, որ քոյումս ոչ հնազանդին. Ցծ. որդի։ *Իշխանական կամօք պատուելով. Շ. Վեր։ *Իշխանականաւն հակամիտեցին յոր և կամեցան. Լմբ. ծղ։ *Նորա իշխանական և կամաւոր մահուամբն. Նանայ։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ. Ἐξουσιάζων, ἀρχηγός, ἀρχικός, τὸ ἀρχικόν. Princeps, praepositus, principalis. Իշխող. իշխան. գլխաւոր. *Լուսաւորն մեծ՝ իշխանական տուընջեան, և լուսաւորն փոքր՝ իշխանական գիշերոյ. Եփր. ծն։ *Զարեգակն արար իշխանական տուընջեան։ Զլուսին և զաստեղս արար իշխանական գիշերոյ». յն. յիշխանութիւն. Սղ. ճլե. 8. 9։ *Որ արարեր զերկուս լուսաւորս. զմին իշխանական տուընջեան... իսկ ՝գնոյցք իշխանականին գիշերոյ են. Ագաթ։ *Նախ առաջին 'ի գաղանաց՝ իշխանականն առիւծ. Ոսկիփոր։ *Ուսայք՝ եթէ իշխանական է իմաստասիրութիւն. Սահմ. ՟Իա։ *Ջերմութեան անձնային ընթացելոյ 'ի սիրտն յիշխանական կոյս. Նիւս. բն։ *Իշխանականք, և ոչ իշխեցեալք։ Պաակեալն, և իշխանականք իւր. Նար. ՟Հ. ՟ԼԷ։ *Իշխանականն ապականեալ եր... իսկ որ ընդ իշխանութեամբ էին, տակաւին առողջ էին մասք. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 3։ *Մխոցս իշխանական հոգւոյ և մարմնոյ. Առ. որս. ՟Ի։ և Մաղկ. (որ հայի և'ի յաջորդ նշ։)

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ. ա. գ. Ἡγεμονικός, τὸ ἡγεμονικόν. Directivus, princeps animi pars, mens, intellectus, ut director. Առաջնորդականն. միտք. *Դատաւոր զմարդկային զիշխանական զմիտսն ասէ, որ 'ի մէջ մարմնոյն և հոգւոյն, որպէս կամի, ներգործէ. Կիւրղ. ղկ։ *Զիշխանական միտս նոցա լուսաւորել. Մարգ. ՟Ա. ՟Դ. ՟Ի։ *Զանհասանելեացն իշխանականս խմացման. Նար. կուս։ *Ոմանք ոչ որոշեցին 'ի հոգւոյ զմիտսն, այլ՝ նորին ինքեան իշխանական գոլ զիմացականն համարին։ Այսպէս առհմանեն զզգայութիւն, հոգի իմանալի յիշխանականէն'ի գործարանս կոյս կարգեալ. Նիւս. բն։ *Պայծառանայ իշխանականին առաջնորդուն առ 'ի յընտրութիւն ճշմարտութեան. Խոսր։ *Եւ ոչ իշխանականս 'ի մեզ աճեցուցի չար և մոլար օրինակօք։ Պայծառացուցանէ զմեր իշխանականս. և այն՝ զմարմինս։ Զիշխանականնիս պայծառութիւն, որ ուղղէ մեզ ըստ այ զգնացսն. Անան. առ որս. ՟Ա։ և ծն. և Արփ։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆԱԲԱՐ. մ. Իշխանաբար, և ինքնիշխանաբար. *Իմանալւոյն իշխանականաբար ըստ կամացն շարժելոյ. Մագս. էլեղ։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. Տ. ԻՇԽԱՆԱԳՈՅՆ. *Զմիջոցն երկոցուն կարգեաց նշանակագոյն կաղնիս զհզօրագոյնն և զիշխանականագոյնն։ Երեցագոյն և իշխանականագոյն է խոհականութիւն, ողջախոհութիւն, արդարութիւն և արիութիւն։ Իշխանականագոյն և առաջնագոյն կենդանեացն՝ գէմք. Փիլ. ւլն. և իմաստն. և այլոց։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆԱԳՈՐԾ. ա. (լաւ ես՝ Իշխանագործ.) որ և ԻՇԽԱՆԱՐԱՐ. Ἐξουσιοποιός. Potentificus. Որ իշխանական գործէ, իշխան և հզօր կացուցանէ. *Առ իշխանականագործն իշխանապետութեան, որպէս մարթ է, նմանելով. Դիոն. երկ։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ἐξουσιαστικόν, τὸ ἡγεμονικόν. Potestas, directio, regimen. Իշխանութիւն. կարողութիւն առաջնորդական. *Հոգաբարձականութիւն, և իշխանականութիւն։ Իսկ զգաւառականն (հրեշտակաց՝ իմս) զթագաւորութիւն և զիշխանականութիւն, և ուղղութք զամենայն անցուցանելն։ Զառիւծոյն (կերպարան) ցուցանել մարկանելի է զիշխանականութիւն և զուժգնութիւն. Դիոն. երկն։

ԻՇԽԱՆԱԿԻՆ, կնոջ, կնաւ. գ. Ἄρχουσα. Princeps femina. իտ. Principessa. Կին իշխանի. տիկին. իշխանուհի. *Հանգերձ ամենայն իշխանակնաւ միով. Կորիւն։ *Քաղքէարէն՝ սառա, և հայերէն՝ իշխանակին. Փիլ. իմաստ։

ԻՇԽԱՆԱԿԻՐ. ա. Որ ինչ կրի յանձին իշխանի. զոր ինչ ունին իշխանք. *Ի ծառայութիւն այ մարդասիրին դարձեալ, մերկանայր այնուհետև զիշխանակիր ցանկութիւն. Կորիւն։

ԻՇԽԱՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύναρχος, συνάρχων, συνηγεμονικός. Principatus socius, in magistratu collega. Համիշխան. կցորդ կամ ընկեր իշխանի. հաղորդ իշխանութեան ուրուք. *Միոջս իշխանական հոգւոյ և մարմնոյ, այլ այ ծառայ է և ընդ ձեռամբ. այլ ոչ իշխանակից և համապատիւ. Առ որս. ՟Ի։ *Ալաղակեն առ քեզ իշխանակից որդի և բանդ այծ. Շար։ *Փոխանակ այ է եպիսկոպոսն. իշխանակից և աթոռակից են նմա քահանայքն. Լմբ. պտրգ։ *Իշխանութիւն նոր նոցա շնորհէ (առաքելոց յետ յարութեան իւրոյ), իշխանակից փառացն իւր առնէ. Գնձ։

ԻՇԽԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συναρχία. Principatus participatio, magistratuum collegium. Իշխանակից գոլն. *Ժողովուրդն 'ի ծառայական կարգ են այ, և ոչ յիշխանակցութեան. Լմբ. պտրգ։

ԻՇԽԱՆԱՑՔ. Այսինքն Իշխանք. պատռնայք. դէսպէր. *Թագաւորք և իշխանայք ձի պատուաւէն ('ի փոյթ ընթացս). Կիւր. Երզն. խրատ։

ԻՇԽԱՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իշխան լինել. իշխել. տիրել. *Իշխանացաւ յեգիպտոս սապիս, և այծ կարծեցաւ. Վրդն. պտմ։ *Որ են առանց այ իշխանացեալքն. Փարպ։ *Բան միաբանութեան էր իշխանացելոյն գաւառկայ. Ցհ. կթ։

ԻՇԽԱՆԱՆԻՍՏ. ա. Ուր նստի իշխանն կամ գլխաւոր աշխարհի. *Սիս՝ որ իշխանանիստ է. Լմբ. պտրգ։ *Հաստանէ յաւանն իշխանանիստ շաղատոյ. Ոսոպէլ։

ԻՇԽԱՆԱՊԱՆԾ. ա. Որ պանծայ իշխանութեամբ, կամ որպէս զիշխան. *Ի վերայ յարուցեալ իշխանապանծ խրոխտացելոյն. Ցհ. կթ։

ԻՇԽԱՆԱՊԵՏ. ա. գ. Պետ և գլուխ իշխանաց. մեծ իշխան. *Եղ նստաւ իշխանապետ 'ի վերայ մահու և գժոխոց. Անան. յոհ։ *Ցայնժամ յարիցէ միքայել մեծն իշխանապետ. Դանիէլ. յն. ἄρχων, իշխան։

ԻՇԽԱՆԱՊԵՐՃ. ա. մ. Որպէս իշխան պերճ. պերճացեալ իշխանական պերճութեամբ. *Օձն մոլեկանի եկուլ զօձսն մոոոսի, և ինքն Թագաւորեաց՝ ձեռնելով իշխանապերճ. Սանահն։

ԻՇԽԱՆԱՊԷՍ. Տ. ԻՇԽԱՆԱԲԱՐ. *Իշխանապէս զամենայն հաստեալս... ըմբռնէ բանութեամբ. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 28։ *Նստոյց զմեզ ընդ իշխանս իշխանապէս. Լծ. կոչ. (տող. իշխանապետս։)

ԻՇԽԱՆԱՍԱՍՏ. ա. Որ ինչ ըստ իշխանական սաստիւ կամ սաստկութեամբ. սաստանացեալ իշխանաբար. Եօրփիլս. *Ոչ մեծազօրն եթէ իւրով զօրութեամբն, և կամ իշխանասաստ հրամանաւ զմերն տանջեաց տանջիչս բանն այծ. Ցհ. իմ. երկ։ *Նուաճեալ ընդ իշխանասաստ հրամանաւ. Առծր. ՟Է. ՟Ա։ *Իշխանասաստ հրամանօքն սոփայէին զնա. Կաղնկտ։

ԻՇԽԱՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλαρχῶν. Ambitiosus, imperii cupidus. Սիրող իշխանութեան. փառասէր. *Տեսցէ զիշխանասէրն, և զընդ այլ ախտիւք ծառայութեան անկեալն. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 26։

ԻՇԽԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλαρχία. Imperandi cupiditas, amor principatus. որ և ԻՇԽԱՆՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Սէր իշխանութեան. փառասիրութիւն. *Ի ձեռն ընչասիրութեան և իշխանասիրութեան. Անյաղթ. ծԳ։ *Վասն մնափառութեան և իշխանասիրութեան չարաբանելով զընկերս. Խոր. ՟Գ. 64։ *Ախտիւ իշխանասիրութեան ըմբռնեալ՝ հակառակութիւն կրէին. Իգն։ *Ոչ եթէ յիշխանասիրութեան ախտէ շարժեալ. Լմբ. պտրգ։

ԻՇԽԱՆԱՏՈՒՆ, տան, անց. գ. Տուն և տեղի և ազգատոհմ իշխանի, իշխանաց, կամ իշխանութեան. *Ամրոց մի յիշխանատանն աղձնեաց. Առծր. ՟Է. 8։ *Խորհուրդ արարեալ իշխանացն և իշխանատանցն հայոց մեծաց. Ոսոպէլ։

ԻՇԽԱՆԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Ἐξουσιοποιός. Potentificus. Իշխանագործ, կմ՝ իշխանականագործ. որ առնէ կամ կարգէ իշխանս տուող իշխանութեան. *Ցիշխանարարն իշխանարարէ իշխանութեանք վերամբարձեալք. Շ. հրեշտ։ *Անծառայական իշխանութիւն յիշխանարար մեծութեանէդ. Սկեւռ. աղ։ *Կարգեաց յիշխանարար պետութեան իւրմէ իշխանութիւնս և տէրութիւնս. Վահր. յայտն։

ԻՇԽԱՆԱՒԷՏ. ա. Ճոխացեալ իշխանութեամբ. իշխան. *Իւրաքանչիւր ոք յառաքինութեանցն իշխանաւէտ և առաջնական և բամբիշն ճշմարտութեամբ է. Փիլ. այլաբ։

ԻՇԽԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἀρχόμενος. Subditus. Որ է ընդ իշխանաւ կմ՝ ընդ իշխանութեամբ. իշխեցեալ. հպատակ. ռամիկ, բոյս. *Ոմն զաշակերտի, և ոմն զմարդապետի կարգ ունին. ոմն զիշխանի, և ոմն զիշխանաւորի. Ոսկ. կողոս. ծԲ։

ԻՇԽԱՆԱՓՈԽ. ա. Որ փոխէ և փոփոխէ զիշխանս իւր. *Միշտ իշխանափոխք լեալ են, և տիրադաւաճք. Փարպ։

ԻՇԽԱՆԻԿ. ա. Իշխան ծաղկահասակ և բարեձևոյն, սիրելի. *Մեծ իշխանն սիւնեաց վասակ, որ ըստ փառաբաշխականին իշխանիկ անուանիւր. Ցհ. կթ։ երկիցս։

ԻՇԽԱՆՈՐԴԻ, ւոյ. գ. Որդի իշխանի. *Իսկ նորա առեալ երկուս իշխանորդիս. Մաթէ. երկիցս։

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանն գոլ, և իշխելն որ և է օրինակաւ. տէրութիւն՝ կարողութիւն՝ գործ և պաշտօն իշխանի, և պատիւ և սահման իշխանի. թագաւորութիւն. պետութիւն, գլխաւորութիւն. որպէս Ἀρχή. Principatus. որ և ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. հիւփխմէբ. *Զլուսաւորն մեծ՝ յիշխանութիւն տուընջեան, և զլուսաւորն փոքր՝ յիշխանութիւն գիշերոյ։ Ցիշեաց զիշխանութիւն տակառաւպետին, և զիշխանութիւն մատակարարին։ Ինձ գալ հասանել յիշխանութիւն, և նմա կախել զփայտէ։ Կացուցեալ 'ի վերայ քո իշխան. և եղիցի յորժամ նստցի յիշխանութեան իւրում։ Ծանծկայթ այ իշխանութիւն։ Ցուաւ նմա իշխանութիւն. և իշխանութիւն նորա իշխանու-

թն յաւիտենական։ Եղաւ հրամանս այս ընդ ամենայն իշխանութիւն թագաւորութեան իմում։ Ո՛չ իշխանութիւնք, և ո՛չ զօրութիւնք. ևն։

Եւ որպէս 'Εξουσία. Potestas. գուտրէթ, փէճլէթ. *Ի տան իւրում, և յամենայն իշխանութեան իւրում։ Եղև խորայել իշխանութիւն նորա։ Եդեր նմա իշխանութիւն 'ի վերայ բանաւորաց նորա։ Ծանիցես զիշխանութեան երկնաւորին։ Իշխանութիւն տուաւ նմա։ Ետ նոցա իշխանութիւն թագաւորին՝ գործել զամենայն։ Իշխանութիւն առեալ ('ի վերայ) մարդկան, և դու մարդ մահկանացու։ Կենաց և մահու դու ունիս իշխանութիւն։ Ամենայն անձն՝ որ ընդ իշխանութեամբ է, 'ի հնազանդութեան կայցէ. քանզի ոչ ուստեք է իշխանութիւն, եթէ ոչ յԱյ։ Որ հակառակ կայ իշխանութեան, Այ հրամանին հակառակ կայ. ևն։

կամ 'Ηγεμονία. Regimen. Առաջնորդութիւն. հիւքմ, զապիթլիք. *Մի խնդրեր 'ի տեառնէ իշխանութիւն, և մի՛ 'ի թագաւորէ աթոռ փառաց. Սիրաք. է. 4։

կամ Δεσποτεία. Dominium. Տէրութիւն. սահիպլիք. *Ոչ եթէ զիշխանութիւն (ընչից) իշխեաց յինքն հանել. Կոչ. Է։

կամ 'Αξία. Dignitas. Պատիւ. արժանապատուութիւն. շան, մերթեպէ. *Ոչ այնպէս փոյթ էր քեզ՝ առժամայն զիւր իշխանութեան երևեցուցանել. Ոսկ. յհ. ա. 23։

կամ 'Αυθεντία. Auctoritas. ուստի 'Αυθεντικοτέρως. Majori auctoritate. Տիրաբար. հիւքմ իլէ. *Իշխանութբ զնոյն բանս գնէ՝ ասելով. և ես քեզ ասեմ, զի դու ես վէմ. Ոսկ. յհ. ա. 18։

կամ Παροικία. Paroecia. իտ. Parrocchia. թեմ, վիճակ՝ պատրիարգի, եպիսկոպոսի, և տւագերիցու. *Երևեցաւ նա յակոբայ եղբօր իւրում՝ եպիսկոպոսի առաջնոյ՝ այսր իշխանութեան (երուսաղէմի). Կոչ. ծդ։

Սոցին հանգոյն և յայլ գիրս՝ պէսպէս ոճով առի. *Միոյ իշխանութեան երկու թագաւորք ոչ լինին։ Ամենայն ազգ և լեզու որ են ընդ իշխանութբ իմով. Եղիշ։ *Այսպէս թագաւորական վարելով իշխանութբ. Պիտ։ *Զմարդն 'ի բաց բարձեալ զիշխանութեան՝ պայազատէր զնա. Ցհ. կթ։ *Ինձ տապետիս պարտ է զքեզ պահել ըստ օտվորական իշխանութեան իմոյ հայրենեաց։ Գրաւէ յինքն զչէնս և զամենայն իշխանութիւս նոցա. Խոր։ *Փրկչիդ իշխանութեան օժանդակեսցէ. Նար. կէ։ *Զաւետարանական իշխանութիւն 'ի գործ ածեալ (կապելոյ և արձակելոյ). Ցհ. կթ։

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ազատութիւն. որպէս անձնիշխանութիւն, և որպէս 'ի բնէ բերումն ունակութեան. քէնտի էլինտէ օլմաղ, հիւսնի ըխթիյար. *Զկամակար իշխանութիւն ոչ հանէ 'ի նմանէ, որով կարողն է առնել և չառնել հրամանացն.. այլ զի և չառնելոյն իշխանութիւն ունիցի։ Զիարդ երևէր ընտրութիւն գործոցն, եթէ ոչ ունէր մարդն իշխանութիւն երկոցունց, և առնելոյն և չառնելոյն. Եզնիկ։ *Զհաճոյան իւր իշխանութբ ընտրէր. Նիւս. կազմ։ *Գտին իւրեանց ժամանակ իշխանութեան, զի ոչ գոյր նոցա առաջնորդ. Եւս. պտմ. է. 23։ *Ոչ եթէ կամաց իմիք հողմոյ ունել ասէ, այլ որ 'ի բնութէ հարկի բերմանս զանարգելն և զանխափանն իշխանութբ գործել ասէ։ Ոչ ոք արգելուլ կարէ (զհողմն), այլ բազում իշխանութբ գրի. Ոսկ. յհ. ա. 25։ *Ասեն եօթն մոլորականացդ՝ իշխանութբ շրջել, և ոչ 'ի բաժնի կալ. Շիր։

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Կարողութիւն. ազատ համարձակութիւն. հրաման. իզին, րուխսաթ, գուտրէթ. *Մինթէ ո՛չ ունիցիմք իշխանութիւն զքորս կանայս շրջեցուցանել ընդ մեզ. ա. կոր. թ. 5։ *Զեզ ոչ է այդպէս իշխանութիւն ընդդիմանալ կամաց նորա։ Ի ձեռն ձեր է իշխանութիւն արձակել զնոսա։ Որպէս յերկրի ոչ ունիմք իշխանութիւն փոխանակել զնա ընդ այլում տեառն, նոյնպէս և յերկինս չունիմք իշխանութիւն փոխանակել զճշմարիտ տէրն մեր ընդ այլում. Եղիշ։ *Եթէ զյանցաւորն չունիմք իշխանութիւն դատել, ո՞րչափ ևս առաւել զարդարն. Սարգ. յկ. ե։

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ կամ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Անուն միոյ յերկնաւոր քահանայապետութեանց, որ և չորրորդ դաս 'ի ստորէ 'ի վեր. ('ի յն. գիրս ἀρχή, principatus, համարակորէն թարգմանի Պետութիւն, և ἐξουσία, potestas, իշխանութիւն. և երբեմն ընդ հակառակն.) *Նստոյց ընդ աջմէ իւրմէ յերկնաւորս 'ի վերայ ամենայն իշխանութեան և պետութեան։ Ի հնազանդել նմա հրեշտակաց՝ իշխանութեանց և պետութեանց. ևն։ *Գնդիւք վերնայնոցդ վերակացու ինձ լիցիս, պետութեամբք, իշխանութեամբք. Նար. ղա։ *Բարձրելոյն փառաց բարձօղ տէրութիւնք, անյաղթելի զօրութիւնք, վեհագոյն իշխանութիւնք։ Տէրութիւնք վերին, և զօրութիւնք հզօրին, իշխանութիւնք վեհագոյն. Շար։

Այլ առ երբեմն և զամենայն հրեշտակաց վերնոց. *Իշխանութիւնք երկնից զարհուրեցան. ևն. Շար։

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ. ա. գ. Ἄρχουσα. Femina princeps. Իշխանակին. տիկին. աշխարհատիկին. *Ցիշեցաք զիշխանսն և զիշխանուհիսն... Իրիցագոյն զհոգին քան զմարմին իբրու զտիրուհի և զիշխանուհի։ Հանդերձ իշխանուհի և ընտանի կանանմբքն. Պղատ. փիմ. և օրէն. Է։ *Որպէս թագուհի թագաւորութեան, և իշխանուհի իշխանութեան. Վրդն. յանթառամն։

ԻՇԽԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. ա. Սեպհական իշխանասիրութեան. փառասիրական. *Գայր զիշխանասիրական ծնանել գահակալութիւն. Արծր. դ. 4։

ԻՇԽԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԻՇԽԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Φιλαρχία. *Մովսէս գերագոյն էր քան զամենայն պատուասիրութիւն և իշխանասիրութիւն. Դիոն. եղբ։ *Նախանձ և իշխանասիրութիւն 'ի սպանութիւն կործանէ. Վրք. ածաբ։ *Զօշաքաղք և ցանկացողք իշխանասիրութեան. Սարգ. յոտր. ա։ *Ըստ ցանկութեան իշխանասիրութեան նոցա. Արծր. դ. 4։ իսկ Նիւս. 'ի տտանչ. *Միայն իշխանասիրութիւն զայսոսիկ ախտս 'ի ներքս ածէ ». ըստ յն. պիտի՝ ընչասիրութիւն, կամ աւելատացութիւն. πλεονεξία.

ԻՇԽԱՆՕՐԷՆ. Տ. ԻՇԽԱՆԱԲԱՐ. *Առանց քննելոյ և ընտրելոյ կացուցանեմք մերով ընտրութբ մեզ իշխանօրէն. Վէջ. օր. Է։

ԻՇԽԵՄ. եցի. չ. և ն. Ἄρχω. Impero, principatum gero. ἐξουσιάζω, potestatem habeo. Իշխան լինել. և ունել և վարել զիշխանութիւն. տիրել՝ իբրք կամ նմանութբ. հիւքմ էթմէք, հուքիւմլիւ օլմաք, պաշ օլմագ. *Իշխեցէք ձկանց ծովու, և թռչնոց երկնից, և ամենայն անասնոց, և ամենայն երկրի։ Իշխել տուընջեան և գիշերոյ։ Ահաւասիկ է այրն՝ զորմէ ասացի քեզ, եթէ նա իշխեսցէ ժողովրդեան իմում։ Ոչ իշխեցից ես ձեզ, և ոչ իշխեսցէ ձեզ որդի իմ. այլ տէր իշխեսցէ ձեզ։ Մեծամեծք նոցա իշխեն նոցա. ևն։ կամ *Իշխելոց իցէ ամենայն վաստակոցն իմոց՝ զոր վաստակեցի։ Եւ որ իշխեն նոցա՝ բարերարք կոչին։ Կին՝ մարմնոյ իւրում ոչ իշխէ, այլ այրն. նոյնպէս և այրն իւրում մարմնոյ ոչ իշխէ, այլ կինն. ևն։ *Ցաղկանէ միջէ իշխելոյ կազմանցն այնոցիկ. Խոր. Բ. 16։ *Իշխեցին ամբոխից և տիրեցին ժողովրդոց։ Զիք իմ թագաւոր առ իշխել չնչոյս բաց 'ի քէն քո. Նար։ *Ոմանք իշխեն և իշխին, որպէս բարկութիւն. քանզի բարկութիւն իշխի 'ի բանէ, և իշխէ ցանկութեան. Սահմ. Ճ։ *Քանզի կոչիմ իշխան հայոց, բայց ես իշխիմ յախտից իմոց. Հեթում. ոփ։

ԻՇԽԵԼ. Գ. Τολμάω. Audeo, praesumo. δύναμαι, possum, valeo. Համարձակել. վստահել. ձեռներէց լինել. յանդգնել. ժպրհել. և կարել. զօրել. բաւել. նէփսին կրմաք. ուզմազ, ձէսարէթ էթմէք, գատըր օլմագ. *Ո՞վ է որ իշխեաց առնել զիրս զայս. Եսթ. է. 5։ *Իշխեցին ծառայքն 'ի վերայ մեր 'ի պատերազմ. Յուդթ. ծդ. 8։ *Իշխէր 'ի ներքս արկանել. Բ. Մ. դ. 2։ *Ոչ իշխէր ոք հարցանել, կամ ոչ ոք իշխէր հարցանել։ Ոչ ոք իշխէր մերձենալ։ Զահի հարեալ մովսէս՝ ոչ իշխէր հայել։ Ոչ իշխեմ խօսել ինչ։ Իշխէ՞ ոք 'ի ձէնջ. ևն։ կամ *Ոչ իշխեն ըստ կամս իւրեանց երթալ ուրեք, և կամ գործել, և ոչ իշխեն անցանել զհրամանաւ թագաւորի. Ա. Եզր. դ. 11. (յն. ո՛չ կարեն, և կամ այլ ազգ։) *Տէրն մահու և կենաց՝ և կարծել իշխէ զհրամանն իւր. և երկայնել. Եզնիկ։ *Կինն իշխէ մեկնել ». յն. կարող է. Կանոն։

ԻՇԽԵՑԵԱԼ, ցելոյ. Որ է ընդ իշխանութեամբ. հպատակ. մահքում. *Ազատք 'ի ծնոյ, իշխանականք, և ոչ իշխեցեալք. Նար. լգ։ *Հրաման տայ... գործաւորաց յաստրեաստանեաց, և յայլոց իշխեցելոց. Խոր. ա. 15։ *Ամենայն իշխանօք և իշխեցելովք. Պիտ։ *Ազատքիկ զիշխանաց և զիշխեցելոց նշանակեն. Վեհր. յայսմ։ *Իշխանաց յօգտութիւն իշխեցելոց (խորհել). Փիլ. ձ. բան։

ԻՇԽԵՑՈՂ. Իբր Իշխող. որ իշխէ. ֆէրման ֆիրող. *Չիք իմ թագաւոր իշխեցող չընչոյս. Նար. ծէ։ *Ո՛վ երանելի տէր վահան գողթնեացն իշխեցող. Շար։ *Զքահանաւորկուն բարձցէ զիշխեցողն մահու. Տօնակ։

ԻՇԽԵՑՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Իբր Զօրագոյն, և համարձակագոյն. *Իշխեցողագոյնք քան զաւետարանիչսն. Ամ. յայսմ։

ԻՇԽԵՑՈՂԱԿԱՆ. ա. Իշխանական. իշխող. *Տէր և արարիչ է, իշխանութիւն գոլով, և բնութի իշխեցողական. Նիւս. բն։

ԻՇԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Իշխան և տէր կացուցանել. տալ իշխանութիւն և կարողութիւն. *Իշխեցոյց զնա 'ի վերայ ամենայնի, զոր արար։ Իշխեցոյց զնոսա կապել և արձակել. Մծբ. ծդ. ծԲ։ *Սիրով իշխեցուցանէ ամենայն գանձուց. Եփր. համաբ։ *Իշխեցուցեր 'ի վերայ իմ զմահ. Եփր. Բգ։

ԻՇԽԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ տայ իշխել. տէր կացուցիչ. *Քեզ, ածիչ մեր յաշխարհս, և իշխեցուցիչ մեր ամենայնի՝ որ 'ի նմայն է, գոհութիւն. Եփր. համաբ։

ԻՇԽՈՂ, ի, աց. ա. գ. Ἄρχων. Princeps. Որ իշխէ. իշխան. և տէր. աղա, ահապ. *Իշխողս մեր մեծ լեոն. Լմբ. պղծ. *Որ մեծին անտիոքայ էր իշխող. Սիսո։ մէ։ *Որ ոք զձի կամ զայլ անասուն մեծ կամ զփոքր գտանէ՝ և ոչ ասէ, որպէս ըղգող ըմբռնի. վասն զի ոչ երևեցոյց և ետ յիւր իշխողն. Մխ. դտ։

ԻՇԿՈՐՆԿԱՆ. որ և ԿՈՐՆԳԱՆ. Տ. ՋՈՒԻՐԱԳ: Բժշկր:

ԻՇԿՈՑ ՎԱՐՈՒՆԳ. Σίκυος ἄγριος. Cucumis agrestis. խս. Cocomero selvatico. Վարունգ վայրենի. Իշու խիար. էշէք խիյարը: Բժշկր: և Հին բռ:

ԻՇՆԱԳԷՍ. ն. ա. Իշոյ պէս, կծ̃նման. ձեծ որպէս զէշ. Իշու լաֆ. էշէք գաֆար. *Անգ էր իշնապէս մի յառաւծուց. Ե. ղիւ. Դփ:

ԻՇՈՐԴԻ, գւոյ. գ. Մարուկ կմ̃ յաւանակ իշոյ. Իշու քուռակ. ոըփա. *Հեծեալ յէշ և 'ի մարկի իշորդւոյ. Ճ. Գ:

կամ Ծնունդ իշոյ. որպէս էշ. ևս և ջորի. *Ուասն էր 'ի վիմէն ջուր, և 'ի կզակէ իշորդւոյն աղբիւր. Եփր. աւէպար: *Նախանձին զջորի իշորդի լինել, և նա պարծէր մարբն. Մխ. առակ:

ԻՇՈՑՔ, ցաց. գ. որ և ՑԻՇՈՑՔ. Բանսկական ամանք՝ է թշնամանք հանդերձ զուգաբանութբ. հայհոյութի. փիւֆիւր. *Անարգելով զընկերս զանազան և պէսպէս հայհոյութբ, որ ըստ գեղջկային բարբառոյ իշոցք անուանի, և ըստ գրոց սովորութեն անէծք և թշնամանք: Մի զլեզուս ձեր առնէք գործի սատանայի 'ի ձեռն չար և դառն իշոցաց. Շ. ընդհ: *Իշոցօք, երդմամբ. Ճ Ճ:

ԻՇՈՑԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Տես ՑԻՇՈՑԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ:

ԻՇՈՒԿ, իշկան կամ իշկոյ. գ. Փոքրիկ կամ անարգ էշ. *Ցիշկան ևեթ նստել, եթէ պէտք ինչ լինիցին. Տօնակ: Տես և ԻՇԿՈՑ ՎԱՐՈՒՆԳ:

Ի'ՇՏ. մշ. ռամկական. իբր Ո՛հ. այ. պ. հօպ. *Խորտակականն, իշտ. Թր. քեր. հյ: *Ի՛շտ, այդպէս եղև: Իշտ, ի՞նչ գունակ գործեցեր. Քեր. երգ. և Ն: Ցաւելու Ն. *Այլ ըստ ռամկականին բառից, իշտն՝ հնչտ ասեն. և այլք՝ թէ միշտ քաջ լերո:

ԻՇՏՐԵՄ, եցի. ն. որ և գրի ԽՇՏՐԵԼ. զոր տեսցես. Արհամարհել. առ ոչ ինչ գրել. *Պօղոս առ ոտն հարկանէ և արհամարհէ և իշտրէ զարհաւիրս մահու. Սե. բեր. Ա:

ԻՇՏՐՄՈՒՂ. գ. Կազմութի բառիս թուի հայկական գոլ. Ցաւանակ իշոյ. թայ է պարսիկ բառն խըրբիւրմըրղ, որ է ջայլամն. *Ջայլամն ամանք զիշտրմաւղն անուանեն. Վ. անակ. յոբ:

Ի ԳԱՏՃԱՌՍ. Տ. ԳԱՏՃԱՌ:

Ի ԳԷՏՍ. Տ. ԳԷՏՔ:

ԻՋԱՆԵՄ, իջի, էջ. չ. Καταβαίνω, κατέρχομαι, κατάγομαι. Descendo, devenio, deducor, ևն. Էջս առնել. վայրաբերիլ. 'ի բարձր տեղւոջէ 'ի վայր կամ 'ի ստոր գալ՝ երթալ, հոսիլ. Իջնալ, ինջնալ. ինմէք, էնմէք, նիզլոլ էթմէք, նազիլ օլմագ. *Էջ 'ի լեռնէ անտի: Է՛ջ 'ի խաչէդ: Իջին երկոքին ('ի կառաց) 'ի ջուրն: Իջանել յերուսաղեմէ յերիքով, կամ 'ի տրովադա, յանտիոք, 'ի տիւրոս, 'ի սիդոն, յեգիպտոս. կամ յանդունդս, 'ի դժոխս, 'ի գերեզման, 'ի հող. ևն: կամ *Իջին անձրևք: Վտակք ջուրց իջին յաչաց իմոց: Իջանել հրոյն զհինգ քաղաքաւ: Եւտես զհոգին Այ իբրև զաղաւնի՝ զի իջանէր 'ի վերայ նորա: Իջանէր իբրև զաղաւնի յերկնից, և հանգչէր 'ի վերայ նորա: Ընդ Ճանապարհ՝ որ իջանէ յերուսաղէմէ 'ի գազայ: Իջանել անօթ ինչ իբրև կտաւոյ մեծի: Ածք նմանեալք մարդկան իջին առ մեզ: Արիք իջէք աստի: Իջէք անդր: Ամենայն ասուրք բաբելի ... 'ի վերուստ են իջեալ առ 'ի հօրէն լուսոյ. ևն: կամ *Իջանել ընդ առաջ տեառն իմոյ արքայի: Ի թիկաւնս իջցէ, օգնեսցէ. ևն: *Արտասուք այրւոյ զծնօտիւք իջանեն. Սիր. լէ. 9: *Խոխոջանք խառուչաց՝ որ բղխեն իջանեն 'ի գլխոց լերանց. Վեցօր: *Փխտն (գետ) իջանէ յովկիանոս ծով. Շիր: *Ի ծառայութի յազատութենէ իջի. ՍեԲեր: *Մինչդեռ իջեալ գայ նա 'ի բանի անդ իւրում (այսինքն 'ի վայր կոյս) կարգէ զայսոսիկ. Եռս. պիմ. Է. 17: *Իջեցելոյն (այլ. իջելոյն) 'ի յերկնից բանին Այ: Բանին իջեցելոյ 'ի մարդկայինն. Կիւրղ. ղուկ. և գնդ:

ԻՋԱՆԵԼ. որպէս Զիջանիլ. մեղմիլ. դադարել. խոնարհիլ. *Ի միտս իւր իջանէր առ տանջանայն Այ. Բ. Մ. Ա. 11: *Իջին 'ի հպարտութէ. Մծբ. ծէ:

ԻՋԱՆԵԼ. Բերիլ 'ի չար անդր. անկանիլ. *Իջանելով յանասնականն անարգելութիս: Իջանէ 'ի ծառայական ամբարշտութե զառածուածս. Պիտ: *Եթէ միաք ոչ Ճգնեսցին և իջցեն ընդ փափուկս, այլ ևս առաւել դժուարեսցի. Վրք հց. ծա:

ԻՋԱՆԵԼ. Սերնդեամբ յաջորդել. *Ի նաթանայ իջանէր ազգն 'ի յովսէփ. և 'ի սողմոնէ իջանէր 'ի մարիամ. Խոր. առ ծր:

ԻՋԱՆԵԼ. իբր Իջավանիլ. *Ցղեաց կոչեաց զատուբիա, առ որում իջեալ էր նա. Եռս. պիմ. Ա. 12: *Երթեալ իջանէաք 'ի քաղաքագեղն մեղտի: Ի նոյն վայրի իջեալ բանակեցան. Զենոբ: *Յանհոգս էին իջեալ պարսիկքն. Մաղք:

ԻՋԱՆԻՄ, իջայ. չ. առաւել ամկ. Նոյն ընդ վ. *Հաց կենդանի իջաւ յերկնից. Զքր. կը:

ԻՋԱՎԱՆ, ի, վանք, նաց. ա. Κατάλυμα. Diversorium, hospitium. Գրի և ԻՋԵՎԱՆ, ԻՋԱՒԱՆ, ԻՋԵՒԱՆ. Վանք կմ օթեվան, ուր լինի օդանիլ. գօնագ, խան, մէնզիլխանէ. տես Ծն. ԽԳ. 23: Եւ. Ի. 24: Մրկ. ԺԴ. 14: Ղկ. Բ. 7: *Ցաղագս իջավանին եղև խռովութի: Ի Ճանապարհի իջավանս՝ եղև նորայն վախճան. Խոր. Գ. 39: Ցհ. կը:

ԻՋԱՎԱՆԻՄ, եցայ. չ. Καταμένω, καταλύω. Diversor. գրի և ԻՋԱՒԱՆԻՄ, ԻՋԵՎԱՆԻՄ, ԻՋԵՒԱՆԻՄ. Իջավանս առնել. օդանիլ ուրեք. գօնմագ, գօնագ էթմէք. Տես և ԼՈՒԾԱՆԻԼ. *Որ 'ի սմ յայրն իջավանեալ տեսաւ. Զքր. կը: *Իջավանեալ առ տիրապողոմէոսի ումեմն 'ի գեղն՝ որ կոչի եղևսինէ. Նննս: *Զիջավանեալն առ կինն այրին, և զխուլթն չնորհօղ նըմին. Ցհ. որդի: *Ցայրին իջավանիլ, և 'ի մսուր դնիլ. Տօնակ:

ԻՋԱՒԱՆ, ի, աց. Տ. ԻՋԱՎԱՆ: Ծն. ԽԳ. 25: Ցհ. կը: *Իջաւանք սաց էր նորա տունն. Ոսկ. ՓԻլփ: *Աշխարհոյ ամենայնի պարտ է իջաւանք առ տաՃարն գոլ՝ օտարասիրութբ մարդկան պատրաստեալք. Պղատ. օրէն. ծԲ:

ԻՋԱՒԱՆԻՄ. Տ. ԻՋԱՎԱՆԻՄ: Նննս: Հ=Ց. սեպտ. ծԳ: *Առ որում և 'ի սոցանէ ոք իջաւանեալ՝ զհանգիստն արասցէ. Պղատ. օրէն. ծԲ:

ԻՋԱՒՈՐ, ի. աց. ա. Καταλυτος. Hospes. Որ իջավանս առնէ ուրեք. ուղևոր՝ անցաւոր, հիւր, որ օդանի կմ երեկօթս առնէ. գօնագ, մուսաֆիր, միհման. *Իբրև զյիշատակ իջաւորի՝ միոյ աւուր գնացելոյ. Իմ. Է. 15:

ԻՋԵՎԱՆ, կամ ԻՋԷՎԱՆ. Տ. ԻՋԱՎԱՆ. *Ցանցս և յիջէվանս իւր ըստ մարգաթուի կարգաւ թողուլ. Խոր. Բ. 11:

ԻՋԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԻՋՈՒՑԱՆԵԼ. Κατάγω. *Փայլատակումն յերկնից իջեցուցանել. Ոսկ. մ. Բ. 28:

ԻՋԵՒԱՆ, ի, աց. Տ. ԻՋԱՎԱՆ. *Լուաւ զիշխանէն գոլ յիջևանս. Ցհ. կը: *Իսկ պարսիկն յորժամ եհաս անդ, իջևանս առնար. Լաստ. Խա: *Մարդիկ՝ որք եկին յիջևանս կենդաղոյս. Լմբ. Իմ:

ԻՋԵՒԱՆԱՏՈՒՆ, տան. Տ. ԻՋԱՎԱՆ. *Թագաւորն հայոց հեթում նշան եդ 'ի դուռն նոյն իջևանատանն. եհար թրով, և հետս արար ('ի տօլի մօտ յեգիպտոս). Մարբին:

ԻՋԵՒԱՆԻՄ. Տ. ԻՋԱՎԱՆԻՄ. *Ի յայրին իջևանի, և 'ի մսուր յանբանից բազմեալ. Շար:

ԻՋՈՒԱՆԱՏԵՂ, ի. Տ. ԻՋԱՎԱՆ. *Դնէ զկէսն յիջուանատեղէն օնանայ. Նչ. Եզկ:

ԻՋՈՒՄՆ, իջման. գ. Իջանելն. էջք. ինջուլը. էնմէսի, էնիշ. *Ելմունս անկատարս, իջմունս անհաստատս. Նար. ԻԷ: *Իջոյցնման իջման քոյին. Ցհ. որդի: *Զինչ հարկ Այ իջմանն 'ի յերկիր. Լմբ. հմբ: *Երեքօրեայ իջմամբ 'ի դժոխս. Շար:

ԻՋՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, իջո՛. ն. Κατάγω, καταβιβάζω, καταφέρω, καθίημι, χαλάω. Deduco, defero, dimitto, ևն. Տալ իջանել. 'ի վայր բերել, ածել, առաջնորդել. խաղացուցանել 'ի բարձր դրից 'ի ստորին կողմանս. Իջէրնէս, ինջէրնէս. էնտիրմէք. *Իջոյց, կամ իջուցին զնա անդր: Իջուցէք այսր կամ առ իս: Իջուցից զքեզ 'ի գերեզմանն: Իջոյց զնա 'ի վերուստ 'ի սեղանոյ անտի: Իջուցին զբեռն իւրաքանչիւր 'ի գետին: Իջուցից 'ի վերայ քո զամենայն թռչունս երկնից: Իջուցին վանդակաւ ընդ պարիսպն: Իջուցին մահճօքն հանդերձ 'ի մէջ առաջի յսի: Զմեծ մասն ժողովրդեանդ, զոր իջուցեր յուրախութի քո. ևն: *Իջուցանել զնա 'ի վիրաւորն ներքին. Ագաթ: *Իբրև զուռնածս որք պատեն զչանթս հրայրեացս. մին առնոյր, և միւսն իջուցանէր. Զենոբ: *Իջուցանէր յամբոցաց անտի. Եղիշ. Է: *Այն որ անձրև յետ երաշտին՝ իջոյց նըման իջման քոյին. Ցհ. որդի: *Արտասուաց գետս իջուցանէ. Նար. ԻԷ: *Կառաչ նորա 'ի վերայ իջուցանելեաց նորա». յն. իջուցանողի. այսինքն որ տայ արտասուս իջուցանել. Սիր. ԼԲ. 18:

ԻՋՈՒՑԱՆԵԼ. Վայրաբերել 'ի չար անդր. *Իջուցանել յանասնական անկարգ խառնակութի: Ի բանական աշտիՃանէն յանասնոցն իջուցանէ նմանութի. Պիտ:

ԻՋՈՒՑԱՆԵԼ. Շարունակել զպատմութի կամ զազգաբանութի 'ի նախնեաց և այսր. *Նմանագոյնք արդեօք երբայեցւոցն պատմագրաց 'ի վերուստ 'ի քեզ իջուցանեմ անսխալ. Խոր. Ա. 2:

ԻՋՈՒՑԻՉ. ա. Որ իջուցանէ. իջուցանող. ինջէրնող. էնտիրիճի. *Աղօթքս մեր՝ մեզ լինին հանիչք առ քեզ, և քեզ լինին իջուցիչք առ մեզ. Եփր. համաբ:

ԻՋՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Իջուցանելն. և իլն. *Ի վերացմանէ և յիջուցմանէ յեղյեղումն ձայնին բազկանայ. Երզն. քեր:

ԻՌԻՍ, իռեայ կամ իռիսայ. որ և ՀԻՐ, ՀԻՐԻԿ. Բառ յն. Ἶρις (ἴριδος). Iris (iridis), arcus coelestis. որ նշանակէ Ծիածան, որպէս անուն չաստուծոյ, որ ասի նաժիշտ հերայի, այսինքն օդոյ. *ՏաՃարն քառամին և իռեայ՝ ծաղկերանկքն և աստեղանկարք. Անան. Էկեղ: *Բազինք իռիսայ և աթինայ. Հ=Ց. յունիս. ծա:

Ի ՍԱԿՍ. Տ. ՍԱԿՍ, 'ի սակս:

ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է իսահակայ նահապետի, ևն. *Աբրահամու գուշակեցաւ խորհուրդն իսահակեան պա-

տարագաւն. Կիւրղ. ագ. խչ:

ԻՍԲՈԼԱՅԻԴԷ. կամ ՍԲՈԼԱՅԻՏԷ ՏԷՍԲՕԴԱ. Դնի 'ի Մաշտ. ԼԷԼԷԼ. որպէս յն. Ճո բóլլա էտի. այսինքն 'ի բազում ամս կեցցես տէր. Εἰς πολλὰ ἔτη. յորմէ և լտ. ասի. Ad multos annos.

ԻՍԿ, ի, իւ, ից. կամ ոյ. գ. որ և ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ. (լծ. յն. ասիա. լտ. էսսէնցիա.) Բուն էութիւն. գոյացութի. զինչութի. զտ. *Իսկն նորա և բնութի անհաս է 'ի մեզ. Լմբ. պտրգ: *Արդ որ կամի (գիտել) զիսկն խաչիս մեծանձնութե. Ճ. ոփ. բուրյր: *Վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութե զիսկն գիտելոյ. Նար. ղգ: Իսկ առ Տ. *Տէր քո, որ է օծեալ անուանդ իսկոյն: Ծանուցեալ նշանակի իսկ անուամն իսկոյն», իմա, կամ իսկութե, կամ ճշմարտին իսկականին (ըստ յաջորդ նչ): Նոյնպէս է և Նար. ծէ. *Որ վարդապետացն է պատիւ, կործողական զիսկն գիտելոյ». այսինքն զատոյգն (իբր գոյակ. կամ ածակ:) Նոյնպէս իմա և զասելն. Սարկ. յղ. պօփէր. *Թէպէտև հոմանունաբար գոյացութի ասի ամենայն, սակայն իսկ և տիրապէս էութե առաջնականն, ըստ որում և էն, ասացի»:

ԻՍԿ. ա. որ և ԻՍԿԱԿԱՆ. էական. 'ի բնէ գոյացական. բուն. յատուկ. բնիկ. ստոյգ. ճշմարիտ. հարազատ. էօղ. ղտբլ, ասլ. *Որ ինչ հանդերձ իմաստութբ է. ամենայն ինչ իսկ և բուն և տիրական է. Փիլ. ւին. գ. 22: *Այծ՝ անուանելով հայր բազմաց, բայց յիսկ իսկութե ճշմարտիւ հայր միածին որդւոյ». յն. բնութեամբ և ճշմարտութբ. Կոչ. է: *Արդ եթէ իսկ իցէ հիւղն, զուգակից է այ. Վէցօր. բ. յն. անծին կամ անեղ: *Հայր անծին և իսկ ասի. Քեր. թէրբ. և զկնի. *Որդի... հոգին սբ... այս են իսկքն»:

Ուստի ըստ փիլիսոփայից՝ ԻՍԿ ասի գոյացականն, որպէս և պատահականն՝ Անիսկ. *Զպատճառս յեղանակաց բաժանման իսկից և անիսկից... ասել. Սահմ. ծշ:

Եւ ըստ քերականաց՝ ԻՍԿ ասի Յատուկ անունն, ըստ յն. Κύριον, այսինքն տիրական. լտ. Proprium, այսինքն Սեպհական. զի է յայտարար եզական կամ անհատ անձին՝ որ կոչի առաջին գոյացութի. որպէս և հասարակ անունն յայտարար տեսակի գոյացութեց՝ Առասական կոչի. * Իսկ է, որ զինքեան գոյութին (կամ զգոյացութին) ցուցանէ. որպիսի, մարկոս (յն. հոմերոս, սոկրատէս): Մակադրական է, որ 'ի վերայ իսկիցն, և կմ առասականացն եդեալ է... Ի վերայ իսկիցն, որպիսի, յովհաննէս զաքարեան... Երկանուն է, անուանք երկու 'ի վերայ միոյ իսկի դասեալ. որգոն, եղիազարոս (որ) և աւարեան: Մականուն է, որ հանդերձ այլով իսկիւ 'ի վերայ միոյ ասացեալ է. որգոն, բանիբերդէս յովհաննէս. Թրակ. թէր: *Մի մի անուն, որ ոչ հատանի յայլ ոմն, իսկ ասին. և են այսոքիկ. ադամ, սէթ, ևն. սոյնպէս և այլ կենդանիք, և տճականք, և անասունք՝ անհասք 'ի ցուցանէ՝ իսկ ասին. Երզն. Ն Նչ. թէր:

ԻՍԿ. շ. Δὲ. Autem. Այլ. բայց. սակայն. և. ուր. փէ, փա, ֆագաթ, լաքին. ամմա. *Կին մի մերձեցաւ 'ի դիլօշակ հանդերձի նորա. իսկ յն իբրև դարձաւ, և ետես, ասէ: Իսկ յովհաննէս իբրև լուաւ: Իսկ որ 'ի մէջ փշոցն սերմանեցաւ: Իսկ որ յերկիրն բարի սերմանեցաւ: Իսկ ո՞վ իցէ հաւատարիմ ծառայ: Իսկ մի ոմն 'ի կախելոց չարագործացն: Այր բարկացօղ նիւթէ զկռիւ. իսկ երկայնամիտն և զհանդերձեալն ցածուցանէ. ևն:

Եւ կամ, Οὖν. Ergo. Արդ. այլ արդ. իսկ արդ. ապա. ուրեմն. հապա. անանք է նէ. էմ, էօյլէ իսէ. *Իսկ զի՞ մկրտես, եթէ դու չես քն. Յհ. ա. 25: *Եթէ առ օրէնն քերովբէիւ արարաւ պատիւ, իսկ ո՞րչափ առ երկնայինս սեղան խաչս. Անյ. բուրյր: *Զի եթէ զդեստ այ զվարադուրին պատրուակ ասաց եղեկիել... իսկ ո՞րքան պատիժ անմաքրութե եղիցի զմծ զգեցողիս ներքոյ և արտաքոյ. Նար. ԺԳ:

ԻՍԿ. յետադաս. շ. մ. Μὲν, τε, γάρ. Quidem, utique, que, etiam, enim. Ապաքէն. համայն. անդստին. 'ի բնէ. արդեամբք. արդարև. իսկապէս. արդեօք. գոգցես. ևս. և. հէմ, դէխի. *Դուք կոչէք զիս վարդապետ և տէր. և բարւոք ասէք (կամ առնէք), քանզի եմ իսկ. Յհ. ժգ. 13: *Արդ յայտ իսկ է, թէ յազգէ յուդայ ծագեաց տէր մեր. Եբր. է. 14: *Զօրութբ իսկ գոլով նորա զօրեղագոյն: Աշխարհ ասացեալ լինի բոլորեցուն կարգաւորութե իսկ, և զարդարութիւն. ընդ ատուածով իսկ, և 'ի ձեռն այ պահեալ. Արիստ. Ճ: *Յայնմ ժամանակի այս եղև իսկ: Որպէս և են իսկ. Ագաթ: *Եթէ այսպէս է, որպէս և ասացաւ, զի և է իսկ ճշմարիտ. Սարգ. ա. պ. գ: *Ո՞վ զայնպիսին մարդ անուանեսցէ. չէ՛ և չէ՛ իսկ ասել մարդ. Մանդ. բ:

Կամ որպէս Թարմատար, առընթեր այլոց բառից. *Մեզէն իսկ լուաք 'ի դմանէ. Յհ. դ. 42: *Վերակացու եղև բազմաց, և ինձ իսկ գլխովին: Որք երևելիքն իսկ են յառաքեալս, որք և յառաջ իսկ քան զիս եղեն 'ի քս. Հռ. ժզ. 2. 7: Տես և ԲՆԱԻ ԻՍԿ, ԱՐԴԷՆ ԻՍԿ, ևն: *Ուր պայծառապէս իսկ բորբոքի ջահ սրբութե. Յհ. կթ: *Նորին իսկ սակով սիրելն կարգեացի. Նար. ծէ: *Զի և ինքնին իսկ տէր մեր հարկեցաւ տալ զդիդրաքմայն. Սարգ. ա. պ. է:

ԻՍԿԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. Κυριολογέω. Proprie loquor. Հաւաստաբանել. տիրաբանել. յատկապէս խօսել. ճշգրտաբանել. և ճշգրտել, ճշմարտել. *Արիստոտէլ գոլ հարկաւոր վարկանի առաջին գոյացութիւն զանհատն. որպէս մեք դքն իսկաբանելով. Քեր. թէրբ: *Որ առ 'ի ճշմարտութե իսկաբանեալ լինի. Փիլ. էլ. բ. 103:

ԻՍԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κυριολογία. Proprietas loquendi. Հաւաստաբանութի. ճշգրտաբանութի. *Զքն իսկաբանելով. վասն զի գովեստ ձայնի իսկաբանութե է. Քեր. թէրբ. (որ և կոչի անդ՝ բնաբանութի:)

ԻՍԿԱԲԱՐ. Տ. ԻՍԿԱՊԷՍ. *Ընդ օծմանն օրհնութե հոգին էր քեզ իսկաբար լըմամբ. Նար. ղգ:

ԻՍԿԱԴՈՅՆ. գունի, ից. ա. Κυριώτατος. Praecipuus. Առաւել իսկական. էականագոյն. յատկագոյն. տիրագոյն. բուն և գլխաւոր. լաւագոյն. *Ի չափաւորացն զփոքունսն իսկ զգալով համեմատեմք. սակայն առ իսկագոյնսն և մեծագոյնսն անհամեմատաբար ունիցիմք: Ամենայն ուսմանց իսկագոյն է՝ ուսանելոյն լաւագոյն լինելն իւրաց. Պղատ. փիս. Ն օրէն. ծբ: *Նախկին՝ այլ այլոյ ասի քառակարար. քանզի նախ առաջինն և իսկագոյն և տիրագոյնն՝ ըստ ժամանակի, ըստ որում երիցագոյն. Անյ. ստորոգ: *Զառանձնական զեւր ինքեան զիսկագոյնն և զհարազատագոյնն... զառ 'ի յերկնից ասեմ իջեալ կենսատուն կերակուր. Յհ. իմ. ոփ: *Իսկագոյն և տիրագոյն է իմաստութե այլքան, քան զանգղամ մեծատութե. Փիլ. ւին. գ. 22: *Վտանգ է, յաղագս աշխարհի ասացեալ՝ ընդ իսկագունոյն աշխարհի զանց առնել». իմա զգերագոյնն ամենայնի զմծ. Արիստ. Ճ:

մ. Κυριώτατα. Proprie. իբր Իսկապէս. տիրապէս. յատկապէս. *Գոյացութիւն է, որ իսկագոյն և նախկին և մանաւանդ ասի. Արիստ. ստորոգ: *Եթէ 'ի վերայ մարդոյ ասի առաջին, իսկագոյն և տիրապէս ասացի. Փիլ. ւին. բ. 45:

ԻՍԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Οὐσιώδης. Substantialis. Էական, բուն. յատուկ. սեպհական. և Անեղ. ընական. և Որ էն. իսկապէս էական. *Իսկական որդին այ եղեալ ըստ ժամանակին և որդի մարդոյ. Ագաթ: *Իսկական էութբն գիմեալ (հոգին սբ), 'ի վերայ երկրածին ազգի մարդկան սփռեալ. Լմբ. ոփէդ: *Եւ քեզ ընդ հօր քում անծննդին՝ անեղ աներբ իսկականին. Յճ. ուրբ:

ԻՍԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իսկական գոլն. բուն էութի. և Որ էն. էութի. *Իսկ զիսկականութի չկարէ իմանալ. Խոսք: *Տարամերժեալք եղեն 'ի համազօր իսկականութեն. Եղիշ. դփ: *Զխորհրդական գաւանմունս սբյ երրորդութեն, զերիցն անձանց 'ի միում էութեն զուգապատիւ իսկականութեն. Տօնակ: *Իյանեղութե, և յանմահութե, յիսկականութե. Գնձ:

ԻՍԿԱԿԻՑ. կցի, ցաց. Տ. ԷԱԿԻՑ. *Իսկակից հօր և սբ հոգւոյն՝ բանն առաքեալ 'ի հօրէ: Որ 'ի խանձարուրս պատեցար... իսկակից նմ հոգւոյն. Ճաշ: *Սկզբնից և տուիչ շնչոց ամենից՝ բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ: Եւ քեզ միայնոյ փրկողի, և հոգւոյդ քում՝ հօր իսկակցի. Նար. ճը. ճշ:

ԻՍԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Էակցութի. համագոյութի. *Զի զիսկութե զօրութեան՝ իսկակցութբն յայտնի արասցէ. Որոջ. յհ. ա. 6. յն. զի զնմահական ենթակայութի, և զնորին էութե գոլն յայտնի արասցէ:

ԻՍԿԱՃԵՄ. ա. ('ի ճեմելոյ, կամ 'ի ճաշմունք). Ճեմօղ տիրապէս՝ օրինօք և ճշմարտութբ. կամ այծագգեաց. այծարեալ. *Իսկաճեմ աղաւնի օդապար, նոր նոյեան տապանն է քոյդ գաղար. Տաղ:

ԻՍԿԱՊԱՏՈՒՄ. Տ. ՃՇՄԱՐՏԱՊԱՏՈՒՄ. *Իյիշումն եկեսցէ ձեզ իսկապատում տարմաբանիցն, ևն. Թէոդոր. ծոյրով:

ԻՍԿԱՊԷՍ. մ. ա. Κυρίως. Proprie. τ' αὐτῶς, eodem modo. Յատկապէս. տիրապէս. ստուգապէս. էապէս. և Նոյն ձևալով միշտ. *Որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, և ոչ իսկապէս կենդանի այ: Իսկապէս մեղայ. Նար. իգ. իէ: *Ինքն յինքեան իսկապէս և մշտնջենաբար գոլով, կալով, և մնալով. Դիոն. Եղբ: *Իսկապէս բանն այծ միացաւ 'ի մարմին՝ անփոփոխ գոլով յէութե. Ճաշ: *Որպէս ասաց ժամն եւ տիքէս, թէ ոչ մարմին առ իսկապէս. Յճ. ուրբ: *Իսկապէս և տիրաբար (յն. մի բառ) քանակք՝ միայն այսոքիկ ասացեալք. Արիստ. քանակ: *Իսկապէս եղանակ բաժանման: Իսկապէս տեսական և գործնական՝ իմաստասիրութիւնն է միայն. Սահմ. ծշ. ծէ. իա: *Քաղցրութիւնդ իսկապէս: Չարս իսկապէս. Նար. ծէ. կա: *Իսկապէս տէրն: Իսկապէս բարւոյն. Ճ. բուրյր: Սարգ. յէ. ա:

ԻՍԿ ԱՐԴ. շ. Οὖν, δὲ. Ergo, itaque, ևն. Այլ արդ. և արդ. էյ, փէյիմտի. *Իսկ արդ ո՞վ իցէ նա յաղագս: Իսկ արդ զի՞նչ ասիցեմք: Իսկ արդ զի՞արդ: Իսկ արդ՝ խորհեցիմ զայս ո՞վ մարդ. ևն: *Իսկ արդ քանզի յայնպիսի շնորհացն վրիպեցաք, ոն ա-

ւեալ՝ մատուցեր յերկրպագն գեղեցկացուք. Ոսկ. մ. ա. 1։

ԻՍԿԱՔԱՆՉ. լաւ ևս՝ ըստ այլ ձ. Իսկաքանչ. իսկապէս սքանչելի, կամ իսկապէս զանչեալ՝ յայտնի քարոզեալ, Ճշմարիտ և արդար. *Թերևս իսկաքանչ պատուիրանն նենգամտէ երևեալ. Ագաթ։

ԻՍԿ ԵԹԷ. շ. Εἰ οὖν. Si ergo. Արդ եթէ. այլ եթէ. ապա թէ. և եթէ. *Իսկ եթէ զաւակն զնա տր կոչէ, զիա՞րդ որդի նորա իցէ։ Իսկ եթէ դուք՝ որ չարքդ էք. ևն։ Իսկ եթէ մատամբն այ հանեմ զդևս, ևն։ *Իսկ եթէ այս այսպէս է, ապա, ևն. Փիլ։

ԻՍԿ ԵՒ ԻՍԿ. մ. Εὐθέως. Statim. Նոյնժամայն. վաղվաղակի. իսկոյն. առժամայն. նոյն հետայն. Ճէկէնէճէկ. անիփէ, հէմէն, դիրփէն դիրէ. *Իսկ և իսկ ծանեան զնա. Մրկ. զ. 54։ *Իսկ և իսկ ընդ թագաւորելն գիռն 'ի վերայ զօրացն յունաց. Խոր. գ. 67։ *Լարեմ, և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ. Նար. կա։

Ի'ՍԿ ԵՒ Ի'ՍԿ. մ. Իսկապէս. Ճշմարտապէս. *Մեղայ առ կենանոց գործոցն, իսկ և իսկ մեղայ։ Ած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց աստ. Նար. իէ. ղֆ։

ԻՍԿԻ. մ. Բառ ռմկ. որպէս Բնաւ իսկ. *Չիշխէի իսկի նստիլ 'ի գրկի. Գնձ։

ԻՍԿԶԲԱՆԷ. Տ. ՍԿԻԶԲՆ։ Իսկ Եփր. համաբ. *Գիշեր ոչ անցանէ զսահմանագրութիւն զիսկզբանէս ։։ Իմա զեղեալս 'ի սկզբանէ։

Ի ՍԿԶԲԱՆԷԱԿԱՆ. ի. ագ. ա. Εὐαρχικός. Divinus, aeternus. Որ էն 'ի սկզբանէ. անսկիզբն. անեղ. ածային. *Ի սկզբանէականացն անձնաւորութեանց (որդւոյ և հոգւոյ ընդ հօր). Դիոն. ածայ. բ. երկիցս։

ԻՍԿԻԶԲՆ, բան, յիսկզբան, նէ. փոխանակ գրելոյ՝ Ըսկիզբն, յըսկզբան. Տ. ՍԿԻԶԲՆ. Ἀρχή. Principium. (որոյ արմատն երևի իսկ, որպէս արմատ գոլոյ.) Որպէս պատճառ, որպէս իսկզբան, որպէս բովանդակութեան. Դիոն. ածայ։ *Յաղագս իսկզբանն առասպելս. Խոր. ա. 3։ *Վարդապետել վասն երկուց աշխարհաց հաստատելոց 'ի բարերարէն այ, իսկզբան և կատարածի, վասն անցաւորիս և յաւիտենական մշտնջենաւորին. Ագաթ։ *Յիսկզբան աւետարանին աստ։ Յիսկզբանէն արդեօք էր հնազանդեալ. Ա. ա։ *Յիսկզբան բանիցն իւր կարգէ զպատմութիւն յովհաննու. Կիւրղ. ղւ։ *Ընծայի այ 'ի գոհութիւն ամենայն երախտեաց նորա յիսկզբանէ հետէ առ մեզ եղելոց. Խոսր. ոփր։ *Մովսէսի խորենացւոյ յաղագս մերոյս յիսկզբանն յայսմ բանիցս. Խոր. ա. 1։ *Դարձցուք յիսկիզբն քոց առասպելացդ. Խորոնի։

ԻՍԿ ԹԷ. Տ. ԻՍԿ ԵԹԷ. *Իսկ թէ ոք ասասցէ։ Իսկ թէ զոք յաղքատաց, ևն. Ը. Եղբ։ Լմբ. ող։ հապա թէ, թէ որ. էյէր։ Կամ որպէս, Այլ թէ. բայց. սակայն. ամմա, լաքին, էմա. *Իսկ թէ ո՞ր իցէ զաւանն, ասասցէ յամհանննէս։ Իսկ թէ յորքան բարիս հանդերձեալ է առնուլ, անօրէնն և ուղղիչն զչափն գիտէ. Կոչ. ծք։ Լմբ. ափ։

ԻՍԿՈՅՆ. մ. } ԻՍԿՈՅՆ ԻՍԿ. } Որպէս թէ Յիսկէ կմ յիսկզբանէ անտի. զոյգ ընդ լինելն. անդէն և անդ. իսկ և իսկ. նոյն ժամայն. նոյն ափէն. Ճէկէնէճէկ, շապող. հէմէն դիրփէն, ó սահաթ. *Լուեալ արքայութ, իսկոյն կոչեաց զնա։ Իսկոյն Ճիչ բարձեալ։ Իսկոյն բժշկեաց. Խոր. բ. 30։ Յհ. կբ։ Նար. իէ։ *Ի հասանելն մերում անդ՝ իսկոյն իսկ հրամանաւ առաքեցի։ Իսկ և յանդիմանն ատիկնանքն եղեն, նա իսկոյն իսկ հրամայէ արագ առաքել զնոսա. Յհ. կբ։

ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և առի ԻՍԿ. Οὐσία. Essentia, substantia. Բուն էութիւն. իսկականութիւն. զինչութիւն. բնութիւն. գոյացութիւն. Տես և ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ ուսեալ չարանալ իսկութեամբ բարիք. Նար. ւդ։ *Ահա տուր, որոյ իսկութիւն բնութեան ոչ պարփակի. Լմբ. ափող։ *Քեզ միայն՝ իսկութեամբ բնութեամբ, և ոչ յորջորջանօք է ած հայր. Կոչ. է։ *Ընդ իսկութեանն այ էր աշխարհս ('ի միտս այ). Վեցօր. է։

ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ. Ὑπόστασις. Subsistentia, hypostasis. Ինքնութիւն. ենթակայութիւն. անձնաւորութիւն. *Հայր է հայրն միածնի որդւոյ, և բղխումն հոգւոյն սրբոյ, պատճառ նոցունց իսկութեանցն 'ի նոյն բնութէ. Յճխ. բ։ *Ծանեաւ յայտնութեամբ հօր զիսկութիւն որդւոյն գոլ 'ի բնութէ հօր. Սարգ. ա. պ. ի։ *Իսկ այս բան՝ իսկութիւն և մշտնջենաւորուի է ։։ յն. ἐνυπόστατος, ներենթակայացեալ. այսինքն անձնաւոր էակ. Ոսկ. յհ. ա. 3։ *Որ 'ի հայրական իսկութէն յառաջ բղխեալ աղբիւր լուսոյ. Շար։

ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ. Բուն իր. արդիւնք. Ճշմարտութիւն. *Զփորձն իսկութեամբ ցուցից։ իսկութիւն, և ոչ օրինակ. Նար. ւճ. ղգ։

ԻՍԿՈՒՀԻ. հւոյ. ա. գ. Իսկապէս և տիրապէս թագուհի. Ճշմարիտ արքայուհի. օգոստափառուհի. ակապհականեալ մականգիր տիրամօր կուսի. *Իսկուհի երկնի։ Դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից իսկուհի։ Իսկուհի երկնային կենդանեաց գաւառին. Նար։ *Վասն իսկուհւոյդ երկնից մարմնոյ. Բէնէկ։ *Էջ 'ի յաթոռոյ՝ յարգանդն իսկուհւոյ. Գնձ։

Լայնաբար ասի և զայլոց դշխոյից. *Զճշմարիտ իսկուհւոյ թագուհւոյ և մօր իմոյ հեղինէի ընկալայ զթուղթ։ Ո՞վ լեր իսկուհի մայր իմ. Վրք. սեղբ. և կոսփ. (որպէս լտ. աւգուստա։)

ԻՍՄԱՅԷԼԱԶՆ, զին, զանց. ա. գ. Որ է յազգէ իսմայելի. իսմայելացի. և Ազգն իսմայելացւոց. *Հարստութի տակաւին իսմայելազինն գոյր. Մոգ. փէր։ (կամ իսմայել ազին. ուր Երզն. գնէ, *իսմայելական ազգին ։։)

ԻՍՄԱՅԷԼԱԿԱՆ, ի, ագ. ա. Սեպհական իսմայելի, և ազգի նորա. *Իսմայելական ազգին. Երզն. փէր։ *Ի կերակուր իսմայելական երկաթոյն ։։ այսինքն արոյ հագարացւոց. Յհ. կբ։

ԻՍՄԱՅԷԼԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. գ. ա. Որ է յազգէ իսմայելի. հագարացի. իսմայելեան. *Ճանապարհորդք իսմայելացիք։ Վաճառեցուք զնա իսմայելացւոցն. Ծն. լէ. 25. 27։ *Գրեցին իսմայելացի նշանաւ ։։ որ և արաբացի. Ջհնոբ։

ԻՍՄԱՅԷԼԵԱՆ, եանք. ա. գ. Նոյն ընդ վվ. *Գնաց ընդ իսմայելեան զօրուն. Յհ. կբ։ *Իսմայելեան հոգմոյն եկեալ. Ը. Ուռ։

Ի ՍՄԱՅՔ, յից. յօք. ա. գ. Որ ինչ էնն 'ի սմա, կամ յերկրի աստ. երկրաւորք. *Երկիր իսկ միանգամայն 'ի սմայօքս ստասցեալ առ հասարակ. Անյ. բարջր։ *Հաստատեցեր զերկիր 'ի սմայօքս 'ի վեր քան զջուրս. Գնձ։

Ի ՍՊԱՌ. } մ. Εἰς τέλος, εἰς πέρας. In ԻՍՊԱՌ. } finem, omnino. Մինչև 'ի սպառումն. մինչ 'ի կատարած. գլխովին. յաւէտ. բոլորովին. ամենայն աարօք կամ մասամբք. բնաւին. ինչուան էօխը, բուլբուլին. օնանարօտ, տիւտիւնբին, տիր բամամ. *Ոչ իսպառ բարկանայ մեզ տր։ Որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ։ Զի մի՝ 'ի սպառ եկեալ թախանձիցէ զիս. ևն։ Կմ *Հասից նմա իսպառ։ Հանից զքեզ իսպառ (յեգիպտոսէ)։ Ծագեսցէ իսպառ. ևն։

ԻՍՊԱՌԱԶԷՆ. Տ. ՍՊԱՌԱԶԷՆ. *Իբրև իսպառազէն քաջ յն քն. Եփր. բ. փիլ։

Ի ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ. Տ. ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ։

Ի ՍՏՈՐԵՒ, Ի ՍՏՈՐԷ. Տ. ՍՏՈՐ, ևն։

ԻՍՐԱՅԷԼԱԳՈՒՆԴ. ա. Ուր իցէ գունդ խմբեալ յազգէ իսրայելի. *Ի մէջ իսրայելագունդ ժողովոյն. Գնձ։

ԻՍՐԱՅԷԼԱԹԻՒ. ա. Ուր իցէ թիւ համարոյ ազգին իսրայելի. իսրայելագունդ. *Աւանդեաց զօրս զայս տօն իսրայելաթիւ տոհմին. Ճշ. Վրդն։

ԻՍՐԱՅԷԼԱԿԱՆ, ի, ագ. ա. Սեպհական յակոբայ իսրայել կոչեցելոյ, և ազգի նորա. իսրայելեան. *Պատմէին իսրայելական տոհմին. Ագաթ։ *Ոչ եթէ զայլևայլ ազգաց զթագաւորութեն, այլ զմիոյ զիսրայելականէն. Նխ. բգ։ *Հաւատոյ առաջնոյ իսրայելականացն։ Ըստ օրինակի իսրայելականութեն. Արծր. բ. 4։ գ. 11։

ԻՍՐԱՅԷԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իսրայել լինել հին. և Արժանի լինել ածատես անուան, կամ գոլ 'ի հաւատս իսրայելի նորոյ. *Յօրէնս երկոտասան ազգ իսրայելացան. Նար. էրգ։ *Հեթանոսք իսրայելանան. փարպ։

ԻՍՐԱՅԷԼԱՍԷՐ. ա. Սիրօղ ազգին իսրայելի. *Ասաց, մարդասէր եմ ես. ոչ եթէ իսրայելասէր, կմ քրիստոնեասէր. Լմբ. ող։

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ. Տ. ԻՍՐԱՅԷԼԱԿԱՆ. *Ջածանդ իսրայելեան. Ես. խա. 14։ *Իսրայելեան ժողովուրդ, կամ բանակ, կամ ազգ. Փարպ։ Շար։ Ը. Յոբ։

Ի ՎԱՂԻՒ, Ի ՎԱՂՆՋՈՒՑ. Ի ՎԱՂՈՒՑ. Տես 'ի տառն Վ։

Ի ՎԱՅՐ. Ի ՎԵՐ. Տես 'ի տառն Վ։

Ի ՎԱՅՐԱՁԻԳ. Տ. ՎԱՅՐԱՁԻԳ. *Որ ունիցի 'ի վեր զխոնարհահակ և զ՛ի վայրաձիգ ծանրութի. Վեցօր. գ։

Ի ՎԵՐԱՅ. Նխ. Ի ձայնէս Վեր, որպէս Ի վերին կողման կամ կողմն, ներգոյական և տրական նշանակութբ. որ և 'ի. յ. Ἐπί, ἐφ'. Super, supra. Տես և 'ի տառն Վ. Վրայ. վրան, դէպ 'ի վրայ. իւսթիւնէ, իւսթիւնդէ, իւզէրինէ, իւզէրինդէ. *Եդ 'ի վերայ խաչափայտ, կամ սեղանոյ. կամ վիմի, աւազոյ։ Ի վերայ հնացեալ ձորձոյ։ Ի վերայ երեսաց երկրի։ Թագաւորել 'ի վերայ իսրայելի, կմ յուդայ։ Ածել անձրև. կմ ծագել զարև 'ի վերայ արդարոց և մեղաւորաց. կմ 'ի վերայ երկրի։ Գալ առ քեզ 'ի վերայ ջրոցս։ Եռաւս թզենի մի 'ի վերայ ճանապարհին։ Ի վերայ լերանց կացցեն ջուրք։ Ի վերայ իմ հասին։ Իջցէ 'ի վերայ աւազակի եկիք։ Յարիցէ 'ի վերայ նորա։ Հեղեց 'ի վերայ ամենայն մարմնոյ. ևն։ Կամ *Յայր վերայ տեսանիցես։ Յարոց վերայ աշտարակն անկաւ։ Հասեալ էին յայն իրաւանցն վերայ. ևն։ *Եւ ինքն 'ի ճշմարտութեան վերայ չև է հասեալ. Եղիշ. ե։ *Յիրերաց վերայ կուտակեալ. Պիտ։

Ի ՎԵՐԱՅ. Ὑπέρ. Super, ob, de, pro, propter. որպէս Վասն. յաղագս. 'ի սակս, առ սէր. առ գութ. համար, վրայօք. իչին, օղրունա, էօթիւրիւ. *Խրատել զձեզ եօթնպատիկ 'ի վերայ մեղացն ձերոց. Ղևտ. իզ. 18։ *Կոչեցին զանունն վայրագոյն՝ 'ի վերայ պատահականն այ, և 'ի վր սկեսրայրին նորա, և 'ի վերայ առն իւրոյ. ա. Թգ. դ. 21։ *Զանձն իմ իսկ եդից 'ի վերայ քո։ Մեռանիլ 'ի վերայ ազգին. ևն։

Ի ՎԵՐԱՅ. մ. Ունիս տեսանել առընթեր բաղադրեալ բայից. զոր օրինակ. Ի վերայ

ածել, բերել, գնել, Եճ։

ԻՎԵՐԱՅ ԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դնելն 'ի վերայ. *Եղիցի այս նշան հաւատոյ՝ ձեռին 'ի վերայ դրութիւն. Մէկն. ղեւ.։

Ի ՎԵՐՈՅ, Ի ՎԵՐ ՔԱՆ, Ի ՎԵՐՈՒՍՏ. Տե՛ս 'ի տառն Վ։

Ի ՏԱՐԱՊԱՐՏՈՒՑ. Տ. ՏԱՐԱՊԱՐՏ։

ԻՐ, իրի, իրք, իրաց. գ. Πράγμα. Res, negotium, opus. Ինչ մի. որ ասի և Բան. գործ. էակ. գոյք ոչ անձնաւորք. խնդիր իմն. պէտք ինչ. որ ինչ և իցէ. Իր. Իշ. Բան մը. Չէյ, (յոգն. էշեա), Իշ, Նէսնէ, Նէսֆէ, Մասլահաթ, Մատտէ. *Առնել իրս ինչ։ Արարից ես իրս մի։ Հաճոյ թուեցաւ իրքն։ Հասանէին իրքն այն և 'ի շուշան քաղաք։ Հաւատարիմ ամենայն իրաց տան Թագաւորին։ Իրք առնն։ Կալ պատրաստ յիրս ամենայն։ Այր քաջ իրաց պատերազմի։ Վասն ամենայն իրաց։ Վասն իրացն հասատատելոց 'ի մեզ։ Զի՛ է, զի եդիր 'ի սրտի քում զիրս զայս։ Ցո՛ր պէտս իրաց և կոչեսցէ զձեզ։ Իրք ինչ իցեն ընդ ընկերի իւրում (այսինքն վէճ)։ Սէա՛ լինել յիրիդ յայդմիկ։ Մի զանցանել և զրկել յեւիդ յայդմիկ զեղբայր իւր։ Երկու անփոփոխելի իրօքն։ Ամենայն իրք չարք։ Ցամենայն իրաց չարաց 'ի բաց կացէք. Եւն։ *Անշառակակնք զայլսն չաղկապեն, բայց 'ի յիրէ յիր խոտորցեն. Հին քեր։ *Որոսրդական իրի ախորժակ։ Ներբողելի է զդէմս և զիրս. զդէմս, որպէս զդեմոսթենէս կամ զպղատոն. զիրս, որպէս զարդարութիւն կամ զողջախոհութիւն. Պիտ.։*Զի թէ ոք իրս ունիցի. մի յայլ գաւառէ գատաւորս խնդրեսցէ. Կանոն։

ԻՐԱՑ ԻՐԱՑ, ՑԻՐՍ ԻՐՍ. Պէսպէս կամ այլ և այլ իրաց. 'ի քանի մի իրս. *Առ 'ի պաշտօն ժամանակաց ըստ իրաց իրաց ինչ ընծայելոյ։ Իրաց իրաց պիտոյից օգտակարաց ամենայն եկեղեցեացն հասեալ յօգնութիւն. Ագաթ։ *Նոյն ընդ յոյնն յիրս իրս խառնեալ. և յոմանս որոշեալ. Լմբ. պտրգ։

ԻՐՕՔ կամ ԻՐՕՔ. *Արդեամբք. գործով. հաւաստեօք. Ֆիլլէն, հագգա, Կէրչէ. *Իրօք բարկացուցեր, և բանիւք հաշտեցուցեր (զնա)). Ոսկ. ոզ. ձ։ *Զի թէ նոքա՝ որք ոչ տեսին, հաւատացին իբր ականատեսք, քանի՜ իրաւ (գուցէ՝ իրաւք, կամ իրօք) մեզ հաւատացելոցս իրաւացի է հաւատալ. Ղ. բարձր։ Տե՛ս և ԻՐԱՒ, և ՑԻՐԱՒ։

ԱՄԵՆԱՅՆ ԻՐՕՔ. Κατὰ πάντα τρόπον. Per omnem modum. Ամենայնիւ. ըստ ամենայն յեղանակի՝ բանի կամ օրինակի. տե՛ս և 'ի բառն ԱՄԵՆԱՅՆ։ ամէն կէրպով. հէր ճէհէթիլէ, հէր թարաֆտան, հէր վէճհ իլէ. *Բազում ինչ, ամ իրօք. Հռ. գ. 2։ Իսկ յասելն. *Եւ ես ինձէն իսկ ողջ եմ ամենայն իրօք. ա. Պ. գ. 8. իմն, հանդերձ ամենայն իրօք. որպէսյն. եւ ինքն, և իրքն մեր։ *Հարկաւորին ամենայն իրօք ընդ մեզ և նոքա գոհացողք և բարեբանիչք լինել. Ցհ. իմ. ար։ *Ցանձն եւ առեալ ամենայն իրօք զհաշտութիւն աշխարհի շնորհել. Ցհ. կթ։ *Զամենայնիւս յամենայնի ամենայն իրօք մեծատուկարս. Նար. կէ։ *Ոչ անդիմանայ ամենայն իրօք արդարամիտ լսօղն. Սարգ. ա. պ. ք։

ԴՄԻՆ կամ ՆՄԻՆ կամ ՍՄԻՆ ԻՐԻ. այսինքն Վասն գործին՝ նորին՝ սորին իրի։ Տե՛ս 'ի կարգի տառիցն՝ Դ, Ն, Ս։

ԻՐԱԳԻՏ, գիտի, տաց. ա. Συνειδὼς. Conscius. կամ բայիւ՝ συνεπίσταμαι, conscius sum. Գիտակ և տեղեակ իրաց. իրազգած. իրազեկ. փէդէնի, խէպէռտար. Հաւաքաւէս. *Կա՛մ թէ իրագէտ իցէ, և ոչ հանցէ 'ի վեր։ Ես ինձէն իրագէտ և վկայ եմ՝ ասէ տէր։ Զոր ես անձին իմում իրագէտ եմ. Ղեւ. ե. 1։ Երեմ. իթ. 23։ Ցոբ. ծթ. 27։ *Ոստիկան նորա իրագէտ՝ ած է. Համան. առ։ *Ղուկաս՝ որ իրագէտ և միջամուխ էր քննագործ իրացն կատարելոց. Ագաթ։ *Որպէս վկայեն իրագէտք այսոցիկ, և տեսողք. Ղ. ափէն։ *Ի միջօրէի իբրև 'ի գիշերի զարհուրեին յիրագիտէ ('ի) մտացն խղճէն. Ոսկ. Եա։ *Զարանց և զկանանց և զիրագէտ մանկանց զլլելն կորեսցեն. Ոսկէփոր։

ԻՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Որ գործէ իրս ինչ. և Իրք գործեցեալք. և ըստ վերջնոյս ասի, *Զբաժանումն իրագործաց. Նչ. Եղէէ։

ԻՐԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. Ն. Διαπραγματεύω. Operor, conficio, excogito. Գործել իրս ինչ. առնել. կատարել. հայթհայթել. Իշլէմէք, Իշ կէօրմէք, պիթիրմէք. *Ի հրամանէ թագաւորաց հարկեալ զայս իրագործել. Խոր. ա. 4։ *Իրագործել պատշաճ. Շիր։ *Ոքք արիացեալ յերիս՝ և զպարերանութիւն տուողին հաստատուն իրագործեն. Պիտ։ *Ի հրամանէ իսկ նորին յօժարփայ այն իրագործիւր։ Այն բան պատերազմի ընդ սոպային գուրդենայ իրագործի. Ցհ. կթ։ *Զընծայելոյն բարի կեանս որբաշնորար իրագործել (այսինքն իլ)։ Առ ինքն զմիացուցիչ կցորդութիւս մեր բարեբարոտպէս իրագործեաց. Դիոն. Էկեղ։

ԻՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Πραγματεία. Negotium. որ և ԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ասի և ԻՐԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. Գործողութիւն. գործ. իրք. արարուած. պէտք. անցք իրաց. Մասլահաթ, Մատտէ, Իշ կէօրմէ. *Իրագործութիւն Աշխարհին այգւոյ։ Գեղեցիկ պատերազմական իրագործութեանցն հանդամանք. Անան։ Պիտ։ *Զայսպիսի իրագործութիւն. Խոր. ա. 12։ *Իրագործութիւն ասի, այլ 'ի համար առաջին նշանացն ոչ մտանէ. Մաշբը։ *Ի տեսութիւն այսպիսի սքանչելի իրագործութեան դիմիցէ. Խոսք։ *Զարհուրեցուցանող իրագործութի. Ցհ. կթ։ *Ի խորհուրդ եօթներորդ աւուրն հայել, որ գլուխ է ամենայն աւուրցն, և իրագործութեանցն այ։ Տեսանես յերկրորդում աւուրն և յերկրորդում հազարին զնոյն իրագործութիւն այ եղեալ. Լաստ. ընթեր։

ԻՐԱԳԻՏՈՂ, ի, աց. ա. Գիտող իրաց. ուշադիր. *Գիտակ եղիլ զսա մտադրաց իրագիտողին. Պիտ։

ԻՐԱԶԳԱԾ կամ ԻՐԱԶԳԱՑ ԼԻՆԵԼ. } Զգալ և իմանալ զիրն. իրագէտ կամ իրազեկ լինել. տեղեկանալ. փանյմաք, Հապէր օլմագ, խապէրտար օլմագ. *Որում իրազգած եղեալ թագաւորին. Խոր. ճ. 34։ *Որոց բանից իրազգած եղեալ. Փարպ։ *Որում իրազգած իսկ ամիրապետին գտեալ. Ցհ. կթ։ *Անդուստ ուրեմն իրազգաց եղեն իրացն։ Ցանկարծակի իրազգած եղեալ այսպիսի խորհրդոյ. Ագաթ։ Ցհ. կթ։

Կմ՝ Զգացուցանել. զեկուցանել. փաւյմագ, խապէր վէրմէք. *Գիտաց ափշինն յոմանց իրազգաց նմա եղելոց. Ցհ. կթ։

ԻՐԱԶԵԿ ԼԻՆԵԼ. Κατηχέω, ομαι. Edoceor. Նոյն ընդ վ. ըստ որում տեղեկանալ կամ լսել 'ի զեկուցողաց. անէաճը հաւաննըլ, հաւիշմալ. գուլաղըեա գէյմէք՝ էէճիթմէք, ամլամագ, աէչէան օլմագ, իճգապէ օլմագ. *Իրազեկ եղեն վասն քո, թէ ապստամբութիւն ուսուցանես։ Զորոց իրազեկն եղեն զքեն, ոչինչ է. Գծ. իա. 21. 24։ *Փոքր ինչ յառաջ իրազեկ լեալ թագաւորին։ Այժմ իրազեկ աշտոյ լեալ. Ցհ. կթ։ *Որում եթէ իրազեկ լինէր, պահ ունէր ժամուն. Սարգ. ա. պ. դ։

Եւ Πολυπραγμονέω, ϖεριεργάζομαι. Curiose inquiro. Հետաքննել. հետազօտել. *Ոչ զամենայն խուզել և իրազեկ լինել պարտ է։ Որ 'ի վեր քան զմեր բանս է. ոչ արժանի լինել համարիմք իրազեկ (կմ իրագէտ) լինելոյ. Նիւս. կազմ։

ԻՐԱԶԵԿԱԳՈՅՆ. ա. Տեղեկագոյն. կմ քաջ խուզարկու. *Ոչ իրազեկագոյն խուզումն է մարդոյ միտք. Փիլ. Նխ. ճ։

ԻՐԱԶԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեղեկութիւն. և հետազօտութիւն. *Աշխարհի ամենայնի անխոյզ իրազեկութի և անհօգութիւն պատմեցին. Փիլ. Նխ. ա։

ԻՐԱԽՈՅԶ. ա. Խուզարկող իրաց. և Հետաքննելի ինչ. *Արտադատել զիրախոյզն խնդիր. Պիտ։

ԻՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πραγματικός. Realis. Որ ինչ կայ իրօք. և Որ ինչ անկ է իրաց կամ անպից. և ըստ յն. ոճոյ՝ Զգուշաւոր, գործունեայ. *Որպէս յիրականացն պատմութեանց հերոդոտեայ է ուսանել 'ի չորրորդէ. Խոր. ճ. 2։ (կայ և օրինակ. յիւրականացն, որպէս թէ յազգայնոց՝ 'ի յունականաց։)

ԻՐԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարգաւորութիւն իրաց. կամ բարեկարգութիւն. *Ոչ առակ և ոչ վայրապար, այլ մեծի իրակարգութեան նշխար. Նար. տատ։

ԻՐԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերպարանք և հանգամանք իրաց, բանից և գործոց. *Որ զանցելոց իրակերպութեանցն պատմէ զգործս. Ճճ. (եթէ չիցէ գրելի՝ իրակերտուի)։

ԻՐԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Իրագործութիւն. *Ցխիզբան սկսանէին մինչև ցկատարումն իւրական իրակերտութեան յիւրում կացեալ, Եւն. Անան. Էկեղ։ *Ի հաւատարմութիւն այսոցիկ իրակերտութեանց. Դիոն. Եղբ։ *Թէ չաղկապ սիրոյ էր այսպիսի իրակերտուի ... ոչ մարդկան հնարիւք, այլ այ իրակերտուք յաջողեսցի իրս այս. Նչ. խոր։

Եւ որպէս Իրազեկութիւն. հետազօտութիւն. սաստիկ խուզարկութիւն. հաւաստիք. *Այս 'ի սակս իրակերտութեան տարակուսիցս այսոցիկ հրամայէ նմա գրել. Վրթանէ։

ԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Πραγματεία, πρᾶξις. Negotium, actio. Իրագործութիւն. և Իրողութիւն. բան. գործք. Իշ, Չէյ, Իշ կէօրմէ, Մասլահաթ. *Այս իրակութիւն երկար վասն զամենակն բազում գոլ։ Եթէ բացատրեսցէ ոք, քանի՞ ինչ իրակութի է, անմահական ասհմանեսցէ, տարեոր. Արիստոտէլ։ *Զի զյաղագս մարդկան իրակուի արասցէ, զփրկութիւն մարդկան գործեալ. Ամ. դ։ *Կարգեսցին որ ինչ վասն սոցա զրոյցք, և իրակութիւնք իւրաքանչիւր. Խոր. ա. 18։ *Զմի և զնոյն յայտնէ զճշմարտութեան իրակութի։ Առ մի և նոյն առեալ իրակութիւն՝ զնոյն երկոքին անկանեսցեն. Ցհ. իմ. ար. և էջ։ *Ցուցեսցեն չար իրակութիւնք։ Ոչ բերէր առժամայն 'ի զգայութիւն զգործեցեալ իրակութին. Ցհ. կթ։

ԻՐԱՀԱՄԱՐՁԱԿ, ի, աց. ա. Որ համարձակի յինչ և է իրս. ձեռներէց. ամբէր, սէրթլի. *Ցանդգնութք ոմանք և իրահամարձակք վերնատրեսցին զգաւթն երեմիայի և անգէի. Նխ. ոզ։ *Ի սոցանէ յիրահամարձակաց ոմանց իշխի առնել աշակերտ յոհաննու աւետարանիչն գոլ արտեւմին. Սարկ. հանգ։

ԻՐԱՆ, ի, աց, կամ Նոյնք, Նոյնց. գ.

(որպէս թէ Վերին երանք, կամ երիք և երրուծք մարդոյ.) Ողն. ուղք, լանջք, և թիկունք. լոուամն կամ երևելի մասն մարմնոյ. անձն. մարմին. կէօվտէ, պէն, դէվէն, չէյն, օմուղ. * Եւ ծածկեսցէ քորտութեան զամենայն քորտութիւն իրանացն 'ի գլխոյ մինչև ցոտս ». յն. շօշափականին. Ղևտ. ԺԳ. 12. ուր Վրդն. * Իրանք զգոլոր անդամն կոչէ ». իսկ Սղ. ՃԼԳ. 5. * Կմ հանդերձ իրանաց իմոց ». յն. ծամելեաց կմ ծնօտից: Այլ ոմն. ՃԻԶ. 10. յօրինակս ինչ. * Ընդ իրանս առն սկայի ». այլ ձձ. և յն. ընդ երանս (կամ աղդերս. որ 'ի մէջ ազդր և զուարց) : * Անհանգիստ իրանամբք 'ի տուէ և 'ի գիշերի զփրկութի հայցելով տիեզերաց. ՃՃ: * Տեսանէին 'ի յիրան Իւին զնազչին պատկեր. Նար. Խւ: * Իրանք՝ մարմինն է և անդամք. (ուստի անիրան՝ է անմարմին). Լծ. ԴԻւ.

ԻՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοπραγμοσύνη. Studium alienarum rerum. Սէր արտաքին իրաց և զբաղանաց. * Իրասիրութիւք և ագահութիւք, մարդկան հաճոյութիք, և փութալ իշխանութե հասանել. Փիլ. ԼԻՆ.Տ. 47:

(ԻՐԱՐ), յիրար, ընդ իրար, յիրարս, Է իրարս. Իբր ռամկական բառիս՝ Իրերաց, յիրերարս, ընդ իրերարս. որ և Միմեանց, Է միմեանս. Իր յար ընդ իր. իր ընդ իրի. մի ընդ միւսն. պիրպիրինէ, պէյնէլէրինտէ. * Անկանի պատերազմ ընդ իրար. Ղէր: * Գալարեալ շուրջ զմիմեամբք, և 'ի յիրար մըտանելով. Պղատ. փիլ: * Շարեցան յիրար յիրար որպէս յոսկւոյ հիւսեալ. Թէոփ. Ի Դ: * Ունին նմանութիւն բնաւիցս յիրար. Լմբ. ծղ: * Անիւքն յիրար յեռեալ: Անպոց հաղմով յիրարս բախելոց: Զեռս ընդ իրարս բախեալ. Նչ. Եզնկ:

ԻՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Արդիւնացուցանել. կատարել. * Ցածծ վասահացուցանելով իրացուցանել 'ի բարին. Վրդն. ծն:

ԻՐԱՒ. մ. ա. Δίκαιος, ον. δικαίως. Justus, um; juste, jure, severe, reapse, &c. (իգործիականէ բառիս Իր). վարի՝ որպէս Արդարացի. արդեամբք. ստուգիւ. հաստատ. իրաւամբք. և Արդար. ստոյգ. հաւաստի. գիպող. 'ի դէպ. * Անիրաւն իբրև արժանի արդարացաւ, և իրաւն իբրև քնոյեան ստեցաւ. Կլեմս: * Արդար ասէիր... իրաւ ասէիր. Փարպ: * Եթէ անիրաւաբար թշնամանեցայ... իսկ եթէ իրաւ, առաւել լուռ լինել արժան է. Ոսկ. յհ. Ա. 37: * Իրաւ է, ասաց ցիս, թէ յաղջկունս իմ յարեաւ. Հռուփ. Ա. 21: * Դատէին, իրաւ դատէին. Ա. Դ. Տ. 47: Ասնդ 'ի սմն հալիլ ոչ է բարուք և իրաւ. Սմն. Է: * Որպէս իրաւ իսկ թուի ինձ խորհել զայս վասն ձեր. Փիլիպ. Ա. 7:

Կամ ա. գ. Իրաւացի, օրինաւոր ինչ. իրաւունք. արդարութի. չիփոյ. չէրէ, հագ. ... , հագքլէ. * Եւ բնաւորեալ եմ զինի իրաւ ներողութեանն հասանել. Մագ. Խա: * Զարժանն խնդրել և զիրաւն. Սարգ. Ա. Պ. ԺԱ: * Անծել զիրաւն, և զարժանն. Եղնիկ: * Որոշէ զիրաւն և զանիրաւն, զօրինաւորն և զանօրէնն: Որպէս զի իրաւ կարծեսցի անիրաւութիւն. Լմբ. ծղ. և պարգ: * Ցանիրաւ հրամանս յիշեցուցանել զիրաւն և զանիրաւն. Խոր. Ա. 7: * Եւ իրաւ դատաստանին 'ի քեզ չիցէ պղտորեալ. Ոսկ. յհ. Ա. 3: * Այնպիսին գատ տայցէ և իրաւանան:

ԻՐԱՒ ԱՌՆԵԼ, կամ ՏԱԼ. Κρίνω, δικάζω. Judico. Առնել իրաւունս. գատ առնել. արդարութիւն գատել. հագ գէօրմէք

փէսմէք. * Իրաւ արար ինձ Ած: Իրաւ արար 'ի դատաստանի իմում: Իրաւ արասցէ քեզ. Ծն. Լ. 6: Սղ. ԽԸ. 1: Ողբ. ԺԳ. 10: * Տէր իրաւ յանձն քո յայսմ. ՄԾԲ. Տ: * Արդատուր իրաւ, ով որ պատուհասեսցէ. Եփր. Եւ:

ԻՐԱՒԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Δικαιολόγος, ἀληθινός. Caussidicus justus, verax. Ստուգաբան. իրաւախօս, արդարախօս, և իրաւամբք կմ արդար դատախազ. * Այսպանօղք են՝ քան իրաւաբան. Խոխ:

Եւ Իրաւամբք ասացեալ. իրաւացի. * Երբեմն այր աւագական լինել 'ի Նոյանէ, ասէ զսահմարն, և արդ տուն վաճառի, զերկոսեանն իրաւաբան երևեցուցանելով. Ոսկ. յհ. Ա. 22:

ԻՐԱՒԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Δικαιολογίζω, ζομαι. Caussam defendo. Իրաւունս բարբառել. զիրաւացին իրաւամբք հաստատել. և Դատախազ լինել. * Ո՞չ ապաքէն և առաքեալ այսու օրինօք իրաւաբանէ զառաջնորդացն հարկաւոր պարտիս գործանաւորութե. Խոսր: * Զիրաւաբանել դատաւորին 'ի դատաստանին, և զմեր անպատասխանի լինելն: Սկսանի դատաւորն իրաւաբանել, և մի ըստ միոջէ ըղջանցանսն ցուցանել. Սարգ. Ա. Պ. Է. Բ: * Իսկ հայրդ բարերար զանչափութի սիրոյն յայտնելով իրաւաբանէր առ նա. Սկևռ. աղ:

ԻՐԱՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δικαιολογία. Caussae defensio, et accusatio. Հաւաստաբանութի. ստուգութիւն բանից. արդարադատութի, և Դատախազութիւն. * Ընդ համարձակութեն պարտ է և իրաւաբանութեն գոլ: Աներկբայելի իրաւաբանութեան ընդդիմամարտել ոչ ունէին. Ոսկ. ԳԺ: * Խորհէր 'ի միտս, թէ զիարդ գացէ զասացելոցն իրաւաբանութի. Ճ. Ա: * Իրաւաբանութեն Ծյ առ մեզ. Ածուբ. Խորհ:

ԻՐԱՒԱԲԱՐ. մ. Δικαίως. Juste, jure. որ և ԻՐԱՒԱԳԷՍ. Իրաւամբք. յիրաւի. ստուգութբ, և արդարութբ. հագգ ուղրէ. * Ստուգապէս և իրաւաբար. Նար. ԽԶ: * Ոչ իշխանաբար, այլ իրաւաբար գիտել զկաւն և զվաղթարն. Փարպ: * Իրաւաբար յանդիմանել, կամ լուծանել 'ի պաշտամանէն. Մխ. Երեմ: Կանոն:

ԻՐԱՒԱԲԵՐ. ա. Իբր Իրաւարար, և արդարադատ. * Եւ ասասցէ մարդ՝ արդարև, գուցէ Ած իրաւաբեր. Շ. Եդես:

ԻՐԱՒԱԲԵՐԻԼ. չ. Ըստ իրաւանց վարել. իրաւունս առնել. * Ի բաց տար. ոչ իրաւաբերիս առ ընկերն. Վրք հց. Յ:

ԻՐԱՒԱԳԷՏ. գիտի, տաց. ա. գ. Συνίστωρ. Conscius. Որ գիտէ զիրաւն և զճշմարիտն. գիտակ իրաց. * Ահա յերկինս է վկայն իմ, և իրաւագէտն իմ 'ի բարձունս. Յոբ. ԺԶ. 20:

Կամ Օրէնսգէտ. Νομικός. Jurisconsultus. Գիտակ իրաւանց և օրինաց, միանգամայն և Պաշտպան. Էհլի շէր. * Չկարէ բաւերիւրել յիրաւանց զիրաւագէտն: Ամենեքին գոհ են զքէն. բոլորք առ իրաւագէտս ունին. Եղնիկ:

ԻՐԱՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιγνωμοσιώς. Cognitio (juris et justitiae), arbitrium. Գիտութիւն իրաւանց և օրինաց. հանճարեղութի. զգօնութի. իմաստութի. և ճշմարտութի. * Ի շրթունս իւր կրէ զիրաւագիտութիւն. Առակ. ԺԶ. 23: * Հնչէին զիրաւագիտութեն աւետարանին կենաց. Հանմ. առկ:

ԻՐԱՒԱԳՈՅՆ. ա. մ. Կարի արդարացի. ամենայն իրաւամբք. * Իրաւագոյն Ած վրէժ խնդրէ. Փիլ. ԼԻՆ. Ա. 62:

ԻՐԱՒԱԳՈՐԾԵԼ. Ստոյգ և հաստատ առնել իրաւամբք. * Ի կատարել խոստմանս այսօրիկ իրաւագործել քեզ քում անձինդ փրկութե ճանապարհ. Մաշտ:

ԻՐԱՒԱԴԱՏ, ի, ից. ա. Արդարադատ. իրաւամբք դատող. անաչառ. հագգ, ադալէթլի. * Ով իրաւադատ ահաւոր ... Ած բոլորից. Նար. Է: * Փախեաք առ ձեզ՝ իրաւադատ կարծելով. Մագ: * Տանուտէրն իրաւադատ հրամանն տացէ խրձունս կապել յայրումն. Սկևռ. յար: * Ցիրաւադատ մեծութէ. Ցհ. ԿԲ:

Կմ Որ ինչ հայի յարդար դատաստան. * Սահմանադի այսմ կանոնի իրաւադատի. Նար. ԿԶ: * Պարսաւեցի զանձն իրաւադատ կշռամբութե. Սկևռ. աղ:

ԻՐԱՒԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Արդարադատութի. իրաւացի դատաստան. հագգ չէրաբ. * Զարարչական զօրութին անքննելի, և զիրաւադատութիւն Ծյ. Արշ. ԺԲ. յորմէ և Լծ. Կոչ: * Համարիմք զօրկրամոլութե ախտն՝ բնական պէտս, զբարկութեն՝ իրաւադատութի. Լմբ. առկ:

ԻՐԱՒԱԶԱՐԴ. ա. Δικαιότατος. Justissimus; justitia praeditus, ornatus. Զարդարեալ օրինօք և կարգօք իրաւանց. իրաւասէր. արդարակորով. * Ցայսմ իրաւազարդ կաճառի: Տանել զարդարադատութե մրցանակ յիրաւազարդս կաճառէ. Պիտ:

ԻՐԱՒԱԽՈՀ, կմ ԻՐԱՒԱԽՈՐՀ. ա. Որ խորհի զարդարն և զիրաւն. արդարասէր. արդարակորով. իրաւարար. ադալէթլի, տօղրու. * Թագաւորք և իշխանք և դատաւորք իրաւախոհք և արդարակշիռք յիրաւունս Ծյ. Ցճխ. Ի: * Որ 'ի բնէ արդարակորով և իրաւախորհ էր. Եղնիկ: * Զիարդ ընդ իրաւախորհ արդարոյն ընդդէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց. Նար. ԿԱ: * Եւ ոչ այլ ոք գտցի իրաւախոհ 'ի ձեզ, որ ընտրէ զիրաւունս, այլ յանհաւատիցն խուզէ զիրաւունս եղբայր յեղբօրէ. Ոսկ. Ա. Կոր:

Կամ Ուղղախորհ. ողջախորհուրդ. խոհական. զգօն. ուշիմ. բանիբուն. իմաստուն. որպէս յն. ἐπιγνώμων, cognoscens. ... * Արդարն իրաւախոհ սիրէ զանձն իւր: Որք իրաւախոհք են յանձինս՝ իմաստունք են: Աղքատի ոչ գտանին միոյք իրաւախոհք. Առակ. ԺԲ. 25: ԺԳ. 10: ԻԱ. 7:

Կամ Բարեխորհ. բարեսէր. բարեհաւան. միաբան. Εὔνοῶν. Benevolus. * Լեր իրաւախոհ (կամ իրաւախորհ) ընդ ոսոխի քում. Մտթ. Ե. 25:

ԻՐԱՒԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. Նոյն ընդ վ. * Արդարն իրաւախորհուրդ խօսի զանձնէ գնալով 'ի խորհուրդս խորինս. Հանմ. առկ:

ԻՐԱՒԱԽՕՍ. ա. Իրաւաբան. ճշմարտախօս. փօղրու... , տօղրու. * Զայս իրաւախօսն ասաց (այսինքն անուամբ ճշմարտութեն քն), երթիցեն նոքա 'ի տանջանսն յաւիտենականս. Լմբ. 'Ի Գր. պտղ:

ԻՐԱՒԱԿ. և ԻՐԱՒԱԿԱՆ. } ա. Իրաւ և իրաւացի ամենայն իրօք. * Արդար՝ իրաւակ, արժանաւոր և սուրբ. Մագ. Է: * Որովք գու տայցես անձին վըճիռ, վճարէ դատաւորն. որ քան զամենայն ինչ իրաւականն է. Ոսկ. Մ. Ա. 17: յն. δικαιότατον, justissimum.

ԻՐԱՒԱԿՇԻՌ. Տ. ԱՐԴԱՐԱԿՇԻՌ. * Դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարերար. Նար. Ծ: * Ամենարաշխ աջ, իրաւակշիռ ձեռն. Սկևռ. աղ:

ԻՐԱՒԱՀԱՋ. ա. Իրաւամբք հաջող. ոչ վայրահաջ. այսինքն ընտիր և հաւատարիմ (շուն). Վրք:

ԻՐԱՒԱՄԲԱՒՔ. Տ. ԻՐԱՒՈՒՆՔ։

ԻՐԱՒԱՄԵՐԺ. ա. Իրաւամբք մերժեալ կամ մերժելի. *Իրաւամերժ սովեալ. Նար. ԻԸ։

ԻՐԱՒԱՆԱՄ. ացայ. չ. Արդարանալ. իրաւ և արդար գտանիլ. կամ Ստուգիւ հաստ լինել. *Եւ ոչ բանիւ իրաւանալի. Նար. Ղ։ *Եկն ժամանակ, յոր ոչ իրաւացաւ այս։ Խնկարկութիւն նոցա իրաւացաւ. Լմբ. ծղ։ *Ընդ ամենայն անցեալս իմաստս, որ նոցա էին պանծալիք՝ իրաւացեալք. Սոկր։ *Պարտ էր հարցանել և իմանալ, թէ իւրոցն ասացելոց իրաւացեալք լինէին. Ոսկ. գծ։

ԻՐԱՒԱՊԷՍ. Տ. ԻՐԱՒԱԲԱՐ. *Իրաւապէս դատել, կամ լսել. Յհ. ԺՄ. ափ. և Եբր։ *Իրաւապէս բաշխել (կամ առնել) զդատաստանս. Պղատ. օրին. Ա։ *Ոչ կամեցաւ իշխանութեամբ փրկել միայն, այլև իրաւապէս ... իրաւամբք փրկեսցէ. ևն. Խոսր. պտրգ։ *Աղուէս իրաւապէս կոչէ զնոսա. Լմբ. ող։ *Բամբասեսցի իրաւապէս իբրև զհեթանոս և զմաքսաւոր. Ըղ. ընդհ։ *Աստանոր իրաւապէս առցէ բանս զկայ։ Իրաւապէս առեալ զկայ՝ պատարէ յայնմ օձոյ ընթացից. Անյ. բարձր։ Լմբ. ԺՄ։ *Իրաւապէս առ հոգին յարէ զքերկրութիւն, մարմնական բարբառով մեծացուցանել զնա, և հոգւովն ցնծալ յած փրկիչն։ Իրաւապէս ուրեմն ասացաւ խորհրդականն Թագաւորութեան բանարկուին. Կիւրղ. ղէ։

ԻՐԱՒԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող իրաւանց (անձն, կամ բան). *Հաւանեցուցեալ զնոսա իրաւասէր բանիւք. Ոսկեփոր։

ԻՐԱՒԱՍԻՐԵՄ. եցի. ն. Իրաւամբք սիրել, և արդարացուցանել. *Զբարձրն առաքինութեամբ խոնարհեցուցանել, և զտգիտութեան խոնարհին իրաւասիրեցեր. Նչ. եղէկ։

ԻՐԱՒԱՍՈՅԶ. ա. Որ սուզանէ կամ ընկղմէ և եղծանէ զիրաւունս. *Գգուեցին զկաշառս իրաւասոյզս. Մծբ. ԾԸ։

ԻՐԱՒԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Գ. Δικαστής. Judex. հաքիմ, խաղի, գատը. Որ առնէ իրաւունս դատաստանաւ. արդար դատաւոր. *Եղիցի Տր դատաւոր և իրաւարար ընդ իս և ընդ քեզ. Ա. Թգ. ԻԴ. 16։ *Աստ կոյսն վասն իրաւարար որդեկին, ցրուեաց զամբարտաւանս։ Կացցէ և ծնացէ քոյ քո մեզ իրաւարար. Լմբ. ող։ *Որպէս զերկրաւորս իրաւարար ասեմք, որ զչարագործն և զպիղծն և զանիրաւն 'ի բանտս մատնեն. Յճխ. Է։ *Իրաւարարս 'ի տան արքունի, իրաւարարս 'ի քաղաքս և յաւանս. Խոր. Բ. 7։

ԻՐԱՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Իրաւունս առնելն. արդարացուցանելն. դատաւորութիւն. և Դատաւոր իրաւարար. *Սոյնպէս և յակոբ ծառայ իմ իրաւարարութիւն հեթանոսաց. Ածր։

ԻՐԱՒԱՑԻ, ցւոյ, ցեաց. ա. Δίκαιος, ον. Justus, um; aequus, um. Արդարացի. ուղիղ. դօղրու, չէրրի. Զանձանց ասի որպէս Արդար, արդարադատ. *Եւ դուք եղիջիք ինձ իրաւացիք, ասէ Տր. Եզ. ԺԸ. 17։ *Այս ոչ իրաւացի դատաւորի է, եթէ առնել և կայեն 'ի միում համգամեան վայելեցեն. Սարգ. Ա. Պ. Է։ *Ակայութիւք յիրաւացեաց առնենի ըստ պահանջելոյ Թյ. Յհ. կը։ *Այնպիսի կարծիք չեն իրաւացեաց. Սեբեր։

Եւ որպէս Օրինաւոր. հարազատ. հաք, քօղ, հելալ. *Իբր առանձին ունել ամուսին ... խորշեաց յօտարէն և յանիրաւէն, և քո իրաւացեաւն շատացիր ... Ի քո իրաւացոյն խորշել ասայ, և յանիրաւէն փարել. Լմբ. առակ։ *Ցիրաւացի և յարդար ընչից իւրեանց կերակրին. Ըղ. ընդհ. որ հաշի և 'ի յաղջորդ ..։

ԻՐԱՒԱՑԻ. Առաւել ասի զիրաց և զբանից. որպէս իրաւական, դիպող և վայելչական. որ ինչ է ըստ իրաւանց. չէրրի, հագգ. մունասիպ. *Իրաւացի դատաստան. Յճխ. ԺԷ։ Պիտ։ *Իրաւացի մահ, կամ պատուհաս. Խոր. Գ. 58։ Յհ. կը։ *Ամենայն խորհրդով յառաջացեալ իրաւացեաւ. Բրս. պհ։ *Կատարելականոք գլխովք, օգտակարաւն, կարողաւն, իրաւացեաւն։ Ըստ կարօղակի իրաւացւոյն մասին. Պիտ։ *Որպէս իրաւացւոյ ընդդիմագրութեան. Մագ. 'Ի տինաւ։ *Իրաւացի գիմարանութի. Մագ. Ծ։ *Զաւամուն՝ անձանց կերակուր իմն ասելով դոյլ յիրաւացւոյն ոչ ոք վրիպեսցէ. Նիւս. երգ։ *Պարծէի զբարուոքն և զիրաւացին. Նար. ԾԻ։

ԻՐԱՒԱՑԻ Է. տիմող. Δικαιότερόν ἐστι. Justum ac aequum est. Իրաւունք են. արժան է և իրաւ. հագգ տըր, ճայիզ տիր. *Ինձ ծերադոյնիս արդեօք իրաւացի է ասել յառաջագոյն (զիմ կարծիս). Պղատ. օրին. Դ։ *Իրաւացի է միշտ զարմանալ. Պիտ։ *Առաւել ինձ երկնչել իրաւացի է. Ըղ. բարձր։ *Զոր համառօտաբար գնել իրաւացի է. Լմբ. պտրգ։

ԻՐԱՒԱՑԻ. մ. Δικαίως. Juste, jure. Իրաւամբք. ըստ իրաւանց. արդարապէս. իրաւաբար. *Իրաւացի նիւթէ զվճիռն. Ոսկ. յհ. Բ. 15։ *Անարժանութեամբ, և ոչ իրաւացի. Փարպ։ *Անաչառ է դատաւոր, և իրաւացի առնէ զդատաստանն. Խոսր։ *Զայս և առաքելոյ հաստատեալ է իրաւացի դատել. Իգն. (որ լինին և ածակ)։ *Զարին անիրաւաբար տայ անդր, իսկ բարւոյն իրաւացի. Ըղ. Տմ լսր։

ԻՐԱՒԱՑԻԿ. ա. Իմն, կամ ընթերցիր, Իրաւացի. *Իրաւացիկ մասք. (յն. արդարապէս) ասացաք զայս. Ոսկ. մ. Բ. 1։

ԻՐԱՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Διακρίνω. Dijudico. Իրաւունս տալով կամ առնելով արդարացուցանել. ուղիղ կշռութեամբ դատել և ընտրել. հագգ վէրմէք. *Իրաւացուցանիցէ զբանս իմ։ Զիրաւունս որբոյն ոչ իրաւացուցին։ Զաղքատն ոչ իրաւացուցին. Յոբ. ԽԱ. 14։ Երեմ. Ե. 28։ ԻԲ. 16։ *Ամենեքին իրաւացուցին զնոսա վաղահասոյ քան զնոսա վրուայ. Փարպ։ *Իրաւացուցեալ իմ զայս (բան ճգնողին), զի առանց փորձելոյ ոսկին ոչ մաքրի. Կլեմ։ *Իրաւացուցես զիմս ողորմութի առ երկնայինս և առ երկրաւորս. Նար. ԽԷ։ *Զի անմեղին մահն՝ մեղուցելոցս կենդանութիւն իրաւացուսցէ ... այսինքն իրաւամբք արասցէ կամ տացէ. Խոսր. պտրգ։

Կամ Ստուգել. Ճշմարտել. հաւաստի առնել իրօք. Բոսփիգ՝ Բարիֆ էթմէք. *Ըղձարուեոյն իրաւացոյց՝ խնամութեան ծախեցելոյ 'ի մարմնի։ Նոյնպէս և զարտօսրն իրաւացոյց զընական լինել 'ի մարմնի. Յհ. ԻՄ. Եբր։

ԻՐԱՒԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Իբր Արդարացուցիչ. բարձող զդատապարտս. Ἀποψηφισάμενος. Justificans, absolvens. *Իսկ յիրաւացուցչան իմ հեզաբար թերևս տրտմաբանեցայց վասն եղելոյ այժմիկ իրողուես. Պղատ. սոկր։

ԻՐԱՒԸՆՏԻՐ. ա. Որ ընտրէ զիրաւունս. *Անհաւան իրաւընտիրք. Սեբեր։

ԻՐԱՒԻ. ա. մ. Իբրու ռամկականն ձայնիւս Իրաւ, Իրաւացի. և Ցիրաւի. զորս առեցես. *Դատեաց զմեզ ըստ իրաւի իւրոց դատաստանացն. Լաստ. ԻԱ։ *Ցաւէս իրաւի և արժանի էր. Յհ. կը։ *Ցորժամ իրաւի ոք առնիցի, ամաչէ և պատկառի. Նչ. եղէկ։ *Հերովդէս 'ի յիրաւի խառնէր, քանզի Թագաւոր էր. Ոսկ. մ. Ա. 6. յն. Εἰκότως. Jure.

ԻՐԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Πραγματεύομαι. Aggredior res agendas. Իրս ինչ առնել. ձեռն 'ի գործ արկանել. բուռն հարկանել 'ի գործել. *Իսկ ասա և ոչ խորհել պիտանացի, և ոչ իրաւորել. Պերճեր. Ծ։ *Խորհել, և 'ի ձեռն խորհրդոցն իրաւորել. Անյ. անդ։

ԻՐԱՒՈՒԹԻՒՆ. Գ. Μέθοδος. Via. Իրաւունք. կարգ. ուղղութիւն. *Զայն՝ որ յաղագս ամենեցուն այնպիսեացն է ուղիղ իրաւութի՝ մեզ յայտնել. Պղատ. օրին. Ա։ *Ըստ արդարութեան իրաւութե. Սեբեր։

ԻՐԱՒՈՒՆՔ, ւանց, ւամբք. Գ. Δικαίωμα, δίκη, δικαίωσις, κρίμα. Jus, justitia. ('ի ձայնէս Իրաւ, որոյ արմատն է իր. ընդ որում լծ. լտ. եօռս, եօռըիս. և արաբ. չէրր. որպէս և յն. է իրաւունք ժառանգութեան)։ Ասի և ԻՐԱՒ։ Որպէս Արդարութիւն արդար և ուղիղ դատաստան. իրաւացի և արդարացի ինչ. կանոն և օրէնք ուղղութե. և Գործ ուղիղ. և Իրաւացի պատճառ, փաստ. հագ. հագգ, չէրի չէրիֆ, չէրաք. *Ցիրաւանց քոց ես ոչ խոտորեցայ։ Ցիրաւունս քո կեցո զիս։ Արարի իրաւունս և արդարութիւն։ Իրաւունքն ոչ ետուն կեալ։ Եւ անդ եդ նմա իրաւունս և դատաստանս. ևն։ *Այնպիսի բարք են չարագործաց՝ զիրաւունսն անիրաւութի առնել. Եղիշ։ *Զիրաւունս անձին ցուցանել. Սեբեր։ *Իրաւանցն կշիռ պակասեալ, և անիրաւութեան խոկոյն զօրացեալ. Նար. Ղ։ *Արդարադատ իրաւամբք չափել։ Եւ կշիռ արդար իրաւամբք. Իգն։ Լմբ. ող։ *Ո՛չ իրաւամբք բերի յիւր ինչ, և անիրաւութե 'ի միւս իրս. Սարգ. Ա. Պ. Ղ։

ԻՐԱՒՈՒՆՔ. Կարգ և օրէնք սահմանեալ, կամ 'ի սովորութենէ մուծեալ. կարգաւորութիւն. և Բաժին՝ կամ հաս, որ անկանի ումեք ըստ սահմանադրութե օրինաց կամ սովորութե. Բէօրէ, հագգ, հագգը, կէմր. *Եղև իբրև օրէնք և իրաւունք 'ի մէջ Իսրայէլի։ Կացոյց ըստ իրաւանցն զաւթի ըղդասս քահանայիցն։ Իրաւունք մի և նոյն կացցեն եկին և բնակին։ Այս ինչ լիցին իրաւունք թագաւորին։ Այս իրաւունք էին նորա զամենայն աւուրս։ Իրաւունք քահանայիցն էին առ 'ի ժողովրդենէն. ևն։ *Օրինադրէ զիրաւունս ողջակիզացն. Նիւ. Բնութ։ *Զհասս իրաւանց ցուցանել. Յհ. կը։ *Զի մի՛ զարբունական սահմանեալ իրաւունսն վասնակաւորացն թողցեն, կամ գողասցեն. Ըղ. ընդհ։

ԻՐԱՒՈՒՆՍ ԱՌՆԵԼ. Δικαιόω, δικάζω. Justifico, justum censeo, judico, ulciscor. Որպէս Իրաւ առնել. դատ առնել. արդարութիւն դատել. արդարացուցանել, կամ վրէժս խնդրել. հիւքմ էթմէք, չէրաք կէօրմէք, հագգըճը հագգ էթմէք. *Տեսին, թէ իմաստութիւն Այ է 'ի նմա՝ առնել իրաւունս։ Արասցես նոցա իրաւունս, և քաւեսցես զանիրաւութիւս նոցա։ Ե՞րբ արասցես ինձ իրաւունս 'ի հալածչաց իմոց։ Առնէ իրաւունս զրկելոց։ Արասցէ ինձ իրաւունս 'ի ձեռաց քոց։ Արար քեզ տէր իրաւունս այսօր 'ի ձեռաց ամենայն յարուցելոց 'ի վերայ քո. և այլն։

ԻՐԱՒՈՒՆՍ ՏԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Ինձ իսկ ասանուարն վասն նոցա իրաւունս գնէ. Երզն. մթ։

ԻՐԱՒՈՒՆՍ ՀԱՄԱՐԵԼ, կամ ՎԱՐԿԱՆԵԼ. Δίκαιον ἡγοῦμαι. Justum arbitror, aequum duco. Իրաւացի և արժան դնել.

բարւոք համարել. լաւ Թուիլ ինքեան. հաճ՝ մնասիղ սոյնաֆ՝ կէօրմէք. *Իրաւունս համարեցաւ Թագաւորն։ Իրաւունս համարիմ. Գ. Ա. Է. 8։ Ք. դէպ. ա. 13։ *Իրաւունս վարկաւ, կամ վարկան, կամ վարկայք (առնել զայս ինչ և զայն). Լմբ. սղ. և պրգ։

ԻՐԱՒՈՒՆՍ ՏԱԼ կամ ՏՈՒՏԱՆԵԼ. Ἀπολογέομαι. Defendo, purgo me. Արդարացուցանել զանձն. Ջատագովել պատճառօք. փաստս առաջի դնել. *Տալ նոցա իրաւունս, և ոչ 'ի գրոց, այլ 'ի հասարակաց գիտաց։ Յորժամ զանգամն կամէր կործանել, նախ իրաւունս տայր արքահամու։ Եւ երեմիայի զիրաւունս ցուցանելով՝ ասէր։ Իրաւունս տայ՝ Թէ վասն էր յանմեաց օգնել. Ոսկ. մթ. և եւ. սաղմ։

ԻՐԱՒԱՄԲՔ, կամ ԻՐԱՒԱՄԲ. մ. Արդարապէս. Δικαίως. Juste, jure, merito. հագգ խուզէ, ափաչէմ իւէ, լայըգ խուզէ. *Իրաւամբ կշռամբութեն. Նար. 45։ *Իրաւամբք մատնէր դատաւորին. ա. դէպ. Ք. 23. Իմն վասն մեղաց մարդկան. ուր Սուրբ. երբեմն անուն իմանալով՝ ասէ. *Իրաւամբք մատնիլ, այսինքն արդարութ. զի ապիրատ և անիրաւ ինչ ոչ գործեաց ։ այլք գն. իմանան, իրաւամբք դատողին. և այլք ընթեռնուն, անիրաւաբար։

ԻՐԱՓԱԿ. ա. Շրջափակող և պահպանող իրաց. *Իրափակք, և պահպանակք, և կանոնք ուղղութեն երկրի. Նար. առաք։

ԻՐԵԱՐ, զիրեար, յիրեար, մանաւանդ. ԻՐԵՐԱՑ, երօք, զիրեարս, յիրեարս. Ἀλλήλων. Invicem, mutuo. Միմեանց. իր ընդ իրի, կամ 'ի մէջ իւրեանց փոխանակաւ. մի զմի. Տես և ԻՐԱՐ, յիրար, յիրարս. Իրարու, մէկզմէկ, մէկ մէկու. պիրպիրինէ, պիր պիրինի. *Քաղաքք ընդ իրեար անկանին։ Անկանին ընդ իրեար. Շիր։ *Անդ պատահեցան միմեանց եղջերուք, և տեսին զերեսս իրերաց. Ես. լե. 15։ *Փարէին զիրերօք, գիրկս արկանէին. Աձաբ. ճոխաբ։ *Զապականիչսն միմեանց (զատարերս) խառնուածովք արար օգտակարս իրերաց. Եղնիկ։ *Հինգ նահատակս 'ի վերայ իրերաց սպան։ Անդամօք երկար, և ընդ իրեարս պատաշաճ։ Պատառումն քարին, և յիրեարս գալ. խոր։ *Զիրերօք անցուցանելով. Պէտ։ *Իրերօք օգնեն միմեանց. Խոսր։ *Առեցուք զիրեարս՝ ոչ վասն առ միմեանս գծրելոյն։ Անդամեմք զիրերաց (իրս)։ Առնումք, կամ Թերեհաւատեմք յիրերաց. Լմբ. սղ։ *Անէք և ապիրատ գոյն չընդունեին զիրեար։ Զկենդանիս՝ որ չեն յիրեար նման։ Իբրև գիծ շաղկապէ զինքեանս առ իրեար. Լծ. առհմ։

ԻՐԻԿԵԱՆ. ա. Իբր Երեկեան. *Զեզ առնել պարտ է, և ինձ փոխանակ իրիկեան բանիցն՝ հանդարտութեն բերելով լսել. Պղատ. փիմ։

ԻՐԻՍ. ի.} Տ. ԻՌԻՍ. Բառ յն. յոյն. Ի-
ԻՐԻՏԷ. } ռլանէս, իրիդէս. որ ասի 'ի մեզ Հիռութի, Հիրիկ. այն է Ծիածան. աղեղն երկնից. ծիրանի գօտի. *Իրիդէս, որ են աղեղունք։ Իրիս է ներերկութի են։ Եւ է տարբերութեն իրիսի և կայլի. զի իրիսն հանդէպ լինի երեւեալ արեգական և լուսնի, են. Ահլոփ. Ճ։ *Որ 'ի ժամու անձրևաց աղեղն է՝ իրիսէ կոչի. Կլիմաք։

ԻՐԻՑԱԳՈՅՆ. Տ. ԵՐԻՑԱԳՈՅՆ։ Փիլ. ծ. քան։ Նաննոս։ Նանայ։ *Իրիցագոյն զհօգին քան զմարմինն իբրու զախրուհի. Պղատ. փիմ։

ԻՐԻՑԱԿԻՆ. Տ. ԵՐԻՑԱԿԻՆ։

ԻՐԻՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԵՐԻՑՈՒԹԻՒՆ։ Փիլ. ա.ն։

ԻՐԻՑՈՒԿ. Տ. ԵՐԻՑՈՒԿ. Բժշկր։

ԻՐԻՑՈՒՆՔ. Տ. ԵՐԷՑ, երիցունք։ Ճ. Ա։

ԻՐՈՂԱԲԱՐ. մ. Տ. ԻՐՕՐԷՆ. Πραγματικῶς. Realiter, ex re ipsa. *Զամենապարկեշտ սրբազնագործութեն իւրոյն կատարման 'ի կատարեցելոյն իրողաբար անուանեն. Դիոն. էկեղ։

ԻՐՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πραγματικός. Realis. Իրական. արդիւնական. ներգործական. *Խոստովանութիւնք՝ զիրողականի նոցա Ճշմարտութեն անուանակոչութենն կարօտանօք ունին. Դիոն. էկեղ։

ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Πραγματεία, πρᾶγμα. Negotium, res, factio. Իրակութի. իրագործութեն. գործք. արարք. իրք. իր. մալահալն, իշ կիւճ. *Ի ձեռն ամենայն քահանայականին իրողուն։ Պարունական իրողուն ամենեցունց նոցա իւրոցն սրբազանից. Դիոն. էկեղ։ *Կենդանագրացն ոչ կատարած ունել իրողութենն՝ Թուի առ ամենայն կենդանիս։ Վասն եղելոյ այժմիկ իրողութեն։ Որ 'ի մէնջ հասցեն առ լաւագոյն իրողութիւն, ամենայնի անյայտ է, բայց միայն յայ. Պղատ. օրէն. ը. և ոսկր։ *Մեծամեծ իրողութեց պարունակող։ Իրողութեն իւրոյ գործ. Ցհ. իմ. ափ. և պաւղ։ *Օգնութի խնդրել յայ յամենայն իրողութիս. Խոսր։ *Ի նա սահմանմանն տեսանեմք ուղղապէս իրողութի. Մագ. կէ։ *Ցիրողութեցն ոմանք անգոյք են. որպէս եղջերուաքաղն։ Ամենայնք յիրողուԷցն (այսինքն յիրաց)։ Բաժանումն է առաջին հատումն ընթակայի իրողութե (այսինքն առաջիկայ իրի). Սահմ. ա. ժէ։ *Հայելով 'ի մտաց իմոց ակարութի, և յիրողութեցդ մեծութի և բարձրութի, յոյժ զարհուրեցայ. Կիր. Է. խհ։

ԻՐՈՑԵԼ. գ. Իրագործել. առնել ինչ. *Գործելն փոխանակ իրոցել (առնելոյ) է. Փիլ. այլաբ։

ԻՐՕՐԷՆ. մ. Իրօք. իրապէս. արդեամբք. յարդեանց իրացն. իսկապէս. *Իրօրէն Ճշգրտաբանեաց առ Ճշմարտութենն հաւատութի. Նար. խէ։

ԻՑԷ՞, կամ ԻՑԷ՞ ԱՐԴԵՕՔ. (բայըղձական). Լինիցի՞ երբէք. մի՞Թէ կամ արդեօք կամ երբ լինիցի. օլայիւէր մի, օլաճագ մը. *Իցէ՞ ակն ունել նայել։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել։ Իցէ՞ արդեօք, Թէ տեսից. են. Նար. իէ։

ԻՑԷ ՁԻ. իբր մ. Երբեմն. երբէք. է՝ զի. կէահ. *Իցէ զի արհամարհել տայ, իցէ զի խրատէ են. Կլիմաք։

ԻՑԷ՞ ԹԷ. մ. շ. ղ. Εἰ; Si? ἄρα, οὗ, num ergo. Որպէս նշանակ երկբայութեան կամ անհնարին գոլոյ. ԵԹէ՞, այսինքն միԹէ. արդեօք. ամ, հիւ օլա պիւէր մի. օլա՞րմը օլա. *Իցէ՞ Թէ արշաւեսցեն երիվարք ընդ վէմս։ Իցէ՞ Թէ արդարասցի կաշառովք անօրէնն։ Իցէ՞ Թէ սրբեսցի. Ա. մ. ը. 13։ Մի. ը. 11։ Անգ. ք. 13։

Կամ որպէս նշանակ յուսոյ, և ըղձից. Ե՞րբ իցէ. երանի՞ Թէ. իցիւ. պողայ մի, րէնէ. *Արդ իցէ՞ Թէ յաւելից հայել 'ի տաճար նր քո. Յովն. Բ. 3։ *Իցէ՞ Թէ յաւելից հայել. իցէ՞ Թէ տեսցեն պատուհանք աչացս. են. Նար. իէ։ *Ըղձական մակբայն է, որ նշանակէ զցանկութի ցանկալեացն. իցէ՞ Թէ տեսանիցեմ զայդ. Երզն. և Նչ. քեր։

ԻՑԻ՞Ւ. մ. ղ. } Αἴθε, οἴθε. Utinam! Ի-
ԻՑԻ՞Ւ ԹԷ. } ցէ՞ իւիք Թէ. իւ և ո՞ւր իցէ. ե՞րբ իցէ. երանի՞ Թէ. ո՛չ Թէ. ա՛խ Բէ, հա՛յ Բէ, ո՞ւր էր Բէ. պողայ մի, նէ՛ մօլայտ, ...Բէ, րէնէ, քէաշ, նէ՛ օլայըտը, նօլայտը. *Մակբայք՝ ըղձից նշանակք. իցիւ, ո՛չ. գուշ. մարտան. Թր. քեր։ և ըստ մեկնչին, *Իցիւ, յորժամ ասէ, Թէ լինիցի՞ այդ ։ որ է չփոԹութի ընդ նախընԹաց ձայնս, իցէ՞ Թէ։ *Դաշնոն՝ ոսկիք կաղ էր. զաղացելոյ կօշկացն, իցիւ, ասաց, Թէ յարմարիցի գողոյն. Ոսկիփոր։ *Աղեքսանդրէ, իցիւ Թէ էիր և դու իմ որդի, զի քև աղաւ իշխէի. Պղմ. աղէք։ *Գէ՛Թ յարարիչն աշխարհի նայեցեալ, իցիւ, ուսանել 'ի նմանէ զարուեստն. Եղնիկ։ *Իցիւ այն բարեբաստութի, յորժամ բաղմագան անուշահոտ բուսակօք զարդարէի։ Իցիւ այն բարեբաստութի, յորժամ յանուրջն պայծառատեսութեանցն զերկրպագութի մատուցանէին իմածին զեռածաղիկն համբակի. Պէտ։ *Խնդրել (էր) իցիւ քո գտանել Թէ զի մեռուցից զաւուռ, և ոչ զի կեցուցից զասմունել. Եփր. Բգ։

Մերթ՝ որպէս Ա՞ռ ի՞նչ իցէ. առ 'ի մէ՛. ինչո՞ւ. նիչին. *ԵԹէ վասն ողորմութե առնոր՝ զոր արարն, պահեալ իցիւ զգայլուածն որդւոյն իւրոյ մինչև 'ի վախճան աշխարհի. Եղնիկ։

Ի՞Ւ. գ. մ. Ի գործիականէ հարցական և մասնական բառիցս Ինչ, և Իմն, յորոց Իւիք. Իմիք, Իւիք. և Իմ Իմիք. Իւ Իւիք, ամիմէ՞, զմէ՞, զի՞. յն. τί; διά τί; որպէս հոլովականն բառիցս. Զի՞նչ ինչ, և Ո՞ր ինչ. զոր օրինակ և Ո՞ղք, 'ի տրականն լինի՝ ո՞ւմ ումեք. Արմատն կայ և 'ի ձայնս, Հի՞մ և Հիբար, Հիկէն. այլ ոչ գտանի լոկ Ի։

Արդ՝ Ի՞Ւ. ըստ ոմանց հարցական, նշանակէ, Որո՞վ բանիւ կամ իրօք. ինչո՞վ. նէյլէ, նէտէն. Κατά τί; Quonam? unde? *Ի՞ւ գիտացից. Ծն. ժէ. 8։ Ղկ. ա. 18։ *Ո՞րպէս, կամ Իւ գնեալ. Եղնիկ։ *Ի՞ւ զիս արդեօք ջանայցէք մխիթարել. Փարպ։

Անսովոր է ածականաբար ասել. *Ի՞ւ արդ յեղանակաւ վաղվաղակի բնաւորի առ մեզ՝ զոր և կամեցուք ։ այսինքն որո՞վ եղանակաւ. τίνα τρόπον; quo modo? Պղատ. օրէն. Է։

Գտանի և վերբերական յարաբերիչ, իբր Որով իւիք. որով բանիւ. *Զունելով եղար, իւ զբոց բաղձիցն ցածուցէ։ Պէտք եղեն սմա զանազան արուեստից, իւ զկենացն հայԹայԹեսցէ հնարս. Պէտ։

ԻՒԻՔ. Τῇ μεν, τῇ δε. Ex parte una, et alia. ('ի ձայնիցս Իւ, և Իք. զի և Իմն՝ Իրիք. Իմիք, է իբրու չէզոքն բառիս Ոմն. Ոք). որպէս Այս ինչ բանիւ կամ իրօք կամ մասամբ. *Ամենևիմբ ազնիւ. ո՛չ Իւիք ազնիւ, և Իւիք յոռի. Դիոն. ածայ։ Տես և Ո'Չ ԻՒԻՔ։

ԻՒԻՔ ԻՒԻՔ. Ըստ Իրիք Իրիք իրաց. քանի մի իրօք. յիրս իրս. երբէք երբէք. պաղը չէյլէր իլէ, պազը մօքքէլէրտէ, կէահ կէահ. *Իւիք իւիք՝ որով ծառայեմք քեզ. Փարպ։ *Ի հրեշտակնէն իւիք իւիք կարի այլակերպ է. Եզն. քր. ա։ *Գտանեմք իւիք իւիք համեմատութի։ Իւիք իւիք գԹել 'ի պատուիրանէն. Լմբ. պրգ. և սղ։

ԻՒ ԻՒԻՔ. Τί; Quonam? Գործիականն ձայնիցս՝ Զի՞նչ ինչ. իբր Որո՞վ իւիք. ըստ որո՞յ բանի. զի՞նչպիսի իրօք. իւ. ինչ քանով. նէյլէ. *Ի՞ւ իւիք իցեմք ընդհատ յայնպիսի սողնոց. Ոսկ. հռ. ժէ։ *Ի՞ւ իւիք քրիստոնեայ անուանեսցուք զմեզ։ Ի՞ւ իւիք քրիստոնեայ և քրիստոսասէր գտանիցիս, յորժամ զպատուիրանս նոյ մերժես. Մանդ. ժբ։ *Ի՞ւ իւիք առաւել՝ քան Թէ ոռվաս բարձրագլուխ լինելով. Պէտ։ *Հաւատութի 'ի վերայ կացէք, Թէ իւ իւիք եղև ձեզ փրկութի. Սարգ. ա. պ. գ։

ԻՒԹԱՆԵՔԻՆ, ԻՒԹԱՆԱՍՈՒՆ. Տ. ԵՕԹԱՆԵՔԻՆ, են։

ԻՒՂ, ղյ, ղց. գ. Ἔλαιον. Oleum. որ և սովոր գրի ԵՒՂ (նովին հնչմամբ, իբր

եռեալ. ամհ. էղ. թ. էօղ. յն. էլէօ. լտ. օլէօւմ.) Ձէթ. պարարտութիւն մզեալ 'ի պտղոյ ձիթենւոյ, յուռւտս, և 'ի լոյս ճրագի են. ձէյթին եաղը, ձէյթ. *Պանս բաղարջս զանգեալ իւղով, և քաքարս բաղարջս օծեալ իւղով։ Իւղ լուսոյ։ Իւղ օծման։ Տուք մեզ յիւղոյդ ձերմէ. զի ահա շիջանին լապտերքս մեր։ Իւղով արքով խմով օծի զնա։ Օծանէին իւղով զհիւանդս։ Օծցեն իւղով յանուն տեառն. ևն։

Որ և նմանութբ ձայնի և խորհրդոյ՝ ըստ յն. և հյ. ստէպ դնի որպէս նշանակ ողորմութե. *Իւղ ողորմութե. Նար. կէ։ Ոսկ. մտէպ։

ԻՒՂ. Βούτυρον. Butyrum. կոգի. կարագ. Թէրէ եաղը. *Կթեա կաթն, և եղիցի իւղ. Առակ. Լ. 33։ *Իւղ և մեղր կերիցէ։ Ի բազմութենէ կաթինն կերիցէ իւղ. Ես. Է. 15. 22։

ԻՒՂ, կամ ԻՒՂ ԱՆՈՅՇ. ԻՒՂՔ ԱՆՈՒՇՈՒՆՔ. Μύρον. Unguentum. ըստ յն. ասի միւռոն. որ և 'ի մեզ՝ ՄԻՒՌՈՆ, ՄԵՌՈՆ. (յորմէ մէրհէմ, մէլհէմ. որ և տուղէն, կիւլ եաղը, դիւլ եաղը, ևն). Այն է իւղ օծման անուշահոտ 'ի պէսպէս ծաղկանց և 'ի խնկենեաց՝ համդերձ այլ և այլ խառնուածովք և համդերձանօք ըստ օրինի իւղագործաց. Տես Ելք. Լ. 2. և 3։ Է. 5։ Ժ. 14։ Ել. Ն. 25։ Աղ. ՃԼԲ. 2։ Առակ. ԻԷ. 9. ևն։ Ղկ. Է. 46. ևն։ Նար. ՂԳ. և ՃԼ. ՃԳ։ Մագ. Լ։ Շար։ *Իւղ անուշութե». յն. միւռոն. Դիոն. էկէղ։ Իսկ Ոսկ. Լ. փիլ. Է. *Այնու իւղով անուշանայցեմք». յն. ἄρωμα, որ 'ի նք գիրս դնի խունկ։

ԻՒՂԱԲԵՐ, ի, իւ. ա. Μυροφόρος. Unguentum portans, vel tenens. ըստ յն. միւռոնաբեր. այսինքն Բերօղ զիւղս անոյշս և զխունկս՝ յօծանել զմարմինն տէրունական. Տես և ԽՆԿԱԲԵՐ, և նովին նշանակութբ ԽՆԿԱԶԳԵԱՑ. *Իւղաբեր և նք կանայք։ Իւղաբերից եկեալ 'ի գերեզման փրկչին. ևն. Շար։ *Որ 'ի կանանց իւղաբերից արտասուեցար առաւօտին. Յհ. օրհն։ *Ձեզ աւետիք է իւղաբերաց՝ խնկաբերից կանանցդ երջանկաց. Գնձ. (որ է անսովոր հոլով)։ Գրի և իբր ամկ. Եղաբեր, իցս. Սկևռ. յար։ Ոսկիփոր։

ԻՒՂԱԲՈՒՂԽ. ա. Ἐλαιηρός. Olearis, olearius. Որ բղխէ յիւրմէ զպարարտութիւն իւղոյ կամ ձիթոյ. *Զանուշահոտ զմեղրահամ քաղցրութիւն բանջարացն, և զզանազանութիւն իւղաբուղխ սերմանցն. Փարպ։ *Պարարտ թուեցեալն և իւղաբուղխ տեսակն՝ ձէթ և իւղ. Պղատ. փիլ։

ԻՒՂԱԳԼԽԵՄ, եցի. Ն. }
ԻՒՂԱԳԼԽԻՄ, եցայ. Չ. } Μυέω, τελείνω, τελέω, τελετουργέω. Initio, sacro, consecro, dedico, ungo. Իւղել խորհրդաբար զգլուխն. կատարողապետել, և կատարել. օծանել, և նուիրել, ձօնել, իլ(ծ, կամ կաց). որ և ասի ԻՒՂԱԳԼՈՒԽ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. *Զպատկաւոր լեառն իւղագլխեալ (կմ եղագլխեալ), և ընծայեալ 'ի թագաւորութիւն տանն թորգոմայ. Վրդ. յայսմ։ *Մի ոք իւղագլխեսցէ, և մի իւղագլխեսցի ('ի պատիւ կաց)։ Իւղագլխեսցիս, և կատարեսցես նուիրել զծ. Փիլ. բագն. և Եւ. Ը. 51։

ԻՒՂԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Μύησις, τελετουργία, τελετή. Initiatio, consecratio. նուիրումն. կատարողութիւն. խորհրդադծութիւն. օծումն. ձօն (գովելի կամ պարսաւելի). *Պարտ է մեծիւ իւղագլուխ լինել իւղագլխութբ։ Զև եա 'ի մեծամեծամն կատարեալ և իւղագլխեալ իցէ զիւղագլխութիւն։ Արժանաւորս իւղագլխեսցես իւղագլխութե. Փիլ. Ժ. բան։ և Խմատ. և Եւ. Է. 51։ *Տարեւորական խորհուրդ իւղագլխութե կատարել. Պղտ. օրէն։ *Վատթարաց իւղագլխութե անհամեմատ մասնաւորութբ. Մագ. խԳ։ *Զինչ օգուտ երկ. քահանայապետիցն ազնուականն այն իւղագլխութիւն (կամ եղագլխութի). Վրհր. Եբրա։

ԻՒՂԱԳԼՈՒԽ. ա. Μεμυημένος, τετελεσμένος. Initiatus. Իբրու Այն՝ որոյ գլուխն իցէ օծեալ խորհրդաբար. նուիրեալ. սրբագանեալ. ծծարեալ. խորհրդագծած. նուիրական. ձօնեալ. *Եռապսակ իւղագլուխ ցանկալի. Շ. փող։ *Որով պարտ է մեծիւ իւղագլուխ լինել իւղագլխութբ. Փիլ. Ժ. բան։ Իսկ Փիլ. բագն. *Որ առ իւղագլուխսն, և առ խորհուրդսն». խմա իւղագլխութիւնս ըստ հեթանոսաց։ *Իւղագլուխք, խորհրդադէտք. Լծ. ժիւ։ Իսկ հին բա. *Իւղագլխեալ, և իւղագլուխ, կախարդաց վատթարաց անուանք են». փոխանակ ասելոյ՝ ձօնելոց առ հեթանոսս, և համարելոց իբր ծծարեալս, և խորհրդագծածս գիր։

ԻՒՂԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Μυρεψός. Unguenti coctor, unguentarius. (և որպէս իւղագործական) μυρεψικός, ad unguentarium pertinens. որ և ԻՒՂԵՓԵԱՑ. Կազմիչ իւղոց անուշից 'ի պէտս օծման, բուրման, ևն. ըստ յն. ասի՝ միւռոնեփեաց. մուլձի. *Իւղ եփեալ ըստ արուեստի իւղագործաց։ Խունկս եփեալս՝ գործ իւղագործաց. Ել. Լ. 25. 35։ ԼԷ. 29։ Ա. Թգ. Ը. 13։ *Զմուռս և կնդրուկ յամենայն փոշւոյ իւղագործաց։ Արբուցից քեզ 'ի գինւոյ իւղագործաց. Երգ. Գ. 6։ Է. 12։ Ը. 2։

ԻՒՂԱԳՈՐԾԵԱԼ. որ և ԻՒՂԵՓԵՑԱԿԱՆ. Կազմեալ յիւղագործաց. անուշահոտ իբրև կազմեալ որպէս զմիւռոն. *Ըզգինի իւղագործեալ յօժարութբ արբին, և արբեցան. Վրդն. Երգ։

ԻՒՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Արուեստ իւղագործաց. և Կազմելն զմիւռոն. կամ Օծումն. իւղագլխութի. *Անտեղի հաւանութեն, և գիշերային իւղագործութեան. Մագ. Լ։

ԻՒՂԱԹՈՒՐՄ. ա. Μυροβρεχής. Unguento madens. Իւղով թրմեալ, տամկացեալ, ներկեալ. *Զիւղաթուրմ ցցունսն յանդգնեալ հոլանեալ՝ հող 'ի գլուխ տանէին. Գ. Դ. Ժ. 6։

ԻՒՂԱԼԻ. ա. }
ԻՒՂԱԼԻՐ. }
ԻՒՂԱԼԻՑ. } Իւղով անուշիւ լի. և Ձիթով լի. *Իւղալի. Վրդն. Ել։ *Ճարպաւորական իւղալիր ճրագացն. Նար. ծԲ։ *Բանքն լցեալք իւղալից. Մէկն. ղևտ։

ԻՒՂԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ընդունարան իւղոյն անուշութե կամ օծման. Նմանութբ՝ Մայր Քնի Օծելոյն օծելոց. *Իւղարան օծելութե քնական անուանագրութե. Նար. խաւ։

ԻՒՂԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կազմելն զիւղ որպիսի և իցէ։ Կանոն։

ԻՒՂԱՐԿԵԼ, եալ. ն. Իւղել. պարարել. կամ օծանել. *Զուարթակք եղանց իւղարկեալք. Նար. ՂԳ։ Իսկ Ագաթ. *Իւղարկեալ է անուն քո». լինի և երկուբաս, իւղ արկեալ, այսինքն թափեալ կամ հեղեալ։

ԻՒՂԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Ունօղ զիւղ պարարտութե կամ անուշութե. անուշահոտ. համճոյական. *Դու ինքն յարմարեալ զաղաչանս իւղաւորականս խնկապատարս։ Իւղաւորական խնկաւորութի. Նար. ՂԳ։

ԻՒՂԵՄ, եցի. Ն. Χρίω, ἀλείφω. Ungo. Իւղ 'ի վերայ արկանելով օծանել (իբրք կամ նմանութբ). Եղ. թօէլ, եղօթել, օծել. եաղլամագ. եաղ սիւրմէք, մեահ էթմէք. *Իւղեալ զգլուխդ իւղով սքվ. Բրս. պհ. Լ։ *Իւղեալ կլկնակի զարձանն՝ տուն ած կոչէ զտեղին. Նխ. ծն։ *Զաւիւծն մեռեալ իւղեցաւ. Եղիշ. դփ։ *Իբր զիւղեալ պատրոյկ վառեցի. Մաշտ։ *Զթշուառացեալս գլուխ՝ գթութեդ օծմամբ իւղեցեր։ Ոչ ահա մեղքն ինչ 'ի վերնոց անոխ հրեշտակաց 'ի պտղոց տեղւոյն իւղեցաւ. Նար. ՂԳ։ *Ակիւղաս ասէ, զիւղեալն իւր, իսկ այլքն՝ զօծեալ իւր ասեն. Ոսկ. Ես։

ԻՒՂԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. Ծառ՝ որ բերէ զպտուղս իւղաւորականս. և կմ խնկաբեր. *Ի պարտէզ իւղենեաց տնկեալ գրգեցէք. Նար. ՂԳ։

ԻՒՂԵՓԵԱՑ, եցի, ցաց. Տ. ԻՒՂԱԳՈՐԾ. Μυρεψικός. *Իւղեփեացք իւղոյն և խնկոցն։ Լցին խնկովք, և ազգի ազգի իւղովք իւղեփեցաց. Լ. Մն. Ժ. 30. Բ. Մն. ԺԶ. 14։ Իսկ Նիւս. երգ. *Զօրէն իւղեփեաց ամանոց յինքն ընկալաւ». խմա ըստ յն. իւղեփեցաց, կամ իւղեփեցական։

ԻՒՂԵՓԵՑԱԿԱՆ. ա. Μυρεψικός. Ըստ օրինի իւղեփեցաց յօրինեալ. *Իւղեփեցական գինի. Նար. ՂԳ։ *Դաշտ մաքրափայլ իւղեփեցական բուրմամբ. Թէոդոր. խաչ։ *Իւղեփեցական մաքրութեցն անուշահոտութի». յն. իւղեփեալ. Նիւս. երգ։

ԻՒՂԵՓԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Արհեստ իւղեփեցաց. իւղագործութիւն. մուլձիլիք. *Ցիւղեփեցութէ և 'ի նմանօրէն համճարոյ արժան է գտանել զփափկութս. Փիլ. նխ. Է։

ԻՒՂԸՆՁԻՒՂ. ա. գրի և ԻՒՂԸՆԾԻՒՂ. Որ ընձիւղէ կամ բերէ զիւղ, զձէթ. *Իւղընձիւղ փայտս պտղաբերոյս». որ է ձիթենին. Նար. ԼԲ։

ԻՒՂԻԿ. գ. Դոյզն և չափաւոր իւղ, ձէթ. *Ի չորաբեկ սեղանն մատչին. ոմն հացիկ, և աղիկ, և ոմանք իւղիկ եւ յաւելուն. Ոսկ. Լ. փիլ. ծԴ. (յն. հաց. աղ, իւղ)։

ԻՒՆՁ. Տ. ԻՆՁ. *Ի վայրենեաց ոձ և իւնձ, և յընտանեաց շոգմոգք և զպարտօղք. Ոսկիփոր։

ԻՒՊՈԴԻԱԿՈՆ. գ. Բառ յն. Ὑποδιάκων. Subdiaconus. Իբր ենթասարկաւագ. այն է Կիսասարկաւագ. *Եօթներորդ դաս է եկեղեցւոյ՝ իպոդեակոնք, որք են կէս սարկաւագաց. Լմբ. պտրգ։

ԻՒՐ, բոյ, ով. ա. Ἴδιος. Proprius. ὁ, ἡ, τὸ αὐτοῦ. Suus, a, um. գերան. սոսց. Որ ինչ իւր է, կամ անկ է ինքեան. իւրական. առանձնական. սեպհական. քէնտի, քէնտինէնէ, կէնտինինէ. *Տեառն իւրոյ։ Տեառն իւրում։ Ի տեառնէ կամ 'ի ծառայէ իւրմէ։ Տէր 'ի տանն նք իւրում. տէր յերկինս յաթոռ իւրում (իբր 'ի տաճարի, յաթոռի)։ Իւրով պաշտամամբ զէնուն։ Ծառայից իւրոց։ Զծառայս իւր։ Աշակերտօքն իւրովք. ևն։ *Իւրով անձամբ առնէր զյաղթութի. Խոր. Է. 79։ *Յիւրոյ տանջեալ խորհրդոյ. Յհ. իմ. ապ։ *Իւրով անպարտ կրօնիւքն։ Ոչ զիւրոն խորտելով որդիս. Պիտ։ *Ի չափու իւրում կանոնին կացցէ (այսինքն իւրոյ)։ Զփոյթն իւրում ընթացից (այսինքն իւրոց). Նար. Ղ։ ԽԸ։ *Նշան տեառնդ զնա իւրում քաջաւ (այսինքն իւրոյ)։ Թողու ղթացաւորութեն արտաքսի որդւոյ իւրոյ (այսինքն իւրում). Յհ. ԻԲ։ *Զորդին առաքեաց յիւրում ծնցոյն». այսինքն 'ի ծոցոյ իւրմէ. Մարկ. Լ. Գ. Ժ։

Ի'ՒՐ Է. ըստ յն. ոճոյ. Ἴδιόν ἐστι. Proprium est. Յատուկ է. սեպհական է.

նախատու փառը. *Ի՛ւր է էութիւն զնկրհակս ոչ ընդունել. իսկ թէ էութիւն իւր է այս, իւր եղիցի այ: Նորա իւր է: Ի՛ւր է նորա: Նորա իւր է հոգին, որպէս և հօր. եւն. Կիւրղ. գնչ. և ղրպմ. առէպ:

Ուստի՝ ԻՒՐ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԻՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Զմարմինն ընդունելոյ մահու՝ իւր արար. Լմբ. հանգ:

ԻՒՐՔՆ. ա. գ. Ἴδιοι, ια. Proprii, ia. οἱ αὐτοῦ, sui. որ և ԻՒՐԱՑԻՆՔՆ. Մերձաւորք՝ ազգականք՝ կամ ընտանիք իւր. *Իւրք լուան՝ որք իւրքն էին. Մրկ. Գ. 21: Ցիւրսն եկն, և իւրքն զնա ոչ ընկալան. Յհ. Ա. 11. ուր առէ Ոսկ. *Իւրս զհրէայսն անուանէ ։ Մեռանին ինքն, և ամենայն իւրքն: Ի վերայ խնդա ողբալով առեալ, որպէս և զօղոս յաղագս իւրոցն. Խոր. Բ. 71. 89: Հանճարեղեան մտանէր 'ի տապանն իւրովքն. Ը. Թագ. Ը: *Որ օտարացն եա, յիւրոցն ոչ պաշտելու. Լմբ. առ:

ԻՒՐ, կամ ԻՒՐԵԱՆ. բեւանք, կմ ըև, կմբեւ, իւրեանց, եանց, եամբք. գ. դեռանուն էականն. Αὐτοῦ, ἑαυτοῦ. Sui ipsius, sibi, se, եւն. ինքեան. անձին իւրոյ. ինքեանք. իսկ փոխանակ եղակի ուղղականի պակասելոյ՝ դնի Ինքն կամ Անձն. Իւր, Իր, Իրէն, Իրէնք, Իրէնց. Կէնքի, կէնքին, կէնքինէրի. *Վասն իւր առէ: Առ կամ ընդ որս իւր: Առնել ընդ իւր: Առնել զիւրն կասու մի: Յազգս իւրեանց: Զհանդերձս իւրեանց: Յանձինս իւրեանց: Ուխտին առ իւրեանս. եւն: *Ունելով զիւրեաւ ասեա: Ոչ եթող առանց իւր զաշխարհս. Խոր. Ա. 15: Բ. 86: *Ընդ իւրեաւ թագուցեալ ունելով. Սարգ. Ա. գ. Է: *Իւրաքանչիւր ոք զիւր բեռանցն հոգայ. Մրկ. Ա. յհ. Է: *Զ յանցմունս նախնեացն՝ իւր վարկանիցի: Համագոյ հօր իւր հզօրի. Նար: *Զերկիրն յիւր վարեալ, բանակեալ ունէր: Զքաղաքսն յիւր (այսինքն 'ի իշխանութեան իւր) կերպարանեալ էր 'ի մէջ իւրոյ գնդին. Բուզ. Է. 1. 43: *Որով իւրեանքն ախտանեան, ընձեռեսցեն թողուլ. Ոսկ. 'Ի պետր. Ն յեղին: *Կեղծաւորեն զիւրեանս. Համամ. առաջ: *Իւրեանց գործակցօք. Ղուկ: *Առէին և իւրեանք: Իւրեանց անփորձ են. Լմբ. Ժղ:

ԻՒՐ ԻՆՔԵԱՆ. Անձին իսկ իւրոյ կամ իւրում. առըլ քէնքինին. *Ըստ իւր ինքեան. Ը. Բղթ: *Զիւր ինքեան զխակացյն և զհարազատագոյնն: Ինքն իւր ինքեան խոնարհեալ երկրպագէ յիմարական. Յհ. խմ. ա. Ն պողս: *Զոր խորհրդն պատկերեալ, և իւր ինքեան կերպարանեալ. Ը. Հիպ:

ԻՒՐԱԲՆԱԿ. ա. Բնակելին իւր կամ ինքեան. սեպհական. *Ցիւրաբնակ խորանն մտնել. Նար. ծա:

ԻՒՐԱԴԻՐ. ա. Ցիւրմէ կամ յինքենէ եդեալ կարգեալ. *Որոց և պատուիրանս իւրադիրս շնորհեալ. Ագաթ: *Ըստ իւրադիրն պատուիրանի: Զիւրադիր օրէնսն կատարէ. Ճ. Ժ: Տօնակ:

ԻՒՐԱԽՕՍ. ա. Խօսեցեալ կամ փոփոխեցեալ ինքեան. խօսնայր. *Ի Թադէոս հայրենիսն գաւթի հանդերձ յովհան իւրախօս առաքելոյն առաքիւր. Գր. սոխ. 'ի կոյսն:

ԻՒՐԱԾԻՆ. ա. Ցիւրմէ ծնեալ. հարազատ և իսկական. բուն. *Իւրածին զաւակն իւրածին որդւոյն միածնի. Մագ. Վրդն. յանհասանի: *Զբանն յիւրածին անանջատելի յինքենէ առաքէ. Մագ:

ԻՒՐԱԿԱՑԵԱՆ. ա. Որ կայ իւր բնիկ կայան. իւրաբնակ. *Ցիւրականայն սահմանաց յայլ սահմանս երևեալ գայցէ. Ագաթ:

ԻՒՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἴδιος. Proprius, suus, peculiaris. Որ ինչ է իւր սեպհական. իւրային. իւրոյին. իւր, իւրոյ. *Արձակեաց յիւրական աշխարհն հայոց. Ագաթ: Յհ. կբ: *Վասն օտար փորձութեց՝ իւրական սատանան զօրանութի: Իւրական առաքինութիւն. Սահմ. Է. Ժ: *Իւրականօք կորստեան բերիւք: Նասու յոխտան իւրական. Նար. ծէ. ա: *Իւրական բանիւն: Եւ զիւրական անուն միմին՝ շնորհէր նմա զանչարժելին. Ը. Բարձր. Ն խոսք: *Իւրական է (այսինքն յատուկ է) յաւիտենին՝ հինն և անայլայլելի (գոլ). Դիոն. ածայ:

ԻՒՐԱԿԵՐՏ. ա. Ցիւրմէ կերտեալ, շինեալ. իւրատեղծ. իւրաշէն. *Զիւրակերտս գահաւորակս մարմնեղէն գոյութեա պահպանեսցէ. Նար. հէ:

ԻՒՐԱԿԻՑ. ա. Կից ինքեան. յարակից. իւրական. *Տայր հրաման արքայն արշակ դնել անուան գաստակերտին յիւրակից անունն արշակաւան. Բուզ. Դ. 12:

ԻՒՐԱՀՈԳ. ա. Որ զիւրն կամ զանձինն եւեթ ունի զհոգ. *Ապաշխարող իցէ ինքնադատապարտեալ խորհուրդ, և անհոգ իւրահոգ. Վրք հց. Դ:

ԻՒՐԱՑԻՆ, ոյնոյ, կամ այոյ, այնոց կամ այոց. ա. Ἴδιος. Proprius. իւրական. իւր, իւրոյ. *Ինքնաբուն իւրայնոյ փառացն զօրութեա վերացեալ. Ագաթ: *Խաչեալ կենդանին՝ մարմնոյն իւրային. Գնձ: *Յիւրայնոցն հոմացեղից. Պիտ: *Իւրայնովքն (կամ իւրայօք, կամ իւրայիւք) զօրօք, կամ վառելովք, կամ համազգօք. Յհ. կբ:

ԻՒՐԱՑԻՆՔՆ. գ. Ἴδιοι. Proprii, sui. Իւրքն. որպէս մերձաւորք՝ ազգականք՝ ընտանիք իւր. *Ամենայն իւրայովքն (կամ իւրայիւքն) ճանապարհորդ լինէր, կամ ելանէին 'ի գետապակս. Ագաթ: Կորիւն: *Բանագնաց 'ի թշնամեան ելով առ 'ի յիւրայոցն. Պիտ: *Սեպհականէ անձինն և իւրայոցն. Յհ. խմ. պօղ: *Առաւ իւրայօքն կըրեաց զստամաձուն. Բրս. հց: *Եղբի և իւրայոցն: Ցանդիմանեալ յիւրայնոցն. Յհ. կբ: *Տօղաւուր յիւրայնոցն եգեալ. Նար. ծա:

Եւ Ἴδια. Propria, sua. որպէս Իրք իւր, գործք, ինչք, եւն. *Եւ նա հանդերձ յիւրոց գործոց անտի, որպէս և աձ յիւրայոցն. Եբր. Դ. 10: *Որպէս գյուղին՝ ոչ գանձապահ էր իւրայոցն, և ոչ իբրև իւրոյ հայէր՝ մեծութեան, այլ անտեսէր մանաւանդ ըստ կամացն այ. Բրս. հց: *Հաւատարեաց ըղձերս իւրայոցն: Աշխարհ ամենեքեան յիւրայնոցն ինչ 'ի նոսա ոչ տեսանէ. Սարգ. Բ. գ. ա: Ն ա. յհ. դ:

ԻՒՐԱՆՄԱՆ. ա. Նման իւր, կամ ընտանի ինքեան. *Կալաւ զլեառն հանդերձ իւրանման մարդկաւ 'ի բնակութի: Ցիւրանման զնոտագոյն և յոյժ խորին վայրս երկրի. Պիտ:

ԻՒՐԱՇԷՆ. Տ. ԻՒՐԱԿԵՐՏ. *Ցիւրաշէն եկեղեցին: Ընդ ամենայն իւրաշէն եկեղեցիս. ՃՃ: Վրդն. ըւ:

ԻՒՐԱՊԷՍ. մ. Ցատկապէս, կամ իւրանման. *Իսկ 'ի միակն Աստուածոյ, յորում ամենայն զօրութիւն իւրապէս զիւրն ունի. Անյ. Բարձր. սուր Ը. *Որ 'ի նմանէն եղին, իւրապէս՝ այսինքն առանձնապէս, կամ նմանապէս զիւրն ունի»:

ԻՒՐԱՏԵՂԾ. ա. Ցիւրմէ՝ այսինքն յայլ ստեղծեալ. իւրակերտ. որ ինչ է արարած իւր. *Եհան զկապուտն իւրատեղծ 'ի կապանաց օձադրին: Իւրատեղծն հօտից աածօղ. Նար. հէ. Ն խբ: *Փչեաց 'ի պատկերն իւրատեղծ զխմատաբաշխ հոգին. Սիսիլ. Եւ: *Միայն ստորագրի այս՝ իբրպէս գիտողի զգալութիա իւրատեղծ մարդոյն. Տօնակ:

ԻՒՐԱՏՈՒՐ. ա. Ցիւրմէ տուեալ. *Ինքն քն պատկողն նոցա արդիւնացուցէ զիւրատուր իշխանութի նոցա 'ի վերայ մեր. Տօնակ:

ԻՒՐԱՑԵԱԼ. Սեպհականեալ. որպէս իւր յատուկ համարեալ. *Զարչարանքն եղիցին ըստ անօրէնութեն իւրացեալ բանին. Պրպմ. իէ:

ԻՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Οἰκειοῦμαι. Suum facere. Իւր առնել. ինքեան սեպհականել. յանձն իւր առնուլ. յինքն գրաւել. ընտանեցուցանել կամ վերագրել և ընծայել անձին իւրում. տիրել. Քէնքինէ ալմագ, ըզաբ էթմէք. *Իւրացուցանէ հոգին զամենայն ինչ զմարմնոյն: Իւրացուցանէ բանն՝ զորս իւրոյն մարմնոյ էր. զի իւր՝ մարմինն, և ոչ այլոյ ուրուք էր: Մի զարմանար, թէ զմարմնոյ տկարութիւս իւրացուցանել ասեմք նմա մարմնով. Պրպմ. Է. Ն լԲ: *Զամենայն կիրս մեր իւրացոյց՝ բաց 'ի մեղաց. Սարգ. Ա. գ. Ա: *Մի պարծեսցի բանաւորկուն վանեալ՝ զքո սատացեալս իւրացուցանել. Նար. հէ: *Յափշտակելով իւրացուցանեն զօտարին. Բրս. մրկ: *Տիրէ աղուանից, և եկեալ 'ի պարտաւ՝ իւրացուցանէ իսկոյն. Կաղանկ:

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ (եզ. և յոգն. ուղղ. և սեռ. և տր.). իւրոյ, րում, ով, ոց, ովք. գ. Ἕκαστος. Unusquisque, quilibet, singuli. Անցնիւր անձն կամ անձինք. այր այր. ամենայն ոք մի առ մի. ամէն մէկը. հէր պէր. (լծ. պէր ընդ քանչ, և յն. ἕκαστος.) տես զկնի և ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ՈՔ. *Մեկնեցան իւրաքանչիւր յեղբօրէ իւրմէ: Ժողովեցէք իւրաքանչիւր ըստ բաւականի իւրում: Դնել զարծաթն իւրաքանչիւր (այսինքն իւրաքանչիւրոց) 'ի քրձի իւրում: Հատուսցէ իւրաքանչիւր (այսինքն իւրաքանչիւրում) ըստ գործս իւր: Բաժանէ իւրաքանչիւր՝ որպէս և կամի. եւն: *Գնամք իւրաքանչիւր յօտարութի: Պարտ է մեզ և զիւրաքանչիւր զայլոց գիտել զկամս: Տեղեկացաւ զառն առն իւրաքանչիւր զքաջութիս. Փարպ: Եղիշ. Գ: *Ցիւրաքանչիւրոցն անուն երգմունս կատարել. Յհ. խմ. պօղ: *Զիւրաքանչիւրոցն օգուտ հոգալ մարթասցուք. Յհ. կբ:

Անսովոր են հոլովքս. *Բաժանէ գործս իւրաքանչիւրոցն 'ի խորանին. Նխ. Բուզ: *Ըստ բոլորում և ըստ իւրաքանչիւրիցն. Նիւս. Բն. առէպ: *Զպիտանիսն յիւրաքանչիւրէ անտի քաղեալ. Ոսկիփոր:

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ. Մի մի յանձանց, մանաւանդ յիրաց՝ առ հասարակ. հէր պիր. *Իւրաքանչիւր ծառ 'ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի: Իւրաքանչիւր զինուորի մասն: Ցիւրաքանչիւր լեզուս կամ բարբառս. եւն: *Ցիւրաքանչիւր գաւառս: Ի գործս իւրաքանչիւր: Իւրաքանչիւր անգամ զիւրաքանչիւր գործ բերել. Ատոմ: *Ցիւրաքանչիւր համակէ՝ յիւրաքանչիւր արժանաւորութէ. Սարգ. յոդ. Գ:

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ՈՔ, ուրուք, ումեք, եւն. գ. (եզակի ևեթ ըստ ձայնին). Անցնիւր անձն, իր. *Ըստ որում իւրաքանչիւր ոք պարտի քաղաքավարել: Բնակեցան իւրաքանչիւրոք 'ի ժառանգութե իւրեանց: Պատմեաց մեզ զխօսս իւրաքանչիւր ուրուք. Սահմ. Իա: Յհ. կբ: Փարպ: *Ի գէմս իւրաքանչիւր ումեք առանձինն առնուցու ըղձանս: Զիւրաքանչիւր ումեք սեանցածս 'ի մէջ առնուլ ». իրր սեռական. Սարգ.

տ. ղ. ւ: Լմբ. պտրգ: Այսպէս լինի իմա-նալ 'ի մեզ և Իմաստ. ծէ. 7. *Ստեղծանէ անօթ առ իւրաքանչիւր ումեք սպասու մե-րոյ». ուր ըստ յն. ասի, առ սպասու մե-րոյ զիւրաքանչիւր (անօթ): *Ի տեսականէն անուանեցան տեսական իւրաքանչիւր ոք (իրք). Սահմ. ծը:

Սոէպ վարի բացառական խնդրով, որ ըստ յն. է սեռական. *Սկսան սաել ցնա իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ: Իւրաքանչիւր ումեք 'ի նոցանէ գնէր ձեռս: Իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ: Նաև ոչ հեռի իսկ է յիւրա-քանչիւր ումեքէ 'ի մէնջ. ևն: կամ *Երեք-հարիւր դահեկան 'ի մի նիշակ յիւրաքան-չիւր ոք 'ի նոցանէ. Յ. ճ. Ը. 16: *Առ 'ի գիտել մեզ զիւրաքանչիւր ոք 'ի հինգ բար-բառոցդ ('ի ձայնից պորփիւրի). Անյ. պորփ: *Իւրաքանչիւր ոք 'ի տարերցս. Նիւս. բն: *Իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ ('ի ծառոց). Ագաթ:

ԻՒՐԵԱԿ. Տ. ԻՒՐԱԿԱՆ. *Զիւրեակն և զազգային զարտաշէր գոլ սկիզբն գրոյն գիտէր. Ոսկփ:

ԻՒՐԵԱՆ, եանք, եանց. Տ. ԻՒՐ կամ ԻՒՐԵԱՆ. ևն:

ԻՒՐԵԱՆՑԱԿԱՆ. Տ. ԻՒՐԱԿԱՆ, և ԻՒՐԵԱՆՑԱՅԻՆ. *Գրէ հրովարտակ առ նա-խարարս հայոց, և հաւանեցուցանէր ըզ-նոսա դառնալ յիւրեանցական աշխարհս. Ղեւոնդ:

ԻՒՐԵԱՆՑԱԿՈՒՌ. ա. Կռեալ յիւ-րեանց կամ յինքեանց. *Տիրադրուժք՝ իւ-րեանցակուռ ձուլեալ երկիր պագանէին. Բռղ. Գ. 10:

ԻՒՐԵԱՆՑԱՅԻՆՔ, այոց, ովք. ա. գ. Իւրեանց իրք, կամ մերձաւորք և ընտա-նիք. ըստ յն. Οἰκεῖος, ἴδιος. Domesticus, proprius, suus, sui. Ընտանի, կամ իւրա-կան. սեպհական. *Եւ ոմանք այլ ինչ 'ի յիւրեանցայոցն կարգաց ներգործեն: Իւ-րեանցայովքն հանդերձ՝ և զնուաստիցն հան-ճարս գիտեն. Դիոն. էկեղ: *Հաղորդե-ցուցանել իւրեանցայոցն (բարեաց) զորս յետ նոցայն. Մագ. 'ի տէրն: *Զի թէ մար-դիկ տիրեն իւրեանցայոց, մինչափ ևս, ևն: Որ և պարտ էր նոցա ոչ զիւրեանցայոցն, ևն. Ոսկ. յհ. Ը. 23: Պրպմ. խէ: *Զթագաւոր փռանգխաց իւրեանցայովք. Վրդն. պտմ:

ԻՒՐԵԱՆՑԱՆՄԱՆ. } ա. Նման կամ
ԻՒՐԵԱՆՑԱՀԱՐԱՍ. } հանդունակ ինքեանց, և իրաց իւրեանց. *Ոչ 'ի փառա-ւոր բարգաւաճելոց զոք, այլ յիւրեանցա-նման հիքագունիցն. Պիտ: *Իւրեանցահա-րաս երանգոց գիտակ ելով. Պիտ. Վերջն:

ԻՒՐՈՅԻՆ. (անհոլով). Տ. ԻՒՐԱԿԱՆ. և ԻՒՐ, իւրոյ. *Ինքնին զիւրոյին ծեծէր զդէմսն: Կապեն զիւրոյին անձանց զձեռս և զոտս: Ունելն զիւրոյին զնախնեացն քա-ջաբար զթագաւորութիւն. Փարպ: *Իւրոյին մտաց. Իգն:

ԻՒՐՈՎԱԲԱՐ. մ. Ἀυτομάτως. Spon-te. Տ. ԻՒՐՈՎԻ. *Յայս իւրովաբար եկեալ ածայ 'ի բանիս հետեւողութիւն. Բրս. ծն:

ԻՒՐՈՎԻ. մ. } Αὐτός. ἑαυτῷ, τῇ, τοῦ.
ԻՒՐՈՎԻՆ. } Ipse, per se, se se. Իւրև. Ինքնին. անձամբ անձին. և Դիւրաւ. Ինք-բըէն, ինքամբը, ինքիրմէ. քէնդի, քէնդիլիքէն. *Ցանիծանել ամբարշտին զսատանայ՝ իւրո-վի զիւր անձն անիծանէ. Սիրաք. իա. 30: *Զչարեալ անտոհմնոյն՝ իւրովի հասանէ միահամուռ ամենայն զօրօք: Ոչ կամեցաւ իւրովի երթալ, այլ գոյզն գունդս առաքէ. Խոր. Բ. 20: Գ. 25: *Ինքն իսկ իւրովի չը-կարէր զերկինս առնել. Եզնիկ: *Մի իւրովի առնուլ զվերակացութիւն, այլ զոր այլքն գատիցեն. Բրս. հց: *Զի այնպէս ինքն իւրովի կործանէ զանձն չարութիւն. Ոսկ. մ. ա. 7: *Լինի երբեմն որ առանց ջանի իւրովի գայ զղջումն, և լինի՝ որ բազում ջանիւ ոչ կարէս արտասուել. Անան. ղղջ: Իսկ Եղծ. Մծբ. *Իւրովի երթալով, և կա-մաւոր լինելով ». լաւ ևս է ընթեռնուլ՝ զիւրովին երթալով: *Զոր իւրովին պատ-կեր գործեաց, անկեալ առաջի այնմ եր-կիր պագանէ. Եզ. իբ. 15: *Զձգել իւ-րովին զանձինս 'ի նեղութիւն՝ ցածնոց մար-դոց է. Ոսկ. եփես. Է:

Եւ Ἀυτομάτως. Sponte. Կամաւ իւրով. կամովին. ինքնակամ. կամակար. *Ոչ սա էած զնա, այլ ինքն իւրովի եկն. Ոսկ. մ. Բ. 2: *Ընձեռատու իւրովի լեալ ստախոսնին. Յհ. կբ: *Ոչ թէ 'ի հարկէ, այլ իւրովի բերի յառաքինութիւն. Լմբ. աղ:

ԻՒՐՈՎԻ. գ. Ինքն. նոյն ինքն. *Իւրովի (այսինքն զնոյն ինքն) զածն յատեան մատու-ցանէ: Նորին իւրովին 'ի գառն մատուցեալ պահանջէ. Ոսկ. եռ:

ԻՒՐՈՎԻ. ա. } իբր իւրոյին. իւրով.
ԻՒՐՈՎԻՆ. } *Իւրովի կամօք չարա-ցեալ չարին՝ չար անուանեցաւ. Ագաթ: *Իւրովի կամաւ իսկ խոյս 'ի չարէն տուեալ. Յհ. կբ: (որք լինին և մակբայ՝ եթէ զա-տուցես 'ի բառէդ կամք՝ բթանչանաւ): *Մի կարծիցես՝ եթէ երուսաղէմ իւրովին ամրութեամբ կարաց ապրել. Ոսկ. եռ: *Իւրո-վին հեզութեամբն համոզեալ: Իւրովին ձեռօք իսկ կերակրել զաղքատս: Կուսական իւ-րովին քաղաքավարութեամբ. Մագ. ծդ. կ:

ԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἴδιον, ἰδιότης, ἰδίω-μα. Proprietas. οἰκείωσις, suum facere, consortium. Իւրական կամ իւր գոլն. սեպ-հականութիւն. յատկութիւն. առանձնաւո-րութիւն. իւրացուցանելն. *Իւրաքանչիւր ոք 'ի զգայարանացն ըստ նմանութեան իրիք և իւ-րութեան՝ իւրոցն զգալեաց լինի ընդունակ. Նիւս. բն: *Ոչ այնպէս զմարմնոյն նկարա-գրութիւն, որչափ զիւրութիւն զառ 'ի նոցանէ ուղղելոց առաքինութեանցն բացայայտէ. Բրս. ծն: *Զիւրութիւն հօր էութեանն անվը-րէպ նմանութեամբ ունելով որդի: Որ ինչ ենն այ և հօր բնութեամբ ըստ էութեանն՝ ասելով իւրութիւն. Կիւրղ. գնձ: *Բնութեանն իւրութիւն խոստովանելով. Գէրմ: *Բնաւորական էու-թիւն մարդոյ անփոփոխելի միւաց յիւրութեան ընդ բանին միաւորութեամբ. Շ. Բղբ: *Որ-պէս նորա ասեմք լինել զմարմինն, այսպէս դարձեալ նորա ըստ իւրութեան անօրինակա-նի զմարմնոյն տկարութիւն: Նմա իսկ գոլ ասեմք ըստ իւրութեան անօրինականի զմարդ-կայինսն, և մարմնոյն՝ զնորայսն. Պրպմ. ըը: տես անդ և իէ. Ժ. իա:

ԻՒՐՈՒՐՈՅՆ. ա. Որ ինչ է իւր սեպ-հական. ինքնուրոյն. յատուկ. բուն. հա-րազատ. իւրոյին. իւր. *Նահապետապատրաստ առաքեաց զիւրուրոյն որդին նաւուկոդրո-սորոս. Եւս. քր. ա. յն. Ἑαυτοῦ. Sui ipsius.

ԻՔ. բայ էական, Ի՛. Ἔστιν, ὑπάρχει τι. Est, existit aliquid. Գոյ. գտանի ինչ մի, կամ իմն. յորմէ բացասականն՝ Չիք, այսինքն ոչ է, ոչ գոյ. *Հարկ է բացերևե-ցել որպէս իք. կամ չիք: Բացերևեցէ, ե-թէ իք, կամ չիք: Իք սպիտակ մարդ, ոչ իք սպիտակ մարդ: Իք սոկրատէս սպիտակ, սոկրատէս ոչ սպիտակ: Իք մարդ գեղեցիկ, և ոչ իք մարդ գեղեցիկ. Պերիարմ. Է. և Ժ: *Սոփեստէս զբոլորէն ոչ իք ճշմարիտ: Ո՛ն մարդ իք արդար. ոչ ամենայն կենդանի իք արդար. ևն. Անյ. պերիարմ:

ԻՔ, կամ ԻՔՆ. Անուն գոյական. τὸ Ὑπάρχον. Quod est, ens. Որ ինչ է. որ գոյ. է. էակ. գոյն. *Ի՛ և զիքն երևեցուցանել իբրև զիք, և զչիքն իբրև զչիք. և զիքն իբրև զչիք, և զչիքն իբրև զիք: Յորժամ զիքն երկոցս առաստորոգեսցէ: Իբրու թէ իքն յա-րեցի և ընդհարկանիցի. Պերիարմ. Ւ: Անյ. պերիարմ:

ԻՔ. Τις, τι. Aliquis, aliquid. որպէս ա-նուն մասնական, իբրու չէզոքն ձայնիւ Ոք, ումն, նովին նշանակութեամբ, կամ որպէս իմն, ինչ. ուստի կազմի և Իրիք, իմիք, Իւիք. Իք մը, մէկ. *Իսկ ընդհանուր ստորասութիւն առ-մասնական. որգոն, ամենայն մարդ՝ կեն-դանի, և իք կենդանի՝ մարդ: Իք մարդ գը-նայ. և իք գնայ անմարդ. Անյ. Վերլծ. ստրոգ:

ԻՔԵՐ. Բառ երկդիմի. զի իբրև յոգնա-կանն մերոցն՝ լինի. Իրք ինչ. բանք. իրէեր, իշեր, բաներ. *Բամբեալ իքերըս տարրա-պէս, զանազանեալ՝ տառիւ յանգէս. Շ. տաղ: Այլ քննելի այլք գրեն կամ ըն-թեռնուն 'ի քերըս, լինի իմանալ, 'ի քեր-թուածս, կամ 'ի քերականեալ գիրս:

Ի ՔԹԹԵԼԱԿԱՆ. Տ. ՔԹԹԵԼ:

Լ

Լ. Գիր բաղաձայն 'ի կարգէ կրկնա-կաց, անուանեալ Լիւն. բարակ քան զղ. որ եթէ փափուկ հնչեսցի որպէս զլամտա յունաց, յայժամ և նա կոչի յամանց գիւն:

Լ. Լծորդ է 'ի մեզ ընդ Ղ. զի անխտիր գրի լողակ, ղօղակ. լուղիմ, ղուղիմ. լեղի, ղեղի, ևն:

Լ տառն այլոց ազգաց տառադարձութ՛ վերածի ըստ հայոց 'ի Ղ. տե՛ս 'ի տառն Ղ:

Լ, կամ Լ̃. որպէս թիւ, է Երեսուն կամ երեսներորդ:

Ի խորհուրդ անուան տառիս. *Լիւ-նըն լըսել վարդապետէ՝ 'ի ցուցակին բար-կութեանէ: Լիւն՝ լուր տուէ հօր քո խրա-տու. լեր օրինաց մօր քո հլու. Շ. այբուբ:

ԼԱԲԻՒՐԻՆԹՈՍ. Տ. ԼԱՄԲԻՒՐԻՆԹՈՍ:

ԼԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Λαγνία. Luxuria, libido, laxitas. Թուլամորթութիւն. խենե-շութիւն. անառակութիւն. *Սերմներթուք, է որ 'ի յոյժ գիրութէ է, և է որ 'ի կրօնից լագութէ: Եւ եթէ 'ի կրօնից լագութենէ, զնոյն հառաչանս առնել՝ բարիոք երկեւղա-ծութիւն է. Կանոն:

ԼԱԶՈՒԱՐԹ. } գ. որ և ԼԱԶՈՒԱՐԴ.
ԼԱԺՈՒՐԴ. } լաճիվէրդ, լաճիվէրդ, լաճիվէրդ. Ըստ ոմանց նոյն ընդ Գոհազմ. Անուն պատուական քարի, որպէս իտ. La-pislazzolo. և կապուտակ ընտիր գոյն և ներկ, իբր իտ. Azzurro oltramarino. *Լա-զուարթն և զմրուխտն 'ի պղնձագործ ազգէն գոյանան. Ոսկեփոր: *Զառիկ, լաժուրդ, ժանգառ, բուռ՝ կիր, և այլ որ նման է սո-ցին. Վրբ. քէրբ:

ԼԱԼ. ի. գ. որ և տաի 'ի մեզ ՂԱՂ. Այլ պատուական քարի, և գունոյ. զոր ոմանք չփոթեն ընդ շափիւղայ. *Պատուական ա-կունքն . . . որպէս սափիրն. զոր հայք լալ կոչեն. Մոպրն: *Պայծառապարդ լալ ակն 'ի թագի. Գնձ:

ԼԱԼ, ող. Տ. ԼԱՄ, լացի։

ԼԱԼԱԳԻՆ. ա. Κλαυτός. Flebilis. δακρυώδης, lacrymosus. Ուր իցէ լալ սաստիկ. արտասուագին. ողբագին. *Լալագին պաղատանօք աղաչեմաց. Ճ՜Ճ՜։ *Ի լուսանալ լալագին առաւօտին. Լաստ. ծ՟։

Տ. Ուժգին լալով. արտասուօք. *Ասէ լալագին. Վրք հց. ՟Է՟։ *Արդ պաղատիմ ձեր՝ լալագին. Ցհ. որդ։

ԼԱԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Κλαίων. Flens. Լացօղ և ողբացօղ 'ի վերայ մեռելոց. ողբերգակ. լացկան, լալկան. ողբոյըճը, ջիբէան. *Տեսանէ ամբոխ յոյժ, և լալականս, և աղաղակ յոյժ. Մարկ. Է. 38։ *Արգելէք զլալականս։ Արհամարհեցէք զեղերամարս լալականաց. Մանդ. Է։ *Բազմահեծեաց կանանց լալականաց. Նար. ԿԷ։

Կամ Ողբական. լալագին. *Դամբանական ասէ զգերեզմանականն, որ են լալական բանք և ձայնք. Երզն. քեր։ *Աչօք լալական՝ գառնութեամբ կոծին. Գնձ։

ԼԱԼԱԿԱՆՆ. գ. Կարողութիւն լալոյ և ողբալոյ. *Եթէ էր ծիծաղականն գոյեղ 'ի մեզ բաղկացական, սապա և լալականն. վասն զի և նա միայնում մարդոյ գոյ։ Իսկ ծիծաղականն և լալականն ընդդիմակք միմեանց են. Անյ. պորփ։ *Ընդէ՞ր միայն բանականիս է յատագոյ ծաղրականն և լալականն. Երզն. քեր։

ԼԱԼԱԿԱՆՁ. ա. Ուր իցէ կանչիւն՝ գոչիւն՝ ճչիւն լալագին. *Հնչումն ձայնի մարգն աղէխարշ ողբոց, և տղայոցն՝ լալականչ առ անհարեկութեան գոչումն. Հ. ՃԽԻ։

ԼԱԼԱՀԱՌԱՉ. ա. Որ ինչ լինի լալագին հառաչմամբ կամ հեծութեամբ. կականաւոր. *Ողբալին լալահառաչ բառաչմամբ. Սիսիան։

ԼԱԼԱՏԵՂ, ի. գ. } որ և ԼԱԼՕՆՔ.
ԼԱԼԵՏՂ, եաց. } Κλαυθμών. Տեղի լալեաց. ուր լալ իցէ ողբ. *Որպէս ասաց առ Նաւին հրեշտակն 'ի լալատեղին. Լմբ. ող։ *Ել հրեշտակ տեառն 'ի գաղգաղայ 'ի լալեաղն և 'ի բեթէլ. Դատ. Բ. 1։

ԼԱԼԻ, եք, լեաց. ա. Իբր Լացօղ. *Լաց ընդ լալիս ամենայնի. Ղ. Եղե.։

ԼԱԼԻՒՆ. գ. Κλαυθμός. Fletus. Լալն. լալումն. լաց. ողբ. ողբումն. ողբոյըլ. փխ. *Բազում լալիւն եղև ամենեցուն։ Դարձաւ երգ իմ 'ի լալիւն։ Ելաց 'ի լալիւն մեծ։ Ելաց եղեկիւ լալիւն մեծ։ Լային լալիւն մեծ յոյժ։ Մրմնջեաց իբրև լալիւնն յագերայ. ևն։ *Լսեալ զլալիւն մանկանցն. Խոր. Բ. 80։ *Ցայնժամ զընդ ամենայն լալիւնն լան. Նար. ԿՀԴ։

ԼԱԼԻՔ, լեաց. } գ. Տ. ԼԱԼԻՒՆ.
ԼԱԼՈՒԹԻՒՆ. } Κλαυθμός. լաց,
ԼԱԼՈՒՄՆ, լման. } ողբ. *Կատարեցան աւուրք սգոյ լալեացն մովսէսի. Օր. ԼԴ. 8։ *Ընդ երեկոյս հանգիցեն լալիք. Սղ. ԻԹ. 6։ *Վա՜յ վա՜յ... արդ եղիցին լալիք նոցա. Միք. Է. 4։ *Լցաւ լալեօք (կմ լալմամբ). Երեմ. ԽԸ. 5։ *Ողբոց և լալեաց է պարծն այն. Ոսկ. յհ. Բ. 27։ *Լուեցուցանէ զկառուցիւն լալեաց. Մանդ. Է։ *Ձայն կենսականն եղերերգութեան լալեաց բազմութեան։ Թէ զլալեացս ձայն հասուցես. Նար. Կ։ *Զանձայ խափանել 'ի մեռելոյն ըզլեկան լալիւն. Կոչ.։ *Ամենայն փեսայք լի էին բերանք ողբոց լալութեամբ. Ա. Մ. Ա. 28։ *Եղև լալումն և ողբումն մեծ. Յուդթ. Է. 18։ *Յոյժ բազմանայ լալումն ողբոյս. Եղիշ. Դ։ *Անկեալ լալումն աչաց եկեղայս. Նար. ԼԱ։

ԼԱԼՕՆՔ, նից. գ. Որպէս Լալիւն. (գրի և ԼԱԼՈՒՆՔ.) Κλαυθμός. *Պարծանս համարին զլալօնս և զաղաղակս։ Պատիւ մեռելոյն ոչ են լալօնք և աղաղակք. Ոսկ. յհ. Բ. 16։

Եւ որպէս Լալեաղ, կամ տեղի լալեաց. լացք. Κλαυθμών. *Կոչեցաւ անուն տեղւոյն այնորիկ լալօնք. Դատ. Բ. 5։ *Եկեսցես մօտ 'ի լալօնսն։ Լուիցես զձայն շարժման անտառին լալօնից. Բ. Թգ. Ե. 23. 24։

ԼԱԽՈՒՐ, ի. գ. Σέλινον, ινα. Apium. որ և ՆԵԽՈՒՐ ասի. Բանջար կծուահամ և անուշ, որոյ խոշորատերևն կամ վայրին կոչի Նաև կարոս. իսկ մանրատերևն կամ ընտանին՝ կարոս մակեդոնի. ռմկ. Ճաղբանոս. փէրէֆիլ, փէրէմիլ. *Ոչ խմթմիական չոմի, ոչ նեմէական լախուր, որովք երիտասարդքն Թշուառականք պատուեցան ('ի յաղթանակս ողիմպեանս). Աճառ. կնոր։ *Լախուրն խոտ է պարտիզական՝ անուշահոտ և անուշահամ, որոյ անուն յունարէն սելինոյ անուանի. Գաղիան։ *Սելինոն. սիլի վայրի, կամ լախուր. Գաղիան։

ԼԱԽՏ. ի. ևս կմ ով. գ. Նոյն և ռմկ. Գաւազան կամ մահակ գնտածայր. և փոկ կմ մտրակ. Բոզդող, փէյէնէկ, տոփա, գամշը. *Երկաթի լախտիւ հարկանէր զթիկունս նորա. Ոտոհ։ և Հ. Վրք սարգսի։ *Լախտով զմիմեանս հարին. Գնձ։ *Առաքեցեր ինձ փոկ, որ է լախտ։ Պարսիկ վարդապետ, որ լախտով ծեծէ զնա. Կեչառ. ողբոցս։

ԼԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Բառ ռմկ. որ ըստ գրոց ԿՈՆՔ. գրի և ԼԵԿԱՆ, ՂԵԿԱՆ, ԼԿԱՆ. յն. լէգանի. Λεκάνη. լէյէն, լէյէն. *Հրամանն տայ ոսկի լականաւ ջուր պատրաստել առ 'ի լուանալ նմա. Լաստ. Է։ *Լական... լկան. Վրք հց. Ժ։ *Զլեկանն 'ի մէջ բերեալ եդ։ Կառուցեալ զակնն 'ի լականին. Պտմ. աղէքս։

ԼԱԿԱՆԱԳԷՏ. (լաւ ևս, լականադէտ). ա. գ. Գէտ կամ մոգ, որ դիտելով զջուր լականին՝ առնէ գուշակութիւն և հմայս. *Երազագէտք, նշանալոյծք, լականագէտք. Պտմ. աղէքս։

ԼԱԿԵՄ, եցի. ն. Լեզուլ. լափել. *Իբր զշունս լակեն։ Լեզուօքն զջուրսն լակէին. Եղիշ. Դ։ *Լեզուօք լակէին (զջուրն), և ոչ առնաբար ձեռօքացի. Կիւրղ. ել։ *Նախ զջուրն լակեցուք, և ապա կերիցուք զկաշին. և սկսան լակել. Ոսկիփոր։

ԼԱԿԻՇ. Տ. ՂԱԿԻՇ. *Լակիշ անեալ նատէին արտաքուստ։ Ածէին զգերի 'ի լակիշն իւրեանց. Բուզ. Դ. 55։

ԼԱԿՈՆԱՑԻ, ցւոյ. ա. Λακωνικός, ή, όν. Laconicus, a, um. Լակեդեմոնացի. սպարտացի. մանաւանդ Լակոնական. որ ինչ գտանի յերկրի անդ լակեդեմոնացւոց. Տօսալը, Տօսա խէլէ. *Զառ անին արկանելի, և զերիելի (այսինքն զթափանցիկ կատու) լակոնացի. Եզ. Հ. 22։ *Ոսկեհուռն մետաքսիք, և լակոնացի զարդուք։ Ծիրանիս, և երևելի լակոնացի. Յհ. կթ։ *Լայրծոտ լակոնացի և արաբացի վիմաց. Մագ. ԻԸ։

ԼԱԿՈՏ, ի, կամ լակոտոյ. գ. (առաւել ռմկ.) Ձագ շան. սկունդ։ Վրդն։ *Ընդդէմ սորա յարեաւ գագուլոս, որ թարգմանի լակոտ. Մարբին։

ԼԱՃ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Ուսար. *Լաճ, կորիճ, որդի. Ոսկիփոր։

Իսկ Թ. լաճ. ռմկ. լճճ, և լոք, է թան. կերակուր խոտ և թանձր. որպէս և ոսկոտ լակոտաց։

ԼԱՄ, լացի, լա՛ց. ն. ... Κλαίω. Fleo, ploro, lamentor. Արտասուել. ողբալ. աշխարել. սգալ. կոծել. ողբայոգ. *Ձայն բարձեալ մանկանն՝ լայր։ Ամբարձ զձայն իւր եսաւ, և ելաց։ Ելաց զնա հայրն իւր։ Լայի զժողովուրդս զայս։ Մի լայք 'ի վերայ իմ։ Լալ լալիւն մեծ, կամ 'ի լալիւն մեծ. ևն։ *Զայսպիսի լուսաւոր կեանս յիմարութիւն է լալ և սգալ. Մանդ. Է։ *Զանձցեալ աւուրս հեղգութեան մերոյ լացցուք. Սարգ. յկ. Է։ *Ելայ առ նմին և զերուսաղէմ մոլեալ։ Հեծութեան լալոյ. Ապաքինեամ 'ի լալոյս. Նար։

ՁԼԱԼ ԱՌՆՈՒԼ. Ողբս առնուլ. *Զլալ առնոյր, կական բառնայր. Ճ. Ա։

ՁԼԱԼ ՀԱՐԿԱՆԻԼ. Ի լաց և յողբ հարկանիլ. յարտասուս ցնդիլ. *Զլալ հարան։ Զլալ հարկանէր. Ճ. Ա։

ԼԱՄԲ, ի, աց կամ ից. գ. Θήκη. Theca. որ է տեղի գնելոյ զինչ. ընդունարան, և ազոյգք. (լծ. և λαβή, ունելիք. բառնալիք.) որպիսի են և օղամանեակքն յորս ձողք կամ լծակք մխին՝ 'ի բառնալ զբառնալիսն. հալգա, թէլքէ, գուլփէ. *Եւ եղիցին օղամանեակքն լամբք լծակաց. Ել. ԻԷ. 27։ *Լամբք լծակացն, որ է բառնալիք. Վրդն. ել։

ԼԱՄԲԱՏՔ, տաց. գ. Բառ յն. լամփատէս. Λαμπάδες. Lampades. այսինքն ղամպարք, ջահք. նմանութիւն՝ Զահանմամն լոյս երևեալ յօդս. *Բազում և այլ երևութացեալ տեսակք լինին՝ լամբատք կոչեցեալ. ևն. Արիստ. Ե։

ԼԱՄԲԱՐ, կամ ԼԱՄՊԱՐ, ի, աց. Տ. ՂԱՄԲԱՐ. որպէս յն. Λαμπάς. *Լուցանէին իբր լամբարս հրոյ։ Ած զերկնայինսն ծագեաց լամբարս. Փիլ. լին. Դ. 15։ *Ի բերանոյ նորա լամպարք բորբոքեալք։ Իբրև զլամպարս հրոյ. Յոբ. ԽԱ. 10։ Զաք. ԺԲ. 6։

Կամ որպէս յն. Λαμπτήρ, որ է լապտեր. *Լամպար (կմ ղամբար) ամպարըշտաց՝ մեղք. Առակ. ԻԱ. 4։

ԼԱՄԲԵԼ. ն. Որպէս թէ ունելով զլամբ քեն՝ 'ի վեր կամ 'ի վերայ առնուլ. որ և ՃԱՆՃԵԼ. այսինքն Ըմբռնել. որպէս յն. լամվանօ, Λαμβάνω, այսինքն առնուլ. բառնալ. Հին բռ։ *Չա՛ր են (մեղք) այնոցիկ, որ լամբեալ յինքեանս՝ զերդեալ ունին. և դիւրին այնոցիկ են, որ ապաշխարութեամբ 'ի բաց թօթափեն. Կոչ. Բ. (հին առ. բարձեալ։)

ԼԱՄԲԻՒՐԻՆԹՈՍ. } գրի և ԼԱԲԻՒ-
ԼԱՄԲՐԻՆԹ, ի. գ. } ՐԻՆԹՈՍ, ՂԱԲԻՒՐԻՆԹՈՍ, ՂԱՄԲԻՒՐԻՆԹՈՍ. Բառ յն. Λαβύρινθος. Labyrinthus. Տեղի բազմաշաւիղ ոլորտացեալ. դիւրամուտ, այլ դժուարելանելի. որ 'ի մէջ ասի Բաւիղ բաւզականձև. *Լամբիւրինթոս կրետացի դժուարաւ արտաքս ելանելի, և դժուարին պատասուածովք. Առ որս. ԼԸ։ *Դժուարին էր ելանել 'ի լամբիւրինթէն. Գաղիան. անդ։

ԼԱՅՆ, ի, ից. ա. Πλατύς. Latus, a, um. Ընդարձակ ըստ աջոյ և ձախոյ տարածութեան. տարածեալ ըստ կողմանցն, իրօք կամ նմանութեամբ. յն. էնլի, կէնիշ, էայըմլը, ըօլ. *Զբաժակն քեռ քո արբցես՝ զխորն և զլայնն. Եզեկ. ԻԳ. 32։ *Պնդեալ երկուս հորս՝ յոյժ քաջախորս, և սատակայես լայնս. Խոր. Գ. 32։ *Լայն իմն միջոցաւ իսպառ որոշեալ. Նար. ՂԳ։ *Բարձր և լայն հաստական. Ագաթ։ *Լայն և ճոխ բանիւ. Նխ. ա. Ա.

Տ. Որպէս Լայնաբար, կամ Ճոխաբար. *Ղուկաս լայն և ընդարձակ գրեաց, զի և պօղոս յորդորեալ էր 'ի բանս. Տօնակ։

ԼԱՅՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Πλατύτερος. Latior. Առաւել կամ յոյժ լայն. ընդարձակագոյն. ճոխագոյն. *Զլայնագոյն և զանպարագիր կալուածս նոցա տե-

սանելով վայրացն. Գէս: *Մօրուք կասարեալ, և լայնագոյն. Վրդ. սոփ: *Վասն այսորիկ տարցեալ է յայնագոյն 'ի լայնագոյն պատասխանիսն. Բրս. հց:

Ն. Ծախագոյնս. լինել. Πλατυτέρως, ρον. Latius. *Լայնագոյն ես, և պարարտագոյն պատմել: Զնոյն լայնագոյնս և պարարտագոյնս ես ասել. Կոչ. ծդ. ե դ: *Լայնագոյնս ես վասն այսորիկ պատմէ մեծ քերթողն. Արծր. ա. 2:

ԼԱՅՆԱԴԷՄ. ա. Լայն և տափարակ գիմօք. Էբէոշ լայն. Էնլի սուրաթլը. *Ժանդասանսիլ ժայռհերես լայնադէմ անհուն բազմութենն. Կողլանք:

ԼԱՅՆԱԹԵՒ. Տ. ՄԵԾԱԹԵՒ. Μεγαλοπτέριγος. *Արծուին մեծ՝ լայնաթեւն երկայնատարած. Յով. ես:

ԼԱՅՆԱԼԱՆՋ. ա. Որոյ լանջք են լայն, կուրծք կամ նմանութք. *Ի ծովս ընթանային, 'ի թեւս թեւթեւս թռչէին, յերիվարս փայտակերպս եւանէին ('ի նաւս), զերասանսս լայնալանջս (զղեակս) ըմբռնէին. Ճ. Ը:

ԼԱՅՆԱԼԻՃ. ա. Εὔκυκλος. Bene curvatus. Մակդիր աղեղան՝ որ միջին լիճն, այսինքն ծոցն է լայն և ընդարձակ, վասն մեծութեն կամարին, և վասն ուժգին պրկման 'ի զօրաւոր բազկէ. *Իբրև 'ի լայնալիճ աղեղանէ յամպոցն ստոյգեն 'ի նպատակս. Իմ. Ե. 22: *Լայնալիճ աղեղամբ: Ի լայնալիճ աղեղնաւորաց նետոյց: Զնետաձիգս 'ի լայնալիճ աղեղանց. Ցհ. կԲ: *Առեալ զհաստատեալ աղեղն իւր, և լայնալիճ գրգիռ կորովակի փրթուցեալ. Ոսկեբ:

ԼԱՅՆԱԼԻՃՆ. գ. Աղեղն լայնալիճ. *Լի քարշէ պինդ զլայնալիճն: Քարշեալ ամն զլայնալիճն: Ըզլայնալիճըն լի քարշեալ. Խոր. ա. 10: Արծր. գ. 8: Շ. Վէպ:

ԼԱՅՆԱԼԻՐ. ա. Լայն լիւ իւրով. լայնատարած. *Իբր 'ի լայնալիր մարգաց, և 'ի հովտային լերանց հաւաքեալ. Առաք. ա. 1:

ԼԱՅՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Ընդարձակամիտ. երկայնամիտ.. լանսիրփ. կէնիշ էյուրէկլի. *Սէր երկայնամիտ է ... անդորրամիտ, և լայնախորհուրդ. Մծբ. ծԲ:

ԼԱՅՆԱԾԱՒԱԼ. ա. Լայնատարած. ընդարձակ. համատարած. *Լայնածաւալ անդի. Շար: *Ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու. Նար. յԷ: *Եղեմական աղբերն բղխեալ լայնածաւալ ընթացիւք. Երգ. լոււ: Իսկ փոքր. *Ընդ բազմաց լայնածաւալս գիտնական բանիս... խմա, ընդարձակ գրութիւս:

ԼԱՅՆԱԾԻՐ. ա. Որոյ ծիրն է լայն և ընդարձակ. համատարած. *Լայնածիր գոգոյ աշխարհամած ծովուն ովկիանոսն. Ոսկ:

ԼԱՅՆԱԿԱՄԱՐ. ա. Լայն կամարաւ. որպիսի է լայն գօտին. *Զլայնակամարն ոչ զկրծիւքն (կամ զկրծիցն) կապեալ, այլ՝ գօտի ընդ մէջ իւր կապեալ. Ոսկ. յհ. ա. 1: յն. լով՝ գօտի:

ԼԱՅՆԱԿԱՅԼԱԿ. ա. Լայն կայլակօք. տաւատահատ. յորդահոսան. *Վտակք լայնակայլակք ջրականաց գետոց յորդաբուղխս ուղխից. Նար. Խէ:

ԼԱՅՆԱԿԱՆ. ի, աց. Տ. ԼԱՅՆ. *Լայնականն ծիր: Լայնական ծոց եկեղեցւոյ. Նար. ծԷ: Վրդն. Էրգ:

Նմանութք ասի. *Լայնական հնարք, անձկական պայման: Զլայնական գիւրին խածմունս. Նար. գ. ԽԵ:

ԼԱՅՆԱԿՕՍ. ա. Ն. Լայն և ընդարձակ ախօսաւ. *Եղն (օրէնակի) 'ի զուկաս, որ հանդարտ և լայնակօս ասէր զոճ աւետարանին. Նչ. Եղծ:

ԼԱՅՆԱՁԻԳ. ա. Ձգեալ ընդ լայն. լայնատարած. *Լայնաձիգ հեռաւորութք, և ընդարձակ միջոցաւ. Նար. կսա:

ԼԱՅՆԱՁԻԳՔ. գ. Ընդարձակ տարածութիւն. *Սոփոկղէս ասէ, մի է ամ, որ արար զերկինս, և զլայնաձիգս երկրի, և զծով. Ոսկէփոր:

ԼԱՅՆԱՃԱԿԱՏ. ա. Որոյ ճակատն է լայն. *Լայնաճակատ, լայնապատկեր. Աղուոր:

ԼԱՅՆԱՄԻՋՈՑ. ա. Լայն միջոցաւ. լայնանիստ. *Զաշտաբանն հաստահիմն լայնամիջոց. Վրդն. ծն:

ԼԱՅՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πλατύνομαι. Dilator. Լայնիլ. տարածիլ ընդ լայն. ընդարձակիլ. և Ստուարանալ. լաննալ, Թեծնալ. Էնլէնմէք, պօլլանմագ. *Դարձեալ վերստին լայնանայ (ծով). Արիստ. Յ: *Գիրացաւ, ստուարացաւ, և լայնացաւ. Օր. լԲ. 15: *Զլայնացեալ թիկունս փափկութեն՝ ճգնութեն հոգիացուցանես. Լմբ. ող:

ԼԱՅՆԱՆԻՍՏ. ա. Որոյ նիստն կամ դիրքն է լայն և ընդարձակ. Էայըմլը, Էութըմլը. *Լայնանիստ ծով, աւեք կամ դաշտ, կալ, կամ բրգունք. Խոսր: Ագաթ: Վրդն. ողփ. Նիւս: Արծր Ե. 7: *Լայնանիստ մեծութք. Վէցօր. Ե:

ԼԱՅՆԱՊԱՏԿԵՐ. ա. Լայն պատկերաւ դիմացն. լայնադէմ: Աղուոր:

ԼԱՅՆԱՊԱՐԱՆՈՑ. ա. Լայն պարանոցաւ. *Իժն, կամ վիշապն քուջալանջ և լայնապարանոց. Փիլ. Նիւս. յորմէ և ՃՃ:

ԼԱՅՆԱՋԻԼ. Տ. ԾՄՈԼԱՋԻԼ. *Յակոբ մարտեաւ, և ընդարմացաւ լայնաջիլ անդամոյն առ 'ի նշանակ մարմնոյ տկարութե. Դամասկ:

ԼԱՅՆԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Լայն սաղարթիւք. *Լայնասաղարթ տերևօք. Տօնակ:

ԼԱՅՆԱՍՓԻՒՌ. Տ. ԼԱՅՆԱԾԱՒԱԼ. *Լուսաւորել առ հասարակ զամենայն լայնասփիւռ լուսաւորութք. Վեցօր. Դ: *Հոգիանիւթ գործի լայնասփիւռ. Թէոդոր. կսա:

ԼԱՅՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ ընդ լայն. ընդարձակատարած. համատարած. լայնածաւալ. լայնաձիգ. *Լայնատարած եփրատ, կամ օդ, կամ գետոյն, կամ ընդարձակութե. Խոր. Բ. 76: Խոսր: Նար. հԲ. Ն ծգ:

ԼԱՅՆԱՏԱՐԱԾՈՒՄՆ. գ. Ընդարձակ տարածութի. *Հիմնեցոյց զհաստատականոյց լայնատարածութիւն գետնոյս 'ի վերայ մեծանանցն ջուրց. Սարգ. ա. պ. Բ:

ԼԱՅՆԱՏԱՐՐ. ա. Լայն և ընդարձակ տարերբք, այսինքն գրիւք, տարածութք, մեծութք. լանասըրյալ. *Լայնատարր հետովք խաղեցայ: Լայնատարր հանդստարան. Նար. Խ. յԲ:

ԼԱՅՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πλατύνω. Dilato. Լայնել. ընդլայնել. ընդարձակել. յերկարաձգել. լանըէնէլ, Թեծըէնէլ. Էայմագ, պօլլաթմագ, աչմագ, ուզաթմագ. *Ծով լայնացուցանէ զգետսն, բաղում ինչ գոչէ, և թքանէ զփրփուրն արտաքս. Պիտոյ: *Արեգակն՝ երբեմն ժողովէ, և երբեմն լայնացուցանէ զլոյս աւուրցն. ՃՃ:

ԼԱՅՆԱՓՈՂՈՑ, ի, աց. գ. Πλατεία. Platea. Փողոց լայն և ընդարձակ. հրապարակ. պողոտայ. փէնլան Էօլու, և Թէյտան. *Ընթանան ամենեքին՝ կամ ըստ լայնափողոցս, և կամ ըստ նեղափողոցս. Նիւս. կազմ:

ԼԱՅՆԱՓՈՂՈՑ. ա. Լայն փողոցիւք. Լէնիշ սօգագլը. *Արկին հիմն քաղաքի, արձակահիմն, լայնափողոց. Վրդն. ողփ:

ԼԱՅՆԵՂՆԳՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լայնեղունգն գոլ. *Որպէս լայնեղընգնութիւն մարդոյ. Դամասկ:

ԼԱՅՆԵՂՈՒՆԳՆ, կամ ԼԱՅՆԵՂՈՒՆԿՆ. ա. Որոյ լայն է եղունգն. որպիսի է մարդն 'ի մէջ ամենայն կենդանեաց՝ բաց 'ի կճղակաւորաց. լան ըղունկ ունեցօղ. Էնլի Թըրնագլը. *Մարդ է ուղորդագնաց լայնեղունգն. (կմ՝ լայնեղունկն). Սահմ. գ: Անյ. որոշ: Դամասկ:

ԼԱՅՆԵՄ, եցի. ն. Πλατύνω. Dilato. Լայնացուցանել. ընդարձակել. լանըընէլ. Էայմագ. *Լայնեցին դժոխք զանձինս իւրեանց. Ես. Ե. 14: *Պարիսպն բաբելոնի լայնեցաւ. Երեմ. ծԱ. 58: *Լայնեն զգրապանակս իւրեանց. Մտթ. ԻԳ. 5:

ԼԱՅՆԵԼ. Անդորր առնել, գիւրել. *Եթէ լայնես նեղութենս, անդորրիչ ես. Նար. հԴ: *Տրամմութի նեղէ զմարմինն, և ուրախութի լայնէ և ընդարձակէ. Բրս. մրկ:

ԼԱՅՆԵԼ. Բանալ. պարզել, յայտնել. աչմագ, ղէյան էթմէք. *Լայնել քեւ բարի զխորութի ծածուկս խորհրդոց. Նար. ղգ: *Լայնէր տառաջի իմ զծածուկն գործս և զխորհուրդս. Լմբ. ող:

Որպէս և կր. պէսպէս նմանութեամբք. Էայըլմագ. *Մի լայնիր չրթամբք քով. Առակ. ԻԴ. 28. այսինքն մի ընդարձակեր զբանս շատախօսութբ, կամ մի լինիր անդուռն բերան: *Լայնեցաւ ամենայն անցաւորաց ճանապարհի ». յն. բացեր ըըշարունս. Եզեկ. ծԴ. 25:

ԼԱՅՆԵՐԵՍ. ա. Լայն երեսօք. լայնադէմ. լայնապատկեր. *Ոմանք տգեղք են, լայներեսք, սպիտակ. Խոր. Յ:

ԼԱՅՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԼԱՅՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, և ԼԱՅՆԵԼ. *Լայնեցուցանել զբարբառ չրթանցն շատախօսութբն. Լմբ. առակ:

ԼԱՅՆՇԻ. ա. Լայն ձեւով. տափարակ. լանկէկ, փաթալէկ. *Թռչուն ջրասէր... ունի ոտս լայնշիս մաշկեղէնս, զի լիցի նմա 'ի ջուրն 'ի նմանութի զեկաց. Վեցօր. Է:

ԼԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλάτος. Latitudo. Տարածութի ընդ լայն, կամ կողմնական սատի և անտի. ընդարձակութի ըստ լայնութե. Էնլիք, էնի, կէնիշլիք. *Լայնութի տապանի, կմ՝ տապանակի. պատկերի, տաճարի, երկրի, երուսաղէմի, գերեզմանոյ, ծառոյ, ևն. տես 'ի սբ գիրս:

Կամ Մեծութի որպիսի և իցէ. *Լայնութի ծովու. Ցհ. կԲ: *Ի տարածութե լայնութե քարանձաւի չափեցից. Նար. Ի:

Նմանութք. *Ո՞չ դու այն ես, որ տաչեցեր զլայնութիւն, վանեցեր զվիշապն. Ես. ծա. 9. այսինքն զառատութի հզօրութե: *Մտաց լայնութի, որչափ երկին 'ի վերայ երկրի. Խոր. ա. 8: *Անչափ լայնութի փառաց: Լայնութի անկնալութեն ամենեցին խաղաղ ամփոփեալ. Նար. ծՂԴ:

ԼԱՅՆՈՒՑՔ. նոյն է վ. *Սակաւիկ ինչ 'ի լայնուցս բարձին յամօլայջին մերձեցաւ. Կիւրղ. ծն:

ԼԱՅՔԱ, կամ ԼԱՔԱՅ. ի. գ. որ և ՂԱՔԱՅ. Ներկ հօղային՝ բացագոյն կարմիր, որով 'ի գոյն պայծառ ներկին մորթք, ևն. լաքա. (ուստի և լքօք, է գոյն բացագոյն կարմիր). *Քանզի պատուեալ է առ ալանս մորթ կարմիր, լայքա շատ և ոսկի բաղում տուեալ 'ի վարձանս, առնուզաւկէկն օրէորդն ամուսնիկ. այս է (յերգս) ոսկէօղ չիկափոկ պարանն. Խոր. Բ. 47:

ԼԱՆՋԱԲԵՐՁ. ա. Բարձր լանջօք. և Բարձր ըստ նմանութե լանջաց. *Ի մէջ տանն որոյ 'ի յառաջկէն յերիս և 'ի չորս կանգունս 'ի վեր կոյս գեղեցիկ շինեալ լան.

լանջերձ »։ յն. θωρακείου τρόπου, ըստ օրինակի լանջաց, կամ զրահի, կամ մարտկոցի. Փիլ. փեսայն ։

ԼԱՆՋԱԳԵՂ. ա. գ. Որ ինչ գնի 'ի գեղեցկութիւն և 'ի զարդ լանջաց. *Միթէ մոռասցի՞ հարսն զզարդ իւր, կամ կոյս զլանջագեղ կամար իւր. Երեմ. Բ. 32. յն. միթառ, լանջակապ, կամ կրծկապ. Στηθοδεσμίς. Fascia pectoralis. *Լանջագեղ մանեակ 'ի պարանոցսն արկանեն (հարք որդւոց). Լմբ. առակ ։ *Մանեակ պարանոցի՝ զարդ է կանանց, զոր լանջագեղ կոչեն, որ 'ի պարանոցի արկեալ հասանէ մինչև 'ի լանջսն. Նչ. Եղէկ ։ *Լանջագեղօք զարդարեալ զնա. Մագթ. Ճահկ ։

ԼԱՆՋԱԿԻՑ. ա. Որ փարի զայլով լանջ ընդ լանջ կից լինելով. գրկախառն. *Գրկախառն լանջակից եմ քեզ »։ յն. գրկախառնիմ. συμπλέκομαι, complector. Ոսկ. ա. փիլ. ԺԵ ։ *Ոչ լանջակից և գրկախառն հօրն կայուցանէ. Վրք հց. ԻԿ ։

ԼԱՆՋԱԿՈՂՄՆ, ման, անց. գ. Այն կողմն լերին՝ որ ըստ գրից կամ ըստ բարձրութեան ունի զնմանութիւն լանջաց. *Ի լանջակողմանսն, կամ 'ի սարահարթ տեղիս ։ Ընդ քարաժեռ կողմնս տեղիս լանջակողմանցն ։ Ի վերայ բարձրաւանդակի լանջակողմանս ։ Ի փոքր լանջակողմանն ։ Ի լանջակողմանն լերինն. Փարպ ։

ԼԱՆՋԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Περιστήθιον. Pectorale. Վակաս լանջաց քահանայապետին, որ և Տախտակ կամ Բանեակ կոչէր. *Ցաղագս լանջանոցին, և երկուց ականցն, որ 'ի վերայ գլխոց ուսոցն. Փիլ. քհ. Գ. որ է որպէս փոխուրար քահանայի ։

Եւ Զարդ լանջաց տիկնայց. *Զկուսանաց հոյլսն մաքրենոց (այսինքն մաքրոց), որք յարմարին կոյս քեզ լանջանոց. Գնյ ։

ՎԱԿԱՍ ԼԱՆՋԱՆՈՑ կոչի և Ուրարն սարկաւագաց. *Սարկաւագացն աստիճան ... ունի զվակասն լանջանոց 'ի վերայ աահեակն ուսոյ միայն. Լմբ. պտրգ ։

ԼԱՆՋԱՊԱՀ, ի, աց. ԼԱՆՋՊԱՆ. և ԼԱՆՋԱՊԱՆԱԿ. ա. գ. Περιστήθιος, ον. Pectoralis, le. Պահպանակ լանջաց զինուորական. զրահ կրծոց. կէօյիւս ճէպէսի, կէօյիւսլիւք, կէօգիւսլիւք, օնլիկ. *Լանջապահ պղնձի տախտակացն ։ Զերկաթի տախտակեայ լանջապահս. Ցհ. կԲ ։ Առծր. Ա. 5 ։ *Բարձապանօք մորթեղինօք, և լանջապանօք զմարմինս իւրեանց պնդէին. Պղմ. աղէքս ։ *Լանջապանակ երկաթագամ տախտակօք կրծիցն. Ցհ. կԲ ։

ԼԱՆՋԱՏԵՍԻԼ. ա. Որ ինչ ունի զտեսիլ կամ զձև և զնմանութիւն լանջաց. *Ապատնկած լանջատեսիլ և 'ի վերայ սորա. Փիլ. քհ. Գ ։

ԼԱՆՋՔ, ջաց, ջօք կամ ջիւք. գ. Στῆθος. Pectus. Կուրծք. լայն գիրք մարմնոյ յառաջոյ՝ 'ի պարանոցէ մինչև 'ի սկիզբն վերին փորոյ, 'ի մարդիկ և յանասունս. կէօյիւս, կէօքս, սէտր, ճէհճա, օնէ, և կէրտան. *Ձեռքն և լանջքն և բազուկք իւր արծաթիք ։ Մէջք նորա և բարձք պղնձիք ։ Փոքր մի հանգուցանիցես զձեռն քո 'ի վերայ լանջաց ։ Անկեալ զլանջօքն յմի ։ Զվակաս զուստք և զլանջօք »։ Կամ 'ի վերայ լանջաց և որովայնի քո գնասցես ։ Դու ազուցեր ձիոյ զօրութիւն, և փառս լանջաց նորա զյանդգնութիւն »։ Տես և ԵՐԲՈՒԾ ։ *Որ առ լանջօքն են մասունքն հոգւոյն, իբրու աւաջնորդաց հետևին. Պղտ. փիլ ։ *Առ լանջօքն, ուր և սիրտն մխի. Փիլ. այլաբ ։ *Ընդ քայլս պերճութե

լանջացն. Նար. ԾԳ ։ *Ցմի թագաւորին վակաս լանջաց մի յոմ հաննեսս. Շար ։ *Զլանջիւք երիվարին առեալ. Խոր. Բ. 82 ։

ԼԱՇԿԱՄԱՇԿ. ի, աց. Տ. ԼԵՇԿԱՄԱՇԿ. Μηλωτή. *Շրջեցան լաշկամաշկօք և մորթովք այծենեօք. Եբր. ԺԱ. 37 ։

ԼԱՇԿԱՐ, ի, աց. գ. պ. Լէշքէր. Թ. լէշքէրի. Թ. ասքէր. Զօր. զօրականք. գաս զինուորաց. *Անձուկ լաշկարս վառտախտարակ արարեալ՝ այսրէն դարձուցանէր. Եղիշ. Է ։

ԼԱՊՏԵՐ, ի, աց. գ. յն. Λαμπτήρ. Lucerua, որ է ճրագ. այլ 'ի մէ գիրս՝ Λαμπάς. Lampas, fax. Անօթ ճրագի որ 'ի ձիթոյ և 'ի պատրուգէ. ճրագ. կանթեղ. տես և ՂԱՄԲԱՐ. ֆէնէր, ըըըգ, գանտիլ. *Առին զլապտերսն ։ Առին և ձէթ ամանօք ընդ լապտերս իւրեանց ։ Կազմեցին զլապտերս իւրեանց ։ Ահա շիջանին լապտերքս մեր ։ Ջահիւք և լապտերօք և զինուք ։ Եւ էին լապտերք բազումք 'ի վերնատանն. ևն ։ *Ի ջահիցն և 'ի լապտերաց ։ Առ նուազութիւն իւղոյն լապտերաց. Պիտ ։ Նար. Է ։

ԼԱՊՏԵՐԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Որ ունի և կրէ զլապտեր՝ իրօք կամ նմանութեամբ. *Հաւատոց լապտերակալ առաքինի. Ոսկ. 'ի ղկս ։

ԼԱՋՈՒԱՐԴ, կամ ԼԱՋՎԱՐԴ, ի. Տ. ԼԱԶՈՒԱՐԴ, և ԼԱԺՈՒՐԴ. *Պալխ և պատուշխան, ուստի գեղեցիկ լաջվարդ ելանէ. Վրդն. Ծ ։

ԼԱՍՏ, ի, իւ, ից կամ աց, իւք. գ. Σχεδία. Ratis, navis subito facta. Կազմած փայտեղէն 'ի խաղացուցանել 'ի վերայ ջրոց. շարք տախտակաց և գերանաց վարեալք ընդ ջուրս. նաւ տափարակ, կամ մր և է ձեռով կազմեալ. որ և ԼԱՍՏԱՓԱՅՏ, ՏԱՊԱՆ. սալ, սալլ, սալտձէ. (լծ. և քէրաստէ.) *Եղևնափայտ և մայր իջուսցեն ծառայք իմ 'ի լիբանանէ 'ի ծով, և ես արարից զնոսա լաստս 'ի ծովու ։ Հատանեմք զփայտ, և ածցուք զնոսա ընդ ծով լաստս 'ի յոպպէ. Գ. Թգ. Ե. 9 ։ Բ. Մն. Բ. 16 ։ *Շրջեալ ընդ ալիս գոյզն լաստիւն ապրեցան. Իմ. ԺԴ. 5 ։ *Լաստին դադարք (նաւահանգիստ) վիմօք խցաւ ։ Ի ջրահեղձոյց դարու՝ ընդ հովանաւոր մածուածով լաստիւն ապահեցան ։ Հեռս շաւղաց երթևեկութեանց փայտակերտ լաստաց. Նար. ԻԴ. ՅԷ. և ԽԸ ։

Եւ Տախտակ կամ տախտ ոռպխեի և իցէ. որպէս ողնայարնաւու, և մահիճք 'ի տախտակէ, ևն. *Լաստ հիմանն հաստատութեան ընկղմեցաւ. Նար. ԽԷ ։ *Լուեալ 'ի խցի ղասերին իւրոյ՝ միխիթարելով լաստիւն, յուսամ'ի կենդանութեան իւրում ելիրոսինէ գնէր յառակի. Վրք հց. ԻԿ ։

ԼԱՍՏԱԿՈՏՈՐ ԱՌՆԵԼ. Կոտորել և քայքայել զկազմածս (որպէս զլաստ քայքայեալ). *Ծանրաբեռն ծանրութեն մեղերին լաստակոտոր զգուշս մաղոյն առնիցէ. Վեցօր. Է ։

ԼԱՍՏԱՓԱՅՏ, ի, ից. գ. Σχεδία. Ratis. որ և ԼԱՍՏ. Կազմած փայտեղէն նաւաձև. մանաւանդ՝ Տապան Նոյի. *Ցոյս աշխարհի 'ի լաստափայտն ապաւինեալ՝ եթող աշխարհի զաւակ լինելոյ. Իմ. ԺԴ. 6 ։ *Դոյզն լաստափայտիւն ապրին. Լմբ. ԻՄ ։ *Ձեռն 'ի գործի արկանէին, և լաստափայտս որոնէին. Ներս. Մոկ ։ *Նիստ 'ի վերայ լաստափայտի հաւատոյն. Սանահն ։

ԼԱՍՏԵՄ, եցի. ն. (լծ. ընդ հյ. պատրաստել. և պ. արաստէն). Παρατάσσω, ττω. Instauro. Հաստել որպէս զլաստ. կառուցանել. հանդերձել. կազմել. կարգել. լաթմագ, գուրմագ, հաղըրլամագ. *Ի ջրոց զառ ոտեղծիչն առեղծ պատրաստականօք, հաստեալ բազմակին մանուածով. Մագ. ԾԷ ։ *Կառք և երիվարք ճակատեսցին, և լաստեսցի իբրև զհուր 'ի պատերազմ. Երեմ. Զ. 23 ։ *Որոյ աւետարանն իսկ զաշխարհս ամենայն առ հասարակ լաստեաց. Ոսկ. յհ. Ա. 1 ։ *Եթէ պօղոս զայսչափ վայրս լաստեաց, զմասն ած՝ թէ և այլքն որչափ ինչ գործեցին. Բրս. մրկ ։

ԼԱՍՏԵՆԻ. ա. Ցարմար 'ի կազմել ըղկազմածս. որպէս զլաստ, ևն. *Սաերջ ծառք, եղևն լաստենի. Բռ. օփէք. ԼԻՀ ։

ԼԱՏԱՆ. գ. Բառ ռմկ. լատէն. իտ. Ladano. Նիւթ անուշահոտ, որ և ԱՂԱՆԳԱՆՈՑՆ ասի. *Դիցէ 'ի բուրվառն հուր. և 'ի հուրն դիցէ լատան, և կնդրուկ, և զմուռ. Մաշտ. ջահկ ։

ԼԱՏԻՆ, ի, աց. Λατίνος, η, ον. Latinus, a, um. որ և ԼԱՏԻՆԱՑԻ. Ազգ հռովմայեցւոց յիտալիա. Տես բռ. յոկ. ան ։

Ասի և որպէս ա. Լատինական. *Գոցա 'ի լատին բարբառ եզական լինել զբառս զայս. Երզն. Քրկ ։

ԼԱՏՐԱՏԵԼ. գ. Բառ լտ. Latro, latratus. այսինքն Հաչել. ըստ վերծանելոյ Լեհացւոյն 'ի Մծբ. ԺԳ. *Առեն սրտիւ, և լատրատեն չրթամբք »։

ԼԱՐ, ի,ից. ես և րոյ, րաց. օք, եօք. գ. Σχυνίον, σπαρτίον. Funiculus, funis, filum. Առասան. պարան 'ի կանեփոյ կամ յայլ նիւթոց. ապաւանդակ. տոռն. չուան. թել. իփ, սիճիմ, ըէսէն, գէննար, օրղան, հար, տար, փաա, բէլ. *Հատին զլարս կրին ։ Զլարեօքն ծիրանեօք ։ Լար արծաթոյն ։ Իբրև զլար կարմիր են շրթունք քո ։ Լարս ձգեցին որոգայթ ոտից իմոց ։ Ի ձեռին իւրում ունէր լար երկրաչափ ։ Մասն ժառանգութեան իմոյ լարով չափեցաւ ։ Դնիցես նշանակ զլարդ կարմիր ։ Ո՞վ արկ 'ի վերայ դորա լար ։ Ի ձեռին նորա էր լար շինողաց. ևն ։

Սոյնպէս և յայլ գիրս ընդհանրապէս ասի. *Զլար կամրջացն կտրել. Առծր. Բ. 3 ։ *Ոմանք զլարիւ կամ զլարիւք (այսինքն ըղկախեալ չուանօք) անկեալ ննջէին, ոմանք յոտանաւոր ոքնութեամբ զգիշերին անցուցանէին. Եփր. պհ ։ Մանդ. Գ ։ *Ցանխըղելի լարս պարանաց երկարագունից. Նար. ՅԻՂ ։ *Կտրեա զլարսն, և ոչ ըմբռնիս յորոգայթն. Ոսկ. գծ ։ *Որպէս լար պարսից՝ զգաստից միոջ լարին 'ի կամս քմի. Հ. մամ. ասոկ ։ *Ըստ երկայնաձիգ լարի. Լմբ. Ժղ ։ *Ահա լարս այս խեղդման ընդ իս ։ Տեսցէ զինքն յերեքկին լարոյն դառնապէս խեղդեալ. Վրք հց. ԺԲ ։ ՃՃ ։ *Որպէս զոչխարս մորթէին, լարս 'ի թիկանցըն հանէին. Գր. տղ. ԽԷՄ ։

ԼԱՐ, 'ի պէտս չափոյ. որպէս որմնադրացն, երկրաչափից, և որոց 'ի նոցին ասի. ըըրէը. հէնտար. բիըէ. սիճիմ, իփ. *Որմն քանոնի՝ հիւսան, և լար՝ որմածուն. Սարգ. յկ. Բ ։ *Զլար ճարտարութեան շինողաց 'ի ձեռն առեալ՝ հիմունս յօրինէր. Ագաթ ։ *Ցորոյ վերայ լար եդեալ՝ չըջէ զպարիսպն շուրջանակի. Առծր ։ *Իբրև կարօտ չափոյ, և լարաց որմոյ. Լծ. կոչ ։

ԼԱՐ. Միջոց չափեալ լարիւ. որպէս ասպարէս, մղոն, ևն. *Անցաք գնացաք լարս երկոտասան ։ Եւ 'ի մօտանեւն մերում լարօք հնգետասան. Պղմ. աղէքս ։ Առծր. Ա. 3 ։

ԼԱՐ. Որոգայթ լարեալ լարիւք. հաղք. թակարդ. իմէք, փուղագ. *Կարեսցի լար խաբէութեան 'ի մահ որսողին ։ Զլարն չէ արժան թողուլ, զի բազում ինչ այն է, որ լարիւս թակարդի. Նար. Ղ. և ԵՐԳ ։ *Պահէ զքեզ և զքեզկերս քո 'ի լարից իմոց. Վրք հց. ԺԲ ։

ԼԱՐ. Թել նուագարանի, կամ աղեք. Բէւ. փիրիշ. դար. (յն. խօրտի. Χορδή. լտ. քօրտա. Chorda. լծ. թ. չէրիփ.) *Բազում են ձևք և կերպարանք գործեաց, է՛ որ 'ի բազմաց լարից և աղեաց։ Եւ այս գործիք 'ի չորից լարից. Երզն. քեր։ *Խառնեմք զլարս իմաստից սորա ընդ զգայարանս մարմնոյ, և որպէս զտաւնաղի երգարան, եւն. Լմբ. պտրգ։

ԼԱՐԳ. Ջիլք կամ մանք պարանոցի, և ողնայար. *Ի լանջաց 'ի վեր կոյս՝ յետս կոյս յողնեալք՝ զօրէն այնոցիկ, որոց լարք ցաւեն և չիջեալք. Փիլ. լին. բ. 24։

Իսկ Օրին. ԼԲ. 24. *Լարս առանց բժշկութեան ». յն. ὀπισθότονος. յետաձգանք. որովայնանք իմանան կապանս՝ ձեռս 'ի յետս կաշկանդիչ. այլք կծկումն պարանոցի յուսս կոյս. այլք խածուած կամ հարուած օձի. և ըստ այսմ գրէ Վրդն. օրին. *Լարս առանց բժշկութեան. տեսակ է այս օձից, որ լար կոչին բարակ »։ Ուսափ և Հին բռ. *Լարս. ազգ օձից »։

ԼԱՐԱԲԱԺԻՆ. ա. Լարիւ ըստ երկրաչափաց բաժանեալ. չուանով չափած՝ բաժին բաժին. *Լարաբաժին առնել զամենայն երկիր նոցա. ա. Դ. Փ. 36 : *Երկիրդ քո լարաբաժին բաժանեսցի. Ամով. Է. 17։

ԼԱՐԱԲԱԺԻՆ, ժինք. գ. Բաժանումն լարիւ. և Լար երկրաչափական. *Ոչ ոք իցէ՝ որ արկանիցէ լարաբաժին 'ի վիճակ. Միք. Բ. 5 : յն. լար : *Անկցին 'ի նմա լարաբաժինք աւերակի. Ես. ԼԴ. 11. յն. լար երկրաչափութեան։

ԼԱՐԱԳԻՐ ԱՌՆԵԼ. Լարիւ որմնադրաց չափել և գծագրել. *Լարագիր արար զտեղին, և եթող պատասխանս. Ճ. Ա։

ԼԱՐԱԽԱՂԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Խաղալն 'ի վերայ լարի ձգտելոյ 'ի բարձունս. չըմբէզ խաղալը. ճամբազլըգ. *Ընդունայնարհեստութիւն է լարախաղացութին, ձողախաղացութին, որ ոչ օգտեցուցանէ զկենցաղս. Սահմ. ԺԲ։

ԼԱՐԱԽԵՂԴ ԼԻՆԵԼ. Լարիւ խեղդ արկեալ մեռանիլ. Իէ ինք աօբլմագ. պօղուլմագ. *Պարանոց անդեալ, լարախեղդ եղեալ. Գնձ։

ԼԱՐԱԽԻԼ, խիլք. ա. գ. Νευροσπάστης. Sigillarius, nervis sive fidiculis trahens, movens. Խաղարկու՝ որ խլելով այնինչ քարշելով զլարս՝ շարժումն տայ անշարժ պատկերաց կամ պաճուճապատանաց. հէյ. ալճը, գուգլաճը. ըստ յն. ջլաձիգ կամ ջլաքարշ. *Լարախիլքն՝ միւն թել խլելով (կամ քարշելով) 'ի լարիցն՝ շարժեցուցանեն ըզկենդանեայն զպարանոցն և զձեռսն ուսովք. Արիստ. Ծ։

ԼԱՐԱՁԻԳ. գ. Լար ձգեալ, կամ ձգելի. *Թողին լքին զղեկս և զառագաստս, զչուանս լարաձիգս ». յն. զլարս. Ոսկ. ապաշ։

ԼԱՐԱՉԱՓ. ա. Չափող լարիւ. *Հիւսանքն, և եղջիւրքն, և լարաչափ հրեշտակն. Լմբ. անգ։

ԼԱՐԱՉԱՓԵԼ. Լարիւ չափել. *Որպէս զլարաչափեալ յարուեստաւորէ զհիմն տան կամ զնաւի. Հին քեր։

ԼԱՐԱՊՆԴԵԼ. Լարիւ կամ աղեօք պնդել. *Անթուլանալի լարապնդեալն միաձայնութեան. Պրոկղ. ոռ։

ԼԱՐԱՎԻՃԱԿ. գ. Լար չափելոյ զվիճակ. և Վիճակ լարիւ չափեալ. *Զվիճակս իմ դու քններ, եօթանասունքն զլարավիճակս ասեն ». (իմա, լար.) Վրդն. ող։

ԼԱՐԵՄ, եցի. ն. Τείνω, ἐκτείνω. Tendo, extendo. Ձգտել զլար աղեղան 'ի ձգել անդ զնետն. և Ձգտեցուցանել զոր ինչ և է. յիգ ձաղկել. կէռմէք, չէքմէք. տես ա. Թ. Է. 18 : Ը. 40 : Երեմ. ԾԱ. 3 : Ամբ. Փ. 8 : Սղ. Ժ. 3 : ԿԳ. 4. եւն : *Լարիմ, և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ. Նար. ՀԱ : *Լարեալ աղեղն. Ցհ. ԿԲ : *Լարել զքիլ ». այսինքն բանալ զքիլ ձիգ. Վրդն : *Խողն բարկացեալ՝ զբաշն լարեաց, և եզարկ զարջն. կամ բարձրացոյց զբաշն, և երհարժանեաց զին. Վրդն. առակ : Ն. Ոսկիփոր։

ԼԱՐԵԼ. Ձգել լարս յորոգայթ. թուզագ գուրմագ. *Ի միում անգործ լինել որոգայթի՝ զմիւս այլն 'ի պատրաստս լարէ. Ճ. ա. յհ. ԻԴ : *Որոգայթ նորա առաջիկայ լարեալ։ Մեքենայս որոգայթից ընդդէմ եկեղեցւոյ լարեցին. Լմբ. ող։

ԼԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Լարելն, իլն. *Եսայի, որ էառ զմիջին յիգ, վասն զի բերանն 'ի լարման կայ յայն մէջն, վասն այնր յի ոլորի, որ թերատ չիգայ. Գրչ. աւրփոպան։

ԼԱՑ. գ. ('ի հրամ. Լալ բային. Κλαίη, κλαῦμα. Ploratus, tio; fletus. Լալիւն. լալումն. ողբ. ողբումն. *Մինչդեռ նորածին իցէ, մանկանցն յայտարարութիւնքն և նշանք՝ լացն և աղաղակն. Պղատ. օրին. Է : *Զի մի ժառանգեսցես զանվախճան զլացն. Նեղոս : *Մինն 'ի լաց, և միւսն 'ի վրիպումն. Նար. Լ : *Զի փոխանակ տօնէն ծաղուց՝ կոծումն և լաց է անդ նոցունց. Ը. այբուբ։ *Երեմիայի լացն. Լաստ. ԺԷ : *Տեսանեմ զարտասուս անդադար, և լաց անմխիթար։ Վտանգել պարտ է, և հնարիւք ածել յինքն զլացն. Վրք հց. ԻԲ. Ն. Յ։

ԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Առնել՝ զի լացցէ. տալ արտասուել. աղլաթմագ. *Զորբս և զայրիս լացուցանէ : Զորբոցն զրկել, զայրիս լացուցանել. Սարգ. յհ. Բ : Ն. ա. պ. Տ։

Իսկ Ես. ԾԸ. 9. *Լացուցից իբրև զլալիւնն յողերայ զայգիս սեբիմայ ». յայլ ձձ. և յն. լայից։

ԼԱՒ, ի, աց. ա. Ἀγαθός. Bonus. καλός, ον. pulcher, chrum. κρείσσων, ττων. βελτίων, ον. melior, ius, եւն. Բարի. ևս բարի. ընտիր. հաճոյական. քաջ. գեղեցիկ. պատուական անձն՝ կամ իր. աղէկ, (լծ. յն. ագաթօս). ւէհ. լծ. յն. էու. թ. էյի. էէք. ալա. *Ո՞չ լաւ եմ ես քան տասն որդի : Ոչ գոյր յորդիսն իսրայէլի այր լաւ քան զնա : Ո՞րչափ ևս նոցա տէրն առաւել լաւ է : Նուազն 'ի լաւէ անտի օրհնեսցի։ Զտիկնութիւն նորա տացէ կնոջ, որ լաւ ևս իցէ քան զնա։ Լաւ է մանուկ աղքատ և իմաստուն՝ քան զթագաւոր ծեր և անմիտ : Տաց քեզ այլ այգի լաւ քան զնա : Մի փոխանակեսցէ զլաւն ընդ յոռւոյն, և մի զյոռին ընդ լաւին. եւն : *Փորձութիւք հանդիսի լաւացն : Երևեսցի լաւն 'ի վատթարէն : Գործել զարժանն և զլաւն : Տայր 'ի ձեռն լաւի առն : Դատափարակեաց ըստ լաւին : Զլքումն լաւացն : Հեղգք և ծոյլք գտանին 'ի բարին և 'ի լաւն. Ագաթ : Ցծր : Փարպ : Պիտ : Նար : Բրս. մրկ : *Լաւ է կոյր աչօք՝ քան կոյր մտօք. Եղիշ. Բ :

ԼԱՒ. Աղնուական. պատուաւոր. էյս. *Ունել առ լաւսն զպատուականն և զքաջն. Փարպ : *Ի լաւացն պատանեաց առեալ մի 'ի հարիւրոցն. Վրդն. պտմ : *Այլ ով լաւքդ, գիտէք և դուք, եւն. Կիւրղ. գնձ։

ԼԱՒ. Օգտակար. շահեկան. կամ օգուտ. *Արարէք ընդ իս՝ որպէս և ձեզ օգուտ և լաւ իցեն. Երեմ. ԻԶ. 14 : *Լաւ վարկանել, կամ համարել. Ցհ. ԿԲ : Ը. Բղբ : ԺՄ : Ը. Մփբ :

ԼԱՒ Է. դիմող. Բարւոք է. ընտրելի է առաւել. հաճոյ է. օգտէ, էյի դիր, էյի օ-լուր, փանհա էյի դիր. *Լաւ էր թէ մեռեալ էաք : Լաւ է՝ թէ դու 'ի քաղաքի իցես : Լաւ է ինձ մեռանել քան թէ իցեմ կենդանի։ Լաւ իցէ քեզ միով ականբ մտանել յարքայութիւն այ, քան երկուս աչս ունել՝ և անկանել 'ի գեհեն : Լաւ էր նմա, թէ չէր ծնեալ մարդն այն. եւն :

ԼԱՒ, ԼԱՒ ԵՒՍ. մ. Բարւոք. լաւագոյն. *Բարւոք առնէ ... լաւ ևս առնէ. ա. կոր. Է. 38 : Ի սոյն միտս ևս լինի իմանալ զասելն, *Լաւ վարկանել, կամ համարել. եւն : *Լաւ հասկացայ. Ոսկիփոր :

ԼԱՒԱԲԱՐ. մ. ա. Բարւոք. քաջ. *Ասացեր լաւաբար իմաստութեամբ։ Կռուեալք լաւաբար, և զքաջութիւն գործոյ ցուցեալ. Փարպ :

ԼԱՒԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Լաւաբարոյութիւն. առաքինութիւն. *Որ լաւաբարութենն է տարփող. Փիլ. իմաստ :

ԼԱՒԱԳՈՅՆ, գունի, ից կամ ոց. ա. Κρείσσων, ττων. κρεῖσσον, τον. Melior, ius, um. Առաւել կամ յոյժ լաւ (ըստ ամենայն առման). լաւ ևս. որ և պարզաբէս ասի ԼԱՒ. ա՛լ աղէկ, խէյր լու. *Տացէ զգա ընկերի քում լաւագունի քան զքեզ։ Լաւագոյն ուխտի եղև երաշխաւոր։ Լաւագոյն ևս ուխտի է միջնորդ։ Լաւագոյն ևս ստացուածս ունիք անձանց յերկինս : Լաւագոյնս արարէք զիրս ձեր. եւն : *Ոչ գոյր ասէ լաւագոյն քան զչաւուղ յիսրայէլի : Լաւագոյն ասա ոչ զբարւոյ ինչ ասէ, այլ թէ ուժգին էր զօրութեամբ, և առողջ մարմնով. Կիւրղ. ծգ : *Ոչ ընդ լաւագոյնսն խնդայր, և ոչ զնուաստան արհամարհէր. Խոր. ա. 23 : *Հրամայեցին, լաւագունացն, որպէս երևի, եւն. Եղիշ. ա : *Անցանէ աշխարհս այս, զի որ լաւագոյն աշխարհն է՝ այն երևեսցի. Կոչ. ԺԷ : *Զչարն միշտ պարտ է տանջել, զի լաւագոյն լինիցի, և ոչ թշուառական. Պղատ. օրին. ԺԲ : *Պատկի արժանի զյոյժ լաւագոյնսն առնիցէք 'ի մարդկանէ : Լաւագոյն շնչով կենդանականաւ : Զլաւագոյն ուսումն. Պիտ : *Ի լաւագունից ոմանց : Պաշտամամբ լաւագունիւ առ 'ի նմանէ մեծարեցայ. Ցհ. ԿԲ : *Հանապազ լաւագունացն ցանկութիւն իշխանութեամբ և զօրութեամբ՝ ունի զվայելս ցանկալեացն արհամարհել. Բրս. հց :

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ, գոյնքն. գ. Լաւութիւն. ուղղութիւն. *Մաղթել դառնալ 'ի լաւագոյնն. Ցհ. ԿԲ. որ և ասի, 'ի լաւ անդր, 'ի լաւն : *Ուղղէ 'ի լաւագոյնսն. Ցծր. Է : *Արծարծմամբ լաւագունիցն հասցէ յառաջին ծայր կատարելութեան. Պիտ :

ԼԱՒԱԳՈՅՆ. գոյնս. մ. Բարւոք ևս. լաւ ևս. *Այդ վասն մեր լաւագոյն համարեալ ». յն. լաւագոյն իմն. Եբր. ԺԱ. 40 : *Զնոյն ծառայութիւն ծառայեսցէք, բայց թերևս քեզ լաւագոյն քան զառաջինսն. Եղիշ. Բ : *Լաւագոյնս վարդապետեաց. Խոր. Գ. 60 :

ԼԱՒԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լաւագոյնն գոլ. կարի լաւութիւն. *Լաւագունութեան վճիռ տալ ձեռնարկէին. Պրպմ. ԼԷ :

ԼԱՒԱԶԳԻ. ա. Մեծազգի. ազնուական : Ոսկիփոր :

ԼԱՒԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Εὔλαλος. Որ բարւոք կամ բարի բանս խօսի. քաղցրաբան. *Լեզու լաւախօս յաճախէ զբարեկամութիւնս. Սիր. Զ. 5 :

ԼԱՒԱԾԱՆՕԹ. ա. Ճանաչող լաւի կամ լաւաց. *Ցորժամ զնչխանս բարեկարգաց, և լաւածանօթս, և աշխարհաշէնս. Փարպ :

ԼԱՒԱԿԱՄ. ա. Ունօղ բարի կամաց.

բարեաւէր. *Այր հեզ, լաւակամ, և բարեխորհուրդ գոլով. Խոր. Գ. 67: *Լաւակամ համամիտ համախոհութեամբ 'ի սէր իւր կապակցելով. Յհ. կթ:

ԼԱՒԱԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարեսիրութիւն. բարեխոհութիւն. բարեբարոյութիւն. *Բազում լաւակամութեամբ պարտի շնորհել այնպիսւոյն: Հաւատ նորա, և վարուցն լաւակամութիւն. Կանոն:

ԼԱՒԱԿՆ. ա. Քաղցրահայեաց. որ քաղցր ակնարկէ. *Հեզ էր, և լաւակն, և տեսակօքն զուարթ. Սրբէփ. ստան. 'ի ծաղկս:

ԼԱՒԱՀԱՅԵԱՑ, եցի, ցաց. ա. Նոյն ընդ վ. և Ողջամիտ. աննախանձ. *Ուրախութիւն ածանէր բարեսիրացն, և ողջախորհուրդ մտաց լաւահայեցաց. Փարպ:

ԼԱՒԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զլաւ մանկունս կամ զորդիս. *Շնորհակալութիւն քաջածնութեան և լաւամանկութեան. Փիլ. ել. ծէ:

ԼԱՒԱՆԱՄ. ացայ. չ. Լաւ լինել (ըստ ամենայն առման). բարի լինել. հաճոյ գտանիլ. քաջ գտանիլ. էյի օլմագ. *Ի բարի նախանձն կրթեալք՝ ջանասցին լաւանալ: Լաւացեալ և սեպուհն վանանդացի վքէն՝ գործ երևեցուցեալ քաջանայր. Փարպ: *Նոյ ընտրեցաւ, և լաւացաւ առաջի տն. Մծբ. ծէ: *Ոչ է նա երիկր լաւացող. Եփր. համաբ:

ԼԱՒԱՆԱԼ. իբր Զօրանալ և տիրել. իշխել. *Զի յայտ արասցէ՝ թէ ոչ լաւանայ 'ի վերայ նորա ագահութիւն մահու: Խայտառակեաց զգծոխս, զի ոչ յաւիտենից լաւանայ 'ի վերայ նորա. Եփր. համաբ:

ԼԱՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ լաւանալ. լաւ կամ ընտիր և հաճոյ և քաջ առնել, կամ երևեցուցանել. լաւըշէնէք, լաւըշէնէք. *Օրինաց և հրամանաց, որովք լաւացուցանել զոգիսն հանդերձեալք էին. Փիլ. ծ. բան: *Խոշտանգեացի մօքն, լաւացուցէ և կազմեսցէ»: յն. լաւ եւ կազմեսցէ. Ոսկ. ես: *Զոր թուեցաւ շատաւոր, վասն զի լաւացուցին (զզաւիթ) քան զնա. Եփր. ԲԹ: *Յաղագս լաւացուցանելոյ կարգեցաւ (առաջնայն). Բրս. լոր:

ԼԱՒԻՄԱՑ, ի, աց. ա. Քաջիմաց. իմաստուն. ողջամիտ. մտացի. *Եւ զայն ոչ որ 'ի լաւիմացաց երբէք յանձն առնուցու. Եւս. քր. ա. յորմէ և Սանահն:

ԼԱՒՈՐԵԱՐ, } որերոյ. Տ. և ՈՐԵԱՐ.
ԼԱՒ ՈՐԵԱՐ, } Լաւ մարդիկ. արք քաջք. *Բազմութիւն լաւ որերոյ կորոյս. Փարպ:

ԼԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐλαβεία, ἀγαθότης. Bonitas, pietas. Բարութիւն. բարելաւութիւն. բարեպաշտութիւն. առաքինութիւն. քաջութիւն. լաւն լինել (ըստ ամենայն առման). աղէկլուքն, աղէկ բանէր. էյիլիք, խօշլուգ. *Լաւն լինէր առ լաւութեան. Եփր. Ե. 7: *Ած բարերար է, և լաւութեանց արարիչ: Լաւաձան լաւութեան զցանկութիւն սահմանեցին: Ինքն է պատճառ նորա 'ի լաւութեանցն առնելոյ. Եղնիկ: *Կացցուք 'ի հնազանդութիւն լաւութեան: Գործել զարժանն և զլաւն, և կալ մնալ անշարժ 'ի լաւութեան. Յհ. Ա. Ե: *Զի յայտնի լիցի արդարոցն լաւութիւն. Ը. Տւբ: *Զի 'ի գժնդակացն երկուցեալ՝ գայթեսցէ 'ի լաւութիւն. Սարգ. ա. Ե: *Զարանց քաջաց զլաւութիւնս: Հրաշալեաւ նորա լաւութեան անուն. Փարպ:

ԼԱՒՐԱ. գ. Բառ յն. Λαῦρα. Monasterium. այսինքն փարախ կամ հանգրուան. 'ի որում Վանք. (մերձաւորաւ գրի և Լօռա). *Գնացեալ 'ի լաւրայն աղեքսանդրիոյ: Կրթեալ զդուռն հօր մեծի լաւրային. Վրք հց:

ԼԱՓ, ի, ից. գ. Ուտելի ինչ՝ լեզուլով կամ լափելով. կերակուր կակուղ՝ 'ի պէտս շանց, և աղայոց, կամ մարդոյ քաղցելոյ. *Շունք եկեալ լիզեսցեն զբերանն (փոխանակ զլինն). զի կարօտ են լափին. Մանդ. ծէ: *Ի լափէն այն, զոր արարն 'ի աղայէն, մասն ինչ եդ առաջի, զի ուտիցէ. Մարթին. (առաւ ռմկ. լափա, կամ լօփ լօփ ուտել:)

ԼԱՓԱՏԵՄ. եցի. ն. Λωβέω, λοβεύω. Contumelio adficio. Խածատել, որպէս թէ ուտել զմիս այլոց, և ըմպել զարիւն նոցա. Թշնամանել, և կեղեքել. *Զայլսն լափատեն. և ծրձելով կիսակեր թողուն. Փիլ. փեաչան:

ԼԱՓԵՄ. եցի. ն. Նոյն և յն. լափտօ. լա. լամպօ. եբր. լագագ. Λάπτω, λείχω. Lambo, lingo. Լիզուլ կամ լեզուաւ ըմպել. լաքէլ. լաֆլաֆէլ. լախլախ խմել. էալամագ, էմիշ-լաթէմէք. *Լափեսցէ լեզուաւ իւրով 'ի ջրոյ անտի իբրև զշուն: Լափեցին ձեռամբ և լեզուաւ իւրեանց: Ուր լափեցին շունք և խոզք զարիւն նաբովթայ, անդ լափեսցեն զարիւն քո. Դատ. է. 5. և 6: Գ. Թգ. իա. 19:

Կամ Καταπίνω. Absorbeo. καταφάγω, comedo, absumo, consumo. Իբրու ըմպել, և ուտել զամն. կլանել. սպառել. ծախել զբովանդակն. *Հուր լափեաց զարձանս առնոխտայ: Զ շերտն. և զջուրն որ 'ի ծովուն՝ լափեաց հուրն. Թագաւ. Գ. ԺԸ. 28: Գ. Թգ. ծը. 38: *Իբրև զհուր զամենայն կերակուրն լափիցէ. Մանդ. ծէ:

ԼԱՓԼԵԶ. ա. մ. } Որ լեզու և լափէ.
ԼԱՓԼԻԶՈՂ. } զամենայն կլանող, և կլանելով. *Զմեսարեմեան սանն (լի երէովք) առժամայն լափլեզ մօքրէր շունն. Մագ. ԼԷ: *Ըստ նմանութեան լափլիզող գժոխորովայն գազանի իբր կերակրով արեամբ պարարի. Նար. Ծ:

ԼԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Լափելն, իլն. *Իբր վայրքաշութիւն, և լափումն ջրոյն եղեալ. Նաննա:

ԼԱՔԱ. Տ. ԼԱՑՔԱ:

ԼԵԱԼ, կամ ԼԻԵԱԼ. Տ. ԼԻՆԻՄ:

ԼԵԱՌՆ, լերին. 'ի լեռնէ. րամբ, րինք, րանց. գ. Ὄρος. Mons. Բարձր մասն երկրի՝ հաստահիմն և լայնանիստ՝ 'ի բնէ 'ի վեր կուտակեալ, և որպէս կոհակ կամ բլուր մեծ դիզացեալ. յն. ... փաղ. ծէղէլ, թէփէ, պուլղան. եբր. հար. դաղմ. կոտո. սանս. կիրի. յն. ճաօս. (որ և սահման՝ իբրու եզր տեսութեան). *Լեառն տն, լեառն պարարտ: Ի գլուխ լերին: Լերինք բարձունք: Բարձրութիւնք լերանց: Լերանցն մշտնջենաւորաց կամ յաւիտենից: Ի լերինս արարադայ. ևն: Նմանութեամբ ասի զերկնից, զեկեղեցւոյ, զհրեշտակաց և զմարգարէից, զառաքելոց և զմարգարէից. որպէս յայտ է յամենայն գրոց:

ԶԼԵԱՌՆ ԼԵՌՆԱՑՆ. մ. } Εἰς τὴν ὀρεινήν.
ԶԼԵՌՆ ԼԵՌՆԱՑՆ. } In montanam.
παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὄρος, a monte montem. Լեռնէ 'ի լեառն. զլեառն 'ի լեռնէ. ընդ լեռնային վայրս. յն. յօ. փաղփան փաղս. *Զլեառն լեռնայն գնասջիք»: յն. ընդ լեռնայինն. Յես. Բ. 16: *Ի մեծէ ծովէն չափեսջիք ձեզ զլեառն լեռնային». յն. լեռնէ զլեառն. Թուոց. ԼԴ. 7:

ԼԵԱՌՆԱԲՆԱԿ. Տ. ԼԵՌՆԱԲՆԱԿ. *Զոկ առ ջոկ են կենդանիքն, ծովայինք, լեառնաբնակք. Եւր. ել:

ԼԵԱՌՆԱԴԱՇՏ. Տ. ԼԵՌՆԱԴԱՇՏ:

ԼԵԱՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԼԵՌՆԱԿԱՆ, և ԼԵՌՆԱԿԵԱՑ. *Արս միանձունս լեառնականս: Միանակեաց անապատակեաց լեառնականս սքանչելի. Բուզ. Ե. 27: Զ. 6: *Զանասնեցեն զլեառնականսն (յն. զի լերինսն), զի նոքա և զատունս թողին. Ոսկ. Եփես. ծԳ:

ԼԵԱՌՆԱԿԵԱՑ. Տ. ԼԵՌՆԱԿԵԱՑ. *Միայնակեացք և լեառնակեացք. Վրդն. Երգ:

ԼԵԱՌՆԱԿՈՂՄՆ. ա. գ. Տ. ԼԵՌՆԱԿՈՂՄՆ. *Ի լեառնակողմն տեղիս ամրանայր. Փարպ: *Ի լեառնակողմն վիճակին յուդայ. Կամրջ: *Ի լեառնակողմն 'ի մնացուածս դարձեալ. Յհ. կթ:

ԼԵԱՌՆԱՀԱՆԳԻՍՏ. ա. Հանգիստ կամ հաստատ լերին. լեռնանման. *Յարաբարձեալ լեառնահանգիստ կոյտս մեղաց և անօրէնութեան: Լեառնահանգիստ (կամ լեռնահանգիստ) սխալանաց եղեռնականիս. Սկևռ. աղ. և 'ի յոյսն:

ԼԵԱՌՆԱՁԵՒ. Տ. ԼԵՌՆԱՁԵՒ. *Լեառնաձև ամպ. կամ հուր, կամ բարձրութիւն. Նար. յոհէտ: Վրդն. ծն:

ԼԵԱՌՆԱՄԷՋՔ. Տ. ԼԵՌՆԱՄԷՋՔ. *Որ 'ի նմա գետքն են, լեառնամէջք են, և խորաձորք. Վրդն. ծն: *Բնակէ 'ի լեառնամէջս դաշտին. Սամ. Երէց:

ԼԵԱՌՆԱՅԻՆ. Տ. ԼԵՌՆԱՅԻՆ. *Զամենայն երկիրն լեառնայնօք և դաշտայնօք. Վրդն. օրէն: *Անուանելոցն հարսանց. զոր ոմանք լեառնայինս կոչեն. Նաննա:

ԼԵԱՌՆԱՆԱԼ. Տ. ԼԵՌՆԱՆԱԼ. *Ելանեն՝ լեառնանան, և իջանեն՝ դաշտանան. Ագաթ: *Որպէս բոց՝ զի կիզու զլեառնանացեալն ամբարտաւանութեան. Արշ: *Զարութեան սատանայ լեառնանացաւ և բարձրացաւ 'ի վերայ որդւոց ադամայ. Տօնակ:

ԼԵԱՌՆԱՑԱՅՏ. ա. Ցայտեալ 'ի վեր ըստ նմանութեան լերանց. *Զմեղացն փրփրատեսակ ալեացն լեառնացայտ կուտակս. Խոր. հոգև:

ԼԵԱՐԴ, լերդի. կամ գոյ, գից. գ. Ἧπαρ. Hepar, jecur. Երևելի մասն փորոտեաց՝ կլկին. մին բաց կարմիր՝ իբրու սպիտակ, որ կոչի թոք. և միւսն ընդ նովաւ՝ խառագոյն և կարմիր սևորակ. որ պարզապէս Լեարդ ասի. յն. ճիյէր, ագ ճիյէր, գարա ճիյէր, քէպտ. *Լեարդ այծեաց: Ըզլեարդդ (ձկան). Տ. Բգ. ծԲ. 13. 16: Տոբ. Զ. 5: *Լեարդն (սեաւ) ծայրիւք բըլթակացն իւրոց պատեալ ունի զորովայնն՝ զջերմութեան կարօտն: Արեանն առուք իբրու յաղբերէ իմն 'ի լերդէն 'ի բաց արձակեալք: Աղբերք արեանն, որ է լեարդն. Նիւս. բն. և կազմ: *Զլերդոյն տեսակն բաղկացոյց: Բնութին լերդոյն այսպէս է. Պղատ. փիլ: *Գոյութեան լերդի: Լերդին և լեղւոյն. Նար. ԽԴ: Մագ. ծէ:

ԼԵԳԷՈՎՆ, կամ ԼԷԳԷՈՆ, ի, ից կամ աց. գ. Բառ լտ. լէճիօ. Legio. ('ի lego, որ է հաւաքել). յորմէ և յն. լէգէօն. Λεγεών. ասի և φάλαγξ, ևն. Գունդ կամ դաս զինուորական, իբր 6000 կամ 6666 արանց. կամ 12000 զինուորաց, և կամ 6000 հետևակաց, և 732 հեծելոց: Տես և ՓԱՂԱՆԳ, և ԳՈՒՆԴ. *Լեգէոն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք: Որ ունէր զլեգէոնն. Մրկ. Ե. 9. 15: Ղկ. Ը. 30: *Լեգէոն պահապանակ թիկնոցաց. Յհ. կթ: *Երեք լէճիոն ջնջեցան: Լէճիոնն թարգմանի լեգէոն. որ է թիւն զո. զՃ, կզ. Մարթին: *Լեգէոնս զօրականաց. Ածծր. Գ. 9: *Հարցէ իպատ. տար հրեշտակին՝ ըզբազմութիւն լեգէոնին: Ո՞ւր զօրականքն յասպարիզի, կամ լեգէոնքն 'ի ճակատ. Ը. յո. որդ. և Երեւ:

ԼԵԳԷՈՆ. ա. Իբր Լեգէոնական. յոգ-

նախումբ. մեծագունդ. *Երկոտասան բիւրուց լեգէոնէն (յն. լեգէոնիւնից) հրեշտակաց. Կոչ. ծէ: *Հալածեաց զբազմութիւն լեգէոն զօրացն. Շար: *Լեգէոն հեծեալ կախումբ զօրօք: Բազում հեծելովք, և լեգէոն վառելովք: Ոմն 'ի լեգէոն զօրացն ամրոցին. Յհ. կը:

ԼԵԳԷՈՆԱԽՈՒՄԲ. ա. Յագնախումբ. բազմագունդ. *Լեգէոնախումբ կաճառօք. Նար. խչ:

ԼԵԳԷՈՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական լեգէոնից. լեգէոնեան. *Վանից գընդին լեգէոնական. Գնձ:

ԼԵԳԷՈՆԱՉԱՐ. ա. Չար որպէս զգժընդակ լեգէոն դիւաց. *Կորզեա 'ի լեգէոնաչար դահճացն ('ի դիւաց). Բենիկ:

ԼԵԳԷՈՆԵԱՆ. ա. որ և ԼԵԳԷՈՆԱԿԱՆ. Բազմամթիւ որպէս զլեգէոն. բազմագունդ. *Լեգէոնեան բազմութիւքն վառանգեն զարգարն. Երգն. մբ:

ԼԵԶՈՒ, զուի, աւ, աց, օք. կմ զուոյ, ով, ոց, ովք. գ. Γλῶσσα. Lingua. (լծորդ գտանին ընդ հյ. և եբր. լաշօն. քաղդ. լիշան. ար. լիսան, լուղէթ. յն. գլօսսա. լտ. լինկուա). Անդամ փափուկ 'ի բերանի՝ գործի ճաշակման, և խօսելոյ. տիլ, դիլ. *Նախ զլեզուն կորեցին: Զլեզուն խնդրէին, և նա վաղվաղակի մատուցանէր: Լեզու՝ փոքր ինչ անդամ է, և մեծամեծս բարբառի: Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո: Խօսեցան զինէն լեզուաւ նենգաւորաւ: Երևեցան նոցա բաժանեալ լեզուք իբրև 'ի հրոյ. ևն: *Լեզու քո սիրեաց զչարութիւն, զի զմէրս տեառն քո լեզուս դու. Մծբ. ը: *Հատանել զլեզուն. Ագաթ: *Ի գործի ազգման լեզուիս շարժութեն: Պատասխանատրան լեզուիս կարկեցեալ: Անարգել լեզուով խօսեսցիս. Նար: *Շրթանց և լեզուոյ դնել դրունս. Շ. ընդհանր: *Հրեղինօք լեզուօք. Շար: *Խռովեցաւ նա լեզուով իւրով միայն. Եփր. համաբ:

ԼԵԶՈՒ. որպէս Բարբառ. լիսան. *Եւ էր ամենայն երկիր՝ լեզու մի, և բարբառ մի: Խառնակեսցուք անդ զլեզուս նոցա: Որ խօսիցին զքանանացւոց լեզուն: Լսէին յիւրաքանչիւր լեզուս խօսել նոցա: Գրեցաւ ըստ գաւառաց գաւառաց յիւրաքանչիւր լեզուս նոցա. ևն: *Ի մեր լեզու: Ի յոյն լեզու: Հելլէն և հայ լեզուաւ: Ըստ մերում լեզուի: Ընդ հռովմայեցւոց լեզուն արշաւէ. Եղնիկ: Խոր: Յհ. կը: Լմբ:

Կամ Այլեայլ բարբառք, և շնորհք խօսելոյ յայլ լեզուս. *Լեզուս խօսեսցին: Ի լեզուս խօսիցին: Լեզուս ունիցի: Լեզուք՝ նշանակի վասն են. ևն:

Եւ Ազգք և ազինք՝ խօսօղք յայլեայլ բարբառս. *Ձեզ ասի ազգ և ազինք և լեզուք. Դան. գ. 4: *Աշակերտեցէք ընդ ամենայն լեզուս: Լնուլ սերմամբ ծծպաշտութեամբ զամենայն լեզուս: Ամենայն ծագաց և ազանց, և լեզուաց, և ժողովրդոց քարոզք: Ի մեր չար գործոցս հայհոյի յօտարասեռից լեզուաց. Ագաթ: Սարգ: Լմբ:

ԼԵԶՈՒ. Բանն բարբառեալ լեզուաւ. *Սուտակապատան լեզուաւ. Առակ. իէ. 24: *Ի վեր է քան զմիտս և զլեզու մարդկան: Ունէին դնէին յեղյեղուկ լեզուի նորա: Կշտամբեալ 'ի լեզուէ իւրմէ: Ի լեզուէ ձերմէ ծանուցաւ: Առ ոճ ձգեաց ըզլեզուն: Հակառակ լինէին լեզուոյ մարգարէիցն. Եղնիկ: Եղիշ: Նար: Մագ: Մխ. երէմ:

Եւ Ընձն խօսօղ. *Զի՞ տացի քեզ կամ զի՞նչ յաւելցի լեզու նենգաւոր: Լեզու սուտ ատեայ զճշմարտութիւն. Սղ. ճժը. 3:

Առակ. իզ: *Սարգօղ չար լեզուք, ևն. Յհ. կը:

ԼԵԶՈՒ. որպէս Ծայր իրաց. որ և ՇՈՒՐԹՆ ասի. *Ցորժամ զլեզուայ ոք զանուն բերէ, ըստ ծայրի 'ի կօշկի, և ծայրի այլոյ, և ըզճաշակական մասն կենդանւոյ. Դոմս:

ԼԵԶՈՒԻ ՏԱԼ. որպէս Ի բերան աանուլ, և խօսել անխտիր. *Մի տար լեզուի քում զամենայն խորհուրդս, որ ելանեն 'ի վերայ սրտի քոյ: Զբարին՝ իբրև յղանայ սիրտ քո, տո՛ւր լեզուի քում: Տես, թէ արժա՞ն իցէ, տո՛ւր զնա լեզուի քում. Մծբ. ը:

Ի ԼԵԶՈՒ ԳԱԼ. որպէս Ստանալ զբարբառ, կարել խօսել. ճէդա էլլալ. *Ամենայն արարածք 'ի լեզուս գայցեն, բան գովուեան ոչ բաւեն են. Յճխ. գ:

ԼԵԶՈՒԱԳԱՐ, ի, աց կամ իւ. ա. Φλυαρῶν. Nugator, garriens, frivola loquens. Խանգարեալ լեզուաւ. չարալեզու. շատախօս. շաղփաղփ. շաղաւաշուրթն. զրախօս յիմարաբար. չաբուրուջ. ճճախօս, ճէղուբին փոսօղ, խէնքուձէնք խօսօղ. Էանղաջ, լաքաղան. *Յոմանց ուղղակարծ լեզուագարաց. Յհ. կը: *Աւելորդ է ապա լեզուագարիցն մոլորութիւն. Կիւրղ. գնձ: *Լեզուագարիցն առ 'ի պապանձեցուցանել զաւելաբանութիւնս. Յհ. իմ. պօղ: *Վայրաբանք և լեզուագարք. Սարգ. յկ. է:

Եւ իբր Լեզուագարական. *Մեղանչել տայ տատանայ լեզուագար խորհրդածութեամբն. Լմբ. ող:

ԼԵԶՈՒԱԳԱՐԵՄ, եցի. չ. Տ. ԼԵԶՈՒԱԳԱՐԻՄ. *Որդին լեզուագարէ առաժամայն 'ի խրատուն տրտմութէ. Լմբ. առկ:

ԼԵԶՈՒԱԳԱՐԻՄ, եցայ. չ. Γλωσσαλγέω. Lingua doleo, prurio. καταφλυαρέω, nugor, garrio, blatero. βλασφημέω, blasphemo. ἐλεοχελέω, cavillor, ludificor. Խանգարեալ կամ մարմաջօղ լեզուաւ բարբառել. շաղփաղփել. երազաբանել. չարաչար և յիմարաբար խօսել. բարբանջել. բաջաղել. ըստ յն. և հայհոյել. թշնամանել. այպանել. Էանղամաջ, լաֆ սէօյլէմէք, Էաճէ սէօյլէմէք. *Հեթանոսք ծիծաղեցին, հերետիկոսք լեզուագարեցին. Ագաթ. ծն: *Վասն էր 'ի նանիր զանձայնոյն բնութէ լեզուագարի: Ի նանիր զայ եութէն լեզուագարելով: Լեզուագարի յաւէտ ձեր առաջարկութեանդ, քան թէ իմացուած ինչ պիտանի ցուցանէ. Կիւրղ. գնձ: *Զայսոսիկ թերևս լեզուագարելով ասիցեն: Ասելով՝ զօդս կոխել, և այլ ինչ շաղփաղփութեան լեզուագարելով: Մինչև ցայս վայր ուսանել, մինչև ոչ լեզուագարել յաղագս սոյա. Պղատ. օրին. ժ. է. և ոռկր: *Եկա՛յք հարցուք զնա լեզուաւ. զնա տրտմեցուսցուք լեզուագարելով. Մխ. երէմ: *Պատիր բանիւքն լեզուագարել (խօսել բանսարկութիւն) 'ի սիրտս, և զմեզ յերկրաւոր ցանկութիւն ընկղմել. Լմբ. ող: *Լեզուագարին, աքսորին, աղտեղութեա՛ վարին. Եփր. պղծ:

ԼԵԶՈՒԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γλωσσαλγία (իբր լեզուացաւութիւն). Linguae prurigo. φλυαρία, nugacitas, loquacitas, verba frivola. Լեզուագարիլն. զրախօսութիւն. շաղփաղփութիւն. բանդագուշանք. յիմարաբանութիւն. ճէղուբին փուլը. Էաճէ, հէրզէ, պէհուտէ սէօզլէր, լաֆ. *Զի՞նչ է այնքան յաղագս բանին պատուասիրութիւն և լեզուագարութիւն. Առ որս. տ. է. զ: *Այլ է այս բազում լեզուագարութիւն և անխմատութեան հաւաստի ցուցումն: Քննամարտիցն հայր, և լեզուագարութեան նոցա բղխօղ բանսարկուն: Ո՞վ ոք այսքան լեզուագարութեանդ ձերոյ ներեսցէ. Կիւրղ. գնձ: *Ազգի ազգի լեզուագարութեամբ չարախօսել: Ի լեզուագարութիւնս, 'ի բամբասանս, 'ի չարախօսութիւնս: Ի լեզուագարութեան ամբարշտաց. Աւծբ. տ. 15: Սարգ. յկ. է: Իգն: *Օտար և կամ եղբայր հայհոյեսցէ ամենայն լեզուագարութ. Պղատ. օրին. է:

ԼԵԶՈՒԱԶԳԵԱՑ. ա. Γλωττοφόρος. Linguas prae se ferens. Որ զգեցեալ ունի յինքեան զձևութիւն լեզուաց և մեկնութեան բանից. *Զամենայն մեզ իբրև մատենիւ ոստմամբ լեզուազգեաց՝ 'ի ձեռն երանգոցն ճարտարասանեաց զվկայիցն նահատակութիւն. Նիւս. Բեստր:

ԼԵԶՈՒԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձիրք կմ շնորհք խօսելոյ յայլեայլ բարբառս. *Ի մարգարէութիւն, և 'ի լեզուախօսութիւն. Սարգ. տ. յհ. զ: *Այլատարազ լեզուախօսութիւն: Նշանքն և լեզուախօսութիւն 'ի հոգւոյն տուեալ: Շնորհս մարգարէութ, կամ լեզուախօսութիւն. Լմբ. սփռ. և ոզ:

ԼԵԶՈՒԱԾԱՅՐ. ա. Ծայրն լեզուի հնչեցեալ. *Ի յունական լեզուածայր ծենքենայից. Ճ. Ը:

ԼԵԶՈՒԱԿ, ի. գ. Γλωσσάριον. Lingula. Փոքրիկ լեզու, և որ ինչ նման է նմին. տիլճիկ. *Փողերակքն և խուչափողքն... և ընդ կրունկն գարձեալ երակքն, և լեզուակն. Նիւս. բն:

ԼԵԶՈՒԱԿԱՊ. ա. ն. Կապեալ լեզուաւ. կարկեալ. ճէղան խազած. տիլի թութուլմուշ թութուգ. *Գլխակորեալք, և ակն 'ի խոնարհ՝ լեզուակապ կան առաջի: Կայ գլխարկեալ, և լեզուակապ. Մանդ. է. և զ:

ԼԵԶՈՒԱՀԱՏ. ա. ն. Γλωσσότμητος. Cui lingua praecisa est. Հատեալ լեզուաւ. ճէղան կէրած. տիլի քէսիլմիշ քէսիք. *Աճ մեր անյաղթ է, որպէս տեսեր և զիս անարժանս լեզուահատ խօսելով. ՃՃ:

ԼԵԶՈՒԱՀԱՏԵՄ, եցի. ն. Γλωσσοτομέω. Linguam amputo. Լեզուահատ առնել. կտրել զլեզուն. տիլինի քէսմէք. *Լեզուահատէ զփիլոմելա, զի զայնպիսի զանօրէն գործ մի պատմեսցէ. Նոննոս:

ԼԵԶՈՒԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ԼԵԶՈՒԱՆԻ. *Կին զարգասէր, լեզուային, և անմիտ. Ոսկ. ն. բ. 5: *Սատանայ կայ 'ի ներքոյ շրթանց լեզուային տրանց. Ոսկէփոր:

ԼԵԶՈՒԱՆԻ, նւոյ. ա. Γλωσσώδης, λάλος. Linguax, loquax. որ և ԼԵԶՈՒԱՑԻՆ. Անսանձ լեզուաւ. շատախօս. շաղփաղփ. լեզուագար. տիլլու, էանղաջ, ֆարֆարա, չէրբաղի, կէվէզէ, լաֆազան. *Մարդոյ լեզուանւոյ: Ընդ կնոջ անզգամի լեզուանւոյ և բարկացողի: Ընդ առն լեզուանւոյ մի՛ կռուիր. Սղ. ճլը. 12: Առակ. իտ. 19: Սիր. է. 4: *Տիրատեացն լեզուանին, զոր գաւիթ անէծ. Մագ. ծէ:

ԼԵԶՈՒԱՆԻՄ, եցայ. հ. Լեզուագարել. շաղփաղփել. բարբաջել. *Մի՛ եատնուն գոլ լեզուանեցաւ զոճ. Կանոն:

ԼԵԶՈՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լեզուանին գոլն. շատախօսութիւն. շաղփաղփութիւն. լաֆազանլըգ. *Կատարի լեզուանութիւն: Բանք անօրէնութեան և լեզուանութեան: Յասան 'ի լեզուանութիւնս իւրեանց. Խոր. բ. 89: Վէցօր. ը: Մխ. առակ:

ԼԵԶՈՒԱՏ, ի, աց. ա. Γλωσσότμητος. Լեզուահատ 'ի բնէ. որոյ լեզուն է կըրեալ կամ պակասաւոր. տիլի քէսիք. *Ըզբեկն կամ զլեզուատ՝ մի՛ մատուցանիցեն զայն տեառն. Ղևտ. իբ. 22: *Ի գնչու և 'ի լեզուատ մարդկանէ. Վրդն. ծն:

ԼԵԶՈՒՄ, լեզի, լեզ. ն. Λείχω, ἀπολείχω. Lingo, lambo. իտ. Lecco. որ և Լի-

ՁՈՒԼ, ԼԻՁԱՆԵԼ, ԼԻՁԵԼ. Լեզուաւ շըփել և մաքրել, կամ յինքն ձգել. ԼԸՂԷԼ, լզէլ. եալամագ. արաք. լահս, կամ լէօս էթ. մէ. *Այլև շունք եկ գային, և լեզուին զվէրս նորա. Ղկ. ծզ. 21: *Լեզուն զնա լեզուցք խելեանց, զոր օրինակ լեզու շուն զանէր իւր. Մծբ. է: *Հրամայեսցի ածոցն խնոց լեզուլ զվէր նորա. Խոր. ա. 14:

ԼԵԹԻՄ, եցայ, եալ. չ. (լծ. ընդ յն. լէթէ, լէթարղիա. որ է ուշաթափութիւն, քնափութիւն. յորմէ) Ληθαργίζω. Veterno laboro, dormiendi necessitate sum oppressus. Լուծանիլ լքանիլ. կթոտիլ, վըհատիլ. Թուլնալ, Բմբել. *Սիրելի լեթելոցն և լքելոցն է ծանր համարել և զլոյծ թեթևացոյնն. Ըղ. ա. յհ. յդ: *Քաջալերատ յայտնախի կարծեաց լեթելոյ հոգւոյ: Ի լեթելոյ և լքելոյ սրտէն: Զլեթեալ և զախտացեալ հոգիս. Լմբ. ող:

ԼԵԼԱՓՍ. գ. Բառ յն. Λαίλαψ. Turbo, ventus procellosus. Այսինքն հողմ մրրկեալ 'ի ներքուստ 'ի վեր. *Լելափս... հողմ է՝ պտուտեալ ներքուստ 'ի վեր. Արիստ. Ե:

ԼԵԿԱՆ. Տ. ԼԱԿԱՆ:

ԼԵՂ. Տ. ԼՈՂ:

ԼԵՂ. գ. Որպէս Ծարիր. Στίβη. Stibium. տուրճ. Թուրք, խոմ. սիւրմէ: Գաղիան:

ԼԵՂԱԽԱՌՆ. ա. Լեղիաւ խառնեալ. խառն ընդ լեղի. եօֆ իւէ գուրուշ. *Փրկիչն մեր անարգեաց զլեղախառն բաժակն դառնութեան. Մծբ. ծդ:

ԼԵՂԱԿ, ի, աց. գ. Ἰνδικόν. Indicum. Իտ. Indaco. Ներկ երկնագոյն կամ կապտագոյն. որ և ասի ՄՇԿԱՆ ԵՂԻՃ, և ՀԸՆԴԻԿՈՆ. Լէվլէվ, նիլ: Գաղիան: Բժշկրն:

ԼԵՂԱԿԱՆ. Տ. ԼՈՂԱԿԱՆ:

ԼԵՂԱՀԱՄ. ա. Որոյ համն է դառն իբրև զլեղւոյ. եօֆ կիւղի ամը. *Լեղահամ և դառն խոկ է զմուռսն. Կոչ. ծգ: *Այգի խաղողադառն, լեղահամ. Մծբ. ծր.

ԼԵՂԱՄ, ացայ. Νήχομαι, ἐκνήχομαι. Nato, enato. Տ. ԼՈՂԱԼ, և ԼՈՒՂԻԼ. Խաղմէ. *Նաւաւմբ մինչ ձանձրանայ, լեղայ 'ի ծովու. Կլիմաք: *Ո՞ լեղայր (կամ լուղայր) 'ի խորս կայծականցն իբրև զհրեղէնն. ՃՃ: *Լողականն յիւրն լեղացեալ լինի աղարանս. Արիստ. Ե:

ԼԵՂԻ, ղւոյ կամ ղոյ, ղեաւ. գ. որ գրի և ԼԻՂԻ. Χολή. Fel, bilis. Հիւթ կանաչ և ամենադառն 'ի փոքրիկ քսակ մաշկեղէն ընդ լերդիւ կենդանւոյ. եօֆ. Տես և ՄԱՂՁ. *Լեղի իժի 'ի փորի իւրում: Զլեղիս ձկանս: Եառուն նմա ըմպել գինի ընդ լեղի խառնեալ. Ցթ. Ի. 14: Տթ. Ժ. 7: Մտթ: ԻԷ. 34: Իսկ Օր. ԼԲ. 32. *Խաղող նոցա խաղող լեղի »: Իմա իբրև զլեղի, և կամ լեղւոյ, որպէս գնի 'ի յն: *Քացախի զանգեալ ընդ լեղւոյ: Զմրուր բաժակացն լեղոյն դառնութեան: Զողկոյզ դառնութեն լեղւոյ. Նար. հէ: Ագաթ: Ցհ. կր: *Եառուն ինձ կերակուր՝ լեղի. զի այնքան թանձրացուցին զլեղի ընդ քացախին, որ ոչ էր 'ի պէտս ըմպելոյ, այլ կերակրելոյ. Ոսկեփոր:

ԼԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Դառնութիւն լեղւոյ, կամ որպէս զլեղւոյ. *Փոխանակ լեղւոյն՝ զոր արբեր վասն մեր, բարձցի 'ի մէնջ լեղութիւն թշնամւոյն. Ոսկեփոր: Իսկ ամկ. մէղամբէ՝ է պարզապէս Դառնութիւն: Վարք:

ԼԵՇԿ, ի. ա. Ἐκτετριμμένος. Detritus, politus. (լծ. իտ. liscio, ողորկ). (որ և ԼԵՍԱՇԿ, ԼԱՇԿ. որպէս թէ Լեսեալ). Մաշեալ. լերկ որպէս զմաշկ. աշընմըշ, Բիպօխող. *Զեմ եղուկ, զի այնպիսի հանդերձս լեշկ ագանիցիմ. Ոսկ. ա. փիմ. Է: *Շրջեցան լեշկ մաշկօք. Եփր. էբր: Սարգ. Ի. դ. Գ: *Արուք՝ լեշկք, իգականք՝ թաւք: Արականքն ընդ իգի, և թաւականքն ընդ լեշկի. այսոքիկ են քերականք և ծննդականք. Հին. +էլ: Ն Եօթնագիր:

ԼԵՇԿԱՄԱՇԿ, ի, աց. գ. որ և գրի ԼԱՇԿԱՄԱՇԿ. Լերկ մաշկ. անմազ կամ մազաթափ մորթ. *Կէսք շրջեցան լեշկամաշկօք. Եփր. էբր: կամ *Լեշկամաշկովք. Մագփ. սփէմ: *Շրջէին լեշկամաշկօք: Ցածիմ լեշկամաշկօք. Բուզ. Ղ. 15: ՃՃ: Իսկ Եփր. ծա. 37. *Շրջեցան լաշկամաշկօք (կմ՝ լաշկ մաշկօք, կամ լեշկ մաշկօք) »:

ԼԵՇԿԻՄ, եցայ. չ. Κατατρίβομαι. Deteror. Մաշիլ. լերկանալ, կամ բրդգզիլ. *Ոչ կօշիկքն մաշեցան, և ոչ հանդերձքն լեշկեցան ». յն. մի բայ. Ոսկ. Իէսէդ. Ը:

ԼԵՊԵՇՏԻ. ա. Որպէս Լպիրշ. աներես. լիրբ. յանդուգն. խենէշ. անառակ. տօօըռ, պիթէրէմ. *Հոմերոս 'ի ներքս մուծանէ զայր ոմն թերսիտէս անուանեալ, որ է կաղ, և խեդ աչօք, կորովի, և լեպեշտի, և լերկ, և սրագլուխ. Նոննոս:

ԼԵՌՆԱԲԵՐՁ. ա. Բարձր իբրև ըզլեռան. Լէօան պէս եիւքսէք. *Զկունք անարիք ծովականք, զորոց ասեն, թէ լեռնաբերձք և մեծամեծք են. Եղնիկ:

ԼԵՌՆԱԲՆԱԿ. ի, աց. ա. որ և ԼԵԱՌՆԱԲՆԱԿ. Բնակեալն 'ի լերինս. միայնակեաց 'ի լերին. և Միանձնեցական. առանձնական. *Տեսանել անդի վայելուչ և լեռնաբնակ. Զենոբ:

ԼԵՌՆԱԳԻՒՂ, ի, եց. գ. Գիւղ լեռնային. *Երկիր եպարք առաջի գիւղն լեռնագիւղեցն դաբաղոյ. Եփր. ծն: (քանզի և դաբաղ կմ՝ ճէպէլ. և փօռհ, նշանակէ լեառն):

ԼԵՌՆԱԳՆԱՑ. ա. մ. Որ գնայ ընդ լերինս. և Գնալով ընդ լերինս. *Ընդ այլ ճանապարհ լեռնագնաց տարեալ հանէին 'ի մակեդոն. Աղէք. Գ. 23:

ԼԵՌՆԱԴԱՇՏ, ի, աց. } Լեռնային
ԼԵՌՆԱԴԱՇՏԱԿ. գ. } դաշտավայր, հովիտ, ծործորք. *Ցրուեալք լինէին 'ի լեռնադաշտս (կմ՝ 'ի լեառնադաշտս) ամուր ձորոցն. Եղիշ. Ղ: *Անուանէ զանուն լեռնադաշտակին՝ հորք. Խոր. ա. 9:

ԼԵՌՆԱԽՈՅԶ. ա. Որ խուզէ յածմամբ զլերինս կամ զանցանորս ընդ լերինս. *Ոմանք 'ի լեռնախոյզ ուղղակաց. Փարպ:

ԼԵՌՆԱԽՈՅՍ. ա. Որ խոյս տայ 'ի լերինս. *Լեռնախոյսք՝ առազականակք: Գողք, լեռնախոյսք, գերեզմանակրկիտք. Փարպ:

ԼԵՌՆԱԿ, ի, աց. գ. Լեառն փոքրիկ. բլուր. պայըր. *Կայրն 'ի ծործորս լեռնակի միոյ. Ցհ. կր:

ԼԵՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ὀρεινός. Montanus. Լեռնային. որ ինչ իցէ 'ի լերին. *Զամենայն քաղաքս լեռնականս: Ի քաղաքս լեռնականս. Օր. Բ. 37: Երեմ. Լգ. 13: *Բնակէին յամուրս լեռնականս. Արծր. Գ. 9:

Եւ Բնակիչ լերին. փաղլը. *Միաբանեալք ալանք լեռնականօքն ամենայնիւ. Խոր. Բ. 47: *Լեռնականաց և դաշտականաց. Ցհ. կր: Կաղանկ:

Եւ Լեռնաբնակ միայնակեաց. *Միանձնական լեռնական. Ագաթ: Տես և 'ի բառն ԼԵԱՌՆԱԿԱՆ:

ԼԵՌՆԱԿԱՐԿԱՌ. ա. Կարկառեալ գիզացեալ իբրև զլեառն. լեռնակուտակ. լեռնաբերձ. *Լեռնակարկառ բարձրութեն, կամ մոլութեն. Նար. ծէ. և խչ:

ԼԵՌՆԱԿԵԱՑ. } ա. գ. Որ կեայ 'ի լերին. բնակիչ լերանց. և Լեռնաբնակ միայնակեաց. *Ոչ
ԼԵՌՆԱԿԵՑԻԿ. } միայն զքաղաքացիս, այլ և զվայրաբնակ լեռնակեացս. Սարգ. Բ. դ. Գ: *Եւ երթեալ՝ լեռնակեաց սրամուտ ծակախիթ եղեալ. Կոչ: *Ուր ճգնաւորն քնի ծակամուտ լեռնակեցիկ եղեալ. Խոր. Բ. 89: *Երանեմ լեռնակեցացն համապատրաստ որք հրաժարեալ են յաշխարհէ. Վրք հց:

ԼԵՌՆԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Լեռնակեացն լինել. միայնակեցութիւն. *Զանձն տուեալ միայնաւորութեան լեռնակեցութեան. Ագաթ: Կոչ:

ԼԵՌՆԱԿՈՂՄՆ, ման, մանց. գ. Ὀρεινόν, να. Montanum, na. Կողմն՝ վայր՝ աշխարհ լեռնային. *Փախեան 'ի լեռնակողմն: Բնակիչք լեռնակողմանն: Ի քաղաքացն յուդայ՝ և 'ի դաշտականաց և 'ի լեռնակողմանց: Գնաց 'ի լեռնակողմն փութապէս 'ի քաղաքն յուդայ. Ղկ. ծդ. 10: Ցուդթ. ա. 6: Երեմ. ծէ. 26: Ղկ. ա. 39: *Կալ նստիլ զլեռնակողմամբ դաւառին. Ցհ. կր: *Առ լեռնակողմունս և առ ծովուն բնակուէն. Պղտ. օրին. Գ: *Տիրէ լեռնակողմանցն. Ցիշատ:

Կամ ա. որպէս Լեռնային. *Առ յետուզամենայն երկիրն զայն՝ զլեռնակողմն. Ցես. ծա. 16:

ԼԵՌՆԱԿՈՅՏ. ա. } Կուտեալ՝ կուտա-
ԼԵՌՆԱԿՈՒՏԱԿ. } կեալ իբրև զլեառն. Լէօան պէս տիղած. *Կարկառք լեռնակոյտք՝ ջրոյն անբաւութեց. Անան. Եկեղ:

ԼԵՌՆԱԿՈՒԼ. ա. Որ կլանէ զլեառն զլխովին. *Ո՛վ աղաչխարութեն, որ զվիշապն լեռնակուլ խաղալիկ սիրելեաց քոց առնես. Բրս. աղօթք:

ԼԵՌՆԱՀԱՆԴԷՏ. Տ. ԼԵԱՌՆԱՀԱՆԴԷՏ:

ԼԵՌՆԱՀՈԼՈՎ. ա. Շուրջ փակեալ լերամբք. լեռնային. *Լեռնահոլով և կարծրախարխափ գաւառին մօկաց. Նար. խչ:

ԼԵՌՆԱՁԵՒ. ա. մ. Որ ունի զձև և զնմանութիւն լերին. լեառնահանդէտ. լեռնանման. լեռնաբերձ. *Զգաղանին ծովական լեռնաձև. Եղնիկ: *Կոհակս լեռնաձևս յարուցանէ դիզելով 'ի վերայ միմեանց. Սարգ. յկ. Բ: *Բարկացայտ ալիքն լեռնաձև կուտակին. Ագաթ: *Լեռնաձև անկոխ կոհակմանցն կուտակմանց. Անան. Եկեղ:

ԼԵՌՆԱՁՈՐ, ոյ. գ. Ձոր լերին, կմ՝ որ ընդ մէջ լերանց. *Լեառն ձիթենեաց բաժանէ 'ի միմեանց զԲբ քաղաքն (երուսաղէմ), և զերջանիկ լեռնաձորն յովսափաթու. Զքր. կր:

ԼԵՌՆԱՄԻՋ, մէջք. գ. Մէջ կամ միջոց լերանց. *Եւ է տեղին այն լեռնամէջ վիմաց. Խոր. առ արծր:

ԼԵՌՆԱՄՈՒՏ. ա. Մտեալն կամ ապաստանեալն 'ի խորշս լերանց. լեռնախոյս. *Սպանին զորքն անտառաց 'ի լեռնամուտ հրէիցն 'ի շաբաթու. Նխ. ա. Ձ:

ԼԵՌՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ὀρεινός. Montanus. Լեռնական. ուր իցեն լերինք. Լէօանօֆ. *Երկիր լեռնային և դաշտական է. Օրին. ծա. 11: *Կալէք զանցս լեռնային կողմանն. Ցուդթ. Զ. 6: *Լեռնայինքն և դաշտայինքն (վայրք) բնակեալ էին. Զքր. Է. 7: *Ի բազում ամուրս լեռնային գաւառաց. Եղիշ. Գ: *Երկիր լեռնային և դաշտային. Խոր. Բ. 53: Պէտ:

Եւ Բնակիչ լերին կամ լեռնակողմանց. Լէօանօֆ. փաղլը. *Ամենայն թագաւորքն, որ լեռնայինք, և որ դաշտայինք: Առ թագաւորս մեծի սիգոնայ 'ի լեռնայինսն. Ցես. Ժ. 1: ծա. 2: *Ընդդէմ կայցէն լեռնայնոցն. Արծր. Գ. 10: *Որպէս քաղաքայցին և շինականն, լեռնայինն և դաշտայինն. Բրս. մրկ:

ԼԵՌՆԱՑՆ. Տ. ԼԵԱՌՆ։

ԼԵՌՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Լեառն լինել, կամ իբրև զլեառն. լեռնանման բարձրանալ, կուտակիլ, մեծանալ. *Եղանեն՝ լեռնանան (յն. լտ. եղանեն լերինք), և խլանեն՝ դաշտանան. Սղ. ճԳ. 8։ *Առ սակաւ սակաւ աճեցեալ լեռնանայ»: յն. χορυφοῦται, գագաթնանայ. Ոսկ. Բ. կոր. ԻԲ։ *Վէմ լեռնացեալ՝ ելից զտիեզերս. Սարգ. ա. պ. Ֆ։ *Աճական պատգամացն լեռնանացելոց։ Փրփրացեալ լեռնանայելոց (ալեաց). Ցհ. կԲ։ *Հարթէ և զլեռնացեալ թագաւորութիւն սատանայի։ Զի զլեռնացեալ ամբարտաւանութիւնն սատանայի խոնարհեցուցէ։ Ի ճակատ ելանէ լեռնացեալ ամբարտաւանութբ. Իգն։ Ճ. ԲղԲ։ Արիստակ։ *Օրինակաւ լեռնանալ մեզ, և բարձրանալ Թէոզ հոգևոյն բարձրութ. Լաստ. ընԲԷրդ։

ԼԵՌՆԱՆՄԱՆ. ա. Նման լերին. ըստ... փողէիոլի. որ և ԼԵՌՆԱՀԱՆԳԷՏ, ԼԵԱՌՆԱՀԱՆԳԷՏ. *Կոհակք լեռնանմանք. Ցհ. կԲ։ *Լեռնանման կոհակն ամեհի ծովուն. Բէնէլ։

ԼԵՌՆԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ զլեառն, կմ զբնակութիւն լերանց. *Են թռչունք՝ որ լեռնասէրք. Վէցօր. Է։

ԼԵՌՆԱՎԱՅՐՔ. գ. ἡ Ὀρεινή. Montana. Լեռնային վայրք. *Եւ 'ի լեռնավայրսն՝ սափիր և յեթեր. Ցես. ծԷ. 48։

ԼԵՌՆԱՏԱՐԱՓ. ա. Իբրու լեռնաչափ տարափ. կամ հոսեալ որպէս զհատոր վիմաց. *Զկարկառս լեռնատարափ վիմօք 'ի խորս անդնդականս վիշապին՝ վերաբերեամ կեանքդ աշխարհի. Բէնէլ։

ԼԵՌՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Տալ լեռնանալ. մեծացուցանել որպէս զլեառն. *Եւ զմեզ լեռնացուցեալ բարձրացոյց 'ի վերայ նոցա. Լաստ. ընԲԷրդ։

ԼԵՌՆՈՏԵԱՅՔ, եայց. գ. Բնակեալք 'ի ստորոտս լերանց, կմ լեռնականք. *Գընաց զկողմամբք ալուանից՝ պատերազմել ընդ ամենայն լեռնոտեայսն. Խոր. Բ. 81։

ԼԵՌՆՈՏՆ, ոտին, ոտամբ. գ. Ὑπόρειος, ον. Monti subjectum, promontorium. Ոտն լերին, կամ ստորոտն. ըստ փանի յողմը. փող էԲէյի. *Մտին նոքա ընդ լեռնոտամբն, և կապեցին զաքիովս, և ընկեցին զնա առ լեռնոտինն։ Զաղբիւրս ջուրցն՝ որ ելանէ 'ի լեռնոտանէ անտի. Ցուդբ. Ղ. 9։ Է. 9։ *Բնակէ 'ի լեռնոտին միում 'ի դաշտավայրի. Խոր. Ա. 9։

ԼԵՌՆՈՐԴԵԱՅՔ. եայց. գ. Բնակիչք լեռնակողմանց. *Միաբանեաց և զմեծամեծն թագաւորս զլեռնորդեայսն. Եղիշ. Է։

ԼԵՌՆՕՐԷՆ. ա. մ. Լեռնանման. զօրէն լերին. *Ի միջոյն և այսր լեռնօրէն յոյժ ձանօք բարձրացեալ կուտակէ. Պէփ։

ԼԵՍԱՆ, ի, աց. գ. Քար՝ կամ յեսան, յորոյ վերայ լեսուն ինչ ներկարարք՝ նկարիչք՝ ականագործք են. *Ցորժամ լեսուցէ զապակիսնն 'ի լեսանի, ոչ կարմիր իջուցանէ զջուրն ըստ իւրում գունոյն։ Ի վերայ լեսանի սրբեն զարձաքարն. Լէհ. իբ. րև 'ի գրոց Եղէէ. յղ. ոջանց։ Առաք. ծԳ։

ԼԵՍՈՒՄ, լեսի, լեա. ն. Τρίβω, λεαίνω. Tero, contero, laevigo. ռմկ. Լոռէլ. Մանրել՝ մաշել՝ փշրել. 'ի փոշի զարձուցանել. Էզմէք, փէօյմէք. *Աղայրն յերկանի, և լեսուին յանկանի։ Լեսի զնոսա իբրև զհող երկրի. Թագաց. Ժա. 8։ Բ. Բգ. ԻԲ. 43։ *Զմնացեալսն ձեռամբ աղացեալ լեսոյր. Մագ. ԼԷ։ *Գտի իժակորիւն մի, արկի զնա 'ի ծոց իմ, և զօրն ամենայն լեսուի զգլուխ նորա. Վրք հց. յ։ (ռմկ. ճղմել)։

ԼԵՍՈՒՐՔ. գ. Բառ անյայտ. Թուի

լեսեալ և մաշեալ վայրք յերեսաց ջրոյ. *Խոյս տուեալ գնաց զկողմամբք մոկաց 'ի խոխոմն ստորոտական լերինն 'ի լեսուրս ջերմաձորոյ. Արծր. Ա. 15։

ԼԵՐԱՆՑԱՄԷՋ. Տես ԼԵՌՆԱՄԷՋ. *Ջուրք զեզեալ կային... լերանցամէջք ներդուց են նոքօք լցեալ. Վէցօր. Գ։

ԼԵՐԴ. Տ. ԼԵԱՐԴ. *Արամազդ զսա կապեցեալ պատուհասել՝ եգ արծուի՝ ուտել զլերդ նորա. Նոննոս։ *Անդէն արիւնախառն լերդն ընդ բերանն դարձաւ, և սատակեցաւ. Ճ. Բ։ Խոկ Վրփ. *Լերդ գետին»: Թուի լերկ, կամ կորդ։

ԼԵՐԴԱԲԵԿԵԼ. ն. Անհարեկ առնել յոյժ, որպէս թէ և զլեարդն և զլեղին պատառել. ըղաղափառ ընել, խիստ վախցընել. ճիյէրինի փառալամագ, էօփէանէ ֆառալամագ. *Ըսեալք հանդերձից թագաւորաց բացուստ 'ի բաց զշարագործան լերդաբեկէ. Ոսկ. Բ. կոր։

ԼԵՐԴԱԲՈՅԹ, բուիթի. գ. Λοβός, (ըծ. ռմկ. լօբ.) λοβὸς τοῦ ἥπατος. Ima pars hepatis. Ստորին ծայր լերդին՝ որպէս զբըլթակ ունկան. Տես Եւ. ԻԹ. 13. 22։ Ղևտ. Գ. 4. 10. 15։ Դ. 19։ Է. 4։ Ը. 16։ Թ. 10. 19։

ԼԵՐԴԱԽՈՏ, ոյ կմ ի. գ. Χαμαίδρυς. Trixago. որ և ՁԱՐՕՍ. Խոտ՝ որ ունի տերևս նման տերևոց կաղնեաց. վասն որոյ ըստ յն. ասի խամէտրիւ, իբրու գետնակաղնի. ռմկ. կէնտրար. պէլէօտիւէրր, գըռաանճըգ մանմուֆ. *Լերդախոտ. որ է գետնի կաղնի. հոտոմի՝ խամետարիոս կամ քամատարիոս. որ է հայրէն՝ կենարարն. Բժշկրն։

ԼԵՐԴԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Արենակից. արեանառու. հարազատ զաւակ կամ մերձաւոր. ճան ճիյէր. *Ցաղագս լերդակից արեանն՝ և նա յանձն իւր հատատր չարչարի. Լմբ. ող։

ԼԵՐԴԱԿՈՂՄՆ, ման. գ. Կողմն լերդի. ըստ յն. լեարդ. *Հարեալ նետիւ ընդ լերդակողմն. Առակ. Է. 23։

ԼԵՐԴԱՀԱՏՈՐ, ոյ. գ. Հատոր լերդի. ուրթի կէօր. ճան ճիյէր. *Կիրակոս մօրքս լոյս աչաց, լերդահատոր սիւն յիմ արտաց. Գնձ։

ԼԵՐԴԱՀՄԱՅ ԼԻՆԵԼ. } Ἡπατοσκοπέω. Jecur speculor, exta consulo.
ԼԵՐԴԱՀՄԱՅՈՒԹԻՒՆ. } ἡπατοσκοπία, jecinoris inspectio. Հմայել դիտողութբ լերդին. սուտ գուշակութիւն՝ զննութբ լերդի. *Հարցումն հարցանել 'ի դրօշելոց, լերդահմայ լինել. Եզեկ. ԻԱ. 21։ *Լերդահըմայութիւն, և մոգպիսութիւն։ Զլերդահըմայութիւն 'ի ձեռն առեալ. Նչ. Եզեկ։

ԼԵՐԴԱՁԱՐՁԱՐ. ա. Որ չարչարէ զըլեարդն. խորովից սրտի՝ աղեաց և գթոյ. ճիյէր՝ էիւրէք աճըսը վէրէն. *Հուր աղեկէզ՝ լերդաչարչար և սրտակտուր՝ աշխարհիս մեր և ազգի. Վրդն. պփմ։

ԼԵՐԴԱՑԱՒ, ի, աց. կամ ոյ, ոց. ա. գ. Կրող զցաւ լերդի. և նոյն իսկ Ցաւ լերդի. ճիյէր աղրըսը չէքէն. և ճիյէր աղրըսը. *Երանելին պորփիւրիոս էր լերդացաւ. Յ = Հ. մարտ. Զ։ *Լերդացաւի և դալընկոտի գինի մատուցանէ. Եփր. ասէքար։

ԼԵՐԴՈՐԱԿ. ա. Ունօղ զօրակ և ըզնմանութիւն լերդի. ճիյէր ձեւլը. *Առ եզերբ ծովուն առեալ ձկանն քար լերդորակ՝ փոխանակ հացի քար տայր նմա. Մագ. Ժ։

ԼԵՐԻՆԱԹԻՒՆԴ. ա. Թնդեցուցիչ լերին. ըստ Բնփայնօղ. *Լերինաթինդ խառ վէմ 'ի վեր, ծփին 'ի նոյն շաւառ յորձանաց. Նար. փող։

ԼԵՐԿ, ի, ից. ա. Λεῖος. Levis, planus. որ և ԼԵՀԿ. Անմազ. մերկ. հարթ. Թիւյսիզ, էօքսիզ, չըպլագ, փիսզ. *Եսաւ այր թաւ է, և ես լերկ. Ծն. ԻԷ. 11։ *Որ լերկ են ըստ օրինացն, և անպատարագելի իբրու զեշ. Սարգ. յհ. Գ։ *Ի ոք և 'ի լերկ սիրտն որպէս 'ի տախտակ հոգեոր գրեսցուք. Կլիմաք։ *Լերկ և անապատ եղեալք յամծային պտղաւորութեցն. Ճ. ա. յհ. ԻԸ։

ԼԵՐԿ կամ ՂԵՐԿ. ըստ քերականաց՝ Նուրբ, բարակ՝ կակուղ ըստ հնչման. *Լերկք ('ի բաղաձայն տառս) տասն, պ, կ, տ, զ, ն, ծ, շ, մ, ս, ր։ Գիծն (միջակ է) 'ի մէջ կենի, քէի, և խէի. զի քան զկենն թաւ է, և քան զքէն և զխէն զերկ։ Եւ դայն 'ի մէջ տիւնի և թոյի. զի քան զըտիւնն թաւ է, և քան զթոյն լերկ։ Ձայն միջակ է սէի, զայի, և ցոյի. վասն զի քան զսէն և զզայն թաւ է, և քան զցոյն լերկ։ Ժէն (ընդ մէջ) շայի և չայի, զի քան զըշայն թաւ է, և քան զչայն լերկ. Թր. քեր։ *Զերբեքն 'ի միջակացն, և զերկքն 'ի լերկիցն, և նոյնչափ 'ի թաւիցն. Երզն. քեր։

ԼԵՐԿԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Լերկ մարմնով կմ մորթով. անմազ. անփետուր. անթեփ. ողորկ. *Լերկամարմին փոքր հաւակաւն իբր Թէոզ իւր Թռիչս արձակեն. Նար. կԸ։

ԼԵՐԿԱՄՈՐԹ. Նոյն ընդ վ. *Ազգ ձըկանց, կէսք թեփամորթ, և կէսք լերկամորթք. Վէցօր. Է։

ԼԵՐԿԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Լերկ լինել. մերկիլ. ռօյուլմագ. *Հերակլ 'ի ծովայնոյ լերկացեալ, ոչ սանձ, գլխաւ, երեկորեայ առիւծ անուանեցաւ. Միսայէլ. Խլ։

ԼԵՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Լերկ գոլն. Թիւյսիզլիք. *Լերկութիւն սորա՝ մերկութիւն է. Փիլ. այլաբ։

ԼԵՒԻԱԹԱՆ, այ, կամ ի. գ. Բառ եբր. որ ըստ յն. և հյ. թարգմանի վիշապ. տես Ցոբ. Խ. 20։ Սղ. ՀԳ. 14։ ՃԳ. 28։ Եսայ. ԻԷ. 1։ կմ Ցոբ. Գ. 8. ըստ յն. կէտ մեծ. և հյ. վիշապ մեծ։ Այն է Գազան ծովու՝ մեծ քան զամենայն կէտս և զվիշապս ձկունս, օրինակ սատանայի. *Են լուղակք 'ի ծովու ահագինք՝ զկնաւորին սատակութբ լեւիաթանն անուանեալ կիտասիւ. Նար. Մծբ։ *Լեւիաթանն՝ որոյ 'ի ծովու գլուխ է նա գազանացն, և բեհեմոթ 'ի ցամաքի թագաւոր սողնոց. Լմբ. ոմբ։ *Ցետ կարգելոյ զիշխանս 'ի ջուրսն՝ լեւիաթան արքայ առնէ. Մխ. ատակ։ *Ցահագին գազանէն լեւիաթանայ։ Լեւիաթան մեծն խաղայ նովաւ. Վրդն. ծն. Ա ող։

ԼԵՓ, ԱՌ ԼԵՓ. որ և ԱՌ 'Ի ՇԵՂ. Իբր Զառ 'ի վայր. դարահոս. դուրուվար. ուչուրում. զի ուր ասի 'ի մեզ. Բ. Դ. ԺԳ. 6. *Էր 'ի տեղւոջ անդ աշտարակ... և դուռն առ 'ի շեղ 'ի ներքսակողմն 'ի մոխիր անդր (միամտութ) առ լեփ շինեալ. (մի ձ. առ լեզ, և մի, առ լեր)»: 'ի յն. և լտ. լեփ ասի, ἀπόκρημνος, praeceps, praeruptus, փոխանակ բառից մերոց, առ 'ի շեղ, և առ լեփ։

ԼԻԳԻԵՈՆ. Տ. ԼԵԳԵՈՎՆ։

ԼԻ, լիոյ, ոց. ա. Πλήρης, μέστος, γέμων. Plenus. (ըծ. յն. բլէրէս. լտ. բլէնուս. գղմ. բօլլ. որպէս և լիա, և լնուլ.) ռմկ. լիք, ըցուն. թ. փօլլու. տոլ. Ունօղ 'ի մէջ իւր՝ որչափ ինչ կարէ տանել. լցեալ. զեղուն. առատ. անթերի. ամբողջ. կատարեալ. ճոխ և յագեալ. *Լցէք լի չափով զամանանոյդ յամանն մի։ Առեալ լի ափով։ Լի տամբ իւրով արծաթ և ոսկի։ Եօթն հասկ՝ լիք և գէրեցիկք։ Իբրև զհոտ անդաստանի լիոյ։ Քաղցելսուրդ որ լի է մեղօք։ Տուն լի խնկով։ Տաճարն լի ամենայն բարութեամբք։ Վիճակ անդի լի ապառնիք։ Եւ ահա լեառնն լի էր ձիովք։ Ամենայն ճանապարհն լի էր հանդերձիւ և

կաՀիւ։ Անգամ քո լի պարարտութք։ Բաժակ՝ գինի լի։ Շտեմարանք նոցա լի են։ Լի հաւատովք։ Լի էին 'ի բարկութենէ ախտան։ Ճշմարտութք, և լի արտօսր։ Սիրտն առաջի եղե լի։ Զօրացուցանել յամենայն լի արտից զնա. եՆ։ *Որ լին է մտօք ... այսինքն առաւելեալ հանճարով. Սիր. ծԸ. 20։ *Որ լին է անձաւ խնդութք։ Որ լին է երանութք. Ցձխ. Ծ։ *Լի կամօք մերովք առ քեզ ձկանցուք. Եփր. համաբ։ *Լի երանութն։ Լի բարեբաստութն։ Լի բոլոր համարձակութք։ Լի չարեօք. Պիտ։ *Որոց լի են բերանք նոցա ծաղու։ Առ յաճախութին զեղուն, առ անբաւութին՝ լի։ Փարթամքն ընչիւք ոչ գեգերին առ գուցս լիոցն. Նար. Է. խՏ. ծԸ։ *Ցագին և լիքն՝ կարօտութք նուաղեալ. Համամ. առէ։ *Որ զամենայն լնուս, և դու լի մնաս. Ճ. Ժ։

ԼԻ ԱՒՈՒՐԲՔ. այսինքն Ծերացեալ, կամ լցեալ զժամանակ բազմամեայ։ Ծն. ԻԵ. 8. եՆ։ *Բարիոք և լի (աւուրբք) գնացին առաի, և ոչ հասին 'ի սարեկան փրկութեն. Համամ. առէ։

ԼԻ. } Ա. Լի գոլով. լիով. լիութք.
Ի ԼԻ. } լրիւ. անպակաս. ամենայնիւ. խոտա. տիրապէս. ւէջօւն, ւմսն. փօֆ փօլու, պիր ևօմօմ. *Լի չոքայ, և ունայն դարձոյց զիս տէր. Հռութ. Ա. 21։ *Լի գէր 'ի վերայ համարեալ է ախորժակ. Պիտ։ *Լի, և ոչ կարօտեալ մխիթարեցաք ձերովք հրովարտակօք. Ա. Դ. ԺԲ. 9։ *Այս 'ի յոք օրինակի, բայց 'ի քո լի բովանդակի. Ցձոյ։ *Լի քարշէ այինք զլայնալիճն... որչափ կարէր ձկտիլ. Խոր. Ա. 10։ *Զամենայն զոր առացեր, լի առացեր, որպէս վայել է քում իմաստութն. Փարպ։ *Լի զօրէնսն և զպատուիրանս կատարեցի. Վանակ. յոբ։ *Լի արժանաւ որպէս նմա արասցուք զաշխարհագովութեանցն առաւ մլցանակ։ Փուլթանակի և լի ամենայն ձևպով. Պիտ։ *Որպէս այգի ողկուզալի, կամ ձիթենի պտղով 'ի լի. Շ. Եդես։ *Եւ էր հասակ նորա կուսին՝ երկայն, սպիտակ, շնորհիւ 'ի լի։ Որպէս ծլնունդ հրաշիւք կուսին, նոյնպէս մնունդն բարեօք 'ի լին. Ներս. ծոյ։

ԼԻ ԿԱՏԱՐԵԱԼ. } ա. Ա. ամկ. ւէֆ ւէջօւն,
ԼԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿ. } քեմալ, Բօլոր Բօլէնտի. զանի, պիր ևօմօմ, ևէ+մէլ, պիւթիւն. *Աւուրք իմ լի կատարեալ գոցին 'ի նոսա. Սղ. ՃԲ. 10։ *Բանն մեծ լի կատարեալ առեղծ խնքեան մարմնին՝ բովանդակ հոգւով և մտօք, և ամենայնիւ որ ինչ է 'ի մարդ, բայց 'ի մեղաց. Պրոկղ. ՆԷրԲ. չէ։ *Ի լի կատարեալ կամաց մերոց խորհեցաք առաւել նոցա թողութն։ Ի լի կատարեալ կամաց ինքեանց։ Լի կատարեալ կամօք զգեցաւ ըղ֊ ձութիւ մեր։ Օգնեցան լի կատարեալ. Դաս. պտմ. Է. 17։ Ը. 7։ Ծ. 4։ *Թէպէտ և խափանեցաւ թագաւորութին, սակայն լի կատարեալ որպէս և այսօր՝ ոչ երբէք։ Ոչ լի կատարեալ պաշտեցաւ։ Ոչ լի կատարեալ պահէին նոքա։ Ամենայն օրէնքն լի կատարեալ առաւն օրհնութք և անիծիւք։ Ոչ կարէ զերկոսին լի կատարեալ առնել. զի՝ որ ոչն լի կատարեալ առնեցաւ, ոչ կարէ լի կատարեալ առնել. Եփր. ծն. և ղեփ. օրէն։ *Լի բովանդակ կատարեալ օրէնք. Մծբ. Է։ *Լի բովանդակ զպարտն հատուցաք. Սարգ. Ա. պ. Ա։ *Զպատուէրն պահելեաց նորա լի բովանդակ լսելի առնել այլոց. Լմբ. ու։ *Ժառանգեցոյց նոցա զերկիրն, այլ ոչ հանգեան 'ի նմա բովանդակ, որպէս առն զի հանգեաւ 'ի ծոց անուրբ իւրոց լի բովանդակ. Եփր. Եբր։

ԼԻ ԱՌՆԵԼ. Լնուլ. լցուցանել. *Լցին զզօրան խաւովութք, և լի արարին առհիւ և գողութք. Փ. Դ. Է. 15։ *Մինչև 'ի ծագս երկրի լի առնել զքարոզութն բանին կենաց։ Մինչև 'ի լիւրիկիա ինձ եհաս լի առնել զաւետարանն քս. Ագաթ։ *Ըստ իւրաքանչիւր միջնակեցելումն աշխարհաց, ուր հրամայեցաւ նոցա լի առնել զաւետարանն քսի. Եղիշ. յառաջ։

ԼԻԱԲԱԽՏԻԿ. ա. Ա. Լի բարեբախտութք. բարեբախտիկ ամենայնիւ. բարեբաջանիկ. *Լիաբախտիկ անդրէն օգնականութք 'ի խաղաղութեան գաւառայցեն վայր։ Լիաբախտիկք 'ի կենցաղումս յօրանեան փառօք. Պիտ։

ԼԻԱԲԵՐ. ա. Լի բերիւք. բազմաբեղուն. պօլ պէրէ+էթլի. *Բղխել զաւառապտղոցն լիաբեր արմտիս. Պիտ։

ԼԻԱԲԵՐԱՆ. ա. Ա. Լի բերանով. ւէջօւն բէրնօքւ, աղըզը փօլու, փօլու աղըզ՝ խէյկուլ. *Եկեր լիաբերան պատառ մի խորլսխոյ. Եփր. Ա. Բգ։ *Լիաբերան գոհութք զայ կամացն հաւատայր առ զգիւս կենաց. Ցհ. ԿԲ։

ԼԻԱԲՈՒԽ. ա. } Լի բղխմամբ կամ
ԼԻԱԲՈՒՂԽ. } բղխեալ. զեղուն. յորդառատ. պօլ. տօլը. *Թակոյկս լիաբուղխս։ Կերպակերպ լիաբուղխս անդանապաս. Ոսկ. չէ։ *Ցետ սեղանոյն և լիաբուղխ գինւոյն՝ կաթի մի ջրոյ կարօտեալ։ Զառատ սեղանն, և զլիաբուղխ թակոյկսն. Սարգ. յկ. Է. Ծ։

ԼԻԱԲՈՒՌՆ. ա. Ա. Բռնալիր. լի բըռամբ կամ ափով. աւը ւէւ. փօլո ավուճ. *Դնէր լիաբուռն խրձունս որայից. Վրդն. ու։ *Հնձեմ լիաբուռն զամբարշտութեան որայս. Պիտ։ *Առատ է ձեռն քո, և լիաբուռն առս կարօտելոց. Վանակ. յոբ։

ԼԻԱԳԻՐԿՔ. ա. Ա. Լցեալ գրկօք. գրկալիր, որպէս աղեղն լիով լարեալ, և աղեղնաւոր քաշ. *Կապարձեալք ... և լիագիրկք անկցին 'ի ներքս. Եփր. առէփար։ *Լիագիրկք աղեղամբք ձգէր նետս. Արիստ. փոխ։ *Լիագիրկք և պնդաձիգք նետաղաց. Մեսր. Երէց։ *Լիաձիգք և լիագիրկք մնցեն անդր... յն. նետիւք և աղեղամբ. Ոսկ. եսա։

ԼԻԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ լի. յորդառատ. և Լրագոյն. կատարելագոյն. *Ի լիագոյն իմաստութենէն վայելելով. Պիտ։ *Տեսեալ զվարձն լիագոյն և անձաւ. Սարգ. յկ. Է։ *Ըստ առատանց եօթնեբորդացն, որ թուոցն է լիագոյն. Արծր. Գ. 13։

ԼԻԱԹԵՒ. ա. Լցեալ բազմութք թևոց. (իրօք կամ նմանութք). *Զակք աալիցն՝ են վեցթևեան, և են հինգթևեան. լիաթևն, որ են վեցթևեան։ Լիաթևն յերկուց երկարաց չորեքժամեան. Եօթնագր։

ԼԻԱԼԱՅՆ. ա. Լի և լայն. ընդարձակ. անպակասելի. *Լուսին՝ պակասընթաց, բազում անգամ 'ի թաքուստ մնեալ. իսկ դու լիալայն, բարձր, լուսատարած. Գիտ. Եղբ. առ վոչ։

ԼԻԱԼԻՃ. Տ. ԼԱՑՆԱԼԻՃ. և ԼԻԱԳԻՐԿՔ. *Լիալիճ աղեղն 'ի նմանէ զեղապարիւր մարդոյն. Կոչնափ։

ԼԻԱԼԻՐ. ա. Ա. Լի և լի. լիուլի. անթերի. ընդարձակ. *Ճակատ իմ լիալիր և մաքուր ծրարեալ. Կէչառ. աղէթս։

ԼԻԱԽԱՌՆ. ա. Տիրապէս խառնեալ, այսինքն անթերի լրութք միաւորեալ. *Նըշան առ յերզբօրորդւոյն զկատարեալ մարդկութեն՝ լիախառն միութքն. Նար. Եըգ։

ԼԻԱԽՈՐՏԻԿ. ա. Ունօղ և կերօղ ըղխորտիկս բազմապատիկս. յղփացեալ. *Իսկ մեծատունն՝ փափկասէր, արբեցող, և լիախորտիկ. Ոսկ. չէ։

ԼԻԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լիութն. առատութն. *Եւ երախտեաց բարձրելոյն ամենաստուր լիականութն. Նար. ՀԷ։

ԼԻԱԿԱՏԱՐ. ա. Լիով կատարեալ. լի և կատարեալ. *Ցածակոյս կողմանէն ամենայն ինչ հաստատեալ և լիակատար է. Լմբ. հանգ։ *Արձակէ ձայն լիակատար հայրափառք սիրով. Պրոկղ. յոյփ։ *Լիակատար գիտութք։ Ի ձեռն լիակատար վարդապետութեան բանից. Արծր. Է. 3։ Նանայ։ *Մարդկանս ազգի լիակատար հոգւով ընծայել հրամայէ. Լմբ. ող։ *Գտանես 'ի լիակատար պատմութն իւրում. Ճ. Բ։

ԼԻԱԿԱՏԱՐ. Ա. Լիով. կատարելապէս. տիրապէս. լի բովանդակ. *Ոչ կարէր լիակատար յինքն յանդուցանել զվստահութն սրտին. Ցհ. կԲ։ *Ոչ առաց վասն գեղեցկութեան սորա լիակատար. Եւագր. ԻԲ։ *Գրեաց ևս Ճախապոյն և լիակատար քան զայլ ընկերան. Հ. կէմէ։

ԼԻԱԿՈԽ. ա. Որ տիրապէս կոխէ զլի հնձան. *Լիակոխ քաղութեամբ ըղհընձան. Շ. փող։

ԼԻԱՀԱՆՃԱՐ. ա. Լի հանճարով. բազմահանճար. իմաստուն. *Թողլով իւր որդի բազմահարուստ և լիահանճար յիրս և 'ի բանս. Ցհ. կԲ։

ԼԻԱՁԱՅՆԱՊԷՍ. Ա. Ունելով և հընչելով զձայն լի և կատարեալ. *Կատարեալ լինի. և եթէ ոչ լիաձայնապէս, այլ ըստ խօսից ոմանց. Մագ. Խ. Երգն. +էր։

ԼԻԱՁԵՌՆ. ա. Ա. Լի ձեռօք. առատաձեռն. լիաբուռն. *Լիաձեռն զխայրեաց հատուցումն պազաբերելոյն. Պիտ։

ԼԻԱՁԻԳ. ա. Ἐκτείνων. Extendens. Որ լիուլի քարշելով զաղեղն՝ ձգէ զնետ. և քաշ լարեալ (աղեղն). լիագիրկք, և լիալիճ. հաստաձիգ. *Որդիք եփրեմի լիաձիգք և պնդաձիգք. Սղ. ՀԷ. 9։ *Կապարձեալք և լիաձիգք ... անկցին 'ի ներքս. Եփր. առէփար։ *Սիրտ թշնամեաց 'ի լիաձիգ աղեղանէ թագաւորին քո չարչարեցաւ. Լմբ. ողս։

ԼԻԱՁԻՐ. ա. Լի և առատ ձիրիւք. առատաձիր. *Այս ծով մեծ՝ լիաձիր և յոքնատարած. Նար. Մծէ։

ԼԻԱՄԱԳԻԼ. ա. Πληρὴς ὀνύχων. Plenus unguibus. Լի մագլօք. որոյ բազում են մագիլք, կամ եղնգունք. *Արծուին մեծ՝ լիամագիլ. Եզեկ. ԺԷ. 3։

ԼԻԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πληροῦμαι. Impleor, repleor. Լի լինել. Ճոխանալ, յաղթանալ. և Լրանալ. ւէջօւլ. փօլմօգ. *Լցան լիացան երանեցան։ Լցեալ լիացեալ և ուռճացեալ. Նար. առաք. Խ. խլ։ *Եւ նա առնել՝ կարօտի 'ի նոցանէ լիանալ. Լմբ. ծղ։ *Ցորեամ թուի լիանալ լուսինն. Ցհ. իմ. էկէղ։

ԼԻԱՊԱՏԱՐ. ա. Լի և պատարուն. լիուլի. առատ. զեղուն. լիակատար. անթերի. *Զլիապատար գանձարանացն մթերս։ Ի լիապատար թանգարանաց իմն նմա ընծայ բերեալ. Ցհ. կԲ։ *Լիապատար բերամբ որթ և թզենի և ամենայն բոյսք անդաստանի պտղաբերք լիցին. Կոչնափ։ *Ցածեղէն և յարտաքին հրահանգս անթերի և լիապատար էր. Շ. բարձր։ *Լուսին յերկեակ եօթնեկս ուռճացեալ, լիապատար (կամ լիապարար) լուսով լցեալ՝ զբոլոր գիշերն լուսաւորէ. Անան. յհ. Դ։ *Լիապատար էական մեծութն նորա. Լմբ. հանգ։ *Զանազանք են շնորհք բարեաց հեղեալ յարարչէն քո ... և այն՝ առատապէս, ևս և լիապատար ըստ մեծաձեռնութեան արարչին. Խոր։ *Եղիցուք իբրև զմն, ...

կարի մեծոյ մաքրութեան, և լիապատար (կամ լիապարար) սիրով. Նծ. ճծոէ։

ԼԻԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Առատապարգև. առատաձիր. *Ամենառատ տէր լիապարգև 'ի պէտս կարեաց փրկութեան. Նար. գնջ հոգ։ Իսկ Ոսկ. յհ. ա. 7. ըստ ձ. * Զայնպիսի քաղցր տէրութի, և զայնչափ լիապարգևօք ***։ ուղիղ եա երևի առ. լի պարգևօք. որպէս և յն. լի բարեօք։

ԼԻԱՊԷՍ. մ. Լիով. առատապէս. և ցյագ. և անթերի. կատարելապէս. պօլ պօլ, պիր թէմամ. *Լեր պարգևիչ հայցուածոց մեծոց լիապէս 'ի քոյ առատ պարգևացդ. Բրս. ***։ *Լիապէս բաւականութեամբ բաշխեալ ամենայնի։ Որ տաս լիապէս. Նար. կէ. ղ։ *Պաղովք շատանայր. և զայն ոչ լիապէս, այլ կարօտութեամբ. Ճ. Ա։ *Թերակատար, և ոչ լիապէս լինի նոյն գործ խորհրդոյն. Փարպ։ *Լիապէս ծանուցանել կամ ուսուցանել, կամ ցուցանել. Պիտ։ Ցհ. կբ։ Ոսկ. յհ. ա. 22։

ԼԻԱՊՏՈՒՂ. պտղոյ, ոց. ա. Καρποφόρος. Fructifer. Լի պտղովք. պտղալից. պտղաբեր. մեյվէլի, մեյվէտար. * Զիթենի լիապտուղ և վարսաւոր. Փարպ։ *Դրախտ քաղցրաբոյր սաղարթացեալ ծառովք լիապտղովք ***. յն. պտղաբերօք. Ոսկ. յհ. ա. 31։

ԼԻԱՍԱՀՄԱՆ. ա. մ. Ընդարձակ սահմանաւ. որ իցէ չարունակեալ անընդհատ. *Ընդարձակ և մակագաւիթ կանոնաւորին տարածէր լիասահման և անխարոց. Նար. յէլ։

ԼԻԱՐԱՐ. ա. Լիացուցիչ, և առլցեալ. *Տարին հողմային, և դաշտք լիարար պտղովք. Ճէր։

ԼԻԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Լի առնել. լնուլ. լցուցանել. առատացուցանել. *Սերմանէ զերկիր, և զհատորակաց պէտս լիացուցանէ. Խոսր։ *Լիացուցանել զագահութեան իւրոյ ինև ջանայր զուսումնասիրութիւն. Ցհ. իմ. առ. (որ հայի և 'ի բ նչ։)

Կամ Լիով յագեցուցանել. շատացուցանել. *Որ զմեզ կերակրեաց, և լիացոյց. Ճմ։ *Զզօրութեան հացի բանիս, որ ոչ լիացուցանէ զկերօղսն. Նչ. եղէկ։ *Եւ ոչ լիացուցանէր բանիւք զլսօղսն. Ոսկ. յհ. ա. 26։

Եւ Լրացուցանել. կատարելագործել. *Ոչ թերայոյց, քան թէ լիացոյց. Նար. խէ։

ԼԻԱՑՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Որ լիացուցանէ (ըստ ամենայն առման). * Լիացուցիչք լուսով լիապէս. Երզն. լ։

ԼԻԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Լի անթերի. *Ապականեցին զերկիր անարժան գործով 'ի վերայ նորա, և այն՝ ոչ պակասաւոր, այլ լիաւոր. Վրդն. ծն։

ԼԻԲԱՆՈՆ. ի. գ. Λίβανον, νός. Thus. կըր. ***. խունկ լիբանոնի ծառոյ. այն է կնդրուկ. *Տայիւն զամենայն և զլիբանոն. Նեեմ. ժգ. 5. 9։

ԼԻԲԱՆՈՍ. ի. գ. Λίβανος, νη. Arbor thurifera. ***. կնդրկաբեր լեառն յերկրին քանանացւոց, որ և կոչի Անեբ լիբանանու. ուստի կարծի նշանակել և ըզծառն կնդրկի. *Արձակեսցէ զարմատս իւր իբրև զլիբանոս. Ովս. ժդ. 6։ *Սա լիբանոս արձակեալ արմատովք և ոստովք յաբերը. Մխիթ. Խչ։

ԼԻԲԵՌՆԵԱՑ, եայք. ա. գ. Λιβέρνος. Liburneum. Տեսակ ինչ նաւի. *Նաւս կազմեալ պատերազմիկս, և լիբեռնեայս. Պտմ. աղէքս։

ԼԻ՛ ԲԵՐԱՆ. Տ. ԼԻԱԲԵՐԱՆ (եթէ չիցէ այսպէս գրելի). *Նորին վասն և լիբերան գոհացաւ. Լմբ. ող։

ԼԻԲԻԱ. որ այժմ ասի ԱՓՐԻԿԷ. Տես բռ. յակ. ան։

ԼԻԲԻԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ լիբիա. կից ընդ ափրիկէ. *Որ յաւարտումն եւրոպէի, և 'ի ծագ գլխաւորութեան մասին ասիոյ, հնարեալ և յարմարեալ 'ի հիւսիսոյ լիբիախառն ***. (իմա ըստ տարածութեան տէրութեան). Նար. խչ։

ԼԻԲԻՄՆ. գ.} Բառ այլազգական. Լի-
ԼԻԲԻՏՈՆ.} պառ, ***. (ըծ. և ***. և կամ լիբէական ձևով ըստ ափրիկեցւոց). Զգեստ. վերարկու. *Եւ իմ քակեալ զլիբիմն՝ զոր ունէի, կիտուն պատեցի զմարմին իմ. Վրք հց. յ։ *Ունէր լիբիտոն միայն։ Ընկեց զծանրութիւն յինքենէ զլիբիտոնն. Վրք հց. ծէ։

ԼԻԳԻՐԻՈՆ, կամ ԼԻԳՐԻՈՆ, կամ ԼԻԳՐՈՆ. Տ. ԼԻՆԳԻՐՈՆ։

ԼԻԵԱԼ. որ և ԼՆԵԱԼ. (որպէս թէ լինեալ. կամ եղեալ.) Տես ԼՆՆԻՄ։

ԼԻ ԵՒ ԼԻ. ա. մ. Լիուլի. լի կատարեալ. լի բովանդակ. ընդարձակ. լիակատար. անթերի ամենայնիւ. առաւել քան զառաւել. ***. փօք փօլ***, ***. պիր թամամ, պօլ պօլ. *Տեսանես զմարգասիրութիւն իւր լի և լի (յն. զմարդասիրութեան իւր լայնութի). հարիւր ամ ձգեալ զժամանակն. Կոչ. բ։ *Մինչև 'ի կողմանս լուսինակեցւոց լի և լի առնէր զաւետարանն. Սարգ. ա. դ. ղ։ *Լի և լի կատարեալ 'ի գլուխ եհան. Լմբ. ող։ *Լի և լի պարսպաւորէ անմերձենալի ամրութեամբ. Արծր։ *Իբրև ստայք և խոտեալք ... լի և լի հրաժարեսցուք 'ի նոցանէ. Եւս. պտմ. գ. 25։ *Ցիշխանացն լի և լի հարկանի. զի սովորութի է իշխանաց՝ վասն սակաւ սխալմանց մեծ պատուհաս ածել. Լմբ. առկ։

ԼԻԶԱՆԵԼ. Տ. ԼԵԶՈՒԼ, և ԼԱՓԵԼ. *Արդ լիզանէ ժողովուրդս զամենայն՝ որ շուրջ զմեօք են, որպէս լիզանէ արջառ զդալար 'ի դաշտի. Թուոց. իբ. 4։

ԼԻԶԱՋԻՆՋ ԱՌՆԵԼ. Լիզելով կամ լափելով իմն ջնջել. բնաջինջ առնել. ծախել՝ վատնել. իսպառ կորուսանել՝ սատակել. ***. * Սովոյն և ախտին լիզաջինջ արար զամենայն ազգս մարդկան. Եւս. պտմ. ը. 8։ *Տարածեցաւ մահ, և լիզաջինջ արար զաւքանակէան ազն։ Նկանակն գետղէոնի հոլովեալ 'ի բանակս այլազգեացն, և լիզաջինջ զնոսա արարեալ. Ցհ. կբ։ *Եկն սաղմոնասար, և լիզաջինջ արար զտասն ցեղս. Գէ. եօ։

ԼԻԶԵՄ. եցի. չն. Λείχω. Lingo, lambo.
ԼԻԶՈՒՄ, լիզի.} որ և ԼԻԶԱՆԵԼ. Նոյն ընդ Լեզուլ. որպէս լեզուաւ սրբել՝ մաքրել. յինքն ձգել կամ ուտել. ***. ***. յն. ***. լտ. ***, ***. սանս. ***. *Զհող ոտից քոց լիզեսցեն. Եսա. խթ. 23։ *Լիզեսցեն զհող իբրև օձք, որ սողին ընդ երկիր. Միք. է. 17։ *Խնձ զանձիւն լիզելոյ պատիժ ձաղանաց. Նար. ***։ *Իբրև շուն լիզոյր զոտս տեառն իւրոյ։ Լիզուլին զգարշապարս նորա։ Սկսաւ լիզուլ զնա. ՃՃ։ *Լիզէին զոտս նոցա։ Լիզէին զոտս ծառային իմ. Հ=Ց. յնՀր. իգ։ ***. ա։

Կամ Լափել. ծախել. սպառել. *Որպէս հրոյ զօրութիւն յարժամ զ'ի նա անկեալ նիւթ ծախեսցէ, զնա իբր լիզէ, և ինքն չիջեալ աներևոյթ լինի. Փիլ. նխ. ***։ *Այժմ լիզաւն նոքա զամենայն երեսս երկրի. Ցուցը. է. 4։

ԼԻԿ, լկի կամ լիկի. գ. Նոյն ընդ Լիճ. *Ընդ անուաւ ջուր անցեալ՝ եկաք ըստ դիպուածոյ 'ի տեղի մի, որ է լիկ, ամենաբեր անտառս ունելով։ Ժողովեցան ամենայն զաղանք անտառին 'ի յառաջասացեալ լիկըն՝ ջուր ըմպել։ Գալ 'ի լիկն։ Վազէին 'ի վեր 'ի լիկէն։ Առ լկին անցեալ նստէին. Պտմ. աղէքս։

✕ԼԻԿՆ, լկան. գ. Բառ անյայտ. գուցէ Լական. *Գառագղի, և կարկնի, և սկտեղ և լկան նմանեցուցանել զերկիր. Ոսկ. եօ։

ԼԻԿՏԻՆՈՍ, կամ ԼԻԳԴԻՆՈՍ. գ. Բառ յն. ***, Λύγδινος. Lygdinus, candidus. այսինքն Որ ինչ կազմեալ է 'ի սպիտակ փայլուն աղնիւ քարէ լիգդաս (Λύγδος) կոչեցելոյ. այն է կիճ կամ մարմարիոն պարեան. *Ափրոդիտէ շափիղեայ, և կռունս ոփիտէս, և ժամագէտն լիկդինոս. Պտմ. աղէքս։

ԼԻՂԱՏ, կամ ԼԻՂԱՏՈՆ. ի. գ. Բառ լտ. ***. Legatum. Καταλειπόμενον. Որ ինչ թողեալ լինի կտակաւ. հրեշտակ. *Եթէ ոք ժառանգաւոր է ընչիցն, զոր եթող վախճանեալն՝ լիղատոն այլոց։ Եթէ թաղեսցէ ոք բարի կամօք լիղատ, զի մնասցէ իւր յիշատակ. Մխ. դփ. Օրէնք ***։

ԼԻՃ, լճի, լճաց. գ. Διώρυξ. Fossa. λίμνη, lacus. Ծովակ անոյշ ջրոյ. ժողով ջուրց. փոս ջրալից. ասի և ԼԻԿ. ***. լտ. ***. արաբ. ***, ***. որ և ԽՈՐԽՈՒՈՐ. *Ի վերայ գետոց նոցա, և 'ի վերայ լճաց նոցա. Ել. է. 19։ *Լինել զօրէն լճաց ինչ. Պիտ։ *Զլիճ մի ծովուց. Նար. ***։ *Տապանայր ծովն սառնապատ լճիւն. Ղար։

Նմանութեամբ ասի. *Լիճ հրոյ. Ցայտ. ***. 20։ ***. 14։ (դժոխք)։ *Զլիճ լաւսոյս արտասուօք լցեալ. Նար. ***. (աչք)։ *Ի լիճս աղեղանց և նիզակաց ձերբակալ արարեալ զոմանս. Արծր. ***. 7. (միջոց աղեղան լարելոյ. ուստի և Լայնալիճ)։

ԼԻՄՈՆ, ի, ից կամ աց. գ. Պտուղ մշտադալար ծառոյ՝ ձուաձև, դեղին, թթուաահամ, որոյ խոշորն կոչի կիտր կամ կիտրոն. ***, ***. յն. լտ. ***. ***. Բժշկրն։ Վրդն։

ԼԻՄԲՈՍ. գ. Բառ լտ. Limbus. եզր քղանցք, և գօտի. որպէս և ***. մէջք. վարի նմանութեամբ որպէս կայանք հոգւոց հին արդարոց, և այժմու անկնունք տղայոց. * Հոյլք ***ն ընդ քոհ անցին 'ի լիմբոսէ նք հօրցն 'ի յերկնային հանգիստ. Մխ. ***։

ԼԻՆԳԻՐՈՆ, կամ ԴԻՆԳԻՐՈՆ. որ և ԼԻԳԻՐՈՆ, ԼԻԳՐՈՆ, ԼԻԳՐԻՈՆ, ԼԻԻԳՐԻՈՆ. Λυγκούριον, λιγγούριον. Lyncurium; electrum, quod e lyncis urina concrescit. Բառ յն. ***(որպէս թէ մէզ կամ ***). Քար ինչ պատուական որպէս ազգ սաթի. նոյն կամ նման ընդ եղնգնաքարի. *Ցերրորդ կարգն՝ առաջին ակն լինգիրոն։ Դինգիրոն, որ է եղնգնաքար. զսորա գիւտն ոչ ուրեք 'ի պատմագրաց ուսաք. յայտ է թէ յակունեթն է սա։ Թարգմանի ***ն անուանն ***, և գոյնն իւր նման է եղնգն որթոյ, և կամ ***. իսկ ***. վասն որոյ և ***. որ է եղնգն ***. և էքարս այս եղնգան (կամ եղեգան) գոյնով. Տօնակ։ *Եդ 'ի ներքս 'ի տապանին զմի ակն պատուականն, զոր եբեր 'ի կեսարիայէ, որ էր լինգիրոն. Զենոբ։ *Ակամբ լիգրիոն, զորոյ զգիւտն ոչ ոք գիտէ. Վրդն. Ել։ *Սուտակ՝ լիգրիոն ասի, զորոյ զգիւտն ոչ

զ գիտէ, նման կապուտակ աւազոյ. և բերի յամազոնից 'ի կանանց աշխարհէ. Նչ. Եղէ։

ԼԻՆԴ, ընդի, դաց. գ. Οὖλον. Gingiva. Գրի և ԼԻՆՑ. Միսն՝ որ յարմատս և ՟Է մէջ ատամանց. ԼԻՆԴ. փիղէբի, լինէդ. *Ջարդեցին զմսուր բերանոյ ընդաց նորա։ Փքացուցից ընդոց. Ագաթ։ *Զլինոս ատամանցն մխեաւն. Համամ. առկ։ *Ատամանց ըստ կարգի դասեալք՝ բուսանելով 'ի լինդսն։ Զի մի՛ քանցեսցի քերեալ խառնակերակրոյն ընդացն փափկութիւն. Նիւս. էրգ. և կազմ։ 'Անձաշակ անկիրթն ընդաց ծաքողական մանրեալ ատամամբք խուզման. Սհմս. ըմ։

ԼԻՆԵԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բանյաղագս լինելութեան, այսինքն արարչագործութեան, կամ սաեղծման, և ծննդոց, սերնդոց. ազգաբանութիւն. իբր յն. Γενεαλογία. Generis recensio. *Ընդէր 'ի լինելաբանութեան ադամայ ոչ ես յիշեցեալ է զկային, այլ զսէթ. Փիլ. լին. ՟Ա. 81։

ԼԻՆԵԼՈՑ. ոյք. Μέλλων, όντα. Futurum, ra. Ուղղականն ապառնի ընդունելութեան լինել բայից. որպէս Այն՝ որ հանդերձեալ է լինել. ըլաճագ, ըլաճագլար. օլաճագ. *Ոչ ծանեաւ զլինելոց եղեալն իւր. Ամով. Գ. 10։ *Զլինելոցս նախատեսեալ. Յհ. իմ. առ։ *Տեսանէ զամենայն զեղելոյս, և զլինելոցն, և զոր եննն. Ղ. ընդհանր։

Իւ Μελλόντων, ἐσομένων. Futurorum. Յոգնակի սեռականն ձայնիս Լինելի. որպէս լինելիք, լինելեաց կամ լինելեաց. այսինքն հանդերձելոց. ըլաճաքլարըն. օլաճագլարըն. 'Յառաջագէտ է ամենայն լինելոց. Կոչ. ֆ։ *Այս սովորութիւն իմն է մարգարէիցն, երբեք զեղելոց՝ զլինելոցն պատմեն (այսինքն զլինելեաց). Ոսկ. յհ. ՟Ա. 2։ *Մի, ոչ էիցն և ոչ լինելոցն՝ որպէս 'ի ձեռն գոյիցն ըղձալեացն գիտես. Բրս. հայեաց։

ԼԻՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Լինելն. եղանելն, սաեղծումն. արարչութիւն. որ և ասի ԾՐԱՐԱԾՔ. Γένεσις (որ է եղանութիւն). և Γέννεσις. Creatio, և Genesis, generatio, ortus. Գոյացութիւն. ծնունդ. ծագումն. 'Այս գիր լինելութեան երկնի և երկրի ... որ զաշխարհարարութեան պարունակէ. Փիլ. ՟Ա. 1. 'ի գիրսն մակագրեալ՝ *Փիլոնի այնոցիկ որ 'ի լինելութենն (այսինքն 'ի գիրս ծննդոց) խնդրոյն լուծմանց։ *Ամենայն իրի անհնար է առանց պատճառի 'ի լինելութեն հասանել։ Հողն է ամենեցուն գերագոյն՝ որչափ լինելութեն հաղորդեալ են, և անմահ իսկ, և իշխան ամենայն մարմնոյ. Գլոց. փմ. և օրէն. ծբ։ *Պատմող լինելութեն երկնի և երկրի։ Երկինն թէպէտև գեղեցկութբ և մեծութբ առաւելեալ ցուցանէ քան զերկիր, այլ ոչ եթէ լինելութեան առաջ է պատճառ. Պիտ։ *Յոչ էից 'ի լինելութիւն եկաք. Խոր։ *Ի լինելութեան գալ յանէութէ. Եղն. Տրթ։ *Որ յետ նախակարգ յօրինուածոյն աղաչնաստեղծ լինելութեն. Նար. կզ։ *Փառաւորանութիւն անմարմնոցն 'ի լինելութենէ անտի իւրեանց սկսեալ. Ղ. հրէշ։ *Յետ գալստեան անկայ, և լինելութեն սրբոյն գրիգորի. Խոր. Բ. 71։ *Իմ է օրն լինելութեան նզովեալ. Նար. կը։ *Ղուկաս զլինելութիւն յովհաննու (մկրտչի) պատմէ. Կիւրղ. ղկ։

ԼԻՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. Ըստ ընախօսաց՝ ծնունդ կամ եղանութիւն՝ հակակայ ապականութեան. 'Հորժաւթէ տեսակք են վեց. լինելութիւն, ապականութիւն, աճելութիւն, ևն. Արիստ. ստորոգ։ *Եւ լինելութիւնքն լինուն զանեղի ապականելոցն, և ապականութիւնքն թեթևացուցանեն զլինելութիւն. Արիստ. ՟Ժ։ *Արիստոտելէս զայլոց զլինելութիւն՝ այլում ապականութի գոլ ասէ. և զայլոց ապականութիւն՝ այլում լինելուն. Նիւս. բն։

ԼԻՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. Լինելն որ և է իրիք. կազմութիւն. Γένεσις. *Թագկեալ կոչեացն լինելութի. Պղատ. օրին. ծբ։

ԼԻՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. Իբրև 'ի թանձրացեալն, Եղականն ինչ. էակ գոյացեալ. առէք. գոյք. որ և Եղանութիւնք ասին. արարածական բընութիւնք. *Համեմատէ ընդ ամենայն լինելութի արարածոց. Ղ. Եւսէբ։ *Ի վերայ բոլորին սաորակաց լինելութեանց։ Ամենայն 'ի ներքոյ երկնիւս լինելութիւնք։ Ամենայն բարի և գեղեցիկ լինելութիւնք իմանալեաց և զգալեաց։ Քան զմնաւ երկրաւոր լինելութիւնս. Պիտ։ *Երկինք և երկիր, և որ 'ի սոսա լինելութիւնք. Գր. հր։ *Արարիչ ամենայն լինելութեանց. Պորփ։

ԼԻՆԻՄ. նիս, նէի, լեր, լերուք, լիցի, լինիցի, լինել, լեալ կամ լիեալ (որպէս թէ լինեալ). Γίνομαι. Fio, sum, factum est. Եղանիլ. (յորմէ 'ի փոխ առնու լինիմն զկատարեալն և զապառնին, եղէ, եղէց. լծ. և յն. ղինօմ.) այս ինչ կամ այսպիսի ինչ գոլ, գտանիլ. գոլ. ըլմագ. օլմագ. *Սէ՛ կամ անդր լինել։ Գերի լինել։ Համր կարօտ լինել. ևն։ կամ *Լինիցիք իբրև զածս։ Անիծեալ լիջիր։ Առ քեզ լիցի դարձ նորա։ Վասն լինելոյ դոցա մարմին։ Բարի լիցի ինձ վասն քո։ Անթիւ լիցի 'ի բազմութէ։ Որ ինչ ցայժմ ոչ եղև ինձ, արդ լինիցի. ևն։ կամ *Լեր հաւատարիմ, կամ արթուն. ևն։ *Երկուց անարարաց 'ի միասին չէ մարթ լինել. Եղնիկ։ *Լինել լինիցին նշանք, բայց բժշկութիւնք չլինին. Կոչ. ծդ։ *Դարձեալ աներևոյթ լինիւր. Յիշոփ. սուրփ։ *Եւ եղեալ լինէր զաւակ քո իբրև զաւազ առ ափն ծովուն. Եփր. էլ։ *Արար նա զաւառապետս, զի եղիցին զարմանել զաղքատս. Եփր. ծ։

ԼԻՆԵԼ. իբր Սաեղծանիլ, կամ լինելուն. *Որ 'ի լինելն և 'ի գոյանալն եկին 'ի չգոյէ։ Նա շնորհեաց ամենեցուն զլինելն։ Նախ քան զլինելն երկնի։ Յառաջ քան զլինել նոցա. Եղնիկ։ Նար. ևն։

ԼԻՆԵԼ. իբր Ծնանիլ, սերիլ. ծագիլ. փօղմագ, հասըլ օլմագ, ղուհուր էթմէք. *Հաբրաամնի որդի լինիցի. Ծն. ժէ. 17։ *Ի սոցանէ ասեն լեալ զնահապետութիւն մանուազեանց։ Զանգեղ տունն ասէ 'ի պարքամայ ումեմնէ հայկակայ թոռանէ լինել։ Զմանկունս թողուլ անթլփատս յորժամ լինիցին. Խոր։ *Ի բեթղեհէմ ասաց լինել նմա մարգարէն. Ղ. Տթ։

ԼԻՆԵԼ. որպէս Կալ. բնակիլ. դադարել. գտանիլ ուրեք. կէննալ. գօլմագ, փուլմագ. *Անդ լինիջիր, ցորժամ ասացից քեզ. Մտթ. ՟Բ. 13։ *Էր ինձ լինել յերկրի անծանօթութեան. Խոր. ՟Ա. 25։ *Յետ զհնդետասան ամ լինելոյ 'ի խոր վիրապին։ Լինիցին 'ի դիպահող. Յհ. կդ։ *Ընդ աջմէ իմ լիցիս 'ի վաղանգի ծանրութեն. Նար. յէ։ *Եթէ կարես հանապազ այսպէս առնել, լեր ընդ իս. Վրք հց. Իդ։

ԼԻՆԵԼ. Գործիլ. կատարիլ. *Վն բժշկութեան՝ որ լինին 'ի ձեռն քո. Խոր. ՟Բ. 29։ *Պէտք են ընչից. և առանց սոցանանկար է լինել ինչ յարժանեաց. Պիտ։ *Զբարիս՝ որ 'ի նմանէ լինելոց էր առ նոսա. Ղ. Տթ։

ԼԻՆԵԼ. Դիպիլ. անցանել անցից. դէպ լինել. *Որ ինչ լինելոց է առ յապա. Դան. ՟Բ. 45։ *Ընկանիլ 'ի տանջանս անվախճանս, որ քաւ և մի լիցի լինել. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 41։ *Եւ եղև ՟Է աւուրսն այնոսիկ։ Եւ եղև. ևն։

ԼԻՆԵԼ. Փոխիլ յայլ ինչ. (որ հայի 'ի ՟Ի նչ.) *Եթէ կամին՝ և դեռ բարի լինին. և եթէ կամին՝ և հրեշտակք չար լինին. Եղիշ. ՟Բ։ *Կարելի է բանական կենդանւոյ՝ ամենեցուն յամ ժամ լինել զինչ և կամեսցի. Յհ. իմ. առ։

ԼԻՆԵԼ. Պատաղիլ. դեգերիլ. ճառել. *Անդէն ես զչարչարանօքն լիցուք. Զքր. կթ։

ԼԻՆԵԼ ԱՌՆ. Ամուսնանալ կնոջ. կոբգուել. *Կանայս առնէին, և արանց լինէին. Մտթ. իր. 38։ *Լինելով լինիցի առն. Թուոց. լ. 7։ *Լինել, կամ չլինել առն. Հռոմ. ՟Է. 12. 13։

ԼԻՆԵԼ ԸՆԴ ԳՆՈՋ, կմ ԸՆԴ ՄԻՄԵԱՆՍ. Խառնակիլ ըստ մարմնոյ. *Մինչ առնն եղբայր քո եղև ընդ քեզ։ Էր 'ի ցանկութեն մեծի լինել ընդ նմա։ Կամէին լինել ՟Բ նմա։ Լեր ընդ մեզ. ՟Բ. Թգ. ժգ. 20։ Յուդթ. ժբ. 16։ Դան. ժգ. 11. 20. 38։ *Յայտ է 'ի վավաշոտից, յորժամ լինին ՟Բ միմեանս։ Զընդ միմեանս լինելն՝ խառնումն ասեմք. Նիւս. բն. իդ։

ԼԻՆԵԼ. Անխտիր կազմէ վերաւորական ամենայն բայից ներգործականաց. զոր օրինակ. *Առեալ լինի արծաթն 'ի չար ծառայից։ Ի քննութէ մարդկան սաւեալ լինի։ Խնդրեալ լինէր։ Ծանուցեալ լինիս։ Դատեալ լինիմ. ևն. Մծբ։ Խոր։ Նար։

Յարի և 'ի չէզոքականս առ 'ի վայելչութի. *Ամենայնքն պայծառացեալ լինէին վայրք. Պիտ։ *Թշնամանելովն զնոսա՝ 'ի քեն լինի մեղուցեալ թշնամանիչն. Յհ. իմ. պաւլ։ *Փութացեալք լինէին։ Զչարեալ լինէր։ Ի կամս բռնաւորին եկեալ լիցին։ Ի չարէն 'ի բարին զղջացեալք լինէին. Յհ. կթ։

Յարի և 'ի ներգործականս՝ պահանջմամբ բուն նշանակութե նոցին. *Ի դրանց մահուչափ ողորմութեանցն զփրկութիւն գտեալ լինէին ". յն. զփրկութե վայելս առեալք. Փ. Դ. ՟Է. 10։ *Զգեստեալ լինէր կոյսն մանուկ զոսկեզերասաստ բանաւորն. Խոր. հռիփս։ *Սա զմծ դուշակեալ լինի. Ղուկ։ *Որ պատուէ զխաչն քո, զնոյն ինքն պատուեալ լինի զքո. Յհ. իմ. պաւլ։ *Զձեռն 'ի ցփսին արկեալ լինէր ամիրապետին։ Լըցեալ և կատարեալ լինէր բովանդակաբար զբոլոր կարգս առաքինի գործոց. Յհ. կթ։ *Զահեղ դատաստանին սրհաւիրս առաջէն եղիցուք լուծեալ։ Ի կամս մեր զմեզ թողեալ լինի. Նանայ։

ԼԻՆԵԼ. Յանուանս յարեալ՝ 'ի կազմել զբայ նոցին. Տէր Ուրախ լինել. Ողջ լինել. Փախստեայ լինել. 'ի խնդիր լինել. 'ի հիացման լինել. յԱհի կամ յԵրկիւղի լինել. ևն։

Ի ԳՈՐԾ կամ Ի ՊԷՏՍ ԼԻՆԵԼ. որպէս Վարիլ. 'ի կիր արկանիլ. *Ճարտար մեքենաւորի և գաղափարեկաց լինիցի յամենայն գործ, բայց 'ի կերակուր մի ուտիցի. Ղևտ. ՟Է. 24։

Ի ՄԵՂՍ կամ Ի ԳԱՅԹԱԳՂՈՒԹԻՒՆ ԼԻՆԵԼ. որպէս Համարեալ լինել, գրիլ. կամ Լինել 'ի կործանումն, այսինքն կործանման պատճառ լինել. ևն. տես առընթեր գոյականացն։

ԼԻՆԻՆ. ՚տ. Մարթ է նոցա. կարելի է. համարձակին. իշխեն. *Լինին ասել։ Լինին նախատել զիս, և ասել։ Լինին այնուհետև բազում չար գործել։ Եթէ էր նա իջեալ վաղվաղակի, լինէին նոքա ասել, եթէ զինչ է ևն. Եփր. էլ։

ԼԻՆԵԼՈՑ. Տես 'ի վեր անդր։

ԼԻՆՈՑԵԼ. ո՛ւ և ԵՂՈՑԵԼ. (յն. ռամկ). Ἔσεσθαι, γενέσθαι. Fore, futurum esse. Լի-

նելոց կամ եղանելոց գոլ. ունել լինել. *Հարկ է լինոցել նաւամարտութիւն վաղիւ, կամ ոչ լինոցել. բայց ոչ սակայն լինոցելն նաւամարտութիւն ըն վաղիւ հարկաւոր, և ոչ՝ ոչ եղանելն. Պերիարմ:

ԼԻՆՈՒՄՆ ՈՐԴՒՈՑ. Παιδοποιΐα. Liberorum procreatio. Լինելութիւն կամ ծընունդ զաւակաց. մանկարարութիւն. *Ի սեղան, 'ի մահիճս, և 'ի լինումն որդւոյ. Ոսկ. յհ. Բ. 15:

ԼԻՈՎ. մ. ա. Πληρῆς, πεπληρωμένος, πληρέστατα. Plenus, plene, plenissime. Լիապէս. լիութեամբ. առատապէս. անպակաս. բովանդակապէս. լիուլի. լման. փօլ փօլ, փէք տօլու, տօլու. *Ունիցին զուրախութիւն իմ լիով յանձինս իւրեանց. Յհ. ԺԷ. 13: *Ի քարընկէց բարկութեան թափեցի լիով կարկուտ. Իմ. Է. 23: *Լիով իմացուցանել, կամ վայելել, կամ հարկել, կամ կատարել, կամ յանձին բերել. Եղիշ. Գ: Պիտ: Խոր. Բ. 29: Տօնակ: Գնձ: *Լիով 'ի գերեզմանին, և բաւանդակ յերկինս ընդ աջմէ հօր. Տօնակ: *Եւ եղեն երկու չուանքն սպանանելոյ, և մի չուանն լիով ողջ ապրեցուցանելոյ. Կիւրղ. Թգ:

ԼԻՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλήρωμα, πλησμονή. Plenitudo. Լի գոլն. լիր. բովանդակութիւն. անպակաս լրութիւն. յորդառատ առաւելութիւն. բաւականութիւն. առատութիւն. ճոխութիւն. լիք ըոլլուք. փօլլուք, պօլլուք. *Ի լիութենէ հացի: Ոչ ծանիցի լիութիւն յերեսաց սովոյն: Լցցին շտեմարանք քո լիութեամբ ցորենոյ. Եզեկ. ԽԹ. 49: Ծն. ԽԱ. 40: Առակ. Գ. 10: *Հնչեսցէ ծով լիութեամբն իւրով. Ա. Մն. ԺԶ. 32: *Բարի է լիութիւն բըռան միոյ (կամ բուռն մի) հանգստեամբ՝ քան զլիութիւն երկուց բռանց ջանալով և յօժարութեամբ ոգւոյ. Ժղ. Դ. 6: *Շրթունք նորա շուշանք՝ բուրեն զմուռս լիութեան. Երգ. Ե. 13: *Արմատացն լիութիւն. Պիտ: *Ի նոցա լիութենէն փարթամացուցեն զձեռս գանձարանսդ. Յհ. ԿԲ: *Աննուազ լիունդ. Նար. ԺԷ:

ԼԻՈՒԹԻՒՆ. Ցագուրդ. լրումն. ըղձից. *Իջոյց 'ի նոսա կերակուր 'ի լիութիւն: Առաքեաց լիութիւն յանձինս նոցա. Սղ. ՀԷ. 25: ՃԵ. 16: *Կարող է և զքաղցուն իւր զարձուցանել 'ի լիութիւն. Ղ. Մփ: *Ի լիուն ընչաքաղցուն. Յհ. ԿԲ:

ԼԻՈՒԹԻՒՆ. որպէս Լրումն լուսնի. *Յորժամ ծագէ արեգակն 'ի լիութեան լուսնի, խոնարհի մտանել լուսինն. Վեցօր. Զ: *Լուսինն, որ յերեսուն օրն լիութիւն և պակասութիւն կրէր. Վրդն. Եւ:

ԼԻՈՒԼԻ. Տ. ԼԻ ԵՒ ԼԻ. ա. մ. *Լիուլի լինել և գոհութեամբ. Եփր. Խող: *Լիուլի առատութեամբ ձեռաց. Ոսկ. յհ. Ա. 12: *Յետ բղխելոյ՝ լիուլի կացեալ, և ոչինչ պակասեալ. անդ. 13: *Սոքա յամէն թղթոյն պօղոսի լիուլի ուրանան. Եւս. պտմ. Գ. 27:

ԼԻՍԵՌՆ. լռուան կամ լիսուան, անց. գ. Որպէս Սեռն անուոյ՝ առաւել ռամկորէն վարի: Իսկ 'ի գիրս գնի որպէս Ոսկր սրունից և ոտից, և ողնայարի. ինճիք. ճառըղա քէմիյի. Κνήμη. Tibia. σφόνδυλος, vertebra, rotula, vertigo. *Յոսկերացն ազամայ եւ նման ղլսռունս (կամ զլսըռունս) ծնկացն (կամ ծնկանցն). Վրդն. պտմ: Մխ. աա: *Հրացեալ երկաթով զլսռունս ծակէին. Ճ. Բ: *Զլիսռունս ոտիցն ծակեալ էր. Հ. մարէրի. ԻԳ: *Ողնայարական ուղղաւն 'ի ամանէ լսռունք սանղծեալ. Պղտ. փոխ:

Իսկ որպէս ամի. ... Σφονδύλιον, λος. Verticillus nentium feminarum. Օղամանեակ անցուցեալ 'ի ստորին ծայր իլոյ. *Ի փայտէն յայնմանէ կանայք զլիսռունս առնէին. Բա. սփէլ. Ճհ:

ԼԻՏՐ, լտեր, երք, երց. գ. յն. լիտրա. լա. լիպրա. Λίτρα. Libra. Չափ ժբ ունկեաց. մեծի կամ փոքու. իբր զի մեծ ունկին է ժբ տրամ, և փոքրն Ը. ուստի մեծ լիտրն լինի իբր ճխդ տրամ. և փոքրն՝ ղզ: Թող զպէսպէս առմունս ձայնիս ըստ գաւառաց յայլևայլ ժամանակս. *Առեալ լիտր մի իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ: Եբեր զմուռն խառն ընդ հալուէս իբրև լտերս հարիւր. Յհ. ԺԲ. 3: ԺԹ. 39: *Եօթն հազարաց լտերց. Մագ. ԻԸ: *Գոլով 'ի ներքոյ պարտուց ոսկւոյ լտերց հարիւրից. Կլիմաք: *Որում բազում տաղանդն էր տուեալ, որ են լտերք. Ոսկ. Եւ:

Այլ է և լիտր աշխարհին հայոց, իբր վեց հօխա, այսինքն 2400 տրամ:

Այլ է և դրամ ինչ փոքրիկ, որպէս սիկղ, այն է տրամ Դ, կամ կէան փոքր ունկւոյ. *Ոչ եթէ զայս լիտրս ասէ, զոր մեք գիտեմք, զի կարի շատ է. այլ՝ լիտրն կշռոյ անուն է, զոր հրէայք սիկղ ասեն, որ է Դ դրամակշիռ. Բրս. մրկ:

ԼԻՐ. լրի, լրիւ, լրից, իւք. գ. Πλήρωμα. Plenitudo. Լրումն. լրութիւն. բովանդակութիւն. *Քառասնիցս երկք՝ լիր. ըզկիզքն, և մէջ, և վախճան. Փիլ. լին. Ա. 91: *Տեառն է երկիր լրիւ իւրով: Կերիցէ զերկիր լրիւ իւրով. Սղ. ԻԳ. 1: Երեմ. Ը. 16: *Ոչ եթէ մասամբ ինչ եատուն զանձինս իւրեանց տեառն, այլ՝ ամենայն լրիւ. Ոսկ. յհ. Բ. 34: *Հաւաստեաւ լրիւ իւրով իմացի զզօրութիւն օրինաց. Կանոն: Իսկ Դիոն. Բղբ. *Ամենայն լրից և երանականաց բարութեանց աննախանձ բաշխումն». կամ իմա, ամենայն լիութեանց, և կամ ըմպերգի՛ր, ամենալրից. զի յն. է ամենապատիկ: Ռամկական է հոլովս, *Լուսինն 'ի լրոյ լուսոյն ըսպառի. Ոսկիփոր:

ԼԻՐ ԱՐԿԱՆԵԼ. Χαυνόω, χάυνυμι χῶμα. Aggero, aggerem duco. Լնուլ զխրամ կամ զփոս կամ զձոր և բարձրացուցանել. *Յարևելից կողմանէ քաղաքին լիր արկեալ՝ մեծացոյց զքաղաքն: Լիր արկեալ միջոցի տեղւոյն՝ խառնէր 'ի քաղաքն: Սա արկ լիր անջրպետութեան. որ ընդ քաղաքն և ընդ մեհեանն արամազդայ էր. Եւս. քր. Ա: *Սա լիր արկեալ՝ պարապափակ առնէ զպարիսպն անուոյ. Լիր արկեալ պարսպի քաղաքին ա-նուոյ. Առաջ. Գ. 11: Սամ. երէց:

ԼԻՐԲ. լրբի, լից. ա. Ἀναιδής. Impudens. Անամօթ. անպատկառ. լպիրշ. ժըպիրհ. ուրանոսաղ՝ ասլանտաղ, արսըզ. *Երեսք լիրբք զեղզու գրգռեն: Ազգ լիրբ և այլալեզու: Իբրև շունք լիրբ եղեն յանձինս իւրեանց. Առակ. ԻԵ. 24: Բար. Դ. 15: Ես. ԾԶ. 11: *Ով լիրբ և կատաղի գազանք. Պիտ: *Յաղթեցի տառածով լրբին այնմիկ. Վրք հց. Ջ:

Կամ իբր Լրբական. լրբենի. *Քանզի լիրբ է խորամանկ չարութիւն նորա. Եղիշ. Գ: *Անամօթ և լիրբ ձաղանաց. Նանայ:

ԼԻՑ. ԼԻՑՔ. գ. Ἀστράγαλος, κύβος. Talus, cubus, alea. Ոսկրն՝ որ ընդ զմիջոց սրունից և ոտից, և լինի խաղալիկ տղայոց. աշըգ. և քուեայ. զար. *Իբրև զմանկաւոյ խաղ համարին, և իբրև զանիւս, և իբրև ըզլիցս, և զգունդս. Ոսկ. մ. Բ. 22: *Տայցէ նմա ճակատանս, որ է լից ոսկրեայ, և կոճ որով տղայքն խաղան. Կէլտ. աշէնս: *Կէտք 'ի ձեռն 'ի լեցս ընթանան, և կէտք 'ի տապակելուն. Վեցօր. Է:

ԼԻՒԱՆՕՏՈՍ. ի. գ. Բառ. յն. լիվօ-նօտօս. Նօտոս լիբիական. այսինքն հողմն հարաւային 'ի լիբիոյ՝ իմա յափրիկէէ շնչեալ. *Լիւանոտոս լինի կոչեցեալ, որ ելանէ 'ի մէջ լիփայ և նոտոսի. Արիստ. Ե:

ԼԻՒԳՐԻՈՆ. Տ. ԼԻՆԳՈՒՐՈՆ. *Յատպիս նեփթաղի, լիւգրիոն գազի, ակառն առերի. Գնձ:

ԼԻՒՂ, ԼԻՒՂԻԼ. Տ. ԼՈՂ, ԼՈՂԻԼ. *Ի վերայ մկանանցն 'ի լիւղ անցանէր ընդ գետն եփրատ: Անկեալ էր ('ի ծով), և 'ի լիւղ երթայր. Ագաթ: Ոսկ. Ա. կոր: *Ընդ ծայրագոյն աչէկոծութեան առանց վտանգի լիւղել. Կլիմաք:

ԼԻՓՍ, ի. գ. Բառ. յն. որ ըստ լա. ա-ֆրիգուս. Λίψ. Africus. Հողմն արևմտեան՝ 'ի լիբիոյ կամ յափրիկէէ շնչեալ. գուպա եէլ. *Որ 'ի ձմեռանն յարևմտէն ելանէ, կոչեալ լինի լիփս: Լիւանոտոս 'ի մէջ լիփայ և նոտոսի. Արիստ. Ե:

ԼԼԿԱՆՔ, նաց, նօք. գ. Μάστιξ. Flagellum. σκυλμός, vexatio. Խոշտանգանք. տանջանք. չարչարանք. հարուած գանից. վիշտ. նեղութիւն՝ որ աշխատ առնէ զոք. տագնապ. ճէֆա, իշքէնճէ, զահմէթ, էզէմ. *Գիտել զամպարշտի զուրախութիւն, և ըզլլկանս և զծփանս: Ո՞ կացուցանէր 'ի վերայ մտաց իմոց լլկանս. Ժղ. Է. 26: Սիր. ԻԳ. 1: *Ուստի են լլկանք, մերթ 'ի ցրտոյ, մերթ 'ի խորշակէ. Եզնկ: *Զո՞ր չարչարանս և զլլկանս թողին թշնամիք ժողովրդեանն այս. Եփր. Ա. աւետ: *Լլկանս գիւտականս. Մանդ. ԺԵ: *Զգաւ քաղցոյն՝ լլկանաց նեղոյս նուաղեցելոյս. Նար. ԻԵ: *Լլկանօք և քերանօք զարեան վտակն հոսեցին. Շար:

ԼԼԿԵՄ, եցի. ն. Μαστιγόω. Flagello. σκύλλω, vexo. παρενοχλέω, perturbo, molestiam fero. ταπεινόω, humilio. եւ. (արմատն է Լլուկ, 'ի յանգս բարդութեանց). Խոշտանգել. տանջել. չարչարել. նեղել. աշխատ կամ նկուն առնել. չըրչրէւ. իշքէնճէ, էզիէթ էյլէ, ճէֆա վէր. *Լլուկ եսջիք զանձինս ձեր: Լլկեաց զնոսա եգիպտոս: Յոյժ լլկեաց զնա (գետն): Զի՞ լլկեցեր զիս՝ ելանել ինձ: Ոչ ոք իցէ՝ որ լլկիցէ ըզնա. Ղևտ. ԺԶ. 29: Ա. Թգ. ԺԲ. 8: Մրկ. Թ. 25: Ա. Թգ. ԻԶ. 15: Երեմ. ԻԶ. 27: *Որ լլկեն զձեզ և հալածեն. Մտթ. Ե. 44: *Զմարմինս նոցա տանջեն, և լլկեն չարաչար: Ի լլկելն զմեզ չար խորհրդովք. Մանդ. Ա: Լմբ. աղ: *Իմոց լլկողաց: Կրից լլկողաց. Նար. Ծ. ԻԸ: *Ոչ զայնոսիկ՝ որ լլկիցինն, այլ զայնոսիկ՝ որ լլկիցենն, համարի ողորմելիս. Ոսկ. Եւ: *Այնու՝ որով կարծէին, եթէ լլկեցաւ ճշմարտութիւն, առաւել պայծառանայր. Ոսկ. յհ. Բ. 12:

Եւ Բռնաբարել՝ տապականել զաղջիկ կամ զկին. որ և ասի ՏԱՌԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ըստ յն. խոնարհեցուցանել. *Լլկեցեր զնա: Լլկեաց զկին ընկերի իւրոյ: Լլկեցին զնա: Պղծութեամբ զդաշտանն լլկէին 'ի քեզ. Օր. ԻԱ. 14: ԻԲ. 24: Դտ. ԺԲ. 25: Եզեկ. ԻԲ. 10:

ԼԼԿԻՉ, կչի, չաց. ա. Լլկօղ. որ լլկէ. *Զերկնչէին 'ի չարչարանաց լլկչացն. Ոսկ. մ. Ա. 24: *Լլկիչ և հալածիչ զկրօնիցս մերոց հակառակն առէ. Եզնկ. Մփ: *Ոչ եւս տապաստան լինիցին 'ի լլկչան ('ի յն գիրս՝ 'ի զրկչան) իւրեանց. Ոսկ. Եւ: յորմէ և *Ոչ եւս յուսացին 'ի լլկիչս 'ի կուսս. Գէ. Եւ:

ԼԼԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԼԼԿԱՆՔ. *Զատաջին զեղեալ լլկութիւնս: Բազում լլկութեամբ և չարչարանօք. Փ. Ձ. Ղ. 19: Է. 3: *Զանօրէնութեանսն, որ և զմեզ յանցինն ցանկութեան լլկութեան լլկէին չէկաց. Ոսկ. Եւ:

*Ծերութեան լոյս ամենայն լկտութեան անցեալ՝ զքնաւ չարիսն 'ի բաց թօթափէ. Ոսկ. եբր. է: *Քաղաքերութի 'ի լկտութե. Նար. լա: *Զպորտս սրբել, և զամենայն ցաւս, և զլկտութիս (այսահարաց) հալածել. Աֆոթ:

ԼԼԿՈՒՄՆ, կման. Տես ԼԼԿԱՆՔ. *Ի վիշաս, կամ 'ի լկտումն. Զենոբ:

ԼԾԱԲԱՐՁ, ի, աց. ա. Բարձող ըղլծոյ. լծաձիգ. *Սահման արջառոյ, բլըղական, լծաբարձ չորքոտանի կճղակահերձ. Ոսկիփոր:

Առաւել՝ Բարձող զքաղցր լուծն քնի, կամ զլուծ խոնարհութե. առաքինի. հլու. պատուիրանապահ. *Սէ և ամբիծ, 'ի սորայութենէն լծաբարձ, և բարեպաշտ. ՃՃ: *Յառաջին ամոցն լծաբարձ լինել պատուիրանաց տեառն. Սարգ. ա. պ. բ: Արգարք՝ որ յառաջին ամոց լծաբարձք լծոյն քնի. Գէ. ես: *Որպէս եղն հեզութը և խոնարհութը լծաբարձ եղեալ. Երզն. մտ:

ԼԾԱԴԻՐ. ա. Որ դնէ լուծ ինչ 'ի վերայ այլոց, այսինքն ծանրութի, հարկ ևն. իշխող, նուաճող. ծառայեցուցիչ. *Զընդ լծով կացեալսս՝ լծադիրս բազմաց և հարկապահանջս կացոյց: Ամենեցունց նոցա լծադիր և հարկապահանջ լինէր. Խոր. ա. 23: Յհ. կբ:

ԼԾԱԿ, ի, աց. գ. Μοχλὸς, διωστήρ, φορεύς. Vectis, repagulum. ψαλίς, forfex. Որպէս թէ լուծ փոքր կամ բարակ. Երկայն ձող. բառնալիք. նիգ. խոյակ. ուըրէք, դըրգօղ, օխարձ. քիւֆ, ճափուլտա, (և որ ինչ նման է սոցին.) *Հատին ողկոյզ մի խաղողոյ, և բարձին զնա լծակօք. Թւոց. ժգ. 24: *Արասցես լծակս յանփուտ փայտից. և ագուսցեն զլծակսն յօղամանեակսն: Կայցեն լծակքն անշարժք անդրատին 'ի նմա: Արկցես զլծակսն ընդ օղսն, և եղիցին լծակքն յերկոցունց կողմանց սեղանոյն առ 'ի բառնալոյ զնա: Զարահակն, և զլծակսն. Ել. իէ. 13. 16: իէ. 7: լ. 5: լէ. 28: լը. 35: *Պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ. Նար. ղէ:

ԼԾԱԿ. Ζύγος. Jugum, trutina, libra. Լուծ կշռոց. ձող կամ թև կշռորդի. կշիռ. կշռորդ. Թէրազի գօլու, Թէրազի, գանթար. *Եդեալ 'ի լծակս կշռոց զողորմութիւնն: Ունիս զլծակ կշռոցն, և գիւրես զարդար կշիռն: Ի լծակս կշռոց եդեալ զերկուսին. Աֆոթ. աղէտք: Սեբեր. է: Յհ. կբ: *Զամենայն ուրուք զկենցաղ՝ մտացն լծակաւ կշռէր: Լծակօք իմն կշռէր՝ նախ զեւր, և ապա զամենեցուն կենցաղս. Խոր. ա. 23: Յհ. կբ: *Դիցէ զգործս իմ 'ի մէջոն ('ի մի 'ի նժարից), և զձեր գործսդ 'ի միւս մէջոն, և ինքն առուգութիւնն բարձցէ զլծակն. Վանակ. յոբ:

Ես Թեւք խաչի. խաչափայտ. *Բարձրացաւ 'ի լծակս քառաթևեան. Նար. յովէտ:

ԼԾԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. գ. Σύζυγός, ὁμόζυγος. Conjunctus, socius. Զգօղ զլուծ միգ ընդ այլում. ամոլակից. մանաւանդ նմանութը՝ վաստակակից, գործակից, ընկերակից՝ որ և է օրինակաւ. սրտակից. զուգական. հաղորդ. հաւասարորդ. էօլփու ըէֆիք. *Տեսի երբեմն և ես զեզն արտասուելով՝ ընկերակցի նորա և լծակցի նորա մեռելոյ. Բրս. յաղիւ: *Մեկերիմ իմ, և լծակից. Փիլիպ. դ. 3: *Լծակից իմ, այսինքն հալածական և ծեր իբրև զես. Եփր. փիլիպ: *Պետրոս, և լծակիցն իւր պօղոս. Յճախ: *Ընկեր պետրոսի, լծակից որդւոցն որոտման. Եզնիկ: *Նորին (բարսղի) լծակիցն նշանաւոր. Խոսրովիկ: *Լծակիցք յառաքինութեանս. Վրք. ոծոր: *Լծակից քնի անդամոցն հաւասարել. Ը. ա. յհ. դ: *Լծակից է սատանայի՝ չար նախանձմամբն. Մանդ. ծդ: Իսկ Ֆ. կոր. դ. 14. *Մի՛ լինիք լծակիցք անհաւատից». յն. ἑτεροζυγέω, որպէս լծել 'ի մի զանման անասունս, զարջառ և զէշ, ևն:

ԼԾԱԿԻՑ. Նմանութը ասի և զանանձն իրաց. *Լոյս ծագեաց արդարոց, և սորին լծակիցն ուրախութի: Ոչ էր կարողութի միումն լինել՝ 'ի պակասութեան լծակցին (այսինքն բժշկութե առանց հաւատոց). Աֆոթ. Դրփ: Առ որս. է: *Զանձինս (ըզհոգիս), և զլծակից մարմինս. Դիոն. անթ: *Առաքինութիւն առանց մարմնոյ կցորդութե ոչ վճարի, այլ լծակցաւն միշտ կատարին գործիական բարեզարդութիւնք. Խոսր: որպէս և Պիտ. է. առէպ: Ը. յհ. լէ. կէ:

ԼԾԱԿԻՑ. Ὁμόζυγος. Conjux. կողակից. զուգակից. ամուսին. այր, կամ կին. էհլի, էօլպաշ, զէվճ. *Ա՛յք սիրեցէք զհաղորդակիցս ձեր. կանայք հնազանդ լերուք լծակցաց ձերոց. Աֆոթ. ժա: *Եգաք 'ի մտի մեկնիլ 'ի լծակցաց մերոց. Վրք հց. իա: *Լիցի այրն լծակից ումեմ և կամեսցի. Մխ. դտ:

ԼԾԱԿԻՑ. որպէս Լծակցական. մերձաւոր, ազնակից. *Լծակից հարազատութի մարդկան. Յհ. կբ:

ԼԾԱԿԻՑ. Ըստ քերականաց՝ Լծորդ տառք, որք վասն իրեք ձայնակցութեան գնին փոխան իրերաց. *Քանզի քէ և գիմ լծակիցք են. Երզն. քեր:

ԼԾԱԿՌԻՒ ԼԻՆԻՄ. եղէ. } Ζυγομαχέω. Contendo, litigo, rixor cum proximis.
ԼԾԱԿՌՈՒԻՄ, եցայ. ի. }

Որպէս թէ ընդ նովին լծով կռուել ընդ միմեանս. Բանակռիւ լինել ընդ մերձաւորս. հակառակիլ առն ընդ եղբօր. կագել. մաքառիլ. վիճել. մարտնչել. նիզալաշմագ. *Եւ ոչ յաղագս անուանց լծակռիւք լինիմք, զորքան 'ի նոյն միտս ասացուածքն բերիցին: Ընդ միմեանս լծակռիւ լինին: Ոչ լծակռիւ լինէր առ տարրովն ('ի խաչ հանել): Կա՞մ թէ յաղագս այսոցիկ լծակռիւք լինիցին. Աֆոթ. յոյսն. գէնփ. աղէտք. Ն. առ որս. գ: *Բազումք են որ յաղագս քնի լծակռիւ լինին. Ոսկ. եբր: *Եւ այնպէս անկարգ լծակռիւք լինէին. Վրք ոսկ: *Ոչ միայն ընդ արմանայ ձեռանց... այլ և լծակռուիս յաղագս յոլովս: Անհնարին է՝ որք յառաջնումն լծակռուին, ևն: Հաւատալ պարտ է ասէ, թէ է՛ ած. ոչ խուզել և ոչ լծակռուել՝ թէ զինչ է. Բրս. աղ: *Ոչ զադարեն 'ի լծակռուելոյ յաղագս մարմնանալոյ տեառն մերոյ յի քի. Բրս. ծն. ընդ տաղ:

ԼԾԱԿՌՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζυγομαχία. Contentio, rixa cum familiaribus. Լծակռիւն լինել. հակառակութի ընդ մերձաւորս. վէգ. կագ. կռիւ. [illegible], գավկա, նիզա. *Առեալ զլծակռուութի (կամ զլծակռուութի) եզրայրական, արով և ած անպատուել, և՛ մարդն. Առ որս. ծէ:

ԼԾԱԿՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Συζευτικός. Conjunctivus. Որ ինչ հայի 'ի լծակցութի ինչ յոր և է կարգի. *Կառս (իմա 'ի հրեշտակս) զլծակցականն կցորդութիւն համակարգելցն. Դիոն. երկն:

ԼԾԱԿՑԱՏՈՒՐ. ա. Լծակցելով կամ միանգամայն տուեալ. *Զուգապէս փառաւորէ. վասն այսորիկ զպատասխանիսն լծակցատուր յօրինէ. Կիւրղ. ղն:

ԼԾԱԿՑԵՄ, եցի. ն. և չ. } Συζεύγνυμι, μαι. Conjungo, or.
ԼԾԱԿՑԻՄ, եցայ. ի. }

Առնել կամ լինել լծակից (ըստ ամենայն առմամբ). զուգել. զուգակցել. կցորդել. հաւասարել. ընդ միմեանս կապել, իլ. միացուցանել, միանալ. գօշմագ. *Զկերպարանն ընդ հոգւոյն լծակցեաց. Աֆոթ. աղէ: *Պահս ընդ աղօթից լծակցեցին. Ոսկ. գծ: *Լծակցեա՛ ընդ ժուժկալութեան զխոնարհութիւն. Կիւմղ: *Ընդ իւրն գոյն և զօրինակն լծակցելով: Զինքն ընդ հասարակաց բնութե լծակցեալ. Նար. ղա. և ծէ: *Լծակցեցաւ մարմին ընդ հոգւոյ յարարչէն 'ի պէտս բարեգործութեան. Խոսր: *Յաւագին մարմնոյ լծակցեցաք. Բրս. հց: *Յարեալ լծակցի ընդ ամին և ահաւոր բարբառ: Ընդ երկրագործութեան լծակցի երբեմն և չարաչար վտանգ անբերութե. Պիտ: *Ընդ յիմարութի շատախօսութի լծակցէ». այսինքն լծակցի, լծակից է. Աֆոթ. ծղ:

ԼԾԱԿՑԵԼ. Ամուսնացուցանել. և Ամուսնանալ. էվլէնտիրմէք, էվլէնմէք. *Մի լծակցես զինքն ընդ առն: Ընդ առն քում լծակցեալ ես. Վրք հց. իդ: ՃՃ:

ԼԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζεύγος. Jugum. συζυγία, conjugium, conjunctio. Ամուսնակիցն լինել. ձգելն զնոյն լուծ. լուծք. զոյգք. *Միաբանելն՝ իբրու երկուարաց ամանց լծակցութիւնք 'ի միասին. Պղատ. օրէն. է: *Անասնայինն լծակցութը երկրասիրաբար գետնական սոյլիւք. Նար. հէ:

ԼԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Ամուսնութի. պսակ. *Հերայ որպէս վերատեսուչ գոլով լծակցութե. Նոննոս: *Մարմնակցութեան լծակցութը օրինադրեալ անլուծանելի: Զլծակցութիւն ոչ արձակեաց: Ապերղացուցանէն զգործ ամուսնութե, և զլծակցութի առնէն իւրովի. Մխ. դփ: *Բարձրագոյն քան զլծակցութի ամուսնութեան ամբարձելոյ. Պիտ:

ԼԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Որպէս և է կապակցութի. ընտանութի. կցորդութի. գործակցութի. կապ, և ընկերութի. միաբանութի. *Ի բաց պատառեսցէ 'ի խառնայրին լծակցութեէս: Զլծակցութիւնս, և զերկպառակութիս (կամ զախրելութիս). Առ որս. բ. ծգ: *Մաքսաւորն ընդ անօրէնսն լծակցեալ՝ յառաջագոյն ժամանեաց և անց զփարիսեցւոյն լծակցութիւն. Ոսկ. գլ: *Ընչասիրութի՝ լծակցութիւն է կռապաշտութե. Եզնիկ: *Սովա չղջերին առաքելականացն լծակցութիւք. Նար. ղգ: *Լծակցութի իմանալեաց կամ զգալեաց 'ի մարդն, կա՞մ արտի ընդ բերանոյ, կա՞մ հոգւոյ ընդ մարմնոյ. Լմբ. իմ. և աղ: Երզն. մտթ: *Համօղեալ 'ի մէջ նոցա՝ զվայելուչ եղբայրական լծակցութիւն պատրաստեալ 'ի մէջ նոցա, ջանաջան լինէի. Յհ. կբ:

ԼԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Ըստ քերականաց՝ Լըծորդութի բայից, կամ լծորդ գոլն տառից, որք փոխանակեն զմիմեանս իրերաց 'ի յունական բայս. (զոր հայ թարգմանիչն և մեկնիչք յայլ և այլ միտս ձգեն.) *Առաջին լծակցութիւնն, որ է՝ բ, մ, պ, փ: Երկրորդ լծակցութիս գարձեալ զառաջնոյն ունի զօրութիս. Երզն. քեր:

ԼԾԱՁԻԳ. ա. Ձգօղ կամ քարշօղ զլուծ. լծաբարձ. *Իբրև զուարակ լծաձիգ. Նար. [illegible]: *Լծաձիգ խոնարհման նուաստութիս. Պիտ:

ԼԾԱՏԱՆՋ. ա. Խորուլծով իւրք տանջիչ այլոց. նուաճող. իշխող. *Հարկադիր և լծատանջ ամենայն շրջակայ ազգաց. Վրդն. ապմ:

ԼԾԱՐՁԱԿ. ա. Արձակ 'ի լծոյ. լծընկեց. *Ի վերայ իւրաքանչիւր գործոց լծարձակ մատուցեալ: Զարեան չարչա-

բանից լծեալ զվաստակսն՝ լծարձակ առնիցէ. Եւագր. ծ:

ԼԾԵՄ, եցի. ն. Ζεύγνυμι. Jungo. παραζευγνύω, adjungo. Արկանել ընդ լծով զանասունս՝ 'ի ձգել զսայլ, զկառս. 'ի նոյն լուծ կապել, կազմել. վարել. գօշմագ, Եագմագ. *Լծեցէք զերինջսն 'ի սայլին: Լծեա՛ զկառս քո. ա. Թգ. զ. 7: դ. Թգ. ժէ. 44: *Չէր աղքատ 'ի կառաց՝ որ զհողմս լծեալ՝ սրշաւէ. Սեբեր. ծա: *Ամենայն կառք 'ի համազգեաց երիվարաց լծին. Եղիշ:

Նովին նմանութբ ասի զդահճաց, *Երկու երկու լծեցան, և առին 'ի քարշ (զսուրբն). Եղիշ. է: և զտարերաց, *Լծեալ են 'ի գործս հարկաւորութբ. անդ. բ:

ԼԾԵԼ. որպէս Կապակցել, զուգել, յարել ընդ միմեանս զինչ և է իրս. *Ընդէ՞ր բազմաման գազանին զքեզ լծես. Բրս. ձուլն: *Կարօտացաւ բազում օրինակս ընդ միմեանս լծել: Երկուս կարգս առաջի դնէ, և ընդ միմեանս լծէ զնոսա. Սարգ. յկ. է: *Կամի, զի ընդ օրհնելն և այս լծեսցի: Կցորդեալ մարմնով լծեցուք և զհոգւոց. Լմբ. ող. և պտրգ: *Ոչ եթէ ընդ հարկաւ զվարս և զգնացս լծէ. Երզն. մթ: *Շաբաթն վասն պատուոյ նորա լծիցի ընդ աւուրսն. Եփր. ծն:

ԼԾԵԼ. Ըստ քերականաց՝ Կցել տառ ընդ տառ, կամ դնել 'ի տեղի իրերաց՝ մանաւանդ 'ի լծորդութենէ բայից առ յոյնս. *Րէ և ռայ լծին փոխանակ միմեանց: Զոյն երկբարբառ ասէ, զի ընդ ւիւնի լծի 'ի բազում տեղիս: Յորժամ եչ և այբ լծեա՝ ասելով, կայր, կեայր. զի եչ և այբ բազում անգամ լծին 'ի բազում տեղիս. Երզն. քեր:

ԼԾԸՆԴԴԷՄ. ա. Որ ընդդէմ կայ լծոյ. ընդդիմակաց օրինաց. *Զլծընդդէմ զհակառակորդն զհեղգութիւնն ընդ մէջ կարել մարթասցուք. Եւագր. ծ:

ԼԾԸՆԿԷՑ. ա. Որ 'ի բաց ընկենու կմ թօթափէ զլուծ. վտարանջող. անհնազանդ. ապստամբ. *Իբրև երինջ լծընկէց եղև ինձ Իսրայէլ. Ովս. դ. 16: *Մի թուլեցնիք այնուիկ լծընկէցք: Լծընկէց և հակառակ խրատուց. Յհ. կբ: Շ. Բարձր: *Յայտայտնի հպարտութէ՝ լծընկէցս լինիմք. Լմբ. պտրգ: *Զլծընկէց պարանոցս իւրեանց ոչ մուծին 'ի լուծ հնազանդութեան օրինաց. Մծբ. ծբ:

ԼԾԿԱՆ. ա. Բառ ռմկ. ասի զարջառոյ՝ որ վարի լծով 'ի գործ մշակութեան երկրի. *Ունէաք զբազում անդեայս՝ լծկան, և կթան. Առաքել. պտմ:

ԼԾՆԲԱՐՁ. Տ. ԼԾԱԲԱՐՁ. *Դուք էք լծնբարձք լուանիստ. Մծբ. ծը:

ԼԾՈՐԴ, ի, աց. ա. Συζυγής, σύζυγος. Conjugatus, conjunctus. Որ է ընդ նովին լծով, լծակից. կցորդ. *Որ 'ի գրութի գիմակացն քառակուսեան լծորդացն ». (որպէս մասանց աշխարհի, տարերաց, քառաւթե խաչի եւն.) Նար. խչ:

Ըստ քերականաց՝ Տառք մօտաւորք ձայնիւ, որք փոխան իրերաց մտանեն ընդ լծով լծորդութեանց բայից առ յոյնս, երբեմն և 'ի մեզ. կամ որք դնին երբեմն 'ի տեղի միմեանց յոր և իցէ բառս ըստ այլեայլ լեզուացն յանկութե. *Գնչուք և թօթովանք ոչ կարէին ընտրութե առնել լծորդացն առ միմեանս 'ի խօսս իւրեանց, յաղագս մերձաւորութե լծորդացն առ միմեանս, որպէս բենի, մենի, պէի. և փիւրի. Մագ. և Երզն. քեր: *Լծորդութիւնս ձեռնտու 'ի գիւտս ստուգաբանութեան՝ փոխելով զլծորդն, մինչև հանդիպեսցիս ստուգութե անուանն: Նախելով զբոլոր բաղաձայնսդ 'ի լծորդսն, կամի արդ և ըղձայնաւորսդ 'ի նմին դասու լծորդացն շարել. Նչ. քեր: *Լծորդք են՝ բպմփ. գկքխ. դտթ. զսցձ. ժչշ. ծճջ. լղն. րռ: Եւ լծորդացս զբոյգս՝ անհմտաց սորին պատճառ բազմ և անհաւատալի կարծին. Երզն. քեր: *Քուէայն կիրիկոն է, երբ փոխես զլծորդքըն, և կիւլօսն է. Գէ. ես: և Լծ. քեր:

ԼԾՈՐԴԱԾԻՆ. ա. Որպէս թէ ծննդակից. հարազատ. եղբարք. քորք. *Զառաքումն լծորդածին կանանցն, զի նախ քան զվախճանելն ժամանեսցէ». այսինքն քերցն ղազարու. Սհկ. կբ. աբմա:

ԼԾՈՐԴԵՄ, եցի. իմ, եցայ. Նոյն ընդ Լծել՝ ըստ ամենայն առման. իբր Կցորդել. *Հասարակաց համախմբութբ լծորդելով առաքելական գրոց: Որով երկիր երկնայնոցն լծորդի: Մխիթարութի, որոյ ոչ ուրախութի մարմնաւոր լծորդի. Սհկ. կբ. աբմա: Շ. Բարձր: Լմբ. սղմ:

Կամ ըստ քերականաց՝ Դնիլ տառից փոխան իրերաց. *Նոյնպէս լծորդին շա և սէ. որպէս՝ անդոսնեացն, և անգուշեաց. որպէս թարշիշ՝ նոցա, և մեզ թարսիս. Երզն. քեր:

ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Συζυγία. Conjunctio, copulatio, conjugatio. Կցորդութի. մանակցութե. կապակցութիւն. յօդակապութի. զօդ. *Իւրաքանչիւր ոք 'ի տարերցս ըստ լծորդութե երկուս որակութիս ունի. Նխս. բն. է: *Խորհուրդս երբեմն յարդարութե քո է, և երբեմն 'ի հողոյս լծորդութենս մերձենայ. Լմբ. ող: *Գտին զսա գլուխ նորա 'ի մէջ լծորդութե ճղոյ ծառոյն. Ճ. Ա: *Թողացուցին ասէ զլծորդութիւնս թևոցն քեղեայցն. Ոսկ. գծ:

Իսկ ըստ քերականաց, *Լծորդութի է կարգաւոր խոնարհութիւն բայից: Եւ են լծորդութիք չեչտոլոր բայից տասն... և պարզ լծորդութիք են երեք. եւն. Թր. քեր: Ուր հայ թարգմանն զյունական լծորդութիս բայից վերածէ յայլ կազմութիւն հայկական. ուստի ոչինչ իմաստ կարէր լինել քաղել, բայց զի 'ի բայս մտանեն տառք լծորդք, որպէս տեսանես 'ի բառն ԼԾՈՐԴ. Լաւ ևս էր անդանօր նշանակել զչորեսին յանգս, յորս լծին ամենայն բայք հայկականք. այսինքն եմ, ամ, ում, իմ. զոր օրինակ գործեմ, կամ դիմեմ. խմանամ, կամ ընթանամ. թողում կամ սարտնում. դնիմ կմ թռչիմ: Առ 'ի չգոյէ որոշմանս՝ նաև մեկնիչք հին քերականին զլծորդութիս վերածեն 'ի լծորդ տառս: Վասն որոյ

Այնուաբար՝ *Լծորդութի ասի, յորժամ ելանէ մինն ('ի լծորդ տառից) 'ի լծոյն, և մտանէ ընկերակիցն՝ բառնալով զլուծն. որպէս բենն զմենի, կամ մեն զպէի. նոյնպէս և այլքն կարգաւ. Մագ. քեր: որպէս և Երզն. և Նչ. քեր. Ճոխացոյն:

ԼԾՈՐԴՕՐԷՆ. մ. Իբրև լծորդ իւիք օրինակաւ. միաբան. զոյգ զոյգ. զուգապէս. *Աղամայ որդիք՝ աւազանաւն ոյ կոչին որդիք, և եղբարք քո, և միանուն քրիստոնեայք. որպէս առաքեալ լծորդօրէն արարեալ աղամայ և քո. նա պատճառ մահու, և քո կենաց. Ցծալ: *Զերկոտասան առաքեալսն փրկչին, որք լծորդօրէն առաքեցան 'ի տեառնէ երկուս երկուս. Նչ. եղէլ:

ԼԿԱՁԵՒ. ա. Լճաձև. նման լճի. *Ի բաց հանելով զնուաւան պարանեաք 'ի լկաձև տեղին. Պտմ. ալէքս:

ԼԿԱՄ. գ. Բառ պ. ւէհէամ. (յորմէ և մր. լագամ.) Երասանակ. գանգանաւանդ. ուստի ԼԿԱՄԱՐԱՐ, հիւսիչ երասանակաց: Ոսկեփոր: Տես և ԼՄԱԿ:

ԼԿՆԻՄ, եցայ. չ. (լծ. յն. լաղնէ՛ւօ.) Λαγνεύω. Libidinosus et salax sum. Անամօթիլ աչօք՝ գիմօք՝ համբուրիւ, և այլովք նշանակօք. լրբիլ. քծնիլ իբրև զլակոտ. լկտիլ. ուրուշլանմագ. *Ընդէ՞ր լկնեցան աչք քո ». յն. վերածին. Յոբ. ժէ. 12: *Զի լրբեալ լկնեալ են երեսք քո. Մծբ. ծդ: *Մի 'ի լկնելն և 'ի համբուրելն հայիցիս. Կոչ. ղ: *Տակաւին լկնի և լրբի. Եղիշ. դ: *Խաւարասէր խաբէութե լկնեալ մարտիցէ. Նար. կզ:

ԼԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Λαγνεία. Libido. Լկնելն. լրբութիւն. լկտութիւն. *Մեղաց լկնութբ, լրբութբ. Մաշկ:

ԼԿՏԱՄ կամ } ւ. Ἀναιδεύομαι, ἀναισχυντέω, ἀσελγαίω.
ԼԿՏԱՆԱՄ. ացայ. }
Impudenter, petulanter et lascive ago. որ և ԼԿՏԵՆԱԼ, ԼԿՏԻԼ. Լկտի լինել. լինել անամօթիլ. համարձակիլ. չէմնալ. խէդէֆնալ, բօզուխլ. առուշլանմագ, փարփշլանմագ, ուշլմագ. *Ընդէ՞ր և զհարսն չյարուցանիցես 'ի կաքաւս, զի և նա ընդ նոսին լկտասցէ. Ոսկ. եղ: *Կանայք՝ արանց առաջի չիշխեն լրկտանալ. Ոսկ. եփ: *Լկտանան, և շուայտին համանգամայն կերակրովք. Մանդ. ը:

ԼԿՏԱՆՈՑ. ի, աց. գ. Տուն լկտի կանանց. բոզանոց. *Առնու զհարկս 'ի լկտանոցաց. Ոսկ. առ. ափէս. լհ:

ԼԿՏԱՆՔ, նաց. Տ. ԼԿՏՈՒԹԻՒՆ. *Յամօթոյ լկտանացն (կամ լկտեաց) տեսանողացն, որ ժողովեալն էին. Ագաթ:

ԼԿՏԵՆԱՄ. եցայ. Տ. ԼԿՏԱՆԱԼ. *Նոր և չքնաղ այն է, 'ի հնոցին չայրել. և 'ի մանկութեն չլկտենալ: Դու ծիծաղիս, և լկտենաս. Ոսկ. մ. բ. 24: Եփր. ծէ:

ԼԿՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ լկտիլ. ձգել 'ի լկտութի և յանառակութի. *Արբցուք չափով զգինի, զի գուցէ լկտեցուցանէ զաւելլի ըմպօղսն. ՃՃ: *Յորժամ զկոյսն լկտեցուցանիցես. Ոսկ. եղ: *Որք լկտեցուցանեն (կամ լկտի ցուցանեն) զանձինս. Ոսկ. ես:

ԼԿՏԷԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լկտի բանք. անպարկեշտ և անշնորհ զրոյցք համարձակք. *Ի գործ հայիք՝ տալ ըստ վայելչաց զհատուցումն, և ոչ 'ի լկտեբանութե խաբէութի. Փարպ:

ԼԿՏԷԶԱՐԴ. ա. Որ ունի զանձամբ լկտի զարդս. *Ոչինչ պատիժս կրեցին լկտեզարդ կանայք. Ոսկ. ես:

ԼԿՏԻ, ւոյ կամ տոյ, տեաց կմ տոյ. ա. Ἀκόλαστος, ἀσελγής. Lascivus. ἀναιδής, impudens. διάλυτος, dissolutus. Լիրբ և թուլամորթ. լիրբ. անպարկեշտ. անառակ. համարձակ. (անձն, և բան, և գործ, եւն.) ղըւըխլի, բօզ. ուըըգ ճէշէկ, էդէպսիզ, առուըչ, ճահիլ. *Քաղցրացուցանցես հաց ընդ լկտիսս». յն. ընդ երեսասարդս. Յոբ. իտ. 5: *Զգաստացան լկտիք: Բարեկամ անարգաց, և սիրելի լկտեաց. Եղիշ. է. և խոսքէլ: *Վասն կնոջ միոյ լկտոյ. Երզն. մթ: *Զլկտեացն աչօրեկեալ զրուցաց զզօրսն. Խոր. հռիփս: *Յանկաւար և լկտի: Շնացողք և լկտիք: Փոխանակ լկտի տեսոյն ունին 'ի պատի իւրում և առաջի աչաց զերկիւղ դատաստանացն: Յանկալով հայիցէ ոք լկտի աչօք: Չարաչար խօսին իբր զլկտոյ. Ոսկ. յհ. բ. 9. 14. 15: *Լկտի խեղկատակութբ: Լկտի երգով. Պիտ: Յհ. կբ: *Երգովք լկտիւք մոլին. Շարակ. բարձր: *Ի լկտի խորհրդոց. Սարգ. յկ. դ: *Ան-

հնարին լկտի է գինի. Ոսկիփոր: *Ընդ զաղրալի տեսութեան լկտեաց. Բենիկ:

ԼԿՏԻՄ, եցայ. յ. Լկտենալ. լկտանալ. վարիլ լկտութեամբ. լրբանալ. անառակիլ. *Որք յերգարան գինեաւ լկտին, և պակշոտեալ ծաղու լցցին. Ցօրտր: *Լկտեալ յանառակութեան. Ցձխ. Է: *Զլկտիս զգաստացեալս, և զզգաստս լկտեցեալս. Եղնիկ:

ԼԿՏԻՔ, տեաց. } գ. որպէս լտ. . . . ԼԿՏԻՔ ՆՍՏԻՔ. } . . . , Lectica. յն. պէսպէս. Գահաւորակ. գեսպակ. . . . *Որ գահաւորակաւն, և լկտովք. և ջորովք կրի. Ոսկ. եբր. իէ: *Ի լկտիս նստիս ապիտակօք ջորւովք ելանէ. Ոսկ. եփես. Ի:

ԼԿՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσωτία. Lascivia, impudentia. Διάχυσις, διάλυσις. Dissolutio. Լկտի գոլն. գործ լկտեաց. լոյծ և թոյլ վարք. լրբութիւն. անամօթութիւն. անառակութիւն. համարձակութիւն չար. ժպրհութիւն. . . . *Այլ 'ի բազմաց լկտութիւն գնայ. Աստ. ծէ. 24: *Արանց լկտութիւն, և կանանց լքնութիւն. Մանդ. ի: *Պարկեշտութիւն 'ի լկտութեան. Նար. լա: *Ոչ զի զծաղրն հատանիցեմ, այլ զի զլկտութիւնն 'ի միջոյ բարձից: Զլկտութիւն ոչ նոքա գովեն, և ոչ այլ ոք: Են այլք՝ որք 'ի լկտութէ զբաղունս 'ի մէջ գուեհից բանան. Ոսկ. մ. ա. 6: յհ. բ. 15. 16: *Կարկեցոյց նա զլկտութիւն համարձակութէ զայնոցիկ, որ ընդդէմ գրեցին. Եւս. պտմ. շ. 20: *Զլկտութիւն ընդդէմ ճշմարտութէ. Սարգ. յուդ. ա:

ԼՃԱԾՈՎ, ու կմ ի. գ. Լիճ մեծ ծովացեալ. *Երևեցոյց զմեծութիւն զօրութէ իւրոյ 'ի լճածովս. Եփր. ծն:

ԼՃԱԿ, ի, աց. գ. Λίμνη. Stagnum. τέναγος, lacuna. իտ. Laguna. Լիճ փոքրիկ. ծովակ. . . . *Ըստ լճակն, յորում որսային, չէին ուրեք անցեալ 'ի բաց: Ոչ եթէ 'ի ծովու էր որս նորա, այլ 'ի լճակի միոջ փոքրկան. Ոսկ. մ. ժ. 8: յհ. ա. 1:

Եւ Աւազան մեծ պղնձի, որ կոչի և Ծովակ. . . . *Լճակ ջրակիր և պղնձանիւթ, 'ի գաւիթ ծոցոյ սողոմոնեան խորանին յարկի. Նար. տաղ:

ԼՃԱՄԷՋ, միջի. գ. Միջնավայր կամ խորք լճի. *Ընկեաց իւր զերիմ յոյժ անառիկ, 'ի հողի ուրեք և 'ի ծովացեալ լճամիջի արամահաստատեալ. Նոննոս:

ԼՃԱՓՆ, ափին. } գ. Ափն կմ եզր լճի՝ ԼՃԵԶՐ, եզեր. } ծովակի. . . . *Էին սոքա ամենեքեան միաբան 'ի լճափինն. գորտքն զընթացս նոցա զգացեալ՝ երկիւղիւ ընկղմեցան 'ի խորագոյնս լճին. Ոսկիփոր: *Քարշեալ զամենեսեանն 'ի լճեզրն. Ճ. գ: *Լիճն եղեալ անդս մածի, և ցամաքն լճեզր ծովուն անկոսահատ. Թէոփիլ. խ ղ:

ԼՄԱԿ, ի, աց. գ. Փոխանակ գրելոյ Լկամ. Պախուրց. գանդանաւանդ. *Սանձիւք և լմակօք, այսինքն խրատու և ուսմամբ լեզու նորա արգելեալ էր 'ի չարէն. Բրս. մրկ:

ԼՄԱՆ, 'ի լման. ա. մ. առաւել ռմկ. Իբր Ամբողջ. անպակաս. ողջոյն. կատարեալ. *Զձմեռն մի լման անցոյց զկեանս իւր. Մեծոփ: *Զփոխն, կամ զսաղմոսն 'ի լման ասա. Տօնաց: (Իսկ ռմկ. . . . , որպէս ամենայնիւ յար և նման:)

ԼՄԵՄ, եցի. ն. Θλίβω. Premo. Ճզմել. մալել, կոխել և կակղել. . . . *Բրաբ լմեալ զկակուղ կաւն՝ դնէ 'ի վերայ գրգանն. իմ. ծէ. 7: *Իբրև զթաղ լմեալ. Ածր. գ. 2:

ԼՄՇՏՈՑ, ի, աց. գ. Ըստ հին բառ. *Տղայական մահիճք»: Ուր կայ և *Լմշտել. կոխել կամ հարթել. ոտոխել. ճմլկել».

ԼՆՈՒՄ, լցի. լից, լցեալ. ն. և չը. Լնուլ, կամ լնանիմ, կամ լնիմ, լցայ, լցեալ. Πληρόω, γεμίζω. Impleo, repleo, են. Լի առնել զթափուրն. լցուցանել. հեղուլ զեղուլ, իրօք կամ նմանութեամբ. . . . *Ելից ըզտիկն ջրով: Լցէք զթակոյկսդ ջրով. և լցին զնոսա մինչև 'ի վեր: Արկցես յամենայն ամանս, մինչև լցցին: Աճեցէք, և բազմացարուք, և լցէք զերկիր: Լցցին տունք շահաճանաճիւ: Բերանք ճշմարտից լցցին ծաղու: Լցաւ սիրտ իրաւամբք և արդարութ: Օգնականութեամբ լցեալ բարձրելոյն: Լցան յիմարութեամբ, կամ նախանձու: Լցաւ հոգւով սրբով. եւն: *Զի լցցէ անուամբ իւրով զտեղի խորհրդոյ առն. Եփր. համաբ: *Եւ ոչ զբժիշկ գովեմ՝ որ փոխանակ օգնելոյ աշխատացելոցն՝ զինքն հիւանդութեամբ լնուցու. Բրս. յուղէփ: *Զնուազութիւնս յառաւելութեանցն լնու: Լցեալ խորոխ ամբարհաւաճութեամբ. Պիտ: *Զորովայնն տառապեալ լնուցուն (գինւով). Ոսկ. մ. բ. 19:

Կր. *Սարսափմամբ լնանիմ, և ցնդիմ ընդ արտասուս. Աճառ. կոչէփ: *Ուտանիւ լնանիմ, և ոչ բժշկիմ: Լնանիմ, և կրկին հեղում. Նար. կբ. հա: *Մինչև լնիլ քաղաքամիջաց հիւանդօք. Կոչ. ծէ: *Ամենայն ուխք 'ի ծով գնան, և ծով ոչ լնու: Խորհրդով լնուն շտեմարանք: Թագաւորն լնոյր մեծաւ բարկութեամբ. Ժղ. ա. 7: Աստ. իդ. 4: գ. Ղ. է. 17: *Լնուին օրինօքն տեառն այ. ա. եզր. ի. 19: *Մանկանն լնուլ հոգւովն յորովայնի անդ, լնուլ և մօրն հոգւով. Իգն: *Ցանկութիւն յատակի խորոցն՝ լնուն երկիւղիւ. Շ. մթթ: *Ո՛րքան ուրախութեամբ լնուն՝ ընդ այծ միաբանելովն. Սարգ. ա. պ. դ:

ԼՆՈՒԼ. որպէս Լրացուցանել. կատարել. . . . *Ես մտից, և լցից ըզբանս քո: Խօսեցաւ բերանով իւրով, և ձեռօք իւրովք ելից: Ոչ եկի լուծանել, այլ լնուլ: Զի լցցի որ ասացաւն: Զի գիրն լցցի: Զխնդրն լնուցուն գիրք. եւն: *Զօրէնս բնութեան լնլով. Պիտ: *Լնուլ զկամս, կամ զփափաքս, զպաղատանս, զխնդիրսն». 'ի բաւական գիրս: *Լնոյր տասցեալն: Ծաղկէ լնու չափ հասակին. Շ. մթթ: Լմբ. ու: *Անժամանեցուցես տէր յոյ քո զաղգեալն գիր լնանել 'ի յիս. Նար. իէ: *Լցեալ էր ժամն, զոր եդեալ էր նմա դատաւորն. Եւս. պտմ. է. 15:

ԼՆՈՒԼ. Ցագեցուցանել. չը. յագիլ. շատանալ. Χορτάζω. Saturo. *Լնուլ ըզկարեաց, կամ զծարաւ. Սարգ: Վրդն. եւն: *Լցաք 'ի բարութենէդ քոյ տէր. ժմ: *Ի պտղոյ գործոց իւրոց լցցի երկիր: Լցցին ստամոքսք. Առ. ճգ. 13: Ողբ. գ. 30:

ԼՆՈՒԼ ԶԱՂԵՂՆ. Քարշել լծով: բ. թ. ծէ. 33:

ԼՆՈՒԼ ԶՁԵՌՆ. Դնել ինչ 'ի ձեռս քահանայի առ 'ի նուիրել այ. քահանայացուցանել. և Առնել զգործ քահանայութեան: Ել. իէ. 41: լթ. 29: Ղևտ. է. 33: Դտ. ժէ. 5: գ. թգ. ժգ. 33:

Կամ Շաղախել զձեռն. *Արեամբ ըզձեռն լնուին. Երզն. մթթ:

ԼՆՈՒԼ ԼՈՒՍՆԻ. Լրանալ, կամ առնուլ զլրումն լուսոյն . . . *Եւ ոչ լուսին կասէ 'ի մաշել և 'ի լնուլ: Նմանապէս և լուսին 'ի մաշելն և 'ի լնուլն: Լուսին աճմամբ՝ լնլով, և նուազելով: Զլուսին ընդ աճել լուսնկին՝ աճէ, և ընդ լնուլն լնու. Ագաթ: Ցձխ: Եղնիկ: *Նախ առաջին 'ի լուսնոյ անտի՝ 'ի լնուլն և 'ի պակասելն. Սարգ:

ԼՈԳԱՆԱՄ, ացայ. չ. Λούομαι. Lavor. ռմկ. լողանալ. Բոլոր մարմնով լուացեալ լինել, մաքրիլ ջրով ըստ օրինաց. մկրտիլ. և Լուղիլ 'ի ջուրս. . . . *Ցանկացաւ թագաւորն լոգանալ 'ի գետն. Պտմ. աղէք: *Ցանկացաւ լոգանալ (կամ լողանալ)... լոգացաւ (կամ լողկացաւ) 'ի ջուրն. Կեղծ. աղէք: *Լոգացեալ՝ կատարել մի արգելցի. Փիլ. . . . ծա: *Ոսկի լականաւ ջուր պատրաստել առ 'ի լոգանալ նմա. Լաստ. է: *Որպէս երկնային ցօղով տարտարոսացն թորմամբ լոգանալ և մաքրել. Ցհ. իմ. . . . *Երբ տեսանես զջրային հաւսն առաւել ընթանալ, և լողանալ 'ի ջուրսն, անձրևոյ նշան է. Վստկ:

Երբեմն՝ որպէս Ուռոգիլ անկոց. *Եսայի քարոզեաց վասն այգւոյն, որ անկեցաւ, և լոգացաւ նա, և ոչ ետ զպտուղ այ. Եփր. . . . ըստ Լմբ:

ԼՈԳԱՆՔ, նաց. գ. Լուացումն. մաքրումն ջրով. *Վասն լոգանացն որ ասացեալ եղև. Պտմ. աղէք: *Լոգանօք և չնչացանութեամբ մաքրեալ. Փիլ. ծ. բան:

ԼՈԳԱՐԱՆ, ի. աց. գ. Λούτριον, λουτρόν. Lavacrum. Լուացարան. աւազան. բաղանիք. և Լուացումն. լոգանք. *Ըստ իւրաքանչիւր հոմերամ տեսակացն հատեալ 'ի տեղիս լոգարանացն. Պիտ. . . . *Որ և լոգարան. Անան. . . . *Ոչ եղև նմա լոգարանն՝ փրկութէ պատճառ: Ետես զլոգարանսն. Պտմ. աղէք: *Անլուայ ոտիւք, և առանց լոգարանաց ոչ մտանէին 'ի բակս մեհենիցն. Երզն. մթթ:

ԼՈԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ լոգանալ. լուանալ. *Լուաց զգլուխ նորա, և լոգացոյց զանձն նորա. Բուզ. է. 7:

ԼՈԳՈՒԹԻՒՆ. գ. } Լոգանք. և Լոգարան. ԼՈԳՈՒՄՆ, գման. } *Լոգութիւն. Կանոն: *Հարկ լինի զանձն քո լոգմամբ ջրոյ սրբել. Ոսկ. յհ. բ. 15:

ԼՈԿ, ոյ, ով. ոց, ովք... Μόνος, ον. ψιλός, όν. Solus, um; nudus, merus. Սոսկ. միայն. մերկ. սին սոսկ. պարզ. . . . *Տեսանէ անդ զկտաւն լոկ. Ղկ. իդ. 12: *Պարփակք քաղաքին երիքովի ձայնիւ լոկով անկեալ կործանեցաւ. Եղիշ. է: *Մի իբրև 'ի լոկ ինչ հաց հայեսցիս. Մանդ. ա: *Զի միայն զակիզծն փոխանակ անպիտան առելոյ կրէին. և ամենեքին միայն այս են, թէ չէք առ հաց լոկ. Կիւրղ. թգ. *Ոչ բանիւ լոկով: Ոչ բանիւք լոկովք. Կոչ. գ. դ. Ոսկ. յհ. ա. 11: Լմբ. առ: *Երկիր պարգևեցին նմա ոչ իբրև մարդոյ լոկոյ, այլ իբրև այ ճշմարտի. Շ. մթթ: *Ոչ լոկոյն մարդոյ երկիր պագանել արժան է, և ոչ այծ լոկ առնել առանց մարդկութէ բարի ինչ է. Կոչ. ժե: *Ի հրամանս լոկոց բանից: Լոկովք մտօքն միացեալք. Ոսկ. յհ. ա. 9. 10: *Միրեցեալ յաշս, և ոչ 'ի սիրտս. յաչս՝ միայն լոկոյն, և ոչ կամօք. Հանոն. առ: *Զմերկ լոկ և զարհամարհեալ ապաւինելիս կանոն: *Ոչ կամեցաւ ցուցանել 'ի լոկ ոք զառաքինութեն քաջութեան իւրոյ. Եփր. թգ:

ԼՈԿ. ա. նխ. Κενός, ἔρημος. Vacuus. Սին. թափուր. ունայն. անպտուղ. անմասն. . . . մերկացեալ. . . . *Լոկ մնաց զերկրագմանն, յորում յաւաղե

գոյն տեսլեան զնա եղեալ. Ոսկ. Մտթ. ։ Բրս. Մրկ ։ *Մկրտութիւն այն յովհաննու յայտնի բերապատիկ պարգևաց լոկ էր. Ոսկ. Գծ ։ *Որ լոկ են ՚ի ստացուածոց, և սոսկ ՚ի մամոնայէ. կանան։ *Լոկ և մերկ էր ՚ի սփոփութենէ ։ Թէպէտև զայլ ժամանական լոկ ՚ի շնորհացն իցեմք, այլ ոչ երբէ և այժմ։ Ոչ արդարն առանց մեղաց սպառ է, և ոչ մեղաւորն յամենայն բարեաց լոկ և սոսկ գտանիցի. Ոսկ. Մ. Ա. 8։ Կոչ. Դ. Ն. ղէ ։ *Քաղաքն․․ լոկ ՚ի մարդկանէ. Ոսկ. Եփ ։

ԼՈԿ ՕՐ. Օր գործոյ. լուր օր. ֆր. ժիւռնէ, պոյաղը կիւն. *Ոչ ՚ի լոկ աւուրսն երգեմք, այլ ՚ի կիւրակէս միայն. Շ. Էդլ ։

ԼՈԿ. Մ. Μόνον. Solum, tantum. Սոսկապէս. միայն. ևեթ. ռմկ. ֆագաթ. *Բայց միայն լոկ զմիմեանս քաջալերէին. Ա. Մկ. Բ. 37։ *Լոկ աղօթս առնելով վախճան խորհրդն հայցէր ծնողի ։ Լոկ փութացուցանէ կրթել ՚ի հանդէս շահից. Պիտ ։ *Ոչ լոկ ասէ, թէ տուր մեզ տէր. Խոսր։ *Դուռ ասէ, լոկ հաւատոյ. Սարգ. յկ. Է ։ *Մինչ լոկ որ ղքիթն կարեաց. Մաթէ ։

ԼՈԿԱԲԱՐ. Մ. Նոյն ընդ վ. *Պարզ լոկաբար զբուցատրէ զեղեալսն. Եփր. Բգ ։

ԼՈԿ Ի ԼՈԿՈՅ. Մ. Նոյն ընդ վվ. *Ընդէ՞ր խնդրեցեր նորա կին միայն լոկ ՚ի լոկոյ. Եփր. Բգ ։

ԼՈԿԻՄ, եցայ. Ձ. Լոկ մնալ. Թափուր գտանել. *Մերկանան յընչից, և լոկին. Եւս. պտմ. Բ. 17 ։

ԼՈԿՈՒԹԻՒՆ. Գ. Սոսկ կամ թափուր մնալն. չքաւորութիւն. *Ցրտութիւն մերկութեան տեէր, և կատարեալ լոկութիւն ընչից (այսինքն անընչութեամբ) շրջէր. Եւս. պտմ. Զ. 3 ։

ԼՈՂ, լողք. կմ ԼՈՅՂ, լոյղք. Գ. որ և ԼԵՂ, ԼՈՒՂ. Արմատ Լողալոյ կամ Լուղելոյ. որպէս Լողալն. լուղիլն. *Ի լող անկեալ հատանէր առ նա. Ոսկ. յհ. Բ. 41 ։ *Հար եղեւէ փայտ մի, և արկ ընդ նոյն տեղի ՚ի լող. Եփր. Բգ ։ *Զնոյն լողս ունին ամենեքեան. Վեցօր. Է ։ (Իսկ ռմկ. լող տալ, տես ՚ի բայն ԼՈՂԵԼ ։)

ԼՈՂԱԿ, ի, աց. } Ա. Գ. Νηκτός. Na-
ԼՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. } tans, natatile. որ և ԼՈՒՂԱԿ. Ջրային կենդանի՝ որ միշտ լուղի ՚ի ջուրս. կայտառք. ձկունք. *Սատակեցաւ երրորդ մասն լողակաց (կամ ղուղակնաց, կամ ղօղակաց). Յայտ. Է. 9. յն. եղականաց, κτίσματων. *Թռչունք, և լողակք, և որ յերկրէ ամենայն շնչաւորք. Կոչ. ժէ։ *Լողականն (կմ լօղականն, կամ լեղականն) յերկրն լեղայեալ լինի ապրանս. Աճխոփ. Ձ ։ *Զայնս որ ՚ի յօդս են թեւականս, և որ ՚ի ջուրսն լողականս (կամ լեղականս). Շ. Այբ․․ ։ *Ըղծովըն լընլով լողականս զեռնով. Գնձ ։ Նմանութիւ առփ. *Հաւտոյն զօդային լողականն (կմ լողական) ձգէ յորդայթ. Լմբ. Ամալ ։

ԼՈՂԱՄ, ացայ, ղա. Լ.} Νέω, νήχομαι,
ԼՈՂԻՄ, եցայ, եւ. Ձ.} κολυμβάω. Nato. Ի լող գնալ ՚ի մէջ ջուրց կամ ՚ի վերայ ջրոց. որ և ԼՕՂԱԼ, ՂՕՂԻԼ, ՂՈՒՂԻԼ. Ֆողմէք. *Զխորդ այնպիսին լողալ կարէ և ՚ի ցամաք ելանել. Ցօնոլ ։ Եւ նմանութիւ *Թռչունքս ըստ նմին նմանութեան լողան խաղան յօդս. Վեցօր. Է ։ *Եւ այլ կենդանիքն լողել գիտեն ։ Ոչ ասէ պորփիւրիոս զնաւելն լողել. Անյ. պորփ ։

ԼՈՂԵԼ. Ասել ռամկօրէն՝ է Ողողել զամանս և զկալն գլանաձև քարամբ. որ կոչի լող տալ. *Արժան է զկալատեղն ռազե կացնել, և լողել. Վստ ։

ԼՈՂՈՐԴ, ի, աց. Գ. Որ ոք գիտէ քաջ լողալ. և իջանել ՚ի խորս ծովու. ֆողմէճի. տալեծ. *Որպէս ոք ՚ի լողորդաց (կմ ՚ի լեղորդաց) կամի վազել ՚ի նաւէ անտի ՚ի ծով. Ոսկ. Խլ ։

ԼՈՄԱՑ, ի, ից. Տ. ԼՈՒՄԱՑ. *Զերկու լումայս այրւոյն. Ոսկ. յհ. Բ. 10 ։

ԼՈՄԼՈՄԵՄ. Ն. Սակաւ ծամել ՚ի բերանի, ոչ ՚ի դուրս տալ, և ոչ կլանել. ընէլ-մէլ, ծամծըլէլ. *Յարմար է այնմ ասել՝ կոբուսեալ ՚ի բերան, կամ լամլամեալ, և կմ ՚ի կուլ տալ. Մխ. առակ ։

ԼՈՅ, ՚ի լոյ. Տ. ԻԼ, իլոյ. և ԻԼԻԿ ։

ԼՈՅԾ. Ա. (արմատ Լուծանելոյ. լծ. և յն. լէօ, լիտօս, լիօսիս. լտ. սօլուօ, սօլուտուս.) Լուծեալ կամ լուծանելի, ըստ օրում ծորելի. հեղուկ. հոսանուտ. հալեալ. ցնդելի. սփիւռ. անգայտ. անսար. թոյլ. մեղմ. մեղկ. Ῥοώδης, ῥυτός. Fluidus. ἔκλυτος, solutilis. Ջրոտ. Ջըջըկոծ, ճապուկ, հալած, Թոսս բարակ, նօսր. Թլայիմ, Եալմըշագ, կէւշէկ, էրիմիշ, ինծէ, խափիֆ. *Լոյծ բնութի ջրոց ։ Ի վերայ լոյծ միաւնացն ճանապարհորդել ։ Լոյծդ մածուած ։ Կարծրըն քեզ հոսանուտ է, և լոյծն քեզ պընդակազմ. Եղնիկ ։ Պիտ ։ Նար. ԼԳ. ԾԳ ։ *Զխարդ կայ միոյ լոյծն (ջուր ծովու) իւրոց սահմանացն ՚ի ներքոյ. Ա. օրն. ԼԴ ։ *Խաղան յօդս, և այսր անդր թեւեն՝ պատառեն զլոյծ և զօսարած բնութին. Վեցօր. Է ։ *Թոյլ և լոյծ բանիւք պատուհասեաց զնոսա. Մծբ. ԺԲ ։ *Որք կէին լոյծ կրօնիւք ։ Զլոյծ և զմեղկ կեանս սիրեն. Փարպ ։ Խոսր ։ *Զլոյծ ագանելիս և զգնացս չընդունիմք. Կանոն ։

ԼՈՅՂ, ՚ի լոյղ, ՚ի լոյղս. (յորմէ Լուղիլ. Ղուղիլ.) Տ. ԼՈՂ. *Որ կայր ՚ի ներքոյ նորա ՚ի լոյղ. Վրդն. ծն ։ *Ի լոյղս անցանել ՚ի նաւէն ՚ի կղզին. Արծր. Ա. 3 ։ *Տեսանել զկանայս ՚ի լոյղս ։ Ի լոյղս զբօսանս տեսանել. Ոսկ. Մ. Ա. 7 ։

ԼՈՅՍ, լուսոյ, ով, լոյսք. (լտ. լուքս. յն. ֆօս, որպէս թէ բոց. գաղղ. լիւմ. ճառագայթ.) Φῶς, φωτισμός, φέγγος. Lux, lumen, illuminatio. Տարր հրեղէն և պայծառ՝ երևեցուցիչ ամենայն զգալեաց անկերլոց ընդ ակամբ. որպէս լոյս արեգական, ճրագ, բոց հրոյ. նշոյլք. պայծառութիւն, փարատիչ խաւարի. լուս. ըշըգ, նուր. այտընլըգ. եբր. օր (գրեալ աւր). *Ասաց Աստուած, եղիցի լոյս. և եղև լոյս ։ Եւ ետես Աստուած զլոյսն, զի բարի է. և մեկնեաց Աստուած ՚ի մէջ լուսոյն և ՚ի մէջ խաւարին, և կոչեաց Աստուած զլոյսն տիւ, և զխաւարն կոչեաց գիշեր ։ Եւս ղարեգակն ՚ի լոյս տուընջեան. զլուսին և զաստեղս ՚ի լոյս գիշերոյ ։ Եղիցի լոյսն լուսնի իբրև զլոյս արեգական ։ Աշտանակ լուսոյ։ Իւղ լուսոյ ։ Զէթ ՚ի լոյս ։ Նստէր առ լոյսն (հրոյ)։ Ջեռնոյր առ լուսոյն. ևն ։ *Զգալի լոյս առ աչս հասանել և յանդրանել մարմնոց տուեալ է. Փիլ. բագն ։ *Լոյսն ցանկալի է յաչս մեր. Ագաթ ։ *Լոյս լուծիչ խաւարի. Մխ. առկ ։ *Առ մեզ լոյսն՝ որ կոչի. Բրս. Բղթ ։

ԼՈՅՍ. Իմանալի օրինակաւ, և խորհրդաբար. *Լուսով երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս ։ Լոյս ծագեաց աչաց (մտաց) իմոց, զի մի երբեք ննջեցից ՚ի մահ ։ Դուք էք լոյս աշխարհի ։ Ես լոյս եմ. ևն ։ կամ *Սիրեցէք զլոյս իմաստութեան ։ Աննեղծ օրինացն լոյս. ևն ։ *Լոյս արարիչ լուսոյ՝ առաջին լոյս, բնակեալ ՚ի լոյս անմատոյց ։ Լոյս ՚ի լուսոյ ։ Լոյս երրեակ և մի ։ Երրեակ լուսոյն. Ժմ ։ Շար ։ *Երկուք լոյսք այսք ըստ մատուցութեան երևին. Կիւրղ. Գնձ ։ *Աւագաննին լուսով վերստին ծնանէին ։ Մոլորեալ ՚ի ճշմարիտ լուսոյն (հաւատոյ)։ Զգեստ լուսոյ՝ որով քրիստ զգեստաւորեցաք ։ Անճառելի լուսոյն պաակեցաւ. Յհ. ԿԲ ։ *Զհրեշտակական դասակարգութիւն, որք երկրորդ լոյսք յարարչականդ լուսոյ գոյացան. Խոսր ։ *Լոյսք եղականք յանեղական լուսոյ լուսաւորեալք. Շ. Երէց ։

ԼՈՅՍ. նմանութիւ, Աչք, և Սիրելին որպէս զլոյս կամ զբիբ աչաց. *Ճրագ մարմնոյ ակն է. եթէ լոյսդ՝ որ ՚ի քեզ է, խաւար է, ևն. Մտթ. Զ. 22 ։ *Ո՞րպէս կոչեցայց տեսանողական, մթացուցեալ զլոյսս՝ որ յիս ։ Զ լինճ լուսոյս արտասուօք լցեալ. Նար. ԻԲ. ԼԲ ։ *Ընդէ՞ր բնաւ թողի զքեզ լոյս աչաց իմոց. Տոբ. Ժ. 5 ։ *Զքաղցրիկ որդեակդ իմ զլոյս աչաց իմոց. Վրք հց. ծդ ։ *Լո՛յսդ իմ անձկութեան. Նար. ծէ ։

Ի ԼՈՅՍ ԱԾԵԼ, ՀԱՆԵԼ, ԳԱԼ. որպէս Ի յայտ ածել, ևն. *Ի լոյս ածել զծածուկն, կամ զտնօրինականսն քրի. Ոսկ. յհ. Բ. 13 ։ Ածաք. խլ ։ *Եհան ՚ի լոյս զբուստուերս մահու. Յոբ. ԺԲ. 22 ։ *Աղօթեալ առ Աստուած լուութիւ, միայն զայս հանեալ ՚ի լոյս, թէ եղիցի քաղաքս խաղաղ. Մաթէ ։ *Եկեացէ ՚ի լոյս ։ Ի լոյս եկեալ. Նար. Դ ։ Լմբ. ատ ։

ԱՌ ԼՈՅՍ ԱԾԵԼ. Ծնանել. *Զհայր կմ զմայր, որ առ լոյսն զնորա բնութիւն են ածեալ. Պղատ. օրէն. Բ ։

Ի ԼՈՅՍ. իբր Յայտնապէս. հրապարակաւ. *Տացէ զիրաւունս իմ ՚ի լոյս ։ Զոր ասեմ ձեզ ՚ի խաւարի, ասացէք ՚ի լոյս ։ Լսելի լիցի ՚ի լոյս. Սոփոն. Գ. 5 ։ Մտթ. Ժ. 27 ։ Ղկ. ԺԲ. 3 ։

ԼՈՅՍ ԱՌՆՈՒԼ. Լուսաւորիլ. *Մատիք առ տէր, և առէք զլոյս. ևն ։ *Լոյս առ երուսաղէմ, զի հասեալ է լոյս քո. Կոչ. ժդ ։

ԼՈՅՍԱՆՈՒՆ. Տ. ԼՈՒՍԱՆՈՒՆ ։

ԼՈՅՍԸՆԿԱԼ. Տ. ԼՈՒՍԸՆԿԱԼ. և ԱՍՏՈՒԱԾԸՆԿԱԼ. *Երկնաճեմն լոյսընկալ բարձրադիտակ լուսաւորացդ. Նչ. Եզեկ ։ *Լոյսընկալ հրամանին առ եսայի. Սանահ ։ *Լոյսընկալ զմածածինն ասէ ։ Առ մարմնացեալ ՚ի քեն՝ լոյսընկալ. Համան. յովէփ ։ Գնձ ։

ԼՈՅՍԻՋՈՅՑ. Ա. Որ զլոյս իջուցանէ. լուսանցոյց. լուսամուտ. պանճ. *Բազում երդս լոյսիջոյցս էր թողեալ. Բուզ. Է. 5 ։

ԼՈՅՏՔ. Տ. ԼՈՒՏԱՆՔ. *Ոչ իբրև յաղօթս. այլ իբրև ՚ի լոյտս և ՚ի նզովանս. Փիլ. Ծ. բան ։ (որ և յն. լիփօրիա, կմ լոյփօրիա ։)

ԼՈՉՏԱԿ. Տ. ԼՕՉՏԱԿ ։

ԼՈՎԻԱՅ. Գ. որ և ԼՈՒԲԻԱ, ԼՈՒԳԻԱ. յն. լօպօս. Λόβος. Phaselus. Ընդեղէն՝ որպէս ազգ մանր բակլայի. պէօյրիւլճէ, ֆասուլ. *Միատեսակ գոլով սոսին՝ իբրև զկեղծաւոր գտանէ զլովիաս՝ սպիտակ մարմնով և սեաւ բերանով կոչելով ։ Լովիաս ասէ. Մխ. առակ ։ *Լուպիա. լուպիաս. լովիաս. պէօկրիւճէ. Բժշկրն ։

ԼՈՐ, ի, ից. Գ. Ὄρτυξ. Coturnix. որ և ԼՈՐԱՄԱՐԳԻ. Թռչուն պարարտ և փափկամիս կարճ տոտամբ. պըլտըրճըն, սումանի. *Զեղիբորոս արմատ լորք ուտեն. Վեցօր. Է ։ *Բանք սոսոց պարարտ են իբրև զլոր. և անմիտք կլանեն զնա. Լմբ. Ճ ։ Եւս և Գաղիան ։ Եւ Բժշկրն ։

ԼՈՐ. որպէս Լօռ, զոր տեսցես. և կամ այլ խոտ. Βοτάνιον, որպէս բոյս փոքրիկ. բուսուկ. Herbula, herba pusilla. *Լորի սերմ. Գաղիան ։

ԼՈՐԱՄԱՐԳ. ի, իւ, աց. Գ.} Ὀρτυγο-
ԼՈՐԱՄԱՐԳԻ, գւոյ կմ գոյ.} μητρα. (իբրու մայր լոր). Coturnix, coturnicum mater. Լոր մարգաց պարարտագոյն. *Ի.

[illegible] 13 [illegible] 31. 32 [illegible] 40 [illegible]

ԼՈՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ὀρτυγοτροφεῖον. Locus, ubi coturnix alitur. [illegible]

ԼՈՐՁ, ոյ. [illegible] } գ. Σίελον. Saliva. λιγνύς, fuligo, fumus.

ԼՈՐՁՆ, ձին, ձունք, ձանց. } [illegible] 13 [illegible]

ԼՈՐՁՆԱՑԻՆ, ինոյ, ոց. ա. } Λιγνυώδης. Fuliginosus, fumeus.

ԼՈՐՁՆԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. } [illegible]

ԼՈՐՁՆԱՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Λιγνυῶδες. Fuliginosum. [illegible]

ԼՈՐՃԻՄ, եցի. ն. [illegible]

ԼՈՐՏ. գ. Ἀργός. Piger. [illegible]

ԼՈՐՏՆԻՄ, եցայ, եալ. չ. [illegible]

ԼՈՐՏՈՒ, տուի, աց. գ. [illegible] 62 [illegible]

[illegible] 2 [illegible]

ԼՈՐՑՓ, ցից. գ. Ὀπισθοτονία, ὀπισθότονος. Convulsio partium in posteriora, partium posteriorum distensio. [illegible]

ԼՈՒ, լուոյ, ոց. գ. Ψύλλος. Pulex. [illegible] 11 [illegible]

ԼՈՒ. Ի բայէս Լսեմ, լուայ. որ և ԼՈՒՐ. [illegible]

ԼՈՒ ԱՌՆԵԼ. [illegible] Ἀκουστὸν ποιέω. Auditum facio. [illegible] 2

ԼՈՒ ԼԻՆԵԼ. [illegible] ἠκούσθη, ἠκούσθησαν, auditum fuit, audita fuerunt. [illegible] 8 [illegible] 41 [illegible] 31 [illegible]

ԼՍՒ Ի ԼՈՒ. [illegible] Ἀκούοντος, ἀκουόντων. Audiente, audientibus. [illegible] 10 [illegible] 17 [illegible] 5 [illegible] 10 [illegible]

ԼՈՒԱԴԵՂ, ոյ կամ ի. գ. Γλήχων. Pulegium. [illegible] ԼՈՒԱՒՈՑ [illegible] Ψύλλιον. Herba pulicaria.)

ԼՈՒԱԼԻ, լոյ. գ. } Λουτρόν. Lavacrum, lavatorium.

ԼՈՒԱԼԻՔ, լեաց. } [illegible] 2 [illegible] 5 [illegible]

ՋՈՒՐ ԼՈՒԱԼՍՑ [illegible]

ԱՅԼ [illegible] 27 [illegible]

[illegible]

ԼՈՒԱՆԱԼԻ, եք. գ. Νίτρον. Nitrum. [illegible]

ԼՈՒԱՆԱԼԻՔ, լեաց. ա. [illegible] 2

Գ. [illegible] 15 [illegible]

ԼՈՒԱՆԱՄ, լուացի, լուա. ն. Λούω, ἀπολούω, νύπτω, πλύνω. Lavo, abluo. [illegible] 20 [illegible] 9 [illegible] 7 [illegible]

Կր. [illegible] (որ և ԼՈՂԱՆԱԼ) [illegible] 80 [illegible]

[illegible] 6 [illegible]

ԼՈՒԱՐԱՆ, ի, աց. գ. [illegible] Λουτήρ, λουτρόν. Pelvis, lavacrum. [illegible]

ԼՈՒԱՑԱՆ. ա. Լուացեալ. [illegible]

x [illegible]

պաշտեա՛ յախտից մաքրած. և 'ի մեղաց միշտ լուացած. Ը. ոսկեփ.:

ԼՈՒԱՑԱՆ ՋՈՒՐ. } Ջուր լուացման,
ԼՈՒԱՑԱՋՈՒՐ. գ. } կամ որով լուացեալ իցէ ինչ. *Զլուացան ջուրն ոտլուակիզացն. Մխ. առակ: *Խողովակ ոտլուակիզացն, ուր զարիւնն և զլուացաջուրն արկանէին. Նչ. եզեկ:

ԼՈՒԱՑԱՆՔ, նաց. գ. Ջուր՝ որով լինի լուանալ զՏր բաժակն յետ ըմպելոյ զՏր արիւնն. ջօղոսփ. *Պարտ է լուանալ (զբաժակն), և զլուացանսն ըմպել. Մխ. առակ:

ԼՈՒԱՑԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Λουτρόν. Lavacrum. որ և ԼՈՒԱՐԱՆ. Տեղի և աման լուանալոյ կմ լուացման. աւազան. կոնք. և Գործի մաքրութեան. մաքրութիւն. Էլգանաճագ նէր, հավըզ, գուրնա. *Լուացարանն՝ որ ըստ քահանայապետացն, ուր նախ սըրբեալք՝ ապա մտանէին 'ի սրբութիւնն. Լմբ. պտրգ: *Առեալ սպասաւորին 'ի լուացարանէն ջուր՝ եբեր նմա: Բերէին զնա յեկեղեցին, և դնէին լուացարան, և լուանային զձեռս ամենայն եղբարքն 'ի լուացարանն, և արկանէին զջուր լուացարանին 'ի վերայ նորա. Վրք հց: *Զարտասուսն՝ անմաքուր վարուցն լուացարան. Մանբր: *Անլուանալի ներկման՝ մեղաց աղտեղութեանց լուացարան. Անան. եկեղ: *Մկրտութիւն՝ աւազանին՝ քաւութիւն, և արտասուօք՝ լուացարան մեղաց. Լծ. կող: *Սա (Նր հաղորդութիւն) է լուացարան թխատիպ գունոյն հնոյն ադամայ. Լմբ. պտրգ: *Տալ մեզ աւազան՝ Նր լուացարան՝ զանուանքս (սրբց) որ գրեցան. Գնձ:

ԼՈՒԱՑԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Լուացօղ հանդերձից. Թափիչ. Տես և ԼՈՒԱՆԱԼԻՔ. չամ լուացօղ. չամաշըրճը: Վրք հց. ձ:

ԼՈՒԱՑԻԿ. ա. Որ ինչ լինի 'ի պէտս լուացման. *Էառ փրկիչն մեր զջուրն, և եարկ 'ի կոնք մի լուացիկ. Մծբ. ծդ:

ԼՈՒԱՑԻՉ. ա. Լուացօղ. մաքրիչ. սըրբիչ. *Արտասուքն լուացիչ լինին ոգւոց և մարմնոց. Խոսփ.:

ԼՈՒԱՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ կարէ օգնել 'ի լուացումն. մաքրողական. *Իբր լուացողական աճառօք. Գէրմ: *Լուացողական աճառօք 'ի բաց մաքրեն: Լուացողական աճառովս սրբէ. Լմբ. պտրգ:

ԼՈՒԱՑՈՒ, ի, ցուք. և ԼՈՒԱՑՈՒԿՔ. գ. Մնացորդ լուացման. ջուրն՝ յոր լուացեալ իցեն ձեռք կամ ոտք, ևն. *Առեալ 'ի լուացուէ անտի ջուր: Լուացուկք հիւանդին. Վրք հց. ձ:

ԼՈՒԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուացումն. և Լուացօղն գոլ. *Աղանդ եբեւնացւոյն, որք զջուրն՝ տեղ պաշտեն յաղագս լուացութեան. Տօնակ:

ԼՈՒԱՑՈՒՄՆ, ցման. ն. Λοῦσις. Lavatio. λουτρόν, lavacrum. βαλανεῖον, balneum. Լուանալն, կմ լուանիլն. լոգումն. մաքրութիւն մարմնոյ կամ հոգւոյ. աւազան. մկրտութիւն. և Բաղանիք. էլյգայըը. էլյգանմաք. *Առնոյր զջուր լուացման սրբյն, և արկանէր զիւրով մարմնովն. Եղիշ. է: *Ի լուացմանէս (ասիցս) հրաժարեալ՝ պատկառելով 'ի վարդապետէս. Լմբ. ծղ: *Ոչ մարմնոյ(ևեթ) լուացումն է մկրտութեան ջուր. Սարգ. ա. դ. է: *Կերակուրք, լուացմունք (բաղանեաց): Լուացմունք, և ճաշք, և ընթրիք. Ոսկ. յհ. ա. 17: *Զարտաքին լուացումնս զուարճացելոյն սովաւ շնորհէ. Ածաբ. Ղևտ: *Արժանի լինել լուացման մկրտութեան սրբութեան: Սրբել լուացմամբ կենսատու Նր աւազանին: Ի սմա լուացումն 'ի մահն քո. Ագաթ: Խոր. բ. 80: Նար. հէ: *Առցուք արտասուօք զաւազանին լուացումն: Արտասուս լուացումն է մեղաց. Ցճխ. Ի: Նեղոս:

ԼՈՒԱՑՔ. ցից. գ. Նոյն ընդ վ. *Ոչ յառաջագոյն թողլ առաջ մերձանալ, մինչ յառաջ քան լուացիւք սրբիլ. Փիլ. ծ. բան: *Հանապազորդ աղօթք, և լուացք արտասուաց մի՛ պակասեսցէ. Ցճխ. Ի: *Արար նա առաւել լուացս այնմիկ, որ ետ նմա ըղնախանձելի պարգևսն: Արար նմա անդ լուացս արտասուաց. Եփր. համաբ. յորմէ և Բրս. մրկ:

ԼՈՒԲԻԱ. Տ. ԼՈՎԻԱՍ:

ԼՈՒ Ի ԼՈՒ. Տ. ԼՈՒ:

ԼՈՒԻՃ. կամ ԼՎԻՃ. գ. որպէս թէ Լուիկ. Որդն կամ ճճի և ուտիճ բուսոց և անկոց. *Լվիճ՝ կամ այլ կերիչ չմերձենալ 'ի պարտէզդ. Վստկ:

ԼՈՒԾ. լծոյ, կմ ի, ոց. գ. Ζυγός, ζεῦγος. Jugum, par. Զոյգ սամետաց. երկայն և հաստ փայտն եդեալ 'ի վերայ պարանոցի զոյգ մի եզանց 'ի վարելն զերկիր, կամ 'ի ձգել զսայլ. պօյունթուրուգ. պ. եուղ, եօսանս. եօկա. երբ. եօլ, յէմէփ. *Կապեսցես սամետիւք լուծ նմա: Երինջ ոչ մտեալ ընդ լծով: Իբրև փոկով լծոյ երնջոց: Լուծ իմ քաղցր է. ևն: *Որպէս եթէ կառավարք ոմանք իցեն՝ լծօք հանդիսանալով. Պղատ. օրէն. ծ:

Ուստի Նմանութեամբ՝ Ամենայն ծանրութիւն եդեալ 'ի վերայ մարդկան, որպէս բռն ծառայութեան և հարկաց 'ի վերայ ազգաց. *Լուծցես զլուծ նորա 'ի պարանոցէ քումմէ: Բարձցի լուծ նորա 'ի պարանոցէ քումմէ, և խորտակեսցի լուծն յուսոյ ձերոյ: Բարձաւ լուծն հեթանոսաց յիւրայեղեան առհմէ անտի: Ընկեսցուք 'ի մէնջ զլուծ նոցա: Մի միւսանգամ ընդ լծով ծառայութեան մտանէք. ևն: *Խոնարհեցուցանել ընդ տիրականաւն լծաւ. Կիւրղ. գնձ: *Ընդ լծիւք օրինացն հնազանդեալ կայաք. Եփր. գող: *Բարի է մարդոյ առնուլ զլուծ խոնարհութեան 'ի մանկութեան իւրմէ. Ողբ. գ. 27. 28: Ագաթ. ևն: *Առեալ էր զլուծ կրօնաւորական կարգի. Ցհ. կթ: *Քրիստոնէակրօն լծոյդ քաղցրութեան: Լծով օրինին անգի պարտաւորութեան. Նար. ֆա. հէ:

Իսկ Նար. իէ. *Լուծք սատուարք ամոլիցն կցորդութեան բաժանեցան ». հայի 'ի դէմ ընդդէմ չարս սախտակաց կազմութեան մարմնոյ նուալին:

ԼՈՒԾՔ ԵԶԱՆՑ. Ζεῦγος. Par. Զոյգք կմ ամոլք արջառոց հերկողաց. չուխտ մը եղ. ւֆք. *Լուծք եզանց հինգ հարիւր: Տասն լուծք եզանց. Յոբ. ա. 3: Ես. է. 10: Այլ յաւելն. *Լուծս հինգ եզանց գնեցի. Ղկ. ժդ. 19. առաւել հայի 'ի ա նչ: *Եւ ոչ երկուորեակք լծոցն 'ի ձահ ձեմեցին առանց եզոյլի. Նար. ծդ:

ԼՈՒԾ ԿՇՌՈՅ, կամ ԼՈՒԾ. Ζυγός. Jugum, statera. Զողն՝ զորմէ կախին նժարք կամ թաթք կշռոց. և Երկայնեալ ձողն կշռորդի. ևս և Կշիռ. կշռորդ. կշռին բաբը՝ բնը, կշռոյ. բէյրաղի, գանբար, բաբը. *Զցաւս իմ միանգամայն բառնայր 'ի լուծ կշռոց. Յոբ. զ. 2: *Ի կշիռ դիցէ. և միրացուցեալ զլուծ սորա, ևն. Պղատ. փիլ: *Եթէ զմայրս լիբանանու 'ի մի լուծ կշռոց զօդեցից. Նար. ծ: *Դնեն 'ի միւս կողմն լծոյ արդարակորով կշռոցն. Ը. հրեշտ: *Լիցի լուծ, և որով չափով չափեսջք՝ չափեսցի մեզ. Բրս. առաքել:

ԼՈՒԾ ասի և Կշիռ կենդանակերպն. *Որպէս խոյն, և ցուլն, այծեղջիւրն, և կոյսն, և լուծն. Ճ. Գ: Որպէս և մին 'ի մոլորակաց, Թերևս փայլածուն: Զքր. կթ: Տօմար:

ԼՈՒԾ ԼՈՒԾ. առաւել ռմկ. որպէս Զոյգ զոյգ. դար. չիֆթ չիֆթ. *Պարտ է ունել 'ի շինուածսն արուեստաւորք լուծ լուծ, և ոչ Ֆարտ. զի երբ Ֆարտ լինի, 'ի վերայ միոյն հակառակութիւն լինի. բայց եթէ լուծ լինի, յորդորին ևս առաւել 'ի գործն. Վստկ:

ԼՈՒԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ῥοώδης, ῥυτός. Fluidus. ἔκλυτος, λύσιμος, solubilis. διαλυόμενος, solubilis. Լոյծ. հոսանուտ. ծորելի. հեղուկ. խոնաւ. կակուղ. ցնդելի. սահական. փոփոխական. եղծանելի. ապականացու. լուծանելի. քայքայելի. Թռղ. *Եւ ըզգինութիւն լուծականին (ջրոյ), կարծրացուցեր իբր արձանին. Ցն. ոտբ: *Ոչ պաղեալ. ոչ թանձրացեալ, այլ լուծական. Եղն. օփ. եղծ: *Երկնագոյն գաւազան՝ լուծական լերանց (կոհակաց ծովու): Համայնից լուծականաց՝ հոսանուտ և սորածորելի նիւթից. Նար. խչ. և ղֆ:

Նմանութեամբ. *Ցառաջքերական ուրեմն, և լուծակա՛ն բան. քա՛ւ և մի՛ լիցի. զի զբանն ես էապէս ատեմ անձնացեալ, և ոչ լուծական բան. Ար. է: *Եւ մահացու լուծականն՝ առ վերնականն կենդածին: Բերողի սատուերին կապկի անկայի և լուծականի. Նար. ծբ: *Լուսինն 'ի հնգետասան աւուրն լուծանի. և մեք յայն հասակն թուլանամք մեղօք. այս հնգետասան սաղմոս 'ի պնդութիւն լուծական հասակին եդիցի. Տօնակ: *Զարութիւն ապականացու է և լուծական: Ի մէնջ յերևելեացս լուծականաց: Անկայուն և լուծական բնութիւն Թառամի. Ը. ամ լոր. և մփն: և ա. պէտ. ծի:

ԼՈՒԾԱԿԱՆ. Լուծիչ, քայքայիչ. տարոլ. Διαλυτικός. Dissolvendi vim habens. *Որ լուծականն է մարմնոյ այրելով. Պղատ. փիլ:

ԼՈՒԾԱԿԱՆ. իբր Լուծողական, մաքրողական, որ դիւրաւ առյ 'ի գուրս վարել զաւելորդս բնութեան. փոր լուծէն՝ [illegible]. *Մաղձքն՝ որ պնդեն զբնութիւն, 'ի լուծականացն և 'ի վեր և 'ի վայր հանողացն վնաս բռնահարին 'ի գեղոցն. Խոր:

ԼՈՒԾԱԿԱՆ. Որ ինչ անկ է ուրուք լուծանելոյ զպահս. ուտիք. *Ապա ճաշակեն 'ի լուծական կերակուրսն. զի նա է կատարումն պահոցն. Խոսրովիկ:

ԼՈՒԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուծական գոլ, առաւել ըստ ա նչ. *Կայուն հաստատել զջուրց լուծականութիւն: Զոր և ոչ վիմաց կարծրութիւն բերէ, թող թէ մարմնոց լուծականութիւն. Նար. ղֆ. և ֆ: *Փորձութիւնք կենցաղոյս՝ կամ գիտական պատահարք (են), կամ ըստ մերում լուծականութեան ». այսինքն թուլութեան և մեղկութեան. Մագ. հէ:

ԼՈՒԾԱՆԵՄ, լուծի, լոյծ. ն. (լծյն. լեօ, լէօլ. յորմէ լու. ...) Λύω. Solvo. διαλύω, dissolvo. Արձակել. քակել. 'ի բաց բառնալ. եղծանել. ... *Լուծանել ըղքուրձ, զկօշիկ յոտից, կամ զխորպս կօշկաց. զկապանս, կմ 'ի կապանաց: Լուծանել զպաշտօնակն. ևն: Եւ *Լուծանել զանիքն. կամ զերկուսս մահու: Բնութիւնք հորով կիզեալ լուծցին: Լուծաւ կասութիւն քո. ևն:

Նմանութեամբ Արձակել 'ի հոգևոր կապանաց. Շնչել զմեղս. փարատել զցաւս, ըղխաւար, ևն. *Ունել իշխանութիւն լուծանելոյ (զքահանայութիւն). Ը. ընդհանր: *Եւ լուծ զմեղս նոցա վասն յորդոյ. Յոբ. իբ. 9: *Լուծանել զվրդովմունս, զքին մեղաց, զա-

նէծս կամ զկարիս հիւանդաց, զվիշտս, զանկարգութիւն, զվճիռ դատապարտութե. Ցծն. Ե: Ղ. մկբ: ԺԶ: Սարգ. ա: *Լուծան սրտմտականքն, և ժամանեաց մխիթարութիւն. Իգն: *Լուծաւ բանութիւն նորա յորդւոց մարդկանէ, որ տիրէր մեզք. Ցծն. Ե: *Զանդիտութիւն խաւարին եղոյծ. Ղոր: *Լուծանող ցաւոյս. Ժմ:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ. որպէս Բացատրել, մեկնել՝ լուծանելով զկնճիռն. *Լուծանել զհարցուածոյն խնդիր, կամ զառարկութիւն. Պիտ: Սարգ: Խոսր: *Մինն 'ի կապանաց, և միւսն 'ի խրթնութենէ լուծանին. Երզն. քեր:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ. որպէս Աւերել զպահս, կամ զծոմապահս. Ճաշակել, կամ ուտել 'ի պարարտոց. *Շաբաթէ 'ի շաբաթ լուծանէր զքերան բանջարով. Վրք հց. ԻԷ: *Ոչ լուծին զքառասուն աւուր պահսն: Եթէ լուծցէ զաւուրցն կերակուր: Զայնոսիկ նզովեն՝ որ լուծանենն. Խոսրովիկ:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ. որպէս Աւերել զկանոն, կամ եղծանել զհրամանս. *Որ ոք լուծցէ մի ինչ 'ի պատուիրանացս յայսցանէ". ա: որ հայի 'ի ա Նշ. որպէս և Լուծանել ըզշաբաթ, զօրէնս, զերդումն, զհաշտութիւն, ա: *Ոչ ինչ իւիք պարտ է լուծանել զամուսնութիւն. Երզն. մտթ: *Պատկն այն անհաստատ է, և լուծանելի. Ղ. ընդհ:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ. որպէս Լոյծ և թոյլ առնել. կակղել. հալել. քայքայել. ցնդել. մեղկել. թուլացուցանել. մեղմել և լքուցանել. ἐκλύειν, ἐρίειν, ἀναλύειν. *Որ կարէր զամենայն գազանաբարոյութիւն լուծանել: Որ կարէր լուծանել զամբարշտութիւնս ամենայն. Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Ցանկարծօրէն լուծանի գետս (պաղեալ): Ջուրն լուծեալ 'ի ջերմութենէ արեգականն. Պղտ. տիրէա: *Լուծանելով զպարզումն գառնաշունչ դժնդակ օդոյն. Ղոր: *Ի նոյն չորեքին հիւթոյն լուծանի: Մարմինս 'ի հող լուծելոյ: Ցնդեցաւ, և յօդք լուծաւ. Եղիշ: Նար. ԿԷ: Սարգ. յկ. Է: *Ցերկիր լուծան փառք իմ. Ցոբ. Ե. 11: *Խեղք և լուծեալք: Լուծեալ անդամք, կամ անդամօք: Վասն մեղաց լուծաւ (անդամալոյծն): Լուծաւ կինն, և գօսացան երկոքին ձեռքն: Իցաւոց լուծեալ. Մանդ. ա: Ղոր: Ոսկ. յհ. Բ. 10: Վրք հց. ԾԳ: *Վասն անձանց ողջոյց, որ լուծանէին 'ի սովոյ. ՈՂԲ. Ե. 19: *Լուծեալն՝ որ ընու զորովայնն փափուկ կերակրովք. Ոսկ. յհ. ա. 21: *Քայքայէ զխորհուրդն, և լուծանէ զյօժարութիւն բարի. Մանդ. ԺԷ: *Ոչ կարացեն երկիւղիւ չարչարանաց լուծանել զոլքայդ. Ցհ. ԿԲ: *Զի այնու լուծանէ նա զձեռս արանց պատերազմողաց: Լուծաւ լքաւ անկաւ: Լուծեալ լքեալ 'ի զօրութենէ իւրմէ: Մի լքանիր 'ի խրատու տեառն, և մի լուծանիցիս յանդիմանեալ 'ի նմանէ. Երեմ. ԼԵ. Կ: ա. Դ. Ի. 7: Ե. Դ. ԾԵ. 18: Առակ. Գ. 11. և 21: *Զանդամակազմ նահատակս կարող է գինի լուծանել. Եփր. ծն: *Լուծանել զկիրս (քաղաց). Պիտ: *Լուծանէին լքանէին. Խոր. Ե. 42: *Կերակուր պիտոյ էր, զի մի՛ լուծցին 'ի ճանապարհի. Երզն. մտթ:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ ԶԿԵԱՆՍ. } Մեռուցանել,
ԼՈՒԾԱՆԻԼ Ի ԿԵՆԱՑ. } և մեռանիլ.

*Զմահացուն խառնեալ, կամ գեղ մահու տուրեցեալ՝ եղոյծ 'ի կենցաղոյս. Խոր. Գ. 24. 38: *Աւետեացն արժանի լինել յետ զկեանս աշխարհիս լուծանելոյ: Ի խորին ծերութեն լուծանէ զկեանս իւր: Ի խաչի լուծանելոց է զկեանս իւր. Ցծն. ԾԵ: Լմբ. Ե: Սարգ. Ե. ա. Ե: *Մեծապէս խնդութիւն է ինձ, զի վաղվաղակի լուծայց ես յանօրէն և յամբարիշտ աշխարհէս առաջի յաջողմանէ. Բուզ. Է. 24:

ԼՈՒԾԱՆԵԼ ՎՐԷԺՍ. Տ. ՎՐԷԺ:

ԼՈՒԾԱՆԻԼ. Անկանիլ յիշխանութենէ և 'ի պատուոյ. *Լուծցի անարգանօք յիշխանութենէ. Խոր. Բ. 30: *Քահանայն լուծցի 'ի պատուոյն: Թէ ուխտաւոր է, լուծցի: Լուծեալ երաւաբար 'ի վերայ երևելի յանցանաց. Ցհ. ԽՄ. տփ: *Եթէ ոք եպիսկոպոս աշխարհականօք բռնեալ 'ի վերայ եկեղեցւոյն եղիցի, լուծցի. Կանոն: *Ի կռուի 'ի պարտութիւն մատնեալ, և յիրացն եւ լուծանէր. Եւս. քր. ա:

ԼՈՒԾԱՆԻԼ. Καταλύω. Diversor. Իջեանիլ, ագանիլ ուրեք. հանգչել. մնալ. բնակել. օթեւանել. (որպէս թէ լուծանելով զկապս կամ զբեռնմուս.) գօնմագ, ինմէք, գալմագ. *Մի տարէն լուծանիր. Եղէկ. ԽԱ. 30: *Առ տան մեղաւորի եմուտ լուծանել (այսինքն լուծանիլ). Ղկ. ԺԹ. 7: *Ի հրապարակին լուծցուք: Առ հօր քում գոյ մեզ տեղի լուծանելոյ: Հաւերևկս յաւելու զլուծանելն՝ առնելով, և կերակուր բազում կայ մեր, և տեղի լուծանելոյ. Փիլ. Լին: *Իբրև եկն (Թադէոս), լուծաւ նա առ տուբիայ: Այր մի զօրութեց եկն եմուտ լուծաւ 'ի տան քում: Մնայք 'ի տուն փիլիպպոսի, և լուծայք առ նմա. Եւս. պտմ. ա. 13: Գ. 31: *Նախ ինքն նըստեալ բազմիցի, և ապա զկնի աշակերտքն լուծանիցին. Երզն. մտթ: *Զի նա ինքն մացէ լուծցի որպէս առ մարդ, և ապալուծցին նոքա ('ի տունս): Անդ լուծաւ, և ննջեաց յակոբ: Եկն լուծաւ ած 'ի վերայ միոյ 'ի նոցանէն: Եմուտ (բանն) ընդ ունկն (կուսին), լուծաւ յարգանդի: Թէպէտև մարդկութիւն նորա 'ի տան շմաւոնի բազմեալ էր, սակայն ածութիւն նորա 'ի միտս շմաւոնի լուծեալ էր (որպէս սրտադէտ). Եփր. համաբ. և ծն:

ԼՈՒԾԱՆՔ, նաց. գ. Լուծումն. և Քակտումն. և Վնաս. *Առաւելութք և անզուգութք յարձակմունք պատերազմին՝ լուծանք են եղցն: Լուծանս պատերազմաց կամ խորշակաց. Փիլ. Եւ. և Իմաստ:

ԼՈՒԾԵՄ. եցի. առաւել ռմկ. իբր Լուծանել (ըստ ամենայն առման). *Եւ այժմ զայն լուծէ նա յայտնագոյն առացեալ". այսինքն մեկնէ. Լմբ. ող: *Դժուարիմաց բանս լուծեն և մեկնեն. Բրս. մրկ: Իսկ Վրք հց. ԾԶ. *Զինչ արասցուք մանկանս, զի լուծէ զմեզ". իմա, աշխատ առնէ, կամ անհանգիստ առնէ: *Ցետ թողլոյ զմիտսն և հեռանալոյ պատերազմին՝ լուծի մարդն յանձն իւր յուսահատութբ. Կլիմաք:

ԼՈՒԾԻՉ, ծչի, չաց. ա. Լուծանող. որ լուծանէ (ըստ ամենայն նշ.) *Լուծիչ կապանաւոր թախծանաց, կամ խռովութե, անիծից, երկանց, մեղաց մթութե, յանցանաց, մահու. Պիտ: Ցծն: Նար: Ղոր: Պարգ: Ղ. Եղբ: *Որ գրոյն է լուծիչ քո, և կատարիչ խորհրդոյն. Խոր. Վրդն:

ԼՈՒԾԼԻԼՔ. Բառ անստոյգ. որպէս Զոյգ երակք յուղղոյ իջեալք, կամ ուղեղք և ծուծք. *Լուծլիքն են, երակք են 'ի գնացք, յորոց միզք բուսանին. Ոսկէփոր:

ԼՈՒԾՈՂԱՊԷՍ. մ. Ἀναλυτικῶς. Resolvendo. Վերլուծութեամբ. կամ դարձուածով բանից և բացատրութբ. *Դարձեալ 'ի նոցանէ որպէս 'ի պատկերաց 'ի պարզութիւնն կոյս երկնայնոցն խմացութեց լուծողապէս դարձցուք. Դիոն. երկն: *Բայց ոչ զհարկաւոր քննութիւն լուծողապէս 'ի լսելիս բերէ. Երզն. քեր:

ԼՈՒԾՈՒԱԾ, ոյ. գ. Լուծութիւն. լուծումն. որպէս Թուլութիւն. մեղկութիւն. տկարութիւն. *Ի ծուլութենէ, 'ի ծիծաղելոյ են... զայսոսիկ զմահաբեր լուծուածս 'ի բաց փախել ուղիղ խոստովանութբ. Ցծն. Ը: *Վասն զի յոյժ բազում և սաստիկ է զօրութիւն օրինաց, ոչ կարաց լուծութեան մեր կալ առաջի նոցա. Եփր. հռ:

Եւ որպէս Լուծումն պահոց. թոյլտուութիւն ճաշակելոյ. *Որք օրինադրէին նմա զլուծուածս ձիթոյ և գինոյ. Սոկր:

ԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Լոյծ և կակուղն գոլ. թուլութիւն. և թուլամորթութիւն. ἔκλυσις. *Լուծութիւն ծովուն սահմանաց, կամ կոհակաց, կամ ջուրց. Նար. ԿԳ. ՅԷ: Վեցօր. Գ: *Լուծութիւն ուխտս քեւ զօրացի. Ճ. Ա: *Եւտես զմեղկութիւն նորա, և զլուծութիւն: Զթիւրութիւն, զլուծութիւն: Ըզլուծութիւն մարդկեղէն տկարութեան 'ի բաց ընկեցեալ. Եւս. պտմ. Է. 1: Նար. ԽԷ: Սարգ. ա. պ. Գ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Λύσις, ἔκλυσις, διάλυσις. Solutio, dissolutio, ա. Լուծանելն, և լուծանիլն՝ ըստ ամենայն առման: Որպէս Արձակումն. քակտումն. եղծումն. բարձումն. չէօզմէք, չէօզիւլմէք. *Լուծումն ինձ 'ի կապարանէն լիցի. Ցհ. ԿԲ: *Լուծումն պատկին. Ղ. ընդհանր: *Լուծումն և քակտումն օրինաց. Կոչ. ծ: *Լուծումն աշխարհի ('ի կատարածի): Լուծումն մեղաց. կամ տեղութեան պատճառի, կամ ծուլութե. Վեցօր. Ը: Նար. ԾԱ: Ղ. ԵղԲ: Սարգ. ա. պ. ԾԱ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ. Թուլութիւն սրտի, և անդամոց. ἐκλελυμένα. *Լուծումն և լքումն զօրաց. Ցհ. ԿԲ: *Լուծումն անդամոց: Ցօդիցն լուծմամբ. Ոսկ. յհ. ա. 37: Նար. ԾԵ: *Գնացք մի թոյլ, որպէս զի լուծումն անձին գատախազիցէ. Բրս. Եղբ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ. Մահ. փոփոխումն յաշխարհէս. դարձ 'ի հող. քակտումն մարմնոյ. *Ողբան զլուծումն սրբոյն պօղոսի 'ի մարմնոյն. Վրք հց. ԻԲ: *Մահ՝ մարդոյ հանգիստ է, տղայոց մխիթարութիւն, ծերոց լուծումն (իբր արձակումն 'ի կապանաց մարմնոյ). Ոսկ. մխիթ. ոգ: *Այսրէն 'ի հող զլուծումն. Պիտ: *Ուր լուծումն մարմնոյ (անկեալ զգենիլն գիականն), անդ և արծուիք ժողովեսցին. Ճ. Գ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ. Եղծումն հրամանի, պատուիրանազանցումն, օրինազանցութիւն. չըպահելն զպահս, զշաբաթ, ա. *Երկնչիմ 'ի պատուիրանաց քոց լուծմանէ: Թող ըզլուծումն հրամանին: Թլփատութիւն առնելն ('ի շաբաթու') լուծումն էր օրինաց. Վրք հց. ԾԱ: Ղոր: Ոսկ. յհ. Բ. 3: *Լուծումն շաբաթուն: Շաբաթուց լուծումն. Իգն: Նանայ: *Ի լուծումն մատաբերիցեն պահոց: Ի շաբաթու և 'ի կիւրակէի բանադատեն լուծումն առնել: Քառասուն աւուրքն պահեալ սրբոյ գրիգորի՝ զլուծումն 'ի խոտոյ առնէր. Խոսրովիկ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ. Անկումն յիշխանութենէ. *Գրով խոստովանել զլուծումն նորա յեպիսկոպոսութենէն. Պրպմ. ԽԲ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ. Թափումն որովայնի. *Ցերկիւղէն որովայնն նորա (արիոսի) խնդրէր լուծումն. Վրք աբ:

ԼՈՒՂ. Տ. ԼԱՂ, և ԼՈՑՂ. *Ի լուղ (կամ 'ի լիւղ) անցանէր ընդ եփրատ. Խոր. Բ. 76: *Ի լուղ անցանէր (ընդ կուր գետ). Կաղկնտ:

ԼՈՒՂԱԿ. Տ. ԼՈՂԱԿ. *Լուղակք յերկիր գառնային. Իմ. ԺԹ. 18: *Ծովային

լուղակաց ։ Ի ջրային լուղակս․ Պիտ ։ *Ըզ լուղակացն բազմատեսակ զանազանութիւն․ Նար․ հա ։

ԼՈՒՂԱԿԱՆ․ Տ․ ԼՈՂԱԿԱՆ․ *Զկունք լուղականք ։ Ծով խռով լուղական գեռանովքն․ Ագաթ ։ Վէպօր․ Է ։

ԼՈՒՂԱՄ, կամ ԼՈՒՂԵՄ, կմ ԼՈՒՂԻՄ․ Տ․ ԼՈՂԱԼ, ԼՈՂԻԼ․ *Ամենայն ազգաց գեռնոց՝ որ ՚ի ջուրս լուղայցեն․ Վէպօր․ Է ։ *Որ կարողն իցէ լուղել․ Գծ․ ԻԷ․ 43 ։ *Միով ձեռամբ ՚ի լուղելն ոչ կարես խորոցն յաղթել․ Կլիմաք ։ *Ոչ ես լուղել նաւու ՚ի վերայ ծովու ։ Ի լուղել նաւուն․ Նոննոս ։ *Ի ջուրսն լուղլոն ։ Որք լուղել ոչ գիտիցեն․ Կոչ․ Ի ։ Պղատ․ ԽԲ ։

Նմանութեամբ ասի, *Թռչունք երթեւեկատանելով (յօդս) լուղլոն անխափան․ Վէպօր․ Է ։

ԼՈՒՂՈՐԴ․ Տ․ ԼՈՂՈՐԴ․ *Լուղորդաց ընդ ոտս անկեալ՝ հեղձուցանէր․ Եղնիկ ։ *Տարածեսցէ մովաք զձեռս իւր իբրեւ զլուղորդ․ Գէ․ Եօ ։

ԼՈՒՄԱՅ, ի,ից․ գ․ Λεπτὸν (այսինքն մանր). Κοδράντης, որ է լատին բառ՝ Quadrans, այսինքն չորրի մասն. ἀσσάριον, as (assis.) որ և ԼՈՄԱՅ․ (լծ․ ընդ լումայ՝ և լտ․ նումմուս, նումմուլուս․ և յն․ և լտ․ օպոլոս, օպոլուս․) Մանրադոյն դրամ․ փող․ խերլեքչ․ կէս նաքարակիտ․ չորրի մասն այլոյ փողոյ․ ութերորդ մասն դենարի․ եւ․ մանր ափոխ․ ագչէ, ասլագ ագչէ, փուլ, մանղըր․ *Արկ երկուս լումայս, որ է նաքարակիտ մի․ Մրկ․ ԺԲ․ 42 ։ *Արկ անդր երկուս լումայս․ Ղկ․ ԻԱ․ 2 ։ *Երկու լումայիւք զբոլոր զողորմութեան զվարձս ընկալաւ․ ԾԺ ։ *Պետրոս սակաւ լումայիւքն ոլոռանցն կերակրեալ»․ յն․ (միոյ) լումայի ոլոռամբք․ Անյաբ․ ազգ ։ *Նուաստ պոռնկիլոս եա փայտեղէն և խեցեղէն լումայս․ Եւս․ քր․ Բ ։

ԼՈՒՄԱՅԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Որ ինչ հայի ՚ի լումայս կամ ՚ի լումայափոխս․ *Ոչ հայէին ՚ի գործս տեառն, այլ լումայական վաճառացն հնչեցուցանելով ըզձայնս ՚ի տաճարին այս․ Արշ․

ԼՈՒՄԱՅԱՓՈԽ, կամ ԼՈՒՄԱՓՈԽ, ի, ից․ } գ․ Κερματιστής. Nummularius. Սեղանաւոր, հատավաճառ․ որ փոխէ զլումայս՝ զազգի ազգի դրամս տալով և և առնլով․ սառրաֆ․ *Զլումափոխսն (կամ զլումայափոխսն) որ նստէին․ Յհ․ Բ․ 14 ։ *Մի ոք կարծիցէ լումափոխս գոլ ։ Այլ և զլումափոխսն է իմանալ․ Երզն․ մտթ ։

ԼՈՒՄԱՓՈՂ․ փողք․ գ․ Լումայ․ որպէս փող՝ որ արժէ մի լումայ․ *Զբազմութիւն ընչիցն մեծատանց զանց արարեալ՝ զաղքատին գովէր զերկուս լումափողսն․ Ոսկեփոր ։

ԼՈՒՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, լուա․ ն․ Լսեցուցանել․ լսելի առնել․ տալ լսել․ *Եւ նոքա մարգարէանային ... եթէ լուսուցեալ էր զբանս իմ ժողովրդեան իմում»․ յն․ լուեալ էր․ Երեմ․ ԻԳ․ 22 ։ *Բաւականապէս ամենեցուն լուուցանելն իբրեւ քաղաքական բարբառեալ ձայնիւ․ Պիտ ։ *Երկնաւոր նա ՚ի ձայնէ անտի հրեշտակին, վասն այսորիկ բարիոք լուոյց նմա զպապանձեալն․ Եփր․ համաբ ։ *Զձայն քո լուո ՚ի յանձկութեան պահու․ Նար․ ՅԷ ։ *Լուո ինձ զձայն քո (կամ լսելի արա ինձ զբարբառ քո)․ Երգ․ Բ․ 14 ։ *Լուո ինձ զբարբառ քո․ Իգն ։ Լմբ․ ող ։

ԼՈՒՌ, լռի, լռաց․ ա․ Ἡσυχάζων, σιώπων, σιγῶν. Silens, tacitus. Արմատ Լռելոյ․ որպէս Լռեալ․ լռիկ․ անխօս․ անբարբառ․ հանդարտ (անձն, կամ բերան)․ սուս, սուսփուս․ *Իբրեւ լուռ էր ինքն՝ արար զջուրսն գինի․ Եփր․ համաբ ։ *Եթէ լուռ, զխօսելն

և զայլս ուսուցանել խրատուն են․ Լմբ․ ող ։ *Նոյա գոլ բանիւ լռոյն՝ բնախօսութիւն է սիրելութիւն․ Պիտ ։ *Հաւատացէք յերրորդութիւն՝ լուռ հաւատով․ Ագաթ ։ *Փառաւորէ զքեզ լուռ բերանով․ Ճ․ Գ ։ *Յորժամ միայն իցէ ճարտարն, լուռ բերանով կացցէ․ Վէպօր․ Ի ։ *Զխորդ զմեծն հրաժարեցուցեալ՝ զփողսն լուռ անց եկաց․ Բրս․ եղբ․ (իբր ն․ այսինքն լռութիւն) ։

ԼՈՒՌ ԼԻՆԵԼ․ } Ἡσυχάζω, σιωπάω. Sileo,
ԼՈՒՌ ԿԱԼ․ } taceo, quiesco. Լռել․ անբարբառ կալ․ հանդարտել․ սուս օլմագ, սուսփուս էյլէմէք, էղլէնմէք․ *Մեղար, լուռ լեր ։ Լուռ լեր ... դու լուռ լեր ։ Լուռ լեր, և լուր խրատել ։ Լուռ եղէ ։ Լուռ եղեն, և ոչ ինչ ետուն պատասխանի ։ Եւ նոքա լուռ լինէին ։ Եւ այրն միտ դնէր նմա, և լուռ կայր ։ Եւ նա լուռ եւեթ կայր․ եւն ։ *Մինչ լուռն կայր, զմարմինս նոցա բժշկէր․ Ճ․ մտթ ։ *Գիտաց, եթէ նմա լուռ ոչ կայ երանելին կոստանդիանոս․ Խոր․ Բ․ 85 ։ *Զառելին լուռ լինելով, և զլուռ լինելին առելով․ Փիլ․ լին ։ *Զի զայլսն լուռ եղեց ։ Զի զխօսեցելոցն լուռ եղեց․ Սարգ․ ահ ։ *Լուռ լիցին յասարիճանէ քահանայութէ․ Կանոն ։ *Ի լուռ լինէր երեսուն ամ․ Ոսկեփոր ։

ԼՈՒՌ ԼՈՒՌ․ } ա․ ն․ Ամենայնիւ լռեալ․ խաղաղ լռող․ և
ԼՈՒՌ ՄՈՒՌ․ } Լռիկ մնջիկ․ անշշունջ․ սուս փուս․ *Զհաւատութիւն ցածուցանէ լուռ լուռն․ Առակ․ ԺԷ․ 18 ․ յն․ լռականն, կամ ցածունն ։ *Զմանկունս լուռ լուռ ուսուցանիջիր․ Եւագր․ ԺԷ ։ *Ըրջէր կայէն զօրէն շնչաւորի իբրեւ զարձան գնայուն լուռ մուռ»․ յն․ լռեալ․ Ոսկ․ ապաշխ․ Բ ։

ԼՈՒՍԱԲԱՆԵՄ, եցի․ ն․ Լուսաւոր բանիւ յայտնել․ յայտնաբանել․ պայծառածանուցանել․ *Զոր հանդերձելոցն ճառից լուսաբանեսն կերպաւորութիւնք․ Նար․ Գ ։

ԼՈՒՍԱԲԱՇԽ․ ա․ Բաշխող լուսոյ յանծանօթ կողմանէ՝ օրհնութիւն, օծութիւն եւն․ *Եպիսկոպոսացուցանէր խւրովք լուսաբաշխ աջովք ։ Լուսաբաշխ աջով օծանելով․ Վրդն․ լս ։ Երզն․ լս ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ի, աց․ ա․ Φωσφόρος, φωτοφόρος. Lucifer, ra; luminosus, sa. Որ ինչ բերէ յիւրմէ կամ յինքեան զլոյս․ առիթ լուսոյ․ լուսածին․ *Զիթենի հոգւոր՝ մըտաւոր․ լուսաբեր․ Կոչ․ Ա ։ *Կոյս և մայր՝ լուսաբեր, անշաղախ․ Կիւրղ․ ՚ի կոյսն ։ *Լուսաբեր միրտութիւն, կմ աւետարան, կամ տառ․ Ագաթ ։ Կորիւն ։ Մագ․ Ա ։ *Լուսաբերս զաչսն շարանիւթեցին․ Պղատ․ օրն ։ *Կատարէր զատն լուսաբեր աւուրցն․ Ոսկեփոր ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐ․ ա․ գ․ Φωταγωγός. Lucem adferens, luminare, fenestra. Լուսանցոյց․ լուսամուտ․ պատուհան․ (իբրեւ կամ նըմանութիւն․) *Բացեալ պատուհանօք լուսաբերօք․ Վրդն․ ծննդ ։ *Որ չէ ես ՚ի ներքոյ որմոյն եղև, այլ տակաւին լուսաբերօքն առ նա բարբառի ։ Բարբառի եկեղեցւոյ ՚ի ձեռն լուսաբերացն բանին․ Նիւս․ երգ ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐ․ Φωσφόρος, ἑωσφόρος. Lucifer. Արուսեակ․ աստղ առաւօտին․ (յն․ ֆօսֆօրօս․) որ յերկինն ընդ երեկս՝ կոչի Երեկ, և գիշերավար․ (յն․ էսբէռօս․ լտ․ վէսբէռ․ որ և ԱՍՏՂԻԿ․ յն․ ափրոդիտէ․ լտ․ վէնուս․) ա․ զօհրա, չօլբան․ *Բազում անգամ տեսայ և ես զլուսաբերն և զգիշերավարն և զայլս ոմանս՝ ոչ երբեք գնալով առ նոյն ընթացս, այլ ամենեւին մոլորելով․ Պղատ․ օրէն․ Է ։ *Ոմն գեղեցկատեսիլ աստղ լուսաբեր ծանուցեալ, և մեծացուցեալ՝ ե-

րեկ․ Պիտ․ ։ *(Պարունակ) լուսաբերին, զոր ոմանք ափրոդիտեայ, և այլք եւայ անուանեն ։ Արեգակն, և սորա զուգընթաց լուսաբերն, և հերմէս․ Արիստ․ Ժ ։ *Լուսաբերն բնութեամբ իսկ տարփանք է, չնորհի պատճառաց ՚ի գեղեցկութիւ և ՚ի սիրելութի ։ Լուսաբերին՝ և փայլածուին․ եւն․ Շիր ։

Նմանութեամբ ասի, *Սա սատանայինս՝ առաւօտ լուսաբեր արեգականն արդարութեան ՚ի մեզ ծագողի․ Գնձ ։

Եւ լայնաբար՝ վասն լուսաւորաց ասի, կմ արեգական եւն․ *Ըրջէր ՚ի մէջ լուսաբերացն․ և աստեղացն պարուց․ Լմբ․ պտրգ ։ *Զարագընթաց շարժումն արփին, զարեգական՝ լուսաբերին, կացոյց հանդէպ գաւառնին, զլուսին ձորոյն եկինին․ Յհ․ որդւ ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐԱՆ․ ա․ Որոյ բերանն իցէ իբր լոյս կամ լուսաբուխ․ *Անմահականացն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչուի․ Նար․ գի ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐՁ․ ա․ Որպէս զլոյս կամ զբոց բարձրացեալ․ այլ ըստ յն․ վերծանելի է՝ Լուսաբեր․ Φωταγωγός․ որպէս լուսատու․ *Քահանայականն (կարգ՝) լուսատուական և լուսաբերձ․ Դիոն․ էկեղ ։

ԼՈՒՍԱԲՂԽՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Φωτοχυσία. Luminis effusio. Բղխումն կամ զեղումն լուսոյ․ *Անմատոյց վասն գերազանցութեն գերագոյին լուսաբղխութե․ Դիոն․ եղբ ։

ԼՈՒՍԱԲՆԱԿ, ի, աց․ ա․ Բնակեալն ՚ի լոյս, կամ ՚ի լուսեղէն կայանս․ և Լուսաճեմ․ երկնային․ *Լուսաբնակ օրհնաբան էից խմբակցութեց ։ Եթերաճեմ և լուսաբնակ և ծածամերձ հոգեղինացն․ Նար․ ծզբ․ և յոհէտ ։ *Արծուին բարձրաթռիչ թողլով զուղղորդ ասորական թռիչսն լուսաբնակ․ ԾԺ ։

ԼՈՒՍԱԲՈԼՈՐ․ ա․ Բոլորեալ և լի լուսով․ լուսալիր․ *Լուսինն լուսաբոլոր է չորեքտասան աւուրբք․ Վրդն․ ունդոր ։

ԼՈՒՍԱԲՈՂԲՈՋ․ ա․ Որոյ բողբոջն է լուսատեսակ․ *Լուսաբողբոջ պտղոցն ճաշակման․ Գնձ ։

ԼՈՒՍԱԲՈՐԲՈՔ․ ա․ Բորբոքեալ վառեալ լուսով․ լուսափայլ․ լուսապայծառ․ *Լուսաբորբոք հոգեւոանդն բոցով հրավառէ․ Խոր․ Հրէշ ։ *Լուսաբորբոք և անշէջ լապտերք ։ Աշտանակն լուսաբորբոք․ Նար․ առաք ։ Անան․ էկեղ ։ *Ցոլմունք լուսաբորբոք․ Տօնակ ։ *Լուսաբորբոք ակամբք․ Անան․ էկեղ ։ *Լուսաբորբոք աստեղք ՚ի յերկրէ․ Գնձ ։

ԼՈՒՍԱԲՈՒՂԽ․ ա․ Որ բղխէ և զեղու յիւրմէ զլոյս․ *Լուսաբուղխ արեգակն․ Ոսկ․ լուս ։ *Ի հոգեշունչ և ՚ի լուսաբուղխ աղբերէն յայնմանէ լցուք զփորս մեր․ Վրք հց․ Ա ։

ԼՈՒՍԱԳԵՂ․ ա․ ն․ Գեղեցիկ որպէս զլոյս․ գեղեցկացեալ լուսով․ *Իբրեւ ակն պատուական լուսագեղ պայծառութեամբ փայլէր․ Լաստ․ ԺԲ ։ *Մասունք լուսագեղ առաքինութեան ։ Լուսագեղ ծագէ անձնայն աշխաց՝ քան զճառագայթս արեգականն բարձրագոյնս․ Տօնակ ։

ԼՈՒՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Լուսաւոր գիտութիւն․ լոյս գիտութե․ *Սէք առեալ լուսագիտութե ՚ի վեհագունեացն (հրեշտակաց)․ Լմբ․ պտրգ ։

ԼՈՒՍԱԳՆԱՑ․ ա․ Լուսաւոր գնացիւք․ լուսաշաւիղ․ *Փակին լուսագնաց խնդամութեանն շաւիղք ։ Մի գայթակղեսցին ոտք մեր ՚ի լուսագնաց շաւղաց քոց․ Պիտ ։ Ագաթ ։

ԼՈՒՍԱԳՈՒՆԴ․ ա․ Որոյ գունդն է լուսեղէն․ հրեշտակական․ *Ի լուսագունդ միաբանեալ սեռս․ Երզն․ տէր ։

ԼՈՒՍԱԳՈՒՌՆ․ գ․ Լուսեղէն կամ լուսոյ գառն․ նմանութեամբ՝ Աչք․ *Թիւրին

ողջ զօրութեանց. խոյս լուսագունեան պատուհանիս. Ճ. Գ.:

ԼՈՒՍԱԶԱՐԴ, ի,ից. ա. Φαιδρότερος. Splendidior, են. Զարդարեալ լուսով. պայծառ. լուսաւոր. լուսափայլ. լուսատու. *Ցամենայն օր լուսազարդ լինի. Ոսկ. յհ. Բ. 43: *Պատկեր լուսազարդ, և հաստատ փառաց. Արծր. Ե. 11: *Լուսազարդ ճանապարհաց քոց: Լուսազարդ շաւղօք. Ժմ: Մագ: *Անազանին լուսազարդ շնորհիւ: Ի մատեան լուսազարդ կտակի: Ընդ լուսազարդ կենացն շաւիղ. Նար. ԽԶ. ԽԵ. Ն իսա: *Լուսազարդ բանիւք հերքեալ զհերձուածս. Շար: *Ցոյս ամենայն ծագաց՝ լուսազարդիցս (այսինքն հաւատացելոց). Տօնակ:

ԼՈՒՍԱԶԱՐԴԵՄ, եցի. ն. Լուսով զարդարել. պայծառացուցանել. եւ. պայծառանալ. փայլել. *Զմարգարէութեց նախագուշակութիւն արտափայլեալ լուսազարդեցեր. Շար: *Այսօր լուսազարդեալ զքոս 'ի յածածնէն բնութիւ՝ ամենայն առնել քան զարեգակնայինն ճառագայթ. Գնձ: *Բանաւոր բնութիւս լուսազարդեալ ցնծայ. Խոր. Վրդվ: *Այս լուսազարդեալ նորա՝ գայ հաստատէ զբոլոր կարգս. Ցհ. ԿԲ: *Փառօք քո լուսազարդեալ. Նար. ԾԴ: *Լուսազարդեալ երևեցար 'ի մէջ սրբցն, որպէս յաստեղս արեգակն. Շար:

ԼՈՒՍԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուսազարդն գոլ. լուսափայլութիւն. *Զիւրոյ պայծառութեն լուսազարդութիւն. ՃՃ:

ԼՈՒՍԱԶԱՐՄ, ի, ից. ա. գ. Որ է ի զարմէ լուսեղինաց. որդի լուսոյ. լուսաւորեալ հաւատով, կամ հրեշտակացեալ. *Ո՛վ խաւարդ 'ի լուսազարմից. Նար. Հ:

ԼՈՒՍԱԶԳԱԾ. Տես ԼՈՒՍԱԶԳԵԱՑ. *Լուսազգած հրեշտակք. ՃՃ:

ԼՈՒՍԱԶԳԵԱՑ, զգեցի, ցից. ա. որ և ԼՈՒՍԱԶԳԵՍՑ. Որ կրէ յինքեան կամ զիւ[ր]եաւ զլոյս. լուսազարդ. լուսափայլ. լուսեղէն, պայծառազգեաց. սպիտակազգեաց. Սպիտակ յոյժ. *Թագաւորք երկրի լուսազգեաց լինէին 'ի փառաց նորա. Ցոյց. Ի. 24: *Լուսազգեաց որդւոյն. Խոր. Հինգ: *Երևեալք լուսազգեաց յաւուր մեծի քուն գալստեան. Շար: *Պճնեալ զարդարեցէ լուսազգեաց պատմուճանաւ. Զ+ր. ԿԲ: *Արք երկու հասին առ նոսա լուսազգեացք. Սկեւ. յոր:

ԼՈՒՍԱԶԳԵՆՈՒՄ, զգեցայ. չ. Լուսազգեաց լինել. *Ճառագայթ հոգւոյն ծագեաց, երկրածինքս լուսազգեցան. Խոր. Վրդվ. (այլ Ձ. լուսաւորեցան):

ԼՈՒՍԱԶԳԵՍՏ, ի, ից. Տ. ԼՈՒՍԱԶԳԵԱՑ. *Երեք արամբք լուսազգեստիւք. Ճ. Ա: *Ի պարս հրեշտակաց լուսազգեստից. Եղիշ. ՆԶ: *Դուք լուսազգեստքդ ընդէր յղալկեցայք ընդ նոսա 'ի նոյն խաւարն: Լուսազգեստք եղեն որպէս 'ի ակարեան մեծի նր զառակին. Եղիշ. Գ. Ե: *Խաւարազգեստք եղեն և լուսազգեստք առաքեալն. Նար. յոՎէՏ:

Իբր Ց. *Լուսազգեստ պայծառացուցէ հրեշտակս. Մաշտ:

ԼՈՒՍԱԶԳԵՍՏԻՄ, եցայ, եալ. չ. Լուսազգեստ կմ լուսազգեաց լինել. *Այսօր լուսազգեստեալ պայծառանան արարածք. Զ+ր. ԿԲ:

ԼՈՒՍԱԶԳԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուսազգեստն գոլ. լուսափայլութիւն. պայծառազարդութիւն. *Իսկ լուսազգեստութիւն 'ի լուսաւորութիւն երևաց փառացն մովսէսի. Եղիշ. Դփ:

ԼՈՒՍԱԶԳԵՑԻԿ. Տ. ԼՈՒՍԱԶԳԵԱՑ. *Զսրբցն լուսազգեցիկ գունդմարութիւս. Ցհ. ԽՄ. ԷԼԵՂ:

ԼՈՒՍԱԹԱՂԱՆԹ. ա. Լուսով պատեալ որպէս թաղանթիւ. պարածածկեալ լուսով. որոյ ծածկոյթն է լոյս. *Ցիւրն լուսաթաղանթ առագաստէ ծոց. Խոր. Վրդվ: *Վերնայարկ կամարին երրորդաթիւ լուսաթաղանթ խորանի. Անան. ԷԼԵՂ: *Ի նազարէթ գալ զքեզ բնակեալ յղութեան 'ի լուսաթաղանթ յարգանդի մօր քո և կուսի. Մարաբ:

ԼՈՒՍԱԹԵՒ. ա. Որոյ թևք են լուսաւոր կմ լուսեղէն. լուսաթռիչ. *Զուարճացեր մարմնով, ամպ ասկեճաճանչ և լուսաթև. Ճ. Գ:

ԼՈՒՍԱԹԵՒԵՄ, եցի, եալ. չ. Թռչել լուսաւոր թևօք. *Լուսաթևեալս օդաթռիչ արագութեան՝ վերանալ ընդ առաջ քոյ. Անան. ԷԼԵՂ:

ԼՈՒՍԱԹՈՅՐ. ա. Ունօղ զգոյն լուսոյ. լուսապայծառ. *Ցօրինէի նմին զլուսաթոյրն պատմուճան. Պիտ:

ԼՈՒՍԱԹՈՒԻՉ. ա. Որ թռչի լուսեղէն թևօք. որպէս հրեշտակ, և հրեշտակացեալ. *Լուսաթռիչ սերոբէին 'ի գիշերին այն պատահեալ կանանցն. Թէոփոր. Խչ: *Փայլեսցին գործովք բարեաց՝ ընդ լուսաթռիչ մարտիրոսս. Շար: *Որք լուսաթռիչք եղեն 'ի վերին երուսաղէմ. Մաշտ: *Լուսաթրռիչ սրբոց սարգիս. Գնձ:

ԼՈՒՍԱԼԻ. ա. } որ և ԼՈՒՍԱԼԻՑ. Լի
ԼՈՒՍԱԼԻՐ. } լուսով. առլցեալ անթերի և կատարեալ պայծառութբ. լուսաւոր. լուսապայծառ. *Վասն լուսալի և պայծառ տան՝ բիւր ինչ ծախեմք. Ոսկ. յհ. Բ. 10: *Զառհաւատչեայ կենացն զլուսալիր զանմահութեն գրաւականն. Անան. ԷԼԵՂ: *Աններհելի գիտմամբ լուսալիր աչօք նկատեալ տեսակ. Նար. խա: *Աստեղք յերկինս երևէին յոյժ լուսալիր պայծառացեալ. Եղիշ. Գ:

ԼՈՒՍԱԼԻՐ. Մակբիր լուսնի լրացելոյ. լուսաբոլոր. *Ի լուսալիր լուսնին առ երեկոյի ժամանակին զենուլ պատարագն. Եղիշ. Յորդ: *Լուսին հնգետասաներորդիւն լուսալիր լինի. Փիլ. ԼԲ:

ԼՈՒՍԱԼԻՑ. Նոյն ընդ վ. *Առաջնորդեաց ամպով լուսալից. Գնձ:

ԼՈՒՍԱԼՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Լրումն կամ լիութիւն լուսով պայծառութեն և լուսոյ լուսնի. *Պայծառացեալ մեծ լուսալրութբ առընջեանս ծագմամբ. Ոսկ. հա: *Զամենակատար գիտութիւն ուսուցեալ իւրոց աշակերտացն. յորոց լուսալրութիւն լցան առարածք. Սմ. ԷՐԷԶ: *Լուսինն չորեքտասաներորդիւն դարձեալ 'ի լուսալրութենն նուազեալ լինի. Փիլ. ԷԼ:

ԼՈՒՍԱԾԱԳ. ա. Որ ծագէ զլոյս, կմ որպէս զլոյս. լուսաճաճանչ. *Իբր զփայլեալ լուսածագ բոցոյ բորբոքման. Նար. ԽԼ: *Գայ աՀեղակերպ լուսածագ գեր 'ի վերոյ ճառագայթիւք. Առաջ. Գ. 21:

ԼՈՒՍԱԾԱԳԵՄ, եցի. ն. և չ. Ծագել զլոյս կամ իբրև զլոյս. *Հանդէպ զամբարաց 'ի նմա կայուցեալ լուսածագաց. Նար. ԽԼ:

ԼՈՒՍԱԾԱԳԻՄ, եցայ. չ. Ծագել որպէս զլոյս. լուսափայլել. *Ճառագայթարձակ յարևելից լուսածագեացիս. Անյ. Բօրիր: *Ցարևելից լուսածագիս անճառահրաշիւք. Շար: *Ցորժամ յարևելից լուսածագեսցի իբրև զարեգակն արդարութեն. Սարգ. Է. Պ. Է:

ԼՈՒՍԱԾԱՒԱԼ. ա. Որ ծաւալէ յիւրմէ զլոյս. *Լուսածաւալ գէմքն պատառախանի առանձեր գխմագրութեցն. Տօնակ:

ԼՈՒՍԱԾԻՆ. ա. Ծնօղ լուսոյ, որ ծնաւ ծին. *Լուսածին մայրենոյն գովեալ հանդըստեանն սպասաւորեցին. Նար. առա+: *Արևելք գերարփին, և օթարան լուսածին. Շար: *Լուսածին ամպ՝ ծագելով 'ի մեզ զարդարութեն արեգակն. Շար. (որ ձգի և 'ի յաջորդ ն՛չ): *Ի գեղ կուչէին ըղնոսա (զնր կանայս) գիրք՝ հրածինս և լուսածինս. Համմ. առ:

Եւ Լուսաբուղխ. լուսափայլ. սպիտակափայլ. *Գեղեցիկ մարգարիտս լուսածինս ելեալս յերկրէ և 'ի ծովէ. Արծր. Ե. 3:

ԼՈՒՍԱԾՆԵԱԼ, ելոյ, ոց. Ծնեալ 'ի լուսոյ. որդի լուսոյ. վերածնեալ լուսով աւազանին մկրտութեն. *Զլուսածնելոցն զազատարար օրէնս հոգւոյն կենաց. Նար. ԼԷ:

ԼՈՒՍԱԾՆՈՒՆԴ. ա. Իբր նոյն ընդ վ. *Քահանայք նր լուսածնունդ զաւակօք. Շար:

Եւ իբր Լուսածին ըստ Բ նշ. *Առնել նաւարկութի 'ի գիւտ լուսածննունդ մարգարտից, և ականց պատուականաց. Տօնակ:

ԼՈՒՍԱԿԱԶՄ. ա. Ի լուսոյ կազմեալ, լուսակերտ. լուսեղէն. *Հրեշտակք որպէս պատմուճանաւ լուսեղինաւ երևեցան, որպէս և լուսակազմ իսկ է բնութի նոցա. Լծ. Ածաբ: *Հանգեա 'ի վեր զանկեալ հոգիս՝ ըստ լուսակազմ առաւաւանին. Ցհ. օրհն: *Ցանախտ և 'ի լուսակազմ հարսնարանի առս. Վրդն. Երգ:

ԼՈՒՍԱԿԱԼ, ի, աց. գ. ա. Λαμπάδιον. Parva lampas. Որ կալեալ ունի յինքեան զլոյս ճրագի. որպէս ճրագարան, աշտանակ, գունդ, կանթեղ. *Զլուսակալս նոցա, որ են 'ի ծայրսն ընկուզազարդս: Եւ զբազմակալն զեօթներորդ, որ 'ի գլուխ լուսակալին. Ել. ԼԷ. 17: *Խաչն՝ աշտանակ լուսակալ անազօտ գնդին վառեցելոյ. Տօնակ:

Եւ որպէս Ջահընկալ. մոմակիր. *Զկատուն լուսակալ գրին թագաւորին՝ 'ի վերայ ոսկի բարձին. Ոսկէփոր:

ԼՈՒՍԱԿԱՄԱՐ, ի կմ ոյ. գ. Լուսեղէն կամար. *Դրունքըն բացան երկնից յապաՀով, առագաստին լուսակամարով. Գնձ:

ԼՈՒՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Լուսացեալ. լուսաւոր. *Իբրև եղև տիւն լուսական. Գնձ:

ԼՈՒՍԱԿԱՐԿԱՋ. ա. Լուսով կարկաջեալ՝ հոսանօք նշուլից. լուսաճաճանչ. *Ի ժամ գիշերի լոյս, լուսակարկաջ առաւօտուն[ք]. Գնձ:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Ունօղ զկերպարանս կամ զնմանութի լուսոյ և լուսեղինաց. լուսատեսիլ. *Լուսակերպ երևեալ իբրև հրեշտակ ած նմանեալ. Եւագր. ԺԵ:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՊՔ. գ. Լուսեղէնք. հրեշտակք. *Զերկնայինս լուսակերպիցն՝ կոչեցեր զնոսին սպասաւորս: Զվերնոցն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից: Պարուրին պարք լուսակերպիցն: Անմահից փառաբանողաց լուսակերպից. Նար. ԼԵ. ՅԲ. ՂԲ. և ՃԹԷ: *Ասեմ զքեզ կենդաղակից լուսակերպիցն՝ քան թէ երկրայնոցս. Ոսկէփոր:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՊԱԳԷՍ. մ. Ի կերպի լուսոյ. իբրև զլոյս. *Ել լուսակերպապէս 'ի թեթև թևս բարձրութեն. Նար. ՃԹԷ:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՊԵՄ, եցի. ն. Լուսակերպ կացուցանել. պայծառացուցանել որպէս զլոյս. *Զմեզս լուսակերպելով ընտանացեալ խաւարի բնութեմբս զանաղարտ աղջամղջին տեսակ. Խոր. Վրդվ:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուսակերպ կամ լուսեղէնն գոլ. *Զպայծառ լուսակերպութեն խմանալի և նշանակել. Շ. հրեշտ:

ԼՈՒՍԱԿԵՐՏ. ա. Ի լուսոյ կամ լուսով կերտեալ. լուսակազմ. *Եւ արքայութեան լուսակերտ՝ անմահ թագաւորին. Նար. կա:

ԼՈՒՍԱԿԻԶՆ. ա. Որոյ կիզն այսինքն գզալթն կամ բուրդն է ազնուակ փայլուն և պայծառ որպէս զլոյս. *Ծնեալ գառինքն ամենայն լուսակիզն էին: Հօտքն լուսակիզն: Ի լուսակիզն յօդեաց 'ի սեւութենէ այծից փոփոխելոց. Ագաթ: Լմբ. ափ: Ղ. ընդհ: *Գեղեցիկ լուսակիզն և անթանալի. Թէոդոր. կաա: *Ի մաքրափայլ գեղեցիկ իմանալի և լուսակիզն. Ղ. մփբ: (որք մարթին բերիլ և 'ի յաջորդ նշ:)

Եւ որպէս Լուսով կիզեալ՝ այսինքն վառեալ բորբոքեալ. լուսափիւռ. լուսափայլ. պայծառ. *Այր մի գեղեցկատեսիլ 'ի կերպարանս ալեւորի լուսակիզն փայլմամբ. Ածր. Գ. 13:

ԼՈՒՍԱԿԻՐ. ա. Կրող կամ ունող յինքեան զլոյս. լուսազգեաց. լուսալիր. լուսաճաճանչ. *Այս հիւթ լուսակիր: Արփիաճաճանչ լուսակիրն ակն արեւու: Մեծին առաւօտնի ատճար լուսակիր. Նար. ղֆ. և յէն. և գնջ էլէղ: *Ի սոյն տաճար լուսակիր. Երգ. լս: *Տաճար լուսակիր, լեառն սեառն, և տուն այ. Գնջ:

Եւ Մայր լուսոյ՝ աճ ածածին. Φασφόρος. Lucis in se gerens, parens. *Լուսակիրն, յուսակիրն, ածածինն, պայծառաճաճանչն՝ կոյսն մայր. Պրպ. ճէ:

ԼՈՒՍԱԿՈԾԻԼ. ծեալ. Հարկանիլ կմ բախիլ յերկսայ լուսոյ. *Հուրն յարեգակնային ճառագայթիցն լուսակոծեալ՝ նուազանայ. Փիլ. նխ. Ե:

ԼՈՒՍԱԿՐՕՆ. ա. Արքակրօն. լուսազարդ քաղաքավարութբ. առաքինափայլ. *Երեեցաւ ջահաւորեալ վարդապետութբ, և լուսակրօն վարուք. Ճգ. հատմն:

ԼՈՒՍԱՀԵՂՁ. ա. (լաւ ևս՝ Լուսայեղց). իբր Լուսալիր, ընկղմեալ 'ի լոյս, զեղեալ լուսով. *Ուրախացիր լուսահեղձ գիմնակաւ բերկրեալ. Թէոդոր. կաա: *Թաղումն 'ի ջուր միածնին՝ լուսահեղձ, և վերաբերութեն յանուանն՝ որով թաղեցաք. Սարկ. փոխար:

ԼՈՒՍԱՀՐԱՇ. ա. Հրաշալի լուսով արտափայլեալ. լուսազարդ. լուսազեղ. *Լուսահրաշ փառօք տոնս այս պատկեալ: Առաքինութեանն լուսահրաշ վարդիւք և շուշանօք. Խոր. Վրդվ: *Պայծառք՝ լուսահրաշ շրթունք. Ածր:

ԼՈՒՍԱՁԵՒ. ա. Լուսատեսիլ. լուսատեսակ. լուսակերպ. լուսոյ նման. պայծառ. *Լուսաձև կերպմամբ: Լուսաձևք իբրև զակունս բիւրեղս. Ճճ: *Ցերեսս բերելով լուսաձև յայտնական տեսուած. Սարգ. ա. դ. ա:

ԼՈՒՍԱՁԵՒԱԳՈՅՆ. ա. Իբր Պայծառագոյն. լուսատեսիլ և լուսափայլ յոյժ յոյժ. կամ Կարի նման լուսոյ. *Իսկ առաքինութիւն ճառագայթ լուսաձևագոյն է. Փիլ. Լն:

ԼՈՒՍԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Լուսատեսակութիւն. պայծառութիւն. *Սեաւթոյր է օդ, ոչինչ ունի յինքեան լուսաձևութիւն. Փիլ. Եւ. *Զօդւոյ բարեխառնութիւն և զլուսաձևութիւն. Ա. ուս. Ե:

ԼՈՒՍԱՁԻՐ. ա. Ունօղ զձիրս կամ զկատարելութիւն լուսոյ. *Հրեշտակերամ լուսաձիր դասք կոմնաւորաց. Ցին. Բրգ. ակ. յհ:

ԼՈՒՍԱՃԱՃԱՆՉ. ա. Որ ճաճանչէ իբրև զլոյս. որոյ ճաճանչք են լուսապայծառ. լուսանշոյլ. ճառագայթարձակ. Նշոյլք նորա լուսաճաճանչ և գեղեցիկ են քան զլուսինն. Մծբ. ծէ: *Ջահիւք բորբոքելովք, և ամենայն լուսաճաճանչ գնդիւն. Կորիւն: *Լուսաճաճանչ պայծառութեն 'ի նմա. Փարպ: *Գունդէքթս ռսկեզարդս և լուսաճաճանչս. Ածր. Ե. Դ: *Որդւոց իմն փոքրկանց յաւուրս ամարայնոյ լուսաճաճանչ իմն ծագել հրամայեաց 'ի մարմնոց անտի. Կոչ. ծդ:

ԼՈՒՍԱՃԵՄ. ա. 'ի բառէս ճամուկ. (պ. ճամք, ճամ, այսինքն զգեստ. կամ Ածեցուն. ողջմ. ողկը.) քան թէ 'ի ճեմելոյ. Լուսազգեաց. լուսալիր. լուսեղէն. լուսահրաշ. *Գերազանցեալ լուսաճեմ ճառագայթիւք. Անան. եկեղ: *Ընդ անմարմնոցն հօյլին լուսաճեմ կաճառացն. Թէոդոր. խչ: *Ընկալեալ լուսաճեմ տարերցն (լուսաւորաց երկնից) զգոյնս արեան անեզին: Լուսաճեմ բնակարան կարգեաց՝ խորան դասուց հրեշտակաց: Երկնանման լուսաճեմ խորան. Շար:

ԼՈՒՍԱՄԻՏ. ա. Լուսաւոր միտք. *Ի համառօտել զպխտանացուն ընթերցօղ լուսամիտ համբակացդ ուսումնասիրաց: Ի վայելս ապագայ լուսամիտ և ուշիմ եղբարց. Ցիշոփ. սարգ:

ԼՈՒՍԱՄՈՒՏ, մտի, ից. գ. ա. Մուտ լուսոյ. լուսանցոյց. պատուհան, կամ երդ, ընդ որ լոյսն և շողն մտանէ 'ի ներքս 'ի տունն. ֆէնձէրէ, պանճա. *Ըստ լուսամտին (յն. լուսոյ) առաջին գնացիցն. Եզեկ. խբ. 10: *Լոյս և շող յարեգակնէ իջանէ, մտանէ ընդ ամենայն երդս և ընդ լուսամուտս. Կանոն: *Հայեցեալ ընդ լուսամուտ գրանն. Ճճ: *Պատուհանս 'ի կողմանէ ոչ եթող, այլ 'ի ձեղուանէ երդս լուսամուտս. Վրդն. ող:

ԼՈՒՍԱՅԱՐԿ. ա. Որ յարկն կմ վերնայարկն է լուսաւոր կամ լուսեղէն. *Ի վերայ այնր հրաձեւուն և լուսայարկ պատպարուննն. Անան. եկեղ:

ԼՈՒՍԱՅԵՂՁ, կամ ԼՈՒՍԱՅԵՂՑ. ա. Տես և ԼՈՒՍԱՀԵՂՁ. Լուսալիր. զեղեալ լուսով. *Անոթակի արփւոյն հատանդք հրանիւթ լուսայեղձ հոսմամբ որակացեալ. Անան. եկեղ:

ԼՈՒՍԱՆԱՅ, այր, ացաւ, ալ. դխմ. Διαφαύσκω, ὑποφαίνω. Illucesco, subluceo. Ծագել լուսոյ առաւօտու. այգանալ աւուր. լուսնալ. աղարմօգ. *Մինչև լուսանայցէ օր: Լուսացաւ նոցա 'ի քէրրոն: Իբրև օրն հինգօրեայ շաբաթուց լուսանալ կամէր: Եւ օրն էր ուրբաթ, և շաբաթ լուսանայր. Ա. Բգ. ծդ. 36: Բ. Բգ. Բ. 32: Բ. Ա. Ժ. 35: Ղկ. ԻԳ. 54: *Ընդ լուսանալ միաշաբաթին. Շար: *Որ 'ի կիրակէն լուսանայր. Յհ. կբ:

Եւ Ծագել լուսոյ արեգական. արեւը բացուիլ, ծագիլ. *Արեգակն զերիս ժամս խաւարեցաւ, և ապա լուսացաւ. Եփր. համաբ:

ԼՈՒՍԱՆԵՐԿ. ա. Որպէս թէ լուսով ներկեալ, ազդորեալ. Լուսափայլ. կմ ներկօղ՝ այսինքն գրօղ բանս լուսաւորս. լուսանկար. լուսաշաւիղ. *Գրեալ էր քո յածային նամակիս լուսաներկդ աջոյդ՝ բանս զովացուցանող. Մագ. ԻԲ: Իսկ Մագ. Ա. *Համբառնալ զձեռս մեր խորամ լուսաներկն և մաքուր արփիափայլ ուղղութենդ. գրեալ էր վեհականդ՝ լուսաներկ:

ԼՈՒՍԱՆԻՒԹ. ա. Նիւթեալ 'ի լուսոյ, և նիւթիչ լուսոյ. լուսեղէն, և լուսաւոր. հոգևոր. *Զգետս լուսանիւթ՝ երկնից արքային: Մտած անէր յն վերացս անհեռացութեից զլոյս ձևթ լուսանիւթ. Նար. կաա. և ղֆ:

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ. ա. Նկարեալ լուսով. կամ իբրև զլոյս. լուսազարդ. լուսազեղ. լուսափայլ. լուսակազմ. *Ի քո գեմուլ լուսանկար փրկութիւքս այսօրէկ յանկեալ առ ցան. Նար. խէ: *Եղծանելով զնախատիպին պատկերի լուսանկար գեղեցկութեն. Գր. հր: *Լուսանկար կոչարան: Առագաստ լուսանկար. Անան. եկեղ:

ԼՈՒՍԱՆՄԱՆ. ա. Լուսոյ նման. լուսատեսակ. *Տեսեալ զմաքուր հոգին զայն լուսանըման. Գնջ:

ԼՈՒՍԱՆՇՈՅԼ. ա. Նշողեալ որպէս զլոյս. որ արձակէ յիւրմէ զնշոյլս. լուսածագ. արփիափայլ. լուսաճաճանչ. լուսափայլ. մաքրափայլ. գերամաքուր. *Լուսանշոյլ ամպովն վերանալով. Անան. եկեղ: *Անյօգական լուսանշոյլ պարզութիւն: Աստուածափայլ և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեք. Նար. խչ. և կաա: *Մարմինն (կուսի) լուսանշոյլ 'ի գերեզմանի եդեալ. Վրդն. յաննեառն: *Ի նորին լուսանշոյլ խորհրդոյն փառաւորեալքն. Տօնակ:

Իբր մ. *Բարեսէր թագաւորն հեթում իբրև զաստղ նշանաւոր լուսանշոյլ փայլէր. Երգ. Բէր. յիշատ:

ԼՈՒՍԱՆՈՐՈԳ. ա. Նորոգեալ և նորոգիչ լուսով կամ 'ի լոյս. լուսազարդ. լուսահրաշ. *Մեծափառք, լուսանորոգք, և հրաշապատիւք: Լուսանորոգ բարեփառութե, կամ նախագրութե: Օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ: Ի լուսանորոգ խորշիս աշտարակ. Նար. մէ. հէ. հէ. և խչ:

ԼՈՒՍԱՆՈՐՈԳԵՄ. եցի. ն. Լուսով նորոգել. պայծառ յօրինել. պայծառացուցանել. *Եւ եդեմ երկրորդ՝ փառօք առաջնոյն լուսանորոգեաց. Նար. խչ:

ԼՈՒՍԱՆՈՒՆ. ա. Φωτώνυμος. Nomen luminis habens. Որոյ անունն լոյս կոչի, որպէս ած. կամ լուսեղէն, որպէս հրեշտակ. *Նմանեալ լուսանունն և հրեշտակական էութեանցն. Վանակ. յաւրախօսիցն: և Տօնակ:

ԼՈՒՍԱՆՈՒՆ, կամ ԼՈՅՍԱՆՈՒՆ. գ. Λύγξ. Lynx. Կենդանի սրատես, որպէս յովազ. (ըստ յն. լինգս, որպէս թէ ճրագ.) *Լուսանունք, և ինձք և վագերք. Պտմ. աղէքս. (կամ թերևս գրելի էր՝ Լուսակունք:)

ԼՈՒՍԱՆՈՒՆԱԳԻՍ. մ. Φωτωνυμικῶς. Nomine luminis. Լոյս անուամբ կամ կոչմամբ. *Ի բարւոյն է լոյս, և պատկեր բարերարութեն. վասն որոյ և լուսանունապէս օրհնաբանի բարին՝ որպէս զնկատելին յայտնելով. Դիոն. ածայ:

ԼՈՒՍԱՆՑՈՅՑ, ցուցի, ցից. ա. գ. Ὑπόφαυσις. Sublucidum; hiatus, quo lux transit; fenestra. Պատուհան կամ երդ, որ զլոյսն արտաքին անցուցանէ 'ի ներքս 'ի տունն. լուսանցք. լուսամուտ. ֆէնձէրէ, պանճա. *Պատուհանքն վանդակապատքն լուսանցոյցք շուրջ զերեքումբք վասն հայելոյ: Ըստ լուսանցուցացն, երեսմանից պատշգամացն. Եզեկ. խա. 16: խբ. 11: *Խցին զլուսանցոյց պատուհանս: Ընլուսանցոյցս շաղախապատս. Ածր. Դ. 12: Ե. 6: *Լուսանցոյց պատուհանօք. Վրդն. ծն: *Ցեառնագրեալ քո անուամբք զլուսանցոյց երդ յարկիս. Նար. ծբ: *Լուսանցոյցն յարկելոյ՝ նշանակէ են: Խնուլ զլուսանցոյց բանին, զի զլոյս մի տեսցեն. Լուսանցոյց յարկին յապակոյ. Յհ. կմ. եկեղ: Ճ. Ա: Լմբ. պտրգ: *Լուսանցոյց պատուհան՝ որ զլոյսն 'ի տունն անցուցանէ. Լծ. Նար:

ԼՈՒՍԱՆՑՔ, ցից. գ. Նոյն ընդ վ. *Գառնահանս 'ի կողմանէ ոչ եթող, այլ 'ի վերուստ 'ի ձեղուանէն լուսանցս եբաց. ՃՃ: *Սոսրիջեալ 'ի լուսանցսն մանրամաղ փոշետեսակութիւն (շողոյ)։ Ակոսեսուց 'ի յորջան զծխահանսն և զլուսանցսն. Մագ. ւ. ծ:

Նմանութ Աչք. *Կափուցեալ զաչս յարեգակնայինց ճառագայթից, և զլուսանցս բնութեցն յարփիական նշուլիցն նսեմացեալ. Մագ. ա:

ԼՈՒՍԱՇԱՐԺ. ա. Ի լուսոյ շարժեալ, կամ շարժիչ լուսոյ. լուսաբուղխ. լուսածին. *Ցարարելոցն յիւրմէ լուսաշարժ և 'ի բարերուն սահղծագործելոցն. Տօնակ։

ԼՈՒՍԱՇԱՒԻՂ. ա. Որոյ շաւիղք, հետք և գնացք են լուսաւոր. լուսափիւռ. լուսագնաց. և Առաքինափայլ. պայծառափայլ. և Անմոլար. *Լուսաշաւիղ ճառագայթաւէտ սր նշանդ. Յհ. կբ։ *Լուսաշաւիղ վարուք յերկինս վերանալ. Խոր։ *Լուսաշաւիղ ճանապարհ առ ած հնազանդութե. Յհ. խմ. յիշ. կանոն: *Զլուսաշաւիղ թողեալ ճանապարհ՝ հետևեցան կուրաշաւիղ ուղեգնացութե։ Մաքուր և լուսաշաւիղ գնացիւք. Մագ. ա. կէ։ *Ճոխաբար հետևեցան լուսաշաւիղ ընդ սրբոցս: Լուսաշաւիղ յերկինս ելին հոգանիւթեայ սր հրեշտակին. Շար։

ԼՈՒՍԱՇԻԹ. ա. Որոյ շիթք են լուսեղէն, կամ առիթ լուսոյ. *Երկնաբուղխ և լուսաշիթ անձրևք. Նար. յոհէր:

ԼՈՒՍԱՇՈՒՔ. ա. Պայծառաշուք. լուսափայլ. շքեղաշուք. լուսապատիւ. *Լուսաշուք և ահաւոր տեսլեամբք. Ճ. Ա:

ԼՈՒՍԱՉՈՒ. ա. Ուր լցէ չու հանգերձ լուսով. լուսաշաւիղ. կմ Ուր լցէ չու՝ հանգերձ նշխարօք սր լուսաւորչին. *Գային հասանէին լուսաչու փառօք (նշխարացն ծերին գրիգորի). Կաղնեփ:

ԼՈՒՍԱՊԱՃՈՅՃ. ա. Լուսով պաճուճեալ՝ պճնեալ՝ զարդարեալ. լուսանկար. լուսահրաշ. *Մի սպլալեսցի յինէն գրոշմդ լուսապաճոյճ: Պսակս լուսապաճոյճս: Արքայութէն ժառանգողի նշան լուսապաճոյճ: Զլուսապաճոյճ գաւիթ տաճարիդ. Նար. կէ. հը. և խչ. և ծբ: *Կողոպտեաց 'ի լուսապաճոյճ պատմուճանէ. Անան. է կէղ: *Լուսապաճոյճ զգեստիւք պատուական: Որպէս փեսայ 'ի յառագաստէ՝ լուսապաճոյճ զգեստիւք նազելի. Գնձ։ *Լուսապաճոյճ բանքն սատանայիւք. Տօնակ:

ԼՈՒՍԱՊԱՅԾԱՌ. ա. Պայծառ որպէս զլոյս, կամ պայծառացեալ լուսով. լուսափայլ. պայծառափայլ. լուսաւոր, մաքուր, փայլուն, յստակ, և յայտնի. անաղօտ. *Լուսապայծառ թագիւ պճնելոցն. Նար. յէ: *Մարիամ լուսապայծառ: Լուսապայծառ շնորհօք հոգւոյն զարդարեալ: Լուսապայծառ հրեշտակին նսաելով. Շար: *Նշանակելով զլուսապայծառ ածութեն բարձրութե. Երզն. մբ: *Լուսապայծառ խմատւք լոյս եղելոց աշխարհի համածագող գոլով. Շար: *Յորում մեկնին միտք բանիցն լուսապայծառ վերլուծութբ. Երզն. մբ:

ԼՈՒՍԱՊԱՏԱՐ. ա. Պատարուն լուսով. լուսալիր. լուսայեղց. լուսաբոլոր. *Խաղս այս լուսապատար խնկալիր: Վայելչագեղ լուսապատարն պայծառութբ. Նար. ղգ. և տաղ: *Ի զենման գառինն լուսապատար լուսին սկսանի պակասել. Անան. յհ. Դ:

ԼՈՒՍԱՊԱՏԻՒ. Տ. ԼՈՒՍԱՇՈՒՔ. *Փոխադրեալ եղև մարմինն սր (սրբամօր) ... 'ի տեղի մեծարգի և լուսապատիւ փառաց. Դիոն. Բղբ:

ԼՈՒՍԱՊԱՏՐՈՅԿ. ա. Որոյ պատրոյգն է լուսաւոր կամ լուսալիր պայծառ. *Մինչ յեօթնեակ բերանոյն լուսապատրոյկ ծրագացն տեսանողին ջահացեալ. Նար. մծբ:

ԼՈՒՍԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Պարգևիչ լուսոյ, կամ ունակ պարգևաց լուսոյ. լուսաձիր. *Նշան, կամ խաչ լուսապարգև. Նար. խչ. Մխիթ. խչ:

ԼՈՒՍԱՊԷՍ. մ. Որպէս զլոյս. հանգոյն լուսոյ. Լոյս ղես. ըՂՂՔ կէղէ, նոր թ-տուը. *Փառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսապէս: Մեծացելոց մօք խաւարի լուսապէս խրախուսցիչք. Նար. կառ. և տաղ:

ԼՈՒՍԱՊՍԱԿ. ա. Լուսով կամ լուսեղէն պսակաւ պսակեալ. *Լուսապսակ քոց վկայիցն. Շ. այբուբ: *Լուսապսակն աննիւս պայծառացեալ հաւատացեալք պսակողին. Շար: *Լուսապսակ թագիւ պերճական: Լուսապսակ մանկանցն երամին. Գնձ:

ԼՈՒՍԱՋԱՀԱՅԵՂՑ. ւ. Լի լուսով. ջահազգեաց. լուսազգեաց. *Լուսաջահայեղց ընտրաբանեալ 'ի մէջ գատերաց սիովնի. Թէոդոր. կռոց:

ԼՈՒՍԱՍԱՀՄԱՆ. ն. Որոյ սահմանն կամ բոլոր խնութիւնն է լուսալից. ընդունարան լուսոյ ածութե. ածընկալ. *Յորում ամենայց զլոյսն օրհնութե 'ի լուսասահման անդաստանին անարատութեան. Նար. կոռ:

ԼՈՒՍԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Լուսաւոր կամ լուսեղէն սաղարթուք զարդարեալ. *Երկնածաղիկ առաքինութեն լուսասաղարթ ոստովք. Խոր. վրդն: *Լուսասաղարթ դրախտին վայելման. Գնձ:

ԼՈՒՍԱՍԱՐԱՍ. Տ. ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿ. *Լուսին՝ խաւարասէր, լուսատեաց ... իսկ դու լուսասարաս՝ աւետաբեր հրեշտակերպ. Գ.Նիւս. Բղբ. առ Հոլէ:

ԼՈՒՍԱՍՆՈՒՆԴ. ա. Սնեալ 'ի լոյս կամ լուսով, այսինքն ընդ հեռամբ յսի. *Երկնընթաց գիտակք ընտրութեան՝ լուսասնունդք և տիրահոսպատաք. Նար. տաղ:

ԼՈՒՍԱՍՏԱՑ. ա. Որ 'ի բնէ ստացեալ ունի զլոյս. իբր լուսազգեաց. *Փոխանակ լուսաստաց արքայութե իմոյ. ՃՃ:

ԼՈՒՍԱՍՓԻՒՌ. ա. Որպէս զլոյս սփռեալ. և Սփռօղ զլոյս. լուսացնցող. կմ որոյ լոյսն է ծաւալեալ ընդ ամենայն տեղիս. *Լուսասփիւռ հրաշոսան վտակքըղքոյդ սրբոցացնեն վտակ. Խոր. հուխս: *Զլուսասփիւռ զհաւատս առաքելական ծաղկեցուցանէր. Յհ. կբ:

ԼՈՒՍԱՎԱՌ. ա. Որոյ լոյսն՝ ճրագն՝ լապտերն է վառեալ. կամ Որպէս զլոյս վառեալ. լուսաբորբոք. *Հանգերձ լուսավառ զամպարաջահ վարուք իմաստուն կուսանաց. Խոր. հուխս: *Ռահեալ սրբոցըն լուսավառ, գնացեն յերկինս 'ի տունն անճառ. Շ. յիշ. տօնի:

ԼՈՒՍԱՎԱՌԵԱԼ. Վառեալ և առլցեալ լուսով. *Այժմ լուսնի բոլորն լուսավառեալ. Խոր. Վրդն:

ԼՈՒՍԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Վառումն լուսոյ. պայծառութե լուսազարդ. լուցմունք ճրագաց. *Ցեկեղեցի նոյնպէս լինի լուսավառութիւն մինչև յաւիտեան. Վրդն. ել:

ԼՈՒՍԱՏԱՐՄԻԿ. ա. Որոց տարմն այսինքն բազմութիւնն է լուսազգեաց. *Լուսատարմիկ և երկնային թռչունք, այսինքն է արդարոց և գերաշխարհիկ սէից երամքն. Կիւրղ. աղ. խչ:

ԼՈՒՍԱՏԱՐՐ. ա. Լուսանիւթ. լուսեղէն. և Տարրացեալ լուսով. լուսալիր. *Ի լուսատարր օդոց. Ոսկեղ:

ԼՈՒՍԱՏԵԱՑ. ա. Ատեցօղ լուսոյ. որ խորշի կամ պակասի 'ի լուսոյ. *Լուսին՝ խաւարասէր, լուսատեաց. Գնիւս. Բղբ. առ Հոլէ:

ԼՈՒՍԱՏԵՆՉԻԿ. ա. Տենչօղ և ցանկացօղ լուսոյ. *Խաւարաւ ըմբռնեալս, կմ միայն առ անց այսորիկ լուսատենչիկս եկաւորաս. Սարկ. քհ:

ԼՈՒՍԱՏԵՍ, ի, ից, կամ աց, ք. ա. Տեսօղ լուսոյ, և ունօղ զտեսիլ լուսոյ. *Յորում և լուսատես աչքն. Նար. եռգ: *Փայլատակմանց ճառագայթիւք լուսատեսօք. Փիլ. ծ. բան:

ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Φωτοειδής. Luciformis, lucidus. Որ ունիցի զտեսակ՝ զտեսիլ կամ զնմանութիւն լուսոյ. լուսատեսիլ. լուսաձև. լուսակերպ. լոյսի նման. ըՂՂՔ կէղէ, նորանէ. *Լուսատեսակ ճառագայթ, կամ առանձնաւորութե սերովբէի, կամ բարեզարդութե. Դիոն: *Լուսատեսակ զօրութե, կամ ամպ, պատմուճան, զգեստ, առաքինութե, խոստովանութե, փառք. ՃՃ: Խոր. հուխս: Գնձ: Սարգ. սաէպ:

Կամ Պայծառ տեսլեամբ. գեղեցիկ. *Պատանեակս լուսատեսակս՝ սպասաւորս ուրախութե. Ածր. Է. Դ:

մ. Լուսապէս. պայծառապէս. *Զհոգին նորոգեն օր ըստ օրէ, և լուսատեսակ զարդարեն. Սարգ. ա. դ. ծ:

ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Φωτοειδές. Լուսատեսակն գոլ. պայծառութիւն. *Ցայտնել վարկանելի է՝ կամ որպէս սպիտակս զլուսատեսակութիւն, կմ որպէս խարտեաշս՝ զոսկէտեսակութին. Դիոն. Ճրկն:

ԼՈՒՍԱՏԵՍԻԼ. Տ. ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿ. Φωτοειδής. *Լինի իմն առնուրբ և լուսատեսիլ զգալի բնութե, մաւաւոր բնութե ընտանութիւ. Նիւս. կազմ: *Ցառաջընթաց փայլումն լուսատեսիլ աստեղն. Շար: *Լուսատեսիլ ծագմամբ. Մաշտ: *Զարհուրեալ տագնապեցան հովիւքն 'ի լուսատեսիլ հրեշտակին ճառագայթիցն. Կիւրղ. ղկ: *Լուսատեսիլ շուշան աղջամկոհութե. Երզն. լոյս: *Բանն լուսատեսիլ՝ նախ խոնհականն խոկայ, և ապա գործէ զխոկացեալն. Տօնակ: *Ընորհաշաւիղք, և լուսատեսիլք. Նար. տաղ:

Իբր մ. *Երկաթն երկաթով սրբի 'ի ժանգէ, և լուսատեսիլ փայլէ. Լմբ. սաղ:

ԼՈՒՍԱՏԵՍԻԿ. Տ. ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿ. *Աստեղեայ լուսատեսիկ նշան կենդանատախտին: Զլուսատեսիկ և զերկնաւոր պատկերն. Փարպ:

ԼՈՒՍԱՏԻՊ. ա. մ. Որ ունի զտիպ և զնմանութե լուսոյ. լուսակերպ. լուսատեսակ. *Որով յառաջինն փայլեսցէ լուսատիպ կերպարան. Գր. հր: *Լուսատիպ զարմանազան նկարեցան. Շ. Թղթ. ԷՒԴ:

ԼՈՒՍԱՏՈ. ա. (եթէ չիցէ գրելի Լուսատու.) Լուսաւոր ըստ ինքն, կամ պայծառ, թամն լուսնի իբր թափանցիկ. որ ըստ կարծեաց ոմանց յառաջնոց այսպէս բացատրիւր. *Այն՝ որ դէզն երևի 'ի լուսինն, այն երկիր է. և լուսատոն՝ ծով. Շիր:

ԼՈՒՍԱՏՈՒ, ուի, աց. ա. Φωτοδότης. Luminis dator. φωταγωγός, collustrator. Տուօղ լուսոյ. լուսաւորիչ (գչողք. կմ իմանալի լուսով.) *Արարիր զարեգակն լուսատու ասուընջեան, զլուսինն և զաստեղս

լուսատու գիշերոյ. ԺԸ: *Քար լուսատու և մեծագին. Գր. թղ. ԽԷԸ: *Չիք ոչ կարէ համբերել լուսատու ճառագայթից արեգական. Եփր. համաբ: *Այս է գնացք լուսնին. և ոչ է նա աստղ լուսատու, այլ հայելի է ընդունակ լուսոյ, և ունի զլոյսն յարեգականէն. Սարգ. փոխաբ: *Ի նմա է ճշմարիտ լուսատու առաջնորդն: Լուսատուն մոլորելոց. Կոչ. ԺԴ. ԺԵ: *Փառաւորէր զնա, և զլուսատուն քո. ՃՃ: *Ճրագ օրինացն մովսէսի՝ լուսատու տաննիսրայէլի. Ղուկ: *Ընդ օժարնակ խաւար գրքին, յոր լուսատուն էր իմ անձինն. այսինքն սր լուսաւորիչն. Յհ. որդւ: *Լուսատուն ցեղի՝ մերոյս արմինի՝ յազգէն պարթևի. Գնձ: *Բևեռեաց զլուսատուս 'ի հաստատութեան. այսինքն զլուսաւորս. Մծբ. ԺԸ:

Իսկ Նար. խոս. *Ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձործով պատեցարոյ. խմա՛ լուսափայլ, շողշողեալ, պայծառ:

ԼՈՒՍԱՏՈՒ ԼԻՆԵԼ. Φαίω. Luceo, են. Լոյս տալ. ծագել. լուսաւորել. *Եդ ընդ նոսա ած 'ի հաստատութեան երկնից՝ լուսատու լինել յերկիր. Ծն. Ա. 17: *Սեամբ հրոյ լուսատու լինել նոցա. Եւ. ԺԳ. 21: *Ճրագ մի, լուսատու լինել տան 'ի գիշերի. Եղիշ: *Առաքեցան լինել լուսատուք տիեզերաց: Եղեն լուսատուք տիեզերաց. Ղ. ծպ: Ղուկ: *Ոչ միայն լուսաւորեալք, այլ և լուսատուք յոգունց եղիցին. Տօնակ:

ԼՈՒՍԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ընդունարան կամ գործի լուսոյ և լուսաւորութեան, որպէս Աչք. *Առ սակաւ սակաւ նուաղին լուսարանք մարմնոյն. Նար. խրատ: *Ձեռն եդեալ բժշկեաց զլուսարանս նոցա. Արոդ. Գ. 7: *Զանթիւ և զանհամար զաչացունս, զորոց զլուսարանս խաւարեցուցին: Առաքեաց գահիճ, որ եկեալ խաւարեցոյց ըզլուսարանս նոցա: Խաւարեցուցին զլուսարանս նորա. Լաստ. Ժ. Է. ԻԱ:

Որպէս Պատուհան. լուսամուտ. լուսանցոյց. լուսանցք. *Մոյծ ընդ բացեալ լուսարանին՝ զի գոյն ոսկւոյ սր աղաւնին. Յհ. որդւ: *Զմուտս լուսարանի պատուհանին անձկութեան նշուղից. Նար. ԾԷ: *Նկատէր զլուսարանս պատուհանացն (վառ վառեալ): Արտաքին երրորդ լուսարանս բաղանեացն. ՃՃ:

Եւ որպէս Φωτιστήριον. Baptisterium. Աւազան մկրտութեան (որ կոչի և Լուսաւորութիւն). մկրտարան. և Եկեղեցի. *Եկեալ նստաւ առ լուսարանաւն. Վրք. հց: *Ի սմին աղօթանոցէր լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց: Որպէս յիջուցին լուսարանի սր աւազանին՝ լուսացմամբ մարմնոյ. Նար. ԿԵ. ՂԳ:

ԼՈՒՍԱՐԱՐ, ի, աց. ա. գ. Պաշտօնեայ եկեղեցւոյ՝ լուցիչ ճրագաց եկեղեցւոյ. կամ վերակացու տաճարի: ՃՂ:

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼ. ի. ա. (կամ Լուսարգելի.) Արգելիչ լուսոյ կամ լուսաւորաց. անշարժ կացուցիչ յընթացից զարեգակն և զլուսին. *Յեսու նաւեայ՝ տէրս անտրակին (յմի), 'ի գալիստնն այն լուսարգելին. Գնձ:

ԼՈՒՍԱՐԿՈՒ, ի, աց. ա. Արկօղ զեւրև զլոյս. լուսազգեաց. *Մայրն սկզբնապատիւ, լուսարկու գեղապանծ քողազարդ. Նար. ՃԾԷ:

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ. ա. Որ արձակէ յինքնէ զլոյս. ճառագայթարձակ. շողշողեալ. *Աչուն լուսարձակս գնել ընդ պատուհանօքն. Վրդն. պտմ:

ԼՈՒՍԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է լոյս կամ լուսեղէն. *Խաչն՝ արգարութեան լուսարմատ տունկ. Կիւրղ. աղ. խղ:

ԼՈՒՍԱՐՇԱՒ. ա. Որ յարշաւանս իւր լոյս ցոլացուցանէ. լուսափայլ 'ի գնացս. լուսաշաւիղ. *Առաեղացն պար զտիեզերս ճառագայթակերպեն լուսարշաւ (կմ՛ լուսանշան) ընթացիւք. Խոր. Վրդվ:

ԼՈՒՍԱՐՓԻ. ա. Լուսափայլ. լուսաճաճանչ. հաղորդ լուսոյ արփւոյն. *Լուսարփի ամպով առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար. Նար. խոս:

ԼՈՒՍԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Լուսաւորել. լուսատու լինել (այլոց, կամ անձին.) *Արե՛ առէ, և լուսացո՛, որ նըստիս 'ի խաւարի. Գէ. Եզ:

ԼՈՒՍԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Φωτιστικός. Illuminans. Լուսաւորիչ, լուսատու. յն. լուսաւորական, իբր կարօղ լուսաւորել. *Լուսնացուցիչ ակն է ամենայն խորհրդոց՝ հաւատք. Կոչ. Է:

ԼՈՒՍԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Φωτεινός. Lucidus. λαμπρός, splendidus. Ունակ լուսոյ յինքեան. և հաղորդ լուսոյ. (որ զգալի, և որ իմանալի.) պայծառ. լուսափայլ. անաղօտ. մաքուր. ջինջ. յստակ. փայլուն. և Լուսատու. այդընլը, նուրանի, բարլագ. *Ամպ լուսաւոր: Լուսաւոր և անթառամ է իմաստութիւն. Մտթ. ԺԷ. 5: Իմ. Զ. 13: *Լուսաւոր պսակք, կամ ականք. կմ՛ պայծառութիւն, վառումն. կամ զգեստ, ճանապարհ, վարդապետութիւն, արգարութիւն, պատուիրան, վարք, միտք, խորհուրդ, բան. Յճխ: Զէնոն: Պիտ: Յհ. կմ: Խոր: Նար: Մագ. են: *Լուսաւոր է ոսկին. Եփր. ծն: *Զմերոյ լուսաւորութեացն լուսաւոր վերակացուէ. այն է սր լուսաւորիչն. Խոր. Բ. 89: *Լուսաւոր աւազանաւն. Յճխ. Բ: *Եւ են ներհակք. որպէս լուսաւոր, և կոյր. քանզի մին է լուսաւոր իբր յունելոյն. Դաւթ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԱՌՆԵԼ. Φωτίζω. Illumino. Լուսաւորել. լուսատու լինել. պայծառացուցանել. և Յայտնի առնել. *Իմաստութիւն առն լուսաւոր առնէ զերեսս իւր: Լուսաւոր առնէ զամենայն մարդ՝ որ գալոց է յաշխարհ: Լուսաւոր առնել զաչս սրտից: Լուսաւոր առնէ զօգոյս: Լուսաւոր առնել զամենեսին, թէ զինչ է տնտեսութիւն խորհրդոյն: Որ լուսաւոր առնիցէ զգաղտնիս խաւարի: Լուսաւոր արար զկեանս և զանեղծութիւն 'ի ձեռն աւետարանին. են: *Զմարմնաւոր աչացանն լուսաւոր առնէ. Նար. ՂԳ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐ, աւորք. գ. Φωστήρ. Luminare. Լուսատու կամ լուսաւորիչ մարմինք յերկինս. աստեղք, մանաւանդ արեգակն և լուսին. *Զերկուս լուսաւորսն զմեծամեծս. զլուսաւորն մեծ, և զլուսաւորն փոքր. Ծն. Ա. 14: *Կարգեցեր ըզլուսաւորս 'ի պէտս: Լուսաւորքն իբրև ճրագունք լուցեալք: Զերկինս լուսաւորօքն: Զլուսաւորսն խաւարեցուցեր. կմ՛ խաւարեցուցանելով. Ագաթ: Եղիշ: Պիտ: Ղուկ: և Խոր: *Ի խոնարհիլ լուսաւորին (ընդ երկիր): Ի սպառումն լուսաւորին մեծի ('ի մուտս արևու). Տօնակ:

Նմանութեամբ՝ Առաքեալք, մարգարէք. վարդապետք են. *Առաքեցեր զախրեւլի զմարգարէսն յերկիր, որ եղեն լուսաւորք յերկրի. Ագաթ: *Առաջնորդեցայց 'ի լուսաւորացն 'ի տեսանէ կոչեցելոց՝ գալ 'ի գիտութիւն ճշմարտութեան. Պիտ: *Առաքեալքն ուղղիչք և առաջնորդիչք, պայծառափայլ լուսաւորք. Նար. առաք: *Երկու լուսաւորք երկակի երկնի (յակ. մծբ. և գր. լուս.) Նար. ՃԾԵ: *Յորոց միջի երևեցիք իբրև լուսաւորք յաշխարհի. Փիլիպ. Բ. 15:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. Լուսապէս. պայծառութեամբ. և Յայտնապէս. *Առ սրն մարմնական հրեշտակապետն զարդարել լուսաւորաբար երևեալ. Ճ. Գ: *Լուսաւորաբար եւ նոցա զպատասխանին. Եփր. համաբ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, եց. ա. Φωτεινότερος. Lucidior. Առաւել լուսաւոր. պայծառագոյն. *Զինչ լուսաւորագոյն քան զարեգակն. Սիրաք. ԺԷ. 30: Իգն: *Զի քեզ լուսաւորագոյն ընդելուզանիցես պսակ: Լուսաւորագոյն ես առաջնորդութի զարդի զայլոց գտանել: Որ քան զճառագայթն ես լուսաւորագոյն էր. Ոսկ. մ. Ա. 18: յհ. Ա. 12: և գով. պօղոսի:

Կամ Յստակագոյն. պարզագոյն. յայտնագոյն. *Լուսաւորագոյն բանիւք, կամ իմացուածովք. Պիտ: Յհ. իմ. Էրև: *Լուսաւորագոյն բարբառ վկայութե մատուցանեմ. Ոսկ. յհ. Ա. 9:

մ. Λευκότατα. Lucidissime, apertissime. Կարի յստակութբ. յայտնագոյնս. բացայայտագոյն. *Լուսաւորագոյն ինձ ըզկանխագէտ տեսութիւն զեկուցանէր. Պիտ: *Լուսաւորագոյնս պատմէ, կամ աւանդէ. Ագաթ: Եւս. քր. Ա: *Լուսաւորագոյն ևս տուէ. Կոչ. ԺԲ. ԺԴ: *Եւս լուսաւորագոյն տուէ. Սարգ. Ա. պ. Է: Ա. յհ. Ղ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φωτιστικός. Illuminativus, tor, trix; illustrans. Ունօղ զզօրութիւն լուսաւոր առնելոյ. կարօղ լուսաւորել. լուսաւորօղ. լուսաւորիչ. լուսատու. *Լուսաւորականն նորա առաջնորդութբ: Հուր լուսաւորական անծածուկ լուսափայլութիքն: Քահանայիցն զօրութիւն՝ ունելով յինքեան ըզ լուսաւորականութիւն և զմաքրողականն հանճար. Դիոն. սաէպ: և Ղ. հրեշտ: *Այսպէս է իմանալ զկոչումն հոգւոյն անուամբ հրոյ, զարիականն, զլուսաւորականն: Տնկեսցուք զձիթենին պտղաբեր, զլուսաւորականն և զկերակրօղն. Ոսկ. յհ. Ա. 31. և 23:

Եւ Լուսաւոր. յայտնի. պարզ. *Հաճոյ թուեցաւ մեզ լուսաւորական բանիւ ընծայաբերութե հնչեցուցանել առ սր կաթողիկէ եկեղեցի. Նանայ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱՄԻՏ. ա. որ և ԼՈՒՍԱՄԻՏ. Լուսաւոր մտօք. լաւխմոց. և բարեսէր. բստ յն. Εὔνοος, εὔνους. *Թարգմանի լուսաւորամիտք. Եւս. պտմ. Ղ. 41:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. որ և ԼՈՒՍԱՒՈՐԱԲԱՐ. Լուսապէս. պայծառապէս. և Յայտնապէս. *Վերակացու լինել լուսաւորապէս հօտին քո. Ագաթ: *Լուսաւորապէս ուսուցանել, կամ ցուցանել, կմ՛ յայտ առնել. փորփ: Եւագր. ՃԵ: Գէ. Եզ: *Աճային հրամանք յաղթողականք լուսաւորապէս յայտնութբ ազդեալ երևէին. Նար. ԾԱ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԱՏԵՍԼԱԳՈՅՆ. ա. Կարի լուսատեսակ կամ լուսաւոր՝ պայծառ և յայտնի յոյժ. *Հնգետասաներորդ բանն լուսաւորատեսլագոյն է. քանզի լուսին հնգետասաներորդին լուսալիր լինի. Փիլ. լին. Ա. 19:

ԼՈՒՍԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Φωτίζω. Illumino, illustro. և և բստ յն. չ. Λάμπω, φαίνω, φαίνομαι. Splendeo, luceo, appareo. Լուսով զարդարել. պայծառացուցանել. լուսաւոր առնել. լուսատու լինել. փարատել զխաւար զգալի կամ իմանալի. լոյս տալ աչաց կամ մտաց. նուրլանտըրմագ, ըշըգ՝ նուր վէրմէք, այտընլընք էթմէք, այտընլըգ վէրմէք. *Ճրագն նշողիւք լուսաւ-

ածրեալ զերեղ։ Քաղաքին չէին պէտք արեգականն և լուսնոյ, զի լուսաւորեսցեն զնա։ Լոյսն արդարութեան ոչ լուսաւորեաց զմեզ։ Դու սէր լուսաւորեսցես ինձ զխաւար իմ. Էն։ *Լուսաւորել զաչս կուրին, կամ զկոյրն. զաչս հոգւոյ կամ մտաց. զխաւարեալս մեղօք։ Լուսաւորեա՛ և զիս հոգւով։ Անճառ լուսով լուսաւորես զհաւատացեալս. Ոսկ։ Նանայ։ Լմ։ Նար։ Շար։ Կամ էր. *Ամենայն աշխարհ պայծառացեալ լուսով լուսաւորէր. Իմ. ԺԷ. 19։ *Լուսաւորեա՛ց լուսաւորեա՛ց երուսաղէմ, զի հասեալ է լոյս քո. Ես. Կ. 1։ *Արեւու ծագեալ, և ոչ լուսաւորիմ։ Լուսաւորեսցին 'ի սոյն անտարանք աչաց. Նար. ԿԲ. ՂԲ։

Եւ Ծագել. ցոլել. որ և ՃԱՌԱԳԱՅԹԵԼ. *Լուսաւորեա՛ 'ի յիս վերստին զծագումն անստուեր հրաշից փառութեան անձանս քո։ Լուսաւորեա՛ ինձ զողորմութեանց քո ճառագայթ. Նար. Ճ. ԺԲ։

Եւ Ցայտնել. ցուցանել. ծանուցանել. պարզել. բացայայտել. բանալ. *Ոչ լուսաւորէր մեզ զայն ամենայն. Դփ. ԺԳ. 23։ *Տէր զխորհուրդ լուսաւորեաց զգրութեան երից անձանցն հաւատոյ. Ագաթ։ *Արարչիդ բան լուսաւորեաց։ Զանպակաս լոյսն անհաստիք յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր։ Իմաստք արուեստից բարձրեալ թշչիք բարեհաչակեալ լուսաւորեսցին. Նար. հա. ՂԳ. և Ի։ *Զամենայն ծածուկ անսութիւ խորհրդոց լուսաւորէ 'ի ձեզ. Սարգ. ա. յհ. Բ։ *Ահաւասիկ լուսաւորեաց զպատրուակաւ ասացեալսն։ Ցուելուած բանիս լուսաւորէ զասացեալսդ. Լմբ. ող. և ծղ։

ԼՈՒՍԱՒՈՐԵԼ. չ. Յ. Փայլել. ծագել. երեւել կամ յայտնի լինել. ֆօսլէն. ֆառլանմգ, ըշըգրանմգ, էըլըրըրանմգ. *Այնպէս լուսաւորեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան։ Լուսաւորեցան երեսք նորա իբրև զարեգակն. Մտթ. Ե. 16։ ԺԷ. 2։ *Եւ լոյսն 'ի խաւարի անդ լուսաւորէ. Յհ. ա. 5։

Իսկ Կոչ. Ժա. *Ի հօրէ զմիասն լուսաւորեալ՝ առէ ցնա, դու ես Քս. հելլենաբանութիւն է, էր. հանդերձ հյց. խնդրով. φωτισθεὶς τὴν διάνοιαν. որ լսա ոչ. առելի է, մտօք կամ 'ի միտս։

ԼՈՒՍԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Ն. Տալ լուսաւոր լինել. փայլեցուցանել. *Լուսաւորեցուցանէ զանձն որպէս զարեգակն. Մեւր. Երէց։

կամ չ. ըստ յն. Λάμπω. Refulgeo. Ծագել. փայլել. *Ինքն լոյս ծագեաց, և լուսաւորեցոյց. և ոչ նոքա նախ ընթացան և եկին 'ի լոյսն. Ոսկ. Մ. ա. 14։

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Φωτιστὴρ, φωστὴρ, φωταγωγὸς, ὼν. ἐπιφαύσκων. Illuminator, illustrans, են. Լուսաւորող. լուսատու. որ լուսաւորէ զգալի կամ իմանալի լուսով. ուսուցիչ լուսաւոր վարդապետութ., պայծառացուցիչ. դարձուցիչ 'ի խաւարէ 'ի լոյս. կրթօղ 'ի հաւատս, և մկրտօղ և ծնօղ յորդիս լուսոյ։ Քանզի առի զլուսաւորս երկնից. *Կամ թէ ոչ անտանիցեմք զերեգակն լուսաւորիչ՝ նուաղեալ. Յոբ. ... 26։

Զայ, և զբանէն այ. *Ընկալան զլուսաւորիչ հօր կենդանութեան, այսինքն զբանն այ։ Ինքն որբութեան սբց՝ լուսաւորիչ է բանական բնութեան միշտ. Ագաթ։ Ցձյ. ա։

Զծածնէ. *Լուսանըկար ծընօղ անձին, լուսաւորիչ ազգիս մարդկային. Գնչ։ Զհրեշտակաց. *Զայս ուսանէր ածային (եսայի) 'ի լուսաւորչէն իւրմէ հրեշտակէ։ Գերազարդ իցն նոցա հանձարոց մեք անդիտանամք, և յաւէտ զի զնոցայն սոյլ լուսաւորչի և զգացուցչի եմք կարօտ. Դիոն. Երկն։

Զքահանայից, և զվարդապետաց. *Լուսաւորիչքն՝ վերնագոյն վարդապետութ. սոյ քահանայք, և առկաւագունք. Մաշ. 'ի դիոն։ *Պայծառացան այսօր սբ եկեղեցիք լուսաւորչօք կենդանեօք։ Որ երկրպագեմք սբ լուսաւորչօք տանն թորգոմայ. Շար։ *Լուսաւորիչքն աշխարհի և առաջնորդքն եկեղեցւոյ քահանայապետք սբք գրով աւանդեցին. Վրք հց. ա։

Առաւել զառաքելոց. և առանձինն ըզպետրոսէ՝ և զպօղոսէ որպէս զերկուց լուսաւորաց յերկինս. *Զլուսաւորչացն երկնայնոց. Նար. տաղ։ *Լուսաւորիչք տիեզերաց։ Որ երկրպագեմք ընտրելովք՝ լուսաւորչօքն աշխարհի. Շար։

Եւ սեպհականեալ կոչմամբ՝ զսբն գրիգորէ պարթևէ, որ լուսաւորեաց զհայաստանեայքս առ հասարակ. *Լուսաւորչին մերոյ։ Զիմ լուսաւորիչն. Խոր. Բ. 65. 89. և յամենայն գիրս մեր. և Շար. են։

Որպէս և Սիկիլեացիք լուսաւորիչ իրեանց գիտեն զսբն բագարատ։ Հ = Յ. յուլ. ԺԲ։

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φαῦσις, φωτισμὸς. Illuminatio, illustratio. λαμπρότης, splendor. φωτοδοσία, luminis datio, են. Լուսաւորն գոլ. պայծառութիւն. փայլումն. լոյս. (զգալի կամ իմանալի). *Իմաստունք ծագեսցեն իբրև զլուսաւորութիւն 'ի հաստատութեան։ Փառօք մեծօք և լուսաւորութբ 'ի յաւիտենականին։ Ցուցցէ ած 'ի ներքոյ երկնից զամենայն լուսաւորութիւն քո։ Առաւել քան զլուսաւորութիւն արեգական։ Զի մի ծագեսցէ 'ի նոսա լուսաւորութիւն աւետարանի։ Ի լուսաւորութիւն գիտութեան փառացն այ։ Լուսաւորութիւն նմանեալ ականց պատուականաց. են։

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Ծագելն զլոյս. լուսատու լինելն. ճառագայթումն. *Եղիցին լուսաւորք 'ի լուսաւորութեան 'ի հաստատութեան երկնից՝ ծագել յերկիր. են։ *Զիշխանականն և զերիշխանական ածպետութեանն հօր լուսաւորութիւն։ Ածպետութեան լուսաւորութբ մաքրի։ Մականունութիւն քերովբէին, գերագունին լուսաւորութեան ընդունական. Դիոն. սահպ. (յն. φωτοδοσία, լուսատուութիւն, կամ լուսաւորութիւն. զուցէ և 'ի հյ. մարթ է այնպէս վերծանել։)

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Ցայտնութիւն. անջեկութիւն. *Տաճար կանխագիտական լուսաւորութեան յարդարեցաւ (եղիա). Պետր։ *Խնդրեր ուսանել լուսաւորութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 19։ *Մտանեն ընդ ականջս պէսպէս լուսաւորութիւնք. Վանք. յոբ։

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Դարձ 'ի խաւարէ կռապաշտութեան 'ի լոյս ածգիտութեան. և հոգեւորապէս լուսաւորելն 'ի ներքուստ. *Զմերոյ լուսաւորութեանցն լուսաւոր վերակացուէ ճառելով։ Նախաշաւղի և լուսաւորութեանցն նահապետի։ Լուսաւորութեանս մերոյ նահապետի սբյն գրիգորի. Խոր. Բ. 89։ Յհ. կբ։ *Գրոցն խրատք և լուսաւորութիւն ոգւոյն. Խոսր։

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Մկրտութիւն. Φώτισμα. Illuminatio; baptisma, smus. *Պարգև կոչեմք, շնորհ, մկրտութիւն, օծումն, լուսաւորութիւն։ Օծումն որպէս քահանայական և թագաւորական. լուսաւորութիւն՝ իբրև զպայծառութիւն. են. Ածաբ. Դրփ։ *Մկրտութիւն հոռոմ լեզուաւ լուսաւորութիւն (ֆօթիսմա) անուանի. Լծ. ածաբ։ *Շնորհք սբ հոգւոյն իջանէ 'ի վերայ նորընծային իբրև 'ի լուսաւորութեան աւուրն. Մաշտ։ *Առ աւազանին լուսաւորութիւն. Նար. ՂԳ։

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼ. ա. Λαμπρός. Lucidus, fulgens, praeclarus. σαφέστερος, apertior, clarior. Լուսով կամ որպէս զլոյս փայլեալ. լուսապայծառ. շողշողեալ. պայծառ. մաքուր. յստակ. պարզ. յայտնի. Թանէվլէր, բուշէն, այտընլը. *Լուսափայլ վայելչութիւն. Յոբ. ԺԸ. 14։ *Ըզքարն ճաճանչաւոր լուսափայլ. Նար. ծէ։ *Զլուսափայլ բանից ճառագայթ. Շ. ընդհ։ *Լուսափայլ ամպովք. Շար։ *Եցոյց նոցա զհանդերձս լուսափայլս յառաջ քան զմերկութիւն իւր. Եփր. այլուէրք։ *Մաքուր և լուսափայլ հանդերձիւք. Սարգ. Բ. գ. ա։ *Լուսափայլ առաքինութբ, կամ մտօք, կամ վարդապետութբ. Պիտ։ Խոսր։ Ոսկ. յհ. ա. 14։ *Լուսափայլ իմաստք հոգւոյն, կամ աւետարանին քարոզութիւն. Լծ. ածաբ։ Անան. յհ. Դ։ *Ողջոյն տայ ձեզ լուսափայլ եպիսկոպոսն պօղիկարպոս ... յն. արժանավայելուչ. Ածազգ. Է։

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼԵԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Սաներկեալ երկորակեան, կարմրակերպիւ լուսափայլեան. Մագ. ոփ. խւ։

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼԵՄ. եցի. չ. } Λάμπω, ἐλλαμπρύνομαι, φαίνω. Splendeo, luceo. στίλβω,
ԼՈՒՍԱՓԱՅԼԻՄ. եցայ. Յ. } ἀπαυγάζω, fulgeo. Լուսափայլ լինել. պայծառանալ. լուսաւորիլ. շողշողել. Էըլըրըրանմգ, էօլըրըրանմգ. *Այսպէս իմաստք զինքն, և զոր նախ քան զինքն, յորմէ լուսափայլեացն. Մաշտ. 'ի դիոն։ *Լուսափայլին, և դարձեալ 'ի յազգակիցսն՝ զիւրեանցսն թափանցիկ առնեն. Դիոն. Եծյ։ *Արեգակնանման լուսափայլեալք երևէին. Փարպ։ *Իւրսին պսակք զանազանեալ, և պատմուճանք լուսափայլեալ։ Լուսափայլեալ զինօք ածահրաշ անդամօք. Շար։ *Եւ անդուստ լուսափայլեալ ամենայնն միանայ ընդ ած. Լմբ. ող։

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔλλαμψις. Illustratio, են. Լուսափայլ գոլն և առնելն. շողշողումն. ցոլմունք. նշոյլք. լուսաւորութիւն. պայծառութիւն (զգալի կամ իմանալի, պէսպէս առմամբ.) *Լուսագոյն արժանաւորին վասն նախ 'ի նոսա լինելոյ ածպետականին լուսափայլութեան։ Ի կատարողապետականէն լուսափայլութենէ քահանայապետել։ Զիւրայն լուսափայլութիւն որբազնագործել խորհրդոցն. Դիոն. սահպ։ Մաշտ. անդ։ Շ. որէց։ *Ազդեցութիւն սբ հոգւոյն, և նորին լուսափայլութիւն։ Հեղեալ 'ի յետինս զլուսափայլութիւնս։ Ցայտեա՛ կրկին շնորհս լուսափայլութեան։ Լուսափայլութիւն այ, կամ գիտութեանն այ։ Ըստ յարացուցի արեգականդ ճառագայթից. զի սա որպէս զառաքեալն էքս լուսափայլութբն պարփակէ, են. Լմբ. ող. և պտրգ. սահպ։ *Ի լուսափայլուն վերին զօրութեանցն կերպարանի. Փարպ։ *Լուսափայլութիւն երեսաց (սբյն ստեփաննոսի). ՃՃ։ *Ոսկի հրասեւ գունոյն, և արծաթ լուսափայլութբն գոյանին փառաբանիչք այ. Խոսր։ *Պատկ լուսափայլութեան. Գնձ։ *Անմարմնական լուսափայլութեանցն պարուց. Անան. Եկեղ։

Ցերկրորդ դէմս՝ 'ի նշանակ պատուոյ առի. *Ըստ գեղեցիկ խնդրոյ քում լուսափայլութեան՝ պետական։ Խնդրեմք 'ի քումմէ լուսափայլութենէդ. Մագ. Փ. ԻԵ։

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼՈՒՄՆ, լման. գ. Լուսափայլելն. փայլիւն լուսոյ. *Լուսափայլ֊

մասնք երկնի նշանն արքունական. Ոսկ. 'Ի Նեռն :

ԼՈՒՍԱՓԱՌ. ա. Փառաւորեալ լուսով. լուսազարդ. լուսափայլ. և Սպիտակափայլ. *'Ի մայրն իմ լուսափառ (յեկեղեցի) : Հուրս այս լուսափառ և ծածանէր : Սպիտակափայլ լուսափառ զգեստիւ զարդարեալ. Նար. հէ. ղգ. և չէ : *Լուսափառ պսակ եդ 'ի գլուխ հաւատացելոց. Ցծնւ :

ԼՈՒՍԱՓԱՌՔ. գ. իբր Լուսափառութիւն. *Ջծայրագոյնն իւր ճառագայթելով լուսափառս. Խոր. Հրտղ :

ԼՈՒՍԱՓԱՓԱԳ. ա. Որ իցէ փափաքանօք լուսաւոր կամ վառ 'ի վառ, յաւէտ և միշտ. *Հայելով լուսափափաքագ տենչանօք առ որ ծնեալն 'ի նմանէ ծածն մեր. Ճ. Գ :

ԼՈՒՍԱՓԵՏՈՒՐ. ա. Լուսաւոր և պայծառ կամ փայլուն փետրովք. *'Ի գունդն քնի թռուցեալք 'ի լուսափետուր և 'ի սպիտակերամն աղաւնեաց. Ագաթ :

ԼՈՒՍԱՓԹԻԹ. ա. ն. Լուսով փթթեալ. լուսազարդ ծաղկեալ. *Լուսափթթիթ պայծառացուցանէ զմանկունս եկեղեցւոյ. Ճ. Գ :

ԼՈՒՍԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Ի լուսոյ կազմեալ. լուսանիւթ. հրանիւթ. լուսաւոր. *Սանդուխք լուսեղէնք : Խաչ լուսեղէն. Եղիշ. Է : Խոր. Գ. 12 : *Լուսեղէն յարկք, կամ խորան, առագաստ. Ագաթ : Խոսր : Շար. ատեպ :

ԼՈՒՍԵՂԷՆ. ղէնք. ա. գ. Հրեշտակականն. հրեշտակք. *Զօրս չքնաղակերպ լուսեղէնս. Լմբ. ող : *Զխառնարանութեանն փառաց լուսեղինացն զինուց սագրեցի. Նար. հէ :

ԼՈՒՍԵՐԱԿՔ. կաց. գ. Երակք լուսարանաց. ջիղք յուղղոյ իջեալք յաչս 'ի պէտս տեսութեան. *Լինի օգ գործարան տեսութեան 'ի տեսանելոյն զիտութեան. այնպիսի՝ որպէս են խելացն լուսերակքն. այսինքն ուղղոյն ջիլքն. որպէս գնի 'ի յն. Նիւս. բն. Է :

ԼՈՒՍԵՐԱՄՔ, մից. ա. գ. Երամք լուսեղէնք կամ լուսեղինաց. պարք դասուց, և դասք հրեշտակաց. *Ճախրէ ընդ լուսերամիցն գերարփի փառօք. Գր. տղ. 'Ի սբէն : *Ընդ լուսերամիցն յարքշտակեցուք ամպովք : Ընդ լուսերամիցն դասս : Դասերք նոր սիոնի լուսերամք՝ և կուսանք իմաստունք. Խոր. Հրտղ. և Հոգէյ :

ԼՈՒՍԵՐԱՆԳ. ա. Ունօղ գերանգ լուսոյ, զպայծառութիւն. լուսապայծառ. լուսերփն. լուսանկար. լուսանիւթ. լուսատեսակ. լուսափայլ. կարմիր և սպիտակափայլ. *Լուսերանգ բոցատեսիլ վարգիւք : Լուսերանգ պսակեալ ծաղկօք. Խոր. Հրտղ. և Հոգէյ : *Փոխանակ ատաղձատարացն զամպեղէն և լուսերանգ կամարն երկնի ցուցանէր. Ցհ. իմ. էկեղ : *Լուսերանգն ջրոցն անբաւութեամբ. Անան. էկեղ : *Լուսերանգ լուսոյն պատկերաւ. Ցհ. կբ : *Զլուսերանգ և զգլխարթարար աստղն : Լուսերանգ շաւիղն. Երզն. ը :

ԼՈՒՍԵՐԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Φωτοφάνεια. Illustratio. Լուսաւոր երեւումն կամ յայտնութիւն. լուսափայլութիւն. լուսաւորութիւն. *Ամենայն հարաշարժ լուսերեւութիւն յառաջճանապարհ 'ի մեզ բարերարապէս ընծայեալ : Անզոյ տեսակաւ զնախերեւակ լուսերեւութիւնն յանգիմանապէս ընկալեալս : Զբարեկարգ ակնըզն ամենայն լուսերեւութեան որջնացանեալ. Դիոն. Եկղ. և թղթ. :

ԼՈՒՍԵՐՓՆ. ի. եց. Տ. ԼՈՒՍԵՐԱՆԳ.

*Ո՜վ առագաստիցն այնոցիկ լուսերփնից. Ակէփոփ :

ԼՈՒՍԸՆԹԱՑ. Տ. ԼՈՒՍԱՃԵՄ. *Բռնեալ լուսընթաց փայլմամբ առեղծեալ նորոգին. Գնձ :

ԼՈՒՍԸՆԿԱԼ. ա. Ընկալուչ կամ ընդունօղ և ընդունարան լուսոյ. և Ածըռկալ. *Լուսաւորք՝ որ են անօթք լուսընկալք : Աչն լուսընկալ և չնորհաբաշխ. Վրդն. ծն. և լս : *Լուսընկալ և լուսաբեր առաւօտածագ ամպով. Վանակ. յաւրախոսէրն : *Լեառն սէն լուսընկալ: Լուսընկալ լերինս (Թաբօրայ) գեղեցկութիւ : Ի լուսոյ կազմեալ բնութիւնքն լուսընկալ են բըռնութբ և ծծըռկալք. Տծնւ : *Անգ 'ի տեսակի խոնարհեալ՝ գերկղմանին լուսընկալ : Առ մարմնացեալդ 'ի քէն, լուսընկալ. Գնձ : *Մարիամ չորեքտասանամեայ՝ առաւօտ լուսընկալ եղեալ. Վրդն. ա. էփսաց :

ԼՈՒՍԸՆԿԱԼՈՂ. Նոյն ընդ վ. *(Մէ կոյս) լուսովն լցեալ՝ լուսընկալող լուսոյն 'ի հօրէ. Հ. Կիւրղ :

ԼՈՒՍԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդունելութիւն լուսոյ. լուսազգեստութիւն. *Հասարակ է պարգևն լուսընկալութեան այսմիկ՝ աւազանին մաքրութբ 'ի հոգւոյն սէ. Տծնւ : *Լուսինն այժմ նուազ ամենեքին և անտես յառաջնումն աւուր իւրոյ լուսընկալութեան. իսկ յայնժամ ('ի սաեղծմանն) ուռճացեր և անթերի. Սարկ. փոխոր :

ԼՈՒՍԻԿ. գ. Լոյս փոքրիկ կամ նուազ, կամ քաղցրիկ. *Է ձըձի մի, որ անուանի փոսուռայ, և ունի լուսաւորութ 'ի տուտն, որ ոչ սպիտակ է, այլ կանաչ իմն գոյն է լուսիկն. Ճխր : *Զի թէ ձըձի մի փոքրագոյն և սողնական՝ ունի լուսիկ առպառորեալ 'ի յետր որոշան. Երզն. ոփ. Էրբն : *Արևիկ լուսիկ. Ցհ. իմ. պառ :

ԼՈՒՍԻՆ, սնի, նու, կամ սնոյ, ով. գ. Σελήνη. Luna. Մոլորակ երևելի յետ արեգական, յորմէ ունի և զլոյս իւր, մերձաւոր երկրի քան զամենայն լուսաւորս երկնից. լուսին, լուսընկայ. թ. այ. ար. քէմէր (իբր կամար.) պ. մահ, մէհ. *Կացցէ արեգակն, և լուսին. և կացին արեգակն և լուսին 'ի կայս իւրեանց : Գեղեցիկ որպէս զլուսին : Լոյս լուսնի : Յառաջ քան զլուսին : Մինչև կատարեսցի լուսին (որ և լուսնական ամիս). ևն : *Ի լուսնոյ 'ի վեր : Ընդ լուսնովս վայրք : Զգիշեր լուսնիւ և աստեղօք պայծառացուցեալ. Եղնկ : Պիտ : Խոսր : *Յորժամ արեգակն գնայ մօտ 'ի լուսինն, նուազութիւն լինի լուսոյ լուսնին. յորժամ հեռանայ լուսինն յարեգակնէն, մեծանայ, և լնու լոյսն լուսնի. Ճխր : *Լուսինն անօթ է, որպէս անուանն յայտ առնէ, թէ լոյս ունի. Վանակ. փարէոս :

ԼՈՒՍԻՆ. որպէս Ամիս. (զի և առ Հոն. այ, է լուսին և ամիս.) *Եւ էր նոցա առաւելք ուրախութ իբր լուսին մի. Վրդն. ղփմ :

ԱՄՍԱԳԼՈՒԽ ԼՈՒՍՆԻՆ. ըստ յն. Նորամսութիւն. Նոր լուսին. Նոր ամիս. *Աղաւնեաց զմեզ 'ի շաբաթապահն կրօնից. յամսագլուխն լուսնեաց. Կող. ծէ :

ԼՈՒՍՄՆ, լուսունք. գ. Λεύκωμα. Albugo, vitium oculorum. Սպիտակ կեղև կամ առագաստ իջեալ յաչս՝ խափան լուսոյ. սպուերանք աչաց. կէօղ քէրփէռի. *Կեղևել զլուսնն յաչաց նորա : Կեղևեցան և անկան լուսունքն յաչաց նորա. Տոբ. Գ. 25 : Ժ. 9 : Ժա. 8. 14 :

ԼՈՒՍՄՆԱԳԻՐ, կամ ԼՈՒՍԱԳԻՐ. գ. Գիր նշանակ աւուրց նորոյ լուսնի. *'Ի հայոց թուականն ճկզ. լուսնագիրն Ժ. և լըբմեան գիրն ժԶ. գիր շաբաթուն Է էր : Լուսնագիր այսպէս արա. կալ լուսնագիր առաջոյն. Ժ թիւ 'ի բաց առ. որ մնայ՝ լըմանագիր է տարւոյն. Տօմար :

ԼՈՒՍՆԱԺԷՏ. ա. Ըստ հին ըռ. Լուսնոտ, կամ այսահար :

ԼՈՒՍՆԱԽՏԻՐՔ. գ. Խտրանք աւուրց լուսնի. *Յառաջաքննութեամբ, յորահըմայս, 'ի լուսնախտիրս, 'ի չեղջախտիրս. Մանդ. Իէ :

ԼՈՒՍՆԱԿ, ի. } ած. լուսընկայ, լուսըն-
ԼՈՒՍՆԱԿԱՑ. } կայի լուս. Լոյս լուսնի. և աղօտ պայծառութիւն որպէս զլոյս լուսնի. մեհթապ, մահթապ, այ այփընըղը, այ ըշըղը կիւլի. *Որք 'ի լուսնակի ննջեն, խանաւորութիւն լինի 'ի գլուխս նոցա. և զժողովուրդ թէ 'ի լուսնակի կախեցես, հաստ և տալականի. Ճխր : *Գոնեա իբրև զլուսնակաց երևէր տիւն, և ոչ ամենևին խաւարչուտ. Եղնկ :

ԼՈՒՍՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σεληναῖος. Lunaris. Սեպհական լուսնի. որ ինչ անկ է լուսնի. որ և ԼՈՒՍՆԱՅԻՆ, ԼՈՒՍՆԱՒՈՐ. և Ամսական. ամսաւոր. ամսօրեայ մի. *Որպէս եգիպտացիքն զլուսնականաւն հաշուեին ծագմունս. Խոր. Ա. 3 : *Առ եգիպտացւոց նախնեօքն լուսնականս իմն առէին, այսինքն է զամսաւոր աւուրսն (փոխանակ տարւոյ) : Որ և այս իսկ (ամք) լուսնականք են. այսինքն ամսաւորք. Եւս. քր. ա : *Ամս յանգեն երեսուն հազար. թէպէտև լուսնականօք թուեն. Մագ. Է : *Օրէնքն զնմանութիւն ունին լուսոյ լուսնի. վասն որոյ և լուսնականօքն վարի (ամսովք). Անան. յհ. Ա : *Զի ջերմութիւնք աւուրցն, և լուսնականքըն գիշերին. Յհ. որդ : *Բարձր է քան զաշխարհս հաւատոյ լուսնական գնդին. Երզն. մթ :

Եւ իբր Լուսնոտական. կամ որ ինչ հայի 'ի լուսնական թաց. յախտացեալս ըստ փոփոխութեան լուսնի. *Եւ մի՛ լուսնական դիպուածք հասեալ զաղանեօք վնասեսցեն. Նար. կբ : *Առնիցէ ոք. եթէ ոչ էր լուսնական՝ ախտն, ընդէր լուսնոտ անուանեաց. Երզն. մթ : *Յուցանէր բանիւն զչարն զայն զլուսնականն գև. Նիւս. էրփ : *Զլուսնական այսն մերժեալ, և զմանուկն բժշկեալ : Ընդ լուսնական այսահարին. մանկանն հօր անհաւատին. Շ. խրատ : և Յհ. որդ :

ԼՈՒՍՆԱԿՆ. Նոյն երևի ընդ Լուսնակ՝ յօդիւ. կամ հնչմամբ հայելով 'ի լոյս լուսնի. *Պաստում զհօտիւն, և լուսնակն, և սրբազանըլցեալ յառաջնորդութեամբ. Խոր. Է. 67. կամ 70 :

ԼՈՒՍՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Հարեալ 'ի լուսնոյ՝ որպէս այսահար. Տ. ԼՈՒՍՆՈՏ. Σεληνιαζόμενος. Lunaticus. *Թէպէտև լուսնահար ոք իցէ, ցոյց նմա զօրհնեալ պատկերն. Ոսկ. պաւղ. Է : *Լուսնահարք յայսոյ պղծոյ. Ճ. Գ : *Ոմանք յարակայ մեռլին, զոր լուսնահարն կոչեն. Կանոն :

ԼՈՒՍՆԱՁԵՒ, ի, եց. ա. Σεληνοειδής, σεληνίς. Lunula. Որ ունի զձև նորոյ լուսնի եղջերաւոր, որպէս զմահիկ. լուսնանմանիլ. մեհլալ, մահմէլալ, մահիկ. *Մահիկս լուսնաձևս. Ածր. Գ. 2 : *Մահիկ՝ լուսնաձև իմն զարդ պարանոցացն. զի մահիկ առեն զձև լուսնին մինչև 'ի հինգ և 'ի վեց աւուրս. Գէ. Եւ :

ԼՈՒՍՆԱՅԻՆ, յնոյ. ոց. Տ. ԼՈՒՍՆԱԿԱՆ. *Լոյս ընկալեալ լուսնային բոլորն մեծ և լայն. Փիլ. Նխ. Է :

ԼՈՒՍՆԱՊԱՇՏ. ի, ից կամ եց. ա. Պաշտօնեայ լուսնի. որ պաշտէ զլուսին իբրև զդիք 'ի գէց. ...

ֆան, մահֆէրէսթ. * Առ 'ի կշտամբութեան արհամարհանացն, կամ լուսնապաշտաց. Եղնկ։

ԼՈՒՍՆԱՊԷՍ. մ. Որպէս զլուսին. համգոյն լուսնի. * Եւ ոչ լոյս տալ լուսնապէս գիտեն. Թղթ. ճաշոց. (յն. որպէս լուսինն։)

ԼՈՒՍՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Որ ունի զտեսիլ կամ զնմանութիւն և զկատարութիւն ինչ լուսնի. * Աշտարարք իմն ծաղկեր լուսնատեսիլ նշոյլք արդարութեան օրինացն. Տօնակ։

ԼՈՒՍՆԱՑՈՅՑ, ցուցի. ա. գ. Ցուցակ և հաշիւ աւուրց լուսնի. * Զժամս լուսնացուցիս այսպէս արա. Տօմար։

ԼՈՒՍՆԱՒՈՐ, ի, աց. Տ. ԼՈՒՍՆԱԿԱՆ. * Դարձուցանել յամենայն զաւս 'ի յերբ բոյեցեալ պատմելով ամսոյն՝ լուսնաւոր տարեկանաց բոլոր երկոսեան. Եզն. փր. Ժ։

ԼՈՒՍՆԵԱԿ, նեկի. կաց. (կմ Թերես լուսնեկ, ի, աց.) գ. Σεληνιαζόμενος. Lunaticus. Լուսնոտ. լուսնահար. յորոյ վերայ եկեալ իցէ ախտ լուսնականն. * Զամենայն խոկ զզաստուց գիւացն ասէ, և ոչ միայն զլուսնեկացն. Ոսկ. մ. գ. 4. յորմէ և Բրս. մրկ. * Զամենայն խոկ ախտակ զաստուց գիւացն յայտնէ, և ոչ միայն ըզլուսնեկաց"։

ԼՈՒՍՆԹԱԳ, ի. իւ. կմ աւ. գ. Ζεύς, սեռ. Δίος. Juppiter. սեռ. Jovis. (Որպէս թէ թագ լուսնի՝ զի էր 'ի վերոյ քան զնա, կամ լուսնոյն թագաւորդ. ըստ Հյն բա. լուսատիկ, կամ լուսաւոր.) Մին 'ի մոլորակաց բարձրագունից՝ լուսանշոյլ յետ արուսեկի. որ և 'ի կարգս դից հեթանոսաց էր թագաւոր և հայր չաստուծոց. այն է արամազդ կամ որմիզդ. դիոս կամ զեւս. ֆուլիէրի, պէրճիս, հէւրմիւզ, զաւաւշ. * Լուսընթագն բնութիւն խոկ յաղթութեան է։ Լուսընթագն պատճառ զգօնիքն յերկնաւորս ածն։ Լուսնթագն 'ի վեց պարունակին. Շիր։

ԼՈՒՍՆՈՏ, ի, ից կամ աց. ա. գ. Σεληνιαζόμενος. Lunaticus. Ախտաժետ՝ որ թալկանայ և շարժի և փրփրոյ որպէս այսահար ըստ համեմատութեան աւուրց ինչ լուսնի, կամ յաւուրս լրման նորին. տես և ԼՈՒՍՆԱՀԱՐ, ԼՈՒՍՆԵԱԿ. տյլ., այ դար., թ. բաթարգիւլ. * Զդիւահարս և զլուսնոտս. Մտթ. դ. 24։ * Լուսնոտքն՝ որք ասին, ոչ եթէ լուսնոյ վնասեալ՝ այնպիսիք կոչին, այլ դաւ ինչ է գիւաց, որք ըստ լուսնոյ յայտնին. Եղնկ։

ԼՈՒՍՆՈՏԻՄ, եցայ. չ. Σεληνιάζομαι. Lunaticus sum. Լուսնոտ լինել. ախտանալ որպէս լուսնահար և այսահար. * Լուսնոտի, և չարաչար հիւանդանայ. Մտթ. ժէ. 14։

ԼՈՒՏԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Արժանի լուտալոյ. պարսաւելի. * Զլուտալի պիղծ օրինացն աւանդս աւանդեալ մտաց. Պիտ։

ԼՈՒՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ իցէ լուտանք. նախատական. անարգական. զարտվական. փիւշնամ, աղօրլըւ, օիբէծլի. * Զերծանելոց է 'ի լուտականն բանից նորա. Վրդ. յոբ։ * Բանս լուտականս երբ զինեա լի զանութեամբ առ քեզ առաքէ. Եղիշ. մրթ։ * Դադարեցոյ զլեզուս 'ի լուտական բարբանջմանց. Բենիկ։ * Բոզ. Զայն (զայ [illegible])է լուտականացն 'ի դէպ. Եղիշ. փէր։

ԼՈՒՏԱՄ, ացայ. ն. չ. (լծ. ընդ յն. լիդոռէօ.) Λοιδορέω, έομαι. Convicior, probris insector. Բամբասել. նախատել. թշնամանել. հայհոյել. անիծանել. չարախօսել. պարսաւագիր լինել. * Վրիժակ կոչեցմանք զկենացն բան (զքն) լուտացուն լեզուս. Պիտ։ * Ընդդիմակաց լուտացօղս. 'Նար. ծա։ * Բանս յանդգնութեան, և լուտացող ապաւաւն խառնութեան 'ի վերայ աշխարհագրյն ածէք. Յհ. կթ։ * Ընդդէմ ամենեցուն լուտալ։ Բամբասեցա՞ր յումեքէ, նախատեցար, լուտացաւ ընդդէմ քո. Սարգ. յկ. է։ և ա. պ. ե։ * Ոչ եթէ ասկաւ ինչ լուտացաւ մեզ. Ճ. Գ։ * Ոչ ես յաւելեց լուտալ զերկիր վասն գործոց մարդկան։ Ոչ յաւելցին լուտալ զերկիր ... քանզի ոչ է պարտ յաւելուլ 'ի վերայ եղելոցն նորոգ նզովս. Փիլ. լին. է. 54։

ԼՈՒՏԱՆԱԼ. Նոյն ընդ վ. Տես 'ի բայն ԼՈՒՏԱՆԱԼ (նախատանօք)։

ԼՈՒՏԱՆՔ, նաց. գ. Λοιδορία. Convitium. Լուտալն. թշնամանք. նախատինք. պարսաւանք. անարգանք. և Աներծք. * Դժուարալուր լուտանացն բան. Պիտ։ * Մահահատ իմն լուտանօք՝ զանս և բանս. Յհ. կթ։ * Լուտանքն քո որ առ եղբայրն, 'ի նա 'ի վեր ելանէ. Սարգ. յկ. դ։ * Ո՛չ աղօթս ասեմ զայդ, այլ լուտանք և թշնամանք են. Եղիշ. մրթ։ * Ծաղրու և լուտանաց արժանաւոր. Սարկ. հոգեւ։ * Ի ձայնէն և 'ի նախատելն (տեառն վասն մեր՝) լուտանքն և պատրանքն ամենայն չնչին և մարդին. Խոսր. պտրգ։

ԼՈՒՏԱՍ, կամ ԼՈՏԱՍ. գ. Λωτός. Lotus. Անուն անկոյ, և խոտոյ։ Լուտաս լինելոյ կամ ափրիկէի բերէ պտուղ աղնիւ. այլ է և տունկ ինչ յեգիպտոս, եւ. փէվմ. հէնփէգոգա, հիւղնիւան մուրի։ Բծշկրն։

ԼՈՒՐ, լրոյ, ոց. եւ և լրի. ('ի հր. բայիս Լսել, լուր.) գ. Ἀκοή. Auditus, auditio. որ և ԼՈՒ ասի. Լսելն. լսելութիւն, լսողութիւն. ունկնդրութիւն. կարողութիւն և ներգործութիւն լսելոյ, կամ ըմբռնելոյ զձայն և զբան. իշիթիշ, իշիթիլմէք. փասյաւշ. * Ի լուր ականջաց լսէի զքեն։ Ի լուր ականջաց լուաւ ինձ։ Ի լուր ունկան լուան ինձ. Յոբ. խբ. 5։ Սղ. ժէ. 45։ Ծ. բգ. իբ. 15։ * Հաւատք 'ի լսելոյ են, և լուր 'ի բանէն քրի. Հռ. ժ. 17։ * Ի լրոյ հաւատոց. Գաղ. գ. 2. 5։ * Ի ծնէ կոյր՝ 'ի լրոյ հաւատացեալ գիտէ, եթէ գեղեցիկ են ճառագայթք լուսոյ արեգականն. Խոսր։ * Զայնին լրոյն կարծէ՝ թէ 'ի վերայ իւր գայ. Լմբ. իմ։ * Ոչ լուաւ 'ի վարդապետէն իւրմէ, թէ կեցցես. և անտես արար զլուրն (ըզձայնի ձայնիս) բարեհաճութեան հօրն. Կլիմաք։ * (Զչար լսողութեան ագահեալ և մեր բժշկեալ) ակերն մեր՝ նախատանաց և հայհոյութեանցն լրիւ. Սխ. Նո։ * Խօսեցաւ, ուր ոչ բազմացն լրոյ վերադոյն էին ճառեալքն. Ոսկ. յհ. բ. 37։ * Դարձուցանէ զբանն՝ ունկնդիր մանկանց 'ի լուր. Լմբ. առակ։

ԼՈՒՐ. Զիմ ասի երբեմն 'ի թանձրացեալն, ամենայնիւ լսող և հասու, ամենատես. * Ած՝ որ ամենայնիւ լոյս է, ամենայնիւ լուր է։ Ած ամենայնիւ լուր է, ամենայնիւ ակն է. Ագաթ։ Խոսր։ Սարգ. ա. պ. է։

ԼՈՒՐ. Համբաւ. հռչակ անուան և գործոց. լաւ, նամ. * Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն ասորւոց։ Լուաւ հերովդէս զլուր յսի. Մտթ. դ. 24։ ժդ. 1. եւն։ * Լուր զլուր 'ի բարկութեան սրտմտութեան տեառն. Յոբ. լէ. 2։ * Մտցէ լուրն։ Ա՛յլ լուր։ Լուր չարեաց. Երեմ. ծա. 46. և խլ. 23։ * Ընդ լուրն խռովեցին։ Ծանր թուի քեզ լուր նոցա բարեպաշտութեանն. Ը. մրթ։ Լմբ. առ։

ԼՈՒՐ. Բանն քարոզելոյ, կամ լսելի առնելոյ. քարոզութիւն. * Տէր ո՞ հաւատաց լրոյ մերում. Ես. ծգ. 1։ * Առնել զլուր բանին այ. ա. թես. բ. 13։ * Խօսեցաւ ընդ լուր խորհրդական մեր բանի. Ը. ընդհանր։

ԼՈՒՐ. Զայն լսելի. հնչիւն. * Լուր՝ երգոցն սուր, աղաղակոյն՝ ծանրագոյն. ներհակն նորին՝ խոշորագոյն. Պղատ. փիլ։ * Լեզու էր՝ որ բախէր ընդ գործին, որ կազմեալ են հանել զհնչիւն ձայնից, և տան արտաքոյ զլուրն իւրեանց. Վեցօր. է։ * Լուր երկաթոյ չհնչեալ 'ի քար. Ը. ափ. ծղ։ * Դիւրեր աւուրս 'ի լուր երգոց. Լմբ. պտրգ. (որ հայի և 'ի ա նչ։)

Իսկ Ճ. Ա. * Զխօսս և զհամբոյս 'ի խօսս առնէր, և 'ի լուր"։ իմա, 'ի խօսել և 'ի լսել. կամ խօսողս և լսողս։

ԼՈՒՐ. Լռութիւն. հանդարտութիւն. * Լաւ է լուր քան զպատարագ. Եփր. ել։

ԼՈՒՐ ԱՌՆԵԼ, և ԼԻՆԵԼ. Լսելի առնել, և լսելի լինել. * Լուր արարից յաշխարհ. Երեմ. խբ. 2։ * Լուր առնելով առ որդին իւր պապ. Խոր. գ. 35։ * Եթէ լուր լիցի այդ առ դատաւորն։ Լուր եղև, եթէ 'ի տան է. Մտթ. իէ. 14։ Մրկ. բ. 2։ * Հրապարակաւ և լուր աշխարհի լիցի մահն. Տօնակ։

ԼՈՒՐ ԴՆԵԼ. Ունկն դնել. մտադրութեամբ զլսելիս. * Արդ լսեցէք ձերոյ զարմին, և զոր ասէ՝ դիք լուր նմին. Գր. փղ. եէմ։

ԼՈՒՐ ՕՐ. Օր գործոյ, ոչ տօն. (նոյն և ամի.) * Որպէս զօրհնեալ տէր բնակեալն՝ 'ի լուր աւուրսն։ Այս օրհնութիւն յառաջ է քան զմիւսն, զոր 'ի լուր աւուրսն երգեն. Խոսր։ * Ցամենայն 'ի լուր աւուրսն, որ չիցէ տօն. Մաշտ. չհ։ և Մխ. ատաբ։

ԼՈՒՐԹ. ա. որ և ԼՈՒՐՋ. Աղօտ սպիտակ խառն ընդ կապոյտ, կամ թխագոյն բաց. բաց կապուտակ. երկնագոյն զուարթ. * Ոչ սպիտակ է, և ոչ լուրթ, այլ կանաչ իմն գոյն է լուսինն (փոսուռայի). Շիր։ * Լուրթ աչքն զարիւն ցուցանեն. Մախեր. առ ափէք. լն։

ԼՈՒՐՋ. լրջի, ջաց. ա. Γλαυκός. Glaucus. Լուրթ, որպէս բաց կապոյտ. փեռուզէ, ոխոփ մավի, աչքտ մավի. * Կապոյտն ընդ սպիտակի խառնեալ՝ զլուրջն գործէ. Պղատ. փիլ. յորմէ և Ոսկէփոր։ * Այսմազգուն (այսինքն երկնագոյն), լուրջ շուշան ծաղիկ"։ որ է կապոյտ շուշանն։ սուսամ։ Գաղիան։ * Լուրջ, որ է գոյն կապոյտ. Եղիշ. փէր։ * Կապոյտ հալաւ, լուրջ հալաւ. Ոսկէփոր։ * Մանուկ զգեցեալ պատմուճան լուրջս. Վրք հց. ծն։

ԼՈՒՐՋ. Ἱλαρός. Hilaris, rus. Զուարթատեսիլ. զուարթ. պայծառերես. * Մտցէ լուրջ երեսօք զաւանութեան. Յոբ. լգ. 26։ * Զուարթ բարբառով, լուրջ երեսօք. Ճ. Գ։ * Լուրջ դիմօք զպաշտամանեայս հնարս անձնանաց իբր զծաղիկս հաւաքէին. Եղիշ. մրթ։ * Խոստացեալ էր (ծառայն արքունական) լուրջ երեսօք կալ առաջի նորա. Եփր. աւեփոր։

ԼՈՒՐՋ. Νήφων. Vigilans, sobrius. Արթուն զուարթուն. զգաստ. սթափ. պայծ. * Որովք աչօք լուրջ և զգաստ. Փիլ. ժ. բան։ * Զուարթուն կոչին հրեշտակք, որ են անքուն ականք, և լուրջ երեսօք. Ը. բարձր։ Տես և ԱՆԱԼՈՒՐՋ։ * Կարկամեան զու՝ որ լուրջն եռ, արթնեցելոցն։ Ցածնաբարեալ՝ որ լուրջն էր, և չէր ինչ բնաւ ճաշակեալ։ Լուրջ լինել յարթնութեան. Ոսկ. մ. ա. 15։ և յհ. ա. 21։

Ի ԼՐՋԻ, կմ Ի ԼՐՋԵԱՑ, կմ Ի ԼՐՋՈՒՑ. մ. Ἐγρηγορότως. Vigilanter, vigilando. (որ վերջապէս առդերօք գրի և Ի վերջէ. Ի վերջի. տես 'ի բառն ԼԵՐՋ.) Յարթնութեան. յարթմնի. 'ի սթափութեան. * Ն՛ա ըն-

գտատացեալ՝ քան 'ի լուցէ՝ 'ի քուռն գտանին. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ: *Երազք հաւատացուցեալ, կամ 'ի լուցէ կերպս 'ի կերպս եղեալ. Եւագր. ծբ: *Յորժամ 'ի լուցեաց ծուլայցէ, գիշերականն երազովքն ամփոփի ընդ երկիւղիւ. Եղնիկ: *Յերազին խօսիս այժմ ընդ իս, եթէ 'ի լուցեաց. Հ = Յ. նոյեմ. իէ: *Ես 'ի լուցուց (կամ 'ի լուցութ) առաջի քեզ. Ոսկէփոր:

ԼՈՒՑԱԿԱՆ. ա. Լուցանօղ. վառօղ. *Իսկ 'ի նմանէ շողն որ կայծէ՝ հուր լուցական. Երզն. ոփ. էրին:

ԼՈՒՑԱՆԵՄ, լուցի. լո՛յց. ն. Ἅπτω (լծ. ընդ աքեթ). ἀνάπτω, καίω (լծ. գառ). ἀνακαίω. Accendo, succendo, uro, comburo. Վառել լուսով. բորբոքել. այրել. էագյամագ, տութօուշթուրմագ. *Լուցանել զճրագ, կամ զլապտեր, կամ զհաւս: Ելոյց հուր 'ի ջահսն: Լուցին կրակ. ևն: *Ճրագունք 'ի լուցելոյ ճրագէ լուցանին, և ոչ 'ի խաւարելոյ. Մանդ. գ: *Մեզ գեհեան լուցանեմք. Սարգ. յկ. է: *Որոյ զգլուխն լուցեալ էր. բ. Մ. է. 33: *Զտունս լուցանեն. Սարգ. ա. պ. գ: *Որպէս զի մի զաշխարհ լուցցէ տոչորական. Երզն. ոփ. էրին: *Եւ բարկութ առաւել լուցանի. Մաշկ:

ԼՈՒՑԿԻ, կիք, կեաց. գ. Θαλπτήριον Fomentum. δέλεαρ, esca. Նիւթ լուցանելի, և լուցանօղ կամ ջեռուցիչ. խանձ. վառելու՝ հաւ վառօղ բան մը. գոլ, տութաշըրքըրածագ նէանէ, տութըագ. *Լուցկիք է պոռնկութի անշէջ հրոյն: Անշէջ հրոյն մատուցանէր լուցկիս: Լուցկիք եղեալ յաւիտենական հրոյն: Յաւիտենական տանջանացն լուցկի զանձինս առնել. Յճխ. է: Եղիշ. է: Ի գէրօ խօսք: Լմբ. ող: *Հուր հրդեհեալ՝ յոր կողմն և կարէ զնիւթ լուցկեաց գտանել. Յհ. կթ: *Որք 'ի մարմին ներմանեցին՝ հնձեն զորոմն հրոյ լուցկին. Յո. որդի: *Այս ամենայն եղև լուցկի բարկութե իմոյ. Մծբ. ծբ: *Դիզեցի զլուցկին արբեցութե, որով արծարծեցաւ կայծակն աղտեղի և գարշ ստփման. Սկեւռ. ող:

ԼՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Ἔξκαυσις. Combustio, ardor. Լուցանելն, և լուցանիլն. վառումն. բորբոքումն. *Լուցմունք զամպարաց: Զտօնս տէրունականս մեծարել լուցմամբ և նուէրօք. Նար. լա. և էրգ: *Առանց լուցման ջահի. Լմբ. պտրգ: *Զի մի աշխարհս ըմպառեսցի 'ի հրոյն լուցման. Երզն. ոփ. էրին: *Քանզի է արամտութիւն որպէս լուցումն ինչ և գոլոշի արամտութե սրտին. Բրս. ճրկ:

ԼՈՔ. գ. Որպէս Մելանաձուկն. սեպի. Մուրէքքեպ պալըգը. *Լոք մի կալան 'ի գետան երասխ: Գուլն, լոքն, բիլն. Շէր: և Մագ. քեր. առ ոփէր. լէհ:

ԼՊԻՐԾ. ա. (լծ. լա. լուպրիգուս). Ὀλισθηρός. Lubricus. որ և ԼՊՐԾՈՏ, ԼՊՐԾՈՒՏ. Դիւրասահ. և Սահեցուցիչ. սահուն. սահփաքուն. գայգընճագ. *Տեսանիցէ ոք զընկեր իւր ընդ լպիրծ տեղիս գնայեալ, և ասիցէ՝ թէ գլորելոց է. Եղնիկ: *Լպիրծ խօսիւք զընկեր գայթագղեցուցանել. Շ. յկ. լբ: *Ի լպիրծ և 'ի սահեցուցիչ մեղաց. Վրդն. ող:

ԼՊԻՐՇ. ա. Ἀναίσχυντος, ἀναιδής. Impudens, inverecundus. որ և ԼՊՐՇԱԿԱՆ. Լկտի. անամօթ. անպատկառ. լիրբ. առըս, նամուսսըզ. *Մոլեկս 'ի լպիրշ ժողովրդեանէն երկուցեալ. Ոսկ. ես:

ԼՊՐԾԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ կարի լպիրծ. խիստ սահուն. *Յառաջս չիցէս (իւղոյ) կայթեցուցանեն. և այն անգէն լպրծագոյն լինի կաւ. Փիլ. նխ. բ:

ԼՊՐԾԵՄ, եցի. ն. } Ὀλισθοποιῶ. Labare facio. ὀλισθαίνω, σθέω. Labor, lapso, labefio.
ԼՊՐԾԻՄ, եցայ. յ. }
Սահեցուցանել. գայթեցուցանել. և Սահիլ. գայթել. սահեցնել, սկըրտեցնել, սկըրտիլ. գայթըլմագ, գայմագ. *Զէթ ծծեալ զնահատակս ոլորկ առնէ, և զձեռս հակառակորդաց լպրծէ. Շ. յկ. լ: *Որ զորէն զակնացի մնացն սահեալ լպրծին. Մագ. ի: *Այսոքիւք մտածութեք լպրծեցան հերձուածողացն մտածութիւք. Ար. ջ: *Ընչեղութե դիւրութի սրագոյն ունի և լպրծող զմերձաւորութիւն՝ զայլս յայլոց փոխոխել բնաւորեալ. Բրս. ող: *Կամաւ մարմնոյս լպրծողին՝ գթեաց ընկեց զիս թշնամին. Յո. որդի: *Լպրծող մեղօք անկանիլ, կամ գայթագղիլ. Սարգ. ա. յհ. է: Բրս. մրկ: Տօնակ:

ԼՊՐԾՈՒԿ. գ. Մանրիկ ստղուն, բոստա. կամ Թոյքոս, մրուր. ճիճի, կամ մուր. սօղուլճան, կմ լըղը. *Ծնանելոյ 'ի նմանէ որդն, և կամ լպրծուկ ինչ. Մխ. առակ:

ԼՊՐԾՈՏ. } Տ. ԼՊԻՐԾ. Ὀλισθηρός.
ԼՊՐԾՈՒՏ. } Lubricus. *Լպրծոտ, ողորկատեսիլ, ատակաստարագ: Զօրէն վիմի լպրծոտ՝ ոտից անհաստատելի: Լպրծոտ լուկնացի և արաբացի վիմաց. Մագ. խ. իբ. և *Որք ընդ լպրծուտ ճանապարհդ գընան, գայթագղին. Փիլ. խմաստ: *Արի 'ի գլորմանէ լպրծուտ մեղաց: Փրկիմք 'ի մըղմուտ և 'ի լպրծուտ մեղաց մարմնոյ. Վրդն. էրգ: Երզն. մթ:

ԼՊՐՇԱԲԱՐ. Տ. ԼՐԲԱԲԱՐ. *Լպրշաբար ընդդիմանան ածաշունչ գրոց. Ոսկէփոր:

ԼՊՐՇԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԼՊԻՐՇ. *Առայս և ոչ բերան անգամ բանան լպրշական հրէիցն ազգի որդիքն. Ոսկ. ես:

ԼՊՐՇԱՆՔ, նաց. Տ. ԼՊՐՇՈՒԹԻՒՆ. *Մանաւանդ զի և զանցեալ ևս ժամանակն ձեռնտու իւրեանց լպրշանաց ունէին. զի ոչ երբէք այնպիսի ինչ գործեցաւ. Ոսկ. մ. ա. 3:

ԼՊՐՇԵՄ, եցի. ն. չ. } Ἀπαναισχύνομαι, ἀναιδεύο-
ԼՊՐՇԻՄ, եցայ. յ. } μαι. Impudenter ago. Լպիրշ լինել. լրբիլ. լրբաբար գործել. անամօթիլ. յանդգնիլ. ժպրհիլ. էրէսլ պօզմագ, էրէսի ճօրը հօրօչընէն. աբուրլանմագ, թէրպիէ էդէգ ըյմագ. *Եթէ ոք կոչեսցէ զպիծակեալն 'ի զուգաւորութի ամուսնութեն, և լինքն լպրշիցէ զամուսնութի անօրէնութե. Կանոն: *Մեք և բազում անգամ տանջանաց արժանի լպրշութ լպրշիմք. Ոսկ. մ. բ. 10: *Լպրշեցար անամօթեցար առ ամենեսեան: Լպրշեցայք անամօթեցայք. Ոսկ. եէր. ծէ. (գրեալ էր՝ լպրծեցար. ցայք): *Դէմք անամօթ, երեսք լպրշեալ. Նար. ծը:

ԼՊՐՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀναισχυντία, τὸ ἀναίσχυντον. Impudentia, inverecundia. Լպիրշն գոլ. Լպրշանք. լրբութի. ժըպրհութի. անամօթութի. յանդգնութի. անկարգ յարումն. էտէպսիզլիք, արսըզլըգ. *Տանջանաց արժանի լպրշութե լպրշիմք: Զանամօթ լպրշութի եգիպտացւոցն: Ճանչեան ասա զեգիպտացին կոչէ վասն լպրշութեն և լրբութեն. Ոսկ. մ. բ. 10. և ես: *Տեսանէ զանսակ մշտնջենաւորութե յայտ յանդիմանն առանց լպրշութե. Փիլ. լին: *Եւ ոչ յայտնապէս լպրշութբ ձեռնարկողացն արձակիլ գիտեմ անպատիժ. Սկեւռ. լմբ: և Տօնակ: *Վասն հրէականն ազգի ապերախտութե, և առ 'ի գիրս միայն լպրշութե. Վանակ. յոբ:

ԼՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր լինի լռել. առանձնական. 'ի դէպ եկեալ հանգստեան. *Զատուցանել նմա զլռական խուցն, որպէս զի լռեսցէ մտօք 'ի ներքս. Վրք հց. իդ:

ԼՌԱԿԱՑ, ի, ից. ա. Որ լուռ և հանդարտեալ կայ յառանձնութե. *Այսէ սրբն անտառն յլռակաց ծերն. Վրք հց. յ:

ԼՌԱՆԻՍՏ. Նոյն ընդ վ. *Դուք էք լծըմբարձք, լռանիստք. Մծբ. ծդ:

ԼՌԱՍԵՐ. սիրի, րաց. ա. Սիրօղ լռութե, հանդարտութե, առանձնութե. *Որ լռասէրն է, զզգայութիւն պահեալ՝ ընդ խորհրդան մարտնչի. Եւագր. ծ:

ԼՌԱՐԱՆ, ի, աց. ա. Վայր լռութե և հանդարտութե (իրօք կամ նմանութբ). *Ջրհեղն պարտեալս թեթևացեալ, զոր 'ի լռարանի մտացս ամփոփման մահճացս անկողնի. Նար. ղա: *Գիթագործացոյն շաղբուղ և անզգայ զգայարանացն լռարանի. Անան. եկեղ:

ԼՌԵԼԵԱՑՆ. մ. Λάθρα, σιγῇ. Clam, silentio, silens. Լռութբ. լռիկ. ծածկապէս. գաղտ. մեղմով. կիւլիճէ, սուս փուս, սէսսիզ սէփսէզ. *Լռելեայն ուխտս գնէին. գ. Թ. գ. 6: տե՛ս և ա. Թգ. ծէ. 22: Մթբ. ա. 19: Յհ. ծա. 28: Գծ. ծէ. 37: *Այսր լռելեայն սկսանէին տալ: Լռելեայն կապակցէր գաշանց երգմամբ. փարպ: Յհ. կթ: *Գիտէ սուտ լռելեայն և 'ի միշտ մխիթարել. Ոսկ. ես:

Եւ Ի լռութեան. առանձինն. 'ի հանդարտութե. սէսսիզ, էօսէրկ. *Օրէն է փեսայի առաժամայն ոչ խօսել ընդ հարսն, այլ լինիցին լռելեայն կալով այլք զնմանէ ծանուցանեն. Ոսկ. յհ. ա. 17: *Երթեալ բնակէր լռելեայն 'ի մանկայ այրս. Յհ. կթ:

ԼՌԵԼԵԱՑՆ. նե. Լռելով. դադարեալ. մեկուսի. առանց. *Եկաց նա զամս երեսուն լռելեայն 'ի նշանաց և 'ի վարդապետութե. Շ. մթ:

ԼՌԵԼԵԱՑՆ. ա. Թաքուն. գաղտնի. ծածուկ. *Զնենգաւոր և զլռելեայն և զթագուն իւրս խորամանկութեն յայտնել կամելով. Ոսկ. յհ. բ. 25.

ԼՌԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Լռելն. լռութի. *Լռելութբն ցուցանելով անհնարինն իւրեանց զխնդրելն 'ի նմանէ. Նխտ. էրգ:

ԼՌԵՄ, եցի. չ. Σιωπάω, παρασιωπάω. Sileo, taceo. Լուռ լինել. լուռ կալ. լռել. չհանել զձայն. ձևանալ որպէս չասող. համբերել. ներել. սուս օլմագ՝ փուսմագ, սուսմագ, սէսինի էսլէմ օլմագ. *Ոչ լռեցից վասն նորա: Որ իմաստունն է 'ի ժամանակին յայնմիկ լռեսցէ: Սաստեաց, զի լռեսցեն: Եթէ դոքա լռեսցեն, քարինք աղաղակեսցեն: Խօսեաց, և մի՛ լռեր: Լռեցի ես, և մաշեցան ամենայն ոսկերք իմ: Մի լռեր, մի դադարեր դու: Լռեցին, և ոչ ետուն պատասխանի: Մի լռեր յինէն: Մի երբէք լռիցես յինէն: Լռեցին 'ի նմանէ, զի ոչ ել բանն 'ի վեր: Լռեսցէ հայր նորա, և լռեսցէ նմա: Եթէ լռելով լռեսցէ նմա: Վասն զի լռեաց նմա յաւուրն՝ յորում լուաւ. ևն: *Լռեալ կարկեցայ: Լռեցեալ լեզու. Նար. ծգ. հգ:

ԼՌԵԼ. Ἡσυχάζω. Quiesco. Հանդարտել. առանձնանալ. դադարել. կախել. օրօփրուիլ. (յն. խոխուալ, ևն, լծ. թ. օփո. թիւթ փօուրմագ, խութէմ օլմագ). *Եւ քաղաքն լռեաց: Եւ լռեաց երկիրն յաւուրս քանի մի: Մեծին 'ի տունն ննջեալ, և նա լռեալ էր 'ի տան իւրում: Լռել զայն՝ լռեցին, և փառաւոր տանէին զնա: Ի չասնդատելն նորա՝ լռեցաք. ևն: *Խորհեցան լռել 'ի տանն. Զքր. կթ: *Կամիմ որ 'ի խցին լռես: Եկն 'ի վանսն, և լռեաց 'ի խցի. Վրք հց. իդ: *Սատանայ ալեաց, և լռեցին. Շար: *Լռեցին (կամ լռեցին)

պատերազմունք. Ժմ. (կայ և 'ի հին օրի-նակս՝ լռեսցին)։ *Մեռեալն լռէ յամենայն արուեստից. Յճխ. Է։ *Լռեսցէ մեծ ընդ մեծ թագաւորութեն յաղգէն արշալու-նեաց. Փարպ։ *Լռեաց գաղարեաց մոլո-րութիւն այն. Եղս. պտմ. Է. 16։ *Լռեա՛ մաջ 'ի նմանէ խորհրդոց. Լմբ. ող։ *Երե-ւմամ կացեալ 'ի կարգին (քահանայութեան), ապա լռեսցէ։ Քահանայ վախճանեալ 'ի պատարագէ լռեսցէ. Կանոն։

ԼՌԵԼ. ն. հյց. խնդ. Նոյն ընդ վվ. *Ե-թէ ողջոյք լռեն զօրհնաբանութիւն, քարինքդ աղաղակեսցեն։ Ի լռել մարդոյն զպատուի-րանապահութիւն, լռէր և ած զքարեգոր-ծութիւն։ Յաղագս նախահօրն պատուիրա-նազանցութեան լռէր ած զյանցանացն (թո-ղութիւն. Մծբր։

ԼՌԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κατα-σιωπάω, πάυω. καταστελλω. Silere facio, compono, sedo. Տալ լռել. չթողուլ խօ-սել. և հանդարտեցուցանել. գաղարեցու-ցանել. կարճել. Ըէստին էրմէք, սէքէրմէք, փինփիրմէք. *Լռեցոյց քաղէք զժողովուրդն 'ի մովսէսէ։ Լռեցուցանէին զժողովուրդն և ասէին, լռե՛ա լերուք։ Ոչ կշտամբանօք բանից ձերոց լռեցուցանեն զիս։ Լռեցոյց զպրապատեան զամբոխն. ևն։ Լռեցո՛ զեղզա-քո 'ի չարութէ։ Հաղիւ լռեցուցին զժողո-վուրդն 'ի չղրհելոյ նոցա։ Լռեցոյց ած 'ի նմանէ զխմաստութի. ևն։ *Լռեցոյց զմո-լեգնաբար գոչումն. Եղիշ. Գ։ *Բամբա-սեն. գու լռեցո՛. Սարգ. յկ. Բ։ *Զալիս լռեցուցանել. Երզն. մթ։ *Զլուսաւորացն լռեցուցանել զկարծեցեալ ճաճանչ. Անյ. Եւթէր։ *ԶՃշմարտութեան լռեցուցանել կը-րօնս. Խոր. հռետ։ *Զհրեշտակն մկրտութին լռեցոյց, և մերոյս ակիզբն արար. Ճ. մթ։

ԼՌԵՑՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Որ լռե-ցուցանէ. *Լռեցելոյն, և լռեցուցչացն ար-ժանաւորացն տեսողք. Ածաբ. յայտն։

ԼՌԻԿ. ա. մ. Լուռ. լռեալ. անխօս. և Լռելեայն. սուսիկ փուսիկ. *Եւ թագա-ւորն լռիկ կայր։ Նստցի միայն լռիկ 'ի տան իւրում. Թ. Դ. Ժթ. 5։ Ողբ. Գ. 28։ *Իբ-րև զլռիկ կէին և գնացին։ Ի վայր իջեալ լռիկ իմն ծածկեցաւ յամբոխին։ Եւ լռիկ իմն անդ մշտնջենաւոր աղօթից պարա-պեալ. Յհ. կբ։

ԼՌԻԿ ՄՆՋԻԿ. Տ. ՄՆՋԻԿ։

ԼՌԻՆ. ա. մ. Լուռ. անձայն. աններուդջ. հանդարտ. ցած. լռիկ. տես և ԼՌՈԻՆ. *կայ գաւ լռին և անբարբառ. Կրպգ. օփ։ *Հանդարտն և ծանրաշարժն և լռինն՝ հե-զութե անուամբ կոչի. Ճ. մթ։ *Նստի հանդարտ և լռին։ Զլռին և զաւանդ ա-ւելորդաց բանս. Սարգ. Թ. Պ. Բ. ե. յկ. Է։ *(Ծերն կամ պառաւն) օգնեալ և 'ի նոյն ինքն 'ի հասակէն առ հեղագոյնն և լռինն (վարս). Բրս. հց։

ԼՌԿԱՑ. Տ. ԼՌԱԿԱՑ, ԼՌԻՌ. *Այլ ըղձակաց լինելն ուսոյր. Տաղ։

ԼՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Σιωπή. Silentium. Լուռ կալն. լուռ լինելն. սուքիւթ, սիւ-սիւթ, սուս փուսմալը. տես Ամոլս. Է. 3։ Երգ. Ժ. 1։ Ձ. 6։ *Զամ գնիցէ բանի և լռութե. Խոր. Գ. 68։ *Յոմանց բանիւ, և 'ի կիսոց լռութբ. Պիտ։ *Լռութի երկ-նաւորին բերանոյ զնա պապանձեցուցէ. Նար. կէ։ *Որ սիրէ զլռութի, մերձ է առ ած։ Որ սիրէ զեկեալն, և խօսի, լռաւո-րի 'ի նմանէ. լռութի յաղթահարեաց ըղ-ձիզատա. Կլմմս։

ԼՌՈՒԹԻՒՆ. Ἡσυχία. Quies. Հանդար-տութի. Տես Ատոկ. Ժթ. 12։ Յոբ. Ժթ. 29։ Գծ. ԻԲ. 2։ Թ. տիմ. Բ. 12։ *Որպէս

լեցին 'ի հանդչել իւրեանց լռութբ և խա-ղաղութբ Ճշմարիտ հանգստեանն. Եղս. պտմ. Ը. 7։ *Արդ զլռութի՝ զմտացն խըռ-վութեամ. Ոսկ. յհ. Թ. 1։ *Օգտեցայց այսր 'ի լռութի (միանձնութե). Վրք հց. ԻԶ։ *Զոր օրինակ հաւ խօսի 'ի լռութե գիշերի, նոյն-պէս և յոմհաննէս 'ի լռութե յանապատի։ Սկիզբն էր օրինացն լռութե. Ճ. մթ։

ԼՌՈՒՄՆ, լռման. Նոյն ընդ վ. *Յա-ւիտենականս և անմարմինս գաղարումն, և ներգործութեանցն լռումն, զբատ բնութե գործելն առնէ. Մագ. 'ի տիտ։ *Ասա ար-տասուքն միխթարութիւնի և լռումն. Տօնակ։

ԼՌՈՒՆ, կամ ԼՌԻՆ (զոր տեսցես), լռնոյ, ոց. ա. Անխօս. անբարբառ. անշըշ-շունչ. *Տուեալ լինի փառաւորութիւն արար-չին 'ի վերայ լռնոց և անխօսից՝ խօսնովքս. Վեցօր. Գ։

ԼՍԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἀκουστικός. Ad auditum pertinens. ἀκρόαμα, acroama, quod auditur. որ և ԼՍՈՂԱԿԱՆ. Որ ինչ անկ է լսելեաց, կամ լսողութե, և լսելոյ. *Թանձրացեալ շոգոլուշն լսելիքն զօրէն դրոց իմն լսականս մասանցն 'ի վերայ եղե-լոյ։ Եթէ յայնսսիկ՝ որ ըստ լսելեացն են մասունք՝ հասեսցի, 'ի լսականն խառնեսցի. Նիւս. կազմ։ *Ոչ լսելեաց զոլորումն ոգւոյ լուծեալն լսականաց անգամնոց առ հեշտու-թե արարելոց. Բրս. Բղթ։ *Ականջացս լսա-կան զօրութի. Լմբ. Ժղ։ *Որպէս ըստ մա-սին լսականն ընդունիչ ազդման. Երզն. քեր։

ԼՍԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλακρόαμων. Qui acromatis delectatur. Որ սիրէ լսել բանս կարևորս. բանասէր. ուսումնասէր. *Ասասցէ ոք 'ի հարցասիրաց և 'ի լսասիրաց. Յհ. իմ. օփ։ *Նախ զայս գիտասցես քաջդ բանասիրաց, և լսասէր. Արշ։

ԼՍԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Լսասէրն գոլ. բանասիրութի. ուսումնասիրութի. *Ըն-ծայեցի լսասիրութեդ քո. Արշ։ *Ի լսասի-րութէ ձերմէ յաղթահարեալ. Ճ. Գ։

ԼՍԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Ἀκοή. Auditus. Գործարան լսելոյ. լսելիք. ունկն. ականջք. գխանճ, անկաճ. գուլագ. *Եւ ո՞ բարեբա-տադոյն լսարանօք. Փիլ. ինմաստն։ *Եւ ընդ լերոյ տեղեկ բանին՝ յունակութե լըսարա-նին. Յս օրբի։ *Զլսարանս բանին կենդա-նի՝ խրատու սկզբնաչար մեշաւլին բացի. Սկեւ. աղ։

ԼՍԱՐԱՆ. Ἀκροατήριον. Auditorium. Հանդիսարան լսելոյ դատա. ատեան. գաւ-լիճ. *Ի կեսարիա յանդիման չարախօսացն խօսեսցի վկայելով առ մեծագոյն ատեա-րանի, և պայծառ լսարանի։ Մտին յա-տեանն. տես, որպիսի հանդիսաւոր լսա-րան եղև վասն պօղոսի. Ոսկ. Գծ։

ԼՍԱՐԱՆ. Որպէս Դպրոց երևելի, տեղի լսելոյ բանից վարժապետի. աշակերտանոց. վարդապետանոց երևելի. զոր առ մեզ կո-չեցին ոմանք Համալսարան, որպէս լտ. U-niversitas. և կամ Academia, և Lyceum. տես և ՃԵՄԱՐԱՆ. *Մի ոք անկատար 'ի քաղաքն ենթակայէ մտցէ 'ի լսարանն։ Ոչ եթէ յառաւօտութին արգելու միայն, այլ և ոչ 'ի լսարանն մուծանել կամի. Մագ. ԻԵ. Է։ *Ուր լսարան պըղատոնի, և չափ տաիւք հոմերոսին. Ճ. հիդ։ *Փիղ եա զորդի իւր ցպղատոնի՝ ուսանել իմաստասիրութի. և նա զառաջինն հրահանգէր զնա գճիլ 'ի լսա-րանին. Մխ. առակ։

ԼՍԱՐՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκρόαμα. Au-ditio. Լսելն. լսելութի. լուր. և կարողու-թե լսելոյ, կամ լսելիք. լսարան. *Յա-ղումն ոչ է յեկեղեցւոջ՝ այսպիսեաց լսա-րորութեյ. Բրս. Եկեղեց։ *Տեառնելիքն

հեշտանեան՝ և լսելիքն, կապեալ ընդ գե-ղեցիկ տեսութիս և լսաւորութիս. Սարգ. յկ. Գ։ *Զիարդ լուեցէ յորդորական բա-նիցն առանց լսաւորութե. Փիլ. այլաբ։ *Զհինգսն զգայութիս, զտեսաւորութի, զլսաւորութի, ևն. Փիլ. ինմաստն։

ԼՍԵԼԱՓԱԿ. ա. Փակեալ լսելեօք. կա-փակօղ զլսարանս. *Ունկնախից և լսելա-փակ անլուր ականջացս. Նար. Ճ։

ԼՍԵԼԻ, լւոյ. լեաց. ա. Ἀκουστός. Au-dibilis. Որ ինչ կարէ լսել. կամ հասանէ 'ի լսարանն. ըմբռնելի ականջօք. Իշիտիլիր. *Օրհնեցէք զնա 'ի բարբառ լսելի. Սղ. ԿԵ. 5։ *Ոչ տեսանելի, և ոչ լսելի, և ոչ իմանա-լի սասաց զպատարագատուութի այնմ բարեացն. Ի Գիրս խոստ։

ԼՍԵԼԻ ԱՌՆԵԼ. Ἀκουστόν ποιέω, ἀκου-τίζω. Audire facio. Տալ լսել. լսեցուցա-նել. լուացուցանել. ազդել. հնչեցուցանել. հռչակ հարկանել. Իշիթտիրմէք, լաղ էթմէք. *Եւ ոչ լսելի առնէր մեզ զայն. Դփ. ԺԳ. 23։ *Լսելի արարից զփրկութի քո. Եղ. ԺԲ. 7։ *Զհամբաւն ամենայն ուրեք լսելի առնէին. Իփն։

ԼՍԵԼԻ ԼԻՆԵԼ. Ἀκουστός γίνομαι, εἰμι. Audibilis fio, sum. Լսիլ. հռչակիլ. և ըն-դունելի լինել. Իշիթիլմէք, լաղ օլունմագ. *Իբ-րև զձայն փողոյ լսելի եղիցի. Եզ. ԺԷ. 5։ *Պանծալի գեղեցկութի հայրապետիս լսե-լի եղեալ գրուատեցաւ. Պիտ։ *Բանք նո-րա (աղքատին) ոչ լինին լսելի։ Համարին՝ եթէ 'ի բազում խօսից իւրեանց լսելի լինի-ցին։ Լսելի լինէր առ լսաւութեն. Ժղ. Բ. 16։ Մտթ. Զ. 7։ Եբր. Ե. 8։ *Զի լսելի լիցի ձայն պաղատանաց նոցա. Եղիշ. Է։

ԼՍԵԼԻ, լեք. ա. գ. Ἀκούων. Audiens. ἀκουστής, auditor. Լսօղ անձն. ունկնդիր. Իշիտէն, Իշիտիճի. *Լինիջիք առնելիք բա-նին, և մի՛ լսելիք միայն համարեսջիք զան-ձինս. զի թէ ոք լսելի միայն իցէ բանին, և ոչ առնելի, ևն. Յկ. Ա. 22։ *Զայնոր հըն-չեաւ յիս երկնային, և լսելի արա բանին. Յս օրբի։

ԼՍԵԼԻՔ, լեաց. Ἀκοή. Auditus. Լսօղ ունկն. լսարանք. ականջք. գործարան լը-սելոյ (արտաքին և ներքին). գխանճ, անկաճ. գուլագ, սամիէ. *Եթէ ամենայն լսելիք էր, ո՞ւր էին հոտոտելիք. Ա. կոր. ԺԲ. 17։ *Զե-րոյս առաջի պատմել լսելեաց. Պիտ։ *Գո-չէ յամենեցունց լսելիս. Ի Գիրս խոստ։ *Լսե-լիք ձեր ոչ ձայնի կարօտանան առ 'ի զգալ. Յհ. կբ. *Լսելիք մեր առողջացան զանմա-տաւորութի երկնաւոր։ Սրբեցեր զլսելիս մեր՝ կարելով. Եղիշ. Է։ *Ո՞յր ուրուք լսե-լիք ամենեւիմք 'ի միտ առնուլ կարեն. Աբ. ԺԲ։

Մերթ՝ որպէս Լսելութի. ունկնդրութի. *Անմեղ մարդկան, որ ոգէս են 'ի լսելեաց գրոց. Եփր. աւետար։ *Ի լսելիս և 'ի տեսա-նելիս մեծու յօժարութբ գիմեալ։ Զաշ-խարհս ամենայն 'ի լսելիս և 'ի տեսանելիս ածեալ։ Ի լսելիս մատիցէք գեղեցիկ բա-նից։ Յետ լսելեացն 'ի տուն երթայցեմք. Ոսկ. յհ. Թ. 1։

ԼՍԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκοή. Auditus, auditio. Լսելն. լսողութի. ունկնդրութի. և Լսելիք. և Լուր. *Մեծ միջոցաւ 'ի բաց 'ի նորայն որոշել լսելութէ։ Ճառեալ և առաջի ձերոյս լսելութե. Պիտ։ *Որք հան-դիպին այսոցիկ լսելութե. Խոսր. պտրգ։ *Զայնես բարբառ յականջս լսելութե ա-մենայն հասակի. Նար. ԺԳ։ *Հրաշալի տե-սութբն այնուիկ և լսելութբ. Սարգ. Ը. դ. Բ։ *Ամենայն չար լսելութբ. Սկեւ. Եւ։ Եւ Անառացողութի. հլութի. *Ի մէջ

խնդրէ ոչ այլ ինչ, բայց միայն դուզնաքեայ հաւանական լսելութիւն. Պիտ.։

Եւ Լսելի լինելն խնդրուածոց. *Խընդրեցին, և ոչ առին, զի բազում պատճառք գոն 'ի միջի լսելութեան և անլսելութեան. Եղիշ. մկն.։ *Լո՛ւր մեզ ամենակալ փրկիչ մեր. դարձեալ այլ պատճառս գնէ լսելութեան։ Յարէ 'ի նոյն զմիւս պատճառ լսելութեան. Ի գիրս խոսր.։

ԼՍԵՄ, լուայ, լո՛ւր. Ն. Ἀκούω. Audio. Զգալ ականջօք. ըմբռնել զձայն կամ զբան. և Լուր առնուլ. իշիթմէք. իշիթմա' կէօչ էթմէք. *Լուայ զձայն քո 'ի դրախտի աստ։ Ականջք խլից լուիցեն։ Որ ունիցի ականջս լսելոյ, լուիցէ։ Որ զբանն իմ լսեն և առնեն։ Լուարո՛ւք զբան տեառն։ Լուարուք (այսինքն լուայք), զի ասացաւ։ Լսելով լուիջիք, և մի՛ իմասջիք։ Զձայն նորա (հողմոյն) լսես։ Լուան 'ի նմանէ։ Ի տեառնէ լսեմ զայսպիսի բանս։ Որք լսիցեն զանուանէ քումմէ, խռովեսցին։ Լուան զնմանէ ազգք։ Զորմէ այսպիսի իրս լսեմ։ Լուաւ զլուր. ևն։ *Զոր աչօք իւրովք եսես' գրեաց, և ոչ 'ի լսելոյ. Եւս. պտմ. Գ. 4։

Եւ Ըմբռնել զիմաստ, կամ լսել ներքին ունկամբ. 'ի միտ առնուլ. իմանալ. հասու լինել. հալիշմաք. անլամաք, գէօրէ անլա էթմէք. *Ազգ' որոյ ոչ լսիցես զձայն նորա. ազգ' որոյ ոչ լսիցես զլեզու նորա։ Խօսեա՛ց ընդ ծառայս քո ասորերէն, զի լսեմք։ Մի՛ լսիցեն իւրաքանչիւր բարբառոյ ընկերի իւրոյ։ Ոչ գիտէին, թէ լսէր յովսէփ. զի թարգման կայր 'ի միջի։ Տացես ծառայի քում սիրտ լսելոյ, և դատելոյ զժողովուրդ քո. ևն։ *Ասէ ցնա համայեցի լեզուաւ. քանզի ոչ լսէր զօրավարն յունարէն. Ճ. Գ.։ *Յայս միտս կարես դու լսել զբանն, զոր ասաց կենարարն մեր. Մծբ. Ժ։ *Յաւելլով 'ի մեզ լեզու ասելոյ, և լսողացդ միտս լսելոյ։ Բարձրացուցէ 'ի շտեմարանս մեր' թէ զդրախտն, և թէ զերկինս իմասցիս, երկոքեան լսին. Նար. Եր։ *Դարձեալ լսի' թէ արդարև սպան. Եփր. ծն.։ *Ցերկուս դէմս լսի ասացեալս. Բրս. հց։ (ամկ. հըհառվըրշ-իլ։)

ԼՍԵԼ. որ. խնդրով. Ունկնդիր լինել յօժարութեամբ. և Անսալ. հնազանդիլ. ընդունել զասացեալն, կամ զխնդիրն. անկաճ' ուղ տինլէ, մուտէ. փինլէմէք. *Բանից առաքելոց, և խառնիճաղանճ ամբոխաց յամենայն ժամ լսէք. իսկ աստուածային բանից միանգամ կամ երկիցս 'ի շաբաթու հազիւ թէ լսէք. Ոսկ. յհ. ա. 17։ *Արիք և լուարուք բարբառոյ իմոյ։ Քաղցրութեամբ լսէր նմա։ Որ ձեզ լսէ, ինձ լսէ։ Ահա որդիքն իսրայէլի ոչ լուան ինձ, և զիա՞րդ լսիցէ ինձ փարաւոն։ Լսել ձայնի տեառն, կամ պատուիրանաց, հրամանաց ևն։ Լո՛ւր որդեակ խրատու հօր քո։ Ամենեքեան հնազանդութեամբ լսէին միում։ Ի կարդալ իմում լուաւ ինձ։ Տէր լո՛ւր աղօթից իմոց. ևն։ *Լսելն' զընդունելն զաղաչանս և տալն ըզխնդրելին ասէ։ Խնդրեմք ինչ, և 'ի չկամելն տալ' չլուաւ ասեմք. և 'ի տալն զխնդիրն, ասեմք, լուաւ. ո՛չ զայն ցուցանեմք, թէ յականջսն ազդեցաւ ձայնն, այլ թէ կամացն ընդունակ եղև. Խոսր.։

Օտար ոճով ասի. *Զչար համն լսել ոչ. այսինքն զգալ. Ոսկ. եբր. ա.։

Անսովոր խոնարհմունք բայիս. *Զգըլթամք, այլ չլուելոյն առնեմք զաղաղատանս նոցա. Ոսկ. ա. թես. Ը. (այսինքն չլսելոյ, կամ իբր ոչ լուեալ. յն. ոչ խոնարհիմք 'ի պաղատանս նոցա)։ *Կամք և մնամք առ-տեէն, զի զայդ լուիցեմք 'ի քէն. Ճ. Ճ. իբր լուիջուք կամ լսիցեմք։ *Լսեայո՛ւք արդ. բայց մի՛ դգանչանայք ինչ. Պղատ. օրէն. Է։ *Ոչ կաշառոց լսեաց։ Աշխարհ ամենայն լսեաց զհաւատոյն համամայեցուցոյ։ Ոչ եղև քեզ պատերազմակից ամ, և ոչ լսեաց. Զքր. կթ։ Ոսկ. հռ։ Մաշկ։ *Լսեա՛ և այլ բոլթ մահու։ Համառօտ լսեա՛ յինէն։ Լսեցին զայս ձայն առաքելքն։ Իբր թէ բնաւ չեն տեսեալ, կամ լսեալ։ Ոչ բաւական համարի զբանիւ լսեցեալ հաւատոյն. Ճ. Ճ. Ի գիրս խոսր. Եղիշ. մկն. Սարգ. ա. պ. ա։

ԼՍՈՂ կամ ԼՍՕՂ, ողի, ղաց. Այն՝ որ լսէ. ունկնդիր, և անսացող. *Ասելով ըզզարմանալիս լսողաց բան։ Զարմանս հրաշից լսողացն. Նար. Կ. ղզ։ *Զայնես չլսողիս, և ոչ արտմտիս. Փութացին լինել լըսողք հնազանդ կամաւորութեամբ բանին նորա. Նար. ծէ։ Պիտ։ *Բարեխրատից լսող եղեալ։ Անթուժաբար լսող լինել աղերսանաց իմոյս բանից. Յհ. կթ։ *Որում լսող եղեալ քաղցր և մեծին թէոդոսի զօրավարի։ Այսմ լսող եղեալ վռամ՝ հրամայէ զամենայն կատարել. Խոր. Գ. 29. 65։

ԼՍՈՂ. ըստ յն. և լտ. ոճոյ. Ἀκουστής. Auditor. Աշակերտ, որ և ՈՒՆԿՆԴԻՐ ասի. շագիրտ, մուրիտ. *Լսօղք նորին (յհ. աւետ.) ճանաչէին պապիաս, և պօղիկարպոս. Եւս. եկ. Է։ *Լսող ոմն մեծագոյն նորա եղեալ իմաստից կին, անուն թէանով։ Ի վերջէ եկեալքն և ոչ լսող անգամ արժանաւորապէս նորայն կարացին լինել քերթութեանց. Պիտ։

ԼՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ἀκουστίζω. Audire facio. Տալ լսել. լսելի առնել. լուացանել. իշիթթիրմէք. *Առ յականէ տեսողացն և առ յունկանէ լսողացն զանսիլ իւր և զբան իւր լսեցուցանէր. Եփր. համաբ։ *Լսեցոյց նոցա զպատգամն. Մծբ. Է։ *Լսեցոյց ինձ մի ըստ միոջէ. Խոսրովիկ։ *Լսեցո՛ ինձ զձայն քո. Նար. Եր. Ի. 14։ *Ինձ լըսեցո՛ զլուր քո ձայնին։ Ննջեցելոյս մեր լսեցո՛ զաստուածային բարբառդ քո. Յճ. օրհ։ Շար։ *Եւ այլ երբեք գոչիւն միայն լսեցուցանէ. Սարկ. քհն։ *Զխուլս լսեցուցանէր, և զհամրս 'ի խօսս ածէր. Հ = Յ. մայ. Իէ։

ԼՍՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ὑπόλευκος. Subalbus. Որոյ գոյնն է փոքր մի սպիտակացեալ և փայլուն, կէս մի սպիտակ իբրև զլուսն ասաց. ճէրմակ. աղարմըշ. *Խիտ իմն հովտաձև տախտակն (տօսախ), և լըսնագոյն. Նիւս. Եր։ *Տեսեալ քահանայքն (զբորն կամ զկեղն), և աւա լսնագոյն իցէ, կամ պաղպաջուն. Իգն։

ԼՍՆԱՁԵՒ. նոյն ընդ վ. *Ամենայն պնակիտ, որ խիտ է և փայլող և լսնաձև, 'ի դէպ կոչի փղոսկրեայ. Վրդն. Եր։

ԼՍՆԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. որ և ԼՍՆԻԼ. Λευκαίνομαι, λευκαντίζω. Albesco, albus evado. Սպիտականալ ըստ իմիք. սպիտակ և փայլուն երևիլ որպէս զլուսն. ճէրմկնալ, ճէրմկիլ. աղարմաք. *Որ երկնչի, լսնանան երեսք. և որ ամաչէ, գեղնի. Վրդն. ծն։ *Դառնան ջուրք 'ի կարկուտ և 'ի ձիւն և 'ի սառն, և որթն դառնայ 'ի գինի, և լսնանայ. Եփր. ծն։ *Եղիցի 'ի տեղի կեղոյն լըսպիտակ փայլուն լսնացեալ։ Լինիցի տեղի այրեցածին փայլուն, կամ լսնացեալ. Ղևտ. ժգ. 19. 24. 38. 39։ *Դոյզն պալար փայլունակ ագեղ լսնացեալ. Նար. Իէ։

ԼՍՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, } ցուցի. Ն. Λευκαίνω. Albescere facio.
ԼՍՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, }
Տալ լսնանալ. փոխել 'ի սպիտակութիւն անշուք և ագեղ. ապականել. աղարթմաք, օշլաթմաք. *Զթողոլ ամնայն ցանկութեանց թարշամեցուցանէ, և զալտուզս առաքինութեանցն լսնացուցանէ. Լմբ. ող։ *Արար զորթ իմ յապականութիւն ... և լսնեցոյց զուռս նորա. Յովէլ. Ա. 7։

ԼՍՆԻՄ, եցայ. Տ. ԼՍՆԱՆԱՄ. *Լսնեցան ուռք նորա. ժողովուրդքն' որ գերեցան. Լմբ. յովէլ։

ԼՍՈՂ կամ ԼՍՕՂ. Տ. ԼՍԵՄ։

ԼՍՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԼՍԱԿԱՆ. *Երաժշտականն 'ի պարզ և 'ի մաքուր էաւէ. այսինքն յիմացականէն և 'ի լսողականէն. Եղիշ. ...։

ԼՍՈՂԱՍԷՐ. Տ. ԼՍԱՍԷՐ. *Լսողասիրացն և տռփասիրացն զգլուխս կամելով ալըստկել այ. Ճ. Գ.։

ԼՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκοή. Auditus, auditio. որ և ԼՍԵԼՈՒԹԻՒՆ. որպէս Լսելն. լուումն. լուր. ունկնդրութիւն. և Լսելիք. իշիթմէքլիք, իշիթմա, գուլագ աթը. *Մաքրեա՛ զլսելիսդ 'ի պղծալուր լսողութէ. Մանդ. Ժ։ *Ոչ գոյին գեռևս հայերէն լսողութեան տր կատակարանք. Փարպ։ *Սէր լսողութեան աստուածային կտակարանացն. Խոսր։ *Արարիչն տեսողութեան և լսողութեան շնորհեաց մեզ. Սահմ. ա։ *Զլսողութիւս բծաւորեցի, զհոտոտելիս իգացուցի. Մխ. այ։

ԼՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. Ὑπακοή. Obedientia, իբր obauditio. Անսացողութիւն. հնազանդութիւն. որ և ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ասի. իտաաթ. *Զկնի ամենայն առաքինի վարուց քոց կալջիր և զլսողութիւն։ Խոնարհութեամբ, լսողութեամբ, զգաստութեամբ. Ճ. Ճ. *Նախանձելի վարուցն, զոր ստացան 'ի ձեռն լսողութեան իւրեանց. Ոսկ. յհ. ա. 20։ *Պղողաբերի 'ի լսողութեանէն, յերկիւղէ, և 'ի պատուիրանապահութենէ. Լմբ. ծղ։

ԼՍՈՒ ԼԻՆԵԼ. Լսող և հասու լինել. *Ամեն խեցեղէն են ականջքդ, և ոչ բաւանդակին անճառելեացն լսու (կամ հասու) լինել. Նար. Եր։

ԼՍՈՒՄՆ, լսման, լսմունք, մանց. գ. Ἀκοή. Auditus, auditio. Լսելն. լսելութի. լսողութիւն. ունկնդրութիւն. հնազանդութիւն. իշիթմա, իտաաթ. *Լսումն առ տեսումն երկրորդիւք պատուեալ է. Փիլ. լին. Գ. 32։ *Բանից այսպիսեաց արժանի եղաք լսմանց. Ոսկ. յհ. ա. 11։ *Ոչ աչաց և ոչ լսելեաց միջնաւոր լսմունս կամ տեսիլս 'ի սիրան առաքելոց. Բրս. Բղբ։ *Ազգարարութեան ժամուցն մեզ հնչման լսումն' այս հրեշտակական փողոյն գոչման լսումն իմանի. Ճ. Թ։ *Զգուռն բարկողին բանին դրօյ. և առ լսումն' յառնէ։ Հակելով պատրաստ առ 'ի լսումն նորա արագացուք զանձինս. Նիւս. Եր։

ԼՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Լրացուցիչ, կամ լրացեալ. լիակատար. *Դասուց դասուց առաւելութեան լրական չինութեան եկեղեցական կառուցման. Նար. Ծէ։

ԼՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Լրումն. լիումն. անպակաս լրումն. *Եռալրուեանն զուգակցութեանց, անլուծելուածն լրականութեանց։ Անթերի լրականութեամբ. Նար. Հէ. և յայլ։

ԼՐԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμπλήρωσις, ρωμα. Complementum. Լրումն միաբանական, բովանդակութիւն. *Ամենապատիւ լըրակցութ եկեղեցւոյ' միաբան առնէ. Կանոն։

ԼՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πληρόομαι, συμπληρόομαι. Compleor, expleor. Գալ 'ի լըրումն. առնուլ զլրումն։ Որպէս Լրանալ լուսնի. փօլմաք, թէմամ օլմաք. *Որ է հասանելն քո ըստ լուսնին լրացեալ անպարտ կատարեալ. Բրս. մրկ։

Եւ Յագենալ. յափրանալ. փօյմաք. *Հոգի ոչ երբեք լրանայ յանօրէն փառասիրութենէ. Եղիշ. մկն։

ԼՐԱԳԱՏԱՐ. Տ. ԼՐԱԳԱՏԱՐ. [illegible]

ԼՐԱԳԻՆ. մ. Ἐκπλέως. Plene. [illegible]

ԼՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Πληρόω, συμπληρόω. Compleo, expleo. [illegible]

ԼՐԲԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. [illegible] Ἀκόλαστος. Impudicus. [illegible]

ԼՐԲԱԲԱՐ. մ. [illegible]

ԼՐԲԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. [illegible]

ԼՐԲԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Ἀναίσχυντος. Impudens. [illegible]

ԼՐԲԱՆՔ. նաց. Տ. ԼՐԲՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԼՐԲԵՆԱԼ. Տ. ԼՐԲԻԼ. [illegible]

ԼՐԲԵՆԻ, նոյ. ա. Ἀναιδής. Impudens. [illegible]

ԼՐԲԻՄ, եցայ. Յ. Ἀναισχυντέω. Impudens sum, impudenter ago. [illegible]

[illegible]

ԼՐԲՆ. ա. [illegible]

ԼՐԲՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἀναισχυντία. Impudentia. ἰταμία, temeritas. [illegible]

ԼՐԹԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. [illegible]

ԼՐԹԱԼԻՑ. Նոյն ընդ վ. [illegible]

ԼՐԹԱՆԱՄ, ացայ. Ն. [illegible]

ԼՐԹՆԱՑԵՍԻԼ. ա. [illegible]

ԼՐԹՈՒԹԻՒՆ. Գ. [illegible]

ԼՐԻՒ. Տ. ԼԻՐ.

ԼՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Πλήρωμα, πλήρωσις. Plenitudo. [illegible]

ԼՐՈՒԹԻՒՆ. Πλησμονή, χορτασία. Satietas, saturitas, expletio, pabulum. [illegible]

ԼՐՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԼՐՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԼՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. [illegible]

ԼՐՈՒՄՆ, լըման. Գ. Πλήρωμα. [illegible]

ԼՐՈՒՄՆ. Որպէս Յագուրդ. Πλησμονή. [illegible]

ԼՐՈՒՄՆ. [illegible]

ԼՐՈՒՄՆ. [illegible]

Ի ԼՐՈՒՄՆ ԱծԵԼ. [illegible] Ի ԼՐՈՒՄՆ ԳԱԼ [illegible]

պէտ. Ճ. Ն. ԻԷ: Լմբ. սաղմ. Ն. ող: *Աճեալ զայս հասաներ՚ի հասակ լրմանն. Ճ. Գ:

ԼՐՈՒՄՆ. Բովանդակութիւն. միաբան բազմութիւն. հաւաքումն. ճէմ, խումպը. *Լրումն եկեղեցւոյ, կամ ազգի. Պտրգ: Լմբ: Սարգ: Գր. փղ. Եւ:

ԼՐՈՒՄՆ ԼՈՒՍՆԻ. Լցեալն լուսով յետ ԺԴ աւուր նոր լուսնի. *Ըստ լրման լուսնոյ զատկին: Լուսինն՚ի լրման: Լրումն լուսնի: Ժամանակ լուսնի՝ ՚ի լրմանն կամ ՚ի միջոցի. Արշ: Արծր: Զքր. ԻԲ: Շիր: Տօմար:

ԼՐՈՒՄՆ. Գ. Որպէս Լուր. լսելումն. *Որպէս զի և բանտապետին ընդ հրաշափառ տեսլեանն և լրմանն խռովումն լինել. Նիւս. Բնութ: *Ասէ՞ք ինչ լրումն հաստատութեան, եթէ անյայտ ունիս զունկն քո. Վրք հց. Ժ:

ԼՐՈՒՏԵՍ. Տ. ԼՐՏԵՍ. *Ոչ այդպէս, այլ լրտեսք էք դուք... վասն այսորիկ աստ ցնորիք, լրտեսք էք: Առաքեցեր զորս լրտեսս անդր: Առաքեաց լրտեսս յերիքով. Եփր. ծն. և Թուոց. և Գծ. ողբ:

ԼՐՋԱԿԱԳՈՒՏԱԿ. ա. Լուրջ և կապուտակ. երկնագոյն. *Դեղերավանքն, ուր կայ լրջակապուտակ նշանն. Վրդն. Ծն: (Թերևս խառն կազմեալ՚ի կապուտակ Թափանցիկ քարէ, և յայն գուցէ ագուցեալ մասն ՚ի խաչափայտէ):

ԼՐՋԱՄԻՏ. ա. ձ. որ գրի և ԼՐՋՄԻՏ. Լուրջ և զգաստ կամ արթուն մտօք. *Լրջամիտ և զգաստ՝ զգայարանօք: Արթուն կալ լրջամիտ յօժարութբ. Ոսկ. յհ. Ա. 21: Բ. 1:

ԼՐՋԱՄՏԱՆՔ, նաց. Տ. ԼՐՋՄՏՈՒԹԻՒՆ, և ՍԶԱԼՐՋՈՒԹԻՒՆ. *Տեսցես զլրջամտանս որդւորդ ՚ի փայլելոս բաշխելոյ պարգևացն. Սեբեր. Ժ:

ԼՐՋԱՆԱՄ, ացայ. չ. Լուրջ լինել, արթուն և զուարթուն և զգաստ. սթափիլ. արթնանալ. *Ոչ լրջանամք յարբեցութէ կենցաղոյս. Ոսկ. յհ. Բ. 1: *Յայտնեցաւ տէր անանխայ, և շաւաղի, զի առանց երկմտութե լրջասցի ընդ առաջ բժշկին իւրոյ. Ոսկ. Գծ: *Զարթուցեալք և զուարթացեալք՝ յերկրաւորն առ հասարակ եմք լրջացեալ. Եղիշ. Է:

ԼՐՋԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἱλαρόω, ἱλαραίνω, καταυγάζω. Exhilaro, illumino. Տալ լրջանալ. զուարթացուցանել. պայծառացուցանել. *Դատէ՞ք իցեն քո... մի՛ լրջացուցաներ առ նոսա զդէմս քո. Սիր. Է. 26: *Եւ ոչ խարուկածին բորբոքեալ բոցք հանդարտէին լրջացուցանել զախտոր գիշերոյն. Իմ. ԺԷ. 5:

Ի ԼՐՋԻ. Ի ԼՐՋԵԱՑ. Տ. ԼՈՒՐՋ:

ԼՐՋՄԻՏ. Տ. ԼՐՋԱՄԻՏ. *Վասն էր այնպէս լրջմիտ ընկալաւ զնա (զանառակ որդին). Ոսկ. Եփ:

ԼՐՋՄՏՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἱλαρότης. Hilaritas. μεγαλοψυχία, magnanimitas, munificentia. Զուարթութիւն սրտի և երեսաց և բանից. մտադիւր յօժարութիւն. առատաձեռնութիւն. մեծամտութիւն. խնդամիտ բերումն. չէնլիք, շաղլըգ, օխ-րաւր, ճէօմէրդլիք, ճէօհէր. *Որ ողորմին, լրջմտութբ. Հռ. ԺԲ. 8: *Աղաղակեսցեն նոցա ձայնիւ լինէր ՚ի հեշտութէ և ՚ի բազում լրջմտութէ. Ոսկ. Գծ: *Այս այն այր է, որ կերակրէր զմեզ ՚ի սովին մեծում լրջմտութբ. Եփր. ղկ: *Ո՞րչափ ինչ յեղն ծախեաց, և որպիսի լրջմտութեան յանձին կալաւ. Ոսկ. մտթ: *Լրջմտութբ ընկալեալ՝ կատարէ ։։. յն. մտադիւր. ἀσμένως, libenter. Դիոն. էկեղ: *Մեծաւ լրջմտութբ հրամայէ առաջի առնել. Խոր. Ա. 8: *Լրջմտութբ խօսէր երկարս ընդ վաստակոյ. Փարպ: Գնացին լրջմտութբ և տիրասէր խորհրդով. Եղիշ. Ա: *Զամենայն պատահմունս ՚ի վերայ եկեալ փորձութեց ուրախութբ և լրջմտութբ ընկալցուք. Մագ. Ա: *Եւ ես լրջմտութբ տացի ծերոյն. և զքոյն գարձուցին առաջակքն. Վրք հց. Ա:

ԼՐՏԵՍ, ի, աց. գ. ա. որ և ԼՐՈՒՏԵՍ ասի. Κατάσκοπος. Explorator, speculator. Որ երթայ լուր առնուլ և բերել՝ ականատես լինելով. դիտող և քննիչ ելից և մտից օտար երկրի. դէտ. պատուհրակ. ճասուս, կէօզճի, խապէրճիր, փիփէզան. Տես Ծն. ԽԲ. 9=34: Թուոց. ԺԴ. 6: Յեսու. Բ. 25: Ա. Թգ. ԻԶ. 4: Եփր. ծա. 31: *Եւ ոչ կարծէք լրտեսի անկանէին ՚ի միտս նոցա. Եղիշ. Ը: *Ծանուցեալ զլրտեսն՝ ոչ սատակեցին վաղվաղակի. Եղիշ:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական լրտեսի կամ լրտեսութե. *Իբրև զլրտեսական լրտեսի ոչ գանգատեցաք ազգել. Մագ. ԾԳ:

ԼՐՏԵՍԵՄ, եցի. ն. Κατασκέπτομαι, κατασκοπεύω. Exploro, speculor. Դիտել և քննել զվիճակ օտարաց՝ ՚ի բերել լուր որպէս ականատես. շաղքպլամագ, ճասուսլամագ, կէօզէն կէչիրմէք. *Լրտեսել զերկիրն քանանացւոց. Յես. ԺԴ. 18: ԺԵ. 7. Եւ: *Իբրև զդէտ մտեալ՝ զայլոյ զԹագաւորութիւն գաղտ լրտեսիցէ. Եղիշ:

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գ. Κατασκοπή. Exploratio, speculatio. Գործ լրտեսի. դիտողութիւն լրոյ՝ տեսութբ. լրտեսն գոլ. լրտեսելն. շաղքպլամագ. *Դարձաք մեք ՚ի լրտեսուԷ երկրին. Եփր. յես: *Մովսէս զերկոտասան ազգն միաբանեաց ՚ի մասն լրտեսութեն. Եղիշ. յես:

ԼՑԱԾ. Իբր Լցեալ. *Ցանկալի յանուրս բարեաց լցած. Շ. Եդէս:

ԼՑԻՉ. Տ. ԼՑՈՒՑԻՉ. *Որոց կարօտութե լցիչք են. Վեցօր. Գ:

ԼՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀποπληρωτικός. Qui implet, explet. որ և ԼՑՈՒՑՈՂԱԿԱՆ. Լցուցիչ. լրացուցիչ. *Ամենեցունց պատճառ և լցողականն՝ յոյր էութեին. Դիոն. Ածայ: *Որպէս կերակուրք, որք կարօտանացն են լցողականք. Նիւս. Բն:

ԼՑՈՒՑԱՆԵՄ, լցուցի, լցի. ն. Πληρόω, ἐμπλήθω. Impleo. Χορτάζω. Saturo, եւ. Լնուլ, լի առնել. Ճոխացուցանել. մէյընէլ. փօլքարմագ, ... *Զգանձս նոցա լցուցից բարութբ. Առակ. Ը. 21: *Բաժանեցից զաւարն, և լցուցից ՚ի նոցանէ զանձն իմ. Ել. ԺԵ. 9: *Լցուցանէ զամենեսեան պարգևօք. Սարգ. Ա. պ. ԺԱ: *Լցի և զմեզ հոգւովդ քով սրբով. Ժմ: *Զբանս հաւատականս ՚ի սակս իմ առնելով լցին զականջս ձեր (շարախօսութբ). Պղատ. օրէն:

Եւ Յագեցուցանել. ... *Բանաս զձեռն քո, և լցուցանես զամենեսեան: Պարարտութբ ցորենոյ լցոյց զքեզ: Զաղքատս սորա լցուցից հացիւ: Զամենայն անձն քաղցեալ լցուցի: Զքաղցեալս լցոյց բարութբ. Եւ: *Լցուցեր զքաղցեալն հացիւ. Մանդ. Ժա: *Եղիշայ լցոյց ՚ի փոքր մի հացէ զհարիւր այր միայն, և փրկիչն մեր լցոյց ՚ի սակաւ հացէ զհինգ հազար այր. Մծբ. Ը: *Կերակրովք և ըմպելեօք զկարօտն լցուցեր. Խոր: *Լցուցին զպաշտօնեայն ծարաւոյ իւրեանց. Լմբ. ող:

Եւ Կատարել լնուլ. ... *Լցուցէ տէր զամենայն խնդրուածս քո. Սղ. ԺԹ. 7: *Զփափագան հարկեալ լցուցանել: Լցուցանել զփափագս քո. Ագաթ: Խոր. Գ. 53: *Որ լցուցեր (կամ լցեր) զամենայն հայրական տնօրէնութիւնս. Գորգ:

ԼՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԼՑՈՂԱԿԱՆ. *Ոչ ամենայն հեշտութիւն կարօտութեան է լցուցանողական. Նիւս. Բն:

ԼՑՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Որ լցուցանէ (ըստ ամենայն առման). *Հարկաւոր պէտք լցուցիչ բնութես: Լցուցիչ կարեաց այսոցիկ: Լցուցիչ պիտոյից մերոց. Իգն: Սարգ: Ի Գիրս խոսր: *Լցուցիչ ամենայն բարութեց. Շար: *Նոյն է ամենայնի լցուցիչ. Ի Գիրս խոսր:

ԼՑՈՒՄՆ, լցման. Գ. Լցուցանելն. և լցեալ լինելն. լրումն. կատարումն. *Խոյս ՚ի չարէն եսոս առ ՚ի լցումն տէրունեան հրամանին. Յհ. ԿԲ: *Օգտակարից լցումն. Գիտ: *Առ ՚ի լցումն լինել ամենայն հարկաւոր պիտոյից մերոց. Ժմ:

ԼՑՈՒՑՈՂԱԿԱՆ. ա. Συμπληρωτικός, ἀναπληρωτικός. Completivus, explens. որ և ԼՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ, ԼՑՈՂԱԿԱՆ. Իբր Լցուցիչ. *Որպէս կարօտութե լցուցողականքն: Ոչ զի լցուցողական անձնաւորութե բանին մարմինն լինիցի: Ո՛չ մարմինն լցուցողական եղև էածայնոյն անձնաւորութե. Ալ. Բ:

ԼՔԱՆԱԼ. չ. Իբր Լքանիլ. *Մի լքանայցես դու ՚ի պնդութե այսր քումէ. Մծբ. Է:

ԼՔԱՆԵՄ. լքի. լքք. ն. (լծ. լա. լքի-...). Λείπω, παραλύω, παρίημι. Linquo, derelinquo, dejicio, rejicio, negligo. Ի բաց կամ ՚ի վայր Թողուլ. ընկենուլ յերեսաց. ՚ի բաց արձակել լուծանել. քակել մերժել յիւրմէ. տարագրել. անտես կամ ապախտ առնել. ... *Կորիւնք առիւծու լքին զմիմեանս: Լքի զտուն իմ, Թողի զժառանգութիւն իմ: Լքանել զձեռս յանապատ: Զայն գանձ սրտին մեղկացի, և լքցէ զձեռս իւր. Եւ: *Լքին ծնօղք զծնունդս իւրեանց. Յհ. ԿԲ: *Զերախտիսն տոյ լքի: Պահպանակն վերատահուէ զանձն ուրուք լքցէ: Զձեռնարկութիւն իմ ընդդիմութե կամաց քոց լքցես (այսինքն լքուցես, կամ ՚ի բաց բարձցես). Նար. կէ. և Գ. Ն. ԻԱ: *Լքք եթող զմեզ ՚ի խնամելոյ. Լմբ. ոփ. (այսինքն ելքք): *Թողէք առէ, լքք (այսինքն Թող) անարգէ զիս. Եփր. ԲԳ:

ԼՔԱՆԻՄ, լքայ. կր. Ն. ձ. Παραλύομαι. Dissolvor. ὀλιγωρέομαι. parvipendor, negligor. ἡττάομαι, vincor. (լծ. և langueo, liquesco.) որ և ԼՔՆՈՒԼ. Թողեալ լինել. Թողանալ. Թուլանալ. պարտիլ պարտասիլ. կԹոտիլ, լուծանիլ. իբր հալիլ մաշիլ. սրտաբեկիլ. վհատիլ. կասիլ. անյոյս լինել. ... *Լքան խնդրել զգուրան: Եւ տես զնոսա լուծեալս և լքեալս: Պարտ բազմեցան, և լքաւ գաւիթ: Լքան ձեռք մեր: Ամենայն ձեռք լքցին: Սիրտք նոցա լքցին ՚ի նոսա: Մի լքանիր ՚ի խրատու տեառն. Եւ: *Լքանիլ ՚ի յուսոյ, կամ ՚ի զուարթութէ, կամ յաղօթութէ, կամ ՚ի սովոյ. Նար: *Մի լքանիլ ՚ի կրօնիցն սակս եկեղեց նեղութեցն: Լքան սիրտք իշխանացն: Զօրացն լքելոց. Յհ. ԿԲ: *Թէ գուցէ լքեալ լինիցին ականջք լսողացն կարծեօք՝ թէ ոչ կարէր նա գիմակալ լինել մարտին. Եփր. համաք: *Ճախանալ երկեւղեօքս և լքանելեօքս ։։. այսինքն անզօր և արհամարհ, կամ ատա Թողլի իրօք. Արծր. Ա. 14:

ԼՔԱՆՈՏ, ի, աց. ա. Լքանելի. անզօր. *Միայն ՚ի մտաց և ՚ի զգանոտ կենաց յառաջնալք գեղերէին. Կիւրղ. Ղ:

ԼՔԵՄ, եցի. Ն. Իբր Լքանել, և Լքուցանել. * Ոչ եթէ ես լքեցի զնոսա, այլ նոքա հրաժարեցան յինէն. Կոչ. ծդ: * Լքին և լուծանին զձեռս, և զամենայն անդամս նորա. Վրք հց. Բ:

ԼՔԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ն. Իբր Լքուցանել. կամ յետս քաշել. անյոյս առնել. * Զայրն գաւազան նաւաստակս կարող է գինի լուծանել և լքեցուցանել. Եփր. ծն: * Զի ամենայն հնարիւք լքեցուսցեն զնա գոնեայ 'ի գալստենէ անտի առաւել մերոյ: Զայսոսիկ' որ 'ի առաւոտէ անտի մերմէ լքեցուցանել զնոսա ոչ կարէին. Եփր. Բ. Բես:

ԼՔՆՈՒՄ. Ն. Իբր Լքանիլ. լուծանիլ. հալիլ. Մխ. լծ. (լա. լիքուէֆօ.) * Սառեալ մեղօք' ոչ լքնուն ջերմութեամբ առաքինութեան. Նար. եզ:

ԼՔՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԼՔՈՒՄՆ. * Անպատուել զոսկի լքութեան. Նար. կդ: * Աներկիւղ և առ համարձակ բարբառոյն' լքումն մնացին. Լմբ. ող:

ԼՔՈՒՄՆ, լքման. Գ. Որպէս Լքանելն. 'ի բաց թողուլն. * Լքումն գործոյն: Լքումն շնորհի, կամ լուսոյն. Ագաթ. Նար. ԽԷ:

Եւ Լքանիլն. թուլութիւն. վհատութիւն. * Ոչ գարձցին հարք առ որդիս իւրեանց' 'ի լքմանէ ձեռաց իւրեանց. Երեմ. ԽԷ. 4: * Լքումն լինէր ամենայն պատերազմող ձեռին. Յհ. կԲ: * Ի թմբրութեան լքմանէ մնացա: Բեկութիւն հոգւոյս' մնացս լքմամբ. Նար. Ծ. ԽԸ: * Ոտն հարկանէն լքման հոգւոյն. Լմբ. ող:

ԼՔՈՒՑԱՆԵՄ, լքուցի, լքո. Ն. Παραλύω, καταπαύω. Dissolvo. որ և ասի ԼՈՒԾԱՆԵԼ. Տալ լքանիլ թուլացուցանել. վհատեցուցանել. կթուցանել. մեղկացուցանել. կասեցուցանել. Բուշըընէլ, աղէյնէլ, էնկէլլէմէք. * Ի փախուստ դարձաւ . . . զի մի լքուցի զնա: Լքոյց զնոսա զարհուրեցուցեալ' Լքոյց զնա, և արար յապականութիւն: Լքուցանէին զձեռս ժողովրդեանն: Ոչք ընթանան, և լքուցեն զքեզ. ևն: * Զհետ մտեալ կամի զմեզ լքուցանել. Խոր. Գ: * Լքուցանէր զձեռս մարտիկ նահատակացն. Պիտ: * Խորհուրդքն զմեզ մեղկեն և լքուցանեն. Խոսր:

Իսկ Նար. Ն. * Զպատասխանատուութեանն յոյս լքուցեալ»». Իբր լքեալ:

ԼՔՈՒՑՈՒՄՆ. Գ. Լքումն. լքանիլն. * Սաստկանալնիք ձմերայնոյն տաւուել բերէր լքուցումն հեծութեան: Գուցէ լքուցումն ինչ նոցա 'ի թշնամեացն լինիցի. Յհ. կԲ:

ԼՕԴԻԿ, դկի, կաց. Գ. Ἐπενδύτης. Superindumentum, tunica. διπλοΐς, duplicata laena. Վերարկու. կրկնոց. պինիշ. փէրաէ. * Մերկացաւ յոյսնայան զլօդիկն, որ զիւրև: Եհատ զառումն լօդկին սաւուղ. Ա. Թգ. ԺԴ. 4: ԻԴ. 5:

ԼՕՂ, ԼՕՂԱԿ, ԼՕՂԱԼ. Տ. ԼՈՂ, ԼՈՂԱԿ. ևն, և ՂՈՒՂԱԿ. ՂՕՂԻԼ:

ԼՕՀ. Գ. Κυκλάμινον, ος. Cyclaminum, i; tuber, rapum terrae. որ և ԱՐԱՆՑ ՏԱՊԿ. Բոյս կամ արմատք նման գետնախնձորոյ. պանուրի մըրէէմ էրմուր, թանձրաղաղ, փօնուզ էքմէյի: Գաղիան: (Իսկ ԱՓՕՂ' նոյն է ընդ Լաւաշ):

ԼՕՀՏԱԿ կամ ԼՈՀՏԱԿ. Գ. Բոյս' որ ասելով զօրեղ. և կոչի նաև Ոլոթ ասպիս. ըստ ոմանց' յն. Հաւխօնիա, ամբէլօս. կամ. պախօնիա. լտ. վիինիս սէվա: (ուր մեկնի, ուրուննկուլ Ֆաշարա): Վերք:

ԼՕՀՏԱԿ ասի 'ի հայս և արմատ ինչ 'ի նմանութեան մանկան տղայոյ, զոր եւրոպացիք մանդրագոր կոչեն. Էպրէխոանէմ, հիւն

հէրբէրով ձէօթիս:

ԼՕՌ. կամ ԼՈՌ, ի, կամ ոյ. Գ. Βρύον, μνίον. Muscus, alga. Դալարի կարճ կամ կանաչութի երևեալ 'ի վերայ քարանց և փայտից, և յերեսս ջուրց լճի, կամ խոնաւութ գետնոյ. գորփնձառէր. Էօսաուլ, Էօսան, Խուշէշ, Թահլէբ. * Մանրախոտքն դալարիք. որպէս լօռն, և վարսակն, և կընիւն. Ագաթ: * Անձն իմ իբրև զփուշ և զլօռ եղև բուսեալ. Վրք հց. ծա:

ԼՕՌԱԲՈՅՍ. Ա. որ և ԼՕՌԱՒԷՏ. Ուր բուսանին առէալ լօռք. * Մտեալ բնակէին 'ի ճախճախուտ և 'ի լօռաբոյս մայրիսն. Կաղանկ:

ԼՕՌԱՄԱՐԳՔ. Գ. Մարգագետին, ուր յաճախեալ իցէ լօռ վասն խոնաւութեան տեղւոյն. յն. ըստ եբր. Ախի. Ἄχι. * Յամենայն ամուրս եղեգան, և պրառուոյ, և 'ի լօռամարգս, ամենայն կանաչ' որ շուրջ ըզգետովն. Ես. ԺԹ. 6. ուր գրէ Գէորգ մեկնիչ. * Առակէ զքաղաքս և զգեղս 'ի լօռ, 'ի պրառ . . . որ ընդ ջրով գետոյն էին»»:

ԼՕՌԱՍԵՐՄ. Գ. որ և ԼՈՌՒ ՍԵՐՄ. Խոտ ինչ բժշկական, ըստ Լէհ. որպէս 'ի բառից Գաղիանոսի. փէօփէրէ. յն. Գէ'օրդրծ. լտ. լէ'ոդրօսմ, պէտօնիգա:

ԼՕՌԱՒԷՏ. Ա. Ուր յաճախեալ իցէ լօռ. լօռաբոյս. Էօսուլլու. * Ի մառախուղուտ տեղիս մայրեաց, և 'ի լօռաւէտս. Խոր. Բ. 6:

ԼՕՐԱՑ կամ ԼՕՌԱ. Տ. ԼԱՒՐԱ:

Խ

Խ. Տառ բաղաձայն' թաւ, և կրկնակ, անուանեալ Խէ. ունակ զօրութեան կրկին տառից' Գղ. կմ Քղ. որպէս առ յոյնս χ Խհի, կամ Քհի, առի բաղկացեալ յերկուց քմակից տառից ԽԽ, ՔՔ:

Առ եբրայեցիս և արաբացիս Խէ կմ Խը թանձր հնչի 'ի խորութէ կոկորդին. այլ առ պարսիկս և թուրքս և 'ի հյ. փափկիկ, մինչև մերձենալ 'ի հ. վասն որոյ և ընթրդ է նմին 'ի մեզ. զի գրի' հաղբք, և խաղբք. հոյակապ, և խոյակապ. խրասախ, և հրասախ, ևն. որպէս և նահապետ' է նախապետ, կամ նահանգապետ: Իսկ անուանս Ռուխսար գրի և ռահար, և ռաքար կամ հրաքար:

Խ. Լինի ընթրդ և ընդ Ղ. զոր օրինակ սանդուխք, սանդուղք. բախտ, բաղդ. փախճան, փաղճան. և աղքատ' հնչի որպէս ախքատ (որպէս թէ ախկքատ):

Խ. Խ. Որպէս նշանակ թուոյ' է Քառասուն կամ քառասներորդ:

Խ. Ի խրատ մանկանց բարուք առի, * Խէն' խրատէ խաղալ ընդ Ոք գրոց, մի ընդ անմիտն տղայոց: Խէն' խորհրդականց բարի եղեալ. մերժէ զխորհուրդ խորամանկեալ. Հ. այբուբ:

ԽԱԲ. խաբք, ից. Գ. Ἀπάτη. Deceptio. որ և ԽԱԲԱՆՔ, ԽԱԲԷՈՒԹԻՒՆ. (չիմութի 'ի գրչաց և ընդ խաղբք. Տ. ՀԱՂԲՔ.) Պատրանք. նենգ. գաւ. և Վքիպումն. աւաւանք. աւ. հիլէ, փէք. * Ա յլ ն'որքանս խաբն.

Պէրէիարմ: * Խաբն, իբր այն թէ պատրանք: Զնոյն յայտնեաց' առելով, եթէ խաբն է. Այս. պէրէիարմ: * Զի ապրեցիս 'ի չար խաբից նորա: Անկան 'ի խաբս կորստեան: Հեռի արա զնորա խաբան 'ի մէնջ. Մանդ. ԻԳ: Լծ. կող: Ի Գիրս խոսր: * Եթէ թմբրութե խաբից խաւարին գործոց իցէ ոք մնասեալ. Նար. Գ: * Փախիցէ յամենայն խաբից նորա. Մաշտ: * Զմիանձնացեալսն ապրեցուցանել 'ի խաբից թշնամւոյն. Բրս. երղ: * Յետ հեռանալոյն յայս' 'ի խաբից կանանցն. Վրդն. Եզ: * Լոյծ զամենայն կնճիռն անիրաւութեան . . . քանզի արդարև կնճիռն իմն դըժուարալոյծ է, զոր իմաստունն խաբ կոչէ. Ոսկ. Եա:

ԽԱԲ ԳՈՐԾԵԼ կամ ՏԱԼ, է խաբել. դաւել. դաւան գործել. փէք էթմէք, փուզուգ գուրմագ. * Սա կամէր խաբ գործել. Առակ. Ա. 5: * Գաղտաբար դարձաւ բուրսուխն այլազգի' (իբր 'ի փախուստ), խաբ առելով զօրացն Փառնկաց. Ուռհ:

ԸՆԴ ԽԱԲՍ կմ ԸՆԴ ԽԱԲ. Մ. Ցանգէտս. վրիպակաւ. կամ Պատրանօք. * Գուցէ ընդ խաբս ինչ իցէ»». յն. անգիտութ. Ծն. ԽԳ. 12: * Այլ չգիտեմ, զիարդ վայրապար ընդ խաբս եկի յայսպիսի բանիցս. Ոսկ. Մ. Բ. 5: * Ընդ խաբս դարեալ ամբաստայ զմար ամե տղայ: Ով թէ Է խաբս վրիպանօք' երեսյ կամելով ձգել' նմա պատահեալ նեան. Խոր. Բ. 35: Գ. 23: * Զանէրն ընդ խաբ խաչեցաք. Երզն. Մփթ:

ԽԱԲ. Ա. Խաբօղ, կամ խաբեալ. * Ցայտ է 'ի բերանոյ բարբառոյս, թէ խա՛բ եղար, և ոչ կրօնաւոր, միայն մորթով ոչխարաց զմարդիկ պատրել. Լմբ. պարգ. (այսինքն չեղեր արեղայ, որ է հայր, այլ որպէս թէ ասէիր' խա՛բ եղայ. Տ. ԽԱԲԵՂԱՅ:)

ԽԱԲԱՆՔ, նաց, նօք. Գ. Πτερνισμός. Supplantatio. ἀπάτη, deceptio, fraus. Խաբք. խաբէութիւն. պատրանք. թաթելն. կարթելն. Փէնփ, փէք. * Արար խաբանօք, զի կորուսցէ զծառայս բահաղու: Կործանեա խաբանօք չրթանց իմոց. Դ. Թգ. Ժ. 19: Յուդթ. Թ. 15: * Առ 'ի խաբանս և 'ի կորուստ պարզամտացն լինել. Պիտ: * Եւ արդ 'ի հակակայցն լինելութիւնք, խաբ առաւ և խաբանքն. Պէրէիարմ: * Խաբանօք փայտին ճաշակեցաք զմահ. Շար: * Մի' մտաւորք զխաբանս կորստեան օձին. Լծ. կող. (առ. զխաբուոս):

ԽԱԲԱՐԱՆ, ի, աց. Գ. Գործի խաբէութ. * Մատնել յապականիչ թառելոս խաղուց, լսել զձայնս ապաւէնս խաբարան ականջաց. Մանդ. ԺԷ:

ԽԱԲԻԱՑ, բեայք, բէից. Ա. Խաբօղ. դաւաճան. և հալածիչ' ըստ յն. διόχτης, persecutor. * Լուսոյ խաբեայ, և փորձիչն. Աճառ. Ճրփ. ('ի Ճ. Գ. խաբեբայ:) * Բազում չարչարանօք 'ի հալածչաց և 'ի խաբէից անտի, զոր համբերէր պօղոս. Եփր. Գ. կոր: * Զգուշացուցանէ 'ի խաբէից' իմանալ զարժանն. Ոսկ. Գաղ: * Զխորամանկութ և զողբքանս խաբէիցն. Ցճն. ծա:

ԽԱԲԵԲԱԿԱՆ, ի, աց. Ա. Խաբեբայ. և խաբէական. * Սոր և խաբեբական պատանաց մտաց աշխարհի. Համամ. առկ:

ԽԱԲԵԲԱՅ, ի, ից. Ա. որ և ԽԱԲԵԲԱՅ. Ἐμπαίχτης. Illusor. σοφιστής, σοφιστικός, ἐπιθέτης. Sophista, deceptor, impostor, versipellis. Խաբօղ. պատրօղ. դաւաճիր. կարթօղ. և կեղծաւոր. խաղանող, այպանող. և իմաստակ. ալդաճը, փօլանդըըճը, հիւլէգեար, Բէլուն. * Խաբեբայք անիրեացեն նոցա. Ես. Գ. 4: * Խաբեբայ է ասեն. զի՞նչ խօսիս ընդ գաւ.

վաւն պատառելի միոջ հացի, և կարկերուծ միոջ ձորձոյ խաբեբայն կոչես. Ոսկ. եէր. ծա: *Իբրև զպատրող ոք խաբեբայ մոլորեցուցանէ. Եղիշ. Է: *Խաբեբայք և պատրիչք. Յհ. կբ: *Յոյժ խաբեբայ և կին բազմազան 'ի ձեռնարկութիւն. Աճառ. 'ի նէգը:

Իւ' Ἀπατηλός. Deceptorius, fallax, fraudulentus. խաբէական. պատիր. կեղծ. *Գուցէ խաբեբայ բան. Պղատ. օրէն. ծ: *Ո՛վ խաբեբայ չարութեան. Աճառ. Վրք: *Ընկալան զգիրն խաբեբայ ողոքանաց թագաւորին: Զվատակայ խաբեբայ հայթայթանս պատրանացն: Զխաբեբայ երդմունսն: Խաբեբայ հրամանացդ. Եղիշ. Գ. Դ. Է: *Ի խաբեբայ չար ձանձրութեց. Նար. ղա:

ԽԱԲԵԲԱՅ. գ. Δέλεαρ. Esca. Կեր խաբող, և որսող. ալփափըճը՝ ալտայըճը էէմ. *Հեշտութիւն մեծ խաբեբայ չարին (կամ չարաց). Պղատ. փէմ:

ԽԱԲԵԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ խաբեբայից. նենգութիւն. կեղծաւորութիւն. *Ի մի՛ոտ առ, թէ որպէս խաբեբայութեամբ խօսէին. Ոսկ. յհ. ա. 56:

ԽԱԲԵԲԵԱՅ, եայք, բէից. Տ. ԽԱԲԵԲԱՅ. *Մոլար խաբեբեայքդ եկեալ այսօր քարոզել ձեզ զնա. Եփր. Բ. Բես: *Աղդէ 'ի նոսա զգուշանալ 'ի խաբեբէից. Ոսկ. կողոս:

ԽԱԲԵԿԱՆ. ա. Ընթերցիր, կամ խմա՛ խաբէական. *Ի պատրողական խաբեկան հնարիցն. Ճ. Բ:

ԽԱԲԵՂԱՅ. գ. Որպէս Եպերեալն աբեղայ. որպէս թէ չիցէ աբեղայ, այլ խաբեբայ. (զորմէ և 'ի վերջն բառից ԽԱԲ). *Խաբեղայն, և ո՛չ աբեղայն: Ո՞ւր է խաբեղայն մարմնոս. Հ=Յ. հոկտ. ԻԵ: Յեսր. ԺԲ:

ԽԱԲԵՄ, եցի. ն. Ἀπατάω, παραλογίζομαι, πτερνίζω. Decipio. Ἐμπαίζω, καταβραβεύω. Illudo. խաբ գործել. պատրել. նենգել. դաւաճանել. կարթել. ըստ յն. նաև խաղ առնել. ձաղել. ալտաթմագ, ալ՛ փէյ էթմէք, մըղըմէթք. *Այս երկիցս խաբեաց զիս: Եթէ ոք խաբեսցէ զկոյս զոչ խօսեցեալ: Զած խնդրեցի, և ոչ խաբեցայ: Մի խաբիր լրութեամբ որովայնի: Մի խաբեսցէ զձեզ եզեկիա: Եւս հերովդէս՝ թէ խաբեցաւ (այսինքն ծաղր եղև) 'ի մոգուց անտի: Մի ոք զձեզ խաբեսցէ (այսինքն ձաղեսցէ իբրև յաղթող). ևն: *Ոչ խաբիմք իբրև զոգէսս. Եղիշ. Գ: *Որ մերոյին բնութեան կրիւք խաբեսցն զմեզ. և խաբէ. Յհ. կբ: *Զաղէքսանդրէ խաբէին գէք (զմարգիկ), թէ կենդանի կայցէ. Եղնիկ: *Գիտութեամբ էիցն 'ի չէիցն միշտ խաբեցեալ. Նար. ԻԳ:

ԽԱԲԵՊԱՏԻՐ կամ ԽԱԲԷՊԱՏԻՐ. ա. խաբէական և պատիր. *Կուռք խաբեպատիրք սնոտութե. Մծբ. ԺԷ: *Խորամանկեցան պաշտպանն, և խաբէպատիր զգեստիւն, և սուտ բանիւք. Եփր. յես: *Դիտէր զարքայն գաւթի՝ թէ յորժամ վայրի անկցի 'ի վերայ նորա խաբեպատիր գեղոյն իւրով. Եփր. Բգ:

ԽԱԲԷԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ կայցէ խաբէութեան ինչ. պատիր. սուտ. կեղծ. *Վասն մոլորութե խաբէականաց անուանց. Փիլ. Ի նախ: *Հրամանատրութիւն խաբէական առնէր. Նոննոս: *Զկարծեցեալ զխաբէական զիւր զհիմամտութիւն ծանուցեալ. Փարպ:

ԽԱԲԷՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπάτη, πτερνισμός. Deceptio, fraus, supplantatio. Ἐμπαιγμα, χλευή, illusio, ludificatio. ψεῦδος, mendacium. խաբ. խաբանք. պատրանք. դաւ. նենգութիւն. դաւաճանութի. սուտի. կեղծաւորութիւն. մոլորութիւն. ծաղր. խաղ. ալտաթմագ, ալ, հիլէ, ֆէնդ, փէք, փօլօդ, փուղաֆ. տես Սղ. խ. 10: Յովբ. ծէ. 10: Իմ. ծէ. 7: Եփ. իդ. 20: կղ. 4: Յհ. ծգ. 18: ա. յհ. դ. 6: *Խորամանկ խաբէութ. Եղիշ. Դ: *Նենգապատիրն խաբէութբ. Պիտ: *Ի խաբէութե մտաց զինքն զինել. Յհ. կբ: *Այն խաբէութի՝ որ մտայն է, չարագոյն է քան զայն՝ որ 'ի պատրանայն է. Սարգ. ա. յհ. զ: *Որպէս աշակերտեացն 'ի մոլար խաբէութեն. Եղիշ. Դ:

ԽԱԲԻՉ, բչի, չաց. ա. Ἐξαπατῶν. Decipiens, deceptor. խաբող. որ խաբէ կամ խաբեաց. պատրիչ. մոլորեցուցիչ. ալտաթըճը. *Ած արար զերկինս և զերկիր, և ոչ եթէ հրեշտակք, որպէս խաբիչքն ձեր քարոզեն. Եփր. Գ. նոր: *Խաբիչքն զնոսա 'ի պատիւն ապաստան արարին. Ոսկ. գաղ: *Երկքեան դուք խաբիչք. ՃՃ: *Զառաջին չարացեալն խաբիչ. Վրդն. Էրգ:

ԽԱԲԿԱՆՔ, նաց. գ. Նոյն ընդ խաբք. խաբանք. խաբէութի. պատրանք. *Խաբկանք լինէին հպարտացելոյն լրգէացւոյ կրիւսեայ: Խաբկանօք կոչեալ զտիրան: Իբր թէ խաբկանօք իցէ գործն. Խոր. Բ. 12: Գ. 17. 63: *Խառնեալ է ընդ մարդկային իմաստութեան՝ խաբկանաց ազգն. Փիլ. լին. ա. 11: *Ազգի ազգի խաբկանաց բանիւք զանձինս ծածկեն. Յհ. իմ. պաւլ: *Զինչ օգուտ մեզ 'ի մարդկային սակաւ խաբկանացն գործիցի: Խաբկանաց բանիւք ունէին գնել. Սարկ. քհ. և հանգ: *(Բժժանք) պատիրք, և խաբկանք են. Ոսկ. կող. Է: *Ոչ միանգամայն ինչ խաբկանօք, որպէս յեգիպտոսէն ելին, ելանէին ('ի բաբելոնէ). Ոսկ. Եա:

ԽԱԲԿԻՄ, եցայ. չ. խաբիլ դիւրաւ. անկանել 'ի պատրանս. *Կին խաբկիլ բնաւորեալ է. Փիլ. լին. ա. 46:

ԽԱԲՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ կարէ խաբել. խաբող. պատրողական. խաբեբայ. *Բայց ոչ մոլար առասպելօք խաբողական. Ղ. իմ. եղծ: *Կոչեաց զանուն իւր մարգարէ այսակիրն և խաբողականն: Գատուբիւմ ձեզ. խաբողական դէպ. Ճ. Գ:

ԽԱԲՈՒ. ա. խաբող. խաբիչ. *Աղուէս նենգաւոր է, և խուսափու, և խաբու. Վեցօր. Ը:

ԽԱԲՈՒՀԻ. ա. Կին խաբող կամ խաբեբայ. *Զի երևեցիս մարդկան ուսուցիչ և պահող, խաբուհի և խորամանկ կեղծաւոր. Ճ. Ա:

ԽԱԲՈՒՄՆ, բման. գ. Խաբելն, խաբիլն. պատրանք. *Զայն մերկացայ՝ խաբմամբ չարին. Յոթ խրատ: *Զնոյնն ախտացան 'ի սատանայի խաբմանց. Յճխ. Ե: *Դանդաչեալ զՔէին դիւական խաբմամբ. Ի գիրս խոստ: *Զկործեցի զխաբուամն վարմին. Նար. ԾԷ: *Օձապատիր խաբմանց նախնոյն իմոյ. Նար. Էրգ:

ԽԱԲՈՒՍԻԿ. ա. Խաբու, խաբիչ, խաբող. (գտանի գրեալ և Խաբուսակ). *Իբրև զխաբուսիկն (կամ խաբողիկն) յանկորդ. Կոչ. Է: *Խաբուսիկ, և զամենայն մարդ խաբէ: Հակառակաբան, ոխակալ, և խաբուսիկ. Ախոտար:

ԽԱՌ. գ. Որպէս խարբ, կամ թ. խարփէրէ. Ազգ սուսերի. *Փաղանդու. խաղ, գալլաղը, մարտացու, վաղակաւոր, սուսեր, նրան. Թրգմ. Էրգ:

ԽԱԶ, ի,ից. գ. Նոյն ընդ Գիծ. գիր. գծագիր. Ուստի խազք շարականաց. որպէս և Սկզբնական գիծք սեանց, ձեռաց, ևն. Γραμμή, πτύξ. Linea, stria. Ըստ այսմ ընթեռնու Սրճ. ժհ. 'ի Մագ. ծէ: *Ոյք զօրէն լաւնոնաց վիմայն, և լինիցին իբրև զխազսն անդամաբեկք». այլ 'ի մեր ձձ. գրի անդ, *Ի խազսն անդամաբեկք»:

Եւ եւս Գիծն սորոտի ներանից, կամ միջավայրի կամարի աղեղան՝ յոր նետն յենու. Crena. և առ այս բերէ Լէհ. զասաղն. *Լարն 'ի խազին ամուր պնդեալ»:

ԽԱԶ. ա. Խանձեալ. կամ սովորեալ և յարձակող ախտաւորաբար յիրս ինչ. ուստի Մատակախազ, Գինեխազ, Դատախազ, ևն. *Ձիք մատակախազք եղեն, ոչ մի ոք, այլ ամենեքին 'ի կին ընկերի իւրոյ խազք, կամ վազք, կամ խանձք, որ է սովորք. Մխ. Երեմ. (լծ. և թ. գըզըմագ, չքըռմնիլ. ար. խաւ. ւէր, խըրսալ, խըր խոյ. անբարի սովորութ):

ԽԱԶԱԾ. Որպէս Գծած. Տես 'ի յաջորդ բայդ:

ԽԱԶԵՄ, եցի. ն. Գծել, ծրագրել. և Գիծ գիծ առնել. գզել. խզզատել. փծծել, ճըզէլ. չըզ՛մագ, ըրֆըլ ըրֆըլ էթմէք. *Հարօրով ակօս խազեսցին շուրջ զքաղաքաւն 'ի նշան պարսպի, և հրաման հանէին ոչ ումեք իշխել քայլել 'ի վերայ խազածին. Մալթին: *Զդք գզել զմարմինն, հարկանել, և խազել զջիլսն. Հ=Յ. հոկտ. ԺԲ:

ԽԱԶՄ, ի, ից. գ. Μάχη. Pugna. στάσις, seditio. Կռիւ, պատերազմ. մարտ. կռիւ. և կագ. բանակռուութի. հակառակութիւն. ճէնկ, խող, խըռմ, հօսիմէթ, գավլա, նիղա. *Հաւանեցուցեալ զամենեսեան՝ դադարեցուցանէ զխազմն: Այնուհետև գրգռէր խազմն. Խոր. ա. 14. 28: *Լուծանէ զխազմ. Համամ. առակ: *Որ ընդ շատուց խազմ արարեալ. Ղ. իմ: *Զխազմ և զխռովութի և զպատերազմ բառնալ 'ի միջոյ. Սարգ. ա. պ. Է: *Կարծիքն ամենայն, խազմ և յոյզ բարձցին. Բրս. հց: *Զխորգ զարմանոս, և խազմ առնես չհաւատալ 'ի կուսին ծնանել. ՃՃ:

ԽԱԶՄԱԳՈՐԾ. Տ. ԽԱԶՄԱՐԱՐ. *Որ էր անդստին 'ի նոյն խազմագործ նենգութե. Եւս. քր. ա:

ԽԱԶՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Պատերազմական. և Խռովայոյզ. *Խազմական վրդովմունս շարշարեցեր. Թէոդոր. Խչ:

ԽԱԶՄԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Στασιαστής. Seditiosus. Կռուարար. խռովարար. խռովայոյզ. ապստամբ, և ապստամբողական. *Այնպէս կռուասէր և խազմարար էին 'ի մանկութե. Ոսկ. Եա: *Զի այս իսկ և զնա որ խազմարարք էին՝ 'ի խռովութեան ածէր. Ոսկ. գծ: *Զորս սա (որթ խազողս) բերէ 'ի յաշխարհի իւր զխազմարար. Պիտ: *Խռովութե չիջուցիչ, եթէ Է խազմարարս խռովիչ. Մագ. Դ: *Տմարդիս, կեղծաւորս, և խազմարարս. Սարգ. յհ. Է: *Այն ո՛չ զօրականաց գործ է, այլ խազմարար մարդկան. Ոսկ. եբր. Է: *Եթէ ոք բարս ունիցի խազմարար և խռովարար. Բրս. հց:

ԽԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Խազմարարն գոլ. և կռիւ. *Ոչ սասցին զոր ինչ էրն ... այլ 'ի խազմարարութիւն ելանէին: Ոչ կարծէին զինքեանս շատանալ 'ի խազմարարութե. Ոսկ. գծ:

ԽԱԶՄՈՒՉ, մզոյ. գ. Γλευκος. Mustum. Քաղցու մզեալ՝ իբր նոր գինի. մուստ, շիրէի ճէրտ, նէճ պուտէ. *Ոչ որպէս դուք կարծէք, թէ խազմզով լցեալ իցեմք: Ոչ խազմուզ աստ արբաք, և արբեցաք. Ոսկ. գծ: *Կեացն կատակէին և ասէին, խազմզով լցեալ են. Կոչ. ԺԷ:

ԽԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱԶՄ. *Մարմնոյս ախտեղծուն փոքրագոյն է առել վասն

հոգեար երացն խաղմունթբ (կամ խաղմունթեան). Պիտ. ։

ԽԱԹԱՐԵՄ, եցի. ն. (լծ. թ. գէթէր. չետ. և յն. գաթերէօ.) Καθερέω. Destruo, diruo. συγκόπτω, concido. Աւերել, եղծանել. քակել. կործանել. խանգարել. վէր 'ի վայր առնել. պօզմագ, տէրտագ էթմէք, խարապ էթմէք. *Տեսին զվարդապետութեան ձեռն խաթարեալս. ա. Կ. ը. 38։ *Ի բռնաւորէն 'ի կառուցին 'ի շրջանակին տաճարաց խաթարելոյ. Եւս. եր. ա. ։ *Կապեն. զմի. մասն ուսմն, զերկուս խաթարեն. Ոսկ. մ. ա. 15։ *Խաթարել եղծանել զհաւատն. Նիւսացւոյն։ *Խաթարել զմիտս մեր. Յհ. իմ. պօղ։ *Նայել զյաւէտ խաթարեալ կերպարան բնութեան. Նար. իէ։ *Ջուզեք բանն խաթարեալ եղծին. Երզն. մթ.։

ԽԱԺ, ի, ից կամ աց. ա. Δασύς. Densus, asper. խոշոր և հոծ. սաստալ. յղփ. թաւ. հասըլէյ, մըջտանլէյ. գալաբա, ուըթ-ճա, գօյու, գալը, գէսիֆ, խամ. *Եւ են ('ի տասեց) միջակքն, բեռնն 'ի մէջ մենի, ոէի, և փիւրի. մն զի քան զմեռնն և զպէն խաժ է, և քան զփիւրն բարակ. Թր. գէր։ *Ըստ խաժ և գիւրագիւտ բանիցն, զոր ձայն իւրաքանչիւրոցն սովորեալք էին մեծամասնագէս յարմարել. Մագ. և Երզն. գէր։ *Խաժ կոչէ զաակաւ սասուարն. Նչ. գէր։

ԽԱԺ ԳՈՅՆ կամ ԳՈՒՆՈՎ. Մթնագոյն քան զայիտակն, և բացագոյն քան զսեաւն. այն է կապուտակ, երկնագոյն. ծովագոյն. մանուշակագոյն, ևն. *Աչքն խաժ, և ատամունքն սուր էին. Կէշաս. ողբոս։ *Անանձնական պատահումն, զոր ունին բընութք, թէ՛ սև, թէ խաժ. Հին գէր։ *Ջաչէկ ազգ ձեթ 'ի պաղոյն հանել. և ընտրէ զայն պտուղն, որ խաժ գունով լինի. Վոփ։

ԽԱԺԱԳՈՅՆ. ա. Խաժ գունով. *Բիւբեղն խաժագոյն է օգանման. Տօնակ. (որ ըստ Վրդն. ծովագոյն ասի։)

ԽԱԺԱԿՆ, ական, անց. ա. Γλαύχος. Glaucus, caesius, caeruleus. Որք են կապուտակ աչկանողէք. խոժալ, չօղուգ ղուսի, մա կէօզլի, սէօգ մավի կէօզ. *Զխաժակն մարդ գոյ մռածութը սեաւակն իմանալ. իսկ զմարդ առանց բանականին անհնար է մարդ իմանալ. Անյ. պորփ։ *Զվարսն սափրծու ունէր, և աչքն՝ մինն խաժակն.ալն վայրաբեր և սեաւ,և աչհեակն՝ խաժակն. Պղմ. ողբոս։

ԽԱԺԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γλαυχότης. Glaucus color. խաժակն գոյլ. *Անանձնական պատահումն՝ խաժակնութի, արծաբնկութի. Պորփ։ և Անյ. պորփ։

ԽԱԺԱՄՈՒԺ. ա. գ. Ὄχλος. (լծ. թ. հալգ). Turba. (որպէս թէ խուժմուժ, կամ խառն ամբոխ.) խուռն կամ հասարակ ամբոխ մարդկան. խառնիճաղանճ. ռամիկ. սոսկական. հասարակ. պոյաղը. ճահիլ ծիւհիւլ, գաղա. խօրէաթ հալգ. *Այլ այն խաժամուժ ամբոխն, որ ոչ գիտեն զօրէնս. Յհ. է. 48։ *Զոմանս հովիւս մն ասաճնորդութե խաժամուժ մարդկան. Եւր. էջէս։

ԽԱԼԱՄ, ի կմ ոյ. գ. Κεφαλή. Caput. Գանկ անբանից. գլուխ կենդանեաց հատեալ և չորացեալ. գաֆա, գէլլէ. (յն. գէֆալի, գլուխ, և գուլամ, ռմ դի. կմախք. գարտա կէմի). *Խալամ իշոյ, կմ ձկան. Դ. Թգ. Է. 25։ Յոբ. Խ. 26։ *Զոր օրինակ խալամ մի 'ի պարտիզի առ անհնար է եղեալ, այնպէս և գէքն նց. Թղթ. բարսղ։ *Գոմշու և ընդսու խալամ մի։ Գոմշու կողերն ընդ խալամն. Վոփ։

ԽԱԼԱՄՈՎԻՆ. մ. Հանդերձ խալամին կամ գլխովն. *Գաղտագողէր գգլախոյն կոկզագոյն՝ հանդերձ եղջերովքն խալամովին ,,. յն. եղջիւրովքն գլխոյ նորա. Κρόταφος. Pars capitis. Գփմ. ողբոս։

ԽԱԼԱՐԱԿԱՑՔ. գ. Բառ անյայտ. իբր խոյակ, սխաւեղագէս. և կամ Շղթայագործ զարդ 'ի կախ. (կայ յն. χαλάρα, շղթայ. և χαλάρος, թոյլ.) *Ի ներքսագոյն կամարին խալարակայք ճախարակեայք 'ի սփիւռս խայրից. Գնձ։

ԽԱԼԻ. գ. Անուն ծաղկի յարաբիա։ Խոր. Ծ։

ԽԱԼԻՋՈՆ, ի. գ. Թուի միջամէջ սենեակք արքունեաց. կամ կոզինչ. խխուձ. արտուէլ. սալխունէյօզ. *Եղև ականջն ըստ օրինակի խալիզոնի՝ զբանմիք շրջմամբ հընչեք. զի իբրև առ թագաւոր հանդարտութբ մտցեն բանք և ձայնք, և մի անզգուշաբար. Ոսկէփոր։

ԽԱԼԻՓԱՅ, ի. գ. Բառ ար. խալիֆէ, խալիֆէք. այսինքն յաջորդ, աթոռակալ. Մահմէական անուն յաջորդացն մահմեդի՝ ամիրապետաց հագարացւոյ։ Վրդն. գրծ. սանէպ. ուր և մեկնի այսպէս. *Խալիփայն՝ յետոտնեաց ասի ազգին մահմետի ,,։

ԽԱԼԽԱԼ, կամ ԽԱԼԽԱԼԱՑՔ. գ. Իբր ռամկականն բառիս Քօղէք, զոր սեռցեն. *Կանացի զարդ՝ սպեղէն և արծաթեղէն, ապարանճ, մատանի, խալխալայս. Ոսկէփոր։

ԽԱԼՈԿ. գ. Ազգ ծաղկան յարաբիա։ Խոր. Ծ։

ԽԱԼՏԻՄ. եցայ. ձ. որ և ՂԱԼՏԻԼ. Բառ ար. թ. խալտ էթմէք. Սխալել. վրիպակ ինչ գործել։ Լմբ. կանոն բէննէտ։ Տօղ։

ԽԱԽԱԼ. գ. Նոյն ընդ խարբալ. մաղ. գալպուր, էլէք, ղըրպալ. *Առեալ խախալ՝ ելից ջուր, և կաթ մի ոչ կաթեցաւ 'ի նըմանէ ջուր. Ոսկէփոր։

ԽԱԽԱԼԵԼ կամ ՍԽԱԽԱԼԵԼ. Նոյն ընդ խարբալել. մաղել. Κυσχινίζω. Cribro. *Ի մաղինս խախալելոյ (կամ 'ի մաղին սխախալելոյ) մնայ աղբ, որպէս կղկըղանք 'ի խորհուրդս իւր. Սիր. իէ. 5։

ԽԱԽԱՄՈՔ. Տ. ԽԱՀԱՄՈՔ. *Ոչ գոյր նոցա խախամոգք անուշահոտք տուանձինն, և ոչ հայթայթանք. Եղիշ. Է։

ԽԱԽԱՆՔ, նաց. գ. Καγχασμός. Cachinnus. Քրքիջ. քրքջանք. ծաղր բարձրաձայն և անպատշաճ. գահ գահ ծիծաղ. գահ գահա. *Ի բերանոյ կրօնաւորին մի երբէք անամօթ խախանք ելցեն. Եփր. խրատ. (յորմէ Սփէտ. չէհ. կազմէ զբայս խախալ. որպէս գահ գահ ծիծաղել։)

ԽԱԽԱՑ. ի, ից. գ. Πυτία. Coagulum. Սպիտակ հիւթ՝ մակարդ պանրոյ, եղեալ 'ի խախացոցէ կաթնկեր գառին. մայե, մէյա՝ եօղուրթ մայասը. *Խախացն ոչ այլ ինչ է, այլ 'ի նոյն կաթանէ յորովայնի գառինն պանրացեալ և արտաքս ելեալ. Սանահն։ *Լինին իբրև խախաց կաթին. Ի Գիրս խոստ։ *Ի պանրէ հայոց զգուշանալ, զի մի՛ գուցէ՝ ասէ, 'ի մաստակէ գառինն զառնկի խախաց մերձեցեալ է 'ի նա. Շ. Բղբ։ *Խախաց՝ ժողովէ (զկաթն), և պնդէ, և մակարդ կարէ. Բրս. մրկ։ Եւ և Վոփ։ Նմանութբ ասի, *Զայնն նորա աղաղակեաց զակքէի, և եղև բարբառն նորա խախաց 'ի ներքս 'ի սիրտն նր. Եփր. համաբ։ *Ընկենումք մեք զբանն իբրև զխախաց (կամ խաղաց) 'ի լսողսն. անդ։

ԽԱԽԱՑԵՄ, եցի. ն. Πύττω, πύσσω. Coagulo. Մակարդել որպէս զխախաց. մածուցանել. պնդել. խնոցէլ. *Եարկ սատանայ զայսպիսի բանս մակարդ 'ի կաթն մեր, և տապականեաց զմեզ. իսկ այժմ խախացեալ եղաք 'ի ձեռն քո։ Սատանայ մակարդեաց, և քո խախացեաց։ Ընդ խախացեալ արիւնանայ. Բրս. մրկ։ *Խախացեալ կմ խախացել. Վոփ։

ԽԱԽԱՑՈՑ, ի. գ. Ἔνυστρον. Ventriculus. Գարկ որովայնի կամ ստամոքս գառանց և այլոց որոճող կենդանեաց, ուր մակարդի կաթն կամ խախացն. խախ-ցոց, խաղցոց. Ռփէ. գըրգ պոյըր, ևն. *Տացէ քահանային զերին, և զծնօտսն, և զխախացոցն. Օրին. ԺԸ. 13։ յորմէ և կանոն։ *Խախացոցն եւլուսո բուսոյ որովայնին է. Փիլ. հն. ծէ։ *Խախացոց. կամ խախցոց, կամ խաղցոց. Գաղիան. ըստ այլև այլ գրչաց. որպէս և 'ի նր գիրս։

ԽԱԽՈՒՏ. ա. Σαθρός, σαθρότατος, σαθροσθείς. Putidus, putris, fragilis. Քակտելի գիւրաւ. խարխուլ. զաղփաղփուն. անհաստատ. փուտ. փիւզէճէ, չիւրիւք, ղօյիֆ, էշրէթի. *Եւ մի՛ արմատ և հիմն խախուտ հաստատեսցի. Իմ. Դ. 3։ *Խախուտ խարխուլ։ Որք զորմն խախուտ արտաքոյ բաւեսցեն. Ոսկ. յհ. ա. 11։ Բ. 22։ *Խախուտ մտածութիք։ Խախուտ սասանութիւն է։ Խախուտ եղիցի քննմարտիցն աստուածպաշտութի. Պրպմ. ԻԲ. ԻԸ. ԼԵ։ Կիւրղ. գնձ։ *Ընդ խախուտ որմով մի՛ նըստցէր. Վրդն. առակ։

ԽԱԽՈՒՏՔ. գ. Μετάστασις. Migratio. Խախտումն 'ի տեղւոջէն. գաղութ. գայթ. *Փախուստ և խախուտք լինէին արտաքս քան զսահմանս աշխարհին. Ոսկ. մ. ա. 8։

ԽԱԽՏԱԼՈՒՐ կամ ԽԱՂՏԱԼՈՒՐ. ա. որ և ԽԱՂՏԱԼԵԶՈՒ. Ծանրալուր որպէս զեղզու քաղդէայւոց, կամ խալդեաց. կոկորդաձայն. խոշոր. *Ըստ խժայէլեան խախտալուր լեզուին. Ճ. Բ։

ԽԱԽՏԱԾ. ա. գ. Խախտեալ կամ խանգարեալ ինչ. *Հանէր զխոտակար խոզսն յայգւոյ անտի, և կազմէր զխախտածն. Ճ. Ա։

ԽԱԽՏԵՄ, եցի. ն. Σαθρόω. Putrefacio, corrumpo. ἀνασκευάζω, labefacto. ἀνατρέπω, ἐντρέπω, subverto, everto. ἀκυρόω, irritum reddo, ևն. Խախտել կացուցանել. շարժել. գրգռեցուցանել. խարխարել. խաթարել. լուծանել. քակտել. շարժել կամ հանել 'ի տեղւոջէն. վեր 'ի վայր առնել. 'ի գերև հանել. *Խախտեցին խորտակեցին զորդիսն իւրայելի։ Խախտեաց զիս բանիւք։ Խառնեցուցին զձեզ բանիւք՝ խախտել զանձինս ձեր։ Խախտեցաւ երկիր յերեսաց նորա։ Խախտեցան և գնացին։ Տատանեալ և խախտեալ։ Ժամանակ խախտողաց քոց։ Խախտեցայ 'ի տեղւոջէ քումմէ։ Խախտեցեմ զքեզ գնալ ընդ մեզ։ Ոչ եւս խախտեցից զժողովուրդ իմ զիւրայել յերկրէ՝ զոր ետու նոցա։ Զկտակն յառաջագոյն հաստատեալ ոչ կարեն խախտել. ևն։ *Բազում ինչ է՝ որ խախտէ զմիտս. Ոսկ. եւ։ *Բայց 'ի չինուածոց ձեռքին քաղաքին, զի 'ի շարժմանէ խախտեալ քակեաց. Խոր. Բ. 33։ *Խելք շրթանցն եղերաց (նաւուն) խախտեալ տատեալ։ Կամուրջ խախտեցաւ. Նար. իէ. 48։ *Զկուսութիւն մօրն ոչ խախտեաց. Սարգ. յկ. ը։ *Խախտեաց զթագաւորութի նորա։ Եղոյծ զօրէնսն, և խախտեաց զկրօնսն։ Դարձեալ զմիւս բան առաքելոյ, զոր ուղիղ առացեալ է, խախտեն. Եղնկ։ *Խախտել զմիաբանութիւնս նոցա, կամ զնոսա, կամ զամենեսեան. կամ զամենայն. Ոսկ. յհ. Բ. 27. 29. 32։ ուր և 31. խախտելիք, իբր խախտողք։

ԽԱԽՏՈՒՄՆ, տման. գ. խախտելն, ելն. որպէս քակտումն, եղծումն. *Այսքանում վայելուչ կարգի հաստատելոյ խախտումն. Պիտ:

Եւ որպէս հանումն 'ի տեղւոջէն. *Լուեալ կոստանդիանոս թագաւորն զխախտումն ոսկերաց (այսինքն նշխարաց) հօր իւրոյ՝ բարկացաւ. Ճճ:

ԽԱԾ. Տ. ՀԱՄ ԵՒ ԽԱԾ:

ԽԱԾԱՆԵՄ. խածի, խած. ն. Δάκνω. Mordeo, pungo. Ատամամբք կմ ժանեօք ըմբռնել, ծակել, կորզել, կամ խայթել. կծանել. խածնել, խոթել, հծել. ըսըրմագ, փալամագ, սօգմագ, չարմագ, խասանիփէն, խածիփէն. եբր. նաշաք. տես եւ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, եւ ԽԱՅԹԵԼ. *Խածանէին ատամամբք իւրեանց: Ուր օձն խածանէր, և կորիճ. Միք. Գ. 5: Որ. Է. 15: *Ժանեօքն եխած զաղախինն քնի. Հ=Ց. նոյ. ծԳ: *Ի սուր և 'ի հուր գլխեցին, և 'ի գազանաց խածանէին. Եփր. ղհ: *Խածեալ զգարշապարս. Ցձկ. ծա: *Խածանողն, և ծակոտուածք իւր: Ժանիք խածողք: Ատամունք խածանողին: Ի խածանող և յանմարմին գազանէն. Նար. Ղ. կՂ. Դ: Ըոր:

Նմանութե, վնասել, զկծեցուցանել. օէրփը թաչէլ, խըխըշնէլ. *Համակէր միշտ 'ի չար խորհուրդս՝ խածանել չար թունովք իւրովք զթագաւորն գագիկ: Իբրև զգազան չար 'ի խածանել զնա զարթուցեալ. Յհ. կԲ: *Զմէք այլ ինչ զօրաւոր՝ որ այնպէս խածանէ զմիտս մարդոյ՝ իբրև զնախանձն. Սարգ. յկ. Բ: *Այն զայրացուցանէր զնոսա, և բաւական էր խածանել զյանդուգն բարս նոցա. Ոսկ. յհ. Բ. 4:

ԽԱԾԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ունի զզօրութիւն խածանելոյ. *Ի խածանողականացն զազիրն զեռնոց խթեալ խոցոտեալ. Նար. ծԲ:

ԽԱԾԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Δῆγμα.
ԽԱԾԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. } Morsus. խածանելն, և կծանելն. *Հաշտութիւն 'ի թշնամութեն, անոխութի 'ի խածանողութե. Նար. լա: *Զի զօձիցն ապականեսցէ զխածանմունս. Պրպմ. ծԵ:

ԽԱԾԱՏԱՆՔ, նաց. գ. խածատումն, և խածուած. *Համբերէին նոքա կեղոյ վիրացն, զոր ունէին, և զխածատածսն զգազանացն. Եւս. պտմ. Է. 1:

ԽԱԾԱՏԵՄ, եցի. ն. Δάκνω. Mordeo. Սաստիկ և չարաչար խածանել. (երբեք կամ նմանութե). խածխծել. *Ապա եթէ զմիմեանս խածատիցէք և ուտիցէք. Գաղ. Ե. 15: *Զբազուկս խածատեա. Մաշ: *Զլեարդսն հանեալ խածատէին. Ղ. եղե: *Ի մէջ շանց, որ կամին խածատել. Լմբ. ստ: *Եթէ գազանացեալ խածատէ և ուտէ, դառնացեալ անարգէ, և հենգնէ. Ոսկ. յհ. Բ. 2:

Եւ երբ խոցոտել. *Բազում վիրաւորս 'ի նոցանէ խածատեալս, և ճարակ սրոյ տուեալ. Յհ. կԲ:

ԽԱԾԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. խածատելն, ելն. խածատանք. *Թողեալ է 'ի խածատումն գայլեն. Բրս. մրկ:

ԽԱԾԵԱԿ, եկի. գ. փոքրիկ խածի, կամ մաշկեղէն պարկն 'ի փորի ճագուն. *Ի մէջօրեայ ժամանակի զխածեակն, զոր ունի 'ի լանջան, ձգեալ պրկէ՝ առ 'ի հանգչել և թեթևանալ առ 'ի յօգոյն ծանրութենէ. Վեցօր. Է:

ԽԱԾԻ, ծւոյ, ծեաց. գ. Χοιράς. Struma. Գարկ մաշկեղէն՝ որպէս նախագուտն ատամնոց 'ի թաշունս, և յորոճող կենդանիս՝ այլ և այլ օրինակաւ. զի անդր իջանէ նախ խածեալն և կերեալն. կօնտօ. գուրսագ. *Կազմեաց եգ 'ի փորի թռչնոյն երագահալ խածիս: Եւ քանզի նոքա կոկորդս ունին, և նեղ խածիս (կմ խամծիս), զոր ինչ կլանեն՝ վաղվաղակի հալեն. Վեցօր. Է. և Է: Վրդն. ծն: *Ոչ եթէ վայրապար ինչ գտանի կերակրանք խածւոյն, և նմանութի երկուցն քաղցրաց. զի մին ընդունի զմեծ 'ի մեծոյն, որ միանգամ յորոճն գտանելոց իցէ. Վեցօր. Է:

ԽԱԾՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. խայթուած. հարուած օձի. խածումն. և խածեալ կամ խայթեալ տեղին. *Խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց: Զպատճառս հոգւոյս խածուածոց բացի: Զկեղեալ խածուածս բազմադիմիս. Նար. Ղ. կԵ. յԵ:

ԽԱԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Δῆγμα. Morsus. խածանումն. խածանելն, ելն. խայթումն. հարուած օձի. *Որպէս 'ի խածմանէ արիւնականն օձէ միասեալք. Ար. ծԲ: *Որ քակեցէն զայլոց զամբութի, անկցի ընդ օձի խածմամբ. Աճառ. ծղ: *Գան և այժմ ընդ խածմամբ օձին. Իգն: *Անգործ եղիցի յիս խածումն թիւնաւոր օձին: Ապրեցուցանէ զհաւատացեալս յաներևոյթ օձին խածմանէ. Լծ. ԽԾաբ: Խածմունս աղուականս. Նար. կՂ:

ԽԱԿ, ի, աց. ա. Ὠμός (լծ. ռմկ. հոմ.) Crudus. Տհաս. ոչ հասունացեալ. որպէս պտուղ, կամ համբակ. խամ. *Զազոխն՝ այժմիկ (զի այն ինչ) առացեալ խաղող, և կամ զխակ թուզն անուանեալ, մրգաքաղել կամիցի. Պղատ. օրէն. Է: *Իբրև ընդ խակ ատրաժամ կթեսցի. Խոսր: *Թերի և խակ խորհրդոց հասուցիչք և հմտացուցիչք. Նար. տառ: *Պտուղս եռացեալ սիրոյն իբրև խակ մանուկ խոստանալ զանձն դնել 'ի վերայ. Արշ: Տղայք և խակք էաք: Յովսէփ էր ծառայ մի խակ անմեղ. Ոսկ. գաղ. Ե. Բ. Եէս: *Մատաղատունկ՝ ոչ զմատաղ հասակէ ինչ ասէ, այլ զխակ անկոյ, (յն. զնորոգ անկելոյ) որ այն ինչ յերախայից (յն. երախայացեալ) 'ի ձեռնադրութե մատչիցի: Սակայն և ոչ զայն գիտեն հեթանոսք յունաց, զի խակք են. Ոսկ. Եա: *Զորդիս իւրեանց ոչ կորատեն, այլ խակ և ընդվայրագնաց թողուն. Մանդ. ԽԾ. երբ անկիրթ. ճահիլ: *Խակ երիտասարդ (յն. անտառակ). Ոսկ. Տ. Բ. 24:

ԽԱԿ, ըստ յն. ոճոյ. Ὠμός. Հում. Crudelis. Անմարդի. անընդել. գժնեայ. անսանձ. անողորմ. անագորոյն. *Խակ ոգի՝ անողորմն է. Լծ. ԹԻԼ: *Խակ և անընդել լինել յորդորէ, և անողորմ: Արտաքին իշխանքն՝ խակքն և անողորմքն. Ոսկ. յհ. Ա. 39: և Ա. Կոր: *Զարացն խակաց ընդդատուցանող պակասուցումն 'ի չարէն 'ի բարի. Յհ. կԲ: *Առ 'ի զխակ և զըմպաշխող ապերասանութի նուաճելոյ. Պիտ:

ԽԱԿԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Խակ կամ հում բարուք. ամարդի, և անագորոյն. *Զայս խակաբարոյ թագաւորին ծանուցեալ. Վրք հց. Յ: *Զայնպիսի անմարդի և զխակաբարոյ և զհայհոյիչ բերանն եխից. Վրք ոսկ:

ԽԱԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ խակ (ըստ յմ առման). *Խակագոյն ազոխիցն անուոյն. Մագ. ծՂ: *Մի զտա առաջի մանկանց և խակագունիցն, և ոչ կատարելոց, ախտեսցէ. Պղատ. օրէն. Ա: *Զ խակագոյն առս մանկութե: Տղայական և խակագոյն խնդիր. Մագ. ԻԸ. ծԵ: *Պատառս և թուռս մարդկան ուտելով հնագոյն և խակագոյն, քան թէ նա. Փիլ. փէսակն: *Եկին ընդ առաջ, մինչ դեռ տագըն խիստ և խակագոյն էր՝՝. յն. դեռահաս կամ առոյգ. Ոսկ. յհ. Բ. 16:

ԽԱԿԱԳՈՐԾ, ի, աց կմ ից. ա. Որ գործէ զխակութի, այսինքն ստահակ, չարագործ. անողորմ. խեռ, և ապստամբ. *Զանուն ամաղեկայ ջնջել տայ, յահ և յերկիւղ խակագործաց. Նխ. օրէն: *Անողորմից և խակագործից դատաստան անողորմ լինելոց է. Վրդն. օրէն: Իսկ Ոսկ. մ. Ա. 10. *Ցապստամբութիւն, և 'ի խակագործ ստահակութի՝՝. յն. նորաձևութի, երբ յուզումն խռովութե:

ԽԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Στάσις. Seditio. Ապստամբութի. խռովութի. և գործ անվայելուչ. տղայամտութի. *Պիղատոս յետ խակագործութե (հրէից) ... կրկին կռուոյ նոցա եղև պատճառք. Եւս. պր. Բ: *Սկսցի զի մանկութէն զխոյթ և զգժնդակ խակագործութիւն թողեալ՝ առ լաւ և ծերունի կարգն փոխել. Փիլ. էլ. Ա. 4: *Տեառն եղիայի (կաթողիկոսի) խակագործութիւն յերիցու վանս. Կաղնկտ:

ԽԱԿԱԽՈՐՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Տղայական կամ տհաս մտածութի. *Ոչ հեթանոսաց ուրուականային հնչմամբ, և կամ ապիկար խակախորհութե. Նար. ղԲ:

ԽԱԿԱԿԻԹ ԱՌՆԵԼ. խակ խակ կթել. *Որ խակակիթ (տպ. խակակութ) առնէ զայգի իւր, խաբի նա 'ի խաղող ուտելոյ. Մծբ. Ե:

ԽԱԿԱԿՈՒԹ. ա. գ. Ὄμφαξ. Acresta. Խակ կթեալ. տհաս քաղեալ. որպէս ազոխ, և պտուղ ատիպ. և ծնունդ անհասուր. *Իբրև զխակակութն ատրաժամ կթեսցի. Յոբ. ԾԵ. 33: *Համբակս անլուայ և անաղելի խակակութ պտղոյն խակութե. Նար. ծԳ:

ԽԱԿԱԿՈՒԹ. Κεχόμμενος ('ի κόπτω). Contusus, expressus. Այն ինչ ծեծեալ՝ ճմլեալ և մզեալ (ձէթ). *Ածցեն քեզ ձէթ 'ի ձիթենեաց՝ պարզ, ազնիւ, խակակութ, 'ի լոյս: Ածցեն քեզ իւղ ձիթենեաց ազնիւ խակակութ 'ի լոյս. Ել. ԻԷ. 20: Ղեւ. ԻԴ. 2:

ԽԱԿԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. խակ մտօք. տղայամիտ. պատկառամիտ. *Այսպէս խակամիտ ումն էր թագաւորն. Լաստ. Ղ:

ԽԱԿԱՄՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական խակամտաց և խակամտութե. *Զգուշացող և հաւանեցուցանող խակամտական խորհրդոց. Մագ. ԻԸ:

ԽԱԿԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. խակախորհութի. տղայամտութիւն. *Դու գիտակործան բարուց հրէից խակամտութեն գայթակղութի. Նար. խԼ:

Եւ Տմարդութի. անողորմութի. որպէս ըստ ոճոյ յն. հմուլթի. *Զ խակամտութի և զխստասրտութի ազգին նշանակէ. զի այնպիսի ժպիրհք էին. Երզն. մթ:

ԽԱԿԱՍԻՐՏ, սրտի, սրտաց. ա. խստասիրտ. անագորոյն. որ և ասի յն. ոճով ՀՈՒՄ. *Խակասիրտ բռնաւոր, կամ գառող. Փիլ. իմաստ. և Նխ. Բ: *Զխակասիրտ հրէայսն այնու արգել 'ի պատանութէ. Տօնակ:

ԽԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὠμότης. Cruditas. ἀπειρία, imperitia. Խակն գոլ. տհասութի պտղոյ, կամ հասակի, կամ մտաց. անկատարութի. անհմտութի. խամլըգ, խաթ. աճամիլիք. *Առ թերի խակութի հոգւոյ, և կատարելութե հասանողից: Համբակս ... խակակութ պտղոյն խակութե. Նար. ծԳ: *Տղայութի առս ոչ զհասակին տղայութին ասէ, այլ զմտացն խակութի: Ոչ եթէ առ ագիտութե ինչ, և ոչ առ խակութե, և ոչ վասն ախտեղծ հասակի. Ոսկ. գաղ.

և էէր։ *Եղանս զհանճարոյ կամացն իւրոց 'ի նոսա զխակութեան զանհնարութեն. Ագաթ. *Մանկական քոց ափոց, և անհնարութեն խակութենգ լեալ տարիանք. Խոր. ա. 32։ *Ի տարածոց խակութեան մտաց յանցաւորին։ Մաքք խակութեան թերի խորհրդոց. Նար. խչ. և հը։

ԽԱԿՈՒԹԻՒՆ. Ὠμότης. Crudelitas. στάσις, seditio. Տմարդութիւն, անգթութիւն, հեռու. խստասրտութիւն. և Ապստամբութիւն, խռովութիւն, խեռութիւն. Էուլօղլուգ, էտրմանլըգ, դէլիլօգ. *Իբրև զգաստ եղև յուզա վասն անօրէն խակութեան մանուին, որ եղև. Բ. Մ. ծԲ. 5։ *Հրէից խակութեն. Նիւս. կուսն. և Նոմոս։ *Մի՛ անոտի բանից տեղի տայցուք, որք օրինադրիննն ընդդէմ անձանց մերոց զխակութիւն. Ածաբ. ատչ։ *Ողորմութիւն քո առ խակութեան մտաւանակապս։ Ի խակութենէ չարին արկածից. Նար. լ. ղԳ։ *Եթէ բնութիւն այգայւոյ գաղանային առեալ զքեզ արարիչն, էր վասն պատասանս պահանջէ 'ի քէն վասն խակութեանդ. Սարգ. յկ. Ը։ *Իբր զապիրհիչ զոք բամբասէին զնա, և եթէ խակութիւն ինչ առահանիցէ. Ոսկ. Բ. փիմ. ա։ *Ի ծերութենէ զխակութեան (յն. անառակ մանկանց) գործ եղոյց. Ոսկ. ես։ *Քո ուղղակի վարուքն պատկառեցէ զնոցա խակութիւն „. (Լիբ աճ. ճանկըլէ.) Վրք հց. Յ։

ԽԱՀ. ի. մանաւանդ խաչք, հից. գ. Ἐδώδιμος. Esculentus, edulio, cibus. (լծ. և լտ. φόγος. գերմ. գոխէն. այսինքն եփել.) Կերակուր եփեալ. խորտիկ. համադամք համեղ. գերձեալ ըստ արուեստի խոհակերաց. Յէք յէբրալուր. Քամ, խօրփ, խօր. *Խահ. Խաձ խորտիկ. Հին բռ։ *Պատրաստել ըղխահան։ Լի են խահիւք սեղանք. Նիսս. կոչմ. գ. ԺԴ։ *Համադամ խահիւք. Պիտ։ *Զմին 'ի գուռն արքունի կարգեալ, զմիւսն 'ի վերայ խահիցն։ Զխահիցն զանազանութիւն. Ի Գիրս խոսր։

ԽԱՀԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Ἕψω, μαγειρεύω. Coquo, coquito, coquinor. որ և ԽՈՀԱԿԵՐԵԼ. Եփել զկերակուր. խորտիկս յօրինել. (իրք կամ նմանութ.) *Առեալ զորդին՝ խահագործեաց, և եփեալ եդ առաջի անոնն. Նոննոս։ *Զայսպիսի խահագործել կերակուր՝ արանց է բարեաց. Սարկ. ծհ։ *Ըստ իմում զօրութեան խահագործեցից (կամ խոհագործեցից) զբանն. Առ որս. Ը։

ԽԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Ցաղագս պէլոպայ խահագործութեան. Նոննոս։

ԽԱՀԱԿԵՐ, և ԽԱՀԱԿԵՐՈՑ. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐ, ԵԱՆ։

ԽԱՀԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Որովայն 'ի խահակերութէ ստացեալ կերակրովք։ Խահակերութիւն և գինեկիզութիւն. Փիլ. ել. ծԲ։ և Ձ. բան։

ԽԱՀԱՄՈՔ, ի, աց. ա. գ. Μάγειρος. Coquus. որ գրի և ԽՈԽԱՄՈՔ. Առնիէչ խահից. խահարար. խոհակեր՝ հանդերձիչ խորտկաց. Յէրաէօր էֆօղ. աշճը. (լտ. գօգուուս. գերմ. գօխ.) *Աղ՝ խորտիկ. զորս խահամիքն համեմեն զոպայսիւ։ Կամակ և անտրժելի արարեալ զօրէն խահամոքի։ Խահամիքայ և կամ հացագործաց աւելորդութեամբք. Փիլ. փեստան. և լիւս։

ԽԱՀԱՐԱՐ, ի. աց. Նոյն ընդ վ. Տես և ԽՈՀԱՐԱՐ, ԽՈՐՏԿԱՐԱՐ. *Զխահարարս զապաստարս սեղանոյն կոչեաց. Ոսկ. յհ. ա. 30։ *Ո՞ր խահարարքն որք հոգայցեն. Գր. տղ. էէմ։ *Սուսեր յաղագս խահարարաց, կամ փայտահարաց. Մագ. Է։ *Դադարէ խահարարացն ձեռն. ԾԾ։ *Տակառակեան և խահարարն փարաւոնի. Լմբ. ծղ։

ԽԱՀԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μαγειρική τέχνη. Coquinaria ars. Արհեստ, և գործ խահարարաց. հանդերձանք կերակրոց. խահք. համադամք. աշճըլըգ. *Առորս չէք տեսանել խահարարութիւն, կամ մարմնական ճաշակումն. Լմբ. պտրգ։ *Լնուլ 'ի նա զամենայն պէտս հացի և գինւոյ և ձիթոյ՝ մեծի խահարարութեան. Վրք հց. Ը։ *Ի բազմապատիկ խահարարութիւն անյագ մտաց տակառին. Շ. ա. յհ. ԻՂ։ *Համեղացի 'ի ճաշակելիս մտաց մերոց խահարարութիւնք խմանալի խորտկացն այնոցիկ. Խոսր։

ԽԱՀՐԵՄ, եցի. ն. Որպէս թէ զխահս ածերել կամ այրել. յանչափս եփել և խանդարել. *Զմի կէսն (ձկանն եփելոյ) խահրեալ ածերեաց։ Այժմ խահրեալ էր տակառ մի. Վրք հց. ծՂ։

Լայնաբար՝ Այրել. կիզուլ. եղծանել. չորացուցանել. տոչորել. հիւծել. *Եգիտ զպարանէզն՝ զի խահրեալ և կիզեալ էր յերբանակէ խաղիցն։ Ոչ եթող զնա ամծ՝ խահրել և գթել զքեզ։ Նուաւել թարշամեալ և խահրեալ մարմնով քան զայն՝ որ 'ի չարաթուն միանգամ ճաշակէր զոսայն. Վրք հց. Ը. Ղ. ծա։

ԽԱՂ, ու. ուց, կամ ոյ, ով. կամ ի, ից. գ. (յորմէ յն. խայէնթա, խայէնմօ, ազգ ինչ խաղու.) Παιδία. (որպէս թէ մանկութիւն.) παίγνιον. Ludus, lusus. ἀθύρματα, crepundia, եՆ. Զբօսանք տղայոց և երիտասարդաց՝ ճարտար ձգմամբ իրաց, կամ ընթացիւք յապարիզի, կամ ստատամամբ, կմ ծաղրաշարժ հնարիւք, եՆ. օյուն. և օյունճագ. որ և ԽԱՂԱԼԻԿՔ. *Խաղ համարեցան զկենդանութիւն մեր. Իմ. ծԵ. 12։ *Տեսանէին զխաղն սամփսոնի. Դտ. ծՂ. 27։ *Ընդ խաղ տղայութեան զբօսեալ կան. Ոսկ. յհ. ա. 1։ *Մանր մանկութեան խաղ։ Իբրև զմանկութեան խաղ համարին։ Մանկութեան իմն խաղ և խնդոյ։ Կեղծիք, և 'ի խաղոյ է գործն։ Ձեն ինչ խաղոյ. մանաւանդ թէ առ խաղոյ իցէ, և հանդերձեալքն ոչ խաղոյ. Ոսկ. մթ. եՆ։ *Մարտիկ ոք՝ որ 'ի խաղ մտանէ, ոչ մարթ է պսակ գտանել, եթէ ոչ ըստ օրինաց խաղուն մարտիցէ. Եփր. Բ. տիմ։ *Զգիւականան քակտեալ խաղս. Պրգմ. ճԷ։ *Յորում փառս ոլոմպիոյ խաղուն (կմ ոլոմպիախաղուն) համդիսի ըմբշամարտացն երևի. Խոր. Գ. 48։ *Մի թողուցուս խաղալ նովին, որպէս մանկանց գընդակ խաղին։ Դատերքն քո պաճուճալի՝ յերգ և քընար միշտ 'ի խաղի. Ցծ. որդի։ Շ. եդէս։ *Նա անկեալ գնի, և դու որպէս 'ի խաղու կաս. Ոսկ. համբէր։

Նմանութ. աստ. *Խաղովք սատանիցն ոչ խրատեցան (եգիպտացիք). Իմ. ծԲ. 26։ *Բըռնաւորք խաղալիք նորա... և սատրապք զնա յանդիմանել զխաղ նորա. Ամբ. ա. 12։

ԽԱՂ աստ և Տեսարանն կամ տաղաւարն խաղացողաց. Σκηνή. Scena. (լծ. հյ. չէնք.) *Փոքր մի ևս ինչ՝ ժամանակն (յն. աշխարհ) անցանէ, և խաղն լուծանի. Առ որս. ծա։

ԽԱՂ. Ἐμπαιγμός, παίζων, եՆ. Illusio, ludificatio. Ծաղր. կատակ. այպն. ծիծաղ. լագա. կիւլիւշ. մասխարալըգ, ռէզիլ, ալ. խա, խանտիչ. *Մեք ընդ խաղ արարաք. Առակ. Իղ. 19։ *Իբրև անխոհեմ մանկանց զատաստան ընդ խաղ արձակեցէր. Իմ. ծԲ. 25։ *Թոյլ տուր անդր զխաղդ. Վրք հց. ԻՂ։ *Զխաղու և զծաղու բանս բարբառէ. Ճ. Ա։ *Զբանս խաղոյ մի խօսեցի. Մծբ. Ղ։ *Կատակեցաւ... ընդ խաղ երկրպագութիւն. Խոր. պտրգ։ *Ի խաղս այպանման ծաղու ըմպահկեն. Նար. մծբ։ *Թողու զնա 'ի խաղ և ծաղր տեսողաց. Սարգ. ա. գ. ծԲ։ *Մկրտեցին ընդ խաղս զպորփիւրոս. Հ=Յ. նոյ. Է։

ԽԱՂ ԱՌՆԵԼ. Ἐμπαίζω. Illudo. ԸՆԴ ԽԱՂ՝ կամ ԽԱՂ ԱՐԿԱՆԵԼ. որ և ԽԱՂԱԼ. Իբր ծաղր առնել. այպն առնել. ծաղրել. կատակել. մասխարա էթմէք, դէֆինէ. *Ած մեզ ծառայ եբրայեցի, խաղ առնել զմեզ, կամ խաղ առնել զիս։ Խաղ արարեր զիս։ Խաղ առնէին զմարգարէսն. Ծն. ԼԹ. 14. 17։ Թուոց. ԻԲ. 19։ Բ. Ձ. լԶ. 16։ *Երկնաւոր թագաւորին 'ի ծունր իջեալ խաղ առնէին. Շար։ *Խաղ առնէին զնա, և լինէր խաղ տէրն երկնի. Կոչ. ԺԳ։ *Պարտ էր նմա խաղ լինել. Ճ. Գ. (յորմէ ռմկ. խաղի, խոխ ըլլալ։) *Ընդ խաղ արկեալ՝ առաւէին, եթէ քաղցուալից իցեն. Գծ. Բ. 13։ *Եւ ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցէր. Նար. հէ։ *Մի ընդ խաղ արկցի առ նոսա հոգւոյն այս աստուծմ. Լմբ. ափ։

ԽԱՂ, ի,ից. գ. Ἕλος. Palus (paludis). ὄχθη, ripa. Խաղաղ և ծանծաղ ջուր. ջրարբի տեղի. ճահիճք. աղտիւր. եղտիւր. խորշ մի գետոյ կամ ծովու առ ափամբ, ուր խաղաղ ջուր խաղաղ. *Ի գետոյ անտի ելանէին եօթն երինջք, և արածէին 'ի խաղի անդ։ Ընկէց զայն 'ի խաղ մի առ ափն գետոյ։ Ի վերայ ջրադարձից և խաղից։ Անդ մարգագետինք և խաղք։ Եդից զգետս 'ի կղզիս, և զխաղս ցամաքեցուցից. Ծն. խա. 2. 18։ Ել. Է. 3. 5։ Է. 19։ Ը. 5։ Ես. լԵ. 7։ ԽԲ. 15։ *Իջեալ առ հեղատան վտակաւ խաղիցն. Պիտ։ *Կամ ջուր 'ի զովացումն, կամ խաղ երկիվարաց. Յհ. կԲ։ *Ոչ եթէ 'ի կղզեաց 'ի կղզիս գիմեալք երթալ, ոչ 'ի խաղս, և ոչ 'ի նաւահանգիստս. Ոսկ. ես. ուր յն. նաւակայանք. ἐπίνοιον, navalia, statio navium.

ԽԱՂԱԲԱՆԵԼ. ն. չ. Խաղ առնել կմ խաղալ բանիւ. ծաղրաբանել. *Խաղաբանեալ առէին, եթէ քաղցուալիցք իցեն. Նար. յովէտ։

ԽԱՂԱԴԻԼՈՐ. ա. մ. Իբրև թաւալգլոր խաղալ տալով. *Սուրն ևս քան զևս ճեպիցի, և յանխնայ գիտաթաւալ խաղագլոր կատարիցէ. Ոսկ. ժելէպ։

ԽԱՂԱՅԻ. լեք. Տ. ԽԱՂԱԼԻՔ։

ԽԱՂԱԼԻԿ, լկի, կաց. ա. Խաղացող. պարող. պարաւոր, կին կամ այր. Παίζουσα. Saltatrix. παίζων, saltator. բօգգու. *Նուագէին կանայք խաղալիկք։ Զայն խաղալկաց։ Ընդ ժողովս խաղալկաց. Ա. Թգ. ԺԸ. 8։ Երեմ. Լ. 19։ լա. 4։ *Խաղալկացն գիւաց. Նար. ԽԱ։ *Նման լինելով խաղալկացն և հացկատակաց. Շ. ընդհանր։

ԽԱՂԱԼԻԿ. գ. Παίγνιον. Lusus, ludibrium. Գործիք խաղալոյ, և ընթակայ խաղ առնելոյ. որ և խաղ ասի. խաղլըխ. օյունճագ. *Արարեալ խաղալիկ հրեշտակաց։ Եւ բանսարկուքն՝ խաղալիք նորա. Յոբ. խա. 25։ Ամբ. ա. 10։ *Մանկունքն և փոքունքն առ նուաստ իրս հայլին, և յայլ բաղում խաղալիկս, և այնպէս սթափեալ հըրճուին. Ոսկ. յհ. Բ. 25։ *Իբրև զմանն խաղալիկ է նոցա (ամն թռչնոց). Եփիէ։ *Խաղալիկ եղջերաց, և ծաղր մարդկան. Սարգ. յկ. Ը։ *Մանկանն խաղալիկս տան անօթս պատուականս. Եփր. ղղէ։ *Ա-

առեալ տաղտունիս (գուսանի) զփողն և զխաղալիկսն՝ այրեաց. Հ=Յ. Ժէ. ծզ։

ԽԱՂԱԼԻՔ, լեաց. գ. Նոյն ընդ խաղալիկք ըստ Բ նշ. Παίγνιον, παιγνία. Lusus, ludicrum, crepundia. խաղալիք. օյունճագ. *Ոչ խնծորք գեղփիականք խաղալիք. Աճառ. 'ի կեղ։ *Որպէս խաղալեօք զմանուկ՝ այսուիկ զմեզ խաբեալ. Խոր։ *Խաբմունք յիմարութե, և խաղալիք տղայականք. Նար. ծէ։ *Կատականք եղկեալք հեթանոսաց, խաղալիք գլխոց. Ոսկ. Եբր. ԻԳ։

ԽԱՂԱԼԻՔ. խաղ, խաղք. Παιδιά. Ludus. օյուն. *Այսմիկ խաղալեաց սկիզբն, զի բնութբ վարժել սովորեալ է ամենայն կենդանի. իսկ մարդկայինս ծնաւ զկաքաւսն. և 'ի միմեանց լսել հաղորդեալ՝ պար և խաղալիս ծնան։ Խաղալիս՝ յորժամ 'ի միասին եկեսցեն, ինքեանք գրեթէ (մանկունք) վերստին գտանեն։ Սակաւ ինչ առնել օրինագրեն զխաղալիսն ինչ, զի հուր գզեն, և բազումս այլս այսպիսիս անկատար գործելս. Պղատ. օրին. Բ. Է. Զ։ Իսկ անդ. Է. *Զերփիսրական խաղալիսն բացատրեսցուք». այժմու յն. παιδεία, կրթութի։ Կայ և 'ի բառս Գաղիանոսի. «Աթիրմա. խաղալիկ». ἄθυρμα, ludus puerilis, oblectamentum.

ԽԱՂԱԼԻՔ. Ἄρθρον. Articulus. Յօգուածք անդամոց առ 'ի շարժիլ և խաղալ ըստ պիտոյից. խաղէրք. օյնագ. *Ամենայն մարմնոյն յօդեալ և պատշաճեալ ամենայն խաղալեօք առաքելութե։ Ամենայն մարմինն յօդիւք և խաղալեօք աճեցեալ. Եփես. Դ. 16։ Կողոս. Բ. 19։ *Ոչ խաղալեաց շարժականութե. Նար. ՀԷ։ *Լուծեալ յօդիցն և 'ի խաղալեացն. ՃՃ։

ԽԱՂԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. խաղալն. խաղ. *Իմաստունն զխաղալութիւն անփոփոխ և հաստատուն առաքինութե առնէ զհանդերձեալ. Փիլ. լին։

ԽԱՂԱԽ. գ. Բառ այլազգ». Թէլէք. Գայըգ. գաւթե, ևն. այսինքն նաւակ. Նաւ. հին բառ։ Ուր 'ի զուր յաւելու ոմն 'ի գրչաց. «Թէ խաղախին նաւ է, խաղախորդն ճոնորդ է, և զիարդ ոչ յաւելու նաւորդ»։ Պարտ էր ասել, թէ խաղախին թերևս նշանակէ նաև մորթ, կաշի, փոկ։

ԽԱՂԱԽՈՐԴ. ի, աց. ա. գ. Βυρσεύς, σκυτεύς. Coriarius, cerdo, sutor. որ և ՃՈՆ, ԿՈՆ. Մորթէգործ. կաշեգործ. փոկագործ. որ հարթէ զմորթս 'ի մազից, և յօրինէ ազնիւ կաշի. ևս և կօշկակար փոկեղինաց. Թէպպաղ. չէօնճի. *Առ սիմոնի ումեմն խաղախորդի. Գծ. Թ. 6. 32։ *Ի բաց քերիցեն 'ի մորթոյն զգեղեցկութիւն, որպէս խաղախորդք զթանձրագոյն մորթոյն. Առ որս. Ա։ (Իսկ գործարանն խաղախորդաց կոչի 'ի գիրս Վատանկոց՝ կաշեգործնոց։)

ԽԱՂԱԿԱՏԱԿ ԼԻՆԵԼ. Խաղ առնել կատակելով. կամ խեղկատակ ծաղրածու գտանիլ. *Երթայր առ թագաւորն հայոց. խաղակատակ լինէր նոցա. Բուզ. Զ. 10։

ԽԱՂԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπαιστής, συμπαίκτωρ. Collusor. Որ խաղայ ընդ այլում. ընկեր խաղուց և զուարճութեց. *Ովարխանէան ընկալակից և խաղակից նշանակէ գոլ տրամագրայ. Պղատ. Քննոյն։

ԽԱՂԱՂ. ա. (լծ. յն. գալինեօս.) Γαλήνιος, γαλήνος, ἥσυχος, ἡσύχιος. (յորմէ՝ սուրբիաս.) Tranquillus, quietus, placidus. Հանդարտ. անդորր. անքոյթ. անխռով. պարզ. *Խաղաղ նաւահանգիստ. ժմ։ Լէ. տփ։ *Անքոյթ նաւահանգիստ՝ խաղաղ 'ի հողմոց և 'ի մրրկաց. Ոսկ. Ա. տիմ. ծԲ։ *Խաղաղ 'ի մրրկէ. Բրս. մրկ։ *Խաղաղ մանկանութեանն զարգանան. Պիտ։

ԽԱՂԱՂ. մ. } Ἡσυχῆ. Quiete, placide.
ԽԱՂԱՂԱԲԱՐ. } խաղաղութբ. հանդարտաբար. հանդարտիկ. հեզիկ. մեղմով. *Զջուրն սելովայ որ գնայ խաղաղ. Ես. Է. 6։ *Զմկանունս 'ի ներքոյ նաւացն խաղաղաբար տարածելով։ Խաղաղաբար պատասխանեալ ասէր. ՃՃ։

ԽԱՂԱՂԱԲՆԱԿ. ա. Ուր լինի խաղաղութբ բնակիլ. հանդարտեալ. *Սուրբ ժամանեաց խաղաղաբնակ երկրիս մերում. Մաշկ։

ԽԱՂԱՂԱԳՈՅՆ. ա. մ. Առաւել կամ յոյժ խաղաղ. *Խաղաղագոյն և գեղեցիկ մերոց իրաց կազմած հաստատութբ պատրաստեսցի. Գ. Մ. Գ. 17։ *Աչք (թշնամանողին) համբարձեալք. իսկ քոյդ խաղաղագոյնս հայեսցին. Բրս. բարկ։

ԽԱՂԱՂԱԳՈՐԾԵՄ. եցի. Ն. Ը. խաղաղութիւն առնել. խաղաղել. հաշտութիւն գործել. *Զխնդութիւն առաթելով հրաժարոն արեան 'ի քեզ ցայտեցելոյ՝ խաղաղագործիցէ յերկինս և յերկիր. Թէոդոր. խչ։

ԽԱՂԱՂԱԾԱՒԱԼ. ա. Խաղաղ ծաւալեալ, հեզիկ ծածանեալ. *Ըստ նմանութե խաղաղածաւալ ծովային ալեաց. Ոսկ. հմ։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Εἰρηνικός, εἰρηναῖος. Pacificus, pacatus. Տես և ԽԱՂԱՂ. Անդորրական. հանդարտական. հանգստեան. հանդարտութե. անխռովական. հանդարտ. հաշտ. *Տուր նմա պատասխանի խաղաղական հեզութբ. Սիր. Դ. 8։ *Խաղաղական խորհրդով։ Բանիւք խաղաղականօք։ Կենաց խաղաղականաց. Եղիշ. Բ։ ՃՃ։ Յհ. կԸ։ *Ի ձեռն առնուլ զպատերազմական և զխաղաղական վարս։ Խաղաղականաւն զամենայն երկիր գրաւեալ միահեծան կալցէ։ Յարաժամ խաղաղականին պարապի կենաց։ Զխաղաղական բնակութի. Պիտ։ *Հասանեն խաղաղական շիրմի. Մագ. ԻԸ։ *Նստել 'ի խաղաղական խուցս. Վրք հց. Բ։ *Կէին հեշտալիր խաղաղականօք». այսինքն խաղաղ կենօք. Արծր. Ա. 12։

Կամ Անդորրացեալ. խաղաղեալ. խաղաղաւէր. խաղաղարար. հեզ. *Խաղաղական անձամբ եկին 'ի քերթն թագաւորեցուցանել զդաւիթ. Ա. Մն. ԺԲ. 38։ *Անթիւ պետութս օրհնաբանողաց՝ համբոյրս, հեզս, երջանիկս, խաղաղականս. Նար. լէ։ *Այնպիսիքն յայնպիսեաց սկսեալ ասպատեն, և 'ի մարմնի են խաղաղական. Իգն։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ. ա. գ. Ժամերգութիւն հանգստեան՝ որ յետ երեկոյեան ժամուն յառաջ քան զննջեցելն. *Հանգստեան կոչի աղօթք, և խաղաղական ասի։ Զխաղաղականին աղօթքն յերեկոյին ժամն յարեն. Ի Գիրս Խոսր։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ, կամ ԽԱՂԱՂԱԿԱՆՔ. ա. գ. Հաշտարար զոհ փրկութեան՝ վասն խաղաղութե և առողջութե. *Ողջակէզս, և խաղաղականս. Ա. Թգ. Ժ. 8։ ԺԱ. 9։ Բ. Թգ. Զ. 17։ Գ. Թգ. Ը. 25. ևն։ *Յաղագս զոհի խաղաղականի, և կամ 'ի սակս պատերազմին շահուց (ըստ հեթանոսաց). Պղատ. օրին. ԺԲ։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ խաղաղական. հանդարտագոյն. *Անպատերազմ, անհակառակագոյն, և խաղաղականագոյն։ Համայն առաքինութե խաղաղականագոյն բնութիւն ունի. Փիլ. նխագն։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԱՊԷՍ... Εἰρηνικῶς. Pacifice. խաղաղութբ. հանդարտութբ. հեզութբ. *Խաղաղականապէս ասէ ցպատնողսն. Ար. Է։

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. *Տես դարձեալ պետրոսի առաքելոյն և առ ժողովուրդսն զխաղաղականութիւնն. Ոսկ. գծ։

ԽԱՂԱՂԱԿԵԱՑ. ա. Εἰρηνεύων. In pace vivens. Որ կեայ 'ի խաղաղութեան. խաղաղաւէր. *Զքսուն և զերկիսոն առ հասարակ անհնանիշիք, զի բազում խաղաղակեացս կորոյս. Սիր. ԻԶ. 15։

ԽԱՂԱՂԱԿՈՅՏ. ա. գ. Խաղաղ և անշարժ կացեալ կոյտ, կամ իբրև զկոյտ. *Եցոյց նմա զխաղաղականոյս ոսկերաց բազմաց։ Մարգարէն գտու 'ի վերայ խաղաղակոյտ ոսկերացն. Մծբ. Է։ *Եւ այն լի էր խաղաղակոյտ ոսկերօք մարդկան. Կոչ. ծզ։ *Ժողովեալ զխաղաղակոյտս (կմ զխաղխաղակոյտս) ոսկերացն, հրամայեաց փոս հատանել, և 'ի միասին ամփոփել թաղել. Ասող. Գ. 42։

ԽԱՂԱՂԱԿՐՕՆ. Տ. ԽԱՂԱՂԱԿԵԱՑ. և ՀԱՆԴԱՐՏԵԱԼ. *Խաղաղակրօն առաքինեաց. Նչ. Եղծ։

ԽԱՂԱՂԱՀԵՂ. ա. Εἰρηνόχυτος. Pacifundens, pacificus. Որ հեղեալ սփռէ զխաղաղութի. *Զինչ արդեօք ոք ասիցէ յաղագս քո խաղաղահեղ մարդասիրութեն. Դիոն. տծոյ։

ԽԱՂԱՂԱՄԲՈԽ. ա. Ամբոխիչ և վրդովիչ խաղաղութե. խռովարար. *Կագատրթոյցք, խաղաղամբոխք. Մծբ. ծԲ։

ԽԱՂԱՂԱՆԱՄ, ացայ. Ը. Εἰρηνεύω, έω. In pace vivo, pacem ago, habeo. ἡσυχίαν ἔχω, ἠρεμέω, quiesco. խաղաղել. հանդարտիլ. անդորրանալ. հանգչել. խաղաղութի գտանել կմ ունել. հաշտ երեւել լինել. *Գազանք վայրենիք խաղաղասցին ընդ քեզ. Յոբ. Է. 23։ *Խաղաղասցեալք՝ 'ի բարիսն վայելեն. Ագաթ։ *Համոզեալ զնոսա խաղաղանալ. Խոր. Բ. 27։ *Անդ խաղաղանայր գրաւորական ժողովուրդն 'ի պատուիրանազանցութեանն՝ քաւեալք 'ի ձեռն քահանայութեն. Մանդ. յորմ և Երգն. մբ։ *Յապահովութբ խաղաղանալ՝ օրինակ իմն յանքոյթ նաւահանգստի. Պիտ։ *Խաղաղասցին խռովութիւնք. Ժմ։ *Խաղաղասցին ոգիք մեր յայնպիսեաց գտանն վտանգից. Խոսր։ *Ի խաղաղանալս խռովն ամբոխին. Նար. հա։

ԽԱՂԱՂԱՇԱՐԺ. ա. մ. Խաղաղ շարժմամբ. *Վերածայթեցին՝ խաղաղաշարժ գեղաձեմեալ. Թէոդոր. խոս։

ԽԱՂԱՂԱՊԱՀ. ա. Εἰρηνοφύλαξ. Pacis custos, pacificator. Որ պահէ զխաղաղութի և զսէր. *Զխաղաղութի սիրելով. և իբրու արդարև ճշմարիտ խաղաղապահ էնա. Փիլ. լին. Գ. 8։

ԽԱՂԱՂԱՊԱՐԳԵՒ, ի, աց. ա. Εἰρηνόδωρος. Pacis largitor, conciliator, trix. Պարգեւիչ խաղաղութե. *Խաղաղութի, և խաղաղապարգև։ Խաղաղապարգեւօքն իւրովք նախախնամութեամբ. Դիոն. տծոյ։

ԽԱՂԱՂԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Εἰρηναρχία. Pax prima. Գլխաւոր և կարևոր խաղաղութի. *Ինքեանք առ միմեանս և առ իրեարս միաւորին, և առ մի խաղաղապետութի բոլորից՝ և զօրս ընդ ինքեամբ են միաւորեն. Դիոն. տծոյ։

ԽԱՂԱՂԱՊԷՍ. Տ. ԽԱՂԱՂԱԲԱՐ. *Հրեշտակք սէր խաղաղապէս որոշեցին զմեզ 'ի մարմնոյ. Ոսկ. 'ի փղպս. Հոխանէալս։

ԽԱՂԱՂԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλειρηναῖος. Pacis amans. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՍԻՐ, կմ ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱԿ. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԵԼ. ն. չ. Սիրել զխաղաղութիւն. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր խաղաղութեան. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՐԱՐ. ի, աց. ա. Εἰρηνοποιός, εἰρηνικός. Pacificus. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՑՈՒ. Տ. ԽԱՂԱՂԱՑՈՂ. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Παύω. Sedo. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. չաց. ա. [illegible]

ԽԱՂԱՂԱՒԷՏ. ա. [illegible]

ԽԱՂԱՂԵՄ, եցի. ն. } Տ. ԽԱՂԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ.
ԽԱՂԱՂԻՄ, եցայ. չ. } Παύω. Sedo. εἰρηνεύω. [illegible]

ԽԱՂԱՂԻԼ. [illegible]

ԽԱՂԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԽԱՂԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. [illegible]

ԽԱՂԱՂԻԿ. Տ. Ἡσυχῇ. Quiete, placide. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Εἰρήνη, γαλήνη. Pax, tranquillitas. ἡσυχία, quies. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ. Εἰρήνη. Pax. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ. [illegible] Εἰρηνικός. Pacificus. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՄԲ. Տ. [illegible]

Εἰρηνικῶς. Pacifice. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԱԳԱՐԳԵԱՆ. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒՄՆ. գման. գ. [illegible]

ԽԱՂԱՂՈՒՆ. } ա. [illegible]
ԽԱՂԱՂՈՒՏ. } [illegible]

ԽԱՂԱՂՕՐԷՆ. ա. Տ. [illegible]

ԽԱՂԱՄ. ացի, ա. չ. Παίζω. Ludo. προσπαίζω, alludo, illudo. κίνουμαι, moveor. [illegible]

ԽԱՂԱԼ. Տ. Σκιρτάω. Salto, tripudio. ἐφάλλομαι, insilio. [illegible]

ԽԱՂԱԼ. Ἀφάλλομαι, ἐξάλλομαι, ἐνάλλομαι. Desilio, exsilio, insilio, insulto, irruo. [illegible]

*Նոյա գործն զինչ բանին խաղալոյ. Եղն. գոմ. Է. 17։

ԽԱՂԱԼ. Ἐμπαίζω. Illudo. Իբրու խաղալիկ առնել. եւ խաղ առնել. եւ այն՝ չարչարելով, կամ արհամարհելով. օյնամագ, օյնաթմագ, էյլէնմէք. էօյունէլէմէք. *Որչափ խաղացի ես ընդ եգիպտացիս։ Խաղայց նոքօք (ած եգիպտացւովք)։ Խոյտացին զիս, եւ խաղացին զինեւ, կամ ինեւ։ Վիշապն՝ զոր ստեղծեր՝ խաղալ նովաւ։ Բռնաւորք խաղալիկք նորա, եւ ինքն ընդ ամենայն ամուրս խաղալով խաղասցէ։ Զարս հզօրս՝ որ խաղային ընդ հրոյ. եւն։ *Պատմեսջիք յորդիս որդւոց ձերոց՝ որչափ խաղ խաղացի ընդ եգիպտացիսն. Մեկնիչ. Է։

Գտանի եւ կր. *Նա որ կարծէր զինքն հաւասար լինել այ, այժմ 'ի ձեռն մանկան տղայոյ խաղացաւ. Ածբ. անփ.։

Եւ կատակել. ընդ խաղ առնել. շագա էթմէք. *Հայր, կապկածեմ 'ի բորենւոյն. եւ ծերն խաղալով ասէ. եթէ եկեսցէ 'ի վր...քո, կապեսցես զնա, եւ ած այսր. Վ. հց. ժ։

ԽԱՂԱՆՔ, նաց. գ. Խաղ առնելն. *Զբանս ծաղու եւ խաղանաց (այլ. ձաղանաց) եւ արհամարհանաց խօսի. Մծբ. Ի։

ԽԱՂԱՊԱՏԱՆ, անք. գ. Ὀλόφυρσις. Comploratio. Խաղապատելն. գործանք հանդերձ լալեօք. ...։ *Ոչ խաղապատան, ոչ սուգ, եւ ոչ կոծ ('ի վերայ մեռելոյն). Փիլ. ...։

ԽԱՂԱՊԱՏԻՄ, եցայ. յ. Ὀλοφύρομαι. Lamentor, են. Խաղալով բին պատիլ եւ ցնդիլ յարտասուս. փարիլ արտասուօք. ...։ *Աղաչէր խաղապատելով, զի մի մերժեալ ընկեսցի առ 'ի նոցանէ։ Խաղապատելով աղերսէր. Եղիշ. Գ։ Ցհ. ԿԲ։ *Գիրկս արկանէր խաղապատելով խնդութեամբ. իբր լալով առ խնդութեան. Մեսր. Երէց։ *Ամենայնիւ հնարին զխանդաղատութեն մանկանն. զի զլալն եւ զհեծեծական խափանեսցեն. Թէպէտեւ նոքա զխաղապատեալ զերեսն այսր անդր դարձուցանեն. Եփր. ղաչ։ Որ 'ի սպ. Վրք հց. ԻԶ. գնի, "Նոյա խաղապատեալ՝ զերեսն, եւն"։

ԽԱՂԱՋ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՍՈՍՈՐԴԵԼ. ...։ *Ընկուզի չարաք օգտէ փողացաւի, երբ խաղաջ առնեն. Բժշկրն։

ԽԱՂԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող որպիսի եւ է խաղուց. օյունպազ. *Հրէայք խաղասէրք եւ լկտիք էին՝ 'ի մեհեանս եգիպտացւոցն սովորեալ. Վրդն. ող։ *Իբրեւ զբանս մանկանց խաղասիրաց համարէին յականջս նոցա. Թէոփիլ. պհ։

ԽԱՂԱՍՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի խաղալոյ. Թատրոն. օյուն եէրի. *Ի խաղասրանս զբօսանսին. յորս մտանեն ողջանդամք, եւ ելանեն վիրաւորեալք (հոգւով). Մանդ. ծէ։

ԽԱՂԱՐԿԵԱԼ, կամ ԽԱՂԱՐԿԵԱԼ. Տ. ԽԱՂ. *Զթագաւորս խաղարկեալ ընդ ոտիւք գեանեցեր. Կելա. աղէտ։

ԽԱՂԱՑ. ա. Որ խաղայ գնայ. շարժուն. հոսանուտ. *Լոյծ եւ խաղաց բնութի ջուրց. Վեցօր. ա. Բ. սուէպ։ *Խաղաց գնացիւք վարդապետութեն լնու բանին զծագս երկրի. Մեկնէր. Է։ *Իբրեւ սեափն զանհաւան խաղաց բնութեն. Եփր. յես։ Գրի խաղաց՝ եւ իբր խախուտ։ Եփր. համաբ։

ԽԱՂԱՑՔ, ցից. գ. Տ. ԽԱՂԱՑՈՒՄՆ. *Յորժամ խաղացք ջուրցն ցածնուցուն. Եւս. քր. ա։ *Անշարժ կան, ասեն, գնացք խաղացիցն (ջուրց ծովու). Վեցօր. Է. յորմէ եւ Շիր։ *Սերմանց ոչ նոյնպիսի, այլ 'ի բնական եւ յանշնչական խաղացիցն. Եղնիկ։

ԽԱՂԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. } խաղաց.
ԽԱՂԱՑԱԿԱՆՆ. գ. } շարժուն.
եւ հմայելն 'ի խաղացմանէ մարմնոյ կամ անդամոց. *Բնական եւ խաղացական շարժմունք (լուսաւորաց). Եղնիկ։ *Հմայականին մասունք են ձեռնագիտականն, եւ խաղացականն։ Խաղացականն է, որ 'ի ձեռն խաղացման մարմնոյն լինի ծանուցեալ. որպէս թէ խաղաց աջ ակնդ, զայս ինչ նշանակէ. Նանա։

ԽԱՂԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑՈՐԱՋԽԱՂԱՑՈՒԹԻՒՆ։

ԽԱՂԱՑՈՒՄՆ, ցման, անց. գ. Խաղացք. շարժումն. ընթացք. գնացք. հոսումն. զեղումն. ... *Ի խաղացման, եւ 'ի գագարման։ Խաղացումն յորձանից գետոց։ Խաղացմունք գետոյ։ Գերազանցել քան զջրոցն յառաջագէմ խաղացմունս. Պիտ։ *Զանապատ խաղացմունս ածայնոցն 'ի քեզ շնորհաց. Խոր. ա։ 1։ *Ի սէր հոգւոյն քաղցր խաղացմունք. Փարպ։ *Լքին զճանապարհս հետոց խաղացմանց։ Զխաղացումն ժամանակացս յայսմանէն. Նար. խչ. Ժ. Ծբ։

ԽԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μεταίρω, ἐξαίρω. ἀπάγω, ἐπανάγω, ἐκπεράω. Transfero, aufero, abduco, proveho, traduco. Տալ խաղալ տեղւոջէ 'ի տեղի. փոխադրել. փոխել. վարել. անցուցանել. ...։ *Խաղացուցանել զամենայն ինչս, կամ զամենայն աւար քաղաքին. զորդիսն Իսրայէլի. զամենայն ազգս հրէից. զայլ եւ խուժան ժողովրդեանն. զանլքորսն ժողովրդեանն. եւն։ *Կապեաց եւ խաղացոյց զերանեալն։ Զհրէայսն խաղացուցեն 'ի գերութիւն։ Զդաւիթ առ ամիրապետն խաղացուցեալ. Եղիշ. Է։ Խոր. Գ. 35։ Ցհ. կԲ։ *Խաղացո (զնաւն) 'ի խորն. Ղկ. Ե. 4։ *Եւ հոգմ 'ի տեառնէ, եւ խաղացոյց յայսկոյս զլորամարգին 'ի ծովէն. Թուոց. ժա. 31։

Եւ հոսեցուցանել. բղխել. ... *Յանդնդոց երկրի ջուրս խաղացոյց. Նար. Ծբ։ *Ըմպել զջուրն կենաց զխաղացուցանողն 'ի կեանս յաւիտենից. Գրիգ. ...։

ԹԱՒԱԼԳԼՈՐ ԽԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԹԱՒԱԼԳԼՈՐ։

ԽԱՂԱՑՔ. Տ. ԽԱՂԱՑ. ցք։

ԽԱՂԱՒԱՐՏ, ի, աց, օք կամ ովք. գ. Φλυκτίς. Papula, pustula. (իբր խոյլ աւարտեալ, կամ վերջացեալ.) Պալար. ուռոյցք. կեղ վիրաց, մեծ կամ փոքր, բոլորշի կամ 'ի ձեւ վարնգոյ. ...։ *Եռացեալ խաղաւարտք 'ի մարդ եւ յանասուն։ Եւ եղեւ կեղ եւ խաղաւարտ. Ել. Թ. 9. 10։ *Խաղաւարտք հրակայծակք, եւ բիծք բոցակիծք. Նար. կԲ։ *Եւ խաղաւարտք 'ի վեր եռացեալ՝ մեռանէր. Ցհ. կԲ։ *Խաղաւարտաց... խաղաւարտովք. Փիլ։ *Ընդունէք մեր բղխեցին զխաղաւարտ մահաբերին. Վահր. յոր։ *Զայտումն զայրացեալ ախտին, եւ զշառագունեալ զխաղաւարտին եռացումն. Վրք հց. ԻԲ։

ԽԱՂԱՒԱՐՏ. Ի բառս Գաղիան. գնի որպէս յն. Ἄνθραξ, որ է կայծակն. եւ Քաղցկեղ. եւ Պալար վարնգաձեւ, որպէս 'ի ժանտախտն լինի. ...։ որ եւ 'ի Բժշկրն. գրի խաղաւարտ կամ խաղվարտ, եւ մեկնի, խիար, եւ խիարի հունտ։

ԽԱՂԲ. Տ. ՀԱՂԲՔ. *Զանապան խաղբ չարեացն. Մաշ։ *Ընդ աղբ եւ ընդ խաղբ գալ. Ոսկ. ա. փիլ. Է։ *Մի ըմբռնեսցիս 'ի խաղբս սատանայի. Հ=Ց. ...։ *Յայսմ խաղբեց զերծանիցիս. Ոսկ. մ. Բ. 21։ *Զերծցուք 'ի նորա խաղբեցն. Ցհ. Ի։ *Խզեսցին խաղբքն. Նար. ԼԲ։ *Արձակեա զմեզ 'ի խաղբից Թշնամւոյն. Ճչ։

ԽԱՂԲԱԿԵԼ. ն. Ըմբռնել կամ պաշարել իբրեւ 'ի հաղբս. արկանել 'ի փորձանս եւ 'ի նեղութիւն. վտանգել. *(Նեռն) զչորեքհզերեան ախեղերս խաղբակեալ։ (Նեռն) խաղբակեալ զախեղերս, եւ պատրեալ զազգս հրէից. Կիւրղ. 'ի յայտ. Ջեր. կԲ։ *Յօժանակս յորովայնին խոյտալոյն ոչ արտաքսուցանէր. եւ շուրջ ընթանալոյն ոչ խաղբակէր. Ճ. Գ։

ԽԱՂԽԱՄԵԱՑ. ա. Καγκαλίς, կամ κιγκλίς. Cancelli, cancellatus. Խաղխաղ աղխաղխեալ. վանդակաձեւ. *Հարեալ զպատուհանն՝ երաց զխաղխամեայ գուռն վանդակին. յն. զերկաթի վանդակս. Պտմ. աղէտ։

ԽԱՂԿՏՈՑ. Բառ ռմկ. որպէս խաղալիկ. ...։ *Խաղկտոց արարեք զեկեղեցական գեղեցկակարգութիւն. Սարկ. հանգ։

ԽԱՂՃԱԽՈՒՂՃ, ճք. գ. Χόνδρος. Cartilago. Աճառ. ...։ (բառ յն. խնդաս. որ է որպէս խնճային. ուտի եւ խաղճախուղճ, իբր խնճուխուճ. խիճ եւ խոչ.) *Քանարսս, խաղճախուղճ. Գաղիան։ *Որ մերձ 'ի պարանոց է խաղճախուղճն, զձայն առարգելեալ՝ գոչաւորագոյն զհնչումն գործէ։ Ոսկերք, եւ խաղճախուղճ, երակք. խուչափողք. Նիւս. կազմ։

ԽԱՂՃՄՈՒՆՔ. Տ. ՄԿՈՒՆՔ. Ἀδήν, ἀδένες. Glandula, tonsilia, musculi. *Հերք, խաղճմունք (կմ խողճմունք), եղնգունք. Նիւս. կազմ։

ԽԱՂՃՆԵԼԻ. ա. Տականքն եփելի 'ի ստամոքսին. չէ մարսեալ. անմարս. յն. անեփ. ἄπεπτος, non coctus. *Ի գոլոշեացն յայնցանէ ինչ ըմբռնեսցի 'ի տեղւոջն խաղճնելի. Նիւս. կազմ։

ԽԱՂՈՂ, ոյ, ոց. գ. (որպէս օղ՝ որ խաղայ.) Σταφυλή. Uva. Պտուղ որթոյ բազմահատ, նիւթ գինւոյ. ...։ *Ողկոյզ մի խաղողոյ։ Ձէք խաղող յայգիս նոցա։ Զարեան խաղողոյ ըմպէին գինի. եւն։ *Զամենայն ողկոյզս խաղողոյ. Կոչ. Ի։

ԳՏՈՒՂ ԽԱՂՈՂՈՑ, կամ ԽԱՂՈՂ ԳՏՈՒՂ. իբր հատ խաղողոյ. Ῥάξ, ῥάγος. Acinus. ...։ Գաղիան։

ԽԱՂՈՂԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ յիւրմէ զխաղող. *Այգի խաղողաբեր. Ոսկ. 'ի յհ. Ա։ *Որթս խաղողաբերս. Աւծր. Է. 8։

ԽԱՂՈՂԱԴԱՌՆ. ա. Որոյ խաղողն է դառն. *Այգի խաղողադառն՝ լեղահամ. Մծբ. ծԻ։

ԽԱՂՈՂԵՆԻ, նւոյ. գ. Որթ, կամ այգի, յորում լինի խաղող. *Տայ զհովութի քափուրի, որ 'ի հնդիկս 'ի մէջ խաղողենւոյ հանեն. Ոսկէփոր։

ԽԱՂՈՂԵՓԵԱՑ. ա. Κολεόπτερος. Cujus pennae involucro crustaceo velut vagina quadam includuntur. որ եւ ԳԱՑԵՆԱԹԵՒ. Մակդիր պատենաւոր ճճեաց թռուցելոց, որք կմ յաւուրս եփելոյ խաղողոյն 'ի վեր երեւին, կամ գունով նման են հասուն խաղողոյ. *Զկէան հերձաթեւս անուանեցին, այսինքն զարծուիս... եւ զկէան պատենաթեւս, այսինքն խաղողեփեացս, եւ բզէզս, եւ որ սոցին նման են. Վեցօր. Է։

ԽԱՂՈՂԻԿ. գ. Σταφύλιον. Uvula. եւ եւս Κύων ξυλίνη. Rubus canina, կամ uva spina, crespina. Մանր խաղող. եւ որ ինչ նման է նմա. ... Գաղիան։

ԽԱՂՈՂԻԿ. որ գրի և ԽԱՂԱԼԻԿ, ԽԱՂԱԼԻՔ, ՂԱՂՈՒԿ. Σταφυλή. Uva, uvula, gargalio. Ստորոգ. զանգիկ, լեզուակ, մսիկ լեզուոյ. և ըստ նորին. կոչկոչիկ, պղպջակ. փէշնիք. Գաղիան:

ԽԱՂՈՒԱՐՏ. Տ. ԽԱՂԱՒԱՐՏ:

ԽԱՂՈՒԱՐՏԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Իբր խաղուարտեցուցանել. Այսուցանել իբրև զխաղուարտս. պայծառ առնել հանդէս, կամ եռացուցանել. Բռնեցնել. *Կամին նորա (Թղենւոյ) ՚ի մարմին հասանելով վերանուրէ, և խաղուարտեցուցանէ. Սարգ. յհ. է:

ԽԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπήρεια. Injuria, insultatio, calumnia. Խաղ. կատակ. Թշնամանք. խաղի ընելու բան, պէսպէսութիւն. *Մի՛ ոք ՚ի հրէական խաղուԹեան կործանեսցի, ոյք ասեն՝ եԹէ ոչ կոյս, այլ՝ երիտասարդուհի ասացաւ ՚ի մարգարէէն. Բրս. ծն:

ԽԱՂՏԱԼԵԶՈՒ. ա. Թանձրաբարբառ՝ որպէս զխաղդեցիս կամ զբարբարոս. *Ձձկնորսն մարդկան առնել որսորդ, և զխաղտալեզուս քաղդեացին հրեղէն լեզուս յարդարել. Սարգ. է. պ. ա:

ԽԱՂՏԱԼՈՒՐ. Նոյն ընդ վ. Տ. ԽԱԽՏԱԼՈՒՐ:

ԽԱՂՏԵՏՐ (կամ ԽԱՁՏԵՏՐ). Գոյնոյն խաղից երգոց, որ կոչին մանր ուսմունք. երգարան. *Յիշատակ է խաղտետրս. Յիշատ. երգ. ծմ:

ԽԱՂՏԻՔ. անւոյ. ա. Տե՛ս ՚ի բռ. յանկ. ան: Խոկ է. Դ. Ժ. 47. *Առաջի խաղտեաց զաս վարէին ». ՚ի յն. ասի, սկիւԹացւոց:

ԽԱՂՔ. Տ. ԽԱՂ: Խոկ որպէս բառ ռմկ. Ամօթալից. այսպն. ծանակ. *Խաղք և խայտառակ կացուցանէ զստասանայ ապաշխարուԹիւն. Ոսկէփոր:

ԽԱՄ. ա. Նոյն և ռմկ. և պ. որպէս նմանուԹբ հում, և խակ. Ἄπειρος. Imperitus. Անփորձ. անվարժ. անկիրԹ: Իսկ բայիւ, ԽԱՄ ԳՏԱՆԻԼ. ըստ յն. Ξενοπαθέω. Re aliqua tanquam nova et peregrina perturbor. *Տրմուղ էր, և խամ ՚ի ամենուց. Ճ. Գ: *Զի մի՛ ՚ի ժամանակի մարտին խամք և անկիրԹք գտցուք. Բրս. ժէ: *Խամ ՚ի գայրուԹէ հանձարոյ. Վրդն. ծն: *Փարատեաց և սԹափեաց զարամուԹի ՚ի խամ և ՚ի հեԹանոսուԹբ սնեալ սրտից նոր հաւատացելոց. Տօնակ: *Մի՛ երբէք խնդրեսցուք հանդիսօ, և ոչ իբրև զխամս ապաշխարհիցեմք ընդ նեղուԹիս: Ապա եԹէ ոչ միշտ մրցիցիս, յորժամ պատերազմ հասանիցէ, խամ գտանիցիս: Գտանէր ոք ղեկ ՚ի մշակացն զխամս և զանտեղեակս երկրի. Ոսկ. եբր. է: և փիլպ. ծ:

Ի ԽԱՄՈՒՑ. Ի խամ եղելոց. մինչդեռ խամ էր, որպէս չև երեալ խաղմուղ. խամ խամ. *Ոմանք ասեն, Թէ առնէնկն էր (այսինքն որԹ կայր), բայց նա զգինւոյն հանգամանսն եգիտ. քանզի ՚ի խամուց արբեալ՝ արբեցաւ. Կիւրղ. ծն:

ԽԱՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Խամ լինել. անկիրԹ գտանիլ. անգործ մնալ. յուլանալ. կորուսանել զհմտուԹի. խամփանամ. *Ոչ Թողացուցանէ գործօղ գատարկուԹեան խամանալ զիւրան: Անվարժիցն և խամացելոց լակլեաց գժնդակալուր տորայն է պատմուԹի. Պիտ:

ԽԱՄԲԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Թուի Ձուգընթացութի. ('ի պ. հէմբա, ընԹացակից. օգնական.) և կմ Ղասուութիւն, կմ չափաւորութի. *(Ասորցն) եղծումն և յարմարուԹի ՚ի խամբայուԹէ անձրևաց լինին, և ՚ի ստԹոյ արեգական. Եզն. Մանդ. իէ:

ԽԱՄԾԵՐՔ. գ. Բառ ռմկ. իբր Կցակք. ծնօտք. չէնէէ. *Եւ ջախջախեցան խամծերք նորա. Վրդն. առակ:

ԽԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Անվարժութիւն. անկիրԹուԹի. անգործութիւն. անճամիլիք. *Գտանէր զխամս և զանտեղեակս երկրի. ո՞չ ապաքէն ըստ խամուԹեան է զարմանալ: Ոսկ. փիլպ. ծ: *Զի մի՛ երբէք ՚ի գործօղն խամուԹեան ՚ի վերայ հասցէ պարտուԹեան վտանգ: Կորուսանեն զբնական ունակութիս արագուԹէ վասն ընտելակաց խամուԹեանն: Ամենայն ինչ բնական տատածումն կրԹուԹբ աճէ, և խամուԹբ խամրանայ. Պիտ: *Մաշել զխամուԹի մտացն, և կոչել ՚ի կարգս վարժեցելոցն. Երզն. քեր: *Մինչ զի մոռանալ զիմ խամուԹի ակարուԹեա. Ոսկ. գծ. յսլք:

ԽԱՄՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μαραίνομαι, καταμαραίνομαι. Aresco, exaresco, tabesco. որ և ԽԱՄՐԻՄ. Թառամիլ. Թարշամիլ. չորանալ. կամ Թուլանալ, բԹանալ. զիջանիլ. չիջանիլ. եղծանիլ. ուշմոգ. պօղուրմոգ. (արմատն է խամուր. զի կայ և Արտախաամուր. լծ. և Ցամք. կմ նմանուԹբ՝ համր.) *Առաքինութե բոյսք խամրացեալ. Սկեւ. աղ: *Զի՞նչ օգուտ իցէ սերմանց բուսոյն բարւոք գոլ, և յետոյ խամրանալ. Երզն. մթ: *Փոքր ինչ ժամանակ առօգացաւ, և դարձեալ խամրացաւ. Նիւս. կուս: *Ի խստաչունչ սառնամանեաց խամրացեալ մեռանին ամենայն բոյսք: Խամրացան ծաղիկք առաքինուԹե իմոյ. Անան. գղձ:

Նմանութբ ասի. *Տկարացաւ միտն, խամրացաւ հնոցն, շիջաւ գեհեանն. Եփր ընդ. եղէ: *Բնական տատածումն կրԹուԹբ աճէ, և խամուԹեամբ խամրանայ. Պիտ: *Աշխարհածուփ հոգօք խամրացելոյ մտաց. Շ. ամենայն չար:

ԽԱՄՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ԽԱՄՐԵՄ, եցի. ն. ԽԱՄՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Καταμαραίνω, ξηραίνω. Exarefacio, tabefacio. ἀποσβεννύω, extinguo. Տալ խամրանալ. Թառամեցուցանել. չորացուցանել, եղծանել. խահրել. անպիտանացուցանել. նուաստացուցանել. սօլփուրմոգ, պօղմոգ. *Խամրացուցանել զցանկալի ծաղիկն, կամ զգեղեցկուԹի այգեաց և բուրաստանաց. կամ զանԹառամ կուսուԹե վարդն. կամ զփԹԹեալ հաւատս. Եղիշ. տփ: Պիտ: Խոր. հռիփս: Ոսկ. մ. Բ. 25: *Ունէր ընտանի բոյսբուսուցանել, և խամրեաց զնա: Խամրին զսէր. Սարգ. յհ. է: Նար. երգ: *Խաւար անհնարին խամրեաց զիմ ստացիկս բարուԹի: Ո՛վ լերբ և կատաղի գաղանք, որ խամրէք չարաչուէր արկածիւք զգեղասքողբոջս զարմ. Պիտ: *Պետն մերձակայն (զարրիէլ աւետաբեր՝) խամրէ զսխալն իւր բոցանշանն. Գնձ: *Զմարդկային ծաղիկս ըստ գարնանային ժամանակի մանկուԹե ցուցանէ. և ապա խամրեցուցանէ ՚ի ձմերանի ծերուԹեն (յն. ծերուԹեն) ապականելով. Նիւս. կուս:

ԽԱՄՐԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԽԱՄՐԱՆԱԼ. Μαραίνομαι. Aresco. չորնալ, ֆճանալ. սօլմոգ, փօրուրմոգ, կէւմէք. *Սակաւիկ ինչ ժամանակ ծաղկեալ, և դարձեալ խամրի: Զմերանի զուարճացեալքն խամրին. Նիւս. կուս. և Երգ: *Խամրին և Թառամին: Զխամրի, և ապականի: ԶԹառամի, չխամրի, այլ միշտ ծաղկի. Վէցօր. է: Սարգ. յհ. է: Ոսկ. ա. փիլ. Ք: *Ցորժամ հասանեն ՚ի վերայ նոցա փորձանք ինչ, խամրին յերեսաց նորա. Եւէր. համաԲ. ըստ Ղկ: *Զի՞նչ օգուտ իցէ ՚ի սերմանեացն, որ ՚ի բոյսն բարւոք իցեն, և յետոյ խամրիցին. Ոսկ. մ. Ա. 8: *Արեգն խեԹիւ առ նախնին հայր (ադամ), առժամայն խամրի. Գնձ: *Իբրև առասնէին զմամիկոնեանն այնպէս երեկոյ յանձնուեն բարւոյ համակեալ՝ներկեալ խամրէին. Փարպ:

ԽԱՅԹ, ի,ից. գ. Σκόλοψ. (որ Թարգմանի և խոչ.) Colus aculeatus, sudes, stimulus. Գործի խԹելոյ. խԹան. խայԹոց. մոփաւլ, էօյէընփէրէ, պէզ, էն. *Տուաւ ինձ խայԹ մարմնոյ՝ հրեշտակ սատանայ կոփել զիս. Բ. կոր. ծԲ. 7:

ԽԱՅԹԱՀԱՐ. գ. Այգ փշոց՝ չարաչար խայԹիչ խոցոտիչ. *Դժնիկն, խայԹահարն, ժանդափուշն. Ագաթ:

ԽԱՅԹԱՀԱՐԵԼ. ն. Որպէս խայԹիւ կմ խայԹոցաւ հարկանել. *Զքանանացիսն ակաւ պիծակօք կատարեաց խայԹահարելով. Եղիշ. տփ:

ԽԱՅԹԱՅԹԵԼ. Տ. ՀԱՅԹԱՅԹԵԼ:

ԽԱՅԹԵՄ, եցի. գ. Δάκνω. Mordeo. և πλήσσω, ττω. (իբր πλάγω. յորմէ լա. plaga.) percutio, ferio. ԽայԹիւ կամ խայԹոցաւ իւիք խԹել՝ հարկանել խոցել. որ և ասի ԽԱԾԱՆԵԼ. խոԹել. խածնել, կծել, կճել. սօգմոգ, վուրմոգ. *Հրամայեցից վիշապին խայԹել զնոսա. Ամով. Թ. 3: *ԽայԹեն իբրև զկարիճ. Սարգ. յհ. դ: *Սողեալ՝ և գայր նման օձին ... առ ՚ի խայԹել զարշապարին. Շ. եդեմ:

ԽԱՅԹԻՉ. ա. Որ խայԹէ որ և է օրինակաւ. (որպէս և խիղճն մտաց.) *Որ ոչ դադարէ ծնանել զխայԹիչս մտացն. Բրս. մրկ:

ԽԱՅԹՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ունի զկարողուԹի խայԹելոյ. *Կարճաց խայԹողականաց: Խոտս խայԹողականս ինքնաԹոյնս. Նար. խէ. յգ:

ԽԱՅԹՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. ԽայԹելն. խայԹողն գոլ. խայԹուած. *Ահ արկանէ նոցա զբարեկենդանացն զխայԹողուԹիւնն, զոխակալուԹի, զգաժանուԹիւն հարուածոյն յայտնելով: Զի զյաձախուԹիւնն ցուցցէ զխայԹողուԹեն. Ոսկ. եռ:

ԽԱՅԹՈՑ, ի, աց, կմ ից. գ. Κέντρον. որ և ԿԵՆԴՐՈՆ, և ԽԹԱՆ. Stimulus. Սուր խայԹն, որով հարկանեն կարիճք և այլ զեռունք. *ԽայԹոց կարճի: Ըստ նմանուԹե կարճի, և խայԹոց յագիս նոցա: Եղէց իբրև զխայԹոց առանն յուդայ: Ո՞ւր է խայԹոցք քո դժոխք: ԽայԹոց մահու՝ մեղք են. Ցայտ. Թ. 3. 10: Ովս. Է. 12: Ծէ. 14: ա. կոր. ծէ. 55. 56: *ԽայԹոցք նորա կան, և խոցոտեն զբազումս: Փշրին խայԹոցք նորա. Մծբ. է: *ԽայԹոցքն խոցոտեաց. Ցհ. կԲ: *Կռածագ կըտցաւն, որ զօրէն ունի խայԹոցաց կարճի. Նար. կԲ: *Ըստ գազանաց բնութե՝ գանիւք և խայԹոցիւք գործիցեն հնազանդեալս վհոգիսն ծառայիցն. Պղատ. օրին. ղ:

ՆմանուԹեամբ ասի. *Ըմբշեալ ցանկուԹեցն՝ մտանէ այնուհետև դառն խայԹոց մտածուԹեանցն ». այսինքն խիղճ մտաց. Շ. յհ. Ժ:

ԽԱՅԹՈՑՔ. Πληγή, βασανισμός. Ictus, plaga, cruciatus. ԽայԹուածք. հարուածք. չարչարանք, վէրք. *Զարչարանք նոցա իբրև զխայԹոցս կարճի. Ցայտ. Թ. 5: *Օձն պղնձի բժշկեաց զխայԹոցս և զԹոյնս չնչաւոր օձիցն. Ոսկ. յհ. ա. 26: *Ոչ ևս ունին զարշապարս բակս կասկածաւորս օձին խայԹոցաց. Նար. երգ: *ԽայԹոցից Թշնամեացն ժուժկալութե. Կլիմաք:

ԽԱՅԹՈՑԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունակ խայԹոցի. խայթոց ունեցող. *Ցօձից Թու-

նալից խայթոտելորոց թերակեւ. Երգ. լս։

ԽԱՅԹՈՒԱԾ, ոյ, ոց. } Δῆγμα. Mor-
ԽԱՅԹՈՒՄՆ, թման. գ. } sus. πληγή, πλῆγμα. Ictus, plaga. Խայթոտելն. և խածուած. հարուած. *Չխայթուածս մահու բժշկել։ Առողջացի զխայթուածս վիրին. Նար. ԻԷ։ Շար. *Եւ մեղս ծածուկ խայթուածովքն ատասրութիւնս. Լմբ. պտրգ։ *Ջաղինձի օձն, որ էր ժողովրդեանն 'ի մահաբեր խայթմանէն բժշկութիւն. Նիւս. Երգ։ *Ի խայթմանէ կամակոր օձին. Շ. ընդհ։ *Խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց. Նար. ՂԲ։

ԽԱՅԾ, ի, ից. գ. խանձ կամ խանձ. այսինքն կեր ձկան եզեալ 'ի կարթ. ԷէՃ. Δέλεαρ, ἔδεσμα, ψώμιον. Esca, frustulum. *Խառնեալ կերակրոյն ընդ մահկանացու այս մարմին, որով իբր խայծիւ յինքն ձգեաց զմահ. Բրս. մրկ։

Եւ Ո՛րև է պատառիկ, կտորակ. մասն. և նիշ կամ խայտ. (յորմէ սար և խայծել խաղողոյ). իբրու Τέμαχος, μόριον. Frustum, frustulum. *Զգեցին Ճողքերցին ընդ ատքառած տեղիսն քարշելով, զի ամենեւին խայծ ոչ մնաց 'ի մարմինս նրանց. Եղիշ. Է։ *Քան զգրամ խայծ ողջ ոչ գտանէր 'ի մարմնի նորա. Բուզ. Է. 44։

ԽԱՅԾԵՄ, եցի. ւ. } Περκάζω. Va-
ԽԱՅԾԻՄ, եցայ. ձ. } rior, maturesco, nigresco. Անկանիլ խայծից կամ խալից 'ի խաղողս. սկսանիլ կարմրել և սեւանալ խաղողոյ. հասունանալ. խայծ ընկնել, հասուննալ. սևնալ փոխել, խաղաղանալ, գեղանալ, գորշանալ, ... *Խայծեսցի խաղող. Ամոս. Թ. 13։ *Գողովք ողկուզաց վկայք խայծեցին. Հ. ԻԻԷ։ *Ինքն նախ խայծեաց 'ի բարունակ խաղին. ՃՃ։ *Տունն գանիելի և անանիանցն խայծեցին 'ի նաստ առաքինութեան։ Այս պտուղքս ոչ, որք խայծեցին 'ի մէջ ձեր ժողովրդեանդ ողկուզից։ Հայր եւս մեզ զխածնենն զծոցոյն եւրոյ զծաղիկն, և 'ի խայծելն նոյա 'ի խաչին փրկեցաք։ Ամենայն պտուղք առաքինութեան յայն մի մարմինն ծաղկեալ խայծեցան. Լմբ. պղ. Ն. ող։ *Եկամուտ ախտք պտուղք օրինացն խայծեցին 'ի բընութիւս։ Վարդապետութեան տեսան էր, որ խայծեալ ծաղկեցաւ յինքեան 'ի հայրատանն որդւոյն. Վ. ռհր. 45։

ԽԱՅԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Περκαίνω. Variego. Տալ խայծել. հասունացուցանել իբրև զխաղող. խայծեցնել. ... *Աշխարհս 'ի մեզ զմեթութեան երկիւղեն. և խայծեցի 'ի մեզ զպարգութեան սիրոյն, և Ճաշակեաւ զնոյն. Լմբ. ող։

ԽԱՅԾԿԵՐ, ի, աց. ա. Որ ուտէ զայլոց զխայծ, այսինքն զկեր կամ զպատառ կամ զմասն. *Իբր մեղուք խայծկերք, որ զայլոց վաստակս ծծեն. Վ. րդ. ող։

ԽԱՅԾՂԱՆ. գ. Թուփ որպէս 'ի ամենայնի. այսինքն կտոր խանձողեալ, որ լինի ափաթ, և պատանիք վիրաց. *Խայծղան, և ծծումբ և մուր։ Ձիւթ, և խայծղան. Վ. ղկ։

ԽԱՅԾՈՑ, ի, աց. ա. Ποικίλος. Varius, variegatus. Ունօղ խայծից կամ խալից. պիսակ. խայտաբղէտ. խառնուած. ալաճա, ... *Բարոտն սեւ պիղծ է, և մեղքն խայծոտք։ Խայծոտն, և մեղքը խայծոտն պիղծ է. Բ. Օ. ... *Ընդ պէսպէս մեղսն և զխայծոտս 'ի բաց ընկեցնոււ. Մեխ. գ. ւ։

ԽԱՅԾՈՏԻՄ, եցայ. ձ. խայծոտ լինել. *Որով պղծի հոգին և խայծոտի. Մեխ. գ. ւ։

ԽԱՅԾՈՒԱԾ, ոյ. գ. Πέρκωμα. Varietas coloris in uvis, etc. Խայծքն խաղողոյ. *Նուրբք գործայնոյ էին՝ ասուրքն խայծուածոյ խաղողոյ. Թղթոյ. Ճ. 21. յն. πρόδρομος, վաղահաս, կամ նախընթաց։ Որպէս և Վ. ղկ. Խայծած կամ խածած առն իբր խայծեալ։)

ԽԱՅՏ, ի, ից. ա. (լծ. ընդ. խայծ.) Ποικίλος, ῥαντός. Varius, aspersus. Գունագոյն. նկարէն. պիսակ. խառնուածս. ալաճա. *Որ ոչ իցէ խայտ և պիսակ յայծս. Ծն. Լ. 33։

ԽԱՅՏԱԲՂԷՏ, կամ **ԽԱՅՏԱԲՂԷՏ**. ա. Καταστιγμένος. Punctis vel maculis distinctus. Ποικίλος. Varius, variegatus. Խայտ իբրև զինձ կամ զընձուղ. պէսպիսագոյն նկուն, իբր նկարէն պիսակ. ալաճա, նոգումս, ... *Ի լերանց ընձուց. Ինձ անուանէ զխայտաբղէտ չարիս, և զզանազան մեղս. Նիւս. Երգ։ *Ուղտ խայտաբղէտ. Փիլ. ել։ *Որպէս յամենայն սիրտ գող խայտաբղէտք. Բրս. տրէց։ *Որպէս զառիւծ խայտաբղէտ կապպտութեան. Նար. Երգ։ *Զգայլս ծանուցեալ 'ի բաց վարել. և զխայտաբղէտ հոգւոյն բժշկել. Սարգ. ա. ... *Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զմեղքն խայտաբղէտ ողջ մեր սրբել. Ոսկ. ... *Խայտաբղէտ էին մեղք (իբրև զբորոտ). Լծ. ...

ԽԱՅՏԱԲՂԷՏՈՒԹԻՒՆ կամ **ԽԱՅՏԱԲՂԷՏՈՒԹԻՒՆ**. գ. Κατάστεγμα. Macula vel nota in pelle animalis. ποίκιλμα, variegatio. Խայտաբղէտն գոլ. խայտութիւն. պիսակութիւն. խայտութ. բիծ. ալաճալք, ... *Եթէ ինձ իցէ, մեղացն հանդերձ խայտաբղէտութեամբն. Ա. որ. Է։ *Զգել 'ի բաց զամենայն խայտաբղէտութիւն. Շ. Թ. պ. ԻԵ։ *Զզանազան խայտաբղէտութիւն հոգւոյն և զանուէթ 'ի գոյն սպիտակութեան առնել զորձոցանէ. Սարգ. ա. ... *Զգործեալս 'ի հակակայս խայտաբղէտութիւն մեղացն գունով. Նար. Խւ։

ԽԱՅՏԱԼԻՑ. Տ. ԽՆԴԱԼԻՑ. *Ցնծալ խայտալից բերկրանօք. Մեսր։

ԽԱՅՏԱԽԱՐԻ. ա. } Διάλευκος. Subal-
ԽԱՅՏԱԽԱՐԻՒ. } bus. (որպէս թէ մթագոյն խայտիւք խարեալ. գրի և խայտախայտիք, խայտախարիք.) Գորշախայտ. մոխրագոյն. խայտապիսակ. սպիտակախառն կամ սեւախառն. *Ծնանէին խաշինքն խայտախարիւս։ Պիսակք և խայտախարիւք։ Գորշախայտք և խայտախարիւք են. Ծն. Լ. 32։ ԼԱ. 10. 12։ *Ամենայն խայտախարիւ իւր են. Եփր. Ծն։ *Ծնանէին խայտախարիք. Շ. Բարթ։ *Նկարէնս և խայտախարի գառինս. Վ. րդ. ...։ *Ոչխար խորհրդով յղացեալ, յորմէ խայտախարի և կրինակի գառն մեզ ծնաւ. Հ. ԻԻԷ։ *Խայտախարի գաւազանօք զծնեալ խայտախարիս ծնանելին. Տօնակ։

ԽԱՅՏԱԽՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Խայտալով խնդալն. *Ցնծահնական խնամոցն հայրենի խայտախնդութեամբ բարբառի ձայնիցն ծուլութեան խոստմամբ աւետեաց. Տօնակ։

ԽԱՅՏԱԿ. ա. Խայտ կամ խայտալից այսոր. զուարթագին, քաղցրահայեաց. *Հայկ գեղապատշաճ և անձնեայ, քաջագանգուր, խայտակն։ Խոժոռ սկայն քաջազանգուրն և խայտակն. Խոր. ա. Թ. 10։

ԽԱՅՏԱՄ, ացի. ւ. Σκιρτάω. Salio, salto. διάλλομαι, transilio. ἀγαλλιάζομαι, exulto. στρηνιάω, καταστρηνιάζω, luxurio, luxuriose vivo. Կայթել. կայտռել. 'ի վեր վազել յուրախութէ. ոստոստել. խաղալ. խնդալ յոյժ, և ցնծալ. խնդալ, և խնդալ. յորջայ. ցոփանալ. ... *Խայտացին իբրև զզուարակս 'ի վերայ գալարոյ։ Խայտասցիք իբրև որթք արձակեալք 'ի կապոյ։ Խայտացին երինջք 'ի մութրս բերանց։ Իբրև զզուարճս խայտացին. Եղեմ. Ե. 11։ Մաղ. Դ. 2։ Ցգմ. Ա. 17։ Իմաստ. ԺԳ. 9։ *Եհն վազելով 'ի վերայ լերանց, խայտալով (կամ խաղալով) 'ի վերայ բլրոց. Երգ. Բ. 8։ *Ոչ զիւղերն ոչ ասեւ ակօս պատառելով, և ոչ զերն 'ի ջուր խայտացեալ. Ա. որ. Իէ։ *Կենդանեացն խայտանն հոլլք 'ի գալար վայրս. Խոր. Լրտ։ *Հօտք արօտականք ծովակեաց խայտացեալ. Ցհ. կ։ *Սկսան ձկն խայտալ ընդ միմեանս. Ա. ... *Նողին նմանութիւն սար և զմայլմանէ. *Խայտալից զա եւ յականջս իմ. Զ. Բգ. ԺԲ. 28։ *Փառաւորելոց զինին, և խայտացցեն. Ցոյց. ԺԲ. 7։ *Ցորժամ խայտան զշրիւ, ամենայնանալ կամին. Ճ. փիլ. Ի. 11։ *Խայտալով օդին ծերունին ամարգակոււ 'ի գիրկս իւր. Շար։ *Քն 'ի մարմնի. գողալով և խնդութեամբ խայտացեալ. գողալով վասն մեղաց, և խնդութեամբ վասն յուսոյն. Աշոտ. 'ի ծն։ *Զխայտալն 'ի գգեստս և յինքն յարարս. Խոր։

ԽԱՅՏԱԼ. որպէս Բացախայտալ. Ἀποσκιρτάω. Resilio. *Դուշնականապաշ ընդ իւ ելս, գոլ յիմ մոցոյս ոչ մեկնեցար երբեք, գոլ զիմով հեղեղեցեալ ոչ խայտացեր. Ոսկ. Ա։ *Օցել և խայտալ (իբրև զերիվար). Ոսկ. Ս. Ե. 25։

ԽԱՅՏԱՆԿԱՐ. ա. Նկարեալ խայտիւ. գունագոյն.*Հանգերձ սաւ առարտաց խայտանկար. Վ. րդ. ող։

ԽԱՅՏԱՆՔ, նաց. գ. Σκίρτημα. Saltus. Խայտալն. ցնծումն. հրճուանք. *Խնդութեան իբրև խայտանք իմաստն հոգւոյն բառ կամինցն աւետաւոր. Բրս. գոհ։ *Առեն կրի. Նախկի խայտանօք աշ միմեանս, այր այր. Վ. րդ. ող։

ԽԱՅՏԱՊԻՍԱԿ, ի, աց. (կամ խայտապիսակ). Տ. ԽԱՅՏԱԽԱՐԻ. *Ջերիս գաւազանս նկարեալս գեղեր յառաջնոյն հանդերձ խայտապիսակ ծնանէին. Աւ. կամ Ջրը. ԻԲ. Խւ։ (այլ Լ. խայտապիսակս)։ *Ամենայն ոչխար որ ... խայտապիսակ իցէ, այն յանկրոշ եղիցի. Եփր. աւետ։ *Ի բազմանալ խայտապիսակացն. Վ. րդ. Ծն։

ԽԱՅՏԱՌԱԿ. ա. Ճ. Ἀσχημόνων, ἀσχημονοῦσα. Turpis, indecore se gerens. παράδειγμα, exemplar, plum. Առակել կամ առակելով խաղ առնելով. առակ նշաւակի. ծանակ. ծաղածանակ. անպատկերալ առակութեամբ առակաւոր. նշաւակեալ. այսպէս եղեալ. ... *Արարից զձեզ խայտառակս։ Խայտառակ եղիցի ընդ երկրաւ երկրի։ Եւ գալ էբր մեղք և խայտառակ. Նաւում. Գ. 6։ Եղեմ. ԺԳ. 4։ Եսէկ. ԺԳ. 7։ *Արուլեալ, մեղք և խայտառակ չըլեցաւ. Սարգ. ա. Ժ։ *Մերկացեալ յանդպեն չնորհէն խայտառակ գտաք. Իփ։ *Մերկ խայտառակ եղեալ յերկնաւոր թէ նշաւակիս։ Հանգիստեան նորա հրապարակի խայտառակ մերկանալ. Լմբ. ... *Մերկացուցանել, և խայտառակ ձաղանօք չըլեցուցանել. Ճ. Ա։

ԽԱՅՏԱՌԱԿԱԲԱՐ. Ճ. Խայտառակաբար.

թը. խայտառակ. *Զմեղս քո մի՛ փութասցես ծածկել բանիւք, այլ խայտառակաբար յանդիմանութը բժշկել. Ոսկեփոր:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել խայտառակ. յոռեգոյն. *Չիք ինչ խայտառակագոյն քան զփառասիրութիւն. Ոսկ. գծ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԱՄԱՀ. ն. Խայտառակ մահուամբ. *Խայտառակամահ սատակեցեր զանօրէն թշնամին. Ագաթ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԱՆՔ, նաց. գ. Ἀσχημοσύνη. Deformitas, turpitudo, pudor. ἀσχήμον, indecorum, turpe. ἀτιμία, ignominia. խայտառակութիւն. խայտառակելն, իլն. նշաւականք. ծանականք. անարգանք. ամօթ. և Ամօթալի ինչ. մերկութիւն երևելի. ռեզիլլիք, այըպ. *Զխայտառականս իւր ոչ ծածկեսցէ: Զի մի՛ 'ի խայտառականս անկանիցիս. Սիր. իզ. 11: ւ. 19: *Զխայտառականս ամօթոյ իւրեանց (զկուռս) ցոյց տանեն մարդկան. Եւսեբ. Եղբ: *Ցայտ տանելով զամօթ խայտառականաց նորա. Բրս. Եղբ: *Տեսանես զմիտս 'ի խայտառականս, և չհամարեցիս զայն անձին 'ի քարուականս. Ոսկ. մ. ա. 15: *Ընդէր խայտառականօք և անարգանօք սգոյ թըլչնանէք զմարմինս հոգեկիրս. Մանդ. է: *Անչափ խայտառականօք հրապարակաւ մերկապատմեցին. Նար. ըթ:

կամ Ամօթալի լեշնամանք և լլկանք. *Մատնեցի զանձն իմ 'ի մահ, և 'ի խայտառականս գազանաց՝ հրոյ և սրոյ. Ածաղգ. ա: *Զխաչն խայտառականաց. Ոսկ. եփ. *Ազգի ազգի խայտառականս անցուցանէր ընդ նա. Կոչ. ղ:

կամ Պղծութիւն. գործ ամօթոյ. *Ցանեթոյ խայտառականաց պղծութը սարքեցուցեր զառաւ: Պահեա յանառակ խայտառականացս. Ագաթ: *Ազգի ազգի խայտառականս և սպառնութիւնս միմեանց առնէին. Խոր: *Զբարեխուք կանանց խայտառականս զինչ պիտոյ է մեզ և ընդ գրով արկանել. Լաստ. իա:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԵՄ. եցի. ն. Δειγματίζω, παραδειγματίζω, παραδείκνυμι. Publicae ignominiae expono, trado, demonstro. Առակել՝ խաղ առնելով, կամ խայտառակով. նշաւակել. ծանակել. մերկանալ զխատոյս կամ զծածուկս. յամօթ առնել հրապարակաւ. առակ նշաւակի կացուցանել. ռէզիլ էթմէք. Տես Եւ. Է. 4: Երեմ. ծզ. 22: Եզեկ. ծը. 22. 39: իզ. 29: Կող. Է. 15: Եբր. ը. 6: *Խայտառակել զբնութիւն հասարակաց, կամ զխաբէութիւն, կմ զոք. կամ զպատկառելիս, զհալածս, զմեքենայս, զկերպս. Պիտ: Եղնիկ: Նար. ԻԲ. ԼԵ. Ը. ԿՆ: ԼԲ. ող. Ն. ապ:

Եւ Պղծել. ապականել. *Զկանայս նոցա խայտառակեսցեն. Եւ. ծգ. 16: *Զխայտառակել պղծութը առ իւրեարս: Մի խայտառակել զիւրն թոռնիւայ. Նիւ. ղեփ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Մերկացեալ խայտառակեցոյց զխորհուրդս փարիսեցւոյն. Եփր. համաբ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿԻՉ. ա. Որ խայտառակէ. նշաւակիչ. խայտ ընող. *Խայտառակիչ խոռնկութեան, կամ թագաւորին հրամանի, կամ կախարդաց. Յճխ. ծա: Փարպ: Նար. ղֆ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσχημοσύνη. Turpitudo, pudor. ἀσχήμον, indecorum. խայտառակիլն. նշաւակութիւն. ծանակութիւն. ծանականք. ամօթ. և Ամօթալի ինչ. պղծութիւն. առականք. խայտառակութիւն. ռէզիլլիք, մասխարալըգ, րուսվայլըգ, այըպ. *Առակ խայտառակութեան յետնոց թողեալ: Մահու խայտառակութեան գատեսցուք զնա: Ծածկեցի զխայտառակութիւն քո: Տեսցեն զամենայն խայտառակութիւնս քո: Խայտառակութիւն առաջ յիշատակելի մոռանալով առ գուսանն յակոբայ: Արաւք ընդ արուս զխայտառակութիւն գործէին. ևն: *Հատ զնախատոյնս պատկառանաց խայտառակութեանս. Նար. կը: *Նորա մերկենալիցն և խորհրդոցն խայտառակութեան. Լմբ. ող: *Զայսպիսի նշաւակութիւն պօղոս ոչ պառնկութիւն, այլ՝ խայտառակութիւն անուանէ. Սարգ. յոտ. ա:

ԽԱՅՏԱՊԻՏԱԿ. Տ. ԽԱՅՏԱՊԻՍԱԿ:

ԽԱՅՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Որպէս Խայտ առնել. խայտաբղէտ կացուցանել. Καταποικίλλω. Variis inficio maculis. պէնէկ պէնէկ էթմէք. *Խայտացուցանէ զմարմինն, բորոտութիւ և այլ պէսպէս ցաւս ծնանելով. Պղատ. փիլ:

ԽԱՅՏՈՒԱԾ, ոյ, կամ ի. գ. Խայտ նշանակ. գիծ պէսպիսակ. գրոշմ. կնիք. կիտուած. պէրէ. նըգըշ, պէնէկ. *Եա կալեալ գրամ և գահեկան 'ի քարտիսէ, ունելով յինքն գիր և խայտուած. Ոսկեփ: *Լիցի մատանին առանց գրի և խայտուածի. Մաշտ. ջահկ: *Եա զնել խայտուածս և պատկերս 'ի կտաւս. Մխ. ատ: *Տեսլեամբ միայն խայտուածոյ գաւազանին յաւազանին՝ ծնանել գոյս և խայտախարոյս (որ լինի և ածական՝ իբր ուղղական). Ոսկեփոր:

ԽԱՅՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱՅՏՈՒՑ. *Ոչ հնդիկ զսևութիւն, և ոչ ինձ զխայտութիւն. Լաստ. իբ:

ԽԱՅՏՈՒՄՆ, տման. գ. Խայտալն. ցոյց խնդութեան. *Մինն (յհ. մկրտ.) ծառայաբար մատուցանէր, իսկ միւսն (այսինքն յո՞ր) ախրապէս ընդունէր զխայտումն խոնարհութեանն. Եղիշ. Ճառ:

ԽԱՅՏՈՒՑ, ուցք. գ. Ποίκιλμα. Variegatio, macula. որ և ԽԱՅՏՈՒԹԻՒՆ. խայտաբղէտութիւն. նկարէն գոյն կմ խայտ մորթոյ. որպէս ընձու, ևն. ալաճա, պէնէկ. *Եթէ փոխիցէ հնդիկ զմորթ իւր, և ինձ զխայտուցս իւր. Երեմ. ծգ. 23: *Ընձու անկարելի է զխայտուցն փոխել. Խոր. Է. 85:

ԽԱՅՐԻ. րւոյ կամ րոյ, րեաց. գ. Պտուղ. բերք. արդիւնք. արգասիք. ընծայ հաճոյական. Տես և ԵՐԱԽԱՅՐԻՔ. հասըլէթ. մէյվէ. Թօրֆանտա. հէտիյէ. *Հանդերձ խայրեօքն և նուիրօք: Լիաձեռն զխայրեացն հատուցումն պտղաբերելոյն. Պիտ: *Պատարագ և խայրիք: Զնախինիս, և զխայրիս. Նիւս. Երգ: Եղիէ. ող: *Ի չհրամայեալ խայրին հալեցար: Զհրամայեալ խայրոյն հայենալ. Թէոդոր. խչ: Գնձ: *Ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ. Նար. ղգ:

ԽԱՆ, ի, ից. գ. Նոյն բառ է և 'ի յն. Κανοῦν. Canistrum. (ըծ. և հյ. Սան. Թ. սինի, սահան. եսր. սաւ. որպէս Թ. սէնիւ.) Անօթ 'ի սպաս սեղանոյ յորմէ և Էնիւթոյ, ևս և հիւսեալ 'ի պրտուոյ. *Երիս խանս նաշհւոյ ունէի 'ի գլուխ իմում: Ի վերնում խանին: Ուտէին 'ի խանէ անտի: Դիցես 'ի վերայ խանի միոյ, և մատուցես զայն խանիւն: Պան մի բաղարջ 'ի խանէն: Զմիսն եգ 'ի վր խանի. Ծն: Ել: Թուոց: Դտ:

ԽԱՆ. Ψίξ. Mica. Փշրանք. նշխարեալ կոտոր. և կտտորակ կամ կապերտ ինչ. *Իբրև զխան ինչ զանց արարեալ անարգագոյն. Ածաբ. Դրփ. (ուր կարծի գրեալ և Խրան. իբր ռմկ. խըշըլը, գըչըլըլը:) *Խան կարել. որ զկարուածէ նշանակէ. Երզն. ի Նէ. տեր:

ԽԱՆ. գ. Բառ ռմկ. որպէս պ. թ. այսինքն Իշխան. օթևան. խան, մէնզիլխանէ. *Զիոյն իւրով... ելանէ 'ի խանս կարգեալս. Խոր. Է. 46: Տես և ՀԱՆԳՈՅՑ:

ԽԱՆԱԹ. գ. Բառ անյայտ. որ թուի հերք. ճանապարհ ցամաքի. կամ փոյթ (խոյէլ). *Զգնայր ուրեք հեռի, զի մի՛ 'ի խանաթ անկեալ՝ զհետ երթայցեն, այլ 'ի նաւ մտանէ յո. յն. լոկ, զի մի՛ հետևեսցին. Ոսկ. մ. Է. 28:

ԽԱՆԱԿԻՐ ԼԻՆԵԼ. Կրել զխան 'ի վերայ գլխոյ. *Խանակիր լինել հացարարին երևութացա՛ 'ի ձեռն երազոյն. Նխու. կողմ:

ԽԱՆԳԱՐ. գ. Σύγχυσις. Perturbatio. Գրի և ԽԱՆԿԱՐ. խանգարումն. աւեր. եղծումն. վնաս. շփոթութիւն. յոյզք խռովութեան. պօզուգլուգ. *Ամենայն խանգարք, անկարգութիւնք. Ոսկ. մ. գ. 6: *Կամեցաւ խանգար առնել 'ի մէջ թագաւորին հայոց: Եթէ ոչ կամիս խանգար ինչ առնել, տուր զքաղաքն 'ի բաց. Բուզ. դ. 16: Է. 32:

ԽԱՆԳԱՐ. ա. Ἄσημος. Nota carens, obscurus. խանգարեալ. աւերեալ. եղծեալ. շփոթեալ. աննշան. պօզուգ. *Ոչ զայն գիր գտանեմ, որ ըստ իւրաքանչիւր կիրակէիցն գրեմք 'ի ձեռք, և արձակեմք. այլ՝ այլընդայլոյ, խանգարս, և կամակորս. Ոսկ. մ. ա. 11. յն. աննշանս և խեղաթիւրեալս: *Ո՛րչափ ընդ խանգար մատամբք եմք, և ընդ բազում փոփոխմամբք. Շիր: *Սա քարոզէր զքեզ իշխանաբար, և զհերձուածողն առնէր սա խանկար. Գնձ. ադաբ:

ԽԱՆԳԱՐԵՄ, եցի. ն. Διαστρέφω. Perverto. διαλύω, dissolvo. ἀναστατόω, seditione conturbo. σκύλλω, vexo. Եղծանել. աւերել. քակել. ապականել. խեղաթիւրել. շփոթել. խառնակել. խռովել. աղաւաղել. վեր 'ի վայր առնել. խանկէլ, պօզմագ, պէրպատ էթմէք. *Ո՞վ է այն՝ որ կորող իցէ զարդարել, զոր Աստ խանգարիցէ (կամ զոր Աստ եղծցէ զնա). Ժող. Է. 14: *Ես ոչ խանգարեմ զխորայէլ. գ. Թգ. ժը. 18: *Զբարւոյ Աստ զարարածն խանգարեաց. Եղիշ. Բ: *Խանգարեաց զարարչութիւնն Աստ զերիս ամս և զվեց ամիս. Սարգ. յկ. ծա: *Ած խանգարեաց զնա մահու դատապարտութը. Լմբ. ող: *Է՛ջ և խանգարեա զթատրոն սատանայի: Որք զամենայն տիեզերս առնէ խանգարեցին, և այսր առաւիկ նմին իրի եկեալ են. Ոսկ. մ. ա. 15: Բ. 8: *Խանգարեալ խռովեսցէ զսեսութիւն (ձիընթացից). Պիտ: *Բովանդակ խանգարեալ մերոյս քաղաքի ապականեսցին կարգք. Պիտ: *Խանգարեցան սպասք երախանաց նոցա. Յհ. կթ: *Խորտիկ խանգարեալ». իբր խաշրեալ. Նար. ծղ:

ԽԱՆԳԱՐԵՑՈՒՑԻՉ. Տ. ԽԱՆԳԱՐԻՉ. *Աշուն խանգարեցուցիչ (արմտեաց), ոչ ժողովելով յշտեմարանս. Մեսր. Երեց:

ԽԱՆԳԱՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Διαστρέφων. Pervertor. խանգարող. աւերիչ. եղծիչ. խռովիչ. խեղաթիւրիչ. *Եթէ գտցես խանգարիչն խորայէլի. գ. Թգ. ժը. 17: *Զմիւս ևս կողմն, որ խանգարիչ ճշմարտութեան իցէ: Խռովարարս և խանգարիչս օրինացն թագաւորաց. Սարգ. յկ. Ժ. ա. Ժ: *Պահէ 'ի խանգարչէն. Վրդն. ծն:

ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Ἀνατροπή. Perturbatio. որ և ԽԱՆԳԱՐ. խանգարելն. իլն. շփոթութիւն. խառնակութիւն. *Խանգարումն ինչ է անշփոթ զարդուցն. Դիոն. Երկն: *Տգեղութիւն և խանգարումն երևելութեանց որպէս անհանճարից. Յճխ. Է: *Համանակ խանգարման երևեցուցանէ զճշմարտապէս արիսն. Ոսկեփոր:

ԽԱՆԴ, ի, ից. և ոյ. գ. (ըստ. խանձումն). Եռանդն. վառումն. խիղճ. մանաւանդ կըղկաթումն և անձուկ սրտի 'ի գթոյ և 'ի սիրոյ, և բորբոք նախանձայուզութեան կամ փութոյ, քինու, և այլոց կրից. *Եթէ զիս թափուր 'ի հոգւոյն մնացեալս խանդից. Խոր. Գ. 68։ *Ոչ կարեն ձգել զմանկունսն՝ տագնապեալք 'ի խանդոյն. Զքր. կթ։ *Խանդաղակաթ սիրով եմ ես. որպէս թէ խանդ՝ որ է նախանձ սիրոյ փեսայից. կաթեաց յիս. Վրդն. Երգ։ *Այսպիսի չքնաղ շինուած՝ բաղձումն խանդիւ շինեալ 'ի սողոմոնէ և 'ի զօրաբաբելէ. Երզն. Տօթ։ *Զխանդ ախալիցն՝ ընդ որ յետոյ թուլացեալ, մաքրել. Լմբ. հմբ։

ԽԱՆԴ ԱՌՆԵԼ. Ἐλέγχω. Arguo. Ցանդիմանել (Թերևս նախանձու չարժեալ). *Թէ զմեզ զվարդապետս խանդ ինչ առնել կամիցիս և յանդիմանել... յն. մի բայ, Ոսկ. եբր. ԺԵ։

ԽԱՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Բառ ռմկ. թ. խէնտէք. որ 'ի մեզ ասի խրամ. փոս. *Պատուարեաց զխանդակ քաղաքին։ Լցին զպատուարքին խանդակին պարսպին։ Փողոց էր, կամ իբրև խանդակ. Ասող. Գ. 7։ ԺԺ։ Նչ. Եղէն։ *Խանդակ փորել շուրջ պարսպաց ամրոցացն. Մաքթին։

ԽԱՆԴԱԿԱԹ, ի. ա. Ուր իցէ կաթումն խանդի՝ ըղձի՝ եռանդեան սրտի. ըղձակաթ. խանդաղակաթ. եռացեալ, կամ հարեալ կամ խանձեալ սիրով. անձկացեալ գթով կամ կարօտով. (վարի և ընդ բայի.) *Խանդակաթ եմ ես սիրովդ... յն. խոցեալ եմ. Երգ. Բ. 5։ *Ջերմեռանդն փափագմամբ խանդակաթ եմ 'ի սէր նորա. Խոսր։ *Խանդակաթ լեցի առ գութ անախտ սիրելութեան հոգւոց մերոց. Անան. Եկեղ։ *Գոչէ առ նա խանդակաթ սիրով։ Խանդակաթ սիրովն փըղձկի յարտասուս։ Խանդակաթ ոգւով գոհութիւն 'ի բարձունս առաքեմ. Խոր. հռիփս։ Լմբ. ող. Ի վերափոխ։ *Ցուր ինձ սիրոյդ ածային՝ լինել խնդրող խանդակաթին. Ցօ. որբի։

Տ. Ըղձակաթ գոլով. կարօտագին. *Միայն խանդակաթ առ աա հայեցիս. Լմբ. պտրգ։ *Խանդակաթ մեռանի՝ ոչ հասեալ խընդրոյն. Արծր։

ԽԱՆԴԱԿԱԹԻԼ. թեալ. չ. Խանդակաթ լինել. *Խանդակաթեալ առս միջամուխ՝ հասի յաւարս վախճան կանուխ. Ը. չէր. ոտոն։

ԽԱՆԴԱԿԵՄ, եցի. ն. Բայ ռմկ. որպէս խանդակ կամ խրամ փորել. փոս հատանել. *Սա նախ սահմանեաց խանդակ փորել... որ և խանդակեաց զամենայն շուրջ պարսպին հռովմայ. Մաքթին։

ԽԱՆԴԱՂԱԿԱԹ. ա. Տ. Տ. ԽԱՆԴԱԿԱԹ. *Բաղձայր խանդաղակաթ սիրով 'ի նորայն միանալ լոյս. Խոր. հռիփս։ *Եւ զայս խանդաղակաթ սիրովն ընդ միմեանս 'ի ճանապարհին. Լմբ. հմբ։ *Խանդաղակաթ եմ 'ի սէր գեղոյ նորա. Զքր. կթ։ *Զպատիւս եւեթ 'ի մարդկանէ խնդրեմք, և զփառս օքն եւեթ խանդաղակաթ խորովիմք. Ոսկ. եփես. Ժ։

ԽԱՆԴԱՂԱՆՔ, նաց. Տ. ԽԱՆԴԱՂԱՏԱՆՔ. *Արեամբ որդւոյն զփայտըդ ներկեալ՝ խանդաղանօք ողջագուրեալ (Ոլ կոյսն). Ը. ոփ. բոլթէր։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԳԻՆ. ա. Տ. Կարի խանդաղատական. գորովալից. գորովանօք. *Խանդաղատագին ձայնիւ յիշեցուցանէ զառաջին գործս. Արշ։ *Ոչ ահիւ և խանդաղատագին մաղթանօք կամք առաջի նոյ. Մանդ. Զ։ *Եւ ոչ որպէս պոռնիկն խանդաղատագին ողբա. Եփր. խոսփ։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԳՈՅՆ. Նոյն ընդ վ. Տ. Կարի խանդաղատանօք. յոյժ գորովանօք. *Եւ ես խանդաղատագոյն գթացեալ. Եղիշ. Է։ *Այլք ևս քան զայս խանդաղատագոյնս երկրորդեն. Մանդր։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԼԻ. ա. Լի խանդաղատանօք. գորովալի. *Աւէ ցնա խանդաղատալի բանիւք. ա՛ւր, եթէ դու բարձեր, ասա՛ ինձ, ո՛ւր եդիր զնա, զի ես առից զնա. Եղիշ. յար։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր իցէ խանդաղատանք. գորովական. գորովաշարժ. թախանձագին. *Խանդարհեցուցանել 'ի բանս խանդաղատականս պաղատանաց. Փարպ։ *Խանդաղատական արձակէր ձայն։ Խանդաղատական արտասուք. Խոր. հռիփս։ *Խանդաղատական ոգւով, կամ սիրով. Արծր։ Սարգ։ *Բաղմօք պաղատեցայ զրուակօք խանդաղատականօք. Նար. ԼԲ։ *Բանիւք և երգօք և խանդաղատական (յն. երկրպագութեան յոյժ) յօգուտ բութեան 'ի միասին տարածանելով զխողղացն հոգիս. Պղտ. օրէն. Է։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԿԻՑ. ա. Որ զոյգ ընդ այլում խանդաղատանս առնէ ողբերանաց. *Մահակից հարէլի, խանդաղատակից արբառման. Վրդն. ծն։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԱՆՔ, նաց. գ. Խանդիւ ողեաց, կամ աղեկեզ ըղձիւք ամոքումն և աղերս. արգահատանք. գթարկութիւն. գորով. գութ. անձուկ և կարօտ սիրոյ. *Ոմն աղաչէ, և ոմն աղաչի. ոմն խանդաղատի, և զոմն 'ի խանդաղատանս ածէ. Մանդր։ *Ի դատաստանի ոչ ծառայութիւն վարիլ, և ոչ իգական խանդաղատանօք. Պղտ. օրէն. Գ։ *Եռանդասէր խանդաղատանօք հեղուլ զարտասուս շնորհալիցս։ Ողորմագին խանդաղատանօք։ Խանդաղատանօք խոստակցութեց և հոմբուրիւք ողջունից. Ցձխ. ծԻ։ Մանդ. ծԸ։ Պիտ։ *Ածեցուցեալ զտարփանս նոցա խանդաղատանօք. Լմբ. պտրգ։ *Վասն առաջին իւրոց խանդաղատանացն՝ որ առ արքայն գեղեցիկ. Խոր. Ա. 19։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԵԼԻ. Տ. ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԿԱՆ. *Ո՞ր անձուկ հոգւոց այսպէս խանդաղատելի և անպերելի. Բրս. հց։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԵՄ, եցի. ն. որ և ասի }
ԽԱՆԴԱՂԱՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. } Κηλέω. Lenio, demulceo dulcedine. Ի խանդաղատանս ածել. 'ի գութ շարժել. *Ձայնք պաղատանաց և վայից զանողորմն խանդաղատեն. Մանդ. Բ։ *Բանիւք և արգեամբք երգելով իբրու վայելչապէս խանդաղատեցուցանեմք զնոսա. Պղտ. օրէն. Է։

ԽԱՆԴԱՂԱՏԻՄ, եցայ. չ. Խանձիւ կամ տոչորմամբ աղեաց գթալ. 'ի գութ շարժիլ. խորովիլ. ճմլիլ սրտի. խնայել. աղեխարշիլ. *Խանդաղատեցաւ զնովաւ դուստրն փարաւոնի։ Ցողորմ գութ խանդաղատեալ հայրք և մայրք. Եւ. Բ. 6։ Գ. Ղ. Է. 27։ *Որով խանդաղատէին սիրողք նոցա 'ի բանից անտի նորա. Իգն։

Եւ Ողորմագին պաղատիլ. աղերս արկանել. 'ի գութ շարժել. թախանձել. *Ոմն աղաչէ, և ոմն աղաչի. ոմն խանդաղատի, և զոմն 'ի խանդաղատանս ածէ. Մանդր։ *Աղքատն 'ի դուրս դրան կոռաչէ գեղգերեալ, և խանդաղատի. Մանդ. Է։ *Առ ջերմեռանդն սրտին սիրոյ խանդաղատէին՝ զհնարաւորս սէրն կոչելով որպէս առանձնական. Խոսր։

ԽԱՆԴԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱՆԴԱՂԱՏԱՆՔ. *Ի մէջ կոծոյն բարբառէին գեղգեղեալ խանդաղատութբ. Բուզ. Ե. 15։ *Ամենայնիւ հնարին զխանդաղատութեան մանկանն. Եփր. ղաշ։ (Իսկ Վրք հց. ԻԶ. առ. զհաշտութի)։ *Ի խանդաղատութե տեառնիցեն իջեալ զմանուկն. անդ. (Իսկ առ. 'ի հաշտ հանդարտութի զիջեալ)։

ԽԱՆԴԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Βασκαίνω. Invideo. δάκνομαι, mordeor, aegre fero. ἄλγεω, doleo. գրի և ԽԱՆՑԱԼ. Խանձիլ՝ տոչորիլ սրտիւ. կծանիլ. նախանձիլ. մախալ. յաչաղել. զչարել. քինանալ. գժկամակիլ. Բախիլիս Գրոգանմոգ. *Մի խանդասցուք ընդ բարեկամս։ Ընդ ընկերաց փառս խանդամք. Ոսկ. Տ. Գ. 26։ Ն եբր. Ի։ *Ընդ որ խանդացեալ սիրելիթ՝ խորհէր նմա 'ի չարիս. Խոր. Գ. 21։ *Եղբայրք քո ախգրոն խանդացաւ զախկնութի քո 'ի վերայ արեաց. Խոր. Ա. 28։ *Խանդալով ընդ առաջնութիս։ Խանդացեալ ընդ նոսա, կամ ընդ իրս։ Խանդայ ընդ փրկութիւն ժողովրգեանս տեառն. Պիտ։ Ցհ. կթ։ Լմբ. առ։ (Իսկ Կոչ. ԺԲ. գրի վրիպակաւ՝ խանդացեալ, ուր յն. է խնդացեալ։ Որպէս և Ածող. Է. գրի խանդայցէք, փոխանակ գրելոյ՝ զնդայցէք, կամ խնայիցէք, որպէս գնի 'ի Ճ. Գ.)

ԽԱՆԴԱՆՔ, նաց. գ. Βασκανία, φθόνος. Invidia, livor. ἐνόχλησις, perturbatio, molestia, importunitas. որ և ԽԱՆՑԱՆՔ, և ԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆ, ՑԱՉԱՂԱՆՔ. Մախանք. նախանձ. *Աւանց մախանաց և խանդանաց օթևանք՝ որ անդ. Ոսկ. յհ. Բ. 27։

ԽԱՆԴԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ խանդալ. նախանձեցուցանել. *Արկ նախանձ չար, և խանդացոյց, և զրգռութի չար 'ի մէջ նոցա զարթոյց. Ոսողէլ։

ԽԱՆԴԵԼ. ն. Διοχλέω. Turbo, divexo, molestiam exhibeo. Նեղել. խռովել. չուրլլքէլ. էօրօէլէմէք. *Ոչ ևս զառացեալ 'ի կաթանէ (մանուկն՝) խանդելով զնոյն զատիկս. Բրս. ող։

ԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱՆԴԱՆՔ. Βασκανία, ἐνόχλησις. *Ի խանդութէ, և 'ի զըրպարտութէ, 'ի նենգութէ, և 'ի նախանձուէ. Ոսկ. Տ. Գ. 14։ *Մեղայ խանդութբ, մեղայ հեռուիւ. Մաշ։ *Առ խմատականան խանդութիս. Պէրխարմ։

ԽԱՆԴՈՒՄԱՆԴ, ի. գ. գրի և ԽԱՆՑՈՒՄԱՆՑ, ԽԱՆԴԱՄԱՆՑ, ՀԱՆԴԱՄԱՆՑ. Տ. ՄԱԳՆԷՍ, և ԱՆԴԱՄԱՆԴ. Մըխոփըլ. *Ի խանդումանդ քարէ տաճար է շինած ('ի կղեանէ). և զօրութի խանդումանդ քարին 'ի վեր քարշէ. Երզն. յղ. Եւթ։ Տօմ։ *Վէմ անդամանդեայ, և խանդումանդ, որ 'ի հարկանելն ոչ լինիցի ցուեցեալ. Բրսմրկ։

ԽԱՆԹԵՓԱՐ. գ. Անուն խոտոյ. Δίκταμον. Dictamum, կամ dictamnum, ու. կէրէփ օթու, ղոգնէթիլ ղողու։ Գաղիան։

ԽԱՆԹՈՒՌՔ. գ. Իբր Վերլշաւոք. *Ի ծայրն ծոցացն լեցի խանթուռս և փունջս մեռաքսեայս. Մաշթ. ղահ։

ԽԱՆԾ. Տ. ԽԱՆՁ։

ԽԱՆԾԵԼ. Տ. ԽԱՆՁԵԼ։

ԽԱՆՁ, կամ ԽԱՆԾ. ի, ից. գ. Δέλεαρ. Esca. որ և ԽԱՑԾ ասի. կեր եդեալ 'ի կարթ. խածանելի պատառ. որոգայթ. նմանութբ՝ Լուցկիք. Եէմ. *Կարթ ոչինչ զգանչելի խանձիւք պատեալ՝ իբր զկերակուր կլանէ։ Զականջան խանձիւ որսալ. Փիլ. Լիոս. Ն փեառյոն։ *Նա՝ որ խանձիւ այսու առ 'ի յախտն քարշեալ. Նիւս. կազմ։ *Խանձ (այլ. խայծ) մահու եդե մարմինն. զոր անգիտացեալ՝ կլանէր վիշապն. Կոչ. ԺԲ։ *Զճարպն խանձ արար ձիթոյն և մազոյն, զոր ոչ էր ոտնոր ուտել։ Խանձ, որով ամփոփարար առատանայ կերակրէր. Վրդն.

գան: *Խանձ 'ի ներքս գնէ զչար խորհրդակցութիւն, և բորբոքէ զախտն: խանձ 'ի ներքս գնէ զարատութիւն. Ղ. Ճ. յհ. ծա: Եւագր. Է:

ԽԱՆՁ. (որպէս արմատ խանձելոյ.) խանձատումն. և հոտ խանձողի. խանձ, խանձի հոտ, հոտ մր. *Ոչ՛ք էր 'ի ճենճերոյ խնկոյ այսր զհոտ ծծեն ըմպանակ ընդ գամբք խանձ առեալ. Փիլ. Լիւս: *Ի տոչորեալս հասաք խանձուս (անուն՝ առեղին). զի սատուգակէս ըստ անուանս մեզ թուի թէ եղեալ խանձս՝ յուէկս տոչորմամբ. Մագ. Խա: *Յորժամ զխանձ առնուցուն զճանապարհայն, և 'ի ձեր վերայ ևս գայցեն: խանձ առեալ զերիչքն զճանապարհին՝ և զձեզ գերեացեն. Ոսկ. Ի Գէ. Ես: *Սիւնք հրեղէնք երևեցան յերկինս, և երկիր ամ իբրև խանձիւ բորբոքէր. Սամ. Երէց:

ԽԱՆՁԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԽԱՆՁԻԼ. *Կմ պոռնկութի խանձական լեալ իցեն. Կանոն:

ԽԱՆՁԱՏԵՄ, եցի. ն. Կը. իբր Յ. Φλογίζω, συμφλογίζω. Inflammo. Զարաչար խանձել. հիւղուլ, տոչորել. փաղաղել. բոցավառել. խանձողել. իլ. խանծէլ, էրէլ մրկէլ, իւ. *Կենդանութեան խանձատեալս հրով աղանդեալն: Հեր գլխոյ նոցա ոչ խանձատեցաւ. Դ. Գ. Հ. 11: Դան. Գ. 94: *Եւ ոչ մազ մի խանձատեցաւ. Միխ. Աա: *Ի փայլատակման կայծականց մեռանին անասունք և մարդիկ, և ոչ խանձատին. Լմբ. Խմ:

ԽԱՆՁԱՐՈՒՐ, րրոյ, ոց. գ. Σπάργανον. Fascia. բայիւ σπαργάνω, fascio. Երկայն և նեղ կտաւ, որով փաթութեն կամ երիզապնդեն զմանուկ նորածին. նմանութի բուն մանկութի. տղայութի ժամանակի. լինիցարար՝ Ո՛ր և է պատանք. Քաշուլ. Գոտի, սարղը, պոլէրփագ. տես Իմ. Է. 4: Եզկ. Ծզ. 4: Յոբ. ԼԸ. 9: Ղկ. Բ. 7: *Մանուկն և խանձարուրն. Ագաթ: *Լուծեր զերկանս նախաստեղծին, աերևապատ 'ի խանձարրին. Յհ. Օրտ: *Խանձարրօք կամ 'ի խանձարուրս պատեցար: Խանձարրովք պատեալ լինէր. Ղոր: Ճճ: *Անդստին 'ի խանձարրոց ուսեալ, կամ արժան աւանդել. Փիլ. Իմաստ. Ն Քոգն: *Թողուլ քեզ զտծուն, զոր 'ի խանձարրոցն պաշտեալ պատուէիր: Ի տղայական տիոց, և 'ի մայրական խանձարրոց հրահանգեալ. Ճճ:

ԽԱՆՁԱՐՐԱՊԱՏ. ա. մ. Պատեալ խանձարրովք կամ 'ի խանձարուրս. *Ի կուսին որդոյ խանձարրապատ տղայութեան: Բազմեալ խանձարրապատ յանբանից մէջ. ... Այժմ խանձարրապատ երևի աղքատ մարդկան. Զքր. Կթ. ծն: *Խանձարրապատ 'ի նիւթականաց. Գնձ:

ԽԱՆՁԱՐՐԱՊԱՏ ԼԻՆԻՄ, եղէ.} Σπαργανόομαι.
ԽԱՆՁԱՐՐԱՊԱՏԻՄ, եցայ. Յ.} Fasciis obvolvor. Խանձարրովք պատել. խանձարրել. *Որ զմեղացն խղէ կապանս, խանձարրապատ լինի. Գրգմ. Խա: *Խանձարրապատ եղեալ՝ եգար 'ի մսուր. Բենիկ: *Զխարդ և այդպէս երևեալ, կամ տղայացեալ խանձարրապատեցաւ. Յհ. Իմ. Եր. Գր. Փղ. Բղբ: Ճճ:

ԽԱՆՁԱՐՐԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խանձարրապատ լինել. խանձարրապատելն. *Խանձարրապատութեն զմաշկեղէնն պատառեաց զպատմուճանն. Զքր. Կթ. Բարս:

ԽԱՆՁԱՐՐԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի զխանձարուրս. խանձարրապատ (մանուկ). *Ի խանձարրաւորէ՝ արձակել զհեղ յաշխարհէ աղաչէս. Ճճ:

ԽԱՆՁԱՐՐԵՄ, եցի. ն. Σπαργανόω. Fasciis constringo. Խանձարրովք կամ 'ի խանձարուրս պատել. *Խանձարրեաց զնա, և եդ կամ ընկողմնեցոյց 'ի մսուր: Խանձարրեաց զարկողն զլոյս որպէս զօթոց: Խանձարրեաց զխմբագործօղն ամ արարածոց. Ոսկ. Ծն: Ճճ: *Ցիշեա զծնունդ քո յամենասուրբ կուսէն, զխանձարրիլն, զ'ի մսուր գնիլն. Բենիկ: *Մինչ ցերկու ամացն խանձարրիլ. Պղատ. Օրին. Է:

ԽԱՆՁԵՄ, եցի. ն. Կիզուլ. այրել. տոչորել. խանձատել. խանձողել. խարկել. խանծէլ, էրէլ. *Խանձեաց զատացուածս եգիպտոսի 'ի մէջ կարկտին. Ագաթ: *Խանձեալս, մրեալս. Կորիւն: *Մազ գլխոյ նոցա չէր խանձեալ. Վրդն. Դան: *Սոխի սխտորի ծոյլքն խանձես, որչափ պահես չիկանեն չանայ. Վարդ:

Կամ Կծանել ջերմութեամբ. արեւան Նծէլ. *Յորժամ լինիցի ծաղումն՝ զաւազինան խանձելով, զառօրեայ անձրևածումն նշանակէ: Իսկ յորժամ 'ի մէջ աս գիտոյան խանձիցէ՝ զերկինս կարմրացուցանելով, զառօրեայ պարզոց յոյժ առնէ. Շիր:

ԽԱՆՁԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Προσκολλάω. Agglutino. Տալ խանձիլ և մոլեգնաբար իմն մածանիլ. որպէս սանձով մածուցանել. կարել. կցել. ձգել. յանկուցանել. քոխծլել, կպցնել. *Խանձեցուցէ (կամ խանծեցուցէ) տէր 'ի քեզ մահ. Օր. Իէ. 21: *Թողից և զգիւղն, որ զձըլ կուռնսն զենի իւր խանձեցուցեալ. Մագ. Լ:

ԽԱՆՁԻՄ, եցայ. կր. Տ. ԽԱՆՁԵՄ:

ԽԱՆՁԻՄ, եցայ. Յ. Προσκολλάομαι. Adhaereo. գրի և ԽԱՆԾԻԼ. Առ բորբոքման ախտի՝ սաէպ և անասնձ բերել 'ի նոյն. յարիլ. անկղեանալ. մածանիլ. սովորել 'ի չար ինչ. ունականալ 'ի մոլեկապարաշութե և Գիշախանձ, Մարդախանձ, և այլն. Գէլ ալիշըգ ըլէլ. քոխլէլ. ալըշգըն, ալըշգը. ալըշգան. *Որ յառաջքան զամուսնութիւն 'ի պոռնկութի խանձիցի (յն. ուսեալ իցէ պոռնկել), նա և յետ ամուսնութեան չդադարէ անտի. Ոսկ. Ա. փիլ. Ը: *Եթէ յառաջ խանձեցին և պղծեցին առ իրեարս, զայնպիսիս 'ի բաց մեկնեսցեն 'ի միմեանց. Յհ. Իմ. Աթ: *Գոյլք գիշատիչք 'ի մարմինս մեռելոցն խանձեալք՝ և զկենդանիսն ուտեն. Առղ. Գ. 14: *Որ մերս էին սահմանակիցք և դրացիք՝ խանձեալ, ոչ դադարեն յաղախանելոյ զաշխարհս հայոց: Նաև սոդոմայեցիքն այսպիսի կենաց խանձեալք՝ անկան յանհընարին չարիսն. Լաստ. Ծէ. Իա: *Որ խանձի զընկերաց բամբասանս քննել. Եւագր. Ծ: Որպէս և Հին բռ. *Խանձել. սովորել ,,:

ԽԱՆՁՈՂ. ի, աց. գ. Δαλός. Titio, torris. Փայտ խանձեալ կամ կիսայրեաց, որ ծխի. խանծած փայտ. Նարը էանճըլ օֆունու, իւօնի, ծէօսէ. *Իբրև ըղխանձող զերծեալ 'ի հրոյ: Մի զարհուրեսցի անձն քո յերկուց փայտից խանձողաց ծխելոց. Ամովս. Դ. 11: Զաք. Գ. 2: Ծն. Է. 4: Եղէկ. Ի. 9: Եւ. Է. 4: *Միայն զխանձողն անտանեմք 'ի ճարակմանէ հրոյն մնացեալ 'ի նարաւագարգանայ. Լմբ. Աթ:

ԽԱՆՁՈՂ. Μύδρος. Massa ignita, globus candens, rudis. Շանթացեալ կամ հալածոյ նիւթ քարեղէն կամ երկաթի. *Լիպարք և անուէ (հրաբուղխք) խանձողս հանգերձ հրոյն վերաբերեն. Արիստ. Ծ:

ԽԱՆՁՈՂԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իբրու խանձող լինել. խանձատիլ. *Խանձողացան ոսկերք նորա. Վրդն. Լս:

ԽԱՆՁՈՂԵՄ,} եցի. ն. Խանձել, խանձատել.
ԽԱՆՁՈՏԵՄ,} *Խանձողեցան նշխարք քո սուրբ ոսկերացդ. Ղոր: *Զմարմինն այրեցած խանձողեալ. Նանն: *Շանթիւք հրոյ խանձոտէ. Մանդ. ԽԸ:

ԽԱՆՁՐԱՀԱՄ. ա. } Որոյ առեալ է
ԽԱՆՁՐԱՀԱՄԵԱԼ. } զհամ և զհոտ
ԽԱՆՁՐԱՀՈՏ, և } խանձի, կամ
ԽԱՆՁՐԱՀՈՏԵԱԼ. } այրեցածախանձի համ կամ հոտ ունեցող, խնծխնծահոտ: Վարդ. Ուր գոյ և ԽԱՆՁՐԱՀԱՄՈՒԹԻՒՆ. ունելն զհամ խանձելոյ: *Խանձրահամ մսուրն և ծուխն այրեցածոյն. Ագաթ: *Թէ 'ի մխէ և կամ 'ի ճրագէ խանձրահոտեալ լինի գինին. Վարդ:

ԽԱՆՈՒԹ, նթի, ից. գ. Ἐργαστήριον, Officina. Προθήκη. Res proposita, են. գրի և ՀԱՆՈՒԹ. նոյն և ամկ. և ար. խանութ, խանութ, տիւքքեան. Գործարան, և կրպակ արուեստաւորաց և վաճառականաց. մթերք վաճառելի իրաց. և Մթերանոց. գանձարան. համբարք. Ճաղաղա. *Խանութք հալոցականաց. Նար. Լ: *Բերին 'ի խանթից և 'ի բաղանեաց փայտ և խոտ. Եւս. պտմ. Տ. 15: և Ճ. Գ: *Որպէս յառկերչացն խանութս կարգեալ յօրինեցէ. Ոսկ. Ժիւ. Ծ: *Դանիէլ մանուկ էր, և յոխէփ ծառայ, և ակիւղաս՝ ձեռագէտ, և ծիրանեվաճառն խանթի ախկին. Ոսկ. Մ. Բ. 18: *Կինն ծիրանեվաճառ 'ի խանութ նստէր. Բրս. Մրկ: *Բացցուք զթանգարական վաճառս հանթից (կամ խանթից). Ագաթ: *Դարձեալ բանալով անդէն զխանութս ալեաց. Թէոդոր. Խաչ: *Գանձն 'ի խեցեղէն ամանի գնի, զի ագարակն բրուին է խանութ. Եփր. Աւետար: *Թագաւորացն տուրք պէտս ունին խանթից բազմաց գրանցն. Խոր: *Համբարս խանթից խաւարաւէր իշխանին. Բենիկ: *Վաճառեցից զնա 'ի խանութս խնդրողաց, և 'ի տրապիզեաս սրտից ունկնդիր լսողաց. Տօնակ: *Յագրաստինաց խանթէ խնդս մատաց յառաջ ձգեցից բան. Սկևռ. Մէ: Ոսկեկական է հողովս. *Այս գեղք թիւրակէս՝ 'ի յայս խանութեէս. Գնձ: *Բերին 'ի խանութից,,, յօրինակս ինչ. Եւսեբ:

ԽԱՆՈՒԹԱՅՔ. յից. գ. խանութք. կրպակք. տիւքքէանլար. *Երթեալ ընկեաց զմեռելոտի շունն առաջի խանութայիցն. Հ=Յ. յուլ. Իա:

ԽԱՆՈՒԹԱՊԱՆ. ի, աց. գ. Տէր կրպակի. խանութպան. տիւքքեան սահապը. *Իսկ խանութապանն զարհուրեալ գնաց անկաւ յոտս քահանային. Ոսկիփոր: *Էր խանութպան ու չամբայ. Ղ. տօնակ:

ԽԱՆՉԱՆԱՄ, ացայ. չ. Οἰδάω, οἰδάνομαι. Tumeo, urgesco. Այտնուլ, ուռնուլ. փքանալ. *Ոչ ամբարտաւանութեամբ 'ի վերայ (կամ 'ի վեր) խանչացեալ. Նիւս. Երգ:

ԽԱՆՉԵՄ, եցի. չ. Κράζω. Clamo, vociferor. Կանչել կենդանեաց. կանչել. զոռալ, զռալ. *Միթէ ապարդիւնս խանչիցէ ցիռ. Յոբ. Զ. 5: *Եւ թագաւորն խոզացեալ մեծաձայն ճչեալ կանչեալ խանչեալ. Ագաթ:

ԽԱՆՉԻՒՆ,} չմեան. գ. Βρύχημα. Rugitus, են. խանչելն. կանչիւն. գոչիւն.
ԽԱՆՉՈՒՄՆ,} *Լսել զխանչիւն ցռուց. Եփր. Դփ: *Ուժգնակի խանչմամբ գոռացեալ. Մագ. ԾԷ: *Ոչ սակաւ խանչմունք և բարբառք լինէին. Վրդն. Ծն: Իսկ Սկևռ. *Մարմին 'ի ընուլ հարկաւորացն՝ խուն ինչ ցածուցանէ զխանչումն յարձակման դոհայի և 'ի յոլորդ ինչ:

ԽԱՆՉՈՒՄՆ. Ὄγκημα, ὄγκος, οἴδημα. Tumor, inflatio, moles, fastus. Խանչանալն կամ խանչացումն. այտնելն փքումն. փքացումն. այտուցումն. ուռոյց. ամբարձումն. կուռոց. մեծուն. ծանրուն. *Որոշեալն մինչև

ընկալեալ իցէ, զատ 'ի կերակրոյն խանձուածին: Ի վերայ նստելոց է որովայնի խանձուածն այտուցեալ և պարպատեալ: Ի բաց հատանել զխանձուածն հպարտութեան: Խանձուածն և խրախտանս. Փիլ: *Յանդիմանելով զամբարտաւանից խանձուածն. Անյ. սփոփ: *Մի ես ծանրութեան մարմնոյն 'ի վայր կողմ հակել, և յերկիր ունել զխանձուածն: Զայն՝ որ առաւել այտուցեալն է մարմնոյն խանձուածն: Զմարմնոյն խանձուածն և կերակուր՝ եկամուտ ունի. Նիւս. կազմ: *Տարած և սփիւռ խանձուածն լուսոյ. Փիլ. Գ. ծանդ: (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ:)

ԽԱՆՁՈՒՄՆ. (ըծ. խանձումն.) Բորբոք հրոյ. և տոխոփ, բարկութիւն, եւն. Καῦσις. Ustio, crematio, ardor. Φλεγμόνη. Inflammatio. *Ըմբռնեցանել զխանձմանն բոց: Զտապեցեր զխանձուածն. Բրս. սրբեց. և քարոզ:

ԽԱՆՏ. ա. Αἰσχρός. Turpis, foedus. (որպէս խանձեալ 'ի մեղս ամօթալիս.) Գարշ. ամօթալի. խայտառակ. *Որպէս բողքն չարատեսք, խանտք, և երեւոյթք. Ոսկ. եբր. ծէ:

ԽԱՆՏԱԼ. Տ. ԽԱՆԴԱԼ. *Որ ոչ նմանեցին ձոյ սիրոյն, որ ծագէ զարեգակն չարաց և բարեաց, այլ խանտայան. Յհ. Բ: *Խանտացեալ ընդ իրան. ՃՃ: *Խանտայ ընդ թագաւորութիւնն քո: Եթէ խանտայցէ, բազում գեղեցութի և գունատութե հեղու զերեսօքն. Ոսկ Տ. Ա. 7: Բ. 9. և 14:

ԽԱՆՏԱԼԱՅ. գ. Բառ ռմկ. որ և յոմանց ՄԼՈՒԿՆ ասի. որպէս Թ. Բախլա պիթի. Κόρις. Cimex. Զայս բառ անյայտ՝ ընթեռնու Սոփ. ճհ. 'ի Բժշկարանի. և ըստ կամի զբառագ խնդրուն մեկնէ՝ խանտալայի բուն:

ԽԱՆՏԱՆՔ, նաց. որ և } Տ. ԽԱՆԴԱՆՔ.
ԽԱՆՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. } *Խանտանք նախանձու ոչ եղիցի ինձ առ այլ կին: Առանկարծութեան խանտանաց նախանձու. Փիլ. Լմսփ: *Անիծիւք և թշնամանօք, խանտաւորութեամբ. Ոսկ. Տ. Գ. 25: *Յատակ և որ միտս ունի 'ի խանտաւորութեան. Սեբեր. Ի:

ԽԱՇ. գ. Անուն խոտոյ, որպէս Լուսադեղ. կամ ըստ ոմանց, խաշնդեղ, եւն: Գաղձան: յն. Βλήχων. Pulegium. որ և ըստ յունաց տաւղաբանի բառաւ խաշանց:

ԽԱՇԱՐ, ի, աց. ա. Նոյն ընդ խոշոր. անհարթ. անողորկ. հատ. *Ոմանք են բարակք, և ոմանք խաշարք ('ի զգեստս.) Բրս. հց: *Իբրու տատասկանութիւս, որք զպատառեալն խաշար և անհոյծս և անգայտս յանգեն. Մագ. Լ: *Զօրէն կոկեցելոյ իմն մամոյ ... այլ խաշար է յայնմանէ որ յառաջագոյն գրեալ են 'ի նմա տիպք կերպարանացն. Փիլ. ել. Ճ: *Գիրս խաշար է. Օրհն:

ԽՇԱՐ. գ. Որպէս խարձ. յն. Χάραξ. Տունկ 'ի պէտս ցանգոյ կամ պատնշի. ցից, եւն. *Եւ ետ հրաման թագաւորն զօրավարին իւրոյ հանել խաշար յաշխարհէն բազում, և բերել զվայրենի կաղնին մայրեաց, և տնկել. Բուզ. Գ. 8:

ԽԱՇԵԼ. իլ. ն. Որպէս Հաշել. իլ. *Սովով խաշեալք. Ոսկ. 'Ի պետր. և յեղ: *Մինչ 'ի վիշտս խաշլիս, և հանապազ 'ի կարօտութիս մաշիս. Մանդ. Ա:

ԽԱՇԽԱՇ. Տ. ՄԵԿՈՆ. *Զխաշխաշն կոչեցեալ սերմն՝ ուժութեան օգտակար առնէր. Մխ. բժշ: *Խաշխաշի շարապ, որ օգտէ հազի և նազլայի. Բժշկրն:

ԽԱՇՄ. Տ. ՀԱՇՄ. *Եւ էր յոյժ դայեակ մեանկից և խաշմից. Վանակ. յոբ:

ԽԱՇՄԱՆԴԱՄ. Տ. ՀԱՇՄԱՆԴԱՄ. *Բորոտք և խաշմանդամք և տնանկք. Մեսր. երեց:

ԽԱՇՄՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՀԱՇՄՈՒԹԻՒՆ. *Ցաւք և խաշմութիւնք ունէին զպառաւ 'ի ծնողացն. Եւագր. Իէ: *Հիւանդութեան, խաշմութեան, աղքատութեան. Ցօնակ:

ԽԱՇՆ, շին, շինք, շանց. գ. Ποίμνη, ποίμνιον. Grex ovium, pecus, pecora. Հօտ ոչխարաց. ոզիք և այծիք. Գօյառն, ղոճ, գօյառն սիւրիւսիւ. *Ո՞ր արածիցէ խաշն, և 'ի կաթանէ խաշինն ոչ ուտիցէ: Խաշն արօտի քո: Ի վերայ խաշին արօտի քո: Առաջնորդեցեր որպէս խաշին՝ ժողովրդեան քո: Եղեն նորա խաշինք և անդեայք: Զխաշինս պահեսցի. եւն: *Եդեր զանձն քո 'ի վերայ խաշանց քոց. Ագաթ: *Յղփանային ոսկեով, այլև խաշամբք անգամ. Պիտ:

ԽԱՇՆԱԲՈՅԾ. բուծի, ից. } ա. գ.
ԽԱՇՆԱԴԱՐՄԱՆ. ի, աց. } Κτηνοτρόφος. Jumenti (կամ գ.յ. pecorum) pastor. Բուծիչ կամ դարմանիչ խաշանց. հովիւ. խաշնարած. չօպան. *Հովիւս և խաշնաբոյծս, որոց ոչինչ փոյթ է զուամանց. Սարկ. ծարբեղ: *Արք խաշնադարմանք. Ծն. խզ. 32. 34:

ԽԱՇՆԱԴԱՐՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարմանելն զխաշինս. հովուութիւն. *Գարշ էին իւրայեղացիքն յաչսն եգիպտացւոց, և այպանելի վասն խաշնադարմանութեանն. Լմփ. իմ:

ԽԱՇՆԱՄԱՀ, ու կամ ի. գ. Մահ և կոտորած խաշանց. ուժգնէրու մէջ ընկած մահ՝ ջարդ. *Ի հինիցն գողան, ընդ խաշնամահն արածին. Մանդ. Է: *Հինգերորդ հարուած խաշնամահն: Նախ քան զայս հարուած էն խաշնամահն և խայլուարտ. Լմփ. ող:

ԽԱՇՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր խաշանց, կամ ունելոյ զբազմութիւն խաշանց: *Ցանկութիւն խաշնասիրութեան արգելան որդիքն հռուբենի և ոչ մտին ընդ եղբարս իւրեանց յերկիրն պարգեւաց. Մծբ. ծը:

ԽԱՇՆԱՐԱԾ, ի, աց. ա. գ. Κτηνοτρόφος. Jumenti (vel pecorum, vel pecudis) pastor, pecuarius. Արածող խաշանց. հովիւ ոզեաց և այծեաց. խաշնադարման. խաշնաբոյծ. ըստ յն. Անասնասնոյց. գօյառն չօպանը. *Որ բնակեալ են 'ի վրանս խաշնարածաց. Ծն. Դ. 20: *Զերկրագործ մշակս և զխաշնարածս. Յհ. կբ: *Խաշնարած ծառայքն. Վանակ. յոբ:

ԽԱՇՆԱՐՕՏ, ի, ից. Նոյն ընդ վ. (զի և արօտն է 'ի բայէս արածել.) *Անարգ համարեալ էր եգիպտացւոց ամ հովիւ խաշնարօտ խաշանց. Մծբ. ծգ: (մարթ է իմանալ և իբր Արօտական:)

Կամ խաշն արօտական, հօտ ճարակող յարօտս. *Եւ նոքա 'ի ժողովրդենէ մերմէ և 'ի խաշնարօտէ մերոյ էին. Յհ. կբ:

ԽԱՇՆԱՒԷՏ. ա. Ունակ յաւէտ բազմութեան խաշանց. *Մեծատունն ընչաւէտ՝ խաշնաւէտ. Վէպօր. Է:

ԽԱՇՆԴԵՂ, ոյ կամ ի. գ. Ըստ ոմանց նոյն ընդ Զիւեանդ. պէրավէնք. որ և ՍՂԱՆԳ: ազգ ցամաքի՝ դեղ օգտակար տղայաբերաց: Այլ գուցէ լաւ ևս է իմանալ Բռեանդ, ռէյհան. այն է Գաւք՝ զոր կախեն ի փողս խաշանց. և այն լինի դեղ մաքրողական: Ի Բժշկրն. գրի. *Խաշնդեղ. բոլոր զեռեանգն»: Իսկ 'ի Հին բռ. *Սղանգն, կամ ցամաք, կամ ռեանդ»:

ԽԱՇՈՅ, ի. գ. } Առաւել ռմկ. որ ըստ
ԽԱՇՈՒ, ուոյ. } գրոց ասի Արգանակ. այն է Պարարտ ջուր մսոյ խաշելոյ. Թւ. ջուրը. էթ սույու. *Տուր կերակուր՝ խաշոյ, որ յուլոյ մսէ: Կերակուր՝ խաշուի ջուր տալ 'ի թեթև մսէ. Մխ. բժշ: *Արգանակ զխաշոյն անուանէ. Նչ. եզեկ: (Չէ պարտ շփոթել ընդ բառ. խաչիւն, որ է վերծանելի խօշիւն. այսինքն ձայն տերեւոյ. որպէս շփոթեն մեկնիչք քերականի՝ Մագ. Երզն. Նչ: զի զայն Թրակ. *Զնետառը ոչ խարեաց խաւշիւն, թէպէտ և յուսայ էր» · ընթերցեալ արդեօք՝ խաշիւն, իբր խաշոյն, մեկնեն այսպէս. *Տայր նմա ըմպելի խաշելոյ իւր ջուր. և խաբէր՝ թէ սեաւ գինի է. Նորա ըմպեալ՝ ծանեաւ, թէ ոչ է գինի. այլ խաշոյ»: Բայց յունական բնագիրն բանիւ հոմերոսի ակնարկէ 'ի խօշիւն տերևոց:)

ԽԱՇՈՒՄՆ. Տ. ՀԱՇԱՒՄՆ. *Ծնուցանէ քէն նախանձու զխաշումն և զերբումն 'ի մարդոյն. Մծբ. ծը:

ԽԱՉ, ի, ից. գ. Σταυρός. Crux. (յորմէ այլազգ'. խաչ, խաճ. որպէս թէ խէչ, նեցուկ բարձող. որպէս և յն. ստաւրօս, է կանգնեալ փայտ կամ ցից.) չէլիփա, սալիպ, ստաւրօս. Փայտ պատուհասի՝ եռաթև կամ քառաթև, ուղղորդ կամ խոտորնակն. զորօրինակ T. ✠. X. ուր բևեռէին կամ կախէին զմահապարտս. և զայսպիսի նախատակ մահ կրեաց վասն մեր անպարտական գառն ճոյ. և յայնմ հետէ խաչն եղև պարծանք քրիստոնէից: Եւ լայնաբար խաչ անուանին ամենայն վիշտք և չարչարանք՝ մանաւանդ յանձն առեալք 'ի սէր փրկչին. *Հան զգա 'ի խաչ: Ի խաչ հան զգա: Եւ հանին զնա 'ի խաչ: Ի խաչ ելանել քեզ, և Գ քեզ: Պարծիլ 'ի խաչն: Առցէ զխաչ իւր, և եկեսցէ զկնի իմ, եւն: *Ընդ փայտ խաչին բևեռեցին՝ զմատունս որ գրեաց 'ի տախտակին: Մի խաչ օգնական հաւատացելոց. եւն. Շար: *Խաչ տեղի չարչարանաց տէրունեան մարմնոյն. Շ. բարձր: *Փոխեաց պձեռան 'ի նմանութիւն խաչի, և եդ 'ի վերայ կրտսերոյն. Կիւրղ. ծն: *Ցուպք՝ 'ի ձեռսն, խաչք իւրեանց 'ի վերայ ուսոց իւրեանց. Եփր. էւ: *Փոխանակ կաթին և մեղու ապայոց՝ բևեռք և խաչ կատարելոց. Եփր. համաբ:

ԽԱՉ. Մի նշան կամ օրինակ խաչափայտին քո կազմեալ յորմէ և է նիւթոյ. *Մի խաչիւս և մի աւետարանաւս. Ճմ: *Խաչն 'ի ջուրն իջանելն, զի խաչիւն խաչեալն մկրտի. զխաչն մկրտութ քո ասաց. Ցօնակ:

Ի ԽԱՉ ՀԱՆԵԼ. այսինքն խաչել. Σταυρόω. Crucifigo. տես Մտթ: Մրկ: Ղկ: Յհ. սաէպ: Գաղ. Է. 24:

Ի ԽԱՉ ԵԼԱՆԵԼ. այսինքն խաչել: Մտթ. իէ. 2: Մրկ. ծէ. 15: Ղկ. իգ. 7: Յհ. ծբ. 16: Ա. կոր. Ա. 13: Բ. 2: Գաղ. Գ. 1: Զ. 14:

ԽԱՉ ԱՌՆԵԼ, կմ ՀԱՆԵԼ. Առնել զնշան խաչի. խաչակնքել. խաչիւ ստորանագրել. *Խաչ արարեալ ձեռամբն ընդ ամենայն անձն իւր: Կալեալ զեզոյէն՝ խաչ եհան. ՃՃ: *Խաչ 'ի յերեսն հանել. Ոսկփոր: Իսկ Եփր. Բ. կոր. *Վասն մեր մեղս արար զնա, այսինքն խաչ արար զմարմին նորա ընմիմ, 'ի մահ խաչի մատնեաց որպէս զզոհ վասն քաւութեան մեղաց:

ԽԱՉԱԲԱՐՁ. ի, ից. ա. Բարձող խաչին ընդ քեզ. կրօնաւոր. *Խաչաբարձ արհի պանծալի (մեծդ. բարսեղ). Գնձ:

ԽԱՉԱԳԼՈՒԽ. ա. Յորոյ 'ի գլուխն կայցէ նշան խաչի. *Զխաչագլուխ գաւազանն կրել: Կրել մամեղէնս, և զխաչագլուխ վարոցն. Մաշտ: Ոստղէլ:

ԽԱՉԱԴՐՈՇՄ. ա. Ունող զդրոշմ կամ զձև խաչի. *Խաչադրոշմ նշանաւ խնթեալ. Անան. էկէղ: *Պատկառք հրեշտակն 'ի խաչադրոշմ նշանէ արեան իմոյ. Երզն. մթ:

ԽԱՉԱԴՐՈՇ. ա. գ. Ունող դրօշ խաչի. (որպէս խաչվառ, խաչանիշ). *Տուլ

առաջի նորա նշանակս խաչագրօշս. Առծր. Ժ. 6: *Խաչագրօշ բարձրաբուն. Մաժի:

ԽԱՉԱԴՐՕՇԵԱԼ. Նոյն ընդ վվ. *Ոսկեկերպ խաչագրօշեալ ընթեռլուզեալ մարգարտով. Առծր. Ժ. 11:

ԽԱՉԱԶԱՐԴ. ա. ն. Ունօղ կամ ունելով զզարդ խաչի. *Խաչազարդ յօրինէին զնշանս դրօշից իւրեանց. Կաղկ:

ԽԱՉԱԶԳԵԱՑ. զգեցի, ից. ա. որ և ԽԱՉԱԶԳԵՍՏ. Որ զգեցեալ է զխուրս, կամ արկեալ 'ի վերայ իւր, կամ կրէ յանձն իւր զխաչն քրի. խաչաբարձ. խաչակիր. յանձն առօղ զխաչ և զչարչարանս. և Որ ինչ հայի առ հետևօղս քրի խաչիւ. *Օրհնորդք խաչազգեացք: Խաչազգեաց լուսով պսակեալ: Խաչազգեաց մշտամնա լուսոյն եղին զհետ նորա. Խոր. հռիփ: *Խաչազգեաց եղեալ ընդ առաջ քրի վերանան. Սարգ. ա. պ. ծ: *Զի համաձայն խաչազգեցից' ընդ քեզ օրհնեմք յաւիտենից. Շար:

ԽԱՉԱԶԳԵՍՏ. ի, ից. Նոյն ընդ վ. *Զվերանալն տպաւորէ խաչազգեստին 'ի հանդիպումն տեառն յօդս: Որով զմանկունս իւր լուսազարդեալ խաչազգեստ' յուղարկէ 'ի վերինն երուսաղէմ. Յհ. իմ. Էկեղ: *Խաչազգեստք Թագ. 'ի գլուխ պարծին. Սարգ. ա. պ. Ժ:

Եւ խաչակիր (ըստ լտ. Crucifer) անուանեալ զօրք, որք կրէին զնշան խաչի 'ի վերայ զգեստուց. *Եւ Թովմ, և արար խաչազգեստս բազում քրիստոնեայս. Մաղթ: որք կոչին անդ և խաչաբարձք:

ԽԱՉԱԶԳԵՍՏԵԱԼ. Նոյն ընդ վվ. *Խաչազգեստեալք յաւետարանական ճանապարհս պատուիրանաց քոց. Մաշտ:

ԽԱՉԱԼՈՒԱՑ ԱՌՆԵԼ. Օրհնել ըզ-ջուր' մխելով յայն զխաչ. *Կանոն խաչալուայ առնելոյ. Մաշտ: *Առ յապխտուց խաչալուայ արասցեն. Կանոն.

ԽԱՉԱԿԱԼ. գ. Բազմոց' յորոյ վերայ դնի մը նշան խաչի. *Օրհնութիւն բազմոցի կամ աստիճանի, զոր հայք խաչակալս ասեն. Մաշտ. ջահկ:

ԽԱՉԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Սեպհական խաչի. և խաչաձև. և խաչազգեաց. *Զտեառն զխաչական զփրկութեանն զպատարագն. Բուզ. Գ. 3: *Տեառնագրութիւն խաչական փայտի. Նար. ՂԳ: *Զխաչական վկայսն քրի յիւրաքանչիւր հանդիսոս փոխեցին. Ագաթ:

ԽԱՉԱԿԱՌՈՒՔ. գ. Որպէս կառք 'ի ձև խաչի. այն է խաչն քրի' որ եղև նմա որպէս կառք հեծելութե ընդդէմ աներևոյթ թըշնամւոյն. *Քառաառաջեայ այս կառք խաչակառք. Անյ. Բարսղ:

ԽԱՉԱԿԵՐՊ. ա. ն. Σταυροειδής, δόν, δῶς. Modo crucis. Որ ինչ լինի 'ի կերպ խաչի. կամ խաչաձև. քառաթև. խաչանման. *Խաչակերպ դրոշմէին արեամբ դառինն 'ի վերայ սեմոցն. Կիւրղ. Ղկ: *Մովսէս զերկոտասան ցեղն 'ի չորս բաժին արարեալ' խաչակերպ արոհմամբ տանէր յերկիրն աւետեաց. Տօմար:

ԽԱՉԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալն 'ի ձև խաչի. *Խաչակերտ փայտեղէն. Առծր. Ժ. 11:

ԽԱՉԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Σταυροφόρος. Crucifer. Կրօղ կամ բարձօղ խաչի. խաչազգեաց. խաչակրօն. Ճգնօղ վասն քրի. *Բռնագունդ և խաչակիր առաքելոցն: Զկնի խաչակիր գնդին քրի: Ի խաչակիր գունդն քրի խառնէր: Հրեշտակակերպք և խաչակիրք. Ագաթ: Կորիւն: Շ. Եղբ:

Եւ Իբր Ճգնողական. առաքինական. *Խաչակիր հետոցն: Խաչակիրն ժուժկալութե: Խաչակիր վարուք. Նար. խչ. և գնձ:

ԽԱՉԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συσταυρούμενος. Simul crucifixus. Խաչեալ ընդ քրի. կցորդ խաչի և չարչարանաց. *Փրկէ զաւազակն զխաչակից. Ան. որս. Գ: Ագաթ: *Եւ անգրէն' քում խաչակցին. Յս. որդ: *Իբրև զխաչակից եղբայր ժառանգել. Լմբ. պտրգ: *Երկինք յետ խաչին բացեալ լինի և խաչակցացն քրի. Ոսկ. գծ:

ԽԱՉԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԽԱՉԱԿՑԻՄ. Συσταυρόομαι. *Հին մարդն մեր խաչակից եղև նորա. Հռ. Զ. 6: *Խաչակից լինել կուսածին արարչին. Խոր. հռիփ: և Շար: *Որ խաչակից քեզ գոլով: Զհին մարդն խաչակից քեզ արարեր. Ան. Շար:

ԽԱՉԱԿՆԻՔ. ա. Ուր իցէ կնիք խաչի. խաչագրոշմ. խաչակերպ. *Ի ձեռն մը լուսաւորչին խաչակնիք նշանաւ դրոշմեալ միաւորքըն. Երզն. լուս:

ԽԱՉԱԿՆՔԵՄ, եցի. ն. Կնքել նշանաւ մը խաչի. տեառնագրել խաչիւ. խաչ հանել. *Խաչակնքէ 'ի վերայ հողոյն. Մաշտ: *Մը խաչիւս տեառնագրեսցուք, զարեմըտեան կողմանս օրհնեսցուք. զաւետարանս 'ի վեր ամբարձցուք, սորին բանիւ խաչակնքեսցուք: Զհարաւային գաւառս այս օրհնեմ, քոյին շնորհիւ զսա խաչակնքեմ: Զքը յիշէ, յօգըն կոչէ, զգեմս երեսաց խաչակնքէ. Գնձ:

ԽԱՉԱԿՐՕՆ, ի, ից. ա. Այր կրօնք և վարք են ըստ հետոց խաչին քրի. խաչազգեաց. խաչակիր. խստակրօն. Ճգնօղ և ճգնողական. սեպհական կրօնից խաչի և խաչապաշտից. *Խաչակրօն վկայք, կամ կրօնաւորք, կամ միանձունք, կամ առաքինիք. Կորիւն: Մագ. Ա: Շ. Եղբ: Տօնակ: *Խաչակրօնից և Ճգնազգեաց անձնացելոց եղբարցդ. Մագ. ԻԷ: *Խաչակրօնիցն կենցաղ լի է յոգնապատիկ երանութը. Տօնակ: *Խաչակրօն սաղմոսերգութիւնք. Յհ. կթ: *Խաչակրօն անդադար սաղմոսերգութը: Տօնեմք զխաչակրօն քոմը զյիշատակս. Շար: *Խաչակրօն քահանայութի. Տօնակ:

ԽԱՉԱԿՑԵՄ, եցի. ն. Συσταυρόω. Simul crucifigo, cruci secum affigere. Ի միասին խաչել. ընդ իւր 'ի խաչ հանել. *Խաչեալ, և խաչակցեալ զիմ զմեղս. Աճառ. ծն:

ԽԱՉԱԿՑԻՄ, եցայ. յ. Συσταυρόομαι. Simul crucifigor. Խաչակից լինել. 'ի միասին 'ի խաչ ելանել. չարչարակցիլ. կցորդ լինել խաչի և չարչարանաց. *Ընդ նմին և խաչակցեսցի խոկ. Յհ. կթ: *Փուժկալեալ քեզ խաչակցեցաւ: Խաչակցեալք ընդ քրի, և ընդ նմին Թաղակցեալք. Շար: *Հանապազօր խաչակցելոց ընդ յոյ. Մագ. ԻԷ: *Եւ խաչակցեալ նմին' փոխարկին յանմահս 'ի կեանսն. Շ. Բարսղ:

ԽԱՉԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συσταύρωσις. Unà crucifixio. Խաչակցիլն' ըստ ամենայն առմամբ. *Խաչակցութիւն ընդ քրի ըստ աւազակին. Յհ. իմ. Էկեղ: *Խաչակցութը աստուածամբ կեանս. Մագ. Խ: *Այս և մահն աշխարհի, սոյն և խաչակցութի քրի: Խաչակցութըն խափանելով զմարմին մեղաց. Լմբ. ող: *Ցուցանէ նոցա զպատիւ մկըրտութեն, Թէ քրի խաչակցութի է, և մըռնակցութի. Լծ. կող:

ԽԱՉԱՀԱՆ, ի. հանք կմ նուանք, նաց.
ԽԱՉԱՀԱՆՈՒ, նուի, նուք, նուաց.
ա. Σταύρων. Crucifigens. Ի խաչ հանօղ զքը. խաչօղ. *Խաչահան և արիւնահեղն, որ առեաց զհայր, և խաչեաց զորդի. Ճ. Գ: *Անդարձ խաչահանքն, և գլեզն: Յամօթ լիցին ընդ գեսն և խաչահանունքն (այլ. խաչահանուքն). Լծ. կող: *Լուծցեն հե-Թանոսք, և հրէայք խաչահանուաք. Ոսկ. Խչ: *Ոչ է ձեզ երկիւղ, այլ' խաչահանացն. Տօնակ: *Ահա նոր յաւազ, և նոր խաչահան: Բազում յաւզայք, և յոլով խաչահանունք լինին յեկեղեցի այս. Մաղթ: *Ըստ պատանայ խաչահանուացն. Ոսկ. գծ: *Կամակոր ազգին խաչահանուացն: Ի կամս իւր մատնեցաւ 'ի ձեռս խաչահանուացն: Ոչ անկարանայր զխաչահանուան պայթել: Հանդերձ խաչահանուաքն. Ագաթ: Եղիշ. Է: Խոսր: Ճ. Գ:

ԽԱՉԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ի խաչ հանելն. *Ի փախճան կատարածի աւուրցն խաչահանութե նորա: Ոմն զխաչահանութե նորա եցոյց 'ի վերայ նորա. Եփր. համաբ:

ԽԱՉԱՁԵՒ. ա. Σταυροειδής. Habens formam crucis. Ունօղ զձև խաչի. խաչակերպ. խաչանման. *Ամենայն խաչաձև փայտի երկու կողմամբք պարտ է (կմ պարտի) լինել. Կիւրղ. յեռ: *Զմատանին իմ խաչաձև. Թղթ. դաշ: *Ըստ խաչաձև տեսակի գրանցն գրութե. Լմբ. յայտ:

գ. Ձև խաչի. *Եդեալ 'ի չորս մասունս արարեալ. որ և պարիսպն 'ի հաշտարանն խաչաձևոգ արամադրէր. և զի այնպէս բեկանէր ակրն. Տօնակ:

ԽԱՉԱՄԱՀ. ա. ն. Խաչիւ մահացեալ, կամ մահացուցանելով. *Արտաքս հանին քան զայգին, և խաչամահ սպանին. Ոսկ. յհ. Ա. 9:

ԽԱՉԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտ ընդդէմ խաչին քրի, կամ պաշտաման խաչի. *Ի պատկերամարտութե 'ի խաչամարտութի և 'ի քրիստոսամարտութի. Յհ. իմ. պաւղ:

ԽԱՉԱՅԱՐԴԱՐ. ա. Ուր իցէ կանգնումն և յարդարումն խաչի, կամ զարդ նորա. *Յետ խաչայարդար պայծառութե. Առծր. Ժ. 11:

ԽԱՉԱՆԱԼ. չ. Որպէս խաչ լինել կմ ձևանալ փայտի. *Առժամայն նմա և խաչանալն հասցէ: Նոյնպէս և զխաչանալն և զսեղանանալն կալցի. Անյ. Բարսղ:

ԽԱՉԱՆԻՇ. ա. ն. Ունօղ կամ ունելով զնիշ խաչի. խաչանշան, խաչագրոշմ. խաչաձև. խաչանման. *Ի խաչանիշ փայտէն գրգռեցան գժոխք. Շար: *Այս խաչանիշ նորոգ նշանի. Նար. խչ: *Զտեզի խաչանիշ մեռոնին համբուրեսցեն. Մաշտ: *Զխաչանիշ նշանն զառաջեաւ կրել. Ոսկ. ղեւ: *Խաչանիշ կնքելով զգեմս: Խաչանիշ համբարձմամբ ձեռացն մովսէսի: Հանդերձ գաւազանաւն խաչանիշ դրոշմամբ. Յհ. իմ. Էկեղ: Շար: Վրդն. Եւ: *Առեալ զինի' արկանէ խաչանիշ 'ի սկիհն. Նչ. խոր:

ԽԱՉԱՆԿԱՐ. ա. Ուր կայցէ նկար և ձև խաչի. և խաչիւք նկարակերպեալ. *Զարդարեալ խաչանկար եմիփորոնաւս. Լմբ. պտրգ:

ԽԱՉԱՆՄԱՆ. ա. Նման խաչի. խաչաձև. խաչանիշ. *Ամբերցուցեր խաչանման փայտիւն. Ագաթ: *Խաչանման ձևս երևէր: Խաչանման մեռոնաւն: Զերկիրս խաչանման արար, որպէս էն քառադէմ և զմարդն խաչանման արար. Կորիւն: Շ. Բարսղ: Ոսկիփոր:

ն. Ի նմանութի խաչի. խաչի յնուլ. *Կղերն (զհերսն) խաչանման 'ի վերայ գլխոյն. Կանոն: *Զմեռոնն խաչանման 'ի ջուրն կաթեցուսցէ. Մաշտ: *Խաչանման տար ածել զձեռս, կամ դնել 'ի վերայ կրծիցն. Վրք հց. Է: Հ = Յ. սեպք. Ի: Հ. կիմլ: *Խաչեն (այսինքն գծեն) 'ի գագաթն խաչանման' արուին փոքր ինչ. Մաշտ. ջահկ:

ԽԱՉԱՆՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ. ն. Ի նմանութի խաչի. *Լոյս յերկնից իջեալ խա-

չանմանութիւն առ գուրս տաճարին երևէր. Ճճ։

ԽԱՉԱՆՇԱՆ. ա. մ. Տե՛ս ԽԱՉԱՆԻՇ. *Խաչանշան լուսաւոր նշանաւն։ Զխաչանշան խորհրդոյն ծաղկազարդեալ գաւազանին։ Խաչանշան լուսով, կամ դրօշիւք. Կորիւն։ Անան. Եղիշ. Արծր. ա. 15։ Գ. 13։ *Կնքեաց խաչանշան դրօշմամբ 'ի մի հօտ և 'ի մի հովիւ. Ճւ։ *Խաչանշան յօրինեալ դրօշմին. Կիւրղ. ղչ։

Գ. Նշան խաչի. *Խաչանշան արարեալ՝ 'ի վերայ զօրուն անկանէին յարձակելով. Եղիշ. Գ։

ԽԱՉԱՉԱՐՉԱՐ. ա. Չարչարեալ խաչիւ կամ վշտօք. խաչակիր. խաչագգեաց. որ ինչ լինի չարչարանօք խաչի. *Խաչաչարչար նա դիտապետ. Շար։ *Ի խաչաչարչար և 'ի բազմատանջ մարմնոյն. Վրդն. լա։ *Շաբաթն հանգիստ 'ի խաչաչարչար մահուանէն։ Ի խաչաչարչար մահուանէն իջեալ 'ի գերեզման՝ հանգեաւ յաւուր շաբաթու. Տօնակ։ Ոսկեփոր։

ԽԱՉԱՊԱՇՏ, ի, աց կամ ից. ա. Գ. Պաշտօնեայ սրբոյ խաչին և խաչելեալ փրկչին. քրիստոնեայ. *Կամին զօրէնս խաչապաշտացն խափանել։ Ամենայն ազգք խաչապաշտից. Ուռհ։ *Վասն ամէն ազգի՝ քրիստոնեայ զարմի, և խաչապաշտի. Գնձ։

ԽԱՉԱՁԵՒ. մ. Σταυροειδῶς. In crucis formam, ևն. Որպէս զխաչ. 'ի ձև խաչի. խաչանման. խաչանիշ. և խաչ կերպով. *Ըզձեռսն խաչաձև ամբառնալով զամաղէկ յաղթահարեաց։ Խաչաձև դնելով առ իրեարս զձեռս մեր՝ այնպէս հաղորդիմք. Դամասկ։ *Սկսանի նախ 'ի ձախմէն կարել (զհերս), առաջ 'ի գլուխն խաչաձև՝ հինգ տեղի. Մաշտ։ *Զհինգ պատարագին երեսացն, խաչաձև դրօշմամբ (կամ դրօշմաւ). Կանոն։ *Ընդ ոչինչ անտուստ առաւել է, եթէ ոչ խաչաձև յօդի բերիցի. Նար. հէ։ *Շրջեցաւ 'ի մէջ մարմնոց (կամ մարմնոյ) խաչաձև, զի ոք լկտութեամբ մի գնասցէ նովաւ. Եփր. համաբ. յորմէ և Տօնակ։

ԽԱՉԱՊՍԱԿ. ա. Խաչիւ պսակեալ, կամ տարածեալ զկերպս, կամ փառաւորեալ. *Զպատասխանի խաչապսակին փրկչի. Նար. խա։

ԽԱՉԱՍՓՌԵՄ, եցի. ն. Խաչաձև սփռել՝ տարածանել զձեռս կամ զբազուկս. *Խաչասփռեալ զձեռսդ անշարժելի. և առ բաց տպաւէն զամաղէկ յամօթ արարեալ պարտեցես. Կլիմաք։

ԽԱՉԱՎԵՐԱՑ, ի. Գ. որ և ԽԱՉՎԵՐԱՑ. Ὕψωσις. Exaltatio, և այլն. Տօն վերացման խաչի յամենայն ազգս քրիստոնէից 'ի սեպտեմբ. ժդ. որ պէսպէս խորհրդածի, այլ առաւել 'ի յիշատակ տեսանելոյ մեծին կոստանդիանոսի զնշան խաչի յօդս. որով եղև յաղթութիւն, և դարձ 'ի հաւատս. *Ի տօնէ խաչավերացին մինչև ցօր յայտնութեան. Առաջ. Գ. 42։ *Յաւուր տօնի խաչավերացին. Շ. Բարձր։ Ճճ։ Ճւ։ Հ. սեպտ. ժդ։

ԽԱՉԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ 'ի ձև խաչի. *Ի բազուկն նորա երկնապարզ և 'ի խաչատարած. Տօնակ։ *Հաւատալի առնել զզանն խաչատարած բազկաւն։ Անմեղ ձեռամբ խաչատարած առ ինքն հաւաքեաց, Վրդն. տան. ի ող։

ԽԱՉԱՏԵՂԻ. ա. Ատեղոց կամ թըմբնակ խաչի. *Նորա վարդապետեան խաչատեղեաց և ածուղեաց. Ոսկեփոր։ *Խաչատեղեացք և ուրացողք 'ի հաւատոց կործանեցին. Մեսր. Երէց։

ԽԱՉԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. մ. Σταυροειδής, ῶς. Crucis forma praeditus, in crucis formam. Ունօղ կամ ունելով զտեսիլ և զնմանութիւն խաչի. խաչակերպ. խաչաձև. խաչատիպ. խաչանման. *Խաչատեսակն կընիք։ Խաչատեսակին նշանի կնիք։ Սրբութիւն մեռոնիւ երիցս խաչատեսակ հեղմամբ ('ի ջուրն). Դիոն. Եկեղ։ *Խաչատեսակ երկին։ Շարժեաց զգլուխ իւր խաչատեսակ. Ճճ։ *Զորս էին անիւքն խաչատեսակ յեռեալ։ Անիւ յանուոյ խաչատեսակ. Նչ. եզեկ։

ԽԱՉԱՏԵՍԱԿԱԲԱՐ. մ. Նոյն ընդ վ. *Մովսէս միայն խաչատեսակաբար (կայր, կամ արար) ընդդէմ հակառակորդացն. Գէննադ։

ԽԱՉԱՏԻՊ. Նոյն ընդ վվ. Իբր ի տիպ խաչի. *Հանեալ զնա 'ի խաչ՝ 'ի ձիթենի մի կառուցին խաչատիպ. Հ. նիւէն։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ, տրոյ. ա. Տուեալ կամ պարգևեալ 'ի սուրբ խաչէն. Հասարակօրէն է յատուկ անուն։ Յայսմաւ. ևն։

ԽԱՉԱՒԱՐՏ. ա. Աւարտեալ կամ կատարեալ 'ի ձեռն խաչին կամ խաչելութեան քրի. *Ոչ ումեք ելանել յերկինս յառաջ քան զխաչաւարտն փրկութիւն։ Առ 'ի դըժոխս (լիմբոսի) ոչ ևս երթալ յետ խաչաւարտ փրկութեան սրբոցն հոգւոց. Գր. տաթև. 'ի սոփէ։

ԽԱՉԱՓԱՅԼ. ա. մ. Փայլեալ խաչիւ. խաչապայծառ. *Խաչափայլ տաղաւարեալ, և զինու վառեալ. Գնձ։

ԽԱՉԱՓԱՅՏ, ի, ից. Գ. Ξύλον, σταυρός. Lignum sanctae Crucis, Crux. Փայտ խաչի. խաչ. մանաւանդ նա խաչն՝ յոր բևեռեցաւ քն տէրն մեր. *Զմեր մեղս իւրով մարմնովն վերացոյց 'ի խաչափայտն. Ա. պետր. Բ. 24։ *Փոխանակ աշտարակին ինքնին տէրն կանգնեաց զխաչափայտն. Ագաթ։ *Ազատային մարմնովն ընդ խաչափայտին բևեռեալ. Խոսր։ *Մատուցեալ՝ առ զմի խաչափայտից, և եդ 'ի վերայ դըղակն մեռելոյ իւրոյ. Ճճ։ *Օրինակ մեծի փրկութեան խաչափայտին. Կիւրղ. ել։

ԽԱՉԱՓԱՅՏ. Ըստ Բժշկարանի, խոտ ինչ, որոյ սերմն և արմատն կարծի գեղ լուսնոտութեան. Քօտանխոտ, յօփ տուլիփ, այլ գօսլուզ՝ շաֆայիգ. որպէս peonia. այլ Paeonia. Παιωνία ասի որ և է բժշկական գեղ կամ գեղձաղի. մանաւանդ Մատուռաակ. գիւլան ֆէօնիա։

ԽԱՉԱՓԱՌ. Տ. ԽԱՉԵՓԱՌ. *Զկանոն ծովու, խաչափառ, և գործոյն. Ոսկեփոր։ *Խաչափառն փակաւ աղաւեսուն. Վրդն. առակ։ *Քան զամենայն ինչ օգտէ խաչափառն. Մխ. բժշ։

ԽԱՉԱՔԱՐՈԶ. ա. Քարոզ խաչի, կամ խաչագգեաց քարոզ բանին. *Խաչաքարոզ՝ խաչելոյն վկայ. Գնձ։

ԽԱՉԳԻՒՏ, ի. Գ. Գիւտ խաչին քնի. և Տօն գիւտի նորին։ Տօնացոյց։ Յայսմաւ։ Եւս և Տեղի գիւտի խաչին 'ի գողգոթա. *Յափշտակեալ հոգւով յերուսաղէմ՝ չոգաւ 'ի խաչգիւտն. Վրք հց. ժ։

ԽԱՉԵԼԵԱԼ. Որպէս ի խաչ ելեալն քն. խաչեալն. Ἐσταυρωμένος. Crucifixus. Տե՛ս Մտթ. իը. 5։ Մրկ. ժզ. 6։ ա. կոր. ա. 23։ Շար։

ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆ. Գ. Σταυρωθῆναι, σταυρώσις, σταυρός. Crucifixio, crux. Ի խաչ ելանելն քնի. խաչելն. և խաչ. խաչ էլնալը. խաչուիլը. *Եկեղեցի թագաւորեալ յետ նորա խաչելութեանն։ Ո՛չ յետ խաչելութեանն արարաւ տէր և օծեալ. Աթ. ա։ *Նախ քան զխաչելութիւն իւր, զբազումս յափշտակեաց. Եփր։ ևս և Նար. խէ։ Շար։ Ի Գիրս խոսր. ևն։ *Զի եթէ չարչարիցիմք ընդ նմա խաչելութեամբ մարմնոց մերոց, ընդ նմին և փառաւորեսցուք. Եփր. հռ։ *Ապաշխարութիւն մեղաւորաց՝ խաչելութիւն է նոցա, որ բևեռէ զանգամս նոցա, զի ցանկութիւնք մի գնասցեն. Եփր. համաբ։ *Եթէ ոք զխաչելութիւն ուրանայ, և զչարչարանսն ամօթ համարի, եղիցի քեզ իբրև զհակառակորդն (սատանայ). Անյաղթ. ծէ։

ԽԱՉԵՄ, եցի. ն. Σταυρόω. Crucifigo. Ի խաչ հանել. կմ բևեռել 'ի խաչափայտին. իբր. 'ի խաչ ելանել. հաչը չէքմէք՝ չէքմէք. Տե՛ս Ղկ. իգ. 33։ Գծ. բ. 36։ դ. 10։ բ. կոր. ժբ. 4։ և նր. Մտթ. իէ. 23. 26։ Յհ. ժթ. 20. 41։ Յայտ. ժա. 8։ *Աղաղակէին, խաչեա զդա, խաչեա։ Խաչի նորա անձնաւոր տաճարն. Ոսկ. յհ. բ. 38։ ա. 26։ *Խաչեալ՝ օրհնէ զխաչօղսն. Ոսկ. գծ։ *Զմեղս յիւր մարմինն խաչեաց։ Զխոնարհ խաչ ըզմեղսն խաչեաց. Ճճ։ *Ընդ քնի խաչեցայ։ Խաչեցայ աշխարհի։ Ընդ խաչեալն խաչեցայք. Ագաթ։ Խոր. հռովմ։ Լմբ. հմբ։ *Ուր խաչ, և խաչեցեալն, անդ և խաչելութիւն. Անյ. բարձր։ *Զխաչօղսն ձևակեր 'ի տէրունական մահն. Խոր. հռովմ։ *Զեղ նախ յարոյց, ձեռն յառաջագոյն խաչեցողացդ։ Ի մէջ անցեալ՝ առ խաչեցողսն հանդիմանանէ. Ոսկ. գծ։ *Որ խաչեցողքն էին։ Ընդ խաչեցողսն տանջեսցի։ Հնչելով զխաչեցողսն դատմարէր։ Կիզեսցէն զխաչեցողսն. Հց. տէ. կիւրղ։ Ճճ։

ԽԱՉԵՆԵԱԿ. կմ ԽԱՉԵՆԱԿ. Գ. Անուն արու չորքոտանւոյ. (գուցէ խոյ քարակ, խոյլեկ.) *Արականքն. որձիկ, եզն, եղջերու, խաչենեակ (կամ խաչենակ), խոյ, և այլ այսպիսիք. Մագ. ն Երզն. քէր։

ԽԱՉԵՑՈՂ կամ **ԽԱՉՕՂ**. Տե՛ս 'ի բայն ԽԱՉԵՄ։

ԽԱՉԻՉ. ա. Որ խաչէ. խաչօղ. 'ի խաչ հանօղ. *Այս է խաչ՝ խաչիչ խաչահանուաց իւրոց. և գերի գերիչ գերեվարաց իւրոց. Եփր. համաբ. յորմէ և Բրս. մրկ։

ԽԱՉԿՐՕՆ. Փոխանակ գրելոյ խաչակրօն. *Կենդանի վկայից, և խաչկրօն գաւառաց. Մագ. ծգ։

ԽԱՉՀԱՆՈՒ. Տ. ԽԱՉԱՀԱՆՈՒ. *Խաչհանուքն նորա են վկայք ընդունելութեան նորա. Եփր. էբր։

ԽԱՉՈՒՆԱԿ. ա. Ունօղ յանձին կամ ընդ իւր զխաչ. խաչակիր. խաչագգեաց. *Եհաս այրն խաչունակ և նշանաբարձ փըրկութենակիր գաւեալն զանձու։ Խաչունակ մահակիր ձգանց. Նար. խչ. և կուս։

ԽԱՉՎԵՐԱՑ, ի. Տե՛ս ԽԱՉԱՎԵՐԱՑ. *Սրբոյ խաչվերացի գիշերն. Տօնացոյց։ Յայսմաւ։ Ճւ։ Ճճ։ *Յետ խաչվերաց տօնին. Խոսր։

ԽԱՉՕՐՀՆԷՔ. Գ. Օրհնութիւն խաչի. Մաշտ։

ԽԱԳԱՂ, խագաղի. Գ. Բառ ռմկ. այն է արաբ. խօռաղաղ, այսինքն հացագործ. *Ուղ մի խորոված, և գինի, և խագաղի հաց։ Բադաղուրն ձեր խագաղի որդի է եղեալ։ Յամենայն օր խագաղին հաց բերէր. Վրդն. առակ։

ԽԱԳՈՒՆԱՅԱՐԿ. ա. Բառ անյայտ իբր Գմբեթայարկ, կամ նման գմբեթի փառօք. *Ամրոց բազմակամարակապ և խագունայարկ. Մարբին։

ԽԱՌԱՄԱՆԵԼ. ն. (այլ. խառնամանել իմա խառնամանմանել). Խառնանս կամ չուանս մանել. ոլորել. պատատել. *Տանջեն մեղաց պատեցան զինե... զպիշտամ որ 'ի մարգկանէ և 'ի գիւղից խառամանել (կամ եալ). 'ի հիւսմանէ չուանի առեալ զօրինակն. Վրդն. ող։

ԽԱՌԱՆ, ի, աց. Գ. Նոյն ընդ կառան. որ է ԿԱՐ. այսինքն Փարան. չուան. տռան.

կապանք պարանոցի. գուցէ նաև Անուր. օղան, պող, թէմէնփ, լուլէ, հալգա, Թասմա. * Արկանել խառան 'ի պարանոց նորա, և ածել ածնել զնա առ դուրս աւանեկին. Ագաթ. (յն. Թարգ. փոէյծն. այսինքն փայտ, որպէս անուր):

ԽԱՌԱՆԱՁԻԳ. ա. ձ. Ձգեալ կառանօք, կամ ձգելով տառամբք. * Տուն ընդ անձն... ձեռակապօք խառանաձիգ. Փ. Դ. Ե. 7. յն. պատառակալ զպարանոցս. և մի ձեռ. հյ. շուան ընդ պարանոց:

ԽԱՌԱՆԵՄ. եցի. ն. Δέω, προσδέω. Ligo, alligo. Խառանաւ՝ կառանօք՝ առասամբք կապել. պարանել. յն. կապել. * Քանզի շուն մի առ գերեզմանի խառանեալ էս (չար) ընչիցն կապանք գրգռիցեն զերդ հաջել ամենայն մերձաւորաց: Շուն կատաղի անասնէ 'ի վերայ դիմեալ ոգւոցն, և յանհոգս է, զոր պարտ էր խառանել, և ամփոփ անել. Ոսկ. Մ. ա. 20: Ը. 26: Կատաղի շուն, խառանեցեր զկնի քո ջըլոցդ: Ի քո ածքդ շուն խառանեալ. Մագի:

ԽԱՌԱՏԵԼ. ն. Խառելով հատանել. ոլորելով և չարչարելով քանդել. կրծել. փըրէլով թոլքոփէլով թըրշընել. կամ ծամծմել. * Իբրև զքար ինչ խառատեալ՝ ոչ կարաց կրկնել զնա (մանչն զքն). Ոսկ. Գծ: * Զերկաթուրս իբր զքար հատեալ յազամանդակիտն վիմի՝ խառատեալ եգև ածախառն մարմինն յորովայն մահուն, և ոչինչ կարաց ատանել նմա. Տօնակ:

ԽԱՌԱՏՈՒՄՆ. գ. Խառատելն, իլն. խախտումն. քայքայումն. * Զխառատումն քարանց եկեղեցւոյ սբյ. Յհ. կթ:

ԽԱՌԵՄ. եցի. ն. Ἀποκνίζω. Ungue seco, abscindo, vellico, discerpo. Ոլորելով (իբր զկար կամ զխառան) 'ի բաց կորզել. ճեղքելով քշտել. խլել. ուըէլով թըրշընել. պի-թի-ղ գօթարմաք, էօլմաք. երր. և յն. եղնգամբք խզել. * Եթէ 'ի Թռչնոց մատուցանիցէ... 'ի տատրակաց կամ յաղաւնեաց... քահանայն խառեսցէ զգլուխն նորա: Խառեսցէ քահանայն զգլուխն յուլանէ, և մի հատցէ. Ղեւ. ա. 15: Է. 8:

ԽԱՌՆ. ի, ից. ա. (յորմէ Թ. փառընէք. և յն. փէռաօ, խառնել). Μικτός, συμμιγής. Mistus, mixtus, commistus. Թաղապրեալ կամ խառնեալ 'ի զանազանից. ոչ պարզ, այլ բաղկացեալ. կցեալ. կից. զոյգ. զուգեալ. զօդեալ. * Տեսանէիր զերկաթն ընդ խեցին խառնեալ. եղիցին խառն 'ի զաւակէ մարդկան. Դան. Բ. 43: * Երեր զմուռս խառն ընդ հալուէս ռ. յն. զխառնուրդ զմռոյ և հալուէի. Յհ. ԺԹ. 39: * Օդ ընդ ջուրս և ընդ երկիր խառն է: Եւ զի ընդ օդս հուր խառն է. Եզնիկ: * Խառն է գա յամենեցունց. Եղիշ. Ը: * Խառն ունի ընդ ինքեան զպղինձ. Լմբ. ող: * Պէտք... բանականք, գործնականք, և խառնք: Ոմանք են տրամականք, ոմանք բարոյականք, և կէսք խառնք: Իսկ խառնք, ուրանօր բաղք միանգամայն և տրամութիւն 'ի միասին գան. Պիտ: * Որոյ իշխանութիւն իսկ խառն էր ընդ աշխարհին հայոց. Եղիշ. Է: * Խառն զբանակցութբ սահմանին առ միմեանս՝ փոքր ադբակ, և աշխարհքն կործէին: Զմասս ածեալ և զխառն ընդ աշխարհին զգրանկցութեն. Ուռհ. Ե. 11. և 4: * Երրեակն աստծակի, և երրեակն խառն ձայնակցութբ երգեալ մատուցանէին. Պիտ: * Զանբերեալթ զխառն անասնոյն աւետարանութեն հրեշտակացն առ հովիւս. Ագաթ:

ԽԱՌՆ. Κοινός. Communis. Հասարակ. անխտիր. ամփոփական. պայալղը, ուէօրէ. * Եւ զքանն 'ի խառն ամփոփութէն անտի հաւասարիմ ցուցանել: Զի այնպէս էր խառն և խոնարհ տեսիլ նորա, զի և սամարացի կանայք, և մաքսաւորք մատչել և խօսել կարէին. Ոսկ. յհ. ա. 11. 12:

Իբր խառնակ, կամ պիղծ. անկարգ. * Մի խառն անկողնօք. Հռ. ԺԳ. 13. (յն. լոկ ասի, անկողնօք):

ԽԱՌՆ. մանաւանդ ԽԱՌՆՔ, նից. գ. } Μίξις, ἐπιμιξία, συνουσία. Mistura, commistio, commercium, complexus, coitus. Խառնուրդ. խառնումն. խառնուած. բաղադրութիւն. * Ի մէջ խառնից պսպղխեաց երագոց. Խոր. ա. 25: * Առ որ 'ի բարուեց խառնից քաղցրութեց՝ յառաւել համս չար: Ոչ յոլովից խառնից 'ի մի եկելոց՝ զանազան ծաղկանց. Նար. ԾԷ. ՂԳ: * Ի խառնից մարդկանէ վճարեալ (վայր). Բրս. Բղբ:

Առաւել՝ Գալն արուի և իգի կենդանեաց առ միմեանս. մարմնաւոր մերձաւորութիւն, զուգումն. որ և ԱՆԿՈՂԻՆ ասի. * Ոչ եթէ անցից անցիք ինչ հայր եղև, և ոչ խառնիւ. Կոչ. Է: * Հայ 'ի կերակուր (տուեալ է), և խառն՝ յորդէծնութի: Քանզի խառնքն զնոյն գործեն, ձուլեն և խառնեն զերկոցունց մարմինս ընդ միմեանս: Ոչ միայն աւէ յանօրէն խառնից աղտ է, այլև 'ի վեր եւ քան զբնութիւն է յղութի. Ոսկ. կող. և Տիթ: * Զկծէին խաշինքն 'ի խառնսն, և յղանային. Ծն. Լ. 41: * Խմացա և այլ ինչ խառնս արտաքոյ քան զբնութի, զէշ՝ ձիոյ արձակել. Սեբեր. Է: * Ի խառնս որդէծնութ. Պիտ: * Ի խառնս ցանկութեն. Փիլ. նխ. Բ: * Թողեալ զաղջկունսն, և պառաւանց խառնից ցանկալ. Կիւրղ. Ծն: * Անտեղութե խառնից: Անարժան խառնիցն. Ագաթ: Եզնիկ: * Ի յաճախ խառնիցն զաւակ ոչ լինի. Վրդն. Ծն:

ԽԱՌՆ. մ. նխ. Ἅμα. Simul. σύν, cum, են. Ի միասին. միաբան. միանգամայն. զոյգ կամ կից ընդ այլում. անխտիր. գարըշըգ, պիրլիքդէ. * Եզն և արջ 'ի միասին ճարակեսցին, և որդեակք նոցա խառն շրջեսցին: Պատերազմեսցի խառն ընդ նմա և աշխարհս առ անզգամսն: Բուռն 'ի վերայ եդեալ՝ զփախստեայսն տանէր, խառն խոցել. խառն հարկանել. Ես. ԺԱ. 7: Իմ. Ե. 21: Ե. Դ. ԺԵ. 23: * Զկրտսերն կոչեաց մայրն, և կացոյց Թագաւոր խառն ընդ իւր. Եւս. քր. ա: * Խառն ընդ նոսին առաջակք և սրբ. կայք եղեն 'ի մարտս. Յհ. կը: * Ոչ կարգաւ ընդելուզմամբ մերին յիրս և 'ի բանս ըմպողքն, այլ խառն, և անկարգաբար. Պիտ:

ԽԱՌՆԱԲԱՆՋԱՐ. ա. Որ է որպէս ըզբանջար խառնակ կամ անխտիր, և մնասակար. * Այլք խոտ ուտէին, և բանջար խառնաբանջար, որ ապականութե գործէր յուտելն. Եւս. պտմ. Ը. 8:

ԽԱՌՆԱԲՆԴՈՐ, րել. են. Տ. ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐ, են:

ԽԱՌՆԱԳԱԶԱՆ. ա. գ. Որպէս խառնակ գազան. զոր օրինակ է առասպելեալ մինոտաւրոսն. որ 'ի մեզ գրի Մինովայ ցուլ, իբր մինովացուլ. * Որպէս բան ունի զպասիփայէ զմինովայ գաւառին կրետացւոց (արքայի) հարեալ 'ի ցլու՝ ծնանել խառնագազան ինն մինովայ ցուլ. Փիլ. Լիւս:

ԽԱՌՆԱԳՆԱՑ, ի, ից. ա. Ἀσελγαίνων, λοιμός. Lasciviens, pestilens. Որ խառն են գնացք. խառնակ վարուք. ցոփ. զեղխ. անառակ. * Չիցէ պարտ ուղղել ըզխառնագնացն. Ոսկ. մ. ա. 23: * Որդի խառնագնացս ռ. յն. ժանտ. Եզնիկ. ԺԸ. 10: * Զայրագործ, և խառնագնաց լեալ 'ի մանկութէ. Բրսղ. Ը. 8: * Եթէ այր կնոջ ուրուք խառնագնաց իցէ, և անխտիր 'ի պոռնկութեն. Կանոն:

ԽԱՌՆԱԳՈՅՆ. ա. Խառն գունով. խառնակ երանգօք. * Բուստնի ծառ ոսկեգոյն, ոսկեթել, ասորմակերպ (կամ ատարակերպ), այսինքն խառնագոյն. և կոչի ծառ Նէեսայ. Վանակ. յոբ:

ԽԱՌՆԱԳՈՐԾ. ի, աց. ա. Գղծագործ. չարագործ. եղեռնագործ. * Ած յանիրաւացն վրէժ խնդրէ, և 'ի խառնագործաց. Լմբ. առակ:

ԽԱՌՆԱԴԵՂ. դեղք. գ. Խառնակ դեղ՝ մաքրողական կամ ործացուցիչ. * Ոմանք ծանրատամնքք 'ի մարդկանէ յորժամ կամիցին ըմպել զխառնադեղն ռ(այլ ձ. զդառնադեղն). Ոսկ. պհ. կմ աղաւ. Է:

ԽԱՌՆԱԴՐՈՇՄ. ա. Խառն և պէսպէս դրոշմամբ դրօշուց. * Եկն եհաս 'ի վերայ քո միանգամայն բազմութի ազգաց հեթանոսաց, ահաւոր գազանօքն. խառնադրոշմ նշանօքն. Գիտ. Թղթ. առ վրկ:

ԽԱՌՆԱԹԱՆ, ի, ից. գ. Թան խառն 'ի խոտոց. * Ճգնազգեացս այս խառնաթանիւ շատանայր 'ի տէրունիսն. Բր. օրէն. ճն:

ԽԱՌՆԱԽԱՂՏԵԼ. իբր յն. խառնուրդ, հիւս. Πλοκή. Complexio, nexus. Որպէս թէ խաղ ընդ խաղ խառնել. խառն ընդ իւրարս յօդել, զօդել, հիւսել. խառնել. (ըստ Հին բռ. գնի և խաղալ, որպէս յօդել կցել:) * Ոչ եթէ ըստ ծննդեան, և ոչ ըստ խառնախաղտել ատեղեաց, որպէս ոմանք զրաբանեն, կեամք մեր. Կոչ. Ը:

ԽԱՌՆԱԽՈՐԹ. ա. Խառն և խորթ. խառնակ և օտար կամ անհարթ. * Ոչ վայրապար ինչ գործ, և ոչ խառնախորթ խորհրդածութի 'ի վերայ խաչին կատարիւր. Նար. խչ:

ԽԱՌՆԱԽՈՒԺ. ա. Որ է 'ի խառնակ և 'ի խուժադուժ ազգէ. օտար. օտարական. * Աբրահամ զայր իւրաքանչիւր յանցաւորացն ընդունէր... և մինչև զխառնախուժսն ընդունէր, 'ի հրեշտակացն չվրիպեցաւ. Եւագր. Ծա:

ԽԱՌՆԱԽՈՒՅ ԽՇՏԻԿ. Καταγώγιον. Diversorium. Իջևան. պանդոկի. տուն խառնակ սեննեկաց և անկողնոց. իջեվան անարժան. * Բոզից խառնախուց խշտիկքն. Ոսկ. մ. Բ. 3:

ԽԱՌՆԱԽՌԻԻ. ա. Ուր իցեն խառն խռիւք (յուզեալք). * Իբր 'ի հոսանաց բըռնութեց սպախառն մամռարմատ խառնախռիւ մահաբեր երկամբք վաններանուն. Նար. ԾԳ:

ԽԱՌՆԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Խառն խօսող յայլևայլ բարբառս. և խառնախօսական. * Զբարբառ՝ ուր բազում լեզուք խառնախօսք և խուժադուժք բնակէին, ամփոփութե գիրք բարբելին անուանեն. Սարգ. ա. պ. ԺԲ: * Խառնախօս խղճալբիւն 'ի միաբանեալս եկեալ մտանէր. Եւս. քր. ա:

Եւ Զազրախօս. անօթալից բարբառօղ. որպէս Αἰσχρολόγος. * Լեզու խառնախօս յանօթ անէ զհոգին նը. Ոսկ. ա. կոր:

ԽԱՌՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Στωμυλία. Loquacitas, garrulitas. և Facundia, lepos. Շատախօսութի. և Զուարճախօսութի. այլ ընդ այլոց խօսք. շաղփաղփութի. ծաղրաբանութի. կատակ. * Խառնախօսութի է՝ ըստ քաղաքականութե և պատրանաց յառաջ բերեալ: Դիոգինեայ խառնախօսութիւնն, որով զօտարսն ափշեցուցանէր: Ի ձեռն խառնախօսութե, որ բարբառեալ լռին հեշտացուցանէր: Մի վարկանիմ ըզխառնախօսութե, և զկարասին պատմուի. Նոննոս:

Եւ Αἰσχρολογία. Sermo turpis, turpitudo verborum. որ և ԽԱՌՆԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.

խառնակ այսինքն պիղծ զբօսանք. խօսք աղտեղութեան, զազրութեան, խեղկատակութեան, կամ ամօթոյ. *Ի թշնամանաց և 'ի բամբասանաց և 'ի խառնախօսութենէ սրբին բերանք, յորժամ ընդ հոգևոր բանս ընդելնուցումք. Ոսկ. մ. ա. 2: *Սատանայ ամենայն գործեաց՝ զոմն հայհոյութեան, զոմն խառնախօսութեան. Սեբեր. գ: *Ի ծաղր և 'ի խառնախօսութիւն գինւոյ փոխեալք վաղվաղակի հասանեն. Մանդ. ժէ: *Փախչել 'ի խառնախօսութենէ. Ցօնոյ:

ԽԱՌՆԱԿ, ի, աց. ա. Μικτὸς. Mistus. խառն. խառնեալ. շփոթ. անորոշ. գարըշըգ. *Սերմանեալ է որոմն ընդ ցորենոյ, և խառնակ են բարիք ընդ չարս. Մծբ. ժի: *Սարոպղրական սահման խառնակ է, քանզի առեալ է 'ի գոյացողականաց և 'ի պատահմանց. Սահմ. գ: *Որոշեալ զատեալ և մեկնեալ է յընդ արարածս 'ի խառնակ հաւասարութենէ. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Անթիւն խառնակ և շփոթեալ է. Վրդն. ծննդ:

ԽԱՌՆԱԿ. Κοινὸς. Communis. Հասարակ, և Պիղծ համարեալ. Անխտիր. անմաքուր. պիծ. անլուայ. սովորական, պիղծ. աւն. պօյաղը, փիսլի, ճիֆ. *Խառնակ անուանն, կամ կերակուր: Խառնակ ձեռօք, այսինքն անլուայ ուտէին զհացս: Խառնակ ինչ և անսուրբ: Զարիւն նորոյ ուխտին խառնակ համարեցաւ. ա. Կ. ա. 50. 65: Մրկ. է. 2: Գծ. ժ. 14. 28: ժա. 8: Եբր. ժ. 29: *Եկն և խառնակն եգիպտացի, որ էին ընդ նոսա թլփատեալք. Եփր. յես:

կամ Մեղսամակարդ. անարժան. անխտիր 'ի գիջութեան. *Դարձոյց զընթացս 'ի խառնակ վարուց. Մխ. երեմ: *Փոխանակ խառնակ անկոլնոցն. Սրգ. յն. է: *Գէջ խառնակքդ քաղաք. Փիլ. Լին:

ԽԱՌՆԱԿ. գ. խառնուած. զօդումն. շաղկապութիւն. *Կայր նովին պատմուճան՝ ողջ և անքակ խառնակ յօդիցն. Եղիշ երէց:

Եւ խառնք. մերձաւորութիւն արուի և իգի. *Ոչ երբէք արտաքոյ ընտանի ազգականացն ելանէին իւրաքանչիւր ազգ կենդանեաց 'ի խառնակս իւրեանց. Գր. հր:

ԽԱՌՆԱԿԱԲԱՆ. ա. մ. Καταχρηστικὸς, κῶς. Abusivus, abusive. Զեղակարար առասցեալ. պիտակ կամ հասարակ բանիւ. որ և ասի՝ ՑՈՐՁՈՐՁԱՆՕՔ. ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ. *Իբրև որդի լուիցես, մի խառնակաբան համարիցիս զանունն, այլ՝ ճշմարիտ որդի բնաւոր. ոչ որդեգրութեամբ, այլ 'ի բնութէ. Կոչ. ժա:

ԽԱՌՆԱԿԵԱՑ, կեցի, ցաց. ա. Κοινόβιτης. Coenobita. փոխանակ թարգմանելոյ՝ Միաբանակեաց. այն որ կեայ 'ի հասարակաց վանս՝ խառն ընդ բազմութեան եղբարց. *Մենկնեցելոցն (յանապատ) գիւղն մերկս մարմնչին. իսկ խառնակեցացն և ընկերաւորացն՝ զհեղգագոյնս եղբարցն 'ի վերայ յարուցանեն. Եւագր. ա: *Առաջելս հեռացելոցն յանապատի. իսկ խառնակեցացն այս գժուարաւ պատահի: Ո՛վ թէ որպէս զլուութիւն առացողաց միայնակեցացն պատմէ հոգին, և ոչ թէ խառնակեցացն և ընկերաւորացն. Լմբ. ող: Ա՛յլ է և ԽԱՌՆԱԿԵՑԻԿ, զոր տեսցես:

ԽԱՌՆԱԿԵՄ, եցի. ն. Συγχέω. Confundo. συμμίγνυμι, ἀναμίγνυμι, commisceo. μίγνυμι, misceo. խառնակ կացուցանել. չարաչար խառնել. շփոթել. գարըշդըրմագ. *Խառնակեսցուք անդ զլեզուս նոցա: Անդ խառնակեաց տէր զծ զլեզուս ամենայն երկրի. Ծն. ժա. 7. 9: *Որպէս խառնակեալ իցէ պղինձ և երկաթ և անագ 'ի հնոցի. Եզեկ. իբ. 18: *Ի մարգն լինել՝ ոչ կորոյս զընութիւն, և ոչ խառնակեաց զանձնաւորութիւն. Սարգ. բ. պ. բ:

Եւ խռովել. ամբոխել. վեր 'ի վայր առնել. *Հերա խառնակեաց, և նաւակոծութիւն արար 'ի ծովու. Նոննոս: *Մի խառնակել զխորհուրդս նոցա. Ոսկ. յհ. բ. 33: *Խառնակեցան օդք. Վրք հց. ժի:

ԽԱՌՆԱԿԻՄ, եցայ. չ. Συγχράομαι, ἐπιμίγνυμαι, συγκαταμίγνυμαι. (Թող զնախադրեալս երբ կը''.) Երբեմն նշանակէ՝ Անխտիր հաղորդ և կցորդ լինել. ընտանութիւն առնել. թաթաւիլ. մասնակցիլ. *Խառնակիլ ընդ հեթանոսս, կամ ընդ ժողովուրդս, կամ ընդ պառնիկս և ընդ մեղաւորս, ընդ անօրէնս, ընդ պատուհասս. ևն. Սղ. ճէ. 34: Եզ. իգ. 12: Ովս. է. 8: ա. Կոր. է. 9. 11: բ. Թես. գ. 14: Առակ. ծզ. 16: բ. 1. 19: *Խառնակեսցուք ընդ աղտեղութիւս հեթանոսաց երկրիս. ա. Եզր. է. 88: *Ոչ երբէք խառնակին հրեայք ընդ սամարացիս. Յհ. դ. 9: *Խառնակիլ 'ի կերակուրս, որ գիտացն է զոհեալ. Սարգ. գ. յհ:

Եւ երբեմն՝ խառն մարմնչել. խառնիլ և խռնիլ 'ի բախիլս պատերազմաւ. *Ի խառնակել այսպիսի ճակատուց. Խոր. բ. 43:

կամ Κοιμάομαι, συμμιαίνομαι. Cubo, commaculor, conspurcor. Բերիլ յանարժան խառնս. պղծիլ մարմնով. *Որ խառնակիցի ընդ անասուն, մահու սպանանիցէք. Ել. իբ. 19: *Ժողովեցից 'ի վերայ քո զամենայն հոմանիս քո, ընդ որս դու խառնակէիր. Եզեկ. ժզ. 37: Իսկ Բարուք. գ. 11. *Խառնակեցար ընդ գիակունս ... ինձ, պիղծ դատար: *Եւ ոչ այլ այր խառնակեցաւ ընդ քեզ. Փիլ. ծ. բան: *Որք ուտէին և ըմպէին, անասնաբար խառնակէին. Յովհ:

ԽԱՌՆԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Կերող խառնակ և գարշ իրաց. *Տղմակերք են, և խառնակերք. Սարգ. բ. պ. դ:

ԽԱՌՆԱԿԵՑԻԿ. ա. Որ կեայ հասարակ կեանս 'ի մէջ մարդկան անընտրողութեամբ. գռեհիկ. մանաւանդ խառնագնաց. անկարգ 'ի վարս. անարժան (քաղաքավարեալն, կամ գործ և կեանք, և ախտ նորա). *Որոշիլ 'ի խառնակեցիկ մարդկանէ. Սարգ. յկ. է: *Առաջին խառնակեցիկ կեանքն (պոռնկին). Ոսկ. մտթ. ա. 3: *Խառնակեցիկ կեանս գժուարինս դարձոյց 'ի յարդարութեան կեանս դիւրին. Շ. մտթ: *Խառնակեցիկ ցանկութեան վարէին 'ի պէսպէս անառակ ախտից. Սարգ. ա. դ. գ:

ԽԱՌՆԱԿԻՄ. ն. և չ. Տե՛ս 'ի բայն ԽԱՌՆԱԿԵՄ:

ԽԱՌՆԱԿՈԽ. ա. Կոխեալ կամ կոխելի իբրև խառնակ՝ հասարակ և անմաքուր. կոխան ոտից հասարակաց. *Զոր օրինակ կոխիցին խառնակոխ յատակք մեհենից ... յն. ասէ՝ գայթագղութէ. կմ գարշութեան. գ. Կ. բ. 8: *Խառնակոխ ճանապարհի նման են ծոյլք. Ոսկ. մ. բ. 19:

ԽԱՌՆԱԿՈՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Խառն և անյայտ կոչումն. անուն կմ բան շփոթ. *Անգէտ մեզ են խառնակոչութիւն սոցա. Անյ. պերիարմ:

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Σύγχυσις, ἐπιμιξία, φυρμὸς, κοινὸν. Confusio, turbatio. Խառնակն գոլ. խառնակիլն. որպէս Շփոթութիւն. խռովութիւն. գարըշըգլըգ. *Կոչեցաւ անուն նորա խառնակութիւն (երբ''. զպաքել. բաբելոն), զի անդ խառնակեաց տէր զծ զլեզուս. Ծն. ժա. 9: *Ցաւն խառնակութեան: Խառնակութիւն ժամանակաց. Առակ. իա. 9: բ: Կ. ժզ. 3: *Մտցեն 'ի նոսա անխտիր, և պղծեսցեն զնոսա, և առասցեն խառնակութի. Եզեկ. է. 23: *Խառնակուն լեզուաց. Ագաթ: *Եւ ոչ զմիաւորութիւն խառնակութեան գործելով. Յհ. կմ. երկ: *Զանբաւ խառնակութիւն հոգւոց, և զխռովութիւն բնութեան: Ընդ իշխանս գեղջուկք՝ խռովութիւն և խառնակութիւնք եղիցին. Փիլ. ել: *Կամ եղև այլ չասել խառնակել յատար ցեղ ամուսնութիւն, զի մի՛ միճակացն խառնակութիւնք լինիցին. Կիւրղ. Թագաւ:

Եւ Σύγκρασις. Commixtio. Խառնուրդ. զանգուածն. ձոյլ. *Որպէս խառնակեալ իցէ պղինձ և երկաթ ... եղիցին դուք ամենեքեան 'ի մի խառնակութի. Եզեկ. իբ. 19:

Եւ խառնք. այսինքն մերձաւորութիւն ըստ մարմնոյ. մանաւանդ անարժանն. *Ոչ ըստ պատշաճի առնէին զամուսնութեանն խառնակութիւն. Ոսկ. յհ. բ. 8: *Անարժան, կամ անկարգ, կամ ապօրէն խառնակութի. Եղիշ: Խոր. բ. 34: Պիտ: *Արանց կանանց՝ միմեանց խառնակութեք. բ. Կ. ը. 4:

ՈՐԴԻՔ ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԵԱՆ. Υἱοὶ συμμίξεως. Filii commixtionis. դ. Թգ. ժդ. 14: բ. Մն. իէ. 24. պէսպէս իմանին. զոր օրինակ հարճորդիք. կամ Ծնեալք 'ի հեթանոս մօրէ, մանաւանդ՝ Պաշտօնեայք կռոց, կամ Պատանդք յորդւոց իշխանաց, ևն:

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԵՂԱՑ. որպէս Զուգընթացութիւն, կամ խառնախաղութի ըստ աստղաբաշխաց: Կոչ. դ:

ԽԱՌՆԱԿՈՒՄՆ, կման. Նոյն ընդ վ. ըստ առ նշ. *Պատուհաս էր խառնակումն լեզուաց. Եղն. բեր: *Խառնակումն աղգաց ընդ իրեարս (պատերազմաւ). Շիր: *Շփոթումն ընդունել և խառնակումն. Շ. Թղթ: *Ոչ եթէ խառնակումն ինչ լինէր, և ոչ ապականութի ինչ խուսութեան. Ոսկ. յհ. ա. 10:

Եւ ըստ գ նշ. *Վատաշուութիւն եկին 'ի խառնակումն. Լմբ. իմ: *Ի պղծութիս և 'ի խառնակումն ընդ միմեանս. Վրք հց. ժի: *Արուաց խառնակումն, կամ անասնոյ. Աճառ. խղ: կանոն:

ԽԱՌՆԱԿՐՕՆ. ի. ից. ա. Խառնակեցիկ վարուք. խառնագնաց. անկարգ. անօրէն. հեթանոս. կամ Գռեհիկ. ռամիկ. *Զատեան զաստուածորին թողեալ՝ խառնակրօնիցն ալլերաբար. Նար. կա:

ԽԱՌՆԱՁԱՅՆ. ա. մ. Խառն և շփոթ կամ անյայտ ձայնիւ. *Եթէ խառնաձայն որձակեսցի փողն ... յն. զանյայտ ձայն տայ. ցէ. ա. Կոր. ժդ. 8:

ԽԱՌՆԱՂԱՆՃ, } ի, ից. գ. ա. Ὄχλος, δῆμος. Turba, vulgus. ἐπίμικτος, miscellaneus. σύμμικτος, commixtus. որ և ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՃ. գրի և ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՁ. Խաժամուժ. ամբոխ. ազգ խառնակ. ասպականք. բազմութիւն ռամիկն. խուժան. ճահիլ խալգ. ըղըմ ձըղըմ, փալաբալըգ. *Խառնաղանճն՝ որ էր 'ի միջի նոցա: Ի վերայ ամենայն խառնաղանճիցն՝ որ 'ի մէջ նորա: Պարսիկք և լիդացիք և ամենայն խառնաղանճքն. Թուոց. ժա. 4: Երեմ. ծ. 37: Եզեկ. լ. 5: *Ամենայն թագաւորացն արաբացւոց, և ամենայն թագաւորաց խառնաղանճից օթագելոցն յանապատին. Երեմ. իե. 24: Իսկ Եզեկ. իէ. 27. *Զօրութիւնք քո, և վաճառք քո, և խառնաղանճիցն քոց ... ըստ եբր. մեկնի, աղխամաղխ վաճառաց, կմ վաճառք:

ԽԱՌՆԱՂԱՆՁ, ա. Δημώδης. Vulgaris, plebejus. Ռամկական. հասարակ. բազմամբոխ. խուժան. խառնիխուռն. անկարգ. անհարթ. պայաղը, գալապալըգլը. ...

գործոգործելւ, գործելեալ. *Խառնաղանճ ամբոխ, կամ բազմութիւն, ժողովք, քաղաք, գաւառ, կամ զօրաւորք. Ցհ. կը: Ջեր. կը: Ոսկ. Եփ. Ա. յհ. Ա. ապաշխ: Կոչման: Վեցօր. Ե: *Ըստ հասարակաց խառնաղանճն խօսից. Ոսկիփոր: *Մարգս ունելով բնութիւն ընթակայ զբանականութեն (կամ զխօսս), սակայն (առանց քերականութեան) խառնաղանձ, և հոծ, և անյարմար. Մագ. թէր:

ԽԱՌՆԱՄԱՂ. ա. Որ ինչ խառն է և ունելով միայ 'ի մաղն՝ յետ իջանելոյ մանր մասանց 'ի վայր. *Զսխտանայու հողն 'ի մանրախիճ ասաղդ անտի պարզեն, և ըզխառնամաղ կոչեն 'ի բաց մաքրեն. Կոչ. ծգ.

ԽԱՌՆԱՄԱՌՆ. ա. } (կրկնումն ձայնիս խառն. որպէս և յայլ կրկնութիւնս մտանէ առաւ. Տ.)
ԽԱՌՆԱՄԱՌՆԵԱԼ. }
Συγκεχυμένος. Confusus. Նոյն ընդ խառնիխուռն. խառնակ. շփոթ. պէսպէս. խառնաշ մառնաշ, խառնիխնդոր. գործոգործելեալ, գործելեալ. *Կախեալ ինչ մի նման կասկոյ, և այն՝ լի էր ազգի ազգի խառնամառն անասնովք. Կոչ. ծէ: *Ցիշատակն խառնամառնեալն, և կանխագիտութիւն ծածկութիւնք իմն կերպակարծեց երկմտեալ. Նիւս. կազմ:

ԽԱՌՆԱՄԲՈԽ. ա. Տ. Խառն ամբոխիւ. *Ընդէր եկանեմք խառնամբոխ 'ի պատերազմ. Ագաթ:

ԽԱՌՆԱՄԻՍ. մաշ. գ. Ո՛ր և է միս հասարակ անխտիր. *Մի է մասաղամիս և խառնամիս առ հեշտութեն մարմնոյ. Տօնակ:

ԽԱՌՆԱՄՈՒԽ ԼԻՆԵԼ. Միջամուխ լինել խուռն և անկարգ գիմեցմամբ. *Դադարեցին զօրք Թագաւորին խառնամուխ լինել յամենայն տեղիս անխտրութեամբ. Եղիշ. Է:

ԽԱՌՆԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Տ. Խառն կամ յետ և յառաջ պատմութբ, և զոյգ ընդ բացատրութե այլոց իրաց. *Խառնապատում շարժեաց (կմ շարեաց՝ զբանն) վասն հարցողաց զաւերն երուսաղէմի. Ագաթ:

ԽԱՌՆԱՍԷՐ. սիրտ, բաց. ա. Որ սիրէ զխառնոս. հակամիտեալ 'ի մարմնաւոր զուգաւորութի. *Խառնասէր է կաքաւ. Եղն. Տ. խորան:

ԽԱՌՆԱՎԱՐ. ա. Որ վարի խառնակեցիկ վարուք. անխտիր. անարգել. չարաչար 'ի վար արկեալ. *Անվար կենաց՝ խառնավար է մարմին. Փիլ. լին: *Անխայեացուք եզբարք 'ի մարմինս մեր, և մի՛ իբրև զոտարոտիս խառնավարս արասցուք. Կոչ. ծղ. յն. παραχράομαι, abutor, negligo.

ԽԱՌՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Κρατήρ. Crater. որ և ԽԱՌՆԵԼԻՔ ասի. Անօթ կմ ընդունարան, յոր լինի զըմպելի ինչ կամ զըմպելիս խառնել, կամ արկանել, լնուլ, հեղուլ. որպէս կարաս, սափոր, Թակոյկք. մանաւանդ ըմպանակ, բաժակ. (յն. փողտիր. 'ի փէլաւօ, փէրմէնէմ, խառնել. փոօֆօ, խառնուրդ. ուստի ռմկ. յն. փոօֆ, գինի.) *Խառնեաց 'ի խառնարանս (կամ 'ի խառնելիս) զգինի իւր. Առակ. Թ. 2: *Մեկնել զնեմ սեղան բանական, և խառնարան հոգևոր մշտաբուղխ. Առաք. ծէ: *Կացցէ 'ի սիրտս ձեր յըմպակ՝ խառնարանին անմահ բաժակ. Շ. յէշ. առաք: *Ի զուարձութե գինարբուաց խառնարանն կոչելով. Եղն. ա:

Նմանութբ՝ Մարմնարան փրկչին. որ կոյս ածածին. յորոյ արգանդի եղև անձառ միաւորութիւն բանին ընդ մարմնոյ՝ անշփոթ խառնմամբ. *Զնոր խառնարանդ հրաշալի նոր խառնման բանին և մարմնոյ. Շար:

*Ցնկատաղարթ մարմնոյ ածուէն խառնարան. Նար. խոս:

ԽԱՌՆԱՐԱՆ ՀԵՓԵՍՏՈՍԻ կոչին ըստ քերթողաց ճեղքուածք եանպ հրաբուղխ լերին, ընդ որս հուր և մոխիր 'ի վեր յորդեն. որպէս կրակարան գարբնոցի. *Այլ լեառն է, յորում հուր ելանէ ուժգին և հանապազ. և կոչի լեառն այն յետնէ. և հուրն կոչի խառնարան հեփեստոսի. Նոննոս: յն. Κρατῆρες. Montis Aetnae foramina.

ԽԱՌՆԱՐՁԱԿ. ա. Տ. Խառնիխուռն 'ի գուրս բերեալ, նիւթապէս արտաբերեալ. *Ի սկզբանէ էր բանն. և բան՝ ոչ եթէ խառնարձակ իբրև զձայն ինչ 'ի շըրթանց արձակեալ. Սեբեր. ա:

ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐ, կամ ԽԱՌՆԱԲԸՆԴՈՐ, ի, աց. ա. Συγκεχυμένος. Confusus. ἀμυδρός, obscurus. ἀσυνάρτητος, non connexus, non cohaerens. Խառն և շփոթ. խառնիխուռն. խառնակ. աղեղ. անհամեմատ. անյարմար. անգէտ. (փըննդոր. լծ. ընդ լտ. գանֆանտօ.) *Գործք և միջմունք, և որ այլ ևս խառնափնդոր բազմաձձիք են. Եղիշ. Բ: *Ցետ աշտարակին և խառնաբնդոր լեզուացն. Կոչման: *Ի ձեռն անկատարից և խառնափնդորաց նոցա (այսինքն առ նոսա) օրէնքն առաւելագործին. Նիւս. կազմ: *Ընդդէմ խառնափնդոր գիտաց սարելի լիբէացւոյ. Լմբ. հանգ:

ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐ. մ. } Ἀμυδρῶς. Confuse,
ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐԱՊԷՍ. }
obscure. Շփոթաբար. անյայտաբար. անորոշակի. ընդ աղօտ տեսութբ. ուրուականապէս. *Տեսանէ այլ ընդ այլոյ աղօտ աչօք խառնաբնդոր. Փիլ. լին: *Զոր թերևս կարէին և մարգիկ գտանել՝ խառնաբնդորապէս առ 'ի յերևելին հայելով. Մագ. նչ. էկեղ:

ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐԵՄ, կմ ԽԱՌՆԱԲԸՆԴՈՐԵՄ. եցի. ն. Συγχέω, συνταράττω. Confundo, perturbo, են. Խառնափնդոր կացուցանել. խառնակել. շփոթել. շաղախել. զառածանել. եղծանել զեղծանել. *Զամենայն ինչ խառնաբնդորէ: Ընդ միմեանս խառնաբնդորեալ է. Փիլ. բագն: *Խառնաբնդորեալք 'ի չարէն՝ երկպառակութիւնն լինէր: Ցայսոսիկ խառնաբնդորեալ լինէր եգիպտոս. Սոկր: Խառնաբընդորեալ 'ի զանազան չարիս. ճճ: *Խառնափնդորելով զեղբարսն՝ անվասնակ առնէ. Նեղոս: *Խառնափնդորեալ կարգ յեկեղեցւոջ. Շ. ընդհանր: *Զգաս կարգի ցուցանէ զհրեշտակացն, զի ոչ խառնափընդորեալք անմտաբար մի զմիոյ գործով ելանեն. Տօնակ:

ԽԱՌՆԵԼԻ, լւոյ. մնեղ՝ } Նոյն ընդ
ԽԱՌՆԵԼԻՔ, լեաց. գ. } Խառնարան.
Κρατήρ. Crater, scyphus. որ Թարգմանի նաև Թակոյկ. Սկահ. Սկահակ. *Ոչ ևս շատանայ իմաստութե խառնելեաւն. և ոչ բուական վարկանի առ 'ի բժշկութի ծարաւոյն զբովանդակ զԹակոյկն հեղուլ 'ի բերանն. Նիւս. Երգ: *Առեալ մովսէսի զկէս արեանն՝ արկ 'ի խառնելիս: Կոչել բարձր քարոզութեամբ 'ի խառնելիս իւր. Եւ. իԲ. 6: Առակ. Թ. 3:

կմ Κέρασμα. Mixtio, mistura. Խառնուրդ. ըմպելի խառնեալ կամ բաղադրեալ. *Կազմեցէք գինւոյ սեղան, և խառնեցէք խառնելիս բախանից. Ես. կէ. 11: *Բաժակօք ոսկեղինօք կամ արծաթեղինօք 'ի խառնելեացն (այսինքն 'ի պատրաստեալ ըմպելեաց, կամ 'ի Թակուկաց) ընդունէին զգինի 'ի մատուցակէն. Նոննոս: *Գինւոյն զխառնելիս (զըմպելիս կամ զխառնարանն) պատրաստեաց՝ ըստ իմաստութեն խառնելեաց (այսինքն խառնողաց կամ պատրաստողին). Կոմըզ: *Եա զմարմին իւր 'ի զենլի, զգինի արեանն 'ի խառնելիս. այսինքն յըմպելի կամ յարբումն. Շար:

ԽԱՌՆԵԼԻՔ. Κρατῆρες. Բերանք հրաբուղխ լերին՝ ըստ վերջին նշ. Խառնարանի. *Հրակիզութիւք և բոցք. որպէս 'ի յետնէ խառնելեացն 'ի վեր պատառելով. և օրինակաւ ջրոյ առ երկրաւ բերելով. Աւեփ. Ծ: *Հուրն ասի, թէ հեփեստոսի խառնելիքն է. Նոննոս:

ԽԱՌՆԵԼԻՔ. Ζευκτηρία. Vincula. Պարանք ղեկի կապեալք ընդ կողմանս նաւի. կապ. *Թողացուցին զխառնելիս Թևոցն. Գծ. իէ. 40:

ԽԱՌՆԵՄ, եցի. ն. Κεραννύω, συγκεράννυμι, μίσγω, μίγνυμι, ἐπιμίγνυμι. Misceo, commisceo, immisceo. ζυγόω, συζευγνύω, συνάπτω, copulo, conjungo. συμπλέκω, complico, connecto, են: (լծ. յն. փէրմէնէմ. Թ. փառըշտըրմագ). Ընդ միմեանս յարել զհիւթս, միացուցանել, զանգել, բաղադրել, շփոթել, և Լնուլ կամ արկանել զըմպելին յըմպանակն. *Խառնեաց 'ի խառնարանս զգինի իւր: Արբէք զգինի իմ, զոր խառնեցի ձեզ: Խառնեն զգքին: Եւ զգինիդ խառնեալ գիցես: Զբաժակն՝ որով խառնեացն, խառնեցէք դմա կրկին: Տէր խառնեաց նոցա ոգի մոլորութե (որպէս զըմպելի): Զոր օրինակ զջուր ընդ գինի ոք խառնէ: Գինի ընդ լեղի խառնեալ: Որոց զարիւնն խառնեաց պիղատոս ընդ զոհս նոցա: Որպէս ծով ապակեղէն խառնեալ հրով. են: Իսկ յասելն. *Խառնեաց նմա բոսս փոխինդ: Արկջեք առաջի նորա 'ի փոխնդացն խառնելոց. Հռութ. Բ. 14. 16. յն. βουνίζω, կուտակել իբրև զբլուր: *Խառնելով զկաթն սառանցն ընդ արեան մանկանց. Շար: *Նահինք իւղով խառնեցեալք. Նար. ղգ:

ԽԱՌՆԵԼ. Ցարել զիր ընդ իր. անխտիր միացուցանել. *Զառանէր իւր հօտս առանձինն, և ոչ խառնէր զնոսա 'ի խաշինս լաբանու: Խառնեցարուք 'ի տէր իմ արքայ ասորեստանեայց, կամ ընդ տեառն իմում արքայի. են: *Արիւն ընդ արիւնս խառնեն. են:

Կամ Կցել. յարակցել. զուգել. զօդել. ագուցանել. ընդելուզանել. *Խառնեսցես զփեղկսն ընդ միմեանս ալխիւքն: Խառնեսցես պփեղկսն 'ի միասին: Խառնեսցես զօղսն ընդ ձարմանգսն: Զափ երկրորդ պարսպին, որ ելանէր և խառնէր յանկիւնս աշտարակին: Թևք խառնեալ ընդ միմեանս: Զափեաց զկողմանս տանն խառնեալ ընդ միմեանս: Ցաշխարհագիր խառնել: Ցաշխարհամար խառնել: Զայն ասէր ևս խառնել 'ի տոն տարեկանաց. են: *Աքանչելիս ընդ աքանչելիս խառնէ, նշան ընդ նշանս խառնէ (ուեստարաննիչն), զի հաւատք աճեսցեն առ մարգիկ. Եղն. Տաճ: *Ընդ կառաչելն ապա մի մի բան խառնելով են. Բուզ. Գ. 10: *Մարգկեղէն իմն խելս խառնէին. Ոսկ. Եսա:

ԽԱՌՆԵԼ. Միաւորել անշփոթ. միացուցանել կամ բաղկացուցանել առանց այլայլութե մասանց. որ ըստ յն. և լտ. ասի նաև զուգել կամ զօդել. *Էական բնութե բանին խառնեալ անշփոթ 'ի մեր բնութե. Շար: *Խառնեաց միացոյց ընկղմեաց զմարմինն յածութեան իւրում. Ագաթ: *Խառնեքն և միաւան անձառաբար, և ոչ շփոթեին 'ի միմեանց. Շ. Բղթ: *Խառնեաց

յանխառն ածու թեն իւր. Ագաթ.: *Եւ տաքքեան յիմարաբար բարբառէ. ասէ, ոչ ինչ խառնեալ 'ի կուսէն յանխառն ածութենէն. Յհ. իմ. էբ.: *Յօրինակ քո անխառն միութե ընդ մեզ խառնելոյ. Նար. ղգ.: *Որընդ հողեղէն բնութե մերոյ խառնեցեր զբանական հոգիս. Շար.: *Հոգւով իմանալեաւ խառնեցեր. Նար. Է.: *Ած խառնեաց զմարմինն. Ճ. կոչ. ծէ. 24: Տես և ՇԱՐԱԴՐԵԼ:

ԽԱՌՆԵԼ. Որպէս Բաղադրել այլայլութբ միասանց զբոլոր ինչ. զանգանել. ձուլել. բարեխառնել. *Չորեքնութեաց բնութբ խառնեալ՝ շաղկապ ըզշունչն 'ի մէջ եդեալ. Շար.: *Մարդոյ մարմին 'ի չորից տարերց խառնեալ է. Եղնիկ:

ԽԱՌՆԵԼ. Յարակցել բարոյապէս. միաբանել. առընթեր կալ 'ի մի կարգ դասաւորել, վերածել. կապել սիրով. *Խառնել զմեզ ընդ ած, կամ զկամս մեր ընդ կամս նոյ, կամ զսէր մեր ընդ նոյ. Լմբ. սղ.: Մագթ. ճ. դ. Է: Ոսկ. յհ. ա. 38: *Ընդ նմա բարեկամութե խառնել. Սեբեր. Բ: *Խառնել կամ խառնիլ 'ի գունդն քրի, կամ 'ի թիւ արդարոց, կամ 'ի սր գառինս, կամ 'ի գունդ հրեշտակաց, կամ ընդ երկնայինն զօրութիւս. Ագաթ.: Եղիշ.: Շ. Բղթ.: Շար.:

ԽԱՌՆԵԼ. Մուծանել. մխել. վարել. տալ, առնել, են. կր. միջամուխ լինել. յարձակիլ. [illegible]. *Մի խառնեսցէ զնա 'ի ծովս, կամ յանապատ. Վեցօր. Է. Ե: Շէր: *Տալ սմա մասն կենդանութե, և մտանելով առնել զմեռեալն, և խառնել 'ի կենդանութիւն. Մագթ. ա. դ. ա.: *Զանսահման սրտին կամին խառնեցի յամենայն հեշտութիւնս. Լմբ. ծղ.: *Ընդ բաժինս աւարին խառնէին: Եկին խառնեցան ընդ աւար, ընդ կապուտ: Զբանան առաց, և անդէն խառնեցաւ յարձակեցաւ 'ի վերայ բաքիդեայ. Բ. Մ. Է. 28: ա. Մ. Ժ. 47: Ժ. 46:

ԽԱՌՆԻԼ. Բախիլ պատերազմաւ. զմիմեամբք ելանել խուռն յարձակմամբք. *Այլազգիքն եկին հասին և խառնեցան 'ի հովիտն: Եղև պատերազմն խառնեալ. Բ. Թգ. Ե. 18: ա. Մ. Ժ. 13: *Ի խառնել երկոցունց կողմանց՝ յերկուս ձեղքէ զամբոխ թշնամեացն. Խոր. Բ. 82:

ԽԱՌՆԻԼ. Յարիլ կամ կապիլ սիրով. հաղորդակից լինել. ոգեխառնիլ. *Գալ խառնիլ 'ի կարգ քրիստոնէութե. Եղիշ.: *Մի խառնել ընդ նեստորականս. Արծր: *Գային և խառնէին ընդ մեզ. Եւս. պտմ.: *Խառնիլ յեկեղեցի նոյ. Յհ. իմ. ապ: *Եկեղեցին հեթանոսաց և հրէից, որ քրիստ միմեանս խառնեցան. Շ. ա. դ. ԽԲ: *Յօդակապութեամբ սիրոյն ընդ միմեանս խառնեալք. Լմբ. պօրք: *Այս հիւթականութեն օրհնութե ձիթոյս, յորում սր երրորդութե խառնեցեալ միաւորի. Նար. ղգ.:

ԽԱՌՆԻԼ. Խառնակիլ. զուգիլ ըստ մարմնոյ. զխառնել. *Կոյս՝ ընդ որում ոչ այլ խառնեցաւ. Փիլ. ժհ.:

ԽԱՌՆԻԽՈՒՌՆ, կամ ԽԱՌՆ Ի ԽՈՒՌՆ. մ. 'Επιμίξ. Mixtim, promiscue. խառնեալ և խռնեալ. խառնափնդորաբար. անկարգաբար. շփոթաբար. [illegible]. *Ամենայն ինչ խառնիխուռն: Խառնիխուռն ամենայն. Իմ. ծէ. 25: Խոր. ա. 8: *Խառնիխուռն օգնելով երթևեկել (հիւլէից): Խառնիխուռն վարել, կամ խառնաւնալ. Եղնիկ: *Ոչ խառնիխուռն յարձակին. Գիւ.: *Ոչ խառնիխուռն 'ի մի վայր ժողովելով (զոսկերս). այլ զմի մի 'ի նոցանէ ուրոյն ուրոյն. Եղիշ. Է:

ԽԱՌՆԻԽՈՒՌՆ. 'Απλῶς. Simpliciter. ἀδιορίστως, indeterminate. Անխտիր. անորոշակի. պարզաբար. ընդհանրապէս. [illegible]. *Ոչ գումարեաց խառնիխուռն զամենեսեան, այլ զընդրօծինս հաւատոցն. Սեբեր. Է: *Ոչ յատուկ վասն քրի, այլ խառնիխուռն եղև բարբառն. Շ. մթ.: *Ոչ յաւել ինչ, թէ որ մկրտեցաւ՝ գա է որդի իմ սիրելի, այլ խառնիխուռն ետն, թէ գա է. Ոսկ. մ. ա. 12: *Խառնիխուռն ասէ, անդ լինիցիր, մինչև տացես զգեղ: Խառնիխուռն առ ամենեսեան ձառէ զերանութիւնն: Ոչ խառնիխուռն ասաց, թէ եկն եհաս արքայութիւն, այլ թէ 'ի վերայ ձեր. անդ. ա. 8. 15: Բ. 16: *Զօղաւոնայն լուեցին, և հասա խառն 'ի խուռն անուանեցին. Եւս. քր. ա.:

ԽԱՌՆԻՃ, նըճի, ճաց. գ. Βροῦχος. Bruchus. Ազգ մանր մարախոյ. որ և ասի ԽԱՐԱԳՈՒԼ, ՋՈՐԵԱԿ. (յն. լտ. [illegible]. զոր Մենինսքի համարի՝ [illegible], որ է ազգ բզէզի.) *Ասաց, և եկն մարախ, և խառնիճ. Սղ. ծԴ. 34: ուր Վրդն. *Խառնիճն ազգ ինչ է մարախոյ մանր ո: *Իբրև զթլթուր խառնիճաւն հանդերձ հասեալ 'ի վերայ ծառոց. Արծր: *Զխառնիճն և զջորեակն. Նար. կէ:

ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՃ. կամ ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՋ, ի, ից. (որպէս թէ նման բազմութե մարախոյ.) Տ. ԽԱՌՆԱՂԱՆՃ. Որպէս գ. Δῆμος. Populus, plebs, vulgus. ἐπίμικτος, σύμμικτος, commixtus. ἐλάχιστος. minimus. *Խառնիճաղանջն քո իբրև զմաքրուս. Նաւում. Գ. 17: *Խառնիճաղանջն (կամ ռամիկն) ներելի ողորմութե է. Իմ. Զ. 6: *Եւ խառնիճաղանճ բազում ել ընդ նոսա. Ել. ԺԲ. 38: *Խառնիճաղանջս անէրութե իւրոյ. Յհ. կթ: *Զռամիկս և զըզխառնիճաղանճս. Նար. կԹ: *Խառնիճաղանճն հերբայեցւոց. Ոսկ. մ. ա. 1:

Որպէս ա. *Լցեալ պէսպէս խառնիճաղանճ ազգաւն: Որ խառնիճաղանճ զօրսն յինքն կուտեալ էր. Բ. Մ. ԺԲ. 13: ԺԳ. 23: *Ամենայն ազգի նորա, և ամենայն խառնիճաղանճ զօրաց նորա. Երեմ. ԻԵ. 20: *Խառնիճաղանճ բազմամբոխ մարդիկ. Ագաթ.: *Խառնիճաղանջ բազմութիւն. Գիւ.: *Ոչ ռդէտք և խառնիճաղանջք: Խառնիճաղանճ ագխոսաց յամենայն ժամ լսէք. Նար. ՀԲ: Ոսկ. յհ. ա. 17: *Ոչ 'ի խառնիճաղանջ գռեհիկ յուզմէքէ մարդոյ հարար. Գրմ. աղէքս:

ԽԱՌՆԻՉ. նչի, չաց. ա. Որ խառնէ (ըստ ամենայն նշ.) որպէս բաղադրիչ. *Ոչ էութե էակաց իրեք խառնիչ, այլ գոյանալոյ գոյացելոցն գոյարար. Եղնիկ:

Եւ իբր Գործի խառնելոյ. ամ. խառնիճ: Վրդն:

ԽԱՌՆԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αισχρολογία. որ և ԽԱՌՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. իբր Անօթալի կամ զազիր խօսք. *Նոյնպէս և 'ի խառնախօսութենէ յայտնի ցուցանէ: Ուր խառնխօսութի է, անդ է մնտակաց սատանայ. Ոսկ. մ. Բ. 12: և կող. ծԲ:

ԽԱՌՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Συναφή. Connexio. խառնուածն. մասնակցութիւն. կապակցութի. *Երեքին մի մարմին լինիցին, մանկան յերկոցունց կողմանց ընդ երկոսին խառնողութե. Ոսկ. կող. ծԲ:

ԽԱՌՆՈՐԴ. որդք. Տ. ԽԱՌՆԱՈՐԴ. *Եղին խառնորդ երկուց գնդաց: Ի խառնորդս ձակատուցն 'ի փախուստ դառնայցէ: Ե՞րբ զխառնորդ պատերազմին արասցեն. Բուզ. Ե. 37: Սեբեր. Ժ: Գրմ. աղէքս: Եղեն խառնորդք հրեշտակաց. Ճ. գ.:

ԽԱՌՆՈՑ. ի, աց. գ. Որպէս խառնարան, կամ խառնելիք. *Առեալ մովսէսի զկէս արեանն, 'ի ներքս 'ի խառնոցան հեղոյր: Զայն որ 'ի խառնոցն առեալ արիւն՝ ցանէր. Փիլ. Ել. Բ:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ, ոյ, ոց, կամ ի, է. գ. Μῖξις. Mistura. κρᾶσις, temperatio. εὐκρασία, temperies, եւն. խառնումն, բաղադրութե հակակայ պարզութե. բաղկացութի, և իրք բաղկացեալք կամ զանգեալք. *Չորեակ տարերցս խառնուածոցս լինել հիմունք. Գիւ.: *Չիք ինչ 'ի նմա խառնուած, այլ ամենևին պարզ բնութիւն է. Վեցօր. ծա: *Զորս՝ որ ասին տարերք, խառնուածք են առաւել՝ քան տարերք. Փիլ. լին. Գ. 6: *Աշխարհս 'ի յօդուածոյ, և 'ի պէսպէս բնութեց, և 'ի խառնուածոց հաստատեալ է. Եղնիկ: *Զբոյն բնութիւն գոյ առանձինն, գոյ և 'ի խառնուածս երից մասանցն: Որ զխառնուածն յարմարեալ կազմէ. Եղիշ. Բ: *Խառնուածք իրենց (ըստ իւղեփեցաց). Անան. եկեղ: Մխ. երեմ. որ և ՀԱՆԴԵՐՁԱՆՔ:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ. Խառնումն հիւթոց 'ի մարմինս մեր 'ի բնէ. և Հիւթքն զկնովին. *Առ 'ի լինել առողջութե՝ պարտ է գոլ չափաւորութի ամենայն խառնուածոցն: Որ 'ի ցուրտ խառնուածոյ է, նա 'ի հարկէ ուշիմխոհ գոյ. Մաղխ. Գ. Ծ: *Են ցաւք՝ որ ոչ վասն մեղացն են, այլ 'ի չկշռելոյ խառնուածոցն. Եղնիկ: *Խառնուածք բնութե փոփոխին ըստ հասակին և ըստ ժամանակին: Ոչ զնոյն ունիմք անձն, այլ ըստ խառնուածոյն: Բնութ առողջք և հիւանդաք՝ են 'ի խառնուածէն. Նիւս. բն:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ. Միաւորութի անշփոթ 'ի զանազանութե անդ բնութեց և ներգործութեց. *Նոր և սքանչելի խառնուածով միացան երկու բնութիւնքն. Լմբ. պօրք: *Զմերս նոր խառնեմամբ, և սքանչելի խառնուածով ընկալեալ. Մագթ. Բ. դ. Զ: *Գասմութիւնք (քրի) են խառնուածովք. ածեղէնք են աստուածաբան, և մարդկեղէն. Եփր. համաբ:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ. Ազգակցութի. արենակցութիւն, և արենակից. ներունդ. *Խառնուած արշակունեաց է երուանդ. Խոր. Բ. 43: *Ոչ արար արժանի զուակարգել զծնունդան առաւջին գարուց զխառնուածս չարին: Զաւակաց զչար խառնուածս 'ի բարի ատեղծմանէն. Մագթ. ա. դ. ա:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ. Συμβολή, συμπλοκή. Conjunctio, copulatio, complicatio. [illegible]. զօդ. կապ. յաւումն ընդ իրեարս. *Խառնուած ձարմանդաց կամ փեղկից, օղեաց. Ել. ԻԶ. 4=6: ԻԶ. 32: ԼԶ. 12: *Զգեցն զնա պատմուճանն ծաղկեայ 'ի խառնուածոյ նարօտից. Սեբեր. Գ: Որպէս և Յօդք կամ ջիղք 'ի մարմնի: Եւագր. ա:

ԽԱՌՆՈՒԱԾ. Մխառանութիւն ձայնից, կամ սիրոյ. եւն. *Ի հակառակաձայն երգս առ մի և նոյն խառնուած յարմարութե. Փիլ. ւլն: *Հրեշտակակցութեամբ խառնուածով առն առ առն երգ առեալ. Յհ. իմ. ապ: *Արիութե՝ խառնուածով արդարութեամբ՝ գովասան է 'ի ձեռին խոհականութեան [illegible]. Ցհան: *Ի մի խառնուած՝ սիրով ընդ միմեանս՝ զօրինակ միոյ մարմնոյ պատշաճեցուք 'ի մեզ. Ոսկ. յհ. ա. 14:

ԽԱՌՆՈՒԱԾՈՑ. ի, ից. ա. Բաղադրեալ խառնմամբ. խառնած. [illegible]. *Զխոռնկան խառնուածոյս. Բ. Մ. ծԳ. 11: *Խունկ է և այս խառնուածոյ, անուշահոտ յաղթիւ փայլակէ. Վրդն. սղ.: *Ոչ

գեղս ինչ բժշկականս՝ խառնուածոյս և գծնդակագոյնս ըմպիցեն. Սարգ. ա. յհ. է: *Վասն հանգերձից գարշեալ հրամայէ, եթէ խառնուածոյմ զգենուցուն. Եփր. եւ: *Որ զձայնս խառնուածոյս գեղգեղելոյս նուագս նուագս հանէ. Վէցօր. դ:

ԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. խառնումն իրի ընդ իրի. բաղադրութիւն. խառնուած. *Վասն որոմանցն խառնութեան ոչ է զգուշանալ ի բաց ընկենուլ. Ճ. Բղբ: *Իբր զմիջումն խառնութեան խնկոց: Մարմին մեղսամակարգ, խառնութեն ներհակական. Նար. կուս. ծէ: *Միայն աստանձինն առանց ընկերին խառնութեան մխասակար լինի. Եղնիկ. *Որչափ յանձախեաց նա զխառնութիւն իւր 'ի բազմականս նոցա, ևն. Եփր. համաբ:

ԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Միաւորութիւն անշփոթ. *Մերակերպարան խառնումն: Անապական խառնութբ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի: Աստուածութեան խառնութիւն բովանդակապէս. Նար. ծդ. ւը. կէ. ղգ:

ԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Միաբանութիւն. կենակցութիւն. *Վասն ժողովրդն նոցա, և վասն խառնումն նոցա: խառնումն այնոցիկ՝ որ ոչ փարանէին գործոցն նոցա, պակասութիւն և պատուղից համարեալ էին նդ. Եւ֊ապ֊մ. բ. 17:

Կամ որպէս խառնք. մերձաւորութիւն ընդ մարմնոյ. *Զկերակուրս և զըմպելիս, և զխառնութիւս, և որ այլ ևս մարմնաւոր հեշտութիւս. Ի գիրս խոստ:

ԽԱՌՆՈՒՄՆ, նման. գ. Μίξις. Mixtura. κράσις, εὐκρασία, temperantia, temperies. σύζευξις, conjunctio, ևն. խառնելն, և իլն. խառնութիւն. խառնուած. խառնուրդ. որպէս բաղադրութիւն կամ զանգուած որ և է իրաց՝ ընդ միմեանս. *Խառնումն գինւոյ և ջրոյ: Անապակ գինի առանց խառնմանն ջրոյ. Նիւս. բն: Ճ. Բղբ: *Տարերաց խառնմունքն: Զգնութիւն չորից տարերաց խառնմանց. Լմբ. ծգ. և իմ: *Զիարդ երկինք հաստեցան, կամ յորմէ հիւթոյ, և կամ զինչ նորին խառնումն. Ագ. ծբ:

ԽԱՌՆՈՒՄՆ. Միաւորութիւն անշփոթ. *Զմերս նոր խառնմամբ ընկալեալ: Անճառ, կամ չքնաղ և զարմանալի խառնումն. Լմբ. ոփ: Ի գիրս խոստ: *Յօդաւոր մարմնոյն խառնմամբ. Նար. խւ: *Նոր խառնումն զքանչելի: Հրաշալի նոր խառնման բանին և մարմնոյն. Անձաք. և Շար:

ԽԱՌՆՈՒՄՆ. Միաբանութիւն. յարակցութիւն ինչ յոր և է կարգի. *Ըստ խառնման նմին յարմարութեան հակառակարար նուագեն երգս. Փիլ. լին: *Չիք խառնումն լուսոյ ընդ խաւարի. Նանայ: *Խառնումն մարդկան ընդ այլ: Կուսութիւն, խառնումն զուարթնոց երկնից: Սրբոց ընդ մեզ խառնումն. Բրս. հրէ: Մծբ. ը: Ի գիրս խոստ:

ԽԱՌՆՈՒՄՆ. Բախումն 'ի պատերազմի. Συμβολή. Conflictus, congressio. *Խառնմունք ճակատամարտից: Ի խառնումն մարտին. Պիտ:

ԽԱՌՆՈՒՄՆ. խառնք. զուգաւորութիւն ընդ մարմնոյ. Συνουσία. (գալն առ միմեանս.) Congressus, ևն. *Զընդ միմեանս լինելն՝ խառնումն ասեն: Ըստ բնութեան և ըստ օրինացն խառնումն. Նիւս. բն: *Փութայ պատրել զզեւս առ քուն, և 'ի խառնումն զնա զրգռելով. Նանա:

ԽԱՌՆՈՒՐԴ. գ. որ և ԽԱՌՆՈՐԴ. խառնումն, որպէս բաղխումն պատերազմաւ. *Խառնուրդք ճակատուց: Խառնուրդք լինէին. Եւս. քր. ա. սանէպ: *Խառնուրդք երկոցունց գնդացն ընդ միմեանս բաղխելոյ. Բուզ. ե. 37: *Նախ քան զխառնուրդ֊ ոյն յանձանց խոկ ծուլութեան կործանիմք. Ոսկ. մ. ա. 6:

Կամ խառնումն գետոց 'ի միմեանս. և Տեղի խառնման. *Էին բանակեալ 'ի խառնուրդս երասխայ և մօրին մեծի. Արծր. բ. 1:

ԽԱՌՆՈՒՐԴ. Միաբանութիւն. գասակցութիւն. կցորդութիւն. *Ամենեցուն խառնուրդք լինէին. հրեշտակք բնակակիցք մարդկան, և մարդիկ հաղորդք հրեշտակաց. Ոսկ. մ. ա. 1: *Խառնուրդք հրեշտակաց և մարդկան. Ագաթ: *Խառնուրդք լինին վերնոց և ներքնոց. Ճ. Գ: *Խառնուրդք խաղաղութեան եղեն ընդ միմեանս. Փարպ:

ԽԱՌՆՈՒԵԱԼ. Տ. ԽԱՐՈՒԵԱԼ. *Երբթայեալք և խառնեալք, ծնկեալք ծխբեալք. Ոսկ. ֆիլիպ. ծա:

ԽԱՌՈՒՂ. գ. խարեալ պտուղ. չորացեալ և իբրու չամիչ եղեալ. և Եփոյ 'ի խաղողոյ, որպէս ռուփ, խիւս, կոտապ. *Կոտապս չամչեղէնս. եբրայեցին խառուղ խաղողոյ ասէ. այսինքն խորշակահար (իմա չորացեալ 'ի տապոյ). Լմբ. սղ. գ: (Երբ. աշէշա, է և պղակինդի:)

ԽԱՏԱՐ. գ. (տպ. խալար.) Անուն ծաղկի յարաբիա: Խոր. ը:

ԽԱՐ. գ. պ. խար, խօր. Կուր. ճարակ. բուտ. կեր. կերակուր կամ գարման կենդանեաց. *Ոչ գտաւ խար երիվարաց բազմութեան զօրուն գարման կերակրոց. Ագաթ. (ուստի Նշխար, Նիշ կամ մնացորդ ուտելեաց. գուցէ և ոչխար՝ իբր որոճող ղճորակ:)

ԽԱՐ կմ ԽԱՌ. գ. Ըստ պրս. փուշ. (լծ. հյ. կառ.) ուստի *խառի պտուղ" գնի 'ի բառս Գաղիան. որպէս պտուղ փշուտ Թփոյ. այսինքն ծոր, խաղող վայրի, շանխաղող, ևն:

ԽԱՐԱԲԱԹԱՆ. գ. Բառ անյայտ. Թերևս՝ Անպիտան Թան, կամ Անպիտան իջևան. (կայ և պրս. խարապաթ, գինետուն, կամ կրպակ գինեվաճառի. Թեյխանէ.) *Թէ այնպէս վայրապար է եկեղեցւոյ խորհուրդ, ապա 'ի մին խարաբաթան աւելի ծախք են կերակրոյ, և հանդերձ յոլով, քան յայլ և յայլ եկեղեցիս. Ոձնեց: Տես և ԽԱՐԲԱՆԴԱԿ:

ԽԱՐԱԲՈՒԶ. ա. Բառ անյայտ. որ Թուխմամուլ, կամ Քեբիչ հիւսանց. *Այլ նոցա լեզուքն քերեալ են 'ի հիւսանց խարաբուզաց. յն. լուկ 'ի հիւսանէ. Բարսղ. Բղբ:

ԽԱՐԱԳՈՒԼ, ի, ից. գ. Ἀττάκης. Attacus. եբր. սալեէմ. Ազգ մանր մարախոյ. նոյն ընդ խառնիճ. որ և ՋՈՐԵԱԿ ասի՝ որպէս Ջորի փոքրիկ. և պրս. խոյէ+, խարէ+, խառէ+. որպէս իշուկ. Թ. փէլէճի+. Բանդըր փէլէճի. իտ. գավալլէթթօ (ձիուկ) որպէս և հունդարի''. թռչան՝ է ձիաւոր և մարախ: Տես և ԵՋՆԱԿ ԱՍՏՈՒԾՈՅ. Ղևտ. ժա. 22:

ԽԱՐԱԶԱՆ, ի, աց. գ. Φραγέλλιον. Flagellum. Զաղկիչ (որպէս Թէ իշոյ)՝ 'ի շուանէ կամ 'ի փոկոյ. մտրակ. վարիչ. վարոց. գամիչ, հէօփբտէ. (իսկ պ. խէրէ+, որպէս ռմկ. մեկնի քալսգա. այն է բիր շուանէ հանգերձ.) *Խարազան, որ է վարիչ իշոյ: Խարազան՝ իշավար ասի պարսիկ լեզուով. Վանակ. հց: Եղն. +էր: *Արար խարազան չուանեայ. Յհ. բ. 15: *Ոչ զինուք մարտնչել ընդ նոսա, այլ՝ խարազանօք: Խարազանօք 'ի վերայ հասանել՝ անբանից է: Տեառնեալով զաղխւթացիս խարազանօք գիմեալ 'ի վերայ նոցա՝ հնազանդեցան. Նանա: *Ունէր խարազան չուանեայ: Անդր զխարազանն զայն, և հարկանէր ուժգին: Առ զխարազանն զայն և զքիր, և գնացեալ արածեալ զխոզս. Վրք հց. ա. ծնէ:

ԽԱՐԱԶԱՆԱՀԱԼԱԾ ԱՌՆԵԼ. Խարազանաւ հալածել. *Խարազանահալած զանբանսն և զվաճառօղսն 'ի հօրդ տանէն լսեմ արարեալ. Սկևռ. աղ:

ԽԱՐԱԶԱՆԵԼ, ել. Խարազանաւ հարկանել. ձաղկել, ել. *Թքեալ, ապտակեալ, խարազանեալ. Նխ. ես: *Լսեմ զխարազանիլն որքային անմահից. Զքր. կբ:

ԽԱՐԱՁՆ. գ. որպէս լտ. Cilicium, saccus. Քուրձ. կամ գրգլեակ. թուրք. չուլ խըլթա, թէղէ, խարար. տես վկնի 'ի բարդուկս:

ԽԱՐԱՁՆ. ա. Որպէս յն. Τρύχινος. Tritus, scissus, consutus e pannis tritis. կարկատուն. պատառատուն. բրդգզեալ. կամ Τρίχινος. Cilicinus. մազեայ. քրձեղէն. չուլտան, խարարթան, գըլթան. (կայ և ռմկ. թալած. ուստի քուխենուոր. Թող զի ձայնս խարազ՝ լծորդ է ընդ լտ. կրօսսուս, գռասսուս. Թ. ղըլէղ. խօտ.) խոշոր որպէս զքուրձ. *Սարառայցեն խարազն և պատառատուն գրգլեկօքն. Անձաք. աղբ: *Պահք են և խարազն ինչ հանդերձիւք զպէտս քնոյ նոյն և մերկութեան վճարել. Եփր. պհ: *Ի զգեստս խարազն և խոշոր և մեկին: Ի մարդկանէ որոշեալ խարազն զգեստիւ. Սարգ. յկ. է: *Ոչ զպէտսուցանէին հանդերձս փափուկս, այլ հինս և կարկատունս և խարազն. Վրք հց. է:

ԽԱՐԱՁՆԱԳՈՅՆ. ա. Խոշորագոյն. գռեհկագոյն. ֆէս գոպա, գաղաճա. *Մշակացն մանկունք 'ի գեղջկաց և յռամիկն մարդկանէ են, խարազնագոյնք. իսկ պատերազմականքն՝ վեհագոյնք և ազատանմանք. Պիտ: (Թ. ղըլէղ. գուլըն, էօղան. լտ. և իտ. կռօսսսսս, կռօսսօ, կռօսսօլանօ):

ԽԱՐԱՁՆԱԶԳԵԱՑ, զգեցի. ցից. ա. Զգեցող զխոշոր և զխարազն զգեստս. խոշորազգեաց. ցփսի զգեստուք (անձն, կամ ճգնութիւն). *Խարազնազգեաց զձեզ 'ի մարդկանէ ոք տեսանիցէ: Արս կուսակրօնս խարազնազգեացս. Յհ. կբ: *Խարազնազգեաց ճգնութբ. Շար:

Որպէս ն. *Խարազնազգեաց շրջիլ, կամ կրօնաւորեալ. ճճ: Յհ. կբ:

ԽԱՐԱՁՆԱԶԳԵՍՏ, ի, ից կմ ուց. ա. Նոյն ընդ վ. *Թողեալ այնուհետև զպերճագոյն հանդերձսն, խարազնազգեստ եղեալ: Արք կրօնաւորք, խարազնազգեստք. Խոր. գ. 31. 49: *Աշակերտս, կամ ճգնաւորս խարազնազգեստս. Մագ. իէ: ճճ: *Խարազնազգեստ կուսանք կամ կանայք, կամ կրօնաւորք: Սրբոց կուսանացն խարազնազգեստիցն. Հ=Յ. օգոս. ի. ևն: *Խարազնազգեստ և գետնատարած անկողնոց. Ագաթ: *Ի ձեռն խարազնազգեստ և երկնային քաղաքավարութեանց. Կիւրղ. աղ. խւ:

Իսկ գ. Զգեստ խարազն, կամ մազեղէն. խարար, չուլ. *Առնոյր զմազեղէն ըզգեստ նորա զաղտեղեալ, և զգենոյր զայն 'ի մերկութ 'ի ծածուկ ... ոչ ումեք յայտարարեալ զխարազնազգեստն. Աէբ. ժամ: *Պահոց, և հսկման աղօթից, և խարազնազգեստուց. Արշ:

ԽԱՐԱՁՆԱՒՈՐ, ի, աց. Նոյն ընդ վվ. *Պարեգօտիւք անցուցին զնշդեհական վայրաց լուծութիհս, և խարազնաւոր կրօնիւք՝ մերկ և բոկ. Մոշ:

ԽԱՐԱԿ, ի, աց. գ. Քար տապառած կամ կարծր. վէմ. (պրս. խարա, սէնկի խարէ. Թ. գայա.) *Ամենայն քար, կամ խարակ՝ յորժամ հասանէ 'ի մէջ ծովուն, զնոյն զգոյն առնու. Վէցօր. է: և Հին բռ:

ԽԱՐԱԿԱՁԵՒ. ա. ն. Նման տապառած քարի. վիմարգեայ. *Ըստ օրինակի գաղա֊

նեղէն աշտարակաց խարականձև հատուածեալ կան. Վէջօր. ՟Ը։

ԽԱՐԱԿԱՆ. ա. Իբր խարանօք բուժիչ. *Գաւառնոյ զգուշացան, հօտից խնամ տարան, վիրաց խարական. Գնձ. դէպք. պօղ։

ԽԱՐԱԿԵՄ. եցի. ն. (յորմէ ռմկ. խարկել.) Խարել. խանձել. կիզուլ. տոչորել. խանձատել. այրել. ապանձել. (լծ. յն. փամֆորէզօ. թ. գավուրմագ.)*Խարակէ ըզթևան, կամ խարակին թևքն 'ի ջերմութենէ արեգական. Եղիշ. քոբոյ։ *Ի ջերմութենէ խարակեալ, և 'ի հեշտ արևս. Բուզ. ՟Դ. 13։

Իսկ Ոսկ. մ. ՟Գ. 4. *Քան զջերմնոտն, որք բուղխն խարակեն զգլուխս. իմա ըստ յն. օծանել, կամ տոգորել. καταβρέχω, perfundo, irrigo.

ԽԱՐԱԿԻՉ. ա. Որ խարակէ. տոչորիչ. *Խարակիչ փայլատականք. որ զջերմագոյն արկեալ առ 'ի բոյսն՝ քրտնացուցանէ. Ագաթ։

ԽԱՐԱՄ. գ. (որպէս ռմկ. գըրշիմը.) Աւելորդն կամ աղտն հալելի իրաց. *Խարամ է ժողովեալ փոշեհող, 'ի քուրայ աւելորդն հալմամբ եղանի. Վանակ. յոբ. ՟ԽԶ. առ ըէհ։

ԽԱՐԱՄԱՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. գրի և ԽԱՐԱՄԱՑՆԻ, ԽԱՐԱՄԱՆ. պ. ահրաման, էհրէմէն, էհրիմէն. որ և ԱՐՀՄՆ. Չար ածն համարեալ առ պարսիկս. չար հրեշտակ. դև. սատանայ. որպէս պատճառ ամենայն չարեաց, և կարծեցեալ չար իրաց. փէհ, փէհ. *Այլ թէ արհմնն չար կարծիցի նոցա՝ վասն զխարամանի անուն կրելոյ, առ 'ի յարեւէ զարեգակնատենչիկսն արկանելոյ, ուստի և զանունն իսկ զխարամանոյ առ։ Որպէս մոգք խաբին, թէ խարամանն արար զչարիս. Եղնիկ։ *Ի գիւաց խարամանւոյ խաբեալ։ Այժ տայք խարամանւոյն. Եղիշ. ՟Է։ *Ոչ գազանաց գազանութի, ոչ խարամանեացն արհաւիրք. Ոսկ. մ. ՟Բ. 18. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ. այլ 'ի յն. չիք։) *Խրատ խարամանոյ՝ խաւար խորհրդոց՝ ած նախնի մարդոց. Գնձ։

ԽԱՐԱՄԱՆԻ. որպէս Օձ չար (ըստ նմանութեան արդեօք խարամանկ օձին՝ որ 'ի դրախտին, այսինքն սատանայի). *Դան՝ զի անուանեցաւ օձ խարամանի։ Վասն թեւատր օձիցն խարամանեաց որ էին անդ։ Եղեն կերակուր օձից խարամանեաց։ Խցին զբերանս խարամանեաց. Եփր. ել. և դգ։ *Զի մի 'ի խարամանեաց օձիցն մնասիցիմք։ Բանաւոր ծիծառունք, որք 'ի յօձից խարամանեաց ոչ մնասեցան. Սարգ. յկ. ՟Է։ *Զազգ թիւնաւոր օձի յաճախագոյն խարամանիս անեմք. Վանակ. յոբ։

ԽԱՐԱՆ, ի, ոց. գ. Κάυσις. Ustio. κατάκαυμα, καυτήριον, adustio cauterium, խարելն. կիզուլն շանթացեալ երկաթով. և խարեալ տեղին. վէրք. ճագլ. դաղ. *Խարան ընդ խարանի, վէր ընդ վիրի. Ել. ՟ԻԱ. 25։ *Առաքագոյն խարանս 'ի վերայ գնեն. Եզեկ. ՟ԻԳ։ *Խարանօք նշաւակէ զոմանս վասն մեղաց. Կանոն։ *Հատումունք և խարանք, և որչափ այլ կիրքն են. Պղատ. փէմ։ *Հրացեալ երկաթոյն խարանացն։ Խարան յիշ է (նա), որ արհամարհէ զքեզ կամ բամբասէ, այլ բուժէ զքեզ 'ի մնափառութենէ. Վրք հց. ՟ԻԴ. և ՟Ժ։ *Խարանօք խոստովանելիք համանեմք։ Խարանօք և գեղջք. ՃՃ. Ղ. ԲղԲ։ *Խարանս արկանէ արտաքոյ. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 37։ *Զամպարեալ շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հերքել։ Զիք ապեղանի՝ իբր խարայելի՝ առ անշափութի խարանացն մատուցանել։ Զխարանս հատուածոցն բարձեալ

և մաքրեալ գեղովք ողորմութեան։ Արդ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի զկատարումն օրհնութեան իւրոյդ փրկութեան. Նար. ՟Ղ. ՟ԾԷ. ՟ՅԵ. ՟ՂԳ։ *Կոտորումն անդամոց 'ի խարանս. Եւս. պտմ. ՟Է. 15։

ԽԱՐԲ, ի, իցն. գ. Ξίφος, μάχαιρα. Gladius. որ և ՍՈՒՐՍԱՑՈՒ. Սուր. սուսեր. և Ամենայն գործի պատերազմի կամ որսոյ. *Խարբիւ քով կեցցես. Փիլ. ըհ։ ուստի հին բա. *Խարբիւ, սրով։ *Փողանուն. որպէս սուսեր, զի կոչի խարբ (կամ խարդ, կամ խարբի), դոլաւար, մարտացու, վաղակատար, նրան. Քեր. թր. և Երզն. և Նչ. *Հատցեն զխարբս իւրեանց 'ի խոփս։ Իշխանն ոչ ընդունայն զխարբն կրէ. Իրէն. ՟Ա. ՟Տ. առ ըէհ։

Մերթ կարծի նոյն ընդ. Խարբանդակ. նոփող խմող. եթէ չիցէ յատուկ անուն. *Զիս համալրած առնես որդւոյդ խեղկեալ խարբի։ Ի խարբի որդւոյդ 'ի գանգատ գնամ. Մագ. ՟ԾԵ։

ԽԱՐԲԱԼ. գ. Որպէս թ. ար. պ. գալպուր. ղըլպուր. ղուրպիլ. ղիրպուլ. ղէրպիլ. լափէրպէլլամ. այսինքն Մաղ. մեծ մաղ։ յորմէ կազմի յաջորդ բայն։ Տես և ԽՈՐԲԱԼ։

ԽԱՐԲԱԼԵՄ, եցի. ն. Σινιάζω. Cribro. Մաղել. յուզել իբրև 'ի խարբալի. փորձել. վերծանել. խախտել. խռովել. վտանգել. էլէմէք, գալպուրլամագ, ալթիւսթ էթմէք. *Ահա սատանայ խնդրեաց զձեզ խարբալել իբրև զցորեան. Ղկ. ՟ԻԲ. 31։ *Խարբալել իբրև զցորեան. մ՝ պ՝ պատուոյ ցորեան 'ի մաղն՝ վեր 'ի վայր շրջելով. Բրս. մրկ։ *Խայտառակեաց զայն, որ երբեմն խարբալեաց զմեզ. Մագ. ՟ԽԴ։ *Ցանկալին հողմոյ շարժեալ՝ խարբալեաց զքարոզութիւն. Երզն. մթ։ *Ընդունայն շփոթիւք խարբալին. Վրք հց. ՟Բ։ Իսկ անդ. ՟Գ. *Ասէ ցեղբայրն, ո՛ւր էիր որդեակ. իսկ նա խարբալէր սուտ, և ասէր, անդ՝ ուր էի ոչ. իմա յուզէր զսուտ, կամ սատանդէր 'ի կարկատել սուտ ինչ։

ԽԱՐԲԱԼՈՒՄՆ, լման. գ. Խարբալելն, ելն. փորձութիւն. ծուփք մտաց. *Իսկ ծերն գիտէր զխարբալմունս չարին. Վրք հց. ՟Գ։ *Զմարդկային խարբալմունս 'ի բաց 'ի մէնջ ձգելով. Վրք հց. ՟Ա։

ԽԱՐԲԱՆԴԱԿ, ի, աց. ա. պ. խարբադակ. Արբեցող. արբշիռ. շուայտող 'ի գինեխումս. հարբեցող, ռափող խմող. *Թէ մի խաչաձև՝ խաչ է, ապա ամէն հացի բրդել 'ի գինին՝ հաղորդ. ապա մին խարբանդակն աւելի հաղորդի քան զհինգ կամ ըզվեց կրօնաւոր. զի շատ կարէ ուտել և ըմպել. Ոսկէփոր։

ԽԱՐԲՈՒԶ, բուզի կամ բզի, զաց. Տ. ԽՀԱՑԾԵԱՄՆ. (զի պ. խառ՝ է էշ, և բիւզ կամ բուզ, այծեամն, այծ վայրի.) *Այսոքիկ անսատունք են, զորս ուտիցէք. արջառ … զգոմէշ, զխարբուզ. Օր. ՟ԺԴ. 5։ Տես և ԱՅԾՔԱՂ։

ԽԱՐԲՈՒԽ, կամ ՀԱՐԲՈՒԽ, բխի. խաց. գ. Κατάῤῥοος, ρου. Catarrhus, defluxio, gravedo, destillatio. իտ. Catarro. Ծանրութի գլխոյ՝ այլայլութի հիւթոց 'ի մարմնի, խառն ընդ հազ և ընդ փռնգնչիւն. զիւքքէմ, նաղլէ, նէզլէլի. *Անլուծանելի խարբխի զեզ և մաճառն առնեն. Մխ. ապար։

ԽԱՐԴԱԽ, ի, աց. ա. Ἐπηρεάζων. Injurius. κακοποιός, maleficus. περιεργαζόμενος, frustra satagens, ornamenta externa usurpans, են. (լծ. և այլազգ. ղոփփար, ֆէլլաղ. խոփփա.) Անհաւատարիմ. նենգաւոր. խաբեբայ. դաւաճան. գժտամիտ. անիրաւ. չարարուեստ. կեղծաւոր. կեղծ. պատիր. հիլլէպազ. գալպազան. *Այսոքիկ խարդախաց են. Առ որս. ՟Բ։ *Խօթամտաց և խարդախաց. Փարպ։ *Դժրօղք խարդախք գտան քրիստոնէական հաւատոց. Ցհ. ՟ԿԲ։ *Որ խարդախն է, և բաղմախաբ. Սարգ. ՟Ա. պ. ՟Դ։ *Խարդախ արուեստիւք սատուերացուցեալ. Փիլ. ՟Ծ. բան։ *Որ միանգամ զխարդախս ինչ իմացեալ էր, բերէին զմատեանսն, և այրէին. Կոչ. ՟ԾԷ։

ԽԱՐԴԱԽԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ խարդախ. *Առաւել խարդախագունին այնորիկ խորհրդոյ. Արծր։

ԽԱՐԴԱԽԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ սեպհական է խարդախութեան և խարդախաց. *Խարդախական հայթայթանօք. ՃՃ։

ԽԱՐԴԱԽԱՆԱԼ. Տ. ԽԱՐԴԱԽԵԼ. *Նաև խարդախքն նուազ խարդախանան. Եփր. ծն։

ԽԱՐԴԱԽԱՆՔ. նաց. գ. Խարդախելն. խարդախութի. *Խարդախանս առ մերձաւորն նիւթելով. Պիտ։ *Նենգապատիր խարդախանաց ժողովարան. Անան. էկեղ։ *Օձաձև խարդախանօք հնարէր հեղուլ զապականիչ թոյնն. Լաստ. ՟ԻԲ։

ԽԱՐԴԱԽԵՄ, եցի. ն. և չ. Κακοποιέω. Malefacio. ἐπιτίθημι, impono. (յորմէ impostor.) Նենգել. դաւաճանել. խորամանկել. հայթայթել՝ հնարել չարարուեստ ինչ. արուեստակել. կեղծել. խաբել. Փէնդ էթմէք, ալտաթմագ, փէք էթմէք, փօլոզ գուրմագ. *Դաւաճանութեամբ կամ խարդախութբ խարդախել. ՟Բ. Մկ. ՟ԺԴ. 13։ ՟Ա. Թգ. ՟ԾԲ. 25։ *Յաւտակ մահու հայել զիս խարդախեսցէ։ Խարդախեաց օձն զեւայ. Նար. ՟ԿԳ։ Վրք հց. ՟Բ։ *Նա յաւտինեայ փիղիսոփայի խարդախեաց զմարտիրոսութեն մահն. Եւս. քր. ՟Բ։ *Զառաքինութիւն՝ զոր ոչ ունին, խարդախեն, և պարծին ունել. Վրք հց. ՟ԾԳ։

ԽԱՐԴԱԽԻՉ, խչի, չաց. ա. Որ խարդախէ. խարդախող. դաւաճան. *Խաւանակութի արտաքին խարդախիչացն պարաւանդք են ուղղոցն. Եփր. ծն։

ԽԱՐԴԱԽՈՂ. ի, աց. Որ խարդախէ. խարդախիչ. առաւել մակդիր բանսարկուին սատանայի. *Զաղխեցեր զգլուխս խարդախողին. Շար։ ա՛ս և Նար. ղ. ՟ՂԳ։ *Խարդախող և պատրող բանսարկուին սատանայի. Լմբ. ՟ԽՄ։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔνεδρος, ἐπιβουλή. Insidiae. κακία, κακοπραγία, maleficentia. ἐπιτήδευμα, παραδιατριβή, ῥᾳδιούργημα, στραγγαλία, σπίλας, μεθοδεία, dolus, versutia, են. Նենգութի. դաւաճանութի. խորամանկութի. զրպարտութի. չարութի. չարարուեստութի. չարագործութի. հիւլէ, փէք, փօլոզ։ Տես Թգաւ. ՟Ժ. 20։ Ես. ՟ԾԷ. 6։ Իմ. ՟Է. 24։ ՟Ա. Բգ. ՟ԾԲ. 25։ ՟Գ. Բգ. ՟ԾԵ. 12։ Գործ. ՟ԾԷ. 14։ ՟Ա. Փիլ. ՟Դ. 5։ Ցուց. 12։ *Յայս անհեթեթ և զայլ ևս բազմագոյն խարդախութիւն. Եղիշ. ՟Է։ *Այսքան մնասակարութիւնք խարդախութեանց։ Հին խարդախութի բանսարկուին. Նար. ՟ԾԴ. ՟ՂԱ։ *Եւ այս իսկ սատանայի խարդախութեան գործ է. Ոսկ. մ. ՟Բ. 21։ *Վասն խարդախութեան խորհրդոց՝ որ 'ի վերայ փրկչին եղեն, խաւարեցան հրէայք. Կոչ. ՟ԾԴ։

Մերթ իբր խարդաւանութի 'ի պղծութիւն. *Գործելիցիս կոյս 'ի խարդախութե զանեալ՝ կենդանւոյն թաղեցաւ. Եւս. քր. ՟Բ։

ԽԱՐԴԱԽՈՒՄՆ, խման. գ. Խարդախանք. խարդախութի. *Ահագնուի (կծահանութիւն) խարդախմանց. Նար. ՟ՅԴ։ *Եւ և զխափել զխարդախութիւնն նորա. Վանակ. յոբ։

ԽԱՐԴԱՒԱՆԱԿ. ա. գ. Որպէս խարդաւանութիւն ինչ. *Երկիւղ կասկածանաց խարդաւանակ լինելոյ իւրոյ թագաւորութեանն: խարդաւանակ լեալ նմին 'ի տաճարին վերջապաց. Խոր. գ. 12. 29:

ԽԱՐԴԱՒԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ լինի խարդաւանութ. կամ խաբէութ. պատիր. գաւաճանական. *Խարդաւանական գժտութ.: Ի խարդաւանական մահուն ատուգանաց: Ի խարդաւանական որոգայթնեցն ճողոպրեալ. Յհ. կթ.: *Զխարդաւանական երկպառակութիւն մոլորութեն. Մագ. ծէ:

ԽԱՐԴԱՒԱՆԵՄ, եցի. ն. Դաւով և պատրանօք խարդախութեամբ որսալ, կամ արկանել յորոգայթ և 'ի չարիս. խաբել. կարթել, թաթել. կործանել. 'ի վայր հոսել. [illegible]. *Խարդաւանեալ գերի: Նետարք ներհակք բազմաձեռնեան խարդաւանողաց. Նար. խէ. գի: *Զմեզ խարդաւանեն գէք: Ի բանութէ աներևոյթ որսողին խարդաւանեալ ազգ մարդկան. Լմբ. ող. և եր ընդ եղբ: *Գայլ ապականիչ յաւձակեալ խողխողէր զընտիրսն 'ի հօտէ գառանց, և գահավէժ ցընդմամբ խարդաւանեալ 'ի վիհն. Շար:

ԽԱՐԴԱՒԱՆԵԼ. Դաւով սպանանել. գաւել 'ի մահ. *Ի ծածուկ խարդաւանէր մահու պատուաւորութ.: Խարդաւանեալ յանօրինաց՝ բարձաւ մեռեալ: Մահացու գեղոց արբուցմամբ 'ի ծածուկ խարդաւանէ. Յհ. կթ:

ԽԱՐԴԱՒԱՆԵԼ. Պատրելով ձգել 'ի պղծութիւն. *Զտիկինն բանագատեալ խարդաւանէր: Կոյս 'ի հնոմ խարդաւանեալ 'ի ծառայէ՝ անձին արար. Եփր. փր. ա. և բ:

ԽԱՐԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դաւութիւն. նենգապատիր գաւաճանութիւն. պատրանք 'ի կործանումն և 'ի կորուստ. որոգայթագրութիւն. ու. հիլլէ, փէ+, ֆէնփ. *Զմեր խարդաւանութեանն առանց վրէժխնդրութեան համարէր լինել: Ծանուցանեմ զձեր պարզմտութիւն խարդաւանութիւն 'ի նմանէ. Լմբ. ող. և պփրգ: *Ի ձեռն խարդաւանութեան հօրն պիղատոսի սպանանէ թիւնաւոր դեղօք. Յհ. կթ:

ԽԱՐԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ընկումն 'ի պղծութիւն. ապականութիւն. Φθορά, διαφθορά. Corruptio, stuprum. *Կոյսք 'ի հնոմ ըմբռնեալք 'ի խարդաւանութիւն կենդանեաւոյն թաղեցան: Յետանեայ երեք նուիրական կոյսք 'ի խարդաւանութեան ըմբռնեալ՝ պատժեցան. Եփր. փր. բ: *Յանդգնեցան ստրամայեցիքն բռնադատել զնոսա յաղախութիւն և յանարժանից խարդաւանութիւն. Սեբեր. ի:

ԽԱՐԴԱՒԱՆՔ, նաց. գ. Դաւելն. գաւաճանութիւն. պատրանք. մեքենայք. խարդախանք. խաբէութիւն. *Զգացեալ զչարիմաց խարդաւանս ափշնին. Յհ. կթ: *Ոչ միրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց. Նար. կ: *Խարդաւանս 'ի վերայ իմ խոկալով. Մագ. ծէ: *Առաջնորդ մեղամակարգս խարդաւանաց (առ 'ի մահ): Զհապօրէնութեանցն (պղծութեան) առնել խարդաւանս. Պիտ:

ԽԱՐԵՄ, եցի. ն. (յորմէ խարակել, որպէս թէ այրելով խորել. լծ. և յն. ղէօ) Καίω, καυτηριάζω. Uro, aduro. և ἐκκόπτω, effodio. խարամել. կիզուլ չանթացեալ երկաթով. տոչորել. և բրել (զաչս). փո. տէ. դաղլամագ, էագմագ, գազլամագ. *Ըստ մեծատուն և ճարտար բժշկաց՝ երբեմն հատանէ և խարէ. և երբեմն կակուղ սպեղանիս 'ի վերայ դնէ: Որ հրամանն է՝ ոչ է հեշտանաւ կամ հատանել կամ խարել. Ոսկ. եւ. և գաղ: Վրք հց. յ: Սրգ. յն. ծա: *Նման էր նա 'ի քաղցէ անաի բերմէ խարեալ խանձողոյ. Եփր. բգ: *Խարեալք իւրեանց խղճիւն մտաց. ա. տիմ. դ. 2: *Հրամայեաց երկաթի հրացեալ աչօք խարել զերդուն. Հ=Յ. յուլ. ծղ: *Բամբասէ ապա զըժիշկն, որ զվէր հիւանդին խարէ. Լմբ. պփրգ: *Գոհացայց՝ տանջեալս զակնոս խարելոյ. յն. քարեալ. Բրս. գոհ: *Զաչս խարեցուք զարքային հայոց. Բուզ. գ. 20: *Խարեալ զաչս նոցա խաւարեցուցանէր կուրութ. Յհ. կթ: *Վիրօք խարել զխրան. Յհ. իմ. պատ: *Խարէին զնա միոյ խորհրդոց իւրոց. Եւս. պտմ. ա. 7: *Շաղախեալքն յիրս կենցաղոյս, և յարատոց սորին խարեալք. Լմբ. ող:

ԽԱՐԻ. գ. Արուեթի մարդոյ. առնի անդամ. (պ. խայր. յն. անխըռա): Գողխան:

ԽԱՐԻՍԽ, րսխի, խաց կամ խից. որ և ասի ՍԱՐԻՍԽ. վր. եա խարխոխի. Βάσις. Basis. Սորին կամ խորին նեցուկ իրաց. պատուանդան, յատակ, ներքոյք. պատմագ, փէղլէ+, տաղան. *Խարիսխ սեան, կամ դրան, կամ աւազանի (ծով կոչեցելոյ). Ել. իբ. 16: իզ. 36: և ձ. 19: լէ. 30: դ. Բգ. ծզ. 17: *Ի վերայ այսր իբրև 'ի հաստատուն խարսխի շինել հնար է. Պղատ. օրէն. է: *Խարիսխն գեղեցիկ և վայելուչ դնի յորոյ վերայ սիւնն հաստատի: Սիւն հաստատեալ է 'ի խարսխի. Արշ: Նեղոս:

Եւ Բեմ փոքր մի բարձր յերկրէ՝ որպէս սիւն կարճ, կամ ամբոն. Βάσις. Suggestum. բ. ն. զ. 13:

Նմանութ. Սրունք և ոտք, որ բառնան զբոլոր մարմինն. *Ի խարսխաց բարձեցս մինչև ցափն կառուցման լրութեան անգամոցս: Ի կիցս կայից խարսխաց բարձից առնողաց. Նար. ծզ. և խլ:

ԽԱՐԻՍԽ ՆԱՒՈՒ. Ἄγχωρα, ἄγκυρα. Anchora. Երկաթ կամ ճանկ մեծ արկեալ պարանաւ 'ի յատակ ծովու՝ առ անշարժ պահելոյ զնաւն առ եզերբ. որ և նմանութ. Ամրութիւն յուսոյ. կէմի փէմիրի, քէնկէն լէնկէր, էնկէր. (յն. լտ. անգիրա, անգօրա. որ և անկիւռա, կամ անկիւրիա.) *Ընկեցին խարիսխս չորս: Զխարիսխն ձգելոյ իցեն: Զխարիսխն հատեալ ընկեցին 'ի ծովն. Գծ. իէ. 29. 30. 40: *Բուռն հարկանել զհանդերձեալ յուսոյն, զոր իբրև զխարիսխ հաստատուն և անշարժ ունիցիմք անձանց մերոց. Եբր. զ. 19: *Զոր օրինակ խարիսխն յորժամ 'ի նաւէն 'ի խոնարհ կախիցի, չտայ թողլ նաւին այսր անդր սայթաքել, սոյնպէս և յոյսն. Ոսկ. եբր: *Խարիսխ երկաթի գետանաւի կառուցեալ 'ի կառուն՝ արգելլաւ, և առկայայոյց զմնգասո. և այնպէս չինեցաւ քաղաքն, և կոչեցաւ անկիւրիայ. որ թարգմանի խարիսխ. Նոննոս: *Յայսպիսի խարսխէց 'ի սոցանէ մեմ հօրոյն զուգակապանս արկանելով գործէր արդեօք միանգամայն մարմինս մեր. Պղատ. տիմ: *Ճանաչել զխորտուաս չուանօք խարսխացն ընկեցման փորձին. Պիտ: *Ապաւինութեան խարսխին լուծաւ. Նար. իէ: *Խարիսխ յուսոյ հաստատութեան. Շար:

ԽԱՐԻՍԽԱՁԵՒ. կմ **ԽԱՐՍԽԱՁԵՒ**. ա. Որ ունի զձև խարսխի (սեան). *Խարիսխաձև ճախարակաձև խարիսխս ոսկի. Ագաթ:

ԽԱՐԽԱԼԱՆՔ, նաց. գ. Σαθρότης. Pravitas. խարխուլն գոլ. դեգևանք. գայթումն. սխալանք. վատթարութի. *(Յընդարձակ ճանապարհի) բազում խարխալանք, և վիհսք. Ոսկ. մ. ա. 24:

ԽԱՐԽԱԼԵՄ, եցի. ն. Σαθρόω. Marcidum reddo, debilito, quasso. կր. labo. և διακόπτω, συγχέω, discindo, dirimo, confundo, perturbo. որ և ԽԱՐԽԼԵԼ, և ԽԱՐԽԱՐԵԼ. որպէս թէ խառնելով հալել կամ խլել զխարիսխն և զամրութիւն. խարխուլ կացուցանել. խախտել. քայքայել. փորել 'ի ներքոյ. աւերել. քանդել. կործանել. եղծանել. *Ի հիմանէ խարխալեալ աւերէ զօրէնս մեր. Եղիշ. է: *Զզօրութիւն մտացն խարխալել. Կիւրղ. ծն: *Յարկս տապալեալ, խորանս խարխալեալ: Խարխալեալ կազմածք: Նար. կէ: Ի Գիրս խոր: *Զի մի 'ի բազմացուցանել բանիցս՝ խարխալիցեմք (զկարգն): Զխարխալէ զկարգ պատուիրանացն: Մարդկայինք ամ գիւրաւ անկանին և խարխալին: Իբրև զտուն խարխալեալ և աւերեալ: Փախ և խարխալի զկնի ժամանակաց: Խարխալեցին զիրսն, քանզի չէին անդղեակ լեզուին. Ոսկ. մ. ա. 9. 16: յհ. ա. 28: բ. 10: և եփես:

ԽԱՐԽԱՐԵՄ, եցի. Նոյն ընդ վ. Συρρήγω. Confringo. διαιρέω, divido, findo. ὑφορμέω, insidior. ἀναξαίνω, carpo, carmino, discerpo, ևն: (ուր լտ. ձայնք են լծ. ընդ հյ.) 'ի գէպ է և ասելն Լծ. Նար. *Խարխարել. քակտակել. այսինքն 'ի հիմանց քակել բրելով. որպէս յն. իփօրմէօ: *Զանայ կաւն զվէմն խարխարել: Որպէս զի զտուն առաքինութեան խարխարել կարասցեն. Սեբեր. դ: Եղծ. մփբ: *Յորժամ դուռն լուծեալ խարխարեցաւ, բոլոր բնութիւն մարմնոյն աւերեցաւ, ընդ նմին և հոգիքն խարխարեցան. Եղիշ. դփ: *Զայնիւ լոկով խարխարեալ պարիսպք (երկքովն). Սարգ. մօրդեղ: *Ուր կամ երբ խարխարեալ նաւս ընկղմի. Յհ. տօր. ա: *Հանէ 'ի միջոյ զայն ինչ, որ զնոցա միտսն խարխարելոց էր. զինչ իցէ, որ խարխարէրն, և ընդգէմ բախէր. Ոսկ. մ. ա. 16: *Որմք 'ի հարկէ խարխարին և անկանին. Ոսկ. եփ:

Կամ Քերելով քերել. կեղեքել. պատառել. [illegible], ևն: *Հարուածք նենգաւորի խարխարէ զվէրս. Սիր. իէ. 28: *Զի եա ոք 'ի ժամանակի զուարճութեան խարխարիցէ զզգնդակութեան՝ գեղգերելով 'ի արտմականսն. Առ որս. ծգ:

Նմանութ. ասի. *Սիրական ձայնիւ գոռովեն, խարխարեալ անձամբ. Եփր. ղղ:

ԽԱՐԽԱՐԻՉ. ա. Որ խարխարէ (ըստ նմ առման). *Զխարխարիչն երբեմն ժամանակի: Զուարճալի պայծառանէց խարխարիչ. Պիտ:

ԽԱՐԽԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Խարխարելն, և իլն (ըստ նմ նշ). *Խարխարումն կրել պարսպաց. Գրմ. ողէս: *Աղբումն 'ի վերայ այրման, և խարխարումն առաջին վէրաց. Մանր:

ԽԱՐԽԱՐՈՒՆ. Տ. ԽԱՐԽՈՒԼ. *Յորժամ տուն չինեմք, զխարխարուն և զհնացեալն միշտ կազմեմք. Ոսկ. հա:

ԽԱՐԽԱՓ, ի, ափք. Նախդրիւ՝ որպէս մ. խարխափելով. կուրօրէն, շօշափելով. և երերալով. *Զի մի կուրացեալ՝ առ խարխափի (յին առ. առ խարխափ) ուղղ զորմայն 'ի բժշկաց խնդիր չըջիցիս. Կոչ. բ. յն. ասի, յայնժամ խնդրիցես զբժիշկ: *Յոտս հալածեալյն անկեալ առ խարխափ զտէրն խնդրէր. Ոսկ. յհ. ա. 9. յն. առ հալածեալն աղընթացաւ: *Աչք կուրացեալ եղեն, և ինքեանք... առ խարխափս եկին. Բուզ. դ. 12: *Իբրև կուրաց ընդ խարխափս ընդ սաս ինչ անկեալ գտանիցին: Ահա ընդ խարխափս գտանես, և ոչ եթէ աչօք ինչ յառաջադէմն տեսանիցես.

Մանդ. ԽԲ: *Իբրև զաշտայս զորմոյ խարխափեալ ոչ տեսանէին. Սանահն:

ԽԱՐԽԱՓԱՆՔ, նաց. գ. Խարխափելն. խարխափ. կուրօրէն շօշափումն ընդ խաւար. *Ընդ անշաղաղացն նեղելոց մշտագիշերին խարխափանօք. Նար. ԾԷ:

ԽԱՐԽԱՓԵՄ, եցի. չ. և ն. (լծ. խարխել. խարխուլ, և խաւար, Ափ, կամ շօշափ). Ψηλαφάω. Contrecto, palpo. προσκόπτω, offendo, impingo. Կուրօրէն շօշափելով և զննելով՝ 'ի խաւարի շրջել. դանդաչել. երերել. գլթել. *Խարխափիցես 'ի միջօրէի, որպէս խարխափիցէ կոյր 'ի խաւարի. Օրին. ԻԸ. 29: *Շօշափեսցեն զորմն իբրև կոյրք, և իբրև զաշտայս խարխափեսցեն. Ես. ԾԹ. 10: *Ի միջօրէի իբրև 'ի գիշերի խարխափեսցեն. Յոբ. Ե. 14: *Տոբիթ խարխափէր՝ գլորէր. Տոբ. ԺԱ. 10: *Նման կուրացն մոլորելոց, որք ընդ խաւարն խարխափիցեն. Մանդ. ԺԴ: *Մինչդեռ զխաւար մեղացն խարխափէր: Խարխափեմք զխաւար, Ճառագայթեամ. Լմբ. սղ: *Ընդ խաւար խարխափել (գողոյն). Ոսկ. Եփես. Բ. յն. βαδίζω, քայլել. գնալ: *Իբրև զաշտայս զորմոյ խարխափեալ՝ ոչ տեսանէին. Սանահն:

ԽԱՐԽԱՓԵԼ. Φέρομαι. Agitor. որ և ԽԱՐՇԱՓԵԼ. Տատանիլ տերևոց. շարժիլ. այսր անդր բերիլ. *Հալածեսցէ զնոսա ձայն տերևոյ խարխափելոյ. Ղևտ. ԻԶ. 36: *Այնպէս երկուցեալ, մինչև 'ի խարխափելոյ տերևոյ փախիցէ. Նս. Եզէկ:

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄՆ, փման. Տ. ԽԱՐԽԱՓԱՆՔ. *Եթէ զբանս մարգարէիցն հաւատով քննէիք, և ոչ խարխափմամբ, նա ինքն յայտնէր ձեզ զխելին ճշմարտութի. Դամասկ:

ԽԱՐԽԵԼ, ել. } ն. ի. ը. Տ. ԽԱՐԽԱԼԵԼ.
ԽԱՐԽԼԵԼ. } և ԽԱՐԽԱՐԵԼ. Οἴχομαι. իր. Abeo, pereo, dissipor. *Խարխի և հալի 'ի նմանութի սարդի ոստայնից. Ոսկ. Յ. Ա. 1: *Մեղքն բարութեան իմն սովոր են ապականել, և ցաւօք և վշտօք խարխել. Ոսկ. Եփ: *Թօշնի, խարխլի. Սարգ. Բ. յհ: *Ի նաւս խարխլելոյ (կամ խարխալելոյ) և փտելոյ. Վրք. ոսկ:

ԽԱՐԽՆՃԵԼ. ը. Բայ ռմկ. իբր խանչել, կամ Քորել զինքն. [illegible]. *Ամէն բան իւրում լաւ է, բայց 'ի խարխնճելոյն և 'ի փախչելոյն. Ոսկիփոր:

ԽԱՐԽՈՒԼ. ա. Σαθρωθείς. Labans. Խարխարուն. խախուտ. զողփողփուն. խլխլած. էսքէքի. *Խարխուլ շինուած, կամ յարկ. կամ տաճար: Խախուտ և խարխուլ: Խարխուլ և առանց հիման. Աթան: Նար. ԽԷ: Ոսկ. յհ. Ա. 11: Իգն: *Որք զխարխուլ ժողովուրդն իբրև զորմն ծեփէին. Նխ. Եզէկ:

ԽԱՐՁ, ի, ից, կամ ձուեք, ձանց. գ. Καλαμών. Arundinetum. Շամբ. խիտ առ խիտ եղեգունք կամ կնիւնք, պրտուք, Թուփք. գամիշլըգ, սազլըգ. Տես և ԽԱՐԱՑ. յն. խորտոս. ռմկ. խօղար. Թ. չիր. *Ելին 'ի վերայ մեր 'ի խարձէն: Հրդեհս հարկանել զխարձն. Պտմ. աղէքս: *Խաղք և շամբք, և Թաւ խարձք, և խիտ մայրիք: Ի խարձս և 'ի Թաւ անտառս. Փիլ. ինմաստ. և լին: *Ցամփն գետոյն... 'ի Թաւուտ խարձիցն մամլելոց. Բրոց. Ծ. 14: *Ճամուկել 'ի խարձին. ՃՃ: *Շամբ. կամ խարձ. Վրդ. առակ: *Ցերեկուէ որդւոյն 'ի մայրիս և 'ի խարձուտս բնակէր 'ի Թաքստի. Մարբինն:

ԽԱՐՇԱՏԵՄ, եցի. ն. Զարտաշար խարշել. խարել. տոչորել. այրել. կիզուլ. խաշել. (իրօք կամ նմանութ). էսգձաք, գավարմագ՝ սէրղաք էթմէք. *Զ յանդգնեալ երեսն խարշատէր. Երզն. մթ: *Զլեարդն հանէին, և կայծիւք խարշատեցին. ՃՃ: *Խիղճ յանցանաց զմարմինս իմ մաշէ, և զոսկերս իմ խարշատէ. Մանդ. Ա: *Մի խորովէր զխարշատեալս. Նար. ԾԷ: *Ի աւուն նորա փայլատակունք տեղացին, և նա խարշատեալ սատակէր. Եւս. քր. Ա: *Ի տապոյ փորձութեան խարշատեալ չորացաւ, (իբր խորշակաւ). Լմբ. սղ:

ԽԱՐՇԱՏԻԼ. Տոչորիլ 'ի ծարաւոյ. պապակիլ. պասքիլ. *Ի ծարաւոյ խարշատեալ տոչորէին. Վրք հց. Զ:

Եւ Խորովիլ 'ի գործոյ գԹոյն. աղեխարշիլ. աղեկիզիլ. աղեխորով լինել. մորմոքիլ. *Խարշատի գորով ծնողացն 'ի վերայ որդւոցն: Մայրենի գԹով խարշատեցաւ 'ի վերայ նորա: Ի սէր մեր գորովով խարշատեալն: Խօսիմ խարշատեալ. Լմբ. առակ. և Վերափոխ. և պտրգ:

ԽԱՐՇԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. Խարշատելն ըստ ամենայն առման. *Խարշատումն է մարմնոյ. Վանակ. յոբ: *ԳԹոյն խարշատումն առ տարաժամ մեռեալն. Լմբ. խմ:

ԽԱՐՇԱՓ. գ. Ψόφος. Strepitus, sonitus. որ և ասի ԽԱՐԽԱՓ. Երերումն՝ տատանումն, և ձայն տերևոց շարժելոց 'ի հողմոյ. խօշիւն. շշիւն. խշրտոց. *Խարշափ տերևոյ զարհուրեցուցանէ զամբարտաւանն. Վրք հց. Ծ. ըստ հին Թարգ. ուր ըստ յունոյն. *Ի շշիւն տերևոց զարհուրի ամբարտաւանն»:

ԽԱՐՇԱՓԵԼ. և } Նոյն ընդ վ. Ψόφησις. Sonitus, crepitus.
ԽԱՐՇԱՓՈՒՄՆ. } իսկ ψοφοδεής, ad sonos expavescens. *Ի խոտոյ խարշափելոյ երկնչէին. Ոսկ. Յ. Բ. 8: *Զտխեղն ասեմ և զմողէզ... 'ի խարշափմանէ սարսեալք և անարիք. Մեկն. ղևտ:

ԽԱՐՇԱՓՈՒՆ. ա. Ἠχοῦν, ἐπιηχῶν. Sonans, strepens. Որ խարշափէ, կամ շարժմամբ հանէ զխարշափ և զխօշիւն. *Որք պատէին խարշափուն բանջարով. Յոբ. Լ. 4. յն. աղեմայիւ (աղուաբ բանջարով) խարշափելով, կամ վերահնչողիւ. այսինքն հողմաշարժ բանջարով: Ուր Վանականն շփոԹելով զխարշափուն ընդ բանջարոյ՝ գրէ. *Զխարշափունն այլք աղիմայ Թարգմանեցին, և կէսք գերիսն. (փէրէհէն). և է սա բանջար աղեհամ, որ յուտելն լցուցանէ զտեղի հացի»: այն է յն. Ἅλιμα. Salsaginosa herba.

ԽԱՐՇԵՄ, եցի. ն. Ἑψέω. Elixo. Եփել եռացեալ ջրով. խաշել. հաշլամագ. *Առնեմ խարշեալ ինչ, և ճաշակեմ: Եւ նորա խարշեալ հասա. Վրք հց. Է: ՃՃ:

կամ Κατακαίω, συγκαίω. Exuro, comburo. Խարշատել. այրել. տոչորել. խորովել. (իրօք կամ նմանութ.) էրէլ. էագմագ, գավուրմագ. *Գնայցէ ոք 'ի վերայ կայծականց հրոյ, և զոտս իւր ոչ խարշիցէ. Առակ. Զ. 28: *Խարշեալք իբրև զխուղ յագարակի. Ես. Ա. 12: *Խարշեցաւ փոր իմ 'ի լալոյ: Գիշերի ոսկերք իմ խարշեցան. Յոբ. ԾԷ. 17: Լ. 17: *Արեգակն խարշէր զամենայն ինչ տապով իւրով. Վրք հց. ԽԷ: *Խարշեցաւ սիրտ իմ 'ի տեսանել զարտասուս նոցա. Վրդն. Ես: *Որպէս հայր 'ի վերայ աղեաց խարշի. Վրք հց. ԽԷ: *Ցաղագս խանդաղատելոյ գԹոյն խարշին աղիքն. Ճ. Ա: *Ցաւօք աղօք ցաւս և 'ի տառապանս և 'ի տարակուսանս խարշիմք: Որպէս 'ի սովէ խարշին և տապականին ողիքն». (որպէս լծ. ընդ Հաշիլ). Ի Գիրս խոսր:

ԽԱՐՇՈՒՄՆ, շման. Խարշելն, և խարշատումն՝ ըստ ամենայն առման. (գուցէ լծ. և ընդ Հաշումն). *Զ յարեգակնէն խարշումն. Փիլ. փեսահն: *Ի ներքսատ յաճախէր զխարշումն մարմնոյ. ՃՃ: *Վասն երկար հիւանդութեան, կամ վասն խարշման այսպիսիս պատահեաց դեղնութեն կամ սևութեան. Անյ. սփոփոր:

ԽԱՐՈՅԿ, րուկի կաց. գ. (արմատն է խարել կամ հուր). Πυρά, ἀνθρακιά. Pruna. Հուր լուցեալ. կրակ. կայծակունք հրոյ. փայտ և խուիւ կուտակեալ, և վառեալ, բորբոքեալ. ախեղ, գօր, գօրլուգ, ախգեր. *Երևէր նոցա խիզնակաց խարոյկ: Ի ժողովել պօղոսի խուիւ ինչ բազում, և դնել 'ի 'ի վերայ խարուկին: Զայն փայտ՝ զոր եհան... զորոյ զկէսն այրեաց 'ի խարուկի. Իմ. ԾԷ. 6: Գծ. ԻԸ. 9: Ես. ԽԴ. 16: *Ընտրեր խարոյկն արծարծէ փքովք. Լմբ. սղ: *Առեալ զանօԹն 'ի խարուկէ անտի, յարժամ եռայր. Ճ. Ա: *Առ խարոյկի (կամ խարուկի) անդ ուրացաւ, առ խարոյկն (յետ յարութե) խոստովանեցաւ. Եփր. համաբ:

ԽԱՐՈՅԿ ԱՐԿԱՆԵԼ կամ ՎԱՌԵԼ կամ ԼՈՒՑԱՆԵԼ. կրակ վառել. *Խարոյկ արկեալ, քանզի ցուրտ էր: Խարոյկս 'ի մէջ քաղաքին արկանէին: Խիտ առ խիտ խարոյկս վառեցին: Լուցին խարոյկ. Յհ. ԺԸ. 18: Բ. Մ. Ժ. 36: Ա. Մ. ԺԲ. 28: Գծ. ԻԸ. 2:

ԽԱՐՈՒԱՆՔ, նաց. գ. ('ի խարելոյ, կամ 'ի Քարուակաց). Δυσημερία. Infelicitas. Թշուառութի. չուառութի. աղէտք, վտանգ. յն. չարօրութի. գէշ օրերու հանդիպելն. *Զայլոց միշտ սահմանաճառ համարս այնպիսին (վաշխառուն), և բերս բարուց զընկերին խարուանս գործէ. Ոսկ. Մ. Ա. 5:

ԽԱՐՈՒԵԱԼ. իբր Զուառացեալ, որ և պ. խոր, կամ խօր. Թշուառ, անարգ. կամ Աղտեղեալ. Ῥυπῶν. Sordidus. (լծ. Թ. քիրլի.) Տես և ԽԱՌՈՒԵԱԼ, և ԽՌՈՒԵԱԼ. *Աղքատն խարուեալ և երկԹացեալ մաշի առ քեզ. Ոսկ. Մ. Է. 23: *Հանդերձ սգոյ զգենոյր, և աղտեղեալ և խարուեալ իբրև զզգաւոր երևէր. Կիւրղ. Թգ:

ԽԱՐՈՒԿԱԾԻՆ. ա. Ծնեալ 'ի խարուկէ, կամ ծնօղ խարուկի. հրածին. հրեղէն. կրակէ, կրակի. *Եւ ոչ խարուկածին բորբոքեալ բոցք (յն. ատեղացն արտափայլեալ բոցք) հանդարտէին լուսաւորել զահաւոր գիշերն. Իմ. ԺԷ. 5:

ԽԱՐՈՒԿԵԼ. ել. ն. ը. ի. (Ուստի խարուկեալ. Διάπυρος. Ignescens.) Այրել և այրիլ իբր խարուկաւ. հրանալ. վառիլ իբրև զխարոյկ. Տես և ԽԱՐԱԿԵԼ, և ԽՈՐՈՎԵԼ. կրակ կըրէլ. *Ի տէրն ապաւինեալ որովքէապէս տատէն խարուկիմք. Լմբ. պտրգ: *Ցորմէ ըստ ածային և մշտաշարժ կենդանութեն խարուկեցելոյ և գերագոյն ջեռուցելոյ՝ ածայինքն սերովբէք՝ կիզիչք և ջեռուցիչք անուանեցան. Դիոն. էկեղ: *Անձնատուչոր աօԹով խարուկեալ. Նար. կուս:

ԽԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Խարելն, իշն. փաղելը, փաղլելը. *Ի ձեռն հրացեալ երկաԹոյն խարման. Ճ. Գ: *Ոչ կարօտանաս սպեղանեաց, ոչ հատման, ոչ խարման. Նար. ԽԳ:

ԽԱՐՈՒՐԵԱԼ. Որպէս խարեալ խարուկեալ. մԹացեալ. նսեմ. աղօտ. Տես և ԽԱՐՈՒԵԱԼ. *Որ ինչ յայտնի է, աւետաբան է. և որ ինչ խարուրեալ, մարգարէութի. Սեբեր. Դ:

ԽԱՐՍԽԱՉԵԻ. Տ. ԽԱՐԻՍԽԱՉԵԻ:

ԽԱՐՍԽԱՒՈՐ, ի, ագ. ա. Ունօղ զխարիսխ. հաստատեալ 'ի վերայ խարսխի. *Սեւն հրեղէն խարսխաւոր. Վրդն. լաս:

ԽԱՐՍԽԵՄ, եցի. ն. Հաստատել իբրև 'ի վերայ խարսխի կամ որպէս զխարիսխ. անշարժ հաստատել. առկայացուցանել.

խոցուցանել. ախտացուցանել. սասանել. ... ամրանալ. փէ+մէ+, փէնփէրմէ+, գարար ձէրմէ+. *Հանդերձ մեքենայիւ, զոր Թողեալ խարխլեաց յեկեղեցւոյն. Խոր. գ. 66: *Թէպէտ երկոտասանից (լերանց) խարխլեալ, զօրութիւն երկուցն կալաւ զանգի. Եղիշ. յէս: *Սիւն և նեցուկ նորին ամրոցի հաստատ ընդդէմ զոր խարխլեցար. Նար. խւ: *Ի քէն հաստատեալ խարխլեցան. Լմբ. ող: *Որք հաւատով յամն լցեն խարխլեալ. Ի գիրս խոսք:

ԽԱՐՍՏԻ. Տ. ՀԱՐՍՏԻ. իբր մականիր խոչոր իշոյ (որ է այրս. խառ-). *Յապաստանս էշս մեծամեծս՝ զոր կոչեն խարսախս, բուծանեն. Փիլ. ձ. բան:

ԽԱՐՏ, ի, ից. գ. Արմատ խարտելոյ՝ իբր խարտուած. խարփոտ. էյէնփի, էյէփէն փուշէն խուրփէ. կամ խարտոց. *Ոսկի մանր խարտիւ աղացեալ. Յհ. կա:

ԽԱՐՏԱԾՈՅ, ի, ից. ա. Որ ինչ լինի խարտելով. գործ խարտոցի. խարփած, խարփոցած. էյէլէնմիշ. *Կոփածոյք, կռածոյք՝ խարտածոյք. Ագաթ:

ԽԱՐՏԵԱՇ, ածչի. ա. Ξανθός. Flavus. πυῤῥάκης, rufus. γλαυκός, glaucus. որ և ԽԱՐՏԷՇ. Դեղին կարմիր. կարմիր բոցագոյն կամ հրափայլ. ոսկեգոյն. չէկ. գոմրալ սարուշին, դէբր ձէրփէ, սուսա, կիուլէզար. *Պայծառն ընդ կարմրի և ընդ սպիտակի խառնեալ՝ խարտեաշ եղև. չեկ 'ի խարտեշի և 'ի գոշի խառնմանէ լինի. գեղինն՝ սպիտակի ընդ խարտեշի խառնելով. Պղատ. փիմ: *Վասն խարտեաշ մազոյն. Ղևտ. ժգ. 36: *Պատանեակ խարտեաշ, և աչօք գեղեցիկ. ա. Թգ. ժէ. 42: *Խարտեաշ և կարմրայտ. Եզն. Գր. ա: *Խարտեաշն (յայտ առնէ) զոսկեառասին ծծաննմանութիւն. Հ. հրէշտ: *Լոյս խարտեաշ ('ի լուսինն յարեգականէ). Պիտտ: *Ի խարտեաշ մազոյ: Զխարտեաշն մազ: Սեաւ մազոյ, կամ խարտեշի. Նիւս. բն: *Զանազան որակութիւնս ունին՝ զսպիտակն և զխարտեաշն և զսեաւն. Սահմ. ձ:

ԽԱՐՏԷՇ. Նոյն ընդ վ. *Բերս խարտեշս՝ մեղմս, քաղցրահայեացս, ցածունս. Ոսկ. կող. ժբ:

ԽԱՐՏԵՇԱԳԵՂ. ա. Խարտեաշ գունով գեղաւոր. *Յիշեա՛ զխարտեշագեղ և զհոգենուագ մանուկն զդաւիթ. Եփր. +էբ: *Լայնաձակատ, խարտեշագեղ. Ա+արգ:

ԽԱՐՏԵՇԱԳՈՅՆ. ա. Խարտեաշ գունով. *Հեր գլխոյն խարտեշագոյն. Զ+ր. կա. Տծ+ն:

ԽԱՐՏԵՇԱՄՈՐՈՒՍ. ա. Խարտեաշ մօրուօք. *Եւ 'ի զօրաց մերոց երիտասարդ մի խարտեշամօրուս. Հ = Յ. յնլր. ա:

ԽԱՐՏԵՇԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ξανθίζομαι, ἐξανθίζω. Flavesco, floridis coloribus pingor. Խարտեաշ կամ շիկագոյն լինել. *Մազ աղուամազ խարտեշացեալ. Ղևտ. ժգ. 30. 32:

ԽԱՐՏԵՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Խարտեաշն գոյն. դեղնութիւն կարմրորակ. կարմրութիւն դեղնորակ. *Է ոմն նշանաւոր ('ի ծնէ), անհնարին է նմա 'ի բաց կալ 'ի նշանէն, նոյնպէս և խարտեշին 'ի խարտեշութենէն: Ոչ լինել և բացալինել խարտեշութեան, ևն. Դիոնոյ:

ԽԱՐՏԵՄ, եցի. ն. 'Ρινάω. Limo. καταλέω, commolo, contero. ὀξύνω, acuo. Խարտոցաւ քերել. մաշել՝ փշրել, կմ մանրել, կամ սրել. էյէլէմէ+, փէօրէիւլէմէ+, իւրփէէրփէն. *Խարտեաց զնա մանր, և ցանեաց զնա 'ի վերայ ջրոցն. Ել. լբ. 20: *Խարտոցովք խարտել, և կարել. Փարպ:

*Երկաթ զերկաթ խարտէ (կամ սրէ). Առակ. իէ. 17: *Մխեաց խարտեաց ընդ ամենայն մարդկութիւն նետս չարին. Կոչ. ղ: *Զնետն սատակիչ խարտեալ տանին 'ի սրտին. Ճ. Դ: *Ո՞րք այնպէս ամբարիշտ և անօրէն կայցէ, և ծածամարտ լեզուն խարտիցէ. Սէբէր. է:

ԽԱՐՏԷՇ, ածչի. Տե՛ս ԽԱՐՏԵԱՇ, և ԽԱՐՏԷՇ. *Առաւել ծաղկէր հեր գլխոյն սպիտակն քան զխարտեշն. Փարպ: *Մանուկ խարտէշ՝ գեղեցկագին. Յհ. օրհն: *Յորժամ խարտէշ մազն առնէ, ամանէ հուր. Բրս. մրկ:

ԽԱՐՏԻՇՈՒԿ. ա. Խարտեաշ և գեղեցիկ. խարտեշագեղ. *Կայր պատանեակ մի խարտիշուկ (դաւիթ). Հ. տաւնէ:

ԽԱՐՏՈՑ, ի, աց, օք կամ ովք. գ. 'Ρινή. Lima. Գործի խարտելոյ. երկաթ ատամնաւոր՝ որ մաշէ զայլ երկաթ. էյէ. փօրէիւ. *Որ զգանակն հատանէ, խարտոց է. Անյ. ձէրմ. աբիսփ: *Խարտոցովք խարտել և կարել: Զորս ոչ կարացին կարել խարտոցօքն. Փարպ:

ԽԱՑՓՐԵՄ, եցի. ն. Թուքի կծանել, ատամանել. կամ կամակորել խեղաթիւր մեկնութեամբ. *Ամաց իբրև երեանից՝ սկսեալ. և թէ զիբրևն խացփրեն, արդ աւետարանչիս ամփոփութիւն է գնելն զիբրևն շաղկապ. Վրդն. ատէոսր:

ԽԱՒ, ոյ կամ ու. գ. (արմատ խաւարի) Թաւ ինչ. մազն 'ի մասին վերայ. որ ինչ առուերածս իմն անէ՝ որպէս ծալք, ծածկոյթ, կրկնուած, կուղ. աղուամազ. աղօտ իմն մաւյլ, մէգ. (լծ. թ. խամ, գամ. և խավ, հավ. յորմէ խավլու, հավլը. կամ փխման, Բէպ.) *Դնել կնկուղ աւանց խաւոյ: Ուանց խաւոյ, որ նշանակէ զմի պատուիրանին պահպանութիւն ոչ մարմնով, այլ ոգւով. Մաշտ: *Կնկուղն եղիցի աւանց խաւու. Վրք հց. յ: *Ինք խաւ 'ի վեր մուշտակ ունէր. Հ. տօնակ: *Դամեմն՝ որ զխաւ ունի, է աւտղջ. Բժշկրն:

ԽԱՒ Ի ԽԱՒ. ԽԱՒ Ի ԽԱՒՈՅ. մ. ա. Կուղս կուղս. բարդ 'ի բարդ. բազմակուղի. գամ գամ, գամմէր. *Յորժամ յաձախեալ բազմացի մեղքն խաւ 'ի խաւ, մթեր առ մթեր: Կէսքն միակեղեք են, և կէսքն խաւ 'ի խաւոյք. Վէցօր. է. Ն է:

ԽԱՒԱՐ, ի, աւ. գ. Σκότος, σκοτεία. Tenebrae, obscuritas. և ζόφος, caligo. Պակասութիւն լուսոյ. մթութիւն. մութն. աղջամուղջ. նսեմութիւն. ստուեր. շուք. մութ. գարանլըգ, ղարհէղ, ղարհէմ. *Խաւար 'ի վերայ անդնդոց: Մեկնեաց ած 'ի մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւարին, և կոչեաց ած ըզլոյսն տիւ, և զխաւարն կոչեաց գիշեր: Եղիցի խաւար 'ի վերայ երկրիդ եգիպտացւոց, խաւար շօշափելի: Լոյս մերժեալ յերեսաց խաւարի: Լոյսն քո քեզ խաւար դիպեցաւ: Ած իմ լոյս արա ինձ 'ի խաւարի: Լոյսն 'ի խաւարի անդ լուսաւորէ, և խաւար նմա ոչ եղև հասու: Եթէ լոյսդ՝ որ 'ի քեզ է, խաւար է, ևն: *Խաւարն ոչ այլ ինչ է, քան եթէ օդ անլոյս, և ստուեր աեղեաց ինչ. Վրդն. ծն:

ԽԱՒԱՐ. նմանութեամբ՝ Անմխիթար վիճակ դժոխոց, և կուրութիւն մտաց. մոլորութիւն. թշուառութիւն իրաց. տառապանք, ևն. *Եղջեն, կմ հանէք 'ի խաւարին արտաքին: Մշտնջենաւոր կապանօք պահեաց 'ի խաւարի: Որ ատեայն է, ընդ խաւար գնայ: Ինքն յայտնէ զխորս և զգաղտնիս խաւարի: Գիտէ՝ որ կայ 'ի խաւարի: Ամենայն որ հաւատայ յիս, 'ի խաւարի մի՛ մնասցէ: Որ ատեայ զեղբայր իւր, 'ի խաւարի է, և ընդ խաւար շրջի: Խաւարն կուրացոյց զաչս նորա: Ի բաց արասցուք զգործսն խաւարի: Մի կցորդ լինիք անպտղութեան գործոցն խաւարի: Փրկեաց զմեզ յիշխանութենէ խաւարի. ևն: *Ներսիք գաղտնեաց մի խոցեսցուք՝ 'ի խաւարէն, որ 'ի ծածուկ: Խաւար կռապաշտութեան, կամ անգիտութեան, կամ մեղաց. Շար: *Խաւար սրտմտութեան, կամ բարկութեան, կամ խաբէութեան. Նար: *Եւտեսքէս զխաւար խաւարաւ բժշկել վարդապետէր. Լմբ. ափ: *Մեղքն ինքնին զլխովլին խաւար է. Ոսկ. յհ. ա. 4:

ԽԱՒԱՐ. Ո՛ր և է վիշտ անմխիթար. աղխաւրութիւն. անզգայութիւն չար. *Աւուրք նորա խաւար և տուգ. Ժղ. է. 16: *Սպասն ըզհայրն քո խաւարով, և արար խաւար աշխարհիս հայոց. Ագաթ: *Խաւար վշտաց. Նար. ի: *Գործել տամ զչարիս, և խաւարաւ և մթով լնուլ զկեանս նոցա. Վրք հց. ժն:

ԽԱՒԱՐ. Զգածեալն խաւարաւ իւիք. *Միտք (արարեալոց) առ անապարծ գատարկարանս սուր են, և առ վարդապետութիւն ճշմարիտ լուսոյն խաւար են. Վէցօր. է: *Ո՛վ խաւարդ 'ի լուսազարմից: Մեղայ ծագմանց ճառագայթից՝ խաւարս մեղայ: Դու լոյս ես և յոյս, և ես խաւար և յիմար. Նար. է. իէ. յգ:

Ի ԽԱՒԱՐ ԴԱՌՆԱԼ. որպէս խաւարիլ. *Արեգակն դարձցի 'ի խաւար. Յովէլ. բ. 31: *Արեգակն ընդ ժամանակս ժամանակս 'ի խաւար դառնայ. Եղնիկ:

ԽԱՒԱՐ. ա. որպէս խաւարային. խաւարին. մութ, ղղոր. *Սպառէր և մաշէր զխաւար խորհուրդս նոցա. Եղիշ. բ:

ԽԱՒԱՐԱԲԱՆԴԱՐԳԵԼ ԱՌՆԵԼ. Արգելուլ 'ի բանտ խաւարային. *Տէր ոք՝ յորժամ զծառայի փախուցելոյ զհետ երթիցէ... կապէ, և խաւարաբանդարգել առնէ. Սէբէր. գ:

ԽԱՒԱՐԱԲԵՐ. ա. Բերող զխաւար. խաւարեցուցիչ. և Բերող յինքեան զխաւար, խաւարամած. *Գիշերն խաւարաբեր և օրակուլ ախտէր ծածկէր զաշխարհ. Սիսիան: *Այս է խաւարաբեր ժամանակն հայոց. Ասող. գ. 5:

ԽԱՒԱՐԱԲՆԱԿ, ի, աց. } ա. Բնակեալն 'ի խաւարի. և Ի բնէ խաւարային. *Խաւարաբնակ և չարասէրն սատանայ. Ոսկ. գծ: *Խաւարաբնակացն պատիրք: Զլեգէոնն խաւարաբնակ. Նար. կէ: Զ+ր. կա: *Մտաւ 'ի խաւար (ով բանսարկու), փոխանակ խաւարաբնակ առնելոյ զազգս. Տծ+ն: *Լուսաւորեաց զխաւարաբնակեալ հեթանոսս. ՃՃ:

ԽԱՒԱՐԱԲՆԱԿԵԱԼ. } ա. ... կամ Ուր խաւարն բնակէ. խաւարային. դժոխական. *Լուսաւորեաց զնստեալսն 'ի խաւարաբնակ տեղւոջ. Թէոփիլ. պհ: *Յաղագս խաւարաբնակ արգելանի. Հ. մրթ: *Մարմնովն 'ի գերեզմանի, և հոգւովն 'ի խաւարաբնակ արգելանս դժոխոց. Գր. հր: *Խաւարաբնակ աղանդութեց աղանդք ախտ. Խոր. Վրդն:

ԽԱՒԱՐԱԲՈՐԲ, կմ ԽԱՒԱՐԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Որոյ բորբն կամ բորբոքն և նշոյլն ոչինչ ընդհատ է 'ի խաւարէ. աղօտ. ստուերամած. մթագին. *Լուսին յետ առեգական զնսեմ գիշերոյ զարդարէ, և առաւելքն յետ քնի զերկիր խաւարաբորբ 'ի ճաճանչ լուսոյ ձգեցին. Սարկ. փոխոր: *Ի սեաւթոյր և 'ի խաւարաբորբոք անփծեալ օձին գաւնութեն. Թէոդոր. խչ:

ԽԱՒԱՐԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ ընդ խաւար, կամ ընդ մութն գիշերոյ. *Ի գիշերի անկան յուղիս զառածիննն ընդ այլ խաւա-

բազնացան. Սամ. Երկ։

ԽԱՒԱՐԱԴԻՐ. ա. Որ ինչ հայի՝ ի գիր խաւարի. երեկորին կամ գիշերային. *Ցերեկարկալ զհրաժարելն հանդերձ խաւարագիր ժամուն նշանաւն. Ագաթ.

ԽԱՒԱՐԱԶԳԱԾ. ա. Զգածեալ խաւարաւ. խաւարազգեաց. խաւարամած. խաւարեալ. խաւարային. մթագին. (իրօք կամ նմանութ.) *Զանդունդս համատարածս խաւարազգածս. Ագաթ. *Խաւարազգած մութք. Պիտ. *Խաւարազգած նսեմութիւ կուրացան. Խաւարազգած միտք. Ցհ. կԲ. *Խաւարազգած (կամ խաւարազգեաց) վարուք անօրէնութ. Մանդ. Է. *Զի՞նչ այլոտ է մարմնոյ աղտեղութի, եթէ ոչ զան խաւարազգած խափանուցան. Ոսկ. Ն. ա. 20. *(Լոյսդ աներեւակաւ) ամփոփեցար՝ ի խաւարազգած մարմինս. Բենիկ։

ԽԱՒԱՐԱԶԳԱԾ ԼԻՆԵԼ. Զգածիլ խաւարաւ. մթագնիլ. ընկղմիլ 'ի խաւար. *Յորժամ աչքն կուրանային, և այլ եւս անգամքն խաւարազգած լինէին. Ոսկ. Ն. ա. 20. *Պակասի 'ի նմանէ լոյս աննմեղութեն. խաւարազգած եղեալ՝ մերձ առ ապականութ նստի. Սարգ. Է. պ. ա. *Վէմք՝ պատառելով, օդ՝ խաւարազգածն լինելով. Սիսա. յար։

ԽԱՒԱՐԱԶԳԵԱՑ. ա. **ԽԱՒԱՐԱԶԳԵՑԵԱԼ.** **ԽԱՒԱՐԱԶԳԵՍՏ**, ի, ից.) Նոյն ընդ վ. *Խաւարազգեաց վանիչն (սատանայ). Խոր. հռիփս. *Դեղք խաւարազգեաց իմոց փորձութեց. Վրք հց. ծն. *Ո՞վ ոք խաւարազգեաց վարուք անօրէնութեան զայլս լուսաւորել ժամհեցի. Մանդ. Է. (Նոյ ձ. խաւարազգած.) *Մեղաւորացն անձինք խաւարազգեցեալք և պատեալք 'ի մէջ լուսազարդեալ հրապարակացն երեւալին. Մանդ. Ղ. կամ ծղ. *Ի մէջ ապարասան խաւարազգեստ ազգիս. Եղիշ. Է. *Ոչ օծելոցն խաւարազգեստից. Սարգ. *Խաւարազգեստիս այսմիկ հանդերձիւ մարմնոյս. Գնդ. *Ցեռ ապականելոյ խաւարազգեստ (կամ խաւարգեստ) մահուն. ՄԷԲԷՐ. Ժ.

ԽԱՒԱՐԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ը խաւարի. մթագին. խաւարաւ մածեալ. *Խաւարախառն տապոտապախով տանջին. Տօնակ.

ԽԱՒԱՐԱԾ. ա. Իբր խաւարեալ. *Յեկեղեցիսն խաւարած՝ յայնժամ վառի լոյս կանթեղաց. Ը. ԵԴԵՍ. *Ամենայնն խաւարած մնան, մինչև է գա լուսաւորեալ. Լմբ. ող.

ԽԱՒԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ. *Քօղով լուսոյ խաւարականի. Նար. կԶ. *Խոկ զպատճառ առրին լինել խաւարական (այսինքն խաւարման լուսնի)։ Եւ մի լիցուք զաղիր գործովք խաւարական. Երզն. ափ. Երն։

ԽԱՒԱՐԱԿԵԱՑ. ա. Որ կեայ 'ի խաւարի. որ ընդ մութն շրջի. *Բու և հաւալուսն՝ խաւարասէրք, խաւարակեացք՝ գիշերայինք. Վեցօր. Է.

ԽԱՒԱՐԱԿԵՆՑԱՂ, ոյ. գ. Կենցաղ խաւարային կամ մեղսամակարգ. *Եկն յաշխարհ, և 'ի խաւարակենցաղոյս փրկեաց զմեզ. Զքր. կԲ.

ԽԱՒԱՐԱԿԵՐՊ. ա. Խաւարատեսակ. ոչինչ ընդհատ 'ի խաւարէ. *Որ է նա հուր խաւարակերպ՝ չունի ճաճանչ ինչ լուսաւորիչ. Ը. ԵԴԵՍ.

ԽԱՒԱՐԱԿՈՒԼ. ա. Կլանող և փարատիչ խաւարի. *Լոյսն համաափփեա խաւարակուլ օրապէր։ Լոյսն խաւարակուլ բուսուերահալած. Ագաթ. Զքր. կԲ.

Եւ կլեալ 'ի խաւարէն ընկղմեալ առ․ զեալ 'ի խորս խաւարի. *Արա՛ յամօթ ըզխաւարակուլ թշնամին. Ճ. Բ.

ԽԱՒԱՐԱԿՈՒՌ. ա. Կուռեալ հօծեալ խաւարաւ. *Ընդ խաւարակուռ շաւիղն որ գեզզրութե սատանայի. Զենոբ.

ԽԱՒԱՐԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ փարատիչ խաւարի. *Հսկող հովիւք խաւարահալածք. Շար. *Խաւարահալած տուրնջեամքն լինի. Վեցօր. Ղ. *Բարի և գեղեցիկ է լոյս խաւարահալած. Վրդն. Ծն.

ԽԱՒԱՐԱՀՈՂՄ. ա. Որ հանէ կամ շնչէ զհողմ խաւարային կամ պատիր. *Անազդելի պատրանաց չարին՝ խաւարահողմ խարդախողին. Նար. ՂԳ.

ԽԱՒԱՐԱՄԱԾ. ա. Մածեալ կամ պատեալ խաւարաւ. *Լուսաւորք խաւարամած՝ արփեանանչան. Ագաթ. *Ի նոցա խաւարամած լինելն՝ լոյս էր (խորայէլի). Լմբ. իմաստ. *Զի ապրեսցուք 'ի դժոխոց հրախառն խաւարամած տանջանացն. Տօնակ. *Խաւարամած մեղք, կմ խորհուրդ, կմ կուռք. Մանդ. ԾԳ. Սարգ. յկ. Ծ. Լծ. կող. *Ի խաւարամած իմանալի աչս ծագեա՛ զշնորհ. Լմբ. ող. *Զխաւարամած թանձրութեն քայքայեսցէ. Երզն. լոյս.

ԽԱՒԱՐԱՄԻՏ. ա. Իբր խաւարեցուցիչ մտաց. *Ո՛ կուրութե խաւարամտիս. Մծբ. ԺԲ.

ԽԱՒԱՐԱՄՈԼԱՐ. ա. Մոլար վասն խաւարին գոլոյ. թիւր առ մթութեն. կմ Որ մոլորութ տանի 'ի խաւար. *Յուղարկիլ ընդ խաւարամոլար ճանապարհն, ուր լալ աչաց, և կրճել ատամանց է. Վրք հց. ԽԳ.

ԽԱՒԱՐԱՄՈՒԹ. ա. Մութ և խաւարին. աղջամղջին. *Խաւարամութ և նսեմացեալ շամանդաղութը. Թէոդոր. Խչ.

ԽԱՒԱՐԱՄՈՒՏ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Ի խաւար մուծանել, և մտանել. *Առնէր զնա խաւարամուտ իբրև զգանդարգել։ Զոր և խաւարամուտ արարեալ իբրև երկաթի շղթայիւք. Արշ. *Զխաւարամուտն լինել 'ի խորին խաւարային վիրապն. Արծր. Գ. 5.

ԽԱՒԱՐԱՅԱԾ. ա. Որ յածի ընդ խաւար (մոլորութե). *Խաւարայած արեւելականքն՝ զբաղաշտ են. Արծր. Ա. 3.

ԽԱՒԱՐԱՅԱՐԿ. ա. Ուր իցէ յարկ խաւարին. *Գտի բառ գործոց իմոց զխաւարայարկ բնակութե դժոխոց. Ճ. Գ.

ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Σκοτινός. Tenebrosus, tenebricosus. որ և ԽԱՒԱՐԻՆ, ԽԱՒԱՐԱԿԱՆ. Մթին. նսեմ. ուր կայցէ խաւար և մթութե (իրօք կամ նմանութ). Գործնլ. *Խաւարային ջուրք մինչև յամպս օդոց. Սղ. ԺԷ. 12. *Ընդ ջրոցն խաւարայնոց. Արծր. Դ. 4. *Ընդ խաւարային գիշերոյն. Ի խաւարային տեղիս և 'ի վիհս. Պիտ. Ցհ. կԲ. *Խաւարային մեղք. կամ խորհուրդք, ծնունդք, գնացք. Ցմր. Ճ. Եղիշ. Է. Նար. ԼԷ. ԾԴ. *Ի խաւարային ժամու (երեկոյիս) զխաւարային կերակուրս (մարմնաւորս) խաւարային մարմնոյս տացուք. Եղիշ. Դանդ. *Զխաւարայինան կատարելով զծանակութիս. (այսինքն զմեղանչական կամ սատանայական). Ցհ. ԽՏ. պաւղ. *Խաւարային գրգչմամբ (կմ գրգռչմամբ) և լկտի երգով. Ցհ. կԲ. *Զխաւարականան հետոցն խաւարայնոց. Նար. ԽԱ.

ԽԱՒԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տ. ԽԱՒԱՐԻԼ. *Արեգականն լոյս քողարկեալ՝ խաւարանայր միջօրէին. Շար. *Բնաւորեցուցակաւոր խաւարանալ վէհն 'ի վատթարէն. Նիւս. Երգ. *Որք աղտեղիքն մեղօք, գարշեալ խաւարանան. Խաւարանայ ոգին և միտքն. Ի Գիրս խոր.

ԽԱՒԱՐԱՆԻՒԹ. ա. Յարդարեալ խաւարաւ. խաւարամած. *Ի մէջ անտահման խաւարանիւթ հրեղէն ծովուն. Ճ. Գ.

ԽԱՒԱՐԱՇՐՋՈՂ. ա. Որ շրջի 'ի խաւարի. խաւարայած. *Երկնչէր 'ի խաւարաշրջող գիւաց. Ի Գիրս խոր.

ԽԱՒԱՐԱՇՕՇԱՓ. ա. Ուր իցէ խաւար շօշափելի. *Հեշտալիրծ լինել 'ի խաւարաշօշափ արգելարանէն. Տօնակ.

ԽԱՒԱՐԱՊԱՏ. և **ԽԱՒԱՐԱՊԱՏԵԱԼ.** } Պատեալ 'ի խաւարէ. խաւարամած. *Երբեմն լուսազգեաց, և երբեմն խաւարապատ. Մանդ. ԽԲ. կամ Ա. *Խաւարապատ ապերղութը. Խոսրով. *Երկինք խաւարապատ եղեն ամպովք. Աբ. ԾԲ. *Որ հոգւովն փայլէր, խաւարապատ լինէր. Ոսկ. յասաց ԲԵԼ. *Արքն՝ որ էին 'ի նաւին, խաւարապատեալք էին ('ի մեգէ). Ճ. Ժ.

ԽԱՒԱՐԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλοσκότος. Tenebrarum amans. Սիրող խաւարի, կամ գիշերոյ, մեղաց, մոլորութե, և գաղտնի գործոց չարութե. *Բու և հաւալուսն խաւարասէրք. Վեցօր. Է. *Լուսին՝ գիշերագնաց, խաւարասէր, լուսատեաց. Գիւտ. Բղբ. առ Վրք. *Խաւարասէր որդիքն արեւելից։ Խաւարասէր թշնամին կենաց մերոց. Եղիշ. Գ. Է. *Դևք խաւարասէրք են. Ի Գիրս խոր. *Զխաւարասիրացն փաղանգ։ Բարբարոս գնդից խաւարասիրացն հօգիք. Նար. ԿԵ. ԿԲ. ՂԱ. *Խաւարասէր խորհրդոց ռամիկանին. Ցհ. կԲ. *Խաւարասէր կրօնից, կամ աշխարհիս. ՃՃ.

ԽԱՒԱՐԱՍՆՈՒՆԴ. ա. Սնեալ 'ի խաւարի. *Խաւարասնունդս մթացելոյ։ Ի խաւարասնունդ հարց մանկունք լուսոյ. Նար. ԽԷ. և ՁԲ.

ԽԱՒԱՐԱՍՈՅԶ. ա. Սուզեալ և ընկղմեալ 'ի խաւար. *Խոր խաւարասոյզ. Վրք հց. Բ.

ԽԱՒԱՐԱՍՈՎՈՐ. ա. Սովորեալ կամ ընտանեալ խաւարի. *Խաւարասովոր գործոց մարդկան անօրինաց. Ագաթ.

ԽԱՒԱՐԱՏԱՆՋ. ա. Տանջեալ խաւարաւ գիշերոյ, մոլորութե կամ մեղաց. *Լուսին՝ խաւարասէր, լուսատեաց, խաւարատանջ, բազում անգամ 'ի թաքուստ մնեալ. Գիւտ. Բղբ. առ Վրք. *Իսկ և մեք քան զազգս բազումս խաւարատանջ. Վրդն. լոյս.

ԽԱՒԱՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Σκοτοειδής, σκιοειδής. Tenebricosus, umbrosus. Ունող զտեսակ՝ զտեսիլ՝ և զնմանութի խաւարի. խաւարակերպ. ստուերատեսակ. խաւարային. *Զամենայն մոլութիս և զխաւարատեսակ երեւմունս յինքեանց 'ի բաց մերժելով. Նիւս. Երգ. *Զխաւարատեսակ մեղացն զդեցեալ պատմուճան. Ը. ԵԴԵՍ. *Կոչեաց զձեզ 'ի խաւարատեսակ գործոցն։ Խաւարատեսակ խորհուրդ մեղացն. Սարգ. Ա. պ. Դ. և Ճ.

ԽԱՒԱՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսիլ կամ երեւոյթ խաւարային. մթութի. *Տիւ զգիշերոյն ունի զխաւարատեսութի. Ճ. Գ.

ԽԱՒԱՐԱՐԳԵԼ. ա. Ի խաւարի արգելեալ փակեալ. և Ուր իցէ արգելան խաւարին. *Խաւարարգել 'ի տուէ, և անլոյս 'ի գիշերի. Եղիշ. Է. *Տայր տանել զնա 'ի վիրապն, կարծելով եթէ 'ի խաւարարգել կեանսն հնազանդեսցի. ՃՃ. *Խաւարարգել շիրմին. Նար. ԿԶ.

ԽԱՒԱՐԵԱՑ. Տ. ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ. *Հանապազ ոհմակք (կմ վոհմակք) խաւարեայք՝ պատշաճ զինի արագառն այծեմուն. Վանակ. յոբ.

ԽԱՒԱՐԵՄ. եցի. ն. չ. Տ. ԽԱՒԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. և ԽԱՒԱՐԻԼ. *Խաւարեմ զա.

բնդանին և զլուսին. Ոսկեփոր։ *Մէգ ծածկէ զճառագայթս արեգական, և զմիտս խաւարէ յոլով կերպակօք. Նէղոս։ *Բարձրութիւն ստուերի երկրի եղանէ ծածկէ զլուսինն, և յայն սակս պակասէ և խաւարէ. Վէցօր. Բ։

ԽԱՒԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. որ և ԽԱՒԱՐԵՄ. Σκοτίζω. Tenebris obduco, caligine offundo. խաւարաւ պատել. մըթացուցանել. նսեմացուցանել. ստուերացուցանել. զրկել 'ի լուսոյ. շիջուցանել. կուրացուցանել. մթագնել. գարանլըգ էթ-մէք, գարարթմագ, սէնտիւր-մէք, գարանլըգ էթ-մէք. *Առաքեաց խաւար, և խաւարեցոյց զնոսա։ Զամենայն լուսաւորս խաւարեցուցից. Սղ. ճդ. 27։ Եզեկ. լբ. 8։ *Ըստուեր երկրի, որ ծածկեաց խաւարեցոյց զնա. Շիր։ *Զլապտերս մեր խաւարեցուցաք։ Շիջուցեալ խաւարեցուցանէր զմոլորութիւն կայծակն. Սարգ. ա. գ. 8։ Խոր. հռետ։ *Զայս թագաւորին փորձեալ խաւարեցուցին։ Զամենեցուն աչս խաւարեցուցեալ կուրութեամբ։ Ըմբռնեալ խաւարեցուցանէ, և թողու. Մանդ. Բ։ Յհ. կբ։ Վրդն. պտմ։ *Խաւարեցուցին իսկ զմիտս իւրեանց անմտութեամբ. Յհ. կբ։ *Մթացուցանէն զմիտսն, և խաւարեցուցանէն զզգայութիւնս. Յճխ. ԻԳ։ *Գոլով լոյս աշխարհի, յորմէ խաւարեցոյց զհայս. Խոր. Գ. 17։ *Այսպիսօք խաւարեցուցանողօք գիտութեանք խաւարեցուցանել զմիտս հաւատացելոց. Խոսրովիկ։ *Լաւ է մեռանիլ՝ քան չուայլութեամբ զոգին խաւարեցուցանել. Ոսկեփոր։

ԽԱՒԱՐԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ խաւարեցուցանէ. (իրօք կամ նմանութեամբ.) *Անօք խաւարեցուցիչք։ Խաւարեցուցիչք են մտաց։ Կարծիս չարս և խաւարեցուցիչս։ Խաւարեցուցիչ խորհուրդք. Իգն։ Սարգ. յկ. Է. և ա. գ. Բ։ Լմբ. ող։

ԽԱՒԱՐԶԳԵՍՏ. Տ. ԽԱՒԱՐԱԶԳԵՍՏ։

ԽԱՒԱՐԻՄ, եցայ. չ. որ և ԽԱՒԱՐԱՆԱԼ. Σκοτάζομαι, σκοτίζομαι, σκοτόομαι, ἐπισκοτόομαι, συσκοτάζομαι. Tenebris offundor, obscuror. γνοφόομαι, caligine obtegor. խաւարաւ պատիլ. մթագնիլ. նսեմանալ. ստուերանալ. զրկիլ 'ի լուսոյ իւրմէ կամ այլոց. և ի խաւար փոխիլ. և Անջանալ. գարանլըգ օլմագ, գարանլըգ դութմագ, (կիւնեշ, այ) դութուլմագ. *Խաւարեսցին աստեղք, կամ երկինք, կամ աչք։ Խաւարեսցի արեգակն, կամ լուսին, կամ լոյս, կամ օր։ Եղև թագաւորութիւն նորա խաւարեալ։ Դրունք նորա թափուր եղեն, խաւարեցան 'ի վերայ երկրի։ Մինչև խաւարեալ և գայթագղեալ ոտից ձերոց։ Խաւարեցայ տարակուսանօք։ Խաւարեցաւ գուսար սիրոյ։ Խաւարեցան անմտութեամբ սիրտք նոցա. ևն։ *Օգն 'ի մըթանել արեգական խաւարի. Սահմ. Ժ։ *Ոչ ժամանակ խաւարելոյ արեգական. Յհ. կբ։ *Լուսաւորեսցի խաւարեալ այս (կոյր). ՃՃ։ *Լուսաւորեա վերստին զխաւարեալ հոգւոյս աչս. Նար. ԿԷ։ *Խաւարեսցին բիբք աչացս. Յհ. կբ։ *Սեպեհեա խաւարէր աչօքն. Լմբ. ծղ։ *Խաւարեցաւ մըտօք, և տարակուսեցաւ. Ոսկ. յհ. ա. 23։ *Խաւարեալքն մտօք. Յհ. իմ. պտւղ։ *Խաւարեալ իմաստունքն յունաց. Վրդն. ծն։ *Լոյս խաւարելոց. Նար. ԼԲ։ ժմ։ *Խաւարեալ մտօք. Սարգ. յկ. Ե։

ԽԱՒԱՐԻՆ. ա. Σκοτινός, σκοταῖος. Tenebrosus, tenebricosus, obscurus. ζόφος, իբր ζόφεος, caliginosus. խաւարային. խաւարչտին. աղջամղջին. խաւարեալ. մութ. մթին. նսեմ. անլոյս. մգլամած. գարանլը, գարանլըգ, դումանլը. *Երկիր խաւարին և մթին։ Էր օրն խաւարին և մթին։ Եւ ոչ 'ի տեղւոջ խաւարին երկրի։ Խաւարին լերինք, կմ ճանապարհք, կմ գաւիթք։ Այսօր թէ ակն քո չար է, ամենայն մարմինդ խաւարին եղիցի։ Չգուցէ մասն ինչ խաւարին։ Ահ խաւարին հասանէր 'ի վերայ նորա։ Խաւարին կապանօքն արգելեալ 'ի տարապարտուն. ևն։ *Իմ որդին անուշահոտ է, և լուսաւոր է, և դու խաւարին և ժանգոտ ես։ Արար զխաւարինն թագաւոր. Եղնիկ։ *Խաւարին խախամանք մարմնոյ և մեղաց. Խոր. հռետ։ *Խաւարին գործոց. Նար. Գ։ *Մխեալ 'ի խորս խաւարին ազգոյ. Յհ. կբ։

ԽԱՒԱՐԾԻ. գ. փափուկ և թաւ բոյս մատաղ. բողբոջ. ընձիւղ. որպէս թէ խաւարոտ անկոյ. Տես և ԽՈՐՁՈՒԻԼ, որ է ծիլ որթոյ. *Կանգնեցան կայլն (յորթն) կողք և տերևք, խաւարծի, և ծաղիկ, և ողկոյզ. Վէցօր. Է։ *Ինքեանք փափուկք, և պէսպէս գարմանօք օրհնաօրեայ իբրև զխաւարծի փափկանայինս. յն. կակղագոյն լեալք. Ոսկ. եփես. ծԳ։

ԽԱՒԱՐԾԻԼ. գ. 'Ρέον βαρβαρικόν. Rheum barbaricum. գրի և իբր ածկ. խաւարծիլ. խաւրծիլ, խօրծիլ. խործոմիլ, խործուիլ. խոյծիլ. Գարծիլ. գաբն. բոյս խաշնդեղի. ռաւէնտ, ռէվէնտ։ Գողխան։

Իսկ 'ի գիրս Վաստակոց ձա. ձը. ճը. խաւրծիլ ասի որպէս խորձուիլ. այն է ծիլն որթոյ. ասմայի փիլիղ. յոր հայի և բանն Բժշկրնի. *Խաւարծիլն հում է ». ոսպ գարձեալ գրի. *Խաւարծլի չարաք. ... խաւարծիլ, կտուէ. և զայն ասխտակն որ 'ի տակին լինի, ձգէ, և զայլն կտրոէ և ծծէ ». Այլ Լէհ. իմանայ վարունգ վայրի։

ԽԱՒԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱՒԱՐՈՒՄՆ. *Եցոյց նոցա՝ եթէ զինչ է խաւարութիւն արեգականն. Եփր. համաբ։

ԽԱՒԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Σκότωσις. Obscuratio. ἔκλειψις, eclypsis. խաւարիլն. պակասութիւն լուսոյ կամ 'ի լուսոյ. նսեմութիւն. մթութիւն. այ՝ կիւն դութուլմաղ, խուսուֆ, քիւսուֆ. *Լուսին է պատճառ խաւարման արեգական. Շիր։ *Արգելեալ զլոյսն՝ խաւարութիւն գործէր երիս ժամուն. Շ. Բարձր։ *Խաւարումն աչաց, խլութիւն ականջաց։ Փորեցին զաչս հասանելոյ... թափել զհասան 'ի պատահմանց խաւարմանն. Արծր. Է. 2։ *Որ ինչ 'ի միտսն խառնուին, յաղօթիցն լուսոյ խաւարումն. Խոսր։

ԽԱՒԱՐՈՒՏ. ա. գ. Խաւարային. (որպէս և թ. գարանլըգ՝ է խաւարային, և խաւար, կամ խաւարին վայր.) *Ի խաւարուտ վայրի կայ ». յն. 'ի խաւարի. Ոսկ. յհ. ա. 6։ *Ընդ խաւարուտ գնայ ». յն. 'ի խաւարի. ա. եղբ. ժ. 24։

ԽԱՒԱՐՉՈՒՏ, չտի. ա. Σκοταῖος. Tenebricosus. Նոյն ընդ վ. խաւարին. խաւարային. մթին. *Իբրև զլուսնակայ երևէր տիւն, և ոչ ամենևին խաւարչուտ. Եղնիկ։ *Ի խաւարչուտ յանհնարին 'ի խոր վիրապին։ Ի խաւարչուտ տանէ բանտի. Ագաթ։ ՃՃ։ *Մթին, որ և խաւարչուտ գոլ. Նար. ղԳ։ *Եւ մեք մնոք տկար, և մնոք խաւարչուտ գոլով. Վրդն. յանբատառ։

գ. Σκότος. Tenebrae. խաւար. մութն. *Որպէս 'ի խաւարչուտ տեսանել խափանել՝ անձինն տանէ զչար։ Որպէս ակն 'ի խաւարչուտ արգելեալ լինի 'ի տեսանելոյ. Մագ. 'Ի դիմ։

ԽԱՒԱՐՉՏԱԿԱՆ. ա. Իբր խաւարչուտ. խաւարչտին. մթին. *Որ են լուսաւորք յերկիր 'ի խաւարչտական. Ագաթ։

ԽԱՒԱՐՉՏԵՄ, կամ ԽԱՒԱՐՉՏԻՄ. ու. չ. Խաւարանալ. մթնանալ. մթնիլ. *Ապականագործ զօրութեամբ ներգործեալ յետ խաւարչտելոյ ընդգէմ մերձեցելոցն լինէր. Նիւս. 'ի ստեղծ. յն. μετὰ σκότος, in tenebris.

ԽԱՒԱՐՉՏԻՆ. ա. Αὐχμηρός, αὐχμώδης, σκοτινός, σοφώδης. Squalidus, tenebrosus, caliginosus. խաւարչուտ. խաւարային. աղջամղջին. մառախլ. մութ, մըթին. գարանլըգ. դումանլը. *Որ տայցէ լոյս 'ի խաւարչտին տեղւոջ. Բ. պետ. ա. 19։ Յհ. կբ։ *Ի ներքնատուն մի գէճ խաւարչտին։ Խաւարչտին ինչ տուն. Եղիշ. Է։ Լմբ. պտրգ։ *Օդն խաւարչտին գոլով և սառնային բնութեամբ. Արիստ. ՃՅ։ *Չար է անկարգ, և խաւարչտին. Դիոն. ածայ։ *Զաղէր և խաւարչտին. Ոսկ. յհ. Բ. 23։

ԽԱՒԱՐՏ, ի, ից կամ աց. գ. Λάχανον. (յորմէ թ. լախանայ.) Olus. (ըծ. ոլոռն). Բանջար ուտելի մարդկան. կանանչեղէն. էէշիլլիք, զոխզոխը. Իսկ Լէհ. իմանայ վարունգ. *Զարտախուր խաւարտն. Խոր. ա. 29։ *Եթէ ոք զբանջար հատանէ, կամ խաւարտ. Կոչ. Ղ։ *Հինգ նկանակ հաց, և խաւարտ, և աղ, և ջուր. ՃՃ։ *Ոչ կերեալ խաւարտ, և ոչ բանջար գալար. Եւագր. Ա։ *Խաւարտ, որ կոչի հազար. Վրք հց. Յ։

ԽԱՒԱՐՏԱԾԻՆ. ա. Որ ծնանի կամ բերէ յինքն զխաւարտ. կամ Սերեալ խոտաբուտ կենօք. *Ի խոտաբուծն խաւարտածին այծեաց օգափառ կորզեալ. Մագ. ծա։

ԽԱՒԵԱԿ. գ. (ըծ. թ. գաւանող. Κεράμιον. Amphora, urceus, ևն. vas fictile. Աման խեցեղէն. սափոր փոքրիկ. *Ուր գործիցեն տասն լուծք եզանց, եղիցի անդ խաւեակ մի. Ոսկ. Ես։

ԽԱՒԻԽԱՒՈՑՔ. Տ. ԽԱՒ։

ԽԱՒԻՂ. Ըստ Հին բռ. Դրախտ, կամ բուրաստան։

ԽԱՒՃԻՒՆ. Տ. ԽՕՃԻՒՆ։

ԽԱՒՈՂԱԽՈՏ. ոյ. գ. Իբր խաղողախոտ. (ըստ յն. σταφίς, uva passa, որ է չամիչ.) Ազգ խոտոյ նման վայրի որթոյ. Staphis, pituitaria. *Զմարմին ոլլոտ խաւողախոտով շատ եփեալ. Բժշկրն։

ԽԱՒՈՂՄԱՂՁԱԿԱՆ. ա. Թուի 'ի խօլի ձայնէ յն. որ է մաղձ. իբր Կարի մաղձային. կամ Թուլացուցիչ մաղձի ('ի յն. ձայնէս խօլանօս). կամ խառնիչ զմաղձ ընդ մաղասի. *Ի բաց զգաստացուցանէ մեղլով սառնամանիս, որք զխաւօղամաղձականն բերեն ախտաժէտութիւնս, և զմաղասոյն յուզմունս. Պիտ։ (Ըստ Լեհացւոյն՝ խաւող մեկնի Մաղաս։)

ԽԱՓ, խափի. գ. (ըծ. ընդ թ. գափմա, գափարմագ. գափանճա. որպէս և լտ. գափթիօ, ևն). Յափշտակութիւն. հափշ, և խալք. Συναρπαγή. Rapina, direptio. *Զի ոչ ընդ խափս ինչ էին յանդգնութիւնք նոցա. Ոսկ. Ես։ *Այլ ես 'ի պարսկաց 'ի խափս այլ ոչ անկայց. Բուզ. Է. 38։

ԽԱՓ. գ. ռմկ խափան. *Թէ ոչինչ խափ լինի լաւացն յառաքինութեան. Նչ. Եզեկ։ (Թերևս հայի և 'ի նախընթացն նշ)։

Ի ԽԱՓ ՏԱԼ. ռմկ. ոճով (ըծ. ընդ թ. գաբ, անօթ) է Յանօթ տալ. տալ 'ի փոխ. *Յամէն որ չերկեր մի ջուր ընդոյր 'ի կաթն, և 'ի խափ տայր. Ոսկեփոր։

ԽԱՓԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ἐγκοπή. Impedimentum. ἐμπόδιον, obex. Արգել. խոչընդակն. խոչընդոտ. խոչ և խութ. որպէս խափանիչ, կամ խափանարար. ընդհատիչ. և խափանումն. ընդհատումն. անգործութիւն. էնկէլ, մանի, դութագ, էնկագ.

"Դժնդակ ժողովուրդ ումն խափան օրինացն»։ յն. գիմակաց. Եսթ. ԺԳ. 4։ "Զի մի՛ խափան ինչ լինիցի՛ք աւետարանին»։ յն. ընդհատումն, կամ արգել. Ա. Կոր. Թ. 12։ "Զի մի՛ խափան լինիցին աղօթից ձերոց»։ յն. ընդհատել. Ա. Պ. Գ. 7։ "Եղեն յորդայթ մեծ, և 'ի խափան (յն. գարան) որբումն. Ա. Դ. Ա. 38։ "Զէք խափան (յն. վերջոտնիլ) վախճանի մարդոյ. Իմ. Բ. 5։ "Խափան առնել ողջակիզացն պատարագացն»։ յն. արգելուլ. Ա. Դ. Ա. 47։ "Խափան առնել»։ յն. խոչընդոտ լինել. Ոսկ. յհ. Ա. 10։ "Լինին խափան գիւղն պաշտաման։ Խափան առնել յաղատուէին վերին. Ագաթ։ "Ամենայն բարեաց խափան է տրտմութիւն։ Որպէս զգալի աչաց խաւար է խափան՝ ներգործել, նոյնպէս և անգիտութի՝ մտաց. Վրք հց. ԺԳ։ Տօնակ։ "Ոչ եթէ խափան ինչ կամիմ նոցա ուսմանն. որպէս և զձեր խափան ինչ ոչ կամիմ զերաց արքունի. Ոսկ. յհ. Ա. 2։ "Խափան՝ մարմնոյս գործոյ տիրէ, և ոչ անմարմնոյն. Լմբ. էր ըստ եղբ։ "Զխափան գիշերոյն զմտաւ ածեալ՝ աղօթէ եկեղեցի. Յհ. կմ. կաթ։ "Մեր փրկուէ ոչ կարաց 'ի խափան լինել. Ոսկիփոր։

ԽԱՓԱՆ. Ἀργία. Otium, desidia. Անգործութի. դատարկութի. ալարալըք. "Ի խափանի, և իւրոց չարժութէցն հանդարտութի բերելով՝ ոկարագոյն լինել հարկ է. Պղատ. տիմ։

ԽԱՓԱՆ. Ἄργος, ἀέργος. Otiosus. խափանեալ 'ի գործոյ. անգործ. դատարկ. ալարա, պօղ. "Մի՛ ոք 'ի ձէնջ խափան կայցէ. զի խափանումն մայր է կարօտութէ. Աճառք. ԺԱ։ "Դատարկ և խափան կալ։ Անաշխատ և խափան կալն ուսուցանէ զամենայն չարիս. Ոսկ. յհ. Ա. 43։ "Ոչ եղև նա խափան՝ գալ անդէն 'ի նոյն քահանայապետութի. Կոչ. Բ։ "Զհաւորսուի առ խափան լերինս (կամ լերունս) ոչ ոք արգելուցու. Պղատ. օրէն. Է։

ԽԱՓԱՆԱԾ, ոյ. գ. Ἀργία. Otium, cessatio. և καταφθορά, damnum, perditio. Խափանեալն գոլ. անգործութի. և վնասն զհետ եկեալ. "Զխափանած հարկաց քաղաքացն, որ ցայսօր խափանեցայք. Ա. Դ. ԺԲ. 31։ "Զխափանածոյ նորա և զբժշկութեն տուժեսցի. Ել. ԻԱ. 19։

ԽԱՓԱՆԱԾՈՅ, } ի. գ. Նոյն ընդ վ.
ԽԱՓԱՆԱԾՈՒ. } կամ խափանումն. և Անպարապութի. Ἀσχολία. Occupatio. "Զայնոս բարեկամաց վճարիցես, և ոչ մի ինչ այսպիսի պատճառս խափանածոյի երբէք պատաղեցայք (կամ խափանուածոյի պատասխեցայք). Ոսկ. յհ. Ա. 10։ "Առանց խափանածուի զվարդապետութին ամենեցուն պատմեսցէ։ Հարկ է և այսմ լինել առանց խափանածուի. Երզն. մտթ։

ա. Իբր խափանացու, խափանելի. "Փոքր ինչ այդպիսեացդ աչաւ իբրև խափանածուի արարեալ փոյթ. ըստ այնմ, թէ մարգարէութիւք են՝ խափանեսցին. Վրդն. ող։

ԽԱՓԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Խափանիչ, կամ խափանելի. "Զամենայն թողոյր անցանէր զօղայական և զխափանականն»։ յն. զնշխն արգելս. Ոսկ. իւ։

ԽԱՓԱՆԵՄ, եցի. ն. Καταργέω, ἀργέω, εἴργω, ἐμποδίζω. Arceo, impedio, prohibeo. Խափան առնել. խափան լինել. արգելուլ. խոչընդոտ լինել. չթողուլ. կասեցուցանել. անգործ առնել. դադարեցուցանել. իր. դադարել. երբ. պաքէլ. Թ. էնկէլ օլմաք, պաքալ էթմէք՝ օլմաք. "Խափանել ըզգործս, զերկիր. կամ զմարդիկ 'ի գործոյ, զերեսյան 'ի չլինելոյ. կամ զհաւատս. զօրէնս, զուսեալս, զամենայն իշխանութիւնս. զայն՝ որ զիշխանութիւն մահուն ունէր։ Խափանեսցի մարմին մեղաց, կամ մարգարէութի, գիտուի, մահ։ Քնիւ խափանելոց է։ Որ խափանելոցն էր։ Ի վախճան խափանելոցն։ Խափանեալ էք 'ի քէն։ Զիշխանաց աշխարհիս այսորիկ զխափանելեացս։ Յորժամ եղէ այր, զտղայութեն 'ի բաց խափանեցի։ Խափանեցաւ շինուած տաճարին։ Խափանեալ դատարկացաւ գործ տաճարին։ Մի՛ խափանէք զիս, զի տէր յաջողեաց զճանապարհս իմ։ Ընդէ՞ր խափանէք զժողովուրդն 'ի գործոյ իւրեանց։ Խափանեցան գործք նորա։ Խափանեսցուք ըզգործս նոցա։ Խափանեցից 'ի տեղւոջէդ յայդմանէ զձայն ցնծութէ։ Ոչ խափանեսցին գնացք քո։ Խափանեցին զօրէնս քո. ևն։ "Մի՛ լռեսցուք 'ի խնդրելն, թէպէտև յոլովիւք խափանողօք արգելեալ լիցուք. Խոսր. պտրգ։ "Զամենայն հոգս իւրեանց ծախել 'ի խափանելի երկրաւորս. Վրք հց. Բ։ "Անարգ համարիմ և առ ոչինչ զպարգևան բազումս, վասն զի խափանելոց են ամենեքեան. Եղիշ. Է։

ԽԱՓԱՆԵԼ. Συγκλείω. Concludo. ὑποσκελίζω, supplanto, ևն. որպէս թէ խափուցանել 'ի հալըս. (Թ. գօսթանմագ.) կամ խաբանօք կարթել. խոչընդոտ և խափան լինել. "Ժամանեա՛ նոցա. և խափանեա՛ զնոսա։ Խափանեցան և անկան։ Խորհեցան խափանել զգնացս իմ։ Ի գնացս իւր խափանեսցի այր։ Ես խափանեցի զեփրեմ։ Խափանեսցեն զնա հայր և մայր նորա. ևն։

ԽԱՓԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. Ἐίργεσθαι ποιέω, ևն. "Ի տափական կատաղմանէ խափանեցուսցէ։ Ցըմպելեաց և'ի կերակրոց խափանեցուսցէ յամենայն յանչափութէ. Պղատ. օրէն. Է։

ԽԱՓԱՆԵՑՈՒՑԻՉ. ա.} Ἐμποδίστης,
ԽԱՓԱՆԻՉ, նչի, չաց. } ἐμποδίζων. Qui impedimento est. Որ խափանէ. խափան. արգել. խոչընդոտ. դադարեցուցիչ. "Զի մի՛ խափանեցուցիչ առ ծալմունան գոլով՝ գժուարաբերք գործիցին մարմինքն. Պղատ. տիմ։ "Աքար խափանիչն իսրայէլի. Ա. Մն. Բ. 7։ "Խափանիչ և վրիպիչ են չահաւոր օգտութեց. Յճխ. Է։ "Հակառակք և խափանիչք են միմեանց. Մանդ. Է։ "Ի գերեզման իջէր խափանիչ մահու. Շար։ "Խափանիչ խիթմանց. Նար. ԿԴ։ "Բազում խափանիչք կային 'ի միջի. Սարգ. յկ. Է։ "Ի ցասմանէ, և 'ի հոգոց, և 'ի յայլ և ս բազում խափանչաց. Ոսկ. մ. Ա. 13։

ԽԱՓԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ կարէ խափանող լինել. "Առ ոչինչ համարէր զամենայն խափանողական կրճիմն. Վրք ոսկ։

ԽԱՓԱՆՈՒԱԾ, ոյ. գ. Խափանումն. արգելումն. դադարումն. "Լինի խափանուած ամէնոյն ամս բազումս. Ուռպէլ։ "Զնշանս և զզօրութիւնս զանց առնես որպէս զձայրին խափանուածովք ձեր. Վրք ոէղԲ։

ԽԱՓԱՆՈՒԱԾՈՅ, ի. Տ. ԽԱՓԱՆԱԾՈՅ։

ԽԱՓԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԱՓԱՆՈՒՄՆ. "Որ զպտղոյն խափանութի գործեսցէ. Թէոփիլ. պհ։ "Ո՛վ չարեաց խափանութե (այս ինքն դատարկութե). ով զազիր և վտանգաւոր անպարապութէ. Սեբեր. Ժ։

ԽԱՓԱՆՈՒՄՆ. նման. գ. Ἐμπόδισμα, κώλυμα, κώλυσις. Impedimentum, prohibitio. Խափանելն. իլն. արգելումն. խափան. և դադարումն կամ բարձումն. "Խափանումն հարկացն արքունի, կամ գործոյն, սովորութեց, խաբէութեց. Խոր։ Եղիշ։ Յհ. կմ։ Յճխ։ "Խափանումն 'ի կարևորացն. Ի Գիրս խոսր։ "Քո՛ յանժամ սկսաւ քարոզել, յորժամ խափանումն յոհաննու եղև. Ոսկ. յհ. Ա. 28։ "Ո՛չ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց անարգել ճայթմամբ աւետարանէ. Նար. ղԲ։

ԽԱՓԱՆՈՒՄՆ. Ἀργία. Otium, desidia. Անգործութի. դատարկութի. կասումն. թուլութի. "Զանգիտութէ ծնունդ է առ մեզ՝ խափանումն, և ծուլութի՝ խափանման և փափկութէ ծնունդ. Պղատ. օրէն. Ժ։ "Բնութիս մեր՝ խափանման ոչ ներէ։ Ի դատարկ խափանումն արկանել. Ոսկ. յհ. Ա. 35. 43։ "Խափանումն անպատաղ. Եւս. պտմ. Է. 1։ (իբր Թ. գօթանմագ փաքմագ.)

ԽԱՓԱՐԱԿԱՆ. ա. } (մտա 'ի խափշիկ և
ԽԱՓԱՐԱՁԱՅՆ. } խափոի ազգս, և 'ի հնչիւն խաւք տաւղի, և կամ խաղս, այս ինքն թանձր.) Ունօղ զհնչիւն կամ զձայն խոշոր և թանձր կամ գժուարալուր. "Խափարական ձայն՝ եգիպտացին. Վրդն. ծն։ "Խափարաձայն եգիպտացին. Երզն. քեր։

ԽԱՓՆՈՒՄ. փեայ, փուցեալ. չ. խըփմամբ կամ կափուցմամբ շիջանիլ, դադարիլ. և խափանիլ 'ի տեսուէ, կուրանալ. Σβέννυμαι. Extinguor. ἀπέργομαι, recedo. ἐκκεκόμμενος, excaecatus. Գօթանմագ, կէօրմէք, սէօնմէք. "Զի՛ պիտոյ իցէ մարմնոյ առողջութի, եթէ աչքն խաւարազգած խափնուցուն։ Եթէ աչքն խափնուցու, չկարելեմք 'ի բարիս ինչ։ Անդիակի արտօսր՝ անհանճար ազոյ է. վասն այնորիկ վաղվաղակի խափնու։ Այս գեղ՝ մինչև երևեալ՝ խափնու. Ոսկ. մ. Ա. 20։ Քիլիոյ. Գ. էբր. ԻԸ։ "Արընթեր եղեալ անապականին՝ իբր 'ի հարկէ խափնուլ ապականութէ. Սահակ։

ԽԱՓՇԻԿ. ա. գ. ամկ. հողէշ. Եթով պացի, որ և կոչի Հնդիկ սեաւ. "Խափշիկ ռաւագակն։ Եղեալ չորք խափշիկք 'ի գետոյն նման ինքեան. Վրք հց. Դ։

ԽԱՓՈՒՑԱՆԵՄ, փուցի, փուցեալ. ն. Ἀποσβέννυμαι. Extinguo. πηρόω. mutilo, excaeco. ἐκκεκόμμενος, excaecatus. Տալ խափնուլ. խափանել. կափուցանել. շիջուցանել. կուրացուցանել. դադարեցուցանել. խափանել. Գօթարմագ, կէօրլէթմէք, սէօնտիրմէք. "Զի թէ զնա խափուցանիցեմք՝ զայլ և այլ անդամքն լուսաւորին, բև տեսանիցեմք ըզլոյս։ Սոքա աչօք խափուցելովք... նոքա աչօք բացօք. Ոսկ. մ. Ա. 20։ Բ. 7։ "Յորժամ զճրագն խափուցանիցեն. Ոսկ. եօ։ "Որ խափուցանէ զամենայն կենդանեաց ըզյորդորումն։ Զհանգամանս չարին խափուցանել հանգիստ յաւաղագիւնք. Յճխ. ԻԲ. ԻԳ։ "Զհուր՝ յորժամ կամիցիս, վառեցես. և յորժամ կամիցիս, խափուցանիցես. Եղնիկ։ "Որ իբր զջուր կաթսայից 'ի հրոյ եռացեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես. Նար. ԿԳ։

ԽԱՓՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Խափուցանելն, իլն. խափնուլն. "Յեղջիւրք խաւ ի խրեցեալ խափուցմամբ. Մագ. Լ։

ԽԱՔԱՆ, այ. գ. Բառ պրս. որ և խան. այս ինքն Թագաւոր. արքայ. իշխան իշխանագլուխ. Խոր. Բ. 84. 86. և Ջ։

ԽԲԱՐԴԵԱՅ, եայք. գ. Θυίσκη. Thuribulum, acerra. և mortariolum. գրի և ԽՄԲԱՐԴԵԱՅ. գուցէ լաւ ևս՝ խմարդեայ. երբ. թագ. (լծ. թ. թաղ.) Տուփ. խընկաման. խնկարան. "Խբարդեայք արծաթիք քսան և հինն. Ա. Եզր. Բ. 13։

ԽԵԴ, } ի. ից կամ աց. ա. Φολκός. Strabo.
ԽԵԹ. } bo. իտ. guercio. Թիւր ակամբ. շիլ. և Յաւսաւ աչօք. շաշի, թէծ. էհէկէ լոտ. "Թերախոհս՝ կաղ, և խեդ աչօք նանոս։ "Որքան խեդ աչօք զմի տեսանէն. Աճառ. պէնտէէ։ "Արեգակն լուսաւորէ զօ-

ԽԵԹԱԳԻՆ.

ԽԵԹԱՀԱՐ.

ԽԵԹԱՄ.

ԽԵԹԵՄ.

ԽԵԹԻ.

ԽԵԹԿԱԼ.

ԽԵԹԿԵՄ. Κερατίζω. Cornu peto.

ԽԵԹԿԻՉ.

ԽԵԹԿՈՒՄՆ.

ԽԵԹՈՒՄՆ.

ԽԵԺ. Տ. ԽԵԺ, և ԽԺԺ.

ԽԵԼԱԲԵՐԵՄ.

ԽԵԼԱԳԱՐ. Παραφρόνουν. Desipiens. ἐπίληπτος, laborans epilepsia, sive morbo comitiali; correptus a daemone.

ԽԵԼԱԳԱՐԱԿԱՆ.

ԽԵԼԱԳԱՐԱՆՔ.

ԽԵԼԱԳԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ.

ԽԵԼԱԳԱՐԻՄ. Καριβαρέω. Gravor vel nuto capite.

ԽԵԼԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ. Παραφρόνησις, νία. Amentia, dementia, delirium. ἐπιληψία, comitialis morbus. καριβαρία, gravedo capitis. ἔμπληξία, stupor, stupiditas. διαστροφή, perversitas (mentis).

ԽԵԼԱԹԱՓԻՄ.

ԽԵԼԱՄՈՒՏ. Συνετός. Intelligens. ἔμπειρος, expertus.

ԽԵԼԱՄՈՒՏ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԽԵԼԱՄՏԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Συνετίζω, συμβιβάζω, φράζω. Instruo, instituo, intelligentem facio.

ԽԵԼԱՄՈՒՏ ԼԻՆԵԼ. Տ. ԽԵԼԱՄՏԵԼ. Συνίημι, ἐπίσταμαι, συμβάλλω, νουθετέομαι. Intelligo, disco, conjicio, admoneor. Եւ. 18. 20.

ԽԵԼԱՄՏԵՄ.

ԽԵԼԱՄՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ.

118

տայոն, և խելամտեցուցանէր՝ թէ սա է քեն. Գծ. Ի. 22: *Համօրէն տեղեկացուցեալ խելամտեցուցանէր. Ագաթ:

ԽԵԼԱՄՏԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ խելամուտ առնէ. ուսուցիչ. հրահանգիչ. *Հաճելեաց գործոց խելամտեցուցիչ. Պրպ. ԻԷ:

ԽԵԼԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιστήμη, ἐμπειρία. Scientia, experientia. խելամուտն գոլ. խելամտելն. հմտութիւն. տեղեկութիւն. փորձ գոլն. մակացութիւն. գիտութիւն. իմաստութիւն. հանճար. իմթիհան, վուգուֆ, մարիֆէթ. *Ի ձեռս նորա եմք և մեք և բանք մեր, և գործոց խելամտութիւն: Խելամտութբ իմաստութբ տպաւորեաց զնա. Իմ. Է. 16: Ծն. 13: *Խելամտութիւն ճշմարտութեան, կամ օրինաց, կամ իմաստից. Եղնիկ: Եւս. քր. ա: Պիտ: *Արուեստաւոր խելամտութբն. Յճխ. Դ:

ԽԵԼԱՅԵՂ. ի, եց. ա. Ցեղեալ կամ այլայլեալ խելօք. խելագար. և խելագարական. խէյփը ծուռա էօլմուշ, խէռանի. *Ի յանթառածերոց բազմեալ՝ և խելայեղից կցորդիմ. Նար. կա: *Որպէս զխելայեղ ոչ գիտէ զինչ խօսի. Գր. հր: *Մահ խնդրես փոխանակ պատուոյն՝ ով խելայեղ. ՃՃ: *Ոչ այդպէս խելայեղ և ջաղջախ մտածութբ. Ցհ. իմ. եր:

ԽԵԼԱՅԵՂԻՄ, զեալ. Տ. ԽԵԼԱԳԱՐԻԼ. *Խելայեղեալ՝ ոչ գիտէ զինչ խօսի. Գր. հր: *Ծերութեան հասակդ քո 'ի շաղփաղփուէ զառածեալ և խելայեղեալ. ՃՃ:

ԽԵԼԱՅԵՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԵԼԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Ցարբեցութէ և կամ 'ի խելայեղութէ: Անհնարին խելայեղութիւն է. Փիլ. ծ. քան. և նխ. Բ: *Մոլեկան խելայեղութբն. Պիտ: *Անհանճարութի և խելայեղութեն և 'ի մարմնականս գայթագղեցուցանէ, և 'ի կենացն՝ որ առ Ած՝ օտարացուցանէ. Լմբ. սաղ: *Վասն այլոցն յերկուանալ՝ որոցնախ քան զխաչն կրեց, մեծի է խելայեղութեն. Սարկ. հանգ: *Զ ցածութեն առէ բանս խօսիմ, այսինքն զդատութեն և զխոնարհութեն. զդատութեն՝ ընդդէմ խելայեղութեն կարծեացն առելով, եղ. Ոսկ. գծ:

ԽԵԼԱՇՈՒՐՋ. ա. Ոյր խելքն է շուրջեալ. խելայեղ. խէյփը ծուռա էօլմուշ, խառնո. ագըլը փէրիշան գըլըգ. *Արք գինեարբեցիկք և խելաշուրջք. Փարպ:

ԽԵԼԱՊԱՏԱԿ, տակի, տակաց, կամ տկի, տկաց. գ. Μήνιγξ. Meninx, membrana cerebrum foris tegens. ἐγκέφαλος, cerebrum. παρεγκεφαλίς, cerebellum, pars cerebri durior et siccior. Թաղանթ կամ մզգն պատող խելաց՝ այսինքն ուղղոյ. պարունակ, մաշկ ուղղոյ. լայնաբար՝ Ուղեղ և գլուխ. բէյնի տէրի ճարը. պէյնին զարը, ճաղըղ քէրըթէսի. *Խելապատակն, կամ խելապատակքն. քանզի այսպէս անուանեն զպարունակն խելացն զպարունակ. Նիւս. կազմ: *Վերին կողմն (ուղղոյն) առնոյն ինքն պարունակն, որ կոչեն զխելապատականն՝ պարունակի. Նիւս. երգ: *Արտօսրն հանդիպի, յորժամ խորագոյն խելապատակին՝ որ 'ի արտմութէ գոլորշեքն են, լնուցուն. Բրս. գոհ: *Զխելապատակն, և զիլոււ պարունակն. Պիտ: *Զի մանկալի խելապատակ ուղղոյն անուշացուցեալ քնով ցանկալւով. Նար. երգ: *Խելապատակն զերկնի ունի նշանակութիւն. Մագ. ծէ: *Բանականին կայանն է 'ի գլուխ, և 'ի խելապատակ, և յուղեղ. Գր. հր: *Զախջախեցան խելապատակք գլխոյն. ՃՃ: *Զխելապատակ նորա պարտաքարիւ ջարդեալ. Լաստ. Ծ: *Ո՛վ բարեկացի կայր՝ ունելով խելապատակ ցնդեալ. Նծէր: *Ախտարժեալ գոլորշի տատանի 'ի խելապատակին՝ յեղափոխեսցէ զնա 'ի մտաց: Սակս գլխոյդ քոյ ջերմութեն, և խելապատակիդ զովութեն. Մագ. կԸ. ՃԴ: *Իսկ բարձ 'ի ներքոյ խելապատականցն եգեալ՝ ոչ տան կարծանել. Նար. Երգ:

ԽԵԼԱՑԻ. ա. Նոյն և ածկ. Ունակ խելաց՝ ամբողջ ուղղոյ կամ մտաց. մտացի. հանճարեղ. իմաստուն. ագըլլը, ֆիքրալը, ուքիլ. *Այր խելացի և խորհրդական: Այր խելացի՝ մտադիր՝ իմաստահայեաց. Փարպ: *Գիտանի այր խելացի: Վասն խելացի(գոլոյն), և առաւ ձեռացն. Վրդն. պտմ:

ԽԵԼԱՑՆՈՐ. ի, ից. ա. Ոյր խելքն է ցնորեալ. խելայեղ. խելագար. *Խելացնոր աշակերտ նորա վարադղողան. Փարպ:

Եւ խելագարական. *Ի խելացնոր կարծեաց յերաղոց. Ագաթ: *Ցիմարեալք խելացնոր կարծեօք. Ցհ. կԲ: *Խելացնոր գանգաչիւք երերէր. Լծ. Եւագր:

ԽԵԼԱՑՆՈՐԻՄ, րեալ. Տ. ԽԵԼԱԳԱՐԻԼ. *Խելացնորեալ 'ի գինւոյն: Կամաւ խելացնորեալ՝ 'ի խնդիր մահու են եկեալ. Փարպ: *Ընդ որ խելացնորեալք անձանձրոյթ աշխուռն զօրէն յիմարելոց. Պիտ: *Ի բարկութէն այ խելացնորեալք՝ կոտորեցին զմիմեանս. Վրդն. պտմ:

ԽԵԼԱՑՆՈՐԻԼ. Ծփիլ խելաց. ուշագրնաց լինել. թալկանալ. նուաղիլ. պայըլմագ. *Տիկինն աղախին խելացնորեալ անկաւ իբրև զմեռեալ. Վրք հց. ծԴ: *Ցամենայն կողմանց տարակուսեալ լինէր, և խելացնորեալ, անլոյս աղջամղջաւ նսեմացան միտք նորա. Վրք ոսկ:

ԽԵԼԱՑՆՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցեալ. Տալ խելացնորիլ. յիմարեցուցանել. դանդաչեցուցանել. *Խելացնորեցուցեալ առ 'ի տալ պագանել երկիր ուրուականաց. Ագաթ: *Զոր խելացնորեցուցեալ՝ ընկենու յանմտութի. Պիտ: *Ի բազում ասուրս խելացնորեցուցեալ յածեցուցանէին զսեպուհն մամիկոնէից. Փարպ:

ԽԵԼՔ, լաց, լօք. գ. Ἐγκέφαλος. Cerebrum. (լծ. թ. ագըլ. և հյ. խլինք, և գլուխ.) Ուղեղ գլխոյ. բէյին. պէյին, փըմուղ, մաղզ. *Հարկանելով (մուրոյն) ընդ խելսն՝ վտանգեացէ զնա. Ագաթ: *Խելացն լուսաւորակքն: Զոր ինչ բան ունի խելքն առ երակն: Երկուս միայն գործուածս խելացն զառաջեաւ արար: Զառաջնով կուսէ փորուածս խելացն. Նիւս. բն: *Լուսոյ զօրութիւն 'ի խելսն և յականջսն գնէր խլին. Սարկ. հանգ:

ԽԵԼՔ. Միտք (որպէս տիրապէս բնակեալ 'ի խելս, այսինքն յուղեղն). բանականութիւն. հանճար. ուշիմութիւն. ճարտարութիւն. արուեստ, և խորագիտութիւն կամ խորամանկութիւն. խէլք. ագըլ, ֆիքր, ֆիքրուէթ, ուսուլ, փոլայ. *Իմաստք խելացն, որ բնակեալ է յուղեղն՝ որ 'ի գլուխն: Մոլորութիւն 'ի խելս մտացն անկանի, և ցնորեցուցանէ. Ցճխ. Է. և Դ: *Թմրեալ խելօք: Ի խելացս և 'ի մտաց թափեալ: Ըզգաստութիւն խելաց. Եղիշ. Ճաշ: Մանդ. ծԷ: Մծբ. Ի: *Ուղեղն վարդապետէ անձինն և խելացն զգործս և զբանս և զառաքինութիւնս. Նար. Երգ: *Ի խորախութէն անդ գինւոյն՝ և 'ի խելաց ելանէր. Եւս. պտմ. Է. 18: *Սկսանիցին պարսաւել զմեծութիւն հնարիւք ինչ խելօք. Ոսկ. Եփես. Բ: *Զխնդրողն յայս խելս բարիս, և զինքեանս անխորատագոյն, անխիմայ առնեմ: Ճանապարհորդք 'ի տունս և 'ի հայրենիս փութան, իսկ իմաստունք 'ի խելս և յիմաստութիւն: Գիտէր ինձ կամ մի բարեաց, և ոչ խելօք կարասով. Ոսկիփոր: *Խելք բնաւ ոչ ունիս գու: Սգաւան խելքն զնաց (ածխ. խէյփըրնաց), և հպարտացաւ 'ի սուտ գովութէն. Վրդն. առակ:

ԽԵԼՍ ԽԱՌՆԵԼ. Μεθοδεύω, μηχανάομαι. Architector, machinor. Ճարտարել. հնարել. մեքենայել. խէյլ քանէթմէք՝ խոճ ֆորղէփութէ ընէլ. ագըլ իշլէթմէք, ֆիքրուէթ գուլլանմագ. *Իբրև զայն ինչ խելս մեքենայից խառնեալ. Գ. Մ. Զ. 15: *Այլ իմն խելս խառնէ բանին: Ցօգուտ համարէր խելս խառնել բանին: Ցեա որպիսի խելս խառնէ առ 'ի զերծանել ընդունելոյ. Ոսկ. գող. և Եփես. և Ա. փիլ: *Իսկ դու այլ առաւել խելս քան զքոյն 'ի քեզ խառնես. Լմբ. սպէն: *Խելս խառնել առակս 'ի մեղ կամի. Մխ. առակ:

ԽԵԼՕՔ. մ. Δόλῳ. Dolo. διὰ μεθόδων, arte. Ճարտարութբ. հնարիւք. ֆորղէփութէնով. ֆիքրուէթ իլէ, ուսուլ իլէ. *Քանզի խորագէտ էի, խելօք կալայ զձեզ. Բ. Կոր. ԺԲ. 16: *Խելօք միւսանգամ փորձ փորձէր. Բ. Մ. ԺԲ. 18: *Ոչ եթէ զմեռեալ յուղէփ 'ի ներքս 'ի գուբն, կամէր (ասուբէն), այլ զի խելօք թափեսցէ 'ի նոցանէն. Եփր. ծն:

ԽԵԼՔ ԿԱՄՐՋԱՑ կամ ԳԵՏՈՑ. Գլուխ, սկիզբն, մուտ. *Հասանել յառաջ 'ի խելս կամրջին: Կորելով զխելս կամրջացն. Ագաթ: Վրդն. պտմ: *Երթայր 'ի խելս գետոյն: Ուրանօր ցուցանի խելս գետոյս. Ճ. Բ:

ԽԵԼՔ ՆԱՒԻՆ. Πρύμνη. Puppis. Գլուխ նաւու՝ ըստ որում սկիզբն նորա, ուր է ղեկն. գըչ, կէմինին արգաը, քըչը. (ուր յայլ լեզուս Գլուխ նաւու կոչի առաջակողմն, որ յառաջ երթայ:) *Ննջէր 'ի խելս նաւին 'ի վերայ բարձի. Մրկ. Դ. 38:

Եւ Ζυγόν. Transtrum, ra. Նստարանք՝ որ 'ի նաւս կամ 'ի նաւակս. որ ըստ յն. լուծ ասի. տախտա, մանղա. *Ընդ խելս նաւացն զպարանոցսն կապէին. Գ. Մ. Դ. 8: *Խելք շրթանցն եզերաց խախտեալ տատանէս. Նար. ԻԷ:

ԽԵԽԲԻԼ. Տ. ԽԵՂԴԻԼ:

ԽԵԿԲԵԿՍ. մ. Իբր խեղ և բեկեալ. խեղաթիւրս կամ կաղալով իմն. *Կաղս 'ի կաղս՝ հայելով զկնի իւր՝ փախչէր... որոց տեսեալ զերանելի խուժիկ, զի երթայր խեկբեկս յոնթացի. Փարպ:

ԽԵՂ. ի, աց. ա. Πηρός, ἀνάπηρος, λωβός. Mancus, mutilus. որ և κυλλός, κολοβός. (լծ. ընդ հյ. կաղ, և տպեղ. և թ. գօլոգ, չօլագ.) Արատաւոր կամ պակասաւոր անդամօք. հաշմ. սաքադ, չօլագ. *Զխեղս, և զկաղս: Խեղ մտանել 'ի կեանս: Խեղս և վիրաւորս առնէին. Ղկ. ԺԴ. 13: Մարկ. Թ. 42: Բ. Մ. Է. 24: *Խեղք և լուծեալք շրջին: Միով ոտամբն խեղ. Մանդ. Ա: Սարգ. Բ. պ. Է: *Զխեղ և զգօս և զլուծեալ անդամս կանգնէր զմարմինոյն. Ոսկ. յհ. Ա. 21: *Արեգակն լուսաւորէ զառողջ աչս, և կուրացուցանէ զխեղ աչս. Վանակ. յոբ:

ԽԵՂ. Βέβηλος. Profanus, impurus. αἰσχρός, turpis. Յոռի. տգեղ. անարգ. պիղծ. գարշ. որ և ասի ԽԻՂ. *Խեղկատակութիւն ճանապարհ է մեղաց. զի եթէ անունն խեղ է, ինքն որպիսի ինչ. Ոսկ. կող: *Զենուլ պատարագս ըստ որոշման և մեկնութեան աղց և խեղաց, մաքրոց և պղծեղեաց: Ի բաց և 'ի խեղ մարմնոց և ոգւոց: Խեղ և պիղծ են պղծութեան նշանակ: Ի խեղ և յանմաքուր վայրս. Փիլ: *Տունն՝ որ այսպէս երկրաւոր խեղ ցուցաւ բնութեամբ. Պիտ:

ԽԵՂԱԲԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Խեղութիւն կամ Թիւրութիւն բարուց և վարուց։ Կանոն։

ԽԵՂԱԹԻՒՐ. ա. Σκολιός. Obliquus, tortuosus. διεστραμμένος, perversus. Խեղ և թիւր. թիւրեալ. խոտորեալ. ծռամռռ. էյրիպիւյրի, փէնկիւէ. *Փայտ խեղաթիւր։ Խեղաթիւր ազգ. Իմ. ԺԳ. 13։ Փիլիպ. Բ. 15։ *Խեղաթիւր կամք, կամ խմտութիւն. Եղիշ. Ը։ Սարգ. ա. պ. Հ։ *Այլակերպս, խեղաթիւրս, և ստորս 'ի կերպարանաց մարդոյ. Մեսր. Եկեղ։

ԽԵՂԱԹԻՒՐԻՄ. րեալ. չ. Թիւրիլ. և Սոտերիւրիլ. մոլորիլ. խոտորիլ. *Խեղաթիւրեալք իւրեանց գիտականն մոլորութեամբն. Եփր. 'ի ծնդ։

ԽԵՂԱԹԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծռութիւն իրաց, և բարուց։ Կանոն։

ԽԵՂԱԽԵՌ. ա. Կարի խեռ. վատթար և ստահակ. խստերախ. *Օրինակաւ խեղախեռ երիվարի զանձս 'ի բաց պատառակաց. Ոսկ. յհ. ա. 38։

ԽԵՂԱԽԵՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Սաստիկ խեռութիւն. խստերախութիւն. ըմբոստութիւն. անսանձութիւն. *Երիվարի սանձս և կապանս գնեն, մինչև ըմբռնեսցեն զխեղախեռութիւն նորա. Ոսկ. յհ. ա. 35. յն. σκίρτημα. (լծ. թ. սըչըրթամագ)։

ԽԵՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Խեղ և խեռ. անսաստ. անսանձ. խոտորեալ. *Հանդանակող, և արբեցող, կամ այլ ինչ խեղական. Կանոն։

ԽԵՂԱԿԱՏԱԿ. Տ. ԽԵՂԿԱՏԱԿ. *Նոքին խակ են խեղակատակք, և հեգնակատակ. Ոսկ. Եփես. ԺԷ։

ԽԵՂԱՆԴԱՄ, ոյ, ոց, կամ ի,ից. ա. Խեղ անդամօք. հաշմանդամ. սագաթ. *Մի յապաղեսցուք ողորմել աղքատաց նեղելոց, և տալ եւս խեղանդամոցն և հիւանդացելոց. Մանդ. Է։ *Զոր և տեսանեմք 'ի ծառայութեան զեկեղեցւոյն սատանայի խեղանդամս, և ոգեհաշմս. Ցհ. իմ. պաւղ։

ԽԵՂԱՆՔ, նաց. գ. Խեղութիւն, և կրելն զխեղութիւն. *Մեք ոչ միայն խեղանաց եսեթ պատրաստ եմք վասն անուանն քո, այլ և քերանաց և մահու. Փարպ։

ԽԵՂԲ. Տ. ԽԻՂԲ. *Յորժամ զկուրծս բախես, յորժամ զձեռս խեղբս զծնկօքդ արկանես. Մաշ։ *Չար ցանկութիւն քո խեղբս արկեալ հարկեցոյց զքեզ գնել զանձն քո. Ղեւոնդ։

ԽԵՂԲԻՄ, կամ ԽԵԽԲԻՄ, եցայ. չ. Կապիլ որպէս զխիղբս պնդապէս. պատատիլ. յարիլ. անկցփտանալ. *Զի խեխբեալ իցես յունչից վերոյ. Ոսկ. Եւ։

ԽԵՂԴ, ի, ից. գ. Βρόχος, ἀγχόνη. Laqueus. որ և ԽԵՂԴԱՆ. Գործին խեղդելոյ. և խեղդումն. պօղուղ, իփէք. իփ, պաղ. փէշնէ. *Խեղդիւք չլթանց իւրոց վարանեաց զնա։ Աւնուցուս խեղդ ընդ անձն քո։ Ոչ թէ խեղդ ինչ արկանեմ ձեզ. Առակ. Է. 21։ ԻԲ. 25։ ա. կոր. Է. 35։ *Որք զինքեանս խեղդիւ սպանանեն։ Զբաղդումսաս խեղդս և հեղձմունս ածել։ Ածին 'ի խեղդն կախաղանի. Ոսկ. գաղ. և յհ. Բ. 42։ և մ. ա. 15։ Սարգ. յէ. Գ։ *Խեղդ ըղպարանոցաւ արկեալ. Առծր. Ժ. 12։ *Խեղդիւք և հեղձուցմամբ քերբեաց զանթիւս 'ի կենդանւոյս. Պիտ։ *Խեղդ մահու հեծութեան ցաւոյ։ Վերացո յինէն զխեղդ վտանգիս. Նար. ԻԲ։ *Նոյնպէս և յուդայ 'ի խեղդ եկն. Լմբ. Եմաս։ *Անկաւ չուանն խեղդի նորա. Եփր. համաբ։ *Խեղդ ընդ անձն հոգւոց մարդոյն գեն լինիցի. Եղիշ։ *Ոչ սակաւ որպէս խեղդիւք բանաւորութեան. Ոսկ. ա. կոր։

ԽԵՂԴ ԱՐԿԱՆԵԼ կամ ԱՌՆԵԼ ԱՆՁԻՆ. Ἄγχω, ἀπάγχω. Strangulo, suffoco. Խեղդել զինքն. խեղդիւ սպանանել զանձն. *Խեղդ արկ, և մեռաւ. Բ. Թգ. ԺԷ. 23։ Ոսկ. մ. Գ. 32։ *Զխեղդ արկեալն 'ի կախաղանաց իջուցանիցէ. Ոսկ. մ. ա. 23։ *Խեղդ անձինն տանել' ատանց թողութեան չար գիւր գործ. Ոսկ. մ. Գ. 21։

ԽԵՂԴ ԸՆԴ ԱՆՁՆ ԱՐԿԱՆԵԼ. Ցաւամբ ձգել զոք 'ի մահ և իբրու խեղդել. կամ խեղդիւ սպանանել. *Խեղդ ընդ անձն արկեալ ձգեն զնա. Եղիշ։ *Մինչև գիտէ խեղդ ընդ անձն արկանել նմա. Եւսեբ. ա։

Ի ԽԵՂԴ ՄՏԱՆԵԼ. Անձամբ զանձն խեղդել. ինէր չինէր խողէլ. փէնփի փէնփինէ պօղմագ. *Բազումք խոկ ատ չժուժալ աղետից' և 'ի խեղդ մտանէին (յն. 'ի խեղդ եկին). Ոսկ. մ. ա. 15։ *Ոչ կարացեալ տանել խղճի մտացն' 'ի խեղդ մտանէին. Իգն։ *Առ արամութեանն 'ի խեղդ մտանէին. Սարգ. յէ. Ճ։ *Ի սաստիկ երկիւղէն ոմն 'ի խեղդ մտաներեցին. Լմբ. ող։ *Ի նեղասրտութենէ արկանէ, մինչ զի 'ի խեղդ մտանիցէ, և անձին եւս տանիցէ. Ի գիր. խոսր։

ԽԵՂԴԱՄԱՀ. ա. Խեղդիւ մահացեալ. խեղդեալ. և հեղձամահ. *Ինքն 'ի խնդիր լինէր խեղդամահ ժանտին. Ցհ. կբ։

մ. Խեղդամամբ, կամ հեղձմամբ. *Երթեալ ինքնաձեռն խեղդամահ սատակէր։ Խեղդամահ սատակէր 'ի բանութէ այսոյն. Պիտ։ Առակ. Բ. 4։ *Կապեցին վէմ մի մեծ 'ի պարանոցս նոցա, և արկին 'ի ծով. և այնպէս խեղդամահ կատարեցան 'ի քն. Հ. ներմ։

ԽԵՂԴԱՄԱՀ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Խեղդել, իլ. խըրփել, խըփըլիլ. պօղմագ, պօղուլմագ. *Հրամայեաց զնա խեղդամահ առնել. Խոր. Գ. 14։ Ցհ. կբ։ *Ցիւրոց ծառայից խեղդամահ լինի. Առակ. Գ. 12։ *Զերկոցունց նոցա սատակումն միով օրինակաւ նիւթեաց' խեղդամահ լինելովն. Լմբ. ող։ *Վկայ քեզ ակիտոփել և յուդա, որ 'ի արամութէ խեղդամահ եղեն. Կիր. Ը. խն։

ԽԵՂԴԱՄԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Խեղդամահ առնելն, կամ լինելն. *Զմի 'ի ծառայից 'ի ծածուկ խարդաւանեալ խեղդամահութբ ընկենուլ 'ի գիշերի 'ի վիհ մեծ. Ցհ. կբ։

ԽԵՂԴԱՆ, ի, աց. գ. Գործի խեղդելոյ. խեղդ. պարան կախման. և կախաղան. *Իբր զխեղդանէ կախեալ. Փիլ. նխ. Բ։ *Երդումն խեղդան է անձին. Մանդ. Բ։ *Զխղճելն ձեռօք և խեղդանաւ. Սարկ. հանգ։ *Աւանանօք չարաչնար պնդեալ անրօք և խեղդանօք (կամ խեխդանօք). Վրդն. լա։ *Ի ծանրանալն հասաւ չուանն խեղդանի նորա. Բրս. մրկ։ *Ի խեղդանացն զմահն' քան թէ թշնամանօք զկեանս ընտրեցին. Բրս. վաղխ։

ԽԵՂԴԵԼԻՔ. գ. Նոյն ընդ վ. *Ցայնժամ ժամանակի գատաւորք ոչ հուր ունէին, և ոչ սուր, ոչ վիրապ, և ոչ խեղդելիս, և ոչ կապանս. ՃՃ։

ԽԵՂԴԵՄ, եցի. ն. Խեղդամահ առնել. իւ. լինել. Ἀπάγχω, κατάγχω, πνίγω. Strangulo, suffoco, fauces constringo, ango. Խեղդիւ պարանոցի սպանանել, կմ հեղձուցանել 'ի ջուրս. և հեղձամղձուկ առնել մինչ 'ի մահ. չնչասպառ կացուցանել. ըկել. և 'ի նեղ արկանել չարաչար. խողթէլ, խըփըփել, հոգին հանէլ. պօղմագ. *Տրոմեցաւ յոյժ, և կամէր խեղդել զինքն։ Չոգաւ խեղդեցաւ։ Խեղդէր զնա այս չար 'ի տեսանէ. Տոբ. Գ. 10։ Մտթ. ԻԷ. 5։ ա. Թգ. ԺԴ. 14։ *Ինքնին խեղդեաց և հեղձոյց զանձն իւր. Բրս. մրկ։ *Զոմանս 'ի կախաղանս ձգէր, և զոմանս խեղդէր. Ոսկիփոր։ *Խեղդեալ 'ի ծովն' սանդարամետականին մատնէր զնոսա. Մագ. ԿԴ։ *Յարեան վտակն խեղդեցեր. Շ. Եդէս։ *Ցուցեալ խօթութեն' խեղդէ վաղվաղակի. Մագ. ԻԸ։

կմ նմանութբ. *Կալեալ զնա' խեղդէր, և ասէր. հատո ինձ զոր պարտիդ. Մտթ. ԺԸ. 28։ *Ոչ միշտ խստութբ խեղդել, և ոչ համակ թուլութեամբ մեղկել. Սարգ. ա. պ. ԺԱ։ *Խեղդեն զիս ներքուստ խորհուրդք իմ։ Սկսայ ձնչել և խեղդել զիս պահօք. Վրք հց. ԺՂ. ԺԲ։ *Խեղդիմ քաղցագին ասելով ումեմն, յորժամ վտանգի գոյ բնութբ. Ոսկիփոր։ *Ընդ վազելն ձիոյն' խեղդեն սանձօքն. այսինքն յետս ընկրկեն. Բրս. յաղխ։

ԽԵՂԴԻՉ. ա. Որ խեղդէ (ըստ ամենայն առման). հեղձուցիչ. *Անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր զանազան աղէտս և խեղդիչ որոգայթից. Վրդն. պտմ։

ԽԵՂԴՆՈՒՄ. չ. Որպէս Խեղդիլ. *Լայծն այն տարբերութիւ խփեալ խեղդնու, և խափանեալ խուսափնի. Մագ. ԻԸ։

ԽԵՂԴՈՂԱԿԱՆ. ա. Իբր Խեղդիչ. *Լոյծ զհանգոյցս խեղդողականս. Նար. ԺԸ։

ԽԵՂԴՈՒՄՆ, դման. գ. Խեղդիլն, ելն. խեղդ. (իրօք կամ նմանութբ) պօղուլմաք. *Ահա լալս այս խեղդման ընդ իս. և հանեալ եցոյց նմա զչուանն խեղդման. Վրք հց. ԺԲ։ *Դաւիթ զթագաւորն 'ի խեղդմանէն (գիւի) ապրեցուցանէր. Սարգ. յէ. ԺԱ։ *Զխեղդմունս հոգւոյն։ Փրկեա 'ի խեղդմանէս։ Հատո (այսինքն հան) զչարաչար հեծութի կորստականս խեղդման։ Խզումն խեղդմանց. Նար։

ԽԵՂԵՄ, եցի. ն. Խեղ կացուցանել. վնասել կամ արատաւորել և կամ բեկանել զմի յանդամոց. սախաթել. սագաթլամագ. *Եթէ խեղիցէ ոք զընկեր իւր։ Ցանդգնեցին խեղել զընկերս իւրեանց. Ղեւտ. ԻԴ. 19։ Ոսկ. մ. ա. 16. (յն. տալ վնաս, կմ արատ։) *Զայրագնեալ գիւղացն' խեղէին զպաշտօնեայս իւրեանց։ Քահանայքն բժշկէին զխեղեալսն. Խոր. պտմ. հռփս։ *Զոմանս խեղելով, և զոմանս 'ի սորկութիւնս արկանելով. Կողնանփ։ *Մեք յիրաւի պատժիմք, զի զողջանդամ մարմինս խեղեցաք. Ոսկիփոր։ *Խեղեալ ձեռք, կամ ոտք, կամ անդամ, կամ բնութեն. Մորաբ։ Վրք ոսկ։ Թէոփիլ. Ի Ա։ Ոսկ. Եւ։ *Տերեցին ինձ չարիքս, և խեղեցին. Մաշ։

ԽԵՂԵՓ. գ. Ἡμιτόμιον, μα. Dimidia pars, dimidium. Մասն և մասն իրի բաժանելոյ. հատուածոյ. կէսն, կամ կիսաբաժին. *Ի կողէ միոջէ եղև կէսն, և իբրև խեղեփք են երկոքին. վասն այնորիկ օգնական կոչէ, զի ցուցցէ' թէ մի են. Ոսկ. կող. ԺԲ։ *Ղերէսս խեղեփի մասն ընդ յակոբայ. Երզն. մրբ։

ԽԵՂԿԱՏԱԿ, ի, աց. ա. Εὐτράπελος. Scurrilis, facetus. Որ առնէ զկատակ խեղ, այսինքն զանշնորհ, զտգեղ, զպիղծ. ծաղրածու լկտի. այպանող, և այպանողական. փէնկոյչ' չիրքին շագա ըէյլաֆ մասգարալըգ էփէն. *Զծաղրածու խեղկատակին, և զախտաշարժ բանըս նոցին. Ցճ. օրդի։ *Բամբասող է, կամ խեղկատակ. Սարգ. Բ. պ. Հ։ *Դատարկաբանից խեղկատակաց. Սկեւ. ող։ *Զլրպարտիցէ զոք, կմ ծաղրածու և խեղկատակ բանս խօսիցի. Երզն. մրբ։

ԽԵՂԿԱՏԱԿՔ, կաց. գ. } Խեղ կատակք կմ
ԽԵՂԿԱՏԱԿԱՆՔ, նաց. }

կատականք. խեղկատակութիւն. *խեղկատակօք զհոգիս լըցի, որ չվայելէ քրիստոնէի. Ոսկեփոր: *Ի ծիծաղելոյ և 'ի խեղկատականաց. Ցծն. ՃԱ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿԵՄ, եցի. չ. 'Αἰσχρολογέω, ἀστεῖα λέγω. Turpia, vel urbana loquor. Խեղ այսինքն տգեղ և յոռի կատակս առնել. ծաղրել և այպանել լկտի և պիղծ բանիւք. *Մերթ ծիծաղեմք, մերթ խեղկատակեմք: Իսկ դու ընդէ՞ր այդչափ խեղկատակիցես. Ոսկ. Մ. ա. 2: Եփես. ծԳ: *Ըզբամբասելն, զխեղկատակելն: Ոչ խեղկատակել, ոչ գատարկաբանել. Լմբ. պտրգ: Սիսակ. ատ:

ԽԵՂԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Εὐτραπελία. Scurrilitas. αἰσχρολογία, turpiloquium, turpis sermo. խեղ կատակ. անշըքնորհ և անպատկառ ծաղրաբանութիւն. ամօթալի ծաղրածութիւն. *Զագրութիւն, կամ խօսք յիմարութեան, կամ խեղկատակութիւն, որ ոչ վայելէ: Ի բաց թօթափեցէք զխեղկատակութիւն 'ի բերանոց ձերոց. Եփես. Ե. 4: Կող. Գ. 8: *խեղկատակութիւն ճանապարհ է մեղաց. և եթէ անունն խեղ է, ինքն որպիսի՞ ինչ: Խառնախօսութբ, խեղկատակութբ. Ոսկ. Կողոս: *Լկտի խեղկատակութբ. Պիտ: *խեղկատակութբն զհոգին ոք տըրտմեցուցանել. Լմբ. պտրգ: *Զի՞նչ է արհամարհելն. Նախատել, խոտել, ընդ խեղկատակութբ արկանել. Երզն. մտթ:

ԽԵՂԿԻԼ. չ. Իբր Չարաչար խեղիլ. *Անգամք գօսացեալք և խեղկեալք: խեղկեալ մատանց մանուածոյ: խեղկեալ և գօսացեալ անդամք. Մագ. Ժ. Լ. խա: *Ոչ կաղութեամբ խեղկեալ»». յն. մի բառ. χωλος, այսինքն կաղ կմ խեղ. Պղատ. օրին. ա:

ԽԵՂԿՈՒԹԻՒՆ. գ. } խեղութիւն.
ԽԵՂԿՈՒՄՆ, կման. } տգեղութիւն. խեղկելն. (իրօք կամ նմանութբ.) *Իբր զձանձախարիթ որսկացեալ սովորական խեղկութեամբ յառնամոլութեան: Զայսպիսւոյ հիւանդութիւն և զխեղկումն անդամոց. Մագ. ԻԳ. ծԷ:

ԽԵՂՃ, խղճի, ճաց. ա. Առաւել ռմկ. իբր հեգ, ողորմելի. խեղճ. ուէ՞ին ղուվուլը. *Այսպէս է ողորմածութիւն, և այսպէս պա՛րտ է առնել աղքատացելոց խղճաց. Վրք հց. ծԴ:

ԽԵՂՃ, խըղճի. գ. Տ. ԽԻՂՃ (մտաց). *խեղճ ունել՝ ոչ այլում լծակից լինել յաղագս ճշմարտութեան. Աս. որս. ծԳ: *Դաւիթ իմացեալ զխեղճ մեղացն: խեղճ յանցանաց իմոց հեղձուցանէ զիս հանապազ. ՍԵՓԵր. Ղ: Մանր. ա: *Իւր խեղճ հարկանէ զմիտսն. Ոսկ. Եա: *Չէք նոցա խեղճ կամ խեթ յեռ մկրտութեան յօրինաց անտի: Նա արդարացուցանէ զիս 'ի մէջ խղճի և խեթի. Եփր. հա. Ա. ա. խոր: *Զխեղճս յանձանց 'ի բաց կորզեսցուք. Նանայ: *Այծ եղ 'ի մէջ զխեղճ մտացն անվրէպ յանդիմանիչ. զի քան զամենայն օրինակս խրատու հզօրագոյն է: Որ ոչ գիտէր զանձին խեղճ: խեղճ մտացն չտայր թոյլ. Մխ. երէմ: *Ունելով 'ի ներքս զխեղճ մտացն դատախազ. Մագ: *խեղճ մըտացն չարչարէր զմարդն յուտելն զպատուղն. Ոսկեփոր: *Նոցին իսկ խեղճի (կմ խըղճի) մտաց թողից. Ոսկ. Մ. Գ. 4:

ԽԵՂՃ. որպէս Խիճ կամ ցաւ սրտի. *Ցոյժ խեղճ էր նոցա (հրէից չարաց) ծնանել կուսին. Եփր. համաբ:

ԽԵՂՃՄՏԻՏՔ. գ. } Տ. ԽՂՃՄՏՈՒ-
ԽԵՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. } ԹԻՒՆ. *Զի սըրբեսցուք մեզ 'ի խեղճմտաց չարի. Եփր. եբր: *Ի խեղճմտութէ քումմէ հարեալ. Մագ:

ԽԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Λοβή, βλαβή, φθάρμα. Mutilatio, jactura, corruptio, vitium. խեղ գոլն. պակասութիւն կամ տգեղութիւն անդամոց. ևս և Այլականուէ. մնաս, արատ, ախտ՝ մարմնոյ կամ հոգւոյ. ռախփաւթ, պախաւթիւն. ռագտալըգ, պէրէ, չիան, ճարար. *Բեկումն ընդ բեկման, ակն ընդական . . . որպէս առնիցէ ոք զխեղութիւն, նոյնպէս հատուսցի նմա. Ղևտ. ԻԴ. 25: ԻՂ. 20: *Որ ոչ ձեզ խեղութիւն, այլ առողջութիւն բժշկութեան. Ագաթ: *Ո՞վ ոք 'ի խեղութեան ինչ իցէ, և զայլս խեղութեամբ թշնամանէ. Մանր. Ա: *Զխեղութիւն և զչարչարանս խնդութբ ընկալան. Եղիշ. Է: *խեղութիւն մարմնով, կամ անդամոց, կմ ձեռաց. Ոսկ. Մ. Գ. 16: Պիտ: Ոսկ. յհ. ա. 21: *Առանց խեղութեանն». յն. ἀσινῶς, անմնաս, կամ անարատութբ. Աթան. ծղ: *Զխեղութիւն մտացն ուղղէ: խեղութիւնս հոգւոյ բազմապատիկս. Սարգ. ա. պ. ա. և Բ: *Մերս բնութիւն բազում խեղութիւնս ընկալեալ 'ի չարէն՝ ընդ զանազան կերպս գրաւեցաւ. Լծ. Եսագր:

ԽԵՃԵՊ, ոյ, ով. գ. ռմկ. խըճէպ, խըճէպ. փեճէկ. կարճ կեղև, կամ պատեան. գապուգ. *խեճեպն (ձուոյ) պատ առեալ զամենայնիւ. Շիր: *Պարունակ աշխարհ, ընկոյզ մարգ, որ պատեալ է հոգւով, և մարմնով որպէս խեճեպով. Վրդն. Եղգ: *խորան երկրորդ՝ ըզկնի առջին՝ օդոյ նըման, որ մըզկանձեն ընդ խեճեպոյն 'ի կառուցման. Երզն. ոփ. Եղն:

ԽԵՆԵՇ. Տ. ԽԵՆԷՇ:

ԽԵՆԵՇԱԲԱՐ. մ. Իբրև խենէշ, կամ մեղկ և լկտի. լըբաբար. անպատկառ և թոյլ օրինակաւ. *Ընդ քո եղբարս յորժամ ճաշես, խենեշաբար մի կորացիս. Կրպփ. ոփ:

ԽԵՆԵՇԱԳՈՅՆ. գունի. իցն. ա. Βλακικώτερος. Mollior. Առաւել կամ յոյժ խենէշ. մեղկագոյն. թուլամորթ. *Տեսի զամենայն քաղաքն արբեցեալ առ գինիանան, ուր թուլասցին, խենեշագոյնք լինիցին. Պղատ. օրին. ա: *Պարիսպ (զքընակիչս) գոգցես անարիս իմն, և յոյժ խենեշագոյնս զնոսա ցուցանէ. Պիտ:

ԽԵՆԵՇԱՆԱՄ, ացայ. չ. Θρύπτω. Inepte facio. τρυφάω, in deliciis vivo. μαλακίζομαι, mollesco, effeminor. խենեշաբար վարիլ. թուլամորթ գտանիլ. մեղկանալ (յն. ճալագհզօն.) գրգիլ. փափկանալ. ցոփանալ. զեղխիլ. շլըշխթ՝ Բոյլ կէանք ունենալ. *Առանց խոհեմութեան սովորեցուցանելով զծառայս խենեշանալ ամբարհաւաճութբ. Պղատ. օրին. Ղ: *Մի զգեստուք խենեշասցուք կակղօք. Աթան. ծն: յորմէ և Վրք հց. յ: և Ի Գիրս խոսր: *Փափկութիւք և խենեշանալն: Ծիծաղխս և խենեշանաս. Ոսկ. յհ. ա. 21: Բ. 14: *Որ քաջութեան անուն չառեալ, այլ զօրավայրն մեծարեալ. մինչ 'ի փափկան խենեշացեալ, և նախատինք նախնեացն եղեալ. Շ. Լիգ:

ԽԵՆԵՇԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. } Μαλακίζω.
ԽԵՆԵՇԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. } Mollio, effemino. խենէշ կացուցանել. մեղկացուցանել. թուլացուցանել. *Իգական ազգ և զարին մալել և խենեշացուցանել կարէ. Փիլ. ամեփ: *Եւ զմարմին պղծալից պոռնըկութբ խենեշացուցեալ. Կաղնկտ: *Դիւանման ամենևին խենեշայոյց (կմ խենեշեցոյց) զնա. Եփր. յհ. Ձ:

ԽԵՆԵՇԻՄ, եցայ. Տ. ԽԵՆԵՇԱՆԱԼ. *Ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ ոտարոտի. Նար. հԷ: *Մի զգեստուք խենեշեսցուք (կամ խենեշասցուք). Աթան. ծն:

ԽԵՆԵՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Μαλακία. Mollitia. խենէշն գոլ. և խենեշանալն. մեղկութիւն. թուլամորթութիւն, փափկասիրութիւն. ցոփութիւն. զեղխութիւն. և Վատասրրտութիւն. Բալըրլըգ, շլըշխթիւլըգ. կէվշէգլիգ. *Հեռևեալ լինի զանգիտութեան՝ խենեշութիւն, անարիութիւն, անաշխատութիւն: Հետևեալ լինի չռայլութեան՝ խենեշութիւն, զղջութիւն. Արիստ. առաք: *Զանարի տաղտկութեցն առաջից խենեշութիւն: Զ խենեշութիւն մտաց արտաքսեցից, առաւելնեցայց 'ի նոյն ինքն յածութիւն. Պիտ: *Աներկչոտ խենեշութեան կարճամտին. Նար. ՂԲ: *Ի փափկութիւս և 'ի խենեշութիւս արկանել. Ոսկ. յհ. Բ. 5: *Ցայտնեաց քեզ զադեղն խենեշութեան և ժահահոտութեան խմոյ. Վրք հց. Ղ:

ԽԵՆԷՇ կամ ԽԵՆԵՇ, ի, աց կմ իցն. ա. Βλάκος, βλακικός, μαλακός. Mollis, emollitus, effeminatus. որ և փր. Խէնէշ. Մեղկ. թոյլ. թուլամորթ. անարի. կնամիգացեալ. Բաղ, շըլըխթ, անճրկած. կէվշէք. *Աներեացն և ամենևին խենէշ լըբեցն. խենէշ վատութիւն, կամ վատասրտութիւն: Անարի խենէշ տաղտկութեամբ. Պիտ: *Զօրէն յուռւոյ և խենեշի կառավարի ըղյարձակմունս ոչ կարացեալ արգելուլ. Փիլ. լին. Ղ. 185:

կմ Ցոփ. զեղխ. պիղծ. ղաղիր. գարշ. անպիտան. Գէշ. Մէքրուհ. *Լինիմք անբանք, խենէշք, անարք: Խորհուրդս գարշելիս և խենէշս: Տրանջեն յուտելն, և ասեն. այս ինչ խենէշ է, և ոչ է կերակուր մարդոյ. Վրք հց. ծԷ. և Ղ. և ծՃ:

ԽԵՆԷՇՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽԵՆԵՇՈՒԹԻՒՆ. *Անարի խենեշութեան պարսաւանօք: Անգործ խենեշութեան տաղտկանք. Պիտ:

ԽԵՆԹ, կամ ԽԵՆԴ. ա. Բառ ռմկ. որպէս Ցիմար, անմիտ, բախած: Ուստի

ԽԵՆԹԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ցիմարական. շամբուշ. խէնդի. *Եւ մատչելն 'ի սա մի՛ գանգատանօք, և մի՛ արհամարհանօք, և մի՛ իբրև զխորթս խենթական մտօք բան արկալ. Նար. յովէտ:

ԽԵՇԵՐԱՆՔ, նաց. գ. Նշխարք անպիտան իրաց. որ և ԽԵՑԻՔ ասին. բեկորք. մնացորդք. խուրդաւ, ճանրաւ. Բոլող. *Նախկին մծղնէութեան պայղակենութեան խեշերանք. Ցհ. իմ. պառ:

ԽԵՉԱՓԱՌ. } որ և ԽՍՉԱՓԱՌ. ռմկ.
ԽԵՉԵՓԱՐ. } Խեւէփար, Խիւէփէր: որպէս թէ խեչեալ պատենիւ. խեցգետին ծովու կամ գետոյ. լաղանօզ, ֆուլունիա, այնա, պէօճէկ: Վրթ: Բժշկրն: *խեցգետին, որ և խեչիփար. Մխ. բժշ: *Գոցես փոխանակ մարգարտին խեչեփարս կամ կրայս զազրալիս. Սանահն: *Արջ և խեչեփար անխտիր ուտեն. Ոսկեփոր:

ԽԵՌ, ի, ից. ա. (Արմատ ձայնից խըռով, խռովութիւն. ըծ. և գրգիռ, հեռ. ռմկ. խըռախըռ.) 'Απειθών. Inobediens. διάστροφος, perversus. Անսաստ. հեռ. ըմբոստ. անսանձ. ստահակ. անհնազանդ. խեղաթիւր. հաշարէ, ղաֆիռըղ. աֆոէ, նաֆս, Բէլա. *Եթէ իցէ ուրուք որդի խեռ և անզգամ: Որդիս մեր այս խեռ է և անզգամ. Օր. ԻԱ. 18. 20: *Զխեռն և զգըժուարբռասանն (զձի): Ամեհի՝ խեռ և խիստ երիվարացն. Նիսս. կազմ: Վրք ասկ:

ԽԵՌ. որպէս ռմկ. խօռ, խուլապ. թ. հօռ. այսինքն խոժոռ, թիւր, խեթ. *խեռ աչօք (Նոր Ձ. խեթ աչօք) և նախանձաբեկ կամօք հային ('ի սուրս չարքն). Լմբ. առակ:

ԽԵՌ. գ. որպէս Հեռ. (յն. էոխս.) Տես

և ԽՆԹ. * Մի աշտանակք, և կամ խեռախեցմի. ԻԳ: * Մի ինչ տանէր հակառակութիւն, խեռախ, և ամբարտաւանութեամբ. Վրք հց. Ա: * Այլ թէ և մարտիրոս եսցէ, և 'ի միրանն խեռ և նախանձ ունիցի, 'ի հուր այրեսցի. Մանդ. ԺԷ: * Ամենայն ինչ ձեր սիրով լինիցի. որպէս թէ խռովեալ էին. նաև առ այնոսիկ՝ որք խեռախ էին. Ոսկ. Ա. կոր:

ԽԵՌԱԲԱՐՈՅ. ի, ից. ա. խեռ և հեստ բարուք. (մարդ, կամ անասուն). * Թանձրամիտք ոմանք էին, և խեռաբարոյք. Եղն. Յղբ: * Խակ աղքատն խեռաբարոյ է. (կամ խեաբարոյ). Վրդն. առկ: * Ձձի խառնաբախ և խեռաբարոյ՝ ոչ խստութեամբ, այլ՝ հանդարտութեամբ զգօնացուցանեմք. Ոսկ. յհ. Ա. 25: * Վայելեալ զէշն խեռաբարոյ. Մխ. դփ: Եւ Գնչ: * Խեռաբարոյք իբր զջորի. Վրդն. ող:

ԽԵՌԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր խեռաբարոյութիւն. խեռութիւն բարուց. * Ջերմուց զխեռաբարութիւ. Վրդն. ծն:

ԽԵՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական խեռ եղելոց՝ կամ խեռութեան. և խեռ. * Վասն անպտղութեանն, և խեռական բարուց. Շ. բարձր: * Մախանք ինչ նախանձու, և խեռական. Եղն. ոփ. եկն: * Ջորի խեռական. Մխ. դփ:

ԽԵՌԱՄ, ացայ. չ. Որպէս Հեռալ. ղշարիլ. գժուարիլ. հինանալ, ծուլ. նիւ. ճէնձք, փառըլմագ. * Ոչ խեռալ, ոչ նենգել. Սկեւ. ող: * Ջշարէին նոքա վասն տանելոյ սիրելոյն զնա ծերոյն. լուան զայս ծերքն, և նոքա ևս խեռային ընդ այս. Վրք հց. ԺԷ: Խակ Գէ. Եւ. * Սոյնպէս և առ քմիս խեռացանն. լինի իմանալ և խեռ գտան, իբր խեռեցան.

ԽԵՌԱՍՏԱՄԲԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. խեռական ստամբակութիւն. խեռութիւն և հեռ. Գործելով 'ի մէջ ժողովրդոյ խեռաստամբակութիւն. Պղծ. աղէքս:

ԽԵՌԵՄ, եցի. չ. Στασιάζω. Seditionem excito, dissideo. ἀντιλέγω, contradico. φιλονεικέω, rixor, contendo. խեռ լինել. խեռութիւն ցուցանել. ստահակիլ. ստամբակիլ. ընդդիմանալ. անսաստել. գիժոսել. հակառակիլ և Գրգռել յապըս տամբութիւն. խռովութիւն յուզել. * Որպէս մի խեռեալ ընդդէմ գառնայցեն. Գ. Դ. Ժ. 14: * Ի խեռել ստահակելոցն. Խոր. Գ. 26: * Խեռեցին աթենացիքն, ընդդիմացան ընդ եղեալ իրսն. Պղծ. աղէքս: * Ջի մի խեռիցէ առ ինքն մարդն, ըստ ժամանակին զանազանութեամբ բաժանեալ. Նիւս. կազմ: * Ի հակառակ մտեալ ինչ խեռիցեն. Ոսկ. Մ. Ա. 6: * Խեռելն նոցա զբուռն անգամ, և արտաքոյ օրինացն գործել: Տանջէին զնոսա իբրև զողլայս խեռեալս յուսմանէ: Ոչ խեռէ, և ոչ ստահակէ: Ստահակ և խեռող է ազգ ծառայից. Սարգ. յկ. Է. և Ը: և Ա. դ. Զ: * Ապա եթէ այնմ խեռիցէ, եղիցի քեզ իբրև զհեթանոս. Եղն. Յղբ:

ԽԵՌՆԵԼ. չ. Ἀποδυσπετέω. Stomachor, aegre fero, impatientor, agitor. որպէս խեռալ, կամ խռովիլ. գժուարիլ. նեղսրտիլ. * Միթէ գուլա ինչ լցեա քան զմեզս, յորժամ խեռնելն կամէր. մինթէ ևս աւէ բառնալ կարիցեմ զդոսա. Ոսկ. եբր. Գ:

ԽԵՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπειθία. Incredulitas, contumacia. խեռելն. խեռաբարութիւն. անսաստութիւն. հեստութիւն. ստահակութիւն. անհնազանդութիւն. * Խեռութիւ վարեսցք 'ի տեառնականին կոյս. Օր. Լ. 7:

* Կամ խեռութեամբ լռել, կամ նախանձով զերգս եղանակել. Ի գիրս խոսր:

ԽԵՐԵԻԷՂ, եշի, եց կամ աց. Տ. ԼՈՒՄԱՅ. * Թէև խերևէշ մի տացես: Այրին բաղում տաղանդացն յաղթեաց երկու խերևէշօքն. Ոսկ. յհ. Բ. 34: և հա. ԽԱ: * Ջգովութիւն կնոջն, որ զերկու խերևէշն արկ 'ի գանձանակն. Պրոկղ. յուղէբ: * Շատ արկ 'ի գանձանակն զերկու խերևէշն քան զամենեսին. ՆԲ. ղպրգ: * Ընկալ իբրև ըզխերևէշս այրւոյն. Սկեւ. աղ: * Որպէս զերկու խերևէշս (կամ խերևէշսն) այրւոյն. Տօնակ:

ԽԵՐՇԵԻՏԱՆՔ, կմ ՀԵՐՇԱՏԱՆՔ. Բառ անյայտ. իբր Մնացորդ, կմ յիշատակ. * Աշխատէին (շինողք աշտարակին) իբրու պարիշար խերշետանաց չարութեան ղաւակաց ազգացն զկնի իւրեանց եկելոցն թողուլ խնդրէին. Ագաթ:

ԽԵՑ, ի. Տ. ԽԵՑԻ, որպէս Պատեան խեցեմորթաց. և Անօթ կաւեղէն, և Հեց. * Յայնպիսի աղքատութեան եառուն զանձինս, մինչև անօթ նոցին էր խեց կրիայի. Վրք հց. Է: Որպէս և 'ի բարդութիւն Գրախեց, Նշանախեց, է իբր Կոտոր խեցւոյ:

ԽԵՑԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Κεραμεύς. Figulus. Որ գործէ խեցիս, այսինքն խեցեղէնս կամ կաւեղէնս. բրուտ. կաւագործ. ...

* Ոչ միայն ոսկերչաց մանկանց են քուրայք, այլ և խեցագործաց. Կոչ. ԺԳ: * Իբրև զհընոց խեցագործաց այրեսցիս. Աւծր:

ԽԵՑԱԿԱՐԿԱՌ. } Ի խեցեաց կարկառակոյտ կազմեալ.
ԽԵՑԱԿՈՅՏ. ա. } շինեալ 'ի թրծեալ աղիւսոց. * Ի խեցակոյտ 'ի խեցակարկառ 'ի կպրաշաղախ աշտարակն ապաւինեալ. Ագաթ:

ԽԵՑԱՆՄԱՆ. ա. Նման ծովային խեցւոյ, կմ պատենի խեցեմորթաց. * Դժուարորս է ոստրէոն. զի իբրև խեցեղէն պատեանս ունի, և մորթն 'ի վերայ սեպ և ողորկ խեցանման է. Վեցօր. Է:

ԽԵՑԱՏ. գ. Բառ ռմկ. որպէս խեցի հատեալ. բեկոր խեցւոյ. ... կամ ... * Երկաթ կամ խեցատ շանթացնեն, ևն. Վրփ:

ԽԵՑԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԽՐԱՑԱՑԵՍԱԿ:

ԽԵՑԲԵԿ. ա. Որպէս զխեցի բեկեալ, կամ բեկբեկեալ. որպէս զհեց ոլորածոյ. Կցկտուր. անհարթ. և Ծռեքծեքեալ. կանացի. Κατακεκλασμένος. Confractus, tortuosus. ... * Որք տարտամութեամբ խեցբեկ բարբառով զբանս արձակեն. Խոսր: * Հարցանել զձեզ ըզդիւական երգոց, և զբոզիցն խեցբեկ նուագաց. Ոսկ. Մ. Ա. 2:

ԽԵՑԲԵԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Աղաւեալ կամ յոյժ խեցբեկ. կարի անհարթ և խժական կամ անախորժ. խեղաթիւր. ... * Վասն խեցբեկագոյն և խուժորագոյն լեզուին: Խեցբեկագունին այնորիկ գարգարացւոց լեզուին. Կոչուն: Խոր. Գ. 54: * Զխեցբեկագոյն զբարս հեթանոսութեան. Ի բաց ձևչեալ զխեցբեկագոյն բարս նոցա. Ագաթ: Յհ. կթ:

ԽԵՑԲԵԿՈՐ. Տ. ԽԵՑԲԵԿ. * Ըստ կիտահագագ և խեցբեկոր լեզուի նոցա. Յհ. կթ:

ԽԵՑԳԵՏԻ, տուոյ, տիք, տեաց. }
ԽԵՑԳԵՏԻՆ, անոյ, ոց, կմ անի, ից. }
գ. Καρκίνος. Cancer. կարկինոս. (որ և Քաղցկեղ, Խոլխեցգետի.) Ազգ խեցեմորթի 'ի գետն կամ 'ի ծովս որպէս մեծ խեչափառ՝ վեց ոտամբք և երկու մկրատաձև բազկօք, որ 'ի շեղ ընթանայ. այլ ծովայնոյն բաղում են տեսակք. ... * Խեցգետաց բաղմութիւն. Պղծ. աղէքս: * Խեցգետի մի եղեալ ('ի ծովէ). Աւծր. Ա. 3: * Խեցգետույզ (կմ խեցգետոյզ) անուամբ՝ գործին (կարկին), և կենդանին, և աստղ նշանակին: Ո՞չ երբէք քեզ թուեցին տեսել խեցգետինք. Ա. որս. Ղ: * Կարկինոս, որ թարգմանի խեցգետին: Ոտք խեցգետնոյն ոչ կարեն գամս գտանել յողորկ և 'ի սեպ պատեանս զեռնոց: Տկար ոյժն խեցգետանոյ. Վեցօր. Է: * Հոռոմն կարկինոս ասէ, որ է խեցգետին: Խեցգետին, որ է խեչափառ. Մխ. բժշ:

Որպէս անուն կենդանակերպի, յոր մտանէ արեգակն 'ի յիշ յունիսի. տե՛ս 'ի վեր, Ա. որս. Ղ: * Կենդանատեսակ խեցգետնիդ կամ խեցգետնին, ևն: Ջխեցգետնէն առնէն, ևն. Շիր:

ԽԵՑԵԱՅ, ցէի, ից. ա. խեցեղէն. կաւեղէն. * Ի հրոյն թրծեալն աղիւսն խեցեայ. Վրդն. պփ:

ԽԵՑԵԳՈՐԾ. Տ. ԽԵՑԱԳՈՐԾ. * Այլ և խեցեգործացն գոյ կաւուցն քուրայք. Ճ. Գ. Ն բանից Կոչ:

ԽԵՑԵԿՈՅՏ. Տ. ԽԵՑԱԿՈՅՏ:

ԽԵՑԵԿՈՅՏ ՎՃԻՌ. ա. Ὀστρακισμός. Ostracismus, testula. Դատաստանք աքսորանաց կամ մահու առ աթենացիս՝ գրեալ 'ի բեկորս խեցեաց, և արկեալ իբր քուէայ 'ի տուփ ինչ. * Թէսևս զխեցեկոյտ մահուվճիռ առ, և այնմ ինքն նախ եդ օրէնս. Եւս. քր. Բ:

ԽԵՑԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Ὀστράκινος (իբր ոստրէական, կամ ոսկրուտ), κεραμωτός. (...). Testaceus (...) որ և ԽԵՑԵԱՅ. Որ ինչ է 'ի խեցւոյ, կամ 'ի կաւոյ թրծելոյ. կաւեղէն. ... * Անօթ խեցեղէն: խեցեղէն անօթոյ բրտի. Ղևտ. ԺԱ. 33: Եւ. Լ. 14: * Ի վերայ երկաթեղէն և խեցեղէն ոտիցն. Դան. Է. 33: * Ամանն խեցեղէն. Երեմ. ԺԹ. 11: ԼԲ. 14: Նաւ. Է: * Ասսարիս փայտեղէն և խեցեղէն լուծայս. Եւս. քր. Բ: * Ոստրէոն իբրև խեցեղէն պատեանս ունի. Վեցօր. Է: * Փողսս էր խեցեղէն, և եղև ոսկեղէն. և յուղաս ոսկեղէն էր և եղև խեցեղէն, և խորտակեցաւ. Ոսկ. Բ. փիլ:

ԽԵՑԵՄՈՐԹ, ի, ից. ա. գ. Ὀστρακόδερμος. Testa tectus. ἀχαλήφη, concha, ևն. Կենդանի ծովային՝ որոյ մորթն կամ պատեանն է ոսկրուտ իբրու խեցի կարծր, սկսեալ 'ի կրայէ մինչև 'ի կոկորդիլոս. ... * Ջխեցեմորթսն զեռունս որպէս զգայուն ծառս կազմեաց: Բազումք 'ի խեցեմորթիցն, որք կոչին փորոտիք երկրի. Նիւս. բն: * Իբրև զուարակ եղջիւրաւոր, կամ իբրև զկրոկոդիլոս խեցեմորթ. Վրդն. ծն: * Անգ ('ի ծովու) են և խեցեմորթք կենդանիք. Լմբ. ող: * Զոմն 'ի խեցեմորթիցն 'ի տուն իւր կոչէր. Մխ. առկ: * Միայն ազգ՝ որ խեցեմորթ (կամ խեցմորթ) կոչին, այսինքն կոնքն. Վեցօր. Է:

Մերթ որպէս խեցեղէն մորթ, կամ կարծր պատեան. փեճեկ. * Ոչ եթէ անգէտ եմ ընկուզոյզ անուան. քանզի խեցեմորթն նորա բնաւորեցաւ հնչումն և կայթումն գործել. Փիլ. Նխ. Բ. 76:

ԽԵՑԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Առնել իբրև զխեցի. չորացուցանել. * Հուր զտապէ, և զկաւ խեցեցուցանէ. Ոսկ. Եւ:

ԽԵՑԻ. ցւոյ. ցեաց. գ. Ὄστρακον, κέραμος, μίς. Testa, vas fictile. Նիւթ կարծրացեալ իբր ոսկր. կամ թրծեալ հող 'ի պէտս ամանոց, և շինուածոց. անօթ բրուտի. աղիւս թրծեալ. կղմինտր. և խեցեբեկորք, կամ բեկորն նոցին. սագուր, թուղլա, քիրէմիտ քիրեմիտ, չանագ չէօմլէք կամ փէսփի գըրըճը. *Ցամաքեաց որպէս խեցի զօրութիւն իմ: Որ տայ արծաթ նենգութեամբ, իբրև ընդ խեցի համարեալ է: Ոտքն կէսն յերկաթոյ, և կէսն 'ի խեցւոյ: Ոչ խառնի երկաթ ընդ խեցի: Առեալ խեցի՝ քերէր զթարախն. ևն: *Զխեցի կարկառէ, որ ուսուցանէ զյիմարն. Սիր. իբ. 7: *Ի կաւոյ խեցի և աղիւս կազմին. Պրպմ. յ: *Զտախտակն մոմեղէն խորտակեաց, և բեկորք նոցա ոչ կցեցան. և խեցիք նոցա իբրև զխեցին մարմնոյ ոչ յօդեցան. Եփր. համաբ: *Ո՛վ մարդ ուսիր, որ 'ի խեցոյն անդ կայ զանձեալ. Եփր. աւետար:

ԽԵՑԻ. որպէս խեց. Կարծր պատեան խեցեմորթից. քէլապ, գապուգ. *Զխեցեմորթս զեռունս որպէս զգայուն ծառս կազմեաց. և իբրև զփայտ եդ զխեցին շուրջ զնոքօք: Ոչ էած շուրջ զմեօք թեփ, որպէս օձից և ձկանց. և ոչ խեցի, որպէս կրայից և գաղտակրայց. Նիւս. բն: *Զմուռնիայն ոմն 'ի խեցեմորթիցն 'ի տուն իւր կոչէր, սակայն ինչ յիւրմէ զխեցին թողացուցեալ՝ ձգէ գազանն քար 'ի պատեանն, և ըմբռնեալ ուտէ. Մխ. առակ:

Ի կրկին նշանակութիւն մարթի ձգիլ առելն. *Սուր խեցեաւ քերեցին: Խեցեաւ փոխանակ եղջեր ամենայն մարմին նոցա քերեալ լինէր. Հ=Յ. յուլ. է:

ԽԵՑԻ. Գազան՝ որոյ մորթն կամ պատեանն է խեցի, ոսկրուտ. *Խոյթ մի, որ է խեցի ծովու: Խեցի գազանն եկն գարձեալ. Վրք հց. ծէ:

ԽԵՑԻ. ա. որպէս խեցեայ. խեցեղէն. որ ինչ է 'ի խեցւոյ. *Գրեաց յերկուս տախտակս աղիւսիս և խեցիս. Վրդն. պտմ: *Երկու սիւնս արարեալ աղիւսի և խեցի. Երզն. քեր:

ԽԵՑԽԵՂԵՓ, ի,ից կամ աց. գ. Χαρακτήρ. Nota, lineamentum, character. Բեկոր կամ կտոր տառից իբրու գոյգն նիշ, և որպէս խեցեփ՝ մասն հատեալ. կամ համառօտ. գրանկիւս, գրախեց, նշանախեց. նշանագիր. *Զանուանսն անգամ զգրոյն չհամարձակի երկրորդել, որ ուսուցանելոյն կամիցի, այլ խեցխեղեփօք կիսանուն և բեկբեկելով. Մանդ. ծը: *Քասն և երկու նշանագրօք գրեն, կերպարանօք միայն և խեցխեղեփօք այլափոխեն (սամարացիքն զեբրայեցիս). Նխ. բգ:

ԽԵՓՈՐ, ի, աց. գ. (որպէս թէ խփան կամ կափարիչ.) Պատեան խեցեմորթից խփելի և բանալի. լայնաբար՝ ծածկոյթ բանից. *Խեցեմորթքն՝ յորժամ զխեփորն բանան, 'ի թիկանց կուսէ անձրև՝ որ 'ի փայլատակելն անդ անկանի, մարգարիտ գոյանայ. Վանակ. հց: *Առակաւոր խեփորաբանին զխիւթ լուսոյ և զպարզութիւն տառաքինութեան ծածկելով. Վրդն. երգ:

ԽԶԵԼ, եցի. ն. Σχίζω. Scindo, seco. διασπάω, διαῤῥήγω, ῥήγνυμι, distraho. discerpo, dirumpo, ևն. Ուժգին ձգմամբ բաժանել. քարշելով հատանել. փեռեկել. խորտակել. մասն մասն առնել. փրթուցանել. հերձուլ. ճեղքել. պատառել. Ֆէրճէլէ. եէրէլ. եըրթմագ. գօփարմագ, չէքիշմէք. փէսպ էյլէմէք. փարէլէմէք, փարչալամագ. (ըծ. և հյ. գզել. քերել. կողել. հատանել և յն. σχίζω. լտ. թ. Խէն, Խէ-

զել, Խէր, զէօսէք.) *Խզեսցուք զկապանս նոցա: Խզեաց զկապանս նոցա: Խզեցեր դու զկապանս նոցա: Խզեցին զսամետս. ևն. Սղ. Բ. 3: Ճղ. 14: Երեմ. Բ. 20: Է. 5: Լ. 8: Նաւ. Ժ. 13: Ղկ. Է. 29: *Խզեաց զշիլան, զորօրինակ խզիցի քուղ 'ի թօթափելոյ՝ յորժամ 'ի հուր հոտոտիցի: Առասան երեքկուղի ոչ վաղվաղակի խզեսցի: Մի խզեսցին պարանք նորա: Խզելոյ 'ի նմանէ զշղթայսն. Գծ. ծղ. 9. 12: Ժղ. Ժ. 12: Ես. ԼԳ. 20: Մրկ. Է. 4: *Խզեսցէ զշղթայս անօրէնութեան. Ագաթ: *Ծանրութիւն պարզոյ խզէ զրասս. Վրք հց. ծ. յ: (այլ. բեկանէ:) *Զնորայն կարկաց ղառհաւատչեայ, և զիմն առանց խզելոյ յարակայեաց. Նար. կէ: *Մեքենայիւ մահու ալոցեաց, 'ի յերկուս մասունս խզեալ. Նար. ծա: *Պատրաստեցէք վէմ մի բանկամաց իմոց, և խզեցէք յերկուս. ՃՃ: *Որք զծիրանիս թագաւորական աղանդայութեանն, այնպէս առանձին՝ որպէս զխզողսն. այսինքն զպատառօղսն. Ոսկ. յհ. ա. 45:

ԽԶԵԼ. Κόπτω. Caedo, succido, amputo, ևն. Ի բաց հատանել որ և է օրինակաւ. *Անդիտութեամբ զքերբիսն խզելով ուտ: Տունկ 'ի անկագործողէն իւրմէ խզեալ: Խզեցաւ ամենայն մնաց յոյս իւր. Պիտ: Յհ. իմ. եղն: փարղ: *Խզիցելոյ 'ի նոսա շնչականին. Բրս. որբէց: *Զկրօնից ուղղութեն 'ի բաց խզեալ. Յհ. կբ: *Խզել զչար: Ի բաց խզել զսէր: Տանջանօք խզեալ՝ բառնալ 'ի կենդանութենէ. Պիտ: *Խզեաց իբրև զայգի զխորանս նորա. Ողբ. Բ. 6. որպէս թէ խզել և 'ի բաց ձգել: *Ի մէջ վաճառելոյ և գնելոյ խզեսցին մեղք։։ յն. փշրեսցին. Սիր. իէ. 2: *Խզել ապառամբել յիւրոցն. Կանոն:

ԽԶԵԼ. Ξυράω. Tondeo, rado, ևն. խուզել զհերս. յապաւել. գերծուլ. փոքրել և ճողել. փետել. ցանել. Տաշ կըրէլ. քէսմէք. ճողել. քեսմէք. եօլմագ. *Զհերս քո խզեսցես. Եզեկ. ԻԴ. 34: *Մի՛ ցանեսցին, և մի՛ խզեսցին: Ի վերայ արանց խզելոց փետելոց: Ի վերայ արանց առ որմովքն խզելոց. Երեմ. ծղ. 6: ԽԸ. 31. 36. 37: *Փետեալ ըզվարսս իմ ցանկալի, խըզեմ ըզհերս անխնայելի. Ը. Եդես: *Որ զհերսն խզիցէ. Սարգ. յկ. Գ: *Մերկանդամք խզին և մոլին կոծելով. Մանդ. Է: *Զանձինս ցանէին, զհերս խզէին. Երզն. մթ:

ՆԵՐՔԻՆՍ ԽԶԵԼ. այսինքն ներքինացուցանել. Ἐκτέμνω. Castro. խատըմ կամ խատըմ էթմէք, քէսմէք: Խոր. Բ. 7: Յհ. կբ:

ԽԶԻՉ. ա. Որ խզէ. խզող. *Սատակել զխզիչս արականացն հրամայողաց. Սարկ. հանգ:

ԽԶԻՒՆ. Տ. ԽԶՈՒՄՆ. *Փետուին վարսից, և խզիւն հերաց. Մանդ. Է:

ԽԶՈՒՄՆ, խզման. գ. Խզելն և խզիլն ըստ Ա և Բ նշ. *Խզումն կապանաց կամ խեղդմանց. Սարգ. ա. յհ. Է: Նար. ղբ: *Ծովու պատառեցելոյ, և բանաւոր խըզմամբ այսր և անդր ժողովեցելոյ: Առ 'ի խրատ, և առ 'ի խզումն հեստութեան. Փիլ. փէսակեան. և ծ. բան: *Ձգել ղահազգին սուրբ 'ի խզումն ապականիչ վիրագիս: Ձարաչար խզմամբ որոյ 'ի կենդաղոյս քերբքի. Պիտ: *Զլռձիգ խզմամբ տաժանեալ. Յհ. կբ: *Զատանջանս խզումն կարծիցէ մեղացն. Նչ. Եզեկ:

Եւ ըստ Գ նշ. *Լայնեա զխզումն քո իբրև զարծուոյ. Միք. ա. 16: *Ցասումն գեղոյ, և խզումն հերաց. Յհ. կբ: *Մուրուացն ճիրանամբք զխզումն. Աշխր. Բ. 11:

ԽԶՑԵՄ, եցի. ն. Չարաչար խզել. *Որ յառասանացն պարանելոց իւ բաքանչիւր ոք խզեալ զօրէն սղոցի. Մագ. իԳ:

ԽԶՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Խզել և կարատել սրով կամ խիզարով, այսինքն սղոցաւ, ևն. սրածեծ՝ թրածեծ առնել. հերձատել. կըրփէլ, ճըղփաթէլ. *Սրով զթիկունս խզրատեցին: Սրով խզրատել զմարմինն. Հ=Յ. ապր. իԸ: յունիս. ԺԸ: օգոստ. Է: *Հրամայեաց երկաթի ճանկօք խզրատել զմարմին նորա, և կարի վիրաւորել. Առաքել պտմ:

ԽԶՕՆ, ի,ից. գ. Խզեալ կամ խուզեալ բուրդ, և միացորդ նորա 'ի գեղմի. որ և խոզան. *Վաղաթառամ և անպտղահող ծղոտուն և խզօնին. Վրդն. ող:

ԽԻԹ. խեթի կամ խիթի,ից. գ. Κόλυμα. Impedimentum. σκάνδαλον, offendiculum. գրի և ԽԵԹ. խոչ և խութ. խոչընդոտ. որ ինչ խթի յոտս 'ի գնացս կամ տայ գայթել. արգել. որոգայթ. առիթ գլորման կամ գայթագղութեան. վտանգ. կասկածանք. էնկէլ, իլիշիք, թուզագ, ման, ֆաղէնք. *Բազում խեթք և խութք են ճանապարհին: Ցառաջ զխեթն 'ի բաց խլել. Ոսկ. փիլիպ. և Բ. խոր: *Բառնալ զգայթագղութեան 'ի միջոյ, մի՛ ուսեք խեթ և խութ այնուհետև ընդ առա անկանել. Ագաթ: *Զխեթս 'ի բաց ընկենլի մի նիւթ գեհենին պահեսցես: Մերժեալ առնել, բարձեալ խեթ: Հերքեալ առ 'ի մէնջ զխեթ գժնդակ խորամանկութեան բանսարկուին. Նար. կԸ. հԳ. ղԲ: *Դասաճանեալ զնա 'ի սպանումն, զի էր նմա խեթ կամաց իւրոց։։ այսինքն արգել. Խոր. Ա. 23: *Ընդէ՞ր արար ընդ մեզ յաշխարհի զպատճառս, և կացոյց 'ի խեթի զխնամս մերս։։ այսինքն 'ի վտանգի, կամ 'ի կասկածանս. Վեցօր. Ի:

ԽԻԹ. Թիւր նայեցուած խեթ և խոժոռ աչօք. ընդ ակամբ հայելն. խեթալն. ոխ. քէն, ատելութիւն. գժտութիւն. խօլըր նայուած. իլ, գին, ղորէզ. խաթըր կէօնիւլ գըրըլմագ, էյրի պագըշ. *Եթէ եղբայր քո ունիցի ինչ խեթ զքէն։։ յն. ինչ մի. Մտթ. Է. 23: *Եթէ ունիցիս ինչ խեթ զնմանէ 'ի սրտի քում. Վրք հց. ծ: *Յորժամ խեթ ատելութեան լիցի 'ի մէջ ծառայից և տեառն, ոչ վաղվաղակի ժըղըրհին ընդ նոսա խօսակցել. Լմբ. պտրգ: *Այլ թոյլ ետուր վասն խեթի մտանել 'ի ձեռս անօրինին. Ը. Եդես: *Եթէ վասն իմ հալածիս, մի խեթ (կամ խեթ) պահէր: Որ խեթիւ նայէ, բարկացուցանէ զԱծ. Նեղոս: *Ընդ որում խեթիւ հայէր արշակ համապազ. Խոր. Գ. 43: *Մի հայիք յիս, զի ես եմ սևացեալ. վասն զի խեթիւ հայեցաւ յիս արեգակն։։ յն. παραβλέπω, oblique aspicio. շաշարաբար կամ թիւր հայել: Երգ. ա. 5: *Ի սեաւթույր տեսութեան զարծոց մերոց խեթիւ հայեցաւ 'ի մեզ արեգակն ճշմարիտ. Յհ. կբ: *Խեթիւ. (ակն.) խոժոռ. Լծ. Նար:

ԽԻԹ. Կասկած. Հոխ. Իշիւն. գօրգու. *Ի մէջ խիթի ուխտիւ և երկիւղիւ կայր. գուցէ՝ ասէ, ածիցեն 'ի վերայ իմ զանէ ծա, և ոչ զօրհնութիւնս. Եփր. ծն: *Խեթ արար լեալ՝ ոչ հեշտալի լինէր նմա քունն. Խոր. Բ. 35. (այլ ձ. խեթ արարեալ. իբր կասկածոտ:)

ԽԻԹ, խիթի. խայթ խղճի. խիղճ մտաց. *Չիք նոցա խեղճ կամ խեթ յետ մկրտութեան յօրինաց անտի: Նա արդարացուցանէ զնա 'ի մէջ խղճի և խեթի. Եփր. հա. և ա. կոր: *Զամենայն խիղճ և զխեթ յիւրաքանչիւր մտաց 'ի բաց մերժեալ էր. Ոսկ. յհ. ա: *Խեթք մտաց: Խեթ մտաց: Զգայ-

ութն սրահին իմաստից՝ խէթիւ խոցոտեալ։ խէթս, տխրութիւս. Նար. կ. խէ. խփ. խդ։ *Հոլանեալ գործեկին զմիտս համարձակու-թեան՝ ասանց խիթի յամենայն չարիս դար-ձեալք. Բառղ. դ. 17։ *Զգուշութիւն վասն խիթի խղճի նոցա, զի երկիցեն յայ. Եփր. ղևտ։ *Ազատէ զատապեալս ամենայն, և ասէ, թէ չիք ինչ խէթ և խիղճ ուրանալ զքեզ. յն. անխոտոր է. Եւս. պտմ. զ. 37։

ԽԷԹ. Խիթք որովայնի, կամ ցաւ ինչ խայթիչ և տանջիչ. որպէս մարմինչ, կամ կրծումն, են. զի պէսպէս մեկնի ասելն, *Հարցէ զքեզ տէր ջերմամբ և սարսռով, և խէթիւք. Օր. իը. 22. յն. ἐρεθισμός. irritatio, rosio,

ԽԷԹ. ա. Տ. ԽԵԹ, կամ ԽԵԴ։

ԽԷԺ կամ ԽԷՋ. Տ. ԽԻԺ։ Բժշկրն։

ԽԷՆԵՇ. Տ. ԽԵՆԷՇ. Գիտ։

ԽԷՉ, կամ ԽԵՉ. ի, եց. գ. Նեցուկ. յենարան. փայտ կանգուն կամ գաւազան 'ի մոյթ. փայտ. *Խէչ բառնայ զոտս պաղատիցս, և երկիւղն այս զաւազքինի անձն. Վրք հց. ծ։

ԽԷՉ. Աղք խեցեմորթի, իբր խեչափառ. *Որ և զայլոց ոմանց պատրաստեալ կերակուր յափշտակել փութայք, և զթռչնոց և զձկանց, ոստ զխէչս, և զբռաւածս. Մագ. ծէ։

ԽԷՉ. որպէս ամկ. Ցեխին կողմն, կամ կողմն մի. Գըւ. տրփ, էնտտէ. *Եւ թէ զկամ-վի կանանչ ցախն 'ի խեչք պահես, մինչեւ 'ի քեզ չմերձենայ. Վստկ. ծղ։ (Մարթ է խմանալ՝ և ծէղ. քառակ զգեստու։)

ԽԸԺ'', կմ ԽԸԼ''. ԽԸԽ''. ԽԸՏ''. ԽԸՐ''. Տես 'ի ԽԺ''. ԽԼ''. ԽԽ. ԽՏ''. ԽՐ''։

ԽԹԱԼ. Տ. ԽԻԹԱԼ։

ԽԹԱՆ, ի, աց. գ. Κέντρον. Stimulus. Սրածայր գործի խթելոյ. կամ ընխոթե-լոյ՝ խոթմթելոյ. գաւազան՝ յորոյ 'ի ծայրն կայ խայթոց իբր հերիւն. տես և ԽԱՑԹ. ձօպուղ, դիկ, փէօրնէ, էօյէնտիրէ. *Մըտ-րակ ձիոյ. և խթան իշոյ։ Բանք իմաստնոց իբրև զխթան եզան (βούκεντρον, stimulus boum)։ Պարծեսցի 'ի ցուպ խթանի։ Խիստ է քեզ ընդդէմ խթանի աքացել. Առակ. իզ. 3։ Ժղ. ժբ. 11։ Ճէ. 26։ Գծ. ի. 5։ *Զխայթ քան զխթան սրագոյն ունի զխայ-թոցս կարծի. Կոչ. ի։

Նմանութեամբ ասի. *Խթան ընդդատուցիչ ա-մենայն հերձուածոց. Եղիշ. է։ *Իբր խթա-նաւ իմն ընդդատուցեալ բանիւ. Ցհ. կը։ *Ընդդատուցանէ զոգի քան զեզն խթան տուեալս 'ի ժողովողէն. Նխ. ժղ։ *Փոքր խթանաւ փորձութեան զամենայն պար-տուցն առաւ վճարեա։ Երկուցեր փոքր այս խթանաւ (ժամանակի) զապարատա-նին զվիթխարութեն. Նար. հը. ղէ։

ԽԹԱՆ. ա. Խթող. խեթկիչ. *Զորի աքացող, խթան արջառ, զուարակ հար-կանող. Մագ. ծէ։

ԽԹԵՄ, եցի. ն. Πατάσσω, νύσσω, ττω. Percutio, pungo, pulso. κατάπτομαι, attingo, manus injicio, impeto, lacesso, mordeo. Մխել որպէս խթանաւ. կամ խայթոցաւ. առխեթել. ընխոթել. դրդել. հարկանել. խայթել. կծանել. խո-թել. դըրթել, ծըպէլ, չըմել. փորթմէք, փօգամագ, սօգմագ, վուրմագ. *Ցանկարծակի խը-թեաց ազդ. արար։ Խթեաց զկողն պետ-րոսի. Գ. Դ. է. 8։ Գծ. ժբ. 7։ *Խթեաց նա ոսկի ձողլ գաւազանաւն. Ճ. Գ։ *Խթեաց զիս երկցս անգամ. և ասէմ, զի՞ է տէր. Ճ. Ժ։ *Արմկամբքն խթէին զթով-մա, և ակնարկէին աչօք. Ոսկ. նոր. կէր։ *Խթեա 'ի քարացեալ սիրտ իմ, և հան

խիճ արտասուաց տաղտկութեան. Եփր. աղ։ *Ի խածանողական զազիրն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ. Նար. ծի։ *Զմեզան հա-լածէ խիղճ մտացն աղգամանքն այս, զոր խթէ և ցաւեցուցանէ եծ. Բրս. մրկ։ *Խթեալ 'ի խղճէ մտացն։ Ի խթելոյ մարմնական նեղութեանցն զարթուցեալ. Լմբ. պտրգ. և ափ։ *Այս և իւրոց աշակերտացն խթէր, որ ոչ առժամայն հանդերձեալ էին հաւատալ 'ի նա։ Զայս ասելով և զհրեշական անմը-տութիւն խթէր. Ոսկ. յհ. ա. 29։

ԿԱՇԱՌ ԽԹԵԼ. Կաշառ տալ՝ իբր յա-րամիտ 'ի նելքս մուծանելով. յէտէր ափօլ օխէլ՝ կաշառելոյ համար. *Միում միում կաշառ զաղտ խթէր. Եղիշ. գ։ յորմէ Ցհ. կը. *Գաղտախթէր ՚՚։

ԽԹԻԼ ԸՆԴ ՔԱՐԻՒ. Մխիլ մտանել ընդ վիմով. տաշ ափ մտնալ. *Եւթայ Էքենոս՝ խթի ընդ քարիւ, և մածնու կայ 'ի նմա. Վեցօր. է։

ԽԹԻԼ կամ ԽԹՆԻԼ կամ ԽԹՆՈՒԼ Ի ԿԵ-ՐԱԿՈՒՐՍ. Մխիլ կամ ձեռն մխել և ճա-շակել. *(Վանականք թանահաւատ) ոչ ա-ռին յանձն 'ի կերակէքն (անգամ) 'ի թան կամ 'ի պանիր կամ յիւղ խթիլ, այլ բան-ջարովք և հնդով շատանային. վասն որոյ թանահատք կոչեցան. Ոսող։ *Ոչ ընդար-ձակեցուցեալ և խթնեալ նաւակատօք։ Զամենայն տէրունական տօնից վկծիլն խթնուլ յերեկոյն. Մխ. ատաք։

ԽԹՈՒՄՆ, խթման. գ. ամկ. խրթում. Նա-ւակատիք. յորում լինի խթիլ 'ի կթեղէն կերակուրս ընդ երեկս։ Տօմար։ *Անելով նոցա խթմանցն լուծմունս. Կանոն։

ԽԺԱԲԱՐ. մ. Βαρβάρως. Barbare, barbaro more. Իբրև խուժ և դուժ. բար-բարոսաբար. *Մի այդպէս խիստ և խժա-բար կատարեր զկամս քո. Ե. Դ. ժէ. 2։ *Խժաբար նենգութիւն (կայենի). Արծր. ա. 1։

ԽԺԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Βαρβαρικός, βάρβαρος, η, ον. Barbaricus, barbarus, ra, rum. Բարբարոսական. վայրենի. *Անուն կամ յորջորջումն խժական։ Խժա-կան լեզու, կամ ազգ. Խոր. ա. 5։ բ. 60։ գ. 54։ Նար. ղգ։ *Խժականաց և անզգա-մից առեցողացն զքարիս. Ցհ. կը։

Ի ԽԺԴԱՆ ԿԱԼ. Կալ մնալ 'ի խժական յամառութեն, կամ 'ի խստութեն. *Ի խըժ-դան և յոխորտի կայցեն. Սեբեր. է։

ԽԺԴԺԱԳՈՅՆ. ա. Βαρβαρικώτερος. Magis barbarus. Առաւել խուժադուժ. իբր բարբարոսագոյն. *Բայց 'ի բարուց խժդժագոյն ես էր քան զայն. Ե. Դ. է. 22։

ԽԺԴՈՒԺ, կմ ԽԸԺԴՈՒԺ. Տ. ԽՈՒ-ԺԱԴՈՒԺ, և ԲԱՐԲԱՐՈՍ. *Հեթանոսք վայ-րենիք և խժդուժք. Եւս. պտմ. է. 1։

ԽԺԴՈՒԺ. Տ. ԽԺԱԿԱՆ. այսինքն Բար-բարոսական. *Անուանեաց նոցա մարգա-րէս բանաւոր և բարկացի, և այլ անուանս խըժդուժ։ Ուղիղ մեկնութեամբ գրեալ են, և ոչ գտանեն 'ի նոսա պատգամս խժդուժս, կամ աստանդական. Եւս. պտմ. դ. 7։ է. 24։

ԽԻԱՐ, ԽԻԱՐԻԿ, ԽԻԱՐՈՒԿ. գ. Բառ ամկ. որ ըստ գրոց Վարունգ. ընտանին, և վայրին կամ լեղին։ Նմանութեամբ կիտր, կիտ-րոն։ Վստկ։ Ըստ Բժշկարանի և Գաղիան. նաև Պալար 'ի ձև վարնգի։

ԽԻԶԱԽ. ա. (ըծ. վստահ. պ. ...) Προλαμβάνων. Praesumtuosus. Համարձակ. յանձնապաստան (անձն և գործ). *Խիզախն 'ի մարտի, քաջասիրտն 'ի պատերազմունս. Ոսկ։ *Վասն ջերմե-ռանդն սիրոյն, և խիզախ հաւատոյն. Երզն. մթ։

ԽԻԶԱԽԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Վստահա-կան. յաւաղդրական. խրախուսական. խրախտական. *Զհետ ցուցն և այծե-մանցն արշաւելով զխիզախական և զարեգ-նային եւեթ բարբառեցին. Փարպ։

ԽԻԶԱԽԵՄ, եցի. չ. Θαῤῥέω. Audeo, praesumo, aggredior. γαυροῦμαι, exsulto. Վստահիլ. համարձակիլ. իշխել. քաջա-լերիլ. յանդգնիլ. ձեռներէց լինել. ... *Մի աքանչանայք ընդ այս-քան համարձակութիւս մեր, մինչ զի խիզա-խել մերձանալ մեզ 'ի բարձրագոյնն քան զմեզ. Վրք ... *Թէպէտ և բիւր ան-գամ ակարանայցես, խիզախել պարտիս, որ այնպիսի թագաւոր ունիս։ Խիզախեաց իջանել 'ի վերայ ջուրցն գնալ։ Չխիզախէ յայտնի ճառել զկերակրոցն. Ոսկ. մ. ա. 19։ բ. 25. 26։ *Ոչ էր պարտ խիզախել. այլ երկնչել և դողալ. Սարգ. յկ. դ։ *Լըբ-րութեամբ խիզախել։ Դիւք 'ի գիշերի առա-ւել խիզախեն։ Զանհետազօտելի լոյս ա-րեգականն արդարութեան խիզախեսցէ (կմ խիզախեսցի) որոնել. Ի Գիրս խոր։ *Լուեալ յայն հաւատովն խիզախեալ մերձե-նայր. Երզն. մթ։

ԽԻԶԱԽԵԼ. Յանձնապաստանութեամբ ճոխանալ 'ի վերայ այլոց. պանծանօք խրոխ-տալ. և Արիաբար խրախուսել. *Ոգիքն ա-ռաւել 'ի ծերութեան առողջանան, յայն-ժամ առաւել խիզախեն. Ոսկ. եփբ։ *Խի-զախելով, և քան զայլսն ճոխանալով ա-սէր. թէ և մեռանիլ եմ հասանէ, զքեզ ոչ ուրացայց. Երզն. մթ։ *Ոչ իշխէ ար-քայից արքայի ծառայ 'ի կայսր խրախու-սել. և ոչ կայսեր ոք ծառայ 'ի սատանա-կանն խիզախել. Եղիշ. (ամկ. ...) *Որ պարծէր չարին՝ աստ-նապեցաւ, որ խիզախէր մոլորութեան՝ յի-մարեցաւ. Գիրք. ... *Որ խի-զախերն, յափշտութիւն պարտեաւ. Շար։ *Ամենայն ազգք աշխարհին իբրև զարս պատերազմողս խիզախէին։ Քաջքն խի-զախէին, և նահատակքն գոչէին. Եղիշ. գ. դ։ *Խաղս յարուցեալ խիզախողաց ոմանց։ Խիզախող 'ի մարտի. Մագ. ծէ. իէ։ *Եթէ 'ի տկարոն խիզախեսցիս, վաս-նիմ 'ի պիծակացն. Նար. կէ։ *Կատա-րեալ հաւատով յաղօթս խիզախեսցեն. Երզն. մթ։

ԽԻԶԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ խիզախել. վստահացուցանել. համարձակե-ցուցանել. *Եւ 'ի նախնիսն խիզախեցու-ցանէ անուանքն խորայելի և յակոբայ։ Եւ զծովականս ջրոցն ճանապարհս խիզախե-ցուցանէն համարձակ տալ զանձինս 'ի մի-ջոց ծովուն. Ոսկ. եօ։

ԽԻԶԱԽԻՒՆ. գ.
ԽԻԶԱԽՈՒԹԻՒՆ.
ԽԻԶԱԽՈՒՄՆ. խման. } Θράσος, θάρσος. Audacia, praesumtio, temeritas. Խիզախելն (ըստ ամե-նայն առման). ... *Դունչիւն կա-ռաչման, և խիզախիւն ժայռատր (ժանեաւոր) վարազաց. Մագ. հդ։ *Մի ամբառ-նալ առաւել քան զարժանն. զի քան զյան-ցանացն պատիժս ես յոլովակի ցուցանի գառաւելլին խիզախութեան. Ի Գիրս խոր։ *Փախիր 'ի խօսից կանանց, և մի՛ առ երբեք խիզախումն (նոցա առ քեզ). համարձա-կել. Վրք հց. ... *Վասն արիութեան, քաջութեան քաջարտայես խիզախութեանցն. Արծր. ա. 8։ *Հատանէ աժխոյժն խիզախմամբ։ Ըզ-խիզախումն քաջակիրտ արանց. Մագ. ... Մեկր. եբեղ։

ԽԻԶԱՆ, ի, աց. գ. Բառ ամկ. Ան-շուք տուն, և ընտանիք. *Որպէս 'ի տա-

զաւարի եւք 'ի մարմնի բնակեալք, և 'ի խիզանի եւք բնակեալ յայս կեանս. Ճ. Թ: (այս. +էաղանէ՝ ձմերոց, տուն ձմերան:)

ԽԻԶԱՄԵՄ, եցի. Ն. Բայ ռմկ. Խիզարով կարել. սղոցել. *Մտանիցք պնդեսացին, սղոցիւ խիզարին. Գնձ:

ԽԻԹ, խիթոյ կամ խըթոյ, ոց. և խիթի կամ խըթի,ից. գ. Ἀλγηδών, ὀδύνη. Dolor, cruciatus, tormentum. στρόφος, torsio, tormina intestinorum. Ցաւ, խիթիչ մանաւանդ որովայնի, և աղեաց. խոսփանջ, դաւ. սանձը, աղըը, պորտըմբոս: Գաղիան: *Դառնութեան խիթք 'ի փոր անկանէին. Բ. Մ. Ը. 5: *Ցաւք ոսկերութեան և մաղձայուզի, և խիթք (կամ խիտք) որովայնի. Սեբ. Ժ. 23: *Խիթք ինչ յորովայնին կացին. ՃՃ: *Մթերեալ ցաւոյս, հոգեկան խիթոյս. Նար. Է: *Զմտաւ ած զայնոսիկ, որք յոտիցն ցաւ գրաւեալ էիցեն, յորժամ 'ի սաստիկ խըթոցն տանջիցին. Ոսկ. Մ. Բ. 18: (լծ. խտ. կօլիքա. տալի և ռմկ. կօլիկալ. կմ կծել ցաւոց:)

ԽԻԹ. Խխայթ կմ խղխայթ. խոց. վէրք. պալար. *Երաց զխխայթեալ և զչարացեալ խիթս նոցա բժշկաբար. ՃՃ:

ԽԻԹ. Σκόπελος, ου. Scopulus. Խութ (իբրու պալար ծովու). վէմ իբր ժայռ 'ի ծովու, որոյ մեծ մասն է ընդ ջրով, և մասն ինչ եւեթ 'ի դուրս ցցուեալ. ընդ որով խիթին կամ մխեալ որջանան կայտառք և գեռունք. փայս. *Զառապարաց, և ըզխիթից, և զվիմաց՝ որ ընդ ծով ծածկեալ իցեն. Ոսկ. Մ. Բ. 15: *Ցանգունդս 'ի խիթս անդր մնեալ ամրացեալ էին. Վրք. հց. Յ:

ԽԻԹ. Κροκόδειλος. Crocodilus. Խոյթ, որ և խեցի գազան ջրային. խեցեմորթ մեծ. կրոկոդիլոս. տիմսեան. քօքօտիլօս. *Գնային 'ի գետն, որ լի էր մարդակեր գազանօք, որ կոչէին խիթք. և եկեալ խիթքն լեզուին զմարմին նորա: Փրկեցաւ 'ի խթաց անտի. Վրք. հց. ծԷ: *Ընդ ծովս մեծ նաւարկեալ շրջիմք, որ բազում խիթիւք լի է և անչափ գազանօք. Սարգ. Ա. յհ. Դ:

ԽԻԹԱՄ, ացայ. Ը. Φροντίζω. Curo. (գրի և խեթալ) Հոգալ տառապմամբ վասն ունելոյ զխէթ կամ զխոժոռութի ինչ ընդ այլում, և կամ զխայթ ինչ մտաց՝ կամ զերկիւղ բարեպաշտի. խորհել վարանմամբ. զանգիտել, կասկածել. իւրքիւլմէք. գօրգմագ. *Երկիւղն՝ յորմէ խիթայի, եկն 'ի վերայ իմ. Յոբ. Գ. 25: *Խիթայ խոնարհ յամենայն ժամ, զի բան պատուհասի և բամբասանաց մի լիցի նմա ընդ ումեք. Մծբ. Ը: *Ո՞վ ոք հասեալ յառաւօտ, և 'ի ծագման լուսոյն խիթայ մթանալ. Նար. ծԷ. *Յորմէ խիթեալ (խիթացեալ) կասկածէր. Լմբ. ող:

ԽԻԹԱԼ. Խեթիւ կամ խոժոռ հայել. խեռալ. ֆինալ, մխալ. *Ելանէ ռոքէն յանկողինս հօրն. ընդ որում խիթայր յակոբ մինչ 'ի մահ. Նխ. ծն: *Գազանք եղկեսցեն զիս, և թռչնոց ազգք խիթասցեն (կմ խըթասցեն) ընդ իս. Մամբ:

Կամ իբր խեթիւ հայեցեալ լինել. օտարանալ իւիք խոժոռութեամբ. *Ի քուրմ խնամից խուն մի խիթացեալ՝ և նա ընդ կըրիւք իմն զրաւեցաւ. Նար. Հ:

ԽԻԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. որ և ԽԻԹԵՄ. Տալ խիթալ. խայթել կամ խըթել խղճի մտաց. *Աբրահամ քաղդէացի էր... և զնա հանապազ խիղճ մտաց իւրոց խիթացուցանէր. տեսանելով զարարածս ընդ ապականութեամբ և ընդ սխալանօք՝ առնէր, չէին աստուածք. Շիր:

ԽԻԹԵՄ, եցի. Նոյն ընդ վ. Տես և ԽԹԵԼ. *Յամենայն ժամ խիղճ մտացն իւրոց խիթէր զնա. զի գուցէ թէ 'ի ձեռն հարձին շաւուղի առցէ նա 'ի նմանէն զթագաւորութիւնն շաւուղի. Եփր. Բ. Թգ: *Թէպէտ խիթեալք լինին 'ի խղճէ մտացն, ոչ իմանան զօգտակարն. Եփր. աւետար:

ԽԻԹՈՒՄՆ, թման. գ. Խիթալն. խայթիլն խղճիւ. և կասկած. երկբայութի. *Իբր առուն 'ի ցեցոյ, և փայտ 'ի յորդանէ... 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ: Խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց. Նար. Իա. յԴ: *Բորոտն առ տէր մեր զերկուսին եցոյց, խնդիրք, և խիթումն. զի կարող ես՝ զխընդիրն ծանոյց. իսկ՝ թէ կամիս, զխիթումն յայտնեաց. Երզն. մթ:

ԽԻԺ, խժի կամ խիժի. գ. որ և ԽԷԺ, խիժի. Κόμμη. Gummi. ῥητίνη, resina. Հիւթ մածուցիկ կաթեալ 'ի անկոց. պարարտութի ծորեալ 'ի ծառոց. որպէս մաստաքէ, և ռետին, են. յօւլ. սմղ, ղամի, չամ սագըզը. *Լինի յասիա մազդիքէ՝ խիժ 'ի ծառոց: Լինի 'ի լիկիա խունկ 'ի ծառոյ ծորելով որպէս զխիժ. Խոր. Ա: *Ռետին, խիժ. Գաղիան: *Գետնոյ խէժ, կրդուձութն. Բժշկրն: Տես և ԳԱԶԻԽԷԺ:

ԽԻԼ. գ. (արմատ խլելոյ). Ἴχνευσις, ἐξέτασις. Pervestigatio, scrutatio. Խուզարկութիւն յարմատոց և 'ի հիմանց. խոյզ. խնդիր. մանրազնին որոնումն. հետազօտութի. *Զի գացեն մեքենայս չարաչար տանջանաց 'ի խիլ կերակրոյն. Եւս. պտմ. Գ. 6: *Խիլ. յուզել կամ բրել կմ կըրկնել. Հին բռ:

ԽԻԼ ԱՐԿԱՆԵԼ. Ἰχνεύω, ἐξετάζω. Pervestigo, scrutor. Որոնել մանր զննութբ. կրկնել. յուզել. խուզել. բրելով և խըլելով հետազօտել. ֆինտէլ, ֆինտփէլ, փընփղէլ. արամագ բարամագ. *Մտանէին 'ի տունս և 'ի մառանս, և խիլ արկանէին և յուզէին: Նաև նոցա խոկ մեռելոցն խիլ արկանէին առաւակքն. Եւս. պտմ. Գ. 6: *Խիլ արկեալ բրեցին զտունսն: Խիլ արկեալ տանցն, թէ ուրուք կայր ինչ 'ի թագաւորան: Խիլ արկեալ՝ և զկենդանեաց աշտէիւք չարաչար խոցոտելով սատակէին. Լաստ. ծԷ. ծԸ. ծԲ: *Խիլ արկ լաբան, և ոչ եգիտ. Վրդն. ծն:

ԽԻԼԱՑ. ԽԻԼԱՑԵԼ. Տ. ԽԼԱՑ. ԽԼԱՑԵԼ:

ԽԻԽԱՐԱՍ. գ. (եզ. կամ յոգն). Βδελυγμία. Foeditas, foedum. διαφθορά, corruptio. Որպէս թէ խուխ արած, կամ խիղ՝ այսինքն գարշ ինչ. նեխութի. հիւթ ապականեալ և հոտեալ. գարշութի. ապականութի. *Մաղձն յորժամ շարժիցի, այնուհետև բազում խիխարաս ընկենու արտաքս: Միթէ վասն այնորիկ տուաւ քեզ կոկորդ, զի մինչև ցգերան լնուցուս հանիցես զգինին, և այլ խիխարաս ամանայցես 'ի ներքս. Ոսկ. Մ. Բ. 17. 19:

ԽԻԾ. Տ. ԽԻՂԾ:

ԽԻԿԱՐ, ի կամ այ. ա. Բառ ռմկ. Իմաստուն, կամ իմաստակ. *Խելօքըն ծով է ու խիկար (աղուէսն). Ը. առակ: *Խիկար և աղուաշ: Պատմութի խիկարայ իմաստնոյ. Ոսկիփոր:

ԽԻՂ. Նոյն ընդ խեղ, լաւ որում Պիղծ. գարշ. զազիր. +ըշ. ֆէս. *Ցանկութիւն, որ է խիղ և պիղծ և անմաքուր: Խիղքն և պիղծքն 'ի նմ նուաքիլեալ. Փիլ. +հ. և Եւ. Բ. 76:

ԽԻՂԲ. գ. Ἕλιξ. Volumen, involucrum, clavicula, capreolus. որ և ԽԵՂԲ (զոր տեսցես). Ծայրք և ոլորք բուսոց. ընձիւղ ոլորեալ կամ ճանկաւոր՝ առ 'ի պատատիլ զիւիք յամրութեան իւր. Նմանութբ առի և զայլոց իրաց՝ որք յարին և փարին զայլ իրօք. *Սերմն սկսանի թուլանալ, պատառիլ. խիղբս արկանել. Վեցօր. Է: *Որոյ զայսմանէ (զանցաւոր կենացս) խիղբս արկեալ է, վրիպեալ է 'ի նմանէ. Ոսկ. յհ. Ա. 5. յն. σπεύδω, studeo. փոյթ պնդում ունել:

ԽԻՂԲ ԱՐԿԱՆԵԼ կամ ԱՌՆՈՒԼ ՁԵՌՆ. ԿՕԹ. որպէս Συμπλέκω. Complico. Զձեռս զերկուսին զերերօք աղխեալ մատամբքն՝ պատել զծնկօք, 'ի նշանակ վարանաց և տրտմութեան. *Սատանայ խիղբ զծնկօքն արկեալ խաւարէր (կամ խըէր) միգաւ. Թէոփիլ. Խ Մ: *Խիղբս զծնկով առեալ (կմ խեղբ զծնգօք արկեալ) լայր. ՃՃ:

ԽԻՂԴ. Տ. ԽԵՂԴ. *Արկ խիղդ անձին իւրում, և հեղձաւ. Եփր. համաբ:

ԽԻՂԾ կմ ԽԻԾ. գ. Նոյն ընդ խիղճ կամ խիճ մտաց. Συνείδος. Conscientia. *Մի հայիր ընդ նա՝ զի 'ի վերայ ծիծաղի, այլ զխիծ մտացն քննեա՛, և տեսանիցես, զի առէպ անձամբ զանձն անիծանէ, և հեծէ, և ողբայ". Ոսկ. Մ. Բ. 23: *Տես 'ի խիղծ մտացս, և ողորմեա՛. Լծ. նար:

ԽԻՂՃ, խղճի. իւ, կամ խղճոյ, ով. գ. Πρόσκομμα. Offendiculum. διάκρισις, discretio, discrimen. μῶσος, scelus. որ և ԽԵՂՃ. Խիճ իմն կծանող սրտի. խէթ կմ խայթ սրտի. յանդիմանութի մտաց. մեղադրանք անձամբ անձին. անձկութի ոգւոյ. դառնութի խիթալի. երկբայութի. խըտիր. գայթագղութի. մեղք. տխեղծուի. արատ. *Մի խղճիւ երկմտութեանց: Չար այնմ մարդոյ է, որ խղճիւն ուտիցէ. Հռ. ԺԴ. 1. 20: *Ընդունել զմահ քաջ անուամբ՝ քան զկեանս խղճիւ. Բ. Մ. Զ. 19: *Խոստովանութի խղճի մեղացն. Յճխ. ԺԲ: *Ազգի ազգի մեղացն խղճիւ լցեալ եմք. Սարգ. Բ. Պ. Զ: *Մաքրեալ 'ի վատթարութեան խղճէ. Լմբ. ող: *Անարատ եմք մեք 'ի խղճոյ կորստեան նորա. Ը. ընդհան: *Ի խէթ խղճիս խոցոտիմ. Նար. ԿԷ: *Կատարեմ ես, և 'ի խղճի են միայն իմ: Զխիղճ ոչ անկանի խիղճ 'ի խորհուրդս մաքրողաց. Եփր. Թգ. և համաբ: *Եթէ ունիցի ինչ ընդ քեզ խիղճ եղբայրն". որ է խէթ. յն. ինչ մի ընդդէմ քո. Ոսկ. Մ. Ա. 16: *Յորժամ ինքն զինքեանն ինչ տեսցէ, կարծեօք խղճիւ վկայութեան, և 'ի հակառակ զլեզուն բանին կացուցանէ. Ոսկ. յհ. Ա. 12: *Անդամ քեզ անխիղճ. ոչ խղճիւ. որպէս հերձուածոց եկեղեցիքն, որ խղճիւ ծնանին արիանոս, կմ նեստորիանոս. Վրդն. Եբր: Իսկ Եփր. Եւ. *Սուրբ խղճիւ իւրով ծարաւն նեղութբ իւրով ողիմ զանձկութն և զտագնապ սրտի յերևաց առնու:

ԽԻՂՃ. ա. Ունող զխիղճ զանձին յանցաւորութեան. խղճմտական. արատաւոր. չար. *Մի խիղճ մտօք, մի նենգ խորհրդովք մերձենալ առ աստուած սեղանն: Արդ եթէ խիղճ մտօք և չարութբ մատչիցես, 'ի պատիժ և 'ի տանջանս յաւիտենից լինի քեզ. Ոսկ. Եփ. և յհ. Ա. 45:

ԽԻՂՃ ՄՏԱՑ. գ. Συνείδησις. Conscientia. Գիտակցութի մտաց. խիղճ. խղճմտանք. վիճտան, գօնղ. փէրւոն. *Նեղեալ 'ի խղճէ մտաց. Իմաստ. ԺԷ. 10: *Հարկ է հնազանդ լինել՝ ոչ միայն վասն բարկութեան, այլ և վասն մտացն խղճի: Առ խղճի մտաց կռոցն իբրև զզոհեալ ուտեն. և խիղճ մտաց նոցա՝ քանզի տկար է, աղծի: Խիղճ մտաց նորա, որ տկարութբ զգածեալ է: Զխիղճ մտաց տկարացն զայրացուցեալ՝ 'ի քս մեղանչէք:

Որբեւոցէ զխիղճ մտաց ձերոց. եւն: Իսկ ա. Յ. գ. 45. *Մի՛ լիցի նոցա այն 'ի խիղճ միտաց ». յն. 'ի նախատինս: Եւ բ. Յ. ղ. 25. *Եւ զայս խիղճ մտաց եւ կեղտ անուան ծերութեանս յաշխարհէ թողից ». յն. գարշութիւն: *Դատաւոր կացոյց 'ի վերայ մեր զխիղճ մտաց մերոց. Ոսկ. յհ. ա. 13: *Այծ եդ 'ի մեզ զխիղճ մտացն անվրէպ յանդիմանիչ. Մխ. երեմ: *Ե՞ր վասն խիղճ մտաց ձերոց ոչ տայ ձեզ համօրէն 'ի վերայ իրացն ճշմարտութեան կալ. Սարգ. յի. ղ: *Իրաւունս առնել 'ի խիղճ մտաց իւրոց. Լմբ. ող: *Կեանք մաշելոյս մտացս խղճիւ: Գիտեմ զխիղճ մտաց իմոց, եւ միշտ տագնապիմ շարժեքս. Նար. բ: Սարգ. ա. պ. է: *Ոչ գիտէր զխիղճ մտաց իւրոց յանձին իւրում: Եթէ ոչ անկեալ էր 'ի խիղճ մտացն, եթէ գուցէ եւ դառնայ վաղիւ, ոչ կաշառէր նմա զորթն գիւղացին. Եփր. բգ: *Զարուն կասկած 'ի խղճի մտի ուրուք ոչ գոյր. Եղիշ. հրթ:

ԽԻՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ, կմ ԽԵՂՃՄԸՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. խղճմտանք. *Տես զինչ պատասխանի տայցէ քեզ խիղճմտութիւնդ, եւ ճնշեա առնել որ ինչ ասիցէ քեզ. Վրք հց. յ: *Խեղճմտութեան (կմ խիղճմտութեան) յանդիմանեալ կշտամբէ. Լմբ. պտրգ:

ԽԻՃ, խճի, ից. գ. Ψῆφος, ψῆφις, χάχληξ, χάλιξ. Calculus, lapillus. Մանր քար, որ եւ Մանրախիճ քար. կոպիճ. խռնոր աւազ. չագըլ թաշը, գայզ. *Իբր զկաթ ջրոց 'ի ծովէ, եւ զխիճ յաւազոյ. Սիր. ժէ. 8: *Քակտեցուցանէ նմա խիճք հեղեղատի. Յոբ. իը. 33: *Եւ ոչ խիճ ձեռն 'ի քար ձգելոյ: Կէսք զաւազն զխիճն հողախառն 'ի վերայ արկանէին. ա. Յ. ժ. 73: բ. Յ. գ. 41: *Զխիճն եւ զշաղախ. Նէեմ. գ. 17: *Ի խճէ հեղեղաց. Խոսր: *Զմարգարիտս քամահեն, եւ զխիճս գանձեն: Առաւագոյն են քան զքարինս պայծառս խիճք. Ըստ. ուս. է: *Կապակցութիւն խճիցն եւ այլոց նիւթոց ('ի շինուածի). Յհ. իմ. էկեղ:

ԽԻՆԴ, խնդի. գ. Արմատ խնդալոյ. որպէս խնդութիւն. պ. խանտէ. *Բազումք առ խնդին կերպարան, եւ ոչ ճշմարտութիւն զերան կարծէին: Մոռացեալ առ վայր մի առ խնդին զամօթ համեստութեան՝ գիմեալ ընթանային յեկեղեցին. Փարպ:

ԽԻՆԾ, խնծի. } գ. Κόλπος. Sinus. եւ
ԽԻՆՁ, խնձի. } κεραία, apex, minuta pars. Գոգ. ծոց. խորշ. քունջ. ունջ. եւ խեցկամ խեչեր. իբր ծայր՝ մասն կամ կտոր եւ կերուք իրաց. եւ Գրախեց. *Ընդ ծնանելն կինն զառաջամասեալ մանուկն՝ գգեալ զնա 'ի խինծ, եւ ծածկեալ՝ եկեալ հասանէր յապարանս. Պտմ. աղէքս: *Ի խինձս արգանդին մածանի մանուկն: Գերեզք՝ որ 'ի խինձսն մարմնոյն են. Նիւս. բն: եւ Երզն. մթ: *Յերկոցունց կողմանց խինձ 'ի վայր թողացուցեալ՝ կախեն զհովտագոյնս կողմանցն. Փիլ. փեսայն: *Կուտելով յարգաժողովն խինձ զպարգն եւ զվերջն. Ոսկէփոր:

ԽԻՐՇՏՔ, խշտաց. Տ. ԽՇՏԻՔ, տեղաց. *Սարսեսցեն 'ի խիշտս իւրեանց՝ 'ի ժամանակի խաչելութեան. Ղծ. կոչ: *Ա՛ռ զմահիճս խշտացդ մեղաց. Նար. ծէ:

ԽԻՓԻԼԻԿ, լկի, կաց. գ. Բառ ռմկ. փըղըլըք. Ցնորք գիշերոյ մտացածին կամ առ աչս երեւեալ. *Պահպանեա զիս 'ի կարծեաց ցնորից, 'ի սատանից սատանայի, 'ի ծաղրութեան խիփիլկաց. Յհ. գառն. աղ:

ԽԻՍՏ, խստի, իւ, ից, կամ աւ, աց. ա. Σκληρός. Durus. τραχύς, asper. ἀδάμαστος, indomitus. կարծր. պինդ. կուռ. հոծ. սերտ. աննուաճելի. թէք, գաթը. սէրթ, սարթ. դէբէ. ռմկ. դէրէ. *Փափուք ծառայեալ 'ի խիստ միտս. Իմ. ժա. 4: *Խիստն, եւ կակուղն: Խիստ առ՝ վա ան զօրութիւն ունել ոչ դիւրաւ համանիլ. Արիստ. որակ: *Ոչ խիստ եւ անկայուն (հաց). զի մի քանցեսցի խստաւ կերակրոյն՝ ընդ այն փափկութիւն. Նիւս. կազմ: *Խի առ բնութիւն երկաթոյ՝ հրով կակղացի. Սեբեր. է: *Քարշեցին ընդ քարուտ տեղիս, երբեմն զարկուցանէին զնա 'ի վերայ խիստ խիստ վիմաց. Եւս. պտմ. ղ. 40: *(Նիւթ երկնից) լուսաւոր եւ խիստ. Շիր: *Խիստ եւ անուտելի է կեղեւ սրմատոյն: Զի մի ընդ խստի իրեք հարեալ բեկանիցի. Սարգ. յի. դ: ե ա. պ. է:

ԽԻՍՏ. Դժուարին. ծանր. անհարթ. դժնդակ. սաստիկ. բուռն. էօղէշ, կէօճ, զոռ, շիդդէթլի. *Խիստ տեղի, կամ ճանապարհ, հողմ, այր կամ ծառայ կամ տէր: Ի ձեռս թշնամեաց անօրինաց խըստաց: Խիստ գործ, բան: Խիստ իբրեւ զգըժոխս նախանձ: Խիստ ծառայութիւն: Պատերազմ խիստ: Խիստ է քեզ ընդդէմ խըթանի աքացել. եւն: *Խիստ իշխան. խիստ գեւ. խիստ լուծ. խիստ սորկութիւն. խիստ հիւանդութիւն. խիստ յարձակմունք. Եղնկ: Ը. Հռմ: Մծբ. ծա: Պիտ: Ոսկ. յհ. ա. 15: Նար. ղ: *Մեղք քահանայի քան զամենայն ժողովրդեանն խիստ է. Եփր. ել: *Տեսիլ նորա՝ աչաց խիստ էր: Որ ինչ աչաց տեսանել խիստ է. Եփր. համաբ: *Խիստ է բանդ այդ. զինչ իցէ խիստն. խոշորագոյն, ցաւագին, եւ յոյժ դժուարութիւն ունի: Ոչ է ձայն չարաձայն, եւ ոչ խիստ դժնդակ լսելեաց. Ոսկ. յհ:

ԽԻՍՏ, կմ } մ. Σκληρῶς, σκληρά, ἀγρίως.
ԽՍՏԻՒ. } Dure, dura, inhumaniter, aspere. որ եւ ԽԻՍՏՍ. խստագոյնս. խըստութեամբ. սաստկութեամբ. չարաչար. սէրթճէ, էօղէշճէ. *Պատասխանի արար արքայ խիստ. գ. թ. ժ. 13: *Մի այդպէս խիստ եւ խժաբար կատարեր զկամս քո. բ. Յ. ժէ. 2: *Վասն այսորիկ խիստ սաստեա, զի մի՛ ընդ քեզ խիստ ոնցք անցանիցեն. Կոչ. ժգ: *Սաստիկ եւ խիստ տանջեցի զնա. Վրք հց. է: *Ոչ արձակմանք արձանաց 'ի խորոց ինչ զանչութեան խիստս առաքեցեալ. Նար. ղբ: *Խստիւ տայցէ պատասխանի. ա. բգ. բ. 7. 10:

ԽԻՍՏԵՐԱԽ. Տ. ԽՍՏԵՐԱԽ. *Զխոյ խստերախի. Ճ. գ:

ԽԻՏ, խտի, ից. ա. Πυκνός. Densus. συνεχής, continuus, perpetuus. Հոծ. սեղմ. թաւ. խուռն. կուռ. տոթք. լիուլի. շարունակ. յաճախ եւ սաստիկ՝ մերձ եւ կից յիրեարս գտեալ. ռըգ. տօգ, բոլլուր. *Դեղեցիկ շառաւիղօք, եւ խիտ ոստովք. Եզեկ. լա. 3: *Իբր զարտեւանանց խիտ եւ գեղեցիկ ծիր. Խոր. բ. 39: *Խիտ բարշ. կմ փուշք. Պիտ: *Երկիր սեղմ եւ սերտ եւ խիտ եւ կուռ լինելովն. Խոսր: *Զօրէն խիտ ամպոյ. Սարգ. յի. ի: *Հոծ եւ խիտ շտեմարանք. կմ մարգիկ, կամ բազմութիւն մարդոյ եւ անասնոյ. Պիտ: *Լիցին պահք հանգիստ 'ի խիտ եւ 'ի հոծ աշխատութեանցն. Բրս. պհ: *Յերկար առնել զպատմութիւն՝ ճշմարիտ սասցուածովք հոծ եւ խիտ. Խոր. բ. 64: *Վասն խիտ եւ բազմակերպ գիմաց բանին. Նխ. առակ: *Խիտ հայեցուածով հայիլ 'ի քն. Լմբ. ող: *Խիտ եւ անհաս ճառախմամբ. Վրդն. ող: *Մաղեմ խիտ իմն քննութեամբ զօրանց մասանց. Եզնկ. փէր:

ԽԻՏ. մ. Πύκνως, πυκνόν. Dense, crebro. συνεχῆ, jugis. խտութեամբ. հոծութեամբ. սաստկապէս. յաճախ. որ եւ ԽԻՏ ԱՌ ԽԻՏ. ուշմօ. *Մոտ առ միմեանս խիտ ցանգէ. Փիլ. եւա: *Փաղար եւ խիտ շնչեալք. Նիւս. բն. ժէ: *Որպէս զի խիտ եւ անմուաւ լինել զաղօթսն 'ի կեանս քո. Բրս. յուղէփ: *Մինչ անկելոցն 'ի համագիտսն գիտաթուալ խիտ խաղալին. Ներս. մոկ:

ԽԻՏ ԱՌ ԽԻՏ. մ. Նոյն ընդ վ. որպէս Կից իրերաց. եւ Յաճախ. սաստիկ սաստիկ. ուշ ուշ. *Խիտ առ խիտ խարոյկս վառեցին ընդ ամենայն տեղիս ». յն. 'ի բանակի, կամ շուրջանակի. ա. Յ. ժբ. 28: *Խիտ առ խիտ մի զմիով կուտակեալ իբր զծովակալն ալիս. Սկեւ. աղ: *Խիտ առ խիտ թանձրացեալ զպաշտօնն պղծութեան. Եղիշ. ա: *Որ 'ի հինից թշնամեացն պրծեալ զերծանին, խիտ առ խիտ յետ եւ յառաջ հային: Հրամայելն խիտ առ խիտ սարկաւագին, թէ զանէր աղաչեսցուք. Լմբ. ող. ե. պտրգ:

Կամ ա. *Ի չար կապարճացն խիտ առ խիտ նետովք խորհրդոյն խոցոտեն: Խոնարհեցուցէք դու խիտ առ խիտ մաղթանքն: Կարօտիմք 'ի խիտ առ խիտ ապացուցէ ճշմարտութեան բուռն հարկանել. Լմբ. ող. ե. պտրգ:

ԽԻՏ ԸՆԴ ԽԻՏ. մ. Խիտ առ խիտ. ըստէպ սաստէպ. ուշ ուշ. *Խիտ ընդ խիտ կոչել զնոյն անուն, կամ յիշատակել զնոյն, կամ խօսակցել ընդ այլ, կմ արտմիլ. Լմբ. խմաստ. ե. սաղ. ե. ող: *Ի կալթել ծծայրն բանից խիտ ընդ խիտ 'ի նոսա. Վրք հց. ժն:

ԽԻՐՏ. ա. մ. Արմատ խրտչելոյ. որպէս Խրտուցեալ. խրթած, խրթէլով. խուրքէք. խուրքէրէք. *Զանգիտեն, եւ խիրտ. եւ կայ 'ի կայ եւն. Ոսկ. ֆիլիպ: Իսկ Հին բռ. *Խրտեա 'ի խիրտա. յերկրպայս »:

ԽԻՑ. գ. Χάραξ (լծ. հյ. խարձ.) Agger, vallum. բայիւ. Κωλύω. Prohibeo. ('ի հր. բայիս խնուլ.) որպէս խցումն. ուամբ

ԽԻՑ ԱՐԿԱՆԵԼ՝ է խցանել զմուտս. արգելու գնել. որմարգելով պատնէշս կանգնել. *Արկանել խից 'ի վերայ դրանց նորա: Խից արկի ջուրց բաղնեաց. Եզեկ. իա. 32: լա. 15: *Խից արկեալ ճանապարհաց նորա. Ղեւոնդ:

ԽԻԻՍ, ոյ կամ ի. գ. (յորմէ ռմկ. խաշիծ.) փոխինդ. փափուկ ուտելի զանգեալ յալերէ ընդ իւղոյ եւ մեղու, եւն. եւ ամենայն կերակուր, կմ գեղ բաղադրեալ. պօղլամա, լափա, աշ, մահալէպ, սօֆօֆ, եւն. յն. Ἄλευρον, ալիւր. եւ բայիւ. Ψωμίζω, իբրու պատառս գործել. լօքմա էտմէք. *Արասցէ ինձ խիւս. բ. թգ. ժգ. 5: *Որպէս նոցա ոչ արասցէ զօրութիւն խիւսոյ ». յն. ալեր. Ոզ. է. 7: *Յօրժամ չառնուցու խիւս մարմինն, մեռանի. Լմբ. պտրգ: *Բըժիշկքն 'ի խիւսէ եւ 'ի դեղոյ՝ զոր կազմեն հիւանդաց, նախ ինքեանքն ճաշակեն. Տօնակ:

ԽԼԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ կարի խուլ. դժուարալուր. անլսող. անհաւան. *Ո՞վ որ խլագոյն քան զպաղոլօս. այլ ասեմ, զիարդ վաղվաղակի լուաւ յօրինակ հեթանոսաց. Գէ. եռ:

ԽԼԱՅ. կամ ԽԻԼԱՅ, ի, ից. գ. Θέριστρον, κάλυμμα. Peplus, vestis aestiva vel talaris a rege donata. ար. խըլաթ. պ. խիլաթ. թ. գաֆթան. Զորձ աղխիւ. համագերձ մեծագին՝ զոր տան թագաւորք ուրուք 'ի պարգեւ. վերարկու կամ ծածկոյթ անձին եւ գլխոյ կանանց՝ բարակամած եւ առանձնային. տեռ. շղարշատեռն. *Հանին յերէն զխլայն (կմ զխիլայն) իմ պահապանք պարսպացն. Երգ. ե. 7: *Ի բաց զերծեալ լինի հարսինն խլայն: Ի բաց բարձաւ անյօսութեան խլայ. Նիւս. երգ: *Կամ զխլայն՝ որ է հաղթակն ծածկոյթ գլխոյ. Վրդն. երգ: *Ընդէր առեալ (առ_

բեկայ) զխլոյն՝ արկաւ զիւրեաւ ։ Նշանակ է խլայն Թափանցանցալոյս առաջինութե. Փիլ. լին ։ Ե Վրդն. ծն ։ "Նոր արքայ դայ՝ բերել քեզ խիլայ՝ յոսկւոյն սափերայ. Գնձ. այն է զգեստ ոսկեթել, կամ ոսկեհուռն հանդերձ 'ի պարգև ։

ԽԼԱՅԵՄ, կամ ԽԻԼԱՅԵՄ. եցի. ն. Խլայ տալով պատուասիրել, մեծարել. կապայ հագցնել. գաֆթան կիյտիրմէք. * Եօթն անգամ արքունական զգեստուք խիլայէ զնա. Վրդն. պտմ ։ * Թագաւորական զգեստուք պատուէր և խիլայեր զնա Թագաւորն. Ուռհ ։

ԽԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐκκωφόομαι. Obsurdesco. Խուլ լինել. խցանիլ ունկան. անլսօղ կամ անլուր լինել. խչնալ. սաղըրլանմագ. * Ականջք նոցա խլասցին. Միք. Է. 16 ։ * Ի քուն եք, խլացայք. Եփր. ղևտ ։ * Գրեթէ խլացեալ ականջօք ոչ լսէ զանուն ինքեանն կոչման. Պիտ ։ * Բազումն ամենայն խլացեալ լսելեաց. Մամբր ։ * Խլացելոց և կուրացելոց 'ի Ճշմարտութենէ. Ագաթ ։ * Հեթանոսաց, որ խլացեալ էին 'ի բանից մարգարէից. Գէ. Ես ։

ԽԼԱՏԵՌ. գ. Խիլայ կանանց՝ որպէս տեռ. չղաչատեռն. ձորձ ազնիւ. * Զառանին արկանելիս, և զարտաքին խլատեռս ղակոնացիս. Ոսկ. Ես ։ յորմէ և Գէ. Ես. * Զարտաքին խլատեռն՝ զոր լակոնացի ասէ ». այսինքն բարականման կասա յոտար աշխարհաց բերեալ ։

ԽԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐκκωφέω, όω. Surdum facio, hebeto. Տալ խլանալ. խուլ կացուցանել. խուշնել, խուշնել. սաղըրլատմագ. * Ճայթմունք լարից աղեղանցն զլսելիս ամենեցուն առ հասարակ խլացուցանէին. Եղիշ. Է ։ * Զլսելիս խլացուցանելով. խոնարհութ սրտի. Արշ ։ * Զլսելիս նոցա խլացուցանէր. Մեսրովբերէց ։

ԽԼԵՄ, եցի. ն. Ἐκριζόω. Eradico. ἐκτίλλω, ἐκσπάω, ἐξολεθρεύω, evello, extraho, extermino. (արմատն է խիլ. որ և արաբ. գէս գէր.) Ի բաց կորզել արմատաքի զբոյս և զտունկս. և Քարշել հանել 'ի բընիկ տեղւոյէն զոր ինչ և է՝ իրօք կամ նըմանութբ. օքօփմէք, գէօփէն չըգարմագ, չէքմէք գօփարմագ. * Բուռն հարկանել և խլել զնա յարմատոց իւրոց ։ Ժամանակ խլելոյ զտնկեալն ։ Ասիցէք թթենւոյդ այդմիկ, խըլեաց ։ Ամենայն տունկ՝ զոր ոչ տնկեաց Հայր իմ երկնաւոր, խլեսցի ։ Խլեցին զնոսա յարմատոց ։ Տնկեցից զձեզ, և ոչ խլեցից ։ Խլեսցէ տէր զխորայել յերկրէս բարութե ։ Ձեռն քո խլեաց զհեթանոսս, և զնոսա տնկեցեր ։ Խլեսցի Թագաւորութի նորա. եւն ։ * Զաւելորդ բոյսս խլել. Պիտ ։ * Առարմամբ խլեցաւ այգին նոցա. Կոչ. ժդ ։ * Խլեսջիք գուք 'ի մտաց ձերոց զարմատոն ընդվայրաբոյս ։ Խլել զմեղսն գայթագղեցուցիչս, կամ զանգթութ սրմատս. զխոտան բարս ։ Խլել 'ի միջոյ զչար սովորութի կմ զաղծութի. Ագաթ ։ Խոր ։ Նար ։ Յճխ ։ Մծբ ։

ԽԼԵԼ. Քանդել հանել՝ բրել զանգամս. * Խլել զատամունս նորա ։ Խլեսցին յարմատոց անօրէն ատամունք խածանողին. Ճ. Ա ։ Նար. Ղ ։ * Այն՝ որ անարգէ զծերութի մօր, խլեսցեն զնա ագռաւք ձորոց. Առակ. Լ. 17 ։ * Զանդչան հատանէին, զականջսն խըլէին. Եփր. Ա. օրէնէլ ։

ԽԼԵԼ. Քանդել աւերել զշինուածս. յատակել. տապալել. * Խլեցին զգեօղս ։ Խլեաց զմեհեանս և զբագինս ։ Խլեցին ըզպարիսպս երուսաղէմի ։ Զուէր յամրոցն 'ի խլել և 'ի բրել ։ Համարին զմեզ ապստամբս, և գան խլէն զքաղաքս մեր. Եփր. Բգ. Ե հ ։

Յհ. կթ ։ Ոսկ. յհ. Ե. 18 ։

ԽԼԵԼ Ի ՄԻՋՈՅ. Ի բաց հանել. և կորզել. * Իբրաց խլեն զյարութին, որք ոչ կամին տալ համարս գործոց իւրեանց. Ոսկ. յհ. Ի. 20 ։ * Սա հինգ աղանդ խլէ. Ցօնակ ։ * Արժան է զքահանայն զայն խլել 'ի կարգէն. Կանոն ։ * Հրաման ունիմք 'ի տեառնէ քաղցրութբ խլել զնա 'ի մարմնոյն ։ Իշխանքն՝ որք գուսոր ունէին, խլել զանային զմանուկն 'ի փեսայութե. Վրք հց. ծի. Ե ժդ ։ * Ոմն ելեալ խոտ տանէր երիվարին իւրոյ. իսկ ոմն 'ի վրաց մատուցեալ՝ խլեաց զայն. Ասող. Գ. 43 ։ Իսկ Բուզ. Է. 4. * Դու խըլեցեր, այրեցեր զիս ». խիմ, կամ հաներ զայրն 'ի ձեռաց իմոց, և կմ 'ի խելաց հաներ զիս ։

ԽԼԻՆՔ. գոր և ռմկ. խնիք. խուլիք. Խիղ հիւթ քթի. աղտ ռընգաց. սիմիք. * Արտաքսորուիքն եօթն. արտասուք, խլինք. տողունկք, եւն. Փիլ. տյլոց ։

ԽԼԻՉ, խլչի, չաց. ա. Որ խլէ, կամ խլօղ. * Խլիչ ապահութե, կամ մխատուց, կորստեան, կամ ծոյլ և մեղկ խորհրդոց. Յճխ. ծա. ծբ ։ Ի Գիրս խոստ ։ * Յուղա ըսկիզբն արքայութե խարայէլի, և յուդա մատնիչ և խլիչ արքայութեն խարայէլի. Բրս. մրկ ։ Եփր. համաբ ։ * Պղծալից ազգին քանանացւոց զնոսա խլիչ տարեալ՝ բրեսցէ, և զնոսա անդ բնակեցուսցէ. Ագաթ ։

ԽԼԻՐԴՆ. գ. որ գրի և ԽԼՐԴՆԻ. (տպ. խլրդենի.) Քաղցկեղ, խոյլխեցգետի, որ իբրև զխլուրդն խլրտեալ 'ի ներքուստ 'ի վեր՝ Ճարակի զմարմինն. * Որ ամաչէ յայտնել զվէրս իւր, ծնանի 'ի նա խլրդնի, և ամենայն մարմինն դառնայ յապականութի ։ Խլիրդն կայ յանձն իւր ։ Խլիրդն 'ի սատանայէ է 'ի մարմինս իւրեանց ։ Խլիրդն առնոսա իցէ. Մծբ. Է ։ Տես և ԽԼՐԴՆԻ ։

ԽԼԽԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Խարխուլ. դիւրաւ խլելի. անհաստատ. * Մերժէ զնոսա յայնպիսի խլխլական մտաց. Ոսկ. Ես ։

ԽԼԽԼԵՄ, եցի. ն. Որպէս կրկնականն խլելոյ. Παραπέμπω. Deduco, diduco. Շարժել առ 'ի խլել. ձգձգել. քարշել. տատանել, տարուբերել. կրկտել կամ կարկատել պատՃառանս. * Դու զկամս խլխըլես, և զանսկիզբն ընդ սկզբամբ պատել ջանաս. Ոսկ. յհ. Ա. 3 ։ * Բազումք խլխլէին պատՃառէին անդէն մնալ ։ Իժկամակ լինէին և խլխլէին. Ոսկ. Ես ։

ԽԼԽԼԵԼ. որպէս կրկնութի բառիս խուլ լինել. խլութի ձևացուցանել. լռել և անտես առնել. լռելով անցանել. սուս խուլ ըլլալ. լսէլ անձնիլ. * Զմե՞ խլխլեցէք զամբարշտութի. Ովս. Ժ. 13 ։

Կամ ըստ կրկնին նշանակութեց գլխովին. * Զհատուցիչն խլխլես ». յն. Թողուս. Ոսկ. Մ. Գ. 3 ։ * Իբրև հասանէր Թագաւորին իրացն հաստատութե 'ի վերայ, և Ճշգրտէր զիրսն, խլխլեալ անսայր բանին առ ժամանակ մի. (իբր ռմկ. գուլագ չէքմամիշ գէօնսւլ) Բուզ. Դ. 15 ։

ԽԼՂՈՒԸՐՏԻՒՆ. Տ. ԽՂՈՒԸՐՏԻՒՆ ։

ԽԼՆԻՔ. Տ. ԽԼԻՆՔ. * Մի՛ ընկենուր առաջի մարդոյ խուխ կմ խլնիք. Ոսկիփոր ։

ԽԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Խուլ գոլն. պակասութի լսելեաց. անլսելութի. սաղըրլըգ. * Խլութի ականջաց. Յճխ. Ի ։ * Զխուլն և զհամր ... զխլութին և զհամրութիւնն. Կիւրղ. եւ ։ * Մարմնոյ խլութի ոչինչ կարէ վնաս առնել մեզ ... իսկ հոգւոց խլութին եւն. Ոսկ. Ես ։

ԽԼՈՒՄՆ, խլման. գ. Խլելն. խլելն. * Ի խլումն փութալ տնկելոյն. Փիլ. յոգ ։ * Խլումն Թագաւորութեան նորա ։ Ելեալ հասեալ է խլումն քաղաքի նոցա. Եփր. Բգ. Ե համաբ ։

ԽԼՈՒՐԴ, խլրդի, ից. գ. } Ἀσπάλαξ. Talpa.
ԽԼՈՒՐԴՆ, խլրդան, անց. }
Սևամորթ մուկն խաւարասէր կամ կոյր՝ գետնաբիր 'ի դաշտս և յարտորայս. գէօրնի մօւշ. էէր օղլանը. գէօր մօւզ, կմ մօւշի գէօռ (այսինքն կոյր մուկն). գէօսթէպէք, գէօսբէպէկ. * Գետնաբուծ ... և խլուրդ. Ղևտ. ժա. 30 ։ * Ի մկանց և 'ի խլրդից. Ածր. Ա. 2 ։ * Կափուցեալ զաչս իբրև զխլուրդ. Մագ. Լ ։ * Որպէս խլլուրդըն բըրէին՝ ներքոյ հիման ամրականին ։ Կմ աղտեղի կոյր խըլըրդան՝ որ կայ յանլոյս խաւար մըթան. Շ. Եդես ։ * Խորել 'ի ծակ խլրդանն. Մեսր. Երէց ։ * Որ արդարև Ճշմարիտ կուրութի է, և զորէն խլրդան գործէ զմարդն՝ միշտ 'ի 'ի ներքոյ երկրի 'ի խաւարին տեղւոջ պլքել. Սարգ. Ա. յհ. Գ ։ * Զաղբիւր դեղձն խլուրդք ցամաքեցուցին. հինգ անգամ պեղեցին, և դարձեալ խլուրդք լնուին հողով. Հ = Յ. ապր. Է ։ * Անմիտ գու, և մուկն խլուրդ, որ ոչ ունելով աչս՝ կայ 'ի ներքոյ հողոյ. Պրծ. Վր ։

ԽԼՎՐՏԻՒՆ. Տ. ԽՂՈՒԸՐՏԻՒՆ ։

ԽԼՐԴԵՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. Նման խլրդան. գաղտնահնար. խաւարային. սեաւ և և դարշ. * Խլրդենի դիմօք իբրև գաղան մի կատաղեալ ։ Բացեալ լինէր պատրուակ կեղծաւորութեն 'ի խլրդենի դիմաց. Ածր. Բ. 5 ։ Գ. 2 ։

ԽԼՐԴՆԻ. Տես 'ի բառն ԽԼԻՐԴՆ ։

ԽԼՐՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ դիւրաւ խլրտի. դիւրաշարժ ։ Իսկ գ. Շնչերակք. շէնչափողք. Ἀρτηρία. Arteria. Արտաշնչութ ամենայն մարմնոյն՝ ըստ որում 'ի խորուէ կամ յամփոփմանէ՝ 'ի խլրտականացն շոգւք իմն բաղում 'ի ձևան անդայութե մարմոյն Թափանցիկ լինին. Նիւս. բն ։

ԽԼՐՏԱՄ, ացի, ա. } Σαλεύομαι. Moveor, labefio. որ և
ԽԼՐՏԱՆԱՄ. ացայ. }
ԽԼՐՏԻԼ. Շարժիլ մեղմով որպէս խլխըլեալ. շարժլիլ. խաղալ. տատանիլ. գըլդուխիլընդառնուլ. գըմըլտանմագ, օյնամագ. (յն. սալէ-օմէ.) * Անգամք նորա մածեալք. եթէ զեղցէ 'ի վերայ նորա, ոչ խլրտեսցէ. Յոբ. ԽԱ. 14 ։ * Խլրտոյ և շարժի. Բրս. մրկ ։ * Ո՞վ է որ Ճանաչէ զմիտս, եթէ ոչ բանն որ ելանէ 'ի նմանէ՝ նա է որ 'ի վերայ է քան զմիտս. և ամենայն խոր հուրգք խըլրտան 'ի նմանէ. Եփր. համաբ ։ * Կապեցաւ անհաւատութին, և այլ ոչ կարէ խլրտալ ։ Ե՞ր վասն անկեալ ես 'ի մէջ փշոց ախտիցդ առանց խլրտալոյ. Լմբ. ող. Ե տաղ ։ * Յամման հասակին ախտ չարութեն գործոց՝ ցանկութբն հանդերձ երևի խլրտալով 'ի մարմինն. Երզն. մտթ ։ * Յորժամ բախմանէ ընդոստուցեալ խլրտանայր արծիւն ։ Խոյն յոչեալ խլրտանայր. Մագ. Ա. հէ ։

ԽԼՐՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } Տալ խլըրտանալ.
ԽԼՐՏԵՄ, եցի, եա. ն. }
շարժել. շարժլել. դըրդուեցուցանել. դրդռել 'ի շարժումն որպիսի և իցէ. գըմըլդատմագ, օյնադմագ, դէբրէդմէք. * Որք 'ի հիւանդութե իցեն, այսպիսի բանք խլրտացուցանեն. Գէ. Ես ։ * Իբրև զխոյն 'ի սանեն խլրտացուցեալ. Մագ. ծէ ։ * Խլրտեալ զխոյն՝ ցուցանէր իբր զկենդանի. Պիտ ։ Անխորհուրդսն անձանց, որ յերանան անկանին, և 'ի ներքուստ անտի խլրտեն և այրեն. Եւագր. Իա ։ * Որդունք անբան շարժմամբ զաղտեղութեն խլրտեն. Կիւրղ ։

ԽԼՐՏԵՄ. եցի. չ. } Ἅλλομαι, σκιρτάω. Salio, salto. Խա-
ԽԼՐՏԻՄ. եցայ. յ. }
ղալ կամ շարժիլ. խլրտալ. խլրտանալ

գեղապանծագ. ՊԷՐԻԷՆՃԷՔ. *Իբրև զձձիս և զպղպջակս զեռուցեալ կայտառեալ խլրտէին: Համարէին զնա մեռեալ, և յետ անդամալոյ երից ժամուցն խլրտեալ ձեռամբն. Ճ. Բ: *Ի խլրտել նորա՝ առ գաղանաց: Կոչ. ատեաց 'ի վերայ իմ, և ոչ կարեմ խլրտել: Ձայլ թագաւորութիւն և զիշխիս՝ որք խլրտէին, սատակեցին. Ցօբ. խռ. 16: Ողբ. գ. 7: ա. Կ. Ե. 11: *Որ չև էր բնաւ 'ի լոյս եկեալ սաղմն, անդէն խլրտեալ յորովայնի. մօրն՝ մարգարէութիւն խօսէր. Ոսկ. յհ. ա. 11: *Եւ զատուէնն եհատ զի և խլրտել մի կարիցէ. Ոսկ. Եփ:

ԽԼՐՏՈՒՄՆ, ման. գ. խլրտալն, խլրտելն. շարժումն սրտխռի և բցէ. Գբհլոան․ ծոց. *Հիւանդացաւ, և անկեալ դնէր. և խլրտումն ինչ իրիք չգտանէր 'ի նմա. Եւս. պտմ. Է. 43: *Իբր զձձիս բազմոտանիս... տեսար խլրտմանց. Նար. Է: *Տալ 'ի նոսա զկենդանութիւն, և արկանել խլրտումն զեռալոյ. Վեցօր. Բ: *Արկանել զխլրտումն զեռնոց. Ճ. Ա: *Թխուէ զձուածն և շարժումն խլրտմանն արկանէ 'ի ձուս. Վրդն. ծն: *Սա հեզութէ, որ առողջութիւն է խլրտման ցասման մտաց, և մարմնոյ. Ցձս. ծա: *Ոչ, և խլրտմունք իւր. Նար. Հ: *Որով ամէն ցանկական յամենայն տխտաւոր խլրտմանց. Լմբ. ող: *Ամենայն խորհուրդք խլրտեալ 'ի նմանէ ('ի բանէ). և խռովարհ դրանին խլրտմունք նոցա. Եփր. համաք:

ԽԽԱՑԹ. ԽԽԱՑԹԵԱԼ. Տ. ԽՂԽԱՑԹ, և այլն:

ԽԽՆՋԱԿԱՆ, կամ **ԽՐԽՐՆՋԱԿԱՆ**. ի, աց. ա. Χρεματιστικός. Qui potest et solet hinnire. Որ ունի զընութիւն խրխնջող. վրնջողական. (մակդիր ձիոյ.) ՓԻՆԷՅԷՆ. *Այսուքիկ և խոկսպէս յատուկք առին. քանզի թէ ձի, խխնջական. և եթէ խրխրնջական, ձի. Պորփ:

ԽԽՆՋԱԿԱՆՆ. գ. } կարողութիւն
ԽԽՆՋԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. } խխնջելոյ կմ խրխնջելոյ. վրնջիւն. յատկութիւն ձիոյ. ՓԻՆԷՅԻՆ. *Խխնջականն՝ ձիոյ, կամ զձիոյ (սատորոգի): Ձիոյ՝ խխնջականն. Պորփ: Ան. պորփ: Պրպմ. ԽԶ: *Որպէս ծիծաղականութիւն մարդոյ, և խխնջականութիւն՝ ձիոյ. Դաւիթ:

ԽԽՆՋԵՄ, կամ **ԽՐԽՐՆՋԵՄ**. եցի. չ. Χρεματίζω. Hinnio. որ և ԽՐԽՆՋԵԼ. Վրնջել. ձայնարկել ձիոց ընդ բերանն խառն ընդ ունչս, կամ 'ի քմաց. ՓԻՆԻԷՃԷՔ. *Իբրև զձի ընդ քիրտն մտեալ 'ի խխնջել իւրում: Ի ձայնէ խխնջելոյ նոցա (կմ խրխրնջելոյ նոցա). Երեմ. Ը. 6. 16: Կամ նմանութեամբ. *Խխնջեալ ձայնիւ քով. Եռ. Ծ. 10: *Ի խրխնջել երիվարացն. Առակ. Գ. 4: *Հաչել, կամ խխնջել. Նիւս. կազմ:

ԽԽՆՋԻՒՆ, ջման. գ. Χρεματισμός. Hinnitus. որ և ԽՐԽՆՋԻՒՆ. խխնջելն. վրնջիւն. խխնջականութիւն երիվարաց. ՓԻՆԷՅԻՆ. *Հատցի խրխրնջիւն երիվարացն եփրեմայ. Ամոս. Ը. 7: *Ի խրխնջիւն քաջ երիվարին. Առակ. Գ. 4: *Ճայթիւն դռուման, և խխնջիւն վրնջելոյ. Մագ. ԽԸ: *Լուաւ զաձագին խխնջիւն (կմ խնջիւն) նորա: Զինչ է այս ահագին խխնջիւնս. ձիոյ է, թէ աւրեծոյ. Կիւրղ. աղէքս:

Եւ Քրքիջ ծաղու. ծաղր բարձրաձայն. ԽՆՔԱՀԱ. *Արտօսր յորդառատ վառակաց աւալին յաչաց՝ քան թէ ծաղուն խողոնջեն խրխնջիւնք (կամ խխնջմունք). Առակ. Ժ. 11:

ԽԽՆՋԻՒՆ, ի, ից, կամ աց. գ. Որպէս խղունջ. կոնքեղ. կողինջ. ՊՐՍՍՆԷՅ. ԽԷՅԼԷՄ ՊԷՕՃԷՅԻ, և ՍԻՄԻՆՔՈՒՆԻ ՊԷՕՃԷՅ. *Ի խխնջիւնից զաղբատեաց երփներանգ որով ծիրանեայ: Որ էր ներկեալ արեամբ խխնջիւնց պղեստ թագաւորական. Երզն. Լւ. Ն ծծի: *Ողջէր ամն զխխնջիւնն՝ առեալ, արի եկ արտաքս, զի մեծարեալ պատուեցից զքեզ. նա աւէ. արկան իմոյ ցանկաս. Մխ. առակ:

ԽԽՆՋՈՒՆՔ, նից, նեաց. նոյն ընդ վ. *Ամենայն հանդերձ՝ որ խխրնջունեաց արեամբ ներկէր. Բրս. մրկ:

ԽԽՈՒՄՆ. Ընթերցվի կամ իմն խխոյթութիւն. *Բժշկեալ ցամաքեցուցանէ զայտուցն և զխխունն. Կլէմ:

ԽԾԲԻԾ, բծի, ից կամ աց. գ. Σπῖλος. Macula. αἰτία, causa, crimen, accusatio. Խիծ՝ այսինքն խիղճ կամ ախտաւորութիւն բծի. նիշ արատոյ. և մեղադրութիւն. սադրան, ամբաստանութիւն. երկբայութիւն յանցաւորութեան. ԼԷՔԷ. ԼԷՔԷ, ԼԷՀԱՆԷ, ՏԱՀԱՆԱ. *Զի մի քահանայապետացն խծբծս ինչ կրեսցէն: Զի մի թուեսցի կարծիք ինչ կամ դաւաճան գոլ, բառնան զխծբծս զայս՝ յառաջն, ընդ սիրելիս մեր. Ոսկ. գծ: *Խծբծք չարեաց (պղծութեանց). Ցձս. Է: *Մի ամենայնի ցանկանայցես. 'ի բարեաց անտի ընդարձակս զխծբծումն: Ցայնժամ համարձեր հաւատացեալ երևեալ, յորժամ 'ի խծբծոյ ողջոյ ազատեալ իցես. Եւագր. Ի: *Առանց խծբծի և ատանց եպերանաց զեղեցկապէս կեցեալք. Փիլ. իմաստ:

ԽԾԲԻԾ. Ζήτημα. Quaestio. Ցոյց մանրաղնին. խոյզ, և խնդիր. քննութիւն. ԲԷՔԹԵՇ. *Որպիսեաց (փիլոն) զգլուխս, որ քննին 'ի գիրս սրբս. և վասն խծբծից իսկ՝ որ են 'ի գիրսն ելից, և վասն լուծանելոյ նոցա: Առաջի Յաւս վասն խծբծիցն, և լուծանելոյն նոցա: Են գիրք միւս ևս իսկ նորին խծբծից. Եւս. պտմ. Բ. 18: Է. 22: *Զամենայն երկբայութիւն 'ի բաց եհան, և զխծբծ հակառակութեան վասն առուրն յարութեան. Լծ. աստուծ: *Ի բաց բառնայ զամենայն խծբծ երկբայական. Լմբ. հանգ: *(Վասն տօնի զատկին) գտեալ երևէր 'ի տեղիս տեղիս խծբծ իմն ըստ հին սովորութեանցն. Տօնակ:

Ի կրկին միտս ձգի առելն, *Եպերանաց խծբծ, և խելագարուէ խնդիր. Նար. ԽԸ:

ԽԾԲԾԵՄ. եցի. չ. Συλλογίζομαι. Ratiocinor. πολυπραγμονέω, curiose inquiro. καταγινώσκω, μέμφομαι, arguo, reprehendo, accuso. ἐπιλαμβάνομαι, corripio. Խծբծս արկանել, և ջանալ գտանել. մանր երկաել առ սադրանել. արատ գնել. աղարտել. եպերել. ՀԷՔԱՓԷՐՓԷՐԼԷ, ԲԱՍԴՐԱՆԷԼ, ԴԱՐ ՏԱՐՆԷԼ. ՊԷՀԱՆԷ ԳՕԺԱԳ. *Արար նա պատասխանի մարդկանն, որ խծբծեցինն զնա. Եւս. պտմ. Զ. 19: *Ոչ որպէս հերձուածողք խծբծեն: խծբծիչեն զօրէնսն. Ոսկ. գաղ: Ն. Ժ. Ա. 16: *Հերձուածողքն խծբծէին զայն: Որք զնոյնս խծբծելոց էին. Կիւրղ. ծն: *Մի ինչ վայրապար զբանս խծբծիցեն: Զի՞ խծբծես զմեր բանս: Մի՛ զրանան տէրունականս բամբասեր, և մի՛ զկրօնան խծբծեր. Սեբեր. Գ. Դ. Է: *Մեղայ խծբծելով և քննելով զանհաս և զանքննին էութիւն գատաստանաց. Մաշ:

ԽԾԿԵՄ, եցի. չ. Խծողել ցպարպատումն. լնուլ, և խնալ. իբր խծծով փրխել. ՓԸՔՕՏՄԱՔ. *Զորովայնն տառապեալ լնացուն (գխնով), և խծկիցեն մինչև յականջսն և յունչսն և ցկոկորդսն ամացեալ, և ոչ յագին. Ոսկ. Մ. Բ. 19. յհ. διαρρήσσω, diffringo, պատառատել: *Խծկեսցին զծակերն. Վրդ: (Տես անդ և ԽԾԿՈՒԻԼ. ՃԼԲ. ՃԼԸ. ՃԿԴ. ՅՂԷ:)

ԽԾՈՒԾ, խծծոյ. գ. Στυππίον. Stupa. խոշոր մասունք վշոյ գզելոյ, կամ կանեփի սանտրելոյ, որ լինի խցան և պատրան պէսպէս իրաց. ՔԸՃԱՆԸ ՍԱՆՓՐԱՍԻ. ԽԱՍՏԻՍԷՐ. (յն. ստիփփիոն. լտ. ստուփփա.) *Եղեն կարքն 'ի բազուկս նորա իբրև զխծուծ, յորժամ 'ի հուր հոտոտեսցի. Դատ. ԺԵ. 14: *Ժողով անօրինաց՝ խծուծ կուտեալ (կմ փոշի գիզեալ), և կատարած նոցա՝ բոց հրոյ. Սիր. ԻԱ. 10: *Ամենայն մարմինն ծակոտեալ, և խծուծ լեալ. Վրդն. ես: և Վարք:

ԽԾՊԵՄ, եցի. չ. Περιστέλλω. Obvolvo. Ոլորելով ամփոփել, պարուրել. *Որպէս (ծածկութիւ մարմնոյ) յամենայն կողմանց ինքն առ ինքն խծպի. Ոսկ. Եփ: (Արմատն կայ 'ի ռմկ. խծիկ, որ է կոր՝ ոլորելով և ամփոփմամբ:)

ԽՂԱՏԵՂԻ. գ. Τῆς καλύβης ὁ τόπος. Tugurii locus. Խղի տեղի (որպէս գնի 'ի յն.) տեղի այրի. ՃԱՂԼԸՐԱՅԸ ԿԱՄ ԽՕՒՔԼԱՅԸ ՓԷՂ. *Ցամենայն ծագաց երկրի գան տեսանել զմոտուրն և զխղատեղին. Ոսկ. Մ. Ա. 7:

ԽՂԸՆՋՈՑՆՔ. Տ. ԽՂՈՒՆՋ, և ԽԽԸՆՋԻՒՆ:

ԽՂԻԿ, խղկան. գ. Καλύβιον. Tugurium parvum. Խուղ կամ տաղաւար փոքրիկ. խցիկ. ԳՕՒՔԼԱՃԸՔ. *Արարէք ինձ խղիկ փոքրիկ. Վրք հց. ծԴ:

ԽՂԽԱՅԹ, կամ **ԽԽԱՅԹ**. ի, ից. գ. Խիղճ՝ այսինքն գարշ և փտած հիւթ (որպէս խլինք) խայթուածոյ. փտութիւն վիրաց. ԷՐԷՆ ԵՐԻ. Նիւթ ծորեալ ուռոյ և է. ԻՐԻՆ. *Ողջալ ուռուցէ զխղխայթս մերձաւոր հարուածոյս բարկութե և խրատու տեառն. Ցհ. կբ:

Կամ Որդն եռացեալ. ճճի. *Ի խղխայթից խոցոց արմատոյ որդան կարմրութիւն: Իբր զձձիս զեռուն բազմոտանիս խխայթից երկրի. Նար. Ծբ. ԽԷ:

Նմանութբ Կեղծիք. խարդախանք. *Ողջոյն տուք միմեանց 'ի սէր սրբութե. մի խղխայթիւ և նենգութբ, որպէս յուդայն դքն. Ոսկ. Բ. կոր:

ԽՂԽԱՅԹԵՄ, եցի. չ. Պատճառել զխղխայթս, կամ փոխել 'ի խղխայթ: Նմանութբ՝ Գրգռել քքրել. կամ ծածկել զվէրս, զթշնամութիւ. *Որ խղխայթէ (այլ ձ. ծածկէ ըստ յն.) զթշնամութիւն, յայտ առնէ զնենգութիւն. Առակ. ԻԶ. 26: Ուր Լմբ. *Որ խղխայթէ, այսինքն քքրէ՝ զթշնամութիւն „:

ԽՂԽԱՅԹԻՄ, եցայ. չ. Φλεγμαίνω. Tumeo, intumesco. Փոխել 'ի խղխայթ. ուռնուլ և չարաւ կապել. թարախել. ԻՐԻՆ ԴԱՂԼԱՄԱՔ, ՇԻՇՄԷՔ. *Հարուածք խղխայթեալք (կամ խխայթեալք). Եւ. ա. 6: *Եթէ զխղխայթեալ 'ի ներքոյ վէրս ունիցի. Սարգ. ա. պ. Զ: *Որով և հարան իսկ, և խղխայթեցան սովով և սրով. Ցհ. կբ:

ԽՂԽԹԵՄ. չ. Կղկղթել, յարել 'ի արտէ. պատառել. *Մինչ հանապազ մնայի խմսստութէ Ձիս խղխթեն. Վեցօր. Է:

ԽՂՃԱՊԻՏԱՆԵԼ. Դատել և սոգալ 'ի խղճէ մտաց. խղճել. մեղադրել անձին. *Որ բնաւ զպատուիրանին լուծն ոչ ըստանձնէ, և ոչ 'ի մեղանչելն խղճապատ լինի, ամբարիշտ կոչի. Լմբ. առակ:

ԽՂՃԱԼԻ, լոյ, լեաց. ա. Արժանի խղճալոյ. ողորմելի. ցաւելի. եղկելի. ԽՂՃԱԼՈՒ, ԽՂՃՕՂ, ԽԵՂՃ. ՕՔՍԻԶ, ՔԵՕՏԻՒ. *Խղճալի և ողորմելի երևայք. Սարգ. յակ. Գ:

ԽՂՃԱԽԱՌՆ. ա. Մ. Խառն ընդ խղճի. խղճիւ. խղճմտութբ. տխեալ մտօք. *(Կատարել) զահագին խորհուրդս խղճախառն

և ոչ հաւատոյ անձացեալ. Վրդն. երգ։

ԽՂՃԱԿԻՑ, ի, աց. ա. Συνειδώς. Conscius. Ունօղ զխիղճ յանցանաց. հարեալ 'ի խղճէ. յանցաւոր. *Մատնիչն պատրաստեալ կայր գիտակ իւրոյ մտացն խղճականաց. ՃՃ։ *Ամէ զխղճականն. ընկեր զխմորդ կաս ասա, որ ոչ ունիս հանգերձ. Ոսկ. Եփես. Գ. յորմէ և Լմբ. պարգ։

ԽՂՃԱԿԻՑՈՒ. որպէս խղճալի. խեղճ. *Այսի կին խղճական. Գնձ։

ԽՂՃԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Խղճել, խորել. կամ Երկբայիլ խղճի մտօք. խորշել. խղճմտանք ընել. փոշմանել եւ վախնալ. *Կերիջիք, և մի խղճայցէք. Եղնկ։ *Ո՛չ է արժան խղճալ, թէ զխմորդ ուտիցեն մեր, և արբցեն արիւն. որպէս այնք՝ որ յետոյ չոգան յաշակերտացն խղճալով. Վրդն. երգ։

ԽՂՃԱԼ. որպէս ուղղ. այսինքն Ողորմիլ սրտաբեկ կարեկցութեամբ. աղեկիզել. խորտակիլ գորովանօք. անձնով. Καταχλάομαι. Confringor. *Մի ողորմիր ասէ աղքատին 'ի գաւառաւորի. մի խղճար, և մի խորհիր զզջացեալ մտօք, եթէ աղքատն անիրաւ հանդիպի. Ոսկ. յհ. Ա. 3։ *Առին զասխիս 'ի ջափար ամբոյէն, և դարձեալ խղճացին, և թողին 'ի ջափար. Պտմ. Վր։

ԽՂՃԱՄԻՏ ԼԻՆԵԼ. Ὀλιγοψυχέω. Sum animo pusillo. խղճմտութեամբ փոքրոգի լինել. կարճամտել. տառապիլ. *Մի խղճամիտ լինիր յուխտս (կամ յաղօթս) քո. Սիր. Է. 9։

ԽՂՃԱՀԱՐՉԱՐ. ա. Որ ինչ չարչարէ և տանջէ զխիղճ մտաց. *Խորհուրդ խղճաչարչար. Վրդն. ող։

ԽՂՃԵՄ, եցի. չ. Διακρίνω. Dijudico, discerno. στέλλομαι, συστέλλομαι, devito, costernor. Խղճիւ տագնապիլ. խղճի մտօք վարանիլ. խորել. անձամբ զանձն դատել. ծփիլ 'ի խորհուրդս. երկբայիլ. խիթալ. խորշիլ, վհատիլ. լքանիլ. Խիղճ ընել, փոշմանիլ. *Ամենայն ժողովուրդն խղճէր. և ասէին, արքայ դաւիթ փրկեաց զմեզ, և արդ փախստական է յերկրէս։ Ո՞չ խղճիցէք յանձինս, և լինիցիք դատաւորք չարեացն խորհրդոց։ Որ խղճէն, թէպէտ և ուտիցէ՝ դատապարտեալ է։ Ե՛րթ ընդ նոսա առանց իրիք խղճելոյ։ Խղճէին 'ի նմանէ՝ որ 'ի թըլփատութենէ անտի հաւատացեալքն. ևն։ *Եւ զի՞ խնդրէին զնա (զյն). զի խղճէին՝ թէ գուցէ սպանիցին զնա. Եփր. համաբ։ *Ցխոտ ձեռօք խղճէս մերձենալ. Մանդ. ա։ *Խրթե զայս արար, խղճեցին միտք իւր. Վրք հց. ձ։ *Այս եթէ ակարացեալ ես հաւատովք. և խղճես. Եղնկ։ *Խղճէին, թէ գուցէ լինիցի և նոցա ևս՝ որպէս և նոցայն. Եւս. պտմ. Ը. 8. յորմէ և Ցհ. կբ։ *Միայն պետրոսի խղճէին. խորշէին և խղճէին նոցա առ միութեան. Սեբեր. Փ։

Հյց. խնդ. ըստ յն. ոճոյ. *Բայց զայս խղճեաք իսկ (յն. խորշեաք. կամ վարանեաք), թէ գուցէ արատ ոք ինչ գտիցէ. Բ. կոր. Է. 20։

Որպէս և Բ. Պ. Ղ. 12. *Մի՛ ինչ վասն աղագին խղճիցէք. իմա ոչ որպէս պարզապէս խղճալ, ցաւիլ. այլ որպէս վարանիլ, լքանիլ սրտացաւութեամբ։

ԽՂՃՄՏԱԿԻՑ, ի, աց. ա. Որ ինչ լինի խղճիւ մտաց կամ խղճմտութեամբ. *Խղճմտական դատմանց. Նչ. եղէկ։

ԽՂՃՄՏԱՆՔ, նաց. գ. Առաւել ումք. որպէս խիղճ մտաց. գիտակցութիւն. խղճմտութիւն. խղճելն. գուղ. ինսաֆ. *Լցցուք զսիրտս մեր միամիտ խորհրդով և բարեզարդ խղճմտանօք. Վրք հց. ա։ *Տառապանք (յայտ առնէ) զփուշ մերոյ խղճմտանացն. Վրդն. ու։ *Որք ուտեն առանց խղճմտանաց. Եղնկ. մվբ։ *Ցորժամ սխալէն (կիրքն), խղճմտանօքն դատէ (միտքն), յանդիմանէ, կշտամբէ. Կիւր. Ծ. խն։

ԽՂՃՄՏԵՄ, եցի. չ. } Խղճել մտօք. ԽՂՃՄՏԻՄ, եցայ. յ. } խղճմտանք ընել, խղճմտանքը զարնել. *Արդ, մի խղճմտիք 'ի չար գործելն. Լմբ. առակ։ *Որպէս թէ գործով կատարեալ եմ, այնպէս խղճմտիմ. Վրք հց. Ղ։ *Ջնջեայ չհորհաց քոց՝ որ կայ 'ի հոգիս մեր, խղճմտելն՝ և երկեղն քո. Մաշտ։

ԽՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խիղճ մտաց. խղճելն մտօք. գիտակցութիւն. խայթ խղճի. խղճմտանք. *Ցրտմականն կիրք և խղճմտութիւն բերի 'ի մեղանչ. Դատողս ինքեանց խղճմտութեան. Ը. հրեշ. և յհ. ծա։ *Սա զընթերցս ելից պղծութեամբ, և զսեզանս անսուրբ խղճմտութեամբ. յն. անսրբութեամբ. Ոսկ. յհ. Է։ *Միտք խղճմտութեամբ արատի. խղճմտութիւն և զղջումն յետ յանցանաց. խղճմտութեամբ յանցաւորին ճանապարհն ոչ է թիւր, այլ ինքն թիւրի յուղիղ ճանապարհէ։ Միտք որ օրինօք և խրատու դաստիարակեալ է, 'ի մեղանչելն՝ խղճմտութեամբ սրբագործի. Լմբ. ներ ընդ եղբ։ ող։ առակ։ *Խղճմտութեան տանջանք. ընդունի 'ի խղճմտութենէն հարուածս։ Դատաւոր անյաղթ ունելով զիւրն խղճմտութիւն. Կլիմաք։

ԽՂՈՒԸՐՏԻՒՆ. գ. որ գրի և ԽՂՂՈՒԸՐՏԻՒՆ, ԽԼԼՐՏԻՒՆ. Որպէս թէ է խլրտումն ամբոխի, կամ ձայնի նոցա. Աղաղակ և ճիչ անխնայ. ամբոխ աղաղակի, աղմուկ. խառնաձայնութիւն. ճղճղոց, չթոյն յոյն. ճըղըլտը, ղամփա. *Որ զայն վայր միաշուրթն համաճեղքեալ էին, և 'ի գիցն բազմամբոխ խառնախօս խըղուըրտիւն 'ի միաբանեալն երկեալ մնային. Եւս. քր. ա։ *Զմիաբարբառ լեզու մարդկութեան չփոթեաց յայլաբան խլլըրտիւնս. Արծր. ա. 2։ *Զօրէն անմիտ աղաւնեացն՝ ոչ լսէին զխուղուըրտիւն միմեանց չճուողութեան. Արշ։

ԽՂՈՒՆՋՆ, ի, աց. կամ ԽՂՆՋՈՒՆ. գ. Κόχλος, κοχλίας, κόγχη, κογχύλη. Concha, limax, conchylium, ostreum, murex. որ և գրի ԽԽՆՋԻՒՆ, կամ ԽԽՆՋՈՒՆՆ, ԽՂԸՆՋՈՑՆՔ, և ԽՌՆՋԱՑԼ. ումք. Խողխնջ, խոխունջ. խեցեմորթ ցամաքային և ծովային՝ ազգի ազգի. որոյ աղնուագոյնն է կոնքեղ. յորմէ ելանէ ծովու ծիրանի. սիւմիւքլիւ պէօճէք. (որպէս և հյ. 'ի խլինք. ունչ.) հաւլէ. զան ջերէ. և խոխէուլէն պէօճէկի։ Բժշկրն։ *Ուտոյն իցէ խղունջնաց տալ զծիրանիս թագաւորութեան. Վեցօր. Է։ *Իծովէ ... խղընջոյնք. առաւել քան թէ զոչխարաց ասր. Բրս. ընէշ։

ԽՃԱՄԱԾ. ա. Խճիւք մածեալ. ճանփըր տաշէրով կամ աստղով ու ճիրէճով քաչըլմըշ. *Առանց յարմարութեան քարանց և անկիւնաձևից, և խճամած յարմարմանց. Նչ. եղէկ։

ԽՃԱՔԱՐ. գ. Քար նման խճի. մանրախիճ քար. կամ Ի խճից շինեալ խարձ, ցանգ. (որ ըստ յն. խա՛րաքս ասի). *Իբրև զյորդ առաւելեղէն քարակուռ որմոյ, խճաքարք՝ որ 'ի բարձրաւանդակ կայցեն, առաջի հողմոց ոչ մնասցեն. Սիր. ԻԲ. 21։

ԽՃԵԱՅ. ա. Կազմեալ 'ի խճից, կամ 'ի մանրախիճ քարանց. մոզայիք, տաշլը, կմ չինիլի տօրէլի. *Տեսանեմ զանդաստանն, և 'ի միջի նորա բլուր մի խճեայ. ՃՃ։

ԽՃԵՄ, եցի. ն. գրի և ԽՃՃԵԼ. Խճիւք պատել կամ լնուլ. խառնել խիճ ընդ կիր 'ի պէտս ծեփելոյ. *Շինէին որմ, և ծեփէին առանց խճելոյ. Եղնկ. մղբ։ *Խըճեալք, և կրամած շաղախեալք՝ տաղաւլի ոսկերոք, և վարդագոյն ապակովք՝ մարմարեացն բազմութիւնք. Տօնակ։

Եւ խիտ առ. խիտ լնուլ. խճողել. կալել. տխէլ. փըգմագ. *Մեղայ խճելով զորովայնս. Մաշկ։ *Որ առատ անխառն խճէ (կամ խճճէ) զորովայնն; անդ հաշտի և մաշտի անմխիթար. Ցհ. գատ. խրատ։ և Կանոն։

ԽՃՈՂ. ա. Իբր խճեալ. խճողեալ. կուռ. հոծ. պատառուն. առատ. փխծ. ագձը. տօգ. ագձըձա փօլօ. *Ի ձեռն նոյ խճող զոլ և լի. Փիլ. եւ. Բ. 100։ *Զխճող և զհոծ երկիրս չուրբջանակի անջատելով. Նխաճառ։

ԽՃՈՂԵՄ, եցի. ն. Πληρόω, ἐμπληρόω, ἐκπληρόω, ὑπερεμπίπλω. Impleo, expleo, supra modum impleo. որ և ԽՃԵԼ (ըստ Բ նշ.) Խիտ և հոծ լնուլ. մանաւանդ զորովայն անչափութեամբ կերակրոց և ըմպելեաց. տխէլ. փըգմագ. ագզը ագզըփօլատըրմագ՝ փոլմա կամ տոլտուրմագ. *Խճողել զորովայն բազում կերակրովք. Բրս. հց. ծէ։ Ոսկ. ապաշխ։ Եփր. պհ։ Ը. այրոոց։ Սարգ. յհ. Է։ Սկևռ. առ։ Գր. հր։ *Զթանձրութեան հոծ և կարծրագոյն խճողեալ երկիր. Եղնկ. լա։ *Եղեթայր ընդ անեղկիւղ ճանապարհն բազմախիտ ընդ խճողեալ մարդկանս Ո՞յք են խճողեալքն՝ եթէ ոչ քաղաքացին այրեցն. Եփր. Բգ. և առօրու։ *Եկեացէ և բանակեացի և խճողեացի. Ոսկ. եռ։

ԽՃՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԽՃՈՒՄՆ. Լնուլն զորովայն ցպարապատումն. որկրամոլութիւն. տխէլը. փըգմագ. *Բարդեցի զխոսիւն խճողութեան, յորմէ վառեցաւ բոցն պղծութեան. Սկևռ. ող։

ԽՃՈՒՂ. գ. Իբր խճողումն. կամ խճողեալ ինչ, որպէս թ. առաձոգ. ըստ Լէհ. սխճող. *Վնաս է տկար ստամոքսին խճուղն. Բժշկրն։

ԽՃՈՒՄՆ. Տ. ԽՃՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Զխըճումն որովայնին սէր առեն. Վրք հց. յ։

ԽՄԱՑԵԼ. Տ. ՀՄԱՑԵԼ. *Նաւ՝ գործի երկրուն, տուն առանց հիման, խմայեալ գերեզման, խարեբայ առախտակ. Գիրս։

ԽՄԲԱԳԻՐ. գ. Գիրք՝ ուր համախմբեալ են պատմութիւնք ազգի միոյ ուրեք. որպէս գիրք թագաւորաց. *Ոչ եթէ զայլ և այլ ազգաց զթագաւորութէ նշանակէ խմբագիրն, այլ զմիոյ զիսրայէլականնէն. Նխ. բգ։

ԽՄԲԱԳՈՐԾ. ա. Իբր խմբագործող, և խմբագործեալ. *Իմանալի խմբագործ դասակցութեանց հոգեղինաց. Մաշ։

ԽՄԲԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Համախմբել. համաճաւաքել. *Խմբագործեալ ժողովեաց զազգս մարդկան 'ի փրկութիւն։ Ուր գէշն իցէ, անդր խմբագործին արծուիք. Զ. ւբ. կբ։

ԽՄԲԱԳՈՐԾՈՂ, ի. Δημιουργός. Opifex, conditor. Ի մի խմբող կամ արարող բազմութեան. և ըստ յն. ոճոյ, Բովանդակիչ կատարիչ, մանաւանդ՝ արարչագործ տմի. *Մի քաղաք՝ երկնաւորն. մի պրուեստաւոր՝ խմբագործողն տծ. Նիսս. 'ի տօնս։ *Այսօր մարդարէն կայ առաջի խմբագործողին. ՃՆ։ *Խանձարրեաց զխմբագործողն տմ արարածոց. Գր. տօնս. յաւէտ։

ԽՄԲԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաւաքումն. միաբան ժողով. *Պարառապար խմբագործութեան քահանայական՝ բոլոր դասուք գերեփնկոսացն. Մաշ. ա։

ԽՄԲԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ո՛ր իցէ խմբի ինչ. յայտարար խմբի. միաբանական. *Իսկ երկրորդ ձայն զխմբական աղաչաւորութեան ունի. Մովս. քերթ. եկեղ։ *Ի թշնամեաց մարտ խմբական. Եղնկ. ոփ. երի։ *Դասական, խմբական. խմբականն, որ եկե-

զեղացուցց մաղձս զժտաղովութեան. Եզն. +եր:

ԽՄԲԱԿԻՑ. ա. Որ է 'ի նմին խմբէ. գնդակից. *Գնդուրեց և իշխանութեց տրարեր (գնս) խմբակից և կաճառակից. Բենէ: *Մինս մարմնոյ կցորդ հանդիսից, և յաղթանակ բազմաց խմբակից: Այսօր հրեշտակք իջեալ յերկնից՝ մարդկան եղեն ատո խմբակից. Գնձ:

ԽՄԲԱԿԻՑ. Σύμποτης. Compotor, conviva. որպէս թէ խմակից. Սեղանակից. կերակրակից. ընկեր. *Բազում հաղորդութեցն խմակիցք: խմակիցք բազմաց կրթեալ ցուցանել զայն՝ որ առ ըմպելեացն կարևոր տարբերութիւն է զօրութեան. Պղատ. օրէն. ա:

ԽՄԲԱԿՑԻՄ, եցայ. 3. խմբակից լինել. գնդակցիլ. *Բէն, բամբասել յերկինսս կոչեցար, և հրեշտակաց խմբակցեցար. Եզն. ոփ. այբուբ:

ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. խմբակիցն գոլ. գնդակցութիւն. միաբան ժողով. *Լուսաբնակ օրհնաբան էիցն խմբակցութեց. Նար. ծբ:

ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. որպէս թէ խմակցութիւն. Συμποσία. Compotatio, convivium. խնճոյք. խրախունք. սեղանակցութիւն. կերակուր. Ճաշ. *խմակցութիք՝ դիցուք արգելք մի ինն գոլ զուգակցութիւն... խմակցութեան ուղղապէս գաստիարակելով զինչ մեծ (այնինչն օգուտ) առնիցէ կամ քաղաքի արգելք լինիցի. Պղատ. օրէն. ա: *Զոր ինչ յարբեցութեան գործեաց, զայն 'ի զգաստութեան ուղղեսցէ խմակցութեն բազմացն. Եզն. ձոլ: *Անուշահոտութիւ՝ ընդդէմ զտուտն, յորում խմակցութիւն էր. Նիւս. էր:

ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. խառնուրդ. բաղադրութիւն. *Ի մի եկեղեց խմբակցութէ զանազան ծաղկանց զայս իւղ հրամանատրեցեր. Նար. ղգ:

ԽՄԲԱՐԱՆ. ի, աց. գ. ժողովարան. եկեղեցի. տաճար. *Կատարելոց անձանց խմբարան. Նար. գնձ էկեղ: *Նոցա է եկեղեցի խմբարան. Լմբ. պտրգ: *Շինէ և զերկնանման խմբարանն, զգամթեայարդ եկեղեցին. Ոսկեդէլ:

ԽՄԲԱՒՈՐ. ա. Իբր խմբեալ. բազմաւոր. հանդիսական. *Կանայք խմբաւոր՝ իւղք խնկաւոր՝ մեզ աւետաւոր. Գնձ: *Մէ յեշտակ տօնիս խմբաւոր. անդ:

ԽՄԲԱՒՈՐԵԼ. Տ. ԽՄԲԵԼ. *Ոչ սակաւուց ումանց, այլ յոգնոց և յաւէտ խմբաւորելոց. Եզն. +եր:

ԽՄԲԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաւաքումն. գումար. ժողով. գունդ. բազմութիւն. *Ի հնոյն ածեալ զհամբակացն իւրեանց խմբաւորութիւն. Յհ. իմ. պաւլ: *Փառաւորիս յերկնային խմբաւորութեց, և 'ի սորինայնոցս կարգապետութեց. Ճւ:

ԽՄԲԵՄ, եցի. ն. Συνάγω. Congrego. Ի մի խումբ ժողովել, հաւաքել. զօր գումարել. կը. գումարիլ. բախիլ. Ճէմէթմէ+, փիրմէ+, փէնձիրմէ+. յն. խոնարհիլ, որ 'ի մի գալ, և ընդ հարկանիլ. Κλίνομαι, συνάπτομαι. Inclinor, conjungor. *Ամ խումբքն՝ զոր խմբեաց: խմբեաց՝ առալ պատերազմ: խմբեցաւ պատերազմ: խմբեցան և նոքա ևս ընդ նոսա 'ի պատերազմ: խումբք նորա, զոր խմբեցաւ. ա. թգ. ժ. 34: ա. եզր. ա. 29: ա. թգ. ա. 2: ժա. 22: գ. թգ. ժզ. 20: *խմբեցաւ պատերազմն ընդ իրարս. Մաթ:

ԽՄԲԵԼ. Ցծախմբել. *Զ յիշատակ սրբոց խմբիցէք ձերով ուրախութեամբ: Ի յիշատակ մեծի երանելի միրոտին ... խմբել 'ի նմին աւանի. Ագաթ: *խմբեալ տօնիւք. Պիտ: *Զօր տօնին յիշատակի նոցա խմբեալ զըն ծայրին. Բուզ. գ. 3:

ԽՄԲՈՂ. կցարել իւիք օրինակաւ. 'ի մի վայր բերել. միացուցանել. յաճախել. Ան. *Զաշակերտութեան նորագիւս վարդապետութեն խմբեյին ուսանել. Ագաթ: *Զերկուս բիւրսն քաջալերեաց. և խմբեաց յառաջ լինել պատերազմ. տյ. Հ. նիւնի: *Հիմ զզարմիցն քոյ խմբեսս զեկս Զրհեղեղին: Յաւետարգյն խմբեալ երջանկութիք: Ի բազմահաւաք դիւցազնական խմբեցելոցն: Շուրջ խմբեցելոց. Պիտ:

ԽՄԲՈՒԹԻՒՆ. գ. } խմբելն, իլն. հաւաքումն. գումարումն. *Զարդարեր զեկեղեցիս, և պաշտօնէից խմբութիւ պատուէր. Ղեոնդ: *Եղև խմբումն մեծ պատերազմին. Ոսկեդէլ:

ԽՄԲՈՒՄՆ. բմնի. }

ԽՄԵՄ, եցի. ն. Առնուլ ամի. որպէս ըմպել. և քամել. ծծել. իչմէ+, սոմռմէ+. *խաչակինքեալ զծանիս՝ տուէ. խմեա. և էր քաղցր. Վրք հց. ձ: *Կեղքն լոկ զթանիկն տաշնեալ երեց միայն խմեալ. Վրք հց. իղ: *Ի վճիտ աղբերէն ծծելով յինքն՝ խմեաց զանձնառելի իմաստիցն զզօրութիւն. Տօնակ: *Զերմութիւն արեգականն ծծեաց, խմեաց զնոսա իւրովք բոցածածանիչ ճառագայթիւքն. Վէցօր. գ:

ԽՄՈՐ, ոյ, ոց. գ. Ζύμη. Fermentum. Խառնուրդ ալեր և ջրոյ՝ թթուեալ. որ փոքր մի խառնեալ ընդ հայոյն՝ փափկացուցանէ և ուռուցանէ զայն, և լինի հաւմեմիչ. ձայա, մայէ. եբր չօ, խամէց: Լայնաբար առի և զխմորեալ հացէ. և նմանութ, զանձնցուն իրաց և զխառնակ վարդապետութէ. Ան: Ա՛յլ է ամի. համաւր, խամաւր, խամիր. Տ. ՀԱՑՍ, և ՋԱՆԳՈՒԱԾ: *Զեօթն օր բաղարջ ուտիցէք. յառաջինմէ խսկ օրէ անտի անհետ առնիցիք զխմոր 'ի տանց ձերոց: Զեօթն օր մի՛ գտցի խմոր 'ի տունս ձեր: Փոքր մի խմոր զամ զանգուածն խմորէ. Ան: *խմորն ե. թէ զբաղարջ աղիւրն ոչ փոփոխէ յաճումն, չէ խմոր. Ոսկ. յհ. ե. 6: *Որոց խմորովն կատարեն ... զի խմորուն հացիւ. Շ. թղթ:

Նմանութիւ. *Նման է արքայութի երկնից խմորոյ: Զգոյշ լերուք 'ի խմորոյ սադուկեցւոցն և փարիսեցւոց: Ոչ առաց զգուշանալ 'ի խմորոյ, այլ յաղանդոյ: Սրբեցէք 'ի բաց զհին խմորն: Մի 'ի խմորն չարութեն և անզգամութեն. Ան: *խմոր հեթանոսութեան: խմորք ցաւոց: Ի սադուկեցւոց խմորոց. Մծբ. ժա: Յհ. կբ: Մագ. ե:

ԽՄՈՐԵԱԼ, ելոյ. ա. գ. Տ. ԽՄՈՐՈՒՆ. *Որ ուտիցէ խմորեալ: Մի զենուցուս 'ի վերայ խմորելոյ զարիւն զոհից իմոց. Ել. ժբ. 15: ԼԴ. 25: *խմորեալ հացիւ. Շ. թղթ: *խմորեալ զանգուածոյ սադուկեցւոցն: Մագ. խ: *Ոչ ունելով խմորեալ ինչ, որ է քաղցրուս վարք չարութե. Ի Գէրս խոսր:

ԽՄՈՐԵՄ. եցի. ն. } Ζυμόω, όομαι.

ԽՄՈՐԻՄ, եցայ. կ. յ. } Fermento, or. Հաստանացուցանել խմորոյ զհայոյն. և հաստատնեալ զանգուածոյ. զանգանելիլ. նմանութ՝ փոխարկել յինքն, և միանալ, կամ յարել յայլս բանս. մայալամագ, մայա գօ, մայէլէնմէ+. *Փոքր մի խմոր զամ զանգուածն խմորէ. ա. կոր. ե. 6: Գաղ. ե. 9: *Ա՛ռ ժողովուրդն զհայս իւրեանց՝ մինչչև խմորեալ էր: Եփեցին նկանս բաղարջս. քանզի ոչ խմորեցաւ. Ել. ժբ. 34. 39: ևս և Մրկ. ժգ. 53: Ղկ. ժգ. 21: *Եթէ կաւն խմորեցաւ, կերպարանն ոչ խմորեցի, և ընդ այլ խառնեցի. Ա. որս. Ե: *Այն զմեզ խմորէ, և յիւր անծպետութիւն համորդեցուցանէ. Մագ. ա: *խմորեաց զհամն զնոսա՝ շարժելով 'ի սէրն այլ. Շ. թղթ: *Նոյնպէս և նոքա խմորեալք 'ի տեսանէ՝ զբազում աշխարհս խմորեցին. Եզն. մփ: *խմորեալ էր յաղանդոյ մարկիոնոսի: Ոչ խմորել յաղանդոյն. Ճ. Գ: Ոսկեդէլ:

ԽՄՈՐՈՏ. ա. Ուր իցէ խմոր շաղեալ կամ մածեալ. *Մի զենցես զզոհս իմ 'ի վերայ խմորոյ, թուի թէ 'ի խմորոտ ամանս զարիւնն չառնուլ. Նիւ. Էլ:

ԽՄՈՐՈՒՆ. ա. գ. Ζυμωτός. Fermentatus. ζύμη, fermentum. խմորեալ. հաստատեալ խմորով, հայս կամ հաց. որ կոչի և խմոր. խմոր ումէգօղ, մայան հաւածհ. մայալը. *Ոչ ուտիցէք խմորուն: Ոչ երևեսցի առ քեզ խմորուն: Ոչ առնիցէք խմորուն: Զամ խմորուն, և զամ մեղքեալ: Մի՛ ուտիցէք ընդ նմա խմորուն. Ել. ժգ. 3. 7: Ղևտ. Բ. 11: Օր. ժզ. 3: *Ոչ խմորուն. այլ՝ բաղարջ հացիւ: խմորուն հացն. Շ. թղթ: Լմբ. ափ:

ԽՄՈՒՄՆ. գ. Արբումն. ծծումն. յինքն ձգումն. *Եւ է ամբողջն որպէս 'ի վայր քարշումն ինչ և խմումն. Նանա:

ԽՆԱՄ, ոյ. ոց. գ. Φρόντις, μελέτη, ἐπιμέλεια. Cura, diligentia. πρόνοια, providentia, prudentia. Հոգ զգուշութիւն. հոգաբարձութիւն. նախահայեաց հոգողութիւն. խորհուրդ կամ մտածութիւն և փոյթ վասն կարևոր իրաց. պատրաստութիւն պիտոյից. պահպանութիւն. հովանաւորութիւն. գուրգուրանք. ջան մատակարար. գութ. սէր. Հաֆաղ, դէփ. գայրէ, փուչինձէ. հէնփինչ. գայրէթ. կէօզէտիշ, նազար. ճահպ, գայրէթ. էհմար, փէրվան. *Ի տեսանէ են վարձք նոցա, և խնամ նոցա 'ի բարձրելոյն: խնամ խրատու՝ սէր: Որ յուսացեալ է 'ի տէր, ընդ խնամով կեցցէ: Բազում խաղաղութի գըտեալ՝ քով խնամով. Ան:

ԽՆԱՄԱՆԵԼ, ՈՒՆԵԼ, ՏԱՆԵԼ. Ἐπιμελέομαι. Curo, curam gero. προνοέω, provideo. խնամել. հոգալ. փոյթ ունել. գայրէթ. *Զմի օրինակ խնամ ունի (կամ տանի) ամենայն: խնամ կալ բանջարոյ 'ի դաշտի: Մարմնոյ խնամ մի տանիք 'ի ցանկութի: Ընտանեաց խնամ ոչ տանիցի. Ան: *Գըթութիւ խնամ տանել, և դարմանել. Յճխ. Ե: *Որբոց և այրեաց խնամ տանել. Մագ. ոփ: *Սիրեամ բոլոր սրտիւ զքեզ, և օրինաց նորա խնամ ած. Շ. այբուբ: *խնամ տարեալ հոգացայ նմի. խոր. ա. 8: *Զափաւորութե բանիս խնամ տարեալ. Դիոն. էրէ: *Յոյժ խնամ տանի աւետարանիչս կարգին և ժամանակին. Եզն. մփ:

ԽՆԱՄՈՎ. մ. Ἐπιμελῶς. Diligenter, accurate. փութով. այնքան. ջանիւ. կամակար. մտադիւր. *Որ սիրէն (զորդի իւր)՝ խնամով խրատէ. Առակ. ժգ. 24: *Ամ որ խորհէր 'ի սրտի իւրում խնամով 'ի չարիս ... յն. բայիւ. διανοέω. Ծն. զ. 5: *խրատու նորա զումենն մտացուցանէր խնամով. Յհ. կբ:

ԽՆԱՄԱԲԱՐ. մ. Նոյն ընդ վ. *Հայեամ խնամաբար, մի ուրեք փախիցէ 'ի քէն որդի. Բրս. հայեաց: *Զոմն օտարոտի չար խնամաբար տեսանես, և զքո ինքեան զաղջութիւն ոչ ուրեք գտնես. Բրս. Բրկ: *Զամ ինչ խնամաբար 'ի հարց արկանել: Անկեալ գնին միոյ խնամաբար 'ի չարիս 'ի մտնելո թէ. Փիլ. ծ. բան. ա. լին: *Դրաւնս արտաքսեալ խնամաբար խցի զանեղիւն: խնամաբար յանձն արարեալ. Գրծ. առէքս: *խնամաբար սուրբ կոյսն զկուսութեն ջահն պահեալ. Գր. ար. 'ի կոյսն:

ԽՆԱՄԱԳՈՅՆ. մ. Կարի խնամով. ամ հոգողութբ. *խնամագոյն դարմանէ. Փիլ. լին: *խնամագոյն ընդ միտս ածէր, զինչ ինչ արասցէ զնոսա. ՃՃ:

ԽՆԱՄԱԳՈՒԹ. ա. Ուր իցէ գութ խնամոց. գորովագութ. *Սիրեսցիք զխա-

ղաղութեն խնամագութ սիրոյն. Մծբ. ծԸ։

ԽՆԱՄԱԼԻՑ. ա. Լի խնամով կամ գթով. գորովալից. պնդագոյն. հոգողական. *Ճնշեալ զմիտսն 'ի զգլխումն արտասուաց... խնամալից պաղատանօք. Ցձն. ծԸ։

ԽՆԱՄԱԽՕՍԻԼ. Բռն. ռմկ. խնամախօս լինել. խնամախօս երթալ. պատճառ լինել խնամութեան կամ ամուսնութեան. *Ընդ մարդոյ՝ կնոջ մի՛ խնամախօսիր. Ոսկեփոր.

ԽՆԱՄԱԾ, ի. ա. } խնամածու. խնամածող. փոյթ 'ի
ԽՆԱՄԱԾԱԿԱՆ. } խնամել. գթած. հոգ տանօղ. հոգաբարձու. *Եւ այս խնամածի և գորովագոյն հօր է։ Զի բարս որդւոց ունին ծնօղք խնամածականս. Ոսկ. եօ։

ԽՆԱՄԱԾՈՒ, ուի, ուաց. ա. գ. Ἐπιμελητὴς, κηδεμὼν, ἐπίτροπος. Procurans, curator, procurator. Որ խնամ տածէ. խնամակալ. խնամատար. հոգաբարձու. տէր ընող, հոգացօղ. գայիւրճը. մութավէլլի, մուպաշիր. *Որբոց խնամածու։ Խնամածուն այն հօտին քահ. Ան. յ. բուէ։ Ցհ. կԲ։ *Իբրև խնամածուի հօր։ Ընուցանել նշանաւ խաչին զամենայն մարմնական խնամածուս. Պէտ։ Ղ. բ. յ։

Եւ Գործակալ տէրութեան. վերակացու իրաց արքունի. քեահեա, վէքիլ. *Թագաւոր տիեզերանցն ցուցանէ խնամածուս իւրոյ թագաւորութեան։ Հրաման տան խնամածուաց թագաւորութեան. Պտմ. աղէք։

ԽՆԱՄԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιμέλεια, κηδεμονία. Cura, cautio, curatio, diligentia. խնամ տածելն. խնամակալութիւն. հոգողութիւն. հոգ. խնամ. գութ. հովանաւորութիւն. զգուշութիւն. կարեկցութիւն. մուպաշէրէթ, թէգայիւպ, թէգգուտ. *Արարչական խնամածութեամբ։ Որմանց բնութեամբ, և կնոց խնամածութեամբ որբոց հայր. Ցձն. Բ։ *Խնամածութիւն հայրենի. Նար. ԼԲ։ *Ի ներողամիտ խնամածութենէ ձերմէ. Ցհ. կԲ։ *Գտանի յօժարագոյնք 'ի խնամածութեան. Պէտ։ *Ո՞վ որք զմարմնոյն առատանան, խնամածուէ զեմս զգեցեալ՝ զվիշտան ազերսիւ մտմնջեր (սատանայ 'ի բերանոյ կնոջ յորայ). Ոսկ. մ. ա. 13։

ԽՆԱՄԱԿԱԼ. ի. աց. ա. Ἐπιμελητὴς, θεραπεύων. Procurans, serviens. և բայիւ. Ἐπιμελέομαι. Curam gero. Որ խնամ ունի. խնամածու. հոգաբարձու. յանձանձիչ. դարմանիչ. վէքիլ, մութավէլլի, քեահեա. *Մուրթքեբի առն հրէի խնամակալի 'ի տան իմում։ Զիարդ եկեղեցւոյ այ խնամակալ լիցի. Եփե. Գ. 10։ ա. տիմ. Գ. 5։ *Արարածոց խնամակալ լինէր. Եղնիկ։ *Տեառն ըղձաւորութեան հօրն խնամակալի). Ոսկ. ա. կոր։ *Ցուցանէ զինքն խնամակալ ուրոյն, քանզի նա արքեցի առէ. Ոսկ. յհ. Բ. 30։ *Երկիր խնամակալ մեզ. Ագաթ։

Եւ իբր խնամողական, նախախնամական. *Խնամակալ աջոյն։ Ի խնամակալ սիրոյն. Ցձն. ծա. և Գ. ծ։

ԽՆԱՄԱԿԱԼԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. Μεμελημένος. *Զև խնամակալական. Բրս. Բղբ. (այժմու յն. որպէս անխնամակալ. յանհոգս. ἠμελημένως.)

ԽՆԱՄԱԿԱԼԵՄ. եցի. չ. խնամ ունել. խնամակալ լինել. *Խնամակալեաց իւրոց հայրենեաց. Խոր. ա. 14։ *Եւ ոչ խորամանկել փութացայ, այլ խնամակալել. Մագ. լա։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒ, ի, աց. Տ. ԽՆԱՄԱԿԱԼ. *Հայր գթած է, և խնամակալու. Սարգ. ա. պ. Գ։ *Ամենայն ուրեք խնամակալու և պաշտպան էր նմա. Իգն։ *Հոգւոց նոցա փրկութեան խնամակալու լինել աղօթիւք. Լմբ. պտրգ։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՆԱՄԱԾՈՒԹԻՒՆ, և ԽՆԱՄ. Ἐπιμέλεια, κηδεμονία. Cura. ἀντίληψις. որ և Զեռնտուութի. Օգնականութի. *Խնամակալութիւս արարին գիտութեն. Բ. մն. ԻԸ. 15։ *Երախտիք և խնամակալութիւն. Ագաթ։ *Իքումմէ խնամակալութենէ զեռեղեալ թագաւորութիւս. Խոր. ա. 8։ *Ընդ խնամակալութեամբ իմքնակալ թագաւորացդ. Ցհ. կԲ։ *Բազում խնամակալութիւն ցուցանէ բանս այս։ Խնամակալութեամբ թողել. Ոսկ. յհ. Բ. 14. 39։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Προνοία. Providentia. խնամք և նախախնամութիւն այ. և նոյն ինքն այծ բարեխնամօղ. *Քաղցրութեամբ այսր պատասխանի, և ամենայնիւ զխնամակալութիւն իւր ցուցանէր առ թշնամիսն. Ոսկ. յհ. Բ. 14։ *Արարչի առ արարածս բազում է խնամակալութեն. Ի Գիրս խոսր։ *Թէ ոչ գոյ այծ, և ոչ խնամակալութիւն, որ վարեսցէ զամ։ Խնամակալութեն, զոր ոչ 'ի նմանէ առեն։ Բայց զի յայլմէ զպատճառսն կարգէ, և յայլմէ զխնամակալութիւն, պարսաւանաց արժանի է. Եղնիկ։ *Աննուաղ բարիք. և անփոփոխ խնամակալութիւնք։ Բարերարութեն երկրպագելի, խնամակալութեն պաշտելի. Նար. հ. ղ։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Ἐπιμελῶς. Diligenter, accurate. խնամով. փութով պնդութեամբ. զգուշութեամբ. ուշի ուշով. *Պարտ և արժան է խնամակալութեամբ 'ի թագաւորի հայել բանս. Աճառ. ծղ։ *Այն՝ որ վասն նորա առաքեալ էր, բազում խնամակալութեամբ առ 'ի քննել պէտոյ էր։ Նոքա ոչ ուժգին, այլև ոչ խնամակալութեամբ նմա ընդդէմ առաջի մատեան. Ոսկ. յհ. ա. 40։ Բ. 6։

ԽՆԱՄԱԿԱՆ, ի, այ. ա. խնամօղ. խնամողական. որ ինչ հայի 'ի խնամօղն կամ 'ի խնամս. *Առ երկիւղածս իւր ցուցանէ զխնամական գթութիւս իւր. Ի Գիրս խոսր։ *Պակասեալ են խնամականքն ըստ աւուրց նաւաղութեան. Նար. ծա։

ԽՆԱՄԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԽՆԱՄԵՆԱՄ. *Այս առաջին խնամանալ եղև Ը միմեանս թագաւորութեանց և արծրունեաց. Արծր։

ԽՆԱՄԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Գլուխ խնամակալուաց կամ հոգաբարձուաց տէրութեն. իշխան իշխանաց. քեահեա պէյ, պէյլէր պէյի. *Ցուցանէ խնամածուս իւրոյ թագաւորութեանն... և խնամապետ զպերդիկկաս. Պտմ. աղէք։

ԽՆԱՄԱՏԱՐ. ի. աց. ա. Որ խնամ տանի. Տես և ԽՆԱՄԱԾՈՒ, և ԽՆԱՄԱԿԱԼ. *Գիտելով աշակերտին զխնամատարս ժողովրդեանն. Ար. ծԲ։ *Խնամատար աշխարհ քոյ. Մաշկ։

Կմ՞ Փութաջան. փոյթ. ուշադիր. գայրեթլի. *Խնամատարք քաղաքական հանճարագիտութեց. Արծր. յաղէ։ *Խնամատար պատուիրանաց նորա. Վրք հց. ԽԸ։

ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιμέλεια. Procuratio, diligentia, charitas. խնամ տանելն. խնամակալութիւն. խնամ. գութ. փոյթ, և դարման. *Ցուցանելով զբազում խնամատարութիւն՝ որ առ նոսա։ Ցամենայն ժամ տանէր զազգ քառասուն խնամատարութե. Ոսկ. յհ. Բ. 24. 26։ *Պարտ է տանել զամենայն զխնամատարութեն. Բրս. մրկ։ *Ոչ արմատոյն է առէ վայելել 'ի խնամատարութէ մշակին, այլ ուռոյն. Ոսկ. յհ. Բ. 30։

ԽՆԱՄԱՐԱՐ. ա. խնամածու. *Աղքատաց խնամարար (այծ). Եփր. առէպար։ Իսկ Նար. ծԸ. *Խնամարար„. ըստ այլ ձ. խնամատար։

ԽՆԱՄԱՐԿԵՄ, եցի. չ. և ն. Ἐπιμελέομαι. Curo, curam gero. խնամ տանել կամ առնել, ունել. խնամել. *Իջուցէք զնա առ իս, և խնամարկեցից նմա. Ծն. խԴ. 21։ *Խնամարկել բանաւոր հօտին։ Եթէ աշխատաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեցես։ Վասն նոցա խնամարկէ արմատոյն. Ցհ. կԲ։ Նար. հա։ Սարգ. յկ. Գ։ *Ի գութ դարձեալ՝ խնամարկեսցէ յիւր արարածս։ Հովիւք զընտանիսն արածեն և խնամարկեն. Ի Գիրս խոսր։ *Որ 'ի սկզբանց յաւիտենից խնամարկեցեր զորդիս ադամայ. Շար։

ԽՆԱՄԱՐԿՈՒ, ի, աց. Տ. ԽՆԱՄԱԾՈՒ. *Ի փոքր կնոջն առաւել էր խնամարկու քան 'ի ցամաքի։ Զնեղութիւս տառապելոց բառնալ իբրև զխնամարկուս. Անան. յոհ։ Արծր. Գ. 9։

ԽՆԱՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. *Այդու ճանաչի մեր առ ձեզ տէրութիւն և խնամարկութիւն. Փարպ։ *Հոգացեալ խնամարկութեամբ վասն մարդկան բանականաց. Ղ. բուէ։ *Ցուցանէ առաւել խնամարկութիւն առաւել քան զարդարոյ. Եղն. մրփ։

ԽՆԱՄԱՒՈՐ. Տ. ԽՆԱՄԻՉ. *Բարութեան երկնաւոր, զօրաց խնամաւոր, աշխարհիս բոլոր. Գնձ։

ԽՆԱՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ. *Ցաղագս որ կոչեն զմիճակեալն 'ի զուգաւորել, որոց խնամաւորութիւն 'ի մէջ կայ. Կանոն։

ԽՆԱՄԵՄ, եցի. ն. Φροντίζω, ἐπιμελέομαι. Curo. խնամով խորհել և հոգալ. յանձանձել. դարմանել. խնամ տածել՝ ունել՝ տանել. և խնամով պահել. գայըրմագ, պագմագ, կէօզէթմէք, պէսլէմէք, օգսամագ. *Խնամէր և տեսանէր զպէտս նոցա. ա. Ռ. ծԴ. 14։ *Խնամել զարարածս. Ցձն. Է։ Շար։ *Որդեծնութեամբ խնամելով զմեր փոխանորդութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 39։ *Խնամել զարարուցեալսն. Նար. ծԷ։ *Խնամես սիրով զմարմնս նոցա։ Տեառնն, թէ որպէս 'ի զգուշութի խնամէ զմեզ. Լմբ. ժմ։ *Ցածայինն աջոյն մշակեալ խնամեսցէ. Պէտ։ *Քոյով զօրութեամբ խնամին յամենայն պէտս մարմնոյ և հոգւոյ. Ղ. բուէ։ *Կորուսեալ 'ի ծուլիցն լեալ խնամողաց. Պէտ։ *Խնամօղ արարածոց. Ժմ։ առա և Նար. Բ. կէ։ *Հայր բազումողորմ, որ խնամօղդ ես յամենայնի. Շար։

Եւ իբր չ. Տ. ԽՆԱՄԱՐԿԵԼ. *Ամենեցուն հաւատարապէս խնամէ. Սոփ. Է։ *Կամէր խնամել ամպարշտացն հրէից. Ոսկ. յհ. Բ. 10։ *Թէ փոքունցն խնամէ առէ, քանիօն մեծամեծացդ. Եղն. մրփ։

ԽՆԱՄԵԽՕՍ, ի, աց. գ. Որ խօսի ըզխնամութեն ընդ այլում. կամեցօղ խնամութեն առնել. *Ակեքան խնամախօս եղենափայտի. Առլ։ *Այր մի մեծատուն գնաց խնամախօս որդւոյ իւրում։ Խնամախօս երթալ. Ոսկեփոր։

ԽՆԱՄԵՆԱՄ, եցայ. չ. Ἐπιγαμίαν ποιέω, συνάπτω κῆδος. Affinitatem ineo, contraho. որ և ԽՆԱՄԱՆԱԼ. *Խնամի լինել. առնել զխնամութեն. տալ կամ առնուլ զգուստր. *Խնամեցեալ ընդ ումեմն քաջի։ Լուեալ էր զխնամենալն շարհոյ Է հնդկաց թագաւորին. Խոր. Բ. 55. 86։ *Պղնձագործ և երկաթագործ 'ի խնամենալն՝ արուեստիւ ճոխացանէին. Մխ. առկ։

ԽՆԱՄԻ, մւոյ, մեաց. ա. գ. Κηδεστής, συγκηδεστής, συγγενής. Affinis. որ և ԽՆԱՄՈՒՆ. Ազգականցեալն ընդ հեռաւորս՝ առնլով զգուստր իւր օտարի, կմ՞ առնլով որդւոյ իւրում զօտարի զգուստր։ Կանոն։ (Ի հին բռ. մեկնի, *Եկամուտ յազգն„։ *Եւ

ինչն խնամոյ անտեղեկեալ արտասաւելոյն. Խոր. Ե. 18։ Եւ զարմեալ հաշուեալ՝ խնամք եղեն. Գրձ. Հր։

ԽՆԱՄԻՉ. ա. Խնամօղ. և նախախնամօղ. Ընդ գաղամանելոյն խնամիչ։ Խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց. Նար. խչ. ծա։ Յորժամ զնախախնամականացն լսեն, և զխնամիչն խնամեան. Լմբ. ող։

ԽՆԱՄՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԽՆԱՄԱԿԱՆ։

ԽՆԱՄՈՂԱԿԱՆՆ. գ. } Գործ խնամօղ.
ԽՆԱՄՈՂՈՒԹԻՒՆ. } խնամ խնամակալութիւն. Ա, զխնամողական և զխոտորեն աւն երախտեաց հօր և մօր հատուցանել. Ոսկ. փիլ. Աճողին բարեխնամութիւն անտեսելեր զանեզրահրաշին խնամօղուն առ կորուսելոյն մեծ մեծութիւն. Նար. ծէ։

ԽՆԱՄՈՂՕՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինի խնամողի. խնամողական. բարեխնամ. Խնամողօրէն տեսչութիւն կամաց հօրն կոչեցոյ։ Խնամողօրէնն պաշտպանութիւն նախնեաց յարկին տեսչութիւն. Նար. ծէ. ծա։

ԽՆԱՄՈՏ. ի, աց. ա. Ἔννοος. Benevolos. ἐπιμελής, κηδεμών, curans, diligens. φιλόστοργος, propensus ad amorem, pius. Որ խնամ ունի մեծապէս. բարեսէր. բարեգութ. մեծ գութ ու խնամ ունելով. գութ. Ըստ խնամոտ մտաց հայր կարգացեալ երրայեցւոց. Ե. Թ. ծբ. 37։ Գթասէր և սաստեալ խնամոտ. Նխ. գծ։ Գթած և խնամոտ էր։ Մարդասէրն և խնամոտն։ Որպէս հայր զք խնամոտ։ Գթածք և խնամոտք էին. Ոսկ. Ե. 21. 28։ Ա. փիլ. ծէ. Ն հա։ Ամենայնի խնամոտ և սատ հարկաւորութեան ոչ երբէք զատանման մեր պիտոյիցն անդանել. Բր. հչ։

ԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιγαμβρία, ἐπιγαμία, κηδεία. Affinitas. ըստ, ἐπιγαμβρεύω, affinitatem ineo. Խնամի լինելն. ազգականութիւն ընդ հեռաւորս ամուսնութեամբ. Արարէք ընդ մեզ խնամութիւն։ Մի առնիցես զխնամութիւն ընդ նոսա։ Խնամութիւն արար ընդ փարաւոնի արքայի. Դն. Թ. 9։ Ե. Ժ. ծէ. 1։ Օր. Է. 3։ Գ. Թգ. Գ. 1։ Բառնայ զմերձաւորաց խնամութիւն։ Եւ ոչ խնամութեան իւիք ազգակցել. Խոր. Գ. 20։ Յհ. կթ։ Երկրպագելի ազգաց և առաջին լինի առ միմեանս շաղկապութի գծոյ ՚ի ձեռն խնամութե. Զքր. կթ։ Եւն խառնումն խնամութեան երկուցն ցեղից (յուդայի և ղևեայ). Ճ. Ժ։

Լայնաբար՝ իբր կենակցութիւն. ընտանութիւն. սովորութիւն. Συνήθεια. Consuetudo. Զայնպիսի սատանայական խնամութիւն ՚ի բաց ընկեսցուք. Ոսկ. Ե. Բ. 23։

ԽՆԱՄՈՒՆԻ, Նոյ, Նեաց. Տ. ԽՆԱՄԻ. Երկրորդ ազգականութիւն խնամունեացն. Վրդն. ղևտ։

ԽՆԱՅ, այք, յոց. գ. Արմատ խնայել. իբր խնայումն. Մի յուսահատեսցի յարքայական և ՚ի ծնողական խնայոյն ոչ. Վրդն. ող։ (այլ լաւ ևս է ընթեռնուլ, խնամոյն)։

ԽՆԱՅ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԽՆԱՅԵԼ. ՚Ի վերայ ոչխարութեանց խնայ մի արասցեն խնայ. Սեբ. ծը. 1։ Ժամանակի խնայ առնել բարւոք է. Փիլ. պետակ։ Վասն կարոյ միոյ խնայ արարեալ. Բրսղ. ա. 20։

ԽՆԱՅԱԿԱՆ. ա. Իբր խնայօղ, և խնամողական. Եւ որպէս թեմսք խնայական պաշտպանութեամբ զարարածոց պահպանիցեր». Լմբ. Ճ. խնամականներ. կոչ։

ԽՆԱՅԵԱՄ. Տ. ԽՆԱՅԵՄ. Մի խնայեսցէ երատեն զոսկայ։ Գնեալ զմահապարտն, և մի խնայեսցէ. Առակ. ԺԳ. 13։ ԺԲ. 11։

Կանգնեալ, և մի խնայեսցէ. Եւ. ծբ. 2։

ԽՆԱՅԵՄ, եցի. ւ. (որպէս թէ խուռն պահել սակայ ատանել.) Φείδομαι. Parco, ignosco. Խնայ առնել. անտայել. զնայել. ծախել. խնամով զգուշանալ. գթալ. ներել. կամեալ. պահել. չծախսել. Գըղամոց. ամբարտաց. Խնայեսցի ևս ՚ի քեզ։ Մի խնայեսցէ ակն քո ՚ի նա։ Խնայեսցէ ՚ի պաստանեկին իւր արծաթոյ։ Որ յեւր որդւոյն ոչ խնայեաց։ Եւ ոչ խնայեսցից ՚ի նինուէ քաղաքի մեծ։ Ոչ եւ խնայեսցից ՚ի վերջնակ. ցաւ երկրիս։ Թէ խնայեսց ՚ի շղթայս, խնամութեան լինիս։ Որ խնայէ բանից խոր հանել խնամութեան է։ Որ խնայէ ՚ի գաւազան, ատեայ զորդի իւր։ Որ խնայէ ՚ի ռոճս, ևն։ Խնայելն (յինչս) կորուսանել է, և չխնայելն՝ շահել. Ոսկ. Ժ. ա. 5։ Ո՞վ մոլեգնութեան, ընդէր խնայել, և հարազատաց ոչ խնայել. Ոսկ. կհ. Ժ. 36։ Խնայել յոգիս, կամ յանձինս, յազգայինս, ՚ի սատալեւոյ. ՚ի բարկութեան. Եղիշ. Մծբ։ Խոր. Աշխ. ող։ Աթն. ծգ։ Խնայեսցուք և զինդանեցուք ՚ի հոգիս մեր. Սեբեր. ա։

ԽՆԱՅԵԼ. Ն. Խնամով պահել, ծըլել. Φείδομαι. Parce utor, abstineo, tempero. Խնայելով՝ ևւ մեծ. ծախեք. ամբարել, տարակ. Որ խնայէ զբերանս, լցցէ զիւր ատարոյ. Առակ. ծա. 26։ Խնայեցաց զանձն նորա ՚ի մահուանէ։ Զշարժել շղթայից խնամ ոչ խնայեսցից. Ցեր. ԺԴ. 18. Ն ծգ. 6։ ՚Ի բաժ. բաստանոյ խնայեցէք զեղջս. Խմ. ա. 11։ Զի խնայեսցէ զմեզ ՚ի կարծեաց բազմաց. Վէպ. Է։ Խոկմամբ մահու խնայէ զինքն ՚ի բարկութե. Նխ. ծգ։ Ոչ խնայել զանձն, և ոչ զանգիտել ՚ի մահուանէ. Խոր։ Խնայէ զանձն իւր ՚ի մեղանչել. Կոչ. Է։ Զանուանեալ զաւակն ոչ խնայեսցին. Լմբ. ծծ։ Եւ զմայր ոչ խնայեաց ՚ի նմանէ, այլ արար զնա մահակից. Վրդն. յաճախաւսս։ Նա՝ որ խնայէ ՚ի խուսափութե, հանդարտութեան զնայ. Ոսկ. կհ. Ժ. 15։ Որպէսիլս. Զխնայեսցուք ունել զնեզ առ մեզ՝ խնայել լինիք ՚ի չարեաց. Վէպ. Է։

ԽՆԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Տալ խնայել. չծախել առնել. Գառանէին թշուառներն զոմանս ՚ի մեռոց անտի ... և յաջողումեն զոգիսն (ձգել զնոսա) խնայեցուցանէին զշնթանսս. Եւս. պտմ. Է. 1։

ԽՆԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. } Φειδώ. Parsimonia, venia.
ԽՆԱՅՈՒՄՆ, յման. } Խնայելն. խնայ. մարդասիրութիւն. գութ. ներողութիւն. Բազում խնայութեամբ կառավարէ զմեզ. Իմ. ծբ. 18։ Անէ ՚ի վերայ նոցա ած խնայութիւն. Եփր. ծն։ Եւ այս է խնայութիւն արարչին ամենեցուն՝ պահել զարարածս անմիտս յերկրայինսն բնաւին. Եղիշ. խաչ։ Արդարևն զհարկաւոր ակնաւ Աւշակային, և այսպէս ոչ գոյր նմա ՚ի նոցանէ և ոչ սակաւ ինչ մնան խնայութեան. Փիլ. լին. Ե. 34։ Ասացաց և մեծատանց քաղցրութեան, և խնայութեան առ աղքատս. Վրդն. յաճախաւսս։ Ոչ գոյր սակաւ մի խնայութեան նոցա. Եւս. պտմ. Է. 10։ Արանցն եղեղի խնայութիւն. Նխ. Դ. ԲԷԻԳ։ Նախ առ հաղեան հայելով խնայութիւն, և սակս մարդկութիւն. Վրդն. Նոյ։ Յօդոր(ո)ւթեան քո խնայութեան մարդասոր կենաց լինիցի. Կոչ. Ձմեռն ՚ի սէր և ՚ի զարնն փոր (ըս ապէս) իւր շարժէ, և զնծ առ ՚ի մեր խնայութեան. Վահ. յօբ։

ԽՆԴԱՆՈՑ. ԽՆԴԵԼ. Տ. ԽՆԿԱՆՈՑ. ԽՆ։

ԽՆԴԱՀԱԶԳԵՑԻԿ. ա. Զգեցեալ զխնդութիւն. խնդալից. Դեաձս խնդաազգեցիկ զգեցից տեսանեմ առ սնոսի խորհրդոյդ ամ.

բարտաւանութեամբ ձեռամբ. Նանոյ։

ԽՆԴԱԼԻ. ա. Որպէս խնդալից. ուրախական, և արժանի ուրախութեան. Եւ մարդեցի տեսեալ յայտ խնդալի եղեւ։ Խնդալի գործք։ Դուստր իմ սիրելի, և լոյս խնդալի աչաց. ՃՃ։ Աւետիս խնդալիս առաքեր յատուցանես բազմաց. Եղիշ. Է։

Որպէս խնդացօղ. Եւ ոչ խնդալ ընդ խնդալին, այլ նախանձու վառեալ նովին։ Ըստ ըղձնդալն Է խնդալին, և զարտասուելն ընդ արտասուօղն. Ցո. օրհ։

ԽՆԴԱԼԻՑ. ա. Περιχαρής. Circumquaque laetus. Լցեալ խնդութեամբ. լի ուրախութեամբ. ուրախակից. Ոչ առաջ թէ չատր ոչ կոյսին, այլ թէ զանս կրեալ խնդալից էին. Ոսկ. գծ։ Այր և կին միաբան խնդալիցք. Փարպ։ Պատարագեին խնդալից փառօքն։ Տեսանէին զյոյսն խնդալից. Ա. գոծ. Եղիշ. Է։ Խնդալից կամօք։ Բերկրանօք խնդալից ուրախութեամբ. Գիր։ Բարպաւ խնդալից աւետեաց։ Խնդալից գնծմամբ զըւարթութեամբ. Նար. ծէ. խա։

ԽՆԴԱԼԻՑ ԼԻՆԵԼ. Լնուլ խնդութեամբ. խնդալ յոյժ. Խնդալից լինին, եթէ գտանիցեն զմահ։ Խնդալից լինէին, յորժամ խօսէի ընդ նոսա. Ցո. Գ. 22։ ԺԲ. 22։ Խնդալից եղին, յորժամ գտանին. Եղիշ. Է։ Խնդալից եղեալ եւ փառս ետ. Փարպ։

ԽՆԴԱԼԻՑ. մ. Մեծաւ խնդութեամբ. ամենայն ուրախութե. Խնդալից զուարճանան. Փիլ. պետակ։ Խնդալից ընդունէին զանմնոյն հարուածս տանջանացն։ Մտեալ խնդալից առ Թագաւորն. Եղիշ. Փ. Փարպ։

ԽՆԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուրախական. բերկրական. և խնդալից. Բնական անդ խնդական զբօսմամբ։ Տրամականացն առանել յանձին ունելով քան խնդականոցն։ Զբօսանք խնդականքն. և ալիք տրտմականքն. Վրդն. ծն. ել. ող։ Ինձ գուշակեր կայ խնդական, մարմնով առողջ և հոգեկան. Շ. առ ալեքս։

ԽՆԴԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Կցորդ լինել խնդութեան. ուրախակից լինել. Լսողքն խնդացեն, և խնդակից լիցին. Փիլ. լին։ Սգակից լինել՝ ՚ի մեղսն, և խնդակից յուղղութիւն. Սարգ. ա. յհ. Է։ Լինել գերազարդեալ ամիւք խնդակից. Շ. հրեշ։ Տրամութեան տրտմակից լինի, և խնդութեան խնդակից. Գր. հր։

ԽՆԴԱԿՈԹ. Տ. ԽՆԴԱՄՈԼԻ. Իբրև թմբիր ինչ առեալ, կամ կոնիոն, որ է խնդակոթ. Ոսկ. Եւ։

ԽՆԴԱԿՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ է նշան խնդակիցն գոլոյ կամ ուրախակցութե. Զխնդակցականն զերգ օրհնութե օրհնեսցէ. Փիլ. այլաբ։

ԽՆԴԱՀՐԱՒԷՐ. ա. Հրաւիրօղ կամ հրաւիրեալ ՚ի խնդութիւն կամ խնդութեամբ. Խնդահրաւէր գաղքն ազատելի յերգս առաքեաց ՚ի տուն տէրունի։ Խնդահրաւէր որդիք սիոնի. Գնձ։

ԽՆԴԱՄ, ացի. գմ. ւ. Χαίρω, ἐπιχαίρω. Gaudeo, laetor, exulto. τέρπομαι, delector. Խինդ ունել. ուրախ լինել. ուրախանալ. բերկրել. զուարճանալ. ցնծալ. հրճուել. խնծղել. ուղ. խնդալ, և գ. խանդալ: փեռեն է ուրախանալ, և ծիծաղել. ձեռ կմ գոր ծեալ, ծեռնեց, խիստ ծեալ. Խնդաց այրն, և երկիր եղայ ոչ։ Ոչ խնդայ ընդ մահ կենդանեաց։ Խնդայցեն ընդ տանտրութիւն չարութեան։ Որ խնդացին Է կործանումն քո։ Լալ ընդ լալոցս, և խնդալ ընդ խնդացօղս. ևն։ Խնդայ ընդ մարդկան ուղղութեամբ։ Յորժ զուարթութեամբ խնդային։ Եթէ արժանանք,

խնդաս․ Ցծն․ Է։ Եզեկ․ Է։ Նար․ ծա։ *Զ յոյսս և զկիրճ գիշերոյ համարիմ բա-րեկամ գոլ զնոսա, և խնդալ 'ի խաւարի․ Մեծ․ ճառ։

Հյց․ խնդ․ իբր հեշտենաբանութի․ *Նո-քա մեր 'ի վերոյ բանիւք խնդացին զմեր 'ի նոսա համանել․ Գ․ Ղ․ Գ․ 11։ *Խնդացին զթագաւորեքն նորա 'ի վերայ իւրեանց․ Բ՛ող․ Է․ 34։

ԽՆԴԱԼ․ որպէս ամի․ այսինքն Ծիծաղել կխուղէ․ *Նա ծիծաղեաց և զուարճացաւ․ ասէ ցնա ծերն, զի՞ է՝ զի ես անարգեմ զքեզ, և դու խնդաս․ ասէ մանուկն․ և ոչ է արժան, զի ժպտեցայց․ Վրք հց․ Է։

ԽՆԴԱԼ․ ըստ յն․ ողջոյ․ Χαίρειν, χαίρε. Salutem, salve. Ողջ լինել․ ողջոյն․ ուրախ լեր․ ողջ լեր․ կեցցես․ *Ղևոնդիոս ․․․ եպիսկոպոսաց և ժողովրդոց 'ի տր խնդալ․ Ագաթ։ *Մովսէսի խարենացւոյ ․․․ սահակայ բագրատունւոյ խնդալ։ Տերեր կայսր հռոմ մայեցւոյ՝ արքայութ թագաւորի հայոց խնդալ․ Խոր․ Ա․ 1։ Է․ 30։ *Տերամբ խըն-դալ․ Ցհ․ կը ։ *Արիստոտելես՝ աղեքսանդրի որդւոյ խնդալ։ Ողջոյն եւ, և ասաց․ խնդա՛ պատանեկ դու․ և նա ասէ, խնդա՛ և դու՝ ո՛ որ և ես․ Պտմ․ աղէքս։

ԲԱԶՈՒՄ ԽՆԴԱԼ ԱՍԵԼ․ Πολλα χαίρειν φράζω. Valedico, abdico, renuntio, praetermitto. Բարեաւ մնալ ասել․ հրաժարե-կան ողջոյն կամ հրաժեշտ տալ․ հրաժա-րիլ․ ձեռ ք․․․ ․․․ Թողուլ երբալ․ ․․․ *Բազում խնդալ ասացեալ ընկերութեն կարծեցե-լում։ Անապական առլցեալք զբարեպաշ-տութեն փափագումն, բազում խնդալ ասացեալ այլոց իրացն․ Փիլ․ ծ․ բան։

ԽՆԴԱՄԻՏ․ ա․ Ἔυθυμος. Alacer, hilaris. Ուրախամիտ․ խրախամիտ․ ուրախ սրտիւ․ զուարթ․ և Ուրախական․ խնդա-լից․ *Ո՞ր խնդամիտ սէրն՝ ընդունող աշա-կերտացն․ Խոր․ Գ․ 68։ *Խնդամիտ յօժա-րութե, կամ սրտիւ․ Առծր։ ԺԺ։ *Անոլոր-տում և խնդամիտ լինի միշտ․ Ի Գիրս խոսր։

ԽՆԴԱՄԻՏ․ մ․ Ἐυθύμως. Alacriter, alacri animo. Խնդամտաբար․ խնդութե․ *Խնդամիտ զօրն կատարեսցուք․ Ի Գիրս խոսր։ Իսկ յասելն, Պտմ․ աղէքս․ *Այսպէս տեսլամբ խնդամիտ արձակեաց զոլոմպիաս ․․․ իմա՛ ա․ ըստ յն․ ἔυθυμον. զի հայն առ ար-ձակեալն ոլոմպիա։

ԽՆԴԱՄՈԼ․ Տ․ ԽՆԴԱՄՈԼԻ․ *Իսկ ե-թէ խնդամոլ արկցէ (յուղ․), լինի խնդա-մոլ խուղ․ Եզր․ տնեփոր։

ԽՆԴԱՄՈԼԻ․ գ․ Κώνιον. Cicuta. Մո-լախինդ․ կամ մոլեխինդ․ խնդակոթ․ կո-նիոն․ խոտ թունաւոր․ պալփլրան, ․․․ րան․ *Սոկրատէս արբ զկոնիոնն, և մեռաւ, որ է խնդամոլի․ Եւս․ քր․ Է։ Որ 'ի բառս Գաղիան․ գրի Մոլեխինդ կմ Մոլեհոնդ․ այլ առ նմին Գաղիանոսի խնդամոլի դնի որպէս յն․ ἀκόνιτον. Տ․ ԱԿՈՆԻՏՈՆ․ խանե-փող նեմր։

ԽՆԴԱՄՈԼԻ․ ա․ Մոլեալ կամ մոլելի խնդութե․ խնդացող կամ խնդալի յոյժ․ *Քաղցր և խնդամոլի՝ միապետութի․ Պիտ։

ԽՆԴԱՄՏԱԲԱՐ․ մ․ որ և ԽՆԴԱՄԻՏ․ խնդամտութե․ զուարթագին․ ուրախ սըր-տիւ․ *Խնդամտաբար զնաւորդան յուղար-կէ։ Զինքեանս խնդամտաբար և ծիծաղա-կան անցաւորացն ցուցանեն․ Սարգ․ յկ․ Է․ և Ա․ Պ․ Գ։ *Ուրախացեր խնդամտաբար սրտիւ․ Թէոփր․ խոսս։

ԽՆԴԱՄՏԻՄ․ եցայ․ յ․ Խնդամիտ լի-նել․ զուարճանալ․ խրախանալ․ *Որք խըն-դամտեալ առ հասարակ հնչէին զգնծութեն

երգս․ Պիտ։ *Ընդ առաջնեցեալսն, և խըն-դամտեալս․ Նար․ ԼԷ։ *Գեղեցիկ է սրտե-գակն․ վայելուչ է ոսկի և քարինք․ և խըն-դամտեալ (կամ խնդամտող՝) տես 'ի սոսա զարարիչն․ Լմբ․ խմ։

ԽՆԴԱՄՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ἐυθυμία. Alacritas, hilaritas. φιλοφρόνησις, χαριεντισμός, comitas, urbanitas. Խնդամիտն գոլ․ խնդամտելն․ խնդութի մտաց․ ուրախութի սրտի․ խրախութի․ հրճուանք․ զուարթու-թի․ և Մարդասիրութի․ քաղցրաբանութի․ բան շնորհալի և զուարթարար․ *Մէ 'ի խնդամտութեիս 'ի բաց ընկեսցուք զերկիւղն, և մի 'ի տրտմականսն զքաջայուսութիւնն․ Ա․ օրս․ ծա։ *Մխիթարութի կենացն զայն-պիսի խնդամտութեիս վարկայ․ Աչոք․ ծղ։ *Իբրև 'ի հարսանական խնդամտութիս սիրոյն բերկրանօք։ Զհարսն խնդամտութի կո-չէ։ Ցուցանելովքն զխնդամտութի ամբո-խէ․ Նիսս․ Երգ․ և յոս։ *Խնդամտութի պատրաստել, կմ ընդունել, հասուցանել․ Ցծն․ Է։ Մագ․ ԻԳ։ Ամ․ Է։ *Խնդամտութի ձառել, կամ նշանակել․ Կիւրղ․ գնչ։

ԽՆԴԱՆՔ, նաց․ Տ․ ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ․ *Բա-զում խնդանօք տարեալ հասուցանէր․ Բ՛ող․ Գ․ 15։

ԽՆԴԱՐԱՆ, ի, աց․ գ․ Տեղի խնդութե․ վայր ուրախութե․ *Մուծանել 'ի խնդա-րանն առագաստ․ Սարկ․ լա։

ԽՆԴԱՑԱԿԱՆ․ Տ․ ՈՒՐԱԽԱԿԱՆ․ *Վա՜շ, զի թուոց յիշումն արարաք․ զի՞նչ այս․ և ընդէ՞ր եդ խնդացական զյիշատակն թուոց․ Պրոկղ․ ղկ։

ԽՆԴԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ն․ Տալ խնդալ․ ուրախ առնել․ զուարթացուցա-նել․ *Ոչ ք լանն՝ խնդացոյց զնա պարգեօք իւրովք․ Մծբ․ Է։ *Սուտ յուսով զա ըղ-ձեղ խնդացոյց։ Պատրողական բանիւք ըղ-ձիւսն վեհգեղնաշապհոյ խնդացուցանէր 'ի ժամուն․ Եղիշ․ Է։ Փարպ։ *Լսող եղեալ իմ խնդացուցանող ձայնի․ Պիտ։ *Խնդա-ցուցանող բարի խոստմամբք․ Ցհ․ կբ։ Իսկ Ոսկ․ յհ․ Ա․ 2․ *Զոր օրինակ գիմակօք ոք զարդարի, ոչ զոք երբեք առ տեսիլ ցանկու-թեան իւրոյ խնդացուցանէ ․․․ իմա՛ յան-կուցանէ․ (գուցէ՝ խանդացուցանէ։)

ԽՆԴԱՒՈՐ․ ա․ Ունակ խնդութե, ու-րախ․ խնդալից․ *Այդպէս կայր յոյժ խըն-դաւոր, զերթ մայր որդւովք բերկրեալ յորդոր․ Շ․ Եդեսս։

ԽՆԴԲՈՒՆԴ․ բունդք․ գ․ Խորտաբորտ մասունք․ անհարթ տեղիք․ կամ Թերու-թի․ պակասութիւն․ ծոխոծոխ փեղանք․ *Զփայտ խեղումիւր և ոստովք վարակեալ առեալ գրօշեաց, և նմանեցոյց զնա պատ-կերի մարդոյ, և զամենայն խնդբունդս (կմ խունդ բունդս, կամ խնդաբունս) նորա ծեփեաց հողով․ Իմ․ ԺԳ․ 14․ յն․ κηλῖς, macula․ կեղտ․ արատ․ այլ ըստ հյ․ երևի լինել κοῖλον, cavum, իբրու խոռոչ․ ան-հարթութի։

ԽՆԴԲՈՒՆԴ․ ա․ Անհարթ․ խորտաբորտ․ *Հաւասարքն և շնորհքն հոգւոյն ոչ՛ յերկրա-ւոր 'ի խնդբունդ և յանկարգ յաննմանու-թէ անտի զերծ զնոսա․ Ոսկ․ յհ․ Ա․ 9․ յն․ լոկ՝ յանհարթութենէ․ ἀνωμαλία, inaequalitas.

(ԱՌ) ԽՆԴԻՆ․ Տ․ ԽՆԴ։

ԽՆԴԻՐ, խնդրոյ․ ոց․ գ․ (արմատ խըն-դրելոյ՝ ըստ ամենայն առման․) Որպէս Խոյզ․ յոյզ․ որոնումն․ քնոափէլը․ քնոաուլը․ ․․․ Ուստի

Ի ԽՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ, կամ ԵԼԱՆԵԼ, ԳԱԼ, կամ ԵԼԱՆԵԼ, կամ ՀԸԶԻԼ․ ԱՆԿԱՆԵԼ․ է խնդրել․ Ζητέω. Quaero. որպէս Որոնել․

խուզարկել․ արամոգ․ *Քանզի (Ի) խնդիր է հերովդէս կորուսանել զմանուկդ։ Գըլ-տան էշքն, յորոց գու 'ի խնդիր երթեալ էիր․ Մթ․ Բ․ 13։ Ա․ Թգ․ Ժ․ 2։ *Յոգւոց ելանէին 'ի խնդիր հացի․ Ողբ․ Ա․ 11։ *Ե՛կ 'ի խնդիր լիցուք։ Եկա՛յք 'ի խնդիր եղիցուք նախ ժամանակի, յորում եկն տրն․ Կոչ․ ԺԷ։ *Ի խնդիր էր այլում նիզակի․ Փարպ։ *Ի խնդիր լինէր խեղգամահ ժանտին․ Ցհ․ կը ։ *Ոչ ելէք 'ի խնդիր տեսանել աւարքն ձերոյ․ Ագաթ։ *Ցաւխնդնական կենացն 'ի խնդիր ելանել․ Նար․ ԵԳ։ *Եղ տանել 'ի խնդիր կորուսեալ խոցն․ Նխ․ Ա․ Բգ։ *Որ եկիր 'ի խնդիր մոլորեալ ոչխարի․ Շար։ *Ի բժշկաց խնդիր շրջիցիս․ Կոչ․ Է։ *Աւա-զակաբար 'ի խնդիրս անկանէր․ Վրք․ ոսկ։ *Եթէ ոչ պքանչանաց ոք, և ոչ 'ի խնդիր անկանի․ Լծ․ պոռն։

ԽՆԴԻՐ ԱՌՆԵԼ․ Նոյն ընդ վ․ *Հրաման-եաց խնդիր առնել 'ի տունս մատեանագրաց․ Ա․ Եզր․ Զ․ 28։ *Սիմոն անուն ․․․ խնդիր արարեալ՝ լուիցես նմա․ Խոր․ Է․ 30։ *Քեզ խնդիր ոչ արար․ ԺԺ։ *Խնդիր հրամայէր առնել՝ զի տեսցեն գացեն այր մի ձարտար․ Բ՛ող․ Գ․ 10։

ԽՆԴԻՐ․ Ζήτησις, ζήτημα. Quaestio, inquisitio, examen. որպէս Քննութի․ հարց-ուփորձ․ վէճ․ տարակոյս լուծանելի․ խուզարկութի բանից․ Բեգթիւղ, Թ․․․ *Միթէ ո՛չ լինիցին նը խնդիրք․ Ցոգ․ ԺԷ․ 6։ *Եղև խնդիր յաշակերտայն յովհաննու ընդ հրէից վասն սրբութե։ Ելանել յերուսա-ղէմ վասն խնդրոյն այնորիկ։ Խնդիրք ինչ են վասն բանի և անուանց և օրինաց ձե-րոց։ Վասն խնդրոյ իրիք օրինաց իւրեանց։ Խնդիրս ինչ որ վասն պաշտաման իւրեանց ունէին ընդ նմա։ Գիտակ իսկ ես ամենայն կրօնից և խնդրոց հրէից։ Խնդիրս յուզեն։ Տալի 'ի խնդիրս։ Ի յիմար և յանխրատ խնդրոց հրաժարեա՛։ Զյիմարութի խնդիրս եւ։ *Խնդիր ինչ լինիցի առաջի նր եդեալ, զոր ոչ կարասցէ լուծանել․ Նանն։ *Դի-ցուք զլուծումն խնդրոյս․ Շ․ Բղբ։ *Փիլո-նի՝ այնոցիկ որ 'ի լինելութե խնդրոց և լուծ-մանց։ Որ յեղան է խնդրոց և լուծմանց․ Փիլ․ Լին․ և Էլ։ *Իմաստասիրաբար խնդրով․ Պիտ։ *Ոչ կայր նոցա այց և խնդիր․ Խոր․ Գ․ 27։ *Զ խնդիր չարիոյ ծածկելոցն․ Նար․ ԽԷ։ *Եւ սոյն իսկ այս՝ զի արդեւ, խնդիր ինչ գոյ 'ի նմա․ Եզր․ Բգ։ *Ոչ եթէ այնր ինչ խնդիր է՝ եթէ եւեթ նորա ինչ ասիցեք․ Սեբեր․ Գ։ *Աւելորդ էր 'ի խնդիր անկա-նել յաղագս իմաստասիրութե․ իբր խըն-դիր 'ի մէջ առնուլ․ Սահմ․ Է։ *Ի խնդիր իմն անկանիլն յաղագս մանկանցն կատարա-ծի․ Շ․ Մթ։ *Ի սկիզբն բանիս մեծ իմն խնդիր անհաւ առաջի․ Սարգ․ Է․ Պ․ Ա։

ԽՆԴԻՐ․ Ἐίσπραξις. Exactio. որպէս Պահանջումն․ և Իրն պահանջեալ․ *Ի խըն-դիր վրէժուց արձակեցից զաջ իմ․ Ագաթ։ *Ժողովեալ զխնդիր պահանջման տարեկա-նին։ Տայր զխնդիր իբրև կշիռս վաթսուն հազար դահեկանաց․ Ցհ․ կը ։

ԽՆԴԻՐ․ Ἄιτησις, ἄιτημα. Petitio. որպէս Խնդրուած․ հայցուած․ աղաչանք․ և Իրն հայցեալ․ խնտիրք․ փիլէ․ *Խնդիր մի խըն-դրեմ 'ի քէն։ Խնդիր մի փոքր խնդրեմ ես 'ի քէն։ Խնդրեա՛ դու քեզ խնդիր ինչ։ Տացի անձն իմ խնդրոյս իմում․ Գ․ Թգ․ Բ։ 16․ 20։ Գ․ 5։ Եսթ․ Է․ 3։ *Ոչ վրիպեր 'ի խնդրոյն։ Զարժանաւորաց խնդիրսն ըն-կալեալ․ Ցհ․ կը ։ *Վասն լսելոյ տեսանե-մենայն խնդրոյ աղօթից․ Նի․ Բգ։ *Որոց խնդրոց արժանաւոր վարկանելով մեր ․․․ զեալ աղերսել․ Նար․ ԽԶ։ *Ոչ ելից զխնդիրս

խորամանկին. Ը. Տիմ. *Աղօթք զնի կերակրոյ՝ շնորհակալութիւն մատուցանելոյ լցուցողի. և խնդիր խոստացելոցն. Բրս. Բղբ:

ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Χαρά, χαρμονή, χαρμοσύνη. Gaudium, laetitia. Խինդ. խնդալն. ուրախութիւն. բերկրումն. ցնծութիւն. զուարթութիւն. ծաղր անդույշ. խնտում. խանտէ, խանտիշ. օէլլէնճ, շաղլըգ. *Լցան բերանք մեր խնդութեամբ: Ուրախութիւն և խնդութիւն: Եղիցին տօնք յուդայ 'ի խնդութիւն և յուրախութիւն: Խնդութիւն անօրինաց կորուստ: Արար խնդութիւն չորեքտասաներորդ 'ի տարատարոն: Դարձուցից զսուգ նոցա 'ի խնդութիւն: Պտուղ հոգւոյն այս է. սէր, խնդութիւն. ևն: *Էին ամենեքեան 'ի մեծի խնդութեան. Եղիշ. է: *Մեծապէս աւլցան խնդութեամբ բազմաւ. Յհ. կբ: *Որ ինչ ինձ հեծութիւն է, քեզ խնդութիւն է. Նար. ծէ:

ԽՆԴՈՒՄՆ, գման. գ. Նոյն ընդ վ. *Եւս առաւել մարմնոյ յաղթութիւն հոգևորայն է խնդումն. Յճխ. ճ: *Յայս բան զարթուցեալ 'ի քնոյ՝ խնդմամբ լի եղև. Վրք. օէլբ: *Ի գինարբուս, և 'ի խնդման աւուրս. Ճ.Ա: *Բայց այս խնդման բան աւետեաց, ոչ միայն իմս է խորանաց: Սի աղաչէին ոչ լալոյ ձայն, այլ երգ խնդման՝ վայելչական. Ը. Եդես. և առ Թս. բծ: *Ծնունդ քո ծածուկ կոյս՝ խնդումն գուշակեաց ամենայն տիեզերաց. Ժմ. ջն:

ԽՆԴՐԱԿ, ի. աց. գ. Καταδίωκων, ὑπασπιστής. Insequutor, satelles. Որոնիչ. հետամուտ. պաշտօնեայ ելեալ 'ի խնդիր գտանելոյ զոք. և Պաստուիրակ. նուիրակ. ալըճը, գօլուճու, էառուգճը, իւլէ. *Ելին խնդրակքն զհետ նոցա: Յուղեցին խնդրակքն զամենայն ճանապարհն, և ոչ գտին. Յես. բ. 7. 22: *Որ արքայի՜ն խնդրակքն էին, գտանէին զփախստեայսն. Կոչ. Ղ: *Ընդ այնպիսի ընդ խնդրականն լեալ՝ պատահեաց մանկանն և գայեկին. Խոր. բ. 33: *Ըստ հրամանի տալոյ խնդրակացն 'ի կատարանդութեան՝ գինով կայսր փութանակի. Յհ. կբ:

Եւ Σκεπαστής. Protector. Խնամակալ. յանձանձիչ. *Տեառն եւ ընդունելի, կարօտելոց խնդրակ. Յոբ. խ. 16:

ԽՆԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ζητούμενος, ον. ζήτημα. Quaesitus, quaestio. Որ ինչ հայի 'ի խնդիրս տարակուսանաց. հարցմնական. և խնդիր առաջարկեալ. *Այն ինչ է խնդրականացն լուծումն: Զխնդրականն միայն ուսանել: Ասա իսկ հանդուսցուք զբան խնդրականացն. Ոսկ. մ. ա. 1. և 2:

Եւ Նշանակ խնդրոյ, հայցման. *Հայցական (հոլով) խնդրականն: Բերն խնդրական մերէք ինձ զփող զոյգասին. Երզն. քեր:

Եւ իբր խնդրող. *Պատրաստական գտանի ած խնդրականաց իւրոց ». այլ ձ. խնդրողաց. Ագաթ:

ԽՆԴՐԱԿԱՏԱՐ. ա. Կատարիչ խնդրուածոց. *Կոյս 'ի քեզ ընկալ, մեր խնդրակատար. Գ.նջ:

ԽՆԴՐԱՆՔ, նաց. գ. Իբր խնդրուած. *Զի առ խնդրել համարձակութիւն է. և գտանել զխնդրանքն ոչ վրիպանք. Ի Գէրս. խոսր:

Եւ իբր խնդիր բժշկառուիրական. *Արտաքնախորհուրդ հեթանոսաց հռետորաց հանճարախոյզ խնդրանաց՝ յիմարութիւն. Նար. խւ:

ԽՆԴՐԵԼԻՆ. գ. Ինչ մի խնդրեալ. Խնդիր հայցողի կամ առաջարկողի. *Կատարեցեր զխնդրելին. Ճառ: *Լնուլ, կամ տալ զխնդրելին. Ը. Տիմ. և հրէշ. Լմ. ող: *Հրամայէ նմա առեղծագործել զխնդրելին իւր (զտուամր). Յհ. կբ: *Այլ ես զխնդրելին քո փիլիսոփայական թուղթս ու-

րոյն ոչ կամեցայ գրել. Մագ. Է:

ԽՆԴՐԵՄ, եցի, եա. ն. Ζητέω. Quaero. Ի խնդիր ելանել. որոնել. կամիլ գտանել. յուզել, խուզարկել. ջանալ 'ի ձեռս բերել. հետամուտ լինել. ֆնտէլ, առմէլ, գփարլ. արամագ, գուզմագ խուէտէք. *Խնդրեաց զու զվրէժ նոցա. Եզր. ծն: *Զինչ խնդրես ... զեղբարան իմ խնդրեմ: Մեռան ամենայն արք՝ որ խնդրէին զանձն քո: Յուցից քեզ զայրն՝ զոր դու խնդրես: Կորեան էշք, երթայք խնդրեցէք զէշսն: Լքան խնդրել զդուրսն: Խնդրէր զնա, և ոչ գտանէր: Խնդրեցի զնա, և ոչ գտի: Խնդրեցէք զիս, և ոչ գտանիցէք: Խնդրեա զխաղաղութիւն, և երթ զհետ նորա: Խնդրեցեն զանուն քո Տր: Որ հալածէք զարդարութիւն, և խնդրէք զՏր: Մնոտիս խնդրեսցէք: Խնդրեսցէ մարգարիտս գեղեցիկս: Խնդրեսցէ զմոլորեալն: Խնդրէին սուտ վկայութիւն զյիսէ, և ոչ գտանէին: Խնդրէր պարապ: Գամ խնդրել պտուղ 'ի թզենւոջդ, և ոչ գտանեմ: Զի՞ խնդրէք զկենդանին ընդ մեռեալս: Խնդրեսցես յապարանս յուդայ սոյնս անուն զարարանաց: Պնդադոյնս խնդրեսցէ զիս, և եգիտ: Խնդրեսցեն մարդիկ զմահ, և մի՛ գտցեն. ևն:

ԽՆԴՐԵԼ. Αἰτέω. Peto. Կամիլ. խղձ լինել, հնարել. առնէլ. իստէմէք. *Խնդրէր լալ: Խնդրէր սպանանել զնա: Խնդրես կտորել զքաղաքս խորայելի: Խնդրեաց սատանայ խարբալել զձեզ: Նշան խնդրէ: Զոր խնդրէին խարայել, այնմ ոչ եհաս: Իբր ոչ եթէ խնդրեմ զտուրսն, այլ խնդրեմ զպտուղն՝ որ յաճախէ 'ի բան ձեր: Խնդրել մերձենալ, կամ տեսանել, կամ մտանել: Քանզի և հայր այնպիսի երկրպագուս իւր խնդրէ. ևն:

ԽՆԴՐԵԼ. Ἐπιζητέω. Inquiro, perquiro. Հարցանել. հարցափորձ առնել. քննել. զննել. կամիլ զտեղեկութիւն. սորմագ, սխալ էթմէք. Թէֆթիշ էթմէք. *Ո՞չ դոյ աստ և այլ ևս մարգարէ տեառն, և խնդրեսցուք 'ի նմանէ: Ի միւս ևս այր առ 'ի խնդրել զՏր նովաւ: Ժողովք դպրաց՝ որ խնդրէին զկիրառութիւնս: Գայ ժողովուրդս առ իս՝ խնդրել իրաւունս յԱյ: Վերստին խնդրեցեր զանօրէնութիւնս իմ, և զմեղս իմ քննեցեր. ևն:

ԽՆԴՐԵԼ. Ἐξελάυνω, πράττομαι. Exigo. ἐπιζητέω, exquiro. Պահանջել. Թալապ էթմէք. *Եւ զձեր արիւն շնչոյ խնդրեցից. 'ի ձեռաց ամենայն գազանաց խնդրեցից զնա: Ահա արիւն նորա խնդրի: Զարիւն նորա 'ի ձեռաց քոց խնդրեցից: Խնդրեսցի ամենայն արիւն անպարտ: Որում շատ տուաւ, շատ խնդրեսցի 'ի նմանէ. ևն: Տես և ՎՐԷԺ ԽՆԴՐԵԼ:

ԽՆԴՐԵԼ. Δέομαι, εὔχομαι. Oro, precor. αἰτέω, peto, quaeso. Հայցել. ժտել. աղաչել. աղերսել. ուխտիւք չափ խնդրել, աղօթել. ըլթիմաս էյլէմէք. դիլէմէք, րճա էթմէք. *Լացին, և խնդրեցին զնա: Խնդրեսցես 'ի տեառնէ այ քումէ վասն մնացելոցս այսոցիկ: Խնդրեցին յերեսաց տեառն: Ես խնդրեցից 'ի տեառնէ: Խնդրել զերեսս այ ամենակալի: Խնդրեցեր յինէն զբանդ զայդ, և ոչ խնդրեցեր քեզ աւուրս բազումս: Խնդրեցէք նախ զարքայութիւն այ: Ամենայն որ խնդրէ՝ առնու: Խնդրէի յայ լինել այսպիսի, որպէս և ես եմ: Խնդրեա յինէն, զի մի՛ ինչ արասցէ ձեզ չար. ևն:

Եւ Կամիլ առնուլ զպէտս. Թախանձել կամ առաջարկել զի տացի. *Խնդրեաց կին 'ի դրացւոյ և յերդակցէ իւրմէ անօթս ոսկեղէնս և անօթս արծաթիս: Խնդրեցին յեգիպտացւոց անօթս, և հանդերձս: Զինչ

խնդրէ 'ի քէն տէր ած քո, այլ երկնչել. և սիրել: Ըստ ամենայնի՝ զոր խնդրեցեր 'ի տեառնէ այ քումմէ: Խնդրեա՛ յինէն, և տաց քեզ: Որում խնդրէ 'ի քէն, տո՛ւր: Մարդ, զոր խնդրիցէ որդի իւր հաց: Ոչ գիտէք զինչ խնդրէք: Խնդրեսցեն զպատարաբայն, և գլին կորուսցեն: Մատուցեալ առ պիղատոս՝ խնդրեաց զմարմինն յի: Զիա՞րդ յինէն ըմպել խնդրես 'ի կնոջէ սամարացւոյ: Դու արդեօք խնդրէիր 'ի նմանէ, և տայր քեզ ջուր կենդանի: Խնդրեաց լոյս. և դիմեաց 'ի ներքս: Խնդրեսցէ հաւատովք. ևն:

ԽՆԴՐՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ζητητικός. Խնդրող. և Որ ինչ հայի 'ի խնդրելն որ և է օրինակաւ. *Զև ևս հասու եղև խնդրողական (այսինքն հետազննին) մարդկան միտք. Նիւս. էրգ: *Ի խնդրողական (այսինքն հայցողական) բանից մերոյն հարադատութեան. Վանակ. յոբ: | |

ԽՆԴՐՈՒԱԾ, ոյ. մանաւանդ } Αἴτησις, δέησις, ἱκετεία. Petitio, preces, oratio, supplicatio.
ԽՆԴՐՈՒԱԾՔ, ծաց կմ ծոց. գ. } Խնդիր, և հայցուած. աղաչանք. աղերս. պաղատանք. մաղթանք. աղօթք. փիլէք, փալա, ղալաղ. *Լուր տէր ձայնի խնդրուածոց իմոց: Նայեաց 'ի ձայն խնդրուածոց իմոց: Լիցի դա առն ուխտից խնդրուածոց ժողովրդեան քո: Մտանէին 'ի համաշխարհի խնդրուածս: Ի խնդրուածս պնդէին առ այ: Անկեալ խնդրուածս առնէին: Պահեն առէք, և խնդրուածս առնեն: Ամենայն աղօթիւք և խնդրուածովք: Ամենայն ժուժկալութեամբ և խնդրուածովք վասն ամենայն սրբոց, և վասն իմ, ևն: *Զերովք առ ած խնդրուածովք. Փարպ: *Խնդրուածք է՝ կարևոր պիտոյից յայտնութիւն. Ի Գիրս խոսր: *Ո՛չ զձայն մեր, և ո՛չ զխնդրուած՝ մի՛ մարմնոյ կարծեսցուք, այլ հոգւոյ ըղձից և տենչանաց. Լմբ. ող:

ԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Խնդիր. որպէս Որոնումն. քննութիւն. Ζήτησις. Quaestio. *Յօղագս ամենայնի (այսինքն տիեզերաց) բնութեան խնդրումն առաջուեցին. Պղատ. փլմ:

Եւ որպէս խնդրուած. αἴτησις, petitio. *Ոչ գարշեցաւ մեծատունն խնդրել իբրև զկարօտեալ. զի կարօտութիւն ուսուսցէ խնդրութիւն. Եփր. համաբ:

ԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԻԺՈՒՑ. Տ. ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Հրապարակագոյժ առնէ յաւուրս վրիժուց խնդրումն. Յհ. կբ: *Խնդրութեամբ խնդրել զվրէժ տեառն զամենայն զրկողաց նորա. այսինքն յուրացողաց նորա. Եփր. բգ:

ԽՆԾԻՂՔ, ծղից, իւք. գ. որ և ԽԸՆԾՂԱՆՔ. Խինդ, կամ խնդութիւն անչափ. հրճուանք տարփոգեալ. ծափ և կայթ և ծաղր խենէշ. քըքիջ. *Հրեշտակաց գունդն թախծեալ, և սատանայ խնծղիւք պարեալ ». մի ձ. խնծոյիւք. Նար. ղ:

ԽՆԾՂԱԼԻՑ. ա. Լի խնծղանօք. կամ լրբենի ծաղու. *Զկինն խաբեալ լրբենի երեսաց խնծղալից հայեցուածովք. Պիտ:

ԽՆԾՂԱՄ, ացի, կամ ացայ. չ. Խնծիղս առնել. խնծղիւք պարել. կայթել հանդերձ ծաղու. *Միթէ 'ի հարսանիս խնծղայցես. Ոսկ. ա. փիլ. է:

ԽՆԾՂԱՆՔ, նաց. Տ. ԽՆԾԻՂՔ. *Լրբենի երեսօք խնծղանաց, և լկտի խեղկատակութեամբ գերել զմիտս կնոջն. Պիտ:

ԽՆԾՈՐ. Տ. ԽՆՁՈՐ:

ԽՆԾՈՒՂ. ա. գ. Որ խնծղայ, լիրբ 'ի ծիծաղել. կին անամօթ. կամ Լրբութեան խնծիղք. *Խնծուղն անպատկառ զբաղուսն յողայ 'ի կորուստ հոգւոյ. Պիտ. ըստ Սահ. ճէհ:

ԽՆԿԱԲԵՐ, ի, ից կամ աց. ա. Λιβανωτοφόρος. Thurifer. գրի և ԽՆԳԱԲԵՐ. Որ բերէ կամ առաքէ յուրմէ զխունկ. * Ի վերայ լերանց խնկաբերաց ». յն. խնկոց. Երգ. Ը. 17: Ե. 14: * Չխնկաբեր գաւառն. Խոր. Ծ: * Ի վերայ լերանց խնկաբերից: Լեռանցն խնկաբերոց: խնկաբեր հովիտ. Չոր. ԿԲ: Նար. երգ: Գնձ: * Խնկաբեր ծառ յանուշահոտ բուրաստանին. Շար:

ԽՆԳԱԲԵՐ. Μυροφόρος. Unguentum portans, vel tenens. Որ բարձեալ բերէ զխունկս. որև ասի ԻՒՂԱԲԵՐ, ԽՆԿԱՁԳԵԱՑ, ԽՆԿԱՁԳԵՑՍ. * Ընդ խնկաբեր մը կանանց: Երևեցար խնկաբերից. Շար: և Գնձ: * Խընկաբերացն պատգամաւորութ. Սիսա. յար: Երգ. մթ:

ԽՆԿԱՁԳԵԱՑ, զգեցի, ից. } ա. Μυροφόρος.
ԽՆԿԱՁԳԵՑՍ, զգեստի, ից. }
Unguentum portans. Որ բարձեալ բերէ յինքեան զխունկս կամ զիւղս անոյշս. խընկաբեր, իւղաբեր. * Առ խնկազգեաց կանայս: Խնկազգեացք ծածայնոյն, և փափաքողք յարութեն: Փութացարուք զհետ կուչմանն քնի, և խնկազգեացք (զհետ նորա 'ի հոտ իւղոց նորա ընթանալով) վայելեցէք յաւիտենից 'ի յարքայութիւն. Շար: * Կցորդելով ընդ խնկազգեստիցն խառնեսցես 'ի յանուշութիւն կաղմութեան իւղոյն. Նար. ղԳ:

ԽՆԿԱԼԻ. ա. } Լի խնկօք, կամ իւղովք անուշիւք. (իրօք կամ նմանութ.)
ԽՆԿԱԼԻՐ. }
* Տուփ են խնկալի... տիրամայր: Ոսկիապատ բուրուառ խնկալի: խնկալի հովիտ զմռսի. Տաղ: և Գնձ: * Իւղս այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութ. Նար. ղԳ:

ԽՆԿԱԼԻՑ. ա. Արբեալ հիւթով և հոտով զմռսոյ և կնդրկի՝ խառն ընդ գինւոյ. * Զփիղսն պատրաստեսցէ գինեզէնս խնկալիցս: Զգաղանսն գինեզէնս խնկալիցս զայրացուցեալ. Գ. Մ. Է. 1. և 5:

ԽՆԿԱԽԱՌՆ. ա. ն. Խառն ընդ խունկս. * Ծխեն 'ի վերայ ճանապարհացն զթեփ խնկախառն. Բարսեղ. Բղբ. (յն. լոկ թեփ:)

ԽՆԿԱԾԱՂԻԿ, ծաղկի. Տ. ԽՆԿՈՂԿՈՒԶԻԿ:

ԽՆԿԱԾՈՒ. ա. Ի խնկոյ ածեալ՝ բուրեալ. կամ Ածօղ և բուրօղ զանուշութիւն խնկոց. * Մամեղինօք, և խնկածու հոտովք. Բուզ. Գ. 11:

ԽՆԿԱԿԱԼ. ա. գ. Ἐπίθεμα. Opertorium. Θυσιαστήριον θυμιάματος, altare incensi. Որ ունի 'ի վերայ իւր զխունկ. այն է մակդիր սեղանոյ խնկոց 'ի տաճարին. այսինքն ուր եդեալ էր ամանով խունկ ծխելի. * Եւ արասցես զքաւութիւն խնկակալն. * Եւ արասցես սեղան խնկակալ յոսկւոյ սքյ: Արասցես սեղան խնկակալ խնկոց յանփուտ փայտից. Ել. ԻԷ. 17: Լ. 1:

ԽՆԳԱԿԱԼ. որպէս խնկաման. խնկանոց. * Առընթեր գոլով նմին՝ սարկաւագին խընկակալաւն, և կէս սարկաւագին առաջի՝ մոմեղինաւն. Պօրգ. ոսկ:

ԽՆԿԱՀՈՑ. ա. Ունօղ զհոտ խնկոց. բուրիչ հոտոյ հանգոյն խնկոց. անուշահոտ. * Զմերձաւոր զօգան խնկահոտ գործէր. Փիլ. Լիւս:

ԽՆԿԱՂԱՑ. ի, աց. գ. Τρυβλίον. Catinus, patena. Θυΐσκη, mortariolum. (ըստ հյ. որպէս τριβλίον, vas conterendi.) Աման՝ յորում լինէր աղալ կամ փշրել և լեսուլ զխունկս. և կամ յորում պահէր խունկ աղացեալ. վասն որոյ կոչի նաև կոնք, Սկաւառակ, և խնկաման. * Արասցես զխնկաւանս, և զսաւափսն նորա յոսկւոյ սքյ: Աղացան, և զսաւափսն նորա յոսկւոյ սքյ: Առնա զսեղանն ոսկի, և զխնկաղացսն. Ել. ԻԵ. 29: Թ. Դ. Թ. 23: * Զխնկաղացսն, ուր աղային զխունկսն: Սեղանն խնկոց որէ է՝ յորմէ խնկաղացն տասց. զի անդ աղացեալն՝ աստ լինէր պահեցեալ. Նխ. Ել: Իսկ Հին բռ. գրէ, * Խնկաղաց, որպէս հայանակ ». իմա՛ որպէս ամկ. հաւանին, այսինքն անկան կամ սանդ փոքր:

ԽՆԿԱՂԱՑ. ա. Աղացօղ և պատրաստօղ խնկոց, կամ խունկ աղացեալ և պատրաստեալ խառն ընդ իւղս անոյշս. * Զայն իւղ կազմեսցուք առաւել յարգի քան զամենայն խնկաղացաց, որ յաղորդութէն և 'ի հոգևոր շնորհացն կազմի. Ոսկ. Թ. փիլ. Ը:

ԽՆԿԱՄԱՆ. գ. Θυΐσκη. Mortariolum. Աման խնկոց, որպիսի և իցէ. տուփ խընկոց կամ բուրման. * Խնկամանքն, և բուրվառքն 'ի մաքուր ոսկւոյ. Բ. Մ. Դ. 22:

ԽՆԿԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ խունկս մատուցանէ. * Խնկամատոյցք անշունչ պատկերաց ուսցին առ քեզ վերամբառնալ. Երգ. կւ: * Զանարժանսն խնկամատոյցս սրբութեանն հրովն տոչորեալ. Տօնակ:

ԽՆԿԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ունօղ զյատկութիւն կամ զնմանութիւն խնկոյ. Θυμιατικός. Ad suffiendum aptus, vapores exhalans. * Մոմատեսակ և խնկային մարմինք բաղկանան. Պղատ. փիմ:

ԽՆԿԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Λιβανωτός. Turibulum. գրի և ԽՆԳԱՆՈՑ. Տուփ խնկոց. խնկարան. անօթ բուրման խնկոց. դաստակարան. * Ունէր խնկանոց ոսկի, և տապանակ խունկ բազում: Եկից հրեշտակն զխընկանոցն 'ի հրոյ սեղանոյն. Յայտ. Է. 3. և 5: * Առեալ զեղ ջիւրն օծութեան, և զխընկանոց խնկոյն: Խնկանոցն զօրինակ մը կուսին մարիամու ունէր. Ագաթ: * Հոգւոյն սեղան, թյ խնգանոց. Խոր. հռիփս: * Խընգանոցն զածածնին բերէ խորհուրդ. իսկ բուրուառն զհրեշտակապետին ցուցանէ ավետարանութիւն առ կոյսն մը. Ցհ. իմ. էկեղ: * Ուրախ լեր խնկանոց անուշահոտ բուրման. Գնձ: * Զխնկանոցն ոսկի, այսինքն զաղօթսն առեալ. Լմբ. ապ:

ԽՆԿԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրեալ որպէս զխունկ անուշահոտ կամ հաճոյական. * Խնկանուէր հայցմամբ, կամ աղօթիւք, կամ մաղթանօք. Նար. Գնձ հոգ: Շար: Ժմ: Նխ. Բառոյ: * Ոչ է պարտ զանուշահոտ քո զվայր զաղքացուցանել, զխնկանուէր քո քարինս աղտեղացուցանել. Երգ. լռուռ:

ԽՆԿԱՆՔ. նաց. գ. Խնկելն. և խունկք. * Հեղեալ զա՛ոյշ իւղըն խընկանաց. Գնձ:

ԽՆԿԱՊԱՏԱՐ. ա. որ և ԽՆԿԱՒԷՏ. Պատարուն խնկովք. խնկալի. անուշահոտ և հաճոյական. * Զաղաչանս իւղաւորականս, խնկապատարս, զմռսալիրս. Նար. ղԳ:

ԽՆԿԱՊԷՍ. մ. Որպէս խունկ. անուշահոտ օրինակաւ. * Ոչ մարմնաբար միայն ծախեցեալք, այլ խնկապէս բուրմամբ վերնոյն խնկեալք. Նար. տաղ:

ԽՆԿԱՐԱՆ, ի. աց. գ. Θυΐσκη. Mortariolum. խնկաման. խնկանոց. * Խնկարանս ոսկեղէնս և արծաթեղէնս. Բ. Մ. ԻԴ. 14:

ԽՆԿԱՐԿԵՄ, եցի. ն. Խունկ արկանել կամ մատուցանել կամ ծխել. * Խնկարկէին ոսկեղէն բուրվառօք: Խնկարկելովն ըստ օրինաց 'ի տաճարին: Մինչև ահարոն խընկարկեալ քաւեաց. Շ. հրէշտ: Շար: Նխ. Բառոյ:

Նմանութ. * Խնկարկել քոյ զաղօթս, և ըզխորհուրդ ծածկոյ պատարագին. Շ. ընդհ:

ԽՆԿԱՐԿՈՒ, ի, աց. ա. Θυμιῶν. Adolens. Որ խունկ արկանէ. խնկամատոյց. խունկ ծխօղ. * Այրեաց զխնկարկուսն զաբեգայական և զլուսանի և զատեղաց. Թ. Բգ. ԻԳ. 5: * Տայ... խնկարկուս տապանակին և սեղանոցն զահարոն և զորդիս իւր. Նխ. Բառոյ: * Խնկարկու հաշտարար ըստ ահարոնի. ՃՃ. և Իգիր. խոր:

ԽՆԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Θυμίασις. Suffitio, suffitus. Խունկ արկանելն. խունկ ծխելն. * Զնոյն տաճար տիրական՝ խնկարկութեն հոտոտելին սահման. Նար. ծա: * Քահանայապետին սկիզբն առնել խնկարկութեն 'ի սեղանն: Նարապայ և արդիւնք խոտորեալ խնկարկութեն. Լմբ. պտրգ. և ող:

ԽՆԿԱՒԷՏ. Տ. ԽՆԿԱՊԱՏԱՐ. * Երգ օրհնութեն և տօն խնկութեան կատարեալ խնկաւէտ առաժմանիւք. Սիսիան:

ԽՆԿԱՒՈՐ. ա. Իբր խնկալի. խնկախառն. * Կանայք խմբաւոր՝ իւղօք խնկաւոր՝ մեզ աւետաւոր. Գնձ:

ԽՆԿԱՒՈՐ. ա. } որ և ԽՆԿԵԼԻ. և
ԽՆԿԱՒՈՐԵԱԼ. } ԽՆԿԵԱԼ. Արժանի խնկելոյ. խնկօք պատուելի կամ պատուեալ. օրհնեալ. փառաւորեալ. բարեբանեալ. նը. * Ըստ խնկաւոր քաւմ աւանի: Սիոն հոգևոր, խնկաւոր և խորհրդաւոր. Նար. Ձ. և Ծթ: * Կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան: Ընդ քաւմ երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոց: Խնկաւորեալ յաղորդածութեն. Նար. հէ. յ. յէ:

ԽՆԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Խնկօք յարգութիւն. և խնկաւորն գոլ. պատուականութիւն. * Հաւատոյն վաւմամբ 'ի նոյն զարմացուք խնկաւորութիւն: Այնքան ունի ահաւորութիւն միանգամայն և պարութիւն իւղաւորական խնկաւորութիւն՝ առնակալ անուանօծութեն. Նար. ղԳ:

ԽՆԿԵԼԻ. Տ. ԽՆԿԱՒՈՐ. * Բարութիւն խոստովանելի, աղգութիւն խնկելի: Ըստ մարմնոյ ծնօղդ քո խնկելի: Պաշտօն խնկելի: Մարգարէիցն ձայն խնկելի: Մարգարէութիւն տօնելի, և պահպանութիւն խնկելի: Այս իւղ խնկելի՝ պաշտելի: Այս անթառակալ խնկելի. Նար. ծԲ. լա. ծԵ. ղ. ղԳ. և Ծթ: Իսկ յասելն Նար. Ե. * Քեզ օրհնութիւն երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութիւն անյուսալի. մարթ է իմանալ նաև՝ խնկելի է, զի արժան է խնկել:

ԽՆԿԵՄ, եցի. ն. Μυρίζω. Unguentis imbuo. որ գրի և ԽՆԳԵՄ. Խնկօք և իւղովք պատել. զմռսել. օծանել. անուշահոտ կացուցանել. ըստ յն. մեռոնել. * Յառաջագոյն խնկեաց (կամ խնգեաց) զմարմին իմ 'ի նշան պատանաց. Մրկ. ԺԴ. 8: * Յօծանել խնկել զանապական մարմին. Շար: * Խնկեցաւ իբրև զմարմին մեռելոյ՝ այն, որ խնկելոցն է զամենեսեան 'ի հոտ անուշութեան. Եղիշ. Բղմ: * Զառուն իմ կինամոնով խնկեցի. Առակ. Է. 17. (յն. շէք բայ:) * Խնգեցաւ մանուկն սամփսոն անուշահոտութեամբ. զարիւծն մեռեալ իւղեաց խնգեաց: Իւղեաց և խնգեաց զամենայն նեխութիւն. Եղիշ. դփ:

Իսկ Գ. Մ. Է. 25. * Զգազանսն վառեալ պատրաստէր՝ խնգեալ գինւով կնդրկախառն ». յն. անուշահոտ արբմամբ կնդրկախառն գինւոյ:

ԽՆԳԵԼ. ըստ համաձայնութեն յն. Θύω, եմ, որպէս Զոհել. մատուցանել. * Մի խընկեսցես 'ի վերայ խորանոյ արիւն: Ասէ, ոչ խնկեսցես. փոխանակ ասելոյ՝ թէ ոչ մատուցես արիւն ընդ հացի խմորելոյ, այլ ընդ բաղարջի. Կիւրղ. Ել:

ԽՆԳԵԼ. Θυμιάω. Suffio, adoleo. Խնկօք պատուել. և խնկարկել. և Մատուցանել զինչ՝ որպէս բուրելով զխունկ անուշահոտ և հաճոյական. * Կնդրուկ մատուցեալ խընգեցից նոցա. ՃՃ: * Դնէ խունկ, խաշա.

կնքէ. և խնկէ զընծայան. Պտրգ. տօն: *Տօնեմք պարերգութբ՝ փրկչականացեալ կնգրկաւ խնկեալ: Բուրվառաւ խնկեալ: Հեծութեամբ նոցին ընդ իմ խնկեացն: խնկեսցի (քան աղօթիցս) 'ի տաճար անուան քոյ: խնկեսցին մաղթանք մեր առաջի քո ամէն. Նար. ղֆ. և ֆ. ջէ. և փոխ խաչի:

Կամ որպէս Ցարգել. մեծարել. բարեբանել. օրհնել. ուստի և խնկեալ առն, որպէս խնկելի, կմ խնկաւոր. (զորս տես ցես.) *Եկեղեցւոյս շինուածոյ, որ յաշտաներպաց մերոնցն խնկեցաւ: Որ աւետարանաւն կենաց խնկես յարգալոյ: Կատարեալ է բանիւ քո խնկեալ: Մեծացի անուն հզօրիդ խնկեալ: Խնկն է ամ խնկեալ առիրապէս: Փառաց խնկելոյն: խնկեալ կնիք աղքաւորական պատուիրիդ: խնկեալ խորհրդով: Ի ձեռն աղօթից և ընտիր վարուց խնկելոց. Նար: (յորս ինչ ինչ բերի և 'ի նախկին նշանակութիւնս:)

ԽՆԿԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. ա. Ծառ խնկաբեր, կամ տունկ անուշահոտ. *Ի խնկենեաց տատան անտառէն պէսպէս պըտուղս. Վրդն. յանինասաւտս: *Տերևս մրտոց խնկենեաց. Նէէմ. է. 15. (յն. ոտերևս մրտենւոյ:)

Եւ որպէս՝ խնկալի, կամ ընդունարան խնկոյ. *Ի խնկենի տաշտէ: Ի տաշտոն խընկենի. Վրդն. Երգ. (որ և ՏԱՇՏ ԽՆԿՈՑ. Երգ. ե. 13:)

ԽՆԿԵՓԵԱՑ. փեցի, ցաց. Տ. ԽԻՂԵՓԵԱՑ. *Եթէ ոք մնանիցէ 'ի տուն անուշահոտ խնկեփեցաց, հոտոտեսցէ զանուշահոտութիւն նորա. Վրք հց. ե:

ԽՆԿԻՉ. ա. Որ խնկէ. և Բուրիչ հոտոց անուշից. *Եւ են ծաղիկքն խնկիչք, և աւրախարարք ամենայն հոտոտելեաց. Վեցօր. է:

ԽՆԿՈՂԿՈՒԶԻԿ, կամ ԽՆԿՈՂԿՈՒԶԱԿ, ԽՆԿՈՂԿՈՒԶՈՒԿ. գ. Πολιον. Polio, polium, canutola. որ և ԽՆԿԱԾԱՂԻԿ. Ծաղիկ ողկուզաձև բազմահատ 'ի մի փունջ՝ դեղին և անուշահոտ կամ խնկահոտ՝ անթառամ. ճոբէմ խոփ. ղօյին էաշլունի, ճօփա, ճափէբ, ճօփէբ: Գաղիան: Բժշկրն: *Աղաղակէր երբեմն խնկողկուզիկ, թէ ես պատճառ եմ սրբութե քահանայից. զայս լուեալ քահանայ ոմն՝ եդ զնա 'ի հանդերձ իւր, և ոչինչ օգտեալ՝ թշնամանէր զխնկածաղիկն իբրև զաւազակ. Մխ. առակ:

ԽՆՁՈՐ, կամ ԽՆԾՈՐ, ոյ, ոց կամ ի, ից. գ. Μῆλον. Malum, pomum. Պտուղ գեղեցիկ՝ սովորական ընդ ամենայն տեղիս՝ հաստարակօրէն բոլորշի, դեղին և կարմիր, անուշահամ և անուշահոտ (որպէս թէ խընձոր, կամ խանձելի՝ նախանձելի, ախորժելի պտուղ կարծեցեալ.) խնծոր. ալմա. էլմա, Բիւֆֆանէ, ոխող. *Կուտեցէք յիս խընձորս: Հոտ ընդդանից քոց իբրև զխնձոր (կամ զխնծոր). Երգ. բ. 5: է. 8: *Խընձորն տեսակաւ զուշեն, հոտով զքիմսն, և [illegible] 'ի զօրութիւն կերակրոյ գայ: Խնձոր [illegible]ութիւն և հոտովն յառաջ են քան ըղձալի ... ախորժելի է: Արժան է զբնութիւն խնձորոց տեսանել: Խնծոր առողջ կերակուր է. Եզն. Նար. Երգ: *Այժմ ըղձ խնձորացս կամիմք քեզ պտուղ ընծայել: Զարդեալ խնծորիւքն որ յառաջ հանէ [illegible]. Մագ. կթ. և ծէ: *Մանկանց՝ խաղալիք և հեշտութիւն ուտելի, խնձորից ևս պատկաց բաշխեմունք. Պղատ. օրէն. է:

Լայնաբար՝ Որ և է պտուղ բոլորակ. Μῆλον. *Եգիտ խնձոր մանրագորաց յանդի. Ծն. լ. 14:

ԽՆՁՈՐ ԼԱՑՐԻ. ամհ. ալած, հալըճ: Բժշկրն. որ է իբր մանր խնձոր թթուաշ և անոյշ, է որ դեղին, և է որ կարմիր. լտ. Hypomelis. իտ. Lazzeruolo, la.

ԳԵՏՆԻ ԽՆՁՈՐ, կամ ԽՆԾՈՐԽՈՏ. Տ. ԵՐԻՑՈՒԿ. Χαμαίμηλον. Camomilla. պապունէճ:

ԽՆՁՈՐ. Նմանութիւ. Այտք. (թ. ըէֆիլալի, այսինքն գեղձ առի համբոյրն.) *Այտիցն կարմրութիւն. խնձորս զայն մասն 'ի գիմացն, որով վարինն 'ի խօսս, կոչել է սովորութիւն: Եւ նմանեցուցանէ զայտիցն խնձորս կեղևոց նռան: Իբրև զկեղև նռան խնձորք քո՝ առանց լռութե քո. Նիւս. Երգ:

ԽՆՁՈՐ. Իբրու խնձորենի կամ խնձորի. Μῆλεα. Malus. խնծորի ծառ. էլմա աղաճը. *Որպէս խնծոր 'ի փայտս անտառի. կամ իբրև զխնձոր 'ի մէջ ծառոց անտառի». այլ ձ. խնձորի. Երգ. բ. 3: Նար. Երգ: Վրդն. Երգ: *Եղբօրորդին իմ որպէս խընձոր պտղալից երևի 'ի մէջ անտառաց. Զքր. կթ: *Բարութիւն խնձորոյն՝ հովանին, որ 'ի փորձութեանց տապոյն պահէ: Խնձորն՝ խաչն առեալ յուս պտղովն. Վրդն. Երգ:

ԽՆՁՈՐԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ յիւրում զխնձոր կմ զպտուղ գեղեցիկ. պտղաբեր. *Զգժնիկն՝ խնձորաբեր արար անուշահամ. Ոսկ. լս:

ԽՆՁՈՐԱԿՈՒԼ. գ. Անուն դեղոյ՝ իբր ուտելի կամ կլանելի հանգոյն խնձորոյ: Գաղիան. որպէս յն. ἱέρα, կամ εἶδαρ.

ԽՆՁՈՐԵՆԻ, նւոյ, նեաց. } Μῆλεα.
ԽՆՁՈՐԻ. րւոյ, րեաց. գ. } Malus.
Ծառ՝ որ բերէ զխնձոր. էլմա աղաճը. *Խընձորենի եղև խաչն. ընդ հովանեաւ նորա փափաքեցի (նստել). Վրդն. Երգ: *Խընձորենիք էին ոսկեգոյնք. որ զխանձումն պտղոյն ունէին. Պտմ. աղէքս: *Իբրև խընձորի (կամ խնձոր) 'ի փայտս անտառի: Ի ներքոյ խնձորւոյն (կամ խնձորոյ) զարթուցի զքեզ. Երգ. բ. 3: ը. 5: *Զբազմութիւն պտղաբերացն՝ զնռնենեաց և զխնձորեաց. Պիտ: *Յամենայն կողմանց խնձորիք իցեն խիտ խնձորուտք. Վրդն. Երգ: *Նռնենիք և խնձորիք և որմաւենիք. Փիլ. նխ. բ: *Նախանձ առ միմեանս կալան խնձորի և տանձի. Մխ. առակ:

ԽՆՁՈՐԻԿ. գ. Իբր խնձոր փոքրիկ կմ սիրուն, կամ ակար. էլմաճըգ. *Կարող էաք ասել զխնձորիկն իգական, և զտանձիկն իգական, և զդեղձուկն չէզոք. Մագ. և Երզն. քեր:

ԽՆՃՈՂԵԼ. Տ. ԽՆԾՂԱԼ (որպէս գրի 'ի լաւ օրինակն.) *Մինթէ 'ի հարսանիս խընճողիցես. Ոսկ. ա. փիլ:

ԽՆՃՈՅՔ, կմ ԽՆՋՈՅՔ. ոյից. իւք. կմ }
ԽՆՃՈՅ, ԽՆՋՈՅ, ոյի, իւ. գ. }
Սեղան ուրախութե՝ մանաւանդ հարսանեաց. խրախճան. խրախութիւն. կոչունք. [illegible]. *Խընճոյք ուրախութե. Գ. Ղ. ը. 22: Խոր. գ. 55: *Հարսանարանին խնճոյիւք: Օրհորդք խնճոյից սորին. Նար. ծբ. հէ: *Առնել զհարսանեացն խնճոյս. Լմբ. ող:

Եւ Որ և է հանդէս ուրախական, տօնական, թատրոնական. [illegible]. *Զքաղաքամէջսն լցին խնճոյիւք: Խնճոյս ուրախութե կացուցանէին. Ագաթ: *Կացուցանելով տօնական խնճոյս. Պիտ: *Կայտառս և խնճոյս ցնծութե զմիմեանց զեղեալ: Ցաւէտ ինձ խրախ լեալ. և խնճոյս մտաց իւրեանց մատուցեալ. Ցհ. կթ: *Մի խաղաղեսցին խնճոյք թատերաց: *Ի սատանայական տարապանս խնճոյից յօրինէր. Ճճ:

ԽՆՃՈՅՔ. Աներև ժողովեալ 'ի հանդէս ուրեք. *Խնճոյս զամբոխ նշանակէ». (յորմէ ռմկ. խըմճախըմճ.) Երզն. քեր: *Անթեբազմութեք մարդկանն զմիմեանք զբոսնեալ՝ խնճոյս կացուցանէին՝ յանկնութ վարդապետութեն մատուցանել զլսելիս. Ագաթ: *Վասն այսորիկ և խնճոյն, և բազմամբոխն, և խառնիճաղանճ ժողով. Փիլ. այլաբ: *Դիմաթենէս յոյժ կացեալ, և ակնարկութբ ձեռին իւրոյ զբազում ամբոխ խնճոյին գաղափարեցուցեալ՝ ասաց: Աթենագորի լուեալ զխնճոյ խառնակութե. Պտմ. աղէքս:

ԽՆՈՑԻՀԱՐ, ի, աց. ա. գ. Որ հարկանէ կամ շարժէ զխնոցի՝ 'ի զատուցանել զկոգի 'ի կաթանէ. *Մի ամենևին հացաբար և կովկիթ կամ խնոցեհար 'ի վանս տարցի կին մարդ. Կանոն:

ԽՆՈՑԻ. գ. Բառ ռմկ. Անօթ փայտ և խցեալ իբրև զտակառ փոքր, յոր արկեալ կաթն՝ հարկանի և շարժի, որով և զատանի պարարտութիւն նորին, այն է կոգի: Ոսկիփոր:

ԽՆՈՒՄ. խցի, խից. ն. Φράσσω, ττω. ἐμφράττω. Sepio, munio, constipo. βύω, obturo, obstruo. χαμμύω, claudo. συνέχω, contineo. որ և ԽՑԱՆԵԼ, ԽՑԵԼ. Փակել և պատել ամենայն մասամբք. կափուցանել. ցանկել. արգելուլ զամենայն անցս, և չթողուլ ծակ ինչ. խըճել, խծիկել. գոցել. գափամագ, փըգամագ. *Խնու զլսելիս իւր, զի մի լուիցէ ակարայց: Զականս աղբեր խնուցու: Ամենայն բերան խցցի: Խըցին զբերանս առիւծուց: Խցան աղբիւրք անդնդոց: Զամենայն լըրհորս՝ զոր խցին փղշտացիքն, և լցին զնոսա հողով: Խցեալ է զականջս իւր: Խցցին բերանք այնոցիկ՝ ոյք խօսէին զանիրաւութի: Խցցէն զգրունս քո: Խցցէ զաչս ձեր. ևն: *Ցիմար է որ զխիր աղբիւրն խնու, և յաղօգս օտարին մխծի: Նոյնժամայն երից տեր մեր զբերան փորձչին. Եփր. ամէքար. և համաբ: *Զգուրս մեղուանոցացն յառաջ քան զցուրտն ակահամոմով խնուլ. Եղիշ: *Խնլով զաչս մարմնոյ. Նար. Երգ: *Որ խնու զականջսն առ աղքատութիւն. Ցճխ. ե: *Խցի զպատուհան լուսելոյս իմոց առ բանիւք կենաց ընդունելութեն. Նար. է: *Խնու զբերանս հրէից. Երզն. մտթ:

ԽՆՉԵԼ. } Ձայն հանել խոցի (որ է առ.
ԽՆՋԵԼ. } խոտիր.) և Ունչս առնել.
*Բոհրոխելով կնչել խնչելն». (այլ օրինակ՝ դնչել, հնչել.) Ագաթ: *Ոչ տպաւորել զաշխատութիւն մեր որպէս անուամուս, և խընջել քթօք, և յօնօք պռստել. Կիւր. ղկ:

ԽՆՋՈՅՔ. Տ. ԽՆՃՈՅՔ:

ԽՆՏՈՒԶ. գ. Բառ ռմկ. խոռնփող, գոռնփող. Տ. ՀՆՋՐԻ. *Երկակենցաղք են կոկորդիլոսք և խնտուզք. Երզն. քեր:

ԽՇՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. ('ի ռմկ. բառեաս խըշփ. լտ. հսատա, այն է աշտեայ.) Իբր Աշտէոր. այսինքն ունող զնիզակ կարճ, կամ զդեղարդն կամ զարդն ձգելի. *Մեկնակողէնք մոխրոյ՝ հետևակ խշտաւորքն. Վանակ. հց:

ԽՇՏԵԱԿ, եկի, կաց. գ. Στιβάς. Stratum. Խշտի փոքր կամ անարգ. *Ի խոտեղէն խշտեկին հանգչիցին. Ոսկ. ա. փիլ. ծբ: *Մէջն յիւրաքանչիւր խշտեկաց կանգնեցան. Եղիշ. է. յօրինակս ինչ. և 'ի ճճ:

ԽՇՏԻ, տւոյ. տեաց } Κοίτη. Cubile.
ԽՇՏԻՔ, տեաց. գ. } στιβάς, stratum; torus e frondibus, gramine, herbis. որ և ԽԻՇՏՔ. Անարգ կամ խոտոտ՝ գետնատարած անկողին՝ գաղանաց և մարդկան. տեղի ընկողմանելոյ. էսպապ, փէօշէ, խալաբէնտ. *Մտին գաղանք 'ի գաղարս, զոլե-

ցին 'ի խշտեխ ։ Սարտխլին 'ի խշտեխ իւրեանց ։ Իւրեւ զկորիւնս առիւծուց 'ի ջերմն խշտեաց իւրեանց. Յոբ. ԼԸ. 8 ։ ԼԸ. 40 ։ Եղեմ. ծա. 39 ։ *'Ի գետնատարած խշտեխ. Ոսկ. Եփես. ծԳ ։ Յհ. ԺԲ ։ *Ամրացո քո ազնիւ զհանգստեանս խշտի ։ Որպէս անկեալոցն 'ի բազմածամանակեայ մահճացն խշտեխ. Նար. ԾԷ. ԾԸ ։ * Ոչ խառնեղէն անկողնոց խշտի. Ոսկեփէլ ։* Խշտի գերեզմանի լինի նոցա առ ՛ն յաւիտենական. Լմ. առակ ։

ԽՇՏՐԵԼ. ն. Որպէս Պառակտել՝ առաւելութեւ ուժգնութբ. * Յոյժ վստահ լինել յիւր զօրութեն, և խշտրել պատերազմողացն ակարութեն. Ոսկ. Եւ ։

ԽՈԶ, ի, ից կամ աց. գ. Χοῖρος, σῦς, ὕς. Porcus, sus. Չորքոտանի խանշող՝ կարճաբանելով առեալ, և կնճռթալ բրող երկրի, խուզող արմատոց, և աղմասէր. Տես և ԿԻՆՃ, և ՎԱՐԱԶ. որ են խոզ վայրենի. խոզ. փռնող. փօնող, խնդիր, խօսք. ... *Խոզ՝ զի թաթաւերձ է, և կճղակս ունի, և որոճայ ոչ, պիղծ իցէ. Ղեւ. ԺԱ. 7 ։ *Մի արկանէք զմարգարիտ ձեր առաջի խոզաց ։ Երամակ մի խոզից արօտական. Մտթ. Է. 6 ։ Ը. 30 ։* Ի խոզացն մահուանէ յայտնի լինէր. Ոսկ. Մ. Ը. 3. (այլուր, խոզից ։) *Որպէս դեղն 'ի ծովակն խոզից. Յհ. ... *Ի նմանութիւն վայրենի խոզաց ։ Աղուեսուց խոզաց. Ագաթ. *Յանտառաբոյծ խոզից. Յհ. ԺԲ. *Կատուէ 'ի ասան կալոյն, խոզն 'ի խուզողութենէ. Վրդն. ծն ։

ԽՈԶԻ ԿԱՐԻ. Ի բառս Գաղիան. գնի որպէս յն. ... այսինքն շան կաթի ։

ԽՈԶԻ ՓՈՒՐՆ. Աղբ փշոց. փռնող պրծենի. յն. ... Բժշկ ։

ԽՈԶ. Κνήμη. Tibia in rota, sura, radius. որպէս պ. խուղք. և հյ. խեց կամ հեց. այսինքն Շրջանակ կամ շառաւիղ անուոյ և կամարի.* Կամրջել (զգետն) կամարօք և երկաթի խոզիւք. Պտմ. ազէկ ։ *Տեսեալ զկարմունչն, զի կամարօք երկաթի խոզիւք հաստեալ էր. Կէլաո. ազէկ ։

ԽՈԶԱԲԱՐ. մ. Իբրև զխոզ. փռնող իհմ. խնդիր փռուը. *Յանկողինս կակուղս (կամ փափուկս) անընդոստ ննջելով խոզաբար. Կանոն ։ *Որկորստութեն խոզաբար գետնահայեաց երկրաքարշ. Անյ. Կր. Խմ ։

ԽՈԶԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Ունող բարս խոզի. ապականասէր. *Եթէ չիցէ ոք խոզաբարոյ, որ աղմով բուծանի. Տօնակ ։ *Թշնամեաց առաջի ընկեց զպրութիւն, և զմարգարիտն խոզաբարոյին. Վրդն. ծն ։ *Պառաւէի շնամեաց և խոզաբարոյից. Երզն. Մտթ ։

ԽՈԶԱԲՈՅԾ. ա. Բուծիչ խոզից՝ որպէս կերակուր նոցա. և խոզարած. և խոզարածական. *Որդին անառակ եղ 'ի հայրենի խնամոցն, և հեռանեալ խոզաբոյծ կերակրոցն. Սհմ. ... *Առաքեաց զնա յագարակ իւր՝ արածել զխոզս. ... որ հեռանայ յոյ, խոզաբոյծ ընդ կեանս շաղի. Ճ. Գ ։

ԽՈԶԱԲՈՒՏ. ա. որ և ԽՈԶԱՃԱՐԱԿ. Որ ինչ է բոյս կամ ուտելի խոզից.* Ոմանք խոզաբոյս եղջիւրօքն զուարճանայ քաղցին միայն զագարեցուցանէին. Եփր. ... (Գրի սխալական և խառնաբուսս ։)

ԽՈԶԱԳՆԱՑ. ա. Ընդ որ խոզք գնան. ... *Ի շաւիղս խոզագնաց ամբարշտութեն Ագաթ. *Ի խոզագնաց շաւղէ կամակորութենէն. Յհ. ԻՄ. ԷԹԷ ։

ԽՈԶԱԿ, ի, աց. գ. Նոյն ընդ ակն. գօղապուրծ. Անպիտան պտուղ ննջեայ, սառայ, և նմանեաց նորին. (Թերևս Ճարակ խոզաց, կամ ընկուզաձև.) *Պառաւախանակ բամբակենին առեալ (զասսի). զու ուեջնչ ունիս բնաւ, բայց միայն խոզակ. Մխ. առակ ։

Նմանութեն առ* խոզակ բարանի. Ոսկ ։

ԽՈԶԱԿԵՐ. ա. Որպէս Ի խոզից կերեալ ։ Ոսկիփոր ։

ԽՈԶԱԿԵՐՊ. ա. Որ ունի զկերպարանս կամ զնմանութիւն ինչ խոզի. *Խոնարհեցան զխոզակերպ անհեթեթ գլուխս. Ոսկ. Լս ։ *Թափեցաւ մարթ վայրենական խոզակերպին արգասայ. Զէնոբ ։

ԽՈԶԱՁԵՒ. ա. Ունող զձև խոզի կամ ատեայ խոզի. * խոզաձև մարմնովն. Գնձ ։ *Վիշապ մի ահագին և մեծ յոյժ խոզաձև բաշով. Ճ. Ա ։

ԽՈԶԱՃԱՐԱԿ. ա. Որ ինչ լինի ճարակ խոզից. խոզաբուտ. * Ոչ նախանձ ստես խոզաճարակ կերակրոյն ։ Ի խոզաճարակն կերակրոյ. Սարգ. յՅ. Է. և Բ. գ. ա ։

ԽՈԶԱՄԻՏ, մտի, աց. ա. Միտք որպէս խոզ. անմիտ. խոզաբարոյ. աղտեղասէր.* Ընտրաբարոյին և խոզամտացն չէ պարտ պատմել զբանն. Ոսկ. Մտթ. 'Ի ցանկն ։* Անն խոզամիտ ոչ գոյ սիրելի երբեք. Ոսկիփոր ։

ԽՈԶԱՄՆ, ի, ոց. գ. Καλάμη. Stipula, culmus. Ոչ խուզեալ ցօղուն. եղէգն արմատոց մնացեալ յետ խուզելոյ կամ հնձելոյ հասկին. ծեղ. ծղօտ. ... *Քաղեցէ ոք հասկ, և մնացէ 'ի նմա խոզամն. Եւ. ԾԷ. 6 ։ *Զհասկաքաղն և զխոզամն թողուցուն. Լաւս. ԾԳ ։* Եթէ 'ի խոզամն յիւր արտին, կամ 'ի փուշ հուր արկանէ այրել. Մխ. դտ ։

ԽՈԶԱՄԱԿ. ա. Խոզակերպ. նման խոզի. * Կոխեցաւ 'ի խոզամակ երկրաքարշ անցաւորաց. Յհ. ԺԲ ։ (Լէվ. ընթերցուածս խոզամակեր, որպէս կերող զխոզամն ։)

ԽՈԶԱՄԱՄ, ագայ. և. Զգենուլ զկերպարանս խոզի. և խոզաբարոյ լինել. փոխանակ փեծելով. * Զխոզամամեալն արդարայ ։ Թագաւորն խոզացեալ. Զէնոբ ։ Ագաթ ։ Շ. Լիւջ ։ *Խակ տեր բարկանայ, արդարս խոզանայ. Գնձ ։ *Մարդք խոզացեալքս (յն. խոզամանքս) գիտեն ընթերցող ընդ գիտաց հիմանութեն. Քանզի ամենեւին խոզանան. (յն. խոզ լինին), և ոչ միայն գիտաճարին. ԿՆ. Ոսկ. Մ. Ը. 3 ։

ԽՈԶԱՆԱԼ, ացեալ. և. } Ցուցել ոք.

ԽՈԶԱՆԻԼ, զանեալ. ի. } պէս զխոզամ. որպէս է և ուտ խոզից.* Խոզանացեալ մազովն Թաւութբ. Ագաթ ։ * Սիմեքոս և Թէոդոտիոն (Թարգմանեցին), զնգ խոզանեալքս և աշխանականագ. Ոսկ. Եւ ։

ԽՈԶԱՆՄԱՆ. ա. Χοιρώδης. Porcinus. Նման խոզի. խոզակերպ. խոզաբարոյ. *Բանաւորկունս զմեզ խոզանման ապարանունդ մեղացն քաղաքականսա արար. Լծ. Յուդ ։

ԽՈԶԱՆՍՏԵՒ. գ. Սեռ խոզանացեալ. մազ ցցեալ, որպէս զխոզամն. *Ընդ անդամս ոսկերացն բուսեալ էր խոզանեան. խոզանսումն Թաւացեալ զամենայն մարմնոյն. Ագաթ ։

ԽՈԶԱՇԱՒԻՂ. ա. Նման շաւղաց խոզից. խոզագնաց. աղտեղի. * Խոզաշաւիղ կապաշտութեն. ՃՃ ։ * Խոզաշաւիղ կամամոլութեն. Տօնակ ։

ԽՈԶԱՊԱՐԷՆ. ա. Որ ինչ լինի պարէն խոզից. խոզաճարակ. խոզաբուտ. * Ի խոզապարէն կերակրոյն ։ Ընդ խոզապարէն կերակրոյ փոխանակեցի. Սինս. աղ ։

ԽՈԶԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սպանութիւն խոզից. սատակելն զխոզս. * Յայլ հրաման խոզասպանութեն, և ծուխքէր զբազմութե արօտական խոզիցն. Ղեւտ ։

ԽՈԶԱՑԱՄԱՉ. ի. կց. գ. Ἄχρας, ἀχράκις. Pirum silvestre. որ և ասի ԽՈԶԻ ՏԱՆՁ. Տանձ վայրենի, որ անտի ոչ է ուտելի մարդոյ, այլ 'ի խոզերն կամ յերեկս 'ի փառն՝ քաղցին քաղցրանայ ։ Նմանութեն Պղոր. ուսայց 'ի պտղոնցն խոզի, և մարդոյ ։ Գաղիան. ակնոց կմ ակնոց արմատոց, եռացան արմատոց ։

ԽՈԶԱՐԱԾ, ի, աց կամ ից. ա. Արածող զխոզս. (որպէս գնի 'ի յն.) Հովիւ խոզից. փռնող յշոտը, խռոտկոն. Տես և ԽՈԶԱԲՈՅԾ.* Խոզարածքն փախեան. Մտթ. Ը. 33 ։ Մրկ. Ե. 14 ։ Ղկ. Ը. 34 ։ *Որպէս լուան 'ի խոզարածիցն. Երզն. Մտթ ։ *Վերջին զործ անպատուութեան է խոզարածն լինել. Իգն ։ *Մինչ 'ի յոտին, որ է խոզարածն լինել. Սարգ. Ա. ա. Է ։

Եւ Իբր խոզարածական. կամ յանկարծ խոզարածի.* Խոզարած վարուք ։ Խոզարած կենօք. Սինս. աղ ։

ԽՈԶԱՐԻՏ. ա. Որ ունի զպաղամութիւն խոզից. * Գերդաստանցին խոզասէր և գանձասէրք. Տօնակ ։

ԽՈԶԵԱՆ. Իբր խոզք. խոզէր. * Եբեւալ դեղն յաւեէն մաժն 'ի խոզեանն. Ղկ. Ը. 33 ։

ԽՈԶԵՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. գ. Ὕειος. Porcinus. Միս խոզի. * Կերիչքն խոզենի միս. Որ ուտեն միս խոզենի. Է. Դ. Կ. Գ. Եւ. ԿԷ. 17 ։ * Յերէ զկասարսն խոզենի, և զմիսն խոզենին. Լծ. աղ ։* Սկսպէսն ուտել զխոզենին ։ Ուտէին զխոզենին. Է. Դ. Գ. 18 ։ Եւ. ԿԷ. 4 ։* Յորեցան կերակրոք աւան, որ միա եւ Թարգմանին խոզենեաւ աւան. Փարպ ։

Եւ Կերպարան խոզի. *Կատարեցաւ 'ի արդարեւս, որ զկերպկցաւն զմ զգենին, 'ի բաց եղեալ զխոզենին. Վրդն. Ըս ։

ԽՈԶԵՐԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Երամակ խոզից. փռնող ... Շ. Հրէշ ։

ԽՈԶԿԱՂԻՆ. գ. Կաղին վայրի, կամ պտուղ վայրենի կաղնոյ, կերակուր խոզից. ... Բժշկ ։

ԽՈԶՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնութե, և բարք խոզի. (իբրև, կամ նմանութե.)* Եթէ գիծուցանիցեն զմեզ... ոչ ենէ արքաթեն ինչ զայն ասնիցէ, այլ նոցա խոզութեն. Ոսկ. Մ. ա. 23 ։ և Երզն. Մտթ ։* Զի ծածկեցեն զգեմ խոզութեն քո. Զէնոբ ։

ԽՈԶՈՒԿ. գ. Ὕστριξ, ἴστριξ. Hystrix. Որպէս թէ խոզ փոքրիկ. այն է ոզն ոզնոյ իբր խոզանեալ. (յն. ... որպէս, խոզասուն ։) Գաղիան ։

ԽՈԹ. 'ի խոթէ. գ. Ոստիկանն բառ Խեթ. խեթի, 'ի խեթէ. այսինքն խեթիւ. կամ որպէս խոյթելով. խեթել. խոթելով, խեթելով. *Տապալեցեալ երեսաց մարդոյ 'ի խոթէ հայելոյն 'ի մեզ արեգական խորշակաբերի. Վրդն. Երգ ։

ԽՈԹ. բառ ոմանց է և անուն Թաշիս. որպէս ազզիւմն. կամ արտոււս ծակէլ բերայ. Բռ. ...

ԽՈԹԱԿԱՆ. ա. Իբր խոթէից. կմ եա. ցուցից ծռել. կամ բառ Լեհացւոյն յաւ. ... բերեալ խոսթ անուն հաւու 'ի ծռել. զերու.* Ի խոթական ժամանակս նուէր կամեցաւ. Մխ. դատ. առ ԵՆ ։

ԽՈԹԻՉ. } Առաւել ած. իբր խոյ.

ԽՈԹՈՂ. } Թէք. խոթիչ. առաւելութե ըն խոթող. *Անդէն խոթիչ է, և ցանկալով ։ Անդէն խոթող է, որ ընչանակէ զյան չարչարանաց. Բրս. Հյ ։

ԽՈԹՈՏԵԼ. Իբր խեթել հայել. * Ի տառապեալութէ արտաքսութե նոցա որ տառապեալ եղաք իւրով, և 'ի խոթոտել ակնն

խօսոյ, 'ի մէտս առ խմաստութեամբ խօսել ան-բանից. Եփր. ծն։

ԽՈԹՈՏԵԱԼ. Իբր խօթ և ախտաւոր գտեալ ինչ. կամ հիւանդացեալ և իբր հատեալ բաց ի-միք. *Մերժեալ նա, և 'ի բաց արտաքս զխոտ-թեալ օրինացն, զի աստուածային մարդոյ ճառ-չափեցի ճշգրտութեամբ յանգրութեան նորա. Եփր. հա։

ԽՈԺՈՌ. ա. Խոշոր և խանդակատ կամ խէթ գիմօք՝ որպէս տխուր և զայրացեալ և գժկա-մակ. գաժան. գժնեայ. խոռ. խուլար. ծա-նիւոր, ծռուռ. էյրի, թէծ, թէշ, կիւձէնէրէք, թէծ նազար, քիւռ. *Մի ցուցանէք զերեսս խո-ժոռ նոցա։ Խոժոռ և անընդելլ գիմօք մա-րդն. Մանդ. ծա։ Իգն։ Ի Գիրս խոսք։ *Խո-ժոռ և արտասուք զինչքն տեսողացն ցուցանէ. Սարգ. յկ. Է։ *Խոժոռ հրեշտակք՝ գէմք զժուարին. Ոսկեփոր։

Եւ իբր խոշոր կամ անհարթ մտաւմք. *կէսք ողորկակեցինք են, և կէսքն զերբայա-բանս քնոյց ունին խոժոռն խոշորութեամբ. Վէցօր. Է։

ԽՈԺՈՌԱԳԵՂ. ա. Որոյ գեղ գիմացն է խոժոռ. ձառաագէմ և ահաւոր. չիհրէ-օիւ, չիրքին. *Զայր խոժոռագեղ. և զըժ-նահայեաց. Խոր. Է. 7։

ԽՈԺՈՌԱԴԷՄ, գիմի, մաց. ա. Κατηφής. Vultu demissus, maestus. խոժոռ գիմօք. տխուր և անշնորհ երեսօք. վայրա-հայեաց. Թիւր աչօք. *Ցնորք անժպիտք խո-ժոռագիմացն երեէին. Իմ. ժէ. 4. (իբր ամփ. էբէուզ խախտ։) *Խոժոռադէմ երեսօք տեսանէք. Բաղ. Է. 7։ *Եկեայց հասցէ 'ի վերայ քո հրեշտակ խոժոռադէմ. Սեբեր. Ճ։

ԽՈԺՈՌԻՄ, եցայ. ց. Λυπόμαι, θυμιόμαι, στυγνάζω. Incitor, indignor, contristor, rutilo triste. խոժոռ գէմս ցուցա-նել. գժկամակիլ. Թախծիլ, տխրիլ. աըղ-տորիլ. ժանիք ընել, էրէուզ խախել. կիւձէնմէք, թասըլմագ. *Խոժոռեցան նմա նախարար. պլլաղգեացն։ Խոժոռեալ ընդ բանին՝ գնաց տրտում. ա. Բգ. Իէ. 4։ Մրկ. Ժ. 22։ *Խո-ժոռեալ խռովութեամբ մեծաւ. Յհ. կբ։ *Խոյզ ժոռեալ ընդ լուր խրատական մեր բանի-ւ. Ճոզհ։

Նմանութեամբ ասի. *Կարմրացան խոժոռե-ցան երկինք. Ոսկ. Մ. Է. 28։ *Մթացան խո-ժոռեցան երկինք. Սարգ. յկ. ծա։

ԽՈԺՈՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոժոռն գոլ. խոժոռիլն. տխրութեան. *Գժգմութեամբ և խո-ժոռութեամբ անգէն զնա լի առնէ տրտմութե. Փիլ. Ժ. բան։

Մերթ՝ Խոշորութիւն. անհարթութիւն. *Փո-րուած այլի՝ գժուարամուտ գրամբք. և անհամբոյր առ 'ի բնակել առեա քարաժեռ խոժոռութեանն. Յհ. կբ։

ԽՈՂԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Որ ինչ է իբ-րև զխոյլ. այտուցեալ, ուռուցեալ որպէս պալար. խուլէ պէս էշրած՝ ուռած. *Զեռքն և բազուկքն յորժամ զարկք առնու, ու-ռեննոյ 'ի յանթեքն խողայինս մարմին. Մխ. Բժշ։

ԽՈՂԵՄ, եցի. ն. Σοβέω. Abigo, expello. Վանել զհալածս. ցրել. փաղըլմագ. *Սպա-ռնորդաց բազմութիւն, որ այսր անգր զարա-րկեան 'ի հրապարակս խողլեցեն. Ոսկ. Եփես. Ե։

ԽՈՂԽԵՑԳԵՏԻ, աւոյ. գ. Καρκίνος, καρκίνομα. Cancer. խոյլ իբրև զխեցգետի. բազզկեղ. կէրշոռ. չիրքէնէքը. *Այն ոմն ուռանգութեան ունէր 'ի ստինս իւր խողխեց-գետի. Վրք հց. Է։

ԽՈՂՈՄՈՒԿՆ, մկան, անց. գ. Ազգ պէտղացլնչիկ Թռչնոց կամ չղջիկանաց. *Խողամուկն կրկուռ չորք հասէ՝ ձայնաւոր, ձորատարախուր առեն. երկկուռնն առ երկ-

բառ չորքն գայ որպէս չղջիկան. Վանակ. հց։

ԽՈՂՈՐ. ա. Ռամկականն բառիս խոժոռ. *Թէ մահու լինի (հիւանդն)՝ խողոր հայի հաւեն ապիրատ, և գարձուցանէ զերեսն 'ի հիւանդէն. Ոսկեփոր։

ԽՈՂՈՐՁ, ի, կամ ԽՈՂՈՐՁՆ. լըրձան. գ. Խոտ կանգնաւոր չափ, որ ծաղիկն լինի կարմիր, կամ գորշ ապիտակախառն. *Գըն-գածաղիկք, և խողորձ, աառւոյս կապոյտ, և ակըղ, են. Մխ. առակ։ *Եւ այն հապիւր բարգ խոլորձանն՝ այն նահապետքն են՝ մար-գարէք. Նար. փող առյլի։

ԽՈԽ. Տ. ԽՈՀ. *Զայն միայն գիտել պատուիր առնեն, զի 'ի խոխ կերակրոցն պա-րառակեցեն. Ճ. Գ։

ԽՈԽԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Իբր խոխոտեալ, մնացածին. յօգեալ. *Ի բիւրս ամաց և զարս խոխադրականս և այլածևս. Արծր. ա. 2։

ԽՈԽԱԼ. Իբր ամփ. այսինքն Ողալ. *Մի խոխար (կամ խոկար) ընդ մեզ՝ քաղցր. Կլէմն։

ԽՈԽԵՐ. Տ. ԽՈՀԵՐ։

ԽՈԽԿԵՐ. (լծ. լա. Coquus. Φόρυναυω.) Տ. ԽՈՀԱԿԵՐ. *Զի 'ի խոխ կերակրոցն պա-րառակեցան խոխկերքն յաղագս խրախուսին. Ճ. Գ։

ԽՈԽՈԶ. ա. մ. Φοβερόν. Ահաւոր. ա-հագին. կամ Կոկող. խրոխտ. *Խրխնջեաց (ձին), ոչ որպէս յառն՝ ահագին և խո-խող, այլ՝ քաղցր. Գոմ. ադէլս։

ԽՈԽՈՂ. Իբր խոխոտելով կամ պատ-ճառս հնարելով սատանգանող. (կամ խո-րող. կմ թերևս գրելի՝ կոխող).*Այս հրա-մանին և ուխտին խոխողք են. Եղն. խըափ։

ԽՈԽՈՄԵՄ, եցի. ն. Ռսագանել, որ-պէս թէ առէպ խմել առալ զջուր, կմ ինլուս ամփ. ինուամ առնել. *Խոխոմեալ արբու-ցանեն զատունկս գրախտին. Թէոդոր. խոտ։

ԽՈԽՈՄՔ, մաց. գ. Խորաձորք. նեղ ծործորք և առուամէջք ջրանցից, անցք հո-սմանց ընդ անձուկ վայրս խոխոջանօք. *Անցանէ գետն երասխ յորձանուտ խոխո-ջիւք... Թափ անկեալ ընդ նեղ և ընդ նուրբ խոխոմքն քարանձաւի միոյ։ Զօրս զօղեալ Թագուցանէր 'ի խոխոմս այգեստանին։ Ամրացեալք 'ի խոխոմս խորոցն ձորոց, և յամուրս քարանձաւաց. Յհ. կթ։ *Յափն գետոյն՝ որ իջանէ յաղձնեաց խոխոմացն։ Ի խոխոմս ձորոցն. Արծր. Է. 5. են։

ԽՈԽՈՄՔ. Ναπή. Saltus. Անտառ ջրար-բի. մացառ. փոռոռ, օռման. *Փախչէք ան-ցանել զլերինս, և զխոխոմս, և զաղբիւրս։ Փուշն 'ի խոխոմս և յապառաժս բուսանի. Ոսկ. Մ. Է. 3։ Ն եբր։

ԽՈԽՈՄԱՁԻԳՔ. գ. Խոխոմք ձիգք կամ երկայնատարածք. *Գետն երասխ հա-տեալ զքարանձաւս լերանց՝ անցանէ ընդ խոխոմաձիգս (կամ ընդ խոխոմս ձիգս) և նեղս. Խոր. ա. 11։

ԽՈԽՈՋԱՆՔ, կամ ԽՈՂԽՈՋԱՆՔ. Տ. ԽՈԽՈՋՔ. *Զառ 'ի վեր փախուստս ելա-նեն, և զառ 'ի վայր խոխոջանս (կամ խող-խոջանս) արձակեն. Մանդ. ծդ։

ԽՈԽՈՋԵՄ, եցի. ն. Հոսել ուղխից ջուրց շռնչմամբ ձայնից. Ֆըշըլտը ֆըշըլտը ընել ափմագ. *Յանդնդոցն լցեալ խառնչեալ խոխոջելով. Ագաթ։ *Ցինքն ունելով զգնացս գետոց՝ խոխոջելով խառնչեցեալ. Յհ. կբ։

ԽՈԽՈՋԻՒՆ, ջման. } Հոսանք ուղխից
ԽՈԽՈՋՔ, ջից. գ. } շառաչմամբ. ձայն յորդութեան ջրոց. *Հնչիւն հրոյ, և խո-խոջիւն (կամ խոխոնջիւն) ջրոյ բեկանէ ըզ-միտս նորա. Վրք. հց. Ժ։ *Անցանէ գետն երասխ յորձանուտ խոխոջիւք. Յհ. կբ։ Սամ. Երէց։

ԽՈԽՈՏԵՄ, եցի. ն. } Խորհելով յօ-
ԽՈԽՈՏԻՄ, եցայ. հ. } գել. կեկեցել վե-րօք. հնարել. ջանալ. *Բանս բամբասանաց զղջայ կամեցեալ խոխոտեալ յօգէին։ Մի ըզ զնոյն անցս չարչարանաց, և զձա-ղանս և զձաղկանս խոխոտեցի կրել։ Կայր փայտ մի 'ի վերայ հասածի միջոյն, և խո-խոտէր խօսել. Յհ. կբ։

ԽՈԾ. Տ. ՀՈԾ. *Ի վերայ խիտ և խոծ ամպոց. Արծր. ա. 1։

ԽՈԿ, ի, աց. գ. (Արմատ խոկալոյ՝ լծ. ընդ խոհ, խորհ.) որպէս խորհուրդ. մտա-ծութիւն. երկք կամ երկմտանք մտաց. և փոյթ կամ յօժարութիւն կամաց. *Զյարութեան ճառն 'ի խոկ արկեալ կրթէր։ Դեռ ռա-կաւին հրէական սրբութեանց խոկ կայր 'ի մը-տի, և կերակրոցն խտրութիւնքն. Ոսկ. Մ. Է. 18. 28։

ԽՈԿ. ա. որպէս խոկացող. խոհական. հանճարեղ խուզարկու. գատող, և ընտ-րող. կամ կշռադատող. *Քննել զպատ-ճառն որ 'ի սմա զհոմերոսին՝ ինձ փոքր խո-կիս։ Ազգականն՝ ճոխաց, հարցականն՝ խո-կաց. անորինչն՝ ճնմանկանաց։ Ինքնագիր ա-ռաւածութեամբ զարգարեալ ունի զկարօղն խո-կաց։ Նախակրթութեանցն սեղան, և խոկացն բաժակ, և կարողացն ճոխութիւն. Եղն. քէր։

ԽՈԿԱՄ, ացի կամ ացայ, կա, կացող կամ կող. ն. չ. Μελετάω, ἐννοέω. Meditor, cogito. ἐπιφημίζω, approbo. ἐπιχειρέω, aggredior, manum admoveo. Ի խոկ արկա-նել կամ մտանել. խորհել. զմտաւ ածել. որոճել ընդ միտս, կամ երկնել. հոգալ. յաւելուլ մտօք. և յարել կամօք. կամիլ, յօ-ժարիլ. հնարիլ. Տիւշիւնմէք, Տիւշիւնմէք, խէվ ֆալ, ֆիքիր ու արիքյ ղըլընուլ. իթթիհատ, ֆիքիր էթմէք, գօյուլմագ. (լծ. և լա. coquo, πέ-πτω, եփել. բառ որով հնարել, մեքենայ-ել։) *Ճշմարտութիւն խոկասցէ կոկորդ իմ։ Սիրտք արդարոց խոկան զհաւատս. Առակ. Է. 7. ժէ. 28։ *Լեզուք ձեր խոկան զան-իրաւութիւն. Ես. ծթ. 3։ *Անձինք ձեր խո-կասցեն յերկիւղ տեառն։ Խոկասցես 'ի գասս 'ի տուէ և 'ի գիշերի. Ես. Ա. 18։ Յես. ա. 8. *Կոկորդ իմ ոչ խոկասցէ յի-մաստութիւն. Յոբ. Է. 30։ *Խոկասցի 'ի սրտի իւրում. Օր. Ի. 19։ *Խոկային սպանանել զնա. Գծ. Ի. 29։ *Զարտագելն միայն խո-կացի. Խոր. Գ. 65։ *Մտածօրէն յանձն իմ խոկացայ. Պղատ. փէմ։ *Սոքա ընդդի-մադարձութիւն խոկացան ածոցն. Նոննոս։ *Խոկայր նմա զգուշաւորութիւն անհնարին մահու. Յհ. կբ։ *Խաբգաւանս 'ի վերայ իմ խոկալով։ Ոչ երբէք զայսոսիկ աղէտս տարակուսանաց խոկայ։ Զմիտս նոց խոկալ փրկութիւն. են. Մագ։ *Խոկալ 'ի սէր պատուիրանին նոյ, կամ յերկնայինսն. կմ յերկինս, կամ առ ած անգրաւ և մաքուր արտիւ, կամ 'ի գործնական առաքինութիւնս. Խոսր։ Նանայ։ Լմբ. Իմ։ *Խոկալ յարմա-րել, կամ հասանել. Մագ։ *Զմարգկային յարմարական ամուսնութեան կարգ խոկացու-ցանել յանտանական անկարգ խառնու-կութիւն։ Խոնդալով ընդ համատոհմիցս կեն-գանատեր բազմամարդութի, զորս միշտ բաղ-ձիւք խոկացաւ յընդդէմն իջուցանել. Պիփ։ *Մարգասիրել 'ի նա խոկացեալ։ Ան-ինքն զգաղափն նախիջեւան խոկայր գարձու-ցանել. Յհ. կբ։ *Խոկացաւ խորամանկութ խաղարել զճանապարհս իմ։ Զխոկողն ու-սումնականին արժանի գիտացողացն պա-տուասիրել։ Վասն ուրուշն այսպիսաւոյ խո-կացողի. Մագ։ *Ի կամաց խոկողացն 'ի նոյնն, և յոչ խոկողացն բացատրեալ ո-րոշի. Կլէմն։

ԽՈԿՈՒՄՆ, կման, անց. գ. Խոկալն. խորհումն. մտածութիւն. պարապումն. ուսումն. փոյթ. Բէֆքէյյիւր. *Խոկումն մահու. Նխ. ծղ: Սահմ. Ը: *Կրթելն 'ի խոկումն' որ առ ած. Լմբ. Խմ: *Ջաղրանայ խոկմամբ խորհրդով. Գր. հր: *Բոլոր էակաց խոկմանն: Յարհեստ պիտանացու տածեալ մեհագոյն խոկմանն. Մագ:

ԽՈՀ. Ի յանգս բարդութեանց, զոր օրինակ Մտախոհ, Ողջախոհ եւն, որպէս և 'ի սկիզբն բաղադրութեանցն՝ Խոհական, Խոհեմ, է նոյն ընդ խորհ. կամ խորհուրդ: Իսկ 'ի Հին բռ. գնի. *Խոհ. գիտուն ››:

ԽՈՀ, ի, ից. գ. որպէս Խահ. այսինքն կերակուր. խորտիկ. (լծ. ընդ լտ. գօքուս. գերմ. գօխէն. այսինքն եփել.) *Խոստացար առաքել ղուղակս. և այն յառուկ կարմրախայտ. և իմ այսմ խոստման խոհի խոկացեալ՝ յուսոյն նօթի զայղքան երկարութիւն աւուրց կրել: Վեհ կազմելով զխոհ երախանին բազմազան խորտկաց. Մագ. ծԲ:

ԽՈՀԱԳՈՐԾ, ի, աց. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐ. *Տաժանումն խոհագործի յաղագս կերակրելոյ. Գր. հր:

ԽՈՀԱԼՔ. գ. Բառ անստոյգ՝ իբր խոհերք, կամ ալք խոհերաց. (եթէ չիցէ գրելի խոհաւղք, այսինքն խորհօղք.) *Մթաւորական ուսմանց խոհալք, որք չըջինն յաղջամուղջ խաւար. Վրք. հերք:

ԽՈՀԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φρόνιμος, φρονῶν, σώφρων. Prudens. Խոհեմ, և խոհեմական, խորհրդական. քաջ խորհօղ. ճարտար. հանճարեղ. իմաստուն. (անձն, և մանաւանդ միտք կամ գործ նորա). տուրլու, ըէյրէք, հիւշեար. *Այս առաջին արդարութեան խոհականի մասացն (հաւատք): Արիութիւն զաւազան է 'ի ձեռին խոհականի մասացն. Տօնակ: *Մեծիմաստ խոհականն: Խոհական իմացուածիւ, կամ սիրելութեամբ. Յհ. կբ: *Խոհական իմաստութեամբ. Շար: *Արհեստից, յորս խոհականն զարդարեալ յառաջագիմութեան. Պիտ: *Ի խոհական իմն համեստութեան. Նար. ղԳ:

ԽՈՀԱԿԱՆ. Ἐνδιάθετος. Mente conceptus, ultro ratus. կանխաւ մտածեալ, խորհրդածեալ, կամաւոր. *Բան ոչ յառաջբերական, և ոչ խոհական ››. այլ 'ի բնէ և հարկաւոր. Աթ. Բ:

Եւ իբր Խորամանկ. չարարուեստ, կամ մտացածին. *Այն իմացուածք են, և խոհական հանճարքն, որ յած և 'ի կայսրն գիտացին պարտաւոր առնել զորդին այ. Յհ. կբ:

ԽՈՀԱԿԱՆՆ. գ. Φρόνησις. Prudentia. Խոհականութիւն. խոհեմութիւն. հանճար. խորհողական կամ իմացական կարողութիւն. բանականութիւն. միտք. աքըլ, հիւշեարլըգ, ֆիքրէթ. *Որ յօգուտ են եռատեսակ մասունք. խոհականն, և ցանկականն, և ցասմնականն. Յհ. իմ. երբ: *Աղքատ է, որ ոչ ունի զիմաստութեան զանձ 'ի խոհականն: Աղբիւր առաւել զնոյն ինքն զխոհականն, և զբանաւոր միտսն. Լմբ. ող. և ծղ: *Խոհականաւն, որ է ընտրող բարւոյ և չարի. Սկեւ. աղ:

ԽՈՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. Տ. ԽՈՀԱԿԱՆԱՊԷՍ. *Խոհականաբար 'ի ձեռն մարմնական կրից զհոգւոց մահ 'ի բաց վարատեալ. Յհ. կբ: *Հեզահայեաց առ միմեանս սիրոյ յորդորմամբ՝ արտաքոյ վտանգարին խոհականաբար ճեմելով. Ածբ. Դ. 11:

ԽՈՀԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. գունի, իւ. ա. Որ ոք կամ որ ինչ է առաւել խոհական. իմաստնագոյն, քաջախոհ. ողջախոհ. *Պարտ է ուսումնասիրացն և խոհականագունիցն նուագարանօք քնարահարու լինել երաժշտական հոգւոյն. Յհ. իմ. ափ: *Խոհականագոյն հեզութեամբ. կամ իմաստիւք, կամ իմաստութեամբ. Պիտ: *Խոկումն խոհականագոյն. Մագ. ծԲ:

ԽՈՀԱԿԱՆԱԼԻՐ. ա. Լի խոհականութեամբ. իմաստալից. *Ի քումդ հանճարեղ խոհականալիր բանգիտութեան. Արծր:

ԽՈՀԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իբր իմաստնանալ. (թէ չկայցէ սխալ գրչի.) *Առէ մեր կչռոց զարդարութիւն 'ի տեառնէ խոհականան. Հաճհ. առակ:

ԽՈՀԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Ἐμφρόνως. Prudenter, sapienter. որ և ԽՈՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. Խոհեմաբար. իմաստնապէս. իմաստութեամբ. հանճարեղ խորհրդով՝ մտօք. *Պարտ գոլ խոհականապէս որպէս այ ըստ բնութեան երկրպագել: Այսուիկ՝ և յոյժ խոհականապէս՝ մեք 'ի բաց մղեալ զբամբասանսն, սակս. Պրպմ. Լէ. Խ: *Խոհականապէս և քաջիմացաբար խորհրդածել. Մագ. էէէ: *Քանզի պիտոյ է զոհել մեզ հաւատաւոր բար և խոհականապէս. Մէնս. ղփ: *Աղէ հայեցարուք, ոչ զգալի աստ երեսօք, այլ խոհականապէս՝ ոգւոց տեսութեամբ. Պիտ: *Ծանիցեն խոհականապէս, թէ բանք և խորհուրդք քո հոգի են և կեանք: Ի յորէնս և 'ի բանս այ զբաղեալ խոհականապէս. Լմբ. պարգ. և ող:

ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Φρόνησις, φρήν, φρένες. Prudentia, sapientia, ingenium, mens. որ և ԽՈՀԵՄՈՒԹԻՒՆ, և ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Նախահայեաց առաքինութիւն ուղղիչ մտաց իբրու կանոն գործոց. Խէլայօլըգ, Խէյր. աքըլլըլըգ. աքըլ, հիւշեարլըգ. (իբր ուշիմութիւն.) նէօղ աւըգլըղը. *Չորից առաքինութեանց մի տեսակն է խոհականութիւն. Փիլ. այլոց: *Չորք են առաքինութիւնք հոգւոյ. արիութիւն, արդարութիւն, խոհականութիւն, ողջախոհութիւն: Ուսոյ բան (միտքն) խոհականութեամբ զարդարեալ գոյ. Սահմ. Ծ: Լմբ. ող: Գր. հր: *Եւք վասն փրկչին շնորհի 'ի բարւոք խոհականութեան. Պրպմ. ԽԲ: *Որոց 'ի բարս արութեան և խոհականութեան սիրելութեան կայցէ. Խոր. Գ. 20:

ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Մտաւորութիւն. զգօնութիւն. միտք. հանճար. բանականութիւն. աքըլ. *Առլցեալ հանճարայեղ խոհականութեամբ. Պիտ: *Հանճարիմաստ խոհականութեամբ. Յհ. կբ: *Տես իմաստութեամբ և խոհականութեամբ զգործս այ: Որով իւր գաղափար եմք ըստ խոհականութեան և անձնիշխանութեամբ: Խոհականութեան ընտրութեամբ նմին հաւանիմք: Սիրեսցես զտէր այ քո 'ի բոլոր սրտէ, յայտ է թէ յանատերիւր խոհականութենէ. Լմբ. ծղ: *Փոխանակեալ զխոհականութիւն ընդ անհանճարութեան. Սկեւ. աղ: *Զխոհականութիւն, որ է բանականութիւն. Ոսկեփ:

ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. խորհուրդ. մտածումն. Բէֆքէյյիւր. *Իր նիւթ այսպիսոյ խոհականութեան՝ գաղնաւորութեան մեկրմութեան՝ որ 'ի կերպ առ ախգրան. Խոր. Գ. 24: *Խորհէր 'ի միտս իւր. և մինչդեռ յայնպիսի խոհականութեան վտանգի կայր. Փարպ:

ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. իմաստ. միտ կամ խորհուրդ բանին. Տանո. *Ի միտ առնուլ զերկաքանչիւրոյն գրեցելոցն բանից խոհականութիւս. Յհ. իմ. երբ:

ԽՈՀԱԿԵՐ, ի, աց. գ. (իբր խահակեր, այսինքն խահագործ.) Μάγειρος, ὀψοποιός. Coquus. որ և ԽՈԽԿԵՐ. խոհագործ. խոհարար. խորտկարար. խահարար. խահարանք. յորինիչ խահից. եփօղ կերակրոց. Էէրտօլար էֆօղ. աշճը, աշչըպաշը: *Առէ առնուլ զխոհակերն: Եփեաց խոհակերն զազդին: Արկեր 'ի ներքս զխոհակերն՝ զենուլ 'ի ներքս եւն: Այս տունք են խոհակերաց, ուր հասուցանիցեն պաշտօնեայքն տանն զզենլիս ժողովրդեանն. Ա. Թգ. Ը. 23. 24: Ողբ. Բ. 20: Եզեկ. Խզ. 24: *Որոց են յաղագս թոշակի կարգութեանց շարադրութիւնքն և օրինականքն. (այս.) խոհակերացն. Պղատ. Մինոս: *Նման է արուեստաւոր խոհակերի, որ ըստ յօգիցն առնէ զքաղցմունս. Ամս. պորփ: *Ըստ չար խոհակերի, որ զանգաւածն ոչ ուղիղ յօշեցէ. Երզն. քեր: *Զանազանեսցուք զխոհակերս: Զհնդոտաց, կամ խոհակերաց. Ոսկ. Եփես. ծԴ. և յհ. Ա. 2: *Յաղագս այց և 'ի խոհակերաց. Մագ. ծԲ:

ԽՈՀԱԿԵՐԱԿԱՆ, ի, ագ. ա. Μαγειρικός. Սեպհական խոհակերաց. *Խոհակերականն արդեօք օրէնք են. (այս.) խոհակերականք. Պղատ. Մինոս: *Օրինական առաջացուք զգժշկական (արհեստ), կամ զխոհակերականն. անդ:

ԽՈՀԱԿԵՐՔ. գ. իբր խոհակերութիւն. խահ. խորտիկ. *Լէր նման առն անզգամի, որ թէպէտ գայ նմա հոտ 'ի խոհակերացն, նա ոչ ուտելով ոչ լուծանէ զքաղցն. Վրք հց. Յ:

ԽՈՀԱԿԵՐԱՆՈՑ, ի, ագ. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՑ. *Շուն՝ որ 'ի խոհակերանոցն տեղեաց, առանց գանի ոչ մեկնի. Վրք հց. Յ:

ԽՈՀԱԿԵՐԱՊԵՏ, ի, ագ. գ. Ἀρχιμάγειρος. Princeps coquorum. Գլուխ խոհակերաց. աշճը պաշը. այլ ըստ մեզ 'ի սբ գիրս թարգմանի Դահճապետ. *Նաբուզարդան խոհակերապետ. Դ. Եզեկ: Որպէս և Վրք հց. Յ. գրի. *Նաբուզարդան խոհակերապետ: Ուստի յայտ է, զի կամ նոյն այր միանգամայն էր գլուխ խոհակերաց և դահճաց, և կամ զի դահիճն է իբրու յօշոտիչ մսոյ. քանզի և արմատ յն. ձայնիս ծաղխօս՝ է ծնօս, այսինքն մսել, ծեծել. իսկ խո. ծառայել՝ է սպանանել:

ԽՈՀԱԿԵՐԵՄ, եցի. ն. Μαγειρεύω. Coquo, coquinarium exercor. Խոհակերութիւն առնել. գործել զգործ խոհակերաց. յօշել զմիս, և եփել զկերակուր. և Մատանել. *Ի սուր արկեր . . . զէներ խոհակերկցեր. Ողբ. Բ. 25: *Այն մարդն՝ որ խոհակերէքն (կամ 'ի խոհակերոցին կայր), եւ ընթանալով. Վրք հց. Յ: *Ընկողմն արկանել, զոտս լուանալ. բազում և խոհակերեն եա. Ոսկ. Եփես. ծԴ: *Զմի առաքեալն ասեմ նախարարք՝ միապէս խոհակերեալ. Ճ. Ա:

ԽՈՀԱԿԵՐՈՑ, ի, ագ. ա. Μαγειρεῖον. Culina, coquina. իտ. Cucina. գրի և իբր ռմկ. ԽՈՀԱԿԵՐԱՆՈՑ. փոխանակ գրելոյ խոհակերանոց. որ և ԽՈՀԱՆՈՑ. ԽՈՀԱՐԱՐՈՑ. Տեղի պատրաստելոյ և եփելոյ զխահս կամ խոհակերելոյ. աշխանէ, և աշճի փէտփէնէ. *Խոհակերոցք շինեալք 'ի ներքոյ պատշգամացն շուրջանակի. Եզեկ. Խզ. 23: *Ի վաճառ 'ի խոհակերոց մտանել, և ճաշակել. Կանոն: *Որոյ քաղաքի (եպիսկոպոս) եա. եւ տես, խոհակերոցին. Վրք հց. Խզ: *Այն մարդն՝ որ 'ի խոհակերոցին կայր: Իւրն երեսք նորա 'ի խոհակերոցէ անտի և 'ի պահոցն այլայլեալ. Վրք հց. ծԴ: *Սատանայի իբրև խոհակերոցս 'ի խաղխաղութիւն և 'ի ստակութիւն անձանց իւրեանց մատնեին. Եփր. աւետար:

ԽՈՀԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. ἡ Μαγειρική

(τέχνη). Coquinaria (ars). որ և ԽՈՀԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. Արհեստ և գործ խոհակերաց. ուշճըլըգ, ուշճը իշի. *Եթէ ցանկութեամբ և խոհակերութեամբ զհետ ընթանայ. Էին և բազում նորա 'ի խոհակերութեանն անուն և 'ի պահոցն այլայլեալ. Վրք հց. ծա. և ծդ. բառ ձ. *խոհակերութեանց վաճառ. յն. մի բառ, καπηλεία. Գրիգ. օրհն. է. Տես ԽՈՀԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ.

ԽՈՀԱՆՈՑ. ի, աց. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՑ. *Զծառայութեն պարտիզին և զխոհանոցին ոչ խափանել. Վրք հց. իզ.

ԽՈՀԱՎԱՃԱՌ. ի, աց կամ ից. ա. գ. Κάπηλος. Caupo. καπηλευτής, nundinator. Որ վաճառէ 'ի կրպակի կամ 'ի պանդոկի զկերակուրս, զուտելիս և զըմպելիս. աշճը (փիւրթէճիսի), մէյխանէճի. *խորագունիւ վարի բառ զօրութեն' խոհավաճառացն սէրաւ. Մի խոհավաճառ կամս, և մի' ակնամայ մի ոք (միայն) լինիցի. Գրիգ. օրհն. ձ.

ԽՈՀԱՎԱՃԱՌԵԼ. ն. չ. Καπηλεύω. Cauponor. խոհավաճառ լինել. կերակուր եփել և վաճառել 'ի կրպակի կամ 'ի պանդոկի. աշճըփիւրթէճիլըգ, մէյխանէճիլիք էթմէք. *խոհավաճառել, և կամ այլ ինչ յայսպիսեացս գործել: Օտար' որ հանդերձեալ է խոհավաճառել. Գրիգ. օրհն. ծա.

ԽՈՀԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Καπηλεία. Cauponatio, cauponaria. խոհակերութեանց վաճառ. կամ καπηλεῖον, caupona, popina, taberna. կապելայք. պանդոկ' ուր վաճառին կերակուրք. ինչեվան հանգստեան և ուտելոյ. գմուգ, խան, մէյխանէ, աշճը փիւրթէճիսը. *խարդախութեանց խորամանց հեռանին խոհավաճառութե խակմունք: խոհավաճառութի յամենայն քաղաքի եղև' ոչ 'ի սակս մխտառ, այլ ամենեին ներհակապէս: Ամենայն' որ առ խոհավաճառութիւն և վաճառականութիւն և պանդոկապանութիւն' սէրք են ընդ դատաճանութեամբ, և ընդ գայթակղեալ եղեն նախատանօք: Որ խոհավաճառութեն անարատութեանն արհեստիւ ինչ հաղորդեսցի. Գրիգ. օրհն. ծա.

ԽՈՀԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Խորհրդարան մտաց. միտք. գուցէ նաև իբրև խոհակերոց եփումն և հասումն խորհրդոյ. *Ցնծայր ամենայն խոհարան լսողացն որպէս բազմախորտիկս անուշահոտ ճաշակօք. փառք: 'Ի հոլովմանց խոհարանի իշխանական սրտին: Աղքատախնամ իմոց խոհարանաց շարժումն. Ածբ. բ. 2. 11.

ԽՈՀԱՐԱՐ, ի, աց. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐ. Ὀψοποιός. Coquus. *Մի պատուեսցուք զխոհարարացն հնարագիտութիւն. Անան. ծն.

ԽՈՀԱՐԱՐԱՆՈՑ. գ. } Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՑ.
ԽՈՀԱՐԱՐՈՑ, ի, աց. } *Ի խոհարարանոցէ կայծականցն առեալ: Ի խոհարարոցին խարոյկ արկեալ. Ճ. Ա.

ԽՈՀԵԱԿ. գ. Իբր Ախտաւոր 'ի խոհակերացն. աշճը էսմարը. *Հայր. բարի է մեզ, թէ համարիս զմեզ մի 'ի խոհեակն եղբարց քոց. Ոսկիփոր.

ԽՈՀԵՄ, ի, աց կամ իցւ ա. Φρόνιμος. Prudens. խոհական (անձն). իմաստուն. հանճարեղ. ուշիմ. միտացի. ագըլլը, ֆէրասէթլի, հէօշեար. *Ողջախոհ, արի, և խոհեմ, և արդար. Սահմ. ձ: *Ուշիմ և խոհեմ սիրտն: խոհեմ քայլ նորա աշխարհանանե. Խոր. ա. 10. 26: *Զխոհեմ և զհանճարեղ իշխանն. Յհ. կբ: *Ո'վ քաջ խոհեմ. Գէ.

Եւ Խորագէտ. խելամուտ. խոհական.

*Ղեռնք վարդապետ խոհեմ խորոց փորիչին. Գնչ.

ԽՈՀԵՄԱԲԱՐ. Տ. ԽՈՀԱԿԱՆԱԲԷՍ. *խոհեմաբար զերբան ցուցանէ 'ի ձաւն առաքեալ. Գէ: *Եւ դու լուիցես խոհեմաբար: խոհեմաբար լսէր' զոր ասէրն. Վրք հց. է. ծա.

ԽՈՀԵՄԱԳՈՅՆ. Տ. ԽՈՀԱԿԱՆԱԳՈՅՆ, և ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ. *Սա ամենեցունց թագաւորացն մերոց հարստագոյն և խոհեմագոյն. Խոր. ա. 23: *Ո' խոհեմագոյնք գատաւորաց: Բարեխառնութեամբն զբնակիչսն իմաստնագոյնս ցուցանէ, և յոյժ խոհեմագոյնս. Գէ: *Գիտացէ խոհեմագոյնն. Յհ. իմ. էրն: *Խօսելով 'ի լսելիս խոհեմագունից. Ղ. Բղ.

Եւ Իմաստնագոյն, իբր ուշիմագոյն. հմտագոյն, կամ առաւել եփումն և հասուն միտք. *Գիտեմ առաւելութեանն է խոհեմագունիցն գիտութեամբ. Երզն. քեր.

ԽՈՀԵՄԱԶԱՐԴ, ի, իցւ ա. խոհեմութեամբ զարդարեալ. *Ցիմաստութե և 'ի խոհեմազարդ արանց. Ճ. Գ.

ԽՈՀԵՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἔμφρων. Prudens. խոհական (անձն և իր). իմաստնական, և ուշիմական. *Զանեղի ոճի խոհարհ, և զամն վերագոյն առել' ո՞չ է առն խոհեմականի. Գրիգ. փիմ: *Հեշտութիւն' անխոհեմիցն, և ուրախութի խոհեմականացն, վասն ամսոյին յարմարանացն նմանութեան. անգ: *Առ ամենայն պատկեր' խոհեմական գոլ դատաւոր պարտ է. Գրիգ. օրհն. է: *խոհեմականն անէր սարգիս. Ճ. Ը: *խոհեմական քո խնդրոյդ. Մագ. լ: *Ի տանէ խոհեմականի պետութեն բարբոյ. Նար. մծբ: *Զբանական և զխոհեմական միտքն. Լմբ. իմ: *Լցեալ ամենայն խոհեմական իմաստութեամբ և հանճարով. ՃՃ: *Խուզել զխոհեմական արհեստս. Մագ. իբ.

ԽՈՀԵՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոհեմութի. խոհականութի. *Խաղաղութիւն' առ միմեանս, և խոհեմականութե սիրելութի ոյ. յն. մի բառ, խոհեմասիրութիւն. φιλοφροσύνη. Գրիգ. օրհն. ա.

ԽՈՀԵՄԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Իբր Խորհրդակից լինել. յն. ձայնակցել. (զի գիւրաւ շփոթին συμφρονέω, և συμφωνέω.) *Ոչ ես հաստ լինելով բանին' խոհեմակիցք լինիցին. Գրիգ. օրհն. է.

ԽՈՀԵՄԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. խոհեմ կամ խոհական միտք. զգօն. միտացի. իմաստուն. ուշիմ. *Իմաստասիրաց հարցասութեամբ խոհեմամիտ երևեալ: Վողովէ մանկունս խոհեմամիտս: խոհեմամիտ թագաւորին գագին. Յհ. կբ.

ԽՈՀԵՄԱՆԱԼ. ացայ. չ. խոհեմութի յանձին բերել. խոհեմ և ուշիմ լինել. իմաստնանալ. զգօնանալ. զգաստանալ. *խոհական իմաստութեամբ խոհեմացեալ անճառապէս. Ղար: *Բանն խոհեմանայ ծաղուանց գրովք. Լմբ. ծղ: *Ո՞ սորբեցութեամբ գոլով յիմարեալ. և ոչ ճշմարտութեամբն խոհեմանայր. Սկեռ. 'ի լմբ: *խոհեմացեալ 'ի շարժմանէ ընթերցմանն. Կիւրղ.

ԽՈՀԵՄԱՍԻՐԱԲԱՐ. } մ. Φιλοφρόνως.
ԽՈՀԵՄԱՍԻՐԱԳԷՍ. } խոհեմական սիրով ընտանութե. *Տեառն զհամբաւս և զերիտասարդ աղջկունս կաճառելով ընդ միմեանս խոհեմասիրաբար. Գրիգ. օրհն. է: *Զինչ յեղանակաւ կաճառելով ընդ միմեանս խոհեմասիրապէս բնակեսցեն. անգ. է.

ԽՈՀԵՄԱՍԻՐԵԼ. ն. Φιλοφρονέομαι. Amanter amplector. Ընտրութեամբ և խելօք սիրել. *Սիրելով ոք մեծագոյն թերևս սիրելիցի' զշար բարս խոհեմասիրելով. Գրիգ. օրհն. է.

ԽՈՀԵՄԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοφροσύνη. Benevolentia, comitas, familiaritas. Սէր խոհեմական, ընտիր և ընտանի. *Ի ձեռն խոհեմասիրութե 'ի միասին բնակելոցն. Գրիգ. օրհն. է: *Որ խոհեմասիրութի ունիցին, առ այսպիսի ժողովուրդն երևեսցեն. անգ. է.

ԽՈՀԵՄԵՄ, եցի. ն. խոհեմ կացուցանել. զգօնացուցանել. (թէ չկայցէ սխալ գրչի.) *Զանմիտս խոհեմեմս, և հանճարեղս առնեմ. Զքր. կբ: (թերևս գրելի էր, խոհեմս:)

ԽՈՀԵՄԸՆԹԱՑ. ա. խոհեմ յընթացս. որ իմաստութեամբ կամ հանդարտութեամբ գնայ. *Լծակիցք կրօնից, համահեղք, և խոհեմընթացք. Նար. տաղ.

ԽՈՀԵՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Φρόνησις. Prudentia. խոհականութիւն (ըստ ա նշ). *Եւ է խոհեմութի առաքինութի բանականին: Գործ է խոհեմութեն' խորհելն ընտրել զչարն և զբարին. Ածխաղ. տաղ: *խոհեմութի կատարումն բանի (բանականութե) է: Չորք առաքինութիք են հոգւոյ. արութի, արդարութի, ողջախոհութի, խոհեմութի. Սահմ. ձ: *Օրինադրին պարտ է ջանալ' խոհեմութե քաղաքացն, որչափ հնար իցէ, նախախնամել, և զանխոհեմութին 'ի բաց բառնալ. Գրիգ. օրհն. գ:

Եւ ըստ բ նշ. *Արք բարիք և ածուերք' խոհեմութբ հանճարոյ առաւելեալք. Նար. խչ: *Պարտ վարկանիմ վերլուծական բացատրութբ զքո խոհեմութին երևակայացուցանել. Մագ. ա:

ԽՈՀԵՄՈՒԹԻՒՆ. ԽՈՀԵՄՈՒԹԻՒՆՔ. Φρένες. Membrana praecordiorum. Թաղանթ ուղղոյ' որպէս ընդունարան խելաց և խոհեմութե. զոր ասենք 'ի ներն փիլիսոփայից համարեին թաղանթ ախտադանաց առ պարտով, ուրնաեալ իցէ միտքն' որպէս սարդն 'ի միջավայրի ոստայնին' 'ի դիտել ընդ ամենայն կողմն մարմնոյ մարդոյն. *Զխոհեմութի միջնապարիսպ ստատանօր 'ի մէջ ոսցունց եդեալ: Եւ զայն իսկ մասն հոգւոյն' որ հաղորդեալ էր արութե և ցասման' մարտական գոլով, բնակեցուցին հայագոյն 'ի գլուխն' 'ի մէջ խոհեմութեն և պարանոցին: Ի մէջ խոհեմութեանն և առպորտոյն: Երրորդ տեսակի հոգւոյն, զոր-մէ բան է, 'ի մէջ խոհեմութեցն և պորտոյն սերմանեալ. Գրիգ. փիմ:

ԽՈՀԵՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր խոհեմամտութի. խոհեմութի մտաց. խոհականութի. *Զհանճարեղութեն խոհեմտութի. Ածբ: *խոհեմտութբն հաւանեցուցանէր զմիտս ծծամարտիցն. ՃՃ:

ԽՈՀԵՐ, ի, աց. գ. Βόρβορος. Coenum. և բայիւ, βορβορούμαι, in coeno volutor. գրի և ԽՈԽԵՐ. Գայլ. գեղ. տիղմ գարշ. ցեխ գաւեհայ. հոտած ցէխ. գօգմուշ չամուռ, թէրահէթ. *Ընդ խոհեր թաթաւիմք, զի զայս առնեմք. սակայն վասն ձեր առնեմք, զի մի դուք գիտութբ 'ի խոհեր հերեւսիով տացն անկանիցիք: Մի մերձենար 'ի խոհերն, զի դու մի խոհերաւն թաւալիցիս. կոչ. ւ: *Ի խոհերի առտ յայսմիկ ստանեն թաւալել իբրև զորդունս 'ի տղմի. Ոսկ. յհ. ա. 2: *Զատորոց զանօրինաց զանանց և զանկոխ հրապարակն 'ի խոհերացն և 'ի տղմոցն. Խոր. բ. 24:

Նմանութբ' Ամենայն ինչ գարշ. գարշութի. կամ ըստ հին բա. *խոհեր. զեղծ և պիղծ գործոց: *Ընթացեալ զխոհերս չարին' չիջոյց զխայթոց մահու. Խոր. հայեց.

*Ծանանկութիւնս . . . խոհերու. Ցհ. ի՛ն. պաւլ: *Զ՚քոյին խոհերս բազմամասնեայս. Նար. խէ: (Իսկ Կոչ. Ղ. հին թղ. *Ի խոհեր բանից անօթի ո՛չ. չէք՝ի ձեռն. և ոչ՝ի տպ. ըստ ձձ. և ո՛չ՝ի յն. այլ է յաւելուած անձամբ գրչի կամ ապողի:)

ԽՈՀԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Βορβορῶδης (յորմէ բորբոքիմ). Coenosus. βορβορῶδες, colluvies. Ունօղ զխոհերս. աղմանուտ. աղմային. գարշ. աղտեղի. պղծ՝ ինչ կամ անձն. լուալիք. աղբոփ, ցեխոփ, գարշելի. մուրհէք, մէրդահ. *Որով և զխոհերական ոգւոցն ժանկաբեր Թոյնն՝ի բաց Թօթափեցաք. Կոչ. է: *Զինչ հաւատարութի սեղանոյ քոյ, և խոհերական սեղանոյ հրէից. ՍԵբէր. է: *Խոհերական արուեստ. ՃՃ: *Իսկ խոհերականքն այնուհետև յառուցեալք յիւրաքանչիւր խաւարային գարանացն. Եղիշ. գ: *Ո՛վ խոհերականդ՝ի սէց, ո՛վ արբշիռդ՝ի պարկեշտից. Նար. Է: *Գործովք՝ չարախոհիցն խոհերականաց առեալ զպատասխանի. Նիւս.՝ի Բեթղ: յն. ἀλιτήριος, չարագործ, մոլոխար:

ԽՈՀԵՐԻՄԱՑ. ա. Յառաջ եկեալ՝ի խոհերական մտաց. *Բամբասէ զխոհերիմաց հնարս (գինեսիրաց). Հաճմ. առակ:

ԽՈՀԵՑՈՂԱԿԱՆ. ա. Որպէս Խորհեցողական, և խոհական. Βουλευτικός, λογιστικός, διαλογιστικός. Deliberativus, rationalis. *Աստանձնապէս իմացմունք իմացականացն, խոհեցողականն և յօժարականն: Իմացողականն կամ խոհեցողականն: Գործական խոհեցողականն՝ սահմանել գործելեացն զուղիղն բան: Ցանուամնուէ չար գատուամն բուսեալ՝ի խոհեցողականին (մասին) անձին. Նիւս. բն: *Ի հիացման գոլով, և՝ի խոհեցողական ոգւոյն. Վանոյ. յառաջաբանիւ:

ԽՈՀԸՆՏԻՐ. ա. Եղեալն ընտրութ՛ խոհականութեան. ուստի՝ *խոհընտիր միտք, կամ դէմք ,, է հաւաքաբանութի կմ՛ տրամախոհութի. συλλογισμός. Կէտրզ. գնչ:

ԽՈՀԻՄ, եցայ. հ. Իբրու Խորհիմ. խոկամ. և խոհեմանամ. *Բարի խորհուրդ խոհիմ քեզ. ՃՃ: *Յաղագս Թոյ գոյացութե ընդ միտ ածեալ խոհին: Ա՛ռ դըժնեայ և չարն գոլ խոհելն: Ոչ բանիւ խոհել, այլ գործովք տեսանել: Խոհումն, և որ խոհին. Այն՝ որ կայն ըստ խորհականութեան. իսկ որ խոհին՝ ըստ խոհելն. Փիլ. այլաբ:

ԽՈՀԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս խոհակերութի, խաչակերութի. աղճըլըք. *Մի ծառայ չգտանի խմ, որ ինձ խոհկերութի առնէ. փարպ:

ԽՈՀՈՂ. Որ խոհի կամ խորհի. խորհօղ. խորհրդական. *Խոհուն, և խոհօղն: Ուր խոհականութիւն, և խորհուրդք, և խոհօղքն: Զ՚իմաստքն ընդ գատապետան, և ընդ յառաջախոհս խոհօղքն. Փիլ. այլաբ. և ենհ. ձա:

ԽՈՀՈՒՄՆ, հման. գ. Իբր խորհումն. խոկումն. կամ խոհականութի. *Խոհումն, և որ խոհին. այն՝ որ կայն ըստ խորհականութե. Փիլ. այլաբ:

ԽՈՀՈՒՆ. ա. Խոհական. խոհեմ. իմաստուն. *Ըստ անեղեայ խոհականութեն երկու են որակք արարուածք, խոհուն. և խոհօղն. Փիլ. այլաբ:

ԽՈՂԽՈՂԵՄ, եցի. ն. Ἀποκτείνω, παραχλείω. Neco, occido, interficio, jugulo. որ և ԽՈԽՈՂԵԼ. (՚ի ձայնէ զենման արգելեալ առեալ. որ և ռմկ. խըխ ընել.) Զենուլ. սպանանել սրով. փողոտել. չարաչար մեռուցանել, և մահուչափ տանջել. կիսամահ առնել. սպանել, մորթել. մահուան դատապարտել հասուցանել. եօղըխուրմագ, գուրբան էթմէք, հէլլագ էթմէք. *Կալան նոքա արս յերկրէն, և անդէն խողխողեցին (կամ խոխողեցին): Անդէն՝ իբրև հան, խողխողեաց. ա. Ձ. Ա. 61: Ա. Ձ. Ս. 34: *Տալ հրաման խողխողել սրով. Խոր. ա. 26: *Ոչ այնպէս չարաչար մահուամբ զնոսն խողխողէր հարազատ: Ի Թշնամեաց խողխողի զենուք զօրէն պատարագաց. Պիտ: *Գայլ ապականիչ յարձակեալ՝ խողխողէր զընտիրսն՝ի հօտէ գառանց: Խողխողեցայք պատարագ ընդունելի. Շար: *Ցիշեն զքո քահանայսն, որք խողխողեցան յօտարութիւն. Եղիշ. Է: *Ի ձեռն աւազակացն որոյ խողխողեալն. Նար. ձղ: *Երկնաւոր բժիշկն ոչ սրով խողխողէ: Թագաւորն սրով խողխողէ, արեան ճապաղ առնէ. Ոսկեփոր: *Լըռեաց, և այլ ոչ խօսեցաւ, զի յոյժ խողխողեալ էր ամենայն մարմինն. Հ = Յ. յունիս. Է:

ԽՈՂԽՈՂԻՉ, ղչի, չաց. ա. Որ խողխողէ կմ՛ խողխողեաց. *Ասէին ցխողխողիչսն. Ճ. Ա: *Երիտասարդական տիոց գտաւ խողխողիչ. Պիտ: *Զէն խողխողիչ քրիստոսասիրաց անձանց. Ցհ. ի՛ն. պաւլ: *Քինական հօտին պատառող և խողխողիչ (նեռն). Ածբ. Տաթև:

ԽՈՂԽՈՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Խողխողելն, իլն. սպանումն. զենումն. *Խողխողման որոյ. Խոր. Է. 71: *Ի խողխողումն սիրելեաց, կամ՝ի գերութե ընտանեաց. Եղիշ. Ը: *Վասն խողխողման արքային: Անհնարին խողխողումն՝ի վերայ մարմնոց զօրացն հասուցանէին. Ցհ. կը: *Ապրեցուցանէ՝ի սրոյն խողխողմանէ. Ածբ:

ԽՈՂԽՈՆՋԵՄ. ւ. } Περιχέομαι, περιχέομαι. Circumfundor, perfundor.
ԽՈՂԽՈՋԱՆԻՄ. } Խոխոջել. ուղխօրէն հոսել. ծաւալիլ՝ի ձայն խոխոջանաց. *Այտոսր յորդառատ վտակաց ծաւալելն յաչաց՝ քան Թէ ծաղուն խողխոնջեն խորխոնջմունք. Ածբ. Տ. 11: *Այն որ՝ի ջուր անդր իջանեն, շուրջ զնոքօք արտաքոյ ջուրքն խողխոջանեն. Կոչ. ծէ:

ԽՈՂԽՈՋԱՆՔ. գ. Խոխոջք. խոխոջիւն. ուստի՝ Զառ՝ի վայր խողխոջանք՝ է արտաթորութե կամ Թափումն կղկղանաց. ἔκκρισις, excretio. *Զառ՝ի վեր պնդութեան, զառ՝ի վայր խողխոջանան. Ոսկ. մ. Գ. 17: *Խողխոջանք խառնչաց որ բխեն իջանեն՝ի գլխոց լերանց. Վեցօր. Գ:

ԽՈՂԽՈՋԵՄ, եցի, կմ՛ ԽՈԽՈՋԵԼ. ն. Հոսել ուղխօրէն. զեղուլ. յորդել. Իսկ Ի ՎԵՐ ԽՈՂԽՈՋԵԼ՝ է Զգայուել և փոխել. *Զոր՝ի վեր խողխոջեն շուայտեալքն և պակշոտեալքն. Փիլ. լն. Է. 25:

ԽՈՂՃՄՈՒՆՔ. Տ. ԽՈՂՃՄՈՒՆՔ:

ԽՈՂՈՄԵԱՆ, կմ՛ ԽՈՂՈՄԵԱԼ. Իբր խոխոմեալ. *Վտակք տուատարութեք միշտ խողոմեան արամորոգանեն. Թէոդոր. յոհան:

ԽՈՂՈՎԱԿ, ի, աց. գ. Σωλήν. Tubus, canalis. αὐλών, convallis. (գրի և ԽՈՂՈՒԱԿ. և իբր ռմկ. յուղղականն խողովակի.) Ջրանցք. ագուգայ. ուրդ. փողերակ. և Երակ. և Ծործոր. ֆալրան, Չըրորան. օլուգ, լիւլէ, պօռու, արղ. գէօլճք. առ Եօլոս, և փամփ. *Ընդ հարաւակողմն խողովակի (կամ խողուակի) ողջակիզացն՝ի մուտս դրանն. Եզեկ. խ. 40: Ուր Նըգրէ. *Խողովակի ողջակիզացն էր, ուր զառ րեանն և զլուացաջուրն արկանէին, և այս խողովակի ողջակիզացն՝ի հարաւակողմն ասէ ,,: *Խողովակ ջրոյ՝ որ մտանէին՝ի քաղաքս. Մխ. դդ: *Զջուր յականէ ոք կամի՝ի պէտս ածել, խողովակաւ և փողորակօք ածէ և հաւաքէ, զի մի ճապաղեսցի. Կանոն: *Ըստ ջրոյ ցուցի՝ իջելոյ՝ի խողովակէ յաւազին տեղիս. Երզն. քեր: *Որպէս առաց ժանան եւախքէս, Թէ ոչ մարմին առ խակապէս, այլ առ աչօք անց ընդ կուսին՝ խողովակի նմանապէս. Շ. խոսփ: *Որ առաց յերկնից բերել զմարմինն քնի, և Թէ անց ընդ կոյսն որպէս ընդ խողովակ. Մագթ: *Ի միջի երակք, և խողովակք արեան. Եզնիկ: *Իբրու խողովակօք՝ի ձեռն մարմնոյն առնէ զկերակրոցն հաւանոյն. Պղատ. տիմ:

ԽՈՃԿՈՐ, կմ՛ ԽՈՉՔՈՐ. } ի, աց. գ.
ԽՈՃԿՈՐԱԿ. ԽՈՉՔՈՐԱԿ. } Χοιρίδιον, χοιρίσκος. Porcellus. Խոզի քռռակ կամ կորիւն, այսինքն ձագ. փոմող, խոյրօտրոտ, գէտատէ. *Խոզ մի մատակ յղի՝ երկոտան խոճկորս ծնանէր: Ըստ Թուոյ խոճկորացն ծնելոց. Եւս. քր. ա: *Տեսանէ խոչքոր յանտառին. Վրք հց. յ: *Գտցես խոզ մի մատակ ապիտակ, և երեսուն խոչքորս սպիտակս ընդ նմա. Մաքսեն: *Փաղաքշական. որդոն, այրիկ. քարուկ, խոճկորակ (կամ խոչքորակ). Թր. քեր:

ԽՈՃՈՂԵԼ. Տ. ԽՃՈՂԵԼ. *Անապատոյն վայրքն լցեալ և խոճողեալ էին կրօնաւորական դասուք: Որ իւրև զքաղաք մարդաշխիտ առատութբ խոճողեալ էր. Լաստ. ճ. ծղ:

ԽՈՃՈՃ. գ. Ըստ Հին բռ. խորհուրդ. կամ փորձանք (այսինքն փորձ և խոյզ) մտաց:

ԽՈՃՈՃԵՄ, եցի. ն. (ըծ. հյ. խոկալ. լռ. գօճիւթմէք. Թ. հէճէճէմէք.) որպէս խորհիլ. վարանիլ՝ի խորհուրդս. տրոճել ընդ միտս. *Ինքեանք միայն խոճոճելով առանձին զարմացմամբ՝ որպէս յանըզգայութի ընկղմէին. փարպ:

ԽՈՑ, ի, ից, կմ՛ ոց, ակք կամ աք. գ. Κριός. Aries. τράγος, hircus. Արու ոչխար՝ ոչ մաքեալ, առաջնորդ հօտի. որպէս նոխազն՝ այծեաց. գոչ. (որ և քօչ.) գէրճ. երբ. այլ. *Քաղք, և խոյք կրճնէին՝ի վերայ մաքեաց և այծից: Քաւեսցէ՝ի նման քահանայն խոյիւն: Զմիւ խոյն: Առցես՝ի խոյէ անտի: Ի չեկակարմիր մորթոյ խոյոց: Երկոտսա տասանորդս առ խոյ մի՝ երկոցունց խոյոցն: Զաւարակօք յարմաքաւոց, և եօթն խոյօք: Խոյովք և խնկովք. Ն:

ԽՈՑ. Նմանութբ Աստղն՝ի կենդանակերպից, յոր մտանէ արեգակն՝ի մուտս գարնանային. համլ, պէռէ. *Ըստ գիտակաց պատմառաւորաց աստեղագէն. մինչ գեռ խոյն է, ևն. Եզնիկ: *Ի խոյն կոչեցեալ գարձցի կենդանակ: Ի գլուխ կենդանակերպ խոյին. Պիտ: *Զխոյէ ասեն, Թէ գլուխ է աստեղատանց. Շիր:

ԽՈՑ. որ և ՀՈՑ. Նմանութբ՝ Մեքենայ պատերազմական. քոչկէտ. *Առանց հոյապատերազմական մեքենայից (կամ խոյոյ) մանգղանեաց մեքենայից զերկաթի կարծանեաց. Ա. Ձ. ձբ. 15:

ԽՈՑԱԿ. ի, աց. գ. Κεφαλίς. Capitellum, capitulum. ἐπίθεμα, quod sutellum, capitulum. ἐπίθεμα, quod superimponitur. և ψαλίς, forfex, fasciae, ևն. Գլուխ կամ վերնախարիսխ սեան՝ ևն. *Երկուս լորաձեւեալ՝ի ձև գլխոյ խոյոց. *Երկուս սիւնս արարեր. ըստ նմին օրինակի կճեփացին զոյգք խոյակաց նորա: Ի վերայ սեփացն սեանցն, և խոյակք նոցա սեպք: Խոյակաց սեանցն, և խոյակք ի ձեռաց սեանցն: Շուրջ զերկաթս՝ի վերայ գլխոց սեանցն: Շուրջ զերկ. Բորդիւ խոյակաւն. ևն. Եւ. իէ. 23. 32: Գ. Թգ. Է. 16. 18. 20: *Սիւնք ամփոփեալք, և խոյակք հրեղէնք. Ագաթ:

ԽՈՑԱԿ կոչին և Վերին ծայրք սիւնակաց

խորանին, և վարագուրի. Նոյնպէս և զօ-գիչ զարդք դրանդեաց կամ բարաւորաց դրանց. ձագաւանա: Տես Ել. ԻՁ. 37: ԻԷ. 10. 11: ԼԵ. 26: Թուոց. Գ. 36: Եզեկ. Խ. 48: ԽԱ. 2. և 3:

ԽՈՑԱԿԱՊ. Տ. ՀՈՑԱԿԱՊ: Արծր. ամէպ:

ԽՈՑԱԿԱՒՈՐ. ա. Ունօղ խոյակաց. *Սիւնս խոյակաւորս կանգնել. ՃՃ:

ԽՈՑԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ὁρμάω, ὁρμῶμαι. Impetum capio, irruo, praerumpo. Բռնաւ յարձակիլ որպէս զխոյ. Թափով իմն դիմել. ոլանալ. սրանալ, վարգել. գօշմագ, էխ-ըլ-յէ-ւ էմ-ճէ+, ատըլմագ. *Ածցէ 'ի վերայ քո ազգ 'ի հեռաստանէ՝ իբրև զխոյանալ արծուոյ. Օր. ԻԸ. 49: *Ինքն խոյացեալ սլացեալ գայր ըստ արագաթև նմանութեան արծուոյ. Ագաթ: *Սմբատ՝ իբրև զարծուի յերամ կաքաւուց խոյանայր. Խոր. Բ. 4: *Որպէս արծուի խոյացեալ 'ի ոսկոր թռչունս, այսր անդր ցրուեալ՝ տապաստ դաշտացն արկեալ վաներ. Կոզեռն. (գրեալ էր, խոյակացեալ, 'ի սխալագիր մատենիս:) *Սրավառեալ խոյանայր զկնի փախստեալ այլազգեացն. Յհ. կթ: *Խոյանան իշխանքն ծուխք մնաց նորա ընդ անդունդս. Մծբ. ԾԹ:

ԽՈՑԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս թէ խոյանալով գողութիւն, կամ գողանալն զոսկի գեղմն խոյի ըստ քերթողաց. և նմանութեամբ Ցափշտակութիւն աղջկան. հափշտակութիւն. *Խարդաւանացն զուգել ամուսին, և զնորին խոյգողութեան զարմ՝ թագաւորութեան ցուցանել ժառանգաւոր: Գործօնեայ շնութեան, գողութեան, և խոյգողութեան. Պիտ:

ԽՈՑԵԱՆՔ. Իբր խոյք. գրի և ԽՈՅԱՆՔ. *Արածեալ զխոյեանս իմ: Խոյեանք իմանալի է զեկեղեցական քահանայապետութիւն. Մխ. այր:

ԽՈՑԶ, խուզի, իւ, եց, իւք. գ. Ἐξέτασις. Quaestio, inquisitio. (որ են ըծ. ընդ յ.) կամ բայիւ, ἐξετάζω, exploro. Ցոյզ. խնդիր. որոնումն. քննութիւն. զննութիւն. հարցում փորձ. ֆնթաթէւշ, ֆնթատէւշ. ձէյշ, ճէյէ՛ա. *Եւ մեզ խոյզ խնդրոյս առաջի արկանել. Խոր. Ա. 2: *Եկն եհաս խոյզ խնդրոյ քոյ. Մագ. ԾԲ: *Ոչինչ բառնալ թողուլ առանց խուզի և հարցմանց. Նիւս. կազմ: *Շատ խուզիւ, և բազում քննութեամբ հարցեալ. Փարպ: *Ամենայն խուզիւ խնդրեալ. Բրս. հց: *Մի 'ի խոյզ ընթացութեան կոչէր դատաւորաբար: Զատան ընդունայն յածել 'ի ծովս ընդ վայրաքննին խուզից. Նար. ԻԳ. և ԻԲ: *Ի խնդիր եղեալ, և խուզիւքն 'ի մէջ բերել զկարգս պատմութեան. Ագաթ: *Ի զատման կարծիս և յերևմունս բաժանեալս խուզիւք և խնդրովք. Ոսկ. Ա. փէ:

Սակայն վարի աւընթեր այլոց բայից, որպէս խուզել. խուզարկել. զոր օրինակ, *Խոյզ արկանել: Խոյզ և խնդիր առնել: Ի խոյզ և 'ի քնին արկանել: Ի խոյզ և 'ի խնդիր արկանել: Խոյզ առնուլ: Ի խոյզ ելանել կամ անկանիլ, կամ Ի խոյզ և 'ի խնդիր լինել. Լաստ. Դ: Լմբ. Իմ: Սարգ. Ա. Բ: Ոսկ. մթ. հա: Սեբեր. Է: Պիտ: Բ. Է: Լմբ. ծղ: Մխ. Երեմ: ՃՃ: Յհ. Ոսկ. Եա:

ԽՈՑԹ, խոյթի, եց. Տ. ԽԻԹ, որ խեցերթ գազան ծովու, կամ կրոկոդիլոս. *Նա խոյթ մի, որ է խեցի ծովու, եբարձ զնա, և տարաւ. Վրք հց. ԾԷ:

ԽՈՑԼ, խուլի, եց. գ. ամ. խոուլ. գրի և ԽՈԼ. (յորմէ և ԽՈԼԽԵՑԳԵՑԻ.) Ուռոյցք. ելունդ. խաղաւարտ, պալար. սալ. բիծ. (ըստ Հին Բռ. բաղձն կամ բաձնուն, դուցէ պարզապաշ.) *Եւ նշանք լուսնին ... առացին զնմանէ արտաքինքն, թէ խոյլք են խոռոչաց, որպէս յական յակնդի. Շիր: Իսկ Սոփ. Աճ. գրէ. *Խոյլ. struma, scrofula. Ուռոյց՝ որ շուրջ զկոկորդաւն 'ի թախծոյ և յարիւնէ լցեալ ծնանի. զոր Գաղիան. բռ. խուզատամն կոչէ վասն առաւել զխոզս լլկելոյն ». որ է անստոյգ մեկնաբանութեան:

ԽՈՑՍ. Արմատ խուսելոյ. ուստի ԽՈՅՍ ՏԱԼ, և և ԽՈՅՍ ԱՌՆՈՒԼ, նոյն է ընդ խուսել. Ἐκκλίνω, κλίνομαι, ἐκνεύω, ὑποχωρέω. Declino, diverto, secedo. Խուսափել. խորշել. հեռանալ. փախչել. 'ի բաց մեկնել. խոտորիլ. տեղի տալ. կըռէլ, կծէկը ըռէլ, ճէկիր էրբ-ալ. սաւուշմագ, սը-ւըշմագ. *Խոյս ետ խորշել 'ի նմանէ: Խոյս տուեալ եւ 'ի փարաւոնէ: Խոյս ետ յերեսաց նորա դաւթի: Խոյս ետուն յերեսաց ան խորայելի ընդ ճանապարհ անապատին: Խոյս տուր 'ի միջոյ ամաղեկացւոյն: Գատարագաք երթիցեն խնդրել զնը, և ոչ գտցեն զնա, զի խոյս ետ 'ի նոցանէ: Խոյս ետ իբրև ստուեր: Արքայորդին խոյս տուեալ ('ի մրրկէ՝) կեցցէ յաւիտեան: Խոյս տայր յանապատ տեղիս: Խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի. ևն: *Խոյս տալ 'ի չարէն, և զբարին ընտրել. Ագաթ: *Խոյս 'ի չարէն տուեալ. Յհ. կթ: *Թագեան նըրնչեցին խոյս առեալ. Մաղ:

ԽՈՅՐ, խուրի, եց. գ. Μίτρα. Mitra. κίδαρις, cidaris. τιάρα, tiara. διάδημα, diadema. (ըծ. ար. և պ. քիւրաթ, խօրէ, խօյ խօրփ.) Փակեղն պատուաւոր. գլխարկ կամ թագ և պսակ քահանայապետական, թագաւորական. ծածկոյթ գլխոյ քահանայից, և իշխանաց, որպիսի և է ձևով կամ զարդու. որպէս պանծարան կամ սաղաւարտ գլխոյ, և որպէս փաթոյթ նորա, կառուցեալ բեհեզեայ. քիւլահ, գավուգ, պաշլըգ, և սարըգ, թաճ. *Խոյր ահարոնի, տես Ել. ԻԸ. ԻԹ. ԼԹ. ևն, և այլոց քահանայից. Եզեկ. ԽԴ. 18: *Խոյր թագաւորի կամ իշխանի. Ա. Եզր. Գ. 6: Եզեկ. ԻԱ. 26: ԻԴ. 16: և ԻԳ. 15: Որպէս և նմանութբ խոյրք վիշապի եօթն. Յայտ. ԺԲ. 3: Սոյնպէս և յայլ գիրս: *Ցղեաց առ ազգէ, զի արասցէ նմա խոյր բեհեզեայ՝ անգուածով ոսկւոյ: Ոչ արասցեն ձեռք իմ խոյր գագաթան անարժանի. Խոր. Բ. 51: *Զգեստաւորէ զնա թագաւորական զգեստու, և դնէ խոյր ոսկի ընդելուզեալ մարգարտով 'ի գլուխ նորա. Յհ. կթ: *Զգրիգորիս յառաջ ածեալ, նոր ահարոն խուրիւ պճնեալ. Շ. Վիպ: *Դիցէ յառաջ զխոյրն 'ի գլուխն, և ասասցէ, գիր որ սաղաւարտ. Պտրգ:

ԽՈՅՐԱԳՈՐԾ. ի, աց. Տ. ԽՈՅՐԱՐԱՐ. *Այսոքիկ 'ի խոյրագործան է խնդիր. Մագ. Ե:

ԽՈՅՐԱԴԻՐ, գրի, րաց. ա. Որ դնէ 'ի գլուխ իւր կամ այլոց զխոյր. և խոյրարար. *Մեծն յոհաննէս որդի քահանայապետին, նորուն վակասակիր քահանայութեան՝ խոյրադիր պատուոյն. Ագաթ: *Սէյն թագէի զագդէ ումն խոյրադիր ձեռնադրեալ. Յհ. կթ:

ԽՈՅՐԱՊՍԱԿԱԶԱՐԴ. ա. Որ էջէ զարդ պսակման խուրիւ. պսակազեղ և պայծառ. *Խոյրապսակազարդ փառքիւք ընծայաբերեմք քեզ. Թէոդոր. հռոմ:

ԽՈՅՐԱՐԱՐ, ի, աց. ա. գ. Որ առնէ կամ գործէ զխոյր. խոյրագործ. գավուգճը, տըրզը, թաճ իշլէյէն. *Զխոյրարար ումն ճոռաքագործ մկրտեալ, և անուն կոչեալ ազգէ. Խոր. Բ. 50:

ԽՈՅՕՂ. ի, աց կամ եց. գ. Ἀγκύλη. Ansa, ansula, cochlea. ('ի բառէս Օղ. և խոյ կամ խոյակ.) Նոյն ընդ ճարմանդ. զօգ և գրուագ. ունկունք. եպր. ճըլ. այն է ձև վեցերորդ տառի նոցա, նման ըստ իմիք տառիցս ». Ս. Y. քէնճէլ, գուլփ, իմիշէ էէրի. *Խոյօղքն նոցա և խոյակք սեանցն պատեալ արծաթով: Դրուագք սեանցն, և խոյօղք նոցա արծաթիք: Ի խոյօղն սեանցն. Ել. ԻԷ. 11: ԼԸ. 17. 19. 28:

ԽՈՆԱՐՀ, ի, աց կամ եց. ա. Ταπεινός. Humilis. Ստորին. ցած. վայրագոյն. զիջագոյն. խորագոյն. որում հակակայ է բարձր. ալչագ, աշաղը. (ըծ. և թ. ինէր. որպէս եզր ստորին:) *Որ առնէ զխոնարհս 'ի բարձունս. Յոբ. Ե. 11: *Բարձր է տր, զխոնարհս տեսանէ. Սղ. ՃԼԷ. 6: *Խոնարհքն բարձրացան: Բարձրացոյց զխոնարհս. Եզեկ. ԺԱ. 11: Ղկ. Ա. 52: *Խառնէ ըն խոնարհսն զբարձրագոյնսն. զի խոնարհօքն բարձրագունիցն հորդեսցէ ճանապարհ. Ոսկ. Եփ: *Զառ ստորն խոնարհ ասէ, զի 'ի վայր է լուսինն. Շ. Բարձր: *Իջեալ 'ի բարձանց 'ի խորութիւն անդնդական ծովուցն խոնարհ. Ագաթ:

Ի ԽՈՆԱՐՀ. մ. Κάτω. Infra, deorsum. Ի վայր. 'ի ստոր. որում հակակայ է Ի վեր. *Հայեցան առ նա 'ի խոնարհ երկու Նկրքինք. և ասէ. ընկեցէք զդա 'ի խոնարհ: Իջանէ 'ի խոնարհ յերկիր: Տաց նշանս յերկինս 'ի վեր, և նշանս յերկիր 'ի խոնարհ: Միջովք չափ 'ի վեր՝ նմանութի արեգական, և միջովք չափ 'ի խոնարհ՝ նմանութի հրոյ: Արձակել արմատս 'ի խոնարհ: Էր 'ի խոնարհ 'ի գաւթին. ևն: *Տերևք անկեալ հոսեալք 'ի խոնարհ. Նար. ԿԱ: *Ցորժամ զերեսս ուրուք 'ի խոնարհ արկեալ տեսանիցես, 'ի մի առ զմտացն նենգութի: Ցորժամ գէմքն 'ի խոնարհ կախեսցին. Սեբեր. Դ: *Զոր և 'ի վեր և 'ի խոնարհ առս իբրոտ մովսէս: Ի վեր և 'ի խոնարհ զայդ ասես՝ եթէ ածից զթագաւորին բարեպաշտութիւն. Ոսկ. Եա: *Ի վեր և 'ի խոնարհ զմովսէս յիշես. Ոսկ. Գծ: *Ի վեր և 'ի խոնարհ շուրջ բերեալ զասացուածն. Բրս. Բղբ: *Ի վեր և 'ի խոնարհ յայս փութայր զնոսա հաւանեցուցանել, թէ վասն նոցա փրկութեան եկն: Ի վեր և 'ի խոնարհ ասէր զինքն կեանս յաւիտենից ». ... ասէր. Ոսկ. յհ. Ա. 44: Բ. 1: *Ի վեր և 'ի խոնարհ զչարչարանսն, զգերեզմանն և զյարութիւն քարոզելով. Ոսկ. Գծ:

Ի ԽՈՆԱՐՀ. Նխ. բցա. խնգ. Κάτω. Infra. *Ի միջոյն և 'ի խոնարհ՝ հուր. և 'ի միջոյն և 'ի վեր իբրև զտեսիլ փայլական. Եզեկ. Է. 2: *Ցերկեմենից և 'ի խոնարհ. Մտթ. Բ. 16: *Որչափ արդարք էին յառաջ և 'ի խոնարհ. Կիւրղ. ծն:

ԽՈՆԱՐՀ. մ. խոնարհեալ. 'ի գուճս իջեալ, իջանելով. կորացեալ. գետնամածեալ. *Երագեաց մովսէս խոնարհ երկիր եպագ. Ել. ԼԴ. 8: *Անկան խոնարհ երկիրպագին նմա. Մտթ. Դ: *Ի տեղւոջն ուր խոնարհ եղ յերկիր զոտս յին երեսն տեառն. Լմբ. ամբ:

ԽՈՆԱՐՀ ԱՌՆԵԼ, կամ ԼԻՆԵԼ. իբր Կորացուցանել, իջուցանել. և Կորանալ. *Խոնարհ արարին զանձն իմ. Սղ. ԾԶ. 7: *Տառապեցայ, և խոնարհ եղէ յոյժ. Սղ. ԼԷ. 7: *Զայլ ևս մարդիկ ամրոցին խոնարհ արարեալ 'ի տեղի չարչարանաց. Յհ. կթ:

ԽՈՆԱՐՀ. ա. մ. Մեղմ. դաշն. ցած ձայնիւ. և Ցածութբ. *Խոնարհ ձայնիւ և աղերսիւ գնայր. Լմբ. պրզ: *Ուր մեծարանելով ձգտեցին ընդ մեզ, մեք խոնարհս խօսեսցուք ընդ նմա. Խոսրով:

ԽՈՆԱՐՀ. որպէս Նուաստ. ցածագգի. անուանագ. նկուն. յետին, յետնեալ. տառապեալ. անտոհմ. անշուք. Ταπεινός, ἥττων. Humilis, minor, infirmus. խեղճ, վարի առ. փիճանի.էմնաւ. Կոփէին զգլուխս աղքատաց, և զճանապարհս խոնարհաց թիւրէին։ Եղէր ամենայն քաղաքի խոնարհի օգնական։ Իբրաւունս արարէք անանկին և խոնարհի. եւն։ *Ընորհեաց մեզ գուշակ և նշան՝ խոնարհից և մեղաւորաց. Ճշ. հին։ *Այնպէս զմեր խոնարհ մարմինս փառաւորել. Ի Գիրս խոսր։ *Ամենեքին խոնարհ և նկուն ցուցանէ զուսուցիչ հերձուածողացն. Սարգ. Ե. պ. Գ։ *Որպէս և բանն՝ թէ 'ի խոնարհ ինչ ոք կամի վասն նորա տալ, չառնու յանձն փոքրկանալ աստղացն բերանով. Ոսկ. յհ. ա. 1։ Ուսոյի

ԽՈՆԱՐՀ ԱՌՆԵԼ. Նուաստացուցանել. նկուն առնել. խոնարհեցուցանել որ և է օրինակաւ. Տես Սղ. Ե. 6։ Հ. 13։ ՃԼ. 15։ ԾԶ. 18։ Ճխզ. 6. եւն։ Որպէս և ԽՈՆԱՐՀ ԼԻՆԵԼ՝ որպէս Նուաստանալ. նկուն լինել։ Սղ. ՃԷ. 42։ ԾԹ. 12. եւն։

ԽՈՆԱՐՀ. որպէս հակակայ ամբարտաւանի կամ հպարտի. Ունակ առաքինութեն խոնարհութեն. որ վարի որպէս Նուաստ և յետնեալ ոք. ցածուն և հլու. Նուաստացեալ կամաւ, կամ Նուաստ յաչս անձին. ալլլոֆ կէմխուլլու. *Ուսարուք յինէն, զի հեզ եմ, և խոնարհ սրտիւ։ Ես յո՞ հայեցայց, եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս։ Տր ամբարտաւանից հակառակ կայ, այլ շնորհս խոնարհաց։ Զխոնարհս փառաւոր առնէ Տր։ Ընդ խոնարհս զիջանիցիք. եւն։ *Զեղբօրէն ասէ՝ իւր համարելով զմեղս նորա. զի խոնարհք են հոգիք սոցին. Վրք հց. ծզ։ *Որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեբ. Նար. ծա։

Եւ իբր խոնարհական. *իմաստութեան և խոնարհ գնացիւքն զամենեսեան Նուաճէր. Ը. Ժղ։ *խոնարհ բանիւ շահեաց զաւելախնդիրսն զայնոսիկ. Վրք. հց. ծզ։ *խոնարհ հնազանդութեբ բազմեալ 'ի կաւսն խոնարհութեն. Նար. խչ։ *Զմարմնոյն խոնարհ բանս յանձութեն բանին հպեցուցանել ձեռնարկեն. Կիւրղ. գնձ։

ԽՈՆԱՐՀԱԲԱՐ. մ. Ταπεινῶς. Humiliter. φιλοφρόνως, benigne, humaniter. խոնարհութբ. ցածութբ. պարկեշտութբ. մարդասիրապէս. *Կազմէ գործեալ խոնարհաբար վասն տկարութեն լսողացն։ Խոնարհաբար և հանդարտապէս ասէր։ Տես զեղջիւր խոնարհաբար ընդունի զնա՝ լուանալով զոտս նորա. Ոսկ. յհ. ա. 39։ Բ. 3. 24։ *Խոնարհաբար հեռևիս հայցել. Մագ. ԽԸ։ *Խոնարհաբար առնել զանզի. Ը. Խոսր։

ԽՈՆԱՐՀԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ 'ի վայր կոյս կամ զառ 'ի վայր. *Վասն խոնարհագնաց բնութեն ջուրց. Վեցօր. Է։

ԽՈՆԱՐՀԱԳՈՅՆ. գոյնի, ից. ա. Ταπεινότερος, ἥττων, καταδεέστερος, κατώτατος. Humilior, minor, inferior, infimus. Առաւել խոնարհ (ըստ ամենայն նշ). Ցածագոյն. ստորնագոյն. վայրագոյն. Նուաստագոյն. յետնագոյն. *Եղիցի խոնարհագոյն, և մի ևս բարձրասցի 'ի վր ազգաց։ Հազարապետութն իմ խոնարհագոյն է 'ի մէջ մանկանէի։ Զկնի քո յարիցէ այլ թագաւորութի խոնարհագոյն քան զքեզ։ Կացցի 'ի խոնարհագոյն տեղիսն յետոյ պարսպին. Եզեկ. ԽԸ. 15։ Իփ. Հ. 15։ Դան. Ե. 39։ Նեեմ. Է. 13։ *Խոնարհագունիցքն նախ կրթեսցեն զձեզ. Ոսկ. մ. ա. 21։ *Այլովքն խոնարհագունիւք պաշտօն մատուցանեմք. Եզնկ։ *Քան զկրսերս ձեր խոնարհագոյն եմ. Եղնկ. Է։ *Առ խոնարհագոյնն քան զինքն վարել եղբօրորդի (առ Ղովտ)։ Քան զխոնարհագոյնս 'ի տարերացն. Պիտ։ *Ոչ բարձրագոյն, այլ խոնարհագոյն բանք ։։. իբր Նուաստագոյն կամ պարկեշտագոյն. ՍԳառԲ։ Ը. Ժղ։ Ոսկ. յհ. ա. 26. 29։

Առաւել խոնարհ սրտիւ կամ սիրտ. *Ամբարտաւանիցն . . . և խոնարհագունիցն. Սարգ. ա. պ. ծա։ *Որոյ սիրտ խոնարհագոյն է, սիրուն է նա բարձրացելոց. Մծբ. Ը։

ԽՈՆԱՐՀԱԳՈՅՆ. մ. Կարի խոնարհաբար. պարկեշտագոյնս. *Խոնարհագոյն կամ խոնարհագոյնս խօսել։ Խոնարհագոյն իմն բարբառել կամ խօսել. Ոսկ. յհ. առէպ։

Եւ Ի վայր կոյս. դէպ 'ի վար. աշաղը փէշըրաա. *Եհեղ զեւս ջրոյն զվերին, և ուղղեաց խոնարհագոյն յարևմուտս կողմն. Բ. Ն. ԼԲ. 30։ *Աշտի եկեալ՝ խոնարհագոյն նաւեցաք 'ի Կիպրոս։ Նաւեցաք խոնարհագոյն 'ի Կրետէ. Գծ. ԻԷ. 4. և 7։

Եւ Ի սորև. փոքր մի զկնի. Վարը, էփն. *Որպէս խոնարհագոյն մանաւորաբար գրեմ. Ածր։ *Եւ խոնարհագոյն եւս ասէ, թէ հեղից 'ի վերայ տանդ գաւթի. Ագաթ։

ԽՈՆԱՐՀԱԶԱՐԴ. ա. Ունակ զարդու խոնարհութեն, կամ կրօնաւորական պարկեշտութեն. *Ճգնազգեստ խոնարհազարդ վայելչութբ զարդարեալ. Առաք. Գ. 47։

ԽՈՆԱՐՀԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպհական խոնարհաց. կամ Նշանակ խոնարհութեան. որ և ԽՈՆԱՐՀ ասի. *Խոնարհական բանիւ գրել, կամ ողջացուցանել զլիտս այլոց. Ը. ԲղԲ։ Վրք հց. ծզ։ *Ծունր դնէր խոնարհական. Շար։

Եւ Ստորնական. վայրագոյն. *Ըզծայրագոյնըն բարձրութե . . . սա ('ի) վայր բերէ խոնարհական. Յո ուղէ։

Եւ Խոնարհելի կամ Ըծորդելի ըստ քերականաց. *Խնդրի, թէ զիարդ բառ ասէ զբայ, և ոչ՝ թէ բայ է մասն բանի խոնարհական. Երզն. քեր։

ԽՈՆԱՐՀԱԿՈՂՄՆ. գ. Ցածագոյն կողմն. *Դարձան ջուրք 'ի խոնարհակողմն անդր ընդ Ծանապարհ Ծովաղ գնացից իւրեանց. Եփր. յես։

ԽՈՆԱՐՀԱՀԱԿ. ա. Որ 'ի խոնարհ կոյս հակի, կամ 'ի վայր կոյս միտէ. *Զխոնարհահակ և զ'ի վայրաձիգ ծանրութի յայտ առնեն. Վեցօր. Գ։ *Ջուրն բնութեամբ ունի զխոնարհահակ լինելն. Վրդն. ծն։

ԽՈՆԱՐՀԱՁԻԳ. ա. Ի խոնարհութի ձգեալ կամ բերեալ, իջեալ. Նուաստական. *Մտօքն և խոնձարուքն զխոնարհաձիգ մարմնոյն աղքատութիւնն 'ի մէջ բերէին. Ագաթ։

ԽՈՆԱՐՀԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Ταπεινόφρων. Humilis, qui est animo humili. Խոնարհ մտօք կամ սրտիւ. խոնարհասիրտ. հակառակ բարձրամտի կամ մեծամտի. ալլչաֆ կէմխուլլու, Ֆուրէվտէլ. *Խոնարհամիտն յամբարտաւանութեն զատուցեալ է. Նիւս. Երգ։ *Խոնարհամիտ է առ 'ի փառս ժուժկալն. Բրս. հց։ *Ուսուցանէ զնա խոնարհամիտ լինել. Ոսկ. յհ. Բ. 27։ *Որ խոնարհամիտն է, յաճախէ իւր զշուք և զմեծարանս. Մծբ. ԺԸ։ *Ի զեղ ամենայն միրաց չարեաց խոնարհամիտ և բեկեալ սիրտ. Խոսր։ *Ցածուն ասէ խոնարհամիտ՝ լեր առ ընկերըն բարեմիտ. Ը. այբուբ։

ԽՈՆԱՐՀԱՄՏԵԼ. չ. Ταπεινοφρονέω. Humilior, summissionem adhibeo. Խոնարհամիտ լինել. խոնարհութբ քաղաքավարել. խոնարհիլ. *Կանխաւ մտքրել և խոնարհամտել. և քարոզել 'ի կատարելութն հասակին. Ածաբ. յայտն։ *Ած ծիծաղի 'ի յաղթահարիլն 'ի մէնջ զիւաց. խոկ մեզ պարտ է խոնարհամտել. Լմբռղ։ *Ի վերայ մեծամեծ բարեգործութեց առաւել խոնարհամտել. Կլիմաք։

ԽՈՆԱՐՀԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταπεινοφροσύνη. Humilitas animi. խոնարհամիտն գոլ. առաքինութի խոնարհութեան. ոգի խոնարհ. ալլչաֆ կէմխուլլուլխք, Ֆէվտալըը. *Զխոնարհամտութիւն ցուցանէ։ Տրն զարծով մեզ եա զօրինակն խոնարհամտութե ... լուաց զոտս աշակերտացն. Բրս. հց։ *Որ ածէ զձեզ յամենայն խոնարհամտութի։ Ոչ խոնարհամտութի լինի, եթէ ոչ յերկայնմտութէ. և ոչ հպարտութիւն, եթէ ոչ 'ի կարծեմտութէ. Ոսկ. յհ. Բ. 24. 25։ *Զհաւատն և զգործն որչափ բազում մատուցանէ, փոքր համարի 'ի խոնարհամտութենէ։ Ի խոնարհամտութէ, քան յամբարտաւանութենէ. Բրս. մրկ։

ԽՈՆԱՐՀԱՊԷՍ. Տ. ԽՈՆԱՐՀԱԲԱՐ. *Գայ առ խաչն խոնարհապէս. Նանայ։ *Ո՛չ որպէս առաջին գալուստն է քնի, նոյնպէս և երկրորդն իմացիս խոնարհապէս. Ոսկ. ա. խոր։

ԽՈՆԱՐՀԱՍԻՐՏ. Տ. ԽՈՆԱՐՀԱՄԻՏ. *Խոստանայ խոնարհասիրտ երկնչողաց. Տօնակ։

ԽՈՆԱՐՀԱՑԵԱԼ. Իմն կմ ընթերցիր, խոնարհեալ. *Տկարացուցանէ զբարձր եղջիւրդ քո, և բարձրացուցանէ զիմն խոնարհացեալ. Եփր. Բգ։

ԽՈՆԱՐՀԵՄ, եցի. Տ. ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ (ըստ ամենայն նշ). *Կամեցաւ խոնարհել զնա։ Այսօրէնք զօրութիք են՝ որք խոնարհեն զհոգին։ Որ խոնարհէ զանձն իւր մինչև յերկիր. Վրք հց. ծէ. ծզ։

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Ն. Ταπεινόω. Humilio. κλίνω, ἐπικλίνω, κύπτω, καθίημι, inclino, demitto, եւն. Ի վայր կոյս բերել. իջուցանել. կորացուցանել. աշաղը էնտիրմէք, էյմէք. *Խոնարհեցոյց զերկինս, և էջ։ Խոնարհեցո՛ տր զունկն քո, և լուր։ Խոնարհեցուցից յառակութն զունկն իմ։ Խոնարհեցի զսիրտ իմ 'ի վկայութիւս քո։ Զերկինս յերկիր խոնարհեցոյց։ Ուշ եդին խոնարհեցուցանել զիս յերկիր։ Խոնարհեցուսցէ զբարձրութի նորա։ Զբարձրութի ամպատանի պարապաց քոց խոնարհեցուսցէ։ Խոնարհեցուցին զերեսս իւրեանց յերկիր։ Խոնարհեցուցեալ զգլուխն՝ աւանդեաց զոգին։ Ցորժամ խոնարհեցուցանէր զձեռս իւր, զօրանայր ամաղէկ։ Խոնարհեցո՛ զասպարդ քո, զի որսից. եւն։ *Գետոց ըազում խոնարհեցուցանէ զսառածաց. Նեղոս։ *Ծունր խոնարհեցի առ իմ հաշտութի։ Խոնարհեցուցեալ ծունր առ բոլորեցունց ած. Նար. Յ։ Ճ. Ա։ *Գարանց քեզ խոնարհեցուցին զօրութիք երկնից. որ կծունր քո խոնարհեցուցեր յաղօթել առ հայր. Գնձ։ *Ընդէ՞ր խոնարհեցուցանէք ըզմշմարտութիւն. Պրպմ. ԼԲ։

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Զիջուցանել, յանկուցանել. ձգել, շարժել. մէյլէ էթմէք. *Խոնարհեցուցանել 'ի գութ, կամ 'ի կարեկցութի, կամ 'ի կարիս, 'ի խնամս, 'ի ներել. 'ի բանս խանդաղատականս, կամ 'ի մեղս. 'ի յանցանս, կամ 'ի զղջումն. Խոսր։ Իգն։ Սարգ։ Փարպ։ Լմբ։ Ոսկ. եւն։ *Աղօթք խոնարհեցուցանեն զած առ մարդիկ։ Կամիմք զած առ մեզ խոնարհեցուցանել. Ը. ԲղԲ։ Լմբ. ող։ *Կարէ մեղմով քաղցրացուցանել խստութիւն իշխանին. և խոնարհեցուցանել ածել յերաւն և յարժանն. Եղնկ։

Եւ Ընկճել. Նուաճել. նկուն առնել. ցածուցանել. և Մեղմել, խոնարհ առնել.

*Ոչ եւ յաւելցէ անիրաւութիւն խոնարհեցուցանել զդա. Սղ. ձը. ծէ. 9: *Զմարմինս իւր 'ի բազում աշխատութիւնս խոնարհեցոյց. Եսթ. ժԴ. 2: *Տէր խոնարհեցուցանէ և բարձրացուցանէ: Զամենայն հպարտս խոնարհեցո: խոնարհեցուսցէ ած զլեռնաս գաւեր սխոնի. Ա. Թգ. Բ. 7: Յոբ. ԽԲ. 12: Խ. 6: Եզ. Դ. 17: *Զախտն նոցա խոնարհեցուցանէր: Զամենայն զայրացումն և զհպարտութիւն խոնարհեցոյց: Ի գալլելս հասանէին, անդ խոնարհեցուցանելով ընդհրէական միշտան. Ոսկ. յհ. ա. 28. 36: Բ. 41:

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ ԶԱՆՁՆ կամ ԶՄԱՐՄԻՆՆ, որպէս արտաքինն նշանակք, պահօք. պաշտօնութեամբ, սգով եւն. իբր նուաստացուցանել. նեղել, ճնշել, ճգնիլ: Սղ. ԽԵ. 11: Ղեւտ. ԻԶ. 27: Յուդթ. Դ. 8: Եզ. ԾԷ. 3: *Գանձք վասն զմարմինն խոնարհեցուցանելոյ եգան. Կանոն:

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ ԶԱՆՁՆ կամ ԶԱՆՁԻՆՍ, որպէս ներքին ներգործութեամբ, Յառաքինութիւն խոնարհութեան կրթել զանձն. խոնարհութեամբ նուաստանալ, խոնարհիլ. *Խոնարհեցուցեր զանձն, և տայցեր՝ թէ ամբարտաւանեցի: Են որք խոնարհեցուցանեն զանձինս, և լի են մեծութեամբ բազմաւ: Որ խոնարհեցուցանէ զանձն, բարձրասցի: խոնարհեցոյց զանձն՝ լեալ հնազանդ. եւն:

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ խոնարհեցուցանէ (ըստ ամենայն նշ.) *Առաջին խոնարհեցուցիչն նորա ... մատնեաւ նոսա. Եփր. համաբ: *Խոնարհեցուցիչ էր խիստ մաղթանքն. Լմբ. ող: *(Ոմանք 'ի գեանաշարժից) եպիկլինաք կոչին. որ թարգմանի խոնարհեցուցիչ. Արիստ. Ծ. յն. ἐπιχλίντης, inclinans.

ԽՈՆԱՐՀԵՑՉՈՒԹԻՒՆ. գ. խոնարհիլն 'ի խոնարհեցուցանելոյ այլոց գլինքն. *Զզանազանութիւն գնէ խոնարհութեան և խոնարհեցչութեան. քանզի ոչ մի և նոյն՝ խոնարհ լինել, և կամ յայլմէ խոնարհիլ. Երզն. Քեր:

ԽՈՆԱՐՀԻՄ, եցայ. չ. Κλίνομαι, ταπεινόομαι, κύπτω. Inclinor, humilior, pronus sum, incurvo me. κάμπτομαι, flector. Ի վայր կոյս բերիլ. իջանել. կորանալ. կծկիլ. թեքիլ. կախիլ. անկանիլ. Վար խոնարհել, ծռիլ. Էյիլմէք, էնմէք, եւն. *Ի վատութենէ խոնարհեսցին հեծանածգաւէք: Խոնարհեցան անկան երեսք իւր, կամ քո: Խոնարհեցաւ՝ առ 'ի գիրկս իւր զգլխոյն: Եթէ խոնարհեսցին յատակք երկրի 'ի խոնարհ: Խոնարհեցաւ ժողովուրդն, և երկիր եպագ: Խոնարհեցաւ յերկիր, և եդ զերեսս իւր 'ի մէջ ծնգաց իւրոց: Խոնարհեցաւ բերանէ, և երկիր եպագ արքային: Խոնարհեալ յամառամասն 'ի վերայ երեսաց իւրոց: Յոտն եկաց յերեսացն խոնարհելոյ: Խոնարհեցաւ մարդ, և յերկիր կործանեցաւ այր: Խոնարհեցայց, թող անցցուք. և եգին հաւասար երկրի զմէջ եւն: *Աչքն լուսաւորեալ կուսակիրն, մէտ 'ի մէտ խոնարհին. Ագաթ: կամ *Ի բարձրութենէ խոնարհեցայ, և սփռեցայ: Խոնարհեցան առ մեզ ողորմութիւնք քո: Լերինք և բլուրք խոնարհեսցին. եւն: *Խոնարհեցայր 'ի բարձանցն, և առեր մարմին 'ի կուսէն. Շար. եւն:

ԽՈՆԱՐՀԻԼ. Զիջանել, միտել. հակիլ. բերիլ. յանձն առնուլ. Մէյիլ վէրմէք. *Խոնարհեցաւ 'ի նոցա կեղծաւորութիւն. Գաղ. Բ. 12: *Խոնարհիլ 'ի գութ, կամ 'ի խրատ, կամ առ աղաւօրսն 'ի միաբանութիւն. կամ յայլ ազգաց քրիստոնէից յաւանդութիւնս. 'ի սէր. 'ի հաւանութիւն. յիրաւունս, կամ 'ի մեղս, 'ի չարութիւնս, 'ի հեշտութիւնս եւն. Մանդ: Յհ. իմ: Լմբ: Նար: Ոսկ. եւն: *Ած առաւել խոնարհի 'ի միաբանութիւն խնդիրն. Խոսր: *Խոնարհեցայց առ իս միայն ողորմած. Նար. ԾԷ:

ԽՈՆԱՐՀԻԼ. Նկուն լինել. ընկճիլ. նուաստանալ. և ճգնիլ. զղջալ. *Խոնարհեցան փառք նոցա: Աչք ամբարտաւանից խոնարհեսցին: Որ բարձրացուցանէ զանձն, խոնարհեսցի. եւն: *Որ օր քաւութեան է. ամենայն անձն՝ որ ոչ խոնարհեսցի յաւուրն յայնմիկ, սատակեսցի. Ղեւտ. ԻԳ. 29:

ԽՈՆԱՐՀԻԼ. Առաքինաբար նուաստացուցանել զանձն. խոնարհութիւն քաղաքավարել. Թէվազու էօլմագ. *Գիտեմ խոնարհիլ: Խոնարհեցարուք առաջի տեառն, կամ ընդ հզօր ձեռամբ այ. եւն: *Խոնարհելն խոստովանութիւն, և անարժան համարել զանձինս. Խոսր: *Ի խոնարհելն՝ իսկոյն մերձաւոր այ գտանիցի. Սարգ. յկ. Բ: *Որ նախ խոնարհի, նախապատիւ բարձրասցի. Լմբ. առ:

ՕՐՆ ԽՈՆԱՐՀԵՑԱՒ ՑՈՅԺ. այսինքն Երեկոյացաւ: Դտ. ԺԹ. 11:

ԽՈՆԱՐՀԻԼ ԲԱՅԻՑ. Լծորդիլ կամ փոփոխիլ. Ἐχχλίνω. Declino. *Որպէս զբայն, որ 'ի դէմս խոնարհի. Երզն. քեր:

ԽՈՆԱՐՀՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՆԱՐՀԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. *Խոնարհմտութեամբ բարձրասցի. Լծ. տծաբ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταπεινοσύνη, ταπείνωσις. Humilitas, animi demissio, modestia, եւն. Խոնարհն գոլ, և խոնարհիլն առաքինաբար. որպէս խոնարհամտութիւն. Ալչագ կէօնիւլ, Թէվազու, Իֆթիգար. *Ծառայել տեառն ամենայն խոնարհութբ: Ամենայն խոնարհութբ և հեզութբ: Մի ինչ ըստ անապարծութեան, այլ խոնարհութբ զմիմեանս լաւ համարել առաւել քան զանձինս: Զքաղցրութիւն. զխոնարհութիւն, զհեզութիւն: Ամենեքին ընդ միմեանս զխոնարհութիւն ունիցիք. զի ած ամբարտաւանից հակառակ կայ. եւն: *Չիք ինչ զուգական խոնարհութեան յառաքինութիւնս. Սարգ. ա. պ. Է:

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. Նուաստակերպութիւն. կամաւոր խոնարհումն. նուաստութիւն յաչս անձին. անչքութիւն. անփառութիւն. զածութիւն. պարկեշտութիւն. համեստութիւն. չափաւորութիւն. կրօնաւորութիւն. Թէվազու, հաքարէթ. *Առ (կամ 'ի) խոնարհութեան նորա դատաստան նորա բարձաւ: Հայեցաւ 'ի խոնարհութիւն աղախնոյ իւրոյ: Պարծեսցի եղբայր խոնարհ 'ի բարձրութեան իւր, և որ մեծատունն իցէ՝ 'ի խոնարհութեան իւր: Որ նորոգեսցէ զմարմին խոնարհութեան մերոյ: Որչափ 'ի մեծութեան հասանիցես, 'ի խոնարհութեան կալ զանձն քո: Փրկեաց յաղջերէ միեղջերոյ զխոնարհութիւն իմ. եւն: *Խոնարհեցաւ 'ի տառապանս աղախնոյ իւրոյ. ընդ յոյժ բարձրագոյն պարգեւացն զլիոյ նուաստութիւն (յայտնէ), զոր և աղքատութիւն անուանեաց ... նա խոնարհեցաւ յաղախնոյ իւրոյ խոնարհութեան. Ոսկ. ղկ: *Ես լինի տայցէ զամենահեշտ լուծն խոնարհութեան. Ագաթ: *Գանձք վասն զմարմինն խոնարհեցուցանելոյ եգան. ապա թէ մարմին 'ի չարչարանս, 'ի խոնարհութեան, և 'ի աղքատութեան է. Կանոն: *Կասկածէին՝ թէ առ խոնարհութեան ինչ առիցէ. Ոսկ. Ս. Է. 11: *Զառաջին ամբարտաւանին զբարձրութիւն խոնարհեցոյց, և զմարդիկ 'ի խոնարհութենէ 'ի վեր բարձրացոյց. Սարգ. ա. պ. Է. (որ հայի և 'ի ա. և 'ի յաջորդ նշ:)

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. Ցածութիւն. ստորակայութիւն. վայրաբերութիւն. կորացումն. *Չէ 'ի վայր է լուսինն քան զայլ լուսաւորսն, առ մեզ ունի ազգակցութիւն խոնարհութբն. Շ. Բարձ: *Խոնարհութբ գլխոյն՝ այ երկրպագութս առնել. Բրս. Մրկ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. ըստ քերականաց՝ Լծորդութիւն, կամ պէսպէս փոփոխութիւն բայից. *Խոնարհութիւնք են հինգ. սահմանականն, եւն: Լծորդութիւն է կարգաւոր խոնարհութիւն բայից: Խոնարհութիւնքն են բերող ամանակաց. Թր. և Երզն. քեր:

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ. Զիջումն. խոնարհումն. *Բնակեցաք 'ի միասին՝ խոնարհութբ միմեանց. Վրք հց. ԾԶ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ, հման, մունք, մանց. գ. խոնարհիլն. որպէս խոնարհութիւն, և նուաստութիւն. իջումն և զիջումն. *Այս ամբարտաւանութիւն. անդ խոնարհումն. Ճ. ժ: *Մերժելով 'ի մտաց զոնողի պարծանս ամբարհաւաճութեն, փոխանակ որոյ զիջանելոյ ըստ չափաւոր խոնարհմանն: Շարժիմ 'ի բարձր աշխինձանէ կատարելութեն յամենեսին 'ի ստորին և 'ի վերջին խոնարհումն. Պիտ: *Զսէր արարչին առ իւր արարածս, և զխոնարհումն վասն մերոյ բարձրութեն: Ուսանին զնորա խոնարհումն յերկնից. և զմարդեղութիւն. Ագաթ: Նար. երգ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ. Կորացումն. թեքումն. *Զխոնարհումն գլխոյ իւրեանց անոտի պաշտամանն. Փարպ: *Անկանիլն ոչ միայն ընդ մարմնոյ խոնարհումն կոչէ. Ի փիլոն խոսր: *Ցեա ելանելոյ հոգւոյն՝ խոնարհումն գլխոյն. Բրս. Մրկ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ, ըստ քերականաց. Κλίσις. Declinatio. Լծորդումն բայից պէսպէս փոփոխմամբ. *Յարեանայ բային ութ խոնարհմունք, որամադրութիւնք. եւն: Խոնարհմունքն են բերող ամանակաց. և յայտ 'ի խոնարհմանց է: Ոչ զանազանի 'ի խոնարհմունս որպէս զբայն. Թր. և Երզն. քեր:

Ի ԽՈՆԱՐՀՈՒՍՏ. մ. Κατώθεν. Ex inferiori loco. Ի վայրուստ. 'ի ստորէ. Վարէն. աշաղըտան. *Ի վերայ լերինն բարձրացուք, և գոչեսցուք, եթէ ոչ 'ի խոնարհուստ լսիցեմք. Ար. որս. Ղ: *Ի խոնարհուստ զինքն 'ի վեր կարկառէ 'ի գերականայիցն զփառութիւն. Նիւս. երգ: *Մարդկութիւն՝ զոր 'ի խոնարհուստ և յանփառութէ գձձուեալ մերոյ էառ. Տօնակ:

ԽՈՆԱՒ, ի կամ ոյ կամ ու, աւց. ա. գ. Ὑγρός. Humidus. Նայ. Թօնում. Չրի. հիւթաւոր. գիձին. գէճ. գալար. լոյծ. և խոնաւ հիւթ. գիճութիւն. Բաշ, Եաշ, և Բաշաֆ. Նէմ, Նէմնաք. *Զմարմինս կազմեաց 'ի ցամաքէ, 'ի խոնաւոյ. 'ի ջերմոյ և 'ի ցրտոյ: Ի չորից նիւթոց զերկնելիաս եգոյց, խոնաւ և ցամաք, ցուրտ և ջերմ. Ցձխ. ծդ. դ: *Չորին և խոնաւին: Չորին և խոնաւ երրորդոյ. Նիւս. բն: *Որպէս 'ի վերայ խոնաւից է տեսանել. Խոսր: *Խոնաւ բնութեն: խոնաւ զօրութիւն քմաց. Ար. որս. Է: Նար. ԽԳ: *Խոնաւ ջղօքն և ներարգիւքն զսակերս արար վայելչապէս. Կոչ. Դ: *Վասն հեղգ այլերգութեն, և խոնաւ կենաց. Փիլ. լին: *Չորութեն և խոնաւոյ՝ առ երկրին գործաւորութիւն. Խոր. Գ. 62: *Լուծեալ էր 'ի գէճ խոնաւոյ անօթի. Եղիշ. Է: *Նայ կամ անկեալ յախորժս խոլւոյն,'ի դուրս աղմկոյ գէճ խոնաւին. Յհ. որդի: *Ամենայն ծնող նախ խոնաւ կերակրով սնուցանէ զմանկունս իւր. Մխ. այր: *Ի խոնաւ ժամանակի. Տօնակ:

ԽՈՆԱՒԱԳՈՅՆ, գունի, եց. ա. Առաւել կամ յոյժ խոնաւ. *Խոնաւագոյն 'ի գէճ բնութեէն. Արիստ. Ծ: *Ամաց խոն-

նաւագունից. Աւծր. ա. 5: *Զինքեամբ խոկ խոնաւագոյնն (երկիր). Պէփ: *Ի ձեռն ա_ ռուոց ոմանց' որք յաչսն գնայք են խո_ նաւագոյնք, զծանրութիւն պատրաստէ. Բրս. գոհ:

ԽՈՆԱՒԱԼԻՑ. ա. Լի կամ լցեալ խոնա_ ւութեամբ. *Ամպքն անդրինճէին զխոնաւալից տարրոսս իւրեանց. Եփր. Բգ: *Լուսին խոնաւալից' կիսալոյս' հիւանդոտ. Գիտ. Բղբ. առ Հոյք:

ԽՈՆԱՒԱԽՈՅԶ. ա. Որ խուզէ ինչ 'ի մէջ խոնաւ ջուրց. *Զխոնաւախոյզն . . . զծովայածուկն. Մագ. Է:

ԽՈՆԱՒԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Νοτερός, ὑγρός. Humidus. որ և ԽՈՆԱՒԱՑԻՆ. խոնաւ. դի_ ջային. Բաց. եաշ, նէմ. *Մերժելով զխոնա_ ւականն մեր' մատուցանէ ('ի թանձրութ): խոնաւական անօթք օդոյ. Պղատ. փիմ: *Լուսին' խոնաւական բնութիւն. Եղնիկ: *Խոնաւական ջուրք. Շ. մտթ: *Պետրոս 'ի վերայ խոնաւական մկանանցն գնաց. Ոսկ. մտթ: յորմէ և Սարգ. յհ. Է. և ա. յհ. Ը:

ԽՈՆԱՒԱԿԵՐՏ. ա. Ի խոնաւութենէ կամ 'ի ջուրց կազմեալ. *Ի ջրեղէն և 'ի խո_ նաւակերտ հրապարակս (ծովու). Վեցօր. Է:

ԽՈՆԱՒԱՑԻՆ. յնոյ, ոց. ա. խոնաւա_ կան. գէճ. Բաց. եաշ և ջրային. Ըէ ռէշ եղուծը. տաբաթի. *Ամենայն արարածք բնութեամբ ունին յինքեան զհուր, եթէ ցա_ մաքայինք, և եթէ խոնաւայինք. Շիր:

ԽՈՆԱՒԱՑՈՅՑՔ, յուզից. գ. Ցուց_ մունք խոնաւ բնութեան. յորդութիւն խո_ նաւութեան. *Ամպն եւս քան զեւս թանձրացեալ, զերկար խոնաւայուզից և զտատրկ անձրեւոց յայտ առնեն. Վեցօր. Գ: *Խանգարումն օդոյն լեալ վասն անբաւ խոնաւայուզիցն. Շիր:

ԽՈՆԱՒԱՆԱՄ. ացայ. չ. Νοτίζομαι, ὑγραίνομαι. Humesco. խոնաւ լինել. տամ_ կանալ. գիջանալ. Թացանալ. Բրջիլ. նէմ_ չնմէք, ըօլանմագ. *Ցամաքայնի քրտնելով և խոնաւանալով արտաքոյ՝ հովութիւն չնոր_ հէ ընտանի մարմնոյն. Պղատ. փիմ: *Եթէ խոնաւասցին հասքն, հանէ առ եզերբ մրջիւնոցին, և ցամաքեցուցանէ. Վեցօր. Ը: *Ոչ երբէք անձրեւօք խոնաւացեալ. Ա_ րիստ. Յ: *Խոնաւասցին երանք, և լցցին իրաւունք. Նչ. Եղնկ. ուր ասի, *Գարշա_ ցին խոնաւութեամբ »:

ԽՈՆԱՒԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Ὑγρός. Humidus. Որ ինչ է խոնաւ տեսակաւ. հե_ ղանիւթ. հեղեղուն. *Զաւի իրողութեամբ ցամաքագունից, և խոնաւատեսակաց, և զկչիռս. Պղատ. օրէն. Է:

ԽՈՆԱՒԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Ὑγροποιός. Humidum faciens. Որ խոնաւ առնէ, կամ առթէ զխոնաւութիւն. մակդիր լուսնի. կմ Լուսնական. *Զխոնաւարար պաշտօնակա_ թիւնսն ածեալ 'ի ներքս »: Պիոնէ:

ԽՈՆԱՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ն. }
ԽՈՆԱՒԵՄ. եցի, ւող. } Ὑγραίνω, καθυγραίνω. Made-
ԽՈՆԱՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. }
facio, humecto, irrigo. Տալ խոնաւանալ. տամկացուցանել. Թանալ. Բրջէլ. ըօլաթ_ մագ. *Հիւթովքն խոնաւացուցանել. Պէ_ տէր: *Եւ ոչ ջերմին չէջեցելոյ' յաղթութեամբ խոնաւողին. Նիւս. կազմ: *Օդքն են որ ցա_ մաքեցուցանեն, և են որ խոնաւեցուցանեն զերկիր և զգոյսս. Ցձն. Է:

ԽՈՆԱՒԻՄ, եցայ. չ. խոնաւանալ. գիճանալ. *Խորհրդով խոնաւի բնութիւնն: Ի տեսութեան կնոջ խոնաւեսցի. Կանոն:

ԽՈՆԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑγρασία, τὸ ὑγρὸν. Humiditas, humidum, humor. Խո_ նաւ և գէճն գոլ. լուծութիւն հիւթոյ' որ_ պէս ջրոյ. Հակակայ չորութեան կամ ցամա_ քութեան. Բացութիւն, նէմլիք. նէմնագլըգ, եաշ_ լըգ. *Խոնաւութիւն յարեգականէ է. Ցոբ. Ը. 16: *Ընդ ծագել արեգական' օդոյն ըղ_ խոնաւութիւն ջուրց առեալ. Եղնիկ: *Զխո_ նաւութիւն և զցրտութիւն 'ի ջուրս. Մագ. Է: *Պտուղն քարշելով զխոնաւութիւնն' ծա_ ռոյն միջնորդութեամբ. Սարգ. յհ. Ը: *Ծծեն ձգեն զարեան խոնաւութիւն. Նար. ԿԶ:

Եւ Գիջութիւն մարմնոյ. *Ամենայն երանք գարշասցին խոնաւութեամբ. Եղնկ. Է. 17:

ԽՈՆԱՒՈՏ, ի, ից. ա. Ὑγρός. Humidus, liquidus. Ունակ խոնաւութեան. խոնա_ ւական. խոնաւ. գիճին. ջրի. լոյծ. Բաց. ջրոփ. եաշ, սուլու, նէմ. *Այն' որ ցամաքայ_ ինքն են, լինին յետոյ խոնաւոտք, և թե_ թեւքն արդեօք' ծանունք. Պղատ. փիմ: *Ան_ թաց ոտիւք դնայր 'ի վերայ խոնաւոտ և անհաստատ բնութեան: փափուկ և խոնա_ ւոտ. Դիոն. ածայ. և Երկն: *Երկիր խո_ նաւոտ, երկիր չորային. Անան. պղջ: *Գի_ նւոյ և իւղոյ, և ամենայն խոնաւոտան կոչե_ ցելոցն պտղոց: Վերածութիւն 'ի խոնաւո_ տից. Նիւս. բն: *Կարօտ է խոնաւոտ բաղ_ կացութեան' ջերմութեան. Պիոնէ: *Լուծեալք 'ի միմեանց' որպէս խոնաւոտ բնութեացն. Ցհ. իմ. Երև: *Ի խոնաւոտ ժամանակի: խոնաւոտ ժամանակաւ գոլորշիք ելանեն յերկրէ. Անյ. և Շ. բարձր:

Եւ Գիջական. թոյլ և մեղկ. ցանկական. *Լուսին իմանամք զերկրաքարշ և խոնա_ ւոտ խորհուրդս: Խոնաւոտ հեշտութեանց արտօրող դէպն. Լմբ. ող. և յայտ:

ԽՈՆՃ. Ի ԽՈՆՃ. մ. Ἐντός. Intus, intra. Ի ներքս. 'ի ներքոյ. 'ի վայր. (որպէս թէ 'ի քունջ.) Պէլէ, Հօր. Իչինտէ, ալտը. *Ուք միանգամ էին յեօթնե 'ի տանանմե_ նից և 'ի խոնճ. Եւս. պտմ. Գ. 7:

ԽՈՆՃԱՆ, կմ ԽՈՆՋԱՆ, ի, ոյ. խոն_ ճանունք, կամ խոնջանունք, նանց. գ. Որ_ պէս թէ ծայրք զենջակի պատեալք ընդ մէջս. կապ վարտեաց կամ անդրավար_ տեաց. ուչգուր, փօշագ, պաղ. *Կապեցան վարտիւք, բարձիցն հանդերձիւքն, զանկա_ պանօք, խոնջանօքն. Վրդն. դան: *Վար_ տիք և խոնճանն. Ոսկիփոր: *Զեռս յետս կապելով, և զխոնճանունսն (կամ զխոն_ ջանունսն) կնքելով. Եղիշ. Բ:

ԽՈՆՃԻՄ. Տ. ԽՈՆՋԻՄ:

ԽՈՆՋ. գ. Արմատ խոնջելոյ. որպէս խոնջութիւն, խոնջումն. յոգնածութիւն. Եօր_ գունլուգ. *Ի հանգուցանել զխոնջ աշխա_ տութեան իւրոյ: Զխոնջ տապոյ աշխատութեան սակաւ ինչ բժշկել. Ցհ. կբ:

ԽՈՆՋ. ա. խոնջեալ. յոգնած. եօրղուն. *Էին ամենեքին խոնջք և վաստակք 'ի բազում գինեբրբուաց. Յուդթ. ԺԳ. 2:

ԽՈՆՋԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ է խոն_ ջելոյ պատճառ. ուր կայցէ խոնջիլ. խոն_ ջավաստակ. տաժանական. յոգնեցնօղ, ալ խափալը. Եօրուճու, զահմէթ վէրիճի, զահմէթ_ լի. *Ցառաւել խոնջական ջանսն. Պէփ: *Զխոնջականս քան զհեշտալին. Գր. փղ. առ փոփ: *Զառ 'ի վերք խոնջականք և ծա_ նունք և աշխատեկիք. Փիլ. իմաստ:

ԽՈՆՋԱՆ, ջանունք. Տ. ԽՈՆՃԱՆ:

ԽՈՆՋԱՆՔ, նաց. գ. խոնջումն. խոն_ ջութիւն. աշխատութիւն. *Ո՛րչափ ջան եդեալ' ոչ խոնջանս վարկանել' սակս առաքելոյն. Մագ. Է:

ԽՈՆՋԱՎԱՍՏԱԿ. Տե՛ս ԽՈՆՋԱԿԱՆ. *Ցոյժ խոնջավաստակ տաղտկապատ վաստա_ կէր. Վրք հց. Յ:

ԽՈՆՋԻՄ, եցայ. չ. Κάμνω, καματόω. Fatigor, elaboro, deficio. գրի և ԽՈՆՃԻՄ. Յոգնիլ. վաստակաբեկ լինել. որ և ասի Վաստակիլ. Աշխատիլ. յոգնիլ. Եօրուլմագ. *Ի գործելն նորա սակաւ ինչ խոնջիցիս, և վաղվաղակի ուտիցես յարմտեաց նորա. Սիր. Ղ. 20: *Ծառայքն 'ի ծառայութիւն տերանցն անդուլ խոնջին: խոնջել յիւր տուընջեան գործոցն. Խոսր: *Խոնջեալ գուք 'ի քուն լեալ էիք. Ագաթ: *Ի զուր խոն_ ջել մեզ. Մագ. Հ: *Խոնջեալ և տուայ_ տեալ: Զօրն ողջոյն խոնճիցի 'ի գործն. Սարգ. յհ. Ծ. և Բ. յհ. Բ: *Ցոյժ խոնճեալ' տկարացուցեալ էր զոտիցն զօրութիւն. Վրք հց. ԻՂ:

ԽՈՆՋՈՒԹԻՒՆ. գ. } Κάματος, πόνος. Labor, fatigatio.
ԽՈՆՋՈՒՄՆ. ջման. }
որ և ԽՈՆՋ. խոնջանք. յոգնութիւն. վաստակ. աշխատութիւն. և Աշխատաբերու_ թիւն. երկ. յոգնիլը. Եօրուլմաք, եօրղուն_ լուգ, զահմէթ. *Փոխեցեալ 'ի ձմերայնի խոնջութենէ' հասարակ հանգստեան հանգի_ պել. Աթ. Է: *Եւ ոչ զգործոյն ունի խոն_ ջութիւն. Ցհ. իմ. ար: *Աղքատութիւն ոչ ըղ_ գոյութիւն, այլ զխոնջութիւն (յն. զաշխա_ տասիրութ) սովոր է ծնանել. Ոսկ. եփես. Բ: *Անպիտան (է)և ուղեգնացութիւն խոնջումն. Բրս. յաղէփ: *Բազում աշխատութեամբ և յածաչու խոնջմամբ հաւաքեալ: Զի մի յածաչու խոնջմամբ տարաժուեսցիս. Մագ. ԻԷ. ԾԷ. ԾԸ. ԿԷ:

ԽՈՇԻՒՆ. Տ. ԽՕՇԻՒՆ. խշտոց, տըշտ_ փոց, չըշ թըշ, ձայն մը. *Ամենեքին զլռութիւն սիրելով ցայնքան ոչ հանէին խոշիւն (կմ խուշիւն). Պէփ: *Ցորժամ զխոշիւն ա_ ռնոցս գալոյն' մտեալ 'ի մեծ ամուրն ամրա_ նայ. Լամբ. ԾԸ:

ԽՈՇՈՇ. Տ. ՄԱՐԴԱԽՈՇՈՇ. *Նպատա_ կաւորեր խոշոշ վիրագին' քաջապատրաստ լինել. Աւծր. Ը. 2:

ԽՈՇՈՇԵՄ, եցի. Տե՛ս ԽՈՂԽՈՂԵԼ. *Խոշոշել զչարս' ոչ մարդասպանութեան գործ է (դատաւորի). Պէփ: *Յուզել խոշ_ զել, և խոշոշել. Մագ. Բ:

ԽՈՇՈՏ. գ. Խոտ չոր, կամ խաւ (որ հանէ զխօշիւն). *Կայծ մի անկեալ ուրեք' բազում խոշոտ գտանիցէ, լինի հրդեհ ան_ հնարին. Ոսկ. և Գէ. Եօ:

ԽՈՇՈՐ, ի, ից. ա. Τραχύς. Asper, scaber, durus. Անողորկ. կոշտ. անհարթ. խորտաբորտ. հաստ. խիստ. և կարծր. լայ_ նաքար' Անչուք. տձև. գժուարուտ. գժուա_ րին. գժնդակ. անախորժ. խոժոռ. խոժ_ ոռագոյն. չինիկոծ, խոշոր, հաստ ընէն, պէնտ, տարդ, ռէբթ, ռէլըլ. կիւծ, գաղա, քէթ, պայտըք. *Թեթև, ծանր... ողորկ, և խոշոր. Պղատ. փիմ: *Խոշորն և ողորկն, և ասուրն և բութ' հա_ սարակաց է շօշափելեաց և տեսանելեաց: Սեւ է ողորկին և խոշորին. Նիւս. Բն: *Դուռն հակառակ է քաղցրին, և խոշորն' ողորկին. Դամասկ: *Զկակուղն և զխոշոր: Ի խոշորէն և 'ի կակղոյ: Ի ձեռն կակղոց և խստից, և խոշորիցն և ողորկիցն. Փիլ. այլաբ. և իմաստ: *Ուղեգնացացն զխոշոր ճանա_ պարհ գնացելոց և գժուարակոխ. Բրս. ձախ: *Ոչ միայն զանօսրն և զկակուղն, այլ և զխտացեալ թանձրահողն. և զխո_ շոր ապառաժուտն. Պէփ: *Մերկ մար_ մնովն անկեալ 'ի խոշոր և 'ի գժնդակա_ կիրն այն աղաչաշխարան (խարգի). Նար. Խն: *Ցոյժ գառնագոյն և խոշորէ կերակ նանն. Լծ. Խու:

Սակայ ասի զգծուծ և զանչուք զգես_ տուց. և զպարտենից կամ զկիճակէ կենաց. գոտոս. *Խոշոր հանդերձս ագանել. Ոսկ. Բ. Խոր: *Ընդ խոշոր զգեստիւն. Շ. մտթ: *Ի զգեստու խորդումն, և խոշոր. Սարգ. յհ. Ե:

*Խարազանազգեաց զձեզ 'ի մարդկանէ որք ատեանիցէ, և գծուծս և խոշորս. Յհ. կԲ: *Բնակէր յանապատի խոշոր և անվայելուչ կենօք. Ջրր. կԲ: *Խոշոր և նուրբ վարք. Ոսկեփոր:

Եւ զանախորժ գձայնից, և զտառից, և զբանից՝ որ չիցեն կոկ և հարթ. *Ձայն խոշոր և Թիւր. Սարգ. յկ. Ժ: *Են(տառք՝)որք խոշոր և Թաւք են, որպէս Թոյ, և փիւր: Սահմանականն 'ի ներքոյն վերաբերի իբր Թէ կու կոփեմ, կու գրեմ. զի այս կու՝ Թէպէտ խոշոր է, եւն. Երզն. քեր: *Ձայն է բացակատարումն գանչելեցելոյ 'ի մեզ հագագի, և երկրորդեցելոյ ընդ խոշոր (այսինքն խոշորաձայն) շնչափողն. Սահմ. ծա, *Ցոյժ խոշոր է բանս, զի բաղում ինչ առասանոյ յինքեան զանազանութիւս. Պրպմ. ԼԷ: *Ի վեր է քան զմեր կարողութիւն՝ յաղագս ազխառնութեան և խոշոր բանիս. Յհ. իմ. էկէղ: *Համբերէ խոշոր բանի. Արշ: *Պատասխանի առնէ խոշոր ձայնիւ, և գոռոզ բանիւք. Վրք հց. Ժ:

ԽՈՇՈՐ կամ ԽՈՇՈՐՍ. մ. խոշոր եղանակաւ. անախորժ օրինակաւ. գաղաձա. *Լի բարկութեամբ խոշոր զձայն արձակէր. ՃՃ: *Աւազս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շընչոյս խոշորս հնչի. Նար. ԽԷ: *Անուսումնութեամբ ոչ բանաբանս, զի խոշորս քեզ Թուիմ և վայրենիս բարբառել. Ա- որս. Է:

ԽՈՇՈՐԱԲԱՐՔ. ա. խոշոր բարուք. խորԹաբարոյ. Էօղօ-ն. գաղա. *Զառաջէինք, խոշորաբարք, խեռաբարոյ. Երզն. քեր:

ԽՈՇՈՐԱԳԵՂ. ա. Տգեղ. անշուք գեղով. ձառաջէմ. անհազնաեսիլ. խոժոռադէմ. *Կին ոմն՝ անձամբ խարան, և խոշորագեղ. Խոր. Բ. 34:

ԽՈՇՈՐԱԳՈՅՆ, գ.ռանի, ից. ա. Τραχύτερος. Asperior. Առաւել կամ կարի խոշոր՝ ըստ ամենայն առմանս. զոր օրինակ ըստ ձ՝նչ. *Ըոշափելունն զգայ և ընտրէ 'ի միջոնց զխոշորագոյնան և զողորկսն. Գր. հր: *Հորգեն ճանապարհ 'ի խոշորագունից ընԹացից ընդդիմակաց. Ը. մփ: *Պտուղն Թզենւոյն է քան զայլոցն քաղցրագոյն, և տերեւն խոշորագոյն. Փիլ. լին. ա. 41: *Այլք այլոց լինին խոշորագոյն պատահմամբ ժամանակացն վարելով: Ըստ իւրաքանչիւր ուրուք կենցաղոյս խոշորագոյն շուրջ արկածք. Բրս. աղ. Ն չար: *Խոշորագոյն, և նուազ խոշորագոյն. Պղատ. օրմ:

Ըստ Բ. *Ցովաննէս՝ անապատին անհրակեցն՝ խոշորագունիւքն ինդայր զգեստիւք. ՃՃ: *Եցոյց նմա զխոշորագոյն փորձն: Ըփեցէք խոշորագունիւք (խորգովք) զհարուածս, զի այնպիսին առաւել կսկծեացի. Աստղ. Բ. 2: ՃՃ: *Ջերծ յինէն զագանայ մաշկեակն, զերկեզ մահու և գժոխոց զխս խոշորագոյնս. Վրդն. ող: *Եւ Իւրքն խոշորագոյն հաց չորացեալ ուտէր. Վրք հց. ծԴ:

Ըստ Գ. *Առաւել ջերանէր սրտմտութբ, մինչև խոշորագոյն ղձայնն հանէր. Վրք ոօջ: *Վասն խեցբեկագոյն և խոշորագոյն լեզուին. Կոչիւն: *Եւ իմ բանս ծանրաշարժ և խոշորագոյն. Արշ: *Ոչ եա յաւելից զխոշորագոյնս ('ի բանից՝ յանդիմանութբ). վասն զի 'ի մանկութեան խնայել՝ հարց օրէնք են. Ա- որս. ծէ: *Խիստ է բանդ այդ: Զինչ իցէ խիստն. խոշորագոյն, ցաւագին, և յոյժ դժուարութ ունի: Բազումք բուռն հարկանեն զանեղունս զայսմանէ՝ իբրև զկարի խոկ խոշորագունէ, Թէ զարբեցողն ընդ տրուագիւնն գնիցէ: Երբեմն՝ Թէ խոշորագոյն և դժնդակագոյն ինչ առելոց էր. Ոսկ. յհ. Բ. 1: Ն. ա. կոր: *Զխուժագուժ կողմանս աշակերտեալ՝ զխոշորագոյն և զխեցբեկագոյն զբարս հեթանոսութե. Աֆոթ:

ԽՈՇՈՐԱԶԳԵԱՑ, զգեցի. } ա. Որ խո-
ԽՈՇՈՐԱԶԳԵՍՏ, ի. եց. } շորս զգենու, որպէս զխորգ, կամ զհաստ ինչ. խոշորահանդերձ. *Քրձազգեաց և խոշորազգեաց. և կաշկանդեալք չքաւորութբ. Յհ. կԲ: *Ըրջէին խոշորազգեստս և անպաճոյճս. Լաստ. ԻԲ:

ԽՈՇՈՐԱԾ. ա. Խոշոր կամ խիստ իմն երեւեալ. պայաղջ, կմ աղրդ, ոէրբ. *Հարանն քմի այսինքն եկեղեցի՝ 'ի վերոյ պջօղեալ է զերիս առաքինական վարուք, և խոշորած գնայք և տաժանելիք. Նար. Էրգ:

ԽՈՇՈՐԱՀԱՆԴԵՐՁ. Տ. ԽՈՇՈՐԱԶԳԵՍՏ. *Իսկ վասն հանդերձի, որպէս աւանդեցին մեզ եգիպտական նր հարցն հոգեկրաց (ընԹացք), խոշորահանդերձ. զըձուձ, եւն. Մաշտ:

ԽՈՇՈՐԱՁԱՅՆ, ի, եց. ա. Որոյ ձայնն է խոշոր կամ դժուարալուր ունկան, կամ դժուարաւ հնչելի. գաղա ռէոլէ. (որպիսի են բաղաձայնքն քան զձայնաւորս.) *Որպէս զդայլարանք ազդեցուցիչ են մարմնոյն, նոյնպէս և ձայնաւորն՝ խոշորաձայնին: Քանզի կիսաձայնութե սոցա 'ի խոշորաձայնիցն երևեցաւ. Երզն. քեր:

ԽՈՇՈՐԱՃԱՇԱԿ, ի, աց. ա. Որ ճաշակէ զկերակուր խոշոր, այսինքն անպաճոյճ և աղքատին. *Բնակեալ արս կուսակրօնս, խարազնազգեաց, խոշորաճաշակս. Յհ. կԲ:

ԽՈՇՈՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Τραχύνομαι. Asperor. Խոշոր լինել. կոշտանալ. խստանալ. կորուսանել զողորկութի կամ զփափկութի և զլաւութի. գաղալանմագ. *Մարմինն փշանայ, և լեզուն խոշորանայ. Մխ. բժշ: *Ի լերի քարն ծանրութբն 'ի խորան իջանէ. բայց շուրջ զնովաւ ալիք խոշորանան բոլորակաձևք. Նիւս. կազմ:

ԽՈՇՈՐԱՆԱԼ. Τρυφάω. Delicate vivo. Սոնքանալ զիրուք և փափկութբ. *Շուլութբ պարարեալ կենդանւոյն զբեԹէ յայլմէ յափշտակիլ կենդանւոյ, յայնցանէ որ խոշորացեալ իցեն. Պղատ. օրէն. Է:

ԽՈՇՈՐԱՊԷՍ. մ. խոշոր օրինակաւ. վեր 'ի վերոյ. *Զոր արարի վասն ամենայնի. իբր Թէ ասել. Թէ խոշորապէս և Թանձրամանապար սակաւուք զբաղմացն նշանակեալ. Ոսկ. գծ:

ԽՈՇՈՐԱՎԱՐ. Տ. ԽՍՏԱՎԱՐ. *Խոշորավար վարս մարմնոյն յաղԹահարեն հըպարտութբ. Եփր. ծԲ:

ԽՈՇՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Τραχόω. Durum, asperum reddo; exaspero. Խստացուցանել կամ սաստկացուցանել (զբանն). կամ խոժոռեցուցանել յանդիմանութբ (զլսօղս). *Քանզի մեծամեծս բարբառեցաւ, և զամբաստանութիւն աճնցոյց՝ կռապաշտութի կոչելով (զշուայտութիւն), զի մի Թուեսցի խոշորեցուցանել, հանդերձ գովութբն նստուցանէ զնոսա գաւառորս. Ոսկ. ա. կոր: Իսկ Պղատ. փիմ. *Եւ 'ի հողայինն՝ խոշորեցուցանելովս. յն. հալեցուցանելով:

ԽՈՇՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τραχύτης, τὸ τραχὺ. Asperitas. Անողորկութի. անհարԹութի. խոշորն գոլ ըստ ամենայն առման: Ըստ ա. ռէրԲլէ, ռարդուրգ. *Խուութի ընդ անհաւասարութե խառնեալ՝ խոշորութի առնէ, իսկ հաւասարութի ընդ խուութե՝ ողորկութի. Նիւս. բն: *Խոշորութբ, և ողորկութբ: Ողորկ, և առանց խոշորութե. Պղատ. փիմ: *Ցիշեաց և յաղագս հոծութե և անգայտութե, ողորկութե և խոշորութե. Անյ. ոփորոգ: *Նախ առաջին 'ի խոշորութեանէն յղկէ զառախասակն. Սարգ. յկ. Ժ: *Բուռնամինն յանհարԹ խոշորութէն առնելով 'ի յարդարութն: Ի ճահ ապարիսել՝ 'ի հարԹարդակ գաշտան, և 'ի յարդարեալն համայն 'ի խափանից խոշորութէն. Պիփ: *Կաղալեալ 'ի շաւղաց իւրեանց յաղագս անճանապարհորդութեան և խոշորութե. Աճառ. խրիփ: *Զէշ խոշորութի ճանապարհին փորձէ, և զբաղձանս բարեկամն առագ և արամութիւք ընարեն. Պիփառ: *Խոշորութեամն և սխալանաց մի մեզադիր. Ցիշոփ:

կամ նմանութբ. *Խոշորութիւն վշտաց և դերութեց: Սրբել զամենայն խոշորութե դժուարութեց: Զշարաչար կիրս և զխոշորութիւս համբերութբ 'ի բաց առնել. Երզն. ծ. խորան: Սարգ. յկ. Ժ: *Պահք որ կարգեցան, վասն խոնարհութեան մարմնոյ է, և խոշորութե. Տօնակ: *Որ յայ գովութիւնն է, ըստ ամենայն խոշորութե անցեալ՝ մեծամեծ օգուտս գովեցելոյն մատուցանէ. Ոսկ. յհ. ա. 3: *Զգօրութե հրոյն չիջուցեր, զխոշորութի կայծականց 'ի կակղութի վարդի փոխեցեր. Գէոփ. Բղբ. առ ձոյժ:

Ըստ Բ. Գաղաղրգ. *Թերեւս արգեօք և զգեստու կմոյ զխոշորութիւն սոգասանես. Ա- որս. Է: *Մերկացան զառաջին զարխբական խոշորութի. Ջրր. կԲ:

Ըստ Գ. Էօղռոնլուգ, Էռքսղլուգ. ռեֆըէԲ. *Քննութի վասն նոցա չարաձայնութե եղև, զի խոշորութ ինչ 'ի նոսա ծանուցեալ եղև. Երզն. քեր: *Ամենայն զգուշութբ զգաեղ զխոշորութի բանիցս. Նխ. յոբ: *Խոշորութբն առաւել յայտնէ (բանն.) Արշ. ծԷ: *Մի ինչ խոշորութի յաղագս այսոցիկ ընկալցին զբանս. Ա- որս. ա: *Ցինքն ամփոփէ զմեղադրութե խոշորութի. Ոսկ. Բ. կոր. ծԴ: *Զանհեղութի և զխոշորութ որտին վաղվաղակի 'ի բաց Թողուր. ՃՃ:

ԽՈՇՏԱԿ. գ. Իբր ռամկականն ձայնիւ խորշակ. խիւոփ փոփ. *Այր հնձէր արտ, և 'ի խոշտակէն տոԹացեալ՝ գնաց առ ծառով մի նինջեաց. Հ = Յ. Նոյ. Ժ:

ԽՈՇՏԱՄ կամ ԽՈՇՏԱՆԱՄ. ացայ. չ. Կթոտիլ խստաց ոտից. ծնգիլ. կաղալ. *Խոշտացայք կաղացայք. Կոչ. Բ. յն. լոկ, կաղ եղայք:

ԽՈՇՏԱՆԴԱԼԻՑ. ա. մ. Լի խոշտանդանօք. չարաչար տանջանօք. *Մերկս ըմբռնեալ զմեզ՝ խոշտանդալից տատակեսցէ. Պօմ. առէփա:

ԽՈՇՏԱՆԴԱՆՔ, նաց. գ. Μάστιξ. Flagellum. βασανισμός, tormenta, cruciatus. τιμωρία, punitio, ultio, exploratio. Իբր խիստ տանջանք, կամ գան սաստիկ. հարուած գանից. ձաղկանք. կոշկոճանք. տագնապ. բանութի 'ի տալ խոստովան լինել. ծէծ, Քէփ. Իշքէնձէ, ռէյասէԲ, ռուգսպէԲ. *Ի խոշտանդանս գանի տագնապէին ուստել խօզէնի. Բ. Մ. Է. 1: *Ի մեզ է ըղխոշտանդանան 'ի գդուանս գարձուցանել. Յճխ. Է: *Սաստիկ խոշտանդանօք և չարչարանօք. Յհ. կԲ: *Մի զոք խոշտանդանօք ածել 'ի քրիստոնէութի, այլ հոգւոյ վարդապետութբ և սիրով քնի. Վրք ոէղԲ: *Առ վտանգի խոշտանդանաց. Յհ. իմ. էրեւ: *Իբրև Թէ 'ի խոշտանդանս արկանէին զնոսա. Ոսկ. յհ. Բ. 12. յն. ἀγωνία, տագնապ մահու: Իսկ անդ. 37. *Եւ այս լինէր, զի դատաւորացն բազմութի և սիրողացն ցուցցէ զխոշտանդանս ճշմարտութեանս. իմա տանջանք առ 'ի խոստովան լինել զճշմարիտն:

ԽՈՇՏԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Κολάζω. Plecto, castigo, punio. μαστιγόω, μαστίζω,

flagello. βασανίζω, torqueo ad eruendam veritatem, exploro. ἐτάζω, examino. որ և ԽՈՇՏԱՆԳԵԼ. Խիստ տանջել. հարկանել. տագնապել գանիւք. կոտել. չարչարել. կոշկոճել. պատժել. բանտարկել 'ի խոստովան լինել. … *Կախեսցի խոշտանգեսցի: Պատուհասել և խոշտանգել: Թշնամանօք և գանիւք խոշտանգեսցուք զնա. Իմ. Եզր. Է. 32: Ը. 27: Իմ. Բ. 19: *Զմիոյ զեղջուն հատանել... և այլ ոչ իւիք խոշտանգէ. Խոր. Բ. 13: *Եւ խոշտանգեալ զդասս հրէից. Շար: *Մի՛ ոք 'ի ձերոց այտի մի խոշտանգեսցէ զմեզ զատանալ 'ի հաւատոց մերոց. Ղեւոնդ: *Խոստովան եղև, զանձն խոշտանգելոց. Ոսկ. Եփ: *Ցայզպանն (զմեզս') խոշտանգին և յանդիմանին միայն. Ոսկ. յհ. Բ. 14:

ԽՈՇՏԱՆԳԻՉ. ա. Որ խոշտանգէ. *Երրորդ հարուած մահուն՝ խոշտանգիչ մանրածնունդ բարուց. Նխ. Եւ:

ԽՈՇՏԱՆԳՈՒՄՆ, գման. գ. Խոշտանգելն, իլն. խոշտանգանք. մրեժիխնդրութիւն. պատուհաս. *Դատաւորին 'ի դատապարտելոյ, և խոշտանգումն ոչ ուրեք է. Ճ. Գ:

ԽՈՇՏԱՆԿԱՆՔ. Տ. ԽՈՇՏԱՆԳԱՆՔ: Ցմխ. Է: Փարպ: Ցհ. ԿԲ:

ԽՈՇՏԱՆԿԵԼ. Տ. ԽՈՇՏԱՆԳԵԼ: Մղ. ՀԲ. 14: Ցհ. ԿԲ:

ԽՈՇՏԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. Տե՛ս ԽՈՇՏԱՆԳՈՒՄՆ. *Ոչ սաստկատանջ և ամենաչար խոշտանկութեամբ. Կիւրղ. 'ի կոչ:

ԽՈՇՏԱՐ, կա՛մ ԽՈՍՏԱՐ, ի, աց. գ. որ և ԽՈՍՏԱԿ. Մանուկ. տղայ. զաւակ. ան. համբակ. ժառանգ որդեգրեալ. տե՛ս և ԽՈՍՏԱԿԴԱՐ. *Անտառային կորուստ խոշտարաց 'ի ծուլիցն լինել խնամողաց. Պիտ:

ԽՈՉ, ի, ից, կամ ոց. գ. Σκῶλον. Offendiculum, impedimentum in via occurrens, lignum praeacutum. σκόλοψ, οψ. palus aculeatus, sudes. որ և ԽՈՒԹ. ԽԱԹ՝ խոցոտիչ. Քար կամ փայտ սրածայր՝ արգել և վնասիչ ոտից, որպէս և խիթիչ աչաց. քար գայթագղութեան. ցից. խափան. որոգայթ. կոճ. փայտ կամ քար սուր. արգելք. փուշ. … *Մինչև յերբ իցէ մեզ խոչդ այդ. արձակեա զմարդիկն: Խոչ 'ի գարշապարս ձեր: Խոչ յականս ձերում: Ոչ պաշտեսցես զդիս նոցա, զի խոչ է այն քեզ: Նոքա եղեն նմա խոչ և ամենայն իսրայէլի: Ոչ ևս եղիցի տանն իսրայէլի խոչ դառնութեան: Ի բաց արարէք զխոչ և զխութ 'ի ճանապարհէ ժողովրդեան իմոյ. Ել. Ժ. 7: Յես. ԻԳ. 13: Թագ. ԾԵ. 55: Օր. Է. 16: Բ. Թ. ԺԸ. 23: Եզ. ԾԷ. 14: *Զի ոչ այնչափ փշոց և խոչոց հարուածք կարիցեն զձեռս աղականել, որպէս մեղացն խայթոցք. Ոսկ. Եփ: *Խոչ հարեալ 'ի նա՝ կուրացոյց զաչս նորա. Մխ. առակ: *Մաքրեալ զոտս մեր 'ի խոչիցն չարեաց. Փարպ: *Խոչ և գայթագղութիւն լինելոց են իշխանութեան մերոյ: Այլոց խոչ գայթագղութեան լինէին. Ղեւոնդ: Երզն. Մտթ:

ԽՈՉ. Փուշ ողնւոյ, և որ ինչ նման է նմին. *Ողնին՝ յորժամ ողկոյզն ելանէ այգւոյն, արկանէ զպտուղն 'ի խանձարուրս. և ինքն թաւալի 'ի վերայ, և կառչին պտուղքն 'ի խոչսն. և տանել տանի 'ի խոչս՝ ձագուցն. Եպիփ. Բարոյ:

ԽՈՉԱԿ. գ. Իբրու խիթ որովայնի կամ ցաւ ինչ արջառոց: Վստկ:

ԽՈՉԸՆԴԻԱԿՆ. գ. Σκῶλον. Խոչ հանդիպեալ ոտան կամ աչաց, իբրք կամ նմանութեամբ. *Խոչընդակն եղեր ինձ. Գծ. ԺԹ. 36: *Խոչընդակն ինչ լինիցի 'ի ժամանակի աղօթիցն: Մինչ խոչընդակն գայթակղականց եղեալ քեզ. Սարգ. Ա. Պ. Է: Եփրեմ. Գ:

ԽՈՉԸՆԴՈՏՆ. գ. Σκῶλον. Խոչ ընդ ոտս եղեալ ոտից. *Ի բաց արարէք զամենայն խոչընդոտն և զգայթագղութիւն, զի դիւրաւ գնալ մարթասջիք առ 'ի կեանս յաւիտենից. Կոչ. Փ:

ԽՈՉՈՏՆ. Նոյն ընդ վ. *Եղև խոչընդոտն և խոչոտն երկրին հայոց. Բուզ. Դ. 25:

ԽՈՉՔՈՐ. ԽՈՉՔՈՐԱԿ. Տ. ԽՈՃԿՈՐ, ԽՈՃԿՈՐԱԿ:

ԽՈՊԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Խայտալ. կայտառել. (լծ. Թ. …) *Ընդ խոպացողի գաւազանին (կիտի) կաքաւեցի, և ընդ զուղակին ընթանայի: Խայտալով (փիղն) և ընդվզելով և յուզիւն և 'ի զօրութեան անհամբերելի էր. Փիլ. յոհ. և Լիւս: Ի Հին բառգրին որպէս փաղանուն. *Խաղալ, լողալ, խայտալ, խնդալ:

ԽՈՊԱՆ, ի. ա. գ. (լծ. Թ. … և Հյ. խափանեալ.) Χέρσος. Inculta terra, solitudo. ἔρημος, eremus, desertus, destitutus. Ամայի, կորդ. և անգործ երկիր. … *Բուսցի 'ի նմա փուշ իբրև 'ի խոպանի: Եղիցի 'ի խոպանէն և 'ի փշոյ՝ յայտ սուրն. Ես. Է. 6: Է. 25: *Ոչ վայրապար 'ի խոպանան և յանտառացեալսն փշօք զպատուական սերմն ցանիցեն. Մանդ. Ը: *Մի զանդաստան հոգւոյդ թողցես որպէս խոպան. Երզն. սպ. Երկն:

Նմանութեամբ Անպիտան. խոտան. յետնեալ. անպատրաստեալ. տարրացեալ. խորտ, … *Զայգին գոս և խոպան առնելով. Գէ. Ես: *Ոտն խոպան գոյր 'ի ցաւէն. Մարթին: *Խոպանս լինել յայս. և յիւրեանց միաւորութենէն արտաքս անկեալս. Դիոն. Եփյ:

ԽՈՊԱՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Χερσόομαι, χέρσος εἰμι. Desolor, exsiccor, sterilesco. որ և ԽՈՊԱՆԻԼ. Խոպան լինել. ամայանալ. կորդանալ. անպիտանանալ. անբեր կամ փշաբեր լինել. … *Իբրև զայգի այր պակասամիտ. եթէ թողու զնա, խոպանանայ: Ամենայն տեղի խոպանասցի, և 'ի փուշ դարձցի: Որ 'ի վկայութիւն չարութեանն ծխեալ կայ խոպանացեալ: Մինչև իսպառ խոպանասցին (անմարդկոյք). Առակ. ԻԴ. 31: Ես. Է. 23: Իմ. Ժ. 7. և Դ. 19: *Իբրև զանապատ անջրդի խոպանացեալ: Եկեղեցի քո խոպանացեալ եղև. Ցհ. ԿԲ: *Եթող զտունն, այսպէս և ժողովուրդն խոպանացաւ. Ոսկ. յհ. Բ. 19: *Խոպանացեալ միտք, կամ սիրտ: Խոպանացելոցս 'ի բարեծնութեան. Ցմխ. Դ: Նար. ԿԳ: Խոսր:

ԽՈՊԱՆԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Խոպանանալն. խոպանութիւն. խոպանութիւն. ամայութիւն. խանգարումն. անպիտանութիւն. *Ըստ պատմամբ խոպանացման աղբերացս երկրաց. Նար. ԼԵ:

ԽՈՊԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } Χερσόω.
ԽՈՊԱՆԵՄ, եցի. ն. }

Desero, desolo, incultum relinquo. Խոպան կացուցանել. աւերել. անպիտանացուցանել. … *Խոպանացուցանել զերկիր հայոց. ՃՃ: *Գազանք ապականիչք և խոզք անտառաց մտեալ խոպանեսցեն զնա. Ճ. Դ: *Խոպանել և կորուսանել զամենայն գիրս: Խառնեալ խոպանեաց: Ծերանալն, և խոպանել զպայծառանոց. Մարթին: *Թէ 'ի բարի ուսմանէ անխիտ է միտքն, խոպանի. և որպէս խոպան երկիր փուշս և անպիտան բերէ բուսուցանէ. Երզն. խրատ: *Խոզխողեալք 'ի խարդաւանօղ խառնակասէր խոպանողացն, և ցանկապատառ հեռացողաց նորա. Մագ. Ժ: Խոկ Ոսկ. Գծ: *Մի երկնչիր ասէ ('ի սաղոսէ). խոպանեալ է, և աղօթս առնէ ղ. զուցէ խուսափանեալ, իբր ասի. խափանեալ, պատուականեալ:

ԽՈՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ԽՈՊԱՆԱ-
ԽՈՊԱՆՈՒՄՆ, նման. } ՑՈՒՄՆ.

Ἐρημία. Desolatio. *Խօթութիւն մտաց խոպանութեան քննամարտից. Կիւրղ. Գնձ: *Խոպանումն յածմայնոցն պարգևաց. Դիոն. Եկեղ: *Ցեղծումն և 'ի խոպանումն և յապականումն վարեալ. Ցհ. ԿԲ:

ԽՈՊՈՊ, ոպք. Տ. ԽՈՊՈՊԻՔ. *Եւ խոպոպք վարսից փաղփեալք 'ի վերայ ճակատուն. Լաստ. ԾԴ:

ԽՈՊՈՊԵԼ. ն. Կազմել խոպոպս. պճնել զհերս. *Ունէր զմօրս պճնող, որ հանապազ զհերսն խոպոպեալ կազմէր. ՃՃ:

ԽՈՊՈՊԻ. ա. գ. Գանգուր. հիւսկէն. *Կաղանչանն թէպէտ և փոքր է, այլ նման է ձևով եղևնի ծառոյ. և ծայրն խոպոպի է. Կիւրղ. Բգ:

ԽՈՊՈՊԻՔ, պեաց. գ. Σισόη. Cincinnus. Հիւսք հերաց, կամ գալարք վարսից. գանգուրք. … *Զվարսիցն փետել զխոպոպսն՝ հրամայէ քարշել. Խոր. Բ. Ծ: *Ցցուն վարսից, ծամս, կամ խոպոպս մօրուաց չառնել. Նխ. Ղևտ: *Մի ապականէք զտեսս մօրուաց. ծամս առնել, կամ խոպոպս: Զծամս, խոպոպս 'ի նեղս առնուն նեղքոյ ականջացն. Վրդն. Ղևտ. և Թուոց:

ԽՈՌ. ա. Արատել ասի. իբր խարել. խառնաչացեալ, կամ Տձև, անշնորհ. պակասոր. Թերի. *Մի գիտիր տառմունքն խոռ են. Վրդն. առակ: *Աշխարհիս օրէնք, մարմնոյ կարգացս օրէնք, ամենն կաղ է, ու խոռ ու անզգալոր է. Ոսկեփոր:

ԽՈՌ, կամ ԽՈՌՆ. գ. Χαμαιπίτυς. Humilis pinus. Խոռ նման անբերաց սարոյ ծառոյն. (յն. …, իբրու գետնասարոյ:) Գաղիան:

ԽՈՌԱԳԵՏ, ի, աց. գ. Αὐλάρχης. Aulae princeps. Կուրապաղատ. իշխան յարքունիս. … *Որդիք դաւթի խառապետք էին. Բ. Թգ. Ը. 18:

ԽՈՌԵՄ. եցի. ն. Որպէս թէ խառն առնել, կամ խորել. Բառնալ և պակասեցուցանել զմասն մի անդամոց իրի. ծակ և ծերպ բանալ. խրամատել. *Որ գիտեալ 'ի պարիսպն ուժգնակի փլոյց, և խառեաց զնա. Լաստ. ԾԴ: *Պատառեալ իբրև սանրաւ զկարգ իմ... և եղև ողջացեալ խառեալ տեղին վիրացն. Վրդ. Հգ. ԻԱ:

ԽՈՌՈՉ կամ ԽՈՌՈՋ, ի, աց. գ. գէթ և ԽՈՐՈՋ. Խորեալ և փապարեալ մասունք հողոյ, երկրի, լերանց, գերոյ. … *Խոխոջանք խառաջաց, որ բղխեն իջանեն 'ի գլխոց լերանց: Ի խորխորատս խառաչաց. Վէցօր. Ք. Պ: *Ընդ ապառաժի վիմօք գնայցին, յորում ծերպք և այրք և խորաջք էին: Ներքուստ լայնացեալ խառաջ էր գուբն. Վրդ. Հգ. ԻԱ. ԻԲ:

ԽՈՌՈՉԱՆԱՄ, կամ ԽՈՌՈՋԱՆԱՄ. չ. }
ԽՈՌՈՉԻՄ կամ ԽՈՌՈՋԻՄ, եցայ. ի. }

Խառաչ լինել. լինել որպէս զփապար. փապարանալ. և Ձայն հանել ջրոց խոխոջելոց ընդ խառաչս. *Գետոց երազագնացից... խոխոջելով խառաչացեալ. Ցհ. ԿԲ: *Խառաջացեալ խորոցն անբաւից. Անան. Եկեղ: *Ի խորոցն յանդնդոցն ցցեալ խառաչեալ

խախոջելովք. Ագաթ.։

ԽՈՍՏ. գ. Որպէս խոստումն, և խոստովանութիւն. ա. խտուրտա. իքրար. (որպէս թէ խօսք տալն։) Ուստի Ի ԽՈՍՏ Ա- ԾԵԼ՝ է հաւանեցուցանել խոստմամբք պարգևաց, կամ տալ խոստովան լինել. *Ըմբռնեալ երէց մի, և 'ի խոստ ածեալ, եգիտ զող սքեղ աւագեկեղեցւոյն բարգաւաճելոյն. Մաղաք. աբեղ։

Ի ԽՈՍՏ ԳԱԼ. խոստովան լինել. *Հրամայեաց ցուցանել զգանձս իւրեանց, և նոքա արհամարհեալ՝ ոչ գային 'ի խոստ. և սկսան 'ի խոշտանգանս արկանել զնոսա. Ուռհ։ *Այր մի ըմբռնեցին վասն գողութե. երկու շաբաթ խիստ չարչարեցին, ոչ 'ի խոստ եկն... գոչեաց հայրն, և 'ի խոստ եկն ըզ- գողութիւն. Վրդն. առակ։

ԽՈՍՏ, ի, խոստք, ից. Տ. ԽՈՍՏՈՒՄՆ։

ԽՈՍՏԱԲԱՆԵՄ, եցի. Ն. խոստանալ բանիւ կամ գրով. *Որպէս գրեալ աւանդեցաւ մեզ այս 'ի չորրորդ գրուածի խոստաբանեալ պատմութեան մատենի խորենացւոյ. Արծր. ա. 15։

ԽՈՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. խոստումն բանիւ կամ գրով. և նախայիշատակութիւն կամ յառաջաբանութիւն ճառելի բանից. *Գրել զպատասխանի թղթոյն, և զխոստաբանութիւն զթագէոսի առաքել. Արծր. ա. 9։ *Ցուշ լիցի քեզ պատառնալիք և խոստաբանութիւնք փրկչին. Ճ. Ա։ *Խոստաբանութե նախագիտելի։ Չորրորդ խոստաբանութե, զոր առնելոց եմ. Բոզ. յաղբ. Ն։

ԽՈՍՏԱԿ, ի, աց. գ. խոշտակ, զաւակ. մանուկ. ժառանգ. *Թէ 'ի վանսայն գայթանք ոք առնէ, 'ի տեղւոյն 'ի բաց արասցեն, և զխոստակն յեկեղեցւոյն կալցին. Կանոն։

ԽՈՍՏԱԿԴԱՄ, ու, ուց. գ. խոշտակ յետագայ. այսինքն զաւակ զաւակի. յետնորդք. թոռունք. *Չիշխէ ոք հեռացուցանել՝ ոչ եղբայր, և ոչ որդի, և ոչ իմ (կամ մի 'ի) խոստակդամուց։ Մի ոք իշխեսցէ՝ իմ որդիք կամ եղբարք, կամ այլ խոստակդարք. Ուռհ։

ԽՈՍՏԱՆԱՄ, ացայ. Ն. Ὑπισχνέομαι. Promitto, polliceor. ἐπαγγέλλω, ομαι. promitto, և denuncio. և ὁμολογέω, confiteor. խոստ կամ խոստումն կամ խօսք տալ. յանձն առնուլ կատարել և առնել ինչ մի. ուխտել. յոյս կամ աւետիս իմն տալ. և խոստովան լինել. սէօզ վէրմէք, խըրար իգ- րար՝ լօֆ՝ ահտ էթմէք. իսկ յն. էբանղէլլօ է նաև աւետարանել. ուստի աւետիս և խոստումն առեալ զնոյն ցուցանեն լաւ գիրք. *Խոստմանցն զարհաւիրս և զհրաւէրս հալածել յանձնէ ախտացելոց։ Խոստացեալ յարքայութիւն վաղթուն քանքար։ Խոստացան ևս խաշինս տալ նոցա։ Սկիզբն աւետացուցանել խոստացելոց։ Զայն ինչ՝ որ թագաւորին խոստացեալ էր, ոչ ոչ կարէր առնել։ Զխոստումն՝ զոր խոստացաւ հանման աբրահամու։ Երդմամբ խոստացաւ տալ նմա (յն. խոստովան եղև)։ Բաց զայս խոստանամ քեզ (յն. խոստովանիմ)։ խոստանան գիտել զած (յն. խոստովանին)։ Խոստացան տալ նմա արծաթ։ Խոստացաւ տալ նմա զաս 'ի բնակութի. ևն։ *Աղքի աղքի պարգևս խոստանայր։ Պաւղոս բազում ձոխութե խոստանայր. Ագաթ։ Ցհ. կթ։ *Առ գիտմունս խոստացելոյն (բարեաց)։ Առ խոստացելոյն վայելս. Նար. Է. Ղ։

Լայնաբար՝ նաև Սպառնալ. ահ տալ... *Սպառնալիք մահու, և արհաւիրք ...իւց խոստանայր ինձ. Մագ. իէ։ *Ցաւ- ...ից առանձնա խոստացաւ (անհնազանդ- գից)։ Աղբեւսիք 'ի խոստացեալ գաւառաց. Ագաթ։ *Զխոյրդ բևեկնաբուղ հաներ, և խոստանայր նմա զգեհեն. Եփր. համաբ։

ԽՈՍՏԱՆԱԼ. խօսել զանձն 'ի հարանութի. *Կուսանք սեք, որք խոստանան զանձինս իւրեանց քեզ։ Ո՛վ կուսանք, որ խոստանայք զանձինս ձեր քեզ. Մծբ. Հ. (աղ. խօսեցան. խօսեցայք։)

ԽՈՍՏԱՆԱԼ. որ խոստովանել. *Քննզեալս կոչեմ զնոսա վասն անուանն՝ զոր խոստանան։ Հնազանդ. մտօք խոստանայ զախմարուեթին. Սեբեր. Է։

ԽՈՍՏԱՑՈՒՄՆ, ցման. Տե՛ս ԽՈՍ- ՏՈՒՄՆ. *Անճառելի բարւոյն խոստացումն. Պիտ։ *Նուէր ասեմք զխոստացումն իրիք բարեպաշտութե ընծայից. Երզն. քեր։

ԽՈՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ն. Որպէս խոստովանեցուցանել. որ և ասի՝ Ի ԽՈՍՏՈՒՄՆ Ա- ԾԵԼ. *Բազում գանիւք, և չարաչար տանջանօք 'ի փորձ առեալ՝ ոչ կարէին խոստացուցանել. Կոռնեփ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԱՌՆԻՄ. Տ. ԽՈՍՏՈՎԱ- ՆԻՄ, որպէս Դաւանել. գոհանալ. *Ոչ ոք է, որ 'ի գժոխս խոստովան առնի առ քեզ։ Միթէ հող խոստովան առնիցի առ քեզ։ Խորհուրդք մարդկան խոստովան առնին առ քեզ. ևն։

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԻՄ. Ἐξαγορεύω, ὁμολογέω, ἐξομολογέομαι. Fateor, profiteor, confiteor. ևն. Տ. ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ, որպէս Դաւանել զառեալ երախտիս. գոհանալ. փառս տալ այ. *Խոստովան լինել, և օրհնել զանէր ած իսրայէլի։ Խոստովան եղերուք տեառն, և կարդացէք զանուն նորա։ Խոստովան եղէց տեառն ըստ արդարութե նորա։ Խոստովան եղէց քեզ տէր։ Խոստովան եղիցուք առ քեզ ած։ Խոստովան եղիցուք անուան քում մեծի. ևն։ *Բարի է խոստովան լինել տեառն. բարւոք է գոհանալ զքէն ած խոստովանողական օրհնութբ. Լմբ. ող։

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԵԼ. Դաւանել զճշմարտութի, զհաւատս. հաստատել բերանով զոր ունի ոք 'ի սրտի. *Խոստովան եղև, և ոչ ուրացաւ. խոստովան եղև, եթէ ես ոչ եմ քն։ Խոստովան եղեն, եթէ օտարք և պանդուխտք են յերկրի։ Ամենայն լե- զու խոստովան լիցի այ։ Ամենայն լեզու խոստովան լիցի, թէ տէր է յս քս 'ի փառս այ հօր. ևն։ *Խոստովան լինէր զհաւատս. Ագաթ։ *Մի ամօթ համարեսցիս խոստովան լինել 'ի խաչ անդր. Կոչ. ժզ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԵԼ. Անպատրուակ յայտնել զմեղս անձին, կամ զծածուկս սրտին. *Խոստովան լիցի զմեղսն՝ զոր մեղաւ։ Խոստովան լիցի զմեղս իւր՝ զոր արար։ Խոստովան լինէին և պատմէին զգործս իւրեանց։ Խոստովան եղերուք միմեանց զմեղս։ Խոստովան լինիցիմք զմեղս մեր։ Խոստովան լինէին զմեղս իւրեանց. ևն։ *Հարցեալ մի- մեանց զպատճառսն՝ խոստովան եղեն ըզ- գանկութիւնն իւրեանց. Դան. ժզ. 14։ *Խոստովան լինէր զչարեացն. Կոչ. Ե։

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԵԼ. Հաւանել. յանձն առնուլ. ստորասել. խոստանալ. *Խոստովան եղև զհետ երթալ խաղաղութեան. Ցհ. կթ։ *Ցամենայնի խմաստասէրն խոստովան լիցի զգիտութի, և ուրացեալ զանգիտութի. Մագ. Է։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԲԱՐ. մ. խոստովան լինելով. որպէս Գոհանալով. գոհութեամբ. փառս տալով. *Որ յոչէից 'ի լինելութիւն եած, ախրապէս արժանի է խոստովանաբար հանապազ փառաբանութե. Խոսր։ *Նոքա խոստովանաբար օրհնեն զնա. Լմբ. ող։

Որպէս Դաւանելով. *Ցեր զնա առնելով և ած խոստովանաբար, փառակից ընդ հօր. Խոսր։

Որպէս Պատմելով զմեղս անձին. *Ըզգործեցեալ մեղսն առաց խոստովանաբար. Ոսկ. 'ի քարոզս։ *Խոստովանաբար զկիրս իմ եդի առաջի։ Պօղոս զիւր հալածիչն լինել և զհայհոյիչն խոստովանաբար պատմէ. Սարգ. յկ. Է. ժա։

Որպէս Հաւանելի գոլով ամենեցուն. իբրու ընդունելի՝ առոյգ՝ աներկբայ. (ըստ յն. օձոյ.) *Ոմանք աներկբայաբար ունին զգոյութիւնն. որպէս՝ մարդ, ձի, արծուի, ...ք խոստովանաբար գոն։ Բժիշկն առնու խոստովանաբար, եթէ 'ի չորից տարերց բաղկացեալ գոյ մարմին. Սահմ. ա. Է։ *Գոյնքն և ձևքն, և 'ի նոսին ցանկութիւնքն անմարմինք են խոստովանաբար. Լմբ. ող։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԴՈՒՍՏՐ. գ. Կին մարդ կամ օրիորդ խոստովանօղ զմեղս իւր մաւնաւոր քահանայի. *Մի առանձին քեզ խոստովանադուստր. ևն. Ոսկէփոր։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԴՐԱՄ, ոյ. գ. Դրամ առեալ վասն խոստովանութե լսելոյ. *Սիմոնական ախտ. որպէս խոստովանագրամ, հաղորդագրամ, կամ պսակադրամ. Կիր. Երզն. խր։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ նշանակ է խոստովանութե, որպէս դաւանութե ճշմարտութե. *Համբացեալք 'ի խոստովանական բարբառոյն. Ագաթ։ *Մի հայքն զիւրեանցն արձանացուցին խոստովանական բան։ Առ ամենեսեան անամօթեալք՝ և՛ 'ի խոստովանականս և՛ 'ի կարգս և՛ 'ի կրօնս. Յհ. իմ. երև։ *Խոստովանական երգումն կոչի, յորժամ ասէ, այն ճշմարիտ ածն, այ փառքն, որ այսպէս է. կամ ասէ, թէ այս խաչիս և աւետարանիս փառքն, կամ խաչին զօրութիւն. այս աւետարանս և խաչս. Երզն. խրատ։ Տօնակ։

Եւ որպէս Խոստովանողական. վկայական. մարտիրոսական. *Զխոստովանական անունն՝ ձայն 'ի վերայ եդեալ կարդային. Արծր. Բ. 2։ *Մեզ պատկանի վկայից խոստովանական համարձակութի. Ի Գէրս խոսր։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԿԻՑ. ա. Συνομολογῶν, γοῦσα. Simul confiteri consentiens. և բայիւ, σύμφημι, assentior. Զոյգ ընդ այլում խոստովանօղ. ձայնակից. միաբան. *Խոստովանակից եմ. քանզի ուղղակի խորհիս։ Պարտ է խոստովանակից ունել բանին զմտածութիւն. Պրպմ. լթ. Ն Յ։ *Եթէ կամիս ճշմարտութեն ընդ մեզ լինել խոստովանակից. Խոսրովիկ։

Եւ Συνομολογούμενος. Simul confessus. Զոյգ ընդ նմին խոստովանելի, դաւանելի կամ դաւանեալ. *(Որդի ընդ հօր) 'ի միում յածութեն խոստովանակից և փառաւորակից եղեալ. Կիւրղ. գնչ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνομολογία. Assensus, confessio, pactum. Միաբան խոստովանութի դաւանութեան. ձայնակցութի. *Զոչ առանց ձեր խոստովանակցութե առ այս գոլ գմա իրաւամբք պատճառ առաջի արկեալ. Գէրմ. Բղբ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՀԱՑՐ, հօր, հարց. գ. Հայր խոստովանութե. քահանայ՝ որում լինի խոստովանել զմեղս. *Թողութե իշխանութի ևն... ոչ տայր ոք խոստովանահայր. Ը. ըհդհ։ *Գնալ և առ խոստովանահարս՝ խոստովանել զմեղս. Գր. հր։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՔՈՅՐ, քեռ. գ. որ և ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԴՈՒՍՏՐ. Քոյր խոստովանու-

թէ․ այսինքն կին՝ կամ օրիորդ, որ խոստովանի քահանայի զմեղս իւր․ որ և կոչի հոգևոր քոյր կամ դուստր քահանային․ *Ընդ խոստովանաքորս և դստերս․ Վրք հց․ Ճ․ Յ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՄ, եցի․ ն․ } Ὁμολογέω, γέομαι. ἐξομολογέομαι. Confiteor.
ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ, եցայ․ հ․ } Արմատն է խոստ, խոստանալ, կամ խօսք տալ․ ուստի խոստովան լինել։ (լծ․ և պ․ խիւաֆ, խիւաֆիւվան․) Իգրար էթմէք․ Հաւատալ անպատրուակ զերախտիս բարերարին, և գոհանալ․ *Խոստովան եղէց քեզ օրհնութեամբ․․․ յուսամ առ Աստուած, խոստովանեմ նմա, փրկիչ երեսաց իմոց Աստուած է․ Սղ․ ԽԲ․ 5։ *Խոստովանել է հռչակել զպարգևսն, և գոհանալ զատուղէն։ Խոստովանեսցուք զբարերարին մերոյ Քրիստոսի զողորմութիւն վասն մեր հզմաստն աղաղակաւ երգոց․ Լմբ․ ստ։ *Շնորհս խոստովանէր, և ասէր, ողորմութի մեծ արար ընդ իս տէր աղօթիւք քո․ Վրք հց․ ԺԸ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼ. Դաւանել զճշմարտութիւն հաւատոյ, կամ զստուգութիւն իրաց․ հաստատել․ ընդունել․ ընդգրկել․ *Խոստովանեսցես բերանով քով տէր զՅս, և հաւատասցես 'ի սրտի քում զի Այ յարոյց զնա 'ի մեռելոց․ Ջի սրտիւ հաւատայք յարդարութիւն, և բերանով խոստովանիք 'ի փրկութիւն։ Հեծեծութեամբ խոստովանել, զի նա միայն է Աստուած։ Ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան, խոստովանեցայց և ես զնմանէ առաջի հօր իմոյ։ Եթէ ոք խոստովանեսցէ զնա զՔս, 'ի բաց կացցէ 'ի ժողովրդենէն։ Խոստովանեցայց զանուն նորա առաջի հօր իմոյ։ Փարիսեցիքն խոստովանէին զերկոսեան։ Զպտուղ շրթանց խոստովանելոց յանուն նորա․ ԵՆ։ *Գիտեմ, զինչ խոստովանեցի, և յումմէ հրաժարեցի ('ի մկրտութեան)․ Աւ․ որս․ Է։ *Խոստովանէ զճշմարտութիւն․ Նիւս․ կազմ։ *Որդի խոստովանեալք զնա․ Կիւրղ․ Գնձ։ *Խոստովանեսցին մի որդի Այ զտէր մեր յՍ Քս․ Խոր․ Գ․ 61։ *Ուրացաւ, և խոստովանեաց․ Եփր․ համաբ։ *Որ խոստովանի 'ի հայր, խոստովանի և յորդի։ Խոստովանէին 'ի մէջ աւետարանին․ Կոչ․ Է։ Եղիշ․ Գ։ *Ամենայն ոք խոստովանի, թէ Աստուած բարի է․ Սահմ․ ԺԲ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼ. Ստորագրել, և հաստատել զստուգութիւն որ է և իրաց․ յանձն առնուլ․ ընդունել․ *Սպասաւորքն յայտնապէս խոստովանեցին զեղելսն․ Ոսկ․ Գծ։ *Զտգիտութի խոստովանեաց հաւատորն․ Խոր․ Գ․ 53։ *Ճարտարս զնոսա խոստովանեցեր․ Ցհ․ ԻՏ․ Եբր։ *Երկուքին կողմանքն զպարտութի խոստովանէին․ Եղիշ․ Ը։

Կամ Հր․ Ընդունելի լինել․ յանձն առեալ լինել, աներկբայ ճանաչիլ․ *Ոչ քան զընչիցդ այլ ինչ առհաւ լեալ խոստովանի սպառնալեաց կենդանութեանս մերոյ։ Այսպէս նեօք մոլեկան սխալիք խոստովանեցաւ կատարելութի։ Խոստովանեցի յամենեցունց զօրաւորագոյն բնութի։ Այսմ ահա քաջայայտ խոստովանեցելոյ իրագործութե․ Պիտ։ *Խոստովանեալ է այս մերում տկարութէ անմերձենալի գոլ․ Իգն։ *Աւելորդ է 'ի խոստովանեալսն յերկարել զբանն․ Սարգ․ Ա․ Պ․ Է։ *Ոչ լուեալ խոստովանեալ և երկրպագեալ գովեալ քո բանից։ Խոստովանեալ քո տենչանաց․ Նար․ Ճ․ ՀԷ։ *Ցարիստէ արարած խոստովանի որպէս զմարմին․ Լծ․ ԾԹաբ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼ. որ և ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԵԼ. Պատմել զմեղս անձին բեկեալ սրտիւ․ կատարել զխորհուրդ ապաշխարութե․ *Խոստովանել զյանցանս, և զղջանալ․ Ցճխ․ Է։ *Հաճոյ եղև նմա այն՝ որ խոստովանեսցին զմեղս իւր, քան զայն՝ որ խոստովանելոց զարդարութիւն իւր․ Եփր․ համաբ։ *Խոստովանեսցայց վերստին զմնացեալ չարութեանն զբիծս․ Նար․ ԽԱ։ *Մեղք՝ որ խոստովանին, նուազագոյն լինին․ և որ ոչն խոստովանին՝ ևս քան զևս թանձրանան․ Ոսկ․ Եբր․ ԺԱ․ ԽՆ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼ. Իբր խոստանալ․ խօսք տալ․ սէօզ վէրմէք․ *Լաւագոյն է ոչ ուխտել քեզ, և ոչ խոստովանել ինչ գործել․ Աժաբ․ ԾԴ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Տալ խոստովանել զմեղս․ լսել զխոստովանութի․ խոստովանցընել․ *Խոստովանեցուցէք զկատարելոյն հաւատակաւ․ Շ․ Բղբ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂ, ի, աց․ Որ խոստովանի զճշմարտութի․ *Բարեխօս խոստովանողաց։ Խոստովանողացս զքեզ՝ որդւոյ քո և Այ բարեխօսեսցեմ․ Շար։ *Ի սիրապէս Այ խոստովանողացն զնա․ Շ․ Բղբ։ *Զայնպիսի ոչ խոստովանողսն մերժէ յերեսաց իւրոց․ Նար․ ՀԵ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂ. Դաւանելով զՔս հաւատոյ՝ չարչարեալ վասն Քի․ *Խոստովանող Քի ճշմարիտ վկայ՝ բազմաչարչար նահատակ։ Մեծ խոստովանողն Քի․ ԵՆ․ Շար։ *Խոստովանող Քի գոլով, և վկայ ճշմարտութեան։ Իբրև խոստովանողի Քի․ Ագաթ։ *Այս են խոստովանողքն հայոց կատարեալք․ որ զնեղութիւն և զչարչարանս խնդութեամբ ընկալան․ Եղիշ․ Է։

Եւս և Վկայութեամբ կատարեալ․ մարտիրոս․ *Անարատ պահեցեր զխոստովանող վկայս քո․ Ժմ։ որպէս և ՃՃ։ Ցայսմա․ ատէպ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Սեպհական խոստովանողաց զՔս յանուն, չարչարելոց, կամ նահատակելոց․ *Խոստովանողական վկայութիւն, կամ անուն, կամ դասանութիւն․ ՃՃ։ Խոր․ Բ․ 86։ Նար․ Գնջ Խւ։

Եւ Որ ինչ անկ է խոստովանութեան․ հաւատոյ, կամ ուխտի կրօնաւորութեան․ *Խոստովանողական դասանութիւն, կամ վկայութի․ Լմբ․ պտրգ։ Մաշ։

Եւ Որ ինչ հայի առ խոստովանութիւն մեղաց․ *Ցորդահաս պատասխանեաց զխոստովանողականն 'ի գիրս հարեալ․ Ածբ․ Գ․ 17։

Եւ Որ ինչ հայի 'ի գոհութի և 'ի փառաբանութի Այ․ *Բարւոք է գոհանալ զՔեզ Այ խոստովանողական օրհնութեամբ․ Լմբ․ ստ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂԱԿԻՑ. ա․ Որ զնոյն բան խոստովանի․ դաւանակից․ համամիտ․ *Որք սադուկեցւոցն են խոստովանողակից և համաբարոյք․ Սարգ․ Ա․ Պ․ Է։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ․ Ἐξομολόγησις. Խոստովանելն․ որպէս գոհացողութի․ ԵՆ․ *Նոյն իսկ անունդ խոստովանողութեան երևեցուցանէ զարդաքնոյն իւր զխոստովանութի․ Փիլ․ այլաբ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ․ Ὁμολογία, ἐξομολόγησις. Confessio. Խոստովան լինելն կամ խոստովանելն՝ ըստ ամենայն առման․ որպէս Դաւանութիւն հաւատոյ և ճշմարտութե․ Իգրար, Իթիրաֆ․ *Ուղղափառ, կամ ճշմարիտ խոստովանութեամբ․ Ցճխ։ Շար․ ԵՆ։ *Առաջին՝ դաւանութե հաւատոյ, որ է խոստովանութի 'ի մէջ երրորդութեն․ Շ․ ընդհանր։ *Սակս ուղիղ հաւատոյ խոստովանութե․ Սարգ․ Ա․ Պ․ Է։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. Յայտնութի մեղաց անձին, կամ ամբաստանութե զանձնէ կամաւոր զղջմամբ․ որ և խորհուրդ ապաշխարութե․ *Դարձելոց յապաշխարութի խոստովանութեամբ․ Ցճխ․ Է։ *Ընկալ զխոստովանութի անձնադատ բանիս․ Նար․ ՀԱ։ *Խոստովանութե բան կրկին է․ մի՝ դաւանութե հաւատոյ․ երկրորդ՝ զմեղս զղջմամբ ասել․ Ի Գիրս Խոսր։ *Վաճառեալ 'ի ցաւոցն՝ խոստովանութի ոչ կարէ տալ։ Որ ոչ զխոստովանութեամբ անկանին․ Կանոն։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. Հաւանութիւն․ ընդունելութի․ ստորասութի․ *Տգամախոհութե դատող առաջարկութե 'ի հաստատեալ խոստովանութեց է․ Սահմ․ ԺԳ։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գոհութի․ գոհաբանութի․ օրհնութի․ փառաբանութի Այ․ համտ․ շիւքիւր․ *Ի ձայն օրհնութե և խոստովանութե մատուցից քեզ պատարագ․ Ցովն․ Բ․ 10։ *Խոստովանութիւն և մեծվայելչութի զգեցար․ Սղ․ ՃԳ․ 1․ ուր ասէ Լմբ․ *Աստ իմանալի գոլով և պարզ՝ ոչ է կարօտ զգալի զգեստուց, այլ զգենու զխոստովանութի գոհութեան։ *Կանխեսցուք 'ի տեղւոջ խոստովանութե։ Մի տեղի խոստովանութե կոչէ, այսինքն գոհութե․ ասէ՝ թէ վասն զքեն գոհանալոյ սա շինեալ է․ Ի Գիրս Խոսր։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. Խոստումն առ Այ․ ուխտ․ պատարագ գոհութե․ ահտ, մըրատ․ *Մատուցանիցէ զպատարագս իւր ըստ ամենայն խոստովանութե․ Ղևտ․ ԻԲ․ 18։ *Մատուցէք զկամաւորականս ձեր և զխոստովանութիւնս ձեր․ Օր․ ԺԲ․ 6։ *Առնիցէ առաջնորդն զխոստովանութեան ողջակէզս․ Եզեկ․ ԽԶ․ 12։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. Հանդէս նահատակութե կամ խոստովանողական․ (որ հայի 'ի Սն Նշ․) շէհատէթ․ *Այն՝ որ փառաւորեցաւ խոստովանութեամբ հալածանաց․ Եւս․ պտմ․ Ը․ 12։ *Ցեա խոստովանութե մահուն իւրոյ․ Բուզ․ Գ․ 2։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՕՐԷՆ. Ց․ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԲԱՐ. *Սկսայց զձեռն պաղատանաց խոստովանօրէն զղջականաբար․ Նար․ ԻԵ։

ԽՈՍՏՈՒԿ. գ․ Առնուլ ամ․ Ցաւ որովայնի․ սանճը․ *Խոստուկ ձիոյ․ Վստ։

ԽՈՍՏՈՒԿ ԼԻՆԵԼ. Որպէս խոստովան լինել․ *Եւ յայնժամ ևս դառն տանջանս զոչ և զուրատ կալեալ՝ չլինէին խոստուկ․ Կոչման։

ԽՈՍՏՈՒՄՆ, ման․ գ․ Խոստացումն․ խոստաբանութի․ խոստանալն, և իրն խոստացեալ․ որ 'ի մէջ գիրս սուրբ Թարգմանիչ և Աւետիք, որպէս խոստումն Այ առ մեզ․ *Զխոստումն՝ զոր խոստացաւ հանդերձ արքայի․ Եսթ․ Դ․ 7։ *Այսօր լցաւ խոստումն Այ առ նահապետսն։ Որ զխոստումն աբրահամու են․ Շար։ *Անճառ խոստմանց քոց․ Ժմ։ *Ըստ անսուտ խոստմանն նորա առնուլ․ Ի Գիրս Խոսր։ *Զխոստմունսն յիշէր զպարգևացն։ Խոստմամբք բարեաց յորդորէ զմեզ․ Ագաթ։ Ցճխ․ Ձ։

ԽՈՍՏՈՒՄՆ. որպէս խոստովանութիւն․ որ և Ի ԽՈՍՏ ԱԾԵԼ կամ ԳԱԼ․ Իգրար․ *Որ թուէին թէ զնոյն ընտանութի ունիցի, և զնոյն խոստումն աստուածպաշտութե․ Սեբեր․ Գ։ *Անկարելի էր ումեք զչար աղանդոյն գործօնեայսն 'ի խոստումն ածել։ Խորհեցաւ ածել 'ի խոստումն՝ բազում գանիւք․ Կոչման։

ԽՈՍՏՈՒՄՆ. Ուխտ․ կարգ միայնակեցութե․ *Վիճին առաջնորդ զանտոն լինել խոստմանս այսմ․ Վրք հց․ ԻԵ։

ԽՈՍՏՈՒՄՆ. Հարսնախօսութիւն․ նշանտուք․ *Կուսանք՝ որ 'ի խոստման կան Քի (այլ․ խօսման)։ Աւն Թագաւորի ('ի) խոստման կամ ես։ Որում ես 'ի խօսս

ման կամ. Մծբ. Է:

ԽՈՍՐՈՎԱՑԻՆ. ա. Որ ինչ հայի առ խոսրով արքայ հայոց կամ պարսից. և զի թուականն հայոց եդաւ 'ի մնձխնէ կաթողիկոսէ յաւուրս խոսրովու առաջնոյ պարսից արքայի, յայս միտ առի. *Ըստ խոսրովային թուոյ հայկազանցս հինգ հարիւրերորդի քառասներորդի հինգերորդի. Գր. Վկ. յեղաշ. տոմ. գծ. այսինքն 'ի թուին հյ. չխե. յամի տեառն 1076. որպէս և Կիր. յեղ. տոմ. յհ. առէ. *Ի խոսրովայն պարսից սկսեալ մեր թիւ ըստ ամաց. չկզդ:

ԽՈՍՐՈՎԱՑԻՆ. գ. որպէս թէ նմանեալ արոյ քաջին խոսրովու մեծի հայոց արքայի՝ խաղ երաժշտական (´). Ղար: Ոսկեփոր:

Կմ թէ որպէս գիւտ քաջի ուրումն երաժշտի խոսրով անուն. յորմէ և ՈՃ խոսրովային՝ է որպէս կատարեալ եղանակ երաժշտութե. *Ներսէս (կլայեցի) բազում ինչ կարգեաց յեկեղեցիս քաղցր եղանակաւ՝ խոսրովային ոճով. Կիր. պատմ:

Կմ թերևս նոյն ընդ պ. խոսրէվանի, որ է թագաւորական, և ազնիւ. եւ և անուն երաժշտական եղանակի. *Կայր պատանեակ միխալոլիշուկ... խոսրովային առ նայր թմբուկ. Ղ. առակ: *Տաղ մի նեքաեալ խոսրովային: Այլ տաղ յարութեան՝ խոսրովային. Ղ. փող:

ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ. ա. Որպէս որդի խոսրովու, կմ սեպհական խոսրովու. *Զխոսրով ոչ արդատեան, այլ խոսրովեան. Եղիշ. պէր:

ԽՈՍՐՈՎԻԴՈՒԽՏ, դխտոյ. տով կամ տաւ. Դուստր խոսրովու, իբր յառաւել անուն. *Սան նորա խոսրովիդուխտ կուսան համեստ: Քեռ իւրոյ խոսրովիդխտոյ. Խոր. Բ. 79. 87: *Ինքն թագաւորն ըստ սիրոյ՝ քերբն խոսրովիդխտաւ. Ագաթ:

ԽՈՏ, ոյ, ոց. գ. Χόρτος, χόρτασμα, πόα, βοτάνη. Foenum, herba, gramen. Բոյս երկրի առ հասարակ. գալարի. բանջար վայրի. լծ. թ. օթ, օթլաղ. և յն. խօրթոս. (որպէս և բօա, վօթանի. լծ. ընդ բոյս.) *Բղխեսցէ երկիր զբանջար խոտոյ: Ամենայն խոտ դալար 'ի կերակուր: Խոտ յանդի: Զխոտն՝ որ 'ի վայրի: Նախ զխոտն, ապա զհասկն: Փայտ, խոտ, եղէգն: Հընձեցես խոտ. ևն: *Գարուն ոչ խոտոյն, այլ մարգկան. Ագաթ: *Խոտովք վայրենի շատացեալք. Մագ. իա: *Անշահեկան խոտոցն և փշոցն. Ագաթ: *Խոտս խայթողական. Նար. յգ:

ԽՈՏԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ բուսուցանէ զխոտ պայծառ. *Երկիրս խոտաբեր և մրգաբուխ. Զէնոբ:

ԽՈՏԱԲՈՅԾ. ա. Խոտով բուծեալ, այսինքն սնեալ. խոտաբուտ կենդանի. *Յաւէժ զգայ զպատերազմ՝ ձի, զգէշ՝ անդրդ, և զպատմերուն՝ այլ խոտաբոյծք. Անյ. հ. ս:

ԽՈՏԱԲՈՒՂԽ. ա. Յուռթի բղխեալ՝ բազմացեալ՝ ճարակելով զխոտ. *Ի խոտաբուղխ խաւարառածին այծեաց. Մագ. ծա:

ԽՈՏԱԲՈՒՏ. ա. Որ բուծի խոտով. խոտաճարակ. խոտաբոյծ. և խոտաճարակական. *Խոտաբուտ կենդանիք իբրև զվայրենիս ընդունէին զկերակուրս: Ի խոտաբուտ կենաց են. Եղիշ. Է: Յհ. կթ:

Եւ խոտեղէն. Χορτώδης. Gramineus. *Խոտաբուտ կերակրով կերակրեալ. Բ. Մ. Է. 27: *Համբերէին խոտաբուտ կերակրոցն. Եղիշ. Է: *Խոտաբուտ ճարակօք շատացեալ. Յհ. կթ:

ԽՈՏԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի խոտովք. խոտաւէտ. *Խոտալից ճարակաշատ լինի առանոց: Եւ այնպէս խոտալից. զի կն. Ոսկ. Եսա:

ԽՈՏԱԿ, ի, աց. գ. Դոյզն խոտ գալարի, բանջար. օթճըղազ, եէշիլլի. *Ոչ հացի, և ոչ խոտակի եառւն միայն. Մեծոփ:

ԽՈՏԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Որոյ կերակուրն է խոտ. խոտաճարակ. *Ի նմանութեն որթու խոտակերի». յն. կերողի ըզխոտ. Սղ. ճէ. 20: *Անասուն խոտակեր գազանաց. Ագաթ: *Ո՞ եհան զայնպիսի երկրաւոր անուանս զգիշակեր և զխոտակերս յերկինս. Եղնիկ:

ԽՈՏԱՀԱՄԲԱՐ. գ. Համբար խոտոյ. խոտ դիզեալ 'ի պէտս անասնոց. *Տեսանէին, զի խոտահամբար մթերեալ էր. Ագաթ:

ԽՈՏԱՃԱՇԱԿ. ա. Ճաշակօղ զխոտ. խոտաճարակ, և խոտաճարակական. *Ուսոյց զխոտաճաշակ խոտակրօն ճգնութե. Հ=Ց. հոկտ. ծէ:

ԽՈՏԱՃԱՐԱԿ, ի, աց. ա. Տ. Որ զխոտ ճարակի կմ արածի. և Որ բանջարով ևեթ վայրի շատանայ. (որպէս անասուն 'ի բնէ, կմ նմանեալն անասնոյ, և կամաւ ճգնօղն.) *Զօրէն երէոց խոտաճարակ շըջելը». յն. արածիլ. Բ. Դ. Ժ. 6: *Նման են անզգայ լիցն անմտաց խոտաճարակացն: Ոչ պաճառք խոտաճարակք. Մագ. ժէ: Նար. առաք: *Դու եւուր խոտաճարակ լինել թագաւորին բաբելացւոց. Ագաթ:

ԽՈՏԱՃԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոտաճարակին գոլ. *Զամս կէ կայր 'ի խոտաճարակութե վարս. Ոսկ:

ԽՈՏԱՆ, ի, ից կամ աց. ա. (որպէս թէ իբրու խոտ անպիտան համարելի.) Ἀπόβλητος. Rejectaneus. ἀπόβλημα, reliquum. ἀποδεδοκιμασμένος, reprobus. φαῦλος, pravus. σαπρός, malus. Խոտելի. ընկեցիկ. անարգ. յոռի. անպիտան. բանի մէկօղ, գէշ. իշէ եարամազ, փէնա, նէֆի, ալչագ. *Արծաթ խոտան կոչեսջիք զնոսա, զի խոտեաց զնոսա տէր: Որ ինչ 'ի նոցանէ անպիտան և խոտան էր: Այլ ուրեմն խոտան են բանք ճշմարտի: Ժողովեցին զբարի բարին յամանս, և զխոտանն 'ի բաց ընկեցին: Ամենայն արարածք այ բարի են, և չիք ինչ 'ի նոսա խոտան. ևն: *Իբր ոչ եթէ որպէս խոտան և 'ի բաց ընկենլի (յն. մի բան՝) 'ի վերջէ թողաւ. Նիւս. կազմ: *Ի մնոյ հրաժարեցոյց իբրև 'ի պղծոյ և 'ի խոտանէ իմեքէ. Եղնիկ: *Խոտան գտայ. խլեալ զխոտանս՝ բարս երկրաւորս՝ զբարիսն արմատացուցես. Նար. կէ. յգ: *Խոտան ցուցան. Մխ. երէմ: *Խոտանք էաք, և ընկեցեալք յերեսաց այ. Ի Գիրս խոսր:

ԽՈՏԱՆ ԱՌՆԵԼ. Ἀποδοκιμάζω. Reprobo. Խոտել իբր անպիտան. մերժել. րէտտ էթ., գօղու էթմէք. *Մի խոտան առներ զիս 'ի քոց ծառայից. Իմ. Թ. 4:

ԽՈՏԱՆԱԻ. մ. Ἐπισφαλῶς. Lubrice. Խոտան օրինակաւ. թշուառաբար. չարաչար. *Ոչ միայն ամուսնանան, այլև գնոյ եւս զանձինս տան՝ խոտանաւ առ բազում ցանկութիւս. Ոսկ. մ. Բ. 3:

ԽՈՏԱՆԵԼ. Տ. ԽՈՏԵԼ. *Ոչ 'ի զրպարտողէ, ոչ 'ի խոտանողաց. ոչ 'ի հոմանեաց. Ոսկ. յհ. Բ. 33. յն. παρευδοκίμων, reprobans.

ԽՈՏԱՎԱՅԵԼ. ա. Ունօղ զվայելս՝ ըզճաշակ և զյստակութե խոտոյ. *Խոտավայել բանջարօք առ քաղցն վայելելով. Արծր:

ԽՈՏԱՒԷՏ. ա. Ուր իցէ խոտ յաւէտ. խոտալից. օթլու, չիմէնլիք. *Տեղի, կամ վայր խոտաւէտ. Խոր. Բ. 6: Լմբ. սղ. Նեղնի:

ԽՈՏԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. գ. Որոյ նիւթն է խոտ. և Որ ինչ նման է խոտոյ. *Նոքա հրեղէնք կոչին, և մարգիկ խոտեղէնք. Եղնիկ: *Մի կարծիցես. եթէ նորա ձեռին է գործ՝ լինել խոտեղէն՝ մարմնոյդ. (այս ինքն մեռանել). Ոսկ. Եւ:

Կամ հիւսեալն 'ի խոտոյ և 'ի պրտուոյ. փսիաթ. պարիս. խշտիք 'ի խոտոյ. խօթէ անկողին, խըսիր. հասըր. *Ոչ ունիք ոք անկողնարկ լինէր, քանզի չճանաչէին եւս ըզխոտեղէնսն ընարել 'ի միմեանց: *Յատակք անպաճոյճ, շատացեալ խոտեղէն անկողնօք. Եղիշ. Է. և Ճառք: *Առին մէն մի խոտեղէն, և ննջեցին առկաւ. Վրք հց. իա: *Ի քունն շատացեալ լինէր խոտեղինօք, և բազում անգամ յերկիր անկանէր. Աթ. անփ:

ԽՈՏԵՄ. եցի. ն. Ἀποδοκιμάζω, ἀποβάλλω. Reprobo, abjicio. φαυλίζω, contemno, vilipendo. ἀκυρόω, irritum facio, ևն. որ և ԽՈՏԱՆ ԱՌՆԵԼ. Խոտան առնել. մերժել. ընկենուլ յերեսաց. անարգել. արհամարհել. 'ի դերև հանել իբր անպիտան ինչ. ընդ վայր հարկանել. (լծ. որդ. երևի և յն. օթէօ. որ և թ. էօթէ էթմէք.) Թէրէ ըէւ, էրէօէ յգէլ, թամահրէլ, վար զարնել. րէտտ էթմէք. խըչլալ էթմէք, խօրլամագ, զէլիլ թութմագ. *Զքանի տեառն խոտեաց: Խոտէք զքան այ վասն ձերոյ աւանդութե: Խոտեցի զանձն, և հալեցայ: Խոտեաց զնոսա տէր: Խոտեաց տէր և մերժեաց զազգն՝ որ առնէր զայս: Միթէ խոտելո՞վ խոտեցեր զյուդայ: Ոչ խոտեցից զամենայն ազգ իսրայէլի: Արբեցէք զայն՝ որ խոտէն զանձն իւր: Խոտել զիրաւունս. ևն: *Լքին խոտեցին մերժեցին զօրէնսն պարթևաց. Ագաթ: *Զամուսնութե և զմսակերութի խոտեն. Եղնիկ: *Խոտեցան հրեայքն 'ի շնորհաց անտի. Կոչ. ժա: *Կնիք շնորհաց խոտելոյս. Նար. իթ: *Մի ինչ զիրսն խոտեցեմք, այլ զմիտսն ապականեալս. Ոսկ. մ. Բ. 19: *Բնաւ ամենեքեմք խոտէ բանն (գրոց՝) զիմն և զքոյն յեղբայրութեանն առել (այս ինքն ասել). Բրս. հգ:

ԽՈՏԻՉ. ա. Որ խոտէ. անարգու, ևանարգական. վար զարնօղ, նախատական. *Զխոտիչ օրինացն և ըհակառակ այ՝ սպանանէր: Ոսկ. Եւ: *Ոչ բանս ազեղ և խոտիչ առ եղբայրն նետաձիգ առնել. Երզն. մտթ:

ԽՈՏՈՐ. ա. (որպէս խեղաթիւր. կամ խոտելով 'ի մի կողմն վարեալ. 'ի դուրս ելեալ 'ի հասարակ ուղղոյ.) Πλαγία, λήξος. Obliquus. πλανήτης, erroneus. διάστροφος, perversus. Թիւր. մոլար. ծուռ. զարտուղի. էյրի, այգըրը. ոտքա, էօթէյէ դէրէյէ ոտքան. *Զխոտոր վարդապետութիս ուսուցանեն. Կոչ. Է: *Զխոտոր վարդապետութե նոցա 'ի ձէնջ 'ի բաց հալածեցէք: Արարին նոքա խոտորնակ ընդ այնորիկ. եղև նոցա խոտոր վասն այնորիկ. Եփր. Փ. կոր. և համառ: *Խոտոր ճանապարհ: Հրաժարել խոտոր երկիւղածութե. Լմբ. սղ: *Ընկեցին զնա վասն խոտոր վարուց իւրոց. Ոսկ: *Խոտոր խառնամամբ կործանիւր: Ի խոտորն յայն ուխտ: Այլին 'ի խոտոր կարգացն. ՃՃ:

ԽՈՏՈՐ ՀԱՆԵԼ. իբր խոտորեցուցանել. ծռել. ոտքըրըմագ. *Ընդէր խոտոր հանէ յայնմ ճանապարհէ. Լմբ. ժղ:

ԽՈՏՈՐ. մ.
ԽՈՏՈՐԱԳՈՅՆՍ.
ԽՈՏՈՐԱԿԻ.
} Πλαγίως. Ex obliquo. խոտորմամբ. թիւրութբ. ոչ ուղիղ. և Անուղղակի. խոտորնակի. ծռուլուղ. և յոլխակի. էյրի դէօյրիւ, էտաքուրի. *Ամենայն ինչ խոտոր ընթանայ. ՃՃ: *Խոտորագոյնս ածել զմտաւ, կամ իմանալ. Խոշ: Լմբ. սղ: *Զհրէիցն ապարասանութիս յանդիմանէ, և վերաւորէ խոտորակի (կամ խոտորնակի). Պրպմ. ա:

ԽՈՏՈՐԱՍԷՐ. ա. Φιλεγκλίμων. Amans

inclinationis. Սիրող խոտորման կամ մոլորութեան. *Լուծցէ այժմ խոտորասէր հերձուածողն. Կիւրղ. գնչ։

ԽՈՏՈՐԱՏՈՒՐ. ա. Տուեալ զանձն ՚ի խոտորումն. անձնատուր ՚ի խոտորնակս. *Որոց հարեալք առ ոտս զաւանդն հոգևորն պատուէր, անձամբ զանձինս խոտորատուր՝ յարուեստն զինուորութեան զինեցան, և յերկիր կործանեցան»։ այլ ձ. խոտորատուր. Բուզ. Գ. 15։

ԽՈՏՈՐԵՄ, եցի. ն. } 'Εκκλίνω, ἀποκλίνω. Declino, inclino. πλαγιάζω, obliquo, diverto. διαστρέφω, ἐκστρέφω, perverto, everto. πλανάω, seduco.
ԽՈՏՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. }
Հանել արտաքոյ ուղղոյ. ՚ի մի կողմն տանել. դարձուցանել. շեղել. մէյլ տէ փանէն, ...: *Խոտորեա՛ զոտս քո ՚ի շաւղաց նոցա. Առակ. Ա. 15։ *Խոտորեցոյց զնա յովաբ ՚ի կողմանց դրանն՝ խօսել ընդ նմա։ Խոտորեցոյց զտապանակն ՚ի տուն աբեդդարայ. Բ. Թգ. Գ. 28։ Զ. 14։ *Խոտորեցուցին զաչս իւրեանց՝ չհայել յերկինս։ Խոտորեցուցին զլսելիս իւրեանց. Դան. ԺԳ. 9։ Երեմ. ԺԱ. 8։ *Խոտորեցուցանէ զունկն իւր, զի մի լուիցէ օրինաց. Առակ. ԻԸ. 9։ *Խոտորեցուցանել զոտն ՚ի չար ճանապարհաց. Սիրք. Ա. Պ. Ե։

Կամ Թիւրել. յեղաշրջել. սաերիւրել. ...: *Խոտորել զիրաւունս. Ել. ԻԳ. 2. 6։ Օր. ԻԴ. 17։ ԻԷ։ 11։ Առակ. ԺԷ. 5։ Եւ. ԻԹ. 21։ Ամով. Է. 31։ *Խոտորեցոյց զսիրտ իւր ՚ի տեառնէ այ իսրայէլի. Գ. Թգ. ԺԱ. 9։

Մանաւանդ՝ Մոլորեցուցանել. ...: *Խոտորէիք զսիրտ արդարոյն անիրաւութեամբ. Եզեկ. ԺԳ. 22։ *Խոտորեցուցին զսակաւս ՚ի ճանապարհէ արդարութեան. Յոբ. ԻԴ. 4։ *Խոտորեցուցին կանայք նորա զսիրտ նորա։ Զայսպիսի զիմաստուն և զմեծ թագաւոր խոտորեցուցին և յանցուցին. Գ. Թգ. ԺԱ. 3։ Նեեմ. ԺԳ. 26։ *Զի մի խոտորեցուսցեն զտունդ իսրայէլի ըստ տարապարտելոց սրտից իւրեանց յինէն ՚ի գնացս իւրեանց. Եզեկ. ԺԴ. 5։ *Որք մոլորեալ այնքանեաց արուեստից ոչ անսացին, և զաշարան խոտորեցին. Մագ. ԻԵ։ Իսկ Աթանաս. ԺԲ. *Եթէ ոք խոտորէ զօրէնսն կամ զմարգարէսն»։ ընթերցիր ըստ յն. խոտէ։ *Ոչ կարաց խոտորեցուցանել զնա. Ը. Մթ։ *Զժողովուրդն խոտորեցուցանէին. Իգն։

ԽՈՏՈՐԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. գ. 'Αποστρέφων. Avertens. Որ խոտորեցուցանէ, մոլորեցուցիչ. խանգարիչ. *Ածէք մատուցէք ինձ զայրս զայս իբրև զխոտորեցուցիչ ժողովրդեանն. Ղկ. ԻԳ. 14։ *Խոտորեցուցիչ կանանցն ած. Լմբ. ող։ *Փրկել զնա ՚ի խոտորեցուցիչ փառաց և ՚ի մեծութէ անտի. Վրք հց. ԺԴ։

ԽՈՏՈՐԻՄ, եցայ. չ. 'Εκκλίνω, ἀποκλίνω, ἐκνεύω. Declino, diverto. διαστρέφομαι, pervertor. πλανῶμαι, erro, vagor. Զարտուղիլ. շեղիլ յուղւոյ. դառնալ և գնալ կամ գալ ընդ այլ կողմն. մերձենալ. ...: *Խոտորել յաջ կամ յահեակ։ Խոտորեսցի յաջակողմն իւր։ Զճանապարհայն գնասցուք, ոչ խոտորեսցուք յանդս, և ոչ յայգիս։ Ոչ խոտորեսցուք այր իւրաքանչիւր ՚ի տուն իւր։ Ոչ կամեցաւ ասայել խոտորել ՚ի հետոց նորա։ Խոտորեցաւ սամփսոն յայգեստանն։ Խոտորեա՛ց առ իս տէր իմ, խոտորեա՛ց. և խոտորեցաւ առ նմա ՚ի խորանն։ Խոտորեցաւ առ նա (յուդա). ևն։ Իսկ Սղ. ԺԴ. 4. *Խոտորեցան յիս անիրաւութեամբ»։ գրէ Լմբ. *Այս ինքն մերձեցան. զի սովորութիւն է գրոց զմերձենալն խոտորել դնել. ըստ այնմ, խոտորեցաւ առ նա յուդա. քանզի ոչ յամենայն ժամ է մարս դիւացն, այլ՝ երբեմն գնան ՚ի բաց ՚ի մէնջ, և երբեմն խոտորին և գան մարանչել»։

ԽՈՏՈՐԻԼ. Թիւրիլ. սաերիւրիլ. հակամիտել. մոլորիլ. *Պատանին ՚ի բանս թագաւորին ոչ խոտորեցաւ։ Ոչ խոտորեցիք զկնի մտաց և աչաց ձերոց։ Ազգ թիւր և խոտորեալ։ Սիրտ խոտորեալ նիւթէ զչարիս։ Շաւիղք նոցա՝ ընդ որ գնան, խոտորեալք են։ Դարձուցէ զմեզ՝ առ ՚ի չխոտորելոյ սրտից մերոց ՚ի նմանէ։ Ամենեքին խոտորեցան ՚ի միասին։ Խոտորեցան ՚ի պատուիրանաց քոց. ևն։ *Մի խոտորեսցուք յանյայնարանութիւնս. Յճխ. Գ։ *Խոտորեցաւ ՚ի նոցա օրէնս. Եղիշ. Է։ *Խոտորեցան զկնի սատանայի. Փարպ։ *Ի վերջին անժուժուն խոտորեցար. Նչ. Եզեկ։

ԽՈՏՈՐԻԼ. Խոյշիլ. երեսս դարձուցանել՝ խոտելով. ատարանալ. ...: *Խոտորեա՛ց ՚ի չարէ, և արա՛ զբարի. Սղ. ԼԶ. 27։ *Խոտորեցաւ յաղէքսանդրէ, և յայտնեաց զթշնամութիւն իւր. Ա. Մ. ԺԱ. 12։

ԽՈՏՈՐԿՏՈՒՐՔ. գ. Խոտորնակման կըտրուածք ՚ի քղանցս հանդերձից. ...: *Սկսան զխոտորկտուրսն ՚ի վերայ ծնկացն ունել. Բուզ. Դ. 2։

ԽՈՏՈՐՆԱԳՈՅՆ. ա. Σκολιόν. Perversum, pravum. Կարի խոտորնակ ինչ. խեղաթիւր. յանցուած իմն. *Զհրեշտակաց խոտորնագոյնս ինչ իմացաւ. Յոբ. Դ. 18։

ԽՈՏՈՐՆԱԿ, ի, աց. ա. Σκολιός. Perversus. πλάγιος, obliquus, transversus. Խոտորեալ կմ շեղեալ յուղղութէ. թիւր. և խեղաթիւր. նիւթապէս, կամ բարոյապէս ծուռ. ...: *Ուղիղ փայտ, խոտորնակ փայտ. Անան. ՚ի պէտր։ *Վասն խոտորնակ մտաց քոց. Եզեկ. ԺԶ. 5։ *Հետք խոտորնակ։ Խոտորնակ ճանապարհ և մոլար։ Ընդ խոտորնակն որպէս ընդ ուղիղ ընթանայ. Նար. ԺԶ։ Լմբ. ապ. և ող։ *Խոտորնակ դժպհութեամբ քումով աց քեզ և զայ:դ. Մծբ. ԺԶ։

ԽՈՏՈՐՆԱԿ. գ. Կողմնական մասն կամ թև խաչի. *Խոտորնակ ՚ի խաչ թևացեալ։ Բուն խաչին՝ որ ՚ի վերուստ ՚ի խոնարհ իջանէ, ածութեան ասի օրինակ. իսկ խոտորնակն՝ մարդկութե. Ը. Բարսղ. ...: *Հըպատակութեամբ խաչիս խորհրդոյ. առ որ և հայի խոտորնակին ձևոյ յայտանիշ տեսարան. Նար. Խչ։

ԽՈՏՈՐՆԱԿ. մ. } Πλαγίως. Ex obliquo, ex transverso. τ'αναντία, contrarie, ia.
ԽՈՏՈՐՆԱԿՍ. }
որ և ԽՈՏՈՐՆԱԿԻ. Խոտորմամբ. թիւրութբ. կամակորութբ. ընդ հակառակն. ոչ ուղղութբ. ...: *Խոտորնակ և զարտուղի գնամք ՚ի պատուիրանաց նորա. Ի Գիրս խոսր։ *Գնաց առ իս խոտորնակ. Տօնակ։ *Ոչ գնացեր բարկութբ խոտորնակ. Նար. Է։ *Թէ գնայք ընդ իս խոտորնակ. Լմբ. ող։ *Եթէ տակաւին գնայցէք դուք խոտորնակս ... գնացից և ես ընդ ձեզ բարկութբ խոտորնակս. Ղևտ. ԻԶ. 21. 23. 24. 40. 41։ *Խոտորնակս գնացին. Ոսկ. Եւ։ *Խոտորնակս պատմեն. Ար։ *Ամենայն ուրեք խոտորնակ ուսուցանէ, և քարկէ զկրօնս հայրենականս. Կիւրղ. Ղկ։ *Արարին նոքա խոտորնակ ընդ այնորիկ, եղև նոցա խոտոր վասն այնորիկ. Եփր. համաբ։ *Անօրէնութբ խօսեցան խոտորնակս. Յհ. ԿԹ։

ԽՈՏՈՐՆԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԽՈՏՈՐՆԱԿ, ա. *Խոտորնական հետոցն խաւարայնոց. Նար. ԽԱ։

ԽՈՏՈՐՆԱԿԵԼ կամ ԽՈՏՈՐՆԱԿԻԼ. չ. Περιφέρομαι. Jactor. Խոտորնակի շրջիլ. տարուբերիլ. *Իբրև ՚ի կրկնակ յայսկոյս յայնկոյս զմիմեամբք խոտորնակելոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 1։

ԽՈՏՈՐՆԱԿԻ. մ. ա. Διαστρεμμένον, νως. Perversum, se. Տ. ԽՈՏՈՐՆԱԿ կմ ԽՈՏՈՐՆԱԿՍ. գրի և Ի ԽՈՏՈՐՆԱԿԻ. տե՛ս և ԽՈՏՈՐՆԱԿԻ ԽՈՏՈՐՆԱԿ. *Եղև քեզ խոտորնակի (կամ ՚ի խոտորնակի). Եզեկ. ԺԶ. 34։ *Խոտորնակի տեսանեմք զիրացն կարգ։ Սխալաբար և խոտորնակի ասաք։ Ի նըւաստ գիտել, սակայն ոչ ամենևիմբ խոտորնակի. Կիւրղ. գնչ։ *Մեղերք զհեշտութե մարմնական մեզ խոտորնակի նշանակէ. Մեկն. ղևտ։ *Ոչ գնացեր բարկութբ խոտորնակ՝ խոտորնակի ընդ քեզ հեստօղս. Նար. Է։ *Թէ գնայք ընդ իս խոտորնակ, գնացից և ես ընդ ձեզ խոտորնակի խոտորնակ. Լմբ. ող։ Տօնակ։

ԽՈՏՈՐՆԱԿԻ. Πλαγίως. Ex obliquo. Շեղակի. կողմնակի. ...: *Մեքենայիւ կախեցին զնա խոտորնակի. Հ = Յ. մայ. ԺԱ։ *Տեսանելով փայտ լոկ խոտորնակի ձևացեալ խաչ. Ը. Բարսղ։

ԽՈՏՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διοπέτημα. Adversitas, perversitas. παρεκτροπή, aberratio. Խոտորեալ կամ խոտորնակ գոլն. և խոտորումն (ըստ ամենայն առման). *Տեղին ինքն ժառանգեաց զազգին խոտորութե. Է. Ա. Է. 20։ *Ամբաստան լինէր վասն նարգացն խոտորութեան նոցա. Ոսկ. յհ. Ա. 8։ *Ի խոտորութեան հերետիկոսութե էր. Բուզ. Դ. 5։ *Ասել զպէսպէս ոմանց խոտորութիւն. Կոչ. ԺԴ։

ԽՈՏՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Διαστροφή, μεταστροφή. Perversio. ἀποστροφή, ἀποστασία, defectio. Խոտորիլն, մոլորիլն, դարձ յուղղութէ ՚ի թիւրութիւն, և ՚ի լաւէ անտի ՚ի վատթարութի. հեստութի. ապստամբութի յած. մեղք. մոլորութիւն. *Խոտորումն ՚ի ճշմարիտ ճանապարհէ. Գիտ։ *Զի էր խոտորումն ՚ի տեառնէ. Գ. Թգ. ԺԲ. 15։ *Խնդայցեն ընդ խոտորումն չարութե. Առակ. Բ. 14։ *Խոտորեցաւ ժողովուրդդ այդ խոտորումն ժպիրհ։ Խոտորումն խօսեցաւ ՚ի տեառնէ. Երեմ. Է. 5։ ԻԹ. 32։ *Բիւրք են ընդ կենացս մերոց ՚ի մեղս խոտորմունք. Նիւս. կուս։ *Խոտորումն է բարկանալն. խոտորումն է անունէր լինել. Ի Գիրս խոսր։ *Այլ և բազմապատիկ են բանիւք խոտորումն, զոր ընդ աշխարհս սերմանեցին. Ոսկ. յհ. Ա. 1։ *Զգ՚ի Հ. լինեցիմք մեք վասն այսր և անդր խոտորմանց՝ յանեան հերեսիոլ տացն. Կոչ. ԺԱ։ *Վասն խոտորմանն բերելոսեայ. Եւս. պտմ. Է. 33։

ԽՈՏՈՒՄՆ, տման. Խոտելն, ինն։ Կանոն։

ԽՈՏՈՒՑ, տցի, ցաց. կմ ցոյ, ցոց. գ. 'Αντικνήμη, ἀντικνήμιον. Pars surae opposita, pars cruris anterior. Առաջակողմն ոլոքի. երեսք սրունից. ծունկն և ծալք նորա մինչև ցոտս. այն է Գուճք, որ ՚ի չոքելն շօշափէ զգետինն. *Բերել կոճեղս փայտից, և առնել ըստ ոլոքի խոտցոց (կամ խոտցոյ. կամ խոտոցոց, կմ խոտոցաց) ոտից նր. Ագաթ. (ըստ այլևայլ օրինակաց. ուր հին տպ. խոտցաց, կամ խոտցաց։) Տե՛ս և ԽՈՋԱԿՈՒՆՔ։

ԽՈՏՈՒՑ. Լայնաբար՝ որ և է սրունն անդամոց, կամ յօդուած և խաղալիք բազկացուցիչ ներքին և արտաքին մասանց մար-

միոյ. *Բանն այ հաստատ է մինչև յօգս և 'ի խոստուցս. Նէր. ստէփ:

ԽՈՐ, ոյ, ոց. ա. Βαθύς. Profundus, altior. κοῖλος, concavus. որ և ԽՈՐԻՆ. Ընդարձակ. խոնարհագոյն. ցածագոյն քան զհարթութիւն երեսաց երկրի. գոգաւոր. փոսաւոր. խորունկ, խորանիստ, խորանդ. պէրին, չուգուր. *Գուբ խոր: Ջրհոր խոր: Ջուր խոր: Ի վերայ ձորոյն խորոյ: Զբաժակն քեռ քո արբցես՝ զխորն և զլայնն. եւն: *Ի ջրհորս խորս. Լմբ. առ: *Խոր՝ առախտակամածս արարցես զնա. Եզ. իէ. 8: *Զգեալ 'ի խոր կայս. Նխա. խաղմ:

Նմանութեամբ՝ խորթին. գժուարիմաց. թաքուն. գաղտնի. *Ցոյժ խոր են խորհուրդք քո. Սղ. ղա. 6: *Կամիմ ցուցանել քեզ խոր և ածային խորհուրդ. Կլէմա: *Մեզ անհասանելի է խոր խորհրդոցն ընդարձակութի. Լմբ. առ: *Զխոր իմաստութին քոյ 'ի միտ ածին. Համամ. առաք: *Զգիւրալուրն և զառանց խոր բառիցն յարգեն. Սարգ. յուէ:

Եւ Սաստիկ. առաւելեալ յիւրում կարգի. յետին. *Խոր մոռացումն, կամ արիութի, թմրութի, խաւար, խաղաղութի, խռովութի, թշնամութի, աղքատութի. Իմ. ծզ. 11: Ագաթ: Նար. յէ: Սարգ. յէ. ֆ: Ես ա. պ. զ: Վրք հց: Ցհ. կբ: *Ի խոր խոնարհութին զանձինս մեր բերցուք. Կլէմա: *Ի խոր անշէնման միացեալ լիցին. Նչ. եղէկ. (իբր ներքնագոյն, կամ խոշոր:)

ԽՈՐ. 'ի խորոյ, և խորք. գ. Βάθη, βαθέα, βυθός. Profundum, da; profunditas, fossa, եւն. Խորին վայր. խորութի. խորխորատ. փոս. վիհ. *Ի խորոց կարդացի առ քեզ: Մտանեցան 'ի խորս երկրի: Էջ և զիջեր 'ի խորս երկրի: Ցայտնէ զխորս խաւարի: Խաղացո 'ի խորն. եւն: *Անկանի 'ի խոր խին մեծ. Խոր. բ. 7: *Վազեաւ 'ի խորոյս 'ի բարձրն. Ճ. Ա: *Ի ներքս 'ի խորոցն գարանեալ ունի զգժնդակ չարութին. Պիտ: *Զպատուական գլուխն ոչ 'ի խորոջ, այլ արտաքոյ 'ի գլխոցն եդեալ. Ցհ. կբ: *Ոչ վեր 'ի վերոյ, այլ 'ի խորոջ յոգւոցն. Ոսկ. խաղաղ: *Ցուցանել զ'ի խորոջ զկայսն. Բրս. հց: *Որ 'ի խորոջն հոգեոծքութեանց են. Նխա. խաղմ: *Ունելով 'ի խորոջն զբանն այ՝ որպէս զաղբիւր կենաց. Համամ. առաք: *Ի խորսոջ ունի զհիւանդութեանն. Բրս. բբէ: *Ի խորսոջ կայ եղկալոտ, և ծածկել 'ի վերոյ կողմանն էր 'ի վերոյ. Վէշօր. ֆ:

ԽՈՐ. խորք. Ἄβυσσος. Abyssus. πέλαγος, pelagus, mare profundum. Անդունդք. ծով համատարած. խորութի ջրոց կամ ծովու. նա և երկրի՝ ուր վիհ. *Եւ ընկղմեցան որպէս 'ի խորոյ մեծէ. Սղ. հէ. 15: *Ժողովեաց որպէս 'ի տիկ զջուրս ծովուն, և եդ 'ի խորս (կամ 'ի խոր) զգանձս իւր: Իրաւունք քո որպէս խորք բազումք (կամ զխորս բազումս): Խորք խորոց կարդացին առ քեզ 'ի ձայն սահանաց քոց: Ի խորոց երկրի միւսանգամ հաներ զիս: Տեսին զքեզ ջուրք, և երկեան. և խորք խռովեցան: Խորք որպէս զգեստ վերարկու է նորա: Ի ծովս և յամ խորս: Օրհնեցէք զտէր յերկրէ վիշապք, և ամենայն խորք: Ցամաքեսցին ամենայն խորք գետոց: Դատաստան հրով եկեր զխորս բազումս: Խորք ծածկեցին զնոսա: Ընկղմիցի 'ի խորս ծովու. եւն: *Մոռերալք 'ի խորս ծովուն նաւեն. Նխա. 'ի թուղթ: *Որ անդուռատն եղեալ 'ի խորս նաւերին. Պիտ: *Իբրև 'ի խորոջ բազմաց 'ի միասին նաւեցելոց. Բրս. ևղբ:

Նմանութեամբ ասի. *Ի մէջ խորոց չարեացն թաւալեցիմք ռ. յն. Ἔυριπος (որ է եւրիպոս. էւրիպոս փէնիկի.) *Ի խորոց ծովէ աշխարհի: Ի խորոց արտի կամ արտէ, կամ զգայութեց, չնչման հազարդին. եւն. Նար: *Ո՛վ խորք մեծութեն և իմաստութեն եւն. Հռ. ժա. 33: *Զխորսն յուզէր զգիտութեն. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Զխորս ածային բանին, կամ իմաստից հոգւոյն: Ըստ անբաւ խորոցդ, և անհասանելի դատաստանացդ. Ը. Մրթ: Սարգ. ա. պ. ի: Սիօն. աղ:

Ի ԽՈՐ. գ. ա. Որպէս Ի խորս, խորագոյն. խորին. *Ի խոր արմատացուցանելոցն. 'ի խորս. Ոսկ. յհ. ա. 23: *Որ ինչ 'ի խոր է քան զքեզ, զայն մի քններ: Ի խոր է քան զիմացութիւն: Որ 'ի խոր է, և անդունդք խորին. Կոչ. Է: Ճ. Գ:

Ի ԽՈՐ. մ. խորագոյնս. խորապէս. շատ. սաստիկ. չարաչար. կարեվէր. *Ի խոր խոցեցից զխնդիրս. Նար. խէ: *Զայլս զարթուցանեմ, և ես 'ի խոր ննջեմ. Ի գիրս խոսր: *Զև ևս մորուացն 'ի խոր աճեցեալ էր. Նխա. խաղմ: *Լռեա, և 'ի խոր եռուր նմա խոց: Ի խորս հարկանեմք զխոցն: Վիրին հարուած 'ի խոր է: Պետրոս՝ որ կարի խիթն 'ի խոր խոցեալ էր. Ոսկ. յհ. ա. եօ. ա. մթ: *Ի խոր խոցեցաւ, կամ խոցեալ. Եղիշ. բ. է: Ցհ. կբ: *Հերձու զվէրն 'ի խոր. Ոսկեփոր:

Կամ ԽՈՐ. իբր 'ի խոր. *Խոկ իբրև խոր խոցեցաւ պատերազմ, և տապաստակն խառն ընդ միմեանս հարան. Ցհ. կբ:

Ի ԽՈՐՄԷ. իբր Ի խորոց, յարմատոց, 'ի հիմանց. *Վասն ձեր զգուշութեն 'ի խորմէ քննեցայք զկորուստ նոցա. Կոչ. Է:

Ի ԽՈՐՈՒՍՏ. մ. Ի խորոց. 'ի ներքուստ, 'ի սրտէ. խորանիէն, փոխէն, վարէն. *Երկիր, 'ի խորուստ պատառեալ՝ զնոսա արեգակն 'ի ծոց իւր ընդունէր. Սարգ. յէ. ծա:

ԽՈՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατασκευή. Artificium. Բան խոր կամ խորին. և հնարիմացութի. խորամանկութի. խորանիէ բան, վարպետութիւն. *Ոչ եթէ բանգիտութի (կամ բանգաւութի) ինչ էր, և խորաբանութիւն ճարտարութի. Կոչ. Է:

ԽՈՐԱԳԷՏ. գիտի, կամ տոյ, տաց. ա. Πανοῦργος, φρόνιμος. Callidus, vafer, sollers, astutus, prudens. Որ խոր է գիտութի մտաց. ճարտարամիտ. խորհրդական. իմաստուն. հանճարեղ. հնարիմաց. կանխատես. և խորամանկ. խէլայի, վարպետութ. չէյրէկ, ուրէֆ, վօգուֆ, հիւնէրլու. *Ամենայն խորագէտ գործէ իմաստութե: Իմաստութի խորագիտաց ծանիցէ զճանապարհս նոցա: Որ պահէ զյանդիմանութի, խորագէտ է: Խորագիտին տեսեալ զչարագործն պատժեալ, եւն: Քանզի խորագէտ էի, խեղդք կալայ զձեզ: Եղերուք խորագէտք իբրև զօձս. եւն: *Իմացեալ խորագիտոյ գեղեցկին (տիգրանուհեայ) զայսպիսի դաւաճանութի. Խոր. ա. 15:

Եւ իբր խորագիտական. ճարտար. *Խորագէտ հնարիւք զործն իրացն կատարէ. Վէցօր. ե: *Զխորագէտ խելամտութիւնն. Ոսկ. յհ. ա. 38: *Խորագէտ հնարաւորութեամբ. Արծր:

ԽՈՐԱԳԷՏ ԼԻՆԵԼ. իբր խելամուտ կամ խորագիտանալ լինել. *Խորագէտ լինի քեզ անուամբ հրամանին: Խորագէտ լինի 'ի խորատելն՝ և 'ի մարմնոյ քաղաքավարութե ուղղութե. Լմբ. առ:

ԽՈՐԱԳԻՏԱԳՈՅՆ. ա. Πανουργότερος. Callidior, astutior. Առաւել կամ յոյժ խորագէտ. իմաստնագոյն. *Ի չարչարել անգղականին՝ խորագիտագոյն ևս լինի անմեղն: Ի տուժել անխրատին՝ խորագիտագոյն ևս լինի անմեղն. Առակ. ժա. 25: ի՛ա. 11:

ԽՈՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Πανουργία, φρόνησις, σοφία. Astutia, solertia, prudentia, sapientia. Խորագէտն գոլ. հանճարեղութի. հնարիմացութի. ճարտարութի. և խորամանկութի. չէյրէկլիք, մարիֆէթ, ֆիրասէթ, հիւնէր. *Զխորին խորհուրդս խորագիտութե 'ի վեր բերել: Պարկ իմաստնոց խորագիտութի: Տայցէ անմեղաց զխորագիտութի: Իմացարուք անմեղք զխորագիտութի. եւն: *Խորագիտութի կոչէ ըղկանխատեսութի. Լմբ. առաք: *Զի՞նչ բաւական իցէ առնն մեր խորագիտութիւն առ այնչափ ճգունս. Ոսկ. մ. բ. 8: *Որ ընբռնէ զիմաստունսն 'ի խորագիտութե իւրեանց. ա. կոր. գ. 19: *Սոսութե կարծիս ոչ ոք ունէր վասն խորագիտութե, որպէս և այժմ իսկ. Պղատ. օրին. գ: *Ած զխորամանկութի նոցա խորագիտութե, թէ փորեցին առաջի իմ խորխորատ, և անկան ինքեանք 'ի նոյն. Լծ. կուլ:

ԽՈՐԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ ընդ խորս ծովու. ծովագնաց. ծովամուխ. *Խորագնաց նաւուք նաւորդաց առանց աշխատութե տեսանելով զխորսն. ԺԺ:

ԽՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Βαθύτερος. Profundior, altior, եւն. Առաւել խոր. յոյժ խորին. զնստագոյն. խոնարհագոյն. *Խորագոյն վիրաւ, կամ խորխորատ, գուբ. Մագ: *Խորագոյն ջուր, կամ ծով. Արիստ. Ձ: *Խորագոյն դաշտ, կամ դարք գետոյ. Արծր. գ. 8: Լաստ. Է: Եղիշ. գ: *Խորագոյն տեղի քան զայլ՝ քան զմարթն, քան զմարմինն. Ղևտ. ժգ. 20. 21:

Եւ իբր Ներքսագոյն. հեռագոյն. *Ի խորագոյն հայս վարեցին. Խոր. բ. 13: *Վասն խորագոյն անապատին. Ը. Մրթ: *Հերակլէս 'ի կողմանս գադիրանի գնացեալ՝ ոչ կարաց 'ի խորագոյնսն երթալ. Նոննոս:

Նմանութեան ասի. *Գիտէր խորագոյնն. Ոսկ. յհ. բ. 30: Եղիշ. մրթ: *Խորագոյն խնդիր, կամ ասացուած, կամ իրողութիւնք. Անյ. պորփ: Սահմ. ծզ: *Ինդրոյ ինչ խորագունի չեն պէտք. Սարկ. ք. հ: *Խորագոյնքն այս իմաստք. Ի գիրս խոսր: *Խորագոյն սէր, կամ խնդիր, կամ հանդէս. Խոր. ա. 27: Անան. եկեղ: Մագ. ծէ:

մ. Խորին օրինակաւ. 'ի խորս. *Խորագոյն արտասուաւ. ԺԺ: *Խորագոյն արկեալ հիմունս: Որ զնախնոյն արբուհաման զհանդէս խորագոյնս ծանուցեր. Ը. Մրթ: *Է. ազգ ինչ եթէովպացւոց խորագոյնս ('ի ներքսագոյն կողմանս). Նոննոս:

ԽՈՐԱԳՈՒՆԱԲԱՐ. մ. Նոյն ընդ վ. *Կարի յոյժ խորագունաբար և բարձրաբար յաղագս նոցա խնդրել. Լծ. գործ:

ԽՈՐԱԶԳԱՑ. ա. Խորիմաց. խելամուտ. խորամուխ. քաջ զգացող մտօք և կամօք. *Օրինաց երկնայնոյն խորազգաց. Ը. Փող:

ԽՈՐԱԻՄԱՑ. ա. Լաւ ևս՝ Խորիմաց, որպէս խոր իմացող. հանճարաւոր, ուշեղ և ուշիմ. *Արքայածին արքայն լեալ էր յոյժ խորաիմաց (կամ խորայիմաց) և խելօք 'ի մանկութե իւրմէ. Մաշտ. աբեղ:

ԽՈՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Որ խորհուրդն կամ մտածութեն է խորին, և թաքուն. *Ցուցցուք զնոսա հոգեբնակալս և խորախորհուրդս 'ի բանս իւրեանց. Վրդն. յանեաժ: *Այր ծածկամիտ և խորախորհուրդ. Եփր. դփ: *Խորախորհուրդ աշտանակակիր ճրագացն. Նար. Ծբ:

ԽՈՐԱԽՕՍ. ա. Որ խօսի բանս խորինս և ճարտարս. *Բազմագէտ, և շատահանճար, և խորախօս. Վրդն. երգ: Տօնակ:

Եւ Որ 'ի խորոց հագագին խօսի. կամ որոյ խօսք են գժուարիմաց՝ առ խորութե

շրթանց. ըստ յն. խորաշրթն. Βαθύχειλος. Profunda labia habens. *Ոչ եթէ առ ժողովուրդ խորախօս ծանրալեզու առաքեսցիս. Եզեկ. գ. 5:

ԽՈՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոր և խրթին խօսք. բան մթին և մանուածոյ. *Քննութե արարէք, և խորախօսութե. Ոսկիփոր:

ԽՈՐԱԿՆ. ա. Որոյ աչք են 'ի խորս կամ խորագոյն. *Զայր խոժոռադէմ, տափաքիթ. և խորակն. Խոր. բ. 7:

ԽՈՐԱՀԻՄՆ. ա. Ուր էցէ հիմն խորագոյն. *Հաստատեալ խորահիմն դրութբ. Անան. եկեղ:

ԽՈՐԱՁՈՐ, ոյ, ոց. գ. Φάραγξ. Vallis. ἀπόκρημνον, praeceps, praecipitium. Ձոր խորին կմ անդնդախոր. լեռնամէջք. ծործոր. վիհ. խօրօնլը յէր. փէրին կամ լօգուր փէրէ. *Զոհէիք զուստերս ձեր 'ի խորաձորս. Եսայ. ծէ. 5: *Հայր յանդունդս խորաձորոյն. Խոր. գ. 45: *Ի դժուարս լերանց և 'ի խորաձորս. Իգն: *Ի փշոց վարդ, և 'ի խորաձորոց ակնս գեղեցիկ. Սարգ. յուդ. գ: *Ոչ խորաձորք ինչ պատահիցեն: Քարուտ և խորաձոր իմն է ճանապարհն առաքինութեց. Ոսկ. եւ:

Նմանութբ. *Ընդ այնպիսի խորաձորս արկանիցես զմիտս: Ընդ նեղ և ընդ խորաձորս երթալ. Ոսկ. մ. ա. 10. և ա. բէ. ի: *Զխորաձորս մաքսաւորութբ առլցեալս, և զզինուութբ հեղեղեալս վերաբերէր 'ի ըղգաստութե պայծառութե. զի գիւրագնաց չինի (կամ լինի) ճանապարհ թագաւորին քմի. Անան. 'ի յհ. գ:

ԽՈՐԱՄԱՆԳ, ԽՈՐԱՄԱՆԳԵԼ. են. Տ. ԽՈՐԱՄԱՆԿ, են:

ԽՈՐԱՄԱՆԿ, ի, աց. ա. Πανοῦργος. Callidus. σκολιός, perversus. ἐπιβουλεύων, insidiator. κακοῦργος, maleficus. (զարմանան ոմն 'ի բառն ՄԱՆԿ.) գրի և ԽՈՐԱՄԱՆԳ. (զի գ զկնի ն առաւ մեզ հնչէ.) Խորագէտ 'ի չարիս. չարարուեստ. նենգագործ. խաբեբայ. դաւագիր. չարագործ. ճէնփազ, ճիլպօզ, հիլէքեար. *Փոփոխէ զխորհուրդս խորամանգաց: Այր խորամանգ նիտայ զչարիս. Յոբ. ե. 12: Առակ. ծզ. 28: *Զգոյշ լեր 'ի խորամանկէ, զի չարիս նիւթէ. Սիր. ժա. 35: *Ի բաց հատանելով զխորամանգացն տաժանմունս. Ոսկ. յհ. բ. 37: *Կործանիչ խորամանկաց և մեղաւորաց. Ցճխ. ժա: *Խորամանկ թշնամին գիշերասէր. Պիտ:

Եւ իբր Խորամանկական. պատիր. *Խորամանկ բարոյիւք. գ. Դ. գ. 16: *Խորամանկ խաբէութբ. Եղիշ. ը: *Խորամանկ խորհրդով: Զխորամանկ հնարիմացութեն. Յհ. կբ:

ԽՈՐԱՄԱՆԿԱԳՈՅՆ. ա. Πανουργότερος. Callidior. Առաւել կամ յոյժ խորամանկ. ճարտար ամենայնիւ. ուսպանորտէ, քուրնէ փօրտէ. *Վարբակէս՝ խորամանկագոյն 'ի կենդանավարութե, և 'ի մարմն երեւոյթ. խորամանկագոյնս 'ի պէտս նիզակաց. Խոր. ա. 20: Նիւս. Դ. բէնդ: *Օձն էր խորամանգագոյն: Զինչ յամենայն գազանաց խորամանգագոյն. Փիլ. տյլբ: Պրմ. ողէք:

ԽՈՐԱՄԱՆԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. Չարարուեստութի. հնարք խաբէութե. *Բնութին՝ զայնպիսին խորամանկագործութիս և արուեստս՝ տանջելիս կարծեմ լինել. Կանոն: *Եթէ գոցի 'ի նաստ նենգութե խորամանգագործութե. Սարկ. քհ:

ԽՈՐԱՄԱՆԿԵՄ, եցի. ն. Πανουργέω. Callide ago. Խորամանկութբ վճարել. թակարդել. նենգել. պատրել. դաւաճանել. հիլէ իշի օյնամագ, տէք էթմէք. *Եթէ ինչ զգուշս խորամանգել կամ արամեցուցանել յօժարեսցուք. գ. Դ. է. 6: *Խորամանգեմք զանձինս մեր. Ոսկ. յհ. բ. 34: *Ոչ բռնութբ հաւանեցուցանել, այլ խորամանկել հնարէր. Խոր. գ. 13: *Զի մի ճշմարտութին կերպարանօք խորամանկեսցի. Նար. հէ: *Ցովսէփ յորժամ խորամանգիցն, և վաճառեալ լինէր. Ոսկ. յհ. բ. 30:

Եւ Նիւթել. հնարել. առնել ինչ նենգանօք. ճէնն էթմէք, ճէօտ գուրմագ. *Որ զամենայն ինչ չարիսդ խորամանգեցեր 'ի վերայ որդւոցդ երրայեցւոց. բ. Դ. է. 31: *Ցայսր ամենայնի վերայ այլ ևս չարութի խորամանկեաց. Եղիշ. բ: *Գտանիք չարեաց, որ առաւել քան զամբարշտական և ըղծանօթ բարբառոց զչարն՝ այլ ինչ խորամանգեն. Բրս. հդ: *Չարեօքն՝ որ 'ի վերայ մեր խորամանկէին. Եւս. պտմ. է. 17: *Հասէք վաղվաղակի ... գուցէ խորամանգիցէ: Արգեամբք խորամանկեցին չմերձենալ 'ի մեզ. ա. բգ. ից. 22: գ. Դ. գ. 11:

ԽՈՐԱՄԱՆԿԻՄ, եցայ. հ. յ. Նոյն ընդ վ. *Գաբաւոնացիք խորամանկեցան պաշարումն և խաբեպատիր զգեստիւք: Այն՝ որ զգուշութբ որբութբ տարածանել ընդ աշխարհս ամենայն հանգերձեալ էր. որդին գաւթի (սողոմոն) սերունդն բազում կանանց խորամանկեցաւ առնել զնա. Եփր. յես. և բգ: *Այսպէս խորամանկլի նա, և կեղծաւորի. Եփր. բ. բէ:

ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Πανουργία, κακουργία, ῥαδιουργία, κυβεία, ἐπιβουλή, πονηρία. Calliditas, malignitas, insidiae, malitia. Խորամանկելն. գործ խորամանկաց. անարժան խորագիտութի. չարահնար արուեստ. նենգ. խաբէութի. կեղծաւորութի. դաւաճանութի. դարանակալութի. չարութի. սոփանօզլ. տէք, հիլէ, ճէնփազլըգ, ճիլպնէլլիք, քէօթիւլիւք, ճէսուր. *Արարին նոքա խորամանկութբ: Ի խորամանգութէ չարեաց իւրեանց: Ի բաց արա զանձն իմ 'ի խորամանկութէ նոցա: Գիտաց յս զխորամանգութին նոցա: Նայեցեալ ընդ խորամանկութի նոցա՝ ասէ: Լի ամենայն նենգութբ և խորամանգութբ: Զի մի գտանիցուք խորամանգութբ, և մի նենգեսցուք զբանն այ: Որպէս օձն խաբեաց զեւայ խորամանգութբ իւրով. եւն: *Ցանմթ եղև խորամանկութի բանսարկուին. Ոսկ. յհ. բ. 39: *Խորամանկութբ պատուէր զնոսա. Խոր. բ. 18: *Զխորամանկութեն զմտածութի անակայ. Փարպ:

ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. Εἰρωνεία. Ironia, irrisio. Հեգնութի. այպանք. *Այսպէս առնելով երկիր պագանէին նմա, և բազում խորամանկութիս ցուցանէին: Ի միտս և 'ի խորհուրդս մեր բերցուք զպատկեր փշեղէն, զթուքն, և զխորամանկութիւն. Ոսկ. յհ. բ. 37. 38:

ԽՈՐԱՄԻՋ. ա. Որոյ մէջն կամ միջոցն է խոր. իչի տէրին. *Արձակահիմն, խորամէջ, լայնափողոց. Վրդն. պտմ:

ԽՈՐԱՄԹԻՆ. ա. մ. Խորութբ մթնացեալ. և ի խոր մթան. *Խաւարեալ. և խորամթին բնակեալ. Մագ. բ:

ԽՈՐԱՄԻՋՈՑ. ա. Μεσόκοιλος. In medio concavus. Որոյ միջոցն է խոր. գոգեալ 'ի միջավայրին. *Կէսքն ճգուրի կերպարանաց նմանեցուցին (զերկիր), և ոմանք խորամիջոց անուանեցին. Վեցօր. ի:

ԽՈՐԱՄՈՒԽ. ա. մ. Որ մխի 'ի խորս. և խորին զգածմամբ. *Մարմնոյ ոչ միայն աչք արտաքուստն, այլ բոլոր անդամքն քրքրեն. որով և տէր մեր այնչափ խորամուխ ուսոյց զմարմնոյս բնութիւն. Մագ:

ԽՈՐԱՄՈՒՏ ԼԻՆԵԼ. Ի խորս մտանել՝ անձամբ կամ մտօք. տալմագ. *Նաւարկեալ, և խորամուտ եղեալ 'ի ծովուն. Ճ. Ա: *Պօղոս խորամուտ եղեալ անտեսանելին՝ փառաւորէ զնա ճշմարտութբ. Վրդն. երգ:

ԽՈՐԱՅԱՏԱԿ. ա. Որոյ յատակն է խոր. *Լայնատարած և խորայատակն եփրատ: Խորայատակ հիմունք ծովուն. Խոր. բ. 76: Արծր. է. 7:

ԽՈՐԱՑԻՆ. ա. Որ է 'ի խորս ջուրց, կմ անդնդոց. *Զնախաչար և զխորային վիշապն ածային իմաստութբ քո կարթեցեր. Ճզ:

ԽՈՐԱՅՈՅԶ. ա. Որ յուզէ ինչ 'ի խորս ծովու. *Ոչ եթէ ձկնորսան որդի ձկնորսանի, ոչ խորայոյզ որդին զեբեդեայ. այլ զխորսն յուզէր զգիտութե. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ԽՈՐԱՅՈՐՁԱՆ. ա. Որոյ յորձանքն են խոր կամ սաստիկ. յորձախոր. *Լուծանի գետս այս, և լինի խորայորձան կոհակ. Պրմ. ողէք:

ԽՈՐԱՆ, ի, աց. գ. Σκηνή, σκήνωμα. Tentorium, tabernaculum, scena. Վրան. տաղաւար. կազմած 'ի կտաւոյ կամ 'ի մորթոյ՝ կառուցեալ 'ի բացի՝ որպէս խուղ կմ տուն չարժական. որոյ մեծն և լաւն լինի գմբեթաւոր. չատըր, գուպպըլու էյէն օթաղ, խայմէ, (յոգն.) խայամ. *Եհար անդ զխորան իւր 'ի բեթէլ: Խորանօք բնակեաց: Բնակեալքն 'ի խորանս: Չուեաց ժողովուրդն 'ի խորանաց իւրեանց: Ցարեաւ եհար զխորան իւր: Զգեցեր զերկինս որպէս խորան. եւն: Այլ Սղ. ծգ. 2: Երգ. ա. 4: Եր. ժդ. 2. յն. δέῤῥις (լծ. թ. փէրտէ) է մա՛ որպէս խորանափեղկ, վրան մորթեղէն, և ոնղի վրանաց:

ԽՈՐԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, որ և ՎՐԱՆ ԺԱՄՈՒՆ, էր իբր տաճար այ չարժական. տես Ել. իզ. 1. և 30: բ. բգ. է. 6: եւն:

ԽՈՐԱՆ կամ ԽՈՐԱՆՔ ԵՐԿՆԻՑ՝ է խորանման կամար նորա, և պարունակք նորին. ա. Եզր. դ. 34: Յոբ. լզ. 29: որպէս և գոտիք եօթանց մոլորակաց, որ և կոչին ԵՕԹՆԱՍՏԵՂԵԱՆ ԽՈՐԱՆՔ. Վրդն. յանբասու: Շար. եւն: Որպէս և Արքայութին կոչի խորան լուսոյ, կամ Երկնային խորանք. ժմ: Շար: Լմբ. եւն:

ԽՈՐԱՆ. Եկեղեցի, և տաճար այ. որ և ԽՈՐԱՆ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ: Նար. հէ. զէ: Շար. եւն:

ԽՈՐԱՆ. Սեղանն կամ բեմն 'ի մէջ տաճարի, ուր մատչի նբ պատարագն. Նար. ճա. և երգ: Լմբ. պտրգ. սահմ:

ԽՈՐԱՆ. Դիւան. գմբեթաւոր առաստ խորհրդոց. դահլիճ արքունի. տէհլիզ, փիշլան, գօղմըլ ալթը. *Աշուշայի ընկալեալ 'ի թագաւորէն զմեծն պարգև. յարուցեալ 'ի խորանին եկն: Թագաւորին և ամենեցուն որ 'ի խորանին էին: Ժողովեալ ամենայն ազգաւանի դրանն արքունի, լինէր խորան մեծ լցեալ սաստիկ որերով. Փարպ:

ԽՈՐԱՆ. Ցարկ. տուն. սենեակ. օթագ. *Հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ. Նար. ծէ: *Մտանէր 'ի խորանն թագաւորին. Ճ. Բ:

ԽՈՐԱՆ. Նմանութբ՝ մարմինն կոչի խորան հոգւոյ մարդոյն, կամ մարդն որպէս բնակարան այ. Նար. ծի. լէ. կէ. ղգ:

ԽՈՐԱՆ՝ որպէս խորշք տամարական ագիւսակաց, և կանոնք համաձայնութե չորից աւետարանաց. Խանէ. *Եօթներկեաց խորանն յառաջին խորանն գաւառայ. Տօնակ: *Սակս տասն խորանաց աւետարանին. Երզն. մթն. 'ի սկիզբն:

ԽՈՐԱՆԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Բնակեալն 'ի վրանս. վրանաբնակիչ. չատըրլը, կէօչէր էվլի. *Խորանաբնակք. որպէս սովոր են

կալ արտաքինք 'ի բացի. Գէ. Ես:

ԽՈՐԱՆԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս դասաւորութիւն 'ի խորանս երկնից. *Ուր հրեշտակացն խմանին պարակցութիւնք, ուր ամբոխ խորանադասութիւնք. Նանայ:

ԽՈՐԱՆԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարեալ իբրև զխորան գեղեցիկ. *Անձեռագործ խորանազարդ կամարին. Անան. Եկեղ:

ԽՈՐԱՆԱԿԱՊ. ա. Իբր կամարակապ. գմբեթաւոր. *Օդեղէն և ջրեղէն և լուսեղէն ամպերս խորանակապ բարձրութեան. Նար. յոհէտ:

ԽՈՐԱՆԱԿԱՐ. ի, աց. ա. Σχηνοποιός. Scenae factor. Որ կարէ զխորան կամ զաստուածս վրանաց. ըստ յն. խորանարար, կամ վրանագործ. սքինոբի. *Էին խորանակարք արուեստիւ. Գծ. ծէ. 3: *Մաքսաւորք և ձկնորսք և խորանակարք. Ոսկ. Յ. ա. 1; յհ. ա. 30: *Նաև խորանակարն ընծայեցոյց քան զանբաւութիւն մարդկան. Ի Գէրս խոսր:

ԽՈՐԱՆԱԿԻՑ. ա. Ցարկակից. բնակակից. *Տնակից և խորանակից և համարնակ. Փիլ. եւ. Ժ. 83: *Առաքելոցն խորանակից լինել և պսակակից. Սարգ. Ժ. յհ. Ժ: *Ի յերկիր խորանակիցք մարդկան, և 'ի յերկինս դասակիցք հրեշտակաց. Երզն. լս: *Ո՛վ ապաշխարութիւն՝ դաշին խաղաղութեան և բարեկարգութե խորանակից. Բրս. ապաշխ:

ԽՈՐԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնակակցութիւն. դասակցութիւն. *Ցարդարոցն խորանակցութիւնս. Սհմ. ւմէ: *Զգրախտին ժառանգութիւն, և հրեշտակացն խորանակցութիւն. Երզն. Յոբ:

ԽՈՐԱՆԱՁԵՒ. ա. Յ. Որ ինչ է 'ի ձև խորանի. վրանաձև. կամարաձև. գմբեթաձև. Գոողէլէ, լոփըը ղէլէնփէ. *Ի վերայ խորանաձև ծածկութեան նշան տէրունական խաչին. Փարպ: *Խորանաձև և կամարայարկ հոչէ զերկին. Վրդն. ծն: *Լուսաւոր խորանաձև ամպովն. Տօնակ: *Խորանաձև եղև բացն 'ի վերայ նոցա. Ճ. Բ: *Խորանաձև կամարացեալ օդ վերնական. Երզն. առ. էրի: *Եւ բոցն խորանաձև ցոլանայր շուրջ զնոքօք: Հուր հնոցին խորանաձև կամարաձեւն պատեալ. Հարցմանց:

ԽՈՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Βαθύνομαι, ἀποκολποῦμαι. Profundus fio, excavor, sinuosus fio, եւ. խոր լինել. ունել զխորութիւն. գոգիլ. գոգանալ. խոռոչանալ. 'ի խորս իջանել. և նսեմանալ առ խորութե. փէրին լէփ. չուգուր օլմագ. *Որպէս ճանապարհ տառանի, և խորանայ 'ի կողմանէ առից. Երզն. ծէր: *Պալար թէ ոչ ապրածի, և ուռդն ոչ խորանայ. Վրդն. ղևտ: *Ի ձորս երկայնաձիգս խորացեալս. Խոր. Ժ. 6: *Զհովիտս, յորոց զմին ծոցն մեծ կոչեն, և զմիւսն փոքր. վասն զի երկաքանչիւր կողմանքն ոչ նմանապէս խորանան. Արխոփ. Ծ: *Խորանալն արմատոյն 'ի ջուրս: Ամենայն սերմանց պարտ է նախ խորանալ, և ծածկիլ. Նչ. եղէկ: Երզն. ծէր: *Որ գերագոյն յագին 'ի մէջ խորացելոյ փոսոյին. Ան. բարէր: *Խորացեալ 'ի հողեղէն պատկերին. Գնձ: *Զանպատրաստ խորացեալ խաւարին հալածեալ նսեմութիւն: Անե րևոյթ խորացելոյ բանանին (գժոխոց): Բոլորեալ ծովուն խորացելոյ. Բենիկ:

ԽՈՐԱՆԱՑԱՐ. ա. Որ յարէ յարմարէ կմ յօրինացանէ կառուցանէ զխորան. որպէս շինող տաճարի. *Ղամբարարային շինող տաճար՝ այս առողմն խորանայարի. Շ. յերուս. առաք:

ԽՈՐԱՆԱՑԱՐԴԱՐ. ա. Ցարդարիչ և Ճարտարապետ խորանին վկայութեան. *Եղիաբ և բեսելիէլ խորանայարդարք. Արծր:

ԽՈՐԱՆԱՑԱՐԿ. ա. Նմանեալ խորանաձև յարկի. կամարակապ. և Երկնանման. *Գմբեթարդ խորանայարկ հաստատառոյց հիմամբ. Անան. Եկեղ: *Խորանայարկ կամարանման յօրինեցար սբ կոյս Ածածին. Շար:

ԽՈՐԱՆԱՆՄԱՆ. Տ. ԽՈՐԱՆԱՁԵՒ. *Առ 'ի ջրեղէն խորանանման հաստատութե երկնին. Ագաթ: *Խորանանման տախտաձև յինքեան ունելով գահոյք զբօսանաց. Արծր. Է. 7:

ԽՈՐԱՆԱՇԱՏ. ա. որ և ԲԱԶՄԱԽՈՐԱՆ. որպիսի էր եկեղեցին շինեալ 'ի Վանական վարդապետէ բազմութբ խորանաց 'ի տաւուշ գաւառի իւրում. ուստի և վանքըն նորա կոչեցաւ խորանաշատ: Կիր. պտմ:

ԽՈՐԱՆԱՇԷՆ. ա. Շինեալ իբրև զխորան. վրանաձև. գմբեթարդ. *Բացաւ խորանաշէն յարկն հաստատութե երկնին. Ագաթ: *Խորանաշէն յարկք սբ եկեղեցւոյ. Թէոդոր. խչ:

ԽՈՐԱՆԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Շինութի խորանին վկայութեան. *Զայն և մեծն 'ի խորանաշինութեն առնէր. Պիտ:

ԽՈՐԱՆԱՉՈՒ. ա. Ուր իցէ չու խորանաց կամ վրանօք. *Առ 'ի յիշատակ խորանաչու ընթացիցն՝ որ 'ի սինա. Խոր. Հրտղ:

ԽՈՐԱՆԱՊԱՀ. ա. Պահապան խորանի, կամ վրանաց բանակին. վանապան. *Ուահ վերայ մարդկան, և խառնաղանջ խորանապահ զօրուն. Բուզ. Դ. 20:

ԽՈՐԱՆԱՐԱՐ. ա. Σχηνοποιός. Տ. ԽՈՐԱՆԱԿԱՐ. *Խորալութին 'ի սակաւ ժամանակս զամենայն տիեզերս ընկալաւ 'ի խորանարարաց և յուռկանողաց. Ոսկ. Ես:

ԽՈՐԱՆԱՐԴ. ի. ա. գ. Κύβος. Cubus, tessera. Մարմին կամ ձև քառակուսի վեցդիմի՝ զուգաչափ ըստ ամենայն կողմանց. որ և ՔՈՒԲՈՍ, ԿԻՒԲՈՍ. քէպ, զար. *Մածուցի զնա իբրև վիմաւ խորանարդ. Յոբ. լէ. 38: *Երևէր տետրակեղ յասպիսոյ արբոյ խորանարդ. Փարպ:

Եւ խորանաձև. գմբեթարդ. *(Տաճարն կամ եկեղեցին) գմբեթաձև խորանարդ բարձրացեալ. Ցհ. իմ. Եկեղ:

Առ կրկին նշանակութիւն բերին և հետագայ վկայութիւնք. (զի ահագին մեծութի երկնից անխախտ է բոլորակ վրանաձև, և քառակուսի միաչափ կիվոս ըստ գրոց.) *Արարեալ զերկինս խորանարդ հաստայարկ. Ագաթ: *Որկեաց զերկինս իբրև զխորանարդ. Սարգ. ա. պ. Ժ: *Խորանարդ հաստաձեղուն հաստատութեամբ. Անան. Եկեղ:

ԽՈՐԱՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Խորանաբնակ. վրանաւոր. չադըրլը. *Զաեղօքն դըտանէ զոմանս խորանաւորս հուր լուցեալ. Խոր. Գ. 37:

ԽՈՐԱՆԱՓԵՂԿ. ի, աց. գ. Δέῤῥις. Aulaeum, tentorium. Փեղկ խորանի. առագաստ և վարագոյրք վրանի. հաստուածք կտաւոյ կամ մորթոյ, որովք կազմի վրանն. չադըր' էէնէնի՝ քէրթէսի. (ըստ յն. դէրրիս. այն է ամկ. դէրի, մորթ. որ թարգմանի 'ի մէզ և խորան, իբր վրան 'ի մորթոյ. Սղ. ճգ. 2: Երգ. ա. 4: Ես. ծէ. 2:) *Խորանն իմ չուառացաւ կործեաւ, և ամենայն խորանափեղկք իմ քակտեցան. և ոչ գոյ տեղի խորանափեղկաց իմոց. Երեմ. Ժ. 20: *Զի ոչ այնքան մնաց տեղի չէին զի զխորանն իմ գնիցեմ, և զխորանափեղկսն պարզիցեմ. Մխ. Երեմ:

ԽՈՐԱՆԳ կամ ԽՈՐԱՆԿՆ ԱՌՆԵԼ. Վրիպակ գրչուի է՝ փոխանակ գրելոյ ըստ յն. խորան կանգնել, կամ առնել. σκηνοποιέω. այլ հայ մեկնիչք՝ քանզի ընթեռնուին յԱծոց. *Մի բազմականաւ բարձր ագոյնս կազմեսցուք՝ խորանգ (կամ խորանկն) առնելով յորովայնի զժայթքելոյն, խմացան՝ զգայութե 'ի խորոց, կամ լինել զխորս որովայնի՝ մինչև չարժիլ 'ի փոխումն. քանզի ամն գրէ. *Ոյք ան վարկանին՝ նրատելով 'ի բազմականսն, որպէս 'ի խորս յորովայն արկանել զանընդհատ կերակուրսն և զըմպելիս, հարկաւոր է նոցա ժայթքելն: Եւ այլ ամն. *Այնքան 'ի վերայ բազմականացն առ աւելորդ կերակուրս զանձինս նեղեն, մինչ զի խորանգ առնելուն՝ դարձեալ առ փոփոխումն (կմ փոփոխումն) ածել զըմպութիւն. զոր և ժայթքելն ասէ. Լծ. ամծոբ:

ԽՈՐԱՆԵԱՑ. ա. Ունող զխորան. որպիսի լինէր և վրանն՝ շարժական խորանաւ հանդերձ. *Հանապազ եկեղեցի խորանեալ ընդ իւր շրջեցուցանելով. Կիր. պտմ:

ԽՈՐԱՆԵԼ. Բառ անստոյգ. իբր խորան կանգնել՝ հարկանել. *Սիւն ամպեղէն և հրեղէն 'ի վայր իջեալ՝ արկանէր խորանէր խորան լուսեղէն. Վրդն. սս. (ուր վրիպակաւ գրչի կրկնեալ երևի ձայնս խորան:)

ԽՈՐԱՆՅԱՐԿ. Տ. ԽՈՐԱՆԱՅԱՐԿ. *Բերիւր ինքն 'ի կամարս խորանյարկս. Գնձ:

ԽՈՐԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Βαθυχειλός. Տ. ԽՈՐԱԽՕՍ. *Զի ոչ ելթէ առ ժողովուրդն խորաշուրթն և այլալեզու առաքիս դու առ տունն իսրայէլի. Ոսկ. Ես:

ԽՈՐԱՋՈՒՐ. ա. Ուր իցէ ջուր խոր. *Լողայ սիրտ նորա իբրև 'ի խորաջուր ծովակի. Մծբ. ծէ:

ԽՈՐԱՍՈՅԶ, սուզի. ա. Ի խորս սուզանող, և սուզեալ. և խորին. խորայատակ. *Ազատեաց 'ի խորասոյզ մրրկեալ դառնութե պատուիրանին. Շ. բարձր: *Զխորասոյզ առեմ զկեանս զայսոսիկ. որպէս Ὑποβρύχιος. Submersus. Նիւս. կազմ: *Ի տեղի՝ չարեաց լողէր իբրև զձկունս խորասոյզ մեղօք. Վրդն. առէգար: *Դադարէր յեզր խորասոյզ գետոյն. Կողբ: *Այսու և լուղակացդ ժամանեալ հասանէ ընութե՝ 'ի խորասոյզն 'ի վեր ածել յանդընդոց: Առ ժամայն խորասոյզ ընկղմումն ըմբռնելոցն տիրէր. Պիտ: *Գաւազանն մովսիսի էր (օրինակ խաչի). որով դարձաւ ջուրն 'ի վերայ եգիպտական զօրուն, և խորասոյզ կորստեամբ դատեցաւ. Ղևոնդ: *Ի խորասոյզ գլորմանէս դալ 'ի վեր. Բենիկ: Տես և ԱՆԴՆԴԱՍՈՅԶ:

ԽՈՐԱՍՈՅԶ. գ. Խորք, վայր խորին՝ ուր սուզեալ իցէ ոք. *Տեսին զնա ընկղմեալ 'ի խորս երկրի, և գեռ ևս գնայր 'ի խորասոյզն անդ. Վրք հց. ծէ:

ԽՈՐԱՍՈՅԶ ԱՌՆԵԼ. Սուզանել զոք 'ի խորս կամ յանդունդս. ընկղմել. պաթըրմագ. *Որ ծով խորասոյզ արար: Խորասոյզ առնելով զփարաւոնականսն: Խորհուրդքն չարին՝ խաբէն ըղձողս, խորասոյզ առնեն. ծածկեն անդնդովք. Եփր. ծն: Արծր. Է. 2: ժմ:

ԽՈՐԱՍՈՅԶ ԼԻՆԵԼ. Սուզանիլ 'ի խորս, ընկղմիլ. պաթմագ. *Անկանի 'ի խոր իմն մեծ, և խորասոյզ լեալ անհետի. Խոր. Ժ. 58: *Նաւաբեկութեամբ խորասոյզ եղեալ կորնչի. Պիտ: *Զի մի կրեսցէ զխորասոյզ լինելն ընդ գագանայ. Շ. բղն: *Նեաւոր խորասոյզ եղեալ չարեացն: Ոչ 'ի արոյ երկնչի, և ոչ 'ի խորասոյզ լինելոյ. Կիւրղ.

'ի չոյսն ։ Վրք ոսկ ։

ԽՈՐԱՍՈՒԶԵՄ, եցի. ն. } Խորասոյզ
ԽՈՐԱՍՈՒԶԻՄ, եցայ. չ. } առնել, լինել. պաթըրմագ, պաթմագ. *Խորասուզեալ ի յանդունդս գործակցեալսն չարին. Գնձ։ *Խորասուզիլ կամեք 'ի խորխորատ. Լաստ. ԻԲ ։ *Խորասուզեալ մանկանցն 'ի յուլս. Ղ. յեղաք. առակ ։ *Խոնարհեալ 'ի խորասուզեալ անձն իմ, և ձգեալ 'ի բանակեալ արբութեն հօտի քո. Բենիկ ։ *Գայլք հրեղէն գեառվք խորասուզեալք մայրին 'ի միջոյ գառանց. Սարկ. փոխա ։

ԽՈՐԱՄՈՒՏ. ա. Որոյ արմատն է խոր կամ 'ի խորս. *Կեայք 'ի ծառոց խորարմատք են, և տարածատակք. Վեցօր. Է ։

ԽՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Βαθύνω. Profundum facio, են. Տալ խորանալ. 'ի խորս մխել. և խորասոյզ առնել. փէրինլէթմէք, փիզինէ սօգմագ, պաթըրմագ. *Առթումայի զփորուած տիգին ցուցանէ խորացուցեալ ըստ աշտէին մասոյ. Ղ. Բարշր ։ *Զմարդիկ արագ առողջացոյց. զգեալն խոզիգքըն խորացոյց. Ղ. Խաստ ։

Նմանութեամբ՝ խրթնացուցանել, մթագնել զբան. *Գեա՝ բանաւոր արուեստիցն խմացուած շնչական, և պատոյ՝ զի շըջագարձեալ խորացուցանէին զասացուածս իւրեանց. Վանակ. յոբ ։

ԽՈՐԱՓԻՏ, փոր. գ. Ταφρός, ταφρεία. Fossa. βόθυνος, fovea, scrobs. խորքերկրի. փոս բացեալ. խորխորատ. վիհ. վիրապ. անդունդք. խառաչ. լաղամ. *Զբազումս 'ի վիհս և 'ի խորափիտս ընկեցեալ ծածկէին. Ցհ. կբ ։ *Ընկեցին 'ի խորափիտ մի ։ Գտին 'ի խորափտին. Ղևոնդ ։ *Ընկենուլին 'ի խորափիտս գրոց. Ճ. Ա ։ *Ի խաւարչտին խորափոսէ առաստնով բերեալ. Մագ. ԻԸ ։ *Լից զձոր խորափոսիդ՝ որ շուրջ զքաղաքաւդ, ջրով. Լմբ. Նաւում ։

Նմանութեամբ՝ Հրային երևոյթ յեթերս իբր խոռոչ երևեալ. *Ճաճանչքըն, բոցքն, նիզքն, և խորափիտքն (կամ խորափիթքն), և գիսաւոր աստղեալքն. Արիստ. Ց ։

ԽՈՐԱՓԻՏ. ա. Խորին, խորագոյն. *Ի վիհս մեծ խորափիտ ։ Ի խորափիտ ձորս ։ Ի հովիտս խորափիտս. Ցհ. կբ ։ Իսկ Ցտ որդի. *Եւ խորափիտ մեծի վըհին լցեալ, անցայց ես առ նոսին ». լինի ա. և գ ։

ԽՈՐԱՓԻՏՍ ՀԱՏԱՆԵԼ. Ἀποσκάπτω. Defodio. խոր փոսս հատանել՝ բրելով և պեղելով. *Փոսս երկարաձիգ հատանելով, և խորափիտս. Պղատ. օրէն. Է ։

ԽՈՐԱՓՈՐ. ա. Ի խոր փորեալ. խորին որպէս զխորափիտ. *Եդեալ 'ի խորափոր խաւարային բանտի. Առծր. Գ. 17 ։

ԽՈՐԱՔՆԻՆ. ա. Խորագոյն քննօղ. խորամուխ յիմաստս. *Տեառկան իմաստից խորաքննին ածաբան. Երզն. Լ ։ *Եւ ոչ փորձ իմաստնոց խորաքննին, թէ եղեն երբէք վարդապետք անսանոց. Վեցօր. Ը ։ *Խորաքննին և նրբահայեաց տեսութեամբ ձառէ. Տօնակ ։

Եւ Խորին առ 'ի քննել. խորիմաց. գժուարիմաց. *Զայս խորաքննին խորհուրդս սա եկեղեցւոյ. Անան. Եկեղ ։ *Ծածկեցաւ 'ի մէնջ խորաքննին մեկնութիւն մնաց պատգամացն. Վեցօր. Բ ։

ԽՈՐԲԱԼ. գ. Եթէ չիցէ գրելի խարբալ, որպէս մաղ, կամ Մաղեալ ցորեան. *Վաճառեաց նոցա զհացս նոցա, յամենայն ամնէ առեալ չորս գրամ, և երեք մոթ՝ խորբալ, և ձիթապտղանկ մի. Սամ. Եէբ ։

ԽՈՐԳ, ոյ, ոց. գ. Σάκκος. Saccus. Κιλίκιον. Cilicium. Մազեղէն խաշոր. խորազն. քուրձ. մանաւանդ արկեալն զանձամբ վասն ապաշխարութեն. խարար. չուլ, գըլըան կէօմլէք. երր. ոսկ. *Խնդրէր աղօթիւք, պահօք և խորգով ։ Ննջեցէք խորգով պաշտօնեայք այդ ։ Խորգով և մոխրով ապաշխարեալ էր ։ Ի խորգ և 'ի մոխիր նըստեալ ապաշխարեալ էր. եմ ։ *Խորգով և մոխրով կրօնաւորեալք. Ցհ. կբ ։ *Նստան 'ի վերայ խորգոյ և մոխրոյ. Մծբ. Գ ։

Եւ Քասակ կամ պարկ 'ի խորգոյ. խարար, չուալ. *Եւառ նոցա հաց խորգով մի. Վրք հց. ԻԲ ։

ԽՈՐԳԱԶԳԱՑ. ա. } Խորազգեա
ԽՈՐԳԱՀԱՆԴԵՐՁ. } զգեաց. *Ամենեքեան խորգազգացք, ամենեքեան արջզնազգեստ. Լաստ. ծա ։ *Երևեցուցանէր զանձն իւր մարդկան պահօղ և խորգահանդերձ. Բուզ. Ե. 8 ։

ԽՈՐԳԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Որոյ նիւթն է խորգ. 'ի խորգոյ կազմեալ. մաղեղէն, մազեայ. աղա, քէչէ. *Աբեղայի խորգեղէն պարեգօտ. Հ = Ց. ֆէպր. ծԳ ։

ԽՈՐԴ, ոյ, ոց, կամ ու, ուց. գ. Տ. ԿՌՈՒՆԿ. Γέρανος. Grus. Բռունկն. *Գերանոս (յն. դէրանօս). խորդ. Գաղիան ։ *Դաս դաս խորդոց հաւուց. Աֆար ։ *Թզուկք պատերազմին ընդ խորդուց հաւուց. Խոր. Ց ։ *Խորդոյն իմանալ յառաջագոյն զձմերունս կարևորս, և վաղ 'ի մարմանդ տեղիս փութալոյ. Եզնիկ ։ *Կեայք ընդ առաջնորդովք հնազանդեալք, այսինքն են խորդք. Վեցօր. Է ։ *Ցարմարական շարժմունք և ձևք, որպէս զխորդոցն ասեն. Առ որս. Է ։ *Խորդք տողին 'ի գնալն իւրեանց. Մխ. առակ ։ *Ցործեալ ասեն խորդք, զայն՝ որ հարազատ որդի չեն՝ զնոսա նշանակեր. իսկ զայլս եդեալ խորդք՝ զերամակս կըռունկ թռչնոց նշանակէ. Երզն. քեր ։

ԽՈՐԴԱՄ, ացի. չ. Ῥέγχω. Ronchisso, sterto. իտ. russo. Հնչել ձայն խոշոր ընդ հազագ փողի և ընդ քիթն 'ի քուն. իբր 'ի խորոց ձայնել. կամ հանել զձայն խորգոյ. խռխալ, խռռալ, Փըշալ. խըըըւթմագ, ղըըղըըմագ. *Ննջէր և խորդայր։Զինչ է այդ զի խորդաս. Ցօփ. Ա. 5. և 6 ։ *Ի քուն թանձրութեն խորդալ ծուլութեամբ. Երզն. լս ։ *Եւ դու պահապանդ ննջես և խորդաս. Մանդ. Գ ։ *Քնով գանդաչեալ խորդասք առ օրհնութիւն. Սարգ. Ա. Դ. Ը ։ որ և է նշանակ յետին ծուլութեն ։

Մերթ՝ Գոչել ալեաց ծովու. *Ի կոհակաց կուտակելոց ներկուռն ալեաց յարուցելոց յուզեալք, և 'ի խորոցն խորդալով. Մագ. ԻԸ ։

ԽՈՐԴՈՒՄՆ, գման. գ. Խորդալն. հնչիւն խորդալոյ. *Ոռնգացն ձայն խորդման. Փիլ. յոէ ։

ԽՈՐԵՄ, եցի. ն. Βαθύνω. Profundum facio, in profundum mergo. κατορύττω, defodio. Խոր առնել. խորացուցանել. 'ի խորս իջուցանել. խօրանլաշտըրմագ, ֆօռէլ. լագում էթմէք. *Փորեաց և խորեաց, և եդ հիմն ։ Խորեցէք 'ի նստել բնակիչք հանգրուանիդ. Ղկ. Զ. 48 ։ Երեմ. ԽԹ. 30 ։ *Որ շինէ զշինուած իւր 'ի վերայ ապառաժ վէմի, խորեցէ և դիցէ զհիմն նորա. Մծբ ։

Եւ Ի խորս թաքուցանել. թաղել. պահել 'ի ծածուկ. *Իբրու ոչ եւս խորել և թաքուցանել, այլ յայտնի պատմութեամբ և ձեռ վերագրեցի. Պիտ ։ *Մինչև յերբ զկորըստական զոսկիս զայս 'ի վայր խորեսցէք. Ոսկ. յհ. Բ. 8 ։ *Ոչ գանձել յերկիր՝ ոչ միայն զթաղելն և զխորելն նշանակէ. Երզն. մտթ ։ Իսկ Սիր. Իա. 20. *Զբանս նորա խորեսցեն 'ի սրտի ». ընթերցեալ ըստ յն. խորհեսցին ։

ԽՈՐԵԼ. Νοσφίζω, ζομαι. Surripio, subtraho, subduco. πλεονεκτέω, fraudo per avaritiam. խառել. բառնալ զմասն ինչ յամբողջ իրէ. մեքենով գողանալ. *Խորեաց 'ի գնոց անտի. Գծ. Ե. 2 ։ *Զակամպըն բերել, և զծանրագոյնն 'ի նոցունց խորէր. Մագ. ծէ ։ *Խորեալ էր զանօթոյն. Վրք հց. Է ։ *Որ գոյզն առացուածոց ընկերին խորօղ՝ փորձեցաւ լինել գող. Պիտ ։ *Հաւատարիմ կոչէ զնա, զի չխորեաց ինչ կայէն ապահեաց խորեաց յայդ. Ոսկ. մթ. Գ. 24 ։ և Եփես. ծԲ ։ *Այս է մեծարիմ ծառայիցն այդ գործ, ոչինչ խորել յածայնոց, այլ՝ այդ ստորադրել զամենայն. Սարգ. Ա. Դ. Է ։ *Ոչ եթէ իբրև յորդւոյ և 'ի հօգւոյ խորելով ինչ զածութիւն. Կիւրղ. օրին ։

Կամ Σφετερίζω. Sibi vindicare, attribuere. Սեպհականել անձին զոչ իւրն. *Որպէս թէ զփառս հօր՝ որ ոչինչ էր (ասեն) նման անկ, յանձն խորեցէ ։ Ո՛չ փառս ինչ՝ որ չիցէ նման անկ, խորելոյ. Ոսկ. մթ. Գ. 3. յորմէ և Երզն. մթ ։

Եւ Λυμαίνω. Violo, devasto. խանգարել. եղծանել. անպիտան կացուցանել. *Խորէ զիւր արդարութիւն ամբարտաւանութեամբ. Ոսկ. ղկ ։

ԽՈՐԹ, ոյ, ոց կամ ից, կամ ու, ուց. գ. Πρόγονος, προγόνη. Privignus, na. Որ չէ բուն և հարազատ որդի. զաւակ օտարի՝ որդեգրեցեալ ումեք 'ի պատճառս ծնողին իւրոյ ամուսնացելոյ ընդ նմա. որ և լինի խորթ զաւակին հօրու կամ մօրու. էօյէ, էօյէ. *Որդի առ մայր, կամ խորթ առ մօրու ։ Զկնոջ իւրոյ դուստր, որ է՝ զիւր խորթ ։ Զխորթ հօրն իւրոյ, որ է հօրն կնոջ դուստր ։ Որ է որդեայն խորթ, կամ զխորթուն դուստր ։ Առ իւր խորթուն թոռնիայն. Նխ. ղևտ ։ *Խորթքն ընտրեալ լինէին 'ի ճշմարիտ որդւոց. Նոննոս ։ Տես և Կանոն ։

ԽՈՐԹ. Νόθος. Nothus, adulterinus, spurius. Աղջկորդի. հարճորդի. պոռնկորդի. ՀԵԾ. *Եթէ առանց խրատու լինիջիք, ապա խորթք իցէք, և ոչ որդիք. Եբր. ԺԲ. 8 ։ *Բաժանէ զխորթան և զմերս որդիսն. Ոսկ. Եբր ։ *Որպէս յաւետոյնք կանանցն, որք զխորթան առաջի արկանեն ։ Դիմեցին այժմ հարազատաբար խորթք շուրջ զմեօք. Բրս. Բղբ ։ *Որդւոց բարձրացելոց անարգելով զծնօղս, հանայն և խորթոցն ըստ արժանեացն զօտար հոյլս. Խոր. Գ. 68 ։ (որ հայի և 'ի տոհմ ։)

ԽՈՐԹ. Νόθος. Adulteratus, alienus. Անհարազատ ինչ. խարդախեալ. օտար կիտուտ. գողի. *Խորթ չարափառութիւնք (որ չեն նորա՝ զոյր անուանն կրեն). Ան. պարծ ։ *Մեր ոչ է սովորութիւն զողապար զայլոցն իմաստասիրութ խորթս մեզ առերծանել. Մագ. ծԷ ։ *Ցիշեցուցանէ զնոցա գործս խորթ իմաստութեն ։ Խորթ է ածային և երկնաւոր վարդապետութեն. Սարգ. յհ. Բ. և. Ա. Դ. Է ։ *Սա (նիւթն առաջին) է առանց զգայութեն շօշափելի, խորթ մտածութեամբ հազիւ հաւանելի. Պղատ. տիմ. (այսինքն անհամաձայնից անհաւանելի ։) *Մի լինիր խորթ սովորութեամբ ։ Փութա ոչ չփոթել զերգս սաղմոսաց քոց խորթ խորհրդովք. Կլիմաք ։ *Հարազատացն և խորթիցն ըստ նիւթոյն. Երզն. քեր ։

ԽՈՐԹ. փոխաբանակ գրելոյ խորդ. այն է կռունկ թռչունն. *Զխարգ խորթք կան իբրև զպահապանս 'ի պահու. Վեցօր. Է ։ *Խորթք 'ի թռչելն ձևացուցանեն կերպարանս գրոյ. Եւագր. Ֆ ։ Նովին սխալագրութեամբ առի. *Խորթն համանման է. զի խոր.

թաղ՝ քաւնն, և խորթ՝ զաւակն. Ոսկեփոր. (փոխանակ գրելոյ խորդալ։)

ԽՈՐԹԱԲԱՐՈՅ, ի, եց. ա. խորթ և վայրենի բարուք. ստորոտ 'ի գնացս կամ 'ի վարդապետութեան. * Տարամերժեալս քան զծոյլսն, խորթաբարոյս քան զդաւաճանս։ Սակաւ խորթաբարոյիցն հերձուածողաց բերանք կարկին. Նար. ա. հէ։

ԽՈՐԹԱԿԻՑ. ա. գ. խորթ եղբայր կամ քոյր, են. խորթ որպէս զայլ անձն. * Ըզխորթակիցսն ասէ մինչև ցերրորդն. Մխ. դտ։

ԽՈՐԹԱՆԱՄ. ացայ. չ. Νοθεύομαι. Alienor, pro adulterino habeor. խորթ լինել կամ գտանիլ. օտարանալ իբրև ըզխորթ. * Ի սատացող դարձին յաւասացայց, յորմէ խորթացայ։ Զարդարհամ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ. Նար. խը. ծա։

Եւ Օտարանալ 'ի կարգէ. անսաստ. անհարթ գտանիլ. * Խորթանայրին երկոքեան իրողութիւնքն արխտաւորելի. Անյ. Վերծ. արիսպ։ * Վերստին արծարծել զխորթացեալ բանս հաւատոյն. Յհ. կթ. ... այսինքն հարթել զանհարթ ոճն։

ԽՈՐԹԱՊԱՐ. ա. գ. փոխանակ գրելոյ խորդապար. Պար խորդաց. երամ կռընկանց կամ գրէից. * Գեսարաս գրէից եւ խորթապար եռանկիւնեաց՝ օդահատեալ կառաչմամբ. Մագ. ծզ։

ԽՈՐԹԱՏԵՍԱԿ. ա. խորթ և օտարոտի. * Կարող լիցի ընտրութեան առնել խորթատեսակ բանիցն. Ի Փիլոն խոսր։

ԽՈՐԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Νοθεύω. Pro adulterino habeo, alieno. Տալ խորթանալ. անհարազատ համարել. օտարացուցանել (իրօք, կամ նմանութեամբ.) * Յաբրահամու հայրութեան զնոսա խորթացոյց. Նանայ։ * Քարոզեաց զերկուսն (այսինքն զծնունդսն), և զազգակցութիւն ոչ խորթացոյց. Ոսկ. հասա։ * Այս է փառթամին, ոչ այլ ումեք պէտս ունել. թէպէտև առաջիկայ ժամանակս զայսսսիկ խորթացոյց. Անյ. պորփ։

ԽՈՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. խորթ գոլն. անհարազատութի. և Տմարդութիւն. * Կամիս զերթնի խորթութեն նոցա. Մագ. ա։ * Գովաս մկայէ խորթութեն նոցա. Վրդն. լա։

ԽՈՐԻ, կամ ԽՈՒՐԻ, կամ ԽՈՐ. որ յօդիւ գրի 'ի մէջ՝ խորին. ըստ արաբ. ... Քաղ վերծանող. ընթերցող և մեկնիչ գրոց. (ըստ աձկ. ընթերցող կուրանի իւրեանց. զի և գուրան, կամ գըրայէն, է ընթերցումն։) * Սնին արբայ եփրեմի խորին (կամ խուրին, կամ խորն) ասորւոյ. Ճճ։ Յայսմաւ։ Տօնաց. են։ Որպէս և 'ի հին բառգրի, * Քերթօղ, վերծանող ։։

ԽՈՐԻՄԱՑ. ա. խոր իմաստիւք, և ճշմարտութեանց. * Առաւել խորիմացս. Ագաթ։

ԽՈՐԻՆ. ա. Βαθύς. Profundus. Նոյն ընդ խոր. խորունկ. փէրին. * Ի վէհ մեծ ... նմանատի՝ խորին յոյժ։ Եւ կէ 'ի խորս երկինս։ Երկինք բարձր, և երկիր խորին (կամ խոր). Է. Բգ. Իէ. 17։ Եղէկ. լԷ. 21։ Առակ. իէ. 3։ * Խորին վայրք երկրի. Գիր։

Նմանութեամբ ասի. * Բանք խորինք։ Խորին խորհուրդք. Առակ. ա. 6։ Է. Դ. Է. 31։ Ես. լա. 6։ Իմ. 15։ * Խորին է սիրտ քան զամենայն. Երեմ. ժէ. 9։ * Խորին գիտութեան ... Յճխ. իա։ * Խորին միլխոսիայ. Մագ. ա. պ. ա. և ժէ։ * Դարձեալ և այս ... բառ է հերբայեցւոց, և խորին. Կլէմ. Բգ։ * Խորին խաղաղութեն, կամ ... խաւար, առաւօտ, անապատ, չարութեն, կատարածութեն. Արծր։ Նար։ Մագ։ Ղ. Յոբ։ Խոր։ Յհ. կբ։ * Յարեաւ 'ի խորին ժամ առաւօտին՝ 'ի մէջ գիշերին. Գնձ։

ԽՈՐԻՁ. ա. Որ խորէ մաւն ինչ յերաց. գող. * Որպէս գողն յուղասս և մտանիչ... ստանայ զնա իբրև խորիչ նենգաւ. Սարկ. փհ։

ԽՈՐԻՍԽ, րսխոյ, կամ խի. գ. Κηρίον. Favus. (ինք χηρός, cera, է մոմ.) Բլիթ կամ պատ մեղր հանդերձ մոմովն. բծիծ լի մեղու. ... * Խորիսխ մեղու։ Քաղցր է նա քան զմեղու խորիսխ. Ա. Բգ. ժդ. 27։ Սղ. ժը. 11։ * Պատառ մի 'ի խորսխոյ. Ղկ. ժդ։ * Մեղու շուրջ զխորսխովն թռուցեալ պատոփ։ Համս խորսխոյ քաղցրութե. Ոսկ. 'ի Ղեւտ. ... 1։ * Մեղեր և խորսխի յագուցին կայ. Լմբ. ... * Խորիսխ՝ որ զկոկորդն քաղցրացուցանէ, է շնորհք առաքելոցն. Հա. ... * Սակայն ... իբրու խորսխով մեղուաց զքաղցր և զքաղաքացիս. Գլոփ. օրին. ա։

ԽՈՐԻՍԽ. Ἔγχρις. Laganum, placenta. Պան խմորոյ զանգելոյ իւղով և մեղու. ... * Հաց նորա իբրև զխորիսխ մեղու։ Եփեցին 'ի պուտան, և առնէին նկանս. և էր քաղցրութի նորա իբրև զխորիսխ իւղոյ և մեղու. Ել. ժզ. 31։ Թուոց. ժա. 8։

ԽՈՐԻԽ, ի, եց. գ. Λεβηρίς, σύφαρ. Exuviae serpentis. Մորթ կամ մաշկ օձի՝ 'ի բաց ձգելի 'ի հնութեն. ... * Զծերութեն օձ 'ի բաց մերկանայ զխորիխն. Փիլ. լին. ա. 33։ * Օձն գտանէ վ քարանձերպ ինչ, և ընկենու զխորիխն. Եզնիկ. ... * Օձ զհնութի խորիխի փոխելով նորանայ. Եղն. ... * Մերկանայ ըզխորիխ մեղացն զօձաձև կերպարանն. Լմբ. ... * Օձ է մեղքն, 'ի ծակն շրջաւ մտանէ. և ոչ կարէ ոք յետս քարշել զնա, զի խորիխն ընդդէմ է. Ոսկիփոր։

ԽՈՐԻԽ. Λάφυρα. Exuviae. Մորթ այլոց կենդանեաց. և կեղևանք այլոց իրաց. ... * Զխորիխն խոզի. Ագաթ։

ԽՈՐԽԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Իբրև զխորխ (խոզի) լինել. * Զխորխացեալ կաշին 'ի բաց ընկենոյր. Ագաթ։

ԽՈՐԽԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի զկեղև կամ զմաշկ և զփեճեկ և զպարկ և զպատեան իբրև զխորխ. ... * Ի պատեանաւոր և 'ի խորխաւոր սերմանց. Նխաս. ... Χέδροψ, οπᾶ. Legumen, mina. * Խորխաւոր պտուղք ծառոց կերակրել ('ի լրման սեղանոյ). Ոսկիփոր։

ԽՈՐԽՈԼԻՄ. եցայ. յ. Հերձոտիլ. խորելով խորիլ. ... * Երկիր առանց ջուրց պատառատի և խորխոլի. Եղնիկ։

ԽՈՐԽՈՐԱՏ, ի, աց. գ. Βόθρος, βόθυνος, βάραθρον. Fovea, scrobs, lacus, fossa, hiatus, barathrum. Փոս խոր. խորափիտ. վիհ. խորք երկրի. գուբ. գերեզման. և Դըժոխք, և Կորուստ. ... * Թագաւոր ժողովուրդն 'ի վէմս և 'ի խորխորատս։ Արարից զնա խորխորատ աւերակ 'ի կորուստ։ Երկուքեան 'ի խորխորատ անկանին կամ անկանիցին։ Անկանի (ոչխարն) 'ի խորխորատ։ Իջուցից ըզքեզ առ իջեալսն 'ի խորխորատ։ Տուաւ գերեզմանն նորա 'ի խորս խորխորատին։ Փորեցից խորխորատ։ Փորեցին առաջի իմ խորխորատ մեղաւորի։ Ի նոյն անկցի 'ի խորխորատ՝ զոր և գործեաց։ Որ փորէ խորխորատ ընկերի իւրում, ինքն լցցէ զնա. են։ * Ի խորխորատից չարեաց ելանել միւսանգամ 'ի ծանծաղ. Ոսկ. Ժ. Փ. 14։ * Զոր օրինակ ժողովեացէ ոք զմարախ, այնպէս խաղացեն ձեզ 'ի խորխորատիցն իւրեանց. Ոսկ. Եա։ * Ի չարաչար աղանդաց կործանեին խորխորատս. Յհ. իմ. ... * Խորխորատ կորըստեան, կամ կորստեան. Յհ. կբ։ Նար. Է։ * Անձին և առաջնորդելոցն խորխորատ լինել պատճառ. Ղ. ... * Յաւիտենական հրոյն խորխորատի պատրաստեցաւ. Լմբ. ... * Խորխորատ առնել, և կառուցանել փայտ. ՃՃ։

ԽՈՐԾՈՒԻԼ. գ. Խաւարծիլ. գաղծիլ. ... Տունկ խաշնդեղոյ. ... (Խործոմիլ՝ ըստ Լեհ. Աղգ. ... Աղգ. կերակրոյ փափկացեալ և իւղով զանգեալ։)

ԽՈՐՀ, ի, եց, կամ ոյ, ոց. գ. Արմատ խորհելոյ. Մտախոհութի. խորհուրդ. մտածութիւն. ... * Խորհ առնել։ Խորհ պահել. Յճխ. ժդ։ Վրդն. օր։ * Եւ որ յառաջին լինի 'ի բարձրագոյն խորհման փառս առնուլ. Տօնակ։ * Հեռացեալ արտաքսելեան խորհիցն, և ոչ ձկնորսական խընդրոյն՝ որ ասէ, այլ յառել 'ի մեզ հաւատս. Ոսկիփոր։ * Հեթանոսն 'ի բնութե խորհոցն միայն գաստաւարաբ. Ոսկ. հա։

ԽՈՐՀԱԲԱՆԵՄ. ն. Տ. ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՆԵԼ։

ԽՈՐՀԱԿԻՑ. Տ. ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՑ. * Բիւանդոս հարցեալ ումեմն, եթէ ով է խորհակից աղնիւ, ասէ. Ժամանակն. Ոսկիփոր։

ԽՈՐՀԵՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διαλογιστικός. Ratiocinans. Ունակ կարողութե խորհելոյ. տրամաբանող. տրամախոհական. Նոյնպէս և ԽՈՀԵՑՈՂԱԿԱՆ, և ԽՈՀԱԿԱՆ. * Եւ է ներբանամարդեալ բանն՝ շարժումն անձին (այսինքն հոգւոյ), որ 'ի խորհեցողականին եղեալ՝ առանց իրիք արտաձայնութե. Նխաս. ... * Բերան ոչ զմարմնոյն ասէ, այլ զմտացն, յորում և խորհեցողականն է ներգործութի։ Զօրինացն լոյսն խորհեցողական սիրան ձգէ յինքն։ Խորհեցողական մասացս իմաստութիւն. Լմբ. ...

ԽՈՐՀԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. } գրի և ԽՈ-
ԽՈՐՀԵՑՈՒՄՆ. ցման. } ՀԵՑՈՂՈՒ-
ԹԻՒՆ. խորհելն. խորհուրդ. * Նշանակ խորհեցողութե լուծողի զհեշտութի։ Ածային բնութեն ոչ 'ի բնութեն գոյ 'ի խոհեցողութի. Մէկն. ղեփ։ * Խորհեցումն չար է. Պփ. աղէտ։

ԽՈՐՀԻՄ, հեցայ. հ. Μελετάω, λογίζομαι, διαλογίζομαι, βουλεύω, ομαι. φρονέω, են. Meditor, cogito, ratiocinor, consulo, consulto, volo, են. Մտախոհ կամ մըտախորհ լինել. խոկալ. զմտաւ ածել. տրամաբանել. երկնել 'ի սրտի, արոտել ընդ միտս. ... * Արդեւլքին 'ի խորհուրդս իւրեանց՝ զոր և խորհեցան։ Խորհեցան խորհուրդ՝ զոր ոչ կարասցեն հաստատել։ Բարկութե զննդութե խորհէին։ Զանօրէնութե խորհեն յանկողնի իւրում։ Դուք խորհեցարուք զինէն 'ի չարութե, և ած խորհեցաւ վասն իմ 'ի բարութի։ Խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց։ Զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս ձեր։ Խորհեցան 'ի միտս իւրեանց։ Խորհէր 'ի միտս իւր։ Ամենայն ոք խորհէր 'ի սրտի իւրում ... 'ի չարիս։ Իւրաքանչիւր չար ընկերի իւրում մի խորհիք 'ի սիրտս ձեր։ Խորհեցարուք զանձանց բարութե։ Խորհեցան յանձինս իւրեանց զանուղղայս։ Խորհեաց կմ խորհեցարուք զքարին առաջի տեառն և մարդկան. են։

ԽՈՐՀԵԼ. Հոգ տանել. ուշ ունել. խոկնալ տանել կամ ունել. խէնժ փառ. ռուշ դնել. *Ցայգ խորհեցայց, և 'ի գոյն կանխեսջիր. ա. փխ. դ. 15: *Տէր նայեայց, և խորհեայց զմեզ: Ես աղքատ և տնանկ եմ, եւ խորհեա զիս: Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնանկն. եւն: *Ո՞ր իցէ խորհել յաղքատն և 'ի տնանկն. խորհելն այն է, յորժամ զմտաւ ածիցէ զտառապանսն նորա ('ի լինել ձեռնտու). Մանդ. Ե:

ԽՈՐՀԵԼ. Դնել 'ի մտի. յօժարիլ. կամիլ. ջանալ. Նյյէխլյնմէ, խօխէմէ. *Խորհեցաւ լռելեայն արձակել զնա: Իսկ եթէ զայս խորհեցայ, միթէ թեթեւութեամբ ինչ գնացի: Գիտեմ զի խորհի տէր 'ի վերայ քո կործանել զքեզ. եւն: *Իբրև խորհեցաւ ած հաստատել զաշխարհս. Մծբ. ծդ: *Որք զած սիրել խորհեցան թագաւորք. Անյ. բարչր: *Խորհէր կործանել զգիս. Խոր: *Ճանապարհ նմա հորդէ ամենայն ուրեք, ուր և նա խորհեսցի երթալ. Ցհ. կբ: *Գնալ խորհեալ էք. Վրք հց: *Ոչ խորհին ուղիղ կենցաղ ցուցանել. Ոսկ. յհ:

ԽՈՐՀԵԼ ընդ այլում. խորհրդակից լինել. խորհուրդ առնել կամ տալ. Բուլեուէոթէ եվմէ. *Խորհեցաւ ընդ նա: Խորհեցան ընդ միմեանս: Եթող զխորհուրդ ծերոցն՝ զոր խորհեցաւ ընդ նոսա, և խորհեցաւ ընդ մանկտւոյն: Խորհեցաւ արքայ և իշխանքն և ամենայն եկեղեցին: Զայս ինչ և զայս ես խորհեցայ: Զայս ինչ և զայս խորհեցաւ վասն ձեր աքիտոփէլ. եւն:

ԽՈՐՀԵԼ. որպէս կարծել կամ գուշակել ընդ միտս. համարել. ճանաչել. Փրոնէյն. *Իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ առաջի գնիցէ, զոր ինչ խորհի յաղագս այլ և քոյ: Ես՝ զոր ինչ խորհիմ, ճառեցից. և դու զոր ինչ խորհիս՝ ճառեա ինձ. Աբ. Ե:

ԽՈՐՀԵՄ. Ն. ԽՈՐՀԻՄ. Կ. գուն ուրեք վարին. *Զվերինն խորհեցէք. Կիւրղ. Գնդ: *Այս խորհեսցի 'ի ձեզ, որ և 'ի քս յս. Նիւս. Երգ. և Եղան:

ԽՈՐՀԵՑԵԱԼ, կամ ԽՈՐՀԵՑԵԱԼ. Ն. և Կ. *Մեղաւորաց խորհելոց վասն իմ տարապարտ հարկանել զիս. Մագ. լա: *Խորհեցեալ այնուհետև յոհաննու. Խոր. առ ործր:

ԽՈՐՀՈՒՄՆ, հման. գ. որ և ԽՈՐՀԵՑՈՒՄՆ. խորհուրդ. մտածութիւն. միտք. *Ցրուէր և վանէր զամենայն խորհումն չարութեան. Եղիշ. Է:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ, րդոյ, ոց, կամ դի, իւկամ դեան, դեամբ. գ. Μελέτη, λογισμός, διαλογισμός, νόημα, διάνοια, διανόημα, ἔννοια, βουλή, συμβούλιον, φρόνημα, ἐνθύμημα, եւն. Meditatio, cogitatio, ratio, consultus, consilium, եւն. խորհելն, մտածութիւն. խոկումն. արամախոհութիւն. տրամաբանութիւն մտաց. որոճումն 'ի սրտի. Փիոր. Բեֆէթթիոր, Էնթիւմէ. Փիլիսոփէ. *Խորհրդոց քոց ոչ ոք է որ նմանի քեզ: Յորժ խոր են խորհուրդք քո: Տէր ճանաչէ զխորհուրդս մարդկան, զի են ընդունայն: Խորհուրդք նոցա՝ խորհուրդք անզգամաց: Եմուտ խորհուրդ 'ի նոսա: Ճանաչեաց զխորհուրդս սրտից նոցա: Գիտացեալ զխորհուրդս նոցա. եւն: *Խորհուրդ՝ յղացումն բանի, և բանն՝ ծնունդ խորհրդոյ. Անյ. հց. խմ: *Ի վերոյ քան զերկինս արարցուք զխորհուրդս մեր. Վէցօր. Ը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Խորհրդակցութիւն ընդ այլս և խորատ. Սիւմբէ. Բուլեւէ. *Խորհուրդ յամենայն մարդոյ խնդրեսցես: Խօսեցաւ ընդ նոսա բան խորհրդեան մանկանցն: Համաձայնեցաւ բանս այս 'ի խորհրդի անդ: Ապախտ առնէիք զխորհուրդս իմ: Ոչ կամէին առնուլ խորհրդոց իմոց, եւն: *Ոմն 'ի միջոյ խորհրդեանն յոտն կացեալ. Ագաթ: *Խորհուրդ վասն 'ի մէջ առնին սպանանել զնա: Խորհուրդ կալաւ քահանայապետն: Խորհուրդ արարին վասն յիսի սպանանել զնա: Արարին խորհուրդ, զի նենգութեամբ կալցին զյս և սպանցեն. և այլն: *Պատմէր զբանս խորհրդոյն հողոփեռնեայ: Զբանսն՝ զոր խօսեցաւ աքիտոփէլ 'ի խորհրդեան սենեկի քում. եւն: *Տուն կմ տաճար խորհրդոց. ա. Մ. Ը. 15. 19: *Միաբանել գնելով խորհուրդ առնէր յյ. այսինքն համոզելով խրատ տայր. Բուզ. Դ. 20:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Միտք. դիտաւորութիւն. իմաստ. Նիյէն, Փիւր. *Ո՛չ անշունչ է իբրև զմարմին, և ոչ մտաւոր իբրև զխորհուրդս. Փիլ. լին: *Որ յորժ ալինգդ ունիս զմիտ առել բնութ, և առելցդ քո խորհուրդ 'ի վաղենաւիննացն և 'ի մանկեքեցուցն հայի աղճատանս. Ցհ. խմ. Երև: *Տան զերկուց բնութեանց կոչումն քնի՝ ոչ այլ ինչ խորհրդով, բայց զի աձ վնոյն և մարդ խոստովանեսցին. Լմբ. ադ: *Յորժամ առեալք արտաձայնեալ, ձայնեալն բան է, և արտն հեգ միայն, որ ոչինչ ունի խորհուրդ. Երզն. քեր:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Խոհականութիւն. հանճար. իմաստութիւն. օգն. Փիրոնէս. *Ոչ ծանեան խորհրդովք, թէ զկէս փայտին այրեցին եւն: Միթէ իմաստութեամբ քով կամ խորհրդով արարեր քեզ զօրութիւն: Խորհրդով մղի պատերազմ. եւն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Μυστήριον. Mysterium, arcanum, sacramentum. Գաղտնի կամ սրբազան և ածային ինչ. գաղտնիք. Միւսթէրիոն. *Խորհուրդ իմ ինձ, և իմոցն. Եսայ. ԻԴ. 16. *Դանիէլի 'ի տեսլեան գիշերոյ յայտնեցաւ խորհուրդն: Գոյ ած յերկինս՝ որ յայտնէ զխորհուրդս. եւն. Դան. Բ. սաէպ: Տես և Տոբ. ԺԲ. 6: Իմ. Բ. 22: ԺԴ. 15: *Խորհուրդ արքայութեան այ: Հաղորդակիցք խորհրդոցն այ: Խորհուրդ մի առնեմ ձեզ: Ի խորհրդեանն քսի: Խորհուրդս այս մեծ է: Խորհուրդ հաւատոց, կամ ածպաշտութեան. եւն: Ուսաք և եօթն խորհուրդք եկեղեցւոյ. *Խորհուրդ այ է, զոր յայտնէ սրբոց իւրոց, և ծածուկ է 'ի պղծոց: Խորհուրդ է մարմնոյ և արեան որդւոյն այ: Այս է խորհուրդն, զի ոչ ըստ տեսանելոյն, այլ իմանալոյն է՝ հաւատալն. Խոսր. պտրգ: *Ի կնքական ցկնքական, և խորհրդոյ 'ի խորհուրդ. Կանոն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ. Τύπος. Typus, σύμβολον, symbolum. Տիպ. օրինակ. նշանակ. նշանակութիւն. Սիւմբէլ. *Այսօր 'ի խորհուրդ ածատեղծ նախահօրն. Շար: *Ի խորհուրդ և յօրինակ մեծի խորհրդոյն՝ որ յայտնելոց էր, ոչխար և արջառ տպաւորէին. Եղնիկ: *Առակ խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին. Նար. խդ: *Երեքին օծումն խորհուրդ ունէին կարեւոր. Ոսկ. յհ: *Գաւազանն յօձ խորհրդիւ դառնայր... օրինակ մեծի փրկութեան խաչափայտին. Կիւրղ. Եւ:

ԽՈՐՀՐԴՈՎ. մ. խորհրդաբար. գաղտ. *Ցղէր հրեշտակս խորհրդով առ արքայն. Բուզ. Է. 6:

ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՆԵՄ, եցի. Ն. Խորհել և խօսել կամ որոճել 'ի խորհրդեան. խորհուրդ առնել. *Մինչդեռ քահանայքն զայս՝ վտանգեալ՝ խորհրդաբանէին, և խառնեալ վրդովէին. Ջիր. կբ. այլ ձ. խորհաբանէին:

ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՐ. մ. Ἐκπρονοίως, σπουδαίως. Consulto, industrie. Խորհրդով. դիտմամբ. խոհականութբ. ափնիլանէ, Տախուանտա. *Խորհրդաբար սպանանելով յառաջ ('ի պէսս մանկանց). Խոր. Գ. 53: *Ոչ խորհրդաբար անբաժանցեալ զնոսա ոք կործանեսցէ. Պիտ: *Զհասարակաց հոգս խորհրդաբար տեսանել. Ցհ. կբ: *Դիտէր խորհրդաբար, և 'ի խնդիրս կայր լսել 'ի նմանէ. Ոսկ. յհ. ա. 31:

Եւ Κρυφαίως. Arcane. Ընդ գաղտնութ. ծածկապէս. լռելեայն. Գրէն. *Խորհրդաբար է, և ոչ յայտնի: Խորհրդաբար, և ոչ երևելապէս: Ընդէ՞ր մաշն հրապարակաւ, և յարութիւն խորհրդաբար. Լմբ. Էր ընդ Էղբ. Ն. ող: *Խորամանկ ոտրկանն խորհրդաբար 'ի մտի եդեալ՝ սուր հակառակութեան 'ի մէջ նոցա արկանել. Ցհ. կբ: *Ասէ ցնա խորհրդաբար. Ճ. Ա:

Եւ Μυστικῶς. Mystice. Սրբազան կամ ածային օրինակաւ. իմանալապէս. նշանակաւ. խորհրդաւոր գիտաւորութբ. *Խորհրդաբար կերպարանիմք. Պարգ: *Խորհրդաբար ջուրն երեքկին զսեղանովն ցնդեցաւ. Բրս. Մրգ: *Խորհրդաբար և հոգեւորապէս իմանալ. Ոսկ. յհ. Բ. 1: *Ի վերնատանն խորհրդաբար բաշխեաց. Սարգ. ա. գ. դ: *Թողեցաւ խորհրդաբար 'ի սիրտ առաքելոցն. Երզն. մթ: *Խաչին նախատպութիւն 'ի հեռուստ խորհրդաւորապէս. Ար. որս. իդ: *Ցայտնի 'ի խորհրդաբար ընծայիցն էր. իմմն խորհրդաւոր. Շ. մթ:

ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՐՁ. Տ. ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՐ. *Խորհրդաբարձ՝ նիք աւագանին. Գնձ:

ԽՈՐՀՐԴԱԲԵՐԵՄ, եցի. Ն. Ածել զմտաւ, կամ խորհել. և խորհուրդ ինն կամ խորհրդով 'ի մէջ բերել. *Ցայս ինն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ: Անկաշառ ոտրկան ամենայն հոգւոց խորհրդաբերեաց. Նար. կդ. Ն. մծբ: *Որ և այս թիւ գրոյ խորհրդաբերէ այսպիսի տեսակ. Սիւն: *Զի թէ արտաքնոցն առացեալն 'ի խորհուրդ եկեղեցւոյ վերաբերին, որչափ ևս առաւել ուղղափառ հաւատով խորհրդաբերին. Ցհ. խմ. Էկեղ:

ԽՈՐՀՐԴԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Խորհումն. խոկումն. մտածութիւն. տրամախոհութիւն. *Զոր առքա բնութբ, 'ի ձեռն խորհրդաբերութեան մտաց և կրթութեան բանի ունի մարդն. Անյ. հց. խմ:

ԽՈՐՀՐԴԱԳԷՏ, գիտի, տաց. ա. Գիտակ խորհրդոց և իմաստից. խելամուտ. խորհրդապէս. տեղեակ գաղտնեաց. *Որպէս գրէ խորհրդագէտն այսպիսի պօղոս. Խոր. Վրդվ: Ցօհան: *Խորհրդագէտն պօղոս յորժամ եկեսցէ կատարումն, մասն 'ի չատէս խափանեսցի. Անյ. հց. խմ: *Ածային գործիւ զգալի քահանայական առնէր խորհրդագէտ: Կամի խորհրդագէտ և ճանաչօղ զնոսա լինել. Շ. հրէշտ: ԽՁ: *Զսրբազնաբար միրոնալն նշանակականն վարդապետութիւն խորհրդագէտ առնէ (նըմանող լինել թագաւորն քսի): Այսոցիկ խորհրդագէտք եղեալ՝ մեք, որպէս կարգ եմք, արտապրեսցուք. Դիոն. էկեղ: *Հանդերձեալ էր զաշակերտան խորհրդագէտ առնել. Երզն. մթ:

Կամ Խորագէտ. իմաստուն. Ճարտար. *Խորհրդագէտն զօրանայ իմաստութեամբ. Համամ. առակ: *Կիւրոս խորհրդագէտ մարդ էր և հնարաւոր, բայց 'ի յաղթելոյն մեռաւ. Լծ. ԹԻԼ: *Էր յաղէերտ հաղարապետ մի յորժ խորհրդագէտ՝ միհրներսեհ անուն. Ուռհայ:

ԽՈՐՀՐԴԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել խորհրդաւոր և գաղտնի. *Նախ իսկ առաց ընդ նոյն բանս, և առաւել առց որ ինչ խորհրդագոյն էր. Ոսկ. հա:

ԽՈՐՀՐԴԱԴՐԵԼ, ևաւ. ն. Դաշնաւորել. հաստատել 'ի խորհրդեան. *Կաստաբեալն ըստ սորին ուխտադրութեն խորհրդադրեալ, և մերթ մտցեն 'ի մէջ բանակին. Պտմ.։

ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾ. ի, աց, կամ ից. ա. գ. Μεμυημένος, μυστής (յծ. մաշտոց.) μυσταγωγός. Sacris initiatus, sacrorum doctor, mysteriorum peritus. Զգածեալ կամ զգեցեալ սրբազան և տծային խորհրդովք. կրող յիմիէսան զգաղանիս խորհրդոց. տեղեակ և ուսուցիչ գաղտնեաց հոգևորաց. որ և ասի ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՑ. *'Ի մովսէսէ յաւաշնոյն խորհրդազգածէ և աւաշնորդէ օրինաց քահանայապետից։ Ենեալ առ որ 'ի խորհրդազգածիցն. Դիոն. Եկեղ։ *Ուրոյն 'ի ձեռն վերնոցն խորհրդազգածաց զիւրքին եկեղեցին իւր. Լմբ. պտրգ.։ *Խաչիւս միջնորդութեամբ և խորհրդազգած է տւորինութեան խորհրդոյ քան զամենայն մարգարէս. Վրդն. յսմն.։

ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Μυέω, μυοῦμαι. Initio, or. μυσταγωγέω, sacra trado, doceo, edoceor. Ուսուցանել կամ հաղորդել զսրբազան խորհուրդս և զգաղտնիս. և ուսանել զնոյնս, կամ տեղեակ լինել նոցունց. Դիոն. Եկեղ. սաւեպ. Շ. հրեշտ։ Լմբ. պտրգ. Պղտ. ն.։

ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾԵԼ. եւ.
ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Որ ընդ արեգակամբս են՝ խորհրդազգածեալք սեւք մարգկան. Հաճոյ. սաւեպ.։ *Զհանձար սրբազանիցն (քահանայապետն) յայտնաբանապէս խորհրդազգածեցուցեալ քահանայիցն. Դիոն. Եկեղ.։

ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Μύησις. Initiatio. μυσταγωγία, sacra doctrina. Խորհրդազգած լինել. տեղեկութիւն սրբազան և տծային իրաց. հոգևոր ուսումն կամ վարդապետութիւն. որ և ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. և ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. և ԽՈՐՀՈՒՐԴ. *Սրբազանին խորհրդազգածութեն կատարողութ։ Զնուիրեալսն սրբազան խորհրդազգածութեամբ։ Գիտութեն կատարելագործութիւնդ խորհրդազգածութեց. Դիոն. Երկն.։

ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱՑ. Տես ԽՈՐՀՐԴԱԶԳԱԾ. *Մեծ խորհրդոցն նոցա խորհրդազգացս. Սարգ. յ. ա.։

ԽՈՐՀՐԴԱԾԵՄ, եցի. ն. Ἐννοέω, διανοέω, λογίζομαι. Cogito, են. Խորհուրդ 'ի միտ ածել կամ յածել. զմտաւ ածել. Տ. ԽՈՐՀԵԼ. ... *Սքանչացաւ կոյսն, խորհրդածելոցն՝ ուստի այն լինել. Հրէայքն թէպէտ ոչ խոստովանէին զնա յայտնապէս քն գոլ, սակայն նոյնպէս խորհրդածէին զնմանէ։ Զքն զոր խորհրդածէքն, այլ ոչ խոստովանիք. Բարձրագոյնս խորհրդածէր վասն քն՝ սակս զգածելագործութեանն. զոր առնէր. Կիւրղ. ղչ։ *Յորժամ զայս խորհրդածէր. Վրդն. ծն։ *Ըստ առաջնոյ նուազին խորհրդածեալ խոյս եառ 'ի չարեն. Ցհ. կթ։ *Մի կորզեսցէ առանձնակեալ մտածած չարին զայնքան խորհրդածելն 'ի քէն բարեգործութեն. Բենէդ։

Լինի և կր. իբր հասարակ. *Այսուհետև գործուցանէ յայս զգան, և ինքն առ ինքն խորհրդածի. Լմբ. ող. *Նշմարութեանց խորհրդածեցան և նոքա կարգել զպատմութեան բանին. Կիւրղ. ղչ։

Կամ ն. իբր չ. *Սահմ յիշելով որ զերկիւղն եղ, ստորնացեալ մտացն խորհրդածէ 'ի հոգեկանսն. Կիւրղ. ղչ։

ԽՈՐՀՐԴԱԾԵԼ. Μυσταγωγέω. Initio sacris, mysteria vel sacra edoceo, և իբրու συμβολικῶς σημαίνω, symbolice significo. ἑρμηνεύω, interpretor. ἀναλογέω, similis sum, conferor, referor. Կատարել զխորհրդականս իմն սրբազան. խորհրդաբար յաւաշ ածել, վերածել, ցուցանել, նշանակել. մեկնել. կր. համեմատել. նմանել. *Մինչև, մինչև խորհրդածեն քահանայքն զպատարագ գոհութեն։ Զխորհրդոյն զօրութիւն, որ 'ի նեղքին վարս այլ խորանին խորհրդածի. Լմբ. պտրգ։ *Քննեցաք զիտ, քանիս ընդ մեծամեծաց, և խորհրդածեցաք զմանունս։ 'Ի ժամանակի պարապորդ և ուղիղ զայս խորհրդածեցից ձեզ. Լմբ. պտրգ։ Վրդ. ող։ *Սեղանն սրբութեն զմիաւորութիւն մեր եւրորդութեն խորհրդածի։ Խորհրդածի եկեղեցի և նոյնան տաղաւին։ Այնուհետև բնապատկերի բարեաց սուրբէ խորհրդածի նա եկեղեցի. Ցհ. իմ. եկեղ։ *Խորհուրդ անմեռակին տծային խմաստից այսց և առ սիրս այս խորհրդածի խորան. Սանն. եկեղ։ *Այսահակերպ իշխանն՝ որ 'ի մէջ պարգևէ իշխանն խորհրդածի. Գր. հց։

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. ի, աց. ա. Որպէս Մտածութ. երկինքն 'ի սրտի. *Նոքայն յաբերացն խորհրդածութ. Սեղան։

Որպէս խորհրդական. Βουλευτής. Consiliarius. *Ընտրել զոսա ատրւոյն այնմիկ խորհրդածութ։ Խորհրդածութ, և այլ իշխանք. Պղտ. օրէն. ξ։ *Զմերձաւորսն և զխորհրդածութ կացուցեր գաշտից երգմանդ։ Հրամանատարքն և խորհրդածութ գրանն արքունի։ Ոմն խորհրդածութ գրանն արքունի. Ցհ. կը։

Որպէս Կատարիչ սրբազան խորհրդոյ. Ἱερατικός, ἱεροποιός. Sacrificans. *Քնի պատարագն լինել խորհրդածութ. Ցհ. ծէ։ *Որք յերեկ պատարագեն և խորհրդածութ. Լմբ. պտրգ։

Մանաւանդ որպէս խորհրդազգած. խելամուտ և ուսուցիչ տծային խորհրդոց գաղտնեաց. Μυσταγωγός, μυστής. Mysta, ad sacrorum arcana admissus, sacrorum doctor. *Լինէր կարօտ այսպիսւոյ խորհրդածուի. Պղտ. լԲ։ *Որք և մնաւոր նէն էին խորհրդածութ. Աճռ. ծն. *Աւանդութեն տիեզերաց խորհրդածուացն։ Զգուշացուցանէն զանձինս մեր երանելիք խորհրդածուքն. Պղտ. լԲ. և Բելք. առ Թաւիլէցու. *Խորհրդածութ խորոցն ևս (հրեշտակք). Շ. Քր։ (հանգիս). խոր. Բ. 88։ *Այսօրն ընտրութեն խորհրդածուն խորոցն եւ. Ցհ. կը։ *Խորհուրդք են տծայինք, և պարտ է խորհրդածութցն միայն զնորին զօրութիւն գիտել. Լմբ. պտրգ։

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Νόησις, διάνοια. Cogitatio, են. և συλλογισμός, syllogismus. Մտածութեն. ընդունակ մտաց. գիտաւորութ. Տ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ. *'Ի բաց մերժել զպարութիւն, զչար խորհրդածութիւն. Ցհ. է։ *Հանճարեղ խորհրդածութեամբ պատասխանեաց. Նար. խչ։ *Գետոյն խորհրդածութեն զաշխարհացն՝ և զերրորդութեն. քո խորհուրդ գուշակէր. Գիլ։ *Մի զտծային խորհրդածութիւ (ժողովոյ) մտածաւոր յաղթեսցէ (ոչ վարկցի). Լմբ. սղ. *Թիւրեցար 'ի խորհրդածութեն. Աճ. արձան։

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. Συμβολή. Consilium, են. խորհրդաւոր նշանակութիւն. մտածաւոր գիտութն խորհրդոյ իրիք. *Բազում խակ խորհրդածութեն հաւաքեալ լինելոյ։ Ոչ վայրապար իմն գործ, կամ խառնուրդ խորհրդածութեն 'ի վերայ խաչին կատարիւր. Նար. խչ։ *Զգայական նոցա կերպարանութեն՝ ոչ վարկապարք և անխորհրդաւոր, այլ բարձրագոյնիւ և օգտակարաւ իւրաքանչիւրքն ըստ խորհրդածութեն. Շ. հրեշտ.։

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. Μυσταγωγία. Mystica actio, sacra, mysterium, arcanum. Սրբազան և տծային խորհուրդ, բան գաղտնեաց հաւատոյ. և կատարումն ամենայն տէր խորհրդոց. պատարագ. պաշտօն. նուէր. և Արարողութ. *Անձայնից իմն սրբաղնաբար խորհրդածութեանց. Դիոն. երկն։ *Ընծայեցէք քահանայք ըզ խորհրդածութիւն։ Զտծային զայն խորհրդածութեն զրով նշանակեալ. և է խորհրդածութեամբն բան այսպիսի. ... Աճռ. ... *Արժանաւորին խորհրդոյն (կմ խորհրդոց), և զկնի խորհրդածութեանն մուծանին յանցանօք. Ոսկ. յհ. ա. 27։ *Զքն պատարագեն քահանայական խորհրդածութեք. Ցմն. ծէ։ *Զպատարագին խորհրդածութեն, և զամենայն կատարողապետութեց. Շ. Բրդ. *Արանց այսր (ըզգեստու) ոչ 'ի խորհրդածութեն ժողովել. Լմբ. պտրգ։ *Զմիձակութեան այնպէս յարգարէր 'ի խորհրդածութեն պաշտօն կողոպտեցնոյլ. Վրդ. ող։ *Կատարեցաք 'ի վերայ գորա զտծային խորհրդածութեանցն ձեռնադրութիւն։ Խորհրդածութեն մկրտութ, կամ օրհնութեն կրօնաւորութ, կմ տծից, կամ տծապատութեան, են. Շ. Բրդ. ձձ։ Լմբ. սղ. Սոփր. են։ Որպէս և վասն հեթանոսական արարողութեանց սուր. *Կոռոց չաստեղէնս պատրաստեին 'ի խորհրդածութեն կանց. Լմբ. ...։

ԽՈՐՀՐԴԱԿ, ի, աց. ա. Խորհրդածու և կատարիչ սրբազան խորհրդոց. *Թէ բարութք է այս ն խորհրդակեք. Փիլ. բաղն։

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱԼ, ի. աց. ա. Ունող զնոյն խորհուրդ. խորհրդակից և գործակից. արարակից. *Առաքեալ 'ի հօրէ առ խորհրդակալսն, լինել յայս. Աճռ.։

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Βουλευτής, συμβουλός. Consiliarius, senator. συνετός, ἐπιστήμων, intelligens, scientia praeditus. Խորհրդակից. աւանդակալ այր խորհրդոյ. խորհրդատու. գլուխ. հանճարեղ. ... *Խնդրեա այր մի իմաստուն և խորհրդական փարաւոնի։ Տեսէք 'ի ձէնջ արս իմաստունս և խորհրդականս։ Խորհրդականք խորհրդոց։ Արաշքն թագաւորին և առաջին ամենայն խորհրդականաց նորա։ Այր խորհրդական է։ Ցովաց խորհրդական 'ի միտու Աբսաղէմ խորհրդական։ Իմաստունք խորհրդականք թագաւորին։ Ի վերայ ամենայն մեծամեծաց նորա, և 'ի վերայ խորհրդականաց նորա. են։ խակ Դոն. Է. 23։ *Ցուակս խորհրդականն. խմս խելամուտ առակաց։

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ. Βουλευτικός. Consultus, են. իմաստնական. խոհական. խոհեմական. բանաւոր. *Առաջնորդութն մեր պատերազմ, և օգնականութեն խորհրդական (կամ խոհական) արար. Աստ. իբ. 6։ *Խորհրդական գնացք, կամ իմաստ, կամ իմացուածք. Ցհ. կը. Արծր։ *Խորհրդական ազգեցութեն, կամ զգուշութն, կամ գործ. Եզնիկ։ Նիւս. խոյլ։ *Հարուստ խորհրդականսւն. և փայլմամբ յիշողական նսան. Ոսոպ.։

Եւ Աստնական. *'Ի խորհրդական ժողովարանին քան զամենեսեան ընտիր էր. Ճ. Ա.։

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ. Μυστικώτερος. Magis

arcanus. μυστικός, mysticus. Ծածուկ. գաղտնի. խորին. գաղտնախորհուրդ. անհաղ յինքեան զխորհուրդ մտանուոր. խորհրդաւոր. մեծախորհուրդ. հէթմէթլի, սըրր. *Այլ ինչ է տալ խորհրդական իրս. Ոսկ. ժ. ա. 2: *Ծածուկ և խորհրդական թագնութեք. Լմբ. պտրգ: *Ունէր ստորագիր խորհրդական անուն՝ արեգական. Խոր. Բ. 83: *Թիւ խորհրդական: Խորհրդական ա- ղխան համեմատել: Խորհրդական բանք աղօթից, կամ օր ննջման մօր տեառն. Նար. Խէ. Կփ: Ը. ընդհ: Վրդն. յանյառաշ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ. Μυστικός, ἱερός. Mysticus, sacer. Անձյին. Նուիրական. սբ. սրբ- բազան. և ատրպետական խորհրդոց եկեղեցւոյ. *Ի սմա քննակէ խորհրդական երրորդութիւն. Ցհ. Իժ. Ճժն: *Զատկեկրան մարդկեղէն մարմնոյն... և արեան, 'ի միջոյ խորհըր- դականաց քոց ածեղինաց. Իմ. ԾԲ. 5: *Զոհեաւ ածոցն, և Ճաշակեաւ 'ի խորհրդա- կան զոհիցն. ՃՃ: *Խորհրդական ժամ (պատարագի): Դրոշմն կամ (մերոնին) ծնունդ խորհրդական: Խորհրդական հա- ցին և բաժակաւն: Խորհրդական սպաս: Սեղանք խորհրդականք. Լմբ: Կոչ: ՃՃ: Աւծր:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ. Μυστής, συμμύστης. Mysta, mysteriorum consors. Խորհրդածու կմ կատարիչ և հաղորդ սբ խորհրդոց, Նուի- րական անձն. *Գիտեն զայս խորհրդականք աւղանոյն սրբութեան: Գիտեն խորհրդա- կանք, որք խորհրդապէս յաղօթան զխոր- հուրդսն կատարեն. Ոսկ. յհ. ա. 14: և հառ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Μυστικώτερος. Magis arcanus et mysticus. Առաւել կամ կարի խորհրդաւոր, և սրբազանագոյն. *Սակս խորհրդականա- գունեկն անօրէնութեանց. Մաթ. Էկէղ: *Եւ այս յոյժ խորհրդականագոյն, և 'ի դէպ: Զոր խորհրդականագոյնն է՝ առաջի եդից. Կանչ:

Եւ Առաւել խորհրդազգած կամ ածա- մերձ. *Որպէս իմաստնագոյնք քան զա- ռաքեալսն, և խորհրդականագոյնք քան զմարգարէսն. Ածն. Փ: *Եկն (առ տըրա- համ) ոչ միայն, այլ երկու խորհրդակա- նագունիւք պատուաւորօք. Սարկ. հանգ:

Եւ Խոհականագոյն. լաւագոյն. *Կերա- կուր բազում խափան են սրբակեցաց... բայց կարճումն յայնժամն է խորհրդականա- գոյն է. Եւագր. Ը:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Խորհրդա- բար. սբ և գաղտնի խորհրդով. և Մտանա- ւոր խորհրդով. *Խորհրդականապէս լինի սա մարմին և արիւն քո, և ոչ երևելա- պէս: Սիոն և երուսաղէմ ուսուցանեն մեզ գիրք սբ խորհրդականապէս առաքելոց և մարգարէից՝ զժողովս ոքյն որ առ նմ. Լմբ. պտրգ: *Եւ զերկնի ասուրց քառանից մե- րացաւ, խորհրդականապէս զայս անօրի- նէ. Տօնակ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԵՄ. եցի. Տ. ԽՈՐՀԸՐ- ԴԱԾԵԼ. *Զբաժինսն միահաւասար տես- ցես, և խորհրդականեսցես. Սխոլ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս խորհրդակցութիւն. խորհուրդ առնելի. ա- տեան. Միւշավէրէ. *Ոչ մնաց 'ի ժամ խոր- հրդականութեան, այլ դիւրերոյն ձայնէ ըզ- խորհրդակիցսն. Խոր. ա. 25: *Այնչափ պատիւ շառնէր երկնից սրբայութեանն, որչափ խորհրդականութե՝ հոռոմոց օրէնըս- դրիցն. Ոսկ. մ. Գ. 3. յն. βουλή, senatus.

Որպէս խոհականութիւն. զգօնութիւն. *Որում արթնամիտ խորհրդականութբ ու- շադրեալ այսմ անհնարին մտաւոր և քաղ

այրն վտանգ. Փարպ: *Հոգի զօրութեան, հոգի խորհրդականութե. Մաշտ:

Որպէս Խորհուրդ մտանաւոր. գիտաւո- րութիւն ներքին. մտածութիւն. *Ցեառըան տուր՝ մահու է զգայութբ. իսկ խորհրդա- կանութիւն տուր վերաբերէ զմեզ առ կեն- դանութիւն մշտնջենաւոր. Մխիթ. Իւ: *Մի զխորհրդական թիւ քառասնօրեայ պահոցս պակասեցուսցուք. զայս խորհրդա- կանութիւն և վկայիցն Ջոկք խնդրեն 'ի մէնջ. Սխոլ:

Որպէս Գաղտնի խորհուրդ սբ հաղոր- դութե. կատարումն սբ խորհրդոյ պա- տարագի. *Առարտեաւ զսա 'ի խորհրդակա- նութիւն մարմնոյ և արեան միածնի քո. Պտրգ: *Ընդէ՞ր ոչ ասէ պարզ, կատարեաւ զսա մարմին և արիւն քնի քո, այլ 'ի խոր- հրդականութիւն մարմնոյ և արեան. քանզի խորհրդականապէս լինի սա մարմին և արիւն քնի, և ոչ երևելապէս. Լմբ. պտրգ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՏԱՐ, ի, աց. ա. Կատա- րող զխորհեալն խորհուրդ միաբան. *Ասա- ցեալ 'ի հօրէ առ խորհրդակատարսն հա- մագործս՝ լինել լոյս. Ագաթ:

Եւ Ուր կատարի խորհուրդ սբ. *Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձ 'ի վերնայար- կըն արահէ՝ խորհրդակատարացն վայրէ. Նար. հՁ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՏԱՐԵԼԱԲԱՐ. մ. Μυστικῶς. Mystice. Խորհրդաբար. ըստ կեր- պի կատարման սբ խորհրդոյ. *Ցաղագս սբյ եկեղեցւոյ, և որ 'ի նմա աւարտումն սբյ ժողովոյ՝ աղնուապէս և խորհրդակա- տարելաբար տեսեցելոց. Մաթ. Էկեղ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱ- ՏԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. իսկ որ գրի՝ Ածաբ. Դիոն. *Սրբել զհոգի և զմարմին մեծաւ խորհըր- դակատարութեամբ», ընթերցիր ըստ յն. խորհրդով կատարողութեամբ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Որ կրէ յինքեան զխորհուրդս առանձին, կամ որ- պէս խորհրդակից. *Այս է ժամանակն կանխատացութե քո, զոր ցուցեր խորհըր- դակրաց աշխարհի. Ճ. Ա: *Այսպէս որ- դիք (անպիտանք) խորհրդակիր հարցն և մարց հրեայք. Համամ. առակ: *Ելցէ 'ի խո- րոց սրտի զգայութեց խորհրդակիր մենե- կիս. Նար. ա: *Թիւ չորիցն խորհրդակիր է քառանեկին. Եւագր. ԻԹ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. գ. Σύμβουλος, συμβουλευτής. Consiliarius. κοινωνός, particeps. և συνέδριον, consessus. կամ բայիւ, συμβουλεύω, consulo. Խորհրդական. ատենակալ. և Խորհրդա- տու. համախոհ. հաղորդ գաղտնեաց, և գործակից, 'ի մարդկայինս և յածայինս. Էհլի Մէշվէրէ, Նասիհաթ Վէրիճի. *Ցերեսաց թագաւորի, և եօթն խորհրդակցաց: Հրա- մայեցաք ես՝ և եօթն խորհրդակիցք իմ: Ո՞ եղև նմա խորհրդակից: Ընդ ո՞ւմ խորհրդա- կից լինիցիս: Մայրն իւր էր խորհրդակից նմա մեղանչել: Ես խորհրդակից եղէց քեզ. ևն: *Ոչ կարօտացաւ ումեքիւ խոր- հրդակցաւ. Սիր. ԽԲ. 22: *Խորհրդակցաց իւրոց անդուլ առնէր զհարցուածսն. Խոր. ա. 24: *Մի ոմն ներքինի 'ի խորհրդակցացն արքայի: Եթէ կամիս լինել խորհրդակից կենաց. Եղիշ. Բ. Է: *Չար խորհրդակցօք դիւօք. Ցճռ. ծԳ: *Զվստահութիւն և զեր- կիւղ՝ զանխոհեմական խորհրդակիցսն. Գլոփ. փէմ: *Գալ զգա խորհրդակից գա- լըլեացւոց աղանդոյն. ՃՃ: *Աշակերտք նորոյ կաակարանաց, և խորհրդակիցք տեառն մերոյ յսի քնի. Կոչ. ա: *Ամաչեսցէ 'ի քահանայից եւրև 'ի խորհրդակցաց նոյ.

և 'ի կարգակցաց առաքելոցն. Ածաբ. Է: *Ած մարգարէր է, վասն այնորիկ իւրոց կա- մացն արար զնոսա խորհրդակից: Ըստ մար- գարէութե չնորհի խորհրդակից լինել կա- մաց արարչին: Քնի փրկական պատարագին լինել խորհրդածու, և խորհրդակից. Ա- գաթ: Ցճռ. Ը: *Քահանայից, որք ծայ- րագոյն խորհրդոյն են պաշտօնեայք, և նոյ՝ սակս փրկութե մարդկան խորհրդակիցք. Լմբ. պտրգ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Կորուսանող զխորհուրդ (որպէս գնի 'ի յն). անհան- ճար. անխէլք. ագըլսըզ. *Ազգ խորհրդակո- րոյս. Օր. ԼԲ. 28: *Խորհրդակորոյս մեծի և անճառելի խորհրդեանն քնի. Համամ. առակ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԲԱՐ. մ. Որպէս խոր- հրդակից, խրատաւ. *Հեռացուցեալ խորհրդակցաբար 'ի արատութեց՝ որ 'ի նե- ղութիւնսն, և յորդորեալ զհակառակն. Ը. յէ. Բ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԵՄ, եցի. Ն. չ. Συμβουλεύω. Consulo, consulto, suadeo. Խոր- հրդակից լինել վասն առնելոյ ինչ. խոր- հուրդ կամ խրատ տալ. յորդորել. դըշը- ռել. *Ո՞վ էք դուք, որ զայսպիսի իրս խոր- հրդակցէք ընդ իս, և ուսուցանէք. Ոսկ. յհ. ա. 47: *Որ սոցա խորհրդակցեն: Մեզ խորհրդակցելով 'ի մեղանչել. Լմբ. ող:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՄ, եցայ. ձ. Ὁμονοέω. Consentio. κοινωνός εἰμι, particeps sum. Հաղորդ լինել խորհրդոց՝ կամաց և գաղտ- նեաց. *Մերձեցաւ անձն իմ 'ի հող, այս- ինքն խորհրդակցեցայ կամաց մարմնոյս. Լմբ. ող: *Տես թէ որպէս մերձաւոր հա- րազատութբ սկսաւ խորհրդակցել նոյ քա- հանայս. Լմբ. պտրգ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμβουλή. Consilium. Խորհրդակիցն լինել. խրատու- թիւն. խորհուրդ. Նասիհաթ, Էօյիւտ. *Սա- կաւ ինչ գինի խառնել... ըստ խորհրդակ- ցութեան պօղոսի առ տիմոթէոս. Բրս. հց: *Եթէ հաւանիք խորհրդակցութեան մերոյ, և խրատու. Ը. ընդհ: *Զածային գրոցն ընդունել զխորհրդակցութիւն. Սարգ. Բ. դ. Է: *Ընկալարուք զխորհրդակցութիւն ուրումն եղբր օրէնսգիտի: Խորհրդակցու- թիւն չարին, կամ սատանայի. Լմբ. ոփ:

կմ Խորհրդակցիլն. առեալ խորհրդոյ և խորհուրդ մտաց. խոհականութիւն. *Որ զկերպարանն ածային առեղծեալ երրոր- դութեանդ խորհրդակցութբ. Շար: *Ի խոր- հըրդակցութիւն կոչէ զքեզ 'ի կատարելոց. Ը. ա. յհ. ծԴ: *Մանկանցն խորհրդակցութբ զպատն ցեղսն պատառեաց (ռոբովամ). Լմբ. ող: *Զհեգն իմ մանուկ, և թագաւոր, զխորհրդակցութբ վասնթար: Մօսք ծնըն- դական, խորհրդակցութբ մեծ (ոքն մեա- րայ). Խոր. Գ. 68. և 67:

Եւ Մասնակցութիւն գաղտնեաց, կմ սբ խորհրդոյ պատարագի. *Խորհրդոյ է այսու հետև ժամանակ. զողջայամիտ երեխայն արտաքս վարեաց 'ի խորհրդակցութենէն. Լմբ. պտրգ:

ԽՈՐՀՐԴԱՑԵՂՑ. ա. Լի խորհրդով. խորհրդաշատ. խորհրդաւոր. Μυστικός. Mysticus. *Զմուռս պիտանիս և խորհըր- դայեղցս. Թէոդր. խաչ:

ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՑ. ի, աց. գ. Խորհըր- դարան. տեղի կամ տուն և տաճար խոր- հըրդոյ, և գաղտնեաց կամ պաշտամանց. փէճլոն. *Խորհրդանոցքն և մեհեանքն և տաճարքն. Փիլ. Փ. 51: *Ուրանի լեր ան- հարմնացեալ առագաստ, ուրանի լեր ածային խորհրդանոց. Գնձ:

Եւ Ընծայարան 'ի տաճարի առ երի տեղանոյ. խորշ. պահարան՝ իբր պատուհան. *Խորհրդանոցքն յաջմէ և յահեկէ: Նախ 'ի խորհրդանոցն հանգուցանեն զխորհուրդն. վասն զի նախ 'ի ծածուկ եկն առ մեզ քն, և յորովայնի կուսին հանգեաւ. Յհ. խմ. էկեղ: *Պատուհանքն որպէս խորհրդանոցք էին 'ի կողմն. Թուի թէ տեղի անօթոց և կտակաց. Նշ. Եղէկ: *Բացաւ առաջի նորա խորհրդանոց, և ակինն էր ապակեզեալ. Մխ. աա:

Եւ Ընդունարան խորհրդոյ մտաց. միտք. *Ի խորհրդանոցի մտաց. Կոչւմ: *Ի յետնաստիցս խորհրդանոց ջահեսցի: Իւր ըղձայութիւնն, և խորհրդանոցաւ կոր կամացն մեքենայից. Նար. յդ. և տաղ:

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՍ. ա. Որ պարունակի խորհուրդ բազում. խորհրդալից. *Թիւ խորհրդաշատ. Վրդն. տաղ:

ԽՈՐՀՐԴԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Որ պահէ զգաղտնիս խորհրդոյն. *Այր բանիբուն բանիւ, և խորհրդապահ սրտիւ. Փարպ: *Նախ խորհրդապահ լինէր Թագաւորին. Ճ. Գ: *Առաքէն խորհրդապահ ասին բանին այ (մարդիկ). Համամ. առակ:

ԽՈՐՀՐԴԱՊԵՏ. ի, ագ. ա. գ. Գլխաւոր 'ի խորհրդականս՝ կամ 'ի խորհրդակիցս. խորհրդազգած. խելամուտ գաղտնեաց. *Որպէս գրէ խորհրդապետն այսոցիկ պօղոս: Խորհրդապետն պօղոս ասէ. Խոր. Վրդն: Տօնակ: *Զերկնայինսն իմանալք խորհրդապետս քահանայապետութիւն. Յհ. խմ. էկեղ: *Էին անեղին անճառ խորհրդոց խորհրդապետք. Շ. փող մարգ:

ԽՈՐՀՐԴԱՊԷՍ. Տ. ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՐ. Իբր խորհրդով մտաց, կամ խորհրդաւոր օրինակաւ. *Ազգութիւն ընկալեալ երկնաւոր զօրացն, և զգաստացեալք խորհրդապէս, թէ զի՞նչ իցէ զոր բարբառի առ նոսա տէրն. Ագ. հձ:

Կմ Առանձին իմն խորհրդով. նշանակաւ. *Խորհրդապէս ընծայեցաւ, ոսկեաւ՝ կնդրուկ և զմռսաւ. Շ. խոստ: *Տես, թէ որպիսի զօրութի խորհրդապէս 'ի բանս փակէ. Շ. ա. մեկն. ծդ:

Եւ Ընդ գաղտնութեամբ. ծածկապէս. *Գործ կատարեաց սքանչելի, բայց առ կայն խորհրդապէս, և ոչ յայտնի: Մինչև ցայժմ խորհրդապէս խօսէին. Լմբ. ող. և պտրգ:

Եւ Ընդ բանիւ սբ խորհրդոյ. *Այսպէս տուցես ինձ և զառաջիկայ նշանակս խորհրդապէս կատարեալ. Լմբ. պտրգ:

ԽՈՐՀՐԴԱՌՈՒ. ի, ագ. ա. Առօղ կամ ընդունօղ զխորհուրդ ինչ եկեղեցւոյ, մանաւանդ զմկրտութի. *Հոգևոր ազգականութի է մերձաւորութի հոգևոր սիրոյ՝ յառաջ եկեալ 'ի տալոյն զխորհուրդն, և 'ի յընդունելոյն զխորհրդառուն. Մխ. դատ:

ԽՈՐՀՐԴԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՐՀԸՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. *Շարակարգեսցուք զբացափայլութի խորհրդառութեա. Ջքր. կբ:

ԽՈՐՀՐԴԱՍՏԵՂԾ. ա. Խորհրդով և կամօք երից անձանց ստեղծեալ. (ըստ բանին, արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում:) *Բնութին խորհրդաստեղծ՝ անկերպիդ կերպարան. Շ. գնջ դեանի:

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ. գ. Տետր կամ գիրք խորհրդոյ պատարագի. որ և ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ասի: Ցիշոփ. նոյն գրոց:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆ, տան. գ. Տուն խորհրդոյ. խորհրդանոց, իբր ընծայարան կմ պահարան. *Որպէս և մեք զանօթ պաշտաման (պահեմք) 'ի խորհրդատան տեղանն. Նշ. Եղէկ:

Եւ Ատեան, կամ տուն ատենի. ժողովարան (վանից). *Խրատեսցէ միանգամ և երկիցս բանիւ. իսկ թէ այլ յանցանէ, 'ի խորհրդատունն տանիւ: Ի խորհրդատունն յանդիմանեսցէ, և հարուածով խրատեսցէ. Լմբ. կան. բենետիկ:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՕՆՔ. գ. Ὄργια. Orgia, sacra Bacchi, mysteria. Հեթանոսական տօն գիշերային՝ յերիս ամս միանգամ. *Ոչ արժանի համարեալ զայգոսին որ յախալխոի քաղաքավարուի գրեցին զինքեանս, խորհրդատօնս տանելոյ. յն. ὀργιάζω. Փիլ. բագն: *Ըստ գեհեղի և ափրոդիտեայ՝ ամաչեմ ասել, խորհրդատօնս կատարեն. Սարկ. պղ: *Դիկք խորհրդատօնս կարգեցին ափրոդիտեայ և գիռնիսեայ. Վրդն. ող:

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ, ի, աց. գ. որ և ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՑ. ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆ. Տեղի խորհրդոց. որպէս տուն ատենի. ատեան, ժողովարան. ժողով. փէշան. *Եթէ 'ի տունս մտանես, կմ 'ի դատաւորութի, կմ 'ի խորհրդարանս. Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Ի խորհրդարան առնել ըստ իմիք սահմանեալ ժամանակի, առաջի դնել միմեանց. Բրս. հց:

Եւ Տեղի կատարման սբ խորհրդոց եկեղեցւոյ. տաճար, մկրտարան, ևն. *Կամայ արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան. Նար. հբ: *Ի մկրտութեանն խորհրդարան սքանչելագործէր տէրն. Ճ. Ա:

Եւ կամ Հանգստարան ննջոյն խորհրդոց. որպէս եկեղեցի, խաչ, ևն. *Ո՛վ ոծաղորդ խորան, մարգարէից խորհրդարան, առաքելոց հանգստարան. Ոսկէփոր: *Խորհրդարան մեծութե էին (սբ խաչ): Խորհրդարանիդ համարձակութեան. Նար. խչ. և կէ:

Եւ Ընդունարան խորհրդոյ մարդոյն. միտք. սիրտ. *Ի միջին սանմք զարտին բնակութի, և զնոյն խորհրդարան հոգւոյ և մարմնոյ. Եղիշ. յեա: *Զգայութեցն՝ որ 'ի մեզ զկարծրութին՝ 'ի հոգեկանութի պահպանելով խորհրդարանի. Յհ. խմ. պաւղ: *Աղաւ զօրացան հայել 'ի խորհրդարան մտացս. Լմբ. ող:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ, ի, ագ. ա. Μυστικός. Mysticus. Պարունակօղ յինքեան զխորհուրդ ինչ, կամ զգաղտնի և զարբաղան դիտումն. որ ասի և ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ. *Սափոր ոսկի, խորհրդաւոր խորան. Շար: *Եօթն թիւս խորհրդաւոր է առ ամենայն ինչ քննողաց. Լմբ. ող:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ. Արթուն խորհրդով. զգաստ, կամ զգաստութբ. *Ըզգլուխըդ կա՛լ խորհրդաւոր, գիտեա՛ ականջըդ նուրբ և խոր. Կրգպ. ոփ:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐԵԱԼ. Խորհրդաւոր գտեալ, կամ խորհրդաբար ընծայեալ. *Ոռն ոսկի աղերս մատուցեալ, և ռռն խունկ խորհրդաւորեալ. Գնջ:

ԽՈՐՀՐԴԱՓՈԽ. ա. Փոփոխական խորհրդով. յեղյեղուկ միտք. *Մատնիչ եղեր (ո՛վ յուդա). և սուտ և խորհրդափոխ և բանաշուրջ երևեցար հրէիցն. Ջքր. կբ:

ԽՈՐՀՐԴԵՄ. եցի. չ. Խորհուրդ առնել. միաբան խորհել. *Հայր ընդ որդւոյ հոգւով խորհրդեաց, զադամ յիւր տիպն արարչագործեաց, (կմ) զպատկերն խաւարեալն նոր վերստեղծեաց. Գնջ:

ԽՈՐՀՐԴՕՐԷՆ. մ. Խորհրդով. խորհելով. *Զորմէ և ոչ ընդ միտ անգամ ածի խորհրդօրէն. Պիտ:

ԽՈՐՁՈՒԻԼ. գ. գրի և ԽՈՐԾՈՒԻԼ, կամ ԽՐՁՈՒԻԼ. Βρυωνία, βρωνίς. Bryonia. և ὄιναρον, κλῆμα, pampinus, pampinarium. Ծիլ որթու. տաճ. Փիւէղի. և այլոց խաւարտից. Փիւէղ. որպէս և խառ՝ որ ոլորածոյ ծայրիւք պատատի զանկոծք: Գաղիան: (Այլ է և ԽԱՒԱՐԾԻՒԼ. որ ասի և ԽՈՐԾՈՒԻԼ. զոր տեսցես:)

ԽՈՐՁՈՒՆՁ. գ. Ձուն խոր կամ ներքին և անպիտան, որպէս կաղերս կամ հանգերձ ապարահից. ֆաուըշ, չօր. *Ամենայն արդարութի իբրև զխորձունձ անառատեալն համարեալ է. Վրք հց. ծա:

ԽՈՐՇ, ի, ից. գ. Κοίλωμα, κοῖλον. Cavitas, cavum, concavum. σύγκλεισμα, συγκλιστόν, clausura, claustrum, conclusum, ἀπόλοιπον, reliquum, νοσσία, nidus, ևն. Խորութի իմն երևեալ ուր և իցէ. խոռոչ. փորուած. փոս. ծերպ. փապար. բոյն. ծակ. անկիւն. զատարկ մնացեալ տեղին. թունճ, գօղուգ, քէօշէ պուճագ, փէլիք, լուգօւր կմ պօշ եէր. խանէ. *Թաղուցին 'ի խորշս կողմանցն անջուր ջրհորոց: Յոնան իջեալ 'ի խորշ մի նաւին՝ ննջէր և խորդայր: Խորշս խորշս գործեսցես զտապանն: Այս գործ էր մեքենայ թացն. խորշք խորշք 'ի վերայ, և խորշք 'ի մէջ առանցիցն. և 'ի վերայ խորշից նոցա 'ի մէջ առանցիցն առիւծք և եզինք և քերովբէք: Խորշքն և անջրպետք և որմք նոցա: Երկայնութիւն անջրպետին ընդդէմ խորշիցն. ևն: *Շինեաց աշտարակս ժայռաւորս, և տանցս գոգաւոր խորշիւք: Շինէ անդ առ խորշիւք 'ի լեռնանին երկուս տունս. Խոր. գ. 59: և ա. 11: *Ի լերանցն խորշս. Եղս. գր. ա: *Ի խորշս լերին. ՃՃ: *Ի խորշս անմատոյց ամուր վայրաց. Եղիշ. Բաղ: *Հրեայք իբրև 'ի խորշ մի կողման միոջ են, իսկ քրիստոնեայք ընդ ամենայն ծագս երկրի. Կոչ. ծ: *Ոչ 'ի խորշի միոջ տիեզերաց ծածուկ. Ոսկ. եա: *Բաւիղք խորշից: Ի սենեակս շտեմարանաց խորշից. Նար. է. կէ:

ԽՈՐՇ. Κόλπος. Sinus. իտ. golfo. Գոգ կամ ծոց ծովուց. գօյ, գօրֆօ. *Խորշ երկաճղի կարմիր ծովու: Մտանէ ընդ մէջ խորշիցն կարմիր ծովու. Խոր. ա: *Խաղաղիկ զնաւ իսկ ըծովեզրն կոչեմք զյունիոս խորշ: Բնակեալ առ յունիոս խորշիւն. Եւս. քր. ա: *Խորշք ծովայինք ընդ իրեարս և ընդ երկիր միաւորեալք. Ար. որս. է:

ԽՈՐՇ. Ῥυτίς. Ruga. Ծալք կամ կնճիռն զգեստու, և մարմնոյ խորշոմելոյ 'ի ծերութէ, կամ 'ի ապեաց և 'ի կարկամութէ. ֆօթ, ֆօթ ֆօթ եղած կամ կնճռոտած լաթ և մորթն. պուռուշուգ, պուռուշ, պէօթ. լիւմ, լին. *Զպարեգօտսն 'ի կուրծս ժողովեսցէ, և առ գոգովքն այլազգ իմն խորշս քաղիցէ. Ոսկ. ա. փմ. է: *Իբր հանդերձն անհեթեթ մեծութբ, զի խորշ ըղխորշիւ իջանէր: Խորշ 'ի գօտւոյ իջեալ զթուլն և զսուրն ծածկէր. Բուզ. է. 5: *Եթէ իցէ 'ի գէմս երեսաց նորա խորշ կարկամութէ. Եփր. ղեւտ: *Գուցէ պառաւութի գայցէ, և խորշք 'ի յայտ անկանիցին. Ոսկ. եբր. ծէ: *Զի մի ունիցիմք արատ, և մի խորշ ինչ և կարկամութի: Ոչինչ ունելով արատ կամ խորշ կամ կարկամութի: Խորշ կամ աղտ կամ արատ ինչ: Շաղախ ինչ ներկուած, կամ խորշ կարկամութե: Արատ ինչ կամ խորշ կամ աղտեղութի: Խորշ ինչ մեղաց: Սուրբ և կմ խորշ. և կմ աղտ. Նիւս. կուս. ծդ. և 'ի տօնաւ: Կոչ. գ: Սարգ. ա. դ. է. և բ. դ. ղ: Լմբ. պտրգ: (որ յԵփես. է. 27. գնի. *Արատ, կամ աղտեղութի:) Տես և ԿԱՐԿԱՄՈՒԹԻՒՆ:

Նմանութբ ասի. *Խորշիւ իմն է մկայութիւդ, ծածկէ զարձեալ զբանդ». յն.

ստուերամած կամ մթին. συνεσκιαμένος. Առ. յհ. ա. 12: *Կալաւ խաւար մառախլամած զխորշ ուսմանն: Գարին խորշք խորհրդոց, և տարածեալ են թեւք մտաց. Մծբ. ժԲ:

ԽՈՐՇ ԱՌՆՈՒԼ. Գոգ առնուլ առագաստի, ունուլ 'ի հողմոյ. *Հանդերձ սպիտակ առագաստիւ, որոյ խորշ առեալ փողեալ, տանէր զնաւն յարշաւանս. Վէց. օր. Է: և Շիր:

ԽՈՐՇ. ա. Գրչութիւն անստոյգ. որպէս Ջատուցեալ իւրն խորշ ինչ, կամ խորշեալ և մեկուսի 'ի բնակութեանց. *Շինել ողջատամնոցս 'ի խորշ և 'ի զերծ տեղիս. Խոր. գ. 20. յօրինակս ինչ. ուր բաղում այլ օրինակք ունին. *Ի խորշս ։։ . [illegible]:

ԽՈՐՇ ԽՈՐՇ. մ. Որպէս փշուր փշուր՝ ջարդելով. կամ ցրելով ընդ ամենայն կողմանս. *Շարժումն աղօրեաց փոյթ՝ զցորեանն խորշ խորշ արտաքսէ. Կլիմաք:

ԽՈՐՇ ՔԱՄԻ. Բառ ռմկ. որպէս խորշակ. *Առաքեմ 'ի վերայ ձեր խորշ քամի, որ մինչ 'ի լերինս խայրէ և այրէ. Ոսկիփոր:

ԽՈՐՇԱԿ, ի, աց. գ. (խորշելի, կամ խարշող օդ.) Καύσων. Aestus, ardor. ἀνεμοφθορία, venti vel aëris correptio. վր. և խորշա՛կի. Սաստիկ տապ, տօթ. և Տապագին հողմ հարաւոյ, և ապականութիւն նորին, կամ խորշակահարութիւն. [illegible]. *Առեց զնա խորշակ: Հողմոյ խորշակի: Հողմ խորշակի ցամաքեցոյց զշառաւիղս նորա: Եփրեմ այս չար զհետ եղև խորշակի: Ածեց 'ի վերայ նորա տէր հողմ խորշակի յանապատէ, և ցամաքեցուսցէ զերակս նորա: Յորժամ հարաւ շնչեալ, ասէք՝ թէ խորշակ լինի: Ծաղկեաց արև հանդերձ խորշակաւ, և ցամաքեցոյց զխոտն: Հարցէ զքեզ տէր խորշակաւ: Հարի զձեզ խորշաշակաւ. ևն: *Սառնամանիք ձմերայնոյ, և խորշակք ամարայնոյ. Եղիշ. Է: *Ջի թէ ոչ քրանեցի մշակն 'ի տապ խորշակի չէր մոյն արեգակնակէզ լինելով՝ ոչ ըմբռնէր զարդիւնս. Ագաթ: *Շնչեաց 'ի մեզ հարաւապահող մահաբեր խորշակ. Յհ. կթ:

Մերթ, 'Αυχμός. Siccitas ex aestu. Ջորութիւն. երաշտ. *Օդոց խորշակք, և անպտղութիւնք երկրի. Բրս. չոր: *Ի խորշակէ և 'ի ժանգահար լինելոյ. Առ. յհ. ա. 17: Իսկ Երեմ. խէ. 34. *Տապ խորշակի ։։ . յն. մի բառ, κατάκαυμα, adustio.

ԽՈՐՇԱԿԱԳՆԱՑ. ա. Ընդ որ սաստիկ դնայ անցանէ խորշակ. *Ջատապայլեաց խորշակագնաց վայրս. Պիտ:

ԽՈՐՇԱԿԱԽԱՌՆ. ա. Ուր խառնեալ կայցէ խորշակ տապախառն. *Ի հարաւային շնչեալ խորշակախառն հողմոյն. Իգն:

ԽՈՐՇԱԿԱՀԱՐ. ա. 'Ανεμόφθορος. Vento corruptus. Հարեալ և խանձեալ 'ի խորշակէ. որ և ԽՈՐՇԱԿԱՌ. *Եօթն հասկք սինք և խորշակահարք. Ծն. խա. 6. 27: *Ջկոխեալն 'ի գազանաց և զխորշակահարն. Վրդն. ծն: *Եղէն բնակիչք խորշակահար դաշտաց. Եղիշ. Է: *Այդ երկիրդ խորշակահար է և հացապակաս. Զենոբ:

ԽՈՐՇԱԿԱՀԱՐ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. խորշակաւ հարկանել, և հարկանիլ. տոչորել, իլ. *Ամառն խորշակահար առնէ. Փիլ. լին. գ. 10: Յճխ. Բ: *Սակաւ տօթն խորշակահար առնէ զնա. Լմբ. ող: *Խորշակահարաբար փորձութիւն զառաջին մարդն. Նիւս. կրթ: *Խորշակահար եղև ցորեանն: Ես ոչ խորշակահար լիցին յարևու: Այրեցաւ 'ի խորշակէ որդի իմաստուն, խորշակահար լինի ամարանի որդի անօրէն. Յովել. ա. 17: Ես. խը. 10: Առակ. Ժ. 5: *Կայ մաւ խոր շակահար եղեալ խամրեցաւ. Մագ. խը:

ԽՈՐՇԱԿԱՀԱՐ. մ. Հարեալ գոլով կամ հարկանելով խորշակաւ. խորշակահարութ. *Խորշակահար սերմանեցին: Խորշակահար ցամաքեսցին. Ովս. Է. 7: Ես. ժԲ. 7: *Խորշակահար ցամաքեցուցանէ զկանաչաձև բոյսս. Ագաթ:

ԽՈՐՇԱԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανεμοφθορία. Venti corruptio. Խորշակահար առնելն, և լինելն. խորշակ. *Մահ եթէ լինիցի. խորշակահարութիւն, և գալուկն. Գ. Թգ. Ը. 28:

ԽՈՐՇԱԿԱՑԵՂՑ. ա. Խորշակաւ տոչորեալ, տապախառն, տոչորիչ. *Ի ցրտաշունչ սառնամանեաց, կամ 'ի խորշակայեղց ջերմութէ: Մնայ 'ի մէջ անտանելի խորշակայեղց աղետից. Պիտ:

ԽՈՐՇԱԿԱՉՈՐ. ա. Չորացեալ ցամաքեալ յերևաց խորշակի. *Անարմատ և խորշակաչոր և վաղաթառամ. Վրդն. ող:

ԽՈՐՇԱԿԱՌ. ա. Առեալ 'ի խորշակէ, կամ առօղ զխորշակ. խորշակահար. *Յօղահար և ցրտաբեկ և խորշակառ լինիցին. Ոսկ. մ. գ. 8:

ԽՈՐՇԱԿԱՍՈՒՆ. ա. Խորշակաւ սնեալ. կամ 'ի մէջ խորշակի տկար սնուցեալ. *Վատախառն խորշակասուն պտղովք մատուցանէին ախտաժետութիւն Հաշակողացն. Պիտ:

ԽՈՐՇԱՆԿԵԱԼ. Ուր խորշ կարկամութիւն անկեալ իցէ. խորշոմեալ. կնճռեալ. [illegible]. *Ի ծառուն հինօրեայքն կարկամեալ խորշանկեալ՝ քստմեալ՝ ցամաք երևին կեղևն. Վեցօր. Է:

ԽՈՐՇԱՆՔ, նաց. Տ. ԽՈՐՇՈՒՄՆ. 'Υποστολή. Contractio animi, timiditas. *Տես, որքան խորշանօք և թանգուցելով (խօսի). Առ. յհ. Բ. 27:

ԽՈՐՇԱՔԱՂ ԱՌՆԵԼ կամ ԺՈՂՈՎԵԼ. Συστέλλω. Contraho, coarcto. Նալս ծալս առնելով ամփոփել զհանդերձս. [illegible]. *Երկաքանչիւր ոք կողմն (զգեստուց) գանգրաձև գեղեցիկ խորշաքաղ արարեալ 'ի վերայ միմեանց ծալմամբ. Փիլ. փեսայն: *Զգօտեւածն հանդուցն իմն խորշաքաղ զպարեգօտան 'ի կուրծն ժողովեսցէ. Առ. ա. փիմ. Է:

ԽՈՐՇԵՂԷՆ. ա. Խորշ խորշ եղեալ. գոգաւոր. ծալ 'ի ծալ. *Ալիք կուտակին վէտք վէտք խորշեղէն պարուրակեալ միանամբք իւրեանց. Մծբ. ժԴ:

ԽՈՐՇԵՄ, եցի. ն. Տ. ԽՈՐՇԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. *Ոչ խորշեսցուք զանձինս մեր. Առ. խւ:

ԽՈՐՇԵՄ. չ. Տ. ԽՈՐՇԻՄ. *Որք երկմտեան և խորշեն յերկիւղէ. Կանոն: *Ի հեթանոսաց ոչ խորշեմք, և ոչ պղծիմք. Լմբ. սփ:

ԽՈՐՇԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Στέλλω, ὑποστέλλω. Contraho, reprimo, inhibeo, compesco. Տալ խորշիլ իրրու 'ի խորշս ամփոփելով. 'ի բաց քեցել, հեռացուցանել. խրտուցանել. [illegible]. *Երկիւղն ծառայական է, ոչ մերձեցուցանէ զմեզ յԱծ, այլ խորշեցուցանէ: Ուրք յայս սրբութեան սեղանոյս երկրպագուէ զձեզ խորշեցուցանել փութան: Որ 'ի մեղացն զմեզ խորշեցուցանէ: Երկիւղն խորշեցուցանէր 'ի սիրելւոյն սքանչելապէս. Լմբ. ող. և հմբ: *Խորշեցոյց զեկեղեցի իւր 'ի նեստորի չար հերձուածոյն. Գր. տղ:

ԽՈՐՇԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ խորշեցուցանէ. *Երկիւղն խորշեցուցիչ է: Խորշեցուցիչք 'ի մեղացն. Լմբ. ող:

ԽՈՐՇԻՄ, եցայ. չ. Στέλλομαι, ὑποστέλλω,ομαι. Subduco me, vito, caveo. ἐκκλίνω, declino. εἴκω, cedo. παραλλάττομαι, fugio, ևն. Որպէս թէ 'ի խորշ մի ամփոփիլ. Ի բաց մեկնիլ. խրտչել. գարշիլ. խուսափել. Թիկունս դարձուցանել. հեռանալ. ստորանալ. անձնապահ լինել. զգուշանալ. խղճել. թանգուցել. երկնչել. [illegible]. *Խորշեցաւ մերժեցաւ հեռացաւ, և այլ ոչ կամէր տեսանել զերեսս նորա: Խորշէին գարշէին, և զնոսա պիղծս համարէին: Ջահի հարաւ ամենայն ժողովուրդն, և խորշեցաւ եկեաց 'ի հեռաստանէ: Ոչ խորշեսցի 'ի քէն: Խորշէր զօրն մտանել 'ի քաղաքն, որպէս խորշիցի զօր ամաչեցեալ: Երկիւղիւ տեսան խորշի ամենայն ոք 'ի չարէ: Յայնց խորշեցաւ տառապեալ: Խոտորեամ 'ի նոցանէ, և խորշեամ անտի: Ոչ խորշեցայ 'ի պատմելոյ ձեզ զամենայն կամս այ: Խորշել ձեզ յամենայն եղբօրէ՝ որ ստահակին գնայցեն. ևն: *Թէպէտև գու խորշիս բանիւք ։։ . իրր ժխտես. Սեբեր. Ժ:

ԽՈՐՇԻՄ. 'Αισχύνομαι, ἐνθρέπομαι. Pudefio. στέλλομαι, revereor, ևն. Ամաչել. պատկառել. աչն ածել. աչն առնուլ. հիմաց՝ [illegible]. *Ես եսու նմա երկիւղ երկնչել յինէն, և յերեսաց անուան իմոյ խորշել: Մի խորշեսցուք 'ի բազմաժամանակեայ ալեաց ծերոյն: Ոչ առնու ակն ամենեցունց տէրն, և ոչ խորշի 'ի մեծութէ: Մի խորշիցիս յերեսաց մարդոյ ('ի դատաստանի): Ակն՝ որ տեսանէր, խորշէր յինէն. ևն: *Յերեսաց իմոց ոչ պատկառեցէք, և 'ի պատուիրանաց իմոց ոչ խորշեցարուք. Մանդ. Գ: *Առանց խորշելոյ զգալուստ տեառն քարոզէր. Առ. յհ. ա. 12:

ԽՈՐՇԻՒՆ. գ. Βρόμος. Fremitus, fragor. Սաստիկ խռշիւն, կամ խօշիւն. շառաչիւն. *Պատառեալ զշարունակ ծալմունս ամպոյն, խորշիւն շաչիւն և թնդիւն առնելով, և որոտմամբ սաստիկ այսմիկ. Արիստ. Ձ:

ԽՈՐՇԽՈՐՇԱՆ, ի, աց. գ. Խորշ խորշ ծալք կամ կրկնուած. [illegible]. *Ի խորշխորշան հանդերձիցն պատառելոյն, զոր էր զգեցեալ, ոչ զմի զէն ոչ կարաց գտանել. Բուզ. Է. 5:

ԽՈՐՇՈՄԵՐԵՍ. (գրեալ՝ Խրշմերես.) ա. Խորշոմեալ երեսօք. [illegible]. *Ի նմին ժամու պառաւն խորշոմերես ([illegible]) մատուցեալ սնուցանէր [illegible] աչացն առ բրօքն. Նար. Բփ:

ԽՈՐՇՈՄԻՄ, եցայ. չ. Φθάρομαι. Corrumpor. κοιλοίνομαι, excavor. և ըստ ոմանց ῥυτιδόω, rugo. Խորշ խորշ լինել. կնճռիլ. թարշամիլ. ապականիլ. [illegible]. *Ոչ խորշոմեցան ծնօտք նորա. Օր. լդ. 7: *Զմանր ած խորշոմեալ (կամ խորշմեալ) զայտան, և զամենայն ծալքն զոյն թառամեալ. Առ. Տրփ. Է:

ԽՈՐՇՈՒՄՆ, շման. գ. 'Υποστολή. Contractio. αἰδώς, verecundia. εὐλάβεια, θεραπεία, reverentia, cautio, officium, cultus. Խորշիլն. յետս կասումն. զգուշութի. և Պատկառանք. ակնածութի. յարգանք. [illegible]. *Երկիւղ յԱյ, խորշումն 'ի մեղաց. Լմբ. ող: *Բաղում պատուով և խորշմամբ զանել պարկեշտաբար 'ի սրբազան տեղւոջ: Այսպ զկնիցն խորշմամբ արտաքոյ 'ի բաց հեռլով. Նիւս. Բէոփոր: *Պարկեշտութի, պատկառանումն, խորշումն: Զանդիտութիւն ունի ընդ ինքեամբ և խորշումն և անմխիթարանութի. Արիստ. առաք: *Այսու

տարերն խորշումն յանձնէ այ. քանզի սոյն նմանչեացյորոց ինչ գործեաց. իսկ սոյն խորշեալ երկինչ, զի մի անկցի յանփառաւորութիւն ինչ. բայց կոչէն բարձրագոյն յոլովակի. և զխորշումն առնէ, և զանձն խորշումն. Նիւս. բն. ե։

ԽՈՐՈԳ. գ. Բառ անստոյգ. բառ Լեհացւոյն իւր 'ի Բժշկարանէ, կնիք կուսութեն. մեղք կանանց։ Իսկ ϕόռւ բառ յն. է Աղջիկ կոյս։

ԽՈՐՈԳԱՅԻՆ. գ. Γυναικεῖον. Gynaeceum. կանանոց. բնակարան կանանց. հարէմլիք. *Է՛ որ առնանոց է, և է որ խորոգայծին։ Խորոգայծին ասելի է՝ յորում շըջին բնակել բազք կանանցն. Փիլ. լին. ա. 15։

Ի ԽՈՐՈՋ. Տ. ԽՈՐ, և ԽՈՐՈՋ։

ԽՈՐՈՎԱԾ, ի, կամ ոյ. գ. Ὀπτός. Assus, coctus. որ և ԽՈՐՈՎՈՑՔ. Միս կամ ձուկն խորովեալ 'ի վերայ կայծականց հրոյ. խորված. քեպապ. քեաւլապաբ, բոլոբա. *Զմասն ինչ ձկանց խորովածին. Ղ. խորով։

ԽՈՐՈՎԱԿԱՍԿԻԾ. ա. խորովելով կամ գարովելով կսկծեալ. *Ի խորովականկիծ կեղծանէ աղեաց. Ածբ. ա. 12։

ԽՈՐՈՎԱՆՔ, նաց. գ. խորովմանք սրտի աղերսանք. գորովալիր պաղատանք. *Զոր ոչ խոնարհեցուցանէին վիշտք կնոջն, և աղերսն, և խորովանքն. Ոսկ. մ. բ. 27։

ԽՈՐՈՎԵՄ, եցի. ն. Ὀπτάω. Asso, torreo. Հրով կամ 'ի վերայ կայծականց հրոյ եփել զմիս, կամ զձուկն. խօրվէլ. քեպապ էթմէք. *Կերիցեն զմիսն խորովեալ հրով. Ոչ պտուղ եփեալ ջրով, այլ խորովեալ հրով. խորովեսցես, և կերիցես 'ի տեղւոջն։ Ըզձուկն խորովեցին։ Ձկան խորովելոյ մասն։ ևն։

Եւ կենդանւոյն այրել. *Խորովեցին ըզմարմինս նոցա հրով. Ագաթ։

Եւ թրծել զաղիւս. *Գործեալ բարելոնի աղիւս տեղատայն գոլ. քանզի խորովեալ աղիւսով և հալեալ կպրով եղև շինեալ. Նիւսն։

Նմանութեամբ ասի. *Հոգի՝ որ ոչ հրով փորձութեան խորովի, ոչ լինի անօթ հոգւոյն շնորհի. Կիւր. ե. խն։ *Յամառնայնն ջերմոյն կիզեալք այրէին և խորովէին. Յհ. կբ։

ԽՈՐՈՎԻՄ, եցայ. չ. Ἐκκαίομαι, ἀλγέω. Exuror, doleo. παρακαλῶ, rogo. Աղեկիզիլ. տոչորիլ. գորովիլ. տոչորիլ սրտի. կսկծիլ. ցաւիլ. և գութ արկանել. պաղատիլ. էլուբ քաւալանմագ, ամբըմագ, եալվար եագար օլմագ. *Մեք՝ որ չարքս եմք, թէպէտև թըշնամանիցեն որդիքն, խորովիմք զնոքօք։ Կամ խորովիմ ձեօք (կամ զձեօք). Ոսկ. մ. ա. 22։ բ. 4։ *Գթամք զամենայն հարբք զանցանէին. ասկս որոյ խորովէին։ Խորովի աղեկէզ 'ի ցաւս և 'ի կարիս ընկերին։ Այրի և խորովին առ սէր ընչիցն. Սարգ. ա. պ. ա. է։ և յէ. ծ։ *Ո՞վ ոք զգազանսին մըտերեաց, և ոչ խորովեցաւ. Նար. իբ։ *Ցորժամ լուան 'ի քնէ, թէ ծարաւի եմ, 'ի սէրտս իւրեանց խորովէին. Ճ. Բ։ *Զհետ ընթանայր (կինն քանանացի), և խորովէր և ընդեղձանէր». յն. լոկ, աղաչէր. Ոսկ. մ. բ. 27։

ԽՈՐՈՎՈՑՔ. } Տ. ԽՈՐՈՎԱԾ. *Մեծամեծացն ճաշք և ըն.
ԽՈՐՈՎՈՒ. } թրիքն գժուարաւ յօրինին, եփոցք և խորովածք. և ծախք 'ի վաճառաց. Մանդ. ը։ Իսկ խորովու, իբր ռմկ. Մխ. ատաւ։

ԽՈՐՈՎՈՒՄՆ, վման. գ. } Ὄπτησις,
ԽՈՐՈՎՔ, 'ի խորովս. } ὄπτημα.
Assatio, assatura. խորովելն, խորովելն (բառ ռամկական առմամբ). *Անողորմ խորովումն տապակաց։ Ջոր և անողորմ մեծատուն ընկալաւ զհրոյն խորովումն. Մանդ. ը։ *Ահեղ հուրն, և ահագին խորովումն. Եփր. խոստ։ *Զ խորովումն մեղաւորաց. Ճ. Դ։ *Արկին 'ի խորովս (զձկունս), բազմեցան և մատեան յուտել. Բուզ. դ. 6։

ԽՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βάθος, βάθησμα, βαθέα. Profunditas. խոր գոլն. տարածումն 'ի բարձրութէ 'ի վայր. խօրունլուգը. փերինլիք. *Ի խորութե կամ 'ի բարձրութե։ Զխորութիւն խորոց ով կարասցէ գիտել։ Ոչ բարձրութիւն, և ոչ խորութիւն. Եփ. է. 1։ Ժղ. է. 25։ Հռ. ը. 39։ 'Ի վիրապին նեղքին՝ որ անհնարին էր խորութեամբ. Ագաթ։ *Ծով անդնդայնոյ խորութեամբ. Գէր։ *Զանգ նիզակի իւրոյ նստուցանէր հարուստ խորութեամբ յարձանի միում. Յհ. կբ։

Եւ Երկրաչափական թանձրութիւն մարմնոյ. *Ամենայն մարմին եռակի է՝ ունել խորութիւն, երկայնութիւն, և լայնութիւն. Դամասկ. փանոկ։

ԽՈՐՈՒԹԻՒՆ. նմանութեամբ, խրթնութիւն. թաքնութիւն. խորք. մթութիւն. առաւելութիւն. թանձրութիւն. *Վասն թանձրութեան, խորութեան բանիցդ. է. Դ. է. 26։ *Մատիցէ այր 'ի խորութիւն սրտի իւրոյ, և բարձր եղիցի այծ. Սղ. կդ. 8։ *Խորութիւն սրտի մարդոյ ոչ գտանի. Յոբ. ը. 13։ և Խոր. ա. 28։ Նար. յովէբ։ Նանայ։ Գանձ։ *Ի խորութենէ ողորմութեանց ձգեամ զանխուսութիւն հոգւոյս իմոյ. Բրս. ճշ։ *Խորութիւն գրոց սրբոց, կամ արքայութեան գրոց, կամ իմաստից. Եւս. պտմ. ժ. 15։ Պրպմ. լէ։ Արշ։ *Բանիցն խորութիւն (յեբրայականն). Կիւրղ. ծն։ *Ոչ կարէ խորութեամբ զանխմանալիան ծածկել. Նար. էրգ։ *Մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորութիւն գլխերիւս. Նար. էրգ. և ծէ։ *Ընդ անգործութիւն իմանալ և զքնոյն խորութիւն. Յհ. խմ. ատ։ *Ընկղմեցաք 'ի խորութիւն սրբոյ. Ագաթ։

Ի ԽՈՐՈՒՍՏ. Տ. ԽՈՐ։

ԽՈՐՈՒՍՏՔ. գ. խորք ծովու. չափ խորութեան ջրոց. *Ճանաչել զխորուստս (կամ զխորուստս) չուանօք խարսխացն. Գէր։

ԽՈՐՏԱԲՈՐՏ. ա. } Անհարթ վայրք.
ԽՈՐՏԱԲՈՐՏՔ. գ. } առապարք. խորթուբորթ, տօրոպոռ. *Յանդգնագոյնս արշաւել ընդ խորտաբորտս. Խոր. գ. 55։

ԽՈՐՏԱԿԵՄ, եցի. ն. պ. խրդրթէլ. մէն. ('ի խուրդ, մանր.) Συντρίβω, διατρίβω, συγκλάω, συνθλάω, θλάω, θραύω, κατάγω, ևն. Contero, confringo, ևն. Մանրել. փշրել. ջախել. բեկանել. կոտորել. ճնշել, լօբրթել. ուղալմագ, գըրմագ, ծալըշմագ, խորդախոր էթմէք. *Խորտակեալ զասխտակս քարեղէնս. զխիգս երկաթիս. զկղ. զգունն. զունն. զերինս. զզէնս. զժանիս. զունքն. զեղջիւր, զզօրութիւն. ըզբազուկս. ևն։ *Իբրև զբեկումն խեցեղէն ամանոյ բրուտի մանր խորտակելոյ. Ես. լ. 14։

Նմանութեամբ. *Խորտակել զթշնամիս. զհըպարտութիւն. զհաստատութիւն հացի։ Կամ խորտակեցաւ գունդն նիկանովրայ։ Ի վերայ բեկման զատեր ժողովրդեան իմոյ խորտակեցայ. ևն։ *Մինչև զնախատինսն 'ի քէն 'ի բաց խորտակեսցես. Ոսկ. յհ. բ. 12։ *Զինչ վատթարագոյն քան զմեքսաւոր. այլ ևս խորտակեաց զլեր անձն, գերազանցեաց քան զփարիսեցին։ Խորտակեսցուք սուգ առ ցուք 'ի վերայ մեղացն մերոց. Ոսկ. եփ. և յհ. ա. 5։ *Խորտակեալ ապաշխարութեամբ. Յհ. կբ։ *Դադարեցէք լալով խորտակել զիմ սիրտ. Բրս. գործ։

ԽՈՐՏԱԿԻՉ, կչի. չաց. ա. Որ խորտակէ, կամ մխտաստէ իւիք օրինակաւ. *Մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ. Նար. գ։ *Մի՛ մերժեսցի ամէր իմ և ած խորտակիչն, կնքելով անձին իմոյ պատուական արեամբք քո. Գործ։

ԽՈՐՏԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Συγκλασμός, θραῦσις. Fractio, confractio, contritio. խորտակելն. բեկումն. և ջարդումն. Պարտութիւն. լքումն. *Արար զթզենիս իմ 'ի խորտակումն. Յովէլ. ա. 7։ *Խորտակումն աղեղանց, կամ կառաց. Եզեկ. ը։ Եղնիկ։ *Եղև խորտակումն ժողովրդեանն՝ որ զկնի արեստղանայ։ Պարտեցաւ անդ զօրն իսրայելի, և եղև խորտակումն մեծ. ա. թգ. ծէ. 9։

Նմանութեամբ. *Առ իմս հոգևորական խորտակումն։ Ի մեղսակործանս խորտակմանէ։ Ո՞զի եղինջիր յօգնոյդ խորտակմանէ. Նար. իէ. խը. հգ։

Եւ կատարեալ բեկումն սրտի. տխրութիւն զղջումն. *Կամ արտասուաց բեկութեամբ հոգւոյս՝ մտաց լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի։ Զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն. Նար. յը. դա։

ԽՈՐՏԻԿ, տկի. կաց. գ. պ. խօրթ. Ἔδεσμα, ἐδωδή, βρῶμα, ὄψον, ὀψοποίημα. Esca, edulium, cibus, cibarium, opsonium. Կերակուր. ուտելի եփեալ համադամօք. համադամք. անուշ. թամ, ճաշ. *Արար ինձ որս, և արա ինձ խորտիկս։ Տեսի ես առաջի իմ խորտիկս բազմապատիկս։ Յօրինեցին եդին առաջի նոցա խորտիկս բաղումս։ Եռեւ կինն զառումն, և զխորտիկսն սղոմոնի։ Հրամայեաց նմա ուտիկս յիւրոց խորտկացն։ Ննջեաց առանց ընթրեաց, և խորտիկ ոչ մուծին առաջի նորա։ Մի ցանկանայցես խորտկաց նորա։ Ցանկութեամբ անեղչացեալք խնդրեցին խորտիկս կերակրոյ. ևն։ *Զոգասա հնձողն, և տարաւ նոցա 'ի տանէ այլ խորտիկս. Մաղ. ամբ։ *Զկոչնականաց և զընթրեաց նշանակէ, 'ի զանազան խորտիկսն վայելեալ. Սարգ. յէ. դ։ *Ոչ առնոյր յանձն խորտիկ ճաշակել։ Ո՞վ, որ ('ի մարմնի) ըզխորտիկս 'ի գեղեցիկ բաժինս (անդեան) բաժանեաց. Կոչ. ը. և դ։ *Զ խորտկօք շատանալն. Մագ. խգ։

Նմանութեամբ ասի. *Սեղան համադրձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի. Նար. հը։

ԽՈՐՏԿԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուտեստ կերակրոյ. շատակերութիւն ազգի ազգի խորտկաց. *Ի բաղձանս խորտկակերութեան. Գէր։ *Ի խորտկակերութէ զգայութիւն ելանէ ընդ ըմբռնուն. Վրդն. ող։

ԽՈՐՏԿԱՐԱՐ, ի, աց. ա. գ. Μάγειρος. Coquus. իգ. μαγείρισσα, coqua. ὀψοποιός, conditor. խահարար. խոհակեր. էէրակով եէօղ. աշճը. *Զդստերս ձեր առցէ յիւղագործս և 'ի խորտկարարս. Ա. թգ. ը. 13։ *Հողագործք, և խորտկարարք. Յճխ. է։ *Խորտկարարքն, և ոսպնաւորք՝ որք 'ի սեղանս ճոխոց զկերակուրսն բերեն. Նիւս. կազմ։ *Առաքեն այր մի խորտկարար՝ հատուածի պատճառաւ. Գիրք. ղբ։ *Խորտկարարքն լուանայն սպասաւորականն և զպաուականն. Հ = Յ. նոյեմ. ծէ։

ԽՈՐՏԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՀԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ գոյր 'ի մէջ նոցա ոչ ամբարշտաւանութիւն, և ոչ կերակրոց առաւել խորտկարարութիւն. Վրք. ոսկ։ *Գինի և միրգ, և համեմք, և խորտկարարութիւն». Իբր գործ խորտկարարաց. Երզն. ծ. խորան։

ԽՈՐՔ. Տ. ԽՈՐ։

ԽՈՑ, ի, ից. կամ ոյ, ոց. գ. Τραῦμα. Vulnus. πληγή, plaga. խաօփէկի. Վէրք սրոյ կամ դեղարդեան ևն. և պալար 'ի մարմնի. եարա, չըղան. *Խարանս խոցոյ մահացուցի. Նար. ղֆ։ *Խոցեցաւ միհրն... և 'ի խոցոյ անտի մեռաւ, և թաղեցաւ 'ի մեհեանս.

Գործ. Հր: *Ոչ շատանամ միով խոցին.... դիր գեղ հագուստս խոցոյս ներքին. Ցօ որդի: *Ի խոցէ կողից հոսէր արիւն և ջուր. Վրք հր: *Ի խորս հարկանեմք զխոցն: խոց դնէր տառապեալս. Ոսկ. յհ: *Խոցով և վիրօք մեռանին: Ի վերայ խոցից. Բրս. մրկ: Վրք հց. Է: *Որ խոց առնու, զխոցողն սպանանէ. պատրաստ կայ՝ որ այլ խոց չառնու: խոց տալ ումեք. Ոսկիփոր:

ԽՈՑ. ա. Վիրաւոր. խոցեալ. խոցոտեալ. Ճօրալը. պ. խաստէ. *Խոց մեռայ յուսով: խոց և խեղ և վիրաւորս առնէին: Բազումք 'ի նոցանէ խոց վիրաւոր, փախըստեայք ապրեցան. Ա. Մ. ծը. 9: Բ. Մ. Է. 34: ծա. 12: *Խոցքն՝ որք մեռայցեն 'ի նոցանէ, յիւրաքանչիւր անդուղէ յարիցեն և այրեսցեն հրով զքաղաքս. Եղեմ. ԼԷ. 9:

ԽՈՑԱՀԱՐԵԼ, բնալ. Ն. Տ. ԽՈՑԵԼ. *Խորհէր քո 'ի խորս գնել զհաւատս նոցա, խոցահարեալ բանիւք ». յն. կարեվէր կամ կարի խոցոտիչ. Ոսկ. յհ. Բ. 8:

ԽՈՑԵՄ. եցի. Ն. պ. խաստէն. 'Εκκεντέω, ἀποκεντέω. Transfigo, configo, compungo. τιτρώσκω, τραυματίζω, vulnero. Խոց դնել. վիրաւորել. հարկանել սրով. գեղարդեամբ, նետիւ, խայթոցաւ, ևն. զարնելով խոթելով խոցել. Եարալամագ, սօգմագ, ձօռմագ. *Եթէ էր սուր, խոցեալ էր իմ զքեզ: Առեալ գեղարդն՝ խոցեաց զերկոսին: Տիգաւ խոցեաց զկողս նորա: Խոցեաց զնա ապարանջն իւր (սրով): Խոցեալ զնա գոլաւ: Հայեսցին 'ի նա՝ յոր խոցեցինն: Զոր խոցեցին: Ցուպն եղեգնեայ ճախճախեալ խոցեցէ զնա. ևն: *Նետիւք խոցել զիմ թշնամին. Ցօ որդի: *Համբաւանայր յերկինս իշխանապարս մարմնոյն խոցելով. Շ. Յուլ: *Գուցէ ընդ ոմանց ընդ այն խոցիցեմք (յանդիմանութիւն)». իբր ընդհարկանիլ. Տպնի. Ոսկ. Եփես. Գ:

Նմանութիւ Վիրաւորել զսիրտ. մորմոքեցուցանել. կսկծեցուցանել. կծանել. օիրբը ծօլէն, խըխուշնէլ. *Են՝ որ բանիւք իւրեանց խոցեն որպէս սրով. Առակ. ԺԲ. 18: *Գիտէր՝ թէ առաւել այս բան խոցէ զնոսա: Զի խոցիս գու վասն ընկերացն բարութե: Սրգս խոցեցան, ընդէր, զի 'ի հաւասարուն բարեաց ընդ ընկերս 'ի համարձակութեն մնանէին. Ոսկ. յհ. Ա. 8: *Խոցէին 'ի բանիցն ». յն. ոչ տանէին բանիցն. Ոսկ. Եփ: *Ցոյժ հարեալ խոցեցան 'ի խորհուրդս իւրեանց. Եղիշ. Ա: *Եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի 'ի սիրտ խոցիցի: Խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի. Նար. Գ. ԾԳ: Տե՛ս և ԽՈՐ կամ Ի ԽՈՐ, կամ ԿԱՐԵՎԷՐ ԽՈՑԵԼ:

ԽՈՑՈՏԵՄ. եցի. Ն. Սաստկականն խոցելոյ. 'Αποκεντέω, κατακεντέω, τιτρώσκω. Vulnero, configo, compungo, ևն. Խոցել առէպ կամ բազմօք կամ սաստիկ. Եարա ճէրէ էթմէք. *Գայցեն անթլփատքն, և խոցոտիցեն զիս: Զայն աղաղակի 'ի դիականէ խոցոտելոցն: Նետիւք խոցոտեսցի: Զնուան աղբեցին, և որ 'ի նոսա աղաստան եղեն՝ անդէն խոցոտեցին: Ողջանդամք և առանց խոցոտելոյ 'ի պատերազմէ եկանէին: Անկցին վիրաւորք, և խոցոտեալք: Խոցոտեա զնոսա սրովք նոցա: Որդիք աղջկանց խոցոտեցին զնոսա: Որպէս պատիցի մեղու... և խոցոտեցին զձեզ: Զբազումս տապաստարկեալ է նորա խոցոտելով: Սկսաւ առել խոցոտել զնա, բայց խոյաւ մի տարանցէ զնա: Խոցոտեսցէ զնա աղեղն պղնձի. ևն: *Խայթոցօքն խոցոտեաց. Ցհ. ԻԲ: *Ի խոցոտող մացառուտ փշոց. Պիտ:

Նմանութեամբ սափ. *Ո՛չ զնա արգելանս աղէտք, քան եթէ անցելոցն քաղաքաւորութեանցն յիշատակք խոցոտեն զմնդակք. Պիտ: *Փշովք մեղաց յոգի խոցոտեալ. Նար. ԽԶ: *Սատանայ ընդ խաւար խոցոտէ չար խորհրդովք: Մինչև յերբ անդամօքս ընդունօք զիրեարս խոցոտեմք: Ի քո անպատկառ կշտամբանաց և 'ի նախատելոյ միշտ խոցոտիմ. Լմբ. ԽՏ. Ի սփ. Ի սղ:

Որպէս խայթել կամ խթել խղճի մտաց. *Ի խէթ խղճիս խոցոտիմ. Նար. ԿԶ: *Միտքս 'ի ներքուստ սադաանօքն խոցոտէ: Ուրախ է յոչ խոցոտելն 'ի խղճէ մտացն. Լմբ. Ի սղ. Ի ծղ:

ԽՈՑՈՏԻՉ. ոչի. չաց. ա. Τιτρώσκων. Vulnerans. Խոցոտող. որ խոցոտէ (ըստ ամենայն առման). *Բազխատր խոցոտիչ ընդուք նոցա. Եղեմ. Ի. 8: *Դու նպաստակ, և աղեղն իմ խոցոտիչ. Արծր: *Խայթոց խոցոտիչ. Նար. ՅԳ: *Ըմպէ 'ի ծարաւն ըղխոցոտիչ զառնութիւն. Բրս. Մրկ:

ԽՈՑՈՏՈՒՄՆ. ման. Գ. 'Αποκέντησις. Compunctio, ևն. Խոցոտելն, և իլն (ըստ ամենայն առման). *Սկսաւ եփրեմ հանել 'ի խոցոտմանէ զորդիս իւր. Ովս. Ի. 13: *Զսուր իւր սրեալ է քեզ 'ի խոցոտումն. Լմբ. Սղ: *Խիթք ցաւոց խոցոտման մահու. Նար. ԽԶ: *Լեզուով խոցոտումն ընդունել. Ածաբ. Դ. կիւրղ: *Խոցոտումն 'ի վերայ կարեվէր արկածից դնի՝ բնակելով դէմ յանդիմանն փափագելոյս (դրախտին). Պիտ:

ԽՈՑՈՒԱԾ, ոյ. ոց. Գ. Խոց. վէրք. և հարուած. խոցումն. *Ի նմին խոցուածոյ (կողին). Մարգ. Ա. յհ. Է: *Զօգ վիրաւորելով ընկերին կարծիցէ ազդել զխոցուածսն. Լմբ. սփ: *Բժշկեսցէ ընդ հոգւոյս խոցուածոյ: Զանցեալ խոցուածսն բժշկեսցէ դեղովք ապաշխարութեան. Շ. սփ. Ի ընդհ: Նոյնպէս և Նար. սահպ:

ԽՈՑՈՒՄՆ. ցման. Գ. Τρῶσις. Vulneratio, ևն. Խոցելն, և խոցիլն. *Առաքակացն մահու խոցման զմարդն առաջին. Նար. ՂԳ: *Խոցումն որոյ ընկալցի. Շ. Մտթ: *Զխոցումն տիգին 'ի կողսն. Մարգ. Բ. պ. Ա: *Վիրաւորեալ խոցմամբ սլաքաց բանսարկուին նետից. Նար. ԾԶ: *Ի խոցմանէ նետին սատանայի յոգիսն. Ի Գիրս խոսր: *Միշտ խոցեալ ոգւով ոչ տեսեալ զպատճառս խոցմանն. Շ. ընդհ:

կամ Τραῦμα. Vulnus. Խոցուած. վէրք. սպի. *Տի՛ նա ասանիկ և տեղիք իսկ բևեռացն, և խոցումն տիգին ոչ կցեալ. Ան. Յուլ: *Ամենայն այսոքիկ վէրք և խոցմունք. Բրս. Եղկ:

Նմանութեա՝ Մորմոք սրտի, կսկիծ. *Ցոր ոչ այնչափ խոցումն ընդունէր 'ի յոգին ընդ որդւոցն և ընչիցն կորստեան, որքան ընդ բարեկամացն և կնոջն զայրացուցանող բանից. Շ. Եղբ:

ԽՈՒԵՄ, եցի. Ն. (որպէս թէ՝ իբրև ըղխոյ բախել կամ հարկանել.) 'Εντέλλομαι, (որ և պատուիրել. jubeo.) διασείω. Laedo, concutio, ևն. Խեթկել. եղջերցել. նեղել. հարստահարել. տառապեցուցանել. տագնապել. չուրչրէլ, տըղլիւ, ինճինմէք, րէնճիտէ էթմէք, փօգունմագ. *Մի՛ զոք խուեցէք, և մի՛ զոք զրպարտիցէք: Ոչ արգելաք զդոսա, և ոչ խուեցաք զդոսա: Ոչ իւիք խուեցին զմեզ. Ղկ. Գ. 14: Ա. Թգ. ԻԵ. 7: *Մի՛ ամենեւին ոք խուեսցէ զնոսա. Եղիշ. Գ: *Քրտունքն արեամբն զանդեալ փրկչին աշխարհի զնա խուեսցէ. Նար. ԿԶ:

ԽՈՒԶԱԿ, ի, աց. ա. Περιεργάζων. Explorans. Խուզող. հետազօտիչ. պրպտօղ. արաշըտըճը. *Խուզակք և հետաքրքիրք պատճառաց և իրաց. Սարկ. Քհ: *Խուզակ ընել, և փորձեն կալ մնալ հրամայէ. Ոսկ. Մ. Բ. 7:

ԽՈՒԶԱԿԱՆ. ա. Խուզող. և խուզողական. *Խուզական մտացն տարալեզընկալ առաջնորդութիւ հասեալ յերրորդէմ. Ցօնակ: *Մեք 'ի գրոց ուսաք հաւատել, և ոչ խուզական որոնման որոնել. Սեբեր. Ը:

ԽՈՒԶԱՐԿ. և } ի, աց. ա. 'Εξερευνῶν.
ԽՈՒԶԱՐԿՈՒ, } Perscrutans. Որ 'ի խոյզ արկանէ. խուզող. քննիչ. Թէֆթիշ էտէն. *Եթէ քննիչ ոք իցէ և խուզարկ լեալ էր ամենեցունց. Ոսկ. Եբր. ԺԱ: *Ցինէն 'ի մաքերայ իմին խուզարկուք. Դփ. Է. 14: *Որք բնութեցն են խուզարկուք. Արշ:

ԽՈՒԶԱՓՈՐՁ. ի. Տ. ՀԱՐՑԱՓՈՐՁ. *Ոչ իւիք յառաջագոյն հաւատալ ամփոփցին առանց խուզափորձի. Փիլ. Լիւս:

ԽՈՒԶԵՄ. եցի. Ն. 'Ερευνάω, ἐξερευνάω, περιεργάζομαι, ζητέω, ἐξετάζω, γυμνάζω. Exquiro, inquiro, investigo. Ի խոյզ արկանել կամ մտանել. որոնել. խնդրել. քննել. հետազօտել. պրպտէլ, ֆիտտէլ. արաշտըրմագ, թահրամագ, թէֆթիշ էթմէք, օխումէք. *Եթէ իցէ յերկրին, խուզեցից զնա ամենայն հազարաւորօք յուդայ: Վասն արծաթոյն՝ մտանեմք անդր, առ 'ի խուզելոյ ըզմեզ. Ա. Թգ. ԻԳ. 23: Ծն. ԽԳ. 18: *Եթէ զլուսավանդակն զիմ գտանել խուզես. Ցհ. ԼԲ: *Մերձեսցի անկօղն խուզել զխնդրելին. Նար. Ի: *Ոչ է արժան զաղանդս խուզել, և 'ի նոսա գեգերել. Ցճխ. Է: *Կարէ իցեն խուզել ումեք ըստ իւրաքանչիւր գարուց: Զպարտ սատեղաց ևեթ խուզելով: Իմաստութի 'ի քնին առեալ խուզեսցէ ըզլուղակացն բազմատեսիլ զանազանութիւն. Խոր. Ա. 4: Պիտ: Նար. ԿԱ: *Զանելոցն խուզել 'ի սատանայէ է. Եփր. Աւետար: *Խուզես զպատճառն, ուսիր: Մի խուզեսցին՝ որ ինչ 'ի լաւութե իցեն: Զօրաւորք զօրաւորապար խուզեսցին. Բրս. Ծն. Ի որ. Բէջ: *Քննեցէք, և մի վայրապար խուզէք. Սեբեր. Է: *Զքո վարսն քննեսցիր, զքո կարգն խուզեսջիր: Առաջի անհաւատից խուզէ զիրաւունս եղբօրն յեղբօրէ: Հայիմ Է յայտնեալսն, և չխուզեմ զծածկեալսն. Ոսկ. Բ. Կոր. Ա. Խոր. Ի Եւ: *Իմաստութի խուզել պատճառանելով 'ի վայրապար բանս հաւչին. Ածաբ. Ծղ: *Խուզելի է զորը առաջիկային խորհուրդ: Զոր յաղագս հօր և որդւոյ խուզեսցուք բան: Նշանք և արուեստք մի հաւատով զօրանան, և ոչ խուզին բանիւք: Առասցեն մեզ զսան խուզողքն. Կիւրղ. Գնձ: Պրպմ. Ժ: *Պարտ է ոչ խուզել զանօրէնութե առաջնորդին, այլ իւրոյ գործոյն ուշ դնել: Մի ինչ զաւանորդին զանօրէնութեն խուզել. Բրս. Կց:

ԽՈՒԶԵՄ. 'Ανασκαλεύω. Excito. Ցաւել. գրգռել. արծարծել. *Առաջելոցս զմթերեալսդ 'ի քեզ խուզեցից կայծակունս ածայնոյն հրոյ. Դիոն. Էկեղ:

ԽՈՒԶԵՄ. Ξυράω, τέμνω. Tondeo, decido. Խզել. հատանել. կարել. գրխել, գըրխմագ. *Զհերս գանգուրս 'ի բաց խուզեալ 'ի նմանէ. Մեսր. Եփես: *Մանգաղականացդ հաւաք առ արմատ խուզեալ հըձեսցես. Նար. ԼԷ:

ԽՈՒԶՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ և ԽՈՒԶԱԿԱՆ. Քննողական, հետազօտիչ. խուզօղ. *Խուզողական մտացն խորհուրդ. Շ. Ա. յհ. ՂԲ: *Խուզողական համեմատութեամբ որոնել: Խուզողական (կամ խուզական) մտօք հարցանեմք: Խուզողական ընթացիւք գտացք. Լմբ. ՀՄբ. Ի սղ: *Զխուզողական ճշմարիտ գիտութի 'ի մտածութեան հաւ...

[illegible]

ԽՈՒԶՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ԽՈՒԶՈՒՄՆ. [illegible] Ἐρεύνη. Perquisitio, [illegible]

ԽՈՒԶՈՒՄՆ ՀԵՐԱՑ. Κουρά. Tonsura. [illegible]

ԽՈՒԹ, [illegible] Σκολον. Offendiculum. [illegible] ἀπταίστως, sine offensione.

ԽՈՒԹԻՒ. Σκόπελος. Scopulus. [illegible]

ԽՈՒԺ, [illegible] Βάρβαρος. Barbarus. σκύθος, scythus. [illegible]

ԽՈՒԺԱԴՈՒԺ, [illegible] Βάρβαρος. Barbarus. [illegible]

ԽՈՒԺԱԴՈՒԺԱԿԱՆ. [illegible]

ԽՈՒԺԱԽՈՒՄԲ. [illegible]

ԽՈՒԺԱԿԱՆ, [illegible]

ԽՈՒԺԱՑԻՆ, [illegible]

ԽՈՒԺԱՆ, [illegible] Ἐπισύστασις. Conspiratio, seditio. στήριγμα, [illegible] vulgus. [illegible]

ԽՈՒԺԱՆ. [illegible]

ԽՈՒԺԱՑԱՆ, [illegible]

ԽՈՒԺԱՑԱՆԵԼՑԻ, [illegible]

ԽՈՒԺԴԻՆ, [illegible]

ԽՈՒԺԴՈՒԺ. [illegible] Βάρβαρος. Barbarus. [illegible]

ԽՈՒԺԵՄ, [illegible] Εἰσβάλλω. Irruo, irrumpo. [illegible] 43:

ԽՈՒԺԻԿ, [illegible]

ԽՈՒԼ, [illegible] Κωφός. Surdus. δύσκωφος, surdaster. κωφόομαι, surdus fio. [illegible]

ԽՈՒԼ. [illegible]

ԽՈՒԼՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԽՈՒԽ, [illegible]

ԽՈՒԽԱՑ. [illegible]

ԽՈՒՂ, [illegible] Καλύβη, καλύβιον. Tugurium, tuguriolum. [illegible]

ԽՈՒՂԱԿ, [illegible] Ὀχετός. Canalis, fistula. [illegible]

ԽՈՒՃԱՊ, [illegible]

հեծութ.) Ἀγωνία, σύγχυσις. Angor, trepidatio, confusio, են. Տագնապ երկիւղի և ամօթոյ. արհաւիրք. շփոթ յերկուղ ցնորից մտաց. անձկապատութիւն տագնապաւոր և վրդովմունք. ֆէրիշանլըգ, փաղփաղա, ղալէգէ. *Ցիմարեալք. և խուճապիւք խռովեալք. յն. ծիծաղելիք, կամ ուրուականս պատկերօք. Իմաստ. ժէ. 3: *Ցինքն ամփոփեալ 'ի ըղգայութեացն խուճապոյ: Երդնուլ 'ի վերայ սրտոյ, խուճապիւ և խռովութբ լի: Լի են խուճապիւք խռովութեց. Փիլ. Բազն. և ճ. բան. և փեսայն: *Մոլեգնեալ ոչ յառաջ քան զխուճապ խռովութեն, և ոչ յետոյ, այլ 'ի մէջ սաստկութեն ծննդեան: Առ լռութեն յոյժ 'ի ձայն էր տեղին այն, ազատ գոլով 'ի խուճապից և 'ի զբաղմանց: Զխուճապն ասեմ, զոր հասոյց պօղոս հարցեալն դիւի. Ոսկ. գծ: *Առ անձկապատեալն խուճապիւք լի. Պիտ: *Ազատիլ 'ի մեղաց խուճապից. Լմբ. աղ: *Սաստիկ խուճապ տագնապի էր կռուանացն երկոցունց. Եղիշ. Ղ: *Ի խուճապէ տագնապի հօրն ապանմանն անկանի 'ի պարտս. Վրդն. ըս: *Գիտէր զնախանձ գայլոցն և փարիսեցւոցն, և զխուճապ հրէիցն. Երզն. մտթ. (որպէս ռմկ. [illegible] փաշխուշըրայ ըււըււ:)

ԽՈՒՃԱՊԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ելցէ խուճապ ինչ. վրդովիչ, և վրդովեալ. *Անեալ կուռեալ զպատուականն խուճապական սփռեալ. Ագաթ: *Այսր անդր խուճապական լինեալ՝ հալածեալս իբրև զոչխարս 'ի գայլոց. Առծր. Գ. 4:

ԽՈՒՃԱՊԱՆՔ, նաց. գ. Σύγχυσις, ἀγωνία. խուճապ. խուճապութիւն. *Զյօժարես արկանել զխիղճ մտացն 'ի խուճապանս, և քննել զամենայն կեանս քո: Լցեալ խռովութբ, խուճապանօք և անկարգութբ: Ցահէն և 'ի բազում խուճապանացն. Ոսկ. եփ: *Էր դարձեալ յիւր աշխարհն վասն խուճապանաց յեղուզակին. Խոր. Բ. 14:

ԽՈՒՃԱՊԵՄ, եցի. ն. } Συγχέω.
ԽՈՒՃԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Perturbo.
μεταλλεύω, transverto. κατεργάζω, profligo. ἐλαύνω, agito, vexo. μορμολύττω, perterrefacio larvis, եւն. Տագնապել. վրդովել. խռովել. այլայլել. ահաբեկ առնել. ցնորեցուցանել. [illegible] *Ցածութիւն գանկութեն խուճապէ զմիտս անմեղս. Իմ. Ժ. 14: *Եւ դու խուճապես զպարզամիտսն. Ա. որս. Գ: *Ընդէ՞ր զարհուրեցուցանես զմեզ, և խուճապես: Թոյլ տայ նախ տըլոտմականացն խուճապել: Զքաղաքն օր խուճապեաց զնոսա երկիւղ: Զերկոտասան այր 'ի մէջ առեալ ամենեցուն՝ կապէին տանջէին, այսր անդր խուճապէին: խուճապէր և ըմբերանէր. Ոսկ. ա. կոր. և եփ. և մտթ: *Սպառնալիք թագաւորին առանց խռնակելոյ խուճապեն. Նար. կբ: *Զգալի պատուարաւ խուճապեաց զնոսա և ընդարմացոյց. Լմբ. իմ: *Խուճապող է և գժտարանահանձոյ այնոցիկ՝ որ ըստ պատահողի հանդարտութիւն սիրեցին գրականութիւնքն. Փիլ. պեղական: *Եհար զմիտս անհամբերն պատարագաւորքն և խուճապեցոյց երկիւղիւն. Ոսկ. եփ:

ԽՈՒՃԱՊԻՄ, եցայ. չ. և յ. Ἐλαύνομαι, ἐκσοβοῦμαι. Agitor, impellor, expellor. ἀναποδίζω, retrogredior. θαμβέομαι, obstupefio, եւն. Կրել զտագնապ. տագնապիլ. վրդովիլ. ցնորիլ. խրտչել, և խուսափել սոսկալմամբ. [illegible] *Այլ դառնացեալ խուճապիւ. Սողոնց շշմամբ խուճապեալք և դողացեալք սաստկէին: Յերկիւղէ այսր անդր խուճապեցան: Ամենայն ճանապարհն լի է հանդերձիւ և կահիւ. զոր ընկեցին ասորիքն 'ի խուճապելն իւրեանց: Իմ. ժզ. 18: ժէ. 9: Բ. Դ. ժդ. 44: Դ. Թգ. Է. 15: *Մինչև խուճապեալ նոցա ընդ միմեանս՝ գեռևս զերեարս սատակէին. Եղիշ. Է: *Խուճապեալ լինէին իբրև յանհոգին բեկանօղ գազանէն. Ցհ. կը: *Միամիտ աղաւնիքն, որք 'ի խուճապելոյ (ցնոսա) բազէին. 'ի սիրոյն ոչ ոչ խուճապեցան. Սարգ. յկ. Է: *Երամակ ուղտուցն խուճապեցան և գնացին յանապատ տեղի. Ճ. Բ: *Որպէս 'ի հրէից հաւատացեալքն՝ խուճապէին յիւրեանց ազգականացն. Ոսկ. գղ:

ԽՈՒՃԱՊՈՒՄՆ, պման. գ. խուճապելն. խուճապ. խուճապանք. տագնապ. ցնորք. զբաղմունք. *Լաւել յամենայն խուճապմանց աշխարհիս, և մտաւորութք 'ի միայնութե նստել: Ամենեքեան գալով յարտաքին խուճապմանց, ամփ 'ի վանօրայց, եւն. Լմբ. աղ. և պտրգ:

ԽՈՒՄ. գ. Խաղ երաժշտական: Ոսկէփոր:

ԽՈՒՄ (իբր ռմկ.) Արմատ Խմելոյ: Տես և ՋԱՐԹԽՈՒՄ:

ԽՈՒՄԱՐ. ա. Բառ ռմկ. իբր Տխուր. ընկղմեալ 'ի տրտմութի. *Սգաւոր և խումար. Ոսկէփոր:

ԽՈՒՄԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Խոր տրտմութի. *Առաջի քեզ, 'ի խումարութէ պատռեալ կացիր. Ոսկէփոր:

ԽՈՒՄԲ, խմբի, ից. գ. (լծ. թ. [illegible], և [illegible], [illegible]. հյ. գումար.) Πλῆθος. Multitudo, agmen. Բազմութի գումարեալ. գունդ զօրաց. գումարտակ. հոյլ. ջոկ. *Տեսի խումբ մեծ: Պատահէ խմբի մեծի: Զխումբն պատուատեալ 'ի փախուստ դարձուցանէ: Խումբք զօրաց զինուք. Բ. Թգ. ժզ. 29: Խոր. Գ. 37: Ցհ. կը: *Զմարգարէիցն խմբիւք: Առաքելոցն խմբաւ. Խոր. Հռ: Պիտ: *Երկնագումար խմբից: Իբրև զմի հօտ 'ի միում խմբի: Ի մի խումբ պարու: Մտաց վիճակաց խմբից աշխարհաց. Նար:

ԽՈՒՄԲ. Σύναψις. Conjunctio, conjuratio. Գումարութիւն. համախոհութի. համաձայնութիւն. հանդէս. ակումբ. *Խումբք նորա, զոր խմբեցաւ: Ամենայն խումբքն՝ զոր խմբեաց. Գ. Թգ. ժզ. 20: Դ. Թգ. ժ. 34: *Ի գլխաւոր կացուցից, և 'ի խումբս երևելի մարդկան. Պիտ: *Կանխահանդէս խմբիւ տօնեցին. Նար. խչ:

ԽՈՒՄԲ ԱՌՆԵԼ, կամ ԳՈՐԾԵԼ. Գունդ կազմել. միաբանել զզօրս, կամ գումարտակ առնել. *Խումբ արարին առ հասարակ 'ի վերայ յարձակեցան. Բ. Դ. ժ. 17: ժէ. 15: *Խումբ արարեալ ամենայն բազմութեն. Եղիշ. Է: *Խումբ գործեալ տայր պատերազմ. Ես. փր. Ա:

ԽՈՒՄԲ ԱՌՆՈՒԼ. Համախմբիլ. *Խումբ (կամ խումբս) առեալ պարեսք. Հար:

ԽՈՒՆ. ա. } Ὀλίγος. Modicus. μικρός,
ԽՈՒՆ ԻՆՉ. } parvus, exiguus. Դոյզն. սակաւ. փոքր. սուղ. [illegible]. *Վասն խուն արտասուաց. Փարպ: *Ի խուն վայրկենի. Նար. իգ: *Սոյն իմն և խուն իմաստութի. Ցհ. որդի: *Սակաւ մասն ժամանակի ունիս իբրև զնշխար խուն. Լծ. [illegible]: *Եւ ոչ սուղ և խուն մասն տայցես: խուն քնուն յագեցեալք. Ոսկ. մ. Բ. 23: և ա. [illegible]: *Խուն ինչ ցամաքայատակ ճանապարհ. Փարպ: *Զայլ ևս խուն ինչ ազատ հանդոյս, և զգանձս. Ցհ. կը: *Ոչ խուն ինչ տեսութի ածանցական. Նար. կդ: *Եւ մեք խուն ինչ առաք պատճառս խնամոյ. Լմբ. աղ: *Խուն ինչ պատուով զհամանգունեցն առնանեմ. Սէբ. աղ:

ԽՈՒՆ ՄԻ. մ. Ὀλίγον. Modicum. փոքր մի. առ փոքր մի. սակաւուիկ մի. [illegible]. *Խուն մի իբրև զոչինչ 'ի հանդստեան (եղեցի.) Սէր. Ի. 6: *Խուն մի և ընդհանրեալ էին զարքայն. Զէնոբ: *Ի քունք խնամոյ խուն մի խիթացեալ՝ և նա ընդ կրկիւք [illegible]. Նար. ի: *Խուն մի նշանակել յառաջաբանս նէ չէ ինչ տարապայման. Սարգ. ա. պ. Է:

ԽՈՒՆԱՒԱԳՈՒԹԻՒՆ. ('ի գլ. խուն. արկեալ. կմ 'ի հյ. խունաւ.) Καρύκη, καρυκευτική. Condimentum, salsamentaria. Զանգումն [illegible]. Համեմագործ. յօրինուած խորտկաց. *Ո՞ր մեզ խունաւագութիւն և խոհակերութիւն պիտանացու է. և ոչ երբէք. Ոսկ. մ. Բ. 24:

ԽՈՒՆԳ. Տ. ԽՈՒՆԿ:

ԽՈՒՆԵՐԴՄՆԱԿԱՆ. ա. գ. Κατωμοτική. Jurando serviens, affirmativum. Որ ինչ առի իբր խուն ինչ երդմամբ, կմ հանգոյն երդման. աստուածական. զոր օրինակ՝ ճշմարիտ, արդարև. *(Մակբայ) խուներդմնականն, հմ. Թր. ք: *Խուներդմնականն, առկաս երդմամբ կնքել. Երզն. ք:

ԽՈՒՆԿ, խնկոյ կմ խնկոյ, ոց. գ. Θυμίαμα, ἄρωμα. Incensum, suffitus, aroma. [illegible] և ԿՆԴՐՈՒԿ. λίβανος, thus, tus. [illegible] և ԽՈՒՆԳ. որ և թ. [illegible]. Խէժ կամ աւիշ ծառոյ յարաբիա, որ 'ի ծխիլն բուրէ հոտ անոյշ. և ամենայն ազգ անուշահոտ ծխելեաց. [illegible]. *Խունկս յիւղ օծման, և 'ի հանդերձանս խնկոց: Խունկս իւղոյ օծման, և խունկս հանդերձանաց: Ոստոյն և մեղր և խունկ: Զողջակէզս ուղղակիս մատուցից քեզ խոյս, և խնկովք: Ուղղեսցի աղօթք իմ որպէս խունկ առաջի քո տէր. եւն: *Ըզխունկս, և զխեղս անուշահոտս: Կնդրկին, և այլոց խնկոցն: Իւղեփեցէք իւղոցն և խնկոցն: Ոչ գոյր իբրև զխունկանն զայնոսիկ զորս ետ տեսինն այսպէս: Հոտ հանդերձից քոց քան զամենայն խունկս: Բուրեցին խունկք իմ: Պատարագեցին խունկս և իւղս. Պատուեցին կասուածք՝ խնկովք հանդերձ. եւն: *Կնդրուկք, և տարրական խունկք. Պղատ. օրին. Է: *Զորս խունկքն յանձն ծխելոյ 'ի հուր. Նխ. ել: *Զեզեան քան զամենայն խունկս անուշահոտ զհոտն. Նար. էրգ: *Խնկոցն անուանք, զմուռս, և կնդրուկ. Վրդն. էրգ: *Խունկն է զգայութ անուշահոտութե. Լմբ. պտրգ: *Համանման խնկոց եփեցականաց: Ցամենայն փոյթ խնկոց, որով անուշահոտ իւր եփի. Նար. և Վրդն. էրգ:

ԽՈՒՆԿՔ. որպէս Բուրումն. խնկարկութիւն. հոտ անուշութե. *Ի ժամ խնկոցն: Առնել խունկս և ողջակէզս: Աղօթեք և խնկօք. եւն:

ԽՈՒՆԿ ԱՐԿԱՆԵԼ. Θυμιάω. Suffio, adoleo. Խնկել. ծխել. որ և խունկ մատուցանել. *Եհան նմա խունկ արկանել՝ Արկանել խունկս տեղեացն երկնից. եւն:

ՀՈՌՈՄԻ ԽՈՒՆԿ, կամ ՍԳԻՏԱԿ ԽՈՒՆԿ, կամ Սև և Կանաչագոյն խունկ. լտփն. լաւէն: Գաղիան: և Բժշկրն: և Հին բռ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽՈՒՆԿ. Խէժ չէր կամ [illegible] բալզա ծառոյ: Գաղիան:

ԴԵՂԻՆ ԽՈՒՆԿՆ՝ է սովորականն. Գաղիան:

ԽՈՒՆԿԵՂԷԳՆ, եղեգան. Տ. ԵՂԵԳ. ՆԱԽՈՒՆԿ. ըստ յն. [illegible], որ է եղէգն. *Զխունկեղէգն զանոյշ: Խունկեղէգն և

կինտամտոն. Իւ. ւ. 23: Երգ. Փ. 14: *Ոչ գնեցեր ինձ խունկս արծաթոյ, իսկ այլք խունկեղէգն աստի. Ոսկ. Եւ.:

ԽՈՒՇԻՒՆ. Տ. ԽՕՇԻՒՆ: Պէպ:

ԽՈՒՊԱՆԻՄ, եցայ. չ. Խապանանալ. խանգարիլ. և խափանիլ. խորշիլ. գանգատիլ, կամ ստարանալ. գուցէ և իբր ռմկ. խափնիլ, այսինքն պատկառիլ, ամաչել. *Ճառել զնոր նորոգութիւն խաւարեալ և խուպանեալ եկեղեցւոյս մեր և աթոռոյ. Ոսկ. պէւ: *Լոյծն այն եփեալ խեղզնու. և խափանեալ խուպանի. Մագ. կը: *Ընդէր հեղգացար մինչև ցայժմ, և խուպանեցար զայնչափ աւուրս և զժամս. Վրք հց. չ:

ԽՈՒՊԱՆՈՒՄՆ, նմունք. գ. Λώβη. Labes, jactura, detrimentum. խանգարումն. պակասութիւն. *Վնասք և խուպանմունք յոյժ մեծագոյնք քաղաքացն լինէին արգելք յայսցանէ. Պղատ. օրէն. ա:

ԽՈՒՌՆ. խռան. գ. Τύρβη, ὄχλος. Turba. Արմատ խռնելոյ. խառնուրդ բազմութեան. ամբոխ խիտ առ խիտ. խուժան. շփոթ. աղմուկ. գունդագունդ. *Ի մէջ անցեալ արիւնահեղ խռանն՝ այնչափ բանիւ համարձակի. Ոսկ. գծ: *Կոխեաց զնա 'ի խռանն ժողովրդեան առ դրանն. Դ. Թգ. Է. 17. յն. համակոխեաց. συμπάτεω, conculco. *Անցեալ կայ 'ի մէջ խռան քաջացն բէլ. Խոր. ա. 11: *Զաւզայ ձեռամբ խռան մեծ խմբին. Ասող. Գ. 41: *Անկեալ մեռանէր 'ի խռանն: Սպանեալ 'ի խռան անդ. Եւս. Քր. ա: Արծր. Բ. 5. (ուր գրի, 'ի հռանն:) *Յայսպիսում խռան (մարտի) յափշտակեաց աթոռանն զմասն ինչ. Խոր. ա. 6:

Եւ Յանձախութիւն, յոլովութիւն. ըստ յն. զեղումն. Χύμα. Effusio, confusio. *Հայեցաք մեք 'ի խուռն մեծաթիւ համարոյ բանիցդ. Բ. Կ. Բ. 25:

ԽՈՒՌՆ. ա. գրի և ՀՈՒՌՆ. (ուստի Ոսկեհուռն՝ իբր խուռն ոսկեով.) խռնեալ. խռկեալ. խիտ. հոծ. բազում. յաճախ. յորդնութիւն. *Ի տեսիլ գեղոյ նորա զեղեալ խուռն կաճառացն՝ կուտակէր. Ագաթ: *Ի սաստիկ բախմանէ խուռն նիզակաց. Արծր. Գ. 4: *Ի խուռն քարանց ձգելոց. Ճ. Թ. *Որպէս գազան յորջ իւր մտեալ, և 'ի խուռն մայրիս. Լմբ. ող:

ԽՈՒՌՆ. մ. խռնեալ գոլով. ամբոխիւ. համագունդ. միաբանաբար, կամ 'ի միասին. հուռ հուռ. *Հեռի յամենայն քաղաքաց խուռն ընթանային անդր... յն. զուգընթանային. συντρέχω, concurro. Մրկ. Զ. 33: *Խուռն 'ի վերայ դիմեալ 'ի մեծ հրապարակին: Անհեղ թնդիւնք և բախմունք խուռն յարձակելոյ. Արծր. Գ. 4. 15:

Ի ԽՈՒՌՆ Ի ԽՈՒՌՆ. մ. խառն և անորոշ բանիւ. ընդհանրապէս. յն. պարզապէս. ἁπλῶς. *Մարկոս ասէ, թէ երկու աշակերտս. իսկ սա, թէ զաշակերտսն՝ 'ի խուռն 'ի խուռն. Ոսկ. մ. Բ. 6:

Առ ԽՈՒՌՆ. մ. Ըստ օրինակաւ. *Առ խուռն պեղելով այսր և անդր կացուցեալ լինէր հողակոյտ բլուրս. Պէպ:

ԽՈՒՌՆԱԽԻՏ. ա. Խուռն խտութեամբ. թանձրախիտ. *Խուռնախիտ թանձրութեամբ. Արծր. Է. 11:

ԽՈՒՌՆԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Սաղարթախիտ. սաղարթագուարճ. *Ուռ խուռնասաղարթ որթոյն՝ զարիւն խաղողոյ բերեալ. Ը. փող:

ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ. ա. խուռն երամով. 'ի յոքունց բաղկացեալ. *Հօտ բարբարոսութեան, փունջ խուռներամ. Նար. փող ծն: *Անթառամ ծաղիկ, շուշան վայրենի, փունջ խուռներամ՝ գարնայնոյ. Տաղ:

ԽՈՒՌՆԸՆԹԱՑ. ա. մ. Խուռն ընթացիւք. *Համագունդ խուռնընթաց առհասարակ ամենեքեան 'ի վերայ դիմեն... յն. լոկ՝ զուգընթանան. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ԽՈՒՌՆՃԱՂԱՆՋ. Տես ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՋ, և ԽԱԺԱՄՈՒԺ. *Վասն ագէտ և խուռնճաղանջ ժողովրդեանն. Հ = Յ. նոյ. ծԳ:

ԽՈՒՍԱՓԱՆՔ, նաց. գ. Φυγαδεῖον. Confugium, refugium. փախուստ. և Ապաւինութիւն. *Ըստ ամենայն խուսափանաց նորա. Եզեկ. ժէ. 21:

ԽՈՒՍԱՓԵՄ, եցի. չ. Ἐκκλίνω, διαδιδράσκω. Declino, diffugio. ἐκτοπίζω, de loco removeor. σχεδιάζω, ex tempore, subito facio. Խոյս տալ (առ յափոյ, կամ խարխափելով կամ հափափելով). խուսել. փախչել. հնարիւք խուսորել. փոխել զանձն խուճապաւ. խուճապել. *Տեսեալ զիս նշոյդ՝ խուսափեաց յինէն: Նոքա առ վատասարտել իւրեանց՝ այսր անդր խուսափէին: Խուսափեցէք յօրինաց իմոց, և ոչ պահեցէք զնոսա: Խուսափեալք չլսել ձայնի նորա. Թուոց. ԻԲ. 33: Բ. Կ. Ը. 13: Մաղաք. Գ. 7: Բար. ա. 19: *Եւ որպէս ստուեր 'ի խուսափել իմում պակասեցայ. Սղ. ՃԸ. 23: իսկ Յոբ. Խ. 19. *Ի խուսափել նորա ծակիցեն զունգս նորա... պէսպէս մեկնի: *Զիշխէ խուսափել յընթացիցն. Եղնիկ: *Խուսափեն 'ի պատուածս բազում ելից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեսցին. Նար. կը: *Իմաստուն կոյսն հեռի խուսափեաց 'ի գշխոյ լինելոյն հոռոմայեցւոց. Լմբ. ող: *Գունդք հրեշտակաց գուոթ տուեալ 'ի վերուստ խուսափելով անդ հասանեն 'ի պատասարութիւն. Կանոն:

ԽՈՒՍԱՓԻՄ, եցայ. չ. *Մարգարէդ ընդ անմանունչքն եւթ վիշխի 'ի նմանութիւն մանկելոյ՝ որ խուճապեալ խուսափիցին. Ոսկ. Եւ: *Որ տագնապեսցէ և խուսափիցի մտանել ընդ լծով ծառայութեան. Սեբեր. Գ:

ԽՈՒՍԱՓՈՂ. ա. Որ խուսափէ. խոյս տուող հնարիւք. *Աղուէս նենգաւոր է, և խուսափու (կամ խուսափուկ,) և խաբող. Վեցօր. Ը:

ԽՈՒՍԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Խուսափելն. խուսափանք. *Որք այսպէս երկիւղ խուսափման արկին 'ի մեզ: Զխուսափումն երկիւղին. Լմբ. պտրգ. Խ առ:

ԽՈՒՍԵՄ. եցի. չ. Ἐκκλίνω. Declino. ὑποχωρέω, ὑποφεύγω, secedo, subterfugio. Խոյս տալ. 'ի մի կողմ մեկնիլ՝ խուսորիլ երթալ. լաւ մեկուսանալ, հեռանալ, փախչել. *Խուսեաց էշն 'ի ճանապարհէն: Ոչ գոյր խուսել յաջ կամ յահեակ: Խուսեալ ճանապարհացն վարդապետ: Մի խուսիցէք յերեսաց նոցա: Առեալ զնոսա՝ խուսեաց առանձինն 'ի տեղի անապատ. Թուոց. ԻԲ. 23. 26: Դտ. Ի: 47: Օր. Ը. 3: Ղկ. Թ. 10: *Առաքեաց Դաւիթ հրեշտակս յանապատէն՝ օրհնել զտէր մեր, և նա խուսեաց 'ի նոցանէն... իմն, երկուս գործոյ. Ա. Թգ. ԻԵ. 14: *Խուսեսցես 'ի կորստական ծառայն պատուիրանազանցութէ. Պիտ: *Խուսէ զորպատութիւն կատարելապէս առնել. Անյ. պէրիարմ: իսկ յասելն, *Ուստի սակաւ ինչ խուսաւորն... իմն, խուսեսցին. Գր. տղ. ԵԵ:

ԽՈՒՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ խուսել. հեռացուցանել. ազատ կացուցանել. *Կարող էր առ անկեան ուրեք պահել զնոյ. և որպէս զենովք խուսեցուցանել 'ի մահուանէ. Վրդն. ծն:

ԽՈՒՍԽՈՒՍԵՄ. եցի. չ. Խուսելով խուսել. խուսափել. խորշել. *Բայց զաւ խուսխուսես 'ի միջնորդութենէ. Սեբեր. ծ:

ԽՈՒՍՈՒՄՆ, ման. գ. Խուսելն. խուսափումն. փախուստ. *Ի հեռանդութենէ խուսմանէ. Փիլ. լխու:

ԽՈՒՐԻ կամ ԽՈՒՐԻՆ. Տ. ԽՈՐԻ:

ԽՈՒՐՁ, խրձան, խրձունք, ձանց. գ. Δεσμή, καλάμη. Fasciculus, stipula. Կապ (ռմկ. խուրձ?). որայակ. փունջ բուսոց քաղելոց. *Թափեցոյց զնոսա ընդ խրձամբք կտաւոյ. Յես. Բ. 6: *Քաղեցէք նախ զորոմն, և կապեցէք զայդ ('ի) խրձունս. Մտթ. ԺԳ. 30: *Ի խրձունս որոմանցն. Նար. ԼԸ: *Խրձան խոտոյ: Խուրձ բանջարոյն. Մեկն. Երեմ: Վրք հց. ծէ: *Բազմութիւնք խրձանց. Ճ. Գ: *Անլուծանելի գոլ 'ի տանջանսն իբր զկապեալ շղթայիւ համագումար 'ի միասին ըստ խրձան օրինի. Եղիշ. մտթ:

ԽՈՒՐՃ. որպէս և ԽՈՒՆՃ. գ. Անուն խաղի առ երաժիշտս: Ոսկեփոր:

ԽՈՒՑ, խցի. գ. ար. խուց. Ταμιεῖον. Cellula. Սենեակ փոքր. խուղ. խրճիթ. հիւղ. բնակարան. օթևան. *Խուց այս զարմանց է: Շրջեալ արտաքոյ խցին: Ի խցի խաբում նստի. Վրք հց: Սարգ. յակ. Բ:

ԽՈՒՑ. (որպէս թ. խուց օտաը.) Սենեակ արքունի. տուն գանձուց. շտեմարան. Ταμεῖον. Cella. *Շնորհեաց ոչ միայն զմասն պարգեւին, այլ զամենայն զբուն զհայրենին խցիւն յանմատոյց զօրութէն. Եղիշ. խաչ:

ԽՈՒՓ, կամ ԽՈՒՓՆ, խփան. խփունք. խփանց. գ. Ἐπικάλυμμα. Tegmen, operimentum. πῶμα, operculum. Կափարիչ. փեղկ, և ամենայն ինչ՝ որով լինի խփանել զբերան ամանոց, և զծակս և զծերպս տեղեաց. *Առ կինն, և կափոյց զխուփն 'ի վերայ ջրոյն. Բ. Թգ. ԺԷ. 19: *Դնեն սպունգս մեծամեծս 'ի խուփն կատսայիցն, կամ խփունս կաթսայիցն. Վեցօր. Դ. յորդ. և Շէր: *Արկին 'ի փուռն, և եդին խուփն ծանր սալ 'ի վերայ. Հ = Յ. մայիս. Ը: *Դարձուցէ ըզխուփն կմ զտախտակն 'ի վերայ նշխարացն. Մաշտ. ջահ: *Ի բաց առեալ զխուփն պատուհանին: Դիտեցից ընդ ծերպս խփանն. Վրք. առն: Տես և Վարք:

ԽՈՓ, ոյ, ով. գ. Ἄροτρον. Aratrum. որ և ՄԱՃ. Երկաթ մեծ սեպաձև եռանկիւն՝ սրեալ յամենայն կողմանց՝ 'ի տորին ծայր արօրոյ կամ մաճի վասն պատառելոյ զերկիր 'ի հերկելն. *Խոփոյ, և կացնոյ, և մանգաղի: Զուլեսցեն զսուսերս իւրեանց 'ի խոփս. Ա. Թգ. ԺԳ. 21: Եսա. Բ. 4: և Միք. Դ. 3: *Եթէ խոփ, և գերանդի, և մանգաղ զք գործիցէ; Եղնիկ: *Խոփով զերկիր գործեն. Լծ. կոչ:

Մերթ՝ Ցից երկաթի. *Յայտել վարսեաց խոփ ընդ ծամելիսն սիսարայ. Մխ. առակ:

ԽՊՆԻՒՂ. Տ. ՂՊՆԻՒՂ, և ԽՈՒՊԱՆԻՒՂ:

ԽՌԱՆ. Տ. ԽՈՒՌՆ, խռան:

ԽՌԲՈՒ. գ. Անուն արմատոյ. *Խռբու, և ձանգի. Մխ. բժշ:

ԽՌԻԿ. խռուկոյ, ով. գ. Φρύγανον, φρύγιον. Sarmentum, stipula. Ոստ և ճիւղ չոր՝ ճարակ հրոյ. *Փոթորիկ իբրև զխռիկ տարցէ զնոսա: Իբրև զխռիկ 'ի հուր այրեսցին: Մերժեաց իբրև զխռիկ յե-

րեսաց Հզօրի։ Որք ընդ խառնաղանջ վայրենեօք բնակեալ էին. Եզ. Խ. 24։ ԽԵ. 14։ Ովս. Ժ. 7։ Յոբ. Լ. 7։ *Ի ժողովել աղօթս խըռնուիւ ինչ բաղդում, և դնել 'ի վերայ խարոյկին. Գծ. ԻԸ. 3։ *Ի բաց հրոյ 'ի վայր թե-թեալ բուսապտղական խառնոյ յաւուրն ընթա-րութեան. Յհ. կթ։ *Բոց թարշամեալ' 'ի յա-ւելուլ խառնոյ փայտի. Նեղոս։ *Հուր և խըռ-նիւ 'ի ձեռս առեալ՝ կամեցան հրձիգ առ-նել զեպիսկոպոսարանն հանդերձ նովաւ. Վրք. ոսկ։ *Կամ հողմահար խըռնիւ խոտոյն' 'ի ժամանակս աշնանային. Յճ. ոբղ։ *Հուր ծախիչ զխռնիւս մեղաց. Նար. ծզ։

ԽՌԿԵՄ. եցի. ն. Ἐπισυνάγω. Congrego, refero, confero. և ταράσσω, ττω, turbo, conturbo, παρασύρω, praepostere traho. Խուռն կուտակել. բարդել. դիզել 'ի վերայ միմեանց. խճողել. խուճապաւ խառնել. և խառնիխուռն շփոթել. խռո-վել. էշղմոգ, փօլյոռըմոգ, գառըմգառըշ էթ-մէք. *Մեծութիւն խռկեալ անիրաւութեա՛մբ ապականեսցէ. Առակ. ԺԳ. 11։ *Զի միգացեալ կառքն 'ի սոսորութեան արտաքս ընթա-ցին, և խանգարեալ խռկեսցեն զանսու-թիւն (ձիընթացից). Պիտ։ *Ի ներքոյ եր-կիւղի՝ վասն տկարութեան հաւատացելոյն, զի մի՛ խռկեսցին. Ոսկ. Ա. կոր. ծդ։

ԽՌՆԴԻԱՏ. գ. որ և գրի ԽՌՋՏԱԿ. իտ. Φλόμος. Verbascum. իտ. tassobarbasso. Անուն խոտոյ, որ կոչի և Զկան մահարար. ուըղըր գուլաղը, մահիզահրը. բստ Մեխիթա-րեայ, տէվէ խըրը, սըղըրգույրուղու։ Բժշկրն։ *Խռնդատի տակով, և գմակ եղով օծանե-լիք առնել. Վստկ։

ԽՌՆԵՄ, եցի. ն. Συναθροίζω. Congrego, congero, conglomero. συγχύνω, ομαι. confundo, or. συμπορεύομαι, ἐπιπίπτω, irruo. Խուռն 'ի մի հաւաքել. կու-տակել. մթել. սեղմել. խառնել. կր. գուռն. դագուռնդ ժողովիլ. զմիմեանց կուտակիլ. խըրմըխըրմ ծօղմէք, մէյմէյ հըրէք, տըղըլմըք, ծօղմըշ. էշղմոգ. *Խռնել 'ի մի վայր կոտո-րել 'ի նորանշան տեսիլ տանջանաց. Փ. Ճ. Է. 2։ *Անդ գումարեցին խռնեցին ժողովս բազմութեան անհողաց ազանց. Նար. խէ։ *Ա-մենայն ուստեք յարդորեալ խռնէ զնոսա՝ միօ գնել բանիցն ասացելոց. Ոսկ. Մ. Է. 18։ *Խռնեցան՝ վաղվաղակի ձեռն 'ի գործ առ-նէին։ Մինչ գալ խռնել զնովաւ, զի մեր-ձեցին առ նա։ Երթայր դարձեալ խըռ-նեալ ժողովուրդն առ նա։ Եկն միաբան բազմութիւնն, և խռնեցաւ։ Երկիրն քո խռնեսցի 'ի բնակութե. Ե. Բ. Ը. 4։ Մրկ. Գ. 10։ Ղ. 1։ Գծ. Է. 6։ Եզ. ԼԷ. 4։ *Խեղդն ըռապաղ երկոցունց կողմանցն խռնե-ցաւ (կամ խառնեցաւ). Ածր. Է. 1։ *Եր-կուղիւ խռնեալք ընդ միմեանս՝ սաստիկ շփոթս կացուցանէին։ Բազմութիւն մարդ-կան իբրու յոյժ խռնելոց 'ի միասին. Պիտ։ *Թէ ամենայն սաստիկ խռնիցի. Կիւրղ. ծն։

ԽՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խռնիլն. խուռն հաւաքումն կամ կուտակումն. *Ի տար-մարմն խռնութե շուրջ խմբեցելոց. Պիտ։

ԽՌՆՉԵՄ. եցի. չ. Խոշոր ձայն հա-նել ընդ խռչափողն. խռխռալ. խըրլըմագ, մըրըլըտըմագ. *Այլք ընդ փողիցն զենեալք կիսամեռք գոլով գժուարաւ խռնչէին. Լաստ. ծա։ *Խռնչեն և մռչեն և կաղկանձեն զօրէն շանց. Փիլ. փիլոն։

ԽՌՆՁԱՅԼ, կամ ԽՌՆՉՈՂ. գ. Κοχλίας. Cochlea, limax. Նոյն ընդ խղունջն, խխունջն. Ժժմակ ցամաքային և ծովային. ջօխլանճ, հօլէզօն. սիւմիւքլիւ պէօճէք, գա-պուգլու պէօճէք։ Գաղիան։ Բժշկրն։

ԽՌՆՑԱՄ, ացի. Տ. ԽՌՆՉԵԼ. *Արուես

մի քաղցեաւ՝ և եգիտ ոտն, և սկսաւ խածնեալ, և ուտել. Ոսկիփոր։

ԽՌՇՈՓԵԼ, և ԽՌՇՈՓՈՒՔ. Բառ. ռմկ. որպէս Թարշամեցուցանել. կծկել. և կծկումն. *Տաքութիւն խռշոփէ զղաշտողն։ Ամենայն խռշոփուքն ատոնց կուգայ. Վստկ։

ԽՌՈՎ. գ. Ταραχή. Conturbatio, tumultus. (Արմատ խռովելոյ. իսկ արմատ իւր է խեռ, կամ հեռ. ըծ. և գրգիռ. ռմկ. խըռխըռ. կամ է տատանիլն որպէս զխըռ-ռիւ.) որ և ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆ. Վրդովմ. աղմուկ. շփոթ. *Զի էր խռով յամս նոցա։ Ան-դէն վաղվաղակի մեծ խռով 'ի տեղւոջն կա-ցուցանէին։ Անդր մի՛ իջանիցէք. այլ խըռ-ռով հարկանիցէք նոցա։ Իբրև զխռով ե-ղէց եփրեմի, և իբրև զխայթոց տանն յու-դայ. Տօբ. Ա. 18։ Փ. Ճ. Ա. 2։ Յովբ. ծդ. 3։ Ովս. Ե. 12։

ԽՌՈՎ. ա. մ. Խռովեալ. խռովայոյզ. խռովեալ գոլով. խառնըգ, պուլանըգ. *Վասն խռով շարժմանն՝ որ պատրաստեալ է լի-նել ընդ այս ժամանակս. Մծբ. Է։ *Ան-հնար է արդար լինել, և ընդ ած խռով կալ. Լմբ. ող։ *Այլ գառնադրոյն տեսիլ՝ զոր տեսանեն յերազի, վասն խռով ննջելոյն լինի, և անհաշտ մեղացն առ ընկերն. Կիւր. Է. խհ։ *Ես եմ խռով զանհաշտեալսն՝ ընդ դերեզմանս ածածնին. այսինքն ցասու-ցեալ եմ անհաշտելի. Գր. տղ. էէմ։

ԽՌՈՎԱԲԱՐ. մ. Իբր խռովեալ. պղտո-րեալ սրտիւ. *Իսկ Թագաւորն ոչ խռո-վաբար զնոսա ընկալաւ. Սոկր։

ԽՌՈՎԱԽՈՒԺ. ա. մ. Խռովեալ և խժաբար. կարի վրդովեալ. սաստիկ յուզ-մամբ. *Ծուփ ալէկոծութե, խռովախուժ գոռալով. Ճ. Գ. (գուցէ գրելի, խռո-վայոյզ։)

ԽՌՈՎԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ իցէ խռովութիւն. խռովիչ, և խռովեալ. ան-հանդիստ. ծփական. *Սատանայի խռովա-կան իշխանութեան կործանէր. Արծ։ *Զխռ-ռովական կեանս և զբազմալիս՝ ծովու նշա-նակէ անուամբ. Լմբ. յայտ։ *Երկրաւորացս սրամտութեն խռովական իմն է և անբան. Եփր. աւետ։ *Ի գեհեն և 'ի խռովա-կան ամբոխէ փախչել. Ոսկ. յհ. Ա. 15։ *Մի՛ ապա լիցի ձեզ խռովականս ինչ առ-նել. Յհ. կթ։

ԽՌՈՎԱՄԻՏ ԼԻՆԵԼ. Խռովել մտօք կամ 'ի միտս. *Խռովամիտ ընդ իրան ե-ղեալ՝ զարհուրէին. Կոչկնդ։

ԽՌՈՎԱՑՈՅՑ. ա. Ցուցեալ խռովու-թե. յուզիչ խռովութեանց. *Մի՛ գոնէ յաճա-խեցուցես զխռովայոյզ հաւանութիւնս նոցա. Մծբ. ծէ։

ԽՌՈՎԱՆՔ, նաց. Տ. ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆ, և ԽՌՈՎ. *Սա են յամենայն նենգութե, և յագահաց խռովանաց վայելք նոցա (աղքատաց). Մանդ. Է։

ԽՌՈՎԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող խռովութե. խռովարար. *Էր այր խռո-վասէր։ Խռովասէրք մանաւանդ քան խա-ղաղասէրք. Ածր. Դ. 7։ Ն. Փ. 2։ *Եւ ոչ 'ի խռովասէր մտաց անհնարութե խա-ղաղութե. Եղիշ. Փ։ Յհ. կթ։

ԽՌՈՎԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր խռո-վութեան. հակառակասիրութիւն. *Զի ո՛չ վասն խռովասիրութե 'ի գէպ է հակառա-կիլ. Մխ. առկ։

ԽՌՈՎԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ առնէ կամ յարուցանէ զխռովութիւն. խռովիչ. խռով-արկու. աղմկարար. *Լինին խռովարարք և բարկացօղք. Յճխ. Է։ *Զխռովարարս քաղաքացն. Ածր. Դ. 11։ *Փութալ հա-նել 'ի միջոյ զխռովարարսն. Ը. ընդհ։ *Խռով-արար խորհուրդք. Լմբ. ող։ *Խորհուրդք խռովարարք. Իգնտ. խոստ։

ԽՌՈՎԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Στάσις. Seditio. Առնելն զխռովութի. գործ խռով-արարաց. աղմուկ. ապստամբութի. *Մե-ղաց խռովարարութե և աղմկաւ. Մաշտ։ *Տես զխռովարարութեանն զփոյթ։ Ամենայնիւ զհակառակութիւն 'ի բաց բառնայ յեկեղեցւոյ, և զպարծիս խռովարարութե. Ոսկ. Գծ։

ԽՌՈՎԱՐԿՈՒ. ա. Որ արկանէ զխռո-վութի. խռովարար. *Սոքա են հակառա-կայորդորք, խռովարկուք. Մծբ. ծէ։

ԽՌՈՎԵՄ, եցի. ն. Ταράσσω, ττω, συνταράσσω, ἐκταράσσω, θορυβέω. Turbo, conturbo, exturbo, perturbo. συγκινέω, commoveo. ἀναστατόω, seditionem, tumultum excito. որ և ԽՌՈՎԵ-ՑՈՒՑԱՆԵԼ. Աղմկել. ամբոխել. վրդովել. ալէկոծել. յուզել. վեր 'ի վայր առնել. պղտորել. գրգռել. փաշխալըյ ըթէլ, պուլա-րէլ. ալթիւսթ էթմէք, պուլանտըրմագ, գարը-շըրմագ, շաշըրթմագ. *Խռովեաց առեր զպա-նակն եգիպտացւոց։ Վասն օրինացն իսկ հարերանց՝ յորում խռովեցայք զնոսա. բար-կացեան նոքա 'ի մէնջ։ Որ յանդգնեալն է շըր-թամբք, խռովէ զանձն։ Ամբոխ արարեալ խռովեցին զքաղաքն։ Խռովեցին զժողո-վուրդն և զերիցունսն և զդպիրսն. եւն։ *Զսիրտ առնել (կամ գրգռել) մի խռովէր. Սիր. Դ. 3։ *Համբաւ նորա խռո-վեսցէ զնոսա. Ճ. Ա։ *Մեռանել մարմնով ոչ խռովէ զքեզ. Նեղոս։ *Ի հաշտեցուցա-նելն՝ մերանոյն խռովեմ. Նար. հա։ *Խռո-վեմ զծով, և գոչեցուցանեմ զալիս նորա. Եզ. ծա. 15։ *Հազար սաստիկ յարուցեալ՝ խռովէր զծովն. Ճ. Ա։

Կր. կամ չ. Θροέω, θορυβέω, ταράσσομαι, σαλεύομαι, συγχύομαι, ὕνομαι. Turbor, tumultuor, commoveor, confundor. Վրդովիլ. այլայլիլ. շարժիլ սրտի. ալէկոծիլ. շփոթիլ. *Խռովեցաւ յանկարծ, և զարհուրեցաւ աղէք նորա։ Խռովեցաւ սր-տիւ, և ելաց։ Խռովեցաւ յոգի իւր իբրև զայրացեալ։ Խռովեալ էր բանակն։ Յեր-կիւղէ նոցա մի երկնչիցիք, և մի խռովի-ջիք։ Ծովն առաւել եւս խռովեալ էր։ Զի էր ժողովն նոցա խռովեալ։ Խռովեալ է ամենայն երուսաղէմ։ Մի վաղվաղակի խռո-վել ձեզ 'ի մտաց. եւն։ *Ա խռովեցելոյս իմ հանգստութե։ Անգորրիչ խռովեցե-լոյս. Նար. Լ. ԼԲ։

ԽՌՈՎԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Տ. ԽՌՈ-ՎԵՄ. *Ցնորք անհնարին երազոց խռովե-ցուցանէին զնոսա։ Խորհուրդք նորա խռո-վեցուցանէին զնա։ Արքս այս խռովեցու-ցանեն զքաղաքս մեր։ Որք զաշխարհս խռո-վեցուցին, աստ և այսր հասին։ Երանի թէ մոտակայք իսկ լինէին՝ որ զձեզդ խռովեցու-ցանեն։ Բանի ահեղ խռովեցուցանէ զսիրտ տան արգարոյ։ Սրամտութե իւրով խռո-վեցուցանէ զնոսա։ Ո խռովեցուցանէ զխո-ծումն ծովու. եւն։ *Այլ և հողմոյ հրամայե-լով խռովեցուցանել զալիսն հերձանել. Նո-նոս։ *Մի՛ խռովեցուցանեք զանմոլորեալս. Նար. ծէ։ *Ոչ մեկնին 'ի նորա կամացն, և ոչ խռովեցուցանեն զած. Յճխ. ծէ։

ԽՌՈՎԵՑՈՒՑԻՉ. Տ. ԽՌՈՎԻՉ. *Անէծ չարաչար և զմերն խռովեցուցիչ։ Որպէս զի [illegible] ընդ քեզ 'ի խռովեցուցչացն պահես-ցես. Լմբ. պտրգ. Ն ող։

ԽՌՈՎԻՄ. Տես 'ի բայն ԽՌՈՎԵՄ։

ԽՌՈՎԻՉ, վչի, չաց. ա. Ταράσσων, συστασιαστής. Conturbans, seditiosus. որ և ԽՌՈՎԵՑՈՒՑԻՉ. Վրդովիչ, խռովա-րար. ֆիթնէճի, գավղաճը, պօզղուն, [illegible].

*Հրձիգ արար զխռովիչսն ժողովրդեան իւրոյ։ Ժողովեցան առ նա ամենայն խռովիչք ժողովրդեանն։ Բարբառ կոչեաց ընդ խռովիչսն։ Ապստամբիչ և խռովիչ ամենայն հրէից. Ա. Դ. Փ. 5։ Է. 22։ Մրկ. ԺԵ. 7։ Գծ. ԻԴ. 5։ *Համանայ խռովչի. Մծբ. Փ։ *Յանդանայր բանութիւն խռովչացն. Եւս. պտմ. Է. 20։ *Ունեին խռովչացն եւ 'ի հանգիստ անցեալ. Յհ. կբ։

ԽՌՈՎԿՈՏ. Տ. ԽՌՈՎԱՑՈՅՑ. *Խռովկոտ սիրտ անցաւ, վերամբարձեալ ակն. Ոսկ. ննջ։

ԽՌՈՎՈՒԹԵՆԱՊԱՐՏ. ա. Պարտական կամ պատճառ խռովութեան. չարեացապարտ. *Խռովութենապարտ արարէք (այսինքն ամբաստանեցիք որպէս խռովարար), և ոչ մի ինչ բան մնաց 'ի վերայ կարացէք գնել. Եղիշ. Հւլ։

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταραχή, τάραχος, θόρυβος, σύγχυσις, στάσις. Turba, turbatio, tumultus, conturbatio, confusio, seditio. որ և ԽՌՈՎ. Աղմուկ. վրդովումն. չփոթ. խառնակութիւն. ապստամբութիւն. ամբոխումն. գարըշըգլըգ, ֆիթնէ, ֆէսատ, ղօւղա, խըշէրաւ. *Վասն խռովութեան երկիւ եղելոյ 'ի քաղաքին։ Լցաւ քաղաքն խռովութեամբ։ Եւ եղև խռովութիւն յոնգերն և 'ի բանակին։ Ամբոխեցուցեր զնոսա 'ի ծածկոյթ երեսաց քոց 'ի խռովութենէ մարդկան։ Ո՞ւմ է վայ, ո՞ւմ խռովութիւնք։ Խռովութիւն առնէ քաղաքի։ Որ խռովութեամբ և կորստեամբ։ Տես առեր զխռովութիւն իմ։ Ա՛ծ 'ի վերայ քո, և ա՛րկ զնոքօք խռովութիւն. ևն։ *Սիրելի էր նմա խռովութիւն արհամարհեցողութեան. Եղիշ. ա։ *Խռովութիւնք նեղութեան փորձութեանց. Ագաթ։ *Ի խռովութենէ սրտիցն ոչ գնէին 'ի միտ, թէ զինչ իւրք իցեն՝ զոր լուաքն. Ղ. Փրպ։ *Խաղաղութեան բարիք խռովութեամբ ցուցանին. Առ որս. ժգ։

Որպէս Թշնամութիւն. ախ. փուրքունլըգ. *Խռովութիւն հօր առ որդի։ Անհաշտ խռովութիւն. Յճխ. Է։ Յհ. կբ։ Սարգ. ա. դ. Է։ Ջէնոբ։

Որպէս Ալէկոծութիւն. յուզումն ջրոց. որ և σάλος. (լծ. թ. տալղը.) κλύδων, (որ և ալիք, մրրիկ.) fluctus, ևն. *Սաստեաց հողմոյն, և խռովութեան ջրոցն (կամ ջրոցն)։ Ի յաջող բարբառոյ երկիւ ծովու և խռովութեան։ Դադարեաց ծովն 'ի խռովութենէ իւրմէ։ Զխռովութիւն ալեաց նորա դու ցածուցանես. ևն։ *Ընդ խռովութիւն ահագին ծովուն. Ագաթ։ *Ըստ օրինակի խռովութեան մրրկաց ծովու ծփեցայ. Նար. Հ։

ԽՌՈՎՈՒՏ. ա. Խռովական. լի խռովութեամբ. *Զծանրագոյն բարուք զհակառակական և զխռովուտս... հալածէր. Փիլ. իմաստ։

ԽՌՈՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φρυγανικός. Quod pertinet ad sarmentum, sarcularis. Որ ինչ ունի զյատկութիւն կամ զնմանութիւն խռուոյ. *Որ ինչ 'ի խռուական բուսոց յեռոյ եղև. Նիւս. կազմ։

ԽՌՈՒԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Լինել իբրև զխռիւ. չորանալ. ցամաքիլ բուսոց. և Անպիտանանալ. ծերանալ. տգեղանալ. անշքանալ անձին. և թառամիլ հերոց. գուրումագ, պօղուրմագ, տէյլէմէք. *Ի չորանալ և 'ի խռուանալ և լուցկի լինել գեհենոյն. Վրդն. օրն։ *Բոյսքն ծիրանագոյն երկանեբին, և խռուացեալն գալարանայր. Եղծ. ա։ *Երիթացեալս և խռուացեալս իբրև ստուեր շրջէաք. Լաստ. ժէ։ *Մեկնեալ 'ի մարմնոյն իւրաքանչիւր հեր առ մի մի... չարաչարեալ խռուանալ շրջացեալ. Գրոց. փքմ. յն. συμπιλέομαι. ամփ. խէլէ ֆօրէլ. cogor, coalesco. *Եղիաս խռուացեալն ստեալբա՝ թաւ վարսիւք. Նիւս. էրգ։ *Խռուացեալք և թաղկեալք վարսք. Առ որս. ժգ. յն. αὐχμῶν, αὐχμηρός, arens, squalidus. *Մազն թաղկեալ և խռուացեալ. Մանդ. է։ *Խռուացելոյ հերով։ Քոյդ խռուացեալ հերաց։ Խռուացեալ վարսիւք. Մագ. յա. յգ։ Ճ. Բ։

ԽՌՈՒԱՏԵՍԱԿ. ա. Φρυγανώδης. Որ է որպէս զխռիւ. խռուական. *Ի խռուատեսակ խոտոց սերմանց. Մխ. առկ։

ԽՌՈՒԵՂԷՆ. Նոյն ընդ վ. *Քանզի սեղան հրոյ է, ոչինչ խռուեղէն կամ երկրայինն ընկալեալ խմացուած, և հրակիզեալ զպայծառն ամենայն. Մէկն. ղևտ։

ԽՌՈՒԻԼ, խռուեալ. (յորմէ ռմկ. խուշիլ. որպէս զառամիլ) Տ. ԽՌՈՒԱՆԱԼ. *Տարածեալ զխռուեալ ձեռս իւր 'ի մէջ բոցոյն. Ճչ։

ԽՌՉԱԿ, ի. Տ. ԽՌՉԱՓՈՂ. *Եւ են ձայնի գործարանք, թոքն, և խռչակն. Բժշկր։ *Սեղծ ած 'ի խռչակին մեր որպէս ակն, որ կոչի զանկիկ, որ պահէ զշունչն անվնասապ. Ոսկէփոր։

ԽՌՉԱԿՈՒՆՔ. գ. Ἀντικνήμιον. Tibia. Ոսկերք ոլոքաց. որ և ԽՈՏՈՒՌՔ. *Ընկեցին զնա 'ի կառաց անտի, և իբրև անկաւ, ջախջախեցան խռչակունք իւր. Եւս. պտմ. Փ. 15։

ԽՌՉԱՓՈՂ, ոյ կամ, ի. ա. Λάρυγξ. Guttur. որ և ԽՌՉԱԿ. Անցք շնչոյ 'ի կոկորդի. մեծ շնչափող. որ և գործարան ձայնի. խոտըլտաւգ, պօղազէրտէք. *Գործարանք ձայնի, փողերակքն, և խռչափողքն։ Խռչափողն, բերանն, և ընդունկք. Նիւս. բն։ *Զխռչափողն արար պատուածով և գօտիւք՝ 'ի սակաւամասնութեան օդոյն, և յելման. Ոսկէփոր։

ԽՌՊՈՏ, ի, ոց կամ ից. ա. Անշնորհ. անհեթեթ. սոսկ. անարգի (բարք). անախորժ (ձայն). գապա, սէրթ. *Որոյ ոչ խռպոտ և խիստ են բարքն, այլ յստակ քնութիւն գիւրաւ գայ։ Եթէ ոք խռպոտ և պղտոր և արատաւոր ձայն ունելով երգել ձեռնարկեսցէ. Փիլ. լին. Փ. 42։ Նխ. Ժ։ *Խռպոտ. հաստ. գէշ. չար. Հին բռ։

ԽՍԱՐ. և ԽՍԱՐԵԼ. Բառ ռմկ. որպէս Պաշարումն. մահասէրէ։ Ոստղ։ Վրդն. պտմ։ Ափր. ողբ. յոփ. ևն։

ԽՍԻՐ, խսրի. գ. (առաւել ռմկ. որպէս թ. հասըր.) որ և յն. ձայնիւ՝ փսիաթ. Ψίαθος. Storea, teges. Հիւսուած պրտուեղէն. պարիխ. *Եբեր երիս փսիաթս եղեգանց, և մի փսիաթ եղէգօրն այն, և ընկեց զնոսա 'ի հուրն, և կիզեցան ամենեքեան բաց 'ի միոյ խսրէ՝ որ էր եղէգօրն. Վրք հց. ծէ։

ԽՍՏԱԲԱՆ. ա. Որ խստիւ բանէ. նեղիչ. տանջիչ. *Զմեան խստաբանս առաջարկութիւն սաստանանեաց 'ի վերայ հաստել. Ամբ. Է։

ԽՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բան սաստիկ և խիստ. աչըգ սէօյլէյիշ. *Աստուածային խստաբանութեամբ յոյժ առ նա պատգամս. Ածր. Բ. 2։

ԽՍՏԱԲԱՐ. մ. Σκληρῶς. Dure. և ἀποτόμως, abrupte, severe, rigide. Խստիւ. խստութեամբ. սաստիկ. ուժգին. Ճշգրիտ. անհաշտ. խիստ, կըրուն քէրէլ. սէրթ, սէօյլէմէք. *Գարու է մեզ ոչ խստաբար մարտնչել այժմ ընդ սոսա։ Գրոց. օրէն. Ա։ *Զաւ նեղէր գետն պատնկութիւն խստաբար. Վրք հց. Է։ *Ոչ խստաբար յանդիմանէ զնոսա՝ բարեկեր գոլով. Կիւրղ. գնձ։

կամ Συνεχῶς. Continenter. Դիպապէս, սերտիւ. անդադար. ... *Ի խիստ և 'ի բանտի ձգնութիւն զնմանութիւն վարդապետաց մերոց և խստաբար և սակաւ յարգարել զինքեանս. Վրք հց. Ժ։ *Զեռք զկուրծան ծեծելով, և զձեռան խստաբար 'ի վերայ լանջացն ընկենլով. Ոսկ. ղչ։ *Աղօթեցէք առ ած խստաբար սրտիւ։ Խստաբար հայցեալ՝ գտցէ. Վրք հց. Գ. ծէ։

ԽՍՏԱԲԵՐՈՒՆՔ. գ. Խիստ և ծանր՝ խիստ և խակ եալ բեռինք. կամ Նաւք բարձողք բեռինս բազումս խիստ առ խիստ ամբողձեալս. *Իսկ իմ անցեալ յաշխարհս հեռաւորս՝ գտեալ լցեալ մեծապէս տարբեռունս. Ագաթ. յողբ. (այլ ձ. մեծաբեռն տարբեռունս։)

ԽՍՏԱԲՈՅՍ. ա. Խիստ 'ի բուս. կարծր 'ի կերակուր. դժուարամարսելի. *Ոմանք 'ի սոցն խստաբոյս կերակրովքն շատանային, և ոմանք խստաբոյս եղջերաք միայն զատագնեալ քաղցին անցուցանէին. Եփր. ղհ։ Տես և ԽՈՋԱԲՈՅՍ։

ԽՍՏԱԳՈՅՆ. գունի, իւ. ա. Σκληρότερος. Durior. Առաւել կամ կարի խիստ՝ քան ամենայն առմուն. որպէս սաստկագոյն. կարծրագոյն. պնդագոյն. ծանրագոյն. ուժգին. բուռն. անգութ. անողորմ. ... *Որդիք չարաշահեայ խստագոյն քան զիս են. Է. Բգ. Փ. 39։ *Տկարն նախանձեցաւ ընդ նմա, զի խստագոյն էր քան զնա. Եփր. ծն։ *Խստագոյն անդատան, կամ տեղի ձեռաց. մասունք. հողմ. գեղ. խիթք. ջերմն. հիւանդութիւն. խարան. արամութիւն. կշտամբութիւն. ապաշաւ։ Քան զհուր խստագոյն։ Քան զպաշտնս խստագոյն։ Խստագոյն բանտակ. Պիտ։ Ոսկ. յհ. սաէպ։ Նիւս. բն։ Մագ. սաէպ։ Կոչ. Է։ Վրք հց։ ՃՃ։ Ղ. ընդդէմ Նեստ։ *Բազում անգամ երթեալք և կեալք պատգամաւորք՝ բազում խստագոյն քան զխստագոյն բանս կրկնեալ առ միմեանս յղէին. Բուզ. Դ. 24։

Եւ մ. Σκληρότερον, σκληρά, σκληρῶς, ἀποτόμως. Durius, dure, rigidius, ևն. Առաւել կամ կարի խստաբար, խստիւ. սաստկութեամբ, անխնայ. ... *Խստագոյնս խօսել, կամ պատուհասել, կշտամբել, յանդիմանել. Ծն. ԽԲ. 7. 30։ Փ. Դ. Է. 4։ Տիտ. Ա. 14։ Եղիշ. Է։ Յճխ. Ծ։ *Յոյժ խստագոյնս պահէին 'ի ջերմոց աշխարհին. այսինքն խիստ նեղութեամբ. Եղիշ. Է։ *Խստագոյն իմն (այսինքն գլխակամակութիւն) ընկալան (զբանն)... Դարձեալ որ նոցա խստագոյն (այսինքն ծանր) էր, զայն առէ. Կոչ. ծա։

ԽՍՏԱԿՐՕՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՍՏԱԿՐՕՆՈՒԹԻՒՆ։ Վրք հց. Ժ։

ԽՍՏԱԿՐՕՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խիստ կրօնք քաղաքավարիլն. ճգնութիւն. *Բազում ժամանակս կացին 'ի սոյն խստակրօնութեան. Մաշկ։

ԽՍՏԱՁԱՅՆ. ա. Որոյ ձայնն է խիստ, սուր, սաստիկ. անախորժ, խռպոտ. *Կէսքն ('ի թռչնոց) փափկաձայն և քաղցրաբարբառք, և կէսքն խստաձայնք և դժնդակաբարբառք. Վեցօր. Է։

ԽՍՏԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Պինդ և հաստ մարմնով. *Այլ յաղթող է յուսումն, և է թանձրամարմին և խստամարմին. Ոսկէփոր։

ԽՍՏԱՄԲԱԿ, ի, աց. ա. Խիստ բարուք որպէս անկիրթ համբակ. սաստամբակ. ատասհակ կամ ապստամբ. Վրք հց. Ժ։

ԽՍՏԱՄԲԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստամբակութիւն խիստ. սաստհակութիւն. խեռութիւն. *Զխստամբակութիւն և զծուլութիւն իւրն մտրակաւ զարթուցանէ: Խստամբակութեան բնութեան. Մագ. ճ. Է:

ԽՍՏԱՄԲԵՐ. ա. Համբերող խստութեան. Ճգնազգեաց. և ճգնաւորական. *Զի կրօնաւոր երևեցի և խստամբեր. Սարգ. յկ. Ը: *Զխստամբեր վարս Նորա Ճգնողականս: Բնակէր առ մեզ խստամբեր վարուք. Յհ. կբ:

ԽՍՏԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Համբերելն խիստ վարուց. խստութիւն վարուց. Ճգնութիւն. խստակրօնութիւն. *Ցուց առնելով զխստամբերութիւն առաքինութեանցն, և եթէ բազում են նորա ջանք աշխատութեանց. Ար. անփ: *Որ առեր զլուծ խոնարհութեան՝ համբերող խստամբերութեան. Շար: *Զպաղատանս արտասուաքերս և զխստամբերութիւնս. Ագաթ: *Որ Ճնշէր զմարմինն խստամբերութեամբն. Սարգ. յկ. Ժա:

ԽՍՏԱՆԱՄ. ացայ. չ. Σκληρύνομαι. Duresco, induror. Խիստ լինել. որպէս կարծրանալ. պնդանալ. կոշտանալ. պնդանալ, ամրանալ, խոշոր ըլլալ. սէրթլէնմէք, թէքլէնմէք. *Ի ջրոյ՝ որ պաղեալ խստանան. Շիր: *Ջուր է, և ապա խստացաւ: Խստանալ իբրև զքար. Վեցօր. Գ. Ը: *Է՛ որ 'ի սառամանիք խանգարելոյ, և է՛ որ յորովայնէ խստանալոյ. Եզնիկ: *Խստանան թանձրանան սառամանիք 'ի բազում կերակրոց: Եթէ ոչ կազմես զպատրոյգն, խստացեալ՝ անձառագայթ լինի. Եփր. ծն. և ահեփար: *Ծունկք իւր խստացան իբրև զուղտու: Ծունկքն խստացեալ էին 'ի սակաւ ծնրադրութէ. Սարգ. յկ. Ժ. Ժա:

ԽՍՏԱՆԱԼ. նմանութեամբ՝ Ցամաքիլ. պնդիլ 'ի կամս իւր. սիրտը քար դառնալ. *Խստացաւ սիրտն փարաւոնի. Ել. Է. 22: Ը. 19: Թ. 35: *Խստացեալ մտօք. Եզ. ԻԵ. 8: *Եթէ ուրուք խստացեալ քարացեալ և սառուցեալ սիրտ իցէ. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Ընդհանրապէս և 'ի վտանգն գալով խստանայ սրտիւ. Լմբ. առակ:

Կամ Անսաստ լինել. խստամբակութեամբ կամ դժկամակութեամբ վարիլ. *Եւ ես ոչ խստանամ, և ոչ ընդդէմ դառնամ. Ես. Ծ. 5: *Ընդ որ խստացեալ աղգարու՝ խորհի ապստամբութիւն. Խոր. Բ. 27:

Եւ Խստութեամբ վարիլ. խստութիւն ցուցանել. չներել. *Ում կամի ողորմի, և ում կամի՝ խստանայ. Հռ. Թ. 18: *Խստացար ընդ իս... և այս լինելուն ամ է՝ զի պատերազմեցար. Բուզ. Դ. 54: *Եթէ խըստանաս. փախնում. Նար. ԻԷ:

Եւ Սաստկանալ. յորդել. *Խստացան չարիքն 'ի վերայ նոցա. Ա. Դ. Բ. 30:

ԽՍՏԱՇՈՒՆՉ. ա. Որ խիստ և դժընդակ օրինակաւ շնչէ. դառնաշունչ. խիստ փչող. սէօլիւ էսէն. *Հողմ խստաշունչ. Վեցօր. Ը: *Ըստ խոզաշունչ օդոյ ձմերանոյն. Խոր. Գ. 30: *Խստաշունչ օդոցն բռնութի: Զհիւսիսայինն խստաշունչ սառնամանեացն վայրս. Պիտ: *Ի խստաշունչ սառնամանեաց: Մեղանչելով յաճախի՝ աքարի ինձ ձմեռն խստաշունչ. Անան. գղջ:

ԽՍՏԱՇՈՒՆՉ. որպէս Խստասիրտ. խըստապարանոց. *Որդիք եղջերկեայք խստասիրտք խստաշունչք. Բուզ. Գ. 13:

ԽՍՏԱՊԱՐԱՆՈՑ, ի. աց. ա. Σκληροτράχηλος. Rigidam cervicem habens, pertinax, pervicax. Որոյ պարանոցն է խիստ. խստավիզ. բարձրավիզ. անընկճելի. յամառ. ընդվզեալ. անսաստ. խիւստ ըմօռ. վէր, իննաթճը, նաքօ, պաշը թէք. *Ժողովուրդ, կամ այր խստապարանոց: Խստապարանոցք, և անթլփատք սրտիւք և ականջօք. ևն: *Թէպէտև մի ոք իցէ խստապարանոց, զարմանք են՝ թէ անպատիժ լինիցին. Սիր. ԺԶ. 11: *Խստապարանոցին և անթլփատին խորայելի. Սարգ. յկ. Ա: *Անհնազանդից և խստապարանոցաց. Ոսկ. Մ. Ա. 9: *Անամօք բնութիւն, և խստապարանոց բարս. Մագ. ԻԷ: Խոկ Բ. Դ. ԺԷ. 6. *Նիկանովր ամենայն հպարտութեամբ խստապարանոց գնացեալ». յն. բարձրավզեալ:

ԽՍՏԱՊԱՐԱՆՈՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Յամառութիւն. անհնազանդութիւն. բարձրավզութիւն. *Ըստ նոցին խստապարանոցութեան և ողնդժնեայ բարուցն. Ագաթ: *Անսաստն՝ վասն ցանկասիրութեան և խստապարանոցութեան. Մագ. տանիէլ: *Դարձաւ եւ ցոյց նա զխստապարանոցութիւն՝ դարձուցանել զԹիկունս. Եփր. եւ:

ԽՍՏԱՊԻՍ. Տ. ԽՍՏԱԲԱՐ. *Հարկանել խստապէս շղթայիւք զգերեալս երանելեացն. Փարպ: *Նախ խստապէս զնոսա կսկծեցոյց, և ծանրագոյնս ամբաստանեաց. Ոսկ. Ա. խոր:

ԽՍՏԱՊԻՆԴ. ա. Խիստ և պինդ. կարծր. *Սևեռակաւ և խստապինդ բնութեամբ բևեռեաց. Նար. խէ:

ԽՍՏԱՍԻՐՏ, սրտի, տաց. ա. Σκληροκάρδιος. Durus corde. Խստացեալ և քարացեալ սրտիւ. ծանրասիրտ. յամառ. խստապարանոց. Խաչ էւրէքլի. զալիմ, իննաթճը. *Խստասիրտն բարեաց ոչ պատահէ: Մինչև յե՞րբ էք խստասիրտք (յն. ծանրասիրտք): Ամենայն տունն Իսրայելի հակառակօղք և խստասիրտք են: Մեկնեցարո՛ւք 'ի վրանաց արանց խստասրտացդ. ևն:

Կամ Անգութ. անողորմ. *Ի ձեռս արանց տերանց խստասրտաց. Ես. ԺԹ. 4: *Ճառեցից զխստասիրտ գառնութիւնն 'ի գլուխ ելեալ. Ղևոնդ:

Եւ Θρασυκάρδιος. Audax corde. Ցանդուգն սրտիւ. համարձակ և աներկիւղ. *Ցիւրոց ճանապարհաց յագեսցի խստասիրտն: Մեծամիտ է 'ի Թշնամանս այր խստասիրտ. Առակ. ԺԴ. 14: ԻԱ. 4:

Եւ Բարկ բարուք. ջերմ սրտիւ. *Էր սրճն պետրոս խստասիրտ, և արագահաշտ. Հ=Ց. յունիս. ԻԹ:

ԽՍՏԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκληροκαρδία. Duritics cordis. Խստութիւն սրտի. խստասիրտն գոլ. *Թլփատեցէք զխստասրտութիւն ձեր: Որք հպարտացեալ էին խստասրտութեամբ իւրեանց. Օր. Ժ. 16: Սիր. ԺԶ. 11: *Ըստ չհլութեան նմանութի խստասրտութե. Ագաթ: *Մի նախանձիր ընդ փառաւորի խստասրտութիւնն: Ցինքնահաճոյ ամբարտաւանութէ ծնանի խստասրտութի. Լմբ. ող. և առակ:

Եւ իբր Սաստկութի. բարկ գոլն. և Բարկութի. սերթլիք. *Խստասրտութեամբ տաէ սրտն ցքազինն. Հ=Ց. մարտ. Է:

ԽՍՏԱՎԱՐ. ա. Որ խստութեամբ վարի. խիստ և անհամբոյր բարուք. *Որ առանց խնամոութե է, խստավար է և դժնդակ. Փիլ. լին. Ա. 56:

ԽՍՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκληραγωγία. Dura educatio, disciplina severa. Վարելն զխիստ կեանս. չարչարանք. *Զպատկոնական խստավարութիւն Թողացուցեալ: Ի պաճուճեալ և 'ի փափուկ կենաց 'ի խըստավարութի. Փիլ. փեսայ. և Եւ. Ա. 16: *Պարուրեալ զախտն՝ ոչ խստավարութե, այլ փաղաքշանաց. Եփր. ածեփար:

ԽՍՏԱՎԷՐ. ա. Ուր իցէ վէր սաստիկ կամ դժնդակ. (այլ. ձ. դառնավէր.) *Զդառնաշունչ 'ի չար նետից նորա, և խստավէր հարուածոցն. Մանդ. Ի. կա ժզ:

ԽՍՏԱՎԻԶ. Տ. ԽՍՏԱՊԱՐԱՆՈՑ. *Խըստավիզս առեալ բնութիւն. Փիլ. լին: *Խըստավիզ հրեայքն և անհաւատք (կմ անհաւանք). Լծ. կող: Տօնակ: *Առ որս զգանն խօսէր, խստավիզք էին: Նոքա մնային խստավիզք. Գէ. Ես:

ԽՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σκληρόω. Induro. Կարծրացուցանել, պնդացուցանել. կամ ծանրացուցանել զսիրտ յամառութեամբ. և Թողլ տալ՝ զի խստասցի. *Զպարանոցս ձեր մի ևս խստացուցանէք: Խստացոյց տէր զսիրտն փարաւոնի. Օր. Ժ. 16: Ել. Թ. 12. ևն: *Խստացոյցն՝ երկայնամիտ եղև է: Խստացուցանէր այնուիկ, զի ներէր խստացելոյն. Կիւրղ. Ել: *Ոչ Նուազ քան զփարաւոն զանեղծուած սըրտիս իմ խստացուցի. Նար. Ը:

Եւ Սաստկացուցանել. պնդել. *Զօնաղսն հնարիւք խստացուցանէր զմարտն. Որոզ:

ԽՍՏԱՔԱՐ. ա. գ. Քար խիստ, կամ կարծր. որպէս որձաքար. *Քարացուցանէն զսիրտ նորա իբրև զապառաժ խստաքար. Մծբ. ԺԹ:

ԽՍՏԵՐԱԽ. ա. Ὑβριστὴς, ἀγέρωχος. Petulans, indomitus, ferox, insolens, durus. Այր երախն այսինքն բերանն է խիստ. անսանձ. աննուաճելի. դժնդերասան. մակդիր խեռ ձիոյ. կէմ կէմէզ, դուշ թէք. *Իբրև խստերախ ձի: Իբրև զձի խստերախ: Որպէս զերիվարս անսանս խստերախս. Աճառ. 'Ի կիւղ: Սարգ. Ա. Գ. Բ: Լմբ. պարգ: Պրղմ. Ա:

Նմանութբ ասի զանհնազանդից, և զանձնարձակ կնոջ, ևն. զաղթողէ. *Խստերախ ժողովուրդ. Ագաթ: Յհ ոսկի: *Զերխասարդ սկսանի խրատել՝ զհասակն առանձնակ և խստերախ. Սարգ. Ա. Գ. Ժա: *Եւ այս արդ խստերախ մարմնասիրութեանս զկակուղ և զհեշտ սանձս. Լմբ. ող: *Սանձեալ և կարկեալ տէր զխստերախ միտս իմ 'ի զբաղմանց յունայնութեանց կենցաղոյս. Եփր. աղ:

ԽՍՏԵՐԱԽԱՆ. Տ. ԴԺՈՒԽԵՐԱՍԱՆ. *Ուղիղ վարուց անձնուշակ, ընդպահկող, և խստերասան. Փիլ. լին. Դ. 165:

ԽՍՏԻԻ. Տ. ԽԻՍՏ, ն:

ԽՍՏՈՍՏԵԱՑ. ա. Որոյ ոսկր են խիստ և պինդ. *Կէսք ('ի ծառոց) բազմոստք և խստոստեայք. Վեցօր. Է:

ԽՍՏՈՐ, ոյ կամ ի. գ. Σκόροδον. Allium. գրի և որպէս ռմկ. ՍԽՏՈՐ (առ գաղիանոսի. որպէս և 'ի յն. ասի սկօրօդօն.) Արմատ բուսոյ բաժանեալ 'ի պճեղս կիմ 'ի պատրուկս հանգոյն ծայրից մատանց՝ կծու ամենայնիւ, համեմիչ կերակրոց. սարմուսագ, սարըմսագ. *Ցիշեցաք զսոխ և զխստոր. Թուոց. ԺԱ. 5: *Որպէս խստորով ցանկան զխմանալին իւրեանց մարդ մնուցանել. Լմբ. ոփ: *Շարաւահոտ սոխովն և խստորիւ. Մծբ. ԺԳ: *Զխստոր դալիանոս Թիւրակէ կոչէր շինականաց. Մխ. առակ:

ԽՍՏՈՐԱԿ, կամ ԽՍՏՈՐԻԿ, կամ ԽՈՍՏՈՐՈՒԿ. գ. Ἐλεφαντίασις. Elephantiasis. Խիստ և կոշտ կեղ. քոսոտութի. որպէս յն. եղեփանդական (այսինքն փղական) բորոտութիւն: Գաղիան:

Իսկ ռմկ. ՍԽՏՈՐՈՒԿ կամ ԽՍՏՈՐՈՒԿ, է խաղող սպիտակ՝ փոքր ինչ երկայնաձև. մեղկ անուշութբ. (իբր ֆարմաղ իւզիւմ):

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκληρότης, τὸ σκληρὸν, durities. Խիստ գոլն. պնդութի.

կարծրութեան. սերտութիւն. ֆէօթլիւ, օէրիւէօ. *Խիստ և անաւանելի է կեղև արմաւոյն... որ յարմաւոյն կարիցէ որոշել 'ի խստութենէ. Սարգ. յկ. ՟Զ: *Եւ ոչ պաղեցան ջուրքն փոխել 'ի խստութիւն. Վեցօր. ՟Գ: *Որպէս ասկըն՝ որ խստութեամբն այնպէս զթուլութիւն մարմնոյ. Բրս. մրկ:

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆ. Զականութիւն մեղմութեան. բարկ և սաստիկ գոլն յոր և է կարգի. սաստկութիւն կրից կամ բարուց. բռնութիւն. դժնդակութիւն. դառնութիւն. բարկութիւն. *Ես եմ առաքեալ առ քեզ խստութեամբ. Գ. Թգ. ԺԴ. 6: *Խստութիւն խստութեամբ ոչ մղի, այլ զգօնութեամբ. Ոսկ. Մ. ՟Բ. 8: *Ի խստութենէ գեղջոյն (այսինքն 'ի ժանտութենէ մահապատեղոյն) քակտեալ ցրուեցաւ մարմինն յօդ յօդ. Ոսկիփոր: *Քաղցրացուցանել զխստութիւն իշխանին. Եղիշ: *Հեզութիւն 'ի խստութեան: Ցոյցք խստութեան (եզերաց). Նար. ՟ԼԱ. ՟Զ: *Յանողորմ բարս խստութեան. Ցհ. կը: *Ած քաղցրութեամբ հորդորէր, իսկ նա խստութեամբ և լրբութեամբ առնէր զպատասխանի. Սարգ. յկ. ԺԱ:

Կամ իբր խստասրտութիւն, և խստապարանոցութիւն. ինադճըլըգ. *Մի հայիր 'ի խըստութիւն ժողովրդեանդ այդորիկ. Օր. ՟Թ. 27: *Դարձցին 'ի խստութենէ պարանոցի իւրեանց. Բար. ՟Բ. 33: *Ըստ խստութեան քում և ըստ անզեղջ սրտի. Հռ. ՟Բ. 5: *Կակղացին 'ի խստութենէ անտի իւրեանց. Մծբ. ԺԷ:

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆ. Սաստկութիւն իրաց. առաւելութիւն, ուժգնութիւն, դժուարութիւն. դժնդակութիւն. ծանրութիւն. [illegible]. *Խստութիւն անձրևոյ: Խաւար խստութեան: Եկեսցէ 'ի վերայ ձեր [illegible] խստութեամբ: Գործ խստութեան: Զայս խստութեան տանջանս մարմնոյ. Ես. ՟Զ. 6: ՟Է. 30: ՟Ը. 21: Օր. ԻԶ. 6: ՟Բ. Դ. ՟Ը. 30: *Հողմոց խստութիւնք. Սարգ. յկ. ՟Է: *Խըստութիւն ծովու. Վրք. հարց: *Սաստկագոյնս նեղեալ հարկաց խստութեամբ. Խոր. ՟Գ. 13: *Սպեղանին խստութեան վիրաց. Նար. ՟Ծ՟Է: *Եւ էր մարտ 'ի սաստիկ խստութեան. Ագաթ: *Սաստիկ լալումն... խստութեամբ ողբալոյն. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 6:

ԽՍՏԱԲԱՐ. } մ. Πυκνῶς, πυκνά, συνεχῶς. Crebro, contineuter.
ԽՍՏԱԳՈՅՆ. } խիտ առ խիտ. սափէս. սափէս սափէս. [illegible]. *Այլ խստաբար փոփոխական, զի թերցողք ոչ ձանձրանան. Ը. խոսք: *Խստաբար խոստորնակի ընթացմամբ փախչել. Լծ. Եւագր: *Անն չքնաղութեամբ խստաբար, և երբեմն զառ 'ի կողմն առաւել: Խստագոյն առ օրինակն հայեցեալ. Բրս. Բղձ: *Հոգևորն շաբաթ նոր՝ խստագոյն առ նորա պատուի. Վանակ. փարէմփ:

ԽՍՏԱԾԱՌ. Տ. ՏՆԿԱԲԻՑ. Βαθύξυλος. Densus arboribus. *Երկիր ծոխացեալ... խստածառ անտառովք. Արիստ. ՟Ժ:

ԽՍՏԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Πυκνόομαι. Densor. խիտ լինել՝ ըստ թաւութեան, ըստ խուռն բազմութեան կամ հոծութեան, և թանձրութեան, վասն մօտ առ միմեանս գոլոյ իրաց կամ մասանց իւրոց. ուզգըլանմագ. *Խստացեալ անտառ, կամ մայրք. Գիտ: Լմբ. ող: *Ամպ խստացեալ: Զխստացեալ թանձրոցն. Գիտ: *Անկեալ զխոհականն մօտ առ մօտ խստացեալ. Եղիշ. ՟Է: *Ցանկելոյ զխոհականն յոյժ խստացեալս առ միմեանս. Ածբ. ՟Է. 3: *Կուտեցան անդ բիւրաւոր բազմութիւնք խստացեալ, մինչ կախել զմիմեանս. Իգն:

ԽՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πυκνόω. Denso. խիտ կացուցանել. յաճախել. բազմացուցանել. սըխըշդըրմագ, դխըշդըրմագ. *Խստացուցանէ բարուցն և ձեռացն առատութեամբ բարեկամս. Խոր. ՟Ա. 20: Սամ. Էրէց:

ԽՏԻՄ, խտեցայ. Տ. ԽՏԱՆԱԼ: Գտանի 'ի Նիւս. կազմ. ՟Բ. ըստ հին ձ. խտեալս. յայլ ձ. խստացեալս:

ԽՏԻՐ, խտրոյ, ոց. գ. Διαστολή. Discretio. διαφορά, differentia, ևն. որ և ԽՏՐԱՆՔ, ԽՏՐՈՒԹԻՒՆ. Տարբերութիւն կամ զանազանութիւն մասանց. իբր խտրելի կամ զգուշալի. զատումն և ընտրութիւն կամ կշռութիւն 'ի մէջ այլ և այլ իրաց. խոչ կամ արգել ըմբռնեալ միտք. կարծիք. այըրը օէլ. ֆարգ. *Ոչ գոյ խտիր հրէի և հեթանոսի. քանզի նոյն տէր է ամենեցուն: Յամենայն հաւատացելոյ. և ոչինչ է խտիր. Հռ. ՟Ժ. 12: ՟Գ. 22: *Չիք խտիր՝ ոչ հրէի և ոչ հեթանոսի. Գաղ. ՟Գ. 27: *Ոչինչ է խտիր առաջի երկնաւորին ընդ բազումս և ընդ սակաւս: Ոչինչ է խտիր տեառն ապրեցուցանել բազմօք կամ սակաւուք. ՟Ա. Մ. ՟Գ. 18: ՟Ա. Թգ. ԺԴ. 6: *Զթեթևագունիցն առ խտիր մտաց՝ իբր զատուար ծանրութեան բեռանց. Նար. ԽԷ:

Իսկ Ղևտ. ԻԷ. 3. *Մի լիցի խտիր ընդ բարին և ընդ յոռին (տասանորդի) ,, իմա, խտրելով ըստ հաճոյս փոխանակել զմին 'ի տեղի միւսոյ. կամ այլայլութիւն. (ըստ համաձայնութեան յն. ձայնիս, ա՛լլագմ.)

ԽՏԻՐՔ. Παρατήρησις. Observatio, superstitio. խտրումն աւելորդ և սնոտի իրաց. պահպանութիւն հեթանոսական կամ հրէական և պառաւական աւանդից. և Դիտումն աւուրց կամ այլափոխութեց լուսնի հմայական. [illegible]. *Յորժամ ազատեալ պարտ էր 'ի խտրոց, քանզի եկեալ հասեալ էր ժամանակն. յայնժամ առաւել կապէին զանձինս ընդ խտրութեամբ. Ոսկ. Մ. ՟Բ. 26: *Ընդ կապանօք խտրոց և հմայից արկանել զանձն: Ընդ էր յօրահմայս և 'ի խտիրս անկանիս: Անես, տեսանեմք զամենայն ինչ եղծեալ 'ի յուսուրս խտրոցն (այլափոխութեց լուսնի). Մանդ. ԻԷ:

ԽՏՂԵԼ. ն. Իբր Խտղտել. Տ. ԽՏՂՏԵԼ. *Զոհիւք և սեղանօք կամէր բաղձամ խըղ_ ղել զնծ, որպէս ինքն խտղեցաւ պատուով քըն. Եփր. Ծնող:

ԽՏՂՏԱՆՔ. Տ. ԽՏՂՏՈՒՄՆ. *Ի խըղտանս աչաց, և յուրախութիւն սրտի. Ածբ. ՟Է. 6: *Մեղացն յիշատակ 'ի խտղտանս ձգէ զլուօղսն. Լաստ. ԻԳ: *Բանից առափականաց, և սորոց խտղտանաց. Նար. ԿԲ: *Թուռուռնքն կայծնի չարժեցին զթծուսէր ազգն 'ի խըղտանս ցանկութեան. Տօնակ:

ԽՏՂՏԵՄ. եցի. ն. (իբր խըղըղտեմ.) Γαργαλίζω. Titillo. ἐπικνίζω, prurio, ևն. խթել և շարժել խլրտմամբ զզնուն 'ի ներքուստ. մարմաջեցուցանել, գրգռել 'ի ցանկութիւն. և Զօշոտել. խտղտել. [illegible]. *Զարն... իբր քաղցր օծմամբ. զի հրապուրանօք խտղտեալ զքիմսն պատրեսցէ. Անյ. հց. իմ. *Ի ձեռն փափկութեան և գիջութեան արտաքին խտղտէր զնոսա. Եսայ. պղմ. ՟Ը. 15: *Խտղտեալ զասման ցանկութեան: Յանդիմանեալ յաղջկանց խտղտելոյ. Եղիշ: *Զհեշտութիւն մարմնոյ առաջի աչաց կերպարանէ, և այնու յիշատակաւ զմիտսն խտղտէ: Խտղտէր խորհրդովք, և ծանրանայր անհնչանք ցանկութեան աշխարհիս. Լմբ. ող: *Եթէ ընչիւք խտղտեսցէ զնոսա, աղքատութեամբ յաղթեն նմա. Նեղոս: *Զօրհնաբանելոյ 'ի միայնաւորութեան ես խտղտեալ պատրեցի, և հաւանեցուցի խտղտելով. Ա. ակն: *Այս չէ ինչ, այլ ընդ վայր զաչս ևեթ խտղտէ. Ոսկ. ֆիլ. ՟Է: *Զնոյն աչս՝ որ ընդ դատափարակութեան էին՝ խտղտիցէ. Սեբեր. ՟Գ: *Գեղեցկութիւն սպիտակութե նորա խտղտէ զաչս. Սիր. ԽԳ. 20:

ԽՏՂՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } Նոյն ընդ
ԽՏՂՏԿԵՄ, եցի, եալ. ն. կ. } վ. *Որ զցանկականն խտղտեցուցանէ: Հեշտութեց աշխարհիս, որք խտղտեցուցանեն զմարմինս և զմտածութիւնս. Լմբ. առկ: ԾԾ: *Եւ իբրու ոչ յայսցանէ խտղտկեալ՝ յածէի ուրեք, այլ զօգուտ կենաց իւրոց խնդրէի առնել. Մագ. ԻԸ:

ԽՏՂՏՈՒՄՆ, տման. գ. Γαργαλισμός, γάργαλος. Titillatio. χρησμός, pruritus, prurigo. խտղտելն, ելն. խտղտանք. խտտիղ. խտտղանք. մարմաջումն. գրգռումն բնութե. լուցկիք. շարժումն և ազդումն ներքին (չար և բարի). խլրտումն. խթումն. և Զօշոտումն. անկղիտանալն. խըդըդ անընալը կամ փուլը. գըճըգլանմագ. և գաշըմագ. *Խտղտմամբ մարմնոյ և մեղաց. Խոր. հռետ: *Մարմանջմունս առնելով, և անգադար խտղտմունս: Խածմունս կոչէ զխտղտմունս հեշտ ցանկութեան. Փիլ. ՟Ձ. բան. և այլք: *Ես պռոնկութեան սիրելի եմ, ես զնորա զարմանս և զխտղտմունս առ նորահասական յանձն առեալ հաւատացեալ եմ. Ար. անփ: *Զարմացիր ընդ խտղտումն՝ որ բնակեալ էր յանդամս նորա, և ոչ վնասեցաւ նա: *Հնազանդեցան առեալ խտղտման ցանկութեցն. Եփր. ծն. և համաբ: *Ի բաց հալածել յինքենէ զմարմաջումն և զանվայելուչ խտղտմունս ցանկութե. Վրք. ոսկ: *Զպէսպէս ցանկութեց խտղտմունս: Մնաց անփորձ յաղտեղի խտղտմանց տիկնոջն: Մարտակցին զէնք են անիրաւութեք ախտից խտղտմանց, և չարութեք. Լմբ. ող: *Խտղտմունք և մարմանջմունք դժուարահանգործելիք. Ոսկիփոր: *Իբրև կենդանիք և առողջք էին, մաշէին առ բեմ անդր, զի հարցցին 'ի դատաւորէ անտի՝ 'ի ձեռն խըտղտմանն այլ. Եսայ. պղմ. ՟Է. 1: *Խտղտման աչաց. Ածբ. ՟Ա. 11:

ԽՏՈՐԱՏՈՐ. Տ. ԽՈՏՈՐԱՏՈՐ:

ԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Πυκνότης. Densitas. τὸ συνεχές, continuatio, frequentia. (գրի և յոմանց իբրև ածկ. խտութ.) խիտ գոլն. հոծութիւն. թանձրութիւն. սերտութի. և Անընդհատ յաճախութիւն. և Ռատութիւն. խուռն բազմութի. սըգլըգ. *Որպէս անդադարութիւն առ խտութիւն: Զհոծութիւն և զխըռնութիւն օդոյն. Նիւս. ՟Բ. սափէս: Փիլ. լին: *Զխտութիւն պտղոցն, և զբազմութիւն սաղարթիցն: Ողկուզօրէն խտութբ կախեալս ունելով զյոլովութի պտղոցն. Գիտ: *Ցայնժամ է զխտութիւն մարդկան տեսանել. Նոնոյ: *Այսպէս լինիւք տաճար այ, յորժամ ոչ հոգւով երկրաւորացս զխտութեն յիշատակին կատարեսցուք. Բրս. Բղձ:

ԽՏՊՏԱՄ. չ. Իբր Հպարտանալ. և կամ որպէս խայտալ. *Ամբարտաւանէ զաղջկամարդոյն այրեացն, որ կերպարանեալք խաղ_ տան զքն. Ոսկ. ՟Ա. փիմ:

ԽՏՊՏԱՆՔ. գ. Βλάκεια. Mollities. և ἀπατή, error, fraus. որպէս Հպարտանք. մեղկութի. և Պատրանք. *Զխուզոցն և ըղձնկոցն, և զայլոցն ևս խտպտանաց: Աղգի աղգի խտպտանս զմտաւ ածիցեմք. Ոսկ. ՟Ա. փիմ. ՟Ը. ԺԳ:

ԽՏՏԻՂ, տղոյ, ոց. } Տ. ԽՏՂՏՈՒՄՆ.
ԽՏՏՂԱՆՔ, նաց. գ. } *Թշնամին պատրանօք մերձենայ առ մեզ խտտղով: Վատանովք պահոց և աղօթից կարեմք մեզ զերծանիլ 'ի մեքենաւոր հնարից և 'ի խըտ-

ուղղոց պատուհանաց չարին. Եփր. Եփես. *Ցեռ֊ բնեռեալս գերութեան զարգուց խտտղանք. Ցհ. կբ.

ԽՏՏՂԵՄ. Տ. ԽՏՂՏԵՄ. Γαργαλίζω. (իբր Թ. գըճըլըմագ. և գամաշըրըմագ). *Խըտ֊ տղղէ զնոսա բազմագեղ ցանկութ. Խտտղէ զնա իբրև զԹռչուն, և արկանէ նմա կեր. Մծբ. ծը. *Ի մօտ կան մոլեկան փառք, որ են չար քան զայն խտտղեն. Իբրև զծառ պտղալից, որ խտտղիցէ զալս անտոզաց. Ոսկ. ա. Բեռ. գ. և ժ. ա. 23. *Ոչ խտտղեաց զմեզ սատանայութիւն պարէիցն նորա. Եփր. համաբ. *Նրևելի զարդս նոցա պատրաստեալ յար֊ գարեին առ՝ ի խտտղել ական տեսանելոյ. Ցհ. կբ.

ԽՏՏՂՈՏԵԼ. Տ. ԽՏՂՏԵԼ. *Քաղցր է ցանկութիւն չարին, և խտտղոտեն միտք նորա. Մծբ. ծը.

ԽՏՏՂՈՒՄՆ. Տ. ԽՏՂՏՈՒՄՆ. *Ուր դուղնաքեայքն խտտղմունքն ցանկութեանքն անխտայեալք էին, ՝ի դիւրագոյն գայլին ՝ի բժշկութիւն. Եղիշ. խաչել.

ԽՏՐԱԴԻՄԱՑ, ի, ից. ա. Խտրող դիմաց. դուշակ բնաւորութեանց՝ դիտելով զկերպարանս. Էրէօր նայէլով՝ բնուԹիւնը Բանա֊ մն ընող. սահիդ Փիրասէթ. *Իյոմանց իմաս֊ տական ախտաւորակայ խտրադիմայ հմայից, իբր Թէ սանդրծչին ասեմ ազգեցմամբ՝ կոչե֊ ցաւ զգօն. Նար. Մծբ.

ԽՏՐԱՆՔ, նաց. գ. Παρατήρησις. Observatio. խտրելն. խտրութիւն. խտիր. Ճիշդ դիտողութիւն և պահպանութիւն անզանազան իրաց, և աւելորդ դուշակութեանց. և Որոշումն. ընտրութիւն. խիղճ, կարծիք. սովորութիւն. տանդութիւն. Խտէըզոր, Փիրասէթ, տիէթ. *Ոչ գ.այ արքայութիւն այ խտրանօք. Ղկ. ժէ. 20. Ուր ասէ Իգնատ. *Խտրանքն սկսաւ՝ ի հեթանոսաց, սատեղացդ չարժման տալ զասանեացս բերումն, զայս ինչ յայսմ ժա֊ մանակի յաջողակ, և ՝ի միւսումն ոչ եւ ըստ նմին օրինակի. արդ այսպիսեօքս վարէին նոքաքննութ». *Պահեն պշտրաԹս և զխըտ֊ րանս կերակրոց՝ օտարացեալք ՝ի հաւա֊ տոյ. ԶԹլփատութեան և զաւուրցն խտրա֊ նաց. Ոսկ. յհ. բ. 22. *Զբաղեալ կային օտարք ՝ի խտրանս օրինացն. Սարգ. յկ. է. *Ուստի՞ սերի ընդ պատկերաց (կռոց), վասն էր կամքն ընդ խտրանաց (հեթանոսաց). Նար. խը. *Ույ (աւուրց) խտրանօք կարի ըղչտութեամբ վարի. Պիտ. *Ոգի չար, զոր ՝ի մեր լեզու այս չար ասեմք, որպէս ՝ի խտրա֊ նաց հարցն մերոց աւանդեալ ըստ սովորութեան ՝ի մեզ կարգելոյ». Տ առ որոշումն ընդ ոգի բարի և չար. Եզնիկ.

ԽՏՐԵՄ, եցի. ն. Διακρίνω. Dijudico, discerno. παρατηρέω, observo. խտիր գնելով որոշել, զանազանել. Ճշդիւ կշռադատել. խղճել. քննել. ընտրել. զգուշանալ. պա֊ հել, պահպանել. *Որ խտրէ զհողմս, ոչ սերմանէ. Զաւուրս խտրէք և զամիսս և զժամանակս. ժող. ժա. 4. Գաղ. դ. 10. *Ամենայն ինչ՝ որ ՝ի սպանդանոցի վաճա֊ ռի, կերայք, և մի խտրէք վասն խղճի մը֊ տաց. Որ ուտէ և ըմպէ անարժանութեամբ, դատաստանս անձին իւրում ուտէ և ըմպէ, զի ոչ խտրէ զմարմինն տեառն. ա. կոր. ժ. 25. ժա. 29. *Ոչ խտրէ զմարմինն տեառն, այս է՝ ոչ հաղորդանորդէ և խմանայ զմեծու֊ թեան պարգեւս. Ցօնոյ. *Զորս ըստ պատշաճի իւր եղեն, կանոնաւ խտրէ. Ոչ խտրեցի զմանուածս փոքունցն յանցանաց՝ իբր անձնա֊ սակութք վարկանելով. Նար. հէ. և ծը. *Եթէ զանօրէնութիւնս խտրիցես, ո՞ կարէ ժուժկալ լինել առաջի քո. Սեբեր. ը. *Ոչ զեԹողացին խտրէ. խտրել զմեղս. Ցաճա֊ խել՝ ի չար գործս առանց խտրելոյ. խտրե֊ լի գործ (դի զգուշալի). Լմբ. սաղմ. *Եւ առ պարսիկսն խտրելի է (ափել զգառն ՝ի կաԹն մօր իւրոյ). Կիւրղ. ել.

Խսկ Բուղ. է. 43. *Մեծապէս խտրեաց ընդ միտս իւր». իբր խորհեցաւ կամ չար գու֊ շակութեան համարեցաւ.

ԽՏՐԻՉ. ա. Որ խտրէ. որոշիչ. քննիչ. *Ախոյք՝ մարմնոյս է, և հոգին՝ տեսող նո֊ ցին, դատաւոր և խտրիչ. ԱՅ օրինացն խտրիչ և քննող Երբ առեր հրաման լինել, մարդ գոլով. Լմբ. սղ. և պտրգ.

ԽՏՐՈՂԱԴԻԻԹ. ա. Խտրող գիւթու֊ թեանց. որ երկԹայ առ հմայս խտրիչս. որա֊ հմայ. են. *Ո՛վ յիմարդ խտրողադիւթ, և ծառայդ հմայից. Մանդ. իգ.

ԽՏՐՈՑ, ի, ից. ա. Διαστολή. Discretio. διαφορά, differentia. խտիր. խտրուն. որո֊ շումն. զանազանութիւն. տարբերութիւն. այրը ըէլի, ֆարգ. *Տուց խտրոց ՝ի մէջ ժողովրդ. դեան իմոյ, և ՝ի մէջ ժողովրդեան քոյ. Ել. է. 23. *Անլուայ ձեռօք ուտել ոչինչ ունի խտրոց. Ոսկ. յհ. բ. 27. *Ի միջոյ բարձեալ զխտրոցն, զի մի լիցի խտիր ոչ հրէի և ոչ հե֊ Թանոսի. Ագաթ. *Ոչ ասաց բացաձայնու֊ Թբ, Թէ երանի է (ամենայն) աղքատաց, այլ զխտրոյն ՝ի միջի արկ, Թէ հոգւով. Լմբ. սղ.

ԽՏՐՈՑ. Μέσον. Medium. διάστημα, intervallum. Անջրպետ. ընդ մէջ անկեալ ինչ՝ որոշիչ, զատուցիչ. միջոց, և հեռաւորութիւն միջոցաւ. խափան, արգել. արտ, արաւըք. պէօլմէ. *Ցուցանէ զնիկքն զուգեալ ընդ ծնո֊ ղին, և ոչ իսկ բնաւ լինել խտրոց ՝ի միջի. Պատկեր և փառք այ ասի որդի և մեք, այլ բազում է խտրոց միջոցին. Ոսկ. յհ. բ. 29. (որ հայի և ՝ի ա ն:) *Հեռացեալ տարա֊ գրեալ խտրոցաւ մեծաւ. Ի յերկուցն միջի բաժանեալ խտրոց. Առ խտրոց փոքր միջո֊ ցին. Եթէ զբաժանմամբն իմ խտրոց քակ֊ տեսցես. Ցայտ տարաբեալ խտրոցաւ սահ֊ մանի. Նար. *Բարձի զխտրոց հայրցն, որ ՝ի մէջ մեր և քաղկեդոնականացն. Մագաղ ճառ. Ցհ. կբ. *Զէն խտրոց եդ ՝ի միջի. Սրգ. յկ. է. *Զգլուխ անկեան որմոցն մի֊ ութ՝ բաժանմամբ խտրոց արկին ՝ի մէջ մեր. Մինչ չև զապաշաւանօք խտրոց ընդդէմ նորին եդք ձգեալ. Լմբ. առ. և ող. *Եւ աժդահակ խտրոց ընդ մէջ անկեալ. Խոր. ա. 25.

ԽՏՐՈՑԵԼ. Խտիր արկանել, և անկա֊ նիլ. *(Ռազկապք) անջատականք են, որ եղ֊ անգամ զայլսն մասնաւորապէս. բայց սա֊ կայն յիրէ յիր խտրոցեն. և են այսք. կամ, և կամ, և կամ Թէ. Թր. քեր. *Ցիրէ յիր խտրոցին. այս ինքն է՝ ՝ի խորհրդէ իրին ՝ի խորհուրդս ինչ խտրոցին՝ գնելով զկամս. Երզն. քեր. (լաւ եւս, խտրոցեն.)

ԽՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տ. ԽՏՐԱՆՔ, և ԽՏՐՈՑ (ըստ ամենայն առման). *Խտրուն կերակրոց. Եզնիկ. Ռ. Բղբ. Լմբ. առ. *Ըստ խտրութե իւրաքանչիւր կրօնից հրէից և հեթա֊ նոսաց. Նար. կա. *Ա՛յլ ազգ եբրայեցւոցն խտրուն (ընԹերցուածոյ) աւանդէ. Եւս. քր. ա. *Ըստ խտրուն համբաւոյ. Նար. ղգ. *Պէտք եղև նշանակս այսոցիկ ՝ի զգուշու Թե ընթերցողին ՝ի խտրութե սոցա, զի մի շը֊ փոթեսցէ զգիրն. Երզն. քեր. *Եւ ոչ մի ինչ ՝ի գէպ է ՝ի միջի խտրութիւն գնել ընդ հայր և ընդ որդի. Ոսկ. փիլ.

ԽՏՐՈՒՄՆ, րման. գ. Խտրելն, իլն. խտրանք. *Թէպէտ Թէ խտէ զխտրումն կե֊ րակրոց. Ռ. յհ. խէ.

ԽՐԱԽ, խրախք, խից. գ. Խրախոյնք. խրախուն, խրախճանք. (տ. Խուրրէմ.) Ճոխանալ, ուխտանկ, ուիլեն, Պճլեն, ուփ էւի, ուփլի, ուղփա, ուռլեա. *Խրախ մեծ ուրախութե աւուրն յաւուր յայնմիկ. Փարպ. *Ընկեաց տուն խրախից, կամ վայելչական տեղի խրախից. Ուրախ արար Թագաւորն զնա֊ խարարսն հայոց ՝ի տաճարի խրախից. Ածը. դ. 11. և գ. 13. Տես և ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ (կոչնոց). *Ո՛չ յիշեցի զանզրաւան խրախ նա֊ խախնամութեան ահաւորիդ ՝ի վերայ չարա֊ գործիս (իբրև ՝ի գարձ անառակին). Բենիկ.

ԽՐԱԽ. ա. Ուրախ յոյժ. (պ. Խուռրէմ.) Ուստի Խրախ լինել, կամ առնել, է Ու֊ րախանալ, և ուրախացուցանել. (ըծ. և յո. Խէրը, որ է ուրախ լինել. ինդալ). Χαίρω. Gaudeo. շադ օլմագ. *Դուք խրախ լիջիք. Խրախ եմք. Խրախ լինել ՝ի հաւատս. գ. Դ. է. 1. բ. կոր. ժգ. 9. Փիլիպ. ա. 25. *Ընդ որ յաւէտ խրախ լեալ արդոյն գրիգո֊ րի. Ցհ. կբ. *Զի խրախ արասցէ զմիտս նոցա. Սրգ. գ. յհ.

ԽՐԱԽԱԼԻՑ. Տ. ՈՒՐԱԽԱԼԻՑ. *Խրա֊ խալից միօք փառաւորէր զփրկիչն. Փարպ. *Խրախալից խաղաղական ժամանակի. Պիտ.

ԽՐԱԽԱԿԱՆ. ա. Ուրախական, և խը֊ րախճանական. *Կոչելով ՝ի խրախական ճաշակաւորութիւն. Պիտ.

ԽՐԱԽԱԿԻՑ. ա. Ուրախակից, և խրախ֊ ճանակից. *Խրախակից վերնոյն բարձրու֊ Թե. Նար. կաա. *Խրախակից կոչէ զփրկ֊ չիս. Խրախակից լինի նորա և մարմինն. Լմբ. պտրգ. և ող. *Խնդութեն ոչ եղեն խրախակիցք, այլ տրտմութեան գտան սգակիցք. Ճ. Ը.

ԽՐԱԽԱՄԻՏ. ա. Ուրախամիտ յոյժ յոյժ. խնդամիտ. զուարթամիտ. և Ուրա֊ խական. չէն, աւրախ գէօնուլլի. շատ, շադ. *Մեկ֊ նեցան ՝ի միմեանց ողջք անարատք, պա֊ տեալք, խրախամիտք զուարթացեալք. գ. Դ. է. 14. *Սփոփանք խրախամիտ զուար֊ Թութեանց. Զուարթուցանել ՝ի խրախամիտ զուարճացումն. Պիտ.

ԽՐԱԽԱՄԻՏ ԼԻՆԵԼ. Εὐθυμέω. Bono animo sum. խրախ լինել. զուարճանալ սըր֊ տիւ. *Խրախամիտ լերուք, կամ լինիցիք. Խծ. ծէ. 6. բ. Դ. ժա. 26. *Խրախամիտ լինե֊ լով. Պիտ. *Ալմոցիկ որ Թուին խրախա֊ միտ կեալ. Որք խրախամիտքն են, խամե֊ ցուցանէ զնոցա կեանս յուսացեալ մահն. Նիւս. կաա.

ԽՐԱԽԱՄՏԵԼ, եալ. նոյն ընդ վ. *Խրե֊ գուԹբ խրախամտեալ բերկրէին ծնողք և եղբարք. Ցհ. կբ.

ԽՐԱԽԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խրախամիտ լինել. ուրախութիւն սրտի. *Ի խրախամ֊ տութեն՝ խրախճան. Երզն. քեր.

ԽՐԱԽԱՆԱՄ, ացայ. չ. Τρυφάω. Delicate vivo, deliciis abundo. εὐωχοῦμαι, convivor, epulor, oblector. εὐθυμέω, bono animo sum. Ուրախանալ. զուարճանալ. խրախ լինել ՝ի խնջոյս. շադ օլմագ. *Խրախա֊ նաս ՝իձեռն փարթամաց՝ որ իմաստութն է. Պղատ. Եւթիփրոն. *Որ ՝ի մերում խրա֊ խանայ ՝ի կեանսն, եթէ իմ կերակուր է՝ զի արարից զկամս հօր. Նիւս. երգ. *Մի խրախանալք փափկութբ. Փիլ. լն. *Ըն֊ դանեգոյն իցէ խրախանալն, և ոչ հեռի ՝ի միտսն կոչողէն. Ածաբ. ծն. *Ի վերջնում աւուր տօնին ոչ փափկանայիւ, և կամ խրա֊ խանային, այլ տօնին սաէպ կային. Ոսկ. յհ. բ. 5. *Ինքն և իւրքն համագամ խաղիք և ծաղկազարդ բոլորիւք խրախացոյն. Ի բո֊ լորէն խրախանալ հեշտալի շայեկանութբ. Պիտ. *Խրախանամք յիշատակաւ գերապանծ տօնի. Ռ. հրէշտ. *Խրախանամք անոյշ գրոց վարդապետութբ. Սարգ. բ. պ. դ.

ԽՐԱԽԱՆՔ, նաց. գ. Προθυμία. Ala-

critas. Ուրախութիւն. զուարթութիւն. *Թէ ամենայն պաշտաւն վասն գողեցէ, մեծամեծք բազում խրախանօք 'ի պատերազմ. Ոսկ. եբր. Է:

ԽՐԱԽԱՄԱՆ, ի, աց. գ. Վայր խրախութեան. տեղի խրախճանաց. *Ի վերայ սանձարական թատերացն, և խնճոյից խրախարանացն. Բառաց:

ԽՐԱԽԱՄԱՐ, ի, աց. ա. Որ տանէ խրախութիւնս կոչնոց. կոչնատէր. և Ուրախարար. *Օտարք՝ որ ընկալեալն լինին, և կերակրովք ուրախ լինին մարդիկ, խնդան ընդ օտարընկալն և խրախարարն. Փիլ. լին. Գ. 9: *Գտանել խրախարար և բազմահնարս խորթին խընճոյից սուրբ հարսանեացն. Նար. խչ:

ԽՐԱԽԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. գ. Խրախ առնել մանաւանդ 'ի կոչունս. շող էւթէ, կեֆ պաղըլամագ. *Ցափշտակեաց զզամենայն մարդիկ, զի արասցէ զնոսա մասնաւորակեալ, յորժամ խրախացուցանէ զմեծոն (կոչնականս). Նոննոս:

ԽՐԱԽԱՑՈՒՑԻՉ, չի. ա. Ուրախարար. խրախարար. զուարթացուցիչ. *Մըթացելոց մտաց խաւարի լուսաւորիչ խրախացուցիչք. Նար. տաղ: *Խրախացուցիչքն մանկանց սրտիցն. Ճ. Ը:

ԽՐԱԽՃԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւելեալն 'ի կարգի երգոց խրախճանացն. կարծի խրախական. *Սոյնպէս և կոչունս երախանացն առ 'ի նոսա խրախճանագոյնքն սոսրագրին ծափքն և փողքն. Ոսկ. ղէ:

ԽՐԱԽՃԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական խրախճանաց. և խրախացուցիչ. *Ոչ պղծեալս փոխանակ խրախճանականն երգոց յարգարէին. Յհ. կթ: *Յօրինեաց առաքելոց զեղզարդս խրախճանական կարգաւորութեանց. Արծր. Դ. 11: *Խրախճանականացն փափկասուն աղջկանց և մանկանց. Ոշխանք: *Ալրթուն հագաց խրախճանականն. Յհ. օրհն. մեծ:

ԽՐԱԽՃԱՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συνευωχοῦμαι. Convivor, epulor. Սեղանակից լինել 'ի նոյն խրախճանս. *Փափկացեալք 'ի պատուիրաներանց, լեալ ձեզ խրախճանակիցք. Բ. Պետ. Բ. 13:

ԽՐԱԽՃԱՆԱՄ. ացայ. չ. յն. նոյն ընդ վ. և Ὄνημαι. Fruor, delector. խրախ լինել 'ի կոչունս, և իբրև 'ի կոչունս. վայելել, և ուրախ լինել. զուարճանալ. շող օլ., քէֆ ետ. *Յայսմիկ պատշաճ եմ, այսպիսի խրախճանութեամբ խրախճանալ. Մագ. ժէ: *Այլ 'ի սնոտիս այս ծծծալով, և խրախճանամ 'ի դիւաս անձին. Յհ. օրբ: *Հանդերձեալ յուսոյն խրախճանան. Ոսկ. յհ. Բ. 42: *Խրախճանամ 'ի չարչարանսն, որ ինձ պատրաստեալ են: խրախճանամ 'ի մանուկս իմ ցանկալի. Անյաղթ. Ծ. ծԲ:

ԽՐԱԽՃԱՆԱՐԱՆ. Տ. ԽՐԱԽԱՐԱՆ. *Խրախճանարան վերնոյն գաւառաց (եկեղեց.) Նար. 4Է:

ԽՐԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑστίασις, εὐωχία. Convivium opiparum. πανδαισία, mensa sumtuosa. οἱ ξενίοι, hospitalitas. ἀγάπη, agape. խրախճանք. խրախուտիք. խնճոյք. կոչունք. խրախուտ. ուրախութիւն և վայելք. սեղան մեծահաց՝ մարմնաւոր կամ հոգևոր. պատիւ. ընֆէթ. *Ո՛չ է իրաւացի, երբեք վայելելով 'ի քսան խրախճանութեան, և այսօր ոչ յօժարութեամբ առնել պատուաւորութեամբ զխրախճանութեամբ: Ցանգս խրախճանութեանցն զարդարեալս և զարդարելով կոչել. Գրիգ. թղթ. և օրէն. Եր 'ի կերակրոց և ըմպելեաց լինին խրախճանութիւնք. Խոր. Ե. 12: *Զո՛ ընդունի խրախճանութիւն խորոց պալատոյն. Նիւս. եբր:

*Ոչ պատուով ամբոխից 'ի խրախճանութեան ձայնակաց: Բաւական յանդգնոյ զգեւեցին որոթն, և հեշտալեալ խրախճանութեան ճաշակութեամբ. Պիտ: *Որոշէ և ժամանակս խրախճանութեանց. Յհ. կթ: Որպէս և Նար. խէ. լԲ. խղ. և ջոց: Մագ. ծԳ. լ: Լմբ. տփ: *Փառաւորէ յամենայնի խրախճանութեամբ: Խրախճանութիւն առաւել քան: Զայսպիսի առաջի դնէ՝ որք գեղեցկական քաղցրութեան, ըստ խրախճանութեան. Յճխ. ծԼ: Անյաղթ. Է: Անյաղթ. Պրփ:

ԽՐԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ակումբ ուրախութեան. զուարճութիւն. հանդէս հրճուանաց. շէնլիք. շէնլիք. *Բարձից 'ի նմանէ զուրախութիւն բազում խրախճանութեան. Բար. Դ. 34: *Փոխանակ խրախճանութեան՝ 'ի վերայ գերեզմանի ողբս առնելով ողորմելի հառաչեմ. Խոր. Գ. 68: *Զարտաքին գաւաթոցն յատակս, և գառաստանացն խրախճանութիւն. Նար. խը: *Ցանկա խրախճանութեամբ բուռն հարկանել զպատուիրանէ նահատակիս. Արծր. Գ. 13: *Ի խրախճանութիւնս խաղուց ձիրնթացից. Ճ. ընդհանր:

ԽՐԱԽՃԱՆՔ, նաց. ն. Նոյն ընդ վ. ըստ ամենայն առմանն. *Զխրախճանս հացի օրհնեացեն զթծունք. Սիր. լա. 25: *Առ կերակուրս խրախճանաց. Յհ. կթ: *Ի խրախճանս ընկալելոց Նար. իԳ: *Ի խրախճանս հրճուանաց հարսանարանին. Սեբեր. ող: *Ի խրախճանս կենդանատրութեան բերկրեցելոցն պարուց: Պարին 'ի խրախճանս անկեան երանութեան. Նար. յա. յբ. (զոր մարթ է առնուլ և իբրև խրախճանարան): *Զատկին այնուհետեւ կրկնեցէ զխրախճանս բերկրանաց, փոխուցեալ զպաշտոնն տեսանելովը. իբր զուարճութեան որդի. Անան. եկեղ:

Մեկնեն իբր թանձրացեալ. այս ինքն Ուրախացեալք՝ ըստ յն. Εὐφραινόμενοι. Laetantes. *Յոգւոց հանցեն ամենայն խրախճանքն յանձինս իւրեանց: Բարձից զձայն խրախճանաց, և զձայն ցնծացելոց. Եր. իԵ. Է: Եզեկ. Է. 34:

ԽՐԱԽՃԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Խրախ առնել իբրև 'ի խրախճանս. *Խրախճացոյ և ուրախացո զանձինս մեր. Մաշտ:

ԽՐԱԽՈՅՍ. գ. Ἄλειψις. Exhortatio, incitatio. βοή, clamor. (որպէս թէ խրախ յոյս.) Ձայն յուսադիր. քաջալերութիւն. յորդորումն. գրգիռ յառաջ խաղալոյ. յոր. դուրանք. սիրք փուչ՝ առնելը. էյւորէ՝ գայրէթ՝ նասիհաթ. *Բաժանեցաւ գեան 'ի խրախոյս ժողովրդեանն. Նխ. յես: *Կործանեցան (պատերազմողքն) 'ի խրախոյս բարբառոյ աղաղակի. Եփր. յես: *Առ մեծամեծ քաջալերութիւն խրախոյս: Զխրախոյս տէրունի պաշտելի բանին: Ընդ մեծամեծն զխրախոյսն. Նար. Լ. Ծ. ծԳ: *Բազմացն խրախոյսք, մտանեկացացն յարգանք. Ոսկ. մ. Բ. 15:

ԽՐԱԽՈՅՍ ՏԱԼ, կամ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼ. Ἀλείφω, προτρέπω. Cohortor, incito. Որպէս Քաջալերել. սիրք փուլ. գայրէթ վէրմէք, գնէրտէմէք. *Խրախոյս տայ որպէս զօրավար զինուորի: Յորոց երկնչէին՝ անտի տայ խրախոյս: Ուր կայցեն՝ նոցա խրախոյս տալ, և անհեղեղն ձեռն տացուք և յարուցուք: Խրախոյս տայ ձեզ առաքինութեան քաղցր ձայն. Ոսկ. Բ. փիլ: և մ. ա. 20: Գ. 6: Լմբ. հմբ: *Այլ և խրախոյս ետ քաջալերութեան ամենայն իրօք մարդկան մատուցանէր. Յհ. կթ:

ԽՐԱԽՈՅՍ ԲԱՌՆԱԼ, կամ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. որ և ԽՐԱԽՈՒՍԵԼ. Βοάω, ἀναβοάω. Clamo, reclamo. κατάρχω, praecentorem ago, auctor sum etc. Գոչել. ձայն արձակել յորդորականս. *Փող հարին՝ խրախոյս բարձին: Խրախոյս բարձեալ իւրեանց բարբառոյն՝ ձեռն 'ի գործ առնէին: Հողմ ուրեմն զօրացոյց զգեղեցիկն. և խրախոյս երբեմն առ բանակ. Ա. Դ. Է. 33: Բ. Դ. ծԲ. 37: Դտ. Զ. 34: *Խրախոյս բառնային աղաղակելով ամենայն զօրքն պատերազմիկք. Բուզ. Է. 5: *Խրախոյս հարկանեն ուրախութեան յասելն, զուարճացոյց զմեղ սիրելեաւն: Զուարճացեալ խրախոյս խնդութեան հարկէք 'ի մէջ տաճարիս. Լմբ. յանուանս. և հմբ:

ԽՐԱԽՈՅՍ. ա. Իբր Խրախուսող. և խրախուսական. *Ողջս խրախոյսք ընդարձակ անուն: Խրախոյս հանդիսիւ, միախումբ գաղափարութեամբ. Նար. տաղ. և խչ:

ԽՐԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Δοχή, πότος. Convivium, epulae. որ և ԽՐԱԽՈՒՆՔ. խրախճանութիւն. խրախճանք. կոչունք. ընդունելութիւն. գինեխումութիւն. սեղան մեծահաց. շէնլիք. *Արար նոցա խրախութիւն, կերան և արբին: Էր խրախութիւն 'ի տան նորա իբրև զխրախութիւն թագաւորի: Արար արքայ զօրացոյց խրախութիւն ըստ խրախութեան թագաւորի: Թագաւորն գարեհ արար խրախութիւն մեծ: Եմուտ անկեալն 'ի տաճարն խրախութեան. ևն:

Եւ Ուրախութիւն մեծ. խնջոյք. շէնլիք. *Ի խրախութեան իւրեանց արտամբեցեալ: Ունող հրճուանաց անթիւ խրախութեանց ածայի անկեան խառնանաց: Զառաւելս խրախութեան գոգոյն արքայհասմու. Նար. Լ. և ջոց. և ատ.: *Բարի պատճառք խրախութեան լիցի. Յհ. կթ:

ԽՐԱԽՈՒՆՔ. Նոյն ընդ վ. ըստ ամ նչ. *Խրախութիւն առնէր տաճարին. Գ. Դ. Է. 9: *Թագաւորական պատուով պատուեալ առաւ խրախութիւն առնէ. իգն: *Ճաշ ուտել, և խրախութիւն առնել. Կանոն: *Զաւակն՝ որ խառնեցեալ էր 'ի խրախութիւնս հրեշտակաց՝ 'ի ձեռն միջնորդին. Եփր. գոր:

ԽՐԱԽՈՒՍԱՆՔ, նաց. գ. Խրախոյս. յորդոր քաջալերութեան. *Ցամբողջ յաղթութեան տալ խրախուսանս: Ցայտնէր խրախուսանօք, իբրու թէ ինքն լիցէ տուիչ յաղթութեան. Պիտ: *Քաջալերեցարուք, և զօրացին սիրտք ձեր. ո՛վ մեծի խրախուսանացս. Լմբ. ող: *Եթէ այլոց պատճառ խրախուսանաց եմ, քանիօն և ինձ ես. Ոսկ. ծիւլիս:

Եւ Խիզախութիւն. գոչիւն. համարձակութիւն. *Մեծաւ խրախուսանօք ձգեալ 'ի ձեռսյ ելին յաշխարհս մեր. Լաստ. ծա:

ԽՐԱԽՈՒՍԵՄ, եցի. չ. Ἀναβοάω, ἐπιχαλέω. Reclamo, exclamo, conclamo. Խրախոյս բառնալ. խիզախել. գոչել. վերագոչել. կարդալ. *Խրախուսեցին իբրև զայր մի: Ընդ խրախուսեաց այր անօրէն: Խրախուսեաց այր իսրայէլի: Յերկրպագու խրախուսէին: Տեարքն խրախուսեսցեն. թէ հզօր եմ ես. Ա. Թգ. ժա. 7: Բ. Թգ. Ե. 1. իԳ. 10: Ովս. Ե. 11: Յովէլ. Գ. 10: *Ձայն տուեալ խրախուսեցին՝ գիմեալք 'ի մահ յօժարութեամբ. Ճառ: *Գրեթէ թէ զնա 'ի խաչ հանեք. 'ի կայսր զի խրախուսեսցէք. Ոսկ. ես: Տե՛ս և ՀՐԱՀՈՍԵԼ:

ԽՐԱԽՈՒՍԵԼ. ն. Քաջալերել. յորդորել. խրախոյս տալ. *Խրախուսել բառս առ մեզ քաջալերել առ. Գէ. ես. (այլ առաւել քաջալերել:) *Իբրև զմի այր զարգացուցանէ ընդ ինքեան խրախուսեալ. Յհ. կթ:

ԽՐԱԽՈՒՍԵԼ, իլ. չ. Ι. Ἀντιστηρίζω. Innitor, confido. ἀντέχομαι, adhaereo. Քաջալերիլ. վստահանալ՝ իբր խրախ սրտիւ յուսալ. դնել զյոյս. ապաւինել. զօրանալ. ամրանալ. և Անձեհեր գիմել. խիզախել. ուղղընմագ, կիւվէնմէք. *Խրախուսեալք

յոծ ։ Որք խրախուսէք յանուն քաղաքին սէի․ Եր․ ծ․ 10․ և խէ․ 2 ։ * Քանի՞ որ ախորժելս խրախուսեալք սիգն․ Ցճխ․ ծգ ։ * Խրախուսեաց գաւիթ երթալ ընդդէմ այլազգւոյն․ Նիւ․ ա․ Բգ ։ * Խրախուսանն յոգի առ բուլթն ։ Իքեզ խուկ ած համայնիւ խրախուսեալ ։ Աջ քո 'ի վերայ որդւոյ մարդոյ 'ի քեզ խրախուսելոյ․ Նար․ ղէ․ ղգ․ և խոււ ։ * Ընդդէմ մահու խրախուսեցաւ, և պարտելոյն վերայ ելաւ․ Ղ․ օփ․ բօրժր ։ * Ցած խրախուսելով յառաքինութիւ ամրանալ․ Սարգ․ Ե․ պ․ Ի ։ * Բարձրացեալ ախոյ կարողին, առ որ քաջութք խրախուսելն արժան է ամենեցուն ։ Լուայք զանուն անսուտ ձեզ խոստմունս․ խրախուսեցէք առ այս բարբառոյ յոյս․ Լմբ․ ափէն ։

ԽՐԱԽՈՒՍՈՒԹԻՒՆ․ Տ․ ԽՐԱԽՈՒՍԱՆՔ․ * Ասասցուք խրախուսութք․ Նոքա 'ի ձեռանէ քումմէ մերժեցան․ Կիր․ պոմ ։

ԽՐԱԿԱՄԱՏԵԼ․ Ն․ 'Αφηνιάζω. Habenas detrecto, excutio; fraenum non patior. Խեռութք համառնել զկամ, այսինքն զլըկամ, զսանձ․ սանձակոտոր լինել․ անսաստել․ հեստել․ * Խրակամատելն և հակառակ սանել բազում չարեաց ցոյց ունի․ Բրս․ հջ ։

ԽՐԱՄ, ի, ից․ կամ ոյ, ոց․ գ․ որ և ԽՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ․ Διακοπή. Discissio, decisio, ruptura, divisio, fractio. φραγμός, sepes, sepimentum. Պատառուած․ տեղի բացեալ․ որպէս առու խոր շուրջ զքաղաքաւ․ և որպէս ծնդքուած պարսպի կամ ցանկոյ․ և Ցանկ․ անջրպետ․ խանտաք, խէնտէք․ չիթ, չիթմէ․ * Զխրամ հեղեղատի 'ի փոշւոյ ։ Վարեսցին 'ի մարդկանէ ընդ խրամ․ Ցօբ․ ԽԵ․ 4 ։ Միք․ Բ․ 12 ։ * Խնուլ զխրամս քաղաքին գաւթի ։ Եխից զխրամ քաղաքին գաւթի․ Գ․ Թգ․ Ժ․ 15 ։ ծա․ 27 ։ * Ցորժամ ցանկ խրամատիցի, հարկ է ամենեցուն ընդ նոյն գնալ․ և վասն այնորիկ խրամ կոչի ։ Վասն քո հատաւ խրամ, և եղև անց եղբօր քում (փարեսի)․ Կիւրղ․ ծն ։ * Զխրամ մտից նոցեալ փակեսցուք․ Ոսկ․ յհ․ ա․ 5 ։ * Խրամատեալ է ցանկ այգւոյ նորա․ Թէպէտև չինէ զնա, սակայն խրամ կոչի ։ Սոքա են՝ որք կան 'ի խրամի, և կարկատեն զխրամ․ Մծբ․ Է․ ծԲ ։ * Զխրամ պարապայց նոցա ոչ ոք հատանէ պատերազմաւ․ Լմբ․ ող․ (որ լինի որմ, կամ ցանկ ։) * Եմուտ իբրև զօձ 'ի մէջ ամրայելոցն, և խրամ հատեալ՝ յափշտակեաց․ Եղիշ․ Ի ։ * Եղև յորդիս իմ խրամ (այսինքն խրամատութիւն պատուհասիւ)․ Եփր․ ղեփ ։

Նմանութք․ * Եւ այլ կանոնաց զնոյն խրամ համարձակեալ հատանեն ։․ իբր ճանապարհ․ Մաղք ։

ԽՐԱՄԱԿԱՐԿԱՏ, ի․ ա․ 'Οικοδόμος. Aedificator, sepiens. Որ կարկատէ զխրամ․ որ լնու կամ խնու և նորոգէ զպատառուածն․ շինօղ զցանկն քակեալ․ (իբր կմ նմանութք․) * Կոչեսջիր խրամակարկատ ցանդոյ․ Ես․ ծԸ․ 12 ։ * Խրամակարկատ գտաւ ցանկոյն հաւատոյ․ Նար․ ծբ ։ * Ոչ ոք մնաց խրամակարկատ ցանկոյն մերոյ․ Սարգ․ ա․ պէփ․ Է ։ * Խրամակարկատ, որ ցանկէր զցանկ, որպէս և եկաց մովսէս խրամակարկատ ժողովրդեանն․ Մծբ․ ծԲ ։ * Խընդրեցի ես 'ի նոցանէ այր մի խրամակարկատ, և ոչ գտի 'ի նոսա ։ Եթէ ջնջել զնոսա կամէր, խրամակարկատի ժողովրդեանն (յիմովսէսի) ոչ ցուցանէր․ Եփր․ համաբ․ և Եւ ։

ԽՐԱՄԱԿԱՐԿԱՏ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ․ Կարկատել զխրամ․ ցանկել․ պարսպել․ շինել․ * Խոյս ետուն յանապատն, և խրամակարկատ արարին զնա, և ամրացուցին ։․ յն․ չինել զաւերակս․ ա․ Դ․ Ի․ 62 ։ * Զցանկ օրինացն՝ զոր խրամատեաց Թշնամին, փութալ խրամակարկատ լինել․ Ղ․ ԲղԲ ։ * Կոյսն մարիամ, որ եղև նորին (եւայի) ախտի խրամակարկատ․ Լմբ․ ատոկ ։ * Խրամակարկատ լինել ցանկոյն․ Արգ․ յէ․ Ե ։

ԽՐԱՄԱՀԱՏ․ ա․ Պատառօղ, քակօղ․ հատանօղ տեղւոյ իրիք՝ ուստի լինի խրամ․ կամ հատանօղ խրամոյ՝ որպէս ցանկոյ․ * Զտիրատեացս, զոչ կարկատօղս ցանկի, զխրամահատս․ Մագ․ ծԷ ։ * Բնական օրինացն խրամահատ եղեր պարսպին․ Վրդն․ ծն ։ * Ես խրամահատս լինել յօրէնս Թագաւորացն ոչ կամիմ․ Վրք ոսկ ։ * Որ 'ի գողանալն խրամահատ լինի․ Մխ․ դփ ։

ԽՐԱՄԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Խրամահատն լինել․ * Մերժեաց զցանկն, և արտաքոյ գտաւ նմին խրամահատութեն․ Լմբ․ ող ։

ԽՐԱՄԱՊԱՀ․ պահք․ ա․ գ․ Որ պահէ զխրամ քաղաքի․ * Գիշերապահս և խրամապահս կացուցանել ։․ յն․ պահապանութի քաղաքի․ գ․ Դ․ Է․ 24 ։

ԽՐԱՄԱՏ, ի․ ից․ Տ․ ԽՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ․ Διακοπή. * Ի վերուստ խրամատիցն ։ Ի վերայ խրամատից․ Բ․ Թգ․ Է․ 20 ։ * Բնակեսցէ 'ի խրամատս նորա, այսինքն յամենայն աւերակս նորա․ Եփր․ դփ ։ Խոկ Մծբ․ Է․ * Թէպէտև չինէ զնա, սակայն խրամատ կոչի ։․ ըստ ձեռ․ խրամ ։

ԽՐԱՄԱՏԵՄ, եցի․ Ն․ Διακόπτω, ῥηγνύω, νυμι. Disrumpo, findo, reseco, decido, frango. Խրամ հատանել․ խրամահատ լինել․ պատառել, հերձուլ․ խորել, բանալ զտեղի փակեալ կամ զցանկ, զպարիսպ․ քակել․ խախտել․ լուծանել․ (լծ․ արաբ․ խարմ, խարէ, խարէղ, խարգ․ եբր․ Փարաց․ իբր հերձուլ․) դափ․ էլ, ճղփել․ խամմգ, փէսմէփ․ * Խրամատեցաւ վասն քո ցանգ ։ Խրամատեցաւ քաղաքն, և ամենայն արք պատերազմի ելին արտաքս ։ Տէր խրամատեաց զԹշնամիս իմ առաջի իմ, որպէս խրամատիցին ջուրք ։ Խրամատեաց ած ձեր 'ի մեզ ։ Խրամատեաց առ զխրամատութեն յոզայ․ և Ն ։ * Խրամատեցին անձանց բերեանց ցանգս անկարկատս․ Ագաթ ։ * Խրամատել զցանկ հաւատոց, կամ օրինաց, կմ զօրէնս․ Արշ ։ Ղ․ ԲղԲ ։ Լմբ․ պփրգ ։

ԽՐԱՄԱՏԻՉ․ ա․ Որ խրամատէ․ խրամահատ․ հերձիչ․ պատառօղ․ բացօղ․ * Ցանգափակ գրախտին խրամատիչ․ Ճ․ Ա ։ * Ինքն էլ, և կոչեցաւ փարէս, սահմանափակ՝ խրամատիչ․ Վրդն․ ծն ։

ԽՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Διακοπή. Ruptura. κατάπτωμα, lapsus, ruina. որ և ԽՐԱՄԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ, և ԽՐԱՄ․ Պատառուած․ պատառումն․ հերձումն․ ճեղքումն․ բաժանումն․ քակումն․ և Ծերպ․ (եբր․ ֆէրց․) * Արար տէր խրամատութի 'ի մէջ ցեղիցն իսրայէլի ։ Խրամատեաց տէր խրամատութեն յոզայ ։ Խրամատեաց իբրև զխրամատութեն ջրոյ ։ Ոչ գոյ խրամատութի ցանկոյ նոցա․ և Ն ։ * Ցանկել զխրամատութիւնն ։ Ամրոց գժուարաբաժելի խրամատութեանս․ Ագաթ ։ Պիփ ։

ԽՐԱՆ․ Տ․ ԽԱՆ, և ԽՐԽՈՐ ։

ԽՐԱՍԱԽ, ի․ աց․ գ․ Φαρασάγγης, γας. Pharasanga. որ և գրի ՀՐԱՍԱԽ, ՓԱՐՍԱԽ, ՓԱՐՍԱՆԳ․ արաբ․ Ֆէրսախ․ պ․ Ֆէրսէնգ․ Չափ միջոցի երից մղոնաց․ որպէս լտ․ լիւգա․ այլ ըստ ոմանց վարի պարզաբար որպէս մըղոն․ * Մղոնն՝ հազար քայլ․ և խրասախն է երեք մղոն․ Խոր․ Ա ։ * Հեռի 'ի գեղջէն որպէս պարսիկ խրասախաւ միով․ Փարպ ։ * Ըստանձնեալ․․․ տասն տասն խրասախս բերէր ըստ անձին․ Բուզ․ Է․ 37 ։ (Հերոդոտոս համարի զփարասանգն նշանակել ըստ պարսից՝ երեսուն ասպարէզ․ գուցէ կամ զասպարէզն այլազգ իմանալով, կամ ըզփարսանգն ։)

ԽՐԱՏ․ ու, ուց, ուք, ոք կամ իւք․ և ոյ, ով․ ովք․ գ․ Բան յորդորիչ կամ զգուշացուցիչ․ ազդումն․ յուշարարութի․ Թելադրութի․ նօյխաթ, թէմպիհ, նասիհաթ․ * Խըրատ է բան բացատութք (այսինքն վճռաբար) գլխաւորեալ, յորդորելով յինչ, կմ հրաժարեցուցանելով․ Պիտ ։ յն․ Γνώμη. Sententia. ըստ այսմ առն Դան․ Զ․ 14 ։ ա․ Կոր․ Է․ 25․ 40 ։ Բ․ Կոր․ Ը․ 10 ։ Կամ յն․ Νουθέτημα, νουθεσία. Monitio, admonitio. առն Ցօբ․ Է․ 17 ։ Առակ․ Բ․ 2 ։ Իմ․ ծԸ․ 6 ։ ա․ Կոր․ Ժ․ 11 ։ Ըստ այսմ անխըրատ ասի խրատ բարի կամ չար․ * Հեռի էին 'ի խրատէ վարդապետութեն․ Եփր․ համաբ ։ * Մինչև զնորա բանն արարաք, և խրատ նորա եկաց առ մեզ, գիտասցուք առ քեզ խրատ․ Բուզ․ Դ․ 52 ։

ԽՐԱՏ․ Παιδία. Disciplina, institutio. Հրահանգ․ կրթութի․ գաստիարակութի․ Թէրպիէ, օիրէթ․ * Անուանիջիք զնոսա (զորդիս) խրատու, և ուսմամբ տեառն․ Եփես․ Զ․ 4․ և Ն ։ * Սահմանեսցուք, թէ զինչ իցէ երբեք խրատ ․․․ և գլուխ խուկ խրատու առեսք զուղիղ մտունդն․ Պղտ․ օրին․ ա ։ * Գիտուն՝ զօրավար բարի, և քաղաքաւար, բայց զուղիղ խրատէ ամենեքին բուռն ոչ հարեալ․ անդ․ Գ ։

Կամ Որ ինչ կից է ընդ գաստիարակուն, որպէս պատուհաս տաժանիչ և գանից․ * Գաւազանն և խրատ հեռի է 'ի նմանէ ։ Առ խրատու պատուհասի ։ Զխրատ տեառն մի քո, զձեռն հզօր ։ Խրատ խաղաղութե մերոյ 'ի նմա, և նորա վիրօքն բժշկեցաք․ և Ն ։ * Խրատ նորա մեզ խաղաղութի, այսինքն առ խաղաղութեն մերոյ նա խրատի․ Աբ․ Գ ։ * Գոյ բաժակ խրատոց այ․ Սեբեր․ Բ ։

ԽՐԱՏ․ Συμβουλία. Consilium. Խորհուրդ․ * Այսպէս տամ քեզ խրատ ։ Զայս ինչ և զայս խրատ ետ աքիտոփէլ ։ Խրատ ետուն նմա արշաւել յերկիր նորա ։ Որ խրատն ետ հրէից․ և Ն ։

ԽՐԱՏ․ 'Επιστήμη. Peritia, scientia, ars. և παιδευσις, disciplina, doctrina, eruditio. Ուսումն․ մակացութի․ գիտութիւն․ * Քերթողականութեն, և ճարտասանութեն, և այլոց հանճարոյ խրատու տեղեկք ։ Ըզներքինքանական ամենայն խրատս հանճարոյ ։ Որոց խրատու ցանկութի հարցանէր և ուսումնասէր է․ Փիլ․ ատէօղ ։ * Զհամօրեայ և զհեղլենացի ասացայ զխրատ․ բայց զայլ և զքեն վայրենոյս այսորիկ ոչ երբեք ուսայ․ Վրք հց․ յ ։ * Ի խրատուէ բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ․ Ղ․ ԲղԲ ։ * Ըստ քերականին խրատու․ Վրդն․ ծն ։

ԽՐԱՏ․ Τάξις. Ordo. Կարգաւորութի․ հրաման․ օրէնք․ * Կատարեաց 'ի վերայ նորա ըստ խրատուն արքունի․ Եղիշ․ Է ։ * Մոլեկն ընձեռելով գիրս խրատու և նախագըշութեն․ Պիտ ։ * Ցաղագս երկրորդ խրատունն ։․ որ է երկրորդումն օրինաց․ Փիլ․ ծ․ բան ։

Ի ԽՐԱՏ ՄՏԱՆԵԼ․ Սկսանիլ խրատել․ * Ցաղագս այոց ողորմութեն 'ի խրատ մտանէ․ Ոսկ․ Ի․ կոր ։

ԽՐԱՏԱԲԱՆԵՄ, եցի․ Ն․ Խրատ տալ․ խրատել․ * Զնոյն և երջանիկն պօղոս խրատաբանէ ։ Զայսն և մեծախորհուրդն խրատաբանէ սողոմոն․ Պիփ ։

ԽՐԱՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Բան խրատու․ խրատ․ առած խրատական․ խմատ․ * Մեծն 'ի նոսա գիրգինէս հաչակի՝ փոյ-

քաղ իւրովքն միշտ խրատարանութիւնք : փառն զամենայն խրատարանութիւնս նորա այս վայելչագոյն առաջանաց բան : Զայգեպանագոյն նորա առացեալ գեղեցկաբանական առաջեւք խրատատուութիւնս. Պիտ :

ԽՐԱՏԱԲԱՐ. մ. Ըստ կերպի խրատու, կամ հրահանգաց. *Այսպէս խրատաբար յառաջ բերելով հարցմանց. Կիւրղ. Գնձ :

ԽՐԱՏԱԳԻՐ. ա. Գրեալ առ ՚ի խրատ. խրատական. *Բազում թուղթս խրատագիրս և զգաստացուցիչս առաքեր. Կորիւն : *Գրել զթուղթն խրատագիրս և զգուշաւորս. Սարգ. յկ. ա. և ա. դ. ծբ : *Գրեր թուղթ առ նա խրատագիր. Ճ. Բ :

ԽՐԱՏԱԾ. ա. Իբր խրատեալ, և խրատելով. *Զամենայն ունէր ժողովեալ գիրս տառակացս, և խրատած յիւրաքանչիւր ճանապարհս և ուղղած. Լմբ. ծղ :

ԽՐԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կարգեալ առ ՚ի խրատ. և խրատող. *Ի բանից խրատականաց և հրամանաց ոմ. Սարկ. փհ : *Սակաւ բանիցս խրատական՝ լեր ամփոփագոյն գաւ պաշտպան. Շ. առ ազնուրապ : *Բանիւ վարդապետութեան խրատական հանձնարարով. Ի Գէրս խոսր : *Զխրատականսն առաջի դնէ : ընկալարուք և զխրատականսն. և զինչ են խրատականքն. Սարգ. յկ. ը : և ե. դ. է : *խրատական է ամենայն բանն, և օգտայ ալկարութեան քաջ բժիշկ. Փիլ. ւէն :

ԽՐԱՏԱՀԵՌԱՑՈՅՑ. ա. Որ հեռացուցանէ յիւրմէ զխրատ. *Խրատահեռացոյցք, յանդիմանամերժք. Մծբ. ծը :

ԽՐԱՏԱՏԵԱՑ. ա. Ատեցող խրատու. *Սոքա են խրատատեացք, և ազդարանք. Մծբ. ծը :

ԽՐԱՏԱՏՈՒ. ի, աց. Տ. ԽՐԱՏՏՈՒ. *Լեր ամա հայր և խրատատու. Մաշտ : *Խրատատու եղև մովսէսի աներն իւր : Եղև նա նոցա խրատատու, և ոչ հրամանատու. և յորդորիչ, և ոչ օրէնսդիր. Եփր. Թագաւ. և ա. կոր : *Որպէս եղեր խրատատու, և թաղումն մեռան, լեր այժմ խրատատու կենաց. Փարպ : *Աքսորեալ խրատատուն չարեաց : Խցան բերանք չար խրատատուացն. Մծբ. ծը : Եղիշ. Գ :

ԽՐԱՏԱՐԱՐ. ա. Իբր խրատական. (նոյն է գրել խրատաբար.) *Հրամայեսն բերել զթուղթս կիւրղի երանելւոյ. զոր առ նա խրատարար և եղբայրաբար առաքեալ էր. Աէր. ժողվ :

ԽՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Νουθετέω. Admoneo. παιδεύω, κατηχέω, instruo, erudio. μαστιγόω, castigo, flagello, ևն. Տալ զխրատ՝ ըստ ամենայն առման. որպէս Յորդորել, զգուշացուցանել. ազդել. յիշեցուցանել. զգաստացուցանել. կր. զգաստանալ, ուղղել. ուղղել. Նասիհաթ՝ էթմէք ՀԷր Դէ. *Խրատեցեր գու զբազումս : Արդ թէ ոչ խրատեցաք, լուր զայս : Հայհոյէին զԱծ որդիքն նորա, և նա ոչ խրատէր զնոսա : Զսա իբրև հայր խրատելով փորձեցեք : Որովք մեղանչեցին՝ յուչ ածելով խրատեա : Խաղովք սատակեցն ոչ խրատեցան : Այսուհետև խրատեցարուք բանիւք իմովք, և օգտեցարուք : Խրատեցէք զառաջնակս. ևն : *Խրատէ զմեզ յուղղութիւն : Զանձնիշխանութիւն նորա ՚ի լաւն խրատէ գործացուցանել. Յճխ. է : Եղնիկ : *Մինչ խրատեցէք զգոբերս՝ զյամրութիւն և զգաստութիւն սիրել. Ոսկ. ա. փիլ. է : *Ի մեղանչել խրատեցին զնս. Լմբ. ող :

ԽՐԱՏԵԼ. Հրահանգել. կրթել. ուսուցանել. Նեսայիհ էթմէք. *Այր որ որ խրատէ որդի իւր. այնպէս տէր ած քո խրատեսցէ զքեզ. Օր. Է. 5 : *Խրատել և յորդնոցին. Հա. Բ. 18 : *Կամիմ բանս հինգ միտօք խօսել, զի և զայլս խրատեցից. ա. կոր. ծդ. 19 : *Խրատել ՚ի հրահանգս ածայաշտութեան. Մաշտ : *Զամենեսեան խրատել ածայինն գիտութեամբ. Յհ. կթ : *Դպրութեամբ և ուսմամբ խրատեալք. Վրդն. ող :

ԽՐԱՏԻԼ. Պատուհասել սաստիւ և գանիւ և պատժովք. *Խրատեցից զասուպանաւ արանց. Յաւելից խրատել ՚ի վերայ մեղացն ձերոց : Խրատելով խրատեաց զիս տէր, և ՚ի մահ ոչ մատնեաց : Խրատեցից զզա, և արձակեցից. ևն : Կմ. *Խրատեցեր, և ողորմեցար ինձ : Խրատեսցէ նա զորդիս ժողովրդեան քոյ, և գործեցի և ողորմեցի որդւոցն արդարոց. Յոբ. ծա. 17 : ծգ. 11 : *Եւ ոչ զանգիտեա մարմնոյս գանել խրատեցի : Յաւովք և տանջանօքն երաստեղծի խրատեցելով : Միշտ խրատել (այսինքն հարուածել) ընդ երաստեղծի, և ոչինչ խրատեցեալ (այսինքն զգաստացեալ). Նար. կա. և խա. կէ :

ԽՐԱՏԻՄ. հ. ըստ յն. ոճոյ. որ և Վարդապետիմ, Ուսանիմ. Παιδεύομαι, ἐπιπαιδεύομαι. Doceor, instruor. *Ուսումնասիրեալ թէ այս խրատեալ էր առ ՚ի մինւոյ՝ ոչ զլուլար թագաւորական արհեստ. Պղատ. մինոս : *Մեծամեծ և բարձրագոյն ուսանողութիւնս յերկրոյ երկոցս մերձակայ ընթերցուածովս խրատիմք. Նիւս. երփ :

ԽՐԱՏԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդունելութիւն խրատու. զգաստութիւն. *Ճգնաց՝ յանդիմանութիւն անխոյզ պակասելոյ, առ ՚ի խրատընկալութիւն այնոցիկ՝ որ բժշկելին կարեն. Փիլ. ւէն :

ԽՐԱՏԻՉ, տչի, չաց. ա. Παιδευτής. Institutor, magister, castigator. Որ խրատէ (ըստ ամենայն նշ.) *Եւ եմ խրատիչ ձեր. Ովս. Ե. 2 : *Գոյ այր խորագէտ՝ բազմաց խրատիչ, և անձին իւրում անպիտան. Սիր. լէ. 22 : *Խրատիչ գիտէր զնոսա. Եղնիկ : *Վերակացու լինել և խրատիչ. Իգն : *Լեր միջնորդ արդար ՚ի մէջ խրատչին և ՚ի մէջ յանցաւորաց : Ոչ ՚ի վարդապետաց ձերոց, և ոչ ՚ի խրատչաց ձերոց է, այլ յայլ՝ որ առնեցուցիչ է. Եփր. եւ. և ա. կոր : *Մեր մեղացն փոխան զխրատիչն (չարեաց) ՚ի նոյն դատապարտէ. Լմբ. ող :

ԽՐԱՏՈՒԱԾ. Իբր խրատեալ. կ. *Միտք արդարոցն յառակ է, և վշտակից, և օրինօք խրատուած. Լմբ. առակ :

ԽՐԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Խնամ կամ ընթերցիր խելամտութեան. որ և Հանճար. Ἐπιγνωμοσύνη. Դիոն. էկէղ :

ԽՐԱՏՈՒԿՔ. գ. Խնամ կամ ընթերցիր խրատատուք. *Տկլմոր քան զմանկունս խրատուկս հաղորդաւմու. Մծբ. ծը :

ԽՐԱՏՏՈՒ, տուի, տուաց. ա. Παιδεύων, συμβουλεύων, συμβουλος, συμβιβάζων. Instructor, consiliarius, ևն. որ և ԽՐԱՏԱՏՈՒ. Տուող զխրատ և զխորհուրդ՝ բարի կամ չար. խրատ տուող. *Ոչ լուէր ձայնի խրատտուի իւրոյ. Առակ. Ե. 13 : *Ո՞ւր են դպիրքն, ո՞ւր են խրատտուքն : Ո՞վ գիտաց զմիտս տն, որ և խրատտու լինիցի նմա. Ես. լգ. 18 : ա. կոր. բ. 16 : *Ոչ յուսամբք խրատտուաւ գրգռել. Աէր. ժողվ : *Հարց հօգևորաց և խրատտուաց. Սարգ. յակ. բ : *Յիմարութեան բանք՝ զոր ապատախանեն նոքա խրատտուաց իւրեանց. Շ. ընդհ : *Վարժեալ ճշմարիտ խրատտուացն հաւանել. Լմբ. ժմ : *Է ինչ փրկութիւն և կարեօք գտանել՝ կամ ՚ի բժշկաց, կամ ՚ի գանէ խրատտուացն. այսինքն դատաւորակաց ևն. Ոսկ. եփ : *Առ ամենայն՝ խրատտուաւ չարաւ վարեցեալ. Փիլ. խնամոց :
*Ընդ իշխանին վասն խրատտուութեան անկանել. Եղնիկ : *Վաճառք առանց խրատտուաց. Եղիշ. Գ : *Բանք անօրինացն զօրացան՝ խրատտուացն զանօրէնութիւն. Յճխ : *Ըստ առաջին խորհրդական խրատտուացն : Պատգամ ՚ի նեղս յղէին զնոյն խրատտուն իւրեանց. Եղիշ. Է : *Զխրատտուն կարգ, և ոչ զօրէնսդիր ցուցանէ այսուհետև : Այնպիսի իսկ միտք վայելէին խրատտուաց, ոչ միայն ողոքել, այլ և կոկծեցուցանելոյ. յն. խորհրդատուաց. Ոսկ. մ. ա. 20. 22 :

ԽՐԱՏՏՈՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի առ խրատտուութիւն. *Զհայրենի գործ խրատտուականն կատարեր. Բուզ. Գ. 12 :

ԽՐԱՏՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑποθήκη. Admonitio, suggestio. (գրի և խրատուութիւն.) Տալն զխրատ (ըստ ամենայն առման). խրատատու գոլն. խրատ. թելադրութիւն : *Ըստ խրատտուութեան իմաստնոյն առողմնի. Բրս. հց : *Ի գովութէ անոր ըղձիտս նոցա ողորկեալ՝ յայս խրատտուութիւգայ. Ոսկ. ա. կոր : *Խրատտուութիւն վարդապետի : Անծաշունչ գրոց խրատտուութիւն : Ի խրատտուութէ իմաստնոյն ոմ. Լմբ. պերճ. և ող : *Խոստովանել յօրինացն խրատտուութեանց. Երզն. մտթ : *Լսելով զածահաճոյ խրատտուութիւն. Մաշտ :

ԽՐԱՑ. ացք, ցից. գ. Ἱμάς, σφυρωτήρ. Corrigia, lorum. Կապ կօշկաց կամ արեխաց ՚ի փոկոյ. ւորէշ պօղը՝ Բոսմալը. *Ի շաղախմաթէ մինչէ մինչև ՚ի խրացս մի կօշկաց : Ոչ հատցին խրացք կօշկաց նոցա : Լուծանել զխրացս կօշկաց նորա. Ծն. ծդ. 23 : Ես. Ե. 27 : Մրկ. ա. 7 : *Զի՞նչ խրաց կօշկացն իցեն. այլ ՚ի լինել շաղկապիցն պնդել կօշկացն և փոկացն. կամ լինել՝ զոր արտաքոյ ոմանք ագանին զարշապարաց կօշկացն. Շ. մտթ : *Յաղագս յաղթութեան մարտնչելով, փոխանակ խրացիցն՝ գնդակեսակ այլ ինչ, որ գանս ասէ, ըմբռնել. Պղատ. օրէն. Է : *Աղուեսին զհողաթափին զերկաթեղէնս՝ ՚ի միասին խրացիւք սևեռեալ. Ճ. Ա :

Եւս և Կապ պարեգօտի և բաճկոնի. *Եւ արկանէին բաճկոն չորեքկուսի՝ խրացիւք պնդեալ զլանջսն. Մաշտ. ոփէմ :

ԽՐԱՑԱՏԵՍԱԿ. ա. (որ ըստ սխալ գրչի՝ խեցգետնեակ.) Ἱμαντώδης. Loro, vel corio similis, lori modo flexilis. Հանգէտ խրացից. նման փոկոյ. *Սեռ հերիցն (հերացն) առ մորթն բնաւորեցաւ՝ բաղադան իսկ խրացատեսակին գոլով. Պղատ. տիմ :

ԽՐԱՑԵՄ, եցի. ն. Խրացիւք պնդել զկօշիկս ոտից, կամ ամրացուցանել զոտս. *Խրացեա՛ զոտս աւետարանական ուսմամբն քոյ. Նէղս :

ԽՐԵՄ, եցի. ն. }
ԽՐԻՄ, եցայ. յ. } Ἐρείδω. Figo, trudo. ἐμπαγεῖναι, affigi. Մխել և միխել ՚ի խորս աւազոյ, տղմոյ, հողոյ, ևն. հարատել, իլ. մածանիլ. պինդ կալուլ, յարիլ. սօգմագ, սօգուլմագ, սաբլամագ, սաբլանմագ, պաթմագ, էսբըշմագ. *Մուտ ՚ի նաւահանգիստն խրեցէ զնաւն, կամ բախիցէ. Ոսկ. եբր. իդ : *Առաջին կողմն նաւուն խրեալ՝ անշարժ մնայր. Գծ. իէ. 41 : *Անկեալք ՚ի տիղմն հանդերձ երիվարօքն խրէին. Փարպ : *Գարշապարօք իւրեանց յերկիր խրեցան. Երզն. մտթ : *Ի գետնանախանձ նուաստութեան պատկերացն ախտաւորաբար խրել. Դիոն. էրկն. Է : *Ի պարսկական մայրապետականութեանցն վայր վերանդեալ խրին խաչերս. Յհ. իմ. պաւլ : *Խրել ՚ի ծակ խլրդան. Մէոր. էշէշ : *Կապուէր ՚ի վերայ տաւին, և խրեալ ոտք նորա՝ եհատ տաւն ճապաղանաց նորա. Երզն.

ժբ. ։ * Ոչ խրել ամենեւին յերկրաւորս. Վրդն. ղնփ ։

Ի ԽՐԹԱՆ բոլորակի. Եթէ չիցէ գրելի, 'ի խորութեան, ուղղականն ունի լինել խիրթն, կամ խաւրթն, որպէս կենդրոն, եւն ։ Մխթայէն. խւ ։

ԽՐԹԻՆ, խրթնոյ, ոց. ա. Ἄκοσμος. Incomptus. Κρυπτός, ἀφανής. Abstrusus, obscurus. Անշուք. խոշոր. տգեղ. տձեւ. անխուր. մթագին. մթին. պէրիշան. պայտըզ. գարանլըգ, պօյալը. * Զմկրտարանն որ հախիփխմեանցն, որ նախ խրթին եւ փոքրատեսակ իմն էր շինեալ ։ Զոր երբեմն խրթին եւ մթին էր՝ ղնա շինեալ. Յհ. կբ ։ * Եկեղեցի խրթին անտաշ վիմօք. Ուռհ ։ * Թէ յաջ կողմ գնասցես, 'ի տխուր երեգակնն. եւ թէ յահեակ, յերեկս կոյս 'ի խրթինն եւ յարեւմուտս. Մխթայէն. խւ ։

ԽՐԹԻՆ. Մթին ըստ իմաստից. դժուարիմաց. անյայտ. խորին. չէթին, կիլճ, դէրին, աղըզ. * Խրթին է ասացեալս ։ խրթին է բանս, եւ այսպէս իմանի. Լմբ. ող. ես առատ ։

ԽՐԹՆԱԶԳԵՍՏ, ի,ից. ա. Խոշորազգեստ, կամ սեւազգեստ. * Ներկերպին գազանադէմք, խրթնազգեստք, խուճապօղք. Թէոդոր. Քռթենաւ ։

ԽՐԹՆԱԾԱԾԿՈՅԹ. ա. Անշուք եւ անհարթ ծածկութիւն. * Զխանձարուրս խրթնածածկոյթս՝ յիշատակ կորուսելոյ փառացն ադամայ. Նար. խւ ։

ԽՐԹՆԱԾԱԾՈՒԿ. ա. Մթին եւ անյայտ իմացուածով. դժուարիմաց. * Խրթնածածուկ բարբառոց լեզուք. Նար. առաք ։

ԽՐԹՆԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Խոշոր կամ խոժոռ հայեցուածով. տգեղ. տխուր. * Մինչ գեռք հրեղէնք յորդահոսին . . . խրթնահայեաց դիմօք վտանին . . . բնութիւնք ամէն հողեղինին. Յռ. որդ ։

ԽՐԹՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀκοσμέω. Incomposite me gero, ornatu destituor. Անշքանալ, անզարդանալ. յետնիլ 'ի պայծառութենէ եւ 'ի վայելչութենէ. մթագնիլ. * Եկեղեցի հայաստանեայց խրթնացեալ 'ի բարեզարդութենէ բեմբին. Խոր. գ. 68 ։ * Եկեղեցիք ոյ խրթնացեալք. Ի գիրս խոսր ։ * Խրթնանայր բարեզարդութիւն. Յհ. կբ ։ * Ի մերոց գործոց խրթնանայ (եկեղեցի). Նար. հէ ։ * Պայծառ զարդուցըն խրթնացեալ. կրատաւրըն թուխ նշանակեալ. Շ. Վիպ ։ * Յայլոց բազմաց աղանդոց խրթնացեալ եւ նսեմացեալ միգապատ կուրութեամբ աշխարհս այս. Մագ. խ ։

Կամ պարզապէս Կասիլ. կթաւիլ. ակարանալ. դժուարութեամբ կրել. * Երկմտեալք զօրաց քոց խրթնացին, եւ ոչ կարասցեն գտանալ՝ ուր խնդրեսն. ՃՃ ։

Եւ Դժուարիմաց լինել բանին, կամ իմաստից. * Այսպար մեզ զմիտսն, որ քողարկեալ կայ 'ի մէնջ, ծածկեալ եւ խրթնացեալ 'ի խորինս՝ ախրատ եւ անուսանելի, եւն. Մագ. կգ ։

ԽՐԹՆԱՏԵՍԱԿ. ա. Խրթին տեսակաւ. մթին եւ անշուք տեսլեամբ. * Ոչք ոչ տեսին զառաջին պայծառութիւն, այլ 'ի հոլածանացս ծնեալ ժամանակի՝ ընդ խրթնատեսակս նայեցան տգեղութիւն. Շ. ընդհ ։

ԽՐԹՆԵՐԱՆԳ. ա. Մթին երանգով. նսեմ. աղօտ. լքթագոյն. * Ճշմարտութիւն 'ի մէջ ատոցն առաւել պայծառագոյն երեւեցի, ընդ ստեղծ օրինի մերձ գոլով խրթներանգ կաղապարուածոց. Եզնկ. Ժթ ։

ԽՐԹՆԻ. ա. Նոյն ընդ Խրթին, որպէս խրթնայլեն. այսինքն Մթին. մթագին. նսեմ. * Զի թէ յաջ կողմն գնասցեն, 'ի տիւ եւ յարեգակնդ. իսկ եթէ յահեակ, յերեկս կոյս 'ի խրթնիս. Փիլ. լին. ա. ղ ։ * Զայն արարուած ոլորտաց արուսեակն, եւ ազգաց եւ երեկորեայն խրթնի. Լաստ. էգ ։ * Զմեզ կափուցեալս 'ի ճառագայթից, եւ խրթնիս եւ խաւարչային եղեալ. Մագ. իէ ։ * Ծածկէ յայլազունակ խրթնի եկամտից. Նար. ղգ ։ * Կամիս զխրթնի խարթութեն նոցա, եւ զխարդաւանութեն խոկումն նոցա չարի. Մագ. ա ։

Նմանութիւն, Դժուարիմաց. * Այնքան խրթնի անծանօթք պատահեն առ մեռանս (բանքն), մինչեւ թարգմանաց անգամ կարօտանան. Արծր. բ. ղ ։

ԽՐԹՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նսեմութիւն. մթութիւն. պակասութիւն պայծառութեան. * Ճգնութեամբ պայծառացեալ վայելչաբար, եւ առանց խրթնութեան. Մագ. կդ ։

ԽՐԻՄ, եցայ. յ. Տ. ԽՐԵՄ ։

ԽՐԽԻՆՋՔ. գ. Խխնջիւն. վրնջիւն. քիշնէյիշ. * Զայն տեսեալ երիվարացն՝ խրրխինջս առնելով արտայայտին. Ճ. բ ։

ԽՐԽՆՋԵՄ, եցի. Տ. ԽԽՆՋԵԼ. Χρεματίζω. * Զի 'ի խրխնջելոյ ունի զանունն. Վէյօր. դ ։ * Զի 'ի խռնջիւն եւ 'ի քրտնիլն խրխնջէ, եւ հանգիստ խնդրէ. Մխ. Երէմ ։ * Լուեալ ձիոյն զխօսն ալեքսանդրի՝ երկիցս անգամ խրրխրնջեաց. Պտմ. աղէք ։ * Ոչ խրխնջէ շարժեալ յարձակմամբ ախտիցն ցանկութեան. Նեղոս ։

ԽՐԽՆՋԻՒՆ. Տ. ԽԽՆՋԻՒՆ. Χρεματισμός. * Լուաւ նա զահագին խրրխրնջիւն (Նորա. խրրխրնջմունսն), եւ ասէ. զի՛նչ է ձայնս այս, խրրխրնջիւն ձիոյ է, եթէ գաչիւն աքիծու. Պտմ. աղէք ։

ԽՐԽՈՐ. գ. որ եւ ԽՐԱՆ. Նշխար. փշրանք. փշուր. փշրանք. մասունք (սրբ). խօրթարէ, խըրդէ, խըրդէլէմէ, գըրընթը. * Ոսկերք այնոցիկ, որք յաղագս նոյն բերանոյ մեռանին. եւ որ ոք ասէ յիւրում տանն ունիցի ինչ անտի, թէեւ փոքր խրխոր ինչ ունի. չար ինչ 'ի նա ոչ մերձենայ. Փարպ ։

ԽՐՁԱՆԱՄ կմ } ացայ. չ. Լինել իբրեւ
ԽՐՁՆԱՆԱՄ. } զխուրձն. դիզանալ. երեւիլ բոլորշի կապեալ 'ի սաորէ, կմ ցնցոտեալ 'ի վերուստ. * Սիրամարգ խրձացեալ կարակնեալ բազմաձեւմամբ տանոյն. Ոսկ. Եփես. է ։

ԽՐՁՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ խրձնանալ, կամ դիզանալ. * Երկիւղ եւ սոսկումն ածեն 'ի մարմին, եւ զհերս խրձնացուցանեն. Կլիմաք ։

ԽՐՃԻԹ, ճթի կամ թոյ, թաց կմ թոց. գ. Խուղ. խուց. աղքատին յարկ կամ սենեակ միայնակեցաց. (որպէս թէ խրրձամբք կազմեալ.) խուլիզէ. * Մենաստանս եւ առանձնակաց խրճիթս. Խոր. գ. 20 ։ * Ի խրճթէ անտի արտաքս հանեալ. Յհ. կբ ։ Գնաց 'ի խրճիթն ։ Ել 'ի խրճթէն. Վրք հց. յ. ատէպ. * Հանին զմարմինս նոցա յիւրաքանչիւր խրճթոցն. Հ = Յ. յունիս. ծդ ։ * Յայնմ պղծանոցի խրճթին (աղանդաւորաց.) Մագ. ա ։

ԽՐՂՄԵՐԵՍ. Տ. ԽՈՐՀՈՄԵՐԵՍ ։

ԽՐՈԽՏ. ա. Γαῦρος. Superbus, ferox. ἀλάζων, arrogans. Յանձնապաստան. սէգ եւ սոնք, գոռ, գոռոզ. մեծաբան. յոխորտ. ամբարտաւան. ամբարհաւաճ. յանդուգն, եւ յանդգնական. ահարկու. համարձակ. անարգել. անվեհեր. վստահ. պանծացող, եւ պանծալի. մըրտ պաղաճո, հիտճիտմիլի, քօրբաճը, ճաղրաղ, գիտանխ, խօֆղին, սէրդէօլ, էօրքիւլի, ծիւրաէլիլի. * Անձնայն ձի խրոխտ. Լմբ. իմ ։ * Ընդդէմ խրոխտ թագաւորաց, կմ ախոյանին. Շար ։ Խոր. հոխտ ։ * Ցեսեալ զորդի իւր խրոխտ եւ սիգաձեմ. Կողբանա ։ * (Գողիաթ) խրոխտ 'ի տեսանել. Պիտ ։ Խրոխտ բարք, կամ բարուք, կմ մտօք. Լաստ. իէ ։ * Լցեալ խրոխտ ամբարհաւաճութեամբ 'ի բանսն. Պիտ. * Յաւելու իմն խրոխտ խստութեամբ զպատասխանիս պատգամացն զարձուցանէր. Յհ. կբ ։ * Խրոխտ եւ ամբարտաւան կամացն. Աբր. մթկ ։ * Խրոխտ միանգամայն եւ հանդարտ՝ բստ օձական զարմի որթուցն եղջերուաց ։ Խրոխտ եւ ահարկու նուիրեալ փայլիւս զճշմարտութեն քարոզեցէր. Նար. առաք. ե ղբ ։ * Զգունոյն ցուցանելով (աղաւնոյն) խրոխտ վայելչութեն. Պիտ ։

ԽՐՈԽՑ. գ. τὸ Γαῦρον. Superbia, elatio, ferocia. Խրոխտութիւն. խրոխտանք. * Ձիոյն խրոխտն եղեւ ամբարհաւաճութեն (մարդկան) սկիզբն ։ Խրոխտն 'ի բարուց՝ 'ի բաց խլէ հանէ յախտից. Նիս. կազմ ։ * Տերեւաց 'ի վերայ իմ ծառայականն խրոխտ. Պիտ ։

ԽՐՈԽՏ. մ. } Խրոխտաբար. յանդուգն.
ԽՐՈԽՏԱԲԱՐ. } Նազար. փիւսթահանէ. * Բնական է առիւծուն խրոխտ յարձակել 'ի մեռս մարդկան. Լմբ. առակ ։ * Բէլ խրոխտաբար ձեռներէց լեալ ։ Սա խրոխտաբար ոտնքացեալ ընդդէմ աղեքսանդրի մակեդոնացւոյ ։ Խրոխտաբար իմն ամբարհաւաճութեամբ ընդվզեալ. Յհ. կբ ։ * Ոք խրոխտաբար սիգութեամբ հեղացուցանեն զբանաւորս եւ զզբկողս. Լծ. Եւագր. (որ լինի եւ ա ։)

ԽՐՈԽՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել խրոխտ. յանդգնագոյն. եւ Պանծագոյն. * Թէպէտեւ խրոխտագոյն ոք իցէ. Եզնկ. ժբ ։ * Ի վերայ անցեալ կայցեն միայն՝ փառաւորագոյն լեալ, եւ խրոխտագոյն. Փիլ. լին. դ. 163 ։

ԽՐՈԽՏԱԼԻ. ա. } Լի խրոխտանօք. փառացի. սէգ եւ սոնք.
ԽՐՈԽՏԱԼԻՐ. }
* Թագաւորաց խրոխտալի պատիւք. Պիտ ։ * Երիվար բարձրավիզ, խրոխտալիր՝ յարմարական առ ընթացս պատերազմականս. Արծր. գ. 12 ։

ԽՐՈԽՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր կայցէ խրոխտութիւն. խրոխտ (ըստ ամենայն առման.) * Խրոխտականն՝ անձնահաճական եւ սիգանձն լոյ, որ ինքն զինքն ապաւինայ 'ի զօրով. Եզնկ. ժէր ։ * Գոզցես խրոխտական իմն կարծեօքն եւ ձեւով մարմնոյն այսպէս ցուցանէր զինքն ամբարտաւանութեամբ լի փքացեալ. Պիտ ։ * Խրոխտական բարձրավզութեամբ վարել զախոյեանսն. Արծր. դ. 11 ։ * Զխրոխտականն 'ի մեզ ասնձեալ յարձակումն. Նար. խւ ։ * Արիութեան զեր 'ի վերայ անցեալ յառաջանան խրոխտական ձեւով. Պիտ ։ * Ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմօրրից որոշս հանդարտաբարոս ։ Սատակեցին խրոխտականացն խեռս յարձակմունք. Նար. լա. ղ ։

ԽՐՈԽՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խրոխտալն. խրոխտանն գոլ. անարգել բերումն. * Եւ զի ո՛չ զցանկականն խրոխտականութեն սանձեցի. Նար. ծէ ։

ԽՐՈԽՏԱՀՆՉԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ ամժգլին թնդմամբ հնչէ. * Ուժգնաբարբառ խրոխտահնչական կազմուածոյ թմբկիս գործականութեն. Նար. ղգ ։

ԽՐՈԽՏԱՁԱՅՆ. ա. Որ խրոխտ ձայնիւ խօսի. մեծաբան. * Բանապաճոյճ, խրոխտաձայն, սիգացօղ, բարձրապարանոց. Նար. կգ ։

ԽՐՈԽՏԱՄ, կմ } ացայ. ցեալ. չ. Γαυ-
ԽՐՈԽՏԱՆԱՄ, } ριάω. Glorior, superbio, me jacto, efferor. φρυάσσω, φρυάττομαι, fremo. Խրոխտաբար վարիլ. յախորտալ. խիզախել. մեծաբանել. պաստանալ. ձեռներէց լինել. գոռոզ ալ. համարձակել. յանդգնել. վստահանալ. պանծալ.

կոչուրյունակ, խոցոտանակ, եոյինձկ։ Մի այդպես խրոխտար (կամ խրոխտանոր) Թագաւորութեան պատուով. Գրձ.

ԽՐՈԽՏԱՆՔ. նաց. Տ. ԽՐՈԽՏՈՒԹԻՒՆ.

ԽՐՈԽՏԱՊԱՆԾ կամ ԽՐՈԽՏԱՊԱՆՁ. ա. Որ պանծայ խրոխտանօք. և Որ լցեալ խրոխտութեամբ պանծալի.

ԽՐՈԽՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ խրոխտալ. Համարձակեցուցանել.

ԽՐՈԽՏԻՄ. եցայ, եւ. ոմալ. Տ. ԽՐՈԽՏԱԼ.

ԽՐՈԽՏՈՒԹԻՒՆ, ութեան. գ. խրոխտալն. խրոխտանք. խիզախութիւն. Համարձակութիւն.

ԽՐՈՍԱԿ. Տ. ՀՐՈՍԱԿ.

ԽՐՈՒԽԱՆԱԼ. Տ. ԽՌՈՒԽԱՆԱԼ.

ԽՐՈՒԿ. գ. որ և ԿԻՆԱԲԱՐԻՍ. Κιννάβαρι. Cinnabari, կամ ris; gummi arboris indicae, և calx colorata, minium, ևն.

ԽՐՈՒՏ. ա. ԽՐՈՒՏՔ. գ. Աւազուտ, ազմուտ վայր, յոր լինի խրիլ.

ԽՐՁԱՆ. ա. Բառ ամփ. խրոու խրուշան.

ԽՐՏԽՐՏ ԼԻՆԵԼ. Խրտչել յոյժ կամ ստէպ.

ԽՐՏՆՈՒՄ. ոեայ. Տ. ԽՐՏՉԻՄ, և ԸՆԴՏՆՈՒՄ.

ԽՐՏՈՒԻԼ, ի, կամ ոյ. գ. Φόβητρον. Terriculum, terriculamentum.

ԽՐՏՈՒՑԱՆԵՄ. ուցի, ցեալ. ն. Πτοέω, ἀποσοβέω. Metu consterno, abigo. Տալ խրտչել. չտուացանել. սարսուցանել.

ԽՐՏՈՒՑՈՒՄՆ. ցման. գ. խրտուցանելն, և խրտչելն. քստմնութիւն.

ԽՐՏՉԻՄ. ոեայ, ուցեալ. չ. Ἐκπηδάω. Exsilio. πτοέομαι, metu consternor.

ԽՐՕՆԻԿՈՆ. Տ. ՔՐՕՆԻԿՈՆ.

ԽՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Խցեալ. փոքուն.

Համատ, տկուն խցական. գնյ։

ԽՑԱՆԵՄ. խցի, խից. Տես ԽՑՈՒՄ.

ԽՑԱՐԳԵԼ. կամ) ա. Արգելական 'ի

ԽՑԱՒՈՐ, ի, աց.) խցի. բնակեալ 'ի խուց Ճգնաւորական. միայնակեաց.

ԽՑԵՄ. եցի. Տ. ԽՑՈՒԼ. որ և ԽՑԱՆԵԼ.

ԽՑԻԿ, խցկան կամ խցկի, կուճք, կանց. գ. Οἰκίσκος. Domuncula. խուց փոքրիկ.

ԽՑԻՉ. ա. Որ խցէ կամ խցանէ կամ խնու.

ԽՑՈՒՄՆ. խցման. գ. խցանելն, և խնուլ.

ԽՓԱՆԵՄ, խփի, եխուփ, խուփ.) ն.

ԽՓԵՄ, խփեցի, խփեա, եալ.) Καλύπτω, πτύσσω, (որ և ծալել.) συμπτύσσω, πωμάζω. Operio, tego, operculo claudo, plico, comprimo. (Արմատն է խուփ, կափարն.) կափուցանել. փակել՝ դնելով զխուփն 'ի վերայ, կամ ծալելով.

ԽՓԸՆԿԵՑ. ա. Որ ընկենու զխուփ.

ԽՓՈՒՑԱՆԵՄ. ուցի, խփո. Տ. ԽՓԱՆԵԼ, և ԿԱՓՈՒՑԱՆԵԼ.

ԽՕԹ, ի, եց. ա. Νοσώδης, ἐνοχλείσθαι. Morbidus, molestatus, ևն. (որ 'ի Հին Կտ. գրի և Հօգ. կամ Հիւանդ.) Հիւանդ. ախտաժէտ. տկար՝ բառ մարմնոյ կամ բառ հոգւոյ.

կարէ տեսանել. Նար. Երգ. տես և ԽԷԹ. *Որ էր խօթ լսելեաց. Ղևոնդ. Ճ: Աստղ. Ը. 3: *Իսկ զի խօթ և պղերգ և հեղգ էր, արագ և արագութեամբ եղև. Փիլ. լին. Դ:

ԽՕԹԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συναλγέω. Condoleo. Կցորդ կամ ցաւակից լինել խօթութեան այլոց. *Ինքն միայն անախտ, թէև խօթակից լինի մարմնոյն. Նիւս. բն. Ե:

ԽՕԹԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. որ և ԽՕԹԱՍԻՐՏ. Հիւանդամիտ. ակարամիտ. ծանծաղամիտ. գանգաղ. տարտամ. հեղգամիտ. և Անառողջ միտք. Դփբըքանջր, ծոյլ, և չարամիտ. *Խօթամիտք եղերուք լսելեօք. Եբր. Ե. 11: *Եթէ ոք քննեայ իցէ, խօթամիտ, և գանդաղկոտ. Ոսկ. յհ. Ա. 24: *Անյագ խնդութիւն ողջախոհութեան մնաց լուսաւորեցայց, և սուգ և տրտմութիւն խօթամտացն և խարդախաց. Փարպ: *Խօթամիտքն և հակառակաւէրքն. Նանայ:

ԽՕԹԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ἀῤῥωστέω, μαλακίζομαι. Aegroto, langueo. ἀλγέω, doleo. ἀποκάμνω, laboro. Հիւանդանալ. ախտանալ. ակարանալ. որ և Աշխատիլ ասի. Հէքընալ. խաստալանմաք. տես Դ. Բգ. Ա. 2: Դան. Է. 27: Փիլիպ. Բ. 27: *Թէ ոչ 'ի մեզ զգայութիւն, և ոչ խօթանայաք երբէք, և ոչ բժշկութեան կարօտանայաք. Նիւս. կազմ: *Մի, զի ոչ խօթանայցես մինչ մեղանչեսն, արհամարհիցես. Ոսկ. Մ. Ա. 14: *Եւ համանելին գիւտ մծայնոցն ոչ խօթացեալք կամ զանգիտեալք». յն. աշխատեալք. Դիոն. Ածայ:

Կամ Ցաւ ինչ կրել. ցաւագնիլ. կարեվէր խոցիլ 'ի սիրտ. *Նա վիրաւորեցաւ վասն անօրէնութեանց մերոց, և խօթացաւ վասն մեղաց մերոց. Ես. Ծ: *Միայն խօթացեալ 'ի վերայ այս հայհոյութեանցն: Բազումք յոյժ 'ի վերայ քո հայհոյութեանն խօթացեալք: Ոչ ըստ միոյ եղանակի ատաքոյ արտմեալք և խօթացեալք. Պրպծ. Ճ. ԼԵ: *Եւ յայտնեցաւ զզուարապարտութեան խօթանան. Մեկն. ղուկ:

ԽՕԹԱՊԱՏՃԱՌ ԼԻՆԵԼ. Պատճառել զխօթութիւն. հիւանդ. ձևանալ. պատճառ բերել զակարութիւն. *Այն գնացից. և նա խօթապատճառ լինէր, և ոչ կարէր 'ի տեղւոյն խաղալ. Բուզ. Դ. 10: Ճ. Բ:

ԽՕԹԱՍԻՐՏ. սրտի, տաց. ա. Νωθρός, νωθροκάρδιος. Tardus corde. Հեղգասիրտ. տարտամ. թոյլ. անպիտան. Եհմալճը, Թէմպել. *Խօթասիրտն արհամարհեսցի: Արանց խօթասրտաց. Առակ. ԺԲ. 8: ԻԲ. 29: *Մի խօթասիրտ և լքեալ 'ի գործս քոյ. Սիր. Դ. 34: *Ի խօթասիրտ հրէական աւանդն. Լմբ. սաղմ:

ԽՕԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Νόσος, ἀῤῥώστημα. Morbus. Հիւանդութիւն. ախտ. խասթէլիք, որ և ԽՈՑ. Թ. խաստէլլիք. *Ցինքեան կրէր իւրաքանչիւր ոք զաղողջութիւնս, և խօթութիւնս: Գրեալ էիք զօրպիսութիւն խօթութեան, և զարձեալ եթէ որպէս 'ի կենդանութիւն դարձեալ արծարծեաց զնա տէր. Մագ. ԻԵ. *Տեղրանայ խօթութիւն յինքեան կրեալ. Ցհ. ԿԲ: *Հերակղէս 'ի պատճառս խօթութեան (այսինքն 'ի ժանտախտ) անկեալ. Եւս. Քր. Բ: *Սակս յուռթակի ակարանալոյն, և կրելոյն խօթութիւն՝ զոր 'ի բազմօրինակ մեղսն. Պրպծ. ԼԲ:

ԽՕԹՈՒԹԻՒՆ. Νωθεία. Desidia. Իբր խօթասրտութիւն. հեղգութիւն. տարտամութիւն. ծուլութիւն. Եէնպէլլիք. *Այնչափ փառք առաջի կան, և մեք վասն խօթութեան և քնոյ խորամանկեալք զանձինս մեր. Ոսկ. յհ. Ը. 34:

ԽՕԼ. ի. աց. ա. (Որպէս խեղ մոլք, կամ խելայեղ.) Անմիտ. անբան. և Ցիմարական. Աքմախ. *Ամենեքին անմտագոյնք, և խօլք են քան զանձն աղայոյ». յն. τάλας, aerumnosus. Հեք. Խեղճ. Իմսըզ. ԺԵ. 14: *Համբաւագոյն և յոյժ խօլ է. Փիլ. այլաբ: *Մի անապ.ք անմիտ բանից գործս, և զանձինս ձեր յայդպիսի խօլ խրատուէ 'ի բաց կալջայք. Փարպ: *Եւ զայս ոչ գիտեն խօլքն, թէ են. Լծ. առհմ: *Ի մէջ բազմակոյտ սկայիցն անհուն խօլից և ուժաւորաց. քանզի անդ մոլեգնեալ այր իւրաքանչիւր սուր 'ի կող ընկերին. Եզ. (իբրու Թ. փէլիլ պող.) Խոր. Ա. 10:

ԸՆԴ ԽՕԼ. մ. Ἀλόγως. Sine ratione. Որպէս խօլաբար. անբանօրէն. առանց պատճառի, վայրապար. անխորհրդաբար. *Ոչ ընդ խօլ ինչ գրեցան. Եւս. Քր. Ա:

ԽՕԼ ԱՌԱՑՈՒԹԻՒՆ. (ըստ հին ձեռ. համաձայն յն. խոկ 'ի նորն և 'ի տպ. խօլագատութիւն.) Անչափ ծախք. շռայլութիւն. մսխողութիւն. *Զուր տարապարտուց և խօլ առատութեան զինչսն կորուսանեն: Զինչ կամիցիս առնել նոցա այնչափ ծախս խօլ առատութեան. Ոսկ. յհ. Ա. 2:

ԽՕԼԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Անբանական. յիմարական. որ և ԽՕԼ ասի. Խէնտէմէնտ. *Անրջական երազոց, խօլականաց ցնորից. Նար. ԾԵ:

ԽՕԼԱՆԱՄ. ացայ. } Անմտանալ. յիմարիլ. մոլեգնիլ.
ԽՕԼԻՄ. եցայ. չ. ձ.} և Հիքանալ. խէնտէնալ. և խելճ ըլմաք. տելիլէնմէք. *Դու ծիծաղիս, և խօլանաս. Ոսկ. Եբր. ԾԵ: *Խօլացեալք իբրև զանխորհուրդս. Փարպ: *Խօլացեալք 'ի չարափառութիւնս. Թէոդոր. մայրագ: *Ցառնէ միոյէ տառապելոյ և 'ի խօլելոյ պահանջիցես. Ոսկ. Մ. Ա. 15. յն. ταλαίπωρος, miser.

ԽՕԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Անմտութիւն. յիմարութիւն. Աքմախլըք. *Ցիմարութեամբ և խօլութեամբ բազում անգամ վարեցեալ. Փիլ. այլաբ: *Մի ոք 'ի հրէական խօլութեան կործանեսցի. Բրս. ծն. յն. ἐπήρεια, injuria. *Արտաքին իմաստութեան մանաւանդ խօլութիւն. և սուտ յորջորջանք. Իսիդ: *Երկրաւոր իմաստութիւն ասէ, որ խօլութիւն մանաւանդ՝ քան թէ իմաստութիւնք են. Վանակ. յոբ: *Ցետ բազմօրինակ ուսումն վարդապետութեան ջամբելոյ, և նոցա 'ի խօլութեանն մնալոյ՝ յիմարի բաղդատեաց. Եղիշ. մկբ:

ԽՕԽ, կամ ԽՕՂ. Տ. ԽՈՒԽ. *Քըրտինքն և խօխն՝ որ հեան հազին գայ: Փրփրոյին խօխ արիւնով. Մխ. բժշ:

ԽՕՇԻՒՆ. գ. որ գրի ԽԱՒՇԻՒՆ, և ԽՈՇԻՒՆ (զոր տեսցես). Ἰαχή, θρόος. Strepitus, fremitus, murmur, susurrus, vociferatio, clamor. (որպէս թէ խըշ խըշ ձայն). Ձայն տերևոց. շըշիւն. սօսափիւն. խարշափիւն. և ամենայն ձայն աննշան. ոռնաձայն. հնչիւն. շչիւն. շաչիւն. որպէս և 'ի Հին բռ. գնբին որպէս փաղանուն. *Սօսիւն, սօսափիւն, աւաղանաձայն, թնդաձայնել, խռշիւն, գանգիւն». Խըշըրթը. շըռլըթըդ, յան. շամաթա. *Զնեստոր ոչ խաբեաց խօշիւն, թէպէտև յուսմնք էր. Թրակ. քեր. (տես և 'ի բառն ԽՕՇՈՒՆ:) *Զինչ է ձայն՝ զոր լսեմ. մրդեօք խօսիցն, և կամ ոտիցն խօշիւն: Զխօշիւն ինչ դարձեալ անյայտ հնչման 'ի հեռաստանէ՝ յորժամ գայցէ յականջս. Եզ. Փիլ. լին. Ա. 42: Ն Ծ. Բան: *Խաւարամած շտեմարանացն խօշիւնք և գնդըմունք. Անան. եկեղ: *Իբր խօշիւն ամպոյ լսէր պատերազմի. Եղիշ. Քեր: *Սաղնոցն զխօշիւն միայն զմարդոյն առնեալ, է որ 'ի ծակս, է որ 'ի սորոց. Եզ. այսինքն ոտնաձայն, կամ բարբառ անմշակ. Եղիշէ: որպէս թէ լծորդ իցէ ընդ խօսիւն. որպէս և ամի. սախ խօսիլ գետոյ, լերանց են, իբր թնդիւն, գանգիւն:

Մերթ՝ Անբարբառ մեղմ. անձայնութիւն յերկասց արտմութեան. յն. ἄχος. ('ի ἀ, ἦχος.) *Տրտմութեան տեսակք են չորք. խօշիւն, տագնապ, նախանձ, ողորմ: Եւ է խօշիւն՝ տրտմութիւն, անբարբառութեան արարող. Նիւս. բն. ԾԸ:

ԽՕՍ. Տ. ԽՕՍՔ, և ԲԱՆ. *Վանդակաց արար նա և խօս մի. Եւս. պտմ. Զ. 22: *Քանզի այս էր խօս, և հօգւոյն. Զքր. կթ: *Ըստ անկատարութեան տիոցն և զխօսն անկատար ասել. Մագ. Քեր: *Լեալ 'ի բարութէ. ասա ցուցանէ մարգարէն արգելուլ զբարի խօսն բազում անգամ: Ի սակաւ խօսն հրամանաւ հօրն առնել համարձակութիւն. Լմբ. կանոն. բէնէդ: *Ցորժամ 'ի խօս լինի. կմ՚ 'ի խօսք գայ. Ոսկիփոր:

Կամ որպէս Խօսելն հաւու. *Նախ քան զսկսանել առաջին խօսելոյն, և կատարելոյ զամենայն խօսն, զու երիցս ուրասցիս զիս: Եւ զամենայն խօսն կատարելոյ՝ զոր ակսաւ, զու երիցս անգամ ուրասցիս. Բրս. մրկ:

ԽՕՍԱԿԱԿԻՑ. Տ. ԽՕՍԱԿԻՑ: Գիփ:

ԽՕՍԱԿԱՆ. ի, աց. ա. խօսուն. բանական. և Քաղաքան. Ճարտարախօս. *Բազում ինչ 'ի խօսականս յինքն ձգեալ առնի. Փիլ. լիւս: *Ցոյժ խօսական և իմաստասէր տեսանեմ զայրն. Լծ. Ածոբ:

ԽՕՍԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Որ խօսի ընդ այլում. և նա՝ ընդ որում խօսի ոք. խօսող 'ի միասին կամ փոխանակաւ. հէմխօսող. մէօհազէթ էյլէն. *Ցորժամ յանիցես, խօսակից իցէ քեզ. Առակ. Զ. 22: *Միայնակեաց՝ վերնականացն խօսակցաց. Նար. Գ: *Առաջի այս կան յեկեղեցին առընթեր նորին խօսակցացն քահանայից: Զանուացուք նախ տեսանել զխօսակիցն ձեր, և ապա զունկնդրութիւն պահանջել. Լմբ. պտրգ. Ն ող:

ԽՕՍԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Λαλέω, διαλέγομαι. Colloquor. Խօսել ընդ ումեք, և ընդ միմեանս. զրոյցս առնել. մէօհաբէթ էթմէք. խօրաշա էթմէք. որ և ամի. խօրաթել. *Խօսակից և հաղորդակից իւրեանց լինելով. Ցհ. ԻՃ: *Ցորժամ սիրելւոյ ոք խօսակից լինի. Սարգ. յուդ: *Հաւատոյ գլեղ քո խօսակից լինել, և ոչ անբարբառ նիւթոյ. Շ. Թղթ: *Անհնարին է յաւէտ միշտ ծառայի տեառն խօսակից լինել. Ի Գիրս խոր:

ԽՕՍԱԿՑԻՄ. եցայ. ձ. Նոյն ընդ վ. *Դու ընդ իս խօսակցեսցես. Կղեմ: *Աղօթիւք խօսակցել ընդ այս. Վրք. հնց: *Ոչ հեզ բանիւ առ համարձակիս՝ խօսակցեսցի ըստ հրամանին. Ցհ. որդի: *Առ տէրն սկսանի վերստին խօսակցել: Դուրեմն այդ խօսակցեցաւ զանազան կարգաւ սաղմոսացն. Լմբ. սղ. Ն ծղ:

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔντευξις, κοινολογία, οἱ λόγοι. Colloquium, collocutio. Խօսակից լինել. խօսք ընդ ումեք կամ ընդ իրեարս. զրոյցք. մէօհաբէթ, խօրաթա, Մուքալեմէ. *Ի քաղաքս կանաչաւ միաբանեն 'ի խօսակցութիւն բանաւոր մարդկան. Գիփ: *Ի տեսութիւն և 'ի խօսակցութիւնս ընդ կանայս. Շ. Ընդհ: *Դուրեմն (սաղմոսիւք) վարժեաց զերանայել մեզ յայս խօսակցութիւն: Աղօթից խօսակցութեամբ հայի և ինքն յամն: Եղականապէս խօսակցութիւն (ընդ խօսելով) զանձնա և զանհաս նորին փառս թեան վարդապետելով. Լմբ. սաղմ. Ն ող:

*Ցոլմանմանեկի երկակի լեզուաց այլատեառ ձայնից 'ի մի ատակ զուգաշուրթն խօսակցութե (այսինքն բարբառոյ) համաձայնալիքն. Նար. առաք:

ԽՕՍԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Գործարան խօսելոյ. լեզու, բերան. *Ի բանիմաստ խօսարանացն և 'ի լսելոյն. Ագաթ: *Ի քառից աստի գեղեցկաձայնեալ, 'ի տեսանելեաց և 'ի լսելեաց, 'ի խօսարանաց և 'ի շօշափելեաց: Արեալ հրով օձի' խօսարանացն իւրեանց. Ցհ. իմ. ար. Ն. պաւ.:

ԽՕՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. խօսս առկանելն. խօսելն. խօսողութի. *Այլ է մտացն իմացմանն և տեսութե. և լսելութե. և խօսարկութիւն. Լմբ. առ.:

ԽՕՍԵԼԻ, լեոյ, լեաց. ա. Որպէս խօսող. Λαλῶν. Loquens. ...: *Ոչ հաւատայք խօսելեացն առ իս. Գ. Բգ. ծ. 7: *Զգոյշ կացէք. զուշէ հրաժարիցէք 'ի խօսելեաց աստի. Ագաթ: *Վնասեացին նոքօք, որք ունիցին զխօսս խօսելիս 'ի միջի. Ի գիրս խորհ: *Այսպիսի հայհոյութիւք անգրէն 'ի նոցին զլուխ խօսելեացն դարձցին. Ոսկ. յհ. ա. 10:

ԽՕՍԵՄ, եցի. Անսովոր կամ վրիպակ գրութի. Տես ԽՕՍԻՄ: *Խօսեցին որդիքն խորայելի խնամութիւն ընդ քանանացիս. Եփր. տփ:

ԽՕՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ խօսել. խօսեցնել. ...: *Զհամբրս խօսեցոյց, խլից լսել տայր. Ոսկեփոր:

ԽՕՍԻՄ, եցայ, եաց կամ եա. ն. Λαλέω, φθέγγομαι. Loquor. διαλέγομαι, dissero. προσλαλέω, alloquor, եւն. Խօսս առնել առ լսօղս. խօսել առ ոք կամ ընդ միմեանս. բարբառել. ասել. զրուցել. խօսել. ... *Խօսեցայց զբանս իմ. և ասեն, խօսեցայ: Խօսեցայ բերանով քով, և ձեռօք քո լցերայսօր: Խօսեցարուք յականջս ամենայն արանց: Բայց զբերան իմ, և խօսեսցէ լեզու իմ: Խօսէին աղովացի, և ոչ գիտէին խօսել հրեէրէն. եւն:

Կմ'կը. *Որ 'ի ձեռն հրեշտակաց խօսեցաւ բանն, հաստատուն եղև: Զինչ է բանն խօսեցեալ ընդ քեզ: Թէ թաքուսցես յինէն բան մի յամենայն բանից խօսեցելոց յականջս քո. եւն:

ԽՕՍԵԼ. որպէս ճառել. պատմել (բանիւ կամ գրով). քարոզել. պատգամ կմ հրաման տալ, եւն. ... *Զորէնս քո խօսեցայ: Խօսեցան ձեզ բանն այ: Խօսեցան ընդ նմա զամենայն ինչ զոր առաց յովսէփ: Ամենայն մարգարէք որ 'ի սամուելէ և այսր խօսեցան: Խօսեցաւ ահեր ընդ մովսեսի: Խօսեցաւ զփայտից: Խօսեցաւ զանասնոց և զթռչնոց և զձկանց. եւն:

ԽՕՍԵԼ Ի ԼԵԶՈՒՍ կամ ԼԵԶՈՒՍ. Ցայլ և այլ լեզուս բարբառել: Գծ. բ. 6: Կոչ: Լմբ. ...: Ը. ա. յհ. իա:

ԽՕՍԵԼ Ի ՍՐՏԻ. խորհել. զմտաւ ածել: Ծն. ժէ. 17: ա. Բգ. ա. 13: Սղ. խ. 7: կէ. 7: Փղ. ա. 13: բ. 15:

ԽՕՍԵԼ Ի ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, կամ Ի ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ. Դաշնաւորել և հաշտել. խաղաղութի առնել. ... : ա. Դ. է. 10: ա. 49. 60: *Եկեալք 'ի միաբանութիւն' խօսեցին 'ի խաղաղութիւն ընդ թագաւորին յունաց. Փարպ:

ԽՕՍԵԼ ՀԱՒՈՐ. Φωνέω. Vocem edo vel emitto, canto. Զայն արձակել աքաղաղի 'ի առաւօտեան ժամու. խօրօզին կանչելը. ...: Մտթ. իզ. 34. 74. 75: *Զարթնեալ հաւ խօսի 'ի լռութե գիշերի. Ը. մրթ:

ԽՕՍԵԼ. Μνηστεύω. Despondeo, desponso, nuptias concilio. Հարսնախօսութի առնել. նշանել, իլ. պսակել. հարսն առնել, և լինել. ...: *Աղջիկ կոյս' խօսեցեալ առն: Աղջիկն խօսեալ առն: Այր ոք' որոյ խօսեալ իցէ կին: Ընկէցին զշինուածս, և խօսէին կանայս: Խօսեցայց զքեզ ինձ յաւիտեան: Խօսեցայց զձեզ առն միում' կոյս զկոյս մի սրբ յանդիման կացուցանել քի: Խօսեալ ընդմայր նորա մարիամ յովսեփու, մինչչև եկեալ առ միմեանս' գտաւ յղացեալ 'ի հոգւոյն սրբոյ. եւն: *Որոյ զկին խօսեալ իցէ. և կամիցի առնուլ. Մծբ. Է: *Ցորժամ խօսեալ լինի կին առն, հեռի է 'ի նմանէ տեսութեն. Լմբ. պտրգ: *Զի գլթացի փեսայդ 'ի հարսնիս' որ խօսեցաւ 'ի քէն. Տօղ: *Խօսեցաւ նմա 'ի հարսնութի դուստր մեծի իշխանին. Վրք հց. ծա: *Ով կուսանք, որք խօսեցայք զանձինս ձեր քի. Մծբ. Է: *Կին առա զխօսեալն ասէ. որպէս և փեսայս յառաջ քան զամուսնութիւն առնոր են կոչել գիրք զընկալուչս. Ոսկ. Մ. ա. 4:

ԽՕՍԵԼ ասի նմանութբ և քերթողաբար' զանբարբառ իրաց. զոր օրինակ *Արիւնն քո, որ առաւել խօսի (այսինքն բողոքէ) քան զաբէլին. Եբր. ժբ. 24: *Զինչ արդեօք ասիցէ ծով. առա զգէմն ասեղծանեմք խօսել. քանզի ծով ոչ բնաւորեցաւ խօսել. Պիտ. եւն:

ԽՕՍՆԱԿ. ի, աց. գ. ա. Աքաղաղ. և նմանութբ' Քարոզ. ձայնատու առաւօտեան' իբր լուսոյ. *Գիշերային մթոյն խօսնակ բերկրանաց: Զորեքծագեան մասանց էակաց անպատկառ խօսնակք. Նար. կուս. Ն. առաք:

ԽՕՍՆԱԿ. Բարեխօս. փաստաբան. Συνήγορος. Patronus. *Զո՞ր խօսնակս փարձեսցես. զիա՞րդ հաւանեցուցես զանխաբելի դատաւորն. Բրս. ընչեղ: *Փայտ կենաց, արարչին խօսնակ, միջնորդ համարձակ. Նար. խչ: *Զինչ առնիցես ('ի դատաստանի) առանց խօսնակի, առանց պատասխանւոյ. Մանդ. Է:

ԽՕՍՆԱԿ. խօսական. քաջաբան. ճարտար 'ի բանս. ...: *Ցոյժ խօսնակ էր այրն. Լաստ. իբ:

ԽՕՍՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Խօսուն. խօսական. խօսողական. բանական. ճառօղ. ճարտար 'ի բանս. և խօսարան. *Այլ ամի ձիս խօսնական' կարծրերախ: Ամենակալդ ձեռօք զխօսնականացս շարժողական գործի լմբռնեալ' աղդեալ զօրութիւն ձայնի. Նար. իբ. ւէ: *Ցոյժ խօսնական և իմաստէր զայլն տեսանեմք. Վրք ածաբ:

Եւ Միջնորդ հարսնախօսութե. որ և ասի ՍՈՒԹ. *Միջնորդօք և խօսնականօք հաւանեցուցանել յերերաց յօժարութե. Ցհ. իմ. ապ:

ԽՕՍՆԱԿԻՑ. ա. Միջնորդ խօսելոյ ('ի խաղաղութե). պատգամաւոր (հաշտութե). բանբեր. բանատար. ...: *Եւ լինել զուարձացեալ' լինէր խօսնակից 'ի մէջ թագաւորացն երկոցունց. Բուզ. Է. 6:

ԽՕՍՆԱՑՐ. առն, արանց. ա. գ. Μνηστήρ, μνηστεύων. Desponsatus, et sponsus, procus. Այր' որ խօսեալ է զկոյս զոք' իւր 'ի հարսն. փեսայ կուսի նշանելոյ. ...: *Եթէ աղջիկ' որ խօսեալ է յամուսնութի' փոխի յառանձնութի առ խօսնայրն: Մինչև ցերիուս ամս կացցէ խօսնայրն. Մխ. դտ. կամ Օրէնք Բգ:

Սեպհականեալ մակդիր սրբոյն յովսեփայ ածահայր կոչեցելոյ, որ խօսեցաւ և էառ իւր 'ի կին զամենասուրբ կոյսն, և ննջաց մերձ առանց գիտելոյ զնա. *Որոյ պահպան էր խօսնայրն անեղծ, և անապականութեան բնակիչ: Հանգերձ յովսեփաւ իւրով խօսնարանքն. Գր. տղ. Դ կոյսն: *Զխօսնայրն ունէր վարուցն պահապան. Բրս. ծն: *Զյովսէփ զխօսնայրն մարիամու կուսին. Ը. մրթ: *Ըստ օրինացն խնամոց խօսնայր ունէր զյովսէփ. Վանակ. յաւրախոցիւն:

ԽՕՍՈՂ. Տ. ԽՕՍՕՂ:

ԽՕՍՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական խօսողաց (գործի, կամ շնորհ խօսելոյ.) *Պակասեալ 'ի զգայութեց, և 'ի խօսողական շնորհէ: Վասն թերի ունելոյ զմի ինչ 'ի խօսողական գործւոյ' զլեզու և զատամունս. Երզն. քեր:

Եւ Ունակ նմանութե խօսելոյ. (որպէս ամանք 'ի թռչնոց.) *Բազումք 'ի թռչնոց (եղեն) առ 'ի վայելչութի. իսկ զխօսողականն իմն' 'ի զուարճութի (արար). Նիւս. բն. ա. յն. μιμηλος, նմանեցուցիչ (խօսից):

ԽՕՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարողութիւն կամ ներգործութի խօսելոյ, և յայտնելոյ զմիտս. *Հրաշափառապէս բարեգործեացես բանիգ կենդանի ինձ խօսողութիւն անասյթաքելի. Նար. ծէ: *(Ադամ) հրամանատար և անուանադիր նոցա է խօսողութբ բանին. Վեցօր. է: *Զխօսողունն' որով պարս է ուսեալգոյն գտանել, յանխօսուն բարս անասնոց փոփոխեմք. Ոսկ. եւ: *Սոյն միտք պաշտին 'ի հրեշտակս, և 'ի դևս, և 'ի մարդիկ. որ ունին խօսողութի. Ճճ: *Ասեն իմաստունք յունաց ըղ խօսականութին գոլ բանաւորութիւն, և զանուանադրութի' խօսողուն. Վրդն. ծն:

ԽՕՍՈՒԹԻՒՆ' ՆԱՆԻՐ. կմ ՆԱՆԻՐԽՕՍՈՒԹԻՒՆ (որպէս բարդ). Ընդունայնաբանութի. զաախօսութի. շատխօսուն. *Անմիտ է բանից նոցա նանիր խօսութիւն, զորս բաղմացուցին 'ի գիրս. Լմբ. ծղ:

ԽՕՍՈՒՄՆ, սման. գ. Իբր խօսողուն. խօսելն. *Մարդս ընկալաւ զօրակս մարմոյն խօսման. Երզն. քեր:

Մանաւանդ Μνηστεία. Sponsalia. Հարսնախօսութիւն. խօսսուածն. նշանելն, իլն. *Երդմնեցուցանել յաղագս խօսման կնոջ: Երթալ 'ի խօսուածն կնոջ. Փիլ. էլն: *Կոյսն որ 'ի խօսման կայ: Նմանեալ են ճանապարհք մեր խօսման և զարդու հարսին, և հարսանեաց: Մեք 'ի խօսման կամք քո փեսային. Եփր. օրին. Ն. առէպար: *Ե՛կ ասէ 'ի կնդբըկէ. քանզի ոչ ես 'ի խօսման, այլ' հարսն ես. Նիւս. երգ: *Այս ժամանակս խօսման ժամանակ է. գայ ապա և ժամանակ առագաստիցն, որ է աքքայութիւնն երկնից. Ոսկ. բ. կոր. իէ: *Համեմատեն զճանապարհս մեր խօսման հարսին. Լմբ. պտրգ: *Կին եթէ իցէ 'ի խօսման. Կանոն: *Առ կոյս (ասէ) խօսեցեալ առն. զի 'ի խօսմանէն ցուցցէ զկոյսն մարիամ ճշմարիտ մարդ ըստ բնութե մերում. Ան. բղթ:

ԽՕՍՈՒՆ, սնոյ, ոց. ա. գ. Λαλητός, λογικός. Loquendi facultate praeditus. Ունակ խօսից, բանի, բանականութեան, և կարողութե խօսելոյ. բանական. բանաւոր. ... *Առնել զհողն կաւ սահղծեր կենդանի, և խօսուն եդիր զնա յերկիր. Ցոբ. ւէ. 14. *Զբանաւոր զիմաստուն զխօսուն արարածն. Ագաթ: *Ե՞րբ տեսեր դու զկրակ գնայուն կամ խօսուն կամ զգիտուն. Եղնկ. է: *Գեղեցիկս արար' զխօսունս և զանխօսունս. Եղնէկ: *Զխօսունն և զանխօսունն, զծերին և զաղային խաղացուցանէր 'ի գերու_

Թի. Ագաթ. *խօսնոց, և անասնոց. Փարպ. *Ի հողեղէն պաշտօնէից, և 'ի բնութէ խօսնոց։ Տուեալ լինի փառաւորանութիւն արարչին 'ի վերայ լանոց և անխօսից խօսնովքս. Վեցօր. Ը. Գ։ *Ի խօսնոցն 'ի միջի. Ոսկ. Մ. Ը. 19։ *Ադամ յանխլիրտ հողոյ ստեղծաւ և կազմեցաւ, բայց նոքա (կանայք) 'ի խօսուն կենդանեաց առեալ են։ Եւս զանխօսօքն խօսուն եղեալ. Եփր. ծն.

ԽՕՍՈՒՆ. ա. Λογικός. Rationalis. Բանաւորական. խօսողական. բանական. *Իբրև զարդի ծնեալ մանկունս՝ խօսուն և անխարդախ կաթինն փափաքեցէք. ա. պետ. Բ. 2։ *Զխօսուն պաշտօնդ ձեր. Հռ. ԺԲ. 1։ *Ընդէ՞ր առնիցես ծառայ զխօսուն ոգիդ անխօս նիւթոյն. Ոսկ. Մ. ա. 9։ *Կրկին ծրգեալ չինուածս խօսուն։ Զոսկեզէն տախտակս խօսուն. Նար. Ը. ԼԵ։ *Իբրև խօսուն բերանով անշչունչն բողքէ. Եղիշ։ *Գասկ խօսուն բոլորեաց նմա. Եփր. համաճ. *Գտանես զծիրանափայլ զգեստն, և զականակապ և զխօսուն թագն. Եօթնագ։

ԽՕՍՔ. սից, սիւք. գ. Λάλημα, λαλιά. Loquela. λόγος, ὁμιλία, verbum, sermo, homilia, conversatio. μελέτη, meditatio, declamatio. φθόγγη, γος. vox, ևն. որ և ԽՕՍ, (տես 'ի վեր անդր.) Ասք. ասութի. ասացուած. արտաբերական բան ձայնաւոր. զրոյց. բարբառ նշանական յօդեալ 'ի բառից. սէօզ, նուտգ, գէլամ, լաֆզ. *Կեանք իմ թեթևագոյնք են քան զխօսս։ Իմոց խօսից։ Ունկն դիր խօսից իմոց։ Վասն խօսից որդւոց մարդկան։ Խօսք քո գեղեցիկք։ Եւ ոչ ըստ խօսից յանդիմանեացէ. ևն։

ԽՕՍՔ. Զրոյց 'ի բերան հասարակաց. առակ. համբաւ. գիւլիւգգէ գէսեն. *Եղիցի խորայել յապականութի և 'ի խօսս ընդ ամենայն ժողովուրդս. Գ. ԹԳ. Թ. 7։ *Խօսք լեզուաց, և նախատինք ազգաց։ Եւ եղև խօսք կանանց. Եղէկ. ԼԶ. 3։ և ԻԳ. 10։

ԽՕՍՔ. Զրոյց մտաւոր. խօսք ընդ անձին. մտածութի. խորհուրդ. որոճումն 'ի սրտի. ներքոյամադրեալ բան. յղացումն կամ ծնունդ մտաց. էնտիշ, ֆիքր. *Մինչև կատարեալ էր նորա զխօսսն 'ի միտ իւրում. Ծն. ԻԴ. 15։ *Վկայութիւնք քո խօսք իմ էին. օրէնք քո խօսք իմ էին. պատուիրանք քո խօսք իմ էին. ևն. Սղ. ՃԺԸ։

ԽՕՍՔ. Բարբառ, կամ լեզու ազգի և ազգի. լիսան. *Ի միջէ բարբառոյ 'ի բազում խօսս բաժանէին։ Ըստ հասարակացն խառնաղանձն խօսից. Եւս. քր. Ա։ *Մի խօսք, և մի լեզու էր։ Մի խօսք էին ամենեցուն. ՍեԲեր. Գ։ *Ուսանել զխօսս և զլեզու հայկական։ Հայերէն խօսիւք։ Ասորի խօսիւք. Խոր. Ա. 13։ Փիլ. Իմաստն։ Ճ. Ա։

ԽՕՍՔ. Բան գրաւոր. ճառ. գիրք. շարագրութի. պատմութի. ևն. ԲէէԱՓԳ. *Ստրադրութի. պատմութի. յորոց մի է պատմութեն հալածանաց. Խոր. Բ. 73։ *Յայս երկրորդ խօսս գրեցի. ՄԾԲ. Բ։ *Յայլ խօսս քարեալ է մեր 'ի մարգարէից։ Պասխայ են հինգ խօսք։ Գրեաց կողրատոս խօսս նախակէ վասն հաւատոց մերոց. ևն. Եւս. պտմ. սուէպ։

ԽՕՍՍ ԴՆԵԼ, կամ ԱՌՆԵԼ. Շարագրել ճառս. շարագրել. *Հիպողիտոս դնէր խօսս բազումս։ Սկսաւ որոգինէս խօսս դնել 'ի վերայ գրոց սրբոց. Եւս. պտմ. Է. 22. և 23։ *Բերել 'ի մէջ ձեր զգիրս միոյ փիլիսոփայի այլազգւոյ և պղծոյ, զոր ընդդէմ մեր խօսս է արարեալ. Ոսկ. յհ. ա. 16։

ԽՕՍՍ ԱՐԿԱՆԵԼ, և ԱՌՆԵԼ. իբրու խօսել. *Եկեալ խօսս արկանէր գեղեցիկ։ Ա. ռաքեաց խօսս 'ի մէջ առնել. Բ. Դ. ԺԷ. 12։ ա. Դ. ԺԷ. 28։

Ի ԽՕՍՍ ԳԱԼ կամ ՄԱՏՉԵԼ. իբրու խօսել սկսանել. խօսակից լինել. *Որպէս զի և 'ի խօսս գալ. և ասէ ցնոսա. Ոսկ. յհ. Բ։ *Ի խօսս մատուցեալ 'ի լերինն ընդ աբրահամու. Եղիշ։

Ի ԽՕՍՍ ԱՌՆԵԼ. Տալ խօսել. բանալ ըզլեզուն. *Զխուլս և զհամերս 'ի խօսս ածնէր և 'ի լուր. Ճ. Բ։

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ. Աղօթք։ Նար. ատէպ։

ԽՕՍՔ ՀԱՒՈՒ. խօսելն աքաղաղի. ձայն խօսնակի. *Ոչ թողի 'ի սովորութի պաշտօնէից քոց ժամ, որ ըստ հաւուն խօսից. Ի Գէրս խոսր։ *Յառաջ քան զմիանգամ կատարել հաւուն զխօսսն, երիցս ուրացաւ. Երզն. մթ։

ԽՕՍՕՂ. կմ ԽՕՍՈՂ. ի, աց. ա. Λάλων. Loquens. որ ասի և ԽՕՍԵԼԻ. Այն՝ որ խօսի (ըստ ամենայն առման). սէօյլէյիճի. *Խօսօղք բազումք յածայնոցն... և խօսօղն ոչ ըստ հաճոյից հոգւոյն... և խորհուրդք խօսողին հայրն յօտարին. Խոր. Բ. 90։ *Կորուսանես ասէ մարգարէն զըստութեն խօսողսն. Յհ. իմ. Երև։ *Զշըրթունս գրչիս, անշունչ խօսողիս. Նար. յիշ։

ԽՕՍՕՂ. Ευλαλος. Bene loquens, eloquens. Քաջախօս. յստակախօս. ճարտար 'ի խօսս. գիւզող, էհլի գէլամ. *Կամ որ խօսօղն իցէ, կարիցէ (կմ կարծիցէ) բանիւք արդարանալ. Յոբ. ԺԱ. 2. *Եւ ես չեմ խօսօղ ոք ». յն. անխօս եմ. եբր. անթլփատ շրթամբք. Ել. Զ. 12։ *Մանի անուն եղանձինն... քանզի խօսօղ իսկ էր. Կոչ. Զ։ (իբր մեկնաբան. կամ երգիչ. ձանա, ձանի։)

ԽՕՍՕՂ. Խօսնակ. աքաղաղ. խօրօզ. և այլ հաւ երգօղ. *Յայնժամ երգէ խօսօղն, յորժամ քարոզօղն զարթուցանէ զմեզ յապաշխարութիւն. Բրս. մրկ։ *Քանզի է ճշմարտապէս 'ի վերուստ, և խօսօղ տատրակ. Մէծն. զնփ։

Ծ

Ծ. Տառ. բաղաձայն, անուանեալ Ծայ, մի 'ի կիսաձայնից, և կրկնակ, զի զօրութե փակէ յինքն զոյժ տառից, թղ, դղ, թձ. միջակ ընդ ց, և ընդ ձ. զի մեղմ է քան զձ, և ուժգին քան զհնչիւն զայն։ Ոչ գտանի յայլ լեզուս, բայց 'ի վրացւոյն՝ յորում յաճախեալ է յոյժ, և 'ի լեհացւոյն։

Ծ. Ի մէջ լծորդ է ընդ ձ, մանաւանդ զկնի Ն տառի. զի յայնժամ մեղմանայ ձ, որպէս ծ. կրօրինակ պանձալ է պանծալ. ընձայ՝ ընծայ. ինձ (գաղանն)՝ ինծ, ևն. ևս և գձուձ, գծուծ. ձաղ, ծաղ։

Մերթ և ընդ թղ, սփ. ճ, կ, թ, փ, ս, ևն. զոր օրինակ մածանիլ կամ մատղիլ. սաեղն կամ ծեղ, ծիլ, ճիւղ. ծկոյթ, ճկոյթ. ճանաչել, ծանեայ. ծուռ, կոր, թիւր. ծոյլ, թոյլ. ծորիլ, սորիլ, թորիլ. ծածանիլ, սասանիլ, տատանիլ. ծուր, տիւրոս. սիգոն, ծայգան, ևն։

Ծ. Որպէս յն. γ, լտ. g. զոր օրինակ μέγας, μεῖζον, magnus, major. մեծ, մեծագոյն. γέρων, ծեր. γῦρος, gyrus, ծիր. γόνη, genu, ծունր կամ ծունկն. γεννάω, gigno, ծնանիլ. γέλος, ծաղր, ծիծաղ, ևն։

Ծ. Ճ. Որպէս նշանակ թուոյ. է Ցխուն կամ յիսներորդ։

Խրատ մանկանց՝ խորհրդով տառիս. *Ծայն, ծանուցանէ յոյժ ծանրագոյն՝ ըզքան երգման ուրանալոյն։ Ծայն, ծովունովմն ասէ զիմաստ ... ծըծել մրտօքըդ լեր պատրաստ. Շ. ալֆաբ։

ԾԱԳ. ի, իւ, աց, ք. գ. Ἄκρον (յորմէ Ակառն). ἔσχατον, πέρας. Summitas, summum, extremitas, extremum, terminus, ora. Որպէս թէ ծայրք. մանաւանդ վերջին ծայր. եզր. վերջք. կատարք. սպառուած. ծար, ճոթ. ուճ, Բէքէ, էջճ. զոր օրինակ ասի 'ի սբ գիրս. *Ծագ մատին, կամ գաւազանի։ Ի ծագէ որմոյն մինչև ցհեծանան որմոյ։ Ծագք լերանանու, երկրի, երկնից, աշխարհի։ Ի ծագաց երկրի մինչև 'ի ծագս նորուն։ Ի ծագաց սահմանացն եգիպտոսի մինչև 'ի ծագս նորուն։ Զգի 'ի ծագաց մինչև 'ի ծագս։ Շինեաց զնա քաղաք գաւթի շուրջանակի ծագէ 'ի ծագ. ևն։ *Յերկոցունց կողմանց սկիզբն և կատարած՝ երկոքին ծագ և ծագ իցեն. Ոսկ. յհ. ա. 3։ *Ի ծագ տանոյն. Սարկ. լս։ *Ի ծագ գլխաւորութե մասին սանոյ։ Ի ծագ ա. ւարտմանն լրուե հասակի իւրոյն կենաց. Նար։ *Ի վեր քան զամենայն սաաքինուեց ծագ. ծայրացեալ է. Մագ. ԼԷ։ *Ծագիւ մատին ջուր 'ի զովացումն. Շար։

ԾԱԳԱԽՈՏ. Տ. ՁԱԳԱԽՈՏ։

ԾԱԳԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է ծագման. *Յառաջնկայ ծագումն... ծագական շնչմամբ. Շիր։

ԾԱԳԱԿԻՑ. ա. Որ զոյգ ընդ այլում ծագէ, կամ լուսատու լինի. *Այլ զամփոփնոս ծագակից ճառագայթիցն առնէ. Գրիգ. 'ի սփէք։

ԾԱԳԵՄ, եցի. ն. Ἀνατέλλω. Oriri facio. παρατείνω, extendo, ևն. Ցայտել կամ ձգել 'ի գուրս. բղխել. տալ ծնանիլ. ծաւալել. երևեցուցանել. յայտնել. չըգէրղնէլ, էրգնէլ. *Զարեգակն իւր ծագէ 'ի վերայ չարաց և բարեաց։ Ծագեա զողորմութիւնս քո։ Ծագեցից զեղջիւր 'ի գաւիթ։ Ծագեցից զաւթի ծագումն. ևն։ *Ծագեա 'ի յանձինս մեր զլոյսդ աստուածութե. ժմ։ *Ծագեաց զիւր ճառագայթս ամենայն հիւանդացելոյն. Ագաթ։ *Զքոյդ թութիւնդ և զմարդասիրութիւնդ զմեօք ծագեալ. Խոր։ *Յովհաննէս սակաւ մի անդր ծագեաց զբանն. Ոսկ. յհ. ա. 3. այսինքն ըստ իմիք յայտնեաց։

ԾԱԳԵՄ, եցի. չ. կամ } Ἀνατέλλομαι,
ԾԱԳԻՄ, եցայ. է. ձ. } ἀναβαίνω. Orior. λάμπω, ἐκλάμπω, ἀναλάμπω, ἐπιφαύσκω, splendeo, effulgeo, reluceo, ևն. Ծագ կամ ծայր տալ. երևիլ. ելանել. փայլել. լուսատու լինել և ծնանիլ. բզխիլ. չըգէրղնէլ, էրքըլ, ճըքմագ. դօղմագ, ուֆօղմագ. *Ծագէ արեգակն։ Ծագեաց նմա արև. կամ 'ի վերայ լուսոյն։ Լոյս ծագեացէ ձեզ։ Աստեղք ծագեցին։ Ի ծագել առաւօտուն։ Ծագեսցեն երկրք քո իբրև զջուր յատակ։ Ի միջօրէի ծագեսցեն քեզ կեանք։ Յազգէ յուդայ ծագեաց տէր մեր. ևն։ *Ի գաւիթ և 'ի քն կատարեցաւ, որք ծագեցին 'ի յուդայէ. Սարգ. ա. պ. Ը։ *Ցիրաց անուն ճշմարտութեն ծագէ. Ոսկ. յհ. ա. 37։ *Սուրս անկեցեալ ծագի, և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածին. Նար. ԼԶ։

*Ի հօրէ ծագեցար լուսաւորել զարարածս։ Ծագումն հրաշագործ, որ 'ի կուսէն ծագեցաւ. ԽՆ. Ղար։

ԾԱԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ծագել տալ. և ծագել, ն. *Ի մեր ձեռս է՝ վաղվաղակի կամ անագան ծագեցուցանել զփրկութիւն։ Ծագեցուցէ մեր զարդարութիւն. Ոսկ. Ես։

ԾԱԳՈՂԱԿԱՆ. ա. Իբր Ծագող, ծագեալ. ցոլող. *Նման ծածկի լոյսն լուսնի՝ ծագողական. Երզն. ութ. էրէն։ *Իմանալ զասուըն չենականն, և զարեգականայինն, և զծագողականն, զի օրինակ քմի է. Շիր. յոյսի։

ԾԱԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծագելն. և իլն. ծագումն. *Լոյս 'ի խաւարի ծագելով յիմ տգիտութիւնս, և վերագիտողութեամբ ծագողութեան. ԱԲ. 'Ի կոչն։ *Զանազանութեան միայն ըստ ծնողութեան և ըստ ծագողութեան. Պիտառ։

ԾԱԳՈՒՄՆ, գման. գ. Ἀνατολή. Ortus, & oriens, origo. ἀπόῤῥοια, effluxus, emanatio. βλαστός, germen. λάμψις, splendor. Ծագիլն լուսոյ կամ լուսաւորացն. ելք. արեւելք. և փայլումն. լուսաւորութի. և ծնունդ. բղխումն. 'ի վեր երևումն. փողոց, դուռն, սոսնուր, շէրէֆ. *Ծագումն լուսնի։ Ծագումն արդարութեան։ Անուն նորա ծագումն. ԽՆ։ *Զլուսնական հաշուեն ծագմունս. Խոր. ա. 3։ *Ցառաջագոյն քան զծագումն որդւոյն իմ. Եղիշ. է։ *Ծագումն 'ի հօրէ (այսինքն ծնունդ հօր)։ Ծագումն միածնի որդւոյ քո յերկնից (այսինքն միածնինդ ծագելոյ)։ Այսօր զհոգին ճշմարտութեան գաւանեցին մեզ հայրապետքն ծագումն առ 'ի հօրէ յառաջ բղխելոյ անհատաբար, ԽՆ։ Ծագումն լուսոյ ծծայլին նշանի։ Ծագմամբ լուսափայլ աստեղն։ Ծագումն արևու լուսոյն ճշմարտի (մտ. կոյս. իբր ծագող, արեւելք). Ղար։ *Ոչ արեգական ծագումն, և ոչ լուսնի ճառագայթք։ Զծագումն երեւացն, և զլուսաւորութիւն հանդերձիցն. Սարգ։ *Ծագմունք արգարոցն՝ բազմապատիկ քան զծագումն սորա. Երզն. մթն։ Իսկ Իմ. է. 25. *Ծագումն ճշմարիտ փառաց ամենակալին ․․ յն. հասումն, ծուռալք։ Եւ Եբրեմ. ա. 15. *Ծագեցից զաւութիւն ծագումն արգարութեան ․․ յն. ընծիւղ, բողբոջ։ Եւ Բարուք. դ. 2. *Ընդ ծագումն առաջի լուսոյ նորա ․․ յն. փայլումն։

ԾԱԹ. Տ. ԾԱՑԹ։

ԾԱԹՐԻՆ. Տ. ԾՈԹՐԻՆ։ Բժշկարան։ Ղոփ։

ԾԱԼ, ծալք. գ. (լծ. կուղ. ըստ եբր. [illegible]). Ἕλιξ, πλοκή, πτύγμα. Voluta, plica, plicatura. Կրկնումն մասանց յիրերաց վերայ. որ և ԾԱԼՈՒՄՆ. փաթոյթ. ոլորք. ծոյ, ծալուած. փիւրիւմ, փիւրմէ. գաթ. *Տիս ծալ 'ի ծալ թեփոյն տերև յօրինեալ. Նար. փող։ *Որպէս գլորեալ մատեանն՝ կարգաւ զծալսն բանալով ընթերցողն. Նչ. Եղէկ։

ԾԱԼ ԱՌՆՈՒԼ. Ծածանիլ. ալեաց զալեօք գալ. *Ի վարգագոյն 'ի մէջ արեանցն (մանկանց բեթղեհեմի՝) ծով ծալ առնոյր 'ի մէջ ծնողացն. Տօն։

ԾԱԼ Ի ԾԱԼ ԱՌՆՈՒԼ. Գալարիլ. ալեայսքիլ. ծածանիլ. *Ի խնճոյս իջեալ աղջկան առաջի թագաւորին, հերքն ծալ 'ի ծալ առեալ՝ նմանեալ ալեաց օձին. Տօն։

ԾԱԼԱԾ, ոյ, ոց. } ա. Ունօղ զծալս. զոր լինի ծալել և
ԾԱԼԱԾՈՅ. ի, իցս. } բանալ. կամ Ոլորածոյ. փաթութեալ. ծալելի. *Կրկնակին՝ կանկերոն ծալածով է. Կիւրղ. Բգ. (այն է կողին ծածկու ոլորածոյ։) *Ցայնպիսի մատեանս ծալածոյս գրէին ըզգիրս. Նչ. Եղէկ։ *Անցել խորան ծալածոյ փայտակէն. Ճ. Ա։ *Ամոռ արարեալ երկաթի ծալածոյ, և ոտք են ոտից մարդոյ նման. Կողչոնք։

ԾԱԼԵՄ. եցի. ն. Εἰλέω, ἐντυλίττω, σσω, πλέκω. Volvo, involvo, plico. Կրկնել. կուզ կուզ առնել. ոլորել. ծուլել. պիւրել. փիւրմէք, գաթ գաթ էթմէք. *Առ եղեւ զմաշկեակն իւր, ծալեաց, և եհար զջուրն. Դ. Թգ. Բ. 8։ *Վարշամակ ծալեալ։ Նափորտ ծալեալ. Յհ. Ի. 7։ Հ. Խոսփով։ Փորպ։ *Եհար գեղարդեամբ, և սլաքն որպէս զմոմ ծալեցաւ. Հ=Ց. ապր. ԻԳ։

ԾԱԼՈՎԻ. մ. Ծալեալ. կամ ծալածոյ գոլով. ծալս ունելով. *Առաքեցի ոսկի ծածկոց ծալովի. Թղթ. դաշ։

ԾԱԼՈՒՄՆ, լման, անց. գ. Καμπή. Flexus. Ծալելն, իլն. ծալք. և թաղկումն կամ խառացումն իրի ծալմամբ. *Ի վերայ միմեանց ծալմամբ. Փիլ. փէտակ։ *Դարձեալ կոչեցաւ ծով, զի ծալմամբ և ծաւալմամբ այլայլի միշտ. Վրդն. ծն։ *Պատուեալ զչարութեանն ծալմունս ամպոյն. Արիստ. Ծ։ *Խափանեցուցիչ առ ծալմունսն գոլով ... Ծալմունս ոչ ունելով. Պղատ. փիլ։

* ԾԱԽ, ոյ կամ ու. մանաւանդ ԾԱԽՔ, խից. իւք. և ուց. եւ և ոց, ովք. գ. Δαπάνη. Sumptus, impensae. Վճարք. ինչք վատնեալք 'ի պէտս իրաց, որպէս գին. վարձք. ծախք. խարճ, մասրաֆ, մասրէֆ. *Ծախս համարոյն յարքունուստ եղիցի։ Համարիցի զծախսն։ Այս էր յաւուր ծախքն իմ։ Ի պէտս ծախիցն։ Տացեն ըզծախս արանցն. ԽՆ։ *Բիւրս ընծեղաց ծախոյ պատճառս գնելով (սատանայ). Բրս. ող։ *Անէր ծախս մեծամեծս, կամ մեծապէս ծախս. Եղիշ։ Սարգ։ *Վասն աւուր աւուր ծախիցն։ Ի ծախից և 'ի հարկաց. Նխ. Գ. Բգ։ Ճ. Բ։ *Ծախիւք մեծագունիւք։ Ծախովք ընչից։ Առանց ծախուց։ Ծախսոյն. Պիտ։ *Վասն զանազան ծախիցս։ Զպէտս ծախոցն. Վրք հց. յ։ *Առնուլ վարձս ընդ ծախիցն։ Ցանօգուտ ծախուցն. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ։ և մ. ա. 18։ *Յոյժ ծախիւք և ընչիւք հաւանեցուցանելով զկայսեր գատաւորն. Երզն. մթ։

Կամ Ἀνάλωσις. Consumtio, absumtio. ζημία, mulcta, detrimentum. ἀπώλεια, perditio. Վատնումն. ապառումն. մաշումն. տոյժ. տուգանք. կորուստ. ջան, մախողութի. գայ, զարար, զիյան, թէլէֆ. *Արար ծախս նոցա հարկիս տազանգ արծաթոյ. ա. Եզր. ա. 36։ *Զծախս իւղոյն յարգէ (տէրն). Կորիւն։ *Ոչ աւուրց ծախս, և ոչ ժամուց. Ոսկ. յհ. Նախերգ։ *Առաքեսցէ քեզ տէր զնուազութի ... ծախս 'ի վերայ ամենայնի յոր միսեսցես զձեռն քո. Օր. ԻԸ. 20։ *Ի հրոյ ծախս տուեալ է. Եզեկ. ԺԵ. 4։ *Զեւլս և զծախս. Գ. Դ. Է. 28։ *Զհայրենեացն ծախս. Նար. ԽԵ։ *Ոչինչ մերովք ծախիւքն քեզ ինչ լինիցի. Ոսկ. յհ. ա. 3։

Ռամկական առմամբ, որպէս Վաճառումն. վաճառք. սաթմաք։ *Որ թէ ոք վաճառականաց նոցա եղեալ էր, ոչ կարէր այնպէս ճշգրտել գինսն և զծախս նոցա․․ այսինքն զգինս վաճառելիս. Նչ. Եղէկ։

ԾԱԽԱԿԱՆ. ա. Ծախելի. գիւրածախ. անցաւոր. *Նոյն՝ կերակուր անծախական, և նոյն՝ կերակրիչ ծախական աշխարհի. Վրդն. ծն։

ԾԱԽԵՄ, եցի. ն. Δαπανάω. Sumptus facio, impendo. Ծախս առնել ընծից. վճարել. վարել զինչ 'ի պէտս, և ապառել. որպէս և զժամանակն անցուցանել. խարճել, հարճընել, մախել, անցընել. խարճ մասրաֆ թելէֆ էթմէք. *Ի բժիշկս ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր։ Ծախեսցես ինչ 'ի նոսա։ Մատաքիսրութեամբ ծախեսցիս, և ծախեսցես վասն անձանց ձերոց։ Ես ծախեցի, և խառնէի 'ի ճաշ իմ։ Ծախեսցես զանձս բազումս։ Ոչ ծախէ ապախին քո զկերակուրն՝ որ եկեալն է ընդ իս. ԽՆ։ *Զերկու լումայս ունէր, և զայն յողորմութեան ծախեաց. Մանդ. Ը։ *Խօսին ընդ նմա՝ երկայն բանս ծախելով վասն նորա։ Բովանդակ զօրն անդ ծախեն. Ոսկ. ա. 78. և 57։ *Ծախեցան աւուրք բազումք, և ոչ հասաներ յարս. Մաշկ։ *Եւ մեզ ոչ 'ի զուր ինչ զբանս ծախել. Եղնիկ։ *Ի մշտնջենաւորութենչ յաղթս ծախէր (զժամանակն). Յհ. կբ։ *Ոչ եթէ օթևանք ինչ պիտոյ էին ծախել միածնի որդւոյն իմ յելս բարձրութեան երկնից. Ագաթ։

ԾԱԽԵԼ. Ἐξαναλίσκω, καταναλίσκω, ԽՆ. Absumo, consumo, ԽՆ. (լծ. թ. ղոյ էթմէք.) Վատնել. մաշել. ապառել. լափել. սատակել. կորուսանել. *Բոց կամ հուր ծախեաց զփայտ, զողջակէզ։ Հրով ծախեսցի։ Ծախել զանեղանն։ Ծախեսցէ զձեզ, կամ զազգս յերկրէաց քոց։ Ոչ ծախեցաւ և ոչ ինչ, կամ և ոչ մի։ Վասն իմ ծախեցին զգործս իւրեանց. ԽՆ։ *Ծախել պարտ էր զնոսա երկրի, և ոչ սնուցանել. Եղնիկ։ *Զայրն իմ ծախեաց՝ ոչ առիւծ, այլ կատարումն ժամանակի. Խոր. Գ. 68։ *Ծախել առասպելք գազանութեան. Նար. ՀԲ։ *Հրով կամ հրոյ ծախիլ։ Արագ ծախեն բռնաւորքն զմեզ (որպէս ծերացեալս). Ճ. Ա։ *Խոնաւութեան ծախեցելոյ 'ի մարմնի. Յհ. իմ. Երև։ *Փայտ ընդ փայտ շփեալ՝ հուր ծնանին, և անդէն ծնողքն ծախին 'ի ծնընդոցն իւրեանց. Խոսրովիկ։ *Ի պատուհասն ծախեաց զբանսն. Ոսկ. Ես։ *Զծախս իւղոյն յարգէ, և զծախելեացն քաջատարան պատիւն ամենայն ուրեք. Կորիւն. (այսինքն ծախողաց, կամ մարխանու։)

ԾԱԽԵԼ. որպէս աշխարհիկ ոճով, Վաճառել. սաթմաք. *Ժողովեսցուք իւղ. զի անդ ոչ ծախեն։ Զոր գնեն. և զոր ծախեն. Ոսկ. յհ. ա. 22։ Բ. 14։ *Ղահելով զնոսին գնով 'ի ծախողացն. Լմբ. իմ։ *Գնամ 'ի քաղաքն ծախել զգործն իմ. Վրք հց. ծԸ։

ԾԱԽԻՉ. ա. Καταναλίσκων. Absumptor, consumptor. Սպառող. մաշող. լափող. ղոյ էթմէջի. *Տէր ած քո հուր ծախիչ է. Օր. Դ. 24. ԽՆ։ *Հուր ծախիչ վնասուց մեղաց. Նար. ծԴ։ *Երկու հականակք իրերաց՝ միմեանց ծախիչք են. Եղնիկ։ *Մարգկան ծախիչք, և մահապարտք. Հ. Եւսեբ։ *Ած մեր հուր ծախիչ է զչարութեն. Սանահն։

ԾԱԽՈՂԱԿԱՆ. ա. Ծախօղ. ծախիչ. ունօղ զօրութիւն ծախելոյ. *Տէր մեր հուր ծախողական է. Սկեւռ. աղ։

Կամ Ծախելի. վատնելի. գիւրածախ. *Որոյ գործ չինածի 'ի վերայ հիմանս այսորիկ չինի՝ նիւթ ծախողական, վերջնեանն (հրով) փորձեսցի ատաժանելեաւն և երկայնացանիւն. Շիր. զոփ։

ԾԱԽՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνάλωσις. Consumtio. Վատնելն զինչս. մսխողութի. իսրաֆ, զայաբ. *Ոչ մարդահաճութեամբ բերել առ նոսա, և ոչ ծախողութեամբ ընչից նոցա. Սարգ. ա. պ. Է։ *Զկնի ոչ մի ինչ պատճառք համարձակեն հանել, ոչ ամբութեն, ոչ ծախողութեն. Կանոն։

ԾԱԽՈՒՄՆ, խման. գ. Ἀνάλωσις. Absumtio. Վատնելն, սպառելն, իլն. *Ի նիւ-

[illegible]

ԾԱԾԱՆԻՄ, եցայ. չ. Σαλεύομαι. κινούμαι. Moveor, agitor. ἐπιῤῥίσσω, inhorreo. [illegible]

ԾԱԾԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. [illegible]

ԾԱԾԻ, ծեղ, ծեաց. գ. [illegible]

ԾԱԾԿԱԲԱՐ. մ. Κρύφα, λάθρα. Occulte, clam. συνεσκιασμένως, obscure. [illegible]

ԾԱԾԿԱԳԻՏ, գիտ. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ԾԱԾԿԱԳԼՈՒԽ. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱԳՈՅՆ, գունի, եց. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱԳՈՅՆՍ. մ. [illegible]

ԾԱԾԿԱԹԱԳՈՅՑ. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱԽՕՍ. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱԿԱՆ. ց. [illegible]

ԾԱԾԿԱՄԻՏ. ա. [illegible]

ԾԱԾԿԱՆՔ, նաց, նօք. գ. [illegible]

ԾԱԾԿԱՊԱՏԵԼ. ն. [illegible]

ԾԱԾԿԱՊԻՍ. ց. [illegible]

ԾԱԾԿԱՏԵՍ. ի. աց. [illegible]

ԾԱԾԿԱՐԱՆ, ի. աց. գ. [illegible]

ԾԱԾԿԵԼԻՔ, լեաց. ց. Ἐπικάλυμμα. Operimentum, tegumentum. [illegible]

ԾԱԾԿԵՄ, եցի. ն. Κρύπτω, ἀποκρύπτω. Occulto, abscondo, recondo. [illegible]

[illegible]

ԾԱԾԿԵԼ. Καλύπτω, ἐπικαλύπτω. Operio, tego. σκεπάζω, ἐπισκιάζω, obumbro. [illegible]

ԾԱԾԿԻՉ. ա. գ. Καλυπτήρ. Operimentum. [illegible]

ԾԱԾԿՈՅԹ, կութ, եց. գ. Ἀποκρυφή, φόν, σκέπασις, σκέπασμα, σκηνή. Absconsio, obumbratio, operimentum. [illegible]

ԾԱԾԿՈՅԹ. [illegible]

ԾԱԾԿՈՑ, ի, աց. գ. [illegible]

ԾԱԾԿՈՑ. [illegible]

ԾԱԾԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποκρυφή, φόν. Absconsio, absconditum, latibulum.

σκέπη, tegmen. Թաքնութիւն. գաղտնութիւն. և ծածկոյթ՝ 'ի վերացեալն և 'ի թանձրացեալն. *Ամպ ծածկութիւն նորա։ Եդ զխաւար ծածկութիւն իւր։ Ցարկ ծածկութեան 'ի խառնութէ անձրևոյ։ Ծածկութիւն նորոց գեղարդեանց. Յոբ. ԻԲ. 14։ Ծ. Բգ. ԻԲ. 12։ Եռ. Դ. 6։ Դատ. Է. 8։ *Ի վերայ խորանանձև ծածկութեան. Փարպ։ *Ոչ ինչ մնայ 'ի ծածկութեան՝ զոր ոչ եդին առաջի նորա. Ղևոնդ։ *Առագաստ հրէական ծածկութեան. Խոսր։ *Քննողի ծածկութեան խորոց խորհրդոց։ Ծածկութիւք գործոցս հրապարակին։ Սափերք հոգեմտականք ծածկութեան խորհրդոց էին. Նար։ *Անութիւն 'ի ծածկութեան 'ի վերոյ քան զաստուածական նմանութիւնս. Ածաբ։ *Հայր ծնեալ ծածկութիւն (զորդի) յառաջ քան զյաւիտեանս. Եփր. ծննդ։ *Ի ձեռն յայտնութեանցն անճառելի վասն ծածկութեանցն Եփր. ծն։

ԾԱԾԿՈՒՄՆ, կման. գ. Ծածկելն, և կլն. *Թանձր կառոցն ծածկումն. Փարպ։

ԾԱԾՈՒԿ, ուկք. ա. (որպէս թէ ցածուկ.) Առանց ծածկելոյ. Κρυπτός. Occultus, absconditus. Թաքուն. գաղտնի. աներևոյթ իբր 'ի խորս կամ ընդ քողով. գոց. կէպի, ոտգէ, ճախֆի. *Որ ինչ ծածուկ, և որ ինչ յայտնի, գիտացի։ Չիք ինչ ծածուկ։ Ծածուկ՝ սրտին՝ մարդն։ Ծածուկ ձեռամբ պատերազմի։ Գաղտնագոյնք ծածուկք։ Պատուհանս հայեցիկս ծածուկս։ Խորին խորհուրդս ծածուկս. ԼՆ։ *Բանս ծածուկս ընդ թագաւորին վրաց հաստատեցին. Յհ. կը։ *Վասն զծածուկս նոյա մերկանալ խորհուրդ. Պիտ։ Իսկ Ոսկ. յհ. ա. 33. *Այս ծածուկ էր ՚՚. իմա՛, բանս այս էր մթին, խրթին։

ԾԱԾՈՒԿՔ. գ. τὰ Κρυπτά. Occulta, abscondita, absconsa, arcanum. Ծածուկ իրք, տեղի, բան, խորհուրդ. գաղտնիք. սըրր. *Յայտնեսցեն զծածուկս տապարանից. Եռ. ԻԲ. 9։ *Ըմբռնեցան ծածուկք նորա. Աբդ. 6։ *Ի քարանձաւս վիմաց, և 'ի ծածուկս. Յոբ. ԼԸ. 28։ *Գիտէր զծածուկս նոցա զամենայն ճշմարտապէս. Ոսկ. յհ. ա. 23։ *Արտաքս բերէր լեզուաւ զծածուկս սրտին. Խոր. ա. 31։ *Ընթերցաւ զօրավարն զծածուկս ապստամբին. Ածբ. Գ. 2։

ԾԱԾՈՒԿՔ. Մասունք մարմնոյ ծածկեալք կամ ծածկելիք. միջավայր ծնգաց. և Առականք. *Կորացայ 'ի ծածուկս իմ 'ի գուճ. Պիտառ. (կամ թերևս գրելի էր, 'ի ծունկս իմ.) Տես և Վրք հց. Է։

ԾԱԾՈՒԿ, և) մ. Κρυφαίως, κρυφῇ, βῇ.
Ի ԾԱԾՈՒԿ.) Occulte. ἐν τῷ κρυπτῷ, ἐν κρυφῇ, in abscondito. λαθραίως, clam. Տ. ԾԱԾԿԱԲԱՐ. *Ի ծածուկ խօսել, հարցանել, առնել, առնուլ։ Ծածուկ վարել, հասանել, ԼՆ։ *Ծածուկ վարեալ։ Ծածուկ վարէր, հասանէր գիշերի. Ծ. Ձ. Ծ. 30։ Գ. Ա. Ձ. 2։ *Թաքուն և ծածուկ չարայ ինչ գործել. Բրս. մրկ։ *Զայնպիսին ծածուկ յանդիմանել չէ ինչ օգուտ. Սարգ. յ. Ա. այսինքն առանձինն։ *Բազում ուրեք ծածուկ խօսէր՝ առ 'ի հարցուածն յարուցանելով զլսօղն. Ոսկ. յհ. ա. 23. այսինքն ընդ քողով, առակաւ։ *Եղիցի ողորմութիւն քո 'ի ծածուկ։ Հայրն քո՝ որ տեսանէ 'ի ծածուկ։ Ոչ 'ի ծածուկ ինչ խօսեցայ։ Եհարց զնա թագաւորն 'ի տան իւրում 'ի ծածուկ։ Արարեր 'ի ծածուկ։ Առին զհուրն 'ի ծածուկ. ԼՆ։

ԾԱԿ, ու, ուց, և ի, աց. գ. Τρύπημα, τρυμαλιά, τρώγλη, ὀπή. Foramen, caverna. Ծակոյ փոքրիկ. ձեղքուած. անցք. մտ. ելք. պատուհան. խորշ. անձաւ. փէլիք, ատգր, խէւրք, պանճա, գօզլուգ. *Ծակ՝ ասղան, կամ վիմի, կամ խեցից։ Ծակ մի յորմն։ Ծակեաց ծակ 'ի բերան տապանակին։ Որք տեսանեն ընդ ծակս (աչք). ԼՆ։ *Հայէր ընդ ծակ մի 'ի ներքս. Եղիշ. Է։ *Ընդ նեղ ծակ պատուհանից. Վեցօր. Ը։ *Ոչ ծերպք ծակուց. Նար. Խ։ *Ցորչափ ծակուց. Լմբ. սղ։ *Մեղուքն զձև ծակուտեաւ զբերանն (առիւծու), 'ի ներքս խորիսխ գործեցին. Փիլ. ամփո։ *Ջեռլեալ 'ի ծակուտ ընդ լերինն. Կոչ. ԺԲ։ *Որպէս օձ ելանէ 'ի ծակէն. Վրք հց. ԺԴ։ *Գրկեալ էին ոտք նորա 'ի կոճղս չորեք ծակօք. Եւս. պտմ. Դ. 38։ Իսկ Դատ. ԺԵ. 19. *Ծակ ծնօտի ՚՚. յն. լճակ։

ԾԱԿ. ա. Τετριμμένος. Perforatus. Ունող զծակ. ծակոտ. ծակեալ. ծակ. փէլիք. *Կարաս ծակ. Առակ. ԻԳ. 27։ Ոսկ. մ. ա. 5։ Սարգ. յկ. Է։ Ճ. Գ։

ԾԱԿԱԽԻԹ ԼԻՆԵԼ. Խթիլ՝ մխիլ 'ի ծակ. մտանել բնակել 'ի ծերպս, 'ի փապարս. *Սորամուտ ծակախիթ եղեալ. Ագաթ։ Կորիւն։

ԾԱԿԱՄՈՒՏ, մտի, ից. ա. Որ մտանէ 'ի ծակս, 'ի ծերպս. *Լրբութիւն սրտի քոյ տարաւ զքեզ ծակամուտ վիմաց ՚՚. այսինքն մտանել 'ի ծակս վիմաց. Երեմ. ԽԹ. 16։ *Ծակամուտ լեռնակեցիկ եղեալ. Խոր. Բ. 89։ *Իբրև ծակամուտ մկունս այսր անդր թաքչէին. Լաստ. ԺԷ։

ԾԱԿԱՄՈՒՏՔ առին փուրգացիք, կամ փուրգեան աղանդաւորք. (որպէս թէ տե յն. աւղնեգործք.) *Սաբելիանոսաց, Նեստորականացն, փոտինոսացն, ծակամտից. Կիւրղ. խոստ։ *Զաղանդս Ջուլէ զծակամտիցն. Տօնակ։

ԾԱԿԱՈՅԶ. ա. Որ սուզանի 'ի ծակս, 'ի ծերպս. *Որք զոչս ունէին 'ի լանջսն, և զբերանն՝ ծակաոյզք. Պտմ. աղէքս։

ԾԱԿԵՄ, եցի. ն. Τρυπάω, τιτράω. Terebro, perforo. Ծակ բանալ. փորել. ձեղքել. հատանել անցանել. փէլմէք, էտրմէք, ալմաք. *Ծակեսցէ զունկն նորա հերանեաւ. Ել. ԻԱ. 6։ Օր. ԺԵ. 17։ *Ծակիցես զռնգունս նորա. Յոբ. Խ. 19։ *Ծակեցին զձեռս իմ և զոտս իմ. Սղ. ԻԱ. 18։ *Առ տապանակ, և ծակեա՛ ծակ 'ի բերան նորա. Դ. Թգ. ԺԲ. 9։ *Ծակեա՛ դու քեզ որմն, և ելցես ընդ այն. Եզեկ. ԺԲ. 5։ *Տապանակն՝ ուստի և ունիցի, ծակէ և կորէ. Ոսկ. Եփր։ *Ծակեցին զբանակն այլազգեաց, և բերին ջուր գաւաթի. Եփր. Թգ։

ԾԱԿՈՏ. ի, աց կամ ից. ա. Συντετριμμένος. Conforatus, contritus, contusus. Ունող զծակ՝ զմի կամ զբազում. ծակ, ծակ ծակ. ծակծըլըմծ. փէլիք փէլիք. *Փորեցին իւրեանց գուբս ծակոտս. Երեմ. Բ. 13։ *Փոր մորթի իբրև զաման ծակոտ, և զամենայն գիտութիւն ոչ կալցի. Սիր. ԻԱ. 17։ *Յամանէն լցին 'ի սպուռնգն ծակոտ. Բրս. մրկ։

ԾԱԿՈՏԵՄ, եցի. ն. Τρυπάω, κατατράω. Perforo, pertundo. πλήσσω, ττω, percutio, ferio. Բանալ ծակս բազում. ծակ ծակ առնել. ծակել, ձեղքել. փորել. խոցել. խոցոտել. *Ի ծրարս ծակոտեալս ժողովէր. Անգ. Ա. 6։ *Խթան զոտս ապաշողացն ծակոտէ ՚՚. յն. արիւնոտէ. Ոսկ. Եւ։ *Հանապազ խոցեմք և ծակոտեմք զանձինս։ Խոռովէին զնա, խոցեալք ծակոտեալք 'ի ծածուկ. Ոսկ. Եբր. ԻԴ։ Մ. Բ. 3։ *Փորէ և ծակոտէ ափսոս այս (քաղցկեղն) զմարմին. Եփր. Բ. փիմ։ *Առանձինն ծակոտէր զմարմին նորա. Ճ. Ա։ *Ծակոտեալ լինէին մարմինք նորա. Ագաթ։ *Զորմս ծակոտէր, և զմետաղս գանձս տանէր. Եղիշ. 'Ի շրջան։ *Զտունս մեծամեծաց ծակոտէր. Ոսկիփոր։ *Ծակոտէր զգաղտնաթաքուցեալ խորհրդոյն. Եղիշ. Բ։ *Բլիթքն ծակոտեալ իբրև զմշաքից յն. իբրև զաղունգ. Գլաց. փիմ։ *Կարծրութիւն գեանոյս ծակոտեալ. Սարգ. Յ. գ. Ե։ *Բազմացուցին ծակոտեալ մասունսն սեղանովք։ Մատուցաք յանձուկ և յանպատիւ ծակոտեալ խորանին. Լմբ. պտրգ։

ԾԱԿՈՏԿԵԱՆ. } Ծակոտ. բազմածակ. ծակ ծակ.
ԾԱԿՈՏԿԷՆ. ա. } փէլիքլի. *Գուբս ծակոտկեանս. Սեբեր. Գ։ Լծ. կոչ. Յ։ *Ջրհորս ծակոտկէնս. Ոսկ. հա։ Լծ. Նար։ *Մի ծակոտկէն, և մի քչքչեալ ունիցիմք զառագաստն. Սրգ. Ա. յհ. Դ։ *Եւ տրորեալ ծակոտկէն՝ արկանէ ջուր 'ի ներքս. Վրդն. ող։

ԾԱԿՈՏԿԷՆ. գ. Ազգ հալուէի, որ կարծի լինել խեցեմորթ անուշահոտ, իբր Եղունգն, կամ Կնդրուկ երևելի (այսինքն թափանցիկ) տաշեալ 'ի մէջ գիրս. *Գոհարք հալուէից. ժեռաւոր, ծակոտկէն. Խոր. Յ։ Վրդն. ծն։

Կամ ազգ ականց ինչ պատուականաց. *Զգրուանս քո յականս վանեայս, ակնապատ առէ, յականս ծակոտկէնս ... (կամ) 'ի տախտակս վանեայս. Ոսկ. Եւ։

ԾԱԿՈՏՈՒԱԾ, ոյ. գ. Ծակ բացեալ. տեղի խածուածոյ. խայթուած. *Զհին ծակոտուածս վիշապին ողջացոյց. Եղիշ. Է։ *Խածանողն, և ծակոտուածք իւր. Նար. Ղ։

ԾԱԿՈՒԱԾ, ոյ. գ. Ծակեալ տեղի. ծակ. *Կամ եղև ինձ դարձեալ լինել զծակն. և գտաւ ծակուածն, զի տարաւ ոսկիս հազար. Պտմ. աղէքս։

ԾԱԿՏԻ. գ. Իբր Ծակք, կամ ծակոտկէն. *Երկու Ճարմանդ առ օղ մի, աստի և անտի առ եզերբ փեղկիցն ծակտի կապուտակաւ կապեալ. Վրդն. Եւ։

ԾԱՂԱԾԱՆԱԿ. Տ. ՁԱՂԱԾԱՆԱԿ։

ԾԱՂԱՐԱՐ, ի, աց. գ. Իբր Ծաղրարար, կամ ծաղածոյ խմորս գործող. քէապիճի. պէօրէկճի. *Ի սեղանայօրինացն, 'ի պղակունտրագործացն, և ծաղարարաց. Ոսկ. մ. Գ. 17։ (չիք 'ի յն։)

ԾԱՂԻԿ, ղկան. կունք. կանց. և ղկի, կաց. և կոյ, կոց. գ. Ἄνθος. Flos. (որպէս թէ ծիծաղիկ. որպէս վարդն յայլ լեզուս է իբր ծաղրիկ.) Ծնունդ բուսոց, որպէս և ծնկոյ՝ նախ քան զպտուղն կամ զսերմն, բազում մասամբ անուշահոտ, երփնագեղ, զուարթ, փափուկ. չիչէք, ղոնճէ, (իբր ղոնճայ), չիչակք. *Ծաղիկ վայրի, կամ խոտոյ, կամ գարնայնոյ. ձիթենւոյ։ Ծաղկեաց ծաղիկ. և երևեցոյց ընկոյզ։ Եղցէ ծաղիկ յարմատոյ անտի։ Ի ծաղկէ արմատոյ նորա. ԼՆ։ Իսկ Եւ. Լ. 23. *Ծաղիկ ընտիր զմռնենեաց ՚՚. իմա՛, ազնիւ մասն նախնոյն կաթեալ։ *Փառք ծերոց ալիք. և ոչ երևեալ 'ի ծաղկի մազոյն, այլ վարուցն փոփոխումն. Հասմ. առակ։ *Կատուն 'ի ծաղկի էր. Եփր. Եւ։ *Յամենայն կանխաց, որ յայտ առնէ, եթէ ամենայն իրիք ծաղկոյ և պտղոյ ժամանակ էր. Կիւրղ. Եւ։ *Մինչդեռ յաձեւ և 'ի ծաղկի եմ. Ոսկ. Եւ։ *Անդէն 'ի ծաղկի խլեալ զարմատ չարին. Կոչ. Բ։

Նմանութեամբ ասի, *Ծաղիկ հասակի, կամ ծաղիկ հասակ ՚՚. այսինքն դեռափթիթ, առոյգ տիք. ԻուՔիւղան. *Ի ծաղիկ (այլ ձ. 'ի ծաղկի) մանկութեան տիոյն։ Ի ծաղիկ հասակ մանկութե. Ճ. Բ։ *Ըստ մանկութեան տիոցն 'ի ծաղիկ (յն. 'ի ծաղկի) հասակի։ Ի ծաղկի հասակին մանկութեան. Նիւս. 'ի սփռն.։ *Անձեայ, և եդև պատանեակ 'ի ծաղիկ հասակի. Ամ. անփ։ *Ծաղիկ գիմացն յոյս տայր շնորհացն ոյ. Ոսկ. ԳԾ։

ԾԱՂԻԿ. Հիւանդութիւն տղայոց, որ կար-

մրտրանգ նիզ 'ի վեր առայ. *Խաշանց՝ մահ, և տղայոց՝ ծաղիկ. Ըփր: *Ի հիւանդու-թեանց, 'ի ծաղկոյ, և 'ի տարաժամ մա-հուանէ. Ճ. Ա: *Արասցէ ողորմութիւն ամենեցուն, որք 'ի ծաղկէ վտանգին. Հ=Յ. յուլ. ծէ: *Բժշկել զամենեսին՝ որք վտանգին 'ի ծաղկէ և 'ի տապատակէ: Ամ-ժամայն բժշկին յախտէ ծաղկի և տապատա-կի. անդ. դէկտ:

ԱՐԱՆՑ ԾԱՂԻԿ. Տ. ԼՕՇ:

ԾԱՂԻԿ ԳԻՆԻՈՑ. Քրոն կամ բորբոսն նորա. *Տես որ բնաւ ծաղիկ չթողու 'ի կարասն. զի գինոյն ամենայն աւերիչն և թթուեցնողն ծաղիկն է. Վրդ:

ԾԻԾՌԱՆ ԾԱՂԻԿ. Ի բառս Գաղիանո-սի, ըստ ԼԷՀ". խոտ՝ որ 'ի գալն ծիծռանց բուսանի, և 'ի հեռանալն նոցա չորանայ. յն. χελιδόνιον, որ մեկնի, աղգ թզոյ, և գոհարի, և խոտ ինչ օգտակար աչաց:

ԾԱՂԻԿԸՆԶԻՒՂ. ա. Որ ընձիւղէ կամ բողբոջէ զծաղիկս յիւրմէ. *Տունկս ծաղիկ-ընձիւղս պտղածինս. Նար. խչ:

ԾԱՂԿԱԲԱՄ. ն. Իբրև զծաղիկ. ան-թառամ կուսութբ. *Ծաղկաբար ծնար զանմահ պտուղն յմ. Տաղ:

ԾԱՂԿԱԲԵՐ. ի, ից. ա. 'Ανθοφόρος. χλοηφόρος. Floriger, florifer, germinans. ἀνθοφυής, producens flores. Որ բերէ կամ բուսուցանէ զծաղիկս. ծաղկաբուղխ. *Ծաղկաբեր դաշտ, լերինք, մարգք, ծառք. Իմ. ծբ. 7: Եղիշ. Է: Վեցօր. Է: Ագաթ: *Գաւազան ծաղկաբեր, յորում ած ապա-ւորեցաւ. Ոսկեփոր: *Ծաղկաբերք լինելով շուշանիք բանին. Նիւս. երգ: *Արմաւք լի-նին ծաղկաբերք. Նար. երգ. իբր ուռճա-ցեալք, պարարտք:

ԾԱՂԿԱԲԵՐԻՄ. եցայ. չ. 'Ανθοφορέω. Flores fero. Ծաղկաբեր լինել. ծաղկաւե-տանալ. *Ծաղկաբերի և զարդանայ առ-ասկաւ սակաւ մշտատերև պտղովն. Կլիմաք:

ԾԱՂԿԱԲՈՅՍ. ա. Բուսեալ կամ ար-տադրեալ 'ի ծաղկէ. և Որ ինչ անկ է բու-սոց ծաղկանց. *Հանդերձս ինչ, և ոչ ծաղ-կաբոյս գոյնս կարծեցուցանեն սփռեալք. Փարպ:

ԾԱՂԿԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ յիւրմէ զծաղիկս. ծաղկաբեր. [illegible]. *Յամաք ամենածին՝ ծաղկաբուղխ, անկա-բեր. Ագաթ:

ԾԱՂԿԱԳՈՅՆ. ա. ն. Ունող զգոյն ծաղ-կի. 'ի գոյն ծաղկան. *Զարդարեալ էր նա ծաղկագոյն և պատուական հանդերձիւք: Ո՞վ փեսեաց զծաղկագոյն փեսուր մահ-կուէ քո. Եփր. յհ. Դ. և ծն. փոխ: *Ծաղ-կագոյն զարդարեցան յաւուր ննջման ծծա-ծորն. ՃՃ:

ԾԱՂԿԱԳՐԻՄ, եցայ. չ. Գրիլ կամ նկարիլ որպէս զծաղիկ. ծաղկիլ. բուսանիլ. *Քրքում և նարդոս, և որ միանգամ 'ի բու-րաստանս և 'ի մարգս ծաղկագրի. Փիլ. նխ. Է: *Դու անթառամ ծաղկանց լուսոյ մեծ բուրաստան, ուր յանդաստան քո գեղե-ցիկ ծաղկագրեցան. Երգն. ոփ. էրն:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ. ի, ից, կամ ոց. ա. Ծաղկօք զարդարեալ. ծաղկաւէտ. և Ու-ռճացեալ կամ վայելչազարդ իբրև զծաղիկս. *Ծաղկազարդ բոյսք և տունկք, ծառք, ե-րանգք, առաքինութիւնք. քաղաքութիւն. Խոր. Վրդվ: Պիտ: Յհ. իմ. էկեղ: Վրդն. ուղ: *Դիպե-ցաք երկնահանգէտ լերինս բարձու և ծաղ-կազարդի. Տօնակ: *Գերեզման՝ և դրախտ ծաղկազարդ. ՃՃ: *Ծաղկազարդ քաղա-քութիւն, որ առաջի կայր առաքելոցն. Ոսկ. 'ի ծննդ: *Քաղաքազարդ վարդապե-տացն ծաղկազարդ քաղաքութբ. Տաղ: Ո՛վ ծաղկազարդ՝ կենաց բուրաստան. Գնձ: *Ծաղկազարդ պսակ կուսից, և մարգարիտ սուրբ հաւատոյ. Շ. թղ. հաւէխ: *Ուր-տովք ծաղկազարդօք. Ճ. Բ: *Ծաղկազարդ բոլորիւք խրախտացին. Պիտ: *Նորափթիթ ծաղկազարդ մուրուացն. Ածբ. Դ. 11:

Կամ իբր ն. *Բուսազգեստ և ծաղկա-զարդ գնդչեցուցանէ. Պիտ:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ. գ. Տօն արմաւենեաց՝ յա-ւուրս գարնային ծաղկաւէտ վայելչութեց. ծառազարդար. որպէս և Երկրորդ ծաղկա-զարդ աւր կիւրակէն զկնի համբարձման, զի յայնժամ ըստ կարգի պաշտամանց լինի վերստին ընթերցուած աւետարանաց բուն ծաղկազարդի: Շար. խորհրդ: Տօնացոյց:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԵՄ, եցի. ն. Ծաղկօք զարդարել. ծաղկեցուցանել. պայծառացու-ցանել. *Զսիրտն 'ի չար խորհրդոց մաքրել, և առողջիւքն ծաղկազարդել. Խոսր: *Խա-չանշան խորհուրդ ծաղկազարդեալ գաւա-զանին. Անան. էկեղ: *Յառաջին ծծատե-սակն գեղ աւերեազգեստ ծաղկազարդէ: Իբրև զդրախտ փափկութե ծաղկազարդե-ցայք. Երգն. մթ. և լս: *Մէր ընկերին զամենայն առաւել առաքինութե ծաղկա-զարդէ: Ամենայն մասամբք առաքինութե ծաղկազարդեալք. Ոսկեփոր:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծաղկօք զարդարելն, իլն. *Ընկալար ըստ ծաղկա-զարդութբ. Գնձ:

ԾԱՂԿԱԶԳԵԱՑ, զդեցի. } 'Ανθοφόρος.
ԾԱՂԿԱԶԳԵՍՏ, ի, ից. ա. } Ըստ յն. ոՃոյ, իբր Ծաղկաբեր. ունող կամ բերող յինքեան զծաղիկս. ծաղկաւէտ. *Ծաղկա-զգեաց ծառ, հովիտք. Ճ. Գ: Պիտ: *(Գա-րունն) ծաղկազգեստ պատմուճանաւ զար-դարէ զմայրս ամենեցուն զերկիր. Պիտ: *Զփշազգեստ սիրտս առ 'ի ծաղկազգեստ մաքրութե փոխեցին. Բրս. աղօթ:

ԾԱՂԿԱԶԵՐԾ ԼԻՆԵԼ. Զերծանիլ այս ինքն մերկանալ կողոպտիլ 'ի ծաղկանց. *Ի դոյզն շարժմանէ պաղալթափ և ծաղկա-զերծ լինելով. Պիտ:

ԾԱՂԿԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Զուարճացեալ ծաղկօք կամ իբրև զծաղիկս. *Զպայծա-ռազգեստ ոստաստղարթ և ծաղկազուարճ տնանախամբելին խորայէլի. Խոր. Վրդվ: *Տեսեալ զքոյդ ծաղկազուարճ երանգա-խումբ իմաստակոյծ գիւտս բանի. Յհ. ոսկ. յհ:

ԾԱՂԿԱԹԱՓ ԼԻՆԵԼ. Թօթափել զծաղիկս. թափել ծաղկանցն. ծաղկազերծ լինել. *Վեր 'ի վերոյ առաքինութն երևեալ՝ դիւրաւ ծաղկաթափ լինի: Զի մի ցամա-քեալ՝ ծաղկաթափ լիցի դդմենին. Փիլ. լին. Դ. 16. և յոփ:

ԾԱՂԿԱԹԱՐՇԱՄ. ա. Որ տայ թար-շամիլ ծաղկանց. Բոցնեցնող, Բառմեցնող. *Ա-րեգակն՝ ամառնակէզ. ծաղկաթարշամ, դալարացամք. Գիտ. Բղբ. առ վաղէ:

ԾԱՂԿԱԺՈՂՈՎ. ա. 'Ανθολόγος. Colligens flores. Որ ժողովէ զծաղկունս. և Ուր իցէ ժողով կամ ժողովումն կամ բազ-մութի ծաղկանց. *Ծաղկաժողով և մրգա-բեր հովտաց դրոց. Ոսկեփոր: *Ի բաց բար-ձեալ լինին ամենայն իրք ծաղկաժողովք. Նիւս. երգ:

ԾԱՂԿԱԺՈՂՈՎ ԱՌՆԵԼ. 'Ανθολογέω. Colligo flores. Ժողովել, հաւաքել, քա-ղել զծաղիկս, կամ որպէս զծաղկունս. *Ի նմա ճարակելով, և զմաքուր խորհուրդս 'ի նմանէ ծաղկաժողով առնելով պարարին. Նիւս. երգ:

ԾԱՂԿԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի ծաղկօք. *Ծաղկալից դաշտքն գառնայինն 'ի հասանս արեանց բազմաց. Եղիշ. Ը: *Առաւել քան զդաշտս ծաղկալիցս պայծառագոյնք են. Եղիշ. յառաջաբանի: *Անդաստան ծաղկա-լից և պտղալից. Փարպ: և Խոսր: *Ծաղկա-լից պտղալից դրախտ, կամ ծառ. Ոսկ. մթ: *Ծաղկալից քաղաքութի. Նխ. Բղբ. պօղ: *Ծաղկալից համապայծառք թեք (սիրա-մարգի). Ոսկ. ձիւնգ. Է:

ԾԱՂԿԱԽԻՏ. ա. Ուր իցեն ծաղիկք խիտ առ խիտ. *Զուարթացան ծաղկախիտ պայծառութբ. Խոր:

ԾԱՂԿԱԾԱՒԱԼ. ա. Որ ծաւալէ սփռէ յիւրմէ զծաղիկս. ծաղկալից. *Ծաղկա-ծաւալ բուրաստան, ծառոյն կենաց գու-նդման. Տաղ:

ԾԱՂԿԱԾԻՆ. ա. Որ ծնանի կամ բու-սուցանէ զծաղիկս. ծաղկաբեր. *Ծաղկա-ծին ցամաք, կամ վայրք, երկիր, դաշտ, գարուն. Արշ: Նար. Ի. և խչ: Վրդն. ծն: Շար: Գնձ:

ԾԱՂԿԱԿԱԼ. ա. Որ բարձեալ ունի կամ կրէ յինքեան զծաղիկս. *Ծաղկակալ սկաւառակն իբր զինու վարեցաւ. Խոր. Է. 6ի:

ԾԱՂԿԱՀԱՄ. ա. Ունող զհամ անու-շահոտ ծաղկանց. *Արհամարհեցուք զըմ-պելիս ծաղկահամս. Մարգ. Ա. Գ. Է:

ԾԱՂԿԱՀԱՒԱՔ. Տ. ԾԱՂԿԱԺՈՂՈՎ. *Արդ և դու ով սիրելի և ծաղկահաւաք. Խոսրովիկ:

ԾԱՂԿԱՀԻՒՍ. ա. Հիւսեալ ծաղկօք. *Ծաղկահիւս բրաբիոնս: Ծաղկահիւս պը-սակաւ. Թէոփ. խ Դ:

ԾԱՂԿԱՀՈՏ. ա. Ունակ անուշահո-տութե ծաղկանց. որ և ԾԱՂԿԱՀԱՄ. *Ծաղ-կահոտ գինի. Ածաբ. ծն: Յհ. իմ. ատ: Դր. սարկ. լս: Վրք հց. Է: *Ծաղկահոտ մոմ. Մագ. լէ:

ԾԱՂԿԱՀՈՏԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել ծաղկահոտ. *Զոմն 'ի բաց յղարկեմք 'ի դը-նեաց, և զոմն ընտրեմք իբրև զծաղկահո-տագոյն. Ածաբ. աղօթից:

ԾԱՂԿԱՁԵՒ. ա. ն. Որ ունի զձև և զնմանութի ծաղկանց. ծաղկի նման. *Ծաղ-կաձև իցէ, կամ անուշահոտ. Ագաթ: *Ծաղ-կաձև վարդագոյն արիւն, կամ ցօղ արեան. Խոր. հաւէխ: և Տօնակ: *Ծաղկաձև քան-դուածս. Երգն. Ծ. խորան: *Ծաղկաձև ա-լէք ծովու. Ագաթ: Ածբ. Է. 6: *Ծով մանրագոյն ալեօք ծաղկաձև զգեստ իւր անցաւորացն ցուցանէ », որ և զինի ծիծա-ղական սաի. Մարգ. յհ. Է: *Ծաղկաձև պը-սակել սուրբ զեկեղեցի. Ճ. Բ:

ԾԱՂԿԱՅՕՐԻՆՈՒՈՐԱԿ. ա. Յօրի-նեալ ծաղկօք կամ հանգոյն ծաղկան. գու-նագեղեալ. *Զգեղանկար ծաղկայօրինուո-րակ պատկերացն կենդանագիր. Նար. իւ:

ԾԱՂԿԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԾԱՂԿԻԼ. *Տնկոց բողբոջացելոց ծաղկացելոց. Փիլ. այլաբ:

ԾԱՂԿԱՆԵՐԿ. ի, աց. ա. գ. 'Ανθοβάφος. Tinctor. Ներկարար կամ ներկիչ 'ի պէսպէս գոյնս ծաղկանց. *Ժողովել զծաղ-կաներկս և զոսկեգործս. Բրս. ընչզ:

ԾԱՂԿԱՆԵՐԿ. ա. 'Ανθοβαφής. Pulchre coloratus. Ծաղկօք ներկեալ. ծաղկերանգ յօրինեալ. *Անկողինս ծիրանի ոսկեհուռ անկեալս, և այլ ծաղկաներկս յամենայնա-ոսկ երանգոց: Զծաղկաներկ երանգոյն, և ծիրանի անդրուածոյն. Փիլ. փեսակ. և լին. Գ. 53:

ԾԱՂԿԱՆՈՑ. ի, աց. գ. որ և ԾԱՂ-ԿՈՑ. Պարտէզ ծաղկանց. բուրաստան. մէ-ճէրլէ, մէյէ պաղչէսի. *Զգարնանաբեր ծաղկանոցացն բերել զնմանութին: Ըստ նը-մանութեան գարնանաբեր ծաղկանոցաց. Լաստ. Ծ. ծէ:

ԾԱՂԿԱԳԱՑԾԱՌ. ա. Ուր են ծաղիկք պայծառք. ծաղկազարդ. *Ի ծաղկապայծառ գրախտին (յերկինս). Թէոփ. գհ: Մագ:

ԾԱՂԿԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Վայելուչ և գեղեցիկ որպէս զծաղիկ. *Ծաղկավայելուչ գունով. Ոսկ. ես: Ճ. Ա:

ԾԱՂԿԱՎԱՐՍ. ա. Վարսիւք կամ ասղրիւթիւք ծաղկեալ. վարսագեղ. *Ծառք ծաղկավարս ստուովք գեղեցկանան. ՃՃ:

ԾԱՂԿԱՏԱՐՓԱԿ. ա. Տարփալի ծաղկօք յօրինեալ. *Տեսանեմ զծաղկատարփակ պատմուճան արիւնազանգ ռռւոզմանք. Պէտ:

ԾԱՂԿԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԾԱՂԿԱՁԵՒ. *Աւանդ ծաղկատեսակ հաստատութ պարգրութեն, որ զփշոյն վերածեաց ապէտս. Պէտ:

ԾԱՂԿԱՒԱՐՏԱԿԻՏԵԱԼ. Կիտեալ ծաղկօք խայտա. ծաղկալի. կամ ծաղկազարդ. *Մատիք առ այն իմանալի ծաղկաւարտակիտեալ անդան. Նար. յոհէտ:

ԾԱՂԿԱՒԵՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ծաղկաւէտ լինել, ծաղկազարդիլ. *Բովանդակ ծաղկաւէտանայր երկիր. Մաշէր:

ԾԱՂԿԱՒԵՏԵՄ, եցի. ն. Ծաղկաւէտ առնել. ծաղկեցուցանել. կր. ծաղկիլ. ծաղկաւէտանալ. *Ամենայն ամպարութի, և մեծաւ ուրախութեամբ ծաղկաւէտել ձեզ զկէտ հանդիսի ամավայելուչ հանդիսաւորն ձերոյ. Ցհ. կթ: *Լերինք ծաղկաւէտեալ ծիրանեփիռնին. Խոր. Հրգլ: *Դրախտ ամենապատիկ ծառօք ծաղկաւէտեալ. Մագ. Է:

ԾԱՂԿԱՒԷՏ. ա. Ἀνθηρός, ἀνθινός. Floridus, plenus floribus. Յաւէտ ծաղկեալ, կամ ծաղկունս. ծաղկալից. ծաղկազարդ. չիչէգլի, չիչէքլի. *Ծաղկաւէտ դաշտ, կամ մարգք, բուրաստան, վայրք բուրաստանաց, Թուփք ստոոց. Խոր. ա. 15: Պէտ: Վրք հց. Իէ: Ճ. Ա: Զքր. կբ: *Ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի. Նար. դգ: *Ծաղկաւէտ լցեալ հրաշագեղ անկօք. Շար: Իսկ Ցհ. կբ. *Անդ հօտք արօտականք ծաղկաւէտք խայտացեալք. այս խամբեալ, և յոյժ պակասեալ». իմա, 'ի մէջ ծաղկանց, կամ յարօտս ծաղկաւէտս:

ԾԱՂԿԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծաղկաւէտն գոլ. ծաղկազարդութիւն. *Երկիր 'ի փշալից անծիլից յառաջին գառնալով ծաղկաւէտութիւն. Մաշէր:

ԾԱՂԿԱՓԱՅԼ. ա. Ծաղկօք փայլեալ. ծաղկազարդ. *Ծաղկեաց որպէս զգեստ ինչ թագաւորական՝ ծաղկափայլ. Պրոկղ. յոյփն:

ԾԱՂԿԱՓԹԻԹ. ա. Հփթթեալ, այս ինքն այն ինչ բացեալ ծաղկօք. ծաղիկ բացօղ. կամ բանալով. (զի փթիթ և բացումն են լծորդ. որպէս երր. ֆոյնօք, գէօքնօք, եփփամէս.) *Զծաղկափթիթ անկոցն զկանաչատողաւ թ ոստոցն զտարածումն. Անան. էկեղ: *Հըրճուալից ծաղկափթիթ զուարճանան կենդանիք և տունկք. Պէտ:

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ԱՌՆԵԼ, կմ ԼԻՆԵԼ, կմ ԵՐԹԱԼ. Ἀνθολογέω. Flores decerpo, colligo. Ծաղկաժողով լինել. քաղել զծաղիկս, և հատընտիր բանս հաւաքել, համառօտել. *Այլև յոլովից զպայծառագոյնսն ծաղկաքաղ առնելով զշնորհաց. Ցհ. խմ. ապ: *Զայս ամենայն փոքր 'ի շատէ ծաղկաքաղ արարաք. Մանդ. 'ի յանէն: *Ծաղկաքաղ արարի զգիրս զայս 'ի հայոց միաբանութեանց յարևելից գրոց. Մեռ. էբէ: *Յօժարիմք ծաղկաքաղ լինել յուրախարար բուրաստանաց ծաղկոցացն այ. Տօնակ: *Ոչ իշխեն երթալ ծաղկաքաղ 'ի մարգս. Վէր. օր. Է:

ԾԱՂԿԵԱՅ. ա. } Ἀνθινός. Floridus,
ԾԱՂԿԵՂԷՆ. } e floribus factus.

կազմեալ 'ի ծաղկանց, կամ ծաղկաձև զարդուք. ծաղկէ. չիչէքտէն, չիչէքլի. *Պատմուճան ծաղկեայ. Ծն. լէ. 3. 23: Պէտ: *Ծաղկեայն և նռնաձևքն առ վերջինն վայրօք. Փիլ. քհ. Է: *Ծաղկեայ պսակ (կամ ծաղկէ պսակ) եդաւ 'ի գլուխ նորա. Հ=Յ. ֆէտր. ա: *Պատկեցից ծաղկեղէն պսակօք զոսկւոյ գլուխդ. Ճ. Ա: *Իբր զծաղկեղէն զգեստուց հանդերձանս. Նար. խւ:

ԾԱՂԿԵՄ, եցի. ն. Տ. ԾԱՂԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Նշանս անէրութեան ձրի մեզ ընկենուլքն ծաղկեաց զքս. Շ. ֆորձր: *Տունկս զառնոտեան, որ զգարշունս անսաւակ վաբուց ծաղկեցի. Նար. Է:

ԾԱՂԿԵՄ, եցի. չ. կմ ԾԱՂԿԻՄ, եցայ. ծ. Ἀνθέω, ἐξανθέω. Floreo, effloresco. θάλλω, κυπρίζω, ἐκβλαστάνομαι, vireo, pullulo, germino, vigeo. Ծաղիկս բերել. բուսանիլ. բողբոջել. դալարանալ. բարգաւաճել. ուռճանալ. զուարճանալ. պայծառանալ. չիչէքլէնմէք, չիչէք վէրմէք, աչըլմագ. *Արձակեաց շառաւիղ, և ծաղկեաց ծաղիկ. Թուոց. ժէ. 8: *Եւ ազոխն ծաղկեացէ ծաղիկն ազոխացեալ. Ես. ծը. 5: *Ծաղկեցէք որպէս զվարդենի բուսեալ 'ի դնացս Ջրոց: Ծաղկեցէք ծաղիկ իբրև զշուշան. Սիր. լթ. 17. 19: *Ո՞վ արմատ յեսսեայ՝ զքս ծնեալ ծաղկեցեր, որ զնոր Թագաւորն մեր ցուցա բողբոջեցեր. Տաղ: *Որպէս ծաղիկ վայրի այնպէս ծաղկէ: Մի ծաղկեսցեն բարունակք նորա: Ծաղկեսցէ յամառն, կամ իբրև զշուշան, կամ խորոյնէ: Որթք մեր ծաղկեսցեն. Սղ. Ճբ. 15: Յոբ. Ի. 21: Ես. ժէ. 11: լէ. 1: իէ. 6: *Ծաղկեցաւ, կամ ծաղկեսցի գաւազանն: Ծաղկեսցի 'ի քաղաքէ անտառն որպէս խոտ երկրի: Որպէս զարմաւենիս ծաղկեսցին. Եղէկ. Է. 10: Թուոց. ժէ. 5: Սղ. հա. 16: ղա. 13. ևն: *Աշխն ծաղկէ գուշակ գարնան. Շ. յիշ: *Ծաղկիմ, և ոչ պտղաբերիմ. Նար. հա: *Ծաղկեցար ըստ նմանութեն ծառոց, որ ռռոգին ջրով. Շ. ֆորձր: *Այսօր զանթառամն ծաղկեցար զծաղիկ. Շար:

Նմանութեամբ. *Ծաղկեցին ալիք նորա, և նա ոչ զգաց. (այս ինքն Տօրունն ախտս մէր. Տէրժինէ խըրմնալ.) Ովս. Է. 9: Նար. Բ: *Դեռևս կամիր ծաղկել 'ի ծնօտս ակգ մորուացն (այսինքն նոր ախէր եր բուսնիլ). Կողխնթ: *Սրտի բերկրեցելոյ երեսք ծաղկին». այս ինքն զուարթանան. Առակ. ժէ. 13: *Քրիստոնէութիւն ծաղկեաց. Ճ. Ա: *Ուրախութեն յոյժ յամենայն մարդ զուարճացեալ ծաղկէր. Եւս. պտմ. Ժ. 2: *Բուսանիմք 'ի պատանեկութե, ծաղկեմք երիտասարդութեամբ. Լմբ. ող: *Սրբութեամբ ծաղկեալ. Յճխ. ծա. իբր զարդարեալ, փայլել: *Պահոցի պարկեշտ գոյն, ոչ շառագունեալ անամօթ ծաղկելով. Բրս. պհ: Իսկ Եւս. պտմ. Է. 38. *Էր հնացեալ ծերութբ բազմաւ, և պսակեալ պքանչելի ալեօք ծաղկելոցն», իմա ծաղկելովք:

ԾԱՂԿԵՐԱՆԳ, ի. աց. ա. գ. ն. Ունող զերանգ ծաղկան. 'ի գոյն ծաղկի. ծաղկաներկ. *Ծաղկերանգ կամ ծաղկերանկ անկուածք, կամ սաճարք. Անան. էկեղ: *Ծաղկերանգ պատմուճան կմ վայելչուն. Երզն. լս: Տօնակ: *Երփնագոյն ծաղկերանգք: Բազմագերան մայրանման ծաղկերանգօք. Ոսկ. գծ. և ոմէալ: *Զանազանեալ վարուք նոցին, և ծաղկերանգ քեզ ընծայեն. Յա ուղղ: *Ո՞ր շուշանաց ծաղկերանկին՝ տանց և յարկաց զոր կազմեցին. Գր. տղ. էլն: *Դաշտք և հովիտք զարդարեսցեն ծաղկերանգ. Տօնակ:

ԾԱՂԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. որ և

ԾԱՂԿԵՄ. ն. Ցալ ծաղկիլ. յուռթի և բարգաւաճ առնել. ծաղկաձև փայլեցուցանել. պայծառացուցանել. *Զշնորհացեալս ծաղկեցուցեալ 'ի բարի կրօնս վայելչուԵ. Նար. ծը: *Օրհնութիւք բարեխնամ ծնողին (ծերոյ) զնա ծաղկեցուցին. Կողխնթ: *Ի նշուլից շնորհացն ծաղկեցուցանէ զզգայութիւն. Յճխ. ծա: *Զայսպիսի անուանագրութեա շնորհ օրըստօրէ պայծառացուցեալ ծաղկեցո. Պորփ: *Այս արիւն զպատկերն թագաւորական ծաղկեցուցանէ 'ի մեզ. Ոսկ. յհ. ա. 45: *Ձրի մեզ զկենդանութի ծաղկեցուցանելով. Անյաղթ. ֆորձր: *Զմերս ծաղկեցուսցուք օրէնս. Պէտ: *Յիշատակարանս առանձին մատենաշան ծաղկեցուցանել». այս ինքն 'ի լոյս ընծայել շարագրութ. Կոբիոն: *Զգեհեղի ծաղկեցուցեալ բարութ. Սարկ. քհ. (որպէս և Ղեւ. ծզ. ըստ յն. ծաղկիլ. և ըստ հյ, սփռիլ. բորբոքիլ:)

ԾԱՂԿԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ծաղկեցուցանէ. *Յանդիմանիչ լկտութե, և ծաղկեցուցիչ սրբութ. Յճխ. ծա:

ԾԱՂԿԸՆԿԷՑ. ա. Որ գիւրաւ ընկենու զծաղիկս իւր. ծաղկաթափ. ծաղկազերծ. *Ծաղկընկէց փառք, կամ մեծութ. Բրս. խ Դ: Սարգ. յէ. Բ: Մխ. առակ: Սկեւռ. աղ:

ԾԱՂԿԻՄ. Տ. ԾԱՂԿԵՄ, չ:

ԾԱՂԿՈՑ. ի. աց. գ. Κῆπος. Hortus. որ և ԾԱՂԿԱՆՈՑ. Բուրաստան. պարտէզ ծաղկաց. չիչէք պաղչէսի, չիչէքլիք. *Եմուտ 'ի ծաղկոցն արքունի: Դարձաւ թագաւորն 'ի ծաղկոցէ անտի. Եսթ. Է. 7. 8: *Ծաղիկք ծաղկոցաց ածուԷն. Աթան: *Յարբուցմունս բուրաստանաց և ծաղկոցաց. Խոր. ա. 15: *Միա գիր ծաղկոցացն, և լուծեա զգեղեցիկ երգս Ճպռանցն. Ոսկ. Ժ. Բ. 12: *Ծաղիկ ծաղկոցաց բանին. Նիւս. էրգ: *Ծառանց ծաղկոցին. Խոր. պտրգ: *Աճպաշտութեն ծաղկոցովք. Նար. էրգ:

ԾԱՂԿՈՒ. ա. Իբր Ծաղրածու. ծիծաղօղ. (եթէ չկայցէ սխալ գրչի.) *Բարեօք, ասէ, երթալ 'ի տուն սգոյ՝ քան 'ի տուն խաղու... և թէ գու ևս նոյնպէս ծաղկուիցես, ևս աւելի գրգիցիս 'ի լկտուԷ. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ: (յն. այլազգ):

ԾԱՂԿՈՒՏ, ի, ից. ա. Ծաղկաւէտ. ծաղկալից. չիչէքլի. *Ծաղկուտ վայրք. Վրդ. ծն: Փիլ. իմաստն: *Մարգք և խաղք ծաղկունք. Եղն. պտմ. Բ. 7:

ԾԱՂՐ, ղու, կամ ղեր, ևս և ղրու. գ. Γέλως. Risus. γελοιασμός, κατάγελως, irrisio, derisio. Արմատ բառիս Ծիծաղ. և Ծաղիկ. (լծ. ընդ. ձաղ. խաղ.) Ուրախ ժպտումն. զուարթուԷ յայտնեալ 'ի դէմս դրիւք շրթանց, հանդերձ ձայնիւ ցնծուԷ. և կատակ. և Ծանակ. ծիծաղ, խնտալը. կիւլիւշ. խանտէ. գէհք. ըշհաք, շագա. (երր. օէխօք, ուաձի ասխաք. խաղհակ, ծաղր և խնդուԷ.) *Ծաղր արար զիս ած (խաղհակ), զի և որ լուիցէ՝ ուրախ լինիցի ընդ իս. Ծն. իա. 6: *Ծաղր ձեր 'ի սուգ դարձցի: Ծաղր անմտաց: Եղէ նոցա ծաղր: Բերանք Ճշմարտից լցցին ծաղու: Ծաղուն (կմ զծաղրն) տացի զբօսանս: Ի ծաղր առնեն զհաց: Ոչ եթէ 'ի ծաղր ինչ էր քեզ խաղալ: Եղիցես 'ի ծաղր և 'ի կատականս: Ես եղէ ծաղր նախատանաց. ևն: *(Սառայ) զամօթի հարեալ՝ յուրաստ լինէր զծաղրն». այս ինքն զծիծաղն իւր. Փիլ. իմաստն: *Ծաղր՝ անբան շնչոյն ընդարձակութի է 'ի մեզ, ջլօք և մկանամբք կատարեալ. Պիտառ: *Դէմս լցեալս ծաղու: Ի խաղս այլազանեան ծաղու. Նար: *Որ յոյժ ծաղու է արժանի. Խոր: *Եղաք 'ի նախատինս ծաղու ազգաց.

Յհ. կբ: *Ծիծաղեցին, մինչչեւ զծաղուէն խօսիցիմք: Հանապազ 'ի ծաղր հատանիցիմք. Ոսկ. եբր. ծէ: *(փոխանակեա՛) կատակա-նաց և ծաղեր զարտասուս. Յճխ. իգ: *Այժ-հպարտութե և ամբարտաւանութե իբր են, և ծաղերբ. Ոսկ. յհ. ա. 36: *Հրաման տուր ծաղերին, թէ երթ, և երթայ. Կլիմաք: *Ծա-ղու արժանի վարկանել. Գոմաս:

ԾԱՂՐ. իբր Ծաղրական ինչ. ծիծաղե-լի. Ռամկօրէն. *Ուրեմն ծաղր են իրքս. Ը. Մկբ: *Տեսէք զծաղրդ: Չէ ծաղր՝ փառս խնդրել 'ի նոցանէ: Ար մեծամեծսդ՝ ծաղր է բնաւ այսպիսի պատճառանացդ պատա-խանի տանել. Ոսկ. յհ: *Անկեալ կայ ծաղր և երևոյթ ձևով. Գէ:

ԾԱՂՐ ԱՌՆԵԼ. Γελάομαι, γελοιάζω, ἐκγελάω, καταγελάομαι. Derideo, erideo, irrideo. ἐμπαίζω, ludo, illudo. χλευάζω, subsanno. Ծաղրել. ծիծաղիլ. այպն առ-նել. խաղ առնել. կատակել. ... խնդալ. ... Յոբ. լթ. 7: Իմ. 20: Յուդթ. ժբ. 1: ա. եզր. ա. 51: Նէէմ. ա. 19: բ. 1: բ. Պ. է. 27: Իմ. ե. 5: ծա. 15: Մկբ. ի. 24. 6: Եւ այլուր. Խնդ. *Ծաղր առ-նէ զերիվարաւ և զհեծելովն նորա. Յոբ. լթ. 18: Իսկ Ծն. ժթ. 14. *Թուէր ծաղր առնել յաչս փեսայից իւրոց ». Իմա՛, կա-տակ առնել. ... կամ Ռամկօրէն ...:

ԾԱՂՐ ԴՆԵԼ, ՀԵՂՈՒԼ. Նոյն ընդ վ. *Ծաղր եդեալ զկնի՝ առէին, նա ծիւրեալ (է) գեղնութը. Մխ. առակ: *Բազում ծաղր եհեղ 'ի վերայ նորայոցն. Նանա:

ԾԱՂՐ ԼԻՆԵԼ, ԿԱԼ, ՄՆԱԼ. Ծաղրելի լինել. այպանիլ. ծանակիլ. խայտառակիլ. յամօթ լինել. ... (լծ. լա. ..., ... ծաղր.) *Ար-դարք ծաղր լինին: Ահա ծաղր լինիմ նո-խատանօք. Յոբ. ի. 23: ժի. 7: *Ծաղր (յ)երատատ յոքնազան հաւուցն եղանիւր. Գէ: *Հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան, զի ծաղր եղէց յատենին քնի. Նար. հբ: *Զի մի ծաղր կացցուք: Ծաղր կայցեն իւձքն. Ծն. լէ. 23: Մէ. գ. 7: *Այնպէս ծաղր կացին յիւրեանց ճարտարութե անդ: Ծաղր կացին քան զմանկունս և զողայս. Ոսկ. յհ: *Մնացին ծաղր՝ յանդիմանեալք յոյ: Եւ ինքեանք ծաղր մնան. Լմբ. իմ:

ԾԱՂՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել ևս ծաղ-րելի, ծաղրական. *Եւ դարձեալ 'ի ձկանց ծծացուցին. որոց (այսինքն քան զորս) զինչ ինչ այլ լինի ծաղրագոյն. Փիլ. ծ. բան:

ԾԱՂՐԱԼԻՑ. ա. Καταγέλαστος. Ridiculus, ան. Լի ծաղու. յոյժ ծաղրական. ծիծաղելի. *Նոքա զծաղրալից երկիւղն ախ-տանային. Իմ. ժէ. 8: *Եւ ոչ որպէս այլ-պատոն, որ զծաղրալից զվարս իւր հատա-նէր: Քանզի զմարդիկն լինել կորուսին, յածեալ շրջին կուռել անձանց այլուստ զյաճախ ծաղրալից փառսն: Մինչ ծաղ-րալիցս (կամ ծաղրատա), և միւսոյն տանե-լիս առնէ: Սեղանս արծաթի, և զայլ ա-մենայն ծաղրալիցս յաճախեն մարդիկ. Ոսկ. մտթ: *Ծաղրալից տեսողաց: Զծաղ-րալիցն յաւելուն (բան). ՃՃ:

կմ մ. Καταγελάστως. Ridicule. *Ծաղ-րալից աքցոտել ոտիցն. Ոսկ. յհ. ա. 3:

ԾԱՂՐԱԽԱՌՆ. մ. Խառն ընդ ծաղու. *Շրթունք վաղվաղկոտք ծաղրախառն շար-ժեալ. Եւագր. ծա:

ԾԱՂՐԱԾ. ա. Իբր Ծաղրածու. *Ծաղ-րած և խեղկատակ բանս խօսիցի. Եփր. մտթ. այլ ձ. ծաղրածու:

ԾԱՂՐԱԾՈՒ, ուի, աց. ա. Γελωτοποιός, μίμος. Mimus. Որ ոք կամ որ ինչ ածէ զայլս 'ի ծաղր. միմոս, և միմոսական. ծիծաղաշարժ. Ռամկօրէն, ... և ... *Մի լինիր ծաղրածու, և կատա-կերգակ. Նեղոս: *Որ կատակերգակն է, և ծաղրածու. Սրգ. յկ. է: *Ըզծաղրածու խեղկատակին, և զախտաշարժ բանս նո-ցին. Յա. որդ: *Թատերս շինեաց 'ի քաղաքս, և զծաղրածուաց յորդորեաց: Խօսիցին զուսանքն ծաղրածուք. Ոսկ. մ. ա. 6: Ե-փես. ծէ: *Ծաղրածու քրթմնջանք. Ածաբ. խլ: *Ծաղրածու բանք. Ոսկ. եփես: Եփր. խաչ: Երզն. մտթ: Բրս. մրկ:

ԾԱՂՐԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐυτραπελία. Scurrilitas. Խօսք և գործք ծաղրածուաց. խեղկատակութիւն. Ռամկօրէն. *Ի բաց ա-րարէք 'ի ձէնջ զատաքանութի և զծաղրա-ծութի. Ածաղ. ծա: *Վասն զատարկա-բանութե և ծաղրածութե պատիժ պա-տուհասի է՛ սատուգապէս: Շատախօսութբ և ծաղրածութբ բարկացուցանեն զԱծ. Խոսր:

ԾԱՂՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γελοῖος, καταγέλαστος. Ridiculus, irridendus. Ծա-ղու արժանի. ծիծաղելի. ծաղրելի. այպա-նելի. և կատակերգական. և հեգնական. այպանողական. ... *Այդ ծաղրական է: Ծաղրական տարա-կուսանս. Ոսկ. յհ. ա. 19. 23: *Երգ այպա-նելի և ծաղրական. Գէ: փղձուկ և ան-կածից և ծաղրականաց ոմանց գոյութեց. Նար. կթ: *Առացից ինչ և ծաղրականս. Ածաբ: և Լմբ: *Ծաղրականաւ այպանմամբ հեգնեաց. Նար. առակ: *Զարբենալն, ըզ-ծաղրական կեանս. Սարգ. յուդ. ա:

ԾԱՂՐԱԿԱՆ. Μίμος, φιλογέλιος. Mimus. Ծաղրածու. ծաղրասէր. խեղկատակ. Ռամ-կօրէն. *Ծաղրական գոլ, և անարգողա-սէր, և կատակերգասէր. Արիստ. առակ: *Դիոգինէս ծաղրական մանաւանդ, և պատ-րող, քան թէ իմաստասէր. Նանա:

ԾԱՂՐԱԿԱՆՆ. գ. Ծիծաղականն գոլ, կմ ունակ կարողութե ծիծաղելոյ. և ծիծա-ղականութի. *Ծաղրականն՝ բանական մար-դոյ միայն. Լմբ. ող: *Միայն բանականիս է յատագոյ ծաղրականն և լալականն. Երզն. քեր:

ԾԱՂՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. որ և ԾԱՂ-ՐԱԳՈՅՆ ասի. Առաւել կամ յոյժ ծաղրա-կան. *Եւ որ ինչ այլք իցեն յաղագս այ-սոցիկ ծաղրականագոյնք. Նանա 'ի հոմերոս:

ԾԱՂՐԱՊԷՍ. մ. Ծաղրական օրինա-կաւ. ծաղրելով. և ընդ խաղս. *Քաղա-քականագոյն և ծաղրապէս յանդիմանէր. Նանա:

ԾԱՂՐԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. որ և ԾԱՂ-ՐԱԿԱՆ՝ ըստ բ նշ. Սիրող ծաղու և ծաղ-րածութե. կատակերգու. խեղկատակ. *Դատարկաբան, և ծաղրասէր. Սարգ. յկ. է. և ա. յհ. կզ:

ԾԱՂՐԵՄ, եցի. չ. Ծաղր առնել. ծի-ծաղիլ զայլովք. այպանել. զարմել. ... *Վասն ոչ տալ զմեզ բազմաց ծաղրել. Խոր. ա. 17: *Այ-պանէին ընդ միմեանս իւրեանց ծաղրելով. Փարպ: *Յորդորէին ուսանել կրամփանս ծաղրելի շնչմանց. Փարպ:

ԾԱՄ, ի, աց. և ոյ, ոց. գ. Κόμη. Coma. τρίξ, capillus, crines, caesaries. Հերք երկայն, ոլորեալ և յօրինեալ. զարդ և հիւսք հերաց գլխոյ մինչև 'ի ծամելիս. որ-պէս և 'ի մօրուսս երբեմն. վարսք. գէսք. խոպոպիք. ... *Զվարսս և զծամս գլխոյն 'ի բաց թօթափեալ (կնոջն մեղաւորի առ ոտս յոի). Ոսկ. ղկ: *Ծամս գործել, և գեղե-ցիկ երևել: Մի զհերս փետել, մի զծամս խզել: Վասն հանդերձից և ոսկեացն զար-դուց, և ծամոցն հիւսից. Ոսկ. կող. և ... և մտթ: *Մի ծամակալս 'ի ծամսն. յե. լոկ, մի առ ծամելեօք. Ոսկ. եփես: *Քար-շել զնոսա զահաձայն զծամոց գլխոցն. Մա-մէ: *Հիւսս, ծամս, անգոյյս և ծարիրս: Զծամս խոպոպիս 'ի ներս առնուն ներքոյ ակնանջացն: Եւ էին գիսաւորք, ծամս պա-հելով: Մի ապականէք զանս մօրուաց՝ ծամս առնել կամ խոպոպիս. Վրդն. ծն. և թուոց. և ղևտ. և պղմ: *Ցցանս վարսից, ծամս կմ խոպոպիս մօրուաց չառնել. Ղև. ... Իսկ Մաշտ. ջահկ. *Ցերկաւ ծամն կամ ծոպան՝ որ յետոյն կախի ». իմա՛ զկըր-կին ծոպս կախեալս 'ի թիկանց խուրի ե-պիսկոպոսին:

ԾԱՄԱԾՈՒՌ. ա. (լծ. և նոյն ընդ կամակոր, իբր կամարակոր.) Ծուռ. կոր-թիւր. խեղաթիւր. ոլորեալ, գալարեալ իբրև զծամ. ... *Շաւիղք ծամածուռք, գժուարաշաւիղք և նեղք. Պրմ. առակ: *Թիւրք և խոտորեալ 'ի ճշմարտութե ծամածռեալս. Սարկ. հանգ: *Ուղղ ծամածուռ: Ծամածուռք իբրև զուղղս. Վանակ. յոբ. և հց: Վրդն. էւ:

ԾԱՄԱԾՌԵԼ. ն. կամակորել. խեղա-թիւրել. ծռել, ծամռել. *Ծամածռեալ խաթարել զմիտս մեր խորհին. Յհ. իմ. պ...:

ԾԱՄԱԿԱԼ, ի, աց. գ. Կապ՝ որ կա-լեալ ունի զծամս, որպէս ծոպ և վերջք ոս-կեթել. շարիւք մարգարտաց կամ ոսկւոյ և արծաթոյ. ... Ἐμπλοκή. Torques. (հիւսք.) և χάθεμα, monile, (մանեակ.) և περιθέσις, circumpositio. (քայլ.) ... Եւ. լէ. 22: Ես. գ. 19: ա. պետ. գ. 3: Որպէս և Ոսկ. յհ. ա. 17. κόμη, coma. (ծամք): և Ոսկ. եփես. բ. *Մի ծամակալս 'ի ծամսն. յե. մի՛ առ ծամելեօք:

ԾԱՄԱԿՈՒՏ. ա. (եթէ չիցէ գրելի ծա-կամուտ.) Ուր իցէ նմանութի ծամից յա-ճախելոյ. զի այսպէս հեգնէ Մագ. գ. զարկօղն զկրկին մաշկեակս. *Ծակեալ ծամակուտ ծուարեալ »:

ԾԱՄԵԼԻ, լոյ. գ. } Κρόταφος, γνάθος. Tempus,
ԾԱՄԵԼԻՔ, լեաց. }
tempora; pars capitis tenuior. παρειά, mala, maxilla, gena. Քունք և ծնօտ մինչև 'ի կզակս, որ է միջոց կամ գործի ծամելոյ կենդանեաց զկերակուրս. ... *Բախեաց զցիցն ընդ ծամե-լիս նորա: Եւ ցիցն 'ի ծամելոյն նորա: Վար-սեաց ընդ ծամելիս նորա. Դատ. դ. 21. 22: ե. 26: *Մեծ իմն պէտս ունի և լե-զուին ծամելիքն, ժողովել զկերակուրս, և ընդ ատամանցն արկանել: Եղանակաւ իմն և լեզուն ձևոյ է ծամելեացն. Նիւս. բն: *Ի ծամելեաց առիւծուն: Ծիծաղոց ծամելեօքն առնուլ կաթիլս. Մագ. ...: *Նա առ ըղձեղ ընդ յայելի, և հար 'ի խորախորսն ծամելի. Ը. ... քուրջը:

ԾԱՄԵՄ, եցի. ն. Μασσάομαι. Mando, manduco. իսկ. mastigo. Ծամել. ման-րել ատամամբք. կրծել. խածանել. ... *Ծամէին զլեզուս իւրեանց յախտէ ցաւոցն. Յայտ. ժզ. 10: *Զոր-մաստ փայտից ծամէին 'ի սաստիկ սովոյ. Յոբ. լ. 5: *Կաղին, կամ զարի, կամ հաց և պանիր ծամել. Ոսկ. յհ. ա: Վրք հց. ծէ: Կլիմաք: *Իսկ ամենայնի ներքոյ ած ծամէր զլեզուն ընդ քացախին. Ոսկիփոր: *Զկուռս եթէ զՋուր ... ծամեսցեն, ...

ամանին. Եփր. առէպաշ:

Նմանութիւն. *Ի միում ձեռ քննեալ կոխիչքն՝ մանր մանր ծամելով, զինչ յայտ, և զինչ անյայտ իցէ. Ոսկ. յհ. ա. 10: *Զի մի զկոշտ հերձուածողական կարծեացն 'ի բերան առեալ ծամիցեմք. Սարգ. ե. դ. շ:

ԾԱՅԴ, կամ ԾԱՅԹ, կամ ԾԱԹ. ա. Բառ ռամկական՝ որպէս նշանակ Թշնամանաց. այն է ըստ Հյն. բա. Մանր, և նուազ, կիսատ, Թերի. *Ծայդ կարգան, և Թերի 'ի հաւատս. Խոսր. Ցայսմա. 'Ի Հայր Նոր: *Ոմանք 'ի յունաց, և ոմանք 'ի հայոց, որք կոչին կիսատ յոյնք, և ծաԹ հայք. Մխ. այր: Խաչ Վէջոր. փ. *Մարկիոնեաստայք, և ծայդանձիքն. յն. վաղենտինեանք. (Թերևս գրելի է ծայԹ անձինք, կամ ծայգամնեցիք. ևն:)

ԾԱՅԹՐԻՆ, ըստ. ռմկ. ծաթրին. Տ. ԾՈԹՐԻՆ, և ՋՈԳԱՅ. *Ի մշակիկ զօղայի, որ է արցակ ծայԹրինի. Բժշ. մրկ:

ԾԱՅՐ, ի, ից. գ. Ἄκρον. Summitas, extremitas. Ծագ. եզր. կատար. սպառուած. սկիզբն, կամ կատարած. վերջք տարածութեան. ծոր, ճոՔ. ուճ, փէնար. փր. Յէրէ. *Ծայր, կամ ծայրք ձեռին, ոտին, ձեռաց, ոտից. կամ գաւառին, աշխարհաց, բարձրաւանդակին, ասպատակին, շղԹայագործից, ևն. *Լցաւ ասենն բռնադատ, կամ ելից զերուսաղէմ ծայր 'ի ծայր... այսինքն ծայրէ 'ի ծայր. յն. բերան 'ի բերան. դ. Թգ. ծ. 21: Իա. 16: *Իբրև անտի արեգակն ծայրս արձակէր... յն. ճառագայթել. ա. Ղ. շ. 39: *Ի ծայր քաղցրութիւն՝ գարձս ունին և անկմունս. Բրս. պհ: *Ի ծայրս պարկեշտ կրօնի համեալ էր. Կլէմէս: *Ցագագս արմատոյն հանուրց մարդկութեան, կամ Թէ հաճոյ ունեմք Թուեսցի ասել՝ ծայրինն. այսինքն ադամայ. Խոր. ա. 3: *Ի սկզբանէ մինչ 'ի ծայր: Զոր ասեղանիս կազմեցից ծայր 'ի ծայր վկայութեանս. Պիտ: *Մինչդեռ աւուրն ընդ ծայրս հարկանէր... այսինքն ընդ զագաԹունս բարձանց. Արծր. ե. 3: *Աւեգականք երկու 'ի յերկուց ծայրից. Նար. ...: *Լուացելոյն չէ ինչ պիտոյ, բայց միայն ծայրիցն. ծայր (մատին) նշանակէ զչնչին իրս ընութէ և խորհրդոյ: Ի ծայրն հասեր իմաստիցն: Փառաւորեալ կոչէ զէութիւն ծնութեն, որ ծայրն է ամենայն փառաց և վայելչութէ. Լմբ. պտրգ. ... ող: *Քերովբէքն և սերոբէքն, որ ծայրքն են իմանալեացն. Վրդն. ծն: *Տարերք տրականութի ծայրիցն իբրև շաղկապաւ յօգեալ ունին զմիմեանս: Ի ծայրս իմաստասիրութեն եկեալ: Գլուխ և ծայր է ամենայն պատուոյ. Երզն. մտթ: *Մինչև ցծայր երգոյս. Տօնակ:

ԾԱՅՐԱԲԱՐ. մ. Ἐπὶ ἄκρον. Summe. Ծայրագոյն օրինակաւ և ծաւալմամբ. կամ ծայր 'ի ծայր. *Իմաստասիրութի՝ ըստ ոմն ինձ Թուի, ամենեցուն ծայրաբար վերագոյն է. Պղտ. օրին: Խակ անդ. *Զերկրային ծայրաբար սոցունց կապակցեաց ընդ ընութն գիմաց... յն. զկզականն ծայրագոյնս: *Արեգակն զերրն ծագէ (ճառագայԹս) ծայրաբար. Մագ. իա:

ԾԱՅՐԱԳԱԳԱԹՆ. գ. Իբր Ծայրացեալ գագաԹն. *Աստ, եԹէ զբարձրութեն նկատես, իմա իմաստութի զծայրագագաԹանն. (գուցէ լաւ ևս՝ զծայրս գագաԹանն.) Շ. բարձր:

ԾԱՅՐԱԳԻՇԵՐԱԿԱՆ. ա. Նման երեկոյին լուսոյ կամ լուսոյն արշալուսոյ. *Ցայգականն ճառագայԹէն ծայրագիշերական զատերին ունիցին. Շէր:

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. Ἄκρος, ἀκραιφνέστατος, ὕψιστος. Summus. Որ է 'ի ծայրն առաջին, մերԹ նաև վերջին. բարձրագոյն, և խորագոյն. գերագոյն. գերագունից. ծայրացեալ. կատարեալ. քաջ. ծոռ էՉէՉ կամ հատոծ. էն Ճէր. բարձր. խորանի. էն էնաձէ, խամխամ, փէրին, ողջ, էփղէր. *Ցերկրաքանչիւրոց ծայրագունիցն ըղձմիջինն կալաւ իբր վայր բնակութէ: Ծայրագոյն գահ, աշակերտ, պատուականութէն, բարութի, չարիք, զարտուղանք ևն. Պիտ: *Ծայրագոյն նշանակեաց ասելով զնա, որ է 'ի վերայ բոլորից տծ. Աթ. է: *Ընդ ծայրագունիւ քննութի բերել. Պրպմ. լէ: *Ծայրագոյն արուեստիւ. Փիլ. Խմաստ: *Ծայրագոյն նուաճմունք էին աԹենացիք. Նաբ...: *Ծայրագունին հանդիպել լրման (պատմութեան). Արծր. դ. 12: *Ծայրագոյն խնամք, շնորհք, բարութի, լրութիւն ևն. Նար: *Ծայրագոյն լոյս. Շար: Լմբ. ևն: *Ծայրագոյն սուգ. Ը. մրթ: *Ծայրագոյն ծերունի: Ծայրագոյնն հարց. Մագ. կ:

ԾԱՅՐԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾԱՅՐՈՒԹԻՒՆ. Ἀκρότης. Summitas, apex. *Ցերկնայնոցն քահանայապետութեանց ծայրագունութիւ. Դիոն. եր:

ԾԱՅՐԱԴԻՏԱԿ. ա. Ἀκραιφνής. Purus, in summo vigore. Որ 'ի ծայրագոյն պայծառութէ տեսանի. ջինջ. մաքուր. անաղօտ. *Հայելի ծայրադիտակ, անբիծ, անշաղախ. Մագ. էկեղ:

ԾԱՅՐԱԶԱՐԴԵԱԼ. Ծայրագոյն զարդուք, կամ ընդ ամենայն կողմն պայծառազարդեալ. *Ցանսահման ոլորտն ծայրազարդեալ: Անծայր ծայրիւք ծայրազարդեալք պայծառանան: Կանգնեալ յառ 'ի տարբեր տեղեաց՝ բարձրագոյն ծայրից ծայրազարդեալ. Անան. էկեղ:

ԾԱՅՐԱԶԵՂԾ. ա. Ἀκροσφαλής. Titubans. Կարի զեղծ, տկար, դողդոջուն. *Ծայրազեղծ ոտք, որպէս մանկանցն. Բրս. որբեց:

ԾԱՅՐԱԼԻՐ. ա. գրի և ԾԱՅՐԱԼԻՑ. Ծայր 'ի ծայր լի. ծայրագոյնս ալցեալ. *Եղիցի նա իբրև գրաստ ջրալից, պտղալից, ծայրալիր (կամ ծայրալից) պտղով. Մծբ. գ: *Ծայրալիր վայրք վայելչացեալք. Պիտ: *Եգեալ ծայրալիր պատարագմամբ՝ զսկիզբն, զմիջոցն, և զկատարումն. Եղիշ. ա: *Լցաւ ծայրալիր հոսմամբ գետն կուր. Կաղնկտ:

ԾԱՅՐԱԹԱՑ. ա. Խաղաղ Թացեալ. ոռոգեալ. *Առհաւատչեայ ծայրաԹաց ներկայ արեամբ՝ որդւոյն տոյ 'ի քեզ բևեռմամբ. Տօղ:

ԾԱՅՐԱԼՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծայրագոյն լրութի. ամենակատարեալ լիութի. *Լոյսն փառաց հօր, գերակատար ծայրալրութին՝ կատարողական տեսակ բարի. Ցիկ. ոսկ. յհ:

ԾԱՅՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Որ իցէ խորհուրդ ծայրագոյն, խորին և անհաս. *Ի նմանէ՝ օծեալն տծ ծնանի ըստ մարդկութեն՝ ծայրախորհուրդ միաւորութի. Ճ. Ժ:

ԾԱՅՐԱԾԱՒԱԼ. ա. Ծայր 'ի ծայր ծաւալեալ. ամենատարած. *Ծայրածաւալ և ջահաբորբոք լուսովն. Անան. էկեղ: *Գերլիր լրութի՝ ծայրածաւալ ծագողութի. Առաք. գ. 1:

ԾԱՅՐԱԿԱՐՄԻՐ. ա. Որոյ ծայրն է կարմիր, կամ ծագումն իբր ոսկեճաճանչ. *Այն ինչ վարդագոյն ծայրակարմիր արեգակն ընդ երկիր ծաւալել կամէր. (յն. ըստ իմաստից ևեթ.) Ե. Ղ. ծ. 28: *Յորժամ զծայրակարմիր նշոյլս ճառագայթից արեգականն տեսանեմք, զուարճանամք. Խոսր:

ԾԱՅՐԱԿՈՏՈՐ. } ա. Ἀκρωτηριαζόμενος. ἠκρωτηριασμένος, πηρωθείς. Mutilatus, mutilus. κατακεκομμένος, detruncatus, concisus.
ԾԱՅՐԱԿՏՈՒՐ. } Որոյ ծայրքն են կատարեալ չարաչար կարատեալ. ծայրաքաղ. խեղ. պակասաւոր. կցկտուր. ծուրէրը քօփրուձ՝ քէրուձ, քօրէրդուձ. *Ըզկատարեալ գիտութին... կամին ծայրակոտոր և խոտան առնել. Ոսկ. գաղ: *Զապառաժս գայս և զկարծրացեալ յիմարութիւ փոքր մի ծայրակոտոր փշրեցի. Կլէմէս: *Ծայրակոտոր առնէին զոտսն և զձեռսն: Ծայրակոտոր առնել ոտիւք և ձեռօք. Ղևոնդ: *Ծայրակոտոր իմաստք, կամ՝ ըստ իմաստականութիք. Թէոդոր. Խաչ. Նար. ծէ: *Եօթանասուն Թագաւորք ծայրակոտորք ձեռօք և ոտիւք էին. Դատ. ա. 7: *Մարմինքն ծայրակտուր կատարէին. Ոսկ. եռ: *Որք խորհրդով իբրև սրով զանձինս իւրեանց ծայրակտուրս առնեն. Կլէմէս: *Ծայրակտուր առնել զմարմինն, կամ զկրօնաւորսն. Սարգ. յլ. դ: Վրդն. պծմ: *Այս ծայրակտուր լինի, որպէս 'ի հրոյ այրեցեալ ծայրից. Բրս. խ Դ: *Ծայրակըտուր լեալ. Նիւս. երգ: *Համանման ունկանց լսարանին... և ծայրակտուր փողից յօգին... այսինքն քԹին. Ցն. որդի:

ԾԱՅՐԱՀԵՐՁ. և } Ծայրիւքն հերձեալ, կմ՝ հերձ-
ԾԱՅՐԱՀԵՐՁԵԱԼ. } մամբ ծայրին, կամ ուժգին պատառեալ. *Ապառաժ վէմն կատարատաշ՝ ծայրահերձ պատառեր 'ի բխումն երկուց վտակաց. Աթ. խչ: *Վէմն կարծրատեսակ ծայրահերձեալ պատառէր. Կիւրղ. խչ: Նանայ:

ԾԱՅՐԱՅԱՅՏԱԳՈՅՆ. ա. Ἀκραιφνέστατος. Կարի յայտնագոյն. և նորագոյն. *Թէպէտ և ծայրայայտագոյն իցէ. Բրս. որբեց:

ԾԱՅՐԱՅԱՆԳՔ. գ. Ἀκροτελεύτιον. Finis, ceu extremitas carminis. Ցանգումն տողից և երգոց. կատարած տողից. Աէրճաւոզուրէ. գաֆիյէ. մէղ դօմաղ. *Յորժամ զծայրայանգսն և զ'ի վերայս օրհնութեանն երգել պխահացի, յայնժամ ամենեքին հընչեն. Փիլ. փեստան:

ԾԱՅՐԱՅԵՂ. ա. Ցեղաշրջեալ 'ի միոյ ծայրէ 'ի միւս ծայր. գէմ ընդդէմ. *Ցերկաքանչիւրոցն զանդիտեալ հրաժարեցէ ծայրայեղ խոտորմանց. Ցհ. իմ. տփ: *Ծայրայեղն յառաջս հայի գժոխոց. Անյ. հց. իմ:

ԾԱՅՐԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Ἀκραθινιάζω. Summam partem attingo. Ի ծայրն հասանել. հասեալ. կատարեալ. գերազանցել. գերազանցեալ. *Ծայրացեալ սաստկանաց սաստանութի: Ծայրացեալ 'ի բարձրագոյնսն. Պիտ: *Առաքինութի ծայրացեալ: Ի վեր քան զամենայն առաքինունց ծագ ծայրացեալ է: Ծայրացեալք (այսինքն 'ի ծայրն հասեալք) ամենայն առաքինութեց: Զյաւէտ ծայրացելոյ բոլոր լրուէ կաթուղիկէ եկեղեցւոյ: Նմանեալ ծայրացելոյ առաջնորդին ձերոյ. Մագ:

ԾԱՅՐԱՊԱՏԱՐ. ա. Ծայրալիր. լիապատար. ճէֆ ճէյրան, ըօլըր ըօլանտօլ ճէյրան. փօֆ փօլու. *Ամենայն ծայրապատար յեղցեալ շտեմարանոք: Ծայրապատար զերանկացն գործելով առոււս: Առ ծայրապատար տոլայս համեմատել չարուէ զայլ ոք. Պիտ:

ԾԱՅՐԱՊՏՈՒԿՔ, պտկաց. } գ. Ἀκρέμων. Ra-
ԾԱՅՐԱՊՏՈՒՂՔ, պտղոց. } mus major, vel quivis. Գաւուկք կամ պըտղունք ծայրագոյնք՝ որ 'ի ծայրս ոստոց. ընձիւղ 'ի ծագս ճիւղոց. սատ բարձր: Տես

և ԾԱՅՐԱՑՈՒՆԿՔ. ծայր կամ բուշի եղած ճուղը՝ ֆիդանը՝ ֆիլիզը. *Յոլով անգամ 'ի ծայրապատուական տայ, զոր բողբոջ անուանէ. Վրդն. երգ: *Անպիտան երկրային գիջութեն 'ի ծայրապատուղսն յարմարի... փոխանակ ծայրապատղոյն. Նիւս. երգ:

ԾԱՅՐԱՄՐՏՄՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκροχολία. Excandescentia. Ծայրագոյն սրտմտութիւն. ցասումն անհնարին. զայրոյթ. մաղձ դառնութե: Արիստ. առաք:

ԾԱՅՐԱՏԱՌ. ա. Որոյ ծայրն է տաշեալ. կատարատաշ. *Որ խոցեցաւ 'ի հոսանս ծայրատաշ վիմին. Վրդ. հց. յ: *Որ 'ի ծայրատաշ վիմէն արձակեցեր գետս ընդ անջրդին. Բենիկ:

ԾԱՅՐԱՏԱՇԵԼ. ն. Ծայրատաշ առնել. տաշել զծայրն. *Առ քար յայլոց լերանց, և հանցես հուր՝ ծայրատաշելով. Եփր. աւետար: յորմէ և Տօնակ:

ԾԱՅՐԱՏԵՄ. եցի. ն. Ἀκρωτηριάζω, κολούω, κολοβόω. Trunco, mutilo. Հատանել զծայրս. ծայրակոտոր՝ ծայրակտուր՝ ծայրաքաղ առնել. յապաւել. յատանել. ծայրը կամ ծայրերը կտրել. *Ծայրատել զոտս և զձեռս. Մաշկ: *Իբր զոտունկս ինչ ոստոց ապարեալ ծայրատէին և անպիտան առնէին 'ի ձեռաց և յոտից և 'ի բոլոր անդամոց: Մսեալք և ծայրատեալք լինէին: Մսեալք ծայրատէին. Յհ. կբ: *Մարդիկ մեռեալք, և կենդանիք ծայրատեալք մարմնոյն մասամբք. Աճառ. աղաւ: *Ծայրատել զայգին. Վոփ:

ԾԱՅՐԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԾԱՅՐԱՔԱՂՈՒԹԻՒՆ. Ծայրատելն, և իլն. խեղութի. կրճատութիւն. *Ծայրատութիւն մասանց, կամ մարմնոց. Նար. հդ: Սարգ. ա. պ. գ: Նիւս. 'ի ոփէլ:

ԾԱՅՐԱՏՈՒՆԿՔ. գ. Ἀκρόδρυα. Cacumen rami, baccae, fructus. Ծայրք ոստոց, և պտուղք ծառոց. *Ամենայն ինչ պատմեալ լինէր 'ի ծայրատնկոյն փափկութի. Բր. ող:

ԾԱՅՐԱՐՁԱԿ. և ԾԱՅՐԱՐՁԱԿԵԱԼ. } Որոյ ծայրն՝ գագաթն՝ տեղն է արձակ և բարձր, կամ համարձակ և ազատօրէն արձակեալ, սփռեալ. և տարածեալ գոլով, և տարածելով, ձգտելով. *Ծայրարձակ շառաւեղուղէշ գաւազանաբուղխ թագաւորութեն քո. Ա. 'ի կոյս: *Եկեղեցիք նորափետուր զարդարեալ հրաշիւք՝ ծայրարձակ (սատովք) առաքինութեան պայծառաբերին պտղովք. Թէոդոր. կուս: *Ծայրարձակ լերանց՝ ծայրարձակ լերանց բարձանց ցօղն տարածանէր. Նար. փող: *Ի յերկրի կանգնեալ, և հաւասար երկնի ծայրարձակեալ բարձրացար: Ծայրարձակեալ ծաւալեցեր զծագումն ճաճային իմանալի ճառագայթիցն. Անան. եկեղ:

ԾԱՅՐԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Արձակելն համարձակ զծայրս. ծաւալումն. ընդարձակութի. *Նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութբ. Նար. ղզ:

ԾԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ծայրանալ. 'ի ծայրն հասուցանել. բարձրացուցանել գեր 'ի վերոյ. *Մեծն հոմերոս այնքան կարաց գերազանցել զամենեքումբք ծայրացուցանելով զինքեան հմտութի. Պիտ:

ԾԱՅՐԱՓԱՅԼ. ա. Ծայրագոյնս փայլեալ. գերափայլ. *Արփիազգեստ պայծառութեամբ որպէս զարուսեակն յորդալոյս ծայրափայլ ճառագայթութբն պայծառացեալ. Գր. տղն. 'ի ոփէլ:

ԾԱՅՐԱՔԱՂ ԱՌՆԵԼ. ն. Ἀκρωτηριάζω. Mutilo, extremitates amputo, trunco. Ծայրակոտոր կամ ծայրակտուր առնել. ծայրատել. կրճատել. խեղել. կոտորել. քաղել և քանցել զծայրս կմ 'ի ծայրից. *Զոտս և զձեռս ծայրաքաղս առնէին. Բ. Մ. Է. Ա: *Զմատունս, կամ զամենայն անդամս ծայրաքաղ արարին. Եւս. պտմ: Ճ. Ա: *Ծայրաքաղ արար 'ի նոցանէ բժշկ 'ի ճանապարհէն. այսինքն ջորդեաց. Վրդն. պտմ: *Մի ծայրաքաղ առնէր զձեռս դրոց, կամ զուերունեանն ձայն, այլ որպէս և կայն՝ ընթերցէր. Ա. Է: *Ոչ եթէ ծայրաքաղ ինչ ասացեալ օգտակար կամ սովորս խօսեցաւ. Աթան: *Ոչ ունէր զբաւանդակ արուեստն, այլ սակաւ և անտի ծայրաքաղ. (կօբբէբթած.) Շիր. յղ. կենաց խրոց:

ԾԱՅՐԱՔԱՂ ԱՌՆԵԼ. Κεφαλαιόω. Summatim attingo. ἐκλέγω, seligo, ևն. Ծաղկաքաղ առնել. ընտրանաւ քաղել. համառօտել. բովանդակել. *Ծայրաքաղ արարաք վասն ձերոյ հրաւիրանաւ հաւատոցն: Զոր այժմ առ ժամանակ մի ծայրաքաղ արարաք. Կոչ. Է: *Զայս ծայրաքաղ արարեալ՝ համառօտ յիշատակեցաք. Խոր. Բ. 31: *Ի մի վայր բովանդակեալ և ծայրաքաղ արարեալ զօգտակարն ամենայնի. Կանոն: *Զոր համառօտ և ծայրաքաղ՝ փոքր ինչ ցուցաք զաղէտս իւիննս. այսինքն ծայրաքաղ առնելով. Շ. Եղէ:

ԾԱՅՐԱՔԱՂԱՔ. գ. Ἀκρόπολις. Summa arx. Բերդաքաղաք. բերդ 'ի ծայր քաղաքին. ամրոց. ակառն. *Ցանկութեցն յաղթեցէ սեռի, յորժամ 'ի ծայրաքաղաքն բանականին հրամանին կամաւորապէսն անսալ ոչ կամեսցին. Պղատ. օրն: *Քաղաքին պարտ է չինել... երկոտասան տունս գնելով յառաջագոյն, և սրամադզգայ և աթենայ տաճար, ծայրաքաղաք անուանելով. Պղատ. օրէն. Է: *Ի ծայրաքաղաքին վայրին (գաւառին՝) բնակելով պահապանք. անդ. ծԲ: *Ցառաքինութեց հասեր 'ի ծայրաքաղաքն 'ի ձեռն ճգնութեց անտանելեաց. Ժմ. յն: *Պատկերագործն փիդիաս կազմելով զաթենաս՝ որ 'ի ծայրաքաղաքն է, 'ի մէջ վահանին նորին զդէմ անձին իւրոյ յօրինեաց. Արիստ. Ձ: *Ուստի՞ գու զանծինն առեալ ունիս, և կամ զանօթիգրն՝ զքո զծայրաքաղաքս (իբր. բու կանգնեալ ընդդէմ մեր.) Առ որս. Ղ. (Վերջակաւ գրի, զծայրաքաղաքս:)

ԾԱՅՐԱՔԱՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾԱՅՐԱՏՈՒԹԻՒՆ. τὰ Ἀκρωτηριαζόμενα. Mutilatio. *Զկատարածութեն ծայրաքաղութեան անօրինին. Ոսկ. մ. Գ. 9:

ԾԱՅՐ Ի ԾԱՅՐ. Տ. ԾԱՅՐ:

ԾԱՅՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκρότης. Summitas, extremitas, apex, fastigium. Ծայր, կամ ծայրագոյն գոլն. ծայրագունութի. գերազանցութի. ծագ բարձրութե. լրումն. *Որ յառաջատեալ է 'ի բուն ծայրութի. Փիլ. լին: *Որպէս բազմալոյս ինչ լար 'ի յերկնից ծայրութեն կախեալ 'ի վերուստ մինչև 'ի վայր: Պետրոս գլխաւորն, և երիցագոյն ծծապանիցն ծայրութի. Դիոն. ծծայ. և Եղբ: *Անձին ծայրութիք են միայն նորա մասունք. Մագ. 'ի տխն: *Ծայրութի հանճարոյ, կամ փառաց. Կիւրղ. գնյ: *Առաքելական կամ արքայական ծայրութի: ՍԲ հայրապետ մեր ծայրութե: Ամենայն ծայրութեանց ծայրագունի համեմատեալ. Մագ: *Պայծառ և անմատչելի լուսոյն ծայրութբ, զոր օրն նշանակէ. Երզն. մտթ:

ԾԱՅՐՈՒԽՈՒԶ ՀՆՁԵԼ. (եթէ չիցէ գրելի Ծայրախուզ.) Զծայրսն կամ 'ի ծայրից խուզելով քաղել զհունձս. *Ի չափ հասակայն (կամ հասկացն) ծայրուխուզ հնձելով առանձինն հասուն. Եղիշ. երէց:

ԾԱՆԱԿ. ի. աց. ա. գ. մ. Αἰσχρός, ή, όν. ἀσχήμων. Turpis, probrosus, indecorus, ignominiosus. καταγέλαστος, irridendus, ևն. Մերկ և խայտառակ (իբր ամենայն մասամբք ծանուցեալ. կամ որպէս ամօ. լօրէ՝ ձերի ծնածի գէօ.) նշաւակ. ամօթալի, և ամօթ. խայտառակութի. խախու խառէր. և խախտօրմէ. բէզիւ գեօրնոմ. *Մերկ ինչ պորտ էր նստել 'ի տան, և կամ ծանակ շրջել 'ի հրապարակս. Սարգ. յակ. Բ: *Ցաշխարհատես հրապարակին ցուցանիցեն առանց և ծանակ. Մանդ. Է: *Ծանակ հրամայես լինել: Դու կերպաս պատմուճան զգենուս, և նա մերկ ծանակ շրջիցի. Ոսկ. ես: *Ոչ զաղօթականաց զգեցեալ զկերպարանս, այլ զմարդոց զծաղր և զծանակ կացելոց: Ծանակ կան յաղօթս: Ծաղր և ծանակ առնեն զանձինս. Ոսկ. մ. Ա. 19: *Ըզծանակաց գործոց մեր ոչ թաքուցանեմք: Զինչ ինչ քան զմուրանալ գործ ծանակաց կայցէ. Ոսկ. եբր. ծա. ծդ:

ԾԱՆԱԿ ԱՌՆԵԼ. Այպն առնել. խաղ առնել, և խայտառակել. խոմխոմէ կիւլէթ, բէզիւ էթմէք. *Ծանակ առնեն, և հալածեն. Խոսր: *Ծիծաղին զգլորմամբս, ծանակ զիս առնեն. Ժմ:

ԾԱՆԱԿԱԴԻՈՑՆ. ա. } Առաւել խայտառակ և ամօթալի.
ԾԱՆԱԿԱՆԱԴԻՈՑՆ. } *Ոչինչ է ծանակագոյն, քան որ 'ի մեղս իւր պատուեալ կայցէ. Ոսկ. յհ. ա. 6: *Զինչ ինչ այլ կայցէ քան զայս ծանականս ծանականագոյն. Ոսկ. ես:

ԾԱՆԱԿԱՆԱԼ. իբր Ծանակիլ. ծանակ լինել. *Ծանօթիցն ծանականալ. Նիւս. կուս. յորմէ և Սոփէլ. յուսկ:

ԾԱՆԱԿԱՆՔ. նաց. գ. Ἀσχημοσύνη. Ignominia, turpitudo, pudor. որ և ԾԱՆԱԿ, ԾԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. խայտառակութի մերկութե, կմ երևելի պակասութե. նշաւակութի. անարգութի. անտեղութիւն. գարշութիւն. գործ ամօթալի. ամօթ, և ամօթանք, առականք. խօխթօլիք, այիպ. րէզիլլիք, ճուրիւլիք, այպ. *Զերծից 'ի նմանէ զհանդերձս իմ և զկտաւ իմ, զի մի ծածկեսցէ զծանակութիւն իւր. Ովս. Բ. 9: *Խայտառակեալք լի ծանականօք. Արծր. Գ. 9: *Այլ կատակաց մերձաւորացն և ծանականս տեսողացն. Սարգ. ա. պ. 9: *Ցաղկերտի ասեալ զայնպիսի թեթևութի ծանականաց իւրոց. Փարպ: *Ողորմելի և ծանականաց մահու վճարեր 'ի կենաց. Ղևոնդ: *Լցիմք ծանականք առաջի կանանց: Ծանականք և ամօթ այն միայն է. Ոսկ. ես: *Հայեաց 'ի ծանականսն, որք ընդմիմեանս զըմբըրին: Մեծ թուի վնասն և ծանականքն ('ի ծանօթից). Ոսկ. յհ: *Կարկաց զաչ ունելն, որպէս զի 'ի ձեռն այնր ծանականացն զերծցի 'ի ձեռնադրութէ. Սոկր:

ԾԱՆԱԿԵՄ. եցի. ն. Αἰσχύνω. Pudefacio. Ծանակ առնել. խայտառակել. խոկէ. յ. Ἀσχημονέω. Turpiter ago. Անամօթիլ. նշաւակել անձամբ զանձն ամօթալի գործովք. խօշլուքիր շուրը անէլ բանալ. խօղէ ընէլ. բռնազօս րէզիլ ճուրիւ էթմէ. *Զսատութի իմ ծանակեցից: Գեղ ծանակեալ. Նար. կ. և ծղ: *Խայտառակեալ ծանակեալ է թագաւորութիւնն քո. Մծբ. ծէ: *Նորաձևութեամբ ծանակեցաք յաշխարհս յայսմ. Խոր. Բ. 23: *Ի հրապարակի յայտ յանդիման ծանակէրն. իմն ծանականս կմ ամօթալիս գործէր. Ոսկ. մ. Բ. 8:

ԾԱՆԱԿԻՉ. Որ ծանակէ. *Անհանճարոյ ծանակիչ. Նար. յէ:

ԾԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾԱՆԱԿԱՆՔ.

Ἀσχημοσύνη. *Ո՛րչափ չար է, և 'ի ծանակութիւն համարի, թէ մերկ շրջեսցէ: Յայտնեսցի ծանակութիւն աղտեղութեան նոցա. Ոսկ. յհ. ա. 1. Ն 6: *Ընդ խաւար զխաւարայինսն կատարելով ծանակութիւնս. Յհ. իմ. պտ: *Անմերարկու ծանակութիւնք. Նար. կ: *Զխայծս մեռանելոյն յուշ արար, և զծանակութիւն մահն. Խոր:

ԾԱՆԾԱՂ. ի, ից կամ աց. ա. Ἐπιπόλαιος. Levis, non profundus. գրի և ԾԱՆԾԱՂ, ԾԱՆԾԱԽ. (ըծ. գանգաղ. և ցած. և սուղ. նոյն և թ. ուր.) Անօսր. նօսր. սակաւաջուր, կմ սակաւահող. չունօղ զչափ խորութեան. որ ինչ է 'ի վերին երեսս եւեթ. նմանութեամբ՝ Դիւրիմաց, և փոքրիմաց. գաւեհիկ, գաւեհկական. հասարակ. *Ոչ ժամանեաւ զխորս ընթերցուածոցն քննել... ըզծանծաղսն զլայնանիս որսալով զբանս. Արւ. ծդ: *Ծանծաղ է և այսպիսի խորութիւն, և բացայայտեալ միտ. Շ. Բղբ: *Ծանծախ ակղի գտեալ 'ի ծովուն. Լաստ. ծզ: *Ի թուլամորթութիւն կրթեցաք մի առ միով 'ի ծանծաղ և 'ի տարտամ վարս. Գր. տղ. լուս: *Արժան է հաստատուն հիմամբք սկզբնաւորել. ապա եթէ ծանծաղ և վեր 'ի վերոյ սկսանիցին, դիւրակործանք լինիցին. Մխ. առակ:

ԾԱՆԾԱՂ. գ. իբր Ծանծաղութիւն. *Ծովու անհուն եղելոյ, ծանծաղի անբաւ. Գէտ. այսինքն առանց ծանծաղութեան, խոր գոլով:

Ի ԾԱՆԾԱՂ ՀԱՆԵԼ կամ ԵԼԱՆԵԼ. Ἀνάγω. Educo. ἀνιμάω, eruo, sursum traho, extraho, or; emergo, եռ. Վերածել, ել. 'ի խորոց 'ի գուրս, 'ի դժուարութենէ 'ի դիւրութիւն. *Մի երբեք ըմբռնիլ յայսպիսի ախտս, նաև զըմբռնեալսն ևս հանել 'ի ծանծաղ: Դիւրին է 'ի խորխորատից չարեաց ելանել միանգամ 'ի ծանծաղ: Յաղթութեան երկնչի. և 'ի սակաւ ինչ մնասուց. և եթէ սակաւ ինչ 'ի ծանծաղ ելանիցեն, յայնժամ ևս առաւել կասկածեն. Ոսկ. մ. ա. 20: գ. 4. Ն 14:

ԾԱՆԾԱՂԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἐπιπολαιότερος. Minus profundus, magis extans, superficiarius. ἐξ ἐπίπολης, δὶ ἐπιπολαίου, in superficie. Առաւել կամ յոյժ ծանծաղ. վեր 'ի վերոյ. թեթևագոյն. 'ի վերին երեսս. խօրխուն փէօյի. *Որք միանգամ ծանծաղագոյն իմաստիւք զիրսն տեսանեն, ոչինչ առաւել քան որ երևին՝ քննեն. Նիւս. կազմ: *Երկիւղն այ չտայ 'ի խոր 'ի քուն ընկղմել մտացն, այլ ծանծաղագոյնս յաղուեստքունս միայն զքաղցր ցանկութիւն քնոյն եւեթ կատարեն. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ: *Ծանծաղագոյն բուսուցանելով զհասկն. Նիւս. երգ:

Եւ որպէս Ծանծաղամիտ. *Ոգի երկեղածին չպարտի 'ի փոփոխմանցն, այլ յաղթէ փոփոխմանն. իսկ ծանծաղագոյն՝ վաղվաղակ յանգիմանի. Սեբեր. դ:

ԾԱՆԾԱՂԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Ծանծաղ մտօք. թեթևամիտ. բռնպակը նօսր. հօդդա, ալէյսէ. *Բազումք 'ի նոցանէ ծանծաղամիտք էին. (յն. ըստ իմաստից եւեթ.) գ. կ. ե. 15: *Ծանծաղամիտ գոլով միքաս. Մխ. առակ:

ԾԱՆԾԱՂՈՒՏ. Տե՛ս ԾԱՆԾԱՂ. *Ճառագայթք արեգական ցուցանեն զքարինս 'ի մէջ ջուրցն 'ի ծանծաղուտ տեղիս. Վեցօր. ե:

ԾԱՆԾԱՔԵՄ, եցի. ն. Ծամելով ծաւալ. ծամքելով ծամել. մանրել և փշրել ատամ. ծամծմել, աղձել. *Կե՛ր որպէս մարդ. և մի ծանծաքեր. Սիրաք. լա. 19:

ԾԱՆՈՒՑԱՆԵՄ, նուցի, նո. ն. Γνωρίζω. Notum facio. Տալ ճանաչել. ցուցանել. յայտնել. ծանօթ՝ տեղեակ՝ իրազեկ առնել. զեկուցանել. ճանչցնել, հասկցնել, բիլտիրմէք, տույուրմագ, պիլտիրմէք. *Տէ՛ր ծանո՛ ինձ և ծանեայց: Ծանուցուք ձեզ բանս: Ծանուցէք ժողովրդոց զգործս նորա: Ծանուցից նոցա զզօրութիւն իմ: Ծանուցայ զաւակի տանդ յակոբու: Որովք ծանուցայց քեզ անդ: Այժմիկ ծանեարուք զմծ, մանաւանդ թէ ծանուցայք իսկ յայյ. եւն: *Ծանեաւ զնա, և ծանոյց զինքն նմա. Եղիշ. խռվէ: *Յոլովագոյն ծանուցաւ, թէ հինն ամենայն օրինակ էր. Շ. բաց: *Յայտնապէս ծանուցանի ած և մարդ. Շար: *Մերայնովս զքոյինսն ծանուցանող հրաշալեօք. Նար. խդ:

ԾԱՆՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Ծանուցանող. ծանուցող. յայտարար. *Եդ 'ի նմա (յադամ) իմաստութի ծանուցիչ ամենայնի. Ոսկ. ես: *Ճշմարտապէս ծանուցիչ էութե աղընչիցն. Անյ. ստորոգ: *Իւ այն չէին կարիք մեղաց, այլ բնութե մարմնոյն ծանուցիչք. Յհ. իմ. եղ: *Պատուղն է ծառոյն ծանուցիչ. Նար. երգ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Ծանուցանելն, իլն. յայտարարութի. ծանուցումն. էֆշայէ, էմարէթ. *Ծանուցումն սակս այնր առնելով ինչ. Խոր. գ. 65: *Նշանակիչ... 'ի բացուստ անգր ծանուցմանցն. Նար. ղբ:

ԾԱՆՐ, նու, ու. նուք, նուց. ա. Βαρύς. Gravis. Առաւելեալն կշռութբ. վասն որոյ գժուարաբառնալի, և վայրաբեր. գըժուարաշարժ. հանդարտ. գանդաղ. անտանելի. անհնարին. գժուարին, գժկամակելի. անհաճոյ. խիստ. գժնդակ. և Սաստիկ. շատ. բազում, եւն. ծանր. աղըր, ճէքին, կիւճ, եւն. *Ծանր է քար: Որպէս բեռն ծանր: Բեռինս ծանունս: Ծանր առնիցես զօրու ծանու: Ծանր անուր, կամ մնաս, գիշեր, գործ, բան, բարբառ: Պատուիրանք կի թուղթք ծանունք: Ծանր է քեզ բանդ այդ: Ծանր է մեղ և տեսանելն զնա: Ծանր էր յաչս ամոնի առնել ինչ նմա: Ծանր թուեցաւ նմա: Մի ինչ ծանր թուեսցի քեզ: Զծանր ծանր օրինացն. այսինքն զծանրագոյն իրս, եւն: *Ծանր վիշտ, տանջանք, աղէտ: Ի ծանր ծանր աղէտից. եւն. *Ըստ ծանր խոհականութենն իւրոյ հայեցեալ նկատէր. Փարպ: *Ի վերայ արկանեմք զկարծրագոյն զգեղն, և զծանր ըմպելին. Ճ. Ա: *Զգայլս ծանունս: Ի գայլոց ծանունց: Զծանունս իշխանս. Ածաբ: Սարգ: Լ: Նիւ. ՆԷԷ: *Ըստ փարիսեցւոյն՝ ծանուն (կամ ծանոյն) այնորիկ և հպարտացելոյն. Բրս. 'ի հոյեաց: *Արբեցողն քունք ծանունք. Բրս. արբեց: *Ծանր պարծանք նորա այն են, արիւնն որ նշանակեցաւ 'ի վերայ գրանց նոցա. Եփր. ել: *Ծանր դէպ. Եփր. երաշտ: *Որ ծանրն է քան զամենայն չարիս՝ մարդատեացութիւն: Յոյժ գժուարութ է տանել և ծանր առ իմանալ բանս. Մէխ. շեփ: *Ի նիկիական կանոնսն ընդէ՞ր չէ այդպէս ծանր գրեալ (յանցանքն այն). Կանոն:

ԾԱՆՐ՝ ըստ առոգանութեան, է Հաստ (ձայն). ստուար. թաւ. բութ. (յն. վառ. ոխս. յորմէ Վ առ ձայնն.) *Բնութիւն որպէս յարմարումն (ներդաշնակութի) բաղկացաւ յինդդիմացն բարբառոց, 'ի ծանուէն և 'ի սրոյ. Փիլ. լին. ե. 55:

ԾԱՆՐ. Βραδύς. Tardus. Յամր. ծանրաշարժ. դանդ. *Եղիցի ամենայն մարդ արագ առ 'ի լսել, և ծանր առ 'ի խօսել, և ծանր առ 'ի բարկանալ. Յկ. ա. 19:

ԾԱՆՐ. Ἐπίπονος. Laboriosus, operosus. Աշխատալի. տարժանելի. զահմէթլի. *Թէպէտ բեռն առաց, այլ զթեթևն յաւել. զի մի՛ իբրև 'ի ծանուէ փախչիցիս, և մի իբրև զդիւր ինչ արհամարհիցես. Ոսկ. մ. բ. 13:

ԾԱՆՐ. Πολυτελής. Sumtuosus, pretiosus. Ծանրագին. մեծածախ. պատուական. պահալը. *Մի յանկի և 'ի մարգարիտս և 'ի հանդերձս ծանունս. Ոսկ. յհ. բ. 15:

ԾԱՆՐ. մ. ԾԱՆՈՒՆՍ. } Βαρέως. Graviter. Ծանրապէս. գժուարաւ. սաստիկ. աղըր ճա. *Լիջիր դու հաւատարիմ յամենայնէ 'ի ծանր յափշտակելոյ անտի. Ժող. է. 8. (որ չիք 'ի յն. լտ.): *Ականջօք իւրեանց ծանր. կմ ծանունս լուան. Գծ. իը. 28: Ես. զ. 10: Մտթ. ժգ. 15: *Ծանր ըմբռնին ձնշեալ զմարմինն՝ չարչարէր: Ծանունս լսէին, այսինքն գժուարաւ նայելն 'ի լուրն. Երզն. մտթ: *Ոմանք 'ի չանց ոչ կարացեալ զօրութբ մարմնոց կրել մեծամեծս և ծանունս հալեն. Գտմ. ազգ:

ԾԱՆՐԱԲԱՆ. ա. Ծանր բանիւ, խիստ, գժուարալուր. *Բանք նորա ծանրաբանք: Թուղթքս ծանրաբանք են և սաստիկ. Ոսկ. բ. կոր:

ԾԱՆՐԱԲԱՐ. մ. Ծանրանալով. խստութբ. *Մի՛ ծանրաբար և տարժանապէս բերիլ առ որս ընդ իշխանութբն. Նիւս. բն. ա: *Տե՛ս թէ որպէս ծանրաբար գրեն յաղագս նոցա, որ գաւաճանօղքն էին. Ոսկ. գծ:

ԾԱՆՐԱԲԵԿ. ա. Ի ծանրութէ բեկեալ, կամ կորացեալ մօտ 'ի բեկումն. *Ի ծանրութէ հասկոյն զլխարկեալ գտանիցի ծանրաբեկ 'ի յերկիր անկեալ. Վեցօր. է:

ԾԱՆՐԱԲԵՌՆ. ռին, ռինք, ռանց. ա. Ὑπερόγκος. Supra modum tumidus, gravis. βαρύφορτος, πεφορτισμένος, onustus, oneratus. φορτικός, onerosus. Ունօղ ըզբեռն ծանր, կամ զծանրութիւն բեռին, բառնալին, և բարձոցն. աղըր եիւքլիւ. *Պատուիրանքս այս ոչ ծանրաբեռն ինչ է. Օր. լ. 11: *Հարկ ինչ ծանրաբեռն: Ծանրաբեռն բեռինք, կիրք, ծառայութի, աշխատութի. Բրս. հց. ծդ: Ոսկ. յհ. ա. 3: Նար. յդ: Յհ. իբ: Ոսկ. մ. բ. 13: *Ծանրաբեռն վարուցն կրթութիւնք. Ճ. Ա: *Կրէին կիրս ծանրաբեռինս 'ի զէն և 'ի ճակատամարտ. Ածբ. բ. 2: *Եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք, կամ վաստակեալք և ծանրաբեռինքդ. Ոսկ. Ես. Ն յհ: Սարգ. յկ. Ա: Վրք հց. ա. Ն իա: *Ոչ զաշխատեալսն միայն կոչէ, այլ և զծանրաբեռինսն. Ոսկ. մ. բ. 13: *Աշխատելոց և ծանրաբեռնաց. Շ. Բղբ: *Բազումք ծանրաբեռինք մեղօք՝ ջերմեռանդ ապաշխարութբ թեթևացան. Մանդ. ծե: *Զծանրաբեռինս կենդանեացն ընդ այսպիսի սպասաւորութբք լծեաց». այսինքն զբեռնաբարձս. Նիւս. կազմ: *Նաւ մի ծանրաբեռն 'ի ծովեզերին եղեալ. Սոկր:

ԾԱՆՐԱԲԵՌՆԵՄ. եցի. ն. Φορτίζω, ομαι. Onero, or. Ծանրացուցանել բեռամբք (մանաւանդ զանձն). բեռնաւորել: Առաւել՝ կ. հ. բեռնաւորել ծանր բեռամբք. և Ծանրաբեռն լինել. *Ի ծաղկաց ծանրաբեռնեալ գան 'ի մեղուանոցն. Գր. տղ. լս: *Մի՛ ծանրաբեռնեսցուք առաւել քան զոր կարեմքս բերել. Ածաբ. ծրբ: *Ոչ ծանրաբեռնեցայց ձեզ. Ոսկ. բ. կոր: *Եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք և ծանրաբեռնեալք. Եփր. աղ: *Կոչէ բանն տեառն զծանրաբեռնեալսն՝ խոստովանութբ յապաշխարութի. Յճխ. ժե: *Զծանրաբեռնեալսն և զատաժանեալս մեղօք. ժմ: *Մեղաւորքն ծանրաբեռնեալք անօրէնութեամբ. Զքր. կթ: *Բազմութբ յանցանաց

ծանրաբեռնեալ է անձն իմ. Ղուկ: *Որ ծանրաբեռնեալս եմ յանցանօք. Կոչման:

ԾԱՆՐԱԲԵՌՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. Տ. ԾԱՆՐԱԲԵՌՆ. *Ամենայն ուրեք մխիթարէ զլոզան, և չառնէ ծանրաբեռնս: Զի մի ծանրաբեռնսի առնիցեմք զմիտս ձեր. Ոսկ. եփես: *Զնկեմք երբեք իբրև 'ի ծանրաբեռնեաց ինչ, այլ բազում յամենայն կողմանց շահիցեմք հեշտականութիւն. Ոսկ. մ. ա. 16:

ԾԱՆՐԱԲԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բեռն ծանր. ծանրութիւն. դժուարութիւն. * Իսկ 'ի տրամականսն՝ ծանրաբեռնութեանն 'ի նեղքոյ գնանիլ տկար բնութեամբ. Յհ. իմ. ափ: *Առանց զգուանաց ծանրաբեռնուէ. Նար. յԷ: *Տրամութիւն է մեզ ծանրաբեռնութիւն մեղաց. Լմբ. ող:

ԾԱՆՐԱԲԵՐՁ. ա. Իբր Ծանրաբարձ. բարձեալ բերող զծանր և զբազում իրս. յն. բիւրաբեր, կամ բիւրաբարձ. μυριαγωγός. *Նաւ ծանրաբերձս. այս. ծանրաբեռն. Ոսկ. յհ. Բ. 30:

ԾԱՆՐԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ զջուր ծանր և մխաստակար. *Ծանրաբուղխ աղբիւրք, և կամ պղտորական վտակք. Ոսկ. տաղաչ:

ԾԱՆՐԱԳԻՆ, գնի, ից. ա. Βαρύτιμος. Pretiosus, ingentis pretii. որ և ԾԱՆՐԱԳՆԻ. Մեծագին. մեծագնի. թանկագին. պատուական. որ և յն. ոճով ասի Ծանրապատիւ. տաղ, Բանի. ֆահուլը, գըյմէթլի. *Ընչ իւղոյ ծանրագնի. Մտթ. իզ. 7: *Ծանրագին ակն, կամ ատացուածք. գիրք. Վեցօր: Լմբ. ող: Եզնկ: *Եթէ զոսկւոյ ասիցես, եթէ զականց պատուականաց և զծանրագնից. Սարգ. ա. պ. Գ: *Մի ծանրագին լինիր. Բրս. ող: *Զմարգարիտ պատուական և ծանրագնի (կամ ծանրագին). Եփր. ամէփար:

ԾԱՆՐԱԳԻՆ, և ԾԱՆՐԱԳՆՈՑ. մ. Ծանր գնոյ կամ գնով. *Վաճառէր թեթևագին, և գնէր ծանրագին. Բրս. մրկ: *Ոչ գնեմ այդչափ ծանրագնոյ. Ոսկ. տաղաչ:

ԾԱՆՐԱԳԼԽԵԼ, իլ. Տ. ԳԼԽԱԾԱՆՐԻԼ. *Ծանրագլխեն յարբեցութէ. Բրս. արբեց: *Յոլով գինւոյ ծանրագլխեալ (հերձվածս). Բոբիզ. 'ի յհ. Դ:

ԾԱՆՐԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԳԼԽԱԾԱՆՐՈՒԹԻՒՆ: Գաղիան:

ԾԱՆՐԱԳՆԱՑ. Տ. ԾԱՆՐԱԽԱՂԱՑ. Վեցօր. Է:

ԾԱՆՐԱԳՆԻ. Տ. ԾԱՆՐԱԳԻՆ:

ԾԱՆՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. մ. Βαρύτερος, ον. Gravior, ius. Առաւել կամ յոյժ ծանր (ըստ ամենայն առման). աղըրճա. *Ծանրագոյն քան զաւազ, կամ քան զերկաթեան. քան զխաւար. քան զլիս, քան զձեզ. Յոբ. Է. 3: Առակ. իէ. 3: իմ. ժէ. 20: Թռոց. ժա. 14: Օր. ա. 17: *Ծանրագոյն վէմ, բեռն, մեղք, կիրք. պատուհասք, աշխատութիւն, հարկ, ճգունք. Ղ. մրբ: Ղուկ: Վրք ոսկ: Ճ. Ա: Կորիւն: Փարպ: Ղ. ընդհ: Վրք հց. իա: *Ծանրագոյն իմն է նոցա: Ծանրագոյն թուի, կամ գրի: Ծանրագոյնք են ընչաքիրաց՝ օտարմութիւնքն. Ոսկ. Բ. կոր: ա. փիմ: Մաշկ: Մանդ. Է: *Լուր լուար ծանրագոյն՝ թէ եւ. կանոն: *Որ հեզգագոյն և ծանրագոյն են զգայութիւնք: Զծանրագոյնս մասք (այսինքն զթանձրամիտս). Փիլ. ծ. բան: Պիտ: *Թողութիւն զծանրագոյնսն յանցանաց. Բրս. մրկ: *Ծանրագոյն իմն հրաման տայր. Ոսկ. կիւր: *Զի խոստովանեալ՝ չէրմագոյն իմն չուէ և ծանրագոյն յանցանաց. Եփր. առէփար: *Գլխաւորն պատուէ ծանրագոյն.

Մխ. դփ: *Ծանրագոյնս լսել. Ոսկ. յհ:

ԾԱՆՐԱԳՈՐԾ. ա. Որ գործէ ծանր յանցանս. ոճրագործ. *Ծանրագործ ապաշնողն. Ոսկ. մ. Ե. 23: Ագաթ:

ԾԱՆՐԱԴԻՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Βαρυδαιμονία. Gravis vel infelix fortuna, miseria. ըստ յն. ոճոյ, Չարաբաստութիւն. թշուառութիւն. *Զմիոյն այս զպատիւ մոռանալ, որ է սկիզբն և կատարած, վերագոյն (այսինքն ծայրագոյն) ծանրադիւութի. Փիլ. ծ. բան:

ԾԱՆՐԱԹԱԽԻԾ. ա. Թախծագին. համակեալ 'ի ծանր թախիծ. *Ծանրաթախիծ սգովք պաշարեալ. Կորիւն: *Ծանրաթախիծ հոգւով մեծաւ կոծով և անհնարին աշխարանօք պաշարեալք. Բուզ. Գ. 11:

ԾԱՆՐԱԼԵԶՈՒ. ա. Βαρύγλωσσος, βραδύγλωσσος. Gravis vel tardus linguâ, tardiloquus. Որոյ ծանր է լեզուն. յամրախօս. դժուարախօս. և թանձրաբարբառ. լեզուն ծանր. փէլէ աղըր. եքը. ակէդակ լեզուն. *Նրբաձայն և ծանրալեզու եմ ես. Ել. Դ. 10: և Եզեկ. հռա: *Եւ ժողովուրդ խորախօս ծանրալեզու. Եզեկ. Գ. 5:

ԾԱՆՐԱԼԻՐ. ա. Լի ծանրութեամբ. ծանր լրիւ իւրով. անչարժ. *Զթանձրայատակ երկրի զկարծր և զծանրալիր անկըլչիւ անբաւութի տատանեալ. Արծր. Դ. 4:

ԾԱՆՐԱԼՈՒԾ. ա. Որ դնէ 'ի վերայ այլոց զլուծ ծանր. *Կամ վէմ (իմն) զբուռն ծանրալուծն տառանայ պահակն մեղաց. Մագր: Ճ. Թ:

ԾԱՆՐԱԼՈՒՐ. ա. Βαρυήκοος. Cui hebetes sunt aures, surdaster. Ծանր 'ի լսել. յամրալուր. անկանջ ծանր. և խուլ լսողը. *Ի ծանրալուր ականջս բազում անգամ զնոյն հնչեցուցանել բան. Ա. որս. ծդ: Առակ. Գ. 21: *Ծանրալուր ունկանց փակելոց. Լմբ. պտրգ: *Թանձրամիտ և ծանրալուր ժողովուրդ. Ոսկ. յհ. Բ. 4: *Ծանրալուր լինի առ ասացեալս: Ծանրալուր եղեալ՝ ոչ առնուն 'ի միտ. Լմբ. ող: Երզն. մտթ: *Ի ծանրալուրն լինել ունկք, և ծանրալուր է ամծ ժողովրդեանս. Լմբ. պտրգ:

Մերթ իբր Դժուարաւ լսելի. կամ տանելի. տաղտուկ. *Մի՛ զամենայն ծանրալուր և դժուարալիր բեռինս 'ի վերայ ամենեցուն հասուցեն. Մանդ. Է: (կամ գուցէ՝ Ծանրանուր:)

ԾԱՆՐԱԽԱՂԱՑ. ա. Ծանրագնաց. դժուարաշարժ. դանդաղ. *Եթէ պարանոց երկայն ունէր փիղն, ծանրագնաց և ծանրախաղաց առ 'ի պէտս իւրոյ դարմանոյն լինէր. Վեցօր. Է. յն. δυσμεταχείριστος, դժուարաձեռնարկելի:

ԾԱՆՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծանր ախտաւորութիւն: կամ որպէս Ծանրագլխութիւն, հարբածութիւն մարմնոյ. *Աչք իմ տկարացան յայսքանութէ. յորժամ առ փափկանօք, աչք մնացին տկարանոյ 'ի ծանրախտութէ մարմնոյն. Լմբ. ող. յԷ:

ԾԱՆՐԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Μογιλάλος. Aegre loquens, balbus. Ծանրալեզու. դժուարախօս. թլուատ. *Պարզ լիցի լեզու ծանրախօսաց. Ես. ԼԵ. 6: *Այժմ պարզեսցին լեզուք ծանրախօսք. Ճ. Ը:

ԾԱՆՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծանրախօսն լինել. *Օգնական նրբաձայնութեանն և ծանրախօսութէ (մովսիսի՝) ահարոն. Ճ. Ը: *Ծանրախօսութէ նորա և կակազիք լեզուի նորա ոչ արձակեցան. Եփր. Եւ:

ԾԱՆՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԾԱՆՐ. *Մարմին ծանրական ::. իբր հողանիւթ. Գնչ: *Ի սարբին կոյս կայացեալ հող ծանրական ... Ոչ է տարտամ առ զընացիք կամ ծանրական. Երզն. ոփ. էրիւն:

Իսկ Բրս. Բղբ. *Մի ծանրական լինել մեծութեամբ քացառութեենն ::. յն. ծանրաբեռն. φορτικός, importunus.

ԾԱՆՐԱԿԻ. ա. Ծանր. ծանրակիր. *Թեթևացուցանել զլուծ բանութեան ծանրակի բեռանց. Արծր. Բ. 6:

ԾԱՆՐԱԿԻՐ. ա. Դժուարաբառնալի. ծանրաբեռն. ծանրակշիռ. և Անբերելի. *Ծանրակիր մեղք, կամ բեռն, մարմին, են. Ագաթ: Յհ. իմ. ափ: Արծր. Գ. 7: Թէոփ. խ Դ: Նար. ծՂ:

ԾԱՆՐԱՀԱՄ. ա. Որոյ համն է ծանր, կամ անախորժ. *Աղի, կամ լեղի, կամ ծանրահամ. Վրթ: *Երկիր աղմուտ՝ բխէ ջուր ծանրահամ. Անան. ղըլ:

ԾԱՆՐԱՁԱՅՆ. ա. Βαρύφωνος. Cui vox est gravis. Որոյ ձայնն է ծանր, իբր ծանրախօս. և իբր Դժուարաւ լսելի կամ տանելի. ըստ յն. և խորաձայն. Βαθύφωνος. Prafundam habens vocem. *Զի չէր տեղեակ ծանրաձայնին վասն չլսելոյ. Ես. ԼԳ. 19: *Բանս հաւանականս առ նոսա խօսէր. իսկ նոցա իբրև 'ի ծանրաձայնէ 'ի բաց դառնային, ատելով, զի բնաւ լսէր գմա. Գէ. Եւ: *Մինն նրբալեզու և ծանրաձայն. Ճ. Գ:

ԾԱՆՐԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Βαρύσωμος. Gravis corpore, et robustus. Մարմնով ծանր. հաստամարմին. հանտալ. լեօլպէլի. *Ծանրամարմինքն 'ի ձեռն փարթամութեան ատացեալ երիվարս երագեն. Լմբ. ծղ: *Ծանրամարմինս և անհեթեթ աղատնուանեաց. Գէ. Եւ:

ԾԱՆՐԱՄԵՂ, ի, ից. ա. Որոյ ծանր են մեղք. բազմամեղ. *Խոստովանելոցն և հաղորդելոցն, թէպէտև ծանրամեղք իցեն, զերծանիլ ասէ. Սարկ. լս:

ԾԱՆՐԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Թանձրամիտ. բթամիտ. և Անլսող. *Ուսուցիչ, որ զծանրամիտս վարժել կարասցէ. Կիւրղ: *Ոչ իմացան ասէ 'ի գէմս ինքեանց ասել զառակն, զի այնպիսի իմն ծանրամիտք էին. Նանայ:

ԾԱՆՐԱՄՏԻՄ, եցայ. չ. Ըստ յն. ոճոյ, Βαρυθυμέω. Graviter animo commoveor. Ծանրացաստամն լինել. դժկամակիլ. արտմտիլ. կիւծէնմէք. *Ծանրամտեալ ամուսնեաց, և սկսաւ յանձնեայն փախչել. Վրք հց. Է:

ԾԱՆՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Թանձրամտութիւն. բթամտութիւն. *Որք յաղագս ծերութեն, և կամ ծանրամտութեան ըստ բնութեն ուսանել ոչ զօրէին. Փարպ:

Որպէս Դժկամակութիւն. կամ ցասումն. հեստութիւն. խստասրտութիւն. անյօժարութիւն. *Յոյժ ամաչեցուցանելով և ծանրամտութ է բանս. Ոսկ. գծ: *Ի վերայ այնքան ծանրամտութեանն և արտնչմանն ապերախտիցն: Մերժումն ոչ է ըստ այ անտես առնելոյն, այլ ըստ մեր ծանրամտութեն. Լմբ. ող:

Որպէս Լքումն. վհատութիւն. թուլութիւն. *Հեռանի անաղատականութեան՝ փոքրաբանութեն, ծանրամտութեն, փոքրոգութեան. Աւետ. տարբ. յն. βαρυθυμία, abjectio, vel aegritudo animi.

ԾԱՆՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Βαρέω, βαρύνομαι. Gravor, ponderor. καταβαρέω, βαρύνομαι, ἐπιβαρύνομαι. degravor, molestia afficio. Ծանր լինել. և Տալ այլոց ծանրութիւն, նեղութիւն. սատակալնալ. խառնալ. աղըրլանմաք. *Որպէս բեռն ծանր ծանրացան 'ի վերայ իմ: Փոքրել զհերս իւր. զի կարի ծանրանն այլ 'ի վերայ նորա: Ծանրա-

ցաւ ձեռն յօժարակամ 'ի վերայ ամբարշտա_ցելոյն, կամ պատուհասաւքն 'ի վերայ սատա_նայ: Ծանրացի ձեռն իմ 'ի վերայ նոցա: Իբրև կենս փարատումն, ծանրացաւ սիրտ նորա: Գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր շուայտութեամբ: Ոչինչ ծանրացայ ձեզ: Գործեաք վասն չծանրանալոյ ումեք: Մի ծանրասցի եկեղեցւոյն. ևն: *Մեղք որ խոստովանին, թեթևանայ. և որ ոչն խոս_տովանին, ևս քան զևս ծանրանայ. Սարգ. յ. ծա: *Իբրև զզաւանակաւ ծծումբ 'ի քինս քո ծանրանան. Կլէմ:

ԾԱՆՐԱՆԱԼ ԱՉԱՑ կամ ԱՆՉԻՆ Ի ՔՆՈՑ. փակել հոկէ: Մտթ. իզ. 43: Մրկ. ժդ. 40: Ղկ. թ. 32: *Ծանրանայ քնով. Ճ. Գ:

ԾԱՆՐԱՆԱԼ ԱՉԱՑ Ի ԾԵՐՈՒԹԵՆԷ. Վա_տել. աղէկ չտեսանել: Ծն. խէ. 10: ա. Թգ. դ. 2:

ԾԱՆՐԱՆԱԼ՝ ՑԱՒՈՑ կամ Ի ՑԱՒՈՑ. իբր Սաստկանալ. և Վտանգիլ. *Կրկին ծան_րանան խիտ ցաւք. Նար. կ: *Հիւանդացաւ, և ծանրացաւ յոյժ. Ճ. Ա:

ԾԱՆՐԱՆԱԼ. որպէս Դժկամակիլ. նե_ղիլ. զայրանալ. դժուարիլ. ծանր համա_րել, կամ ծանր թուիլ. կէտճէնմէք, կէտճ կէլմէք. *Մեծաւ բարկութեամբ՝ ընդ նախանձու՝ ծանրացեալ տրտմէր 'ի վերայ գործոյն ե_ղելոյ. Բ. Մ. ծա. 1: *Զոր անուանել յայսմ հետէ խուժիկ ծանրանամ. Փարպ: *Բժիշկն հոգւոց և մարմնոց առանց ծան_րանալոյ շրջաւ զկնի. Նրսէ. մպ: *Ծան_րացաւ մովսէս առաջնորդել բանակին միայն. Մծբ. է: *Ծանրանայր սահեցե_լոցն յերկիր՝ նայել ընդ երկինս: Որ հա_նապազ 'ի գրուեալ գեգերի, ծանրանան 'ի նմանէ, և ոչ գթան. Լմբ. սղմ. և առակ:

ԾԱՆՐԱՆԴԱՄ. ա. Ծանր անդամովք. գանդաղ. յղլ. *Արջ ծանրանդամ է մարմնով. Վեցօր. թ:

ԾԱՆՐԱՆԱՒԵԼ. չ. Βραδυπλοέω. Tarde navigo. Յամր նաւարկել. *Ի բազում աւուրս ծանրանաւեալ. Գծ. իէ. 7: *Զորս ամենեան աւուրքք ծանրանաւեալ ք հա_սին 'ի հաւոյն. Վրք. ոսկ:

ԾԱՆՐԱՆՈՒՐ. ա. Որոյ ծանր է ա_նուրն, կամ ծառայութիւն. *Խնդրէ զար_ձակումն 'ի կռոցն ծանրանուր աշխատա_նացն գառանութեանց 'ի փրկութիւն փրկչականն լծոյն քաղցրութեան. Տօնակ:

ԾԱՆՐԱՇԱՐԺ. ա. Βραδυκίνητος. Tarde incedens, tardus. Որ ծանր շարժի. յամր. դժուարաշարժ. *Հանդարտն և ծանրաշարժ: Ծանրաշարժ լինել առ բար_կութիւն: Ծանրաշարժ տասամբ, գնա_ցիւք. Բնութեան կամ բան կամ լեզու ծան_րաշարժ. Ը. մպթ: Սարգ: Պիտ: Արշ: Վրդն:

Կամ Զոր դժուարին է շարժել. ծանր յոյժ. *Ո՛չ երկաթ, ո՛չ այլ ինչ ծանրա_շարժ. Անան. ղկ:

ԾԱՆՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Դժուա_րութիւն առաւարութեան շնչոյ. *Յայտնի լի_նի այսպիսիս 'ի ձեռն ախտիցն բանդանցն ծանրաշնչութեան. Նիւս. բն. յն. մի բառ. Κόρυζα. Gravedo.

ԾԱՆՐԱՊԱՏԻՒ. Տ. ԾԱՆՐԱԳԻՆ. Βαρύτιμος. *Եւ ոսկի՝ շուրջ պնդելով զծան_րապատիւ քարինսն. Բրս. ընչէր:

ԾԱՆՐԱՊԷՍ. մ. Βαρέω. Graviter. Ծանր. ծանուենս. կարի. սաստիկ. աղըր_ձա, գոյէթ. *Ծանրապէս բեռնացելոց 'ի վերայ իմ. Յհ. կբ: *Ծանրապէս հեծեծե_լով. Նիւս. Երգոր:

ԾԱՆՐԱՊՏՈՒՂ. ա. Որոյ պտուղն է ծանր, և վայրաբերբեր ասոտ. *(Նռնե_նիս) նրբատ և ծանրապտուղ՝ հոսեմ (ընդ_ծաղիկս), զի մի բեկցի. Մխ. առակ:

ԾԱՆՐԱՍԻՐՏ, սրտի, տաց. ա. Βαρυκάρδιος. Gravatum cor habens. ըստ յն. ոճոյ, իբր խստասիրտ. յամառ. *Մինչև յերբ էք ծանրասիրտք. Ա. սղմ. դէ: Խոր. է. 89: *Դժուարաւ լսէ ծանրասիրտն. Լծ. ա: *Մատնեցաք 'ի ձեռս ծան_րասրտի երկրորդին փարաւոնի. Յհ. կբ: *Նման փարաւոնեայն այն ծանրասրտի. Մաշտ:

Մերթ՝ որպէս Ծանրամիտ, կամ յղլ. *Զի մի ծանրասիրտ լիցուք՝ ընթանալ ընդ շուայտութեան. Իգն:

ԾԱՆՐԱՍՏԱՄՈՔ. ա. Որ կրէ զծան_րութիւն կամ զցաւ ստամոքաց. *Ոմանք ծան_րաստամոքք (այլ ձ. ծանրաստամոքեալք) 'ի մարդկանէ յորժամ կամիցին ըմպել ընդ_դառնադեղն. Ոսկ. ապաշխ:

ԾԱՆՐԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՍՏԱՍԻՐ_ՏՈՒԹԻՒՆ. *Զփարաւոնին ախտացաք ընդ_ծանրարտութեան. Լաստ. ծա: *Ծանրար_տութեան հրէից, կամ մեր. Լմբ. առակ. և ող. ուր և առէ. *Այս է ծանրարտութիւն, ցանկութեամբ իբրև զբեռն ծանրանան 'ի վե_րայ մտացն, և ոչ թողուն զնա ընթանալ յածայինսն:

ԾԱՆՐԱՏԱՂՏՈՒԿ. ա. Φορτικός. Onerosus, ևն. Ծանր և տաղտկալի. դժուա_րաբառնալի. խորշելի. անտանելի. *Իբրև ընկեցին զծանրատաղտուկ լուծն հեթանո_սաց. Գիրք թղթ: *Ընկէց ամե_նեքին զծանրատաղտուկն լուծն մեղաց: Ծան_րատաղտուկ բեռինք են հոգք աշխարհիս. Վեցօր. է: *Ծանրատաղտուկ վերակացու_թիւն. կամ կապանք, աղէտք. Եղն. փր. ա: Ոսկ. յհ: Առծր. դ. 12: *Զի մի ծանրա_տաղտուկ աշխարհաւորացն թուեսցին օ_րէնքն: Զի մի ծանրատաղտուկ զմեղա_գրութիւն առնիցէ. Ը. մպթ: Տօնակ: *Ոչ սաստիւ և ոչ ծանրատաղտուկ 'ի մարդ_կանէ վարս մտանիցէ ինչ հրաման. Ոսկ. եփ: *Ծանրատաղտուկ լինի ճառս բազմաբա_նութիւն: Ո՛չ ցուրտ է և ոչ ջերմն, այլ ծանրատաղտուկ և գարշելի. Լմբ. պտրգ. և յայտ: *Լաւն զծանրատաղտուկն և զհա_կառակ սովորութեան բազմաց: Ոչ միայն ընդ_ծանրատաղտուկ (գոլն) առաքինութեանցն ածիցեմք զմիտս, այլև զպտուղն ևն. Ոսկ. մ. ա. 15. 16:

ԾԱՆՐԱՏՐՈՓ, կամ ԾԱՆՏՐԱՏՐՈՊ. գ. Առ երաժիշտս է անուն խաղի: Ոսկիփոր:

ԾԱՆՐԱՐԹՈՒՆ. ա. Ծանր 'ի զարթ_նուլ. որ կամ ուր քունն է ծանր. յարթ_նութեան անգամ ծանրացեալ 'ի քնոյ. քնեած. *Մի լիցուք բնաւին ծանրար_թունք. Ճ. Գ: *(Առաքեալք) այգուցն յարուցեալք ծանրարթունք իբրև զխելա_գարս գանգաշիցեն. Մանդ. ժզ: *Ամենե_քին նման մեռելոց կան ծանրարթունք. յն. ննջեալ. Ոսկ. ա. փիլ. ժդ: *Ի ծանր_արթուն քուն տարեն զանձինս. Ոսկ. եփ:

ԾԱՆՐԱՑԱՍՈՒՄՆ ԼԻՆԵԼ. ա. Βαρυθυμέω. Gravi animo fero, irascor. Ծանրապէս ցասնուլ. տրտմիլ. զայրա_նալ. դժուարիլ. հիւնճինալ, որտուղիլ, խէօփ ծձարը գալ. *Ծանրացասումն եղև յոյժ. կամ խարայէլի, կամ նմա. Թւոց. ժզ. 15: Գ. Թգ. ժա. 25: Խորոլիմ: Եղիշ. մպթ:

ԾԱՆՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Βαρύνω. Gravo, aggravo. Ծանր կամ ծան_րագոյն առնել. սաստկացուցանել. խստա_ցուցանել. պնդել. 'ի վայր հակել. ճնշել. *Ծանրացուցանել զանուր, զլուծ, կամ 'ի վերայ իմ քան զպղինձ. կամ զունկն, զականջս, զսիրտ, զբան, ևն: *Ծանրա_ցուցանել զհարկ, զվիշտ, զխորձութիւն, զմիտս, զմեղս կերակրովք. Եղիշ: Նրսէ. մպթ: Լմբ. ժղ: Մանդ. ժէ: Վրք. ոսկ: և Ոսկ. յհ:

ԾԱՆՐԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Այսինքն Ծան_րացուցանող. ծանփըրչընող. *Ծանրացուցիչ պատողութեան վայրաբարձ կենցաղոյս. Խոր: *Տագնապ (է) տրտմութիւն ծանրացուցիչ. Նիւս. բն:

ԾԱՆՐԵՄ. եցի. չ. կամ բիմ, եցայ. ձ. Տ. ԾԱՆՐԱՆԱԼ. Βαρύνομαι, βαρέω. *Ծան_րեաց ձեռն քո 'ի վերայ իմ. Սղ. լա. 4: *Ծանրէին ձեռքն մովսէսի. յն. ծանր էին. Ել. ժէ. 12: *Մի գուց գործովք ծան_րեալ զնուագս ընկղմեսցես. իբր ծանրա_ցուցեալ. Փիլ. յուղ: *Իբր աւելի քան զչափն ծանրէ, ընկղմի (նաւն). Սեբեր. ժ: *Մի ումեք ծանրել. Վրք հց. ժ:

ԾԱՆՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԾԱՆՐԱՑՈՒ_ՑԱՆԵԼ. Καταβαρύνω. Degravo. *Ի մէջ կշռոցն եթէ զմիտ ծանրեցուցանիցես ըղ_նժարն ևն. Բրս. հոյէմ:

ԾԱՆՐԸՄԲԵՐԵԼԻ. Տ. ԴԺՈՒԱՐԸՄ_ԲԵՐ. *Քանզի լեր իմոյ ծանրըմբերելի յանցանացս: Բարձ զծանրըմբերելի լուծ անօրէն իշխանին. Բենիկ:

ԾԱՆՐՈՑ, ի, աց. գ. Ծանրութիւն զարդուց և սպասուց. կահ կարասի. աղխ. աղըրլըգ. *Կոչաւ հինգ արս զկնաւորս, և եառ զամենայն զծանրոցս նոցա: Թողին զամենայն զծանրոցն իւրեանց. Ոսկ:

ԾԱՆՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βάρος. Gravitas, pondus. δυσχέρια, difficultas, molestia. Չափ առաւելութեան 'ի կշիռս. ծանր գոլն. ծանրանալն ըստ ամենայն առմամբ. ծանփըրլըգ. աղըրլըգ. *Որ զծանրութիւն աւուրն բարձաք և զտօթ: Ոչ արկից զձեզ այլ ծանրութիւն: Հալածեսցուցանէ զքեզ սիրա քո ծանրութիւն: Ծանրութիւն համարեցաք խնդրել 'ի թագաւորէն հեծեալս. ևն: *Ծանրութիւն բեռանց: Բեռինք ծանրունք (այսինքն ծանունք): Ծանրութիւն հար_կաց, այրուձիոյ, վշտի, ողբոց, ցաւոց, տրտմութեան, կարեաց, աշխարհիս, գնոց, փառաց: Քուն և ծանրութիւն: Ծանրութիւն քնոյ, կամ որովայնամոլութեան, ևն. Ագաթ: Եղիշ: Եղիշ. ևն: *Ծանրութիւն ապականութեան սատամբքաց. յն. մի բառ, φθόη, vomica. Ոսկ. ապաշխ: *Ի ծանրութէ սրտին սպաստանացն խեղդ արկեալ սատակեցաւ. Լմբ. ող:

ԾԱՆՕԹ, ի, ից. ա. գ. Γνώριμος. γνωστός. Notus, familiaris, propinquus. Ծանուցեալ կամ ընտանի անձն. մերձաւոր. ազգական. ճանչըր. գէօրմը_ծուն. պիլիշ, ադնան, ադրաղա. սանըգ. ճնաթ. *Խնդրէին զնա ընդ ազգականս և ընդ ծանօթս: Զբարեկամս իմ և զծանօթս իմ: Դրացեաց իմոց, ծանօթից իմոց: Ասեմ ցեղբարսն իմ և ցծանօթս իմ: Բառս ծա_նօթ մեր է. ևն: *Ծանօթս տայ և հաղորդս զամենեսեան առնել. Ճ. Ա:

Ըստ յն. ոճոյ՝ նաև Աշակերտ. աշկերտ. շակերտ. *Վարդապետն, և ծանօթն: Որ_դիք առ ծնողս, և ծանօթք առ վարդա_պետս: Վարդապետաց սովորութէ է, յոր_ժամ ինչ ծանօթիցն պատմիցեն առնել (կամ ուսուցանել), հրամայեն յիշել և ա_ռնել: Վարդապետաց ծանրացեալ ընդ ծա_նօթից դժուարութեամբութեն. ևն. Փիլ:

Նմանութեամբ ասի և զայլոց իրաց. *Ըղ_հանճար արա քեզ ծանօթ. Առակ. է. 4: *Հանճարեն ոյ ծանօթ մեր են. Բար. դ. 3: *Յայտնել և մեզ ծանօթ առնել. Սարգ. ա. դ. է:

ԾԱՆՕԹ, ի, կամ ոյ. ա. Ցայտնի ինչ, որդէն ծանուցեալ. յայտ կամ գիտելի. դէւլի, մօրուֆ, ալիքէար, մալիւմ. *Ճառագ ծանօթ է։ Որում ամենայն ինչ ծանօթ և գիտութ է. Փիլ. *Ցայտնի և ծանօթ ամենեցուն լինիցի. Մարկ. դ. Ի. *Ի ծանօթից ած քեզ օրինակ. Ոսկ. եա. *Փորձիւ ծանօթիցն ». այսինքն իւրոց ծանուցելոց կանխաւ. Լմբ. խմ. *Զ յափշտակող գայլ ամենայն ուրեք ծանօթ կացուցէք. Կիւրղ. առ Բեղոս.

ԾԱՆՕԹ. Εἰδώς. Sciens, conscius. Ճանաչօղ. գիտակ, տեղեակ. հետամուտ. ճանաչօղ, գիւշօղ. ալիմ, վագուֆ. *Ծանօթ եւս էին առնն աւագութեան. Բ. Մ. Գ. 21. *Ծանօթք իմ մոռացան զանուն իմ. Յոբ. ԺԹ. 14. *Ծանօթ էին մոգքն ամենայն պարուց աստեղատանց. Զքր. կթ. *Էր և ծանօթ գիտութեան գրոց. Ընտել և ծանօթ էր ճարտասանական հրահանգիցն. Արծր. Բ. 4. Գ. 9. *Ծանօթք եղիջիք պատերազմական վայելչութեան. Յհ. կթ. *Առաքինասէր, և ծանօթ երկիւղին այ. Ղևոնդ. *Յովհաննէս ծանօթ էր անօրինաբար գալոյն 'ի մկրտութիւն. Ղ. Տփ. *Գիտօղ և ծանօթ լինել անյայտից և ծածկելոց իրաց. Թր. մրկ.

ԾԱՆՕԹՍ ՏԱԼ. ա. Ἀναγνωρίζω, γνωρίζω, ζομαι. Notus facio. կր. innotesco. Ծանուցանել, իլ. յայտնել զանձն կամ զիրս. իրազէկ առնել. Նշանակել. Նշանակս տալ. դիւշիրմէք, ալիքէար էթմէք. *Ես ծանօթս եղբարց իւրոց. Ծն. խէ. 1. *Մի տացես առնն ծանօթս. Հռութ. Գ. 3. *Ես ծանօթս նոցա ». յն. ծանուցաւ նոցա. Ղկ. ԻԴ. 35. *Նոքա յաւելին ծանօթս տալ, զի ծանիցէ. Իգն. *Ցիւրեանց ուշի պահել, և այլոց ծանօթս տալ։ Մեր ընդ այ և ընդ մարդկան միաւորէ, և քնի աշակերտութե տայ ծանօթս. Խոսր. *Զորմէ և բազմավիպին գիրք տան ծանօթս. Եղն. եր. ա. *Զմիածինն չև էր ուրուք ծանուցեալ, վասն այսորիկ յիրաւի զնորա ծանօթս 'ի սկզբան անդ փութացաւ գնել. Ոսկ. յհ. ա. 1. յն. ծանօթութիւն. γνῶσις, notitia. Ըստ այսմ իմա և զասելն Մեսրոբ. *Զ խորդ սատացես եթէ ես այ եմ, զի ոչ ունիս 'ի քեզ ծանօթս ինչ ». այսինքն նշանս.

ԾԱՆՕԹԱԲԱՐ. մ. Իբրև ծանօթ և բարեկամ. ընտանեբար. *Մովսէս ծանօթաբար' տեսանել զայն խնդրէր յայ. Նւ. Եղէկ.

ԾԱՆՕԹԱԳՈՅՆ. ա. Γνωριμώτερος, ον. γνωριζόμενος. Notior, manifestior, ius. Իբր Առաւել ծանօթ և ընտանի. մերձաւորագոյն. *Քանզի ծանօթագոյն էր առնն, հրամայեաց հանել 'ի բանտէ անտի զամենեսեան. Եղիշ. Է. *Մանաւանդ ծանօթագոյնք մերձաւորքն յարանան առ միմեանս ընտանեբար գրուեցութեամբ. Պիտ.

Եւ Քաջածանօթ. քաջայայտ. յայտնագոյն. ափ ալիքէար, դէօ դէւլի. *Այլև առաջնոցն ծանօթագոյն և մերկ ցուցաւ. Արեոպ. Է. *Ծանօթագոյն բանիւ աւանդէ։ Ոչինչ ծանօթագոյն իմաստս ունելով զնորա. Ղ. Տփ. Նիւս. կազմ. *Թերևս բոլորեցուն իցէ ծանօթագոյն։ Եւ ամ ոչ արդեօք այս իցէ ծանօթագոյն. Պիտ. *Ցոյժ ծանօթագոյն էր յովհաննէս (մկրտիչն), և անուանի. Նանայ. *Եթէ ծանօթագոյն այժմուքս 'ի կեանս իցեն (այսինքն այժմու գործք մեր 'ի հանդերձեալ կեանս). թէ ոչ ծանօթագոյն, ապա և ոչ դատաստան. Անյ. հց. խմ.

մ. Յայտնագոյնս. բացայայտապէս. մերձաւորապէս. *Ծանօթագոյն և ընտանեգոյն բացատրեսցէ' զտեսակն բացատրելով, քան զսեռն. որզան, զմին մարդն ծանօթագոյն բացատրեսցէ մարդ բացատրելով, քան թէ կենդանի. Արիստ. գոյաց. Է. *Ծանօթագոյն' ձեզ ցուցաւ. Ճ. Գ. *Նա' եւս ծանօթագոյն քեզ գրեմ. Արծր. ա. 1.

ԾԱՆՕԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նոյն ընդ Ծանօթ' ըստ ամենայն առման. Γνώριμος, ον. Իբր Ընտանի. ծանուցեալ. յայտնի. գիտելի. և Գիտակ. գիտակական. *Ծանօթական և հանճոյ լինէր այ և մարդկան. Կոչւմ. *Զկնի եկեալն յառաջագունայն ծանօթական լինելոյ. Ագաթ. *Յայտնի իսկ գիտէին, և առ ծանօթականն յանդգնէին. Ոսկ. մ. Բ. 16. *Ցայտնի և ծանօթական. Դիոն. Եղբ. *Ծանօթական և միայն բարին. Մագ. *Եղիցու այսպիսիք ծանօթականք նմա էին, մարմնով չարչարելի, և աստուածութեամբ անչարչարելի գոլ. Դիոնաց. յն. առընթեր էին, կմ առ ձեռն պատրաստ. *Ծանօթական անուամբն զանծանօթն յայտ առնիցէ. Ոսկ. եա. *Ծանօթական լինել ճշմարտութեան քնի այ մերոյ. Համամ. առակ. *Կաղ 'ի կաղ ընդ քեմուռն կիսաբերան ծանօթական խղճիւն առնէր. Մեսր. ԺԷ. *Սակս բանաւորաց ծանօթական հմտութեան. Երզն. քեր.

ԾԱՆՕԹԱՆԱՄ, ացայ. չ. Γνωρίζω. Agnosco, novi. Ծանօթ լինել. իբր Ճանաչել. տեղեկանալ. գիտակ լինել. աշնա օլմագ, բանըլմագ, փայլմագ. *Կամիս ծանօթանալ պողոյն, չորիւք առ հմտութիւն իրին վերաձգեալ ածցես. Յհ. իմ. եղբ. *Գովելեացն մասանց վերբերական բանիւս ծանօթացուք։ Պարատեսող խոհականութեամբ ծանօթանայի բուրեանն երանգի. Պիտ.

Եւ Γνωρίζομαι, διαγνωρίζομαι. Agnoscor, notesco, innotesco. Ծանօթ լինել, իբր Ճանաչիլ. յայտնի լինել, 'ի ծանօթութիւն գալ. և Ընտանենալ. ալիքէար օլմագ, ալըշմագ. *Ցերեւմանէ ծանօթանայ, եթէ մարդ է. Մարկ. դ. ա. ծա. *Ի լերինն արժանաւորացն տեառն ծանօթացաւ։ Ծանօթանայ ախորժելի (այսինքն Ճանաչի). Ծանօթանայր բանակ (գոլ). Պիտ. առակ. *Եւ մեզ և ոչ թղթով բաւականայար ծանօթանալ. Խոր. Գ. 57. *Ըսկզբ թէպէտև համասեռից հանդիպելն, ոչ նոցա գիւրաւ ծանօթանան. Մագ. ծէ.

ԾԱՆՕԹԱՊԷՍ. Տ. ԾԱՆՕԹԱԲԱՐ. *Երևեցո ինձ զքեզ, ծանօթապէս տեսից զքեզ. Փիլ. լին. *Ած տեառնի և Ճանաչի ծանօթապէս մաքուր մտաց իւրոյ աշակերտին. Ղ. Գ. յհ. Է.

ԾԱՆՕԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ծանօթ առնել. տալ ծանօթանալ. ծանուցանել. *Զնկուցանելով յայպս եկեղեցւոյն ծանօթացուցուցք սորին աջողագոյն տեսութեանց. Պիտ. *Ծանօթացուցանել զիւրաքանչիւրոց անձնաւորութիւն. Արծր. Գ. 10. *Որոց զնոյն ծանօթացոյց. Մարկ. լա.

ԾԱՆՕԹԱՒՈՐ. ա. Γνώριμον. Notum. Նոյն ընդ Ծանօթ. ծանօթական, իբր ծանուցեալ. յայտնի. *Պարտ է պայծառանալ, և ամենայն ուստեք ծանօթաւոր լինել. Ոսկ. մ. ա. 4. *Զնոցա պատիւն ծանօթաւոր իւիքն յայտ առնէ. Կիւրղ. ղկ.

ԾԱՆՕԹՈՅՔ. ա. Γνώριμα. Nota. Ծանուցեալք. յայտնիք. ծանօթաւորք. դէյան, դէւլի. *Մերոցս (լսաւութեանց) յոգւոցն որժան է ծանօթոյս լինել. Ոսկ. մ. ա. 4.

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκειότης. Familiaritas. Ծանօթն գոլ իրերաց. ընտանութիւն. բարեկամութիւն. ճանաչողութիւն. աշնալըգ, փօփալըգ, մաարիֆէթ. *Մի լիցի հայոց ընդ յունաց ծանօթութիւն, և հաղորդութիւն սիրոյ. Խոր. Գ. 36. *Սեան սիրելութիւն բարեկամացն ծանօթութիւնք. Պիտ. *Տիրապէս տեառն ծառայութիւն, և նմա ծանօթութիւն' խոնարհութիւն է. Մարկ. յէ. Է. *Սիրէր զնա 'ի հին ծանօթութենէ. Ոսկիփոր.

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Γνῶσις. Cognitio, notitia. Ճանաչումն. տեղեկութիւն. հմտութիւն. խելամտութիւն. գիտութիւն. ճանաչողութիւն. վագուֆիլըգ, աշնալըգ. *Հաւատք հաստատեալ 'ի ծանօթութիւն փառայն այ. Յհ. ծէ. *Ցառաջ քան զմարմնոյդ' զհոգւոյդ ընկալեալ զծանօթութիւն. Խոր. ա. 1. *Ծանօթութիւն այ (որ և աստուածածանօթութիւն)։ Կիրթ իմն ծանօթութբ յայտնի գիտացեալ. Նար. *Ծանօթութիւն անտի կենաց, կամ գրոց, կմ բարւոյն. կմ զգայական ծանօթութեամբ. Խոսր. Խոր. առ արծր. Պիտ. *Ծանօթութիւն ամենայն ումեք 'ի գիտացն տեսլենէն է. Սկեւռ. եա. *Սկսան ծանօթութիւն տալ, թէ 'ի հրապարակս մերում ուցեր. Երզն. մտթ. որ և ԾԱՆՕԹՍ ՏԱԼ.

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Γνώρισμα. Indicium, argumentum, proprietas. Նշան ծանօթական և որոշիչ. նշանակ. ցուցակ. ցուցակութիւն. դէլիլ, նիշան. *Նշանակեաց զաւազակն. և արդ գիտեա և զհաստատեալն զծանօթութիւն, զինչ նշան իցէ այնպիսւոյն. Ոսկ. յհ. Բ. 12. *Որք պատերազմ և խռովութիւն, և առաջին բանաւորութեանց են ծանօթութիւնք. Ածաբ. աղօթ. *Ոչ դատանելով 'ի նմա 'ի հնոյն սերմանեցելոյ ծանօթութիւն։ Ոչ ունի զծանօթութիւն յաղագս հոգւոյն սբյ, այլ սոսկ ասի վասն հոգւոյ. Ար. Ք. Ե ծէ.

Ուստի և Ցատկութիւն, կմ առանձնաւորութիւն իւրաքանչիւր անձանց յնծ. *Ոչ ծանօթութիւնքն յիւրաքանչիւր ումեքէ բարձեալ լինի, և ոչ առանձնաւորական նմանութիւնքն յայլում ումեք երևեալ. Յհ. իմ. եղբ.

ԾԱՌ, ոյ, ոց. գ. Δένδρον. Arbor. որ և ՓԱՅՏ ասի. ξύλον, lignum. Տունկ երկելի' հաստարմատ, հաստաբուն, բազմաստեան սաղարթագեղ' պտղաբեր կմ անպտուղ. աղաճ, փիրէնտ. տահա. Բաւաւ. *Զովաջիք ընդ ծառովս։ Ի ներքոյ վարսաւոր կմ հովանաւոր կամ անտառախիտ ծառոց. Ծառ պտղաբեր, կամ գեղեցիկ. Ան. *Զոռոգումն ծառանց ծաղկոցին ». իբր ծառոց. Խոսր. պտրգ.

Նմանութբ ասի. *Ի պտղոյ արդարութեան բուսանի ծառ կենաց. Առակ. ժա. 30. *Ծառ առաքինութեան. Ան. Փիլ. այլոփ. Իսկ. Յհ. կթ. *Զարաւեստին ծառոյ պտղոց, իմա զծառն պորփիւրի տրամաբանական յաղագս հնգից ընդհանուր ձայնից. իբր ճիւղագրութիւն. *Խօսք շատերգման ծառ կացուցանեն զհերս ». այսինքն ոլոր կեն, կմ ուղղեն (որպէս գնի 'ի յն.) Սիր. ԻԷ. 15.

ԾԱՌԱԲԵՐ. ա. } Δενδροφόρος. Arborum ferax.
ԾԱՌԱԲԵՐՔ. գ. }
Որ շատ ծառս բերէ. անտառ. ծառաստունկք. *Այրիւր և լեռնայնոցն ծառաբերքն. Փիլ. խմաստ.

ԾԱՌԱԳՆԱՑ. ա. Δενδροβάτης. Arborem scandens. Որ գնայ ելանէ 'ի ծառ. *Ընդէն ածային փոփոխմամբն առեալ զնա յերկրէ' ծառագնաց պատրաստէր. Ոսկ. 'ի ղուկ.

ԾԱՌԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարեալ ծա-

առմբ. *Ծաղկաւէտ ծառազարդ բուրաստան. Գնձ։

ԾԱՌԱՅ, ի, ից. գ. Δοῦλος. Servus. θεράπων, famulus, minister. οἰκέτης, domesticus. παῖς, puer. Սպասաւոր. պաշտօնեայ. ստրուկ. և գերի. և Ջինաւոր. արբանեակ. Գուլ, քէօլէ, խըզմէթքեար, ղէնտէ, էսիր. երբ. գօլ, ապտ. (արտաքի և կերրա. լծ. ընդ ծառայ. և լա. սէրվուս. իսկ ճարէյէ՝ է աղախին.) Տես և ՄԱՆՈՒԿ, որպէս ծառայ. մանչ. օղլան. *Ծառայ կամ աղախին։ Ծառայս և աղախնայս։ Ծառայք փարաւոնի։ Ծառայ իմաստուն։ Ծառայ իմ յոբ։ Եղիցի ծառայ եղբարց իւրոց։ Մի զանց առներ 'ի ծառայէ քումմէ։ Գնդեցաւ ինքն, և ծառայք իւր։ Առաքեաց դաւիթ զ'յովաբ, և զծառայս իւր ընդ նմա. ևն։ *Թէպէտ Թուեսցի ունել ծառայս, ծառայիցն ծառայէ տէրն. Ոսկ. յհ. բ. 33։ *Ծառայս իմ նաբուգոդոնոսոր. վասն զի զհրաման նորա կատարեաց, ծառայ անուանեցաւ. Ոսկ. հա։

ԾԱՌԱՅ. ա. իբր Ծառայական, կամ որ է 'ի կարգի ծառայութե. *Զի թէ զծառայ ազգն չէ պարտ համանել 'ի բաց ընկենուլ. Ոսկ. Փիլիմոն. (որպէս թ. խըզմէթքեար բօգըրը։)

ԾԱՌԱՅԱԲԱՐ. մ. Δουλικῶς. Serviliter. ὡς δοῦλος, ut servus. Իբրև ծառայ. ըստ կերպի ծառայի. *Ո՛չ որդիաբար առ հայր, այլ ծառայաբար առ տէր. Խոսր։ *Վասն ծառայաբար պաշտամանն. Լմբ. Վերափոխ։ *(Տէրն) ծառայաբար լուաց զոտս նոցա. Սարգ։ և Շար։

ԾԱՌԱՅԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Ունօղ զբարս ծառայի. որ վարի համգոյն ծառայի. *Մի ծառայաբարոյ առ շնորհն Աստուծոյ երևել, այլ իբրև զազատս վարիլ յառաքինութիւնս. Սրգ. ա. պ. դ։ *Հպարտս, և ծառայաբարոյս գործէ. Ոսկ. մ. ա. 10. յն. ծառայավայել. δουλοπρεπής.

ԾԱՌԱՅԱԳՈՅՆ. ա. Ի յետին ծառայութե գրաւեալ. անարգ ծառայ. ըստ յն. ծառայականագոյն. δουλικώτερος. *Ծառայագոյն եղեր, համեր զազատութիւնն. Ոսկ. յհ. բ. 33։

ԾԱՌԱՅԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ ծառայական. ծառայութիւն. *Ազատ վայելչութեամբ որպէս կարծի տէրութիւն յամենայն նուաստական ծառայագործութենէ գերակայաբար կալով. Մագ. 'ի տիտ։

ԾԱՌԱՅԱԶՈՒՆՔ. ա. գ. Որ են յազգէ ծառայից. 'ի բնէ ծառայք. ստրկածինք. *Քահանայքն ծառայազունք նըստէին, և գաւառորն ամենեցուն իբրև զծառայ կայր առաջի. Սեբեր. ժդ։ *Չառնեն արժանի 'ի ներքս խառնել 'ի խորհուրդս արքունի, եթէ ծառայազունք ոք գտանիցին»։ յն. եթէ ծառայք հանդիպիցին լեալք. Ոսկ. յհ. ա. 9։

ԾԱՌԱՅԱԾԻՆ, ծնի, նաց կամ ծնից. ա. Ծնունդ ծառայի կամ աղախնոյ. 'ի կորզէ ծառայազանց. ստրկածին. *Զտէրն սպան, և զստրուկն ծառայածին. Նար. գ։ *Ծառայածին սեպհականք (ծնունդք հագարու արաբացիք)։ Զծառայածինսն առ ինքն ածեալ. Անան. եկեղ։ Վարդ. Եբր։

ԾԱՌԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δουλικός, δουλότυπος. Servilis. Սեպհական ծառայից կամ ծառայութե. այլ զփրկչէն ասի առէպ որպէս Մարդկային. *Հնազանդութի ծառայական։ Ծառայական սպասաւորութի, երկիւղ, կապանք, մահ, բնութի։ Զծառայականաւն չափով ոչ անցանել. ևն. Պիտ։ Ագաթ։ Լմբ։ Նար։ Եղիշ։ Իգն։ Եւ վասն տեառն. *Ի ձեռն ծառայականին կերպի. Աթ. ա։ *Զգեցաւ զկերպ ծառայական։ Ի ծառայական խոնարհի պատկեր. ևն. Շար։ *Ծառայական մարմնով, կերպիւ, ձևով. Ագաթ։ Խոսր. Սարգ։ *Ծառայականք կոչին (բնական առաքինութիւնք), որպէս 'ի հարկէ հետևեալք խառնուածոյ մարմնոյն. Սահմ. ժ։ *Բարեխորհուրդ ծառայական խոստմամբք խնդրէ հրաժեշտ 'ի կայսերէն». այսինքն խոստմամբ հաւատարիմ ծառայութե. Յհ. կթ։

ԾԱՌԱՅԱԿԵՐՊ. ա. Ունօղ զկերպ կամ զկերպարան ծառայի. ծառայական. մարդկային. *Ըստ մարմնոյն հնազանդէր ծառայակերպ տեսակաւ հասարակաց հօրն. Մամբր։

ԾԱՌԱՅԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. գ. Σύνδουλος. Conservus. Կցորդ և ընկեր այլում 'ի ծառայութե նոյն տեառն, որպէս և մեզ. պաշտօնակից. Գօքօ էօլպաշը, հէմխըզմէթ. Տես բ. եզր. դ. 9. 17. 23։ է. 3։ զ. 6։ Մտթ. ժը. 28=33։ իդ. 49։ Կող. ա. 7։ դ. 7։ Յայտ. զ. 11։ ժթ. 10։ *Ծառայ ծառայակցի սպաս պաշտաման մատուցանել. Սրգ. յկ. դ։ *Քո ծառայս (այսինքն երկրի) մեզ սորուն ծառայակցաց հրաման տայցես պատրաստել զզարմանս մերոց պիտոյս. Խոսր։ *(Յովսէփ) 'ի ձեռաց ծովուն և 'ի ծառայակցէն իւրմէ ոչ կարաց փախչել. ծովն գտեալ զծառայակիցն իւր, ևն. Ոսկ. ապաշխ։

ԾԱՌԱՅԱԿՑԱԲԱՐ. մ. Συνδουλικῶς. Ut conservus. Իբրև ծառայակից. *Առաջնորդացդ տացուք ծառայակցաբար զհոգևորական և զԱստուծոյ բանին կերակուր. Շ. ընդհ։

ԾԱՌԱՅԱԿՑԵՄ. չ. կամ ԾԱՌԱՅԱԿՑԻՄ. ձ. Συνδουλεύω. Una servus sum, vel servio. Ծառայակից լինել. 'ի միասին ծառայել. *Եւ մինչ ծառայակցէր՝ արարչական հնազանդելով հրամանին. Մամբր։

ԾԱՌԱՅԱՄԵԾԱՐ. ա. Մեծարօղ ըզ ծառայն. անարգամեծար. *Հատուցանել զպարտս ծառայամեծար տէրութեդ. Արշ։

ԾԱՌԱՅԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Ցածամիտ. նուաստախոհ. ցած. կամ մտօք ծառայացեալ, գերեալ. *Ծառայամիտ ազգ. Լմբ. ող։ *Անազատ երևին, եթէ ծառայամիտք են. Ոսկ. ղկ. յն. եթէ ծառայ հոգի ունիցին։

ԾԱՌԱՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Δουλεύω. Servio, servus sum. δουλέομαι, in servitutem redigor. Ծառայ կամ գերի լինել. և ծառայել. արբանեկել. Գուլ՝ քէօլէ օլմագ, խըզմէթ էթմէք. *Ի փոքուն զերծի և ծառայանայ. Սարգ. յկ. է։ *Մարդոյ առեալ զանձնիշխանութի, ում կամի՝ ծառայանայ։ Զերկիր և զայլսն ամենայն համակերպս ծառայացեալս հրամանաց արարչին. Եղնիկ։ *Ծառայացեալք ընչից. Ոսկ. մ. ա. 21։

ԾԱՌԱՅԱՊԷՍ. Տ. ԾԱՌԱՅԱԲԱՐ. *Հոգայր ծառայապէս. Խոր. առ որբս։ *Ազատաբար 'ի նոյն բերի, և ո՛չ եթէ ծառայապէս. Լմբ. ող։ *Նոյն ինքն հրամայելով տիրաբար, և կատարելով ծառայապէս. Գնձ։ *Դու հրամայեա՛ տիրաբար, և ես առնեմ ծառայապէս. Եփր. ղևտ։ Վրք հց. իզ. (այլ. ծառայաբար։)

ԾԱՌԱՅԱՊՍՏԱՄԲ ՊԱՏԵՐԱԶՄ. Այս ինքն Գրգռեալ յապստամբ ծառայից. *Ծառայից գործել ապստամբուե եղև 'ի սիկիլիա. ակիղիոս 'ի սիկիլիա դադարեցոյց զծառայապստամբ պատերազմն. Եւս. քր. բ։

ԾԱՌԱՅԱՏՈՀՄ. ա. Որ է 'ի զարմէ և 'ի ցեղէ ծառայից. ծառայածին. *Ի ծառայատոհմ ազգաց անտի. Ագաթ։

ԾԱՌԱՅԵՄ, եցի. չ. Δουλεύω. Servio. Առնել ումեք ծառայութի. սպասաւորել. պաշտել. պաշտօն մատուցանել. հպատակել. ծառայ լինել, կամ ստրուկ, և հարկատու, և գերի. Գուլլուգ՝ խըզմէթ էթմէք, իդափէթ էթմէք. երբ. էպտ կամ ապտ. *Երէցն կրտսերոյն ծառայեսցէ։ Ծառայել եգիպտացւոց։ Ծառայեցէք տեառն երկիւղիւ, կամ ուրախութբ։ Ծառայեսցեն կռոց. ևն։ *Եղբայր քո մի ծառայեսցէ քեզ ըղ ծառայութի ստրկի. Ղևտ. իե. 29։ *Ի ծառայութե խստութե, զոր ծառայեցեր նոցա. Ես. ժդ. 3։ *Զյետին ծառայութի ծառայելով. Ոսկ. յհ. բ. 25։ *Ծառայեցին զժնդակ յանկութեց. Յճխ. ժբ։ *Ի մէջ ծառայելոյն այ, և 'ի մէջ չծառայելոյն. Մաղաք. գ. 8. իմա, ծառայողին, կամ այնր՝ որ ծառայեալ իցէ. որ և ասի՝ Ծառայեցելոյն. Յհ. իմ. եբր։

ԾԱՌԱՅԵԼ ԲԱՆԻՑ. կապիլ 'ի նիւթական ձայնս գրոց. *Եթէ բանիցն ևեթ ծառայեսցես, չգործի ինչ ունելի։ Եթէ մեկնութեն միտս չգիցես, այլ բանիցն ևեթ ծառայեսցես. Սեբեր. թ։ *Թէոդոտոս և սիմաքոս հեբրայական բանին ծառայեցին. իսկ եօթանասունքն միտս ածային գրոց ծառայեցին, և ոչ բանի. Իսիք։

ԾԱՌԱՅԵԼ. ն. Θεραπεύω. Colo, curo. Պաշտել. հոգ. խնդրով. ըստ յն. ոճոյ. *Ստէպ ծառայես զատաճարս զայս։ Թողցես ասա զքուրմս զայս՝ ծառայել զիս ուսուցես ինչ։ Անհնարին է հրոյ զխուփս ծառայել. Ճ. Ա։ Վրք հց. զ։ Եփր. ծն։ *Գնաց առ տորգոտա, և ծառայէր զնա. Վրդն. ոգմ։ *Զորս դու զարմանեցեր, զորս ծառայեցեր. Մագ։ Իսկ էր. կամ ձ. *Ծառայեցայ, և ընդ բռնութբ մտի ընչիցն»։ ըստ յն է՝ ծառայացայ. Ոսկ. մ. ա. 21։

ԾԱՌԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Δουλόω, καταδουλόω. Servum facio, in servitutem redigo. Աշխատ առնել կամ ստիպել 'ի ծառայութի. 'ի ստրկութի. ծառայեցնել, ծառայ ընել. Տես Ծն. ժե. 13։ իե. 21։ Ել. ա. 14։ զ. 5։ բ. եզր. ե. 24։ Երեմ. ժէ. 14։ իմ. ժթ. 13։ *Զատահման հայոց ծառայեցոյց. Խոր. ա. 12։ *Ծառայեցուցանել զթշնամիսն 'ի հնազանդութի. Պիտ։ *Մահու ծառայեցուցէ. Նար. ծէ։ *Որ գերեն զմեզ, և ծառայեցուցանեն. Սարգ. յկ. է։ *Զարարածս այ ծառայեցուցանեմք. Խոսր։

ԾԱՌԱՅԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ծառայեցուցանէ. իշխօղ. գերիչ. *Փրկեցից զնոսա 'ի ծառայեցուցչաց իւրեանց. Եզեկ. լդ. 27։ *Եղիցին յաւար ծառայեցուցիչքն նոցա»։ յն. ծառայողաց իւրեանց. Զքր. բ. 9։ *Ծառայեցուցանել զծառայեցուցիչն հրամայեաց ծառայեցելոյն. Յհ. իմ. եբր։ *Վանեաց արծաթն ծառայեցուցիչ. Նար. խե։ *Ծառայեցուցիչ երկիւղ. Շ. ա. պ. լդ։ *Վասն փրկելոյ զմեզ յանբնականաց զմեզ ծառայեցուցչաց. Լմբ. հանգ։

ԾԱՌԱՅՈՐԵԱՐ. կմ ԾԱՌԱՅ ՈՐԵԱՐ, երոյ. Հակադրեալն Ազատորերոյ. ծառայ անձինք. ստրուկք. հպատակք. *Ի մէնջ որպէս 'ի ծառայորերոյ գործ խնդրեսջիք և հպատակութի. Փարպ։

ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Δουλεία. Servitus. Ծառայ գոլն. վիճակ ծառայից. ծառայանալն, և ծառայելն. սպասաւորութի. պաշտօն. աշխատութի. հպատակութի. ստրկութի. գերութի. հարկատուութի. Խըզմէթ, գուլլուգ, քէօլէլիք, տայանըգ, խը_

բռնձխռլորելոց. *Գիտես զծառայութիւն՝ զոր ծառայեցի քեզ։ Վարձք ծառայութեան։ Խիստ ծառայութեամբ։ Լինիք 'ի ծառայութեան։ Կալան զերկիրն 'ի ծառայութիւն։ Զաշխարհն 'ի հարկի ծառայութեան կացուցին։ Բռնաւորեցեր զգալորս 'ի ծառայութեան մարդկանն». այս ինքն 'ի պէտս. ևն։ *Ծառայութիւն մեղաց, կամ ախտից, կամ սատանայի։ Ծառայութեան լուծ, ևն. Խոսր։ Պիտ։ Ցճխ։ Նար։

ԾԱՌԱՅՎԱՅԵԼՈՒՉ, կամ ԾԱՌԱՅԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Δουλοπρεπής. Servo conveniens. Որ ինչ վայել է կամ անկ է ծառայի. ծառայական. *Զմարմնեղէնս և զգալիս՝ ծառայավայելուչս ասէ, և անապականս, և մտացի կարծիս. Մագ. 'ի տէրն։

ԾԱՌԱՆ. (ամէ. խոյան.) Տ. ԳՈՉ. *Ծառան՝ բառ է գառաւի. զկոչն ասէ. Լծ. քեր։

ԾԱՌԱՆԱՄ. ացայ. չ. Բարձրանալ իբրև զծառ. դիզանալ. բարդիլ. կուտակիլ. ծառանալ. ծայրանալ 'ի վեր կոյս. ուղղորդ կանգնիլ. Վեր ելլալ. Եօքրալ. *Հատան մանանխոյ ամէն ծառանայ։ Ալեաց՝ մեծացաւ և ծառացաւ։ Ի բարձրանալ ծառանալն ևն. Եփր. աւետար։ *Ճենճերն 'ի տապակէ անտի ելեալ դիզացեալ ծառանայր». յն. այսր անդր տայր. Բ. Մ. Ե. 5։ *Իբրև զծուխ ծառացեալ բարձրացեալ». յն. ծըխեալ, կամ խնկեալ. Երգ. Գ. 6։ *Ալիք ծովու ծառանան։ Վրդովեալ կոհակօք՝ պղտորեալ ծառացեալ ալեօք. Սարգ. յակ. Բ։ Մագ. ԼԷ։ *Արձան կանգնեաց նոցա (երկոցունց), և խաչանշանութեամբ մի միրձ ծառացեալ 'ի վերայ երկոցուն ասին. Մարբն։

ԾԱՌԱՍԷՐ. ա. Սիրող զծառ, կամ զերանելն 'ի ծառս. *Քաղ ծառասէր, և մարգասէր. Խոր. Ծ։

ԾԱՌԱՍՏԱՆ. գ. Ծառաստունկք. անտառ։ Մխ. դտ։

ԾԱՌԱՎԵՐԱՑ. գ. Որպէս թէ վերացեալն ծառոց կամ ոստոց՝ արմատեննեայ օր. ծաղկազարդ. ծառազարդ. *Ողոգոմեանն, որ է ծառավերաց տօն. Տօնակ։

ԾԱՌԱՍՏՈՒՆԿ. տնկոյ, ոց. գ. ա. Δένδρον. Arbor. Բազմութիւն ծառոց և տնկոց 'ի մի վայր տնկեալ. ծառք. անտառ. ծառնոց. աղաճլըգ. փիւրէնլըգ. Տես և ԴՐԱԽՏ, և ԴԱՐԱՍՏԱՆ. *Ամենայն ծառաստունկ։ Եթէ իցէ 'ի նմա ծառաստունկ։ Ծառաստունկ բազում։ Զծառաստունկն քո, կամ նորա. ևն։ *Ամենայն փայտ ծառաստունկ տայր զպտուղ իւր առատութեամբ». յն. փայտեղէնք դաշտաց. Ա. Մ. ԾԵ. 8։ *Ծառաստունկ բազում, զոր առոգեալ արբուցանեն. Աւծր. Է. 7։ *Արմատախիլ զծառաստունկս թըշնամեայն կոտորեցուք. Եղիշ. ճառ։

ԾԱՌԱՍՏՈՒՆԿ. ա. Տնկող ծառոց. *Միթէ ծառաստունկ էր նա. Վրդն. ծն։

ԾԱՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ ծառանալ. բարդել. դիզացուցանել. *Ըղձութիւն ծառացուցանէ. Ագաթ։ *Զբուռութիւն անուշահոտութեան յերկինս ծառացուցանէ. Լմբ. ող։

ԾԱՌԱՒԷՏ. ա. Ծառուտ, կամ ուր յաճախ ծառք գտանին. *Ի ծառաւէտ ընկալանս անդին. Խոր. պտմ. հռիփս։

ԾԱՌԱՓԹԻԹ. ա. Որ ունի ծառս փթթեալս կամ ծաղկեալս. *Ծառափթիթ անտառանս. Պիտ։

ԾԱՌԶԱՐԴԱՐ. ի. գ. Առաւել ամէ. որպէս Տօն ծաղկազարդի։ Տօնաց։ *Եւ նա եկեալ յաղօթսն, և ժամանեաց ծառազարդարին, ևն. Գնձ. տօնաց։

ԾԱՄԿԵՄ, ԾԱՄՔԵՄ, } եցի. ն. Μασσάομαι. Mando, commanduco. Ստէպ ծամել. մանրել և մարսել ատամամբք. կըրծել. ուտել. որոճել. Ծամել, ծամծըմել. չէյնէմէք, ճաղղ էթմէք. *Զկերակուրն վերստին աղալով և ծամելով։ Մանր աղացեալ և ծամեալ. Փիլ։ *Զհացն լոկ առ բերանն տարեալ՝ որպէս ծամեալ երևէին. Վրք հց. ԻԳ։ *Ծամէլ զկերակուր։ Որգն առ սակաւ սակաւ ծամէ զփայտն և մանրէ. Լմբ. ծղ. ի առակ։ *Ծամքելով ուտել զնորա խոցելի. Ցհ. ԻԲ։ *Հոգւով ծամեալ, և 'ի նորա կոկորդն ծամեալ, և քաղցրութեամբն զմայլեալ. Շ. Թ. Պ. ԽԹ։ *Ո՞ր չարաչար որդունքն անքուն ոչ ծամքեն և ծծեն զարիւնս մեր. Ոսկեփոր։

ԾԱՄՔՈՂԱԿԱՆ. ա. գ. Որ կարէ ծամքել. գործիք ծամելոյ. ատամունք. *Ծամքողական մանրեալ ատամամբք։ Զծամքողականս կերակրոյ զգալի, որով բնութիւնս պահի կենդանի. Սկեւռ. 'ի լմբ. ի ող։

ԾԱՄՔՈՒՄՆ. քման. գ. Ծամքելն, իլն. Ճաշակումն. *Քև զանմահարըց հուրն կերակրոց՝ անապական ծամքմամբ ծախեցաք. Նար. կուս։

ԾԱՐԱՒ, ոյ, ով. և ու, ու. գ. Δίψος, α. Sitis. Կարօտութիւն ջրոյ. ցամաքութիւն բերանոյ. պապակումն. պապակութիւն. տապումն. ծարաւ, ծարաւութիւն. սուսուզլըգ. տէնչ, էնչ, Բէնշէլիք, Հէրարէթ. *Ի սով և 'ի ծարաւ։ Ոչ ծարաւ, և ոչ գոյր ջուր։ Կոտորել կամ մեռանել կամ լքանել 'ի ծարաւոյ։ Ի ծարաւս իւրեանց. ևն։ *Ցաղթեսցէ աղբիւր ծարաւոյն քում, և մի յաղթեսցէ ծարաւն աղբերն. Եփր. համաբ։ *Պապակեալ յանձայլն ծարաւոյն։ Թէ ծարաւոյս ղօվացումն չառնես։ Ծարաւով տօչորման մեղաց կիզեսցուք. Խոսր։ *Ծարաւով ծըմբկեալ։ Զծարաւ բժշկել (այս ինքն բուժել. փարատել). Ցհ. ԻԲ։ *Եառուն ըմպել քեզ ըմպելին, և ըմբռացախն 'ի ծարաւին. Շար։ *Անչափ ծարաւոյն՝ որ առ քեզ». այս ինքն կարօտով. Նար. Եգգ։

ԾԱՐԱՒ. ա. իբր ամէ. այս ինքն Ծարաւի. սուսամըշ. *Քաղցեալ 'ի վերայ սեղանոյն, և ծարաւ 'ի մէջ ջրոյն. (ուր զօրութիւն կրկնի տառն ի)։ Ծարաւ է (կամ ծարաւէ) անձն իմ առ քեզ այծ. Լմբ. ծղ. ի ող։ Իսկ ՄԾԲ. Ծ. *Ան ծարաւոյ՝ որ մերձենայ առ աղբիւրն». որպէս թէ ծարաւոյ։ Որպէս և Ցհ. ԻԲ. *Ցագուրդ սրոյն ծարաւոյ։ Ի սպառումն սրոյն ծարաւոյ». կամ է՝ ծարաւոյ, այսինքն ծարաւի, և անյագ եղելոյ, և կամ ծարաւմանն՝ սրոյ։

ԾԱՐԱՒԱԲԱՐ. մ. Իբր ծարաւի. ծարաւեալ գոլով. յն. ծարաւեալն. Διψώδης. Sitibundus. *(Ցերազի) ծարաւաբար՝ յաղբերս եղ թուի ոք, և 'ի խրախութեան՝ որ կերակրոյ է կարօտացեալ. Նիւս. կազմ։

ԾԱՐԱՒԱԳՈՅՆ. ա. Ցոյժ ծարաւեալ, կամ կարօտեալ. *Զի և ծարաւագոյնքն և կարօտագոյնքն օգտեսցին». յն. պէտս ունողքն. Կոչ. Ժ։

ԾԱՐԱՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ծարաւի. ծարաւեալ. *Ծարաւականացն պարգևել առատ կենդանի ջուր. Թէոդոր. Խաչըգ։ *Զծարաւականն ըստ բնութեան իւրում (ըղձմամբն) հագորդ առնելով անձայն անկարօտութեան. Խոսրովիկ։ *Սողոմոն յառեալ ոչ ծանեաւ շաւեղս 'ի ծարաւական քարքերն յանդծելի վիմին արտահեղ. Տօնակ։ Տես և 'ի բառն ՔԱՐԲ։

ԾԱՐԱՒԱՀԱՏ. ա.
ԾԱՐԱՒԱՀԻՒԾ.
ԾԱՐԱՒԱՀԻՒԾԵԱԼ. } Հատեալ 'ի կենաց. կամ հիւծեալ և մաշեալ առ ծարաւոյ. *Սովամահ և ծարաւահատ լինել. Մագթ. Է։ *Ոյք ծարաւահիւծ մատուցեալ զգամսն։ Ծարաւահիւծեալ պապակելոցն. Զքր. կթ։ Աթ. խռ։

ԾԱՐԱՒԱՀՈԾ. Նոյն ընդ վ. *Ծարաւահոծք մատուցեալ զգամսն 'ի մեծաբաշխ բերմանէն. Անհիպոփ։

ԾԱՐԱՒԱՆԱՄ.
ԾԱՐԱՒԵՄ.
ԾԱՐԱՒԵՆԱՄ. } Տ. ԾԱՐԱՒԻՄ. 'Ալ ոչ են ծարաւանան. Եփր. համաբ։ *Վա՜յ ձեզ՝ որ արբենայք, զի անդ ծարաւենայք. Ոսկեփոր։

ԾԱՐԱՒԻ, ւոյ, (իբր՝ ւոյ.) ւիք, ւեաց. ա. Διψῶν, ουσα, ον. Sitiens, sitibundus. և ἄνυδρος, aqua carens. Որ ունի ըղձ ծարաւ. ծարաւեալ. կարօտ ջրոյ. պապակեալ. պապակեալ. տօչորեալ. անջրդի. ծարաւ, ծարաւուտ, ծարաւօղ. սուսուզ. սուսամըշ, Իէշնէ. *Անօթեան քաղցեալ, և դայք ծարաւի։ Որ ծարաւիք էք, երթայք 'ի ջուր։ Բերէք ջուր ընդ առաջ ծարաւեաց։ Աղաւէն ծարաւեալ։ Որպէս ջուր ցուրտ անձին ծարաւոյ ախորժելի է։ Արբո՞ իմ տուր մի ջուր, զի ծարաւի եմ. (յն. ծարաւեցայ)։ Իբրև զերկիր ծարաւի (այս ինքն անջրդի) որ պապակեալ անձրևի։ Ուրանի լեր անապատ ծարաւի. ևն։ *Ի մէջ աղբերաց ծարաւի գտանիմ. Խոսր։ *Հայցեն քաղցեալք, ջրով ծարաւիք. Եղիշ. յառաջաբան։

Նմանութեամբ. *Հայեցեալ 'ի նոսա ծարաւի սիրով. Խոր. հռիփս։ *Ծարաւի են մահուան. Ճ. Ա։ *Ծարաւիք արեան էին որպէս զգազան կատաղի. Սարգ. յկ. ժե։ *Ծախեալ ծարաւի սրով, կամ 'ի սպառումն սրոյն ծարաւոյ. Ցհ. ԻԲ։

ԾԱՐԱՒԻՄ, եցայ. ի. ԾԱՐԱՒԵՄ. եցի. չ. Διψάω. Sitio. որ և ԾԱՐԱՒԱՆԱԼ. և որպէս ամէ. ԾԱՐԱՒԵՆԱԼ. Ունել կամ կրել զծարաւ. ծարաւի լինել. պապակիլ. պապակիլ. տօչորիլ. և նմանութեամբ կարօտիլ. ցանկալ. տենչալ. փափագել. ծարաւիլ, ծարաւենալ. սուսամագ, Բէշնէ օլմագ, հարարէթ օլմագ, հարարէթ չէքմէք. *Ծարաւեցաւ յոյժ, և աղաղակեաց առ տէր։ Ծարաւեցան, և կարդացին առ քեզ։ Ոչ քաղցիցեն, և ոչ ծարաւեսցին։ Ծարաւեաց անդ ժողովուրդն 'ի ջրոյ։ Ծարաւեաց առ քեզ հոգի իմ։ Ծարաւեցի, և արբուցէք ինձ։ Մի ամենայն ծարաւէ։ Մի ծարաւեսցէ յաւիտեան. ևն։ *Ծարաւես պապակիս անկարօտ ած խնամ փրկութեան. Նար. ԺԵ։ *Զաղբիւր ածային ըմպելեացն յիս ձգելով՝ զորնայն ծարաւեաց. Խոսր. հոգեւոր։ *Դիք չարք ընթանան ծարաւելով». այս ինքն անյագաբար. Ցհ. ԻԲ։ *Որդւոցն բացեալ զերբանս իւրեանց՝ ծարաւին արեանն մեղաւորաց. Ոսկ. ... *Ծարաւեցան զօրք նորա 'ի ջրոյ». յն. ծարաւով նեղեցան. Եւս. պտմ. Է. 5։

ԾԱՐԱՒԻԿՈՏ. ի, աց. ա. Διψηκότατος. Gravissima siti laborans, sitibundus. Ծարաւի յոյժ. պապակեալ. *Իբրև յոյժ ծարաւեալ զեղջերու փութով յաղբիւր ընթանալ. Ածաբ. Ալփ։

ԾԱՐԱՒՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾԱՐԱՒ. *Աղբիւր հալածիչ ծարաւութեան մերում։ Արբուցանել զծարաւութիւն. Եփր. համաբ։

ԾԱՐԱՒՈՒՄՆ. ւման. գ. Ծարաւելն. ծարաւ. ծարաւիլ. *Ջուր բժշկեսցէ զծարաւութեան առողջին. Բրս. Եղբ։ *Ծանեաւ զնա 'ի սաստիկ ծարաւմանն իւրում. Եղիշ. դփ։ Որպէս և Նար. Եգգ։ Վրդն. ող։

ԾԱՐԱՒՈՒՏ. ա. Διψῶν, διψώδης, ἄνυδρος. Sitiens, sitibundus, siticulosus. Անջրդի. մակրդիր երկիր՝ որ ջրոյ կարօտ. սուսուզ. *Ծարաւուտ երկիր. կամ Երկիր ծարաւուտ. Ես. ԼԵ. 2։ ԼԶ. 6։ ԽԱ. 18. ԾԳ. 2։ Առակ. Թ. 12։ Սղ. ՃԶ. 33. 35։

*Ծարաւաւոր վայրք, աղաւաղ. Նար. ԻԴ: Ղեւոնդ: Խաչ Մծբ. Դ. *Պատահեսցէ քեզ 'ի ծարաւոյ ժամու ։։ . այլ. ծարաւ 'ի ապ_ թամանու ։

ԾԱՐԻՐ. բրոյ, ոց. գ. Στίβη, կմ՝ στίμμι, στίμις, στίμι. Stibium, antimonium. ὑπογραφή, pigmentum. զրբ և երր ամ. ԾԱ_ ՐՈՑՐ, կամ ԾԱՐՈՒՐ. փոշի սեաւգոյն երրև զմուր՝ կարգեալ 'ի գեղ աչաց, և յանօթոյնս_ պիտոյ առ 'ի զարդ գեղոյ. օւ-րմե, բոստըգ, եըլա, խոգւ. երր. ֆոստ, թօխոլ. *Ի ծարիր և 'ի անգուղ շպարեիր. Եզեկ. ԻԳ. 40: *Եթէ ածուցես ծարիր յաչս քո. Երեմ. Դ. 30: *Ի ապիտակէն և ոնգուլոյն և 'ի ծարրեն. Ոսկ. Ես: *Մնգուրոմն և ծարրոմն զգոյն երեսացն աղաւաղանելոցեն: Ձծարիրան 'ի յաչսն ամանոյլոյն. Ոսկ. մ. Ա. 10: Ե. 5: *Ի պճնազարդս և 'ի ծարիրս, կամ 'ի ծարրոյս. Մխ. Երեմ: Սարգ. Ա. գ. Է: *Ծարրոյն աստուածպաշտութեանն զնստագոյնս աչացն. Լծ. Ոծութ: *Դեղեն զաչս և զերեսս բերանոց ծարիրոք և անկուրոք. Ոսկիփոր:

ԾԱՐԻՐ ՔԱՐ. } որ և ԾԱՐՈՒՐ ասի, և
ԾԱՐՐԱՔԱՐ. } ԱՆԱՂԱՑ ԾԱՐՈՑՐ. Նիւթ ծարրոյ. այս ինքն քարն չև աղացեալ. բոստըգ թաշը, քեօխ թաշը. տես և ԹՈՒԹԹ Ա. 208: Գաղիան: Բժշկ: Հին բռ:

ԾԱՐՐԵՄ, եցի. ն. Στιβίζομαι. Stibio lino. Ծարրով օծանել զաչս. ծարիր ածանել կամ քսել յաչս. ծարրոյ բաշել. օխոլ. մ՝ բոստըգ չէքմէք. *Ծարրեաց զաչս իւր, և զարդարեաց զգլուխ իւր. Դ. Թգ. Թ. 30:

ԾԱՒԱԼ, ի, ոց. գ. ա. Ἔκτασις. Extensio. διάχυσις, diffusio, եւ. (ըծ. ըստ ձաւալ, և զեղումն). Սփռումն, և Սփռեալ ծաւալելն. պարզումն. ընդարձակութիւն (ջրոյ, լուսոյ, ձայնի) եւ. *Ընդ յորձանս մեծապատմութեան ծաւալմանց նաւեալ. փարպ. *Աղբերքն խաղայցեն, ծաւալք ծարաւեացն, և առդժմունքն սփիւռքոյ. Ցծոմ: *Խորհրդական... Ձրկապանել, ծաւալ ծփիլ... Հին բռ: *Աչօքն ծաւալ ծփեր (զուարթն հեղ_ ինչ[illegible]) ծիրանի ծովու նմանե. Տաղ: *Զայնն եւ մինչ 'ի առաքաւ լերինն ծաւալ առեալ լինէր. Վ. Ղևոնդ. Եւ: *Որպէս և Հայր յորմե որդի, հոգին ծաւալ ձաւագայթմոյն. եր ծաւալումն. Ը. խոսր: *Ծագմանն ծաւալ ծագումն՝ ծագել հայրենի. Տաղ:

ԾԱՒԱԼԱԿԱՆ.} ա. Διαχυτικός. Fu-
ԾԱՒԱԼԱՑԻՆ.} silis liquidusque. Որ ինչ է ծաւալելի, կամ ծաւալեալ. հեղանիւթ, և ընդարձակատարած. *Եւ որպէս ծաւալական է, մինչ զմտնելն այնոցիկ՝ որ առ բերանոյն եւ ձանձապարհեցն' քաղաքաց աստուծելով. մեղ ընկալեալ աստուծոյ թեան. Պղատ. օրէն: *Աղբերբ լուսոյն... ծով ծաւալոյն. Գնդ:

ԾԱՒԱԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ծաւալիլ. ձաւալել. ձգիլ ծաւանեալ. *Աչքն ծով 'ի ծով' ծիծաղախիտ ծաւալանայր յառաջօ_ տունն. Նար. բաղ:

ԾԱՒԱԼԵՄ, եցի. ն. իսկ չ. եւր ձ. Ἀναπεταννύω, ἐκτείνω, ομαι. Extendo, or. χέω, διαχύω, χέομαι, effundo, diffundo, or. spargo. Տարածել, սփռել, ել. Ձաւալագել. ձգել. սաւռածել՝ որպէս թէ զծովն բաւական։ հետել. զեղուլ. սեըմեք, եայմագ, եայլմագ. *Զլոյս գիտութեան ընդհանուր յերկիր ծաւալեցին: Ծաւալեցին յերկրե_ ցիս: Սաստառոյես ծաւալեալ 'ի մեզ հուրգ նենգութեան. Շար: *Զ յորդութիւն սիրոյն ան_ հուն աստուածութեան 'ի մեզ ծաւալել. խոսր: *Ծաւալէ զաստուածային փառսն 'ի նմանոն բաղմանց. Ցծկ. ծե: *Զլուսոյն յերկիրս ծաւալեցէ զաստուածայսոյն. Աւետ. Դ. 3. *Ծա_ ւալեսցէ զաստուածայնոյն. Աւետ. Դ. 3. *Ծաւալեսցէ զաստուածային գիտութեան լոյս զքո ... Ծաւալեալ Հռովմ. Ա. 2. 5. 8. *Այն ինչ մարգարէից ձայնականն ընդ երկիր ծաւալեալ կոչէր. Ե. Կ. Ծ. 28: *Ընդհանուր խաղաղութեան ծաւալեաց 'ի խաւարն լոյս. Կոչումն: *Չարաչար ատելով զողթունք փառաց, քոյ ծաւալեսցի. Նար. ԻԷ: *Բուռ հրոյն ծաւալեր շուրջ զեւ_ րոպեսն. Ծ. Ա. *Զորեն Հըզ, որ ընդ զաշտ ինչ ծաւալեսցի. Ա. որ. Փ: *Իբրև ընչքը ինչ զետ առ 'ի կողմն 'ի լոյսն ծաւալել. Խոր. Փ. 37: *Ծաւալեն ընդ ամենայն աշխարհս լուսաւոր գիտութեան անուանն քո մեր: Գունդք հրեշտակացն յերկինս, կամ 'ի յերկնից 'ի յերկիր ծաւալեսն. Մագ: Մանդ. Է: Ն Շար: *Փայլատակումն ձառագայ_ թից, կամ ջուր համատարած ծաւալեալ. Պիտ:

ԾԱՒԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. Διαχύω. Diffundo, spargo. *Զաղ_ կարագոյնն՝ երկնայնոյն՝ հուրն լոյր ծա_ ւալեցուցանեն. Պղատ. տիմ: *Զի զամենայն ձառագայթեանն երկնից յերկիր ծաւալե_ ցուցեն. Կիւրղ. ծն: *Ծաւալեցուցանել զծնորհս, կամ զհրաշս բանին, կամ զլոյս եւն. Եփր. աւ: Խոր. հռիփս: փարպ:

ԾԱՒԱԼՈՒՄՆ, լման. գ. Ծաւալ. ծաւալելն. ձաւալումն. զեղումն. *Ծաւալումն գետոց, կամ ծովու, չորացուցա_ նեն: Գետոցն յորդահոսան ծաւալմանց. Խոր. Ա. 15: Աւծր. Է. 6: Պիտ: Նար. ԻԵ: *Զլուսոյն զծաւալումն. Պիտ: Սարկ. ա: *Մինչ որսայ հոգւ զնդուղայն սարոյ զծաւա_ լումն, որով սարսափէք լուսաւորեցան. Նիւս. երգ: *Անիմանալի լոյս, համատարած ծաւալումն: Զլուսոյն եւ ձառագայ_ թումն լինելն ամենայն ծաւալմամբ. Ցկ. կն: *Ծաւալումն հրեշտակաց յերկինս և ընդ մարդկան զատակցութեն. Կիւրղ. ղկ:

ԾԱՒԱԼՈՒՄՆ ՀՐՈՅ. Ի բառս Գաղիան՝ գնի, որպէս յն. Եռիսբէլաս. ἐρυσίπελας. Ուռոյց ամաղումն 'ի մարմնի. եըլանծըգ, գոյնայնփ, սարեըգամ. լաւ լաւ. արքայական հուր. և իա. հուր սրբոյն անտոնի:

ԾԱՒԻ ա. Γλαυκῶψ, χαροπός. Caesius. Ծաւալագոյն աչօք. անապակ կապուտակ մեծամեծ, լերկ, խաղասանկ. դպուղ, սեսալկալը. եշըլ, կէօյ, ալ կէօղլիւ, սէֆտ ձոյլեւ. *Այլ այնորին գանգնբարձերէր, և ծաւի. Վ. Էջբ. Ձիր: *Այլ ծաւի, մեծակն, և յծնակեց (ակն) ... Շծ: *Աչս ծաւիս (կամ ծաւիքս), յծնո միակերպս. Ոսկ. յող. ԴԷ:

ԾԱՓ, ոյ կամ ի, ոց. գ. Κρότος. Plausus, applausus, strepitus, crepitus. Բաւ_ խախումն ձեռաց ընդ ձեռս. ծափ զարնել. ալ_ գըշ, եէյլ, չէվէէր, չաթլր. *Փախչել փողոյ և ծափոյ 'ի վերայ մեծամեծ ողբե_ րգութեն աասալ. Նիւս. 'ի սեանս: *Ի ծափս ձեռին, 'ի աղազմանն կոյներ կայքաւածոն աոնին. Նար. Թէ:

ԾԱՓ ՁԵՌԱՑ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. } Κροτέω,
ԾԱՓՍ կամ ԾԱՓ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. } ἐπικροτέω, ἐπικρούω. Plaudo, applaudo, complodo, pulso. որ և ԾԱՓԵԼ. Ձեռքեանն ձեռն ընդ միմեանս բախախել ցնծալով, կամ ծիծաղելով, կամ վստահանելով. *Ծափ զձեռն հարկանէր, կամ հարցէ, կամ հարին 'ի վե_ րայ նորա եւն. Թուոց. ԻԴ. 10: Երեմ. ԽԵ. 26: Ողբ. Բ. 15: Յոբ. ԻԷ. 23: *Ծափ ծափ հարկալ ծեծածէր. Ծ. Ա: *Ծափս հարէք, կամ ետար, կամ հարից. Սղ. խզ. 1: Դ. Թգ. ԺԱ. 11: Եզեկ. ԻԵ. 17: *Եւ քաղցրախոյ ծափ հարկանեն. Երեմ. Է. 31: Ւիմանութեն. *Գեաչ ծափս հարցեն 'ի միմեան ձեռամբ: Եւ ամենայն ծառք ան_ տառի ծափս հարցեն առաջ բերանոյ ։։. այս

ինքն ցնծասցեն, նշան ասացեն խնդութե. Սղ. ղե. 8: Ես. ԾԵ. 12:

ԾԱՓ ՏԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Ծափ
ԾԱՓԻ ՀԱՐԿԱՆԵԼ.} առեալ զուրն 'ի ձայն քաղցրունք. Ցծոմ: *Բազմաստոն բուռ_ բռեալ քաղցր ողփ. փունն ծափիւ ծափս հարկանեն. Ցող:

ԾԱՓԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. ա. ճ. Ի ձայն ծափոյ. ծափս հարկանելով: Գնձ:

ԾԱՓԵՄ, եցի. Ց. ԾԱՓՍ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. *Ձեռնամբ յետրելով մանկանց երգոյե_ ցաց ծափելով և ասոս մասուցանելովս. Ցծ. ծն. ա: *Կաղաչեցին աղայս, ծափելին, և երգելով աւենն, ոճ ոճ, պաշտոն ծաղկե_ ցաւ. Վ. բն. Կ. ծո:

ԾԱՓԾԱՓԵՄ. ե. Որպէս կափկափել. շաչեկել. կրծանել. *Ի հագուածն մի ձայ_ նեացէ բերան քո, և մի ծափծափեսցեն աստամունքդ. Ոսկիփոր:

ԾԵԹԵՒԵԹԵԼ. չ. Ծերծեկել զձայնն. անեթեւեթելով բարբառել. ըլքը ելքը. ըլփ եփ եշէ. *Ոչ կարէր զնորդարքոլիորի աս_ րերն բարբառել. կամ զյանկարծն ծեթե_ ծաւ ծեծեծեթեն. Ծ. Ը.

ԾԵԾ. գ. Առաւել ալմն. որպէս գան. հարուած. թէօթէկ, փայազ. է և որմնայա_ ջորդ բանիցս, և այլոց բարդութեց. որպէս և Բրածեծ. եւ. *Ցերկան զծեծն երգաւե. Ցկ. փառն:

ԾԵԾԱՆ, ոյ. գ. Καλάμη. Stipula. sordes (stuppae). Ծեծելով և արդելով նիւթ. փշուքք երրոց ծեծելոց. ծեղ. ոունք. մեղ. կեղեանք. խոսխոսս. գոմոխոյն. *Եղեցի զօրութի նոցա երբև զծեծած մաղ. Ես. Ա. 31:

ԾԵԾԱՆԱԿ, ոյ. Նոյն ընդ վ. որպէս ինչ մի ծեծ աճեալ 'ի վերոյ. ծեծած եան. *Ի վերայ ծեծածանոյ կամ գելոյն զատանեցին. Կոծոծ:

ԾԵԾԵՄ, եցի. ն. Τύπτω. Percutio. ῥαβδίζω, virgis caedo. Գան հարկանել. բախել. կոփել. հարկանել. ծեծել. դոփ_ նել. թէօյմէք, դօքմաք. *Աննահսեն զեղջիւն, և ծեծեին զգլուխ նորա. Մթթ. ԻԷ. 20: *Ծեծեր զորեան 'ի կալ. Դատ. Զ. 11: *Ծա_ ծել զխառն աոաջնք. զերկոս քարանքք. կամ ծեծրնգ կամ ձեռք զգեմս, և զգի_ լուխ: Ծեծել զգեխ. Գէ. Ես: Ասմ. Ձձ: Փարպ: Ոսկ: Շ. այլոց: *Որ մեծագոյն ոք աղաղակեացե, բրդ ծեծեուցեն զնա. Ծա_ պրծ: *Զփոխ առ, զի խոսն գեղարգեանն և զխոսքոյ ծեծեցից զնունծագուածոց: խոսք ձեռք ծեծել 'ի ծառայութեն հնադան_ դեցուցից. Գոծ. ալբու: *Մաքրաւորն ծե_ ծեալ զկոբեան իւր արգարացաւ. Հ. Ի. ԵԼ: *Զթեղուղոս սրով ծեծեցին. Հ. Ց. յուլիս. ԻԳ: խոս ԼԷ. պրց. *Լուսն եր մեծ յան ծեծելովքն 'ի նանքն հնար լինել, է աշխարհեան ձայն. փոխանակ ասելոյ, ծե_ ծել, զանիանե լինել.

ԾԵՂ. գ. Նոյն և ամի. որպէս Ծեղ, և Ծղօտ, Յօդուն. Καλάμη. Stipula. *Եւ_ բաժանել ծեղն՝ առաք ցորենոյն բարձող. Երգ. Ե: *Չոր փորոց, և ծեղ աճայն, որ եբր գայր ոչ, 'ի նեղս անկանելք. Ոսկիփոր: *Ա. զծեղն, և զգէ յախտոն: Ի ծեղն յերկն ծեղ խառնել. Վարք:

ԾԵՐ, ոյ, ոց. ա. գ. ա. ծերոց. ձերաւոր. մեծաւոր. Γέρων. Senex. πρεσβύτερος. Senior. Այր հին աւուրց. երեցագոյն. ալեոր. ծեր, հալաոր. խոյա, ըհթիյար, չէյխ, իիր, եէօլու. *Ցերկաառաքոյց մինչ զծերն զաւակ ծերոց արջ արջոց ծերբեն բարոյ_ եղի: Պատանեկեցի զերկուս ծերոյն: Եւ աճալ այր մի ծեր: Խոսեցաւ ընդ առնն ծե_

րոյ: Մարգարէ մի ծեր. Են:

ԾԵՐՔ. գ. Γερουσία. Senatus, seniores. Ծերակոյտ. աւագանի. *Առաջի ծերոց քաղաքին. Օր. Ի. 17: ԻԵ. 9:

ԱՍՏԵՂՔ ԾԵՐՔ, կամ ՑԻՐՔ. Յոբ. ԼԸ. 7. յն. լոկ, աստեղք. ἄστρα. եզ. ἀστήρ. որ թերեւս կրկին գրութբ 'ի մեր յունական օրինակի՝ στηρ, որպէս արմատ բայիս στηρίζω, ունէր նշանակել հաստատուն:

ԾԵՐԱԲԱՐ. Տ. ԾԵՐՈՒՆԱԲԱՐ. *Յետ ունթէոսի արդարև զնծայինսն ծերաբար պատմեալն. այս ինքն հասուն մօք. Դիոն. ծծայ:

ԾԵՐԱԲՈՅԾ ԼԻՆԵԼ. Γηροτροφέω. In senectute alo (senes). Բուծանել զծերս. ծերատածել. *Ինքնաշարժ բնութ՝ ձագաանեալք (ձագք արագլի) ծերաբոյծք լինին (ծնողաց) խնդալով. Փիլ. ծ. բան:

ԾԵՐԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. գ. Πρεσβύτερος. Senior. Երիցագոյն, հնագոյն աւուրբք. *Ծերագոյնք ժողովրդեանն: Ծերագոյն քան զնա էին աւուրբք. Թուոց. ծա. 16: Յոբ: ԼԲ. 4: *Ինձ ծերագունիս արդեօք իրաւացի է ասել յառաջագոյն (զիմ կարծիս). Պղատ. օրին. Ե: *Զի թէպէտև ծերագոյն էր, երիտասարդապէս յարդարեաց և մերեալ զձակատն. Խոր. Բ. 51: *Ոմանք 'ի նոցանէ և ծերագոյնք ևս էին. Նանայ: *Յաղագս ծերագոյն հասակին. Երզն. մթ:

ԾԵՐԱԺՈՂՈՎ. ա. Նոյն ընդ Ծերակոյտ, ա. այս ինքն ժողովեալ 'ի ծերոց. ուր է ժողով ծերոց. *Եկեղ հրէական ծերաժողով աւերելով արմատեններացսա. Նար. փող:

ԾԵՐԱԾԻՆ. ա. Ի ծերացեալ ծնողաց ծնեալ. *Պարզև ոյ է խահակ, և ծերածին. Վրդն. ծն:

ԾԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γεροντικός. Senilis. Սեպհական ծերոց կամ ծերութեն. *Ծերոյն ծերական ջերմութի (կամ ջերմ լուացումի) առատելով: Ծերական ներխոհեմ խաղալիկս մինչև ստամոք հասաեալ մերեալ խաղացեալ. Պղատ. օրին. Ա: *Առաջին և երեկոյին պաշ՝ մարդոյն մանկութեն հասակն է. երկրորդ՝ երիտասարդականն է. երրորդ՝ ծերականն է. Մեկն. ղկ: *Զծերական հանձարոյն առացեալ զխրատ. ՃՃ: *Որպէս կատարելոց և ծերականաց խորհրդոց վարդապետ. Դիոն. ծծայ:

ԾԵՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. գ. Հասակակից և ընտանի այլում ծերոյ. *Առէ ծերակիցն քո. Վրք հց. ծէ: *Բազմաց ծերակից եղև (հայհոյութե դևն)». այսինքն փորձեաց մինչև 'ի ծերութի նոցա. Կւէմտ:

ԾԵՐԱԿՈՅՏ, կուտի, իւ. գ. Γερουσία. Senatus, senatores. Կոյտ կամ ժողով ծերոց, երիցագունից, խորհրդականաց. աւագանի. ծերք. սինկղիտոս. Բէծէրը, աղայք, ագ փօձա՝ գարա փօձա, ագ սագալ՝ գարա սագալ, էրդէմէր մէջլիսի. *Ծերակոյտ որդւոցն իսրայէլի, կամ մագիստրոս, կամ քաղաքին: Զամենայն ծերակոյտս երկրին: Իշխանաց ցեղիցն ձերոց, և ծերակուտին ձերոյ. Են: *Մտցէ յատեան գատաստանի ընդ ծերակոյտս ժողովրդեան իւրոյ. Մծբ. ծե: *Ոչ միաբանեին ընդ նմա ծերակոյտ ժողովրդեանն. Եփր. օրին: *Զայն ևս զարմացեալ էին վասն նորա ծերակոյտն». այսինքն ժողովեալ ծերքն, հարք. Վրք հց. Ի:

ԾԵՐԱԿՈՅՏ. ա. ըստ հյ. իբր Ծերակուտական. որ և ՍԻՆԿՂԻՏԻԿՈՍ. ատենական. կամ ծերոց. (փոխանակ ասելոյ ըստ յն. գոյական հոլովմամբ, ծերակուտի. 'ի ծերակուտէ, ծերակուտիւ.) *Արս իմաստունս 'ի ծերակոյտ ժողովրդենէ անտի: Յովհաթան քահանայապետ՝ ծերակոյտ ժողովրդեանն համայն. Զերովսաղեմ. *Ծերո. սաղեմ ... և ծերակոյտ (այսինքն ծերակուտի) զաւառաց բազմաց: Բազմութի ծերակոյտ ալեացն հնացելոց. Ա. Դ. ծա. 23: ծԲ. 6: Բ. Դ. Ա. 10: Ե. 44: ծԵ. 37: Ա. Դ. ծԵ. 28: Գ. Դ. Ե. 5:

ԾԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Γηράσκω. Senesco. Ծեր կամ պառաւ լինել. անցանել զաւուրբք. զառամանալ. հալւորիլ. գօձամագ, ըխթիյարլանմագ, գիրլէնմէք. *Ծերացաւ իսահակ, կամ յովսէփ: Ես ծերացայ, կմ ծերացեալ եմ (առէ իսահակ, կմ նոոմին): Կարի իսկ ծերանալ: Աբրահամ և սառա ծերացեալք էին. Են: կամ *Հասակ իմ ծերասցի: Ծերացեալ հասակաւ: Որ հընանայն և ծերանայ, մերձ է յապականութիւն. Են:

Նմանութբ, *Ծերասցի յերկրի արմատ նորա. Յոբ. ծԵ. 8: *Զքահանայութիւնն որ ոչ ծերանայ, և ոչ մեռանի. Եւս. պտմ: *(Լուսինն) յարեմանէ մինչև յարևելս երթայ 'ի մանկութի. դարձեալ յարեմուտս կամօք քով ծերացեալ հասանէ. Ագաթ: *Զհանձար ծերոց ծանեաւ, որք խորհրդով ծերանան. Տօնակ:

ԾԵՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Հիւրանոց կմ անկելանոց ծերոց. *Աղքատանոցք, ծերանոցք, վանորեայք. Վրք հց. ԻԸ:

ԾԵՐԱՏԱԾԵՄ, եցի. գ. Γηροκομέω. Curam senis gero. Տածել և դարմանել զծերս. ծերաբոյծ լինել. *Զծերս պատուեցէք, և ծերատածեցէք: Զոր բախտիւ մամբ ծերատածեալ, յաջխատութեցըն հանգուցեալ. Ը. ընդհ. և Լիոյ: *Իջեալ յառկոր յեգիպտոս՝ ծերատածի ամենայն որդւովքն 'ի յովսեփայ. Նի. ծն: *Առաւելապէս ծերատածեցայ. Ածաբ. ծակաբ:

ԾԵՐԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Γηροτροφία. Cura alendi senes. Տածումն և բուծումն ծերոց. *Զբարուք ծերատածութեան անդրէն փոխանորդեալ ծնողացն: Զծերատածութեցն խնամս: Ծերատածութեցն խնամակալութի. Են. Պիտ:

ԾԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ծերանալ. հնացուցանել, և խմաստնացուցանել. ծէրաթմէք. *Բարիոք և պարապոր վարք առաքինութե ոչ ծերացուցանէ ըզմանկութիս որ անկեալ է 'ի վերայ վիմի հաստատոյն ոյ. Վանակ. յոբ: *Ած ալեաց եղև, և ծերացոյց զբնութիս, որ է իմաստութիս գործեաց. Վրդն. ող:

ԾԵՐԱՒՈՐՑ. Տ. ԾԵՐ, և ԳԱՌԱՒ. *Պատկառէր եղիսաբէթ, զի ծերաւորցն դարձաւ յամուսնութե. Եփր. համաբ:

ԾԵՐՈՅԹ. Տ. ԾԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Ի մանկութէ քումմէ խնդրեա զխրատ, և մինչև ցծերոյթ գտցես իմաստութի. Սիր. Զ. 18:

ԾԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γῆρας. Senectus, senecta, senies. πολιά, canicies. Հասակ և վիճակ ծերոց. ծեր գոլն. ծերանալն. և Պառաւութե. և Ալեք ծերութե. գօձալըգ, գօձամանլըգ, գիրլիք, ըխթիյարլըգ. սանս. ճառա. *Սնեալ 'ի բարւոք ծերութե: Մեռաւ 'ի բարւոք ծերութե: Ի ժամանակի ծերութե: Ծերութե պատուական կամ պարարտութե: Արժանի իմոյ ծերութեա երևեցայց: Կերակրել զծերութի քո: Որդի ծերութե: Ծնայ որդի 'ի ծերութե իւրում: Մի արհամարհեր զծերութիւն մօր քոյ: Եղիսաբէթ յղի է 'ի ծերութե իւրում. Են: *Ի զառամ ծերութեն: Զծերութեա միաս: Խորին կամ սակաւաձեան ծերութե. Պիտ: Նար: *Յայս երկրիս թէ և քան զփիզ երկայնակեաց է, չէ բարի ծերութիւնն. Մեկն. ծն: Իսկ Բրս. պհ. *Ամաչեա 'ի ծերութէ պաշոցդ». խմ, 'ի հնութէն՝ 'ի սկզբանէ անտի աշխարհի:

ԾԵՐՈՒՀԻ. հւոյ. Տ. ԳԱՌԱՒ. *Որպէս ոչ անկարանալ անձնութիւն ծերուհւոյն առաքելին իմոյ աւետարանութի. Կիւրղ. ղկ:

ԾԵՐՈՒՆ. Տ. ԾԵՐՈՒՆԵԱՆ:

ԾԵՐՈՒՆԱԲԱՐ. մ. Γεροντικῶς, πρεσβυτικῶς. Seniliter, ut senex. Իբրև ծերունի. ծերաբար. որպէս ծեր, ալևոր, և խոհական. *Ծերունաբար 'ի ցուպ յենլով: Ծերունաբար իմաստնացուցք. Ածաբ. 'ի պատ. Թէոփիլ. 'ի ղկ: *Ցուպ՝ ծերունաբար խորհուրդ. Մեկն. ծն:

ԾԵՐՈՒՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել ծերունի. և Ի գոյն ծերութե. *Եւ ոէր իմ ծեր է... զորոյ խոստովանէ զխակ և զզաւն երեսս նորա և զծերունագոյն անգրէն փոխեալ (յուրախութե). Փիլ. լին. Ե. 16:

ԾԵՐՈՒՆԱԿԱՆ. Տ. ԾԵՐԱԿԱՆ. Γεροντικός. Senilis. *Ծերունական հասակ առնէ իբրև զյոլովագոյնս առաքինութբ յառաջադէմս. Կիւրղ. յովէլ: *Ծերունական հանձարով մեհագոյն գանելոցն. Վրդն. երգ: *Փողոս ողոյն յառաքելոյն ծերունական հանձարովն ուսուցանէ մանկանց եկեղեցւոյ. Տօնակ: *Ծերունական առաքինութեցն ալեօք: Ծերունական ալեաց ցուպ հաստատուն. Երզն. լս: *Որ 'ի ձեռս ծերունականս իբրև 'ի կառս քերոբէականս վերաբերեալ հանձեցար: Ի ծերունականն նստի 'ի գիրկս. ժմ. յն:

ԾԵՐՈՒՆԵԱՆ. ա. որ և ԾԵՐՈՒՆ, ծերոն. (լծ. յունգէրն.) Ծերացեալ. ծեր. ծերունի, և ծերունական. և Հին. հնացեալ. *Ծերունեանս հօր սակի: Ի մէջ նոցունց յաւէտ ոմանք և ծերունք գոյին առաջնորդք. Պիտ: *Զօրէն անբոյս և անսերմ ոըտկոյ, և կամ ծերոն կոճեղ. Փիլ. լին. Բ. 23:

ԾԵՐՈՒՆԻ. նւոյ, նեաց. ա. գ. Πρεσβύτης, γέρων, γεροντικόν. Senex, vetulus. Անձն ծերացեալ. ծեր պատուական. ալևոր. ծերագոյն. հնագոյն. ծէրու. գօձաման. *Ո՞ղջ իցէ հայրն ձեր ծերունի: Զաթենոբիոս ծերունի. Ծն. ԽԳ. 27: Բ. Դ. Ղ. 1: *Ծերունին սիմէոն. Ղուկ: ժմ. Են: *Ծերունեաց յակոբ: Ծերունւոյ յեսսեայ. Եփր: Եւս. Փր: *Յոր խնայեալ իբրև 'ի ծերունի. Խոր. Բ. 85: *Զաա 'ի ծերունեացն բանն. Գործ: Յհ. ԿԲ: *Ամուլ ծնին ծերունին. Կիւրղ. ղկ: *Ո՛վ խաղացեալ մանուկ, մարգարէապար զօրհնութեք լեզուով ծերունւոյդ». այսինքն եղիսաբէթի ծերունի մօրդ. Լմբ. Վէրափոխ: *Արագալոց որ ծերունիքն են՝ անդէն կան մեռան 'ի բոյնս, ոչ կարացեալք թռչել. Փիլ. Ծ. բան:

Եւ իբր Ծերունական. ծերունեան. *Մնացեալ էր զծերունի հասակաւն. Փիլ. լին. Ե. 120: *Ալեօք խոնարհութեա արդարեւ խմաստնացուցին զիս, և 'ի ծերունի հաստատութեն յեցուցին. Լմբ. ող:

ԾԵՐՊ. ի, ից. գ. Ὀπή, σχίσμα. Foramen, scissura. Ծակ բացեալ պատառուած կամ ձեղքուած մթին վայրաց. փէլիք, օյուգ, գօվուգ, ասրըխ, աոջար. *Եդից զքեզ 'ի ծերպս վիմին. Ել. ԼԳ. 22: *Ցայր և 'ի ծերպս վիմաց. Ես. Բ. 12: Յայտ. Զ. 15: *Ընդ ասկաւ ինչ փեռեկում ծերպից նշոյլք երևեցին. Եղնիկ: *Ի սոյն բնակեալ՝ ընդ ծերպս ինչ ձգէ զլայս արեգական. Լմբ. պրգ: *Զթագուցու բնու ծերպս ինչ 'ի մաուս լուսոյ. Վրդն. ծն: *Ոչ ծերպք ծակաց. Նար. խ:

ԾԵՐՊԵՄ, եցի. ն. Փեղք մի բանալ՝

կամ 'ի վեր առնուլ. *Ծերքեալց զաւակն (ըղձքարն կախարիչ). Ոսկիփոր։

ԾԵՐՔԵՄ, եցի. ն. Իբր Հերքել. փարատել. պարզել. *Ի չորիրն օր տարրացոյց զկոյոն... ծերքել զփառսն լուսնին իմաստական պարածածկեալ ծագեալ յերկիր. Մաշ. ժողով։

ԾԵՓ, ոյ, ով. գ. 'Αλοιφή, ἄλειφή. Litura, oblinimentum. χρίσμα, unctio, unguentatio. (լծ. թ. ուլէու.) Արմատ ծեփելոյ. իբր ծեփումն, և նիւթ ծեփելի կամ ծեփեալ. (որպէս բուռ, նաւթ, կաւ, մոմ, ևն.) որ և ըստ յն. առի օծումն. *Նարագեսցէ զմարմին նորա իբրև զծեփ որմոյ. Յոբ. ԼՓ. 25։ *Ո՞ւր է ծեփն ձեր, զոր ծեփեցէք. Եզեկ. ԺԳ. 12։ *Ծեփումն կարծէին ունել զհաստատութիւն որմոյն. Նչ. եզեկ։ *Բրուտ զկիրս իւր տայցէ առ 'ի վճարել զծեփ. Սիր. ԼԸ. 34։ *Մոմակերպ ծեփօք. Վեցօր. Է։ *Արարին կաւ վասն ծեփելոյ զխրճիթն. և ապա սկսան լալ. և թողին 'ի բաց զծեփ խրճթին. Վրք հց. Յ։

ԾԵՓԱԾ, ոյ. Նոյն ընդ վ. *Քերել բերել 'ի ծեփածոյ նաւին նաւթոյ». յն. 'ի նաւին նաւթոյ. Եւս. քր. Ա։

ԾԵՓԵՄ, եցի. ն. 'Αλείφω, καταχρίω, ἐπιχρίω. Linio, oblino, obduco. և ἀσφαλτόω, bitumino. Ծեփով օծանել, պատել, բռել. Թ. ուլէմաք, ուլէմլամաք. *Ծեփել զտուն, կմ զորմ, զխնդրուն. Ծեփել բռով, նաւթիւ, կպրաձիւթով, հողով։ Ծեփել զկաւն 'ի վերայ աչաց։ Ծեփել, և գունել. ևն։ *Ծեփեա զտուն քո, զի եկեալ գեղեցկացուցից զնա զանազան նկարուք։ Յառաջ նկարեա, և ապա 'ի վերայ ծեփեսցես. Խոսր։ *Ընդ սեամս գրոշմաբար ծեփելով (զարիւնն)։ Քան զանգոյլն 'ի յայտան ծեփելոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 45։ Ն մ. Բ. 5։ *Ծեփեցաւ գունն բերանոյ նորա պապանձելովն. Եփր. համաբ։

ԾԵՓԿԵԼ. Նոյն ընդ վ. ('ի ծեփումն.) *Ծեփկեալ շաղախ. Կոչ. Ի. հին տպ. ծեփեալ. յն. վերագունեալ։

ԾԵՓՈՒԿ. գ. Ծեփ. և ճարպ կամ պաճարութիւն և թաղանթ պատեալ։ Փիլ. լին. Գ. 48։

ԾԵՔԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Ծեքել կամ թեքել զբանն. Թիւրել զխօսս իբր ընդ կատակս. խօսքը ծամուքէլ, մասխարէլըն ընել. *Եւ ահա ոչ ծեքաբանեմ քեզ. Մագ. ԺԱ։

ԾԵՔԱԾՈՒԹ. ա. մ. Ծեքեալ և ծռեալ. ծամածուռ, ծամուքէլով. *Զյունարէն ծեքածուռ ծեթևեթելն (բարբառոյ). Ճ. Ը։

ԾԵՔԱԿԱՆ. ա. Թեքական. ծռեալ. ծուռ, ծամուռ. *Ծեքական է բառք ըստ մթին լեզուաց. Երզն. քեր։

ԾԵՔԵՄ, եցի. ն. Թեքել. ծռել. թիւրել. կամակորել. ըստ մտի յեղաշրջել. էյմէք, էյփրմէք, ըէքմէք, փըռզմէք. *Ոչք յայլ գէմ ծեքելն կամին զհոգեւոր մարգարէութիւնն 'ի քն։ Մի զասացեալսդ ծեքիցես. Ոսկ. եփ. Ն հա։ *Մի ոք զբանս այսու ծեքեսցէ։ Յաղագս ծեքելոյ զօրհնութիւն հերձուածողացն. Լմբ. ատ. Ն պղրգ։ *Զանունն իմ տէր' ոչ ցուցի նոցա. ծեքելով է ընթեռնլի (թերևս պարուսկաւ, կամ զխմատն գուշակելով,) փոխանակ ասելոյ' թէ ցուցի. Կիւրղ. ել։ *Զբան աւետարանին մի' ծեքեսցեն, այլ ճշմարտութեան հետևեսցին. Նչ. խնդ։ *Միշտ այնու ծեքէ զանուանս նոցա». այսինքն կեղծ անուամբ կոչէ. Նչ. եզեկ։

ԾԵՔԵՆԱՅ, ի, ից. գ. որ և ԾԵՆԵՔԵՆԱՅ. Ծեքեալ ձայն կամ հեգենայ. ծամածուռ հեգումն. ծամկէլը, յանը ծամուքէլը. *Ի յունական լեզուածայր փատածազինկ ծենքենայիցն. Ճ. Ը։

ԾԷՍ, ծիսի, ից. գ. իբր Արարողութիւն։ Բառ յետին գործեց առեալ 'ի յն. ԹԷսմօս. Θεσμός. ritus. Նոյն է և վր. ծէսի. այսինքն օրէն, սովորութիւն։ Ոսկիփոր։

ԾԻԱԾԱՆ, ի, աւ. գ. Ἶρις. Iris. (իբր Ծիր ածեալ, ածող. և այն' որպէս ծիրանազարդ.) որ և կոչի ԳՕՏԻ ԱՐԱՄԱԶԴԱՅ. և ըստ ոմն գրոց' ԱՂԵՂՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ. կամար սքանչելի և բազմագունի երևեալ յօդս յընդհարմանէ ճառագայթից արեգական 'ի ցօղագին ամպս. ծիրանի գօտի, կանանչ կարմիր գօտի, Էրկան գօտի, անանակ' (որպէս թէ աղէղնակ). էլէյիմ սաղմա, ղէմանի րիսմընեն. *Ծիածանդ է արդարև նշոյլք արեգական անուն օդով ծածկեալ 'ի վերայ խիտ և հոծ ամպոց խոնաւագունից. Արծր. Ա. 1։ *Ոչ եղիցի այգու նշան, եթէ փարատումն անձրևի ծիածանաւդ լինիցի։ Այլ մեք զծիածանն գիտեմք զի յանձրևաց ցածնուլ լինի. Կիւրղ. ծն։ *Ծիածան 'ի գլուխ նորա. Յայտ. Ժ. 1։ *Սիւն լուսոյ' ըստ օրինակի ծիածանի եղեալ յերկնից. Փարպ։ *Ծիածան լուսոյ. Լմբ. պտրգ։ *Արևն 'ի յամպի որ մեզ երևի, ծիածան ծաղկի. Գնձ։

ԾԻԱԾԱՆ ասի լայնաբար և Բակն. *Որպէս 'ի յօդս բազում լինին փայլմունք յարեգակնէ և կամ 'ի լուսնոյ, զոր ծիածանս կոչեմք. որոյ էութիւն ոչ գոյ։ Ծիածան ասի բակն, որ զարեգակամբ, կամ ամպ ըղլուսնիւ պարագայի. Հին բռ։

Թող զբակս փոքրիկս, լինի երբեմն և բուն ծիածան լուսնի մեծ, այլ նուազ գունովք, իբրև աղեղն աղխտակորակ. որպէս և ծիածան արևու եթէ լիցի զմիջօրէիւ 'ի վերայ գլխոց մերոց, է որպէս բակ մեծ շուրջ զնովաւ բոլորշի։

ԾԻԱԾԱՆԱՓԱԼ. ա. Ծաւալեալ որպէս ծիածան կամ ծիրանի. գեղեցիկ փայլեալ. *Ծիրանածաւալ ծաղկազուարճ երանգախառնմբ խմաստախիղճ գիւտս բանի. Յիշ. ոսկ. յհ։ (կմ գրելի, ծիրանածաւալ։)

ԾԻԹՐԱՅ, կամ ԾԻԹՐԱՍԻՆ. գ. որ և ԿՂՄՈՒԽ. Ի բառս Գաղիանոսի գնի որպէս յն. պիւթիօ, կամ բիւթիօն. որ է ազգ վայրի սոխի, կամ սոխ ծաղկի. Πυθίων. Pythion, bulbi genus.

ԾԻԼ. Տ. ԾԻՂ։

ԾԻԾ. որ և ՑԻՑ. և վր. ծուծու. Բառ ռմկ։ Ոսկիփոր։ Տ. ՍՏԻՆ։

ԾԻԾԱՂ. գ. Ռամկօրէն եւեթ վարի, իբր Ծաղր. և ըստ գրոց լինի արմատ յաջորդ բառից։

ԾԻԾԱՂԱԳՈՅՆ. ա. Γελοιότερον. Magis ridiculum. Առաւել ծիծաղելի. յոյժ ծաղու արժանի. *Զանհանճարսն խնդացուցանեն, բայց են քան զծիծաղելիսն ծիծաղագոյն ևս. Ար. որս. Բ։

ԾԻԾԱՂԱԽԻՏ. ա. մ. Սակաւ ծիծաղելով. զուարթագին. *Աչքն ծով 'ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայր. Նար. տաղ։

ԾԻԾԱՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γελαστικός. Risibilis, ridendi facultate praeditus. Ունող զկարողութիւն ծիծաղելոյ. և Զուարթերես. ծիծաղ ունեցող, ծիծաղերես. կիւլէրճի, կիւլէր. կիւլէն. *Որպէս և մարդոյ (յատկութիւն է) ծիծաղականն. քանզի թէպէտև ոչ ծիծաղի, այլ ծիծաղական ասի բնաւորելովն։ Տարբերութիւն, բանական. և յատուկ, ծիծաղական. Պորփ։ *Ստորագրութիւն. որգան, մարդ ուղղորդագնաց, ծիծաղական, լայնեղունգն. Սահմ. Գ։

Նմանութիւն ասի. *Ծով ծաւալեալ ծիծաղական. Ը. սփ. բարձր։ *Ծով հանդարտ և հեզ շարժմամբն ծիծաղական զինքն առմեկցուն ցուցանէ։ (Դաշտք ծաղկաւէտք) զինքեանս խնդամտաբար և ծիծաղական անցաւորացն ցուցանեն զանազան և երփն երփն գունաւորութեամբն. Սարգ. յկ. Բ։ Ն ա. պ. Գ. (որպէս և ծաղիկն է իբր ծաղրիկ, ծիծաղիկ։)

ԾԻԾԱՂԱԿԱՆ. Որպէս Ծաղրական, առիթ ծիծաղելոյ, և ծաղու արժանի. *Այնոցիկ' որ առ ծիծաղականսն են կատակերգութեանցն. Պղատ. օրէն. Է։ *Զծիծաղականսն նոցա համբաւեալ քաջութի. Արծր. Բ. 17։ *Զծիծաղականսն, զկատակերգականսն. Նար. խԷ.

ԾԻԾԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ասի ըստ յն. ԾԻԾԱՂԱԿԱՆՆ. τὸ Γελαστικόν. Կարողութիւն ծիծաղելոյ, յատկութիւն բանականի. *Որպէս ծիծաղականութիւն' մարդոյ, և խրխնջականութիւն' ձիոյ. զի միայն մարդ ունի զծիծաղականութիւն. Դաւմաւ։

ԾԻԾԱՂԱՆՔ, նաց. գ. Որպէս Ծիծաղ. ծաղր. Γέλως. Risus. *Կատակերգութեանցն գեղեցկագոյնքն առանց ծիծաղանաց են. Պղատ. օրէն. Է։

ԾԻԾԱՂԱՊԷՍ. մ. Որպէս ծիծաղելով. հեզիկ և զուարթերես երևելով. *Բանիւք աղբիւր յորդ հոսեցաւ, ծիծաղապէս ծաւալեցաւ. Լմբ. 'ի ծնունդ։

ԾԻԾԱՂԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Γέλοιος. Ridiculus. Ծաղու արժանի. ծաղրելի. ծիծաղելու. կիւլիւնճ, կիւլինէճէկ. *Էր ծիծաղելի և գձուձ. Ճ. Ա։ *Ծիծաղելիս միճակս եսուն (դից). և նոքիմբք այսուքիւք գարշելեօք և ծիծաղելեօք զինքեանս թշնամանեցին. Ար. որս. Է։

ԾԻԾԱՂԵԼԻ Է. դիմոզ. Γελαῖον. Ridibile, risu dignum est. *Ծիծաղելի է 'ի սնոտի խակ զինչ և իցէ աչխատելն' առ ոչինչ համանելով հաստատուն. Պղատ. օրէն. ԺԲ։

ԾԻԾԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ծիծաղել. 'ի ծաղր շարժել. ծիծաղեցնել, խնդացնել. կիւլտիւրմէք. *Ժողովեալ դևք կամեցան ծիծաղեցուցանել զնա. Վրք հց. ԺԱ։

ԾԻԾԱՂԻՄ. եցայ. չ. Γελάω, ἐκγελάω, ἐπιγελάω, καταγελάω. Rideo, irrideo, derideo, ևն. Ծաղկել երեսաց ծաղու. ցուցանել զծաղր ուրախական, կամ այպանողական. ժպտիլ, որ է թեթև ծաղր, և քրքջալ, որ է մեծաձայն. ծիծաղիլ. խնդալ. կիւլմէք, խընտալէն, խընտան օլմաք, ղէհզէհէլէնմէք, գահգահա կիւլմէք. (երբ. ծախաք. յորմէ սահակ, խահակ.) *Աբրահամ ծիծաղեցաւ, և խօսեցաւ 'ի սրտի իւրում։ Ծիծաղեցաւ սառա ընդ միտս։ Ոչ ծիծաղեցայ։ Ո՛չ այդպէս, այլ ծիծաղեցար. (որ էր հաստատութիւն ծնանելոյ զիսահակ։) Ժամանակ լալոյ, և ժամանակ ծիծաղելոյ։ Երանի որ լան այժմ, զի ծիծաղեսցին. վա՜յ ձեզ' որ ծիծաղիք այժմ, զի սգայցէք և լայցէք։ Եթէ ծիծաղէր, ծիծաղէր ընդդէմ նորա։ Եւ սաէ զանիէլ ծիծաղելով, մի' խաբիր արքայ. ևն։ *Ընդ մարմնապէս ծիծաղելն' առ նմին հեծէ հոգեպէս. Նար. ԺԱ։ *Մարմնոյն ծիծաղելն փափկութիւն». այսինքն խնդալ. Լմբ. Ժղ։ *(Նաւօղք) հասեալ 'ի ցամաքական' ծիծաղեսցին. Ագաթ։

Նմանութիւն ասի. *Ուր ծիծաղին գեղեցկութիւնք, և կամ մեծութիւնք». այսինքն ծաղկին. յն. ուր իցեն. Կոչ. Ճ։ *Եզերք ծովու ծիծաղեալք հանդարտութեամբ ալեացն. Աճառ. կէպր։ *Ընդ ծիծաղիլ ջուրց նորա, որ ազգի ազգի գոյնս ցուցանեն. Վեց-

օր. ՟Է: *Բարի է ծով՛ի խաղաղ ժամու ծիծաղելով՛ի գոյնս երփն երփն զարդարեալ. Վրդն. ծն: *Ընծէ զգարդարելութն ապարանս, ընդգծեալ ծիծաղելով ծովուն՛ի հեռաւորի. Արծր. ՟Ա. 11: *Ծովն՛ի միջի իմ ծածանէր, քաղցրիկ օդովքն ծիծաղէր. Ը. Եղեւ:

ԾԻԾԱՂԻՄ. կրկ Այլայլել, ծաղր առնել (խնդ. պարառ. կամ՛ի վերայ). *Ծիծաղեցի զնովաւ: Զնովաւ ծիծաղեսցին: Ծիծաղին կամ մի ծիծաղեսցին զինեւ: Անարգեաց զնոսա, և ծիծաղէր զնոքօք: Ծիծաղեցայց զկորուստեամբ ձերով. ևն: *Զծիծաղելն զմեօք, և զարհամարհելն. Խոր. ՟Գ. 68: *Ծիծաղէր ղատագուածովք նորա. Մեսր. Եղեգ: *Ոտն հարին, և ծիծաղեցան՛ի վերայ գերութեան նորա. ՈղԲ. ՟Ա. 7:

Ցն. ոճով. հյց. խնդ. ըստ ամենայն նըշանակութեան. *Զայն իրս ծիծաղին, զոր պարտ է վշտանալ. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 17: *Զայն ծիծաղեցայ, զի ևն. Վրք հց. ՟ԻԲ: *Ծիծաղին զնորա ապարուեթին: Զպահքն նախատէին, և զքուրձն ծիծաղէին. Լմբ. ող:

ԾԻԾԱՂԾԱՒԱԼ. ա. ն. Զուարթ ծաւալեալ. գեղածաւալ. ծէծաղէրէօ չէրպօլ. չիօչէր էիօղլի. *Քաղցրաճաշակ ծաւալմամբ՝ ծիծաղծաւալ վառակեալ, ծով ծիրանափայլ և երկնանման. Ցող:

ԾԻԾԱՂԿՈՏ, ի, աց. ա. Γελοιαστής, γέλων. Facetus, scurra, ridens. Որ դիւրաւ կամ առէպ ծիծաղի. ծաղրասէր. և Ծիծաղեցուցիչ. *Փոխանակ ծիծաղկոտի՝ մտախոհ. Աճառ. նոր կեր: *Երանի տայ ազատորաց, և եղուկս կոչէ զծիծաղկոտս. Ոսկ. ն. ՟Ա. 6: *Ոչ է պարտ ծիծաղել, և ոչ ծիծաղկոտաց յանձին ունել... այսինքն համբերել. Վրք հց. ՟Ժ: և Բրս. խոն: *Մեղայ ծիծաղելով, և ծիծաղկոտացն յանձին ունելով. Մաշկ:

ԾԻԾԱՌՆ, առան, առունք, ռանց. կամ և ԾԻԾԵՌՆ, ծռան, ծռունք, ռանց. գ. Χελιδών. Hirundo. Թռչուն փոքր՝ համակ սեաւ, արագաթռիչ, բազմածիչ, որ գարնանի եկեալ գնէ բոյն յառաստաղս. ծիծառնիկ. ծիծեռնիկ. Գըրլանղըճ, էրէօտօ, ֆէրէօտօ, արատէօ. *Իբրև զծիծառն այնպէս ճչեցի: Տատրակ և ծիծառն թռչունք վայրի. Ես. ԼԸ. 14: Երեմ. ՟Ը. 7: *Զգլխիկունք, և ծիծառունք, և ճնճղուկք. Թղթ. բար: *Մի ծիծառն ոչ բերէ գարուն. Աճառ: *Նուագաւոր ձայնք ծիծառանց. Փիլ. այլաբ: *Համեմատեաց զարծուի ծիծառան. Մագ. ն Երզն. քեր: *Եւ ծիծառն յառաջ քան զաշունն՛ի ջերմն անցանէ'ի ձմերոց երթալոյ. Եղնիկ: *Եկին նաւեկ ծիծառունք. Եղիշ. ՟Է: *Բանաւոր ծիծառունք. Սարգ. ՟Ա. ՟Դ. ՟Է:

ԾԻԾԱՌՆ. 'Αηδών. Luscinia. որպէս Սոխակ. որ և ԾԻԾԱՌՆՈՒԿ, և ԾԻԾԵՌՆ առ. պիւլպիւլ. *Երկրաւոր հրեշտակն, և երկնաւոր մարդն, ծիծեռն քաղցրախօս և բազմաբարբառ, առաքինութեանց գանձարան... ծիծեռն ոսկեբերան (յհ. ոսկեբ.) ժմ. յն: *Փախչի ծիծառն (յն. ոփսն). ընդարմացեալ լինի ծիծառնուկն (յն. խէլիտօն). Նիւս. երգ: (այլ թերևս առաջինն գրելի էր ծիծառնուկ, և երկրորդն՝ ծիծառն:)

ԾԻԾԱՌՆՈՒԿ, նկի, կաց. գ. 'Αηδών. Luscinia. Սոխակ, կամ խոանակ, քաղցրաձայնն 'ի թռչունս՝ 'ի չափ ծիծառան, մոխրագոյն կամ թուխ. այեգոյն, կամ ոփսն ըստ յն. պլպուլ, պիւլպիւլ, հէզար փէսթան. *Նուագաւոր ձայնք ծիծառանց, ծիծառնըկաց: կռունկք և տատրակք և ծիծառնուկք՝ ոչ միայն երգել բնաւորեալ են. Փիլ. այլբ. ն լիոս:

Մերթ նոյն ընդ Ծիծառն. ռմկ. ծծըռնակ. ծծառնիկ. Գըրլանղըճ: Բծըլըրն: Նիւս. երգ:

ԾԻԾԵՌՆ, ծիծռունք. Տ. ԾԻԾԱՌՆ. խկ ռմկ. ծէծէռնիկ կամ ծծառնիկ առ Անիւ, ընդ որ ձգի լար կամ պարան, զի հանէ զձայն որպէս ծիծառան. ճոգարա:

ԾԻՂ, ծղոյ կամ ծղի. գ. Καλάμη. Stipula. որ և ԾԻՂ. ԾԵՂ. ՃԻՒՂ. ԸՆԾԻՒՂ կամ ԸՆՁԻՒՂ. Շառաւիղ բուսոց. և Ցօղուն. եղէգն և բուն խոտոց. ծղօտ. ծիլ. ծեղ, ճօպ. փալ. ինձէ փոմըր, ճիլ.(վե. ճիլի, պրատօ). *Ծղով և եղեգամբ պատել, և հրոյ ճարակ տալ. Ատոմ. ՟Գ. 29: *Որպէս այս հրեղէնս՛ի մէջ ծղի անկեալք՝ ոչ չար ինչ կրէին. Ոսկ. գծ: *Ի մրջնաւորւծոց՝ ծիլ ոսկէքաղոց՝ կոյս քեզ գրնդանոց. Գնձ: *Ի ծայրս ստոց՝ բերեալ պտուղ. ծիլ ծայր ունէր զուղն(կմ զունողն)երկնից (խաչն.) Ցող:

ԾԻՒ գրի առէպ որպէս ռմկ. 'ի գիրս Վարք:

ԾԻՆ, ծնի, ից. և ծնունք. (լծ. սանս. ճան. յն. գէնէօիս, գէնէտէ). Γένεσις. Genitura, generatio, origo. γενετή, nativitas, ortus. Ծնունդ. ծագումն. բուն. փօղօղ, տոլ, զոբ. *Ըստ իմնեկին զքաղջաբեր ծինն ընկալեալ. Փիլ. լին. ՟Գ. 56: *Զամարայնոյն ցուցանէ կատարելագոյն ծնունդ. Պիտ: *Գեաոց հաւաքումն եղեալ՝ հեզաբար առ աստեմնօք նոցա, ծնիւք լերամբք, և եզերօք պաշտին. Խոր. ՟Ա. 11. կամ 'ի առօրանէ կամ 'ի հեմանց լերանց:

ԾԻՆ. խորշ մայրենի արգանդի. հանգ մօր. և Սաղմն. (որպէս լծ. ընդ կին. ըստ յն. γυνή. տր. գէն, գէնէ). *Յորժամ իջանէ սերմն 'ի յաջակողմն ամանոյն, որ կոչի ծին, յայնժամ լինի արու. Ոսկէփոր:

ԾԻՆ. Նիշ և սպի բնական. պէնէկ, պէնի. *Նշան կամ սպին, կմ ծին կայ 'ի կուրծն: Ծին 'ի յերես. Աղթարք:

Ի ԾՆԷ. իբր մ. 'Ἐκ γενετῆς. A nativitate. Ի բնէ. անդստին 'ի ծննդենէ. *Ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ. Յհ. ՟Թ. 1: *Զոր օրինակ թէ ոք 'ի ծնէ կոյր 'ի լոյս եկեալ. Լմբ. ող: *Նորքէինի 'ի բուռն 'ի ծնէ իւրմէ. Եւս. պտմ. ՟Է. 3: *Զծնէ (այսինքն զ'ի ծնէ) կաղն գնացուցանէր. Սարգ. ՟Ա. ՟Դ. ՟Ա:

ԾԻՏ. ծտի, ից. գ. Στρουθής. Passer. որ և ՃԻՏ. Ճնճղուկ, որոյ ձայնն լսի իբր ծիգ չիգ. ճնճղուկ. սէրչէ. գիօնտէրէչ. սաղս. չոլեօը. *Ի ծայրս երգից ծըտից լինել գուշակեն. Մագ. Լ:

ԾԻՐ, ծրոյ, ով. կմ ծրի, բու. գ.(լծ. յն. ղէրօս. լտ. ճիրօս. ռմկ. չէվրէ. թէվր). անս և ՀԻՐ. Γύρος, κύκλος. Gyrus, circulus, orbis, ambitus. Շրջան. շրջանակ. շրջապատ. գիծ կամարաձև. ոլորակ. սահման բոլորեալ. Բօլօրրիէրը ծայրէ 'ի ծայր. *Որ ունի զծիր երկրի. Ես. ՟Խ. 21: *Ընդ ծիր երկնից շրջեցի. Յոբ. ԻԲ. 14: *Ծիրն երկնային. Ը. այբուբ: *Ծիր ածեալ շուրջ զիւրեամբք. և լարս գահավէժեալ. Թղթ. բարոյ: *Եթէ ըստ կենդանաբերն 'ի գուրս եկեալ արեգական գնայ ընդ ծիրսն. Փիլ. նխ. ՟Բ: *Ընդ ծաղս արեգերաց, և ընդ ծիրս եզերաց: Ի ծիրս աստեղաց: Ծիր նահանջման վճարեաց տարեկանի, սահման կենաց յղութեան աւուր. Նար: *Անիւքն 'ի մի ծրոյ վերայ երթային. Նչ. եզեկ: *Զվերինս և ըղնեալքինս ընդ մի ծրով փակեաց. Ոսկ. գաղ: *Իբր զարանանց խիտ և գեղեցիկ ծիր. Խոր. ՟Բ. 39: *Եւ ոչ ընդ ծրաւ (կամ ծըրով) անկանի (ած, կամ յաւիտեան). Սեբեր. ՟Ա: Սարգ. ՟Ա. ՟Դ. ՟Բ: Բենիկ: Մեք. ղէ: (յորմէ թերևս Զրաւ:)

ԾԻՐ ԿԱԹԻՆ, կամ ԿԱԹԻՆ ԾԻՐ. Γαλαξίας κύκλος. Galaxia, circulus lacteus, via lactea. Այսպէս ըստ յն. ոճոյ՝ կաթնագոյն երեւեալ կամարն երկնից աւելի լուսաւոր՝ խտութեամբ մանր աստեղաց հծեալ. որ ըստ հյ. ՅԱՐԴԳՈՂ, կամ ՀԵՑ ՅԱՐԴԳՈՂԻ. սամանը օղրըսի, քէհքէշան, հանճէր էօլու. *Իսկ կաթինն ծիր զնորին ինքն զնիւթոյն զկցորդութի ընկալաւ, զորոյ և այլ աստեղք. Փիլ. նխ. ՟Բ: *Ցողագոյ կաթին ծրոյ: Զկաթին ծիր մեք ասվարեցաք բնախօսութբ յարդգողի հետ անուանել. Շիր:

ԾԻՐ. ա. որպէս Զուր, կամ ցիր. Πολύκενος. որ է թափուր կամ սին յոյժ. *Թող և ծիր բնութին (օդոյ). Վեցօր. ՟Է:

Կամ որպէս Համասփիւռ. *Ծիր ծայրագունին ծաւալումն արփւոյն յոգնա նշողից. Ցող:

ԾԻՐԱՑԻՆ, նոյ, կամ ԾԻՐԱՑՆԻ, նւոյ. ա. } Որ ունի զծիր գեղեցկածաւալ կամ ամենածաւալ. *Արփիատեսիլ ճառագայթիւք փայլեալ՝ ծիր 'ի ծիրայնոյ վառ'իմաստեալ զդէմս (կա եկեղեց.) Նար. փող:

ԾԻՐԱՆ, նոյ, նով, կամ նի, նաւ. գ. Զարկուկ. Պտուղ գեղին կարմրորակ, անոյշ թթուաշ. Քայսի. Պիւֆօռըչէրէի, փօյ. Խօխ, քէյսի, որոյ միջուկն է անոյշ. և չիր. փաչի, լեղի կորիզով: Ցն. լտ. և իտ. խնձոր հայոց ասեն. (Malum) Armeniacum, Armellino, meliaca, albicocco. կմ Προκόκκιον. Bricoccon. Bricoccoli. որ է աղաւաղեալն բառիս Զարկուկ: Բծյլըն: Վարք: *Ի միասին սալոր և գամեն և ծիրան ամբաստանեցան. Մխ. առակ:

ԾԻՐԱՆ առ և ծառն, կմ Ծիրանի ծառ. զոր չէ պարտ շփոթել ընդ բառն Ծիրանի, յորմէ են յաջորդ ածանցք բարդութեց:

ԾԻՐԱՆԱԳՈՅՆ. ա. որ և ԾԻՐԱՆԵԳՈՅՆ. Կարմիր իբրև զծիրանիս, և կանաչագոյն փայլուն. *Ծիրանագոյն արիւն. Արծր. ՟Բ. 6: *Ծիրանագոյն իբրև զանագ. Մագ. ծԳ: *Շափիղոյն ծիրանագոյն է. Նչ. եզեկ:

ԾԻՐԱՆԱԳԻՏԱԿ. ա. Իբր Ծիրանատեսիլ. ծիրանաշուք. ծիրանազարդ. Թագաւորական. *Որպէս զգեստ ինչ թագաւորական ծիրանազգեստ. Գր.լուս. յայտ: *Անծանօթութեան լինին գաւիք, 'ի ծիրանազգեստ երրորդութեն հանդերձեալ բաղմականս. Բրս. առաջն:

ԾԻՐԱՆԱԶԱՐԴ. ա. Ծիրանեօք զարդարեալ. ծիրանազգեստ. *Ծիրանազարդ կայսերական պատուով: Զհայրենեացն մեծարանելով ծիրանազարդ զփառս. Խոր. հոռոմ: *Ծիրանազարդ իր իւղովն մրռմուկ. Անան. եկեղ:

ԾԻՐԱՆԱԶԱՐԴԵՄ. եցի. ն. Ծիրանեօք կամ պատուական և արքունի պատմուճանաւ զարդարել. *Զոր բեւեռեալն այն առաւօտ ծիրանազարդեաց. Անան. եկեղ: *Օրհնորդք խաչազգեցեալք ընդ նմա ծիրանազարդեալք. Խոր. հռոմ:

ԾԻՐԱՆԱԶԳԵԱՑ, ցեալ ից. ԾԻՐԱՆԱԶԳԵՍՏ, ի, ից. ԾԻՐԱՆԱԶԳԵՍՏԵԱԼ. ԾԻՐԱՆԱԶԳԵՑԻԿ. ա. } Πορφυροφόρος. Purpura amictus. Որ զգեցեալ է զծիրանիս, կամ զարքունի զգեստ, և որ ինչ հայի յայնպիսի փառաւորութիւն. *Մարգարտազարդ և ծիրանազգեաց հրաշափառագոյն կոյս. Շար: *Երկրորդ ազգաւն ծիրանազգեաց եղեալ ('ի զինուորաց). Զքր. կթ: *Կին ոմն ծիրանազգեստ: Աւ ծիրանազգեստ արքայն. Խոր. ՟Ա. 25. և հռոմ: *Այսօր պատկեր արքայ 'ի հեթանոսաց փշօք՝ ծիրանազգեստ պսակեալ երկեղեցւոյ փեսայ. Ցող: *Ի ծիրա-

նազգեստ և յունկէհուռ պատուոյս. Ճ. Բ: *Ծիրանազգեստեալ մաքրութիւն: Դասուքը քո ծիրանազգեստեալ. Խոր. հարց: *Մարգարտափայլ ծիրանազգեստեալ: Ոսկեպաքանդակ ծիրանազգեցիկ կայսերազարմիցն թագ պարծանաց. Գնձ:

ԾԻՐԱՆԱԹԵՒ. ա. Որոյ թևքն են 'ի գոյն ծիրանեաց, կամ ոսկեփայլ. *Ի վերայ աջոյ ձեռին իւրոյ ունէր խաչ մի ծիրանաթև. Սիմ. Եղբ. առ պետ. անտիոք:

ԾԻՐԱՆԱԹՈՅՐ. ա. Որ ունի զթոյր կամ զգոյն ծիրանւոյ. ծիրանագոյն. *Ծիրանաթոյր մանուշակայն վարդագեղեալ ունիս հիւսակ. Թէոդոր. խոս:

ԾԻՐԱՆԱԾԱԳ. ա. Որոյ ծագն կամ ծագումն է հանգոյն ծիրանւոյ. ծիրանածայր. ծայրակարմիր. *Ակն արևու ծիրանածագ և ոսկեճաճանչ լուսով. Ոսկեփոր:

ԾԻՐԱՆԱԾԱՂԻԿ. ա. Ունող զծաղիկս 'ի գոյն ծիրանւոյ. ծաղկեայ վայելչապարգ. *Զարդարեաց մեծապայծառ ծիրանածաղիկ ոսկեթել անկուածով. Առաջ. Գ. 9:

ԾԻՐԱՆԱԾԱՅՐ. ա. Որոյ ծայրքն են 'ի գոյն ծիրանւոյ. ունող վերջաւորս փողփողեալս. *Ծիրանածայր ընձիւղք, և երփնափեղք. Նար. տաղ: *Կիպրացի ծիրանածայր գաստառակաւ սրբէ զբերանն ». իբր վըրն̈իշանը մաքրամա. Մանդ. ծէ: Վրդն. թըղ: Ոսկեփոր:

ԾԻՐԱՆԱԾԱՒԱԼ. ա. Ուստի ծիրանին ծաւալի, այսինքն ելանէ ներկն ծովու ծիրանի. և Երփն երփն ծածանեալ. Քէլլեէ, քէնէլլեէ. *Խիտ ընդ ծիրանածաւալ ծովային ծոցոյն աստարեզ. Նար. խչ: *Ծովն ծիրանածաւալ. Անան. եկեղ: Մաշտ:

ԾԻՐԱՆԱԾԻՆ, ծնի. } Πορφυρογεννήτης,
ԾԻՐԱՆԱԾՆՈՒՆԴ. } τός. Porphyrogennita, in purpura natus. Ի ծիրանիս այսինքն 'ի թագաւորութեան հօրն ծնեալ. արքայածին. արքայորդի. որ և ասի՝ գօգ. յն. ձայնիւ 'ի Ժ դարէ և այսր՝ Պերփերուժէն. *Ծիրանածին զարգու զաւակաց. Ագաթ: *Վեհապասակեալ ինքնակալ ծիրանածին: Ծիրանածին արքայ կամ թագաւոր: Ծիրանածնունդ արքայ. Հ. Եղբ: Լմբ. ող: Մագ. նոյոր. Եղբ:

ԾԻՐԱՆԱԾՈՒԷՆ. ա. Որոյ ծուէնն կամ նիւթ զգեստուն է ծիրանի մեծագին, պատուական. *Ծիրանածուէն կերպասիւք պճնեաց. Նար. խչ:

ԾԻՐԱՆԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Πορφύρεος. Purpureus. Որոյ նիւթն է ծիրանի. ծիրանեգոյն, կարմրափայլ. *Պատմուճան ծիրանական, և արքունական. Աթ. խոս:

ԾԻՐԱՆԱԿԻԶՆ. կմ ԾԻՐԱՆԷԿԻԶՆ. ա. Վառեալ կմ պայծառ փայլեալ գեղմամբ 'ի գոյն ծիրանեաց. *Ցանկայր տեսանել զծիրանակիզն (կամ զծիրանէկիզն) ոչխարն, որոյ արիւնն զաշխարհս գնեաց. Ոսկ. 'ի ղուկաս:

ԾԻՐԱՆԱԿԻՐ, կրի, րաց. Տ. ԾԻՐԱՆԱԶԳԵԱՑ. *Տեսէք, զինչ հատուցումն ընկալան բեհեզազգեստքն, ծիրանակիրքն. Մծբ. ծՌ:

ԾԻՐԱՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ծիրանեգոյն ներկանիլ. ծիրանազարդիլ. *Ոչ կարմրութիւն իւրք չառագունեալք ('ի հազարդիլն), այլ արեամբն քնի ծիրանացեալք. Ոսկ. 'ի յոր: Նանայ. վերջ: *Ծիրանացեալ 'ի մարտիրոսական արիւնէ. Թէոդ. խա Ձ:

ԾԻՐԱՆԱՆԵՐԿ, ի, աց. ա. Πορφυροβάφος. Purpurarius. Ἀλουργός. Marinae purpurae colore tinctus. Ներկարար ծիրանեաց կամ 'ի գոյն ծովու ծիրանւոյ. և ներկեալն նովին գունով. *Վերակացու ստախկան 'ի վերայ ծիրանաներկացն (իբրաց') որ են 'ի ծուր. քաղաքի, կացոյց զնա. Եւսեբ. պտմ. Է. 30 կամ 32:

ԾԻՐԱՆԱՆԵՐԿԵԱԼ. եր. Πορφυροβαφής. Purpura tinctus. Ներկեալ 'ի գոյն ծիրանւոյ. *Արեամբն իւրով ծիրանաներկեալ. Խոր. հարց:

Եւ ն. Πορφυροβάπτων. Purpureo colore tingens. Ներկելով 'ի գոյն ծիրանւոյ. *Եւ զաշտանակն ծերանաներկեալ երանկուծն՝ որ 'ի կողիցն աղբերաց. Մխայ. խչ:

ԾԻՐԱՆԱՎԱՃԱՌ, ի, աց. ա. գ. Πορφυρόπωλης, ἀλουργοπώλης, λις. Venditor purpurae, quae purpuram vel purpuream vestem vendit. որ և գրի ԾԻՐԱՆՆԱՎԱՃԱՌ, կամ ԾԻՐԱՆԷՎԱՃԱՌ. Վաճառող ծիրանեաց, արքունի կերպասուց, ծիրանեգոյն զգեստուց. *Կին մի՝ անուն Լիդիա՝ ծիրանավաճառ (կամ ծիրաննավաճառ, կամ ծիրանէվաճառ). Գծ. ԺԶ. 4: *Դառնեէլ մանուկ ... և ծիրանէվաճառն՝ խանութի ունէին. Ոսկ. մ. Բ. 18: *Կինն ծիրանավաճառ (կամ ծիրանէվաճառ) 'ի խանութ նստէր. Բրս. մրկ: *Անապատ գեղեցիկ պարերալ 'ի բանէն իմն ինձ զթեկղ և զծիրանէվաճառ կինն, և որք նման սոցին. Լմբ. ող:

ԾԻՐԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ներկանել 'ի գոյն ծիրանւոյ. ծիրանազարդել. *Արիւնն զխաչն ծիրանացուցեալ. Ոսկ. մփբ: *Մարտիրոսք զեկեղեցին քնի ծիրանացուցին արեամբն իւրեանց. Ժմ. յն:

ԾԻՐԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἀλουργίδα περικείμενος. Purpura amictus. Ունող զանձամբ զծիրանիս. ծիրանազգեաց. *Ունի ծառայս զխորհուրդն, որ և թագաւորաց անիրեն, որ ծիրանաւորին հրամանաւն. Ոսկ. մ. Բ. 22:

ԾԻՐԱՆԱՓԱՅԼ. ա. Ծիրանեօք կամ որպէս զծիրանիս փայլեալ. կարմրափայլ. և կանաչազգեաց. կապուտակ փայլուն. *Ծիրանափայլ ակն սուտակ. Գնձ: *Զկապուտակ ծիրանափայլ գաշտաձև ծովն. Արծր. Ա. 11: *Մաքրագործակ ծիրանափայլ ծովուն գոլով ընդունակ. Անան. եկեղ: *Ծովք ծիրանափայլք՝ ներկեալք արեամբն քնի (մր. առաքեալք). Տօղ:

ԾԻՐԱՆԱՓԱՌ. ա. Πορφυρόδοξος. Purpura decoratus, purpuratus. Ծիրանեօք փառաւորեալ. ծիրանազգեաց. թագաւոր, և թագաւորական. ծիրանազարդ. շքեղափայլ. *Ծիրանափառ օգոստականացն. Ագաթ: Կորիւն: Խոր. հարց: *Ծիրանափառ զարդու շքեղացուցանէ. Հ. մփբ: *Ծաղիկք ծիրանափառք. Երգն. լա:

Իբր մ. Փառաւորութիւն ծիրանեաց. ծիրանափայլ զարդուք. արքայակերպ. *Իբր շքեղաշուք զարդու ծիրանափառ զարդարեաց զնա. Յհ. իմ. եկեղ: *Պատկեր թագաւորի նախ կապարով ծրագրի 'ի տախտակի, և ապա ծիրանափառ շքեղանայ. Տօնակ:

ԾԻՐԱՆԵԳՈՅՆ. Տ. ԾԻՐԱՆԱԳՈՅՆ. Իբր վարդագոյն կարմիր, և կանաչագոյն, կամ կապուտակ փայլուն. *Ծիրանեգոյն ներկանէին (արեամբ). Երգն. լա: *(Զծովու) զծիրանեգոյն ալիսն՝ լեռնաձև կուտակին. Արծր. Ե. 2: *Ակն շափիղայ ծիրանեգոյն է որակութեամբ: Շափիւղայ է ծիրանեգոյն. Նչ. եղէկ: Տօնակ: *Կօշկն՝ յոր լուաց ոտքն զոսա աշակերտացն, նոճի փայտ էր ծիրանեգոյն՝ փորած. Ոսկեփոր:

ԾԻՐԱՆԵՎԱՃԱՌ. Տ. ԾԻՐԱՆԱՎԱՃԱՌ:

ԾԻՐԱՆԵՐՓՆԻՄ, եցայ. չ. Երփնազարդիլ 'ի գոյն ծիրանւոյ. ծիրանանալ. երփն երփն ծիրանաներկեալ գտանիլ. *Ի ծայր գագաթան ունելով զծաղկեալ նշան խաչին ծիրաներփնեալ ամենայն արեամբն. Յհ. իմ. եկեղ: *Զհաւատացելոց զխորս արեամբն քնի ծիրաներփնեալս. Ոսկ. 'ի յոր: *Լերինք ծաղկաւորեալ ծիրաներփնին. Խոր. վրդվ:

ԾԻՐԱՆԷԶԱՐԴ. ա. Ծիրանազարդ. ծիրանազարդեալ: Իսկ գ. Πορφύρα. Purpurea vestis. Ծիրանի զարդ. հանդերձ ծիրանի. ծիրանի. *Որ զծիրանէզարդն ներդութեանց 'ի պատերազմի անդ զգեցան. Եւագր. ծ. (կամ Նեղոսի՝ ըստ յն:)

ԾԻՐԱՆԷԶԳԵԱՑ. ա. Նոյն ընդ Ծիրանազգեաց, և Ծիրանազգեցիկ. *Զարդարէր զնա ծիրանէզգեաց փառօք. Յհ. կԲ:

ԾԻՐԱՆԷԾԱՂԻԿ. Տ. ԾԻՐԱՆԱԾԱՂԻԿ. *Զարդարեաց 'ի զարդ ծիրանէծաղիկ ոսկեթել նկարագործ անկուածոց. Առաջ. Գ. 30:

ԾԻՐԱՆԷԿԻԶՆ. Տ. ԾԻՐԱՆԱԿԻԶՆ:

ԾԻՐԱՆԷԿԻՐ. ա. Նոյն ընդ Ծիրանակիր. ծիրանազգեաց. *Ծիրանէկիր շքեղազարդ թագաւոր. Կոչ. ԺԲ:

ԾԻՐԱՆԷՎԱՃԱՌ. Տ. ԾԻՐԱՆԱՎԱՃԱՌ:

ԾԻՐԱՆԷՓԱՌ. Տ. ԾԻՐԱՆԱՓԱՌ. *Ծիրանէփառ և ոսկեճաճանչ զգեստիւք. Յհ. կԲ:

ԾԻՐԱՆԻ, նւոյ, նիք, նեաց. գ. ա. Իբրու գոյն ծիրան պտղոյ, կարմրերփեան՝ ոսկեփայլ՝ գեղին կանաչախառն. (լծ. և թ. զէր, զէրտալի. և սարը.) կամ որպէս գոյն ծիածանի (ծիրանի գօտւոյ), յորում է ամենայն ազգ փայլուն գունոց. քանզի և ծիրանի ասի ոչ միայն վարդագոյնն, և ոսկեգոյնն, այլև փայլուն մանուշակագոյնն, կանաչն, և կապուտակն, ծովագոյն, երկնագոյն. (յն. բօրֆիրա. լտ. բուրբուրա. լծ. հյ. փիրփուր.) եբր. էրկիաման. արկէման. արկաման. թ. պ. ար. ֆըրմըզ, խօնէրմէզ. ֆօրանղուն, գըրմիզ, ղըրմիզ:

ԾԻՐԱՆԻ. իբր գ. որ և ԾՈՎՈՒ ԾԻՐԱՆԻ. Πορφύρα, ἀλουργόν. Purpura, purpureus color. Ներկ խեցեմորթի ծովուն կամ 'ի կոկորդի կոնքեղի գտեալ 'ի ծովն տիւրոսի կամ ծուրայ, և նիւթ կամ հանդերձ արքունի նովիմբ ներկեալ. *Գտեալ կոնքեղ՝ եկեր, որով այժմ ներկեալ լինի ծիրանին: Քաղելով առ ծովեզերբն զկոնքեղն, և նովաւ կազմէին զծիրանին. Նոննոս: *Կապուտակ, և ծիրանի, և կարմիր կրկին: Ի բեհեզոյ մանելոյ, և 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրանւոյ, և 'ի կարմրոյ մանելոյ: Կապուտակաւն և ծիրանեաւն, և կարմրովն: Զկապուտակ, զծովու ծիրանիս: Բեհեզս և ծիրանիս: Վարսք գլխոյ քոյ իբրև զծիրանի (ոսկեգոյն): Ծիրանիս զգեցցի: Զգեցուցին նմա ծիրանիս. ևն: Իսկ Մրկ. ԺԵ. 17. և 20. *Քղամիդ կարմիր և ծիրանիս ». յն. լոկ. ծիրանի:

ԾԻՐԱՆԻ. իբր ա. Πορφύρεος, ους. Ἀλουργός, οῦν. Marinae purpurae colore tinctus, purpureus, um, violaceus. Ծիրանական. ծիրանեգոյն. կարմրերանգ, բոցագոյն, վարդագոյն. և Մանուշակագոյն. և Ծովագոյն. և երփն երփն. ֆէրֆիրը, պօրփէ րէնք, ալ, քէնէլլի. *Կարմիրն ընդ սևի և ընդ սպիտակի խառնեալ՝ ծիրանի (լինի). Պղատ. տիմ: *Հանդերձ ծիրանի: Հանդերձս ծիրանիս: Ծածկեցեն զնա հանդերձիւ համակ ծիրանեաւ. Յհ. ԺԹ. 2. և 5: Եզեկ. ԻԳ. 12: Թուոց. Դ. 13: *Եւ զձեղուն նորա ծիրանի. Երգ. Գ. 10: *Կազմեալս զլարեօք ծիրանեօք. Եսթ.

ա. 6 ։ *Բոց ծիրանի 'ի դուրս ելանէր․ Լաստ․ ծէ։ *Երկներ և ծիրանի ծով․ Խոր․ ա. 30։ *Ծով … ընդ ծիծաղել ջուրց նորա … ազգի ազգի գոյնս ցուցանեն զերփն երփն նարօտոց, մերթ ծիրանւոյ, մերթ կապուտակի, մերթ սեաներկ երանգաց․ Վէցօր․ դ։ *Միագոյն և նոյն անձրև մատուցեալ 'ի վարդ՝ կարմիր երփն հարկանէ, և ծիրանի զմանուշակն երևեցուցանէ․ Կոչ․ ժգ։ *Ծով ծիրանի ալեօք զուարճացեալ․ Գնձ։

ԾԻՐՏ, ծրտի․ գ. Աղբ թռչնոց, և փանաքի կենդանեաց․ փօսյ․ *Բազէի ընդ ծիրան ծորեալ․ Մագ․ կա։ *Աղաւնոյ ծիրտ։ Ճանճի ծիրտ։ Ճնճղկու ծիրտ․ Վստկ։

ԾԻԻ, ծուոյ, ոց․ գ. Թուի նոյն ընդ վ. *Ծիւք և քակորք 'ի կրակ մի՛ ելեսցեն, կամ մի՛ այրեսցին․ Եղիշ․ ը։ Կամ գուցէ նոյն ընդ ԾՈՒԷՆ, իբր արմատ նորա․ ... և ըստ այլ ձ. ծիւղք, իբր խաւ... և ամենայն նիւթ անպիտան՝ իբր յանարգութեան կրակի։

ԾԻՒՐԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Νοσερός. Morbosus. φθινάς, tabificus. Որ ծիւրէ, հալէ, և մաշէ հիւծութեամբ․ ուստի ծիւրական ախտ կամ ցաւ ասի մաշարայականն, թանչի, և ամենայն մահաբեր հիւանդութիւն․ ... *Ցախտ ծիւրական մահու … սպառեսցին․ Երեմ․ ժդ. 15. ուր ժգ. 3. ասի, *Ծիւրեալ ախտիւ մեռցին ։ *Ծիւրական ցաւօք ջերեալ վախճանեցաւ․ Եւս․ քր․ ա։ *Հիւանդութիւն ծիւրական ախտին․ Եղիշ․ ող։ *Ծիւրական ախտիւք պաշարեալ։ Ծիւրականն հարեալ վտանգակութեամբ՝ ընձեռէ կորստեան․ Պիտ։

ԾԻՒՐԵՄ․ եցի․ ն․ (լծ. ծորել, սորել, թորել․) Φθίω, φθίνω. Corrumpo, macero, tabefacio. τήκω, liquo. Հիւծել․ հալել մաշել․ տկարացուցանել․ և Ծախել։ ․ յ․ Հիւծիլ․ մաշիլ․ տկարանալ․ Ἀσθενέω, τήκομαι. Deficio, marcesco, tabesco, liquor. ... *Որով ցաւքն զմարմին մեր ծիւրէ․ Լմբ․ ող։ *Յաշխատութեան քննութեան, որով ծիւրեցին ծնկեցին զանձինս իւրեանց փիլիսոփայքն․ Վէցօր․ դ։ *Զի՞ է, զի այդպէս ծիւրիս․ Բ. Թգ. ժգ. 4։ Իսկ *Ծիւրեալ ախտիւ ։ Տ. ԾԻՒՐԱԿԱՆ։ *Ամենայն ախտիւ ծիւրեալ։ Հիւանդութեամբ ծիւրին․ Սարգ․ ա. պ. ժէ։ Վրդն․ ող։ *Այլ ծիւրեցայ հոգօք նոցին, և մաշեցի զկեանս ընդ նոսին․ Յն․ որդի։ *Զարն մախացեալ ընդ մեծ թարւոյն փառաց ('ի դրախտի), նախանձու ծիւրէր (կամ ծիւէր)՝ խնդրէր հնարս իրացն․ Տօղ։ *Ծիւրեալք և ծընգեալք և ցամաքեալք 'ի տարակուսական ավոյն․ Յհ. կբ։ *Եւես ծիւրեալ ծնկեալ։ Ոսկ․ եւ։ *Էր որ կաւտով, էր որ չարաչար ախտիւք ծիւրեցան․ Կաղանկ։ Իսկ Ոսկ․ մ. ը․ 9. *Մարմին (մեռեալ) ծիւրէ անցանէր․ յն․ ծորի․ ῥεῖ, defluit.

ԾԻՒՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ․ Նոյն ընդ վ։ Վէցօր։

ԾԻՒՐՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ծիւրիլն․ յետին տկարութիւն․ կամ թիւլութիւն․ տձևութիւն․ յն․ անկերպարանութիւն․ ἀμορφία. *Այնչափ յախտի կամք, և չիմանամք զոգւոցն ծիւրութիւն, և չգնեմք մեր տկարութեան նորա․ Ոսկ․ մ. ա. 4։

ԾԼԱՁԵՒ․ ա․ Որ է 'ի ձև ծղի․ որպէս ծիլ վերաբուսեալ․ երկրաբոյս որպէս զծղնեղէնկ․ *Ոսկի հնգկայինն ծլաձև․ Շ․ Բարեն։ որ և *Ծիլոսկեզարդ ։ ասի․ Գնձ։ Տես 'ի բառն ԾԻՂ։

ԾԼԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Արձակելն զծիլս․ ընձիւղիլն․ ցցուումն․ *Պտղոցն ծլարձակութիւն․ Փիլ․ նխ․ ա։

ԾԼԵԼ. ԾԼԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ԾԼԻԼ. Տ. ԸՆՁԻՒՂԵԼ․ Վստկ։ *Զքահանայսին քո ահարոնի զգաւազանն չորացեալ՝ ծլել և ծաղկել և պտղաբերել արարեր․ Մաշտ․ ջահկ։ Իսկ Ոսկ․ մ. բ․ 8․ *Տալ համարձակ պատասխանի, և մի՛ ինչ ծլիլ խմա, զանգիտել, կամ հարթնուլ․ ամ․ ... յն. καταπλαγῆναι.

ԾԽԱԼԻՑ․ ա․ Լի կամ լցեալ ծխով․ և նման խանձողի․ ... *Ծխալից չարաւ վիշապին․ Նար․ խւ։ *Հալածեսցին զձեզ իբրև մեղուս ծխալիցս․ Եփր․ եւ։ *Ոչ եւս երկիցուք 'ի ծխալից երկուց թագաւորաց։ Թէոդոր․ կոււ։

ԾԽԱԽԱՌՆ․ ա․ Խառն ընդ ծխոյ․ ծխով ... *Ծխախառն բոց, հուր, շունչ․ Ագաթ․ Պիտ․ Նար․ ծզ։

ԾԽԱԿԵՐ․ գ․ որ և ԾԽԱՏԵՐ ասի․ Երէց կամ աւագերէց մամուաոր թաղի ժողովրդեան, ժողովրդապետ․ որ և տէր իբր լծ. ձայնիւ՝ ՊԱՌՈԽ․ Parochus. *Որք հոգաբարձութիւն հոգւոց ունին, զորս հայք ծխակեր անուանեն․ Մաշտ․ ջահկ։

ԾԽԱՀԱՆՔ․ գ․ Θύρωμα. (որ է դրանակ, դուռն․ և մուտք)․ Ծխնելույզ․ ծխան․ ծակ՝ որ 'ի դուրս հանէ զծուխս, և զգոլորշիս․ ... *Ընդ ծխահանս նորա ունկնդիր եղիցի․ Սիր․ ծդ․ 24։ *Աղուեսուց 'ի յորջսն զծխահանսն և զլուսանցսն․ Մագ․ խէ․ (որպէս հնչահանք գազանաց ։)

ԾԽԱՄԱԾ․ ա․ Ծխով մածեալ․ միգամած․ ... *Ցրուեա՛ զծխամած թանձրութեան․ Նար․ խ։ *Զձեռներս ծխամած միգապատեալս զոհից կռոցն․ Ճ. Ա։

ԾԽԱՆ, ի, աց․ Տ. ԾԽԱՀԱՆՔ․ *Ո՞ տայր ինձ տալ զծուխ ծխանի, և զաւառն նաւասարդի․ Մագ․ խէ։

ԾԽԱՆԵԼԻՔ, լեաց․ գ․ Θυμίαμα. Thymiama, suffitus. որ և ԾԽԵԼԻՔ․ Նիւթ ծխելի․ մանաւանդ՝ խունկ․ *Գեհենի բերէ անուշահոտ ծխանելիս, և բանջարս խոտոյ՝ որ խառնի ընդ մուշկն ։ Գնեսցին 'ի հնդիկս, և առին հարկս՝ մուշկս և ամբարս և ծխանելիս․ Պղմ․ ... *Առ մեզ առաքէ, և ծխանելիք, և անուշ ջրով եփէ․ Մխ․ բժշկ։

ԾԽԱՆԻՄ․ Իբր Ծխիլ․ *Ծխանիմ լերինք մերձենալով, վառնին անտառք, բլուրք հալին․ Սարկ․ ող։

ԾԽԱՇՈՒՆՉ․ ա․ Καπνώδης. Fumosus. Ծխոյ նման շնչող կամ շնչեալ․ գոլորշախառն․ ծխատեսակ․ *Ծխաշունչ կծուութիւն ինչ 'ի փորէ 'ի վեր բուրեսցէ․ Ոսկ․ յհ. ա. ։

ԾԽԱՏԵՍԱԿ․ ա․ Καπνώδης. Fumosus, fumidus. λιγνυώδης, fuliginosus. Նման ծխոյ կամ գոլորշւոյ․ ... *Գոլորշիք չոր և ծխատեսակ յերկրէ 'ի վեր հոսեալ․ Արիստ․ ... *Ծխատեսակ, որ 'ի չիջմանէ հրոյ ։ Զծխատեսակն սրտին արտաքս հեղու ։ որ և Լորձնատեսակ ասի․ Նիւս․ բն։ *Ի փչմանէ վիմաց փոշի ծխատեսակ յօդս վերացեալ․ Ոսկ․ գծ․

ԾԽԱՏԵՍԱԿԱԳՈՅՆ․ ա․ Καπνωδέστατος. Fumosissimus. Առաւել կամ յոյժ ծխատեսակ․ *Հիւթոցն ծխատեսակագոյնն՝ որ ելանէ 'ի մարմնոյն, մածումն իւրն առեալ (լինի մազ)․ Նիւս․ բն։

ԾԽԱՏԷՐ․ Տ. ԾԽԱԿԵՐ ։

ԾԽԱՏՈՒՆ․ գ․ Տուն՝ ուստի հոգաբարձու է որ յերիցանց․ *Ցիւրեանց ծխատունսն կառավարեսցեն․ Մաշտ․ ջահկ։

ԾԽԱՑՈՒՑԻՉ․ ա․ Որ տայ ծխել․ ... *Նոյն ինքն իսկ ծխացուցիչն սինայի․ Լմբ․ ... ։

ԾԽԵԱԼ․ Տ. ԳՂԻՆՁ ԾԽԵԱԼ։

ԾԽԵԼԻՔ․ ա․ գ. Տ. ԾԽԱՆԵԼԻՔ. *Բարձին 'ի բազում ուղտս ձէթ և մուղէն․ ծխելիս, հանդերձս մեծագինս․ Հ=Ց․ նոյեմբ․ է։ *Ի խորանին հրամայեցաւ խառնել առ ծխելիս այլ․ Նար․ երգ։

ԾԽԵՄ, եցի․ ն․ Θυμιάζω, θυμιάω. Adoleo, suffitum facio, suffio. Այրելով զխունկս՝ 'ի ծուխ լուծանել կամ ծախել. խունկ արկանել՝ մատուցանել. խնկել. ... *Ծխել խունկ, կամ խունկս 'ի վերայ սեղանոյ, կամ առաջի տապանի․ Ել․ լ․ 9։ ... *Զգոցս բազմապատիկ առաքինութեանն ծխեմք քեզ բուրումն հաճութեան 'ի յերկինս․ Լմբ․ պտրգ։

ԾԽԵԼ․ ԾՈՒԽ ՏԱՆԵԼ կամ ՏԱԼ․ ... Καπνίζω. Fumo. *Սիրտք և լերինք … զոյս արժան է ծխել առաջի առն կամ կնոջ ։ Ախինախառն կրակ, յորում խունկք ծխեալ են․ և զիջեա, և ծխեցեա. Տոբ․ ը․ 18։

ԾԽԻՄ, եցայ, եալ․ կ. և յ. Καπνίζω, καπνίζομαι. Fumo, fumigo. Յայրելն ծուխ հանել, ծուխս արձակել․ ... *Լեառն սինայ ծխէր առ հասարակ։ Մերձի կամ մերձեա 'ի լերինս, և ծխեսցին։ Հնոց կամ լեառնն ծխեալ։ Որ 'ի վկայութիւն չարութեան ծխեալ՝ կայ խորտանացեալ ։ Ցերկուց փայտից խանձողացն ծխելոց․ Ես։ *Ցորժամ տրամութեան հառաչումն ծխի ('ի սրտէ), և սուգն պատէ անհնարին․ Մագ։

ԾԽԻՉ․ ա․ Ծխող զխունկ․ բուրիչ․ *Անուշահոտ խնկոցն ծխիչ․ Գնձ։

ԾԽՆԵԼՈՅԶ․ Ըստ ... Տ. ԾԽԱՀԱՆՔ ։

ԾԽՆԻ․ Տ. ԾՂՒՆԻ ։

ԾԽՈՏԻՄ․ եցայ․ յ․ Ծխոտ լինել․ մրոտիլ․ մրձոտիլ․ ... *Փշոտեցան և ծխոտեցան սրահակք․ Եղիշ․ է։ Յհ. կբ ։ *Հեղինակ էր արուեստիւ զարդի․ (վասն որոյ ծծարանին) ... ծխոտեալ կոչէ զնա․ Նոննոս ։

ԾԾԱԿ․ գ․ τὰ Παρίσθμια. Tonsillae. Ի Բժշկարանի՝ ըստ վերծանելոյ Սեբէ․ ... իբր Ուռոյց կոկորդի յարմատ լեզուի 'ի ջերմութենէ և 'ի ծարաւոյ առթեալ․ ...

ԾԾԵՄ․ եցի․ ն․ Θηλάζω. Sugo. ῥοφέω, sorbeo. ἐκπίνω, ebibo. ἐκσιφωνίζω, per siphonem exhaurio. ἑλκύω, traho. Արմատ է ԾՈՒԾ․ (կա՛մ 'ի ...) Ցինքն ձգել զհեղուկ կամ զօդ․ քամել լափել զոր 'ի խորս կայ․ դիել․ ... *Արքայութիւն նորա ծծէ զարիւն իմ։ Զարքայութիւն վիշապաց ծծեսցէ։ Ծծեսցէ զօրութիւն նոցա․ Յոբ․ ի․ 4։ Ժ․ 16։ Է․ 5։ *Ցինք 'ի դաշտս ծծեցին զօդս իբրև զվիշապ․ Երեմ․ ժդ․ 6։ *Զխոնաւ օդ փափկանակ ցամաքի առ 'ի փրկութիւն ծծեսցի․ Փիլ․ ... *Ջերմութիւն ծծէ և ձգէ զօրութիւն խոնաւ ... ջերմութեան արեգական ծծեալ ... Զրագին ծծեն քամեն զխուղն առ 'ի կերակր․ ... Վէցօր․ գ։ *Զօդոյս՝ զոր միշտ ծծեմք, յայտ առնէ․ Եզնիկ։ *Անտրին

ճիպոտանցն նմանեցին, որ կենդանի են միայն զօդն ծծելով. Եղիշ. Է։ *Ի պտրտուկալ արքունեացն, և ծծել զպարարտութիւն երկրին. Կոչմունք։ *Ըստ տզրուկնեան աղբեր տաք սակաւ սակաւ զարիւնս նոցա ծծէին։ Չի թերևս տայցեն ինչ 'ի նմանէն ըստ բարուց տզրկի առ 'ի ծծել զարիւն նորա (կեղեքելով զինչս). Յհ. կբ։ *Կոչմամբ իբր գժնիկ փշովք խոցոտեալ (լուաց) ծծեն ձգեն զարեանն խոնաւութիւն. Նար. կբ։ *Արհամարհեալ (էք հրէայք) 'ի մէջ ազգաց, գործել զանարգանաց արուեստս, արիւնածուծս լինել, զորս 'ի պարտուցս մարդկան ծծէք փողովք տոկոսեղինօք. Պէտ.։

ԾԾՄԱԲԵՐ. ա. / ԾԾՄԲԱԲԵՐ. / ԾԾՄԽԱՌՆ. / ԾԾՄԲԱԽԱՌՆ. } Որ բերէ յինքեան կմ՛ ունի զծծումբ, և զխառնուրդ ծծմբոյ. *Սոդոմ. մայրեայ հուր ծծմաբեր, իջեալ 'ի գլուխ արիւնակեր. Ճ. Եղէ.։ *Ջհրացան զծըծմախառն բարկութիւն, զոր տեղեաց 'ի Սոդոմ. Եփր. խոստով.։ *Ծծմախառն հրով բորբոքեցան. Ածր. Գ. 17։ *Հուր ծծմբախառն յերկնից 'ի վերայ նոցա տեղայր. Նչ. Եղէկ։

ԾԾՄԲԱԾԻՆ. ա. Ծնեալ կամ եզեալ և վառեալ 'ի ծծմբոյ. *Չի մի 'ի հուր ծըծըմբածին՝ առաջորեցիմ որպէս նոքին. Յ˜ որդ։

ԾԾՄԲԱՀԱՄ. ա. Ունող զհամ և զհոտ ծծմբոյ. *Որպէս կրահամ և ծծմբահամ ջուր. Մխ. երէմ.։

ԾԾՄԲԱՔԱՐ. գ. Ծծումբ քարացեալ՝ որպէս արձան աղի. *(Կլինն զոլատայ,) որ ծծմբաքար եղև. Վրդն. ծն.։

ԾԾՄԲԵԱՑ. ա. Որ նիւթն է ծծումբ. կամ ուր իցէ յաճախութիւն ծծմբոյ. *Անկցի 'ի վիհն ծծմբեայ. Մագ. ԻԳ։

ԾԾՈՒՄԲ, ծծըմբոյ. գւր և որպէս ռմկ. ԾԾՈՒՄ. ԾՐԾՈՒՄ. Θεῖον. Sulphur. Հանք դեղին՝ գարշահոտ, լուցկիք հրոյ, դիւրավառ, և գժնդակ բոցով. *Ծծումբ և հուր։ Ջծըծումբն և զաղն այրեցեալ։ Իբրև զձոր լի ծծմբով բորբոքեալ։ Հրդեհեալս ծծմբով։ Ի լիճ հրոյ այրեցելոյ ծծմբով. և այլն։ *Հրացայտ ցոլացութե ծծմբոյ զհեղձուցիչ հոտմոյ. Յհ. կբ։ *Տիրեաց նա 'ի վերայ նոցա իբրև զծծումբ, որ սպառապացուցանէ։ Արկցէ զնա ատեր 'ի հուր ծծմոյ, ուր էր գազանն. Մէկն. գլ։ *Ծծումբ սպիտակ հոտոմ ”, ասի 'ի բառս Գաղիանոսի, որպէս յն. թէօն ափիրօն, այսինքն ծծումբ անփորձ։

ԾԾՈՒՄՆ, ծծման. գ. Ծծելն. իլն. *Առ 'ի ծծումն կենդանութե ստեանց. Շէր։ *Իբրև ծծումն օդոյ՝ մարմնոյ տայցի կենդանութիւն. Վրդն. ող։

ԾԿԻԿ ՄԱՏՆ. գ. / ԾԿՈՅԹ, ուԹի, կմ՛ Թոյ. } որ և ՃԿՈՅԹ. ռմկ. ճկուլթ, ճկոյթ. յն. Μικρότης (փոքրկութի.) Digitus minimus. իտ. Mignolo. Փոքրիկն 'ի մատունս. փոքր մատն. *Աջոյ ձեռաց ծկիկ մատն. Առաքել. գրմ։ *Ծկոյթ իմ ստուար է քան զմէջ հօր իմոյ. Գ. Թգ. ԺԲ. 10։ *Հատանել ծկութոյ (կամ ծկոյթոյ) մատոյ. Եփր. համառ։

ԾԿՐԱԽՈՐԻ, րւոյ. գ. Անուն միոյ 'ի մոլորակաց. *(Արեգակն և լուսին), լուծ, եղջերու, ծկրաւորի (կմ ծկաւորի), փառազնոտի, արտախուրք. Ջքր. կբ։ Ն Ցօմա։ Տես և ԾԳԱՒՈՐ։

ԾՂԱՑԻ. ն. Ծղեալք. արմկանք. բազկացի. և Բռնցի. որպէս դնի 'ի յն. πύξ, pugna. Քեր. Բրոշ. ուր Երզն. և Նչ. զծղացին իմանան *Բռնցի և բազկացի ”. իսկ հին բռ. դնէ լոկ, բազկացի։

ԾՂԻ. ծղւոյ. մնւոյ / ԾՂԻՔ, ծղեաց. գ. } որ և ըստ ռ. մանց ԾՂԻԿ, ԾՂՈՒԿ, ԾՂԻՆ. Իբրու ծիղք կամ ճիւղք և ոտք բանական կենդանւոյ. որ են Դաստակք ձեռաց. և բազուկք հանդերձ արմկամբք՝ դաստակօք, ձեռօք և մատամբք. որպէս և առաջին ոտք չորքոտանեաց 'ի տեղի ձեռաց. վասն որոյ հին բռ. դնէ, *Ծղեք, կամ ծղիկք. բազուկ կամ ոլոք ”. թերևս հայելով 'ի ռմկ. ճիւ, ճիլ. (լաւ եւս՝ ռմկ.). *Ի ծղին ոսկր մի, 'ի յարմուկն ոսկր մի. 'ի բազուկն ոսկր երկու. Ոսկէփոր։ *Ընդէ՞ր զատափուրն 'ի վերայ ուսոցն առ բերել. քանզի սկզբունք ոտքն և նախկինք բազկաց և ծղեաց են, և ձեռաց ևս, 'ի ձեռն որոց կենաց գործք և արդիւնք կատարին. Փիլ. լին. Դ. 98։ *Ջոսկի ապարանջանքն 'ի տիգան արկանէին, այսինքն 'ի ծղիսն. Գէ. Ես։ *Ծղիքն ծիրանի. Գնչ։

ԾՂԻՍ Ի ՎԵՐ ԱՄԲԱՌՆԱԼ, կամ Ի ՎԵՐ ՄԱՐԶԵԼ՝ ԳԱՐԶԵԼ. Ἐπαποδύομαι. Suscipio, accingor rei gerendae. Բուռն հարկանել առնել ինչ. *Յոյժ պնդութք և զօրութք ծղիս 'ի վեր ամբարձեալ՝ յառաջ մատիցուք։ Իսկ արտմութե ծղիս 'ի վեր մարզեալ, և 'ի վերայ ոգւոյն յարձակեալ 'ի մարտ զօրութե ըմբշի. Փիլ. Ծ.բան. և խնդ.։ *Ծղիս 'ի վեր ամբարձեալ՝ կոչէաց զանծանօթ ինձ. Վրդն. ծն.։

ԾՂԽՆԻ կամ ԾԽՆԻ, նւոյ, նիք, նեաց. գ. Στροφεύς, στρόφιγξ. Cardo. Երկաթի այիք կամ օղք 'ի բարաւորս, յորս անցանէ ճարմանդն դրաց կամ պատուհանից, և նոյն իսկ ճարմանդքն՝ յորոց վերայ շրջի դուռն կամ պատուհանն. *Մի մի դուռն, և ծղխնիք (կամ ծխնիք) նոցա երկրացիկք. Գ. Թգ. Զ. 33։ *Որպէս դուռնք (որ) շրջին 'ի ծղխնւոջ. նոյնպէս վատ 'ի մահիճս իւր. Առակ ԻԶ. 14։ *Ջվատն օրինակէ դրանն. որ միշտ 'ի շարժ է և 'ի ծղխնոջն (կամ 'ի ծխանոջն, կամ ծխնոջն). և ոչ 'ի փոփոխումն. Լմբ. առակ։ Ի հին բռ. իբր բայ գրի *Ծըղխնի. երկուութեան, կամ շրջապատի ”։

ԾՂՈՒԿ. Տ. ԾՂԻ. *Ձեռն, ծղուկ, բազուկ. Հին բռ.։

ԾՂՐԻԴ, կամ ԾՂՐԻԹ. գ. Ճպուռն աշնայնոյ, գիշերախօս, իբր մարախ փոքր. 'ի յն., իբրու ճչող, կանչող։ Բժշկրն։

ԾՂՕՏ, ի,ից, կամ ու, ուց. գ. (որպէս թէ ծղյօդ. ծիղ յօդաւոր. կամ ըստ հին բռ. ծղոտն, որպէս թէ ոտն ծղի, ճղի.) Καλάμη. Stipula. Ցօղուն. խոզան. եղէգն խոտոց և բուսոց և արմտեաց՝ բարակ, ուղղաբերձ, եթէ միապաղաղ, և եթէ յօդ առ յօդ զօդեալ. *Ծղօտ մի եղեգան. Անյ. բարձր։ Ճ. ոփ. առ աղիրափ։ *Ծղօտ միայն, և սուղ ինչ նշմարանք արտորէիցն երևէին. Ճ. Ը։ *Վաղոթառամ անօսրահող ծղօտուն և խզօնին. Վրդն. ող։

ԾՄԱԿ, ի, աց. գ. ա. Ἀπηλιώτης. (որ ապէլիոտ՝ անուն արևելեան հողմոյ.) Subsolanus. σκιώδης, umbrosus, opacus. Տեղի անարև. ծործորք. ձոր. հովանաւոր կողմն լերանց և հովտաց. գէճին, և զով. ասի և ԾՄԱԿ. երբ. Էճեգ. *Յուղ-խաջուր հեղեղատաց 'ի ծմակին կողմանց անաի. Ա. Ձ. ԾԲ. 37. *Ագռաւուց 'ի ծմակաց վաղոգոյն 'ի ջերմն տեղիս գնալոյ. Եղնիկ։ *Հովար այր գնացէք ընդ ծմակն, և միւսն ընդ դաշտն. Մոփ։ *Ծմակ տեղեաց, որ արևն 'ի յինքն սակաւ հասանի. Վոփ։ *Ծմակ. ստուգն (իբր յն.) կամ շուք. Հին բռ.։

ԾՄԱԿԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Κατάσκιος. Opacus. Անարև. ծմակ. գիճին. զով. *Տեղիքս ծմակային է։ Կրօնաւորեցուն 'ի լերինս ուրեմն ծմակայինս։ Ծմակայինք ձիւնաբեր տեղիք. Ճ. Ճ։ *Թողգոմ զծմակային աշխարհ հիւսիսոյ ետ քարթլոսոյ ... 'ի ծմակային կուսէ առ լերամբն կովկասու։ Փորանկեալ պատմուճանն եհաս ծմակային երկիրն, և կայ 'ի քաղաքն մցխիթայ. Պտմ. վր.։

ԾՄԱԿԱՆԻՍՏ. ա. Որ կամ ուր նիստն և գիրքն է ծմակային. և նստեալն 'ի ծմակս. *Փարատեցուցանելով զծմականիստ մէգս. Պիտ։

ԾՄԱԿԱՑԵԱԼ. (իբրու 'ի բայէս Ծմականալ.) Σκιασμένος. Obumbratus. Որպէս ծմակ եղեալ. անարև մնացեալ. ստուերացեալ. մթագնեալ. *Սպառ առնել զիւրաւ որովայնի, և որ ընդ որովայնիւ 'ի ներքս կայեն ծմակացեալ. Փիլ. Ել. Բ. 100։ *Ջխմս նսեմացեալ և ծմակացեալ մտածութի վերարծարծեաց։ Ջծմակացեալ նսեմութի ուրեք զետեղեալ. Մագ. ԿԳ. ԿԲ։ *Ջապատաժ և զծմակացեալ բնութիւնս հրաշուղեալ մաքրեա. Բէնիկ։

ԾՄԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σκιάζω. Obumbro, umbra opaca tego. Ստուերացուցանել. նսեմացուցանել. մթագնել. *Ջարատեան սոցա այլանդակ իրացն շամանդաղ ստուերացուցեալ ծմակեցոյց։ Այն՝ որ քօղարկեալ ծածկեն, և ծմակեցուցանեն ստուերաբար. Փիլ. Ծ. բան։ և լին. Բ. 46։ *Ծմակեցուցեալ զերբեմն արփիափայլս հոգի. Մագ. Հ։

ԾՄԱԿԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Խաւարեցուցիչ. աղօտացուցիչ. *Ջանկն ոգւոց 'ի ծմակեցուցիչ այս ախտէ բարձրացուցեալ. Լմբ. պտրգ։

ԾՄԵՂ կմ ԾԻՄԵՂ. գ. որ և ՇՈՄԻՆ. Անուն համեղ բանջարոյ։ Բժշկրն։

Դարձեալ այլ բանջար անհամ, դիւրաբոյս, բազմատերև. ըստ յն. Βλίτον. լտ. Blitum. *Ջկերակուր պարկեշտ առնել՝ զկորդ դդումն և Թախոս, և զլիտոն՝ որ է ծմեղն. խիարին և կօղոյին մէջն. Մխ. բժշ։ Բժշկրն։

ԾՄՐԴԻԼ, դեալ. չ. Կարի ծմրեալ, յոյժ ճմլեալ, ճնշճնշեալ լինել. *Ծիւրեալս, ծմրդեալս, և կասեալս 'ի զօրութէ. Յհ. կմ. պտ.։

ԾՄՐԻՄ, եցայ. չ. Κάμπτομαι. Flector animo. Քամակակոտոր՝ կորակոր դառնալ. որպէս թէ ճմլիլ, կամ զմրթիլ. սրտաբեկիլ, միջաբեկիլ յերկեաց նեղութեանց. տագնապիլ ցնորամտութեամբ. լքանիլ. վհատիլ. պակուցեալ շուարիլ. տխրիլ. *Օրինագրեալ եղև խողխողել զորդին. ոչ զգոյն երեսաց փոխեաց, և ոչ յոգիսն պակուցեալ ծմրեցաւ. Փիլ. ինք. *Յարատեւս և 'ի դէմս տխուր, և 'ի ծմրեալ կերպարան համառակիրդ նայեցեք. Պիտ։ *Տրտմեալ ծմրէր։ Ծմրիմք 'ի տապոյ արտոյ. Պտմ. աղէք։ *Հեծեծեմ հառաչեմ, ծմրեմ,

սգացի՛ր»․ յն․ մի բայ․ Ոսկ․ ծնն․ Գ։ *Որք միշտ յախտից ցանկութեան ծիրբն և ծմրեն և ծորան․ Մանդ․ ծէ։

ԾՆԱԿԱՆ․ Տ․ ԾՆՆԴԱԿԱՆ․ *Երկուք են 'ի մեզ ծնականք, յոգւոյ և 'ի մարմնոյ։ Իմացուածք ոգւոյ ծնական։ Մասն ընդունել 'ի ծնականին մասունս․ Փիլ․ լին։

ԾՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ․ ա․ Ծննդականագոյն․ քաջ բերղնաւոր․ *Ծնականագունաւ սըրտին զմարմնոյն զծնականն նմանեցուցանել․ Եւ բնութիւն երկրի ծնականագոյն է և ար. գաւանդ․ Փիլ․ լին։

ԾՆԱՆԵԼԻ, լեք․ լեաց․ գ․ Որպէս թէ ծնանօղ․ Որ ծնանի կամ ծնաւ, կամ ունի 'ի մօտոյ ծնանել զզաւակ․ երկնօղ․ ծնօղ՝ մայր․ *Բարկութիւն հօր՝ որդի անմիտ, և ցաւք են ծնանելեաց (այսինքն մօր) նորա։ Չիք զօրութիւն 'ի ծնանելիս․ (յն․ եզակ․) Առակ․ ժէ․ 25։ Դ․ Թգ․ ժթ․ 3։

ԾՆԱՆԻՄ․ ծնայ, ծնեալ․ հ․ խկ ծնցես, ն․ ծնցիս․ ն․ կ․ ծնիմ, ծնիցեալ, կ․ Τίκτω. Pario. γεννάω, γέννᾱμαι, γίνομαι. Gigno, genero, gignor, nascor, fio, factus sum. Արտադրել կենդանւոյ զնման իւր․ 'ի լոյս ընծայել․ ծագել․ յառաջ բերել, և գալ․ եղանիլ․ լինել․ ծնանիլ․ ծնիլ․ փօղուրմոգ, փօղմոգ․ (երր․ Եալա․ իրր ե. լանել, ելուզանել․ ուստի՝ Չելեք, էլլաք, և այլն․) *Տրտմութեամբ ծնցես որդիս։ Յղացաւ, և ծնաւ զկային։ Եւ յաւել ծնանել զեղբայր նորա զհաբէլ։ Սէթ ծնաւ զենովս։ Ծնաւ ուստերս և դստերս։ Ծնան իւրեանց որդիս։ Օրն, յորում ես ծնայ ('ի մօրէ)։ Մարդ աշխատութեան ծնանի։ Զամենայն արու՝ որ ծնանիցի եբրայեցւոց, 'ի գետ ընկեսջիք։ Ոչխար կամ այծ՝ յորժամ ծնանիցին․ ևն։ *Զքարբան ասեն զորովայն մօրն ուտելով ծնանիլ․ Բրս․ հող։ *Կինքո եղիսաբէթ ծնցէ քեզ որդի․ Կիւրղ․ ղկ։ *Ծնեաւ մովսէս։ Եւայ ոչ ծնեաւ, այլ հրաշագործեցաւ․ Նխ․ Եւ․ Ար․ Է։ *Յարդի ծնելոցս։ Հոգևոր երկամբք ծնիցեալ․ Նար։ *Ի բեթղէհէմ 'ի կուսէ ծնիցելոյ (փրկչին)․ Խոր․ առ արծր։ Պարապմ։ *Անկարութիւն է զմահու փորձ առնուլ՝ ոչ յառաջագոյն ծնիցելումն․ Բրս․ Դրբ։ Այլ անհնար է ասել․ *Արա ալօթս․ զի ծնանիցի կինս . . . և ապա ծնաւ զմանուկն․ Հ=Յ․ յուլ․ իա։

ԾՆԱՆՈՂ․ Գերագոյն օրինակաւ նշանակէ զանեղական ծագումն բանին 'ի հօրէ․ *Տէր ասաց ցիս, որդի իմ ես դու, և ես այսօր ծնայ զքեզ։ Յառաջ քան զարուսեակ ծնայ զքեզ․ ևն։ *Յառաջ քան զամենայն և զլինել յաւիտեանս ծնաւ անծինն զծնունդ իւր հանդունակ․ Սեբեր․ Ա։ *Լոյս է՝ որ ծնաւ, և ծա է՝ զոր ծնաւ․ Կոչ․ ժա։ *Հայր անսկիզբն և անծին, որդի ծնեալ 'ի բնութենէ հօր․ Ղ․ ընդհանր։ *Ծնօղիդ, և ծնիցելոյդ․ Նար։

ԾՆԱՆՈՂ․ որպէս Սերմանել ըստ զմեզ․ և վերածնել յորդեգրութիւն շնորհօք, և միրտութեամբ ևն․ *Թողեր զԱծ, որ ծնաւ զքեզ։ Որդիս ծնայ, և բարձրացուցի։ Ծնաւ զմեզ բանիւն ճշմարտութեան։ Վերըստին ծնաւ զմեզ 'ի յոյսն կենդանի։ Եթէ ոք ոչ ծնցի վերստին։ Ծնեալն 'ի մարմնոյ մարմին է, և ծնեալն 'ի հոգւոյ հոգի է․ ևն։ *Ծնար հայրաբար, սնուցեր դայեկաբար․ Նար․ Է։ *Աւազանին լուսով վերստին ծնանելին 'ի հոգին սբ․ Յհ․ կբ։ *Ժամանակ վերստին ծննդեան․ ծնիցուք վերստին․ Ածաբ․ յայտ։

ԾՆԱՆՈՂ․ Նմանութեան կամ լայնաբար․ *Ո՞վ է՝ որ ծնաւ զշաղս ցօղոյ․ զեղեանն մ ծնաւ յերկինս։ Երկիր ծնանիցի արդիւնս չահեկանս։ Ոչ գիտես, զինչ ծնանիցի քեզ վաղիւն։ Պշուցեալ հայեցի ընդ երեսս իւր, որ ծնանիցին 'ի հայելւոջ․ ևն։ *Յամպարշտութենէ անօրէնութիւն ծնանի․ Ար․ Է։ *Յանհնազանդութենէ ամենայն գժնդակութիւնք ծնանին․ Յճխ․ Ժ։ *Գիրք յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս։ Մայր հոգևոր (եկեղեցի) ծնանի և ածս ումանս եղականս․ Նար։ *Ծնեալն 'ի կուսէդ այսօր վերստին յարութիւն ծնաւ 'ի կոյս գերեզմանէն․ Ղար։ *Ծնանիմք յարութեամբ 'ի գերեզմանաց․ Վրդն․ ծն։ *Զգարնայնոյս ծնանի ժամանակ․ Պիտ։ *Զոր օրինակ առատաբուղխ բղխումն զխորս անդնդոց ծնանիցի․ Ոսկ․ յհ․ Ա․ Կ։ *Զորպիսի անձառ ուրախութիւն մեզ ոչ ծնանի․ Սարգ․ Բ․ պ․ Ա։ *Զնոյն ծնան ձեռք նորա․ Մխ․ Դ։ *Ոչ կարեն շրթունք զաքարիայ ծնանել բան․ Եփր․ համաբ։

ԾՆԳ”․ Տ․ ԾՆԿ ”։

ԾՆԵԲԵԿ, կամ ԾՆԷԲԵԿ․ ի, աց․ գ․ Ἀσπάραγος. Asparagus. իտ․ sparago, gi. Բերք բանջարոյ ուղղաբերձ, թզաչափ, որ ընդ ծնանիլն և բեկանի, այսինքն առ օրին հատանի, մինչդեռ է փափուկ տխոր. ժահամ․ գուշ գօնճող․ հալիօն կամ հիլիօն, խաֆիրաձ, ասփարահ։ Գաղիան։ Բժշկրն։ *Ուտէ ոսկին և արծաթն հատանի՝ երկրաբոյս իբրև զծնեբեկ․ Խոր․ Ե։ *Վասն հիլիոնի, որ է ծնեբեկն։ Ծնեբեկն վայրի խոտ է․ և չախորժոյ զվաստակն․ Վստկ։

ԾՆԵԼԱՍԷՐ․ ա․ Զաւակասէր․ և Սեպհական ծնողական սիրոյ․ *Ոչինչ ընդհատ 'ի ծնողացն ծնելասէր յանձանձանաց յայսմ գտանել խնամածութիւն․ Պիտ։

ԾՆԵԼԻ․ Որպէս Ծնանելի, այսինքն ծնօղ․ *Որ յամօթն առնիցէ, 'ի տրտմութի է ծնելեացն»․ յն․ ծնողի․ Սիրաք․ ԻԲ․ 4։

ԾՆԵԼՈՒԹԻՒՆ․ գ․ որպէս և․ Ծնանելն, ծնողութիւն․ հայրութիւն․ մայրութիւն․ փօղուրում․ *Յորժամ առ 'ի ծնելութիւն տափանք բազմանացն սկսանին․ Փիլ․ լին։ *Ի մաքրական քո ծնելութեանդ ապաւինեալ։ Պատկ շնորհանորոգ էին ծնելութեան․ Նար․ Յ․ և կուս։ *Փառաւորեա զծնելութիւն․ ՃՃ։ *Զայն չար ասէ զագահութիւն, զի շատ մեղաց է ծնելութիւն․ (ծնօղ․ փօղուրում․) Ղ․ այբուբ։

ԾՆԵԼՈՒԹԻՒՆ․ որպէս և․ Ծնանիլն․ ծնեալ գոլն․ լինելն ծնունդ կամ որդի․ որդիութիւն․ փօղուղ․ ճիղտուլէգ․ Վարի իբրև յատկութիւն միածնին, որ է երկրորդ անձն ածային․ որպէս ծնողութիւն է առանձնաւորութիւն հօր․ *Զանծնելութիւն և զծնելութիւն բնութիւն ած դնեն (եւնոմեանք)։ Ամենայն ինչ՝ որ որդւոյ է, և՛ հօրն, բաց 'ի ծնելութենէ․ Աճաբ․ յայտ․ և զէնփէլ։ *Ի մասնութիւն որդւոյ՝ խորան է նորա ծնելութեան․ Յճխ․ ժա։ *Միշտ պատշաճի ծնողութիւն հօր, ծնելութիւն որդւոյ, և ելողութիւն հոգւոյ․ Գր․ հր։ ևս և Ղ․ Թղթ էիր։ Ոսկ․ յհ։ Նանայ․ ևն։

Միրթ Վերածնութիւն միրտութբ․ *Ա՛յլ ծնելութիւն ածեմ յաշխարհս, և այլով կամիմ զի ծնցին մարդիկ․ Ոսկ․ յհ․ Ա․ 24։

ԾՆԵՐ, կամ ԾՆԿՆԵՐ․ Ըստ երաժշտաց է անուն խաղի։ Ոսկէփոր։ Ղար։

Ի ԾՆԷ․ Տ․ ԾԻՆ։

ԾՆԷԲԵԿ․ Տ․ ԾՆԵԲԵԿ։

ԾՆԻՄ, ծնայ․ Որպէս Ծնանիմ կր․ այսինքն ծնեալ լինիմ․ *Ծնիմք և մեք ըստ հոգւոյն զվերստին ծնունդս․ իմա, վերստին ծննդեամբ․ Ղ․ մթբ։ *Նախ քան զծնելն գիտէ զծ, 'իբր զերեւելիս․ Վրդն․ ող։

ԾՆԻՉ, ծնչի․ Տ․ ԾՆՕՂ․ Γεννητής, τωρ, ήτειρα. Generator, genitor, genitrix. *Որդին միածին ծնեալ՝ գիտէ զծնիչն իւր, և ծնօղն գիտէ զծնեալն իւր։ Նման է ամենայնիւ ծնչին իւրում է՝ է առաջնորդ մեղաց բանաւորաց, և ծնիչ չարեաց․ Կոչ։ *(Հայր անծին՝) է ծնիչ միածնին, և արմատ սբյ պտղոյն․ Սեբեր․ Է։ *Յառաջագոյն նկարեալ և գրոշմեալ էր մահն նորա 'ի խորհուրդս ծնչի իւրոյ։ Զի զաքարիայ էր ծնիչ յովհաննու։ Մարիամ միայն էր ծնիչ անդրանկանն։ Նցորդէ (զբանն) ընդ ծնչի իւրում յամենայն գործ որ 'ի նմա և արտաքոյ քան զնա։ Փախըստեայ գնալ յերեսաց հօրն՝ որ ծնիչն էր ամենայնի․ Եփր։ *Ոչ եթէ ամօթ ինչ համարէր զմայրն, և ուրանայր զծնիչն․ Ոսկ․ մ․ Բ․ 19։ *Կինն գործի է առն սերմանն, և ծնիչ․ Լմ․ ող։ *Եթեր՝ օդք առաւօտք, ծնիչ հրոյ և ջրոյ․ Պիտառ։ *Ազականացս կեանք աշխարհիս՝ անյագութեան դրացի, և ցանկութեան ծնիչ․ ՃՃ։

ԾՆԾՂԱՅ․ ի,ից․ գ․ երր․ ծէնծէլի, շուէշ․ յն․ գէնճղօլօ․ լտ․ ցէնպալօ․ ('ի ձայնէ պղնձոյ առեալ․) Κύμβαλον. Cymbalum, և sistrum, pandura, ևն․ Նուագարան պղնձի բախելի՝ պէսպէս ձևով, կիսագունտ, մեծ կամ փոքր, միակ կամ կրկնակ․ որպէս և փանդիռն կամ տաւիղ՝ պղնձի լարիւք․ ծնծող, ցնծոխ, ցնծղայ․ չանրադոս, զիլփարա․ և սանթուր․ Տես Ա․ Թգ․ ժԸ․ 6։ Բ․ Թգ․ Զ․ 5։ Ա․ Մն․ ժԳ․ 8։ Ա․ Կոր․ ժԳ․ 1։ *Խնձոյս հոգևոր, 'ի ծնծղայս մարմնաւոր․ Նար․ խչ։

ԾՆԾՈՅ․ } գ․ (որպէս թէ ձուձ ան.
ԾՆԾՈՑ․ } պիտան, կամ ընչոց, ձկին․)
Աւելորդ և արտաքին մասունք պտղոց․ կեղև, փեճեկ․ *Օրինացն արդարութիւ կարծէին կեալ, որք 'ի ծնծոյն հայէին, և զպտուղն ոչ ծանեան։ Գաւազան պատուականագոյն, որով յերկիրօլայ զծնծոյն որոշէր 'ի պտղոյն․ Մխթ․ Եւ․ խւ։

ԾՆԿԱԿԱՊ․ ա․ Ծնկօք կապեալ յօդաւ յօդ․ կապակցեալ հանգոյց առ հան. գոյց․ պօղում կոպան․ պօղումլու, փէօյթ. Ւմ․ *Ի կատարեալ հասակի (ցորենոյն) ծնկակապ կազմածոյ ցօղնոյն՝ կատարի հասկն նորա։ Հաստատեալ վերանայ ծղնկակապ կարօղն։ Ծնկակապ կարգ հան. գոյց առ հանգոյց․ Վեցօր․ Է։

ԾՆԿԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ․ լ․ Տ․ ԾՆԿԻՄ․ *Ոչինչ համարիմ զծնկացեալն 'ի բարեացն․ Ոսկ․ եփ։

ԾՆԿԱՍԷՐ․ ա․ Որ սիրէ առ անձին նըստել 'ի ծունկս, կամ կալիլ 'ի տուն պարկեշտութբ․ ընդատուն․ տնասէր․ *Ամբածածուկ քօղածիւք ծնկասէր հարսունք վարեալս մերկացեալ․ Գ․ Ղ․ Դ․ 16։

ԾՆԿԵՄ, կամ ԾՆԳԵՄ, եցի․ ն․ }
ԾՆԿԻՄ, կամ ԾՆԳԻՄ, եցայ․ կ․ }
Φθίω, φθείρω, τήκω, ομαι. Corrumpo, or; macero, tabefacio, tabeo. κατέχομαι, teneor. ὑπομένω, subjaceo, ևն․ Ապականել և լինել որպէս ծունկ կթուցեալ․ 'ի գուճս իջուցանել, և իջանել․ ընկճել, իլ․ կամ որպէս ծնկակապ առնել․ խոշտանգել․ ճըմլել․ ճզմել․ նեղել, իլ․ կթուցանել, կթոտել․ ծիւրել․ հաշել մաշել, եղծանել, կորանալ․ վարանիլ․ ըմբռնիլ․ կալնուլ․ *Յաշխատութեան քննութեամբ, որով ծիւրեցին ծնկեցին զանձինս իւրեանց փիլիսոփայքն․ Վեցօր․ Գ։ *Թմրութիւն մեղաց և զանմեղս ևս ընդ միտ․ գով իւրով լծեալ ծնգէր։ Ծնգեալք 'ի սովոյն, ծարաւով ծնկեալ․ Յհ․ կբ։ *Բանսարկուին ծնգեալ զաւրինն մեր՝ ընկեց զա.

գամ յերկիր. Վանակ. յոբ : *Ցագցի ազգի հոգս զառածեալ ծնգեցին : Զարաց 'ի տրամականն ծնգել : Որ յայնպիսի ցաւս ծնգեցին : Ո՞ ծնգի. որ խառնայցէ ընդ այլոց բարիսն, թէ որ ուրախակից լեալ խընդացէ : Եւ մեք 'ի նմին ջերման ծնկիմք : Զի՞ այնչափ ծնգեցիմք ընդ չկայսս և չմնալիս : Հալեալ ծնկեալ. ևն. Ոսկ. մտթ. եփես. ևն : *Նոքա որ զանգժշկական ախտն ծնկէին՝ զայրանային առ ցաւսն : Հեռի և նախանձու ծնկէին : Առ հեռ և առ նախանձ ծնկեալ՝ ներնգաւ գնայր ընդ գաւիթ : Քանզի ծնկին 'ի նոյն ոգիքն և միտքն. Ոսկ. եա : *Նա և ահսանեմք իսկ զկախարգսն միշտ ծնկեալս 'ի գիւտսն. Եղնիկ : *Վարիչք առաքուլթն, որպէս թէ ծնկեալք էին. Փարպ : *Սովով, կամ աղքատութն ծնկին. Պիտ : *Վերջին աղքատութն ծնգեալ իցէ, առվալլուկ և մերկ. Սարգ. յկ. ՟Է : *Մահու ծնգեցեալ. Նար. ծ՟է : *Խեռիւ ծնկեալք. Երզն. մտթ : *Վերածես զիս 'ի ծնկեալ տրտմութենէս 'ի քո յերկնային յարկդ. Լմբ. սղ : *Երիտասարդք 'ի հիւանդութեան ծնկէին. Ճ. Ա :

ԾՆԿԵԼ. Ծունկ կապել ուռոց որթոյ. *Հազար ուռ բուսեալ, յուռն արմունկ ծընկեալ, հազար չիռակեալ, և ողկոյզ կախեալ. Գնձ. հոգ :

ԾՆԿՆԱՄԷՋ, կամ ԾՆԳՆԱՄԷՋ. գ. Մէջն երկուց ծնգաց. *Ուղան զգլուխն էառ 'ի ծնգնամէջն. Ոսկէփոր :

ԾՆԿՈՏ. ա. Ծնկեալ. կթուցեալ. թոյլ. ծոյլ. կմ ծգնող. *Ճոռոմաբաններն աղգաւէր ծնկոտքն. Կանոն :

ԾՆԿՈՒ ՉԱՓ. մ. Մինչև 'ի ծունկս. *Ընդ ջուրս գեռոց յորդութեան գլխովին ծնկու չափ հարեալ անցանէր. Վրք հց. ՟Ի :

ԾՆՆԴԱԲԱԽՏ, ի,ից. գ. Ըստ ախտարաց՝ Բախտն կախեալ զծննդենէ ուրուք. աստղահմայութիւ. որ և ԾՆՆԴԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ. *Զի զծննդաբախտն 'ի ծննդոցն հաստատեսցեն. Վեցօր. ՟Է :

ԾՆՆԴԱԲԱՆ. ի. ից. ա. Γενεθλιαλόγος. Genethlialogus. Որ գուշակէ և խօսի հայելով 'ի ժամ ծննդեան ուրուք. աստղահմայ. ախտարակայ. Բաղի կամ մգլոփ Բաղանձո. *Երազագատք, ծննդաբանք, բախտագիւտք. Պղտ. աղէքս :

ԾՆՆԴԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Γενεαλογέω. Genus recenseo. Խօսել զծննդոց և զազգաբանութեանց. գրել զծագմանէ ազգի և ազգատոհմի. *Զորդի 'ի հօրէ ծննդաբանել. Խոր. ա. 1 : *Ցորմէ ('ի սեթայ) զ'ի նմանէն (զառ 'ի յադամայ) ծնունդս ականի ծննդաբանել. Փիլ. լին. ա. 82 :

ԾՆՆԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γενεαλογία. Genealogia. Խօսք և ճառ զծննդոց և զարինդոց. ազգաբանութիւն. ազգահամարութիւն՝ քանզ զարմաւուրքէր՝ կորգէլ. ճառագրութիւն. բէնաց սերնդեան. *Հմտութիւն ծննդաբանութեան ազգիս մերոյ ընդ հերքայեցւոցն. Խոր. ա. 18 : *Ի հայկեան մատենին յերկրպագութեան ծննդաբանութեանց. Մագ. ՟Է : *Ի ծննդաբանութենէ նախապետութեան նեբրովթայ. Նար. խչ : *Ըստ ամացն ծննդաբանութեան զիշխանականն առալ պատուագրութիւն. Արծր. ՟Դ. 4 :

ԾՆՆԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Γενεθλιαλογία. Genethlialogia, praedictio e natali die. Աստղ. աստղահմայութիւն. ուսում գուշակութեան յորէ և 'ի հանգամանաց ծննդեան ուրուք. *Զքաղդէացւոցն զաստեղաբաշխութիւն և զծննդաբանութիւն. Անան. յայսպ : *Զմոլորեալսն 'ի բաշխումն բախտից ծննդաբանութեանց, ևն. Ըէր : որպէս և Մծբ :

Մագ : Ը. մտթ : Վանակ. յոբ :

ԾՆՆԴԱԲԱՇԽ ԾՆՆԴՈՑՔ.) գ. նոյն
ԾՆՆԴԱԲԱՇԽ ԲԱԽՏ. { ընդ վ.
ԾՆՆԴԱԲԱՇԽԱԿԱՆՆ. { ըստ ՟Բ
ԾՆՆԴԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ.) նշ. այսինքն Աստեղաբաշխութիւն ախտարական. ախտարք. և Արհեստ աստղահմայութեան. և Դիրք աստեղաց 'ի ժամանակի ծննդեան ուրուք. և կարգ ծննդեան կենդանեաց մատուցեալ ըստ նմանութեան կենդանատեսակաց մատուցելոց յաստեղատունս. Γένεσις. Genitura, positus caeli tempore nativitatis, ևն. *Ասեն, զօրութիւն իմն մեծ ունին գնացք նոցա, և ծննդաբաշխ ծննդոցս կալեն : Ի ծննդաբաշխ ծննդոցացն : Ծնընդաբաշխ բախտն ունիցի իշխանութի. Վեցօր. ՟Է : Ե Ըէր : *Ուսուի ծննդաբաշխականն և բժշկականն բաղկանայ : Ըստ ծննդաբաշխութեան արականք են խոյ, երկուոր, առիւծ, ևն : Ծննդաբաշխութիւն բաժանի 'ի տեսակս երիս, 'ի խոնաւայինս, 'ի ցամաքայինս, յերկակենցաղս. Տօնակ :

ԾՆՆԴԱԲԵՐԻԼ. ն. Ծննդեամբ յառաջ բերիլ. արտադրիլ. *Զամենայն բուսոց և սերմանեաց նորոյ տարւոյն սկզբունս ասաի ծննդաբերիլ համարին իմաստունք. Հ. նիւէի. օէգփ. ՟Ա :

ԾՆՆԴԱԳՈՐԾ, ի, ից կամ աց. ա. Γενεσιουργός, γονιμοποιός, γόνιμος. Conferens ad generationem, fecundus. Գործօղ կամ պատճառ և առիթ և սատար ծննդեան. ծննդական. ծնական. բեղմնաւոր. բեղնաւոր. *Ցամանս երիկամանցն, որ բեղնաւորագոյն և ծննդագործն է. Փիլ. այլաբ : *Է՛, և էից ծննդագործ : Չարն ո՛չ է, և ո՛չ բարի, և ոչ ծննդագործ : Ցընդունելութիւն ծննդագործիցն անձրևաց. Դիոն. Ե Ը. հրէշտ : *Ցրտութիւն անծին է. իսկ չափաւորապէս ջերմն՝ ծննդագործ. Մագ. Դ տիտ : *Արեգակն ջեռուցանէ, և ծննդագործս գոլ առնէ, և աճեցուցանէ. Դիոն : *Աճեցական և ծննդագործ յերիս որոշմունս. Վանակ. յոբ : *Յառաւօտու գարնայնոյ ծննդագործ ժամանակին որմատանայ և բուսանի. Ոսկէփոր :

ԾՆՆԴԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Γονοποιέω. Foetifico. Պատճառել զծնունդ. ծնանել. և երկնել, կամ յղանալ զխորհուրդս. *Արարիչ չորեքկին նիւթոցս, յորմէ ամենայնքն ծննդագործին հրամանաւ արարչին իւրեանց. Եղիշ. ՟Բ : *Արքայ ծննդագործեալ 'ի միտս իւր՝ բարեաւն յաղթել չարին. Ցհ. կԲ :

ԾՆՆԴԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Γονοποιΐα. Foetificatio. γονημότης, fecunditas. Ծնանելն. զաւակագործութիւն. և Ծննդականութիւն. բեղնաւորութիւն. *Միայն ծնընդագործութիւն պատուաւորեն արարչագիր հրամանին. Գր. հր : *Զի տայցէ նոցա բըղութիւն և զօրութիւն ծննդագործութեան. Վրդն. ծն : *Գերագոյնէ սեպհականութիւն խաղաղականին ծննդագործութեն. Դիոն. մծյ :

ԾՆՆԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τικτούσα, γεννῶσα. Pariens, parturiens. γόνιμος, generans, vim habens gignendi, fecundus, fertilis. տես և ԾՆԱԿԱՆ. Որ ունի կամ կարէ ծնանել զզաւակ. ծնանելի. ծնող. երկնօղ. և Բեղմնաւոր. φοτωρουδόρος. *Իբրև զկանայս ծննդականս : Իբրև զծննդական : Երկունք ծննդականի : Զամուլն և զծննդականն ես արարի. Ես. ծԳ. 8 : իա. 3 : ԼԷ. 3 : կԴ. 9 : Մէք. ՟Ե. 3 : Երեմ. ՟Դ. 24 : *Վասն ամլութեան եթող զկին իւր, և առնէ կին ծննդական. Կանոն : *Եւ ան_

բան կենդանիք ծննդականք են առաջի քո տէր. Ճ. Բ :

Նմանութբ ասի. *Գալ համան յնից՝ ծընընդական, բուսոց անկոց ևն. Ը. ի մ եղջան : *Ամէք է ծննդական ջրոյ : Պահելն ծննդական ժամանակացն զգեղեցկագոյն բոլորումն. Արիստ. Յ : *Մօրք ծննդական. Խոր. ՟Գ. 67 : *Զեօթներեակն առեալ, և զայն՝ որ հանդերձ վեցերեկաւն ծննդականաւ. Փիլ. ծ. բան :

ԾՆՆԴԱԿԱՆ. ա. գ. Γεννητικός, κόν, κά. Genitalis, le, lia. Գործի կամ անդամ ծնանելոյ. ծննդանոց. ծնոց. *Մեղացն յղութիլ՝ ծննդական մասունս ոչ ունի 'ի ստեղծմանէ. Սարգ. յկ. ՟Գ. *Ծննդականօքն ծնանիմք, և ձեռօք գործեմք. Սէբէր. ՟Է : *Մալևոյս, և 'ի բաց հատեալս զծնընդականսն՝ հալածէ. Փիլ. բագն :

ԾՆՆԴԱԿԱՆ. որպէս ն. Ծնեալ. Γέννητος. Genitus, natus. *Զինչ ասես և յաղագս ոչ երբէք ծնիցելոյն. ծննդականն, թէ անծին ... զի եղիցի ծննդական. Ան. ՟Է :

ԾՆՆԴԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. որ և ԾՆՈՂԱԳՈՅՆ. իբր Բեղնաւորագոյն. *Կատարեալ զերկուսն և զվեցն զծննդականագոյն արգարև զթիւ. Փիլ. լին :

ԾՆՆԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γονιμότης. Fecunditas. Դիւրածին կամ բազմածին գոլ. բեղնաւորութիւն. ծննդագործութիւն. որդեծնութիւն. սերունդ. *Զփորձ առեալ ես զհօգւոյն ծննդականութիւն գերագոյն քան զմարմնոյն. Մագ. ԻԲ : *Կեանս վշտալիս հանդերձ մահուամբ, և ծննդականութիւ տրտմութբ. Արծր. ա. 1 : *Կենդանարար ծննդականութե սնուցիչս. Դիոն. Էրկն :

Նմանութեամբ. *Զարմացեալ եմ ընդ մտացդ ծննդականութիւ. Խոր. ա. 2 : *Ի ծննդականութեն չարի կառավարեալ զմիտս. Ցհ. կԲ : *Զամուլ զվէմն գործուցեր ('ի) ծննդականութիւ ջուրցն վտակաց. Ագաթ : *Զբազմօրեայ ամլութիւ երկնի և երկրի 'ի ծննդականութիւն փոխարկէր : Քարինք և երկաթ 'ի ծննդականութիւն հրափայլութեան. Խոսր :

ԾՆՆԴԱԿԱՐԳ. գ. Կարգ և ժամանակ ծննդեան. *Երիւք ամսով յառաջագոյն կանխեալ լինէին ծննդակարգ խաչանց. Եփր. ծն :

ԾՆՆԴԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուտելն զիւր ծնունդս՝ զպտուղս որովայնի իւրոյ. *Անդր ես քան զխոզից գազանին զանգգայ ծննդակերութի. Ցհ. իմ. պաւղ :

ԾՆՆԴԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύγγονος. Cognatus, germanus. Ի միասին ծնեալ. երկուորեակ. և Բնածին. ընդաւորոյս. *Ի բաց գնասցէ 'ի ծննդակցէն (յակոբ յեսաւայ). Փիլ. լին : *Ի ծննդակից խաւարէն փոխ առնէր (զկոյրս) առ 'ի տեսանել ըզլոյս. Նիւս. Բարս :

ԾՆՆԴԱԿԻՑ. ա. Ժամանակակից ծնընդեամբ. հասակակից. *Մանկունք ցանկալի 'ի բեթղահեմ, ծնընդակից՝ եղբարք քո. Գնձ :

ԾՆՆԴԱՆՈՑ, ի, աց. գ. որ և ԾՆԱՑ. Գործարան ծննդեան. ծննդական մասն. Փիլ. լին. ՟Դ. 48 :

ԾՆՆԴԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Նախածնող. նախնիք. *Քոյոց ծննդապետացն. Պղտ. աղէքս :

ԾՆՆԴԵՆԻ. Հոլով քերթողական, իբրու ծննդեան. *Ըղձերթ զահէմ առւն ծնընդենին. Գր. տղ. ԷԷմ :

ԾՆՆԴՈՑՔ. Տ. ԾՆՆԴԱԲԱՆ :

ԾՆՈՂԱԲԱՐ. մ. Հայրաբար. կմ մայ_

րաբար. *Խնդրեաց 'ի նմանէ ծնողաբար. Եփր. ծն. ժդ։

ԾՆՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Ծննդականագոյն, բեղնաւոր. բերրի. քաջաբեր. *Երկիր ծնողագոյն, յորմէ ճշմարտութիւն և հաց վերաբուսաւ. Հ. նւէ։

ԾՆՈՂԱԳՈՒԹ. ա. Ունակ ծնողական գթոյ. գորովագութ. *Դու ծնողագութ մայր մեսիային. Գնձ։

ԾՆՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Γεννητικός, γεννητικός. Generans, efficiens. իբր generativus, effectivus, կամ genitori vel genitrici proprius. Սեպհական ծնողի և ծնողութե. հայրական, մայրական, արտադրական, և արտադրող. *Ծնողական սէր, կամ գութ, աղէտք, օրէնք, հնազանդութի. Նար. Երգ։ Եփր. ծն. ժդ։ Երզն. լս։ Պիտ։ Տօնակ։ *Ըստ ամենեցունց ծնողականին գերազանցութեան։ Զար՝ որոյ իցէ չար, ո՛չ իւիք է ծնողական կամ անուցողական. Դիոն. ածայ։ *Ոչ յիշեցան նոցա աղեկտոր խնամք ծնողականացն». իբր ծնողաց, կամ ծնողական խնամք. Յհ. կը։

ԾՆՈՂԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Σύγγονος. Germanus, cognatus. Որ է 'ի նոյն ծնողաց. համածին. ծննդակից. հարազատ՝ եղբայր կամ քոյր. *Հօր կամ մօր, կամ զաւակաց, կամ եղբարց, կամ ծնողակցի զաւակաց. Պղատ. օրին. ժ։

ԾՆՈՂԱՆՄԱՆ. ա. մ. Նման ծնողի. ըստ օրինակի ծնողաց. *Դու 'ի ծոց քո զմեզ ամփոփես ծրնողանման. Երզն. ոփ. Էրին։

ԾՆՈՂԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Սիրող զծնօղս իւր. հայրասէր. մայրասէր. *Ամենայն ածասիրաց պարտ է ծնողասէրս լինել. Տօնակ։ *Կէպք նախահօգակք և ծնողասէրք, որպէս զձիս և զարագիլ. Վրդն. ծն։

ԾՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծնօղն գոլ. հայրութի. մայրութի. իբր Γέννησις. Generatio, paternitas, maternitas. *Յատկութիւքն զանազանեալ. այսինքն ծնողութի, և ծնելութե, և ելողութիւն։ Միշտ պատշաճի ծնողութի՝ հօր. Գր. հր։ *Մարիամ լուսապայծառ... 'ի ծնողութի քո կոչեցեալ միածին որդի այ. Շար։ *Բոց ծնողութե ջեռոյց զփորոտիս նորա». այսինքն գութ ծնողական. Ոսկփ։ *Քահանայութի՝ ծնողութի հոգևոր և անախտ երկոցունց. Մխ. ատոր։

ԾՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. Γονιμότης. Fecunditas. Ծննդականութի. բեղնաւորութիւն. *Գերագոյն ծնողութեն (հօր այ), յորմէ ամենայն տոհմ 'ի յերկինս և 'ի յերկրի անուանի, և է, որպէս պատճառ էիցս. Դիոն. ածայ։

ԾՆՈՑ. ի, աց. Տ. ԾՆՆԴԱՆՈՑ. *Զպոռնկին հրամայէ թլփատել. քանզի գժնեայ առ 'ի բժշկութիւն ախտ՝ որոց 'ի ծնոցսն. Փիլ. լին. գ. 48։

ԾՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾՆՈՒՆԴ. իբր Եղանութի, և Զաւակք, բերք. *Ծնունդ՝ ապականութե սկիզբն. Նիւս. կազմ։ *Եւ որ միանգամ այսպիսիքս են, բարկութեն են ծնութիք. Սարգ. յհ. դ։

ԾՆՈՒՆԴ, ծնընդեան, դոց. գ. իբր ն. Τοκετός, τόκος, τίκτειν, λοχεύεσθαι. Partus, puerperium, parere, parturire. Ծնանելն զզաւակ՝ մանաւանդ որպէս մայր. յառաջ բերելն զպտուղ. փօղօրէմէք, (լծ. յն. տօքէտօս, տօքօս.) Վիլար. *Եկաց 'ի ծննդենէ։ Դժուարածին եղև 'ի ծննդեանն։ Ժամանակ ծննդեան յանուրաց։ Ոչխարք և արջառոյ ծնունդ արձակեալ է (այսինքն սկսեալ են ծնանել զզաւակս և զորթս). ևն։ *Գուշակեաց զանսերմն զծնունդ քո... և յետ ծննդեան մնալով կոյս։ Ցղութե անսերմնական, ծնունդ անարատ։ Ծննդեամբ սբ կուսին յայրն բեթղեհէմ. Շար։ *Հրամայեցաւ կնոջն՝ երկամբք ծնունդ. Վանակ. յաւրախօսիւն։ *Մեռաւ առաջել 'ի ծնունդս. Վրդն. ծն։ և Տօնակ։ *Օտար է ամլուն՝ ծնունդ ընդունել. Կիւրղ. ղկ։ *Ծառք առ 'ի ծնունդ պտղոց։ Զգաշտն և զլեռնայինն 'ի պտղոց ծնունդս. Փիլ։

ԾՆՈՒՆԴ. իբր կր. Γένεσις, γέννεσις, γενετή. Generatio, nativitas, origo, ortus. Ծնելութի. ծագումն. եղանութի. լինելութիւն. փօղուշ, փօղմաք, օլմաք. *Ե՛րթ յերկիր ծննդեան քոյ։ Տօն ծննդոց էր փարաւոնի։ Ի ծննդենէ իւրմէ մինչև ցայժմ։ Օր մահուան իւրոյ քան զօր ծննդեան իւրոյ։ Գիրք ծննդեան յի քի։ Բազումք 'ի ծննդեան նորա խնդասցեն, ևն։ կամ *Միւսանգամ ծնունդ», իբր յարութիւն. Բ. Ա. Է. գ. 14։ *Զամենայն աղայ մանուկ՝ 'ի ծննդոց մինչև յերկեմեանս. Եսա. պմ. ա. 8։ *Ծննդեամբ յառաջ են արարածք քան զազամ. Մծբ. ծզ։ *Պատմել ձեզ զծնունդ ածորդւոյն 'ի սբ կուսէն. Ագաթ։ *Քանզի ած ծննդեամբ 'ի միջոյ կուսէն 'ի փրկութի մեզ յայտնեցաւ, ևն. Շար։ Իսկ *Կրկնակի, կամ վերըստին ծննդեամբ». իբր մկրտութեամբ. Շար. ևն։

ԾՆՈՒՆԴ. Ի թանձրացեալն. Ἔκγονον, γέννημα, ἐπιγονή, ἀπογόνος, παίδιον. Natum, faetus, progenies, progenitus, oriundus, puer, և germen, fructus, effectus. Զաւակ. որդի. սերունդ, և Բերք. արդիւնք. արգասիք. պտուղ. (իրօք. և նմանութբ.) օղուլ, էվլատ, պար, հասըլ. երր. Էէլէփ, ... *Ծնունդ չար զհայր իւր անիծանէ։ Ծնունդք և որդիք ձեր։ Ծնունդք նոցա ընդ նոսա։ *Զծնունդս եղնակայ։ Ի ծննդոցն ռամկայ կամ սկայից։ Ծննդեամբք որովայնի, և ծննդեամբք խաշանց քոց։ Ծննդովք որովայնի քո, և ծննդովք անասնոց քոց։ Օձք ծնունդք իժից։ Եւ ոչ հա ծնունդ մարախոյ գայր։ Մի եղիցի ծնունդ որթոյ։ Գիտէի ոչ զնա, թէ ծնունդ իցէ նոցա. ևն։ *Ծնունդն հօր, և հին աւուրց։ Ընձառ ծնունդ փառօք երևեալ. Շար։ *Քան զծընողաց և զծննդոց. Խոսր։ *Պարտ է հոգևոր ծննդոցն հոգևոր վարս ստանալ. Յճխ. իգ։ *Զիարդ բանն՝ մնաց ծնունդ, և ծնանի զբանն յայլում 'ի միտս. Առ որս. ծբ։ *Երկն և ծնունդ շաղակրատ մտաց. Նար. խչ։ *Այդ բարբառ ծնունդ է սատանայական կամաց. Մանդ. ժը։ *Աղաչաւն է զըղջման ծնունդ. Լմբ. ող։ *Արարատեան աշխարհիս ծնունդք (մարդիկ)։ Աշակերտք արդար վաստակոց, և ծնունդք առաքինութեան. Յհ. կը։ *Ծնունդ երկաթի և քարի՝ հուր. ծնունդ շատախօսութեան և երկպառակութե՝ սուտ. Կլիմաք։

ԾՆՈՒՆԴ, ԾՆՈՒՆԴՔ. Γένεσις, γενέθλια, γενεθλιαλογία. Genitura, natalitia, positus caeli tempore nativitatis. Ծննդաբանութի աստղահմայից. ախտարք. աստղն՝ ընդ որով ասեն զոք ծնեալ, և նովին յօդեն գուշակութիւս բախտից. *Ի ծնունդ և 'ի բախտ անկնարկէ վիճակելով։ Աղանդեան 'ի կայտոյ ծննդեան։ Անփոփոխելի աստեղացն ծնունդ։ Ի չար իշխանագոյն ծննդենէն ընդ հարկաւոր կապանօք անկեալք։ Զի մի իւրաքանչիւր ուրուք ազատ խորհուրդքն ընդ ծառայութբ ծննդեանն անկցին. Փիլ. նխ. ա։ *Ո՛չ ծննդեամբք, և ոչ բախտիւք։ Ո՛չ 'ի ծննդոց բարբանջմունս. Կոչ. գ. և բ։ *Ըստ հեթանոսական բարբանջմանցն, որ բախտս և ծնունդս ասեն. Յճխ. իբ։ *Եղիթայ առ կախարդս, և հաւատայ ծննդոց և աստղաբաշխութեց. Կանոն։

ԾՆՈՒՆԴՔ, կամ ԳԻՐՔ ԾՆՆԴՈՑ. որ և ԱՐԱՐԱԾՔ ասի. Γένεσις. Genesis. Առաջին մատեանն ածաշունչ գրոց, ուր պատմի լինելութիւն արարածոց, և ծնունդք նախասահմանիս. Ծն. մակագր։ *Ի ծնունդսն գրեալ է. Ամբ. ծբ։ *Զորս 'ի ծնունդսն սկայամարտութիւ. Դիոն. եղբ։ *Ուրհայ, որ կոչի 'ի գիրս ծննդոցն արուհաթ. և այն իսկ է քաղաքն եդեսիոյ. Մարբին։ *Ընթերցուած 'ի ծննդոց. Ճշ։

ԾՆՈՒՆԴ ԼՈՒՍՆԻ, է նորելն նորա. Νεομηνία, νουμηνία, νέα σελήνη. Novilunium. Նոր լուսին. Էնի այ, ... որ և ամսագլուխ հրէից, ևն. *Եւ ժամ իցէ ծննդեան լուսնի. Վրդն. պղ։ *Եւ անդ լուսնին իսկ հասանէ ժամ ծընընդեան. Երզն. ոփ. Էրին։

ԾՆՈՒՆԴՓՈԽՈՑ. Τόκος. Foenus, usura. Վաշխ. տոկոսիք ('ի յն. ձայնէս տօքօս.) ... *Հուր այրիչ և սուր սատակիչ են ծնունդք փոխոց։ Իժից ծնունդն զորովայն մօրն ծակեն և ելանեն, և փոխոց ծնունդքն զոգիս շահողացն ծակեալ պատառեն։ Եւ վաշխից վաշխ՝ չար ծնընդոց չար թոռունս ծնուցանեն. Մանդ. ծզ։

ԾՆՈՒՆՔ. Տ. ԾԻՆ։

ԾՆՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, ծնէ. ն. Μαιόομαι, μαιεύομαι. Obstetrix sum, parere facio. καθίστημι, constituo, produco, ևն. Ծնուցիչ լինել. ծնանել տալ, և ծնանել. արտադրել. օգնել եղելոցն յերկունս, կամ արտադրողացն պտղոց. և Յառաջ բերել 'ի լոյս ընծայել. բուսուցանել. *Յորժամ ծընուցանիցէք զկանայս եբրայեցիս. Ելք ա. 16։ *Ես եմ, ասէ, որ ծնուցանեմ, և արգելում. Եփր. ղևտ։ *Իբրև բոյս բարուց իմն ծնուցանէ 'ի մտի նոցա. Ոսկ. յհ. ա. 2։ *Ծնուցանէ զնա, և առայ զսերմն սերմանահանաց։ Ծնուցանեն շրթունք նոցա զպտուղ բարութե. Մծբ. է. ը։ *Զիարդ անարգասաւորն և անկերպարանն յայլս կարեբարգիւնս ծնուցանել։ Երկիւղ 'ի միտս մարդկան ծնուցանել։ Հուր ծնուցանէ (որին 'ի ձեռն աղաւնւոյն). Եղնիկ։

ԾՆՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. գ. Μαῖα. Obstetrix. Ծնուցանող. դայեակ մանկաբարձ. դահեկ. եղէ։ Տես Ծն. լե. 17։ լը. 27։ Ելք ա. 15=19։ Որպէս և նմանութբ ասի, *Մեր ծնուցիչք սբ վարդապետք. Մեկն. ծն։

Մերթ՝ Ծնանող իբրև մայր. ծնիչ. *Աստուածն և ծնուցիչ նորա խորհրդոցն սերմանց։ Մեղաց զաւակացն ծնուցիչս. Լմբ. ող։

ԾՆՉԱԿԱՆ. Տ. ԾՆՆԴԱԿԱՆ ըստ ամենայն նշ. *Վասն ծնչական (այլ. ծննդական) և աննդական գոլոյն. Երզն. մթբ։ *Ծննդականն է մասն աննհնազանդ 'ի բարի. քանզի յոչ կամաց յերազն արտաքս մղեալ զծնչականն. Նիւս. բն. ծդ։

ԾՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Γόνιμον. Fecunditas. γένεσις, generatio, nativitas. Ծնունդ. ծննդականութի. ծննդագործութի. *Ծնչութի և կենդանաբարութիւն և կատարողութի. Դիոն. և Շ. հրեշտ։ *Տըրկեալ է այս յամենայն ազգն հրէից յառաջին ծնչութէ անտի նոցա. Եսա. պմ. գ. 10։ *Որդի հօր, այն որ 'ի սկզբանէ յաւիտենից առանց փոփոխելոյ է նա ընդ հօր իւրում 'ի ծնչութե. Եփր. ա. խոր։

ԾՆՐԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ լինի ծնրադրութք. *Ծնրադրական երկրպագութք, կամ երկրպագութիւն. Նար. հէ. ղէ:

ԾՆՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γονυκλισία. Genuflexio. Ծունր դնելն, կրկնելն. երկիր պագումն. փէդ չէօքմէք, սէճտէ. *Ծնրադրումն արարչին. Նար. կդ: *Ծունկքն խստացեալ էին 'ի սակաւ ծնրադրութենէն. Սարգ. յկ. ժա: *Գետնամածեալ ծնրադրութք ծունկք մարմնոյ քո սք. Շար: *Ընկալ 'ի մէնջ զծնրադրութիւն աղաչանս. Ճշ: *Բոլոր անձամբ խոնարհեալ կամ առաջի քո 'ի սեղմս ծնրադրութեան և աղօթից քոց ('ի գեթսեմանի). Մաշտ:

ԾՆՐԵԱԼ. Κατηγκυλωμένος. Inflexus. Կրկնեալ՝ ոլորեալ իբրև զծունր. *Եթէ ընդ ծուռ գնացեն զգնացս, գանգրագոյն և ծնրեալ հերքն բուսեալ լինին. Նիւս. կազմ:

ԾՆՕՂ, կամ ԾՆՈՒՂ, ծնողի. ղաց. ա. գ. Γονεύς, γονεῖς. Parens, parentes. γεννητής, γεννήτωρ, genitor. γεννήτειρα, genitrix. Որ ծնանի կամ ծնեալ է զզաւակ. հայր, կամ մայր. վալիտ. վալիտէ. վալիտան. *Մանուկ մոլորեալ յամօթ առնէ զծնօղս իւր: Մատնեսցին և 'ի ծնողաց և յեղբարց: Հնազանդ լերուք ծնողաց ձերոց: Անհաւանք ծնողաց, ևն: *Հայր՝ ծնօղ ասի և ոչ ծնունդ: Հայր է ծնօղ, որդի ծնունդ. Խոսր: Շ. խոսք: *Զամենայն ինչ զորդւոյ՝ հօր վարկանի 'ի պատիւ ծնողին. Սարգ. ե. պ. ե: *Անարատ ծնողի քոյ (կուսի) բարեխօսութեամբ, ևն. Շար: *Լերին ծնօղք զծնունդս իւրեանց: Ծնօղ մեր ըստ աւետարանին. Յհ. կթ:

Նմանութք ասի. *Ծնօղ հեզութեան խոնարհութիւն է. Շ. մթ: *Նախ քան զամենայն զսիրոյն պատուիրանն, որ մայր և ծնօղ է ամենայն պատուիրանաց. Սարգ. ա. պ. ի: *Վասն ծնողին սորա (գարնայնոյ՝) արեգական. Պիտ:

ԾՆՕՏ, ից, ից. գ. Σιαγών, γνάθος. Maxilla, mala, gena, mentum. Ծամելիքն ողջոյն՝ ներքոյ և արտաքոյ. ոսկրն ատամնաշար, և տեղի մօրուաց. երեսք. այտք. կզակ. կլափ. չէնէ, չանէ, էնէք, էանաք, ղանխ, չէնախ, չէնճ, ճէն, չէն. (լծ. սանս. հանու. յն. գնաթոս. լտ. ճենա). *Տացէ քահանային զբազուկն և զծնօտսն: Եհար զծնօտս իմ յապտակս: Գեղեցկացան ծնօտք քո: Եդեալ ձեռն 'ի ծնօտի: Արտասուք իւր 'ի վերայ ծնօտից իւրոց: Եգիտ ծնօտ մի իշոյ: Ծնօտիւ իշոյ, ևն: *Արտասուք այրւոյ զծնօտիւք իջանեն. Սիր. լէ. 18: *Արտասուք ընդ ծնօտս նոցա թորեին. Յհ. կթ: *Զօդուած ծնօտիցն բաժանեցեր: Ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց գետս իջուցանէ. Նար: *Զարմացեալ հիանայր ձեռս եդեալ 'ի ծնօտի. Ոսկեփոր: *Կորզեցին հանին զկզակս ծնօտիցն. Եւս. պտմ. ը. 40: *Այն ինչ գեղեցիկ մօրուացն 'ի վերայ գեղեցկատեսիլ վարդափթիթ ծնօտիցն բուսանէր. Փարպ: *Բոլորեալ զծնօտիւն թխագոյն մօրուացն շուրջանակի. Ճ. Ը: *Որոյ չև ևս էր փաղփաղեալ բողբոջեալ մրագիր բոյսք մօրուացն ընդ ծնօտսն. Յհ. կթ: *Տեսեալ 'ի բացուստ զերուսաղէմ՝ ապտակէք զծնօտս ձեր, և պատառեցէք զհանդերձս (դուք հրեայք). Պիտառ:

ԾՆՕՏ ասի նմանութք և զարդն շուրջանակի իբրև զօտի իրաց. ծիր. եզր. ղէր. թ. չէրչիվէ. Κυμάτιον (որպէս փոքր ալիք. ծածանումն.) Cymatium, կամ cium, limbus. *Արասցես (տապանակին, և սեղանոյն. և պատկին) ծնօտս ոսկիս շուրջ շրջանակաւ. Ել. իե. 11. 24. 25: լէ. 2. 11. 27:

ԾՆՕՏ. Շրթունք և եզերք իրաց. քէնար, քէրվար, ... Γεῖσσος. Margo, labrum. *Ծնօտս ուղղեանս քանդակագործս: Պատկ շուրջ զծնօտիւք նորա շուրջանակի թզաւ մի: Եւ ծնօտքն պատուածոյք. Եզեկ. խ. 43: խգ. 13. 17: *Շուրջ զծնօտիւք սկուտեղին. Փարպ:

ԾՆՕՏԱՔԱՐ ԱՌՆԵԼ. Քակել և բաժանել զծնօտս. ... *Անդգամութիւն զաւրեալ և զարջ ծնօտաքար առնէր. Զքր. կթ:

ԾՈԹՈՐ, ոյ. գ. որ և ԾՈԹՈՐԻՆ, կամ ԾՈԹՐԻՆ, կամ ԾՈԹՈՐՈՐԻՆ. սեռ. ծոթրընոյ, ծոթարինոյ. Ἐπιθύμον, θύμον, ἕρπυλλον. Thymus, serpyllum, ևն. Ազգ զոպայի, բոյս մանրատերև՝ գեղեցկափունջ՝ անուշահոտ, ջերմ և կծուահամ, և այն կրկին և երեքկին տեսակաւ. տես և ՋՈՒՐՐԱԿ, և ԹԻՒՄԱՑ. ծաթրին, ... *Զոպայն՝ կանաչ ծոթորն. Վանակ. հց: *Ծոթորով արածին մեղուք. Բժշկրն: *Կորգոյն կոչեցեալ տրգ, կամ ծոթրին. Վրդն. Եւ: Իսկ 'ի բուռս Գաղիանոսի գրի, *Եպիթիմոն. ծաղիկ վայրի ծոթորինոյ (կամ ծոթրինոյ, կամ ծոթորոյ) ըչ: Եւ 'ի հին բռ. *Խորտակ ծոթորուն. փրասիոն: Տան ծեթրոն. սաթար ...: Եւ Սիեփ. լէհ. զծոթորն համարի որպէս լտ. thymus, և զծոթրինն՝ որպէս saturea, cunila, thymbra.

ԾՈԾՈՐԱԿ, եա և ԾՈԾՐԱԿ, ի, աց. } գ. Κοτίς. Occiput. Ցետին կողմն գլխոյն կամ պարանոցին, որպէս ծոծակ՝ և րակ և անցք ուղղոյ կամ ծծոյ ընդ անրակն, և իբրու ծործոր կամ ձորամէջ. էնսէ, էնսէ. *Զլեզու գորա ընդ ծոծորակն հանէք. Ճ. Բ. Ը. ևն: *Զլեզուն ընդ ծոծորակն հանել: Ծակեալ զծոծորակն՝ և զլեզուն ընդ այն հանէին. Ագաթ: (կայ և Ձ. ըստ հին ոմ. ծոծրակս, կամ ծործորակս:)

ԾՈՂԱԿ. Տ. ԾՈՒՂԱԿ:

ԾՈՄ, ոյ, ոց. ա. գ. եբր. յօմ. սաւմ. արաբ. օրուճ. Νηστεία. Jejunium. Պահք խիստ և անսուաղ՝ միանգամ ճաշակելով յաւուրն. որ 'ի սբ գիրս հասարակօրէն թարգմանի 'ի մեզ Պահք. ծոմ. ... օրուճ. *Ծոմ կարդացին, քրձազգած լինէին. ա. Թ. Գ. 47: *Բազումք են պահպանութիւնք ծոմ պահոց (կամ ծոմապահոց). Մծբ. Գ: *Յաղօթս կալով, և ծոմ պահօք. Եփր. համաբ. (Լմբ. լոկ գրէ, պահօք:)

ԾՈՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի ծոմ կամ 'ի պահս. *Զծոմականսն զառարկացուցանել և փափկացուցանել զաւուրս. Յհ. իմ. ատ:

ԾՈՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Νηστεύω. Jejuno. Ծոմ կամ պահս պահել. *Զամենայն չորեքշաբաթ ծոմանալ և պահել 'ի մսոյ, և յամենայն ինչ որ ելանէ 'ի մսոյ. Զքր. կթ: *Յաւէլ զզուշացուցանէ ծոմանալ. որքեցէք պահս. Տօնակ: *Գօղիանոսք ծոմանան 'ի շաբաթու, և 'ի կիւրակէի նմանապէս. Ոսկեփոր:

ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ԾՈՄ. *Բազում են պահ-
ԾՈՄԱՊԱՀՔ, հաց. } պանութիւնք ծոմապահոց (կամ ծոմապահաց). Մծբ. Գ: *Առաջնոյս անուանեմք զպահս զայն, և բազումք ըստ նախնեացն ամլութեան ծոմապահութեան զաւուրսն զայնոսին անցուցանեն. Շ. թղթ:

ԾՈՄԱՁԱՆ. ա. մ. Ում կայ ձայն և ձգնութիւն ծոմոյ. ծոմական. *Ծոմաձայն աշխատութք, կամ պահօք, կամ ազնուութք. Զքր. կթ: Տօնակ: Տօնացոյց: Կանոն: Մանդ. խաւ Եփր: *Պահել ծոմաձայն. Սիւն: և Գնձ:

ԾՈՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ պահել զծոմ. և զօրն առնել ծոմ. *Զհինգ օրն ծոմացուցեալ մնափնի պահովք: Զանուանեալս ծոմացուցանէին ըստ օրինակի նինուէացւոցն. Կանոն: և Տօնակ: *Զկիւրակէն ծոմացուցանէ. Կանոն: *Զզուշացուցանէ ծոմացուցանելով յաւուր չորեքշաբաթի. Լծ. կուս: *Ցատաւելովորէն կամեցաւ ծոմացուցանել. Տօնակ:

ԾՈՄԵԼ. Տ. ԾՈՄԱՆԱԼ. *Որ պատրաստեալ ես ծոմել 'ի ճանապարհիս յայսմիկ: Ցետ լոլոյն և ծոմելոյն նոցա. Եփր. Բգ:

ԾՈՅԼ. ծուլի, ից կամ աց. ա. Ὀκνηρός, δειλός. Piger, timidus. Թոյլ և յոյլ 'ի գործ. հեղգ. ազերգ. վատ. գործատեաց. թուլ. թէմպէլ, ... *Ծուլացն և անհաւատից. Յայտ. իա. 8: *Որ վաղքն իցեն և ծոյլք: Զբանք, ծոյլք: Ծոյլս առ երանութեանն ընթացութի. Ցճխ: Խոր: Նար: *Մոլորից և ծուլից: Զայս կորուստ 'ի ծուլից լեալ խնամողաց. Անյ. բարեր: Պիտ: *Եթէ թողոյր ամենեցուն՝ զամենեսեան ծոյլս գործէր. Գէ. ես:

ԾՈՊ, ի, ից կամ աց. գ. Κράσπεδον. Fimbria. στρέπτον, flexus, fascia, torques, funiculus. Ժապաւէն՝ որ զուգաւ պահէ զծայրս հանդերձից. վերջաւորք. քղանցք. ոլորք. և փունջ. ... *Ծոպս 'ի տատանս հանդերձից: Ի վերայ ծոպից տատնոցն: Ծոպս մանուածոյս արասցես 'ի վերայ չորեցունց տատնոց հանդերձից քոց. Թուոց. ժե. 38: Օր. իբ. 12: *Ծոպքն, այս է վերջաւորքն, քղանցք. Վրդն. օղ: *Ծոպել 'ի տատան մեկնոցին, կամ 'ի ծոպսն անդէլ. Նչ. Եղէկ: *Զծոպս գօտւոյն մերթ բանայցէ, և մերթ ծածկիցէ. Ոսկ. ա. թմ. է: *Ի ծայրսն ծոպացն լիցի խանթուռս. Մագ. ջահ:

ԾՈՎ, ու, ուց. գ. Θάλασσα, ττα. Mare. մր. դէնիզ. Ժողով ամի ջուրց, մեծ կամ փոքր, ճեմարան լողականց. ովկիանոս, և այլ և այլ մասունք նորա այլազգ կոչմամբ. լայնատարր և լիճք, լճակք. Ջրհեղեղք անուշ ջրոց, և այլոց հիւթոց. փէնիր, փերէա, դահր. եբր. եամ. *Զժողովս ջուրցն կոչեաց ծովս (որ է լծ. ընդ ժողով): Ի վերայ ամենայն ձկանց ծովու: Եւ լուէր և 'ի ծովու Ճանապարհ: Ի կարմիր ծովն: Զծով 'ի ցամաք, և զցամաք 'ի ծով փոփոխել: Ի ծովն աղի, որ է ծով աղտից. ևն: *Անբաւութիւնք ծովուց: Խաղաղ տագնապմամբ 'ի ծովին. Նար: *Ծով սեպատարի. Շար: *Ծով բորակի. Վրդ. հց. ծդ:

ԾՈՎ կոչի 'ի սբ գիրս և Արեւմուտք, զի միջերկրականն ծով է յարեւմտից կուսէ պաղեստինու. Տես Ծն. ժգ. 14: Գ. Թգ. Է. 25: Եզեկ. խէ. 18: Դան. է. 4: Այլ 'ի Ս. Տղ. 3. գնի փոխանակ Հարաւոյ. զի 'ի հարաւակողմն հրէաստանի անկանի կարմիր ծովն, մեռեալ ծովն, և ովկիանոսն գլխովին. *Յարևելից և յարևմտից, 'ի հիւսիսոյ և 'ի ծովէ. Շ. յոր:

ԾՈՎ կոչի և Աւազանն ջրոյ, կամ տաշտ և կոնք մեծ. *Արար զծովն ձուլածոյ տասն կանգնոյն շրթանէ 'ի շուրթն: Երկոտասան եզն (պղնձի) 'ի ներքոյ ծովուն. Գ. Թգ.

Է. 23. 25: Ես. ծէ. 32. 35: Ը. Թ. Դ. 2. Ե 5: *Աւազան մեծ պղնձի՝ վասն մեծութեան ծով կոչեցաւ. Կիւրղ. Ծգ:

Նմանութիւն մեծութեան ծովու առ ի. *Ի յանսահման ծովէն հօր գթութեանց բղխումնք: Ելանել 'ի ծովն կենդանի, և անտի հասել 'ի ձեզ զվտակս քաղցրութեան. Շար: Ագաթ:

Եւ նմանութիւն ծովու ծփելոյ առ ի. *Ծով կենցաղոյս: Ի ծովէ աշխարհիս. Շար: *Յերկրային ծովուս: Ի մարմինս ծովու: Ծով է ինձ ծփանաց՝ կենցաղոյս բերմունք. Նար:

ԾՈՎՈՒ ԾԻՐԱՆԻ. ըստ յն. Ծիրանի ծովային. Πορφύρα θαλάσσια. Purpura marina. Տ. ԾԻՐԱՆԻ. *Ձկապուտակ, զծովու ծիրանիս. ա. Դ. Դ. 23:

ԾՈՎԱԲԱԺԻՆ ԼԻՆԵԼ. Բաժանել կամ պատառել զծով. *Որպէս խորայել ծովաբաժին լինելով ընդ խորս կարմիր ծովուն ուղղաւորէր ժառանգել զերկիրն խոստացեալ. Ջահ. կբ:

ԾՈՎԱԳՆԱՑ. ա. մ.} Ընդ ծով գնացող.
ԾՈՎԱԳՆԱՑԻԿ. } նաւարկող. իբր յն. Θαλασσοπόρα, θαλασσόπλοος. *Ծովագնաց ճանապարհորդ զմեղաւորս առէ, և ցամաքընթաց զարդարսն. Խոսր: *Ծովագնաց ընդ երկիր բերեալ լինէր, և ընդ ծով հետևակելով. Խոր. Բ. 12: *Հրաժարեալ 'ի կայսերէն՝ ծովագնաց լինէր... այսինքն նաւարկէր. Ճ. Ա: *Ծովագնաց լինիս, և յաճախես 'ի մեծութիւն. Լմբ. ժող: *Այր անդր երբեմն տառանի զօրէն ծովագնացին նաւի ընդդէմ հակառակ շնչոց. Փիլ. էլ. Բ. 45:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Գնալն ընդ ծով. Նաւարկութիւն. *Արտաշիսի ծովագնացութիւն ընդ երկիր բերեալ. Յհ. կբ: *Ոչ երբեք ծովագնացութիւն մակաշրջել փայտիւք. Մագ. լէ: *Անխոնջ լինիս 'ի ճանապարհորդութիւն, 'ի ծովագնացութիւն. Լմբ. առակ:

ԾՈՎԱԳՈՅՆ. ա. Ունող զգոյն ծովու. կանաչ, և կապուտակ երկնագոյն. ևս և ըստ ցոլացման արևու՝ մանուշակագոյն, ծիրանեգոյն. կամ 'ի գոյն ծովու ծիրանւոյ. իբր Θαλασσοπόρφυρος. Purpureus. *Այր մի զգեցեալ փառս... և մարմին նորա ծովագոյն ». յն. որպէս թարշիշ. Դան. Ժ. 6: *Աթոռ ծովագոյն սառնակերպ. Փարպ: *Բիւրեղ ծովագոյն օգանման. Վրդն. Ել: *Զծովագոյնն զծիրանին երփն երփն հարկանելոյ. Ոսկ. յհ. ա. 11:

ԾՈՎԱԴԻՏԱԿ. ա. Իբր ծովատեսակ. նման ծովու. *Վերաբերեալ առ 'ի խորոց յոգնապատոյ փորձութեանց ծովադիտակս աշխարհէ. Գր. տղ. 'ի օրէն:

ԾՈՎԱԶԱԶ. ա. Ազազեցուցիչ և ցամաքեցուցիչ ծովու. *Ի ծովազազ, 'ի բոցակէզ. յահաբեկ գալստեան որդւոյն քոյ. Տօնակ:

ԾՈՎԱԹԱՂԱՆԹՔ, թաց. գ. Նիւթ թեթև իբր թաղանթ ելեալ 'ի ծովէ. *Ի բանջարոց զուպայն, և սպունգն 'ի ծովաթաղանթացն (յն. 'ի ծովայնոց). և 'ի ծառոց փայտ խուզեն. Կոչ. ծգ:

ԾՈՎԱԹԱՑ. Տ. ԾՈՎԱՍՏԱՑ:

ԾՈՎԱԼԻՃ, լճի, իւ կամ ով. գ. Λύμνη (լիմնի. յորմէ թերևս լիճն անապատ կամ կղզի.) Palus, stagnum, lacus, mare. Ծովակ իբր լիճ. կամ լիճ մեծ ծովացեալ. *Ծովալիճն 'ի հեղեղ գալձեալ՝ ողողանէր զառուն: Ի ծովալճին երևին: Որ առ ծովալճովն բնակեալ են. Եւս. քր. ա: *Ե՛րթ 'ի բուրաստանս ուրեք, և 'ի ծովալճեաւ. Ոսկ. մ. Բ. 12:

ԾՈՎԱԽՈՐ. ա. Խոր կամ խորքն ըստ ծովու. անդնդախոր. *Հերձեալ զանդունդս ծովախորս. Ագաթ:

ԾՈՎԱԾԱՆԱԿ. ա. Ի ծովու ծանուցեալ, կամ խայտառակեալ. *Ծովածանակ հեղձմամբ՝ անդնդապատոյս կորստեամբ սատակիւր. Անան. էկեղ:

ԾՈՎԱԾԱՒԱԼ. ա. Ծաւալեալ իբրև զծով. ծովացեալ. յորդեալ յոյժ յոյժ. *Ծովածաւալ հեղեղք, կամ հուր, գիտութիւն, քաղաք, աչք. Ճ. Ա: Մանդ. տ. կամ Եփր. խաչող: Շիր: Նար. խչ: Բենիկ: Կէլտո. ողբ:

ԾՈՎԱԾԻՆ. ա. Ի ծովէ ծնեալ, արտադրեալ, ելեալ. *Ծովածին կենդանեացն (թռչունք). Սհկ. կբ. որմս: *Գազան ծովածին. Եղնիկ: Զձկունս ծովածինս. Արծր. Դ. 12: *Ծովածին մարգարիտ. Երզն. լուս: *Վասն ծովածին կենդանեացն՝ օդականաց և լողականաց. Մխ. այրիվ:

ԾՈՎԱԾԻՐ. ա. Ծիր ունող զծով. շուրջ պատեալ 'ի ծովէ. *Շրջափակեալ յամենայն կողմանց ծովածիր էր անդրն (բիւզանդիոյ). Փարպ:

ԾՈՎԱԾՈՒՓ. ա. Θαλασσοπλήκτος. Fluctibus maris expositus. Ծփեալ 'ի ծովու, և նման ծովու. ալէկոծ. *Ծովածուփ նաւ. Ճ. Ը: Կանոն: *Ծովածուփ ալիք. Յճխ. Բ: Յհ. կբ: Նար. առաք: *Ծովածուփ եռացումն, հեղեղատ, խռովութիւն, բռնութիւն, անօրէնութիւն. Պիտ: Վրդն. ծն: Եղիշ. Բ: Եփր. աղ: Մանդ. Է: *Ծովածուփ կենցաղ. Շար: Խոսր: Սարգ. Բ. յհ: *Աշխարհս՝ ծովածուփք ալէկոծք 'ի մէջ ծովուն լինէին: Ցանկ ծովածուփ (զամենիս), և անփոյթ առնես զանձնէ. Ոսկ. մ. Բ. 25: Գ. 4: *Ծովածուփ կորուսեր զզգաստն ըղձփարանին ». իբր Մ. Ճլ:

ԾՈՎԱԾՓԱՆՔ, նաց. գ. Κλυδών. Fluctus, unda, aestus. Ծփանք ծովու. ալէկոծութիւն. փրփրումն ալեաց. *Կռիւք են 'ի ցերեկութեան իրս՝ ծովածփանք և ձմեռունք. Ոսկ. Եփր. ծդ: *Կուսակման կոհակաց, որ նախ քան զանսանելն՝ զխլանելն փութայ 'ի ծովածփանաց. Մագ. խ: *Ի ծովածփանս խաղաղ նաւահանգիստ. Երզն. լս:

ԾՈՎԱԾՓԵԼԻ. ա. Ծփեալ իբրև զծով. ծովածուփ. *Մեղմիկ շարժելով՝ յայսկոյս և յայն հայեր՝ ծովածփելին իւր մաճառեր աչօքն. Տաղ:

ԾՈՎԱԿ, ի, աց. գ. Λύμνη. Stagnum. Ծով փոքրիկ. ծովալիճ. Տես Ղկ. Ե. 1: Բ. Դ. ծԲ. 19: Երգ. Է. 4: *Ի մահ զինքն ձգէ, որպէս գեղն 'ի ծովակն խորշիւքն. Յճխ. Է: *Ի ծովակս բնակիցէ. Եղնիկ: *Ընկեցին զնա 'ի ծովակն. Յհ. կբ: *Գետոց և կամ ծովակաց. Լմբ. ժող: *Զկորստեան ծովն՝ վայելչութեան ծովակս (յն. էւրիփոս) անուանեն. Ոսկ. մ. Ա. 7:

Իբր Աւազան. տաշտ. կոնք. *Ոսկի լականաւ ջուր պատրաստել առ 'ի լուանալ 'ի նմա. և իբրև եմուտ յանկ ծովակն, են. Լաստ. Է:

Նմանութիւն. Ցորդութիւն, առատութիւն. *Կաթ մի խեղք ինձ մանաւանդ, և ոչ ծովակս բախտից. Ոսկեփոր:

ԾՈՎԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Θαλασσοκράτωρ. Maris dominus, potens mari. Որ ընդ իշխանութեամբ իւրով կալեալ ունի զմասն ծովու և կղզեաց. Թագաւոր տիրող ծովու, և պատրաստեալ ծովականս. փէնիկ էջին, բէլէտ առհաւը, գօֆօտափան ֆուդ. *Որք 'ի կողմն ուրեք ծովակալք տիրեցին: Ջղոլեկրեմանացւոց ծովակալս: Զժամանակաց ծովակալացն. Եւս. քր. ա: *Զինչ արդեօք առիցէ ծով, ծովակալ եղելոց լակեդեմոնացւոց. Պիտ:

ԾՈՎԱԿԱԼԵՄ, եցի. չ. Θαλασσοκρατέω. Maris imperium teneo, potens sum mari, copiis navalibus valeo. Ծովակալ լինել. տիրել ծովու և կղզեաց. *Ո՛յք և որչափ ժամանակս ծովակալեցին: Լիգացիք ծովակալեցին, և այլն. Եւս. քր. ա. Ա Բ:

ԾՈՎԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Θαλάσσιος. Marinus. որ և ԾՈՎԱՅԻՆ. Որ ինչ կայ 'ի ծովու. *Ծովական ձկունք, կոյտառք, կամ մերշակ. գաղան, կամ կղզիք. Եղնիկ: Սեբեր. ա: Արծր: Գ. 9: Ոսկեբ. հերոդ: Նար. առաք: *Ընդ անդունդս ծովական խորոց գրոցս անցեալ ». իբր ծովանման. Վրդն. ծն: *Յաւալ զգայ զպատերազմ ձի... և ղուղականք զծովական վտանգն. Արծ. հյ. խմ:

ԾՈՎԱԿԱՆՔ. գ. Լողակք. ծովային կենդանիք. *Նման են ծովուց և ծովականաց. քանզի 'ի նոսա զեռունք խաղան, և 'ի քեզ ճճիք և երամակք ոչլաց. Պիտառ: *Նաւավար՝ ալեաց ճանապարհորդ, ծովու մշակ... ծովականաց մենամարտիկ՝ ինքնայօժար 'ի մահ. Անդ:

ԾՈՎԱԿՈԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ναυάγιον. Naufragium. Ալէկոծութիւն, և նաւաբեկութիւն. *Իբրև ('ի) նաւահանգիստ (ըն)կալեալ՝ ծովակոծութեան մատնէ. Ոսկ. մ. Ա. 5: *Մրրիկ զառնելի և զխռովական և զառվորական ուսմանց է խմանալ ծովակոծութիւնք. Համամ. առակ:

ԾՈՎԱԿՈՂՄՆ, ման, մանց. գ. զբ և ԾՈՎԱԿՈՂՄ. Πρός θάλασσαν, θάλασσα. Ad mare, mare. Կողմն ծովու. ծով. և Արևմտեան կողմն հրէաստանի. ծովն կողմն. Տես Ծն. ԻԸ. 14: Թուոց. Բ. 18: Օր. Գ. 27: Յեսու. Ը. 9: Եզ. ծա. 14: Եզեկ. խա. 12: խէ. 1. 4. 21:

ԾՈՎԱԿՈՂՄՆ կոյս. } Նոյն ընդ վ.*Ի
ԾՈՎԱԿՈՅՍ կողմն. } ծովակողմն կոյս... է: Ի ծովակողմ կողմանէ. Եզ. ԽԸ. 23: Յես. Ը. 11:

ԾՈՎԱԿՈՒԼ. ա. Ὑποβρύχιος. Demersus, submersus. որ և ԾՈՎԱԿՈՒՐ, ԾՈՎԱՍՈՅԶ. Կլեալ 'ի ծովէ. ընկղմեալ կամ ընկղմեալ 'ի ծով. *Զինչ շահ իցէ 'ի յօրինել նաւի, եթէ նաւավարն ծովակուլ լինիցի. Ոսկ. մ. ա. 20:

ԾՈՎԱԿՈՒԼՔ. գ. Καταποντισμός. Demersio in ponto, submersio in mare. Ընկղմումն 'ի ծով. *Ծովակուլք, կորուստք, շուրջ աղէտք. Ոսկ. Եփր. ծգ:

ԾՈՎԱԿՈՒՏԱԿ. Տ. ԾՈՎԱԿՈՒՏԱԿ:

ԾՈՎԱԿՈՒՐ. ա. Καταποντισθείς, θαλασσόμενος. Mari mersus, obrutus. Ծովակուր՝ այսինքն կերակուր եղեալ ծովակուլ ծովատոյզ. *Զճանապարհորդ զծովակուրան. Ոսկ. մ. Ա. 13: *Աւազակ ծովակուր. Նար. ծէ: *Ոմանք հրկէզ լինէին, ոմանք ծովակուր: Ծովակուր առնել (այսինքն ընկղմել) զնոսա 'ի խորս ծովուն. ՃՃ: *Ծովակուր և հեղձամղձուկ լինել: Ծովակուր առնեն զանձինս բազմաց: Ծովակուր ընկղման մատնել. Պիտ:

ԾՈՎԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Որ ունի զհայեցուած 'ի ծով անդր. ունի դիմն առ ծովն. *Ծովահայեացն եփեսոս. Խոր. Գ. 61: Կիւրղ. 'ի կոյսն: *Աւելի զծովահայեացս քաղաքն տառապօղիս. Ոսկ: *Գաղաթն մերոյ է ծովահայեաց. Արծր. Է. 6: *Երկիր ծովահայեաց. Ճ. Ա:

ԾՈՎԱՀԵՂՁ. ի, եց. **ԾՈՎԱՀԵՂՁԻԿ. ԾՈՎԱՀԵՂՁՈՅՑ. ԾՈՎԱՀԵՂՁՈՒԿ.** } ա. Հեղձեալ 'ի ծովու. որպէս և ընդ բայի՝ է ընկղմել. ընկըղմիլ: Տե՛ս և ԾՈՎԱԿՈՒՐ. ԾՈՎԱՍՈՅԶ. *Մի՛թէ 'ի ծովահեղձիցն կրկին ես խնդրելոց վրէժս. Ոսկ. ածէակ: *Եղիցի թագաւորութիւն հրէից այսմ որպէս ծովահեղձ փարաւոնի. Հ = Յ. հոկտ. Է: (որ 'ի Հ. ներքին. գրի՝ ծովահերձ:) *Ծովահեղձ արարեալ զփարաւոն քենքեռէս. Նիւ. էլ: *Ոմանք առ վտանգի տարակուսանացն գետավէժ և ծովահեղձ լինէին. Ղեւոնդ: *Ծովահեղձ լինել. Զքր. կր: Լմբ. խն: *Զամենս գետասոյզ, և ծովահեղձ կատարէին. Մագ. ոփ. ձանալ: *Ծովահեղձիկ առնել զփարաւոն, կամ 'ի պղտոր ջուրցն. ՃՃ: *Ծովահեղձոյց առնել զթագաւորն՝ միժելով 'ի նաւաց 'ի վայր. Գէոր: *Ոչ նախանձու ծովահեղձուկ ջրասուզեալ. Մագ. ճ: *Ծովահեղձուկ ջրհեղեղ ». իբր ծովահեղձական. Ոսկ. ածէակ:

ԾՈՎԱՀԵՂՁՕՂ. Հեղձուցիչ 'ի ծով. կամ ծովահեղձական. *Նշանակ դու յաղթութեան, ծովահեղձօղ իշխանութեան. Մագ. ոփ. խչ:

ԾՈՎԱՀԵՐՁ. ա. Հերձօղ զծով. և Որ ինչ լինի հերձմամբ ծովու. *Ծովահերձ գաւազան մովսէսի. Ճն. Ջրբղհ: Անան. եկեղ: *Ձեռ նա զգաւազանն ծովահերձ. Ոսկիփոր: *Ծովահերձ Ճանապարհ. Տօնակ: *Ըստ ծովահերձ սասանման ցրտին. Յա. օրբ: *Հաստատութիւն ջրային, սաանկղէն, ծովահերձ. Ագաթ: *Ծովահերձ ընկղմեր փարաւոն ». իբր Տ. (գուցէ ծովահեղձ.) ԱԲ. խչ:

ԾՈՎԱՀԵՐՁԻԿ. ԾՈՎԱՀԵՐՁՈՂ. } Նոյն ընդ վ. *Ծովահերձիկ զօրութե. Գնէլ: *Ծովահերձիկն (գաւազան՝ որ խաչ,) և առաջնորդն իսրայէլի. Սիսն. փող: *Ցուպ մովսէսեան՝ ծովահերձօղ մեղաց. Շ. փող:

ԾՈՎԱՀՈՍ. ա. Հոսեալ յորդութբ իբրև զծով. կմ 'ի ծով. *Քառավտակ գետոցն գետահոսեալ ծովահոսս վտակօք. Անան. եկեղ:

ԾՈՎԱՃԱՃԱՆՉ. ա. Անճաճանչ որպէս զխորս անդնդոց ծովու. *Անմարմինն փարաւոն ընկղմի 'ի ծովաճաճանչ գժոխս. Կիւրղ. խչ:

ԾՈՎԱՄԱՐՏԻԿ. ա. Տ. Ի ծովու մարտնչօղ, և մարտնչելով. *Ի նաւսն վերելեալ գնայլին ծովամարտիկ առ. թշնամիսն. Յհ. կթ:

ԾՈՎԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտ ծովային. նաւամարտութիւն. *Ծովամարտութք, ձիամարտութք, և հետևակամարտութք. Պիտ: *Նաւաւորս մակոյկս և հմուտս... 'ի ծովամարտութիւն ոչ ընթացուցանէ. Մագ. ա:

ԾՈՎԱՄԱՑ. կամ **ԾՈՎԱԹԱՑ.** ա. Ποντόβροχος. In mari madefactus, mari immersus. Ի ծով ամացեալ, թաթխեալ, ընկղմեալ. կամ 'ի ծով թացեալ, ողողեալ. *Որ զփարաւոն զօրքն հանդերձ ծովամացս (այլ Ձ. ծովաթացս) 'ի կորուստ յաւզարկեալս ընկղմեցեր. Փ. Դ. ձ. 3:

ԾՈՎԱՄԷՋՔ. գ. Միջին վայրք ծովու. ծովին մէջ. դեղոտանէր. դէնիզ օրթասը, դէրէս ալտը, էնյին. *Ամրանայ 'ի ծովամէջս և 'ի կղզիս. Վրդն. դան:

ԾՈՎԱՄՈՅՆ ԱՌՆԵԼ. Ծովամոյն առնել. ամյալ 'ի ծով, և ընկղմել. *Անմեղ մանկունս ծովամոյն արարին. Վրդն. պտմ: *Զայլս ամենս գետամոյն և ծովամոյն առնէ. Խոր:

ԾՈՎԱՄՈՒԽ. մխի, խաց. ա. Մխեալն 'ի ծով. և Բնակիչք կղզեաց. *Աղջամաղջապաց լեռնականաց և դաշտականաց, ծովամխաց, և ցամաքականաց. Կոչումն:

Կամ իբր Ծովամխականն. ուր իցէ մխիլն կամ սուզանիլն 'ի ծով. *Ծովամուխ և անդընդասոյզ Ճանապարհաւ կործանեալ 'ի միջոյ, կամ չարչարեալք. Վրդն. երգ: Տօնակ:

ԾՈՎԱՄՈՒԽ ԼԻՆԵԼ. Մխիլ կամ մտանել 'ի ծով. նաւարկել կամ իջանել 'ի խորս ծովու. *Մինչ դեռ ծովամուխ էին, այս զինքն մուծեալ ծովուն: Բազմութիւն նաւաց, որ ըստ ամենայն ասպարէզ ժամանակաց ծովամուխ լինէին. Փիլ. յոտ. և նխ. Է: *Ոմք միջամուխք և ծովամուխք եղեն խորոցն աղ. Երզն. Ճ. խորան:

ԾՈՎԱՄՏՈՅՑ. ա. Մտեալ 'ի խորս ծովու. և խորամուխ 'ի գիտութիւն. *Լի էր և ծովամտոյց միլիոնաւորայիւք երաժշտական երգոց. Ոսոդ:

ԾՈՎԱՅԱԾՈՒԿ. ա. Որ յածի ընդ ծով, մանաւանդ որպէս հէն ծովու. ծովահէն. դէրիզօղ. դէնիզի փօլաղան. *Խարդաւանօղ զծովայածուկն կապաւօղ. Մագ. Է:

ԾՈՎԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ԾՈՎԱԿԱՆ. *Ծովային ջուրք, ալիք, ծոց, կղզիք. Եղիշ. Է: Սարգ. ա. գ. ծ: Նար. խչ: *Արբուցի զռմուռ ծովային՝ ծովայնոյ բերեալ մարգարիտ. Տաղ: *Ծովայնոյ ծնեալ՝ ծաղիկ բուսեալ 'ի տունն Թորգոմայ. Շ. փող: *Ծովային օդանաւիչ երիվարք », այսինքն նաւք. Ագաթ: *Ծովային շուն. Սահմ. ա: Դիոնս: *Պղոմէոս ծովային գև (կամ չափ): Ծովային դեւս, առեղծանեն. Նոննոս: Փիլ. Ճ. բան:

ԾՈՎԱՅԻՆՔ. գ. Ցուցակապարիկք ծովու՝ ըստ առասպելեաց. *Սիրէնքն, զոր կոչեն հայք ծովայինք, որք են խակ սնաբ և կէրպարանօք արանց և կանանց 'ի ծովն խաղաղ. Մարբին:

ԾՈՎԱՆԱՅ, ացաւ, ցեալ. տինալ. Որպէս զծով լինել. լի լինել. զեղուլ. յորդել. *Ջուր 'ի հովիտն ժողովի, և ծովանայ. Սարգ. յէ. ի: և Տօնակ: *Զօրութիւն այն խաչին ծովացաւ և ծաւալեցաւ ընդ տիեզերս. ԱԲ. խչ: *Աշխարհս մեր ծովացաւ արտասուօք. Յհ. կթ: *Ի մէջ ծովացեալ մեղացն չարութե. Ագաթ: *Ծովացեալ լցաւ մարդկութբ հովիտն. Խոր. Գ. 27: *Ամենայն հեթանոսք ծովացեալ բռնակալութբ՝ այժմ իբրև զկաթիլ մի 'ի դոյլէ. Արլ:

ԾՈՎԱՆՄԱՆ. ա. Տ. Նման ծովու. *Ծովանման աշխարհ. Ագաթ: *Խնամովք առբարձին պարփակեալ ծովանման խաղաղութբ. Լծ. եւագր: *Զի ոչ մրրիկ ինչ ծովանման վերասցի 'ի ձեռն ծփական ալեաց. Յհ. կթ:

ԾՈՎԱՆՑԻԿ. ա. Անցեալն կամ անցանելով ընդ ծով. *Ի որ 'ի մարգարէական ծովանցիկ յաղթականս. Վանակ. յարախոյծիրն:

ԾՈ՛ՎԱՉԵՐ. Բառ ռմկ. որպէս Ծովամման ալք. *Զայդ քո կերպարանդ, զայդ լոյս երեսդ, զայդ ծով աչերդ. Ոսկիփոր:

ԾՈՎԱՉՈՒ. ա. Որ չուէ ընդ ծով. և Որ ինչ հայի 'ի չու ծովային. *Առաջնորդէր բանակին երբայեցւոց ծովաչու Ճանապարհաւ: Ծովաչու գնացիւք Ճանապարհ առնեն յերկիրն պարգևաց. Զքր. կր: *Նաւանչան պզանչելեացն, ծովաչու Ճանապարհաւն. Պիտառ:

ԾՈՎԱՊԱՏ. ա. Որ պատեալ է ծովով. որպէս են կղզիք. *Գայ պաշարել զոսկան զծովապատ բերդ. Կաղն:

ԾՈՎԱՊԱՏԻԺ. ա. Ուր իցէ պատիժ ծովու կամ ծովահեղձոյց. *Հեղեղատատեան ծովապատիժ բարկութբ. Ագաթ: *Ըստ փարաւոնեան զօրուն զծովապատիժ բարկութիւն կրեցին. Ղեւոնդ:

ԾՈՎԱՊԵՏ, ի. աց. ա. գ. Ծովակալ. պետ և իշխան կամ չափ ծովու. *Երկեր 'ի ծովապետէն [illegible]. Ճ. Ա:

ԾՈՎԱՍԱՍՏ. ա. Ուր իցէ սաստ և բռնաւորութիւն կամ սաստկութիւն ծովու. *Կղզանակեղն կոհակաց ծովասաստ թանձրամած ջուրցն խռովութեան. Նանայ. յոհ:

ԾՈՎԱՍՈՅԶ ԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. Սուզանել. իլ. ընկղմել 'ի ծով. *Ծովասոյզ արարեալ հեղձուցանէր զգերեալսն: Զփարաւոն՝ այսինքն զսատանայ ծովասոյզ արար. ՃՃ: *Ծովասոյզ լինի 'ի զօրութէ խաչին քնքչ. Վրդն. պտմ: *Ծովասոյզք կործանեցին. Փարպ:

ԾՈՎԱՎԱՎԱՍՏԱԿ. ա. Որ վտանգի 'ի ծովու. *Քեզ 'ի գանձ յանձնեցուք 'ի մերոց ծովավտանգ նաւաստեացս. ծովավտանգ. Ագաթ. յոհ:

ԾՈՎԱՎԷԺ. ա. Վիժեալ կամ վիժօղ 'ի ծով. ծովասոյզ. *Զոմն ծովավէժ սատակմամբ բառնալ. Պիտ: *Զանձինս իւրեանց խորոց ծովուն մատնէին, և ծովավէժ խեղդամահ առնէին. Ղեւոնդ:

ԾՈՎԱՏԵՂ. ի, աց. գ. Իբր Ծովատեղի. ծովեզերեայ կամ ծովամերձ տեղի. *Ցանուն ատ մերձանեցայ վանիցս, և տառ զծովատեղաց հողերին. Ցիւր:

ԾՈՎԱՏԻՊ. ա. Որ է 'ի տիպ ծովու. ծովանման, ծովագոյն. *Ծովատիպ, և առողջարար կոյսս մեղաց. Սխն. աղ: *Այս քար ծովատիպ է և օդակերպ. Լմբ. յայտ:

ԾՈՎԱՑՈՒԼ. գ. Ծովային ցուլ, ըստ իմիք նմանութե՝ կամ առասպելեալ. *Իբրև զծովացուլն, զոր 'ի կոճէ ելեալ ասեն: Եւ ոչ 'ի կովուց ծովացուլն ելեալ. Եզնիկ:

ԾՈՎԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Որպէս ծով կացուցանել. յորդել. զեղուլ. ծաւալել. լնուլ. ժողովել 'ի մի վայր. *Ցեփիստոսի գետոյն յորձանօք զեղման ծովացուցանելոյ 'ի ժամանակի զդաշտան. Փիլ. նխ: *Ծովացուցանել զվարդապետութեանն զխորութե. Ագաթ: *Ասա ծովացուցանէ զաչս իւր արտասուօք. Ոսկիփոր: *Ոչ կարէր զամենայն զլամս և զդործս 'ի միասին ծովացուցանել. Խոր. պտմ. հռիփս: *Սիրան զյորդութի զանազան չարեացն, զոր ծովացոյց յինքն 'ի նեղքս. Խոսր: *Զամենավայելուչ կենցաղօգտութիւն յաշխարհ ծովացուցանէին. Գէոր:

ԾՈՎԱՓՆԵԱՅ. ա. Παράλιος. Marinus, mari adjacens. Ծովեզերեայ. որ ինչ կայ յափն ծովու. *Արքայսն եգիպտացիքն զՇրշեղս ծովափնեայս. Եւ. ծն. 5: *Քան զաւազ ծովափնեայ ծանրագոյն են: Ծանրագոյն գտանիցէք քան զաւազ ծովափնեայ՝ զմեղս իմ. Խոսր:

ԾՈՎԱՔԱՏԱԿ. ա. Ծովանման. ծովահոյլ. *Այսօր ծովաքատակ մեղաց աշխարհի արտասահմանահալած փախչի. Թէոդոր. կոս: *Անյագ որովայն, որ ծովաքատակ խանձմամբ զամենայն ուխտ երկրաւոր գոյից 'ի դժոխային անկարէ պորտն. Սխն. աղ:

ԾՈՎԵԶԵՐԱԿԱՑ. ԾՈՎԵԶԵՐԱՅԻՆ. } ա. Որ կայ 'ի ծովեզերս. ծովեզերեայ. *Զծովեզերեակայ քաղաքացն բնակիչս. Պիտ: *Մայրաքաղաք ծովեզերայինն: Զգերպաքաքաքս ծովեզերայինս. Խոր. Ծ:

ԾՈՎԵԶԵՐԱՅՔ. այց. ա. գ. որպէս ծովեզերեայք. *Ամենայն քաղաքք ծովեզերեայք. Վրդն. պտմ: *Երկիր նեփթաղե-

մի, և այլ ծովեզերեայքդ. Ոսկ. Ես.։ *Միաւանդամայն և զծովեզերեայսն ոստանս. Երզն. մտթ.։

ԾՈՎԵԶԵՐԵԱՅ, եայք, եայց. ա. գ. Παράλιος, ιον, ια. Maritimus, mum, ma. Որ է յեզերս ծովու. ծովափնեայ. և ծովեզր. փէնիզէ եօգէն, փեյեալը, եալը. *Քաղաք ծովեզերեայ ։ Ի վերայ քաղաքացն ծովեզերեայց. ա. Դ. Է. 11։ ծա. 8։ Արգ. յէ. ծ. *Ի դաշտայինն, և 'ի ծովեզերեայս ։ Ի ծովեզերեայն ամօրհացւոց ։ Յանդիմանն ծովեզերեայցն։ Ի վերայ ծովեզերեայցն մնացելոց ։ Կորուսից զմնացորդս ծովեզերեայցդ (կամ եայսդ). Յես. ծա. 2. 3։ Յուդթ. ա. 7։ Երեմ. խէ. 7։ Եզեկ. իէ. 16։ *Դարձեալ ընդ ծովեզերեայսն առ բաստորոտով լերինն. Յհ. կթ։ *Ճանապարհ ծովու ասել, որ 'ի ծովեզերեայս և 'ի կղզիսն՝ առայ զաւետիս փրկութեան. Ղ. մտթ.։

ԾՈՎԵԶՐ, եզեր կամ եզերի, եզերք կամ երաց, երաց, երբք կմ երօք. գ. Αἰγιαλός (յորմէ թ. էօալը.) Litus, littus, ora maritima. παράλιον, ια, maritimum, ma. որ և παραθαλάσσιος, ιον, ια, և θάλασσα. Եզր ծովու. ծովափն. փէնիզ +էնարը, գեալը, եալը. 'Ընդ հարաւ, և ընդ ծովեզրն քանանացւոց ։ Յամենայն ծովեզր ծովուն մեծի ։ Որ առ ծովեզերն հրէաստանի էր ։ Նստաւ առ ծովեզերն ։ Առ ծովեզերբ ծովուց ։ Ի ծովեզերէն տիւրոսի և սիդոնի ։ Կալ կամ բնակել առ ծովեզերբ կամ առ ծովեզր. Բնակել զծովեզերբ կամ 'ի ծովեզերին։ Եդեալ ծածուր առ ծովեզերին կայցէք յաղօթս ։ Հրամանն առայր շուրջ զծովեզերօքն. են ։ *Յերի կամ առ երի ծովեզերին. Խոր. Ձ։ *Քաղելով առ ծովեզերին. Նոննոս ։ *Սկիզբն կալեալ 'ի ծովեզերէն. Յհ. կթ ։ *Ի ծովեզերին կերիկեցւոց. Եւս. փր. ա։ *Բնակեալ էր խաւքար 'ի ծովեզերի և 'ի լերին. Եփր. օրէն։ *Ի ծովեզր կղզին ։ Որք բնակեալ 'ի ծովեզերսն իցեն քաղաքք. Պէտ։

Ռամկական է հոլովս՝ իբր յատուկ անուն տեղւոյ, *Զգաւառն ծովեզրի, յորում է բերդն ամիւկ. Ուռհ. Է. 3։ յորմէ Ծովեզրեցի։

ԾՈՎԵԶՐԵԱՑ. Փոխանակ գրելոյ Ծովեզերեայ. *Զլեառն կոչէ գեղամ, և զծովեզրեայ չինանփառն՝ գեղամբացւոնի. Յհ. կթ։

ԾՈՎԵԶՐԵՑԻ, ցեաց. ա. գ. Բնակիչ ծովեզերեայց, կամ մասնաւոր տեղւոյ ծովեզր կոչեցելոյ յերկրին վանայ. *Յալ պատերազմ ընդ ծովեզրեցիսն, որ ութմանեկք կոչին, որք ամրանայինն 'ի յամիւկ անկասկածելի քարանձաւին. Ուռհ. Գ. 17։

ԾՈՎԵՂԻՆ, ղինի, նաց. Տ. ԾՈՎԱԿԱՆ. *Նաւ՝ գործի երերուն, թռչուն փայտեղէն, ձի ծովեղէն. Պիտառ։

ԾՈՎԵՄ, եցի. չ. Θαλασσεύω. In mari versor. Նաւել կամ գնալ ընդ ծով. գեգերիլ և ծփիլ 'ի ծովու. *Որք ծովեն ընդ լայնութեն նորա ։ Ի մէջ ձմերայնի 'ի վեր 'ի վայր ծովել. Փիլ. նխ. բ. և բագն։

ԾՈՎԵՑԻ, ցւոց. ա. Ծովային. ծովական, նաւական. *Արար ժողով 'ի վերայ տասնապօլսայ զամենայն զծովեցի զզօրսն, և պաշարեաց զքաղաքն ընդ ծով և ընդ ցամաք. Ոսկի։

ԾՈՎԸՆԹԱՑ. Տ. ԾՈՎԱԳՆԱՑ. *Զծովընթաց նաւն տեսանելով 'ի նաւահանգիստ անկեալ. Փիլ. նխ. ա։

ԾՈՎԸՆԿԵՑ կմ } ԱՌՆԵԼ. և ԼԻ-
ԾՈՎԸՆԿԵՑԻԿ } ՆԵԼ. Ի ծով ընկենուլ, արկանել. *Սրախողխող և ծովընկէց առնելով զզօրսն. Ասող. Գ. 25։ *Տես, որպիսի գործս վրիժուց ունիմ, զոր ինչ առ ձեր գաստուորսն սուրն և հուրն և ծովընկեցիկն (առնել) գործեն. Սեբէր. Ը։

ԾՈՎԻԿ. Տ. ԾՈՎԱԿ. *Քարբիկ, ծովիկ, փոքրիկ. Երզն. +էր։

ԾՈՐ, ոյ կամ ի. գ. Βέρβερις, ὀξυάκανθα. Uva spina sive crispina, spinae racemariae bacca. Պտուղ վայրի փշուտ թփոյ՝ որպէս հատ մանր խաղողոյ՝ կարմիր կմ կանաչ, թթուաշ. [illegible]. Գաղիան։ Բժշկրն։ Հին բառ։

ԾՈՐ. Որպէս արմատ Ծորելոյ. Ծորեալ ինչ. հիւթ ախորժ. (Լծ. ընդ ջուր, սոր, թոր.) *Կարմիր մեղուք 'ի նկրս աղուոր (հատք նռան.) եղբայր դու կեր զինչ մեղրի ծոր. Ղ. առակք։

ԾՈՐԱԾՈՅ, ի, իւ. ա. Ինքնին ծորեալ՝ առանց քամելոյ. որպիսի է կոյս մեղրն ինքնին մղեալ 'ի բլրոյ. ըստ յն. մեղր ատտիկէի. աթինա պալը. *Մելիտակս (որպէս թէ մեղրուակս) եպիսկոպոս եկեղեցւոյն պոնտացւոց... մեղր ծորածոյ կոչէին զնա ոմանք՝ որ ունեալ էին զիմաստութիւն (նորա), և այսպէս կատարեալ էր ըստ անուան իւրոյ. Եւս. պտմ. Է. 30։

ԾՈՐԱՄ, ացայ կամ ացի. որ և ԾՈՐԱՆԱԼ կամ ԾՈՐԵՆԱԼ. Տ. ԾՈՐԵՄ. չ. *Ի սովորս մաշիմ, սիրտ իմ ծորայ 'ի բանջարոյս. Ոսկ. ապաշխ։ *Իբրու ունիցի ինչ նուազ 'ի ծով ծորացեալ. Մագ. ԻԸ։ *Որք միշտ յախտիցն ցանկութիւն ծիւրին և ծամին և ծորան (կամ ծորենան.) Մանդ. ծէ. կամ Ը։

ԾՈՐԱՆ, ի, աց. գ. Ծորումն. հոսանք. աղբիւր. առու. վտակ. խողովակ. *Քեցեալք 'ի բաց յառակ ծորանէ քաղցրութեան՝ զմրուր գառնութեան արբին. Յհ. կթ։ *Լեղուք աշակերտացն յերկնային ծորանն թացան. Հանձ. առակ։ *Զմարգարէսն ասէ, որք զծորանս հոգւոյն արբին. Լծ. նար։

Մերթ ա. Ῥευστός. Fluxus. իբր Ծորուն. (եթէ չիցէ այսպէս գրելի.) ծորածոյ. հոսանուտ. լոյծ. *Կացոյց զերկինս իբրև զկամար, որ 'ի ծորան ջուրց բազմութեան (կամ բնութէ) անսոխ անշարժ և անեղծ զերկինս հաստատեաց. Կոչ. Ը։

ԾՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԾՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Լիւնիւ լցի և բողբոջեաց, ծաղկիւ ծորարեաց և ծորացոյ. Եօթնագբ։

ԾՈՐԵՄ, եցի. չ. } Ῥύω, ἀπορρύεω.
ԾՈՐԻՄ, եցայ. յ. } Fluo, defluo. Թորել. թորթորել. սորել, սորսորել. հոսել որպէս ջուր կամ ընդ ձոր. լուծանիլ. կաթել. ծիւրել. հալել. [illegible]. *Ծորեսցէ իբրև զջուր անսպիտան։ Խաւաւգեալ սիրտ իմ, և ծորեաց 'ի տեղւոջէ իւրմէ։ Իբրև զջուր ծորեալ։ Որոյ ծորեսցէ սերմն 'ի մարմնոյ իւրմէ։ Ծորեսցին աչք նորա 'ի կապուտաց իւրեանց. Իմ. ծզ. 29։ Յոբ. ԼԶ. 1։ ԼԷ. 30։ Ղևտ. ԺԵ. 3։ Զաք. ԺԴ. 12։ *Սամփսոն զմեղրն ուտէր. գայր և ծորէր իջանէր 'ի վերայ ձեռաց նորա. Մծբ. ժա։ *Ծորէր իջանէր արիւնն 'ի վերայ խաչին. Ոսկ. խչ։ *Հիւանդութիւն և ցաւօք ծորին. Երզն. մտթ։ *Խորհուրդ կմ դեղ ծորեալ։ Ի սիրտս ծորեալս։ Ի ծորել մարմնոյս թշուառի. Նար։

ԾՈՐԵՄ, եցի. ն. } Καταρρύεω. De-
ԾՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } fluo. Հոսել. թորեցուցանել. կաթեցուցանել. վայթել. ... *Բազում առնես ծաղիկս, սակայն հոսես և ծորես. Մխ. առակ։ *Զամենայն պտուղն յառաջ քան զհասանել՝ ծորել և 'ի բաց թօթափել. Փիլ. լին. Գ. 10։ *Ծորեցուցանէր զարձունս իւր 'ի վերայ մօրուաց իւրոց. ա. Թգ. իա. 13։ *Ոչ պահեն 'ի միտս զսերմն բանին ոչ, այլ ծորեցուցանեն 'ի մոռաց. Խոր։ *Վիրաւորին, և արիւն ծորեցուցանեն. Մանդ. Է։

ԾՈՐԵՆԻ, նւոյ. գ. Տունկ ծորոյ. փշուտ թուփն ծոր պտղոյ։ Բժշկրն։ Բայց ԾՈՐԵՆՈՅ ՕՇԱՐԱԿ. Գաղիան. յն. ... γλυκόεν, subdulce. անուշակ, թթուաշ՝ ախորժ համով։

ԾՈՐԵՆԻ ասի և կուենին, յորմէ ծորի մաստակէ. Σχῖνος. Lentiscus, mastix. ... Գաղիան։

ԾՈՐԻ. Թուի նոյն ընդ վ. Ծորի. ('ի լծ. որ է կոծոխուր.) որ օգնէ առողջութեան խարտեաշ մազի, առաջայի. Բժշկրն։

ԾՈՐԾՈՐ, ոյ, ոց, կամ ի, աց. գ. Κοιλάς, κοίλωμα, αὐλών, χείμαῤῥος, φάραγξ. Vallis, convallis, cavum, cavitas, concavitas. Ձոր. շարունակութիւն ձորոց, յորս ծորին և սորսորին 'ի լերանց անձրևաջուրք, կամ ընդ որ ծորին և անցանեն ուղխք. լեռնամէջք. հովիտ. ծմակ. եմակ. փէյէ. անձ Ծն. ԼԶ. 14։ Դատ. Է. 12։ Յուդթ. Բ. 5։ Եզ. Հ. 14։ Աղ. ՃԴ. 10։ *Ի ծործորոց և 'ի հովտաց ծորեալք. Խոր. ա. 15։ *Քանդուածք ջրոյ, որ 'ի ծործորացն 'ի վայր զեղուլին. Արծ. Բ. 6։ Գ. 12։ *Ի ծործորս լերինն. Յհ. կթ։ *Ո՛չ ծործորք գժուարաց. Նար. խ։

ԾՈՐԾՈՐԱԿ, ի, աց. գ. Փոքր կմ նեղ ծործոր. ձորակ. ... *Ի ձորոյն ծործորակի մի արդեօք։ Տամարեցաց զաղբիւրն ծործորակի. Եփր. թգ։

ԾՈՐՈՒՄՆ, ծորման. գ. Ῥύσις, ῥοή. (լծ. առու. լտ. rivus.) Fluxus. ἀποῤῥοή, defluxus. որ և ԾՈՐԱՆ. Ծորելն. թորումն. հոսումն. կաթումն. բղխումն. վայթումն. լուծումն. վտանումն. առհասարակութիւն. անցաւորութիւն. ... *Ըստ ուղղոյն... ծորումն 'ի մարմնոյ իւրոյ։ Ծորումն իւր պղծ է. Ղևտ. ԺԵ. 2։ *Ծորումն (կանանց) ըստ ամսականացն։ Որ 'ի հոսման և 'ի ծորման են. Փիլ. ծ. բան. և եղ. Բ. 119։ *Օգտումն է ծորումն և կաթուած գեղեցկիններ. այսինքն ծուծ լուսաւորին. Փիլ. լին. ա. 9։ *Ծորմամբ հեղեալ՝ ծեծոյն իբր 'ի ձեթ պարարտանայ. Տօղ։ *Ի մաղձ... և 'ի խոնարհ ծորմանց. Սահմ։ *Անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ։ Անապակ ծորմանն բարութեան. Նար. Է. ԼԶ։ *Ծորման իջից 'ի կողահոս կաթուածոցն. Անան. եկեղ։ *Ի ծորմանէ նշխից ծաղկաւորին լուսոյ քո. Բենիկ։ *Իսկ հեղքն 'ի հոսման և 'ի ծորման են՝ յաղագս միշտ կրելոյ զաղօղութիւնն. Ղ. բարձր. ըստ Սահմ. ա։

ԾՈՐՈՒՆ, րնոյ. ա. Ῥευστός. Fluxus, այսինքն fluidus. Ծորելի. հոսանուտ. լոյծ. *Զօրէն քաղ բժշկի զծորունն և զհոսելի ցանկութիւն արգելցէ. Փիլ. Ծ. բան։

ԾՈՑ, ոյ, ոց. գ. Κόλπος. Sinus. Գոգ. գիրկ. գոգ ծածկեալ. մէջ գրկաց. լանջաց. կողմանք. ննջումն՝ խորշ ... ծոցոյ. գօյըն, գուճագ. Ծն. Ել. Դ. 6։ Որ. ծԴ. 6։ Հռովմ. Ղ. 16։ Բ. Թգ. ծԲ. 3։ Գ. Թգ. Գ. 20։ Յոբ. ծԼ. 27։ ԻԳ. 12։ Առ. ԺԶ. 13. ԽԳ. 11։ Ես. ԿԵ. 6։ *Արքայն ... ծոց կատարեցեւ... այսինքն զմիջնավայրն. Գ. Թգ. ԻԲ. 35։ *Ի ծոց ... այսինքն 'ի մէջն. Խոր. հաշտ. *Գարնանային ծոցս. Խոր. Ձ։ *Գոգք ամփոփման ծոցոյն կազմածոյ (նաւուին)։ Ի ծոցս (այսինքն 'ի խորս) ջուրց բազմութեան։ Ծովային ծոցոյն. Նար։ *Յոր... ժամ ուղղական արկանիցի, ձուկն հալածի... և 'ի միջին ծոցն զեղու։ Ի նա ծոցն հաւաքոց բնակել. Սեբէր. Գ։ *Ի անձնեայ ծոցոյ... այսինքն յարգանդի. Լ. Թ. ...

*Միածինն որդի՝ որ է 'ի ծոց հօր»․ այսինքն էակից և խակակից ծնունդ հայրազատ․ Յհ․ ա․ 18։ *Ի ծոցոյ հօր առաքեալ։ Ի հայրական ծոցոյ․ Շար։

ԾՈՑԱՑՆՈՒԼ․ Κολποῦμαι. Sinosus sum, insinuor. Գոգ և խորշ կազմել ծովու․ որ և ԽՈՐԱՆԱԼ․ *Ծոց առնուլ յաջմակողմն հերակլեան արձանացն․ Աւէտ․ Ծ։

ԾՈՑԱԾԱԳԵՆԻ․ ա․ Ի ծոցոյ հօր ծագեալ․ ծոցածին․ միածին․ *Ծոցածագենի ծագումն ծիր միշտ ծառեալ անփոփոխ․ Նար․ փառ։

ԾՈՑԱԾԻՆ, ծնի․ ա․ Ի ծոցոյ՝ այսինքն յէութենէ հօր ծնեալ միածին․ *Անժամանակն առ 'ի հօրէ և անմարմին ծոցածին ծընունդ։ Լոյսն ծնունդ ծոցածին․ Շար։ *Ծոցածինն անպարունակն․ Պէտ։ *Հայրական ծոցածին ծագեին․ Նար․ խաղ։ *Առաքեաց զծոցածինն իւր զորդի․ Սարգ․ յէ․ ա։

ԾՈՒԱՐԵԱԼ․ Բառ անյայտ․ իբր Գաւառեալ, կամ ամփոփեալ․ *Ծալեալ ծամակուռ ծուարեալ (կրկին մաշկեկօք)․ Մագ․ լԳ։ *Ընդ զօղեալ ծուարեալ կայլին բաղմութիւք լեգէոնախմբութեամբ զօրաց․ Ոսող։

ԾՈՒԷՆՔ․ գ․ Ῥῆγμα. Scissura, fissura, rima. և ῥάκος. (լծ․ թ․ եարըք, եըրըք)․ Lacera vestis, pannus. Արմատն երբեմն լինել ածկ․ ծէ̃ ծէ̃, բղէ̃ բղէ̃․ Հերձուք․ ցելումն․ Ճեղք․ պատառուած, և պատառեալ կտակերտ, փալաս․ ևն․ եըրթ, թուրչ․ ճուրղ, ճորք․ *Բուռն եհար զհանդերձից իւրոց, և պատառեաց յերկուս ծուէնս․ Գ․ Թգ․ Ժ․ 12։ *Յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ․ Նար․ իէ։ *Ծանուցեա մեզ զծուէնս քանակութեան (ծառոյն հատեալոյ)․ Մագ․ ծա։ *Ծուէնս ծուէնս պատառէին զգեստին նորա․ Ճ․ Ա։

ԾՈՒԼԱԲԱՐ․ Տ․ ԾՈՒԼԱԳԷՍ․ *Սպանողն անյայտ իցէ, և ոչ ծուլաբար խնդրելով անգիւտ լինիցի․ Գղատ․ օրէն․ Ժ։

ԾՈՒԼԱԳՈՅՆ, գունի, ից․ ա․ Ῥαθυμότερος. Segnior. Առաւել կամ յոյժ ծոյլ․ հեղգագոյն․ պղերգագոյն․ *Քան զմանկունս փղձուկս ծուլագոյն․ Ոսկ․ յհ․ ա․ 24։ *Կամ ծուլագոյն գործէ (զմարդ․) կմ՝ 'ի հպարտութիւն գրգռէ․ Ոսկ․ փիլիպ։ *Ծուլագունից լուր ծանրացեալ․ Շ․ Լիզ։

ԾՈՒԼԱԼԻՑ․ ա․ Լցեալ ծուլութեամբ․ *Ծուլալից հեղգութիւն․ Մծբ․ ծԹ։

ԾՈՒԼԱՄ, ացայ․ որ և ԾՈՒՂԱՄ․ Տ․ ԾՈՒԼԱՆԱՄ․ Ἀμελέω (յորմէ թ․ էհմալէթ էթմէք․) Negligo. *Առ ծնողս ծուլալ՝ ոչ է, և ոչ մարդ միոյ ունելով խորհըրդակից արդեօք լինիցի երբէք․ Գղատ․ օրէն․ ծա։ *Յօրանջեմք, և ծուլամք։ Զի մի՛ ծուլայցեմք։ Ծուլալ և 'ի բաց գառանալ․ Ոսկ․ մտթ․ և յհ։ *Զծուլալ յուսմանէ․ Եղնիկ։ *Ծուլայ հեղգայ, և ոչ աղօթէ․ Լմբ․ պարգ։ *Եւ արդ ընդէ՞ր ծուլամք․ Ճ․ Ժ։ *Հաւատամ, որքանի կարեմ, ոչ ծուլամ։ Ծուլայ։ Ծուլայցեմք․ Վրք․ հց․ Յ․ առէպ։

ԾՈՒԼԱՄՏՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Հեղգապարտութիւն․ գանդաղկոտութիւն․ վատութիւն․ *Հեղգացեալ ծուլամտութեամբ․ Մծբ․ ծԹ։

ԾՈՒԼԱՆԱՄ, ացայ․ չ․ որ և ԾՈՒԼԱՄ, ԾՈՒՂԱՄ․ Ὀκνέω, ῥαθυμέω, μέλλω, ἀμελέω. Piger, deses sum; desideo, remisso sum animo, cunctor, negligo. Ծոյլ գըտանիլ․ հեղգալ․ պղերգանալ․ յուլանալ․ գանդաղիլ․ թուլանալ․ մեղկիլ․ ծօշնալ, թօշնալ․ բէհմալլը էթմէք էհմալ էթմէք․ *Ծուլանան առ բարի գործսն։ Առեալ զվերապահութիւն՝ յղփացի և ծուլացի․ Յճխ․ Է։ *Յոսկիսն ծուլացելոցն․ Ագաթ։ *Որ ծուլանալ 'ի բարիս առնէ․ Խոսր։ *Մի ծուլասջիք․ Սարգ․ յէ․ Է։ *Ի կալածոյ կարծեացն ծուլացաւ յետ երկիցամանցս իմ․ Մագ․ Ղ։

ԾՈՒԼԱՆՔ, նաց․ Տ․ ԾՈՒԼՈՒԹԻՒՆ․ *Հեղգութեամբ ծուլանօք մերձեցին 'ի սպառ առն երկիւղին․ Եւս․ պտմ․ Ժ․ 11։ *Քաղ երկրի ոչ այլուստեք լինի, այլ յարհամարհանաց և 'ի ծուլանաց․ Եփր․ առէպար․ (Լմբ․ գրէ, 'ի ծուլանալոյ։)

ԾՈՒԼԱԳԷՍ․ մ․ որ և ԾՈՒԼԱԲԱՐ․ Ծուլութեամբ․ պղերգաբար․ *Որ ոչ յուլաբար և ծուլապէս բժշկել ձեռնարկենս փիլոնիս․ Ժ։ *Յուլաբար ուղևորեալ, և ծուլապէս (կմ՝ ծուլաբար) դեգերեալ․ Խոր․ Գ․ 60։

ԾՈՒԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Տալ ծուլանալ․ պղերգացուցանել․ ծուլացնել․ *Թշնամին ծուլացուցանէ։ Ծուլացուցանելով, և օր 'ի յօր առնելով․ Մանդ․ ա․ և ծէ։ *Ծուլացուցանէր զամենայն կենդանիս։ Սովոր են միշտ բարութիւքն ծուլացուցանել զմեզ․ Ոսկ․ եփ։ *Զի զմարդիկ ծուլացուցանիցէ խնդրելոյ յայս զօգնականութիւնս․ Եղնիկ։ *Զի մի՛ ծուլացուցանիցէ զնոսա․ Սարգ․ ա․ պ․ Ղ։

ԾՈՒԼԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց․ ա․ Որ տայ ծոյլ և պղերգ լինել․ առիթ հեղգութեան և անհոգութեան․ *Սուտ մարգարէքն զհեշտականսն և զծուլացուցիչսն քարոզէին․ Ոսկ․ եփ։

ԾՈՒԼՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ὀκνηρία, ῥαθυμία. Pigritia, desidia, segnities, և acedia, ('ի յն․ ἀκηδία. որ է ձանձրութիւն․) գրի և ԾՈՒՂՈՒԹԻՒՆ․ Ծոյլ գոլն․ ծուլանք․ վատութիւն․ հեղգութիւն․ պղերգութիւն․ յուլութիւն․ բէհմալլըգ․ *Ի ծուլութենէ և յանհնազանդութենէ ամենայն գժնդակութիւնք ծնանին․ Յճխ․ Ճ։ *Ծուլութեամբ իմով։ Իմով ծուլութեամբ։ Թմբրեցոյց ծուլութիւն։ Ընդ ծուլութեան գանդաղութիւն․ Նար։ *Զի մի 'ի ծուլութիւն հասանիցեն»․ յն․ ծուլագոյնք լինիցին․ Ոսկ․ մ․ Բ․ 18։

ԾՈՒԽ, ծխոյ, ոց․ գ․ Καπνός. Fumus. Թուխ և թանձր գոլորշիք նիւթոց խանձողելոց 'ի հրոյ․ և Շոգի․ մուխ․ Թիւթիւն, փուխան, փուփ․ և պուղու․ եպր․ տղան․ և ենան․ *Ծուխ հնոցի։ Սիւն ծխոյ։ Սանդղն ծխոյ։ Մրրիկ ծխոյ։ Ծուխ խնկոյ։ Որպէս աղօթս առաւօտուցն մնացական է, և ծուխ աչաց․ ևն։ *Եւ են 'ի միասին ամենայն հողք՝ ծուխ, և կամ մրրիկ․ և 'ի առցանէ այն՝ որ յօդոյ 'ի ջուր հասանի, մրրիկ է․ և այն՝ որ 'ի ջրոյ յօդ, ծուխ․ Գղատ․ փիմ։ *Զանհասանելի և զմարդիկնոց իսկ զաչս, յորժամ հանապազ ընդ ծուխ դայցեն, արտասուք բերեն․ Ոսկ․ մ․ ա․ 2։ *Աստեմք և զծխոյ, թէ յերկին կցի․ Եղնիկ։ *Ծխոյ աղտեղութեամբ ներկանի․ Պէտ։

Նմանութեամբ ասի․ *Եղ ծուխ 'ի բարկութէ նորա․ Սղ․ ծէ․ 9։ *Եւ քրիստոնեայք ևս 'ի ծուխ բարկութե հեթանոսաց թմբրեալք․ Յհ․ կԲ։ *Սրտի այրեցելոյ է ծուխ կրկնաբանութիւնս․ Լմբ․ ոչ։

ԾՈՒԾ, ծըծոյ․ գ․ ա․ Արմատ ծծելոյ, իբր ծծումն, կամ ծծելի․ (յորմէ և ածկ․ ուղեղ ոսկերաց, ևն․) *Զմատաղածին մանկունս 'ի գիրկս առեալ՝ զպտեղին զայն ծուծ առին 'ի բերան եդեալ աղայոցն համբերէին»․ յն․ մանկունս զպտղին զկաթն ծըծոյս․ Փ․ Ղ․ Է․ 28։

ԾՈՒԾՔ, ծծոց․ գ․ Փաղք քթաց ծծօղք զօդս, կամ առօղք զշունչ և զհոտ․ *Որպէս և հոտ երկուց ծծոց, այսպէս բուրեսք 'ի ձեռն զօրութեանցն և պաշտելեացն հոտ առաքելոցն, 'ի պատրաստ ունել նոցա առ շակերտս, և հանդերձել նոցա հալածիչս․ Եփր․ Բ․ կոր։ *Հաղորդ շնչոյն 'ի ապաժամուէն թանձրացեալ լինյր զանցս շնչերանացն, և ընդ նրբագոյն փողոցս երկուց ծծոցն ձըգելով յարտաքսելին առ լեր (այսինքն խորդայր)․ Ընան․ յոփ։ (ուր մարթ է իմանալ և զծծողական անցս պարանոցին։)

ԾՈՒԿԱՑՐ, կամ ԾՈՒԿԱՑԻ․ Ձայն անծանօթ, որ լսի ևս գրի 'ի մի հին ձեռ․ Սակայն։ Փ․ Ղ․ ա․ 8։

ԾՈՒՂԱԿ, ի, աց․ գ․ որ և ԾՈՂԱԿ, ԾՕՂԱԿ․ Παγίς. Laqueus. Որոգայթ որսալոյ զթռչունս․ թակարդ․ հապ․ լար․ վարմ․ փուղագ, պաղ, ինճէ, իփ․ եպր․ Քանս․ Տես Առակ․ Է․ 5։ Ժող․ Թ․ 12։ *Որոգայթք թռչնոց, կամ ծուղակ․ Մագ․ ա։ *Հաւահաւր առնել կամ 'ի ծուղակ (ծաղուկ) ըմբռնել։ Լինելով նմա անզերծանելի ծուղակ․ Արծր․ Ղ․ 12։ Է․ 12։ *Իբրև եւսս զնա (զբերաստէ) գաւիթ, որսացաւ 'ի գեղն նորա որպէս 'ի ծուղակս․ Եփր․ Թգ։ *Ընդէր որսացար 'ի ծուղակ մահու։ Գտցին նենգաղին ծուղակք․ Նար․ խղ․ Ղ։

ԾՈՒՂԱԼ․ Իբր Ծուլալ, ծուլանալ․ Μέλλω, ἀμελέω. Cunctor, և Negligo. *Ո՛չ հարկ է առ այնոցիկ ծուղալ․ 'ի ռամիս որոց բնաւորեալ են ինչք․ և այսորիկ են հոգի և մարմին․ Գղատ․ օրէն․ Է։ *Ծուղալ ոչ ևս վայել է, այլ՝ աստել․ Անդ․ Ճ։ *Կատակելոյն ոչ փոյթ արարեալ, այլ ծուղացեալ յաղագս սորա իբրու այրասպանի, ոչ ինչ համարեալ իր գոլ՝ եթէ մեռանիցի․ Գղատ․ Էւթիքոտ։ *Զեմ ծուղալոց․ Բուզ․ Փ․ 20։

ԾՈՒՂՈՒԹԻՒՆ․ Իբր Ծուլութիւն․ *Ի վերայ եկեալ ծուղութեան քում։ Ծուղութեամբ անարգեացէ զօրէնս․ Յհ․ իմ․ ատ։ *Եւ մի՛ ծուղութեամբ զվարձս վաստակոյն կորուսանել․ Մաշտ։

ԾՈՒՆԳՆ կմ՝ ԾՈՒՆԳ, } ծնգան, ամբ․
ԾՈՒՆԿՆ կմ՝ ԾՈՒՆԿ, } ծունգք, ծընգաց, գօք, գամք․ գ․ Γόνυ. Genu. որ և ԾՈՒՆՐ․ Արմունկն ոտից․ յօդ 'ի միջոցի բարձից և սրնգաց․ ծունկ․ փէգ․ (ադ․ զանու․ լտ․ ճէ՛նու․ յն․ ղծնէ)․ *Ի վերայ ծնգաց իմոց, կամ իւրոց, կամ իւրեանց։ Խոնարհեցուցեալ զծունկս՝ երկիր պագին առաջի նորա։ Ծունկք իմ ակարացան։ Ծունկք նորա զմիմեանս բաբախէին։ Ծնգաց կթուցելոց։ Զծունկս կթոտս։ Լքումն ծնգաց։ Անկաւ առ ծունկսն յիսի․ ևն։ *Ընդդիմեալ 'ի ծունկս․ Յհ․ կԲ։ *Ծնգովքն հաստատութ։ Ծնկովք կրկնելովք մատուցանեմք․ Նար․ ծղ․ և խաղ։

ԾՈՒՆԿ ԲՈՒՍՈՅ կամ ՈՐԹՈՅ․ Գնդաձև միայրան․ պօղամ, ֆինճիգ փէղի։ Վստ։ *Իբր 'ի ցորենոյ խառն, որայն, հասկն, քիասշէղ, և ծունկք․ Պղինձ․ ճշմ։

ԾՈՒՆՐ․ Նոյն ընդ վ։ Ուստի ԾՈՒՆՐ ԿՐԿՆԵԼ, կամ ԴՆԵԼ, կամ Ի ԾՈՒՆՐ ԻՋԱՆԵԼ ևն, է Կրկնել զծունգս, 'ի գուճս անկանիլ, խոնարհիլ 'ի վերայ ծնկաց, և երկիր պագանել․ Κάμπτω τὰ γόνατα. Genuflecto, flecto genua. ծունկ չօքմէք․ փէղ չէօքմէք, գանու գիւքին․ *Ոչ իցէ կրկնեալ ծունր բահաղու։ Ինձ կրկնեսցի ամենայն ծունր։ Դնէր ծունր, և կայր յաղօթս։ Ի ծունր իջեալ առաջի նորա․ ևն։ *Ծունր կրկնեցին նախատանաց։ Ծունր խոնարհեցի առ իմ հաւատութէն․ Նար։ *Խոնարհեցան ծունր եդին 'ի վերայ երկրի, որպէս և մեք առնելոց ունիմք յաղօթս կալոյ․ Եւս․ պտմ․ Է․ 5։ *Յամենեցունց 'ի հնազանդելոցն ծունր և երկրպագութիւն առցէ․ Եղն․ մծբ։ *Ի ծունր իջուցանեն (զնուկերեալն)․ Մաշտ։ Իսկ Ոսկ․ փիլիպ․ Փ․ *Սպասցէր առ ամին և առ ծունրս»․ յն․ լուկ, 'ի ստուն։

ԾՈՒՆՐ ԿԱԳՆԵԼ․ Ծունկ՝ այսինքն յօդ կա_

ալեւ բուսոց. պողպատ պողպատակ. * Բեկբեկեալ ցօղոյն, արձակեալ ատեղն, կապեալ ծունր. Ագաթ. * Ձեռնեգանն առեալ առեալ առ մի-մեամբք զծունր կապելով. Կոչ. Ի։

ԾՈՒՆՐԴՐՈՒԹԻՒՆ. Տես ԾՆՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, և ԳՈՒՃ. Κλίσις. Flexio. * Ծունրդրութիւն, խոնարհութեան կնիք։ Քահանայից երկրպագութիւնք ոտիւք ծունրդրութեամբքն. Դիոն. Եկեղ. * Առ անձն՝ որ կամիցի ծունրդրութեան աղօթ գտանել. Եւագր. ԻԵ.

ԾՈՒՊ. Տ. ԾՈՊ, և ԾՈՒՓ. * Զոր քըղանցք կոչէին, այսինքն ծուպք. Երզն. Մթ։ * Երկինք ամպով ծուփ 'ի ծուփ ծածկեալ կայր. Եփր. Թգ. (փալլա փալլա, տիւճըմ տալղա։)

ԾՈՒՌ, ծռոյ. ա. Καμπύλος, ἀγκύλος. Curvus, obliquus. Թիւր. կոր. (լծ. սանս. փաա. լա. գուռուլուս.) էյրի, պիւյրի, էամ-րի, լարէչ, գամպուր. * Ուղիղն և ծուռն գոլ։ Ուղիղս գոլ կամ թիւրս։ Ասի գիծն ուղիղ և կամ ծուռ. Արիստ։ և Անյ. որոշ։ * Աղեղն ծուռ ոչ գիտակցութիւն երեկոյ. Ն. ... Ընդ երկիր ... որպէս զօձ, գալարուն է և ծուռ. Սարգ. Ա. պ. ա։ * Օձն հինգ ծուռ ...։ Ոսկեփոր։ * Զխեղս և զծուռս (ոտիւք կամ արմնկաւք) կատարեալ անխափան յօրինեաց. Ոսկ. յհ. Ա. 9։ * Փախիցուք 'ի ծուռ բարոյից ծառոցն. Վեցօր. Է։ * Չարք էին և ծուռք. ԱԲ. հց։

ԾՈՒՓ, ծուփք. գ. Χεῖμα. Tempestas. περιφέρεια, circumlatio. Այրման ծփելոյ, 'ի հայնէ ջուրց շարժելելոց առեալ. ծփումն ալեաց կամ որպէս յերեսաց ալեաց. ալէ-կոծումն. տատանումն. մրրիկ. բուք. հողմավարանք. զբօսանք այսինքն զդաղանք. յոյզք. չալգընթը, փողփողա. հօրէ... * Ծով առ-հինախառն նաւակառոյց ծուփ մշտնջենաւորաց. Սեբ. փող խւ։ * Բազում ծուփս (կամ մրրկօք) ծփին աշխարհային մարմինք անզգամաց. Առակ. ԻԵ. 10։ * Վախճան նորա ծուփ չարութեան (կամ յածումն չար). Ժող. Ժ. 13։ * Զի մի արկցէ զմեզ 'ի ծուփ խորհրդոց. Եփր. ծն։ * Զծուփս մարմնաւորս, կամ աշխարհականս, կմ 'ի կենցաղս մեր. Յճխ. Ժ։ Ոսկ. յհ։ Խոր. պտմ. հայոց։ * Ամենայն ծուփք մեծութեան պատուին զնա, եթէ որով հնարիւք զինչս առձեռնացուցանել մարթասցէ. Մանդ. Է։ * Ի ծուփս բազմավտանգս ալէտանջ հողմոյ. Նար. ծԵ։ * Ծովն միշտ հանապազ 'ի ծուփ է, և յալէտանջ լինել. Լմբ. ող։ * Զի և մարմնոյն ոչինչ դիւրութիւն է սխալել լինել. այլ բազում ծուփք, և բազում դժնդակութիւն, և բազում տրտմութիւն. Հ. ԿԻԼԻ։

ԾՈՒՓ. խնդիր. յուզումն խնդրոց. քննութիւն. խուզարկութիւն. ուշ. * Ծուփ և խնդիր անկաւ մեզ, գիտել ճանաչել թէ վասն էր են. Եփր. Եբր։ * Բայց զինչ այսպիսի 'ի ծուփ և 'ի խնդիր ծախել զժամանակն վարդապետութեան. Ը. բօւյթ։ * Ծուփ 'ի մտի դիցուք ճշմարտութեան վասն ժառանգութեան մերոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 6. (յն. խորհեսցուք։)

ԾՓԱՒՈՐ. Նոյն ընդ Ծփաւորի կամ Ծփաւորի. * Ցոյցք մարդկան արուեստի են հինգ տարր. լուծ՝ հող, և ջերմ (կամ եղջերու՝) ջուր, որ է այծ. ... որ է 'ի գլուխն. ծփաւոր ...ան ...է, որ է օդն. փառամնաց՝ զհուրն. Մեկն. ծն։

ԾՓՆԵՄ, եցի. ն. որպէս յն. զէւկնիմի. Ζεύγνυμι. Jungo, copulo. Զուգել. զօգել. կապել ... կաշընել. ...։ * Ի մէրայ նորա առուեր ընդ մեզ՝ ծփնեալ առ միջոյն պատանեօք հանդերձ. Ի. Թգ. Ի. 8։

ԾՓՏԵՄ, եցի. ծպտիմ, եցայ. Ն. Յ. (լծ. թ. Բեղդիւլ էթմէք, ...։) Μετασχηματίζω, եւ. In alium habitum muto, transformo, եւ. Փոխել զկերպարանս. այլակերպել, իւ. ծածկել զանձն, և զիրս. թաքուցանել. ըստ ոմանց նաև Զասպել. իբր սատանայի ծպտել. ամփոփել. պջօղել. * Ծպտեալցու սատանայ, և զգեցու այլ հանդերձս. Ա. Բգ. ԻԸ. 8։ * Բան ծպտեալ և ծրարեալ։ Ի ծերայ անկերանցն ծպտեալք։ Ի խորին ծպտեալս մեացուցանել։ Վկմացն ծպտելոց։ Ի պատուառուած եղեգան փարուածի ծպտեալ զատա գծի իւրոյ։ Զոմանս ('ի ձըկանց՝ յեղեղըն) ծպտեալ 'ի մէջ գիւղ (կայծակաց. Մագ։ * Սերոբէքն ծպտեալ՝ զառաւելութեան լուսոյ փառացն ոչ կարէին տեսանել... Ծպտեալ իւրն զանազանէքն սատանայեան. Մեկն. ղկ։

ԾՌԵՄ, եցի. ն. Διαστρέφω, στρηβλόω. Perverto, distorqueo. Թիւրել. ծուռ կացուցանել. խոտորեցուցանել. խեղել. էյրի, պիւյրի. * Ընդ բանս քո զարմանայ. իսկ յետոյ ծռեցէ զբերան իւր. Սիր. ԻԵ. 26։ * Թիւրէ զլեզուն, ծռէ զշրթունսն. Կոչ. ԺԷ։ * Զբազմաց և զբերան իսկ ծռէ, և զաչս և զգլուխ ապականէ. Ոսկ. մ. Ա. 19։ * Զայրագնեալ գիւացն՝ խեղէին, ծռէին, ...չատէին զալաշտոններս իւրեանց. Խոր. պտմ. հայոց։ * Զշուրթս ոտից ձերոց խռովեցուցանեն. ոչ տան թոյլ ուղիղ գնալ, կամակորեն, ծռեն, 'ի ծուլութիւն արկանեն. Գէ. Եւ։ * Ծռեա՝ ծռեցեալ. Նչ. Եղծ։ * Հայհոյչաց անհաւատից և ծռելոց բանք. Ոսկ. յհ. Բ. 8։ * Հինգ տեղ ծռի օձն, և ապա կարէ գնալ. Ոսկեփոր։

ԾՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Καμπυλότης. Curvitas, obliquitas. διαστροφή, distorsio. Ծուռ գոլն, և ծուռ ինչ. Թիւրութիւն. կորութիւն. խոտորումն. չարութիւն. էյրիլիք. * Ո՛չ գոյ 'ի նմա ծռութիւն, և ոչ թիւրութիւն. Առակ. Է. 8։ * Ուղղութիւն և ծռութիւն։ Զի թէ ասի գիծ ուղիղ և կամ ծուռ, յայտ է թէ յուղղութենէն կամ 'ի ծռութենէն յարաբերանաբար ասացան. Արիստ. և Անյ. որոշ։ * Նշանակ բերէ զբարուց ծռութեան. Ոսկ. յհ. Ա. 27։

ԾՐԱԲՈԼՈՐ, ի, իւ. գ. Ծիր բոլորեալ. բոլորակ ծրագրեալ. շրջանակ. շրջան. * Զայս աշխատեալ ծրաբոլորին փոխեաց 'ի մերս. Վրդն. պտմ։

ԾՐԱԳԻՐ. գ. ա. Διαγραφή. Descriptio, delineatio. որ և ԾՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ծրագրեալ ինչ. նախագիծ յօրինուած. ստուերագրութիւն. ուրուական օրինակ. ռէսիմ. * Զի այն ծրագիր միայն է ճշմարտութեան. Ոսկ. հռ։

Կամ որպէս գծագրեալ 'ի մատենի, և 'ի կարգ ժամանակագրութեան. * Զհայրենական մատենանն ... և զծրագիր կարգեալս. Ագաթ։

ԾՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Διαγράφω. Describo, delineo, circumscribo. Գծագրել. ստուերագրել. գծել զնշան ուրուականն. նշանակել զծիրն. նախանկարել. ռէսմ էթմէք, չըզմագ. * Ճարտարապետի եղէգն առեալ՝ չափ գնէ, և ծրագրէ այնու ներքնատունս և վերնատունս. Ագ. Է։ * Ծրագրէ զանեղէն (չինուածոյ,) կամ զեղերս աշխարհին, կամ զաշխարհն (ժառանգելի վիճակաւ). Յհ. իմ. Եկեղ. Նիւ. Բառոյ. և Եղծ։ * Յո քո զիւրոյ գալստեանն ծրագրեալ յայտարարէր մեզ զօրինակն 'ի սկզբանէ. Փարպ։ * Զպատկեր թագաւորի նախ կապարով ծրագրէ արուեստաւորն 'ի տախտակի, և ապա ծիրանեափառ զարդու շքեղացուցանէ. Ը. Մթթ։ * Եւ այս նախ առ հանմանեալ շնորհիւ նկարագրիւս ծրագրեաց մեծ զխորանս, և զարակս զանոնցն արկ 'ի վերայ նորա քմին. Լմբ. ող։ * Զանեղի արարածոցն յարէս մի ծրագրեալ ոչ որ կարէր նշմարել. Կոչնկ։

ԾՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԾՐԱԳԻՐ. * Վերջին յօրինուածոյն պատուոյն ծրագրութեան կապարին ոչ բառնայ. Ը. Մթթ։

ԾՐԱՆԱԼ. ացայ. չ. Ծիր լինել. բակ կապել. շուրջ պատել. * Մերձեալ խաւարութեան ('ի լուսինն կոյս.) և 'ի նա չհասեալ, բակ առեալ ծրանայ շուրջ զնովաւ. Եզնիկ։

ԾՐԱՐ, ի, ից. գ. Δεσμός, ἀπόδεσμος. Alligamentum, ligatura, fasciculus, sacculus. συστροφή, conglobatio. βασκάνιον, fascinum, us. (Որպէս թէ ծիր արարեալ ընդ իրար.) Կապոց ամփոփեալ շարշանակի. փաթթոյթ. պատառատ. պահարան. կապ. խուրձ. քուրձ. քսակ. ծրարոց. կծիկ. լագըն, պօղ. պօղչա, պաղ. ... (լծ. և եբր. ծէրօր.) * Ծրար արծաթոյ. Ծն. ԽԲ. 27. 35։ * Ծրար սատակչին. Եզեկ. Ա. 12։ * Ծրար անիրաւութեանց. Ովս. ԺԳ. 12։ * Եւ որ զմարձս իւր ժողովէր, 'ի ծրարս ծակոտեալս ժողովէր. Անգ. Ա. 6։ * Եղիցի անձն տն իմոյ ծրարեալ 'ի ծրարի կենաց տն Այ. Ա. Թգ. ԻԵ. 29։ * Որպէս զծրարան կախարդանաց (կախարդականս) առ 'ի պատիրս յուռութենեայ կուռքն. Խոր. առ որդ։ * Ամենայն ծրար և կապք 'ի կախարդէն. Ոսկեփոր։

ԾՐԱՐԵՄ, եցի. ն. Ἐνδέω, ἀποδέω, δεσμεύω. Ligo, alligo, illigo, connecto. Դնել 'ի ծրար. կապել. ամփոփել. պատել. բակձածել. և կնքել. թաթութել. լագըն՝ պօղչա էթմէք, տուրմագ. եար. ծարար. * Ծրարել զզանգուածս 'ի կառս. կամ տապանակս արծաթոյ 'ի պարկս. զհնձս 'ի մարշամակի. հերս 'ի մեկնոցի. հաւ 'ի գոգ են։ * Խունկն անուշահոտ 'ի հանդերձս ծրարել։ Զառաքինութիւն 'ի մեզ ծրարեսցուք. Նիւս. Եբր։ * Զինչ ան պատահութեան ծրարէ. Լմբ. ծղ։ * Ոչ միայն զի լաւլով լուծիցեն, այլ զի և հաւատովք կնքիցեն ծրարեալ 'ի սրտի քումում. յն. մերձակնքիցեն. Կոչ. Ա։ * Ծրարեաց և կնքեաց, թէ արդարն ճշմարիտ մեծ է. Ագաթ։ * Իսկ որպէս ծրարեցաւ յարտաքսյսի կուսին։ Ի խոստն արարածս անմիջապէս ծրարեցաւ. Պերճ. ...։ 'Ի կոյսն։ Իսկ Լմբ. ող. * Գաղտնեակ. զմի ծրարի յն. խմեմ, կծկի, գումարի յանձն. կէտ ... կծկէտի։

ԾՐԱՐՈՑ, ի. Տ. ԾՐԱՐ. * Հուր և խոխ անհնար է 'ի միում ծրարոցի բնակել։ Եթէ ...յ եմուտ 'ի ծրարոցն, ապաւէցաւ արծաթն. Կիր. Է. խհ։

ԾՐԱՓԱԿԵՄ, եցի. ն. Շրջափակել որպէս ծիր. * Սիւն լուսոյ ըստ օրինակի ծիածանի իջեալ յերկնից՝ շուրջ պատարեալ զնահատակաց զմարմինս ծրափակէր. Փարպ։

ԾՐԴԻՄ, եցայ. չ. Κυλίδομαι, κυλίνδομαι. Volvor, volutor. կամ ըստ եբր. նէքէթլէմ. maculosus sum. Իբր ծրարիւք աղտեղանալ. շաղախել. թաթաւել. ներկանիլ. Թաւալել յաղտեղութեան. (Իսկ ազն. ծըրէ՝ է ներկել, հոտել). * Ծրդեալ կա յանիրաւութեան. Եզեկ. Ի. 22։ * Հրամայեցէ... աղտեղութեամբ... Իսկ Նոր. Ի. * Արիւնն ծրդեալ... խոստումն ... իբր աւերակ աղտեղեալ, կամ խանդարեալ։ Այլ 'ի Լծ. նոր. և 'ի Հին Բռ. գրի. * Ծրդեալն ներկեալ... ապականեալ և շաղախեալ ... գուցէ նմանութեան բարոյ ծուուլելոյ, որ և յետ ... Նոր. Ի. Այլ Լմբ. ող. ճլէ. * Ի սատակութեան ան-

թայս ծրգիմ ։ խնձ շառաչումնել, կամ խառնել:

ԾՐԵՄ, եցի. ն. Ծիր ածել. ծրագրել. գծել. և նմանութբ՝ Գրել. Էռագմոգ. *Տէր համագստ ՚ի պատուաւոր յազգէն մանկ. կանանց եռ հրաման ծրել փծուն գրչի ատրգադ (գցեսնգ. պատմ.) Ցիշոփ:

ԾՐԾՈՒՄ. գ. Ուսմկականն բառ ի Ծղ-ծում. *Ի խաւարն արտաքին, ՚ի հուրն, և և ՚ի ծրծումն. Ճ. Ժ:

ԾՐՈՐԻԼ. չ. Որպէս Ցրորիլ. Նեխիլ. ծռրիւ. *Հատեալ, ծրորեալ, ապականեալ. Գեղամ. աղէփ:

ԾՐՈՒՆՔ, կամ Ի ՄԷՋ ԾՐՈՒՆՔ. Ընդ մէջ յեռեալ ծնրունք, կամ ծիրք. այսինքն Ցօղք ծղօտից և եղեգանց. Internodia. յն. ընդ մէջ գօտի. διὰ μέσου ζώνη. պօղօտ. *Որպէս ՚ի ցորեան խոտն, ցողունն, ՚ի մէջ ծրունքն. Նիւս. կազմ:

ԾՐՏԵՄ, եցի. ն. Ἀφοδεύω. Alvum exonero, caco. (որպէս աղբել.) Ջծիրտն ՚ի գուրս թափել թաչնոյ. *Ծրտէին ձագքն ջերմաջերմ յաչս իմ. Տոբ. Բ. 18: *Կոթող ինչ կանգնեալ ուրեք, և ամենայն թռչունն ՚ի վերայ ծրտիցէ. Բրղծ. բոբ. (յն. վերանստիցի:) *Արտաքս կայս ծրտել. Փիլ. լիւս: *Պարծէր և Ճնճղուկ, եթէ յաչս նորա ծրտեալ կուրացուցանեմ. Մխ. առկ: *Մեղուքն ծրտեն ձնի երկան գեղջին գեղջն. Վրդ:

Եւ Ձու ածել ձկանց՝ ուչինչ ընդհատ ՚ի ծրտելոյ կամ ՚ի բաց թեթանելոյ. *Կէսքն ձուս ծրտեն, և կէսքն կենդանիս ծնանին. Վեցօր. Է:

ԾՓԱԼԻ. } ա. մ. Լի ծփանօք, ծրփ.
ԾՓԱԼԻՑ. } մամբ. *Զգուշութբ անցանել ընդ սահելի և ընդ ծփալի և ընդ մեղսաւէր կեանս աշխարհիս. Մանդ. ԺԸ: *Եւ նա ծփալից ընկղմէր. Ոսկ. ղկ.

ԾՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ եղեն ծուփք. ծփեալ. ծփալի. ալէկոծ. յուզեալ. խառնակայուզ. *Ծփական ալիք. Անյ. ի Հ. բարչ: Անան. եկեղ: *Ալէկոծութիք ծփականք խաղաղանան. Լծ. ՃԾաբ: *Ծփական ջուրք. Արծր. Ա. 1: *Ի ծփական տատանմանց զերծուսցես զմեզ. Ցհ. իմ. եկեղ: *Ծփական արշաւանք հինից, կամ խռովութիք կենցաղական զբաղմանց. Ցհ. կբ: Նար. ԺԷ: *Ի մէջ ծփական ալեաց ծովու: Տէր էջ յերկնից ՚ի ծփական կենցաղս: Ի փողոցի ասէ. որ նշանակէ զանցաւոր կենցաղոյս ծփական վարս. Տօնակ: *Որք ՚ի ծովու յայսմ աշխարհիս կան ծրփական. Երզն. ոփ. Երբ:

ԾՓԱՄ, այլ կմ ացայ. ՙՏ. ԾՓԻՄ. *Որ ընդ ծովու ալեաց ծփան: Ի վերայ ալեաց ծփալով. Հ. յիշատ. ի բարչ: *Ծփայր ՚ի խորհուրդս իւր երրև զծով: Միտքն անկայուն է և մշտաշարժ, և անյագ ՚ի ծփալոյ ՚ի զանազան խորհուրդս. Լմբ. ող: *Հրամանն ծփալ և գարձեալ կանգնանալ. Երզն. մթ:

ԾՓԱՆՔ, նաց. գ. Περιφορά. Circumlatio, ևն. Ծուփք. ծփումն. յուզմունք ալեաց ծովու, կմ ծովու յերևաց ալեաց. յոյզք և վարանք. հոգք, զբօսանք, զբաղանք. տատանումն. չալքընբը, փալչա, փաղփաղա. *Գիտել զամպարշտութ... զծփանս: Մեծաւ ծփանօք մաքառին եկի առ քեզ. Ժղ. Է. 26: Բ. Ղ. ԺԴ. 8: *Համատարած ծովու ծփանաց: Ընդ ծփանս ալեաց ծովու ծփեցին. Եւս. քր: Ոսկ. յհ: *Ազատեալ ՚ի ծփանաց: Ըստ սաստկութեան ծփանաց. Ածաբ: *Ի յորժ յանդընդային ծփանացն: Ալէկոծի անհնարին ծփանօք. Պիտ: *Ծովդ է ինձ ծփանաց՝ կենցաղոյս բերմունք: Անդորրութիւն ծփանացս: Խաղաղութիւն ծփանաց: Ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց. Նար:

Ի ԾՓԱՆՍ ԿԱԼ. Ի ծուփս լինել, ծփել. *Հանապազ ՚ի խառնակութեան և ՚ի ծփանս կան. Վեցօր. Գ:

ԾՓԵՄ, եցի. ն. } Ἐπικλύζω. Inundo.
ԾՓԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } περιφέρω, circumfero. Տալ ծփել. ծուփս յարուցանել. ալէկոծել. տատանել. տարաբերել. յուզել. աղմկել. չալքալամագ. *Ծփեաց զջուրս կարմիր ծովուն ՚ի վերայ երկաց նոցա. Օր. ԺԱ. 4: *Կարող է զքեզ ամենայն բաղմութեամբ քո մատնել ՚ի խորս ծովուդ՝ ծփել զջուրս ծովուդ. Ղևոնդ: *Անզգամն ծփէ զմարմինն ՚ի մէջ ալեաց զանազան ախտից: Ծփէ ընդդէմ ալիքն զնաւս, և տատանէ. Լմբ. առկ. և ող: *Զկէսն ծփելովն առաւելորդէ պանկելոցն զգեստս. Պիտ: *Զբրպարտութի ծփեցուցանէ (կամ սահեցուցանէ) զհիմնատունս. Ժող. Է. 8:

ԾՓԻՄ. եցայ. ի. չ. Κυμαίνω. Fluctuo. κλυδωνίζομαι, fluctibus agitor. χειμάζομαι, tempestate agitor, molestia afficior. βασανίζομαι, affligor. Ի ծուփս լինել. ՚ի ծփանս կալ. ծփալ. ալէկոծիլ. ալեօք կոծկել. հողմակոծիլ. տատանիլ. խռովիլ. աղմկիլ. չալքանմագ, փալչա կամ փաղփաղա էլմիք օլմագ. *Անօրէնք երրև զծով ծփեսցին: Բազում ծուփս (կամ մրրիկք) ծփին ամենայն մարմինք անզգամաց. Եո. ԺԷ. 2: Առակ. ԻԴ. 10: *Նաւն ծփեալ յալեացն: Ծփէաք ՚ի հանգրին անդունդս. Մրթ. ԺԴ. 24: Գծ. ԻԷ. 27: *Որ ծփիմս ալէկոծեալ յանցանօք մեղացս. ԺՄ: *Ընդ յանանուանձն իմ ծփեալ յալիս մեղաց ծովու. Հար: *Ըստ օրինակի խռովութե մրրկաց ծովու ծփեցայ: Ի կոծ մրրկաց ծփիմ: Թէ զծըփեալս հաստատեսցես. Նար: *Սահեալս և ծփեալս առնէ, և ոչ ուրեք թողու զաղաբել: Քննութեն, որ միշտ ծփեալ լինէր. Ոսկ. յհ: *Ողորմութիք ալբատաց անցուցանեն զմեզ ընդ սահելի և ը ծփելի կեանս աշխարհիս. Մանդ. Է: *Ծփելոց նաւաւհանգիստ. Ցձր. ԺԱ: Նար. ՀԷ: *Ցերկուս վարանս մտօք իմ ծփին համապազ. Մանդ. Ա: *Ի հոգս մշտատկարս ծփին. Ցձր. ԽԱ: *Ընդփեալք գործովք և հոգովք. Ի Գէրս խոսր:

ԾՓԻՆ. ա. Իբր Ծփական. ծփեալ. ծփելի. *Զծփին և զչարժուն արարածս. Կոչ. Է:

ԾՓՈՑ. ի. գ. Ըստ Հին բռ. խնոցի, ամանն՝ յոր արկեալ զկաթն՝ ծփեն զայն, որով կոգին հաւաքի ուրոյն:

ԾՓՈՒՄՆ. ծփման. Տես ԾՓԱՆՔ, և ԾՈՒՓՔ. *Ցուցանէ զծփումն ալէկոծութե աշխարհիս հայոց. Փարպ: *Ի ծայրից ծըփմանց ազգելոյ ծովուն: Համագրութի ծըփմանց. Նար: *Այսպիսի երոք յար ՚ի ծըփման կան. Սարգ. յկ. Ծ: *Մեղաց ծփումն: Ցայսպիսի ծփմանէս, ևն. Լմբ. ժող. և ող:

ԾՓՈՒՄՆ ԽԵԼԱՑ ԱՌՆԵԼ. որպէս Ցնորել. ալէկոծել միտս. այլայլել. նուաղել. *Նստաւ տխեղնն աղլայիս, և խելաց ծփումն առնէր... զինչ եղև քեզ, ընդէ՞ր հարկանես զսիրտդ. Վրք հց. ԺԴ:

ԾՓՈՒՆՔ. փոխանակ գրելոյ Ծփանք կամ ծփմունք. *Եգիտ զնաւս ՚ի ծփունս չարեաց. Լմբ. ԺՂ:

ԾՕ՛, կմ ԾՕԼԱ. մջ. Ուսմկական ձայն, իբր Ո՛ գու. ով այդ. (խռալ. ձէօ, ճէօ. թ. ուղմն, օղլան). *Ծօլա՝ արաբեան. քաղա՝ եգական. զաւակ՝ չէզոք. Մագ. և Երզն. ձէր:

ԾՕՂԱԿ. Տ. ԾՈՒՂԱԿ. *Անկանին ՚ի ծօղակս դժոխոց. Պարզամ. ՃԷ: *Որոգայթք և ծօղակք նենգաւորին. Մծբ. ԺԲ:

Կ

Կ. Տառ բաղաձայն, անձայն, լերկ, անուանեալ կեն. միջակ ընդ Գ և Ք. որպէս և առի ՚ի Քէր. Բրով. ըստ հյ. *Գիծն ՚ի մէջ կենի, քէի, և խէի. զի քան զկենն թաւ է, և քան զքէն և զխէն զերկ ը. ուր ըստ յն. գրի, γ միջին է ընդ κ, և χ: Սմին իրի,

Կ. Երբեմն է լծորդ ընդ Գ. զոր օրինակ ծունկք, ծունգք. գայթագղել, գայթակղել. անկ, անգ. ընկենուլ, ընգենուլ: Եւ երբեմն ընդ Ք. որպէս՝ ծաւկել, ծաւքել. պատկիլ, պատքիլ. կանուխ, քանուխ. ևն:

Կ. Տառադարձութբ գնի ՚ի մեզ փոխանակ տառից յն. κ. և լա. c. զոր օրինակ կղեմէս, կղեմայ կամ կղեմենտոսի, իբր Κλήμης, Κλημέντος. Clemens, Clementis. Մակեդոնիա, իբր Μακεδονία. Macedonia. Սիկիլիա, կամ սիկեղիա, իբր Σικηλια. Sicilia. կենտրոն, իբր κέντρον, centrum.

Կ. կ. իբր թիւ համարոյ՝ է Վաթսուն, կամ վաթսներորդ:

Ի խորհուրդ անուան տառիս առի. *Կենն, կապեաց առէ զանկարն ըղձյս, ՚ի չորրորդին յանօթ լուսոյս: Կենըն՝ կենաց զանցաւորէ, կրկին զըրամբք քաղաք առէ. ընդ մին մաեր մերկ յարգանդէ. ընդ միւսն եղեւ մերկ յաշխարհէ. Հ. այբուբ:

ԿԱ՛. այսինքն Կա՛լ, ընկա՛լ, ա՛ռ ՚ի քեզ. ա՛ռ. ա՛ռ առնու. *Կա՛ զգիր քո. Ղկ. ԺԶ. 6. 7: *Կա՛ զգահեկանս, և տո՛ւր զձեռագիրն. Վրք հց. Ժ:

ԿԱԲՈՍԻ. գ. որ և ԿԱԳԻՃ. թ. գապ. յն. գա՛ֆօս. (ուստի գա՛ֆաֆօս, այսյն. լա. գա՛ֆապուս.) Κάβος. Mensurae frumentareae genus. Անօթ. աման. սան. և առանձին չափ արմտեաց. *Ցաղագս կաբոսի: Չափ մետաաան քսեստի կոչի կաբոս. որ է կէս մոգոյ. Շիր. լափ. կչա:

ԿԱԳ, ի, կամ ոյ. գ. լծ. ա. թ. ղավ, ղավղա, գավղա, գավգըլմա. Ἔρις. Rixa, litis. πόλεμος, bellum. Բանակռուութի. հակառակութի. վէճ. կռիւ. աղմուկ. նիզա. ճէնկ. *Ունիմք առ միմեանս կագ և կռիւ և հաշիւ: Կագ և կռիւ յարուցանէ ընդդէմ նորա: Կագի և հակառակութե. Սարգ. յկ. Է: Լմբ. ող. և պղրգ: Գր. հր: *Հանապազորդ կագոյ կռուոյ են պատճառք. Ոսկ. Ես: *Պառկք և պարգևք կան ՚ի միջի ոտխացն և կագոցն. (թերևս՝ կագելոցն.) Մանդ. ԺԹ:

ԿԱԳԱՁԱՐԹՈՅՑ. ա. Գրգռող զկագ և զկռիւ. ղովղաճը. *Կագազարթոյցք, խաղաղամերժք. Մծբ. ԺԸ:

ԿԱԳԱՑՈՂ. Իբր Կագեցող. Μάχιμος. Litigosus. Որ կագի. կռուարար. հակառակաւէր. ղովղաճը. *Եթէ կագացող և լեզուանի իցէ (կինն). Ոսկ. մ. Ա. 17:

ԿԱԳԻՄ, եցայ. չ. Μάχομαι, διαμάχομαι. Certo, concerto. ἐρίζω, litigo. ἐπιτιμάω, contendo, ևն. Գուն ուրեք գտանի, կագեմ, եցի. ն. Ի կագ մտանել. մարտնչել. մաքառիլ. կառ հակառու. իկ

կել. վիճել. խռովիլ, խռով ընել. գոռնա նիւր էթմէ, գոգըշմագ, ճէքիշմէ. *Կազեցայ ընդ պատուականս և ընդ իշխանս նոցա. Նէեմ. Ե. 7: Ծծ. 11: *Եթէ կազիցին (կամ կազիցեն) արք երկու. Ել. ԻԱ. 18: Տես և Ծն. ԼԱ. 36: Մտթ. ԾԶ. 22: Տօբ. Բ. 21: *Կամ ցասնու, կամ կազի, կամ մարտնչի»: այլ. կազէ. Մծբ. Է: *Բանիւ գատամանմբ ընդ քեզ կազիմ. Ղ. Եդե: *Ընդդէմ եղբօրդ կազիս: Սատանայ կազէր ընդդէմ նորա: Կազի ընդ նմա. Լմբ. առ. Ն. օղ: *Ուր ած հաշտ իցէ, և 'ի հրոյ մէջ զօղ լինի. իսկ եթէ ած կազիցէ, և 'ի փափկութիւն մարտ և պատերազմ. Ոսկ. Եփ: *Որ զչորս կազեցողսն ընդ միմեանս 'ի հաշտութիւն և 'ի համանութեան պահեալ նուաճէր. Եղնիկ:

ԿԱԶ. ի. գ. ուժկ. կէղէ, կէյէօլ, գէշշ. կերպաս. գիպակ. զգեստ. ատայն. մետաքս, ևն. *Կազն և ապրշումն և մազն և բուրդն: Փոքր բեռ ապրշումն և կազն՝ բախտին ընկեր է. Ոսկեփոր: (Նաև գաղղիարէն Gase, կող ատի գիպակն, շղարշ. տես:)

ԿԱԶԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերպասագործութիւն, առասայնանկութիւն. *Առ ասվաւ գտաւ քանդակած նկարու, և կազագործութեն, և չափ և կշիռ. Վրդն. ծնն:

ԿԱԶԴՈՒՐԱԿԱՆ. ա. Իբր կազդուրեցուցիչ. զօրացուցիչ. *Զօրաւորական քեզ և կազդուրական խմացեալ լիցի. Շիր:

ԿԱԶԴՈՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ.
ԿԱԶԴՈՒՐԵՄ, եցի. ն.
ԿԱԶԴՈՒՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } գրի և ԿԱՍԴՈՒՐԵԼ. յն. օդէրէղ. Στηρίζω. Statuo firmiter, stabilio, fulcio, ևն. Կացուցանել 'ի հաստատութեան. հաստատուն առնել. ամրացուցանել. զօրացուցանել. *Կազդուրեցուցէ (կամ կազդուրացուցէ), կարողացուսցէ, հաստահիմն արասցէ. Ա. պետ. Ե. 10: *Եթէ կարասցեն կազդուրել. Եզ. ԽԵ. 13: *Ըստ կազդուրել մանկանց իմոց խաղացից». այսինքն ըստ զօրանալոյ ոտից. Ծն. ԼԳ. 14: *Խաւսելին, անդրէն կազդուրէ զնոսա. Ոսկ. յհ. Բ. 29: *Զհիւանդացեալ ժողովուրդն կազդուրեցուցանէր. Խոր: *Զխորտակեալս կազդուրեսցես: Կազդուրեմ 'ի կականմանցս: Ցողի կենդանի եկեալ կազդուրեցայց. Նար: *Կազդուրեցան կացին 'ի վերայ ոտից իւրեանց. Ճ. Բ:

ԿԱԶԴՈՒՐԻՄ, եցի. չ. իբր Կազդուրիլ. զօրանալ. ոտքի առնուլ. *Ի լոկ բանէն ուշաբերեալ կազդուրեաց. Ոսկ. մ. Ա. 8:

ԿԱԶԴՈՒՐԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Զօրացուցիչ. յոտին կացուցիչ. *Ցողդողդք զկազդուրեցուցիչն (պատուեսցէք), անկեալք զյարուցիչն. Սկեւ. լծ:

ԿԱԶԴՈՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ.
ԿԱԶԴՈՒՐՈՒՄՆ. րման. } Հաստատութիւն. ամրութիւն. *Հայցել ակարութեն զօրութիւն, գանդաղանաց և լքման չիլս և կազդուրութիւն. Սարգ. պգ: *Համառն' որ յիս և առ ծնօղն, կարող է առնել 'ի կազդուրումն. Ոսկ. յհ. Բ. 26:

ԿԱԶՄ. ա. մ. Ἕτοιμος. Paratus. προσῆκον, conveniens. κόσμιος, ornatus, ordinatus. Արմատ կազմելոյ. իբր կազմեալ. կարգաւորեալ. վառեալ. պատրաստեալ. համգերձեալ. զարդարեալ. յօրինեալ. վայելուչ. պատշաճ. հազըր, ճէպապիւլ. *Կազմ կացցեն զինու: Որ կազմ և պատրաստեալ կային. Նէէմ. Դ. 10. 14: *Եղաւ կազմ բերել զամենայն փայտ ողջակիզացն. ՝նդ. ԾԳ. 30: *Բազում և կազմ գնդաւ: Իբրև ըղկազմ զօրականն: Կազմ կառօք և երիվարօք. փարդ: խոխռաւ: Պիտ: *Կազմ կայր նաւահանգիստն. Սարգ: *Ի համատարութեն մերոս կայր կազմ. ՃՃ: *Պաշարաւ իսկ կազմ երկեալ էին. Եղիշ. մրթ: *Կազմ 'ի գործ. Ագաթ: *Են կազմ առ 'ի յընդունել զբանն: Առաքինութիւնն կազմ. Ղ. մրթ: Ոսկ. յհ. Ա. 53: Նար. ԽԳ: *Խօսել և գործել զազանելիս կազմ (այսինքն յօժար): Ոչինչ 'ի մէնջ կայր մեզ կազմն յառաջագոյն (այսինքն պատրաստ, կամ պատրաստութեն առանցնումն). Ոսկ. մ. Բ. 12: Եփբ. ԻԳ: *Սուղ ինչ թուղթ, ոչ կազմ ճարտասանութե բանից, և ոչ համարագրութիւնք ինչ. Ոսկ. Գծ: *Տարաւ թաղեաց, և ամփոփեաց զնա կազմ», այսինքն պատրաստութբ, վայելչապէս. Եւս. պտմ. Ե. 16:

ԿԱԶՄ. ոյ, կամ ի. գ. Κατασκευή. Apparatus. (լծ. և κόσμημα, κόσμησις, ornamentum.) Կազմութիւն. կազմած. համգերձանք. սպաս. զարդ. (լծ. յն. գօմմա. թ. քէօրմ, բաղըմ, Բէզարիւք.) *Զկահուց զկազմս. Ցծր. Է: *Զկազմ ոսկեհուռ: Կազմք զարդուց. Ոսկ. յհ. Բ. 14: *(Նաւք) մեծավայելուչ յօրինեալ կազմովք. Պիտ: *Համգերձիւք մաքուր, և բնականութբ, և կազմով առաւելութեց և գեղեցկութեանց. Աշխար. տաղ: *Օրհնեաւ տէր և զկաշի կազմի սորա (մատենիս). Մաշտ:

ԿԱԶՄԱԾ, ոյ, ոց, եա և ի, ից. գ. որ և ԿԱԶՄՈՒԱԾ. ի վերացեալն' կազմութիւն. շինութիւն. համգերձանք. պատրաստութիւն. շէնք, կարմուած. եափը, դիզա. յն. և լռ. ոլեսպէս. *Տացէ ինձ փայտս 'ի կազմած դրանցն. Նէէմ. Բ. 8: *Զգործեալն իւրեանց բերէին յամենայն կազմած գործոյն. Ել. ԼԶ. 7: *Մեւոց իւրոց կազմած. Գ. Թ. Բ. 17: *Ոչ գտանով զպայծառագոյնն խնդրել (համգերձ), և ոչ կազմածով զքարանն և զկակուղն. Բրս. յաղէփ: *Կազմէր զկազմած իւր 'ի վերայ երեքարիւրոցն. Կիւրղ. Բգ: *Մինչև ցաւճարին կազմած: Տաճարին կազմածոյ. Եղս. փր: *Պայման կազմածոյ արարածոց. Եղնիկ: *Կազմածոյն յօրինուածոց արարածոց: Արարածոց կազմածոց. Ագաթ: Ցծր. Է: *Մարդոյն կազմածի խորհուրդ: Ցետ սոցայն կազմածի' մարդն: Կրկնակ իմն է բնութեն մերոյ կազմած. Նիւս. կազմ: *Ի քարանց և 'ի փայտից կազմածք մեհեաց և մանրաճիւն լինէր. Փիլ. իմաստ: *Կարգ և կազմած ճառատեան յարդարիցի. Ոսկ. եբր: *Ի բնութեն կազմածիդ քանդակեալ է կերպարան սկզբնատիպին. Եղիշ. մրթ: *Անընկալ սէր խաչին խնդիր արարեալ' կարացին գտանել նովիմբ կազմածուս. Արծր. Բ. 3:

ԿԱԶՄԱԾ. Ի թանձրացեալն, Կահ կարասի, սպասք. զարդք. զէնք. իբր կազմք. Κατασκευή, ἀποσκευή, σκεῦος. ևն. Apparatus, supellex, vasa. ևն. բանէրբ. ղորտէրբ. թէօրմ, էշյա, Բագըմ, Բէճէ‌իւկեմ, ալաթ, բախտ, ևն. *Առին զկահքն հայրն իւրեանց, և զկազմած: Զկազմածն եղաւարին: Զաստուերն իմ և զկազմած իմ: Զկոփս և ամենայն խաշանքս, և ամենայն կազմածովք իւրեանց: Ամենայն կահիւ և կազմածով իւրեանց: Այս է կազմած աշտանակին: Զկազմածս զայգ, ոսկի, արծաթ. ևն: *Նաւ գործել, և ամենայն կազմածովք պատրաստ լինել 'ի նաւարկել: Կահիւ և կազմածով խաղային. Եղս. Փր: *Առեալ զզէն իւր, և զկազմած ձիոյն. Խոր. Բ. 76: *Այլովքն կազմածովքն զինուց կամ համգերձից. Պիտ: *Գոյք ամփոփման ծոցոյն կազմածոյ անարգեցան. Նար. ԽԷ:

*Ընկէց զէնքն 'ի վերայ արծաթապատ կազմածին, որ տապանաձև յօրինեալ կայր. Ճ. Ա: *Տեառնէր զօրօք շուրջ պատեալ զերուսաղէմ, և զայլ զարհուրեցուցիչ զկազմածս. Մխ. Երեմ: *Կազմեմ, և առաջ ըղկազմած նալին յափշտակեմ. Եղիշ. մրթ: *Թէ երեկցն զկազմած կնքոյն (զապա միրութեն) չունի, և զկազմածս ուրեք երթալ չէ ձեռնհաս. Կանոն:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. գ. Կազմեալ օրինօք. և կազմածք. *Թողլին լքին զգեստ, և զամենայն կազմակերպս ըստ կազմածոյ չափուն իւրեանց. Ոսկ. ապաշխ:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵՄ. եցի. ն. Κατασκευάζω. Instruo, adorno. Կազմել օրինօք. յօրինել. յարմարել. ձևացուցանել զեր և զգանփողմէ. *Մարմինն աներևութական կազմակերպեալ 'ի հոգւոյն սէր: Եւ զայն կազմակերպել կամեցաւ, թէ չէր հակառակ և ստոր յօրինացն: Այլով ձևով իւր երկիւղածութբ զայն զնոյն կազմակերպել կամեցան. Ոսկ. յհ:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατασκευή. Opificium, structura. Ճարտար կազմութիւն. յօրինուած. ճարտարութիւն. *Բնութենս մերոյ կազմակերպութիւն է 'ի հոգւոյն սէր և 'ի ջրոյ: Տես զկազմակերպութիւն: Իսկ որ զկնի այնորիկ, վկայութեան էր կազմակերպութի. Ոսկ. յհ:

ԿԱԶՄԱՐԱՆ. Տ. ԳՈՐԾԱՐԱՆ. *Աման և կազմարան բնութեանս յարգանդի մօր. Վրդն. օղ:

ԿԱԶՄԵՄ, եցի. ն. Κατασκευάζω, παρασκευάζω, ἑτοιμάζω, ἐπισάσσω, ττω, ἁρμόζω, ևն. Paro, apparo, struo, orno, ևն. Կազմս և կազմածս առնել. կամ գործել. յօրինել. յարդարել. զարդարել. կերտել. շինել. նորոգել. կարգել. յարմարել. առթել. համգերձել. պատրաստել. հասուցանել. առագծանել. հաստատել. ամրացուցանել. պատուականել. վառել. ձևել. շէնփել. խորդել. Եափմագ, փրզմէ, դօնաթմագ, Բէրթիպ Բէզարիւ էթմէ, հազըրլամագ, Բանիր էթմէ. *Իմաստութբ քով կազմեցեր զմարդն: Որ կազմեացն զնոսա: Ի կաւոյ կազմեալ ես և զու իբրև զիս: Կազմել զտունն, զդրունս, զզեամ, զմարդկ տանն, զտապանն, զէնս, ապեղունս: Կազմել զէշն, զերիվարս, զկառս. Շինր, կանս: Կազմեցին զյորդանան առաջի արքայի: Մուրթքէ գարմանէր և կաղնեղուան թագաւորին. ևն:

Եւ կր. *Զխարգ կազմեցէս երկվարաց: Կազմէր' լինել զօրաժողով կազմեցարուք: Վառեալք և կազմեալք: Ժողովեալք կազմեալ. ևն: *Մարդ որ այլում չար կազմէ, իւրում իսկ լերդին կազմէ. Գրծ. առակ: *Հրձուհ, և հրճուանս այլոց կազմէ. Խոր: *Զօրէնս առմուանութեան փոխեցար կազմել. Պիտ: *Կազմել զհեծելութի հարկաւորին. Անյ. պէտրորմ: *Կազմէ այնուհետև զառաքեալսն' զօրանալ 'ի վերայ գիւղ. Իգն: *Եւ թէպէտ կազմիք առն, չյաղթէք. Մխ. Երեմ: *Եթէ 'ի բնութեն ծառայն կարէր կազմեալ ուստերաց գնալ զքարին և զչար: Մինթէ զբնութին փոխել կարէք, զի անխոռիճ խօսել կազմիցէ. Կիւրղ. ծն: *Անզգրէն 'ի չարիս իւր կազմեցաւ (զեան որ յարիւն էր գործեալ). Կիւրղ. ծն: *Ցեռուչ և մեծամեծարար կազմեցար. Կոռան: *Ի քաղաքաց արարանց բարեկամս իւր կազմեալ. Ցհ. կբ: *Ընդ այլ կազմեցին զանձինս 'ի կռիւ. Ոսկ. Գղ: *Ցորդ հաստատութի կազմելոյ զրահս: Անցերթեւ զգանն կազմելոյ. Եղիշ. մրթ: *Կազմէ խաղաղհա

բար (զգաման) վասն անկարութեան լուծողին։ Կազմեաց զաւազինն՝ մեծ լինել քան զար֊բունսն, եւն. Ոսկ. յհ. Իբր կազմականերպել։ *Այսու եւ այնմ եւս համաձայնականութեան կազ֊մեաց. Ոսկ. մթ։

ԿԱԶՄԻԿ. ա. Կազմելոյ պատրաստական. օրինօք. Խոյ. խոխէյ. փեղակեա. *Եղեւ գնդ֊կանակն, այլ ոչ այնպէս կազմիկ որբեկ. Վրք հց. ճ։

ԿԱԶՄԻՉ. ա. Կազմօղ. որ կազմէ կամ կազմեաց (ըստ ամենայն առմանց). *Կազ֊միչ ամենայն արարածոց, կամ ամենայն բնութեանց, կերպարանաց, համագերձելոց. Ագաթ. Վեցօր. Եղիշ. Նար. *Տրամաթութեն կազմիչ մանկան. Ոսկ. յհ. *Ցիմեքէ ենթա֊կայէ սկզբնէ եւ նիւթոյ, որպէս զմարդ կազմիչ յաւէտ քան արարիչ գիտել. Կիւրղ. գնդ։

ԿԱԶՄՈՂԱԿԱՆ. ա. Իբր Ճարտար. համաճարտար. *Կազմողական հնարիւք եւ խորհրդով եւ մեծաւ փութով զայս ինչ ցու֊ցանել կամի. Ոսկ. գծ։

ԿԱԶՄՈՐԵՆԻ ՈՒՆԴ. Ի բառս Գա֊ղիանոսի, որպէս յն. Բիֆոն. Տ. ԲԻՒՄ։ (Ըստ Լէհ. կազմոր, այլ թուփ ցած։)

ԿԱԶՄՈՑ, ի, աց. գ. Կազմարան. գոր֊ծարան. *Սաղմոսարանս այս կազմոց է եւ գործարան ըստ ոյ մարգոյն. Վրդն. սղ։

ԿԱԶՄՈՒԱԾ, ոյ, ոց. կմ ի. Տ. ԿԱԶՄԱԾ՝ ըստ ամենայն առմանց. *Ըստ մեծութեան կազ֊մուածոյ շինուածոցն. Վրդն. սղ։ *Մարդոյն կազմուածի. Նիւս. կազմ։ *Ըստ կազմուածի կերպարանաց մերոց նոյնպէս եւ վարք մեր եղիցին. Վեցօր. ՟Է։ *Հաստատեաց զաշ֊խարհս համագերձ զարդու եւ կազմուածովք իւրովք. Մծբ. ծզ։ *Կազմուած կենդանու֊թեան, կամ զարդուց, կամ վաճառականու֊թեան. Գէթ։ *Նկարակերպս կազմուածս բազ֊մականաց։ Բազում կազմուածս սակեղէն եւ արծաթեղէն. Ցհ. կբ։ *Մի ոք ՚ի սպաս֊ուցն կազմուածոց արարչագործութեանցն գլխա֊ւորաց. Նար. ղէ։

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Կազմելն, եւ իլն. կազմուած, եւ կազմած՝ ըստ ամենայն նշա֊նակութեան. *Բանից կազմութեան զուարթա֊ցուցանէ զլսելիս։ Գաղտաւորեցին զգոհա֊րանն ըստ կազմութեան իւրում։ Մատին ՚ի զօրաքն կազմութեամբ (զինուց)». յն. պատրաս֊տութեամբ). ՟Բ. Դ. ծէ. 40։ ՟Բ. Եզր. ՟Գ. 3։ Ծն. ՟ղ. 25։ *Ի թիկունս հաստանէին բաւական կազմութեամբ. Ագաթ։ *Կազմութեամբ պատրաստութեանց (մարտի). Փիլ. իմաստ։ *Կազմութեան պատերազմական, կամ բազ֊նաց, կամ ծառայեցուց. Խոր. ՟Բ. 85. 37. 39։ *Կազմութեան զինու, կամ հնարից, եւ ձիապատ. Փարպ։ Ածր։ *Մարդոյ կազ֊մութեն։ Ի նախկին կազմութեն. Ա՛մ. ՟Տ։ Պղմ. իէ։ *Կազմութեան մարմնոյ մերոյ։ Ցրինուած կազմութեան մարմնոյ քուում ան֊նկի։ Կազմութեամբ մարմնով հիւանդոտ էր. Նար. խղ։ Ճ. Բ. *Գործեցին զգեղեցիկ կազմութեամբք իւրեանց. Եփր. ՚ի ծնունդ։ *Կազմութեան ճաշոյ։ Բազում կազ֊մութիւն կերակրոց։ Հացից եւ խահից եւ զա֊նազան կազմութեանց պայծառութիւնք։ Ա֊նուշութեան կազմութեան բազմոյն. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 43։ Ճ. Ժ։ Վրդն. ծն։ Փիլ. փեսայի։ Նար. ծճ։

ԿԱԶԳԻՆ. Տ. ԳԱԶԳԻՆ։

ԿԱԹ, ի, ից. եւ ոյ. գ. Շիթ. (լծ. լտ. կաթթա, սթիլլա.) Ῥανίς, σταγών. Gutta, stilla. որ եւ ԿԱԹԻԼ. Մասնիկ հիւթոց ծո֊րելոյ ոլոռն ոլոռն. պուտ, խթ. մը. փաձլա, գաթրէ. *Իբրեւ զկաթ մի աւազանի ցօղոյ։ Իբրեւ կաթ մի ՚ի ծովէ. Իմ. ժա. 23։ Սիր. ծէ. 8։ *(Ցեղք փայտն) ոչինչ բաւէ զձեռնունն յանձրեւոյն եւ ՚ի կաթոյն. Նիւս. եբգ։ *Զկաթ ջրոյն. Խոսր։ *Կաթի մի ջրոյ։ Կաթ արտասուաց։ Կաթ մի ջուր. Նար. հ. ճէ. Եւ մէկն. Եբգ։ *Զջերմագոյն կաթս արտասուաց հեղուլ. Կիւմ։ *Կա֊թի միոյ ջրոյ կարօտեալ. Սրգ. յն. ՟Է։ *Եւ ոչ կաթ մի անձրեւոյ ցօղեաց։ Որչափ կաթ մի ջրոյ ըմպէ. Վրք հց. ՟Ճ։ *Կաթի միոյ ջրոյ չէր իշխան։ Ի կաթ մի ջուր կարօղ են վայե֊լել. Ոսկ. մ. ՟ա. 9։ *Իբրեւ ՚ի կաթ մի ՚ի հոգւոյն այդ հաղորդեցան նոքա. Եփր. Եւ։ *Հայցէր կաթն ՚ի կաթոյն զանգնոցայինն ծովոյն. Եղիշ. Բող։ *Զինչ խառնումն եղիցի կաթ մի գինւոյ ՚ի ծով. եւ կամ կաթ մի ջրոյ արկանելոյ ՚ի մեծ հնոց. Մխ. այրպ։ *Ի մաքրող հրոյդ ցայթեցէք, կաթ ՚ի յա֊գիս մեր արկէք, ախորժելի մեր ջեռուցէք. Լմբ. փառ. հրեշտ։

Նմանութեամբ, իբր Դոյզն, սակաւ ինչ. *Կաթ մի քուն հասանէ առնանել. Ոսկ. եփես. ծէ։ *Պիտոյր ինձ կաթ մի բախտի, եւ ոչ խելք կարասւոյ։ Կաթ մի խելք ինձ մանա֊ւանդ՝ եւ ոչ ծովակս բախտից. Ոսկիփոր։

ԿԱԹԱՐՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. Կա֊թարօս. Καθαρός. Catharus. այսինքն մա֊քուր. զուտ. սրբ. Ցայս անուն կոչէին զան֊ձինս նովատեանք, կամ նաւատեան աղան֊դաւորք անսուրբք։ Եւս. պտմ. ՟Զ. 42։ Սեբեր. ՟Է։ Ոսկ. եփես։ Թէոդոր. ճոյրագ։

ԿԱԹԵԴՐ, ի, աց. գ. Բառ յն. Կա֊թեդրա. Καθέδρα. Cathedra. Աթոռ. գահ. *Ոչ ՚ի ներքոյ ստուերաց կաթեդրացն ա֊ներեւոյթ լինել. Ագաթ։

ԿԱԹԵԼ. ի. գ. Բառ ռ. գաթ, թէթ, թըթ. այսինքն կողմն. (ուստի Կատապան, կողմ֊նապետ.) *Ընդ այլ կաթել տապատակ յաշխարհն հայոց աւանէին. Բուզ. ՟Գ. 24։

ԿԱԹԵՄ, եցի. չ. (որ. գաթըմ, թը֊գըթըմ.) Στάζω. Stillo. Ծորել որպէս զկաթիլ. շիթ առ շիթ իջանել. ցօղել. անձրեւել. ՚ի վերայ անկանել. հասել. խթ֊կըլ. փաձլամագ. *Անձրեւ ոչ եւս կաթեաց յեր֊կիր։ Կաթեաց ՚ի վերայ նոցա ջուր յերկ֊նից։ Ի գաստարկութենէ ձեռաց կաթեսցէ տունն։ Մեղր կաթէ ՚ի շրթանց կնոջ պոռն֊կի։ Կաթեաց ՚ի քեզ գինի եւ արբեցուն։ Կաթեսցէ կամ կաթեաց սրամտութիւն. ԼԾ։ *Իբրեւ զկաթ մի ՚ի գուղէ, որ ՚ի ներ֊քոյ կաթիցէ. Ոսկ. Եւ։ Իսկ Ողբ. ՟Գ. 51. *Ակն իմ կաթեսցէ ՚ի վերայ անձին իմոյ». իմա զարտասուս, եւ այն իբրեւ քամեալ ՚ի հնձանէ. զի յն. եւ եբր. է կթել, եւ հնձան հարկանել։ *Արեան սուր կաթել ընդ արտա֊սուացն. Խոր։ *Ի փայտէն կաթէ արիւն. Բրս. մրկ։ *Աւիշքն՝ որ անտի կաթեալ ի֊ջեալ էր. Ցհ. կբ։

Նմանութեամբ ասի. *Թէ ոչ լուր հասմա֊ւոյ նոցա կաթեաց յականջս նոցա երբեք։ Եւ զի կաթեաց ՚ի լսելիս նոցա բարբառն հանգստեան. Եփր. համաբ։

ԿԱԹԵԼ՝ լուսոյ, շողոյ. իբր ուղի. ցոլէլ. *Լոյս անմահեղէն խաչանման կաթեաց ՚ի սբ֊ պատկերն. Խոր. առ արծր։ եւ Թղթ. դաշ։ *Շողն կաթէ ՚ի նմանէ. եւ սուր կաթէ, լու֊ցանէ. Շիր։ *Ցորում կաթեաց շողն երկ֊նային». (յորմէ Շողակաթ.) Շ. Եդեւ։

ԿԱԹԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Στάζω, ἀποστάζω. Stillo, destillo. Տալ կաթել. խթեցնել. փաձլաթմագ. որ եւ ասի ԲՂԽԵԼ, ԾՈՐԵԼ. *Մեղր կաթեցուցանեն շրթունք քո։ Զհեղս իմ կաթեցուցին զմուռս։ Ցան֊գիման նորա կաթեցուսցէ ամն իմ. Երգ. ՟Դ. 11։ ՟Է. 5։ Յոբ. ծզ. 21։ *Սուղ ինչ արտասուք կաթեցուցանելն. Բրս. մղք։ *Ար֊տասուս կաթեցուցանէին. Ճ. Ա։ *Ա֊րեան կաթեցուցանելովք։ Ոչ կաթեցուցին լերինք զքաղցրութեն. Սարգ. յկ. ՟Գ։ Անա֊նիա։ *Սուղ ինչ ՚ի գմա զմարգարէութեան կաթեցուցանել զուրթ. Պիտ։ *Լից քոյին շնորհօք զոյս նկարագիրս ... զոր տուեալ օծցես. լոյս կաթեցուցես ('ի նա). Տաղ։

ԿԱԹԻԼ, թլոյ, ոց. գ. Σταγών. Stilla, gutta. կաթ. շիթ. կաթուած. պատ֊փաձլա, գաթրէ. ճէքքա. *Իբրեւ զկաթիլ մի ՚ի դուլէ են։ Կաթիլ հանէ զմարդ ՚ի տա֊նէ իւրմէ. Եւ. ... 15։ Առակ. իէ. 15։ *Կաթիլ յաճախեալ զվէմս թուալեցու֊ցանէ։ Ըստ կաթլոյ օրինակի զխառնելն բնաւորեալ. Պղմ. ՟Հ։ *Ցածակակեալ կաթ֊լոցն. Լմբ. առակ։ *Ի կաթել կաթլոցն զխառնագոյն քարինս եւ զվէմս ծակեն. Վրք հց. ծէ։ *Զկաթիլս աչացս։ Կաթիլ մի կա֊թին քաղցր կուսութեան. Նար։

ԿԱԹԻԼ. որպէս կաթումն. ծորումն. ՚ի վերայ հոսումն. Ἐπιῤῥοή. Influxus. *Վե֊րնոյն յիշելութեան կաթիլ է խոհեմութեան ՚ի բաց պակասելոյ. Պղատ. օրին. ՟Է։

ԿԱԹԻԿ. գ. Փոքրիկ կաթ. շիթ մի. պը֊թիկ մը. *Ի ձենջ հայցէ լեզուին ջրերի, զուք ոչ տայցէք նրմին կաթիկ. Շ. Եդեւ։

ԿԱԹԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԿԱԹԵՄ. *Դա֊աշտանակ լուսեղէն (սբ կոյս), ՚ի քեզ կա֊թեցաւ շողն ծագեղէն. Տաղ։

ԿԱԹՆ, թին, թանց. գ. Γάλα, ակտ. γάλακτος. Lac, lactis. Սպիտակ եւ անոյշ հիւթն ստեանց մարցն կենդանեաց ՚ի սնունդ ծննդոցն ՚ի մատաղութեան. խթ. թօխոփ. (որ է լծ. ընդ շիթ, եւ ասին. ար. հալիբ. եբր. խալավ. ա. չիր.) *Կոգի եւ կաթն։ Ի կաթն մօր իւրոյ։ Կաթն մաքրեաց։ Տիկ կաթին։ Բղխէ զկաթն եւ զմեղր։ Ուռո֊գանէին լերինք իմ կաթամբ։ Անջատեալոց ՚ի կաթանէ։ Կթեալ կաթն։ Դիեցեա ըզ֊կաթն (այսինքն զպարապոտութիւն) հեթա֊նոսաց. եւն։ *Ցայնժամ կաթնէ եւ ՚ի գինւոյ. Փարպ։ *Արբուցեր որպէս մայր՝ սուացողին զքեզ՝ զկուսական քո սբ զկաթն. Շար։ *Մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր. Նար. խաղ։ *Կաթամբ կուսին կերակրի հացն կենաց անմահից. կաթամբ կերակրի որ կերակրէ զաշխարհս. Շ. թղ։ Իսկ ՚ի Գղատ. փիմ. կաթն դնի որպէս յն. ὀπός, որ է մակարդ, եւ հիւթ եփելոյ. coagulum.

ԿԱԹՆԱԲԵՐ, ի. ից, կմ աց. ա. Որ բերէ յեռանդն զկաթն. կաթնաբուխ. *Կաթնա֊բեր աղբիւրք ստեանցն տարածեալ ցամա֊քեցին. Ոսկ. մթ։

ԿԱԹՆԱԲՈՅԾ. ա. Կաթամբ բուծեալ. կաթնասուն. անդրիայ. *Կաթնաբոյծ հա֊սակաց. Նար. լա։

ԿԱԹՆԱԲՈՅԾ ԼԻՆԵԼ. Կաթամբ բու֊ծանել, սնանել. գիրել զկաթն. *Զխարգ֊աղոյ երեխայ կաթնաբոյծ եղանիցի. Ցհ. խմ. էըն։ Գր. փղ. առ փառս։

ԿԱԹՆԱԲՈՒԾԵՄ, եցի. ն. Γαλακτο֊τροφέω. Lacte nutrio. կաթամբ բուծա֊նել, սնուցանել, գիրացուցանել. *Մայր իմ մարիամ, որ զիս ծնար, որ զիս կաթնա֊բուծեցեր. Եփր. խաչ։ *Խանձարրապա֊տեցաւ, կաթնաբուծեցաւ. Ա՛մ. խաչ։

ԿԱԹՆԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ յեռանդն զկաթն. կաթնաբեր. *Կաթնաբուխ անդա֊մօքս այսուքիւք մօր». այսինքն ստեամբք. Ճ. Ա։ *Կաթնաբուխ ունել ստինս. Խոս֊րոխէ։

ԿԱԹՆԱԾՈՒԾ. ա. Ծծող զկաթն ՚ի ստեանց. կաթնկեր, գիրեցիկ. *Կաթնա֊ծուծ եւ ջամբակեր. Եզնկ. հաց ծբ։ *Սպի֊տակ են կաթնածուծ աղանդոյ տասանձուկք.

Վրդն. ծն: *Կաթնածուծ եղեալ 'ի հոգե-ւոր սնեանց. Տօնակ:

ԿԱԹՆԱԿԵՐ. ի, աց. ա. Γαλακτοφάγος. Lacte victitans, lac comedens. որ և ԿԱԹՆԿԵՐ. Ուտող զկաթն. սնանդիկաց. կաթնաբուծ. կաթնածուծ. կաթնաբոյծ. չուն չամ ծիծ ստող. սիւտ էէյէն՝ իչէն, մահ-սուս. *Կաթնակեր մանուկ. կամ որթ. Եղիշ: Լմբ. էլէկ: Գնձ: *Որ կաթնակեր է: Ի կաթնակեր լինելոյն. Վրդն. ծն: Լմբ. օղ: *Առ 'ի խրատելոյ զատակական մտասաղա-գոյն և զկաթնակեր բարս առն արդարոյ. Նխ. Բգ: (որ 'ի Մէկն. Բգ. մեկնողական գրի, զկաթնաբարոյս:)

Եւ իբր կաթնակից. սննդակից. հեմշիր: *Կացոյց 'ի տեղի նորա զխառնատուած սպա-րապետն իւր՝ կաթնակեր և համահասակ. Գոմ. ձը:

ԿԱԹՆԱԿԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Մանկա-գոյն. մատաղագոյն. *Ջատաղագոյն և ըղ-կաթնակերագոյն ժամանակաց ըղձնծայուն ճաշիցս մատուցանելեաց. յն. կաթնասն-սակ ներածութիւն. Կոչ. Ժ:

ԿԱԹՆԱՁԻՐ. ա. } Որ ձրի տայ կամ
ԿԱԹՆԱՄԱՏՈՅՑ. } մատուցանէ ըզ-կաթն զաւակի իւրում. կաթնաջամբ. չոն-նոփօս. *Նմին կաթնաձիր մայր ցուցեալ ծանուցար: Մայր կաթնամատոյց բնաւից անեղծոյին. Նար. խոստ:

ԿԱԹՆԱՆԱՄ. ացայ. չ. Γαλακτόομαι. Lactesco, in lac vertor. կաթն լինել. 'ի կաթն փոխիլ. չոն դառնալ. սիւտ լէնմէք, սիւտ գէսիլմէք. *Սկիզբն մարդկութեան ջուր է... ապա մեկնեալ 'ի ջերմութենէ արտին՝ կաթնանայ. որ առնեալ լինի մանկանց 'ի կերակուր. Բրս. մրկ:

ԿԱԹՆԱՋԱՄԲ. ա. Որ ջամբէ զկաթն. կաթնամատոյց. կաթնասնոյց. *Մայր կաթնաջամբ անկարօտ բնութեանն անե-ղին. Տօնակ:

ԿԱԹՆԱՋԱՄԲ ԼԻՆԵԼՆ. իբր յն. կաթ-նասնութիւն. γαλακτοτροφία. lactatus, lacte nutritio. *Ջկաթնաջամբ լինելն, զա-ճելն համակաւ. Աճուզ. ծզ:

ԿԱԹՆԱՍՆՈՅՑ. ա. կաթամբ սնուցիչ. կաթնաջամբ. *Տղայոցն մանկասէր մարք զկաթնասնոյց ալբիւրս ստեանցն կարկա-ռելով. Ոսկ. ղէ:

ԿԱԹՆԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γαλακτοτροφία. Սնանիլն կաթամբ. կաթնասունն կամ կաթ-նաջամբն լինել. կաթնաբուծիլն: Կանոն:

ԿԱԹՆԱՍՈՒՆ. ա. մ. Γαλακτοθρέμμων. Lacte nutritus. Կաթամբ սնեալ. *Մանուկ կաթնասուն, և կերակրէ զդար-մանողն. Գր. սքանչ. 'ի չոյոն: *Կաթնասուն կերակրեցար ած բոլորից. Գնձ: *Կաթնա-սուն եղեր: Կաթնասուն եղև որպէս ըղ-մարդ. Շար: Շ. ընդհ:

ԿԱԹՆԱՍՈՒՆ. Γαλακτοτροφέων. Lacte alens, nutriens. Կաթամբ սնուցանող. և սնուցանելով. *Կաթնասուն ստեամբքն գրկեցոյց. Նար. խոստ: *Դիեցուցեր կաթնա-սուն. Շար: Սխրա. աղ:

ԿԱԹՆԱՐԲՈՒ. } Տ. ԿԱԹՆԱԿԵՐ. *Այլ
ԿԱԹՆԿԵՐ. } յարակայ նուաղեցլին, մինչ կաթնաբարս ըլս արալին. Ցռ արդի: *Ամենայն որ կաթնկեր է... տղայ է. Եբր. Ե. 13. յն. μετέχων γαλακτος. այսինքն հաղորդ կաթին: *Ճմլել զստինս մօրն կաթն-կեր համակացն. Շ. ա. յհ. ծէ:

ԿԱԹՈԳԻ. և } ա. մ. Որոյ ոգին և միրտն
ԿԱԹՈԳԻՆ. } կաթէ կղկաթի. սրտա-կաթ. խանդակաթ. կարօտեալ առ սիրե-լին. անձկայրեաց. մեծափափաք. սրտա-ռուչ. արզումենտ, հասրէթլի. մուշթագ. *Կղկաթ կաթոգի լինելին զիւրեանց քաղ-ցրավարէն. Բուղ. Ե. 44: *Ի՞ր կաթոգի լի-նիս 'ի յանցաւոր կեանս. Ոսկ. եբր: *Ար-քայ կաթոգին էր զկնի իմ, և անց հայր քո ». յն. արքայ զկնի իմ անց հայր քո. Ե. Բգ. ծէ. 30: *Կաթոգին (կամ կաթո-գի. կմ խանդակաթ) եմ ես 'ի սէր քո ». յն. խոցեալ սիրոյ եմ ես. Երգ. Ե. 8: *Կաթոգին բաղձանօք ասէր ցնա. Խոր: *Ցոր և մարգարէն կաթոգին տենչացեալ՝ ասէր. Ագաթ: *Որ զնմանէ կաթոգին լի-նիցի, փախիչել (սովոր է՝ մամոնայն). Ոսկ. մ. ա. 9. յն. հեռամանեցի: *Ջասոսի պա-Ճուճանաց կաթոգին ես ». յն. բուռն հարկանես, կամ ձկտիս. անդ. 12:

ԿԱԹՈԳՆԻՄ. եցայ. չ. Կաթոգին լի-նել. սաստիկ տենչանօք կարօտիլ. կղկա-թիլ. գորովիլ. ձկտիլ. և կարօտ քառնիլ. արդեմ մերաք էթմէք, հասրէթ չէքմէք. *Կղկաթի և կաթոգնի (առ ինչս). Նեղոս: *Ջկա-թոգնեալդ (յանցաւոր) խորհեցիք ողոր-մել. Պիտ: *Ժողովեցէք զարմանս յանմա-րմնոյ, զի մի՛ եղիցի կաթոգնեալ 'ի ձեռ-րայնի: Պատրաստեցէն զՔրագունս իւ-րեանց, զի մի՛ եղիցին կաթոգնեալք իբրև զանմիտ կուսանն. Մծբ. ծբ: *Կաթոգ-նեցաւ նա վարձել զոր առ 'ի թիկունս օգ-նականութեան. Եփր. ձն:

ԿԱԹՈՂԻԿԵԱՅ. կէի, ից. կամ կեայց. ա. գ. որ առ մեզ գրի և ԿԱԹՈՒՂԻԿԻԱՅ. Բառ յն. գաթօլիգօս, գի, գօն. Καθολικός, κή, κόν. Catholicus, ca, cum. այսինքն համարական. ընդհանրական. Սեպհականեալ անուն շրջաբերական թղթոց առաքելոց առ համօրէն հաւա-տացեալս. որպէս յակոբայ, պետրոսի, յովհաննու, և յուդայի. էթօլիքի անմք. *Յառաջաբան եօթանեցունց թղթոցն կա-թողիկեայց: Ջկաթողիկեայս թուղթսն: Կաթողիկեայ թղթոյն յակոբայ. Նխ. Բղբ. կիղ: *Կաթողիկեայ թուղթն յոհաննու: Կաթուղիկեայք անուանին, այսինքն ընդ-հանրականք. Սարգ: *Պետրոսի իսկ վկայեալ 'ի կաթողիկէին իւրում: Յովհաննէս ասէ 'ի կաթողիկէին իւրում. Ագաթ: *Յուդա 'ի կաթողիկէին իւրում ասէ. Տօնակ: *Թղթոցն կաթողիկէից: Ընդ այլ թուղթս կաթողիկեայս. Շ. Բղբ. կիղ: *Եւ յակո-բայ եղբօրն յոհ՝ կաթուղիկեայ քաղցրա-բան թղթի. Գնձ:

ԿԱԹՈՂԻԿԵՑԻ. Որպէս Աւագերէց կամ երէց մայր եկեղեցւոյ՝ Անի քաղա-քին, եւն. *Թարգմանեաց մխիթար պա-տուեալ քահանայ կաթողիկեցի. (որ և կոչի մխիթար անեցի.) Վրդն. պտմ:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ. էի, իւ. որ առ մեզ գրի և ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ. ա. իգ. Բառ յն. գա-թօլիգի. լտ. գաթօլիքա. Καθολική. Catholica. Ընդհանրական. տիեզերական. սեպ-հականեալ մականուն ընդհանուր եկեղեցւոյ քնի. *Կաթողիկէ և առաքելական եկեղե-ցի. Հանգ: ժմ: Եղիշ. ա: *Ցնծայ կաթո-ղիկէ. Շար: *Խոստովանեսցուք ընդ մեզ. մանուանդ թէ ընդ հանրական կաթողիկէ եկեղեցւոյ. Ցհ. իմ. եբր: *Ջինչ է կա-թողիկէն. տիեզերական. Խոսր:

Այլ և զնիւթական եկեղեցւոյ. այսինքն զտաճարէ, որ էջ աթոռանիստ. մայր ծամ գմբէթով. *Ցեկեղեցւոյն կաթողիկէ, որ 'ի վաղարշապատ քաղաքի. Խոր. գ. 66: և 9: Ցհ. կը: *Ի կաթողիկէ եկեղեցին նի-կոմիդեայ. Ճ. Ա: *Ի մատրանն՝ որ է կա-թողիկէ. Տօնակ: *Ջուննիմք ('ի կիլիկիա) ո՛չ կաթողիկէ, ոչ աթոռ, եւն. Լմբ. պտրգ:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ, էի, էից. ա. գ. որպէս կաթուղիկեայ թուղթք. *Թուղթ սոյն յա-կոբայ կաթողիկէ. Վերնագր: *Ի կաթողի-կէ թղթի անդ. Եւս. պտմ. Զ. 25: *Ասէ 'ի կաթողիկէսն յովհաննէս. Ար. Ե: *Ցայտ-նէ կաթողիկէն յակոբայ. Տօնակ: *Գլուխ առաքելոցն պետրոս յերկրորդ թղթին իւ-րում, յերրորդ ըստ կաթողիկէիցն՝ սա-ցեալ: Եօթներորդ կաթողիկէն ասացեալ 'ի յուդայէ յակովբայ եղբօրէն, որ սոյ կնիք թղթոցն կաթողիկէից. Տօնակ: Տես և ԿԱԹՈՂԻԿԵԱՅ:

ԿԱԹՈՂԻԿԷԱԿԱՆ. Տ. ԿԱԹՈՂԻ-ԿԵԱՅ. *Զոր և գրեաց իսկ 'ի կաթողիկէա-կան թուղթսն. Նանայ:

Կմ որպէս Ընդհանրական. համարական. իբրու հելլէնաբանութիւն. *Ըստ ժամանա-կի յուսացելոյ կաթողիկէականն վախճա-նի. Մագս. էկէղ:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ. ի. կոսունք կամ կոսք. սաց. գ. որ առ մեզ սաի ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ. Բառ յն. գաթօլիգօս. ա. գ. ար. Καθολικός. Catholicus, generalis, universalis, patriarcha, pontifex. Ընդհանրական պա-տրիարգ. կմ հայրապետ ազգի միոյ ողջոյն. որպէս կաթողիկոս հայոց, վրաց, աղուա-նից, ասորւոց, քաղդէացւոց, եւն. է զի գնի և իբր Պատրիարգ. և է զի որպէս Փո-խանորդ պետ կամ պապ. *Ի սոյն աստի-ճան են կաթողիկոսք, որք թարգմանին ընդհանրականք. Լմբ. պտրգ: *ՄԷ կաթո-ղիկոսն գրիգոր. կամ զնանդիոս, կմ սեղ-բեստրոս. Ագաթ: *Կաթողիկոսն հայոց ա-համկ. Փարպ: *Կացուցանէին կաթողիկոս յունական կողմանն. Ցհ. կը: *Հայրա-պետքն (այսինքն պատրիարգունք), կա-թողիկոսն, արքեպիսկոպոս, մետրապոլիտ, եպիսկոպոսք, քահանայք. Մխ. այրիվն: *Ութերորդ դասք՝ գլխաւորք եպիսկոպո-սաց կաթողիկոսք. ինն երորդ դաս վերա-գոյն քան զամենեսեան՝ պապքն. Մխ. Գող. դփ: *Անմարձեալ զձեռս իւր՝ օրհ-նեաց զնոսա, և արար զնոսա(զառաքեալսն) կաթողիկոսունս, կամ կաթողիկոսս տիե-զերաց. Տօնակ: և ՄԷԲ. ղէ: Ըստ այսմ յաջորդն պետրոսի՝ է մեծապատիւ կաթո-ղիկոս տիեզերաց, և պապ՝ այսինքն հայր կաթողիկէ և տիեզերական եկեղեցւոյ:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպ-հական կաթողիկոսի, և կաթողիկոսութեան. *Ջատուածն կաթողիկոսական. Խոր. գ. 64: Փարպ: այսինքն կաթողիկոսարանն համ-գերձ կալուածովքն:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Բնա-կարան և աթոռ կաթողիկոսի. հայրապե-տանոց. *Մերձ 'ի սբ եկեղեցին կաթողի-կոսարանի. Ցհ. կը: *Ջկաթողիկոսարանն արևելից ոչ աւերէ, որ գեռևս կայ 'ի նոմ-կողմանս: *Ջօր հինգշաբաթուն մեծացա-ցանել 'ի սբն սեղան 'ի կաթողիկոսարանն (վրաց). Գոմ. ձր: *Քննեցի զորին վասն զպատուարադաւանութեան սոլոթո 'ի կաթողիկո-սարանն. Լմբ. պտրգ: *Ի սուն կաթողիկո-սարանին. Ուռհայեց:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատիւ և իշխանութիւն կաթողիկոսի. հայրապետու-թիւն. եպիսկոպոսապետութիւն. *Որոյ խոս-տացեալ էր զկաթողիկոսութիւնն սարգա-կայ, նստուցին զնա յաթոռ կաթողիկո-սութեան հայոց: Ընկեցին զնա յիշխանութենէ կաթողիկոսութեանն. Փարպ: *Սոսա կաթո-ղիկոսութեան զօրգեանս իմ սոսա սնուցա-նեմ. Ցհ. կը:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ. Καθολικότης, τὸ καθολικόν, τὰ καθόλου. Rationalis, ratio sive officium rei publicae. Ըստ յն. անուն,

Արքունի հազարապետութիւն . համարակալութիւն, ևն . * (Ադովկոս) զանաչութիւնն հասարակաց, որ անուանեալ կոչէին 'ի նոցանէ մագիստրութիւն և կաթողիկոսութիւն, տանց արտաքոյ վարեաց : Մինչդեռ անգէն յատուկ անձանց կաթողիկոսութեանն էր, պատկեցաւ վկայութք . Եւս . պտմ . է . 11 :

ԿԱԹՈՑ , ի , աց կամ ից . ա . Սրտակաթ կամ կաթոգնեալ յանարժան սէր . տռփոտ . ցանկասէր . վաւաշ . և Սերմնակաթ . *Կաթոտն շամբրամ . Խոր : Ցհ . կբ : Ածր : *Բոզքն այն բոլոբորիտն կաթոտքն : Ափրոդիտականին յոյժ ըղձումն, և տատուստ կաթոտք և միզարձակք լինել . Մագ . Է . ծէ : ուր և իգ . գրի *կաթոտաբորբորիտանն, որ է . կաթոտաբար բորբորիտն :

ԿԱԹՈՒԱԾ , ոյ , ոց . և ի . գ . Կաթումն , կաթելն , և կաթեալ իրն . կաթ . չիթ . կաթիլ . * Կաթեաց . . . և եղիցի 'ի կաթուածոյ անտի ևն . Մէք . Բ . 11 : *Օգտակար է ծորումն և կաթուած գեղեցկին (այսինքն լաւին) . Փիլ . լին . դ . 9 : *Կոշահոտն կաթուածոց . Անան . եկեղ : *Սակաւ մի արտասուր կաթուածոց աչաց : Կաթուած արեան . Նար . Է . Լ : *Արեան քո կաթուած . Լծ . ող : *Ընդունելով զկաթուած արեանց վկայիցն . Ճ . Ա . *Կամ պղպջակ ինչ կաթուածի : Ջերմ արտասուաց ջուր կաթուածով . Ճ . ժէ . տօն : Նմանութք . *Ի կաթուած շողոյ նորա (վարդագական) հուր ծնանի . Շիր :

ԿԱԹՈՒՄՆ , թման . գ . կաթելն . կաթուած . Σταγών . *Ցորոց լինի զմասոյն անընդհատ կաթումն՝ լինելով զընդունողացն զմիտս . Նիւս . բնթ :

ԿԱԹՍԱՅ , կամ ԿԱՏՍԱՅ , ի , ից . գ . Սան մեծ՝ պղնձի , եւ և կաւեղէն , որպէս և փոքր . պայտն . խալկին , մէծ կոմկոմ ղղինծ , ղղուէլ ղղինծ , ղբաղ . գաղղան , գաղան . բէնծիրէ , չէօմլէք , չէօմլէք . *Կաթսայ մսոյ : Ի ներքոյ կաթսայի : Կաթսա յեռանդան , կմ կաթսայ եռանդան . (յն . կաթսայ եռացեալ :) Կաթսա լի ժանգով : Կառն զկաթսայդ : Տապակս և կաթսայս : Կաթսայիւք և սանիւք : Եռացուցանէ զանդունդս որպէս զկաթսայ . ևն : *Իբր զջուր կաթսայից 'ի հրոյ եռացեալ . Նար . կդ : *Քան զեռանդն կաթսայից . Սարգ . ա . ա . ժ :

ԿԱԼ , ոյ , ոց . և ի . գ . (լծ . յն . ալոն , ալոս .) Ἅλων , ἅλως . Area (trituraria) . և ἀλωητός , tritura , ևն . Նոյն և մր . կալ . Ընդարձակ վայր , ուր կասուն կմ ծեծեն և հոսեն զցորեան . եւս և Բարդք որայից . օրան . գաղիչ . երր . խօրէն , խօրիշ : խուայա , խըրմէն , հարման . *Այրիցէ զկալ կամ զորան կամ զանդ : Ջըլատուղ կալոյ քո և զհնձանի : Հաս կամ ցորեան 'ի կալոյ : Աժանասիկ նա արկանէ կալ (այսինքն հոտ) : Ամփոփիցէ զկալ քո : Սրբեսցէ զկալ իւր : Ի վերայ ամենայն կալոց ցորենոյ . ևն : Իսկ Ղևտ . իզ . 5 . և Ամովս . թ . 15 . *Հասցեն ձեր կալք 'ի կութս : Հասցեն կալք կթոց ։։ . խմս , ժամանակ կալոյ , կամ կասելոյ : Որպէս և Դատ . զ . 11 . *Ծեծէր ցորեան 'ի կալ ։։ . յն . 'ի հնձանի : * Տէր կալոյն որոշէ և սրբէ . Մծբ . Է : *Ի հունձս և 'ի կալս . Ցհ . կբ : *Զխոտանն 'ի կալէ , և զանպիտանն 'ի հնձանէ պատրաստեմք : Զատաջաւորս կալի և հնձանի . Մագ . Դ . *Կալի նմանեցուցանէ զբոլանդակ աշխարհս . Ճ . Յփբ :

ԿԱԼ , ի . Ἅλως . Area , ut corona , seu circulus siderum , halo . իտ . alone . Բակ լուսաւորաց բոլորեալ իբրև զկալ . հալէ , թէլթէ . *Կալ է երևումն պայծառութե տանեղացն պարածեղեալ . և է տարբերութն իրիսի (ծիածանի) , և կալի . ևն . Արիստ . Յ :

ԿԱԼ . իբր բայ . Տ . ԿԱՄ , կացի , կալ . և ՈՒՆԻՄ , կալայ , կա՛լ :

ԿԱԼԱԿԱՆ , ի , աց . Տ . ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ . *Բանտականաց , և կալականաց . Ափոտ :

ԿԱԼԱԿԱՌՈՅՑ . ա . Σύνθετος . Compositus . Կառուցեալ և շեղջակուտեալ իբրև զկալ . կամ բարդեալ՝ զխրտարս ունելով . ըստ յն . բաղադրեալ . * Ցորժամ լուիցես , թէ կեանք է , մի կալակառոյց կցկցելով ինչ համարիցիս . Ոսկ . յհ . ա . 6 :

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ , ի , աց . ա . գ . Δεσμώτης , δέσμιος , ἁλών . Vinctus , captivus , carceratus . որ և ԿԱԼԱԿԱՆ . կալեալն , յանցաւոր կամ գերի . եդեալ 'ի կալանս . կապեալն 'ի բանտի . թութագ , մահպուս . Տես Ծն . լթ . 20 : Եւ . իէ . 3 : Գծ . ծզ . 25 : * Բանդականաց և կալանաւորաց . Կորիւն : *Իբր զհեղքեալ իմն կալանաւոր . Նար . հէ :

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ . գ . որպէս կալանաւորիչ . գահիճ . թութուճու , ճէլլատ . *Հաւին կալանաւորք , և առին զնա տարան եդին 'ի բերդն . Լաստ . Ծ :

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ . ա . Որ ինչ անկ է կալանաւորաց , պատժաւորաց . * Կալանաւոր կապանօք չարչարէր զիշխանս : Որք 'ի կալանաւոր կապանաց , և 'ի գիպահեւոջ . Ցհ . կբ :

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐԱԿԱՊ , ի , աց . ա . գ . Բառ համաձայն 'ի հյ . որպէս երր . մաւէկկէր . որ անխտիր նշանակէ՝ կալանաւոր կապեալ և փակեալ 'ի բանտ , կամ Բանտապետ , և Արուեստաւոր փականաց , դարբին . վասն որոյ ըստ ա ինչ . յն . դնի Δεσμώτης . և ըստ ա . 'ի լտ . Inclusor . որում առաւել 'ի դէպ գայ և մեր Թարգմանութն . * Զարուեստագէտսն , և զկալանաւորակապսն , և զմեծամեծսն : Աղատաց , և արուեստագիտաց , և կալանաւորակապաց : Զիշխանսն և զկալանաւորակապսն . Երեմ . իդ . 1 : իթ . 2 : Բոր . ա . 9 :

ԿԱԼԱՆԴԵՄ , եցի . ն . որ և գրի ԿԱՂԱՆԴԵԼ . իբրու տալ կալանս . կամ որպէս թէ զկաղացեալն դարմանել . զի յն . է՝ Ἐπιδέω . Obligo , alligo . Կապել բարուք . պատել . երիզապնդել . սարմագ , պաղլամագ . * Զմոլորեալն դարձո , զխորտակեալն կալանդեա . Բրս . հոյեաց : * Զբեկեալն կաղանդեա , կամ կաղանդէ . Տծմն : Նւ . Եղէկ :

ԿԱԼԱՆԵՄ , եցի . ն . Ձերբակալ առնել . կալանաւոր առնել . գերել . թութմագ , հափս էթմէք . *Զբազումս կոտորէր , և զբազումս կալանէր . Մծբ . Է :

ԿԱԼԱՆՔ , նաց . գ . Σύλληψις . Captio . և φυλάκη , custodia . Կալումն . ըմբռնումն . կապումն . և Կապանք , արգելանք կալանաւորաց . բանտարկութին . թութմաք , հափս էթմէք , զընտան . *Տուաւնք նորա , և կալանք նորա . Ցօբ . ծէ . 10 : *Կայր 'ի կալանս : Ես 'ի կալանս եմ . Երեմ . լբ . 2 : լէ . 5 : *Ի կալանս կապանաց արկեալ . Ցհ . կբ :

ԿԱԼԱՀ . ա . Բառ ռմկ . Թերևս որպէս Թ . գէլէւ . այսինքն Քաղ , և բաժխած . կըրբիճ . *Ի շուռ ածել՝ որ ճանաչէին թէ կալաշ եւս . Ոսկէփոր :

ԿԱԼԱՊԵՏ , ի . աց . գ . Տէր կալի . հարման սահապը , թէահգեան . *Զատաւ իբրև զյարդ . և զխուրն արկանէ մեծ կալապետն մինչ ջերոււն քա 'ի հուրն անշէջ . Նար . յովէլ :

ԿԱԼԱՏԵՂ , ի , կամ տեղի , զւոյ . գ . Տեղի կալի . կալ : Վարդ :

ԿԱԼԱՔԱՐ , կամ ԿԱԼԻՔԱՐ . գ . Մոխիր խոտոյ իրիք՝ քարացեալ որպէս աղ . վասն իբր օճառ . և դեղ խածուածոյ օձից . ող . ուշնալ , ղալի , խալի , կէլէքէր , քարէքար , չիւար : Բժշկրն : լտ . ալքալի , քալի . իտ . սօտա : Կամ ըստ Լէհ . որպէս կապոյտ ներկ . լտ . կլաստում , խոտկի :

ԿԱԼ ԵՒ ԿԱՊ . գ . ա . Կալումն և կապումն . կամ Կալեալ և կապեալ . *Ո՛չ երբէք ուրեք եղեալ է . . . Թարգմանաբ՝ հրեշտակաց (պատգամաւորաց) ինչ կալ և կապ . Բրսղ . Ժ . 5 : *Առանց հրամանաց կալ և կապ ունիցի զնոսա . Ոսկ . յհ . Է :

ԿԱԼԼՈՒՄ . } Տ . ԿԱԼՈՒՄ , կալայ . և
ԿԱԼՆՈՒՄ . } ՈՒՆԻՄ , կալայ :

ԿԱԼՈՂԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Կալող . ըմբռնող . ունող զկարողութիւն ըմբռնելոյ և պինդ ունելոյ . *Ասեն գոլ զկարծր զօրութիւնն՝ ընդգրկմահարս և կալողականս . Մագ . 'Ի տէրն :

ԿԱԼՈՂՈՒԹԻՒՆ . գ . Κράτος . Imperium , potentia . Զօրութիւն ընդ ձեռամբ ըմբռնիչ . իշխանութիւն . կարողութիւն . և Ստացումն . *Դղրդեալ լինին հրամանաւ զկալողութիւն ունող իշխանին . Արիստ . Յ : *Թերևս վերստին արծարծիցի քոյն առաջնորդական պետութե կալողութի . Մագ . ա : *Կալողութի ինչ հրապարակի . Պղատ . օրէն . զ . իմն որպէս ռամկապետութիւն . κράτος δήμου . popularis potestas .

ԿԱԼՈՏԻ , ւոյ տեաց . ա . Ἀλοῶν . Triturans . Կասող 'ի կալն . (եզն) ձգող ըզկամնասայլն . Խըրմէնձի . * Մի կապեսցես զցռուկ եզին կալոտւոյ . Օր . իէ . 4 : ա . Կոր . Թ . 9 : ա . Տիմ . Ե . 28 : * Տպաւորէ ըզգնացայն եզանց կալոտեաց . Մէկն . ղևտ :

ԿԱԼՈՐԱՅ . գ . Իբր Կալք . οἱ ἅλω . Areae . խումը . խըրմէնլէր . *Ցափշտակեսցին զկալորայն . ա . Թգ . իգ . 1 :

ԿԱԼՈՒԱԾ , ոյ կմ ի , ոց . գ . Κατάσχεσις . Possessio . Կալեալ տեղի բնակութե և հասից . ստացուած տանց և անդոց . մեճակ ժառանգութե . բնիկ տէրութիւն , և երկիր ստացեալ . սահման սեպհական . ոռնէցած խոմ յէտ յէտ փէղը . մուլք , մէլաքէթ , մալիքէանէ , ագարէթ , չալթ , եարըմ . Տես Ղևտ . իէ . 24=45 : իէ . 16=28 : Թուոց . իէ . 7 : լէ . 12 , ևն : *Որոց կալուած իշխանութե յիմ բաժնին հասան . Խոր . գ . 42 : *Զբնիկ սեպհական կալուածի ազգին արշակունեաց զքաղաքն վաղարշապատ . Փարպ : * Ի նորուն անուն աշխարհ կալուածոց նորա կոչեցաւ գաւառք . Ցհ . կբ : *Բնակեաց ինքն և իւրքն հանդերձ իւրաքանչիւր կալուածովք . Ածր . գ . 8 : * Ամենեքին եմք մարդիկ ազգակիցք և եղբարք՝ ըստ վերին ազգակցութե կալուածոց ընտանացեալք . Փիլ . լին . բ . 60 :

ԿԱԼՈՒԱԾ . Κράτος , κατάσχεσις . Occupatio , retentio , imperium , potentia . Կալումն . կալողութի . կալ և կապ ունելն . տիրելն . տէրութի . իշխանութի . և Ըմբռնումն . զապդ , հիւքմ . *Պատճառ լինի կալուածոց և շարժման տեսանելեաց : Ճըշմարտութք իշխեցին՝ կալուածովք ըմբռնեալք . Փիլ : * Եւ նա ևս մնայր 'ի կալուած (կմ 'ի կապուածս) լծոյ ամբարշտին . Ցհ . կբ : *Տան միայն առն կալուածոց (ժամանակի իշխանութե) այնչափ բևեռս ամաց համարեցան : Դատաւորացն կալուածոց (ժամանակ) : Ամենայն ուրեք յիշատակս կանգնեաց զիւրաքանչիւր ազգաց կալուածոց (այսինքն տիրելոյն) . Եւս . եր . ա :

ԿԱԼՈՒՄ . կալայ , եկալ կամ կալ . կա-

լէք. ն. Κρατέω. Teneo, obtineo, prehendo. κατέχω, coërceo, cohibeo. որ և գրի 'ի յետնոց՝ ԿԱԼՆՈՒԼ. իբր Ունիմ, կալլոյ. ըմբռնել. առնուլ. առնել, բռնել, ուրգիլ. թութմաք, ձըն էթմէք. *Ցայնժամ առաքս կալեալք (կը), կալուլ կարծեն. Գղատ. փիլ: *Եկալ զաթոռն արքայութեան: Զոգաւ կալ զգուռն քաղաքիք. Սոկր: Վրք հց. ժ: *Բաքիգեւս ոչ կարաց կալուլ զյովնաթան. Նխ. ա. մ: *Կալու զշունչս, և կապէ զորսյն. Հին կէր: *Որ մի ոչ կարէ կալուլ զորկորն: Կալուլ կապել: Կալուին են. Ոսկ. յհ. ժ. ուր առ. կալնուլ: *Ելէք կալէք զանցս լեռնային կողմանն. Յուդթ. դ. 6: *Բաւական լիցի ձեզ այսչափ, որչափ կալէքդ. Առծր. բ. 4: *Կալուլ զոսկից մանկանց նորին, և հարկանել ալինդ ըղքարն. Ը. Եղէս: *Ոչ կալլով զնա՝ չորանայ. Մագս. 'ի գիրս: *Գնէ զօրէնսն 'ի քաղաքի յամենայն ժամ կալողն (այսինքն իշխողն). Գղատ. օրէն. դ: *Ցանկալի եղեւ օրինապահն կալեօք (այսինքն կալմամբ). Ագաթ: *Ոչ իբրև զմի ինչ 'ի կալեցելոցն. այսինքն յընդձեռամբ եղելոց եղականաց. Կիւրղ. գնչ: Իսկ Վրք հց. բ. և ծդ. որպէս և Մագ. ոփ. գրի, *Կալնու, կալնուին, կալնուլ. զոր յաճախեցին յետինք:

ԿԱԼՈՒՄՆ, լման, անց. գ. Κατάσχεσις. Occupatio, retentio. Ունողութիւն. ըմբռնումն. կալանք. կալողութիւն. *Զանկիրթն վարժից՝ կալմամբ կապանաց են. Նար. խչ: *Առանց հողոյ ոչ լինի թանձրութիւն, և առանց ջրոյ կալումն և ըմբռնումն. Վրդն. ծն:

ԿԱԼՈՒՄՆ. Κατάστασις. Constitutio. Բաղկացութիւն. կացուցումն. *Ծաղիկն և շուշանն յերկուց ունի զկալումն գոյացութիւն, յանոյշ հոտոյն (և 'ի մարմնոյն). Զքր. կթ. Եկեղ: *Եւ այս ըստ ներքնապական երից ծայրիցն կալմանց. Անան. եկեղ:

ԿԱԼՈՒՄՆ. Σχέσις. Habitus, habitudo, relatio, affectio. Ունելութիւն, ունակութիւն առացեալ. կիրք. յօժարութիւն. և Յարաբերութիւն առ այլ. կապակցութիւն. աղգակցութիւն. ընտանութիւն. կախումն. *Ած ոչ ըստ կալման, որպէս մեք, այլ առանց կալման ունի զբարերարութիւն. իսկ մեք կալմամբ: Կալմունք նոցա են չարք, այսինքն սրտմտութիւն, ցանկութիւն են. Մագս. 'ի գիրս: *Բնակեաց 'ի նմա ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս. այսինքն ոչ ըստ հաղորդութեան կամ կալման: Ո՛չ փոխադրութեամբ, կամ կալմամբ, այսինքն արով շնորհի, այլ մարմնապէս, որ է էապէս. Գրգմ. խա. լ. են: *Անուլ զմարմինն՝ ոչ կալմամբ, որպէս մարգարէքն, այլ միաւորութեամբ. Մեկն. ղնոփ: *Հերակլեանցն առի սեռ 'ի միջէն կալմանէ: Ունին երկուս կալմունս. առ 'ի յառաջ քան զոսայն, ըստ որում անտեսակք. իսկ առ զկնի առցայն՝ ըստ որում սեռք. բայց ծայրքն մի ունին կալումն. Պորփ: *Ընթացքումն, որպէս առ իրս. իսկ սահման, որպէս առ կալմունս իրաց, զորս առ միմեանս ունին. Անյ. պորփ:

ԿԱԽ. Արմատ Կախելոյ. ուստի

Ի ԿԱԽ. մ. 'Εκκρεμής. Pendens, pendulus. կախեալ. և կախեալ գոլով. կամ երկայնեալ 'ի վերուստ առանց հասանելոյ 'ի վայր. ընդ հասեալ մնալով. կիսատ. անհաստատ. անկրացեալ. կախուած. ասըլը. ասըլը, ասփլը, ձապալըգ. *Կանթեղքն 'ի կախ կան անշըջանի. Ը. առակ: *Կէտ կարթիւ 'ի կախ կորզեալ. Մագ. է: *Ջուրարն ուղտ զահեակ բաղկան 'ի կախ ունելով կրկին. Լմբ. եկեղ:

Մխ. դփ: *Կայ այսպէս հաստատեալ 'ի միջոցին 'ի կախ. Երզն. երկ: *Միջակ նըշան (միջակէտն). ուղի 'ի սմա առնու ընթերցողն՝ 'ի կախ ունելով զձայնն. Մագ. և Երզն. քեր: *Մի բան կայ 'ի կախ: Սայլն 'ի կախ անկանի. Ոսկիփոր:

ԿԱԽԱՂԱՆ, ի, աց. գ. Ξύλον, σταυρός, ἱππάριον. Lignum, crux, patibulus, equulus, equuleus. (իբրու կախաղան. գրի և ԿԱԽԱՆ.) Տանջանարան կախման. տեղի կամ գործի կախելոյ. որպէս ծառ. փայտ, խաչ. մեքենայ քերանաց և լլկանաց. պրկոց. և կախումն. փուր աղաճը, խէյքէնճէ աղաճը, ճաճիածալ, ճէնգէլէ. և ասըլմասը. *Սկսաւ խօսել 'ի կախաղանին. Ագաթ: *Թողուլ այնպէս 'ի կախաղանին զգիտակութեան. Խոր. գ. 36: *Ի խեղդ կախաղանի: Ո՛չ կախաղանք, և ոչ քերանք. Սարգ. յկ. գ: Նա ա. դ. ծ: *Կախաղանօք սրբոց տոլին՝ ընթացս ուղղեալ առ քեզ յերկին. Յհ. օձն:

Նմանութբ. Ի կախ կալն մնաց. վարանք. *Զասաանայ՝ զամենայն աւուրս որնորէնութեն քմի՝ 'ի հնարաւորութեն և 'ի կախաղանի և 'ի տարակուսանս պահեաց մինչև 'ի խաչն. Լծ. կոչ:

ԿԱԽԱՂԱՆԱՒ ԳՈՐԾ կամ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ. իբր Ի կախ կազմեալ ինչ. կախուած չէնք՝ բանուած. ասըլը՝ հաւալի՝ աւլգըմ ուչուգ՝ ապգըգ էւ, աւգըլ, ասմալը. *Արար երկուս վանդակս՝ ծածկել զերկրորդ խոյակն, գործ կախաղանաւ: Նմանաձևս պղնձիս 'ի վանդակապատն՝ գործ կախաղանաւ. գ. թգ. է. 17. 18: *Կազմեաց զանուանեալ բուրաստանն կախաղանաւ. Եւս. քր. ա:

ԿԱԽԱՂԱՆԱԲՈՒՐԱՍՏԱՆ. գ. } Κρεμαστός παράδεισος. Hortus pensilis. Պարտէզ շինեալ 'ի կախ 'ի վերայ կամարակապ սեանց, կամ վանդակաւոր զարդուք յօդս. ասմալը պաղչէ. *Զարքունիսն մատաղատունկ անկովք ծառոց զարդարեաց, և անուն կոչեաց կախաղանաբուրաստանս: Անուանելոյ կախաղանաւոր բուրաստանին. Եւս. քր. ա:
ԿԱԽԱՂԱՆԱՒՈՐ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ.

ԿԱԽԱՂԱՆԵԼ. ն. Ի կախաղան հանել, կախել. ասմագ. *(Աբեսաղոմ) յոչ միոյ պարտեալ հակառակամարտէ՝ ինքնին կախաղանելով. Պիտ:

ԿԱԽԱՆ. Տ. ԿԱԽԱՂԱՆ. *Նախ 'ի քերումն ըղսուրբն ածին 'ի կախանի. Լմբ. պաղ. 'ի Գէորգ: *Ի կախանի քերեցին զկողսն երկաթի քերչօք. Հ=Յ. սեպտ. ծա:

ԿԱԽԱՐԴ, ի, աց. գ. ա. Φαρμακός. φαρμακεύς. Fascinator, praestigiator, veneficus. γοής, incantator, են. Դիւթ. կխաւ. վհուկ. մոգ. սուտ և խարդախ մարգարէ. գեղատու. թովիչ. խաբօղ լսելեաց և աչաց դիւական գործակցութբ. ֆալճը, պիւյիւճիւ, կէօզ պույըճը. սըհըրպազ, ֆէլահին, ճատու. երբ. խուբէթօմ, ձէփաշէֆ. Տես Ել. է. 10: ը. 11: իբ. 17: Երեմ. իէ. 9. Նաւում. գ. 4: Յայտ. իա. 8:

ԿԱԽԱՐԴԱԲԱՐ. մ. Իբրև կախարդ. պատրանօք. *Պղատոն պայծառաբանեաց կախարդաբար՝ փոփոխելիս ասելով զհոգին. Լծ. ածան:

ԿԱԽԱՐԴԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Γοητεία. Praestigiae, incantamentum. Ուսումն կամ աղանդ կախարդական. կախարդութի. *Զանազանի մոգականն 'ի կախարդութէ, և կախարդագիտութի 'ի գեղագիտութէ. Նննոս:

ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է կախարդաց և կախարդութե. խաբէական. կեղծ. պատիր. խարդախ. հրապուրիչ.

*Կախարդական արուեստ, կամ ձև, բան, պատրանք, չարիք. Պիտ: *Կախարդական մեքենայք, կամ հաւանութիւն. Լմբ. ոփ: Ճ. Բ:

ԿԱԽԱՐԴԱՆՔ, նաց. գ. 'Επαοιδή. Incantamentum. φάρμακον, κιον, veneficium, medicamentum. Գործ կախարդութե. խարդախանք. թժժանք. չարարուեստ հնարք. թովչութի. հրապոյրք. պիւյիւ, ֆալ, կէօզ պույըճըլըգ. *Հաւահարց լինիցի, և կախարդիցէ կախարդանօք: Վաճառէր զազգս կախարդանօք իւրովք. Որ. ծէ. 12: Նաւում. գ. 4: *Գիր, կամ աղանդ կախարդանաց. Եղնկ: Ճ. Ա: *Մի կախարդանօք զձերդ աղանդեալ որսայցէ զգայարանս. Պիտ: ամի. աչք խափել:

ԿԱԽԱՐԴԱՍԱՐ, ի, աց. ա. (իբր կախարդանս արարող, կամ կախարդասարս, և կամ գիտակ կախարդութե սարօք իւրովք, այս ինքն ամենայն հանգամանօք.) Վարժ իբր կախարդ, և կախարդական. յն. Τὰ περιέργα πράσας. Curiosa faciens. *Բազումք 'ի կախարդասարացն: Մարդիկ կախարդասարք. Գծ. ժթ. 19: Ըկր: Լմբ. իմ: Երզն. մխթ: *Կախարդասար աղանդ, կամ վարդապետութի. Ագաթ: Ճ. Ա: փարդ:

ԿԱԽԱՐԴԵՄ. եցի. ն. 'Επάδω. Incanto. Կախարդական հնարիւք դիւթել. թովել. պատրել, հրապուրել, խարդախել. որսալ. պաղլամագ, ըսըրլամագ, էֆսուն օգումագ. *Կախարդիցէ կախարդանօք. Որ. ծէ. 11: *Զոր համարեցան կախարդել զաս կանանց. Խոր. բ. 58: *Բժժանօք ինչ յուսաթից կախարդել. Նար. կէ: *Գինարբու հացկերութբ կախարդեալ: Կախարդել արտօսրահոսողորմելի գեղձմամբք. Պիտ: *Մի պատրեսցուք 'ի հեշտալեացս, որք կախարդեն զըղգայութիւս. Սարգ. յկ. է: *Կախարդէ զնա ձայնիւ տատանաղեացն. Վրք հց. ծ:

ԿԱԽԱՐԴԻՆՔ. Տ. ԿԱԽԱՐԴԱՆՔ. *Կախարդանօք կամիք զերծանել 'ի ձեռաց իմոց. մեք կախարդինս ինչ ոչ գիտեմք. Հ=Յ. դեկտ. ղ:

ԿԱԽԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Φαρμακεία, φάρμακον. Veneficium, fascinatio. ἐπαοιδία, incantatio. γοητεία, praestigiae. μαντεία, divinatio, են. Կախարդական արուեստ, գործ, և գործիք. կախարդանք. խարդախանք. պատրանք. մոգութի. հմայութիւն, թովչութի. վհկութի. դիւթութի. գեղատուութի. բժժանք. պիւյիւճիւլիւք, սըհըրպազլըգ, ճատուլըգ, ֆալ, կէօզպույըճըլըգ. Տես Ել. է. 11. 22: ը. 7. 18: Եսայ. իէ. 9. 12: իմ. ժբ. 4: ժը. 13: Միք. է. 11: դ. թգ. իա. 22: *Զի թէ նմանեաւ իւիք գործեցեալ լինէին կախարդութեցն իրքարդեօք պատրեալ հաւանէին. Պիտ: *Պիթագորաս բաղում ազգս կախարդութե յուզեալ. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Զանազանի մոգականն 'ի կախարդութէ. զի մոգութի է մակաչութի բարեգործ (կարծեցեալ) դիւաց. իսկ կախարդութին մակակոչութի դիւաց չարագործաց. Նննոս: Իսկ Բրս. Ադբ. *Այնպիսի անսի ես երբեմն զկախարդութի հաւու գիւրահնարի. յն. πανουργία, astutia. Ճարտարութի. Վարպետութի. ուստալ:

ԿԱԽԵՄ, եցի. ն. ԿԱԽԻՄ, կամ ԿԱԽԵԱԼ ԿԱՄ. ի. չ. Κρεμάω, ἐκκρεμάω, ομαι, κρεμαννύω, υμι. Suspendo, pendeo, dependeo, են. Կապեալ թողուլ կամ մնալ 'ի բարձր վայրի ընդ մէջ օդոյ. խեղդ արկանել. խաչել. և Ի կախ թողուլ կամ մնալ. հաստատել, իլ. կապել, իլ. ունել զկապակցութի. յենուլ. յարիլ. կախել. կախուիլ, տիկիլ, տայանիլ. ասմագ, ասըլմագ, պաղլամագ.

ճէրմէք . սէրմէք . սարգըլմագ , պաղլամագ , փաղլանմագ ։ Մանաւանդ պատահական խնդրով և դիպուածոց ասամամբ . զոր օրինակ , *Կախել զոք . կամ կախիլ և կախեալ կալ ուրուք զփայտէ , զպատուհանէ . զմիոյ առանէն , զմիոյ ձեռանէն ։ Զծերս կախեցին զբուրանց . զմանկունս զատանանց կամ զպարանոցէ մարցն ։ Անօթ զարերցուցանութ ատանց կախեալ յերկնից ։ Տեառն կախեալ զգաղանն զձեռանէ նորա ։ Խոյ մի կախեալ կայր ղծառոյն սաբեկայ զեղջերացն ։ Զմարմինս նոցա կախեցին ըզպարսպէն ։ Կախեաց զնկնստովրայ զգլուխն զպարձրամսաւր աշտարակէն յանդիման ամենեցուն ։ Ցից մի , կախել զնմանէ անօթ ինչ . ևն ։

Եւ նմանութ . *Ժողովուրդն ամենայն կախեալ կային զնմանէ 'ի լսել ։ Եղիցին կախեալք զնմանէ . Ղկ . ծը . 48 ։ Եփ . իբ . 24 ։ *Նորա ոգին կախեալ կայ զզորա ոգւոյդ . Ծն . խդ . 30 ։ *Փափաքանօք գորովոյ զմանկանէն կախեալ էր ։ Զառաքելական առեղծուածոցն կախեալք . Փիլ ։ *Զնոցա կախին միրոյ . Պիտ ։ *Զծառոյդ օրհնութ հաւատք յուսոյ իմոյ կախեցի . Նար . ղա ։ *Գիր ըզգիրոյ կախելով անաշխատ բերելով զհեգն . նայն . Մանդ . ծը ։ *Ցոյս մեր է այժմ զքէն կախեալ . Լմբ . պտրգ ։

Եւ եւս՝ յայլ և այլ հոլովս՝ իրական կամ նմանական նշանակութ . *Կախեցին 'ի վերայ Ջրբլխին ։ Կախեաց զերկիր 'ի վերայ ոչընչի ։ Կախեցաւ ընդ երկինս և ընդ երկիր ։ Զկապարճս կախէին 'ի պարիսպս քո ։ Կախեցին զգլուխն 'ի պարսպէ անտի ։ Կախեցի երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա ։ Ցայս երկուս պատուիրանս կախեալ կան ։ Ի մեզ են կախեալ ադէք նոցա ։ Կախել ընդ պատուհանն , ընդ պարիսպն ։ Ի ցուցոյն կախեցին զնոսա . ևն ։ *Առ ատորին կողմամբ պծըղնաւորին կախէին ոսկի նուռնք . Փիլ ։ *Կախել 'ի բարձրաւանդակ , 'ի խաչափայտն . Ճ . Ա ։ Սարգ ։ *Կախեաց զվիշապն յերկնից . Կոմրչ ։ *Ցայգքան վտանգս կախէ զանհաւատսն ։ Զանարգ զարգս կախեցես 'ի գէմս քո . Ոսկ . յհ ։ *Ամենայն երանութիք 'ի կամս հօր իւրոյ կախեալ կան . Բրս . մրկ ։ *Կախեցաւ 'ի վերայ փայտին . Սարգ ։ *Ըզդատախտակն դատաստանի ունին յաջակողմն կախեալ 'ի վերայ բարձիցն . Լմբ . պտրգ ։ *Վարսք գլխոյն կախելով 'ի վերջկոյս զաւտովքն մարմնոյ . Պիտ ։ *Կախեալ կայ զպարանոցաւն . Նար . երգ ։ *Թողեալ զամենայն ինչ՝ զնովաւ կախեցան . Լմբ . ող ։ *Կախի զուսովքն մարխանու . Տօնակ ։ *Ի ձեռանէ միոյ կախեալ ։ Պատճառք նոցա յերկնից կախին . Մագ . օփ ։ Վեցօր . ե ։ *Ջահք 'ի բարձանց 'ի քեզ կախեալք անշիջական . Երզն . օփ . երգ ։ *Խարիսխն 'ի նաւէն 'ի խոնարհ կախիցի . Եփր . էբր ։ *Կախեցաք զյոյս մեր յօծեալն քո . Եղն . պտմ . ծ . 2 ։ *Կախէին բեռն գրաստուց . Նէեմ . ծգ . 15 ։ *Կարօղ է կախել նոցա բեռինս ծանրութ . Ագաթ ։

ԿԱԽՈՒՄՆ , խման . գ . Կախիլն . *Գուշակեաց զկախումն որդւոյն տղ զփայտէն . Կիւրղ . ղկ ։ *Զկախումն իւր (զխաչէ) . Նոնն ։ *Սատրապգլուխ կախմամբ . Շար ։

ԿԱԾԱՆ , ի , աց . գ . Նուրբ և նեղ անցք . ('ի ռմկ . կած , նուրբ .) Տե՛ս և ՆՐԲԱԿԱԾԱՆ . *Ընդ նրբուղի կածանս գնալ . Վրդն . երգ ։ *Որպէս անձաւք անբաւահայեացք , յորժամ գնայ ոք ընդ նա նրբուղի կածանաւ . Տօնակ ։

ԿԱԾԱՆԵԼ . չ . Անցանել (լուսոյ) ընդ նեղ անցս , ընդ ծակ , ընդ ծերպ . *Ի յոյս նշողից գնացէ հոգւոյն բանս՝ կածանելով ինչ 'ի խաւարչուտ տեղիս յայս . Վրդն . երգ ։

ԿԱԿԱԶ , ի , աց կամ ից . ա . որ և ԿԱԶՈՍ . Ψελλός. Balbus. Թ . պ . քէքէլ . թէթէլ . Ծանրալեզու . Թոթով . Թլուատ . բաղկեմատ . գնչու . ճէմճէ . ճէթէլի . *Ցիշէ զկակազ լեզուն . Վրդն . ել ։ *Լռովելկես կակազն՝ հայրն գաւազինայ . Մարթին ։

ԿԱԿԱԶԵՄ , եցի . չ . Ψελλίζω, τραυλίζω. Balbutio. Թոթովել . ոչ ուղղախօսել . ծեքքանել . շաղփաղփել . քէքէլէմէք . քէկէմէլ . ճէճէլէմէ . *Զոր առաց պարզ և համարձակ , և ոչ կակազելով և երկբայելով . Վրդն . ել ։ *Անօձ իմն յաղագս հայկայ և նմանեացն կակազէ . Խոր . ա . 21 ։

ԿԱԿԱԶՈՏ , ի , աց . Տ . ԿԱԿԱԶ . *Կակազոտ եմ ես աստ ։ Կակազոտ ծանրախօսն ։ Մովսէս կակազոտ էր , լինէր ոչ անարգեցաւ . Եփր . ել ։ *Զի քաջ գիտէին զնա կակազոտ ։ Պարզելով զլեզուն կակազոտի . Վրդն . ել . և Բասց ։

ԿԱԿԱՆ , ի , աց . գ . Κραυγή, κλαυθμός. Clamor, vociferatio, ploratus, lamentatio. բայիւ . χράζω, vociferor. որ և ԿԱԿԱՆՈՒՄՆ . Ճիչ . գոչիւն լալեաց . ձայն հեկեկանաց . ողբումն մեծաձայն . աշխար . գոռում գոչում . Թ . էօյղուրմա , ֆիղան , փափ ... ֆէրեատ , հայգըրըշ . *Կական բարձ 'ի ձայն մեծ . Է . Բգ . ծը . 4 ։ *Կական և հեծութ . Նար . իէ ։ *Կական (կամ զկական) բարձեալ լալոյ գոռնապէս . Ճ Ճ ։ *Կականս պաղատանաց արկանէր առաջի . Մէսր . եբեգ ։

ԿԱԿԱՆ . մ . } Կականաւ . կականելով .
ԿԱԿԱՆԱԲԱՐ . } Թ . էօֆքէր էօֆքէր . *Զի գոնէ 'ի կական լալոյ գազարեցուսցեն զնա . Վրք հց . իզ ։ *Իւրաքանչիւր յարմար ձայն կականաբար . Գնձ ։

ԿԱԿԱՆԱԲԱՐՁ . ա . մ . Կական բարձող , կամ բառնալով . *Կականաբարձ արտասուալից զձեռս լի աղօթիւք յերկինս համբառնայքն . Ագաթ ։ *Կականաբարձ զխս ողբացէք . Մանդ . իդ ։ *Ամենկեան կականաբարձք և արտօսրաթորք գոչէին անյարմարաբար . Բրս . աղաչ ։

ԿԱԿԱՆԱԼԻ . ա . } Լի կամ լցեալ կականօք . արտասուալից .
ԿԱԿԱՆԱԼԻՐ . } լալագին և մեծաձայն . *Կնոջ կականալի բարբառք ։ Կականալի ողբովք ։ Կականալիք հառաչմամբ . Ճ Ճ ։ *Կականալիր աղաղակաւ . Ոսկ ։ *Կանչեմ առ քեզ ձայն կականացի , կականալիր ու ողորմելի . Շ . Եդես ։

ԿԱԿԱՆԱՒՈՐ . Նոյն ընդ վ . ա . մ . *Կականաւոր ձայնիւ լալոյ . Տօնակ ։ *Զամենայն հրէայսն բարձր կականաւոր լացոյց . Մամբր ։

ԿԱԿԱՆԵՄ , եցի . ն . չ . } Κράζω. Vociferor. κλαυθ-
ԿԱԿԱՆԻՄ , եցայ . ձ . } μὸν ἀναλαμβάνω, ploratum assumo. φρυάττομαι, fremo. Կական բառնալ . Ճչել . աշխարել . ողբալ գոռնապէս . Թ . փափ ... ֆէրեատ էթմէք . *Զձայն բարձեալ կականէին . Ողբ . է . 13 ։ *Կականէր և ողբայր զկորնթացիս . կանոն ։ *Կականեսցէ զկատարածն ։ Ցերեկամանց առաւ կականիմ . Նար . յէ . և ծբ ։ *Մի կականելով . մի աղաղակելով . Բրս . Ըղձ ։ *Բազում որբք կականէին գոռնապէս . Եղիշ . Վան ։ *Արտօսրահառաչ կականելով . Պիտ ։ *Կականելովն՝ զհայրական գութ նորին շարժել . Լմբ . ող ։ *Մեծ վասահութ առ սուրբ մայրդ կականիմք . Տաղ ։

ԿԱԿԱՆՈՒՄՆ , նման . Տ . ԿԱԿԱՆ . *Լըսեալ զլալիւն մանկանցն՝ հանդերձ մարցն կականմամբ . Խոր . բ . 80 ։ *Զգորովալիր ողբովք զկականումն . Պիտ ։ *Ցարտասուք կականման ։ Զկականումն ողբոցն ։ Կականմանն ձայնի այրւոյն ։ Կազզուրեալ 'ի կականմանցս . Ցհ . կբ ։ Ղևոնդ ։ Նար ։

ԿԱԿԱՉ . և ԿԱԿԱՉՈՒՆ . Տ . ԿԱՐԿԱՉ . և ԿԱՐԿԱՉՈՒՆ ։

ԿԱԿԱՋ կամ ԿԱԿԱՉ , ի , ից , կամ աց . գ . Ծաղիկ գեղեցիկ՝ ընտանի և վայրի , կարմրերանգ , կամ երփն երփն . լալէ , կիւրիփ լալէսի . Տե՛ս և ՀԱՐՕՆՈՒԿ . կէլինճիկ չիչէկի . որ է իբր վայրի կակաչ . *(Լեռնական ծաղիկք) ոչ տանէին պարտաւանաց գաղտականաց արքայածաղկին , կակաչին , և այլոց նմանեաց . Մխ . առակ ։

ԿԱԿԺԻՐԱԿ կամ ԿԱԿԾԻՐԱԿ . գ . Որպէս կասիա 'ի պէսս գեղոյ . զի 'ի բառս Գաղիանոսի գնի որպէս յն . Κάσσια σύριγξ. Cassia siliquae. ռմկ . խիարշէմպէ . այն է գեղ մաքրողական թթուաշ զովացուցիչ՝ 'ի պտղոյ ծառոյ , նման պտղոյ եղջերենւոյ , բայց բոլորշի երկայն ։ (Ի Բժշկարանի կոչի և Սալիխա . և մեկնի , "Սուրբ գրիգորի ծառին խէժն է , կմ Սալխ ծառոյն կեղևն է" . Խըյարէր չէնպէր . չէմպէր ։) Տե՛ս և ԿԱՍԻԱ ։

ԿԱԿՂԱԲԱՆ , ի , եց . ա . Որ բանն է կակուղ , մեղմ և անոյշ , այլ ոչ 'ի սրտէ . *Սուտակասասս կոչէ զկակղաբան հրէայսն . Համամ . առակ ։

ԿԱԿՂԱԳՈՅՆ , գունի , ից . ա . Μαλακός, μαλακότερος. Mollis, lior. Առաւել կմ յոյժ կակուղ . փափկիկ . մեղմ . կօլայլի . եաւաշ , նազիք , կէվշէք . *Ոչ 'ի կակղագոյն նիւթիցն յօրմանս ընձեռեն ձև ինչ տպաւորել . Պղատ . օրին ։ *Քան զմոմ կակղագոյն լինիս ։ Կակղագոյն չիթք (անձրևի) ։ Կակղագոյն կերակուր , պտուղ , զգեստք , պատմուճանք , բանք . Ոսկ . ա . կոր ։ Արիստ . Եզ ։ Ճ Ճ ։ Անյաղթ . ծն . և ալ . և առ որս . ծբ ։ Սարգ . յուդ . գ ։ *Քաղցրագոյն և կակղագոյն խոնարհութ . Ճ Ճ ։ *Կակղագոյն առամբոխն զհրաշալի բանն իբրև ընդ մեղուախորիսխ խառնեալ . Ածն . 'ի սրբէ ։

մ . Կակղութբ . մեղմով . *Կակղագոյնս յանդիմանէր . Նչ . եղծ ։

ԿԱԿՂԱՄԻՍ . ա . Որ կամ ուր միսն է կակուղ . (յն . Τριφερότατος. Tenerissimus. փափուկ յոյժ .) *Ցախտակս պղնձիս շղթայուցանէին , և գնէին 'ի վերայ մարմնոյ նորա 'ի կակղամիս տեղիսն . Եւս . պտմ . բ . 1 ։

ԿԱԿՂԱՆԱՄ , ացայ . չ . Ἀπαλόνωμαι, μαλακίζομαι, συλλύομαι. Tener fio, emollior, concilior. Կակուղ և փափուկ լինել . 'ի կակղութի փոխիլ . մեղմանալ . զիջանել . և Մեղկանալ . կօլէյնալ . եաւաշլամագ , կէվշէմէք . *Ոտքն կակղացին կմ կակղանայցեն . Մթթ . իդ . 32 ։ Մրկ . ծգ . 28 ։ *Կակղացաւ սիրտ քո . Դ . Թգ . իբ . 19 ։ *Կակղացաւ շամուան , և ցածոյց զպատերազմն . ա . Ա . ծգ . 47 ։ *Կակղանայ քարացեալ սիրտ մարմնեղէն . Մէծ . ղկ ։ *Կակղացին 'ի խստութէ անտի իւրեանց ։ Չէր ինչ մարթ փշոյ կակղանալ . Մծբ . ծէ . և է ։ *Երկշոտն զարհուրեսցի , և արին կակղասցի . Ցձկ . ծզ ։ *Եկին հատին պատիժքն պատուհասից 'ի վերայ եւայի , և ադամ ոչ կակղացաւ ։ Կակղանայցէ և հաստատեալ խօսել ընդ նոսա բանս բարեաց . Եփր . ել . և Բգ ։ *Կարծրութն չարին կակղացեալ . Նար . առակ ։ *Մարմնոյ հեշտ իրօք անտանութբ կակղացեալ էին . Նիւս . կազմ ։ *Շօշափելեօք կակղանալ . Անյաղթ . իտր ։

ԿԱԿՂԱՊԷՍ . մ . Կակուղ օրինակաւ . մեղմով . *Ի մաղասասակս 'ի միասին հոսել գործեաց կակղապէս՝ իբրու ով գոլով . Պղատ . օրին ։

ԿԱԿՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ , ցուցի . ն . Μαλακίζω, μαλάσσω, ἀπολύω. Mollio, emollio, flecto. ὁμαλίζω, laevigo. որ և ԿԱԿՂԵԼ . Կակուղ և փափուկ առնել . փափկացուցանել . գիջել . և Մեղմել . ընդելացուցանել . և Մեղկել . Թուլացուցանել . կօլէյլէշտիրմէք , եաւ-

ցընել. Եռամշաբաթ, Կէվշէթմէք. *Նախ զխոշն կորեն, և զերկիրն կակղացուցանեն. Մանդ. Է: *Բանջարքն այլ և այլ զօրութիւն ունին, զի մին կակղացուցանէ, և միւսն խստացուցանէ. Կիւրղ. ղևտ: *Մինչ կակղացնիցդ զվայրս խաշին իւրոյ առաւել քան զքայդ. Եղիշ. խաչէս: *Ջարին կակղացուցանէ. կամ կակղացուցանել զանընդդատն, զխստութիւն սրտից, զխստագոյն ժպրհութիւն, զբիրտ զանհնազանդութիւն, զպարմնութիւն, զնախանձ, զվճիռ մահուն. Բրս: Նար: Լմբ: Ոսկ. սաէպ: Փիլ. յոհ: *Քաղցրաբանութեամբ կակղացուցանէ. Սրգ. ա. գ. Է: *Կերակուրք զարիականս կակղացուցանեն. Մաղ: *Ընծայք ալից կակղացուցանեն զանձն: Մի կակղացուցանես զճգնութիւնս. Կլիմաք:

ԿԱԿՂԵՄ. եցի. Նոյն ընդ վ. *Կակղել զերեսս երկրի, կամ զերկիր. զխստագոյնս անդաստանաց, զխոշոր ապառաժուտն, զխոպանացեալսն. Եզ. ԻԷ. 25: Փիլ: Խոսր: Պիտ: *Կակղել զսիրտ քարեղէն, զկարծր բնութիւն մարմնոյս գառողութեամբ. զանընդել կամ զանհամբոյր գազանն. զմիտսն. Ցհ. ՃԲ: Նար. ՀԴ: Բրս. Մրկ: Ոսկ. Մթ. Գ: Ե. Բ. Բես: *Զխիստ և զնահանգանդ հոգի ոչինչ կարէ կակղել. Ոսկ. ԳԾ: *Զլուսինն եղեալ լոյս տալ՚ի գիշերի, և զխաւարի զմթագինն կակղել». այս ինքն մեղմել. Կիւրղ. ծն:

ԿԱԿՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ԿԱԿՂԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Կակղեցուցանէ զանձին սրբամտութեան. Բրս. մախ:

ԿԱԿՂՈՏ. ա. Կակուղ. փափուկ (վայր). *Ի դժուարինս և 'ի կակղոտս, 'ի լերինս և 'ի ձորձորս. Եփր. ասէպ:

ԿԱԿՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Μαλακότης, ἀπαλότης. Mollities, teneritudo. τρυφή, deliciae. են. Կակուղ և փափուկն գոլ. փափկութիւն. մեղմութիւն. մեղկութիւն. Թուլութիւն. Եռամշաքլըք, Կէվշէկլիք. *Կակղութիւն անկողնոց, զանգուածոյ հացի, աչաց. Ոսկ. յհ. ա. 11: Նար. ՅԲ: Մաղ: *Ցուռաջին կակղութիւն պնդի. Սարգ. ա. գ. Է: *Ծանուցեալ զնորա նենգաւոր խարդախութիւն 'ի կակղութիւն գունեալ սլաքացն բանից. Լմբ. ող: *Վասն կակղութեան գիրաւոր ողի տայ հաւանական ասութեան. Փիլ. լին: *Զխոշորութիւն կայծականց 'ի կակղութիւն վարդի փոխեցեր. Գնձ. Բղբ. առ Ղուկ:

կամ Ὁμαλία. Planities. Հարթութիւն. գիճութիւն. *Կակղութիւն ընդ հոծութիւն զայս ինչ գործէ. Պղատ. օրէն:

ԿԱԿՂՈՒՂԻՐ. ա. Որոյ ուղեղքն կամ ոսկերն են կակուղ. *Եթէ ոչ էր կակղուղեղ, բաւական ոչ կարէր. Մխ. առակ:

ԿԱԿՂՈՒՄՆ, զման. գ. Կակղելն, իլն. *Երկիր ոչ կակղումն ինչ նախ քան զջուանիլ (առաջին) ծառոցն ընկալաւ. Պղտ. ժ: Ճ. Գ: *Կամօք եկն 'ի հերկումն և 'ի կակղումն. Եղիշ. ըրէր:

ԿԱԿՈՒՂ, կղոյ կամ կղի. ա. Ἁπαλός, μαλακός. Tener, mollis, blandus. փափուկ. քնքոյշ. մատաղ. և Մեղմ. ամոք. Թոյլ. մեղկ. Եռամշագ, Նազիք, Բաղէ. Լտիֆ. Գուզիվ. կէվշէք. *Կակուղ կաւ, կամ ձէթ, բանք, բարբառ. Իմ. ԺԵ. 7: Առ. ԺԵ. 22: Ընդ. ԻԲ. 22: Յոբ. Խ. 22: *Կարծր է, որոց մարմինք մեր հնազանդին. և կակուղ՝ որչափ մարմնոյ (է մինձակ). Պղատ. օրէն: *Կակուղ բնութիւն ջրոյն, կամ հող, պատուական, դեղ, պատմուճան, անկողին. Վրք հց. ՃԻ: Պիտ: Նար. ՂԳ: Նեղոս: Աճառ. խորհս: Վրք հց. ԻԲ: *Մեղեդի անոյշ և կակուղ. Գնձ: *Խիստն, և կակուղն. Ագաթ. որոց: *Ի ձեռն կակղոցն և խստիցն. Փիլ. Իմաստ: *Մի ըղձեալսցէք խնձորեացուք կակղոց (կամ խնդրեալսք խնձորեցուցեալ կակղոց) և շուրջ պճնեցեալսք.

Աճառ. ծն. և 'ի Ճ. զղ: *Ընկեցաւ կէսն կակուղ կենդանութիւն». այս ինքն փափուկ և թոյլ. Մաղ: *Հուր 'ի խոնաւ նիւթոյ և 'ի կակղոյ ցամաքս և խիստս առնէ. Ոսկ. եօ:

ԿԱՀ. ի, իւ, և ու, ուց. գ. (լծ. թ. գագգաճագ. յն. սկէվօս, սկէվի.) Σκεῦος, σκεῦη. եբր. քէլի. Vas, vasa. ἀποσκεύη, supellex. ὑπόστασις, substantia, subsistentia. Անօթ ճաշակաւոր և պիտանի 'ի գործ. սպաս. կարասի. շարժական ինչք. կազմած. աչէթ, ֆուստաֆ, էշյա, մալ միւլք. *Զամենայն զկահ և զկարասի նոցա գերեցին: Մի ագահիցեն այլք ձեռն 'ի կահ ձեռն: Բաց 'ի կանանց և 'ի կահուէ և յամենայն անասնոյ: Ամենայն կահ խորանին: Ի վերայ ամենայն կահի նորա: Ցանկացեալ զատամբն և զկահիւն: Ամենայն ճանապարհն լի էր հանդերձիւ և կահիւ: Ամենայն կահ սպասու արքայի սողոմոնի ոսկի: Կահ եղանց 'ի փայտ: Կահ պատերազմի: Զապաս քահանայութեան կահու տանն տեառն. ևն: *Եթէ հարկանիցէ առանց կահի սոսկ ձեռօք. Պղատ. օրէն. Է: *Զկահ և զկազմած: Կահիւ և կազմածով. Եւս. քր. ա: *Զկահուցն զկազմն. Ցձն. Է: Կահիցն կազմութիւն. Պիտ:

ԿԱՀ ՈՒՆԻԼ. Κατέχω. Retineo. Ի սպասու ունել. Գործէլ քուլլել. *Ցամենայն և յապաղեցաւ, զի կահ կալաւ զնա հոգին սուրբ 'ի բազում իրս. Ոսկ. Է. կոր:

ԿԱՀԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Երկրագործ կալեալ 'ի մշակել զերկիր. *Բազում խաղաղութիւն եւ տեղի կահակալաց. որ ինչ այլուր լինի՝ փոխել անկել ուր չինէին յառաջագոյն. Կիւրղ. ծն:

ԿԱՀԱՒՈՐԵՄ, եցի. րիմ, եցայ. ⎫ Κα-
ԿԱՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐԻՄ. ⎬ τα-
ԿԱՀԵՄ, եցի. հիմ, եցայ. Ն. Կ. Յ.) ⎭ σκευάζω, ομαι. Paro; instruo, or. Հանդերձել կազմել՝ զիրս և զանձն իւր. Ճաշաւոր և կարեւոր համարել. Ջանալ. Հնարիլ. յարմարել. կազմել. փէուզմէք, տայեարլամագ, Տիւնտիր կէօրմէք. *Ի պարոյկս բանին կահաւորելով. Երզն. քեր: *Վասն զի բազում իրս պղատոն նծարանէ, և վասն նծարանութեան կահաւորի. իսկ ուսուցմանն կահաւորի վասն այնոցիկ, որք ևնթակայութիւն նիւթաւորք գոն. Սահմ. ԺԳ: *Կահաւորութիւն համարեցայ, մ[...]ւանդ թէ օգուտ իսկ, և կարեւոր պէտս՝ համառօտիւք զամենեսեան 'ի կիր արկանել. Եւս. քր. ա: *Անապակութեամբ կահիցէ զիմաստութիւն վարդապետութեան. Ոսկ. մ. ա. 15: *Կահեմ զկարգս կահաւորելոց. Երզն. քեր: *Լծորդութիւնք չեշտոյոր բայից. իններորդն հոլով, զոր օրինակ կահեմ. Երզն. քեր:

ԿԱՀՈՑՐ, ուրի, րաց. գ. Անօթ ջրոյ. սափոր. առ գողը, տէսթի. *Կահոյր մի ջուր. Բուզ. Դ. 54:

ԿԱՀՐԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարեւորութիւն. Հարկ անհրաժեշտ. Կէրէքլիք, Լիւզում, Լիւզումլու. *Հարկ է գալ գայթագղութեանց. զհարկս ոչ բռնութիւն ինչ և կահրայութիւն ասէ, այլ եթէ թէ յանդգէաս և յանկարծ. Բրս. մրկ:

ԿԱՂ, ի, իւ, աց. իւք կամ օք. ա. (լծ. յն. խօլօ, գիւլօ. լտ. գլաուտուս.) Χωλός, κυλλός. Claudus. խեղ ոտիւք կամ ոտամբ. հաշմ ոտիւք. կամ բեկեալ կամ թիւրեալ, կամ կարճ միով ոտամբ. և լայնաբար՝ խեղանդամ. որ և ՓԵՏՐ. եբր. փիսեախ. Թ. Թօփալ, չէնլ, աագաղ. *Այր կաղ, ձեռնբեկ կամ ոտնբեկ: Կաղ յերկուց ոտից: Այլք էին կուրաց, և ոտք կաղաց: Կաղ յորովայնէ մօր իւրոյ: Կաղք գնային: Մխաձեռանի, կամ կաղ. ևն:

Նմանութեամբ ասի. *Երեխայն, որոյ կաղ էր լեզուն, 'ի շառաւիղս կատարեալ զաւակացն ծնաւ զօրհնութիւն ողջամանութիւն. Եփր. ծննդ: *Ստէպ կրթութեան զկաղ լեզու նոցա եղծ յուղղութիւն. Ոսկ. Մ. ա. 17: *Կաղ գտանիս առ խոստովանութեան ճշմարտութեան. Ցհ. ԻՄ. Եբր: *Զի մի վասն ուրացութեան կաղ գտանիցի քան զայլսն. Երզն. մթ: *Զի մի կաղ թուեսցի աւանդել զհաւատացեալն: Կիսաձայնքն բարբառս գործեն կաղս և անկատարս: Երկբայութիւն մնայ անկատար և կաղ է միշտ: Կաղ է ախտն (կիրքն), յորժամ 'ի վայր անկեալ իցէ, և անդ գերին կալեալ. Փիլ. լին: *Ի գինւոյ մի՛ շատ խօսիցիս, քանզի կաղ է՝ զոր խօսիս. Ոսկիփոր:

ԿԱՂ Ի ԿԱՂ. մ. ⎫ Որպէս զկաղ. կաղալով. գայթ 'ի գայթ.
ԿԱՂ Ի ԿԱՂՍ. ⎬
ԿԱՂՍ Ի ԿԱՂՍ. ⎭ սայթաքելով. սաղապելով. կակազելով. յարամիտ. Թերապէս. ահիւ. Եմբըլոգլով, աճէլ նաէլ, եամազ եամազ, գուլդուրքուլով, ձօռով. Թօփալ Թօփալ, ըսրդըլց ըսրդըլց, եփամանյլո. *Կամաւ կաղս 'ի կաղս հայելով զկնի իւր՝ փախչէր. Փարպ: *Մինչև յե՞րբ կաղս 'ի կաղս իցէք յերկուս ոտս ձեր. Ոսկ. մ. ա. 24: *Կարծեցք իմն և կաղ 'ի կաղ (գիտէր): Կաղ 'ի կաղս և առանձին ասէ, քան լիցի քեղ ակր: Զմանր վանդան, և զկաղ 'ի կաղ հեգան հետեւակ ասէ. Երզն. մթ. և քեր: *Կաղ 'ի կաղ սկսաւ պատասխանել: Կաղ 'ի կաղս մնանէ (գոզի): Կաղ 'ի կաղն գնալ (զհետ յմի): Կաղ 'ի կաղս խօսէր, կամ ասէր: Կաղ 'ի կաղս գնալ Թերահաւատութեամբ. Բրս. մրկ: Ոսկ. եղ: Ճ. Գ: Վրք ոսկ: Ոսկ. եբր: *Իշխանութիւն բերկրէր. և ոչ կաղս 'ի կաղս. Ոսկ. մ. Բ. 25: *Ամենայնիւ՝ գիւցազնաբար, ոչ կաղս 'ի կաղս ինչ. Մագ. և Երզն. քեր:

ԿԱՂԱԳՈՅՆ. ա. Տկարագոյն. յետնեալ. *Երագագնացն ընթացք մերոյ գիտութեան յոյժ կաղագոյն գտանին հասանել կալ 'ի վերայ հասատատելոյ բնութեանց. Վեցօր. ա: *Մի խնդրէր գու զզօրութիւն բանից՝ որ կաղագոյնք իցեն (կամ որոյ կաղագոյն են) ճառք պատուիրաւս արարչի. Եփր. համաձ:

ԿԱՂԱԿԱՐԾ. և ⎫ որ և ԿԵՂԱԿԱՐԾ.
ԿԱՂԱԿԱՐԾԵԼԻ. ⎭ կաղ կամ խեղ կարծեօք. կաղալով կարծեաց՝ կասկածանօք. խիթալի. շիւպհէլի. *Հոգիւքն կասկածք կաղակարծք. Մծբ. ԺԲ: *Կաղակարծ ընկալեալ. Նար. ԽԷ: *Կաղակարծելի ինն ցուցանէ զոմանս անյայտաբար. Ոսկ. ա. կոր: *Պատիր պատրանօք կաղակարծելի բաժանմանութեանն. Թէոդոր. խչ:

ԿԱՂԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԵՂԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆ: Լմբ. ար:

ԿԱՂԱԿՐԿԻՆ. ա. մ. Կաղացող, և կաղալով յերկուս հետս. *Անյարմար և կաղակրկին բանք. Ի Գիրս խոր: *Կաղակրկին հիւսել զնորա զաւաքինութիւն: Ո՛չ կաղակրկին, կամ կաղ 'ի կաղս, կամ տարակոյս խօսէր. Վրք ոսկ. Յ:

ԿԱՂԱՂ. ի. կց կամ ոց. գ. Κοίτη. Cubile. Κύρτος, ἄντρον. Cavea, caverna. (լծ. խաղալ. և զղել.) Դադարք գազանաց և սողնոց. որջ. մորի. խշակ. ծակ. այր. գաղտնածածուկ տեղի Թագստեան. Ին, Եաւալ, Տանալոր եռնուզը. *Ի կաղաղս գազանաց: Ոչ միայն սպառ է զԹուղարկել սպանանել, այլ և զորջան և զկաղաղսն քակտել և աւերել. Փիլ. նխ. Է. և լին: *Որջացեալ յամուրս անդ, իբրև 'ի կաղաղս հանդարտութեան զեղեալ. Խոր. Է. 74: *Կաղաղ և հանդրուան պատուհասական արարչին մի-

շաղ՝ օձին կամակորի։ Զանօրինաց ղեկավարաց կեղծեալ առաջնորդաց. Լաստ. ԻԳ։ *Դառագայս և կաղաղս և որջս հայցէին. Վրդն. ծն։ *Ի կաղաղ ծննդոց իւրոց ձեռն արկցէ. Իրէն. առ Լեհ։

ԿԱՂԱՂԱՆՔ, նաց. գ. որպէս Կաղաղք, նմանութիւն. *Ի գուբս կաղաղանացն, զոր մեկնեմն կոչեն։ Որ զհետ անօրինացն կաղաղանս կացուցանէին. Լաստ. ծէ. ծգ։

ԿԱՂԱՂԱՑԵԱԼ. Իբր Որջացեալ. բունեալ. *Որջաբար կաղաղացեալ 'ի ներքս. Փիլ. լիւս։

ԿԱՂԱՄ, ացայ կմ ացի. չ. որ և ԿԱՂՆԱԼ. Χωλαίνω, ἐπισκάζω. Claudico. կաղ լինել. որպէս զկաղ քայլել. ակարանալ յընթացս. յամենիլ. տատանիլ ոտիւք կամ մտօք. Թօփալլանմագ, ագսամագ. *Անկաւ, և կաղացաւ։ Մինչև ցե՞րբ կաղայք յերկուս հետս։ Կաղայր 'ի զլուագ ոտից։ Կաղացան 'ի շաւղաց իւրեանց. Բ. Թգ. Դ. 4։ Գ. Թգ. ծը. 21։ Ծն. ԼԲ. 31։ Սղ. ծէ. 45։ *Ցերկուս կողմանս և յերկուս միտս կաղաս. Մանդ. Ա։ *Ի յերկուս հետս երկմտութեան երկիցս կաղացի. Նար. ԿԴ։ *Ցարուեստիցս յայսցանէ կաղացեալ եմք. Մագ. ՃԵ։ *Զի մի կաղասցէ 'ի կատարելութեան. Շ. ղկ. ԻԴ։ *Կրկին հաւատս ցուցանէին, զի կաղալով և տաղալով եւ 'ի լեառնն ելանէին։ Վասն յաւութեան բան կաղայր առ Նոաւ. Ոսկ. Մ. Բ. 27։ և Ա. կոր։ *Որ ըստ հաւատոցն կաղայ. Բրս. մրկ։

ԿԱՂԱՄԱԽ, ի, ից. գ. } Λεύκη.
ԿԱՂԱՄԱԽԻ, խեայ, խեաց. } Populus alba. եւր. ւէյնէք. և Αἴγειρος. Populus nigra, alnus. Ծառ բարձր 'ի ջրարբի վայրս, որոյ տերևք գիւրաշարժ են 'ի հողմոյ, 'ի մի երես մթին կանաչ, և 'ի միւսն սպիտակ. որպէս և բունն՝ է որ սպիտակ, և է որ մթնագոյն. փայտ միոյն թեթև, և միւսոյն ծանր. կախմախ. գավագ, ագձա գավագ, ագբօղ աղաճը, գարաբօղ աղաճը, գային աղաճը, չընար, հաւլէկ. *Զսարոյն և զկաղամախին։ Ի ներքոյ կաղնեաց և կաղամախեաց. Ես. խա. 19։ Ովս. Դ. 13։ որպէս և Գաղիան։ Ագաթ։ Մագ. ոփ։ Սարգ. յաւդ. Բ։ Պետ։ Վէպ. Է։

ԿԱՂԱՄԱՐ, ի, աց. գ. Բառ յն. գալամարիօն. Καλαμάριον. Calamarium; theca, in quo reconduntur calami. Տուփ գրչութեան՝ համդերձ գրչաւ և մելանաւ. գալէմտան, փիւլին, օգգա. *Կաղամար, որ է կալամոս. այսինքն է աման գրչի, կմ մելանաւ. Մագ. և Երզն. ՃԷ։ *Խնդրեաց կաղամար, և քարտէզ. Ճ. ժ. *Կաղամար և պինակիտ. Վանակ. հց։ *Զկաղամարն, և զհողաթափին եառ. Վրք հց. Յ։

ԿԱՂԱՄԲ, ի, ից կմ աց. գ. պ. թ. քէլէմ, քալամ, քէրնէպ, քէրէմզ. յն. գռամպի. լտ. գռամպէ. Κράμβη. Cramba, brassica, caules. իտ. Cavoli. Բանջար պարարտ՝ խիտ և խոշոր տերևովք, որ կապէ գլուխ մեծ. լախանա, լահանա. այլ սակս և զայլոց համանման բանջարոց՝ յորոց ոմանք փոխանակ գլխոյ տան զունդ ուտելի նախ քան զծաղկիլն. զորս լահանա, գառնապիթ, լաոփարիա, պատօքոլի, են։ Գաղիան։ Բժշկրն։ *Ի բժշկութեն որովայնի զինչն քարոզէր կաղամբ, եթէ կերեալ ըք հում, զորովայնն լուծանել, և եփեալ՝ պնդել. Մխ. առակ։ *Կաղամբի կուրծ։ Կաղամբի տակ. Վրք հց. ԻԴ։ Կանոն։ Վստկ։

ԿԱՂԱՄԲԱՎԱՃԱՌ, ի, աց. ա. գ. Որ վաճառէ զկաղամբս. բանջարավաճառ. քէլէմ սաթըճը, լահանաճը, ղալիւղաճը. *Ի չիմանալութեն կերպարանս 'ի կաղամբավաճառի օրինի մանուկը 'ի բանակն պարսից. Բուզ. Գ. 21։

ԿԱՂԱՄԻՏ. գ. Ազգ խնկոյ յխաւուրխախոր. Ա։ (թերևս հասկաձև. զի յն. գալամիտիս, է գլուխ եղեգան ցորենոյ։)

ԿԱՂԱՆԱՄ. ացայ. Տ. ԿԱՂԱՄ. *Աքար կաղանալ նժոյգ ասպարականն. Արծր. Գ. 17։ *Լինի իւր կաղանալ՝ յամալաջիլ մի անդամին. Մագ. ոփ։ *Ցակոբ զանծանելս աքանչելեացն զհաւատարմութե նշանակին ընկալաւ 'ի մարմինն իւր զկաղանալն. Լծ. կոչ։ *Ըստ ոչինչ օրինակի ոգւոցն նուաղանալ և կաղանալ. Փիլ. Եւ։

ԿԱՂԱՆԴ, ի. մանաւանդ } գ. Բառ
ԿԱՂԱՆԴՔ. գաց կմ գից. } յն. գալանդէ, ('ի գոչէօ, կոչել.) լտ. գալէնդէ. Καλάνδαι. Calendae. Ժամանակ կոչելոյ զժողովուրդն 'ի տօն և 'ի հանդէս ինչ. մանաւանդ Ամսագլուխ. ամսամուտ. յորմէ 'ի մեզ և Տարեմուտ. այ պաշը, շարրէ. և էշշ պաշը։ Իբրև Տարեգլուխ, տես 'ի Տօմարս. և Ցայսմաս. 'ի Հորս [illegible] Բորոսի։ Այլ իբրև Ամսագլուխ, տես Պրոմ. ԻԸ։ ՃՃ. ԵՆ։ Յորս որպէս կաղանդք առի Ա օր ամսոյն, նոյնպէս Բ. Գ. Գ ԵՆ, կաղանդաց ասին՝ նախընթաց աւուրք ամսագլխոյն, իմա յետախաղաց հաշուով. զոր օրինակ երկրորդն կաղանդաց յունվարի է դեկտ. ԼԱ. երրորդն՝ դեկտ. Լ. ութերորդն՝ դեկտ. ԻԵ, ԵՆ։

ԿԱՂԱՆԴԱՑՈՅՑ, ցուցի. գ. Մասն տումարական գիտութեն, որ ըստ մասի գուշակէ զհանդամանս տարւոյն, երբ կաղանդն հանդիպի 'ի կիւրակէ, 'ի Բշբթ. ԵՆ։ Տօմար։ Իսկ այլք կաղանդացոյց կոչեցին առ մեզ զտումարն տարեկան, եւ և ամսացոյց, լուսնացոյց. որպէս և յաւուր յայսմիկ Օրացոյց ասի։

ԿԱՂԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Զկաղն և զքեկեալն պատել. Տ. ԿԱՂԱՆԴԵԼ։ (Իսկ ռմկ. կողանտէլ ասի պատուելն զմիմեանս ընծայիւք 'ի տարեգլխի։)

ԿԱՂԱՆԴԻԿՈՆ, ի. գ. Կաղանդ՝ ըստ որում տարեգլուխ, որոշեալ 'ի հասարակ կաղանդաց՝ որ են ամսագլուխք. *Զինչ է կաղանդիկոն. օր սկզբնակ տարւոյ։ Զինչ է կաղանդ. ամսամուտ է. Տօմար։

ԿԱՂԱՆՇԱՆ, կմ ԿԱՂԱՆՁԱՆ, ի. }
ԿԱՂԱՆՁԱՆԱՆ. կմ ԿԱՂԸՆՁԱՆ. } գ. Τιθυμαλίς, λος, λλον. Tithymalis, pitiusa, cobium, ԵՆ. Խոտ կաթնալից՝ լուծիչ որովայնի, որ ըստ ոմանց յեօթն տեսակս բաժանի. որ և ԿԱՂԸՆՇԱՑԻ կամ ԿԱՂԸՆՁԱՑԻ ՏԱԿ ասի. սիւտլեյէն, սիւտլեն. չէտրէմ, չիտըրիմ։ Գաղիան։ Բժշկարան։ *Կաղանչանան՝ ազգ ինչ (բուսոց) առանձինն սպանող է. և խառնեալ ընդ այլ դեղոյ՝ մաղձաղեղ է, լուծիչ 'ի մահուանէ. Եղնիկ։ *Անքանն բանջար ինչ է, և կամ թուփ փոքրիկ՝ նման մրտի կամ կաղանչանոնն... կոչէ զնա կաղանչան. զի կաղանչանն թեպէտ և փոքր է, այլ նման է ձեռվ եղևին. Կխրղ. Բգ։

ԿԱՂԱՊԱՐ, ի, աց. գ. Տ. ԳԱՂԱՓԱՐ. յորմէ ռմկ. խուղուր. գալըպ, քօրնէք. այսինքն օրինակ և չափ և կանոն՝ իրական կամ բարոյական. *Զատաջնոց վարսն իբրև զկաղապար արկանէին, թէ օրինակ առէք։ Ըզկաղապարն արկանէր, թէ այսպէս հալածեցին զմարգարէսն. Ագաթ։ *Պատրաստեալ զկաղապարս կողմանցն. Առաք. Գ. 27։ *Եւտիքոս ասաց, իբրև ընդ ցնցուղ անցեալ ընդ մարիամ, որպէս ջուր 'ի փողոց, կամ ոսկի մի 'ի կաղապարէ. Սարկ. հանգ։ *Կմ կաղապար հրահալելեաց... միայն ըղձերս քանդակեալ. ԵՆ. Ցս սրբի։ *Մովսէս զօձն 'ի պղնձոյ առնէ կուանահաւատ առանց կաղապարի. Վրդն. ԺՐղ։

ԿԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կաղանալ. պատճառ լինել կաղալոյ. կարձնել զընթացս. խոտորեցուցանել. կասեցուցանել. *Զոր և կաղացուցեալ իսկ՝ ոծաստես (խորայէլ) անուամբն նշանակեալ արձակէ. Ագաթ։ *Կաղացոյց զմեզ. Փարպ։ *Կաղացուցանել զոք յածային ճանապարհացն. Շ. Բղթ։ *Արգել կաղացոյց զնոսա 'ի թիւր շաւղաց անտի. Մծբ. ծէ։ *Եսաւ, կաղացուցի զնա հակառակութեմ. բայց ոչ կաղացոյց զաղատութեն նորա. զի թոյլ եա նմա. Եփր. Եւ։

ԿԱՂԱՒԵՄ, եցի. չ. Բառ անյայտ, իբր Թողուլ զկատարողութին, կամ կաղանալ, թուլանալ, գալարիլ և թմրիլ. *Կամ նոյն իսկ օձից ազգ, որ 'ի ջերին աւուրս յար 'ի գաղանութեն յանդգնի, և արեգական 'ի հարաւ խոնարհեցելոյ (յաւուրս ձըմերան') կաղաւէ. Անյ. հց. իմ։

ԿԱՂԻ ԿԱՂ. ԵՆ. Տ. ԿԱՂ։

ԿԱՂԻՄ. եցայ. Իբր Կաղալ. յետս մնալ. *Զի որ 'ի ծերութեն այնպիսի կաղեցի, յայտ է թէ 'ի մանկութենն եւ չար. Ոսկ. Եբր. Է։

ԿԱՂԻՆ, ղնոյ. գ. որ և ԿԱՂՆԱՊՏՈՒՂ. Γάλανος, βάλανος, φηγός. Fagus, glans, esculus. Պտուղ կաղնի ծառոյ. եթէ ընտանւոյ՝ ուտելի մարդկան. որպէս ռմկ. ֆընտըգ, պօնտուգ. և եթէ վայրենւոյ՝ ուտելի գազանաց. գոյին, գոյ, բէլիտ, պէլուտ, բալամուտ. *Իբրև զկաղին (վայրի) թօթափեալ յիւրաքանչիւր պատենից. Ես. Զ. 13։ *Ուտէին կաղինս վայրի. կաղնոյն յունարէն փիգոս ասեն. Նոննոս։ *Պըտուղն նորա կաղին ընտանի. Փիլ. լին. Գ։

ԿԱՂԻՆ ասի երբեմն և ծառն, որպէս կաղնի, նւոյ կամ նոյ. *Բերել զվայրենի կաղին մայրեաց, և անկել... անկեցին զկաղինն. Բուզ. Գ. 8։ *Անհամ է պտուղ կաղնոյն. Տօնակ։

ԿԱՂԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ. Տ. ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԿԱՂԻՆ. *Ընդ ցուպ քահանայապետին պտղաբերեալ կաղին արքայական. Ցհ. իմ. էիէղ։ *Իբրև զկաղին արքայական՝ պատճառ լուսոյ (իւղոյն). Շ. բարձր։ Որպէս և Ոսկ. յհ. Ա. 1. Թարգմանին ընթերցեալ 'ի յն. χάριον, գրէ, *Կաղին ծառերոյ. ուր յն. ոււնի, χυάμος, այսինքն բակլայ։

ԿԱՂԿԱՆՁԵԼ. չ. Թախանձական հաչել կորեանց շան. ռմկ. կաղնծես ինծինծալ, ճիճիալ. *Հաչել. կաղկանձել. վակել, ոռնալ. Հին բռ։

ԿԱՂԿԱՆՁՈՂԱԿԱՆ. ա. Նշանակ ձայնի շան կամ սկընդի ոռնելոյ, իբր ողորմագին և թախանձարկու. *Սովեցելոյս առապականաստա կաղկանձողական ամենաթշուառ վտանգաւորիս ապրուստ կերակրոյ մատուցորեսցես. Նար. ԼԷ։

ԿԱՂԿԱՋԱՀՈՍ. Տ. ԿԱՐԿԱՋԱՀՈՍ. *Ի կաղկաջահոս և 'ի կոհակաւէտ ականակիտ ականց. Մագ. ծա։

ԿԱՂՆԱԾԻՆ. ա. Ի կաղնւոյ կամ իբր կաղին ծնեալ. *Զստոյիկեանքն ասպերեն (կոչելով) կաղնածին և վիմածին. Լծ. 'Ի Կէրծ. պօրէ։

ԿԱՂՆԱՀԱՄՈՒՆ. գ. Կաղին համուն. կամ նման կաղնւոյ համունացեալ պտուղ պատենաւոր. *Կաղնահամուն կոչեն զայնս, որ 'ի վր ատեղինն համանեն. Փիլ. լին. Գ. 1։

ԿԱՂՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. Որ հարկանէ և համանէ զծառն կաղնի. *Կաղնահարք. և որք զեղստս և զմայրս համանեն. Փիլ. լին. Գ. 1։

ԿԱՂՆԱՊՏՈՒՂ. պտղոյ. Տ. ԿԱՂԻՆ.

* Ծառոցն պտուղք ամենեքեան՝ ընտանեացն և վայրենեացն. կաղնապտուղք, ևն. Փիլ. լին. գ. 1։

ԿԱՂՆԱՏՈՒ, կին } Որ տայ պտուղ ըզ-
ԿԱՂՆԱՏՈՒՆ. ա. } կաղին. կամ տեղի կաղնեաց. * Լերին զդաշտն կաղնատուն տընկով. Բուզ. դ. 8։

ԿԱՂՆԻ, նւոյ կամ նոյ, նեաց. գ. Βάλανος, δρῦς. Quercus, arbor glandifera. βαλανωτή, quercetum. (իսկ φηγός, fagus. ըստ. հյ. փիճի.) Վայրենի տունկ՝ ազգ մայր ծառոց, կամ եղևնափայտից, որ տայ զկաղին ուտելի կենդանեաց վայրի, և զգըլխոր 'ի վերայ տերևոցն. մոշայ. եղատ. Ձէշէ. յորմէ հաւղը. բալամութ, պէլլութ աղաճը, էւղուն աղաճը, փալին աղաճ. եբր. ալլօն, էլօն, էլա. * Ընդ կաղնեաւն, առ կաղնեաւն, կամ առ կաղնւոյն մամբրէի։ Ի կաղնին բարձր։ Առ կաղնեաւն բարձու։ Ընդ թաւ կաղնեաւ։ Ընդ ճանապարհ կաղնւոյն։ Ի ներքոյ կաղնեաց։ Առ ամենայն կաղնեօք. ևն։ * Որպէս ներդք հզօրի, զի մխեալ են կայծակամբք կաղնւոյ. Սղ. ծծը. Ա. ըստ յն. ἐρημικός, վայրի. և յայլ օրինակս յն. ἀρκευθίνος, բեեկնեայ կամ գիհոց. համաձայն եբր։ Իսկ Ան. որս. ե. * Զկաղնին յաղագս պատճառին ամենք պաշտեցին »։ 'ի յն. δυναστία, այսինքն զօրութի, կարողութի. որպէս և 'ի լա. robur, է կաղնի, և ույժ։

Իսկ վասն ընտանի կաղնւոյ, (որ է փըշփըլի ծառ.) և արքայական կաղնւոյ, որ է ընկզենի կամ նշենի, թերևս մարթ է յարմարել զառաջինկայ վկայութիւնս. * Քանզի կաղնոյն յունարէն փիգոս (փէ՛գօս) ասեն, ուտելոյն ասացաւ փագին (փա՛ղին). Գոննոս։ * Էր կաղնի մի որքաղանեալ զևսի. ևն. անդ. ըստ յն. ի փէօս վա՛լանօս. այսինքն գիտակ կամ արամազդայ կաղնի։ * Սակս կաղնւոյս արքայական կամիմք խմաստասիրել զախորժելին քեզ։ Ո՛չ արամազդեան կաղնին պատուեալ տայր պտուղ. և ո՛չ կաղնին արովտական, կամ տիւալենացին կաղնի. այլ մամբրէին, և որ 'ի նմանէն մեղ պտուղ ընդձեռէ ձիր շնորհի. Մագ. կէ։ * Առ կաղնեաւն մամբրէի. Սեղնատունեկն վայրենի է. իսկ պտուղն նորա կաղին՝ ընտանի. որ նախագոյն և վաղագոյն քան զորեան 'ի մարդկան կերակուր տուեալ է. Փիլ. լին. գ. 1. ուր ամենայն ազգ կաղնոց միանգամայն նըշանակի։

ԳԵՏՆԻ ԿԱՂՆԻ, ըստ Բժշկըբի. տե՛ս ԼԵՐԴՈՒԽՈՑ։

ԿԱՂՆԻ. ա. իբրու Կաղնային, կաղնեղէն. կաղնոյ. * Սկաւ կաղնի մահական հարկանել զնա. Վրդն. առկ։

ԿԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Χωλεία, χώλευμα. Claudicatio. կաղ գոլն. կաղալն. սայթաքումն. Բօխալլըգ, ագսագլըգ. * Ոչինչ մնասեր կաղութեան զփոյթն լողութե. Ոսկ. գծ։ * Կուրութե, խեղութե, և կաղութե։ Մինչ ունել առ ինքն զկաղութիւն. Բրս. մրկ։ Վրդն. ծն։ * Խօսեցաւ պարզ առանց կաղութե (լեզուի) »։ այսինքն անսայթաք. Վրք հց. ծը։

ԿԱՂՊԱՐ. Ռամկականն բառիս կաղապար կամ Գաղափար. Գուըլղ. * Զոսկին հալեն, և 'ի կաղպարէ կաղպար արկանեն. Ոսկիփոր։

ԿԱՂՋԻՆ. ջնոյ. որ և ԿԱՂՃԻՆ, ԿԱՂՁԻՆ. ա. գ. Ըաղախ հողոյ երր կաւ ծեփոյ. տապախ 'ի մաքուր հողոյ. և կաւատ, մածուցիկ. * Աղէկ կաղձնուն ծեփեա։ Կաղջին և փակչոտ որպէս կաւ։ Որ կաղջին ըզլինի և կաւուտ։ Փուխ զետին լաւ է այգետոց համար քան զկաղձինն. Վ.օփ։

ԿԱՃ, ի, իւ. գ. Πίλημα. Lana coacta, pileus. որ և ԿԱՑԾ. թ. ֆէլլէ. թաղիք. համգերձ կամ գլխարկ թաղեայ. խիտ գործուած բրդեղէն, կամ մազեղէն բրդոտ. ցփսի. * Ոմն սկայ վառեալ... հարեալ նիզակաւ՝ ճակատ առնըղ կաճիւ (կամ կաճեայն.) Խոր. գ. 9։ * Այսպիսի ինչ և կամ այժպիսի համգերձ, կայճն, և այծենակաճն. Ան. պորփ։ Իսկ 'ի Հին բռ. * Կաճ, նուրբ։ Կաճուկ, խանձարուր »։

ԿԱՃԱԿՈՒՌ. ա. Կաճիւ կաւեալ. կաճեայ կուռ. * Սաստկելով զզօրագլուխն նոցա զվառեալն կաճակուռ թաղեաւ. Վրդն. պտմ։

ԿԱՃԱՌ, ի. աց կամ ից. գ. Ὁμίλημα, ὁμιλία. Congressus officiosus, colloquium, concio, conversatio. πανήγυρις, conventus. συνουσία, coetus. πλῆθος, multitudo. ἀγορά, forum. գրի և ԿԱՑԾԱՌ. Ուր կայցէ ճառ և զրոյց և կենակցութի համբխական. հանդէս. ատեան. հրապարակ. գումար. հոյլ. համախմբութի. պէրլէֆ, մէճլիս, ալա. (որպէս թէ կաճառեալ, խիտ, հոծեալ. բըլփըմ.) * Քաղաքացն կաճառք, և խմբեալ երջանկութիւնք։ Ի կաճառս ատենիցն։ Յայտ խրատազարդ կաճառի կամ կաճառէ։ Եւ ոչ 'ի քաղաքս կաճառաւ միաբանին 'ի խոսակցութիւս բանաւոր մարդկան. Պիտ։ * Եւ անտի յարուցեալ բազմախումբ կաճառովն (բանակին՝) մտանէ 'ի գարդման գաւառ. Կողբացի։ * Ծերոցն ատեանք, գալրոցն և փարթամացն կայճառք. Մագթր։ * Ընդ անմարմին հոյլսն լուսաճեմ կայճառացն. Թէոդոր. խչ։ * Կաճառք երջանկաց, կամ մահազինաց։ Կաճառաց նահատակաց։ Ե. րախտեաց կաճառս. Նար։ * Կաճառք ատեղաց. Ճչ։ * Ի կաճառս առաքինութեան ժամանէ. Լմ. ող։ * Կաճառք բանից յաւզեալ գարձեալ վիճաբանին »։ իբր գումարեալքն 'ի վէճ բանից. Թէոդոր. մայրագ։

ԿԱՃԱՌԱԽԻՏ. ա. Ուր խիտ է կաճառ խիտ. յոքնախումբ. * Առեալ զեղեցն երկաքանչիւրոցն պայքար յանդիման կաճառախիտ բազմութեն. Կողբացի։

ԿԱՃԱՌԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի կաճառ. համբխական. բազմոգոմար. հոծեալ. * Կաճառական հանդիսի. Մագ. լգ։

ԿԱՃԱՌԱԿԻՑ. ա. Συνόμιλος. Colloquens. Հանդիսակից. գասակից. կենակից. խօսակից. ընտանի. * Սամփսոն որպէս կաճառակից այլ երանի. Ոսկ. 'Ի յոյն։ * Աղօթք՝ հրեշտակաց գասակից առնէ, տերովբէից կաճառակից. Խոսր։ * Կաճառակիցք և կըցորդք դասակցութեան վեհից. Նար. տաղ։ * Եկին քն 'ի յովաննէ մկրտել, տէրն մարդկան առ անապատին կաճառակիցն. Անթիպոսք։ * (Միայնակեացք) նախամարգարէին կաճառակից գոլով միշտ ընդ այն խօսին. Լաստ. ղ։

ԿԱՃԱՌԱՃԵՄ. ա. Յոգնախումբ. գեղապար. * Ընդ հրաշուն հոյլսն կայճառաճեմ էիցն բազմագասելոցն. Թէոդոր. խչ։

ԿԱՃԱՌԻՄ, եցայ. չ. և } Ὁμιλέω, προσ-
ԿԱՃԱՌԵՄ, եցի. ն. } ομιλέω. Versor, conversor. Ի մի կաճառ գալ. 'ի հանդէս մտանել. կենակից և խօսակից լինել. քաղաքավարիլ. գումարիլ. միաբանիլ. * Գործ է խոհեմութե՝ կաճառելն ուղղապէս. Արիստ. առաք։ * Հրեշտակ ընդ կուսին խօսի. վասն զի ընդ կնոջ կաճառեցաւ օձն. Ոսկ. 'Ի յոյն։ * Ընդ առն թագաւորի արամաբանեալ կաճառէ. Ոսկ. գծ։ * Կաճառի արդարութե ընդ նմա. Լմ. առկ։ * Եւ ըզմարմնոյն պարտ է հաստուցանել շարժմանն՝ կաճառելով ընդ կրթականսն »։ այսինքն 'ի հանդէս մրցական. Գղտ. փիլ։ * Տեառն զհամբակս և զերկրաւորս աղջկունս կաճառելով ընդ միմեանս խոհեմաբարբառ. Գղտ. օրէն. է։ * Կաճառելով ընդ միմեանս խոհեմաստիրապէս բանակեցցեն. անդ. ը։ * Զ'ի ձեռն մարմնոյ կաճառելն (այ ընդ քեզ) ոչ ընդունելով. Բրս. ծն։ * Որպէս երբեմն ընդ եւայի, նոյնպէս և աստ ընդ խորհրդականն առն կաճառէր բարեհամբոյր բանիւ. Յհ. կբ։ * Ի մէջ յոգնախումբ հրապարակացն, և կաճառեալ ատենից. Սարգ. յկ. ծա։ * Գործելոյ անմանութիւն կաճառեալ, և ծնեալ որդիս »։ յն. միաբանիլ, զուգիլ. Ոսկ. յասեփս։

ԿԱՃԱՌՈՐԴ, ի. աց. Տ. ԿԱՑԾԱՌԱԿԻՑ. * Ո՛ (տայ) շատ հայել ընդ ինքն կաճառորդացն »։ յն. որոց 'ի հրապարակս. Ոսկ. եփս։

ԿԱՃԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Ὁμιλία, ὁμίλημα. Vitae usus et consuetudo. խօսակցութի. կենակցութե. * Զպարկեշտացն իսկ և զընկերացն առ 'ի կենցաղս կաճառմանն՝ հաշտեալս տեսանել։ Զկաճառմունսն պատմեսցուք. Գղտ. օրէն. է։ * Յաղագս ընտանութե և ծանօթութե միմեանց, և ամենայն կաճառմանն. անդ. զ։

ԿԱՃԵԱՅ, կամ ԿԱՃԷ, ճէի, իւ. ա. Πίλεος, πιλωτός. Pileus, coactus, pilosus. Կազմեալն 'ի կաճէ. թաղեայ. և Զգեցեալն կաճիւ. ֆէլլէփլի, և ֆէճէլի. * Անտի ոմն սկայ վառեալ, և թաղեաւ (կամ թաղիւ) կաճեայ բոլորով ամենեքին պատպատեալ... հարեալ նիզակաւ ճակատ առնըղ կաճեայն (կամ կաճիւ). Խոր. գ. 9։ * Ակքեմ է նոցա կաճէ գիպակաւ. և յարժամ վախճանին աղքայն, նոքա են՝ որ զգագաղն և զգահոյսն բառնան. Մխ. դտ։ (այր 'ի լս. եղեալ է յումեմնէ, ապիրշում։)

ԿԱՃԻՆ, ճնոյ կամ նի. գ. Արմատ բուսոց և անկոց, թերևս բազմաթել որպէս զկաճ. * Խորշակահար ցամաքեցուցանէ ըզկանաչաձև բոյսս գալարիցն մօտ առ կաճինան. Ագաթ։

ԿԱՄ. գ. Տ. ԿԱՄՆ, և ԿԱՄՔ. որպէս և 'ի բարդութիւս Կամակոր, Կարկամ, Կամոր, Կամուրջ. իբրու լծ. ընդ հյ. Ճամ, (յորմէ ծամածուռ.) թ. գամղըր. յն. գա՛մփդոն, ևն։ Ի պէսպէս միտս բերի ասելն. * Սէր հարկաւորեալ՝ կամից կատար կամ, կամ ժամին հասեալ պատերազմի նոր. Նար. փող յար։

ԿԱՄ. շ. } Ἤ, ἤτοι, ἠέ. Aut, vel, seu,
ԵՒ ԿԱՄ. } sive Վասն երր անջատական
ԿԱՄ ԹԷ. } կամ տարալուծական, արտահելով զմտաւոր բանի երր հակադրելոյ. և իբրու բաղհիւսական և մեկնողական՝ կապակցելով զբառ ինչ զանազանելոյ. Էօ, էախօտ, եա, եա. * Դարձայց յաջ, կամ յահեակ։ Մաղ մի ապիտակ առնել, կամ թուխ։ Զի՞նչ կերիցուք, կամ զի՞նչ արբցուք, կամ զի՞նչ զգեցցուք։ Կամ արարէք զծառն բարի... կամ արարէք զծառն չար։ Որ միանգամ թշնամութե, կամ թէ որհամարհանօք յայն տեղի հասցէ։ Կամ թէ օր իւր եկեսցէ և մեռցի, կամ թէ 'ի պատերազմ մացէ և յաւելցի. ևն։ * Ոչ ընդունայն ինչ գրեցի, և կամ զմտաւ խոկումն անհնարինս։ Չիք իսկ առ քեզ յառաջ արարի, և կամ քարոզումն բարեկութե. որպէս ոչ կրին նենգութիւնք, և կամ նշմարանք մթութե. Նար. * Իբր փարձելով զնա, թէ ոգինէ՞ արդեօք, կամ ոչ. Ը. մկբ։ * Կամ թէ ճշմարտագոյն ասել. Խոր. բ. 83։ * Առաքեցէք, թէ կամ ներգործէ...

կամ մտածութիւն. արդ կամս այս կամ բաղձանական է շաղկապ, կամ տարակուսականն ». որ և տրոհական ասի. Ան. դուրծ:

ԿԱՄ, կաս, կայ, կացի. կա՛ց. կացէք. չ. Ἵσταμαι. Sto. եւ և κεῖμαι, jaceo. διαμένω, ἐμμένω, permaneo, remaneo, persevero. Տեղակալել ուրեք. հաստատուն կամ կանգուն մնալ. առել. կօյնէլ, կէնալ. փուրմագ, գոյիմ կամ գալմի օլմագ, գըլմագ էրմէք. պ. խուսփէն. *Աբրահամ կայր առաջի տեառն: Մի՞ կայցես յամենայն կողմանս աշխարհիդ. Ջի՞ կաս արտաքոյ: Կայի յեզր գետոյ: Կային շուրջ զնովաւ: Ոչ կացին 'ի հաստատութեան: Կա՛ց 'ի կայի քում: Կացցէ յաւիտեանս: Ոչ կացին յուխտին իմում: Որ ոչ կացցէ յամենայն բանս օրինացս այսոցիկ՝ առնել զսոսա: Կացէք մնացէք դուք 'ի մերումն բարեկամութեան: Կալով կացէք 'ի գաւառութեան ձերում: Անձն իմ եկաց 'ի գաղութեան: Կացցէ առուրս բազումս. ևն: *Եթէ կացեալ էաք 'ի պատուիրանին. Ագաթ:

ԿԱԼ. Κεῖσθαι. ասի մին 'ի ստորոգութեանց, ոչ այնչափ վասն գոլոյ 'ի տեղւոջ, որ կոչի Ուր, որչափ վասն դրից, կամ այսպիսի և այնպիսի օրինակաւ տեղակալելոյ. *Կալ. ծրգան, ընկողմանեալ է, նստի. Արիստ. ստորոգ. (որ է ըստ յն. գնալէ, իբր անկեալ գնիլ, զետեղիլ. Երլէշմէ):

ԿԱԼ. Ἀνίσταμαι. Surgo, erigor. ὑπάρχω, exsisto. ἔχω, habeo. որպէս լծորդ ընդ գոլ. գամ, եմ, լինիմ. կամ ունել. գտանիլ. 'ի վեր երևիլ. յառնել. *Եկաց այլ թագաւոր: Կացի ես փոխանակ գաւթի հօր իմոյ: Ոչ ևս եկաց մարգարէ յիսրայէլի իբրև զմովսէս: Եկաց բանսարկու 'ի մէջ իսրայէլի: Ջիա՞րդ կայք: Ջի՞ կայ իմ և ձեր: Անհաւատի կամք ծառայք քո: Որոյ կայցէ, կերիցէ և արբցէ. և տացէ այնմիկ՝ որոյ ոչն կայցէ: Եւ որ կայցէ կերակուր, նոյնպէս արասցէ: Կայ միւս ևս փոքրիկ. Եւ կայ ևս տեղի. ևն: *Եւ ոչ թէ պիղծ ինչ կայցէ 'ի կերակրոյն. Եղնիկ: *Վասն ոչ կալոյ այր յազգէն գրիգորի՝ ընտրեցին զփառէներսէս. Խոր. գ. 16: *Հոգի ածային կայ 'ի գիրս. Խոսր:

ԿԱԼ. որպէս կեալ. Ζάω. Vivo. *Եթէ եկաց նա զհազար ամաց ելս. Ժող. Զ. 6: *Մի լեցի ապրեալ 'ի ներքոյ երկնից առուն նորա, այլ 'ի նորայն կացցեն ստալք. Յոբ. ԺԸ. 19: Ուստի Եկաց (ամկ. կեցաւ) ասի անխը-ափր՝ որպէս ապրեցաւ. և ողջ մնաց ուրեք:

ԿԱԼ. Ἵσταμαι. Sto, cesso. Դադարել. կասիլ. *Եկաց 'ի ծննդենէ կամ 'ի ծնընդոց: Եւ եկաց իւղն: Տուղթիթայ կացին աչք: Կացին աչք նորա. (յն. կորոյս զաչս.) և այլն:

ԿԱԼ. Μένω. Maneo, expecto. καρτερέω, sustineo. ἀποκεῖται, superest. Սպասել. մնալ. որ և ասի ԿԱԼ ՄՆԱԼ. (և յերրորդ դէմս) առաջի կայ. պահեալ կայ. *Ո՞ւմ կայք, զի՞ յապաղէք: Կա՛ց մնա՛ դու: Կացից մնացից քեզ: Կացցուք մնացուք իրաւանց: Կայ մնայ մարդկան միանգամ մեռանել. ևն: *Այսուհետև կալ ակնունել է՝ մինչև դիցին թշնամիք նորա պատուանդան ոտից նորա. Կոչ. ԺԷ: *Քանզի և ձեզ աններելի տանջանք կան: Որ գործեցին զչար, անվախճան տանջանքն կան մնան: Արդ կայ և մնայ ինձ աններելի պատուհասն. Մանդ: Յճխ: Ղևոր:

ԿԱԼ Ի ՎԵՐԱՅ. Ἐπίσταμαι, ἐφίσταμαι, Peritus sum. περιεργάζομαι, diligenter observo. Մակացու (այսինքն մակկացու) լինել հետազօտութեամբ. հասու կամ վերահասու և խելամուտ լինել. *Հասու լինել, և 'ի վերայ կալ զօրութեան բանին. Խոսր: *Կալ ստուգութեամբ 'ի վերայ յայտնութեան: Կալ քննութեամբ տեսութեամբ 'ի վերայ խորհրդոյն: Ոչ կարացին կալ 'ի վերայ խորհրդոյն. Իգն: *Եւ ոչ զմոգուցն զհետ երթային (հրէայք), և կային 'ի տեղւոյն վերայ. Ոսկ. մ. ա. 6:

ԿԱԼ Ἐπίσταμαι. Insto, praesum. Վերակացու կամ ոստիկան լինել. *Եւ նա կայր 'ի վերայ ողջակիզացն իւրոց: Որ կայր 'ի վերայ հնձողացն: Իշխանք՝ որ կային 'ի վերայ գործոյն սողոմոնի. ևն:

ԿԱԼ ՀԱԿԱՌԱԿ, կամ ԸՆԴԴԷՄ ԿԱԼ. որպէս և Առաջի կալ. 'ի Բաց կալ. 'ի Սպասու կալ. յԱղօթս կալ, ևն. տես 'ի յարակից բառսն:

Իսկ ասելն. *Որ հիւանդոտքն էին, լային և կային. Եւս. պտմ. Գ. 6. ըստ յն. լոկ, լային, առ մեզ է ոճ ռամկական, աղլայըբ փուրմագ:

ԿԱՄԱԳԻՒՏ ԼԻՆԵԼ. Սխալ գրչութիւն է յետնոց՝ փոխանակ գրելոյ, Գամագիւտ լինել. զոր տեսցես. *Ջանացան ապահանանել նենգութեամբ, այլ ոչ կարացին կամագիւտ լինել. Ջփր. կԲ: *Բնութեն բանութին չկարիցէ կամագիւտ լինել բանին: Ուստի՞ն մեղաւոր ոչ կարաց կամագիւտ լինել նորա. Երզն. մտթ:

ԿԱՄԱԳԼՈՐ. ա. մ. Կամաւ կամ կամակոր ծռութեամբ գլորեալ. *Ջանապատ բարիան, յորմէ թէ ոչ կամագլոր սողոսկիցիմք, ևն. Լմբ. հանգ:

ԿԱՄԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ ըստ կամս անձին. *Կամասէր, կամագնաց, ինքնակամ մեղացն. Ագաթ:

ԿԱՄԱԹՈՂ ԼԻՆԵԼ. Կամաւ 'ի բաց թողուլ. հրաժարել. *Կամաթող լինի աթոռոյն, և բնակէ միայնակ. Ուռհայ:

ԿԱՄԱԽՈՀ. Իմա՛ կամ ընթերցիր Համախոհ. կամակից, համամիտ. *Այսպէս բորբոքէր մարդասպան բանսարկուն զիւր կամախոհ նիզակակիցն թագաւոր. Ճ. Ա:

ԿԱՄԱԾԻՆ. ա. Ի կամաց ծնեալ. 'ի կամաւորութենէ յառաջ եկեալ. անձնիշխանական. կամակար. կօնօլ եղած. թէֆի̈նէ, նիսքէթինէ. *Զչարիսն ոչ անձնաւորս կարծել, այլ կամածինս: Բնութեամբ են ամեն չարիք, և ոչ կամածինք. Եղնիկ: *Զամենայն զոր 'ի սատայոգ կամածին կամացդ խօսեցիս, ոչ լսեմք: Եղեն կամացոյցք կամածին կամացն. Մծբ. ԺԷ. ԺԸ:

ԿԱՄԱԿ, ի, աց. ա. Προσηνής. Bonus, gratus, lenis, acceptus, jucundus. θελητός, cupitus, expetitus. Ըստ կամի եղեալ, կամ ըստ քմաց. բուն կամեցեալն. հաճոյական. հեշտալի. զուարճալի. քաղցր. մեղմ. թէֆի̈ն ուղած. անուշ, և խոշ. խօշնուտ, լաթիֆ. *Բուրումն անուշահոտութեան հեշտալի և կամակ. Նիւս. երգ: *Կամակ ախորժութիւնք: Կամակ հեշտ ցանկութեամբ ըմբռնեալ: Կամակ, և համբոյր պատգամօք. Փիլ. փէտոյիան: Պիտ: Յհ. կԲ: *Կերակուր ախորժ և կամակ անձանց և ամ իւրեանց ընծայեալ. Երզն. մտթ: *Արեգական զկնի գիշերայնոյ զուարթագին, և արթնութեան կամակ յետ քնոյ. Ճ. Գ:

Իբր մ. Ախորժաբար. *Խորտիկեաց քաղցր, կամակ, և հեշտին. Գրմ. ողբ: *Առնէ զեգերանս հեշտ և կամակ. Փիլ. իմաստ: Իսկ ասելն, *Աշակերտեաց 'ի նոյն վարդապետութեան հեշտ, կամակ, գիւրահաւան ». լինի ա. և մ. Մանդ:

ԿԱՄԱԿՔ. գ. Հաճոյք. ախորժանք, և ախորժելի իրք. հեշտութիւն, և հեշտալիք. թէֆի̈ն ուղած բանէրը. և թէֆ, սէֆա. *Ցանկութիւնք, և կամակք հեշտ ցանկութեանց: Որ 'ի գունակ գունակ կամակաց պայծառութիւն է. Փիլ. մն: *Ջբոս զգայութեան զկամակս ծառայաբար տողքեն. Նիւս. կազմ: *Ո՛չ վայելէ մեզ ճաշակել, շատ են մեզ այլ կամակքն. Բուզ: *Ախորժեալ 'ի կամակս իւր. Յհ. կԲ: *Ջհիւանդն գտանել տեսանել շատ լաւ է, քան տանել նմա զբաղումն կամակս ուտելոյ. Ոսկէփոր:

Իսկ յասելն, *Քաղցր և հմուտ և իմաստուն բժիշկ, գեղ և կամակ հոգւոց մերոց, » լինի գոյակ. և ածակ. Մարթ:

ԿԱՄԱԿԱԳՈՅՆ. ա. մ. Առաւել ախորժելի կամ ախորժանօք. մտադիւր. *Ջբանն կամակագոյն խուզէ. Փիլ. սամփ:

ԿԱՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ կայցէ կամք անձին կամ այլոց. կամաւոր. և կամակատար. կամակ. և կամեցողական. *Կամական շարժմունք. Եղնիկ: *Ջոր միջտ իւր կամական չորեքկերպեան կենդանեօքն օրհնաբանեն. Ջփր. կԲ. ծն: *Բնութեամբ կամական զօրով մարդ ». յն. θελητικός. Դամասկ:

ԿԱՄԱԿԱՏԱՐ, ի, աց կամ իցն. ա. Կատարիչ կամաց այլոց. հլու. հաւատարիմ. կամարար. *Ջկամակատարն հօր արասցէ որդիս շնորհօք. Ագաթ: *Ոգի հարկաւոր, որ է հնազանդ և կամակատար. Եղնիկ: *Կամակատար ծանուցայ ձեզ. Փարպ: *Ընտանի և կամակատար. Պիտ: *Աշտ իբրև կամակատարս զդուլին քաղաք իւր պատրաստեաց. Յհ. կԲ: *Կամակատար որդի բարձրելոյն. Նար. խչ: *Որ սիրէ զԱծ և կամի սիրել 'ի նմանէ, կամակատար (անձին) անհնար է լինել. Համամ. առակ: *Կամակատարից. Երզն. քեր:

ԿԱՄԱԿԱՏԱՐՈՒ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Ածային հաճոյիցն եղանիլ կամակատարու. Պիտ:

ԿԱՄԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կատարելն զկամս այլոց. կամակար յօժարութիւն 'ի հնազանդութիւն. և հնազանդութիւն. Իգնատ. *Ոչ պատուեաց կամակատարութեան զարարիչն». լաւ ևս կամակարութեան. ըստ յն. յօժարութեամբ. Ոսկ. պղ: *Ջմեր հեշտութեանն՝ որ 'ի կամակատարութենէ լեալ (կատարելով զխնդիր քո յօժարութեամբ,) քաղ զխաեմ խնդութ քեզ լեալ. Խոր. ա. 8: *Դարձուցանել զարժանաւոր գարձուածս աշխատութեան 'ի ծննդոցն 'ի կենդանութեան պատկառելի պատուոյն կամակատարութիւն (կատարելով որդւոց զկամս ծնողացն). Պիտ:

ԿԱՄԱԿԱՐ. ա. Ἑκούσιος. Spontaneus, voluntarius. Ինքնակամ. յօժարակամ. անձնիշխան. ազատ և մտադիւր. ըստ կամի բերեալ տիրաբար. կամաւոր. ինքնահաճ. կամակոր. *Առնել զկամս նորա յանձինս մտադիւրս, և 'ի սիրտս կամակարս: Կամակար մօք կամիլ, կամ յանձնել: Կամակար համբոյրք թշնամւոյն. Է. Ղ. ա. 3: Եւ. ա. 2: Եբր. Ժ. 26: Առակ. ԺԷ. 6: *Ջարթոյց բանութեն 'ի վերայ կամակար կամացն. Եփր. Եւ: *Ջիսրայէլ մերժէ սատանի յայգւոյն յաղագս կամակար մտացն. Ոսկ. հռ: *Ի կամակար մտաց չար լինել, կամ արքանեակ լինել չարին: Կամակար վարք անիրաւութեանց: Յճխ. առէպ: *Գիտութեամբ և կամակար մտօք. Սարգ. Ե. ա: *Կամակար չարութիւն. Երզն. մտթ: *Ոգիքն 'ի սկզբանէ անձնատէր կամակար եղեալ էին. Ոսկ. յհ. ա. 11:

ԿԱՄԱԿԱՐ. Ինքնաշարժ. կարող և կամեցող կատարել զկամս իւր, կամ զայլոց. աջողակ, կամակ. և կամակատար տիրա.

պէս. *Արարչութիւն ոչ 'ի հայթայթանաց, այլ 'ի կամակար կարողութենէ. Եզնիկ: *Դիւրագոյն է՝ որք ընդ իշխանութեամբ են՝ կատարել զառաքինութիւն, քան կամակար իշխանութեան. Յճխ. ժ: *Ըստ կամակար իւրոյ իշխանութեան. Ոսկիփոր: *Ածէք զսուր երկսայրի իշխանութեանդ ընդ մէջ, զի առ երկուց կողմանց պէտս կամակարս 'ի վար արկանիցէք. Պիտ: *Յերկնաւոր կամակար աշտանակեալ. Խոր. ա. 76: *Սատանայ զնա իւր ծառայ կամակար. Մծբ. ժդ:

ԿԱՄԱԿԱՐ. մ. } Ἑκουσίως. Sponte, voluntarie.
ԿԱՄԱԿԱՐԱԲԱՐ. }
Կամակար մտօք. 'ի կամակար մտաց. ըստ կամս անձին կամ այլոց. կամաւ և հեշտալի օրինակաւ. ախորժանօք. ռուղէլիւ, սրփանց, ռուհածին պէս, աղէկ մը. *Կամակար 'ի վիշտս դիմէր (յն. անզանգատ): Կամակար յաղթեցին նոցա (յն. որպէս կամէին). Բ. Պ. Գ. 28: Ա. Պ. ժա. 49: *Մինչդեռ կամակար նաւեւս, երկիր 'ի նաւաբեկութիւն ». Եւ ըստ կամի. յն. յաջողութ. Ածաբ. Պրպ: *Յաջողեալ ... կամակարաբար զիշխանութեանցն տանին վարկ: Կամակարաբար և որում փափագեն՝ հասանել ըստ ախորժելոյն: Կամակարաբար կատարի. Պիտ:

ԿԱՄԱԿԱՐԱԳՈՅՆՍ. } Նոյն ընդ վ:
ԿԱՄԱԿԱՐԱՊԷՍ. } *Զի կամակարագոյնս և ուղղագոյնս նուաճեսցէք. Կորիւն: *Ունիք իշխանութիւն կամակարապէս ... զիրաւախոհս կացուցանել բեմ: Կամակարապէս տեսութբ զփորձ առնուլ քննութեան. Պիտ:

ԿԱՄԱԿԱՐԵՄ. եցի. բաղ. չ. Ἑκουσιάζομαι. Sponte ago. Ըստ կամս անձին գնալ. իշխել առնել ինչ ըստ կամի. ուժել. քէֆօվլէ ւուրմէք, կէօնիւլ ճէլէ. *Դիք 'ի վերայ դոցա հարկս և հասս, զի մի և այլ կամակարեալ բռնասցին. Բ. Եզր. Դ. 20: *Կալ և դադարել ... և ոչ ևս փոփոխել, կամ կամակարել ուրեք յեկեղեցւոյն իւրմէ. Կանոն: *Որոյ կամակարող հրամանին ոչ ոք դիմակալել զօրէր. Թէոդոր. ծոյրագ: *Ի տեղ նիզակի կամակարողք. Խոր. ա. 12:

ԿԱՄԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑκουσιασμός, προαίρεσις. Actio voluntaria, voluntas, consilium, propositum. և Ἐξουσία. Auctoritas, facultas, potestas. և αὐθάδεια, contumacia, pertinacia. Ինքնակամ յօժարութիւն. և անձնիշխանութիւն, կամ անձնահաճութիւն. հլութիւն, և անսաստութիւն. ազատութիւն 'ի լաւ կամ 'ի չար անդր. (ուստի շփոթի 'ի գրչաց ընդ կամակորութիւն.) *Միայք կամակարութե. Յոբ. լէ. 19: *Անձնիշխան կամակարութե մտացն: Զկամակարութիւն մտացն և մարմնոյն ածել 'ի հնազանդութիւն. Յճխ. ժ. և Զ: *Քաղցրութբ և կամակարութբ զամենեսեան ձգէ առ ինքն: Կամօք կամարութբ և մտօք յօժարութբ կոչէ զամենեսեան: Կամօք կամակարութեն ընդ հնազանդութ մտանել բարութեն. Ոսկ. յհ. ա. 9. 11: *Կամօք կամակարութեն եկն 'ի տեղի չարչարանացն. Կոչ. ժզ. 7: *Վարձս ընդ կամակարութեան առնուլ. Եզնիկ: *Կամակարութբ յարձակեալ 'ի վերայ մահու. Եղիշ. ա: *Փութոյն անխափան կամակարութբ: Զօրաբարոյ կամակարութիւն. Պիտ: *Կամակարութեամբ և ծուլութեամբ անարգել զօրէնս. Յհ. իմ. ատ: *Աներկիւղ կամակարութբ գործէ զաղտեղի գիծութիւ. Փարպ: *Եւ ինքն առ կամակարութիւն 'ի փափկակեացութիւն. Նխ. երեմ. այսինքն ազատութիւն:

Ի ԿԱՄԱԿԱՐՈՒՑ. մ. ('ի կամակարաց բառէն.) Ինքնակամութբ. անձնիշխանութբ. 'ի բուն կամաց. յանձնէ. *Զինչ են մեղք. բոյս չար 'ի կամակարուց քոց անդըստին 'ի քէն բուսեալ ». յն. ըստ 'ի քէն. Կոչ. ի:

ԿԱՄԱԿԱՑՈՅՑ. ա. Որ կացուցանէ կամ ցուցանէ զկամս իւր. անձնահաճ. կէօնիւլ, իր դէֆը դուտօղ. *Եղեն կամակացոյցք կամածին կամացն: Կամակացոյցք անձանց. Մծբ. ժը:

ԿԱՄԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Ὁμόνοος. բայիւ. ὁμονοέω, συνευδοκέω. Concors, consentiens, complacens. Համակամ. համախոհ. պիր էօֆկ պիր հօթէ. օուրտաշ, հէմտէմ, հէմառ. *Առ 'ի կատարումն նմին և կամակցաց նորա. Եսթ. ժդ. 13: *Կամակից էք գործոց հարցն ձերոց: Որ կամակիցն լինին գործելեացն. Ղկ. ժա. 48: Հռ. ա. 32: *Ոչ եղէց քեզ կամակից. Ճճ: *Կամակից էին ընդ աէրութիւն պապայ. Խոր. գ. 36: *Խորհրդակից իւր և կամակից կացուցանէր. Յհ. կբ: *Բնութիւն քարշօղ, և հեշտութիւն գող, և մարմինս կամակից. Սարգ. յկ. է:

ԿԱՄԱԿՈՐ, ի, աց. ա. Διεστραμμένος, σκολιός, καμπύλος. Perversus, tortuosus, obliquus, inflexus, curvus, flexuosus. լծ. և նոյն ընդ Ծամածռեալ. խեղաթիւր. ոլորեալ. որ և ԳԱՆԳՈՒՐ (նմանաձայն). և Մոլորեալ. թիւրեալ՝ իրօք կամ նմանութբ. ('ի ձայնէս կամ, ուստի և կամն, կամար. կամուրջ, կարկամ. յորս կայ կորութիւն ինչ. որպէս և յն. գամբէ, գամբիւլոս, է կոր. թիւր. պ. քէժամ, այեղն. և թ. գամպուր, եամթուրէ, քէժէր, ևն.) զի և կամակորն վարի ըստ նախնեաց որպէս ասի. ծուռումուռ, ծամռուած. եայրի պիւյրիւ. Օձ կամակոր: Կամակոր շաւիղք, կմ ճանապարհք: Բերան կամակոր: Կամակոր և խեղաթիւր ազգ: Խորհի զկամակորս: Կամակոր գնացիցէ: Ոչ միայն բարբառոյն և հեզոյն, այլ և կամակորացն. ևն: *Զոր կոչէ բերան կամակորաց, և շրթունս սուտս (զրպարտչաց). Հանդ. առկ: *Զկամակորն յուղղութիւնն (դարձուցանել) ... զոր և երբայեցին ակոմբսա ասէ, այսինքն կամակոր. Ոսկ. Եւ: *Այլ ընդ այլոյ՝ խանգարս և կամակորս: Նոքա արարին կամակոր զանձինս. (յն. թիւրեցին): Զկամակոր զպատրանս 'ի գործ արկանէ: Վասն կամակոր կրօնիցն 'ի կորուստ մատնեալս. Ոսկ. մթ. գաղ. փիլ: *Խափանեացէ զկամակոր իշխանութիւն անձնականն՝ որ 'ի մեզ. Տօնակ: *Մոլախոյք, կամակոր խոկ՝ և սրտաբեկ. Նար. իէ: *Կամակոր ուխտադրուժք իշխանեն յաստակս դժոխոց. Նխ. ատկ: *Կամակոր յամառութիւն. Եզնիկ:

Ըստ հոմանիշութեան յետին վկայութեցս՝ ռամկօրէն կամ առ յետնագոյնս կամակոր ասի յամառն և կամապաշտ: Որպէս և Լմբ. ատկ. ա. 24. հանճեցաւ ստուգաբանել, կամաւ կորացեալ, յամառն: *Կամակոր է սատանայ, որ ոչ պատրանօք, այլ կամաւ կորացաւ 'ի չարն, և անզեղջ է 'ի նոյնն:

ԿԱՄԱԿՈՐՍ. մ. Διεστραμμένως. Perverse. Խոտորնակի, թիւրութբ. ծուռ մուռ. *Կամակորս գնայ ընդ քեզ. Սիր. ա. 18:

ԿԱՄԱԿՈՐԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Այն՝ որ խօսիցի թիւրս, կամ մոլար բանս. *Եւ 'ի ձէնջ յարիցեն մարդք կամակորախօսք. Եփր. գ. կոր:

ԿԱՄԱԿՈՐԵՄ. եցի. ն. Στρεβλόω, σκολιάζω. Perverto, distorqueo. Խեղաթիւրել. յեղաշրջել. ծռել խօսս. խոտորել. ծոմրուկել, խանկրեւ. թարսիֆ էթմէք, պօզմաք, պօզմէք. *Զոր անուանումնքն և յողդողդքն կամակորեն. Բ. պետ. գ. 16: *Կամակորէ յուսմունս (զանձն): Կամակորի 'ի ճանապարհս իւր. Առակ. ժէ. 16: և ժգ. 2: *Գաւազանն մանկանց բրտացեալ օձաձև կամակորեր. Կոչ. ժբ: *Որ կամակորեր և թիւրեր զճանապարհն եայ. Ոսկ. ա. փիլ: *Յուղիղ յարարածոն, զոր տգաւադեալ կամակորիցէ. Եզնիկ: *Մի զմին ասելով, զընութեցն խցանել կամակորեալ զաղբիւրս. Յհ. իմ. երե: *Կամակորելով զուղիղ գաւառնութիւն. Սարգ. ա. պ. դ: *Ոչ առն թոյլ ուղեղ գնալ, կամակորեն. Ոսկ. ես: *Յապականեցուցիչ ցանկութիւն կամակորցան. Դիոն. էկեղ: *Կամակորեսցէ 'ի ձրից զոր ընկալաք ». այսինքն խոտորեսցէ. Ը. յհ. ժը: *Իսկ թէ ոք առ այս խորհրդոյ գիտութիւն կամակորի ». այսինքն մոլար ընթանայ. Լմբ. պղրգ:

ԿԱՄԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Στρεβλότης, σκολιότης. Perversitas, tortuositas, obliquitas. իսկ Կամակորութեամբ, σκολιῶς, perverse. Ծամածռութիւն. խեղաթիւրութիւն. խոտորնակութիւն. (որ փոխարկաւ գրի և կամակարութիւն.) *Ամենեքին անհնազանդք՝ գնան կամակորութբ. Երեմ. զ. 28: *Ածել յուղղութիւն զմեր կամակորութիւն խորամանէ: Որք զուղղութիւն մեր 'ի կամակորութիւն դարձուցանեն. Ոսկ. ես: *Բնութ ունելով զբարձրայօնութիւն և զկամակորութիւն. Խոր. ա. 89: *Առ հայրս յանդգնութեն մտացն կամակորութեն. Եղիշ. ի: *Հայհոյօղ կամակորութբ: Անկանելով 'ի պատառիրանաց կամակորութիւն. Պիտ: *Արգելուլ զնոսա 'ի կամակորութենէ իւրեանց. Խոր: *Զոր կամակորութեան մերկացան, բաժանեալք և որոշեալք 'ի ճշմարտաց. Ը. ընդհ: Իսկ Կոչ. ի: *Զարաչար (կամ չար չար) է կամակորութիւն ». ընթերցի՛ր կամակարութիւն. զի յն. է՝ ինքնիշխանական. αὐτεξούσιον.

ԿԱՄԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Կամակք. հաճոյք. ուստի *Հեշտ կամակութիւք ». հեշտալիք մարմնոյ. փափկութիւն. Փիլ. լին. դ. 230:

ԿԱՄԱԿՑԻՄ. ց. Կամակից լինել. *Տէր մեր յու քն հօր անկնարկութեցն կամակցեալ. Պրպմ. լա: *Հարկեցուցանէին զնա կամակցել և միաբանել անօգուտ խորհրդին. Ղեւոնդ: *Յուդիթ ընդ իւրում նմանութեան կամակցեալ՝ զայլազգին զՈղոփեռնէս սատակեաց: Տուբիթ ընդ հրեշտակին կամակցեալ՝ զայլատեսակն զդեւն յիւրմէ ամուսնոյն 'ի բաց կալեալ, և զհօր իւրոյ զաչսն եբաց. Սեբեր. ժզ:

ԿԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁμόνοια, εὐγνωμοσύνη, διάθεσις. Concordia, affectio, complacentia. Համակամութիւն. միաբանհաւանութիւն. հաճութիւն. յօժարութիւն. թոյլտուութիւն. զիջումն. *Տես զմիական լութեն կամակցութիւն. Ագաթ: *Կամակցութբ երանելի եղբարցն իւրոց և միաբանից. Փարպ: *Եթէ ոչ կամակցութբն գործոյն 'ի տուն. Աղ. է: *Ի սմին բարեաց է միայն կամակցութիւն և հաստատութիւն. իսկ արգարոյն՝ և չարեացն է փորձութիւն, և հաստատութիւն. Բրս. հղ: *Ի բաց ընկենլի է յեղբայրակցութեն զանհաւանելոց կեալն և զամանեալ կամակցութիւ. Բրս. ձգն: և Սարգ. ա. պ. է: *Որպէս այլ բանիքն ոչ էին ակամայ, այլ կամակցութեն. Ոսկ. յհ. ի:

ԿԱՄԱՀԱՃՈՅ. ի. եց. ա. Որ հաճէ զկամս այլոց. կամարար. *Տուր սմա աէր զվարձս ամբարշտութեան քո կամահաճոյ մարգարէին. Մագ:

ԿԱՄԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաճելն ըլ-

կամս այլոց. *Ի կամահաճութեն իշխանքն՝ բերել նմին նուէրս. Լմբ. խմ։

ԿԱՄԱՄԱՀ ԼԻՆԵԼ. Կամաւ մահ բերել անձին. անձնասպան լինել. *Իւրովի երթալով, և կամամահ լինելով. Երզն. մտթ։

ԿԱՄԱՄԱՐՏ, ի, ից. ա. Կամեցող ընդմարտ. կռուասէր. այնպիսի կամս և զկարծիս իւր. *Անպարտելականք, զորս կոչել սովոր է կամամարտս. Փիլ. լին. գ. 33։

ԿԱՄԱՄՏԱԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ըստ կամի մտածելոյ. մտացածին. նախամտածական, իբր մտօքն խելքէն հնարած, շինծու. *Ոչինչ կամամտածական, և ոչինչ անպատշաճ 'ի սմա յարմարելով բան. Խոր. ա. 18։

ԿԱՄԱՑ, ի, ից, կամ այց. ա. Ἑκών, ἑκούσιος. Voluntarius, spontaneus. Կամաւոր. կամայական. կամակար. կամօք ու փոխանակ եղած. սանս. փամսմ. որպէս և ակամայ, է ակամայ. *Զամենայն յանցանս մեր զկամայ և զակամայ. ժմ։ (և ա. Դ. ծգ. 29. յօրինակս ինչ։) *Վասն կամային և ակամային. կամ Կամայից և ակամայից. Ճ. Գ։ Ոսկ. ղուկ։ *Պատահման մահուն կամայի և ակամայի. Մխ. դտ։ *Կամայ կամօք 'ի կամս նորա զառնայք. Յհ. կբ։ *Կամայքն յայսմի ամենեցուն են. կանոն։ *Ընդ կամայսն և ընդ ակամայիցն յանցանաց պատասխանի տալոց եմք. Ոսկ. մ. ա. 6։

ԿԱՄԱՑ. մ. Կամաւ. կամաւորութեա. կամելով. *Կամայ և ակամայ խոնչել, կամ մեղանչել. Խոսր։ Շ. բարձր։ Ն. ժմ։

ԿԱՄԱՑԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἑκούσιος. Կամաւորական. կամայ. կամաւոր. իսկ յոգն. τὰ ἑκούσια. կամաւորնութիւնք, անկորքէն ծրբածը. *Կամայական յանձնառութե, կամ կամարարութե, կամ սահմանս ոսկանել անձին. Նար. հբ։ Արծր. յովը։ Ագաթ։ *Առանց կամայականաց ձեռաց։ Զողջակէզսն և զկամայականսն. Ղեւ. իգ. 38։ Թուոց. իթ. 39։ Յուդթ. ծզ. 22։

ԿԱՄԱՑԱՐԻԷՏ. ա. Ցանկօ կամաւոր. կամակար. *Դամայաւէտ հիւանդ մը շարունակել ընդ ամպարգև շնորհս. Անան. եկեղ։

ԿԱՄԱՑՈՐԴՈՐ. ա. Ցորդոր և յօժար կամօք եղեալ. ինքնակամ. կամակար. *Կամայորդոր չան նախահատակութեց։ Կամայորդոր սրտիւք կատարէին զպաշտօն աղօթիցն։ Կամայորդոր յօժարութբ եւ զանձն իւր 'ի ձեռս զինուորաց։ Ժողովեցան խմով կամայորդոր յօժարութբ. ՃՃ։

ԿԱՄԱՑՕԺԱՐ. ա. որ և ԵՕԺԱՐԱԿԱՄ. Նոյն ընդ վ. *Կամայօժար մտօք հրաժարել յաշխարհէ, կամ ապստամբել յայլ, կամ 'ի նոյնսն միաել. Լմբ. պարգ. և ողբ։ Շ. յկ. բ։

մ. Կամաւ և յօժարութեամբ. կամակար մտօք. *Որք կամայօժար և գիրբահաւան ընդունէին զլար սերմանս սատանայի. Մանդ. ծէ։

ԿԱՄԱՊԱՇՏ. ա. Պաշտօղ զիւր կամս. *Ընդունայն եղև հրաժարումն քո յաշխարհէս, յորժամ 'ի կամապաշտ բարուցդ ոչ մերկացար. Մաշկ։

ԿԱՄԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտելն զկամս անձին. յամառութի. *Ինքնօրէն անձնահաճ կամապաշտութի. Շ. ընդհանր։ *Մեղայ մարդահաճութբ, կամապաշտութբ. Մաշկ։ *Մեղայ կամապաշտութեամբ, հպարտութբ. Ոսկիփոր։

ԿԱՄԱՍ. գ. պ. Ճամ, ճամբ. Զգեստ. Տե՛ս և ՄԱՁԵԿԱՄԱՍ. (սաստի Ճամուկ, ակէճամուկ. իսկ պր. գամբու. խտ. գամճլու, շապիկ.) *Զգեցեալ էր կարճ կամաս. Վրք. հց. յ։

ԿԱՄԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող ըղձամս իւր. կամապաշտ. *Կամասէր, կամ

մազնաց, ինքնակամ մեղացն. Ագաթ։

ԿԱՄԱՐ, ի. աց. գ. (թ. փէմէր. յն. գամարա. լա. գամերա. վր. խամարա.) Որ ինչ կազմեալ է կոր ձևով իբրև զաղեղն, կամ գմբեթաձև, կամ խորանաձև, և գոտիաձև։ Որպէս Գօտի. Ζώνη. Zona, cingulum. գօտեգ, փէմէր, չէմպէր. *Խոյր և կամար։ Կամարս և խոյրս։ Ած ընդ մէջ նորա (ահարոնի) զկամարն։ Մինչև ցուցանէր իւր, և ցկամար իւր (զինուորական)։ Կամար ականակապ յական շափիղայ ընդ մէջ իւր։ Լանջապեղ կամար։ Փոխանակ կամարայն (կանանց) չուան գօտի. ևն։ *Զապարօշն՝ վերին գօտի առեն՝ զանթովքն 'ի վերայ պճղնաւոր պատմուճանին, և կամար՝ բուն գօտին 'ի վերայ միջոյն. Նխ. եւ։ *Կամար իշխանական, կմ զինուորութե. Յհ. կբ։ Շ. վիպ։ ՃՃ։ որպէս Ζωστήρ. Balteum, baltheus. Գըւլճ պուշ, պէնտի չէմչիր. հէմայիլ, մըհմէլ.

ԿԱՄԱՐ. Որպէս Կամարակապ շինուած, և զաւիթ 'ի նախադրունս տաճարաց և ապարանից. որ և ԷՂԱՄ. եբր. էլամ. Ἀιλάμ. Aelam. փէմէր, փէմէր ամբը. *Կամար սեանց։ Զօգեալ կամարքն հանդէպ միմեանց։ Զկամար աթոռոյն, ուր գտանէր 'ի կամարի տաճարին։ Զներքին կամարաց տան տեառն։ Առ կամարաւ։ Անկեանց և կամարաց։ Զկամարօք դրան, ևն. գ. բգ։ ա. ճ։ Եզեկ. խ։ *Վասն միոյ բաժակի անկաւ կամարն 'ի սկիհէ. Վրք հց։ *(Նաւահանգիստն) զորէն գեղեցկաձև կամարի յարմարեալ ծայրիւքն առ միմեանս. Պիտ։ *Զի այգի կամարի՝ տուննն խարայելի է. Եփր. ա.էփար։

ԿԱՄԱՐ. Καμάρα. Camera, tectum arcuatum. Ζώνη. Zona. Κύκλος. Circulus. Որպէս Գմբեթ կամ խորան երկնից. պարունակք և շրջանակք մոլորակաց. և աշտիճան բարձրութե. *Կանգնեաց զերկինս իբրև զկամար. Ես. խ. 22։ *Ի կամարն երկնից համբարձան։ Ի կամար վերնայինն երկնի. Նար։ *Ելին 'ի կամարն երկնից։ Եօթնատեղեան երկնից կամարք. Շար։ *Ցանեղէն զուգեալ կամար անզուգական. Շ. խմ եղոկ։ *Հանել 'ի կամարն եպիսկոպոսութե. կանոն։

ԿԱՄԱՐԱԶԱՐԴ. ա. Կամարաւ կամ կամարօք զարդարեալ. *Երկնայինն կամարազարդ խորանի հրաշափայլութիք. Անան. եկեղ։ *Կամարազարդ պսակեալ հրաշիւք. Վրդն. լ։

ԿԱՄԱՐԱԾՈՒ, ի, աց. ա. Որ ածէ կամար ընդ մէջ. գօտիածու. *Մեծն յով հաննէս ժառանգ վակասակիր. քահանայութեան, կամարածու վայելչութե. Ագաթ։

ԿԱՄԱՐԱԿԱՊ. ա. գ. Ἀιλάμ, ἀιλάμμων, ἐξελισσομένος. Aelammon, circumvolutus. Կամարօք կապեալ. կամարայարկ (սրահ). եբր. էլամ, էլամմօն։ Եզեկ. խ. 22։ գ. բգ. ւ. 3։ է. 8։ *Գեղեցկապաճոյճ մեզ քաւարան կազմեալ՝ եթերանման կամարակապ զարդիւք. Նար. փող եկեղ։ *Կամարակապ յօրինուածով. Ճ. Բ։ *Կամարակապ փողոցք կործանեցան. Հ. յիւիլ։

ԿԱՄԱՐԱԿԵՐՊ. ա. մ. Ի կերպ կամարի. կամարաձև. *Որպէս խորան գմբեթաձև և կամարակերպ. Զքր. կբ։ *Իբրև զաչս գեղեցիկ յօնիւքն կամարակերպ թխագոյն զարդարեալ. Վրդն. երգ։

ԿԱՄԱՐԱԿԻՑՔ, կցաց. գ. Կցուած կամ զօդ կամարաց. փէմէր պաղը՝ օրթաղը. *Ունի և խորանն կամարակիցս և անկիւնս և շրջապատս գեղապաճոյճս. Արծր. է. 7։

ԿԱՄԱՐԱՁԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձգումն կամարի, և ձգեալ կամարն. *Հաստատ կամարաձգութե երկնից. Ոսկիփոր։

ԿԱՄԱՐԱՁԵՒ. ա. Ունող զձև կամարի. կամարակերպ. կամարանման. *Կամարաձև խորան երկնից։ յն. κύκλος, circulus, gyrus. ա. եղբ. դ. 34։ *Կամարաձև իբրև զգունտ բոլորշի։ Լոյս կամարաձև. ՃՃ։ *Կամարաձև կարակն (ծխածան). Տօմար։ *Կամարաձև ջուրն, և հաստատութե. Վրդն. ծն։ *Ի բաց առեալ 'ի գրաց սեննեկացն ոսկեհուռն կամարաձև երանգոցն տարազք. Արծր. դ. 12։

մ. Ի ձև կամարի. *Կամարաձև էած զերկինս. Առ որս. ծբ. յորմէ և Մարգ. յկ. է. յն. περιάγω, circumduco.

ԿԱՄԱՐԱՅԱՐԿ. ա. Որոյ յարկն է կամարաձև, կամ գմբեթաւոր. *Խորանաձև և կամարաձև կոչէ զերկին. Վրդն. ծն։ *Երևեցաւ կամարայարկ խորան պայծառ քան զարեգակն. Մարթին։

ԿԱՄԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Կամար կամ կամարաձև լինել. *Խորանաձև կամարացեալ օդ վերնական։ Գմբեթաձև կամարացեալ նման ձեղուան. Երզն. ոփ. էրին։

ԿԱՄԱՐԱՆԻ. այսինքն Կամարք. խամարներ. փէմէրլէր. *Կանգնեալ կամարանին, խաչքն լուսոյ 'ի սեղանին. Մոգ. ոփ։

ԿԱՄԱՐԱՆՄԱՆ. ա. մ. Նման կամարի. կամարաձև. *Խորանայարկ կամարանման յօրինեցար որ կոյս Ածածին. Շար։ *Հուր հնոցին խորանաձև կամարանման պատեալ շուրջ զհնոցաւն. Հորդանան։

ԿԱՄԱՐԱՊԱՏ. Գրի որպէս Կամարակապ, (եբր. էլամ,) 'ի բազում օրինակս. Եզեկ. խ. 22։

ԿԱՄԱՐԱՐ, ի, աց կամ ից. ա. Θελητής, Θεραπευτής. Studiosus, officiosus. Արարօղ կամաց այլոց. կամակատար. հլու. հնազանդ. ջերմ պաշտօնեայ. մտադիւր ծառայօղ. *Քահանայս անարատս՝ կամարարս օրինացն. ա. Դ. դ. 42։ *Զկամարարս Աստուծ իւրոյ։ Զսիրելիս իւր և զկամարարս։ Որ սատանայի կամարարք եղեն. Ագաթ։ Յհն. ծբ։ *Այսօր քոյ խորհրդակից, և վաղիւն սատանայի կամարար. Մանդ. ա։ *Որ պատրաստեալ է սատանայի, և նորին կամարարաց. Եփր. գող։ *Ի մարդոց և 'ի կամարարից։ Հրեշտակ կամարար. Նար. ջա. ղբ։ *Քանզի էր հեզ յոյժ (մովսէս), և յաղագս այսորիկ սա կամարար այ. Դիոն. թղթ. յն. Θεραπών, պաշտօնեայ։

ԿԱՄԱՐԱՐ. Ըստ յն. ոճոյ՝ սեպհական անուն միանձանց, որպէս երբեմն եսսեանց առ եբրայեցիս. յն. Θεραπευτής, այսինքն պաշտօնեայ (այ). *Ոմանք կամարարս, իսկ ոմանք միայնացեալս անուանեալ. Դիոն. եկեղ։ *Ցաղագս միայնակեցաց, այսինքն կամարարացն կարգի։ Ասէ զգայիոս կամարար. և է կամարարդ անուն 'ի վերայ միայնակեցաց. Մաքս. 'ի դիոն։

ԿԱՄԱՐԱՐ առ և ԱԾ, զի առնէ զկամս երկիւղածաց իւրոց. կամ որպէս անվրէպ կատարօղ զկամս իւր. զի կամաց նորա ոչ ոք կայ հակառակ. *Հաճեսցի տր կամարար ընդ եկեղեցիս իւր. Եզեկ. է։ *Բարեգութ, հզօր, կամարար, կարօղ։ Բարձրեալ անքնին, մերձաւոր կամարար։ Սուրբ զօրից, և տր կամարար. Նար. խէ. ղ. ղգ։ *Կամեցող բարեաց, տր կամարար. ժմ։

Եւ կամ որպէս Սաբաւովթ, այսինքն (Տր) զօրութեց, որք անվրէպ կատարեն զկամս այ. *Եւ զտր կամարար տեսի աչօք իմովք։ Այսպէս ասէ բա, տր կամարար. Ոսկ. Ես։ Այգի կամարարի տունն իսրայէլի է։ Այսպէս ասէ տր կամարար. Եփր. առէփար։ (որ հայի 'ի պէսպէս առմունս եբր.

ձայնիւ, յէպսօք. այսինքն պայծառ, պաշտօնէից են. և 'ի բանս սաղմոսին՝ ուր ասի զհրեշտակաց, *Պաշտօնեայք, և արարողք կամաց նորա »)։

ԿԱՄԱՐԱՐՈՂ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. [illegible]. *Իբրև ըստ կամարարողաց, և հաւատարիմ ծառայից տիրասիրաց. Արծր. Գ. 2։ *Ի յանպատում քոց պարգևացդ խոստացելոց շնորհէ կամարարողաց. Գնձ։

ԿԱՄԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Առնելն ըզկամս տն. հնազանդութիւն. կամակար ծառայութիւն. *Կամարարս անուանեալ 'ի յայս մաքուր սպասաւորութէ և կամարարութէ։ Ածակրութիւն և կամարարութիւն. Դիոն. Եկեղ. և Երկն։ *Ի նուաճանդիստ կամաց տն... զկամարարութիւն այս նուաճանդիստ կոչէ. Խոսր։ *Անձնիշխան կամայական կամարարութիւն։ Կայք յատենիս որպէս զանմեղս և զբարեգործակս, և լի ամենայն կամարարութբ մեր. Արծր. ա. 1. և գ. 5։

Իսկ յասելն. *Ո՞վ իցէ, որ ոչ ցանկանայ մեծութե, և կամ մարմնոյ առողջութե, և կամ կամարարութե կարօտիցի. Բուզ. դ. 5. թերևս ըստ յն. ոճոյ նշանակէ՝ արքանեկութե, կամ բժշկութե. որպէս համաձայն է առ յոյնս θεραπεία.

ԿԱՄԱՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ ըզկամար ընդ մէջ իւր, գօտևոր. [illegible]. *Հազար ծառայք կամարաւորք կային առաջի նորա. Վրք հց. ժ։ *Կամարաւոր պէսպէս զարդուք զարդարեալ բազում սպասաւորք. Ոսկ. մ. ա. 23։

ԿԱՄԱՒ. մ. Ἑκουσίως. Voluntarie, sponte. Ἑκών, ἑκοῦσα, κατὰ ἑκούσιον. Volens, libens. Ի գործիականէ բառիդ կամ, կամք. որ և ասի ԿԱՄՕՔ. կամայ. կամաւորութբ. հաճութբ. ընտրութբ. յօժարութբ. կամակար. [illegible]. *Մի իբրև ակամայ, այլ կամաւ։ Զի մի՛ բարիքդ քո 'ի հարկէ լինիցին, այլ կամաւ։ Եթէ կամաւ զայն առնեմ, վարձք են ինձ. ևն։ *Կամաւ յանձն առին թագաւորել տրտաշրի. Խոր. բ. 68։ *Եկեալ կամաւ 'ի խաչ։ Կամաւ յանձն առեր զչարչարանս. Պրպ։ Շար։

ԿԱՄԱՒ. ա. Ἑκούσιος. Voluntarius, spontaneus. Կամաւոր, կամայական. *Կամաւ ուխտս մատուցանել։ Զուխտն, և ըզկամաւն։ Զողջակէզս, և զկամաւն։ Զկամաւ յօժարութեն, և զպատարագս ժողովրդեանն. Ղեւտ. է. 16։ Թուոց. ծէ. 3։ Եզեկ. խզ. 12։ Յոհ. դ. 16։ *Զկամաւ տնօրէնութեն զեկուցանէ. Ոսկ. յհ. բ. 1։

ԿԱՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἑκούσιος. Voluntarius, spontaneus. Ուր գոյ ազատ և յօժար կամք գործողին. անձնիշխանական. ազատ. կամայական. յօժարական. [illegible]. *Կամաւոր պատարագ, ողջակէզ, կամ խաչելութիւն, մահ. Եղիշ։ Շար։ Ժմ։ *Կարօտ է և մեծութիւն՝ կամաւոր տնանկութե. Յճխ. է։ *Եւ ո՞չ կամաւոր սխալանօք 'ի սմա յարմարեալ բան. Խոր. բ. 72։ *Կամաւոր բարուք խորհրդոց (այսինքն խորհրդածեալ կամօք։) Կամաւոր փոփոխումն, կամ յօժարութիւն, առաքինութիւն, պարտաւորութիւն, ևն. Պիտ. սահմ։ *Այս ո՛չ է հարկ, կամ կարիք բնութեն, և ո՛չ ակամայ յանցանք, այլ՝ կամաւոր մեղք. Ոսկ. ա. մ. 19։ *Զակամայիցն ընդ կամաւորացն. Նար. խէ։ *Զհարկաւորն՝ կամաւոր առնել. Սարգ. ևն։ Իսկ Փիլ. ...։ *Թէպէտև ոչ 'ի կամաւորէ սպանցի ». իմա՛ 'ի կամեցողէ, կամ 'ի կամաւոր մարդասպանէ։

ԿԱՄԱՒՈՐ. մ. } Կամաւ. կամաւորապէս. կամա-
ԿԱՄԱՒՈՐԱԲԱՐ. }

կար. յօժարակամ. [illegible]. *Որք հնազանդիք քեզ կամաւոր։ Կամաւոր լեալ հեռի. Խոր. բ. 30. 79։ *Կամաւոր քեզ երկրպագեաց կոյսն. Անյ. ...։ *Որ կամաւոր վասն մարդկան կրեցեր մարմնով զայս ամենայն. Շար։ *Այպն ուրեմն կամաւորաբար է չարչարանքս, այլ ոչ 'ի հարկէ։ Ո՛չ ակամայ, այլ՝ կամաւորաբար կրելոց եմ զչարչարանս. Կիւրղ. ղկ։ *Կամաւորաբար մատուցանել կամ տալ, ընդունել, մեռանել յանձն առնուլ, կրել կիրս, երթալ զկնի. Յհ. կբ։ Նար։ Խոսր։ Սարգ։ Շ. մթ։

ԿԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԿԱՄԱՒՈՐ. ԿԱՄԱՅԱԿԱՆ. *Կամաւորական նուէր, կամ լքումն շնորհին. ընդունելութիւն. կիրք. խաչ. Նար. ա. խէ։ Կանոն։ Ճ. Ա։ Գնձ։

ԿԱՄԱՒՈՐԱՊԷՍ. Տ. ԿԱՄԱՒՈՐԱԲԱՐ. *Կամաւորապէս կրել, կամ յանձն առնուլ, բերել. Յհ. ի մ. Երկ։ Շար։ Շ. մթ։ *Կամաւորապէս անձնամատն. Նար. իբ։

ԿԱՄԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Յօժարիլ. բերիլ կամօք. *Որ կամաւորել փութայցի, և յարքայութիւն ցանկայցի մտանել, մի՛ հեղգայցի. Ճ. Ժ։ *Որ զբարիսն կամաւորեալ գործիցեն. Ոսկիփոր։

ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կամաւորն գոլ ներգործութե։ Ուստի ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ՝ իբր մ. Կամաւորաբար. կամաւ. ազատօրէն. յօժար կամօք. *Կամաւորութբ գալ 'ի չարչարանս, կամ 'ի խաչն. մեռանիլ և յառնել. Շար։ Նար։ Աթ. ա։ *Բանականի կամաւորութբ մեղուցելոյ. Աթ. դ։ *Ինքնիշխան կամ ինքնակամ կամաւորութբ. Նար։ և Ոսկ. գաղ։ *Յորդոր կամաւորութեամբն փափագէր ժամանել. Փարպ։ *Ոչ ոք պատրեաց զքեզ, այլ քոյին կամաւորութբ եկիր առաջի իմ (կրօնաւորիլ)։ Մաշտ։

ԿԱՄԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Իբր կամեցօղ. որպէս և ՉԿԱՄԵԼԻ. որպէս չկամեցօղ. ըստ յն. ոճոյ, Βουλόμενος, μὴ βουλόμενος. *Ոչ բռնադատէ զկամս չկամելեացն ախորժել զառաքինութիւն. Ոսկ. մ. գ. 27։

ԿԱՄԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Կամելն. կամեցողութի. կամք. *Ամենահզօրին (այ), որոյ կամելութեամբ և հրամանի ամենայն դժուարինք և անհնարինքն դիւրինք են և հնարաւորք. Փարպ։ *Այսպէս ըստ կամելութե բանն այ կրել զայսոսիկ 'ի մարմնին իւր. Խոսրովիկ։

ԿԱՄԵՆԱՄ, եցայ, եցող. Տ. ԿԱՄԻՄ. կամենալ, [illegible]. *Թէ զայլ ոք ընտրել կամենայք։ Որքան կամենայ ոք, ևն. Յհ. կբ։ Սարգ։ ՃՃ։ Վրք հց։ Յայսմ.։ (Իբր կամիցիմ, ցիս, ևն. կամ յօժարիլ. [illegible])։

ԿԱՄԵՑՈՂ, ի, աց. որ և ԿԱՄՈՂ. Որ կամի. [illegible]. *Զի կամեցող ողորմութե է. Միք. է. 18։ *Բարեաց կամեցող է այ։ Կամեցող բարեաց՝ տր կամարար. Եղնիկ։ Ժմ։ *Առ 'ի լնուլ ըզկամս կամեցողին։ Կամեցողք այսպիսեացս. Յհ. կբ։ *Հաւատովս ունի հեշտալի կամեցողս զընդհանուրս երկնաւ ազնիւ կենդանեաց. Պիտ։

ԿԱՄԵՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ և ԿԱՄԱԿԱՆ. Ունակ կամաց, և որ ինչ անկ է կամաց, կարողութե կամ ներգործութե կամելոյ. *Զբանականն, զկամեցողականն. Դիոն. տծայ։ *Առաջին և գլխաւոր ներգործութիւն մարդոյ, զիմացողականն ասեմ, և կամեցողականն։ Կամեցողական զնոյն զմի տրն մեր քարոզել։ Այսորիկ կամեցողականաւն որ 'ի նորին մարմինն՝ գործիւր. Գէրմ. Բղթ։ *Զկամելն և զներգործելն. ասեմ զնոյն ինքն կամեցողական և ներգործողական զօրութիւն։ Կամք, այն՝ որ է կամեցողական զօրութիւն բնութե. Դամասկ։

ԿԱՄԵՑՈՂԱՊԷՍ. մ. Որպէս կամեցօղ. կամելով. կամաւ. *Արդ և տեառն (յոյժ մարդկայինն) հոգի ըստ բնութեան զչկամելն ունէր առ մահն. իսկ ըստ տնօրէնութե բանի՝ ամենևին կամեցողապէս և յարձակողաբար. Գէրմ. Բղթ։

ԿԱՄԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՄԵԼՈՒԹԻՒՆ. *(Նորոգութե մերոյ) կամեցողութիւն՝ այծութեանն միայնոյ. Աթ. դ։ *Մի կամեցողութի, մի են կամք. Մանդ. ժ։

ԿԱՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ կամիլ. յօժարեցուցանել. հաւանեցուցանել. [illegible]. *Կամեցուցանէ բարբառել բան տխրական. Խոր. գ. 68։ *Ըստ օրինի փարիսեցւոյն զամբարտաւան կամս կամեցուցեալ իւր. Յհ. կբ։

ԿԱՄ ԹԷ. Տ. ԿԱՄ. շ։

ԿԱՄԻՄ. մեցայ, մեա՛ց. մեցեալ, մեցող կամ մօղ, մել. հ. Βούλομαι, θέλω, ἐθέλω. Volo. իսկ՝ ո՛չ կամիմ, չկամիմ, οὐ θέλω, οὐκ ἐθέλω. Nolo, non vis. և եւ Δοκέω, εὐδοκέω. Complaceo, approbo. αἱρέω, eligo. ἀξιόω, dignor, ևն. որ և ԿԱՄԵՆԱԼ. [illegible]. Բերիլ կամաց յառաջկայն, որ ըստ ինքեան է բարին. վարել կամաց զներգործութիւն իւր. ցանկալ. յօժարիլ. ախորժել. հաճիլ. խորհել և ընտրել. և խնդրել. *Կամին զխաղաղութիւն։ Կամի զկեանս։ Զպատուիրանս նորա նա կամի յոյժ։ Զողորմութիւն կամիմ։ Ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին։ Ոչ կամեցաւ զօրհնութի։ Որպէս կամեցար՝ և արարեր։ Զորս կամէր՝ հարկանէր, զորս կամէր՝ ապանանէր։ Կամելով կամէր տր եղծանել զնոսա։ Մինթէ կամելո՞վ կամիցիմ զմահ մեղաւորին։ Կամիմ, սրբեա՛ց։ Եղիցի քեզ՝ որպէս և կամիս։ Կամեցա՛յց տր փրկել զիս։ Կամիմք նշան ինչ տեսանել 'ի քէն։ Զի՞նչ կամիս։ Զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ. ևն։

ԿԱՄԻՄ՝ ԸՆԴ. Ոճով ասի 'ի մեզ, որպէս Հաճիլ. յօժարիլ. *Ոյք կամին ընդ արդարութի իմ. (յն. կամեցողք զարդարութե իմ։) Յրուեմ զհեթանոսս՝ ոյք կամին ընդ պատերազմ. (յն. կամեցողս զպատերազմ)։ Սղ. լէ. 31։ կէ. 32։ *Կամի (չարն) ընդ մեր տեստ մեծանալ, զի մի՛ անդ մեծանայցեմք. Ոսկ. մ. ա. 13։

Իսկ բ. Պ. ծ. 28. և 35. *Այն ինչ արեգակն ընդ երկիր ծառալել կամէր։ Իբրև օրն հինգօրեայ չաբաթուց լուսանալ կամէր ». իմա՛, ունէր, կամ հանդերձեալ էր. յն. ընդ ծառալելն. 'ի ծագելն։

ԿԱՄԼԵՄ, եցի. ն. Բառ անստոյգ, որպէս Ածել զմիջով. *Զարկի պատառն, զոր տրն կամլեաց 'ի խաչին, որ արեամբ թացաւ. Ոսկիփոր։

ԿԱՄՆ, մին, մունք, մանց. } Ἄμαξα, ἄμαξις. Plaustrum, currus, bublarium. [illegible].
ԿԱՄՆԱՍԱՅԼ, ի, եց. գ. }
որ և ԿԱՄ, ի, աց. }

Այն է կառք կամնելոյ, այսինքն Սայլ՝ որով կասուն զցորեան, է որ միով, և է որ կրկին անուօք. *Որպէս կամն զի 'ի վերայ ցորենոյ անցանէ, այնպէս հրեշտակն՝ որ առաքեալ է 'ի կամն, կասու։ Ոչ կամանս ածէ 'ի վերայ, այլ գաւազան։ Անիւ գունդն է սայլի. և զաղացաձևն այլ թարգմանիչքն սրաբերան ասեն. զոր սովոր են այնպէս առնել զկամն, և այնու կա-

առուլ զօրան. Գէ. ես: *Մինչդեռ կամանամբ կատէր զզօրեանն, օձաձար եղև. Բուզ. ոփէք. ճհ: *Արար կազմել, և լուծս յօրինել, և սայլս և կամունս (յն. մի քառ), զօրանն կարկել և կասուլ. Ոսկ. Ճ. ժ. 27: *Զկամնայս և զմանկունս հանէին ընդ ցիցս սայլից, զկէսս՝ զոր 'ի ներքոյ կամացն արկեալ կառուցին. Բուզ. դ. 24: *Կոխիցէ ոք զկալ կամնասայլիւք: Զանիւ կամնասայլին: Իբրև զանիւս նորա սղոցաձև կամնասայլից. Եզ. իէ. 10: իզ. 27: խա. 15: *Ի մանրել զցողունն կամնասայլիւն: Հատ ցորենոյ ոչինչ մնայր 'ի կամնասայլիցն. Յարգ. ա. գ. ծէ: Ղ. Տփխ. զ. 12: *Ի կալ կամնասայլից անիւքն սղոցաձևք զցորեանն չկտրեն. Ոսկ. Ճ. ա. 11:

ԿԱՄՈՂ, ի, աց. Տ. ԿԱՄԵՑՈՂ. *Որ գնոցն է, կամողացն է: Մի՛ ոք կարծեսցէ. եթէ ամենայն կամողի ակրմանի նա. Արգ. յէ. ա. և ճ: *Երանութեան բան՝ ոչ ումանց 'ի մարդկանէ է, և ումանց ոչ, այլ՝ ամենայն կամողաց ընդ. Ղ. Տփխ: *Անշնորհ և անհամ ոչ վայելէ զբարեպաշտութիւն կամողաց. Մեկն. ղեւ: *Կամողաց, և ոչ կամողաց. և զոչ կամօղսն սատակեսցէ. Ոսկ. ա. կօր:

ԿԱՄՕՎԻՆ. մ. Լինի և ԿԱՄՕՎԻ. որպէս Թէ կամաւն, կամաւ. կամաւորապէս. ինքնակամ. *Սպանանելով զիւ կամօվին, և նեղելով անձամբ անձին. Յհ. ոգբ: *Այլ առ. յօժար և կամովին, զի քարութեցս պատահեսցին. Ղ. Եղէս: *Եւ մինչ կենդանին մեռեալ կամովին: Եւ իմ կամովին վասն իմ հօտարին փոխանցքին մեռանել կամիմ: Որպէս հօտ յանցին՝ այնպէս գիմեցին 'ի մահ կամովին. Գնձ: *Մեծ մարդասիրի՝ շարժեալ կամովի՝ 'ի գործս բարի. Գնձ:

ԿԱՄՈՒՐՋ միջե. ջաց. գրի և կամուրջի՝ ջաց. և որպ ռմկ. ԿԱՄՈՒՐՃ, ԿԱՐՄՈՒՆՋ. գ. Γέφυρα. Pons. διαβάθρα, transitus, scala. Կամար կազմեալ 'ի վերայ ջուրց՝ առ անցանելոյ ցամաքաւ. անցարան. ֆէօփրիւ, քէօփրիւ. յն. ղէֆիրա. եբր. գիւր. պ. փուլ: *Արկից կամուրջ: Նեղան՝ իբրև զփոյտ կամրջի (յն. անցից). Եզ. լէ. 25: բ. Բգ. իգ. 21: *Ի վերայ գետոց Խաչապարհորդութիւնք, այսինքն կամուրջ. Խոր. բ. 56: *Հրամայեաց զլար կամուրջացն կտրել. Ագծր. բ. 3: *Իմանալի կամուրջ. քանզի կ մահուանէ 'ի կեանս զմարդիկ ածեալ անցուցեր. Անյ. բարիք: *Կամրջի նմանեցուցանէ. զի որպէս կամուրջ արկեալ 'ի վերայ յորձանաց գետոյ՝ անցարան գոլ ամենայն ուղևորաց. Ղ. Բարիք: *Կամուրջ կենդանութեան. կամ կենդանութեան. խախտեցեալ, ցանկալի. Նար: *Զատուստ նշանակութիւն գողացեալ քահանայութեան՝ իբրև կամուրջ ինն առ 'ի կորուստ յարմարադոյն. Մագ. ա: *Զաշակերտսն կամուրջ գործեալ՝ և 'ի վերայ շրջէր. Ոսկ. Ճ. բ. 8: *Մի լիցի չըթունք քո կամուրջ բանից ունայնութեան. Եփր. պհ:

ԿԱՄՐՋԱԽԵԼՔ. լից կամ լաց. գ. Խելք կամրջի. այսինքն գլուխ կամ մուտ կամրջաց. *Եկն 'ի կամրջախելս գետոյն. և կամուրջն շարժեցաւ 'ի հիմանէն. Ճճ:

ԿԱՄՐՋԵՄ. եցի. եալ. ն. Γεφυρόω. Ponte jungo, pontem impono. Կամուրջ կազմել. 'ի ձև կամրջի գործել. կամրջաւ պատել. *Հատանէր 'ի գետն արահետ. և զնա կամրջեալ կամարօք, հրամայեաց զօրացն անցանել. Պտմ. աղէք:

ԿԱՄՓՍԱԿ, ի, աց. գ. Բառ յն. գամփսափի, կմ գափսափի. Καμψάκης, καψάκης. Vas (olearium). գրի և ԿԱՄՍԱԿ, ԿԱՓՍԱԿ. (լծ. և Կարաս. Թ. գադ.) Աման, անօթ, սափոր, մանաւանդ իւղոյ. որ և ՍՐՈՒԱԿ ասի. *Սակաւ մի իւղ 'ի կամփսակի: Կամփսակ իւղոյ. Գ. Թգ. ժէ. 12=16: *Կափսակ այրւոյն, զոր հայն սրուակ ասէ, ջ քսեստաց չափ. որպէս սափորին մանանայի. Ճէր. կշռ: *Ի կափսակս անփոփել. Սարգ. փոխոր:

ԿԱՄՔ. մաց, մօք. գ. Θέλημα, θέλησις. Voluntas. εὐδοχία, placitum, beneplacitum. αἵρεσις, electio, propositum. διάθεσις, dispositio, adfectus. սանս. գամա. իսկ պրս. քէամ, է կամք, և քիմք. Բանական յօժարութիւն. կարողութիւն անձնիշխան և ազատ ընտրութեան. հաճութիւն. հաւանութիւն. հոգուտ. ախորժ սրտի. հաճոյք. խնդիրք. կամեցողութիւն, և կամեցեալն. հնձ, ո՜ ուղածը. կէօնիւլ. մուրատ, իրատէթ, րիզա. եբր. ռածոն, խէֆծ. իբր քէֆ, և հուլես. *Յօրէնս տեառն են կամք նորա: Կեանք են 'ի կամս նորա: Տէր 'ի կամս քո (այսինքն կամօք կամ 'ի կամիլդ քո) ետուր գեղոյ իմոյ զօրութիւն: Առնել զկամս քո ած իմ կամեցայ: Զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տր: Առնէր ըստ կամաց իւրոց: Արասցէ ըստ կամս իւր: Զկամս չըթանց նորա ոչ արգելեր 'ի նմանէ: Ընդ կամս բերանոյ իմոյ հաճեսցիս տր: Ամենայն կամօք խնդրեսցին զնա: Կամօքն այ: Կամօք իմովք կամ իւրովք. (յն. կամաւորապէս:) Անձրև կամաց (այսինքն յօժարական): Եղիցին դուք ինձ երկիր կամաց ,,. այսինքն կամեցեալ, ցանկալի. ևն: *Են կամք առաջին, և են կամք երկրորդ. առաջինն է հաճութեան, և երկրորդն՝ պատճառաւ. Սարգ. յէ. դ: *Ի կամսն ապառաժ առնէ. զի կամքն իշխանութեան և կարողութե է նշանակ. Բրս. մրկ: *Ոչ եթէ նմա ինչ կամս արար, այլ ևն. Եփր. համ: *Առ իւր ածային կամացն լրութիւն յարմարեր զմարդկային կամացն յարձակութիւն. Խոսրովիկ: *Ոմն զհոգւոյ կամս առէ կատարել, և ոմն զմարմնոյ. Խոսր: *Զկամս մնաց իւրոց. Եղիշ. ա: *Զամենայն կամս ցանկութե զդասութեանն: Զանձինս իւրեանց ետուն 'ի կամս շատայլութեան. Յճխ. Ա: *Զարկութեան կամս առնել. Կանոն: *Պարապեալն 'ի կամս օրինացն: Ըստ կամաց օրինացն: Հաստատել զկամս բանիս. Լմբ. ծղ. և պտրգ: *Յարեաւ գնաց վաղվաղակի 'ի կամս կամաց իւրոց. Եփր. Բգ: *Ո՛չ մեծութիւն՝ երկնից առնել լինի, և ոչ աղքատութեան՝ գեհենի. այլ երկոցունց կամքն (ընտրութիւն կամ յօժարութիւնք) բարիք և չարք. զկամսն ուղղեսցուք. Ոսկ. փիլպ:

ԿԱՄԱՒ. Տես 'ի վեր՝ որպէս Ճ. Բայց վարի և իբրև անուն, այսինքն կամօք. *Հնազանդեցան ոչ իւրեանց կամաւ. Հռ. ը. 20: *Որ եկիր կամաւ հօր: Որ կամաւ հօր և հոգւոյն: Խոնարհեալ քո կամաւ. Շար: *Որ դու քոյին կամաւ համբերեցեր. Պարգ: *Զի մի՛ կամով, և ոչ ակամայ մեղանչիցեն. Ոսկ. եփ:

ԸՍՏ ԿԱՄԻ. Որպէս՝ Ըստ կամաց, ըստ կամս. ըստ հաճոյս. ըստ հաճութեան. ռմկ. պէտ. խաթէբինչ կէօլի, քէֆինէ. *Ցիւրն դրեաց զինչպէսս ըստ կամի: Ըստ կամի պարգևեն և նոցա: Զիւր ընթացիցն անեն. չանս կատարեսցէ ըստ կամի: Ըստ կամի աղաւաղեալ զկրանն. Փարպ: *Կէին հեշտամտ խաղաղականօք ըստ կամի ախորժակաց. Ագծր. ա. 12:

ԱՅԼ անսովոր է առել, *Ըմբռնեալք յախտին՝ յանձնիշխան կամին. Գնձ:

Ի ԿԱՄԱՑ, իբր Ճ. Կամօք. կամաւ. ընտրութեամբ կամաց. ուղղելով. *Կատարեցին զանիրաւութիւն 'ի կամաց իւրեանց. Ծն. խը. 5: *Ոչ 'ի կամաց մարմնոյ, և ոչ 'ի կամաց առն, այլ յայ ծնան. Յհ. ա. 13: *Անձնատուրք եղեն 'ի կամաց, և ոչ 'ի բռնութենէ. Խոր. գ. 35: *Որք 'ի կամաց երթային ընդ նմա, և ոչ բռնութեամբ. Մեսր. երէց: *Ի կամաց է առաքինութիւն, և ոչ 'ի հարկէ. Ոսկ. ղյ: *Նոքա 'ի հարկէ կապեալ են, և սոքա 'ի կամաց. Ոսկ. ես: *Առ համապատիւն 'ի կամաց է հնազանդութիւն, և ոչ 'ի հարկէ. Սարգ. ա. դ. ղ:

ՅՈՉ ԿԱՄԱՑ. մ. Ակամայ. ընդդէմ կամաց. չուղէլով. զօռուլա. *Մինչև յոչ կամաց երդնուլ: Յոչ կամաց երթայ առ շապուհ. Խոր. բ. 70: գ. 34: Իսկ *կենդանութիւն եթող զոգին, և ոչ յակամայ կամաց արձակեաց զնա ,,. իմա՛ ստորասաբար, կամաւ. կամաւորաբար արձակեաց. Կոչ. ծգ:

ԿԱՄՕՔ. ռմկ. ոձով. որպէս Գիտութեա, խորհրդով. Տախտա, գասթէն. *Զարութեան կամօք զտունն իւր մոռանայ, և չախորժէ յիշել զոր յառաջն առաց. Վանակ. յոբ:

ԿԱՄ Ի. ԷՐ, ԵՂԵՒ. } դիմաղ. Δοκέω, δοκεῖ, ἔδοξε, συνευδοκεῖ, βούλομαι. Censeo, videor, visum est, placet, volo.
ԿԱՄՔ ԷՆ. ԷԻՆ. ևն. }
Հաճոյ կամ բարւոք թուի. լաւ համարել. կամիլ. հաճիլ. *Ցիշեցուցանել ձեզ այսուհետև կամ է ինձ: Եւ նմա կամ իցէ բնակել ընդ նմա: Կամ եղև և ինձ կարգաւ գրել քեզ: Որոց զխորհ. և կամ եղև անձանց իւրեանց. քեռեխին նուէրս տն: Եթէ կամք իցեն արքային: Եթէ կամք իցեն քեզ: Գրեցէք, որպէս կամք իցեն ձեզ: Իբրև կամք եղեն այ. ևն: *Կամ է ինձ գիտել, թէ ընդէ՞ր սիրի ախտն՝ ախտ ելով. պատճառն տեսակաւ ևն. Անյ. հց. իմ: *Կամ եղև նմա առել. Իգն: *Աթենացւոց թագաւորէ աղկմէոն ամս ի. յետ սորա կամ եղև՝ պետութեցն տասնամեայ լինել. Եւս. քր. ա: *Կամ եղև գիտել սորա (սմա): Յորքան կամք իցեն խօսել ուսմք. Խոր. ա. 7. և 4: *Որպէս կամք են առել իմոյ բանի. Աճառ: և Խոր. ևն: *Կամք էին նմա երթալ. Ղ. Տփխ:

ԿԱՅ. 'ի կայի, զկայ. } գ. Στάσις. Statio, situs, status, locus. ἀνάπαυσις, quies, ևն. որ և
ԿԱՅՔ, յից. յիւք. }
Կայուն. կայումն. կացութիւն. կացումն. կալն ուրեք, և կայանն հաստատուն. տանկալի. տանկոյ. դիրք. դադարք. դադարումն. հաստատութիւն. տեղի. կարգ. վիճակ. կէնուր, կէնալու եան կէցօծ փէրը, կէցոօծը, կոցք. փուսրուղ, փուրմուր, գըյամ. գայիմ օլմաք, էէր էօուրք, հուլ էհլու. *Ոչ լինիցի կայ Թաթից ոտից քոց: Կայց 'ի կայի քում: Կացին արեգակն և լուսին 'ի կայի իւրեանց: Զկայս հանգստեան քո գիտեմ. Օր. իը. 65: Դան. ժ. 11: Յես. ժ. 13: Եզ. լէ. 28: *Ոչ ուրեք եղև կայ և հաստատութիւն: Ոչ ունէր զկայ ոտից. Եղիշ: Ագծր: *Երկուք ոտիւք անվթար անսասան զկայ հաստատելով: Զադցաւոր վէլիցն զկայ յառաջադոյն առաց. Նիւս. կազմ: *Կայցես յուզիղ կայի: Բառնալ զկայ կենաց նորա (այսինքն զհաստատութիւն հացի). Ոսկ. Ճ. ա. 11: Եւս. պտմ. գ. 6: *Ոչ ունիմք բնաւ զկայ 'ի ժամանակս կենացս, այլ յմնթացս եմք հանապազ: Զկայ առեալ միտ ոնն առնուշահոտ յարժանաւոր անօթն՝ ելից զանեփանելոս շնորհիւ և զօրութեամբ. Լմբ. աղ: *Այլ ասոսնոր զկայ առցէ բանս. Լաստ. իա: *Քան զկայ կենաց կենդանարար կարծեաց: Գերազանցութիւն կայից: Ի բարձրութեան կայից: Ի կայից իւրոց խլեցաւ: Յեր-

հուց կայից (ոտից)։ Մտացս կայից։ Կայից կանոնացդ։ Ի կայս և 'ի կոյս կողմանցն յունաց. Նար։ *Առ գերագոյն կայիցն հոյլս աղաղակելով գոչեն, բացէք զդրունս. Նար. փող։ *Չէք նոցա կայք եռեղակայք. Վեցօր. է։ *Կայր ասէ յն. նշանակէ զհեզ և զխոնարհ կայս, զզուարթ զհաստատուն ոտս ակ մարմնոյն 'ի վարդապետութեան. Ոսկ. յհ. բ. 4։ *Կայք է ամենայնի, և շարժութիւն. Դիոն։ *Որպէս շարժութիւն առ կայան, այսպէս ջուր առ երկիր. Նիւս. բն։ *Սերտէ զնոսա բարուոք և պինդ կայիւք. Դիոն։ *Զխմորդ կայիւք (այսինքն կալով) թռչէին շուրջ զնովաւ. Մագ։ *Կայիւք շարժի, և շարժիւք կայ միայ. կայիւք թռչին, և կառուցմամբ ընթանան. Պիտ։ *Եկաց ասէ աստղն, զի կայիւքն ցուցցէ զթագաւորին ծնունդն. Ճ. Գ։

ԿԱՅՔ. ա. Կայուածք. որ կան. *Մինչև ցերբ ոչ հարկանիցեմք բուռն զկայիցն և զմնացիցն. Ոսկ. եփես. ճ։ *Նախախնամող կայից, և հաստատութիւն եղելոցն. Լմբ. հանդ։

ԿԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Στάσιμος. Stativus, stabilis, constans, firmus. Կայուն. հաստատուն. և Որ ինչ լինի յոտին կալով. փէդըքնէյօղ, քէյամ. *Կարկառն ցրուական է, և բլուրն՝ կայական. Վրդն. ծն։ *Տաղից, երգոց, չափականաց, կայականաց, պարաւորաց»։ այսինքն երգոց որ նուագին կալով առ եռեղ առանց պարելոյ. Փիլ. փէտօլսն։

ԿԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կայունութիւն. կայք. վիճակ. *Ցայլ այլմէ (այսինքն փոփոխական) է նոցա կայականութիւնն. Վրդն. ող։

ԿԱՅԱՆ, ի, ից. գ. որ և ԿԱՅԵԱՆ. Ի ներ գիրս վարի անխտիր որպէս Կայք, և կայարան. հաստատուն կալն, հաստատութիւն, կարգ, դեգերանք. և Տեղի հաստատուն. Στάσις. Statio. Θέσις. Situs. δίαιτα, mora, են. քէնալ, և քէնալը փէդ. *Կայան ոտից իմոց մերոյ։ Կանգնեցին ըղձութիւն իմ 'ի կայանի իւրում։ Կացին 'ի կայանի իւրեանց. Յ. Թ. Իէ. 2։ Բ. Թ. Իէ. 13։ Ը. 16։ *Կայանս ամենայն անասնոց»։ յն. մսուր. խորշ. Բ. Թ. Լբ. 28։ *Եդ նմա կայանս զառագաստս»։ յն. բնակութի կամ դեգերանք. ընթացք կենաց. Յոբ. Լէ. 6։

Ցայլ գիրս հասարակօրէն՝ որպէս Կայարան. օթեվան. վայր. բնակարան. դիրք. դադարք, տեղի. կողմն. *Կայանք աստեղաց. Վեցօր. է։ *Վերին, կամ ճշմարտին կայանից. Ցճխ. Մարգ։ *Ի սորայնոյն դերակայիցն կայանս. Շար։ *Ընկեց (զարուսեակն) 'ի դասուց կայանէն. Խոր։ *Ցիւրաքանչիւր դասս և 'ի կայանս. Լմբ։ *Հեռաւորակ կայանիւք զատանել. Պիտ։ *Ի կայանս նորոգն զաղմաստից. Նար. խղ։

Եւ երբեմն որպէս Կայք. կայումն. դադարումն. *Բնութիւն է սկիզբն իւրաքանչիւր գոյից շարժման և կայանի. (ըստ այլ թարգ. և հանգարտելոյ) Դաւիթ։ *Ամենայն ինչ ծնունդ է շարժման և կայանի. Վրդն. ծն։ *Լցուցիչ է բոլորից, և պատճառ շարժման և կայանի. Նչ. եղէկ։ *Իւրաքանչիւր շարժմանց և կայանիցն. Նիւս. կազմ։

Մերթ և իբր Կայուն, եթէ չիցէ այսպէս գրելի. *Խանգեալ զկայանսն և զփոփոխեալսն. Խոր. Ձ. Ժ։ *Զդեան զպղտորն, և զկայունն և զկայանն պարզեացէ. Ագաթ։

ԿԱՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἵσταμαι. Sto, consisto. Կայս ունել. անշարժ զկայս առնուլ. կալ. զետեղիլ. հաստատիլ. դադարել. դուրմագ, դին օլմագ. *Կայանեան և զտեղափոխանուն և մնան. Փիլ. այլաբ։ *Ի շարժմանէ թարթել ական մի չկայանամ. Ը. Իմ Եղով։ *Որպէս խաւար ոչ ունի կայանալ մերձ անտառուեր լուսոյ. Ը. ամենայն չար։ *Խորանին սրբութեան, ուր սեղանն սրբ կայանայ. Նար. Եր Գ։ *Օգ ծանր գոլով քան զհուր, 'ի ներքոյ հրոյն կայացաւ. Վրդն. ծն։ *Անել զընութիւն ծրնուանդ շարժման՝ որք կայանան։ Ի լեառնին կոյս կայացեալ հող ծանրական. Երզն. սփ. Երէն։ (Իսկ Վրք հց. փղ. *Որ քամահէ զընչիւք, անդորրաւ կայանայ»։ պիտոյ է ձձ. կայ մնայ։)

ԿԱՅԱՆԱՆԱԼ. նոյն ընդ վ. որ և ասի ԿԱՅՈՒՈՐԱՆԱԼ. Զկայ առնուլ մոլորակաց 'ի դառնալն ընդ նոյն վայր. *Լուսաբերն կայանանայ, յորժամ 'ի հետևեալ արեգականն բացակայանայցէ մասունս իք. Շիր։

ԿԱՅԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի կայան հաստատուն. կայուն. անշարժ. *(Ոմանք յարարածոց) կայանաւորք են. Եղիշ. յեւ։ *(Երկինք են) կայանաւոր սահմանք. Ագաթ։

ԿԱՅԱՆԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Կայանալ. կայանանալ. *Իբրև զվէմ անշարժելի 'ի յափն ծովու ... անյողդողդ կայանաւորեալ. Սկեւ. լմ։

ԿԱՅԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կայանալն. կայք. կալ միայն. *Կայանութեան ըղձացի և հաստատութեան՝ պինդ և անշարժ մնալ. Փիլ. Նմաձ։

ԿԱՅԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի կալոյ, կայան. վայր. *Վերնաբնակ կայարան վերինն եղեմի. Անան. եկեղ։ *Ի յայս կայարան կենաց. Նար. հէ։ *Կենդանակերպ ... որք են եօթնից մոլորակացըն կայարան. Ը. Իմ Եղով։ *Բացաւ կայարան չիրմին՝ գիր գերեզմանին. Գնձ։

Իսկ ՃՃ. 'ի վերս կուլիոսը. *Տեղիք կայարանացն են 'ի ներքոյ հաստատութեանն»։ որպէս ռամկականն կայանք մոլար կարծեաց հաղարամեայց։

ԿԱՅԱՒՈՐԱՆԱԼ. Տ. ԿԱՅԱՆԱՆԱԼ. *Հրատին աստղն հարթապէս շարժի, յորժամ կայաւորանալ կամիցի. Շիր։

ԿԱՅԵԱՆ, ենի, ից. Στάσις, Θέσις. Statio, situs. Տ. ԿԱՅԱՆ, ըստ ամենայն առման. *Կայեան բնակութեան։ Զտունս և ըզկայեանս ուխտականացն. Յհ. կթ։ *Մտին 'ի սրբ կայեանս առաքինեացն. Ագաթ։ *Ցանդպատում կայեանն։ Ցիւրաքանչիւր կայենից (օթևանաց երկնից). Ցճխ. Բ. և ծէ։ *Պարապեաց զնա տեղւոյն իսկ կայենիւք (կմ կայենեօք). Ոսկ. եւ։ *Վերինք 'ի կայենից իւրեանց. ՃՂ։ *(Եղիա) 'ի ցնծալի կայեանն՝ օգագնաց լինելով ամբարձաւ. Պիտ. ուր և դրախտն կոչի կայեանք ադամայ։ *Ի նորա կայեանսն ժամանել. Լմբ. ատ։ *Կազմեալ զհանգստարանն սրբ՝ պատուեցին զպարկեշտ մարմինն ըստ արժանի կայենից ճշմարտին»։ այսինքն դրից կամ կալոյ 'ի շիրմի. Փարպ։ *Կայեանն՝ զոր արդէն իսկ կայցես յետ մկրտութեանն առաջի մեծի բեմբին (սրբութեն), անտի փառացն է նախատիպ. Աճոբ. Ճրփ։

ԿԱՅԹ, ի, ից. գ. Γομόρ, μέδιμνος. Gomer, medimnus, modius. Իբրև արմատ կթելոյ՝ է կթոց. քթոց. կեղթ. կողով խաղողոյ, չամչի, կամ ողկոյզ նոցին. չափ արմտեաց. գրիւ. քոռ. արդու. գոմոր. մօդ. քիւֆէ. եռր. խօֆէր. *Հինգ արդու փոխնդոյ, և կայթ մի չամիչ. Ա. Թգ. ԻԵ. 18։ *Միով սկսմամբ՝ որ 'ի կայթին կայ։ Զմի ցորեան կամ զգարի, որ 'ի լրութեան կայթին գոցի. Նիւս. կազմ։ *Զխաղող առեալ եկեր կայթիւ, և խելագարեալ կուրացաւ. Մխ. ատ։

ԿԱՅԹՔ, թից. գ. Κρότος. Crepitus, plausus. Իբր նոյն ընդ ձայնիս Ճայթիւն, կամ Ցայտիւն, և արմատ կայթելոյ. է թափուումն ոտից յոստոստելն ուրախութեամբ. գոփիւն. և Ռամիկն շառաչիւն. փըրփըրճ, թէփրէփի. *Որ կայթս հարկանէիք ընդդէմ որնգացը. Ամովս. Զ. 5։ *Կաքաւս կայթից. Նար. Իա. և լա։ *Եւ կամ ձեռաց կայթքս ծափից. Գր. տղ. էէմ։ Իսկ Ոսկ. մ. գ. 28. յորմէ և Բրս. մրկ. *Եմուտ սատանայ 'ի յուդա, զի նախ կայթս եհար նմա, և ակսաւ մեղմով զչափ առնուլ»։ յն. διακωδωνίσας, իբր բոժոժս շարժեալ մեղմով առ 'ի փորձել։

ԿԱՅԹԱՆԵԼ. չ. Կայթել կմ կայթս հանել. ոստնուլ, ցայտել շառաչմամբ. ֆըշգըրմագ. *Աղբիւրք որպէս յերակաց 'ի վեր կայթանել կայլակէին (լաւ ևս՝ կայթանելով կայլակեն). Եզնկ. ող։

ԿԱՅԹԵՄ, եցի. չ. Κροτέω, ἐπικροτέω. Applaudo, complaudo, concrepito. Կայթս հարկանել. բաբախել զձեռս և զոտս. գոփել ոտիւք. ոստոստել ուրախութբ. և Ծափել. շաչել շառաչել. լծ. և կայտռել. խայտալ. ֆըշգըրմագ. ծափ զարնել. փըրփըրճ. թէփրէնմէք. *Կայթէ և խնդայ. Աստ. ծէ. 18։ *Կայթեցեր դու ձեռամբ քով, և առփեցեր ոտամբ քով. Եզեկ. իէ. 6։ Իսկ անդ՝ ԻԱ. 17. *Ծափս հարից և կայթեցից»։ յն. բաբախեցից ձեռն ընդ ձեռն իմ։ *Կայթեցէք ձեռօք։ Կայթեաց ձեռօք. Աճոբ. ծն։ Եփր. յհ. Ա։ *Կայթել, և հնչիւնս հանել. Ոսկ. մ. ա. 17։ *Ցնծութեան կայթէին պարելով. Պիտ։ *Ի արտօսրուն կայթելոյ կաքաւման ոտին. Նար. իւ։ *Կայթէր կաքաւէր թմբկահարիկ աղջիկն. Տօղ։ *Կայթեաց 'ի մէջ պատերազմին. Գր. տղ. էէմ։

ԿԱՅԹԻՒՆ. և ԿԱՅԹՈՒՄՆ, թման, մանց. գ. Κρότος. Crepitus, strepitus, plausus, qui fit manu, pedibus, remis, etc. Կայթք. կայթելն. ճայթիւն, ցայտիւն. բաբախիւն ձեռաց կամ ոտից, են. գոփիւն. ծափք. *Ցարգանք, և կայթիւնք և գոփիւնք. Ոսկ. մ. ա. 17։ *Սատանի եղեալ լինի 'ի շարժմանէն կայթիւնք։ Կայթումն յամենեցունց իբրև 'ի միասին խնդութեան։ Ի բանին կայթմանէ դէպ է պատահել մասին այնմ ամպոյն. Փիլ. լիւս. և փէտօլսն. և եւ. Բ. 48։ *Բազմաց հրովն և աղբերցն ահագին իմն առեալ և փայլմն, և թնդմունս և կայթմունս գործէին. Խոր. ղփ. հռիփս։ *Եւ ոչ կարկառացն հնչմունք, կայթմունք, և կաքաւն զինուց զնոյն լոյն զձայնն թարգուցանելով. Աճոբ. 'ի ծն։ *Հնչմունք և կայթմունք և կաքաւք զինուց նոցա և վահանաց հնչեցուցանէին զերկրս երկրին. Յհ. կթ։

ԿԱՅԹՈՏ, ի, աց. ա. Ոտէպ կայթող. ոստոստող. խայտացող. *Որթք եզանց և զուարակք եղջերուաց երագոտք և կայթոտք՝ վազէիք առաքինութբ. Նար. յղէտ։

ԿԱՅԹՈՒՄՆ. Տ. ԿԱՅԹԻՒՆ։

ԿԱՅԼԱԿ, ի, աց. գ. Θρόμβος. Gutta, stilla, grumus sanguinis concretae. (որպէս թէ կաթլակ.) Կաթիլ. շիթ. կաթ. տամլա, գաթրէ. *Իբրև զկայլակս արեան ոլոռն. Ղկ. ԻԲ. 44։ *Ոլոռնաձև կայլակ վիժմանն. Շար։ *Կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ։ Կոխեցաք կայլակք։ Կայլակ կողից։ Ոմն՝ և կայլակք իւր. Նար։ *Հրախառն կայլակք կողահոս հեւթից. Անան. եկեղ։ *Ոչ հայէր 'ի մարմին նորա կայլակս եռանդման տապակին. Ճ. Ա։

ԿԱԹԼԱԿԱՀՈՍ. ա. Որ հոսէ զկաթլակս, կամ հոսի որպէս կաթլակ. *Ի կաթլականոս աղբերէ կողից նորա. Երզն. լուս.

ԿԱԹԼԱԿԱՆԱՄ. ացայ. ⎫ Σταλάω, καταστάζω. Stillo, destillo.
ԿԱԹԼԱԿԵՄ. եցի. ⎬
ԿԱԹԼԱԿՆԱՆԱՄ. ացայ. ⎭
Բղխել. հոսել իբրև զկաթլակս. ծորել. թորթորել. ցայտել. յորդել. վաղել՝ ցոլեկէլ արտուծ, ջուր, եւն. ափմոք, ուղմոք. *Աղբերաց արեան և ջրոյ կաթլակացեալ. Միսայէլ. խչ: *Ի հատանել հերացն՝ չիմս արեան կաթլակացեալ հասի. Մագ. ծա: *Ածպան սաէ, եւ ջուր 'ի կողէն քմի, զի ցուցցէ՝ թէ մեռեալ է. կաթլակեաց արեան, զի ցուցցէ՝ թէ կենդանի է. Տօնակ: *Աղբերք որպէս յերակաց 'ի վեր կաթլակեն. Եղիշ. ող: *Մատուցակեան զարեան քո վասն՝ անմեղ կաթլակեալ. Լմբ. ող: *Վտակք երկնակի աղբեր կաթլակնացեալ հրաշիւք. Երզն. ժղբ.

ԿԱԹԼԱԿՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ կաթլականել. բղխեցուցանել. *Գեբաղդոյն նա զեր զոր 'ի մեռուլին դգատնահասան ջրոցն ծորումն կաթլակնացուցեալ բղխես զանոյչ և զքաղցրահամ արբումն. Անան. եկեղ:

ԿԱԹԼԱԿՈՒՄՆ. կման. գ. Կաթլականելն. բղխումն. *Կենդանի կաթլակման արեան կենարարին. Անան. եկեղ: *Աղբերց կաթլակմունք. Նար. կէ:

ԿԱԹԾ. ի, ից. գ. Σπινθήρ, ἀνθρακίς. Scintilla, pruna, եւն. (լծ. կիզուլ. գաղաղ. և թ. ոէօղ.) Մասնիկ հրոյ փայլուն և դիւրաշէջ, որ մնայ 'ի մէջ աճիւնացեալ կրակի, և որ ոստնու 'ի կրակէ կամ 'ի ծրագէ. որ և ԿԱԹԾԱԿՆ ասի, և ՇԱՆԹ. խայծ. խոծ. պէծ. (որ և բեզիկ ըստ եզր.) Գուլու ճըմ, Գըղըլճըմ, ոէօղ ոՒէւ, փօր. *Նշոյլ և կայծ ինչ ամպային շնորհացն. Բրս. մրկ: *Զլեարդն հանին, և կայծիւք խարշատեցին. Ճ. Ա:

ԿԱԹԾ. Կայծագոյն կամ հրագոյն ակն պատուական. ՚Ἄνθραξ. Carbunculus. որ 'ի նք գիրս թարգմանի կարկեհան, կմ Սուտակ. *Սուտակն կարկեհանն է. և յականցն գիրքն կայծ ասի. Վրդն. ծն: *Կայծն կոչի սուտակ, նման է կրակի կայծի. Տօնակ: *Կարկեհանն կայծ կոչի, որ է հրագոյն. Նչ. եղէկ: *Զարպազիոնն ընդ յասպիս՝ յեռեալ ընդ կայծըն մեծագին. Գր. տղ. եէմ: *Կայծ և ապազիոն Նոր ահարոնի: Բիւրեղ պատուելի, աղաղ սարդի, կայծ աքիագունի. Գնձ: *Շնորհեալ նմա ձիր զկայծն ատորրակ 'ի յականց պատուականէ. Մագ. ճ. որ և ՃԲ. կայծի ասէ: Նոյն համարի ընդ Պղնձագոյն ակն՝ ըստ Լմբ. յայտ. *Երրորդն՝ պղնձագոյն. այս քարս (ասվին անուամբ) 'ի քահանայական բանակն ոչ էր, այլ՝ կայծ, որ ասա ('ի գիրս յայտնուե) ոչ եդաւ, բայց կարծեմ թէ զայս անուանեցին սքքն կայծ »:

ԿԱԹԾԱԽԱՌՆ. ա. ⎫ Խառն ընդ կայծս
ԿԱԹԾԱԿԱԽԱՌՆ. ⎭ կամ ընդ կայծակունս հրոյ. *Էր զերիս աւուրս 'ի կայծախառն մոխրին, և ոչ մեռաւ. Հ. կեւկ: *Հնոցի մոխրով կայծախառն մածուցին: Հալեալ ձիւթ՝ կայծախառն մածուցին. Ճ. Դ:

ԿԱԹԾԱԿԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Հրանալ. շանթանալ. կրակ դառնալ կամ կարել. ոՒէւ ոէոխՒմոէ. *Ապրորակ կայծակացեալ հրագիտական կարմրութեք. Մագ. ծղ:

ԿԱԹԾԱԿԵՄ. եցի. չ. Ἀστράπτω. Fulguro, corusco, fulmino. Կայծակունս արձակել. փայլատակել. շանթել. խծկլել. խծկլտալ. և կայծակ զարնել. չիմչէօ լոգմոգ. և եղըպըրըմ էնտիրմէօ. *Կայծակէ յերկնից: Որ որոտայն և կայծակէ. Կոչ. ժ. ըոփ ի: *Շառուցանէ, որպէս զաչս՝ լոյս կայծակեալ. Փիլ. ծ. բան:

ԿԱԹԾԱԿՆ, կան, կունք, կանց. գ. Σπινθήρ. Scintilla. ἄνθραξ, carbo, pruna. Կայծ՝ մեծ կամ փոքր. շանթ. հուր կամ լոյս փայլատակեալ և կրակ. ածուխ վառեալ. խարոյկ. խայծ. և կրակ վառած. Գըղըլճըմ, ոէօղ. ոՒէւ. *Կայծակունք թօթափէին 'ի նոցանէ իբրև 'ի փայլատակմանց պղնձոյ: Իբրև կայծակն ընդ եղէգն ընթասցին: Որ սաստիկ կայծակունս յաւէտ փայլատակեցուցանիցեն: Լի բուրուառս կայծակունս հրոյ: Շիջուցանիցեն զկայծակն իմ զմնացեալ: Կայծակամբք կաղնւոյ: Կրակարան կամ կրակեռաղ կայծականց: Փքովք կայծակունս արծարծանէ. եւն: *Կայծակն կենդանութեան, կամ ածպաշտութեան, բանին, լուսոյ. եւն. Փիլ. մն: Վրդն. Եւ: խոր: Նար:

ԿԱԹԾԱԿՆ. Κεραυνός, σκεπτρός. Fulmen. Շանթ երկնառաք. խայծակ. եըլտըրըմ. որ ասի և ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. *Շանթք 'ի վայր բերեալ՝ կոչի կայծակն. Տօնակ: *Ոչ սաստկեաս կայծակամբք հրոյ 'ի մեղանչելն մերում. Վրք հց. ժ: *Ի կապարօղիոնն կայծակունք անգացին. Եւս. քր. ա: *Ի փայլատակմանց կայծականց մեռանին անասունք և մարդիկ, և ոչ խանձատին. Լմբ. խմ: *Ի ձեռմանէն սաստիկ փայլեալ նիւթ կայծական, և պատառամամբ (թնդմամբ) որոտ՝ ընդոստական. Երզն. ոփ. Եւն: *Իբրև զկայծակն իմն փայլակնահար գրոհն արարեալ: Իբրև զկայծակն 'ի վերայ հասեալ. Ցհ. կբ:

ԿԱԹԾԱԿՆ. ՚Ἄνθραξ. Carbunculus. Նմանութեան՝ անուն պալարի, կեղըղ, խաղալատակ, որ ասենք այսուցս. կոչի և Կայծառիկ. Խըլյորճըգ, ղոփէյ, ոՒն ըղօան. *Այսօ հիւանդութեան, որ էր նա կեղ. զի ըստ նմանութեան նմին վասն այրեցյոն իւրոյ անուանէր կայծակն. Եւս. պտմ. ճ. 8:

ԿԱԹԾԱԿՆԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Հրաբորբոք. հրացայտ. լուսափայլ. *Ամպատեսիլ սիւն՝ կայծակնաբորբոք ճառագայթիւքն պայծառացեալ 'ի յերկրի. Թէոդր. խչ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱԲՈՒՂԽ. ա. Հրաբուղխ. լուսաբուղխ. *Կայծակնաբուղխ վարդապետութեամբ քո վառեալ զփուշն զժնիկ. Բոլ. լուս:

ԿԱԹԾԱԿՆԱԳՈՅՆ, գունոյ. ով. ա. Բունօղ զգոյն կայծականց. հրագոյն. ոսկեգոյն. *Կայր և նա հոգին կապուտակ ամպով կայծակնագունով կերպիւ աղաւնոյ. Գնձին:

ԿԱԹԾԱԿՆԱԹԱՓ. ա. Որ թօթափէ յիւրմէ զկայծակունս. կայծակնացայտ. *Հրոյ ցոլմունք կայծակնաթափ փայլատական. Երզն. ոփ. Եւն:

ԿԱԹԾԱԿՆԱԿԵՐՊ. ա. Նման կայծական. հրաշունչ. հրաշէկ. *Կոխեցեր 'ի վերայ կայծակնակերպ վիշապացն. Բոլ. լս:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՀԱՆՈՒ. ա. Որ հանէ զկայծակունս. որպէս զհեփեստոս, կամ հանդոյն կիկղոպայց հրաբուխ լերինն եաւնայ. հրոյ ցոլեկեչող. *Զկայծակնահանու զիւփն զգեհեննին հրոյ ցայամունս. Ցհ. խմ. պտղ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՀԱՐ ԱՌՆԵԼ. ⎫ Հարկանել
ԿԱԹԾԱԿՆԱՀԱՐԵԼ. ⎭ մամբ որպէս կայծքարի ընդ պողպատ՝ հուր բորբոքել. կամ որպէս շանթիւ հարկանել 'ի հրդեհել. *Եւ ինքն լեպարիտ իբրև զամպ հրախառն մասներ և ելաներ, և կայծակնահար առնէր զպազուսն. Որէեւ: *Իբրև զհուր կայծակնահարեալ ընդ ոլորտս երկրիս մերոյ 'ի վեր բարձրացուցին զլոյսն աղօրէից. Ցհ. կբ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՃԱՃԱՆՉԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ցեալ. ն. Շողացուցանել կայծս իմն կամ կայծակունս լուսոյ և հրոյ. փայլատակել. *Ո՛չ զբոլանդակ զպայծառութիւն բանին՝ անհասանելի արկանել առաջի յայտնութեան, այլ այնչափ կայծակնաճաճանչեցուցեալ, որով զազդալագոյն մտացն լեզուք. խոր. գ. 65:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՄԱՔՈՒՐ. ա. Մաքրեալն խմանալի կայծակամբ հրոյ. մաքրիչ եսայեայ մարգարէի ըստ տեսլեան բերում. *Կայծակնամաքուր եսայիաս: Քան զկայծակնամաքուր բերանն տպաւորագոյն. Սարգ. յն. ա: և ա. յհ. դ: *Ամաքամծնին եսայեայ կայծակնամաքուր նք մարգարէին. Շար. Եէր. խոստ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՄԱՐՍԱՓ. ա. Ուր գոյ սարսափ յերկեաց կայծականց թօթափելոյ. *Փոխանակ եսանդնապատայտ կայծակնասարսափ շանթիցն ցոլմանց. Անան. եկեղ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՎԱՌ. ա. Որ վառէ զկայծակունս. որպէս զարբինն, և գործիք նորա. *Զհեփեստոս ասեն կաղ յերկրոցունց ոտիցն, և կայծակնավառս ունի 'ի ձեռանն աքցանս և կռանս, և նստեալ դարբնէ մարդկան. Աշխր. ա. 3:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Որ տարածանէ՝ սփռէ ծաւալէ յիւրմէ զկայծակունս. *Ի փայլակնացայտ կայծակնատարած աեղանոյ. Անան. եկեղ: *Ի վերայ քո կայծակնատարած և շող ածութեան եւեէր. Գնձին:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՏԱՐՍԱՓ. ա. Որ որպէս զսարսափ տեսլոյ զկայծակունս. անհրեղ պէսհրոյ կամ խայծոյ հափոյ. *Հրաբուղխ և կայծակնատարափ ցոլացմամբ կիզանիւ լեզուաց. Նար. յաշէր: *Ի կայծակնատարափ, 'ի բոցակէզ, յանհարեկ գալստեան որդւոյն մոյ. Տօնակ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Հրատեսիլ. լոցաճաճանչ. կայծակնակերպ. *Կայծակնատեսիլ կարմրացայտ անմղոյ. Գնձ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՑԱՅՏ. ա. Որ ցայտէ ըզկայծակունս, զկայծս, և զշանթս հրոյ. *Հուր կայծակնացայտ, որ ահեղացն 'ի մեզ. Ցհ. կբ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՑՈԼ. ա. Որ ցոլացուցանէ զկայծակունս. փայլակնացայտ. *Ամպ կայծակնացոլ 'ի վերայ քահանայապետին. Մխ. ատղր:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ունօղ յինքեան զկայծակունս. լի կայծակամբք հրոյ. *Երկու բուրվառք կայծակնաւորք. մինն խնկով, և միւսն ձնձղիւ. Նար. ւ:

ԿԱԹԾԱԿՆԱՓԱՅԼ. ա. Հրափայլ. լուսափայլ. *Կայծակնափայլ սաուեղք, կամ նշողք. Անան. եկեղ: Վրդն. երգ: *Կայծակնափայլ և մաքրազարդ պայծառ գործեսն զընթացնողն. Ճ. Ժ:

ԿԱԹԾԱԿՈՒՄՆ, կման, մունք, մանց. գ. Ἐπιλάμψις. Micatio. Կայծակելն. փայլատակումն. և կայծակն. շանթ. խարոյկ. խծկլտուկ. և խայծկրակ. *Կայծակմունք և ճայթմունք փայլատակմանց. Փիլ. խմաստ: *Բորբոքումն եւանդեան հրացեալ կայծակման. Մագ. խդ: *Պղտորմունք և կայծակմունք (յօգս). Ոսկեփոր: *Հրացեալ ածամանս հրոյն կայծակմամբ. Դիոն. ծղբ: *Որպէս զալիք կայծակմամբ մեռեալ. Լմբ. խմ: *Որոտումն ահաւոր, և կայծակմունք սաստիկ. Հ=Յ. ոէղփ. ծղ. ծէ: Խսկ ծե. *Զմնացեալ ողջ մարմինն կայծակմամբք այրեցին »:

ԿԱՅԾԱՆԱԼ. չ. Ἀπανθρακόομαι. In prunas vertor, ignesco. Որպէս կայծ լինել. հրանալ. շանթանալ. կրակ կտրիլ. *(Ամիանտոն, որ և Անարատ՝) 'ի բոց անկեալ կալով կայծանալ թուի. արտաքս առեալ 'ի հրոյն՝ որպէս ջրով փայլեալ և մաքրագոյն լինի. Բրս. ղհ:

ԿԱՅԾԱՆԻՇ. ա. Ունօղ զնիշ կայծի. կայծագոյն. հրագոյն. կարմիր. *Սատրապագրեալ կայծանիշ տորորական կարմրակերպ մելանաւն գիծ թագաւորական. Մագ. խդ:

ԿԱՅԾԻ. գ. Տ. ԿԱՅԾ, որպէս Կայծեհան. *Իբրու յականս կայծին գժուարագիծ. Մագ. ԻԷ:

ԿԱՅԾՈՒՐԻԿ. գ. Ἄνθραξ. Carbunculus. ռմկ. խոծոտիկ. Ուռուցք այրիչ որպէս կայծ. որ և կայծակն ասի: Բժշկրն:

ԿԱՅԾՈՒ. գ. } ռմկ. եա՛ խծոտ խոտ.
ԿԱՅԾՈՒԿ. } Թուփ փշոտ իբրև զօղին. գուցէ նոյն ընդ Ակքան. *Դժնիկն և տատասկն... կայծուն. Ագաթ. որ 'ի ճ. Գ. գրի, *կայծուկն ":

ԿԱՅԾՔԱՐ. ի. գ. Գոյլախազ կամ խիստ քար, որ ընդ հարեալ 'ի պողպատն՝ կայծս արձակէ. խծքար. լուսնոց Բաշը. *Որպէս հրահանք երկաթն, որ զկայծքարն բախէ. Եղն. էրն:

ԿԱՅԿԱՅԻՄ. եցայ. չ. Βεβαιόομαι. Stabilior. Կայուն լինել. անմնայնիւ հաստատիլ. (հակառակն քայքայելոյ, և գլորգուելոյ.) *Դրդուեցաւ ողղափառութիւն, կայկայեցաւ ագիտութիւն չարափառութեան. Խոր. գ. 68:

ԿԱՅՃ. Տ. ԿԱՃ. թէլէ. *Այլոյլխի ինչ և այնպիսի համգերձ, կայճն, և այծենականն. Ածմ. ղօրգ: Ուր գրի Լծ. յուսումն է. *կայճ, և այծէ: Գրեամն կամ այծենոյն խոշորութեան:(Իսկ Սոփեր. ճհ. մեկնէ. *կայճ. բրդեղէն հասար զգեստն, զոր գեղջուկք ընդ գենուն. ռմկ. ապա":)

ԿԱՅՃԱՌ. Տ. ԿԱՃԱՌ:

ԿԱՅՄ. ի, եց. գ. ('ի կալոյ կամ 'ի կայուն գոլոյ, որպէս և 'ի յն. խոտէս.) Ἱστός. Malus, arbor navis, և ἱστίον, velum. Ստուար ձող նաւուն իբրև բուն ծառոյ կամ սիւն փայտեղէն, յորոյ վերայ պարզի առագաստն. բայնաբար նշանակէ և զառագաստ, ...: *Կայմն խոնարհեցաւ, և ոչ պարզեսցէ զառագաստն. Ես. լգ. 53: *Առնել քեզ կայմս եղեւնափայտեայս. Եզեկ. ԻԷ. 5: *Կայմն ամբարձման 'ի կայից իւրոց խլեցաւ. Նար. ԻԷ: *Կայմն, որ է փայտ առագաստի նաւին. Գէ. Ես: *Ի թողլ կայմս նաւի հասեալ հողմ՝ պատառեսցէ և չուզղեսցէ. Սարգ. ա. յհ. Է: *Զկայմն կանգնեաց. (յն. զառագաստ պարզեաց). Ոսկ. մ. Բ. 1: *Կայմն խոնարհեցաւ. և ոչ իջուցէ զմանր կայմսն (այսինքն զառագաստսն). Ոսկ. Ես:

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. } Στάσις, τὸ στάσιμον, κατάστασις.
ԿԱՅՈՒՄՆ. յման. } Statio, quies, constantia. θέσις, situs. Կալն. կայանալն. կայուն գոլն. դադարումն. և Կայան, կայ, կայք. դիրք. *Երկիւղութիւն՝ 'ի կողմանուցն, 'ի կայուն. Եղն. Գէր: *Թիւրեալն ոչ կարասցէ կայութիւն (իբր կայունութիւն) ընդունել. Եղն. Տիր: *Հաստատութիւն և կայումն ըստ առաքինութեան վարուցն հաստիցի: Ցոյց զկատարեալ կայումն. Նիւս. Էրգ: *Զերկրաւորական ունելով յինքեան, շարժումն և կայումն. Բրս. ծն: Մագ. Էկեղ: *Շարժեցաւ աթոռ հաստատութեան նոցա, և այլ ոչ էառ ընդ կայումն. Լաստ. Ե: *Արդարութեան, կամ լուսաւորաց կայումն: Անլուծանելի կենացն յարատևեցեալ կայումն. Սկեւռ. առ: Եղն. Տփր: Ածբ. Է. 3: *Փոխարկելով զանծութեան իւրաքանչիւր՝ և զանեղական կայումն փոխարկէ. Պղատ. օրէն: *Միօրինակ է կայումն մատուցելոցն յաղօթս, և բազում բաժանմունս խնդրուածոց ունի. Կլիմաք: *Բանականին կայումն է 'ի գլուխ. իսկ ցասմնականին կայումն է 'ի սրտի. Գր. Հր: Իսկ 'ի գիրս Դիոնիսի. վարի իբր Ընթակայացումն:

ԿԱՅՈՒՆ. ա. Στάσιμος, ἑστώς. Stabilis, stans, constans. βέβαιος, firmus. Ունօղ զկայ նշանակ. հաստատուն. անյողդողդ. անշարժ. անփոփոխ. ... *Կայուն և անշարժ. Փիլ: Դիոն. ԵՆ: *Երբեմն կայուն անգունդս է, և երբեմն շարժուն. Պէփ: *Կայունք և անխախտեալք. Նար. առատ: *Ի կայուն և 'ի մնացական ժառանգութեան զրկեալ. Իգն: *Այն՝ որ զընութեանս լուծական, արար կայուն անմահական: Բնութիւն կայուն, անձամբ շարժունն՝ անշարժական: Զի չեմ կայուն ես միշտ 'ի նոյն, այլ շրջական. Շ. խոսքով. Ա. Էմերկ: Իսկ 'ի գիրս Դիոնիսի. գնի և իբր Կացուցիչ. բաղկացուցիչ:

ԿԱՅՈՒՆ. գ. այ. գէտ. Κέρκος. Penis. Առնի անդամ. թլփատ. պոչ: Ոսկեղէն. ահա Լեհացւոյն: Իսկ Ոսկ. մտթ. 18. *Որպիսիք էին, կամ յորպիսի ինչ կայսի ": պարտի գրել, ըստ յն. կայի:

ԿԱՅՍ. գ. Անուն հողմոյ՝ որ խառնէ զօդս. *Օդքն ծածկեն զճառագայթսն. կայս անուն է հողմոյն. արգ. ծածկի արեգակն յամպն. Գիտուս:

ԿԱՅՍԵՐԱԳԻՐ. ա. Ի կայսերէ գրեալ, ստորագրեալ. *Առեալ զանընդդիմակաց հրամանն համգերձ սակերօք կայսերագիր նշանակելով. Կորիւն:

ԿԱՅՍԵՐԱԶԱՐՄ, ի, ից. ա. Որ է 'ի զարմէ կայսեր. թագաւորազն. *Ծիրանազգեցիկ կայսերազարմիցն թագ պարծանաց. Գնձ:

ԿԱՅՍԵՐԱԼՈՒՐ. ա. Լրոյ կայսերական հրամանի յայտարար. *Փողք կայսերալուրք, և գունդք վառելոյն. Ածբ. ա. 14:

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ցանկաւոր կայսեր կամ կեսարու. արքունի. գայսարի, չասարի, խոսրէվի. *Կայսերական զարդ. կամ պատկեր, ոսկի չար, զօրք, ձեռագիր, հրաման են. Ագաթ: Խոր: Նար: Ցհ. Կբ:

ԿԱՅՍԵՐԱԿԵՐՊ. ա. Որ բերէ յինքեան զկերպարանս կայսեր. և արքայաշուք. *Կայսերակերպն արգասն, կամ զարդ, պատկ ոսկի, կամ քաղքութիւն. Ագաթ: Շ. Միք: Ճ. Ա: Տեսոյ:

ԿԱՅՍՐ, սեր, րաց. գ. Բառ լտ. կեզար. յորմէ յն. Քէսար. Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ. Caesar, imperator. μονάρχης, χος. monarcha. βασιλεύς, rex. Ցանուանէ յուլիոսի կեսարու առաջին ինքնակալի առեալ, վարի 'ի մեզ որպէս Ինքնակալ հռովմայեցւոց. արքայ արքայից. միահեծան թագաւոր. քաջ արանց. Տես և ԿԵՍԱՐ՝ որպէս գահակից կայսեր. գայսար, չասար, Իմփէրադոր. *Ցօգոստոս կայսերէ: Տիբերեայ կայսեր: Ի կայսր բողոքեցեր, առ կայսր երթիցես: Տուք զկայսերն՝ կայսեր: Չիք մեր թագաւոր բայց 'ի կայսերէ. ևն: Իսկ ա. Պ. ա. 1. Ն Փ. 27. ուր ասի 'ի մեզ ալեքսանդր կամ անտիոքոս կայսր, 'ի յն. թագաւոր գնի, կամ ոչինչ: *Առ գեկեւս կայսերբք: Նշկահեալ զկայսերս. Ճ. Բ: Ածբ. ա. 15: *Այլքայ պետութեանց կայսերաց երկրի՝ ասեր քն: Կայսր վերին արքայութեան. Նար: Ուր ասի 'ի Լծ. *Ած կայսր 'ի վերայ ամենայն ազգի, այս է թագաւորաց թագաւոր ": ուստի և կայսերական ասի ըստ Նար. նաև ածականն:

ԿԱՅՏԱՌ, ի, աց. ա. Ἀστεῖος. Urbanus, festivus, venustus, elegans. ἐντρεχής, velox, ևն. (որպէս թէ՝ որ կայթ առնու, կամ խայտայ.) Զուարթ. աշխոյժ. պայծառ դիմօք. չքնաղ. շնորհալի. ընտիր. լաւ. և առոյգ. որ կայտառայ. արագաշարժ. փոյթ. եռանդուն. ... *Կայտառ մանուկ. Եզ. Բ. 2: Գծ. Է. 20: Եբր. ժա. 23: *Կայտառ աւելեանք. Ցուցբ. ժա. 20: *Լեր դու կայտառ 'ի գործս քո. Սիր. լա. 27: *Իբր արգասեաց ողոյն կայտառ, և հզօր մարմնով. Խոր. Բ. 7: *Կայտառ առնել զբժշկութիւն մեր (յն. զարթուցանել կամ արծարծանել): Այլքիւրս այս զնուագելոյն կայտառս յօրինէ, և զվշտացելոյն սփոփէ (յն. մի բառ, ոգի տայ կամ զուարթացուցանէ). Ոսկ. յհ: *Կայտառ մտօք վարեալք. Մեծ. ղեկ:

ԿԱՅՏԱՌ. գ. τὸ Κινούμενον. Quod movetur. Լողակ. ձուկն, և ամենայն կենդանի զեռուն շարժուն. *Կէտք, և ամենայն կայտառաք որ 'ի ջուրս. Դան. Գ. 79: *Բղխեալ 'ի ջրոց սեռս կայտառաց. Շար: *Ի կայտառին կետեաց կորզեալ զատամն. Ածբ. Է. 3: *Բազմութիւն կայտառաց կարճից խայթողականաց. Նար. խէ: *Մկունս բազումս և ագխու... (զորոց զինի ասի) զի մի կարասցեն կայտառքն փախչել. Ճ. Բ: Տես և ԿԱՅՏԻՌ.

ԿԱՅՏԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Արթուն զուարթուն. խայտացող. շարժուն. արծարծ. վառվառ. *Անուամբ հրոյ ընդ կայտառականն, զզուարթականն, զարթուն կանն զեկուցանէ ": յն. մի բառ. այլ. կայտառական. Ոսկ. յհ. ա. 31:

ԿԱՅՏԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Կայտառ գոլն ըստ ամենայն առման. *Զորոյ զողջութեն զկայտառութիւն յայտ արարեալ. Կորիւն:

ԿԱՅՏԵՐ. գ. Բառ անյայտ. Թերևս խայտուցք, կամ կէտք և կիտուածք նշանակից, իբրու կայծեր. *Ալոպատուրն է մարմարին սպիտակ, պարզ իբրև զապակի, և ունի կայտեր բազում. Բրս. Մրկ:

ԿԱՅՏԻՌ. սեռ կամ առ. աց կամ աւց. գ. (գուցէ 'ի կայթ. և Եռ.) 'ի վերայ գեալն՝ Շարժումն կայտառական. կայտառալն. խայտառալն. եռալ զեռալն. խաղալն. կայթք. *Զկայտիռս զծովայնոցն, զզանազանութիւն կենդանեացն ձկաց. Փիլ. յոէ: *Բազում խնդութիւն և կայտիռս ցնծութեան կացուցանէին: Բազում կայտիռս և խնձոյս ցնծութեան զմիմեանցք զեղեալ. Ագաթ: Ցհ. կբ:

ԿԱՅՏԻՌՔ. Ի թանձրացեալն, որպէս Կայտառաք. լողակք, զեռունք. *Ցուց առարին զծովէ և զկայտառոց, զթռչնոց և զանասնոց. Սեբեր. Է. *Մողնօք և կայտառոց լճոյց. Ճ. Գ:

ԿԱՅՏՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σκιρτητικός, σκιρτητής. Lascive saliens. Որ կայտառայ խայտայ. կայթող. ոստոստօղ. ... *Ախտ իբր ձի խրոխտ և յարձակող, և կայտառականն՝ բնութիւն: Մի երբեք յարուցեալ կանդնեսցին ձիականն և կայտառական ախտն. Փիլ. ...:

ԿԱՅՏՌԱՄ, ացի. չ. } Σκιρτάω, ἐξάλλομαι. Salio, exilio, exulto.
ԿԱՅՏՌԵՄ, եցի. չ. }
ԿԱՅՏՌԻՄ, եցայ. չ. }
Որպէս թէ կայթել եռալով. խայտալ առնուլ. ոստոստել ուրախութեամբ և Եռալ զեռալ կայտառագոյն. վազել. խո-

զալ. ցնծալ. խայտալ. ցանկըփել. խ. ղըղ-փօլ. օյնամագ, եւ փօյնամագ. *Եղասյին (ոտք) զմարմնովքն խաղալ եւ կայտառային զանգամօք խաղալ. Ագաթ. *Ի զանազան կենդանեաց 'ի ջուր եւ 'ի ցամաք կայտառալոյ. Լմբ. սղ. *Ընթացք անհրաժեշտք անասնոց կայտառելոց. Իմ. ծէ. 18. *Լերինք եւ բլուրք կայտառեսցեն ընդունել ուրախութիւն. Եղ. ծէ. 12. *Կայր եւ մնայր բարեկք որսոյն, եւ տեսեալ՝ կայտառէր. Ոսկ. հռ. *Ի վեր կայտառել եւ զուարճանալ. ՃՃ. *Կայտառէին յերեսս երկրին (որպէս զձկունս թօթափեալս 'ի ցանցոյն). Խոր. բ. 82. *Ցնծային հրճուէին կայտառելով. Արծր. գ. 7. *Զօրէն որդանց միշտ 'ի տղմի կայտառէ. Սարգ. ա. պ. է. *Իբրեւ զձձիս եւ զագաւնակ զերունս կայտառեալ խլրտէին. Ճ. Բ. *Բազմաց աղօթումն 'ի քեն լեցին, եւ ցնծացեալք կայտառեցին. Ց. օրհն.

ԿԱՅՏՌԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ կայտառել եւ վազել 'ի բաց. օժանել. տալ ոստոստեցուցանել. *Զմայլումն (գինւոյ) թանձրացուցանէ զմիտս, եւ զմարմինն կայտառեցուցանէ ընդդէմ ոգւոյ. Խոսր.

ԿԱՅՏՌՈՒՆԱԿ. ի, աց. ա. Ոստնակ կայտառաց յինքեան. պարունակող ձկանց. *Ուռկաննեցին 'ի մի ծածկութիւն պաշարման վարմի կայտառունակ ցանցի. Նար. խչ.

ԿԱՅՔ. Տ. ԿԱՅ, ԿԱՅՔ.

ԿԱՆԱԲՈՍ. Փոխանակ գրելոյ Կանովբոս. բառ յն. գանօվօս, կամ գանօբօս. Κάνωβος, κάνοπος. Canopus. Անուն մեծի աստեղ յաստեղատան արգոնեան նաւու ընդ հարաւ, որ մեզ չերեւի. կոչեցեալ եւ իպպոս, յն. ճփփօս. այսինքն ձի. *Նաւելով առ միջերկրականն, զկանաբոս աստղ, որ իպպոս, 'ի նոցանէ երեւեալ. Խոր. աշխ.

ԿԱՆԱՄԲԻ, բւոյ, բեաց. ա. Γαμήσας, γεγαμηκώς. Nuptus, matrimonio junctus. Այն՝ որ է կանամբ հանդերձ. այսինքն Այր՝ որ ունի զկին. ամուսնացեալ. խօրգօլու մուր, քէլի օնլեօղ, փնպոր էվլի. *Կանամբեացն պատուիրեմ. Որ կանամբին է, հոգայ զաշխարհիս, թէ որպէս հաճոյ լիցի կնոջ իւրում. Ա. կոր. է. 10. 33.

ԿԱՆԱՆԻ. նւոյ կամ նոյ. գ. Կանայք. Γυναῖκες. Mulieres, feminae. քնքներ. (կանանի առեն եւ ջուղայեցիք.) *Զարհուրեցան կանանին՝ որ ընդ նունեաւ, եւ սկսան փախչել. Պօմ. Վր. *Զերեանց կանանին ընդ նոսա արձակեալ: Ընդ կանանին տայր հրաման երթալ. Բուզ. է. 43. *Ի մատուռն ուրեք երթալ՝ վասն կանանւոյ ոչ կամիմ. Վրք հց. ժ. *Նաեւ կանանոյն ժողովեալ մատաղ մանկտովք: Եւ կանանոյն անգամ սատարեալք ըստ իւրեանց տկարութեան կանացի ուժոյն. Ագաթ.

ԿԱՆԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Γυναικών, κοιτών. Gyneceum, mulierum conclave. Բնակարան կանանց, որոշեալ 'ի տունս մեծամեծաց՝ ուրոյն 'ի բնակարանէ արանց. եւ վանք կուսանաց կամ կանանց միայնակեցաց. հարէմլըգ, փէչ եհլի մէքեանը. *Պարկեշտանոցս այս կրկին գաւիթ է. մին յառնանոցն, եւ միւսն 'ի կանանոցն զատուցեալ եւ որոշեալ. Փիլ. փեշակն.

ԿԱՆԱՆՑԱԲԱՐՈՅ. ի, եց. ա. Ունօղ զկանացի բարս. կնամարդի. վատասիրտ. թոյլ. անարի. *Զի մի վատութեան քան ըղքաջութեան ձոխացի, որ կանանցաբարոյից քաջ յարմարի. Արծր. ա. 7.

ԿԱՆԱՆՑԱԽՕՍ. ա. Խօսող ընդ կանայս կամ կանացի ոճով. շողոմարար. այլ թուի գրելի կանանցախոյզ, այսինքն հետամուտ կանանց, իգամոլ. *Ամբանային 'ի ռեան կցցուռն հանդերձ կանամբք եւ որդւովք. իսկ տղայ աղջ՚կեալ այն կանանցախօս գուանահամբոյր հաղարացուցոյն, եւ զօրս զումարեալ տարեւ 'ի վերայ նոցա. Ցհ. կթ.

ԿԱՆԱՆՑԱԾԻՆ, ծնի, ծնաց. ա. գ. Ծնեալն 'ի կնոջէ կամ կնոջ, որպէս գնի 'ի յն. որդիք մարդկան. մարդ տառապեալ. ինսան, ինսան էվլատը. *Այր կանանցածին: Ո՞ր ոք կանանցածին: Ո՞վ 'ի կանանցածնաց. Յոբ. ծա. 12. ծդ. 1. ծէ. 14. իէ. 4. *Աղատին ազգք կանանցածնաց 'ի ձեռն կուսածին կուսածնի. Տօնակ. *Գլխատմանն, որ հոգւոմն եղիային, 'ի կանանցածնացս մեհինոս. այսինքն մեծին 'ի ծնունդս կանանց. Ոսկիփոր.

ԿԱՆԱՆՑԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Գրի եւ կանանցեկան. Γυναικώδης. Muliebris. Սեպհական կանանց. կանացի. *Ազգ կանանցական: Կանանցական շողոքորթութիւն. Ոսկ. յհ. Լմբ. առակ. *Փնդութիւն (գօտւոյ) մի 'ի վէր քան զքաշան. վասն զի կանանցեկան է. Բրս. տո. միծոք.

ԿԱՆԱՉ. ի կամ ոյ. ա. Χλωρός, θαλλων, πράσιος, (պրասի գոյն.) Viridis. Գրի եւ ԿԱՆԱՋ. եւ իբր ռմկ. խանանչ, խանանչ. որ եւ յն. քանաիւ, ՃԼՈՌՈՍ. Գոյն զուարթ ընդ կապոյտ եւ ը դեղին. ունող գգոյն դալարւոյ. եւ Դալար. էշիլ. եւ եաւչ. երր. տխի, էախ. *Ընկ ընդ սեւ (կացուցանէ) զկանաչ. Պղատ. օրմ. *Կանաչս, կամ կարմրագեալս. Ղեւ. ծդ. 37. *Եւ յորժամ երեք ունք կանաչք յոյժ. Ծն. խ. 10. *Կանաչ իմն գոյն է լուսինն (փոստուայի). Շիր. *Ցատպոյ որակութեան գունոյ կանաչ է, որպէս զմրուխտ: Զմրուխտ կանաչ է գունով. Լմբ. յոյզ. *Կարմիր կանաչ գոյն ըղդեցայց. Շ. էդէս. *Կանաչն (գոյն՝ նշանակէ) միշտ զմանկականութիւն, եւ զանձաղութիւն միշտ 'ի բարիս. Շ. հրէշ.

ԿԱՆԱՋ. գ. Դալարի. բանջար. խոտ. բոյս. տունկ. եւ Դալարութիւն. խանանչլըղը. էշիլլիք. *Եւ ոչ մնաց կանաչ, ոչ 'ի ծառս, եւ ոչ յամենայն բանջարս դաշտի. Ել. ժ. 15. *Ամենայն կանաչ՝ որ շուրջ զգետովն իցէ. Եզ. ծռ. 7.

ԿԱՆԱՉԱԲՈՅՍ. ա. Որոյ բոյսն է կանաչացեալ. դալարադեաց. *Ի կանաչաբոյս եւ 'ի ծաղկազարդ դալարութեանց. Վանակ. յոբ.

ԿԱՆԱՉԱԳԵՂ. ա. Գեղեցկացեալ կանաչութեամբ. դալար. սաղարթագեղ. *Դրախտ կանաչագեղ տերեւալից. Լաստ. ծ. *Խոտ վայելչական եւ կանաչագեղ. Սարգ. յհ. բ. *Զերեսս երկրի կանաչագեղ զարդարեաց բուսովք. Մխ. այրիվան. *Կանաչագեղք եւ համեմատ նուան ծաղկաց. Տօնակ.

Իբր մ. *Կանաչագեղ զարդարեցան յամենայն կողմանց. Վեցօր. է.

ԿԱՆԱՉԱԳՈՅՆ. ա. Χλοερός. Կանաչ գունով. եւ Առաւել կանաչ. *(Զմրուխտն) յեռանդն մաշելով եւ ծախելով, զայն միայն թողուն անծախ, որ ինչ 'ի նմա տեսանի կանաչագոյն. Նիւս. երգ. *Անկեալն եւ նեխեալն յառնէ կանաչագոյն (կամ կանանջագոյն). Կոչ. ժ. եւ Ճ. Գ.

ԿԱՆԱՉԱԶԱՐԴ. եւ ԿԱՆԱՉԱԶԱՐԴԵԱԼ. Զարդարեալ կանաչութեամբ. *Կանաչազարդ ոռոգմամբ դալարացեալ ծաղկեցուցանէ զհովիտս: Սաղարթափթիթ տերեւովք կանաչազարդեալ. Անան. էկեղ.

ԿԱՆԱՉԱԶԳԵԱՑ, եցի, եց. ԿԱՆԱՉԱԶԳԵՍՏ, ի, եց. ա. Զգեցեալ ըղկանաչութիւն. դալարացեալ. դալարագեղ. *Զոսա եւ զուռ կանաջազգեցս. Խոր. վէրդէ. *Կանաչազգեստ հասակ դարնայնոյն. Ագաթ. *Դալարացան անտառաց հեթանոսաց, եւ կանաչազգեստք եղեն. Վանակ. յոբ.

ԿԱՆԱՉԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Կանաչութեամբ զուարճացեալ. դալարազուարճ. *Երփնատիպ սաղարթ տերեւախիտ կանաչազուարճ. Շ. փող. *Կանաչազուարճ ձիթենի, արմաւենի պտղալի. Տօղ.

ԿԱՆԱՉԱՁԵՒ. ա. Կանաչ տեսլեամբ. դալար. *Ցամաքեցուցանէ զկանաչաձեւ բոյսս դալարեացն. Ագաթ.

ԿԱՆԱՉԱՑԻՆ, ծնոյ, ոց. Տ. ԿԱՆԱՉ. ա. գ. *(Դաշտք եւ արօտայք) 'ի միջահասակին կանաչայնովն գեղեցկանան. Պիտ.

ԿԱՆԱՉԱՆԱՄ, ացայ. չ. Χλωρίζομαι, θάλλω. Viresco, vireo, viridis sum. Զգենուլ զգոյն կանաչ. եւ Դալարանալ. ուռճանալ. ծաղկիլ. եէշիլլէնմէք, տհղոր օլմագ. *Արօտ կանաչացեալ, կամ կարմրացեալ. Ղեւ. ծգ. 49. *Մինչ կանաչանայ պտուտանց ջրոյ. Յոբ. ը. 11. *Ցասուրս գարնայնոյ կանաչանայ. Կոչ. ծը. *Հանապազ կանաչացեալ, համակ նորոգեալ. Սարգ. ա. պ. է. *Երփնազարդ հոգւոցն տունկք կանաչացեալ կենդանութեամբ. Շ. փող. *Երջանկին խաւհակայ կանաչացեալ 'ի մեղ ժառանգ. Տօղ.

ԿԱՆԱՉԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Կանաչացեալ սաղարթիւք. դալար ոստովք եւ տերեւովք. դալարագեղ. զուարթ. *Զկանաչասաղարթ ոստոցն զտարածումն. Անան. էկեղ. *Նարօտի երկիր կանաչասաղարթ վայելչութեամբ. Ճ. Բ.

ԿԱՆԱՉԱՍԱՂԱՐԹՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՆԱՉՈՒԹԻՒՆ. *Հասելոյ եւ վարելոյ 'ի բնական զարդու է կանաչասաղարթութեանն՝ դօսացելոց փայտից. Սարկ. հանգ.

ԿԱՆԱՉԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կանաչանալ. դալարացուցանել. բողբոջեցուցանել. խանանչըշընէլ. էէշիլլէնտիրմէք. *Վերստին կանաչացոյց զմեզ 'ի ձմեռնային մեռելութենէ. Ժող. հատվ. *Եթէ տեսից զցող անձրեւոյն կանաչացուցանողն հոգւոց ինձ արօտ. Նար. իէ.

ԿԱՆԱՉԱՒԷՏ. Տ. ԿԱՆԱՉԱԶԱՐԴ. *Հովիտ կանաչաւէտ բարուրք ոչխարաց. Կլիմաց.

ԿԱՆԱՉԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԿԱՆԱՉԱՆԱԼ. *Այլ յար կանաչի՝ որպէս լոյս աչի. Գնչ.

ԿԱՆԱՉՈՐԱԿ. ա. Կանաչագոյն. կանաչ ըստ որակին. խանանչ գօնուզ. էշիլ. *Կարմրակերպ կերպասիւք, եւ կանաչորակ զգեստիւ. Մագ. լէ.

ԿԱՆԱՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Կանաչ գոյն, կանաչ գոյն. մանաւանդ Դալարութիւն. կանաչասաղարթութիւն. *Կանաչութիւն, սպիտակութիւն... ընդ յորակութեամբ են. Անյ. պորփ. *Ի ծառս... որ յար 'ի կանաչութեան կան միան. Սարգ. բ. պ. ա. *Ի թզենին՝ որ տուաւել ունէր կանաչութիւն. Եզն. մփ. *Մշտափթիթ լուսեղէն կանաչութեամբն ծաղկեալ: Լուսեղէն կանաչութեամբ հրոյն էր ծաղկեալ. Խոր. հռիփ. *Յորժամ երկիրն խոնաւ լինի, եւ ունի նշանակ ջրոյ յինքեան զկանաչութիւն բուսոյն. Անան. ղղէ.

ԿԱՆԱՋ. Տ. ԿԱՆԱՉ.

ԿԱՆԱՑԱԲԱՐ. մ. Կանացի օրինակաւ. իբրեւ զկին կամ զկանայս. քնքան գիբի. գինանք. *Կանացաբար նստուցեալ 'ի ձի մատակի. Եղիշ. է.

ԿԱՆԱՑԱԾԻՆ. Լմբ. ող. ծծը. փոխանակ գրելոյ կանանցածին.

ԿԱՆԱՑԻ. ցւոյ, ցեաց. ա. Γυναικαῖος, γυναικώδης. Muliebris. ἀνδρόγυνος, effeminatus. Ցանկաւոր կանանց կամ կնոջ. կա-

նանցական. կնոջական. և կնատ. կնամոր-
գի. խգացեալ. կնկան յարմար. կնիկներու բան՝
կերպ՝ պէս. ֆէմինէ, մուլիէպրէ, ֆէմինիլէ.
*Զգեստ, կամ գործ, կամ մտաւ կանա-
ցի. Օրին. ԻԲ. 5: Ղուկ. Ի. 13: և ԾԷ. 22:
*Անձինք կանանցեաց քաղցրեցեն: Վաստուցեն
ունի զկանանցին. Առակ. ԾԵ. 8: ԾԶ. 15:
*Ո՞վ հոգեւոյն արութեն 'ի կանանցի մարմին:
Զարդ կանանցի. Աճառ. ճաշոտ. և առ որո.
ա: *Մարմին մի, և գլուխ երկուս, կանա-
ցիս և առնիս: կանանցի բարք: Արք կանա-
ցեք. Եսա. ԻԲ. Գ: *Ոչ ունէր կակուղ փետ-
րոյից անկողինս՝ թուլացուցանողս և լու-
ծանողս զկանանցեաց զմարմին. Բարսղ. 'ի
յհ. Դ: *Մոռացան զկանանցի տկարութիւն:
Զճչիւն կանանցեացն. Եղիշ. Է. և Ը: *Կա-
նացի կերպ: Ձայն կանանցի. Նար. ԽԵ: Շ.
Եփես: *Մի զգեցցի կանանցի (զգեստ, կամ
կանացաբար.) Վանակ. յարոխացին:

ԿԱՆԱՓ. ի, եց. որ և ԿԱՆԵՓ. Գ. Նոյն
անուն է և յայլ լեզուս. Κάνναβις, βος.
Cannabis, ba, bum; stuppa. Բոյս կամ
եղէգն խոշոր կտաւոյ. հաստ կտաւ. խըր-
ծուծ. ֆէնէզ, Գընէզ, Գինէզ, Գէնէվ,
ֆէնիփէր. *Մուրացի ոմն զկանափ մետաքս
կարծեալ. Մագ. ԾԷ: *Կտաւատ, և կանափ:
Կանափին ընդունի զթանձր և զգէճ գեստին:
Կանափին ծեծես, եղն գուրս կուսայ, ևս
և 'ի գործ ած. Վարք: Բժշկր:

ԿԱՆԳԱՌ. Տ. ԿԱՆԿԱՌ:

ԿԱՆԳՆԱԳԵՂ. ա. Կանգուն կացեալ
վայելուչ օրինակաւ. *Թողին լքին զհե-
ծանս կանգնագեղս. Ոսկ. ապաշխ:

ԿԱՆԳՆԱԿԱՆ. ա. որ և ԿԱՆԳՆԱԾ.
Կանգուն կացեալ. կանգնեալ. *Ի խաչն
իւր կանգնական գյաղթական ցուցանէ.
Ագաթ: *Այլև տախտակամած էր կանգ-
նած իբր անջրպետ. Նչ. Եզեկ:

ԿԱՆԳՆԱՉԱՓ. ա. որ և ԿԱՆԳՆԵԱՆ.
Չափեալն կանգնաւ. ունող զչափ կանգնոյ՝
միոյ կամ բազմաց. կանկան մը, տալոյ կան-
կան. *Սիւնս կանգնաւորս, այսինքն կանգ-
նաչափս: Երկու կանգնաչափ թանձր կու-
տեալ. Վրդն. Եւ. և Բուղ:

ԿԱՆԳՆԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. Գ. Չափելն
և չափելն կանգնաւ. որոշեալ չափ կանգ-
նոյ. *Կանգնաչափութիւն պատկերին Նաբու-
գոդոնոսորայ՝ կԿ. յարեալ 'ի վեց հարիւր
ամս Նոյի, առ որով ջրհեղեղ. լինի ոկտ.
այն է թիւ անուան գազանին, այսինքն Նե-
ւոն. Սարգ. Ա. յհ. Է:

ԿԱՆԳՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ὀρθός. Re-
ctus, erectus. Կանգնական, կանգուն.
ուղղաբերձ. ուղղորդ. կանգնեալ. կայուն.
փօղրու, փէփէլէ. *Զ յառաջագոյն հնձեալն
'ի բարձից մինչև ցկանգնաւորն. Դատ. ԺԵ.
5: *Իբր զպատնէշս կանգնաւորս. Նար. ՂԲ:
*Կայմն կանգնաւոր, և առագաստ պար-
զեալ. Ոսկ. Յ. Բ. 24: *Զկանգնաւորն կոր-
ծանէ, զի ընտանի է այնր՝ որ կործանեցաւն
յերկնից. Կոչ. ԺԴ:

ԿԱՆԳՆԱՒՈՐ. Կանգնաչափ. այլ բարձ-
րութեան է այսչափ կանգուն. *Արասցես
զսիւնսն խորանին յանփուտ փայտից՝ կան-
գնաւորս. 'ի տասն կանգնոյ զերկայնութիւն
միոյ սիւնակին առնիցես: Նոյնպէս արա-
ցես երկոցունց անկեանցն կանգնաւորս».
այսինքն որոշեալ կանգնօք չափեալս. Ել.
ԻԶ. 16. 24: ԼԶ. 20: *Սիւնս կանգնաւորս,
այսինքն կանգնաչափս. Վրդն. Եւ:

ԿԱՆԳՆԵԱՆ. ա. Կանգնաչափ. կան-
գնաւոր. ունող զչափ կանգնոյ միոյ կամ
բազմաց. *Մինչև ցկանգնեան երկայնութիւն.
Անանիա: *Եւ ոչ կանգնեան մի հող 'ի
մատուցանելն այգի. Ոսկ. հերոդ: *Ժա-
նկս կանգնեանս երեք: Եւ այլ ժանիս ձը-
կանց կանգնեանս. Պրպ. ալէքս: *Կանգուն
յերկուց կանգնոց. այս երկու կանգնեան
կամարքս. Նչ. Եզեկ: որ լինի և բարդ՝ իբր
երկկանգնեան. Տես և ՏԱՍՆԿԱՆԳՆԵԱՆ,
ՈՒԹԿԱՆԳՆԵԱՆ, ևն:

ԿԱՆԳՆԵՄ. եցի. ն. Ἐγείρω, ἐξεγείρω,
ἀνορθόω, κατορθόω. Erigo, suscito. ἀνίστη-
μι, statuo. αἴρω, levo, ևն. Կանգուն կա-
ցուցանել յոտին կամ ուղղորդ. ուղղել 'ի
բարձրութիւն. 'ի վեր յարուցանել զանկեալն.
կր. յառնել. յոտին կալ. ատարուել. կանգ-
նել, կանգնիլ, կեցնել, կոյնել, կէնալ, փնէլ,
շթէլ. փէփմէփ, փէփէլմէփ, գալըփըլմագ, գալգ-
մագ. *Եթէ գլորիցի մին, կանգնեսցէ զնա
ընկեր իւր: Ձեռն ձգեալ առ իս՝ կանգ-
նեաց զիս 'ի ծունգս իմ, և 'ի թաթս ձե-
ռաց իմոց: Կանգնել զգլորեալս. զմեղքե-
նեալս առ ապաշխարհն. զնկղեալն 'ի վերոյ մե-
ղաւորաց: Կանգնել արձան, նշան, զխա-
չան, ևն: Կանգնել յերկրէ զանանկն, կմ
զաւերակս: Կանգնեցէք զնոժաւ նետա-
կալս: Յարիցեն մեռեալք, և կանգնեսցին՝
որ իցեն 'ի գերեզմանս: Կանգնեցաւ որպէս
իմ, եկաց ուղղորդ: Կանգնեցաւ, և նստաւ
մեռեալն. ևն:

ԿԱՆԳՆԵԼ. որպէս Կառուցանել, հաս-
տատել. շինել. շէն պահել. զարգարել.
նորոգել. *Այլ այս օգնականս՝ զոր առէ
(վասն եւայի,) վասն կանգնելոյ աշխարհիս
արար զնա Նմա: Որչափ շփոթեաց եւայ
մայր նորա զկեանս մարդկութեան, այնպէս
ուղղեաց և կանգնեաց զկեանս աշխարհի
մարիամ կոյս, որ ծնաւ զքրիստոս. Եփր.
ծն: *Կանգնել զատեան, կամ զաթոռ,
զթագաւորութիւն. զբան իւր, կամ զբանս
ուխտին, զանուն եղբօր իւրոյ 'ի մէջ իսրայ-
էլի: Համձարով կանգնի տուն: Ոչ եթէ
բազում զօրօք յաղթութիւն կանգնի. ևն:

ԿԱՆԳՆԻԼ. որպէս Զկայ առնուլ. դա-
դարել. հանդարտել. ռմկ. ոձով. փօրմագ.
*(Արեգակն և լուսին 'ի կատարածի) պայ-
ծառանան ըստ մարդարէութեան, և կանգ-
նին. Երզն. մթ: որպէս ռմկ. կանկ առնուլ:
*Յառակեալ կանգնեցաւ ջուրն. Վրք հց.
Գ. իբր ռմկ. կայնեցաւ, այսինքն հանդար-
տեալ եկաց:

ԿԱՆԳՆԻՉ. ա. Որ կանգնէ զոք կամ
զինչ. յարուցիչ, նորոգիչ, կառուցիչ. *Ոչ
ես գլորիչ, այլ կանգնիչ: Որ կանգնիչ գը-
լորելոց էր. Նար. ՅԲ: Ճ. Ա: *Կանգնիչ
նորա թագաւորութեանն: փառանգ և կան-
գնիչ հայրենի թագաւորութեանն եղև. Իգն:
Յհ. ԽՄ. Եղեր:

ԿԱՆԳՆՈՐԴ. ա. Ուղղորդ. կանգուն.
կանգնական. *Թողեալ զկանգնորդ կեանսն՝
'ի պորտ և յորովայն սողեալ կան. Եղիշ.
դփ:

ԿԱՆԳՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. } Ἔγερσις. Ere-
ԿԱՆԳՆՈՒՄՆ, նման. } ctio. ἀνάστασις,
resurrectio. Կանգնիլն. յոտին կալն. յառ-
նելն. յարութիւն. շինութիւն. նորոգութիւն.
*Մկրտութիւն զօրութիւն է յարութեան. իսկ
արգ 'ի կանգնութիւն նորա յաւուր՝ զյարու-
թեան շնորհս ընկալցուք. Սեբեր. Ժ: *Ի
գլորումն և 'ի կանգնումն բազմաց. Ղկ.
Բ. 34: *Յուսալով զկանգնումն գլորելոյն.
Խոր. Գ. 62: *Կանգնեաց 'ի կանգնումն
յարութեան, որ ոչ անկանի. Շ. մթ: *Կան-
գնումն պարսպաց, կամ աշխարհի. Նխ.
Եզեկ: Վեցօր. Է: *Կանգնումն վերստին՝ կոր-
ծանեցելոյս. Նար. ԻԸ. իբր կանգնիչ ախ-
րապէս: *Օգնականք նորա են և գաղտնք,
զի նոքօք եգիտ նա զկանգնումն իւրոց բազ-
մաց. Եփր. ծն:

ԿԱՆԳՈՒՆ. ա. Տ. Ὀρθός, ἐγερθείς.
Rectus, erectus. ἑστός, ἑστικός, ἀναστάς,
stans, surgens. և ընդ բայի. արձան կան-
գնելոյ, իբրու կանգնեալ. կայուն. որ կայ
յոտին. ուղղորդ. ուղիղ. ուղղաբերձ. հաս-
տատուն. և Անթերի. կանգնած, կանգ առած,
և կայնած, շիտակ. հաւասար. փէփէլմէշ թուր-
մուշ. փօղրու, տուրու, Գայիմ, Գալըմ. *Որ-
պէս որ զի ժողովէ որայ կանգուն 'ի գիրկս
իւր. Եսա. ԺԷ. 5: *Ոչ գնայցէք կանգուն:
Նստաւ կանգուն: Կանգուն կացցէ կամ
եղիցի առաջի իմ աթոռ նորա կամ տուն
կամ վկայութիւն. Բ. Թգ. Է. 16. 26: Ե-
րեմ. Լ. 20. *Յայտնապէս կանգուն կացեալ
մեծին առաջակայ: Կանգուն կալով երկն-
պագին հայրենացն. Խոր. Գ. 65: Շ. թուղթ:
*Կամ կործանեալս կանգուն: Ի նոյն իւրն
յեցեալ՝ կայ կանգուն. Նար. ԾԱ. և ԾԲ:
*Զի թէ կանգուն է, առաւել իբրում կան-
գուն է. ՄԾԲ. ԾԲ: *Որ կարծէ զինքն կան-
գուն, զգոյշ լիցի՝ գուցէ անկանիցի. Լմբ.
ող: *Որքան կանգուն է տաճարն 'ի մէջ իւ-
րում, չար 'ի վերայ մեր ոչ գայցէ. Մխ.
երեմ: *Մարդոյս կազմութիւն կանգուն գո-
լով 'ի վեր միշտ զհայեւն գուշակէ առ աժ:
Ծառայն փութոյ զամենայն աւուր ծա-
ռայութիւն 'ի կանգուն ունելոյ». այսինքն ու-
ղիղ և անպակաս վճարել. Խոսր: *Երկիր 'ի
շինութեան լինելով և 'ի խաղաղութեան՝ հարկք
արքունի կանգուն եղիցեն». այսինքն
ուղղորդ և անթերի լինին. Աշխր. Բ. 6:
Իսկ, Տօնակ. *Զանեղի առ յա, այսինքն որ-
գել զգնացան, և եկաց կանգուն. իսկ որ-
պէս ռմկ. կանկ առաւ, կայնեցաւ:

ԿԱՆԳՈՒՆ, գնոյ, ոց, կամ գնի, նաւ:
Գ. Πῆχυς. եւ և Κύβιτον. Cubitus, um. Ա-
նուն չափոյ, և ձող չափողական. ըստ հա-
սարակ առման՝ Չափ միջոցի յարմկանէ մը-
ծաղյր մատանցն, որչափ է և յուսոյ յար-
մուկն. այսինքն երկու թզաչափ. բայց որք
բազում կանգունն էր կրկինն հասարակ կան-
գնոյ, այսինքն որչափ է ամբողջ բազուկն.
այլ է և հսկայից կանգունն, և արքունին,
և երկրաչափականն, և աշխարհին, և գա-
ւառականն. զոր օրինակ Գ. Թգ. Է. 15.
բարձրութեան պղնձի սեան առի լինել ԺԸ.
կանգուն. որ լի գնի 'ի Բ. Մն. Գ. 15. և Ե-
րեմ. ԾԲ. 21. իսկ Փիլոն. Եւ. Բ. 1. վեց թը-
զաչափ գնէ զկանգունն, որպէս և զթիզն
քիլ կոչէ. կանկուն, կագ, արշին, էրէշ, էնդա-
զէ, ղիրա, էէփ. երր. ամմ. *Յերեքհարիւր
կանգնոյ զերկայնութեան տապանին. . . 'ի մի
կանգուն կատարեսցես զնա 'ի վերուստ:
Արասցես տապանակ, յերկուց կանգնոց և
'ի կիսոյ զերկայնութիւն նորա, և 'ի կանգնոյ
և 'ի կիսոյ զլայնութիւն նորա: Կանգնաւ յայսմ
կողմանէ, և կանգնաւ յայնմ կողմանէ:
Գոգեալք երեսուն և երկուք կանգնովք. ևն:
*Կանգնաւ չափեալն և չափողն՝ կանգուն
կոչին. Մագս. Ն դիտն:

ԿԱՆԴ, ի, եց. Գ. Արուն արծուոյ. *Որ-
ոտական թռչնոց արականք. կանդ, որ նշա-
նակէ միայն զարու արծուի. Մագ. և Երզն. քեր:

ԿԱՆԴԱՂԵԱԼ. Կայկայեալ. կայուն.
հաստատեալ. զետեղեալ. Βεβηκότος. Posi-
tus. *Զապխապխուն կանգապեալն՝ 'ի հող-
մոյ շարժեսցի». այսինքն անհաստատ հաս-
տատեալն, ոչ բարւոք զետեղեալն. Իմաս.
Դ. 4:

ԿԱՆԴՐՐԻ, իւք. Գ. ռմկ. կանտրի.
(ըծ. անիւ.) Անուր մեծ փայտեղէն. դէօլ-
լապ հաքա. *Անիւքն ուր էին երկոքեան եր-
կուս յերար յեռեալ, որպէս յերկուս բո-
լոր կանդրրիս յերար անցուցած. Նչ. Եզեկ:
*Շղթայս և ձեռանականս և կանդրրիս 'ի

միջոց ունելով. Մագ. ԻԷ։

ԿԱՆԵՓ. Տ. ԿԱՆԱՓ։

ԿԱՆԵՓԻ, փից. ա. գ. Ի կանեփոյ գործեալ. ձորձ 'ի հաստ կտաւոյ. *Զգեցոյց նմա շուխայս (կամ պարեգօտս) հինս և պատառոտեալս, և խոշոր կանեփիս. Ճ. Դ։ Հ = Ց. Նոյեմ. ԺԷ։

ԿԱՆԵՓՈՒԿ. գ. զոր այսպէս մեկնէ Եղնիկ. *Կանեփուկն (Թուփ ինչ է, որոյ սերմն նորա գեղ է, և նոյն գարձեալ կաւ_ սեցուցիչ ցանկութեան)։

ԿԱՆԹ. գ. Իբր ունկ. կոթ։ Երզն. քեր։

ԿԱՆԹԵՂ. ի, աց. գ. Նոյն բառ է՝ այլ_ եայլ առմամբ՝ և թ. գանփիլ, գէնփիլ. լա. գանփէլա. Ճրագ. յուղոյ. ղամբար. ջահ. որցակ եղեգանց կամ խծուծ կամ մախր վառեալ. Ճարպ կամ մոմեղէն լուցեալ. որպէս յն. Λαμπάς. Lampas, fax, funale. *Լոյս Ճրագացն և կանթեղացն (եկեղեցւոյ) բորբոքեալ տաշորեր. փարպ։ *Կանթեղօք վառելովք, և ջահիւք բորբոքելովք. Կորիւն։ *Իբր զկանթեղ անշիջանելի վառեալ բորբոքէր. Եղիշ. Է։ *Մատուցին կանթեղս ցմեծ ժամս, այրեցին և խորովեցին զմարմինս նորա հրով կանթեղացն. Ագաթ։ Խոր. հռիփս։ ՃՃ. սոփեր։ *Զգեր 'ի վերայ կան_ թեղացն (կամ ըստ Ձ. կանթեղնոյն,) և շիջուցանէր զլոյսն (առաՃարին), և հեղոյր զձէթն. Վրք հց. ԻԶ։ *Եկեղեցին բարձր էր և լայն, անսբուն շինած էր ուանգերան. կանթեղքն 'ի կախ կան անչըւան, ջահերն անձէթ ըղլոյսըն տան. Ը. տաղք։ *Ի կան_ թեղանդ իւղ ոչ կաթէ, և զանուն ձիթոյն իւղ ասեմք. Մեկն. ղկ։

ԿԱՆԹԵՂԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Որպէս ըզ_ կանթեղ բորբոքեալ. ջահաբորբոք. լուսա_ ւոր. *Կանթեղաբորբոք լուսով փայլեցոյց. Նար. խւ։

ԿԱՆԹԵՂԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Որ բար_ ձեալ կրէ զկանթեղ, զջահ. *Զջահսն շուրջ ածէր 'ի վեր անդր (կապիկն,) որպէս կան_ թեղակիրքդ մանկունք, յոյժ ցոյցս առնե_ լով. Փիլ. լին։

ԿԱՆԹԵՂԱՒՈՐ, կամ ԿԱՆԹԵՂՆԱ_ ՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զկանթեղ, զջահ. կանթեղակիր, լապտերակիր. ջահակիր. (գահիճ) որ ջահիւք խանձողէ զայլս. *Զար_ կան զգեանի կանթեղաւորքն։ Առեն կան_ թեղաւորքն. Ճ. Ա։ *Երթային առաջի մեր կանթեղնաւորք պարսիկք՝ առեալ ղամբարս ործաթիս. Պօմ. աղէքս։

ԿԱՆԹԵՂԽՈՏ. գ. Ըստ Բժշկարանի մեկնի այսպէս. *Որ է հողմափայտն. և մամիրան ասեն ,,։ Իսկ այլս. Տաճկերէն՝ Թուր_ քերէն ասի Փըրղանկըճ օթու, որպէս թէ ծի_ ծառնախոտ։

ԿԱՆԽԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նախաստա_ ցութի. կանխաւ ասելն. որպէս προάγγελμα, praedictio. *Ըստ գրոյն կանխաբանութե. Նար. ծԷ։ *Թէ որպէս զանեղութի որդւոյն կանխաբանութբ քաջայայտէ. Նանայ. 'ի սկիզբն յհ։

ԿԱՆԽԱԳԷՏ, գիտի. ա. Προειδώς, προγνώστης, προγινώσκων. Praescius, praesciens. Որ կանխաւ գիտէ զլինելոցս. յառաջատես. նախատես. և կանխագիտական. *Միայն ինքն (աստ) կանխագէտ է հանդերձելոց։ Թող եա անձնիշխանին (գիւին) ընդ անձն_ իշխանին (մարդոյ) ազատել. ոչ նա կան_ խագէտ, և սա ոչ կանխագէտ. Եղնիկ։ *Կանխագէտն ասեմ շնորհիւ (մարգարէու_ թեան)։ Կանխագէտ տեսանօղս։ Զկանխա_ գէտ տեսութեն զեկուցանէր. Պիտ։ *Կան_ խագէտ իմաստութեն այր կանխագէտ տնտե_ սութի վերնոյն։ Կանխագէտ զօրութեն. Ա

ԳԻՏ. փարպ։ Նիւս. խաղմ։ *Դասատասանք քո կանխագէտք են ,,. յն. 'ի կանխագիտութե. Յուդթ. Թ. 5։ *Իբրև զկանխագէտս զգու_ շանջիք. Բ. պետ. Գ. 17։

ԿԱՆԽԱԳԻՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Προγνωστικός. Praescius, ia, ium. Որ ինչ ունի է կանխագիտութե. որ և ԿԱՆԽԱԳԷՏ ասի առընթեր վերացեալ անուանց. *Կանխա_ գիտական զօրութի այ. Փիլ. լին։ Երզն. Ժողվ. *Տաճար կանխագիտական լուսաւո_ րութեան յարգարեցաւ (եղիա). Պիտ։

ԿԱՆԽԱԳԻՏԱԳԷՍ. մ. Որպէս կանխա_ գէտ. յառաջգիտութեամբ. *Քանզի յառա_ ջատես հաւատալք զած լինել, կանխագի_ տապէս ընտրեաց, եւ. Ը. Ա. Դ. Է։

ԿԱՆԽԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόγνωσις. Praenotio, praescientia. πρόνοια, providentia, և consultum, industria. կանուխ կմ կանխաւ գիտութի հանդերձելոց, յառաջ_ գիտուե. իբրու սեպհական այ՝ ասի, *Խոր_ հրդով և կանխագիտութեն այ. Գործ. Բ. 23։ և Ցծղ. ԺԷ։ և Ցհ. ԿԲ։ *Հօր տալով զկանխագիտութի՝ ոչ զորդի և զհոգի զրկէ 'ի Նախագիտութե. Սարգ. Ա. Դ. Ա։ *Կան_ խագիտութեն չէ պատճառ չարեաց. Եղնիկ։

Եւ իբրև հողորդական մարգարէից. *Կան_ խագիտութի ոչ այլ ինչ, բայց միայն ապա_ գայից իրացն յայտնութի 'ի սիրտս նախա_ տեսացն կերպարանեալ. Ը. Ա. Դ. Է։ *Լը_ ցեալ լինէի վարդապետական շնորհալից իմն կանխագիտութբ. Պիտ։

Եւս և Կանխագոյն տեղեկութի իրաց. նախածանօթութի. գիտութի. *Ոմանք 'ի կանխագիտութէ մեղանչեն. Փիլ. Ժ. բան։

ԿԱՆԽԱԳԻՐ. ա. Կանխաւ գրեալ. նա_ խագրեալ. *Բարիոք կատարէք զկանխագիր բանս մարգարէիցն ձերոց։ Զի մի՛ և ս մի բան 'ի կանխագիր մարգարէութէ անտի ոչ սատեցի. Եղիշ. խաչէւ։ *Ի բերանոյ մանկանց տղայոց կատարեցեր զօրհնութիս կանխա_ գիրս. Ճ. Գ։

ԿԱՆԽԱԳՈՅՆ, գունի, իցն. ա. Ἀρχαιότερος, πρότερος. Antiquior, prior. Յա_ ռաջագոյն. հնագոյն. վաղեմի. առէն ա_ ռաջ կամ հին. *Կանխագոյն են աւետիքն ծառայութե քան զմատնել նոցա։ Կան_ խագոյն է քան զօրէնս չորեքհարիւր երե_ սուն ամաւ. Մծբ. Բ։ *Տեսակս իցեն կան_ խագունից նոցա։ Յաղագս բնութբ կանխա_ գունի ,,. որպէս կենդանին քան զբանա_ կանն. Դաւիթ։

ԿԱՆԽԱԳՈՅՆ. մ. Πρότερον. Prius. Յա_ ռաջագոյն. կանխաւ. նախ. կանուխ, կա_ նուխէկ, առաջօց. էվվէլ. էվվէլտէն. *Կան_ խագոյն Ճառեալ։ Կանխագոյն չինեցաւ. Ար. ԺԲ։ Եւս. քր։ *Կանխագոյն կրեցին. Նխ. Գ. Ձ։ *Եկեալ առ նա կանխագոյն։ Զորս կանխագոյն առաքեալ էր. Խոր. Բ. 59։ Գ. 60։ *Մարգարէն կանխագոյն նա_ խաձայնեաց. Սրգ. յկ. Ժ։ *Նշին ծառ է, որ կանխագոյն զբողբոջս ծաղկին փթթէ. Լմբ. ծղ։

ԿԱՆԽԱԳՈՒՇԱԿ. և } կանխագու_

ԿԱՆԽԱԳՈՒՇԱԿԵԱԼ. } շակօղ և գու_ շակեալ. նախաձայնեալ. մարգարէական. *Զոր կանխագուշակ տեսութբ պատմաբա_ նեալ. Խոսր։ *Ցոյցանէ ևլք իրացն զկանխա_ գուշակ տեսութեն։ Ըստ կանխագուշակ մարգարէութեն. Լմբ. առկ. և ոփ։ *Դիւ_ րաւ Ճանաչել զժամանակն 'ի կանխագու_ շակեցելոցն 'ի տեառնէ. Ար. Է։

ԿԱՆԽԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Նա_ խագուշակութի. մարգարէութի. կանխա_ ձայնութի. և Աղգումն յառաջագոյն. *Մար_ գարէիցն կանխագուշակութի. Ը. Ա. Դ. Գ. և ժա։ *Մարգարէքն կանխագուշակութբ զառ յապա եղեալ յմի վերկագործութեան ա_ սացին։ Ի քում գիրքերոյն ասէ կանխագու_ շակութի առնէր նմա երազն. Լմբ. պրգ. և ին։

ԿԱՆԽԱԳՐԱԲԱՐ. մ. կանխաւ գրելով, նկարագրելով. *Ի ձեռս նոցա մատակարա_ րիւր յայնժամ հինն խորայէլի կանխագրա_ բար և նախատպապէս. Լմբ. ող։

ԿԱՆԽԱԳՐԵԱԼ. ա. Կանխաւ գրեալ. յառաջագոյն Ճառեալ. 'ի վեր անդր նշա_ նակեալ. *Ի վաղնջուց իսկ յաղագս նոցա կանխագրեալ է այս. Ը. յուդ. ԺԴ։ *Զա_ մենայն կատարեալ 'ի նա զկանխագրեալսն. Ար. Է։ *Կանխագրելոցն կնիք. Նար։ *Տէր զյաւելուածս, թէ որպէս յարմարի կան_ խագրեցելոցդ. Լմբ. ող։

ԿԱՆԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կանխաւ գը_ րութի. նախաՃառութի 'ի սբ գիրս. *Քո ոչ եդ շուք լինել անձին քահանայապետ, այլ կանխագրութե հայաստանեաց. Լմբ. պրգ։

ԿԱՆԽԱԴԻՐ. ա. Կանխաւ եդեալն. 'ի վեր անդր տասցեալն. *Ըստ կանխադիր խոստմանց ժամանեցաք. Սամ. Երէց։

ԿԱՆԽԱԶԵԿՈՅՑ. ա. Կանխաւ զեկու_ ցեալ, կմ զեկուցանօղ. *Ըստ հոգեհանՃար իմաստնոյն կանխազեկոյց առակի. Նար. ՀԶ։

ԿԱՆԽԱԺԱՄԱՆ. ա. Կանուխ ժամա_ նեալ. վաղահաս. կանխեալ. *Ոչ կարաց կատարել վասն կանխաժաման մահու կե_ նաց իւրոց. Սամ. Երէց։

ԿԱՆԽԱԽՕՍԻՄ. հ. Կանխաւ խօսել. կանխել 'ի խօսել. *Ցայտապէս թեթևագոյնս կանխախօսին, և ոչ զհանդերձեալսն ինչ գիտացեալք. Կլիմաք։

ԿԱՆԽԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՆԽԱՍԱ_ ՑՈՒԹԻՒՆ. *Յառաջ ասելով, զկանխախօ_ սութի մարգարէիցն նշանակէ. Լմբ. պրգ։ *Կանխախօսութիքն վասն զիջանելոյ ևեթ էին այ ընդ մարդկան, և արդ զի՞նչ պէտք կանխախօսութեն իցեն. Ոսկ. Եփ։

ԿԱՆԽԱԾԱՆՕԹ. ա. Կանխաւ ծանու_ ցեալ. արդէն յայտնի, և ծանօթական. *Իսկ կարգ անուանցն՝ նախ զհայր ասել, ըստ կանխածանօթ դաւանութեն. Ճ. Դ։ *Ըզ_ կանխածանօթ գիտութեն (քոյ) ուսանէին զզօրութի. Ոսկ. մ. Ա. 8. յն. զկանխագի_ տութեն։

ԿԱՆԽԱԾԻՆ. ա. Կանխաւ ծնեալ։ Վրդ։

ԿԱՆԽԱԿԱԼ, ի. } ա. Προληπτικός.

ԿԱՆԽԱԿԱԼՈՒ. } Anticipans, praesumens, praerogativus. Որ ինչ 'ի վաղուց հետէ կալեալ է, կամ պահեալ. ընդարոյս. բնաւորեալ. սովորական. իբրև օրէնք ե_ ղեալ. *Զորոց խելամտութեն յինքեան ու_ նէր կանխակալ գիտութբ. Եղնիկ։ *Կան_ խակալ էր սովորութեն։ Կանխակալ սովո_ րութեամբ կատարել, սիրել, կամ կալել. ՍԵբէր. Գ։ Սրգ. Ա. Դ. ԺԱ։ և Ա. յհ. Ղ։ Երզն. Ժողվ։ *Ոչ եթէ առ կանխակա_ լին սովորութե էր սէր սքոյ առ նաստ. Ոսկ. Եփեսա։ *Ո՛ չար սովորութե, և կանխակալու (կամ կանխակալոյ) անմտութե. Ոսկ. Եբր. Փ։

ԿԱՆԽԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόληψις. Praesumtio. Կանխակալն գոլ. հնութիւն՝ իբր իրաւունք համարեալ. ձեռներիցութի. *Զոր վասն կանխակալութեն ատեայր սո_ վորութեն. Կիւրղ. ղնփ։

ԿԱՆԽԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կանուխ. հին. վաղեմի. կանխեալն. *Զի կատարեսցի կան_ խական օրինակն. Ճ. Գ։

ԿԱՆԽԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Կանխաւ կառու_ ցեալ. 'ի վաղուց կամ 'ի սկզբանէ հաստա_ տեալ. *Սիոնի վերին՝ կանխակառոյց մայրն ազատ. Նար. տառպ։

ԿԱՆԽԱԿՈՐՈՒՍՏ. ա. Ի սկզբանէ ան_

տի պատճառ կորստեան. *Կանխակորուստ անկողին պարտեաց. Նար. ղԳ։

ԿԱՆԽԱՀԱՆԴԷՍ. ա. կանխաւ հանդիսացեալ. *Կանխահանդէս խմբիւ. Նար. խը։

ԿԱՆԽԱՀԱՍ, ի, ից. ա. Πρόϊμος. Maturus, tempestivus. կանուխ հասեալ, այսինքն հասունացեալ. վաղահասուկ. կանուխ հասած. Բուրֆանոփ. *Իբրև զկանխահաս թզոյ. Երեմ. ԻԴ. 2։ *Սիրելի են անկապործին վերջահաս պտուղքն քան զկանխահասքն. Բրս. Մրկ։

ԿԱՆԽԱՀԱՍՏՈՒՑԵԱԼ. կանխաւ հաստուցեալ. յառաջագոյն ասացեալ, ցուցեալ. *Ցիշեմ զկանխահաստուցեալսն. Ած. Է։

ԿԱՆԽԱՀԻԱՑ. ա. կանխաւ հիացեալ, կամ հիացուցիչ. *Ըստ գլոյն երջանկութե կանխահիացն զարմացման. Նար. ԿԳ։

ԿԱՆԽԱՁԱՅՆԵՄ, եցի. ն. Προφωνέω. Praedico, praemoneo. կանխաւ ձայնել. յառաջագոյն պատմել. քարոզել, գուշակել, ազդել. *Զայս տէրն մեր յառաջագոյն կանխաձայնեաց նոցա։ Զայս եւայլ յառաջագոյն տեսեալ կանխաձայնեաց. Սարգ. Ա. Պ. Ժ։ *Կանխաձայնէ զԽիստ Նախանձ հրէիցն. Գէ. Եւ։ *Զոր մի ըստ միոջէ կանխաձայնեցին մարգարէքն. Բրս. Մրկ։

ԿԱՆԽԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կանխաւ ձայնելն. կանխասացութի. մարգարէութի. *Ըստ մարգարէին, կամ մարգարէիցն, կմ նախատեսացն կանխաձայնութե. Նար. ղԳ։ Գր. հր։ Լաստ. Բ։ *Նկարեալ կանխաձայնութբ. Երզն. Ժ. խորան։

ԿԱՆԽԱՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԵԱԼ. Ցն. ոճով. իբր կանխաճառեալ, կանխաւ արամախոսեալ. *Զմուտ ած, զոր յաղագս որդւոյ զկանխաճանապարհորդեալն քընութի. Ած. Է։

ԿԱՆԽԱՃԱՌ. և ԿԱՆԽԱՃԱՌԵԱԼ. } Προειρημένος. Praedictus. Նախագուշակ. նախաձայն. և կանխաւ ճառեցեալ, նախասացեալ. *Կանխաճառ բանք մարգարէից, կամ մարգարէութիք. Լմբ. սաղմ։ *Այս շարագրութե կանխաճառեալն բանից։ Ընդ կանխաճառեալն այգիս վարկցի։ Գացէ զամենայն կատարեալ զկանխաճառեալսդ. Ած. Է. Ը։

ԿԱՆԽԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόρρησις, ημα. Praedictio. կանխասացութի. մարգարէութի. *Լինու կանխաճառութի սքցն։ Լսելով 'ի մարգարէիցն զՀեթանոսաց դարձին կանխաճառութիւն։ Ի լրումն կանխաճառութե նոցին եկն քս. Լմբ. սղ. և սաղմ. և խմ։ *Ոչ եթէ կանխաճառութիւն նորա գայթակղութիւնս յառաջ ածիցէ. Երզն. մտթ։

ԿԱՆԽԱՄԵՆԱՐ. ա. Ի սկզբանէ անտի մեծարեալ. և նախապատիւ. *Այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութե։ Ի նախապատիւ և կանխամեծար սերմանեն սեմայ. Նար. հէ. և առաք։

ԿԱՆԽԱՄՈՅՏ. ա. կանխաւ մտեալ. կանխակալ. հնացեալ. *Զի սատակլումն ըղկանխամուտ սովորութիւն հատանիցէ. Ոսկ. մ. Բ. 26. յն. πρόληψις, կանխակալութի. praejudicata opinio. (ամհ. նախապաշարումն։)

ԿԱՆԽԱՅԱՅՏՆԵԱԼ. Նախածանօթ. քաջայայտ. *Քանզի կանխայայտնեալ է, թէ առ 'ի յուզայէ ծագեաց տէր մեր. Ա.Բ. Ի։

ԿԱՆԽԱՅԱՐԴԱՐ. ա. կանխաւ յարդարեալ. Նախապատրաստ. *Ըստ սքյն եղեւէր կանխայարդար յարմարման. Լմբ. սղ։

ԿԱՆԽԱՅՕԺԱՐ. ա. Նախայօժար. դիւրապատրաստ. *Թեւկունք դարձուցանէ յեռանդնի հանդստեամբ և կանխայօժար կամօք. Լմբ. առակ։

ԿԱՆԽԱՊԱՇՏՕՆ. ա. գ. կանխեալ 'ի պաշտօն. կամ Գլխերապաշտօն. *Եւ է զի գլխերաց կանխապաշտօն առաւօտել. Վ. Նակ. յուրախոշէրն։

ԿԱՆԽԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՆԽԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. *Ի լրումն ցուցման կանխապատմութեց աւետեաց ըղձից. Նար. գնյ խը։

ԿԱՆԽԱՊԱՐՍԱՒ. ա. կանխաւ արդէն պարսաւեալ. *Փախիցուք յանսանական կանխապարսաւ գնացից. Ը. Բ. Պ. ԻԷ։

ԿԱՆԽԱՍԱՀՄԱՆԵԱԼ. Προορισμένος. Praedefinitus. Յառաջագոյն սահմանեալ. *Կանխասահմանեալ իսկ 'ի նմին տեառնէ յառաջ քան զյաւիտեանս. Ած. Է։

ԿԱՆԽԱՍԱՑ, ի, ից. ա. Προρρητικός. Vaticinans, praedicens. կանխաւ ասօղ. գուշակօղ. *Կանխասաց մարգարէին, կամ մարգարէիցն։ Կանխասաց եղեալ մարգարէին՝ ասէ. Լմբ. Աճրտօխ։ Զքր. կԲ։ Ըսր։ Աթան։

ԿԱՆԽԱՍԱՑ. Προειρημένος, πρόρρητος. Praedictus. կանխաւ ասացեալ. գուշակեալ. *Յիշեցէք զկանխասաց բանս. Յուդ. 17։ *Եւ ասա ոչ միայն մարգարէութիւն, այլ և կատարումն կանխասացից. Ոսկ. Եւ։ *Կանխասաց բան, բարբառ, տառ, գիր, իրք, մարգարէութի. Նար։ Սկեւ։ Աթան։ Մագ։ Ըսր։ Ոսկ. մ. Ա. 11։ Ը. մտթ։

ԿԱՆԽԱՍԱՑԻԿ. ա. Իբր կանխաւ ասացեալ. այսինքն գուշակեալ, և վերագոյնդ ճառեալ. *Կանխասացիկ բանք մարգարէից. Լաստ. ԺԱ։ *Չես ինչ օգտելոց 'ի կանխասացիկդ բանէ։ Հակառակէին չհաւատալ կանխասացիկ պատգամացն։ Ընդ պքանչելիսն խառն են և կանխասացիկքն (մարգարէութիք). Ոսկ. Եւ։

ԿԱՆԽԱՍԱՑԵԱԼ. Ի վեր անդր ասացեալ. կանխաճառեալ. *Արդ 'ի կանխասացելոցս սակս Ճշմարիտն այդւոյ։ Առանց յաւելադրութե անուանն, կամ կանխասացելումն. Ած. Է. և ԺԱ։

ԿԱՆԽԱՍԱՑՈՒԱԾՔ. գ. Նախաճառեալ բանք. *Ի միտ առին զկանխասացուածն. ՃՃ։

ԿԱՆԽԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόρρησις. Praedictio, vaticinium. Նախաձայնութի. գուշակութի. մարգարէութի. բանն նախաձայնեալ. *Կանխասացութի առ ամենայն հանդերձեալսն. Նխ. Եւ։ *Մարգարէական, կամ մարգարէին, կամ հոգւոյն կանխասացութի. Ճ. Բ։ Խոր։ Սարգ. Ա. Պ. Ժ։ *Հարցանեն զժամանակ ելից կանխասացութեն. Իգն։ *Զի կանխասացութբն ուսցին. Մխ. Երեմ։ *Զայսպիսի կանխասացութիւ թելադրեաց. Վրդն. ծն։

ԿԱՆԽԱՎԱՂ. ա. կանխեալ վաղ. անյապաղ. արագ. *Կանխավաղ ցրմամբն 'ի վերուստ զմիաբարբառ լեզու մարգկութեն չփոթեաց. Արծր. Ա. 2։

ԿԱՆԽԱՏԵՍ. ա. Նախատես. նախագուշակ. և Նախախնամական. *Կանխատես գուշակութբ. Անան. Եկեղ։ *Ըստ իւրում կանխատես իմաստութեն. Սարգ. Ա. Պ. Ժ։

ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόνοια, πρόγνωσις. Praenotio, praescientia, providentia. Նախատեսութի, կանխագիտութի, նախախնամութի այ. և Մարգարէութիւն. *Ըստ ծածուկ և անքննին իւրոյ կանխատեսութեն. Փարպ։ *Որպէս զխարդ ճանաչէ ածային կանխատեսութեն։ Առ որս կամաւ և ըստ կանխատեսութե խորհրդոյ յայտնեսցէ խոնարհեր տէրն. Ցհ. Իմ. պաւղ. և Երեմ։ *Զկանխատեսութի իւր յայտ առնէ. Նա. *Ի կանխատեսութե մարգարէից, կամ առաքելոց. Ճ. Բ։ Սարգ. Բ. Պ. Զ։ և յաղ. Գ։

ԿԱՆԽԱՐԿ. ա. կանուխ ընդ առաւօտն արկեալ, իջեալ. *Իբրև ցօղ կանխարկ, որ վաղվաղակի անցանիցէ. Մծբ. ԺԷ։

ԿԱՆԽԱՑՈՅՑ. ա. կանխաւ ցուցեալ, ծանուցեալ. կանխագեկոյց. *Ո՞ր են կանխացոյց պատգամքն այ. Սեբեր. Է։

ԿԱՆԽԱՒ. մ. ('ի գործիականէ բառս կանուխ.) Ὄρθρον, πρωΐ. Diluculo, mature, praemature. πρότερον, πάλαι, prius, antea, olim. կանխելով. վաղ քաջ ընդ առաւօտն. և Յառաջագոյն. 'ի սկզբանէ. երբեմն. վաղագոյն. փութով. կանուխ, կանուխէն, և առաջուց. էրթէն. և էվվէլտէն. Տես Երեմ. ԻԶ. 5։ Սոփ. Գ. 5։ Գ. Ղ. Է. 16։ Եբր. Ա. 1։ *Կանխաւ պատրաստել, կամ գուշակել, դրոշմել, յիշատակել, ժամանել, նկատել, ասել, վերագրել. Աթան։ Նխ. Եւ. և առաք։ Խոր. Գ. 57։ Նար. ծա. ձր. Ը. մտթ։ Լմբ. առակ։ Ըսր։

Իսկ Սղ. ճծէ. 27. *Առարէք տօնս ուրախութե կանխաւ մինչև յանկիւնս սեղանոյ"։ Իմն որպէս անուն, կանխաւ, այսինքն նորաբոյս և վաղ բողբոջեալ՝ թաւոտով. ըստ յն. πυκάζων, condensus, որ այլուր թարգմանի՝ պաղախայծ, բղխեալ. ևն. որպէս և եբր. ազոխ, իբր ոլորք, նարօտ, ևն. թէպէտև Լմբ. մեկնէ. "ի կանուխ ժամանակես հեռաէ"։ (Թող զի ոմանք 'ի գրչաց և զմակբայն կանխաւ՝ գրեն կանխեաւ. որպէս և անխտիր առի՝ գիւղաւ կմ գիւղեաւ։)

ԿԱՆԽԵՄ, եցի. չ. ն. Ὀρθρίζω. Mane, vel diluculo surgo. կանխաւ կմ կանուխ յառնել վաղ քաջ ընդ առաւօտն. վաղայարոյց լինել. առաւօտել. կանուխէն ելլել դուրս. էր կմ էրթէն գալգնալ. *Կանխել ընդ առաւօտն. Ծն. ԺԹ. 2. 27։ Ի. 8։ Եւ. Է. 20. ևն։ *Կանխեսջիք վաղիւ 'ի ճանապարհ ձեր. Դատ. ԺԹ. 9։ *Կանխեաց եզեկիաս արքայ՝ ժողովեաց զիշխանս քաղաքին. Բ. Մն. ԻԹ. 20։ *Կանխեալ և անդրանեալ արձանանայր առաւօտս. այսինքն Ը առաւօտս, և Ը երեկոյս. Ա. Եզ. ԺԵ. 17։

ԿԱՆԽԵԼ. Προφθάνω. Praevenio. προλαμβάνω, praeoccupo. προσλαμβάνω, assumo, praesumo. ὁρμάω, irruo. Աճապարել. փութալ. վաղաժամեան լինել. զառաջս առնուլ. ջանալ. բուռն հարկանել. էվվէլէմէք, թաղ րամնագ, էրճէ էէթիշմէք. *Ողորմութի նորա կանխեսցէ առ իս։ Կանխեսցուք առաջի նորա խոստովանութբ։ Կանխեցի տարաժամու։ Պա՛րտ է կանխել նախ քան զարեգակն 'ի գովութի քո։ Կանխեացեն հարկանել զամուրսն. ևն։ Իսկ Սղ. խԷ. 11. "Կանխեցէք, և ծաներուք, զի ես եմ ած". յն. ըստ ոմանց է σχολάζω, vaco, պարապել, և ըստ այլոց՝ ἰάομαι, curo, հոգալ, փութալ։ *Կանխել 'ի սէրն այ, կամ 'ի կենդաղօգուտ երկս արհեստից։ Կանխել յառաջ քան ըղժամանակն գալուստ. ևն. Ցճխ։ Պիփ։ Սարգ. ևն։

Հյց. խնդրով, ըստ պէսպէս առման. *Մինչ կանխէ զանհնարինս՝ նեղեալ 'ի խըճէ մնաց. Իմ. ԺԷ. 10։ *Զև էր եկեալ 'ի գերեզմանն, կանխեն նորա զհակառակութիւնն. Ոսկ. յհ. Բ. 16։ *Վաղագոյն կանխէր տէր զաւետիսն. Ցճխ. ԺԷ։ *Զայս խորհուրդ կանխեաց հայր մեր յակոբ. Մծբ. Ք. (այս. խորհրդով արար։) *Ի բանալ նոցա զբանս մարգարէիցն, զոր կանխեցին վասն նորա. Իգն։

ԿԱՆԽԵՐԳ, ի, ից. ա. կանխաւ երգեալ 'ի սաղմոսի, կմ ճառեալ 'ի դը գիրս. *Ի կանխերգիցն մերձ այսր եղից... թէ մ.

թեցէք զոտըս մեր նորա. Նար. կը:

ԿԱՆԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կանխել. որփորջընել կանուխ հասցընել. *Ծննդեանն 'ի տեղայութեան կանխեցուցից. Նար. ձձէ:

ԿԱՆԽԻ. խւոյ կամ խոյ, խեաւ կամ խաւ. (որում չգիտեմ և ընդ. կանուխ, նխոյ, կամ նխի.) ա. Կանուխն. յառաջագոյնն. հին. վաղագոյն. նախաճառեալ. *Այսոքիկ կարծեմ՝ ոչ ըստ կանխի բանիցն խնացեալ լինին. Նանայ. ժդ. 3:

ԿԱՆԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Կանխելն՝ վաղ յառնելով. կամ յառաջագոյն ծանուցանելով. վաղ ժամանակ. հնութիւն. յառաջնութիւն 'ի սկզբանէ. և փոյթ. (յն. պէսպէս.) *Եւ եթէ որչափ է կանխութիւն, 'ի մէջ գիշերի յառնէի առէ. Խոսր: *Կանխութիւն աղօթից. Խոսր: Ն Սարգ: *Կանխութիւն գրոյն, կամ մարգարէութեան. Նար. կը: Երզն. մթ: *Զոր տացեալ են վասն կանխութեան ածութեան փրկչին (յն. նախագոյութեան, կամ գոլոյն 'ի սկզբանէ:) Վասն կանխութեան հրէից (գրեաց յովհաննու, այսինքն հնութեան, նախնեաց.) Եւս. պտմ. ա. 2: դ. 9: *Սկզբնաւորեալ 'ի կանխումէ լինելութեան արարածոց յանսկիզբն արարողէն. Ցհ. իմ. էկէղ: *Օրէնք և մարգարէք զկանխութիւն ածային խորհրդեանն քարոզեն. Տօնակ: *Պատրաստեալ տանջանացն կանխութեանց նիւթեալք»» այսինքն 'ի վաղուց հանդերձեալ, կանխեալ. Ագաթ:

Իբր Կանխահասութիւն. *Բուսանել... կանուխքն ըստ կանխութեան, և անագանքն ըստ անագանութեան. Վեցօր. է:

ԿԱՆԽՈՒՄՆ, խման. գ. Կանխելն. կանխութիւն. *Ոմն ընդհրեկութիւն գիշերին, և ընդկանխումն առաւօտին. Ցմ. որդ:

ԿԱՆԽՈՒՍԵԱԼ. ա. Կանխաւ ուսեալ ինչ. առաջնոց ուրիշ. *Զկանխուսեալն 'ի մտացն գործոցեալ. Լմբ. պտրգ:

ԿԱՆԽՕՐԻՆԱԿ. ն. կանխագոյն օրինակաւ. կանխաւ. կանուխէն. *Որպէս և ցուցանէ կանխօրինակ. Լմբ. պտրգ:

ԿԱՆԿԱՏՈՒՆԿ. Տ. ԿԱՌԱՓՈՒՇ. Փիլ. նխ. է:

ԿԱՆԿԱՐ. ոյ, գ. որ գրի և ԿԱՆԿԱՌ, ԿԱՆԳԱՌ, ԿԱՆԳԱՐ. ռմկ. եւ, կանկառ. պ. քէնկէր. Σκόλυμος. Scolymus, cardui genus, carduus altilis seu sativus, cinara, ris. — Carcioffo, articiocco. Բանջար փշոտ գնդագլուխ, վայրի, և ընտանի. էնկինար, էնկինար՝ երկն կմԷնդանի: Գողխան: Բժշկրն: *Եր կերակուր նոցա կանկար լերինն... 'ի հովտաձև տափարակն ժողովեալ 'ի կանկառոյն. Ճ. Բ:

ԿԱՆԿԱՐԻ ՍԵՐՄ. 'ի Բժշկարանի մեկնի կնդապարին:

ԿԱՆԿԵՂԱՆ, ի. } Բառ յն. և լտ.
ԿԱՆԿԵՂՆ, ղան. } Κίγκλης. Cancelli. Վանդակ. վանդակապատք. *Ըստ երեսաց տաճարին էր լայնութիւն կանկեղանին. և էր կանկեղն յերկայնութիւն քսան կանգուն. Կիւրղ. Բգ:

ԿԱՆԿԵՂՈՆ. Բառ յն. Տ. ԿԱՐԿԻՆՈՍ, ԿՈՆՔԵՂ. *Կինկղիս՝ կանկեղոն ծաղաւոր է. Կիւրղ. Բգ:

ԿԱՆՃՈՒԽ, ոխոյ. գ. } Νάρθηξ. Ferula.
ԿԱՆՋՈՒԽ, ջխոյ. } Գաւազան, ցուպ, մանաւանդ ձող. որ և Ջոխ ասի իբր ռմկ. Լեղանգ. չօփ. *Քարիւ հարեալ սատակեաց զգլխիկան 'ի վերայ կանճոխոյ (կամ կանջխոյ) նստեալ. Սմբ. ձը:

ԿԱՆՈՆ, ի, աւ կամ իւ, աց. գ. որ և ԿԱՆՈԶՆ, ՔԱՆՈՆ, ՔԱՆՈՒՆ. Բառ յն. Գոն. Κανών. Canon, regula, forma. Զափ ուղղութեան՝ իբրև զծակ կամ զձեռ կշռոց. ուղիղ ձև ուղղիչ այլոց. գիծ ուղղաձիգ. և փայտ ուղին 'ի մէջ գծից. աղխաստ. ցանկ. որոշեալ գլուխ բանից. սահման. կարգ. օրէնք, և օրինակ նախատիպ. քանոն, գօյտէ. Բէօրէ. և ձէտվէլ, ձէտէլ, խաթթ թէզ. իբր. ձէտվէլ. որ և ցանկ, պատնէշ: Զպէսպէս առմունս յայս առնեն վկայութեանք նախնեաց:

ԿԱՆՈՆ. Իբրև Ուղիղ փայտ կամ տախտակ, և հարթ սիւն. և Լար ճարտարապետաց. *Իբրև զցեց՝ որ ուտէ, և շրջի 'ի վերայ կանոնի. Մխ. է. 4: *Մատեաւ առ քանոնն գահոյիցն. Ցուցբ. ժգ. 8: *Եթէ քանոնն թիւր իցէ, քանի՞ ևս ոյք ուղղին նովաւ. Սարգ. յկ. է:

ԿԱՆՈՆ. Իբր Աղիւսակ կամ գաւազան ժամանակագրութեան, և համաբարբառ աւետարանաց, և տոմարական գրուածոց. *Ի քրոնիկոն ժամանակական կանոնան փոխեցայց. Եւս. քր. ա: *Եւսեբի զանուանս քահանայապետիցն նշանակէ 'ի կանոնս ժամանակաց: Ի ժամանակական կանոնաց եւսեբի պամփիլեայ. Նխ. ա. Դ: Ցուլէ. Բղբ. պօղ: *Ի կանոնի անդ (եւսեբեայ) գացես. Արծր. ա. 1: *Որպէս և 'ի ժամանակական կանոնի ճառեցաք. Շիր. ղափ: *Կանոնս տասն թուով գրոշմեցի քեզ: Գրեալ ցն 'ի ճակատ կանոնին. Եւս. 'ի սկիզբն աւետար: *Վասն որոյ առացի ինննատասներեկին շրջագային բոլոր երևելի կանոնին. զի իւրաքանչիւր կանոն իննուտասն ամաց շրջագայութի ունի. Պարապմ. իը:

ԿԱՆՈՆ. Գլխակարգութիւնք գրոց սաղմոսաց, և շարականաց. և Կարգ պաշտամանց. *Զեօթն գոբողոյս կանոն անուանեալ. Ցհ. իմ. էկէղ: *Զկանոն 'ի կանոն չյարէին ('ի սաղմոսերգութեան). Խոսր: *Նովին կանոնիւս անդադար փառաւորել. Ժմ: կմ ըստ Խոսր. *Երկնային կանոնիւ»»: *Երկնայնոցն նմանեալ կարգաց. զոր և կանոն անուանէ. զի առանց ուղիղ հաւատոյ և առաքինութեան անընդունակ է պաշտօնն. Խոսր: *Զկանոն պաշտաման ժամու. աղօթիցն. Փարպ: *Կանոնն աւետեաց: Կանոնն ածայայտնութեան. Ճն. Շար:

ԿԱՆՈՆ. Սահմանեալ վճիռք ժողովոց. որոց հաւաքումն կոչի Գիրք կանոնաց, կամ Կանոնագիրք. *Ժողովք ուղղափառ եպիսկոպոսաց կանոնս սահմանեցին եկեղեցւոյ: Հարքն մեր ոք եպիսկոպոսք սահմանեցին կանոնս. Եղնիկ:

ԿԱՆՈՆ. Օրէնք ածային, եկեղեցական, և քաղաքական. *Ըստ չափոյ կանոնին՝ զոր բաժանեաց մեզ ած: Ըստ կանոնիս մերոյ: Ոչ օտար կանոնաւ: Այսմ կամ սմին կանոնի միաբան լինել. բ. կոր. ժ. 13=16: Գաղ. զ. 16: Փիլիպ. գ. 16: *Կանոնիւ և լուսով հպեալք առ 'ի պատասխանատուութ. Դիոն. ածայ: *Տուեալ նմա կանոնս ապաշխարութեան: Կատարեցաւ կանոն խորհրդոցն. ՃՃ: *Կարգեսցեն նոցա կանոնս ծանուցս. Կլմնտ: *Ըստ այսու կանոնի: Ի չափու իւրում կանոնին կացցէ: Ցայսմ կանոնէ ուխտի: Ի բարեվիճակ քո կանոնաց: Ոչ փակեալ ես ընդ օրինօք, ոչ պարունակեալ ես ընդ կանոնաւ. Նար: *Հաստատուն կանոնս դնելով և օրէնս՝ ուսոյց: Ցուցմարական կանոնաւ զօրէն անմուանութեան փութացան կազմել: Զաշխարհավար կանոն անդէկ և հաստատուն պահեսցէ: Այս կանոնաւ փորձեցան ամենամեծարել զաշխարհ: Զոր և վեհն իսկ 'ի սկզբանէ աշխարհի օրինագրեաց կանոն. Պիտ:

ԿԱՆՈՆ. Օրինակ վասն նմանող լինելոյ. *Եթէ ես կարծեցեալ կանոնս մարգկան՝ այսպիսի, զինչ յոյս առաջ այնոցիկ, որ ադիտութեն խաւարեալք են. Սարգ. ա. պ. է: *Սովոր իսկ են ճշմարիտ վարդապետք զանձանց առաքինութեն կանոն աշակերտելոցն դնել. Ագաթ:

ԿԱՆՈՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև զկանոն. որպէս օրինակ ուղղութեն. *Մինչ զի կանոնաբար իմն ամենայն վարժապետաց նորայն եղեալ լինէր առաջնորդութեն. Պիտ:

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. Գրող կմ սահմանօղ կանոնաց. *Ի կանոնագրայն հաւատաասահման գաւանաւորաց հարցն նիկիոյ. Նար. ձծէ:

ԿԱՆՈՆԱԳԼՈՒԽ, գլխի կամ խոյ. գ. Որոշեալ սաղմոսք նուագելիք եղանակաւ ըստ աւուր պատշաճի և ձայնի. *Գոչեմք բարձրաձայնիւն բարբառով զկանոնագլուխն. Խոսր: *Առաջին կանոնագլխին փառ: Բուն բարեկենդանին՝ կանոնագլուխ. ևն. Տօնացոյց:

ԿԱՆՈՆԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Գրել որպէս զկանոն. սահմանագրել. կանոնել. *Սեղբեստրոս կանոնագրեաց, զի յաւուր միծի հինգշաբաթուն զարգելեալսն ազատեսցեն. Հ = Ց. յնվր. 2:

ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութիւն կանոնաց. սահմանագրութի. օրինագրութի. *Զորոց կանոնագրութի կնքեալ ոք հոգին սահմանեաց. Փարպ:

ԿԱՆՈՆԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Որ դնէ զկանոն կամ զօրէնս. *Կանոնադիր գարձեալ զղջման. Նար. խը:

ԿԱՆՈՆԱԴՐԵՄ, եցի. ն. որ և ԿԱՆՈՆԵԼ. Կանոնս և օրէնս դնել, սահմանել, կարգել. և Ի ժամանակագրական կանոնս աւանդել. *Զսոսա զերկոսեան կանոնադրէ՝ ասելով: Եւ զայլն ևս բարեկարգութիւն կանոնադրեալս յառաքելոց տեղ. Սարգ. յկ. դ. Ն բ. պ. գ: *Զգիտ ժամուց և ժամանակաց, զմարդկայնոց սեռից կենցաղավարութիւն կանոնադրեալ դրոշմեցին 'ի մատեանս. Արծր. ա. 1:

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սահմանադրութի. օրէնք. կանոն. *Զհաւատոյ խոստովանութեն կանոնագրութի: Խոստովանական կանոնագրութի: Ճշմարիտ կանոնագրութի կաթողիկէ եկեղեցւոյ. Արծր. բ. 2: Նար. խը: Կանոն: Շ. ընդհ: Լմբ. պտրգ:

ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Կանոնաւոր. կանոնեալ. վճռական. սահմանեալ. օրինագրեալ. *Կանոնական տառք: Կանոնական սահմանք, կամ սահմանագրութիւն, կարգագրութի, հրամանք, նզովք, բան. Շար: Կանոն: Խոր. գ. 20: Ճ. Ը: Լմբ. ող. հը: Մխ. դփ: Խոսր: *Ի նմին լերին ըղկանոնական աղօթսն առնէր (քն, իբր կանոնով սահմանեալ անձին իւրում). Ագաթ: *Ի կանոնականացն քոց հաւատամք յօծեալք»», այսինքն 'ի գրոց մեր. Նար. ղգ: *Երիցունք մի իշխեսցեն ամենեւին կանոնական թուղթս տալ»». իբր թուղթ ընծայութեան. Կանոն:

ԿԱՆՈՆԱՓԱԿ. ա. Կանոնաւ փակօղ կամ փակեալ. օրինագրական. սահմանական. *Կանոնափակ ընդմիջարկութեան պատուէր աւանդեալ. Նար. ղգ:

ԿԱՆՈՆԵՄ, եցի. ն. Κανονίζω. Ad regulam dirigo, constituo. Կանոնաւ սահմանել. կանոնագրել. օրինագրել. *Զայս մեզ առաքեալ կանոնէ. Բրս. հց: *Նախ ինքն արար՝ զոր մեզ կանոնեաց: Կանոնեցեր ոչ անտես առնել. Նար. կ. յէ: *Քահանական կանոնեալ զգլուխս 'ի ժողովս. Ցհ. կը: *Առաքելոյ մերոց կանոնելոցս այլազգ նիւթեն. Կանոն: *Քառասուն միայն (աւուրս) կանոնեցին. Ճ. Բ: *Եօթն գուբղայիւք կանոնեալ սաղմոս. Ի Գիրս Խոսր: *Սիրեա

քննել զգիրս, և նոցաք կանոնել զառ 'ի քէն աւանդութիւն. Սարկ. ծարդեղ: *Ըստ այսմ ուսման անշարժ մնալ կանոնէ. Ոսկ. ֆիլիպ: *Շնորհիւ քո լցցուք, զմեզ կանոնեսցուք, զայլքս խրատեսցուք. Գնձ: *Անկեալ առ ոտս նորա՝ աղաչէին կանոնիլ 'ի նմանէ. Կլիմաք:

ԿԱՆՈՆԵԼ. Կարգել 'ի կանոն ժամանակագրութեան կամ պատմութեան. վերածել յաղիւսակս. *Այլ մեք զկարգն կանոնելով ամբնթեր և զմարսց թագաւորսն. Խոր. ա. 21: *Զքանիօնութիւն (ամաց ժամանակի) կանոնինեցին: Ի շարս կանոնիլեալ: Դրոշմել կանոնել 'ի գիրս: Կարգաւ կանոնեալ դրոշմեալ կան յոլովից գիրսս. Արծր. ա. 1:

ԿԱՆՈՆԼՐՄՈՒՆՔ. գ. Ցուցակուածք յետնոց 'ի կանոնգիրս՝ պիտանի և անպիտան. *Ի գրոց՝ որ կանոնլրմունք կոչին. Ոսկեփոր:

ԿԱՆՈՆՈՒՄՆ. Տ. ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Եւ ոչ վարասեսցի կանոնումն քրիստոնէական օրինաց. Յհ. կթ:

ԿԱՆՈՎՆ. ԿԱՆՈՎՆԵԼ. Տ. ԿԱՆՈՆ, ԿԱՆՈՆԵԼ:

ԿԱՆՈՒԽ, նխոյ, ոց, կամ նխի, խաւ. ա. Πρώϊμος, ὤριμος. Matutinus, և maturus, tempestivus, praecox. ἀρχαῖος, pristinus, antiquus, vetustus. (Տես և ԿԱՆՈՒԽ, ԿԱՆԽԱՒ.) Վաղ քան զժամանակն եղեալ. նախաժաման. վաղահասուկ. և Առաւօտեան. յառաջագոյն. վաղեմի. հին. *Անձրև կանուխ և անագան. Օր. ժա. 14: Երեմ. ե. 24: Ովս. զ. 3: Յովէլ. բ. 23: *կանուխ լոյս. Ես. ծը. 8: *Պտուղ կանուխ: Ողկոյզ կանուխ. Յկ. ե. 7: Նար. կը: Աճառ. կորկի. և Վրթ: Յճխ. զ: Խոր. հոյլփ: *կանուխ զիտութեն ոյս. յն. կանխագիտութեն. ա. պէտ. ա. 2: Յճխ. ա. և դ: Եղիշ. բ: *կանուխ և հեռի ժամանակօք: կանուխ ժամանակօք քան զիղխական պատերազմն: Որ 'ի կանուխ ժամանակաց ստորագրեցեր. Խոր. գ. 1: Եւս. քր. ա: Շար: *Փայտ կանուխ է քան զհիւանութեն. Մեծոր. բ:

ԱՄԻՍ ԿԱՆԽՈՅ. ըստ այլոց՝ Նոր ամիս, կամ ամիս նորւոյ. Νέος. Novus. Առաջին ամիսն եբրայեցւոց Նիսան. իբր սկիզբն վաղահասուկ արմտեաց գարնայնոյ 'ի մարտի և յապրիլի: Եւ. ժգ. 4: իգ. 15: լդ. 18: Օր. ժզ. 1:

ԿԱՆՈՒԽ. մ. իբր կանխաւ. կանխագոյն. վաղքաջ. վաղագոյն. Երբէք, Երբեմն. *Այն ինչ հաւ խօսեցաւ կանուխ ընդ առաւօտս. յն. հաւ առաւօտեան. գ. Դ. ե. 12: *կանուխ ազդել. Նար. կգ. և խչ: *կանուխ պիտի ջանալ, զի անյայտ է երբն: Զկանուխ եղելոց իրացն նշանակէ. Նխ. ծղ. և բ. Դ: *կանուխ քան զայն յարեայ ընդ քեզ խօսել. Խոսր:

ԿԱՆՉ, ոյ, և ի, ից. գ. Արմատ կանչելոյ, իբր կանչիւն. գոչիւն. ճչիւն. ճիչ. Եայղարա. պոռչըըւ. *Ողբումն և աշխարումն գուժից, ճչոյ և կանչոյ. Յհ. կթ: *Կանայքն կանչիւք հերարձակ զայսուն ցանեն. Մանդ. իգ. (Նոր Հ. Ե. կանչելով:) *Պատուէր զհանդերձն, և բարձրաձայն կանչիւք էն. Լաստ. իգ:

ԿԱՆՉԵՄ, եցի. ն. չ. Κράζω. Clamo, vociferor. Գոչել, կոչել. ճչել, խանչել. կական բառնալ. ձայն արձակել. Կանչել կանչել, պոռալ. չաղըրմագ պաղըրմագ. *կանչեմ առ քեզ ձայն կանացի. Շ. Եղեռ: *կանչեալ իբրև զառիւծ. Արծր. բ. 1: *Մեծաձայն ճչեալ, կանչեալ, խանչեալ. Ագաթ: *Մեծամեծս կանչելով 'ի վերայ իմ. Արեւ: *Եւ բազմացաւ ձայն կանչողին. Գր. պղ. եճ: *Ոմանք ('ի Թռչնոց) ճչօղք, ճըռւօղք, և կանչօղք ». յն. զեղզուն յածեն զերաժշտական. կոչ. բ:

ԿԱՆՉԻՒՆ. Տ. ԿԱՆՉ. *Ոչ ձայնս, և ոչ կանչիւնս հանել ('ի վերայ մեռելոյ). Ճ. Դ: *կանչիւն առնէր աղթռակին. Նար. փող:

ԿԱՇԱՆԱՄ. ացայ. չ. որ և ԿԱՇԻԼ. խստանալ իբրև զկաշի. *Ի տեսպ աղօթիցն... ճակատն կաշացեալը». յն. մաշեալ. Ոսկ. մ. ա. 5:

ԿԱՇԱՌ, ի, աց, և ոյ, ոց. գ. Δῶρον, δόμα. Donum, munus. և λύτρον, redemptionis pretium. (որպէս թէ կշռեալ տուրք. որպէս փրկանք.) Ընծայն զոր առնու դատաւորն առ 'ի լինել 'ի կողմն տուողին. բիլաքն, ռուշքէթ. տես Եւ. իգ. 7. և 8: ա. Թգ. ը. 3: Առ. իէ. 10: Ես. ե. 23. լգ. խէ. 13, եւն: *Բայց դու ինձ մի միայն զարծաթ կաշառ առներ, զի բազումք և ըղբան փաղաքուշ սովոր են տալ կաշառ, և զգովութիւնս նանիրս. Լմբ. ող:

ԿԱՇԱՌԱԲԵԿ. ա. Δεδωροκοπημένος. Muneribus corruptus. Բեկեալ, այսինքն զիջեալ կամ որոսցեալ կաշառօք. կաշառառու. կաշառակուրծ. *Պատուհասակոծ առներ զդպիրսն իբրև զկաշառաբեկս. գ. Դ. դ. 15: *կաշառաբեկս առներ. Բուզ. դ. 5:

ԿԱՇԱՌԱԴՆԱՑ ԼԻՆԵԼ. Դաշնաւորիլ կաշառօք. *Ի պատգամս անկանէին, կաշառադնաց լինէին, առնուին (դրամս). բ. Դ. ժ. 20. յն. արծաթսիրութեն վարեալք՝ ամպեցան արծաթով:

ԿԱՇԱՌԱԿՈՒՐԾ. ա. Δωροβόρος, δωροδόχος, δωροφάγος. Dorivorus, donorum avidus. Կրծօղ զկաշառ. քաշառ ուտօղ. *Կաշառակուրծս կաշառաբեկս առներ առ հասարակ. Բուզ. դ. 5: *Որ վաղվաղէ զմըկայելն, կամ է թեթևամիտ, կամ կաշառակուրծ: Գործ մեղանչական և կաշառակուրծ են. Լմբ. առկ. և ող:

ԿԱՇԱՌԱԿՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Δωροδοχία. Corruptio per dona. Կաշառակուրծն լինել. կաշառառութիւն. *Վասն կաշառակրծութեան ակն առնուին, և ոչ յանդիմանէին: Թագաւորն և իշխանք կաշառակրըծութեամբ անիրաւէին 'ի դատաստանս. Լմբ. ոժ. և ամոժ: *Կաշառակրծութիւն զայս (զկուրութիւն իմաստնոց) կարէ առնել: Արծաթսիրութեն և զեղխանս հրէիցն կաշառակրծութեամբ ապականեաց. Ոսկ. յհ:

ԿԱՇԱՌԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Կաշառօք ձգումն, ձգելն կամ ձգիլն. *Ցարծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձգութեն. Նար. կը:

ԿԱՇԱՌԱՆԱՄ, ացայ. չ. Կաշառիլ. կաշառաբեկ լինել. *Ցառաջ քան զլինել դատաստանին դատաւորն կաշառանայր. Լմբ. ամբոխ:

ԿԱՇԱՌԱՆՔ, նաց. գ. Կաշառելն. և կաշառ. *Կաշառանօք 'ի բաց քեցել, կամ առնուլ զխղճմտութեն. Վրք հոկ: *Կաշառանօք աւագաց յափշտակեսցէ զառաջնորդութիւն. Շ. ընդհանր: *Իբրև կաշառանօք 'ի պատճառս երկրաւոր փափկութեն զուր պաշտեն զնա ». այսինքն իբր կաշառառութեամբ յինէն. Անան. յոհ: *Առանց կաշառանաց զարժանաւորսն ձեռնադրեսցեն. Հ = Յ. նոյ. ժա:

ԿԱՇԱՌԱՌՈՒ, ի, աց. ա. գ. Δωρολήπτης, δωροδέκτης. Munerum acceptor. Առօղ զկաշառ. կաշառակուրծ. քաշառ ատօղ՝ ուտօղ. *Սատակէ զանձն իւր կաշառառուն. Առակ. ժէ. 27: *Հուր այրեսցէ զտունս կաշառառուաց. Յոբ. ժէ. 34: *Անօրէնք և կաշառառուք են. Յճխ. ժ: Խոր. գ. 68: Սարգ. ա. պ. է: *Դատաւորաց կաշառառու յեղյեղ արձնութիւնն. ՃՃ. իբր կաշառառական:

ԿԱՇԱՌԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Առնուլն զկաշառս. կաշառակրծութեն. բիլքի ալմօր. *Վասն անիրաւ դատաստանաց, վասն կաշառառութեան. Ճ. Ը: *Մեղայ կաշառառութեամբ. Մաշկ: *Կաշառառութեամբ յայնպիսի յանդգնեցաւ գործ. Ոսկեփոր:

ԿԱՇԱՌԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրօղ զկաշառս. Donorum amans, cupidus, donis inbians. *Ընդ կաշառասէրս մարտնեալք. Գէ. Եւ: *Թուլամորթ էր և կաշառասէր: Յոյժ ծախիւք և ընչիւք հաւանեցուցանելով զկաշառասէր դատաւորսն. Եղիշ. մպ:

ԿԱՇԱՌԱՏԵՍԱՑ. եցի, ցաց. ա. Առեցօղ կաշառաց. խրատասէր. *Ոսոխկանաց արդարոց և կաշառատեսաց երաւունք. Սրկ. փհ:

ԿԱՇԱՌԱՏՈՒ. ի, աց. } Տուօղ զկաշառ. քաշառ
ԿԱՇԱՌԱՏՈՒԻՐ, ուըք. } վերօղ. *Կաշառատուքն բանսարկուք... տուաւել դատապարտուէ և անիծից են արժանի. Շ. ընդհանր: *Ընկեր նորին կաշառատուին. Լմբ. ող: *Անիրաւաց, կաշառառուաց, կաշառատուաց. Սկևռ. աղ: *կաշառատուքն զընկերս զզուէին անիրաւաբար. Լմբ. մի:

ԿԱՇԱՌԵՄ. եցի. ն. Δωροχοπέω. Muneribus corrumpo. Կաշառօք որսալ, ամբքել. կաշառաբեկ առնել. կաշառ տալ. բիլքի վերմէք. *Մենեզաւս կաշառեաց զանդրոնիկոս. Նխ. բ. Դ: *Զպահապանսն կաշառեն. Ճ. Բ: *կաշառեցին և պատրեցին կարասեաւն. Շ. մպ: *Ոչ կաշառէր նմա զորութն գիտեցին. Եփր. բգ: *կաշառեցին զբանտապանն, կամ զպահապանսն. Հ = Յ. հոկտ. Ե. ժը: *Որում ոչ ընծայիւն կաշառեալ աչառեցաւ. Պիտ: *Գործովք միայն դրաւեի, և ոչ սնեղծաբանութեամբ կաշառել. Նար. բ: *կամ յիմաստութեան 'ի հնարից ըմբռնիլ, կամ յանզգամութեան 'ի մեծաւէ կաշառիլ. Լմբ. ող: *Իմաստութեամբ կաշառէ զնոսա, որպէս և երկրպագութեամբ: Լաբանու 'ի նոյն կարծիս կաշառեալ՝ օրհնելով տանի զնա. Վրդն. ծն: *Մատնեցին զնա իշխանին, և սքն կաշառեաց (այսինքն ընծայիւք մեծարեաց) զմանուկն, և սէր շնորհեալ եմ՝ որ պատրաստեցեր ինձ զերկնից արքայութիւն. Հ. Կիւրղ:

ԿԱՇԵԱՑ, շէի, եց. ա. Ի կաշւոյ կազմեալ. կաշէղէն, կաշիէ. Մէշին. *Ի կաշեայ պահպանակաց զգեստուն. Խոր. գ. 37:

ԿԱՇԻ, շւոյ, շեաց. գ. Βύρσα. Corium, cutis, pellis. Տես և ՄՈՐԹ. δέῤῥις, δέρμα. Դերի. Գայիշ, ֆօտ, կէօն, սախթեան. գաոմ. ժօծա. *Զզուարակն և զկաշի նորա այրեաց: Զմիսն և զկաշին այրեցին. Ղևտ. բ. 17: ի. 11: *Կէս կաշոյն և ճրագութին. Կանոն:

ԿԱՇԻՄ. եցայ, եալ. չ. Βυρσόομαι. Corio contegor. որ և ԿԱՇԱՆԱԼ. Պնդանալ որպէս կաշի. բրտանալ. Քօշէ քօղէ, քօշէ դանալ. *Ոչ եմուտ ընդ յարկաւ, մինչև կաշեցաւ ամենայն մարմինն որպէս անասնոյ. Վրք հարց: *Այն որ ծունկք իւր իբրև զուղտու կաշեալք էին. Մագ. է:

ԿԱՇԿԱՆԴԵՄ. եցի. ն. Պնդապէս կապել քարշելով (կամ իբր կաշւով, փոկով). պրկել. արգելուլ և պնդել անշարժ. Գըփըլըմագ պաղլամագ. *կապեալք խաւարի, և կաշկանդեալք երկայն գիշերոյ ». յն. ոտնակապեալք. Իմ. ժէ. 2: *Զանմահութեն նախանձայոյզ առն կաշկանդեցաւ վաւաշ ուղիս գիտութեն: Կաշկանդեալ զորէն երկաթակապենդ լինէր կապանօք. Պիտ: *Կաշկանդեալք չքաւորութեամբ. Յհ. կթ: *Կաշկանդեալ ձեռօք. Նար. կգ: *Ցորս կաշկանդեալն է բազմաբեղուն յօդիւք. Մագ.

իէ։ *Անատաւոր ասաի կենօքս կաշկանդեալք. Իգն։ *Կաշկանդեաց զնոսա 'ի մահիճս երկայնութեր գիշերոյ։ Նովաւ կաշկանդեցան որպէս երկաթով. Լմբ. իմ։

ԿԱՉԿԱՌ, ի, աց. գ. Կարկառ քարանց՝ որ ընդ միմեանս կառեալ իցեն այլնգայէս. *Իբրու զկաչկառ վիմաց հուպ միմեանց հարթ և հոյծ կարկառեալ. Մագ. կդ։

ԿԱՉԿԱՌԻԼ, ռեալ. չ. Կառչիլ ընդ միմեանս. լինել իբր կարկառ քարանց խռնելոց ընդ միմեանս. *Հանդէպ ապարանից նորին կաչկառեալ վիմօք 'ի տեսիլ անցաւորացն թողոյր զնա. Մագ. ծդ։

ԿԱՉՄԲՈՒՌՆ. ա. Ἀλκήεις. Robustus, fortis, strenuus. որ և ԿԱՐՉՆԵՂ. կարծր և բուռն. կորովի. ուժեղակ. հզօր. *Այր կաչմբուռն զօրաւոր. Եւս. քր. ա։

ԿԱՋԱՂԱԿ, ի, ազ. գ. Κίττα. Pica. Տես և ԱՆԾԵՂ, ԿԱՍԿԱՄ, ԿԱՏԱԿ. Լինուն Թռչնոյ, որ 'ի Բժշկարանի գրի, *Կեչեղակ. տաղըլղան, յաղաղ ››։

ԿԱՊ, ոյ, ով, ովք. և ի, աւ,ից, իւք, կամ օք. գ. որ և ԿԱՊԱՆՔ. Δεσμός. Ligamen, vinculum. πέδη, pedica, compes. Ինչ մի զուգիչ, զօդիչ, պնդիչ իրի ընդ իրի, իրօք կամ նմանութեամբ. որպէս պարան, լար, շղթայ. աղխ. շաղկապ. յօդ. և Սէր. Երդումն. և Արգելք ազատութեան. կապումն. պող. պէնդ, գոյդ. *Լոյծ զկապ պարանոցի քոյ։ Իբրև որթք արձակեալք 'ի կապոյ։ Կապեցես զնա իբրև զձագ կապով։ Զամենայն ուխտ և զամենայն երդումն կապոյ. Եո. ծբ. 2։ Մող. դ. 2։ Յոբ. խ. 24։ Թուոց. լ. 14։ *Երանք և ջիլք և կապք։ Կապ բազմատեսակ։ Կապով խաղաղութեան. Փիլ։ Ա. օրս։ Ա՞։ *Կապ միաբանութեան, սիրոյ, յարմարութեան։ Արձակս 'ի մեղսենաւոր կապոցն. Յճխ։ Խոր։ Պիտ։ *Զկապս լուծանել, այսինքն զմիաւորութիւն հոգւոյ և մարմնոյ. Սահմ. է։ *Զբովանդակ զերկիւղին 'ի բաց լուծանէ զկապ. Յհ. կբ։ *Քև 'ի կապից արձակելոյն։ Մեղաց կապից. Շար։ *Զգուշանայ (քսակի ոսկւոյն) կապով և կնքով և պահպանութեամբ։ Գրաւեցեր ընդ կապով բանի զանձն իմ եղկելի. Խոր։ *Արար և կապ քանդակածոյս 'ի պէսպէս գունակ գործած ճարտարաց. Եփր. ծնդ։ *Կապ սատանայական, սորկութիւն։ Կռապաշտութեան կապաւ։ Զկապոյ օրինին լուծիչդ։ Մի խզեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութեան։ Ըունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անքաժանօրէն կապաւ միացեալ 'ի մի. Նար։ *Ունիս զօրութիւն կապից և լուծմանց 'ի յերկինս և յերկրի. Ը. փող։ *Որ ոչ ընդ օրինօք մտանէ կապաւ. Ճ. Գ։ *Մարդն՝ կապ իմանալեացն և զգալեացս. Սարգ. ա. պ. ի. և ծա։ Լմբ. իմ։

ԿԱՊ. ԿԱՊՔ. Փաղառութիւն. հեգ. հեգենայք. վանկ. *Ողջ ածել զսիւղոբայս և զկապս հայերէն լեզուոյն։ Կարգեալ յօրինէր սիւղոբայիւք և կապօք. Կորիւն։

ԿԱՊ, ԿԱՊՔ. առաւել ռմկ. որպէս Ծուլրար կամ հմայք կախարդութեան. *Թէ կապ ոք արասցէ 'ի վերայ նոր փեսայի, անհաւատ մեղցի։ Առնու թուղթ կամ գեղ ինչ, կամ ծրար, և կապէ 'ի կախարդէն. Ոսկեփոր։

ԿԱ՛Պ. ա. Որակ համոյ, որպէս թէ կապօղ լեզուի. տախպ. փոթոթ. պտրտուշքռան. *Փոթոթ համ, և կապ, և համ սերկևլի. Ոսկեփոր։ Տես և ԿԱՊՈՒԹԻՒՆ։

ԿԱՊԱԼ, ի, աց, կամ ոյ, ոց. գ. Τέλος, δασμός. Vectigal, tributum. Կապեալ տուրք՝ որպէս կաշառ, և սիմոնականութիւն. վճարք. բաժ. վարձք պաշտաման իշխանութեան առելոյ. փօսրդ. վէրկի, մուգաթա, խաճըէր, տէրտ. խառաճ. խաղէյա, 'ի յն. գապէլլօ, որ է մենավաճառ. Տես զբառն ԿԱՊԵԼԱՑ. *Որք մի 'ի միոյ վերայ յաւելլով տակաւին անձնգուցանեն զկապալս 'ի վերայ եկեղեցւոյ, որպէս զառնու բաժից կմ զներկոցաց։ Յաւելուածով կապալացն դարձեալ փութան յափշտակել զեպիսկոպոսութիւն. Ը. ընդհանր։ *Կաշառն բարձրացեալ 'ի հակառակամարտիցն՝ կապալ եղև։ Զեկեղեցի քոյի մատնեմք, և զհարկ կապալոցն բարձրացուցանեմք. Լմբ. պտրգ։ *Այն ամի վարձով, որ է կապալով տային զքահանայապետութիւն. Բրս. մրկ։

ԿԱՊԱԼԱՌՈՒ, ի, աց. ա. Առօղ զկապալ. սիմոնական, կաշառ առօղ. *Դրամգ հողոյ 'ի կապալառու քահանայից եղև՝ վաճառել զգերեզմանս. Մխ. դփ։

ԿԱՊԱԼԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Տուօղ զկապալ կամ զաւելի դրամ վասն 'ի ձեռս բերելոյ զպաշտօն շահեկան. *Յանդգնին կապալս յարուցանել 'ի վերայ եկեղեցւոյ, և լինին կապալատուք. Ը. ընդհանր։ *Ծառայ նոցին զայն արարեալ, կապալատու հարկաւորեալ. Ը. Վեր։

ԿԱՊԱԾ. ա. Իբր Կապեալ. կապած, կապելը, կապլանմըշ. *Խնամալի կամուրջ ձգած, մեղաց ծովուն վերայ կապած. Ը. ոփ. բարձր։ *Ես կապած է նա, և բևեռած ընդ խաչին. Լմբ. ող։ *Կենդանի՝ և մեռած, գնայուն՝ և կապած. Մաշ։

ԿԱՊԱԿ, ի, ազ. գ. Ազգ կապոյի, կմ պարեգօտ կարճ. *Սորատորքն՝ որք զձին թամբեն, և հեծուցանեն զայլքայն. սքեմ է նոցա ապուկալամին գրատք կազմեալ, և կապակք. Մխ. դփ։

ԿԱՊԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συνδέσμιος, συνδεδεμένος. Simul vinctus, convinctus, colligatus. Կապեալն ընդ այլում. կցորդ նոյն կապոյ. ամոլակից. զոր օրինակ մարմինն կոչի կապակից հոգւոյն. *Տէր 'ի վերայ կացոյց նոցա իբր երասանակակալ զմիտսն, որպէս զի զկապակիցն ստանձեսցէ։ Ամենայն ոգի լուծեալ և քակտեալ 'ի կապակցէս. Փիլ. լին։ *Հոգի ածասէր յորժամ 'ի կապակցէն իւրմէ արձակի, այսինքն 'ի մարմնոյ ատաի. Ածաբ. աս կէսարու։ *Զլուծումն 'ի կապակցէն։ Զերկարեալն 'ի կապակցի այդր՝ հեռանալ 'ի տեառնէ գրէ. Մագ. իէ. խ։ *Զերծեալ 'ի կապակցէն. Լմբ. ժող։

ԿԱՊԱԿՈՏՈՐ ԼԻՆԵԼ. կոտորել խզել զկապ. զամենայն արգելս յոչինչ գրել. *Զօրավարն քան զամենայն զօրսն ելեալ առնէր, կապակոտոր լինէր, չմնայր հաւանութեան, մինչև զօրքն պարսից եկեսցեն. Բուզ. դ. 20։

ԿԱՊԱԿՌՈՒԻ. ա. Կռիւ յարուցանող ընդ կապակից կամ ընդ սիրելիս. *Հակառակասէրք, միաբանամարտք, կապակռուք. Մծբ. ծբ։

ԿԱՊԱԿՑԵՄ, եցի. ն. Συνδέω. Colligo, connecto, conjungo, concilio. Կապել ընդ միմեանս. զուգել. զօդել. շաղկապել. միաբանել. *Զթագաւորն ես եգերացուց 'ի սէր միաբանութեան ընդ իւր կապակցեալ։ Զխորհրդածութիւն իւր կապակցէր դաշանց երդմամբ. Յհ. կբ։ *Կապակցել լծով հաւանականաւ զվէհն ընդ փոքուն. Նար. խը։ *Զայրիացեալքս 'ի քէն դարձեալ՝ կապակցեցես սիրով քոյին. Յճ. որդ։ *Բազում համաշունչս ունին, և տուգապէս են կապակցեալ ընդ միմեանս. Ոսկ. յհ։ *Հոգին ը մահկանացու մարմնոյ կապակցի. Պղատ. փիմ։

ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Δεσμός, σύνδεσμος. Nexus, colligatio, conjunctio, copula. Կապակից կմ կապակցեալն գոլ. լծակցութիւն. զօդ. կապ. շաղկապ. սերտ միաւորութիւն. միաբանութիւն. *Կենաց կապակցութիւնք՝ հոգւոյն շաղկապելով ընդ մարմնոյն, 'ի սմա (յուղեղն) բաշխին, և հաստատեն զմահկանացու սեռս. Պղատ. փիմ։ *Շարայարութիւն մեծամեծ քարանց և փոքունց, և կապակցութիւն խճից և այլոց նիւթոց ղհաւատացելոց ունի նշանակ. Յհ. իմ. էկեղ։ *Ամուսնութեան կապակցութիւն։ Բնաւորականին կապակցութիւն. Ը. ընդհ. և մփբ։ *Հարանիք հոգւոց, և առ ած կապակցութիւն. Մաքս։ *Անճառ կապակցութիւն ած ընդ մարդոյ. Սարգ. ա. պ. ը։ *Կապեալք միով հոգւով անխզելի կապակցութեամբ. Յճխ. իգ։ *Կապակցութիւն ուխտի. Արծր. բ. 6։ գ. 13։ *Կապակցութիւն սիրոյ. Նանայ։ Ճ. Ը։ Գագիկ առ ասմ։ *Ազատ 'ի մարմնոյ կապակցութենէ. Ճ. Ը։

ԿԱՊԱՅ, ի, ից. գ. Առաւել ռմկ. որ լսի դրոց Պարեգօտ. զգեստ. հանդերձ. վերարկու. (լծ. թ. գապա, գէպէ, գաֆթան. իտալ. կապանօ, գաբբոտտօ)։ *Ոչ ունելով նոցա (յունաց) սովորութիւն զգենուլ կապայ, 'ի մէնջ առեալ՝ ոչ ուղղախօսեն, այլ անուանեն կաւատին (այլ ձ. կովայ.) Մագ. և Երզն. քեր։ Կայ յն. Καυνάκη. Vestis barbarica, vel persica. և γαυνάκη, mantile villosum.

ԿԱՊԱՆ, ի, պանք, նաց. գ. (տես և ԿԱՊԱՆՔ.) Կապարան անցից լերանց, կամ անձուկ ճանապարհի. կիրճ նեղ հանդերձ դրամբք. որ և պարսկական անուամբ Դարբանդ. փէր պէնդ, այսինքն դռնակապ. և թ. դէմիր գափու. *Անցանէ ընդ կապանն ճորայ։ Ելին արտաքս քան զկապանն ճորայ. Խոր. բ. 62։ գ. 11։ *Անցանէին ընդ նեղ և ընդ դժուար կապանին լերանց. Ուռհ։ *Ածին զնա 'ի մէջ լերանց 'ի կիրճս կապանացն, և անդ փակեցին։ Կալան ըզկիրճս կապանացն. Մարբին։

ԿԱՊԱՆԱԿԻՑ. Տ. ԿԱՊԱԿԻՑ. *Ի մարմնի եղով մեր՝ ոչ կարէաք նովին կապանակցաւ ընդ իմանալիսն խառնել. Յհ. իմ. պաւլ։ *Ամենայն հոգի՝ յորժամ 'ի կապանակցէն արձակի, այսինքն 'ի մարմնոյն. Ածաբ. առ Մխ. ապար։

ԿԱՊԱՆԱՊԱՀ, } ի, աց. գ. Δεσμοφύλαξ, ἀρχιδεσμότης.
ԿԱՊԱՆԱՊԱՆ, } Custos et praefectus carceris. Պահապան բանտի. պետ կապարանի և կապելոց. բանտապետ. *Անկաւ առ ոտս կապելոցն կապանապահն։ Զինչ վատթարագոյն քան զբանտի կապանապահ։ Կապեալ գոլով (պօղոս) զկապանապահն հաւանեցոյց. Ոսկ. գծ։ *Զկապանապանն առեալ կապեաց. Ոսկ. խլ։

ԿԱՊԱՆԱՐԱՆ. Տ. ԿԱՊԱՐԱՆ, և ԲԱՆՏ. Δεσμωτήριον. Carcer. *Ի շղթայս կապանարանի զնա կալեալ։ Ողջանդամ լուծեալ զնա 'ի կապանարանէն. Յհ. կբ։ *Փութացելումն առ վերին կեանսն ծանրագոյն քան զամենայն տանջանս և զկապանարանս է ընդ մարմնոյն յերկարել. Բրս. յողիփ։

ԿԱՊԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Δεσμώτης. Vinctus. Ունօղ զկապանս. կապեալ. կալանաւոր. բանտարգել. *Զատոյ զկապանաւորն 'ի թագաւորէն. Բրս. հոյէնց։ *Արձակ հարիւրապետն աղաչէր զկապանաւորն պօղոս. Ոսկ. գծ։ *Կապանաւոր տայր առնել (կինն զմկրտիչն). Սարկ. հանգ։ *Ի կապանաւորէն գրիգորէ. Ոսկ. լուս։ *Կապանաւոր արէս կոչի, զի կապեցաւ ոռոգայթիւք 'ի հեփեստեայ. Նոննոս։

Մերթ՝ Որ ինչ Հայի կապանս. 'ի բան_

տական. կաշկանդողական. նեղիչ. *Կապանաւոր վշտաց տարեալ. Ագաթ.։ և Կոչումն։ *Կապանաւոր նեղութեանն։ Կապանաւոր թախծանաց. Պիտ։

ԿԱՊԱՆՔ, նաց, նօք. գ. Δεσμός. Vinculum, ligamen. πέδη, compes, pedica. Կապ, մանաւանդ կաշկանդիչն և պատժականն. պարան. շղթայ. ոտնակապ. ձեռնակապ. շղթայ. իրօք կամ նմանութեամբ. պող, պէնտ, պէնտիր, ֆայդէնք, ֆայլան, ֆէօսթէ, պուքայդ. *Հալեցան կապանքն 'ի բազկէ նորա։ Խզեցի զկապանս լծոյն ձերոյ։ Կապեցին կապանօք, և տարան 'ի բաբելոն։ Ի տանէ կապանաց։ Երկաթի կամ պղնձի կապանօք։ Զգեցի զնոսա կապանօք սիրոյ իւրոյ. եւն։ * Ի բանտս և 'ի կապանս։ Բանտ և կապանք. Ագաթ.։ *Զոմանս 'ի կապանս ձգէր, զոմանս խեղդէր. Ոսկիփոր։ *Կապանք մեղաց։ Չար կապանաց մարդկան լուծիչ. Ոսկ. յհ։ Ճառ։ *Ի ձմերային կապանացն լուծեալք. Յճխ. ծա։ *Ի կապանս մարմնոյս. Լմբ. ծղ։ *Վերստին կապէ յարութիւն յիւրում ժամանակին անլուծանելի կապանօք ». այսինքն զօդիւ, միաւորութեամբ. Սարգ. ա. պ. ծ։

ԿԱՊԱՆՔ (եկեղեցական), այսինքն Բանադրանք. նզովք. *Կապանք նզովիցն. Կանոն։ *Զպատիժս կապանաց հեղէք 'ի վերայ նորա. Երզն. մտթ։

Գասնի և եզանի կապան, իբր Կապ. *Սամետի, զոր կապան կոչէ. Մխ. երեմ։ *Աշխարհական սիրոյն կապան' խզեալ սիրովն աննիւթական. Ճ. խոսր։

ԿԱՊԱՆ և ԿԱՊԱՆՔ, իբր Կիրճ. տես 'ի վեր անդր։ *Կապանք, որ է հոմանունութիւն լծեալ. զի է կապանք երկաթի և բանից, և է կապանք քարեայ (այսինքն լերանց), որ տափ' կիրճս ճանապարհի. Երզն. քեր։

ԿԱՊԱՐ. ոյ, ով, ովք, և ի, աւ, աց, օք. գ. Μόλιβδος. Plumbum. Արճիճ, հրահալելի թխագոյն' ծանր և կակուղ. գուրշուն. երր. օֆըրէթ, կամ աֆէրէթ։ (Իսկ ալ. տուր' է կապար հալեալ։) *Ընկղմեցան որպէս կապար 'ի ջուրս սաստիկս։ Բաց յերկաթոյ և 'ի կապարոյ։ Ի կապարի կճ 'ի վէմս քանդակեալ. եւն. Ել. ժե. 10։ Թուոց. լա. 22։ Յոբ. ժթ. 24։ Երեմ. զ. 29։ Եզեկ. իբ. 18. 20։ *Մի տեսուն իբրև զհաւ կապարաւ 'ի վայր ձգեցես 'ի բարձրութենէ զմիտս յերկրայինս. Եփր. աւետար։ *Խիստ են մեղք, և ծանր քան զկապար։ Զըմբռնմք թողեցաւ, որ առաւել քան զկապար ծանուցանէր ընդ մարմնոյն զհոգւոյն. Ոսկ. յհ։ *Կապարով ծանուցեալ. Խոր. բ. 87. *Հալեալ կապար։ Կապարաւ հալեալ. Ագաթ։ Ճառ։

ԿԱՊԱՐ, որպէս Կապարեայ գրիչ. գուրշուն գալէմ. իտ. լափիս. *Կապարով ծրագրէ։ Զառաջին ծրագրութի կապարին ոչ 'ի բաց բառնայ. Ճ. մթ։

ԿԱՊԱՐ. գ. փոխանակ գրելոյ կապպար. ամկ. կաղբրջան. յն. լտ. քաբբարիս. Κάππαρις, καππαρίς. Capparis. թ. քէղէր, քէղէրէ. մր. խաղարի. Փշոտ բոյս, կամ թուփ' ճանկաւոր փշովք, տարածեալ յոյժ ընդ գետին։ Նոյնանուն է և պտուղն գառն, որ եփելով, և յաղ 'ի քացախ պահելով լինի ախորժահամ. *Թանձրասցի մարախն, և տարածեսցի կապարն. Ժող. ժբ. 5. (ուր ոմանք առանց հայելոյ 'ի բնագիրն և յայլ թարգմանութիւն' արճիճ իմացան մոլորականս։) *Եւ ցրուեսցի կապարն, այսինքն է փշալից անօրէնք. Կոչ. ժէ։ *Տարածեսցի կապարն, որ են մեղաւորք փշալից ժահահոտ. և զի խոտն կապար տարածանի ընդ երկիր և ոչ բարձրանայ. այսպէս և մեղաւորքն առ երկիրս միան. Տօնակ։ *Կապարն խոտ է դաշտի, որ ընդ երկիր տարածի. Ոսկիփոր։ *Կապար, կապրցախն։ Ի շերամ կօրաք ասի. եւն. Բժշկրն։

ԿԱՊԱՐՈՑ ՈՒՆԴ. Տ. ԱՆԻՍՈՆ։ Բժշկրն։

ԿԱՊԱՐԱԿԻՐ. ա. Կրող յինքեան զկապար, կամ զծանրութի իբր կապարի. *Կապարակիր ծանրացեալ բեռինս. Թէոփ. ի ձ։

ԿԱՊԱՐԱՀԱՏՔ, տաց. գ. Բոլք կամ հանք, ուստի հատանի կապարն. գուրշուն մատէնի. *Ի լեառն երկաթահատացն և կապարահատացն. Բուզ. գ. 10։

ԿԱՊԱՐԱՅՕԴ, ա. Կապարաւ յօդեալ, զօդեալ, զօդելի. *Աշտարակ բարձրաբերձ զօրաւոր վիմօք կապարայօդ հիւսմամբ շարաբրեալ. Ածր. է. 2։

ԿԱՊԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Δέσμα, δέσμωμα, δεσμίς. Ligamen, vinculum. Որպէս գործի կապելոյ, կապ, կապանք. պարան. լար. զօդ. պող, ետ. *Կտաւեղէն կապարան (պատանք)։ Ի կապարանէն արձակէ յանիծից. Մանդ։ *Ոչ գտաւ լուծեալ կապարան գաւերաց երկրի մերում։ Գելոց կապարանաց արկեալ 'ի կզակն և 'ի պարանոց նորա. Յհ. կթ։ *Զկապարանս խզեալ. Ոսկ. հմբ։ *Կապարանք զբաղին հաստուածոյ յօշատեցաւ (իբր զօդ)։ Կապարան ձգողական։ Կապարանին շրջափակութեան. Նար. իէ. խէ։

ԿԱՊԱՐԱՆ. Δεσμωτήριον. Carcer. Որպէս տեղի կամ տուն կապանաց. բանտ. ղընտան, հապս. *Կապարան զմարմինն կոչէ հոմերոս ». լա. զընդան. Սահմ. է։ *Կապարանաց ելով 'ի քաղաքէ։ Կապարանին գոլով առ սոցա ոչ ուրուք ազատի. Պղատ. օրին. ծ։ *Իբրև 'ի չար կապարանէ իմեքէ յաստի կենաց փախուցեալ. Անյաղ. առ նէոպոլ։ *Զոր ունին 'ի նաւի իբր 'ի կապարանի երկաթի շղթայս. Պիտ։ *Ոչ ամաչէր 'ի կապարանէն, և ոչ 'ի կապելոցն. Ոսկ. եփ. հռ. և յհ. և փիլ։ *Արձակել 'ի բանտէ կապարանին, կամ 'ի կապարանէն, կամ 'ի պաշարմանէ բանտին և 'ի կապարանէն։ Լուծումն ինձ 'ի կապարանէն լիցի. Յհ. կբ. յորս անխտիր նշանակին կապանք, և բանտ.

ԿԱՊԱՐԱՆՄԱՆ. ա. Նման կապարի. գուրշուն դիւսլը. *Կապեաց զանձն իւր ընդ ծանրագոյն կապարանման մեղս. Վրք հոկ։

ԿԱՊԱՐԵԱՅ, րէի. եց. ա. Μολίβδιος. Plumbeus. Տես և ԳՂԵՄԲԱՅ։ Որ ինչ է 'ի կապարէ. արճճեայ. գուրշունփան. *Կշիռ կապարեայ։ Վէմ կապարեայ. Զաք. է. 7։ և 8։ *Կապարեայ գահեկան. Ոսկ. յհ. բ. 34։ *Կապարեայ մրճով, կամ գնտովք. ճճ։ *Եւ կուռս տախտակս կապարեայս. ճճ։ *Բիւր բեռն փայտեայ կամ կապարեայ գտանել. Ոսկ. եփ։ *Տայր կնիք կապարեայ գնել յամենեցուն պարանոցսն. Ղեւոնդ։ *Չափ կապարեայ. Ճ. քարոզ։ *Իբր մեքենայիւք իմն կապարէիւք. Նիւս. կազմ։

Իբր մ. Կապարաւ. կապարեայ գրչաւ. *Պատկեր թագաւորական յառաջ կապարեայ նկարագրի, և ապա բազմերանգ գեղոյն 'ի վերայ արկանելով. Ճ. քարոզ։

ԿԱՊԱՐՃԱԴԱՐՁՈՅՑ. ա. Որ դարձուցանէ զկապարճս և զզէնս իւր յետս. դասալիք. տաղտամբ. *Սղքա են կապարճադարձոյցք 'ի ճանապարհէ. Մծբ. ժթ։

ԿԱՊԱՐՃԱԿԻՐ, կրի, րաւ. ա. գ. Αἴρων τὰ σκευῆ. Armiger. Կրող զկապարճս և զզէն և զկազմած տն իւրոյ. զինակիր, արբանեակ. գործակից։ Տես Դատ. թ. 54։ ա. թգ. ժդ. 1. 6. 7=17։ ժէ. 21։ լա. 4=6։ բ. թգ. իգ. 37. եւն։ *Յոնաթան կապարճակրաւն գդրգեցոյց զթանակս այլազգեացն. Նխ. ա. թգ։ *Աչարան մարգարէ էր մովաբ, և կապարճակիր. Եփր. եւ։ *Կապարճակիրն և իւր քեռին և սպասաւորք. Ոսկ. մ. ա. 4. (յն. ταμίας, quaestor. գանձապետ, կամ գործակալ։) *Թէև յաղթութեան զարմէ է, կապարճակիր լինի իշխանին, և սպասաւոր բաժակի նորա. ապա լինի ձիաւոր, և 'ի կարգ իշխանացն հաւասարի. Լմբ. պտրգ։

ԿԱՊԱՐՃԱՒՈՐ, ի, աց. } ա. Ունօղ և
ԿԱՊԱՐՃԵԱԼ, եալք. } վառող զկապարճս. նետաձիգ. *Զկապարճաւորս և զկորովիս աղեղնաւորացն. Ածր. գ. 1։ *Կապարճեալք և լիաձիգք' և լիագերիք մայն անդր. Ոսկ. եւ. (յն. նետիւք և աղեղամբ)։

ԿԱՊԱՐՃՔ, ճից, իւք. կամ ճաց, ք. գ. Φαρέτρα. Pharetra, theca sagittarum. Աման նետից աղեղանց. քիրքէշ, քիրբան. օֆլուզ, էօյլըգ. իտ. քուրքասօ։ Ծն. իէ. 3։ Յոբ. լ. 11։ Սղ. ժ. 3։ Ես. իբ. 6։ խթ. 2։ Երեմ. է. 6։ *Ի նետս կապարճից, կամ զնետս կապարճից. Ժմ. և Սղաւ. որ 'ի Աճ. գ. 9. տաք' 'ի վերայ իշխանուն. յն. գասազանաց։ *Ի չար կապարճացն խոց առ խոց նետովք խարհրդոցն խոցանէն. Լմբ. սղ։ *Կապարճս գարձոյց, յետս եկաց յաղթութեամբ թիւ. յն. լռել' տարածակ եղև. Եսա. ա։

ԿԱՊԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Որ ունի զկապ, կամ կապեալ է ընդ իմիք. կապակից. *Եւ թեալ միանայ 'ի լոյսն' ուստի ծնաւ. զի լուծաւ 'ի կապաւոր մարմնոյն, որպէս կապեալ ունէր միութի. Եղիշ. հոգ։

ԿԱՊԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. գ. Δέσμιος. Vinctus, captivus. երր. սուիր. Արկեալն 'ի կապանս. կալանաւոր. բանտարկեալ պատժաւոր, կամ գերի. պաղլը, մահպուս. *Արձակեցեր զկապեալս քո։ Զամենայն կապեալս երկրի։ Կապեալք խաւարի։ Կապեալ մի' զոր կամէին։ Կարծէր փախուցեալ զկապեալսն։ Կապեալն պօղոս կոչեաց զիս։ Պօղոս կապեալ յիք քրի. եւն։ *Զայլս 'ի կապելոց։ Ընդ այլոց կապելոց. Փարպ։ Յհ. կբ։

Իսկ Դան. է. 12. *Լուծանէ զկապեալսն' գանիէլ ». իմա յդ ժուարիմաց բանս, կամ զկնճիռն անլուծանելի, σύνδεσμος, colligatio.

ԿԱՊԵԼԱՑ. կմ ԿԱՊԵՂԱՑ.} իէց. գ.
ԿԱՊԵԼԻՈՆ. ԿԱՊԵՂԻՈՆ.} Բառ յն. գափէլէօ, գափէլէօն. Καπηλεία, λεῖον, ηλίον. Caupona, cauponaria, taberna, popina. Պանդոկի. հիւրանոց վարձիւք. գինետուն, և Պանդոկաց. մէյխանէ, լօգանտա. *Զօրէն բազկեցն' որ 'ի կապելայս նստին։ Պանդոկ ի նուանին կանայք, որ 'ի կապելայս նստին. Սարգ. ա. պ. է։ բ. պ. դ։ *Մեղայ' 'ի կապելայս մտանել և ճաշել. Մաշ։ *Ի գուեհս և 'ի կապեղայս. Մխ. դպ։ Կանոն։ *Նստեալ 'ի կապելիոնն. . . 'ի տունս պոռնկաց. Վրք հց. է։

ԿԱՊԵՂԱՆՈՑ. կմ ԿԱՊԵԼԱՆՈՑ. ի. աց. Նոյն ընդ վ. *Ցորժամ ծեր ոք 'ի կապեղանոցս և 'ի կրպակս մտանիցէ։ Ցաշխարհահանդ կապեղանոցն և 'ի կրպակս անխտիր մտանիցեն։ Չիք կալ 'ի վաճառի, ոչ 'ի կապելանոցս, և ոչ 'ի համբաւս։ Ոսկ. եբր. և բ. փիլ. և եօ։

ԿԱՊԵՄ. եցի. ն. Δέω, ἐπιδέω, καταδέω, ἐκδέω, δεσμεύω. Ligo, vincio. Կապով զօդել. յօդիւ միաւորել. կցել. ագխել. զուգել. յարել. յեռուլ. և ի կապանս արկանել. պնդել. պրկել. կաշկանդել. կախել. արգելուլ. խափանել. ծրարել. պատել. պաղէլ, պաղլէմէկ. պաղ-

նեն ժողջմնել. որգինմն պաշլամաց, ոգփ՝ գայփ զենօ էբմէ. եբր. առար. *Կապել կարմիր 'ի ձեռին, կամ նշան կարմիր 'ի պատուհանին։ Կապել կապով, կարովք նորովք. սամետիւք լուծ նոր, անուր 'ի քիմս։ Ի՞ւ կապիցիս։ Կապել պատանաւ զաչս, զորմթոյ զլուանակ, զլար զպատուհանն է։ Որոյ կապել 'ի գաւշակ։ Կապեցէք զայդ՝ խրձունս, կամ 'ի խրձունս։ Մինով խաւարային շղթայիւ ամենքեան կապեցան։ Կապեալ ոտիւք, և կապեալ ձեռօք։ Եւ մեռեալն ոտիւք կապելովք։ Զամենայն ակամբ պատուականս 'ի քեզ կապեցեր։ Վեց ատաղձանք էին ոճտոյն կապեալք ոսկւով. եւն։ *Երկան զուլանէն հրամայէ կապել. Խոր. Բ. 45։ *Կապել զցցս միոյ. ՃՃ։ *Երկու ձեռքն կապեալ 'ի վերայ գլխոյն. Վրք հց. Տ։

ԿԱՊԵԼ. Նմանութիւն, և պէսպէս ոճով. *Զոր կապեսջիք կամ կապիցէք յերկրի, եղիցի կապեալ յերկինս. Մտթ. ԺԶ. 19։ ԺԸ. 18։ *Զլեզու քո կապեցից 'ի քիմս քո. Եզեկ. Գ. 26։ *Կապեալ լեզուն արձակի. Իգն։ *Ի ժամ մահուն կապեցաւ բերանն. Կանոն։ *Զգունդն ամուրաց կուսութեամբ կապէր. Խոսր։ *Որ հանապազ կապէ զբերան իւր ընդ երդման, կապէ զհոգի իւր ընդ հուր գեհենին. Մանդ. Բ։ *Ընդ նզովիւք կապեցի 'ի հարցն. Յճխ. ԻԳ։ *Կապել ընդ հնազանդութիւ, կամ ընդ հարկաւորութի. Մծբ. ԺԳ։ Մանդ. ԺԱ։ *Ի անտառ յույս կապիցէ. Եզնիկ։ *Կապեցին զանձինս իւրեանց 'ի սէր նորա. ՃՃ։ *Պատուհաս 'ի վերայ փղապետին կապէր. Գ. Մ. Ե. 15։ *Զմեծագոյն 'ի վերայ կապիցէ գարովանս. Պիտ։ *Կապեա կամուրջ. Ճ. Ա։ *Փայտեայ պահանգս կապէին 'ի մէջ որմոյն. Ա. Եզր. Է. 9։ *Այն որ կապեաց կամար զերկինս. Շ. Երդմ։ *Ոչ մեծութեն ինչ նշանակ է այնչափ զարդ յանձին կապել. Ոսկ. Ա. փիլ. Է։ *Մի կապեր զխոստովանութիւն, և ես արձակեցից զիմ բարերարութիւս. Եփր. ՂԶ։ *Եթէ էր հատեալ կապեալ մնացն ագահայ 'ի պատուէր արարչին, ոչ լինէր մարմին նորա լուծեալ յօդելոյ անտի։ Ոչ կապեաց նա 'ի փորի իւրում զպատուէրն. Եփր. ԾՆ։ *Կապեալ դուռն արգանդի նորա բացաւ. Եփր. ԲԳ։ *Կապեաց եղիա զանձրեւածին ամպ, և արձակեաց. Սեբեր. ԺԶ։ *Կապեաց զանհնութ բնութին ընդ նիւթականիս (զհոգի ընդ մարմին), ոլքան կամեցի՝ որ կապեացն. և դարձեալ լուծանէ՝ որպէս կամի, և վերլուծին կապէ. Սարգ. Բ. պ. Բ։ *Պատկեր էիր դու, և ընդ վառեթարիգ կապեցար. Առ որս. ԺԲ։ *Պատկառիմ ասել, թէ՝ և ընդ սանդարամետականին կապեցաւ. Նար. ԽԷ։ *Ընդ զգալի ձայնիս և զմտացն յօժարութի պարտ է կապել. Ի Գիրս խոսր։ *Ոչ քահանայք ակումբ կապին. Գր. տղ. ԷԷՄ։

ԹԱԳ կամ ԳՍԱԿ ԿԱՊԵԼ. Տես ԹԱԳ, եւն։

ԿԱՊԵՐՏ. ի, ից. գ. Ῥάκος, ῥῆγμα. Panniculus, pannus, vestis detrita, fragmentum, ruptura. Σάκκος. Saccus. ἱμάτιον, vestimentum. Խզրու փերթ կապայի, կամ քէղէն. Պատառ պատառուն. կտոր կոր ձորձոյ. հանդերձ անարգ, մաշեալ, պատառատուն. ցնցոտի. գրգլեակ. կտաւ բրդեայ, ցխսեայ. քուրձ. ծուէն. [illegible] *Կապերտս հինս։ Կապերտ անթափ։ Պատառեաց զնա յերկոտասան կապերտս։ Կապերտ այծեայ։ Որպէս 'ի կապերտէ՝ որ լինի ըստ օրինի կանանց. Երեմ. ԼԶ. 11։ Մտթ. Թ. 16։ Գ. ԲԳ. ԺԱ. 30։ Յայտ. Զ. 12։ Եսթ. ԺԶ. 16։ *Կապերտ միոյ, և պատառոյ հացի վաճառեցին իշխանութիւք։ Պատառոյ միոյ կապերտի զի՞նչ գնեցեր. Ոսկ. Եփ։ *Ի պաղեստին երկուս կապերտս հենլով 'ի միասին՝ այնպէս առնեն զհանդերձն. Ոսկ. յհ. Բ. 38։ *Կարկատեալ կապերտ, մաշեալ գեղ. Ածաբ. աղքատ։ *Զկապերտն նորա կորզեցին յաւուրն. Վրք հց. ԺԷ։

ԿԱՊԵՐՏԱԿ, ի, աց. գ. } Ῥάκιον.
ԿԱՊԵՐՏԻԿ, տկի կամ տկան. } Vestis vilis. Դոյզն կապերտ. [illegible] *Եւ այժմէն իսկ 'ի տունն կապերտակս իմն զերեսօքն պատեն. Ոսկ. Եփ։ *Կատարանդիսանոն հրամայեաց զօրացն զյաղթող նշանն քնի գրոշմել 'ի վերայ կապերտակի. Ճէր. քրն։ *Միայն ցնցոտի կապերտիկ զգեցեալ. Ոսկ. յհ. Բ. 13։

ԿԱՊԵՆՔ. պենաց կամ պինաց, նօք. գ. Μίσθωμα. Merces. Կապեալ տուրք անարժան գործոց, վարձք կամ վարձանք կնոջ պոռնկի տուեալ 'ի հոմանեաց. *Զկապէնս պոռնկի։ Կապէնս տունուն։ Ժողովէ կապէնս։ Ի կապինաց պոռնկութեն. Օր. ԻԳ. 18։ Եզեկ. ԺԶ. 31=34։ Ովս. Բ. 12։ Միք. Ա. 7։ *Մեծակաշառ կապինօք կախարդեալ. Պիտ։ *(Կին չար) 'ի կապենաց սէրն է չեռուցեալ. Լմբ. առակ։

ԿԱՊԸՆԿԷՑ. ա. Որ ընկենու զկապս, կամ խզէ զկապանս. *Զձիս կապընկէց առնէին. Ճ. Ա. այսինքն տային խզել զոտնկապս։

ԿԱՊԻԿ, պկի, կաց. գ. (լծ. այլազգ՝. [illegible]) Πίθηξ, πίθηκος. Simia, simius. Չորքոտանի վայրի՝ գիւրընդել, ճարտար և միմոս, [illegible] այլ քան զամենայն կենդանիս մօտ 'ի նմանութի գիմաց մարդոյ. [illegible] Տես և ԱՊՈՒԶՆԱՑ. *Փղաց. և կապկաց. Գ. ԲԳ. Ժ. 22։ Բ. Մն. Թ. 21։ *Հանգոյն կապկաց. Ի Գիրս խոսր։

ԿԱՊԻՃ, պճի, ճաց. գ. (վր. [illegible] եբր. և թ. [illegible] որ և ԿԱԲՈՍ. յն. [illegible]) Κάβος. Cabus. և χοῖνιξ, choenix. լծ. [illegible] եբր. [illegible] bathus. [illegible] և χόος, χοῦς, χοεύς, congius, sextarius. [illegible] *Չորրորդ կապճի։ Կապիճ արդար։ Տասներորդն գրուի (այսինքն գոմորի) եղիցի կապիճ։ Կապիճ մի ցորեան, և երեք կապիճ գարի. Տ. ԲԳ. Է. 25։ Ղեւ. ԺԹ. 36։ Եզեկ. ԽԵ. 10։ Յայտ. Զ. 6։ *Ընդ կապճի միոյ ցորենոյ. Եւս. պտմ. Գ. 6։ *Կապիճ մի մոխիր. Փարպ։ *Կապիճ մի գինի. Անյ. տորք։ *Կապիճ որ 'ի տասանէն մի է 'ի գրուէն. Նչ. Եզեկ։

ԿԱՊԻՃՔ ԱՉԱՑ. Աման կամ ընդունարան աչաց. որ և ԱԿՆԱԿԱՊԻՃ. բոյնն ականելեաց. [illegible] *Ծորեսցին աչք նորա 'ի կապճաց իւրեանց. Զաք. ԺԴ. 12։ *Հանին զակն նորա զմի 'ի կապճացն. Վրքն. պտմ։ *Կապիճք աչաց. Վեփ։

ԿԱՊԻՃՔ ԿՕՇԿԱՑ. Սռնապան, երեսք կօշկաց վերին մինչև 'ի ծունկս. ղծճ. *Արկանել կապիճս երկաթի 'ի ծունկս նորա, և վարել ուռուցս սոտուարս. Ագաթ։

ԿԱՊԾԱԳ. գ. Ծագ կապոյ ոլկուզաց։ Վեփ. ՃԺԷ։

ԿԱՊՃԱԹԻՒ. ա. Թուեալն և չափեալն ամանով. այսչափ և այնչափ կապիճ. *Ըստ կապճաթիւ միխրաչափ կարգին. Եղիշ. Բ։

ԿԱՊՃԱՀԱՄԱՐ. Նոյն ընդ վ. *Կապճահամար ժաժիկք ամենայն 'ի դուռն արքունի 'ի սատակումն եկեսցեն. Ածբր. Ա. 3։

ԿԱՊՃԵԱՆ, եանք. Իբր կապիճք, չափք ամանոց. *Երեք կապճեանս ալքատաց է (տուգանք). Կանոն։

ԿԱՊՆԴԻԵՂ. գ. որ և կոչի ՔԵՂՈՑ ՍԵՐՄՆ, ՔԱՀՄ. խոտ և արմատ կծու, ախորժ՝ օգտակար ստամոքաց, իբր համազօր պղպեղի և մանանխոյ. էւ ճէփանի տափ, եւ քօտը. ըստ Մենինսքեայ որպէս լտ. Ligusticum, siler montanum, կամ cunilago, եւն։ Բժշկր։

ԿԱՊՈՅՏ, պուտոյ. ա. գ. Κυανός, κυάνεος, ὑακίνθινος, ῥαντός. Caeruleus, subalbus, եւն. որ և ԿԱՊՈՒՏԱԿ. լծ. թ. [illegible] Երկնագոյն. ծովագոյն. և Մոխրագոյն. [illegible] *Զքաղս կապոյտս, և զամենայն այծս կապոյտս, և զխոյ կապոյտ. Ծն. Լ. 35=40։ *Ի կապոյտ դաշտին ձիարձակ լինէին... այսինքն նաւէին ընդ ծով. Ագաթ։ *Ի կոյսս կոհակաց՝ կապոյտ կուտակաց. Նար. Խչ. *Կապոյտն ընդ ամփոփակի խառնեալ՝ զլուրջն (կացուցանէ). Պղատ. փիլ։ *Եւ է գոյն կապոյտ և սեաւ. Երզն. Ժ. խորան։ *Ի կարմրոյ, 'ի բեհեզոյ, 'ի ծիրանւոյ, 'ի կապուտոյ. Տօղ։

ԿԱՊՈՅՏԵՐԱՆԳ. Տ. ԿԱՊՈՒՏԱԳՈՅՆ. *Որով ծաղկեցաւ հողանիւթեայ երկիր՝ երկնագոյն ներկեալ կապուտերանգ դաշտիւք. Տօղ։

ԿԱՊՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Կապումն. և կապ. *Հատանել խզել զխրատուցն պատճառաց կապուածս։ Մտանել 'ի կապուածս լծոյ ամբարտաւանին. Յհ. կբ։ *Հոգի (բանական.) խսկ զեաեղուածն սորա 'ի սմա և կապուածն առ միմեանս. Անյ. հց. խմ։

ԿԱՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Կա՛պ գոլն ըստ համոյն, որպէս սերկեւիլ. տտպութիւն. փոթոթ համ տհաս պտղոց. *Քաղցրութի և կապութի խնձորի։ Չորութի և հովութի և կապութիւն կաղնոյ. Ոսկէփոր։

ԿԱՊՈՒՄՆ, պման. գ. Կապելն. 'ի կապանս արկանելն. կաշկանդելն. *Կապումն խորոտվայ։ Կապումն գլխաւորաց. Խոր. Գ. 50. 68։ *Բերանն յովհաննու արար կապումն և լուծումն (օրինաց). Եփր. համաբ։ *Զօրէն աճառայինդ շղթայիւ կապումն անխափաղաց՝ անուաց կառաց նոցա ժամանէր. Պիտ։

ԿԱՊՈՒՏ. որ և ԿԱՊՈՒՏ ԿՈՂՈՊՈՒՏ. գ. Σκῦλον. Spolium, praeda. (որպէս և captura, լծ. ընդ կապուտ, կապտումն.) Իրք կապտեալք և կողոպտեալք. ինչք և աւարք կորզեալք յանկածէ թշնամեաց. աւար. [illegible] *Կապուտ քաղաքաց։ Զգերին և զըղկապուտ և զաւար բանակին։ Կապուտ երանգոցն։ Կողոպտեսցէ զկապուտ նորա։ Բերէր զկապուտ կողոպուտ քաղուծ զթըշնամեաց։ Ժողովել զկապուտ կողոպուտ զանկելոցն. եւն։ *Զկապուտ կամ զկապուտս ազգաց. Պիտ։ *Զկապուտ նոցա բաժանեն յինքեանս. Ածբր. Է. 7։ *Զմնացեալ կապուտ աւարին ժողովեալ։ Զկապուտ կողոպտուտն յաւարի առեալ. Յհ. կբ։ *Գերեալ անտի զմթերիցն զկապուտ [illegible] հոգւոց։ Եհան զկապուտն իւրեանց 'ի կապանաց օդոտղին. Նար. ԺԶ. ՀԷ։

ԿԱՊՈՒՏ ԿՈՂՈՊՈՒՏ. ա. Կապտեալ կողոպտեալ. մերկ. *Մեր ճշմարտութիւս կապուտ կողոպուտ 'ի պաճուճազարդ սոսաբանից. Վեցօր. Գ։ *Ցեռ ասոր եր-

թալոյն՝ կապուտ կողոպուտ գնայր․ այսինքն մերկ. Մանդ. ծա։ Ուստի և կապուտ կողոպուտ թողուլ կամ առնել՝ է կապտել կողոպտել. մերկացուցանել. Σκυλεύω, ἐκδέω. Spolio, eruo, praedor. Թալալը, Սըյըրմագ, չըլըլ չըպլագ Բըրագմագ. սօյմագ. *Զաւագայն նք ... սպառնայր կապուտ կողոպուտ թողուլ. Բ. Մ. Ա. 16։ *Կապուտ կողոպուտ թողուն 'ի տառապանաց. Առակ. Ժ. 14։ *Զնա մերկ կապուտ կողոպուտ թողոյր. Ճ. Ա։ *Զամենայն եկեղեցիս քո 'ի բոլոր զարդուց կապուտ կողոպուտ թողոյր։ Իսկ 'ի քրիստոնէական խնայեալ, կապուտ կողոպուտ արարեալ զնոսա թողուլին երթալ. Յհ. կթ։ *Որ կապուտ կողոպուտ միշտ զաշխարհն առնէին. Եղիշ. փր. Ա։ *Կապուտ կողոպուտ առնել զզանձս նորա, կամ զերփարեացիս, կամ զնա, ևն. Եփր. ծն. Եւ. ևն։ *Յարեաւ, արար կապուտ զայրն գերութեան նորա. Բրս. մրկ։

ԿԱՊՈՒՏԱԳՈՅՆ. ա. որ և ԿԱՊՈՅՏԵՐԱՆԳ. Կապոյտ գունով. կէօքռէնկ. *Եւ եղև ծովլն կապուտագոյն. Ագաթ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿ. ի, աց. ա. Ὑακίνθινος. Hyacinthinus. κυανὸς, caeruleus. Կապոյտ. և Բաց կապոյտ. երկնագոյն. ծովագոյն. և Ի գոյն կապոյտ յակնթագոյն շուշանի. կագուգ, կագուգիէկ. կէօգուգ, կէօք, մավի, հէվայի, կէօք էօզգուգի, սիրմայի, սուրմայի, սուրմաէ. *Ի կապուտակ մորթոյ։ Ի նիւթոյ կապուտակէ։ Համակ կապուտակ։ Մաշկեղէն նուարտանաւ կապուտակաւ։ Հանդերձիւ կապուտակաւ։ Ի հանդերձս կապուտակս. Ել։ Ի Թուոց։ *Կապուտակ ծով, կմ ալիք. Առակ. Ա. 11։ Շար. Երգ. չս։ *Գեղինն ընդ պայծառի սպիտակ շաղախառնելով, և 'ի խորին սեաւ անկեալ՝ զկապուտակ գոյնն կատարէ. Պղատ. փէժ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿ. Πελιδνός. Lividus, rubicundus. Շառագոյն, մորենագոյն, մանուշակագոյն. որ և ասի ԿԱՊՈՒՏԱԿԵԱԼ. Կըզըլ, մօր. *Ո՞յր են կապուտակականողք. ո՞չ ապաքէն այնոցիկ՝ որ յամենն 'ի գինւոջ. Առակ. ԻԳ. 29։ *Զկապուտակ ներկուածս նախանձու. Յհ. կթ։ *Զվէրքն մրրութեն կապուտակ՝ արբուցանէ նմին բաժակ. Շ. էդէս։

ԿԱՊՈՒՏԱԿ. գ. Ὑάκινθος. Hyacinthus. Նիւթ կապուտակ. ասր ներկեալ կապուտակաւ. Ծաղիկ, և ակն պատուական. ըստ յն. յակինթ. *Ոսկի և արծաթ, և պղինձ, և կապուտակ, և ծիրանի։ Ի բեհեզոյ մանելոյ, և 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրանւոյ։ Ի վերայ կապուտակին մանեկոյ։ Կապուտակ և ծիրանի զգեցուցանեն նոցա. Ել. ԻԵ. ԻԶ. ԻԷ։ Բ. Մն. Բ։ Երեմ. Ժ։ Եզեկ. ԻԷ։ Ա. Մ. Գ։ 23։ *Ցեւաթոյր է կրկին կապուտակն. Փիլ. Ել. Բ. 123։ *(Ծով երեւի 'ի գոյն) մերթ ծիրանւոյ, մերթ կապուտակի. Վէցօր. Գ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Κυανίζων. Caeruleum. Կապուտակ գունով. երկնագոյն, և մորենագոյն. *Զպատուանդան ոտիցն կապուտակագոյն ականակերպ աղխաանման. Ագաթ։ *Ի վարդին՝ կարմրութեն, և 'ի շուշանին՝ սպիտակութեն, և կապուտակագոյն՝ մանուշակին. Նիւս. կազմ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱԳՈՐԾ. ա. Նոյն ընդ վ. որպէս կապուտակ գործեցեալ՝ եղեալ. *Երկնագոյն՝ կապուտակագործն. Ոսկ. Ես։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱՁԵՒ. ա. Նոյն ընդ վվ. կապուտակ տեսլեամբ. *Սփռաքայլ ձեմարանօք ընդ կապուտակաձև երկնագոյն տապարէզս (ծովու). Առակ. Գ. 11։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱՑԻՆ, յնոյ, ոյ. Տ. ԿԱՊՈՒՏԱԿ, ա. *Կապուտակայլին յոնօքն ականակերաց զրուանեանն. Գրմ. ալէքս։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Տ. ԿԱՊՈՒՏԱԿԻՄ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԱՏԻՊ. ա. Կապուտակ տեսլեամբ. *Ի զանազան թելոց գունելոց երկնակերպ կապուտակատիպ ... կերպասիւք պճնեալ. Նար. խչ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԵԱՑ. Տ. ԿԱՊՈՒՏԱԿ, ա. Ὑακίνθινος. Hyacinthinus, caeruleus. *Ճարմանդս կապուտակեայս։ Առ կապուտակեայ ժապաւինեաւն։ Զվիժակին կապուտակեայս։ Զնուարտանս նորա կապուտակեայս. Ել. Ի. 11. ԻԸ. 4։ Լ. 30. 34։ Թուոց. Դ. 25։ *Զգեստ՝ կրկին կապուտակեայ. Փիլ. ել. Ա։ *Ի հաստատութեցն, որ կամարն է կապուտակեայ. Մագ. Բ. ԽԱ։ *Սոցին այն արեամբ կապուտակեայ ծովուն փոխեալ յարիւն. Տաղ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԵՂԷՆ. Նոյն ընդ վ. *Եւ ծիրանին 'ի կապուտակեղէնն ներկուածոյնոյն. 'ի գոյն յակնթի. Նիւս. կազմ։

ԿԱՊՈՒՏԱԿԻՄ, եցայ. չ. Ὑακινθώς εἰμι, κυανίζω. Caeruleus sum, fio. և πελιδνοῦμαι, liveo, livesco, sanguine suffundor. որ և ԿԱՊՈՒՏԱԿԱՆԱԼ. Կապուտակ լինել. զգենուլ զգոյն կապոյտ. որպէս և շառագոյն կամ արիւնըռուշտ լինել. կագուգնալ, կաւկագուգ կէրէլ. մավիլէնմէք. և մօրարմագ, մօսմօր գէօրինմէք, պօղարմագ, կէօկէրմէք. *Մորթս խոյոց կարմիր ներկեալ, և մորթս կապուտակեալս. Ել. ԻԵ. 5։ ԼԵ. 7. 22։ *Կապուտակեալ էր յաճախ տանջանաց. Ճ. Բ. որ 'ի Ա. գրի, կապուտակեցեալ։ *Որ ամաչէ, դեղնի. և որ նախանձի, կապուտակի. Վրդն. ծն։

ԿԱՊՈՒՏԱՏԵՍԱԿ. } Կապոյտ տեսլեամբ. (որպէս դնի 'ի յն. κυανῷ εἴδει.) կապուտակաձև. կապուտակատիպ. կապուտակ. *Շափիւղայն կապուտատեսակ գունովն 'ի միփթաբութեն աշխատութեն աչացն խմանի. Նիւս. երգ։ *Հիւծեալք 'ի յարեանց, կապուտատիպ ծոյն 'ի կարմիր ներկեալ. Գնձ։

ԿԱՊՈՒՏԱՏԻՊ. ա. } (same entry)

ԿԱՊՊԱԴՈՎԿԱՑ. Բառ եբր. Վիմեղէն. քարայատակ. սալայատակ. (որպէս և կեփաս՝ է վէմ։) Յհ. ժն. 13։

ԿԱՊՊԱՐ. Տ. ԿԱՊԱՐ. (խոտ)։

ԿԱՊՏԵՄ. եցի. ն. (լծ. լտ. գոպէօ, գոպտօ. և թ. գոփմագ, որպէս և չըրփմագ. Σκολεύω, συλάω. Spolio, praedor, capto. συλλέγω, colligo. Աւար առնուլ, և կապուտ կողոպուտ թողուլ. աւարակել. կորզել 'ի բաց. յափշտակել. կողոպտել. մերկացուցանել յինչից զմարմնեալն, և քաղել զպտուղ 'ի ծառոց, ևն. Թալալը, Թալանէլ, գէօէլ գէօէլ. Սըյրմաք, քըրփմագ. սօյմագ. *Արագ արագ կապտեսջիր. Եսա. Ը. 3։ *Աւարակել և կապտել զձանապարհորդսն. Խոսր։ *Պաշտօնեին զանձն կապտեալ։ Կապտեցաւ 'ի շնորհէ։ Կապտել զզարդ փշման, կամ ղփշրանն։ Կապտեն զհայր 'ի յերամէ բանէ։ Կապտեսցին կապանքն, կամ մեքենայքն. Նար։ *Զխայրին կապտեա ,, . այսինքն զարդեցեալ պտուղն. Թէոդոր. մայրագ։ *Զկանուխն ոչ կապտեցի պտուղ. Նար։ *Գործաւորն մեղու 'ի մարգսն թռչի, և կապտէ պտուղ (կամ ծաղիկ). Ածաբ. Նոր կէր։ *Զխարաքանչիւր (փետուրս) համան գամայն կապտէին. Պիտ։

ԿԱՊՏՈՒԹԻՒՆ. գ. } Կապտելն, ելն. *Աներկիմնաւոր

ԿԱՊՏՈՒՄՆ, ման. } կապտութի (իբր մերկութի)։ Կապտութե զինուց. Պիտ։ *Զարշաւանս ապստամբեացն, և զկապտութե աւերածոյն. Մագ. ԼԵ։

ԿԱՊՐՑԱԽ. որ և ԿԱՊԱՐՑԱԽ. Տ. ԿԱՊԱՐ (խոտ)։ Բժշկրն։

ԿԱՌ. Տ. ԿԱՌՆ, և ԿԱՌԿԱՌ։ Շփոթի 'ի գրչաց և ընդ Ծառ, որպէս առ ծառայ. *Անկանէր 'ի գետն մեծ կառ. անդ 'ի միջոյ (կամ 'ի միջոց) գետոյն գիրգեալ կառ մի 'ի կղզոջ, և 'ի լուղ անցանէր՝ ելեալ 'ի ծառն. Կաղկանք։

ԿԱՌԱԲԱՐՁ. ա. Բարձող՝ այսինքն ձգող զկառս. *Հաւատար բարձրապատուարծուոյն կառաբարձ փառաց անեղին. Վրդն. տրդ։

ԿԱՌԱԲՈՅՍ. գ. ('ի Կառ. պ. խոտ. այսինքն փուշ. որպէս և լտ. գարդուուս, է ազգ փշոց.) Փշատեսակ բոյս՝ ծաղկին, ունող զինչ իմն կենդանութե. *Իսկ եթէ զինչ կենդանութե 'ի կառաբոյս և 'ի խեցեմորթս. Հ. արէգ. ծդ։ *Եւ հրամանն 'ի ջուր և յերկիր վասն կենդանեաց՝ սկսեալ 'ի կառաբոյսս և 'ի սպունգս. Վրդն. ղփմ։

ԿԱՌԱԺՈՒՂ. գ. (գրի և կարածուղ.) Փշաւոր կամ խայթոցաւոր մժեղ. մժիկ. *Ո՛չ 'ի վասնթարան՝ որ յերկիր են՝ հայելով, 'ի կառաժուղս, կամ 'ի մրջիւնս, կամ 'ի լուս. Փիլ. Նխ. Բ։

ԿԱՌԱՁԻԳ. ա. Զգօղ զկառս. առաջնորդող. *Կառաձիգ ջորւոյն որքունականաց. Ոսկ. աղաղկ։ Կամ Կառաձիգք, որպէս ձիք կառաց. *Կառավարքն զկառաձիգսն ուղղէ, և չտայ թոյլ խոտորիլ 'ի պողոտայէն. Խոսր. պրդ։

ԿԱՌԱՄ, ացի. չ. Բառ ռմկ. որպէս խնեշանալ. Թերևս նոյն ընդ Իշանալ, որպէս գիջանալ. և կամ մերձիլ 'ի կայսին. *Մեղայ խաղալով, կառալով, շօշափելով. Ոսկփոր։

ԿԱՌԱՄԱՐՏ. ի, եց. ա. գ. } Ի կառաց կմ կառօք մարտնչօղ. և Որ ինչ անկ է կառամարտութե. *Զկառամարտն և զպերճացեալն փառսն տարաց 'ի ծովն կարմիր ընկղմել. Զօր. կբ։ *Ամենայն կառքն և երիվարքն պարտաւէն 'ի միջոյ ասպարիսի մտացս. և կառամարտն անօթեով յինքեան նհանջի. Լմբ. ող։ *Ըստ կամաց կառավարին ուղղեալ լինին կառամարտքն. Խոսրովիկ։ *Ի տեսարան ձիընթացից կառամարտակացն։ Ի տեսարան խաղուցն ձիընթացից կառամարտակացն. Ճ. Ա։ *Կառամարտին ձիոցն հակառակելոյ և կռուելոյ Է մեծամեծս. Ոսկ. ծննդ։ *Հանգերձ կառամարտակօքն (խաղիւք) և տեսարանօք. Ար. որս. Ա։

ԿԱՌԱՄԱՐՏԻԿ, տկի, կաց. } (same entry)

ԿԱՌԱՄԱՐՏԻՄ, եցայ. չ. Կառօք կմ 'ի կառաց մարտնչել. *Այսպիսի կառօք կառամարտել. Մագ. ծԳ։

ԿԱՌԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտ կառօք կամ 'ի կառաց. *Ցորժամ կառավարն հաստատուն կայցէ, կառամարտութիւն բարիոք և ըստ կարգի լինիցի. Վրդ. սոկ։ *Մի ինձ մարդոյ առ մարդ վարկցիս զկառամարտութիւն. Լմբ. ող։ *Ճեմս առնել ձիաձիր սիգալով 'ի կառամարտութեան. Կէլտօ. ողջէօ։

ԿԱՌԱՄՈՒՏ, մտի, տաց. ա. գ. Մտեալն ընդ կառօք. ձի կառաձիգ՝ ուրոյն յարձակ երիվարաց հեծելոց. առադոյն գօլուն մօու. *Զգարին զլարդն երիվարացն և կառամտացն բերէին ,, . յն. ձիոց և կառաց. Գ. Թգ. Դ. 28։

ԿԱՌԱՄՏԻԿ. Փոխանակ գրելոյ Կառամարտիկ, կամ Քառամարտիկ. ըստ յն. քառաձի (կառք), որով լինէր մին յազգման ական խաղուց. *Յաւելաւ յաղթանական կառամտիկ. Եւս. պր. Ա։

ԿԱՌԱՆ, ի, աց. գ. Գարան. հաստ չուան. օրղան, հալաթ, ձէամէէլ. Տես և ՊԱ.

ԼՈՒԽ. *Հատանել զկառան նաւին եառուն տանել ալեացն զնա: Կառափեալ 'ի կառան մի մեծ՝ թէ մի հասաւ. Վրք հց. ղ. և ծա:

ԿԱՌԱՆՇԱՆ. ա. Նշանակիչ և երևեցուցիչ քրովբէական կառացն էոյ. *Ըստ պատմանէ կառանշան տեսլեանն. Ագաթ. *Որպէս 'ի կառանշան տեսիլն ասէին քերթողքն. Շ. Բարեխ: *Ի կառանշան տեսլեանն քառակերպեալ՝ եզեկիէլի մարգարէացեալ. Տօնակ:

ԿԱՌԱՆՉ, ոյ, կամ ի, ից. գ. որ և ԿԱՌՈՒՆՉ. Κραυγή. Vociferatio. καταβόησις, reclamatio. ἀποδυρμός, deploratio. Սաստիկ կանչ, կանչիւն. կական. հեծութիւն. Ճիչ. և բառանչ. կռինչ. (լծ. յն. գռաւղճ. թ. խօյղըռմա.) պօռալը, պօռլալը. պաղըրըլ, վայնասն. *Աշխարաւն գուժից, ճչոյ և կանչոյ և կառանչոյ. Յհ. կբ: *Արք չարաձայնք կառանչիւք և վայիւք և փետտիւք խեղդին. Մանդ. ԺԳ. այլ ձ. կառաչիւք:

ԿԱՌԱՆՉԵՄ, եցի. չ. Կառանչ բառնալ. թառանչել. մեծաձայն և ցաւագին գոչել. գանչել. հաչել հառաչել. կականել. *(Աղքատն) 'ի դուրս դուրս երերեալ և գաղարեալ կառանչէ. Մանդ. Է. (այլ ձ. կառաչէ:)

ԿԱՌԱՉ. Տ. ԿԱՌՈՒՆՉ. *Արտասուք այրւոյ զծնօտիւք իջանեն, և կառաչ նորա 'ի վերայ իջուցանելեաց նորա. Սիր. ԼԲ. 18: *Բազմութիւն կառաչ բարձեալ լայյին 'ի տանն էոյ. Փարպ: *Իսկ զկենդանեացն զկառաչ ոչ լսելիք տանել կարէին. Լաստ. ծա: *Ի հրապարակացն մտվարու ելանէր գոչումն և կառաչ: Լռեցէք զկառաչ ուրուք, յորժամ զբողոք բառնայցէ: Գոչիւն և կառաչ մարցն խանդաղատելոց. Ոսկ. Եա. և Եբր. և Ժթ:

ԿԱՌԱՉԵՄ, եցի. Տ. ԿԱՌՈՒՆՉԵԼ. *Ոմն աղաղակէ, ոմն կառաչէ յերկինս առ ած. Լմբ. ող: *Այլք ('ի տղայոց) 'ի գուճս սողալով կառաչէին. Լաստ. ծա:

ԿԱՌԱՉԻՒՆ. գ. } Նոյն ընդ կառաչ.
ԿԱՌԱՉՈՒՄՆ. } կառանչ. կառանչիւն. հօյգըրըլ, ֆիղան, ֆիրեար. *Լռեցուցէք զկառաչիւն (կմ զկառանչիւնս) լալեաց և վայից. Մանդ. Է: *Գոչիւն և կառաչիւն (կամ կառաչ) մարցն խանդաղատելոց. Ճ. գ. բառ Ոսկ. Ժթ: *Օգահատել կառաչմամբ (կանկանց): Դառնչիւն կառաչման, և խիղախիւն վարազաց. Մագ. ծղ. և հա:

ԿԱՌԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἡνίοχος (ատն ձակալ). և ἄρχων τῶν ἁρμάτων. Auriga. Պետ կառաց. կառավար. ուղղիչ կառաձիոյ ձիոց. առապածը, գօչչի, գօչաղ. *Պատուէր ետ կառապետաց իւրոց: Իբրև ետես զնա կառապետքն: Ասէ ցկառապետն իւր. Գ. Թգ. ԻԲ. 31 = 34:

ԿԱՌԱՎԱՐ, ի, աց. գ. ա. Ἁρματηλάτης. Auriga. ἡνίοχος, ἡνίοχευς, moderator. Նոյն ընդ վ. Վարող զկառս. և կառապետ. առապածը. *Հրաման տայր կառավարին: Արտացէ կառավարս և հեծեալս. Գ. Դ. Ի. 1: Թ. Բգ. Ը. 11: Իսկ Յոյփ. Ի. 9. *Իբրև զձայն կառավար ձիոց բազմաց ". իմա կառաձիգ. յն. կառաց, ձիոց: *Ամենայն կառք 'ի համազգեաց երիվարաց են. երբեմն օձաեն, և 'ի տագնապի զկառավարն և զանձինս կացուցանեն. Եղնիկ: *Որպէս զերիվարս գասաւորակելովք՝ յոր ընթացս և միոյ կառավարին կամիցին. Նար. խչ: *Լծեցելոց ձիոց երասանակակալ կառավարն: Կառավարք 'ի ձիընթացսն. Փիլ. լին. և լիւս: *Անկեալ բոլոր կառքն հանդերձ կառավարօքն. Պղտ. աղէկ: *Ի նաւի նաւավարն, և 'ի կառս կառավարն... և ած յաշխարհին. Արիստ. Ծ: *Զկառս կառավարօքն հանդերձ զգետնեցէ. Ոսկ. փիլիպ:

Նմանութ. ասի. *Մարմնոյ և հոգւոյ միութեն կառավար. Եղիշ. Է: *Մի, ասէ, կառավար միտքդ զերասանակ զգայարանացդ թուլացուսցէ. Լմբ. ծղ. և խմ. և ող: *Կառավար անձին, երասանակալ սրտի. Նար. ԼԷ: *Կառավար կալեալ զմիտս իւր՝ առ ած հայէր. Յհ. կթ: *Կառավար բարուցն բարութեանց՝ ածասիրութիւն է. իսկ չարեացն է անածութիւն և անձնասիրութիւն կառավար. Յճխ. Է: *Ած էր, և կառավար ամենայն արարածոց: Տէր ած՝ կառավար համօրէն եղելոցս. Ար. հճ: Ճ. Ա: որ և ասի ՂԵԿԱՎԱՐ, ՈՒՂՂԻՉ, ՆԱԽԱՆՁՆԱՄՈՂ. են: *Թագաւորն, զոր կառավար խնդրեցիք, եղև ձեզ կործանիչ. Լմբ. մբ: *Թիւրաշարժ կառացս ուղղիչ կառավար. Ճ. Ը: (Իսկ ռմկ. կոռավոր ասի որպէս քաղաքապետ, են. հանգոյն իտալ. կօվէռնաթօրէ:)

ԿԱՌԱՎԱՐԵՄ. եցի. չ. և ըստ, եցայ. յ. Ἁρματηλατέω, ἡνιοχεύω. Aurigo, currum ago, habenas teneo, moderor. Վարել կամ ուղղել զկառս. ընթանալ կառօք. յառաջ խաղալ. և կառամարտիլ 'ի ձիընթացս. առապա՝ գօչի սիւրմէք. *Կառավարել կամիմ, զի կառօք յաղթեցից քեզ. Պղտ. աղէկ: *Ի ձիընթացս մեծի կրկեսին կառավարել կամեցեալ. Խոր. Բ. 76: և Շ. Վիպ: *Կառավարիլ ամպովք, և ելանել 'ի վայր ածութեն հրոյ. Խոր. հրտղ: *Եղիա կառավարէր յերկինս: Վերածնութ. աւազանին կառավարեալ թևապարի յերկնիցն պարգևաց. Զքր. կբ: *Նմանապէս եղիայի կառավարելով յափշտակեցար 'ի բարձրագոյն անճառելիս. Ոսկ. լ: *Կառք խաչակառք. յորում էմմանուէլն բարձրացեալ՝ կառավարելով սուագապէս աւարումն գերելոցն արար. Անյ. Բարեխ: *Կառավարեալ 'ի թևս հողմոց, ելեալ 'ի քրովբէս. Նար. ի:

ԿԱՌԱՎԱՐԵՄ. ն. Κατευθύνω, ἄγω, διοικέω, οἰκονομέω. Rego, dirigo, duco, guberno, administro. Նմանութ. ասի զայս և եթ, որպէս Ուղղել, առաջնորդել, վարել, ղեկավարել, տնտեսել, հոգալ. նախախնամել. ղօղր ի- րօղր էյլէմէք, իտարէ էյլէմէք. *Ո՛, որ չորեքերիվարեան որպէս կառաց գիր զտարերս գասելով, և կառավարելով զժամանակս են. Պիտկ: *Որ զամենայն կառավարես բառ պատշաճ պիտոյից. Խոսր: *Կառավարեա զկամս հայցմանց նոցա և զմերս ընդ ուղղորդն. Պարգ: *Որ զանշարժն իբր զընթացող կառավարես. Նար. լգ: *Իմանալիք և զգալիք նովին և 'ի նորին ակնարկելոյ եղեն և կառավարին. Գր. հր: *Կառավարէ զտարերս 'ի մեր պէտս, կամ զարարածս, կմ զպարձունս բարձանցս, կամ զաշխարհս ողորմութ., և զերկինս ճըշմարտութ.: Նովաւ կառավարին արարածք: Արարածոցս, կամ աշխարհի կառավարէ (այս ինքն առաջնորդէ). Լմբ. ող. սաղմ. և ծղ. և պրգ: *Կառավարեա 'ի վերայ իմ զողորմութիւն քո պարգևս ". այս ինքն առնեա. ԲԵՆԻԿ:

Իսկ զմարդկանէ գուն ուրեք՝ այլաբանութ. *Սիրով 'ի միասին միախորհուրդք զմիտս կառավարեալ. Յհ. կբ:

ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ. գ. Ἁρματεύων. Aurigans. Վարող կառաց. և ἐπιστάτης, rector. Վերակացու կամ տնօրէն տեղեաց. *Ոչ կարող զգաղեցուցանել որպէս երիվար զհեծեալն, և ոչ ողջան լքուցանել զձեռնն ըզկառավարիչ. Ար. Գ: *Զի թէ ոչ էր կառավարիչն, ոչ տխորժէր գիչերն լուսայն տեղի տալ. Լմբ. ող:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἁρματηλασία, ἡνιόχισις. Aurigatio, moderatio, են. Վարելն զկառս. և նմանութ.՝ Առաջնորդութիւն, ուղղութիւն, և նախախնամական տնտեսութիւն. տեսչութիւն. *Բազում այլ յարացոյցք առ կառավարութիւ իսկ են. Պղտ. օրէն. Է: *Զկառավարութիւն 'ի տեսլարանին եցոյց կայսեր, քանզի 'ի վերայ կառաց անցեալ նստէր. Փիլ. լիւս: *Աղօթք՝ ճգնաւորաց մարտակից, կուսանաց կառավարութիւն. Խոսր: *Կառավարութի կամաց 'ի չարն. Յհ. կբ: *Հրամանաւ վերին կառավարութեան մաքրեալ զօգոյն դաժանութիւն. Արծր. Է. 2: *Վարէր զիշխանութիւն իւր բարի և շքեղաշուք կառավարութ. Ուռհ:

ԿԱՌԱՏԵՍ. ա. Տեսող կառաց 'ի տեսլեան. *Դանիէլ վարժեալ՝ զմանկունսն երանեալ, կառատես գերեալ. Գնձ:

ԿԱՌԱՐՇԱՒ. ա. գ. Արշաւօղ կառօք. կառընթաց. և ընթացք կառաց. *Երբեմն իբր զկառարշաւ ձիավարութ. զփրկութեան խօսէր բանս: Այլք 'ի կառարշաւն (կամ 'ի կառարշաւանս) յաջողապէս պատկանեալ. Պիտ:

ԿԱՌԱՒԷՏ. ա. Որ էջեն կառք բազումք. *Եթէ ոք կառաւէտ երիվարաշատ առ հեզութեն նուազեալ 'ի մարկի իշոյ, զարդարէ խոնարհութ. զկարգ հեզութեան. Սեբեր. ծա:

ԿԱՌԱՓԵՄ, եցի. ն. որ և ԿԱՌԱՓՆԵՍԵԼ. Զկառափն հարկանել, եթէ գլխատելով, և եթէ կափելով, և տանջելով. գըլխըն ղըրմէգ, և գըլուխը ղըրնէլ, կըրէլ. պաշընը վուրմագ, պաշընը վուրմագ՝ էօլտիւրմէք. *Գողգոթայ, որ է տեղի կառափելոյ. Մտթ. ԻԷ. 33. յն. տեղի կառափին. վասն որոյ 'ի Ղկ. և Յհ. գագաթն գնի: Իսկ Բրս. Հյլ. իմանալով զկառափն իբր գանկ ադամայ, (չոր խաֆա) դրէ. *Քն կառափեցաւ անդ մարմնով. կառափելն քերթելն է զմորթ մինչև ցոսկերսն ". որ է անլուր: *Զբազումս 'ի պաշտօնէիցն կառափեալ սատակեցին. Արծր. Է. 3: *Եւ որ զմարգարէն ոչ կառափեաց, վրիժապարտ գտաւ. Խոսր:

ԿԱՌԱՓԵՏՂ. գ. Տեղի կառափման, այս ինքն գլխատման, կմ սպանման. լեառն գողգոթայ, և խաչն. *Բերէ զգագաթն՝ բարձրութիւն սորա (խաչի), և զկառափեալն ձև սորա: (փոխէ) զկառափեալն 'ի կենաց գործեալ. Անյ. Բարեխ: Շ. ատ:

ԿԱՌԱՓԻՉ. ա. Որ կառափէ. կառափող. *Ինձ պատժապարտս ... անփրկելի տանջիչ, անկաշառ կառափիչ. Նար. ՅԷ:

ԿԱՌԱՓՆ, փին, փունք, փանց. գ. Κάρηνον, κράνον, κάρα, κάρ, κεφαλή, κορυφή. Cranium, caput, vertex, calva, calvaria. Գլուխ մարդոյ, եթէ կից ընդ պարանոցի, և եթէ հատեալ, և չորացեալ որպէս գանկ. քէլլէ, գաֆա. պ. սէր. *Հատ ընկէց զկառափն (մկրտչին). Եփր. համաբ: *Հանին (կամ հարին) զկառափունսն, և ընկեցին 'ի պարապէն 'ի մէջ զօրացն. Բ. Մ. Թ. 16: *Որպէս թէ հարկանիցէ ոք զկառափն մարդոյ. Ես. ԿԶ. 3. յն. հարկանող զշուն (իբր գլխատող): Իսկ Բ. Մ. Է. 38. *Հրամայեաց զկառափն հարկանել զանօրէն մահապարտին ". յն. տարաշխարհիկ առնել. (որպէս թէ կարճել յաշխարհէ:) *Կառափունք այլոց բազմաց. Եւս. պտմ. Է. 1: *Վերջս 'ի ձեռս առեալ՝ զկառափունս մոգուցն և զմոգպետին ջարդէին. Եղիշ. Փ:

ԸՆԴ ԿԱՌԱՓՆ ՀԱՆԵԼ. Կառափել, կառափնատել. գլխով չափ վրէժ խնդրել. գըլուխը ջօխջախել. ապլէջընէլ. *Ոչ բարկա-

նայր, և ոչ տառաէր՝ համել ընդ կառափին նոցա: Ոչ հանես ընդ կառափին նոցա զչարութիւն նոցա, կամ զչարիսն. Սարգ. յկ. Դ. Ծ: Ն ա. պ. Ջ:

ԿԱՌԱՓՆԱԲԵԿ ԱՌՆԵԼ. Բեկանել կամ ջախել զկառափն. *Կառափնաբեկ և ոտնակոտորս արարին արս բազումս. Ուռհ:

ԿԱՌԱՓՆԱՏ. ա. } Իբր կառափնատեալ.
ԿԱՌԱՓՆԱՏԱԾ. } *Զոմանս վիրաւորս, զոմանս կառափնատս արձակէին ». յն. լոկ. վիրաւորս առնէին. Բ. Մ. Դ. 42: *Որպէս զի զագամ կառափնատ առողջացուցէ. Եղիշ. Տ: *Ի կռուէն կառափնատէ, և նա դառնայ առ թագաւորն կառափնատած. Լմբ. ող:

ԿԱՌԱՓՆԱՏԵՄ, եցի. ն. Κεφαλαιόω. In capite vulnero, են. Կառափել, հատանել կամ կիսատ առնել զկառափն. գլխատել. և Կռփել. Հարկանել քարամբք. վիրաւորել. Ջախել. մահուչափ տանջել. [illegible] *Եւ զնա կառափնատեցին (յն. քարկոծեալ գլխահարեցին), և արձակեցին անարգեալ. Մրկ. ԺԲ. 4: *Հայր կառափնատեաց մարգարէն զընկեր իւր պատգամաւն տեառն: Կառափնատեցաւ մարգարէն յընկերէն իւրմէ. Եփր. Թգ: *Եթէ քարիւ կառափնատեալ բերէ զքարն ցուցանէ, և զհանդերձն արեամբ թաթաւեալ. Բրս. Մրկ: *Ուր որդին խաչեցաւ, անդ և հարազատ եղբայրն (յակոբոս) կառափնատեցաւ. Սարգ. յկ. Ժա: *Սատանայ կառափնատեաց զանձնեղն խաչիւն. Լմբ. ող: *Ըզգլուխն՝ որ պսակելոյ արժան էր, կառափնատեալ, 'ի մէջ բազմականացն բերէին. Եղիշ. Տ:

ԿԱՌԱՓՆԱՏԻՉ. ա. Որ կառափնատէ. կառափիչ. *Ի խօսել որդւոյն նկուն լինի և ափիբերան անմեղին կառափնատիչն. Լմբ. ող:

ԿԱՌԱՓՆԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Կառափնատելն, իլն. *Նայեցաւ յօրէնս, զի ասաց, եթէ կառափնատուն փոխանակ կառափնատութեան ». այս ինքն ակն ընդ ական են. Եփր. Թգ:

ԿԱՌԱՓՆԵԼ, եալ. Տ. ԿԱՌԱՓԵԼ: Բրս. Մրկ:

ԿԱՌԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Կառափելն, իլն. *Տեղի, կամ վայր կառափման ». այն է կառափետղ. Ճառ: Ճ. Ա: Խոր. [illegible]:

ԿԱՌԱՓՈՒՂ. գ. Ազգ փշոց, իբր կանկատունկ, կառափոյս, են. *Կանկատունկք կառափուշն (է). Լծ. Ժիւ:

ԿԱՌԸՆԹԱՑ. Տ. ԿԱՌԱՐՇԱՒ: Գնձ:

ԿԱՌՆ, ռին. կամ ԿԱՌ, ի. գ. Փուշ՝ որ կառչի և կռուի ընդ անցաւորս. բոյս փշաւոր, որ տայ սերմն թաղեցեալ աղուամազիւք, որք ելեալ անիւ հողմվին այսր անդր յերեսաց հողմոյ. որպէս և պ. խառ՝ է փուշ: Իսկ 'ի տեղիս տեղիս աշխարհին հայոց ԿԱՌ կոչի փուշ հաստ բնով, զոր կեղևեալ ուտեն, որպէս և զԵրինժնակ կոչեցեալն. *Կառն, որ է փուշ. Երզն. Քեր: *Անիւ կոչի փուշն, որ 'ի ծայրս կառինն 'ի չորանալն անկանի ». (որպէս թէ իցէ կառք ինչ.) Վրդն. Ծն: ռմկ. [illegible]: *Եւ խոռխոտացեալ կառին, (կամ կառի) և նորին նմանեացն, ասեն՝ թէ մեք հարկանող գոլով, են. Մխ. առկ: Իսկ 'ի բառս Գաղիան. Կառն և թաղիք իբր նոյն գնին:

ԿԱՌՆԱՋՈՒՐ. գ. Ջուր չարաւային և արիւնախառն. (գուցէ որպէս լտ. գռուօր. Cruor.) *Որպէս 'ի խոցոյ թարախ և կառնաջուր 'ի վայր վայթէր. Մոգթին:

ԿԱՌՈՅՑ. ուցի, ցաց. գ. (լծ. թ. գուրուլուշ.) Կառուցումն. կառուցեալ ինչ. կազմած. կայք. նեցուկ. դիրք. *Քնար է հոգին, և կառոյց լարիցն (կամ չարիցն) ներքնագոյն բանն, և կնոընգոց՝ միտք. Վրդն. ող. Ն Քրղ: *Գահոյս և բազմոցս և կառոյցս ոսկւոցին. Նոյն. յանթառամն:

ԿԱՌՈՒԱԾ, ոյ կամ ի. գ. Կառչիլն. կռուիլն. մածուած. սառոյց. պնդութիւն. *Իբրև զմոմաձև ինչ... ոչ տարածեալ վասն առաւելութեան խոնաւութեան... և ոչ հակառակատպեալ յանչափութեան 'ի կառուածին, քանզի անհշան առ տիպս է անտեղի տալին (կարծրն). Նիւս. կազմ:

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, ռ՛. ն. (լծ. թ. գուրմագ.) Ἐφίστημι, ἐνιδρύω. Constituo, colloco, fundo, firmo. ἀνορθόω, surrigo, erigo, instauro. Կանգնել. տնկել. ամբառնալ. կայացուցանել. հաստել. հաստատել. կազմել. շինել. *Կառո՛ զասնն, կամ զկաթսայդ. Դ. Թգ. Դ. 38: Եզեկ. ԽԴ. 3: *Ի վերայ աւազոյ շինուածս յիմարութե կառուցի: Համբարտակն վտահութե դարձեալ կառուցի: Կոթող կամ կարկառ քարանց կառուցեալ: Կառոյց նպատակ: Արձանքն կառուցան: Կառո՛ ինձ սահման: Բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի. Նար: *Երկիրս 'ի միջոցի երկնի կառուցաւ. Շիր: *Տնկագործն ծառ յերկրի կառուցանէ. Ոսկ. Գծ: *Ի միջոցին կառուցեալ ունելով զծառն կենաց. Եղիշ. Ծ. խորհ: *Կառուցեց զգարշապար մտացս 'ի յոյսն անկարծելի. Ոսկ: *Զաչսն 'ի նմա կառուցանեն. Փիլ. փէսակ: *Ի հասարակաց արգահատելով մարդկային բնութեն՝ զնոյն կառուցեալ ընդ միտ ածէք ». իբր ակնկառոյց լինելով. Պիտ: *Առ 'ի կառուցանել ամբոխ ալ մրկի 'ի վերայ փրկչին: Ի ծնէ կուրի աչք հաստատ կառուցանել. Զքր. կթ: *Ընդդէմ ձմերայնոյ կառուցին զարօրս. Համամ. առկ: *Այսպիսիքս զդատապարտութեն խոթմանն, և բազում ժահահոտութեն կառուցեալ 'ի նոսա. Մեկն. ղևտ:

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ. ('ի կառչելոյ, կմ կռուելոյ.) Մածուցանել. պնդել. պնդացուցանել. [illegible] *Կառուցեալ 'ի ճակատն զքարին՝ այնպէս շրջէր. Նոննոս: *Ի վերայ ճակատին կառուցանել 'ի ձեռն ծաղկահոտ մոմոյ. Մագ. Լէ: *Ջուրք զօրէն պարսպաց կառուցեալ եղեն ». յն. մածեալ պնդեալ կամ պաղեալ կացին. Փիլ. փէսակ: *Յորտահար կառուցեալ 'ի ձմերայնի լինէր, և տապախառն արեւիկէղ յամարայնի. Յհ. կթ:

ԿԱՌՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Κατάστασις. Constitutio. πῆγμα, πῆξις, coagmentatio, compactio, concretum, pegma, congelatio. Կառուցանելն, իլն. կառոյցք. կանգնումն, կազմութիւն. շինութիւն. կայք. և Մածումն. պնդումն. կառեալ կալն. պաղումն. սառոյցք. *Մի կացուցանիցիք զոստ ձեր յանցաւորիս կառուցմամբ իբրև յաւիտենականի. Յհ. կթ: *Զոհարանացն կառուցմունք: Յաւազանին կառուցմանէ: Յոչնչէ կառուցմամբ. Անան. եկեղ: *Կառուցման լրութեն անդամոցս: Ունօղն յարկին կառուցման: Ղեկացն կամ խորանաց կառուցմունք. Նար: *Նիստ կառուցման բոլորակութեն (լուսնի): Յերկինս կառուցմամբն. Շ. բարձր: *Լուսաւորաց կառուցումն. Լմբ. Ժղ: *Սակս սիրականին կառուցման քո առ իս ». այս ինքն ակնկառոյց լինելոյդ. Մագ. ԻՆ: *Ի վերայ ոչնչի (այս ինքն ոչինչ) կառուցման կառուցեալ, կայ իւք թուչին, և կառուցմամբ ընթանան. Պիտ: *Պարապաձև կառուցմամբ (ջրոյ) յաջմէ և յահեկէ հաստատութեամբ. Պիտ:

ԿԱՌՉԻՄ, ռեցայ, ռուցեալ. չ. (լծ. կառն, այս ինքն փուշ. և կռուիլ.) Πήγνυμαι. Pangor, concresco, haereo, figor. ἐφέλκομαι, attrahor. Զկայ առնուլ՝ որպէս կռուսն գտեալ. մածանիլ. ըմբռնիլ. ձըգիլ. մխիլ. յարիլ. պնդիլ. հաստատիլ. [illegible] *Երկիր յոչինչ հաստատելով՝ 'ի միջին կառչի. Շիր: *Կառեաւ միլոն իմ 'ի դուռն եկեղեցւոյն. Վրք հց. Ծ: *Ոսկր ինչ ձկան կառուցեալ 'ի քիմս եպարքոսին. Վրք սեղբ: Ն Բռող: *Զամենայն չարիս՝ որ 'ի փողոցաց (աղմոյն կամ փշոյն) կառուցեալ է 'ի նմա, ջնջեսցես 'ի նմանէ. Ոսկ. յհ. Բ. 15: *Ունիս զնետս կառուցեալս 'ի նմա. Նոննոս:

ԿԱՌՔ, ռաց, ռօք. գ. (լծ. լտ. գառռուս. իտ. գառռօ, գառրօցցա. պ. կերդուն.) Ἅρμα. Currus. Սայլ փառաւոր՝ երկու կամ քառեակ անուօք, ձգեալ 'ի գրաստուց. իսկ կառք այլ կոչին քառօղաք, են. [illegible] *Եհան զնա յերկրորդ կառս իւր: Կազմեաց յովսէփ զկառս իւր: Հանդերձեաց փարաւոն զկառս իւր: կառք, և հեծեալք: Կառօք և հեծելովք: Կառք երկաթիք: Անուաց կառաց: Ղաչիւն կառաց: Նստեալ 'ի կառս իւրում: կառք այլ բուրաստակիք: Հայր հայր, կառքդ իսրայէլի, և հեծեալք նորա. (այս ինքն որ լինէիր զօրեղ նոցա գործովք): Կառք հրեղէնք, և երիվարք հրեղէնք: Գերանդաւոր կառօք. են: *Ամենայն կառք 'ի համագգեաց երիվարաց լծին. Եզնիկ: *Կառօք քրովբէիւք. Ագաթ: *Քրովբէական կառօք: Որ 'ի քրովբէական կառս հանգչիս. Շար: *Անի առ մանկունս բժշկաց, զի ըմպելեաց պէտք ոչ է կերակուր, այլ՝ կառք կերակրոց ». իբր դիւրիչ ընթացից մարսողութե են. Փիլ. լին. Դ. 35:

ԿԱՍԴՐԻՈՍ. կամ ԿԱՍՏՐԻՈՍ. [illegible] պակաս գրի և կոստորոց, կոթորոս, են. իբր յն. լտ. գաստոր, որ է կուղբ. [illegible] *Է երէ ինչ, որ կոչի կասդրիոս. հանդարտ և զգօն է. և կարեորք նորա բժշկութիւն է, և 'ի տունս թագաւորաց է. Եպիփ. բարոյ:

ԿԱՍԵՄ, եցի. ն. Տ. ԿԱՍՈՒՄ:

ԿԱՍԵՄ, եցի. չ. Տ. ԿԱՍԻՄ: Գտանի և ներգործականն սորա՝ որպէս կասեցուցանել. *Զձեռս զդիմանն փոքր ինչ կասեաց. Նար. Խէ:

ԿԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐγκόπτω, ἀνακόπτω. Retundo, impedio. ἐλαττόω, imminuo, են. Տալ յետս կասիլ կամ յամիլ և զկայ առնուլ. յետս ընկրկել. նահանջել. արգելուլ. խափանել. դադարեցուցանել. պակասեցուցանել, նուազել. ընդմիջել. [illegible] *Բարուք ընթանայիք. ո՞ կասեցոյց զձեզ ճշմարտութեան չհաւանել. Գաղ. Ե. 7: *Արբեցութիւն կասեցուցանէ զոյժ. Սիր. Լ. 40: *Զմտացն ընթացութիւն երբեմն կասեցուցին, և երբեմն ամենևին իսկ մթացուցին. Կիւրղ. Ծն: *Կասեցուցանէ 'ի սիրոյն. Ոսկ. Բե: *Ըստ հաւատոցն ոչինչ կասեցուցանէր զգործն. Խոր. Բ. 89: *Կասեցուցանելով զմարմնոյս զօրութիւն. Պիտ: *Կասեցուցանել 'ի պատուոյն, կամ յարիական զօրութենէ, կամ 'ի հանգիստից բարեպաշտութեն. Նանայ: Ղևոնդ: Սարգ:

ԿԱՍԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ կասեցուցանէ

կամ կասեցոյց. խափանիչ. *Սերմն նորա գեղ է, և նոյն զօրձեալ կասեցուցիչ ցանկութեան. Եղնիկ։ *Ասէր ցկասեցուցիչսն, զինչ գործէք, զի՞ լայք և ձանձրացուցանէք զմիրտս 'ի նուրբս. Սեբէր. Բ։

ԿԱՍԻ, սեայ, եաւ. } գ. Նոյն և յն. ԿԱՍԻԱ, այի, իւ. } լտ. Κασία, κασσία. Casia, cassia. եբր. գեծիա, և փառնոյ (իբր փիւնիկեան). իտ. Canella. ռմկ. փարչին. որ և ԴԱՐԻՃԵՆԻԿ, ԿԱՍԻՄՈՆ. Բոյս, և նորին կեղև նորա բարակ՝ անուշահոտ, 'ի կարգի համեմից և խնկոց. լինի յեթեովպիա, և յարաբիա, 'ի գաւառին կինամոմոյ. վասն որոյ և կինամոմոն ասի. *Ո՞ր տերև, ո՞ր կասի, ո՞ր սատաշխն, ո՞ր զմուռ. Ոսկ. տ. փիլ։ *Զմուռս և սատաշխն և կասիա 'ի զգեստուց քումմէ. Սղ. խդ. 9։ *Ցօղեցուցից նոխազի... և խնկովք և կասեաւ. Եզեկ. իէ. 17. ուր ասէ Եսայի նշեղին. *Կասիայն ասեն և նա մանրուածու խունկ էր։ *Ծխովք անուշիւք կնդրկի և կասիայի. Նար. խչ։ *Սատաշխն, որ է անուշահոտ որպէս կասիայն. Վանակ. յոբ։

Իսկ ԿԱՍԻԱ, Cassia, ըստ խոտաբ. իբր ռմկ. խիարչէնպէ, տես ԿԱԿԺԻՐԱԿ։

ԿԱՍԻՄ, եցայ. } կամ ԿԱՍԵՄ, եցի. չ. (պ. գէասիլէն. որ է պակասել. 'ի մեզ արմատն է՝ կամ, կաս, կա՛ց. կամ կայք, կայս.) Ἐκλείπω, διαλείπω, λήγω, ἀφίσταμαι, ἀσθενέω, ἐλάσσομαι. Deficio, desino, desisto, cesso. καταπίπτω, animo concido. Ցեռս կալ. յետս ընկրկիլ. զկայ առնուլ յանկարծ. կալ մնալ. նահանջիլ. յետնիլ. վերջանալ. տկարանալ. պակասիլ. նուազիլ. լքանիլ. դադարել. ... Կասեցին 'ի ճանապարհս իւրեանց. Նաւ. Բ. 5։ *Կասեցին (կամ կասեացին) 'ի պատերազմէ։ Կասեաց ընթացօղն յընթացից իւրոց։ Մի՛ կասեսցէ 'ի տալոյ զպտուղ. Երեմ. ծա. 30։ Է. 6։ ժէ. 8։ *Ոչ կասէր 'ի հպարտութենէ անտի։ Որ ոչն կամէին կասել երբէք 'ի խորամանկութենէ չարեաց իւրեանց. Բ. Մ. Բ. 7։ Գ. Մ. Գ. 10։ *Ոչ ինչ կասեաց չհոգևոր կամին գիտցուցանել. Խոր. Գ. 66։ *Մի՛ կասեսցի 'ի յուսոյն. Խոստ։ *Կասեցան գթութիւքն ընդ նահանջել կենդանութեան. Նար. ծա։ *Մարդոյ կարօտելոյ՝ կասեցելոյ յուժոյ. Սիր. խա. 4։ *Կասիցէ ինչ 'ի բարիս առնելոյ։ Ցորժամ տեսանիցեմք զչար ոք մեծացեալ, մի՛ ինչ ընդ այն կասիցեմք. Ոսկ. Մ. Բ. 7։ Եբր. Է։

ԿԱՍԻՄՈՆ, ի. գ. Այգ կասիայի. *Հալուէ... կասիմոն, և բազում դեղք բժշկականք. Խոր. Ճ։

ԿԱՍԻՉ. ա. Որ կասէ. կասօղ. կալօղ. *Եթէ եզն չիցէ կասիչ»։ կամ, *Եթէ ոչ իցէ եզն կասիչ. Ոսկ. տ. փիլ։

ԿԱՍԼԱՑ. ի, ից. գ. Նոյն է ընդ Դափնի։ Բժշկ։ Լծ. ծիւ։ Վստ։ *Ի մրտենոյ, 'ի ձիթենոյ, 'ի կասլայէ. Մոգբին։

ԿԱՍԿ, ի, աց. գ. Գարի կեղևեալ, մաքուր. և եփեալն գարւոյ և ցորենոյ՝ որպէս հերիսայ. (Լծ. ընդ պ. գէշկէկ, գէշկ. 'ի ճէշ, որ է գարի.) *Սակաւ մի կասկ ընդ արմաւաջուր խառնեալ. Եւագր. տ. 4։ ուր յոմանց գրի. 'ի Լծ. *Կասկ, որ է գարի, կամ գարեջուր»։ և յայլոց իբր արմատ կասաանայ բառի համարեալ՝ գրի, *Կասկն պատուղ ինչ է բժշկական, անուանն կասատանայ»։ Տես և ԿԱՍԿԱՋՈՒՐ, և ԿԱՍԿԵՆԻ։

ԿԱՍԿԱԾ, ոյ, և ի. գ. որ և ԿԱՍԿԱԾԱՆՔ. Ὑποψία. Suspicio. ἐλπίς, spes. և ընդ բայի, ὑποπτεύω, suspicor. ἀπορέω, haesito, dubito. Կարծիք և երկբայ տարակոյս միտաց. անհնկալութեան չարի. խղճալի. զանգիտանլի. տարակոյս. վարանք. ... տես Բ. Մ. ժԲ. 4։ Յոբ. Ը. 6։ Եզ. իէ. 19։ Իսկ Երեմ. լա. 39. *Կասկած և չափ»։ յն. մի բառ, διαμέτρεσις. ըստ ոմանց՝ լար չափոյ. *Զկասկած առեալ։ Ի կասկածի եղեալ։ Ի կասկած անկեալ։ Ի կասկածի կալ. Խոր. Բ. 16. 86։ Նոննոս։ Ոսկ. յհ։ Իգն։ Ը. Մրգ։ *Սիրով զարթուցեալ՝ մերժեն զերկբայ կասկածին. Նար. փող։ *Զարթեցան 'ի կասկածոյն։ Մեռանել 'ի կասկածոյ. Ոսկ. Մ. տ. 8։ Բ. 28։ *Կասկած 'ի գողոց, երկբայ յաւազակաց. Մանդ. Գ։ *Կասկած արկածից. Նար. իէ։ *Եթէ 'ի տանջանաց կասկած չիցէ։ Ոչ երբէք կասկած լիցի ումեք յիրաց։ Եղեւ տակաւին կասկած յոգի նոցա չհաւատալ տասցելոցս. Եղնիկ։ Խոստ։ Մխ. Երեմ։ *Առ զայրուցեալ և առ կասկած զգուշանալը բազում եւ ժամանակ յաւելուլ. Ոսկ. Մ. տ. 7։ *Ցերկիւղէ և 'ի կասկածոյ եւ առաւել ուտէ զմիտս. Ոսկ. Եփ։

ԿԱՍԿԱԾ. ա. իբր Կասկածելի, կամ կասկածոտ. *Հովիւք կասկածք և կաղակարծք. Մծբ. ժԲ։

ԿԱՍԿԱԾԱԳԻՆ. ա. մ. Լի կասկածանօք. երկիւղագին. վարանեալ. *Երթայր և պետրոս զհետ կատարածի՝ կասկածագին 'ի կանխասաց ուրացութենէ. Ճ. Գ։ *Ցայնժամ նոչ երկնչէին, այլ յայնժամ էին կասկածագինք էին. Ը. Մրգ։ Որ ըստ Ոսկ. Մ. տ. 4. գրի կասկածագոյնք։

ԿԱՍԿԱԾԱԳՈՅՆ. ա. Ἐπιμελής, ἐναγώνιος. Sollicitus, ևն. Հոգ յանձին ունօղ կասկածանօք. առաւել զգոյշ, անձնապահ. *Արթունք և միշտ կասկածագոյնք լինիցիմք։ Կասկածագոյնս կամի լինել նոցա յանգ։ Կասկածագոյնս առնել կամի, և միշտ զառաքինութիւն գալ. Ոսկ. Մրգ։ *Կասկածագոյնս արար զնոսա 'ի հերձուածողացն չարութէ։ Զի կասկածագոյնս արասցէ զաշակերտսն՝ քննել զճշմարտութիւն. Սարգ. Բ. Դ. Զ։

ԿԱՍԿԱԾԱՀԱՐ ԼԻՆԵԼ. Հարկանիլ 'ի կասկածանաց. դժկամակիլ. խռովել. *Իսկ փիլիպպոս 'ի վերայ ճառեցելոց բանիցն կասկածահար լինէր. Պրկ. աշէտ։

ԿԱՍԿԱԾԱՆՔ, նաց. Տ. ԿԱՍԿԱԾ. (որ և ըստ յն. յոյս ասի, որպէս ակնկալութիւն չարեաց.) *Ընկաւ ընկաւ կասկածանս 'ի վերայ կասկածանաց։ Կասկածանօք լուարուք զբանս իմ. Եզ. իէ. 13։ Լբ. 9։ *Հեռի զինքն յայտն կասկածանացս կացուցանէ. Ոսկ. յհ. Բ. 12։ *Կասկածանաց մահուն պաշարեալ իցէ (զնա). Ագաթ։ *Երկիւղ կասկածանաց։ Առանց իմիք կասկածանաց. Խոր. տ. 13։ Ցհ. կբ։ *Զերծաւ յամենայն կասկածանաց մեղաց. Մանդ. Է։ *Խարոց կասկածանաց։ Ի կարծեացն կասկածանաց. Նար. ժէ. յէ։ *Սկսան սադնապիլ կասկածանօք այնմ, զոր ասացին. Իգն։

ԿԱՍԿԱԾԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ուր գոյցէ կասկած. կասկածելի. երկիւղալի. խիթալի. զգուշալի. *Հաստատագոյն լինել 'ի կասկածաւոր պատերազմացն. Ագթ. Դ. 4։ *Կասկածաւոր հաշտութեն, կամ պատերազմութեն. Նար. խէ. և իէ։ *Ոչ զամենայն կասկածաւոր խորամս ամրացուցեր զմանկց չարին. Մագ։

ԿԱՍԿԱԾԱՓՈՐՁ. ա. Որոյ փորձն է կասկածելի. *Կասկածափորձ վարժողութ։ Կասկածափորձ դատեալ. Նար. խչ. և ղէ։

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ. Տ. ԿԱՍԿԱԾԱՒՈՐ. *Կասկածելի կենցաղս. Ճ. Բ։

ԿԱՍԿԱԾԵՄ, եցի. չ. Ὑποπτεύω. Suspicor, ևն. Ի կասկած անկանիլ. 'ի կասկածի լինել. խղճալ. զանգիտել. երկնչել. ... *Կասկածել յաղգաց երկրին, կամ յերեսաց թագաւորաց, 'ի սովէ, յերկիւղէ. Բ. Եզր. Գ. 2։ Երեմ. Ե. 16։ Խբ. 16։ տ. պ. Գ. 6։ *Ցերից կասկածեաց սիրտ իմ. Սիր. իէ. 5։ *Վասն կնոջ, զորմէ կասկածէ այրն՝ չնացեալ գոլ. Նխ. Թւոց։ *Կասկածեմ յառաջիկայս. Փարպ։ *Մի՛ կասկածել 'ի կայսերէ՝ սակս այնր. Խոր. Բ. 29։ *Չըկասկածէ ինչ 'ի հրէից անտի. Իգն։ *Զի և զմոռացեալսն անգամ մի՛ կասկածիցեն. Նոնոս։

ԿԱՍԿԱԾԻՔ, ծեաց. գ. Իբր Կասկած. կասկածանք. *Սակս հրէից կասկածեաց. Կիւրղ. ղէ։

ԿԱՍԿԱԾՈՏ, ի, աց. ա. Կասկածօղ. և կասկածելի. *Եւ էր ինքն 'ի միտս կասկածոտս»։ յն. 'ի կասկածի. Բ. Մ. Գ. 34։ *Նենգաւոր և կասկածոտ. Եղնիկ։

ԿԱՍԿԱՄ, ի. գ. Նոյն և ռմկ. Այգ բուոյ. բուխճակ. դայլուռ. յոր հայի տեսլն. Մխ. առակ. *Բուխճակ աղաղակէ կաս, և միւսն ասէ կամ. սակայն ոչ կայ. այլ թըռուցեալ այլուր երթայ»։ (Իսկ պ. գէսկէ, է անծեղ, սաղորչան։)

ԿԱՍԿԱՋՈՒՐ, ջրոյ կամ րի. գ. Ջուր կասկի, այս ինքն գարւոյ. գարեջուր. գարէի ջուրը կամ թանաթը. առաջս սույա. կամ էօլքօ. *Էր կերակուր նորա կասկաջուր. Վրք. ոսկ։ *Սուղ ինչ բանջար, և ունդս, և կասկաջուր. Վրք. Եւագր։ *Ամենեքեան առ քա 'ի միոյ իբրև 'ի կասկաջրէ և 'ի համաքամուածէն ընկալեալ մասն արեան. Մագ. ծէ։

ԿԱՍԿԱՐԱՑ, ի, ից. գ. (ռմկ. բոխարայ. թ. խոգարա. յն. էսխարա.) Ἐσχάρα, ριον, ρίς, κρατίκλη. Craticula, focus. Վանդակ երկաթի, յորոյ վերայ դնի միս խորովելի. եւ և պատուանդան սանի, կամ ոտնաւոր սան. տաճայագ. *Զոհ 'ի կասկարայից։ Ի կասկարայս կամ 'ի տապակի։ Զկաթսայս և զկասկարայս սեղանոյն։ Պատառ մի 'ի կասկարայից. Ղևտ. Բ. 7։ Է. 9։ Բ. Թ. Գ. 11։ Բ. Ըգ. Է. 19։ *Թանիրք և կասկարայք քակեսցին։ Զկասկարայս և զգաւանակս. Ղևտ. ծա. 35։ Բ. Թ. Գ. 16։ *Ոչ ոք 'ի զօրականաց արկ զմեզ 'ի խարոյկ, և կացոյց 'ի վերայ կասկարայից. Ոսկ. տ. Բէա։

ԿԱՍԿԵՆԻ, նւոյ. գ. Ծառ կասատանայի. որ յայլ լեզուս չփոթի և ընդ կաղնի, նուշ, ընկոյզ. *Աչենին քաղցր... նեղեալ 'ի գառնութէ եղբօրն՝ արար իւր բարեկամ և եղբայր զկասկենի, բարոյակից զնա գըտեալ ըստ երկուց որակաց. Մխ. առկ։

ԿԱՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՍՈՒՄՆ. *Արծուին ('ի հրեշտակս նշանակէ) զերագաթռչունն, և առ զօրացուցիչսն կերակուրս արութեն, և զկասութեն, և ընթացողութեն, և հնարաւորութեն. Ը. հրէշտ։

ԿԱՍՈՒՄ, կասի, կա՛ս. ն. որ և Կասեմ, եցի, եա՛. Ἀλοάω. Trituro. Կամնել. մանրել զօրայս, զօրանն, զցօղունս ցորենոյ կամնասայլիւ. ջարդել, ջախել. խըրմէն փէօյմէք. փիրէշ էթմէք. *Կասայց 'ի կալն ցորեան։ Կասս զնոսա, և մանրեացես զժողովուրդս բազումս։ Որ կասէն, յուսով վայելել։ Կասեսցես զլերինս։ Կասեսցեն զամուր աշտեր քաղաքս ձեր։ Իբրև զօրան վակմնակ կասցի. տ. Թ. իտ. 20։ Մէք. Գ. 13։ տ. Կոր. Թ. 10։ Եզ. խտ. 15։ Երեմ. Է. 17։ ծա. 33։ *Ի կասել զսերմանեալսն. Պէտ։

*Կատու զմեծ բանակն տարեատանեայց, այս ինքն կոտորէ. Գէ. Եօ: *Ոչ թէ նոքա կասեցին անձին ուժով, այլ զօրութիւն այ մանրեաց և փշրեաց. Ղմ. Դ: *Ցանեցին և քաղեցին աղաս, և կասեցին, և չեղջեցին: Կասեալ կուտեցին. Ոսկիփոր: *Կասող և մանրող իբրև զջուալակն. որ և կալոտի. Նխ. Եղէկ:

ԿԱՍՈՒՄՆ, սման. գ. որ և ԿԱՍՈՒԹԻՒՆ. Կասիլն յետս. և կասուլն որպէս կամնասայլիւ. *Գխտելով զկասումն առն 'ի փրկութեան դարձէն. Փարպ: *Հպարտութիւն, որպէս նախանեացն բան է, կասումն և ընդոստ անկանել է առաջատութեան. Փիլ. լին. գ. 48: *Սուզանելով յանդունդս կորուստեան՝ քանակի կասմանն. Թէոդոր. Խչ:

ԿԱՍՏ. գ. Աքցան. Քէլպէթին. *Զմի բևեռն (խաչին), և զկասան՝ որ է աքցանք. Ոսկիփոր:

ԿԱՍՏԱՆԱՑ, ի. գ. որ և ումկ. Քէօգտանէ. Պտուղ յայանի. և ծառ նորա. որ և ՃՈԳՈՆՈԿ. ալ. Ժիւժքէ. Nux, juglans. ըստ ոմանց՝ և Ճոհպալուտ (իբր արքայական կաղին): Վստ: Բժշկր:

ԿԱՍՔԵՄ, եցի. Նոյն երևի ընդ կասկել (անյայտ նշանակութեամբ). *Զնոյն դեղ մահաձիր արբուցեալ, 'ի բարուրս՝ դերակայից լինել հաւասար, պատիր կասքելովն վրիպմամբ անբոյժ աշխարհին. Գնձ:(Թերևս իցէ լծորդ և ընդ Ծասքել, որպէս որոճել 'ի միաս. և կամ ծասկել զկասկ, այս ինքն զգարի՝ ըստ օրինակի գրատուց:)

ԿԱՏԱՐ. գ. Թռչուն ինչ խատաճարակ: Մխ. առակ:

ԿԱՏԱԿ. գ. Ազգ թռչնոյ. թերևս նոյն ընդ Կատար. *Ուտի առանձնակ ... լինի 'ի նմա ձիթենի, և 'ի հաւուց կատակ. Խոր. ա: (Կայ այլ. Քէօէք. որ է անծեղ. արագ", աքաք. թ. աղուշղան:)

ԿԱՏԱԿ. ի, աց. գ. (Իբր քատակ, նմանութեամբ. Քէլ, Լագրըը, Քէօփիւրք.) Խաղ. ծաղր. այպանք. կատականք. կատակութիւն. *Ցեղի լեցի մեզ ծաղու և կատակի, իբր թէ այժմ թագաւոր եղեր. Բր. Մրկ: *Զինուորացն առեր կատակս. Խոր. հոյքօ: *Գուցէ այպանիցէ զնա, կամ առ կատակս ինչ խօսեսցի ընդ նմա. Պիտառ: *Ի բաց ընկեցեալ զկատակս կերակրոց. Յհ. կթ. այս ինքն զունայնութիւն:

ԿԱՏԱԿ. ա. Կատակերգակ. ծաղրածու. Հացկատակ. Մազգալըգ. *Ըմպէին անդ գինի մոզօք և վարձակօք և գուսանօք և կատակօք. Բուզ. գ. 19: *Ի կատակացն, 'ի գուսանացն ձայնս: Կատակաց և կաքաւչաց մնուցիչք. Ղմ. Ծող. և Իմ:

ԿԱՏԱԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կատակ բանից. ծաղրաբանութիւն. Մաղարըըլըգ. շագա չէյլըք. *Գործ խնդրէք յերպաքանչիւր ումեքէ, և ոչ կատակաբանութիւն. Փարպ: *Կատակաբանութիւն, և խօսակցութիւն կանանց. Ցօնակ:

ԿԱՏԱԿԱԳՈՐԾԱՆ, ի, աց. գ. Գուսան կատակող. կատակերգակ միմոս. *Որպէս կատակագուսանք յերկրայեն՝ յորս արժանն է յապաղել. Փիլ. լին. գ:

ԿԱՏԱԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ծաղրական. ծիծաղական. *Անկոփ՝ բան կատակական. Մագ. ծղ. Իսկ Իգ. գրի, *Ի կատական հեղգաբանութիւնն ":

ԿԱՏԱԿԱՆՔ, նաց. գ. Γελως, χλέυασμα, μός. μυχτηρισμός. Risus, derisus, jocus, subsannatio, irrisio. Կատակ. կատակելն. իլն. ծաղր. այպանք. այպն. Մասխարալըգ. շէհք. Ձէգէ. *Լինել 'ի կատականս: Ի ծաղր և 'ի կատականս: Ի նախականս: Ի ծաղր և 'ի կատականս: Անկել կամ լինել ծաղր և այպն կատականաց. Երեմ: Եզէկ: Յոբ: Սղ: *Կատականք եղեալք հեթանոսաց, խաղալիք դիւաց. Ոսկ. Եբր: *Սա է, զոր մեք անգդամբս ունէաք 'ի կատականս. Ոսկ. յհ: *Կատականօք այսպն արարեալ. Արծր. գ. 7: *Զանդամոցն պարարտութիւն, զընկերացն ծաղրական կատականս. Ղմ. ող:

ԿԱՏԱԿԵՄ. եցի. ն. ը. 'Εμπαίζω. Illudo. καταγελάω, irrideo. εὐτραπελέυω, facetiis vel scurrilitati deditus sum. Կատակ առնելով ծաղրել. խաղ առնել. այպն առնել. հեգնել. երգիծանել. խաղալ բանիւք. Կիւլտիւրմէք, Էկլէնմէք. *Կատակէին և ծաղր առնէին զմարգարէս նորա. ա. Եզր. ա. 51: *Ի ծունր իջեալ առաջի նորա՝ կատակէին. Մտթ. իէ. 29: *Ամենայն որ կոխիցէ զնա, կատակելով կատակեսցէ. Զաք. ժբ. 3: *Որ կատակէ զաղքատով (այլ ձ. ծաղր առնէ զաղքատն). Առակ. ժէ. 5: *Զաղանօք այսպանմամն զնա կատակեսցէ. Նար. կը: *Կատակեաց զնոքօք հեղինա, և ասէ, գոչեցէք բարբառեցարուք մեծապէս. Ոսկ. 'ի դէպ. և յէզ: *Թողեալ 'ի բաց զկատակելն. Խոր. գ. 55: *Եթէ ոք դատարկաբանեսցէ, և կատակեսցէ. Բրս. հանդ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿ, ի, աց. ա. գ. Κωμῳδός. Comoedus. Երգով կատակող 'ի թատրոնի. քերթող քատակացոյց և ծաղրածու. միմոս. ոյ և յն. ձայնիւ, ԿՈՄԻԿԵՍՆ. Մագգալըգ. *Եւրիպիդէս ողբերգակ ... արիստոփանէս կատակերգակ երևէին. Ճէր. քրն. (ուր ըստ Եօնէք. երգաչարդար. բայց յն. գօմօտօ). *Այսպիսի ինչ առ 'ի կատակերգակացն առասցեալ: Կատակերգակ քերթող կոչէ զհոմերոս. Նանն: *Զմենանդրոս ասեմ զգլուխ կատակերգակացն: Ըզյոյժ հաչակելոյ կատակերգակիս մենանդրի. Պիտ: *Կատակերգակ և ծաղրածու. Ննդ: և Սարգ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է կատակերգակաց և կատակերգութեան. ծաղրական. ծիծաղական. *Ոչ պարտ վարկանիմ զայնսափիկ յիշատակել 'ի կատակերգական յայսմ տառի. Մագ. ծա: *Բարդեալ բամբասանս յոքունս .... զվինչողական, զկատակերգականն. Նար. խէ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλευτράπελος. Jocosus, jocis gaudens. Սիրող կատակերգութեան. փոյթ 'ի կատակել զայլով. *Զեղխութիւն ... ծաղրական գոլ, և անարգողասէր, և կատակերգասէր. Աշխարհ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳԵՄ, եցի, կամ կատակերգակեմ, կատակերգկեմ, կատակերգասարկեմ. Κωμῳδέω. Comicum ago, mordeo, taxo. Կատակերգութեամբ ծաղրել. կծանել ճարտար բանիւք. հեգնել. այպանել. երպերել. ունչս առնել. *Կատակերգողացն յօժարութիւն ծիծաղելի ինչ առ մարդիկ առնելոյն ... կատակերգելով ձեռնարկութիւն առնել ասելոյն: Ո՛չ իցէ պարտ զոչ և մի ոք 'ի քաղաքացեացն կատակերգել. Պղատ. օրէն. ժա: *Հեթանոսք կատակերգէին զպղանչելիսն. Պրոկղ. 'ի նոյն: *Ծաղր լինիմ ... կատակերգեալ լինէի. Մխ. Երեմ: *Կատակերգէի հերձես, և ասի մատնայզ. Նանն: *Լռեցան առաջինք, և կատակերգասարկին նոքօք. Աս. որս. ժէ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Κωμῳδία. Comoedia, fabula, satira. Նուագ և խաղ ծաղրաշարժ կամ միմոսական. գործ կոմիկեանց 'ի թատրոնի. ծաղրածութիւն. Գօմէտիա, Ռագգլէփ օյունու, լատինէ պասիբ. *Ողբերգութեան արտօսր հեռեալ, իսկ կատակերգութեան՝ ծաղր. Նանն: *Հագներգութիւն, փանդեռներգութիւն, և կատակերգութիւն: Կատակերգուեացն գեղեցկագոյնքն առանց ծիծաղանաց են: Քերթողի կատակերգութեան ... ոչ իցէ պարտ զոչ և մի ոք 'ի քաղաքացեացն կատակերգել. Պղատ. օրէն. է. ժա: *Զողբերգուն գիւցազնարար վերծանեսցուք, իսկ զկատակերգութիւն՝ աշխարհօրէն. Թր. քեր: *Առեցող արտաքնոց և վարդապետական բանից, և մերոյ վաճառաց և կատակերգութեանց. Խոր. գ. 68: *Երգս կատակերգութեան չնարաւոր պոռնկի. Նար. լը: *Ցերգս լկտութեան և 'ի կատակերգութիւն առաւել հեշտանամք քան 'ի սերովբէական բարեբանութեան. Սրգ. ա. դ. ի:

ԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Γέλως. Risus, derisus. Կատականք. կատակ. ծաղր. խայտառակութիւն. ծանականք. *Արտաքսեացին բազինք կատակութիւն. Ամոս. է. 9: *Մի նորոգէք 'ի տանէ զկատակուն. հող 'ի գլուխ լերուք 'ի վերայ կատակութեանց ձերոց. Մխ. ա. 10: *Սիրեն զայսպն կատակութիւն. Մծբ. ժի: *Զի յայնի արասցէ զծածուկ կատակութիւն նոցա: Ած յայտնեաց զծածուկ կատակութիւն նոցա: Ցուցին նոքա զայսպն կատակութիւն իւրեանց. Եփր. համաբ: *Ոմանք կատակութեամբ ածս գնէին. Փարպ:

ԿԱՏԱՂԱԽՕՍ. ա. Որ խօսի իբրև զգուն կատաղեալ. *Զայս ամենայն լուաւ 'ի կատաղախօս 'ի չնաբերանն փիլիսոփայ. Բուզ. գ. 20:

ԿԱՏԱՂԱԾ. Իբր կատաղեալ. Λυττῶν, τοῦσα. Քուդուզ. *Դադարեա (կամ դադարեսցէ) կատաղած անձնդ. Ոսկ. մրգր. ե:

ԿԱՏԱՂԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συμμαίνω. Simul insanio. Մոլեգնիլ ընդ այլում. *Ամենեցուն զամենայն ներեմք պատրաստարար՝ յաղագս միոյն կատաղակից լինել. Աս. որս. ժէ:

ԿԱՏԱՂԱՆՔ, նաց. գ. Կատաղութիւն. մոլեգնութիւն. *Ազգի ազգի կատաղանօք (հալածչացն) վասն խաղաղութեան աշխարհի մեռան. Գէ. Եօ: *Ի չարաչար կատաղանացս գուսանաց. Մանդ. ժէ. որ 'ի նոր Ձ. և Ճ. Դ. կատականաց:

ԿԱՏԱՂԵՆԱԼ. Տ. ԿԱՏԱՂԻԼ. *Եւ քան զևս յանդգնեալ մոլեգնի և կատաղենայ. Անյ. հց. իմ:

ԿԱՏԱՂԵՆԻ. ա. գ. Մոլի. վայրենի. տունկ. որպէս մոլախիթենի. 'Αγρία συκῆ. Ficus sylvestris. *Գայ 'ի թզենիս, որ անուանեալ կոչի կատաղենիս, այս ինքն վայրի մոլախթուզ. Վեցօր. է:

ԿԱՏԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. 'Εκμαίνω. Insanire facio. Գրգռել 'ի կատաղութիւն, 'ի մոլեգնութիւն, 'ի գազանութիւն. Քուդուրթմագ. *Կատաղեցոյց զշունս աքսորանի. Նանն: *Մոլեգնեալ կատաղեցոյց զնն զառիւծն ընդդէմ ամբոխանի. Եղիշ. դպ: *Կատաղեցոյց զփղփսիփս, և չարժեաց զնա՝ պատուաել զմեռեալն. Բրս. Մրկ:

ԿԱՏԱՂԻ, ղւոյ, ղեաց. ա. (լծ. լռ. Գուտուրմագ. թ. գոգուզ.) Λυσσαλήεις, λυσσήρης. Rabidus, rabiosus. μανικός, ἔκφρων, insanus, furiosus, furibundus. ἄγριος, agrestis, ferus, ferinus, ferox, immanis. Գազանացեալ որպէս զշուն. վայրենացեալ. վայրենի. գազանական. որ և մոլի. մոլեալ. մոլեգին. Քուդուզ. Գուտուրմուշ, էմաւ, Վահնէ, Ջէնուն. *Կատաղի գազան կամ գազանք, լեզուանուն, զայրացումն, ցասումն, ալեք կամ կնոջք յանկութեան, զաղրագոր-

ծառելթն. Պիտ: խոր. ժ. 89: Ճ՜Ճ: Սիսաւաղ: Սարգ. ևն: *Ցնորեցուցանէ որպէս ըղ-կատաղին. Յճխ. Գ: *Ո՛վ կատաղիք: Ընդդէմ կատաղեալն որչափ չարչարեցաւ. Ոսկ. յհ:

ԿԱՏԱՂԻ ԹԶԵՆԻ. Տ. ԿԱՏԱՂԵՆԻ: Վեց-օր. է:

ԿԱՏԱՂԻՄ, եցայ. չ. Λυσσάω, λυττάω (որպէս գայլանալ). In rabiem actus furo. μαίνομαι, insanio. ἀγριαίνομαι, efferor, ferocio, saevio. Գազանանալ. վայրենանալ. մոլիլ. մոլեգնիլ. ցնորիլ. վառիլ բարբառելը. խոփղէլ. գուտուրմագ. *Ի բաց վարեցաք իբր 'ի գազանէ վայրենացելոյ և կատաղեցելոյ: Կատաղեալ երբայեցիքն. Փիլ: խոր: *Իբրև զշուն հոլովուն կատաղել ընդդէմ օտարացն: Ե՞ր վասն այդչափ կատաղիք 'ի ցանկութիւն շահիցդ: Ծովքն՝ որ 'ի շուշանն կատաղեցան. Սարգ: *Ես կամ զբանստեղծացն, զի մի ասացից զխմաստութիւն, յոր մանկանց պատուաստիցն կատաղի և մոլի. Աս. որս. ծէ: *Որք զայնչափ մոլեկան կատաղութիւն կատաղէին: Զորպիսի՞ կատաղութիւն չկատաղէին: Զո՞ր կատաղութիւն ոչ կատաղէին. Սեբեր. ի: Սարգ. յէ. ա: Գե. ես:

ԿԱՏԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Λύσσα. Rabies. μανία, furor, insania. Գազանութիւն. մոլեգնութիւն. վայրենութիւն. ցնորումն. բորբոքումն. գուտուրղուգ, գուտուրմագ. *Ի պատճառս իմիքէ կատաղութիւն 'ի խելս անկանի. Յճխ. Դ: *Մոլեկան կատաղութեամբք. Պիտ: *Զօրաւոր կատաղութեան թշնամեաց. Յհ. կբ: *Կատաղութիւն կատաղութեանն բժշկութիւն լեցի. Աճառ. Դ: Կիւր: *Կատաղութիւն հայհոյչաց: Փառաց կատաղութիւն, կամ չարեաց, ցանկութեան, նախանձու. Սարգ:

ԿԱՏԱՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Λύττη, μανία. Insania, furor. Կատաղելն, և կատաղութիւն. մոլութիւն, մոլեգնութիւն. *Ի տարփական կատաղմանէ և 'ի մոլութենէ խափանեցուցէ. Պղատ. օրին. Է: *Ի կատաղութեան անդրգել ցանկութեանց. Փիլ. ել: *Նայեցաւ 'ի կատաղութեան նոցա. Ոսկ. յհ. ա. 36: *Ցուցանէ կատաղութեան է. Յհ. կբ: *(Առ ըմբռնելոյ զյն) տուրքնջեան ոչ միացին յանչափ կատաղմանէն իւրեանց. Տօնակ: *Բազմապատիկ առնէ զանցս՝ որ 'ի գինւոյ, և յարբեցողաց կատաղմանց գինեհարացն լինի. Համամ. առակ:

ԿԱՏԱՊԱՆ, ի, աց. գ. (յայլազգ". Գէտ, տոտ. Տես և ԿԱԹԵԼ, այսինքն կողմն.) Կողմապետ. կուսակալ. իշխան. քաղաքապետ. սէլխտոպա, փէտհէտ. *Կատապան երգին քաղաքին. Վրդն. ապմ: *Կատապանս արձակեալ անդի անդի. Սմբ. երէց:

ԿԱՏԱՐ, ի կամ ոյ, աց. գ. Κορυφή. Vertex, cacumen, summitas. (լծ. հյ. ծայր. և թ. գափար, չափ.) Ծայր բարձրութեան. գլուխ լերանց և բարձանց. գագաթն. լրումն և կատարումն իրաց. Վերին ծայր, ճոթ. թէփէ, պաշ, Թէփէսի, ուճ. էնեւհէսի. *Ի կատարէ, կամ 'ի կատար լեռնածոյին. Թուոց. իա. 20: իգ. 14: Օր. Գ. 27: *Բարձրագլուխք լերանցն կատարք: Կատարաց լերանց: Առ կատարօք լերանցն: Բռոկանոս, որոյ կատարն հրով տոչորի. Փիլ: Ճ. Բ: Խոր. Ծ: *Ի վերայ կատարոյ լեռնածոյն: Ի կատարս պարապացն: Մինչև ցկատար ձորոյն մեծի. Ագաթ: Պիտ: Խոր. Ի. 87: *Երկնից կատարս հասուցեր. Ոսկ. Ի. փիլ: *Մինչև 'ի կատարն եհաս շնորհի: Ոչ ժամանեալ 'ի կատար փրկութեան իւրոյ: Ի բուն կատար բարեացն վերացուցեալ: Մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի. Պիտ: Յհ. կբ: Ոսկ. յհ: Նար. խէ: *Ի կատար ոչ կարեն ածել: Յորժամ 'ի կատար եկեսցէ պատուհասն. Արշ. ծէ: Ոսկ. յհ: *Դու յեսսեայ արմատ ծաղկեալ՝ բիւրբազմաց կատար արդեանց. Տաղ: Իսկ Պիտ. *Ի վերայ կատար լերինն տանել ելեալն առանելով. կամ ընթերցիր 'ի վերին. և կամ իմա իբր ա. Բարձրակատար:

ԿԱՏԱՐԱԳՈՐԾԵԼ. Տ. ԿԱՏԱՐԵԼ. Συντελέω. Perficio, conficio. *Քահանայս կատարագործէ, իմաստունս կազմէ. Նար. հէ: *Որ ինչ մեզ յայտնի կատարագործին կեանս. Աճառ. ծղ:

ԿԱՏԱՐԱԾ, ի, ից կամ աց. գ. Τέλος. Finis. ἔσχατον, ultimum. πέρας, terminus, ora. Կատարումն. կատարումն. լրումն. գլխաւորումն. վճարումն. սպառումն. աւարտ. եզր. վախճան. վերջ. ծագ. ծայր. ըմբռնուր, Վէրճը. սօն, էնճոմ. *Կատարած օրինացն քս է: Սկիզբն և կատարած, առաջին և վերջին: Ոչ սկիզբն աւուրց, և ոչ կատարած կենաց: Յետ կատարածի աւուրցն՝ հրաման ետ թագաւորն ածել զնոսա: Ի սկզբանէ մինչ ցկատարած: Ի կատարած. (յն. εἰς τὸ τέλος. որ և Ի ՍՊԱՌ): Ի կատարած՝ զամօթ դաւոյն ժառանգէր: Յետոյն կատարած համարեցան: Նատէր՝ տեսանել զկատարածն: Չէ է կատարած: Ապա եկեսցէ կատարած: Հունձքն կատարած աշխարհիս է. ևն: *Լայն ճանապարհս, մինչ կատարածաւ յանդգեալ. Փիլ. ժ. բան: *Եպիկուրոս կատարած ամենայն բարութեան զհեշտութիւն դնէր. Նիւսս: *Առէ 'ի կատարածի գրոցն. Իգն: *Կատարած առաքինութեան կենաց՝ առ ած նմանութիւն է. Նիւս. էրգ:

ԿԱՏԱՐԱԾԱՅԻՆ. ա. Որ ինչ անկ է կատարածի. *Ընդ առաջինսն զնորս պատմելով, ընդ յաւիտենիցն զկատարածայինսն զյաւիտենիցն քարոզելով. Գր. ատան:

ԿԱՏԱՐԱԾՆԻՄ, ծնեալ. չ. Τελειογονέομαι. Ut perfectus nascor. Կատարեալ ծննդեամբ յառաջ գալ. անթերի գտանիլ. *Բնութիւն ամենեցուն պարունակէ յինքեան զերուսն լի բովանդակ ... կատարածնեալս զնոսա. Փիլ. լին. ժ. 17:

ԿԱՏԱՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի կատարումն. *Ի թիւս տասնեակն միակացն է պարառուած յանդականն և կատարականն թիւ. Փիլ. լին: *Սկզբնաւորքն և կատարականքն ոչ ծնան՝ և ծնանին, ծնան՝ և ոչ ծնանին, այլ միջինքն ծնան և ծնանին. Եւագր. իէ:

ԿԱՏԱՐԱՇԻՆԵՄ. ն. Կատարել զշինուածն. և չ. Կատարիլ շինուածոյ. *Աւարտագործեալ կատարաշինեցաւ լրումն եկեղեցւոյս. Թէոդոր. խոսս:

ԿԱՏԱՐԱՊԵՏՈՂ. Տ. ԿԱՏԱՐՈՂԱՊԵՏ. *Զխուղն ապաղան որ 'ի կատարապետողէ անտի բաշխի. Մագ. ա:

ԿԱՏԱՐԱՊԷՍ. մ. Կատարեալ օրինակաւ. կատարելապէս. *Զկատարապէս բարեփոխմունսն առեալ գաղտնվճռիւ. Մէկն. ղեւ:

ԿԱՏԱՐԱՏԱՇ, ի. ա. Ἀκρότομος. Cujus summae partes sectae sunt, praeruptus. Ծայրատաշ. ծայրակտուր. սուր և կարծր. ծայրահերձ. ապառաժ. *Ի կատարատաշ վիմէ տղխիւրս 'ի վեր բղխեցեալ: Ի կատարատաշէն զվտակս 'ի վեր առաքեսցէ. Փիլ. ժ. բան. և այլուր: Ը. Բարձր: *Ապառաժ վէմն կատարատաշ՝ ծայրահերձ պատառէր. Անան. խչ:

ԿԱՏԱՐԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. Τέλειος. Perfectus. որ և ԿԱՏԱՐՈՒՆ. Լրացեալ և անթերի յիւրում կարգի. ծայրագոյն կատարելութեամբ. հասեալ 'ի չափ լաւութեան կամ հասակի. Թէմամ, գէամիլ, Թէքմիլ, պիւթիւն, Գուսուրսուզ, օլմուշ պիթմիշ. *Եղիցիք դուք կատարեալք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է: Եթէ կամիս կատարեալ լինել: Զիմաստութիւն խօսիմք ընդ կատարեալս: Այր կատարեալ: Կատարելոցն է հաստատուն կերակուր: Ուխտք կատարեալ: Կամքն ճոյ կամ պարգևք կամ սէր կամ գործ կամ առաքինութիւն կատարեալ. ևն: *Զի եթէ առն կատարելոյ (և ոչ ներքինւոյ) կին էր. ապա ոչ այնպէս 'ի վէգ գայր ընդ յովսեփու. Կիւրղ. ծն: *Փոխանակ կաթին և մեղու աղբերց՝ բեւեռք և խաչ կատարելոց. Եփր. համաբ: *Կատարեալ իմաստասէր, կամ թիւ, կամ արդարութիւն, մաքրութիւն են. Սահմ: Պիտ: Նար: *Կատարելում քերականի կամ երաժշտականի ոչինչ պէտք են պատուիրանի յարհեստս. Փիլ. այլաբ:

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ժամանակ բայի՝ ըստ Հին. քեր. է Գերակատարն կամ Անցեալն ընդհանրապէս:

ԼԻ ԿԱՏԱՐԵԱԼ. Տես 'ի բառն ԼԻ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր անթերի և ողջամիտ դաւանութիւն. *Առաջի արկեալ զհաւատոցն կատարելաբանութիւն. Արծր. Գ. 11:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԲԱՐ. Տ. ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ. Τελείως. Perfecte. *Կատարելաբար ունել. կամ ուսանել, հերձանել. Սարգ: Պրոկ: Անյ. պորփ: Ոսկ. յհ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԲԵՐԵԼ. ն. Իբր հասանացուցանել. հասցնել, հասցու բերել. *Ոչինչ պաղատոր և սիրուն կատարելաբերել վաստակարին հոգի. Փիլ. այլաբ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Τελεώτερος, τελεώτατος. Perfectior, perfectissimus. Առաւել կամ ամենայնիւ կատարեալ. *Պատկեր տարարչին՝ գեղեցկագոյն և կատարելագոյն եղև մի երկին. Պղատ. տիմ: *Պարտ է կատարելագունի՝ կատարելագունիւ զարդարիլ թուով. Սահմ. Է: *Գիտութիւ կատարելագունիցն խորհրդականութեանց. Դիոն. երկն: *Որ կատարելագոյնն էր 'ի նոսա: Կատարելագոյն էր 'ի գենիւ ձեռամ: Ի մէնջ՝ որ կատարելագոյնք եմք (հասակաւ և գիտութիւ.) Խոր. ա. 5: Եղիշ. Ի. Է: *Կատարելագոյն յարմարութիւն, կամ իմաստք, գիտուն, ծնունդ. Խոր. Գ. 68: Նիւ. ծղ: Նանայ: Պիտ: *Զկատարելագոյնն զնոսին առեցուք զառաքելուն. Յհ. իմ. Երե: Իբր մ. *Որք միանգամ կատարելագոյնս առ Նոսա իմաստասիրեն. Աս. որս. Է:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Τελεσιουργός, -γῶν. Perficiens, consummans. Կատարիչ. լրացուցիչ. *Մաքրիչ և լուսաւորիչ, և կատարելագործ: Իսկ զկատարելագործսն՝ որպէս հանճարիչս կատարողականին հաղորդութե՝ կատարել զնուիրեալսն. Դիոն. երկն: *Կատարեալ, և կատարելոց կատարելագործ. Գր. հր: *Կատարելագործ անկատարից, և լցուցիչ բոլորից. Լմբ. հանդ: *Կատարելագործ իմաստութեան. Երզն. մթ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Τελεσιουργέω. Perficio. Կատարեալ կամ կատարելագոյն գործել. կատարել. Թէմամ՝ Թէքմիլ էթմէք. *Զառ 'ի հնոցն զթերին ինչ կատարելագործել. Յհ. իմ. ապ: *Մաքրի և լուսաւորի և կատարելագործի. Դիոն. երկն: *Զառ 'ի նմայն ժողովեալսն ոչ կարողանայր կատարելագործել. Անան. էլեղ: *Քաղաքականագոյնս զթագաւորութեան կատարելագործեալ զժամանակն. Արծր. Գ. 3: *Միացեալ խորհրդով 'ի հացն՝ և կատարելագործեցաւ մարմինն քի՞ն. այսինքն անպակաս եղև. Բրս. մրկ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Τελετουργία. Perfectio, consecratio. կատարելագործելն, իլն. կատարումն սրբազան իրաց. *Այս է իւղոյն օծութեան կատարելագործութիւն. Դիոն. էկեղ: *Կատարելագործութիւն փրկութ, կամ ընթերցուածոցն խորհրդոց. Աւր:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԹԻՒ. ա. կատարեալ թուով. *Վեցեակ կատարելաթիւ սորին մասամբքն կատարելագործել զքանակութիւն 'ի վեցերեկի աւուր ստեղծեալ մարդոյն. Երզն. քեր:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԾԻՆ. ա. Τελειογόνος. Perfectum edens partum. և τελειογέννητος, perfectus natus. Որ կատարեալ ծնանի զայլս, կամ յայլմէ. *Եւ իբրու զի ինքնակատար է, կատարելածին լինի ծնունդ: Կատարել և կատարելածինս անդէն զամենայն ինչ. Փիլ. լին. գ. 12: էլ. ա. 1:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τελειωτικός. Perficiens. τέλειος, perfectus. τελευταῖος, finalis. Կատարեալ, և կատարիչ. լրացուցիչ. բոլորական. վերջաբանական. *Փակեսցես զբանն կատարելական գլխովք: Կատարելական իմաստք, կամ հասումն, կամ տուրք բարի. Պիտ: *Գոյեղէն կատարելականք գոն մեր. և որչափ ինչ ածեն, նոյնչափ և կատարելականք գոն. Անյ. պորփ: *Այն յովհաննուն 'ի ներքսածական կարողութիւն էր, և այս՝ կատարելական. Բրս. յհ. Դ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱԿԻՑ. ա. Συντέλων. Una perficiens, conferens. Որ զոյգ ընդ այլում է կատարիչ. համագործ. *Տեսանէք և զորդի ոչ նուազ կատարելակից հօր գոլ առ 'ի յաշակերտացն իմաստութեան. Ոսկ. յհ. բ. 29:

կամ Συντελεύθεις. Una perfectus. Որ ընդ այլս կատարի, համգոյն այլոց 'ի չափ հասանէ. *Տղայակից եղև, և աճակից, և կատարելակից. Աթ. ա: (այլ այժմու յն. συνέφαγε, կերողակից եղև, կամ հացակից:)

ԿԱՏԱՐԵԼԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաղորդութիւն կատարելութեան. *Տայ նոցա զառ 'ի լուսատեսակս կատարելակցութիւն. Դիոն. էկեղ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Τέλειος, ἀκμαῖος. Adultus (vir), perfectus. Կատարեալ հասակաւ. չափահաս. հասուն, ծաղկեալ. *Երեսնամեայ՝ կատարելահասակ ազամական մարմնով. Ճլ. հին: *Եթէ տղայ է, կատարելահասակ երևեցաւ. Եղիշ. հայր մեր: *Ցայնժամ ժամանակի առ կատարելահասակս ամենայն կատարիւր երախայութեանն կարգ. Յհ. իմ. առ: *Մարդիկ կատարելահասակք... կատարելահասակք զմեզ նորոգելով յանվախճան կեանսն. խոսրովիկ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Հասուն միտք. ողջամիտ. *Կատարելամիտ իմաստնոց. Ագաթ: *Խօսէր զկատարելագոյնս գիտութեան կատարելամիտ անձանց. Հանգ. առկ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Τελέομαι. Perficior. Կատարելագործիլ. կատարիլ. աւարտիլ. և բաւական լինել, կամ յառաջադէմ լինել. *Պայմանաւ հրամանի իւր գրոց... կատարելանայ. Յհ. կթ: *Կատարելանան 'ի գնալն ըստ պատուիրանացն. Ը. բ. յհ. Է: *Անյայտք են եթէ կատարելանան (յետ մինն տարաշաւք): Ոչ կատարելանայր աւարտումն հասանել խորհրդոյն. Աւծր. գ. 17: դ. 4: *Առ բազկացութիւն բնութեանս մերոյ կատարելանայ այս օծանհրաշ սիրոյ եռացումն. Աթան. էկեղ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ. մ. որ և ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ. կատարեալ օրինակաւ. անպակասաբար, անթերի. և Տիրապէս. կամ բոլորովին. բովանդակապէս. որ [illegible], և [illegible]. *Ծնաւ կատարելապէս 'ի մարիամայ նոյ կուսէն. Հանգ: *Ունել, զգենուլ, գործել կատարելապէս. Պրպմ. դ: Կոչ. ծէ: Ոսկ. յհ. ա. 17: *Կատարելապէս միշապանել. Խոր. ա. 31: *Կատարելապէս զմասունս առաքինութեան պարունակեալ կրէ յինքեան: Կատարելապէս յարդարի: Ցաղագս կատարելապէս պանծանաց. Պիտ: *Կատարելապէս և գէմ յանդիման խօսիմք. Ը. բոլչը: *Այժմ ոչ կատարելապէս ճանաչէք զիս, որպէս զկնի համբարձմանն՝ յորժամ հոգին մեր իջանիցէ 'ի ձեզ. Կիւրղ. ղկ:

ԿԱՏԱՐԵԼԻՔ, լեաց. գ. Իբր Կատարումն. լրումն. յն. τελείωσις, perfectio, consummatio. *Մատուցին զպատարագս նաւակատեաց, և զկատարելեաց տաճարին. բ. Դ. բ. 9:

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Τελειότης. Perfectio. Կատարեալն գոլ՝ ամբողջութիւն և լրութիւն էութեան, լաւութեան, կամ ձրից, մասանց և հասակի. թամամլըգ, ինձամ, թէքմիլլիք, պիւթիւնլիք. *Մի կարգ, մի պաշտօն (կամ պատիւ)... կատարելութիւն, սրբութի (կամ սրբութեան). Աճառ. պէնփ: և Ըստ: *Կատարելութիւն բնութեանց ('ի քն,) և գիմի. Յհ. իմ. էրն: *Այլ կատարելութիւն է այլ, և այլ մարդոյ. Սահմ. ճ: *Ընտրելագոյն կատարելութեանցն շտեմարան. Պիտ: *Կատարել է 'ի կատարելութիւն ածիլն յետ մկրտութեանն՝ 'ի ձեռն բարի վարուց աճմանն. Մագա. 'ի գիրս: *Կատարելութիւն 'ի թերութե. Նար. լա: *Անկատար յաւուրս կատարելութե. Մագ: *Կատարելութե սնունն առի 'ի վերայ այնոցիկ, որք բնութեն իւիք ոչ են պակաս. Երզն. մթ: *Աճումն առնու տղայն՝ գալ 'ի կատարելութիւն մարմնոյ և մըտաց. Ցմբ. ծէ: *Մարմին 'ի ձեռն անդամոցն կատարելութե և զգայարանացն թուոյ՝ բոլորակ իմն է. Սարգ. յկ. է: *Այն՝ տղայութե ժամանակ էր, իսկ այս՝ կատարելութե. Կիւրղ. ղկ: *Ցանկս զատար ահասանզք, և անկատար յաւուրս կատարելութե. Մագ: *Կատարելութիւն հասակի. Ճճ: *Կատարելութե հասեալք (հասակի). Փարպ:

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. Τελείωσις. Consummatio. Կատարումն. բովանդակութիւն. լրումն. կատարելն, և իլն. նահատակութիւն կամ վախճան. և Արգեամբք գոլն սարօք իւրովք. *Բերիլ 'ի կատարելութիւն կամաց նորա: Ի կատարելութե բանի և խորհրդոց նորա ձեռեալ զանձինս. Յհ. կբ: *Ընդ բանին խօսել՝ արագապէս լինէր գործոյն և իրին կատարելութիւն. Ճ. Ը: *Գոյանայ, և զկատարելութիւն չարեացն առնու. Սարգ. յկ. գ: *Զկատարելութե պակին ընդունէր: Ընկալաւ սրով զվախճան կատարելութե: Կատարելութե պսակի արժանի եղև. Փարպ: *Որպէս 'ի մոմի զօրութի են ամենայն կնիք. իսկ կատարելութի մի միայն 'ի ներքս անդ տպաւորեալ է. Փիլ. այլաբ:

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. Τελετουργία. Consecratio, initiatio. Սրբազան խորհուրդ և պաշտօն. խորհրդակատարութիւն. *Զվեստացուցն օրէնսն, և զքահանայիցն զկատարելութիւնն. Յհ. իմ. էկեղ: *Որպէս օծութեան քրիստոնէից մկրտութիւն է, այսպէս և առնուաց կատարելութիւն. և այս այդպիսի տօնդաւ ելլենացոցն միւստաւն. Նոննոս:

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆԴ, կամ ՔՈ. Τελειότης σου. Sanctitas tua. Սրբազան տէրութիւնդ. սրբութիւն քո. *Քո կատարելութիւնդ կարող գոլով և զիս մեծամեծս իմանալ: Հանձարեղաբար քո կատարելութիւնդ արտադրեսցէ բան: Ուրախ եղէ յոյժ 'ի վերայ առաքելոյս՝ 'ի քոյոյդ կատարելութէ. Պրպմ. խ. խա. խբ:

ԿԱՏԱՐԵՄ, եցի. ն. Τελειόω, τελέω, συντελέω. Perficio, consummo, perpetro. Ի կատար հասուցանել. գլխաւորել. բովանդակել. աւարտել. լրացուցանել. լնուլ. առնել. վճարել. վախճանել. եւ. վախճանիլ, լրանալ. և կատարեալ լինել. թամամլամագ, պիթիրմէք, պիթմէք, թէքմիլ էթմէք՝ օլմագ. *Կատարել զգործ կամ զգործս. զընթացս, զաւուրս: Ցերեկ աւուր կատարիմ: Իբրև կատարեցաւ, եղև նմ: Ի մի կանգուն կատարեսցես զնա 'ի վերուստ: Կատարեցան երկինք և երկիր: Ընդ առն կատարելոյ կատարեսցիս: Սկսայց, և կատարեցից: Շինել, և կատարել: Բժշկութիս կատարեմ: Զհրաման թագաւորին վաղվաղակի կատարէր: Մինչև կատարեալ էր նորա զխօսսն 'ի սրտի իւրում: Ի կատարել բանին տեառն: Կատարեաց զհոգին 'ի վերայ մանկացն. (յն. պակասեաց շունչն:) Զհետ որդւոցն և մարդն երանելի 'ի նոյն օրէնս կատարեցաւ: Ծեր հանդերձ կատարելովն աւուրբք: Տարին կատարեցաւ. ևն: *Քաղ նահատակացն, որ անդէն 'ի տեղւոջն կատարեցան. Եղիշ. ը: *Զինչ գործեաց կամ ում կատարեցաւ. Խոր. բ. 31: *Որք կատարին խանարհութբ, անպատուութե փափագեն. Կլիմաք: *Տուողին զշնորհ կատարեմ. այսինքն հասու. Բրս. յաղէփ:

ԿԱՏԱՐԵԼ. Τελειόω. Initio, lustro, consecro. Սրբել տեառն. նուիրել որպէս զօրհ. բազում ինչ. քահանայագործել. մկրտել. *Կատարեսցես զձեռս ահարոնի և զձեռս որդւոց նորա. Ել. իթ. 9: Ղևտ. ծդ. 33: (որ է առնուլ լնուլ զձեռս:) *Որք ոչ են կարող զմատուցեալսն կատարել: Միով պատարագաւ կատարեաց զսրբեալսն 'ի յաւիտենական. Եբր. ժ. 1. 14: *Բարւոք է և զձեռս կատարել և զոտս. Աճառ. Դրփ: *Եւ նորա մարմին զնոյն կատարեաց. Լծ. ափ: *Դու և յանձանձեան կատարիս խորհուրդ. Ըստ: *Զդեստուցանեն նմա հանդերձս կատարեցելոյն պաշտաման (այսինքն սպիտակս յետ մկրտելոյն). Դիոն. էկեղ:

ԿԱՏԱՐԵԼԻՄԱՍՏ. ա. Կատարեալ իմաստիւք և իմացողութբ. *Արթուն միտք և անզբաղ խորհրդով և կատարելիմաստ հոգւով ղաղօթան հասուցաւք աղ. խոսր. պտրգ:

ԿԱՏԱՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Τελειωτής. Consummator, initiator. Ի կատար հասուցիչ. և մանաւանդ՝ խորհրդակատար. *Կատարիչ կամաց նորա. Ագաթ: *Հայեսցուք 'ի զօրագլուխն հաւատոց, և 'ի կատարիչն յն. Եբր. ժբ. 2: *Ցանկամք 'ի մկրտութիւն, ընդունելութեան զիս հոգին, յօժար եմ կատարիչս. Աճառ. Դրփ: *Զայն բարբառոյ յանապատի, և կատարիչ խորհրդոյ. Ըստ: *Կատարիչ կնքեցելոց, տէնչանք երախայից. Նար. ղգ: *Կատարիչ առի (քահանայն), նախ՝ վասն մկրտութեան, երկրորդ՝ ձեռնադրութե սակս (որով քահանայագործէ, և որձանէ). Սարկ. քհ:

ԿԱՏԱՐՈՂ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. իբր խորհրդակատար. *Ոգւոցս հաղորդեալ, և կատարողի զքեզ մկրտութբ. Աճառ. Դրփ: *Սրբազանիցն կատարողաց ևն. Դիոն:

ԿԱՏԱՐՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Τελεσιουργία. Sanctificatio, mystagogia. Նուիրագործութիւն. սրբազանութիւն. խորհուրդ. *Ամենասուրբ լուսոյն մաքրութե 'ի նախակատար կատարողագործութեն լինել. Դիոն. էկեղ:

ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τελειοτικός. Perficiens, consummans. Իբր Կատարելա-

գործիչ. *Եթէ էր ծիծաղականն գոյից, պարտ էր նմա կատարողական լինել 'ի մեզ. Անյ. պորփ. *Մեծութեանց և որակութեանց կատարողական. Նիւս. բն. Ը։

Եւ իբր Նուիրագործիչ. սրբարար. *Քահանայապետականն օրհնութք, և կատարողականն մեռոնիւ. Լմբ. պտրգ. *Կատարողական կատարմամբ Տեառն. Դիոն.։

ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԵՐՏ. ա. Τελειοποιός. Տ. ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾ. *Առ 'ի յածականէն և կատարողակերտէ 'ի ձեռն տացելոցն տեսանելի և կայութեան. Մագ. Էֆեզ։

ԿԱՏԱՐՈՂԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Τελετάρχης, τελεταρχικός. Origo perfectionis, primitus initians. Բուն կատարիչն խորհրդոյ Տեառն. և քահանայապետ, և քահանայապետական. Տեառն. *Նա՛ որ 'ի քահանայագործութեան յանգգնաբար շարժեցաւ, և ոչ 'ի կատարողապետէն Տեառն. Լմբ. պտրգ. *Կատարողապետն սրբազնագրութեան երկնայնոցն քահանայապետութեանց. Դիոն. զոր Մաքսիմէ, Տեառն գրուէ սրբազան խորհրդոց։

ԿԱՏԱՐՈՂԱՊԵՏԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Τελευταρχικός. Որ ինչ անկ է կատարողապետին Տեառն. սրբարար. *Ածավայելչութեան գեղեցկութեան, որպէս պարզ, որպէս բարի, որպէս կատարողապետական։ Երիցագոյնն և մերձ առ Տէր իմացութեանց բարեզարդութեանն 'ի կատարողապետականէն լուսափայլութեան քահանայապետաւ. Դիոն.։

ԿԱՏԱՐՈՂԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Τελεταρχία. Initiatio primitiva, եւ. Ածային իշխանութիւն սրբարար. քահանայապետութիւն. խորհրդակատարութիւն ծայրագոյն. *Մարգարէին կատարողապետութիւն զերկնայինսն քահանայապետութեամբ մեզ երևեցուցեալ։ Առաջինն քահանայապետութիւն երկնայնոցն էութեանց առ 'ի նոյն կատարողապետութեանն քահանայապետեալ։ Ոչ է արժան սրբազանիցն կատարողաց կամ սրբազնաբար նուիրեցելոց ներգործել բնաւին աւելի ինչ 'ի յիւրեանց կատարողապետութեանն սրբազան կարգաց. Դիոն.։ *Ի կատարողապետութեան քաւչին յանկարծակի բացեալ ձեղուն յարկին. Ճ. Բ.։

ԿԱՏԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Τελετή. Sacramentum, sanctificatio. τελείωσις, τελετουργία, initiatio, conservatio, perfectio. Խորհրդակատարութիւն. նուիրագործութիւն. կատարումն գործոյ քահանայութեան. *(Սրբ հաղորդութիւն) է ըստ բարեփառ առաջնորդին մերոյ (յերոթէոսի) կատարողութեանց կատարողութիւն. Դիոն. Էֆեզ։ *Զկատարողութիւն սրբազան իւղոյն. Մագ. ա։ *Զպատարագին կատարողութիւն։ Զմկրտութեան կատարողութիւն։ Ի կատարողութիւն խորհրդոյ սրբ պատարագին. Լմբ. պտրգ.։

ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ἀποτέλεσμα. Effectio, effectus, actus, opus. Կատարումն ներգործութեան. արդիւնք. գործադրութիւն. *Զօրութիւն, ոչ կատարուածով։ Գործով վճարեաց, յաւելեալ 'ի չար խորհուրդսն՝ չար 'ի ձեռն գործոցն կատարուած։ Ի ձեռն կատարուածոցն մեղանչել։ Լինելութեան ընտանի է 'ի կատարուածոցն զիւրաքանչիւրդ դիտել. Փիլ.։

ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Τελείωσις. Perfectio. συντέλεια, consummatio. Կատարելն և իլն. կատարած. լրումն. բովանդակումն. վախճան. քինձակ, քեթակ, քնճակ. *Եղիցի կատարումն տասցելոցս նմա 'ի տեառնէ։ Թողեալ զբան սկզբանն քոյ՝ 'ի կատարումն եկեսցուք։ Ի սկզբանէ տարւոյն մինչև ցկատարումն տարւոյն։ Ընկալեալ զկատարումն հաւատոցն ձերոց զոգւոյն փրկութիւն. եւ։

*Հաւատք և սէր են սկիզբն և կատարումն. հաւատք սկիզբն, և սէր՝ կատարումն. Ագաթ. Գ։ *Այս է կատարումն ամենայն բանին։ Ի կատարման հասակին։ Կատարումն և վախճան ունին ամենայն արարածքն։ Նոյնժամայն գործն զկատարումն առնոյր։ Գալ 'ի կատարումն ոնդեաւմբն։ Կատարումն չինուածոյ. գրոց եւ. Ոսկ. յհ։ ՃԺ։ Յճխ. եւ։ *Ի կատարումն ածել զպատարագն տան քոյ. ա. ռ. իը. 19։

ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ. Τέλος. Finis. Վախճան, այսինքն վախճանական պատճառ. Նիւէէլ, Նիհայէլ. Սահմ. տեսք։ *Երակահասութեան տեսիլ զառողջութիւն դոլ կատարումն, զի սակս նորա եղանի. Անյ. վերլծ. արիստ։

ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ. Τελευτή. Finis, consummatio. Վախճան կենաց. նահատակութիւն. մարտիրոսութիւն. *Զկատարումն տեառն տեսէք. Յկ. Է. 11։ *Եւ եղև կատարումն սրբոց վկայիցն եւ. ՃԺ։ *Ի յիշատակս կատարման ամենայն սրբոցն Տէր. Յճխ. ծզ։ *Քննակոչ կատարումն. Կոչիւն։ *Կատարումն առաքելոցն։ Զաւեղիս կատարմանցն. խոր. Բ. 31. 72։

ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ. Τελειότης. Perfectio. Կատարումն (կամ կատարելութիւն) ուղղոց առաջնորդեսցէ նոցա. Առակ. ժա. 3։ *Եւ 'ի վերայ ամենայնի զսէրն, որ է զօդ կատարմանն. Կող. Գ. 14։ *Հաւատարիմ էր վասն կատարման վարուց և իմաստութեան. ՃԺ։ *Կատարումն զլրումն ամենայն բարութեանց առէ։ Մի ոք հայեցեալ 'ի գայթռում և 'ի դիւրախաբութիւն բնութեան՝ յուսահատ լիցի յանձինն կատարմանէ. Արգ. յէ. Բ։

ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ. Τελείωσις. Initiatio, consecratio. Կատարողութիւն. նուիրագործութիւն. նուէրք. սրբազան պաշտօն. *Առցես ըզճարպն, և զերին աջոյ. զի այն է կատարումն։ Զխոյն կատարման։ Ի մսոյ զոհին կատարման։ Մինչև յօրն լրման աւուրց կատարմանն ձերոյ (այսինքն օծութեան կամ ձեռնադրութեան). եւ. Ել. իթ. 22=34։ Ղևտ. Է. 37։ Ը. 22=33։ Իսկ Երեմ. Բ. 2. *Յիշեցի զքեզ, և զգութ մանկութեան քո, և զսէր կատարման քոյ. իմա՛ նուիրումն Տեառն իբր հարսնախօսութեան. խօսքում. քէսէ պիւլէ։

ԿԱՏԱՐՈՒՆ. ա. Τέλειος. Perfectus. Կատարեալ. լրացեալ. ունակ կատարելութեան. լիակատար. թէքմիլ, թէմամ. *Կատարուն, և անկարօտ ամենայն կատարելութեան։ Կատարուն է յանկատարսն՝ որպէս կատարողապետ. իսկ անկատար 'ի կատարունսն որպէս գերակատար. Դիոն.։ *Որ զյաւելուած ինչ ոք ընդունիցի, անկատար եղիցի ('ի բնէ,) և ոչ կատարուն. Կիւրղ. գնձ։ *Տասն թիւդ կատարուն է. Սահմ. ժգ։ *Եռանկիւնի՝ չափ կատարուն և պատարուն. Մագ. Ժ։ *Լցեալ Տեառն զօրութեամբ, և կատարուն. Շ. Բարձր։

ԿԱՏԱՐՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. (առ յետինս գրի և կատարօնութիւն.) Տ. ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. *(Հոգին է) կատարունութիւն առաջին՝ մարմնոյ բնաւորականի։ Նիւթն զօրութիւն, իսկ տեսակն կատարունութիւն։ Առաջին կատարունութիւն կոչէ զտեսակն, և երկրորդ զներգործութիւնն. Նիւս. բն.։ *Երեքն կատարեալ է՝ ունելով սկիզբն, մէջ, և աւարտ. որ վայել է 'ի կատարումն ամենայն կատարունութեան. Խոր.։ *(Անհատական տարբերութիւնք) են ձևք և կատարօնութիւնք. այսինքն ծնօղք, հայրենիք, և ազգք. ժամանակ և տեղի, գոյն և քանակ և նշանք. Մխ. ապար.։

ԿԱՏԱՐՕՆԱԿԱՆ. ա. Բառ յետնոց՝ որպէս կատարողական, կմ կատարելական. իբր ունակ կամ տուօղ վերջին կատարելութեան. *Հինգերորդ՝ բնութեան նշանակէ զսկիզբն կատարօնական, որ է վախճան ծննդեանն. և ըստ այսմ եղանակի նոյն է ընդգոյացական տեսակին. Մխ. ապար.։

ԿԱՏԱՒԱՆ. Անուն խոտոյ, որ 'ի բառս գաղիանոսի գնի որպէս յն. որիգանոն. Տ. ԶՈՒԻՐԱԿ, և ԴԱՂՁ։

ԿԱՏԻԳԻՍ. գ. Բառ յն. գատիխիս. Κατηχής. Sonorus, strepens. Հնչողական. տուօղ արձագանգաց. իբր անուն սատանի հողմոյ. *Այլ 'ի բազմագոյն հողմոցն կատեգիս լինի տասցեալ, որ է մրրիկ, այն՝ որ 'ի վերուստ բախէ յանկարծակի. Արիստ. Ծ։

ԿԱՏԻՇ, տչի, չաց. գ. Անուն ազգի և գնդի քաջաց լեռնականաց. (իբր հատարակ և յատուկ.) *Երևէր կատիչ գնդին սևինի զօրուն։ Զգունդն կատչաց։ Զզօրապետսն կատչաց։ Ի կատչացն լուեալ. Փարպ։

ԿԱՏՈՒ, տուի, ուց. կամ տուոյ. ոց. գ. Αἴλουρος. Felis, catus. Չորքոտանի ընտանեաց՝ որսող մկանց, փափկասէր և ապերախտ. քէտի, գէտտ, քիտի, հիրր. (իտ. կաթթօ. լտ. գաթտուս. գաղղ. շաթ.) *Մկունք կատուոց կերակուր են. Փիլ. Լիւս։ *Մկունք համանգամայն զհրեշտակս առաքեն առ կատուն. Մխ. առակ։ *Կատուն 'ի տանն կալոյն (անուանեալ է). Վրդն. ծն։ Իսկ Յովհ քէփէոս, տես ԲԷՇԿ ՄՇԿՈՑ։

ԿԱՏՈՒԱԿԱՆՁ. գ. Բառ ռմկ. որ 'ի Հին բռ. գնի փոխանակ այլազգական ձայնիս՝ ափանալէար։

ԿԱՏՈՒԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտելն զկատուս. *Առ նոսին իսկ կատուապաշտութիւն է մեծարգի եղեալ, կերակուր իւրեանց զկերակրոցն ապականիչս (զմկունս) առնելոյ աղագաւ. Յհ. իմ. պտւ։

ԿԱՏՍԱՑ. Տ. ԿԱԹՍԱՑ։

ԿԱՐ, ոյ, ոց, ովք կամ իւք. գ. Καλώδιον. Funis, funiculus. Իբր արմատ ներգաբայիս կարել, (այսինքն խոր ընէլ, փիտէք. և լծ. ընդ թ. թիրիշ) է նոյն ընդ Կառան. խառան. այսինքն պարան. չուան. լար. ձար. փոկ. իպիմ, իփ, օրդան. *Կապեցին զնա երեք կարովք նորովք։ Եւ եղեն կարքն 'ի բազուկս նորա իբրև զխծուծ։ Եօթն կարովք (կամ կարիւք)։ Կարս նորս. Դատ. ժե. 13. 14։ ժզ. 11. 12։ *Բերին կարս պարանաց երկայն և ստուար. Ագաթ։ *Ըզթայատող կարիւք 'ի վերուստ 'ի վայր իջուցանել. Խոր. Գ. 45։ *Պահապանք հօտից փոսս փորեն, և կարս ձգեն, և զամբարս գնեն. Մանդ. Է։ *Երկայնեն իբրև զկար փոկոց սայլի զանօրէնութիւն իւրեանց. Տօնակ։ Իսկ Ոսկ. մ. Բ. 27. *Կարս հարկանել, և ձիգս հիւսուլ. յն. փոկս գործել կամ խրացս առնել։

ԿԱՐ, ի, իւ. եւ եոյ. կարք, րից, րիւք. գ. Σθένος, δύναμις, κράτος, ἰσχύς. Vis, vires, potentia, posse. νεῦρον, nervus, (ջիլ.) ὑπόστασις, subsistentia, substantia, եւ. Իբր արմատ չէզ. բայից, կարել (այսինքն կարէնալ, կըրնալ). լծ. ընդ ճար. և թ. ջարէ. յն. գրատօս. Կարողութիւն. զօրութիւն. ոյժ. հնարաւորութիւն. հնարք. ձեռնհասն գոլ. բաւականութիւն. գուտրէթ, գատըրլըգ, էլինտէն կէլիրլի, գուդրէթլի. *Կար զօրութեան իմոյ։ Ոչ ունի կար ինչ զօրութեան։ Եւ ոչ կարգ քո։ Ոչ գոյ 'ի ձեռս մեր կար։ Առաւել քան զկար ձեր. Ող. Լէ. և ճլէ։ Յուդթ. Է. և Ը։ Նեեմ. Է. 5։ ա. կոր. ժ. 13։ *Որչափ 'ի կարի քում իցէ։ Որչափ ինչ 'ի կարի իցէ 'ի ձեռին ուխտաւորին։ Իւրաքանչիւր ըստ կարի ձեռաց իւրոց։ Ըստ կարի և ըստ պատրաստից։ Իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի. Ժղ. Ը. 10։

Ղեւտ. ԻԷ. 8: Օր. ԾԳ. 17: Նէ. ՃԳ. 14: Մտթ. ԻԷ. 15: *Պարտ է ճշմարտել, և ոչ փախչել ամենայն կարիւ, ըստ որում հնարն է. Պղատ. օրէն. Ժ: *Ի քաղցում անգին սովոր է զկամքն կար անուանել: Զկար (յն. զՉիւլ) հոգւոյն կերակրէ: Տաղանդ առատ խելամտանչիւր կարն է. Ոսկ. յհ. Ա. ճառ: *Որչափ կարն մեր զօրէ: Զմեր զկարի զպարտսն հատուցանեմք. Խոսր. ծն: *Չկայ յոք կար զբովանդակ բարերարութիւն 'ի մեզ եղեալս բանիւ յառաջ բերել. Խոսր. պտրգ: *Ամենակար կարիւ: Մարդկային կարք և հընարք: Օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս. Նար: *Կարիւք հատուցանեն: Ած 'ի կարն հայի, և ըստ կարի պահանջէ. Ը. Բուզնդ:

ԿԱՐ. ա. որպէս Կարելի. *Ի վերայց ոչ ըստ բանի կարեցն. Պէրճառն:

ԿԱՐ. գ. որպէս Կարիք. *Կարծրագոյն տանջանօք լուծին զկար մարմնոյ. Ճառ. (կամ խմա զՉիլ:)

ԿԱ՛Ր Է. ՈՉ Է ԿԱՐ. բիձող. Δυνατόν ἐστι, δύναται. Possibile est, fieri potest. ἀδύνατόν ἐστι, οὐ δύναται, fieri non potest, nequit. կարելի է. մարթ է. հնար է. ոչ է կարելի. անմարթ է. անհնար է. գօղէն՝ մըւմէմ ձիւր. պէյիլ. օլա պիլիր, օլմազ. *Զխորդ մարթ իցէ և կամ կար բառնալ զնա. Իգն: *Եւ է կար յամենայն ժամ ըղձլեզու յօրհնութի պարապեցուցանել. Լմբ. ող: *Զնոյն գոլ Թուխ կար՝ հաստանել և ոչ հաստանել: Թուխ զնոյն կար գոլ. և կար ոչ գոլ. Պէրճառն: *Հարկաւորք, զորս ոչն է կար արգելուլ. Նիւս. բն: *Ոչ է կար աղտաղոտին անուղղ ջուր քաղցր բղխել: Ոչ էր կար Թաքչել քաղաքի 'ի վերայ հաւատոյ լերին կայելոյ. Եղիշ. մտն. Ա. լս: Իսկ Կուղ. ճ. *Երեսքն մարմնոյն ծագեցին, ոչ որչափ կար էր երևելոյն, այլ որչափ աշակերտքն կարէին (հայել) ». ոչ է գիմագուրկ, այլ իբր անուն, այսինքն կարողութի:

ԿԱՐԱԿՆ. ի. ից կամ աց. գ. որ և ԿԱՐԿԻՆ ասի. Բառ. յն. գարգինոս. լտ. ճէրճինոս. Καρκίνος, περίγρα, διαβήτης. Forceps, circinus. իտ. Compasso. ψαλίς, forfex, fornix, arcuatum opus. Մկրատ, կամ ունելի, և մկրատաձև բացեալ գործի ձևելոյ զբոլորակ. և նմանաձև եռանկիւն կանոն հիւսանց. և մանաւանդ նոյնաձև շինուած կամարաց. ֆէրճէլ. և տոգոս, ֆէլճէՊէն. և Պէրոդի. և տոգոսլամա, ֆէմէր. *Ուսանից և սալից, և գրոցաց, և կարակնաց. և այլոց գործեացն, 'ի ձեռն որոց կերպարանեցան նիւթքն. Փիլ. ծ. բան: *Կարակնին կէտն անշարժ է, և պատճառ է զբոլոր ծիրն. Բառ. ռֆէէ. ըէհ: *Նմանեցուցանել 'ի քարինան որ պորտս անուանին (իբր կէօպէօ Բաշը.) և գրեալ լինին 'ի մէջս կարակնից. և 'ի միջի կալով երկաքանչիւր մասանցն շաղկապմանն յարմարեալ և 'ի կարգի պահէ զամենայն զձևն կարակնին, և անշարժ. Աբէոս. Ե: *Ոլք զառադղի, և կարակնի, և այնպիսեաց այլոց նմանեցուցանեն զերկիր. Գէ. եւ: *Գունակ գունակ շուրջ կամարին, որ 'ի ժամանակս անձրևին՝ կամարաձև կարակնին. Տօմար:

ԿԱՐԱԿՆԱԿԵՐՏ. ա. Ի ձև կարակնի կերտեալ. կամարաձև. բոլորշի ծրեալ. *Ըստ չմնգայութեն ճախարակեալ վայրի, զոր ոչ արտաքոյ Թողացուցանեն ապարիկն 'ի կարակնակերտ բոլորակին. Մագ. Է: *Ըրջապատեալ բարձր և սուր լերամբք՝ իբր կարակնակերտ կիսաբոլոր. Ոսող:

ԿԱՐԱԿՆԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ծրագրուեի. բոլորակութիւն. և որպէս ունկ. ողջոյն կամ գօմէոս ընէլ. *Զիթագորեական կարակնակերտութեն բացորոշմանց և գատողութեց. Մագ. Ե:

ԿԱՐԱԿՆԱՀԱՍ. ա. Կարակնաձև հատեալ. *Կարակնահատ բոլորուեք. Ան. Ճիր:

ԿԱՐԱԿՆԱՁԵՒ. ի. ա. Բոլորաձև. կամարաձև. կարակնակերտ. *Հիւսիսային կողմանն գիր կարակնաձև՝ արգարև գեղաւոր կուսից յոնից գարևանգաց համեմատ. Խոսր. Բ. 39: *Լուսին կարակնաձև լցեալ. Սհկ. կԲ. գալոց: *Այսօր լուսին՝ մաքրական փայլմամբ առլցեալ՝ կարակնաձև բոլորակ ծագեալ յարևելից. Զքր. կԲ: *Կազմող կամարին՝ կարակնաձևին՝ կանգնող կենեթին. Գնձ:

ԿԱՐԱԿՆԱՆՁՆԱԿ. ա. Կորացեալ անձամբ. կարկամեալ. *Կարակնանձնակ կըծկատարած. Ճիր:

ԿԱՐԱԿՆԵԼ, եալ. ն. Կամարաձև յօրինել. իբրու կարակնիւ չափել. *Սիրամարգ վարսիւքն և գիսակօքն, և խրձացեալ կարակնեալ բազմաճեմուկ տատնիւն յաղթէ քեզ գեղեցկութեա. Ոսկ. ֆիլիպ. Է:

ԿԱՐԱԿՈՒՄ. ա. գ. (լծ. հյ. Գայռ. գեռ. և Թ. չօրագ. որպէս Թէ կարակուռ, ուլմուռ). Ուր իցէ գայռ սառնիկ կմ խոմբեալ գումարեալ. ցխս. ցխտո. գէզ տղմոյ. պալլըգ, ըըըլամագ. *Վասն կարակում տղմին ('ի խոր վիրապի). Ագաթ: *Զկարակումն մօրից ցամաքէ. Նար. ՅԳ:

ԿԱՐԱՁՄԵՌՆ, ձմեռան. գ. ա. Δυσχείμερος, δύσχειμος, δυσχείμων. Infestus hiberno frigore, procellosus. Կարի ձմեռն, և ձմեռնային. գժնդակ ձմեռն, մրրիկ. և ցըրտաշունչ՝ մրրկայոյզ. ալէկոծ. *Էր երբեմն կարաձմեռն... և գժնդականայր խիստ ձըմեռն. Սոկր. Է. 22: *Բազում մրրիկք երկիւղիւ պատեն զմիտս նոցա, և կարաձմեռն յամենայն կողմանց կայ 'ի վերայ նոցա. Մանդ. Է: *Ցառաջ զգայ զպատերազմն ձի, և զգէշ անգղ, և զկարաձմերունս այլ խոտաբոյծք. Անյ. հց. ԻՃ: *Ի խստութեն կարաձմեռն ձմերայնոյ. Վեցօր. Ե: *Նոյն Թըռչուն երևէր, և զփարատելոյ կարաձմեռն ձմերայնւոյն բերէր աւետիս. Ոսկ. Մ. Ժ. 12: *Դժնդակ եղեալ կարաձմեռն ամպոց, մառ անանոց, և հովուաց բազմաց. Կողբացի: *Ի կարաձմեռն ժամանակի ունել տապան. Ը. Բուզնդ: *Թամբեաց զկարաձմեռն համատարած ծովն. Ճ. Ը:

ԿԱՐԱՆ. ի կամ ոյ. գ. Ῥαφή. Sutura, junctura. Կարուած. կարուանք. զօդ հանդերձից, կամ զրահից, և մարմնոյ. կար, կող. փէթէն, դող. *Պատմուճանն էր առանց կարանի՝ 'ի վերուստ փորանկեալ ամենևին. յն. անկար. ἄρραφος, insutilis, inconsutus. Յհ. ԺԹ. 23: *Կարանէ 'ի կարան Թափ հանեալ զնետն: Զի նետն Թափ կարանէ 'ի կար անցեալ էր. Բուզ. Է. 43: *Որովք կարանովք պնդեցի ես զերկին. Վանակ. յոբ: *Խոնաւութե գոլորշոյն Է կարանս 'ի վեր ելանելով առնոյր զօդ: Եւ կարանացն իսկ պէսպէս տեսակքն եղեն ('ի մարմնի). Պղատ. փիլ:

ԿԱՐԱՊ, ոյ. կամ ԿԱՐԱՓ. գ. Κύκνος. Cycnus, cygnus, olor. որ և ՓՈՐ, կմ ՊՈՐ. Թռչուն սպիտակ՝ որպէս սագ մեծ, երկայնավիզ, ջրասէր, ախորժ ձայնիւ. խուղու, գուղու, կէօյինէ, ճիւճէ, Բօյն Բօգլու. *Կարապ, և արագիլ. Ղեւտ. ԺԱ. 17: *Ի կարապ փոխարկեալ. Ճ. Ա: *Ցուցակս կարապին: Նմանեցաւ կարապի: Կարապն այն նկարեցաւ յերկինս. Նոննոս:

ԿԱՐԱՊԵՏ, ի, աւ կամ իւ, աց, օք. ա. գ. Πρόδρομος. Praecursor, praevius, praecedens, antecessor. (լծ. կառավար, կամ կարաւանապետ.) Հորդիչ ճանապարհի, իբրև առաջնորդ, և իբր յառաջընթաց սուրհանդակ. նախընթաց. աւետաւոր. քարոզ. և տուաւել սեպհականեալ անուն Յովհաննու մկրտչի. ճօնճա Բօյօղ, կամ չէնեէ. գալավուզ, չավուշ, մանճարճի. *Առաքեցեր կարապետս զօրու քոյ զպիծակն. Իմ. ԺԲ. 8: *Եկեսցէ իբրև զկարապետ աղքատութիւն քո. Առակ. ԻԴ. 34: *Ուր կարապետն մեր յիս եմուտ. Եբր. Զ. 20: *Կարապետ կոչի քո տիեզերաց: Կարապետ սափ և յովհաննէս երկնային կարապետին. Եղիշ. Հրք: *Կենաց կարապետ. կամ կարապետ փըրկութեն մերոյ. Նար. ԾԱ: Ը. Ա. յհ. ղա. Լմբ. պտրգ: *Յառաջընթաց կարապետ: Կարապետ Թագաւորին երկնաւորի: Որպէս զարուսեակն ծագեալ 'ի յերկին՝ եղև կարապետ արեգականն արդարութեն: Կարապետ կրկին՝ իջման ստեան 'ի սորին կողմ երկրի. Ճառ: *Ընտրել արս առաքինիս, որ կարողք են լինել կարապետս ոյ. (յն. փիբառ. Θεόδρομος. Divinus cursor.) և առաքել յատորիս. Ածաբ. Ե: *Արդ իբրև հազար մի կարապետ առաջի իւր առաքեալ: Կարապետաքն հրաւիրեալ գաղին և գուրգէին հատանէին. Յհ. ԿԲ: *Առաքեաց զնը հրեշտակն (զգաբրիէլ) իւր կարապետ. Լմբ. իմ: *Կարապետ սրբութեն », այսինքն աւետաւոր. Մծբ. ԺԲ: Պիտ: *Օրհնեալ ես փայտ դու... կարապետ յառաջագոյն երկնայնոյն ընԹացեալ. Անյ. Բուզնդ: *Սա է կարապետ յաւուր գալստեան փրկչին. Ճառ: *Այսօր ցնծա նշան յաղթող փայտ փրկութե, ծծընկալ և աշարկու՝ մեծ կարապետ. Սիւն. փող խւ: *Ընդէ՞ր Թողեալ զԹագաւորն՝ 'ի կարապետն հարեալ իցես. Ոսկ. Մ. Բ. 9. յն. քարոզ: *Կարապետաց նեռին՝ որդւոցն կորստեան. Կողբացի: *Հիւանդութիք՝ կարապետք մահու. Անյ. հց. ԻՃ:

ԿԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ. } ա. Որ ինչ անկ է
ԿԱՐԱՊԵՏԱՑԻՆ. } կարապետին. *Եւ յովհաննու կարապետական կոչումն. Մծբր: *Կարապետական շնորհաց և վեհագոյն աԹոռոց արժանի եղեր դու յովհաննէս: ԱԹոռ կարապետական շնորհեցաւ քեզ. Գնձ: *Որպէս զնաւական կարապետայն ան կատարագործ. Նար. ԾԲ:

ԿԱՐԱՊԵՏԵՄ, եցի. չ. Προτρέχω. Praecurro, curro ante, anteverto. ἄγω, duco. Յառաջընթաց լինել. հորդել զճանապարհ. առաջնորդել. և Քարոզել. նախաձայնել. *Մարգարէքն յառաջագոյն կարապետեցին, կամ կարապետեցին. Ոսկ: Սէբէս: Եսա. ՔՐ: Մարգ: Ը. Մթ: *Մկրտիչն կարապետել եկն, և յառաջագոյն ճանապարհ հորդել. Ոսկ. Մ. Ժ. 10: *Ընդ նոյն ճանապարհ երթալ ընդ որ ոտք սորա կարապետին. Եղիշ. Ե: *Ճանապարհիս՝ որ 'ի կեանս առաջնորդե կարապետէ. Ճ. Բ: *Զայն հրեշտակապետին առ կոյսն մարմնոյ կարապետող. Թէոդոր. Քռթ: *Որ 'ի կորուստն կարապետէ. Նար. Ե: *Իբր Թէ 'ի ձեռանէ նոցա և 'ի կարապետելոյն այս ամպրոպ չարութե (եղև). Յհ. ԿԲ: *Զբռնանալ եպիսկոպոսութե 'ի տանէ ապ. շակունեաց, և զկարապետել անարժանից. այսինքն առաջնորդել. առաջնորդ լինել. Արծր. Ժ. 15:

ԿԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Προδρομή. Praecursio, antecessus. Պաշտօն և գործ կարապետի. յառաջընթացութի. առաջնորդութի. և նախապատրաստութի. *Զյառաջընթացութի քո, և զկարապետութի ոյ բանին. ԺՏ: *Զառաքելութե իւրոյ զնորհս 'ի ձեռս տայր նմա, որպէս երբեմն յովհաննու մկրտչի զկարապետութեան քո... Յհ. ԿԲ: *Ունելով յինքեան նաւապետ կարապետութե զաշտուհ եպիսկոպոսն. Կոնան: *Զմեծի պատե_

քին զՃրագալոյցն կարապետութեն առէ ըղգալի պայծառութը. և զծայրայանութեան Ճրագալոյցն նախատօնակ կարապետութիւն ութօրեայ աւուրցն պաշտաման. Կանոն:

ԿԱՐԱՍ. ի կամ ոյ. գ. Πίθος. Dolium. Անօթ խոր և մեծափոր. կաւեղէն թրծեալ, կամ փայտեղէն, ընդունարան քացախոյ և գինւոյ. քիւփ, ճառա կամ ճէրրէ. և Քըււը, Քուպի. Կարաս ծակ է ունն օտար. Առակ. ԻԳ. 27: Ի ծակ կարաս ջուր կրել, կամ ամանել. Բրս. մրկ: Գինի 'ի գգմոյ և 'ի ակոյ և 'ի կարասոյ առեալ. Մխ. այր: Յաղագս բնակելոյն գինգիննեայ 'ի կարասի Սոկրատէս ումն եմուտ 'ի բեկոր ինչ կարասոյ. և թաքեաւ 'ի պողոմեայ: Պիտանագոյն է ինձ կաթիլ բախտի՝ քան խելք կարասով: Ըստ իմ գաղտողութեան մի վարկանիմ ըղխանախօսութեան և զկարասին պատմութի. Նննոս: Ի կարաս մտանել. Սարգ. յկ. Է: Ը. ԻՄ Եղով:

ԿԱՐԱՍԵԱԿ, եկի. գ. Աղքատին կաւ կարասի. Սուգ մեծ ատնաին աղքատքն, յորժամ յափշտակէին 'ի նոցանէ զչնչին կարասեակն. Լմբ. ողբ:

ԿԱՐԱՍԷԿԻՐ. ա. Բեռնակիր կմ գլխաւ բարձող կահուց կարասեաց. Զձիս և զկարասէկիրս կալարուք. Պղմ. ազէտ:

ԿԱՐԱՍԻ. ւոյ, կամ ույ. սեաւ կամ ւով, սեաց. գ. Σκευός, σκευή, ἀποσκευή, ἀπαρτία. Vas, instrumentum, supellex, apparatus, sarcina. կահ. անօթ. աղխ. կազմած. սպաս տան. զարդ. գործի, և բեռն. խու խորտոփ. գագգամգ, ԲԷՃԷՄԷԼԷԼ, ողըրլըգ, ..., էշեա, ոչխաթեղ. Էիւփ. Տացէ ընկերի իւրում արծաթ, կմ այլ ինչ կարասի զիւր յաւանդ: Ասասիկ թողուցեալ է ընդ կարասեաւ: Ընկեցին զկարասին որ էր 'ի նաւին՝ 'ի ծով անդր: Զկարասին ընկեցիկ առնէին: Եառւն զգիր կարասւոյն (յն. մի բառ, νόμισμα, նոմոս, վճիռ. decretum) յիշխանս կողմանց: Զամենայն զկահ և զկարասի նոցա գերեցին: Ամենայն կահիւ կարասեաւ իւրեանց կորեան: Կահիւ և կարասով (բանակին). ևն:

ԿԱՐԱՍԻ. Χρήματα. Opes, pecunia, divitiae, substantia, emolumentum. ինչք. դրամ. գոյք. ըսղակ, ըսփակ. մալ միւլ, ափճէ. Անինչ և առանց կարասւոյ լինել: Մեծատունք՝ որ ի կարասւոյն հարեալ են (այսինքն ընչաւէրք): Կարասի (յն. խրեմա) վասն այնորիկ ասի, զի 'ի կիր ոք արկանիցէ, և զի 'ի պէտս ոք ծախիցէ: Կարասոյ մնա առաւել սովոր է զայրագուցանել զմարդիկ. Ոսկ. մտթ. և Իիմա: Ոչ իբրև զծառայ կամիմ քեզ՝ թէ իցես կարասւոյ. Կոչ. Է: Սկսաւ պատրել զոմանս կարասեաւ: Չպատրի մեռեալ 'ի կարասւոյ. Եղիշ. Գ. Է: Ծառայել ձեզ ոչ միայն կարասոյ ծախիւք: Կորնչին ամենեքին տանք և կարասեաւ. Փարպ: Գաղտ յեղինչայէ պնաց զհետ զօրականին, և առ կարասի. Կիւրղ. Բգ: Յուժեացի նա տեառն կարասւոյն. Եփր. Եւ: Այս եթէ եպիսկոպոսն կարասի առնուցու (դրամ իբրև կաշառ). Կանոն: Եթէ կարասեաւ, և եթէ մահուամբ թափել 'ի թշնամեաց. Նար. Եր: Գնեսցուք զմարգասիրութի ըն կարասեաւ (այսինքն ողորմութը յընչից). քանզի քս վաճառէ զարքայութիւն ընդ կարասոյ. Հ. Նինի: Առգումն կարասոյն 'ի տունէ և 'ի գիշերի 'ի գործս ձեռաց զմեզ տագնապէս. Եւագր. ԻԲ:

ԿԱՐԱՀԱՆ, ի, աց. գ. (ամկ. քէրքան, քէքրան. պ. քէարդան, քէարքան. իտ. քարօլմոս.) Խումբ և չու ուղևորաց՝ բեռնաբարձ գրաստուք. բանակ Ճանապարհորդաց, և զինուորական, և որքունի. 'Ի Ճանապարհի կարաւանին զերծուցանել զարքայն իւրեանց. Խոր. Գ. 50: Քարոզ կարգայր 'ի մեծ կարաւանին. Եղիշ. Է. և Գ. Է: Քրիստոնէից՝ որ 'ի կարաւանին էին. Փարպ: և ՑՀ. ԿԲ: Արծր:

ԿԱՐԱՀԱՆԴՈՒՔ. գ. Ὑποχόνδριον, ια. Hypochondria, pars quae prope jecur, praecordia. Կամ է կարուած և զօգ զբահից ըստ գրից մարմնոյն զկողիւք, և կամ է բառ յն. խոնդրոս, աճառ. յորմէ Իբօխոնդրիոն, իբր ենթաճառ, այսինքն Սնակուշտ. Վիրաւորեցաւ ընդ կարահանդամ 'ի ներքս. Ա. Բգ. Բ. 3. (ուր ձայնդ 'ի ներքս, հայի 'ի յն. Իբօ):

ԿԱՐԱՓ. Տ. ԿԱՐԱԳ. Հաւալուան և կարափ յարձակին 'ի վերայ ձկանց, և ըղմայլին նոցա սպանմամբն. Մեկն. ղևտ:

ԿԱՐԲԱՆՈՑ. գ. Անուն կշռոյ. յն. Στατήρ. որ և Սատեր. և քան զայն սակւոյ. Եւ անծանկ զմիմեանց այլ կարբանոցս ժ. և գգլոցս և ատւփս փղոսկրայս ձ. Պղմ. ազէտ:

ԿԱՐԳ, ի, աց. գ. որ և ԴԱՍ. յորմէ յն. տակսիս. Τάξις, διάταξις, στίχος. Ordo, (յորմէ թ. օրտու.) series, ordinatio, dispositio, ևն. Ըարագասութի. դասաւորութի օրինօք. բարեկարգութի. շարք. փիլի. փիղէն, սըրա, գաթար, նիզամ, թէրթիպ. Բանակեսցին որդիքն իսրայէլի այր ըստ իւրաքանչիւր կարգի: Կարգ պաշտօնէից, կամ քահանայից, նախնեաց, քաղաքի, տաճարաց, քարանց, ականց, բանի, լեզուի, ևն: Կարգ եգ խաւարի: Եւ թէ իցեն 'ի կարգի, գավեցայց 'ի կարգել անդ (զբանս): Խնդամ իբրև տեսանեմ զկարգն ձեր: Ամենայն ինչ ձեր պարկեշտութը և ըստ կարգի լինիցի: Իւրաքանչիւր յիւրում կարգի: Ամենայն կարգք լի: Եւթեր ոչ փոխեաց զիւր կարգն (այսինքն զընթացս կենաց. ἀγωγή, vitae ratio): Հարին զնոսա արտաքսուերի 'ի քաղաքէ կարգաւ մինչև ցանասուն. (յն. հետզհետէ): Գործ կախազանաւ կարգ առ կարգ. յն. կարգ 'ի վերայ կարգի. ևն:

ԿԱՐԳ ասի և յայլ գիրս Դատակարգութե հրեշտակաց. կարգաւորութի եկեղեցական աստիճանաց, մանաւանդ քահանայութե, և եպիսկոպոսութե. կրօնք միանձանց, և որոշումն ամենայն վիճակի մարդկան, և արարածոց առ հասարակ, և ամենայն բանից և գործոց:

ԵՒ ՈՐ Ի ԿԱՐԳԻՆ. իբր ց. Καὶ τὰ ἑξῆς. Et quae sequuntur; et cetera. Այլովքն հանգերձ. Եւ այլն. Իբրև զոչխար 'ի սպանդ վարեցաւ, և որ 'ի կարգին է. Ոսկ. յհ. Ա. 22: Վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ, և որ 'ի կարգին է առքին՝ սաղմոս. Նար. կ: Ուրանօր երկիւղ է, անդ է պատուիրանաց պահպանութի, և մարմնոյ մաքրութի, և որ 'ի կարգին. Խոսր:

ԿԱՐԳԱՒ. իբր մ. Ἑξῆς, καθεξῆς, ἔπειτα, ἐξοχῶς, τακτικῶς, εὐτάκτως, τάξει, τεταγμένως. Ex ordine, ordinate, tum, deinde, consequenter, ևն. Մի ըստ միոջէ. հետզհետէ. կարգաւորապէս. թէրթիպ իլէ. պիր փիշտիսյէ. պիրէր պիրէր. Կարգաւ եկեսցեն նշանք իմ: Կարգաւ գրել, կամ պատմել, չափել. Եւ. Ժ. 1: Ղկ. Ա. 3: Գծ. ԺԱ. 4: ԺԸ. 23: Մերկանայր և դնէր զամենայն կարգաւ. Եղիշ. Է: Յօրինեաց կարգաւ զերեկելիս և զանձրևոյթն. ՑՃր. ԺԲ: Զայս անուանիս կարգաւ շարագասեալ: Սկսեալ 'ի թագաւորութեն ազգաբանդրի, կարգաւ որ ինչ եղեալ առս գործ քաջութե. Խոր. Ա. 8: Է. 1:

ԸՍՏ ԿԱՐԳԻ. Նոյն ընդ վ. Կարգաւ. կարգաւորապար. ըստ պատշաճի. օրինօք. սատուլ իլէ, էրի էրինձէ, օլըայըլա. Ըստ կարգի վարիլ, կամ յարմարել, հիւսել, խօսել, գրել, ուղղել, բերել, ունել. Պիտ: Ը. Ա. յհ: Ը. ընդհանր: Իգն: Լմբ. պտրգ. և եր ընդ Եղբ: Եղիշ. Է:

ԿԱՐԳ ԸՍՏ ԿԱՐԳԻ. } Նոյն ընդ վ. Կար-
ԿԱՐԳ ԸՍՏ ԿԱՐԳԷ. } գաւ. և Հետզհետէ. պիրի պիր օրտըւըլա. Որ կարգ ըստ կարգի թագաւորեցին: Կարգ ըստ կարգի յօրինեալ. Վեցօր. Է: Կարգ ըստ կարգի խաղան 'ի լոյսն առաւօտեան. Երզն. ոփ. Երկն: Զերրայեցւոց ժամանակագրութեն եդից կարգ ըստ կարգէ: Որք 'ի յաւլիսս կայսերէ և յօգոստեայ կարգ ըստ կարգէ եղեն ինքնակալք: Զաստրեստանեայց թագաւորսն կարգ ըստ կարգէ համարի: Նինոս ... զորմէ մանր կարգ ըստ կարգէ գրել փութացաք. Եւս. քր. Ա: Սկիզբն առնեմք մաղթել ողորմութի (վասն ամենեցուն) կարգ ըստ կարգէ. Խոսր. պտրգ: Այս և զատաքինութեան համարի կարգ ըստ կարգէ. Ոսկ. Եւ:

Ի ԿԱՐԳ ԱՐԿԱՆԵԼ, ԱՆԿԱՆԻԼ. Կարգաւ հետզհետէ դնել, դնիլ. 'ի վերայ բերել. շարունակել. Զթագաւորս որ յետ նոցա էին 'ի կարգ արկեալ՝ համարի: Ի կարգ արկեալ պատմէ. Եւս. քր. Ա: Ճ. Բ: Զամենայն ներգործութիս հոգւոյն 'ի կարգ արկեալ՝ ցուցանէ. Լմբ. ող: Եւ այսպէս 'ի կարգ անկեալ աւուրքն ունին. Արշ: Մի ըստ միոջէ 'ի կարգ անկեալ չուէին. ՑՀ. ԿԲ: Ի կարգ անկեալ բանիւն առաջի դնէ: Ի կարգ անկայք երկնաչու Ճանապարհին յն. այսինքն սկսաք յառաջ խաղալ. Սարգ. Ա. Պ. Ժ. և Բ:

ՄԻՈՎ ԿԱՐԳԻՒ. իբր ընդ մի համար. որ և ասի ընդ մի. Զկրկին գալն նոցա առ քահանայապետն՝ միով կարգիւ բաւական համարեցաւ պատմել. Սկևռ. յար:

ԿԱՐԳ. Series, linea. (հյ. շար. թ. սըրա, լծորդ են ընդ լտ. սէրիէս.) Տող գրոյ. Գրեալ 'ի սկզբանն կարգս ինչ սակաւ՝ սակետեսիլ գրով... այլ կարգք ինչ եղծեալք... կարգ մի և կէս կարգի... Աքանչելատեսիլ ոսկէգիր կարգովն. Փարպ:

ԿԱՐԳ. Διαδοχή. Successio. Յաջորդութի. Զկարգաց անցից առաքելոցն. Եւս. պտմ. Ա. 1:

ԿԱՐԳ. Համար. օրըա. որպէս և յն. լտ. Τάξις. Ordo, series. Զի թէ իբրաւամբ սպանանեն, 'ի կարգի գահՃի եղիցին: Որ ձեռն և անուամբ 'ի կարգ մտանեն. Երզն. մտթ:

ԿԱՐԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարգ և կարգաւորութի բանից: Բան կարգաւոր. Քաջ մինչ գիր կարգաբանութե գրոցն, և ուսանիս անտի. Եղիշ. յես: Ըստ համօրէն աւետարանական կարգաբանութե գլխոցն. Թէոդոր. մայրագ: Զոր յիւրում տեղւոջն կարգաբանութե գրեցից. Արծր. Ա. 8: Ըստ կարգաբանութե խօսից անթարթափ լեզուոյ. Նար. խչ:

ԿԱՐԳԱԳԻՐ, գրի. գ. Կարգաւ գրեալ տոմար. հաշուեգիր. համարակալութի. դէֆթեր, հիսապ դիւթարի. Կիսոցն՝ զի շատ ուսաւ. շնորհօքն յայտ, և ոմանց սակաւ. նոյնչափ և պահանջի, երկրաքանչիւր ըստ իւրում կարգագրի. Զքր. ԿԲ:

ԿԱՐԳԱԳՐԵԼ. ն. Կարգաւ գրել: Եղիշ. Ա: Տօնակ:

ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութի ըստ կարգի ժամանակին. Զանկումն գրախաղին ոչ 'ի կարգագրութեն աւուրցն յայտ արար, այլ յետոյ իւրն պատմեաց. Մխ. այրիվան:

ԿԱՐԳԱԴՐԵՄ. եցի. ն. Συντάσσω. Coordino. Կարգաւ կամ 'ի կարգի դնել. կարգաւորել. սահմանել. Կարգադրեցի զմիաբանութը 'ի նոյն պայմանի. Նար. ԻՂ: Կար-

գադրեալ վայելչապէս հոգաբարձութք. Արծր. Ժ. 11։ *Ած՝ որ կարգադրեաց հարցն ղթլփատութն, նոյն ինքն և սուրբ, եդիցուխտ նոր. Ա. Ի. *Աղօթս ոք պատարագին, և այլոց կարգադրեալ կանոնիցն. Ը. ընդհանր։

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σύνταξις, σύνταγμα. Coordinatio, ordo, dispositio, constitutio. կարգաւորութիւն. սահմանադրութի. բարեկարգութի. յօրինուած. *Առուգաբան 'ի կարգադրութն ճառից. փարպ։ *Խրախճանական կարգադրութեց դրուագս. Արծր. Ժ. 11։ *Զկարգադրութիս տանցն (սաղմոսի)։ կարգադրութի կրից. Նար. կա. ղէ։ *Պատուիրան և կարգադրութն ընկալաք յառաքելոցն և 'ի սրբ հարցն. Խոսր։

ԿԱՐԳԱԹՈՂ. ա. Որ 'ի բաց թողու ըքանէ զկարգ սրբազան. *Նոր կամ երկբորդ յուլիանոս եղեալ՝ կարգաթող լինէր. Մաղխն։

ԿԱՐԳԱԼԻՑ. ա. Լի կարգաւորութք. բարեձև. *Ի բազում խաղաղութե մանկունք քո, այսինքն յարդարեալք լցին կարգալիցք. Ոսկ. Ես։

ԿԱՐԳԱԾ, ոյ, ոց. գ. Տ. ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Թագաւորք և տէարք առ ժամանակ մի ըստ քո կարգածոյ ոփրեն նմանեաց իւրեանց. Խոսր։ *Գիրք ածայինք զիւր ազգն 'ի բաց հատեալ, այսինքն է՝ զսեմ, ելեք զայլսն իբրև զարհամարհեալս. և իւրոցն անարժան կարգածոցն բանի համարեալ. Սամ. Երէց։

ԿԱՐԳԱԾ. ա. Կարգեալ. *Սարկաւագն դռնապան կայր կարգած. Նչ. 'Ի Գէրս Խոսր։

ԿԱՐԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τακτικός. Ordinalis, peritus ordinandi milites. Ուր գոյ կարգ. և Դասական. և Կարգադիր. *Դասականք կարգական լսի, որով դասաւորութի լինի ըստ ատաիճանի. Երզն. Քեր։ *Ի կարգի զինուորութեն քաղուածս եցոյց արութիս, և զկարգականացն զհանճար. Մոկր. Ժ. 1։

ԿԱՐԳԱԿԻՍ, կիսոյ. գ. Կէսն իրիք կարգի, և տողի. *Ոսկեգիր կարգոփն և կարգակիսոփն. Փարպ։

ԿԱՐԳԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Որ է 'ի նմին կարգէ. կրօնակից. պաշտօնակից. դասակից. *Միոյն ('ի կրօնաւորաց) անկարգութք ամենայն կարգակիցք նորա անգոսնեսցին յաշխարհականաց. Ը. ընդհ։ *Եպիսկոպոսին ձեռամբ, և քահանայից ձեռոց, և սարկաւագաց՝ կարգակցաց իմոց։ Ամաչեսցէ 'ի քահանայից իբրև 'ի խորհրդակցաց այ, և 'ի կարգակցաց առաքելոցն. Ածազգ. Ժ. Ե. Ի. յն. ծառայակից, կմ կապակից։ *Հրեշտակական քահանայութեն կարգակից. Երզն. Լս։

ԿԱՐԳԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ταξίαρχος. Caput ordinis, ordinator. Պետ և գլուխ կարգի և դասու. *Եկեղեցի մի, և ժողովուրդ մի, որք ամենեքին լինին ընդ միով կարգապետաւն. Նիւս. Երգ։ *Երանի թէ ոչ էր լեալ սատանայ, այլ էր մնացեալ 'ի կարգին՝ յորում 'ի սկզբանն կարգեցաւ 'ի կարգապետէն. Բրս. Լոր։

ԿԱՐԳԱՊԵՏԵԼ. ն. Ταξιαρχέω. Որպէս գլուխ և առաջնորդ կարգաւորել. *Ասեղծագս բազմութեն անմոլար կարգապետելով. Ճ. Գ։

ԿԱՐԳԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταξιαρχία. Primordialis ordo, ordinatio, hierarchia. Դասապետութի. գասակարգութի. անտեսութի սրբազան. քահանայապետութի. *Այս օրէն սահմանի առ 'ի յամենեցունց գերագունէն էութե կարգապետութենէ։ Այս իսկ է բոլորովին ածայնոցն կարգապետութեց ածավայելչաբար օրինադրեալն. Դիոն. Երկն։ *Խմացականացն կարգապետութիս. Մատ. 'Ի տրմ. *Աճ փառաւորեալ 'ի վերինայնոց կարգապետութեց. Մաշ։ *Փառաւորիս յերկնային խմբաւորութեց, և 'ի սորոցանցս կարգապետութեց. Ճչ. Յ։ *Կարգի ամենայն բարեզարդութեան երևելի և աներևութի կարգապետութեն. Նչ. Եկեղ։ *Ի տան որոշեալ կարգապետութի դասուց. Վրդն. Երգ։

ԿԱՐԳԱՊԷՍ. մ. Ἀκολούθως. Consequenter, convenienter. Ըստ կարգի. յն. հետևապէս. *Կարգապէս բարւոյն փոխանորդութի՝ յանգման չարութե սպառ է։ Ապա ուրեմն կարգապէս զբաւականն գոլ համարիմք այնոցիկ՝ որ են յոչնչէ 'ի գոյացութի, ղածային կամացն զօրութի. Նիւս. Կազմ։

ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցաջորդութի կարգաւ. փոխանակութի. *Որպէս եղելութի լուսոյն՝ կարգաւորութք տուընջեան և գիշերոյ՝ 'ի բաւանդակութե աւուրն. Արշ։

ԿԱՐԳԱՒ. Տ. ԿԱՐԳ։

ԿԱՐԳԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Τεταγμένος, εὔτακτος. Ordinatus, moderatus. ἀκόλουθος, ων, ον. Consequens, consentaneus, conveniens. Ուր գոյ կարգ. կարգաւորեալ. բարեկարգ. բարեվայելուչ. պատշաճաւոր. յանկաւոր. դիպող. փոխչնչէ, Բեբեխեւէ, Ֆոճիէչիմ, Նիզամլը, Մոնասիպ. *Հաստատութն և կարգաւոր շարժութեք վարելով. Արիստ. աստ։ *Ուք կարգաւորքն են 'ի վերս իւրեանց, սոքա երանեսցին. Ցճխ. Ժ։ *Զամենեսեան կարգաւորս առնէ խաղաղութեն և սրբութեն. Ոսկ. Եբր։ *Կարգաւոր բան, կամ օրէնք, ճանապարհ, մահ, քննութի, շարադրութի. Լմբ. սղ. ծղ. պտրգ։ Սարգ։ Տօնակ։ Պիտ։ Երզն. Մխ։ *Զայս ամենայն յայտնիխոս պահել կարգաւոր կարծեմ։ Կարգաւոր վարկայ երկրորդել։ Զոր կարգաւոր համարեցայ ըստ կարի խուզողութք ևս փետակել. Բրս. հց։ Պիտ։ Լմբ. պտրգ։ *Կարգաւոր ուրեմն (է) և ըստ մտացն գործակցութե զհրամայեալս լսել յ. այսինքն 'ի դէպ է ըստ կարգի. յն. միայ. Բրս. հայեաց։ *Ի տեղիս տեղիս աւագանս կարգաւոր ոչ ունին. Կանոն։

ԿԱՐԳԱՒՈՐ. գ. Ունող զկարգ եկեղեցական. քահանայ. *Որք են կարգաւորք 'ի չարախօսացն, ըստ կանոնաց լուծցին 'ի կարգաց. Ճ. Ա։ *Կարգաւորք և քարոզք (բանին)։ Աշխարհական ժողովուրդք, կամ կարգաւորք. Երզն. Մխ։ *Ո՛չ չվայելէ քրիստոնէի, թող թէ զխատուն կարգաւորի. Ոսկիփոր։

ԿԱՐԳԱՒՈՐԱԲԱՐ. } մ. Τακτικῶς. Ordinate. ἀκολούθως. consequenter, convenienter.
ԿԱՐԳԱՒՈՐԱՊԷՍ. }
Կարգաւ. ըստ կարգի. ըստ օրինի. օրինօք. և Հետևաբար. Բեբեխիդ Խուլէ, ուըա իւէ. *Կարգաւորաբար անդադար շարժութի ունի։ Ըմբռնեալ, և ոչ կարգաւորաբար։ Ոչ կարգաւորաբար յարդարէր զկարգ աշխարհիս. Արծր. Ժ. 3. 15։ *Կամարաձև կոծ զերկինս կարգաւորաբար համեմատ զարդուն իւրով։ Կարգաւորաբար կայցէ 'ի բանս բարեձև. Սարգ. յհ. Ե. Ե. Է։ *Կարգաւորաբար ծանոյց զամենայն. Սխոլ. Ես։ *Հոգիգ քաջողջութք առ 'ի յիւրն մեծութի բարձրացեալ, կարգաւորաբար մարմնոյս ունակութիւնք թառամին. Բրս. հայեաց. յն. այնուհետև միայ, կամ հետևաբար։ Ի նոյն միտս առի, *Կարգաւորապէս յետ հոգեկան պատուհամանցն յիշէ և զմարմնոյս կենաց. Լմբ. ծղ։ *Կարգաւորապէս սպա և 'ի շօշափելեան իրաւացի է անցանել բանիւ. Գր. հր։ *Կարգաւորապէս առաջնորդել, կմ ուսանել, բերել (զկարգ բանին). Փարպ։ Լմբ. պտրգ. Ն սղ։

ԿԱՐԳԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Συντάσσω, ττω. Ordino, compono. διοικέω, rego, administro, ևն. Ի կարգի դնել. բարեկարգել. ուղղել. անտեսել. վարել. յարդարել. *Կարգաւորել ուղղափառութք, կամ բարեպաշտութք. կամ ըստ բախտի. կամ անարժանութք. Ըար։ Ը. Հիղ։ Ոսկ. յհ։ *Զիմաստութիս է կարգաւորել քաղաքի. Սահմ. Ի։ *Կարգաւորել զգօրս զօրաց, կմ զանձինս մեր, կամ կնոջ զայր իւր. Խոսր։ Ոսկ. յհ։ Իսկ Լմբ. ծղ. *Վասն էր կարգաւորեաց սողումնն զմրջիւննն ». իմն, եգ. կամ յիշեաց 'ի կարգի բանիցն։

ԿԱՐԳԱՒՈՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Որ կարգաւորէ (ըստ ամենայն առման). *Կարգաւորիչ 'ի լաւն առ հասարակ. Ցճխ. ժա։ *Կարգաւորիչ ածայնոց գնդին, կուսանաց կրկց. Ճ. Ա։ Ածան. Էկեղ։ Նար. ղ։ *(Լուսաւորք) 'ի ներքոյ կան կարգի և սահմանի օրինացն այ. բայց կարգաւորիչն յարժամ կամեցաւ, յն. ղաշըջեաց զոմանս 'ի նոցանէ. Լմբ. սղ։

ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὔθυνσις, διοίκησις. Directio, administratio. ἀκολουθία, ministerium, ordo, officium. Կարգաւորելն, և Կարգաւոր գոլն. կարգ. օրէնք. անտեսութի, կարգադրութի. և Պաշտօն քաղաքական և եկեղեցական. Բէօզիր, Բէրբիդ, Նիզամ, Իդարէ. *Կարգաւորութիւն տան, քաղաքի, նախարարութեց։ Կարգաւորութի բնական, ամուսնական, յարմարական, ուղիղ. Սահմ. Ի։ Խոր. Ի. 65։ Պիտ։ *Ընտրեացէ՝ եթէ ճահաւոր է կարգաւորութիւն բանիս, եթէ ոչ. Պղատ. օրն։ *Հրեշտակացն կարգաւորութի է յոգնապէս առքայէն. յարգորէ և զմարդիկ 'ի հրեշտակային կարգաւորութիս։ Հրեշտակային կմ հրեշտակական կարգաւորութի (եկեղեցւոյ, և կրօնաւորաց). Ագաթ։ Ժմ։ Խոսր։ *Բարեզարդ կարգաւորութի. Ը. ընդհանր։ *Կարգաւորութի հասարակաց օգտից։ Զբանական կարգաւորութիս պաշտաման ժամուց։ Կարգաւորութի և հրահանգ ուղղափառ տօնից։ Այս ամենայն կարգաւորութի արտաքոյ եկեղեցւոյն կատարի։ Զօղորմութի փառս տալով շնորհողին, որպէս կարգաւորութիւն է. Ժմ. Ցհ. կի։ Տօնացոյց։ Մաշ։ Խոսր։ *Տեսանեմք բացեալ մեզ զդրունս, այլ մտցուք ամենայն կարգաւորութք, յն. բարեկարգութք. Ոսկ. մ. ա. ձ։

ԿԱՐԳԵՄ, եցի. ն. Τάσσω, τάττω. Ordino, constituo, colloco, pono. συντάσσω, coordino, ևն. παρατάσσω, aciem instruo. Դնել 'ի կարգի կամ զկարգ. 'ի կարգ ինչ վերածել. դասաւորել. ուղղել. յօրինել. սահմանել. որոշել. օրինադրել. գնել. առնել. կացուցանել. փիւղէ, Նիզամ վէրմէ, Բէանիֆ էթմէ, Բային էթմէ, Էյլէմէ. *Զամենայն չափով և թուով և կշռով կարգեցեր։ Կարգեցին առ փող փող հազար այր։ Կարգեաց կամ կարգեցաւ ընդ գէմ տարաց։ Որպէս հիացումն կարգեալ։ Խաղային յառաջ առ հասարակ կարգեալք և կազմեալք։ Կարգեաց ձեռս զիւրաքանչիւր ձեռ և զմանկէն։ Կարգեաց նոցա թագաւորն առաջինս։ Կարգեցեր զինն պատ։ Կարգեցի դատաւորս 'ի վերայ ժողովրդեան իմոյ։ Կարգեաց զնա զաւթ 'ի վերայ համարոց իւրոց։ Կարգեցեր զծառայ քո ընդ այնոսիկ՝ որ ուտեն զսեղան արքայի. ևն։

Սոյնպէս 'ի նախդրիւ առ. *Ի պաշտօն սրբոց կարգեցին զանձինս։ Որք էին կարգեալ 'ի կեանսն յաւիտենականս։ Կարգէ զքաղաքս յառաջականութի։ Կարգեցին զնա 'ի լաւ. լիս. ևն։ *Կարգեալ զաս 'ի թիւ սրբ. Ըար։

Որպէս և յուղղականն. *Կարգեցի զա.

ւոր՝ առհասարակ ծածուկ։ Կարգեցին աւր յամէ զօրն զայն՝ տօն տարեկանաց, կամ որ հանգամանան, կամ ցնծութեան. ևն։ *Զհողն՝ բանաւոր կենդանի կարգեցեր. Խոխ։ *Ըսպարապետ զնա 'ի վերայ զօրաց իւրոց կարգեաց. Խոր. ա. 11։ *Նմանօղք լինել սիրելեացն քոյ, որք հրեշտակակրօն զանձինս կարգեցին. Եղիշ. վրդ։ *Լուսաձեւ բնակարան կարգեաց՝ խորան զատուց հրեշտակաց. Շար։ *Կամելով հաստատուն կարգել զմկրտութիւն. Ոսկ. յհ։

ԿԱՐԳԵԼ. իբր Գրել 'ի մատեանս, ձայնել, միապագրել. և խօսել կարգապաշտութ. *Այնպէս կարգէ զաշխարհս և զարարածոց, որպէս օրէնքն տան. Եզնիկ։ *Կարգել մի ըստ միոջէ զերս և զգործս։ Կարգեալցն առ 'ի նմանէ. Փարպ։ *Կարգեցին երգին բանս գեղեցկայարմարս։ Բանիբուն հանճարօսութեամբ կարգեցին ասաջի բանաւորին բանս յածաշունչ գրոց. Արծր. գ. 5։

ԿԱՐԳԵԼ. ածկ. ոճով, որպէս Մուծանել 'ի կարգ աշխարհի. ամուսնացուցանել կամ տալ առն զդուստր. ենլենփերմէ։ Մխ. դտ։

ԿԱՐԳԻՉ, գչի. ա. Τάττων, ἐκτάττων. Ordinans, ordinator, ևն. Որ կարգէ կամ կարգեաց (ըստ ամենայն նշ.) *Զզօրապետս իշխան զօրուն՝ զկարգիչ ժողովրդեան երկրին. Դ. Թգ. ԻԵ. 19։ *Ունին կարգիչս և իրաւունս՝ դատաւորս և իրաւս ուղղել. Յճխ. Է։ *Փառաւորեսցուք զկարգիչն նոցա և զյօրինիչ, զի մեզ 'ի պէտս են, և կարգչին իւրեանց 'ի փառս. Եզնիկ։ *Զօրութեան կարգիչ. Վէցօր. Է։

ԿԱՐԳՈՒՄՆ, գման. գ. Τάξις, σύνταξις. Ordinatio, dispositio, constructio, ևն. Կարգելն և իլն (ըստ ամենայն առման). *Զերեկոյն բազմութեն, և զնոցուն գլխոց կարգմանց զառաջնորդութեն։ Հանդիսակցուցանէր զհայերէն ամթութեան ըստ կարգման սալովրայեցն յունաց։ Զայնպիսի անպատշաճ կարգումն (գրութեն) բուզանդացւոց ուսեալոյ։ Լուեալ զայսպիսի կարգումն բանիցն. Փարպ։

ԿԱՐԴԱՄ, ացի, դա. ն. և չ. Κράζω, καλέω, βοάω, ἐπικαλέω, φωνέω. Voco, invoco, clamo, vociferor, deprecor, appello, ևն. Ձայնել. գոչել. աղաղակել. յօգնութեն կոչել. կանչել, և ճչել. չաղըրմագ, չաղըրմագ, հայգըրմագ. երր. գանրա, ևն. *Կարդալ զնա, զանուն տեառն. և առ նա, առ նմա։ Արդ կարդա զանէր մեծ քո։ Վասն ապաշխարութեն զառաջիկայն կարդայ։ Կարդաց զանէր կենդանութեն։ Ի նշանագործ տէրն կարդայր։ Կարդայցէք առ իս, և ես ոչ լսիցեմ ձեզ։ Կարդային առ չմաւոն, և ոչ տային ձեան տալ. ևն։ Կամ *Քարոզ՝ կարդայր զօրութեամբ». այլ է Քարոզ կարդալ։ *Կարդաց յնւ 'ի ձայն մեծ։ Կարդայցեն զընկերս իւրեանց, և ասիցեն։ Վաշ վաշ կարդայ. ևն։ *Ձայն առէ կարդացեալ 'ի հռամա։ Որ կարդայ եղջօր իւրում յիմար. Եփր. համաբ։

ԿԱՐԴԱԼ. ռմկ. չենեն. այսինքն կոչել, հրաւիրել. օգտամագ, փաչըր էթմէք. *Կարդացին զաքիսվք 'ի տանէ ողիայ։ Կարդացին զքահանայսն և զծերս. ևն։

ԿԱՐԴԱԼ. կոչել կամ տալ ուժմբ անուն. անուանել. յորջորջել. Իէսմիյէ էթմէք. *Կարդային զանունն նորա բաղումք Նեփթա։ Ըստ խնամոց մերոց հայր կարդացեալ երրայեցւոց. ևն։ *Ուրպէս կարգաս նոցա արարիչ. Ագաթ։ *Մովսէս անուն կարդացեալ. Պիտ։ *Գէորգ կարդացեալ։ Որ թագաւոր զինքն կարդայր. Յհ. կթ։ *Երջանիկ կարգած եղելոյս. Նար։ *Զամենայն անպատուութեն անուանս կարդացանք նոցա։ Բարեգործս ըզնուաս կարդայ. Սարգ. յկ. Է. ա. դ. Է։

ԿԱՐԴԱԼ, որպէս ռմկ. այսինքն ընթեռնուլ. վերծանել. Ἀναγινώσκω. Lego. օգուամագ. ամս Եսթ. Զ. 1։ Է. 13։ ա. եզր. Ը. 26։ Գ. 13։ Նեեմ. Է. 3. 12. 18։ *Զգրեանութեն արարածոց յօրինեաց որպէս զգիր գաղտնութեն. և զիրն զնա անուանն կարգացէ. Յճխ. Է։ *Զոր կարդեաց գրելով կորիւն. ուսաւ և մեր բազում անգամ կարդալով անդրեկացեալ հաւատաւոյ. Փարպ։ *Ի կամելն կարգալ աւետարան. Խոր։

ԿԱՐԴԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ.
ԿԱՐԴԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ.
ԿԱՐԴԱՑՈՒՄՆ, ցման. Ἀνάγνωσις, ἀνάγνωσμα. Lectio. Ընթերցողութեն. ընթերցումն. ընթերցուած. *Ըստ առաքանութեն, որով և կարդացողութեն վայելչանայ. Նչ. թէր։ *Կարդացումն մարգարէութեցն յառաջ գուշակութեն է վասն եկեղեցւոյ. Սխտ. էլեղ։ և Ոսկէփոր։ *Խորհեցի գիրս ուսանել, և կարդացման ուշ դնիցէ. Բրս. հց։ *Յառաջ եւս մատոյ զկարդացումն. Եղիշ. ա։ *Յերկարեր ըզկարգացմունսն։ Կարդացմունք գրոց. Փարպ։ որպէս և Ճ. Բ։ Վրք հց. Է։ Խոր։ Սրգ. Ը. դ. Զ։

ԿԱՐԴԻՆ. ըստ հ. որ 'ի տպ. Նարգիս։ Խոր. Տ։

ԿԱՐԵԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարձումն կարեաց կամ կարօտութեն. ողորմութիւն. *Այլ զի անկարօտ եղեալ քով կարեբարձութեմ, ուրախացեալ միշտ. Ճչ։

ԿԱՐԵԼԻ, լւոյ. լեաց. ա. Δυνατός, όν. Possibilis, le. մումքին, գօղիւ. Որ ինչ կարէ լինել. հնարաւոր. զոր մէ Ձոխագոյն 'ի Գէրեգոր. ԻԴ. և ԻԷ։ *Զ յաւէտ կարելին։ Վեհ անմահիցդ քաղ կարելի է։ Զանկարելիսն կարելիս կացուցանէ ամենեցուն. Պիտ։ *Որոյ ամենայն ինչ կարելի է. Շ. Բղբ։ *Զիմրդ կարելի... զերդ տեառն երգել. Լմբ. սղ։

ԿԱՐԵԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συμπαθέω, οἰκτίζω. Commisereor, resco; adficior alius malis. Կցորդ լինել կարեաց կամ կարօտութեան այլոց. մխիթար կամ ցաւակից, և օգնական լինել. խղճալ. օգնել. ածըմագ, էարքըմ էթմէք. *Ոչ որք է որ կարեկից լինի քեզ։ Մանդ. ծԶ։ *Կարեկից ցաւագնելոցն լինել՝ բուժելով յախտից. Պիտ։ *Արգեամբք և գործովք կարեկից լինելով առ ամենեսեան. Խոր։ *Կարեկից է բնութեն։ Իւրեաց կարեկից լինել, և զմտմեանց բեռն բառնալ. Սրգ. յկ. Գ։ Ը. դ. Ա։

Իսկ Յհ. կթ. *Զապաշխարս և զկարեկիցս, և զծակից հարազատութեն մարդկան». իմա զկարեւոր ազգականս և զմերձաւորս՝ 'ի բնէ կարեկիցս։ *Որ մարմնոյ են կարեկիցք. Խոր։

ԿԱՐԵԿՑԱԲԱՐ. մ. որ և ԿԱՐԵԿՑԱՊԷՍ. կարեկից լինելով. կարեկցութ. գթալով. մարդասիրապէս. *Կարեկցաբար մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր զխնամս. Նար. ծԴ։ *Կարեկցաբար առ իս ձգելով զձայնակիցսն. Մագ. հԷ։ *Կարեկցաբար ձեռնտու յարուցանօղ. Ճ. Ը։

ԿԱՐԵԿՑԱԿԱՆ. Տ. ԿԱՐԵՑԱԿԱՆ։

ԿԱՐԵԿՑԱՊԷՍ. Տես ԿԱՐԵԿՑԱԲԱՐ. *Ողորմութեամբն բնաբար և կարեկցապէս իբր անուակից՝ հարկաւորացն արտաքոյ շարժեցի. Սկեւ. աղ։

ԿԱՐԵԿՑԵՄ, եցի. չ.
ԿԱՐԵԿՑԻՄ, եցայ. ձ. } Տ. ԿԱՐԵԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. *Ցեաւր, կարեկցեցեր։ Կարեկցեալ խնամ թշուառութեն։ Ընդ մերում կրիցս կարեկցելով. որ և անտանօր կարեկցեն։ Վշտանգաւորաց կրից կարեկցել. Նար։ *Վշտակցին և կարեկցին՝ են սաւուերոցն քան որ մարմնոյ են կարեկիցք։ Ցօգնել և 'ի կարեկցել եղբարց ըստ ամենայն պիտոյից և վշտաց. Խոր։

ԿԱՐԵԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμπάθεια, οἶκτος, ἔλεος. Commiseratio. Կարեկիցն լինել. վշտակցութեն. ախտակցութեն. մարդասիրութեն. և Ընդակցութեն. գութ աղգակցութեն։ *Մարդ զքեզ վարկանելով կարեկցութեմ մեզ հաւատարել. Խոր. Գ. 65։ *Ի յարգահատանս գթոյ կարեկցութիւն։ Բնութեն կարեկցութեն։ Բանագոյն կարեկցութեն գրաւականք (աղգակցութիւք). Պիտ։ *Գելումն արտին խոնարհեցուցանէ որպէս պարտապան 'ի կարեկցութեն. Խոր։ *Ոչ բա բձրացար յօրինմամբ այսքաներք մեհիւք. որչափ առ իմս կարեկցութեն. Նար. ԽԲ։ *Նշանակէ ցորեանն զկարեկցութիւն հարկա ւորացն պիտոյից ըստ մարմնոյ աղքատաց. Շ. մթ։

ԿԱՐԵՄ. րեցի, րեա, րեալ. ն. Ῥάπτω, ἀκέομαι, συρράπτω. Suo, assuo, consuo. Կցել ասղանեաւ զկապերտս. և Յարել ընդ մի միմեանս զայլ և այլ իրս. և հարասել. կարէլ, տըրզէլ. գամել. փիթմէք, տաքմալագ. *Կարեցին տերեւս թզենւոյ։ Կարեցին քուրձ ընդ մորթ իմ։ Կարէն կարկատեն զպարզկներգ. Ծն. Գ. 7։ Յոբ. ԾԶ. 16։ Եղիէ. ԾԳ. 18։ *Հարից կարեցից զզաւակ գեղարգեամ մա ընդ որմն. Ա. Թգ. ԾԷ. 11։ *Կարել կօշիկս. Վէցօր. Ը։ Նոննոս։ Վրք հց. ԻԶ։ *Կտաւեալ կարեալ է ընդ հանդերձս. Եղիշ. մեկ։

ԿԱՐԵՄ. րացի. ացեալ. չ. որ և ԿԱՐՈՂ ԵՄ, և զէ. Δύναμαι, ἰσχύω. Possum, valeo. Ունել զկար բաւական առ 'ի գործել ինչ. ձեռնհաս լինել. ատակել. զօրել. բաւել. ուժել. կարէնալ, կընալ. օթվիէն. գայըր օլմագ, էդէ պիլմէք. *Եթէ կարիցէ ոք թուել զաւազ երկրի։ Կարասցես տալ։ Թէեր ես կարասցուք հարկանել։ Ոչ կարեմք հակ առնել ինչ չար ասել բարւոյ։ Ոչ կարեմ ես միայն կրել զժողովուրդս զայս։ Ոչ կարացից անցանել զքանիւ տեառն։ Ո չ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել։ Կարող է նա յարուցանել։ Որ կարողն է տանել, տարցի։ Կարող ես զիս բժշկել։ Սեղանն պղնձի ոչ կարէր ընդունել զողջակէզսն. ևն։ *Ոչ կարէր ունել յանձին, քանզի տկար էր. Ագաթ։ *Ընդ անտակար կարելոյդ և կամելդ է անխորժելի. Նար. ՅԶ։ *Ոչ ամենայն կարելի զներհականսն կարէ (առնել). Անյ. ստորոգ։ *Ցով և կարաց ոք զերծանել. Արծր. Դ. 11։ *Ու ով է կարացող զիս հանել։ Ոչ կարացող այդպէս մեծ կարգի. Աբ. Է։ Ճ. Ա։

ԿԱՐԵՊԷՏ Է. Ἀναγκαῖον. Necesse est. Կարի պիտոյ է կամ պէտք են. կարեւոր է. *Զայս ամենայն կարեպէտ է ձանաչել. Եւագր. Է։ (գրի և կարէպէտ)։

ԿԱՐԵՍԷՐ. ա. Սիրող զկարիս, կմ կարի սիրող աւելորդաց, կարասեաց ևն. *Նախանձաւորք, խռովիչք, և կարեսէրք, և ապահաք. Մծբ. ծԹ։

ԿԱՐԵՎԷՐ, կամ **ԿԱՐԻՎԷՐ.** ա. մ. Կարի կամ 'ի խոր կամ չարաչար վիրաւորեալ, և վիրաւորելով. սաստիկ վէրս առեալ կամ տուեալ, առնելով կամ առեալ. *Անտացեալ են, այլ դու բժիշկ ես. կարեվէրք են, այլ դու ամենահնար ես. Սխտ. աղ։ *Կարեվէր խոցեալ ելանէր երկվարուէն 'ի պատերազմէն. Ագաթ։ կարէվէրս առնէր. Փարպ։ Կարեվէր արկածք։ Կարեվէր վէրք։ Կարեվէր խոցէ զհոգիս։ Կարեվէր խոցեալ լինիմ։ Զայլս բազումս կարեվէր վիրաւորեալ։ Կարեվէր խոցմամբ. Պիտ։ Մանդ։ Սարգ. յ Ե. Մ. դ. Է։ Յհ. կթ։

ԿԱՐԵՑԱԿԱՆ. ա. որ գրի և ԿԱՐԵԿՑԱԿԱՆ. իբր Առ կարիս պիտոյից կամ շահուանձին եղեալ ինչ. *Բաժանելով զառ ած ուերն 'ի բնականն, 'ի հարկաւորականն, 'ի կարեցականն (կամ կարեկցականն). բնական զօրգլխականն ասացին, կարեցական ըզվարձկանականն, իսկ հարկաւորական ըզծառայականն : կարեցական՝ ակր կարևոր, զոր առ բժիշկսն ունին հիւանդքն. Տօնակ : (Իսկ կարեկցական ըստ հակառակն՝ լինի ակր բժշկաց առ հիւանդս) :

ԿԱՐԵՒԱՆ. Տ. ԿԱՐԱՒԱՆ. *Զամենայն կարևան բանակին առ հասարակ ընդ սուր հանեք մուշեղ. Բուզ. Ե. 2 :

ԿԱՐԵՒՈՐ, ի. այ. ա. Ἀναγκαῖος, ἐπάναγκης. Necessarius. Կարի պիտանի. որում կարիս ունիմք. հարկաւոր. հարկեցուցիչ. և Որոյ կային է զօրաւոր. բուռն. սաստիկ. ծայրագոյն. չարաչար. սերտ. որպէս թէ անխափ ածանցեալ 'ի բառից՝ կարիք կարի, կար. (լծ. և թ. կերեկլի, կերեկ.), ԽԳՐԽդու. ՁԷՔրԷԲ. *Կարևոր ցանկութիւն կերակրոյ : Կարևոր անդամք : Ըզցաւս չարաչարս և զկարևորս : Չարիք բազում և կարևորք : Ի կարևորացս յայտացին : Կարևոր համարել : Ի պէտս կարևորս. Եւ : Իսկ Եփր. ծբ. 1. *Ի բաց ընկեսցուք զհըպարտութիւն զամենայն, և զմեղս կարևորս». յն. Εὐπερίστατος, իբր յարակից, յամառ. ամի. կոյծ, կողլան. որ հայի և 'ի յաջորդ նշ : *Կարևոր պարէնք, կամ յորդորմունք, վտանգք : Առաջին 'ի կարևորացն. Պիտ:*Կարևոր աղօթից պէտք են, և բազում արտասուաց. Ոսկ. Եփր. ՃԱ : *Ի ծաղկանցն զկարևորսն 'ի մեղուսն բերեն. Ցձխ. Ղ : *Ոչ ինչ կարևոր համարել. Մանդ. Ա : *Մեծ է ակր քո քո, և կարևոր է գութ քո ած մեր. Ճ. Ա : *Կարևոր կապանք, կիր ոչտասք, կիր վէրք. Փարպ:*Զհամբուրեալս կարևորս. Եղնկ : *(Աղօթքն) կարևոր է, և յամենայն իրս պիտանի. Խոսր : *Կարևոր է խոստովանել : Ի կարևորացն զրկեցայ : Լալումն կարևոր : Կարևոր կործանմանս : Զմի 'ի կարևորացն մեղաց. Նար :

ԿԱՐԵՒՈՐ. Ἀναγκαῖος. Necessarius, sicut necessitudine conjunctus. πιστός, fidelis. Կարի ընտանի. մերձաւոր (ազգական կամ բարեկամ). մտերիմ. սերտիւ սիրելի. ԽոՓՐ, ոլՓ, Ժ-հեդ. *Զազգատոհմն իւր, և զկարևոր բարեկամսն. Գծ. Ժ. 24 :*Հանգերձ ազգականօք, և կարևոր բարեկամօք. Եւս. փր. Ա : *Կամ զայլ ոք 'ի կարևոր բարեկամաց տեսանելիր մեռեալ. Փարպ : *Որք կամին ամուսնանալ, կարևորք չլինին, կամ կնքաւորք. Երզն. Խրատ : *Այս կարի կարևոր է ինձ, և առաւել քան զամենայն առաքինութիւն : Մեծ է ողորմութիւն, և կարևոր ինձ. Մանդ. Գ. Ե Զ :

ԿԱՐԵՒՈՐՔ. գ. Կարևոր անդամք. ամօթոյք. *Կարևորք նորա բժշկութիւն է: Կորէ զկարևորսն, և ընկենու յորսորդսն : Զկարևորս արուեստ կորէ. Եղնկ. Բարոյ :

ԿԱՐԵՒՈՐ. մ. իբր Յոյժ. ոգւով չափ. *Դաւիթ արքայ կարևոր սիրէր զմանուկն. Ոսկ. Յովհ :

ԿԱՐԵՒՈՐԱԲԱՐ. Տ. ԿԱՐԵՒՈՐԱՊԷՍ. *Վասն զի ամենայնք 'ի գոյից առ կատարումն ինչ տեսանիլ բնաւորեցան, վասն այսորիկ կարևորաբար զվասն էրն խնդրեմք. Սահմ. Ա : *Կարևորաբար ծնաւ, որպէս ես կարևորաբար յՕ բնութեան իմոյ. Ճ. Գ:*Այժմ կարևորաբար ուսուցաք քեզ. Մագ. ԾԷ :

ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ կարևոր. *Այն իսկ էր կարևորագոյն (ճանաչել զարարիչն). Ագաթ : *Թողլով զոչ կարևորագունսն 'ի բանից. Խոր. Ա. 20 : *Քեզ գիւրագոյն, և ինձ պարտաւորիս կարևորագոյն. Նար. ՅԲ : *Զափով մերձենալ 'ի կարևորագոյնսն. Իգն :

ԿԱՐԵՒՈՐԱՊԷՍ. մ. որ և ԿԱՐԵՒՈՐԱԲԱՐ. Ἀναγκαίως. Necessario. Հարկաւորապէս. հարկաւ. հետևողաբար. 'Ի հօրէ. ԷԼ. ՊԷԲՓԷ. *Կարևորապէս՝ որ ընդ մէջն կարի, վախճանի. այսինքն հարկաւորապէս : Կարևորապէս հետևի առաջակացութեան եղականութիւն. Անյ. պորփ : *Կարևորապէս առաջինք առաջնորդքն մերոյս քահանայապետութեան 'ի գերագոյ ածպետութէն ինքեանք լցեալք. Դիոն. Եկեղ : և Յհ. Իմ. Եկեղ : *Կարևորապէս գաստիարակել, կամ 'ի մէջ բերել, կամ բնախօսել է պարտ. Շ. Ա. պէտ : Լմբ. Եկեղ: *Վասն զի եղև որպէս զիս, կարևորապէս ծնաւ որպէս զիս բնութեամբս իմով. Պրպմ. Յ : Ն ապ. ԼԶ. Եմ :

ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀναγκαία, αἷον. Necessitas. իսկ ἀναγκαιότης, necessitudo, propinquitas. Հարկաւորութիւն. պիտանութիւն. կարիք. պէտք. ԽԳԲԽդա. *Յայտ առնէր զկարևորութիւն իրացն. Ոսկ. յհ. Բ. 1 : *Տենչամք արեգակնային և արփիականն բազկացուցանելոյ զլոյսնականն կարևորութիւն. Մագ. ԽԷ :

ԿԱՐԷԶՄԵՌՆ. Տ. ԿԱՐԱԶՄԵՌՆ. *Կարէձմեռն զերեսօք գայցէ. Սեբեր. Գ :*Կարէձմեռն ձմերանի յամենայն կողմանց կայ 'ի վերայ նոցա. Եփր. աղօթ : *Ապրեցուցանէր 'ի կարէձմեռն ձմերայնւոյն զարգայրն (զնոյ). Ոսկ. մ. Ա. 14. յն. մի բառ. ζάλη, tempestas.

ԿԱՐԷՎԷՐ. Տ. ԿԱՐԵՎԷՐ :

ԿԱՐԹ, ի,ից. գ. Ἄγκιστρον. Hamus. Ճանկաւոր կամ ժանեւոր գործի երկաթի առ որսալոյ խայծիւ զձկունս, և որ ինչ նման է նմա. օլթա : Տես Մագթ. Է. 26 : Ամբ. Ա. 15 : Եզեկ. ԼԲ. 3 : Յոբ. Խ. 20 : Դ. Թգ. ԺԹ. 28 :*Իմանալի վիշապին կարթ 'ի քիմս եղեր : Բաբելացի կարթիւն յերուսաղէմէ կորզեալ. Անյ. Բարէջր : *Կարթիւք պարածածկեն զմահացու գեղս : Կարթ ընդ ճաշակամն վարեալ. Մագ. Ա. Ն ԽԶ : *Աւետարանական ուռկանաւ ժողովեալ կարթիւք. Յհ. ԿԲ : *Կարթիւ հնարից, կամ պատրանաց : Կարթիւ որսացաւ : Նենգողին կարթիւն : Պատանդիչ ցանցարկ կարթին. Նար : *Անկանէր 'ի կարթն սատանայի. Վրք հրշտ : *Հրաժարել 'ի կարթէ անտի և 'ի մեղուէ յօրինացն. Եփր. հա :

ԿԱՐԹ. Σκέλος. Crus, crura. κνημή, tibia. Կարթաձև կամ ճանկաձև մասն կրընկանց ոտից թռչնոց և այլոց կենդանեաց. և ընդհանրապէս կրունկն. սրունք, գարշապարք, չիլք ոտից. ոլոք. ոսք. յօգք. Խահ. Խաղ. և Բօէօգ, ԽՃԷԻ. և կէրպա, փիլ գաֆաղը. *Իզեռնոց թռչնոց, որոյ իցեն կարթք 'ի վերոյ քան զոտսն. Ղեւտ. ԺԱ. 21 :*Ծակել զպճղունս, և զկարթ ոտից նորա. Ճ. Ա : *Կարթք նորա սիւնք կճեայք. Նիւս. Երգ. (ուր 'ի մբ գիրս գնի սրունք) :*Կարթք շարագրութեան են 'ի շաղկապաց և 'ի ջղուտ նեարդաց. Նիւս. Բն : *Եթէ զթիկունս իմ գարձուցանիցեմ, զկարթս հարկանիցեն՝ ոյք իմք իցեն. Եփր. ատեան : *Զանդամոցն. և զկարթիցն, և զոլոքացն զբնութիւն. Պղատ. փէմ: *Հարցուկ նստէր 'ի վերայ երեքոտանւոյն, և զատուցեալ զկարթսն. Ոսկ. Ա. կոր :*Նորին կարթիցն գել արկեալ, նաև ըզծունսն յօշոտեալ. Շ. Վիպ : *Կարթ՝ գելք. մեծակն, յանակից էր. Ճ. Ա :

ԿԱՐԹԱԲԱՐ. ա. Իբրև զկարթ. հանգոյն կարթի. օլթա Պոյլը. *Որ 'ի նա հային ձկունքն, գիւրաւ զնոսա կարթաբար որսայ. Փիլ. Լիւս :

ԿԱՐԹԱԿՈՏՈՐ ԱՌՆԵԼ. } Νευροκοπῶ. Nervos abscindo, enervo.
ԿԱՐԹԱՀԱՐԵՄ, եցի. } Կոտորել կամ հարկանել զկարթս կենդանեաց. ջլախել զոտս. ջլաջարդ առնել. Ճըն կոփոր Ճորդօպօորդ ըՆել. *Կարթակոտոր արարին զցուլս. Ծն. ԽԹ. 6 : *Կարթակոտոր արասցես զերիվարս : Երիվարսն կարթահարելոյ. Օր. Խա. Կ. Ն 6 : *Զերիվարս նոցա կարթակոտորս արասցես. Յես. ԺԱ. 6 : *Կարթակոտորք եղեն գարշապարք երիվարաց. Դատ. Է. 22 :*Զեպիսկոպոսն մբ վաղակաւորօքն կարթակոտոր առնէին՝ իբ րև տապարօք չեշտակի չեշտեալ զծառ. Յհ. ԿԲ :

ԿԱՐԹԱՁՈՒԿՆ. ձկան. գ. Πέρνα, πετασών. Perna, petaso. Անուն խեցեմորթի յատակելատուն. *Այծեղջիւրն հալեալ զըլփինի, և նա հալեալ սպքին. անջրպետ մեջակիտի, արգակ կարթաձկանն. Շիր :

ԿԱՐԹԱՊԱՏ. ա. Որ պատէ զկարթ ոտից կամ զպրունս. *Սքեմ նոցա... կարթապատ ճապաղանդաւ. Մխ. Դվ :

ԿԱՐԹԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγκιστρεία. Per hamum insidiae. Արկանելն զկարթ. կարթընկէցն լինել առ որսալ. *Ոչինչ ցանկութիւն առ ծովն որսոյն ընկալցի երբէք, և ոչ կարթարկութիւն. Պղատ. օրէն. Է :

ԿԱՐԹԵՄ, եցի. ն. Εὐσκολιεύομαι. Laqueo capio. Որսալ կարթիւ կամ թակարդիւ. թակարդել. ըմբռնել հնարիւք. *Ըզնախաչար վիշապն կարթեցեր : Կարթեալ զվիշապն. Ճն : Շ. Բարջր : *Իբրև տեսանէին 'ի թակարդ կարթի. Լմբ. Ժղ : *Արջք պատեն ոտիւքն արուեստապէս կարթելով. Փիլ. Լիւս : *Եկն 'ի ծովակն, զի զձկնորսսն կարթեսցէ : Որ բանիւն կարթեաց զնս. Ոսկի : *Զօրէն ձկանց կարթեալ հանէր : Կարթեալ եհան զնս 'ի ժանեաց նորա : Կարթեցեր զանօրէն իշխանն մահու. Մագաղ : *Զսա կարթեալ չարին 'ի ձեռն կանանցս այսոցիկ. Լաստ. ԻԳ :

ԿԱՐԹԵԼ. լ. Ἀποσπάομαι. Recedo, procul abeo. Ի բաց երթալ. խաղալ ընդ ճանապարհ ոլորեալ՝ կամաւ խուսափելով. ԷրՂէլ. օտՖմոգ. *Անտի կարթեցին երբեք քան վտարանդի 'ի վերայ տանութենի. Բ. Ղ. ԺԲ. 10 : *Յայլ կողմն կարթեալ ըստ աներևոյթ ձորոցն խորութեն. Փարպ :

ԿԱՐԹԸՆԿԷՑ, եցի, ցաց. ա. գ. Ձըկնորս՝ որ ընկենու զկարթ. ըստ յն. արկող զկարթ. *Յոգւոց հանիցեն ամենայն կարթընկէցք գետոյն. Ես. ԺԹ. 8 : *Կարթընկէցք կերով թաքուցանենն զկարթսն. Լաստ. ԽԲ : *Ընդ երբեմն այլ առաքեր, զրկալ 'ի ծովն կարթընկէցին ». այսինքն պետրոսի. Մագ. ոփ :

ԿԱՐԻ. մ. Σφόδρα, πλῆθος, πολύ, πολίαν. ἄγαν. Nimis, valde, multum, perquam. (յարեալ 'ի բայս, և յածականս.'ի ձայնէս կար, այսինքն յոյժ). Յոյժ. ուժգին. սաստիկ. շատ. քաջ. տիրապէս. մեծապէս. առաւել. յանչափս. Խիստ, զինդ, Չոք. ՔԷԻ, ԿԷյ, ԽՔրաԲ, Գոյէբ, ԳաԲըՅ, ըՕՔ. *Կարի յաճախել, կամ ծանրանալ, ճմլել, ատանաչել, ամպարշտել : Կարի իսկ ծերանալ: Կարի շատ սախալել : Կարի զօրաւորագոյն քան զմեզ եղեր : Կարի զօրաւորք են յոյժ: Կարի բարւոք իմաստութեամբ : Կարի չար առնէ : Մի կարի արդար լինիր : Էր տեղին կարի բացարձակ 'ի նոցանէ : Բազում էր կարի յոյժ : Եւ էր հեծելազօրն կարի յոյժ : Կարի իսկ սաստկեալ է ինձ. Եւ : *Կարի իմն զարհուրեալ եմ : Թէև կարի շատ կէի:

կարի յոյժ. առաւելապէս. կարի յոյժ ա-ւրախ եղէ. Եղիշ. Բղմ. Փարպ. Իգն. Մագ. *Զկարին խոկ զղջ չառայկեալ. Եղնկ. *Եթէ կարի յանարգաց ոք իցէ. Ոչ միայն 'ի կա-րի չարսն. կարի իմն նմանագոյնս. կարի հմտագոյն գրոց. Ի կարի կարեւորացն. Ի կարի մեծագունից. Ագաթ. Փիլ. Խոր. ա. 30. Ճ. Ա. Խոսր. *կարի քաջ գիտէր. Զառաջս կարի քաջ սիրեմ. կարի քաջ ընտա-ցուն. կարի քաջ իմաստնանայր. Փարպ. Լմբ. Մծբ. Է. Եղնկ. Իսկ *Զկարի վերան ընդունել. Մագ. իմն սաստիկ. ուսանի կարեվէր. որ և դտանի գրեալ կարիվէր. Ճ. Ա.

ԵՒ ԿԱՐԻ ՔԱՋ. ԵՒ ԿԱՐԻ ԻՍԿ ՔԱՋ. ԵՒ ԿԱՐԻ ՅՈՅԺ. Ն. Καὶ μαλα. Profecto, et quidem. Ամենայն իրօք. արդարև. յիրա-ւի. հապա. հօյ հօյ, ալօյ ճալօյ. *Բարութիւ աւետարանեա... և կարի իսկ քաջ. Գ. Բգ. ա. 43. *Եւ կարի իսկ քաջ. քանզի որդի ոչ գոյ նմա. Դ. Բգ. Դ. 14. *Մարմինն ոչ էր մարմին. և կարի քաջ. Միթէ որդին ոչ է ած. այո կարի քաջ. Ոսկ. յհ. ա. փիլ. *Եւ այս բարութենց ինչ նշանակ իցէ. և կարի քաջ. Գէ. Եւ. *Ապա չէ յայամ աշ-խարհէ թագաւորութիւնն նորա. և կարի յոյժ. Ա յղ ապա նորա հայր, և այլոց մեր. և կարի յոյժ. Ոսկ. յհ.

ԿԱՐԻԱԿԱՆ. ա. (եթէ չիցէ գրելի՝ կար-ծական.) Որ ինչ հայի 'ի կարիս և 'ի ցան-կութիւն մարմնոյ. Տես և ԿԱՐԵԻՈՐ. *Գեր-ծութիւն ըստ մուրուսաց, որ է նշանակ առն, 'ի բաց եղեալ զկարիական մեղս. իսկ ըստ յոնիցն՝ զկարծիս և զհպարտութիւն 'ի բաց ե-զեալ. Մէկն. ծն.

ԿԱՐԻՃ, րճի, ճաց. գ. Σκορπίος. Scorpio, ius; nepa. որ և ԿՈՐ ասի. Ճճի թու-նաւոր խայթոցաւ, իբրու փոքրիկ խեցգե-տի. ագրէող. Տես Օր. Ը. 15. Եզեկ. Բ. 6. Ղկ. Ժ. 19. ԺԱ. 12. Յայտ. Թ. 3. 5. 10. *Զհարգ քան զխթան սրագոյն ունի զխայ-թոցս իւր կարիճն. կոչ. Թ. *Զկարիճն զարհմն զհարգ ծնանէրդ. այսինքն զխստա-կար, զչարն. Եղնկ. Նոյնպէս է և Եզեկ. Բ. 6. *Ի մէջ կարճաց շրջիս ։

ԿԱՐԻՃ. Իբրև անուն աստեղատան. Վեց. օր. Զ. Եղնկ. Նոննոս.

ԿԱՐԻՃ. Նմանութիւ փշուտ կամ խայ-թոցաւոր գաւազան. քուք. *Հայր իմ խրա-տեաց զձեզ գաւազանօք, և ես խրատեցից զձեզ կարճօք. Բ. Մն. Ժ. 11. 14. *Կարիճն գործի ինչ տանջանաց է նուրբ և երկայն իբրև զգաւազանդն. Կիւրղ. Թգ.

ԿԱՐԻՏՈՍ. գ. Բառ յն. գամբռ, սեռ. գամբռոյ. Καρίς. Squilla. Փոքրիկ խեցգե-տիրթ, որ և Պինասպաս ասի, զի է պահա-պան պինայի. Վեցօր. Է.

ԿԱՐԻՔ, րեաց, րեօք. գ. Πάθος, πάθη, μα. Passio, adfectio, adflictio, morbus corporis vel animi. Կիրք մարմնոյ և հոգ-ւոյ. ախտ. զգածմունք. չարիք. չարչա-րանք. աղէտք. վիշտ. ցաւ. մարդկային տը-կարութիւն. Եւս. *Մեք ձեզ նմանօղք կա-րեօք մարդիկ եմք. կարիք մեղաց, կամ ան-արգութեան. կարեօքն և ցանկութիւք. Գծ. ԺԴ. 14. Հռ. Ա. 26. Է. 5. Գաղ. Ե. 24. Իսկ Ծն. ԽԷ. 41. *Աւուրք կարեաց հօր ի-մոյ ». յն. սգոյ. *Քաղցնուլն և ծարաւելն և վաստակելն և ննջելն՝ մարմնոյն կարիք են. իսկ պատկութիւն և պղծութիւն և անա-ռակութիւն այն կարիք մեղաց են. Յհ. Կմ. Էր. *Մարմինք նորոգեալք յարութեամբ՝ զատուցեալ յամենայն կարեաց յառնեն. Եղնկ. *Մատնել 'ի կարիս խաչին. Մծբ. Դ. *Կարեօք վշտաց. Խոսր. *Բազմամամանակ կրեցս կարեաց. Զաղէտս կարեաց. Ընդ կարեացս վշտակցելոյ. Ապականութեան կա-րիս. Զկարիս ամօթոյս. Կարիք անթուե-լիք. Խոնարհեալ առ կարիս կարիս. Նար. *Չէ հնար մարդոյ բնաւին 'ի կարեաց (բար-կութե) ազատանալ, բայց կարծել մարթի. այլ ամենևին առանց կարեաց լինել ան-հնար է. Ոսկ. Մ. ա. 16. *Ի ինչ փրկութի և կարեօք գտանել՝ կամ 'ի բժշկաց. Ոսկ. Եւ.

ԿԱՐԻՔ. Ἀναγκαίον. Necessarium, necessitas. Կարօտութիւն կարևորաց. հարկաւո-րութիւն. հարկ. պիտանաւորութիւն. կարևոր պէտք. և Անձկութիւն կարօտ օգնականութ. (ըծ. թ. կէրէկլիկ.) *Դու գիտես առէր զկա-րիս իմ. Եսթ. ԺԴ. 16. *Վասն որոյ ար-դեօք պարտ է երկու պատճառաց տեսակս սահմանել. զոմն 'ի կարեաց, և զմիւսն ա-տուածային. Պղատ. փիլ. *Վասն կարեաց օ-րինացն՝ արտաքոյ օրինացն ազդեցուցանէր զաղանօղն. Կիւրղ. Թգ. *Վասն կարեաց ափ տանութեն պատերազմին. Սոկր. *Զընկե-րին կարիսն իւր համարել. Ոսկ. Մթ. (յն. յընկերին հայել. որ բերի և 'ի ա նչ.) *Եւ ոչ կարիք աղօթից կալաւ զիս՝, այլ զամե-նայն յինքենէ արարի որպէս տէր. Ոսկ. յհ. *Որ ամենայնի տէրն է, և իւրաքանչիւր կա-րեաց լցուցիչ է. Խոսր. *Գիտես զպէտս մեր և զկարիս. Ժմ. *Ոչ չերմն սիրով առ ըն-կերին կարիս մատուցայ. Նար. ԾԱ. *Սակս մարմնական կենացս պիտոյից կմ կարեաց. Սարգ. յկ. Զ. *Առաքեաց հայր վանացն ըղ-մարինոս 'ի բանս կարեաց. Հ=Յ. Փետր. ԺԲ.

ԿԱՐԻՔ. Ἀναγκαιότης. Necessitudo, propinquitas. Կարևոր ընտանութիւն. ազգակ-ցութիւն մերձաւոր. ագրապալը, գարիպլիք. *Զքամահանսն՝ որ 'ի վերհն, և 'ի համասեռ-ութ, և 'ի բնութե կարիս արար. Պիտ.

ԿԱՐԻՔ ՈՐՈՎԱՅՆԻ կամ ՄԱՐՄՆՈՅ. Ըղ-տիպութիւն 'ի թափել զաւելորդս. և Կըղ-կղանքն. Վրք հց. Բ. Թ. և ԺԴ. *Եղև կարիս միոյն 'ի նոցանէ, և ել արտաքս վասն կա-րեաց. Ոսկէփոր.

Յեզականն գտանի Ի ԿԱՐԻՈՋ, իբր Ի կարիս, յաղէտս թշուառութե. կմ կար-ւոջ, այսինքն կարեաց, վշտաց. *Ի վշտի և 'ի կարւոջ ժամանակին. Ոսկ. Մ. ա. 3.

ԿԱՐԻՍ. իբր Կարիք. պէտք. կարօտութի. *Ծածկեալ կարիս ոչ ընու 'ի կարողաց. իսկ յայտնեալն յառաջ կոչէ զնծաւէրն և ըղ-մարդասէրն. Վրդն. առակք.

ԿԱՐԻՍ ԱՌՆԵԼ. Կարեկից լինելով դը-ժուարիլ ընդ եղեալսն. *Կարիս առնէին վասն առնն տարապարտուց մահուանն. Բ. Մկ. Դ. 35.

Իսկ յասելն. *Կարեօք հասին 'ի վերայ իմ. Սղ. ԾԴ. 15. իմա, կարի բազմութբ կամ յաճախութբ. յն. բազմօք.

ԿԱՐԾ, կարծք. Տ. ԿԱՐԾԻՔ. Δόξα, δόκησις. Opinio. στοχασμός, conjectura. *Զի այս՝ գատարկութե կարծ զգեցուցա-նէ մեզ, և այն՝ քաջութե և զարմանալեաց. Ոսկ. ա. փիլ. *Ոչ կարծ ինչ են՝ զոր ասեմ. Ոսկ. Եւ. *Եւ այս, որպէս կարծ էր (կամ կարծէր) բազմաց. Իգն. *Զմեղացն կարծս. Յհ. կթ. (Բայց ուր գրի կարծիք, որպէս Կոչ. ԺԳ. Արծր. ա. 1. ընթերցիր, կար-ծեաք, այս ինքն կարծեօք. որ է գործիա-կանն կարծիք բառին.)

Ի ԿԱՐԾ. Ի ԿԱՐԾՍ. իբր Մ. կարծեօք. ըստ կարծեաց. յերկբայս. առ աչս. ըստ երևութիւն. չիրմհէ իւէ. *Ո՛չ 'ի կարծ դա-տեսցի. Եւ. ԺԱ. 3. *Ոչ 'ի կարծ, և ոչ զանգիտելով, այլ համարձակ բարբառի. Լինել մի 'ի կարծ, այլ ճշմարտիւ արդար. Ցիրաւի (զ)'ի կարծ զպակասութեն լու-ծանէ (այս ինքն զկարծեցեալ). Ոսկ. յհ. *Տիրապէս դատեսցիս, և ո՛չ 'ի կարծ. Ղ. Բղբ. *Մի 'ի կարծս գատէք. Յհ. կթ. *Ո՛չ 'ի կարծ ընդդատեցեալ, և ոչ 'ի լուր զար-թուցեալ. (այլ ականատես գոլով գրեմ.) Եղիշ. Է.

ԿԱՐԾԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ընկեալ ընդ կարծեօք կասկածանաց. խիթալի. տարա-կուսելի. *Դժնդակ կրօնիւք, կարծականն ճակատագրօք. Ոսկ. Եւ. *Կարծական եղև մեզ բարին. Նաև օգոյ ձեռնտուութիւն եղև կարծական աւուրն. Կարծական եղև մեզ այս կեանքս, եթէ մեղք հարցն մերոց ընդ մեզ ելին. Լաստ. ԺԱ. ԺԲ. ԺԷ.

ԿԱՐԾԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συνδοχέω. Consentior. Ինոյն կարծիս միաբանիլ. համամիտ գտանիլ. *Բարեօք իսկ արդ այսպէս և ինձ լինել քեզ կարծակից յոյժ իրի. Պղատ. օ-րէն. ա.

ԿԱՐԾԵԱԼ, ծելոյ, ոց. որ և ԿԱՐԾԵ-ՑԵԱԼ. Δοχοῦν, τες, τα. Qui vel quod videtur aliquid esse. Համարեալն մեծ ոք կամ մեծ ինչ. մեծահամբաւ. անուանի. երևե-լի. տես Գաղ. Բ. 2 = 9. *Հպարտութիւն կարծեալ գոռոզին. Նար. ԻԸ. *Կարծեալ զօրութիւն, կամ խաղաղութիւն. Յճխ. ԺԴ. Արծր. Է. 4. *Կարծեալ ճաճանչ լուսա-ւորացն. Յհ. Իմ. Եկեղ. *Կարծեալքն իմաս-տունք ». յն. մի բառ, δοχησισόφος. Ա. Բ. Բ. և Սարգ. յկ. Թ. Իսկ Ոսկ. Մ. ա. 4. *Ի կարծեալ կնոջէն լսէր ». յն. կասկածելի. որ և անդ, 5. կարծելի ասի.

ԿԱՐԾԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՐԾԻՔ. *Որ յաղագս ներհականացն ունին կարծելու-թիւ. Անյ. պերիարմ.

ԿԱՐԾԵԽՕՍ. ա. Δοχητής. Որ կարծէ խօսել կամ առնել ինչ. *Զնոսա կոչեմք մեք կարծեխօսս. Եւս. պտմ. Զ. 12.

ԿԱՐԾԵՄ, եցի. ն. Δοχέω, δοχεῖ, οἴομαι, οἶμαι, ὑπολαμβάνω, ὑπονοέω, ևն. Puto, existimo, censeo, conjicio, ևն. Հա-մարել. վարկանել. դատել. թուիլ ինքեան. և Ակնունել. կրահել, մթլը տըել, սէզել, յուսալ. ասեմ. զանն՝ գրյա՝ Բահմն էմէ, ամմ. *Զոր կարծէն՝ թէ ունիցի, բարձցի 'ի նմանէ. Յորում ժամու ոչ կարծիցէք, գայ որդի մարդոյ. Կարծեմ թէ և ոչ աշ-խարհս բաւական էր տանել. Զոր կարծէ-ին, եթէ 'ի տաճար անդր եմոյծ պօղոս. կարծէին զնմանէ, թէ ընդ ուղեկիցսն իցէ. Որպէս կարծէր, (այս ինքն կարծիւր՝) որդի յովսեփայ. Մի կարծէք յանձինս ձեր. Զոր է ճշմարտիւ կարծել յեղելոցն տեսլեանն. ևն.

ԿԱՐԾԵԼ. Ὑποπτεύω. Suspicor. Կասկա-ծել. խիթալ. խուֆալէնմէք. *Ոչ անց ընդ իս, որպէս և կարծէին. Տոբ. Ը. 8. *Հան յի-նէն զնախատինս, զոր և կարծեցի. Սղ. ԾԸ. 39.

ԿԱՐԾԵՑԵԱԼ. Տ. ԿԱՐԾԵԱԼ. իբր Հա-մարեալ՝ ստոյգ կամ սուտ կարծեօք. *Կար-ծեցեալ ճաճանչ. Ղար. Անյ. բարիզ. *Հա-մեմատեալ նշանի (սուրբ խաչին) լուսոյն՝ կարծեցեալ ասին այլք լուսաւորք, յաղագս աքանչելի երևմանն. Ղ. բարիզ. *Սուտ աս-տուածք կարծեցեալք 'ի մարդկանէ, որ կարծեցան առ անմտութեն մարդկան. Ագաթ. *Զանյարմարն առ նա կարծեցեալ զաղմու-ն բարեբանութի. Զկարծեցեալն մեքուր՝ իրաւամբք քննեալ գտանիս. Նար. ԽԸ. ԾԳ.

ԿԱՐԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կարծել. տալ համարել. երևեցուցանել. կեղծել. ցուցանել. թուեցուցանել այլոց կամ անձին. *Կարծեցուցանելով լաւագոյն զլուութի. Փիլ. Ժ. բան. *Կարծեցուցանէր, թէ պատկերս չարժելու առնիցէ. Եւս. Քր. ա. *Զօգտակարան նմա մնասակարութե-

լաղբեալ կարծեցուցանիցէ. Եղնիկ։ *Չար է, և բարի կարծեցուցանէ. Խոսր։ *Ի թագաւորել ճշմարտութեան լռեսցէ կարծեցուցանող զօրութիւն. Անյ. Բարսղ։ *Կարծեցուցանեն զինքեանս՝ յորժամ 'ի դիւրութիւն իցեն, եթէ համբերողք են. Մարգ. յի. Գ։

ԿԱՐԾԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Կարծեցուցանող. կեղծ. պատիր. *Խորդախոր և կարծեցուցիչ հրովարտակք. Արծր. Է. 11։

ԿԱՐԾԻ, ին. տիմաղ. Թուի. երևի. համարեալ լինի. կարծիք են. Գըյաս օլսանը. *Միւթրոս (այն է միհր) կարծի պարսիցն աբեգակն գոլ. Նոննոս։ *Նոյնպէս կարծի և զատտանայէ. Եղնիկ։ *Կարծի 'ի նոցունց գոլ. Նխ. ՆԷԷմ։ *Բեզոս, որ և ԱԾ ևս կարծեցաւ։ Բայց ոչ որպէս կարծեցաւն նա. Եւս. քր. Ա։ և պտմ. Է. 15։

ԿԱՐԾԻՔ, ծեաց, ծեօք. գ. Δόξα, δόκησις, ὑπόνοια, διάληψις, προσδοκία, ὑποψία, եւն. Opinio, sententia, existimatio, expectatio, suspicio, եւն. որ և ԿԱՐԾ, ԿԱՐԾՔ. Ճանաչումն թերակատար՝ հանդերձ երկուանօք կամ կասկածանօք. դատումն ըստ երևութին կամ առանձնական. համարումն. վարկումն (ներգ. և կր.) մակաբերութիւն. միտք. խորհուրդ. և Ակնկալութիւն. և կասկած. երկբայութիւն. ֆործիս, իմ գիւրացծս, վախ. սանըս, զանն, գըյաս, Թահմին, ւէյմ, ֆիքիր, իւյլը. *Կարծիքն իմ ընդունայն եղեն ինձ. Յոբ. ԽԲ. 20։ (Տես և ՓԱՌՔ. զի յն. փօքսա է կարծիք, և փառք։) *Կարծիս 'ի մտի դնիցեն»։ յն. կարծիցեն. Բ. Մ. Ղ. 24։ *Ըստ քահանայապետին կարծեաց»։ այս ինքն ակնկալութեան, կամ կասկածանաց. Բ. Մ. Գ. 21։ *Ոչինչ կասկած կամ կարծիս (յն. մի բառ) 'ի մտի դնել. Բ. Մ. ԺԲ. 4։ *Գուցէ կարծիս ինչ տացէ թագաւորին, իբրև դաւով զայրն վնասեալ. Բ. Մ. Գ. 32։ *Ի կարծեաց եկեղոց 'ի վերայ տիեզերաց. Ղկ. ԻԱ. 26։ *Ասել իբրև 'ի կարծեաց։ Կիւրղ. Բգ։ *Առ այս գիրք՝ ոմանք կարծեօք վարեցան, իբր թէ չէ նորա. Նխ. ԻՄ։ *Ի ձեռն կերպարանաց և կարծեաց գիշերայնոց և տուընջենականաց. Պղատ. օրէն. (յն. φάντασμα, imaginatio, երևոյթ. կմերևակայութ։) *Ճշմարտապէս, և ոչ կարծեօք»։ այլ ձ. և ոչ կարծիս ունելով. Հանգ։ *Ճշմարիտ կամ անսխալ կարծիք։ Խորհրդական կարծեօք։ Զկարծիս քան զճշմարտութիւն կարծեցին պատուական. Պիտ։ *Անուոն կարծեաց ձերոց։ Ի նոյն կարծիս մոլորութեան հրքեցաւ։ Ըստ առաջին կարծեացն։ Իբրև այն թէ կատարեցան կամք կարծեաց նորա. Եղիշ։ *Ըստ կարծեաց մարդկան խօսի։ Առ մարդկան ակնկալէ կարծիս տան խոստովանութեան և աստուածութեան. Մարգ։ *Զանձն աղատել յանիրաւ կարծեաց։ Զի լիցի զանձինս անըմբռնելի ունել՝ինոցա կարծեացն. Իգն։ *Ոչ ըստ չարափառացն կարծեաց. Շ. Բղթ։ *Եւ այս նեստորի է կարծիք. Լմբ. առ։ *Ոչ բռնադատեցաւ 'ի կարծեացն (այս ինքն 'ի կասկածանաց') ձեռնամուխ լինել և չարչարել զկոյսն։ Եթէ ինձ առէ չաւատաս, և կարծիս ինչ զիմոյ վկայութէս կարծես, գոնէ առնն հաւատա. Ոսկ. մտթ։ *Լաւ համարեցին (արք) զանձինս 'ի մահ մատնել, քան 'ի կարծիս անկանել կնոջ. Շ. մտթ։

ԿԱՐԾՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Անհաւաստի. կեղակարծ. կարծական. ֆործիլական. ժըվւնէլի. *Կարծողական՝ զիւկն գիտելոյ։ Ապաւինութիւնք կարծողականք, մինն գոնէ, և միւսն թերևս։ Անցեալն անյայտ, և ապառնին կարծողական. Նար. ծէ. և. ծէ։ *Ոչ կարծողականս ինչ. Արծր. Ա. 2։ *Ըզկարծողականս զմտածկրան զիւղձս. Անան. Է. կէղ։ *Կարծողական բանիւք հակառակին ընդդէմ ամենայն ճշմարտութեան. Մխ. առակ։

ԿԱՐԾՈՒՄՆ, ծման. Տ. ԿԱՐԾԻՔ. Δόξη. *Որ թուեցի զգայական գոլ անբան կարծմամբ. Պղատ. փիմ։

ԿԱՐԾՐ, ծերք կամ ծունք. ա. Σκληρός. Durus. στερεός, solidus. ἄυστηρος, austerus. (իբրու-Քարացեալ.) խիստ. պնդացեալ խտութեամբ. սերտ. պինդ, ամուր. թէք, գաբը. սէրթ. *Կարծր է՝ որոյ մարմինք մեր հնազանդին. և կակուղ՝ որչափ մարմնոյ (է միջակ). Պղատ. փիմ։ *Ճուժկալութիւնք կարծր անկողնոց. Պղատ. օրէն. ծէ։ *Կարծր և տեղի. Ի կարծր ինչ նիւթոց. Պիտ։ *Կարծրըն քեզ հաւանութեամբ է։ Պաշտօն առ ԱԾ՝ կարծր և անփոխարկելի։ Կարծր բնութիւն։ Կարծր քան զվէմ։ Կարծր պահպանակ։ Կոթողք կարծր արձանաց. Նար։ *Կարծերս որպէս զադամանդ. Մագ. 'Ի տիտ։ *Սոքա են կարծունք քան զհող։ Կարծունք ինչ իցեն. Ոսկ. Եփես. ծ։

Նմանութեամբ, որպէս Դժուարին. խստամբեր. Αὐστηρός. Austerus. *Մարդկան կարծր ծերութեան օգնական պտղաբերաց և գեղ զգեղնին. Պղատ. օրէն. Բ։

ԿԱՐԾՐԱԲԱՐ. մ. Սերտիւ. պնդապէս. *Կարծրաբար 'ի մեզ հաստատի (առաքինութիւն). Լծ. Եւագր։

ԿԱՐԾՐԱԲՈՒՂԽ. ա. Բղխեալ 'ի կարծր վիմէ. *Ի կարծրաբուղխ յաղբերէ յայտնեալ ջուրն. Ճ. Գ։

ԿԱՐԾՐԱԳԻՆ. մ. Ուժգին. սաստիկ. *Այպ կարծրագին տանջէ ըզնոսին. Գնձ։

ԿԱՐԾՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. մ. Առաւել կամ յոյժ կարծր. խստագոյն. պընդագոյն. տոկուն. ամուր. զօրագոյն. սէրթ. *Կարծրագոյն վէմ, կամ արջառաջիլ, կամ գեղ. Խոսր։ ՃՃ։ *Կարծրագոյն նշան (կնիք). Աճառ. Մրք։ *Եւ զանօթ իւղոյն սրբոյ՝ կարծրագունի պահպանութեան. Մագ. խւ։ *Կարծրագոյն տանջանօք. Շար։ *Որ կարծրագոյն քարեղէն և անկարեկիր միտս էր ստացեալ. Յհ. ԿԲ։ *Առ 'ի կարծրագոյնս զնոսա հաստատել. Նոնն։ *Կարծրագոյնք քան զայլ սկիւթացին։ Որոց առաջին և կարծրագոյն՝ հեզոս էր. Նոննոս։ *Կարծրագոյն տանջեալ. Գնձ։

ԿԱՐԾՐԱԴԱՏ. ա. Խստիւ դատող. *Կարծրադատ և կասկածափորձ դատողացըն. Նար. ծբ։

ԿԱՐԾՐԱԽԱՐԻՍԽ. ա. Որոյ խարիսխն է կարծր. հաստահիմն. *Լեռնահոլով և կարծրախարիսխ դաշտին մնկաց. Նար. խէ։

ԿԱՐԾՐԱԽԻՏ. ա. Խիտ և կարծր. խըտութեամբ սերտեալ. *Շուրջ փակեալ լինի մեր մարմինս կարծրախիտ մորթով. Փիլ. լին։

ԿԱՐԾՐԱԾԱԾԿՈՅԹ. ա. Կարծր նիւթով պատեալ. երկաթակուռ. պատենազէն. *Կարծրածածկոյթ վառելովք կառօք. Նար. խէ։

ԿԱՐԾՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ԿԱՐԾՐ. *Ամենապատրաստ պնդութեամբ 'ի կարծրականութեան անսասանելի վիմիդ. Նար. ղԳ։ *Վը կարծրական քարանց, և հրահալական նիւթոց. Մխ. այրէկն։ *Որպէս պատենք գաղտակուրի ըզկարծրական»։ այս ինքն որպէս զկարծր պատեանս. Եղն. ոփ. էրէն։

ԿԱՐԾՐԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Պնդապէս կառուցեալ. հաստատուն. *Կարծրակառոյց խարսխեալ անսասանելի. Նար. ծբ։

ԿԱՐԾՐԱԿԵՂԵՒ. ա. Որոյ կեղեւն է կարծր. *Զգուշացի ախտացեալն 'ի կարծրակեղև պտղոց. Բժշկր։

ԿԱՐԾՐԱԿԵՐՏ. ա. Ի կարծր մասանց կերտեալ. սերտ. պինդ. *Կէսք (յանդամոց) կարծրակերտք և աղցողականք. կարծրակերտ կարկառք պնդակցորդ քարատուտուրք. Նար. խէ. և խէ։

ԿԱՐԾՐԱԿՈՒՌ. ա. Կռեալ պնդապէս. խիտ. հոծեալ. *Զի լիցիս 'ի բազբ կարծրակուռ տոտոութեան. Մագ. ծղ։

ԿԱՐԾՐԱԿՈՓ. ա. Դժուարաւ կոփելի առ կարծրութեան. պինդ. խիստ. *Ի կարծրակոփ քարանց. Նար. խէ։ *Ի կարծրակոփ վիմաց. Մագ. ծԳ։

ԿԱՐԾՐԱՁԵՂՈՒՆ. ա. Որոյ ձեղունն է քարաշէն, հաստատունք. *Ի քարապատուար չիրիմ անձկութեան յարկի կարծրաձեղուն խորանի. Նար. խէ։

ԿԱՐԾՐԱՄԻՏ. ա. Խստասիրտ. յամառ. ինաթզըլը. *Եւ նոքա խստապարանոցք և կարծրամիտք անարգէին զնա. Եփր. 'ի տպէտ։

ԿԱՐԾՐԱՅԱՏԱԿ. ա. Ունող յատակ կարծր. փոխ՝ գեւհէր պինդ, ամուր. *Գործակեալ զամենասին զերկրածնեալս կարծրայատակ լայնութեամբս. Անան. էկէղ։

ԿԱՐԾՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Σκληρύνομαι. Obduresco, rigesco. στερέομαι, solidor. և 'ի սուրբ գիրս՝ κατισχύμαι, invalesco, fortificor. խստանալ. պնդանալ. սերտ և հաստատուն լինել. գործրնալ, պինդնալ, ամրնալ. թէքլէնմէք, սէրթլէնմէք. *Կարծրացաւ միտս փարաւոնի։ Ի տեսանէ կարծրանայցեն սիրտք նոցա. Ել. Է. 13։ Յես. ԺԱ. 20։ *Կարծրացեալ անդատան, սիրտ. Նար. ԿԴ. և ԿԵ։ *Կարծրանայ մարմինն ուժով։ Լմբ. ստ։ *Կարծրանալ հաւատով, կամ հաւատոյն սրբոյ ուղղութիւ. Մարգ. Ա. Դ. Է և Գ։

ԿԱՐԾՐԱՆԻԳ. ա. Որոյ նիգք են կարծր կամ երկաթի. *Զկարծրանիգ դրունս իբրև զմոմ հալեալ. Եղիշ. Բղմ։

ԿԱՐԾՐԱՆԻՒԹ. ա. Որոյ նիւթն է կարծր. սերտ. պինդ. *Կարծրանիւթ վէմ, կամ մարմին. Նար. ԿԳ. և խէ։ *Կարծրանիւթ խորանարդ հաստատութիւն. Անան. էկէղ։ *Կարծրանիւթք տաճարք. Վրդն. Թարգ։

ԿԱՐԾՐԱՆԻՒԹ. գ. Կարծր նիւթ. *Զատուածաքանդակ տախտակն կարծրանիւթով 'ի մարդկեղէնս փորագրեալ մելանագիծ դրոշմամբք. Անան. էկէղ։

ԿԱՐԾՐԱՆԻՒԹԵԱԼ. Ի կարծր նիւթոյ շինեալ կամ շինելով (ն. և կ.) *Կանգնեալ զխորանն... զառ 'ի զօրէ կառուցմամբ... կարծրանիւթեալ. Անան. էկէղ։

ԿԱՐԾՐԱՍԱՍՏ. ա. Սաստիկ կարծր. կամ խիստ սաստիւք լի. *Բարձ 'ի յուսոյ իմմէ զծանրամբերելի կարծրասաստ լուծ անօրէն իշխանին. Բենիկ։

ԿԱՐԾՐԱՍԻՐՏ. Տ. ԽՍՏԱՍԻՐՏ. *Ընկալան կարծրասիրտքն, և կորուսին. Եղն. Մփբ։

ԿԱՐԾՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Կարծր 'ի բնէ. տեսակաւ. *Վէմք կարծրատեսակք ծովահերձեալ պատառէր. Կիւրղ. խւ։ և Նոնն։

ԿԱՐԾՐԱՏՈՐՐ. ա. Որպէս կարծրատորր. կարծրանիւթ. *Հզօր քաջակաութեան կարծրատորրն եղեալ և սերտ. Պիտ։

ԿԱՐԾՐԱՏՈՒՐ. ա. (եթէ չիցէ գրեալ կարծրատորր.) Որում 'ի բնէ տուեալ է կարծրութիւն. *Զկարծրատուր և զանվթարելին ունի յինքեան բնութիւն. Պիտ։

ԿԱՐԾՐԱՐՈՒԵՍՏ. ա. Որոյ արուեստ է կազմել զերկաթի և զպղնձի իրս. կմ՝ ֆօլ. արուեստ. *Հեփեստոս արուեստի գործին. այլ կարծրարուեստ կոչեն զնա քերթողքն. քանզի փառաւոր առնէր զարուեստն զգարդիանական. Նոննոս։

ԿԱՐԾՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Στε-

ρεόω, κατισχύω. Solidum, firmum reddo, obduro. խստացուցանել. պնդացուցանել. պնդել. կարծրացուցանել. ... «Կարծրացուցին զճակատս իւրեանց քան զվէմ. կարծրացոյց զպարանոցս, կամ զսիրտ իւր. Երեմ. Ե. 3։ Օր. Ի. 30։ Ի. Դ. ԺԳ. 13։ «Եւ զգլխաւորսն կարծրացուցեր իբր արձանս. ... Զլուծանելն մտացն պնդակալ կարծրացոյց. Սրփ. յն. Բ։ Թ. Գ։

ԿԱՐԾՐԵՐԱԽ. Տ. ԽՍՏԵՐԱԽ. «Զխոնարհական կարծրերախ սանձահարեալ. Նար. ԻԲ։

ԿԱՐԾՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκληρία, στερέωμα. Durities, soliditas, firmitas. խստութիւն, պնդութիւն. ամրութիւն. սերտութիւն. ... «Կարծրութիւն նիւթոյ, կամ վիմաց, ոսկերաց, արձանաց. յամառի. Խոր. Պիտ. Նար. «Կարծրութեան սրտի, յուսոյ, հաւատոց. Նար. Սարգ. «Անդամանդեայ կարծրութիւն սպառնալիքն ... Պիտ. «Քարինք և երկաթ 'ի կարծրութեան և յամրութեան իւրեանց զաւանին փառաւորութեանց ... Խոսր. «Թէ զիարդ որ զանձին կարծրութեան ... սատանայի մտանել. Կոչ. ԺԷ. «Զամբարտութիւն ... կարծրութեան և զհիմնարկութեան. Արծր. Ա. 1։ «Ընդ յօժարութեան և ընդ կարծրութեան համբերութեան է զորանալ։ Ոչ կարային խափանել զկարծրութեան հաստատուն հաւատոյ նորա։ Զարաբարոյ և ապառնում կարծրութեամբ գոլով. ՃՃ։

ԿԱՐԿԱՄ, ի, ից. ա. Կարթ կամ, կամարեալ, ոլորեալ, կծկեալ. կորացեալ. և Ցինքն կոյս ամփոփեալ. Նմանութեամբ ձկանց. ... «Ընկեր խորագանն չուանինս՝ կարկամ յոլ. Վրք. հց. Բ. «Կարկամ հաւասմամբ, նուաղ հեծութեամբ. Նար. ԿԳ։ «Զձեռքն կարկամք պարզեցան, և փոսացեալք առողջացան։ Զկինըն կապեալ գիւին կարկամ. կանգնեաց յախտէն առողջանալ. Շ. խոստվ. «Կարկամից ախտաժետաց 'ի գիւական պատահարաց. Տօղ. «Կարկամ դնի առաջի բազմաց չունել կենդանութեան (հոգեւորի). Ոսկիփոր. «Մի լիցիս յօժար յառնուլն ձեռքդ, և 'ի տալն կարկամ. Սիր. Դ. 36։ «Կարկամ եղէ ես առ բարին, նըման կենդըլի կարկամին։ Անդ. կարկամքըն ձեռք կապին, որ 'ի յաղքատս ոչ արձակին. Ցմ. ոտմ. «Բաշխող ձկան, վերատեսուչ կարկամ. Նար. ԾԶ. «Ընկալաւ զծ զաւառութեան կանգնեցն աշխէն, և խոստեաց զկարկամ կամսն կայենի. Մխ. այրէկն։

ԿԱՐԿԱՄԵՄ, եցի. ն. } կարկամ ԿԱՐԿԱՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } առնել. կորացուցանել. կծկել (զինքն կմ զձեռս). «Մունիկ կծուցեալք, զորս կարկամեաց բանսարկուն. Ջօզ. ԿԲ. «Կարկամեցէք մարդ զպարանոց իւր. Ոսկ. Ես. «Զորն յորում կարկամեցուցանէ մարդ զանձն իւր. Եւ. ծէ. 5. յն. ταπινόω, inclino. խոնարհեցուցանել, կորացուցանել. «Ի յայլոց ձեռն յուսալ առաւօտոյն լինել, յինքս իւր, և զիւրն կարկամեցուցանել. Շ. ընդհ։

ԿԱՐԿԱՄԻՄ, եցայ. չ. Συγκύπτω, συνσπάομαι. Incurvor, flector, contrahor. կորանալ. կծկիլ. զալարիլ. խորշոմիլ. ... «Նա էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենևին 'ի վեր հայել. Ղկ. ԺԳ. 11։ «Մորթք մեր կարկամեցան իբրև զծածկոց հնացեալ. Ոսկ. Ի. 10։ «Կարկամեալ թե-

-կունք, կամ թաթունք, կամ անձն. Նար. ԾԷ. ԾԷ. ԻԷ։ ԺԺ։ «Ի շարժմանէ բարկաց կարկամեալ. Որք կարկամեալ էին իբրև զ քար անշարժութեամբ, կակղացան սարգ. մամբ աւաղանին. Եղծ. ն. Ե. Ճժ։

ԿԱՐԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. յն. պեղակե, և Ῥύτις. Ruga. կարկամիլն. կծկումն. կծկումն. խորշ կամ խորշոմութիւն մորթոյ. և Փնգութիւն. խստութիւն. սրտոյ. աջոյ. և Ցամաքութիւն. ... «Մի ունիցի սպի, և մի խորշ ինչ և կարկամութիւն. Ոսկ. Եփ. ԻԵ. «Առ 'ի բառնալ զամենայն սրտի և զբիծ կարկամութեան 'ի մեզնէ. Ցն. Խն. ԵԷՆ. «Փարթամ ծերութիւն, ոչ ունելով կարկամութեան 'ի գէմսն. Պիտ. «Ոչ սրտոյ, ոչ սպի մնալոյ, ոչ կարկամութեան սեւութիւն։ Ի բաց թօթափեցէք զփոշեխառնակ կարկամութիւն յոգւոց ձերոց։ Մի ի կէր կարկամութիւն մեղաց զինի մխրասութեան աղաւաղանել. Սրփ. Ա. Գ. Ի. Է. «Կարկամութիւնք կռամոլ սխաւկին ողորմութեան խորատեսցեն. Ցն. ողբ. «Նմանութեան տեսանելեաց, կարկամութեան ընձեռցեր, գողոզողումն ձեռին. Սեբեր. աղ. «Որ արձակեաց զպապանձումն ձայնին զաքարիայ, ընդ նմին համարձակեցոյց զկարկամութիւն զուել զոյն, որ զոմեցաւ 'ի տեսանել. Ճ. Ժ.

ԿԱՐԿԱՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Καυών. Placenta. ... «Անխել կարկանդակս զորութեանց երկնից։ Արարաք հասատայս և կարկանդակս (յն. և եբր. մի բառ, ...). Երեմ. Է. 18։ ԽԴ. 19։

ԿԱՐԿԱՉ, կմ ԿԱՐԿԱՋ, ի. ից. գ. Որպէս ձայն Սառայ կամ Բոլոյ ... «Ծաւալէին երգովք, և բարձրաձայն կարկաչիւք զերկրպագութիւն 'ի քնոյն զարթուցեալ. Լուս. ԾԷ. «Կարկաչք աստեղաց, որոց զքեւ ակամ և զգեթեղ առուն օրինակ. Տօնք։ Խոկ Եղէծ. Բ. «Ի բարձրաւանդակէ, և 'ի կախայս (գուցէ կարկաչս), և 'ի քարանձաւս, և 'ի կատարս լերանց բնակէ». Թուղթ 'ի մեղաս կարկաչահոսանաց, քարավալաց։

ԿԱՐԿԱՉԵՄ կամ ՋԵՄ, եցի. չ. կարկաչ հանել. կանչել, չռնչել. և Քրքջել. բարձրաձայն ծիծաղել. որպէս յն. Ἐγκαχάζω. Cachinnor. «Իբրև զչուաշալաձս մրգապայեաց, որ մինչև օդոյն ինչ շարժեալ և նա սկսանի կարկաչել. Մանդ. ԺԳ. «Զօրէն կաքաւուց կարկաչէն. Խոսր. «Նըման լինելով խաղալկացն և հացկատակաց և որք 'ի ծիծաղելն այլայլեն դէմսն, և կարկաջեն անամաչաբար. Շ. ընդհ. (ի ծիծաղելն) կարկաջէ ձայնիւ, և եռալ մարմինն առանց հանգոյց' ոչ առն փորձ է նա. Բրս. հց։

ԿԱՐԿԱՉԱՀՈՍ. ա. } գրի և ԿԱՐԿԱ ԿԱՐԿԱՉԱՍԱՀ. } ՋԱՀՈՍ. ԿԱՐԿԱՋԱՍԱՀ. Որ կարկաջէ 'ի հոսելն, կամ սահելն կարկաջելով. ... «Կարկաջահոս վտակ եղեմայ. Ոսկ. ա. «Մոտ իւր աւերեցն զղնդայ' կարկաջահոս վտակաց. Տօղ. «Գետս կարկաջասահս 'ի յարեւմտից ընդ մէջ անցանելով. Խոր. Ա. 11։ «Կարկաջասահս շրջան առնել (եփրատայ). Շ. Լի. «Ջուր կարկաջասահ հոսեալ յանծայրականն ծովէն. Շ. տաղ. «Եւ ջուրց (սահմե 'ի գութեն), քաղցրաձայնակ, կարկաջասահս, ոսկանակիտ. Եդէ. ծէր։

ԿԱՐԿԱՋԱՍԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. կարկաջիւք սահումն կամ հոսումն. Տես և ՍԱՀՈՒՆ. ՓԱՐԱՒԱԾՔ. «Զկարկաջասահանութիւն գետոց բարեհաչից. Խոր. Ա. 15։

ԿԱՐԿԱՋԵԼ. Տ. ԿԱՐԿԱՉԵԼ։

ԿԱՐԿԱՋԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կարկաջել. Հնչեցուցանել. Ճարճատել. ... «Զամենայն մարմինն սարսեցուցանելով կարկաջեցուցանէ. Եւագր. ԻԳ։

ԿԱՐԿԱՋՈՒՄՆ, ջման. Տ. ԿԱՐԿԱՉ. «Ոչ տեսանես զյորձանաց կարկաջումն արտաքին քո. Ճ. Ա. «Քաղցրաձայնակ կարկաջմամբ ծիծաղելով վտակեալ. Տօղ։

ԿԱՐԿԱՋՈՒՆ կամ ԿԱՐԿԱՉՈՒՆ. ա. Κωκύων, οῦσα. Ejulans. կարկաջող. Ճչող. կականող. «Այլն զծերն փետեցէ, և կամ կինն կարկաչուն լինիցի. Ոսկ. ԵՓ. Գ. (գրեալ էր, կականչուն.) (Խոկ Κωτήτος, բառ քերթողաց է անուն սառաչանաց գետոյ։)

ԿԱՐԿԱՌ, ի, աց. գ. Σωρός. Acervus, cumulus. βουνός, collis. συναγωγή, collectio. Քար 'ի քարի վերայ կուտեալ, կամ կառոյցք քարանց. կոյտ քարանց' 'ի վեր կարկառեալ և դիզացեալ. որ և ԲԼՈՒՐ, և ԶՐՈՒԱՆ սար. «Կուտեցին քարինս, և առարին բլուր. և կոչեաց զնա Լաբան կարկառ վկայութեան, և Յակոբ կոչեաց զնա կարկառ վկայ. Ծն. Լա. 46=52։ «Կուտեցին 'ի վերայ նորա կարկառ մեծ՝ քարանց. Յես. Է. 26։ Ը. 29։ «Ի վերայ կարկառի քարանց ննջեսցէ. Յոբ. Ը. 17։ «Ի փոքր վիմանէ Կա, 'ի կարկառս հովուածս. Արծր. Ա. 10։ «Զրոցն յուղումն կարկառ եկաց». այս ինքն իբրև կարկառ. Լմ. Խմ. «Իբրև զապարանս անձրևաց ակոզր 'ի վերայ նորա կարկառք վիմացն. Ա. 'ի ոտէ։

Խոկ Նար. ԻԶ. «Կարկառ կռճեմամբ». ... կամ կռելով կոփելով կռճ կռճ ձայնիւ։

ԱՅԼ ԼԻ. վկայեն. «Արեամբ ներկեալ յինքն ընկալաւ, կարկառ բերանոյն հանգէտ մերձեցոյց», ... այս ինքն կարկառեալ։

ԿԱՐԿԱՌԱԿՈՒՏ, կուտ, ից. ն. Σωρός. Նոյն ընդ կարկառ. այս ինքն կոյտ քարանց. «Ջուրն... կացցէ իբրև զկարկառակոյտ մի. Ցես. Գ. 13։ «Փլուզին զդուռնքս քրայ պատուար այգեստանեացն, զի էր կարկառակոյտ քարանց առանց հողոյ. Ղեոնդ։

ԿԱՐԿԱՌԵՄ, եցի, եա. ն. ԿԱՐԿԱՌՈՒՄ, ար, կարկառեալն. Ἐκτείνω, προτείνω. Extendo. ἀντιλαμβάνομαι, apprehendo. μεταδίδωμαι, trado. ὀρέγω, porrigo. Երկայնել զձեռն. ընդարձակել. ձգել զձեռն, կամ ձեռամբ զինչ առ ինչ և առ ինչ. մատուցանել. հասուցանել. ... «Զձեռն յաղքատն և 'ի անկեալն ոչ կարկառէին (առ ունելոյ). Եզեկ. ԺԶ. 49։ «Եթէ կերայ արդեօք զպատառն իմ միայն, և որբոյն ոչ կարկառեցի. Յոբ. ԼԱ. 17։ «Կարկառ զձագ գաւաղանի... և եհար 'ի խոնբրկա մեղու։ Կարկառ (կամ կարկառէ) պտուղ տնանկին. Ա. ԲԺ. ԺԲ. 27։ Առակ. ԼԱ. 20։ «Սուրն կարկառեալ 'ի վերայ երուսաղեմի. Ա. Ռ. ԻԱ. 16։ «Կարկառել զձեռանն, կամ զխնդրելս։ Զխնամոյն ըղթագաւորութեան կարկառէ նա (այս ինքն մատուցանել). Փիլ. «Կարկառեա զամենայնս զօր աշխ յօգնականութեան. Եղիշ. Է. «Կարկառեսցեն նոցա նշխար ինչ կառոյց հացի. Ցխ. ԻԲ. «Զձեռն յողորմութեան կարկառեսցուք. Խոսր. «Ոչ ձեռն կարկառէ առ կերս

վտանգաւորին. Նար. ծը: *Իբրև ձեռն նորա ունայն կարկառեալ, այսպէս լցան գիրկք նորա առողջութեամբ: Կարկառ եւս հաց: Կարկառ առ զգիրս նորա, և վաճառեաց զնա 'ի սպանումն: Ցամենայն կողմանց պտուղ օրհնեալ կարկառու քեզ (պատգամն այ.) Եփր. համաբ: *Տէր յիսուս ձեռն կարկառուցու յօգնականութեան. Գիւտ. Բղբ. առ Վրք: *Կարկառ նմա (ագռաւոյ) յիւր ընձեռն իւր բևեռած, կոչէր ձեռամբ՝ քաջալերէր՝ մի երկնչիր. Գնձ: *Ոչ կարկառեցին զանկ մի, ոչ առնուն զաւհեկան մի. Արգ. ժհ. ղ: *Կարկառ զբազուկս քո առ խաչն, զի կարկառեսցի առ քեզ բազուկն տեառն խաչելոյ. զի այն՝ որ ոչն կարկառու զձեռն իւր առ խաչն նորա, ոչ կարէ հայել զձեռն իւր առ ուղանն նորա: Փոխանակ զի ուրախ արար զնոսա անոյշ գինովն իւրով, կարկառին նոքա քացախ. Եփր. համաբ: *Կարկառէր զխորհուրդն 'ի տեսչութիւն համագոյական երրորդութեան. Ճճ: *Հոգւոյ մաքրութիւն կարկառու քեզ մեծապարգևն. Սեբեր. ճ: *Զձեռս ոչ կարկառէ, և կործանէ զընդդիմամարտիկն. Խոսր: *Սովն բանադատեալ յորովայն՝ վառէ զաղ գողոյն կարկառուլ 'ի քո տունն». յն. կարկառիլ. Ոսկ. մ. ա. 9: *Ի կարկառուլ ձեռաց մովսէսի՝ կոտորեաց յեսու զամաղեկացիս. Եփր. Եւ:

ԿԱՐԿԱՌԵԼ. որպէս Կարկառակոյտ առնել. գիզանել. … *Զյորձանսն յորդանանու 'ի վեր կարկառեսցես. Մագ. ծդ: *Ի մէջ կարկառեալ ալեացն եղև ճանապարհ. Լմբ. խմ: *Սա զօրս անթիւս ժողովեալ, և զքարագեղցն կարկառեալ. Ղ: Վեմ: *Զուարակ մի գողացաւ, և տարեալ մեկուսի՝ յազեաց զնա. և կարկառեալ քարամբք՝ մնայր երեկոյին, զի տարցի անյայտաբար. Արծր. ա. 3:

ԿԱՐԿԱՌԻՄ, ռեցայ, կամ ռայ. չ. Κύπτω, παρακύπτω, ἐκκύπτω, եւն. Incurvo me, demitto oculos, vergo, եւն. Երկայնիլ, ձգիլ. ձկտիլ ընդ պատուհանն՝ առ 'ի նայիլ և դիտել զորս արտաքոյ. յառիլ. նկատել. նշմարել. ակնարկել. … *Կարկառեալ աբիմելէք ընդ պատուհանն, և ետես զիսահակ: Կարկառեալ ընդ պատուհանն: Կէսք ընդ պատուհանս արտաքս կարկառէին: Ի պատուհանից տան իւրոյ 'ի հրապարակս կարկառեալ. Ծն. իզ. 8: ա. Թգ. ձէ. 29: Բ. Դ. Փ. 19: Առակ. Է. 6: Որպէս և Երեմ. Ղ. 1. *Զարիք կարկառեալ կան 'ի հիւսիսոյ». իմա, մերձեալք իբր հայելով 'ի վերայ աշխարհիդ: *Որ թանձր է մազք, և խոնարհ հայի 'ի վայր՝ կարկառեալ ոգւով առ հեշտութիւս մարմնոյ. Նիւս. կազմ: *Նա անյայտն կարկառիլ արժանաւորեալք. Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Զոր աղաչէ ոք, պայծառ է զամենայն 'ի բաց թողուլ, և 'ի նա միայն կարկառիլ. Եղն. Տփբ:

Մերթ իբր հասարակ բայ, Ցառել զաչս. *Ցառեալ կարկառեալ 'ի վերուստ յարփւոյն զմտաց աչս. Փիլ. ծ. բան:

Մերթ եւ չ. իբր Ցերկարել ժամանակաւ, ձգձգել. *Տուեալ լինի յուսումն գրոց, և կարկառեալ յուսումն անդ զհինգ ամ. Ճ. Բ:

ԿԱՐԿԱՌՈՒՄ, ռի. Տ. ԿԱՐԿԱՌԵՄ:

ԿԱՐԿԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Կարկառելն. ձգումն ձեռին. տարածումն. ձեռնտուութիւն. *Ձեռք իմ այլոց կարկառմանց կարօտացեալ. Կնչա. աղէթ: *Կարկառմամբ ձեռին քո այցելութեամբ ձգել զիս առ քեզ: Կարկառմամբ շնորհի ողջոյն: Ձեռին կարկառման: Առ կարկառումն ողջոյ: Ցառեալ կարկառմամբ ('ի շնորհել զալարախ). Նար:

ԿԱՐԿԱՏԱՆՔ, նաց. գ. Կարկատելն. և կապերտ 'ի պէտս կարկատելոյ. և Զգեստ կարկատուն. և Կցկցումն պատառուածոց, կամ պատրուակ. … *Մերկացուցին զմեղացն սուեմ կարկատանս. Եղն. մփբ: *Անափութիւն իցէ պարզմտութեան փոփոխելի, և կարկատանաց ժողովումն. Կլիմաք:

ԿԱՐԿԱՏԵՄ, եցի. ն. Ῥάπτω, συῤῥάπτω, Suo, consuo. συγκολλάω, conglutino, եւն. Կարել և զօդել. կցել, կցկցել. միաւորել զխարամատեալս, զհանդերձ, զչինուած, զջուր եւն. … *Ժամանակ պատառելոյ, և ժամանակ կարկատելոյ: Կարեն կարկատեն զբարձկնեարդ: Հողաթափք իւրեանց հնացեալք և կարկատեալք: Կարեալ օգն՝ վաղվաղակի յինքն կարկատեցաւ: Կարկատեցի անդրէն ջուրդ» (յն. վերադարձիլ). Ժող. Գ. 7: Եզեկ. ծգ. 18: Յես. Թ. 5: Իմ. Է. 12: Եւ. ծդ. 26: *Զխեցի կարկատէ (յն. մածուցանէ), որ ուսուցանէ զյիմարն. Սիր. իբ. 7: *Կարկատեաց դարձեալ զտաճարն տեառն». այսինքն էբեղեկ կազմել, նորոգել. Եփր. խւ:

ԿԱՐԿԱՏԵԼ. Κατακεντάω. Pungo, stimulo, perforo. Ծակելով կարել. *Զամենայն իսկ մորթն հրով շրջանակի կարկատէր. Պղատ. փիմ:

ԿԱՐԿԱՏԵԼ. Կցկցել զբանս. յօդել. կեղծել. հայթհայթել. … *Երգս կարկատեաց. Ճ. Ա: *Ոտանաւորս հագներգական կարկատեալ: Ոչ կարկատեցի զգա հագներգութիւն. Մագ. խա. իբ: *Ըստ իւր ամբարշտութիւն 'ի բանին առաքելոյ կամին կարկատել. Սեբեր. Բ: *Կարկատեցին զբանս սուտ. Զքր. կթ: *Ընդդութիւն և պաւաճանութիւն 'ի վերայ նոցա կարկատեալ լինէր. Բր. Խ Դ: *Որ զսուտն կարկատէ: Կարկատեալ պարկեշտութիւն. Կլիմաք: *Զնոյն բաջաղանս այլովք պատմութեամբք կարկատեցին: Նատի՝ առաքելս կարկատէ. Եղնիկ: *Բազում պատրողական կարկատելով պատճառս. Փարպ: *Պաճարանս իւրումն չար կարկատելով անձին. Պիտ: *Կարծէր կարել կարկատել զելս իրին: Կարծէին կարել կարկատել ինչ զչրաւ սպասմանն: Կարծէին կարել կարկատել զանկումն կաթողիկոսին. Ցհ. կբ: *Բաղայս ստութեան կարկատեալ 'ի վերայ՝ կալան զամենեսեան. Ղևոնդ: *Կարկատես 'ի վերայ իմ: Որկրստեան կարծիս յանձինս ձեր կարկատէք. Եղն. Տփբ:

ԿԱՐԿԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. Կարկատելն, իլն, ըստ ամենայն առման. *Երկար տարածէր՝ անօսրութեամբ առնելով հաստատար կարկատմանն. Պղատ. փիմ:

Իսկ Սոփոկլ. *Ի բերանոց կարկատուցմն հերձուածողաց». իբր կարկումն:

ԿԱՐԿԱՏՈՒՆ. ո. Ῥαπτός. Consutus, et fictus, եւն. Կարկատեալ՝ իրօք կամ նմանութեամբ. կցկցեալ. հնոտի. անպիտան. և Ցօդեալ. մտացածին. … *Արարեր քեզ կուռս կարկատունս. Եզեկ. ծզ. 16: *Պարեգօտ կարկատուն. Ճ. Ա: *Կարկատուն կապերտօք. Ոսկ. մ. գ. 16: *Կարկատուն տերևով թզենւոյն. Եղն. մփբ: և Տօնակ: *Կարկատուն անօթ». այսինքն փայտակերտ նաւ. Մագ. լգ: *Կարկատուն բան, առասպել, կամ ուսումն. Կոչ. ջ: Վեցօր. Բ: Մագ: Եղնիկ: Արծր: Իսկ Մագ. ծհ. գրի, *Կարկատատուն բան կատակականս»:

ԿԱՐԿԱՓԱՆԱԼ, ացեալ. } Կարկեալ և
ԿԱՐԿԱՓԵՄ, եցի, եալ. } կափուցեալ բերանով մնչել, մռմռալ. սպառնալեօք 'ի վերայ յարձակիլ. … *Բերանս արագացեալ՝ կայ կարկափեցեալ. Բենիկ: *Ի կարկափելոյ բերանոյ նոցա, և 'ի կրճտելոյ ժանեացն. Վրդն. ատեան: *Գաղանաբար կարկափեն 'ի վերայ նորա: Կարկափէին որպէս գազանք ուսուեքօք 'ի մարմինս նորա. Մեսր. Երէց:

ԿԱՐԿԵՀԱՆ, ի, աց. գ. Ἄνθραξ. Carbunculus. (որպէս թէ կրակահան.) Ակն պատուական հրագոյն. որ և ԿԱՑԾ ասի. Տես և ՍՈՒՏԱԿՆ. … Ել. իը. 18: Ես. ծդ. 11: Եզեկ. ժ. 9: *Կարկեհանի, որ է նման կայծականց: Կարկեհանն կայծ կուզի. Նչ. Եզեկ:

ԿԱՐԿԵՀԱՆ. ո. } Ἀνθράκιος. Qui est
ԿԱՐԿԵՀԱՆԵԱՑ. } e carbunculo. Որ ինչ է 'ի կարկեհանէ. *Կարկեհան ականց. Նար. հէ: *Արարից կարկեհանեայ զպարիսպս քո. Ոսկ. Ես:

ԿԱՐԿԵՄ, եցի. ն. և } Ἐπιστομίζω, συν-
ԿԱՐԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } έχω, κλείω. Obturo, inhibeo, claudo. ἀποῤῥάπτω, consuo, φιμόω, freno, եւն. Պապանձեցուցանել. ըմբերանել. ափիբերան առնել, լռեցուցանել. փակել. և Սանձել. … *Կարկեսցեն թագաւորք զբերանս իւրեանց. Ես. ծբ. 15: *Ոչ կարկես զբերանս նոցա: Զհերձուածողացն կարկէ զբերանս. Ոսկ. մ. ա. 15. 16. (յն. կարել. զուցէ և 'ի մէջ կարկելն է՝ 'ի կարելոյ): *Զհեթանոսսն 'ի նոցուն առասպելաց անտի կարկեսցուք. Կոչ. ծբ: *Ո՛վ կարկեսցէ զյանդգնութիւն եւն: Զստամբակացն բերանս կարկեաց. Խոր. Գ. 68: Նար. ձգ: *Զգեղս կարկեսցէր. Տօղ: *Զանգուածն լեզուն կարկեցուցանել: Կարկեցոյց զհրէայսն: Կարկեցոյց զիշխանն մահու: Ըմբերանել և կարկեցուցանել զնոսա. Պրպմ. … Տօղ: Ոսկ. Բ. կոր:

Նմանութեամբ, Ցածուցանել. դադարեցուցանել. *Զալիս կարկեցուցին (այլ. կարկեցին), և զհիւանդս բժշկեցին. Մծբ. ա: *Ի միում ժամու լերև յական թօթափել կարկեցոյց (զողխումն արեան). Եփր. համաբ:

ԿԱՐԿԻՄ. կր. իբր չ. Κωφεύω. Obmutesco, եւն. Պապանձիլ, համրանալ. փակիլ բերանոյ, և գրչան (իբր փակ և անգործ մնալ) կասիլ. դադարել. … *Կարկեա՛ ափիբերան լեր: Կարկեցարուք, զի խօսեցայց ես: Այր անօրէն կարկեսցի: Կարկեցաւ ամպարիշտն: Սատանայից հողմոյն, և ծովուն, ասէ, դադարեա՛ կարկեա՛ց: Դրունք ապարանից կարկեցան. եւն: *Կարկեսցին բերանք հերետիկոսացն. Կոչ. ծբ: *Կարկին յայնժամ չարախօսքն. Սարգ. ա. պ. է: Տես և Նար. ծէ. հա. հէ: *Իբրև յայտնեցան կարճեալ կարկեցաւ (այսինքն կասեցաւ, արգելաւ). Եւ. պղմ. ղ. 7: *Կարկեալ լինին (ջուրք) 'ի ձեռն հրամանին. Եփր. ծն:

ԿԱՐԿԻՆ, կնի, նաւ. գ. Καρκίνος, περίγρα, διαβήτης, σταθμός. Circinus, et perpendiculum. Տ. ԿԱՐԱԿՆ. *Որպէս զկարկին, որ եդեալ 'ի վերայ քարտէ՝ … լորակ ձեւն, նոյն մասնիկն՝ … առ կարկինն, նոյն լիցի և … բոլորածրին 'ի քարտէ. Տօնաբ: *Եդից ասէ զողորմութիւն իմ 'ի կշիռս. իսկ 'ի կէս … եդից ասէ զողորմութիւն իմ կարկինս. այսինքն

ղմեծ զօրութեան յայտնէ, թէ ընդ բոլոր տիեզերս տարածեալ էր. Գէ. Եւ։ *Մի՛ ըստ արտաքնոց փիլիսոփայից պարտիցիմք, որք զաւազի, և կարկնի... և այլ ինչ այսպիսեաց սոցին նմանեցուցանեն զերկիր. Ոսկ. Եսայ։

ԿԱՐԿԻՆՈՍ, ի, աց. գ. որ գրի և ԿԱՆԿՌՈՆ. Բառ յն. գարգինոս. Καρκίνος. Cancer. խեցգետին, որպէս թէ մրրատաւոր. ըոչանող, խաչափայտ. *Կարկինոս, որ թարգմանի խեցգետին, ցանկայ ուտել զմիս զեռնոց. Վեցօր. Է։ *Ամենայն խեցեմորթք, որպէս կարկինոսքն, և գայլատակութք. Նխ. բն. Է։

ԿԱՐԿԻՆՈՍ. Նմանութիւն Քաղցկեղ. խոլխեցգետին. շիրիֆէնչէ. *Կարկինոս վէրն 'ի ստինսն ընծայեցաւ. Լմբ. 'ի Գր. պտղ։ *Որոյ 'ի ստինս վէր անբժշկելի ելեալ, զոր կարկինոսն (կմ կարկինկան) կոչեն. Հ = Յ. Տէկտ. Է։

ԿԱՐԿՆԱԲՈԼՈՐ. } Կարկնաւ չափեալ
ԿԱՐԿՆԱՁԵՒ. ա. } բոլորակ. բոլորչի կարակնաձև. *Արար ծով երկուս լուսաւորս մեծամեծս, երկուս գունդս կարկնաբոլորս. Եղիշ. ծն. առ Հօրդանայ. (ոմանք գրեն վրիպակաւ, կրկնաբոլորս)։ *Ի չորրորդում աւուր 'ի բոլորակն կարկնաձև (եգ զլոյսն). Զքր. կթ։

ԿԱՐԿՈՒՏ, կտի, ից. գ. Χάλαζα. Grando. (որպէս թէ Քարեղէն կուտ). Անձրև սառուցեալ գնտաձև, որ սաստկութիւն իջեալ յերկիր՝ ահագին զեան գործէ. փոլօ. եբր. և ար. պարատ, պէրէտ. *Տեղացից կարկուտ։ Անկցի 'ի վերայ նորա կարկուտն։ Հուր բորբոքեալ 'ի մէջ կարկտին։ Որ մնաց 'ի կարկտէ անտի։ Քարինս կարկտի։ Ի քարանց կարկտին։ Հար կարկտիւ զայգիս նոցա։ Դարձոյց զանձրևս նոցա 'ի կարկուտ. ևն։ *Սառուցեալ՝ այն, որ գեր 'ի վերոյ է քան զերկիր, կարկուտ. և որ առ երկրաւ է, սառն. Պղատ. փիմ։ *Ջձեանցն և զկարկտացն ևն. Պիտ։ *Կարկտիւ. Մծբ։ Յհ. կթ։ Նոր. ևն։ *Կարկտոյն. Լմբ. Իմ։

ԿԱՐԿՈՒՐԱՑ, } ի, ից. գ. Նաւակ. նաւ.
ԿԱՐԿՈՒՐԷ. } կուր. (լծ. յն. գարաւէլա. որ և անուն խեցեմորթի. թ. գարավէլլա.) *Որպէս ծով ոչ ունի զչեւոս կարկուրայից, և ոչ օդք զարծուոյ. Իսիդ։ *Անցին նոքա ընդ ծովն առանց կարկուրէից. Եփր. Եւ։

ԿԱՐԿՏԱԲԵՐ, ի, ից. ա. Որ բերէ ըզկարկուտ. *Կարկտաբեր ամպք, կամ օդոտմունք, ձայթիւնք, ժամանակ. Նոր. Ժ. և Իւ։ Ը. Եղէս։ Եփր. պհ։ Ոտնհ։ Արծր. Գ. 11. 15։

ԿԱՐԿՏԱԽԱՌՆ. ա. խառն ընդ կարկտի. *Արկանել 'ի նոսա վէմս կարկտախառն. Եղիշ. յես. Ժ. 11. ուր ասի՝ քարինք կարկտի։ *Տարին կարկտախառն լինի. Շիր։

ԿԱՐԿՏԱԾԵԾ. ա. Ծեծեալ 'ի կարկտէ. *Կարկտածեծ գինի ". այսինքն որոյ խաղողն իցէ հարեալ 'ի կարկտէ. Վպի։

ԿԱՐԿՏԱԾՈՒ. Տ. ԿԱՐԿՏԱԲԵՐ. *Ամպք կարկտածուք. Խոր. Գ. 68։

ԿԱՐԿՏԱՀԱՐ. ա. Χαλαζόβολος. Grandine percussus. Հարեալ 'ի կարկտէ. հորդոր ջարդած, հորդէ շարդուած. *Իբր ըզկարկտահար անդ. Լծ. հով։

ԿԱՐԿՏԱՀՈՍ. ա. Որ հոսէ զկարկուտ. կարկտաբեր. *Կարկտահոս ամպոյ. Արծր. Բ. 6։

ԿԱՐԿՏԵԱՑ. ա. Χαλαζήεις, χαλαζώδης. Grandinosus, grandinis speciem habens. Որ է 'ի կարկտէ, կամ նման կարկտի. *Քարինս կարկտեայս 'ի վերայ թշնամեացն տեղացուց. Ոսկ. Եբր։

ԿԱՐԿՏՈՒՄՆ, տման. գ. փոխարկումն անձրևոյ 'ի կարկուտ. կամ Տեղատարափ կարկտի, և կամ Սաստութիւն. *Փորձութիւք հողմոց և անձրևաց կարկտամամբ ցրտոյ 'ի ձիւն և 'ի սառն առաքելոյ. Վրդն. աղ. (այլ ձ. կրկտամամբ։)

ԿԱՐԿՏՋԵԼ. չ. Տեղալ կարկտի. կարկտել. մանաւանդ Դողալ 'ի ցրտոյ՝ որ յեղեսաց կարկտի, կամ բաբախել ատամանց ընդ միմեանս. *Հարկ է խմաստնոյն, օգ հիւանդոյ թէ չնչիցէ ցրտադողին, սարսռել, կարկտջել. կրկտել, և ցրտալ. Փիլ. Նխ. Բ։

ԿԱՐՃ, ոյ, կամ ի, ից. ա. Κολοβός. Curtus. βραχύς, brevis. μικρός, parvus. Նուազ ըստ երկայնութեան կամ ըստ բարձրութեան. Հակիրճ. համառօտ. կարճառօտ. կարճլիկ. կարճահասակ. և Սուղ ըստ ժամանակին. Գըսսա, գասաահ, ձռիխռապար. պ. խօրտ. լտ. գուրտուս. իտ. գուրտօ, սգուրձօ. գաղղ. գուռթ. Իբր հակառակ երկայն գոլոյ՝ ասի. *Կարճ հասակաւ. Ղկ. ԺԹ. 3։ Խոր. Բ. 6։ *Առ հայրն յովհաննէս կարճն։ Երանելւոյն յովհաննու կարճին. Վրդ հց. ԺԶ. և ԺԷ։ *Ի կարճ բանից։ Կարճ բանիւ. Ոսկ. յհ։ Խոսր։ Շ. Բարսղ. և Յաբ։ *Ո՛վ կարճ և համառօտ խրատտիր. Ոսկեփոր։

Եւ իբր հակառակ երկար գոլոյ, *Կարճ ժամանակ, կարճ կեանք, կարճ (տառ. կմ վանկ). Ոսկ. Յոբ։ Լմբ. ժող։ Կոչումն։

ԿԱ՛ՐՃ. իբր մ. Համառօտիւ. *Ընթանալով տանեն զբանն, և կարճ զկիրսն ծանուցանեն. Ոսկ. յհ. Ա. 18։

ԿԱՐՃՈՅ, կամ ԿԱՐՃ Ի ԿԱՐՃՈՅ. ա. Ἐπίτομος, σύντομος. Brevis, compendiarius, praecisus. Կարճ. համառօտ. *Ոչ առաջնորդեաց նոցա ընդ կարճոյ ճանապարհն. Ել. ԺԳ. 17։ *Թող նա զճանապարհն կարճոյն և զդիւրինն. Եփր. Ել։ *Գընայր զկարճ 'ի կարճոյ ճանապարհն. Փիլ. Իմաստ։ *Կարճ 'ի կարճոյ ճառիւք. Կոչ. Ժ։

Ի ԿԱՐՃՈՅ. և } մ. Συντόμως. Bre-
ԿԱՐՃ Ի ԿԱՐՃՈՅ. } viter, concise, compendiose. κεφαλαιωδῶς, capitulatim. Համառօտիւ, կարճառօտիւ. 'ի սուղ ժամանակի, փութով. և սուղ բանիւ. Կըրճ, կարճ առօք, քիչ խօսքով. քիչ տեղէն, շտապով. Գըսսաճա, իխթիսար իւզրէ, Բէդէկյէն, հարքէճէ. *Ի կարճոյ հնարեցաւ վախճան նոցա. Իմ. ԺԴ. 14։ *Ի կարճոյ նշանակել, կամ յիշել. կամ յիշեցուցանել. Նխ. Բ. Դ։ *Ոչ 'ի կարճոյ լինիջէ զթշնամիսն։ Ո՛չ 'ի կարճոյ հալածեն զգեւս և զախտս. Վրդն. Եւ։ *Կարճ 'ի կարճոյ հանդիպի մեծի մխիթարութեան. Կանոն։ *Կարճ 'ի կարճոյ ցուցանել, լսել, ասել, գրել. Բ. Դ. Բ. 24։ Գ. Դ. Գ. 5։ Եփր. Եբր։ Գծ. ԻԳ. 4։ Կոչ. ԺԸ։ Խոր. Բ. 1։

ԿԱՐՃԱԲԱՆ. ա. մ. Կարճ բանիւ. *Ղուկաս գրեաց հրամանաւ պօղոսի՝ ընդարձակ և առատ բանիւ, որպէս իւր վարդապետին ոճն է. և մարկոս՝ պետրոսի, նման իւր վարդապետին՝ կարճաբան և համառօտ. Վրդն. աւետար։

ԿԱՐՃԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Βραχυλογέω. Brevis sum in loquendo. Համառօտ խօսել. և համառօտել. *Կարճաբանէք յաղագս իրացդ. Ածք. պենտ։ *Կարճաբանէ զանդընդելին նախնեաց. Վրդն. ծն։

ԿԱՐՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Համառօտախօսութիւն. *Կարճաբանութիւն բամբասել զձեզ. Ածք. պենտ։ *Համառօտելով գրեմ ըստ սովորութեան իմոյ և կարճաբանութեան. Կանոն։

ԿԱՐՃԱԲԵՐՁ, ի, ից. ա. Կարճ ըստ բարձրութեան. յն. խոնարհ. ταπεινός, humilis. ցած. ալչակ. *Նրանք ամենայն՝ բարձրաբերձք, և կարճաբերձք. Վեցօր. Է։ Վրդն. ծն։

ԿԱՐՃԱԳԻ. ա. գ. Կենդանի ինչ՝ որոյ կարճ է ագին. կարճ պոչով, պոչաս կենդանի մը. *Ինձք և վագերք և կարճագիք և փիղք. Գրմ. ադէս։

ԿԱՐՃԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ կարի կարճ. համառօտ. *Հերակլիտէս կարճագոյն ճանապարհ 'ի փառաւորութիւն ասէ զբարի լինելն. Ոսկեփոր։

ԿԱՐՃԱԶԳԵՍՏ. ա. գ. Որոյ զգեստն է կարճ. և Զգեստ կարճ. *Զգեստ կարճազգեստ զգեցցի. Մծբ. ԺԶ։

ԿԱՐՃԱԺԱՄԱՆԱԿ. Տ. ԿԱՐՃԱԿԵԱՑ. *Որ զօրէնսն արհամարհէ, կարճաժամանակ լինի. Լմբ. առակ։

ԿԱՐՃԱԼԵԶՈՒ. ա. Սակաւախօս. կըղուն կարճ, քիչ խօսող. *Լինել երկայնամիտ, և կարճալեզու. Լմբ. առակ։

ԿԱՐՃԱԽԱՑԹՈՅ. ա. ('ի կարիճ բառէն.) Ունօղ զխայթոց որպէս զկարճի. *Յաղագս օձաթոյն և կարճախայթոց հեշտացանկութեանց. Վրդն. Եւ։

ԿԱՐՃԱԿԱՆՔ. (Թուի կարճակեանք). Իբր Կարճակեացք. *Կարճականք են, և ոչ բազում աւուր և ոչ բազում ժամանակաց կարեն լինել. Թղթ. Քոր. ('ի յն. չիք)։

ԿԱՐՃԱԿԵԱՑ, կեցի, ցաց. ա. Βραχύβιος. Qui brevis est vitae. Որոյ կեանքն է կարճ. սակաւակեաց. սակաւաժամանակեայ. որ և ԿԱՐՃԱԺԱՄԱՆԱԿ. կեանքը կարճ, քիչ ապրող. Էօմրիւ գըսսա. *Որպէս կարճակեաց է մարդ, և կարճամիտ է. Վրդն. Եւ։ *Եղեգնն կարճակեացք, և վաղամեռք. Եփր. Բգ։ *Անզաւակք, կամ կարճակեացք. Նխ. Իմ։ *Սակաւօրեայ՝ կարճակեաց, և նուազ ուրախութիւն է ազգ մարդկան. Վեցօր. Է։

ԿԱՐՃԱԿՏՈՒՐ. ա. մ. Կարճ և կըտրեալ. համառօտ. կարճառօտ. կարճեալ. կարճ, կտրճըտած, խուրած. *Ընուազեցուցանել զելեալսն, և կարճակտուր պատմել բանիւք. Փորփ։

ԿԱՐՃԱՀԱՅ. ա. Կարճ հասողութիւն. սակաւագէտ. չափաւոր. *Ո՛չ եթէ իւրեանց կարճահայ իմաստութիւն հասեալք չքնաղ գիտութեան այս. Ագաթ. (ամկ. Իրենց կարճ իմացողը։)

ԿԱՐՃԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Κολοβός, νάνος. Nanus, pumilio. Կարճ հասակաւ. կարճլիկ. Գըսսա կամ ալչագ պօյլու, պօտուր. *Էր սորա պետրոս կարճահասակ. Հ = Յ. յունիս. ԻԳ. և յուլիս. Բ. ևն։ *Աղեքսանդրոս դարբին՝ կարճահասակ. Նխ. ստանչ։ *Առաջին վասն հօրն յովհաննու կարճահասակին. Վրդ հց. ԺԳ. և ԺԸ։ *Ոմանք աղուորք են, և ոմանք կարճահասակք. Խոր. Ծ։

ԿԱՐՃԱՀԱՐ, ի, աց. ա. ('ի կարիճ բառէն.) Ի կարճէ հարեալ. կարիճէն զարնուած, կամ խածուած։ Բժշկր. առէպ։

ԿԱՐՃԱՀՈԳԻ. ա. Բառ ռմկ. որպէս կարճահասակ և կարճամիտ. *Եմ զակքէսս կարճահոգի. Ոսկեփոր։

ԿԱՐՃԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Ὀλιγόψυχος, μικρόψυχος. Pusillanimus. որ և ԿԱՐՃՈԳԻ, կամ ՓՈՔՐՈԳԻ. Որոյ կարճ է միտ. իբր ո՛չ երկայնամիտ, նեղասիրտ, անհամբեր. Բէդմիզաճ, սապըրսըզ. *Այր երկայնամիտ բազմապատիկ է խորհրդովք, իսկ կարճամիտն յոյժ անմիտ է. Առակ. ԺԴ. 29։ *Որ ոչ համբերէ փորձութեանց, կարճամիտ է. Ոսկ. Ա. Թես։ *Իբրև կարճամտի և անքատի անուանն բամբասեցի. Ոսկ. Եւ։ *Կարճամիտ լինել, և զանձն 'ի հոգս մաշել չէ՛ օրէն։ Որ կարճամիտն է, և ցասուցանի 'ի թըշնամանս. Ոսկ. մթ. և յհ։ *Մարդիկ կարճամիտք և տխուրք այնպիսի առաքինութիւն և երկայնմտութիւն սասանան. Սարգ. Ա. պ.

ը։ *Կարի խիստ ակար և կարճամիտ է ազգ մարդկան, և յաղագս այսորիկ ոչ հաւատայ խոստման երկք աստանց գրոյ. Բրս. մրկ։

ԿԱՐՃԱՄԻՏ. Վատասիրտ. վհատեալ. տարակուսեալ. անյոյս. *Մխիթարեցարուք կարճամիտք սրտիւք. Ես. լե. 4։ *Մխիթարեցէք զկարճամիտս. ա. Թես. ե. 14։ *Ամենեւին խեղճութիւն կարճամտին. Նար. ղբ։

ԿԱՐՃԱՄԻՏ. Տկարամիտ. անմիտ. տխմար. տգէտ. խէփը եօրգ. ագըլը գըսա. *Զի եթէ միտքանելն տարերքս, գուցէ ոք 'ի կարճամտաց և ամ անապական զնոսա կարծէր. Եղիշ. բ։ *Զիմաստնոց և զանմտից զանհարթութիւն, զհանճարեղից և զկարճամտաց զանկցորդութիւն. Արծր. ա. 1։ *Կարճամտացն և հակառակասիրացն թուի 'ի բաց բառնալ զանձնիշխանական կամս։ Այսոքիկ կարճամտացն ոչ ըստ կանխի բանիցն իմացեալ լինին։ Մի արդեօք կարճամիտք զուգակշիռ և հաւասարապէս զհայրութիւն և ծնութիւն իմասցին զաստուածն 'ի մէջ մեր և քոյ. Նանայ։

ԿԱՐՃԱՄԻՏ. Ոչ առատասիրտ. Ճշդօղ. ուխշդ. նէ+էս. *Պարտ էր, թէ և զքոյն խնկ տայիր, չլինել այնպէս խնայօղ. իսկ այժմ զտեառնն տաս, ընդէ՞ր լինիս կարճամիտ. Ոսկ. յհ. բ. 30։

ԿԱՐՃԱՄՏԱԲԱՐ, կամ ԿԱՐՃՄՏԱԲԱՐ. մ. Μικροψύχως. կարճամտութբ. իբրև զկարճամիտ՝ ըստ ամենայն առմանն. *Ընդ պահոց երկայնութիւն կարճամտաբար տաղտակալին. Լծ. կոչ։ *Կարճամտաբար 'ի մախաղն հայելով. Նիւս. երգ։ *Կարճմտաբար մախաղի և արոյ հոգ տանելին. Տօնակ։

ԿԱՐՃԱՄՏԱԳՈՅՆ. ա. Μικρόψυχος. Առաւել կամ յոյժ կարճամիտ. *Ցաւալընուլ տխուր յոյժ անիմաստագոյն, և կարճամտագոյնք եմք. Ոսկ. մ. ա. 10։

ԿԱՐՃԱՄՏԵՄ, եցի. Տ. ԿԱՐՃՄՏԵԼ. *(Մշակք) ոչ կարճամտեն առ ձեռն ընդունել զպտուղ սերմանցն. Սարգ. յկ. ծ. (տպ. կարճամտին)։ *Թէ խոցոտիս, կարճամտես, և դարձեալ ցանկութեց աշխարհի ծառայես։ Յոյժ կարճամտեալ էր մարգարէն ընդ յամել պատժոց. Լմբ. ող. և ամբոխ։ *Մի կարճամտել քեզ 'ի հնարաւորսն. Մագ։

ԿԱՐՃԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՐՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. Ὀλιγοψυχία. Pusillanimitas. *Կարճամտութիւն, նեղսրտութիւն, ձանձրութիւն. Մանդ. ե։ *Կամ վասն մարդկային ահի, կմ յաղագս անտեղի կարճամտութե. Ած. որս. թ։ *Քուն ծանրութեան. այսինքն կարճամտութիւն և տրտմութիւն. Եփր. հռմ։

ԿԱՐՃԱՊԱՏՈՒՄ. ա. մ. Ի կարճոյ պատմօղ, պատմեալ, պատմելով. *Կարճապատմեալ չարեալ 'ի վերանալն փութայ. Ագաթ։

ԿԱՐՃԱՊԱՐԱՆՈՑ. ա. Βραχυτράχηλος. Breve collum habens. կարճ պարանոցաւ. ճիւլ հոյր. *Արջ և տուրծ և վագր թիկնեղք և կարճապարանոցք են. Վեցօր. թ։

ԿԱՐՃԱՌՕՏ. ա. (որպէս թէ կարճ առեալ և յօդեալ) Ἐπίτομος, σύντομος. Brevis, praecisus. Համառօտ. կարճ. գըսսա, մուխթասար. *Զկարճառօտ բանն 'ի համառօտ կացուցանել. Բ. Պ. բ. 29։ *Այս է հաւատ ուղիղ դաւանութե կարճառօտ բանիւ. Գր. հր։ *Կարճառօտ խնդիրք (աւագկին), և համառօտ պատասխանի (փոքրկին). Եղիշ. խոշէ։

ԿԱՐՃԱՌՕՏ. մ.
ԿԱՐՃԱՌՕՏԱԲԱՐ.
ԿԱՐՃԱՌՕՏԻ.
ԿԱՐՃԱՌՕՏԻՒՔ.
ԿԱՐՃԱՌՕՏՍ.
} Συντόμως, ἐπιτόμως. Breviter, praecise, compendiose. կարճ 'ի կարճոյ. համառօտիւ. գըսսաճա, մուխթասարէն. *Կարճառօտ պատմել, կամ կարգել զպատմութիւն, կամ առել, կամ շարագրել. Բ. Պ. բ. 33։ Եսա. փր. ա։ Վրք հց. դ։ Սբէկ. տօն։ Լծ. կոչ։ Ը. ճիմ։ *Սիրելի է ինձ միշտ կարճառօտ հատանել. Մագ. գ։ *Յայտնէ կարճառօտաբար. Բրս. պաշտ։ *Կարճառօտիւ յիշատակել, կամ հարցանել. Խոր. ա. 14։ Սարկ. լա։ *Պատգամ կարճառօտիւ ամենեցուն բան. Փարպ։ *Կարճառօտիւք համառօտս բարբառի զամենայն. Ոսկ. մ. ա. 4։ *Արդ զայսոսիկ որպէս կարճառօտիւք (առասցեալ). Մագ. 'ի տին։ *Այլ վասն իմոյ անտառելից մարմնոյս տասցից ձեզ կարճառօտս. Եղիշ. է։ *Կարճառօտս կարեցից. քանզի միշտ համառօտս սիրեմ հատանել (զբանն). Սեբեր. թ. (ոճ յն. զի համառօտելն ըստ յն. առի՝ վերակարել։)

ԿԱՐՃԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιτομὴ, συντομία. Compendium. Համառօտութիւն. բովանդակութիւն. իխթիսար. *Կարճառօտութե չափովքն, և յարմարական տասցուածովքն. Պիտ։ *Ի ձեռն կարճառօտութե դիւրին գոլ զյիշատակն ընդունել. Բրս. հոյէաց։

ԿԱՐՃԱՏԵՄ, եցի. ն. և չ. Συστέλλω. Contraho, եւն. կարճ առնել՝ հատանելով, կտրելով. վերջանել. կարճել, կարճիլ. և Տարաժամել. կուրմէջնել, կուրճըլմաղ. գըսսալթմագ. *Կարէ զբանն, և կարճատէ. Ոսկ. բ. կոր։ *Կարճատեաց ձեզ կենացդ ժամանակ՝ ամենեցուն տէր. Փիլ. յոճ։ *Կարճատեաց զնոսա գեն յաջ և յահեակ. Ոսկ. գծ։ *Այսպէս սոցա վարուք կացեալ. զոր տրամադրեաց բանս կարճատեալ. Լմբ. 'ի ժողհ։ *Վայ զի տուն կարճատեաց. Երեմ. դ. 4. յն. խոնարհեցաւ։ *Եւ յերկարել գործոյ պատերազմին՝ օրն տարաժամէր, և մտա արեկն կարճատէր. Եղիշ. գ։

ԿԱՐՃԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկարութիւն տեսութե աչաց (մարմնոյ կամ հոգւոյ). *Ի բաց տար 'ի քումմէ կարճատեսութեղ. քանզի ոչինչ եղծանէ զհոգեկան տեսութիւնս. Սահմ. է։

ԿԱՐՃԵՄ, եցի. ն. Κολοβόω. Decurto, mutilo. ἀνέχω, retineo. συστέλλω, ἀναστέλλω, contraho, retraho, coërceo, եւն. կարճ առնել. կարճատել. կրճատել. պակաս առնել. բառնալ 'ի բաց. տալ յետս կասել. արգելուլ. խափանել. վերջանել. կարճէջնել, կորէլ, պօզուջնել, ճիրջնել, օրթուխ գըսսալթմագ, էսիրկէմէք, քէսմէք, փինփիրմէք. *Կարճել զաւուրս։ Կարճիլ աւուրց, կամ ժամանակի. Մտթ. իդ. 22։ ա. կոր. է. 29։ *Կերակուրք կարճեալ են. ա. Թ. դ. 57։ *Կարճել կամ կարճիլ 'ի կենացս. սպանանել, մեռանել. Բ. Թ. է. 9։ և թ. 28։ *Կարճեա՛ զգնացս ոտից. Առակ. իզ. 7։ *Կարճեցան նոքա այնուհետեւ դառնալ անդրէն յերկիրն հրէաստանի. ա. Մ. է. 24։ *Ամենայն գիրք կարճեն և արգելուն զմարգարէ, զի մի՛ առցէ կաշառ և արծաթ. Եւս. պտմ։ *Կարճել զոք 'ի մեղաց, կամ յերկրպագութէ պաշտամանց։ Կարճիլ 'ի մեղաց, յանօրէնութեց, 'ի զեղխ յարձակմանէ, 'ի չարաչարն օգտելոյ. Ոսկ. ա. կոր։ Մծբ. ծզ։ Մանդ. ծէ։ Ագաթ։ Պիտ։ *Եւ կարճէր զդուստր իւր յելանելոյ ընդ առաջ նորա. Եփր. դտ։ *Կարճել զխնամն, կամ զանձինս 'ի կերակրոց, կամ զանչափութեն հացի և գինւոյ. Եղնիկ։ Մանդ. ծէ։ Ոսկ. ա. փիլ։ *Զաշխատանս և զքրտունս քո կարճեաց. Ոսկ. յհ։ *Կարճեսցին և արգելցին օրէնք սր՝ ամուսնութե. Եղիշ. բ։ *Կարճեա զձեռնդ 'ի սպանանելոյ։ Կարճեաց զբազում վարդապետսն լինել. Սարգ. յկ. դ. և է։

ԿԱՐՃԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. ա. Սակաւ ժամանակեայ. սակաւատեւ. *Զտարրսն կենցաղս կարճժամանակեայ տեսանելեաց։ Որ առաւելն է (ձգնութիւն). կարճժամանակեայ է. և որ կարճժամանակեայն է. փոքր է, և ոչ օգտակ. Սարգ. ա. պ. ե. և բ. գ. բ։

ԿԱՐՃ 'ԻԿԱՐՃՈՅ. Տ. ԿԱՐՃ։

ԿԱՐՃԻԿ, ճկան, կամ ճկի. Տ. ԿԱՐՃԱՀԱՍԱԿ. *Յովհաննէս կարճիկն։ Հայրն յովհաննէս կարճիկս այս։ Վասն յովհաննու կարճկանն. Վրք. հց. ծզ. և է։

ԿԱՐՃԻՉ. ա. Որ կարճէ կամ խափանէ. *Եթէ կարճիչք յանցանաց էին գէք, ոչ երբէք զմարդիկ 'ի կռապաշտութե յօժարեցուցանէին. Եղնիկ։

ԿԱՐՃՄՏԱԲԱՐ, Տ. ԿԱՐՃԱՄՏԱԲԱՐ։

ԿԱՐՃՄՏԵՄ, եցի. չ. Ὀλιγοψυχέω. Sum animo pusillo. որ և ԿԱՐՃԱՄՏԵԼ. կարճամիտ լինել. սրտնեղիլ. վհատիլ. անհամբեր լինել. ձանձրանալ. *Մի՛ կարճմտեսցես 'ի գտանել քեզ. Սիր. դ. 9։ *Թէ նեղութե իմիք պատահէ, կարճմտէ, տխրի և նեղասրտի. Խոսր։ *Ի զուր նեղութիւնն զերկուս ամս ոչ կարճմտեաց. Լմբ. ող։ *Ընդէ՞ր կարճմտեցի։ կարճմտեցի, և արհամարհ ցուցայ. Վրդն. ող։ *Սգաւորաց և կարճմտելոց. Ագաթ։

ԿԱՐՃՄՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Առնել 'ի կարճմտութի, յանհամբերութի. տաղտկացուցանել. *Հեղգացոյց յօժարս, կարճմտեցոյց 'ի ժուժկալութէ. Լմբ. ող։

ԿԱՐՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ԿԱՐՃԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. ըստ յն. փոքրոգութի. Ὀλιγοψυχία, μικροψυχία. Pusillanimitas. Նեղսրտութի. անհամբերութի. վհատութի. անժուժկալութի. և գժտութի. *Ոչ անսացին նմա 'ի կարճմտութէ և 'ի խիստ գործոյն։ Ի կարճմտութէ, 'ի զայրանալոյ. Ել. զ. 9։ Սղ. ծդ. 7։ *Կարճմտութիւն սրտնեղութեց. Նար. լէ։ *Մի՛ կարճմտութբն մերով մատնեսցուք զկատարելութիւն մեր։ Բամբասեա և դատեա սակս նախանձու, և կամ վասն այլ ինչ իրիք կարճմտութե. Սարգ. յկ. բ. և թ։ *Դիմեցին կարճմտութբ 'ի մախսոպ իւրեանց. Իգն։ *Երկայնամիտն բարի է և վկայի՝ քան զայն որ կարճմտութբ յամբարտաւանութի է. Լմբ. ծղ։ *Վասն կարճմտութե մերոյ զխնամ տուաքի իւր պրով և երդմամբ արձանացուցանէ. Բրս. մրկ։ *Ունէին կարճմտութիւն և հեռ առ միմեանս. Վրք հց. ծէ։

ԿԱՐՃՆՈՎԻՆ, կամ ԿԱՐՃՈՎԻՆ. մ. Այս բառ Սղ. կէ. 22. գնի իբր կարշնովին, կաշխովին, կամ գագաթովին, այսինքն հանդերձ մորթով գլխոյն՝ յոր անկեալ են արմատք հերաց. այլ քանզի ուր առի 'ի մեզ, *Զհերն կարճնովին"։ ըստ յն. գնի *Զգագաթն հերաց", վասն որոյ Լմբ. 'ի մանայ, կարճելով 'ի բաց. Վրդն. իմանայ զուղեղն, կամ կարշովին՝ իբր արմատով։ (Իսկ հին բռ. գնէ կարճնով, ի. իբր կաշխ, շլայ. Գոյիշ. և այլք այլազգ։) Իսկ Եփր. տ-էփար. պարզէ ըստ յունին այսպէս. *Ի սաղմոսին ընթեռնուս, եթէ զգագաթն հերոյն գերելոցն յանօրէնութէ իւրեանց չախջախեսցէ տէր. գագաթն հերոյ, ոչ կատարեալ հեր"։

ԿԱՐՃՈԳԻ. Տ. ԿԱՐՃԱՄԻՏ. *Մխիթարեցէք զկարճոգիսն. Եփր. ա. թես։ *Առ հանդերձեալսն զկարճոգիսն պնդեն (խոստմունք տեառն). Իգն։ *Զախմարս 'ի մարդկանէ՝ որ կարճոգիքն են, հատանել. Տօնակ։ *Ոչ որպէս զկարճոգիս յինքեանս տասցի թէ մեք զիա՞րդ համարձակեմք քարոզել. Ոսկ. գծ։ *Կարճոգի եղեալ միայն յայսմ նուագի։ Ըստ կարճոգի մերս տխրաժամեաց.

Վրդն. ծն. խ ող։

ԿԱՐՃՈՑ. Ի ԿԱՐՃՈՅ. Տ. ԿԱՐՃ։

ԿԱՐՃՈՏՆ, ոտունք և ոտայք. ա. Կարճ ոտիւք. իբրք և նմանութբ. ոտքունեցող կարճ. այաղը գըսա. *Կարճոտանայքն և փանաքիք՝ սողունք ասին. Վրդն. ծն։ *Ենովս արար նշանագիրս կարճոտունս (կմ կարճոտաունս) և բազմաւորս. Վանակ. տարեմտ։ Երզն. քեր։

ԿԱՐՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Βραχύτης. Brevitas. Կարճ գոլն. և Սղութիւն. համառօտ երկայնութեան և երկարութեան. գըսալըք. *Կարճութի ժամանակի, կամ աւուրց. Խոր. գ. 1. 51։ Ցհ. իմ. ապ։

ԿԱՐՃՈՒՄՆ, ճման. գ. Կարճելն, իլն. *Կարճումն կերակրոց, կամ 'ի կերակրոց։ Կարճումն մեղաց, կամ ախտից. Մանդ. գ։ Եփր. պհ։ Եւագր. ի։ Կանոն։ Լծ. ածաբ։

ԿԱՐՃՈՒՆՁ. ա. Κολοβόρριν. Cui nasus praecisus. Որոյ ռունչն է կարճ. թիփը կուրծ. խըմփըմ. *Այր կաղ, կամ կոյր, կամ կարճունչ. Ղեւտ. իա. 17։

ԿԱՐՄԻՐ, մրոյ, ով, կամ րի, րաւ. ա. երբ. գործիս առանց թ. գըրմըզը. գըզըլ. ջաւլ. մէրհի. Ἐρυθρός, πυῤῥός, πυῤῥάκις. Ruber, rufus, rubicundus, flavus. κόκκινος, coccineus, cocco tinctus. Գեղեցիկն 'ի գոյնս, չէկ. վարդագոյն. արիւնագոյն. բոցագոյն. ծիրանագոյն, ոսկեգոյն. շառագոյն. խարտեաշ, աշխէտ. կըրմըր, կըրմըզի. *Լար կարմիր. Նշան կարմիր. Հանդերձ կարմիր։ Բերդով կարմրով։ Կարմիր (անուանեալ) ծովն։ Վասն էր կարմիր են ձորձք քո։ Նաեւ ընդ ջուրսն կարմիր իբրեւ զարիւն։ Եղբօրորդին իմ սպիտակ է, և կարմիր։ Էր կարմիր, և աչօք գեղեցիկ. ևն։ *Իսկ կարմիր ներկեալոյն. ասի ἠρυθροδανωμένος, rubefactus, rubia tinctus. *Յակինթ կարմիր։ Կարմիր մելանաւ։ Ըմպելի՝ իբր այն եթէ կարմիրն։ Նըշանաւ կարմրով։ Գոյնն կարմիր։ Կարմիր ոտիւք. Ցհ. կթ։ Ճ. ճառըն։ Ածյ։ Սարգ. յէ. ե։ Երզն. ծ. խորան։

ԿԱՐՄԻՐ. գ. Κόκκινον. Coccinum. Նիւթ ներկեալ ընտիր կարմրով. Ներկ կարմիր. որդն կամ որդան կարմիր. որպէս և կրկին կարմիր ասի՝ ըստ յն. Κόκκινον διπλοῦν. Coccinum bis tinctum, bibaphum. որպէս և κεκλωσμένος, ըստ ոմանց է կրկին ներկեալն կարմրով, և ըստ այլոց կրկին ոլորեալն. գըրմըզի. խոթէլէթ, չէմէ փօյասը. գըրմըզը. *Կապեաց կարմիր 'ի ձեռին նորա։ Կարմիր զգենուլ։ Կարմիրս զգեցուցանել։ Ապշէ զոպայս, և կարմիր։ Գործել զծիրանի, և զկարմիր։ Կարմիր կրկին։ Ի կարմրոյ կրօկնելոյ։ Ի կարմրոյ, և 'ի բեհեզոյ։ Ի կարմրոյ մանելոյ։ Կարմրովն ներկելով. ևն։ *Ջի՞նչ այնպէս անլուանալի որպէս զկարմիր (որդանն). Բրս. առաջին։

ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ կոչի առաջօրէն չորրորդ կիրակէն յինանց. այլ Տաճկաց գրիգոր 'ի Գանձարանի վասն Նոր կիրակէի ասէ. *Կարմիր անուանի օրս այս նաշելի, զի առէրն երեւի՝ որպէս 'ի զատկի օրըն կիրակի։ Եւ այն զի կոչի՝ կարմիր կիրակի, և յոյժ պատշաճի, զի արեամբ ծաղկի (յոտի, և այպ նորա. ըստ որոյ ածաբանն ունի ճառ 'ի Նոր կիրակէ, և 'ի յիշատակ սբյն մամասայ) »։

ԿԱՐՄՐԱԳԻՐ, գրոյ. գ. Կարմիր գիր. գրեալն, կարմիր ներկով. Տես և ԿԱՐՄՐԱԴԵՂ. *Խնդրեսցես զնա 'ի ճակատ կանոնին, ընդ որ կարմրագրովն ներքնագրովշինն իջուցանիցէ. Եւս. նխ. առէպար։

ԿԱՐՄՐԱԳՈՅՆ. ա. ն. Πυῤῥάζων. Rubescens. Ունօղ կամ ունելով զգոյն կարմիր. կարմրացեալ, և առաւել կամ յոյժ կարմիր. *Յեսիլ արածին սպիտակ իցէ, կմ կարմրագոյն. Ղեւտ. ժգ. 43։ *Կարմրագոյն արձակէին նշոյլք։ Կարմրագոյն փայլմամբ. Փարպ։ *Ցորոյ կարմրագոյն արեանն հեղմանէ. Երզն. լ։ *Կարմրագոյն (հրացեալ) շամփրօք. Ճ. Ա։ *Կարմրագոյն փայլեն մարտիրոսացն պսակքն. Ճ. Բ։

ԿԱՐՄՐԱԳՈՒՆԱԿ. Նոյն ընդ վ. *Սբ կիրակոս կարմրագունակ, զուտ և մաքուր ոսկետեսակ. Գնձ։

ԿԱՐՄՐԱԳՈՒՆԻՄ. եցայ. չ. Շառագունիլ. չիկնիլ. կըրմըրիլ. գըզարմագ. *Որպէս ոք վասն ամօթոյ կարմրագունի, կամ վասն ահի գեղնի. Դամասկ։

ԿԱՐՄՐԱԴԵՂ, ոյ. գ. Կարմիր մելան, կամ ներկ. գըրմըզը՝ ալ պօյա. *Կարմրադեղով գրել, կամ ստորագրել. Փարպ։ Նխ. բ. եղբ։ *Ամ 'ի զօգսն այնգել՝ բեհեզքն, և կամ առ 'ի գեղեցկութիւն՝ կարմրադեղն, և ոչ մի ոք 'ի սոցանէ մասն ոչ ասին նաւին. Անյ. պէրիարմ։

Իսկ 'ի բառս Գաղիան. Կարմրադեղ գնի որպէս Սիլիկոն, կամ սղիկոն. որ և ՍՈՒՍՐ, ՆՕԹ. սիւլիւյէն, սիւլյէն, սուրիւ։

ԿԱՐՄՐԱԴԵՂՁ. գ. Կարմիր գեղձ, և ծառ նորին. *Արմաւն, թուզն, և կարմրադեղձն. Ագաթ։

ԿԱՐՄՐԱԶԱՐԴ. ա. գ. Զարդարեալ 'ի գոյն կարմիր. և Զգեստ կարմիր. *Շքեղ կարմրազարդ յաղգէ բռսորայ. Լմբ. հմբ։ *Ձիրանին, զշղաշատեան, կարմրազարդն. Գէ. էս։ որ ըստ յն. κόκκινον. Տ. ԿԱՐՄԻՐ. գ։

ԿԱՐՄՐԱԶԳԵԱՑ. եցի. ա.
ԿԱՐՄՐԱԶԳԵՍՏ. ոի.
ԿԱՐՄՐԱԶԳԵՍՏԵԱԼ. } Որ զգեցեալ է զկարմիր, կամ ունի զգոյն կարմիր. *Կարմրազգեաց մարմնոյն գեղեցիկ և անմեղն պատմուճանաւ. Լմբ. ող։ *Եւ մանուկն արար թագաւորն կարուց կարմրազգեստ զգունոյն իւր ունելով. Արող. գ. 28։ *Ելէք ընդ առաջ արիւնաներկեալ կարմրազգեստ իմոյ փեսայի. Խոր. հռիփս։ *Հասկեցն կարմրազգեստ շքեղութբ. Պէպ։ *Գայր յեգովմայ կարմրազգեստեալ թանձրութբ արեամբ մարմնոյ. Մխիթ. խչ։

ԿԱՐՄՐԱԼԱՐ. ա. Որ է իբրեւ զլար կարմիր. *Կարմրալար շրթամբ. Նար. յոհէր։

ԿԱՐՄՐԱԽԱՅՏ, ի,ից. գ. ամկ. կըրմըրախէփ. Ձուկն գեղեցիկ՝ կարմիր խայտացեալ՝ որպէս մըրճան պուլըղը. *Խնդրէր խմտատիրել յաղագս ձկանց. և առաքէր նմա կարմրախայտ։ Խտատացեալ առաքել զուզակս, և այն յատուկ կարմրախայտ։ Պարառութիւն կարմրախայտին. Մագ. ի. ծա։

ԿԱՐՄՐԱԽՆՁՈՐ, ոյ. գ. Կարմիր խնձոր, և ծառն նորա. *Արմաւն, թուզն, կարմրախնձորն, կարմրատանձն, և կարմրադեղձն. Ագաթ։

ԿԱՐՄՐԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Որ ունի ըզկերպարանս կարմրոյ. կարմրանման. ըստ իմիք կարմիր. *Աչխէտ՝ գոյն կարմրակերպ. Լմբ. գրբ։

ԿԱՐՄՐԱԿԵՐՏ, ի, ից. ա. Կերտեալ 'ի գոյն կարմիր. կարմրագոյն. կարմիր. *Կարմրակերտ կերպասիւք։ Կարմրակերտ մելանաւն գիծ թագաւորական։ Սա ներկեալ երկրակերտն, կարմրակերտիւ լուսափայլեան. Մագ. ըբ. խը. և սպ. խչ։

ԿԱՐՄՐԱԿՏՈՒՑ. ա. Որոյ կտուցն է կարմիր. *Աղաւնիք են կարմրակտուց. Երզն. ծ. խորան։

ԿԱՐՄՐԱՀԱՏ, ի, ից. ա. Ունօղ զհատս կարմիր. որպիսի է նռուան. *Սակս որակութեն հրակերպ, կարմրահատ, և հրահատ. Մագ. ը։

ԿԱՐՄՐԱՀԵՂՁ. (լաւ եւ՝ կարմրահեղձ). ա. Կարմրութբ որակացեալ. կարմրախառն. գըրմըզը, գըզըլ։ Աղիճօրի։ *Քարք խայտ կարմրահեղձ. Մագթթն։

ԿԱՐՄՐԱՁՈՐՁ. ա. Կարմիր ձորձով. կարմրազգեստ. *Ո՞վ է սա, գիմեալ գայ յեզովմայ, կարմրաձորձ 'ի բոսորոյ, գեղեցիկ պճնեալ ածազարդ լուսով. Նար. տաղ։

ԿԱՐՄՐԱՅԱՏԱԿ. ա. Որոյ յատակն է կարմիր. իբր մակդիր կարմիր ծովու. *Կարմրայատակ գոյացութե. Պիտ։

ԿԱՐՄՐԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Յարմարեալ ընդ կարմրոյ, կարմրախառն. *Սպիտակապատուաստ կարմրայարմար շաղաշարման. Նար. խչ։

ԿԱՐՄՐԱՅՏ. ա. Որ այտք են կարմիր. խարտեաշ. կըրմըզէրէս. ալ եանագըլը. *Խարտեաշ, և կարմրայտ։ Բորբոքահասակ և կարմրայտ. Եւս. քր. ա։ Խոր. ա. 25։

ԿԱՐՄՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πυῤῥόομαι, πυῤῥάζω, πυῤῥίζω. Ardeo, rubeo, rubesco, rutilo, rufeo, flaveo. Զգենուլ կամ ստանալ զգոյն կարմիր. շիկանալ. շառագունիլ. կըրմըրիլ, կըրմըրնալ. գըզըլլանմագ, գըզարմագ. *Սպիտակ, կամ կարմրացեալ։ Կանաչս կմ կարմրացեալս. Ղեւտ. ժգ. և ժդ։ (*Կարմրացան խռովեցան երկինք. Մտթ. ժզ. 3. 'ի մի ձ։) *Ի վերա համբարձ զերեսս իւր, զի էին կարմրացեալ փառօք. Եզն. ժէ. 40։ *Գետոյն՝ արեամբ կարմրացելոյ. Իմ. ժա. 7։ *Եւ ընդ հարանանայ (հախփսախ՝ 'ի գողգոթա), որում ցանկանայ, արեամբ կարմրանայ. Գնձ։ *Տեսանիցէք ընդ առաւօտս զերկինս կարմրացեալ։ Ի կարմրանալն երկնի առաւօտուն. Եղնէկ։ Վրդն. ծն։

ԿԱՐՄՐԱՆԵՐԿ. ա. Ներկեալ 'ի գոյն կարմիր. *Կարմրաներկ պատմուճանաւ մարմնոյ. Լմբ. հմբ։

ԿԱՐՄՐԱՆՄԱՆ. ա. ն. Նման կարմրոյ. կարմրագոյն. *Ի փորուածոյ ձեռացն առուք իջեալ արեան, ցայտեալ ներկեաց պեղջիւր սորա կարմրանըման. Ճ. ոփ. բարյր։

ԿԱՐՄՐԱՎԱՐ. ա. Որ կարմիր գունով արեան վարի, արեամբ չափ ճգնեալ. *Կարմրավար աւար առեալ, վառ 'ի վառեան հընձան կոխեալ. Տօղ։

ԿԱՐՄՐԱՎԱՐԴ, ի, ից. գ. Վարդ կարմիր. *Դաշտ կարմրավարդից վառեալ՝ կանաչ սաղարթից թերթից. Տօղ։

ԿԱՐՄՐԱՏԱՆՁ, ի, ից. գ. Կարմիր տանձ, և ծառ նորա. *Կարմրախնձորն, կարմրատանձն. Ագաթ։

ԿԱՐՄՐԱՏԵՍԻԼ. ա. Կարմիր տեսլեամբ. կարմրակերպ. կարմրերանգ. *Տեսեալ որգունս՝ 'ի զարդ կարմրատեսիլ գունոց ընծայէ. Փարպ։ *Վարդագոյն կարմրատեսիլ արիւնն. Արծր. գ. 7։ *Գինեհամ և կարմրատեսիլ. Զքր. կթ։

ԿԱՐՄՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἐρυθαίνω. Rubefacio, rubicundum facio. Տալ կարմրանալ. կըրմըրըզընէլ. գըզարթմագ. *Կարմրացոյց անգուրաւ զգոյն նորա. Իմ. ժգ. 14։ *Քնի արեամբն կարմրացոյց զշըրթունսն. Ոսկ. ա. կոր։ *Կարմրացուցանէ միայն զարեն, և ոչ մթացուցանէ. Եղնէկ։

ԿԱՐՄՐԱՓԱՅԼ. ա. ն. Կարմրութբ կմ 'ի գոյն կարմիր փայլեալ. *Պսակին մարտիրոսքն կարմրափայլ. Մեսր. Երէց։

ԿԱՐՄՐԱՔԱՐ, ի. գ. որ և ԱՐԻՒՆՔԱՐ ասի. Ἀιματίτης λίθος. Haematites. Քար կարմիր 'ի գոյն արեան, որպէս գեղ, կամ ներկ գծագրութե. *Կարմրաքարն լուեալ զարեան հոտումն արգելու. Բժշկրն։

ԿԱՐՄՐԵՐԱՆԳ. ա. Ունօղ զկարմիր երանգ. կարմրագոյն. գըրմըզը, ալ ըէնկլի. *Կարմրերանգ պսակ. Գնձ։ *Երփնոր աշխէտ կարմրերանգ գունոյ. Նար. խչ։

ԿԱՐՄՐԵՐՓԵԱՆ. } Նոյն ընդ վ. *կարմ-
ԿԱՐՄՐԵՐՓԻՆ. } րերփեան արեծա-
գեալ՝ 'ի լերանց 'ի գլուխ տարածեալ: Ա-
նուշահոտ վարդ կարմրերփեան. Ճ. փող: *Կարմրերփեան փայտիւք. Նար. խչ: *Վարդ կարմրերփեան. Ճառ: Լմբ. Աւետեաց: *Փայլուն նշուլից ծործոյն կարմրերփեան բոսոր վառեալ. Տաղ: *Ճեկք և խարտեաշք ն կարմրերփին. Գր. տղ. էէմ:

ԿԱՐՄՐԻՄ, եցայ. չ. Տ. ԿԱՐՄՐԱՆԱԼ. *Եթէ ոք առ սակաւ ինչ կարմրեսցի, զնա այնպէս մշտնջենաւոր կարմիր կոչեսցուք. Ոսկ. յհ. բ. 32:

ԿԱՐՄՐՈՐԱԿ. ա. Կարմիր որակաւ. կարմրագոյն. կարմրատեսիլ. *Է գունեղ թաթաւեալ 'ի բոսոր, սաղարթուն կարմրո-
րակ իբր խնձոր. Ճ. փող: *Վարդ կարմրո-
րակ. Երզն. ըս:

ԿԱՐՄՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարմիրն գոլ. և Գոյն կարմիր. *Կարմրութն ծործոց լերոց 'ի բոսորայ. Ես. կզ. 1: *Դեղնութն և կար-
մրութն ոչինչ է ներհական. Անյ. սփոփ: *Գեղ երեսաց, կարմրութն շրթանց. Սարգ. ա. պ. է: *Կարմրութ ոսկանց: Որդան կար-
մրութն. Յհ. կբ: Նար. մծբ: *Վարդից կար-
մրութն առեալ ծովուն՝ արեամբ ներկեալ որբոցն. Տաղ:

ԿԱՐՇՆ, շին. գ. (ըծ. կաշն, և կարծր. կրծիկ. մանաւանդ թ. քիբիր.) Լար աղե-
ղան. ջիղ բազկաց. և Ոյժ (յածանցս). *Ոսկր նստարանին, կարշին, և գրկին. Բռ. սփէռ. մեհ: Որ մեկնի ծայր բազկին 'ի մէջ ոսկերաց թիկան և արմկան:

ԿԱՐՇՆԵՂ, ի, աց. ա. որ և ասի ԿԱՐ-
ՇՆԲՈՒՌՆ, կամ ԿԱՇՄԲՈՒՌՆ. Ջղուա-
պնդակազմ. զօրեղ. ուժեղակ. տոկուն. կարծր. կորովի. *Զարեան առնելով յա-
ղթութիւն՝ բնաւորեցաւ զօրաւոր գործել և կարշնեղս: Ուժեղագոյնս գործէ և կարշ-
նեղս: Կարշնեղ զօրութենն կամակարաբար կատարի: Զծանուսնս ինչ բեռինս ձգել զենի իւր կարշնեղ կամակարութբ. Պիտ:

ԿԱՐՇՆԵՂԱԳՈՅՆ. ա. Զօրեղագոյն. ուժեղագոյն. *Որ կարշնեղագոյնք ևս են, և քաջայինդ զուժոյն կարեն ցուցանել հանդէս. Պիտ:

ԿԱՐՇՆԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօրեղութն. ուժեղութն. *Ի վերայ կորովութենն ևս բա-
նից զմարմնոյն տեսանէին գեղեցիկ հասակ զօրաւորագոյն կարշնեղութբ առ յընդդի-
մամարտիցն տալ պատերազմ. Պիտ:

ԿԱՐՇՈՎԻՆ. մ. Իբր կաշովին, այսինքն մորթով հանդերձ, կամ արմատով հերաց: Վ. րդն. ող. Տ. ԿԱՐԾՆՈՎԻՆ:

ԿԱՐՈՂ, կամ ԿԱՐՕՂ, ողի, ղաց. ա. Δυνατός, ἰσχύων. Potens, valens, validus, fortis. Որ կարէ. ունօղ զկար առնելոյ ինչ. բաւական. առողջ. զօրեղ. ուժեղ. հզօր. զօրաւոր. և Ճոխ. կըօղ. կարողութիւն կամ ճար ունեցօղ, ուժը տեղը. և ունւոր. էօք պէ-
լէն, գօրբըլը, գօրբէլլի, գուվվէթլի, ճէզ-
զար. եբր. կիպպօր, խաղագ. *Ամենայն որ կարող էր զօրութբ: Կարող եմք յաղթել նոցա: Որ կարող իցէ նմ: Ես զինչ կարող էի արգելուլ զԱծ: Կարող եմ մնանել և ելանել 'ի պատերազմ: Ոչ է պիտոյ բժիշկ կարողաց, այլ հիւանդաց: Կարող ձեռամբ. նմ: *Որք կարողք և մանկագոյնք են հասա-
կաւ, զդրդս կացցեն 'ի մոյ և 'ի գինւոյ. Յհ. բ: *Ապաւինեալ 'ի նոցա կարող բա-
րեխօսութիւնն. Խոր: *Կարող ամենայնի, կամ յամենայնի: Կարող զօրութբ. Նար: *Կարծէին լինել կարող զերծանել խաբէու-
թեամբ. Փարպ: *Աղքատացն փոխարէն ըղ-
կարօղս պատուէս և կերակրես. Մանդ. ը:

*Ընկեաց եկեղեցի և հիմնացոյց 'ի վերայ պետրոսեան վիմին, ոչ կարող 'ի դրանց դժոխոց ընդհարկանել հաստատութենն. Տօնակ:

ԿԱՐՈՂԱԲԱՐ. Տ. ԿԱՐՈՂԱՊԷՍ. *Առ 'ի կարողաբար ուժով բառնալ զինքեամբ զծանրութի. Պիտ: *Զարդական դժուարա-
մարտիկ իրս քաջապէս և կարողաբար վա-
նեալ. Արծր. ա. 2:

ԿԱՐՈՂԱԳՈՅՆ. ա. մ. Δυνατώτερος, ον. Potentior, ius. Զօրագոյն. զօրաւորա-
գոյն. և Հարստագոյն. *Ի բառնալ և 'ի փա-
կել կարողագոյն. Պիտ: *Կարողագոյնքն և բռնաւորք ըստ բնութն գաղանաց վայրե-
նամիտ լեալ. Արծր. գ. 10: *Մեծամեծքն և կարողագոյնքն ... առեն զնա (զընչա-
սէրն). Ոսկ. յհ. բ. 46: *Կարողագոյնս զար-
թուցանել 'ի յաշխոյժ գումար. Պիտ:

ԿԱՐՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կարելի. հը-
նարաւոր. *Դիւրագոյն լիցի ձեզ և կարո-
ղական՝ մատչել ընդ թշնամւոյն. Ճ. Ջ:

ԿԱՐՈՂԱԿԻՑ, կցի. ա. Կցորդ նոյն կա-
րողութե. *Կարողակից արար զհողեղէն մարմինն Աստութե. Ոսկեփոր: *Պատուակից կարողակից, որով աշխարհս ամենայն եղև. Սարկ. հանգ: *Կարողակից արարեալ 'ի մի զօ-
րութն զօրացոյց. Առաք. գ. 21: Ի Սիւն. առ գերմ. բանիւ բարսղի: Իսկ Գնձ. *Նոյն և կենդանի, զի կարողակցի ... են. լինի և բայ, իբր կարողակից լինել:

ԿԱՐՈՂԱՁԻԳ, ձգի, ձգաց. ա. Կորո-
վի նետաձիգ. *Աղեղունք զօրացան կարո-
ղաձգաց. Մեսր. երէց:

ԿԱՐՈՂԱՆԱՄ, ացայ. չ. Կարող լինել. կարել. զօրել. *Կարողանայինն անդամք իմ խաղալ. Թէոփ. խ Ղ: *Տանջանաց ոչ կա-
րողանաս համբերել. Ճ. Ա: *Ոչ ոք է, որ կարողանայ տիրել. Արծր. է. 3: *Կարո-
ղացին 'ի միտ առնուլ զայս խորհուրդ. Իգն: *Մարդկայինքն ոչ միայն առ մարդիկ, այլև առ անասունս կարողանան. Խոր: *Զօրաւոր ուժով բառնալ զինքեամբ կարո-
ղացեալ. Պիտ:

ԿԱՐՈՂԱՊԷՍ. մ. որ և ԿԱՐՈՂԱԲԱՐ. Կարող գոլով. հզօրեղապէս. քաջութբ. զօրութբ մեծաւ. *Կարողապէս խորտակել, կամ կոխել, սուզանել. Պրպմ. ժ: Ճառ: Լմբ. ող: *Կարողապէս բաւես ողորմել. Նար. կգ:

ԿԱՐՈՂԱՊԷՍ. իբրու Ըստ կարի. *Զորս կարողապէս հասին 'ի խորս առաքինութե, կոչէ կատարեալ. Ճ. ա. յհ. հը: *Երկասէր վարժիցն ասելով զընաւ կարողապէս ստա-
նալ բարեբախտութն: Առ ձեռն պատրաստ կարողապէս. են. Պիտ:

ԿԱՐՈՂԱՊԷՍ. ա. Կարող. հզօր. *Կա-
րողապէս բազկաւ խնդրեր (Նինուէ) զվրէժ իւր յամենայն ազգաց. Լմբ. ատեն:

ԿԱՐՈՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σθενόω, κρατεῖνω. Roboro, confirmo, fortifico. Տալ կարողանալ. զօրացուցանել. *Կազդու-
րեցուսցէ, կարողացուսցէ. ա. պ. է. 10: *Կարողացուցանէ, և բազում զօրութեամբ լնու. Ոսկ. յհ. ա. 45: *Կարողացոյց զտը-
կարս. Իգն: *Զտկարութն անձին իմոյ կա-
րողացոյ 'ի ջանս և 'ի վաստակս հոգւոյ իմոյ: Ո՛վ քահանայք քնի, զհիւանդացեալսն 'ի մեղաց կարողացուցէք. Եփր. աղ. և տրղ:

ԿԱՐՈՂԻՄ, ղեալ. չ. Կարողանալ. և հը-
նարիլ. *Զկարողելն առաջի ածեալ ընդ միտ՝ ջանան նմ. Ագաթ. յաջբ: *Ոչ կարա-
ցեալ կարողիլ զհատուածիլն 'ի յուսխայ: Ի մտի եդեալ զոչ կարողելն կալ ընդդէմ. Յհ. կբ:

ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Δύναμις. Potentia. δύνοτης, facultas. ἐξουσία, potestas. Կար. զօրութն. բաւականութն. ձեռնհասն գոլ. ոյժ. և Հնարաւորութիւն. Ճար. և Գոյք. *Քո է տէր ... կարողութն. ա. մ. էթ. 11: *Անպարտելի կամ ամենահնար կա-
րողութն: Աջովդ կարողութե. են. Նար: *ԱՅ միայն է կարողութիւն փակել զնա. Եղիշ. ը: *Զայս կամաւորապէս կրել կա-
րողութն է միայն քնի. Յհ. խմ. երե: *Ըստ կարողութե տեառնց. Ագաթ: *Բեռն ա-
ռաւել քան զկարողութի. Առ որս. ա: *Ըստ կարողութե հանդերձեսցուք այսպիսի ճա-
ռիւ. Պիտ:

ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. Հակակայ ներգործու-
թեր կարելութն, զօրութն, հնարաւորութն. Δύναμις. Potentia. *Սեռն պարունակէ ըղ-
տարբերութն կարողութբ. Պորփ: *Ամենայն որ ինչ պատահի՝ կարողութն է. Կիւրղ. գնձ: *Վատահացեալք առաս յերացն կարո-
ղութն՝ նոյնգունակ և զերացն առնեն կա-
մակարութբ վճարումն. Պիտ:

Է ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Կար է. կարելի է.
ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ Է. } հնար է. մարթ է. գօղրուպիլիր. *Հայր, եթէ կարողութի իցէ, բա-
ժակս անցցէ. Ոսկ. մթ: *Յիշելի է զԱծ առա-
ւել՝ քան թէ զշունչ կլանելի. և թէ է կարո-
ղութ ասել, ոչինչ այլ քան զայս գործելի: Ի ներքս մտի, որպէս է կարողութի: Որպէս է կարողութեն՝ հաւաքել. Առ որս. ա. և է: *Եւ ո՛չ պատմել է կարողութն. Խոր. ա. 15: *Իմանալ ո՛չ է կարողութն. Արծր. է. 3: *Որչափ կարողութն է, ջանալ պարտ է. Խոր:

ԿԱՐՈՍ, կամ ԿԱՐՕՍ. (և կարաւս, քա-
րաւս.) այն է ռմկ. քէրէվիզ. յն. սէլինօն. Տ. ԼԱԽՈՒՐ: Բժշկրն: Իսկ ՎԱՅՐԻ ԿԱՐՈՍ՝ այն է, զոր յոյնք կոչեն բէդրոսէլինոն, որ-
պէս թէ վիմակարոս: Բժշկրն: և Հին բռ:

ԿԱՐՈՒԱԿ, ի, աց. գ. Σκυτεύς, σκυτο-
τόμος. Coriarius, sutor. գրի և ԿԱՐԱՒԱԿ. Կօշկակար. կարօղ կմ կարկատօղ կօշկաց, և այլոց իրաց. քունտուրաճի, մուճէճի, էսքիճի, փինէճի. *Ետ զկօշիկսն 'ի կօշկակարն կարել և տարաւ զնա կարուակն 'ի տունն իւր. ՃԱ: *Դարբին, և կամ հիւսն, կամ կարուակ. Վէցօր. ը: *Արուեստիւ կարուակ: Սիմոն ստկրատական և կարուակ ելով ճշմարիտ է. և բարի՝ դարձեալ ճշմարիտ. այլ ոչ ևս ճշմարիտ, սիմոն կարուակ բարի. Անյ. սահմ. ծբ. և պերիարմ. ե: *Նման ես դու կա-
րուակի աղուաշի, որ երբեմն կարէ, և եր-
բեմն պատառէ. Մուշ: *Կազմեն կարուակք յոգեաց կօշիկ, և զգեստ. Ոսկեփ:

ԿԱՐՈՒԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκυτοτομία. Ars sutoria, coriaria. Արուեստ կարուա-
կաց. կօշկակարութն. *Անխնամութի կա-
րուակութենն ոչ ևս 'ի բարի, այլ յոչ բարի զարուեստն մակացոյց. Անյ. պերիարմ:

ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԱՐ, և ԿԱՐՈՂՈՒ-
ԹԻՒՆ. Δύναμις. Potentia. *Զօրութի բազ-
կի կարութե: Ընտանեգոյն կարութի: Ի կարութեդ և 'ի զօրութեդ. Նար. ծը: Թէո-
դոր. խչ: Բենիկ: *Բազուկ կարութե հօր աջոյ ձեռին. Ճ. փող: *Կարութբ և փա-
ռօք այ: Ողորմութեանն կարութիւն: Ըղ-
կարութն զօրութե իւրոյ: Աղքատ, և ա-
ռանց կարութե: ԱՅ կարութենն և դժուա-
րին կարծեալսն դիւրին են: Զօրաբարել և ոչ 'ի կարութե առաջին թագաւորացն է. հաս. Լմբ: *Կարութիւն՝ է որ բանաւոր, և է որ անբան: Խնդրէ 'ի վերայ անբանիցն, որ ըստ միում կարութե ներգործեն. որպէս հուր անբան ելով կարողութի ունի ջեռու-
ցանել. Անյ. պերիարմ: *Ըստ իւրում կա-
րութեն բեղնաւորեաց. Երզն. մթ:

ԿԱՄՈՒՐԱՑ, ի. գ. Οὐρητρίς, οὐροδοχεῖον. Urinal, lematella, matulla. Փորշ միզի. ուրինալ գաղը, էօրփէլ. *Իւր գաղին նշանն այն է, որ հիւանդութեն ակիզքն զերդ զատաշխղ և զգերուքս լինի 'ի մէջ կարուրային. Մխ. բժշ։

ԿԱՄՊԵՏ. Բառ ամ. Տ. ԿԱՊԵՐՏ. *Մի ծածկեսցիս ընդ այլում 'ի ներքոյ միոյ կարպետի. Ոսկէփոր։

ԿԱՄՕՂ. Տ. ԿԱՐՈՂ։

ԿԱՄՕՏ, ի, ից. ա. Ἐνδεής, χρείαν ἔχων, δεόμενος, ἐλαττούμενος, στερούμενος. Indigens, indigus, egens, inops, carens, privatus, եւն. (իբր Կարօտ, կարուտ.) Ունօղ զկարիս, կամ զպէտս, զհարկաւորութիւն ախտոյից և ձեռնտուութեան. չքաւոր, և փափագօղ անձկանօք. կարօտեալ. զրկեալ. յետնեալ. մուհթաճ, հաճէթլընք, նէյազլընք, ֆուգըր, տըղու՝ հասրէթ չէքէն. *Թագաւոր կարօտ մարդ՝ մեծ զրպարտօղ։ Եւ ոչ ոք կարօտ էր 'ի նոսա. Առակ. իէ. 16։ Գծ. դ. 30։ *Զմերկն ծածկեսցես, և կերակրովք և ըմպելեօք զկարօտն լցուսցես». այսինքն զկարօտեալն կերակրոց, կամ զկարօտութիւն նորա. Խոսր։ *Կարօտ նուազութիւ». յն. կարօտութ. Փիլ. բօգն։ *Կարօտ եմ յոյժ, և աղաչեմ. Սարգ. յէշաւ։ *Կարօտից թառամեցուցանել ընդ ծաղկի մարմնոյն՝ և զախտս բնաւորականս. Սարկ. հանգ։

ԿԱՐՕՏ. Տրական խնդրով, ըստ հյ. ոճոյ. որ է ըստ յն. սեռական. *Սիրտ անմտի կարօտ է հանճարոյ։ Կարօտ է օգնականութեան. Առակ. ժէ. 21։ Իմ. ժգ. 16։ *Չէ կարօտ ումեք վարդապետի. Պիտ։ *Կարօտ եմ ես շնորհի քո և ողորմութեան. Շար։ *Ած չէ կարօտ բարձրանալոյ. Շ. բարձր։ *Կարօտ ապաշխարութեան. Մծբ. ժա։ Շ. մտթ։ *Ո՛չ թէ կարօտ ինչ հայրաբուն փառացն. Ագաթ։ *Բնութիւս մեր միմեանց կարօտ սահղծաւ. Ոսկ. յհ. ա. 18։ *Կարօտ մնացաք կենդանի տեսանելոյ. Վրք հարց։ *Կարօտ եմ ձերում փրկութեանդ. Ոսկ. մ. բ. 13։ *Ոչ եղև կարօտ փոխելոյ զբոյն, զի եղիցի ցօղ». իմա ըստ յն. ոճոյ. այսինքն ոչ ակարացաւ փոխել։

ԿԱՐՕՏ. Գործիական խնդրով առեալ վարի առ նախինիս. որ և ոճ լտ. *Մինթէ կարօտ ինչ լիցեմ ես այսահարօք։ Մեծացայ, և ոչ իւիք կարօտ եմ. ա. թգ. իա. 15։ Յայտ. գ. 7։ *Ոչ եթէ կարօտ ինչ ոք իւիք էր. Եզնիկ։ *Ոչ եթէ նա ինչ կարօտ մերովքս իցէ, այլ մեք ամենեքին նորայովքն։ Մեծատունն ոչ է այն՝ որ բազմօք կարօտ իցէ, այլ այն որ չիցէն իւիք կարօտ։ Դեղօք, և ոչ վիրօք կարօտ է մարդն. ողորմութեան, և ոչ սրոյ. Ոսկ. մտթ. և եփես. եւն։ *Ոչ էր նա կարօտ գովովքն, եթէ վկայք եղիցին յարութեան նորա. Եփր. համաբ։ *Ամենայն աշխարհօղք կարօտք երկայնմտութեան։ Կարօտ էր քաւութեան։ Ճշմարիտ ազատութեան որդւոյն կարօտ էին. Եփր. հռ։ *Եթէ զոհիւքն կարօտ էր, իսկ մոխրով երինջոցն՝ զոր ետ 'ի սրբութիւն կարօտելոյն, զինչ կարօտ էր նա. Եփր. թուոց։

Յայլայլ հոլովս. *Ահա յերեսաց քոց ոչ կարօտ եղէ». յն. յետնեալ. Ծն. խէ. 11։ *Մի կարօտ առներ զիս 'ի յուսոյ իմմէ. Ճ. Ա։ *Ի գիտութեան՝ յորմէ ես ունիմ, ո՛չ է կարօտ. Ոսկ. յհ. բ. 32։ *Զկարօտս յառաքինութեան և 'ի ճշմարիտ գիտութեան տեսանէ. Եղն. մտթ։ *Ած չէր կարօտ յուխտս և 'ի պատարագս նոցա. Մծբ. ժա։ *Ցոչ ոք արար կարօտ ապաստանի. Շիր։ *Զինչ ունիմք և մեք առնել, որ կարօտ եմք յամենայնի. Շ. բարձր։

ԿԱՐՕՏ. գ. Ἔνδεια, χρεία. Inopia, opus. ἐπιθυμία, desiderium. Կարօտութիւն. պէտք. և փափաք. և պապակումն. անձկութիւն. իհթիյաճ, հասրէթ, տըղու. *Ոչ առ կարօտ ինչ բանն մարմին եղև. Աթ. առ էպիկ։ *Մեք միշտ կարօտիւ ըղձամք ընդունել 'ի քէն զողորմութիւն. Խոսր։ *Ծարաւն և կարօտն ազգակից են միմեանց. Սխտ. բն։ *Ծարաւեալք կարօտիւ (առ ած). Վրդն. յանբաւադ։ *Եւ կարօտիւ զոր փափագէին, զնա նստուցին յիւրում աթոռին. Գնձ։ *Ամենայն կարօտիւք. Մաշտ։ *Կարօտիւն և սիրով յանձն առցէ։ Լցին զկարօտն իւրեանց։ Մոռացեալ զկարօտն և զսուգն իւրեանց. Վրք հց։

ԿԱՐՕՏԱԲԱՐ. մ. Իբրև զկարօտ. կարօտիւ. *Որ զլրութիւն ունօղն գոյից կարօտաբար կաթամբ լցուցեր. Նար. կուս։ *Անկարօտ է այս բնութիւն. սակայն 'ի մէնջ զայս կարօտաբար պահանջէ. Լմբ. աղ։

ԿԱՐՕՏԱԲԵՐԻՄ. Տ. ԿԱՐՕՏԻՄ. *Ոչ երբէք կարօտաբերիս նուաստութեամբ մերոյ դրուատեաց. Թէոդոր. կուս։

ԿԱՐՕՏԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կարօտ. նուազեալ, յետնեալ. *Զի և ծարաւագոյնքն և կարօտագոյնքն օգտեսցին. Կոչ. դ։ *Քան զփափագումն՝ կարօտագոյն (այսինքն 'ի վայր). Առ որս. է։ *Ըստ կարօղութեանս մերում ոչինչ կարօտագոյն». այսինքն նուազագոյն. Նիւս. կազմ։

ԿԱՐՕՏԱԿԱՆ. Տ. ԿԱՐՕՏ. *Նախ կարօտական անձանցն մատակարարէին. Կորեն։ *Կատարեալ է զօրութիւն, և չէ իւիք կարօտական. Ոսկ. եփ։ *Զի և ոչ փոխառուք կարօտականք ընդունէին 'ի նմանէն ինչ. Եփր. համաբ։

ԿԱՐՕՏԱՄԻՏ. ա. Կարօտ մտօք. յետսամիտ. պակասամիտ. անխելք. ագըլսըզ. *Կարօտամիտն և անձնդիւրն կորուսանէ զինքն. Համամ. առակ։

ԿԱՐՕՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐνδέομαι. Egeo, indigeo. ἀπορέω, ἐκλείπω, deficio, եւն. որ և ԿԱՐՕՏԻՄ, և ԿԱՐՕՏ ԵՄ. Պէտս ունել. յետնիլ. նուազիլ. իհթիյաճ թաշըլ. *Որ տայ աղքատաց, ոչ կարօտասցի։ Են՝ որ յանիրաւութէ ժողովեն, և կարօտանան։ Առ սակաւ մի կարօտացեալք. եւն։ *Զի մի տնանկն կարօտասցի, և մի ընչեղն բարձրամբարտասցէ. Նար. ղգ։ *Կարօտացաւ բազում օրինակս ընդ միմեանս լծել (առ իմացուցանել). Արգ. յէ. է։

Սովորական խնդիրն է տրական. *Ոչ կարօտանայցես իմիք. Օր. ը. 9։ *Աղբիւրն ատարաց երբէք ոչ կարօտասցի. Առակ. լա. 11։ *Կարօտանայ բժշկի։ Ոչ կարօտանան սեղան և օգնականի և հիմանց երկինք և երկիր. Յճխ. ժը. իբ։ *Երկայնութեան ժամանակի ոչ կարօտացեալ. Փիլ. ծ. բան։ *Սմին կարօտանայ իմաստասէրն և ճարտասանն։ Երկուց այսոցիկ կարօտանան ախտոյից։ Զի կարօտասցին տղդն օգնականութեան նորին. Պիտ։ *Կարօտանան ոչ ձայնի առ 'ի զգալ. Յհ. կթ։ *Համեստ և զօրաւոր պահապանին կարօտանան. Խոսր։ *Ոչ կարօտանաս սպեղանեաց։ Ուսմանն ոչ կարօտանայ. Նար։ Սարգ։ *Կարօտացաք մարդասիրիդ բառնալոյ զմեղս մեր. Շար։ *Կարօտացաւ անձն իմ 'ի փրկութիւնս քո. Սղ. ճժը. 81. յն. նուազել, կամ նուաղիլ։

Դուն ուրեք և յայլ հոլովս. *Լաւ է՝ թէ որդիքն քո քեւ կարօտասցին (այսինքն քեզ), քան թէ դու հայեսցիս 'ի ձեռս նոցա. Սիր. լ. 22։ *Որպէս անձին քո կարօտասցիս նմա. անդ. 31։ *Եթէ կարօտանամք ինչ (ծ իմիք), այլ ոչ տարակուսիմք. Եփր. բ. կոր։

ԿԱՐՕՏԱՆԱԼ. Ποθέω, ἐπιθυμέω. Desidero. Փափաքել. պապակիլ. կարօտնալ, կարօտ քաշել. հասրէթ չէքմէք. *Ոչ սակաւ կարօտացաւ տեսանել զգոյր իւր. Նոննոս։ *Կարօտանայր (կոյսն) որ մեռանէին, զի տեսանէր 'ի յօրըն վերջին. Գնձ։ *Ծարաւի են մահուան և չորչարանաց, զոր օրինակ ոք հացի և ջրոյ կարօտանայ. Ճ. Ա։

ԿԱՐՕՏԱՆՔ, նաց. գ. Ἔνδεια. Indigentia. Կարօտութիւն. չքաւորութիւն. և կարօտ. տեռնչ, փափաք. իհթիյաճ, կէրէքլի. *Հաց, կամ ջուր կարօտանաց. Եզեկ. դ. 16։ Եա. ղ. 20։ *Բարձրագոյն խոստմունք զերկրաւորականի նոցա ճշմարտութեան անուանակոչութիւն կարօտանօք ունին». այսինքն ակարանան յայտնել զիրն. Դիոն. էկեղ։ *Կերակուրք կարօտանացն են լցոյականք. Նիւս. բն։ *Դատարկութիւն և անգործութիւն՝ գըձուձ և տխրալից կարօտանօք զկենցաղս անցուցանեն. Պիտ։ *Թողուլ զսեպհական տեղիս նախնեաց իմոց, և գնալ զկնի աղքատութեան, և կեալ բազձայն կարօտանօք. Փարպ։

ԿԱՐՕՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Կարօտ և չքաւոր թողուլ. տալ կարօտանալ. *Մի պատառաւ և բաժակաւ կարօտացուցանէք զնոսա. Եղիշ. հայր մեր։

ԿԱՐՕՏԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. գ. Ἐνδεής, δεόμενος. Indigens, inops. Կարօտ կարևոր ախտոյից. չքաւոր. աղքատ ցանկացեալ. ֆուգըր, մուհթաճ. *Մի լինիցի 'ի միջի քում կարօտեալ։ Ոչ պակասէ կարօտեալ յերկրէ։ Մի կծկիցես զձեռն քո յեղբօրէ քումմէ կարօտելոյ։ Մի յապաղեր բարի առնել կարօտելոյ։ Անձին կարօտելոյ և դառն իբրև զքաղցր թուի։ Տնանկք և կարօտեալք։ Քոյոցն կարօտելոց. եւն։ *Կարօտելոց ոչ սփռեսցին. Ոսկ. յհ. ա. 7։ *Օրինադրէ մարդկան զողորմութիւն առ կարօտեալս. Շ. մտթ։

ԿԱՐՕՏԻՄ, եցայ. յ. Ἐνδέομαι, ἐπιδέομαι, ἀπορέω. Egeo, indigeo, deficio. որ և ԿԱՐՕՏԱՆԱԼ. Կարօտ լինել կամ գտանիլ. կարիս և պէտս ունել. և չքաւորիլ. նուազիլ. յետնիլ. կարօտ ըլլալ. կարօտնալ. մուհթաճ օլմագ. *Լի, և ոչ կարօտեալք։ Նոքիմբք՝ որքա կարօտեալք՝ գտին օգնականութիւն. ա. Դ. ժբ. 9։ Իմ. ժա. 6։

Տրակ. խնդ. *Աներաւ դարմանոց կարօտի յիւր պէտս։ Կարօտեալ օգնականութեան մերքենայից. Պիտ։ *Կարօտիմ ձերոց մաղթանացդ օգնականութեան։ Կարօտին և գործակցի և խորհրդեան. Սարգ։

Գործիակ. *Ոչ իւիք կարօտեցայր (կամ կարօտացայր). Օր. բ. 7։ *Կամ ձերով զօրութեամբդ կարօտեալ իցեմ. Յոբ. ղ. 22։ *Ոչ միով իւիք յայտնանէ կարօտեալք էիք. Եփր. էբր։

Բացառակ. *Եղիցին կարօտեալք 'ի հացէ և 'ի ջրոյ. Եզեկ. դ. 17։ *Ի յունաց ճարտարութէ անտի կարօտեալ կայցէ. Ոսկ. յհ. ա. 1։

ԿԱՐՕՏԻՄ. Ποθέω, ἐπιθυμέω, δέομαι. Desidero, peto. Անձկալ կարօտիւ. փափաքել. ցանկալ. խնդրել. կարօտ քաշել. հասրէթ չէքմէք. *Կարօտիմ գերեզմանի, և ոչ հասանեմ. Յոբ. ժէ. 1։ *Կարօտին մերձենալ առ ած. Եա. ժէ. 2։ *Ինքնահաւան 'ի հայրենեացն լինէր գաւառէ. որում յետոյ կարօտեալ և տեսութեան անգամ ոչ լինէր արժանի. Պիտ։ *Ոչ 'ի տուրսն, այլ 'ի տուօղն յաւէտ կարօտիմ. Նար. ժէ։ *Կարօտէր ուտել (զխաղող), կամ տեսանել զնա. Վրք հց. է. և ժա։ *Դու որդեակ կարօտիս, և կամիս իմանալ զլինելոյն գործ. անդ. ժն։ *Կարօտի ած՝ զհամբերութիւն մեր և զխոնարհութիւն, նիւթ առնել իւրում օգնութեան։

Լմբ. ող: *Աշխատելոցն է հանգիստ. և կարօտելոցն է արքայութիւն. Մանդ. Ժ: (յորս երբեմն միանան կրկին նշանակութիւնք:)

ԿԱՐՕՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔνδεια, ἀπορία. Egestas, indigentia, inopia, penuria, ևն. որ և ԿԱՐՕՏՈՒՆՔ. Պակասութիւն կարևորաց. չքաւորութիւն. նուաղութիւն. իհթիյաճ, մուհթաճլըգ, ֆագըրլըգ, աճլըգ, գըթլըգ. *Տացես նմա փոխ. որչափ և խնդրիցէ 'ի կարօտութեան իւրում: Անզգամք 'ի կարօտութեան սատակեսցին: Տրամելոց վասն կարօտութեան յարկ առաւելինի: Կարօտութիւն հացի: Զհաց քո կարօտութեան կերիջիր: Ջուր չափով և կարօտութեամբ արբցեն. ևն: *Լիութիւն և կարօտութիւն միմեանց յարգին. Ցմխ. Է: *Ի սովոյ մեռանէին առ կարօտութեան. Եւս. պտմ. Բ. 20: *Ցանհնարս մտանէր վասն կարօտութեան զօրու. Փիլ. իմաստ:

ԿԱՐՕՏՈՒԹԻՒՆ. Ἐπιθυμία. Desiderium. Փափաք. տենչ. հարէքի, արզու. *Ի կարօտութեան է ամենայն վաստ. Առակ. ԺԳ. 4: *Զփափագումն կարօտութեան անձկոյն լցուցանէ. Ցմխ. Ժ: *Փղձկիմ կարօտութեամբ մերոյ հօրն. Խոր. Գ. 68: *Ընդէր ոչ փութաս զկարօտութիւնս իմ լնուլ. Ճ. Ա:

ԿԱՑ ՄՆԱՑ. կմ } ա. (որ 'ի հյ. կարծի
ԿԱՑ ԵՒ ՄՆԱՑ. } և գ.) Ἐσχατίζων. Extremus, residuus. Յետսկոյս կացեալ մնացեալն. յետնեալն 'ի գունդս զօրաց. յետամնաց. էհի գալըգ. արգադագալան. *Եւ անդ յանձանձէր զկաց մնաց ժողովրդեանն. Օ. Ղ. Ե. 53: *Անդ յանձանձէր ածէր զօրավարն զկաց և զմնաց զօրականին. Եղիշ. Գ:

ԿԱՑԱԶԻ. ա. Բառ երկդիմի. զի կամ է Ունող զձի կացեալ անշարժ և խրոտեցեալ. և կամ Որոյ ձին է կացի, առոյգ նժոյգ. և կամ համբակ, տխմար. *Վաշան անցանէր խազաղութեամբ ընդ ջուրսն... որ և առ ոյժ կացաձի արանց լինէր անցանել գիւրաւ ըստ կամի և ամենայն այրուձիոյն. Փարպ:

ԿԱՑԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Կայարան. կայան. *Կայարան անբաւժանելի հրաշից անմահին յոյժ նշան անպարտելի. Նար. խչ: *Երկնակառոյց կացարանաւ (արքայութեան): Լեառն դր. իմանալի կացարան (եկեղեցի). Ատն. Էկեղ:

ԿԱՑԻ, ցւոյ. գ. (լծ. թ. կէնճ, կէնճ օղլան. կամ իբր յանդիմանակաց տեառն իւրում.) Տղայ. մանուկ. համբակ. աշակերտ. ծառայ. իսկ վր. կոչի, է մարդ. *Դիոգինէս երբեմն զանվայելուչ ամօրական տեսանէ խմաստութեան կացի անագգակեալ 'ի քաղաքի. և զդաստիարակն ընեալ պատուհասէր. Պիտ:

ԿԱՑԻՆ, ցնոյ, ով. կամ ցնի. նաւ. գ. (լծ. յն. աքսինի). (այլ է և Աքցան). Ἀξίνη. Securis. Փայտատ. տապար. (լա. օէգուրիս. որ և հյ. ՍԱԿՐ.) պալթա, պէպէր, թէօէր. *Խոփոյ և կացնոյ և մանգաղի. Ա. Թգ. ԺԳ. 21: *Անկցի կացինն 'ի մեղեխէն. Նխ. Ծղ: *Փայտահարքն առին զփայտահատն, որ է կացինն. Ոսկփոր: *Մինչ վերացի կացին առանց ձեռին մարդոյ. Վրք հց. Ա: *Զձեռս նորա հրամայեաց կարել կացնով. Ճ. Ա: *Հատանիցէ փայտ 'ի մայրս անտառախիտս հարեալ կացնաւ. Արծր. Գ. Դ: *Զհաս մեր փառաւորեալ են 'ի կացնի. Եղիշ. Է: *Եա ջախջախել զոլորմունցս կացնօք. Հ. Նիսին:

ԿԱՑՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի և 'ի կիր արկանէ զկացին. պալթաճը, պալթալը. *Զայնին կացնաւորաց և ուռնաւորաց հընչումն գործելով. Վրդն. Ծն:

ԿԱՑՈՐԴ, ի, ից. Տ. ԿԱՑԱՐԱՆ, և ԿԱՑՈՒԱԾ. (այլ է և Կացուրդ). *Կացորդ զնա յարդարեալ քահանայական ուխտի միակրօնից: Ելեալ 'ի վանաց անտի այրեաց' 'ի կացորդից սրբյն առաջակայ. Ցհ. կբ:

ԿԱՑՈՑ, ի, աց. գ. որ և ԿԱՑՈՑԱՆՔ կամ ԿԱՑՈՑՆԻ, իբր կացոցք. Կացարան. կայարան. տեղի. կէօլա. *Տեղի կացոցի կարաւանին. Ցհ. կբ: *Խորշքն անկիւնքն են, կամ մանր կացոցնի. Նչ. Եզեկ:

ԿԱՑՈՒԱԾ, ի, կամ ոյ. Նոյն ընդ վ. կամ կալուած. կէօլա. *Ի կացուածի իմոյ նախնեաց. Ոսկպել:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Στάσις. Statio. (զոր յետինք չփոթեցին ընդ Status, որ է վիճակ կենաց. ևն.) Կալն. կայք. ոտնակացութիւն. և բաղկացութիւն. *Ընկողմանումն, և կացութիւն, և նիստն. Արիստ. ստորոգ: *Լուծանել զկապս օրինակաւ կօշկաց խրացից' իբրև անարժան այսպէս ածայնոցն լինել վայրի կացութեան. Սարկ. լս: *Քառիւք երեկօք... եռակի կացութեամբք եղանակօք կացեալ երեկօքն յաւուրս յկն ու. այսինքն ժը ամսովք յերեւնակիան աւուրց բաղկացեալ. Արծր. Ա. 1:

ԿԱՑՈՒՄՆ, ցման. Նոյն ընդ վ. և ընդ Կացուրդ. *Անմարմնական խմբիցն ջոկադրութեան կացման. կացարան. Անան. Էկեղ: *Ճարտասանքն զամենայն քաղաքականսն 'ի տասն և չորս կացմունս յարդարեցին. Անյ. պորփ: *Ճարտասանականութիւն միայնում ասին գոլ կացմունք, և վէճք, և անվէճք. Անյ. վէրլծ. արիստ: *Երևակայութեան յորջորջի, այսինքն երևեցելոցն կացումն. անդ:

ԿԱՑՈՒՆ. Տ. ԿԱՑՈՒՆ. *Զդետն անօրէնութեան... զպղտորն և զկացուննն և ըղկայունն պարզեսցէ. Ագաթ:

ԿԱՑՈՒՐԴ, ցրդի, ից. կամ ոյ, ոց. գ. Πανήγυρις, πόμπη. Coetus publicus, pompa, festivitas, nundinae. Կացումն հանդիսական. (որ գրի և Կացորդ, և Կացարգ). Հանդէս տեսարանաց և տօնից. համախմբութիւն. ժողով. տօն ամենաժողով. տօնախմբութիւն. և տօնավաճառ. որպէս յն. բանէղիրի. յորմէ ռմկ. բանայիր. փօնանմա, ալայ, դյիննէթ. *Կացուրդք տարեկանք. Արիստ. Ծ: *Նախագահութիւնք իսկ առ ամենայն կացուրդան իցեն. Պղտ. օրէն. ԺԲ: *Ի կացուրդս տեսարանաց. Նիւս. Էրգ: *Որ զկացուրդան կարգեցին' պայծառ ձիաբոյծքն, զօրավարքն, իշխանքն, գուսանքն. Բրս. հայեաց: *Զատկացն և կացարգիցն (լաւ ևս' կացըրդիցն) և ամենաժողով տօնից անուն զքազմոց 'ի մի վայր գումարելոց յայտ առնէ. Սեբեր. Ե: *Տօնիւք և կացըրդիւք, խրախութեամբ հացկերութեից: Առնեմք կացուրդս' տօնս ամենաժողովս (յն. մի բառ վասն երից). Պրպ. ազէս: *Ի գլխաւոր կացուրդս և 'ի խումբս: Ցարկադիս կացուրդ եղանել աթենայ: Խորհրդականք և ատեանք, և այլ ևս յօրինեալ կացուրդք: Ըղկայրդոյն կատարելով բարւոք յարմարեցես գովասանական հանդէս. Պիտ: *Զուարճանայ և տօնէ երկուս կացորդս. Վրք հց. Յ: *Զսէր և զանյաղթ վկայիս հրաշացուցանեն զկայուրդս. Ճ. Ա: *Տօնախմբութեամբ և հանդիսաւոր կացըրդիւք. Սարգ. Բ. պ. Բ. (ուր հայրն և 'ի յաջորդ նչ:)

ԿԱՑՈՒՐԴ ասի և Երգն 'ի կացուրդս. այսինքն նուագ երգոց 'ի տօնս տօնս. որպէս և ժամամուտ եղանակաւոր, և հարցնափառ, և տաղ. որք կոչին և ԿԱՐԳ. որպէս և շարական աւուրն Կանոն ասի. *Երգեաց կացուրդ ծննդեանն քոյ քաղցրաձայն եղանակաւ: Երգեաց 'ի տէրունական տօնս կացուրդս հաղարս. Հ. Նիսին: *Կացուրդ յով հաննու կարապետի: Կացուրդ սրբց քառասնից: Կացուրդ զաղարու յարութեան, կամ գալստեան տեառն. կմ համբարձման. Այտանօր 'ի գէտ երգարանի մէջ' որ գուեթեան կացուրդ. կացուրդ հոգևորգեղեցկապանծ առած. (անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր, ևն). Գնձ: Տաղ: (այլ է և Կցուրդ:)

ԿԱՑՈՒՐԴԻԼ. կ. ձ. Իբր կացուցանիլ, գնիլ հանդիսապէս. *Տրդատ 'ի գահուորից կացուրդի յաթոռ հայրապետութեան. Ցհ. կբ: (այլ է և Կացրդիլ:)

ԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, կացո. ն. Ἵστημι, καθίστημι. Statuo, constituo. ἀποκαθίστημι, restituo. Առնել' զի կացցէ յատին կամ հաստատուն. գնել. զետեղել. հաստատել. կանգնել. կարգել. առնել. կատարել. կէօրննէլ. դնէլ, ընէլ. փաբգարմագ, գօմագ, էթմէք, պերմէք. *Ածից կացուցից առաջի քո: Կացոյց 'ի լերինն: Կացուցես ուրոյն: Կացոյց զնոսա շուրջ զխորանաւն: Կացուցին զնա 'ի մէջ երկուց սեանցն: Ի վերայ բարձանց կացուցեր զիս: Կացուցեր յանգարրու զոտս իմ: Հրամայեաց կացուցանել զկառսն. ևն: Եւ *կացուցանել զոք 'ի վերայ տան իւրոյ, կամ գործակալս 'ի վերայ երկրի. կամ իշխանս զօրուն, կամ 'ի վերայ նոցա գործավարս, դատաւորս. կամ Դէտ կմ ստրապետ կմ Թագաւոր կացուցանել. ևն: Եւ *կացուցանել զբանս իւր, կամ զոր ինչ խօսեցաւ, կամ զպատուէր հօրն իւրեանց. ևն: Եւ յայլ գիրս, *Կացուցանել զկամս արարչին: Կատարեալս կացուցանել: Պատկառելիս կացուցանել: Բաժանորդս կամ արժանաւոր կացուցանել: Մերկ և Թափուր կացուցանել: Աղատ կամ Թշնամի կամ գլուխ կացուցանել: Տեղեկագոյն կամ քաղցրագոյն կացուցանել: Վկայ կացուցանել: Յանդիման կամ մերձ կամ յատն կմ յատին կացուցանել. ևն: *Կացուցին զնոսա 'ի հարկի ու. յն. ածին կամ արարին զնոսա ընդ հարկաւ. Ա. Ղ. Ը. 2: *Զաշխարհն 'ի հարկի ծառայութեան կացուցին ու. յն. ծառայեցուցին. անդ. 16:

ԿԱՑՈՒՑԻՉ. ցչի. ա. Կացուցանող. հաստատիչ, ևն. *Կացուցիչ հագագի. Նար. ղ: Իսկ Իգն, փղ: *Յանդիման կացուցիչ ու. ըստ Ձ. յանդիմանիչ. այսինքն յայտարար

ԿԱՑՐԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πανηγυρικός. Panegyricus, festus, pompaticus. Կացրդի սեպհական. հանդիսական. տօնական. ամենաժողով. մեծապայծառ. *Ի ղամպարափայլ կացրդական տօնախմբութիւնս: Տօն կացրդական ըստ բոլոր պարագայից ասի: Ի յաւուր կացրդական, տօնի հանգստեան տէրուննեան. Մագ. Թ. ծղ. ու. խչ:

ԿԱՑՐԴԱԿԱՆ. Ἐπιδεικτικός. Demonstrativus. Ըստ Ճարտասանից' ճառ ներբողական կմ պարսաւական 'ի հանդիսի, ճարտար փառօք. առեղծանութիւն. վասն որոյ ըստ յն. ասի Ցուցական կմ Արտացուցական. *Ճարտասանականն սեռ գոլով յերիս բաժանի տեսակս, յատենականն, 'ի բաղխորհականն, 'ի կացրդականն... իսկ կացրդականն յաղագս ներկայն գոյանայ. Պիտ: Եւ և Երբ...: Ճ. Ը: *Որպէս յառաջնումն կացրդականութեան ասաց. Ոսկ. Գծ:

ԿԱՑՐԴԻՄ, եցայ. ձ. Πανηγυρίζω. Nundino. Ի կացուրդ ժողովիլ. գալ 'ի հանդէս տօնախմբութեան, տօնավաճառաց ևն. *Յորժամ էր ցուցանել միաւանգամ հօտ և խիտ զբարեփառն կացրդեալ մարդիկ, զի նոցայէին' զօրինաւոր արկեալ զարգասնեացն առնուլ զաւակ. Պիտ. ուր բանն է զմեզքասանաց

ԿԱՑՔ, ցից. գ. Կայք. կեանք. վարք. ընթացք քաղաքավարութեան. *Ինքեանք ո.

սէ օրինակ լեզին կացիւք գնացիւք՝ ամենայն առաքինութեն հանդերձիւք. Յճխ. ճէ։

ԿԱՒ, ոյ, ով կամ ու. գ. Πηλός. Limus, և creta, argilla. Խմոր հողոյ. տիղմ. շաղախ. ցեխ. գայա. և Նիւթ աղիւսոյ. չօ. բուգ, լաժուր, պալչըգ, պաթագ, Բըն, կիլ. (իսկ քէլ քէդի, կամ քիլ, այինք կաւ, որ և կաւիճ՚.) *Գործ խիստ կաւոյ։ Կաւ առեղծեր զես։ Հանգոյն կաւոյ։ Ի կաւոյ կազմեալ ես։ Անդստին 'ի կաւոյ ստեղծ անօթս։ Կաւ գրեհաց։ Կաւ բրտի։ Մեք կաւ, և դու ստեղծիչ մեր։ Մտաւ 'ի կաւ, և կոխեաւ ընդ յարգի։ Արար կաւ 'ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն 'ի վերայ աչաց կուրին. ևն։ *Կաւով թաթախ զմագիլն բերեալ. Եւս. քր. ա։ *Օծեալ կաւովն ողջախոհութեան։ Կենացն նշխար ընդ կաւոյս զանգուածոյ։ Ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր. Նար։ *Որ ոչ պէտս ունէր կաւու. Ոսկ. յհ. բ. 9։

ՀՈՌՈՄ ԿԱՒ ասի ըստ Բժշկը. հանքայինն, որ վարի 'ի պէտս որպէս օճառ, և որպէս դեղ. իբր երկնագոյն կամ մոխրագոյն, որ և կոչի անդ՝ Մաանեհարած կաւ, Նշաւոր, կամ Նշաւորին կաւ, Ուամելու կաւ. տր. Բինի մախթում. լտ. Բէլոոս ոփճիլլտըա։

ԿԱՒԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Πηλιουργός. Fingens, figulus. Որ գործէ անօթս 'ի կաւոյ. բրուտ. ես և Աղիւսարկու. քէօլէֆճի. *Ի կաւոյ ստեղծ անօթս... գաստուոր կաւագործ է. Իմ. ճէ. 7։ *Կաւագործք և ոսկեգործք՝ ըստ իւրեանց արուեստին զգեկեալն անօթ վերստին ստեղծանեն. Սկեւ. Ն. Գէ. Ե։ *Իբրև զանօթս կաւագործաց խորտակէր. Երզն. ւր։

ԿԱՒԱԳՈՐԾ. գ. Աղիւսարկութիւն. և Որմնաշինութիւն. շինողութիւն. *Կողոպտեցէք զեգիպտացիսդ. զի այն լինիցի նոցա ընդ վարձուց կաւագործին և աղիւսարկի. Կիւրղ. եւ։ *Որ 'ի կաւագործին և յաղիւսարկին կապեալ կային. Ոսկ. մ. բ. 14։ *Վայրենի արջառք 'ի կաւագործի կային. Վրք հց. իդ։ *Հն. փայտակոփ, և ձն. քարակոփ... զթիւ կաւագործին բաւանդակեաց. Եփր. Բգ։

ԿԱՒԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Շինել որպէս կաւագործ. *Կաւագործէ (ած) զագարակն 'ի մարդկեղէն մարմինս, յետ կառուցածին խեցեցուցանէ զամանս աճոյ 'ի ձեռն շնորհին. Եփր. ա-էփար։

ԿԱՒԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Πηλουργία. Աղիւսարկութիւն. և Շինողութիւն. *Զանձինս 'ի գործ կացուցեալ կաւագործութեան. Ագաթ։ *Ի նոյն ամին մովսէսի սկսաւ կաւագործութիւն։ Եհան զնոսա ոսկեով և արծաթով, զի վարձ էր նոցա կաւագործութեանն. Վրդն. ել. և աղ։ *Զզօրսն յունաց տարցուք յաղուանս 'ի գործ կաւագործութեան դաղաստոս որմաշէնս մերոց քաղաքաց, ապարանից, և այլոց պիտոյից. Բուզ. է. 4։

ԿԱՒԱԾԵՓ. ա. Կաւով ծեփեալ. *Ըզկաւածեփ կոյրն սորա չէր տեսեալ. Եղիշ. խաչ։

ԿԱՒԱԿԵՐՊ. ա. Նման կաւոյ. *Եհան և զմարմինս 'ի կաւակերպ տղմոյ մեղաց. Վրդն. աղ։

ԿԱՒԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալ 'ի կաւոյ, յաղիւսոյ. *Զփայտակերտն հրով դատել, և զկաւակերտն ջուրբ լուանալ. Գ. Դ. Է. 23. (յն. ըստ իմաստից)։ *Կաւակերտ զանգուածք խմորեալ. Մագ. կա։

ԿԱՒԱԿՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Կոխելն և շաղելն զկաւ. կաւագործութեան. *Ի նոյն ամին մովսէսի սկսան զկաւակոխութիւնն որդիքն իսրայելի. Վրդն. պտմ։

ԿԱՒԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Πηλοῦμαι. Lutesco. Լինել որպէս կաւ կամ շաղախ. և Շաղախիլ. չամուր քէսիլմէք, չամուր կիրի եօ. քըլմագ. *Ջուր թանձրացեալ և կաւացեալ՝ լինի երկիր. իսկ ջեռեալ և շոգացեալ՝ լինի օդ. Նիւս. բն։ *Ոչ նահանջի բան մեր ծըղարեալ և ծրարեալ, կամ 'ի ծամելիս կաւացեալ (թերևս բամբասանօք). Մագ. կը։

ԿԱՒԱՌԻՆ, կամ ԿԱՒԱՌ. գ. Ὀχετός. Canalis. ռմկ. ես, խտոտ. որ և ասի ՈՒՐԴ. տես և ԿՈՐԻՔ. Անցք ջրոց. առուակ ըստ ժամուն բանալի կամ փակելի կաւով. ոտս եօլու, ոտս պէնտի, քէալար, աղքէնտ. *Ընթացք ուսման կաւառն լուծեալ ճշմարտութեան... սրբազանից գրոց սռուգութեան ապականեն. Գրգմ. ըն։ *Կաւառն. ուրդ, կմ էջ. Հին բռ։

ԿԱՒԱՏ, ի, աց. արար. գաւաթ. Interfeminium. իտ. Ruffiano, na. Միջնորդ 'ի մէջ հոմանեաց կամ բոզից. բանսրկու 'ի մէջ սեղեխաց կամ պոռնկաց. գէշ ճամբառուերը. քաղէն, քաղընէք. (ուստի՝ քէղքեհնէ, իբր բոզարած). *Պատուէր տամք և կանանց ազգի, մի՛ ոք նմանօղ լեցի օձին՝ գործի լինելով սատանայի. զոր և կաւատն անուանեն. Շ. ընդհ։ *Բոզիցն և կաւատացն. Լմբ. առակ։ *Կոչեաց իշխանն զոմն մի պոռնկախառնիչ, որ է կաւատ. Հ = Յ. յուլ. ի։

ԿԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ կաւատաց. միջնորդութիւն գործոց անարժանութեան. *Որչափ կանայք կաւատութեան բանս, և գործս անամօթութեան գործեն. Ոսկ. մ. բ. 12. յն. լրկ, անամօթութիւն։

ԿԱՒԱՄԾԱԹ, ոյ. գ. Նիւթ կաւեղէն արծաթափայլ, որպէս ապակի, բիւրեղ, կամ այգ ինչ հանքաց նման նոցին. *Ծնանի հուր յերկաթոյ և 'ի քարէ. լինի 'ի կաւարծաթոյ հուր, յորժամ ընդդէմ արեգական ոք շողացուցեալ գիցէ. Փարպ։

ԿԱՒԱՓԱՂԱՂ. ա. Իբր կաւով շաղախելի, կամ թրծօղ հրով զկաւ. ('ի ձայնէս փաղ, կամ փաղաղել.) *Կաւափաղաղ աղիւսագործութեան. Յհ. կթ։

ԿԱՒԴԻԱ գ. պ. քէտու. Դդում. ազգ դդմոյ. գաղագ, քէարէ։ Վստկ. մէ։

ԿԱՒԵԱՑ. Տ. ԿԱՒԵՂԷՆ. *Դա է 'ի ներքոյ կաւեայ, և արտաքոյ պղնձի. Դան. ժդ. 6։

ԿԱՒԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. որ և ԿԱՒԵՆԱՑ. Πήλινος. Luteus, caenosus. և ὀστράκινος, testaceus. Ի կաւոյ կազմեալ. կաւակերտ. հողեղէն. խեցեղէն. չամէ, հողէ. չօրագփան, չամուրփան, Բօքըրագփան. *Տուն, կամ մարմին կաւեղէն. Յոբ. դ. 19։ ժգ. 12։ *Անօթ կաւեղէն. Ղեւ. զ. 28։ *Կաւեղէն փառքս. Ոսկ. յհ. ա. 37։ *Ոսկի առնէ 'ի կաւեղինէ. Ոսկ. 4ծ։ *Բնակութիւն կաւեղէն. Նար. ծէ։ *Օրհնութեան վերաբերեսցի 'ի շրթանց կաւեղինացս. Ճ. Բ։ *Կաւեղէնքն 'ի կաւոյ շինէին ամրոցս. Վրդն. ծն։

ԿԱՒԻՃ, ւճի, ճաց. գ. Ἄργιλος. Argilla, creta. ռմկ. կաղինջ. Կաւ չոր և ընտիր՝ նման գաճի, սպիտակ, և կապուտակ. (որպէս փէղեշիր, քիլ, քիլէրմէնի։ Բժշկըն։

ԿԱՓԱՏԵՄ, եցի. ն. Որպէս Գիշատել. Բղըփէլ։ *Որ ծանրն է քան զամենայն չարիս մարդասպանութեան, գրեթէ ատամամբ կափատեն զխողխողեալսն. Մեկն. ղեւ։

ԿԱՓԱՐԻՉ, րչի, չաց. գ. ('ի բայէս կափուցանել. լծ. և խուփ. թ. գափագ). Ծածկոյթ բերանոյ գբոյ կամ գերեզմանի. (ըստ յն. վէմ ասի, զի լինի վիմեղէն. որպէս և կեփաս ըստ եբր. է վէմ. թ. գայա.) *Կափարիչ դրան գերեզմանին վէմ մի մեծ. Մթ. էէ. 6։ *Կափարիչն 'ի վերայ կայր. Ոսկ. յհ. բ. 17։ *Ի տապանին մերձենայր 'ի կափարիչն. Պիտ։ *Ըզկափարիչ վէմըն բարձեալ. Շ. խոստ։ *Եդին կափարիչ զվէմն, յորոյ վերայ զենուն. Ճ. Բ։ *Ի բաց առնլով ըզկափարիչ վհին՝ տեսանէր, զի ելանէր բոց վհին 'ի վեր մինչև յերկինս. Ղեւոնդ։

ԿԱՓԱՄՈՒՄՔ, ումս. գ. Գերեզմանք. չիրիմ. տապան քարեղէն. որ և ՔԱՒԱՐԱՆ ասի. (որպէս և արաբ. ղըֆըր է քաւել. և ղըֆիր՝ կափուցանել, և եբր. քէֆօրէմ, քաւութիւն. քաւարան). *Առ 'ի մէնջ հարքն 'ի կափարուսն գարձան. Կորեան։

Անյայտ միայ ասելն. *Զատափնի այսինքն զգիւղիւ աղ կափարսն (այլ ձ. կիրսն) և գործս իբր օրինօք հաստատեալ ունին. Սարգ. հանգ։

ԿԱՓԱՒՈՐ. ա. Որ ունի և վարէ զգործի կափիչ, կամ կոփիչ, որպէս ուռն, լախտ. ևն. *Եա նմա սուրհանդակս և մեկնակտաղէնս, և սակրաւորս, և կափաւորս. Արծր. գ. 2։

ԿԱՓԻՒՆ. Տ. ԿԱՓՈՒՄՆ։

ԿԱՓԿԱՓԵՄ, եցի. ն. Κροτέω, ἀράσσω. Crepito, pulso, illido, stridorem edo. Բաբախել. և կրճտել զատամունս յերկաց ցրտոյ. կծըրտացնել, ուրու ույուր վուրնէլ. *Ցորժամ կարի ցուրտն տիրիցէ... և տապեալն զատամունսն կափկափիցէ. Ոսկ. եբր. ժա։ Տես և ԳԱՐԳԱՓԵԼ։

ԿԱՓԿԱՓԻՄ, եցայ. չ. Τρίζω, ἀράσσομαι. Strideo, illidor. Բաբախիլ. կրճել ատամանց. սարսռալ. կծրտալ. կըճըրտամագ. *Ատամանցն կափկափելով. Բրս. խ մի։ *Կափկափին ատամունք, թնդին շրթունքն. Մանդ. ժա։ *Լան և ողբան 'ի գեհենին, և ատամամբքըն կափկափին. Յհ. օրհն։ *Լալով և կափկափելով ատամանց. Լմբ. խմ։ *Լան 'ի ծխոյն, և կափկափին 'ի ցրտոյն. Երզն. մթ։

ԿԱՓԿԱՓՈՒՄՆ, փման. գ. Կափկափելն, իլն. բաբախումն. կրճելն. կրճումն. *Ատամանցն և կափկափումն՝ աճառացն պրկմամբ. Բրս. խ Դ։ *Սաստիւ զխս կարես ընդ մէջ՝ 'ի լալ կափկափման մատնել. Տօղ։

ԿԱՓՈՒՂ, ի, ից. գ. Տեղի՝ ուր լինի կափուցանել ուլամբ կամ փակել, խփանել, որպէս հայր. ծողակ. որոգայթ. թակարդ. և Արգելանոց. փակարան. (լծ. թ. գափան, գափանճա. լտ. գա՛ֆիօ, ըմբռնել.) *Ի փոքր և 'ի տկար հաւքեաց յանդնդայինն այն կափուղ, և 'ի բարձր ամրարտակ ամբարտաւանութեն վերացուցանէ. Սկեւ. աղ։ *Զանապատն տեսանիցես, անկանիցիս 'ի բարւոք կափուղն. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ. յն. լրկ, ըմբռնիլ։ *Ի բաց հրաժարէին յաշխարհէս, և անկանէին 'ի բարւոք կափուղն. Վրք ոսկ. իբր լտ. Claustrum.

ԿԱՓՈՒՄՆ, կամ ԿԱՓԻՒՆ, փման. գ. Որպէս կափուցումն, խփումն. փակումն. գափամաղ, գափանմաղ, գօյչելը, գօյուլը. *Ի կափման աչացս՝ հայեցուած սրտիս մի տուեալ. Նար. ղա։ *Կափիւնս տալով կափուցեալ զաչս իբր զխլուրդս. Մագ. լ։

ԿԱՓՈՒՄՆ. որպէս կափչելն. մածուցումն. քաղիլմը, յաղիլմը. եափըշմաղ, պէնզեմէսի. *Զ'ի վայր ծորեալ բնութեն ջրոյն սառնայատակ արամացեալ հողոյն կափմամբ. Եղիշ. Բ։

ԿԱՓՈՒՄՆ. որպէս կափկափումն, բաբախիւն. ճայթիւն. կըճըրտը, լըրըրտը. *Որոտումն և վայն փոխանակին, և ատամանց կափմամբ լալին. Յհ. օրհն։ *Ո՛չ կափիւն լայնալիճ ակեղանց. Պիտ։

Իսկ կանա. *Պատարագ նոցա որպէս կափուկք (կամ կափուլք) շանց, մկրտութիւն նոցա որպէս թլփատութիւն. Թերևս գրեմ է, կաւաափունք։

ԿԱՓՈՒՑԱՆԵՄ, փուցի, փո. ն. Καμμύω. Claudo. συνέχω, constringo. διαπετάζω, expando. Փակել. հափուցանել խա-

փուցանել. խփանել. պնդել. 'ի վերայ դնել առ 'ի ծածկել. արգելուլ. ամփոփել. խէէլ, գոցել. գափամագ, գափաթմագ, գափագ փօմագ, եօրթմէք, ղափիր էթմէք. *Զաչս իւրեանց կափուցին. Եզ. ԻԲ. 12: *Կափուցին զաչս իւրեանց 'ի լուսոյն ճշմարտութենէ. Եղիշ. մահ. ՓԱ: եւ և Նար. Է. ԿԲ. ԿԵ: Սարգ. Ա. յկ. Ա: Ցա որդի: *Զրհոր մի կափուսցէ զբերան իւր 'ի վերայ իմ. Սղ. ԿԸ. 17: *Կափուցանէին զվէմն 'ի բերան ջրհորոյն. Ծն. ԻԹ. 3: *Կափոյց զխուփն 'ի վերայ գբին. Բ. Թգ. ԺԷ. 19: *Զվայրս մտին 'ի վերայ կափուցեալ. Յհ. ԿԹ: *Կափոյց խորխորատն զբերան իւրոյ. այսինքն փակեցաւ. Ճ. Բ: *Սոքա աչօք կափուցելովք 'ի լսելոյ ևեթ հաւատային. Եղն. Տպ: *Զլսելիս կափուցանել կամելով. Խոսրովիկ: *Ի բաց հրաժարիւր 'ի պատասխանւոյ, առ բարձրութեն ասացելոցն կափուցեալ. (այսինքն բերանն փակեցաւ): Եթէ ծարաւիք լինիցին, ոչ երբէք կափուցեալ լինին մինչև արբցեն. (այսինքն ոչ փակի նոցա աղբիւրն). Ոսկ. յհ: *Ի կատարածի իւրեանց ծառայութեն կափոյց զնոսա 'ի մէջ հեթանոսաց. Եփր. համաբ:

ԿԱՓՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. որ և ԿԱՓՈՒՄՆ. Կափուցանելն, և իլն. փակումն. *Եւ ոչ տեսութեն ժամանեցի, և աչացն կափուցման. Խոր. Գ. 68: *Եւ ոչ կափուցմանց աչաց նոցա արժանի գտան. Յհ. ԿԹ. (զի և կափուցանելն զաչս վախճանելոյն՝ կարեւոր սիրելեացն է): *Կափուցմանց երկանց շրթանցս: Շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ. Նար. ԺԶ. ԺԸ:

ԿԱՓՉԻՄ, փեայ, փուցեալ. չ. Սերտ յարիլ. միանալ. մածանիլ. չփիլ. յէւլէւ, յօլմէ. թօյլէւ. եափըշմագ. *Երկրիս թանձրահող ծանրութբ 'ի վայր կալով կափչի հողն յիրեարս. Շիր:

ԿԱՓՍԱԿ. Տ. ԿԱՄՓՍԱԿ:

ԿԱՔԱՒ, ու, կամ ոյ, ուց. և ի, աց. գ. պ. կէքէաք, քէքլիք. թ. քէքլիք. եբր. քօրրէ. Πέρδιξ. Perdix. Թռչուն ոտնատող՝ մոխրագոյն ճանճկէն՝ կարմրակտուց. և կարմիր ոտիւք, փափկամիս, 'ի չափ պարարտ աղաւնոյ, և նման լորամարգի. *Զայն արար կաքաւ, ժողովեաց՝ զոր ոչ իւր ծնեալ. Երեմ. ԺԷ. 11: *Կաքաւն գողանայ զօտար ձուս, և թխեալ ձագ հանէ: Այս յաղագս կաքաւի, թէ զայլ կաքաւու գողանայ ըզձուս, և հանէ ձագ. Ջոր. ԿԹ: Մխ. Երեմ: *Իբրև զարծուի յերամ կաքաւուց խոյանայր: Նման արծուոյ՝ յորում ժամու 'ի կաքաւուց երամ սլանայր. Խոր. Բ. 43: Փարպ: *Մի կաքաւոյն պատահէ զերծանիլ 'ի բազմաց, և զմիւսն ըմբռնէ. Լմբ. ծղ: *Յերամս կաքաւաց. Մեկն. Երեմ:

ԿԱՔԱՒՔ, կամ ԿԱՔԱՒ. Ὄρχησις, χορός. Saltatio, chorea, tripudium. Խաղ ոստոստելոյ. կայթ. պար. (կայ և պրս. բէաբէաւ՝ անուն խաղոյ առ ոլայս.) որ և Կաքաւանք, Կաքաւումն. օըյըըամա, ռագս, խօրօղ թէփմէք. *Բնութբ վազել սովորեալ է ամենայն կենդանի. իսկ մարդկայինս ծընաւ զկաքաւսն. Պղատ. օրին. Բ: *Զկաքաւս ոտիցն: Մինթէ 'ի կաքաւս խնդանիցես, պարանցանիցես: Որ 'ի կաքաւսն մտաբերիցէ. Ոսկ. յհ. Ա. փիլ. և եբր: *Խառնեալ են կաքաւք պարուց (գինւոց) ընդ աշխարհիս (մեռելոց յանչափս). Եփր. ննջ: *Բազմելոցն հերովդիոյ զկաքաւս ոտից աղջկանն հաճոյացոյց. Ժմ: *Զպարսն պարեալ, և զկաքաւսն յօրինեալ: Հնչմունք և կայթմունք և կաքաւք զինուց նոցա. Յհ. ԿԹ: *Կաքաւս կայթից: Զգիւացն կաքաւս. Նար. ԽԱ. ՂԲ:

*Զուրախութիւն ներքին մարդոյն յերգսն և 'ի կաքաւսն ցուցանելով. Սարգ. յկ:

ԿԱՔԱՒԱՁԵՒ. ա. մ. Ի ձև կաքաւման. կաքաւելով. *Վասն կաքաւաձև պարուցն, որ զուարճացեալ գայր առաջի տապանակին. Եփր. Բթ: *Գար առեալ կաքաւաձև առաջի տապանակին խաղայր. Մծբ. ԺԹ: *Յաշտիճան ոտին կաքաւաձև թախելոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 1. յն. զկաքաւս ոտամբ թախելով:

ԿԱՔԱՒԱՆՔ, նաց. Տ. ԿԱՔԱՒՔ. *Կաքաւանացս սեռ՝ ոչ իբրու խաղաղական, և ոչ իբրու պատերազմական: Ոչ է քաղաքական այսոքիկ կաքաւանացս սեռ: Կաքաւանացն՝ սպառազինական և խաղաղական ներդաշնակութի. Պղատ. օրին. Է: *Ի կաքաւանսն և յերգսն. Փիլ. փեսոյն: *Եղին ընդ առաջ իմ գեղջն, ոմանք կաքաւանօք. Ճ. Ա. 'ի մոկոր:

ԿԱՔԱՒԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ὀρχήστρα, ὀρχήστριον. Orchestra; pars theatri, in qua chorus saltabat. Տեղի կաքաւելոյ և պարուց 'ի թատրոնի. *Զայսոսիկ բազում դրամաւ (կամ դրամօք) 'ի կաքաւարանէն գնել. Պղատ. սոկր: *Ի կաքաւարանն վարեաց իբր 'ի ձիընթացս մարտիկ ոք. Փիլ. Լիւս:

ԿԱՔԱՒԵՄ, եցի. չ. Ὀρχέομαι. Tripudio, salto. παίζω, παιδίζω, πομπεύω, ludo, pompam ago, insolesco. Խաղալ ոստոստմամբ իբրև զկաքաւ հաւն. կայթել. պարել. խայտալ. պար ցանքէլ, նախրել խաղալ. ռաքըրսամագ, խօրօղ թէփմէք, րագս էթմէք. եբր. րաքատ: Ժող. Գ. 4: Բ. Թգ. 6. 16. 21. 22: Մտթ. ԺԱ. 17: ԺԴ. 6: Իսկ Ա. Թգ. ԻԱ. 13. յն. Թմբկահարել: և Բ. Դ. Ղ. 7. յն. համդէս առնել, կամ խենեշանալ էին: *Յօնիքն ակնարկէին, և ոտիւքն կաքաւէին (յն. խաղային): Անդ դևք կաքաւեսցեն. Ես. Գ. 16: ԺԳ. 21:

ԿԱՔԱՒԵԼ. Κατορχέομαι. Salto contra aliquem, illudo, insulto. Խաղալ զոյլով. խաղ առնել. ձաղել, յարձակիլ, 'ի վեր և 'ի վերայ վազել. հարկանել, խոցել. լկել. *Հայեսցին առ իս փոխանակ կաքաւելոյն. Զաք. ԺԲ. 10. (որ 'ի Յհ. ԺԹ. 37. ասի, "Հայեսցին 'ի նա՝ յոր խոցեցին."): *Որ կաքաւելոյ յայտ է թէ այն էր, զոր 'ի ժամ չարչարանաց նորա կաքաւէին, և այպանելով նախատէին. Լմբ. զաք: *Որպէս 'ի միջէ միաբանութէ յամենեսեան կաքաւեաց սատանայ. Եղն. Տպ: *Այր ընդ առն 'ի կռիւ կաքաւեալ: Գունդ կազմեալ՝ 'ի կռիւ ընդ արքայի կաքաւէր. Յհ. ԿԹ:

ԿԱՔԱՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Καταχορηγέω. Choragium procuro. ἐξορχέω, exsultare facio, explodo. Տալ կաքաւել կամ պարել. և ի բաց ոստուցանել. *Ոտք 'ի ձեռն պատկաւորս կաքաւեցուցանել. Գ. Դ. Բ. 14: *Կաքաւէին, և զդևս կաքաւեցուցանէին. Վրդն. ող: *Տես, զի մի արտաքս կաքաւեցուցցես զորբութի սրբութեցն, այլ երկիւղիւ զթաքնութեն այդ (զխորհուրդս) իմանալեօք և աներևութիւք գիտութբք պատուեսցես. Դիոն. եկեղ:

ԿԱՔԱՒԻՉ, ւչի, չաց. գ. Ὀρχούμενος, νη. ὀρχηστής, στρίς. Saltator, trix. Այր կամ կին՝ որ կաքաւէ. ռաքըրսող, խօրօղօղ. րագգաս. օյնա էօյէնճի. ռագգըսէ. *Մի ոք 'ի կաքաւչաց: Բաշխոյս կաքաւչաց. Բ. Թգ. Զ. 20: Բ. Դ. Ը. 14: *Գուսանաց և կաքաւչաց. Ոսկ. Եփես: Սարգ. յկ. Է: *Իբր 'ի թատերս զորէն կաքաւչաց կարկաչէին. Խոսր: *Հարկ է խնդալից լինել, և կաքաւչացն կըցորդել. Լմբ. ծղ:

ԿԱՔԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ԿԱՔԱՒՔ.
ԿԱՔԱՒՈՒՄՆ. ւման. } Ὄρχησις. Saltatio. *Գար իսկ՝ կաքաւումն, և երգ է բոլորովին. Պղատ. օրին. Բ: *Ոչ գոյ անդ կաքաւութի. այլ երկիւղ. Մաշկ: *Ի արտափումն կայթելոյ կաքաւման ոտին. Նար. Խէ: *Ի կաքաւումն հերովդիադայ. Ճ. Ա:

ԿԲՆԻՄ. եցայ. չ. Իբր նոյն ընդ կափչիլ. յէւլէւ, թօյլէւ. *(Տունկ որթոյ) առաւել կատարածեալ կբնի յիւրանման զնատագոյն և յոյժ խորին վայրս երկրի. Գիփ:

ԿԵԱՄ. կէի, կեայր, կեցի. եկեաց. կեա՛ց. չ. Ζάω, ζῶ, ζωάω, βιόω. Vivo. περιβιόομαι, in vita conversor. καταβιόομαι, vitam transigo, dego. παροικέω, accolo, commoror. Արմատ կեանք բառին. (եբր. խայ, խայա. յորմէ եւայ, 'ի մեզ կին. այսինքն կենդանին: և յն. զաօ, զին. պ. զիւթէ, զինտէ. գարղ. ճիլի. թ. սաղ օլմագ, եաշամագ.) Վարել զկեանս. ապրիլ. կենդանի կալ մնալ. *Կեալ տասցուք զսա, յորժամ ինքն զինքն շարժէ. Պղատ. օրին. Ժ: *Կեցցուք, և մի՛ մեռցուք: Կելով կեցցես: Անձնայն աւուրբք, զորս եկեաց: Ընդէր եցէ ինձ կեալ: Մի կեցջիր: Կեցցէ արքայ: Հայէր ընդ օձն պղնձի, և կեայր: Մխիթարեցայ, և կեցի: Կէին վտարանդեալք: Կեայր անառակութբ: Ցանմատութեան կեանս կէին: Բազում ժամանակս կեցից: Ընդ լաբանայ կեցի: Անդ կեաց: Զօրհասաւ անցեալ հրէայքն՝ և զայս օր կեցեալ գտանին. եւն: *Լալեաց և աշխարհանաց արժանի կեանս կեան: Ումեք բարւոք կեցելոյ. Փիլ: *Ի մանկութէ աշխատութբ կեցեալ: Յաղագս անշարժ խաղաղականին կելոյ շնորհիւ: Զարատ կեցելոյ. Գիփ: *Կեցից քնի: Յանհոգս կէին: Մեղօք կեցելոյ. Նար: *Կելով կեցցէ զաւդար կեանս. Յճխ. ԺԷ: *Որ ոչ զարժանի քահանայութեն զճշմարիտ կեանս կեայ. Վրք. ոսկ: (Ի գրչաց շփոթին երբեմն՝ կալ և կեալ, եկաց և եկեաց. որպէս և ռամիկքն՝ կեցաւ, նշանակէ՝ եկաց. և եկեաց. և բառ վերջնոյս գտանի 'ի Հ=Յ. յնվր. ԺԷ:)

ԿԵԱԼ. Ἀναζάω. Revivisco. Կենդանանալ. Տես Ղկ. ԺԵ. 24. 32: Հռ. ԺԴ. 9: Յայտ. Ի. 5:

ԿԵԱՄ, կեմոյ. Տ. ԿԵՄ: Ուստի յաջորդ բառդ:

ԿԵԱՄԱՏԱՐԱԶ. ա. Նման կեմոյ, այսինքն խոտեղէն չուանի, կամ պրտուեղէն պատառոյ. *Իբրու ստուայնանդութիւ, որք զպատուատաւականն՝ խաչար և անհոյծս և անզգայս յանդեն, անհարթութբ կեամատարազ կարկատեալ. Մագ. ԻԹ:

ԿԵԱՆՍԱԲԵՐ. Իբր կենսաբեր: Նախաւ. սարկ:

ԿԵԱՆՍԱԶԳԵԱՑ. Իբր կենսազգեաց. Ճ. Ա:

ԿԵԱՆՔ, կենաց, նօք. գ. Ζωή. Vita. որ և ԿԵՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. Կեալն. կենդանի գոլն, մնալն. ապրիլն. ողջութի. առողջութիւն. և Պատճառ կենաց. (լծ. անձ. ճան, զինտէկեանի.) ...ուրեւ, ...ըրեւ, հայաթ, էօմր, եաշամագ, ...ել. եբր. խայ, խայիմ. (իսկ խաւա, է եւայ. որ է կին, և կեանք, և կենդանի). *Կոչեաց զանուն կընոջ իւրոյ կեանս, զի նա է մայր ամենայն կենդանեաց: Ծառ կենաց: Զամենայն աւուրս կենաց քոց: Զկեանս և զմահ: Օրհնեցից զքեզ 'ի կեանս իմ: Ի կեանս իւրում: Այսու կենօքս: Ի կեանսն յաւիտենականս կամ յաւիտենից: Կենաց 'ի կեանս դարձուցանէ: Սատուեր են կեանք մեր 'ի վերայ երկրի: Խաղաղութբ և հանդարտութբ վարեսցուք զկեանս մեր եւն: *Կեանքն կենդանեաց զկեանքն կենսատու ծնեալ: Ամենեցուն կեանք է և կեցուցիչ: Կեանք և կենդանու.

բար։ Որ զկեանքն անմահարար են. Ցծն. ա։ Աճոք։ Ըոբ։ *Եւ որ կեանք է, կենաց բաշխօղ է. Խոսր։ *Զայս կեանս՝ որ ընդ ապերգականս։ Ի մարմնոյս կեանքն։ Ի կեանս մարմնոյ։ Կենօք, և յետ մահու. Լմբ։

ԿԵԱՆՔ. Βίος, βίωσις, βίωτης. Vita, vitae institutum. Վարք. քաղաքավարութիւն. կենցաղավարութիւն. ընթացք կենաց. *Կենաց իմոց՝ որ ՚ի մանկութենէ, տեղեակ են ամենայն հրէայք. Գծ. իզ. 4։ *Անմահ են այլոց կեանք նորա։ Հաստակ ծերուն՝ կեանք անարատք. Իմ. Բ. 15. Դ. 9։ *Ի միում ժամու փոփոխումն առնել բարուց կենաց մարդկան։ Եթէ ոչ նախ հաստատեալ է յանձն իւր զուգել կեանս, ոչ մտանէ ՚ի հաւատս։ Կեանս անմաքուրս ունին. Ոսկ. յհ։ *Զորոց ոչ գիտէք զկեանս վարուց. Խոսր։ *Որպէս և պատմութիւն կենաց իւրոց յայտ առնէ. Վրք հց. Բ։

ԿԵԱՆՔ. Βίος. Vita. Կենցաղս այս, կամ աշխարհ. ...՝ հէյւան, ... *Ընդ կեանս աշխարհիս պատաղի։ Անբարտաւանութիւն աստի կենացս. Բ. փիլ. Բ. 4։ ա. յհ. Բ. 14։ *Որչափ ՚ի կեանս է. Լմբ. ծող։ *Բաժանեաց զկեանս մեր, և ետ զմասն մի կենացն ՚ի հանգիստ. Խոսր։

ԿԵԱՆՔ. Βίος. Vita, facultates, substantia. Գոյք. ստացուած. ինչք. ապրուստ. ... *Զամենայն ինչ՝ զոր ունէր՝ արկ. գոյն չափ զկեանս իւր. Մրկ. ԺԲ. 44։ *Բաժանեաց նոցա զկեանսն։ Եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս։ Զամենայն ըզկեանս իւր՝ զոր ունէր, արկ. Ղկ. ԺԵ. 12. 30։ Իա. 4։ *Որ ունիցի զկեանս ինչ զաշխարհիս, և փակիցէ զգութս իւր. ա. յհ. Գ. 17։ *Տէր ամենայն կենաց իւրոց (այսինքն ընչից) զնա կացուցանէր. Ճ. Բ։

Ի ԿԵՆԱՑ ԱՐԿԱՆԵԼ. այսինքն զքկել, կորձել. սպանանել. *Ցատելութիւն գրգռեալ՝ ՚ի կենաց արկանէր։ Ի կենաց արկանէլին զնա յեգիպտոս. Եւս. քր. ա։

ԿԵՏԻԱՐ կամ ԿԻՏԱՐ. և ԿԻՆՏԱՐ. Բառ յն. Κίδαρις. Cidaris, tiara. Տ. ԽՈՅՐ. *Զգեցուցից նմա հանդերձ սպիտակ, և կեզար ՚ի գլուխ նորա. Դանիէլ։ *Կինդար ոսկեզարդեալ ունէր ՚ի գլուխ իւր. Հ=Յ. Դեկտ. Է։

ԿԵՏՐՈՆ. Տ. ԿԵՆՏՐՈՆ։ (Ա՛յլ է և յունկ. անուն կեդրոն. յորմէ կեդրոնեան ձոր)։

ԿԵԹԱՌ. որ և ԿԻԹԱՌ. Κιθάρα. Cithara. Տ. ՔՆԱՐ. *Կեթառով, որ է փանդռամբ. Հ. Յունիս։

ԿԵԼ կամ ԿԷԼ. Գ. Բառ ամկ. որպէս Թ. հըլէ, հիւլէ. ու. այսինքն նենգ, դաւ. *Հալոցքն ընդ աղուէսն, թէ քանի՛ կել և սրուեստ գիտես. նա կըկըզեցաւ, և ասէ. հազար կել և սրուեստ գիտեմ. Ոսկէփոր։

ԿԵԿԻԱՍ. Գ. Բառ յն. Καικίας. Caecias. Անուն հողմոյ՝ իբր արևելեան ամառնային։ Արիստ. Ը։ Տես և ԵՒՐՈՍ։

ԿԵԿՍՈՒԹԻՒՆ. Գ. Անգործութիւն. պըղերգութիւն. աղգ ծուլութեան. *Կեկսութիւն. որ է մեղք ՚ի հոգին, որով ոք յոչինչ ժամանակի՝ խմաստութեան և պատշաճաւոր գործ գործէ. Կիր. Երզն. Խրատ։

ԿԵՂ, ոյ, ոց, ովք, ոք, իւք. Գ. Ἕλκος. որ և χήλη, χηλίς. Ulcus, ulcera. (լծ. Թ. ...) Խաղաւարտ կեղևաւոր. պալար եռացեալ. խոց և խոյլ կամ ապի ՚ի վէր եղեալ ՚ի մարմնի. Տես և ԿԵՂԱՆԿ. ԿԵՂՁԻ, և ՔՈՂՑԿԵՂ. խոց. ...։ Ել. Թ. 9=11։ Օր. ԻԸ. 27. 35։ Ղևտ. ԺԳ. 18=23։ Յոբ. Բ. 7։ *Մի լիցուք այլոց բժիշկք՝ չարաչար կեղօք լցեալքս. Սարգ. յհ. Բ։ *Գտանել սանձանաց սաստ չարաչար

կեղօք՝ ընդ հուր և ընդ ջուր անցին. Տաղ։ *Ի չարութեան կեղս խառնեալքս. Ոսկ. ... յն. կեղեալք. ηλχωμένοι. *Բանք նոցա ... մանեալ են կեղոյ (քաղցկեղի)։ Չիք բժշկութիւն այսմ կեղոյ. Եփր. Բ. փիլ։ *Եղիցին կեղ մահու։ Եղև ճարակ կեղոյ առանց բժշկութեան։ Անտ հիւանդութեան, որ էր նա կեղ. Եւս. Է. Ը. Թ։ Տես և ՍՐԲԾՈՒԹԻՒՆ։

ԿԵՂ Ի ԿԵՂ. մ. Իբր ամկ. ... կամ ... *Մատոյց զայն ապրահամ, և յօշեաց գէմ գէմ, և կեղ ՚ի կեղ. Մծբ. Դ. ըստ ձ. ... այլազգ։

ԿԵՂԱԿԱՐԾ. ա. որ և ԿԱՂԱԿԱՐԾ. իբր խեղ կամ կաղ կարծեօք. ուր գոյ կարծիք կաղացող յերկուս հեռս. այսինքն կասկածաւոր. կասկածելի. խիթալի. երկբայական. և կասկածոտ. երկմիտ. թերահաւատ. ... *Կեղակարծ և գայթ ՚ի գայթ խոստովանութիւն։ Կեղակարծ յուսոյ։ Կարծեօք և կեղակարծ իմացմամբ. Ցհ. Իմ. Էրնւ։ Նոր. Նոնոյ։ *Ի կեղակարծ իրս աւէ վկայութիւն պիտոյ է. Երզն. մթն։ *Ի հաստատութիւն յուսոյ կեղակարծ մարդկան մտաց. Շ. ա. յհ. ա։ *Մեղոյ կեղակարծ կրիւք. Մաշ։ *Որ անյոյս լինի գտանել զողորմութիւն ՚ի թագաւորէ, և կեղակարծ մտօք խնդրէ։ Կեղակարծ ես ՚ի յուսոյ հաստուցմանն։ Ի հատուցմանն փոխարինի գտանել կեղակարծ լիցի. Լմբ. ող. և պտրգ։

ԿԵՂԱԿԱ՛ՐԾ. մ. և } Կասկածանօք.
ԿԵՂԱԿԱՐԾԱԲԱՐ. } խիթալով. երկեղապէս. և Երկբայաբար. *Երկիւղն ՚ի քըղանցից նորա կեղակարծ զպարգևսն ամփոփեաց. Լմբ. պտրգ։ *Քանզի զեղխայն, գիտեմ զի որպէս զհին ժամանակի բան՝ կեղակարծաբար ընդունիս. Անդ։

ԿԵՂԱԿԱՐԾԵԼԻ. Տե՛ս ԿԵՂԱԿԱՐԾ. *Կեղակարծելի և երկմտելի և անյայտ է ծընունդն. Փիլ. ծ. բան։ *Զի ընդունիցի զկեղակարծելի խորհուրդս. Վրք հց. ԺԷ։ *Որպէս Ճշմարտիւ, և ոչ կեղակարծելի. Անյ. բարձր։

ԿԵՂԱԿԱՐԾԵՄ. եցի. չ. Ἀμφιβάλλω. Ambigo, dubito. Կեղակարծ լինել. կասկածել. խիթալ. երկուանալ. տարակուսիլ. երկբայել. *Եւ զի ա՛յլ է (միտքն) քան զըղգայութիւս, ոչ զոք կարծեմ յիմաստնոցն կեղակարծել. Նիւս. կազմ։ *Ապա թէ կեղակարծես, զօրինակէ բուռն հար։ Իսկ եթէ կեղակարծես առ ՚ի այն հաւատ, եկ եկ։ Մինչև ՚ի գալուստն քո մարդիկ կեղակարծէին ՚ի փրկութենէ. Լմբ. պտրգ. և ող. (ուր և լինի ընթեռնուլ, կեղակարծ ես, էին։)

ԿԵՂԱԿԱՐԾԻՔ, ծեաց. } Գ. Խեղ կամ
ԿԵՂԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆ. } կաղ կարծիք. կասկած. երկիւղ. երկբայութիւն. տարակոյս. վէճ. *Ո՛չ ջրով միայն. այսինքն՝ զի թէ ՚ի մկրտութեան միայն էր վկայութիւն, գուցէ ինչ կեղակարծիք. Շ. ա. յհ. ՃԷ։ *Պետրոս երկթայր զհետ կեղակարծեօք. Սեբեր. ԺԴ։ *Զանուանս նախահայրեացն կեղակարծութեք այլաբանել. Արծր. ա. 2։ *Կեղակարծութեն տայ երկայթ։ Սուտութեան և կեղակարծութեն տայ կարծիս. Սկեւռ. յոբ։ *Վկայութեանցն կեղակարծութիւն. Լմբ. ող. (այսինքն երկբայելն ընդ վկայութիւս)։ *Յորժամ նուազութիւն իցէ յայտնի ցուցից կամ բանիւք կամ գրովք, ՚ի վկայս տպատասանին՝ որք ըղկեղակարծութիւն ունին. Փիլ. ծ. բան։

ԿԵՂԱՆԿ. Գ. Ἕλκος, ἐκ. Ulcera. որպէս Gangrena, fistula. Ազգ կեղոյ յերասանս կամ յառականս՝ փտեցուցիչ անդամոյ. (իբր ...) *Յանդամս ծածուկս ո-

րովայնի նորա եղև նման արգելոյ, և յետ այսր ցաւ խորութեան. զի էր նա կեղանկ. և եղև ճարակ կեղոյ առանց բժշկութեան յաղէս նորա. Եւս. պտմ. Է. 17։

ԿԵՂԵՄ, եցի. ն. Որպէս թէ կեղով տանջել, կամ կեղեքել, և նեղել յոյժ. լլկել. և իբրու խեզգել և քաղել զոգին. ... որպէս Ἑλκόω. Ulcero, exulcero. *Նոքա ՚ի միոյն կեղեալք, և սոքա անհնգ. Լմբ. իմ։ կամ Ἐπιτρίβω. Attero. *Զաղքատութիւն (այսինքն զաղքատսն) կեղել. Ոսկ. մ. ա. 15։ կամ Κατωδυνάω. Dolore afficio, contristo. *Կեղէին զնոսա ՚ի գործ խիստ կաւոյ և աղիւսարկի. Ել. ա. 14։ *Մինչ կեղէր զանազան հնարիւք և փորձանօք. Սոկր։ *Որ պարտս տէրն էր, նեղէր կեղէր գարձուցանել անդրէն զպարտսն. Ճ. Թ։ *Եւ այնպէս չարալլուկ կոտանօք կեղէին զկեանս նոցա. Ղևոնդ։ *Տարապարտ կեղէին զկեանս նոցա ». տպ. կեղեքէին. Սարգ. յհ. Ժ։

ԿԵՂԵՐՋԱԿԱՆ, կանք. ա. Գ. իբր յն. Γογγυστικός, և γογγυσμός. Գանգատական. տրտնջական. կամ Ցաւագին. աւաղական. և Տրտունջ. ... *Կեղերջական տրտունջ տաչորեալ սրտի։ Զհօրէն իւր գըրէր բանս կեղերջականս։ Բազում տարակուսանս և կեղերջականս։ Ոչ անտեղի գըտանէ զկեղերջականս՝ որք ՚ի նմանէ սասացեալք յաղագս հալածչաց իւրոց. Մագ. ՀԶ. և Դ. ԻԴ. ԻԵ։

ԿԵՂԵՒ, ոյ, ոց. Գ. Λέπυρον, λέπισμα, φλοιός. Cortex, putamen, testa, squama. (Թերևս իբրու կեղ.) Պատեանք պտղոց, և ծառոց. արտաքին ծածկոյթ բնական, կամ թեփ. ... *Իբրև զկեղև նաւն այդք քո. Եզգ. Դ. 3։ *Զինչ կեղեցիկ սղոցեալ՝ քերեաց Ճարտարութեամբ զամենայն կեղև նորա. Իմ. ԺԳ. 11։ *Կեղևեաց զնոսա յակոբ կեղև սպիտակ. Ծն. Լ. 37. (այսպէս է ՚ի յն. և ՚ի հյ. յօրինակս ինչ. իսկ յայլս, և եղև սպիտակ)։ *Խիստ և անհատելի է կեղև արմատոյն։ Վասն նոցա խնամարկէ արմատոյն, և համբերէ գառնութեան կեղևոյն. Սարգ. յհ. Դ։

ԿԵՂԵՒԱՆՔ, նաց. Գ. Λεπίς, λεπός. Squama, lamina. Կեղևք, թեփք, կի՛թիթղունք իրաց. քոս. (որպէս չորացեալ կեղևք բորոյ.) *Անկան յաչաց նորա իբրև կեղևանք. Գծ. Թ. 18։ *Ընկեա՛ ՚ի բաց զկեղևանս ախտալից աշխարհիս. Եղիշ. Յակոբ։

ԿԵՂԵՒԵՄ, եցի. ն. Λεπίζω. Decortico, desquamo. Մերկել ՚ի կեղևոյ. հանել զկեղև, զկեղևանս, զթեփս. քերծուլ. կորզել. ... *Առ յակոբ գաւազան, և կեղևեաց զնոսա. Ծն. Լ. 37։ *Տուբիթայ կեղևել զլուսն յաչաց նորա։ Կեղևեցան և անկան լուսունքն յաչաց նորա. Տոբ. Գ. 25։ ԺԱ. 14։ *Կեղևեաց ձուլեաց զամենայն, և առ նա զարծաթն և զոսկին (որ էր պատեալ զամենայն վայրքն տաճարին). ա. Մ. ա. 24։

ԿԵՂԵՔԱԾՔ. Գ. Կեղեքեալ մասունք. ... *Ողջացաւ կեղեքածք մարմնոյն. Մամբր։

ԿԵՂԵՔԵՄ, եցի. ն. Διασπάω. Distraho, discerpo. Ճեղքելով կեղել. կեղ կեղ առնել, կամ կեղևել զմորթն. քանցել. խզել. գզել. փշատել. յօշատել. պատառատել. մերկել. ... *Գազանք վայրի կեղեքեսցեն զնոսա. Ովս. ԺԳ. 8։ *Կեղեքել և քանցել զանդամս։ Կեղեքել զարինս. զգեստս, զմորթս, զբեկեալն, զփշատեալն։ Ցաւեալ կե-

ղեքէ չարաչար զամենայն մարմին. Ճ. Ա: Մանդ. ԽԳ: Արծր. Ե. 6: Սարգ. ա. պ. ա: Եփր. պհ: Խոսր: Նար: Լմբ: *Գանեաց արշառաշրջօք, մինչև կեղեքեցաւ ամենայն մարմինն. Ճ. Բ: *Համբերեալ գեղարանաց և հարուածոց, մինչ զի առ հասարակ կեղեքեալ լինէին մարմինք նոցա. Յհ. ԿԲ: *Զկեղեքեալն և զբրդգզեալն ոչ յանձանձեցէք. Խոսր: *Նկուն ձիրանք ադկաղկաց մնոցն մորմոքողաց զիս կեղեքեսցեն. Նար. ԿԷ: *Անմեղ գառինք, ուք 'ի գայլոցն պատառողաց ոչ կեղեքեցան. Սարգ. յկ. Է: ուր և ծ. իբր նմանութիւն ասի. *Սակս 'ի քո հաւատոցն կայլին 'ի վշտին, և կեղեքեալ լինէին աղքատութիւն»: Տես և ԿՃՂՃԼ:

ԿԵՂԵՔԻՉ. Որ կեղեքէ. քանցիչ. գրզող. *Գազանս կեղեքիչս գառանց. Յհ. ԽՄ. տփ: *Քուրձ այծեայ... որ է խոշոր, և կեղեքիչ մեզ. Վրդն. ող:

ԿԵՂԵՔՈՒՄՆ, քման. գ. կեղեքելն, իլն. *Կեղեքումն առաջին չարեաց. Մամբր: *Ընդ կեղեքումն մեղաց. Լմբ. ող: *Ճանաչել զայնչափ կեղեքումն, որ ածեն 'ի վերայ նորա ցաւքն. Շ. ա. յհ. ղէ:

ԿԵՂԹ. ի,ից, կամ ոյ, ոց. գ. Μέδιμνος. Modius. որ և ուղկ. Տօպ, Թօփ. իտ. Mozzo. Նոյն ընդ Կայթ. կթոց. աման. չափ արմտեաց և պտղոց. գրիւ մեծ կամ փոքր. *Ուներք, որպէս յաման. որկէն, կեղթն զցորեանսն, և սափորն զգինին. քանզի ըղգինին ունի սափորն, և կեղթն զցորեանսն. Արխփ. օփորդ: *Այս ոմանք այս որակ երիվարօքյայս նիշ նիւս կեղթուռ 'ի մէջ բգեղի պահարանեալ նամակ տանին. Արծր. Դ. 1: Հին բռ. չփոթելով զբանս արխատոտելի, վրիպական գրէ. *Կեղթ. չափ ցորենոյ, կամ գինւոյ»: Եւ միւս այլ Բռ. չփոթելով 'ի բանի արծրունւոյն զնիւս, որ է ուս, շալակ, ընդ կեղթի, գրէ. *Կաղթ, շալակ»: Եւ Մխ. ատր. գրէ կթղայ, իբր կեղթ, յաւելն. *Միով կթխայով գիւրաւ բառնի հարիւր հազար ոսկն»:

ԿԵՂԾ. ա. (լծ. ընդ Եղծ, զեղծ, կամ գեղ եղծ. և ատեղծ.) վարի առ մեզ իբր Մտացածին. ստայօդ. խարդախ. Հիլէ, սախթէ. փուղէ. իսկ Ոսկ. յհ. ա. 2. *Զկեղծ զաղտեղութեն թամբատոց 'ի բաց պատառեսցուք», 'ի յն. գրի, զվատթար ձորձս. որպէս թէ գրելի իցէ 'ի հյ. կեղտ, կեղտոտ. կամ իմանալի, որպէս անպիտան:

ԿԵՂԾԻՔ, ից, իւք. Տ. ԿԵՂԾԻՔ: Ուստի

ԿԵՂԾՍ Ի ԿԵՂԾՍ, իբր մ. Նշանակէ, Դէպէս սուտ կերպարանօք՝ առ աչս երեւութացեալ. սախթ հալ Հիլէ. կերպարանօք. *Անդ դէպք բնակիցին, և կեղծս 'ի կեղծս յայտնեցին: Վիշապք ասեն և նշանք կեղծս 'ի կեղծս լինին. Եղիշ:

ԿԵՂԾԱԲԵՐԵԼ. ն. Պատրուակել, չըցուցանել արտաքուստ. կամ Յեղծումն վարել չարաչար. *Համապայ առ միմեանս ըղգխութեն կեղծաբերէին. Արծր. Դ. 11:

ԿԵՂԾԱԴԻՄ. ա. Ὑποκριτής. Hypocrita, simulator, fingens. և παντοδαπὸς, πολλαπλοῦς, multiplex. իբր simulatus, subdolus. Որոյ կեղծեալ են դէմք. կեղծաւորեալ. *Ստապատիր բանիւք, և կեղծադէմ կերպարանօք, տխրութբ կերակրոց և ըմպելեաց. Տօնակ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի և վարէ զկեղծիս լաւութեն արտաքուստ՝ հակառակ ներքին չար խորհրդոց և բարուց իւրոց. խաբեբայ. ստամբակապաս, խարդախ. նենգաւոր. և Ո՛չ պարզ, այլ իբր բազմակերպ՝ խաբէական. պատիր. սուտ. [illegible] [illegible]. *Այր կեղծաւոր: Կեղծաւորք սրտիւք: Որպէս կեղծաւորքն առնեն: Կեղծաւոր, հան նախ ըզգերանդ: Վա՜յ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. ևն: *Կեղծաւոր խորամանկութի, խարդախութի, կամ խորհուրդ, սէր, զղջումն. Վէջօր: Արծր: Յճխ: Խոր. Բ. 71: Մխ. Երեմ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. կեղծաւորելով. կեղծաւորութբ. կեղծեօք. *Առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատասցէ. Նար. Ղ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. կեղծաւորեալ. ստայօդ. առ երեսս ցուցեալ. կեղծաւոր. պատիր. *Ի կեղծաւորական պահսն տանջի. Եփր. պհ: *Ե՛կ 'ի քեզ, և զկեղծաւորական զխաբէութիւն մտաց և պաճուճանաց ընկեա՛ 'ի քէն. Մանդ. Դ: *Կեղծաւորական սիրով: Ըստ օրինակի կեղծաւորական հիւանդութե: Կեղծաւորական կերպարանք, կամ բարի համբաւ. Արծր. Դ. 2. և 7. և 12: Լաստ. ԽԲ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐԱԿԻՑ. ա. Συνυποκρινόμενος. Simul simulans, accommodans se rebus. Որ միաբանի ընդ այլում 'ի կեղծաւորութեն կամ 'ի կեղծիս. *Զկեղծաւորակիցսն գոլ, կամ գովել. Ոսկ. և Շ. Տփբ: *Բազմաքաս կեղծաւորակից լինի. և բազմաքայ կեղծաւորակից լինելն այսպիսի է. Ոսկ. գաղ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐԵՄ. եցի. ն. Ὑποκρίνομαι. Արտաքուստ ձեւացուցանել. որ և ԿԵՂԾԱՒՈՐԻՄ. *Զոր ձեւացայն առ անքուսայ զխելագարութիւն և զանդադիմամբ կեղծաւորեցի. Բրս. ող: *Ոչխարազգեստ գայլք կեղծաւորեն զբարեկամութիւն: Պատրանօք կեղծաւորեն զերբեանս. Համամ առք: Իսկ ասելն՝ *Իսկ եթէ կեղծաւորէք պժամանակն, 'ի բաց եդեալ զատութեն՝ խոստացարուք զճշմարտութե. Ճ. Բ. է հելլենաբանութեն, որպէս յն. ὑποκρίνομαι, որ ըստ ձայնին է ենթադատել, փորձել, և կեղծաւորել.

ԿԵՂԾԱՒՈՐԻՄ, եցայ, եալ. ել. հ. Ὑποκρίνομαι. Simulo, fingo. Ձեւացուցանել. ձեւանալ. կերպարանել, ել. ցուցանել 'ի վերին երեսս. [illegible]. *Որ զիրսն կեղծաւորի ('ի թատերս). Ոսկ. ա. 8: *Ի վերին երեսս զայս կեղծաւորէր. Եղիշ. Բ: *Նման է հիւանդի, որ կեղծաւորի զառողջութեն. Նեղոս: *Առաքեցին դաւաճանս կեղծաւորեալս զանձինս առ արդարս ունել. Ղկ. Ի. 10: *Կեղծաւորեցան ընդ նմա և այլ հրէայքն. Գաղ. Բ. 13: *Եւ նոքա վասն իմ կեղծաւորեալ (այս ինքն կեղծաւորելոյս) գայթագղեսցին. Բ. Կ. Ղ. 25: *Ընդ քրիստոնէսյին քրիստոնեայ, և ընդ պարսկականսն զնոցայն կեղծաւորէր. Արծր. ա. 15: *Կեղծաւորիմ արդար: Ոչ կեղծաւորեցայց քննողին. Նար. հա. հԲ: *Խաւար է, և լոյս կեղծաւորի. Խոսր: *Առ մարդկան ականէ և երեսաց վասն կեղծաւորիք առ նոսա: Կեղծաւորիս սիրել. Սրգ. յկ. Ղ: *Կեղծաւորեալ սիրով. Յհ. ԿԲ: *Աշխարհոյս կեղծաւորեալ դիմակս. Պիտ:

ԿԵՂԾԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόκρισις. Hypocrisis, simulatio. կեղծաւորիլն. ունելն զկեղծիս 'ի բարս. սուտ կերպարանութի. պատրուակ. և Պատրանք. [illegible]. *Արտաքոյ երևիք մարդկան արդարք, և 'ի ներքոյ լի էք կեղծաւորութբ և անօրէնութբ: Գիտաց զկեղծաւորութի նոցա: Ի խմորոյ փարիսեցւոցն, որ է կեղծաւորութի: Ի բաց թօթափել զամենայն նենգութի և զկեղծաւորութիս. ևն: *Կեղծաւորութբ մատնել ընդ սրբութե խոստովանութեի ». յն. կեղծաւորիլ. Բ. Կ. Ղ. 24: *Իբրև ցնորք իմն առ աչս մարդկան, և 'ի կեղծաւորութի կարծեաց զմեծ խորհուրդն երևեցուցանէն. Ոսկ. յհ. ա. 10: *Մի կեղծաւորութբ սիրել, այլ 'ի սուրբ սրտէ. Սարգ. յկ. Ղ:

ԿԵՂԾԻՔ, ծեաց, ծեօք. գ. որ և ԿԵՂԾՔ, ծիւք. Ὑπόκρισις. Simulatio. προσωπεῖον, larva, res simulata. կեղծաւորութի. և կերպարանութի. արտաքին ցոյցք. ձև. երևոյթ. պատրուակ. և Պատրանք. խաբէութի. նենգ. [illegible]. *Ի կեղծիս բարեկամութե կեղծաւորեալ. Եղիշ: *Զկեղծեացն քողարկութի: Զպատրուակն կեղծեաց. Նար. ԽԷ. ԿԷ: *Մի ասիցես, եթէ կեղծիք և 'ի խաղս է գործն. զի այն կեղծիք զբազում չնացօղս գործեցին. Ոսկ. մ. ա. 6: *Զկեղծիս կեղծաւորայն. անդ. 20: *Կեղծիք առ արդարս ունէին զինքեանս. Համամ. առք: *Սիրով կոչեցի զնոսա, և առանց կեղծեաց: Ստութի և դաւաճանութի կեղծեացն սատանայի. Լմբ. օղ. և ող: *Որ կարծեօք կեղծեօք (կամ կարծիւք կեղծիւք) մարդ նիցէ. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Կեղծիւք և դաւող խոստմամբ: Ճշմարտութբ կարդան առ նա, և ոչ կեղծիւք. Սամ. Երէց: Վրդն. ող:

ԿԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Զի մի կեղծութի և պիտակաբար երկիւղն իմասցի. Կիւրղ. ղկ:

ԿԵՂՏ, ոյ կամ ի. գ. Κηλίς, κηλιδος՝ Macula, ulcus, cicatrix. Աղտ. արատ. բիծ. իբր կեղ կամ սպի. (որպէս և յն. գէլիս, գիլիտօս. է կեղ, և կեղտ.) [illegible]. *Մեղքն այնչափ աղտ և կեղտ (յն. մի բառ) կուտեն. այլ չզգայ ոք կեղտոյն այնմիկ: Կալ և մնալ ոգւս և անարատս, և ոչինչ կեղտ աղտեղութեան յանձինս մեր ընդունել. Ոսկ. մ. Բ. 12: և յհ. ա. 9: *Աղտեղացեալ մաքուր պատկեր յօտարին կեղտոյ: Զկեղտ սրտին ջնջեաց. Լմբ. ող: *Վերարկու աղտեղեալ կեղտիւ. Սկեւռ. ող:

ԿԵՂՏ. ա. իբր ուղկ. [illegible]. Աղտեղի. արատաւոր և վատ (անուն). *Եւ զայս խիղճ մտաց, և կեղտ անուն ծերութեան յաշխարհի թողից. Բ. Կ. Ղ. 25. յն. զկեղտ ծերութե: *Նովին առաջին կեղտ աղտեղութբ չարեաց. Ոսկ. յհ. ա. 2. (յն. լոկ, չարութբ:)

ԿԵՂՏՔ. իբր յատուկ անուն, նախնի գաղղիացիք, որ և Գաղղատացիք ասին. յն. և լտ. [illegible]:

ԿԵՂՏԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կեղտիւ. լի աղտեղութբ. [illegible]. *Իբրև զգեստ կեղտալից շաղախեալ զկեանս գնացից. Շ. յուդ. ԽԲ:

ԿԵՂՏԵԱԼ. Կեղտով շաղախեալ. [illegible]. *Զոր օրինակ աման ինչ, որ կեղտեալ և աղտեղեալ լինի, թէպէտև ցանկալի կերակուր արկանեն, ոչ ոք կարէ ճաշակել. Անան. ղղջ:

ԿԵՂՑԱՒ, ոյ կամ ի. գ. Նոյն ընդ Քաջ. կեղ. *Կամ ո՞ր կեղցաւ, զոր ժանգն ունաւեն, գիտէ այնպէս փտեցուցանել ուտել զմարմինն, որպէս անօրէնութիւն զհոգին. Սարգ. յկ. Գ:

ԿԵՄ. (որ և ԿԵԱՄ,) կեմոյ, ով. գ. Հիւսուած պրտուեղէն, խատեղէն, որպէս շուան, որ և ասի Սիրայ. *Մոյգս անգամ ոչ ագանէր, այլ զամառն հեւսով պատէր (զոտս), և զձմեռն կեմով. Բասղ. Ղ. 8: *Կարկատուն կեմովքն կաշկանդեալ. Մագ. ծէ: *Փշեղէն պսակն որպէս էր. կեմ ոլորեցին. և յամէն ազգ փշէ 'ի ներքս հարին. Վանակ. հԶ:

ԿԵՄԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. գ. Հիւսուածն 'ի կեմոյ. պղտուեղէն. պալինի. խըւ-ոեր. հասըր. *Եւած զզուռն խղին, և այնչափ ոտատատուզբ ապօխեաց, մինչ կեմեղէնն լուացաւ յարտասուացն ». այլ. չեմեղէն. Վրք հց. ԽԵ։

ԿԵՄԵՏՐԻԱՑ, ի, եց. գ. Գրի և ԿԻՄԵՏԵՐ, ակրք. և ԿՈԻՄԱՏՐՈՎՆ, ի. Բառ. յն. Κοιμητήριον, ια. Coemeterium, ia. Քնարան. ննջարան. գամբարան. գերեզմանատոր գերեզմանատեղի՝ մահուանց նահատակաց. *Մի եղիցի ձեր իշխանութիւն մտանել յայս, որ կոչէք դուք նոցա կեմետրիայ, այս ինքն տեղի մարտիրոսաց։ Ամենուլ զտեղիսն, որ անուանեալ կոչի կիմէտէրբ, այս ինքն ըղ-տեղւոյն մարտիրոսաց. Եւս. պտմ. Է. 11. 13։ *Առաջի գրան կումատրիմին, ուր զօ-տալքն թաղէին. Ճ. Ա։

ԿԵՆԱԲԱՐՁԻՒՐ. կմ ԿԵՆԱԲԱՐՁԻՒՐ. Բարձօղ կենաց յինքեան, որպէս վիմափոր գերեզման կամ կափարիչ նորին. *Ին գայ՝ եւացի ադին, հեղեալ կենաբարձ իւր։ կենաբարձիւր վէմ՝ քարտէզ անփակ գրով հաստատեալ. Նար. փող յոր։

ԿԵՆԱԲԱՇԽ. Տ. ԿԵՆՍԱԲԱՇԽ. *Եւ 'ի լսել անհեղ ձայնին՝ ամերդեայն կենաբաշխին. Ցն. որդի։

ԿԵՆԱԳՈՐԾ, ի. ա. ԿԵՆԱԳՈՐԾԱԿ. ԿԵՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ. } Ζωοποιός. Vivificus. կենարար. կենդանարար. կենսատուն. *Գայ 'ի կենագործ չարչարանս. Զքր. ԿԲ։ *Ի կենագործ 'ի գրախտին. Շար։ *Զգեամ զկենագործակ ձեռն քո. Մաշ։ *Ի գինոյն վայելումն և 'ի կենագործակ հացիցն. Սարգ. ժա։ *Անմահարար և կենագործական. Խոսր։

ԿԵՆԱԳՈՐԾԵՄ. եցի. ն. Ζωοποιέω. Vivifico. կենդանի առնել. կենդանացուցանել. նորոգել 'ի կեանս. յարուցանել զմեռեալն. և Պահել պահպանել 'ի կենդանութե. *կեանք որ կենագործէ զմեզ։ Փրկական խորհրդով կենագործեաց զհաւատացեալս։ Զմահացեալսն կենագործէ 'ի տէր. Ցձն. Ե. և Զ։ *կենագործել. կենագործօղ են. ստէպ Շար։ Նար։ Խոսր։ Շ. Բարձր։ *Ինքն գոլով կեանք՝ կենագործիլ ասի. Պրպմ. Է։ *կենաց է գործ՝ առ որ մերձենայ՝ կենագործել. Սանահ։ *Արեգակն յերկինս ըստ սովորութե երևէր նոցա, և կենագործէր զաշխարհի հաստատունն. Եփր. ալլաձէրդ։

ԿԵՆԱԳՈՐԾԻՉ. ա. կենագործօղ, և կենսատու. *Լոյսութե զիտութե՝ տանջանացն է կենդանադիր, դատաստանին բազմաչնութե՝ տեսունե կենագործիչ. Կ.ժ.մոփ։

ԿԵՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. կենագործելն, իլն. կենդանութի. *Համայն իսկութի աստուածային կենագործութեդ. Նար. ՂԳ։ *կենագործուի նորա առաջի ամենեցուն հայր պատրաստեալ. Մեկն. ՂԵ։ *Ի նորոգումն ղազարու զինքեանց տեսանելով զկենագործուի։ Ըստ երրորդն կենագործուե. Նանայ։

ԿԵՆԱԴԱՐՁ, ի. գ. ա. Դարձումն կամ դարձեալն 'ի կեանս. *Զուարճացոյ զդասս անմարմին՝ ընդ մեռելոյս կենադարձին. Ցն. որդի։

ԿԵՆԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարիչ կենաց, կամ զարդարեալ կենօք. անմահ և անմահարար. *Տունկ կենազարդ. Գնձ։

ԿԵՆԱԶԳԵՍՏ. Տ. ԿԵՆՍԱԶԳԵՍՏ։ ՃՃ։

ԿԵՆԱԶԷՆ. ա. գ. Մակդիր սրբոյ խաչի, որպէս կենօք կամ քրիստոսիւ զինեալ. *Զէն կենաց և փրկութե. *Սուսերաւ յաղթական կենազէն խաչիդ. Նար. Խ։

ԿԵՆԱԶՐԱՒ. ա. Զրաւօղ 'ի կենաց. մահացուցիչ. *կենազրաւ հիքութե յուղարկէք, են. Պիտ։

ԿԵՆԱԶՐԱՒԵՄ, եցի. ն. Զրաւել 'ի կենաց. սպանանել. *Հրամայէր վաղվաղակի տանջանաւոր մահուամբ կենազրաւել զզօրավարն հանդերձ ընկերօքն։ Զնոյն ինքն մահուանն կենազրաւեալ բառնան 'ի միջոյ. Կոչ։

ԿԵՆԱԽՈՒԶ. ա. Որ խուզէ կամ խզէ ըզ-կեանս այլոյ. հատանում 'ի կարճել 'ի կենաց. սպանօղ. *Որ եղև հակառակ բէլայ, միանգամայն և կենախուզ. Խոր. Ա. 4։

ԿԵՆԱԾԻՆ, ծնի. Տ. ԿԵՆՍԱԾԻՆ. *Ի բաց եդեալ զկերպ կենածին յուսոյն. Ցհ. ԿԲ։ *կենաց ծառ... զամենայնն յինքեան պարունակէր զկենածնին զօրութիւն. Գնձ։

ԿԵՆԱԿԱՆ. փոխանակ գրելոյ կենսական, կամ կենդանական. *կենդանականին ըստ բնութե են... իսկ կենականին նախախնամական զբանն գոլ. Մագ. Էհեղ։

ԿԵՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συζῶν, συμβιῶν. բայից, συζάω, συμβιόω. Una vivens, convivo. կամ συνοικός, σύνων. cohabitans, contubernalis. πλησίον, proximus. կենակցորդ, 'ի միասին ապրօղ. բնակակից. ընտանի. կենցաղակից. *Իցեմք արդարութեն կենակից. Ա. պետ. Բ. 24։ *Եթէ ունիցիս ինչ, կենակից քո լինի սուտ բարեկամն. Սիր. ԾԶ. 6։ *Զէ պարտ կրօնաւորի՝ մանկանց կենակից լինել. Նեղոս։ *Սոքա չարութեն կենակիցք գոլով. Նւ. Եղէկ։ *Ողորմիլ եղբարց կենակցաց մերոց. Ոսկ. յհ. Բ. 13։ *Չարի կենակցիս։ Հրեշտակն պահպանողական կենակից։ Ցուրան առընթեր կենակից նմին. Նար։ *Պահք կենակիցք սրբոց. Խոսրովէկ։ *Որ այլ ազգաց միաբանեցաք կենակիցս։ Ի չար կենակցաց կամ 'ի չար խրատուց. Լմբ. ատ. և առաջ։ *Ո'վ չարի խղճի մտացն, կենակից լինի պիղծ անձինն, և տանջէ մինչև ցմահ. Բուզ. 'ի յհ. Ա։ *Ի հասարակաց յարութեն զկենակից մարմինն առնու յերկրէ. Ցձն. ԺԳ։ *Լեր կենակից քեզ». այս ինքն խորհրդակից կենաց. Ճ. Ա։ *կենակցօք վարելով. Փիլ. իմաստ։ *Զ'ի կենակցացն մնաս։ Ի միաբանութի առնել զկենակիցսն ('ի վանս)։ Առ 'ի հաստատութի կենակցացն. Բրս. հց։ *Քում բազում՝ կենակից անիրաւ. Կլիմաք։

ԿԵՆԱԿԻՑ. որպէս Լծակից. կողակից. ամուսին. ամուսին, ամուսնացեալ. *կինն զապաստ առեալ զկարգ՝ ցուցեալ է հաւանօղ գոլ կենակցին. Փիլ. ԼԻ. Ա. 29։ *Ցիշատակք կենակցացն (վախճանելոցն) ամենայնի համբերեն. Նխո. խոսս։ *կենակից ամուսին։ Մանկանց, և կենակիցն ամուսնի։ Ընդ առն զուգիլ յետ մահուան կենակցին. Պիտ։ *Օրհնութեմբ ամուսնութեն ընդդիմել զկենակիցն. Լմբ. ժող։

ԿԵՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμβίωσις. Convictus, contubernium, conjugium. կենակից կամ կենցաղակիցն գոլ. և Լծակցութի. ամուսնութի. *Զեմ արժանի կենակցութե մարդկան արդարոց. Վրք հց. Ժ։ *Ո՛չ և ուրախութեցս խափանէր կենակցուի. Պիտ։ *Անխարդախ կենակցուե, և անարատ կենցաղավարութե. Անան. Եհեղ. *Տուեալ ըղհաղբանէ գուստր իւր 'ի կենակցուի իմ. Պտմ. աղէքս։ *Խաղաղական ընդունէր զհաւեր-կայ 'ի կենակցութիւն. Նխո. խոսս։ *Սոյնպէս և այլք իմաստունք բնակեցին ընդ նոսա, համբարով վարել զկենակցութիւն. Շ. Ա. Դ. ԽԷ։

ԿԵՆԱՀԱՂՈՐԴ. ա. կենակից. մասնակից բարեացն կենաց. *Քաղաքայնոց (ընդ գեղջուկս) կենահաղորդս լինել ընդ միմեանս աննախանձ եղբայրութբ։ Արգար մեծի յուսոյ զանձն տուեալ, և կենահաղորդ գըտեալ փառացն ցոյ. Ցհ. ԿԲ։

ԿԵՆԱՀՐԱՇ. ա. կենդանի և հրաշալի. կենսատուն և խորհրդաւոր. *Խորան սուրբ՝ կաթողիկէ եկեղեցի, կենահրաշ կանգնեալ սանդուխք. Անան. Եհեղ։

ԿԵՆԱՁԱՅՆ. ա. կենսատուն հնչօղ. հրաւիրօղ 'ի կեանս. *Իբրև զորբոտի տեառն 'ի ամենայն երիվարին՝ մեծին նշանի՝ այս փայտ կենաձայն նկարագրեցաւ. Նար. ՂԲ։

ԿԵՆԱՁԻՐ. ա. Որ ձրէ կամ պարգևէ զկեանս. կենաբաշխ. առողջարար. *Ի մէջ դալարոյ կենաձիր բանից. Նար. Կ։

ԿԵՆԱՂՈՒՏ. Տ. ԿԵՆԵՂՈՒՏ. *կենդանի կայլակման կենաղուտ արեան կենարարին։ կենաղուտ և կենարար զօրութեբդ. Անան. Եհեղ։

ԿԵՆԱՃԱՇԱԿ. ա. Որ ունի կամ տայ զճաշակ կենաց և անմահութե. *Առ երկբորդս հայեցայց կենաճաշակս պտուղ (ապաշխարութե). Պիտ։

ԿԵՆԱՇՆՈՐՀ, ի. ա. Որ զկեանս շնորհէ. կենաձիր. *Վեհին և փոքուն, մահաձրին և կենաշնորհին. Նար. ԾԲ։

ԿԵՆԱՊԱՏՃԱՌ. ա. կենաց պատճառ. կենսատուն. *կենապատճառ բարութիւն։ կենապատճառ պիտոյիւք ցամաքային պաճարանօք. Պիտ։

ԿԵՆԱՍԵՐ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՍԵՐ. *Ծովածին կենասերք երամախմբեալք. Սհկ. ԿԲ. արման։

ԿԵՆԱՍԵՐԻԼ. չ. կենդանասերիլ. սերիլ, բազմանալ կենդանեաց. *Առ նոյին յոգնախումբ հոյլս պաճարեղէն անասնոցն կենասերեալ պահիւր առ 'ի յապաւնիան ամանակացն լինել սերմ սերելոյ. Անան. Եհեղ։

ԿԵՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόζωος. Vitae cupidus, parcens. Սիրօղ զկեանս իւր. իբր անձնասէր, խնայօղ յանձն իւր. անձրնդիւր. *Զանգիտեալ խուսափէր, եթէ կենասէր լեալ էր. Կոչ. ԺԳ։ *Վատասրտից, և կենասիրաց. Բրս. Խ Դ։

ԿԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τὸ φιλόζωον. Vitae amor. Սէր կենաց անձինն կամ այլոց. *Ցաղագս բնութբ կենասիրութեն. Բրս. Դրք։ Իսկ Կոչ. ԺԳ. *կենասիրութբ (կամ ոչ կենդանասիրութբ) եթող զորդին, և ոչ յակամայ կամաց արձակեաց զնա». 'ի յն՝ ասի, ոչ բանամահութբ կամ բանազենութբ. οὐ βιοσφαγῶς. զոր թարգմանիչն համարեալ 'ի βίος բառէ բարդեալ, ըստ այնմ թարգմանեալ է արդեօք, կենազենութբ. այլ 'ի գըրչաց եղեալ է կենասիրութբ, կամ ոչ կենդանասիրութբ։

ԿԵՆԱՍՏԵՂԾԵԼ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾԵԼ. *Ցորժամ յանէութէ եւ տիրական ձեռօքն կենաստեղծեալ լինէի. Պիտ։

ԿԵՆԱՏՈՒ. Տ. ԿԵՆՍԱՏՈՒ. *Եղև նա մեզ կենատու յաւիտենից՝ փոխանակ ադամայ, որ եղև մեզ անհնազանդութբն իւրով մահատու. Եփր. Եբր։

ԿԵՆԱՐԱՐ, ի, աւ. ա. Ζωοποιός, ιῶν. Vivificus, cans. σωτήρ, σωτῆρος. Servator, salvator, salutaris, են. որ և ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐ. կենագործ. անմահացուցիչ. փրկիչ. փրկարար. կենսատու. կենսատուն. կեցուցիչ. յարուցիչ. *Ած մեր՝ ած կենարար. Սղ. ԿԸ. 21։ *Որ և կենարարն եկեալ յայտ առնէր։ Ի մէջ մեր եկեալ կայ կենարարն. Աթան։ *Ցորժամ եկեալ կենարարն 'ի գերեզմանն զաղաղու. Ժմ։ *կենարարին մերոյ առաքեալք. Եփր. փր. Ա։ *կենարարին յիշատակաւն։ Արեան կենարարիդ. Նար։ *կենարար են բանք տեառն. Համմ. ատեն։

*կենարար վարդապետութեան. Եփր. փր. ա: *կենարար քոյ կրից, կամ կողից, կամ օծմամբ. Նար: *Խաչիւդ քո կենարարաւ. Կենարար խՀմամբ բանին հօր 'ի յարգանդ կուսին. Շար: *Կենարարաւն կերակրիլ հացիւ. Տօնակ: *Արարչին կենարար արուեստիւք: կենարար երանութիւնքն: Ի կենարար խորանն. Ցձ: *Քեզ որ յանձինս նոցա զարթմանց զկամս (իւր) կենարարս. Ցհ. կբ: *Ի կենարար այգւոյն. Աբ. Է: *Լոյս կենարար. Եղնկ:

ԿԵՆԱՐԱՐ, Ըստ Բժշկ. անուն խոտոյ. Տ. ԼԵՐԴԱԽՈՏ:

ԿԵՆԱՐԱՐԵՄ, եցի. ն. Տ. ԿԵՆԱԳՈՐԾԵԼ. *Որ կենդանի առնէ, և կենարարեսցէ բնակելով հոգւոյն 'ի ձեզ. Ոսկ. յհ. Ե. 20:

ԿԵՆԱՑԱԾԻՆ. ա. Ծնօղ կամ առիթ կենաց. կենսածին. *Նոր կենացածին կենդանատիպ պտուղ բերեալ. Շ. փող Վերդն:

ԿԵՆԱՑՈՒՆԱԲԵՐ. Տ. ԿԵՆՍԱԲԵՐ. *Մինչ ես 'ի մեռելոց յառնեմ, զձեզ կենագործեմ, կենացունաբեր քարոզ՝ ընդ ձեզ եմ յաւիտեան. Շ. փող Վերդն:

ԿԵՆԱՒԷՏ. ա. որ և ԿԵՆԴԱՆԱՒԷՏ. Փրկաւէտ. կենարար. կենսաւիթ. փրկչական. *Ոչ միայն յայլսն կենաւէտ փրկութիւն (այս ինքն 'ի կենարար տնօրէնութիւս փրկչին). Պիտ:

ԿԵՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Ζώδιον, ζωδιακός. Signum coeleste in zodiaco, signifer, zodiacus. կենդանատեսակ նմանութիւն երկոտասան աստեղատանց մտածեալ յաստեղաբաշխից. կենդանակերպ. և կամար կենդանակերպից. ըստ յն. զօդիօն. և զօդիագօս. *Որ 'ի վերայ լանջացն երկոտասան ակունքն ... առ 'ի ցոյցս կենդակին. քանզի և նա յերկոտասանից 'ի մի վայր եկեալ գոյանայ կենդակացն: Իւրաքանչիւր ումեք ('ի ժբ նահապետաց) կենդակ մի բաշխել, են. Փիլ. լհ. ն. ել: *Ի խոյն կոչեցեալ դարձցի կենդակ. Պիտ:

ԿԵՆԴԱՆ, անք. Տ. ԿԵՆԴԱՆԻ, իք. *Միւսանգամ նորոգեցայց արեգակնէս կենդան. Պիտ: *Հան 'ի ծովէ կրկին կենդան. Շ. այբ. ուբ: *Կենդանք և անկենդանք. զկենդանս և զանկենդանս. Հին կտկ: *Բանաւորք և անբանք, կենդանք և անկենդանք. Գր. հր: *Ցանշունչս և 'ի շնչաւորս, 'ի կենդանս և յանկենդանս. Ածյ. բարձր:

ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՇԽ, ի. ա. Բաշխօղ կենդանութեան. կենսաբաշխ. *Կենդանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ: կենդանաբաշխ աջ քահանայից. Նար. լէ. և մծբ: *Հայց կենդանի... 'ի վերայ կենդանաբաշխ սեղանոյն. Սկեւ. աղ:

ԿԵՆԴԱՆԱԲԵՐ, ի, եց, կամ աց. ա. Ζωηφόρος. Vitam adferens, salutaris. կենսաբեր. կենսաւիթ. *Կենացն փայտ կենդանաբեր պաղաբերութեան. Պիտ: *Զկենդանաբեր տապանին պփայան. Թէոդոր. խչ: *Կամ տեսիլ նշանակեալ անպարտելի զօրութեան, կամ սուրբ և կենդանաբեր. Մագ. ծԳ: *Ողջունեցին զկենդանաբեր զգարշապարս յարուցելոյն 'ի մեռելոց. Գնձ:

ԿԵՆԴԱՆԱԲԵՐ. գ. Ζωοφόρος, ζωδιοφόρος. Signifer orbis, zodiacus. կամար կենդանակերպից. զօդիակոս. *Գլուխ կենդանաբերին կոչեն զխոյն: կենդանաբերին ոչ դէպուղիղ, այլ կողմնաւոր աւընթեր արկեալ գնի: կենդանաբերն եղեալ գոյացուցանէ յերկոտասան կենդակաց: Ըստ կենդանաբերն 'ի գուրս ելեալ արեգակն՝ գնայ ընդ ծիրան. Փիլ. էլ. ն նխ:

Մերթ եւ՝ Իւրաքանչիւր կենդանակերպ. ա. գ. *Ի գլուխ կենդանաբեր խոյին. Պիտ: *Լուսինն 'ի գիշերի ընթանայ հանգերձ կենդանաբերօքն: Ընթանալով յերկոտասան պարս կենդանաբերացդ. Անան. յհ. Ա:

ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՅՍ, բուսի, ից. գ. Ζωόφυτον, τα. Zoophytum, ta; mediae naturae inter animalia et plantas. կատարոյս, որ է ընդ մէջ բուսոց և շնչաւոր կենդանեաց. *Աւեն ոմանք, թէ զխորգ շնչականն սեռելով յերիս բաժանեցաւ. 'ի կենդանին, 'ի կենդանաբոյսն, 'ի բոյս. Սահմ. ծէ: *Զմի 'ի զգայութեանցն ունելով այս ինքն զշօշափականն, լինի կենդանաբոյսն. Ածյ. պորփ: *Ոչ միայն բոյսք և կենդանաբոյսք, կամ կենդանիք. Մագ. ծԷ: *Կենդանաբոյսն, որ է սունկար. Ոսկեփոր:

ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՅՍ. ա. գ. Կենդանի կամ առոյգ բոյս՝ տունկ. փայտ խաչի. *Սպասաւորէ պտղով կենդանաբոյս ելով անձական մարմնոյն: Միակից կենդանաբոյս՝ 'ի դողդոթայ տունկդ կանգնեալ. Մագ. Է. ն տփ. խչ:

ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՒԾԵԼ, ել. Բուծանել զկենդանիս. *Որ ինչ միանգամ 'ի վերայ երկրի կենդանաբուծեալ լինէր, տապանն սեռականագոյն տարաւ. Փիլ. լին. Է. 7:

ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՒՂԽ. ա. Բղխօղ կենդանութեան. կենսաբուխ. *Կենդանաբուղխ առքամբ իւրով. Մաշտ: *Ի կենդանաբուղխ բանին աղբերաբար բխօղն. Երզն. լս:

ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Կենդանաբոյսն լինել. գալարութիւն կամ աճականութիւն. *Առ 'ի չահաբեր շահեկանութիւն արգաւորութեան, կենդանաբուսութե, և պտղաղաւորդ վայելչութիւն. Տօնակ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻԾ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ. *Աւրին զկենդանագիծ Ճշգրտութե պատկերի փրկչին. Զքր. կբ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ, գրի, րաց. գ. Ζωγράφημα, εἰκών. Pictura, viva effigies, imago. կենդանի գրուած կերպարանաց. պատկեր նկարեալ. նմանութիւն սկզբնատպին. Րէսիմ, սուրէթ, Րէսմ. *Զկենդանագիր քո ծառայական կերպի: Զկենդանագիր անարատ ծնողի քոյ. Շար: *Որպէս նկարագիր կենդանւոյ 'ի կենդանագիրն. Լմբ. պսղմ: *Նըմանեալ կենդանագրի որ 'ի գեղոց. Շ. յհ. լէ: Իսկ Շիր. *Կենդանագիր մշտակայից առ չեղ չըջադայի». իմա՛ կենդանաբեր կամ զօդիակոս: Եւ Պետր. սիւն. 'ի կոյսն. *Տապանակ կենդանագիր կտակին». իմա՛, կենդանագրեալ, ոճագիծ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ. ա. Ζωγράφος. Pictor. կենդանագրող. պատկերահան. նկարիչ. սուրէթճի, Րէսիմճի, նագգաշ. *Բազում կենդանագիրք զմիոյ երեսաց զգծագրութիւն գրեն. Բրս. ճտն: *Ի կենդանագրացն յօրինեալ. Պիտ: *Զկենդանագիրսն պատկերագործսն. Փիլ. ծ. բան: *Կենդանագրացն ոչ կատարած ունել իրողութիւն՝ թուի առ ամենայն կենդանիս, գեղեցիկն և ոչ գեղեցին, և կամ թէ այլ զինչ և իցէ երբեք կոչեցեն զայսպիսիս կենդանագրացն մանկունք. Պղատ. օրէն. է: *Հապարտացան կենդանագիրք 'ի վերայ գրչաց գրոց մոյ և պատմութեանց այլոց. Սարկ. հանգ: *Արգար առաքեաց կենդանագիր յերուսաղէմ առ 'ի գրել զտէրունական պատկերն. Դոման:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՅ. ա. Ուր գոյ կենդանութիւն. *Արիւնն, որ է ջերմ և կենդանագոյ գոյութիւն. Հց. աբ. կեսրղ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Տիրապէս կենդանի. զօրագոյն. ժրագոյն. *Երանելին մաշտոց (երկրորդ) անընչատրութեան մեռելոյն, տասասձեռնութեն կենդանագոյն. Ածր. Է. 8: *Եւ օգոյ (նման է) խոյ, զի բանագոյն է, և կենդանագոյն. Փիլ. լին. Դ. 3:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՅՆ. Անմահագոյն. անբանագոյն. հանգոյն անբանից. *Կենդանագոյնք և յաղթանդամորագոյնք հնդկացն՝ երեք զգայութիւնք են, ճաշակելիք, հոտոտելիք, շօշափելիք. Փիլ. նխաղ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՐԾ, ի. Տ. ԿԵՆԱԳՈՐԾ. *Արկեալ 'ի նա իւր հոգի կենաց... կենդանագործին կենաց. Մէկն. ղևտ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. Տ. ԿԵՆԱԳՈՐԾԵԼ. Ζωοποιέω. Vivifico. *Յարուցանէ զմեռեալս, և կենդանագործէ: Զինքեանք կենդանագործեալսն: Խաչեալ՝ ապրեցուցանէր, և մեռեալ՝ կենդանագործէր. Աբ. ա. Է. Է: *Աշխարհի մեռելոյս, և կենդանագործելոյս հոգւովդ. Գրգ. լէ: *Ղազարու... կենդանագործիլն 'ի գերեզմանէն. Մամբր: *Ոյք մեռան ընդ նմա, ընդ նմին և կենդանագործեսցին. Ղևոնդ: *Որ զկորդացեալ և զօգտակար անձն սպանանէ, ոչ մի այր սպանանէ, այլ այնքան, որքան կենդանի էր՝ կարէր կենդանագործել (նա) 'ի ձեռն բանին. Բարսղ. 'ի յհ. Ա:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωοποίησις. Vivificatio. կենսագործելն, և իլն. կենդանութիւն. յարութիւն. *Լինել մարդ՝ 'ի կենդանագործութիւն մարդոյն. Աբ. Փ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՐԱԾ, ածք. գ. կենդանագրեալ պատկեր. *Իսկ զայլսն՝ որ 'ի նոցանէն գործեցան տեսզծուածքն և կենդանագրածն՝ ոճս համարեցան. Փիլ. ծ. բան:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ζωγραφικός. Pictorius. Որ ինչ անկ է պատկերահանի կամ պատկերահանութե. *Ղուկաս 'ի ծայր հասեալ կենդանագրական արուեստին: Ի ձեռն կենդանագրական արուեստին կենդանագրեաց. Հ. կիւլ:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Ζωγραφέω. Pingo. կենդանի գրել. նկարել զպատկեր կենդանի. նկարագրել. ստուգագրել. օրինակել. տպաւորել. յօրինել. սուրէթ էտմէք, Րէսիմ էթմէք. *Ցիս զքոյդ կենդանագրեցի անհասելի գեղեցկութի. Խոր. հարց: *Զկենդանագրեալ զպատկեր մարդեղութեն քնի. Ղևոնդ: *Դնի ընդ հարս իւր, և կենդանագրի 'ի քաւարանի սրբում. Ցհ. կբ: *Կենդանագրեա՛ բարեխնամ քոյիննատեղծ պատկերիս փչումն կրկին. Նար. ձէ: *Է տեսանել 'ի միում զբանն, և 'ի բանին զմիտսն. և զերկրաքանչիւրսն զնոսա յերկրաքանչիւրումն կենդանագրեալ. Կիւրղ. գնձ: *Ըղմեծութն և զգործս կենդանագրեցին: Պատմութեն կենդանագրեալ. ՃՃ: *Լաւագոյն է ինձ գեղեցկութե զխմաց տեսեալ՝ քան բանիւ կենդանագրեալն. Ածաբ. յուլ: *Աղօթք սրբոցն կենդանագրեալք ցուցանեն որպէս առաջի աչաց՝ որում աղերսեն. Լծ. ածաբ: *Եւ այժմ է նա կենդանագրեալ յերկինս 'ի ձեռն աւետեաց». այս ինքն ձևացեալ որպէս կենդանակերպ. Նոննոս:

ԿԵՆԴԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωγραφία, ζωγράφημα. Pictura, effigies. կենդանագրելն, իլն. նկարագրութի. և կենդանագիր. նկարագիր. իսկուն. Րէսիմ, սուրէթ. *Ոչ կարաց տալ նմին ընդ կենդանագրութե և կեանս. Լմբ. իմ: *Եւ այլոց արուեստագիտացն 'ի կենդանագրութե և 'ի պատկերս. Փիլ. նխ. Է: *Կենդանագրութե մարդոյ զփրկչաւ շուրջ դիցեն. Առ որս. Բ: *Երբեր ըղկենդանագրութի փրկչական պատկերին. Խոր. Է. 29: *Ըստ կենդանագրութե իմն Ճշգրտապէս նմանութեն յօրինուածոյ: Մնայ յիշատակ անգրեօքն և համանման կենդանագրութեանքն. Պիտ: *Գծագրեալ էին կեն-

գանագրութիւն երկոտասան աստեղացն. Մագ. Է: *Ի գլխոյ անտի 'ի մորուսն զեղեալ գերափառ իւղոյն զարմանազան կենդանագրութիւն. Նար. ղֆ:

ԿԵՆԴԱՆԱԴԻՐ. ա. Ուր է դիր կամ տապան վախճանելոց սրբոց, որ են կենդանի առ Այ. *Ի վերայ հանգստարանացն կենդանադիր գերեզմանացն. Ագաթ:

ԿԵՆԴԱՆԱԶԳԵԱՑ. ա. Կրող 'ի վերայ իւր զկենդանին քն, կմ զկեանս. կենաակիր. *Ի ձեռն կենդանազգեաց խաչին. Կիւրղ. Խչ:

ԿԵՆԴԱՆԱԶՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωοθυσία. Victima constans animante. Զոհ կենդանեաց. կենդանւոյն զոհելն. *Ցոլմք բազում անգամ կենդանազոհութիւնք եղեն. Նիւս. Էրգ: *Ի վերայ բագնացն արիւնահեղութեք և կենդանազոհութե դիւաց. Ճ. Ա:

ԿԵՆԴԱՆԱԽԱՐՈՅԿ. ա. Ζωπύρος. Ardens, vitalis. կենդանւոյն խարուկիչ կամ բոցակիզող, և բոցակիզեալ. արծարծ և կենդանի. *Հուր՝ նորոգիչ կենդանախարոյկ զօրութբն. Դիոն. Երկն: *Կենդանախարոյկ լուսով, կամ կայծակմամբ, կամ ջերմութբ. Անան. Եկեղ: Նար. ղֆ: Նչ. Եղէկ: *Կենդանախարոյկ լեալ 'ի մէջ հրոյն. Ճ. Ա:

ԿԵՆԴԱՆԱԽԱՐՈՒԿԵԼ. Ζωπυρόω. Vivum ustulo, comburo, et ardere facio. ἀναζωπυρόω, inflammo, resuscito. կենդանւոյն այրել. խորովել. ողջակիզել. և վառել որպէս կենդանի հրով. արծարծանել. բորբոքել. Ողջ ողջ էրէլ, խորվէլ, խորկէլ. Եւ հրահրէլ, բոլորովին վառել. *Զհին մարդն մեռուցեալ՝ կենդանախարուկելով զմարմինն պէսպէս առաքինութբք. Սարգ. ա. պ. ղ: *Մարմինն կենդանախարուկեալ 'ի հուր ածութեն լուսոյ. Խոր. հովէ: *Վառեալ մաքրէր կենդանախարուկեալ սիրոյն քնի. Սանահն: *Որ զաղօտաջահն լուսնի յարեգական հրափայլութէ կենդանախարուկեալ. Պիտ: *Այլև լուսին, զոր աղօտ ջահ անորինեաց արարիչն՝ իշխան լինել գիշերոյ, յարեգակն փայլմանէ կենդանախարուկեալ. Լմբ. ող: *Եռանդնել զնոսա, և կենդանախարուկել 'ի նմանն կոյս ջերմութի: Մաքրեցելոյն յածայինն կոյս ունկնդրութին կենդանախարուկիլ. Դիոն. Երկն: *Հրոյն բնաւորեալ է սրբել զնիւթս. նոյնպէս և նոքա կենդանախարուկեալք կոչին. Շ. Բարձր: *Կենդանախարուկիլ ախորժելով զորս յաստուածն են վերադրեալք, և ոչ ցրտանալ ի. Մէկն. ղևտ:

ԿԵՆԴԱՆԱԽՈՒՄԲ. ա. Ուր է խումբ անմահից. *Ի խրախճանս կենդանախմբս բերկրեցելոցն պարուց. Նար. ձա:

ԿԵՆԴԱՆԱԾԻՆ, ծնի, նաց. ա. Ζωογονοῦν, ζωογενής. Ab animali procreatus, animalis. կենդանի ծնեալն. 'ի կենդանւոյ ծնեալն առ 'ի կեալ. կենդանի. *Խելամուտ առնել զորգիսն խուսայելի 'ի մէջ ոստեղեացն կենդանածնաց, և 'ի մէջ չուստեղեացն անտանոց. Ղևտ. ժա. 47: *Ամենայն հօյլք կենդանածնաց անասնոց պաճարաց. Անան. Եկեղ: *Կերպարանս կենդանածինս ունել. Եզն. փր. ա:

ԿԵՆԴԱՆԱԾԻՆ. Ζωογόνος, ζωοτόκος. Vivum animal generans, viviparus, et Genitrix vitae. կենդանի ծնող կենդանւոյ. և ծնող կենաց կամ կենդանութե. *Գերագոյն կեանք, և կենդանապետական կեանք է, և ամենայն կենաց է պատճառ, և կենդանածին. Դիոն. Ածայ: *Կենդանածինն, գեղեցկածինն, ածածինն... կոյսն մայր. Պրպմ. լէ:

Եւս և իբր կենդանածնական. կամ կենսաւիտ. *Զերկիր 'ի վերայ ոչնչի սերմէ, և զկենդանածինս նորա զերկունս՝ անեղծս պահէ. Դիոն. Ածայ:

ԿԵՆԴԱՆԱԾՆԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի ծնունդ կենդանւոյ. ծնողական. ծննդական. *Զփանէս (չանձն) 'ի ներքս ածէ, զոր առեն վերատեսուչ կենդանածնական զօրութէ. Նանա:

ԿԵՆԴԱՆԱԾՆԵՄ, եցի. ն. Ζωογονέω. Vivum gigno, vivifico. կենդանի ծնանել. և պահել. կենդանացուցանել. նորոգել 'ի կեանս. *(Արեգակն) ջերմութբ կենդանածնէ զամենայն գոյացեալս. Եղիշ. Բ: *Հոգի անեղ, որ 'ի վերայ ջուրցն շրջելով արարչագործէիր և կենդանածնէիր զգոյակս ամենայն. Խոսր: *Կենդանածնեաց զբոլորիցս ատեակ. Բենիկ: *Որ առեղծ զբնաւս, և կենդանածնէ զամենայն: Զարտաշնչացեալ մարմինս կրկին կենդանածնես: Կենդանածնելն մահացեալք. Նար. հէ. կգ. խղ: *Կենդանածնել թռչնոց և ձկանց 'ի ջուրցն. Լոռփ. ընթեր:

ԿԵՆԴԱՆԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωογονία. Generatio animalis, vivificatio. Ծնունդ կենդանւոյ 'ի կեանս կամ կենդանի. կենդանածնիլն. *Զոր որոշեաց 'ի բնութե ստեղծուածին և առաջին կենդանածնութե. Փիլ. լին. Բ. 14: *Ժամանացուցիչ (ԺԺԻ), որ յառաջականացուցէ իմեքէ կենդանածնութեց զբնութիւն ունի. Նիւս. Երգ: *Տայր զօրութ 'ի ջուրսն կենդանածնութե լինել. Տօնակ: *Զօդոց զյստակութի, և զկենդանածնութի. Սարգ. ա. պ. Է:

ԿԵՆԴԱՆԱԿ, ի, աց. Տ. ԿԵՆԴԱԿ, որպէս կենդանակերպ. *Զժամանակ (այսինքն զեղանակ մի) տարւոյն կատարէ 'ի ձեռն երից կենդանակացն. Փիլ. Եւ. Բ. 77: *Ցորժամ վեցիւք կենդանակօք են հեռաստան... Սոյն և 'ի կարգ կենդանակացդ տօգական. Երզն. մթ. Երկն:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՅԼԱԿ. ա. Իբր 'ի կենդանի ազբերէ կայլակեալ. *Կենդանակայլակ արեամբ քո գնեա զամենայն ծառայս քո. Տօնակ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ζωτικός. Vitalis, vivens, vivificus, salutaris. Որ գոյ կենդանութի. կենաական. կենդանի. առոյգ. կեցող: և կենդանարար. կեցուցիչ. և Առողջարար. *Որ փչեացն 'ի նա հոգի կենդանական. Իմ. ժէ. 22: *Առ 'ի կենդանականացս երախտաւորութեանց (ցյ). Ար. Ղ: *Կենդանական բանիւք Որ գրոց. Ճ. Ա: *Կենդանական սէր, կամ գործք բարեաց, ձայն. Ցձն: Շար: Շ. Խոստ: *Կենդանական շունչ, զօրութի: Ի ժամանակս կենդանականս (գարնայնոյ): Կենդանական զօրուն գումարտակ. Նար: *Կենդանական օդք, սերմանք, բարբառք, պահապանք (հրեշտակք): Ընչով կենդանականաւ. Պիտ: *Կրօնիւք կենդանականք: Բանիւն կենդանականաւ. Ցհ. կբ: *Հոգին է առաջնորդական և կենդանական մարմնոյ. Սարգ. ա. պ. Է:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆ. Ζωτικός. Vegetabilis. Տնկական. բուսական. ունող զաշխուժան ինչ կելոյ 'ի ձեռն աճման. *Տունկք աճեցմամբն և սննդականաւն կենդանական կոչին և շնչաւորս. Շ. Բարձր: *Կենդանականք՝ որք բուսանին, և ա՛յ կենդանիք՝ որ ոչ շարժին. Ցն. որբ: *Տունկք ամենայն և բոյսք զկենդանականն միայն հաստատեն ունին, Են. Մագ. 'Ի Դիոն:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆՆ. Ζώδιον. Signum celeste. կենդանակերպ. կենդակ. կենդանակ. *Արեգակն զիւրաքանչիւր ժամանակ (զեղանակ) կատարէ 'ի ձեռն երից կենդանականացն. Փիլ. Եւ. Բ. 76:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆԱԲԱՐ. մ. կենդանական օրինակաւ, կամ արդեամբք կենդանութե. *Ընկլաւ մահ յաղթահարեալ 'ի կենաց. առ որ կենդանականաբար ասասցի, ո՞ւր է մահ յաղթութի քո. Լմբ. հանգ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ կարի կենդանական. կենդանագոյն. *Ընչառեալն (ակնարկէ) յոգ, և 'ի կենդանականագոյն շունչ. Փիլ. լին. Գ. 3:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՊ. ա. Կապեալ ընդ կենդանութե. կենդանի. *Եկն նախախնամողն արձակել զկենդանակապ նաւն (զսեմեան ծերունին), և կապել 'ի նաւահանգիստն նաւու (կամ մահու). Եփր. Փն ընդ տաղ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԵՐՊ, ի,ից. գ. Ζώδιον. Signum caeleste in zodiaco. որ և կենդանատեսակ. կենդակ. կենդանակ. ԺԲ Աստեղատուն 'ի կերպարանս կենդանւոյ իրիք նըշանակեալ յաստեղաբաշխից, որպէս խոյ, ցուլ, եւն, թուով երկոտասան, 'ի վերայ զօդիակոս կոչեցեալ գօտւոյ երկնից, ընդ որ խաղայ արեգակն ամսոյ յամիս. պուրճ. պուրճէր. *Եթէ կամիցիս գիտել, թէ արեգակն յորում կենդանակերպի է: Կենդանակերպքըն են այսոքիկ. խոյ, ցուլ, երկաւոր եւն. Տոմար: Որպէս և Շիր: Դամասկ: Մագ. Է: Սարգ. յուդ. Բ: Նչ. Եղէկ: *Հրատն երկու ամ և կէս կայ 'ի կենդանակերպսն. փայլածուն մի ամ կայ 'ի կենդանակերպսն. արեգակն երեսուն օր կայ 'ի կենդանակերպումն. Մխ. այրէվ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԵՐՊ. ա. կենդանատեսիլ. կենդանի նկարեալ. կենդանագրեալ. *Կենդանակերպ ծաղկմամբքն՝ արուեստիւ պատկերագրեալ. Նիւս. 'Ի Թէոդոր: *Ի կենդանակերպ պատկերէ անտի արիամօրն. Վրք հց. ծդ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԵՐՊԵՄ. իմ. ն. Ի. Ζωομορφόω, ομαι. In formam vivam et vitalem redigo, or. կերպարանել, և իլ, որպէս կենդանի կամ 'ի կենդանութի. 'ի կենդանի նմանութի հատել, իլ. կենդանագրել. կենդանի նկարել. նորոգել, իլ. *Հող առեալ կենդանակերպէր, և փչմամբ կենդանացուցանէր. Լծ. ածաբ: *Հոգին սուրբ ծաւալեալ 'ի վերայ աւազանին, զբնութիս մեր կենդանակերպելով ծնանի նոր ծնունդ. Ցհ. իմ. Եկեղ: *Անտի բուսանի ծառ՝ որ կոչի ասիդ, և անտի կենդանակերպի նեսայն առանց ամուսնութե. Լծ. կոչ: *Ի հողեղէն բնութեսս կենդանակերպեցաք, և 'ի հոգեղինէս զհոգեղէն զգեցաք պատկեր. Մանդր: *Կուսին (հախխամայ) արեամբն էր կենդանակերպելոց (որդւոց) 'ի պատկերն երանուեց: Ի նկարագիր էական լուսոյն կենդանակերպեալ՝ վերացաւ որպէս փայլակն: Կենդանակերպեալ 'ի պատկեր արարչին. Խոր. հովէ: *Ի նոյն լուսոյ կենդանակերպիմք ճառագայթ՝ փառաց 'ի փառս. Խոր. Վրդն:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԻԶ ԱՌՆԵԼ. կենդանւոյն կիզուլ՝ այրել. ողջ ողջ էրէլ. *Որոչ երկրպագանիցէ ածոցն, կենդանակէզ առնել. կամ ի ձեռն հրոյ կենդանակէզ առնել. ՃԺ:

ԿԵՆԴԱՆԱԿԻՐ. ա. Կրող մինչև ըղկենդանին և զկենդանարարն զքն. *Ի կընքեղն զշիրմին փակեալս կենդանակիր քո գերեզմանին. Նար. ձա:

ԿԵՆԴԱՆԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ կենդանեաց կամ գազանաց. *Արեգակն՝ գիշերակուլ, առաւօտածին, կենդանահալած. Գիտ. Բղբ. առ վայր:

ԿԵՆԴԱՆԱՀՈՍ. ա. Որ հոսէ որպէս աղբիւր կենդանի. *Անծախաբար բարեաց կենդանահոս վտակ (ճը հոգի). Շար. յ։

ԿԵՆԴԱՆԱՁԱՅՆ. ա. Որ կենդանի ձայնիւ բարբառի. *Զայս լուաք 'ի կենդանաձայն (կամ 'ի կենդանի ձայնէ) աւանդապահացն. Տօնակ։

ԿԵՆԴԱՆԱՁԻՐ. ա. կենաձիր. կենդանարաշխ. *Մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ. Նար. ծէ։

ԿԵՆԴԱՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀναβιόω, ἀναζάω. Revivisco, ad vitam redeo. ζωοποιέομαι, vivificor. ἀνασφάλλω, ἀνίσταμαι, resurgo. Դառնալ 'ի կենդանութիւն. վերստին կենդանի լինել. նորոգիլ. յառնել մեռելոց, կամ վերականգնիլ. ողջանալ. փրկիլ։ Ղ. Բգ. ծէ. 22։ Եզեկ. ծը. 6. 22։ Հռ. Է. 9։ Ա. կոր. ծէ. 22. 36։ *Մեռեալքդ 'ի ձեռն մեռելոյս կենդանանայք. Ագաթ։ *Ընդ որում մեք մեռանիմք, ընդ նմին և կենդանանամք. Եղիշ. Է։ *Կենդանանալոյ յանդերանութիւն. Ցհ. կթ։ *Կենդանանամք զանմահ կենդանութիւն. Խոսր։ *Մահացեալ կենացն, և կենդանացեալ կորստեանն. Նար։ Անսովոր է գրեալն. Պրպմ. յյ. ա. *Մարգոյն ուրեմն բնութեան պարտ էր վերստին կենդանանալ առ առաջինն ››. այսպ. կանգնիլ։

ԿԵՆԴԱՆԱՆՈՐՈԳ. ա. Որ նորոգի 'ի կենդանութիւն յարութեան կամ 'ի հանդերձելումն. *Ի չափս զարուց շնչասպառ և կենդանանորոգ տռուզեկան յարութեանն. Նար. յէզ։

ԿԵՆԴԱՆԱՇԱՐԺ. ա. Ունող զշարժումն կենդանական, և հանգոյն կենդանակերպից. *Մեղայ ոչ սիրելով զընկեր իբր զկենդանաշարժ անձն իմ. Մաշ։ *Զդուռն մարտ հոգևահրաշ ասաեղաց 'ի քոյդ խորանի առկայացոյց կենդանաշարժ ընթացիւք. Երզն. լւ։

ԿԵՆԴԱՆԱՇԷՆ. ա. Ունող զշինուած կենդանական. կենդանի. *Կենդանաշէն տաճար մարմնոյս իմոյ. Ճ. Դ։

ԿԵՆԴԱՆԱՊԱՀ. ա. Պահպանիչ կենդանութեան. տէր կենաց. *Զեկեալ արգելուլ զկենդանութիւն առանց հրամանի կենդանապահին. Եզնիկ։

ԿԵՆԴԱՆԱՊԱՐԳԵՒ. ա. կենդանաձիր. պարգևիչ կամ պատճառ կենդանութեան. *Ի սպանողաց մարմնոց կենդանապարգևք հոգւոց. Նար. ծէ։

ԿԵՆԴԱՆԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Ζωαρχικός. Principalis vitae. Որ ինչ հայի առ պետն կենդանութեան, կամ առ տուօղն կենաց. *Գեբաղոյն կեանք, և կենդանապետական կեանք է, և ամենայն կենաց է պատճառ. Դիոն. ածայ։

ԿԵՆԴԱՆԱՊԷՍ. մ. Ζωτικῶς. Vitaliter. ζωηδὸν, animantium more. Որպէս կենդանի. կենդանութեամբ. զօրէն կենդանեաց. *Կենդանապէս պաշտել զքեզ տա կենդանի. Լմբ. պտրգ։ *(Զգայութիւնք) հաստատականք կենդանապէս էութեան. Նիւս. բն։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Ունող զկենդանի և առոյգ սաղարթս. *Փոխանակ աղաւնոյն կենդանասաղարթ գալարութեամբն շղաբերի՝ երևեալ հոգին սբ. Թէոդոր. խւ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԵՐ. ա. Ի կենդանեաց կենդանի սերեալ, որպէս կենդանազարմ, կամ կենդանածին. *Խառնալով ընդ համատոհմիցս կենդանասեր բազմամարդութիւն. Պիտ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԵՐԵԼ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱԾՆԵԼ. *Որք յարգանդին կենդանասերին մանկունք. Փիլ. նխ. ա։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωογονία. Generatio animalis. Սերունդ կենդանեաց. կենդանանալն սաղմին. կենդանածնութիւն. *Կենդանասերութեան քառանեակ (աւուրբք յարգանդի). Փիլ. լխ. դ. 154։ *Կենդանասերութեն պէտս՝ փոխանորդելոյն աղագաւ։ Զկենդանասերութեն յառաջ խաղացումն զարգացոյց. Պիտ։ *Դառնալ անդրէն 'ի նոյն կենդանասերութիւն՝ (բանիւն, աճեցէք և բազմացարուք). Վրդն. ծն։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόζωος. Cupidus vitae, et animantium amans. որ և ԿԵՆԱՍԷՐ. Սիրող կենդանութեան անձին. խնայօղ 'ի կեանս իւր. *Կենդանասէր անհնարին է բնութիւն. Փիլ. լխ. Է. 7։ *Կենդանասէրն անկաւ անօրինեալ ընդունայնութեամբ 'ի մահ. Բրս. խ Ղ։ *Մեծահոգին ոչ կենդանութեան իւրոյ յոյժ փոյթ առնէ. զի և ոչ է իսկ կենդանասէր. Արիստ. առաք։ *Փոխանակ զիականց զկենդանասէր մարդիկս ժանեօք մանրեալ աղայեալ ուտէին. Ցհ. կթ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԷՐ. Սիրող զկենդանիս, կամ զկեանս այլոց. *Իբրու կենդանասէր և մարդասէր ամենայն խնամովք հնարի փրկութի. Փիլ. ծ. բան։

ԿԵՆԴԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοζωον. Amor vitae. կենդանասէրն գոլ (ըստ ա նշ.) *Ունի անձն ըստ բնութեան զկենդանասիրութիւն ››. զի չկամի մեռանել. Ոսկ. յհ. Է. 38։ Տես և 'ի բառն ԿԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՆԻԼ, սնեալ. չ. Սնդեամբ պահիլ կենդանի. բուծանիլ. *Կենդանասնեալք յորոտ անմահարար. Երզն. խրատ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՈՒՆ. ա. Ζωοτρόφος, φικός. Ad alenda animalia accommodatus. Սնուցանելով պահօղ 'ի կենդանութեան. բուծանող. սնուցարար. *Մարմինն՝ կենդանասուն օդով միշտ յղփացեալ, և զայս ծծելով. Փիլ. նխ. ա։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՊԱՆ. ա. Սպանիչ կենդանւոյ կամ կենաց. սպանող. *Ի քարանց կարծրանիւթ վիմաց կենդանասպան օրինի. Նար. խւ։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾ, ի. ա. Ստեղծիչ կենդանեաց և կենաց. *Կենդանաստեղծն տն։ Նախախնամութեբ կենդանաստեղծին. Փիլ. այլաբ. ու լխ. Է. 7։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾԵՄ, եցի. ա. Ζωοπλαστέω, ζωοποιέω. Vivum formo, vivifico. որ և ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՄ. կենդանի ստեղծել. կենդանածնել. կենդանի առնել. կենդանագործել. յարուցանել. նորոգել. *Որ 'ի չորից նիւթից կենդանաստեղծեաց զագամ։ Ի չորից տարերց ապականութէ կենդանաստեղծեաց զզաղզարոս։ Նա ինքն կենդանաստեղծէ զամենայն ծնունդս ազգաց յաւուրն յետնումն. Լաստ. ընթերց։ *Կենդանաստեղծեալք յանեղէն հաստեցան. Շար։ *Ուրանօր օձն յանցանօք զԹոյնսն եհեղ, անդուստ բանն մահալ հնազանդութե զպատճառն կենդանաստեղծեաց. Պրոկղ. 'ի կոյսն։ *Ի վերայ որոյ հրայինն բորբոքեալ՝ կենդանաստեղծէ զամենայն միաբանութեբն ընդ երկրի. Արիստ. առաք։ *Ըմբշամարտականագոյն է, և կենդանաստեղծել կարողագոյն. Փիլ. լխ. Է. 45։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. *Որպէս հաւք 'ի ձուոց վերայ նստեալ՝ ընձեռեն զկենդանաստեղծութի հրամանաւ արարչին. Նար. եըգ։ *Քառասունքն՝ կենդանաստեղծութեն յորովայնի. Կոչըզ։ *Մեծ քան զկենդանաստեղծութեն և զլյութեն մարմնոյ՝ հոգւոյն է յառնելն և կենդանանալն 'ի մեռելութէ մեղաց. Լաստ. ընթերց։

ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՄ, ծի. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՍՏԵՂԾԵԼ. *Ո՛չ ձեռօք իբրև զառաջինն կենդանաստեղծու, այլ սոսկ ձայնելով արագապէս զելսն կատարէ. Մծբ։ *Փոխանակ չորից անշունչ տարերց՝ յորոց կենդանաստեղծանն ազգամ. Լաստ. ընթեր։

ԿԵՆԴԱՆԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱԿԵՐՊ. Ζώδιον. Signum caeleste. *Ի վերայ այրեցածին (գօտւոյ) բերին կենդանատեսակքն. Խոր. Ձ։ *Երկոտասան կենդանատեսակօք տարւոյն. Արշ։ Նոյնպէս և Լմբ. սղ։ Վրդն. ել. և պղմ։ Երզն. մրթ։ *Կենդանատեսակ բոլորութիւնն շրջի ատեղապէս. Շիր։

ԿԵՆԴԱՆԱՏԵՍԱԿ. Ζώδιον. Animal. Տեսակ կենդանւոյ. կենդանիք. *Երկին և երկիր և ծով, և ամենայն կենդանատեսակք. Սհկ. կթ. արմա։ *Զորձոցն վերարկեցելոցն 'ի նոյն կենդանատեսակացն, յորոյ վերայ նստի. Մծբ։ *Պտուղք ծառոց, և շարժումն կենդանատեսակք շնչաւորք. Շիր։

ԿԵՆԴԱՆԱՏԵՍԱԿ. կազմած ունող զտեսիլ կամ զձև կենդանւոյ. որձան կամ պատկեր կազմեալ 'ի նմանութիւն կենդանեաց. *Ճախարակօք և այլ գործարանօք անօթս ինչ առնել, կամ այլ ինչ գործի, կամ կենդանատեսակ. Մագ. ժէր։ *Զկարծրութի անկոփ վիմացն սխրալի կոփեալ կենդանատեսակս. Մագ. ծէ։

ԿԵՆԴԱՆԱՏԵՍԱԿ. ա. խաչանիշ. խաչագրոշմ. Ունող զտեսիլ կենսատու խաչի. *Զնշան կենդանատեսակ դրօշուց վառելոց 'ի ձայն փողոյ հնչակեալ. Կաղնկ։

ԿԵՆԴԱՆԱՏԻՊ. Նոյն ընդ վ. ը պէսպէս նշ. *Կենդանատիպ պտուղ բերեալ. Շ. փող։ *Է և քաղաք յիս պանծալի պարագրական, յոր աշտարակք՝ կենդանատիպք երկոտասան ››. այսինքն կենդանակերպք. որպէս մեկնաբար գնի 'ի հին տպ. Շ. խմ եղոյ։

ԿԵՆԴԱՆԱՏՆԿԻԼ. Ζωοφυτέω. Vivos surculos edo. Իբրև կենդանի տունկ արմատանալ. բուսանել. սերիլ. *Պատճառ առեալով գոլ զածութի միայն բարեաց. որք և միայն կենդանատնկիլ բարւոք է. Փիլ. լխ. ա. 78։

ԿԵՆԴԱՆԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Ζωοδότης. Vitae largitor. Տուօղ կենդանութե. կենսատու. և կենսառիթ. *Կենդանատուն ամենեցուն. Շար։ *Վկայ զած ունի, որ կենդանատուն է ամենեցուն. Ոսկ. ա. փլմ։ Մեռուցանել զամենեցուն կենդանատուն. Խոսր։ *Փրկչի և կենդանատուի։ Մատչել յմբռնումն ոտից կենդանատուացն. Նար. ղֆ. և հէ։ *Ի փառս կենդանատու անուանդ քո սբյ. Մաշտ։ *Աղբիւր է ամենայն բարեաց, և կենդանատու սուրբ խորհրդ. Ցձխ. Է։

ԿԵՆԴԱՆԱՏՈՒՆԿ, տնկոյ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՅՍ. որ և կաւաբոյս. *Խեցեմորթս և սպունգն՝ որ արմատացեալ է 'ի վէմս... զայսպիսիս՝ կենդանատունկս սովոր են կոչել հինքն իմաստասէրք. Նիւս. բն։

ԿԵՆԴԱՆԱՏՈՒՐ. ա. կենսատու, կենսատրիթ. *Կենդանատուր խաչ, կամ բխումն արեան քոյ։ Կանոնս բարեհրաւէրս, և կենդանատուրս՝ գրեալս հոգւովն սբյ. Ագաթ։ Ճ. Բ։ Նար. ծա։

ԿԵՆԴԱՆԱՏՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. կենդանատուր կացուցանել. *Կենդանի է բնութբ իբրև զած. և մի զի միացաւ 'ի մարմին իւր, կենդանատրեցոյց զնա ››. յն. կենդանարար կացոյց և զնա. Պրպմ. խէ։

ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐ, ի, աւ. ա. Ζωοποιός, ιοῦν. Vivificus, cans. որ և ԿԵՆԱՐԱՐ.

Որ կենդանի առնէ զմեռեալս. անմահարար. կենդանացուցիչ. կենսատու. կենսագործ, պատճառ կամ աղբիւր կենաց. *Հոգին է կենդանարար: Եւ կրորդ ադամ 'ի հոգի կենդանարար. Յհ. զ. 64: Ա. Կոր. ԺԵ. 45: *Հոգին Տր, կեանք և կենդանարար: կենդանարար ազանց բոլորեցունց. Աճառ. դէնփ: Ղուկ: Աղօթ. եւն: *Կենդանութիւն, կամ զօրութին կենդանարար. Յճխ: Դիոն: *Կենդանարար երրորդութեն. Պարգ: *Կենդանարար մարմին և արիւն տեառն: Հաց կենդանարար. Յհ. կբ: Ան. Ա: Խոսր: *Եւ հեթանոսք կենդանարարան ամենայնի բժշկեցան: Հոգւովն կենդանարարաւ. Եփր. Թուոց: Խոսր: *Ոչ եռուն հանգիստ կենդանարարին: Կենդանարար տէրդ, կամ հոգիդ: Կենդանարար մեռելոց. կամ բնաւից: Կենդանարար աւազան, կն խորհուրդ, կամք, դարշապարք կամ ոտք տեառն. Նար: *Կենդանարար շնորհք, բարութիւն, իմաստք, խրատք. Յճխ: *Զկենդանարար պատուիրաց օրհնութեն. Պրպմ. խղ: Տուեալ ողջոյն կենդանարար. Ղուկ: *Ի կենդանարար լծոյն իմոյ ասէ 'ի բաց կացին. Նչ. Եղծ: *Կենդանին, և կենդանարարն. Ոսկ. Ես:

ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կենսաւէտ, առողջարար. *Արածանի (գետն) ալոցագոյն և կենդանարարագոյն և աճեցուցանող. Փիլ. լին:

ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐՈՂ. Իբր կենսագործող. որ կենդանի առնէ. կենդանացուցիչ. *Զենեք զկենդանարարող զենողացն զնա. Ոսկ. ղկ:

ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կենդանի առնելն. *Ծնչութի և կենդանարարութ գոյ 'ի նոսա ըստ իմանալւոյն անձրևածութեն. Դիոն. Երկն: Ն Ը. հրեշտ: *Սպանումն մեղաց, և սրաից կենդանարարութն. Կոչ. ԺԵ:

ԿԵՆԴԱՆԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն կամ իսկութիւնն է կենդանի, և արմատ և պատճառ կենդանութեն. այն է փայտն կենաց՝ Տր խաչն քո. *Ամենայաղթ զօրութեն կենդանարմատ քո փայտին. Հարցմնտրու: *Որ 'ի վերայ կենդանարմատ փայտիդ բևեռեցար, կամ հեղեր զփրկական արիւնդ. Գնձ: Խորհրդատ: Սինոդ: Բենեդ:

ԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒ. ա. Որ կարէ կամ ունի կեալ. որ է ապրանաց. *Հրամեան տուր վասն տանն քոյ. զի մահկանացու ես դու, և ոչ կենդանացու "․ յն. մեռցիս, և ոչ կեցցես. Կոչ. Ը:

Եւ Կենդանացուցիչ. անմահարար. անմահական. *Լսել զբանսն կենդանացուս. Մծբ. ԺԷ:

ԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ζωοποιέω, ζώω. Vivifico, salvifico, suscito. Տալ կենդանանալ. յարուցանել 'ի կեանս. կենսագործել. կեցուցանել. կենդանի առնել կամ պահել. [Turkish: Armenian letters] Ղ. Բգ. Է. 5: Նեեմ. Թ. 6: Յոբ. ԼԶ. 6: Ժղ. Է. 13: Հռ. Է. 1: *Որպէս հայր յարուցանէ զմեռեալս և կենդանացուցանէ, նոյնպէս և որդի զորս կամի՝ կենդանացուցանէ. Ոսկ. յհ. Ա. 2: *Որդին տայ մեռաւ, զի զմեռելութեն արարածոց կենդանացուսցէ. Ագաթ: *Ուք մեռեալ են մեղօք, կենդանացուցանէ պահք. Յճխ. Թ: *Այս արհեստ (բժշկական) մերձեցեալ կենդանացոյց (այսինքն առողջացոյց): (Գարունն) երբոր 'ի մեռելութէ իւր կենդանացուցեալ (զտունկս). Պիտ:

ԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Ζωοποιῶν. Vivificans. Որ կենդանացուցանէ. կենդանարար. կենսատու. *Կեանք է, և կենդանացուցիչ ամենայն կենդանեաց. Յճխ: *Զկենդանացուցիչ և զամենազօր հոգին քո Տր: Ի փառս և 'ի պատիւ կենդանացուցիչ անուան իւրոյ. Ժմ: *Ամենայն բնութե մարդկան ներգործող և կենդանացուցիչ. Ճշ: *Կատարանս կենդանացուցիչ. Ճ. Ա:

ԿԵՆԴԱՆԱՒԷՏ. ա. Յաւէտ կենդանութեն պատճառ կամ աղբիւր. *Կենդանաւէտ բարեք. Պիտ:

ԿԵՆԴԱՆԱՒՈՐ. ա. Ուրեն կենդանիք. կամ ուր լինի կենդանի մնալ առ ժամանակ մի. կենսունակ. *Մինչ էրն յերկրի իսկ կենդանաւոր անցաւոր, եղև անձնաւոր մշտարնջենաւոր. Նար. ՁԲ:

ԿԵՆԴԱՆԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Կենդանի գոլն. կենդանածնութեն. *Ցորում է շունչ կենդանի . . . վիճակ առանձինն աքանչելի ընկալեալ զլաւն յէսն կենդանեղութեան. Փիլ. լին. Բ. 8:

ԿԵՆԴԱՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. Ζῶν, ζῶσα, ζωόν, ζῶν. Vivus, vivens, animans. Իբր կենսունակ. Ունող զկեանս կամ զինքնաշարժ գոլ, կեցող ըստ այլևայլ աստիճանաց կենդանութեան հոգւոյ, ոգւոյ, և շնչոյ. [Turkish: Armenian letters]. աշխ. հայր. եբր. խայ, խայաճ. *Ամենայն՝ որ կենդանութե (յն. կելոյ, τοῦ ζῆν) հաղորդի, ուղղապէս իսկ արդեօք և իրաւապէս ասին կենդանի. Պղատ. փիլ: *Աճ կենդանի: Երդուաւ 'ի կենդանին յաւիտենից: Դու ես որդի այ կենդանւոյ: Կենդանի է տր (այսինքն տծ վկայ լիցի): Կենդանի եմ ես, և կենդանի է անուն իմ: Զինչ խնդրեցէն զկենդանին 'ի մեռելոց անտի: Տակաւին կենդանի՞ իցէ հայրն ձեր: Զամենայն մարմին կենդանի: Փչեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի, և եղև մարդն յոգի կենդանի: Հանցէ երկիր շունչ կենդանի: Հանցեն ջուրք զեռունս շնչոց կենդանեաց: Յերկրին կենդանեաց (այս ինքն անմահ հրեշտակաց կամ հոգւոց). եւն:

ԿԵՆԴԱՆԻ. Նմանութբ՝ իբր կենսաւէտ, զովացուցիչ, յագեցուցիչ (հոգւոյ կամ մարմնոյ), անապակ, զուարթարար, անմահական, եւն. *Ջուր կենդանի: Ջրովն կենդանեաւ: Հաց կենդանի: Բան կամ պատգամ կենդանի: Պատարագ կենդանի. եւն: *Գետք յորովայնէ նորա բղխեսցեն ջրոց կենդանեաց. Յհ. Ա: *Ջուր կենդանի յաւէտ ասի, որ յարաժամ բղխէ, և աղբերն հոսումնն ոչ հատանի. Ոսկ. յհ. Ա. 31: *Կենդանի երանութե սիրոյն այ, որ անփոփոխն է կենդանի երանութբ: Զրկեալ 'ի կենդանի երանութենցն ժառանգութենէ: Զնորա գալստն 'ի մեզ հզելտ կենդանի խնամք իւրովք. Յճխ. սահէպ:

ԿԵՆԴԱՆԻ. գ. Իբր Ζῶον, ζόν. Animal. [Turkish: Armenian letters]. իսկ բանականն, [Turkish: Armenian letters]. *Կենդանի բանական կմ բանաւոր "․ Տծ մարդ. Սահմ. Ա: *Ամենայն կենդանի: Չորք կենդանիքն: Կենդանին առաջին նման առիւծու: եւն: Հասարակօրէն ուր բանն է զանբան կենդանեաց, 'ի մեզ գնի Անասուն կմ Գազան. որպէս Թ. Ճանաւար. որ և θρέμμα, pecus, ovis. *Դժուարին կենդանի է մարդս առ 'ի սովորելն սննդեամբ ըստ հարկաւոր սահմանին. Պղատ. օրին. Զ:

ԿԵՆԴԱՆԻ ԱՌՆԵԼ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ζωοποιέω. Vivifico. զոր օրինակ. Յհ. Է. 21: Հռ. Ը. 17: Գաղ. Գ. 24: Ա. Պետ. Գ. 13. եւն:

ԿԵՆԴԱՆԵԱՒ. } ԿԵՆԴԱՆԵՕՔ. } գ. իբր մ. Ζῶν, ζόντος. Vivens, vivente. Ի կենդանութե. և կենդանւոյն. [Turkish: Armenian letters]. *Կենդանեաւ մեռով տեսաք զգիտակութս. Եղիշ. Վրդ: *Այն որ առ գալստեան կենդանեաւն երկնչէր նենգել. Եփր. Թգ: *Կենդանեաւ մեռով. Ողբ. Գ. 16. այլ ձ. կենդանութբ մեռով. (յն. 'ի գոլն մեր տակաւին:) *Ո՛չ կենդանեօք, և ոչ յետ կենդանութե ուրեք փախչել կարիցեմ. Բ. Մ. Զ. 26: *Ոչ յետ մահու հօրն իւրոյ, այլ առ նորա կենդանեօք. Կիւրղ. Ծն: *Իբր կենդանեօք զիմս պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւնս. Նար. ԿԷ:

ԿԵՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ζωή. Vita, salus. կենդանի գոլն. կեալն. կեանք. [Turkish: Armenian letters]. *Ոչ հասցեն 'ի տարեկանս կենդանութե: Խաղ համարեցան զկենդանութիւն մեր: Կարգաց զտր կենդանութե զոգւոց և զմարմնոց. եւն: Իսկ *Ջրոց կենդանութե "․ ըստ յն. կենդանի ջրոյ: *Կենդանութբ իւրով ախտին ցաւոց զանդամսն 'ի մրմռանց յօշել. Բ. Մ. Թ. 9. իբր մ. կենդանւոյն: *Ի կենդանութէ արկանել "․ իբր զրկել 'ի կենաց, սպանանել. Եսա. ԿԸ. Ա: *Զորս 'ի կենդանութեան իւրում արբահամ մեկնեաց յիսահակայ. Խոր. Բ. 65: *Զկենդանութիւս մեր խաղաղացո. կամ զկեանս մեր խաղաղացո. Ժմ: և Ղուկ: *Բառնայլին զկենդանութիւս նոցա. Ղևոնդ:

Իսկ Նար. ԾԱ. *Զինչ քան զմեռելութե քառօրեայ գիոյ առ կենդանութի մեզ անյուսագոյն "․ իմա, 'ի կենդանացուցանել, կամ 'ի կենդանանալ:

ԿԵՆԴԱՆԻՈՑՆ. մ. Ζῶν, ζῶντες. Vivens, viventes, vivus, um. ἔμπνους, respirans. որ և ասի ԿԵՆԴԱՆԵԱՒ, ԿԵՆԴԱՆԵՕՔ, այս ինքն ի կենդանութե. կենդանութբ. մինչ դեռ կենդանի է. [Turkish: Armenian letters]. *Կենդանւոյն իջցեն 'ի դժոխս, կամ 'ի միջոյ մեղաւորաց փոխեցաւ: Կենդանւոյն ըմբռնել, ունել, ձերբակալ առնել, այրել, 'ի տապակս խլուցանել, խանձատել, եւն. Սղ. ԾԴ. 16: Իմ. Դ. 10: Ա. Բգ. ԺԳ. 8: Դ. Բգ. Է. 12: Ամով. Ա. 12: Բ. Մ. Զ. 11: Է. 5: Խոր. Գ. 21: ԾԾ: *Կենդանւոյն զհչխանութիւն ետ որդւոյ իւրում. Եսա. ԿԸ. Ա: *Վերացոյց զնա (զենովք) կենդանւոյն. Մծբ. ԺԲ:

Իսկ Ա. Թես. Դ. 16. *Մեք՝ որ կենդանւոյն մնացեալ իցեմք "․ իմա իբր անձակ. որպէս և ասի անդ. 14. *Մեք՝ որ կենդանիքս եմք մնացեալքս "․:

ԿԵՆԴԱՆՕՐԷՆ. մ. Ըստ օրինի կենդանւոյ. զօրէն կենդանեաց. կենդանապէս. *Ո՛չ անշունչ, այլ և ոչ 'ի շնչոյ և 'ի մարմնոյ կենդանօրէն բաղկացեալ. Փիլ. Ծ. բան.

ԿԵՆԴԻՆԱՐ, ի, աց. գ. Բառ լտ. [Turkish: Armenian letters]. Centinarium. այս ինքն հարիւրեակ, իբր հարիւր լիտր ոսկի կամ արծաթ. ևս և հարիւրնոց դրամ. (լծ. ռմկ. գանթար, գընթար. որ և ՔԱՆՔԱՐ, և Էնդալիւթ). *Կենդինարն հարիւր լիտր է: կենդինար անուանեցաւ ըստ հռոմայեցւոց լեզուին. զի կենդուամ հարիւր լսի. Շիր. կշռ. որպէս և Վրդն. պտմ: և Վրդ հց. Բ. և ԾԳ:

ԿԵՆԴՈՆԱՐ, ի, աց. գ. Բառ լտ. Cento, onis. յորմէ յն. κέντων, ώνος. Ցնցոտի. ձորձ իբր հարիւրաւոր կարկատանօք. *Զգեցաւ զկենդոնառն իւր, և առեալ հաց և պանիր 'ի ձեռն՝ նստեալ 'ի վերայ գրաստն կերակրէր. Վրք հց. Ձ:

ԿԵՆԴՐՈՎՆ, կամ ԿԵՆՏՐՈՎՆ, ի. գ. (զոր յետինք կեդրոն գրեն.) բառ յն. Κέντρον, ου. յորմէ լտ. Centrum. որպէս Խըլթան, խայթ, խայթոց, ծայր աղդան. ուստի ըստ երկրաչափից՝ կէտն միջին 'ի շրջանակի, միջակէտ բոլորակի. [Turkish: Armenian letters]. *Բոլոր է ձև պարզ ուղիղ, և պատէ զնա մի գիծ, և կայ յեն-

քեան մի կէտ, և այն կէտ է կենդրոնն բոլորին, որ է միջոց։ Ուղիղ գիծ՝ որ անցանէ ընդ կենդրոնն բոլորին։ Առնեմք զմին կենտրոնն, և գծեմք 'ի վերայ նորա բոլորեն. Եւկլիտ։

ԿԵՆԵՂՈՒՏ. ա. Ζωός, ζωηρός. Vivus, vivax, vitam praebens. (որ գրի և ԿԵՆԴԱՂՈՒՏ.) Ունող կենաց կամ կենդանութեն. կենդանի. կենդանաւէտ, կենսաւէտ. կենարար. և Առոյգ. առոյգ, զուարթ. *Տէրունական կենեղուտ և կենսակիրն մարմնոյ. Անան. եկեղ։ *Կենեղուտ վարդապետութեն քոյ. Սարգ. ա. յհ. ա։ Ոսկեփոր։ Վրդն. եւ։ *կենեղուտ պտուղ. Վրդն. յանհաւատս։ *կենեղուտ աճմամբ գան 'ի կատարելութեն ըստ ներքին մարդոյն. Տօնակ։ *կենեղուտ պարարտութեն որթոյն քո. Ոսկ. ես։ *Այգին կենեղուտն զօրութբ յեղը եւ ձմերայնոյն. Առ. է։ *Ցիմանալւոյ և կենեղուտ զօրութէ. Մագ. եկեղ։

ԿԵՆԸՆԾԱՅ. ա. Ζωόδωρος. Vitam donans. Որ ընծայէ զկեանս, կենսաւէտ. կենցաղօգուտ իւր. *Ի ձեռն երկոցուն (առն և կնոջ) համակամ մտերմութեան կենընծայ բոլորափառութեն ամենեցուն պատահեսցէ։ Նոյ զհասարակաց կենընծայ հիմանէ բուռն հարեալ ('ի տնկել այգիս). Պիտ։

ԿԵՆՍԱԲԱՇԽ, ի. ա. որ և ԿԵՆԱԲԱՇԽ. ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՇԽ. Բաշխող կենաց. կամ որով բաշխի կեանք. *Մատամբք կենսաբաշխի. Նար. ղա։ *Փառօք պսակեալ 'ի վերայ խաչին, բազմեալ 'ի սեղանն կենսաբաշխ. Տօնակ։

ԿԵՆՍԱԲԵՐ. ա. Ζωηφόρος, φερέσβιος. Vitam adferens, salutaris. Բերող զկեանս. կենսատու, և կենսաւէտ. *կենսաբեր աւետիք. վարդապետութեն, քարոզութիւն, բան, գալուստ, յարութեն. Ագաթ։ Ցձր. ղ. ճ։ Նար։ Շար։ *կենսաբեր օրհնեալ աւանդ. Մաշ։ *Նովին կենսաբեր գեղով խոստովանութբ և ապաշխարութբ. Կոչման։ *Իջեալ առ նոսա կենսաբեր հրեշտակն ('ի գիմաց որդւոյն այ). Շար։ *Որ 'ի մէջն է անշարժ և հաստատուն, գոլով կենսաբեր՝ երկիրս. Արէոփ. ծ։

ԿԵՆՍԱԲՈՒՂԽ. ա. Բղխող կենաց և կենդանութեն. և Առոյգ, զուարթարար. *կենսաբուղխ փայտ. Եղիշ. խւ։ *Քար յասպիս ստահատեսակ և կենդանի, որպէս միտասաղարթ՝ կենսաբուղխ և մաքուր. Լմբ. յայտ։

ԿԵՆՍԱԳԻՒՏ. ա. Ուր լինի գտանել զկեանս. *Որպէս եղև իսկ 'ի կենսագիւտ տեղւոջն ընտրութեամբ երկոցունց կողմանցն, ոմանց 'ի վայր անկեալ, և ոմանց 'ի վեր ելանել. Եղիշ. խաչ։

ԿԵՆՍԱԶԳԵԱՑ. Ըստ յն. ոճոյ. իբր կենսաբեր, կենսակիր. *Ի ձեռն կենսազգեաց խաչին. Պահպանող, կենսազգեաց. Կիւրղ. և Եղիշ. խւ։

ԿԵՆՍԱԽՐԱԽՈՅՍ. ա. Որ տայ խրախոյս կենաց. յուսադիր փրկութեն. *Ցուցամ յոծ... ըստ մարգարէի կենսախրախոյսն բանի. Նար. խդ։

ԿԵՆՍԱԾԱՂԻԿ. ա. Ունող զծաղիկ կենաց. *Ի ցանկալի վայրս կենսածաղիկ դրախտին կենաց. Սահակ։

ԿԵՆՍԱԾԻՆ, ծնի. ա. որ և ԿԵՆԴԱՆԱԾԻՆ. Ծնող կենաց. կամ 'ի կեանս. և կենսատու. *Յարութեան և անիծից երկուքն բարձան 'ի ձէնջ 'ի ձեռն կուսին կենսածնի. Սարգ. ա. պ. է։ *Դարձցի թագաւորն 'ի տաճարն, և տաճարն ազգք կանանցածնաց 'ի ձեռն կուսին կենսածնի։ Տօնակ։ *Փոխանակ մահաւիթ և մահածին ծառոյն՝ զկենսածին և զկենդանացուցիչն բուսուցեր զքո. Անան. եկեղ։

ԿԵՆՍԱԾՆԵԼ. չ. Ծնանել զկեանս. կենդանածնել. *Կենսածնելով մեզ զլոյս ճշմարիտ, ըստ մարգարէին՝ թէ ծագումն է անուն նորա. Ար. 'ի կոյսն։

ԿԵՆՍԱԾՆՈՒՆԴ. Տ. ԿԵՆՍԱԾԻՆ. *Միով մկրտութբ 'ի կենսածնունդ աւազանէն. Լմբ. հանգ։

ԿԵՆՍԱԿԱՅԼԱԿ. ա. որ և ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՅԼԱԿ. Ունող զկայլակս կենաց. կամ զկենսաբուխ և զփրկարար շիթս. *կենսակայլակ կողահոս արեանն քո։ կենսակայլակ վտակն. Անան. եկեղ։ *կենսակայլակ ցօղ։ Ցօղով կենսակայլակ կրկնաբուխ վըտակացն առոգեալ. Սկեւռ. աղ. և յոբ։

ԿԵՆՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կենդանական. և կենսաւէտ. *Արբոյց փոխանակ կենսականի զմահաշունչն դեղ. Պիտ։

ԿԵՆՍԱԿԻՐ. ա. Կրող յինքեան զկեանս. կենսաբեր. կենսազգեաց. և կենսատու. կենսաւէտ. *Տէրունական կենեղուտ և կենսակիրն մարմնոյ. Անան. եկեղ։ *Փառաւոր և կենսակիր յարութեն քո. Խոր։ *Խաչ կենսակիր. Լծ. կոչ։ Ոսկեփոր։ *Եղիցի գնալ ձեզ 'ի խորհուրդս կենսակիրս և ածամերձս. Ցհ. կբ։ *Զդիւակիր մայրն կենսակիր առնէ. Վրդն. ծն։

ԿԵՆՍԱՀՐԱՒԷՐ. ա. Որ 'ի կեանս հրաւիրէ. *Քարոզն առաքելական, և աւետարանականն կենսահրաւէր. Տօնակ։

ԿԵՆՍԱՃԱՇԱԿ. ա. Ուր է ճաշակ կենաց. *Ցորդորեաց գալ 'ի կենսաճաշակ հարսանիս միածնի որդւոյ իւրոյ. Տօնակ։

ԿԵՆՍԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՆԱԼ. *Զնոյն և եզեկիէլ վասն չորացեալ ոսկերացն 'ի միասին յարմարմանն և կենսանալոյն երաշխաւորէ. Լմբ. հանգ։

ԿԵՆՍԱՉՈՒ. ա. Որ առաջնորդէ՝ կամ ընդ որ լինի չուել 'ի կեանս. *Ռահ կենսաչու ճանապարհին. Նար. խւ։

ԿԵՆՍԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Որ է պարգևիչ կամ պարգև կենաց. *Ինքն իսկ եղև ճանապարհ ամենայն ժուժկալութեն և համբերութեն հաստատեցելոց 'ի կենսապարգև արքայութեն. Ագ։

ԿԵՆՍԱՌԱՔ. ա. Որ առաքէ 'ի կեանս, կամ ծաւալէ յիւրմէ զկեանս. *Լուսափայլ, այսինքն վերջին և մահալոյծ և կենսառաք ձայն. Ցհ. խմ. ռփ։

ԿԵՆՍԱՌԻԹ. ա. Որ է առիթ կենաց. փրկարար. առողջարար. *Առ ելս ծառոյն կենսառիթ պտղոյն. Նար. ծէ։ *Ծառդ դու կենսառիթ պտղոյն (որ կոյս). Գնձ։

ԿԵՆՍԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող զկեանս, կամ զկենցաղս. կենսասէր. կենդանասէր. *կենսասէրն անկաւ ընդ ունայնութբ մահու. Բրս. խ Դ։ *Բնութբ կենսասէր է մարդ։ կենսասէր եմք. և անդ միշտ կենդանութի է. Լմբ. ող։ *Որք են 'ի սմա կենսասէրք, առ այն յառաջադրեալն ընթանան. Շ. ա. յհ. իէ։ *կառուցեալ հանդիսան ութերորդ անվախճան գարուն կենսասիրաց անձանց. Սարկ. փոխ։

ԿԵՆՍԱՏՈՒ, ուի. ա. Ζωοδότης. Vitae largitor, vitam praebens. ζωηρός, salutaris. Տուող կենաց և փրկութեն. կենդանատու. փրկարար. կենսապարգև. *կեանքն կենդանեաց զկեանսն կենսատու (հայր զորդի) ծնեալ. Ցձր. ա։ *Զկենսատու փրկիչն մեր քո։ Ի գերեզմանն կենսատուին։ Ի կենսատուին մահն. Ժմ։ Շար։ Նւ. եղծ։ *կենսատու խաչ, մահ, գերեզման, աւազան, երանութիւնք, օրէնք. Ցհ. կբ։ Խոր։ Նար։ Շար։ Խոր. բ. 80։ Ցձր. ծ։ Նւ. եղծ։

ԿԵՆՍԱՏՈՒՆԿ. ա. Ուր է տունկ կամ ծառ կենաց. *Բարեգործութեն կենսատունկն դրախտ. Նար. կէ։

ԿԵՆՍԱՏՈՒՐ. Տ. ԿԵՆԴԱՆԱՏՈՒՐ. *կենսատուր փրկութեն, քարոզութեն, &c. Ագաթ։ Փարպ. Նար. տաղ։

ԿԵՍԱՑՆՑՈՒՂ. ա. Որ ցնցղէ կամ ցօղէ զկեանս. *Իւղս այս՝ կենսացնցուղ ցօղով անձրևեալ. Նար. ղֆ։

ԿԵՆՍԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. կենդանի և կենդանաւէտ առնել. կենդանացուցանել. ընուլ կենդանութեամբ. կենսաւիթ կացուցանել. նորոգել կամ վերածել 'ի կեանս. զուարթացուցանել հոգւով. հաղորդել զկեանս իւր. որպէս զգեցուցանել. *Այնպիսի բնութիւն է կենացն, առ որս մերձենայ՝ կենսացուցանել. Սարգ. ա. պ. ջ։ *Մարմնով զգալեաւ երևեալ առ 'ի շնորհ այժմ կենսացուցանել. Լմբ. պորտ։ *Որով կենսացոյց զգործին պարտեաց. Նար. հէ։ *(Ողորմութիւն բաշխելով) զգիտատուցեալ պէտս արտաքնոցս 'ի մաքրութի նորոգման ներքին մարդոյն անսպառ կենսացուցանէր։ կենսացուցին իւրեանց զհարկաւոր մահ մարմնոյ. Ցհ. կբ։ *կենսացուցանել 'ի մեռելութէ մեղաց։ (Գետն) ընդ զանազան որակս ծառոց և բուսոց առոգեալ՝ յէութի իւրեանց կենսացուցեալ՝ կանաչացուցանէ. Լմբ. հանգ. և ող։

ԿԵՆՍԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ կենսացուցանէ. *Հաղորդեցուցանեն կենսացուցիչ մարմնոյ և արեան. Ցհ. խմ. եկեղ։ *կենսացուցիչ վտակաց արեան կենարարին։ կենսացուցիչ նը արեամբ քո։ Զկենսածին և զկենսացուցիչն զքո. Անան. եկեղ։ *կենսացուցիչ չարչարանք։ Նշանօք և կենսացուցիչ զօրութբ. Ճ. Ա։ Տօնակ։

ԿԵՆՍՈՒՆԱԿ. ա. Ունող զկեանս. կենսակիր. կենդանի. կենդանաւէտ. *կենսունակ տախտակ անխորտակելի. Նար. գնձ խւ։ *Մարմնով կամաւ բևեռեալ 'ի կենսունակ փայտին. Շ. փող խւ։ *Ի վերայ կենսունակն փայտի։ Ի կենսունակն լոյս ածողին պատուիրանին. Սկեւռ. եւ. և աղ։ Լմբ։ *Զարդարադոյն մատուցան կենսունակ գերեզմանին քո. Հ. կիւղէ։

ԿԵՆՍՈՒՍՈՅՑ. ա. Ուսուցիչ կենաց, հոգեշահ, փրկարար. *Բան ինչ կարճառօտ և կենսուսոյց ասասցէ նոցա. Վրք հց. ճ։

ԿԵՆՏԱՐ. Փոխանակ գրելոյ կենտինար. Տ. ԿԵՆԴԻՆԱՐ։

ԿԵՆՏՐՈՆ. Տ. ԿԵՆԴՐՈՆ։

ԿԵՆՑԱԿԱՆ. ա. Որ ունի սովորութիւն կեալ 'ի կենցաղումս. կենդանացու. առօրացու. աղբեղէն. երկրածին. *Հրաման տուր վասն տան քո, զի մեռանելոց ես, և չես կենցական. Ոսկ. ես։

ԿԵՆՑԱՂ, ոյ, ում, ով. և ի, ու կամ ու, աց. գ. Βίος. Vita, vivendi ratio, victus, conversatio. Հանգամանք և ընթացք կենաց ուրուք. վարք և քաղաքավարութի. Յորքում կենացը, յօյսը, վարմանքը. եօլ. էրքեան, կեչինմէք, եօլ օրուրմէօն. *Զամենայն ուրուք զկենցաղ՝ մտացն ընթակա կշռէր. Խոր. ա. 25։ *կենցաղ պայծառագոյն կը ուղիղ ցուցանել։ Զբաղձալեաւ կենցաղոյ նորա յայտ առնելով։ Ի գիրս զգաստ եղեցուց ուղիղ աւանդութբ, և սորա կենցաղու. Ոսկ. յհ։ *Աշխարհի կենցաղս։ Հովուական կենցաղով կեալ։ Երկնային կենցաղիւ քաղաքավարեալ. Կիւրղ. գնձ։ Նանն։ ճճ։ *կենցաղ վարձկան (այսինքն վարձկանական), և ծառայից վայելուչ. Արէոփ. տաղ։ *Այսու երկեղիւ զկենցաղս քո ուղղեա. Մաշ։ *Այս է առն այ կենցաղն։ Բարեպաշտութբ և բարեգործութբ կեալ կեն-

ցաղք ։ Ոչ ախորժեաց ընդ չարագործ կենցաղս բնակել մեծութիւն չնորհացդ. ՃԺ ։ * Զկենցաղականն ջանալով ձեռս յարմարել. Պղատ. օրէն. Է ։ * Ցանուցի պատկերագրի երկաթ լաւագոյն է քան զոսկի, որպէս 'ի կենցաղի բան քան զճոխութիւն. Ոսկեփոր ։ * Ո՛չ է անգործ և դատարկ որ զուարթնոցն կենցաղ, այլ ունին 'ի բնութեան իւրեանց պաշտօն ծառայութեան. Մեկն. ղկ ։

ԿԵՆՑԱՂ, կամ ԿԵՆՑԱՂՍ. Վիճակ առօրի կենաց. կեանք աշխարհիս. աշխարհ. տն աշխարհս. դու փէռնէա, ձինան. * Որք 'ի մերձակայ կենցաղս, յինչս քաղցեալք էին. Ոսկ. յհ. ա. 21 ։ * Ելեալ 'ի կենցաղոյս ։ Հաւատ վաճառեալ ընդ սնոտի կենցաղոյս. Խոր. Գ. 24. և 68 ։ * Ի կենցաղումս ունի զչահ օգտութեան. Մանդ. ժա ։ * Ցանցաւոր կենցաղոյս ։ Ծով կենցաղոյս ։ Ի ծովածուփ կենցաղոյս ։ Վարել մեր զկենցաղս. ԺՍ ։ Շար ։ Խոսր ։ Լմբ. ծղ ։ * Որ է օր վերջին այսմ կենցաղի ։ Ի կենցաղիս ծովու ։ Այսր կենցաղոյս ։ Կենցաղոյս բերմունք ։ Ի կենցաղոյս ճանապարհի ։ Ի կենցաղ աստեացս. Նար ։ * Ի կենցաղումս, կամ 'ի կենցաղումս. Պիտ ։

ԿԵՆՑԱՂԱԶՐԱՒ. ա. որ և ԿԵՆԱԶՐԱՒ. Զրաւիչ 'ի կենցաղոյս. բարձող 'ի կենաց աշխարհիս. * Անողորմն վրիժուք մակածեսցին զկենցաղազրաւ հեքութիւն. Պիտ ։

ԿԵՆՑԱՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Βιωτικός, κοσμικός. Hujus vitae, saecularis, mundanus, civilis. Սեպհական կենցաղոյս. աշխարհական. երկրաւոր. անցաւոր. և կենցաղօգուտ. փիւնէէվի. * Զամենայն զկենցաղականս 'ի բաց գնելով զգործ. Պորփ ։ * Փախիցուք 'ի փափկութէ, և յամենայն իրաց ինչ կենցաղականաց. Ոսկ. յհ. ա. 21 ։ * Կենցաղական դեղատուութեանց (այսինքն խաբէութեանց աշխարհի). Բրս. հց ։ * Հրաժարել յամենայն վայելչութեանց կենցաղականացս. Ածբ. Է. 1 ։ * Կենցաղականաւ այսր յաւիտենիւ ։ Կենցաղականաւ անկայուն դոյիւ զբաղեալ ։ Ի ծփական խռովութեանց կենցաղական զբաղմանց. Նար ։ * Կարգս կենցաղականս »։ այսինքն բարեկարգութիւնս ըստ աշխարհի. Խոր. Բ. 3 ։ * Առ 'ի յառաջուստ կենցաղական կարգաց (այսինքն կեանց) նորս իրայէլի 'ի սովամահ կորստենէ. Ցհ. կը ։ * Ոչ զամենայն կենցաղականս նորա յայտնեաց »։ Զ զվարս. Ոսկ. յհ. ա. 35 ։

ԿԵՆՑԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կենակցութիւն. կենցաղավարութիւն. ընտանութիւն. * Սակս աննդական կենցաղականութեանն՝ եղբայր յոհ (կոչեցեալ՝ յակոբոս արդարն). Նար. խչ ։

ԿԵՆՑԱՂԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύμβιος. Una vivens, contubernalis. Կենաց կցորդ 'ի կենցաղումս. կենակից. ընտանի. * Քև զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեր կցորդ ստացաք. Նար. խաւ ։ * Կենցաղակիցք սորա համարձակեցաք լինել, և խօսակից ։ Կենցաղակիցս մեզ սահմանեաց. Լմբ. հմբ. աղ ։

ԿԵՆՑԱՂԱԿՑՈՐԴ. Նոյն ընդ վ. * Մարմնացելոյն կենցաղակցորդք, արարողին բանից խօսակիցք. Նար. առաք ։

ԿԵՆՑԱՂԱՊԷՍ. մ. Πολιτικῶς. Civiliter. Ըստ աշխարհի. քաղաքականօրէն. * Ի՛նչ որ կենցաղապէս, և է ինչ որ գերազանցապէս (այսինքն գերաշխարհիկ). Դիոն ։

ԿԵՆՑԱՂԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող կենցաղոյս կամ կենաց աշխարհիս. կենասէր, և աշխարհասէր. * Եհաս գարունն ... տեսին և խնդացին կենցաղասէր մարդիկ. Եղիշ. Է ։ * Բնական սովորութիւն կենցաղասէր երիտասարդաց. Յհ. իմ. Ա ։ * Կենցաղասէր մարդկային ընութիւն. Անան. եկեղ ։ * Մերժեն զսնոտի կենցաղասէր խաբէութիւն պատրանաց. Տօնակ ։

ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐ, ի, աց. ա. Որ վարէ զկենցաղս, կմ վարի և կեայ 'ի կենցաղումս. * Ճանապարհ զկենցաղս ասէ. զի որպէս ճանապարհն յուղարկէ զուղևորն, նոյնպէս և կենցաղս (կմ աշխարհս) զկենցաղավարն. Տօնակ ։

ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐԵՄ, եցի. չ. } Βιόω,
ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐԻՄ, եցայ. չ. } βίωμι.
Vivo. διατρίβω, conversor. Վարել զկեանս. վարիլ կամ դեգերիլ և պանդխտիլ 'ի կենցաղումս. կեալ յաշխարհի. քաղաքավարիլ. կենակցիլ. ապրիլ, ճարդիանց ճէշ կէնալ. վարուիլ. կէչինմէք, եօմիւր սիւրմէք. * Որպէս և զիարդ հրամայեաց կենցաղավարել ։ Այսքան կենցաղավարեաց. Խոր. Բ. 7 ։ Գ. 67 ։ * Որք սրբութեամբ կենցաղավարեցան ։ Հոգւով և մարմնով զնծաւէր կեանան կենցաղավարեցաւ. Դիոն. եկեղ ։ * Առանց հովուի ոչ խաչանց և ոչ այլոյ իրի պարտ է կենցաղավարել. Պղատ. օրէն. Է ։ * Զմիացեալ կենցաղն իւրոց լաւագոյն կենցաղավարեցայց. Պղատ. Եւթիփռոն ։ * Զանախտաբար կենցաղավարելն ։ Զարութեամբ կենցաղավարելն. Նանա ։ Ոսկ. յհ. ա. 27 ։ * (Տէրն մեր) առ 'ի մերս կենցաղավարիւր բնութիւն. Ճ. Բ ։ * Որ առ ինքն և օրէնսն ուր և առ ընկերսն գիտէ խաղաղութեամբ կենցաղավարել. Սրգ. ա. պ. Է ։

ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βίος. Vita. διατριβή, conversatio. Ընթացք կենաց. վարք. քաղաքավարութիւն. կեանք. սովորութիւն. * Ուղիղ կենցաղավարութեամբ ։ Զեղանակ չար կենցաղավարութե. Ոսկ. յհ. Բ. 2 ։ Ճ. Ա ։ * Խորամանկագոյն 'ի կենցաղավարութե. Խոր. ա. 20 ։ * Խաղաղացուցեալս զկենցաղավարութիւնս մեր. ԺՍ ։ * Ծովու նմանեցուցանէ զաշխարհ, և յորձանաց ընդ կենցաղավարութիւն սորա. Շ. Բարձր ։ * Ըստ օրինաց (իւրեանց) կենցաղավարութե պատուեալ լինի 'ի հրէից. Պիտառ ։

ԿԵՆՑԱՂԱՒԷՏ. ա. Իբր կենցաղօգուտ, կամ կենդանաւէտ. * Ցօղնաղան վերաբերէր բուսոց 'ի կենցաղաւէտս ատոց »։ այսինքն 'ի բարեաց աշխարհիս. կամ * Ի կենցաղաւէտ սատոց »։ 'ի բարի հրամանացն այն. Պիտ ։

ԿԵՆՑԱՂԻՄ. Տ. ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐԻՄ. * Հեղգութեամբ կենցաղիմ. Վրք հց. ժԲ. և Ե. ժԷ ։ * Զրկեալ և 'ի չնչոյ, որով անբանք կենցաղին. Լմբ. ամբոխ ։

ԿԵՆՑԱՂՕԳՈՒՏ, օգտի. ա. Βιωφελής. Vitae utilis. Որ ինչ է յօգուտ կենցաղոյս. օգտակար կենաց, և աշխարհի. * Կենցաղօգուտ իրատ, կամ բարութիւն, երկք, չահք, ախտոյք, ընծայք, գործք, վարժումն, ևն. Պիտ ։ * Վերացաւ 'ի գլխոյ փարթամացուցիչ պտուղն գեղեցիկ և կենցաղօգուտ. Խոր. Գ. 68 ։ * Բազում գործս քաղաքականս և կենցաղօգուտս ։ Հանդիսանալ 'ի կեանս կենցաղօգուտս. Ցհ. կը ։ * Արժան է գտանել զփոխուստ ('ի հեշտալեաց) վասն կենցաղօգուտ առաքինութեանցն. Փիլ. նխ. Բ ։

ԿԵՆՑԱՂՕԳՏԱԿԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Βιωφελέστερος, βιωφελέστατος. Valde utilis vitae. Առաւել կմ յոյժ կենցաղօգուտ. * Գեղեցիկ և կենցաղօգտակարագոյն ... աներգումն ճշմարտախօսել. Փիլ. Ժ. բան ։ * Կենցաղօգտակարագոյնն իրարք, հմտութիւն, կամ իրք ։ Կենցաղօգտակարագոյնք ախորժակաց, կամ բանաւորաց և անբանից. Պիտ ։

ԿԵՆՑԱՂՕԳՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Օգուտ կենաց և կենցաղոյս. բարիք հասարակաց. * Զամենավայելուչ կենցաղօգտութիւն այսու բար անօրինեալ յաշխարհ ծովացուցանէին ։ Եւ այնպէս կենցաղօգտուն բերք յառաջ խաղան ։ Անցեալ ստանին զյաղթութեանն կենցաղօգտութիւն. Պիտ ։

ԿԵՇՏ, ի, ից. գ. պ. քէյշ, քէշ. τὰ Ἱερὰ αἵρεσις. Religio, secta. Կրօնք. դէն. (ուստի քէշիշ, կրօնաւոր.) Մէզհէպ, փին, ային, Բէօրէ. * Մոգն և զանդիկն, հրեայն և քրիստոնեայն, և որ այլ ևս բազում կեշտք ։ Լաւագոյնք քան զայլ կեշտան նորա երևեալ են ։ Իմ այսպէս լուեալ էր վն կեշտիս այսորիկ. Եղիշ. Գ. և Ը ։

ԿԵՌ, ի, աց, օք. կամ } Որպէս ամկ.
ԿԵՌԻՔ, ռեաց, եօք. գ. } չէնկէլ, ան_ առայ. (Թերևս 'ի կեռի, կեռայ. լծ. և ժայռ. ժեռ.) Առամն, ատամունք կենդանեաց, ժանիք. փիղ. * Առիւծն զճանճ կռճնեաց կեռօքն կռփել. Մագ. Ը ։ * Ցանդնդադողուղակ կայտառութն կեռեաց կործեալ զատամբն. Ածբ. Է. 3 ։

ԿԵՌ. որպէս ամկ. ա. գ. է ճանկ, ճանկաւոր. ծուռ. կոր. ժանեաւոր. կոռուցաձև. էյրի, չէնկէլ. Տես և զբարդեալս ԿՌԱ". * Երկաթ կեռ. Վրք ։ * Ձեռ կռընկու է վիզն ունկեռ. Շ. առակ. (ուղտ) ։

ԿԵՌԱՍ, ի, կամ ոյ. գ. } Բառ անյայտ.
ԿԵՌԱՍԵՆԻ, կմ սի, ւոյ. } և տունկ նորա. քիրազ, քիրազ աղաճը. որ և ամկ. կոռւ, կոռւէնի. * Ի կեղևոյ կեռասի ծառոյ. Մարբին ։ * Կեռասենի, ևն. Վրք ։

ԿԵՌԼԻԿ, լկի, կաւ. գ. Բառ ամկ. ... Դողլ. գօղա, պագրաճ. * Զուրն 'ի հորոյն կեռլկաւ 'ի վեր քարշի. Բժ. սփէփ. ճէհ ։

ԿԵՌՆԵԽ. ի, աց. գ. Κόσσυφος, κόττυφος. Merula. Սարիկ թռչունն քաղցրաձայն՝ նման ագռաւու փոքրկան. ճարէ՛ւ. գարա բուլպուլ. * Կեռնեխք և տատրակք ։ Կեռնեխք և ագռաւք և պապկայք. Փիլ. աս. չխոս ։

ԿԵՍԱՐ, ու. գ. որ և ԿԵՍԱՌ, կամ ԿԵՍԱՐՈՍ. Բառ լտ. Caesar, Καῖσαρ. յորմէ և ԿԱՅՍՐ. Մականուն Յուլիոսի առաջին ինքնակալի հռովմայ, յորմէ և յաջորդք նորա կեսար կամ կայսր կոչեցան. որպէս և գահակիցք նոցա. չասար, գայսէր. * Առաջի անտոնինոսի, և կեսարու ։ Գերմանիկոս՝ կեսար եղեալ. Խոր. Բ. 19. և 26 ։ * Ընկալեալ առ կեսար (այսինքն առ յուլիոս). և կեսարու տուեալ զմիժագ միհրդատայ՝ չինէ զնա, և 'ի պատիւ կեսարու անուանէ զնա կեսարիա. Ցհ. կը ։ Իսկ Կոչ. ժա. * Խնդրեցին իւրեանց զկեսարոյ »։ իմա, զկեսար. որ ըստ յն. 'ի հյց. լինի գէսարա ։ Որպէս և յասելն, Եփր. Բ. փիլ. * Զնախարարսն և զընտանիս կեսարեայ »։ իմա, կեսարու կմ կայսեր ։ Թող զի և սեռականն բառիս կեսարիա՝ անխտիր լինի կեսարու, կեսարեայ, կեսարիայ ։

ԿԵՍԱՐՈՒԹԻՒՆ կմ ԿԵՍԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Կայսերութիւն, և գահակցութիւն կայսեր. * (Յուլիանոս) յաղագս կեսառութեան զքաղաքս յամպարշտութիւն կամէր դարձուցանել. Ճ. Բ ։

ԿԵՍՈՒՐ. Տ. ՍԿԵՍՈՒՐ. * Դուստր ընդ մայր իւր անարգիցէ, և նու զկեսուր իւր. Եղնիկ ։

ԿԵՍՏ, կամ ԿԵՍՏՈՍ, ի. գ. Բառ յն. և լտ. Κεστός, κίστη. Cestus, cista. իտ. Cesta. Կողով. տապաստակ. տապանակ. արկղ. և ըստ քերթողաց՝ Անուն զարդուց աստղկան այսինքն ափրոդիտեայ մօրն անառակութեանց. * Առեալ զզարդան ամենայն 'ի կեստէն ափրոդիտեայ ։ Եւ կեստոն առաւ պեղմ տապանակ ինչ գոլ. Նոննոս ։ * Հեռաւ էառ 'ի կեստէն ափրոդիտեայ, որ էր աս_

պանակ՝ աման զարդուց. Ցծնոյ։

ԿԵՏ. Տ. ԿէՏ։

ԿԵՏԱԴՐԵԱԼ. Կէտ եդեալ. սահմանեալ. որոշեալ. ժամադիր եղեալ. *Կէտ նպատակի եդեալ մինչև 'ի տուն (կամ տօն) կետադրեալ սահմանի հարսանեացն. Զքր. կը։

ԿԵՏԱՀԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Սահմանադրութիւն. սահման. *Ո՞ւր իցեն կետահամարութիւնք սահմանաց մայր քաղաքին նոցա սպարտայ. և նոր զնիզակն ցցեալ, բայց, յայսմ վայրի. Պիտ։

ԿԵՏՈՍ. ի, աց. Տ. ԿէՏ, որպէս միշապ ձուկն. *Ի նաւէն յորովայն կէտոսին. Փիլ. յովն։ *Որպէս վասն կէտոսացն ասացաւ. Վրդն. ծն։ *Զկէտոսն մեծ պզնամբ ածել, որ է նա բանսարկուն. Ոսկիփոր։ *Ցերեկս օրս ոչ ճաշակեաց (ինչ) կէտոսն (կամ կիտոսն. մի ձ. իշկէտոսն) կերակուր. Երզն. մտթ։

ԿԵՏՈՍԱԲԱՐ. մ. Հանգոյն կէտոսի կամ միշապ ձկան. *Զբահեղձոյց կէտոսաբար կորնչէր թշուառականն. Կոնոն։

ԿԵՐ, ոյ, ոց. գ. Δέλεαρ, βορά. Esca, cibus. կերակուր, մանաւանդ անասնոց. կուր. խար. խայծ որսալոյ, և որս. նմանութեամբ՝ անուանդ կամ ճարակ հրոյ, սրոյ, են. եէմ, եէմէք, չինէ, ղըտա, աշ, և գաշ. *Կեր անօրէն և պիղծ կերան. Տօնակ։ *Իբրև կեր 'ի քիմս կարթի. Ոսկ. յհ. ա. 41։ *Զձուկն յորժամ 'ի կերն (կամ 'ի կեռն) գայ, և առնու, մտանէ 'ի ձեռն կարթին. Ոսկիփոր։ *Նստի 'ի վերայ նորա իբրև առիւծ 'ի վերայ կերոց (կամ կերոյ). Մծբ. է։ *Դիմեսցեն որպէս զարծուիս 'ի վերայ կերոյ. Արծր. գ. 1։ *Ընկեցին զմարմինս նոցա առ 'ի կեր լինել շանց և գազանաց և թռչնոց. Ագաթ։ *Հուր 'ի պակասել կերոյն շիջանի. Ցճխ. դ։ *Կարթընկեցք կերով թագուցանեն ըզկարթսն, զի 'ի կերոյն խաբեալ ձուկն 'ի կարթի ըմբռնեսցի. Լաստ. իէ։ *Զմեղքն կեր տան, զի 'ի յուսահատութենէ թակարդն ըմբռնեսցեն տրտմութեամբ. Լմբ. ող։ *Զծառս բղխեցոյց յերկրէ, ղանպտուղսն՝ բոյնս հաւուց, և զպտղաբերսն՝ կեր կենդանեաց. Մխ. այրիվն։ *Կեր գազանաց զորդեակս իմ ետուն. Գնձ։ *Եղեն կեր սուսերի. Եփր. թգ։ *Ոմն որդւանց հրեղինաց կեր լինիցի. Խոսր։ *Կեր լինէր առիւծուն. Ոսկիփոր։ *Գողըն նենգող յարկըզէ փրկչիդ ոչ յագեցաւ, այլ և ըզքեզ կեր իւր ախտին առաւ նա չոգաւ. Տաղ։ *Ի կերոյ որդեակ իմ ելեր (ըստ եբր. իսկ հյ. 'ի շառաւիղէ. ասոր. 'ի տպանութենէ) ... իբրև առիւծ 'ի վերայ կերոյ իւրոյ. Եփր. ծն։

ԿԵՐ. Ի բարդութիւս է երբեմն որպէս կերող, և կերեալ, զոր օրինակ Մսակեր, խոտակեր, կամ ճճիկեր, Ցեցակեր։ Եւ երբեմն որպէս Կեար, կամ ըստ պրս. քեար. այսինքն արարող. զոր օրինակ Աղօթկեր, խոհակեր, համոզակեր, են։

ԿԵՐԱԿ. Ոճ կերող. լափօղ. տես 'ի ԿՐԱԿ։

ԿԵՐԱԿՈՒՐ, կրոյ, ոց. գ. Βρῶσις, βρῶμα, κατάβρωμα, βορά. Cibus, esca, depastio, devoratio. τροφή, nutrimentum, alimentum, են. կեր և կուր. ուտելի և կլանելի. ուտեստ. պարէն. անուանդ կենդանեաց՝ մանաւանդ բանաւորաց. եէմէք, եյէճէք, աշ, յէմիշ, թաամ, նէվալէ, ղըտա, խօրա, խօր, խօրակ. *Պտուղ 'ի կերակուր։ Խոտ դալար 'ի կերակուր։ Ցամենայն կերակրոյ՝ զոր ուտիցէք։ Որս նորա կերակուր էր նմա։ Կոկորդ զկերակուրս ճաշակէ։ Ի կերիչէ ել կերակուր։ Խնդրեն յայ զկերակուրս իւրեանց։ Մրջիւնառիւծն սատակեցաւ առ 'ի չգոյէ կերակրոյ։ Զազդ անուշակ կերակրոյն։ Կերակուր նորա էր մարախ և մեղր վայրենի։ Ոգի առաւել է քան զկերակուր։ Արժանի է մշակն կերակրոյ իւրում։ Կերակրովք և ըմպելեօք։ Ամենեքին զնոյն զհոգևոր զկերակուրն կերան. են։ *Ոչ եթէ կերակուրն պաղոյն խիստ էր, այլ ինքն դնել մտացն վասն կերակրոյն. Եփր. ծն։

ԿԵՐԱԿՈՒՐ. Նմանութեամբ, ճարակ, նիւթ ծախելի, են. *Եղիցես կերակուր հրոյ. Եզեկ. իա. 32։ *Եղիցին կերակուր թշնամեաց. Օր. իը. 26։ *Լիցին նոքա կերակուր ամենայն զօրաց քոց։ Մատնեսցես զնոսա 'ի կերակուր ձեզ. Ցուդթ. է. 28։ ժ. 12։ *Եղեն ինձ արտասուք իմ կերակուր. Սղ. խա. 4։ *Շարաւ տեսանեմ զկերակուր իմ. Յոբ. ջ. 7։ *Գուցէ կերակուր սրոյ զանձինս մեր առնիցէ. Արծր. դ. 12։ *Ինքն որթն լինի կերակուր 'ի նիւթ հրոյ. Եփր. ստէփ։ *Ցողուն և փայտ 'ի կերակուր հրոյ ժողովեն. Սարգ. հանգ։ Անօսրոր է հոլովս քերթողական. *Ոմն ըզպահոց ըզպնդութի, ըզկերակրին և ըզլեզուին. Յճ. օրէն։

ԿԵՐԱԿՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Θρεπτικός. Nutritivus. կերակրօղ. սնուցողական. սնընդական. ճարակական, և կերօղական, սնանելի. *Կերակրական մարմնոյն զօրութեան։ Կերակրականին բնութեն։ Գործարանք են, կերակրականին՝ բերանն, ստամոքսն, են. Նիւս. կազմ. ե. բ։ *Նոքա բնութբ բերին՝ յորսունին, 'ի ցանկականն, 'ի սրտմտականն, և 'ի կերակրականն. Շ. Բղբ։ *Միայն կերակրականաւն և աճեցականաւն 'ի ներքս յարգանդին սաղծանի մանուկն. Նչ. եզեկ։ *Թէպէտ բաղդեաւ ոչ ըզմարդ կերակրական. Երզն. ոփ. էրն։

ԿԵՐԱԿՐԱԿԻՑ. ա. Կցորդ կերակրոյ. սեղանակից. *Աւազակն խաչակից եղև նմա. և դու նմա կերակրակից լիցիս, (կերակրելով ընդ քեզ զաղքատս). Ճ. գ։ *Ոչ ոք զինքն ինքեան կենակից ասիցէ, և ոչ կերակրակից, և ոչ աթոռակից. Պրպմ. իէ։

ԿԵՐԱԿՐԱՆՔ, նաց. Տ. ԿԵՐԱԿՈՒՐ. *Առանց կերակրանաց կեան. Եղիշ. է։ *Ի կերակրանացն պէտս։ Զանազան կերակրանօք։ Զհարկաւոր կերակրանացն պատճառանս։ Անպաճոյճ և դիւրագիւտ կերակրանօք շատանալով. Պիտ։

ԿԵՐԱԿՐԱՍԷՐ. ա. Ցանկացօղ սիրող զկերակուրս և զըմպելիս. *Մեղայ կերակրասէր լինելով. Մաշ։

ԿԵՐԱԿՐԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոփոխելն զկերակուրս՝ի լաւագոյն անդր. *Քննեան պատարագաւ, և կերակրափոխութբ, և անաշխատ հանգստեամբ պատուել զօրս զայս. Ցհ. իմ. ափ։

ԿԵՐԱԿՐԵԼԻ. Իբր Ուտելի. ուտուելու. եէնիր. *Լուղանք կերակրելիք, և կմ բոյսք սերմանամատոյցք. Նար. առաք։

ԿԵՐԱԿՐԵՄ. եցի. ն. Τρέφω, ἐκτρέφω, ψωμίζω, ἐνσιτέω. Cibo, pasco, alo, nutrio. կերակրով դարմանել. բուծանել. տալ ուտել. պէսլէմէք. եէտիրմէք, եէմէք՝ էյէճէք վէրմէք, պէսլէմէք. *Ած որ կերակրէ զիս 'ի մանկութենէ իմմէ մինչև ցայսօր։ Ոչ եթէ արարք արմտեաց կերակրեն զմարդ, այլ քո բանդ։ Կերակրեսցի զնոսա հացիւ և ջրով։ Կերակրել զծերութեն քո։ Կերակրեաց զքեզ մանանայիւն յանապատի անդ, կամ արդեամբք անդաստանաց, կամ 'ի պարարտութենէ ցորենոյ. են։ *Միշտ զհոգիս նոցա կերակրէր. Գր. հր։ *Կերակուր իմն է վարդապետութեան՝ և կերակրողին. Խոսր։ *Կերակրողին տիեզերաց արբուցեր զքո ոք զկաթն. Շար։

ԿԵՐԱԿՐԻՄ, եցայ. չ. և հ. Ἐσθίω. Vescor. Ուտել. ճաշակել. սնանիլ. եէմէք, էէճինմէք. *Որ ոչորմի անանկի, ինքն կերակրեսցի։ Կերակրեսցին նովաւ աղքատք։ Ի նմանէ կերակրէր ամենայն մարմին։ Վասն կերակրելոյ երկրին նոցա յարքունուստ, են։ *Կերակրեաց, և կերակրեցաւ զհացն երկնաւոր. Ոսկ. գծ։ *Հաց ոչ ուտեմ, այլ բանջար բազում կերակրիմ. Վրք հց. է։ *Քաստնելի ... թէ ոք զիւր մարմին կերակրի. Լմբ. ծղ։ *Ի կուսական 'ի ստեանցն կերակրեցար։ Կերակրելով մարախ և մեղր վայրենի. Շար։ *Սանեղծականաւն կերակրեալ մահացաւ. Խոր. տա. աճծ։ *Ոչ ոչն կերակրին պատուիրանօքն այ։ Կերակրիլ գոյզն աղապեաւ. Խոսր։ *Մարդ որ փորձի և ոչ կերակրի բանիւն այ, նա ապրել ոչ կարէ. Մէկն. վէ։

ԿԵՐԱԿՐԻԿ. գ. Τροφή. Alimentum. կերակուր աղքատին, անպաճոյճ և սուղ. *Որ կերակրիկ աղքատացն հանիցեն։ Ոչ յագուրդ և փափկութի, այլ 'ի պէտս եւեթ է նոցա կերակրիկն։ Ցամենայն աւուր մաուրիկ լինելին, և ոչ զկարևոր կերակրիկն կարեն ժողովել. Ոսկ. մտթ. ա. յհ։ *Սպասաւորել ինձ զօր ըստ օրէ կերակրիկն. Վրք հց. խա։ Նոյնպէս և Սարգ. յուդ. բ։ Լմբ. ող. ժ. և ճէ։ Եղիշ. էրէա։ Եփր. պհ։

ԿԵՐԱԿՐԻՉ. բչի. ա. Τροφῶν, τροφεύσας. Altor, nutritor. կերակրօղ. որ կերակրէ կամ կերակրեաց. *Մոռացար զած զկերակրիչն քո։ Մոռացարուք զկերակրիչն ձեր զած. Օր. լբ. 18։ Բար. դ. 8։ *Կերակրիչ ես. Նար. կը։ *Ընդդէմ իւրեանց կերակրչին. Վեցօր. ի։ *Առանց կերակրչի. Լմբ. սեբաս։ *Արար զնա կերակրիչ երկրին եգիպտացւոց. Եփր. ծն։ *Ի քաղցն՝ ամենեցուն կերակրիչ, 'ի հալածանան փրկիչ բոլորից. Մէկն. ղէ։

ԿԵՐԱԿՐՈՂԱԳՈՑՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ սննդարար. *Կերակրողագոյն և փըրկական եղիցի ... ողջախոհութի. Փիլ. այլաբ։

ԿԵՐԱԿՐՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Τρόφιμος. Alimentum praebens, nutricius. ἐδώδιμος, esculentus, edulus. որ և ԿԵՐԱԿՐԱԿԱՆ. Դարմանիչ. սննդարար. սննդական. և ճաշակողական. *Զատամունսն... կերակրողականին կատարման. Դիոն. էրբ։ *Մարմնական է, և կերակրողական. Անյաղթ. 'ի պորփ։ *Ըստ բնութեն պատշաճեալ կերակրողականին առաջի դնէր զպէտս. Ցհ. իմ. էրբ։ *Պտուղն ... որոշեալ է ... կերակրողական զօրութի. Սրգ. յհ. դ։ *Սպասաւորէր միայն կերակրողականն. Շ. ա. յհ։ *Կերակրողական թերևս արդեօք ախորժոյայն էգէ. Նիւս. էրգ։ *Զկերակրողականն ունել զօրութի. Խոսրովիկ։

ԿԵՐԱԿՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերակրելն. սննդարարութի. դարմանատարութի. մանաւանդ՝ Մատակարարութի. տնտեսութիւն. Տես և ԿԵՐԱԿՐՉՈՒԹԻՒՆ. *Զվաղնջաւոր հարկս կերակրողութեն։ Բարեխնամ կերակրողութբ. Պիտ։

ԿԵՐԱԿՐՈՒՄՆ. գ. Կերակրելն և ելն։ Իսկ Նիւս. կազմ. ծէ. *Ճեպելով յայնժամ 'ի ձեռն քնոյն առ 'ի կերակրումն հալածանին զօրութե ,, . ընթերցցի ըստ յն. *Առ 'ի հալումն (այսինքն մարսումն) կերակրականին զօրութեն ,,։

ԿԵՐԱԿՐՉՈՒԹԻՒՆ. ա. Τροφημότης. Nutritio, և διοίκησις, administratio. որ և ԿԵՐԱԿՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, իբր Մատակարարութի կերակրոց. և Մատակարարութի. տնտեսութի. *Աջ ակն՝ սէր, և ձեռն՝ կերակրչութի, և ոտն՝ թիկունք (լինելն)։ Ուսցին զկերակրչութի աղքատաց։ Հնարք սպառամբել 'ի կերակրչութեն այսր քուեն։ Խոս-

տուեալ եղջին հովիւք ընդ կերակրչութիւնն. Եզեկ. համառ. եՆ. *Զեռն՝ կերակրչութեն և խօսից է օրինակ, զի նովաւ կերակրիմք, և խօսիմք ՚ի ձեռն գրոց. Բրս. մրկ։ Իսկ Եսայ. պրփ. ՟Ի. 11. *Դիցն այնոցիկ, որ ՚ի ձեռն նոցա կեան ամենայն մարդիկ. և կերակրչութի իւրեաց թագաւորութեան)), խմա անուանութիւն։

ԿԵՐԱՑ, կմ՟. ԿԵՐԻ. ԿԵՐԵԱԼ. Տ. ՈՒՏԵՄ, կերայ։

ԿԵՐԱՏ, ի, աց. գ. Բառ յն. Κέρας, κεράτιον. Siliqua, carattus. Պտուղ եղջերենւոյ, և կորիզ նորա. ասի և ՂԵՐԱՏ. արաբ. պրս. Գըրրատ, Գըյրատ, Ղըրատ. Իտալ. տօյնութ. Քէօրէրէնի, Քէօրէրէ. Վարի ՚ի չափս կշռոց. իբր ծանրութի չորից հատից ցորենոյ կամ գարւոյ. *Կշիռ չորից գարեհատից լինի միոյ կերատի կշիռ։ Դահեկանն՝ ի՟Ղ կերատ. և կերատ կորիզ եղջերենւոյ, որ է չորից գարոց կշռորդ. և ի՟Ղ կերատն լինի ղ՟Ը գարեհատ)), որ է մանուածոր չափ ոսկի դահեկանի. Շիր. կշռ. և չափ։

ԿԵՐԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Շատակերութի. որկրամոլութի. *Որպէս պատրաստեցէք ըզմարմինս ձեր զէն ՚ի ծառայութի պղծութեան, այսինքն պաճուճանաց, կերեցութեն, և գինջութեն, սոյնպէս արդ պատրաստեցէք ըզմարմինս ձեր պահոց, աղօթից, և գձձուե. Եփր. հռ։

ԿԵՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Βιβρώσκων. Manducans. δάκνων, mordens. Կերող. և կեռեօք այսինքն ժանեօք պատառօղ. խածանօղ. ուտիճ. ճճի. *Ի կերչէ ել կերակուր. Դտ. ժԴ. 14։ *Ցանկարծակի յարիցեն կերիչք նորա. Ամբ. Բ. 7։ *Կերչաց վատնողաց։ Կերչաց գազանաց։ Սատակչականաց և կերչաց. եՆ. Նար։ *Ի ձե տորա (տզրկի) խմանամք զկերիչ չարն բոլոր կենդանեացս զատանայ. Համամ. առկ։ *Պահէ զսերմն յամենայն կերչաց և ՚ի ժժմանց։ Բնաւ կերիչ ոչ մերձենայ ՚ի սերմն. Վստկ։

ԿԵՐԿԵՐԻՄ, եցայ. չ. Βραγχιάζω. Raucesco. որպէս թէ քերելով քերիլ. Ցամաքիլ կոկորդի. խցանիլ հագագի. խեղդիլ ձայնի. Գըրրլտօդ. *Վաստակեցի ես առ աղաղակել, կերկերեցաւ կոկորդ իմ. Սղ. ԿԸ. 4։

ԿԵՐՄՈՍ. գ. Բառ յն. Գէրմա, Գէրմատիոն. Κέρμα, κερμάτιον. Frustum monetae; nummulus, aes, pecunia. Կտորակ դրամոյ. և Դրամ. փոքր. *Քողովեցից սակաւ ինչ կերմոսս. և ելից ամանն ինչ լի փողովք. և ծախեաց զայն ամենայն կերմոսս։ Գողանայր զդրամս նորա ... եւ էր՝ որ գողանայր զկերմոս քո. Վրք հց. Է. ԺԷ։

ԿԵՐՈՂ, ի. աց. ա. Βεβρωκώς, φάγος. Edens, manducans, edax, vorax. Որ ուտէն. Ճաշակող. և Շատակեր. *Որ յաւելաւ ՚ի կերողացն. Ցհ. Զ. 13։ *Զկերողն յագեցուցանէ. Լմբ. հայր մեր։ *Բղխէ զանճառելի գիտութի կերողացն իմաստութե. Շ. Բարիլ։ *Ահա այր կերող և արբեցող. Մտթ. ԺԱ. 19։

ԿԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Շատակերութե. կերեցութի, որկրամոլութի. *Դահք դադարեցուցանեն զկատութի, որ ՚ի կերողութէ և յարբեցութէ յառաջագայ. Ցճս. ԺԲ։ *Կերողութբ և արբեցութբ, և բնաւ հեշտասիրութբ. Տօնակ։

ԿԵՐՈՒԱԾ, կամ ԿԵՐԱԾ, ոյ կամ ի. գ. Տեղի և մասն կերեալ և մաշեալ. և Ուտելն. *Ամենեքեան ՚ի ծառոյ ծորելով, ՚ի ճիճոյ միոյ կերուածէ (հին օրք. կերուածոյ ճիճոյ). Խոր. Ե։

ԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուտելն. *Այլազգրկութի (կամ զայլազգրկութի), զայլոց կերութի, և ցանկութի այլոց ստացուածոց. Բրսղ. 4. 6. այսինքն ուտելն զայլոց իրս կամ զօտարինս։

ԿԵՐՈՒՄՆ. րման. Տ. ԿԵՐՈՒԱԾ. *Եւ զմնացեալն ՚ի կերմանէ ընկեցեալ ՚ի ներքս. Կանոն։

ԿԵՐՊ, ի, ից. գ. Μορφή. Forma. Տարազ. եղանակ. օրինակ. որակ. որպիսութի. ձև. նմանութի. տեսիլ. հանգամանք. տեսակ պատահական. *Քառորդութ որակութե՝ ձև, և որ առ իւրաքանչիւր ումեք է կերպ։ Եւ վասն ուղիղն և ծուռն գոլ, և ըստ կերպին իւրաքանչիւր՝ որակ իմն ասի. Արիստ. որոշ։ *Բարեկերպ կերպից։ Կերպ անպատկառ։ Կերպիւ վիշապի։ Կանացի կերպին։ Այնր լոյ կերպիւ։ Փախուստեան կերպ ցուցանելով. Նար։ *Ըստ աղօթից կերպի՝ ընդ եայ խօսս ունի. Խոսր։ *Ուրախացին և ամենայն գասք հոգեղինացն, և գովեցին կերպիւք իւրեանց. Ճ. Բ։ *Ի բնական այս կերպ մարդոյ, զի ՚ի խաւարի մէջ մատնեալ՝ երկնչի. Լմբ. ԽՄ։

ԿԵՐՊ. Գոյացական տեսակ. բնութի. որ և ԿԵՐՊԱՐԱՆ ասի, և ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ. որպէս և Դիմակ՝ կամ կերպարան երևելի արտաքուստ. *Ի սեռէ և ՚ի կերպէ։ Նիւթոյ և կերպի. Պորփ։ *Զկերպից մարդկան փոփոխումն։ Գտցէ նախախնամութեն սակս ըզտարբերութի կերպիցն. Նիւս. Բն. խա։ *Ի ձեռն ծառայականին կերպի։ Ցառաջագոյն տեսեալ յանծայնում և ՚ի փառաւոր կերպի։ Ապրեցուցանէ զհաւատացեալսն՝ մարդոյ կերպիւ։ Զարչարականաւ կերպիւ. Ամ. Ա. Բ. Գ։ *Ծառայի առեալ զկերպ։ Ծառայական կերպի. Շար։ *Տեսանէր ըզկերպարանն հօր ՚ի կերպի ադամայ նստեալ յաթոռ փառաց. Ժմ։ *Մերոյին կերպիւ ՚ի վերայ խաչին տեսաւ. Խոսր։ *Իմովս կմ մերովս կերպիւ։ Ի յիմս կերպի։ Հայրենի կերպիդ։ Հողանիւթ կերպիւս. Նար։

ԿԵՐՊ. Πρόσωπον. Facies, persona. Երեսք. դէմք. ևս և Անձն. *Կերպ յառաջ դիմեալ, տաք ՚ի վերջ կոյս յետաձարեալ։ Կերպ ՚ի ծաղր, և աչք յողբումն։ Ցերից անշփոթ կերպից. Նար։

ԿԵՐՊ. Εἶδος. Species, genus. Տեսիլ. տեսակ. *Որ է կերպ մեծագոյն չարեաց. Ոսկ. յհ. Բ. 13։

Ի ԿԵՐՊՍ ԿԵՐՊՍ. } Ի պէսպէս կերպարանս. ազգի ազգի նմանութբք կմ երևութիւք. ԿԵՐՊՍ ԿԵՐՊՍ. եՆ. *Ցնորիւք ՚ի կերպս կերպս լինելով գիւացն. Ագաթ։ *Զինչ մեծ է, եթէ և պաշտօնեայք նորա ՚ի կերպս կերպս լինիցին. Մծբ. Զ։ *Զոր օրինակ և սատանայ (՚ի փորձելն զքս) ՚ի կերպս կերպս եղև ՚ի լուսաւոր հրեշտակի, սոյնպէս և ՚ի կերպս կերպս առնէ զպաշտօնեայս իւր։ Ի նմանութիւնս կերպս կերպս ծերոյ և սկայի և այլոց ևս երևեցաւ նոցա. Եփր. Բ. կոր. և ԷԲ։ *Ոչ միապէս միատեսակ ցուցանէր (աստ) զինքն նոցա, այլ ՚ի կերպս կերպս. Լծ. կոչ։ *Գազանաց և սողնոց կերպ ՚ի կերպս լինելով. Ճ. Ա։ *Բողոքէր դիմակս դիմակս կերպից կերպից առաղականաց ըստ կոծողացն կաքաւելոյ. Նար. ղԲ։ *Ծանեան զնենգութիւն՝ զոր ունէր նա, և զկերպան կերպան լինել նորա. Եւս. պտմ. Է. 40. այսինքն զխարդախ կերպարանափոխութի. յն. παλιμβολία, versutia.

ԿԵՐՊԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Μορφοποιέω, εἰδοποιέω. Formam vel speciem efficio. Կերպարանել. ձևացուցանել. *Զանշունչ նիւթ զանազան ձևով կերպագործեալ. Փիլ. նխ. Բ։ *Զմեռելոց ոմանց զնմանութի յանշունչ նիւթս կերպագործեալ տպաւորելով. Ցհ. ԽՄ. պտղ։

ԿԵՐՊԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Διαγράφω, ἐγγράφω. Describo, delineo, pingo. Կենդանագրել զկերպարանս. նկարագրել. քանդակել. դրոշմել. ծրագրել. *Աչօք իւրովք տեսցէ զինքն կերպագրեալ յորդին իւր սպանեալ ՚ի կայենէ։ Նկարագրել զքաբինսն՝ յօրինեալ կերպագրեալ որթս խաղողաբերս այգեգործովք. Ածր. Ա. 1։ Է. 8։ *Զածանմանութիւն յանձինս կերպագրել. Շ. Ա. յհ. ԽԲ։ *Կնիք մատանւոյ տէրամք կերպագրեալ. Նար. կոս։ *Ցինքեան տիպն կերպագրէ. Սկեւ. աղ։ *Կերպագրէ կանխաւ զանցս աղետիցն. Ոսկ. գծ։

ԿԵՐՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γραφή. Pictura. Կենդանագրութի. նկար. *Գրեալ է և կերպագրութե լռելով առ որմս խօսել. Նիւս. բնութ։ *Պատկերք նկարագրեալ ՚ի տեառն կերպագրութի և կուսին մարիամու. Սարկ. հանգ։ *Զզանազան գեղոցն կերպագրութիւնս. Ածր. Է. 7։

ԿԵՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիրք կերպարանաց. տեսիլ. օրինակ. և կերպագրութի. *Թախծականացն կերպագրութիւնք։ Երանաւոր կերպագրութի։ Զ՚ի փոքուս զմեծագ կերպագրութիւն քև նկարագրեալ. Նար. ԽԶ. ՀԷ. ՂԳ։

ԿԵՐՊԱԿԵՐՊ. ա. Որ ինչ երևի ՚ի կերպս կերպս. պէսպէս. զանազան. ազգի ազգի օրինակաւ. *Կերպակերպ նմանութիւնք գիւացն փոխատական լինէին. Ագաթ։ *Կերպակերպ նմանութբ գիւացն փոխատական լինելով. Կորիւն։ *Մեծատունն լիախորտիկ, կերպակերպ լիաքուղխ սեղանապաս մնեալ. Ոսկ. ղե։

ԿԵՐՊԱԿԻՑ. ա. Կերպարանակից, և բնութենակից. *Կերպակից (կամ կերպարանակից) մեր եղանի. Խոր. Հրտղ։

Կամ Կամակից. միաձայն սրտիւ, նմանակից. *Անարատ եղիցի պատարագն առէ, քանզի կերպակից են միշտ նոքա այս. Մէկն. ծն. և ղնփ։

ԿԵՐՊԱԿՑԱՊԷՍ. մ. Որպէս կերպակից, կամ բնութենակից. *Կերպակցապէս միութբ ՚ի յիս էմմանուէլ. Նար. ղԳ։

ԿԵՐՊԱԿՑԻՄ, ցեալ. չ. Կերպարանակից լինել. առնուլ զնոյն բնութի. *Կերպակցեալ զմերս յանարատ ամ կուսին. Զքր. կԲ։

ԿԵՐՊԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμμορφία. Conformitas. Կերպարանակցութի. բնութենակցութի. նմանութի. *Ունելով կերպակցութի հոգևորական. Պրպմ. ՃԲ։

ԿԵՐՊԱՁԳԻԼ. Զգիլ իւրք իւրք օրինակաւ, կամ յար և նման. *Ճայթիւնք կարկատաքերք հրձգութեանց կերպաձգէին. Ածր. Գ. 15։

ԿԵՐՊԱՁԵՒԵՄ, եցի. ն. Μορφόω. Formo. Կերպարանել զձև. ըստ բուն կերպին ձևացուցանել. կերպագրել. դրոշմել. նկարագրել. յօրինել. *Կերպաձևեալ զդիրն առ ձեռն պատրաստ. Խոր. Գ. 53։ Փարպ։ *Կերպաձևէ զպատկեր տէրամօրն. Խոր. առ արծր։ *Զգիր մերոյ լեզուի կերպաձևեցին. Մէսր. Երեց։ *Զքերոբէան կերպաձևեալ ՚ի տեսակ առիւծու։ Թիթեղն կերպաձևեալ ՚ի վերայ կապարճակի. Վրդն.

ծն. Ն. եւ։ *Իւրաքանչիւրոք յանդամոցն զիւրոյ սխալմանն զկերպ աշխարհատես ցուցանէ ... եւ այլ եւս անիրաւութեանք ընդ նոյն կերպաձեւի յայնժամ. Խոսր։

ԿԵՐՊԱՄՏԵԼ, եալ. Ն. Կերպարանել 'ի միտս. *Զիւրն կերպամտեալ խորհուրդս առակականագործս, խոկայր. Ան. Արծր. Գ. 8։

ԿԵՐՊԱՆԱՄ, ացայ. Ն. չ. Μορφόομαι, ἀπομορφοῦμαι, μορφοποιοῦμαι. Formor, efformor, formam accipio, եւ figuror. Իբր Կերպարանիլ. Առնուլ զկերպարան. զգենուլ զկերպ եւ զնմանութիւն. նմանիլ. նկարել, իլ. ձեւացուցանել, եւ ձեւանալ. կազմիլ. յօդիլ. Ֆորմէլէշմէք օլմաք, տասվիր կիրմէք. *Կերպացեալ խմորս յաղագս իմ։ Կերպացեալ զմերս 'ի սբյ կուսէն անօրինաբար։ Կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի. Ղուկ։ Նար. ԽԲ։ *Առ քահանայական կեանսըն՝ որպէս պարտ է կերպանալ. Դիոն. Եկեղ։ *Էր 'ի նմա ('ի խորանն մովսիսի) ըստ բազում օրինակի կերպացեալ էմմանուէլ. Պրպմ. ԺԶ։ *Որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան։ Ոչ կերպացեալ ձայնիւ, եւ լուսար. Նար. ԼԶ. Ն ԺԷ։ *Զայս եւ որ սոցին նմանս կերպանիան աչք. Խոսր։ *Զորս դարձեալ վերստին երկնեմ, մինչեւ կերպասցի քս 'ի ձեզ. Սարգ. Է. Դ. Ա։

ԿԵՐՊԱՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. Առնուլն զկերպարանս. կերպանալն. *Որ զանկենդանացուսպ գաւազանին՝ 'ի կերպառութիւն առ 'ի գծոյդ մերովս նկարագրել, այլ եւ յօտարազնիցն ընտրութիւն, 'ի տիպն ապաւթոյն կերպիւ վեշտափի նմանեալ ցուցեր. Նար. ԿԳ։

ԿԵՐՊԱՍ, ու, ուց, ուք, ովք, իւք. Գ. պ. ար. Կէրբազ, Կէրպաս. յն. Կարբասօս. Κάρπασος. Carbasus. Կտաւ բարակաման կամ մետաքսեայ. վուշ. բեհեզ. խաս թէլէն, սանտալ, փէշա, փուշթէնք. *Էր զարդարեալ բեհեզովք եւ կերպասովք ։ յն. բեհեզեօք եւ կերպասեօք. Եսթ. Ա. 9։ *Բամբիլոս (շերամ) նիւթիչ է մետաքսին կերպասու. Վեցօր. Է։ *Գամփիւլիա. լինի 'ի նմա եւ կերպաս 'ի ճճւոյ. Խոր. Ձ։ *Ծիրանածուէն կերպասիւք պճնեաց։ Առ կերպասուցն գեղեցկութիւն։ Կերպասիւք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարառօքեցեալ. Նար. Խէ. եւ ԾԲ. եւ Կա։ *Զգեստ կերպասուց, զոր 'ի վերայ սբյ սեղանոյն սփռեմք ... մեղօն կտաւի. Լմբ. պտրգ։ *Ի յօժելթել կերպասուցն զինչ օգտի մարմնին. Ոսկէփոր։

ԿԵՐՊԱՍԻ. Ա. Տ. ԿԵՐՊԱՍԻ. Καρπάσινος. *Դու կերպաս պատմուճան զգենուս, եւ նա մերկ ծանակ շրջիցի. Ոսկ. Ես։

ԿԵՐՊԱՍԱԲԵՐ. Ա. Բերող յիւրմէ ըզկերպաս. (որպէս շերամն զմետաքս.) *Ցայնմ զեռնոյ, որ կոչի շերաս, այսինքն կերպասաբեր. Վեցօր. Է։

ԿԵՐՊԱՍԱԳՈՐԾ, ի, աց. Ա. Գործօղ զկերպաս. (որպէս շերամն զթելս, եւ արուեստաւորք զկտաւն եւն.) *Որ զտանիլն 'ի կերպասագործ զեռունսն. Վեցօր. Է։ *Ճենաստան. ապրիշում շատ եւ ազնիւ. վասն որոյ եւ բնակիչքն արուեստաւորք կերպասագործք. Խոր. Ձ։ *Եւ կազմէին կերպասագործք, ոսկեթել յօրինէին, զարդ հարսանեաց պատրաստէին. Ղ. փոք հոխ.։ *Ցագդէէ կերպասագործէ. Կանոն։

ԿԵՐՊԱՍԱԶԳԵՍՏ, ի, եց. Ա. Որ զգեցեալ է զկերպաս. *Ղուրջ զնովաւ գապք գապք կերպասազգեստք երանգ երանգ մետաքսիւք շքեղազարդեալ. Լմբ. ող։ *Հազար ծառայք կերպասազգեստք կային առաջի սորա. Վրք հց. Ձ։

ԿԵՐՊԱՍԱԾԻՆ. Տ. ԿԵՐՊԱՍԱԲԵՐ. *Կերպասածին ճճճու նախ լինի իբրեւ ըզձունդ պարարիչի սեաւ, եւ ապա շնչաւորեալ կենդանանայ, եւ գառնայ յորդն, եւ զինի այնորիկ թեւաւորի. Տօնակ։

ԿԵՐՊԱՍԱՆԵՐԿ, ի. Ա. Ներկարար կերպասուց։ Ճ. Ա. (այլ 'ի Բ. գրի, կերպաս ներկանէին։)

ԿԵՐՊԱՍԵԱՅ. սէի, եց կմ եայց.
ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ, ղինի, նաց.
ԿԵՐՊԱՍԻ. սւոյ կմ սոյ, սեաց.
} Առնիւթեալն եւ կազմեալն 'ի կերպասէ. Իփէկլի, գումաշ. *Փոխանակ կերպասեայ ոսկեհուռ հանդերձիցն. Փարպ։ *Գունակ գունակ կերպասեղէն հանդերձիւքն. Արգ. ԺԷ. Ծ։ *Կերպասեղէն անկողինոյ. Վանակ. յոբ։ *Կերպասեօք ։ համաձայն յն. այլ ձ. կերպասովք. Եսթ. Ա. 6։ *Զգեցոյց նմա կերպասի հանդերձ. Վրք հց. Բ։

ԿԵՐՊԱՏԱՐԱԶ. Ա. Կերպակերպ. եւ նորակերպ. զանազան. զարմանազան. *Նըշանագիրք կերպատարազք այլազան զարմի միաթիւ շարի՝ երկակի հնգիցն եւ երկուց. (այսինքն ԺԲ կենդանակերպից.) Նար. տաղ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆ, ի, աւ. մանաւանդ ԿԵՐՊԱՐԱՆՔ, նաց, նօք. Գ. Μορφή. Forma, եւ ἰδέα, εἶδος, σχῆμα, ὁμοίωμα. Species, habitus, similitudo, եւն. πρόσωπον, facies. εἰκών, imago. τρόπος, modus, եւն. Կերպ, որպէս տեսիլ երեսաց. տեսակ. բնութիւն. իսկութիւն. եւ Դէմք. պատկեր. ձեւ. նմանութիւն. յեղանակ. Շէքիլ, սուրէթ, հէյէթ, րէսմ, ուճուտ, սիմա, ... *Ըզբարբառն լսէին, եւ զկերպարանն ոչ տեսանէին։ Կերպարանք իմ առ իս դարձան։ Ծնաւ ըստ կերպարանաց իւրոց։ Տեսի, եւ ոչ էին կերպարանք առաջի աչաց իմոց, բայց միայն օդ եւ սոսափիւն լսէի։ Ոչ զկերպարանս ձեր զիւրաքանչիւր ես նկարեցի։ Այր բարկացող տգեղ է կերպարանօք։ Երեւեցաւ այլով կերպարանաւ։ Որ 'ի կերպարանս այ է։ Զկերպարանս ծառայի առեալ։ Կերպարանօք գըտեալ իբրեւ զմարդ։ Նմանութիւն կերպարանաց մարդոյ։ Կերպարանք չորից կենդանեաց։ Կերպարանք երեսաց նոցա. կերպարանք մարդոյ, եւ կերպարանք առիւծու, եւն։ Եւ յայլ գիրս. *Տեսիլ կերպարանաց։ Վասն չքնաղագեղ կերպարանին։ Զառաքելոցն ունել զկերպարանս։ Խորգք 'ի թռչելն ձեւացուցանեն զկերպարանս գրոյ։ Ընդունել զկերպարանս վանականութեան։ Զկերպարան հանդերձիցս։ Եփուտ, կերպարանք ինչ հանդերձի է։ Զկերպարանս ձեռոյ սրբութեան։ Ըստ կերպարանաց խաչի կախեալ կային։ Կերպարան անձանց խոնարհից։ Կերպարանք ոգւոյ։ Կերպարանք ճշգրտագոյնք կամ ծիծաղելիք։ Ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ, եւն։ *Ուր ած տեսանիցէ, անդ չեն ինչ պէտք կերպարանաց. եւ ոչ պէսպէս պատմուճանաց. Սեբեր. Գ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆ. Εἴδωλον, σκία, ὑπόκρισις, τύπος, եւն. որպէս Առերեւոյթ տեսիլ, կմ ցոյցք առաչօք. օրինակ, եւ ոչ ճշմարտութիւն. Կէօզիքէ. խայալ, ըսհիրէ. *Ի ձեռն կերպարանաց եւ կարծեաց գիշերայնոց եւ առընչենականաց. Պղատ. փիլ։ *Եւ առ այսպիսի կերպարանաւ, նաւուղիղ ըք հաւատարիմ եւն. Բրս. Բղբ։ *Հաւատեաւ եւ ոչ կերպարանօք 'ի վերայ հաստանել քննութեան եղելոցն. Կանոն։ *Երեսաց կերպարանս առնոր (պաճուճապատանօք)։ Զգլխոյ կերպարանս մազովն նկարեաց. Կիւրղ. Բգ։ *Ցերեկուացեալք՝ կերպարան, եւ ոչ ճշմարտութեան զերան կարծէին. Փարպ։ *Կերպարանօք բազում խոնարհէք, այլ ճշմարտութեամբ սակաւք. Արգ։ *Կերպարանքն տաւան 'ի ձեռն մովսէսի, եւ ճշմարտութիւն եղեւ 'ի ձեռն յի քի։ Մի ումեք համարել, թէ առ աչօք եղեւ, եւ կամ կերպարանօք. Ոսկ. յհ. Ա. 13. 36։ *Սիմոն կախարդ խոնարհեցաւ կերպարանօք առ հաւատոյն քնի. Եղն. գփ. Բ. 1։ *Հարցանել՝ կերպարանօք վասն մոգուցըն, եւ ծածուկ չարութեամբ՝ յաղագս նենգելոյ զմանուկն. Ղ. մթ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆ. Իբրեւ տեսակ գոյացական եւ հաւաքրեալ նիւթոյ. Μορφή. Forma. *Համեմատի նիւթոյ՝ սեռ, իսկ տեսակի՝ այսինքն կերպարանի՝ տարբերութիւն։ Ի վերայ նիւթոյ կերպարանք գոլով անհատեն զիւթն։ Համեմատի տարբերութիւն՝ կերպարանի. իսկ կերպարան՝ որպիսի ինչ էն է, որպէս սահմանադրել. Անյ. պորփ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Գ. Կերպագործելն. կազմութիւն. կատարումն. *Ցաղթութեան պատիւ ճշմարտապէս կերպարանագործութեան. Պիտ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱԿԻՑ. Ա. Σύμμορφος. Conformis. Ցար եւ նման կերպարանօք. համանման. նմանակից. պէնզէր, մուաֆըգ, պուտուպէց. Տես Հռ. Է. 29։ Փիլիպ. Գ. 10. 21։ *Կերպարանակից առնել զմարմին խոնարհութեան մերոյ ըստ նմանութեան մարմնոյ փառաց իւրոց. ԺԴ։ *Կերպարանակից ըզմեր բնութեան իւրեան առնէ ըստ շնորհի. Մոնբր։ *Զայսպիսի գեղեցկութեան պատկերս, որ կերպարանակից է ածութեան. Եփր. ծննդ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱԿՑԻՄ, ցեալ. Յ. Συμμορφοῦμαι. Conformor. Կերպարանակից լինել. ձեւանալ ըստ այլում. *Եթէ դայլ առաքեսցի, եթէ աղուէս նենգաւոր, եւ այլ երբեմն այլ ըստ ժամանակացն եւ ըստ պէտս տոյից կերպարանակցեալ. Առ որս. Է։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. Συμμόρφωσις. Conformatio. Կերպարանակցելն գոլ. նմանութիւն. *Որ 'ի նմա որդեգրութիւն է, եւ առ մահ նորա կերպարանակցութիւն. Բրս. հց։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱՄ. Տ. ԿԵՐՊԱՆԱՄ, եւ ԿԵՐՊԱՐԱՆԻՄ. Μορφοῦμαι, σχηματίζομαι. Formor, figuror. *Զնախատիպն՝ առ որ կերպարանեալ։ Ըստ պատկերի առ նա կերպարանեալ։ Հաղորդք եղեալ հոգւոյն՝ առ արարողին պատկերն կերպարանեալք։ Առ ած կերպարանիմք եւն. Կիւրղ. գնձ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Εἰδωλοποιΐα. Personae defunctae repraesentatio. Առնելն զկերպարան կամ զձեւ մեռելոյ՝ խօսելով 'ի դիմաց նորա. *Կերպարանառնութիւն է, ուրանօր դէպքն են ծանօթք, այլ դադարեալք են (մահուամբ). Պիտ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. Ա. Ունօղ զկերպարանս եւեթ՝ առանց իսկութեան. կեղծաւոր. *Փախիցուք յամենայն կերպարանաւոր նենգաւորութեանց. Վեցօր. Է։ *Մարգելոյք կերպարանաւոր. Նար. Ի։

Եւ Ունօղ զտեսակ գոյացական. գոյաւոր. ձեւացեալ. էնթակայացեալ. *Ած ած զնա 'ի զարդ եւ 'ի կերպարանս. իսկ եթէ էր ինչ անձեւաւոր եւ կերպարանաւոր, ամբողջ էր ասել արարիչ զած. Եզնիկ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԱՓՈԽ ԼԻՆԵԼ. Μετασχηματίζομαι. Transfiguror. Փոխել զկերպարանս. փոխիլ յառաջին կերպարանաց. Թէպտիլի Բէքլիլ օլմաք. *Աշխարհս ամենայն կերպարանափոխ լինելոց է. Ոսկ. Ա. 16։ *Ցորժամ բնութիւն հողեղէն 'ի ներքս անկանի ('ի ծովն), ամենայն ինչ

նմա կերպարանափոխ լինի ։ Զբարբառն 'ի խաչին, և զսքանչելիքս աւուրն այնորիկ ահաւորի, և զկերպարանափոխ լինելն ։ Սրգ. յկ. ե ։ և ա. պ. ե ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԵՄ, եցի. ն. Μορφόω, κατασκευάζω. Formo, figuro. կերպարանս ինչ զգեցուցանել. տեսակաւորել. կազմել. ձևացուցանել՝ ճշգրտիւ կամ սուտ նմանութեամբ. տպաւորել. յանդիման առնել. երևեցուցանել. ֆօռմարէ, ֆիկուռարէ, ռաբբրէզէնթարէ. դիր ձէվ՝ սուրէթ գօյմագ, դէնզէթմէք, դասվիր էթմէք. *Ի նմանութիւն պատկերի կերպարանեաց զնա. Եւ. խ. 19 ։ *Տեսակաւոր տարբերութիւն եղուտ գոլով զմեր գոյացութիւս կերպարանէ. Անյ. պորփ ։ *Տուաք յարմարեալս 'ի ձայնականաց և 'ի բաղաձայնից՝ կերպարանեն զբանն. Շ. բարձր ։ *Որ կենցաղականաւ այսր յաւիտենիւ ըղձանգերձելոցն ինձ կերպարանեն ։ Որ կերպարանեցեր հրաշիւք սաստիւն զհանդերձելոցն նմանութիւն. Նար. խ. ղե ։ *Կերպարանէ 'ի ներքին մարդն զկերպարանս փրկչին. Յճխ. ծա ։ *Զանազան օրինակօքս զատուեր և զունայն և զոչինչ կեանս կերպարանէ ։ Զմեզն որպէս զկամսն իւր կերպարանէ. Լմբ. խմաստ. և հայր մեր ։ *Կերպարանէի զիս ողորմած. Սարգ. յկ. է ։

Իսկ երբեմն նմանեցուցանել. որպէս թարգմանել, համեմատել. և կերպարանակից առնել. *Ոչ միայն առ յաղթանակս կերպարանէ զնա, այլ առ մոլակս համեմատէ ։ Ոչ զպատկեր առ պատկեր կերպարանէ, այլ զնոյն իսկ զգործսն. Ոսկ. յհ. ա. 13 ։ *Կերպարանեալ զինքն կենագործողին քում առաւելապէս 'ի ժամ քարկոծման. Գնձ ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Զօրէն ինչ կերպարանի կերպարանեցուցանէ. Նիւս. կազմ ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԻՄ, եցայ. չ. և հ. Ἐξεικονίζομαι, μορφοῦμαι, σχηματίζομαι. Effingor, formor, figuror, եւն. Առնուլ զկերպարան ինչ. կերպանալ. կերպարանել. տեսակաւորիլ. նկարիլ. նմանիլ. ձևանալ իրօք, կամ առ երևս, այսինքն կեղծաւորիլ. *Սաղմն կերպարանեալ իցէ. Ել. իա. 23 ։ *Պատկերս կերպարանեալս ։ Ի խելս կերպարանեալս. ե. Ա. ե. 2 ։ ծֆ. 3 ։ *Կերպարանի 'ի կերպարանս առաքելոց քոց ։ Մի կերպարանիք կերպարանօք աշխարհիս այսորիկ, կամ անգիտութեան ցանկութեամբք. ե. կոր. ծա. 13 ։ Հռ. ծբ. 2 ։ ա. պ. ա. 14 ։ *Ցանարգ և յանդգայ նիւթոյ գոյացեալ կերպարանեցայ. Պիտ ։ *Փոխագրեցաւ, և 'ի բարիս կերպարանեցաւ ամենևին. Ճ. Ա ։ *Արդ.ք կերպարանի ծծայինն, նոքիմբք կերպարանի և կատարեալ իմաստասէրն. Սահմ. ծ ։ *Սուտ.թբ կերպարանին յաշս ազէտ մարդկան. Եղիշ. է ։ *Ոչ կերպարանեցայց տեսողքն. Նար. հե ։ *Առ երևս ոչ կերպարանեսցի. անդ. ղ ։ *Զևանայի աղօթական, կերպարանեէի սպահացող. Սրգ. յկ. ե ։ *Զի թէ և առ մարդիկ կերպարանիմք, ոչ և առ նա՝ որ զսիրտս քննէ. Լմբ. ող ։ *Սէր ոչ կերպարանի. Յճխ. ծ ։

Հյց. խնդ. *Որք զքրովբէիցն (զնմանութիւն կամ զխորհուրդ) խորհրդաբար կերպարանիմք. Պտրգ ։ *Կերպարանիմ զգաւթին (սաքինութիւն), և գործք զաւուղայն կատարեմ ։ Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն. Նար. հա. ղէ ։ *Զօտարութիւն կերպարանի, որպէս զի գարձեալ զօրացի ընդդիմամարտն. Բրս. մրէ ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆԻՉ. ա. Տուող զկերպարան. յարմարիչ. *Մի է ած, հնոյ յարմարուցին, և նորոյ ճշմարտութեան 'ի վերայ նորին կերպարանիչ. Լմբ. ող ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆՈՂԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. որպէս Տեսակաւորիչ. *Մի տեսակ յայտանէ, որ կերպարանողական գոյ մեր. որպէս բանականն. Անյ. պորփ ։

ԿԵՐՊԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կերպարանք. նմանութիւն. և կեղծաւորութիւն. ձևացումն. *Զմարդոյ կերպարանութիւնս ունի. Ճ. Գ ։ *Կերպարանութիւն և ներդութիւն և խաբէութիւն զիւրն համարէին. Ճ. Բ ։

ԿԵՐՊԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μορφόω. Formo. Մուծանել զկերպ և զտեսակ. ձևացուցանել. տպաւորել. յօրինել. կերպարանել. *Վերստին կերպացուցեալ զմեզ 'ի սրբութիւն աւազին ։ Վերստին կերպացոյց զմեզ յանապականութիւն. Պրպմ. իէ ։ *Կերպացո զքո նշանդ 'ի հետս ելից մաղթողիս ։ Ընդ կերպացուցանելոյն և քաւիչ ։ Տպաւորեալ կերպացոյց ։ Կերպացուցանել զբանս ։ Զմի 'ի կարևորացն մեղաց յաչս կերպացոյց. Նար ։ *Շրթունք զբանն կերպացուցեալ յառաջ բերէ ։ Ունկն ըղձայնն կերպացուցանէ 'ի սիրտս, եւն. Լմբ. ող ։ *Զչարն բարի կերպացուցեալ. Խոստ. պփրգ ։

ԿԵՐՊԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Կերպանալն. կերպաւորութիւն. *Զինչ է խորհուրդ. նախանկար կերպացումն գործոյ և բանի և իրի, որ իբր 'ի հայելւոջ ամենայն ինչ գծեալ՝ և ընդդէմ գնի մտացն առ 'ի յլնութիւն. Անյ. հց. իմ ։

ԿԵՐՊԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Այն որ կերպացուցանէ. *Կերպացուցիչ զանձնաւորականն մեր ունակութեան. Դիոն. եկեղ ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Կերպացեալ. ձևացեալ. ձևաւոր. և նմանող. և կատարեալ բնութեամբ կամ անձնաւորութեամբ. *Ոչ աւարին զայլ ինչ 'ի կերպաւոր նմանութեանց յերկրպագութիւն իւրեանց, այլ զնմանութիւն որթոյ. Մծբ. ծա ։ *Եւ համարեալ գոյի նիւթաւոր, մարմնացելոյ բանին կերպաւոր. Նար. ծբ ։ *Հոգի կերպաւոր, անձն գիմաւոր. Նար. գնձ հոգ ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μορφωτικός. Formatus, figuratus. Նոյն ընդ վ. որպէս Ձևացեալ. *Զինչ են կերպաւորականքն պատկերք հրեշտակականացն զօրութեանց. Դիոն. երկն ։ *Ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ. Նար. ձէ ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. Μορφωτικῶς. Veluti forma, vel figura. Ձևանալով. նմանութեամբ. ձևաւոր օրինակաւ. *Ոչ որքաղան պատկերօք կերպաւորապէս տպաւորեալք զածագործականն նմանութիւն. Դիոն. երկն ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐԵՄ, եցի. Տ. ԿԵՐՊԱՐԱՆԵԼ, և ԿԵՐՊԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Μορφόω. Formo. *Զանճրեւոյթն կերպաւորեաց (յաչս մեր) ։ Հատուիչ ժամանակաց, և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք ։ Խորհրդոց կերպաւորելոց յայում մտաենի ։ Կերպաւորեցար անորակ ։ Զանխմանալին 'ի գէմս բերեալ կերպաւորեցեր ։ Զխառն զերջանկին պարծանս թշուառացելումս կերպաւորեցից. Նար ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. իբր Ձևացուցանել. նկարագրել. *Զոր եւայիւս նմանութբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց. Նար. իէ ։

ԿԵՐՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μόρφωσις, μορφοποιόν. Formatio, efformatio, figura. Ձևաւորութիւն. նմանութիւն. կազմութիւն. *Քան զնիւթեղէն կերպաւորութիւս վերագոյն ։ Անվրէպ նմանութբ կերպաւորութեան ։ Հրեշտակականացն կերպաւորութեանց (յերկմանն իւրեանց). Դիոն. երկն ։ *Զոր հանդերձելոցն ձառնից լուսաբանեն կերպաւորութիւնք ։ Կերպաւորութիւն պատկերի բանին յոքայ. Նար. գ. և տաղ ։

ԿԵՐՊԱՓՈԽԻՄ, եցայ. չ. Μεταμορφοῦμαι. Transformor. փոխակերպիլ. փոխիլ յայլ կերպարան և 'ի ձև. թէպտիլ օլմագ. *Առի զպղծականս կերպափոխիլ առ հանդիպեալն ալեւալիս՝ բայց 'ի սպիտակէ ։ Արևուն յաղթս կերպափոխեալ. Նանաս ։ *Կերպափոխեալ 'ի փախչելի տեսակ (խողի). Վրդն. ծա ։

ԿԵՐՊԻԿ. գ. Նուաստ կերպարան, կամ ձև. *Նոցա տեսեալ զգձուձ կերպիկն. Ճ. Ա ։

ԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. } Կերպանալն. և
ԿԵՐՊՈՒՄՆ, պման. } կերպարան. *Զի մի՛ կխամամանեաց զմեր կերպութիւն (կամ զմերակերպութիւն) բաշխաղեցեն. Լմբ. ... *Որ յանէից գոյացոյց արարողն՝ իւր կերպամամբ ։ Ի կուսէն ծնար նախատեղծին կերպմամբ. Շար ։ *Եկեալ նոյն արքն նովին լուսաձև կերպմամբ. Ճ. Ա ։

ԿԵՐՏ. **ԿԵՐՏՔ**. գ. ա. ... Արմատ կերտելոյ՝ իբր կերտուած. գործ. շէնք. (սակայն վարի 'ի բարդութիւնս.) *Փայտակերտ աղխիւ. գեղեցիկ գործ կայր փայտեայ. զի կերտն գործ ասի. Նչ. Եղէկ ։ *Բոցն թանձր է և խաւար, որգունքն 'ի ներքս, ձուկն 'ի թաւալ. կերտ անհատ և անվճար (վիճակն գժոխոց). Մաշ ։ *Սարգիցդ և մեղուացդ և ծածեացդ ճարտարութեան անդր և քան զամենայն ճարտարապետացն անցուցանէ կերտս. Անյ. հց. իմ ։

ԿԵՐՏԱՆԱԼ, ցեալ, ցող. } Տ. ԿԵՐ-
ԿԵՐՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. } ՏԵԼ. *Ո՞վ դղեակ. սոյա գիւղս բազում կերտացեալ ։ Ո՞ւր արդյն գեղեցիկ՝ արարատեան կերտացող ։ Քո յօրինիչ ձեռն և կերտացող ։ Յոյսն կենդանի՝ կերտացողացն զգա ։ Հանդերձ մահարձանօք 'ի միջոցի ծովուն կերտացուցանել ։ Զհոյծ խոշոր կերտացուցանեմք սակս լողացդ. Մագ ։

ԿԵՐՏԵՄ, եցի. տող. ... Գործել. առնել. կազմել. *Կերտող բոլոր եղելոց. Շար ։ Տես և ՔԵՐԹՈՂ կմ ՔԵՐԴՈՂ. որ է կերտող բանի. Ποιητής. Poëta.

ԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Շինութիւն. *Զեկեղեցեաց զյարդարումն և զկերտութիւն. Մագ. իէ ։

ԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ։

ԿԵՑՈՒՑԱՐԱՐ. Տ. ԿԵՆՍԱՐԱՐ. *Այրիւրդ լուսոյ մարիամ, հայցեացես յորդւոյ քումմէ՝ պարգևել զկեցուցարար փրկութիւն իւր՝ ամենայն ճշմարիտ երկրպագուաց իւրոց. Պէտր. ... *Որոց զայս կեցուցարար պատուիրանի աւանդեացպահպանութիւն. Սիկ. յար ։ *Շնորհօք արար կեցուցարար գալուստն. Տօնակ ։

ԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցի. ն. Ζωοποιέω, ζάω, σώζω, σώω. Vivifico, salvo, servo. Կենդանի առնել և պահել. փրկել. ապրեցուցանել. կենդանացուցանել, և առողջացուցանել. վիվիֆիքարէ, սալվարէ, ... *Տէր մեռուցանէ, և կեցուցանէ ։ Խօսեցաւ եղիսէէ ընդ կնոջն, զորոյ կեցոյց զորդին ։ Ի ճանապարհս քո, կամ յարդարութեան, կամ յանուան քում կեցո զիս ։ Կեցո զիս աջով քով ։ Կեցոյց զնոսա 'ի ձեռաց ատելեաց նոցա ։ Հաւատք քո կեցուցին զքեզ ։ Կեցո զմեզ տէր, և կեցցուք ։ *Կեցուածքիր զմեռեալս նոցա. Եղնկ ։ *Բազում ծառայք կեցուցին զտեարսն, և զատացուածսն և զբոլոր բնակութիւն տա-

ցա. Պղատ. օրէն. Շ: *Աղարտել և հայհոյել և չարչարել զկեցուցանողն աշխարհի. Պիտառ: *Աղաչել զկեցուցանողն երեւ. Պէտ: *Ապաքէն կեցուցանօղ զօրութեամբ տեառն փրկեալք լինէաք. Ցհ. կը: *Կեցուցանօղ կալթուած, կամ օրհնութիւնք: Ոտից կեցուցանողաց. Նար:

ԿԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Σωτήρ. Salvator, servator. Կեցուցանօղ. փրկիչ. փրկագործ. կենարար. ազատարար. փրկական. *Արարիչ և կեցուցիչ: Կեանք և կեցուցիչ. Աթան: Ցծն: *Ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչիդ: Կենդանի և կեցուցիչ կամաց: Զօղդ կեցուցիչ: Ի մասանցդ քո կեցուցչաց. Նար: *Կեանք 'ի կենաց յայտնեցաւ մեզ՝ կեցուցիչ և փրկիչ. Շ. թղ: *Մեծամեծ և կեցուցիչ բարութիւք. Ոսկ. մ. ա. 2: *Կեցուցիչն խոնարհութի. Վրք հց. ծշ:

ԿԵՑՈՒՑՉԱԲԱՐ. մ. Σωστικῶς. Salubriter. Իբրև կեցուցիչ. կամ առ փրկութեն առաջնորդելով. որ և Ապրեցուցողապէս. *Որ զայս ամենայն վասն մեր հնարեցաւ կեցուցչաբար. Վրդն. ծն: *Բարձրելոյն նախախնամութեն զամենայն մարդիկ կեցուցչաբար սիգն հրեշտակաց յարձակօղ առաջնորդութեն բաժանեալ. Դիոն. երկն:

ԿԵԻՈՍ. Բառ անստոյգ. որ կմ է Կիւոս. քուեայ, իբր քուարկութեն բախտի և հմայից. և կամ գրելի է, 'ի կիւսս. *Ի խաղս և 'ի հմայս երևի կեւսոս. Մանդ. իշ:

ԿԵՓԱԶԵԱՑ կմ ԿԵՓԱԶԵԱՆ. ա. Որպէս Աջնիւ և գլխաւոր (ոսկի). Κεφάζ, καὶ φάζ. եբր. Քող. որ այլուր թարգմանի Գլուխ. Քար պատուական. Տպաղիոն. Ոսկի. խառն ալմաս. *Գլուխ նորա յոսկւոյ կեփազեայ. Երգ. Է. 11: *Ի պատրաստեալ ոսկւոյն կեփազեայ. Սիրաք. լը: *Եւ զկեփազեան ոսկին առին, զկաղմած զարդին կողոպտեցին. Շ. Երեւ:

ԿԵՓԱԼԱ. Բառ յն. գէֆալէ. Κεφαλή. այսինքն Գլուխ, կամ գլխաւոր. *Գնացին առ հայրն պափնուտիէ, որ կոչիւր կեփալա. Վրք հց. Է:

ԿԵՓԱՅԱԿԱՆ. } այսինքն Պետրոսեան.
ԿԻՓԱՅԵԱՆ. ա. } վիմական. ('ի կեփաս, ըստ եբր. որ է թ. գայա.) ըստ յն. պետրոս, այսինքն վէմ. *Ի վերայ մեծ անշարժ վիմին՝ կեփայականն անխախտելին. Ցիշատ: *Տեառնէր զկեփայեան վէմն. Եփր. այլ.: *Եկեղեցիդ անշարժելի, 'ի կեփայեան չինեալ վիմի. Շ. Երեւ: *Վէմ կեփայեան. Մագ. ա. խշ: և Շ. խոստ: *Միւսն՝ եթէ ես կեփայեան, և միւսն՝ եթէ ես քրիստոսի». յն. կեփայի, քրի. ա. կոր. ա. 12:

ԿԶԱԿ, ի, աց. ա. Σιαγών. Mala, maxilla. χεῖλος, labium. μύλη, dentes molares. Ծնօտ ներքին. ստորին կողմն ծնօտից՝ հանդերձ շրթամբք, բերանով և ատամամբք. տալնչ, պըռոշ. ձենէ, չենէ, թըշ, չէղ, ևն: Տես Տ. Բգ. ծԸ. 28: Յոբ: Խ. 21: ԻԸ. 17: Եզեկ. ԻԸ. 4: Սղ. լա. 12: *Զկզակսն ծայրաբար սոցունց կապակցեալ քան զնումն գլխոյ. Պղատ. փիլ: *Ոսկր էր 'ի միջին ջուր, և 'ի կզակէ ներգուստն աղբիւր. Եփր. Երող: *Կորզեցին հանին զկզակս ծնօտիցն. Եւս. պտմ. Է. 40: *Զաջ ձեռն դնէր 'ի վերայ գլխոյն (աւուծեալ աստիճան) և զահեակն արկանէր զներքին կզակաւ. Եփր. և Եղիշ. տպ: *Վարապան փախիչ չարախօսին կզակաց. Նար. Զէ: *Ոսկերք վերին ատամանցն կից կան 'ի վերին կզակն, և ստորնայնոյն 'ի ներքին կզակն. Բժշկր:

ԿԶԱԿԱԿԱՊ ԼԻՆԵԼ. Կապել կզակաց. ափիբերան լինել. լռել. ֆերանը եղմէջէնէսի տուսբուլմագ. *Կարկեցէն թագաւորք զբերանս իւրեանց... կամ կզակակապ լիցին 'ի քննութէ այնր՝ որ ոչ քննի. Գէ. Եա:

ԿԶԿՆԾՏԱԼ, կամ ԿԾԿՏԱԼ. Բառ ռմ. որպէս Ձայն հանել գայլոյ: Ոսկէփոր:

ԿԶՈՒԹԻՒՆ. գ. Կուզ գոլն, այսինքն կորաքամակ. գամպօռլուգ. *Կորաքամակութե, այսինքն կզութն թիկանց. Գէ. Եա:

ԿԻՇԿԻՇԵԼ. Ըստ հին բռ. Կարկատել. թերևս Կցկցել: (Կամ 'ի կէս բառէն:)

ԿԻՍ, կիսոյ, ոց կամ ից. ա. գ. (լծ. պակաս. կատար. թ. գասսար, թէս, թէօնէ.) Մի մասն բոլորի ընդ մէջ կտրելոյ. մի կամ միւս կողմն. հաւասար. հաւասարակ. մէջ. միջին. նարըմ, պուլուգ, նարը, նարըմը, նըսֆ:

ԿԻՍ. ա. Ἥμισυς, εια, υ. Dimidius, ia, ium; medius, ia. *Յերկուց կանգնոց և 'ի կիսոյ: Ի միջէ կանգնոյ և 'ի կիսոյ: Ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ: Կիսով փեղկիւն: Կիսոյ ցեղին մանասէի: Իշխան կիսոյ կողմանն երուսաղեմի. ևն: *Եւ է որ 'ի տարւոջ և 'ի կիսում. Եզնիկ: *Ի կէս օրինակս նոյնպէս յօրինակի գրեալ է». այսինքն յօրինակս ինչ. Վրդն. ծն: *Հնգեակն... կիսորդ երկուց և կիսից. Մագ. յդ:

ԿԻՍ. գ. Ἥμισυ. Dimidium, medium. այսինքն Կէս մասն. *Զկէս արեանն արկ 'ի խառնելիսն, և զկէս արեանն եհեղ առաջի սեղանոյն: Ուտիցէ զկէս մարմնոյ նորա: Կէս գորակին: Կիսով գորակին: Կէս ցեղին մանասէի: Մինչև 'ի կէս թագաւորութեան իմոյ: Կէս երկդրամենին: Կէս աւուրն: Կէս ժամու: Ի կէս աւուրց իմոց, կմ իւրոց: Կէս իշխանացն յուդայ: Ի կէսչէ, կմ ոչ է 'ի կէս, զոր պատմեցին ինձ՝ իմաստութեէդ, կամ 'ի բազմութէ իմաստութեան քո. ևն: *Եթէ կիսոյ կէս 'ի մէնջ մեռանիցիմք». յն. կէսն մեր. ռմկ. կէսուայէկէօ. Բ. Բգ. ԺԸ. 3: *Ի կէս աւուրցն եղանին 'ի կենցաղոյս, անձնաշահք 'ի ծերութեանէ. Պիտ:

ԿԻՍՔ. Ἥμισυ, ἄλλοι, ἕτεροι, οἱ μὲν, οἱ δὲ, τὰ μὲν, τὰ δὲ. Quidam, nonnulli, alii, caeteri. Ոմանք. այլք. պաղըլը, պաղըլարը. *Կէսքն գործէին, և կէսքն ունէին զզէնսն պատրաստ: Այլքն ասէին. կէսքն ասէին: Կէսք կոչկոճեցան, և կէսքն զոանջանաց և զգանից զփորձ առին: Ոմն վէմս, ոմն վիրգս, կէսքն զսուսերն զխիճն 'ի վերայ արկանէին: Եւ կիսոցն ընդ խաղ արկեալ՝ ասէին. ևն: *Կէսք գան ըստ կամաց նորա, և կէսք ոչ գան. Եզնիկ: *Եւ կիսոցն 'ի նոցանէ զմեծն խաղհակ խնդրեալ. Խոր. գ. 64:

ԿԻՍ. իբր մ. Ոչինչ պակաս կամ նուազ. կէս մի. ըստ մասին. մասամբ. *Գիտեմք զքաղցումս, որ քան զանասունս կէս անխօսագոյնք լիցեն. Ոսկ. Եա: *Բանդ կէս զանեղծ զանարատ զիսկութէն խօսի, կէս ըղխորհրդոյն. զոր եկն և կատարեաց մարմնովն. յն. աստացելադ կէսն. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԿԻՍ Ի ԿԻՍ. մ. ա. Μερικός, η, ον. Partialis, dimidiatus, a, um. ἐκ μέτρου, ad mensuram. Ըստ մասին. մասամբ. մասնաւորապէս. չափով. և Ըստամասնեայ. կիսատ. կցկտուր. թերի. նարը նարըյա, նարը պուլուգ. *Կէս 'ի կէս տեսանել, և ոչ կատարեալ տեսլեամբ: Ոչ 'ի կէս 'ի կէս ինչ էին շնորհքն: Ոչ եթէ կէս 'ի կէս փոքր 'ի շատէ տայ ինչ նծ զհոգին. Կոչ. Զ. և ԺԷ: *Կէս 'ի կէս բանիւ խոստմանցն. Վրք ոսկ: (ռմկ. կէօ ֆերնըն:)

ԿԻՍՈՂ. մ. Կէս թողլով. չև աւարտեալ. յն. ընդ մէջն գնալով. μεσοπορῶν. *Եթէ բանդատեցար 'ի կերակուրս, արի կիսով, և հանդիցես. Սիր. լէ. 25:

ԿԻՍԱՐԻԱՆՈՍՔ. որ և ԿԻՍԱՐԻԱՆՈՍՔ. Ըստ մասին հետեւօղք արիանոսաց. *Անոմեանցն... և կէսարիանոսացն. կանոն.

ԿԻՍԵՇ. Տ. ԿԻՍԷՇ.

ԿԻՍՍԱՐԿԱՒԱԳ, ի, գք, կմ գունք, գաց. Տ. ԿԻՍԱՍԱՐԿԱՒԱԳ. Ὑποδιάκονος. Subdiaconus. *Սարկաւագունքն, և կէսսարկաւագունք: Սարկաւագք, և կէսսարկաւագք: Կէս սարկաւագացն, և ընթերցողացն, և սարկաւագացն: Կէսսարկաւագացն զգրունսն պահել: Ի սարկաւագս, 'ի կէսսարկաւագս, և 'ի դպիրս. Լմբ. պտրգ: *Սարկաւագք, դպիր որ է կէսսարկաւագ, դրանկալք, աղօթասացք. Մխ. այրիվն:

ԿԻՏ, կիտի, եա և կէտի, կետի. կէտք, կիտից, կիտաց, կիտոց, կամ կետից. ատ և ԿԷՏՈՍ. ԿԻՏՈՍ. յն. գիդոս. Κῆτος. Cetus, cete, balaena. Ձուկն մեծ. վիշապ ձուկն. ձնծ յուխ. տօփ պալըղը, գօդըլ պալըղը. պալինա. եբր. Թանին, չնխաթա, ևն. վէ. վէշամի. *Արար նծ կէտս մեծամեծս: Կէտք և ամ կայտառք: Եւ էր յորովայն 'ի փոր կիտին. ևն: *Զգազանն ծովական լեռնաձև, զկիտացն ասեմ և զդելփինաց, վիշապս անուանեն. Եզնիկ: *Ծով կայան կիտոց. Խոսր: *Ի պորտոյ կիտին: Ի բերանոյ կիտին կորիւսի. Նար: *Ի փորոյ կէտին կամ կետին. Շար. յյ. ատէպ: Իսկ Եփր. ծտ. 5. *Դու զյովնան 'ի կէտ ձկանն ապրեցուցեր». իմա, 'ի փոր ձկանն՝ որ էր կէտ մեծ:

ԿԻՏ, կիտի, ից. որ և ԿԷՏ, կետի, ից. գ. Στιγμή, στίγμα. Punctum, tus. Նիշ որոշեալ. նշանակ սահմանեալ. մասնիկ կմ վայրիկ գծեալ. (յորմէ Կիտուած. Քըթթել. ևն:)

Ըստ քերականաց և երկրաչափից՝ նիշ փոքրիկ, որոյ շարունակութեան կազմի ըղ-գիծ. նօգտա. եբր. նէգուտա. *Յաղագս կիտից (կամ կետի): Կէտք են երեք. կէտ աւարտեալ, միջակ. ստորակէտ. Քեր. Թրակ. ևն: *Հզօր գոլ զմտ 'ի վերծանութե ըստ մասին խորհրդանշիւր աւարտից զկէտսն և ստորադասաց և զփոփոխութիւն աւարտ կիտովք և ստորակիտովք. Մագ. ն: *Իբր կէտ գրչի. որ ոչ է գիր. Վրդն. Եզ: *Կէտ իր է, որ ոչ ունի մասն. Եփրեմ: *Կէտ է պատճառ գծի, ոչ ունելով երկայնութիւն, և ոչ լայնութիւն, և ոչ խորութիւն. Մագ. և Եզն. թէր:

Նովին նմանութեամբ ասի. *(Երկինք) 'ի միջի բերելով զերկիր որպէս զկէտ մի: Զամփի երկրին անչափութիւն, և առ քեզ կէտ է մին անձուկ. Պիտ:

ԿԻՏ. որպէս Բեկոր երկնից. գալրա. *Երկու հարկաւորապէս հանդէպ միմեանց անշարժ են կէտք. Արիստ. Ձ:

ԿԻՏ. որպէս Մէտ կշռոյ. Ῥοπή, ῥοπή. Vibratus. *Ի կէտ անխարդախ նժարի մերոյ. Նար. Խ:

ԿԻՏ. որպէս Կենդրոն. Κέντρον. Centrum. Մերկեզ. *Բաղկացեալ ըստ չորից զուգիղ անկիւնեան ժողովելով 'ի կէտն. Պղատ. փիլ: *Հաստատութիւն միոյ սահմանեալ կիտի, և երրեակն յոլովագոյն շուրջ թաւալագունիւքն. Պղատ. օրէն. Ճ:

ԿԻՏ՝ Աշխարհագրական և տոմարական՝ նշանակեալ ըստ հայեցուածոյ երկնից կամ արեգական. *Կէտքն են այսոքիկ, կէտ և երկնամիջակ, կէտ ժամագիտակ, կէտ և թերական, կէտ ստուգական: Կէտ երկնամիջակն զորնանայն. կէտ ժամագիտակն ամանայն. կէտ եթերականն աշնանային. կէտ ստուգական ձմեռնային. սոքա են չորք բարձրանէ և խոնարհութեն արեգականն. Ցամբ:

ԿԷՏ. Σκόπος. Scopus, propositum, punctum, momentum. διορισμός, distinctio. προθεσμία, tempus. Նպատակ. գի-տեալ սահման. պայման. կանոն. չափ. եզր. ծայր. լրումն. որոշումն մասց. որոշեալ ժամանակ. ժամադրութիւն. Նիշէն, Նիհայէն, Թօհմէն, չափէ. *Ուշ եդեալ ընթանամ 'ի կէտ կոչմանն այ. Փիլպ. Գ. 14: *Կորո-վանի ներսամձգութիւն հարկանել զառաջին ե-գեալ ինչ կէտ. Պիտ: *Կէտ եդեալ նպա-տակի այնպիսի գիտին՝ զմեզ յաղօթից ան-տի լռեցուցանել. Եւագր. Է: *Կէտ եդեալ մեզ՝ ցուցանել վասն յոյսակիրու: Որոց կէտ առաջի եդեալ է, զի քեզ նմանօղ լինիցին. Եւս. պտմ. Ա. 7: Վրք հց. ԻԲ: *Կէտ ե-դեալ ինքեան՝ խ խ օր պահօք ձկանել: Ի լնուլ կիտին եդելոյ պահոցն կատարելոյ: Առ 'ի յառաջագէմ ընտրութիւն պատկա-նամբար քննադիր կիտին. Ագաթ: *Գային ժողովքն 'ի հրամանէ միաբանութեն յե-դեալ կէտսն. Կանոն: *Կէտ եդեալ զժամա-նակն՝ զամլան վեցերորդ. Եղիշ. Բ: *Արդ ահա հասաք 'ի կէտ միջին, որ է սկիզբն վերջին, և կատարումն առաջին. Եղիշ. Ճառն: *Երկուս կէտս եդ 'ի միջի. մի՝ յոր-ժամ վասն նորա խսկ իցէ. և միւս ևս՝ յոր. ժամ առաս իցեն բանքն. Որոգ. Մ. Ա. 15: *Աղաշխարութե կէտ գիցէ. անդ. Ճ. 4: *Կայեաց, և արձակեաց զարձեալ կիտիւ ապաշխարութեն. Ոսկէփոր: *Հասանէ նմա կէտ վճարման կենաց: Զկէտ կենացս քաղա-քավարեալ իբրև ամս ԺԶ: Քննադիր կէ-տիւն. Յհ. կթ: *Ի կէտ և յաւարտ ժամա-նել: Հասցէն 'ի կէտ կատարման իւրաքան-չիւր ընթացից: Տնաբաժին կէտ և հանգիստ զայս առնեն. Խոսր: *Զայս կէտ սահմանի մեծի պայմանի: Նուիրեալ պայման, սահ-ման նոյնագոյ, կէտ ակրունի: Այս թիւ պանծալի (եօթն), որում ոչ է կէտ կը-ցորդի, և ոչ սպառումն վախճանի. Նար: *Ի կէտ կինգաղոյս ժամանէ: Զև հասեալ 'ի կէտ սիրոյն. Լմ. ող: *Է կէտ գրոց, և է կէտ՝ մեծ ձուկն. սաի կէտ և չափ կեն-ցաղոյս, և այլ այսպիսի: Աւր կէտ զար-նանայինն, ամառնայինն ևն. Երզն. քեր:

ԿԸԴԸՆԴՈՑ. Տ. ԿԴՆԴՈՑ:

ԿԸՔԵԼ. Տ. ԿՔԵԼ:

ԿԹԱՆ, ի, աց. ա. Կենդանի, յորմէ կթի կաթն. կաթնաբեր անասուն. *Ո՛չ եզինք՝ որովք վարէին, և ոչ բեռնաբարձ անասունք, և ոչ այծք կըթանք, և ոչ կոուրք հօտից. Խոր: *Ունէաք զբազում անդեայս զըրծ-կան և զկթան. Առաքէլ պտմ: *Տանիմ ըզ-գայլն 'ի տուն, որ կթեն. ասեն. գա զամէն աշխարհիս կթան է հասուցեալ. զայգ որ-պէս կթա՛ն տանիս. Ոսկէփոր:

ԿԹԱՏԵԱԼ. Իբր Կթատեալ. կթուցեալ. *Ծնգաց կթատելոց քաղցրութի զգեցու-ցեր. Խոր. (երկիցս այսպէս գրի):

ԿԹԵՂԻՆ. ղինի, նաց. ա. գ. Կթեալ բերք կենդանեաց. կիթ, զոր օրինակ՝ ձու, կաթն, կոգի. հաւկիթ, հաւկիթեղէն, կաթնե-ղէն, նուրագ. *Քան զկթեղէն կերակուրս: Ի կթեղէն կերակրոց և 'ի ձկանց 'ի բաց կան. Ը. Եղբ: *Ոչ 'ի կթեղինաց ինչ, և ոչ 'ի ձը-կանց ճաշակեալ. Առող. Գ. 17:

ԿԹԵՄ, եցի. ն. ('ի ձայնից Կիթ, և կութ. ըծ. և կաթն.) Քաղել զպտղաբերութի և զբերս կենդանեաց, և տնկոց:

Ըստ առաջնոյն. Ἀμέλγω. Mulgeo. կթել. տողմոգ, հէյէլ, փուշիրմէն. *Կթեա՛ կաթն, և եղիցի եւղ: Իբրև զկաթն կթեցեր զիս. Առակ. Լ. 39: Յոբ. Ժ. 3. 10: *Զկաթն կթեն. և զայրն զգենուն. Մարգ. Ա. Գ. Ա: *Ի քաջ բէ կաթն կթել. Մանդ. ԾԷ: *Մի բանս գա-տել 'ի կթել զպտուղն (գրոց), զի մի եղցէ ա-րիւն ընդ կաթին. Վանր. յոր:

Առաւել ըստ երկրորդին. Τρυγάω. Vindemio. ἐλαιολογέω, olivas colligo. քաղել. պող պըղմագ, գօթարմագ, փէլչըրմէք. *Հնձել զհունձս նորա, և կթել զկութս նորա. կմ զխաղող, զայգի, ձէթ, զմուռս. (և նմա-նութբ) զխշխանութիւս, զմնացորդս իսրայէ-լի. Ա. Թգ. Է. 12: Ղեւտ. ԻԵ. 5. 11: ՂԵ. Ղ. 44: Օր. ԻԴ. 20. 21: ԻԸ. 30: Երգ. Է. 2: Աբդիու. Ղ. 1: Երեմ. Ղ. 9: Եւ կթօղ. Ե-րեմ. Ղ. 9: Իմ. 9. ևն: *Կթեցին պտուղս հարիւրաւորս: Տնկեցաք, և ոչ կթեցաք. Յհ. կթ: *Ի գրախտին փափկութե զպտուղն կենաց կթէի. Նար. ԾԸ: *Պտուղն կթի. Լմ. հմ:

ԿԹՈՏ. ա. Παραλελυμμένος. Dissolutus. Իբր Գթոտ, որ տանէր գթէ. գայթոտ. գի-րագլոր. տկար. թոյլ. լուծեալ. լքեալ. կթուցեալ. կթատեալ. *Զձեռս լքեալս, և զծունկս կթոտս հաստատեցէք. Եբր. ԺԲ. 12: *Զօրացարուք ձեռք լքեալք. և ծունկք կթոտք. Եսա. պտմ. Ձ:

ԿԹՈՑ, ի, աց. գ. Ամանն՝ յոր ժողովեն զկութս այգեաց. կողով կթելոյ զխաղող և զպտուղս. Վրդ: *Լի ողկուզօք էր կթոց երկրագործին. Վանակ. յոբ: *Պարունակ, (որ-պէս) կթոցն զընդունելութի պտղոյն. Երզն. քեր: *Որպէս 'ի կթոցէ թափէին սեպքն զմեղս կնոջն 'ի տումարէն. Վրք հց. Ձ:

ԿԹՈՒԻԹ. ա. Ἀδρανής. Infirmus. Իբր կթոտ. տկար. անոյժ. *Սարդի ոստայնի, բարակաման և կթուիթն առիջոյն. Վեցօր. Ձ:

ԿԹՈՒՑԵԱԼ. Տ. ԿԹՈՏ, և ԿԹԱՏԵԱԼ. Παραλελυμμένος, ἀδυνατῶν. Dissolutus, impotens. (եբր. քաշալ. impingo. գթել, գայ-թել.) *Ծունկք կթուցեալք: Ծնգաց կթու-ցելոց. Եսա. ԼԵ. 3: Յոբ. Դ. 4: *Ի ծարաւս իւրեանց կթուցեալք սատակէին. Յհ. կթ:

ԿԺԱՒՈՐ. ա. Որ ինչ հայի 'ի կուժ, կմ կայ 'ի կուժ. *Կուժն և՛ ման է և՛ գործի, այլ ոչ նոյն իրի. այլ ամանն գործի է պա-րունակեցելոյն. իսկ կժաւոր ջուր՝ ման է այլոյ ջրոյ. Անյ. Վերլծ. արիստ:

ԿԻԲԻԿՈՆ. ա. գ. Բառ յն. Κυβικός, κή, κόν. Cubicus, a, um. tesserarius. Իբր կխմոսական. Քուեայ. խորանարդ. զարի չեօշ. *Զձև տանն տաէ չափեաց չորեքկու-սի ըստ կազմուածոյն. քանզի կիբիկոն ըստ կողմանց աշխարհիս ունէր զձևն վասն հաս-տատութեն. Նչ. Եզեկ: *Ոմանք կիբիկոն ա-սացին զերկիր՝ չորեքկուսի հարթ և հաւա-սար յամենայն կողմանց. Տօնակ: Վրդն. Ծ:

ԿԻԴԱՐ. Տ. ԿԵԴԱՐ:

ԿԻԶ. ա. գ. Որպէս Կիզեալ կամ խորո-վեալ ինչ. *Ոչ ուտի հաց առանց աղի, և ոչ կիզ և ողջակէզ առանց հրոյ. Զքր. ծործոր:

ԿԻԶ. իբր Կտոր. կտորակ. և ասր. Տ. ԿԻԶՆ, և ԿԻԾ:

ԿԻԶԱԽԱՆՁԵԱԼ. Կիզմամբ խանձո-ղեալ. *Կիզախանձեալ մարմինք սքոց յայ-րեցմանէ հրատից լուցելոց. Գնձ:

ԿԻԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ունօղ զզօրութի կիզանելոյ. կիզանողական. կիզիչ. և Վա-ռեալ. բորբոքեալ. էրօղ, ն ճառած. *Զե-թերն ոմանք վասն հրատեսակ լինելոյն կի-զական զօրլ զնա ասացին. Արիստ. Տ: *Յար-փիափայլ և 'ի կիզական Ճառագայթից նո-րա. Զքր. կթ: *Կիզական հուր, կմ հրատ. Երզն. ոք Էրճն: Գնձ:

ԿԻԶԱՆԵՄ. զի. նիմ. զայ. Տ. ԿԻԶԵՄ, և ԿԻԶՈՒՄ. *Բոց կամ Ճաճանչ կիզանօղ. Ճ. Ա: Նար. ԾԷ: *Ոչ խորեմ հայել 'ի հրա-ցայտ ամբոպ քո, զի մի կիզանիցիմ անար-ժանութեամբս. Սրգ. Ա. յհ. Ե: *Ազի ցողով արտասուացս այրիմ, և երկկամանցս աղա-մամբ կիզանիմ. (ամկ. կէբիմ կէփուրիմ.) Նար. ԾԷ: *Կիզանէին ցաւակցութբ յառա-նաս խօսելոյս. այսինքն մարմաքէին. Վրք հց. Ձ:

ԿԻԶԱՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Կիզիչ. կիզողա-կան. էրօղ. *Կիզանողական հուր, կմ բոց. Նար. ԼԴ. Ի. Խ Ձ. ԾԳ:

Եւ իբր Կիզելի. գիւրակէզ. *Եղէգնա-խուխ կիզանողական նիւթ. Նար. Է: Խ Մագ:

ԿԻԶԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԻԶՈՂՈՒ-ԹԻՒՆ. *Հուր կիզանողութբն, և ջուր ա-ռոգելոյն. Լմ. Իմ:

ԿԻԶԱՆՈՒՏ. ա. Կիզելի ըստ ինքեան. դիւրաւ այրելի. *Անպտղանդակելի և կիզելի հրոյն ոչ այրիմք կիզանուտ մարմնովք. Նար. Երգ:

ԿԻԶԵԼԻ. լւոյ, կամ լոյ. ա. Φλεγόμενος. Cremandus. Իբր կիզանելի, այրելի. *Մի կարծեսցի, թէ ընդ կիզելի գործոյն՝ և գոր-ծօղն ծախեալ յոչէութի գառնայ. Գր. հր:

ԿԻԶԵԼԻ. Φλέγων. Cremans, flammans, flagrans. կիզիչ. կիզական. տոչորիչ. բո-ցակիզօղ. հրաբորբոք. հրափայլ. *Ա յրումն կիզելի օգոյ. Ոսկ. յհ. Ը. 15: *Ած հոգի կենդանի է, հուր կիզելոյ. Ագաթ: *Ո պարար զպաշտօնեայս իւր 'ի հուր կիզելոյ (կամ կիզելւոյ). Սղ. ՃԳ. 4: *Անպտղանդակելի և կիզելի հրոյն ոչ այրիմք. Նար. Երգ:

ԿԻԶԵՄ. եցի. զօղ, զեալ. ն. որ և ԿԻ-ԶԱՆԵԼ, ԿԻԶՈՒԼ. Տոչորել. չալաչար այ-րել. ծախել. էրէն յաքել. եագմագ. *Կիզէ զմարմին իմ, կամ զիս. Վրք հց. Ղ: Ճ. Բ: *Կիզեաց զթշնամիս տան հօր իւրոյ: Կիզե-լով զթշնամին 'ի վերայ երկրի. Աւծր. Է. 2: Շար: *Զի մի հուր ծնութեն կիզեսցէ զերկիր. Տօնակ: *Զմթերս անարկիւղութե յարդին արծարծեալ կիզէ: Փշոյն Ճարճա-տելոյն 'ի մէջ հրոյն. զի այս նիւթ 'ի կիզելն (իլն) ձայն հանէ. Լմ. ող. Խ ծղ: *Նա էր կիզօղն (տաճարին). Նիւս. Բնութ: *Իբր յապականող կիզողէ. Պիտ: *Բայց ես մե-ղօքս այժմուս կիզիմ. Յհ ոսկ: *Ծարաւով տօչորման մեղաց կիզեսցուք. Խոսր: *Խաշ-րեալ և կիզեալ է յերամակէ խոզիցն: Կի-զիմ յահէ քումմէ. Վրք հց. Ձ. Ղ:

ԿԻԶԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Կիզել, և տալ կի-զել կամ կիզիլ. էրէն լաֆէն. *Զծով մեղացն յամաքեցուցանէ, և զգեհեան անօրէնութե կիզեցուցէ. Ագաթ:

ԿԻԶԻԶ, զչի. ա. Ἐμπρηστής, πρηστήρ. Qui incendit. կիզօղ. կիզանօղ. այրիչ. տո-չորիչ. լուցիչ. բորբոքիչ. ծախիչ. էրօղ. վօ-ռօղ. եաքընճը. օղ: *Սերովբէս՝ կիզիչս զօլ յայտ-նէ 'ի մակաձուութենն. Դիոն. Երն: *Սրով-բէից կիզիչ կենդանեայն. Շար: *(Փայ-լակն) պրեստէր կոչի, որ աստ կիզիչ. Արիստ. Տ: *Զներսս մուխս չարին հրեղէնս, այսինքն զխորհուրդս կիզիչս. Եփր. Եփես: *Ոչ հուր կիզիչ, և ոչ ջուր ողողիչ. Ճ. Գ: *Զարա-փառութեն կիզիչ, և հատանօղ տապար. Մագ. ԻԲ: *Ճրագ լուսատու է աչաց, և կի-զիչ աողնոց. սոյնպէս եղիա լուսատու ար-դարոց, և կիզիչ մեղաւորաց. Անան. յհ. Ղ:

ԿԻԶՆ, կամ ԿԻԶ. գ. Մասն ինչ գզաթի, կամ գզելի և գզեալ ասր. (որ և եբր. կի-զո, կէզ.) *Առեալ զշաղախեալ կիզն բրդին, և լուացեալ արտօրեաց 'ի բաժակ գինւոյն. Հ. Յայսմա. Ն Հ=Յ. Նոյեմ. ԺԷ: (Իսկ պրս. կիյս՝ է գէս. որ և կիսու. նոյն է և՝ կիյանէ, որ նշանակէ նաև թել, կամ մա-նուած փաթթութեամբ 'ի մամանոն. որպէս և խեղէ է բուրդ ոչխարի ծովային կոչեցելոյ, յորմէ կազմի աղնիւ հանդերձ. փեննէ փօ-ռու թիւյիւ:) Տես և զպարզութիւն ԼՈՒՍՍ-ԿԻԶՆ, ԾԻՐԱՆԱԻԶՆ:

ԿԻԶՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ունօղ զզօրութիւն կիզելոյ. կիզիչ. որ և ԿԻԶԱՆՈՂԱԿԱՆ. ԿԻԶԱԿԱՆ. *Կիզողական հուր, կամ զօրութիւն, կամ փորձութիւն. Ը. Եղեւ: Գր. Հր: Լմբ. պտրգ: Զքր. կբ:

ԿԻԶՈՂԱԲԷՍ. մ. Πρηστηρίως. Conflagranter. Որպէս կիզօղ. հրով կիզելով. վառմամբ. բորբոքմամբ. *Զկիզողապէս և ողջակիզաբար մաքրականն, անշէջ, լուսատեսակ և լուսաւորիչ տուանձնաւորութիւն (սերովբէից). Դիոն. Երկն:

ԿԻԶՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρηστήριον. Incendium. Կիզիչն գոլ. կիզողական զօրութիւն. որ և ԿԻԶԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Սերովբէին համանունութե՛ կոչելն՝ յաղագս կիզողութեն աստուածեղոց՝ 'ի մեղացն ջնջութիւն. Դիոն. Երկն: *Զի արգելցէ զկիզողութիւն հրեղէն երկնից: Ի բնութենէ չունին կիզողութիւն, այլ հրամանաւ այ. Վրդն. պտմ. Ն ող:

ԿԻԶՈՒՄ, զի, զեր, եկեզ, կէզ, կիզեալ. ն. Ἐμπυρίζω, κατακαίω. Incendo, uro, comburo. որ և ԿԻԶԱՆԵՄ, ԿԻԶԵՄ. Այրել. տոչորել. խանձողել. հրդեհել. լափել հրոյ. Էրէլ. Եագմագ. Բաղընչնել. Բոսբոսլ փուրմագ. *Որպէս բոց, զի կիզու զլերինս: Զգիրս ... հուրբ կիզուլին. Սղ. ձբ. 15: ա. Դ. ա. 59: *Իջոյց եղեւ հուր, և եկեզ զկիտուն զօրականսն. Նխ. դ. Բգ: *Աձային բարկութե՛ հրոյ քո քն կիզեր զգժոխս. Շար: *Ոչ կիզեր զերանս լցեալ նանրութե՛. Նար. Է. խսկ լգ. *Զարմանամ, թէ զխարդ ոչ կիզուլմ. իմա, ն. ոչ կիզանիմ: *Անհաւասան այն կիզեալ անյուսաութե՛ն իւրով՝ ոչ աշխատի. Վրք հց. Է:

ԿԻԶՈՒՄՆ, զման. գ. Καῦσις, κατάκαυσις. Ustio, combustio, եւ. Կիզուլն, մանաւանդ կիզանելն. այրումն. տոչորումն. *Ըզձարագ հրոյն կիզման. ա. Եզր. ա. 14: *Անքուն որդանցն, և կիզման հրոյն. Յճխ. Է: *Մատնեցի զմարմինս իմ 'ի կիզումն տանջանացն. Ագաթ: *Կորստեան կիզմամբն: Անշոշանայն կիզումն: Զտաձայրին կիզումն: Կիզմամբ ախտից: Ի խորովակակիծ կիզմանէ. կամ Յարեգակնային տապացաւ կիզմանէ. Յհ. կբ: Նար. ծբ: Մխ. Երեմ, Յն ադդ: Արծր. դ. 12: *Ոչ զգայր զկիզումն մատանցն՝ 'ի կիզմանէ ցանկութե՛ սրտին. Վրք հց. Զ:

ԿԻԶՈՒՄՆ. որպէս Հրային երևոյթ յօդս. Տես ԳՈԽՈՑԵՐ. Πρηστήρ. *Որոտմունք և փայլատակմունք, կիզմունք, և ամպահարութիւնք. Արիստ. Ֆ:

ԿԻԶՈՒՑ. գ. Նիւթ կիզման, կամ կիզումն. կիզ. *Եւ զյարգն մատնել անշէջ բոցոյն կիզուց անխնայ. Փարպ:

ԿԻԹ, կթոյ, ոց, կամ կթի. գ. Արմատ կթելոյ, իբր կթումն, և կթեալ բերք կենդանեաց, այսինքն կաթն. կոգի. Ճու (ռմկ. հօլլբ). Տես և ԿԹԵՂԷՆ. *Զկիթ արօտականաց. Յոբ. Ի. 17: *Հօտից կթոց. Յճխ. ԻԳ: *Հօտից զբովանդակ կիթն ոչ ուտիցէ. Ոսկ. ա. խոր: *Զկիթն (կմ զկաթն) ուտելով, և զասրն զգենլով. Խոսր: *Ուլք ոչ առր, և ոչ կիթ ունին. Նար. Երգ: *(Ոչխարք) գարմանիչք մարդկան կթով և ասրով և մարմնովքն. Լմբ. առակ: *Զկիթս անասնոց և զձու ճաշակեն: Կիթն ոչ կենդանի, այլ 'ի կերակրոց կենդանեաց մզումն: Որպէս 'ի կթոց, նոյնպէս և 'ի ձկանց. Ը. Բղբ. *Զձուկն 'ի կիթ հրամայեաց մեզ. Տօնակ: *Ընդէր ասէք զձուն կիթ: Մինչդեռ չէ նկարեալ 'ի մէջ ձուոյն, կիթ է, և ոչ թռչուն. Ոսկեփոր: *Վայելեաց հաւ մի 'ի գոգ նորա, և կիթն հոլովեալ. Պտմ. աղէքս: *Դիցէ զալիւրն խառն ընդ հաւուց կթի ապականեցն. Մաշտ. ջհկ:

Մերթ՝ որպէս կթումն, կմ կութք խաղողոյ, և մեղու, եւ: Վրդ. ծծղ. յդ: *Եբարձ զցանկն, և ետ զնոսա 'ի կիթ ճանապարհորդաց. Լծ. Նար:

ԿԻԹԱՌ. Տ. ՔՆԱՐ. *Խաղալով 'ի մէջ քաղաքին կիթառաւ, որ է փանդռամբ. Հ=Յ. Նոյեմբ. Է:

ԿԻԾ. գ. Արմատ կծանելոյ. կսկիծ. մարմաջ. եռ. Քծիլ, Եաղ. Քծիք. *Զկիտոց մարմինսն կիծ զազանագոյն առիպէր, մինչ զի եղընգամբք իբրև երկաթի քերչօք արիւնլուսուշտ առնէին. Վրք ոսկ: *Մահ և վէրք 'ի մարդիկ, կիծ և աչացաւութիւն. Ըհր:

ԿԻԾ. որպէս արմատ կծանելոյ և կըծուելոյ (այսինքն ...) է կտուր, մասն շորթեալ. որ և ԿԻԶ ասի. *Կիծ, կտորեալ. Հին բռ:

ԿԻԿՆՈՍ կմ ԿԻՒԿՆՈՍ. գ. Բառ յն. Գէգնօս. որ է ըստ հյ. Կարապ. փոր. ձկնաքաղ թռչունն. Վեցօր. Է:

ԿԻՃ, կճոյ կամ կճի. գ. Քար կարծր և փայլուն. որ և Մարմարիոն. Մէրմէր, բուխամ. *Ի պղնձոյ և յերկաթոյ, և 'ի կճոյ. Յայտ. ծը. 13: *Սիւն 'ի կճէ (կմ կճեայ). Խոր. Բ. 32:

ԿԻՃԹ. Բառ անստոյգ, որպէս Ծերպ. Ճեղք, Միջոյ. Արալըգ. *Եհաս երէ մի 'ի հեղեղատն ափխեաց, և եհար զնա նետիւ. և անկաւ էրէն 'ի կիճթ մի քարի. Պտմ. Վր:

ԿԻՄԱԹԵԱԼ. Բառ անստոյգ, իբր հաստատեալ, հաւաստեալ. *Պարիսպ բարձրացեալ, երկնից կիմաթեալ, լայն ընդարձակեալ. Գնձ. պեղպ. պող:

ԿԻՄԵՏԵՐ. Տ. ԿԵՄԵՏՐԻԱ:

ԿԻՆ, կնոջ, կնաւ կամ կանամբ. կանայք, նանց, նամբք. գ. Γυνή. Mulier. Էգն 'ի մարդիկ. մանաւանդ չափահասն, և ամուսնացեալն, առնչակից բառիս Այր. Իճնէ. Գարը, Ավրէթ, զէն, զէննէ, ճէն, զէնէ. յն. ղինէ. գաղղ. ֆեմմ. *Սա կոչեսցի կին, զի յառնէ իւրմէ առաւ: Եւ կոչեաց ադամ զանուն կնոջ իւրոյ կենաց: Կին նոյի, և երեք կանայք որդւոց նորա: Եղև ինձ կին: Առ նմա մայր նորա կին: Զայր կամ զկին: Իբրև հազար մի՝ ընդ այր և ընդ կին: Որդի կնոջ այրւոյ, կամ պոռնկի: Իմաստուն կանայք: Թագ. կամ օրէն կանանց (յն. կանացի): Կին եթովպացի (յն. եթէովպուհի): Կին մարդ (յն. լոկ, կին). եւն: *Ոմնն՝ կին մարդ պատուէս ճանաչէր. յն. պատուհի կամ քերթողուհի. Եւս. քր. Բ:

Ցանսովոր հոլով գտանի կանաց, իբր կանանց. Պիտ: Սարգ: Մաշտ. եւ: Կնոջաւ, կամ կնոջով, իբր կնաւ: Ոսկ. յհ. ա. 20: Մաշ: Հ=Յ. ձայ. ԻԲ: կնոջանց, իբր կանանց. Ոսկ. ա. խոր:

ԿԱՆԱՆՑ ՏՈՒՆ. Γυναικωνίτης. Ա. որս. ա: Տ. ԿԱՆԱՆՈՑ. *Առ տամբ կանանցն. αὐλή γυναικία. Եսթ. Բ. 11:

ԿԻՆ ԱԾԵԼ, է Ամուսնանալ. և Ամուսնացուցանել. Էվլէնմէք, փնաւորել, քնիլ առնել. Էվլէնտիրմէք. *Կին ածի: Երեսուն կին ած ուստերաց իւրոց. Դտ. ծդ. 20: Դտ. ծբ. 9: *Եած նա 'ի դստերաց անտի իւր կին. Մծբ. ծգ: *Կին ածէ արշակայ. Խոր. Գ. 21:

ԿԻՆ ԱՌՆՈՒԼ, կամ ԱՌՆԵԼ, է Ամուսնանալ. Էվլէնմէք. *Առնուլ կին յայլազգեաց: Աղաչեաց կին առնուլ 'ի նմանէ. Դտ. ծդ. 3: Բ. Դ. ծդ. 25: *Արասցէ կին այլազգի. Նէէմ. ծգ. 27: *Արասցէ զկին նորա եղբայր իւր: Առաջինն արար կին, և մեռաւ: Քանզի նա կին արար զնա. Մթ. ԻԲ. 24: Մրկ. Զ. 17: *Արար կին զթեսաղոնիկէ: Իսկ աղեքսանդրոս առնէր կին ըզլխանդրա. Եւս. քր. ա: *Քանզի էր 'ի ծերութե՛ կին արարեալ. Խոր. Բ. 50: *Որ զաղգականն կին առնէ. Կանոն:

ԿԻՆԱԲԱՌԻՍ. գ. Բառ յն. Κινάβαρις, κιννάβαρι. Cinnabaris, ri. իտ. Cinabro. որ ըստ հյ. ԽՐՈՒԿ. Անուն կարմիր ներկոյ. Զինճէֆր, սուլիղէն. և սինլիւյէն բոյը. *Մաւրխտանիտ. 'ի լերինսն յայնսիկ ընտիր կինաբառիս, այսինքն դեղ կարմիր. Խոր. Ա:

ԿԻՆԱՄՈՄՈՆ, ի. կմ ԿԻՆԱՄՈՆ, ոյ. գ. Բառ երբ. Գինինէմօն. որ և Գանուէլ, եղէգն ընտիր. Κιννάμωμον, κινάμωμον. Cinnamo, mum; cinamomum. իտ. Canella. Նոյն ը Կասիա (զոր տեսցես), և ընդ Դարիճենիկ. Տարչին: Ել. Լ. 23: Երգ. Դ. 14: Առակ. Է. 17: Երեմ. Զ. 20: *Կինամոն... կինամոմոն... Զկինամոմոնէ ասեն, թէ եւ. Նար. Երգ: *Կինամոմոն արմատ է բանջարոյ, որ լինի 'ի ամարիս հայոց: Ի խնկենեաց ոստոն տեսանեն... կինամոմոս եղեալ. Վրդն. Ել. Ն յանբաւամն:

ԿԻՆԱՄՈՄՈՆ ՀԱՑՈՑ, ըստ Մխ. Երեմ. *Մի 'ի խառնուածոցն խնկոց կինամոմոն է՝ պտուղ բանջարոյ, որ և գտանի 'ի ամարիս հայոց, և յայլ աշխարհս. և ոչ միայն անուշահոտ է, այլ գոյ և գիտական զօրութիւն 'ի նմա. զի ընդ քուն խօսել տայ, և յայտնէ զծածուկս սրտին:

ԿԻՆԱՄՈՄՈՆԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ բուսուցանէ զկինամոմոն. *Վերին եթովպիոնն և զխնկաբերն և զկինամոմոնաբերն գաւառն. Խոր. Ա:

ԿԻՆԱՄՈՆ. Տ. ԿԻՆԱՄՈՄՈՆ.

ԿԻՆԴԱՐ. Տ. ԿԵԴԱՐ, ԽՈՑՐ:

ԿԻՆԿՂԻՍ. Տ. ԿՈՆՔԵՂ. *Կինկղիս՝ կանկեղան ծաղկածաղ է. Կիւրղ. Բգ:

ԿԻՆՃ, կնճի, ճաց. } ԿԻՆՋ, կնջի, ջաց. } գ. Խոզ, մանաւանդ արու՝ և էրէ, այսինքն վայրի. որ և ՎԱՐԱԶ. (րծ. լա. Վէրրէս. ար. ագ. թ. Խընզիր, Խուզ, Խնուզ Խնուրող, Էրքէք դօնուզ.) *Կինճ վայրի արածեցաւ 'ի նմա. Մծբ. ծը: *Որսալ կինճս. Խոր. Բ. 58: Գ. 55: *Զի մի՛ ապականեսցէ կինճն վայրենի. Սրգ. յէ. Է: *Տրգամ կինճ գարձեալ. Գնձ: Իսկ Բուզ. Դ. 15. *Ի վայթ կնճանն մտեալ՝ զինչ գեմս երեսացն ծածկէր՝ քնոյ պատճառաւ եղեալ. իմա, կամ Իբրու խոզի. և կամ կնճման, որպէս 'ի ձայն խոզի, այսինքն խորդալոյ:

ԿԻՆՔ. գ. Κλών. Plantae pedum. Ներբան ոտից, որ թողու զհետս 'ի կոխելն, որպէս թէ զկինք իւր 'ի վերայ հողոյ. կամ որ նոյն է՝ յետոյն և ստորին կողմն ոտից. (ասացի եղականն ունի լինել, կին, կնի, յորմէ Զկնի, այսինքն զհետ. և յոգ. կինք, կընեաց.) Դաղան, ոտք. *Կերիցեն կինք ոտից նորա. Յոբ. ծը. 12. (այլ ձ. կնիք): *Բաղումք յամպարշտաց՝ որք 'ի լինելութե՛ են, ոչ ուտին կինք ոտից նորա: Ոչ եղիցին կերակուր կինք քաղաքավարութե՛ նորա. Իսիդ. յոբ: Հին բռ. ըստ իմաստից մեկնէ, *Կինք, այսինքն կամ զօրութիւն: Այլ քանզի յն. բառն Գլօն, նշանակէ շառաւիղ, ճիւղ, ձող, ոստ յապաւելի. Վանան 'ի յոբ. այսպէս գրէ. *Կերիցեն կինք ոտից նորա. ոտն զերկրիս կոչէ. և կինք զծունկք և զարմատսն ասէ: Եղանելոց են 'ի խաւարին արմատքն, որ կինք ոտից նորա, այսինքն շառաւիղ ծնեալ նորա կերիցէ հուրն:

ԿԻՊԱՐԻՍ, կամ ԿԻՒՊԱՐԻՍ, կմ ԿԻՊԱՐԻ. գ. Բառ յն. Գիբարիսսօս. Κυπάρισσος, ττος. Cupressus. այն է ըստ հյ. Նոճ. Նոճի. սէրվ, սէլվ աղաճը. եւս. Էրղ, զէրոս ղէրոսի. *Զփայտն կիպարիսի, յորմէ կենաւորեր խաչն. Խոր. ատ աշխ: Առ. Բարիզ. Մխ. ... Եզ: *Ոչ խնկարկեն կիպարիս յերկիր. Կիւլսն: *Մայրին, և կիպարիսն, և մի-

թենին. Սարգ. Ֆ. պ. ա։ *Ի խնկեղէնս բու֊րին վերայ՝ զոր կիպրոսի ծառ մի ասեն. Ը. տառն։

ԿԻՊՐԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. Բնակիչ կղզ֊ւոյն կիպրոսի. և որ ինչ բերք կամ ա֊րուեստական իրք ելանեն 'ի կիպրոսէ. *Կիպ֊րացի ծիրանածայր գաստառակաւ արբէ զգի֊րանն. Մանդ. ծե։ Վրդն. ծըղ։

ԿԻՊՐՈՍ, ի. Անուն յայտնի կղզւոյ. բայց որպէս բառ երբ. գոճեր. Κύπρος, և κυπρισμός. Cyprus, և Cyper, arbor odorata, է անուն անուշահոտ կամ ծաղկահոտ անկոց. որ 'ի մեզ թարգմանի Հինա (որպէս կիպարիս). Երգ. ա. 13։ Այլ անդ, դ. 13. յօրինակս ինչ գնի, *Կիպրոս համբերձ նար֊դոսիւ ». և յայլ օրինակս՝ ըստ որում ըն֊թեռնու և Նարեկացին, *Նարդիկ համբերձ նարդոսիւ »։

ԿԻՌ, կամ ԿԻԻՌ. որ և ԿԻՒՐԻՈՍ. իգ. կիւրիա. Բառ յն. Κύριος, κύρια. Dominus, domnus, domina, domna. Տէր. Տի֊րուհի. Գտանի աղնեթեր յառաջ ա֊նուանց կայսերաց և թագուհեաց 'ի միջին դարս, զոր օրինակ՝ Կիռ մանուէլ. Կիռ սա֊հակ. Կիռ ժան. Կիռ աննա, ևն. Ը. Իղբ։ Ոռոհ։ Վրդն. պղծ. ևն։ Որպէս և զհայե֊րէն անուն աշխն Եւստաթէոսի, Տէր Ցու֊սիկ, գրեն ոմանք ըստ յունաց Կիռ խոյ֊կոս. Ճ. Ա.

ԿԻՌՈՆՈՍ. կամ ԿԵՌԱՒՆՈՍ. գ. Բառ յն. Κεραυνός, այսինքն Շանթ երկնից. որ և ասի Բարկութիւն. հրացան. նետ և տէգ. կայծակ. Եւագրեմ. *Փայլեալն հուր բանութ ամպահարութեան՝ որ մինչև յերկիր հեղու, կիռոնոս լինի կոչեցեալ. Արիստ. Յ։

ԿԻՍԱԲԱԺ. ա. } Կիսամասնեայ. կիսա֊
ԿԻՍԱԲԱԺԻՆ. } կատար. թերակատար. *Կիսաբաժ, և ոչ կատարեալ զմերս ասացին բնութիւն առեալ բանին 'ի կուսէն. Ցհ. իմ. էրև։ *Զորորդն յասաց որպէս կիսաբաժին և նուազագոյնս. Փարպ. կամ ըստ ՃՃ. կիսաբաժ։

ԿԻՍԱԲԱԺ. որպէս բաժանեալ 'ի կէս. և կամ բաժանօղ 'ի կէս. *Արեգակն՝ 'ի աուրս միջօրէի կիսաբաժին աւուրն ողջու֊նի. Գիրք. Իղբ. աս ճոխ։

ԿԻՍԱԲԱՆ. ա. մ. Թերի խօսիւք. *Մաղն֊չելով առէ կիսաբան. Տօնակ։

ԿԻՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բեկբեկումն և ընդհատումն բանի. *Կիսաբանութեամբ իբրև զարմանալից 'ի վերայ սիրելւոյ. Մանճր։

ԿԻՍԱԲԱՌ, ի, ից. ա. գ. Կիսատ կամ անկատար բառ. *Կամ 'ի թերւոյ և 'ի լրոյ բառից կամ կիսաբառից կայի բառ. որգոն, սիրասպան, պատմագիր. Երզն. քեր։

ԿԻՍԱԲԱՑ. ա. մ. Կիսով չափ բացեալ. անկատար բացմամբ. *Թերաքամ և կիսաբաց աևթ արար զլուսաւորութիւնն. Ոսկ. մտթ։ *Թերաքամ կիսաբաց զլոյսն փայլեաց. Վա֊նակ. յաւրախացիրն։

ԿԻՍԱԲԵՐԱՆ. մ. կէս բերանով. կէս֊բերան. Եարբմ աղըղ. *Կալ 'ի կալս ընդ քիմն կիսաբերան ծանօթական խղճիւն ասէր. Ճ. Գ.

ԿԻՍԱԲՈԼՈՐ, ի, ից. ա. գ. Ἡμίκυ֊κλος, κλιος. Semicirculus, laris. Կէս բոլորի կամ բոլորակի. կէս կլոր. Եարբմ ադ. *Նստաւ յայսմանայէս նոյին ժողովն 'ի թատերս և 'ի թէատրոնս 'ի կիսաբոլոր աստիճանս ատեռ֊նաց ('ի գաւառն զմկոյս). Լմբ. տառն։ *Իբր կարավնակերտ կիսաբոլոր. Ոսող։ *Բոլորն քառն, կիսաբոլորն՝ տասն. Ոսկիփոր։

ԿԻՍԱԲՈԼՈՐ. Ἡμιόλιος, ον. Sescuplus, sesquialterum. Քանակ կամ թիւ, որ ունի 'ի վերայ երկմասնեայ բոլորին իւրոյ և ըղ֊կէսն բոլորին. որպէս 'ի ժն կայ Ժ, և կէս

նորա Ե. *Զերրորդն՝ կիսաբոլոր երկրորդին. և եռապատիկ առաջնոյն. Պղտ. փիմ։ *Եթէ գործեալ պարտեսցի, զկիսաբոլորն գնոյն բացատրեցէ (այսինքն 'ի բաց տայցէ)։ Պար֊տեալ՝ որպէս աասցուք, զկիսաբոլորն. և որ հալածեէն, զկէսն գնոյն հատուսցէ. Պղտ. օրէն. ծդ։ *Ի կիսաբոլորսն, և 'ի վերհա֊կաց։ Ի կիսաբոլորին՝ երեք առ երկուս. Փիլ. ծ. բան։ *Երաժշտականն խնդրէ, եթէ որ է՝ որ զերկպատիկ բան ունի, և որ է՝ որ զկիսաբոլոր. և որ զմակեռակն, և որ զմա֊կաքառակն. Փիլ. ծ. բան։ և Երզն. քեր։

ԿԻՍԱԳԱՀԱՆ. գ. Որ իցէ ըստ կիսոյն գահոյն. հրեշք կամ եղջերուաքաղ. *Կիսա֊հաւք, կիսագազանք. Եղիշ. բարոյ։

ԿԻՍԱԳԻՐ. գրոյ. գ. Կէս տողն գրուա֊ծոյ. *Կիսագիր կարդին մինչև ցմիջոց գրոյն՝ և աառաւելագոյն՝ էր ոսկւով. Փարպ։

ԿԻՍԱԳՆԴԱԿ. ա. Որ իցէ իբր կէսն գըն֊դակի. կիսագունտ. կիսաբոլոր. *Ջուարակ եղջերօքն կիսագնդակ յարմարեալ. Մագ. խգ։

ԿԻՍԱԳՈՐԾ. ա. Ըստ մասին և թերա֊պէս գործեալ, կամ մշակեալ. անկատար. պակասաւոր. *Կիսագործ՝ ապականեցու։ Դու զմեր երկիրս կիսագործ թողեր. Եղիշ. Ե. և Է։ *Զամենայն կամելով նորոգել՝ զա֊մենայն եառ. զի մի կիսագործ իցէ անօրէ֊նութեան. Ոսկեփոր։

ԿԻՍԱԳՈՒՆԴ, գնդի, իւ, ից կամ աց. գ. Ἡμισφαίριον. Dimidiata sphaera, dimidium globi. որ և ԿԻՍԱԳՈՒՆՑ. Կէսն գնտոյ կամ շրջանակի երկնի, երկրի, աշխարհի. *Զերկին 'ի կիսագունդս երկուս բաժանեալ։ Հարկ է կիսագնդիցն։ Ցոյց են կիսագնդացն. Փիլ. ծ. բան. և ժհ։ *Բարձրագոյն քան զերկնից երկինս, և խորագոյն քան զներքին կիսագունդն. Գիրք. Իղբ. աս ճոխ։ *Ի հարաւային կիսագնդէն. Խոր. Յ։ *Զև բոլոր շրջագային բաժանի յերկուս կիսա֊գունդս։ Հայեցուածք երկուց կիսագնդիցն. Շիր։ *Արեգական (լուսոյն) գիշերաւ ծած֊կիլ՝ 'ի ներքնումն գոլով կիսագնդին. Սարկ. հանգ։ *Ոչ շափ արեգակն 'ի վերին կիսա֊գունդս կայցէ. Խոր։ *Ի վերին կիսագնդին լինին. Ը. Բարձր։ *Երկնակամար գոտեւորն վերնայարկ կիսագնդիւն շարադրեալ. Ա֊նան. եկեղ։ *Պաշտեցին՝ կէսք զերկու կիսա֊գունդս երկնից, և մանկունս զրուանայ կար֊գացին. Տօնակ։ *Մեղաւորք այլ ոչ ևս եղ֊ցեն 'ի վեր 'ի կիսագունդս երկրի. Մխ. առակ։

ԿԻՍԱԳՈՒՆԴ. ա. որպէս կիսաբոլոր. կէս կլոր. Եարբմ այ. *Լուսին՝ մանգաղաձև, կի֊սագունդ. Գիրք. Իղբ. աս ճոխ։

ԿԻՍԱԳՕՍ. ա. Գոսացեալ ըստ կիսոյն. խեղանդամ. *Ոմն շնական փիլիսոփայ կիսա֊գօս գոլով. Սահմ. Ճ։ *Կիսագօս ես առ այժմ, մի՛ բնաւ ապականիր. Երզն. լս։

ԿԻՍԱԴԱՒԱՆ, ի, ից. ա. Թերի 'ի դա֊ւանութեան. *Ապա ոչ ունէր բանական ո֊գի, որպէս կիսադաւանն ասաց ասողինար. Թէոդոր. մայրագ։

ԿԻՍԱԴԻՔ, դից. գ. Ἡμίθεος, ἡμιδαίμων. Semideus, indiges, heros. Ոլոռա֊կան անձք. կիսանձք կամ կիսադիք. *Որոյ կերպարանք կիսադից գիւցազանցն էին. Եւս. քր. ա։

ԿԻՍԱԺԱՄ, ու, ուց. գ. Ἡμιώριον. Semihora. Կէս ժամ. Եարբմ սաաթ. *Կիսաժամու յառաջ մատուցեալ. Խոր. Յ։ *Տասներորդ մասն կիսաժամու միոյ. Նիւս. բն։ *Որով ցուցեալ լինին ժամք, և կիսաժամք, և մա֊սունք նոցա. Սարկ. փոխար։

ԿԻՍԱԼՈՅՍ. ա. Ըստ կիսոյն լուսաւոր կամ լուսատու. *Լուսին՝ մանգաղաձև, կի֊սագունդ, կիսալոյս. Գիրք. Իղբ. աս ճոխ։

ԿԻՍԱԽՈՂԽՈՂ. ա. Ἡμισφαγής. Semimactatus. Կէս մի խողխողեալ. կիսամեռ. կիսամահ. *Սուսեր հանեալ՝ կիսախողխող զքարշօղն առնէին. Խոր. Գ. 32։ *Հարկա֊նէր, կիսախողխող յերիվարացն յերկիր կոր֊ծանէր. Առաք. Գ. 7։ *Զամենեսեան անդ բազմեալն կիսախողխող առնէր։ Այլք կի֊սախողխող մարմինքն անկեալ գնէին յերկ֊րի՝ ներքևեալք յարիւն. Գաղ. աղէտս։

ԿԻՍԱԿ, ի, իւ կամ աւ, աց, զք. ա. գ. կէս. կիսատ. թերի. և կէսն 'ի թիւս. *Մի՛ ձանձրանայցուք զած իբրև զկիսակս, եղբարք, իբր թէ այլ ոք իցէ արարիչ. և այլ ոք դա֊տաւոր, այլ կատարելապէս ծանիցուք. Վրք հց. Ճ։ *Հնգեակն ունի և զարտականն և զկիսակն և չէզոքն. իսկ հատեալ կիսակին գնդին չէզոք. և լուծ կիսակիւ միակին չէ֊զոք. Մագ. յդ։

ԿԻՍԱԿ. Ըստ տոմարագիտաց, կէս օրն աւելի յամիսս արեգական քան զլուսնի. մինչև 'ի ժը ամիս կազմել աւուրս վեց. որ ընդ հինգ աւուրս Աւելեաց լինին մետասան՝ ամի ամի. քանզի ամիսն արեգական հաշուի միշտ որպէս զամիսս հայոց Լ աւուրբք. իսկ ամիսն լուսնի իթ օր, և կէս. *Երեսուն զա֊ւուրս մի լուսնին առնէ, որ 'ի պակասեցու֊ցանել զվերադիրսն և զկիսակն՝ զծնունդս լուսնին յայտ առնէ։ Կիսակ ասմոց այսպէս արա. կալ զնաւասարդի ամիսն, և նիրթ իթ, և կէս, միոյ կէս. այն՝ կիսակ է հոռոյ։ Նա֊րէ, և լինի լուսինն 'ի նորէ նոր՝ իթ աւուր և կիսոյ. և կէս օրն՝ կիսակ կոչի. Տոմար։ *Զի՞նչ են կիսակք. յաւելուածք 'ի լուսնէ. անդ։

ԿԻՍԱԿԱՏԱՐ. ա. Ἐξ ἡμισείας, ἡμιτελής, ἡμιτέλεστος. Semiabsolutus, imperfectus. Անկատար. թերակատար. թերի. կի֊սատ. Գաւառ, Գասարլը. *Անմարթ էր թերի և կիսակատար լինել լուսնի յա֊ւուր լինելութեն իւրոյ։ Եթէ ամենայն ա֊րարածք լիուլի սաեղծան, ապա և ոչ լուսին թերի և կիսակատար. Շիր. զատկ։ *Իբրև զնիկողեմոս զկիսակատար զքննասէր. Ածաբ. ողջ։ *Կիսակատար ցուցանելով զառաքի֊նութիւն. Փիլ. լին։ *Կիսակատար ասէր զփրկ֊կական մարդեղութիւն քնի. Ճ. Ա։ *Կիսա֊կատար ուսմամբ. Ցհ. կը։ *Զայսպիսի կի֊սակատարսն 'ի պատուիրանսն մոյ՝ յանցաւոր օրինացն ցուցանէն. Սարգ. յկ. Ղ։ *Աւրջով սրբի կիսակատար կենդանեաւ. Վրդն. ղնդ։ *Այնու զկիսակատար սիրտ առն 'ի կատա֊րելութիւն ածցէ։ Շինեալ 'ի վերայ կիսակա֊տար հաւատոյն. Երզն. մտթ։ *Զի բարձցի գայթագղութիւն կիսակատար դաւանողացն զքն մարդ. Խոսրովիկ։

ԿԻՍԱԿԵՆԴԱՆ. ա. Ἡμίζωος. Semivivus. Անկատար 'ի կենդանութեն. և կիսա֊մահ. կիսամեռ. Եարբմ ոող. *Թերի նկարի աաղմն կիսակենդան. Վրդն. Ծննդ։ *Կիսա֊կենդան համարեա՛ զմեզ. Մագ. իղ։ *Կիսա֊կենդան անկեալ գնէր. Սիւն. աղ։

ԿԻՍԱԿԵՐ. ա. Ἡμιβρώς. Semesus. Ըստ կիսոյն կերեալ. կէս կերած. Եարբմ եէնմիշ. *Զայլն լափանէն, և ձգելով կիսակեր թողուն. Փիլ. փեսայն։

ԿԻՍԱԿԵՐՏՈՂ. Տ. ԿԻՍԱԿԵՐՏՈՂ։

ԿԻՍԱԿԻՋ. ա. Ըստ կիսոյն կիզեալ. կիսա֊այրեաց. *Իսկ զխամենիսս զքաջն փողահա֊րաց կիսակէզ արարից. Գաղ. աղէտս։

ԿԻՍԱԿԻՍ. Տ. ԿԷՍ Ի ԿԷՍ։ Վարք։

ԿԻՍԱԿՈՒԺ. գ. Չափ կէս կժոյ. Եարբմ ղարփափ՝ կամ գօզա. *Գողն լուա է այգեացն քան զաղն, որ յամէն տունկքն կիսակուժ մի լինէս 'ի տակքն. Վարք։

ԿԻՍԱԿՏՈՒՐ. ա. մ. Ἡμίτομος, ἡμι֊

τμιτος. Dimidiatus. կտրեալ կիսով չափ. ընդ մէջ հատեալ. և Անկատար. թերատ. խեղ. *Կիսագօս գօտով. տակ. գծիւ ով թագաւոր 'ի կիսակտուր չնականս. Սահմ. ի՟ա: *Գունդ կիսակտուր՝ հեղի օրինակաւ բարձրացեալ 'ի վեր, և կորացեալ. Պիտ: Ն Վրդն. ծն: *Իւրովք արարեալ սուսերաւ կիսակտուր գլխովն նորա. Խոր. գ. 39: *Կիսակտուր կենօք: կիսակտուր ոչ թողով. Յհ. կը: *Ի հարկանել զհեծեալն կամ զհրիվարն կիսակտուր կործանէին. Առաք. գ. 41: *Կիսակտուր պրծեալ. Նար. խէ:

ԿԻՍԱՀԱԳԱԳ. ա. Թերի ըստ հագագի և հնչման բարբառոյ. *Իջեալ 'ի կողմն ագռաւնից՝ և նոցա ևս սաեղծանէ նշանագիր՝ ըստ կիսահագագ և խեցբեկոր լեզուի նոցա. Յհ. կը:

ԿԻՍԱՀԱՍԱԿ. ա. ն. Անկատար տիօք. ծաղկահասակ. մանուկ հասակաւ. *Տղայոյն կիսահասակ մահն, կամ խեղլիցն առողջութի. Անյ. հց. իմ:

ԿԻՍԱՀԱՏ. ա. կիսատ. կիսակտուր. կիսակ: Տօմար:

ԿԻՍԱՀԱՒ. ա. Ըստ կիսոյն նման հաւու. *Գազանք անծանօթք, վիշապատուք, կիսահաւք. Խոր. ա: *Կիսահաւք, կիսագազանք. Եղիշ. Բարոյ:

ԿԻՍԱՀԱՒԱՏ. ա. Թերի 'ի հաւատս. *Բամբասէին զնոսա իբրև զկիսահաւատս և զխոտորողս և զհերձս. Ոսկ. յհ: *Գայթակղին կիսահաւատք... զի մի՛ թուեսցի կիսահաւատիցն. Լն. Խոստովն:

ԿԻՍԱՀԵԳ. ա. Որ է իբր կէս հեգ կամ վանկ. *Ուր մի գիր է կիսահեգն ա կամ է, և ունի ներքոյ զփոքրիկ ենթամնայն, զպակասութի լծորդին յայտնէ, որպէս մի եզն ընդլծեալ՝ զընկերին պակասութի. Նչ. փեր:

ԿԻՍԱՀՄԱՅ. Տ. ԿԻՍԱՀՄԱՑ:

ԿԻՍԱՀՈԼՈՎ. ա. Ըստ կիսոյն հոլովեալ, շեղեալ. իբր կիսաբոլոր՝ ըստ ի՟ նչ. *Ի ձեռն այնց թուոց, որք ըստ երաժշտականութե յարմարութիւնք են... հնգիւն կիսահոլով բանիւն, երեմնիւն առ քանոն. Փիլ. լին. ր. 27:

ԿԻՍԱՁԱՅՆ, ի,ից. ա. գ. Ἡμίφωνος. Dimidiatam vocem edens, semivocalis. Բաղաձայն տառ՝ որ ըստ լմիք կարծի տալ լիումն զձայն, իբրու կէս ձայնաւոր: Այսպիսի են կրկնակ կոչեցեալքն, և որք չչիւն իմն կամ սուլումն կամ մրմռումն ցուցանեն ինքնին. զոր օրինակ ըստ յն. կրկնակք են, ζ, ξ, ψ, և կիսաձայնք, ζ, ξ, ψ, λ, μ, ν, ρ, σ, այլ 'ի հյ. թարգ. Քեր. Երզ. կրկնակ կոչին սոքա, զ, ըխ, չշ, ու, դ, չց. և վասն կիսաձայնից գրի այսպէս, *Կիսաձայնք են ութ. զ,ց,ն,ժ,չ,մ,ս,ր. կիսաձայնք ասին, զի փոքր ինչ նուազ քաջաձայնք են քան զձայնաւորսն 'ի մրմռնջս և 'ի սուլինչս (կամ շուինչս)»: *Գրաւորական ձայնի տառից երեք են զանազանութիւնք. են որ ձայնաւորք են. և են որ կիսաձայնք. և են որ անձայնք: Կիսաձայնքն բարբառս գործեն կաղս և անկատարս. Փիլ. լին. ր. 117:

Իսկ յասելն, *Ապա հրամայեաց կիսաձայն, և արտասուալի աչօք. Մաղաք. աբեղ. իմա, թերի և կցկտուր կամ նուազ ձայնիւ:

ԿԻՍԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կիսաձայնն գոլ. Թերակատար հնչիւն. *Կիսաձայնութի նոցա 'ի խոշորաձայնիցն (կամ 'ի խոշոր ձայնիցն) երևեցաւ. Մագ. Ն Երզն. Ն Նչ. փեր:

ԿԻՍԱՁԻ. գ. Իբրու կէս ձի. այն է ջորի, որ առաւել կիսէչ ասի. 'ի հօրէն ածեալ անուն, և ոչ 'ի մօրէն. *Կիսէչ ասեմք զջորի՝ զյոռեգոյնն անուանելով. և ոչ, կիսաձի. Սահմ. գ:

ԿԻՍԱՄԱԾ. ա. Ἡμιπαγής. Կէս մի մածեալ կամ պաղեալ. թերի սառուցեալ. և գանդաղամած. կէս մը սառած, թանձրըցած. *Այն որ նուազ ինչ կիսամած իցէ տակաւին, որ գերագոյն քան զերկիր, ձիւն, և որ առ երկրաւն, եղեամն կոչի. Պղատ. օրէն: *Ի ձեռն հրոյ արագութե ամենեւին յափշտակեալ զգիջայինն՝ աղտաղտուկ եղով, կիսամած լինիցի. անդ:

ԿԻՍԱՄԱՀ. ա. ն. Ἡμιθνής, ἡμίθνητος, ἡμιθανής. Semimortuus. որ և ԿԻՍԱՄԵՌ. կիսակենդան. մերձ 'ի մահ. կէս մեռած. *Կիսամահ անկանիլ, գնիլ, թողուլ. Իմ. ծէ. 18: Բ. Մ. գ. 29: Ղկ. ծ. 30: Փարպ: Մանդ. ծէ: Խոսր: *Անկեալ գնի կիսամահ: Յերկիր խոնարհեալ կիսամահ 'ի վերայ գիմաց: Գտանէին 'ի մէջ կիսամահ տագնապի: Զոմանս կիսամահս կացուցանէր վայրավատինս. Պիփ:

ԿԻՍԱՄԱՍՆ, սին. գ. ա. ն. Կէս մասն. կէսն. և Կիսով մասամբ, եարըմ քայը, եարըսը. *Բացափայլեմ զիմ տէրութիս 'ի վերայ բոլորից կիսամասինն». այսինքն ընտրելոց. Զքր. կը: *Թէ յաչաց կամ 'ի ձեռաց ունիցի ոք կիսամասն, զհարդ և իցէ՝ զհարկաւոր կեանս հայթհայթէ. Երզն. քեր: *Ուսուցէ պահել զամենայն, ոչ կիսամասն. Տօնակ:

Իսկ 'ի գիրս Դունաց. վիպակաւ Կիսամասն, կիսամասունք, գնի, իբր Նմանամասն, Նմանամասունք. ընթերցեալ 'ի յն. ըմիմէրէս, փոխանակ ընթեռնլոյ օմիօմէրէս:

ԿԻՍԱՄԱՍՆԵԱՅ. ա. Ἡμιμερής. Dimidiae partis. կիսաբաժ. թերի. անկատար. գոյզն. մասն մասն. *Ած ոչ է կիսամասնեայ, այլ կատարեալ յամենայնի. Սարգ. յկ. ի՟ա: Ն ա. գ. ը: *Ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամասնեայ յամրութի: Զի մի՛ կիսամասնեայ փոխարարութիւն կարծիցի. Նար. հը. հէ:

ԿԻՍԱՄԱՍՆԵԱՑ. ն. Ἐξ ἡμισείας. Dimidia ex parte. կիսով մասամբ. ըստ կիսոյն. յն. 'ի կիսոյ կամ 'ի կիսութէ. *Մի՛ կիսամասնեայ զած ծանիցուք». այսինքն լոկ ողորմած, կամ սոսկ արդար. Բրս. սահմ. կրծ: *Եւ ոչ այնպէս բովանդակ 'ի բաց կացին յամբարշտութէ, բայց 'ի սակաւուց կիսամասնեայ ինչ». տպ. կիսամասնէ. Ոսկ. յհ. ա. 30:

ԿԻՍԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Թերութի. կէս մասն. *Ապողինարի, որ կիսամասնութիւն դաւանէր զանօրէնութի փրկական բանի. Թէոդոր. հայրագ:

ԿԻՍԱՄԱՐԴ, ոյ. գ. Կէս մարդ. անկատար 'ի մարդկութե. *Զկիսամարդն դաւանողաց (ապողինարիտաց) կարկեաց զբերանն. Թէոդոր. հայրագ: *Կիսամարդ, կիսած համարիս. Սանահն:

ԿԻՍԱՄԱՐԴԻ, դւոյ. գ. Նոյն ընդ վ. որպէս Պակասեալ իւիք 'ի մարդկութէ. *Եղիցին երկուքն 'ի մարմին մի. (մինչ զի) կիսամարդի է մինն առանց միւսոյն. Վրդն. ծն:

ԿԻՍԱՄԱՔՈՒՐ. ա. որ և ԿԻՍԱՍՈՒՐԲ. Թերի 'ի մաքրութե. անարգ՝ քան թէ սուրբ. որպէս ուզան որ որոճայ, բայց թաթն ոչ բաժանի. *Ի սուտ կիսամաքուր կենդանեացն նշանակէր զկեղծաւորութի փարիսեցւոցն. Շ. մտթ:

ԿԻՍԱՄԵՌ. Տ. ԿԻՍԱՄԱՀ. *Թմբրեալ կիսամեռ լինէր 'ի վերայ տանեացն. Եղիշ. է: *Ի սեաւ լուսոյն յերկիր անկեալ թմբրէաք՝ կիսամեռք եղեալ. Սրգ. բ. պ. բ. *Դանդաչէին իբրև զկիսամեռ 'ի վտանգի ներղութեց. Յհ. կը: *Կիսամեռն ասել կենդանւոյն՝ սակաւ ինչ նուազ է 'ի մեռելութէ. Նար. ծը: *Խոցոտեալ յաւազակաց կիսամեռ. Լմբ. ծղ:

ԿԻՍԱՄԵՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Կիսամահն գոլ. վիճակ հոգեվարաց. *Յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութե... թշուառացեալ կիսամեռութե հառաչեմ. Նար. հգ: *Մի՛ լքանիր կիսամեռութե. Մաշ:

ԿԻՍԱՅԱՄ. ա. Իբր կիսայարոյց. ըստ իմիք յարուցեալ. կէս մը ոտք ելած. եարը եարըյա գալգմըշ. *Ընդ կործանեալս և յարուցեալս... կանգնեցայց անդրին կիսայար. Նար. լբ:

ԿԻՍԱՅՐ, առն. գ. Ἡμιάνηρ, ἡμιάνθρωπος. Semivir, semihomo. կէս այր. անկատար մարդ. (որպէս ներքինի, և ծիւաղ գազան մարդակերպ.) *Զչարաչար տխուացեալն և զկիսայրսն. Սանահն: *Ապտակել կամելով կուրացոյց. քար արձակեաց՝ կործեցեալ կիսայր գոլ. Նիւս. բն: Տես և ԿԻՍԱՄԱՐԴ:

ԿԻՍԱՅՐԵԱՑ. ա. Կէս մի այրեցեալ. կիսակեզ. կէսը էրած մրկած. *Քաղաք ձեր հրձիգք, զի կիսայրեաց թողան յայլազգեաց. Ոսկ. ես: *Կոճղ կիսայրեաց. Նար. հգ: *Դատաւորն կիսայրեաց եղև, և աղաղակէր գառանպէս. Հ = Յ. Տօնք. ա:

ԿԻՍԱՆԴԻԱՄ. ա. Խեղ, եխանակ (կենդանի). *Գազանք անծանօթք, կիսանդամք, անգլուխք. Խոր. ա: Եղիշ. Բարոյ:

ԿԻՍԱՆՁՆ. ա. } կէս անձամբ, կամ
ԿԻՍԱՆՁՆԵԱՅ. } մարմնով, իրանօք. *Կենդանատեսակ ցլի... հայեցող կիսանձն. Շիր: *Գազանք անծանօթք՝ մարդակերպք, կիսանձնեայք. Խոր. ա:

ԿԻՍԱՆՈՒՆ. ա. Թերի անուամբ. կըրճատեալ բառիւ կամ հնչմամբ. (որպէս գրի Ծն. Եւ. Մտթ. Մրկ. Կն.) *Զանուանս անգամ զգրոյն չհամարձակի երկրորդել՝ որ ասուցանելն կամիցի, այլ խեցխեղեփօք կիսանուն և բեկբեկելով. Մանդ. ծը:

ԿԻՍԱՉԱՓ. գ. Ἡμίμετρον. Dimidium mensurae. կէս չափոյ իրիք. մէջք. *Փորեցին գուբ մի խոր մինչև 'ի կիսաչափ տան մարդոյ. Ճճ: *Երեք ոտք հաստարակաւ չափով. և չորրորդն 'ի նոսա կիսաչափ ըստ հաստարակութե երիցն. Փարպ: *Անկաւ փոշերկնից... լեալ կիսաչափ թզոյ (այս ինքն կէս թզաչափ) մախիր. Հ=Յ. Նոյ. էմ. Ա: Ն Հ. կիւլ: *Կիսաչափ արարեալ (այս ինքն բաժանեալ) զջուրս՝ զկէսն կամար յօրինեաց 'ի վերայ հաստատութեն, զի սրդելցէ զանշէջ տոչորումն վերին արփոյն, և զկէսն եթող 'ի պէտս աշխարհի. Մխ. այրիվն:

ԿԻՍԱՊԱՏԱՆԵԱԿ. գ. Պատանի փոքր. պատանեկիկ. *Քանզի ահա կիսապատանեակ էր (յակոբ 'ի փախչելն). Փիլ. լին:

ԿԻՍԱՊԱՏԻԺ ԼԻՆԵԼ. Սակաւ պատժիլ. *Կիսապատիժ եղև բնութիւն գթութեն տեառն. Վրդն. պտն:

ԿԻՍԱՊԱՏԿԵՐ. ա. Ըստ կիսոյն գոյացեալ նմանեալ սկզբնատիպին. *Ոչ ամենակատար իբրև զնա, այլ կիսապատկեր և պակաս. Վրդն. Եւ:

ԿԻՍԱՊԱՐ. ա. ն. Կէս մի պարելով կամ պատելով զերկք. *Կիսապար դիմեալ ընդ հարաւ. Շիր:

ԿԻՍԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Որ առնու կամ տայ զկէս պարգևին. թերի 'ի պարգևաց կամ 'ի պարգևատուութե. *Մի կիսապարգև առներ զմեզ յերկնից բարութենն: Ոչ իբրև զկիսապարգև, այլ իբրև զբարերար առատ մեծատուն. Եղիշ. է. Ն 'ի խաչն:

ԿԻՍԱՌԱՏ. ա. Պակաս կամ նուազ ըստ առատութե. *Եւ ո՛չ թողութեն կատարեալ թողութի, այլ կիսառատ թերակատար. Ոսկ. եբր:

ԿԻՍԱՄԱՀՄԱՆ. ա. Միջասահման. միջին. *Մայրն՝ կիսասահման էր հեղենացւոց միանգամայն և բարեպաշտութեան. իբր կէս հեթանոս, և կէս քրիստոնեայ. Ճ. Ա:

ԿԻՍԱՍԱՐԿԱՒԱԳ, ի, աց. գ. Ἡμιδιάκονος, մանաւանդ Ὑποδιάκονος. Subdiaconus. որ և ԿԷՍ ՍԱՐԿԱՒԱԳ ասի. Աստորին սարկաւագ. երկրորդն սարկաւագի. ենթապաշտօնեայ. *Ողջոյն տամ սարկաւագաց, և կիսասարկաւագաց, և դպրաց. Աճառ. է: *Տեառնէր զոմն 'ի կիսասարկաւագացն, յորոց զբշոցն ունէին. Ճ. Ա: *Դասակարգութ պաշտօնէից եկեղեցւոյ, սարկաւագաց, և կիսասարկաւագաց. Լմբ. պտրգ:

ԿԻՍԱՍԵՌ, ի. ա. Ἡμιγενής. Semigenitus, imperfectum genus habens. Անկատար ըստ սեռի. ըստ իմիք 'ի նոյն սեռ է. իբր ազգակից իւիք եւեթ. *Հոտոցն ամենայն կիսասեռ է. և տեսակի և ոչ միոյ պատահեալ է զուգաչափութեան առ 'ի ունել զնմն հոտ. Պղատ. փիլ: *Որ և անբանք ոմանք պարտին, որ են ազգակից կիսասեռս (այս ինքն կենդանութեան մարդոյ). Հին կտկ:

ԿԻՍԱՍԵՐ. ա. Ոչ այնչափ սեռ. կէս... *Ոմանք քաջասեր են, և ոմանք կիսասերք". տպ. սպիտակաձևք. Խոր. Ե:

ԿԻՍԱՍՈՒՐԲ. Տ. ԿԻՍԱՄԱՔՈՒՐ. *Որ որոճայ, և թաթն ոչ բաժանի, կիսասուրբ են. Վրդն. ղեւտ: Մխ. ատակ:

ԿԻՍԱՍՊԱՆ. Տ. ԿԻՍԱԽՈՂԽՈՂ. *Կիսասպանս արար զամենեսեան՝ որ կային 'ի հարսանիքն. Կէլտա. ողէտս:

ԿԻՍԱՍՏՈՐ. գ. Կիսանթամեայ, և կամ ոլորակ կիսաստ ձեւով. *Զաւերունի չեշտառարսն, զզարկ և զդիր, զատար և զկիսաստար. Գրլ. որխոփոյ:

ԿԻՍԱՍՏՈՒԱԾ. գ. Որպէս թէ Անկատար աստուածն. *Կիսամարդ, կիսած հաւրիս. Սահակ:

ԿԻՍԱՍՏՈՒԱԾ. Տ. ԿԻՍԱԴԻՔ. *Իցեն քոյով բանիւք 'ի կիսածոցն, որչափ 'ի տրոպոզա վախճանեցան մարտիւ. Պղատ. օրէր: *Իսկ զկիսաստուածսն, ըստ որում՝ այս և ծնին ծաղու արժանի է, ևն. Փիլ. փէտակն:

ԿԻՍԱՏ. ա. Իբր կիսահատ. կիսատեալ. կիսակատար. անկատար. *Բոլորն է գեղեցիկ, և կիսատն անվայելուչ. Լծ. նար:

ԿԻՍԱՏՈՒՐ. Տ. ԿԻՍԱԳԱՐԳԵՐ. *Զի նախ իցէ տծ կիսատուրն, և 'ի կաղէն գտանեալն. Արծր. ա. 3:

ԿԻՍԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Կէս առնել. կիսակեցուցանել. *Նեղատօրինագլի և զամ հաւատն չարժել և կիսացուցանել կամեցեալ. Աբր. ձայն:

ԿԻՍԱՒԵՐ. ա. Կիսով չափ աւերեալ. *Գնացին ատարատ յաշխարհն իւրեանց, թողեալ զաշխարհս հայոց կիսաւեր. Մտ. ոե:

ԿԻՍԱՒՈՐ. ա. ն. Կիսորդ. կէս մի. ըստ կիսոյն. կիսով չափ. ոմանք, զոմանս. *Կիսաւոր գոլ ախորժէ մաքուրս կարծել, և կիսաւոր պիղծս. Մէկն. ղեւ:

ԿԻՍԱՒՈՒՐՑՆ. գ. Ժամանակն՝ որ 'ի կէս աւուրց ուրուք, կամ 'ի հասարակել աւուրն. *Զկիսաւուրցն կազմէք որոգայթ ատեկման. ըստ այնմ, թէ որ ամբարէ ըզմտութիւն առանց իրաւանց, 'ի կէս աւուրց իւրոց լքցէ զնա. Կանոն:

ԿԻՍԱՓՐԿՈՒՄՆ. գ. Անկատար փրկութիւն. *Կիսափրկութիւն մարդոյն առաջադրել մանաւանդ գատանիլ զփրկանակն բանի զանօրինակութիւն. Թէոդոր. ճայրագ:

ԿԻՍԵՂՆ. ա. Որ է կէս մի եղն. գաղջ. ոչ այնչափ ջերմ. *Ի կիսեղն ջրով առաքանն մաէ. Մխ. բժշ:

ԿԻՍԵՆԹԱՄՆԱՑ, ի, իւ. գ. Կէս կամ փոքրիկ ենթամնայ՝ գծելի 'ի վերջ տողին, ուր անկատար մնայ, բառն. Տր. առ.առ.ուտ. առնել, ա.սել. ե.զե. ձա.նա.պարհ ևն: Իսկ մեծ կամ կատարեալ ենթամնայն գնի 'ի ձեռագիրս՝ 'ի ներքոյ բարդ բառից, որոյ մասունքն են նշանական. Տր. բարձրնաիր, նոր-ընծայ, ևն: *Ի վերջս տողին պարտ է կիսենթամնայ գնել 'ի ներքոյ: Օրինակ և ձև կիսենթամնային: Կիսենթամնայս զտառն 'ի հեգան կցէ. որպէս կատարեալ ենթամնայն զկատարեալ բառն. Երզն. և նչ. քեր:

ԿԻՍԵՓԵԱՑ. ա. Ἡμίεφτος. Semicoctus. Կէս մի կամ ոչ քաջ եփեալ. կիսեփ. էտրըղտոտ ճիշմիշ. *Իբրև զձականդեղ կիսեփեաց. Եւ. ծտ. 10:

ԿԻՍԷՇ, իշոյ, ոց, ոմք կամ ոք. և ԿԷՍԷՇՔ, իշեաց. կամ կէսիշանք, անց. գ. Խառնուրդ կենդանւոյ՝ 'ի հնարից մարդկան. այն է ջորի, որոյ հայրն է սովորաբար էշ, և մայրն ձի. գաթըր, պաղլ. էշէկ: *Վասն էր ըստ քերդողին կիսէշ ասէ ... կիսէշ ասելով զջորի. Սահմ. Գ: *Ուրուք չարաբարձեալ 'ի վերայ կիսիշոյ. Մագ. Է: *Երիվարօք և կմ կիսիշօք. Ը. ընդհանր: Սարգ. յկ. Է: Ա. ա. պ. ծա: *Զինչ օգուտ բերէ ինձ ելանել 'ի վերայ կէսիշեաց (տպ. ջորեաց) և երիվարաց. Վրք. ոսկ: *Եւ ոչ յերիվարս ձիոց կամ կէսիշեաց (կամ կէսիշանց) նստել. Կանոն:

ԿԻՍԸՆԹԱՑ. ա. (եթէ չիցէ գրիչ՝ Կից ընթաց, իբր ընթացակից.) Կիսով չափ ընթացօղ. վասն հրատի, և երեակի ասի. *Յառաջակայ ծագումն, և կիսընթաց ընդ միջագիծն. Շիր:

ԿԻՍՈՑ ԿԷՍ. Տ. ԿԷՍ:

ԿԻՍՈՎԻՆ. ն. Կիսով չափ. ըստ կիսոյն. *Այս անէծք եհատ զարմատս անկոյն, և չորացոյց կիսովին զայն. Վրդն. ծն:

ԿԻՍՈՐԴ, ի, աց. ա. գ. Կէս մասն. և Թիւ բաղկացեալ 'ի կիսաւոր թուոց. *Հրնդեակն ... Նաև անուն սորա ասի երկակիտակ. զի սա է կէս ատամներին, և կիսորդ երկուց և կիսից. Մագ. ժբ:

ԿԻՍՏԵՌՆ, ռան, անց. գ. Բառ լտ. չիսթէռնա. Cisterna. այս ինքն Աւազան. *Ամենեքին գիմեցին 'ի մկրտիլ. որոց ոչ բաւեցին աւազանք, և ոչ ջրամբարք կիստեռանցն. Շիր. յայսմ:

ԿԻՍՕՐԵԱՑ. ա. ն. Կիսատ աւուրբք. 'ի կէսն աւուրց. յանկրացեալ ... վաղամեռիկ. *Էր որ անզաւակ մնացին, և էր որ կիսօրեայ փոխեցան. Ոսկ:

ԿԻՎՈՍ կամ ԿԻՎՕՍ. (զի գրի Կիվաւս.) գ. Բառ յն. Κύβος. Cubus. որ և ասի Քուբեայ, քուէ. Կիբիկոն. ըստ հյ. ԽՈՐԱՆԱՐԴ. Մարմին քառակուսի համակողմեան, որ 'ի վեց կողմանց է քառանկիւն հաւասար. զար, թէզ, թէաղ. *Երկայնութիւն նորա, և լայնութիւն նորա և բարձրութիւն միաչափ՝ կիվոս. Յոյփ. խտ. 16:

ԿԻՏ. Ըստ հին բռ. մեկնի Բևեռ. Տես ԿԷՑ:

ԿԻՏԱԴԻՐԵԱԼ. Որոշեալ իբր կէտ սահմանի, նպատակի, տեղւոյ, պայմանի, ժամադրութե. *Ի կիտադրեալն հասանել վայր կամ 'ի տեղի: Յառաջադէմ լինել ընդ կիտադրեալն յաղթութի. Պիտ: *Զառաջիկայ կիտադրեալ ուղղութիւն կատարել. Զքր. կթ:

ԿԻՏԱԿ, ի, աց. գ. իբր յն. Κανών, կմ ... γμάτιον. Regula, norma. Կէտ սահմանեալ. կանոն օրինադրեալ. բանիւ կամ գրով. *Արիստոտէլ ոչ հեղգացաւ բացակայտել զհնարս բանից 'ի նոցունց իսկ յիրողութեց, և կիտակս՝ այս ինքն է կանոնս առնել ... էին կիտակք և հնարք հաւաքարանութեան 'ի ժամանակս պղատոնի: Առաքինիքն և մեծքն բնութբ ոչ ունին պէտս կիտաց (կամ կիտակաց) ... ինքեանք կիտակքս յետ նոցայցն. Անյ. վերլծ. որոշ:

ԿԻՏԱՍԱՀՄԱՆ. ա. Որ ունի զկէտ և զսահման. ժամանակաւոր. *Զկնի կատարման յաւիտենի այսր կիտասահման կենցաղոյս՝ յանկէան և յանսահմանն են. Անան. եկեղ:

ԿԻՏՈՍ, ի, իւ, աց. գ. որ և ԿԵՏՈՍ. Κῆτος. Cetus. Կէտ, այս ինքն վիշապ ձուկն մեծ. *Կղզի է ասէ, և կիտոս էր. Գրմ. աղէտս: *Առեալ կիտոսին զյօնան: Մարգարէն ընդ այս կիտոյն անցանէր էն. Անան. 'ի յովն: *Լախաթանն անուանեալ կիտոսիւ. Նար. մծբ:

ԿԻՏՈՒԱԾ, ոյ. գ. Στίγμα. Punctuatio, distinctio, nota. Կէտ կէտ յօրինուած, անկուած, նկար, գործած. պուա պուա՝ գունագոյն բանուածք. նօգթալը իշ. եբր. նէքուտ. *Նմանութիւն ոսկւոյ արասցուք քեզ հանդերձ կիտուածովք արծաթոյ. Երգ. ա. 10: *Ցեռեալ ընդ մարգարիտս, և ընդ կիտուածս արծաթոյ. Սարգ. յկ. Բ:

ԿԻՏՐ. Տ. ԿԻՏՐՈՆ: Այլ 'ի բառս Գաղիան. և 'ի Հին բռ. ասի. *Կիտր. վարունգ, խիարդ. որպէս թէ ասել՝ պտուղ, ըստ ձեւոյն որպէս զվարունգ:

ԿԻՏՐՈՆ, ի. գ. Բառ յն. Κίτριον, κιτρία. Malum citrium, citromela, arbor citria. Ծառ, և պտուղ նորա՝ որպէս խոշոր լեմոն, կամ իբր վարունգ թանձր. և որպէս սեխ փոքր. աղաճ գավունու. *Արմաւն և թուզն ... կիտրոնն, և սերկևիլն. Ագաթ:

ԿԻՐ, կրոյ, ոց. գ. որ և ար. պ. քիրէճ, քէճ, տուրուճ. իսկ վր. կիրի, է կուպր. Τίτανος, κονία. Calx, gypsum. Այրեցածն քարի՝ ողողեալ ջրով և շաղեալ՝ 'ի պէտս շինուածոյ և ծեփոյ. որ յոմանց չփոթի ընդ Բուռ, որ է ալչի. *Կրով և մանր աւազով մածուցեալս. Խոր. ա. 15: *Կրով ձուլել, կամ պարապել. Յհ. կբ: *Անապակ կրոց և քարի ընդ միմեանս խառնեալ. Արծր. Է. 7: *Զի թէ ոչ ձմեռն և գարուն, խարշէր և կիր գործէր արեգական զաշխարհս. Ոսկիփոր: *Անկան 'ի կիրն: Հանին 'ի կրէն. Հ=Յ. յունւր. ԻԳ: *Տիտանոս, կիր. Գաղիան: *Ա'ռ կիր, որ է ալչին: Կիր անապակ: Կիր զձեթն քաղէ. Վստկ:

ԿԻՐ կոչի առ բժիշկս և Ազգ ինչ սպիտակ արածի և խաղաղարութի: Գաղիան. որպէս յն. ալֆօս. Ἀλφός. Albus, et species albae vitiliginis.

ԿԻՐ, կրի. գ. Πάθος, πάθημα. Passio, affectio. Եղականն բառիս ԿԻՐՔ, զոր տեսցես զկնի, ոմն արմատ կրել բային. որ կրումն, կրելութի, հակադրեալ ներգործութե, ևն. *Բայ է բառ, որ ներգործութի կամ կիր յայտ կացուցէ: Ներգործութի է, գանել. և կիր, գանիլ. Թրակ. քեր: *Թեթև, վերին. և ներհական սոցունց՝ կիր, ծանր, և 'ի խոնարհ ... զողորկ դարձեալ, և զխոշոր՝ կրի պատճառն ամենայն որք տեսեալ. Պղատ. փիլ: *Առաջին կիրն 'ի նոցունց՝ առանց զգայութե զկրեալն եցոյց առ ոսկերօքն և հերօքն. անդ: *Եւ առ ինձ իսկ նոյն կիրդ է ... այսորիկ կիրքս 'ի մեզ իբրու աղւք ոմանք կամ լարք գոլովքեբրեն զմեզ. և հանդէպ միմեանց ձգեալ 'ի ներհական գործս. Պղատ. օրին. ա:

ԿԻՐ. յեղականն՝ որպէս լծորդ ընդ հյ. իր. և ընդ յն. խրէա, Χρεία. Usus. է Պէտք, վար, այս ինքն վարումն. պիտանութիւն. գործածութիւն. գործ. *Անկար է

ոմանց 'ի վար և 'ի կիր և 'ի պէտս (յն. մի բառ) առաւելութեան սորա. Փիլ. այլաբ ։ Եւ ըստ այսմ միշտ վարի առընթեր յաջորդ բայիցս ։

Ի ԿԻՐ ԱԾԵԼ. Ն. / Ի ԿԻՐ ԱՌՆՈՒԼ. / Ի ԿԻՐ ԱՐԿԱՆԵԼ. } Χράομαι. Utor, usurpo. Վարել 'ի պէտս. 'ի վար արկանել. 'ի գործ արկանել. վարիլ ինչք. 'ի մէջ բերել. յիշել. գործածել, քուլլանմագ, իշլէթմէք. *Զպարգև փրկելոցն' զոր ընկալան, 'ի կիր ածէ. Ղ. ա. դ. գ ։ *Զպէսպէս երանգս գեղոցն 'ի կիր ածէ ։ Առաւել քան զայս' որ 'ի կիր ածի և յիշատակեցի. Լմբ. սփ. Խ ծղ ։ *Ի կիր առնուլ զբանս, զվկայութիւն, զանուանն այս, ևն. Ագաթ ։ Նխ. Ջ. Խ սղ ։ Խոսր ։ Ղ. Եսայի ։ Լմբ. սղ. Խ ծղ ։ *Ցետ վեց աւուր, և միւսն' եթէ յետ ութ աւուր. սա զառաջինն և զվերջինն ոչ առնու 'ի կիր, իսկ միւսն զբովանդակն. Կիւրղ. ղկ ։ *Ի կիր արկանել զբանս, զվկայութիւն, զհամարձակութիւն, զխրատտաբանութիւս, զզօրութիւն, զքարկութիւն, զնետս ևն. Եղիշ. փր ։ Ագաթ ։ Նիւս ։ Պիտ ։ Նար ։ Խոսր ։ Մարգ ։ Ճ. Ա ։ *Մի ըստ միոջէ զյանդգնութիւն նոցա 'ի կիր արկանէ». այս ինքն 'ի մէջ բերէ. Սրգ. յէ. ղ ։ *Զզաքարիայ և զորդւոյն իւրս 'ի կիր արկանէ, և ոչ զքրիստոսին, վասն որոյ ըղբանն կանխեաց ։ Ընդէր աստանօր զյովսէփ 'ի կիր արկանէ. Կիւրղ. ղկ ։

Ի ԿԻՐ ԱՐԿՈՒՄՆ. Χρῆσις. Usus. Վարումն. գործածումն. գուլլանմաք. *Արհեստի մտածութեան, և 'ի կիր արկումն օրինացն. Արիստ. Ծ ։

ԿԻՐԱԿԱՄՈՒՏ, կմ ԿԻՐԱԿԷՄՈՒՏ. և ԿԻՐԱԿՄՈՒՏ, մտի. գ. որ և ԿԻՐԱԿԷՄՈՒՏ. Մուտք կիրակէի. երեկոյն և գիշերն շաբաթու' որում լուսանայ միաշաբաթին. *Ի կիրակամուտն կարգեալ է այս սաղմոս. Վրդն. սղ. ճկգ ։ *Մեծ ջանիւ պատուէին զգիշեր կիրակամտին. Ոսկիփոր ։ *Ցամենայն կիրակէի մուտ պարտ է երգել զսա ։ Ցամենայն կիրակէմուտս երգեմք. Խոսր ։ *Երեկուն կիրակմտի ։ Կիրակմտի, լոյս զուարթ. Տօնացոյց. յ ։ *Կիրակամտի սաս ։ Գանձ կիրակմտի ։ Ժամուս նազելի' սուրբ կիրակմտի' 'ի մուտս արևի. Գնձ ։

ԿԻՐԱԿԷ, կմ ԿԻՒՐԱԿԷ. էի. գ. ռմկ. կիրակի. Բառ յն. գիրիագի. Κυριακή (ἡμέρα). Dominica (dies). այս ինքն Տէրունական, տէրունի, տէրունեան (օր). այն է Օր միաշաբաթու, որ եղև օր յարութեան տեառն մերոյ և փրկչին յսի քսի. *Կիրակէ անուանեցին հարքն սուրբք, որ լսի օր տէրունի. Երզն. մթ ։ *Ի կիրակէի աւուր. Մծբ. ծէ ։ *Ի կիւրակէի աւուր (կամ յաւուր կիւրակէի). Յայտ. ա. 10 ։ *Կիւրակէին աւուր առաւօտինքն. Յհ. խմ. սփ ։ *Միաշաբաթ կիւրակէին. Ղար ։ *Իսկ եթէ կիրակի հանդիպի, ևն. Տօնացոյց ։ *Ամէն կիրակի' տէրունի ասի, զի սուրբ եղիցի. Գնձ ։ *Հաղորդեսցի կիւրակէէ 'ի կիւրակէն. Կանոն ։

ԿԻՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. / ԿԻՐԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. / ԿԻՐԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. } Ցանձն առնուլն փրկչին զկիրս մարդկայինս. անօրէնութիւն բանին այս. *Զբոլորն ուրացցին զփրկանակն զկիրառութիւն ։ Մարմնական կիրառութեան պատրեալ զթշնամին. Թէոդոր. Խոսրով ։ *Զփրկչականն պարտ և արժան է ասել զկիրընդունականութիւն. Յհ. իմ. Եր ։ *Փրկչական կիրընկալութիւնքն, կամ փրկական կիրընկալութիւնքն. Ճ. Ը ։ Ոսկիփոր ։ Խոսրովիկ ։

Իսկ ԿԻՐԸՆԴՈՒՆԱԿ. ա. Իբր Ընդունակ բնաւորական կրից ։ Ճ. Ը ։ և Խոսրովիկ ։

ԿԻՐԹ. ա. Δεδιδαγμένος, γεγυμνασμένος. Doctus, exercitatus, instructus, assuetus. Արմատ կրթելոյ. իբր կրթեալ. մարզեալ. վարժ. փորձ. հմուտ. ուսեալ. սովորեալ. ընդել. ուսլըմուշ, ալըշմըշ, վարժած. ալըշըգ, ալըշգըն, ալըշգան, էօյրէնմիշ. *Եփրեմ երինջ կիրթ սիրել զհակառակութիւն. Ովս. Ժ. 11 ։ *Կատարելոցն... Ճաշակելիքն կիրթ են ընտրութե բարւոյ և չարի. Եբր. Ե. 14 ։ *Մարմնական և իմանալի, և բանի կերակրոյ հպատակ և կիրթ. Մէկն. ղկ ։ *Կիրթ և վարժ գրոց ։ Կիրթ 'ի բնաւոր առաքինութիւն. Ճ. Բ ։ Յհ. կթ ։ *Քիմք կիրթք զկերակուրս Ճաշակեն. Տօնակ ։

Կամ Կրթական. սովորական. ընդելական, փորձառական. *Առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան ։ Կիրթ իմն ծանօթութեան յայանի դիտացեալ ։ Կիրթ իմն յիշատակաւ. Նար. լա. ղբ. ղգ ։

ԿԻՐԹ, ԿԻՐԹՔ. գ. Իբր Կրթանք. կրթութիւն. հրահանգք. փորձ հանդիսի. մրցանք. և Փոյթ. ջանք. Բէճրիւղէ, Բալիմ, ղայրէթ, գայրէթ. *Իբրև զպատերազմասէր նահատակս զանձինս 'ի կիրթս առաքինութեանն մտէին. Ագաթ ։ *Բայց թէ փորձիւ ոք ընդ կիրթ նորին անցեալ ծանիցէ ։ Որպէս ոյք անցին ընդ կիրթս, ուսուցին մեզ. Լմբ. պտրգ. Խ ող ։ *Որ զհետ այսպիսի սնոտի աշխատութե 'ի կիրթ անկեալ ընթանային մեծաւ փութով. Վեցօր. ա ։

ԿԻՐԹԵՐԱՄԱՆ. ա. Որպէս Ընդել ձի. կէմ կէլիր ։ Առ որս ։

ԿԻՐՃ, կրճի, ճաց կամ ճից. գ. Διάβασις. Transitus. διέξοδος, exitus. δίοδος, via. κρύφος, occultus locus, ևն. Անցք նեղ' 'ի ցամաքի և 'ի ջուրս. ճամբ անձուկ. հուն. նեղուց. խորշ. նեղ տեղ, նեղ ճամբայ. կէչիտ. *Ի մէջ կրճին' ընդ որ խնդրէր անցանել ։ Զկիրճս յորդանանու ։ Նեղ էին անցք կրճից (լեռնային կողմանն) ։ Առ ծովեզերբ ծովուց, և 'ի կիրճս նորա ։ Կալարուք զկիրճս ջրոցն ։ Զկիրճս ամենայն գնացից ։ Պատասխանի ետուն արք կրճացն. ևն ։ *Կիրճք ինչ էին գետոց, ուր փախստականն գիմէր. Ոսկ. եւ ։ *Ընդ երկուս ճանապարհս ելեալ, և հանդէպ միմեանց կայցեն 'ի կրճի. Ոսկ. Մ. Բ. 12 ։ *Ի կիրճս ճանապարհացն արգելին զնոսա ։ Ունէին զանցս մայիցն, և զկիրճս ճանապարհացն ։ Ունէր զկիրճսն և զնեղուցս պողոտայիցն ։ Զմուտս կրճիցն. Ագաթ ։ Յհ. կթ ։ Արծր. գ. 9 ։

ԿԻՐՔ, կրից. գ. Πάθος, πάθη, πάθημα, πάθησις. Passio, perpessio, affectio, afflictio, calamitas, ևն. Նոյն ընդ Կիր' որպէս արմատ կրելոյ. (հակադրեալ ներգործութե.) և ընդ Կարիք, որպէս վիշտ, նեղութիւն, չարչարանք, անցք, այլայլութիւն զգայական. յօժարումն. և ընդ Քարշ. որպէս իրք' զորս կրէ ոք յանձին. ախտ. և Ղարժումն ներքին. թաղածը, թաճիւը. ճէֆէյ, ճէմէք, ղարէզ, ֆէրփ, ճէնկ, աղգ, էճէմ. *Առանց կիրս կրելոյ է ծնունդն, այլ իբր զթըրշնամանեալ խօսի. Մխ. երեմ ։ *Կրեաց (տէրն 'ի մարմնի) զկամաւոր կիրսն և զչարչարանսն ։ Կիրք' քաղցնուլն, վաստակիլն, բևեռիլն 'ի խաչին. Ներգործումն' խաւարել զարեգակն, ևն. Ճ. Ը ։ *Ճանապարհորդեալ ընդ ամենայն կիրս մարդկային կենցաղոյս առանց մեղաց. Պտրգ ։ *Սոյնպէս լիցի և մեզ ծծեղէն զօրութեան ընդ ամենայն կիրս անցանել առանց յանցման. Ցծն. Բ ։ *Կիրք տրտմութե ։ Բարեմտութեն կիրք ։ Ըստ չնորհալից կրիցն ։ Պիտ ։ *Կրիցս կարեաց ։ Տաժանմամբ կրից ։ Կիրս կակծելիս ։ Կենարարն կրիւք ։ Ընդ խաչի քո կրից ։ Ընդ մերում կրիցս կարեկցելով ։ Անբռնադատ կրիցն ։ Դու 'ի վեր քան զկիրս երկրիս. Նար ։ *Անմոթն' հողւոյ է կիրք. Լմբ. ող ։

ԿԻՐՔ. որպէս Որակութիւն. և պատահումն. այլայլումն բնական իրաց, զգածմունք. բերմունք. *Կրականք որակութիւնք և կիրք. քաղցրութիւն, և դառնութիւն. ջերմութիւն և ցրտութիւն, սպիտակութիւն և սևութիւն. Արիստ. որոց ։ *Համեղահամ զիւրամարսելի կրից հակոյզաց. Նար. խչ ։ *Սանձել զկիրս որովայնին. Ցռ. որդ ։ *Որպէս լուսնոյն կիրք սկիզբն առին գիտութեն ։ Տանեաց զլուսնի բնութեանն և զկիրս. Առ որս. է ։

ԿԻՐՔ. որպէս Բնաւորական յատկութիւն. վիճակ. գովելի հանգամանք' զոր կրէ ոք յանձին, այս ինքն առկրապէս ունի. և Վարք. կիրթք. *Ցիւրմէ ծնութեն և յածակալութե լուծ կրիցն ոչ անկանէր ։ Զիւրաքանչիւրոցն (անձանց) զառանձնաւորութիւն և զյատկական կիրսն ։ Այն կիրք' որ անկաւոր ծնութենն է, հասարակաց է ։ Առաջի գնէ նոցա զկիրս առաքինութեն' պանդուխտս զնոսա ասելով և նժդեհս. զի այս կիրք կարի իմն յանկաւորք են առաքինութե. Սարգ. ա. դ. Է. Խ ա. բ ։ *Զհետ կամացն այս 'ի կիրս կացեալ առաքինութեց. Յհ. իմ. եկեղ ։ *Ցասուածային վարըս ճգնեալ, և զանմարմնոց կիրս ընկալեալ. Ցռ. որդ ։

Ըստ քերականաց' Ցատկութիւնք առոգանութեն 'ի տրոհումն և 'ի զօդումն վանկից. *Կիրք երեք. ապաթարց, ենթամնայ, ստորատ. Քեր. Երզն. 'Ի վերջ ։ Իսկ իբրև նշանակ կրաւորական բայից' տես ԿԻՐ ։

ԿԻՑ. ա. Որպէս Կցեալ. կցորդ. կցած. թօխլը. պիթիշիկ. *Հեռաւոյն վայրօք ինչ յերկնից, թէ կից իցեն. Կիւրղ. ծն ։ *Ցորժամ վասն հաւատոցն կրօնից բանք իցեն, որպիսի՞ ինչ վարք առ այն զօրաւոր կից են լինել. Ոսկ. փիմ ։ *Միայարկս և միաձեղունս առ միմեանս կից չինէին զտունս իւրեանց ընդ տաճարն. Նչ. Եղէկ ։

ԿԻՑ. Նխ. Զոյգ ընդ. 'ի միասին. հաւասար. առընթեր. նման. ըստ. կցած. կից. ֆափէզ, հէփը. պէրապէր. պիրլէ. *Աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ չուչան. աղաղակեցին և երկոքին ծերքն կից նմին. Դան. ժգ. 24 ։ *Եւ է այսպէս, զոր կից աղօթիցն ունի բանս. Խոսր ։ *Աթոռակից, պատարագակից. մանաւանդ թէ քահանայից կից. Մագ. Ա ։ *Ի միում գաւառի կից միմեանց իբրև զի այգի. Վրդն. Երգ ։ *Ցիւրեանց անուն կից եդին զանուանս քաղաքացն ։ Սիրա, յորոյ անուն կից և սիրիա անուանեցաւ, որ են ասորիք. Եուս. քր. ա. Բ ։

ԿԻՑ. Մ. Զուգաց. հաւասար. 'ի միասին. միաբան. Բէնֆէզ. պիրլիքդէ. *Կից ընթանան ժամանակքն 'ի կանոնս' որ առաջի կայ. Եւս. քր. Բ ։ *Ցանկարծօրէն կից 'ի վեր առեալ զամպոյս զարկաներին թագաւորին պապայ. Բուզ. Է. 32 ։

ԿԻՑ, կիցք. ա. Զոյգ, և կցորդ. որպէս և գ. Կցորդումն. միաբանութիւն. տեղի միանալոյ ճանապարհաց. *Զմուտս մարմնոյ տեսցէ ոք այսպէս կիցս և զոյգս, միաւորութե անջատելս, և բաժանմամբ միացեալս». (որպէս երկու աչք, ձեռք, ևն.) Փիլ. լին. գ. 5 ։ *Մի այսուհետև վասն կից անուանն այլ ընդ այլ կից գնասցես». այս ինքն վասն համանունութեն ընդ այլ ճանապարհս խոտորեսցիս. Կոչ. ծզ ։ *Ի կիցս բանից ըղձաձայնութեց. Նար. խոս ։

ԿԻՑՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ. Տեղի' ուր միանան կամ բաժանին այլևայլ ճանապարհք. ըստ յն. ծագ կամ գլուխ. ճամբու բէրան. փէօշ եօլ աղըզը. *Նջէն 'ի կիցս ամենայն ճանապարհաց. Եզ. ժա. 30 ։ *Հանել 'ի

կիսա ճանապարհին՝ որ զատանէր յաշխարհն Հայոց. Ճ. Բ.:

ԿԻՑՔ. գ. Զոյգք առից կենդանեաց. ուստի ԿԻՑՍ ԸՆԿԵՆՈՒԼ, կամ ՀԱՆԵԼ, է Աքացել. առնել հալածել. Թէթմէ՝ չիֆթէ ղօւրմագ, Թէքմէք. *Խիստ է քեզ ընդդէմ ասուերի կիցս ընկենուլ. Վրք հռ. (Նոր ձ. կիցս արձակել): *Գիրացաւ յակոբ և ստուարացաւ, և կիցս ընկէց արարչին իւրոյ. Լմբ. ող: *Ըզկերակրիչ տէրըն թողեալ, և արարչին կիցս ընկեցեալ. Վանր. ոփ: *Քանզի թագաւոր հեզ՝ հանդարտ և զգօն ունի, և կիցս ընկենուն, այլում բռնաւոր իշխանի յանկանան. Ոսկ. Եւ: *Կիցս ընկենուն հակառակութեամբ անհաւատութեան՝ իւրեանց փրկութեան. Լմբ. Վերափոխ: *Զկեանս կիցք հանեն, եզինքն եղջիւր ածեն. Մանդ. Է: *Էշն ամենայն զօրութեամբ իւրով կիցս եհան (կամ եհար). Ոսկիփոր:

Իսկ ՑՀ. կը. *Կիցս իբրև զայծեամն ընկեցեալ, 'ի տանիսն վազէր». իմա, հարեալ զոտս ընդ գետին:

Գտանի գրեալ և եզակի. *Կից ընկենուլ և անգուշել. Եփր. համաբ:

ԿԻՑԸՆԹԱՑ. Տ. ԸՆԹԱՑԱԿԻՑ. *Փայլածուին հետևելով նոյնգունակ, կամ յառաջիկայ ծագումն և կիցընթացս. Շիր: Նոյնպէս գրի և վասն լուսաւորերին. լուսնթագին, և լուսնի. Տես և ԿԻՍԸՆԹԱՑ:

ԿԻՑԸՆԿԷՑ. կամ ԿԻՑՍԸՆԿԷՑ. ա. Որ կիցս ընկենու. *Ջորի խեռ, կամ ձի կիցընկէց (կամ կիցսընկէց). Կանոն:

ԿԻԻ. կուպր. գ. ռմկ. քիր. Իբր Մազդաքէ. ռաքըր. (յորմէ կուենի. զոր տես.) որպէս և Քիւ կղզի, ըստ յն. խիոս. խո. չիօ, է ռաքըր ադաղ: Ի Հին բռ. կայ, *Կուպ կաէզ. սապահռում». Թուի. կաէժ կամ խիժ կուենւոյ. ռմկ հուամ մաղտաքէ:

ԿԻԻԱԹՈՍ, ի. գ. Բառ յն. Κύαθος. Cyathus, vas potorium, և pars duodecima sextarii. լծ. ռմկ. գաւաթ. Ըմպակ. բաժակ. և Չափ ըմպելեաց. *Կիւաթոս չափ է գինւոյ արկանելոյ յապակիս. Շիր. չափ. կշռ:

ԿԻԻԲԻԿՈՆ. ա. գ. Նոյն ընդ Կիբիկոն. Կիվլա. Քուեայ. *Նմանեցուցանել երկրի զկիւբիկոնն ձև: Կիւբիկոնն 'ի հաւասարակողից եւանկիւնեաց. և ոչ նոցունց երից ձևոց 'ի կիւբիկոնն. Նիւս. բն. Է:

ԿԻԻԻԻ. գ. որ գրի և ԿԻԻԻ. ռմկ. եա, քէլէլ կամ քիւ, կամ քէլէքէլ. Թռչուն խայտափետուր, և Թագ 'ի գլուխ, որ գնէ ըզբոյն 'ի մարգագետինս, և 'ի լսել զոտնաձայն՝ Թռչի ճռուողելով, որով 'ի յայտ գայ բոյնն. *Արօր և կռիւ 'ի կղզիս հանեն զձագս՝ աներկեւղ սնուցանելով. և ասեն 'ի Թռչելն (զձագս), առհա այսուհետև անպարտ եմք, բաւական էք ձեզէն զգուշանալ. Մխ. առակ. ճխճ: Նոյն Թուի և ԿԻԻԿԻԻ, որ 'ի հայս ասի լինել գունով նման լորամարգի՝ մեծ քան զնա. և բնակիլ մօտ 'ի ջուրս, գնալ 'ի վերայ ջրոց, և լողել:

ԿԻԻՄԵՏՐԻՈՆ. Տ. ԿԵՄԵՏՐԻԱ:

ԿԻԻՆԻԿՈՍ. որ և ԿԻԻՆԻԿԵԱՆ. Բառ յն. Κυνικός. Cynicus. այս ինքն Շնական. մականուն դիոգինեայ փիլիսոփայի և հետևողաց նորա. *Դիոգինէս կիւնիկոս փիլիսոփոս: Կրեակէս փիլիսոփոս կիւնիկոս. Եւս. քր. Է:

ԿԻԻՌ. Տ. ԿԻՌ:

ԿԻԻՌԱՊԱՂԱՏ. Տ. ԿՈԻՐԱՊԱՂԱՏ:

ԿԻԻՍ, ի, ից, կամ ոյ, ոց. գ. լծ. յն. ղօէս, ղօէտէա. Γόης, γοητεία. Incantator, praestigiator, և incantamentum, praestigiae. Հմայող. կախարդ. և Հմայք. կախարդութիւն. պիւյիւճի, պիւյիւ. որ և ՎՀՈԻԿ. ՎՀԿՈԻԹԻՒՆ. *Մի լսէք ... կիւսից ձերոց, և հաւահմայից ձերոց, և կախարդաց ձերոց. Երեմ. իէ. 9: *Դիւթութիւն կիւսոյ (կամ կիւսւոյ): Կիւսոյ հմայից կախարդութիւն. Մագ. իդ. և ոփ. խլ:

ԿԻԻՍԱԿԵՐՏՈՂ. կախարդ՝ որ կերտէ կիւսս կամ հմայս. *Սակս վավաշ կիւսակերտող (կամ կիւսակերտող) և օձիւրագործ հարընկէց վհուկ ճուաղանն. Մագ. իդ:

ԿԻԻՍԱՀՄԱՑ, ի, ից. ա. Τερατοσκόπος. Prodigiorum inspector. Որ հմայէ կիւսիւք, կամ դիտէ առ հմայօղս. յն. նըշանագէտ, կամ հրաշագէտ (որպէս գնի 'ի լա. հյ.) *Ձի արք (հրաշագէտք) կիւսահըմայք են. Զաք. գ. 8: *Կիւսահմայք՝ նշանախնդիրք և հրաշագէտք են. Վրդն. եւ:

ԿԻԻՐԱԿԷ. Տ. ԿԻՐԱԿԷ. Յոքն. գրի և կիւրակեայք. *Յամենայն շաբաթս և 'ի կիւրակեայսն. Կանոն:

ԿԻԻՐԱՊԱՂԱՏ. Տ. ԿՈԻՐԱՊԱՂԱՏ:

ԿԻՓԱՍ. գ. Որպէս յն. սգիֆօս. Σκύφος. Poculum. Բաժակ մեծ. սկահ. սկիհ. *Եւ եգիպտիայի երիս կիփաս արծաթ. Հ = Ց. յնպր. ծղ:

ԿԻՔՐԻՍ. գ. Անուն Թռչնոյ: Փիլ. նխ. Է. որ 'ի Լծ. ֆիլ. մեկնի Տուռէճ:

ԿԼԱՅ. ի. գ. Բառ Թ. ղալայ, գալայ. այսինքն Անագ. բերդ. ուստի Հռոմկլայ, կմ Կլայն հռոմէական. ասոր ղալա. *Անին զքաղաքն բայց 'ի կլայէն: Առին զկլայն. Պտմ. վր: *Կայր 'ի քաղաքն ուռհայու երեք կլայ: Հանդէպ կլային: Ի վերայ աւագ կլային: Եր բերդապան 'ի վերին կլայն. Ուռհ: *Եդ 'ի բանտի 'ի կլայն սսոյ. Հեթմ. պտմ: *Իյանառիկ ամրոցս հասեալ, հռոմայական կլայ յորջորջեալ. Ցու վրդն:

ԿԼԱՅԵԱԿ. կամ ԿԼԱՅԵԿ. Տ. ԱՆԱԳ. գոլոյ. *Ոսկի և արծաթ, պղինձ և երկաթ, կլայեկ և արճիճ. Մխ. այրիվն: *Կլայեակ, որ է ընդած ժիպակ. Ոսկիփոր:

ԿԼԱՆԵՄ. կլի, եկուլ, կլուլ. կամ } ն.
ԿԼՆՈԻՄ, կլայ. աւ, այց. ևն. } Καταπίνω. Absorbeo, devoro, glutio, deglutio. Արմատն կայ 'ի ռմկ. կուլ տալ. Տես և ԸՆԿԼԼՆՈՒԼ. լծ. լտ. կլուցիօ. Զերդեալն 'ի բերան առանց ծամելոյ վայրաբերել ընդ կոկորդն որպէս զումպ ջրոյ. ծծել. լափել. և Ընկլըմել. խորասոյզ առնել. անհետ առնել. քելէլ. եութմագ, ստուգ. *Թէ մազ ոք կլանէ: Եկուլ զնա իբրև զվիշապ: Զուկն կամեր կլանել զպատանեակն: Հրաման ետ ձած կիտին մեծի կլանել զյովնան: Կլանէին եօթն հասկքն զեօթն հասկսն ընտիրս: Եկուլ գաւազանն ահարոնի զգաւազանս նոցա: Յաւուրք կլանիցեմ զառաջունս իմ: Կլցուք զնա կենդանւոյն իբրև դժոխք: Բացեալ երկրի զբերան իւր՝ կլանիցէ զդոսա: Գուցէ կլանիցէ զարքայ, և զամենայն ժողովուրդն՝ որ ընդ նմա: Բերան ամպարշտաց կլանէ զդատաստանս: Զօրացաւ մահ, և եկուլ: Կլանէին զաղգս: Առի զգրկոյսն, և կլայ (կամ կլի) զնա. ևն: *Առէք կլէք դուք ամենեքին զամենայն զնա. Եփր. համաբ: *Գազանն չորրորդ առ կլուլ զերկիրորդն. Մծբ: *Ըմպեն և կլանեն զքաղցր ջուրսն. Եփր. ծն: *Զերկիր ամենայն կլայ. Վրք հց. իդ: *Զբերկութիւն չըթանց նորա կլին, և լուսաւորեցան. Լմբ. առակ: *Կլանել զբանս». յն. ընդունել. Ոսկ. եփես. Է: *Հեշտութի զկլանելիս քաղցրացուցանէ, և դառն 'ի վերայ հասուցանէ զաւս». այս ինքն զկլանօղս. Փիլ. բովն:

ԿԼԱՆԵԼ ԶՕԴՍ.
ԿԼԱՆԻԼ ԶՀՈՒՆՉ. } Շունչ առնուլ. շընչել. ունել զառուրս առ շնչոյ. ոգի առնուլ. հանգչել. Նէֆէս ալմագ. *Ընչէ, և
ՈԳԻ ԿԼԱՆԵԼ.

ոգւով զօդս զայս կլանէ: Ոչ եկուլ զօդս, և կենդանի կեայր ('ի փոր կիտին). Կոչ. ծդ: *Ցիչելն է պնձ առաւել՝ քան Թէ զշունչ կլանելի. Ա. որս. ա: *Առ կլանել շնչոյ քո՝ անմոռանց կալ զբանն, որ ասէ ևն. Կլիմաք: *Ցորժամ տագնապեալ ոք յուղէ իցէ, ասէ. չէտ ոգի կլանել, չէտ ոգի առնուլ, և այնու զօդոյս՝ զոր միշտ ծծեմք, յայտ առնէ. Եղնկ: *Այժմ ոգի կլեալ 'ի հակառակութէ ընդդիմակացութէ. Փիլ. նխ. Է:

ԿԼԱՓՆ, փին, փամբ. գ. Ἀνθερεών, γένειον. Mentum. Ստորին ափն ծնօտից, որ 'ի ներքուստ է սկիզբն կլանելոյ. կզակ. կլափ, չէնէ. *Մարդ և ձի զնիւրքին կլափն շարժեն. կոկորդիլոս գազանն, և փիւնիկ հաւն ոչ շարժեն զներքին կլափն, այլ զվերինն. Անյ. պորփ: *Զճակատն 'ի վեր պարզիցէ. և զկլափն 'ի խոնարհ ձգից է. Ոսկ. ա. փիմ. Է: *Որ ընդ կլափամբն մասնն է, կոկորդ կոչէ սովորութիւն. Նիւս. երգ. յորմէ և Վրդն. երգ: *Ներքին շրթունքն մինչ 'ի կլլափն (կամ 'ի կլափսն) կախեցան, որ ամենևին խօսել ոչ կարէին. Ճ. Ա: և Հ=Ց. նոյ. իգ:

ԿԼԻՄ, ի կմ այ. } Κλίμα. Regio, tractus. որ և ԿՂԻՄԱՑ.
ԿԼԻՄԱՑ, ի. գ. } և ԿԼԷՄ. Բառ յն. գլիմա. ուստի արաբ. ըգլիմ. (լծ. հյ. կողմ. կողմն.) Բաժին, կմ որոշեալ կողմն երկնի և երկրի՝ ըստ աստեղաբաշխից և աշխարհագրաց. *Որպէս ասեն իմաստունք. ժէ կլիմ է աշխարհս, այսինքն բաժին. և Է կլիմն անբնակ է մարդկան: Ցերկրորդ կլիմն, որ է երկրորդ բաժին երկրի. Վրդն. պտմ. և ծն: *Կլիմն, որ է բաժին. Մխ. առ: *Միջին կլիմն ունի բարեխառնութեն և հաստատութեն. Ոսկիփոր: *Եօթն կլէմք աշխարհիս. Մխ. առակ: *Անուանեն զկղիմայն (կմ զկլիմայն) զայն՝ ըստ առաւին արմենիան. Խոր. ա. 13:

ԿԾԱՆԵՄ, կծի, եկիծ կմ կիծ, կէծ.
ԿԾԱՏԵՄ, եցի, եա.
ԿԾԵՄ, եցի, եա. ն.
ԿԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } Καθάπτομαι, δάκνω. Pungo, mordeo, ևն. խածանել, և խայթել իրք կամ նմանութբ. կսկծեցուցանել. մորմոքել. մարմաջեցուցանել. խածնել, քճէլ. քէճիթմէք, իսճիթմէք, փօգանմագ, սօգմագ. *Թերևս կարասցուք կծանել ինչ 'ի նոցանէ». յն. յաղթահարել մարտիւ. ա. Ա. Ճ. 8: *Գիտաց պօղոս, Թէ այս կծեաց նոցա (որպէս ռմկ. տաղա): Զմիմեանս խածատել և կծատել (կմ կցաշել). Ոսկ. յհ. ա. 8. և 5: *Ըստ ժամանակի աղօթիցն զունկն կսկծեցուցանէ, և ըզքիթն կծեցուցանէ: Ի ներքուստ կծեալ 'ի խղճէ մնացն գաւառի. Եղիշ. նշն:

ԿԾԱՆԵԼ. Բրդել. բեկանել և բաշխել զհաց, և խզել կամ գզել զայլ իրս. *Առաքեալքն 'ի վերնատունն գային, և կծանէին զհացն: ժողովէին 'ի ժամու՝ յորում կիծ տր մեր զմարմին իւր 'ի վերնատան անդ. և իբրև ուտէին նոքա և ըմպէին, ապա յետոյ կծանէին զմարմինն, և առնուին. Եփր. Է. Թես. և ա. խոր: Տես և ԿՐԾՈՒՄ. և ԿԾՈՒԵՄ. և ԿՑՏԵՄ:

ԿԾԵԼ. չ. Կիծ կրել. մարմաջել. որպէս Κνήθομαι. Prurio. քճէլ. քիճիթմէք. քիճիշմէք, քիճիթմէք, գըճմագ. *Ցորժամ տան կծիցէ կմ ձեռն: Լեզուին կծել. և ըմբանին կըծել. Եզնիկ:

ԿԾԻԾ. ա. որ և ԿԾԾԻ. Կծօղ և կըծուօղ. որ խածանօղ և շորթօղ լուսելեայն. դող. ընչաքաղ, և ընչաքաղց. գծուծ. ագահ. ժլատ. *Իսկ զդողս և զկծիծսն և ըզհատուս առաւելապէս գատի ած. Շ. ընդհ:

*Ի գող և 'ի կծիծ մկան. կանոն:

ԿԾԻԿ, կծկի, կամ կծկան. գ. Στρογγύλωμα. Glomeratio, globus. Պատատ կծ փաթոյթ. գնտակ 'ի մազոյ, 'ի թելոյ. կծիկ. նօսմոգ. * Լեարդ այծեաց, և կծիկ մազոյ եդ 'ի սնարէ. Ա. Թգ. ԺԹ. 13: * Լեարդ այծից, և բոլորակ անուոյ. ստորին սաէ, պատկեր, և կծիկ մազոյ. Կիւրղ. Թգ:

ԿԾԻԿ. ա. կծկեալ. նուաճեալ. * Ձգըլ ժընդակ ծառայութիւն հարկանել, կծիկ կալ ընդ բռնութ, կապեալ յամենայն կողմանց. Յոհ. Ս. Ա. 20:

ԿԾԼԻ. Տ. ԿՐԾԼԻ:

ԿԾԾԻ. ա. Նոյն ընդ կծիծ. գող. գողաբարոյ. ագահ. գծուծ. * Գողակիցք են գողոց, կծծիք, կրծլիք, ժլատք, ագահք. Խոր. Գ. 68: * Հազարապետ գողամիտ. մերձաւոր կծծի, բաշխող ժլատ. Նար. ԾԴ: * Ընկելն և կծծին յուգա: Այերախտ, գող կծծի. Մագ. ԾԷ: * Կծծի գողք էին երբեմն զմկունս. Տօնակ:

ԿԾԾԻ. 'Αισχρός, μιαρός. Turpis, impurus. Զազիր. պիղծ. ամօթալի. * Եւ մի որ բերանք զաղտեղի և զկծծի բանս խօսեսցին: Անէծք այնպիսի կծծի բանից, որք 'ի սատանայէն բղխեցին. Յոհ. Եփէս. ԾԷ. և Ւ:

ԿԾԾԱՆՔ. նաց. գ. } կծիծ կամ կծծի
ԿԾԾՈՒԹԻՒՆ. } գոլն. գողաբարոյութիւն. գծծութիւն ագահութիւն. Ներէուլէ, խըւխըւլէ. * Մեղայ գողութբ, մեղայ կըծծանօք. Մագ: * Սատանայի՝ որ գրգռէրն, և յուդայի՝ որ վասն կծծութեան եկն յայն. Եղնիկ: * Յարդար վաստակս յորժամ ձեռն գողոց մերձենան 'ի կծծութիւն ինքեանց, ևն. Ը. ընդհանր: * Գողանալոյ և կծծութեան. Սիւնէ. ող:

ԿԾԿԱՏԱՄԱԾ. ա. Թուի գրելի՝ Կըծկատարազ. զի երբեմն զկծիկ. Ըփր. 'ի վէրջ:

ԿԾԿԵՄ, եցի. ն. Συσφίγγω. Constringo, contraho, cogo. κάμπτω, διακάμπτω, flecto, inflecto. ἔχω, teneo, detineo. κατασπέλλω, reprimo. Առնել որպէս զկծիկ, կամ որպէս զկուզ (ըստ յն.) ամփոփել. յինքն ժողովել. պինդ ունել. կաշկանդել. կր. կարկամիլ, կորանալ. ևն. նծնել, ուըրձել, նծնըռել, եփ թաշել թաղուել. չէթմէք, ուըփմագ, էյմէք, պէւթմէք, պիւթիւռմէք, էյիլմէք. * Մի կծկեսցես զձեռն քո յեղբօրէ քումմէ կարօտելոյ. Օր. ԺԵ. 7: * Կծկեցաւ 'ի վր նր: կծկեցաւ 'ի վերայ ծնդացն իւրոց: կծկեալ և լքեալ 'ի մէջ խարայէլի. Դ. Թգ. Դ. 34: Թ. 24: Գ. Թգ. ԺԴ. 10: * Կծկեն զնոսա ախտիւն մեղաց. Եւագր. ԽԱ: * Կծկեցայ ախտիւն մեղաց. Մագ: * Կապեալ լինէին, կծկեալք անխաղաց: Կամք աւասիկ կծկեալք. զի և չարժել անգամ ոչ կարեմք 'ի տեղւոջէս. Բուզ. Գ. 3: * Զի, ասեն, հրամայեցես մեզ այդչափ կծկել. այսինքն ճնշել. ճմլել. Յոհ. Ս. Ա. 10: * Հեղինգորոս կապեալ կծկեալ տանջանօք խրատէր. Եւս. եր. Բ:

ԿԾԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Նոյն ընդ վ. * Մի կծկեցուցանէր զձեռս քո, և մի դարձուցանէր զերեսս քո 'ի նմանէ. Տօնակ:

ԿԾԿՈՒԹԻՒՆ. գ. կծկելն. կարկամութիւն. կաշկանդումն. * Արձակէր զնոսա յանհերձութ կապանացն, և յանհնարին կըծկութենէն տանջանացն. Բուզ. Գ. 3:

ԿԾՈՒ. ա. Δριμύς. Acidus, acer, acutus. πικρός, τάγγος, διάπυρος, rancidus, acerbus. Կծանող և կիզանող ըստ համոյն. բարկ. թթու. և կսկծեցուցիչ. դառն. դաժան. գժնդակ. նծում, նծող, խէտ թթու և ձէշի. էէրէ, էթէ. սանս. էաթար. * Ամենայն այսպիսիքս կծու անուանեցան. Պղատ. օրէն: * Տըկարք՝ որչափ ջերմացուցիչքն են, կծուք կոչեցան, եւլբարք գոլով. անդ. * Քաղցրն և անուշն, դառն և կծուն 'ի պէտս բժըշկաց առօրինէին. Յճխ. Է: * Հատն մանանխոյ կծու և ջերմ է բնութբ. Կոչ. Է: * Հատն մանանխոյ փոքր, վասն սաստկութեն կծու. Եփր. ա-էրար: * Սաստիկ և կծու դեղոց պէտք էին 'ի ժամանակին. Գէ. Եւ: * Ըստ սառմզացն և հոտոցն՝ դառն, քաղցր, թթու, և կծու. Տօնակ:

Նմանութբ. * Ընչեաց հիւսիսային կծու հողմ. Լաստ. Դ: * Պատիժ թէպէտև կծու է և սաստիկ, սակայն պիտոյ է և յօգուտ. Յոհ. յհ. Ա. 9:

ԿԾՈՒԱԳԻՆ. ա. } Առաւել կամ յոյժ
ԿԾՈՒԱԳՈՅՆ. } կծու. դառնագոյն. * Զկծուագոյնս դեղոցն տալով ըմպել հիւանդաց. Բրս. մխ: * Կսկծոտ և կըծուագին տանջանք աններելի. Տօնակ: * Մաղայքն կծուագոյն. Խոսր: * Քաղցրունցն և դառինցն, պարարտայն և կծուագունից (կեբակրոյ և ըմպելեաց). Գր. հր:

ԿԾՈՒԱԴԵՂ, ոյ, ոց. գ. կծու դեղ. * Հոգևորական կծուադեղոց, այսինքն յիշման տանջանացն և անշէջ գեհենին. Ը. մրթ:

ԿԾՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. կծանելն. խայթուած. նծէւր, խայթէւր. * Ի կծուածս ճանճոց և պիծակաց. Վրդն. ծն:

ԿԾՈՒԱԿԻԾ. ա. կծութբ կծանող. չարաչար նծող, խայթող, նոխծօղնող. * Մունք խոշտանգիչ մանրածնունդ բարուց, և կըծուակիծ բանից նոցին. Նխ. եւ: և Վրդն. եւ:

ԿԾՈՒԱԿԻԾ ԱՌՆԵԼ. Չարաչար տոչորել. կիզմամբ կսկծեցուցանել. փաղել, խըշխըշել. * Արագոյն խարանս 'ի վերայ դնեն. զի իւրև պուտկունս որ զի արկանէ հրով զմարմինն այնպէս կծուակիծ առնէ. Եւագր. ԽԳ:

ԿԾՈՒԱՀԱՄ. ա. Այն ինչ՝ որոյ համն է կծու: Վստկ:

ԿԾՈՒԵՄ, եցի. ն. Κνίζω. Rado, vellico. որ և կոտուել. կասել. քթուել. այսինքն կտտելով և կրկտելով քաղել. կըթել, շորթել, կորզել. փաղել, փըշշնել. ծողշել. գօփարմագ, փէօշիւրմէք. * Զինչ և առնես. ոչ այծս արածեր, և կրծուեր մոլախուզս: Այծարած, որ մոլաթուզ կըծուիցէ. Ամոս. առ որս. Է. և ճէնփէի: * Հովիւ էի, և թուզ կծուէի. Պրպմ. ԼԲ: Սրգ. Բ. պ. 4: Տես և ԿԾԱՆԵԼ (զհայս):

ԿԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿԾՈՒՈՒԹԻՒՆ. * Քաղցրութիւն, սրութիւն. կծութիւն, թթութիւն, խատութիւն և դառնութիւն. Նիւս. բն. Դ: * Առկծութիւն դառնաբերոյց դեղոցն. Վրք հց. ԽԴ:

ԿԾՈՒԻՆ. ա. Իբր կծուային. Տ. ԿԾՈՒ. * Ջերմինս և կծուինս տալ կերակրել ակարացելումն. Մագ. ՀԹ:

ԿԾՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Δριμύτης, πικρότης. Acrimonia, acerbitas. որ և ԿԾՈՒԹԻՒՆ. կծու գոլն. բարկ թթուութիւն. դառնութիւն. և կծողութիւն. էէրէլիք, էէզկիւնլիք. * Ծխաչունչ կծուութիւն ինչ 'ի փորէ 'ի վեր բուրիցէ. Յոհ. յհ. Ա. 1: * Աչք մեր գիճացեալ են արտասուօք 'ի կծուութենէ ծխոյ գորոս. Եղիշ. Է:

ԿԾՏԱԼ. ըստ տպ. Յոհ. յհ. Ա. 4. այլ ըստ ձ. ԿԾԱՆԵԼ. (զոր տեսցես:)

ԿԿԵՄ, եցի. ն. 'Υφάω, ὑφαίνω. Texo, detexo. κερκίζω, radio discrimino fila. Հենուլ կկոցաւ կամ մաղուզաւ. ոստայնանկել. անկանել. նիւթել. նթում գօրծել. բանիլ. փօգամագ, նէաճէթմէք. * Ոստայնս չարեաց կկեցի. Նար. Է. յորմէ և Մագ. * Ոստայնս չարեաց կկեցեր ››:

ԿԿՁԱՅՕՆ, ի, ից. ա. Որք յօնքն են կկզեալ, կամ կոկոզացեալ. բարձրայօն. ընթաւինէր կծիկած նամ լուրած. գօշլար ըաթըգ. * Ի մանկութենէ կըթեալ և թեքեալ 'ի ճառոյ բանս կոկոզարանից և կըկզայօնից փիլիսոփայից. Վրդն. պղմ: և Ոսկէփոր:

ԿԿՁԻՄ, եցայ. չ. Կկուզ նստիլ. միջով չափ կորանալ իբրև կուզ, և հանգչել 'ի վերայ ոտից՝ յեցեալ անձամբ յանձն. նըղըլ, նըլըշել. պուշել. * Աղուէսն կըկզեցաւ, և ասէ. հազար կեղ և արուեստ գիտեմ. Ոսկէփոր:

ԿԿՈՑ, ի, աւ. գ. } Κερκίς. Radius tex-
ԿԿՈՑԱՅ, ի, իւ. } torius. գրի և ԿԿՈՒՍ. Գործի կկելոյ՝ 'ի ձև երկայն և գոգեալ մակուկի. մագօգ. մէքիգ, մէքիք. * Ոստայն յորում անձառապատ անկաւ միաւորութեն պատմուճան. կկոյ՝ անչափելի զգեցողին շնորհ. Պրոկղ. 'ի ծնյան: * Թռել մի քարշեն 'ի կկոցէ. Կանոն: * Կոյան վարդենի 'ի ձեռին ունէր զկըկոցս (կամ զկկոց. կամ զկկուս) ոստայնին. եհար յուշս իւր, և կուրացոյց զերկոսեանն. Հ. մայ. Թ: * Եհար կկոցայիւ ոստայնին, և փորեաց զաչս իւր. Եղգն. մրթ. ուր Հ=Ց. գրէ, * Ուներ զմորարն ոստայնոյն ››: և Տր ԻԷւ. * Զառեալն ոստայնին ››. իսկ Հռոմէական 'ի լա. Վրք հց. երես 878. գնէ տափիկսս ԲԷօտդօմինոս:

ԿԿՈՑԻԼ. կկոցեալ. չ. Σκαφελίζω. Կկոցանձև լինել, կամ ըստ յն. մակուկաձև լինել տկար աչաց՝ փոս գործելով. * Աչք քո կկոցեալ հայիցին 'ի նոսա. Օր. ԻԸ. 32: Որ 'ի Ղևտ. ԻԴ. 16. ասի, տրկացուցանել զաչս:

ԿԿՈՒ. ուի, ուաց. գ. Κόκκυξ. Coccyx, cuculus, avis clamans κόκκυ, cuccu. Թըռչուն՝ որպէս ազգ ինչ կաքաւու, նման հաւափալի, այսինքն վայրի աղաւնոյ. ռմկ. կուկու. պրո. փիւփիւ, կիւկիւ. Թ. էօքէյիք. կոծ գուգու գուշի, էօյէէ. զի առէպ ձայնէ կու կու. կամ գու գու գու. այլ եթէ ոք առցէ զայս ձայն, ինքն փոխէ զձայնն. և ասէ, բի բի բի, կամ պի պի պի. ուստի կոչի թռչքբերէն նաև բղբղիկ. * Կրկուի նեղեալ յափրոդիտականէն, և երթեալ խստավանն եղև տատրակի. Մխ. առակ: * Խալամուկն՝ կրկուի չափ հաւ է. Վանակ. հց:

ԿԿՈՒՉՆԱՏԻԼ. Տ. ԿԿՉԻԼ. * Կըկուզ նստցին 'ի յարտաքս. Մխ. ապր:

ԿԿՉԵՄ, եցի. ն. Իբր փթթիլ. ծաղկիլ. բացուիլ. աչըլմագ. * Որպէս ծաղիկ գարնայնոյ՝ մինչդեռ կկչեն, ուրախ ունին (կամ առնեն) զտեսիլ երեսաց. իսկ յորժամ անցանիցեն, բառնան զցերկրութ յաչաց. Յոհ. Եւ:

ԿՂԱՄԹՔ. գ. Բառ ռմկ. որպէս թէ կախարդք. այսինքն կախարդանք. ըժժանք. յուռութք. հմայք. համան. * Հմայք էին... և այն՝ որ ընդ պարանոցաւ և ընդ արմուկս ձեռաց գիր գրեալ և քակով կարեալ կախէին. զոր ամենք կղամթք ասեն. Նչ. եղծ:

ԿՂԲՈՒ ՁՈՒ. Տ. ԿՈՒՂԲ:

ԿՂԵՐ, կղերք, ից. } Ասի և Գղեր և
ԿՂԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. } Գղերիկոս. յն.
ԿՂԵՐԻԿՈՍ. ա. գ. } Κλῆρος. Clerus.

որ է Վիճակ. ժառանգութիւն. և Ուխտ եկեղեցւոյ. միաբանութիւն. ժառանգաւորք. և Κληρικός. Clericus, Ոմն 'ի ժառանգաւորաց. եկեղեցական ոք. և Սարկաւագ 'ի պաշտօնեայս եկեղեցւոյ, որպէս դպիր, կամ փոքր սպասաւոր. * Կղերքն ամենայն: Առ կղերս եկեղեցւոյ: Հանդերձ կղերիւք. Բուզ. Դ. 8: Անձր. Դ. 11: Յհ. կթ: * Համօրէն կղերականօքն և իշխանօքն. Կորիւն: * Եւ որ ընդ իւր էին կղերիկոսք. Յհ. կթ: * Ամենայն զօրաւ եկեղեցւոյ, երիցանց, հաւատացելոց, և կղերիկոսաց. Լմբ. պտրգ: Իսկ յասելն. * Դասք քահանայից, սարկաւագաց, դպրաց, և կղերիկոսաց ››.

իմն զնզքը տարաժամանաւորս. ժմ.:

ԿՂԵՐԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Κλήρωσις. Clericatus, sortitio in officium Ecclesiae. Վիճակաւորութիւն կամ ժառանգաւորութիւն եկեղեցւոյ. եկեղեցական կարգ և պաշտօն, վերին կամ ստորին. *Ընծայել 'ի կղերիկոսութիւն եկեղեցւոյ. Ճ. Գ.: *Զգեցցին ստ. քա Հանդերձ կղերիկոսութե. Մաշտ.:

ԿՂԶԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Սեպհական կղզեաց. նուսիի. նուսեօտի. ադասը, ճեզիրէվի. *Զուգեալ ըստ երկաքանչիւրոցն ոչ անօգուտ երկեակ բերբեքն, զցամաքայնոցն 'ի կղզիսն. և զկղզայնոցն 'ի ցամաքայինսն բնակելոց Հատուցումն. Պիտ.:

ԿՂԶԵԱԿ. եկի, կաց. գ. Νησίον. Parva insula. Կղզի փոքր. նուսիկ. ադաճըգ. *Փոքր կղզեակ 'ի մեծ ծովուն անբնակ ››. որ և Վէմ կոչի. Վրք հց. ԻԱ: Հ=Յ. ֆէսըր. ծԳ:

ԿՂԶԻ, ղւոյ, զեաց. գ. Νῆσος. Insula. Ցամաք ջրապատ 'ի մէջ ծովու՝ Հանդերձ բնակչօքն. ադա, ճեզիրէ. յոզն. ճեզայիր. *Կղզիք ազգաց: Թագաւորք կղզեաց: Ուրախ եղիցին կղզիք բազումք: Բնակիչք կղզւոյդ այդորիկ: Որ էին 'ի կղզւոջն. ևն: *Ի մարզին գնդէ կղզեաց կղզեաց. Ա. Դ. ծԱ. 58. յն. կղզեաց ազգաց: *Ի կղզի ինչ դիմեալ. Գծ. ԻԷ. 26. յն. կղզեակ:

ԿՂԹԵՄ, եցի. ն. Որպէս թէ կուղ առնել 'ի կառն կամ կապով. պնդել. Հանգոյց առնել կամ ձգտել. նըխ̃նալ խօմ Հանլ. ըռոը ըրէլ. ըրմեք փօսթ̃ալ ետէմատ. *Կղթեաց զձորպանն, մինչ զի և չկարաց բնաւ շարժել զձեռն. Զենոբ.:

ԿՂԻՄԱՑ. Տ. ԿԼԻՄԱՑ:

ԿՂԿԱԹԵՄ. եցի. ն. Որպէս թէ կուղ կուղ կաթել. կաթոգնիլ. կարօտիւ նայիլ զկնի ուրուք. *Ալք միանգամ լսեն զնորա բանս՝ Հանապազ կղկաթեն զնմանէ. Ոսկ. յհ. Ա. 1: Տես և ԿՂԿՂԱԼ:

ԿՂԿՂԱԹ, ա. (և ընդ բայի.) Կղկաթեալ. կաթոգին. կարօտեալ. *Ոչ միայն զկենայն լինիցիմ կղկղաթ, այլ զբարուրն կենաց. Ոսկ. եւ: *Հաւաչէին զկնի նր, կղկղաթ կաթոգին լինէին զհետեանց քաջ զօրավարէն. Բուզ. Ե. 44: *Ամենեքեան կաթոգինք և կղկղաթք Հոգւով ծանեան զհետեանց թագաւորին՝ ովսաննայ ասելով. Իրէն. առ լէհ:

ԿՂԿՂԱԼ. Իբր Կղկաթել. (կամ այսպէս է գրելի) *Բնութիւն մարդկան զերևելեացս իմն կղկղայ, թէ և սակաւաւոր և նուաստագոյն է մտացն աչօք զրուննել զմծական. Սեբեր. Գ:

ԿՂԿՂԱՆՔ, նաց. գ. Σκύβαλον. Stercus, fimus. Աղբ լորդն բնութե 'ի գուրս քամեալ ընդ երաստանն. աղբ. տապալար. անարգ և անպէտ՝ Հին և փուտ իրք. նէճասէթ, ֆօդա եֆշան. *Ցամենայնէ զրկեցայ, և Համարիմ կղկղանս. Փիլիպ. Գ. 8: *Իբրև կղկղանք են, և իբրև աղբ անպիտան. Սարգ. Ա. յհ. Գ: *Զկղկղանացն զստոլորութին յառաջ բերեւ, զՀնացեալ և զծերացեալ օրինացն զսատարարակութիւն դարձեալ բուռն Հարկանեւ. Լմբ. պտրգ:

ԿՂԿՂԵՄ, եցի. ն. Διϋλίζω. Defaeco. Անցուցանել ընդ քամոց. քամել. մզել. առնել յաղտոյ՝ 'ի մրրոյ. կր. մզիլ. թորիլ. մետաղել, սետաղեացել. *Տեղի ոսկւոյ, ուստի կղկղի. Յոբ. ԻԸ. 1: *Բազում տարաժամեալ 'ի Հողոյ կղկղել զոսկին, և դարձեալ անդրէն 'ի նոյն խառնակել: Ըստ օրինի ոսկեՀանաց, որք յոլով տաժանմամբ կղկղեն 'ի Հողոյ զզուտն և զմաքուրն. Երզն. մտթ:

Իսկ Վրդն. ծն. *Բալլա՝ կղկղումն, որով կղկղեաց զայրն ››. իմն, կակղել և յինքն յանկուցանել:

ԿՂԿՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Կղկղելն, և իլն. մզումն. Διϋλισις. Defecatio. Մանաւանդ կլումն, և ընկլումն՝ իբր ծծելով, կմ անցանելով ընդ քամոյն 'ի վայր. Κατάποσις. Deglutitio, absorptio. *Բազկացաւ և գոյացաւ մանկանացուն ըստ կղկղման. քանզի զօրէն Հիման՝ ճաշակաւորութիւն պատճառք կենդանեացն յաւէժ տևողութեանն է. և բալա թարգմանի կղկղումն. Փիլ. այլաբ: (Ըստ եբր. պալա, է կլանել, ընկլնուլ. իսկ յն. բաւլծօ, Հնացուցանել. յորս Հայոցն և բանք Լմբ. և Վրդն. 'ի նախընթաց բառսդ):

ԿՂՄԻՆԴՐ, կամ ԿՂՄԻՆՏՐ, կամ ԿՂՄԻԴՐ, ի կամ ոյ. գ. Κέραμος, καλυπτήρ. Tegula. գրի և կղիմինդր, կղիմիտր, կղիմինտր, կողոմինտր, կողոմիտր. Այսինքն կամ կաւ թրծեալ Հրով, քառանկիւն կմ խողովակաձև. քէրէմիտ, քիրեմիտ, թուղլա, թուղլա. *Ցեսի վէմ մի, և կղմինդր (կմ կղմիդր, կամ կղիմինտր), և 'ի միջի նորա եդեալ ոսկի. Վրք Հց. ծԱ: *Հրացեալ կղմիդրն 'ի վերուստ 'ի վայր Հոսեալ. Ցհ. կԲ: *Յուսկի կղմինդրոյ չինուած նոցին. Լմբ. 'Ի Գր. պտտ: *Կողոմիտր յորժամ 'ի ջուր անկանի, ոչ մխասի, և զգոյն իւր ոչ փոխէ. Բրս. մէջ: Վարք. կղմինդր: *Ցեփեալ քարից, այսինքն է կողոմինտր, և իւրաքանչիւր կողոմինտր՝ երկու չափ. Մաշթն: *Յանկարծակի անկաւ կղմինտր (կամ կղմիտր) մի 'ի գլուխն. Ոսկէփոր:

ԿՂՄՈՒԽ. գ. Անուն խոտոյ. որ ասի լինել դեղ ձիոց, և մեկնի ռամիօրէն, առօէն, ինփաղ օթու, գանափ, ճէնահ. ըստ յն. Ἑλένιον. Helenium, inula. որպէս թէ արտօսր Հեղինեայ: Գաղիան: Բժշկրն:

ԿՂՈՒԻԼ. կղուեալ. չ. Իբր կուղ կուղ լինել. կծկիլ. *Օձն 'ի ջերանալ աւուրցն յար 'ի գազանութե կայ, և 'ի ցուրտ աւուրսն կղուեալ՝ իբրև զմեռեալ լինի. Սխտ. առանփոփ:

ԿՃԱՅԱՏԱԿ. ա. Որոյ յատակն է կրճեայ. սալայատակ. քարայատակ. մերմեր գալդըրըմլը, փէօշէմէլի. *Պահէ 'ի կճայատակ ճանապարՀին զգնացս առանց աղտոյ: Վէմ իմանան զնէրն, 'ի ձեռն որոյ Հոգևոր ճանապարՀն կճայատակ լինի. Նիւս. երգ. յն. πεπλακισμένος, stratus, ևն:

ԿՃԱՍԱԼԱՅԱՏԱԿ, ի, աց. Գոյականն վերնոյն. մերմեր փէօշէմէ, գալդըրըմ. *ԶՀրապարակս անտրոքացւոց յատակեաց սալիտակ կճասալ յատակօք. Խոր. Բ. 24:

ԿՃԵԱՅ. ա. Λίθινος. Lapideus. μαρμόρινος, marmoreus. Որ է 'ի կճոյ. որոյ նիւթն է կիճ. մարմարինեայ. քարեղէն. մերմերէ, թաշէ. *Անդ էին թակոյկք կճեայք վեց. Յհ. Բ. 6: *Սրունք նորա սիւնք կճեայք (կամ մարմարեայք). Երգ. Ե. 15: *Սիւն կճեայ կանգնել (կամ 'ի կճէ). Խոր. Բ. 32: *ԶՀրապարակն յատակեալ սալիտակ կճեայ սալօվք. Արշ. Ա. 6: *Նըստեալ 'ի կճեայ և 'ի պայծառ տուն. Լմբ. ող:

ԿՃԵԱՅԱՐԿ. ա. Որոյ յարկն կամ չինուածն է 'ի կճէ. *Պղատոնական պաղպաջուն կճեայարկ տաճարացն լուսափայլն ձեղուն. Անան. եկեղ:

ԿՃԻՃ կամ ԿՃՈՒՃ, կճճոյ. գ. (որպէս թէ 'ի կժոյ, կժեղէն). Պնակ խեցեղէն. խծիծ, խծաւծ, կըրեճ, պօտուք, պօկիկ, ճըօլիկ. չանագ, չէօլմէք, կիսակէճ, կիսակէճճիք, ջէճէք. *Կապեցին աղբով լի կճիճս, և ունկունս կժոց. Վրք Հց. ծԸ: *Առ 'ի կճուճ մի, և դի՛ր 'ի կրակ. Վարք: *Առ դալար մանիշակ 'ի կոթէն ընտրած...'ի կճուճն արկ, և 'ի կրակն դիր և մեղմ եփէ. Բժշկրն: Իսկ Վրք Հց. Ջ. *Ի կճճոյ մի՛ արտացես ինձ գիրտ::

ընթերցիր, 'ի կճոյ. (կճեայ չիրիմ):

ԿՃՂԱԿ. ի, աց. գ. Ὁπλή. Ungula, unguis quadrupedum ևն. Եղունգն թաթից չորքոտանեաց. պճեղ. թըրնագ, դուֆըր: Տես Ել. Ժ. 26: Ղևտ. ԺԱ. 7: Սղ. ԿԸ. 52: Միք. Դ. 13: Եզեկ. Ա. 7: ԻԲ. 11: ԼԲ. 13: ԽԳ. 19: *Զկճղակ եղինն թափեաց. Եւսեբ. Ա: Խոր. Բ. 76: Ը. Հիւպ: *Իբրև զշաւիղս կճղակի որթուն. Նչ. եզեկ:

ԿՃՂԱԿԱԲԱԺԻՆ, ժնի, ից. Նոյն ընդ կճղակաբաշխ. կճղակաՀերձ. *Զերինս... զՀօծելս երէովքն կճղակաբաժնիւք. Փարպ:

ԿՃՂԱԿԱԲԱՇԽ, ի, ից. } ա. Ὀνυχιστήρ,
ԿՃՂԱԿԱՀԵՐՁ. ի, աց. } ὀνυχίζων δύω χηλῶν, διχηλόν, τάς ὁπλάς. Ungulam dividens, diffindens, ungulae fissuram habens. որ և ԿՃՂԱԿԱԲԱԺԻՆ. Չորքոտանի՝ որոյ կճղակքն յերկուս են բաշխեալ, Հերձեալ. որոյ թաթն բաժանի. Տես և ԹԱԹԱՀԵՐՁ. *Թաթաձերձ և կճղակաբաշխ. Օր. ԺԴ. 6. և 7. և 8: *Լերինքն լի են երէօք կճղակաբաշխիւք. Խոր. Գ. 59: *Կճղակաձերձ իցէ, կամ ոչ իցէ. Ղևտ. ԺԱ. Դ. 26: Օր. ԺԴ. 7: *Կճղակաձերձացն՝ որ ոչ որոճիցեն, այլ իմն որոշումն զատանէ. Կիւրղ. ղևտ: *Նշանակ կճղակաձերձին՝ ոչ խառն ընդ այլսն, և փոքր սքչյն որիչ են 'ի պղծոցս կճղակաձերձն առանց որոճելոյ պիղծ է, և որոճողն առանց նորա. Մեկն. ծն:

ԿՃՂԱԿԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Լինել իբրև զկճղակս. պճեղ դառնալ. *Եղնգունք ծայրից մատանցն ոտից և ձեռացն կճղակացեալք էին. Ագաթ: *Կարկառեա՛ զկճղակացեալ ձեռսդ քո, և կա՛լ զոտս մարտիրոսիդ. Ոսկ. լս:

ԿՃՂԱԿԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Որ ունի կճղակս, կամ կճղակաբաշխ. *Անսասուն թաթաՀերձ կճղակաւոր. Ղևտ. ԺԱ. 3:

ԿՃՂԱԿԱՒՈՐԻԼ. չ. Ունել զկճղակս. *Իսկ առ թաթաՀերձն գոլով, և կճղակաւ կճղակաւորիլ. Մեկն. ղևտ:

ԿՃՂԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Կճղականալ. կարծրանալ մորթոյ Հանդերձ ոսկերօք. *Գրտանէին զնոսա լոկ ցամաքեալ զկճղացեալ զոսկերս նոցա. Բուզ. Գ. 19:

ԿՃՊԵՄ, եցի. ն. Κολάζω. Reprimo. Զսպել. ամփոփել. սեղմել. *Գրեթէ ամենայն ինչ արեամբն սրբէր. ընդէր գրեթէ ասիցէ, և ընդէր կճպիցէ. Ոսկ. եբր:

ԿՃՐԻՄ. փոխանակ գրելոյ կրճիմն. *Կրճիմ ինչ 'ի միջի կայցէ. Ոսկ. Ա. փիլ. ԺԵ:

ԿՄԱԽՔ, ից կամ աց. գ. Ոսկերոտի մեռելոց յետ փտելոյ մարմնոյն. (լծ. թ. ղէմիք, սիւմիք (ոսկր.) և գըմըգ. (կոտոր ոսկեր.) *Կոճղ կիսայրեաց... անարգեալ կմախք. Նար. ԿԳ: Իսկ Հին բռ. *Կմախք, ոսկերք. կմ կոտորածք: Կմախել. կարթահարել, կամ ջղատել ››: (Ուստի Կամախ անուն քաղաքի, ուր էր գամբարան թագաւորացն Հայոց, այն է Հինն Անի:)

Իսկ Թղթ. բարօսք. *Ուռան և ողբան և գուժեն իբրև կմախս մեռելոց ››. յն. իբրև 'ի ճաշ մեռելոյ. ἐν περιδείπνῳ. գուցէ ընթերցեալ է մերս՝ περιδείδων. աՀաբեկ, որպէս կմախս եղեալ 'ի խրտուիլակ:

ԿՄԱԽԱՃԱՇԱԿ. ա. Իբր Քմանճաշակ. 'ի քիմս առեալ ճաշակ իմն (որպէս Համեմ, լէզի). և կամ կմկմալով կիսաբերան. *Երէկ զկաղնեաց խմաստաիրել քեզ մանաւորաբար 'ի մերոցն կարասեաց կմանճաշակ չաստացեալ ընկալաք 'ի քէն գոՀուն. Մագ. ԿԱ:

ԿՄԱՑԵԱԿ կամ ԿՄԱՑԵԿ, եկի, կաց. գ. Կամ է Սուտ զարդ, պաճուճանք, և կամ Բիծ, ապի, արատ. *Ընդ այսչափ զարդծիս և վէրս թափանցանց... բարեբախտ և երջանկի վիճակի մասն ընկալաւ առանց

կմայեկաց և ագեղութեաց. Փիլ. լին. ԺԶ. 59. ուր լտ. ըստ Աճառեանի, առանց արատոյ: *Առանց կմայեկաց. ըծ. առանց պաճուճա֊նաց. Լծ. էէւ: Իսկ Հին բռ. *կմայեակք. հմայականք, խարանք »:

ԿՄԲԵԱՅ. Ὀμφαλώδης, ὀμφαλεις, կամ λόσις. Umbelici modo, umbono munitus. (Արմատն երևի կուռք. յորմէ և կմբէթ.) որպէս կմբեթեայ. պորտաւոր. այսինքն ու֊ռուցիկ 'ի ձև պորտոյ կամ փորոյ. որ և ԿՄԲԱՒՈՐ կմ ԿՄԲՐԱՒՈՐ. Տես և ՈՍԿԻԿՆՄ֊ԲԵԱՅ. *Մեծապայծառ իմն կմբեայ վահա֊նացն փայլեցեն. Ոսկ. Մ. Գ. 10:

ԿՄԲԵԹ կամ ԿՄԳԷԹ. Տ. ԳՄԲԷԹ. *կանգնեաց 'ի վերայ տապանին կմպէթ մարմարինեայ. Հ=Ց. հոկտ. ԻԸ: *Ըստ ամբարձման կամարի վերնայարկն գնդի ձըգ֊ման կմպէթի. Նար. խչ:

ԿՄԲԵԹԱՁԵՒ. Տ. ԳՄԲԵԹԱՁԵՒ. *Տե֊սիլ կմբեթաձև խորանայարկ ամպեղէն. Ագաթ:

ԿՄԲԵԹԱՅԱՐԿ. Տ. ԳՄԲԵԹԱՅԱՐԿ. *կմբեթայարկ ճեմարան իմն հրեշտակաց: Զմինն կմբեթայարկ յանուն սէյ կարապե֊տին. Ուռհ:

ԿՄԲԵԹԱՆԻ. որպէս կմբեթք. *Բար֊ձրաբերձ կմբեթանին 'ի հիմանէ տապալէին. Գր. տղ. ԷՃՃ:

ԿՄԲԵԹԵԱՅ. ա. Իբր կմբեթաւոր. մանաւանդ որպէս կմբեայ, զոր տեսցես. *Գեղարդունս շողացեալ, կմբեթեայս վա֊հանացն շրջանակեալս. Ոսկ. ԷԲԲ. Ը:

ԿՄԲՐԱՒՈՐ, ի, ազ. ա. փոխանակ գըրե֊լոյ կմբաւոր. իբր կմբեայ. *Ոսկին վահանս կմբրաւորս. Մխ. դփ:

ԿՆԱԹՈՂ. ի, աց. ա. } Որ թողու ըզ֊
ԿՆԱՀԱՆ, ի, ից կմ աց. } կին իւր. կամ 'ի բաց հանէ զօրինաւոր ամուսին իւր. *Կին որ յանդգնեալ՝ կնաթողին կին լինի. կանոն: Մխ. դփ: *կնաթողաց արանց, կամ այրա֊թողաց կանանց. Ը. ընդհանր: *Սպանօղք, և կնահանք. Խոր. Գ. 27: *Վասն որոշելոյ զկնահանսն: Եթէ ոք 'ի կնահանիցն. կանոն: ուր գրի և *կնահանէից, պոռնկաց ». որ֊պէս թէ ուղղ. իցէ կնահանեայք կմ նէք: *Զի մի' ամենեքին 'ի կնահանն ձգիցէ զխնամն. Ոսկ. Մ. Ա. 17. յն. արտաքսօղ. ἐκβάλλων.

ԿՆԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ի բաց հանելն յիւրմէ զկինն. գոլընէրը դօշամագ. *Պատու֊հասէ վասն կնահանութե. Նխ. մաղաք:

ԿՆԱՄԱՐԴ, ոյ. մանաւանդ } ա. Γυναι-
ԿՆԱՄԱՐԴԻ, դւոյ, դոց. } χάνηρ, ἀν-
δρόγυνος. Muliebri animo praeditus, effe-minatus. կանացի բարուք. կնատ. անարի. վատասիրտ. մեղկ. կէվշէկ, գօրգագ. *կնամարդ զնա կոչելով. Աէծբ. Ա. 15: *կնամարդոյն՝ որ 'ի տիտանացն պատառեցաւ. Ճ. Բ: *Ես զատանեանսդ կոչեմ կնամարդիս. Խոր. Գ. 55: *Իգական ախտ յոգիսն գործելով, և կնամարդիս կազմելով. Փիլ. թէսալոն: *Այ֊րնթեր կանանց և կնամարդեաց (կամ կնեայ մարդեաց). Ոսկիփոր:

ԿՆԱՄՈԼ, ոյ. մանաւանդ } ա. Γυ-
ԿՆԱՄՈԼԻ. լւոյ. լոյ, լեաց. } ναικομα-
νής. Mulierum amore insanus, muliero-sus. Մոլեալն 'ի սէր կանանց. իգասէր. *Ըստ շամշութեան առն կնամոլոյ. Խոր. Բ. 20: *Զորմարդ հարուած շանաճանճն՝ շնաբարոյ կնամոլեացն. Նխ. Եւ:

ԿՆԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Γυναικομανία. Insanus mulierum amor. կնամոլին գոլ. ատ. փանք առ. կանայս. *Բազում անխրատու֊թիք լցեալ, որ յորովայնամոլութէն և 'ի կնամոլութէն. Փիլ. խմաստ:

ԿՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Γυναικοφίλος. Mulierum amator. Իգասէր. կնամոլի. *Կը֊նասէր գոլով սողոմոն՝ յաճախեաց առ֊նուլ իւր կանայս. Նխ. Գ. ԲԳ: *կնասէրք 'ի խառնակութե մոլեալք. Փիլ. Ծ. բան: *Ասեն, թէ կնասէրք էին հրեայքն. Վրդն. դփծ:

ԿՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿՆԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. *Եգիտ սատանայ իւր զէն զօրկորամոլութի, ապա զկնասիրութին. Վրդն. դփծ:

ԿՆԱՏ. ի. աց. ա. ըստ յն. Այրատ. Ἄνανδρος. այսինքն անարի. Parum virilis, ignavus, effeminatus, mollis. կնամար֊դի. իգացեալ. մեղկ. թոյլ և տկար. անզօր. փանաքի. չնչին. վատթար. կէվ֊շէկ, ճէւարէհօրղ, ղօրգ. *(Արք) թե֊թևամիտք և կնատք. Ա. որս. Ա: *Պիղա֊տոս թոյլ ոք էր և կնատ, երկեաւ 'ի հրէ֊իցն. Տօնակ: *Ի կնատս յայս և 'ի հողե֊ղէնս փոխատրիլ մարմին. Պրպ. ԼԷ: *Ի կը֊նատ և 'ի մեղմեխ և 'ի վայրաքարշ դատերս մարդկան. Յհ. կԲ: *Կանացի կնատ և ան֊զօր լինելութեն (բնութե կանանց). Պիտ: *Տզօր և կնատ զօրեղութե. Յհ. ԻԺ. տփ:

ԿՆԱՏԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ կնատ. վատթարագոյն. տկարագոյն. *Կնա֊տագոյն ապա սորա և ուժոյն յայտնեցաւ ստութիւն, իւրովին կախաղանելով. Պիտ: *Քան զմարմնական ցանկութիս կնատագոյն. Փիլ. սամ: *Քան զսարդխոստայն անօսրա֊գոյն և կնատագոյն գործէ. Ոսկ. Մ. Ժ. 9. յն. ἀσθενότερος, infirmior.

ԿՆԱՏԱՁՈՐՁ. ա. Տկար և անպիտան ձորձոյ նման. *Զծիրանիս քղամիդն անգոս֊նեն (միանձունք), և իբրև սարդխոստայն կնատաձորձ հաշուին. Ոսկ. Մ. Գ. 16: (չիք 'ի յն:)

ԿՆԱՏԵԱՅ. եցի, ցաց. ա. Ատեցօղ կը֊նոջ իւրոյ. *Երգիծանէ զայրն, բամբասէ, կնատեաց և վատթարազգի կարդայ. Սարգ. Ա. Դ. Է:

ԿՆԱՏԻՄ, եցայ. ց. Ἀνανδρόμαι. Ignavus reddor. կնատ լինել. թուլանալ. մեղ֊կիլ. *Մոլեկան ախոյն երկիր եղարգ սամփ֊սոն, և անդէն մերկացաւ 'ի շնորհացն, և կնատեցաւ, և լքաւ. Եղիշ. տփ:

ԿՆԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Թուլութի. մեղկու֊թի. կակղութի. լուծութիւն. *Զկատոյն կնատութին յարգիւ իմն ամպեն, և այն֊պէս առնեն կալծրագոյն. ՍԷԲէր. Ե:

ԿՆԱՑԵԱԼ. Որպէս զկին եղեալ թոյլ և մեղկ, կամ լիրբ. *(Որք ամօթխած կա֊նայք երևէին), 'ի վեր հայելով տեսանեն, և երևեցուցանեն զինքեանս քեզ կնացեալ. Նեղոս:

ԿՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Γυναικόω. Effemino. Իգացուցանել. մեղկել. կնատ առ֊նել. թուլացուցանել. *Զմարմինս կակ֊ղութե և փափկութե կնացուցանէին. Փիլ. խմաստ: *կնացուցեալ յեղու (զնա) 'ի խառ֊նէշ վատասրտութի. Պիտ:

ԿՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զկին. կա֊նամբի. կիւիւ ունեցօղ, խրգաած մարդ. *Ե֊թէ կնաւոր երեց գացի 'ի պղծութի. կանոն:

ԿՆԳՄԵՆԻ. գ. Մորթ կենդանւոյ ի֊րիք. գուցէ դոդոմ. *Զասմուրենիս, և զկնգմենիս, և զգայլենիս ագանէր. Բուզ. Ե. 2:

ԿՆԳՈՒՂ, գղի, կամ գղոյ. գ. որ և ԿՆԿՈՒՂ. (լծ. լտ. Cucullus. գուգուլլաս. թ. գուկուլ). Գլխարկ մեծ. վերար ճգնաւո֊րական. պէօրք, գուլամոգ, դուրնօս, պաղ֊լըգ. *Կնգուղ՝ կրօնաւորական կարգին: Պատ էր՝ զի և կնգղեաք մի լիցի կարօտ: Նո֊վին կնգղովն. եւս: Զկնգուղն՝ կրօնաւորացն ասաց ունել, և ոչ թէ երիցանց. Լմբ. պարգ: *Որ ունի կնգուղ 'ի գլուխն. Ճ. Ա: Տես և Վրք հց. Ժ. Խ ծա:

ԿՆԴԱԿ. Տ. ԿՆՏԱԿ, և ԳՆԴԱԿ, և ԿՈՒՆՏ կամ ԿՈՒՆԴ:

ԿՆԴԱՆԱԼ. Տ. ԿՆՏԱՆԱԼ.

ԿՆԴԵՄ, եցի. ն. կունդ առնել. փետել. տերևաթափ առնել. և խոշտանգել. կըռ֊փել. (լծ. յն. գինդինէ՛ւօ.) *կնդէ զծառն, և մի բնաւ տերև թողուլ: Քաղ կնդել զպ֊տուղն, և ապա պատառել. Վրք: *կնդեալ ագարակն 'ի բանտ: Հարկանեն զնա, և կըն֊դեն, և բանդեն. Մխ. դփ:

ԿՆԴՆԴՈՑ. Տ. ԿՆՏՆՏՈՑ:

ԿՆԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿՆՏՈՒԹԻՒՆ:

ԿՆԴՐԿԱԲԵՐ, ի, աց կամ ից. ա. Λι-βανοφόρος. Thurifer. Բերօղ կամ բուռ֊ցիչ կնդրկաց. *Լերինք լիբանանու կնդրկա֊բերք. Վրդն. Երգ. (զի և կնդրուկ ըստ յն. լիբանոս ասի):

ԿՆԴՐԿԱԽԱՌՆ. ա. Λελιβανωμένος. Cum thure mistus. խառն ընդ կնդրկի. *Ցանհնարին մոլութե զգաղանս վառեալ պատրաստեր՝ խնկեալ գինւով կնդրկա֊խառն. Գ. Մ. Է. 25:

ԿՆԴՐԿԵԱՑ. ա. Կաղմեալ 'ի փայտից լիբանանու, որ թարգմանի կնդրուկ. *Կա֊տարեաց զաւաճարն 'ի փայտս կնդրկեայս. Եփր. Խ:

ԿՆԴՐՈՒԿ, դրկի, կաց. գ. Λίβανος, λιβανωτός. Thus, tus, lacryma odorata. իտ. olibano, incenso. որ և ԼԻԲԱՆՈՍ, և ԼԻԲԱՆԱՆ ասի. վր. գունդրուկի. Ազգ խըն֊կոյ ազնիւ, որ է խէժ կամ արտօսր ծառոյ առաւել յերջանիկն արաբիա, և'ի լերինս լի֊բանանու. (համարեալ յանանց ուղղէնս, որ է ըստ այլոց զմուռսն.) Ըստ եբր. լէպօ֊նա՝ է լիբանան, և կնդրուկն՝ լէպօնա. իսկ ըստ յն. երկոքին են լիվանօս. թ. կէնդիւր, գիւն֊նիւկ. ղօնլուղ: Տես Ղևտ. Բ. 1. 2. 15. 16: Ե. 11: Զ. 15: Երգ. Գ. 6: Դ. 6: Ես. ԽԳ. 23: Ովս. Դ. 7: Ա. Խ. Ժ. 29: Գ. Դ. Է. 2: *կընդ֊րուկք, և օտարական խունկք. Պղատ. օրէ. Է: Իսկ Եւ. Լ. 34. *կնդրուկ երևելի ո. ի. մա թափանցիկ, այն է ազնուակն և պա֊տուականն ժողովեալ յաշնան, և ոչ թխա֊գոյնն քաղեալ 'ի ձմերան կամ 'ի գարնան՝ ճեղքմամբ կեղևոյ ծառոց, մինչև է ինքնին եփեալ և ծորեալ:

Ի Հին բռ. *Սպիտակ կնդրուկ, ոլոր֊տիմիատ »: Իսկ 'ի բառս Գաղիան. կնդրուկ գնի և իբր Մաստաքէ:

ԿՆԻ. Տես 'ի բառն ՁԿՆԻ, և ԿԻՆՔ, և ԿՆԻՔ:

ԿՆԻԻՆ. ոյ, ոց. գ. Σχοῖνος, βούτομος. Juncus, pratum, carectum. Ազգ պըր֊տուոյ. ոմն խոշորատերև սէզ, կմ նրբատերև եղէգն. բոյս գիճին վայրաց, յորմէ լինի հիւսել անօթս պէսպէս. ազղ, գօխա, նազլ օթա. *Մինթէ կանաչանայ պրտու առանց ջրոյ, կամ բարձրանայցէ՞ կնիւն առանց ըմ֊պելոյ: Առ պրտուով և եղեգամբ և կնի֊նով. Ցօբ. Ը. 11: Խ. 16: *Հեղեղատ է կնի֊նոյ. Աճառ. Ճըփ: *Հեղեղատեայս կնիւնոյ. Նար. Լե:

ԿՆԻՒՆ. ոմն բառ յն. Κυναῖος, այսինքն շնական, է Ղանաճանճ. *Ձիապիծակքն և կնիւնքն 'ի ներքս անկանին. Կէլաս. ոչխօռ:

ԿՆԻՒՆԱԲԵՐ. ա. Σχοινοφόρος. Junciser. Ճախին վայր որ բերէ զկնիւն. սաղլըգ. *Ա֊նի ցորենաբեր փոխանակ կնիւնաբերին. Աճառ. Ճըփ:

ԿՆԻՔ, կնքոյ, կնիքք կամ կնիք. կնքոց. գ. Σφραγίς, ἀποσφράγισμα. Sigillum, signa-culum, signum. ('ի ձայնէս կնի. Ձկնի. որ և ՀԻՆ, ՁՀԻՆ.) Հետք իրաց տպաւորե֊լոց. Նշան մատանեայ. գրոշմ. տիպ. և իր տպաւորիչ զհետս իւր, որպէս կնքոց. Մա֊

տանի․ ևն․ Թէոհիոր՝ խոխոջը, և խոխոջը, մօփ․ նէհոր․ Թուհր, փողոտ, խոխէմ․ եբր․ խոխամ․ *Քանդակ կնքոյ․ Ել․ ԻԸ․ 11․ 36 ։ ԼԹ․ 6 ։ *Դնել իբրև զկնիք․ Երգ․ Ը․ 6 ։ Անգ․ Բ․ 24 ։ *Երեր նմա զպարկսն կնքօքն հանդերձ․ Տօբ․ Է․ 6 ։ *Կնիք յաջոյ ձեռին իմում․ Երեմ․ ԻԲ․ 24 ։ *Ողջ են կնիքդ․ Դան․ ԺԴ․ 16 ․ իբր կընիքք․ որպէս և Շար․ *Քև լուծան կնիք դատապարտութեան ոյ։ *Մի լուծանէր զկնքեալ զկնիք արքունական պատկերիդ․ Նար․ ՀԸ ։ (որ է կնքեալ նմանութիւն)։ *Կնիքն, և նկարագիր իւր․ Նար․ ԼԸ ։ (որ է մատանին կընքող։) Որպէս կնիքդ բազում էութիւն 'ի կերպարանս իւր գաղափարելով անեղծ և անփոփոխ կայ միայն․ Փիլ․ լին․ Բ․ 114 ։

Նմանութիւն ասի․ *Կնիք արդարութեան, կամ առաքելութեան, կամ նմանութեան․ Հռ․ Դ․ 11 ։ Ա․ Կոր․ Թ․ 2 ։ Եզեկ․ ԺԸ․ 12 ։

ԿՆԻՔ․ որպէս Դրոշմ կամ Նշան խաչի 'ի ճակատս․ *Դրոշմ զգայութեան և կնիք 'ի դէմս ամենից ։ Ախոյեան և կնիք ընդդէմ թշնամւոյն․ Շար։ *Արարեալ զկնիքն քո 'ի դէմս իւր ։ Կնքեաց զինքն 'ի կնիքն քո․ ՃՃ։ *Անոյշ զճշմարտութեան և զյանդիմանութեան նշան յաղթութեան, որ կոչի ըստ մերում լեզուի կնիք․ Տօնակ ։

ԿՆԻՔ․ որպէս Մկրտութիւն, և դրոշմ․ *Տալ եռօք կնիք և տանն ստեփանեայ ․․․ յն․ մկրտեցի․ Ա․ Կոր․ Ա․ 16 ։ *Եկն յոյ կընիք առնուլ 'ի յովհաննէ․ Եփր․ համաբ ։ *Գայ խոնարհութեամբ կնիք առնուլ 'ի ծառայէն․ Իգն ։ *Այս հոգին սուրբ եկն էջ ընդ կնիք առնուլն տեառն․ Կոչ․ ԺԷ ։ *Եւ ապա կնիք ետ նմա․ Եւս․ պտմ․ Գ․ 23 ։ *Ետ նոցա զատ 'ի քո կնիքն․ Ճ․ Ա ։ *Եթէ չգործէ ինչ նովաւ ած, ոչ կնիքն քո կնիք է․ և ոչ խորհրդոցն հաղորդ լինիցիս․ Ոսկ․ Բ․ փիլ․ Բ ։ *Հաւատաց 'ի քո և մկրտեցաւ մամեկքատ, և առ զնա քոյր իւր 'ի կնքոյ․ Հ․ ԿԻԼԻԿ․ (այսինքն ընկալաւ յաւազանէ որպէս կնքամայր)։ *Եթէ կանխաւ ըմբռնեսցես զքեզ կնքովս․ Անյոբ․ Միք։ *Կնիքս այս ․․․ (ձև դրոշմի)․ Մաշտ ։

ԿՆԻՔ ԲԱՆԻ․ որպէս Լրումն, հաստատութիւն, վճիռ․ գատակնիք․ ՆԵՐԻՓԷՆՔ թէլամ․ *Զի մի յաճախեսցի բանս առաւելութեամբ վկայութեանց, կնիք դնեմք սուրբն ըղձտեսիլն անտանի ։ Այս հօր այ է շնորհակալութիւն, զոր կնիք դնէ գոհացողական աղօթից․ ԼմԲ․ եր ընդէզք․ և ող ։ *Վասն որոյ և զկնիքն յետոյ 'ի վերայ դնէ․ ոչ կարէք այ ծառայել և մամոնայի․ Երզն․ մփթ ։ *Լուծեր զկնիք դատապարտութեան մերոյ․ Շար ։

ԿՆԻՔ ՀՕՐ․ Իսկական նկարագիր էութեան նորա Որդի․ էական պատկեր․ Χαρακτὴρ․ *Որ կերպարան և կնիք հօր ։ Հօրն երկնաւորի սահման և բան և կնիք ։ Ամենափայլ ճառագայթ, անյեղլի կնիք։ Զճառագայթդ փառաց և զկնիք անքնին խորհրդոցդ հօր․ Շար ։ Խոսր ։ Նար․ Գ․ ՀԷ ։

ԿՆԾՈՒՆՔ․ Տ․ ԿՈՒՆՁՆ, կնձունք ։

ԿՆԿՂԱԿ․ գ․ Փոքրիկ կնկուղ, և որ ինչ նման է նմին․ *Տեսայ փոքրիկ մոնոզոնակ, ունէր պըլուղ զիւրն կընկղակ(արտուտ)․ Շ․ տաղք ։

ԿՆԿՂԱՒՈՐ․ ա․ Ունող զկնկուղ, կամ զկնգուղ 'ի գլուխ․ վեղարաւոր․ ղոմհաւոր․ *Կրօնաւորքն սևազգեստք էին, և կնկղաւորք․ Մաղի ։

ԿՆԿՈՒՂ․ Տ․ ԿՆԳՈՒՂ․ *Կնկուղ տամք ։ Այս կնկուղ (կամ կնգուղ) խոնարհութեան է նշանակ․ ԼմԲ․ պտրգ ։ *Տեառնագրեն զկընկուղն ։ Ընդունի եղբայրս մեր զկնկուղ ձեւոյս սաղաւարտ փրկութեան․ Մաշտ ։ *Եւ այս նշանակ կնկղաց (կամ կնկնղաց) նացա․ Վրք հց․ Յ ։

ԿՆՁԱՁԱՅՆ․ ա․ Ունող զձայն՝ կամ քծնող շան, կամ կնճաց՝ այսինքն խոզից․ *Յարատ հայհոյութածովքն, և կնճաձայն բարբառովն․ Մագ․ Գ ։

ԿՆՁՆԻ, նւոյ․ գ․ Πτελέα․ (լծ․ պտեղ, պտղի․) Ulmus․ Ծառ վայրի, է որ բարձր, և է որ ցած, բազմաճղի, խժաբեր, բոյն մժղկանց․ գարա աղաճ․ *Սաւոքն, և կնձնիք, և կաղամախիքն․ Վեցօր․ Է ։

ԿՆՃԱՆԱԼ․ չ․ Որպէս զկինճ վայրենանալ հպարտութեամբ․ գոռոզանալ․ ամբարտաւանիլ․ յոյն կալ․ յն․ բարձրավզիլ․ *Կամեցան կնճանալ ․․․ հպարտանալ ևն․ Գ․ Դ․ Գ․ 12 ։

ԿՆՃԱՓՈՂ, ի, աց․ գ․ Քթափողք երրաւդալարեալք, կամ ծորակք ըմպանակաց․ *Կացեալ 'ի մէջ՝ պատուածովքս կնճափողացն զոյգ ըմպանակացն բաժանէ զգլխին նորագոյն․ Բրս․ աբԲԷց․ յն․ խոտորնական փողք․ σκολιοὶ σωλῆνες, obliqui tubi․

ԿՆՃԹԱԴԷՄ․ ԿՆՃԹԱԿԵՐՊ․ ԿՆՃԹԱՑԵԱԼ․ ա․ Նման կնճթի խոզին․ խոզադէմ․ վարազակերպ, նմանեալ կնճի․ *Կնճթադէմ երեսօքն․ Ճ․ Բ ։ *Փրփրացեալ դիզեալ զկնճթակերպն երեսօք ։ Կնճթակերպ երեսօքն հանդերձ ։ Եւ դէմք երեսացն կնճթացեալ․ Աֆոթ ։

ԿՆՃԹԵՂ, ի, աց․ ա․ Ունող զկնճիթ, զքիթ մեծ կամ զցռուկ․ *Ոչ իբրև զփիղ ժանեաբ ․․․ ոչ կնճթեղ, ոչ ցռկեղ․ Եղիշ․ ծն․ առ Վարդանայ ։

ԿՆՃԻԹ, ճթի, թաց․ գ․ Կնճի քիթ․ ցռուկ խոզի և վարազի, և որոց նման են նոցա․ (մերթ թուի վարիլ և իբր կինճ․ որպէս և 'ի բարդութիւնն կնճթադէմ, ևն․) կնճաւք, խոզի թիք, գաղանի տունը՝ բէճանը․ որպէս Ῥίν․ Nasus, կամ rictus․ իտ․ Grugno․ *Իբրև զգեղնաբիր և զարմատակերն կնճթաց ։ Ի կնճիթ կոճանայ յեղեգան բնակելոց․ Աֆոթ ։ *Եւ այլ գազան նման առուծու, բայց կնճիթն սուր է և երկայն․ Խոր․ Յ ։ *Կնչութն երկայն․ Վոփ ։

Կամ Պատիճ փղի․ Προνομαία․ Proboscis․ խօրթոմ․ *Եւ այլոյ միւսոյ կենդանւոյ մեծութիւն, և այլոյ՝ կնճիթն․ Նիւս․ կազմ ։

ԿՆՃԻԹՆ, կնճթան․ կամ կնճիթ, կընջիթ, կնջիւթ, կնճութ, ի․ գ․ Σήσαμον, ος․ Sesamum․ Շուշմայ․ ունդ իբրև զկորեակ, և իւղ նորա ձիթանման՝ ծանրահոտ․ և բոյս նորա․ հուսնճի, կնջութ, կնջիթ․ սուսամ, յորմէ սուսամ եաղը, շըրլըղան․ շիրիկ․ (իսկ յն․ ... σησάμη, sesama, կարծի յոմանց ցորեան ինչ 'ի հնդիկս․) *Մարմնոյ մեծութեամբ բակլա և սիսեռն պարծէին առ հատ կոտաւաւու և կնճըթան (որք պարծինն որպէս նիւթ լուսոյ)․ Մխ․ առակ ։ *Ձիթագործութիւն 'ի կնջիւթէ, յարմաւոյ, յընկուզոյ․ Փիլ․ Էլ․ Բ․ 103 ։ *Համ իւր իբրև կնճիթ 'ի մեղր․ Եփր․ Ել ։ *Ձիթենի և ընկուզի և բևեկնի, և շուշմայի՝ զոր մեք կնջիթ (կամ կնջիթն) ասեմք․ Սանահն ։ *Վայրենի ցորեան և գարի, և սաղն և ոլոռն և կնճիթ երկրին բերել․ Եւս․ քր․ Ա ։ *Կնճութ, որ է շուշման, որ թուրքն սուսամ ասէ․ Բժշկր ։ *Սեսամոն, կնճիթ, կամ կնջիթ․ Գաղիան ։ *Բազք (պէղէր) լալ մարոյ․ կնջիթ վայրի․ Հին բռ ։

ԿՆՃԻՒՆ, կնճռան․ գ․ Σύνδεσμος․ Colligatura․ σειρά, vinculum․ στραγγαλία, obligatio․ ռմկ․ քնճիռ, կոխնճ․ գրի և կընջիռն, կնջիւռն, կնջիռ․ Խառնուրդ կապոյ․ յօդ․ կապ․ հանգոյց․ ոլորք․ լար․ և նմանութեամբ՝ Դժուարութիւն․ լուծ․ խարդախանք․ գաւ, և խաբէան․ և խորհուրդ սըրտի․ *Կնճիռն անիրաւութեան․ Ես․ ԾԸ․ 6․ 9 ։ Երեմ․ ԺԱ․ 9 ։ Գծ․ Ը․ 3 ։ *Ի հատանելն անդամոց՝ միւն տապականի, և կնջիռն (մեղաց) ոչ խզի․ Եփր․ համաբ ։ *Կնճիռն ամենայն մարդկան 'ի խնամս չարին հաստատեալ է․ Եփր․ ծն ։ *Շնորհք պխտոյ են չար կնճռանս մերոյ, և ոչ արդարութեան սատուգութեան ։ Ի սբ սրտէ, յայնցանէ՝ որ 'ի կընճռան անդ են․ Եփր․ հա․ և ա․ փիլ ։ *Գիտակ ած զչար կնճիռն նոցա ։ Է որ պահէ 'ի սրտմտութէ, և ճնշէ զկնճիռն իւր՝ զի մի յաղթահարեսցի․ Մծբ ։ *Կնճիռն բանուն վաճառաց, կամ մեղաց․ Ոսկ․ մ․ Գ․ 3․ և աղօթ․ Բ ։ *Այն նախանձոտ աղուեսքն հին՝ կնճիռ լինէր գործոյն կրկին․ Ներս․ մոկ ։

ԿՆՃԻՌՆ․ Ῥυτίς, ἀμαρύνη․ Rugae․ Խորշոմութիւն գիմաց կամ մորթոյ ճակատուն․ խոժոռութիւն․ խանճմրլըր․ *Ոչ խոժոռեցաւ ինչ, և ոչ ամենևին կնճիռն ծնաւ յերեսս նորա․ Վրք հց․ ԻԳ ։

ԿՆՈՋԱԾԻՆ․ ա․ Ի կնոջէ ծնեալ․ *Որդի մարդոյ՝ որ ըստ ամպս երկնից գայր, կնոջածին ոչ էր սա, եթէ ոչ այնպէս․ Դամասկ ։

ԿՆՈՋԱԿԱՆ․ ա․ Սեպհական կնոջ․ *Ո՞ւմ է այս օգ կնոջական․ Վրք հց․ Ղ ։

ԿՆՈՋԱՍԷՐ․ Տ․ ԿՆԱՍԷՐ․ *Ասեն զառաջնոյն կնոջասէր լեալ, և այնիւ անկեալ․ Վրք հց․ Է ։

ԿՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Լինելն կին ումեք․ հարսնութիւն․ ամուսնութիւն․ ըստ յն․ և լակին ասի․ γυνή, mulier, uxor․ *Առ ի զգալ ինձ կնութեան ։ Ետ զնա արքայատառն իւրում կնութեան ։ Եդաւ առ զմայեկեթ 'ի վերայ այլոց կանանց իւրոց՝ իւր կնութեան ։ Ետ նմա լաբան զդուստր իւր կնութեան ։ Ա՞ռ գու ինձ զաղջիկս զայս կնութեան ։ Տո՛ւք ինձ զաղջիկն զայն կնութեան ։ Եղև նմա 'ի կնութեան ։ Լինել քեզ կնութեան։ Եղիցին նոքա մեզ կնութեան․ ևն ։ *Խօսել կնութեան ։ Ածել 'ի կնութիւն կամ 'ի կնութեան․ Եւս․ քր․ Ա ։ Մծբ․ ԺԲ ։

ԿՆՈՒԹԻՒՆ․ Բնութիւն կնոջ կամ կանացի․ *Ի կնոջէ յառն բնութիւն փոխէր ․․․ 'ի յառնէ 'ի կնութիւն (յն․ 'ի կին) պատուհասամբ լինելով․ Պղատ․ օրէն․ ԺԲ ։

ԿՆՈՒՆՔ, կամ ԿՆՈՒՔ․ Ռամկական բառս կնիք, ըստ որում մկրտութի։ Մաշտ․ հին ։ *Քրիստոնէութեան սկիզբն և գլուխ մկրտութիւն է․ որ և կնունք ասի աշխարհիկ բառով․ Երզն․ խրատ ։ *Ի կնունքն, և 'ի պսակն ո՛չ է պարտ արբենալ, կամ գուսան կոչել․ Ոսկիփոր ։

ԿՆՉԵԼ կամ ԳՆՉԵԼ․ չ․ Խանչել որպէս կինճ, և կանչել․ ճչել․ *Իբրև զխոզ վայրենի կնչէր կանչէր․ Աւծբ․ Գ․ 8 ։ *Խոզացեալ՝ մեծաձայն ճչել, կնչել (կմ գընչել, կամ կանչել)․ Աֆոթ ։

ԿՆՉԻՒՆ․ գ․ Կանչիւն, և ճչիւն կանացի․ *Ոտիցն ճեմելիք, և կնչիւնք բարբառոյն․ Ոսկ․ Ա․ փիլ․ Է․ յն․ διακεκλασμένη φωνή․

ԿՆՋԱՆ․ Տ․ ԿԻՆՃ ։

ԿՆՋԻԹ․ Տ․ ԿՆՃԻԹ․ և ԿՆՃԻԹՆ ։

ԿՆՋՈՒՂՏ․ գ․ Որպէս թէ կենդանի խառնակ 'ի կնջէ և յուղտէ՝ հանդոյն եղջերուաքաղի․ *Քարշեա՛ յինմար զկնջուղտ քո ․․․ զմեռելոտի շունն․ Հ = Յ․ յուն ԻԱ ։ (կամ ընթերցիր՝ զընջուղտ ։)

ԿՆՏԱԿ, ի, աց․ ա․ Φαλακρός․ Calvus․ որ և ԿՆԴԱԿ․ կունդ․ կունտ․ հերաթափ գլխով․ ճաղատ․ փոդ, թէլ․ իբրլու․ թա՛լըստա․ *Ե՛լ կնտակ, ե՛լ կնտակ ․․․ այլ ձ․ կնդակ․ Դ․ Թգ․ Բ․ 23 ։

ԿՆՏԱՆԱԼ կամ ԿՆԴԱՆԱԼ, ացեալ․ չ․ Φαλακρόομαι․ Calvesco․ Կունտ կամ

կունդ լինել. Թափիլ հերաց գլխոյն. Ճաղատ գտանիլ. փաղլանմագ, Թաղլանմագ. *Ամենայն գլուխք կնտացեալք (կամ կնդացեալք). Եզեկ. ԻԹ. 18: *Ոչ կնտացեալ ոք վարսաւոր եղև. Արիստ. հռետ:

ԿՆՏՆՏՈՑ, ի, աց. ա. Πλῆκτρον. Plectrum. որ և ԿՆՏՆԴՈՑ, ԿՆԴՆԴՈՑ, ԿՏՐՆԴՈՑ, ԿՏՆՏՈՑ. Գործի բախելոյ զԹելս նուագարանաց՝ յայլ և այլ նիւԹոց. Բաշէնէ, մըզրապ, զախմէ, չէթիր. *Քանզի քնար և տաւիղ 'ի ներքուստ՝ պղինձ հնչէ առ կռնտնտոցն. Բրս. ձախ: *Որ յաղխոն կտնդոցին շարժումն ուրուշեալ երգեսցէ: Որպէս երաժշտական ոք զԹուլացելովք աղեօք քնարին բախեալ զկռնտնոցն (կամ զկնտռնդոցն): Որք զկտռնդոց ածեն: Գործարանք ձայնի մաղձումք, իսկ խօսիցն բերան, լեզուիցն և կոկորդիցն զկնտնտոցի (կմ զկտռնդոցի) օրինակ ունելով, և վերնատանն՝ հնչմանն. Նիւս. կազմ. և բն: *Իսկ հնչումն, յորում կրտռնտոցն բան նորա բախելով. Փիլ. լին. Դ. 196: *Բան մարգարէին իբրև կտնդոց բախէր զերգու կիտտսին. Անան. յոփ: *Իբրև կնտռնտոցաւ (կամ կնտնդոցաւ) հարկանէ բարի բանիւ և գործովք երգել մոյ: Քնար է հոգին, և կնտռնտոց միաքն. Վրդն. ող: Իսկ Լմբ. ԻԳ. *Դաւթական կնտնտոցաւն ոգ. իբր քնարաւ:

ԿՆՏՈՒԹԻՒՆ կամ ԿՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Φαλάκρωμα. Calvities. Կունտ կամ կունդ գոլն. Ճաղատութիւն. Ճնդութի. և կեղ գլխոյ՝ որ Թափէ զհերս. փաղլըգ, Թաղլըգ, քէլլիք, քէլ. *Ի կնտութե (կամ 'ի կնդութե) նորա կամ 'ի ճեղունե: Մի գերծուցուն զգլուխս իւրեանց 'ի վերայ մեռելոյ 'ի կնտութիւն. Ղևտ. ԺԳ. 42. 43: ԻԱ. 5: *Փոխանակ ոսկի զարդու գլխոյն՝ կնդութե: Ամենայն գլուխ 'ի կնդութի. Եսայ. Գ. 24: ԺԵ. 2: տես և Երեմ. ԽԵ. 5: Եզեկ. Է. 18: ԻԷ. 31: Ամովս. Ը. 10: *Ի կնդութեանն ափուել դէպ եղեալ բորոտութին. Մէկն. ղևտ: *Է՛ ինչ՝ որ ժամանակաւոր, որպէս և կնդութի, և սպի 'ի վէրէ սևուեալ: Ի կռնտութէ և յուշիմութէ. Ան. պորփ: Իսկ Կիւրղ. գնձ. *Տարտամն մոզք, (և) որ զկնտութին ունիցի յանձին ։։. է պլարանութ, որպէս երկչոտութի ըստ յն. δειλία.

ԿՆՔԱԴՐԱՄ, ոյ. գ. Դրամ տուեալ կամ առեալ յանդէպս՝ վասն կնիք տալոյ, այսինքն մկրտութե. քիւռէք աքչէսի. *Քահանայքն մի հարկաւ պահանջեսցեն կնքադրամ, և գինս անգին շնորհին: Կնքադրամ ոչ անուանել, և ոչ հարկաւ խնդրել. Կանոն: և Ոսկիփոր: *Առնուն կնքադրամ, և գին այլ խորհրդոցն. Մխ. ատաղ:

ԿՆՔԱԶԳԵԱՑ. } ա. Σφραγιδοφόρος. Signatus, baptizatus.
ԿՆՔԱԶԳԵՍՏ. }
Որ կրէ յանձին զկնիքն քի, մկրտեալ. *Փոխանակ գայլոյ ոչխար կնքազգեաց. Ոսկ. 'ի ղուկ: (այլ ձ. կնքազգեստ:)

ԿՆՔԱՀԱՅՐ, հօր. գ. ա. Հայր կնքոյ մկրտութե. ընդունօղ զոք յաւազանէ, որ կոչի նորա սան. քիւռէհայր. քիւռէպապա. իտ. compare. *Մի յանհաւատից արանց կամ կանանց... առցէ ոք կնքահայր՝ մանկանց մկրտելոց. Ը. քրզ: որպէս և Կանոն. և Վրդն. պտմ:

ԿՆՔԱՀԱՑՐ. որպէս Կնքատու. մկրտող. մկրտիչն. *Մեծն 'ի ծնունդս կանանց՝ կնքահայրն յովհաննէս. Կանոն: Եփր. խաչափ:

ԿՆՔԱՀԱՑՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Լինելն կնքահայր. պաշտօն կնքահօր. *Գարշ է հրաժարել 'ի կնքահայրութէ այլազգեաց: Մերձ կացեալ կնքահայրութբ. Կանոն:

ԿՆՔԱՄԱՑՐ, մօր. գ. ա. Կին կնքահօր, կամ գործակից կնքելոյ զերախայն. քիւռէմայր, քիւռէմամա. *Մայր մարդոյն ո՛չ է մայր ընդհանուր բնութեն, այսինքն մարդկութեն, այլ՝ ումեմն. որպէս և կնքահայրն, և կնքամայրն. Մխ. ատաղ: *Կնքահայր այր. և կնքամայր կին լիցին. Մաշթ:

ԿՆՔԱՏՈՒ, ուի, աց. ա. գ. Βαπτιστής. Baptista, և baptizator. Տուօղ զկնիք սբ մկրտութե. մկրտիչ. *Վկայեսցէ կնքատուն, եթէ 'ուհաւատի գտան մոյ: Ո՞ տացէ քեզ յայտնաժամ մկրտութի. կնքատուն ոչ պատահիցէ, և մահ հասեալ է. Սեբեր. Ի. Ժ: և Կանոն:

ԿՆՔԱՏՈՒ. Որ ետուն մեզ զխորհուրդ մկրտութե՝ մկրտութբ իւրով, նա ինքն քս. *Եկեալ կնքատուն առ յովհաննէս մկրտիլ 'ի նմանէ. Ագաթ:

ԿՆՔԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Σφραγισθεις. Babtizatus, et confirmatus. μεμυημένος, initiatus. Ունօղ զկնիք սբ մկրտութեան և դրոշմի. մկրտեալ. որ և ԿՆՔԱԶԳԵԱՑ. *Բոլոնաքար կնքաւոր մարդկանն յաղաւթոյ միտ տալ ուսել. Եղիշ. Գ: *Կոչեցելոց նոց, այսինքն երախայից և կնքաւորաց: Սէք էին կնքաւորքն վասն քաւութեանն՝ զօր առին մկրտութբն: Սոցն, այսինքն հալածելոցն և կնքաւորացն որ էին յերուսաղէմ. Եփր. հռ. և Բ. կոր: *Զոր օրինակ երախայի ումեք չէ պարտ 'ի ներքս կալ, նոյնպէս և կնքաւորացն աղանդեաց. Ոսկ. եփես. Գ: յորմէ և Լմբ. պտրգ. և ող: Տօնակ: *Զիւր անունն, որպէս և քս, 'ի վերայ կնքաւորացն կոչէ. Սարկ. հանգ: *Երախայիցն, և կնքաւորաց. Արշ. փղ. 'ի կոչ. ընծ:

ԿՆՔԱՒՈՐ. իբր կնքահայր (եթէ չիցէ այնպէս գրելի). *Եւ մի կնքաւոր կացուցանել զայսահար. Կանոն:

ԿՆՔԱՒՈՐԵԱԼ. Կնքաւոր. մկրտեալ. *Սբ կոչէ զկնքաւորեալսն, և հաւատացեալս զերախայս անուանէ. Ոսկ. կողոս:

ԿՆՔԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σφράγισμα. Baptismus, et confirmatio. Մկրտութիւն, հանդերձ դրոշմաւ. քիւռէսի. փուռը իսմ տանէլը. *Մի զուխտս կամ զընծայս մոյ... 'ի կնքաւորութե տղայոց կատարեսցուք. Մանդ. Ի: *Իբրև վերստին երկրորդ կնքաւորութեն (է կրօնաւորութի). Մաշթ: *Եթէ յերախայութե իցէ, և եթէ 'ի կնքաւորութե. Կանոն:

Եւ որպէս Առնչակցութե սանից կնքելոց ընդ տան կնքահօր, առ 'ի չխնամենալ մինչև 'ի Թոռունս. *Կնքաւորութեն այս է. երկու մարդ կնքաւորք լինին. և լինի յերկու դեհն եղբայր, քոյր. և նոցա որդիք՝ Թոռներն խնամիք լինին. Երզն. խրատ:

ԿՆՔԵՄ, եցի. ն. Σφραγίζω, κατασφραγίζω, ἐπισφραγίζω. Signo, sigillo, obsigno. Կնքով դրոշմել. տպաւորել զկնիք. մօհիւրլէմէք, մարքալամագ. *Կնքել մատանեաւ զհրովարտակ, ըզգիր՝ զմուրհակ, զԹուղԹ. կամ զվէմ գերեզմանի, և զբոյ, և զգիրս. Գ. Թգ. ԻԱ. 8: Եսթ. Ը. 8: Տօբ. Է. 16: Եա. ԻԹ. 11: Նեեմ. Ժ. 38: Ծ. 11: Մտթ. ԻԷ. 66: Դան. Զ. 17: Յայտ. Է. 1: *Կնքեցից զծառայս մոյ իմոյ. և լուայ զԹիւ կնքելոցն. Յայտ. Է. 3—8:

ԿՆՔԵԼ. Ամրափակել. ամրացուցանել. փակել. ծածկել. պնդել. գոյել. գափամագ. և Արգելուլ. կասեցուցանել. ... *Կնքեալ կայ 'ի գանձս իմում. Օր. ԼԲ. 34: *Կնքեցեր զանօրէնութիւնս իմ 'ի քսակի: Ի տուէ կնքեցին զանձինս ('ի մԹին տան), և ոչ ծանեան զլոյս. Յոբ. ԺԴ. 17: ԻԴ. 16: *Կնքեցին զօրէնս, զի մի ոք ուսանիցի. Ես. Ը. 16: *Գարունք փակեալ, և աղբիւր կնքեալ. Երգ. Դ. 12: *Կնքեա զանեսիլդ, կամ զգիրդ: Արգելեալ և կնքեալ են բանքս մինչև ցժամանակ վախճանի. Դան. Ը. 26: ԺԲ. 4. 9: *Կընքեա, և մի գրեր: Փակեաց և կնքեաց զնա: Մի կնքեր զբանս մարգարէական գրոցս այսմիկ. Յայտ. Ծ. 4: Ժ. 3: ԻԲ. 10: *Կընքեցաւ. և ոչ ոք դարձուցանէ. Իմ. Բ. 5: *Որ տուէ արեգական, և ոչ ծագէ. և ընդդէմ աստեղաց կնքէ: Ի ձեռին ամենայն մարդոյ կնքէ. Յոբ. Թ. 7: ԼԷ. 7: *Կնքեա կեցուցիչ զկորուսչին ընԹացմունս. Նար. ԺԲ: *Կնքեա զբանս ատեանս այսօրիկ, փոխանակ առնելոյ՝ անյայտութբ ծածկեա. Սեբեր. Դ: *Հաւատոյ գիտութին և Թիւ նոյա կնքեալ է ('ի մէնջ). Իգն:

ԿՆՔԵԼ. Հաստատել. վկայել հաւատեան. հաստատմացուցանել. վճռել. և Աւարտել. լրացուցանել. կատարել. *Կնքեաց՝ Թէ ած ճշմարիտ է: Քանզի զնա հայր կնքեաց ած. Յհ. Գ. 33: Զ. 27: *Զայս հաւատեօք կնքեալ՝ յանհնարինս հաստատէ զբանն. Իգն: *Զխոստումն երդմամբ կնքեմք. Երզն. մթ: *Զայս կատարեալ, և կնքեալ զպտուղն նոցա, անցից առ ձեռք 'ի սպանիա. Հռ. ԺԵ. 28: *Ի ձեռն հոգւոյն կնքեմք զուստ մարմին և արեան քի: Աստանօր կնքեմ զընԹացս բանիս. Լմբ. պտրգ:

ԿՆՔԵԼ. Մկրտել. դրոշմել. և խաչակնքել. *Որով հաւատացեալ կնքեցայք: Որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան. Եփես. Ա. 13: Դ. 30: *Կնքեցան աւազանաւն: Կնքեցիր մաքրութեամբ. Ը. Քարոզ: Աճառ. Արք: *Տուք ինձ կնիք: Գարշ է կնքել. Կանոն: *Կնքեցին զանձինս իւրեանց նշանաւ խաչին: Եւ առաքեալ զամէնն՝ կընքեաց զինքն Ան. ՃՃ: *Նշանաւ խաչին կնքեին ճակատք մեր քրիստոնէից. Ղևոնդ:

ԿՆՔԻՉ. Որ կնքէ, հաստատէ, լրացուցանէ. *Եղև գլուխ անկեան, այսինքն պատկիչ և կնքիչ այսր հոգևորէն վարդապետութե. Եփր. էփես:

ԿՆՔՈՑ, ի, աց. գ. Σφραγιστήρ. Annulus signatorius, sigillum, signaculum. Կնիք. ըստ որում գործի կնքելոյ. մատանի. մօհիւր, էնկիւշթէ. *Կնքել իմով կնքոցաւ. և եր մատանին ոսկի, և դրոշմն արեգական. Գրմ. աղէքս:

ԿՆՔՈՒՄՆ, քման. գ. Կնքելն, իլն. ըստ ամենայն նշ. *Զպահապանն պատուհասել վասն կնքման վիմին լուծելոյ. Երզն. մթ: *Եթէ պարզև ինչ յետոյ էառ զկընքումն 'ի հօրէ ած գոլ, են. Նանայ: *Հին այսօրիկ եդից զլուսաւորութբ աւազանին կնքումն. Գէոր

ԿՇԱՑ, ի,ից. գ. Ἄσφαλτος. Pix, և bitumen. Նաւթ. կպրաձիւթ. գազփիւնձ. գաթրան, զիֆթ, զէֆթ խարէսի, և զիֆթ, գարա սաքըզ. *Նաւթիւ ծեփեսցես, որ է նա ինքն կշայ: (Չինէին զաշտաքանին) խորովեալ հրով աղխւօք, և կշայիւք ծեփօք. Վրդն. ծն:

ԿՇԵՌ. Տ. ԿՇԻՌ. *Մինչև յերբ կշեռս եդեալ կշռեսցես զծածային բանս. Սեբեր. Է: *Ոմանք չափս և կշիռ արդար ոչ ստանան. Մանդ. կամ Եփր. խորհ: *Ի կշեռն յառաջեսցէ զընԹացս իւր (արեգակն 'ի սանդղման). Զքր. կԹ:

ԿՇԻՌ, կշռոյ, ոց. ա. Ζυγός, σταθμιον, σταθμός. Statera, bilanx, libra. որ և ԿՇԵՌ. (ռմկ. կշիռ, կշռոց. տրամադր երևի քաշ, քաշել.) Գործի չափելոյ ըզծանրութեն իրաց, է որ լծականձ՝ հակաքարշ գնտով, և է որ երկԹաթ նժարօք.

որ և ՁՈՑԳԻՔ կամ ԼՈՒԾԻՔ ԿՇՌՈՑ. Թէրազի, գափան, գրափ, թաշը, չէքի, չէքմէ. Միզան. Եբր. Մօզանէյմ (երկական), և էզան. *Մէտ կշռոյ (կամ կշռոց)։ Մէտ մի 'ի կշռոց։ Կշիռ կամ կշիռք արդարութեան, նենգութեան։ Կշիռ արդար։ Կշիռ և կշիռ՝ մեծ կամ փոքր։ Զոյգք արդարք, և չափք արդարք, և կշիռք արդարք. ևն։

ԿՇԻՌ. Πλάστιγξ. Lanx. Թաթ կամ նժար կշռոյ. *Առեալ զմասունս հրոյ՝ 'ի կշիռ դիցէ. և վերացուցեալ զլուծ սորա՝ ձգելով զհուրն յաննման օգ բանադատել. Պղատ. փիլ։

ԿՇԻՌ. Σταθμός. Pondus. ὁλκή. (լծ. թ. եօլչի.) Չափ ծանրութեան կշռելւոյ. ծանրութիւն. կշռութիւն. Տես և ԿՇՌՈՐԴ, և ՁՕՑԼ. Թարթը, չէքի, աղըրլըգ, Գըրըրամ. Եբր. Միշ-քալ. յորմէ Տրքմ. *Կշռով դարձուցանել զարծաթ, կամ ուտել, կամ տալ պէտս. կամ զամենայն կարգել։ Կշիռ գնդացն, կմ զրահից, աշտանակաց, սեղանոց, պղնձոյ, ամենայն անօթոց, համարոյ, հողմոյ. ևն։ *Իբրև զկշիռս լերանց։ Ցոլովագոյն կշռովք. Սարգ. յկ. ծա։ Պիտ։

Իսկ *Կշիռ մի կապարեայ». խմն ըստ յն. և եբր. տաղանդ կապարի. Զքր. Է. 7։

Այլ *Պահապանք կշռոյ, կամ պահպանեալք կշռովք». են գունապանք. բարապանք. ըստ հոմաձայնութեան յն. . Դ. Թգ. ԺԳ. 4։ ԺԷ. 18. որպէս և 'ի մեզ՝ ԾԲ. 9. գնի, *Որ պահէին զդրունսն»։

Իսկ *Դնել զգլուխ 'ի կշիռս». խմ. 'ի վտանգս. Ա. Դ. ԾԴ. 29։

ԿՇԻՌ աստ՝ նմանութիւն, կշռադատութիւն մտաց, քննութիւն, դատաստան. բաղդատութիւն. Κρίσις, ἐξέτασις, σύγκρισις. Judicium, examen, comparatio. *Զհաստատումն արդար ած կշռօքն։ Ամենայն խորհուրդք կամ գործք վերանայ 'ի կշիռս (ած). Ցծխ. Է. և ԺԳ։ *Եդի 'ի կշիռս իմանալեացս մտաց։ Գիտողին ած, որ զկիրս աներևութիցն մտաց 'ի կշիռս եդեալ. ևն. Նար. ԾԷ. ՀԲ։ *Առաջի իմ ունիմ 'ի կշիռ մտացս զմեղսն և զպատիժն. Լմբ. ող. Ծ։ *Զխակութիւն առեալ՝ ընդ բոյս բարուց ծննդեան արարածոց 'ի կշիռ մատուցանեմք։ Պիղծ շրթունս ունիմք. զի մեք յորժամ 'ի արբութիւն վերին 'ի կշիռ մատանեմք, պիղծ գտանիմք. Ոսկ. յհ։ *Գտանեցուք կշռով զանպատում զօրութեանն. Սեբեր. ա։

ԿՇԻՌ. Կշռութիւն և չափ տոկոց 'ի քերթուածս. *Տաղաչափական կշռոց ուսումնավարժից. Երզն. քեր։

ԿՇԻՌ. Կենդանակերպ 'ի համարակածն աշնայնոյ. Ζυγός. Libra. Միզան. *Որ ասեն 'ի կշռոց աստեղատանն ծնանի, արդար լինի, ըստ օրինակի կշռոց, որ զարդարութիւն և զհաւասարութիւն ունի. Վեցօր. Է։ *Զկշռեն ասեն, թէ որ 'ի նմա ծնանի, արդար լինի. Շիր։

ԿՇԻՌ. ա. Ἴσος. Aequalis, par. Հաւասար. համեմատ. զուգական. զուգակշիռ. համաչափ. ուղիղ. միջասահման. պէրպէր, էշ, պարապար, Բըրէպ. Գարքէր. ևն. *Առցեն անդրէն զկշիռն. Ղկ. Զ. 33։ *Եթէ սէր և ատելութիւն, զկշիռն ընդունիմք. Լմբ. առ։ *Կշիռ խառնուածով յօրինեալ. Վեցօր. Է։ *Զինչ այնմ կշիռ կայցէ, յորժամ զքեզ պէս անուանիցէ. Ոսկ. ա. փիլ. ԺԷ։ *Զոյգ և կշիռ գտանէ զայս այնմիկ. Շ. Տփթ։ *Չափաւոր և կշիռ զօրութեան։ Զոյգ և կշիռ շրջումն հասարակեն։ Ցընդունելութեան զոյգ և կշիռ կերակրոյն. Նիւս. կազմ։ *Զոյգ կշիռ գտակաւ գտանես։ Նոյնպէս կշիռ զնոյն ժամանակս (տիրեայ). Եսա. քր. ա։ *Զմեր արդեօք զարդար և զկշիռ օրէն ուսանէին. Փարպ։ *Ըստ էականին կշիռ բաշխութեան. Նար. ղԶ։ *Ըստ զոյգ և ըստ կշիռ բարեխառնութեան լինի առողջութիւն. Տօնակ։ *Եթէ կամին՝ քաղցր, և եթէ դառն, եթէ տախպ, և եթէ կշիռ. Լմբ. իմ։

ԿՇԻՌ. մ. և ն. Ἴσως. Aeque, aequaliter, pariter. Հաւասարապէս. զուգապէս. յար և նման. անխտիր. անվրէպ. կշռակի. դէպուղիղ. պարապարապար. Բըրէպ. փօրփօշըրա. *Ընդունելին կշիռ զհաստատութեան. Ոսկ. ղկ։ *Հաւասարապէս կերան, և կշիռ ամենեքեան յագեցան. Երզն. մթ։ *Զուգակցապէս և կշիռ զէիցն գիտութիւն ընդունի։ Զուգապէս և կշիռ մերձ է. Նիւս. կազմ։ *Ըմպել զնոյն կշիռ (այսինքն նովին չափով) ըստ թուոյ խոճկորացն ծնելոց. Եւս. քր. ա։ *Զուգապէս և կշիռ՝ անուն նորա ունի զթիւն, ոհմ. Սարգ. ա. յհ. Զ։ *Արդարութին սահման ունի՝ կշիռ կալ 'ի մէջ բարւոյն և չարին. Լմբ. ծղ։ *Լուսին յորժամ կշիռ դէպ արեգական պատահիցէ, յայնժամ խաւարի (մեզ) արեգակն. Եզնկ։ *Զերկուս աւուրս յամենայն տարւոջ 'ի միջօրեայ ժամանակի առանց ստուերի լինի. քանզի կըշիռ 'ի վերայ գլխոց ամենեցուն կան ճառագայթք արեգականն. Շիր. ըստ Վեցօր. Զ։ *Որպէս նաւ 'ի քաղցր և յաղնիւ հողմոց՝ հանդէպ երեւացն կշիռ՝ զառագաստն լցեալ օդովք, իբրև զթռչուն սլացեալ յառաջ դիմեսցի. Վրք հց. Ձ. (տմկ. բօօբօ էրթօւ։)

ԿՇԻՌ. որպէս Ἴσον, ἴσα. յն. ածակ. չէզոք գ. Aequalitas. Հաւասարութիւն. զուգակշռութիւն. համեմատութիւն. մէտ. մէշն. գարէր. *Զինչ կշիռ հաւասարութեան գտանի մարդասիրութեանս այսորիկ. Ոսկ. յհ. ա. 9։ *Ոչ կարացեալ զկշիռ հատուցմանն չափել. Լմբ. պարգ։ *Ոչ ուրախ լինէր ընդ առաւելութիւնն, այլ միշտ կշիռ ունէր կարօտութեան և լիութեան. Ոսկ. եփես։ *Իբրև 'ի կշիռս կալ հմարիս զանձն քո. Սեբեր. Ծ։ *Եւ ոչ արօր կշիռ լինչ գործէ առանց մաճակալի. Նար. ԾԶ։ *Ի կշիռն պահեաց զըրնութիւն (քն)». որպէս թ. չէջինիդէ. Շ. ա. յհ. ԻԷ։ *Լծակցեալ ընդ խոնարհութեան զժուժկալութիւն, զի միոյն միւսոյն կշիռ տալով զքեզ յանքոյթն ածցէ նաւահանգիստ. Կլիմաք։

ԿՇՌԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ամենայնիւ զուգակշիռ. *Ըմբռնեցելոյ կշռագոյն համեմատելոյն՝ դադարեալ լինելոյ այլոցն պէտք. Նիւս. կազմ։

ԿՇՌԱԴԱՏԵԼ. ն. Կշռելով կամ կշիռ դատել. զուգակշռել. քննել. համեմատել. հաւասարել. *Ըստ մերումս կշռադատեալ յաղդաբանութիւն համարու։ Ընդ ազգաբանութեան սեմայ զմերն արէթ կշռադատեալ։ Ի հաւասարութիւն առ ամենեսեան զինքն կշռադատեալ։ Լոյս ճառագայթաւէտ վառեալ, 'ի վեր քան զգլուխ թագաւորին կըշռադատեալ հաւասար նմին. Յհ. կթ։

ԿՇՌԱԿԱՆ. ա. Սեպհական կշռոյ և համեմատութեան. կշռօղ. կշռեալ. *Բաղդատական ասէ, որ է կշռական չափուց, առաւել և նուազ։ Եւ է քանն քանակաւորին թուոց՝ հանդիպական և կշռական. Երզն. քեր։

ԿՇՌԱԿԻ. մ. ա. Քաջ կշռութեամբ. անվրէպ ուղղակի. և Զուգակշիռ. զուգահաւասար. կշռեալ. *Դնէր 'ի պարսատիկն, և կշռակի ընդ աչամէջն անցուցանէր։ Զարեգական գնացս ճանապարհացն գիտէ կըշռակի։ Ցարմարալից և կշռակի չափովք ընձեռեալ։ Կշռակի և չափաւոր գոյութեամբն 'ի մէջ երկոցունց չարապատահ դժնդակութեցն զուարճացեալ. Պիտ։

ԿՇՌԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Զուգակըշռութիւն. հաւասարութիւն, միջասահմանութիւն. *Կշռաձևութեամբ հասեալ զյօրմարագոյն կալեալ չափաւորապէս պատկանեալ տեսակ», այսինքն զձև մարմնոյ. Պիտ։

ԿՇՌԱՊԷՍ. Տ. ԿՇՌԱԿԻ, և ԿՇԻՌ. մ. *Ընդ ամենայն զուգագոյն մերձենալ կշռապէս ընդ բնութեան. Նիւս. կազմ։ *Կշռապէս հայի յիւրն զօրութիւն։ Կշռապէս տայր զխըղդիրն առնել։ Հաստակազեղն փաղփեալ դիմօք, և կշռապէս զուգամամանութեամբքն. Պիտ։ *Սպառուածք անուանց 'ի հոլովին յարականին և յիգականին կշռապէս ունին (ոռոշմունս). Երզն. քեր։ *Ցանհատէն կշռապէս գայեկեսցի քառակուսի. Հին քեր։

ԿՇՌԱՐԱՐ. ա. Իրաւարար. արդար. *Ակն դատաստանին՝ ուղղագործ, կշռարար անաչառ. Սեբեր. Բ։

ԿՇՌԱՒՈՐ. ա. Իբր Ծանրակշիռ. մեծ ըստ կշռոյ մարդկան. *Ոչ եթէ կշռաւոր մեծամեծ արամբ ցուցանէ զփրկութիւն իւր. Եփր. ել։

ԿՇՌԵՄ. եցի. ն. Ἵστημι, σταθμάομαι, ζυγοστατέω. Libro, pondero, appendo, ևն. Ընդ կշռով արկանել. չափել կշռով զծանրութիւն իրաց. և Կշռով տալ. անվրէպ հատուցանել. վճարել. Թարթմագ, չէքմէ էթմէք. *Կշռել զհեր գլխոյ։ Կշռել կշռով, կամ 'ի կշիռս արդարութեան։ Առցես կշիռս, և կըշռեսցես զնոսա։ Կշռեցաք և տուաք ցնոսա զարծաթ և զոսկին։ Կշռեալ տուաք։ Տաղանդ մի արծաթոյ կշռեսցես (այսինքն վըճարեսցես)։ Կշռեցին նմա երեսուն արծաթի. ևն։ *Նախարարքն հայոց կշռեցին քաղաքապետին երկոտասան հազար դահեկան. Զենոբ։ *Զփոխարէնն կշռեսցէ. Լմբ. ող։ *Արդարապէս կշռէ աշխատութեան ձեռում զվարձն. Շ. ա. պ. ԽԷ։

ԿՇՌԵԼ. Δοκιμάζω, κρίνω, ἐγκρίνω. Perpendo, examino, probo, ևն. Փորձել. քըննել. ընտրել. դատել. չափել. խորհել. որոշել իրօք կամ մտօք. *Կշռես զխրատուսնս, և քննես զսիրտս. Երեմ. Ի. 12։ *Զգործ իւր կշռեսցէ իւրաքանչիւր ոք. Գաղ. Զ. 4։ *Ոչ իշխեմք կշռել, և հաւասարել զանձինս մեր ումանց. Բ. Կոր. Ժ. 12։ *Ամենայն մարդասէր կամօք կշռելով իմ՝ հրամայեսցի ամենայն ազգաց. ա. Եղր. Է. 11։ *Կշռեա՛ լինձ զարժանն բաւականութեան». յն. կարգաւորեա՛. Առակ. Լ. 8։ *Կշռել և խորհել, ասել և առնել՝ որ 'ի հաճոյս ած. Ցծխ. Զ։ *Կշռեաց 'ի միտ իւրում. Կոչ. Զ։ *Զանձինս և ոչ բնաւ կշռեմք. Լմբ. պարգ։

ԿՇՌԵԼ. Συγκρίνω. Comparo. Համեմատել. բաղդատել. հաւասարել. Բէնզէմ էթմէք, պէնզէթմէք. *Ոչ կշռեսցի արծաթ ընդ գնոց նորա. Յոբ. ԻԸ. 15։ *Զի եթէ ընդ այլսն կշռեսցին, վատթարագոյն գտանին. Իմ. ԺԷ. 19։ *Յորժամ կշռեսցես զու 'ի գիրս աւետարանի խելամուտ լինիս։ Ցամենեցունց ընդ միմեանս կշռեալ համեմատութեանն ճշմարիտ գիւտն հասանիցի։ Կշռիցէ ղհռոմայեցւոց ժամանակսն ընդ յունաց։ Առ նինեաւ կշռի եգիպտացւոց ժղ հարըստութիւն. Եւս. պտմ. ա. քր։ *Են ցաւք՝ որ 'ի կշռելոյ խառնուածոց». այսինքն յանհամեմատութենէ. Եզնիկ։ *Զխոյրդ կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից։ Ընդ մերումս կշռիս։ Մի կշռեսցին ընդ ջանից մարդկան. ևն. Նար։ *Ուղիղ վերացան, մինչև կշռեցան 'ի վերայ երուսաղէմի». այսինքն գէպուղիղ հայէին 'ի վերուստ. Նչ. Եզէկ։

ԿՇՌԻՉ. ա. Որ կշռէ (ըստ ամենայն առման). *Զիւրաքանչիւր հատուցման կշռիչդ զանէր մեր յո քո. Ափոփ։ *Խրատանդ և գա

տաստանաց արդարակորով կշռիչ. Աւծր. Ե. 11: *Անկշիռ կշռիչ գերակշիռ. Սկեւռ. ող: *Արդար կշռիչ կենաց աշխարհի լինի-ցիս. Եփրեմ:

ԿՇՌՈՐԴ. ի, աց. Տ. ԿՇԻՌ. որպէս Ζυγὸς, և ὁλκή. Statera, bilanx, libra. Թէ-րազի. և քօլլէի. *Ո՞ կշռեաց զլերինս կշռ-ռով, (յն. ստաթմօ.) և զդաշտս կշռորդօք". (յն. զիգօ.) Ես. Խ. 12: *Կոնք մի արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշռորդէ. (յն. օլքէ). Թուոց. Է. սաէպ: *Վեց դահեկանի կշռ-ռորդ զուռնկին տասցին. և զուռնկին երկու-սատեր. Նչ. Եզեկ:

ԿՇՌՈՐԴՔ. Πλάστιγξ. Lanx. Թամ կշռ-ռոց. Նժարք. Թէրազի դասը, քէֆֆէ. *Տե՛ս զկշռորդս ածեղէն բանին. որ եատես զլս ա-սէ, եատես զհայր իմ. և ո՞ւր իցէ որ 'ի վայր միտիցէ, կամ որ 'ի վեր ձգիցէ. Սեբեր. Է:

ԿՇՌՈՐԴԵԼ. Տ. ԿՇՌԵԼ. *Վեհին պատ-կեր՝ կերպիւ կշռորդեալ. Նար. խոս:

ԿՇՌՈՑ, ի, աց. Նոյն ընդ Կշիռ, և կշռ-ռորդ. *Ընդվզեալք յետս կոյս զօրէն կշռ-ռոցաց հակառակելով. Փիլ. լին. Բ. 24:*Իբր չիմ մի պուտան, իբր մէտ մի կշռոցի. Մծբ. ծԷ:

ԿՇՌՈՒԱԾ, ոյ. Գ. Կշռումն. չափ և հա-տուցումն. *Ջի այն անկիւնն 'ի վեր կոյս ուղղեալ է իբրև կշռուած սահմանի. Ագաթ: *Որպէս և այլ կշռուածք կարդեալ են ան-սխալ. Ճ. Գ:

ԿՇՌՈՒԹԻՒՆ. Գ. Σταθμός, ὁλκή. Pon-dus, ևն. Կշռելն, և Կշիռ, չափ ծանրութե. համեմատութի. քննութի. որոշողութիւն. տարթը, վէզն, աղըրլըգ. *Ջանղանց խնկոցն մաքուր ոսկւոյ զկշռութիւն եցոյց նմա. Ա. Ի. ԻԸ. 18: *Կշիռ բեռանցն՝ միոյ միոյ կշռ-ռութի յիսուն սիկղ ոսկւոյ. Բ. Ի. Գ. 9: *Ըստ նմին համեմատութեան և կշռութե. Նիւս. կազմ: *Անհնարին կշռութիւք և ընտ-րութիւք բանիցն ասացելոց. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Մեծութի հաւասարի սահմանեալ չափաւոր կշռութբ: Պատշաճագոյն չափով. և ուղղա-կի կշռութբ. Պիտ: *Անդր քան զորքանութի կշռութե: Կշռութե երկուց ընտրութեց: Ի կշռութի բարւոյն ընտրութե յիմար ե-րեւեալ: Ի վեր քան պահման կշռութե մր-տաց: Ըստ սահման կշռութե կամաց քոց արտաքս վազեցի. Նար:

ԿՇՌՈՒՄՆ, ռման. Նոյն ընդ վ. *Գե-րազանց չափոյ կշռման երկրային բնութե. Նար. խոս:

ԿՇՏԱԳՈՂ. ա. Թուլի գողացօղ զկուշտ կամ զկողս, այսինքն զկողակից այլոյ. *Զոր ծնաւ փրփրածինն կիւպրոս ընդ կշտագողին Թրեկիկացւոց խառնակելով. Պղտ. ալէքս:

ԿՇՏԱԼԻՐ. ա. Որ լնու զկուշտ իւր, այս-ինքն զորովայն. յագեալ, կամ յագեցուցիչ. ֆորը խօշ, կամ խշֆաջխօղ. *Այր կշտալիր կերակրօք 'ի խառնակութէ ոչ ապրի. Եւագր. Ի:

ԿՇՏԱՄԲԱՆԱԿ. Փոխանակ գրելոյ Կշ-տապանակ. *Գինդս, մանեակս, և կշտամ-բանակս. Ոսկ. ԵԲՐ. ԻԸ:

ԿՇՏԱՄԲԱՆՔ, նաց. Գ. Ἔλεγχος, ἔ-λεγξις. Increpatio, correptio. Կշտամբելն, և իլն. որ և ԿՇՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ. Յանդիմա-նութի. պատուհաս. սաստ. խրատ. մեղա-դրութի. չէր. ըրտող. Թէքտիրք, աղար, Թաղիր: Տես Յոբ. Զ. 26. Իա. 4: Սղ. ՀԲ. 14: Առակ. ԻԸ. 15: Փ. Թգ. ծԸ. 3: Յովէլ. Բ. 5: Բ: պէտ. Բ. 16: *Ի յանդիմանութի կշտամբա-նաց մեծի աւուրն դատաստանի. Յճխ. ծԲ. *Առանց կշտամբանաց և անդատապարտե-լեք լեալ. Խոսր: *Սաստիկ կշտամբանքն: Կշտամբանացս փոուշ բազմացաւ. ևն. Նար: *Համաձայնել երեմիայի 'ի կշտամբանս չա-րեաց հրեից. Նխ. Եզեկ:

ԿՇՏԱՄԲԵՄ. եցի. ն. Ἐλέγχω, ἐτάζω, ἀιτιάομαι, ἐγκαλεω. Increpo, redarguo, corripio, culpo, objurgo, ևն. Ցերեսս կմ՝ յանդիմանն հարկանել զպանցանս. յանդի-մանել. սաստել. պատուհասել. մեղադրել. խրատել. Ձէկին վրայ ճւլէլ, ճղլէլ, չէխէլ. Թաղիր էթմէք, աղար վէրմէք, Թէքտիր էթմէք: Տես Սղ. ԽԸ. 8: Հբ. 14: Յոբ. ԾԳ. 10: ԾԵ. 6: Իմ. Դ. 20: ԾԲ. 12: Տիտ. Ա. 9. 14. ևն: *Մի՛ կշտամբեր զհարթուցեալս: Եթէ գովեսս յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զնէքն կշտամբէ. Նար: *Կշտամբեալ 'ի նմանէ սակս չար գործոց: Ածային իմն երկիւղիւ կշտամ-բեալ". իբր ընդոստուցեալ, խրատեալ. Յհ. կԲ:

ԿՇՏԱՄԲԵԼ. որպէս Սաստել դիւաց. երդ-մնեցուցանել զդևս այսահարաց. Ἐξορκίζω. Adjuro. *Չէ՛ պարտ կշտամբել կամ երդ-մնեցուցանել՝ որ ոչ յեպիսկոպոսաց հա-մարձակութի ունին կմ՝ աստիճան ինչ: Ո՛չ յե-կեղեցւոջ և ո՛չ 'ի տուն չեն իշխան կշտամբել. Կանոն:

Մերթ՝ կարծի նշանակել որպէս յն. Κα-κοπαθέω. որպէս Վշտամբեր լինել. չարա-կրել. *Չեր առակ այնուհետև ինքն կշտամ-բել. Եւս. քր. Ա: Կայ և 'ի գիրս Պիտոյից առումն այդպիսի, այլ մթին և երկդիմի:

ԿՇՏԱՄԲԻՉ. Որ կշտամբէ. յանդիմա-նիչ. *Եւ ոմանց դատապարտելոց լինիցիք կշտամբիչք. Յուդ. 22: *Կշտամբիչս ինձ գոյացուցի անիրաւս և անպատկառելիս: Անձամբ անձին մահու կշտամբիչ: Անգութ դատիչ, անաչառ կշտամբիչ, ևն. Նար. ԽԱ. ԽԶ. ԾԱ. ՅԸ: *Սովորութե բանքն լինիցին ձեզ կշտամբիչք. Սարգ. յկ. Ժ:

ԿՇՏԱՄԲԻՉ. որպէս Երդմնեցուցիչ. *Կար-դացեն և արասցեն դրակարդացս, և կեսա-սարկաւագաց, (և) կշտամբիչս. Կանոն:

ԿՇՏԱՄԲՈՂԱԿԱՆ. ա. Կշտամբօղ. և յանդիմանական. *Իմ է առակս վերջին՝ կշտամբողական. Նար. կ: *Կշտամբողական բանիւ. Ճ. Ա:

ԿՇՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿՇՏԱՄԲԱՆՔ. և ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ἔλεγχος, ἐλεγμός, ἐξετασμός. Սղ. ԼԸ. 12: Առակ. Ա. 32: Իմ. Ա. 8. 9: ԾԱ. 8: ԾԷ. 7: Եզ. ԽԵ. 3: Ե. 2: *Զվասն նոցա կշտամբութե յարմարել բանս. Խոր. Ա. 12: *Կշտամբութե չարի: Կշտամ-բութբ մեծաւ. Յհ. կԲ: *Աստուած սկսեալ զատանջողականն կշտամբութի: Այսպիսի են մեղաւորիս իմ կշտամբութիւք, ևն. Նար:

ԿՇՏԱՊԱՆԱԿ, ի, աց. Գ. Περιδέξιον. Dextrale, armilla, ևն. Պահպանակ կշտի առ 'ի զարդ կանանցի. որպիսի է և շար ոսկի արկեալ 'ի միոյ ուսոյ 'ի միւս կուշտն ընդ անթովք. և Մանեակ կամ ապարանջան ա-ջոյ բազկին: Ել. ԼԵ. 22: Թուոց. ԼԱ. 50: Եզ. Ժ. 21:

ԿՇՏԱՊԱՆԱԿ. Անուն հնդկային ծառոյ. *Է ծառ ինչ, որ կոչի պետրիքոն (կամ պերի-դեքսիոն), որ թարգմանի կշտապանակ. և է 'ի հնդիկս. և պտուղ ծառոյն քաղցր է քան զամենայն քաղցրութի. Եղիփ. Բարոյ:

ԿՇՏԱՊԻՆԴ. ա. Ս. Պնդեալ կշտիւ. լցեալ զորովայն կերակրովք. լի և լի յա-գեալ. յն. ծծելով կամ դիելով. Ἐκθη-λάσας. Exsugens. *Կշտապինդ վայելեցէք 'ի դալարենէ փառաց դորա. Ես. ԿԶ. 11: *Կշտապինդ վայելեցէք 'ի հացն երկնային. Երզն. Մթ: *Յորժամ կշտապինդք և յա-գեալք իցեն կերակրով. Ոսկ. ԵԲՐ:

ԿՇՏԱՊՆԴԻԼ. Յ. Կշտապինդ վայելել, շուայտիլ. *Որ սատ կշտապնդի կերակրովք, անդ կշտամբի 'ի հրեշտակաց. Ոսկիփոր:

ԿՇՏԱՊՆԴՈՒԹԻՒՆ. Գ. Յագուրդ. լիութի որովայնի. *Խոյս տալ 'ի կշտապըն-դութէ հացի և ջրոյ. Եւագր. Իա:

ԿՈԳԻ, գւոյ, ւով. գեաց, ւովք. Գ. (որպէս 'ի հյ. նայնպէս և յն. առեալ է կով. βοῦς.) Βούτυρον. Butyrum. Իւղ կա-թին կովուց, եւ և խաշանց. որ թանձրա-ցեալ զնասանոյ համեմամբ 'ի ծփոցի. խօրագ. եաղ, րուղան, Թէրէ եաղը: Տես Ծն. ԾԸ. 8: Օր. ԼԲ. 14: Դտ. Ե. 25: Բ. Թգ. ԾԷ. 29: Յոբ. Ի. 17: ԻԱ. 6: *Կոգի, որ է կարագ. Վրդն. ծն: *Որպէս առբանամ որթուն և կոգւոյն նշանակեր. Արշ:

ԿՈՁԱԿ, ի, աց. Գ. յորմէ ռմկ. խձակ. Ἔνδεσμος. Illigatio, contignatio. ἄφοδος, digressus. և Θεέ. եթր. Թէխն. Պահանգ. կամ շինուածոց. և Վերծանախարիսխ բարաւորաց որպէս կզակ գրանն. և Ի գաւառս ելեալ կոչի շինուածոյ. որ և ասի ԹԵՒ. որպէս և ռմկ. խղճեակ ասի յեսանին կոչմն շինուածոյն: Տես Գ. Թգ. Զ. 10. 18: Եզեկ. Խ. 6=36: *Եւ զճակատս կոզակայն 'ի նմանութի լերանց յարդարեր. Եւս. քր. Ա: Իսկ Նչ. Եզեկ. այսպէս ունի. *Փոխանակ կոզակին ոմանք տասցին, թէ չափեաց զթէէ. և զայն վեր-նասեմ թարգմանեցին, և այլք զմուտ գը-րանն: Իսկ ոյս հայերէն թարգմանեցին, կո-զակ տասցին զթէէ. և կոզակս թէպէտև ըստ յունաց (էնփէսօս) բառին պահանգ լսի, բայց սովորութի է քարաշատ արուեստա-գիտաց, որ մերձ առ գրունս խորանին և տաճարին յայլ կարգի քարանցն 'ի գուրս ձգեն իբրև սիւնականի, և 'ի գլուխ քնին զկոզակսն. 'ի վերայ որոյ սկսանի զկամարն, և հաւասար գտանի լայնութի կոզակին եր-կայնութեննին իւրոյ ":

ԿՈՁՊԱՏ, ի, աց. Գ. Իբր Կզակապատ. փադամ. խօդղանզ, չալոյ. Եազմագ. ըստ ո-մանց՝ նաև Քզանցք. ճէչ. *Պարտակս զերե-սօքն կապեն, և փադամն՝ որ է կզակապատ՝ 'ի բերան. Գէ. Ես: *Կանայք նոցա զարիւնս 'ի գոգս և 'ի կզակապատ ժողովէին: Նղքա կզա-կապատս և թեզանիկօք արտաքս կրէին զհացն. Հ. Մարքբ. ԻԷ. և պրէ. ԻԱ:

ԿՈՁՊԱՏԵԼ. Ն. Կզակապատս ծածկել, պքողել. *Կին կզակապատեալ գլխով մեղէ յե-կեղեցին, և ոչ բացաւ գլխով. Մարթի:

ԿՈՁՈՒՆ. ռան կամ ռին, ռամբ, ռունք. ռանց. Գ. ըծ. Թ. քէօչէք, քէօչէք. այն է Ձագ ըղտու. Παιδίον. Puerulus, pullus. *Ուղտս ծնեալս (իմա ծնօղս՝ սանուս) կոզռամբք հանդերձ. Ծն. ԼԲ. 15: *Ուղտքն հանդերձ կոզռամբքն կայլին. Ճ. Բ: (Իսկ ԿՈՁՈՒՆ՝ է մականունն յովհաննու ուրումն վարդապե-տի 'ի ժմ գարու):

ԿՈԹ. Բառ ռմկ. որպէս Մեղեխ. սոփ. Տես և ԿՈԹՈՒՆ. *Նոճին աստ. վայ մեզ եղբարք, զի կոթքն 'ի մեզանէ են՝ որ կտա-րեն զմեզ. Ոսկիփոր: *Օժտեր հրրի դանակի կոթեր. Ը. առակ: *Ա՛ռ գալար մանիշակ 'ի կոթէն ընտրած: Զքիթն և զկոթն ընտրէ. Բժշկր:

ԿՈԹՈՂ, ի, աց կամ ից. Βάσις. Basis. (որ և խարիսխ). σκόπος, scopus. σκόπελον, scopulus. (դիտակ, նշանակ). σημαία (նը-շանակ). ևն. (ըծ. Թ. փիւթիւն.) որ և ԿԱՐ. ԿՈԹՈՂ. Քար կանգնեալ որդ զկոճղ հաս-տատեալ. արձան. վէմ. սիւն. նշան. նշա-նակ. բուրգն. չիրիմ. յիշատակ. փիփէլի թաղ. (մբ. գորտուն. է աշտարակ.) *Մի կան-գնիցէք ձեզ արձան, և մի քար՝ կոթող դնի-ցէք յերկրի ձերում. Ղևտ. ԻԶ. 1. (այսպէս է և յն. այլ ոմանք ընթեռնուն 'ի հյ. քար. կոթող:) *Իբրև զկոթող կանգնեալ 'ի վերայ բլրոց. Ես. Լ. 17: *Կոթողս կոթողէիր յա-մենայն հրապարակս: Քակեսցեն զկոթողս. Եզեկ. ԾԶ. 31. 39. ուր դրէ Նչ. *Զկո-

Թողս, որ է նշան արձանացն»։ *Դարձոյց զայս իւր 'ի գերեզման աւանն այ, և ասէ. զի՞նչ է կոթող այն. զոր ես տեսանեմ. Դ. Թգ. ԻԳ. 17։ *Ի սաստաբաթերապատ կոթողս կարծր արձանաց. Նար. յիշ։ *Զ յաւատհասութեան կոթող տապալեալ. Լմբ. պտրգ։ *Զապականին աւանդեաց զչափս՝ առ սակաւ սակաւ քաղել զօրէն կոթողի. Փիլ. լին. Ժ. 5։ *Քաղելով, ըստ կոթողի ձևի ասէ հաւաքելով զծայրն. Վ. րդն. ծն։

ԿՈԹՈՂԵՄ, եցի. ն. կոթող կանգնել, անկել. *Կոթողս կոթողէիր (յն. առնէիր) յամենայն հրապարակս քո. Եզեկ. ԺԶ. 3։ *Աշտարակ իմն բարձր անհնարին կոթողեցին 'ի գաշտն սենաար. Ագաթ։

ԿՈԹՈՒՆ, ունք. գ. ռմկ. կոթ, կոթիկ. Ցօղուն կամ բուսոյն բուսոց. սոփ. *Ցաւալի իսկ կոթունն է, և ապա ցորեան. և յետոյ զկոթունն 'ի բաց ընարեմք 'ի ցորենոյն. և թէ չէր կոթունն, և ոչ ցորեանն լինէր. Ոսկ. ՔՒՈՒԹ։ *Որպէս սերմեց և նորին նմանեաց ընդ կոթունն առեալ զձուլն. Վանր. ԵՐԴ։

ԿՈԼԻԲԱՑ, կամ ԿՈԼԻՎԱՑ. Տ. ԿՈԼԻԲԱՑ։

ԿՈԽ. գ. Արմատ կոխելոյ, իբր կոխումն. սոր և ԿՈԽԱՆ. *Չառ զնա տեղւոյն 'ի կոխ անօրինին. Նխ. Փ. Դ։ *Կեղէին զկեանս նոցա 'ի կոխ կաւոյ. Վ. րդն. Եւ։ Որպէս և Վ. րոփ. կոխ սոփ հնձանակոխութեան, կամ հնձանահարութեան։

ԿՈԽ. ա. որպէս կոխեալ, կոխոտեալ. որ և ԿՈԽԱՆ սոփ. խոտած, անցուդարձ. էգած. պատդը. *Անկոխ (այսինքն անկոխ) է առաքինութեան ճանապարհ, և կոխ և կոխ է չարութեան. Փիլ. այլոց։ *Ընդ կոխ և ընդ կոխ ճանապարհ հասարակաց բնութեան հետևեցին. Սկևռ. աղ։ *Երկինք չև էին կոխ». այսինքն չև էր ուրուք մըտեալ յերկինս. Ոսկ. ԵՒՐ։

Եւ Ներկուս. քաշընթաց, կմ լի և ճոխ հմտութք. խառն խոխած, մէջուծ. *Որ ոչ գիտուն մոռք, և ոչ բանաւորական արհեստիւ կոխ. Նանայ. յուՋԲ։

ԿՈԽԱԾ. գ. Իբրու կոխեալն և ճմլեալն խաղողոյ. ԵՒԿ. Ծիղրէ. *Կրօնաւոր՝ որ փախիցէ 'ի մարդկանէ, նման է հասուն խաղողոյ. իսկ որ ընդ մարդիկ խառնեալ իցէ, է նա իբրև զկոխածն վայթեալ 'ի յաղելս. Վ. րք հց. Փ։

ԿՈԽԱԿ. Տ. ԿՈՀԱԿ. *Զ լեռնացեալ աւրիան, և զկոխական մրրկալիցս։ Ի կոխակս անդնդաքակս զթանձրայատակ երկրի անբաւութի տատանեալ։ Ոչ կարաց զբորբոքեալ հնոց գէզագէզ կոխակացն սրախող խող տատանմանն ցածուցանել։ Անձախից որ վասն այնր կոչեցին՝ բազում ունելով նիւս 'ի կոխակս բարձրաւանդակս, և կիրճս որակաւս էն. Արծր. սոէպ։

ԿՈԽԱՆ. Πάτημα, καταπάτημα. Conculcatio, էն. Նոյն ընդ կոխ. գ. և ա. կոխումն, և կոխեալ. *Ցարօտ գաւին, և 'ի կոխան եզին. Ես. Է. 25։ *Խաշինք իմ զկոխան ոտից ձերոց ճարակէին. Եզեկ. ԼԴ. 19։ *Խաշն իմ արածի զկոխանս ոտից ձերոց. Մծբ. ծե։ *Եղիցի կոխան իբրև զկաւ 'ի ճանապարհի. Միք. Է. 10։ *Եղեն իբրև զխոտ վայրի... և կոխան առաջի հասելոց. Դ. Թգ. ԺԹ. 26։ *Եգից զերուսաղէմ իբրև զքար մի կոխան ամենայն հեթանոսաց. Զաք. ԺԲ. 3։ *Սրբութիւն կայր կոխան յորդւոցն այլազգեաց. Ա. Մ. Գ. 45։ *Քաղանգութիւն ասէ ոչ իբր զսեպհական և զանբերելի, այլ որպէս զկոխան և զառեալի. Լմբ. ող. Ժ։ *Մի ճանապարհ՝ ոտից լիցիս, գոլ, և կոխան. Եղն. ՓԵՐ։

ԿՈԽԱՆ ԱՌՆԵԼ, ն. }
ԿՈԽԱՆ ԼԻՆԵԼ. կ. } Καταπατέω, έομαι. Conculco, or. կոխել, կոխոտել, առ ոտն հարկանել. և կոխիլ, կոխոտիլ. ապէր փոլ առնել, ինչնալ. պասմագ, չէյնէմէք, չըղնամագ, այաղ ալթընա փխալմէք. *Կոխան առնել զքաղաքս, կամ զերեսս երկրի, զգեաս, զաղգս. Ես. Ժ. 6։ Յովէլ. Բ. 6։ Եզեկ. ԼԲ. 2։ Ա. Մ. Դ. 6։ *Կոխան լինել աղի, սերմանեաց, երուսաղէմի, սրբութեց էն. Մտթ. Ե. 13։ Ղկ. Է. 5։ ԻԱ. 24։ Ա. Մ. Գ. 45։ Ես. ԻԵ. 10։ ԻԷ. 3։ *Արար զգլուխն որպէս զոտս կոխան ամենից. Ճ. Ա։ *Զհրամանս հոգւոյն այ կոխան արարէք. Մանդ. Է։ *Կոխան արկեալ ընդ ոտիւք մերովք՝ անկեալ գնի մեռեալ. Եղնիկ։

ԿՈԽԱՆ ՏԱԼ. Տալ կոխել. տալ 'ի կոխումն. *Եւ զատտանայ կոխան տայր հաւատացելոց իւրոց. Ագաթ։ *Երարձ քս զզօրութի նորա, և տկարացոյց, և կոխան ետ հաւատացելոց իւրոց. Սարգ. Ա. Պ. ԾԲ։

ԿՈԽԵՄ, եցի. ն. Πατέω, καταπατέω. Calco, conculco. Դնել զոտս 'ի գետին. գնալ 'ի վերայ. հետս առնել. ընդ ոտիւք առնուլ. ճմլել. լեսուլ. հնձան հարկանել. և Առ ոտն կոխել կամ հարկանել. արհամարհել. ճնշել. նուաճել. յաղթահարել. պասմագ, չէյնէմէք, էզմէք, ըէչիրմէք. *Կոխել զշաւիղ կամ զշաւիղս, զգաւիթս, զդաշտ երկրի, զքաղաքն Տր, զօրութի. ըղձեամս ատանն. կամ զկաւ, և որպէս զկաւ՝ զմարդիկ, մարդկան զմիմեանս, զաղգս, ըղձեալ, զօձս, զբանակս, զկեանս, կամ ըղձալ կամ կամասայլիւք. գինի 'ի հնձանս, զհընձան գինւոյ, զայգիս, զհունձս և զկութս. էն։ *Կոխեցից զանհնազանդութի. Պիտ։ *Կոխել զընչասիրութի, կամ զախտս, ըղձարիս, կամ զերկիւղ և զփառս. Ոսկ. յհ. *Կոխել զպատուիրանն, կամ զօրէնս. Պրպծ. ու։ Ը. Ժ. յհ. Ժ։ Լմբ. եր ըստ եղբ։ *Եւ ոչ նաև կարէ կոխել զնա». այսինքն անցանել ընդ ովկիանոսն. Վ. րդն. ծն։ *Բազում անգամ 'ի միում ձեռ քննեալ կոխիմէք՝ մանր մանր ծամելով». այսինքն որոճեսցեք. Ոսկ. յհ. Ա. 10։

ԿՈԽԻՉ. ա. Որ կոխէ (ըստ ամենայն առման). *Մեք օրինացն կոխիչք և անօրէնք». այսինքն ոտնհարուք. Լմբ. պտրգ։

ԿՈԽՈՒՄՆ, խման. գ. Πάτημα, (ըծ. թ. պատմա.) καταπάτημα. Conculcatio. որ և ԿՈԽ, ԿՈԽԱՆ. կոխելն և կոխիլն (ըստ ամենայն նշ.) *Տալ, կամ առնել կամ լինել 'ի կոխումն. Դ. Թգ. ԺԳ. 7։ Ես. ԻԲ. 18։ և Է. 5։ ԾԴ. 25։ Եզեկ. ԼԲ. 4։ *Կորիցէ ջուր նորա 'ի կոխումն և 'ի կաւ։ Որ խռովութեն որսանեան և կոխման. Ես. ԾԷ. 20։ ԻԲ. 5։ *Որպէս զմարդարիտ 'ի խոզից կոխումն. Խոր. Գ. 65։ *Ի կոխումն գուեհաց տուեալ զհրամանն արքունի։ Ցարուցել 'ի կոխումն և 'ի կործանումն և յընկճումն և 'ի կորուստ ժողովրդեան տեառն. Յհ. կԲ։ *Ի կոխմանէ մասանց 'ի լարս քնարին ապաւորի ելուստ ձայնին. Եղն. ՓԵր։

ԿՈԾ, ոյ, ով. գ. Κοπετός. Planctus, quo pectus manu funditur. (ըծ. ծեծ, և գոչ, ճիչ, կանչ.) Ողբ և սուգ՝ բախմամբ կրծոց, ծեծելով կամ տատանելով զգլուխս, և ճչելով. աշխար. ծէծիլ-ւիւ, ողբ, լաց. աղլայըշ, չըրպընմաք, ֆիրէաք ու ֆիղան. *Կոծեցան զնա կոծ մեծ։ Կոծ առնէք 'ի վերայ տանն։ Կոծ զաւակութեն առցեն։ Կոծ եզին, լացին զնա։ Կոծեաւ կոծ ողորմ։ Արասցէ կոծ իբրև զվիշապաց։ Յամենայն հրապարակս կոծ։ Ի կոծ նոցա մի երթիցես։ Աղաղակաւ կոծով 'ի վերայ նոցա չէին լցեալ ճչելով։ Իբրև զկոծ նանևնեաց կատորելոց. էն։ *Դարձցի սուգն յուրախութի, և կոծն 'ի խնդութի. Կոչ. ԾԴ։ *Ի սուգ արտմութեն 'ի գլուխ կոծոյն նստեալ լայր։ Ի կոծ մտանել, և ողբալ գոչմամբ. Ոսկ. յհ. Ժ. 16։ *Ո՛չ 'ի կոծս մտանել, ո՛չ ուսուցք մերկանալ։ Նոքա լալոյ և ողբալոյ արժանի են, և աշխարհանաց և կոծոյ մեծի. Մանդ. Է։ *Կոծ կակծելի։ Զկոծ սաստկութեն վշտաց. Նար. ԻԴ. ԻԸ։ *Ըրջին կոծով. Ը. յիշ. տօնի։

ԿՈԾ. իբր կոծանք. Աւերկոծութի, հողմակոծութի. բախումն. ծուփք. *Ի կոծ մրրկաց ծփիմ. Նար. կԴ։

ԿՈԾԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Որ կոծ դնէ անձամբ, կմ տայ կոծ առնուլ. որպէս տէր մեռելոյն. և կոծողական. *Կոծադիրքն, և կոծօղքն. Կանոն։ *Զկոծադիր ոճիրս 'ի վերայ մեռելոց. Յհ. կԲ։

ԿՈԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ողբական. ողբալի. և Ողբացող. կոծօղ. *Ի կոծական յայս կենցաղս. Ճ. Գ։ *Սգալով և ցաւելով, և պարս յարդարելով կոծականս կանանց». յն. ողբացող. Ոսկ. յհ. Ժ. 38։

ԿՈԾԱՄ, ացի. Տ. ԿՈԾԻՄ. *Տառապեալ լինել, և միշտ կոծալ։ Ողբալով, կոծալով, սգալով. Ոսկ. յհ. Ա. 39։ Ժ. 38։

ԿՈԾԱՆՔ, նաց. գ. Բախումն ալեաց կամ յալեաց. ծփումն. *Իբրև 'ի ցամաքի յապահովութեն նստիցի յալեաց կոծանաց. Ոսկ. ԵՓԷՍ։ *Զբռսանս կոչել՝ է կոծանք, և փորձանք, և ցնորք. Վ. րդն. ԵՐԳ։

ԿՈԾԱՊԱՐ, ու կամ ոյ. գ. Պար կոծողաց. լալկաններ. *Կալցյց սուգ անմխիթար՝ յարուցիչ կոծապարոյս (այսինքն կոծապարուս այսորիկ), յարդարեցից զեղերամարս. Պիտ։

ԿՈԾԱՏԵՂԻ, ղւոյ. գ. Տեղի կոծոյ. *Ընդ այդպիսի անօրինեալսն և գեք խառնեսն, 'ի կոծատեղին անցանէն. Մանդ. ԻԴ։

ԿՈԾԵՄ, եցի. ն. Κόπτω, κατακόπτω, τύπτω. Caedo, percutio. δέρω, κατατέλλω, excorio, depilo, convello. Ծեծել. բախել. հարկանել. կոփել. ռմկ. գոխոյ փուլ. յն. գծէդօ. Թ. չալմագ, վուրմագ, փէօյմէք. *Կոծել զանձն քարամբք, կամ զկուրծս, կամ զերեսս, կամ զստինս. կամ զհողմս. Մրկ. Ե. 5։ Ղկ. ԺԸ. 13։ Եզեկ. Ժ. 43։ ԻԳ. 34։ Ա. կոր. Ի. 26։ *Կոծիցես զդէմս սատանայի, կանգնիցես զնշանակ յաղթութեանն. Ոսկ. ԵՓՐ. Է։ *Ո՛վ ոք անօրինեցաւ, և ոչ քարամբք զմիտսն կոծեաց։ Կշտամբանաց քարամբք կոծիմ. Նար. ԻԸ. կԴ։ *(Ծով) կոծիցէ զերկիր զեւր դրացի. Վեցօր. Դ։ *Անդադար բերմամբ բնութեն յորձանիցն կոծէ յամենայն կողմանց. Պիտ։ *Կոծեսջիք զերեսս ձեր։ Կոծեցին յերեսս իւրեանց. Եզեկ. Ժ. 43. և Է. 9։ *Ամենայն մորուք խըզեսցին, և ամենայն ձեռք կոծեսցին. Երեմ. ԽԸ. 37. (իբր կոտորիլ, ցտիլ։) Տես և ԿՈԾԻՄ, և ՔԱՐԿՈԾԵՄ։

ԿՈԾԻԾ. գ. Բառ ռմկ. Եղունգն, կարծր խաղաւարտ. փխամէչ, փխամղէչ. *Զմկան աւրիւնն քսէ 'ի կոծիծն, Թափի. Բժշկր։ *Կոծիծ կրէր յաչսն, և ցաւանայր. Բժ. սփէֆ. ճհ։

ԿՈԾԻՄ, եցայ. հ. և չ. Κόπτομαι, κοκύω. Plango, ploro, lamentor. կոծ առնուլ կմ առնել կմ գնել. 'ի կոծ մտանել. ծեծել և կատորել զանձն լալեօք. աշխարհել. սգալ 'ի վերայ մեռելոյ՝ լալեօք և ճչիւք. յու՝ ծէծիլ-ւիլ. աղլամագ, փէօյիւմէք. *Կոծեցան զնա անդ կոծ մեծ։ Եկն աբրահամ կոծել զսառա։ Կոծեցարուք առաջի արենսերեայ։ Կոծեսցին զքեզ։ Կոծեսցին 'ի վերայ նորա կոծ մեծ։ Կոծեցաւ 'ի վերայ տան իւրոյ։ Շուրջ եղեն 'ի հրապարակս կոծօղք.

ևն: *Որք արտաքս մոլորութեան հետևեալք՝ կոծեսցին զինքեանս. Ա՛բ. Է: *Հեծեալ կոծին ամենայն ջոկք անհաւատից: Եւ հրէական ազգքն կոծին, զի տեսանեն զոր խոցեցին. Ճառ: Յս ոսկ: *Որ անյուսութեամբն լան և կոծին և ցաւին զհրաժարելոյն յերկրէս. Յճխ. ծԷ:

ԿՈԾԻՄ. չ. Συγκρούμαι. Collidor. κυμαίνω, fluctuo. Բախիլ (ալեաց կամ յալեաց). ծփիլ. ալէկոծիլ. յուզիլ. չալգանմագ. *(Ջուրք ծովու) շրջին կոծին ընդ վայրս բազումս, մինչև քամին պարզին ազի ճաշակքն. Վեցօր. Է: *Յածեալ կոծին միտք մեր 'ի խորհուրդս աղտեղիս. Եղիշ. մտնչ: Հոմանձայն է Նար. ԽԲ. *Յածեալ կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողորմելի ։

ԿՈԾՈԽՈՒՐ. Տ. ԾՈՐ. *Ծորի ('ի Լա. որ է կոծոխուր) որ օգտէ տաքուէ խայտէհ մաղձի, սափրայի և արեանի: Ա՛ռ զկոծոխուրն, ու զքիթն և զկոլթն ընտրէ. Բժշկր:

ԿՈԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Կոծելն, և իլն. որպէս Ծեծումն. բախումն. ծփումն. ալէկոծումն. և Քարկոծումն. չուգուր. *Կոծմամբ կրծիցն, հասմամբ արտասուացն. Նար. ԾԷ: *Զկոծումն ալեաց խորհրդոցն անդրէն յինքն նհանջել. Լմբ. ող: *Ժողովէր հեշտութեամբ զկոծումն քարանց վասն վկայութեան քնի: Ածաւ վկայն անդրանիկ 'ի կոծումն քարանց. Լմբ. ծղ. Ստեփանոս:

ԿՈԿ. ա. Հարթ և ողորկ. *Թէպէտ բազմամանուածոյ, սակայն հարթ և հորդ, և միանգամայն կուռ և կոկ էր ճանապարհս. Ոսկ. գծ:

ԿՈԿԱՆ. գ. Որպէս արմատ յաջորդ բառին՝ է Սալոր վայրենի՝ ողորկ և բոլորակ. թիքէն:

ԿՈԿԱՆԵՆԻ, նւոյ. գ. ռմկ. կոկանի ծառ. Փշուտ տունկ՝ վայրենի մանր և բոլորշի սալորոյ. լտ. ... թ. թիքէն ազանի. *Կոկանենւոյ պտուղն մաքրէ զորովայն. Բժշկր:

ԿՈԿԵՄ, եցի. ն. Πλειόω. Laevigo. Ողորկել. հարթել. ... *Զօրէն կոկեցելոյ իմն մոմոյ ('ի պնակիտ առ 'ի գրել 'ի վերայ). Փիլ. քհ. Ա: *Ի մեղուացն... միջոյին ողորկութեամբ, թէօքն իբրև ծեփովք զորմն կոկելով. Ածւ. որս. Դ: *Վխմեղէնն այն բնութեանն, և մանաւանդ կոկեալն և զորկեալն՝ անտեղի տալի էր այսպիսի կրից. Սարգ. Ա. Պ. Ա:

ԿՈԿՆՈՒՏ. ա. որ և սաի ՍՈՒԼՈՒՏ. խըլձայն, աւազուտ, քարուտ: Վրք:

ԿՈԿՈՋ. Արմատ յաջորդ բառից. ըծ. ընդ կիսա. գուշակ. և գոռոզ. որպէս իմաստակ բարձրայօն, կամ. թ. ֆոֆոզ. որպէս թէ ալքատ հպարտ:

ԿՈԿՈՋԱԲԱՆ, ի, եց. ա. Մեծաբան. գոռոզ բանիւք կակազօղ իմաստակօրէն. *Թեքեալ 'ի ճոռոմ բանս կոկոզաբանից և կրկզայոնից փիլիսոփայից. Վրդն. ղփմ:

ԿՈԿՈՋԱԲԱՆԵԼ. ն. չ. Մեծաբանել. գոռոզութեամբ խօսել ըստ իմաստակաց. ... *Կայր զյօնն պաղպռեալ. կոկոզաբաններ լի յախորտանօք: Լի ամբարտաւանութեամբ կոկոզաբաններ 'ի վերայ մեծամեծ գործոցն գործելոյ. Ածը. Զ. 5. և 14:

ԿՈԿՈՋԱՆԱՄ. ացայ. և ԿՈԿՈՋԻՄ. չ. (որպէս ըծ. Ջ կիսա. և գուշակ). Κορυβαντιάω. Corybantas imitor entheo incessu, insanio, bacchor. Մարգարէանալ. մոլել իբր ըմբռնեալ 'ի հիացումն. ածարիլ. վարիլ որպէս գուշակ և իմաստակ. մեծաբանել. *Երկնային երաժշտականութեան բաբախեալ ընդ լսելեաց գործի՝ ոչ բնադատաւէր մոլել և կոկոզանալ: Իսկ զածարեալն և զմոլեալն բարեաւն և զկոկոզացեալն՝ ածարելք ածացանաց լինին: ինձ թուէր ըմբռնել զօրէն ածարելոց և կոկոզողացն. Փիլ. լին. Գ. 3: և փեսակն. և լիոս: Եւ ըստ այսմ գրի 'ի Հին բռ. *Կոկոզանալ. հոգւով լնուլ: *Հիկեն գոս կոյր կոպանեալ. թափառական կոկոզացեալ. Մագ. ծԹ:

ԿՈԿՈՋԱՎԻԶ. ա. Բարձրավիզ. վեզացեալ. *Անհամբոյր խուլ իժ ոխակալուն, և կոկոզավիզ ինքնահայեաց ամբարտաւանութեամբ. Անյ. հց. ԽՏ: *Կոկոզավիզ յինքնահայեաց ամբարտաւանութեամբ նստեալ: Կոկոզավիզ ամբարտաւանութեամբ յինքն հայեցեալ՝ կարծեաց ինքնագլուխ լինել. Ածը. Է. 3. և 9:

ԿՈԿՈՋԱՆՔ, նաց. գ. } Գոռոզութիւն
ԿՈԿՈՋՈՒՄՆ, զման. } ըծ գուշակաց և իմաստակաց. վեզացումն. ցոյցք իմաստակութեան. *Հպարտեալ ըմպարհակեալ կոկոզանս. Մագ. ծԷ: *Ի սպառ բանիւքն և կոկոզմանցն՝ 'ի մայրն իմաստութեան, Կեչառ. ողթ:

ԿՈԿՈՆ, ի կմ ոյ, աց. կմ իւ. գ. Κάλυξ. Calyx. Նորափթիթ ծաղիկ թերաբաց՝ բոլորակ. որպէս բողբոջ վարդից. կոճակ. ղօնչա, ղօնչէ. *Անուշահոտ ծաղկօք 'ի կոկոնաց և 'ի պտղոց՝ իջելոյ ցօղոյ 'ի վերայ. Փիլ. լիւս: *Երիւք յեղանակօք անուանի ծաղիկն (քրքմոյ) կոկոնաւն. և նոյն ինքն կոկոնն օդատեսակ գունաւն ծաղիկ է. և 'ի բաց լուծեալ 'ի կոկոնոյն զգեստուէ՝ երեք գըլանելին, ևն. Նիւս. երգ: *Կոկոն լուսափայլ ծաղկին, սատափ մաքուր մարգարտին: Վարդ 'ի կոկոնից՝ ծաղիկ պարտիզից: Վարդ 'ի կոկոնի՝ վայլք հոտայն ծաղկի. Գնձ:

ԿՈԿՈՌ. գ. Ծաղիկ. նոյն ընդ Նունուփար: Բժշկր:

ԿՈԿՈՎԱՆՔ. գ. Κόμπος. Verborum ampullae, jactatio, strepitus. Կոկոզանք, և ցոյցք. պաճուճանք բանից. կմ սուտ գովութիւն. թաֆ թուֆ. *Ասացին, թէ փոքրիկ աշխարհ է մարդն. որք կոկովանօք անուանն այսպիսի գովութեան մարդկան բնութեան շնորհեն. Նիւս. կազմ: *Պերճաբանելն, և սուտ բանից ճռռոմութեան պաճուճանօք, և բանից կոկովանօք զարդարելն. Պրպ. ԼԲ:

ԿՈԿՈՎԻՄ. Տ. ԿՐԿՈՎԻՄ:

ԿՈԿՈՐԴ, ի, աց. գ. Λάρυγξ. (որ թարգմանի և Քիմք.) Guttur, faux. Ներքսակողմն վերին մասին պարանոցի՝ սկսեալ 'ի քմաց. քիմք, և փող. վերնաբերան որկորոյ՝ գործի համառօտեան և բարբառոյ կամ հագագի. Խըրթլաւուգ, պօղազըրթլագ, պօղազ. *Կոկորդ զկերակուրս ճաշակէ: Պըղտուղ նորա քաղցր է 'ի կոկորդի իմում: Դարձո զկոկորդ քո 'ի ծարաւոյ: Ոչ գոյ բարբառ 'ի կոկորդս նոցա: Կերկերեցաւ կոկորդ իմ: Որպէս գերեզման բաց է կոկորդ նց: Զճշմարտութիւն խակասցէ կոկորդ իմ. ևն:

ԿՈԿՈՐԴԱԼԻ. ն. } Լիով կոկորդաւ.
ԿՈԿՈՐԴԱԼԻՐ. ա. } ցուցիչ կոկորդի. լիաբերան. ըէցուն բէբան, ըէցուն պօղազով. *Ոչ որպէս սեղան ոլկորատաց կոկորդալի զմայլեցուցանէ. Ոսկ. խւ. յն. զկոկորդ: *Ձայն աղեողորմ կոկորդալի ողորմ ողորմ գուժէր. Ճ. Գ: *Կոկորդալիր ձայնիւ զհրեշտակային երգէին զերգս. Լաստ. ծէ:

ԿՈԿՈՐԴԱԽՕՍ. ա. Λαρυγγόφωνος. Ex gutture vocem fundens. Որ 'ի կոկորդէ խօսի. հագագային. խռոպաձայն. պօղազտըն հանօղ. *Սաեղծ զնշանագիրս՝ կոկորդախօս, խժական գարգարացւոց լեզուին. Խոր. Գ. 54:

ԿՈԿՈՐԴԱԿՈՓ. ա. ն. Կոկորդաւն կոփելով, կամ կափուցանելով, խափուցանելով. ճմլօղ 'ի կոկորդի (ախուծն զճանճս). *Կոկորդակոփ կառկեաց ընդ ժանեօքն. Մագ. Ը:

ԿՈԿՈՐԴԵԼ. չ. Λαρυγγιάω, կմ λαρυγγίζω. Ի կոկորդէ հանել զձայն մեղմ հագագային և սեղմեալ կամ կերկերեալ. *Ո՛վ ընկեր գաւ ուժգին ես 'ի նախաղմակից և 'ի կոկորդելոց: Կոկորդելն նմանութիւն ինչ է ձայնի, յորժամ հրճուելով ոք ընդ առացեալն՝ թագուցանէ զձայն և ներքացուցանէ, իբր թուեցեալ լինի խօսել 'ի կոկորդն. Նոննոս:

ԿՈԿՈՐԴԵԼՈՍ. } ի. աց. կամ իւ. որ և
ԿՈԿՈՐԴԵՂՈՍ. } ԿՐՈԿՈԴԻՂՈՍ. Բառ
ԿՈԿՈՐԴԻԼ. և } յն. գըօգօտիլօս. Κρο-
ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ. } κόδειλος. Crocodi-
ԿՈԿՈՐԴԻՂՈՍ. } lus. Տիմսահ. վիշապ երկդիմի՝ երկակենցաղ. մողեսաձև՝ ահագին մեծութեամբ, մեծաբերան, այլ նեղ կոկորդաւ, բազմաժանի, և կարծրամորթ. լինի 'ի մեծամեծ գետս Եգիպտոսի գաւառաց: Ցոյկք սատուգապաններն, խարշող 'ի քթքմանէ. զի չախարժէ տեսն զհոտ նորա. Բինոակ, ... Տեմ և ՆՀԱՆԳ: *Ի հնդիկս կոկորդիլ գազան: Ի Նեղոս՝ կոկորդիլոս գազան. Խոր. Գ: *Առաւել զանգուցանելով զառիւծունք և զկոկորդիլոսիւք. Փիլ. ...: *Ի կոկորդիղոս գազանէ սատակեցաւ. Եսայ. Ա: *Եգիպտացիք զճանճ և զմեխս և զկոկորդիլոս պաշտէին: Եգիպտացիքն զկոկորդիլոս և զկուզ և զմուկն պաշտեցին. Լմբ. ԽՏ: *Կոկորդիլոս գազան գոլով... 'ի ներքոյ երկեն բանի բերանն. իսկ սմա 'ի թաքինոյ գայ մտանէ 'ի բերանն, և 'ի մնացուածոյ յատամանցն մսոյն կերակրի. Լմբ. ող: *Գազանք ջրոյն, զոր Եգիպտացիքն կոչէին Եփովթ, և աւետեացիքն կոկորդեղոս անուանէին: Մատակեցան կոկորդեղոքն. Հ=Ց. նոյ. ...: *Եկեալ կոկորդեղոսն անցոյց զնա յայնկոյս գետոյն. Վրք հց. Ձ:

Ի բառս Գաղիան. և 'ի գիրս Վրք. կոկորդիլոս կոչի և մեծ մողէսն, որ և ԿՈՂՈԾՈՒԾ:

ԿՈԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Կոկ, այսինքն հարթ և ողորկն գոլ. *Վասն տալոյ կոկութեն և ողորկութեան 'ի հարկանել լուսոյն 'ի վերայ նորա՝ լուսաւորի. Ոսկփոր:

ԿՈՀԱԿ, ի, աց. գ. Κῦμα. (յորմէ թ. գում.) Fluctus, undae, tumor maris. որ գրի և ԳՈՀԱԿ. (զոր տեսցես. ըծ. և գահ. իբր գար.) Ուռոյցք ալեաց ծովու. ալիք, մանաւանդ լեռնաձև. փալղա. *'Ի ծովու՝ կոհակացն վերընթացութիւնք: Կոհակաց բարձրութիւնք ընդ լուսնին միշտ շըջարկեալ ... ռմանց սահմանեալ ժամուց. Աեդօ. Ե: *Իբրու կոհակք հեղեղաց բերելով զնա. Պղատ. օրէն. Է: *Ոչ մրրիկ ինչ ծովանման, և ոչ կոհակք լեռնանմանք. Յհ. կթ: *Ծով է ինձ ծփանաց՝ կենցաղոյս բերմունք. յուռում կոհակօք բազմօք անթիւ զխեղդմանց տատանեալ հոգիս. Նար. ԽԷ. ... ԿԹ. և խւ: *Ծով կոհակս լեռնաձև յարուցանէ. Սարգ. ա. Է: *Իբր 'ի ծովու կոհակք կուտակին 'ի յեռանդանչն կատաղին. Ճռ. ոսկ:

ԿՈՀԱԿ. Ὄρος. Mons. Ուռոյցք գանձքին որպէս լեռանն՝ 'ի ձև ալեաց գլուղից. Լեռ. փող. *Զհովիտս և զկոհակս բարձրացեալ կոհակք և բլուրք. Սհմ. ԿԲ. արեա: *Կոհակք լերանց: Ի նա կոհակի գողգոթայ, կամ ձիթաստանեաց: Ի սուրբ կոհակ ձիթենեաց. Ջ... *Ելեալ ընդ գլուխս կոհակացն և ընդ ...: Կոհակաց 'ի կոհակս վազս առեալ ընթացանցին 'ի վերայ լերանց. Յհ. կթ: Ցան.

կալի է աշխարհն տղուանից ամենազխու շահիւք 'ի բարձրաբերձ կոհակացն կուտակ_ ւոյ. Կաղնկոփ: "Լերինն կովկասու բարձ_ րաբերձ կոհակացն սաստամանեաց. Ոսող:

ԿՈՀԱԿԱԼԻՐ. ա. } Ուր են կոհակք. կմ ԿՈՀԱԿԱՒԷՏ. } ալիք բազումք, և մեծամեծք. "Ի վերայ մկանանց կոհակոլիր կուտակմանցն. Աճր. Ը. 11: "Ի կոհակա_ ւէտ ովկիանոսիրոգ ականց. Մագ. ծա:

ԿՈՀԱԿՈՒՄՆ. գ. և } Ամբարձումն կո_ ԿՈՀԱԿԱՆՔ, նաց. } հակաց. կոհակք. "Լեռնաձև անկոխ կոհակմանցն կուտակ_ մանց. Անան. եկեղ: "Նաւապետեալ 'ի վե_ րայ խոր կոհականացն շրջեցոյց զնա. Լմբ. խմ:

ԿՈՂ, ի, կամ ոյ, իւ, կամ աւ. և կո_ ղունք, ղամբք. գ. (յորմէ կողմն.) Πλευρά, πλευρόν. Costa, (լծ. կուշտ.) latus. կող_ մանք լանջաց կամ միջաց կենդանեաց. ոս_ կերք աղխաղխեալք վանդակակերպ ԺԲ Թիկ_ նամէջս և ընդ կուրծս. Լոզ, լոզեր, փոքեր, լոզչ. էյէլէ, գարագըշա, պէօյր, պաղըր, եան. "Մի 'ի կողից նորա: Զկողն՝ զոր առ յադա_ մայ: Նետք 'ի կողս ձեր: Սուր 'ի կողս ըն_ կերի իւրոյ: Անցցէ սուր զորոյ իմոց ընդ կողս քո: Աննուացուն զանկողինս քո՝ որ Է կողիւք քովք կայցեն: Տիգաւ խոցեաց ըզ_ կողս նորա: Մխեա 'ի կողս իմ: Ճշմարտու_ թբ պատեալ զկողս իւր: Խթեաց զկողսն պետրոսի. եւ: "Պարտ և պատշաճ էր կողն ընդ կողոյն: Եբաց գեղարդեամբ զկող մի 'ի կողիցն. Զքր. կբ: "Ի կողէ անտի ադա_ մայ մահ, և 'ի կողէ անտի տեառն մերոյ կեանք. Եփր. համաբ: "Կենարար կողից: Տեգ զինու միւելոյն 'ի կող սուեղծչին ադա_ մայ. Նար: "Կողք երեք 'ի բերան նորա 'ի մէջ ժանեաց նորա. Դան. Է. 5: "Կողամբք (կամ կողմամբք) և ուսովք ձերովք գըրթ_ ցէիք. Եզեկ. ԼԴ. 21: "Զօրէն պաղմինի_ գեան շան, որ 'ի կարմունջն ելեալ, և կող 'ի բերանն իւր կալեալ. Մագ. ծԶ:

ԿՈՂ. որպէս կողմն տեղեաց և իրաց. կողմ. փոխր. փոխերը. եան, գըյ. "Երթայր ընդ կողաց լերինն. Բ. Թգ. ծԴ. 13: "Ետ զկո_ ղիւք վանդակին. Գ. Թ. ծԹ. 29: "Անդէն 'ի կողի սպանանէին զնա ". որ և կոչի անդ, ունջ բերդին. Բուզ. Ը. 18: "Ի տիկան մը_ չեալ ուռուցեալ հեռաւորէ զկողունսն. Զքր. կբ. առագ Ըւ. (կրածն, զկողունձն):

ԿՈՂ. որպէս կողմն անկիւնաւոր ձևոց ըստ երկրաչափից. "Եւ որ զերիսն ունին կոյս, է 'ի նոցանէ՝ որ երեք կողքն հաւա_ սարք են... և յանհաւասար կողիցն են... Եւ 'ի սոյն ձևս՝ որ երիս ունին կողս, կայ երեք անկիւն. եւ. Եւկղէտ:

ԿՈՂ. որպէս կողակից, լծակից, ամու_ սին. կին. մանաւանդ Եւայ՝ որ 'ի կողէն ադամայ. "Կողիւն միաւորեալ նախա_ հայրն: Կողին պատրանօք. Շար. "Զկողին պարտակից. Նար. խւ: "Պարտաւորեցաւ 'ի ձեռն կողին. Սարգ. Է. պ. Ե: "Բարեպարիշտ կողն իւր խորովանոյշ. Վրդն. պփմ: "Ի ձեռն զածած կողին (այսինքն ակար կնոջ) սա_ տակեաց ած զխսարս. Եփր. դփ:

ԱՌ Ի ԿՈՂ. Տ. ԶԱՌ Ի ԿՈՂ. և (առ 'ի) ԿՈՂԵԱԼ:

ԿՈՂԱԲԱՂ, ի. ա. գ. Կողակից. լծակից. (իբրու բաղկող, 'ի մանկանէս բառ. Թ. ոէ_ լէ.) "Տիգրանուհի՝ իւր կողաբաղ ". այսինքն կին աժգահակայ. Անյ. փեր. առ Մագ. Երզ. Նւ:

ԿՈՂԱԲՈՅՍ. ա. Բուսեալ 'ի կողէն ա_ դամայ (եւայ). "Զի յառնէ իւրմէ առաւ, կողաբոյս և կողածին. Վրդն. ծն:

ԿՈՂԱԽԻԹ ՋԵՐՄՆ. Տենդ՝ որ պատ_ ճառէ խիթ 'ի կողս. հողացա. սաբնէճան. "Դեղել զհիւանդոտս՝ որք ('ի) խմեախականն կողախիթ ջերմանն. Մագ. ԽԵ:

ԿՈՂԱԾԵԱԼ. Ի կողէ յառաջ ածեալ. (այլ Ձ. ներածեալ.) "Կողածեալ կողա_ բաղ. Անյ. փեր:

ԿՈՂԱԾԻՆ, ծնի, նաև կմ նիւ. ա. գ. Ծնեալն 'ի կողէ ադամայ (եւայ). կողա_ բոյս. "Եւ 'ի յերրորդ ժամ զկողածինն՝ 'ի յօգնութիւն ետ հողածնին: Զկողածնին ընչեաց զմեղս. Շար: "Աղբիւր բղխեաց 'ի մբ կողին, վասն վիրայքն կողածնին. Յհ. օրհն: "Գեղապաճոյճ փառօք զարդարեալ կողածնաւն 'ի դրախտն ադենայ. Շ. գանձ վերափոխ: "Ի լուացումն մեղաց կողածնին. Սարգ. ա. յհ. Է:

ԿՈՂԱԿԱՑԼԱԿ. ա. Ի կողէն յմի կայ_ լակեալ. կողահոս. "Որպէս և աէրն իւրով կողակայլակ արեամբն. եւ. Երզն. լւ: "Հա_ մեմատէ ծովուն զաւազանն, զվիմահոս ջուրն՝ կողակայլակ ըմպելոյն: Նորոգէ ըզ_ նա կողակայլակ ջրով և արեամբ. Տօնակ:

ԿՈՂԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. գ. որ և ԿՈ_ ՂԱԲԱՂ, և ԿՈՂ ասի. Լծակից. ամուսին. կին. էհլի. "Գերի կողակիցն երանելւոյն: Եկեալ կողակից սբյն՝ ընկէց զմատանին առ սբն աւէքսիոս. Վրք հց. ծԴ:

ԿՈՂԱՀԵՐՁ. ա. Հերձօղ զկող. և հեր_ ձեալ կողիւ. "Ի կողահերձ սայրասուր սլա_ քէ ուժգին բախմանէ. Նար. ԽԷ: "Ի կողա_ հերձ վտակացն շինեցաւ եկեղեցի. Լմբ. յայտ:

ԿՈՂԱՀՈՍ, ի. ա. Հոսեալ 'ի կողէն քսի. կողակայլակ. "Ի կողահոս արեան աղբերէն: Բանայր զկողահոս աղբիւրն. Շար: "Զկո_ ղահոս արիւնն կենարարին. Սարգ. Ե. պ. Ը: "Բաց ըղբերան իմ վրտակին՝ քո Տր արեան կողահոսին. Յհ. օրհն:

ԿՈՂԱՄԱՅՐ, մօր. գ. Անուն ձկան. Κολίας. Colia. "Ձուկն անքիլոս, որ կո_ չի կողամայր, որովայնս ոչ ունելով, բայց միայն գլուխս և մերկ կողերս. ուստի կո_ տորատեալ անկէ և առնէ զաւակս. Վրդն. ծն:

ԿՈՂԱՄԱՏ, կամ ԿՈՂԱՄԱՏՆ. (որ_ պէս թէ 'ի կողէ յառաջ եկեալ.) Նոյն ընդ կողածին. "Ո՞ր եւ ադամ. իսկ նա 'ի կողա_ մատն անցուցանէր զպատճառս խայրոյն ճաշակման, և նա 'ի յօձն. Սկեւռ. ող: "Տի_ րապատճառեալ աղեղնաբանէր, և 'ի կողա_ մատն անցուցանելով զառիթ խայրոյն ճա_ շակման. Գնձ:

ԿՈՂԱՄԱՐԴ. Տ. ԿՈՂԱԾԻՆ, և ԿՈՂԱ_ ՄԱՏ. "Զկողամարդ ցուցանէր առ 'ի խայ_ ըւոցն ճաշակման, իսկ նա զարքանեակ չա_ րին. Թէոդոր. մայրագ:

ԿՈՂԱՇԷՆ, շինի. ա. Շինեալ 'ի կողէ, որպէս կողածին, կողաբոյս. "Ըստ նշանա_ բարութեն կողաշինիս սոգատանելի. Պիփ:

ԿՈՂԱՍՏԵՂԾ, ի, իւ. ա. Ի կողէ ըս_ տեղծեալ. եւայ, և դստերք նորա. "Ի կո_ ղաստեղծից նախապաշտեցար. Գնձ:

ԿՈՂԱՎԷՐ. ա. Որոյ կողքն են վիրա_ ւորեալ գանիւք. "Իբրև զէշ անմիտ՝ թիկ_ նախիլ և կողավէր վիրաւորեաց (սատանայ զմարդիկ) յոգի և 'ի մարմին. Տօնակ:

ԿՈՂԱՑԱՒ. գ. և } Ցաւ կողից. խացա_ ԿՈՂԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. } ցաւ, խչփ ցաւ. Տ. ԿՈՂԱԽԻԹ ՋԵՐՄՆ. "Կողացաւ... քամա_ ցաւ. Վստկ. ՃԿԷ: "Է դարձեալ այլ ցաւ, զոր կողացաւութիւն կոչեն. Կանոն: "Թէ խարտեաշ մազձն յինքն ժողովի, կողացա_ ւութի առնէ. Բժշկրն:

ԿՈՂԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի կողս զօրաւորս. տոկուն. քաջակորով. "Կողա_ ւոր և հարստակող կոչեմք զըմբիշս. Վրդն. ծն:

ԿՈՂԱՔԱԿ ԼԻՆԵԼ. Քակիլ 'ի կուսակ_ ցութէ, 'ի սիրոյ բարեկամութե. "Գուցէ սոտեացէ 'ի սիրոյն նորա, և լիցի մերաբան ընդ կայսերն յունաց, և կամ կողաքակ ինչ լիցի 'ի նմանէ. Բուզ. Ը. 16:

ԿՈՂԵԱԼ. ԱՌ Ի ԿՈՂԵԱԼ. Առ մի կող կամ կողմն մի շեղեալ. "Սակաւ ինչ առ 'ի կողեալ հիւսիսոյ. Խոր. Ա. 15: Տես և ԶԱՌ Ի ԿՈՂ, ԶԱՌ Ի ԿՈՂԵԱԼ.

ԿՈՂԵՐՔ. Տ. ԿՈՂՐ, կողերք:

ԿՈՂԻՆԱՊԱՏԻՐ, կամ ԿՈՂԻՄՆԱՊԱ_ ՏԻՐ. ա. Պատեալ 'ի ձեռն կողին, այսինքն եւայի. "Գոյն ներկեալ արեամբ՝ աղբիւր բղխեալ կող, կողինապատիր պարտեացյա_ ռաջ ձայն. Նար. փող յար:

ԿՈՂԻՆԱՒՈՐ. ա. Ունօղ զպահ պանակ կողից կամ զլանջապանակ. "Կողինաւորք և զրահապատք շողայցեն. Ոսկ. մ. Գ. 16:

ԿՈՂԿՈՂԱԳԻՆ. ա. մ. Որ յոյժ կողկո_ ղի, և կողկողելով. լալագին. ողորմագին. ցաւագին. կղկաթելով, և նախանձաբեկ լի_ նելով. "Հայեցիս առէպ կողկողագին յա_ մենայն բարութիս. Ա. Թգ. Է. 3: "Զորս տեսանէին կողկողագին միշա և արտասուա_ բուղխս. Փարպ: "Այս կողկողագինս արտա_ սուօք ողբոց: Կողկողագին թախծանք, կմ հառաչանք, կամ հեծեծանք, կամ հեծու_ թե. Նար. ծԸ. ԽԳ. ԽԵ. Ն. ԿԸ: "Եւ պաղա_ տանք յոյժ կողկողագին. Գնձ: "Միայն յեր_ կինս ամբառնայինն՝ զաչըս մնաց կողկողա_ գին. Շ. Եդես: "Ահա տառապիմ կողկո_ ղագին, և ոչ ոք ողորմի. Մաշ: "Հեծա_ նօք որդիանան, և նոքա շունք լինին, և ղօ_ ղանջեն կողկողագին. Տօնակ:

ԿՈՂԿՈՂԱԼԻ. Նոյն ընդ վ. "Զիս ող_ բասջիք կողկողալի. Շ. Եդես:

ԿՈՂԿՈՂԱՁԱՅՆ. ա. Ուր իցէ ձայն կողկողանաց. "Ի կողկողաձայն և յանդա_ դար վայոյն փրկեա զիս Տր. Ոսկփոր:

ԿՈՂԿՈՂԱՆԱՄ. չ. Տ. ԿՈՂԿՈՂԻՄ. "Կողկողանամ ընդդէմ նմին ". այսինքն կողկողիմ առաջի նորա. Գր. փղ. ԷԶՄ:

ԿՈՂԿՈՂԱՆՔ, նաց. գ. որ և ԿՈՂ_ ԿՈՂՈՒՄՆ. կողկողիլն. ցաւագնումն, պա_ ղատանք. և Կարեկցութիւն. "Յորդորե_ լով միոյն զմիւսն առ 'ի կողկողանս և յողբումն մեռեալ մանկանցն. Նիսս. 'ի Դ. ԲԵԾղ: "Ի գութ կողկողանաց եղբօր չառայ խոնարհել. Մանդ. ԺԴ: "Ըստ ձայնից կող_ կողանացն և զբանիցն յարմարութե համ_ դերձեն: Զամենավարան ձայն կողկողա_ նաց սրտիս հեծութե: Ի հառաչանս կողկո_ ղանաց այոր հեծութե. Նար. ԽԴ. ԼԱ. Ղ: "Ծանօթ առնել (կուսին) զտէրդ բարբա_ նեան որդեակդ յոյժ կողկողանօք. Տաղ յար:

ԿՈՂԿՈՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ կողկողել. յն. հալել մաշել. "Զանկն այբւոյ ոչ կողկողեցուցի. Յոբ. Լ. 16:

ԿՈՂԿՈՂԻԹ. գ. Ἀνθερεών. Mentum. Կզակ. կլափ, ըստ ստորին կմ ներքին կող_ ման. Տ. և ՍՈՍՈՐԴ. "Ըմբռնեցելոյն յօրանչ_ ման՝ շնչոյն, յորժամ կողկողիթն 'ի ստորա_ գոյնն կողմ խռչափողիւքն գոգանայ. Նիսս. կազմ:

ԿՈՂԿՈՂԻՄ, եցայ. չ. Ողորմ և ցա_ ւագին աչօք հայել, լալ. հեծել, պաղա_ տիլ. հալիլ, մաշիլ. ողբիլ ողբիլ գալ. օֆլան օ_ ֆլան էյլմէք, եալվարմագ, գըլըմագ. թերևս 'ի կող, կամ ողն բառէ, եւ. յն. այլազգ. Κολαβρίζομαι. Disrumpor, conteror. "Կող_ կողեսցին առ գրունս վաճառաց. Յոբ. Է. 4: կամ Θεραπεύω. Colo. (պաշտել.) "Ամ_ պարիշտք կողկողեսցին (առ համամայ. կող_ կողեցան) առ գրունս արդարոց. Առակ. ԺԴ. 19: "Լային և կողկողէին առաջի նորա. ՃՃ: "Կողկողել, և ոչ ողորմել (այսինքն չգտա_ նել ողորմութի): կողկողիմ և ես: Մինչ

կոլեցան) առ գրունս արգարոց. Առակ. ծԴ. 19: *Լայնն և կողկողէին առաջի նորա. ՃՃ: *Կողկողել, և ոչ ողորմել (այսինքն չգտանել ողորմութիւն): Կողկողիմ և ես: Մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողելովն. Նար. Ժ. ԽԶ. ՀԳ: *Առ որ և կողկողելք ձայնիւ, պաշտեմ զմեզ տր. Լմբ. պսլմ:

ԿՈՂԿՈՂՈՒՄՆ. Տ. ԿՈՂԿՈՂԱՆՔ. *Նայեցայ և յերեսս մեր, այսինքն 'ի կողկողումն մտաց. Լմբ. ող: *Տուեալ զինքն կողկողման և լալեաց. Վրդն. պտմ:

ԿՈՂՄ. Տ. ԿՈՂՄՆ:

ԿՈՂՄԱԿԱԼ. և } Տ. ԿՈՂՄՆԱԿԱԼ,
ԿՈՂՄԱՆԱԿԱԼ. } ԿՈՒՍԱԿԱԼ. *Կուսակալք՝ կողմակալք. Բժշկ. Դ. 51: *Կողմակալն հիւսիսի. Վրդն. պտմ: *Եւ առ այլ իշխանս և կողմանակալս. Փարպ: *Արևելեան կողմանակալս բիւրաւորս: Կարգեցաւ բիւրաւոր կողմանակալ. Առաք. Ա. 6:

ԿՈՂՄԱՆԱԿԱՆ. Տ. ԿՈՂՄՆԱԿԱՆ. *Եւ չուք երկրիս 'ի միջէ կողմանական, 'ի հարաւոյ կմ հիւսիսոյ դիմականն. Երզն. ոփ. երկն:

ԿՈՂՄԱՆԱԿԻ. ա. մ. կողմանեալ. շեղեալ 'ի մի կողմն. և Որ ինչ հայի 'ի մի ևեթ կողմն կամ 'ի մասն. մասնաւոր. *Առ չեղ նոցա կողմանակի հալուածքն լինէին. Պտմ. աղէքս: *Ցօրն յայն յետին աւարտին կողմանակի կամք և ներգործութիք մարդկան. Տօնակ: *Բերկրել զառաքինութիւն կողմանակի կիրս նշանակէ: Նոր պատուիրանս ոչ եթէ կողմանակի է, որպէս թէ 'ի նմա կմ 'ի ձեզ. այլ 'ի նմանէ 'ի ձեզ, և 'ի ձէնջ 'ի հոմացեղսն մեր և յեղբարս. Սարգ. յկ. ծա. և ա. յհ. Գ: *Ըստ խորհրդոցն կողմանակի նշանակի. Մէկն. ղևտ:

ԿՈՂՄԱՆԱՒՈՐ. ա. մ. Նոյն ընդ վ. Πλάγιος. Obliquus, transversus. և μερικός, particularis, partialis. Իբր հակեալ 'ի մի կողմն, կմ յայլ և այլ կողմն. խոտորնական. զառ 'ի կող. զառ 'ի վայր. և Ի մի կողմն ևեթ եղեալ. և Մասնաւոր, որ կուսակից միոյ կողման. *Զորք և ծործորք և սարք, և ամենայն որ ինչ միանգամ կողմանաւոր է, և զառ 'ի կող. Նխս. խաղմ: *Կողմանաւոր յարմարեցելովքն ստոյնանկութիւն առնելոյ զպատմուճանն առնէ. Նխս. երգ: *Իբր յաղբերէն յայնմանէ վիժելով կողմանաւոր, և ոչ դէպ ուղիղ. Փիլ. լին: *Երթիցուք 'ի կողմանաւոր վայրս ուրեք. Ցհ. կը: *Ցամօթ որք ասեն կողմանաւոր եկեալ զՅրհեղեղն. Վրդն. ծն: *Առ միմեանս մտերմութիւն, և զոչ ունելն կողմանաւոր ընկերս. Բրս. ճգն:

ԿՈՂՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. և ԿՈՂՄԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԿՈՂՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ:

ԿՈՂՄԱՆԻ, եք. ա. Πλάγιος. Obliquus. Ի մի կողմն միտեալ. խոտորնակ. *Ներհակք, և կողմանիք, և ամենևին տարբերեալք առ միմեանս. Պղատ. օրէն:

ԿՈՂՄԱՆԻՄ, եցայ. չ. Κοιμάομαι. Cubo, dormio. կողմնիլ, ընկողմանիլ. պառկիլ. եան կեցմէ, եանեմաք. *Ցայրս կողմանեալ ննջէին ». յն. մի բայ. Եա. ԿԵ. 4: *Ցետ աղօթիցն ծերունիքն կողմանեին. Փէն փէտակն:

ԿՈՂՄԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Կողմնական մասն շինուածոյ. որ և կողք՝ ըստ եբր. որպէս և յն. Πλευρά. Costa, latera. ուղղ. գաղափարս. տես Գ. Թգ. Զ. 5. 16: Է. 4. 20:

ԿՈՂՄԱՆՈՒՄՆ. գ. Կողմնիլն. անկեալ դնիլն. պառկած ըլլալը. *Երկեր դրութիւնն 'ի կողմանումն, 'ի կայութեն. Հին կեր:

ԿՈՂՄԱՊԱՀ. Տ. ԿՈՂՄՆԱՊԱՀ. *Կուսակալք և կողմապահք. Պտմ. աղէքս:

ԿՈՂՄՆ կամ ԿՈՂՄ, մանւ, մանք, մանց. գ. Κλίτος. Latus. որ ասի և ԿՈՂ. և ԿՈՂՍ. (յորմէ ռմկ. քօղ, քօղէք. պրս. գօշ, գէյ.) Մասն և դիրք տեղեաց, աշխարհաց, և իրաց. մասնաւոր վայր, կամ բաժին. կողմն կողից. որ ինչ անկանի յաջ կամ յահեակ. յառաջոյ կամ զկնի դիտողին. տէհ, տէ. տարաֆ, էտրաֆ, ուճի, եան. *Անկցին 'ի կողմանէ քումմէ հազարք: Ընդ չորս կողմանս արահին: Ցաջմէ կողմանէ տաճարին: Ի կողմն արևելից: Ցարևելից կողմանէ: Ընդ կողմն հիւսիսի: Ի հարաւոյ կողմանէ: Ի չորեցունց կողմանց նորա: Ի կողմանս տապանակին. ևն: *Ոչ հայէին նոքա բնաւ ընդ կողմն ծառոյն. Եփր. ծն:

ԿՈՂՄՆ. որպէս յն. Գւիմա, կամ կլիմա. Κλίμα. Regio, tractus. *Ի կողմանսն ծովուն: Ի կողմանս յայտնսին: Ի կողմանս աքայեցւոց: Եկն 'ի կողմանս տուրեաց և կիլիկեցւոց. ևն: Իսկ *Կողմանք տասրեաց. ա. եզր. Բ. Դ. Զ. յն. Κοιλὴ Συρία, Κοιλοσύρια, նոյն է՝ որ այլուր Սատրին տասլիք գնի, կմ կլիսուր:

ԿՈՂՄՆ. որպէս յն. Մերոս. (ուստի թ. միրասս.) Μέρος. Pars, portio. (ըծ. թ. ճարճէ. ճարէ.) Մասն, բաժին. *Ցամենայն կողմանց շուրջանակի: Գնաց 'ի կողմանս գալիլեացւոց: Հասին 'ի կողմն փիւնիկեցւոց: Շրջեալ զվերին կողմամբքն: Ի ստորին կողմ երկրի: Ի չորեսին կողմանս իւրեանց գնային: Ի կողմանէ փեղկին: Զայս կողմն լերինն, զայն կողմն լերինն. ևն:

ԿՈՂՄՆ. ոտ Գաւառ շրջակայ. Περὶ χωράς, περίχωρον. Circumjacens regio. *Իշխան կողմանցն, կամ կիսոյ կողմանն: Ցամենայն կողմանս յորդանանու: Ամենայն կողմն յորդանանու. ևն:

ԿՈՂՄՆ. որպէս յն. Πλευρά. Costa, latus. Կող. *Որպէս ազամն, զի առաւ կինն 'ի կողմանէ անտի նորա. Եփր. համաբ. *Առ կողմամբ լերինն: Ի կողմանէ 'ի կողմ: Ցերկոցունց կողմանց սեղանոյն. ևն:

ԿՈՂՄՆ. որպէս յն. Πλάγιον. իբր Խոտորնակ կողմն. կողմն մի. *Զգուշս տապանին 'ի կողմանէ արասցես: Ի կողմանց սեղանոյն: Ի կողմանէ խորանին կամ տապանակին: Նստաւ 'ի կողմանէ հնձողացն, կմ սաւուղայ: Ի կողմանց դրանն: Քարինս 'ի կողմանէ նոցա ընկենոյր, ևն:

ԿՈՂՄՆ. Ընտիր հայկաբանութիւն դնի 'ի մեզ, ուր 'ի յն. չիք. զոր օրինակ, *Նոքա կողմանքն երկոքին: Անկան 'ի կողմանսն նիկանովրայ: Ի կողմ հարաւոյ: Ցոր կողմ և յուսացեալ իցէ: Ցոր կողմն գիմէր հողմն: Ոչ ինչ հոգայ 'ի տանէ կողմանէ այր նորա: Եղիցի յինէն կողմանէ՝ այսն այս, և ոչն ոչ: Ի ձեր կողմն է: Դարձեալ 'ի կինն կողմն: Ամզ մեծ 'ի կողման նմա (կամ նորա): Որք ոչ 'ի տեառն կողմն լինէին. ևն:

Նոյնպէս ոճով ասին և յայլ գիրս. *Զամենայն անձն քո փոխեա 'ի տր կողմ. Սեբեր. ծ: *Ի թշնամեաց կողմ եղիցին. Ճ. Բ: *Ցերից կողմանց ազգակցութե, 'ի վեր, 'ի խոնարհ, և յառ 'ի կողմ. Նխս. ղևտ: *Ցամենայն իսկ կողմանց յայտ է. Եւս. փր. Ա: *Որք 'ի կորձէից, և որք 'ի մերմէս կողմանէ. Խոր. Բ. 64: *Ի կողմանց կողմանց քրիստոնեայքն. Եղիշ. Բ: *Ի խոնարհ կողմ երկրի ձգտէին (այսինքն 'ի վայր կայօ). Փարպ: *Առ պատուանդանիս, այսինքն 'ի ներքին կողմ, 'ի խոնարհ տեղին. Սրգ. յկ. Զ: *Ի պարգևականէն զրկեցեալ՝ յողորմութենէն կողմն ձայնին. Նար. ՃԶ: *Ցոր կողմ և միտեսցք կամոկք, նորին լինիմք ընդունակք. Լմբ. ող: *Արգամայ առեալ զքաղմութի հետևակացն 'ի կողմ եկանէր ». այսինքն 'ի միւս կողմն անցանէր, կամ կուսակից լինէր. Խոր. Բ. 43:

Ի ԿՈՂՄՆ ԼԻՆԵԼ, կամ ԱՆԿԱՆԻԼ. Որպէս կողմնիլ, ընկողմանիլ. պառկիլ. եանեմաք, եան կեցմէ. *Նստեալ 'ի վերայ անկողնոյն, և կամէր լինել 'ի կողմն. Ճ. Ա: *Ի կողմն եղեալ՝ ննջեաց. Վրք հց. Ի: *Ցոռն կալ ոչ կարէր վա գիւացն հարուածոց, այլ 'ի կողմ անկեալ կայր. Ածբ. անփ:

ԿՈՂՄՆԱԶԱԶ. ա. Աղաղուն և ոխար ըստ կողման միոյ. միակողմնի. *Անկեալ գնէին անգամայրծք, կաղք. կողմնաղաղք. Ոսկ. 'ի եբրայեցիս:

ԿՈՂՄՆԱԾՈՒ. ա. Որ զկողմն անի ուրուք, որպէս թեկնածու, կուսակից. ջատագով. խոռմը բանող. Թարաֆտըր, ի ֆօյտան: *Աշակերտ նեստորի էին, և կողմնածուք նորին աղանդոյ. Ոսկիփոր:

ԿՈՂՄՆԱԿԱԼ. ի, աց. ա. Ունող արքունի իշխանութեան զմի կողմն կմ զգաւառ տէրութե. կուսակալ. բդեաշխ. պէյ, խօճա. միւթէսէլիմ. *Մեծաց կողմնակալաց. Խոր. Ա. 20: *Կացուցանէ կողմնակալս. Ցհ. կը: Ածբ. Գ. 2: Ճ. Ա:

ԿՈՂՄՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանութիւն կողմնակալի. կուսակալութիւն. *Հիւսիսոյ կողմանն կարգէ կողմնակալութի: Հաւատայ նմա զկողմնակալութիւն հիւսիսայինն լերանց. Խոր. Բ. 7. և 10:

ԿՈՂՄՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πλάγιος. Obliquus, lateralis. որ ասի և ԿՈՂՄԱՆԱԿԱՆ. Շեղեալ 'ի մի կողմն. խոտորնական. ձէ֊տէ պառկած. տէֆուր, եանդէկի. *Հաստատ վեցանկունի են զառտական, զառ 'ի վեր և 'ի ներքուստ և կողմնական. Երզն. ոփ. երկն:

ԿՈՂՄՆԱԿԻ. մ. ա. Πλαγίως. Obliquo. կողմանակի. և Անուղղակի. ըստ իմիք. *Զայս բան կողմնակի իմն յիշեաց առաքելոյն: Եւ զայն որ զուկան կողմնակի ասէր. Մարգարէիցն կողմնակի իմն բարբառեալ. Կոչ. Է. Ե. Ծ: *Կողմնակիքն մեր (լուսանցոյցք), որ են աջեայք և ահեկեայք, լուսաւորք են առաքինութը. Ցհ. իմ. եէ:

ԿՈՂՄՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. Στρατηγός. Dux, praepositus. Իշխան և սատկան գաւառի՝ իբրու զօրավար և պահապան արքունի յերեսաց թշնամեաց. կողմնապետ. կողմնակալ. *Դիմեցին նոքա 'ի վերայ գարգեայ, որ կողմնապահ կայր կողմանց եգովմայեցւոց. Բ. Մ. ԺԲ. 32: *Կողմնապահ թողեալ երկրին՝ ինքն գնայր առ թագաւորն. Զենոբ: *Եթող անդր զկողմնապահս 'ի նախարարացն կողմնապահս. Խոր. Բ. 41: *Կուսակալք և կողմնապահք. Ցհ. կը:

ԿՈՂՄՆԱՊԱՀՔ. Զօրք՝ որ են 'ի կողմնական թևս. *Առաջապահօք. վերջապահօք. կողմնապահօք. Եղիշ. Գ:

ԿՈՂՄՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն կողմնապահի. *Գնաց յերկիրն տապահանեաց՝ թողլով զկողմնապահութիւն. Զենոբ:

ԿՈՂՄՆԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Կողմնապահ. և կողմնակալ. *Կողմնապետան արանց կողմնապետս և վերակացու թողու. Խոր. Ա. 15. 16: և Սմբ. Երէց: Ճ. Բ:

ԿՈՂՄՆԱՒՈՐ. Տ. ԿՈՂՄԱՆԱՒՈՐ. *Արեգակն՝ շեղագնաց, թիւրընթաց. կողմնաւոր. Գէոր. Բղբ. առ վոլկ: *Ի կողմնաւոր միոյն կարծիք և նախանձ լինին: խափանեսցին ամենայն կողմնաւոր կամք. Բրս. ճգն: և Մաղք. տէն: *Մի կողմնաւոր բարուք զոմանս սիրել՝ զոկս առնելով, և զոմանս անարգս առնել. Շ. ընդհ:

ԿՈՂՄՆԱՓԱԿ. ա. Փակեալ կողմանք, կամ ընդ սահմանաւ. *Ոչ եթէ անչափակալ բարձրութեամբն այս սահմանափակեալ և կողմնափակ իցէ. Ածաբ:

ԿՈՂՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ կամ ԿՈՂՄԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ԿՈՂՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Κοιμίζω, κοιμάω. Cubare facio. Ընկողմանեցուցանել. ննջեցուցանել. տարածել զհիւանդն կամ զմեռեալն կամ զմանուկն. դօշէցընել. եաթըրմագ. *Եհան զնա, և կողմնեցոյց 'ի մահիճս առնն այ: Եւ ահա մանուկն մեռեալ, և կողմանեցուցեալ 'ի մահիճս նորա. Դ. Թգ. Դ. 21. 32: *Կողմնեցուցանէին զնոսա իբրև զդիականունս. Թղթ. Բար: *Կողմնեցոյց 'ի մահիճն. Մաթ: *Մեծաւ ողբով տարեալ կողմնեցուցին զառ. ըքն (Ներսէս). Ճ. Բ: *Ի մսուր կողմնեցոյց զվերանառեալն յաթոռ քերովբէական. Գր. տղն: *Ի մսուր զծնիցեալն կողմեցոյց ըղխոնարհեցուցանօղն երկնից. Անթիղոփ:

ԿՈՂՄՆԻՄ. եցայ. 3. Κοιμάομαι. Cubo, dormio. որ և ԿՈՂՄԱՆԻԼ. ընկողմանիլ. 'ի կողմն լինել կամ անկանիլ. յանկողին մտանել. ննջել. դօշէլ. եաթմագ, եան կէլմէ. *Լուծին զգօտիսն, և կողմնեցան. Վրք հց. Յ: *Կողմնեալ յիւրում տեղւոջ. ՃՃ: Լմբ. Եր ըտ եղբ. ևն:

Եւ Ի մի կողմն խոտորիլ. շեղիլ. սօֆմագ. *Կողմնեալք 'ի սիրոյ ածուծեանն. Արծր. Գ. 5:

ԿՈՂՈԲ, ի, ից. գ. Բառ յն. Գօլօպիօն (որ է կրճատ. կարճիկ.) Κολόβιον. Subucula. Զգեստ կարճ, կամ առանց թեզանեաց. վերարկու անթև. փիլոն. *Կողոբս ամարանի, և թեզանիս որս ձմերանին. Եղիշ. Ժան: *Հայր, ո՞ւր է կողոբն քո. Վրք հց. ԽԳ: *Յորժամ զպատարագն մատուցանէր, զզենոյր զկողոբս առաքելոյն յակոբայ. և զվիճակաւորին այնպէս յարդարեր 'ի խորհրդածութեն պաշտօնի կողոբս զգենուլ. Վրք ՀԵՂԲ:

ԿՈՂՈՄԵԼ. ն. Կարծեօք իմն գուշակել. խոկալով դատել. հրահել. Թահմին էթ. մէք. *Կարծող (առն) քննիչ, որ 'ի փորձոյ նկատէ զհանդերձեալսն իբր կողոմելով. և բաղում անգամ 'ի դէպ կարծէ. այլ մեծ է միջոցն ընդ մարգարէն և ընդ կորովամիտն. Գէ. Եւ: *Սկիհն գործի իմն հըմայութե, որ է կողոմելով ընտրութիւն. Վրդն. Ծն: *Անտիճելով և կողոմելով չըգայ ըղորդ. Մխ. Բծլ:

ԿՈՂՈՄԻՏՐ, կամ ԿՈՂՈՄԻՆՏՐ. Տ. ԿՂՄԻՆԴՐ:

ԿՈՂՈՊՈՒՏ, պտոյ, տից. գ. Κλέπτον, λῃστεία. Furtum, latrocinium. σκῦλον, λάφυρον, ρα, spolium, praeda. (լծ. յն. Գլէբդօն. և թ. գէլէպէրէսր. որպէս և կապուտ. լծ. լտ. գարբդուս.) Յափշտակեալ ինչք, որպէս գողօնք, և իրք մնացեալք յաւարէ, կամ 'ի մեռելոյ. որպէս կապուտք եկեղեցւոյ. և կողոպտելն, իլն. կօղուրբ. Թալան, եօյմա. *Զկապուտն զարձուցին տերանց իւրեանց: Կողոպուտոյն տեարքն արհամարհեցին. Եփր. Նխ: *Վարձս կողոպտոյ նա ոչ առ. Եփր. Եւ: *Զկողոպուտ փախճանելոյ տանուտերաց 'ի տախտէ և յաթոռոյ մինչև ցպնակ և ցդրգալ. Կանոն: *Ոյք 'ի տանն են, ոչ գիտեն զժամ կողոպտոյ քուն եղելոցն. Եւագր. Լ: *Վասն կողոպտից իւրոց, և վասն այլոց ժպրհութեց իւրոց դատեցաւ: Վասն կողոպտիցն' զոր ժպրհէր և առնէր. Եւս. պտմ. Ե. 18:

Տես և ԿԱՊՈՒՏ ԿՈՂՈՊՈՒՏ:

ԿՈՂՈՊՈՒՏ. ա. որպէս կողոպտեալ, մերկացեալ. մերկ. թափուր. Թալլընած. եօյման. *Մերկ և կողոպուտ եւ 'ի հանդերձիցն զթագաւորն կացուցանէր. Ագաթ: *Զնա մերկ կողոպուտ արար 'ի զինուցն. Սարգ. Ա. Պ. ԾԵ:

Ի կրկին նշ. բերի առեալն. *Եղև թիւ ըսպանելոցն ռՃ. թող զբազում վիրաւորս, և զկողոպուտոն, և զձերբակալսն. Արծր. Գ. 4:

ԿՈՂՈՊՏԱԾ. նոյն ընդ վ. գ. ա. *Եթէ հանիցէ ոք զկողոպտած սկայի. Եւ. Խթ. 24. յն. σκῦλον, spolium. *Լցուք զտունս մեր աւարաւ... և կողոպտածովք տկարացն. Համամ. առկ: *Եւ մեք գերիք, և յընչից կողոպտած. Լաստ. ԾԷ: *Վաճառականք ոմանք կողոպտածք 'ի յազգէն թուրքաց. Պտմ. Վր:

ԿՈՂՈՊՏԱՆՔ, նաց. գ. կողոպտելն. կողոպտումն. կողոպուտ, և գերեվարձ. *Զգիշերն ամենայն ճիչք և ձայնք կողոպտանաց լինէին. Ասող. Գ. 17: *Զձաղածանակ կողոպտանս նախատանաց (գիւաց և կուոց' յերեսաց փրկչին). Անան. Եկեղ:

ԿՈՂՈՊՏԵՄ, եցի. ն. Σκυλεύω, συλάω, συλέω. Spolio, expolio, denudo, demo. Գողաբար և աւազակօրէն կապտել, յափըշտակել, յաւարի առնուլ. մերկացուցանել. զերծուլ. քաղել. (լծ. յն. գիւլէդօ, և ասիւլօ. թ. գէլէփէր սըմագ' էթմէք). Թալլել, Թալանել, Խլել, Քրջընել. եօյմագ. կր. եօյանմագ. *Կողոպտել զվիրաւորս, կամ զաղգս, զեգիպտացիս, զամալեկացիս, կամ զսեղանս, զեկեղեցիս, կամ զաւար, զինչս, զկապուտս. ևն: *Մերկացարուք կողոպտեցարուք. ամկ. հանուէցէք. Եւ. ԼԲ. 11: *Կողոպտել 'ի նմանէ զպատիւն, կամ զհայրենի տէրութիւն: Կողոպտեալ եղև 'ի շնորհացն, կամ յառաջին նմանութենէն: Մերկացեալ կողոպտին 'ի տերևոց: Կողոպտեաց զնա 'ի փառացն. Փարպ: Եղիշ. Է: Խոր: Նար. ԽԳ: Վեցօր. Է: Սարգ. Ա. Պ. ԾԱ:

ԶՍԵՂԱՆՍ ԿՈՂՈՊՏԵԼ. Ἱεροσυλέω. Sacrilegium facio. Զորբազան իրս գողանալ, կամ բառնալ ինչ 'ի սբ տեղւոջէ. օրէնագրութիւն ընել: Հռ. Բ. 22:

ԿՈՂՈՊՏԻՉ, տչի, չաց. ա. Σκελεύσας. Praedator. Որ կողոպտեաց կամ կողոպտէ. Թալլօղ. Թալանճը. *Կողոպտեսցեն զկողոպտիչս իւրեանց. Եզեկ. ԼԹ. 10: *Անժուժկալք կողոպտիչք. Խոր. Գ. 68: *Դու աւազակ, և մեք կողոպտիչք. Արծր. Գ. 9: *Որպէս կողոպտիչ կորզեաց. Եղիշ. Թաղմ: *Մաքսաւորն օտար վաստակոցն բաժանորդ էր, և կողոպտիչ. Սարգ. յկ. Թ: *Զթիկունս իմ ետու 'ի հարուածս. ակնեղաս առէ. վիրաւոր չարաց. այլքն գանահարաց ասեն... այլքն կողոպտչաց. Ոսկ. Եւ:

ԿՈՂՈՍՈՍ կամ ԿՈՂՈՍՈՆ, կամ ԿՈՂՈՆ. գ. Բառ յն. գօլօսօս. Κολοσσός. Colossus. Արձան հսկայաձև. անդրապատկեր ահաւոր մեծութեա. *Կարիս և ռոդոս շարժեցան, մինչև մեծի կողոնին անկանիլ: Ռոդոս շարժեցաւ, և կողոսոսն կործանեցաւ». որ էր պատկեր արեգական առնապատկերով' իբր Հ կանգուն. Եւս. քր. Բ:

ԿՈՂՈՎ, ոյ, ով. գ. Κάρταλλος. Cartallus, canistrum. և κόφινος, corbis, qualus. որ գրի և ԿՈՂՈՓ. տճ. սէփէթ. Աման մրգաց և բանջարոց' հիւսեալ 'ի կողերաց, այսինքն 'ի ճիւղոց, կամ 'ի պրտուոյ և կամ 'ի տերևոց արմաւոյ. սապատ. զամբիւղ. ըստ Հին բռ. *Կողով. քաղելակ»: սէփէթ, գուֆֆէտ. *Եդին զգլուխս նոցա 'ի կողովս. Դ. Թգ. Ժ. 17: *Եցոյց ինձ տէր երկուս կողովս թզոյ: Կողով մի քաղցր յոյժ թզոյ, և կողովն երկրորդ ժանտահամ թզոյ. Երեմ. ԻԴ. 1. 2: *Ի մրգոց կողովով. Փիլ. Եւ: *Կողով ողկուզից. Եւագր. ԾԴ: Ղ. մթ:

ԿՈՂՈՓ. նոյն ընդ վ. *Առցես զառաջինս պտղոց, և արկցես 'ի կողովի: Առցէ քահանայն զկողովին 'ի ձեռաց քոց. Օր. ԻԶ. 2. և 4:

ԿՈՂՈՓՈՑ, ի, աց. գ. Որպէս յն. Κεφαλή. Գլուխ. ըստ որում կոչեն ծայր ոսկերաց' խաղալիկ տղայոց. Extremum ossis, crassius illud rotundumque. Բօքոււ, կէմիւք պաշը. *Իբրև զկլիցս, և զկողոփոցս հաշուին զամենայն. Ոսկ. մ. Բ. 22:

ԿՈՂՐ, ղեր, ղերք. երաց կամ երց. գ. Καλλυντρον. (որ և աւել. և զարդ.) Ճիւղք. ոստք. ճղէր. *Արմաւք, և տունկք, կողք, և տերևք. Վեցօր. Է: *Կողերս յարմաւենեաց. Ղևտ. ԻԳ. 40: Խոր. Վրդն: *Կողմանս (լողակն) որովայնս ոչ ունելով, բայց միայն գլուխս, և մերկ կողերս. Վրդն. Ծն:

ԿՈՃ, ոյ, ոց. գ. լծ. ընդ կոճղ, և կոզակ. ամկ. կօճ, և կօճակ. Կունտ ինչ իբր յօդ կամ մասն 'ի դուրս ցցուեալ. Երբեմն որպէս կոզակ կամ կողմանց շինուածոյ. *Խոյակք կոճոց դրանն, կամ մոխը». յն. ուսանոց. ἐπωμίς. Եզեկ. Խա. 2. և 3: *Խոյակս կոճոց դրանն զդարձեկացն առէ: Խոյակ կոճոց' որ 'ի վերայ որմին դնեն յայսկոյս և յայնկոյս. ապա զդրանդիքն դնեն. Նչ. Եզեկ:

Երբեմն որպէս Վէգ. լեզք. աշըգ. Ἀστράγαλος. Talus lusorius. *Տալով նմա ճակգարանս և կոճս, որով մանկտղայացոց մանկունքն խաղան. Պտմ. աղէքս:

Եւ որպէս Գնտակ ոտունից 'ի վերնակողմն թաթից. և Ո՛ր և է կոտորակ կամ յօդ զօդեալ և զօդիչ 'ի մարմնի. Բօփուգ, մահմուդ, օյնագ, ևն. *Մինչև ցկոճն կարծէի թէ ջուր է. Վրք հց. Է: *Զսբ ալն հատեալ' տուեալ նմա զկոճ մատինն. Ճ. Ա: *Զմատունս ձեռաց նորա կոճ կոճ լուծանել. Ճ. Ա: (ուսափ կոճոտել:) *Իբրև զվիշապ ձգեցաւ 'ի կարթէ փրկչին, և իբրև զանասուն զքթովն' զկոճէս առաւ. Ոսկիփոր:

ԿՈՃ ՎՐԱՑԻ. Տ. ՎՐԱՑԻ ԿՈՃ:

ԿՈՃԱԿ, ի, աց. Նոյն ընդ կոճ. որպէս կունտն ոտունից, ևն. *Մինչև 'ի կոճակն էր պարեգօտն. Ոսկիփոր:

Եւ որպէս կոճղ փայտի. քիւթիւկ. *Կախեցին (փոխանակ մարդոյ) մեծ կոճակ մի փայտ. Հ=Յ. մայ. ԻԴ:

ԿՈՃԱԿ ԱՌՆՈՒԼ' ակրմանց ցանելոց, է Սկանիլ ուռնուլ նոցա և ծլիլ: Վստկ:

ԿՈՃԱԿ ՄԵՂՈՒԱՑ, է փեթակն, և գունդ նոցա դնելի 'ի փեթակի: Վստկ. յա. ուր և լինին ձոխադոյն բանք:

ՏԱՐԱՉ ՎՐԱՑԻ ԿՈՃԱԿԻ. Տ. ՎՐԱՑԻ ԿՈՃ:

ԿՈՃԱԿ. որպէս ամկ. օղ, օղակ. ճարմանդ. զօգ. փիւյլ, ըսքըաւ. *Յորոց ('ի բևեռաց խաչին) զմինն առնլով բարեպաշտն կոստանդիանոս' ասնձաց կոճակս ձիոյն իւրում շինեալ պատերազմեաց' օրհնութիւն ընդունել յայն. Լմբ. պտր:

ԿՈՃԱՆՔ, նաց. գ. [struck through] (քառ. [struck through]) կամ մասն կոչուացեալ. *Պատկեր գիմացն երեսացն շրջեալ էր 'ի պատկեր և 'ի կնճիթ կոճանաց յեղեգան բնակելոյ. Ագաթ:

ԿՈՃԱՏ, ի, աց. ա. գ. Περιττός, σσός. όν. (այսինքն աւելի.) Impar. (որպէս կոճ հատեալ ուրոյն.) Թիւ անզոյգ, հակադրեալն զարի, այսինքն զոյգ թուոյ. Թէկ, Ֆէրդ. *Զար և կոճատ զթուոյ ասորոգեն. և հարկաւոր է միումն 'ի թուոյն (այսինքն թուով) զոյգ կամ կոճատ, կամ զար: Ոչ է սոցա և ոչինչ ընդ մէջ, ոչ հաւանգուն, և ոչ ջնջել, և ոչ զարի և կոճատի. Արիստ. հակ. Գ: *Ոչ ամենեւին զզար և զկոճատ հնա..

րելով ճանաչել, և ոչ թուել ամենևին գիտելով. Պղատ. օրին. Է: *Ընտրեն մինչև ցկես, եթէ դարք լինիցին. ապա եթէ կոճառք լիցեն, զմինն 'ի բաց բառնալ. Անդ. ԺԷ: *Դարից և կոճառաց են. Փիլ. Լին: Սահմ: Մխ. դտ. ԵՆ: *Ի բանս ածաշունչ գրոց անմիաբանութի ամենևին ոչ գտանի, և ոչ հատակոտոր ինչ, և դար և կոճառ, այլ միաբան և միախորհուրդ. Գր. Տղ. ատ հաղէնաք:

ԿՈՃԿԵՆԻԿ. ա. } Καρπωτός, ἀστραγαλωτος. Fructibus intextus, talaris, tali formam habens.
ԿՈՃԿԷՆ. են, ի, իւ. }
Ցօրինեալն կոճիւք կամ կոճակօք՝ ասեղնագործ. (ըստ յն. պտղաձև. կամ վիճաձև.) ֆասոնէր իճալիներով. փիւսքիւլէ. *Թամար 'ի կոճկենիկ պարեգօտն, զոր և պատառեացն ևս. Վ. անոլ. յաւրախոջիրն: *Եւ էր զննաւ պարեգօտք ասղնեգործք և կոճկէնք. զի այնպէս զգենուին դստերքն դստերք թագաւորաց կոյսք զձորձս իւրեանց: Եւ զպարեգօտն կոճկէնն՝ զոր զգեցեալ էր, պատառեաց. Բ. Թգ. ԺԳ. 18. 19:

ԿՈՃԿՑԵԼ. ն. Որպէս կոկծեցուցանել. հարստահարել. չուրմէլ. *Կոճկցէք դուք զանաւագն, որ ընդ ձեռամբ ձեռամբք է. Ոսկ. Ես:

ԿՈՃՂ, ճեղ, եղէ. 'ի կոճեղս կամ 'ի կոճիղս. գ. Ξυλον. Lignum, cippus. կոճ փայտի. Թանձրութիւն արմատոյն, մասն բնոյ, և չատտապինդ փայտ ծառի. կամ աղխեալ, յոր պնդեն զոտս պատժաւորաց. ֆիւթիւլ. և Քօտրուդ. *Տախտակ անշարժան, կոճղ կիսայրեաց. (այն է դի.) Նոր. ԻԳ: Եւ նովին նմանութե ասէ. *Ահա սիրեցեալ որդւոյն իմոյ ձեռքն, ահա ոտքն, ահա այլ ամենայն կոճղն. Մաշթ: *Ի կոճեղէն յեսսեայ բղխել, որ է յարմատոյն. Գէ. Ես: *Եդ 'ի կոճեղ զոտն իմ: Զոտս նոցա պնդեաց 'ի կոճեղ. Յոբ. ԼԳ. 11: Գծ. ԺԶ. 24: ՃՃ: *Ի փայտեայ կոճեղն պնդեալ. Գնձ: *Պրկեալ էին ոտք նորա 'ի կոճեղս (կամ 'ի կոճիղս). Եւս. պտմ. Զ. 38: և ՃՃ: *Տալիկնոս սիւպերբոս եգիտ կապանս, դանս, կոճեղս, բանտս. Եւս. քր. Բ: *Եւ հրաման բերել կոճեղս փայտից, և առնել ըստ ոլոքի խոտացաց ոտից նորա. Ագաթ:

ԿՈՃՂԷՋ կամ ԿՈՃՈՂԷՋ. } գ. Նոյն և ռմկ. Βολβός. Bulbus.
ԿՈՃՂԻՋ. կամ ԿՈՃՈՂԻՋ. }
կոճ արմատ ամենայն բուսոց և ծաղկանց, բոլորշի. որ և կոչի Սոխ. պօղօճ. պաղ, սողան. պէսէլ: Գաղիան:

ԿՈՃՄՈՒՆՔ. Տ. ԿՌՃՄՈՒՆՔ:

ԿՈՃՈՊ, ոյ. Տ. ԿՈՊԻՃ. *Զի լցցի բերանք մեր չար կոճոպով. Հանճ. առոլ:

ԿՈՃՈՊԵՄ, եցի. ն. Ἐκκόπτω. Excido. կոճ կոճ թոպել կամ շոպել. կոփելով կոփել. յօդ յօդ կոտորել. 'ի բաց կտրել. ջատանել. քչտել. քանդել. կօփըրմագ, կօփարթ. չըրփընաք ընէլ. կըրըք քէսմէք. *Ապա թէ ոչ՝ և դու կոճոպեսցիս. Հռ. ԺԱ. 22: *Որ զարմատն ջատանէ, յայտ է թէ և զառնել զոտսն կոճոպիցէ. Ոսկ. Մ. Ա. 16: *Կոճոպեցին զչարութիւն. Եփր. համաբ: *Կոճոպէին զոտս բարեպաշտութեան ձեռաց: Զառաքինութեան ոստս մի կոճոպեսցուք սնափառ ախտիւ. Շ. Է. Պ. ԺԲ: Եւղն. Մթ: *Կարկուտն զպտուղս դաշտաց յանխնայ կոճոպեր: Մահն յառողջութե յափշտակէ, և յառոյգութենէ կոճոպէ: Կոճոպէ զնոսա 'ի սկզբանն (անզաւակելով զծնունդս նոցա): Ծաղկեալ խոտոյն 'ի դալարոյ կոճոպել. Լմբ. Իմ. առոլ. ողբ. ող: *Մատունքն կոճոպեալք. Ճ. Ա:

*Մկրտութեան յամենայն չարութէ թլփատեալ կոճոպեցան և ազատեցան հօտք մեր. Լաստ. Ընթէրց: *Զար ախտիւ դիւին զմարմինն չինէ, և զհոգին կոճոպէ. Կանոն:

ԿՈՃՈՊՈՒՄՆ, պման. գ. Կոճոպելն, իլն. *Զանիրական պատահմանն մրցանաց կոճոպման. Մագ. ԼԷ:

ԿՈՃՈՏԱՆԱԼ. չ. } Որպէս կոճատիլ. *Մխիթարեցէք
ԿՈՃՈՏԻԼ. չ. }
իսկ զվիշտս կոճոտեցելոցն անդամովք: Ձեռք 'ի մատանցն կոճոտեալք. Բրս. ողորմ. և աղօթ:

ԿՈՄԷՍ. Comes. Տ. ԿՈՄՍ. *Աշխարհին իւրեանց մասինն կացուցին յոյնք կոմէսս իշխանս. Խոր. Գ. 46: *Ցետ սորա կոմէսք կալան ... մարզպանք պարսից կալան մինչև առ մեզ. Եղնէկ. Երէց:

ԿՈՄԻՏ. գ. Այն է յն. գօմ'տիս. Κομήτης. Cometa. այսինքն Գիսաւոր աստղ. վարսամ. գույրուգլու եըլտըզ. *Եւ կոմիտք, որ են գիսաւորք. Արիստ. Ծ:

ԿՈՄՆԿԷ. կմ ԿՈՏՄՆԿԷ. Տ. ԿՈՏՄԱՆԿԵԱՆ:

ԿՈՄՍ. ի, իւ, կոմսք կմ կոմսունք. գ. որ և ԿՈՄԷՍ. յն. գօմիս. Κόμης. Բառ լտ. գօմէս. Comes, որպէս Ուղեկից կամ սեղանակից և բարձակից արքայի. աւագ իշխան. քաղաքապետ. բդեաշխ. կուսակալ. զօրավար. իտ. գօնդէ. Conte. Թ. պէյ, պէյ. Մրզա. Տես և ԳՈՒՆՑ, և ԳՈՒՆԴՍՏԱՊԼ. *Սնեալ և ուսեալ որդւոյն առ կոմսի ումեմն լինիլ ... անուն կոչեցելոյ. Ագաթ: *Ազդէի կոմսին մեծի. Խոր. Գ. 37: *Որդի հրաժարաց կոմսի մուշեղ. Ղևոնդ: *Ո՛ տէր կոմս: Պատեալ զկոմսութիւն. ՃՃ: *Որդին յովհաննու կոմսին. Վրք հց. Է: *Քանզի յամեալ յապաղեցին գալ յօգնութի իմոյ կոմսին. Շ. Էդէս: *Տեսեալ (Նեստորի) զկոմսունս պաշտպան եղեալս իւր: Հիւպատոս մեզ և կոմսունս յարուցեալ. Կիւրղ. 'ի հայսն: *Կացուցին 'ի բաժնին արշակայ հիւպատոս և զօրավարս և կոմսունս. Արծր. Ա. 15:

ԿՈՄՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատիւ և գործակալութի կոմսի. *Որ պատուեցաւ 'ի կոմսութե իշխանութենն. ՃՃ: *Ում կոմսութե պատիւ շնորհեալ, գունդ և մարգիզ վերաձայնեալ. Վահր. օտ:

ԿՈՅ, ի. գ. Աղբ անասնոց. Տ. ԿՈԻ:

ԿՈՅԱԴՆԴԻՐ. գ. Κάνθαρος. Scarabaeus. Բնդեռն աղբայոյզ. բզէզ. *Իբրև զկոյադնդիռն, որ աղբով պարարի. Ոսկ. Մ. Բ. 15:

ԿՈՅԱՆՈՑ. ի, աց. գ. Աղբանոց. լուալիք. *Տեսանիցես բաղում գայր, և աղտեղի վտակս կոյանոցաց. Ոսկ. Մ. Գ. 17. յն. մի բառ ὀχετός.

ԿՈՅՁԿԱՊ. գ. Իբր Ողկոյզկապ. կապ կամ ծնօտ ողկուզի՝ ուտոյ հատանի: Վրդ:

ԿՈՅՇ. գ. Լուծումն որովայնի. խոհալ, ծիւհաճ. որպէս յն. փիւռրիա: Գաղիան:

ԿՈՅՍ. կուսի, իւ. ա. գ. Παρθένος. Virgo, pusa. որ և ԿՈՒՍԱՆ, ի, աց. (որպէս թէ 'ի մի կողմն մեկուսացեալ. լծ. ռմկ. գոյ. և թ. գըզ.). Աղջիկ անփորձ յառնէ. օրիորդ. մաքուր և անշաղախ. կուս, կուսանք. Գըզ օղլան գըզ, պիքր, պէքեար. *Եւ էր կոյսն գեղեցիկ երեսօք յոյժ: Կոյս՝ զոր այր ոչ գիտէր: Կոյս ոչ խօսեալ: Որպէս իցեն վարձանք կուսից: Նա կին կոյս յազգէ իւրմէ առնուցու: Դուստր իմ կոյս: Աղջիկ կոյս: Դստերք թագաւորաց կոյսք: Զերիասարդն հանդերձ կուսիւն: Ընտրեցեն աղջկունս կոյսս. ԵՆ:

ԿՈՅՍ. պարզապէս է սեպհականեալ անուն այ ածածնին մարիամու միշտ կուսի, որ է կոյս և մայր, մայր և կոյս. *Ահա կոյս յղասցի: Եւ անուն կուսին մարիամ. ԵՆ:

ԿՈՅՍ՝ յարակական. Անկին այր, ամուրի երիտասարդ. *Եւտես կոյս հնոյն զկոյս նորոյս, եղիա զյովհաննէս ('ի թոմար). Եփր. այլաբեր:

ԿՈՅՍ՝ Նմանութբ. Փակեալ և կնքեալ ինչ, խորհրդաւոր. *Ծնեալն 'ի կուսէդ՝ այսօր վերստին յարութբ ծնաւ 'ի կոյս գերեզմանէն. Շար: *Ի կոյս երկրէ նոյն յառնելով, և զկնիք անարատ իսկ պահելով. Շ. խոսք: *Այն որ առանց ամուսնութե ծնաւ զադամ 'ի կոյս երկրէ. Եփր. համաբ: *Ի կոյս աւազանէ. Վրդն. ծն: *Կոյս պատկառանաց (այսինքն պատկառօղ) գասատանն ասի իսկ, և ճշմարիտ՝ որպէս ասացեալ է. Պղատ. օրին. ԺԲ: *Եօթն թիւք կոյս լսի՝ որպէս աթենայ. և կոյս. վասն զի եօթնդ ոչ ծնանի զոք 'ի ներքոյ տասնեկից, և ոչ ծնանի յումեքէ. Սահմ. ԺԴ: *Այս թիւ պանծալի՝ կոյս ասի է. Նար. Լա:

ԿՈՅՍ. Անուն միոյ 'ի ժբ կենդանակերպից. խօշէ. Տես և ԿՈՒՍԱՆԱԿ: Տօմար:

ԿՈՅՍ, 'ի կոյս, կուսէ, 'ի կուսաց. գ. մ. նխ. Կողմն. տի. եօնէ. տարաֆ. (լծ. և կուշտ. և քէօշէ.) և Դէպ 'ի. առ. 'ի նպաստ. փըրրօ, էան, գըյ. Տես և Ցայս կոյս. Ցայն կոյս. Ցետ կոյս. Ցետոյ կոյս. Ցարտելո կոյս. Ցարտևելից կուսէ. ԵՆ. *Ընդ որ կոյս կամի հայեցուցանել: Ցոր կոյս և միտք ուղղեսցին կամիցին: Ցայլազգեաց կուսէ: Ի ծովակողմն կուսէ: Ի հարաւակողմն կուսէ եփրատայ: Ցօտարակողմն կուսաց: Դարձաւ 'ի թիկունս կոյս: Որ ոչն է ընդ մեզ հակառակ, 'ի մեր կոյս է: Եթէ ած 'ի մեր կոյս է. ԵՆ: *Եւ եթէ լինի նա 'ի կոյս օրինացն. Եփր. համաբ: *Եղիցիս դու 'ի ձախակողմն 'ի կուսէ անտի .... Ի ձախակողմն կուսէ 'ի մեղաւորաց կարգի դասել. Կոչ. ԺԷ: Իսկ Ա. Ղ. Ճ. 11. *Շինեցէք զկեանս սիոն շուրջ 'ի չորս կոյս յորձաքար վիմացն. խիմա որպէս բարդ բառ, չորեքկուսի: *Որ զերիսն ունիս կոյս ... երեք կողմն հաւասարք. Եւկլիտ. իբր եռանկիւն հաւասարակողմեան: *Ի կայս և 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ. Նար. խչ: *Անդրէն 'ի նոյն կոյս դառնալ. Լմբ. պտրգ: *Եկեսն 'ի բացեայ կոյս ժողովոյդ. Վրք հց: *Ի կատարածն կոյս թղթիս. Մագ. Բ. Պ. Ղ: *Ի թիկանց կուսէ իշխանին: Ըստ գլխոյ կուսէ: Դարձեալ յեզերայցն կոյս: Ըստ արևմտեայ կուսէ: Եւ ապա կոյս մի ընդ միւսոյ կուսին մուրյայցի ընդհարեալ: Ցակաւ ինչ ընդ կոյս հարեալք ընդ միմեանս. Ցհ. կԲ: *Ընդ կոյս հարկանելոյ, և ազգաց խառնելոյ. Ագաթ. յաջէ: *Կենդանախարակել 'ի նմանն կոյս ջերմութիւն: Յածայինն կոյս ունկնդրութեան. Դիոն: *Խռովութեք յամենայն կուսաց կային 'ի վերայ: Ի մէնջ կուսէ ամենայն ինչ 'ի գլուխ ել: Զիք ինչ 'ի քէն կուսէ նենգութի: Ոմն 'ի սորա կոյս, և ոմն 'ի նորա. Ոսկ. Մ. Ա. 7: Գ. 6: և Բ. փիլ. Եէբր: *Եթէ ած 'ի հեթանոսաց կոյս է, ով է որ զմէնջ չարախօսէ. Եփր. հռ: *Ի նա կոյս ակնարկէ. Վանակ. յոբ:

ԿՈՅՏ. կուտի, ից. գ. պ. Քիւմա. սաբա. գալղմ. Քալըխ. Θημωνία. Congeries, cumulus, acervus, moles. Հաւաքումն որ և է իրաց. մեծ քանակ կմ թիւ. դէզ. բարդ. շեղջ. յոլովութի. յաճախութի. ամբոխ. Յղըն. Եըղըն, Քիւմէ, Տէնէ. *Ժողովել կամ կուտել կոյտս կոյտս զգորոսս, կամ զդիականունս մարդկան. Եւ. Է. 14: Ա. Ղ. ԺԱ. 4: *Բերել 'ի կու-

ածից փայածից. Ճ. Ա: *Գունով և ձևով, և կուածիւ և որքանութեամբ. Նիւս. խաչ: *Կարգէ և զգարաղ ամն 'ի վերայ կուածից (համբարաց). Խոր. Բ. ղ: *Աւագոյն կոյտ: Առ կոյտս խառնիճաղանճ բազմութեանց: Ի կոյտս բազմութեան ազգաց: Պահեստ կորուստեան. և կոյտ կսկծման: Ի կոյտս մոխրոց: Կոյտք մեղանաց ամենայն ախտղերաց. Նար: *Ի կոյտ հաստակին իւրեանց հայեցեալ հայրապետացն. Վրդն. պտմ:

ԿՈՑՏ. 'Αγέλη (յորմէ Թ. աղըլ) Grex, caterva. ὑπποφορβία, ἱπποστασία, greges equorum, qui aluntur. Ջոկ. երամակ անասնոց, մանաւանդ ձիոց. հէւէ, հէրհեւէ. *Զկոյտս երամակացն և հօտիցն. Խոր: *Հայելով յընթացելոց և յանձեռնընթացելոց յանասնոց յանբաւ կոյտս. Փիլ. նխ. Բ: *Ի կոյտս, և յասպաստանս էշս մեծամեծս բուծանեն ('ի այէտս ջորւոյ). Փիլ. Ծ. բան: *Ածին փիլիպպոսի մատակպանքն 'ի կուտիցն ձի կարի մեծ յոյժ, ասելով. տէր արքայ, զայս 'ի կոյտսն քո գտաք ծնեալ. Պտմ. աղէք:

ԿՈՑՏ. Ժողով կամ բազմութիւն մարդկան. *Ամենեցուն խմբեալ կուտիցն արանց և կանանց՝ որ յայնժամ մերձ էին, սկզբնաւորեաց զբանն (վարդապետութեան քն). Խոր. պտրգ:

ԿՈՑՏԱՊԱՆ, ի. աց. գ. ռմկ. խօրպան. Պահապան և վերակացու, որ հոգայ զկոյտս երամակաց. *Փաղանուանք՝ երամակապան և կոյտապան. Երզն. քեր. (այլ ձ. երամակապան և կուտապան):

ԿՈՅՐ, կուրի, իւ, աց կամ ից. ա. ռմկ. խօր. Թ. քէօր, քէօռ. եբր. էօռ. Τυφλός. Caecus. Զաչացու. զրկեալ յաչաց. և Մթականի. քէօրմէր, քէօղմէք, ալիր էմա, նապինա, պէնտրը. *Զականին և զկոյր: Առաջի կուրին գայթագղութիւն մի՛ դնիցես: Աչք էի կուրաց: Աչք կուրաց բացցին: Կոյրք են՝ կուրաց առաջնորդք: Կոյր 'ի ծնէ. եւն: *Գործէին զայս և առ կուրիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 19: *Լաւ է կոյր աչօք՝ քան կոյր մտօք: Թագաւորն մեր մարմնոյ միով ակամբն կոյր է, այլ հոգւոյն բնաւ չէք իսկ աչք. Եղիշ. Բ. և Է: *Ի ծնէ կուրիցն. Լմբ. խմ:

ԿՈՅՐ. մ. իբր Կուրաբար, կոյր մնալով. կուրութբ. *Կոյր վախճանեցես զկեանս քո՝ զիմանալի արեգակն տեսանել ոչ կարացեալ. Փիլ. Եւ. Բ. 51:

ԿՈՅՐԱԲԱՐ. Տ. ԿՈՒՐԱԲԱՐ:

ԿՈՆ. որ և ԿՈՎՆ, և ԿՈՆՈՍ, ի. (ըստ յետնոց՝ կոնոն.) Բառ յն. գօնօս. Κῶνος. Conus. Պտուղ թեղօշի կամ փշտղենւոյ. և ըստ երկրաչափից՝ Մարմին որ ունի զայն ձև, այսինքն բոլորակ բրգաձև, գունդ ապածայր. *Ի միասին յարելով ըստ յանգման կոնին՝ լուսոյն պատահութիւն: Երկրաչափողքն կոնոս իմն վերագրեն յանդգմանէ ճառագայթիցն եղեալս յարտաքս առաքելոյն 'ի ձեռն աչացն. քանզի առաքեալ ճառագայթս աջոյ ականն 'ի ձախս կոյս, իսկ ձախոյն յաջ կոյս. և 'ի յանդգմանէն նոյս կատարիլ կոնսան. Նիւս. խաչ. և բն:

ԿՈՆ. իբր յն. իգօն. 'Εικών. այսինքն Պատկեր: Ոսկէփոր:

ԿՈՆ. Տ. ՃՈՆ:

ԿՈՆԱՁԵՒԱՊԷՍ. մ. Κωνοειδῶς. Instar coni. Ի ձև կոնի կամ կոնոսի. *Ըստ ձևի գնդաձևիլ մարմնոյն 'ի թեկանց կողմանէն արեգակնային ճառագայթիցն կոնաձևապէս ազխեալ. Նիւս. խաչ:

ԿՈՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Ըստ յն. գօնդաքիօն. Κοντάκιον. Contagium. (ըստ Տիւքանժայ). Ի միջին գարս վարի որպէս հա-
մանուածոց, յորդորակ: Իսկ Թ. գեօքոգ, գօնքագ, է խանձարուր, փաթոյթ: Ի հյ. Մագաղաթեայ Թուղթ, գիր հայրապետական, գիր յիշատակաց, կոնակ, եւն, գալարեալ գլանաձև. *Գրեաց 'ի կոնդակի՝ կեղրակրել և զգեցուցանել զազգաս քաղաքին. Հ=Ց. նոյ. ժա: *Եւ գալարիմ որպէս կոնդակ կրտակագրեան, կամ մագաղաթ՝ յորժամ 'ի հրոյ հոտ մերձենան. Ը. Խմ Եղծ: *Ունէր զկամարն ... անապիտ գարի 'ի մէջ իւր, որ է կոնդակ մագաղաթեայ. Ցօնակ:

ԿՈՆԻՈՆ, ի. գ. Բառ յն. գօնիօն. Κώνειον. Cicuta. Խոտ թունաւոր. ըստ հյ. մոլեխինդ, կամ խնդամոլի. խնդակոթ. պալտրըրան, շիտէրան. *Սոկրատէս արբ զկոնիոնն, և մեռաւ. որ է խնդամոլի. Եւս. քր. Բ: *Դեղ մահու մոլախինդ կոնիոնի արմատ. Մեսր. երէց: *Կոնիոն՝ որ է խնդակոթ. Ոսկ. եւ: *Բուսանի ընդ ցորենոյ կոնիոն արմատ. Վեցօր. Է:

ԿՈՆՈՄՈՍ, կմ ԿՈՆՈՄ, ի, աց. գ. Բառ յն. իգօնօմօս. Οἰκονόμος. Oeconomus, dispensator, administrator. այսինքն Տնօրէն. տնտես. վէքիլ խարճ. *Կոնոմոս վանիցն: Կացուցաք զմի 'ի մենջ կոնոմոս մեզ. Վրք հց. Է. և ժԸ: *Հիւանդապահ կանոն եղեցուոյն. Վրք հց. յ: Իսկ 'ի գիրս Ոսող. պլի Եգոմենոս՝ փոխանակ գրելոյ Եգոնոմոս: Իսկ Հին բռ. *Իւկոնոմոս, տնօրէնող:

ԿՈՆՔ, ի,ից. գ. (լծ. հյ. գոգ. իբր ծոց խոր. և յն. գօնխի. խեցեմորթ՝ կոնքաձև.) Κόγχη. Vasculum in modum conchae cavatum, մանաւանդ Λεκάνη. Pelvis. νιπτὴρ, pelluvium, malluvium. τρυβλίον, catinus, patina. Ամօթ գոգաւոր. աման ծոցաւոր. տաշտ. գաշխուրան, լական. և Սկաւառակ. ափսէ. լէյէն, լէգէնէ, տէսթ, լեօ, լէէնէ, լէղանգ, սահան. *Էջ ցօղ 'ի գզաթէ անտի լի կոնքիւ ջրոյ. Դտ. Զ. 38: *Առեալ ջուր՝ արկ 'ի կոնք. Յհ. ԺԳ. 5: *Կոնք մի արծաթի 'ի ՃԼ կշռոյ. է: Կոնք արծաթիք երկոտասան: Ի ՃԼ սիկղէ կոնք մի. Թուոց. Է. 19=85: *Ի տեղի կոնքոյ և տաշտի: Կոնք՝ որ է երկու ունկի աման մեծ. Վրդն. Թուոց. որպէս և գօնճիօս. Congius, 'ի լտ. ըստ Մենինսքեայ մեկնի, թէստի, իուլօղդուլը գող:

ԿՈՆՔ. 'Ανακλίτον. Acclinatorium. կոնքաձև յենարան, կամ բազմոց. և միջոց հանգչելոյ 'ի գահաւորակի. *Գահաւորակ արար ... զկոնք նորա ոսկի. այլ ձ. զաղնարան. և այլ ձ. զկողմանս՝ ոսկեղէնս. Երգ. Գ. 1:

ԿՈՆՔ. 'Αιλ, αιλάμ, αιλαγμών. Կամար. կամարախաղք. ըստ եբր. էյլամ, եղամ. *Ո՞ ձգեաց զերկիւնս իբրև զկոնք գմբեթարդ. Վեցօր. Ա: *Կամար դրանն մերձ 'ի կոնք դրանն: Զկամարն և զկոնքն և զարմաւենիս: Արմաւենիք աստի և անտի 'ի վերայ կոնքիցն. եւն. Եզեկ. Խ. 9. 21. 26. 48: *Կոնք կոչէ որ բոլոր կամար էր 'ի վերայ դրանն: Կոնքն՝ որ 'ի վերայ դրանն կայր, որ էր գոգաձև 'ի ներքոյ կամարին իբրև զտաշտ. Նչ. Եզեկ:

ԿՈՆՔ. Παστοφόριον. Thalamus. Առագաստ. սրահապան. վարագոյր. *Տեսին ընդ կոնքս աւերեալս, և զվարագուրաձիգսն խաթարեալս: Զարդարեցին զկոնքսն և ըզվարագուրաձիգսն. յն. մի բառ. փասթօֆօրիօն. Ա. Մ. 38. 57:

ԿՈՆՔ. Κόγχη. Concha. Ազգ խեցեմորթի. *Ազգ որ խեցեմորթքն կոչին, այսինքն կոնքն, և կոճիկն, և կոզլիք, և ատամնք. Վեցօր. Է: *Կոնքն բաքբառեալ զծնունդն մարգարտին. Եփր. աւետար:

ԿՈՆՔԱՁԵՒ. ա. Որ ունի զձև կոնքի կամ կամարի. գոգաձև. ծոցաւոր. *Եւ որ են զերիվերոյ կոնքաձև տաճարին այլ. Սարգ. ա. պ. ա: *Ի դրանն վերայ գոգաձև գտանի ... որպէս և այժմ տեսանեմք 'ի մեր եկեղեցիս, որ 'ի վերայ սեմոցն կոնքաձև գտանի. Նչ. Եզեկ:

ԿՈՆՔԵՂ, կամ ԿՈՆՔԵԼ, կամ ԿՈՆՔԻԼ, ի. եց. գ. Բառ յն. գօնխիլի, կամ գօնխիլիօն, գօնխի. Κογχύλη, κογχύλιον, κόγχη. Conchylium, conchula, concha, murex. Խեցեմորթ 'ի ծովու ուտելի, յորոյ 'ի կակորդն գոյանայր՝ որպէս արիւն յեր, րանկի՝ ազնիւ կարմիր ներկն, որ ասի Ծիրանի. սէտէֆ, մուհրէ, Լուրուգ, սէտէֆչի պէօճէկ. *Ի տիւրոս առ ծովեզերբն հովուական քածին (շան) շրջելով. և գըտեալ կոնքեղ՝ եկեր, որով այժմ ներկեալ լինի ծիրանին. այսպէս արիւն կոնքեղին ներկ զլերան շանն. և հովիւն առեալ բուրդ՝ ընջէր. և բուրդն գգոյն ծիրանւոյն առ: Եւ գիտացեալ հովիւն, եթէ կոնքեղն այնպիսի ներկական բնութիւն ունի՝ հրապարակեաց զայն, և այնպէս քաղելով առ ծովեզերին զկոնքեղն՝ և նովաւ կազմէին զծիրանիսն. Նանն: *Ի ծովէն ելանէր կոնքիւղն, յորմէ ծիրանին. Վրդն. Եւ:

ԿՈՆՔԵՌ, ի. գ. ('ի յն. գօնի. ծունր. և հյ. ծունգ, ձեռն. որպէս թէ 'ի վերայ ծնգաց եդեալ ձեռն. որ և ասի ըստ յն. էբիգօնադիօն, և էնխիրիօն.) 'Επιγονάτιον, ἐγχειρίον. Epigonation, enchirium. Մասն հայրապետական զարդու՝ կախեալ 'ի վերայ ձախոյ ազդեր. որպէս հովուական մախաղ, կամ 'ի նշան ղենջակին յոյ, կամ բոցեղէն սրոյ սրովբէին. եւն. *Կոնքեռ զգօտւոյն 'ի ձախակողմանն: Եւ կոնքեռ զահեակ բարձօք. որպէս կաթողիկոս. Մաշտ:

ԿՈՇԵԼ. չ. ն. իբր Կոչել. գոչել. և կմ իբր կոշկոճել. *Կէտ կարթիւ կորզեալ, կաշկանդեալ կոշեալ կոփեալ կոճկոճահոսն (կմ կոշկոճահոսն) առասանեալ. Մագ. խա:

ԿՈՇԿՈՃ. ա. Իբր կոշկոճեալ և անպիտան ինչ. *Ասեմք, եթէ փտեալ կան այս անուան բազում ինչք. և չասեմք զայն՝ բազում գանձս, այլ փտութիւն կոչեմք, և ընդ վայր կոշկոճ. Ոսկ. մ. Բ. 22:

ԿՈՇԿՈՃԱՄԱՀ ԼԻՆԵԼ. Կոշկոճմամբ կամ կոտտամահ մեռանել. կոտորիլ սրով. *Հրամայէ սրովսատակել զնոսա. և այսպէս ըստ արժանի իւրեանց կոշկոճամահ լեալ՝ հատաւ յոյս կենաց նոցա. Յհ. կթ:

ԿՈՇԿՈՃԵՄ, եցի. ն. Τυμπανίζω, ἀποτυμπανίζω. Fustibus ad necem caedo. συγκόπτω, verbero. Չարաչար գանել կոճղիւք փայտի կամ թմբըշաւ. թակել. բրածեծ առնել. խոշտանգել. քարկոծել, յօշատել, կոտտամահ սպանանել. Լօլէս ծէծէլ, ճէփել, չըրպել. *Կէսք կոշկոճեցան. Եբր. ժա. 35: *Կոշկոճեցան. յանկոյք է, որ յաշտարակէն ընկեցեալ թակեցին. Ոսկ. եբր: *Զբժիշկս կոշկոճիցեն: Առեալ զբանդականսն կոշկոճիցէ. Ոսկ. եւ: *Ամօլ էր 'ի թեկուոյ. և ամենայն կոշկոճեաց զնա. Մամ. մնձնոյ: *Առեալ զոսկին կոշկոճեալ՝ զգլուխս գիցն իւրեանց պատկօք զարդարեն. Թղթ. Եռաբ: *Կոշկոճել քարամբք բանից, կամ բամբասանաց քարաձգութբ, կամ իբրաւանցն վիմօք, կամ վճռաւ. Նար: *Ոչ վայրապար գործել հրամայէ, այլ կոշկոճելով, վատակելով, և մեծաւ աշխատութբ. Ոսկ. յհ. Ա. 43: *Կոշկոճիցի, հոգայցէ, և կրթիցի (վարդապետն). Ոսկ. Ա. փիլ. ժԷ: *Յամենայն կողմանց բազում իրաք (իբրև ալեօք)

կոշկոճին. Ոսկ. ի. փիլ. ա:

ԿՈՇԿՈՃԻՉ. ա. Այն որ կոշկոճէ. *Թագ (կամ Թակ) զգլխոյ ձեռամբ կոշկոճիչ կապեալք զխս. Մեսր. Երէց. (իբր գլխահար:)

ԿՈՇԿՈՃՈՒՄՆ, ճման. գ. Կոշկոճելն, իլն. խոշտանգանք. *Դառն կոշկոճմամբ, և փութամամբ տանջանօք մատնեաց զնա 'ի սպառումն սրոյն ծառայոյ. Յհ. կթ: *Համբերեաց ազգի ազգի վշտաց քարավէժ կոշկոճման. Շար: *Ի կոշկոճման տեղի ընդունէր զզարկուածս քարանցն իբրև ըզօղ զուարթագին. Նար. 'ի սփէ: *Տուն ցաւոց, և բնակարան մխասուաց և կոշկոճմանց. Մագ:

ԿՈՇԿՈՌՈՏՈՒՆ. կամ ԿՇԿՌՈՒՏ. ա. Իբր կնճռեալ կոշտիւք, կամ մանուածոյ. խանձմւած, ճմռած, կոլլօփած. *Առաստաղս 'ի խառնագոյն ձարաձև այծից կոշկոռոտուս կարկատեալս (այլ ձ. կշկռոտուս): Տարակուսանս իմն սակաւ առաջի ձեր սփռեցաք. զի կաշկանդեալ կշկռուտ և ընդելուզեալ հիւսակս տառիկեցի ևն. Մագ. ԻԶ. ԻԸ:

ԿՈՇԿՌՃԵԱԼ. Իմա կամ ընթերցիր, կոշկոճեալ. *Արիք հնազանդ առիւծքդ՝ որ նոցեք, մատիք 'ի յոշխարս կոշկոճեալս 'ի կարկաէ. Պտմ. Վր:

ԿՈՇՏ, ի, կամ ոյ, ից. գ. Βῶλαξ, βῶλος, ἄχθος. Gleba, glebula, pondus. Խիստ կամ պինդ զանգուած հողոյ գնտացեալ. գուղձն. թիւլիւլէ, թէլուճ, թէօմէ, ուըթը. երր. կոււշ. *Մաշեցի զկոշտս երկրի առ 'ի զթարախս քերելոյ. Յոբ. Է. 5: *Զի մի ատամնօր մնացից ծիծաղելի առ նուաստ իբրու կոշտ ինչ հողոյ. Պղատ. օրէնք: *Զխառնամաղ կոշտն 'ի բաց մաքրեն. Կոչ. ԺԳ: *Եւ մին մի գտողն յերկրէ. ոչ կոշտ ինչ, այլ անօսրագոյն հող. Ոսկ. յոհ: *Յորժամ հանեն զոսկին, և ոչ զատուց ինչ կոշտ՝ որ յերկրին, ներեսցէ ոք 'ի տեղւոջն թողուլ: Ոսկեգործացն մանկունք և գոյզն ինչ կոշտոյ խնդիր առնեն. Ոսկ. յհ. ն հա: *Կոշտ մի հողոյ գլուրախսելի. Նար. կէ: *Կոշտիւ քերելով քերող մարմինս ապականի. Վանակ. յոբ:

ԿՈՇՏ. ա. որպէս ամկ. այս ինքն Պինդ. խիստ. կարծր. բիրտ. անհարթ. *Զի մի 'ի կոշտ կերակրոցն լինդքն քանդեսցին. Երզն. մթ:

ԿՈՇՐԱՑԵԼ. ն. Բառ անյայտ. իբրու կշռութեամբ յարմարել, յօրինել, համեմատ կազմել. յն. տպաւորել կամ կերպարանել. Διατυπόω. Efformo, reformo. *(Անդրիագործն) յղկէ զուղիս, և չհատանին. կոշրայէ զբերանն, այլ չէք բարբառ 'ի շրթունսն. Սեբեր. Է:

ԿՈՉ. գ. Արմատ կոչելոյ. որպէս Կոչումն. հրաւէր. կանչըլը. չէնէլը. փաչէր, չաղըրըշ. Κλῆσις, πρόσκλησις. Vocatio, invitatio. (տես. կոչ, է ձայն, գոչիւն.) *Ի կոչ քո դիմեալ գայ: Ոչ գայ 'ի կոչն արքային: Ոչ գնաց 'ի կոչ առն նորա. Խոր. Բ. 69. 77: Գ. 35: *Գգին... խնդալից եղեալ ընդ կոչն շառաչոյ. Փարպ: *Ոչ չոգաւ 'ի կոչ ազերանաց նորա. Զեն. կթ: *Ճեպել յընթացս 'ի կոչ հովուին. Յհ. օրհ: *Յանկարծ կոչ լինիցի 'ի քաղաք ուրեք արքունի. Ոսկ. եփր. Բ: *Մեկնել հոգւոյ 'ի կոչ վերնոյն. Նխ. ծն: *Մի մոռանար զիս խաղաղ, այլ և զիմ կոչն յայտնեա. ՃՃ: *Ի վեր կոչ մարգարէին (այս ինքն մոլութեան 'ի լեառն). Փիլ. եւ. Բ. 46:

ԿՈՉ ԱՌՆԵԼ. Κλάζω. Clamo, clango. Գոչել. գոչել. ձայնատու լինել. ազդ առնել. փողել. *Երկոցունց կողմանցն կոչ առնէր պատերազմականն փող. Պտմ. աղէքս:

ԿՈՉԱԾ. Իբր կոչեալ. կոչեցեալ. *Մեծն յուգոյ զերեկոս կոչած. Գնձ:

ԿՈՉԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κλητικός. Vocativus. որ և ասի ՀՈՉԱԿԱՆ. Ցուցարար կոչման, կամ ձայնելոյ զոք յանուանէ, կմ կարդալոյ առ նա. որպիսի է վերջին հոլովն. ով սպարէ. այր դու. ո արք. տէր իմ, տէրք. *Կոչականդ յայտնի առասականն. Երզն. քեր. (գրեալ էր՝ առհասարակական, որ է սխալ, որպէս յայտ է 'ի յն:)

ԿՈՉԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἐκκλησία. Ecclesia. Տեղի կոչման. տաճար. ժողովարան. եկեղեցի. (զի յն. էքքլիսիա, է արտակոչութիւն, հրաւէր.) *Եւ զմիւսն հերքեալ արտաքսեսցուք 'ի սրբութիւն կոչարանէ: Եղանկի քառեակ թուով միայն 'ի սրբութիւն կոչարանին ընթեռնլով թուղթս. Թէոդոր. մայրագ: *Ի սուրբ կոչարանին օթագացեալ. Ածբ. Դ. 9. և 11: *(Եկեղեցի) կոչի կոչարան: Լուսանկար կոչարան. Անան. եկեղ:

Կամ Կոչունք. հրաւէր. *Յորժամ կոչես զաղքատս երկրածին՝ 'ի հանրական կոչարանին. Յհ. օրհ. (որ և տաճարն դատաստանի:)

ԿՈՉԱՐԱՆ. Գործի կոչման յեկեղեցի. կոչնակ. ժամահար. *Կոչարան բարուրք հաւաքման փոյթ ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան. Նար. ղբ:

ԿՈՉԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կոչումն. ձայնարձակութիւն. կոչ. *Փորձապետին հարցափառութի կոչաւորութեան բացայայտելով զոչ իմացականին. Թէոդոր. մայրագ:

ԿՈՉԵԼԻ. Իբր Կոչող. ձայնող. հրաւիրող. *Ոչ եթէ ծանր ինչ էր պատգամն, այլ կոչելին փոքր էր. Մծբ. Ե: *Եւ չճաշակեցէ ինչ, ոչ Թշնամանիցէ զկոչելիսն. Լմբ. պտրգ:

ԿՈՉԵՄ, եցի. ն. Καλέω. Voco. ἐκκαλέω, evoco. ἐπικαλέω, invoco, և cognomino. προσκαλέω, advoco, ևն. Ձայնել զոք յանուանէ. կարդալ առ ոք՝ որպէս ազդել, օգնութիւն խնդրել, և հրաւիրել. կանչըլ, չէնէլ. չաղըրմագ. չըղըրմագ, փաչէր էթմէք. *Կոչեաց տէր ած զադամ, և ասէ ցնա, ուր ես: Կոչեցուք զաղջիկն, և հարցցուք 'ի բերանոյ նորա: Կոչեցէք զնա, զի կերիցէ հաց: Զի՞ կոչեցեր զիս: Ոչ կոչեցի զքեզ: Կոչեաց մովսէս զամենայն իսրայէլ: Կոչեցի զնոսա, և ոչ լուան ինձ: Յեգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ: Մի կոչէր զբարեկամս քո ('ի ճաշ): Ոչ ոք յայնց կոչեցելոց ճաշակեսցէ յընթրեաց իմոց: Կոչեսցես զնոսա 'ի խաղաղութիւն: Կոչեաց յանուանէ զբեսելիէլ: Շինեաց անդ սեղան տեառն, և կոչեաց յանուն տեառն. ևն: *Կոչեաց զած յօգնութիւն: Կոչեցի զամենակարող օգնական. Լմբ. ող: *Կոչելով՝ կրկնակի իմանի, կամ անուանել որպէս զմտածեալ, կամ յօգնականութիւն կարդալ. Խոր. ա. 3:

ԿՈՉԵԼ. Անուանել. յորջորջել. որ և ասի ԿԱՐԴԱԼ. *Կոչեաց ած զլոյսն տիւ, և ըզխաւարն կոչեաց գիշեր: Տեսանել՝ զինչ կոչեսցէ զնոսա: Սա կոչեսցի կին, զի յառնէ իւրմէ առաւ: Զամենեսեան զնոսա յանուանէ կոչէ: Կոչեաց զանուն նորա յմ: Ի քաղաքին՝ որ կոչէր նազարէթ: Զյովսէփ՝ որ ուամ բարսաբայն կոչէին: Կոչեաց զանուն տեղւոյն այնորիկ նզովս. ևն: *Առ անտիոքաւ մեծն կոչեցելով. Նխ. ա. Դ: *Զի և զանուն թագաւորի ոչ կամէր կոչել նմա. Շ. մթ:

ԿՈՉԵՑԱԾ. Իբր կոչեցեալ. *Պետրոս ընտրեալ գլուխն բարցմաց, և անդրէաս յառաջ կոչեցած: Սուրբն յակոբոս արդար անուանեալ, տեառն յիսուսի եղբայր կոչեցած. Գնձ:

ԿՈՉԵՑԵԱԼ. ն. և յ. Καλέσας. Vocans. καλούμενος, vocatus. Իբր ամկ. կանչելով. և կանչուած. *Կոչեցեալ զծառայս իւր, ևն: Զսիմոն զկոչեցեալն նախանձայոյզ ևն:

ԿՈՉԵՑԵԱԼ. ա. ըստ յն. Κλητός. կոչած. Եղեալն մանաւանդ կոչմամբ. Constitutus per vocationem, ևն. *Պօղոս՝ կոչեցեալ առաքեալ: Կոչեցելոց սրբոց: Բազումք են կոչեցեալք, ևն:

Եւ Ἐπίκλητος. Inclitus, celebris. Հռչակաւոր. անուանի. *Օրն առաջին՝ կոչեցեալ սուրբ լիցի ձեզ: Օրն եօթներորդ՝ կոչեցեալ սուրբ եղիցի ձեզ. ևն:

ԿՈՉԻՒՆ. Տ. ԿՈՉՈՒՄՆ. *Ոչ եթէ առկար կամ փոքր իցէ կոչիւն նորա (քան 'ի յարութեան). Մծբ:

ԿՈՉՆԱԿ, ի, աց. գ. (Ի բառէս կոչունք.) Գործի կոչելոյ յեկեղեցի, կամ 'ի սեղան. *Ի հաց կոչելոյ ժամու՝ կոչնակով ձայնեէին 'ի հացն. Վանակ հց: Կանոն:

Այլ 'ի գիրս Զենոբայ. *Զկնի կոչնակացդ գալոյ, ընթերցիր կամ իմա, կոչնականացդ, այս ինքն կոչողաց:

ԿՈՉՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Κλητός, ἐπίκλητος, κεκλημένος, ևն. Vocatus, invitatus, conviva. Ի կոչունս հրաւիրեալն. կոչեցեալն 'ի սեղան. որ և 'ի նոսին կոչի Բազմական, Բարձակից. չէնած. փաչէրլի, մուսաֆիր. *Եւ տեղի նոցա 'ի վերայ կոչնականացն: Յարեան ամենայն կոչնականքն ադոնիայ, և գնացին. Գ. Թգ. Ա. 22: Գ. Թգ. Ա. 49: տես և Գ. Դ. Է. 8: Մրկ. Զ. 26: *Եւ նա 'ի կոչնականաց անտի էր, զի կոչեցեալ իսկ էր. Ոսկ. յհ. ա. 9:

ԿՈՉՆԱԿԱՆ. Κλήτωρ. Vocator, arcessitor, invitator, praeco. Հրաւիրող 'ի կոչունս 'ի կողմանէ կոչնատեառն. կոչող 'ի պատիւ կամ 'ի ժողով. հրաւիրակ. և Պատգամաւոր. չէնօղ, հրաւիրօղ, խապար փօօղ. *Եղեն կոչնականք՝ կոչել զամենեսեան. Ագաթ: *Լերուք կոչնականք և հրաւիրակք. Փարպ: *Կոչնականս արձակեցին սրբոյն գրիգորի. Զենոբ: *Համանէին 'ի բազում նախարարացն կոչնականք զմեծն սահակայ. Խոր. Գ. 58: *Գնաց զհետ կոչնականացն. Ճ. Ա: և Արծր. Գ. 4: Դ. 2:

ԿՈՉՆԱԿԱՆ. որպէս կոչնատէր, որ է առաջին կամ վերին կոչողն. *Պատուեաց ըզպատանեկերն, պատկառեաց 'ի կոչնականէն, փոխանորդեաց զկեանսն. Խոր. Գ. 67: *Յորժամ գայ գատաւոր տիեզերաց, և կոչնական արդարոց. Նար. կրգ:

ԿՈՉՆԱԿԱՆ. Իբր Կոչնականի, կմ հնչողական. ձայնահան. *Հնչեցուցեն զզանգակն, և կամ զոր և լիցի նուագ իմն կոչնական, և առաջ զպաշտօնն սկսանիցին. Մաշտ:

ԿՈՉՆԱՀՐԱՒԻՐ. Հրաւիրող 'ի կոչունս. հրաւիրակ. Գնձ:

ԿՈՉՆԱՏԷՐ, տեառն. տէրք, կմ տեարք, րց. գ. Κεκληκώς, ἑστιάτωρ, τετιμηκώς. Invitator, convivator. Տէր կոչնոց. հրաւիրող 'ի սեղան իւր. փաչէր՝ չէնօղ, հրաւիրօղ, ճէծարօղ. փաչէր էտիճի, խանէ սահապը. *Ասէ և ցկոչնատէրն. յն. ցկոչողն զինքն. Ղկ. ԺԴ. 12: *Իբրու հիւրք եղելոյ երեկէ իսկ այսօր կոչնատէրք. Պղատ. փէդ: *Մարգարէութիւն կոչնատեառն: Առ կոչնատեառն ինչ կայցէ, ևն. Ոսկ. յհ. ա. 9: *Կոչնատէրն առհեղ. կոչողն առհաւատ. Շար:

ԿՈՉՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ԿՈՉՈՒՄՆ.
ԿՈՉՈՒԹԻՒՆ. գ. } *Ձայն 'ի վերուստ իսկ արձակէ կոչողութի. Ոսկէփոր: *Մեծ ձայնիւ շարժ, և սուտ անուան կոչութբ. Կիւրղ. գնձ:

ԿՈՉՈՒՄՆ, չման. գ. Κλῆσις. Vocatio, ևն. Կոչելն, կոչելն. (ըստ ամենայն նշ).

*Օր կոչման հրաւիրակի։ Արար Թագաւորն կոչմունս (կամ կոչունս). Երէմ. լա. 6։ Եսթ. Ը. 18։ *Ընթրիք և կոչունք այ։ Զձեր խակ կոչումնս տեսէք։ Ցոր կոչումն կոչեցաւ, 'ի նմին կացցէ։ Երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք. եւն։ *Վերին կոչմանն։ Զարթնուլ 'ի կոչումն բանին կենաց. Ցձն. ժա. ժգ։ *Եւ այլ այլաղխի կոչմունս։ Որոյ կոչմամբ յորջորջեցան և բաղանիքն. Խոր. Բ. 60. 85։ *Կոչումն անպատիր, կամ ընտանի, կամ պաշտելի (անունն այ կարգալի)։ Օծումն կոչման։ Քրիստոնէական կոչմանս։ Ի վեհագունիցդ կոչմանց։ Անուանեալ կոչմամբ յն գքմն այ. Նար։ *Ի կոչումն սատարելական քարոզութեց։ Առ կոչումն եպիսկոպոսութե. Շար. ՃՃ։

ԿՈՉՈՒՄՆ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ. Տ. ԸՆԾԱՅՈՒԹԻՒՆ. *Կիւրեղ երուսաղեմացի 'ի կոչման գիրսն ասէ. Տօնոն։

ԿՈՉՈՒՆՔ, չնոց. գ. Κλῆσις. Vocatio, invitatio. πότος, συμπόσιον, convivium, compotatio. ξενισμός, δοχή, hospitalitas. կոչումն 'ի սեղան. հրաւէր. մանաւանդ Սեղանն. ճաշ. ընթրիք. խրախճանութի. խնջոյք. գինեխմութիւն. ընդունելութիւն. հիւրընկալութիւն. օէզաֆէթ, ճէրխամ. փաջիթ, զիաֆէթ, գօնագլըգ. *Կոչեաց կամ կոչեսցէ 'ի կոչունսն։ Արար կոչունս։ Արար խրախճանութն կոչնոյն։ Առնել ուրախութն կոչնոյ։ Կոչունք բանջարեղէն. եւն։ *Միայն զձայնն լսեն զկոչնոյն. Մանդ. Է։ *Կոչունք հարսանեաց. Իգն։ *Արժանի կոչնոյն երևել այնոցիկ. Ոսկ. յհ. Ա. 9։

ԿՈՉՕՆՔ. գ. Իբր կոչ. կոչումն. *Ոչ դոյզն ինչ եկեալք 'ի կոչօնս այլազգի աղեղնաւորք, և տիգաւորք. Ցհ. կը։

ԿՈՊ. կոպք, պից կամ պոց. գ. Βλέφαρον. Palpebra, pellis tegens oculos. βλεφαρίς, cilium, pili palpebrarum, palpebrae. գրի և ԿՈՓ. Կրկին կափարիչք աչաց՝ իբր երկփեղկեան դուռք. փեղկք աչաց մսեղէնք՝ մազիւքն հանդերձ. արտեւանունք. ... *Մարգս կափուցանելով զկոպսն՝ զաչս 'ի ճառագայթից 'ի բաց պարսպէ. Նիւս. կազմ։ *Կոպիւքն ըմբռնին։ Ի վայր թուլացուցեալ ըզկոպսն։ Կոպոցն (կամ կոփոցն) որոշութի. Նիւս. կազմ։ *Ի քթթելական սաէ, որքան կափուցանես զկոպս. Ոսկ. Ա. խոր։ *Զարտեւանունս և զկոպս. Մագ. ժԲ։ *Աչաց կոպքն, և բերանոյս շրթունքն։ Ի վերայ եկն կոպքն, և փակեաց զմեծ հրապարակ աչացն (կամ աչիցն). Լմբ. ժգ։ Եւ Եղն. եր։ *Թխթղունքն ոսկի, կոպքն. երկու ատեանքն զմրուխտք՝ երկու բիբք աչացն. Տօնոն։ *Սեաւ են կոպքն. Բրս. մրկ։ *Ի յաչսքն ճպուռ լինի, և կոպքն թուլանան. ... *Զկոպ ականն նորա մաշեալ՝ ըլացուցեալ էր արտասուօք զաչս նորա. Վրք հց. ԽԷ։

ԿՈՊԱՆԵԱԼ, կամ ԿՈՊՆԵԱԼ. Բառ. նախորդիդ. Թերևս կոպքն կամ իբրև զկոպս փակեալ, խցեալ. զաչացու. կուրակերպ. կամ որպէս ռմկ. կպեալ. յարեալ. միաձեալ. *Կոպանեալ ծղօխնի։ Հիկէն գոռ կոյր կոպանեալ. Մագ. ԺԷ. Ե։ *Բազմամաս ժողովոցն (թատերաց), որ երթեալ կորդեալ կոպնեալ կան առ մշտատակարան. Վեցօր. Է։ Իսկ Հին բռ. *Կոպանեալ. գերեալ, կամ գան հարեալ»։

ԿՈՊԱՐ, ի, աց. գ. Եզր և սահման առաջին աչաց, որպէս թէ կոպոյ բացելոյ. սահման որոշեալ. *Զորեքանկիւնի քարիւ նշանէ զկոպարն. Վրդն. պտմ։

ԿՈՊԱՐԱԿԱՆ. ա. Որ իցէ սահման ընթացողին աչօք փակօք. *Հետևեցան կուրաշաւիղ կոպարական կորստեան ուղեգնացութե. Մագ. Ա։

ԿՈՊԻՃ, պճոյ, ոց. գ. Ψηφίς, ψῆφος. Calculus, lapillus, glarea. Խիճ. մանր քար. ուֆագ թաշ, Խըր գում, չագըլ. *Լցցի բերան նորա կոպճով. Առակ. Ի. 17։

ԿՈՊՃՈՒՏ. ա. Քարուտ. աւազուտ. չագըլ թաշլը. *Ընդ քարաժեռ կոպճուտ տեղիս լանջակողմանցն. Փարպ։

ԿՈՊՆԵԱԼ. Տ. ԿՈՊԱՆԵԱԼ։

ԿՈՊՏԱՁԵՒ. (Ի կոպիտ բառէն, որ կայ 'ի ռմկ.) Անհարթ. խոշոր. բիրտ. անհեթեթ. գժուարալուր. խժական. *Ի խոշոր լեզուէն առաջնոյ, և 'ի կոպտաձև. Վրդն. պտմ։

ԿՈՊՏԱՐԱՆՁՆ. ա. Կոպիտ անձամբ, կմ տարագլուխ. անհեթեթ. *Զայր խոժոռադէմ, և բարձր, և կոպտարանձն, և տափաքիթ. (հին տիպ. կոպտատարազ.) Խոր. Բ. 7։

ԿՈՊՏՈՆ, ոյ կամ ի, ով. գ. Թեփ և զանգուած ծեծածոյ կտաւատի՝ կեր կովուց, որպէս պլակինդի, գեղաս. քէօֆրիւշ. Κοπτή. Copta. կամ Շուք. պայծառութի. որպէս Πομπή. Pompa. κόμπος, gloriatio. (պարծանք.) *Լնու զնա կոպտոնով երևելի փառօք, որ ուրուական է. և կոպտոն իմանալոյ. և մաանի վայելօղն 'ի սոյն եղկութին, վայ ձեզ մեծատանց. Լմբ. առակ։

ԿՈՌՆ, ռունք. Տ. ԿՈԹ. ԿՈԹՈՒՆ. և ՈՌ. *Որպէս սեխոյն և նմանեացն ընդ կոռունս առեալ պխօռն. Պիտառ։

ԿՈՎ, ու, ուց. գ. Βοῦς. Bos, vacca. Էգն արջառոց. որոյ արականն է եզն. ինէք, պէքէրէթ. իսկ ալ. կէաւ՝ է հորթ (տե՛ս 'ի լտ. պօս.) զի նէրկէաւ. է եզն. և մաքէկէաւ. կով. *Կովս քառասուն, ցուլս տասն. Ծն. լԲ. 15։ *Կովք կովուց. Օր. լԲ. 14։ *Քան կով արօտական. Գ. Թգ. Դ. 23։

ԿՈՎԱԴԻԱՑ կամ ԿՈՎԻԴԵԱՑ, կամ ԿՈՎԻԴԵԱՑ, ացի կամ եցի կմ դէի. և

ԿՈՎԱԾՈՒԾ, կամ ԿՈՎԾՈՒԾ, ծծի, կամ ծծոյ. գ. ռմկ. կոլըծօղ. Καλαβώτης, ἀσκαλαβώτης, ἀσκάλαβος. (իբրու կթող կովու). Stellio, animal lacertae simile. Մողէզ խոշոր՝ կանաչ, կամ պիսակ. որ և գօգօչ. քարաթօշ, քարաթօթօշ. քէլէր, էլիլխոնան. *Գեհենաւոր, և կովադիաց. Ղևտ. ժա. 30։ *Զկովիդիաց (ասեմ) 'ի խարափիմանէ սարսէալ և անարի և ցայգագնաց. Մէկն. ղևտ։ *Սաղամանդր գազան ինչ, որ նման է կովիդեցի (կամ կովիդիեցի). Խոր. Ժ։ *Մողէզք և կովիդեայք. Արծր. Ա. 3։ *Սաղամանդրն կենդանի ինչ է, մեծութբ է այնչափ՝ քան զոր կովածուծն կոչեն. և կամ փոքր ցամաքային կոկորդելոս. Նոննոս։ Իսկ 'ի բառս Գաղիանոսի գրի կովծուծ։

ԿՈՎԱԿԵՐ. ա. Βουφάγος. Boves vorans, valde edax. Կերող զկով մի առանձին, այս ինքն շատակեր՝ ըստ յն. ոճոյ. *Կացուցին իշխան զվասակ կովակեր. Արծր. Գ. 12։

ԿՈՎԻԴԵԱՑ. Տ. ԿՈՎԱԴԻԱՑ։

ԿՈՎԿԻԹ, կթի, թաց. ա. գ. Βουμολγός. Qui, vel quae vaccas mulget. Կթող կովուց, այր կամ կին. կօվ կիթօղ. ինէք սաղան, սաղըճը. *Հացարար, և կովկիթ. Կանոն։

ԿՈՏԱԿ. ա. գ. ռմկ. քօթօշ, քիւթէկ. քէօթէկ. այս ինքն Զաւզ, կորիւն, լակոտ. կոզուն. և Մանուկ, կամ փոքր. կրտսեր. քիւչիւք. *Թագաւորեաց խոսրով կոտակ՝ թոռն խոսրովու. Բառղ. Ա. 5։

ԿՈՏԻՄՆ, կոտման. գ. որ և կոտիմ. կոտեմ. Κάρδαμον. Nasturtium. Բանջար կըծու ախորժահամ. թէրէ, դէրէ օթը. որպէս և ջրկոտիմն սու թէրէսի։ Գաղիան։ Բժշկրն։ Վստ։

ԿՈՏԻՆԴ. գ. Նոյն կարծեցեալ ընդ յն. գօտինօս. Κότινος. Acinus. որ է հատ խաղողոյ կամ չամչի. *Դեղ մահու ընդ կոտինդն խառնեալ. Բառղ. Ա. 5։

ԿՈՏՄԿԵԱՆ, և ԿՈՏՄՆԿԷ. որ գրի և ԿՈՄՆԿԷ. ա. Γρυπός. Nasum aduncum habens. Արծուաքիթ. արծռունիկն. *Եւ կոչէր գաւառյոս, որ է կոտմկեան. Եւս. քր. Ա։ *Նահատակս ոչ ընտրեցէ կոտմնկէս կամ պնչատս, կամ թուխս կամ սպիտակս. Ոսկ. գաղ։

ԿՈՏՈՐ, ոյ, ոց. գ. Κλάσμα. Fragmentum. τέμαχος, ψωμός, frustum. որ և ԿՈՏՈՐԱԿ. Հատուած իրի բաժանելոյ բեկմամբ, պատառմամբ, և կտրելով. մանաւանդ Պատառ և Նշխար հացի. կըօր. քօրպէ, լօգմա. *Կոտորոյ միոյ հացի։ Բարձին զնշխարս կոտորոցն. Եզեկ. ժԳ. 19։ Մաթ. ժԴ. 20։ ժԵ. 37։ Մրկ. Զ. 8. 19. 20։ Ղկ. Թ. 17։ Յհ. Զ. 12։ *Ետուն նմա կոտոր մի պաղատանց. Ա. Թգ. Լ. 12։ *Նշխար ինչ կոտորոյ հացի. Ցհ. կթ։ *Առ կարօտութեն ժամ (աղքատն), առ կոտորոյ հացի. Ոսկ. եւ։ *Հեշտութբ ուտէ զկոտորն, ուրախութբ 'ի քուն լինի. Ոսկ. մ. Բ. 28։ *Հեռանալ 'ի պատերազմաց, և ուտել զխուրաքանչիւր խաղաղութե կոտոր. Եւս. քր. Ա։

ԿՈՏՈՐԱԾ, ի, իցն, և ոյ, ոց. գ. Κοπή, ἀναίρεσις. Caedes, occisio, strages, neces. Կոտորելն, իլն. հարուած. սպանութի բազմութե. ջարդումն. սատակումն. ջէրթ, ծէծ. գըրկըն, գըրտուլ. *Դառնալ 'ի կոտորածէ թագաւորաց։ Գործել մեծամեծ կոտորած, կամ բազում կոտորածս զօրաց կամ քաղաքացւոց։ Կոտորած քաղաքի, կամ աղայոց և ծերոց։ Կոչեաց զանդին կոտորած ծնօղի։ Արածեան զխաչինս կոտորածի (այս ինքն կոտորելիս). եւն։ *Առանց արեան և կոտորածոյ. Ագաթ։ *Հանդերձ կոտորածովք մեացորդաց նոցա. Եւս. պտմ. Է. 1։ *Անհընարին կոտորածիւ. Ցհ. կթ։ *Ցաղագս մանկանցն կոտորածի. Շ. մրթ։

ԿՈՏՈՐԱԿ, կամ ԿՈՏՈՐԻԿ. Տ. ԿՈՏՈՐ. *Գործել, և ուտել զկոտորակս. Վրք հց. ԽԷ. և Ճ. Բ։ Իսկ Ճ. Ա. կոտորիկ։ *Զհնացեալ հանդերձ, և զկոտորակ հացի. Բրս. մրկ։

ԿՈՏՈՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Κόπτω. Vellicatim carpta avide edo. Խոշոր կոտորս կամ պատառս կլանել. և կր. պատառ պատառ լինել. խոշոր կըօրնէր կօլ թըլ, խոշոր խոշոր բօձնըլէմէկ. *(Ցուլելն զխաց) ոչ կոտորատել, այլ պարապով մանրել, զի յաճումն զօրութե տացեն. Փիլ. այլաբ։ *Ակրեաց զմխիթարայ, և գերեաց զխաչն նուներայ՝ կոտորատեալ. Պտմ. Վր։ *Կոտորատել հրոյն՝ զգենոյր ծընծումբ »։ (այսինքն 'ի պատառ պատառ ինջանելն). Վրդն. ծն։

ԿՈՏՈՐԵՄ, եցի. ն. Κόπτω, κατακόπτω, συγκόπτω, ἐκκόπτω, καταφράζω, ἀποκτείνω, եւն. Caedo, caesus; concido, decido, exscindo, contero, dependo, occido, եւն. Կոտոր կոտոր առնել պտով, սատարատ. եւն. Հարկանել կոփելով, և խորտակել. հատանել. ջարդել. ջախջախել. սպանանել և սատակել զբազմութի. կըրէլ, կըրբէլ. կըրէլ. ջըրտը-բըրտ ընել. ջարտել. գըրմագ, քըրմագ, քէսմէք. *Կոտորեաց բեռն մի փայտի։ Կոտորեցի զմեծութի եղեւնափայտիցն նորա։ Իբրև զկոծ նանեհեաց կոտորելոց 'ի դաշտի։ Զանտառս նոցա կոտորեսջիք։ Կոտորել զայլազգիսն։ Կոտորել զնոսա կոտորումն մեծ։ Կոտորեսցեն զքեզ սրով իւ

[illegible]

ԿՈՏՈՐԱԾ. [illegible]

ԿՈՏՈՐԵԼ. [illegible]

ԿՈՏՈՐԻՉ. [illegible]

ԿՈՏՈՐՈՏԵԼ. [illegible]

ԿՈՏՈՐՈՒԱԾ. [illegible] Σφαγή. Caedes, [illegible]

ԿՈՏՈՐՈՒՄՆ. [illegible] Κοπή, φόνος. Caedes, neces, occisio. [illegible]

[illegible]

ԿՈՏՐԱՏՈՒՆ. [illegible]

ԿՈՐ. [illegible] Κυρτός, ἀγκύλος, καμπύλος, σκολιός. Incurvus, curvus, gibbosus, inflexus, perversus, [illegible]

ԿՈՐ Ի ԳԼՈՒԽ. [illegible]

ԿՈՐԱԳԼՈՒԽ. [illegible]

ԿՈՐԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ԿՈՐԱԿՆԵԼ. [illegible]

ԿՈՐԱԿՈՐ. ԿՈՐ Ի ԿՈՐ. [illegible]

ԿՈՐԱԿՏՈՒՑ. [illegible] Γρυπός. Rostrum aduncum habens. [illegible]

ԿՈՐԱՄԱԳԻԼ. [illegible] Καμψώνυξ. Curvis unguibus armatus. [illegible]

ԿՈՐԱՆԱՄ. [illegible] Κάμπτομαι, κυρτοῦμαι, κλίνομαι, ταπεινόομαι. Incurvor, inflector, inclinor, humilior, [illegible]

ԿՈՐԱՆԱՄԱՆ. [illegible]

ԿՈՐԱՆՔ. [illegible]

ԿՈՐԱՑՈՒՄՆ. [illegible]

ԿՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. [illegible] Κάμπτω, κλίνω, ταπεινόω, μεταβάλλω. Curvo, incurvo, flecto, inclino, verto. [illegible]

ցոյց խորայել զպատրանոց իւր առաջի Թշնամեաց իւրոց. Ցէս. Ե. 8: *Զթիկունս նոցա հանապազ կորացո. Սղ. ԿԸ. 26: *Կորացոյց աեր զպյլազգիսն. Ա. Թգ. Է. 13: Տես և Բ. Թգ. ԻԲ. 40: Դփ. Ջ. 23: Ողբ. Ա. 5: Եզեկ. ԽԸ. 12: *Տրամութիւն սրտի կորացուցանէ զայր. Առ. ԺԸ. 19: *Զի մի կործանեալ զիս կորացուցանէ հայել 'ի գժոխս: Մի կորացուցանես զկործանեալն. Նար. ԾԸ. ԿԷ: *Ամօթով կորացուցանէ. Մանդ. Ի: *Զոր չար այսոյն կորացուցեալ էր, և ոչ տայր 'ի վեր հայել. Իգն:

ԿՈՐԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ կորացուցանէ. *Առաքեցից նմա կորացուցիչս, և կորացուսցեն զնա. Եզեկ. ԽԸ. 12: *Ո՜ խաւար Թանձրատարած՝ կորացուցիչ երկաթիւակս ըղձայարմանացս.(որ լինի և կուրացուցիչ.) Պէպ:

ԿՈՐԱՔԱՄԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Քամակորութիւն. կզութիւն. սապատողն կամ միջաբեկն լինել. գոմփուրըւգ. *Ի ցաւս գըժուարինս աղեաց, և կորաքամակութե՛, այսինքն կզութե Թիկանց. Գէ. Ես:

ԿՈՐԲԱՆ, ի, աց. գ. Բառ եբր. գորդան, գօրդան. ռմկ. գուրպան, ղուրպան. (որպէս զոհ.) Κορβᾶν. Corban. Պատարագ. ընծայ. նուէր. *Կորբան, որ է պատարագ. Մրկ. Է. 11: *Ոչ է արժան ընդունել զայդ 'ի կորբանն. Մտթ. ԻԷ. 6: *Կորբան զայս պատարագն ասէ. Ոսկ. Յ. Բ. 26: *Արկին զարծաԹն 'ի կորբանն, այսինքն յընծայս տաճարին. Երզն. Մտթ:

ԿՈՐԲԱՆ. Γαζοφυλάκιον. Գանձանակ ('ի պէտս տաճարին). *Զանպատեհսն գործեն, զսլ և զկորբանն են հաւատացեալք. Աթ. Է: *Պիղատոս զգանձանակն՝ որ 'ի հրէից կորբան կոչէր, 'ի ջրէջս ջուրց ծախեաց. Եւս. Պր. Բ: *Ցարծաթունակ և յոսկիակիրն կորբան՝ տապանակին ընդունարան. Նար. ԽԼ:

ԿՈՐԲԱՆ, փոխանակ գրելոյ՝ Կորփան, կամ Կորպան. եբր յն. Κορυφαῖον, κόρυς. որ է Գլխանոց. սաղաւարտ. գագաթնափաշն. Գլխո բառ. Տես և ԿՈՐԴԱԿ. *Որպէս զօրականայն սաղաւարտն, զոր 'ի հին արտաքնոյն կորբանն կոչեն. Մագ:

ԿՈՐԴ. ա. Χέρσος, χέρσος. Inculta (terra), desertus, asper. Խոպան. անվար. ամայի. վլ. և ռ՝ Կորդ. (լծ. հյ. չոր. յն. խէրսօս, խէրրօս. Թ. գըռ, գուրս.) չէնանձ, վարոցան ժեղան. *Ի կորդ ագարակի. Ոսկ. Ծ. 4: ԾԲ. 11: *Զոդայ ասէ յայն տեղիս, ուր ոչ էր քարոզեալ քն, և ոչ անկեալ էին 'ի գործ, այլ տակաւին կորդք և անգործ կային. Ոսկ. Գաղ: *Ի կորդ և յանգնգածին գաշտ արեգակն զչառաւելոյս իւր սփռեաց կանխաւ. Ժմ. յն:

ԿՈՐԴԱԿ, ի, աց. գ. Սաղաւարտ, որպէս յն. Κόρυς, κορύθος, κορύθιον. Galea, cassis, galeola. *Եղուր գնել (զնշան խաչին) 'ի նշանս պատերազմական զինուց, և 'ի կորդակս վեզէնգաւհացն. Թղթ. Դաւ:

ԿՈՐԴԱՆԱԼ. չ. Կորդ լինել. խոպանանալ. *Փշաբեր լինի երկիր կորդացեալ. Նեղոս:

ԿՈՐԴԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ցամաքեցուցանել, և որպէս կորդ երկիր կացուցանել զխորս ջուրց. (լծ. Թ. գուրութմագ). *Զխոնաւ ալիս ծովուն կորդացուցեալ կանխաւ... ճանապարհ ետ մեզ անցանել յերկինս. Ժմ. յն:

ԿՈՐԴԻԻՆ. } գրի և կորդին, կուրդին:
ԿՈՐԴՈՑՆ. } Այգ զոպայի կամ ծոթըրին. ծոթոր. Θύμβρα. Satureja. սաթըր օթու: Գուլխան: Բծյլըն: *Զարիւնն հրամայէ մըզկիթ զոպայիւ թաթաւել, որ է որցակ կանաչ խոտոյ, կորդոյն կոչեցեալ արգ. կամ ծոթրին. Վրդն. Եւ: (Իսկ ռմկ. կորդին կամ կուրդին՝ է և համեմ. ալօ-խ. ռէժէր, ջօղան:)

ԿՈՐԵԱԿ, րեկան, կամ րեկոյ. գ. ռմկ. կորեկ. Κέγχρος. Milium. Սերմն մանր, որ լինի կեր Թռչնոց, և հաց աղքատաց. փուռը. էրզէն. փաշա, կեօչէրս, կաշարս, ճաշարս. *Կորեակ, և հաճար. Եզ. ԻԸ. 25: Եղնկ. Դ. 9: *Լեառն՝ փոքր, և կորեակն՝ մեծ. Արիստ. փիլիսոփ: *Ցորենոյ, և կամ կորեկան. Նիւս. կազմ: *Ի կորեկանէ միոյ յերկիր արկելոյ. Ոսկ. Ա. Բեա: *Հատ մի կորեկան: Ոչ սերմանեցեր կորեակ, և հնձեցեր հաճար. Եղնկ: *Փոխանակ նաշհոյ կորեակ ուտէին. Փարպ: *Իբրև հատ ինչ կորեկոյ. Տօնակ:

Նմանութեա՛ Սերմն Թզոյ. *Ի կորեկանէ Թզոյ, և 'ի կատոյ միոյ խաղողոյ. Բրս. Մրկ:

ԿՈՐԵԿԱՀԱՏ, ի,ից. գ. Հատ կորեկան. կորեկի հատ. փուրը թանէսի. *Փուքն որ 'ի փամփուշտին, արգելու առնու զկորեկահատն, և 'ի միջոցի ունի. Եղնկ:

ԿՈՐԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἑλκτικός. Vim trahendi habens. և գ. ըստ յն. ὁλκός, tractus. Ունող զզօրութի կորզելոյ յինքն կոյս. ձգողական. քարշողական. և որ ձգի, քարշի. *Կորզական իմն յինքն զպակասին՝ զօրութի, և մերժական աւելւոյ անպիտանին՝ գնելով 'ի մարմինն. Նիւս. կազմ: *Ձգական և կորզական ունելով զօրութիւս արտաքսն լինելոյ (շրջելով ընդ աշխարհ). Փիլ. խնդ:

ԿՈՐԶԱՆ, ի, աց. գ. Փորձ. հանդէս. մարզ. որպէս ռմկ. հէփթէ, յորմէ կորզելով հանեն զԹելս. Բէծիրխանէ, Բէրդէյէ. *Եւ ոչ Է պատուհասից կորզան զիշխանացեալն գազիկ հանէր: Անցեալ է ընդ կորզան կըրթանի խրատու ձեռին. Ցհ. ԿԲ:

ԿՈՐԶԵՄ, եցի. ն. Ἕλκω, ἐκσπάω, περιαιρέω, τίλλω, ῥύομαι, ևն. Traho, extraho, avello, aufero, detorqueo, eripio, ևն. Քարշել. ձգել յինքն. քաղել. շորթել. խախտել հանել 'ի տեղւոջէն. 'ի բաց բառնալ. ազատել. փաչէս հանել, խլել, քըշել, խուլըով. չէք չիւրմէք, փօփարմագ, գուրթարմագ. *Կորզել զատինս 'ի բերանոյ մանկանց, կամ զոչխարն 'ի բերանոյ կմ 'ի ժանեաց առիւծու. զոք 'ի տանէ, կամ յերկրէն. 'ի ձեռաց այլոց, 'ի բռնութէ Թշնամեաց, կմ զցիցս յորմոյ: Կարթիւ կորզել: Հասկ կորզել: Կորզեցին յինքեանս զզօրն 'ի տուն անդր: Զամենայն զճարպն կորզեսցէ, զորօրինակ կորզիցի ճարպ յողջակիզէ փրկութե: Ցանձն իւր սկսաւ կորզել զքահանայութիւն. ևն: *Կարասցէ զմեզ յինքն կորզել: Կորզեաց յինքն. Ոսկ. յհ: Եղնկ: *Ի գուբս ըղձերոզն կորզէին. Ցհ. ԿԲ: *Զմեռելոյ ըղձմորթան կորզել: Կորզէին զմորթն: Կորզեաց 'ի հնարից, կմ 'ի մեքենայից բանսարկութե. Կանոն: ԾԾ: *Եղյծ զման, և կորզեաց զաւազակն 'ի նմանէ, և ընդ իւր եած 'ի կեանս. Մեծն. ՂՆ: *Ի սատանայէ կորզելով, և քեզ ընծայելով. Սարգ. յհ. Ա. *Կորզել 'ի մեղաց, կամ 'ի կեանս ևն. Նար: *Զայս շնորհն 'ի մեզ կորզեսցուք. Խոսր: *Գաւառս բազումս ամրոցովքն հանդերձ յինքն ձգեալ կորզեաց. Արծր. Է. 8: *Մեծապէս խնդասցեն, զի կորզեցան նոքա յալեաց. Եւս. պտմ. Ի. 7: Իսկ Ոսկ. Եւ. *Վայ որք կորզեն զմեղս իւրեանց իբրև երկայն չուանաւ ։․ իմա ըստ յն. ոձոյ՝ երկայնել:

ԿՈՐԶԻՉ. ա. Որ կորզէ. *Կարթ կորզիչ. Արծր. Է. 11:

ԿՈՐԶՈՒՄՆ, զման. գ. Ὁλκή. Tractus, attractio. Կորզելն, իլն. ձգումն. քարշումն. առումն. բուռն բերումն. *Բնութեն կորզմամբ ձգելոյ: Ջերմոյ ձգմամբն կորզումն. Նիւս. կազմ:

ԿՈՐԷ, կամ ԿՈՐԷՔ. գ. Բառ յն. Գօրի. Κόρη. Puella. և Proserpina. Աղջիկ. սեպհականեալ անուն պերսեփոնեայ չաստուծուհւոյ. *Գայ 'ի պղատէս քաղաքն աԹենացւոց, ուր զկորէս պաշտեն աԹենացիք. Գրձ. առաք:

Իսկ Բ. Դ. ԾԳ. 18. *Ի կորէս եղանէր ։․ եթէ 'ի պարտութե մտանիլ, կամ կորակոր յետս ընկրկիլ. յընտիր ձեռագրի լաւ ևս գրի, *Ի կոր ևս եղանէր ։․:

ԿՈՐ Ի ԳԼՈՒԽ. ԿՈՐ Ի ԿՈՐ. Տ. ԿՈՐԱԳԼՈՒԽ, ԿՈՐԱԿՈՐ:

ԿՈՐԻ, կորիք. գ. Ὠλύν. Canalis. ռմկ. և՝ կորի, կամ կոր. Առուակ, կամ ակօս փոքր. փոս հերկեալ. առու. անցք ջրոց. խողովակ ուղղիչ պարտիզաց. արղ. օլուգ. ատէօլու. *Ջուր յորժամ յառու անկանիցի, և ընդ կորիսն գնայցէ, չծախի ընդ վայր, այլ զանգոն ուղղանէ. Սեբեր. Գ: *Ոչ Թողոյր բնաւ ամենեւին և ոչ քան զկորի մի գետոյն 'ի սահմանաց երկրին հայոց ուրեք վըտարել. Բուզ. Ե. 20. եթէ 'ի չափ ակօսի միոյ:

ԿՈՐԻԶ, կորզոյ. գ. Կուտ. հատն 'ի միջուկի պտղոց. որ և ՍԵՐՄՆ. Μεσαίτατον, γίγαρτον, ևն. չէքիրդէկ. Բանէ. *Մըրջիւնն զհատ կամ զկորիզ իւր (գուցէ իրեք) յորժամ տանի 'ի ծակն, ընդ մէջ կտրէ և գնէ, զի մի բուսցին. Վեցօր. Ի: *Ի կորզոյ հունից աղացեալ Թրէին. Մագ. ԽԳ: *Ամուզ և անոյշ գամոն, զկորիզն ձգէ... Զոր ամբրաւի զկորիզն հան. Ոսկէփոր: Եւ էր կերակուր ծերոյն օր ըստ օրէ երկոտասան կորիզս արմաւոյ. Վրք հց. Է. Ն ԾԻ:

ԿՈՐԻԶ. ըստ բժշկաց է խոյլն կամ պալարն 'ի վեր երեւեալ յաճուկս, ընդ պարանոցաւ, և ընդ անԹովք. Βουβών. Bubo, glandula. Գաղիան:

ԿՈՐԻՒՆ, րեան, եանց. գ. եբր. կուր, կօր, կէնէր. Σκύμνος, ἔκγονον. Catulus, foetus. Ձագ գազանաց, առիւծոց, և կիտաց. լաւօփ, դոթոփ. էնիկ, էնիճիկ, եավրը. կիւչիւկ. *Կորիւն առիւծու: Կորիւն մի 'ի կորեանց: Առիւծ որսայաւ բաւական կորեանց իւրոց: Կորիւնք անտառի. ևն: *Վիշապք դիեցուցին զկորիւնս իւրեանց: Ի բոյն կորեանց իժից. Ողբ. Դ. 3: Եզ. ԾԱ. 6: *Ոմն զգայլոյ կորիւն սնուցանէ, և իբր զչան կորիւնս աւընտելութե ընդ անձն անկանի. Եղնկ: *Գազանն, և կորիւնք իւր: Ի բերանոյ կիտին կորիւնի (իբր կորեան). Նար. Զ. ԽԷ:

ԿՈՐԽԱՑԻՔ. գ. Իբր Կորխեանք. ժողովուրդ կորխայ հեստեալ 'ի տեառնէ. *Ըզդաղան և զաբիրոն և զկորխացիսն. Սարկ. հանգ:

ԿՈՐԾ. գ. Արմատ կործելոյ. յորմէ Ի ԿՈՐԾ ԱՌՆԵԼ, և ԼԻՆԵԼ. Բերան 'ի վայր շրջել զամանն, կամ գատարկել. ադրմագ. *Այլ ամանք զինչ և իցեն, և 'ի կործ լինիցին. Կանոն: *Այպա 'ի կործս եղեալ չնչին՝ անտիրքայն ամային. Գր. ԹԳ. ԷԵՃ:

ԿՈՐԾԱՆ ԱՆԿԱՆԻԼ. Πίπτω, πέτω. Cado, procido. Կործանիլ. սատակուք կմ դողմամբ անկանիլ. էրգըլմագ, դէւշմէք. *Ահագէն յերկինդէ անտի կործան 'ի վերայ երեսաց իւրոց անկաւ յերկիր. Կոչ. Ի. սուէպ: *Անկաւ կործան 'ի վերայ երեսաց իւրոց. Ոսկ. Եւ: *Կործան յերեսս տիրադրուժք իւրեանցակուս ձուլելոյն երկիր պագանէին. Բուզ. Գ. 10:

ԿՈՐԾԱՆԱԳՈՐԾ. ա. Որ գործէ զկործանումն այլոց. կործանիչ. մակդիր սատանայի. *Զպաղատեալս փայլիւն ընդ անազատելի ծառայութեն եած կործանեալն և կործանագործն. Մեկն. ՂԼ:

ԿՈՐԾԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կործանելի. կորստական. դիւրակործան. և Կործանիչ. կորուսիչ. *Զիթենիս... կործանական: Կործանական կրթութի. Նար. ԻԲ. Ն ԽԸ: *Այսպէս եղև փախճան կործանական բանտին.

Լուսոփ. ծէ: *Հան յանհնարին անդնդոց կործանական խորոց զպազմավրդովս. Սկեւռ. աղ: *Երբեմն սաստկագոյն լինի շարժումն, և կործանական. Սարկ. լուծ:

ԿՈՐԾԱՆԱԿԻՑ. ա. Կցորդ կործանման այլոյ. *Պատրէ բանիւք խաբէութեան, զի կործանակիցս իւր պատրաստեսցէ. Եփր. աւետար:

ԿՈՐԾԱՆԵՄ. եցի. ն. Κατασπάω, καταβάλλω, καταιρέω, κατασκάπτω, στρέφω, ἀνατρέπω, ևն. Distraho, destruo, dejicio, everto, diruo, ևն. Քարշելով 'ի վայր ընկենուլ. արկանել. ձգել. և քակել. աւերել. տապալել. եղծանել. ցրել. Վար յգէլ, դաւքէշէլ, քանդէլ, աւրէլ, եւշըրմէք. եըգմագ, պըրագմագ, սէօքմէք, պօզմագ. *Կործանել զսարձան, զսեղան, զտուն, զքրմնս, զպարիսպս, զամուրս, զաշտարակս, զքաղաքս, զգեօղս, զաշխարհ. ևն: Եւ *Կործանել զԹագաւոր, զքեզ, զնոսա, զհարայեկլ. զամբարտաւանս, զեւսա, զաթոռս Թագաւորաց. զզօրութիւնս, զկեանս ամպարշտաց. ևն:

Ոճով ասի. *Զվնաս կործանէ երկիւղ. Առակ. ծէ. 8: *Կործանեցից 'ի խորխորատ զվէմս նորա. Միք. ա. 6: *Որպէս չիք մի ընջեալ, որ կործանիցի 'ի վերայ երեսաց իւրոց. Դ. Բգ. խա. 13: *Նա կործանեսցէ ըզ նոսա առաջի երեսաց քոց. Օր. թ. 3: *Բարձրութիւն նորա 'ի սուգ կործանեցաւ. ա. Մ. ա. 42: *Կործանէր 'ի հպարտութենէ իւրմէ. Բ. Մ. է. 18: *Ցերկիր կործանեաջիր. Եզ. Փ. 26: *Փառքն մեր յաւէտ կործանեցան. ա. Մ. Բ. 12: *Կործանեցան կործանումն մեծ առաջի Թշնամեաց իւրեանց. Յուդթ. է. 18: *Զինքեանց ասպնջականն փոփոխեալ կործանէին: Զկարծիսն կործանէ զանօրէն չարութեն. Ոսկ. յհ: *Կործանեցաւ քո բանդ այդքան ընտրեալ. Ա. օր. ղ: *Կործանեցայք զնա 'ի ձեռն երկրորդ ձեռնարկութեան. Սահմ. ա: *Ի ձեռն երկուց ձեռնարկութեանց, զորս և կործանեցայք. Անյ. վերլ. աշխար: *Կործանեալ հերովդէս զկեանս իւր. Զքր. կբ: *Կործանեցաւ 'ի ժամանակի հալածանաց 'ի հաւատոց անտի քնի 'ի պաշտօն հրէութեան. Եզն. պփ: *Կործանեալ պարտեօք փրկութեան: Անձն իմ կործանեալ: Կործանեալս անձինս: Հին զէնն կործանողին. Նար:

ԿՈՐԾԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Յայնպիսի բարձանց պատուոյ կործանեցոյց. Ոսկ. յհ. ա. 8. յ:

ԿՈՐԾԱՆԻՉ. ա. Որ կործանէ (ըստ ամենայն առման). *Բագնեաց կործանիչ. Շար: *Ո՛վ եղաբէլ կործանիչ ախտաբու. Մծբ. Գ: *Կործանիչ խորամանկաց և մեղաւորաց. Ցծխ. ծա: *Աղօթք կործանիչ բանսարկուին. Խոսր: *Ի բաց փախիցուք 'ի նոցա կործանիչ ունայնաձայնութեցն. Կիւրղ. Բղբ: *Կործանիչ լինի նմա (եւալ՝ ազատմալ) փոխանակ օգնականի. Եփր. ծն: *Զամբարտաւանութեան հար զհին կործանիչ նախատեղծին բարձրութե. Նար. խէ: *Զմեր կործանիչ (զդեւն). Լմբ. սղ:

ԿՈՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿՈՐԾԱՆՈՒՄՆ. *Սատուերական տանն կործանութե. Նար. ղբ:

ԿՈՐԾԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Καταστροφή. Subversio, eversio. πτῶμα, πτῶσις, casus, ruina. Կործանիլն. անկումն. գլորումն. տապալումն. քակտումն. եղծումն. կորուստ. *Եհան 'ի միջոյ կործանմանն՝ 'ի կործանել տեառն զքաղաքսն: Դառնացոյս եղիցի 'ի կործանումն: Տաճարն այս իւրեանց եղև 'ի կործանումն (յն. յատակեցաւ): Լուաւ ինքն զկործանմանէն նինուէի: Կործանումն ամպարշտի, կամ արանց անօրինաց: Ի կործանումն լսողաց: Կործանեցան կործանումն մեծ առաջի Թշնամեաց: Մատնեաց զնոսա 'ի կործանումն: Կործանումն իբրաց. ևն: *Վասն չարաչար կործանմանն կենացն իշխանաց. Եզն. պփ. Ռ. ց: *Կործանումն օրինաց, կամ անդղեան և սովորութե. Ոսկ. յհ: *Ի վայր կործանմանց: Կործանմանն սատանայի: Կանգնեա՛ 'ի կործանմանէս. ևն. Նար: *Բարձրացուսցէ զկործանումն ազգամայ. Ճ. Բ: *Վախճան գործոյն՝ լինի էր կործանումն. Խոր. ա. 25: *Ի համաշխարհական կործանմանէն (ջրհեղեղաւ). Սարգ. ա. դ. է:

ԿՈՐԾԵՄ. եցի. Ի կործ առնել. գլխ'ի վայր շրջել (զաման): Վրդ:

ԿՈՐԿ, ի կամ ոյ. գ. Աղտ մածեալ, և միացեալ. *Կորկն և աղտն քան տարւոյ կայ 'ի վերայ սկոյն. Լմբ. պտրգ:

ԿՈՐԿՈՏ. ի. կմ ոյ. գ. Ցորենահատ կրկըտեալ և մաքրեալ 'ի Թեփոյ, կամ փշրեալ որպէս կլկուռ և կարկուռ: Ուստի յաջորդ բառն կորկոտիճ: Իսկ 'ի բառս Գաղիան. Հանդէպ յն. ձայնիս. խօնտրօս, կամ խօնտրօն, (որ գրի անդ քօնտրոն,) դնի. *Կորկոտ, կամ ցորենի ալիւր, կամ կերակուր:

ԿՈՐԿՈՏԻՃ. գ. Որ ինչ նման է կորկոտի. մանր փշուրք. կիտուած. նիշ. սպի. Նօքթա, նօքթալը պէն պէնէք. *Կապէս մեկնի ոք. իսկ փառսն՝ կարկուտ, կմ կորկոտիճ. Փիլ. լին. գ. 36: (երբ. ճաւան, է փշրել. իսկ լտ. ճառ, ցորեան. կամ ըստ որում կեղևեալ ձաւար, և հերիսայ. պուղ. ղուր, քէշքէք:) *Անատուն ղեգերոն կոչեցեալ. ազի սորա փոքրիկ գոլով ունի սակաւ կորկոտիճս գեղնագոյն. Տօնակ:

ԿՈՐՃ, ի, իզ. գ. (որպէս Թէ կորուսիչ. կոր քիթ.) Γρύψ. Gryps, gryphus. Պասկուճ, ազգ կորակտուց և գիշակեր Թռչնոյ՝ նման արծուոյ և անգեղ. էնգա, օխգաճ, խուր. յն. գրիփօ. *Զարծուի, և զկորճ, և զանգղ. Օր. ծդ. 12. (որ 'ի Ղևտ. ժա. 13. պասկուճ. ոմք և վր. քարթալգ:)

ԿՈՐՃԱԲԱՌ, ի, իզ. գ. Բառ փոքր մի ծեքեալ Թիւրեալ. կմ խորԹ և խոշոր ըստ լեզուի կորճայից կմ կորդուաց. *Ի կորճաբառս գտանին սոքա. Հին բէր:

ԿՈՐՃԱԼԵԶՈՒ. ա. գ. } Որոյ բարբառ
ԿՈՐՃԱՅ, ի, իզ. } ուրն է փոքր մի Թիւրեալ և խանգարեալ, կամ խորԹ և կորդ. որպիսի էր բնակչացն յաշխարհին կորճէից 'ի հայս, որ և կոչին գորդայք, կորդուք, կորդուացիք, սահմանակիցք մարաց. յորմէ և այժմու բնակիչք այլազգիք քիւրտ կոչին, և աշխարհն քիւրդիստան. *Գորդայ կոչէ զկորճալեզուն. զոր 'ի յունին գտրացի անուանեն լեզու (որպէս խոտորեալ 'ի բուն ելլադականէն տառեկեցուոց). Երզն. քեր: *Զքոյ լեզուիդ գիտելն բաւանդակ զքաւան (կամ զքարան) զեզերականս, որպէս զկորճային և զտայեցին և զխուԹային. Երզն. քեր: *Գալիլեայ լեզուն մի է սուեն, և կորճայ, և կարի չինական. և զխմրդ լսեմք մեք յիւրաքանչիւր բարբառ՝ յորում ծնեալքս եմք. Տօնակ:

ԿՈՐՃԱՑ. գ. որպէս Թէ կոր ձայ գիրն. անուն խազի առ երաժիշտս: Ոսկէփոր:

ԿՈՐՆԳԱՆ, ի. գ. որ և ԽՐԿՈՐՆԳԱՆ. կամ կորինկ, կորընկան. որպէս յն. օրէղան. այն է ըստ հյ. Զուխրակ. կամ որպէս ումկ. խորնկան, խոտ ինչ ցած. *Գնդածաղիկք, և կորնգան՝ և խոլորձ, աւուրյտ կապոյտ, և սեզ. Մխ. առկ. լգ: *Եւ այն վեց բարդք կորնկանն՝ վեցօրեայ գործք են. Նար. փող առյլի:

ԿՈՐՆԹԱՐԴ, ի. փ. գ. ('ի կոր. ընդ կամ ենԹ, արդ.) Κυρτός. Convexus, um. Կոր ձեւով կամար. գմբեԹ. կամ արտաքին կողմն գմբեԹի, որոյ ներքինն է խորափիք որպէս գոգ կամ ծոց. Գօպպէ, քէմէր. *Ի Թէ կամի մատամբն հայել 'ի կորնԹարդն երկնից, ոչ գոյ կարող. Սահմ. դ: *Լուսինն 'ի ներքին կիսագնդին գոլով 'ի կամարն երկնից, որ է ներքին կորնԹարդն, հանդէպ արեգականն. Ցի. ղբմ:

ԿՈՐՆՉԻՄ. բեալ, բիր. բառնալ. յ. Ἀπόλλυμαι. Pereo, intereo. Պակասիլ յանկարծ 'ի միջոյ. 'ի բաց գնալ. անհետ լինել. անյայտ և անգիւտ մնալ. ջնջիլ. ապականիլ. սատակիլ. եղծանիլ. աւերիլ. Կօրօլմագ. ճմնալ. եօգ օլմագ, գայպ օլմագ, գօյ՝ գօյ՝ եօղ խաչըլմագ՝ հելաք օլմագ. երբ. աբադ. *Կորեան էշք: Վասն իշոցն կորուսելոց: Գտին հօտն, և տի՛քն կորնչին: Կորուսեալ կորընչիցիք յերկրէն: Ես կորնչիմ անօթի կամ սովամահ: Կորեաւ եղիպտոս: Կորեան 'ի միջոյ ժողովրդեանն: Ցիշատակ նորա կորիցէ յերկրէ: Յոյս ամպարշտի կորիցէ: Առասցէ, Թէ կորիր: Կորիցէ փախուստ յընԹացողէ: Կորնչիցիք 'ի ճանապարհացն արդարութե: ԵԹէ ոչ ապաշխարիցէք, ամենեքին նոյնպէս կորնչիցիք: ԵրԹիցէ զհետ կորուսելոյն: Կեցուցանել զկորուսեալսն. ևն: *Տեսանէ զկորուսելոցն զգիւտ: Կորիցէ զյաւիտենական կորուստն. Ցծխ. ծա. ծէ:

Ռամկական է առելն, *Կորնչեալ անգանէ: Փոքր մի ևս կորեալ էր անձն իմ. Վրդ. հց. դ. և ծդ:

ԿՈՐՆՉՈՒՄՆ. գ. Բառ անսովոր. որպէս կորնչելն. կորուստ. սատակումն. *Մեծամեծաց մահ և կորնչումն 'ի Թագաւորէ կամ յայլ. Շիր:

ԿՈՐՈՂԻՈՎՆ, լաւ ևս՝ կորաղիոմն, ի. գ. Բառ յն. Κοράλλιον, κουράλιον. Corallium. Բոյս ծովու քարացեալ. որոյ կարմիրն է 'ի կարգի ականց պատուականաց, բուսատ կոչեցեալ 'ի յետնոց՝ որպէս պ. Բուսատ. Կէրճան. *Զպատուական և ըզ ծանրագին ականն, որ անուանեալ կոչի կորողիոմն (լս. կորակղիան). զի սկզբնական նմանապէս իբրև զդալարի կանաչագեղ բուսանի 'ի մէջ ծովու. և անդէն վաղվաղակի իբրև մեկնի 'ի տեղւոյ անտի, յընդունել զօդն քաղցրաշունչ՝ սկսանի խառնել լինել իբրև զքար հաստատուն. Վէցօր. է:

ԿՈՐՈՎ, ի, իզ կամ աց. Տ. ԿՈՐՈՎՆ. *Խմանիայր իմն կորովն աղեքսանդրու. Գրմ. աղէքս: *Զ քաջացն և զկորովացն պատերազմողաց: Ի կորովացն վաղապուրական հեծելոց. Ագծր. գ. 1. և 2: *Մինչև տիրել ազգին նետողաց կորովեաց. Մեսր. երէց:

ԿՈՐՈՎ և ԿՈՐՈՎՔ. գ. Իբր Կորովութի. ույժ. քաջութի. *Ցուցանել 'ի նիզակս և 'ի սպառազինութիս և 'ի կորովս աղեղնաւորացն և պարսաւորացն ոյ. յն. յաղեղն և 'ի պարս. Յուդթ. թ. 6: *Ահից վանեցից զծերութեա միամ՝ իմաստից կորովիք. Գէոր: *Ո՛չ առ նա յոյնչից տոգորմայեցուցն, զոր Թափեալ էր նա 'ի կորովս իւր: Զոր առ 'ի տուր տուաերի իմոյ, և 'ի կորովս կապարճաց իմոց: Զողորմութեն՝ որ եղև նմա ազնականն, կոչեաց կորով կապարճից. Եփր. ծն:

ԿՈՐՈՎԱԲԱՆ, ի կամ ոյ, իզ. ա. Զօրաւոր բանիւք. ճարտարաբան. վարդապետ. *Թողեալ լեզուաւ յաղԹեր կորովաբանիցն. Ոսկ. բ. կոր: *Բարեգեղ, կորովաբան, և դեղեցկադէմ: Անձնագեղոյն և քաջաղեղան, կորովաբանոյն և հանճարեղի. Խոր. ա. 11. և 8:

ԿՈՐՈՎԱԲԱՐ. մ. Իբրև կորովի. կորովութը. արիաբար. *Սա այն Թագաւորն է քաջ կորովաբար 'ի պատերազմի եկեալ.

Նոր. փառ.:

ԿՈՐՈՎԱԳՈՅՆ. ա. ն. Զօրագոյն. ճարտարագոյն. զօրաւոր. սուր. սրագոյն. ճարփար, ճարպիկ, սրատես, աչիկ. *Կորովագոյն իմն և գեղեցկայարմար գիւտաղնական ոգերգութեամբքն. Պիտ.: *Զկորովագոյնն 'ի նոցանէ ընտրեալ զբանին ճաշակաւորութիւն (իբրև զգար)՝ գտեալ յիմաստութեանցն մերոց պարսատիկս. Յհ. իմ. պաւ.: *Կորովագոյն աչս ունելով տեսողական. Շ. իմ եղ.: *Բիբք աչաց կորովագոյնք լինին: Հանդէպ կորովագոյնս նկատէ. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Որպէս զդէտ ելեալ յաշտարակ մարդաբերութեանն՝ կորովագոյն տեսանէ զկանխեալ պատուհասն. Լմբ. յոհէլ.: *Առ որ զաւակս զայս կորովագոյնս խօսեցաւ. Եւագր. խղ.:

ԿՈՐՈՎԱԳՈՅՆ. Κυβικὸν. Cubicum. Իբր կիւբական. կիբիկոն. 'ի ձև քուէի. զառի ձևով. *Զնա բաղկացեալ մարմնոյս եղև կորովագոյն. վեց տափարակ քառանկիւն՝ հաւասարակողմն ունելով բարձք. Պղատ. փիմ.:

ԿՈՐՈՎԱՁԵՌՆ. ա. Զօրաւոր զինուք. աջողաձեռն. *Ոմանք 'ի զարմիցն աշդահաց, կայ քաջք կորովաձեռնք. Առծր. ա. 11:

ԿՈՐՈՎԱԼԻՐ. ա. Լի կորովութեամբ. աջողակ. *Զկորովալիր մատանցն զաղդոյ շարժումն թռուցեալ. Առծր. ա. 14:

ԿՈՐՈՎԱԽՕՍ. Տ. ԿՈՐՈՎԱԲԱՆ. *Կորովախօսք բանիւ. Եւս. պտմ. գ. 20:

ԿՈՐՈՎԱԿԱՆ. Ի մի ձ. Շ. իմ. եղոք. այլ ձձ. կորովագոյն:

ԿՈՐՈՎԱԿԱՆ. Κυβικὸς, ὸν. Cubicus, um. որ և ԿՈՐՈՎԱԳՈՅՆ. իբր կիբիկոն. քուէայ. *Երկրի արդ զկորովական տեսակն տացուք. քանզի անշարժագոյն է երկիր քան զչորս սեռս. Պղատ. փիմ.:

ԿՈՐՈՎԱԿԻ. ն. ա. կորովութիւն. կորովագոյն. քաջ. սուր. սրագոյն. *Տեսցէ առաւ ուշիմ միտք, և իմասցի կորովակի. Անան. եկեղ.: *Կորովակի նետաձգութիւն հարկանել: Փորձք կորովակի աղեղնաւորութեան: Ըստ կորովակի իւրաւացւոյն մասին. Պիտ.: *Անձային պարապէր ուսմանց կորովակի այնոցիկ: Մեծութիւն և փառք երկրաւորիս սարգիսաայն կորովակի բերացն երևէր. Սկևռ. 'ի լմբ.:

ԿՈՐՈՎԱՀԱՆՃԱՐ. ա. Քաջահանճար. հանճարեղ. ճարտար. նուրբ. *Կորովահանճար իմաստիւք. Անան. եկեղ.:

ԿՈՐՈՎԱՁԻԳ. ա. Կորովութեամբ ձգօղ զնետ. աջողակ. *Քաջ նախարարն, կորովաձիգ և հաստաղեղն: Զգործ կորովաձիգ արանցն: Կորովաձիգ աղեղնաւոր. Խոր. ա. 8: փարպ.: Առծր. ա. 12: Գր. հր.:

ԿՈՐՈՎԱՁԻԳ. ա. ն. իբր կորովութեամբ ձգեալ, կորովագոյն ձգմամբ. կորովակի. *Ի տեսանել զպնդաքարչ (աղեղունս, և) զկորովաձիգ նետսն. Կաղանկ.: *Զգեաց կորովաձիգ զնետ պատրանաց. Սկևռ. աղ.:

ԿՈՐՈՎԱՁԻԳ. ա. Հեռաձիգ և զօրաւոր ըստ տեսութեան. հեռատես. սրատես. *Ո՞վ կորովաձիգ հայեցուածոյն: Առ որ կորովաձիգ իմանալին բռնլք ձգեալ՝ տեսանէր. Լմբ. սղ. ի եր ընդ եղբ:

ԿՈՐՈՎԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Νουνεχὴς, φρόνιμος, μεγαλοφρων. Sapientissimus, ingeniosus, ևն. Կորովի միտք. հանճարեղ. սրատես. նրբահայեաց. մտացի, խոհական. *Կորովամիտ խորհրդական: Ամենայն ուրեք եղեալ ես կորովամիտ: Մեծ և կորովամիտ թագաւոր. Պտմ. աղէք.: *Գաղատոս ճարտար կորովամիտ. Մծբ. ժդ.: *Այր կորովամիտ և իմաստուն. Ճգ. հասիկ.: *Մեծ է միջոցն ընդ մարգարէն և ընդ կորովամիտն. ուշափ մարդկային իմաստութեան, և ածային. Գէ. էս: *Կորովամիտ և հանճարեղ քան կաթողիկոսն հայոց տէր ներսէս կլայեցի. Երզն. մտթ.:

ԿՈՐՈՎԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ճարտարել, հնարել, հայթհայթել. *Կամօք ագիտանաս, կորովանաս, և կեղծաւորանաս. Ոսկ. յհ. ա. 2:

ԿՈՐՈՎԱՊԷՍ. Տ. ԿՈՐՈՎԱԿԻ. *Կորովապէս 'ի հեռուստ գիտել. Լմբ. սղ.:

ԿՈՐՈՎԵՄ. եցի. ն. Պինդ ունել կորովութիւն, անվրէպ պահել (զկշիռն կամ զուղիղն. յորմէ Արդարակորով.) *Այնպէս տալ իրաւունս, որպէս թէ ընդ դատաւորաւն իսկ մտեալ (այսինքն փոխանորդ կարգեալ) արդար զկշիռն կորովիցէ». յն. որպէս թէ զնորա կարգն ունելով. Ոսկ. մ. ա. 16:

ԿՈՐՈՎԻ, վւոյ կամ վոյ, վեաց. ա. որ և ԿՈՐՈՎ. (որպէս թէ կոր և ալիրկ. զօրաւոր, և ճարտար.) Աջող՝ աջով, կամ աչօք. կամ մտօք և բանիւք: Ըստ ա. Ἀκοντιστὴς. Jaculator. εὔστοχος, directus, sollers, ևն. *Արք կորովիք աղեղնաւորք: Գնասցեն նետք կորովիք փայլատականց. ա. Բգ. ի. 3: Իմ. է. 22: *Նետք 'ի ձեռս կորովեաց. Կոչ. ա.: *Յոյժ կորովի նետաձգութիւն. Խոր. գ. 40: *Կորովի յաղեղն և 'ի զէն: Զկորովիս աղեղնաւորացն. Առծր. ա. 9: գ. 1: *Արամբք կորովեօք յաղեղն և 'ի սուսեր: Կորովի և յաջողակ 'ի պատերազմունս: Աղեղնաւորք կորովեաց, և տիգաւորք նիզակաց: Զքաջն և զկորովին վասակ. Յհ. կթ.: *Նետ 'ի կորովեաց քոց թողեր ուղղակի. Գիտ. Բղբ. առ վոյէ: *Թուլացան կորովիք հաստաձիգ աղեղանց. Շար.:

Ըստ բ. Διορατικὸς, ὀξὺς. Perspicax, acutus. *Զյատակութեան բերոցն կորովեաց պղտորեալ. Ոսկ. յհ. ա. 12: *Զկտեալ կորովի ըռօք. Լմբ. հմբ.:

Ըստ գ. *Անձն ունէր նա կորովի իմաստուն: Կորովի էր նա բանիւք. Եւս. պտմ. բ. 18: գ. 15: *Կորովի իմաստութեամբ իւրով եառ զբերդն. Վրդն. պտմ.: *Առնէր ապա նշանագիրս ըստ վերնապարգև կորովի ասվորութեան իւրում. Կորիւն:

Մերթ ևս ըստ յն. Ἀγκυλομήτης. որպէս հնարագէտ, և որպէս կորաքամակ. *Թերսիտէս անուանեալ, որ է կաղ, խեղ աչօք, կորովի, և լեպեշտի. Նոննոս 'ի հռետ:

ԿՈՐՈՎԻ. ն. Տ. ԿՈՐՈՎԱԿԻ. *Կորովի ձիավարեալ. Խոր. բ. 76: *Աղեղնաւորն եթէ կորովի հանդերձեալ է արձակել ընդ նետսն, նախ առաջին հոգ տանի կալոյն իւրում: Կորովիս արձակեսցես հակառակ նոցա զնետն. Ոսկ. անոն. գ.:

ԿՈՐՈՎԻՄԱՍՏ, ի, եց. ա. Կորովի իմաստիւք կամ իմաստութեամբ. հանճարեղ. իմաստուն. ճարտար. ուշիմ. ուշեղ. *Կորովիմաստ մշակաց, որ մանաւանդ ճանաչեն զպարարտութիւն անդոյ. Տօնակ.:

ԿՈՐՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐστοχία, ἐπιτυχία. Dexteritas, sollertia. Ճարտարութիւն. աջողաձեռնութիւն. անվրէպ կշռութիւն ըստ արուեստի. ճարպիկլիք, վարպետլիք. ուսթալըգ, ֆիրասէթ, մարիֆէթ. *Զըմբռնեաց մի ոմն կորովութիւն զաղեղն իւր: Այր ոմն եւլից զաղեղն կորովութեամբ. գ. Բգ. իբ. 34: բ. ծ. ժը. 33: *Գործոց և ձեռաց կորովութեան. իմ. ժգ. 19: *Կորովութեամբ կշռեմ 'ի նպատակ անդր. Եփր. ժէփ.: *Ուսաւ զկորովութիւն աղեղան. Մծբ. ժբ.: *Կորովութեամբ կշռեալ զձկնորսուն մեքենայից, և զնետաձիգս 'ի լայնալիճ աղեղանց, և զքարինս 'ի պարսատկաց. Յհ. կթ.: *Կորովութեան քաջին վասակայ. Մէսր. երէց:

ԿՈՐՈՎՈՒԹԻՒՆ. Ἀκωκὴ, ὀξὺ, ὀξυδερκία. Acumen, perspicacitas. Սրութիւն աչաց, և մտաց. և իմաստունի բանից և գործոց. *Զկորովութիւն բերոցն շլացուցանէ: Կորովութիւն բերոցն որոշեալ. Ոսկ. յհ.: *Կորովութիւն ուսումնասիրաց. Երզն. քեր.: *Կարի կորովութիւն յարմարեալ են բանք նոցա. Եւս. պտմ. է. 24: *Զարմանալին ընդ կորովութիւն բանիցն. Ճ. Բ.: *Տեսանելով զմեծանձնութիւն և զկորովութիւն բանիցն. Շ. թուղթ: *Ի վերայ կորովութեան ևս բանից զմարմնոյն տեսանէին գեղեցիկ հասակ. Պիտ.: *Իմաստունն կորովութեամբ կշռեալ զգործ իւր: Կորովութիւն կշռեալ զերկրպագութիւն իւր նմա. Յհ. կթ.:

ԿՈՐՈՒՆՉ. ա. Որոյ ունչն է կոր. արծուենկն. Տես և ԿՈՐԱԿՏՈՒՑ. *Ոմն 'ի ծնէ, որպէս խածակն, և կորունչ. Անյ. պորփ.:

ԿՈՐՈՒՍԱՆԵՄ. րուսի, րս, րուսեալ. ն. Ἀπολλύω, ἀπόλλυμι, ἀφανίζω. Perdo, deperdo, interimo. Տալ կորնչել. հանել 'ի բաց կամ 'ի ձեռաց՝ կամաւ և ակամայ. բառնալ. ջնջել 'ի միջոյ. անհետ առնել. եղծանել. սատակել. [illegible]. *Ժամանակ խնդրելոյ, և ժամանակ կորուսանելոյ: Կորուսանիցէ զդրամ մի: Գտի զդրամն իմ զոր կորուսի: Միթէ կորուսանիցես զարդարն ընդ ամպարշտին: Կորուսջիք զբնակիչս երկրին: Կորուսցէ զնոսա կորստեամբ մեծաւ: Ի խնդիր է հերովդէս կորուսանել զմանուկդ: Որ կորոյս զանձն իւր վասն իմ, գտցէ զնա: Ոչ կորուսցէ զվարձս իւր: Կորուսանել 'ի գեհենի: Կորուսից զիմաստութիւն իմաստնոց. ևն: *Ո՞վ ոք կորոյս մեծութիւն: Զկեանս իւր կորոյս: Կորի զկարիս: Կորուսանել զփառս, զիւրն արդարութիւն, զգիր մուրհակի. ևն. Նար.:

ԿՈՐՈՒՍԻՉ, սչի. ա. որ և ԿՈՐՈՒՍԱՆՈՂ կամ ԿՈՐՈՒՍՈՂ. Սատակիչ. սպանող. ևն. *Մի՛ տացես կորուսչին (գիւղին). Ճ. Գ.: *Կորուսիչ աշխարհ, կամ արծաթսիրութիւն, կամ խորհուրդ, կամ ջուրք ջրհեղեղի, կամ արմատք չարի. Ոսկ. յհ.: Սարգ.: Նխ. իմ.: Ագաթ.: *Ոչ ես կորուսիչ, այլ գտիչ: Կընքեա՛ կեցուցիչ զկորուսչին ընթացմունս: Քեզ առելեաց, և իմ կորուսչաց. Նար.: *Ջուր՝ սերման ոչ պահիչ է, այլ կորուսիչ. Եղնիկ: *Մի՛ փչաքեր երկիր՝ կորուսիչ սերմանն. Սարգ. յկ. բ:

ԿՈՐՈՒՍՏ, րստեան. գ. Ἀπώλεια. Perditio, interitus, exitium, pernicies. Կորնչիլն. կորուսանելն, և իլն. սատակումն. մահ. եղծումն. դատապարտութիւն. [illegible]. *Կորստեամբ կորնչիցիք յերկրէն: Կորուսից զքեզ 'ի գաւառաց կորստեամբ: Ի կորուստ երթալ, կամ լինիցիք: Խնդրեաց զնոսա 'ի կորուստ (այսինքն կորուսանել): Ի կորստեան ամպարշտաց եղև ուրախութիւն: Ծփծաղեցայց զկորըստեամբ ձերով: Որդին կորստեան (յուդա, և նեռն): Դժոխք և կորուստ: Կորուստ և մահ, ևն: *Կորստեան խորհրդոց, կամ ճանապարհ, կամ բերք, կամ գինի: Ի կորուստ վարեալ: Կորուստ աւանդիցն, մուրհակի, անձին, ևն. Նար.: *Որդի կորստեան, այսինքն որդի սատանայի կորուսչի. Եփր. ա. Բես.: *Անուն նորա եբրայեցերէն աղբադոն (կամ աբբադոն), որ կոչի 'ի հայ բարբառ՝ կորուստ. Յայտ. թ. 11. այն է ըստ եբր. աբադդոն. որ է կորուստ, և կորուսիչ. իսկ ըստ յն. ἀπολλύων, որ է կորուսիչ:

ԿՈՐՈՒՍՏ. որպէս Իր կորուսեալ. *Եգիտ

կորուստ ինչ: Զկորուստն՝ զոր եգիտ: Զամենայն կորուստ եղբօր քոյ՝ որ ինչ կորնչիցի 'ի նմանէ: Ցարշառոյ և յիշոյ, և յամենայն կորստենէ. Ղևտ. Է. 3. և 5: Օր. ԻԲ. 3: Եւ. ԻԲ. 9:

ԿՈՐՍՏԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ առնէ զկորուստ. *Սատանայական և կորստաբեր մեղք. Նար. յոհէր:

ԿՈՐՍՏԱԳԻՐՑ. ա. Գրող իրաց կորուսելոց՝ (աքանչելապէս). *Հայցմամբ սոյ նուհատակին՝ կորլստագիւս (կամ կորուստագիւս) սք մինասին. Գնձ:

ԿՈՐՍՏԱԽԱՌՆ. ա. Աւիմ կորստեան. մխասակար. զգուշալի. *Կորստախառն խանարհութիւն աշխարհիս ». այսինքն հետ զհետէ վատթարանալն, որ տանի 'ի կորուստ. Եփր. տփ:

ԿՈՐՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Απολλυμένος, ἐξαπολλυμένος. Perditus, et perdendus, perniciosus. Որում հնար է՝ կամ առաջի կայ կորնչել. արժանի կորստեան. և Անցաւոր. և Աւիմ կորստեան. մահաւիմ. *Ի վերայ կորստական ժողովրդեանն: Ի կորըստական ամպարշտաց փախուցեալ: Դուրնակեալ եւ յաւիտեան, և մեք կորստականք յաւիտեան. Ես. ԼԵ. 5: Իմ. Ժ. 6: Բար. Գ. 3: *Ի փախուստ դարձեալ կորստականք երկթայինն. Ոսկ. յհ. ա. 11: *Կորստական արծաթ, կմ՝ հանդէս, առվ. խորխորատ. Մանդ: Պիտ: Ցհ. կե: *Կորստական մարգս: Մեղաւորաց կորստականաց: Կորստական շաւիղ: Կորստականս խեղդման. Նար:

ԿՈՐՍՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կորստականն գոլ. մխասակարութի. *Պատմել զանցս անցիցն կորստականութեան նոցա մոլորութեան. Աչծր. Գ. 5:

ԿՈՐՍՏԱՊԱՏԻՐ. ա. Պատրանօք կորուսիչ. պատրող կամ պատրեալ 'ի կորուստ. *Ագահք և պիղծք, կորստապատիրք, արբեցողք և կերօղք. Մծբ. ԾԲ:

ԿՈՐՍՏԱՍԷՐ. ա. Սիրող կորստեան (այլոց). առիթ կորստեան. *Խուսեցից 'ի կորստասէր ծառոյն պատուիրանազանցութենէ. Պիտ:

ԿՈՐՍՏԱՐԱՐ. ա. Որ առնէ՝ այսինքն առթէ զկորուստ. կորստաբեր. կորուսիչ. կորստական. *Մի զմեծութի կորըստարար՝ համեմատէք կենացն անձառ. Ը. Էդէս: *Ած զնոսա 'ի նաւս խարխլեալս և փըտեալս. և նոքա նաւեալ այսպիսի կորստարար նաւուք. Վրք ոսկ. (տպ. կորըստական:)

ԿՈՐՍՏԵԱՑ, ոէի, էից. ա. գ. Ինչ կորուսեալ. որ և ԿՈՐՈՒՍՏ ասի. *Ցաղագս դատաստանի կորստէից... զամենայն կորուստ եղբօրն քո... արտաքոյ իրաւանց դատաստանի է վարձանօք զկորուստ գարձուցանել. Մխ. տփ:

ԿՈՒ. կուոյ. կամ ԿՈՅ, ի. գ. Βόλβιτον. Stercus bubulum, fimus. ա. փխհ. Աղբ անասնոց. քակոր. Թրիք. ապաւառ. *Աղբոյ և կուոյ հաւասար է վասն. Սիրաք. ԻԲ. 2: *Լինի 'ի գաղմատիա գաւառ մի որպէս զեղն՝ բնոտոս անուն, որ զկուն ձգէ որսականացն, և այրէ. Խոր. Ձ: *Կոյն ձգէ որսորդաց: Որ զկոյն ձգէ, և սպանանէ զորսորդսն. Եզնկ. Բարոյ: և Վրդն. ծն: *Կոյ, և ցեխ, և աղբ մարդոյ. Մանդ. ԻԸ: *Զմըտաւորն 'ի կոյէ արգած կաւ: Կոյով պախրեաց օծեն. Վրփ:

ԿՈՒԵՆՆԻ, նւոյ. գ. ('ի կիւ, որ է ասգըր.) ռմկ. կչկնի, կուխ կամ կչկի. Πιτύς, πεύκη. Picea, pinus, larix. Ազգ մայր փայտի՝ մանրատերև սրագոյն, որպէս անպտուղ փատղենի. յորմէ ելանէ մարխ, և խիժ (այսինքն ճրագ, և ձով ասգըրն). վասն որոյ կոչի ռմկ. և Մայրափայտ. մարխի ծառ. ճով աղածը, ծէօծնար. Տես և ԾՈՐԵՆԻ, և ՀԵՐՁԻ: Գաղիան: Բժշկրն. Վրփ:

ԿՈՒՁ, կզի, ից, և կզոյ. ոց. գ. 'Ιxτίς. Martes. Կենդանի՝ որ ունի զնմանութիւն ընդ աքիս, և ընդ կատու, բրդոտ տառամբ, հեղձուցիչ հաւուց. բնակէ յառատատուն և յայլ խորշս գաղանիս. սամոյր, սանար, փէլօծ, փէլէ. *Կուզ կերեալ՝ ուսաւ որպէս զարջ. Մաթէ: *Պաչտեցին զկուզ և զկատու. Վրդն. Եւ:

ԿՈՒՁ. 'Αίλουρος. (որպէս թէ մեծապատուն,) Felis, catus. այն է կատու. *Եղուլուս, կուզ. Գաղիան: *Կուզք և մկունք. Թղթ. Բարսղ: *Կզից և շանց եւ երկիրպագանեն: Փոխանակ եգիպտացւոց կզից և շանց, և այլ այլ մոլորութեանց. Կոչ. Ղ. և ծԳ: *(Զեգիպտոս) զաղախինն կզոց. և զերկրպագու սոխոյ. Ոսկ. Ժ. ա. 8:

ԿՈՒՁ. ըստ ռմկ. Սապատողն. յորմէ ԿՁՈՒԹԻՒՆ. զոր տեսցես:

ԿՈՒԹ, կթոյ. մանաւանդ կութք, կըթոց. (յորմէ կթել.) գ. Τρυγητός, τρύγη. Vindemiae. Կթումն այգեաց, քաղումն խաղողոյ. խաղող կթելի և կթեալ, որ ժողովի 'ի հնձանս. այֆէնծան. փէօշխըրխոճ, պօզուճ. (Լեգր. պաղեր. որպէս և պօպէր՝ է կթող.) *Կթել զկութս նորա: Լաւագոյն է ճռաքաղութիւնք եփրեմի քան զկութան աբիեզերայ: Ի վերայ կթոց քոց: Իբրև զճռաքաղ 'ի կութս: Կալք կթոց: Սկիզբն արար կթոց (այսինքն կթելոյ): Երիւք ամսօք յառաջ քան զկութս. Են: *Մրգոց հանգիւոյ ճաշակելով կամ ողկուզից կամ թզից՝ նախ քան զգալն ժամուն առնելոյն զկութս. Պղատ. օրէն. Է: *Որթն՝ գիթէ հուսկ յետոյ ամենեցուն գայ 'ի կութս. Պիտ: *Կոխեաց զկթեալն շարութէ կթով. Լծ. կոչ: Իսկ Ոսկ. յհ. ա. 21. *Կութ ինչ մրրախառն », խիմ մրուր գինւոյ. փօրնոօ. յն. Τρύξ, կամ τρυγία. Faex, amurca.

ԿՈՒԺ, կժոյ, ոց. գ. արար. Գօոզ. ապր. Գօոզէ. Βίκος. (յորմէ Փըւէ.) ὑδρίσκη, καμψάκης, φακός. Urna, urceus, lagena, doliolum, hydriola, ampulla, ևն. Անօթ ջրոյ խեցեղէն կամ փայտեղէն. մեծ կամ փոքր. սափոր. դորակ. Բէսսկ, պորթորդ, գօզա, գօքօ, ծէչէքէ, չօմօրա, չօմրա. *Կուժ մի ստեղծեալ 'ի կաւոյ: Խորտակեսցես զկուժն: Կուժ մի նոր: Կուժ ջրոյ. Երէմ. ԾԲ. 1. 10: Դ. Թգ. Բ. 20: Գ. Թգ. ԻԷ. 11 = 16: Գ. Թգ. ԾԲ. 6: *Կուժն ու ըրրուարն կրաուեցան, կուժն ըզբըրրուան արար կոլման. բըրրուան եած կըժին սահման, զինքըն խեղեաց ևարար նըշան. (յակոբ.) Ը. տաղաձ:

ԿՈՒԼ. Ի ԿՈՒԼ. գ. Արմատ կլանելոյ. կլանելն. *Ի կուլ տայր զյուղան կէտն այն ահագին. Տաղ: *Ցարմար է այնմ առնել՝ կորուսեալ 'ի բերան, կամ լռմլռմեալ, և կամ 'ի կուլ տալ. Մխ. առակ:

ԿՈՒԼԻԲԱՑ, կամ } գրի և ԿՈՒԼԻՊԱՑ,
ԿՈԼԻՎԱՑ, ի, ից. } ԿՈՒԼԻՓԱՑ, ԿՈԼԻԲԱՑ. Ռամկական բառ առ յոյնս. գօշէխլա. Κόλυβα. և հյ. Հատիկ. այս ինքն ցորենահատ խաշեալ. *Բաշխեա՛ նոցա կուլիբայ (կամ կոլիվայ): Զինչ իցէ կուլիբային, (կմ՝ կոլիվային). եփեալ ցորենոյն կուլիբայ (կմ՝ կոլիվայ) կոչեմք. Ցայսմաւ: և Հ = Ց. Ծէօր. ԾԷ: *Կուլիպայ խաշեալ ցորենոյ. Գնձ: *Խաշեալ կուլիփայս. Երզն. Տօթ: Իսկ 'ի մի նոր ձեռ. վարուց Ոսկ. գրի. *Մեղրով կոլըմբայս եկեր »:

ԿՈՒԼՈՐՈՒԱՑ. գ. Բառ յն. գօլլէօրնա. Κολλύριον, κολλούριον. Collyrium. Դեղ աչաց՝ մոխրագոյն, կամ սրսկեալ և իցէ. *Ցօղեաց 'ի վերայ գերեզմանին նորա դեղ ինչ բժշկական, որ կոչի կուլորուխայ. զոր դեղ աչաց լինել ասեն՝ յօրինակ արտասուացն իւրոյ. Հ. կիւլ. Հրք ղէ:

ԿՈՒՂ, կղի կամ կղոյ. գ. Ծալ. կըրկնուած կամ ոլորք մասանց զիրերաց. հիւսք. մանուած. շօն, գօն, պէօրէսմ, փէօրէմ. *Ընդ կուղս բարերացն՝ չարիս հիւսեմ. Նար. կա: Իսկ Լմբ. ծղ. Դ. 12. *Զայսպիսի չարամանեալ երեք կուղս ոչ կարէ վաղվաղակի խզել ». լինի և բարդ՝ երեքկուղ, իբր երեք կուղի. երեքկղի. Երէմ. խոմ: *Կուղ կարթին ». այս ինքն մազեայ լար ոլորեալ. Մխ. առակ:

ԿՈՒՂԲ, կղբու կամ բոյ կմ՝ բի. գ. (ըծ. թ. ծէւէ, այս ինքն շուն.) որ և ԿԱՍՏՈՐԻՈՍ. Κάστωρ. Castor, lurda, fiber, beber. Ջըրշուն. կենդանի ծովային և երկակենցաղ, ըղղակ սևամորթ 'ի ձև շան. գունդուզ, գաւփուզ. *Մեղադիր եղեն ոմանք կղբու, եթէ զխաբրզ 'ի ջուր յաճախ գեղեցիկս. և ասաց, զի ոչ շատանան զերկուորիս առ կենօք առնուլ, այլև մահուամբ մերկ 'ի մորթոյ առնեն. Մխ. առակ. ղէ: *Կղբու ձու, կամ կղբի ձուք, խոնաւուղ հայատի ասի: Կղբու մորթի, որ է խոնաւուղն (այս ինքն մորթ նորա). Բժշկրն: *Կղբի ձու. կաստուպրոն. (յն. գաստօրիօն.) Ճինտի պատէսթէր (գօնտուզ տաղէրի). Հին բռ: և Գաղիան:

ԿՈՒՂԽ. ա. (ոչ թէ կուլք.) Λίχνος. Gulosus, liguritor, catillo, belluo. Կլանող, լափող. շատակեր. որկորամոլ. *Կրեակէս փիլիսոփոս կիւնիկոս՝ յաւակնեալ փիլիսոփայի խարդախեաց զմարտիրոսութեան մահն. քանզի առ նովաւ կուղխ և չփոթ. սափիս երկէր. Եւս. եր. Բ:

ԿՈՒՂՊԱԿ. ի. գ. } Բառ ռմկ. որպէս
ԿՈՒՂՊԱԿԱՆԻ. } կըպակ, կըպակք. *Մխան 'ի կուղպակն վաճառի. Մխ. առակ: *Գեղօրայս, այգեստանս, կուղպակաց, և ջաղացանի: Կուղպականի երեք, և ձիթահանք, և այգի. Ցիշատ:

ԿՈՒՃ. Տ. ԿԻՃ. (մարմարիոն.) *Չեն քան զկուճ, որ բուն ապիտակն իցէ. ապիտակագոյնք. Ոսկ. Փիլիպ. Ձ: *Առ կենդանւոյ ուրուք կերպարան տապարելով ըղկուճն. Նիւս. Էրգ:

ԿՈՒՄԱՏՐՈՎՆ. Տ. ԿՈՄԵՏՐԻՈՍ:

ԿՈՒՄԲ. Արմատ բառից կմբեայ, ակըկմբեայ. և կումբէթ:

ԿՈՒՄԲԷԹ. Տ. ԳՄԲԷԹ. *Կումբէթն բարձր՝ երկնից նման. Գնձ:

ԿՈՒՄԲԻ. Բառ եբր. Արի. յոտն կաց. (յեգականն, գում. որպէս և յարականն, գում.) *Տալիթա կումի, որ թարգմանի, աղջիկ դու (քեզ ասեմ,) արի. Մրկ. Ե. 41:

ԿՈՒՆԴ, կնդի. որ և ԿՈՒՆՏ, կնտի. ա. Φαλακρός. Calvus. (ըծ. թ. ծէւ). կնդակ, կնտակ. գնդաձև. գնտակաձև գլխով կամ գլխուխ. հերաթափ. Ճեղ. Ճաղատ. քէօլ խէլ իւսկ, իւսկ գըլուխ. թաղ. ծէւ: (Ըստ հին բռ. կունդ, կորխ:) *Եթէ մաշեսցի գլուխ ուրուք, կունտ է. Ղևտ. ԺԳ. 40: *Երանի է կունդ գլխոյս, զի վասն քո մատուցանեմ. Հ = Ց. նոյեմբ. Գ: *Ալքսայ է, և կունդ բնութեամբ. անտ. դեկտ. Ե: *Բընութեամբ կունդ էր: Կունդ գոլով գլխովն Միթէ և նա ոչ իցէ կունդ. ՃՃ: *Թէ կունդ է, քաղըրթեղ չէ. թէ քաղըրթեղ է, ուշիմ չէ. Առյ. պարէ:

ԿՈՒՆԴ (ոչ ռմկ.) Տ. ՍԿՈՒՆԴ (շուն). *Կին մի կախարդ և կունդ՝ չարագործացն

բարի առնէր, և բարեգործացն պատուհաս. Ոսկեփոր։

ԿՈՒՆԴՈՒՆ, կնդան, կմ կուռնդ, կունդոք. գ. Τροχός. Rota. Գնտաձև անիւ, ճախարակ. Թէքէրլէք. *Կապէլով կնդանք, և ճախարակնոցք, և պղնձի պղնձի կառանուք. Պէտ։ *Փողանութ առն՝ անիւ, ճղուղ, կունդք (կամ կունդո), և ակաւնոց. Երզն. քեր։ *Անիւ, կունդ. Գէ. եւ. ('ի լուսանցս։)

ԿՈՒՆՁՆ. կնձան, կնձունք կամ կընձունք. գ. ռմկ. խած. նոյն ընդ Գուղձն. Թիւլիւլէ. կոշտ կամ հաստատեալ հողոյ. հող խառնեալ հանդերձ խլեալ. *Կնձանք թափեալ, և հողաբլուր արարեալ. Ոսող. ն. ըստ եհ։ *Որպէս թանձրութիւն կարգ երկրի արտ բով պատառեալ 'ի կնձունս, և ցրուեալ 'ի փոշի. Վրդն. ող։

ԿՈՒՐԾՏ, կշտի, ատց կմ ակց. գ. Κοιλία. Venter. λαγών, latus. (ըծ. պ. Քիւշ. լա. φόντ. յն. Քիւլէ.) Կող. կողմն մարմնոյ. պարապ անդրք ընդ մէջ ոսկերաց կողից. փոր. որովայն. մէջք. Եան, պէօյր. փէօշ, պողբ. *Առ զսուրն, և եհար 'ի կշտի եգլոմայ։ Ոչ ձգեաց զսուրն 'ի կշտէ նորա. Դտ. Գ. 21։ *Ելից զկուշտ իւր 'ի փափկուէ իմմէ. Երեմ. ծա. 34։ *Հացիւ և ջրով լցանել զկուշտս իւրեանց. Եւագր. Ե։ *Հարեալ սրով 'ի կուշտն մուշեղայ. Մեսր. Եբեց։ *Հաստատել պատեալ կուշտ նորա. Ոսկ. Եփ։ *Այրեցին հրով զկուշտս և զկողս նոցա. Հ = Յ. Մրգ. Ե։ *Պարանիկ մի խոցեաց վքաշն զայն վախթանկ 'ի կուշտն կարեվէր. Գրմ. ձը։ *Տիրէ կշտաց և ստորին որովայնի. Շիր։ *Զահեակն (զձեռն) զարկեալ և ամփոփեալ առ կշտին. Փիլ. Քեռախ։ *Ջեռն զկշտաւ արկեալ յղացան՝ զկապաշտութեան ծնունդ 'ի մէջ բերեալ։ Մըսբակ 'ի կուշտ արարեալ երկվարացն՝ 'ի մէմեանց հասանէին. Ագաթ։

ԿՈՒՊԱՑ. գ. Որպէսյն. Գէլւ. Κύβη. Caput, vel cubatus. այս ինքն Գլուխ. կողմն գլխոյ. և Ընկողմանումն, քնարան. *Զգողգոթայ խաչելութեան տեղին, և զանարեաց կուպայի գերեզմանին. Թուղթ. Դաւ։

ԿՈՒՊՊԱՅ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Կապայ, կամ ճիպպէ. յորմէ իտ. Giubba. Վերարկու կամ պարեգօտ. զի գնի 'ի տեղի յն. Στιχάριον. Tunica, vestis undulata. որպէս թէ կիտուածեալ զգեստ. ստւգէլը՝ Ճէպպէ Էնթարի. *Արկեալ էր զիւրեւա կուպպայ.ք, և յամենայն հիւսս նորա կախեալ էր զգումս ինչ լի և գրոշմեալս. Վրք հց. ծի։

ԿՈՒՊՐ, կպրոյ, ով, կամ կպեր. երք. գ. (երբ. Քօֆէր, Քօփէր. և խէմէր.) Ἄσφαλτος. Bitumen. իտ. Aspalta. և πίσσα, πίττα, pix. իտ. pece. Նաւթ. և կպրածիւթ. Գըր, Նէֆթ, Զիֆթ, Զաֆրան. *Կուպր 'ի տեղի շաղախոյ. Ծն. ժա. 3։ *Տապանն այս կպրով օծեալ լինի. Փիլ. Լին։ *Խարոմեալ աղիւսով, և ծածկեալ կպրով. Նոննոս։ *Խաւարն անլոյս անօսրաբեր, թանձր և մթին՝ զերդ գոյն կպրի. Ճ. Եղես։ *Կպերբ և աղիւսով պատելով զայն. Գրմ. ձը։ *Նեբքոյ և արտաքոյ կպերբ օծեալն. Վրդն. ծն։ *Ցոլով աղբիւրք բացան ջրոյ և կպրոյ և նաւթոյ. Սամ. Երեց։

ԿՈՒՌ. ա. Τέτριπτος. Tritus. ἐλατός, ductilis. և ὁλκή, pondus, tractus. (որպէս թ. ..., ֆ յորդ, ևն։) Արհեստ կռելոյ, և կռանի. իբր կռեալ. ծեծեալ. կռածոյ, և կոփածոյ. հոծ. խուռն. խիտ. պինդ. հաստատուն. խիտ. կարծր. ...։ *Անկուռ է առաքինութեան ճանապարհ, և կուռ և կոփ՝ չարութեան. (վասն բազմաց գնալոյ ընդ այն). Փիլ. այլաբ։ Եւ 'ի լաւ կողմն առեալ՝ որպէս Արուեստ. ամբողջ, սուր. *Մի խառնբաղմիք յարքունական 'ի կուռ պողպատեայն. Յհ. կթ։ *Ընդ կռան գնալով պողպատոյ. Լմբ. ող. Է։ *Երեք հարիւր զէն ոսկի կռեալ։ Յերեքհարիւր ակեղէ կռեալ պղնձոյ. Գ. Թգ. Ժ. 17։ Բ. Թգ. Իա. 16։ *Մաղ կուռ և խիտ, որպէս այծից և ոչխարաց և նապաստակաց. Նիւս. Բն. ա։ *Կուռ վառեալ (զինու)։ Կուռ վառուածոցն։ Կուռ սպառազինութիւ։ Կուռ վառեալ զօրս։ Բազում զօրս կուռ վառեալս. Խոր. ա. 10։ Բ. 79։ Ղևոնդ։ Յհ. կթ։

ԿՈՒՌ. մ. խուռն, յաճախ, հոծութիւ. անընդմէջ. ուրդ, ուրդ ուրդ. *Վասն պէսպէս պատերազմացն՝ որ կուռ զմիմեանց զկնի անհեա 'ի վերայ գային. Խոր. ա. 2։ *Ի ծանր ծանր աղետից և հինից կուռ զկնի միմեանց եկելոց. Արծր. Է. 2։ *Խիտ և կուռ տառապանակութեն արուեստիւ գործել տայ. Վրդն. եւ։ *Շուրջանակի կուռ յանկի համանկիս. Ոսկ. ա. Փիլ. Է։ *Եթէ երկու գրոյ և կիսոյ տեղի կայցէ ('ի վերջ տողի), կուռ գրէ. Երզն. քեր։ *Նուռն՝ կուռն (հոծեալ հատիւք). Մագ. Է։ *Ներկուռ ըստ առողջութեան. Ներդ նախգիր միայն է. իսկ կուռն առեալ զանգազօր կրթութեն առէ, այս ինքն ազդողապէս կռեալ և կրթեալ զմիտս ընթերցողութի. Երզն. քեր։

ԿՈՒՌ ԿՈՒՌ ՉՐԽՀԻՆ, կոչի առ երամփշատ՝ խաղ ինչ կրկնակ։ Ոսկէփոր։

ԿՈՒՌԱՅՔ, յից. գ. Բառ արաբ. գուրա. այս ինքն Ընթերցուք կամ կարգաւ դասք կուրանի այլազգեաց. *Հարցին ցհաւատարիմս հաւատոյն իւրեանց. որ անուանեալ 'ի նոցունց կուռայք. և ըստ հրամանին՝ զոր ընկալեալ 'ի կուռայիցն, սպանին զնա սրով. Ղևոնդ։

ԿՈՒՌՈՒՆ, կռան, ընդ կռան, զկռուաս. գ. որպէս ռմկ. խառնուկ. որ և ԿՌԹՈՒՆՔ. Թիկունք. քամակ. յետին կողմն. և Կռունկ. ուրգո, ուրբ. *Մի զկռուաս քո (կամ ըզկռուաս քո) տացես որմոյ, մի՝ մեկներ զոտս ըստ անասնոյ. Կրդդ. ոփ։ *Զթանձրամիտսն՝ որ անգէն առ կռան իցեն (իրք)՝ մանաւանդ սովոր են զդատաստանս. Ոսկ. մ. Բ. 11. (յն. որ առ ձեռն։) *Ընկեաց էշն զեպիփան, և թափեաց զկռուան բարձիցն. Հ = Յ. Մայ. ԺԷ։ *Առ հասարակ գիմեալ ամբոխին առ կռուն՝ կամէին հարկանել. Ճ. Ա. Բ։ *Թէ ով յամբոխին միջի ձիով ընդ կռուն հարկանէ, և սպանանէ զմարդ. Կանոն։

ԿՈՒՌՔ, կռոց. գ. Εἴδωλον. Idolum, simulacrum. Կռեալ և կոփեալ՝ ձուլեալ և քանդակեալ արձանք կամ պատկերք սուտ աստուծոց. դրօշեալք դից. Պուտ, պութէր. պիւթ, ... (որ է մնոտիք, որպէս ռմկ. ...). *Գողացաւ ռաքէլ զկուռս հօր իւրոյ։ Մի արասցես դու քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանութեն։ Արկից զդիս ձեր զդիականս կռոց ձերոց։ Ի զոհս կռոց։ Երկիրպագին կռոց նոցա։ Բարկացուցին զնա կռովք իւրեանց։ Ամենայն աստուածք ազգաց կուռք են։ Կուռք հեթանոսաց ոսկի և արծաթ են, ձեռագործք են որդւոց մարդկան։ Յանցանս կռոցն յուսացեալք. ևն։ *Իւրաքանչիւր միայն ճանաչիւր ճշմարիտն աստ. իսկ այլազգեացն՝ կուռքն. Կիւրղ. ղկ։

ԿՈՒՍԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Զանցումն կամ յանցումն ընդդէմ կուսութեան. պղծութի. *Առաւել է քան զկուսանաց պոռնկութեն կուսազանցութի. Մոնդ. ծն։

ԿՈՒՍԱԾԱՂԻԿ. ա. Կուսութիւ ծաղկեալ. մաքրափայլ. սուրբ. *Կարկառեալով զկուսածաղիկդ ծայրս մատանց. Մագ. ԻԸ։ *Կուսածաղիկ և ամենայն բազկացն ամբածման յարգութ. Վրդն. յանթառաձ։

ԿՈՒՍԱԾԻՆ, ծնի, իւ. ա. (իբր կր.) Παρθενογενής, ὁ ἐκ παρθένου. A virgine natus, editus. Ի կուսէ ծնեալ. կուսորդի. մանկդիր անպհական յմի. *Զկուսածինն, որ 'ի կուսէն է. Դամասկ։ *Կուսածին մարգացեալ աստ իմ յմի. Շար։ *Երկրորդ մարդն կուսածին։ Կուսածինն ադամ (երկրորդ). Ագաթ։ Անյ. Բարսղ։ *Զիմ ակրեալ որդին՝ զիմ զկուսածին՝ մանուկ անուն մանուկն. Տաղ. յար։ *Հաստատեցայց 'ի յոյս կուսածին փրկչին։ Կուսածին արարչին. Պէտ։ Շար։ *Ըզհասա կուսածին յագեցայց, այս ինքն իւրով անապական մարմնով և արեամբն. Կիւրղ. ղկ։ *Ոչ օծապատիր մերկացելոյն 'ի փառաց ... այլ աստուածածին ադամայ համամարմին ճշմարիտ մարդն կուսածին. Պիտառ։ *Ի նոր և կոյս գերեզմանին՝ յարեար մարմնով քո կուսածին. Յ. որդէ։ *Ի կուսածին մանկանէն. Տօնակ։ *Խորհուրդ կուսածնին. Լծ. կոչ։

ԿՈՒՍԱԾԻՆ. (իբր ներգ.) Παρθενομήτωρ. Virgo-Mater. որ և ԿՈՒՍԱՄԱՅՐ. Ծնօղ կուսութեան. անապահական մանկդիր սուրբ աստուածնի մօրն յմի. առի նմանութի և զօրու աւաղանէ. *Եւ կանայք օրհնեցան վասն կուսածին ծննդեան, որ 'ի նոցանէ. Ագաթ։ *Կաց մե առաջան կուսածին, զի ամենեքեան աղաղորդիք ընծայիւք. Ճ. Ա։

ԿՈՒՍԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կուսածին գոլն յմի. *Վէմ զինքն ասէ ... վասն կուսածնութեն. որպէս և նոյն զանիւ վէմ հատեալ առանց ձեռաց. Երզն. մտթ։

ԿՈՒՍԱԿԱԼ, ի, աց. գ. (Ի կոյս բառէ, որպէս կողմն, մասն երկրի.) Μεριδάρχης, μεράρχης, τοπάρχης. Praefectus regionis, vel exercitus provinciae, toparcha, loci praeses. Կողմնակալ. կողմնակալ. նախարար. բդեաշխ. սատրապ. իշխան և սատիկան միոյ կողման աշխարհ. կողմնապետ. պէյ, Քաշֆ. *Արար սատրապետ (և) կուսակալ. ա. Մկ. Ժ. 65։ *Իշխանաց և կուսակալաց. Եսթ. Է. 9։ Տես և Դան. Գ. 2. 3. 94։ Դ. Թգ. ԺԷ. 24։ ա. Մկ. ԺԵ. 2։ *Բդեշխ մեծ և կուսակալ. Խոր. Բ. 7։ *Յոլովք 'ի տերանցն կուսակալաց. Յհ. կթ։

ԿՈՒՍԱԿԱԼԵՄ, եցի. չ. Σατραπεύω. Sum praefectus provinciae. Իշխել որպէս կուսակալ. վարել զկուսակալութի. *Պրուղմէոս կուսակալէ զառաջինն (յեգիպտոս) ամս ԷԺ. այսպէս թագաւորէ իսկ ամս իը. Եւս. քր. ա։

ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Τοπαρχία. Toparchia. Կողմնակալութի. բդեշխութի. իշխանութի և գաւառ կուսակալի. Քաշըֆլըք, պէյլիք. *Զերեսին կուսակալութեանն. ա. Մկ. ԺԱ. 28։ *Ըստ ամենայն կուսակալութեց։ Ի կուսակալութե պետութե իւրոյ։ Առաքէ զնա յառաջին գաւառ կուսակալութե իւրոյ. Յհ. կթ։

ԿՈՒՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Παρθένειος, νιος, νικός. Virginalis, virgineus. Սեպհական կուսի և կուսութե. *Կուսական արովայն, կամ արգանդ, կաթն. ծնունդ, մաքրութի, ևն. Շար։ *Կոյս կուսական ծննդեան զկանանց եղեալ զգաստակնիք. Շ. Փող։ *Յարգանդէ կուսականէ ծնեալ. Ճ. Գ։ *Ի կուսական քում բարունակէ. Նար. խաւ։ *Կուսական յղութի. Շ. Մրգ։ Իսկ *Կուսականաց ասնիւս. Խոր. հռիփս. իմա կուսական դասուն, կամ կուսանաց։

ԿՈՒՍԱԿՐՕՆ, ի, եց. ա. գ. Որ է 'ի

կրօնս կուսութեան, կամ կրօնաւորական կուսութիւն. որ պահէ զկուսութիւն. կուսան. (որ. և բզ.) *Կանայք կուսակրօնք. Ճ. Ա. *Այս կուսակրօնս։ Մենաստանս և խրճիթս կուսակրօնից և միանձանց։ Տուն բնակութեան կուսակրօնից։ Ջսուրբ կուսակրօնան ընկալ-նեալ։ Կուսակրօն միանձնացելովք. Յհ. կթ։

ԿՈՒՍԱԿՑԻՄ, ցեալ. չ. կուսակից կամ կողմնակից լինել. ձեռնտու և օգնական լի-նել. Վէկին ծուղէ ըլլալ. խառն ըլլալ. *Ոչ կա-րաց՝ 'ի յազգականացն կուսակցելոյ։ Ի հրաժարել արկածեալ 'ի կուսակցելոյն խոս-րովայ. Խոր. բ. 70։ գ. 50։

ԿՈՒՍԱՄԱՅՐ, մօր. գ. Παρθενομήτωρ. Virgo-Mater. Կոյս և մայր. մայր և կոյս. սեպհական կնիք սուրբ Աստուածածնի. *Աստուածածին Մարիամ, կուսամայր, լուսաբեր։ (Յա) կու-սամօր որդի. Կի-րղ. 'Ի յոյսն. Ն. պրպմ. խզ։ *Երկնածին մանուկ՝ կուսամօր որդի՝ ած գոլով. վասն զի և Աստուածին՝ կոյս. Պիտառ։ *Ցանկոք նախահայեան զքեզ կուսամայր եւես կանխաւ իբրև սանդուխք. Ժմ. յն։

ԿՈՒՍԱՆ, ի, աց. Տ. ԿՈՅՍ, և ԿՈՒՍԱ-ԿՐՕՆ. Համառօտաբար յիշականն. *Ծերոն և տղայն, կուսանն և երիտասարդն։ Կու-սանաց նոցա ոչ ողորմեցաւ։ Տարցին Թա-գաւորի կուսանք զհետ նորա. ևն. Ողբ. բ. 21. և 30։ Բ. Մ. Լ. 17։ Սղ. խէ. 15։ Կէ. 63։ Մաթ. իե. 1։ *Խոտորնակիդութիւն կուսան համեստ. Խոր. բ. 79։ *Ո՛վ զգաստութեան իմաստութիւն կուսանաց. ևն. Ղար։ *Կուսանք սրբոյ եկեղեցւոյ պահեն զկուսութիւն. Եղնիկ։ *Կուսան հոգւով, կուսան մարմնով. Մագ-աղէմ. (որ. և բզ.) *Կուսանաց կարգ համապատիւ է հրեշտակաց. Ղ. Բարձր։

Եւ երբեմն՝ յարականն. *Կուսից, և կու-սանաց (յն. երիտասարդաց՝) առ համարակ կոտորած. Բ. Դ. Է. 13։ *Սոքա են՝ որ ընդ կանայս ոչ խառնակեցան, և են կու-սանք. Յայտ. ժդ. 4։ *Յովհաննէս կուսան. Եփր. համաբ։ *Իբրև եւես նա զկուսանն յե-սու։ Վասն յետուայ կուսանի. Ղ. Յոբ։ Սարգ. յկ. Է։ *Մովսէս (ոմն) 'ի կուսանաց կարգէ, և միւս Մովսէս յամուսնացելոց. Յհ. կթ։ *Հայրն կողմաս կուսանն և պա-հօղն և ողորմածն. Վրք հց. չ։ *Քանզի յովսէփ կուսան գոլով կուսին խօսնայր ա-նուանեցաւ. Եղն. Յոբ. 3։

ԿՈՒՍԱՆ. Շփոթի երբեմն 'ի գրչաց ընդ ԳՈՒՍԱՆ. *Կուսանս ողբերգակս։ Երգեցիկ կուսանաց. Յհ. կթ։ Որպէս և Սղ. կէ. 26. ուռնք գրեն. *Ի մէջ գուսանաց և գովչաց», այլք՝ «կուսանաց». ուր ըստ յն. է երիտա-սարդուհի։

ԿՈՒՍԱՆԱԿ, ի. գ. Կոյս կենդանա-կերպն. աստեղատուն կուսի. *Աղեղնաւորն առ ձկանցն, երկուորեակն առ կուսանա-կին. Ղևտ։

ԿՈՒՍԱՆԱՄ, սացայ. չ. } Παρθενέω,
ԿՈՒՍԱՆԱՆԱՄ, նացայ. } παρθενέο-
μαι. Virgineam vitam duco. Կուսան լինել. կուսակրօն լինել. պահել զկուսութիւն. *Ան-հնար է պոռնկին կուսանալ։ Անհնար է այգամ լինել, եթէ նախ պոռնկիմ, և ապա կուսա-նամ. Մանդ. գ։ *Անհնար է այգամ լինել, եթէ նախ պոռնկիս, և ապա կուսանաս. Եփր. պհ։ Ն Ճ. Դ։ *Թամար և հաւթ, և նմանք նոցա, որք կուսացան հաւատովք և գործովք (այս ինքն ողջախոհացան)։ Սրբին, կուսանան. Վրդն. Երգ. Ն աղ։ *Ոյք կուսանան, և պահեն զանձինս իւ-րեանց. Կանոն։ *Ամաց զնկերքինեացն, ապա և զնոցանէն՝ որ վասն երկնից կուսանանան. Ոսկ. մ. գ. 9։

ԿՈՒՍԱՆՈՑ, ի, ոց. գ. Παρθενών. Con-clave virginum. γυναικαῖον, gynaecaeum, conclave mulierum. Կուսաստան. վանք կուսանաց. և բնակարան օրիորդաց. և կա-նանոց. *Չկարացին 'ի կուսիցն կուսանոցաց բանադատել հանել. Ոսկ. մ. գ. 14։ *Ըղ-կինն իւր արկ 'ի կուսանոցսն. Ճ. Ա։ *Ա-ծել 'ի սուսին քաղաք 'ի կուսանաց մի»։ յն. կանանոց. Եսթ. բ. 3։

ԿՈՒՍԱՊԱՏԻԼ. չ. Ի միոյ կուսէ այս ինքն ըստ միում կողմանն կամ յամենայն կողմանց պատիլ. *Զարտաքուստն կուսա-պատիլն տապանակին ոսկւով. Պրպմ. ծա։

ԿՈՒՍԱՍԷՐ, սիրի. ա. Սիրող կուսութեան, և մաքուր կուսի. *Փառաց փեսայիդ՝ սուրբ կուսասիրիդ՝ մարմնացեալ բանիդ. Գնձ։

ԿՈՒՍԱՍՏԱՆ, ի, աց. գ. որ և ԿՈՒ-ՍԱՆՈՑ, ԿՈՒՍԱՐԱՆ. Բնակարան կուսից. որպէս փակարան և կրթարան աղջկանց. և կողմն կանանց 'ի տան. և Վանք միանձնու-հեաց, եւս և միանձանց. *Արգելականք կու-սանաց 'ի կուսաստանաց անտի 'ի դրունս և 'ի պարիսպս ընթանային։ Կոյսք 'ի կուսաս-տանաց մարքն հանդերձ 'ի հրապարակսն հասանէին. Բ. Դ. Գ. 19։ Գ. Դ. Ա. 10։ *Զայրենոցսն . . . և զկուսաստանսն։ Զայս կուսաստանս ևն. Բառղ. Է. 31։ *Որ 'ի կու-սաստանի անդ (աբեղայիցն գաւառս). Յհ. կթ։

ԿՈՒՍԱՏԱԾ, ի, ից. ա. Տածօղ կուսից. դաստիարակ կուսանաց. *Հարսնածուքն . . . կուսատածքն . . . դայեակքն. Ճ. Ը։

ԿՈՒՍԱՐԱՆ. Տ. ԿՈՒՍԱՍՏԱՆ. *Որով կուսից շօկըն խոլմբեալ, 'ի կուսարանըն սուրբ բերեալ. Տօղ։

ԿՈՒՍԱՐԱՐ. ա. Παρθενοποιός. Qui virgines facit. Որ կոյսս առնէ, ողջախոհա-ցուցիչ. *Զի 'ի կուսէ ծնանելոյ էր կուսա-րարն հոգւոց. Կոչ. ծբ. (հին ալ. կուսա-րանն։)

ԿՈՒՍԹ. Բառ անյայտ. Ազգ կամ որակ ինչ կտաւոյ ևն. և կամ Ի մերկուց. *Կուսթ լուանալ 'ի գետն. Վրք հց. չ։ +

ԿՈՒՍՈՐԴԻ, դւոյ. ա. գ. Որդի կուսին. կուսածինն յմ միածին. *Նա է էմմանուէլն կուսորդին. Տօնակ։ *Ծնծայ մանուկ ամ-լորդին ընդդէմ մանկանն կուսորդւոյ. Եփր. համաբ։ *Խաղայր ցնծայր ընդդէմ կուսոր-դւոյն. Ոսկ. մ. ա. 5։ Ղ. Յոբ։ Անան. 'Ի յհ. Դ։ *Զի թէ՝ և կուսորդի իցէ, չէր ինչ ումեք յայնժամ յայտ. Ոսկ. մ. ա. 12։ *Ի նմանութեան մեծի կուսորդւոյն խոնարհութեան։ Ղ. Յոբ։ *Ի ձեռն խաչին կուսորդւոյն յմի. Երզն. Յոբ։

ԿՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Παρθενία, τὰ παρθενεῖα. Virginitas, virginalia. Կոյս գոլն. մաքրութիւն կուսութեան. կնիք և նշան կու-սութեան. կուսակրօն կեանք. պիքէրլիք, պէ-քեարէթ. Տես Օր. իբ. 15 = 20։ Դտ. ժա. 37։ Տոբ. գ. 16։ Յուդթ. ի. 3։ Եզեկ. գ. 4։ Ղկ. բ. 36։ *Անխախտելի կուսութիւն։ Մայր կուսութեան. ևն. Ղար։

ԿՈՒՏ, կտոյ, ոց. գ. Հատ սերման. ունդ, ջամբ 'ի կերակուր թռչնոց. (ուստի կտել, և կտուց.) չփէկ, հապպ. էէմ. *Արկ կուտ ազաւնոյն. Եփր. համաբ։ *Ի կտոյ սեր-մանեաց գարմանին (հաւք)։ Ագռաւ և 'ի թռչանի կուտ ջամբէ ձագուցն. Վեցօր. է։ *Որսորդ զկուրաքանչիւր ազգ թռչնոց 'ի կուտս իւր խաբէ. ՃՃ։ *Զհատավաճառ կտոցն ձագուց. Արշ։ *Պատառ կլորեալ որպէս հաւոյ ձագի կուտ. Մխ. առակ։

ԿՈՒՏ. իբր ռմկ. այսինքն որպէսկորիզ. չէ-քիրտէկ. *(Զծառս) բնութիւն տայ պահել անկօք, և ոստօք պատրուսի, և կտօք. Ոսկէ-ֆոր։ *Ի կտոյ միոյ խաղողոյ. Բրս. ծրկ։ *Ե-մուտ 'ի հնձան, զի ժողովեսցէ զճմլեալ խա-ղողոյ կուտն. Հ=Ց. Ճոքփ. խա։

ԿՈՒՏԱԾ, ոյ. } գ. ա. Կոյտ, կուտակ,
ԿՈՒՏԱԾՈՑ. } և կուտակել. *Գուցէ թէ ժողովեալ ջուրցն կուտածոյ լինիցի ծով երկրորդ. Եփր. Ել։

ԿՈՒՏԱԿ, ի, աց. գ. Կոյտ. դէզ. շեղջ. և կոհակ. պղպջակ. ուռոյցք իբրև զկուտ. բարդութիւն, յաճախութիւն. գիզացումն. բարձրութիւն. *Կուտակ հացոյց զերկինս 'ի վերայ երկրի. Մծբ. ծթ։ *Սուր 'ի գործ ար-կեալ՝ կուտակս կուտակս արկանէին. Արծր. դ. 10։ *Արեգակն 'ի ժամանակս ամառ-նոյ բարձրացեալ զկուտակսն երկնից. Կոչ. թ։ *Կուտակք եռանդեանն (կաթսայի) մի զմիով ելանէր. Ճ. Ա։ *Զեռալ ականի (ծովու), և բարձրադէզ կուտակս յարուցա-նել. Սրգ. ա. պ. ծ։ *Ի կոյտս կոհակաց կապոյտ կուտակաց. Նար. խշ։ *Զծիրանե-գոյն ալեաւն՝ լեռնաձև կուտակս. Արծր. դ. 2։ *Անհուն հեծեալ և հետևակ, իբրև զծովու ալեաց կուտակ. Ղ. Եդես։

ԿՈՒՏԱԿԱԴԻԷԶ. ա. Դիզացեալ իբրև զկուտակ. կուտակեալ. *Զի մի՛ զահի հա-րեալ երկիցէ ժողովուրդն վասն յաղթող-ման կուտակադէզ մերձաւորութեան ջուրցն վերինոցն։ Բազմացի կուտակադէզ ջուրքն պարապեալք. Եղիշ. յես։ *Զի մի՛ բազմա-ցի կուտակադէզք ջուրցն. Եփր. յես։ *Յա-րեաւ 'ի վերայ նոցա զրօսանք կուտակադէզ ալեօք փրփրելոյ. Ոսկ. գծ։

ԿՈՒՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կուտակեալ. կու-տակեալ. բարդեալ. փքացեալ. ճոխացեալ. *Կուտական բանիւքն իւրեանց հաստատել, կամ զարմացուցանել. Սարգ. յկ. ը։ և բ. պ. բ։

ԿՈՒՏԱԿԵԱՑ. ա. Իբր կուտակեալ. հա-ւաքեալ. *Առնու բանջար կուտակեայ յա-ռապարէն քաղեալ. Պտմ. աղէք։

ԿՈՒՏԱԿԵՄ, եցի. ն. (իսկ կ. եւր չ.) Դիզել, և դիզանալ. մանաւանդ փրփրել և բարձրանալ ալեաց կամ կոհակաց. *Յո-ժամ ծով յուզիցի, և զալիսն վեր 'ի վայր կուտակիցէ. Ոսկ. եա։ *Լեռնօրէն յորձա-նօքս բարձրացեալ կուտակէ զանհատ ջուրց պարարբերութիւն. Պիտ։ *Իբրև զծով ալեօք կուտակեալ։ Իբրև զգետս կուտակեալ ջուր զջուրս։ Իբրև զնաւ սահեալ 'ի վերայ ջուրց կուտակելոց. Եւ. ծէ. 12։ Երեմ. խը. 7։ Իմ. Է. 10։ *Ցիրերաց վերայ կուտակեալ. Պիտ։ *Բարկացայր ալիքն՝ լեռնաձև կու-տակին. Ագաթ։ *Ալիք կուտակին վէտք վէտք. Մծբ. ծգ։ *Ըստ կուտակելոյ կոհակաց. Նար. հը։ *Այր առ այր, և մարդ առ մարդ կուտակիլ ելանել 'ի գլուխ պարսպացն. Յհ. կթ։

ԿՈՒՏԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ը և որ-պէս Բարդել. շեղջակուտել. *Ղօգմօգ խօ-սիւք դիզեալ կուտակեցուցանէն. Ոսկ. գկ։

ԿՈՒՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Κύτος. Cavitas. Կուտակումն, իբրև ուռուցումն. և գնդա-ձևութիւն. *Որոց պարտ և պատշաճ էր զար-մանալ ընդ կուտակութիւն երկնից. Կոչ. Է։

ԿՈՒՏԱԿՈՒՄՆ. կման. գ. Կուտակիլն. դիզանալն ջուրց կամ ալեաց. *Կուտակումն ջուրց. Ղար։ *Կուտակումն ալեաց. Կի-րղ. 'Ի յոյսն։ Արծր. գ. 9։ Լմբ. աղ։ *Կուտակման կոհակաց։ Կոհակմանցն կուտակմանց. Մագ. խ։ Անան. էկէղ։

ԿՈՒՏԱՆԱԼ. չ. Որպէս կուտակիլ. *Կու-տանալ ալեացն տատանեալս. Բրս. Իղթ։

ԿՈՒՏԱՊԱՆ կամ ԿՈՒՏՊԱՆ. Տ. ԿՈՑ-ՏԱՊԱՆ։

ԿՈՒՏԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Առումն և յա-փշտակութիւն կուտից կամ կտից. այսինքն համբարաց, շեղջից, մթերից արմտեաց. 'Ի

կուտառութեցն անցեալ փնայր 'ի յափշտակութիս. և յայլ ևս 'ի Ջոլիրս անասուն կենդանեացն 'ի վերայ անկեալ օգնէր. Պիտ:

ԿՈՒՏԵՄ, եցի. ն. Συλλέγω, συνάγω, στοιβάζω (լծ. խուխէփ էթմէք). συστρέφω, ἐκχέω, congero, coacervo, cogo, congrego, constipo, effundo, ևն. Կոյտ առնել. համախմբել 'ի մի, կամ յիրերաց վերայ. դիզել. բարդել զկոյտ. զեղուլ. և ժողովել, գումարել զմարդիկ. դիղէր, ճէմիէնէր. պիրիքթիրմէք, էքմէք, քարմա՝ ճըն էթմէք. Չիրայ առի. *Կուտել քարինս, կամ կարկառ մեծ 'ի վերայ, կամ շեղջս շեղջս, համբարս, զմախիր. հողակոյտս, բլուր հողոյ. փայտ 'ի վերայ հրոյ: Մի՛ կուտեսցէ զդոմառ հող: Կուտեցէք (կամ համալեցէք) յիս խնձոր: Աւեւալ կուտէր զայն 'ի սայլս իւր. ևն: *Ժողովէին աւար բազում, և կուտէին արծաթ և ոսկի յոյժ. Ածք. Է. 6: *Կուտեալ համալեցի: Ցածախեմ կուտեմ, բարդեմ և դիզեմ: Կարգեցի կուտեցի, արձանացուցի, դիզի, բարդեցի: Կուտին քեզ համբարք: Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ընդունելութեան. Նար: *Ի նորա գլուխն կուտին բամբասանքն. Սարգ. յի. Է: *Բազում պատճառս կուտիցեն. Ոսկ. Մ. Ա. 6: *Ջիւրդ յաճախ կուտէ պատասխանիս վասն շաբաթուն լուծանելոյ. Երզն. Մտթ:

Եւ զմարդկանէ. *Կուտել յինքն զօրս, կամ զայրուձի: Կուտեաց 'ի վերայ Նոցա կորիս զժողովուրդն իւր: Կուտեցան 'ի վերայ քո: Կուտեցաւ ժողովուրդն 'ի վերայ ահարոնի: Ժողովս կուտէ 'ի վերայ քո անմիտ: Ի կուտել ժողովրդեանն, կամ բիւրաւորաց. ևն: *Կուտեալ զամենայն Նախարարազունսն. Խոր. Գ. 58: *Գունդ սակայն յինքեանս կուտեալ: Գայլին կուտէին. Յհ. կթ: *Բազում վկայս կուտեսցէ բանիցն ասացելոց. Սարգ. յէ. Է:

ԿՈՒՏԿՈՒՏԻԼ. չ. Կոյտ կոյտ լինել, կամ իբր կուտ կուտ լինել. ուռնուլ, կամ կնճռիլ. *Կուտկուտեալ լինէր մորթ իմ 'ի չարաչար քերչելոյն, և պատառ պատառ յերկիր անկանէր. Վրք հց. իը:

ԿՈՒՏՈՅ, ի, աց. գ. Σωρός. Acervus. ὄγκος, moles, massa. Կոյտ. դէզ. շեղջ. կարկառ. և Ջանգուած. մեծութի. մարմին. քանակ. *Կուտոցս հայծականաց հրոյ դիզեալս. Դիոն. Երկն: *Կուտեցին զնոսա երկուս կուտոցս. Եփր. Բգ: *Որպէս բաղկանայ մի կուտոց 'ի բազում քարանց. Մխ. այր: *Կերակուր մարդկան եղեալ, և ընդ կերոզին կուտոց ընդմտեալ համեմաբ. Նիւս. կազմ:

ԿՈՒՏՈՒՄՆ. ման. գ. Կուտելն, լին. և Կուտակելն. *Իբրև զալիս ծովու դիզեալ կուտմամբ. Ածք. Է. 6:

ԿՈՒՏՊԱՆ. Տ. ԿՈՑՏԱՊԱՆ:

ԿՈՒՐ, կրի, կրաւ. գ. Κύμβη. Cymba, σκάφη, scapha, alveus, linter. Մակոյկ. նաւակ դաշտաձև. և Տաշտ, կոնք. որպէս ումպ. տանփալ, և թէքնէ. Ըստ Ա. ասի, *Իջուցեալ զկուրն 'ի ծով անդր: Հատին ըզլարս կրին. Գծ. ԻԷ. 30. 32: *Նաւուղիղն արտաքսեցաւ 'ի նաւէն, և կուրն ոչ ընկըղմեցաւ. Ոսկ. 'ի Թէսթ:

Եւ ըստ Բ. *Բրդեաց հաց 'ի կուր. Դան. ԺԴ. 32: *Քամեաց զՋուրն 'ի դղալթէ անտի, և ելից զկուրն: Մզեցաւ, և լցաւ 'ի նըմանէ կրաւ միով ջուր. Եղիշ: ևս Եփր. դտ:

ԿՈՒՐ. Θοίνη. Epulum, cibus, esca. (նախդրիւ, և ընդ բայի.) Արմատ բառիս Կերակուր. նոյն ընդ նմա. (լծ. և կեր. կուլ. խաւր. պ. խօր, խուր, խօրէշ.) *Կուր արկանել գազանաց. Գ. Դ. Է. 18: *Գազանաց ընկենուլ կուր: Կուր առաջի անմենեցուն արկանելով: Սրոյ լինէին կուր. Պիտ: *Շանց ևս կուր արկանէին. Եղիշ: *Արկին կուր միաբանակարացն թռչնոց. Նար. Կ: *Ի կուր բարբարոսացն առաւմանցն ձգեն. Լմբ. պտրգ:

ԿՈՒՐԱԲԱՐ. մ. որ և ԿՈՒՐԱԳԷՍ. Իբրև զկոյր. *Նոքա կուրաբար (կամ կոյրաբար) հարցին. Եփր. համաբ:

ԿՈՒՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Կցորդ կուրութեան. *Որ զկուրակիցսն քո 'ի ծննդականց խաւարէն փոխադրէր առ 'ի տեսանել զլոյս. Նիւս. Բազմ:

ԿՈՒՐԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Կոյր մտօք. *Կուրամիտ իբրև զձեզ (զկուռապաշտս) ոչ լինիմք. Ճ. Բ: *Եւ այլ ևս կուրամիտքն ըզդազանս և զսողունս պաշտեցին. Տօնակ:

ԿՈՒՐԱՆ. ի, աց. գ. Բառ արաբ. Գուրան, ղուրան. այսինքն ընթերցուած, կարդացումն. իբրև անուն գրոց մահմէտի. Յհ. կթ: Ածք. Է. 4: Շ. Էրէ. ևն:

ԿՈՒՐԱՆԱՄ, ացայ. ն. Τυφλόομαι, πωρόομαι. ևն. Excaecor, obcaecor. ևն. Կոյր լինել (աչօք կամ մտօք). կրել զկուրութիւն. պակասիլ 'ի լուսոյ. նմանութբ՝ խափանիլ ճանապարհաց. կեօրնալ. քէօրլէնմէք. *Ակն իւր աջոյ կուրանալով կուրասցի: Տեսցեն աչք կուրացելոցն: Կուրացան ծառայքն ուղ: Կուրացան միտք նոցա: Կուրասցին ճանապարհք ձեր ». յն. անապատ կմ աւեր եղիցին. ևն: *Խցեալ կուրացան արշաւանք ոտնորդաց. Եղիշ. Է: *Շաւիղն յուսոյն կուրացաւ. Նար. ԻԴ: *Զճանապարհն՝ որ բազում ժամանակս կուրացեալ իցէ, և աներևոյթ լեալ. Ոսկ. Եո: Իսկ Խոր. Գ. 17. *Ի չարչարոյ խաւարեցաւ տիրան, և կուրացաւ 'ի նմանէ ». իմա, կուրացուցաւ:

ԿՈՒՐԱՇԱՒԻՂ. ա. Ուր իցէ շաւիղ կուրացեալ. այսինքն անկոխ, կամ անլոյս. (գուցէ և լայն՝ յարմար կուրաց.) *Շատ ջանացար կուրաշաւիղ իմն արահետս բերձուածկել. Յհ. իմ. Եր: *Զլուսաշաւիղ թողեալ ճանապարհ՝ հետևեցան կուրաշաւիղ կորըստեան: Կուրաշաւիղ ճանապարհ առացեալ. և յանհաւատութեն միգի մոլորեալ. Մագ. Ա. ԼԸ:

ԿՈՒՐԱՊԱՂԱՏ, ի. գ. որ գրի և ԿԻՒՐԱՊԱՂԱՏ, ԿԻՒՌԱՊԱՂԱՏ, ԿՈՐԱՊԱՂԱՏ. Բառ յն. 'ի լատինէ առեալ. Κουροπαλάτης. Curopalates. որպէս Curator palatii. Հազարապետ պաղատան կամ արքունեաց. իշխանական շինութե արքունի ապարանից. և անուն պատուոյ՝ որպէս աւագ ոք 'ի դրանէ սահմանեալ 'ի կուսակալութիւն, կամ Նախարար ոք ընտրեալ որպէս փոխարքայ, բդեաշխ. բէկ. *Կայսրն հերակլ զդաւիթ սահառունի կուրապաղատ արարեալ՝ իշխան հայոց կացուցանէր: Մեծ կուրապաղատն վրաց ատրներսեհ: Ի կոչուածս կուրապաղատին ատրներսեհի: Առ ամպատ կուրապաղատ: Ջաշոտոյ կորապաղատէ. ևն. Յհ. կթ: Ածք: Ասող: Լաստ: Վրդն. ևն:

ԿՈՒՐԱՊԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. գրի և ԿԻՒՐԱՊԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ. Իշխանութի կուրապաղատ գոլոյ. բդեշխութի. կուսակալութի. *Անուն զպատիւ կուրապաղատութեն 'ի կայսերէ: Տայր բերել նմա պատիւ կուրապաղատութե. ևն: Յհ. կթ: Ղևոնդ: Լաստ: Վրդն: *Երբեր թուղթ դաշանց խաղաղութե, և պատիւ կիւրապաղատութե որդւոյ իւրոյ. Պտմ. Վր:

ԿՈՒՐԱԳԷՍ. մ. կուրաբար, որպ զկոյր. և Անմտաբ. *Կորուսին կուրապէս. Ոսկ:

ԿՈՒՐԱՍՏԵՂԾԵԼ. ն. Կուրապէս մըտացածին իրս յօդել. անտեխ ճարտարել իբրև 'ի ցնորս. *Քամահել զամենեքումբք, զորս անտի փառք կուրաստեղծին: Ըստ անտի կարծեացն 'ի կոյր կեանս կուրաստեղծեալ լինին: Որ ինչ միանգամ կուրաստեղծին, ընդունայն և անտի և անօգուտ կարծիք. Փիլ. Նխ. Բ: Լին. Դ. 121. 185:

ԿՈՒՐԱՏՈՐ, ի, ից. և } գ. Բառ լտ. Curator, cura.
ԿՈՒՐԱՏՈՐՈՒԹԻՒՆ. } այսինքն Հոգաբարձու. հոգաբարձութիւն. գործակալ. գործակալութիւն, մանաւանդ որբոց. վասի, վասիլիք: Մխ. դտ: և Օրէնք կայսերաց:

ԿՈՒՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Τυφλόω, ἐκτυφλόω, ἀποτυφλόω. Excaeco, privo lumine, caecum reddo. Տալ կուրանալ. զրկել յաչաց, 'ի լուսոյ. խաւարեցուցանել՝ ըստ մարմնոյ կամ ըստ հոգւոյ. քեօրէթմէք, քեօրլէթմէք. *Հարցէ զակն ծառայի իւրոյ, և կուրացուսցէ: Զաչսն սեդեկիայ կուրացոյց: Կաշառ կուրացուցանէ զաչս իմաստնոց, կամ համարձակահայեաց: Կուրացոյց զմիտս անհաւատիցն. ևն: *Մի՛ կուրացուցաներ զխաւարեալս. Նար. ԾԷ: *Կաշառ բժշկութե ինչ ոչ գործէ, այլ զաչս իսկ կուրացուցանէ. Ոսկ. Եո:

ԿՈՒՐԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Կուրացուցանող. խաւարեցուցիչ. *Կուրացուցիչք աչաց քոց: Գերան մտաւոր տեսարանի կուրացուցիչ. Ածք. Գ. 9: Շ. ընդհ: *Ջի մի զկուրացուցիչ և զմահացուցիչ հոգևոր տեսութե 'ի նեքքս ընկալցի. Գր. հր: Իսկ Պրպմ. ԽԸ. *Կուրացուցիչք են, և առաջնորդք կուրաց ». լաւ ևս է ընթեռնուլ. կուրացեալք են:

ԿՈՒՐԾ. գ. Որպէս արմատ Կրծելոյ, է Միջուկն իրաց ուտելի. կրծելի ինչ. *Կաղամբի կուրծ ուտէր. Վրք հց. ԻԷ: լահանայի քօչ, գուլան. ըստ լտ. տերև: *Ինքեանք անգործք, և զգործոց զկուրծս և զվաստակս ուտեն. Կոչ. Է. (յն. զգործողացն ուտեն):

ԿՈՒՐԾՔ, կրծից. գ. Որպէս լծ. ընդ Թ. կէօքիւս, կէօս. Στῆθος. Pectus. Լանջք. տախտակ լանջաց. լայնաբար՝ Սիրտ, ստինք, կուշտ, երբուծ. (որ յայլ լեզուս՝ փոքր կուրծք). *Կոծել, կամ բախել զկուրծս. Ղկ. ԺԸ. 15: ԻԳ. 48: *Կոծմամբ կրծիցն: Բախումն կրծից. Նար. ԺԸ: Յհ. կթ: *Զկըրծիցն հարկանէր, և զարտասուսն հեղոյր. Եղիշ. յար: *Տալ գելոցս կրծից նորա, և արկանել առասանս 'ի կապանս կրծիցն գելարանաց. Ագաթ: *Տախտակի կրծիցն. Յհ. կթ: *Սակաւ մի զձեռս 'ի վերայ կրծիցդ հանգուցանիցես. Սրգ. Բ. պ. Է: *Զլայնականարն ոչ զկրծիւքն (յն. առաւմբքն) կապեալ: Սրտմտութե եռացեալ 'ի կրծից անտի 'ի դուրս բղխեսցէ ». այսինքն 'ի սրտէ. Ոսկ. յհ. Ա. 1. և 3: *Այն ամենայն (վիշտ) յաշխարհի մօտ առ կուրծս կայր ». յն. 'ի ձեռս. Ոսկ. Մտթ:

ՈՒՐՉԻ ԿՈՒՐԾՍ ԱՆԿԱՆԻԼ կամ ԱՌՆԵԼ. Քաջ խորհել 'ի սրտի, խելամուտ լինել. զգաստ մտօք քննել. *Ուստի ուշ 'ի կուրծս անկեալ, և 'ի միտս եկեալ Նախարարացն հայոց. Խոր. Գ. 4: *Խոհական իմացուածիւ՝ ուշ 'ի կուրծս արարեալ: Որ ուշ 'ի կուրծս արարեալ, և իմաստութեց մտաց խորհրդեամբ տեսեալ. Յհ. կթ:

ԿՈՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τυφλότης, τύφλωσις, πώρωσις, ἀορασία, ἀβλεψία. Caecitas, excaecatio, privatio visus. Կոյր գոլն. պակասութե տեսութե աչաց մարմնոյ կմ հոգւոյ, շլացումն. անտեսութի. խաւարումն. քեօրլիւք, էմմալըգ, քեօրմիւլլիւք. *Հարին, կամ հարից կուրութբ: Զաչս թշնամեացն 'ի կուրութի դարձուցանէին: Վասն կուրութե սրտից: Կուրութե փոքր 'ի չարէ եղև խորոյն-

լի. ԵՆ։ *Բարէ մեծի կուրութեանն. Կոչ. Է։ *Հնութեան կուրութեան չանսանէք. Եղիշ. Է։ * Որպէս կուրութիւն աչաց տանելի կայ մարմնոյն, նոյնպէս և ապխտութիւն ոգւոյ տանելի է և ոչ. Կանոն։ *Անմտութեան կուրութեան։ Անլուսանշմին կուրութեամբ խաւար. Պիտ։ *Որ կամաւոր կուրութիւն յինքն կրէ կամ բերէ, ոչ երբէք եկեսցէ յառաջնութիւն. Ցհ. ԿԲ։ *Մտայլ մտաւորական կուրութեանն. Նար. ԿԵ։

ԿՈՒՐՏ, կրտի, ից. ա. գ. ռմկ. կրտած, ճաղած. Նեղքինի. Նեղքինացեալ. խափէն. *Ցորեանցաքոյ զորս ծնանիցես, ունտեցուն և ռանիցեն կուրտս. Ոսկ. Ես։ *Սպասաւորք երբեմնիք, ոմանք որձիք, և ոմանք կուրտք. Մխ. Դա։ *Կուրտք՝ ի յախտ ցանկութեան քան զուղտս մոլեկանք են. Սխոն. առ անփոփ։ *Վաղեմնախանձք. սոցա պալատականագոյնքն ամենայն կուրտ են, զի ախտից ոչ կարեն յաղթել. Ոսկէփոր։ *Կուրտ ումն ազգական մանուչէի գերով սպան զնա. Վրդն. պտմ։ *Այր ներքինի՝ կուրտ գոլով։ Կուրտ և ներքինի գոլով։ Կուրտ զօրապետաց։ Ի կրտէն իւրմէ սպանեալ եղև ՚ի գիշերի. Ուռհ։ *Զարտասահմանեալ կրտացն տանն։ Ձէ հնար կրտի թագաւորել. Սմբտհ։

ԿՈՓ. ԿՈՓՔ. Տ. ԿՈԳ. Βλεφάροι. Palpebrae. *Առաջի արկանել իբրև զյօնս ինչ զգեստ զոծային վարդապետութեանցն զգուշութեան, և ՚ի վերայ ծածկել նուաստութեան իբրև կոփակս ոմանս զգեստուք զմաքուր և զվճիտ առաքինութեան իւր. Նիւս. Երգ։

ԿՈՓԱԾ. ա. գ. Կոփեալ ինչ, որպէս տախտակ քարեղէն. *Կոփածն՝ մարգոյ, և գիրն՝ այ. Եփր. Ել։

ԿՈՓԱԾՈՅ, ի, ից. ա. գ. Λελεξαμένος, λαξευτός, τμητός, λατομητός. Excisus, dolatus, politus, sectus, rasus. գրի և ԿՈՓԱԾՈՒ կմ ԿՈՓՈՒԱԾՈՅ. Կոփեալ. կոփմամբ հատեալ, քերեալ, կոկեալ, շինեալ. տաշածոյ. կռածոյ. կրտած, փաշած, կոկած. յօնմա, թերթմէ, թէսմէ. * Կատար կոփածոյին, կամ կոփածուին։ Քարինս կոփածոյս։ Սեղանք քարեղէնք կոփածոյք։ Գարիսպս (՚ի) կոփածոյ քարանց։ Քարամբք կոփածոյիւք և մեծամեծօք. ԵՆ։ *Ի կոփածոյ գերեզմանի ուր եդին զնա. Կոչ. ԾԳ։ * Որձաքար և կոփածոյ վիմօք. Խոր. Բ. 87։ *Մեծաւոր վիմարգեան կոփածու վիմօք. Ասող. Գ. 47։ * Մի կոփածու, յայտ է՝ տաշելով և բախելով գործեացն ՚ի վերայ. Վրդն. Ել։

ԿՈՓԱՀԱՐԵԼ. ն. Կոփել. հարկանել. * Բնու նիզակին թոյլագոյն կոփահարէր (կմ կափահարէր) զգլուխ նր. Մեսր. Երէց։

ԿՈՓԵՄ, եցի. ն. (լծ. յն. գօփդօ). Λαξεύω, λατομέω, κόπτω, τύπτω. Incido, excido, caedo, tundo, ԵՆ. Հարկանել, բախել կռանաւ, կամ մրճով և ուռամբ. տաշել, կոկել, հարթել, գործել կամ յարդարել զքար, զերկաթ, և զփայտ. վուրմագ, եօնմագ, թերթմէք, թէսմէք, գովալմագ. *Կոփել տախտակս քարեղէնս։ Ի վէմն՝ յորմէ կոփեցարուք։ Մինչ պատկերն կոփեաց զնա հիւսն։ Ուրագ սրեաց, և կոփեաց նովաւ։ Քաջալերեսցէ զդարբին՝ կռել կոփել. ուռան հարկանել. ԵՆ։ *Քարինս կոփել չորեքկուսի. Խոր. Բ. 53։ *Քան զծառայս են չար կոփելին. Ոսկ. Ես։ *Խուցս այս գարբնոց է. մի տաս, և մի առնուս ՚ի կոփելն. Խոսր։ * Լեր որպէս բարուրք ըմբշամարտ առ բանտարկուն. եթէ կոփէ քեզ աստի, կոփեա դու նմա անտի. Վրք հց. Յ։ * Կոփէ երկիցս (ուռամբ զկոչնակն). Մաշտ. ծոմահար։

ԿՈՓԻՉ, փչի, չաց. ա. գ. Որ կոփէ. գործի կոփելոյ. և Տոփիչ. Թակ. *Կոփիչօք զարկուցեալ մեռանի։ Եւ զպախուրիզեայ, որ հատանիւր զինքն կոփչօքն խորտակել. Մագ. Է. ԽԴ։

ԿՈՓԻՒՆ, ւոյ. գ. Ձայն կոփելոյ. բախիւն. տոփիւն. դոփիւն. դափիւն. կափիւն. *Կոփիւնք վահանաւորացն. Եղիշ. Է։ *Ի կոփիւն սուսերացն. Լաստ. Բ։ *Թատերք նուագաց, կոփիւնք և դափիւնք. Ոսկ. յհ. ա. 1։

ԿՈՓՈՆ կամ ԿՈՓՕՆ. Իբր կոփիւն. ռմկ. ձօփօց, գօփօց. * Ոսկեղէն ուռամբ բանամարտիկ կոփոն մակ կառափին կարկառեալ. Մագ. Ը։

ԿՈՓՈՒԱԾ. գ. Իբրու կփռուած. *Նմանութ ոսկւոյ արարցուք մեզ քեզ հանդերձս կոփուածով արծաթոյ (կմ հանդերձ սկսփուածով). Մխթայէլ. Խլ։

ԿՈՓՈՒԱԾՈՅ. Տ. ԿՈՓԱԾՈՅ. *Կոփուածոյ քարամբք։ Կոփուածոյ և կռանակուռ դիւց. Ցհ. ԿԲ։ Անան. Եկեղ։

ԿՈՔՂԻ, եր. գ. Բառ յն. Κοχλίας, κόχλαι. Cochlea, conchae. Խեցեմորթ գալարեալ. որպէս խխունջ. տրոտէռ. սէտէֆ և պուրմալը պեօճէք. *Այդ՝ որ խեցեմորթքն կոչին, այսինքն կոնքն, և կափնքն, և կոքղեք. Վեցօր. Է։

ԿՊՐԱՁԷԹ, ձիթի. գ. Կուպր խառն ընդ ձէթ, կամ ընդ ձիւթ. Տ. ԿՊՐԱՁԻՒԹ. *Եռացեալ կպրաձիթին. Գնձ։

ԿՊՐԱՁԻՒԹ, ոյ. գ. Ἀσφαλτοπίσσα. Bitumen cum pice. Կուպր խառն ընդ ձիւթ, խառնուրդ երկոցունց. խաթրան ու զիֆթ խառնած՝ նաւ ծեփելու. (երբ. խէմր. լծ. ընդ կուպր.) *Ծեփեաց զնա կպրաձիւթով. Ել. Բ. 3։ * Զաղտեղութիւն մեղացն՝ որ կռուեալ էր ՚ի բնութիւնս մեր, և ՚ի նմին միացեալ ոչ զօրէին փոշւոյ, այլ կպրաձիւթոյ. Սարգ. յկ. Է։ Իսկ ՚ի բառս Գաղիանոսի՝ կպրաձիւթ դնի որպէս յն. ասֆալտոն, որ է կուպր։ *(Ի) մէջ եռացեալ կպրաձիւթին. Գնձ։

ԿՊՐԱՇԱՂԱԽ. ա. Կպրով շաղախեալ՝ շաղեալ, ծեփեալ. * Ի կպրաշաղախ աշտարակն տապալեալք. Ագաթ։ *Անբարտակ և աշտարակ շինեալ... և զկռապաշտութիւն՝ զկպրաշաղախ մեղսն. Մեկն. ծն։

ԿՊՐԱՊԱՏ. ա. Կպրով պատեալ, ծեփեալ. *Հրամայեաց բանալ զկպրապատ տապանն. Ոսկէփոր։

ԿՊՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Նման կպրոյ. *Թանձր մրուրն կպրատեսակ։ Զօրգն անկոււն, և զլիճն կպրատեսակ. Ոսկէփոր։

ԿՊՐԵՄ, եցի. ն. Ἀσφαλτόω. Bitumino, pice oblino. Կպրով ծեփել. կպերբ օծանել. ունջֆրել, խալաֆաթ ընել, զֆթով ու խաթրանով ծեփ փալ. *Նիւքուսս և տապարքուսս զտապանն կպրել. Փիլ. Լին. Բ. 4։ Վոփ։

ԿՌԱԾ, ի կամ ոյ. գ. Ἔλασμα. Lamina ductilis. Կռեալ թերթ. թիթեղն. *Նա է կռած արծաթոյ և ոսկւոյ. Ածբ. Ե. 19։

ԿՌԱԾԱԳ. ա. Որպէս թէ Ծռածագ, կամ կեռածայր. կոր կամ կոռ ծայրիւ. մականիր կոուցի լուսոյ. *Կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն, որ զօրէն ունի խայթոցաց կարծի. Նար. ԿԲ։

ԿՌԱԾՈՅ, ի, ից. ա. Ἐλατός. Ductilis. λαξευτός, excisus. Կռեալ. կռանաւ ծեծեալ կոփեալ, շինեալ. կուռ. և կոփածոյ. ծեծած կոկած. ճէքիճ իշի. *Փողս կռածոյս։ Դրուագս կռածոյս։ Վահան կամ նիզակ ոսկի կռածոյ։ Ի ձայն օրհնութեան կռածոյ փողոյ։ Եդ ՚ի կռածոյ գերեզմանի. ԵՆ։ * կռածոյիւ, և եղջեր փողոյ. Արշ։ *Վասն կռածոյ գերեզմանաց. Մաշկ։ *Հիւսածու թագաւ պսակեալ, և ոչ կռածու. Վրդն. պտմ։ *Աստ կռածոյ, է որ ՚ի հեղեղատէ (կուռ և ողորկ քար), և է կռածոյ՝ որ ՚ի կռանէ. որպէս աստ, թէ ոչ է ձուլածոյ. այլ կռանահարութբ գործեալ. Երզն. ԺԵ։

Իսկ Երգ. Ե. 11. *Վարսք նորա կռածոյք՝ սեաւ իբրև զագռաւ։։ հոմանոյն է ընդ յն. ելոդէ. իբր կռածոյք, կամ եղևնեայք. որպէս թէ կամ կուռ և խիտ վարսք, և կամ որպէս զմայրասու եղևնափայտից. (երբ. երեւի նշանակել դանդուր, գանգուր)։

ԿՌԱԿՏՈՒՑ. ա. Որոյ կտուցն է կեռ. այսինքն կոր. Տ. ԿՌԱԾԱԳ. *Արծուի (այսինքն արծուոյ) է սահման. բարձրաթռիչ թեւաւոր, բառ տեսակի կռակտուց, բառ սեռի զօրաւոր կենդանի. այս այսպէս. Ոսկէփոր։

ԿՌԱՄՈԼ, ի, ից. ա. Մոլեալ զհետ կռոց. կռապաշտ. կռատարփիչ. կռապաշտական. *Պաշտամունք կռամոլիցն։ Զօրնեալքդ էք անհաւատ կռամոլ գեղացն. ԾԾ։ *Կռամոլ դառնալ։ Ի կռամոլ մարգոյ։ Զկռամոլ առարկատանեայն։ Զկռամոլ անբարշտութիւն. Ցհ. ԿԲ։ Իսկ Մագ. ոփ. ձմնու. *Զար պաշտօնեայքն կռամոլին։։ իմա. կռամոլութեան։ Եւ Ցս. օրհն. *Կարկամութիւնք կռամոլ ախտին՝ աղտեղութբ խառնակեցին։։ իմա զարծաթսիրութիւն, որ է երկրորդ կռապաշտութիւն։

ԿՌԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Εἰδωλομανία, Insanus idolorum cultus. Կռամոլն գոլ. մոլիլն զհետ կռոց. կռապաշտութիւն. *Խաւարելոցն կռամոլութբ։ Ընդգէմ կռամոլութեան։ Զգիւական կռամոլութիւն. Նխ. Եւ։ Ոսկ. յհ։ Կիւրղ. ՚ի յոյն. *Գիրս արկանէր և հմայութիւնս զդարձեալն ՚ի խաւարինաց շաւղէ կռամոլութեան. Ցհ. խմ. Եկեղ։ *Կամ զկռամոլութիւն կոչէ շնութիւն. Մխ. Երեմ։ *Այժմեկիր բարձանցն կռամոլութեան. Նար. ՀԵ։ *Կռամոլութեան և դիւապաշտութեան. Սարգ. ա. պ. Է։ * Գանձեցեր զնա ՚ի կռամոլութեանցն. Ճ. Փ։

ԿՌԱՆ. ի, աւ. գ. Σφύρα, σφύριον, λαξευτήριον. Malleus, malleolus. Գործի կռելոյ՝ երկաթի. ուռն. մուրճ, կն. չէքիճ, չօքիճ, էրինէ, տոխմ. *Ընդանի զգախումն կռանին. Պրպմ. ԼԲ։ *Որպէս կռանք՝ որ գան ՚ի վերայ սալոյ, մինչեւ կայ ՚ի վերայ սալի. Իսիդ։ և Վանակ. յոբ։ *Բաղմութիւն դարբնաց՝ գործեալք սրահաւորութիւն իւրեանց, սալիւք և ուռամբք, կռանօք, և խարտոցօք. Փարպ։ *Ունի ՚ի ձեռին աքցանս և կռանս, և նստեալ գործէ. Արծր. Դ. 3։ *Կռանն ՚ի ձուլելն (այսինքն ՚ի կռել զձոյլ ինչ), կամ մանգաղ ՚ի հնձելն, կամ գրիչ ՚ի գրելն. Լմբ. պտրգ։

ԿՌԱՆԱԳՈՐԾ. ա. Որ գործէ կռանաւ. և գործեալն կռանաւ. չէքիճով բանող կամ բանած. *Իբրև ՚ի հալոցս փորձութեան ճարտարութեան արուեստիցն կռանագործ արծաթարարացն. Ագաթ։

ԿՌԱՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի առ գործօղս կռանաւ զկուռս կմ առ գործոյն. կռածոյ, և կռապաշտական. *Գունաւորելով ՚ի չորհեղեղէն զամենայն կռանագործական մոլորութիւն, և զմարդարէից սպանումն. Սարգ. ա. յհ. Դ։

ԿՌԱՆԱԿՈՒՌ. ա. Կռանաւ կռեալ. կռածոյ, և կուռ. չէքիճով ծեծած. նիւթ կոփած. *Ընդդիմահար կոփածոյ և կռանակուռ դիցն պաշտամանց. Անան. Եկեղ։ *Եւ զկռանակուռ ձոյլ ոսկի կամ քն ընդ. ելուզեալ մարդարատովք և ակամբք պատուականօք ընդ մէջ իւր ածէր. Եղիշ. Է։

ԿՌԱՆԱԿՈՓ. ա. Կռանաւ կոփեալ. կռանակուռ. կռանագործական. կածոյ. *Թագ նորա (ներքուստ) հիւսածոյ էր և ոչ կռանակոփ. Մխ. առ։

ԿՌԱՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. գ. Որ հար-

կանէ կռանաւ. կռանագործ. և կռանահարութիւն. *Մոխելս բարձրացոյց զօձն. հայեցեալ 'ի խորհուրդն, 'ի պղնձոյ առնէ կռանահարաւ առանց կաղապարի. Վրդն. առակք։

ԿՌԱՆԱՀԱՐԵԼ. ն. կռանաւ հարկանել. կոել. կոփել. *Հուրն ընդ երկաթոյ կռանահարի, և անտանելի միայ հուրն. Ոսկիփոր։

ԿՌԱՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարուած կամ բախումն կռանաւ. կռանարկութիւն. չէօճիւզ ըշմէսի, չէօճիւզ քոնմուր բոռումուր. *Զէ հուրնաթոյ, այլ կռանահարութիւն գործեալ. Երզն. ժէր։ *Հրայեալ ոսկին, և կռանաւ հարկեալ, նոյն ոսկեայն ընդունի զկռանահարութիւն, այլ ոչ և ընդ նմա միաւորեալ հուրն. Ոսկիփոր։

ԿՌԱՆԱՁԱՅՆՔ. գ. Ձայնք բախման կռանաց. *Կռանաձայնս զարբնաց ահաւոր հրաշիւք արհաւիրս գործէին. Խոր. առ արծր։

ԿՌԱՆԱՄ. ածայ. ը. Ցեցոյցանել զկուռն. յենուլ (Թեկամիք. յոնտիք քալ. էլ-բօքն. *Որ առ գրօքն յոլայ՝ մտն. որպէս (Թէ 'ի վերայ գրանն մտն կռացեալ լինել. Լծ. ժիլ։

ԿՌԱՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԿՌԱՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Ի ձայնէ կռանարկութեան զարբնաց զօրանան սանն կապակնն. Խոր. Ք. 58։

ԿՌԱՆԵՄ. եցի. ն. Կռել կռանաւ. կռանահարել. կոփել. չէօճիւզ ծեծել. չէօճմէի. փէյտէր. *Եթէ ոք կռանեսցէ զնա (զչանեմութեալ նիւթ), նիւթն ընդունի զբախումն կռանին, և ոչինչ վնասի ամենևին հրոյն բնուն 'ի բախողէն զնա. Պրոկլ. Լէ. Ճ. Ի։

ԿՌԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Ἀγκυλόχειλος. Curvi rostri, sive labri. որպէս (Թէ կեռաշուրթն կամ կորաշուրթն. կարկառեց. կոտորդ. *Արծուեաց կարշուրթն ահաւոր. Դիոն. Եբ։ Շ. Հրէյ։ *Կռաշուրթն երբեմ զործում. Սահմ։

ԿՌԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. գ. Εἰδωλολάτρης. Idololatra, cultor idoli, որ և ԿՌԱՊԱՇՏ (պարսկական յանգիւ փէրէսթ). Որ պաշտէ զկուռս. պաշտօնեայ գրօշելոց. կռամոլ. դիցապաշտ. զիւմապաշտ. հեթանոսաց. պուն փէրէսթ, բութփէրէսթ, քաֆիր ևայլն. *Մի կռապաշտք լինել. կախարդաց, և կռապաշտից։ Սաղմոսաց և կռապաշտք. ա. յոր. ծ. 7։ Ցայտ. ծա. 8։ իէ. 15։ *Ոչ հանդուրժեաց մնակել 'ի մէջ կռապաշտից. Խոր. Ք. 32։

ԿՌԱՊԱՇՏ. ա. և } Սեպհական կռա-
ԿՌԱՊԱՇՏԱԿԱՆ. } պաշտից և կռապաշտութեան. *կործանել եւլով կռապաշտ տաճարաց. Լծն. եխէ։ *Զնմանօրանան խաւարն կռապաշտականն աղջամղջին նսեմութեն փարատեցեր. ածւ։

ԿՌԱՊԱՇՏԱՄՈԼԻՆՔ. ածնց. Տ. ԿՌԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. *Իբրս կոյ 'ի սնոտի կռապաշտանաց. Ճ. Ի։

ԿՌԱՊԱՇՏԵՄ. եցի. ը. } կռապաշտութեան
ԿՌԱՊԱՇՏԻՄ, եցայ. ի. } առնել. պաշտօն մատուցանել կռոց. կռապաշտ լինել. *Արտրին որդ, և կռապաշտեցին. կռապաշտեցան միչև ցերկրին 'ի սառոքևնաառայ։ Անաստուածութեն կռապաշտելոյն իւրայեղի. Նի. եւ. տ. յես։ *Զմիլ ոք կռապաշտել ասացցէ։ կռապաշտեցէք կումնէ. Ծ. Գ. *Մի ագաճուք ... կռապաշտեցութք։ Մի խաբեսցէ զմեզ բանսարկուն՝ 'ի պատճառս ոգեկոչութեն կռապաշտել ազանելութեամբ. Սրգ. յչ. ծ. ն. ա. ծ. *Աղաչեմ կռապաշտեալ։ Իբր ոչ կռապաշտեալ. Նոր. իջ. է։

ԿՌԱՊԱՇՏԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Տալ այ

լոց պաշտել զկուռս. կռապաշտ առնել. *Կռապաշտեցոյց զյոլովս 'ի հրէից. Նի. տ. Գ։

ԿՌԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտումն ըղկռոց. պաշտօն կռոց. կռամոլութիւն. պութ փէրէսթլիք, բութփէրէսթլիք. *Փախերուք 'ի կռապաշտութենէ. ա. կոր. ժ. 14։ Ցես և Գաղ. է. 20։ ա. պետ. դ. 3։ ա. յհ. է. 21։ *Ի բաց ընկեցէք զագահութեն, որ է կռապաշտութիւն. Կող. Գ. 5։ *Ի տանէ կռապաշտութեն։ Ի խաւարէ կռապաշտութեն. Ա. գործ. Շար։ Խոր. Եմ։

ԿՌԱՊԱՐԻՇՏ. Տ. ԿՌԱՊԱՇՏ. *Ընդ յանիշատակօղս կամ ընդ կռապաշտիչս։ կամ կռապարիշտ, կամ ագահ։ Ոչ պոռնիկք, ոչ կռապարիշտք։ կամ ագահ, որ է կռապարիշտ. ա. կոր. Ե. 10. 11։ Ե. 9։ Եփես. Ե. 5։ *Ոմն կռապարիշտ լինելոց է. Եփէչ։ *Կռապարիշտ է.... որ զոչ անարժանքս ըստանդձէին կատարէ. Նար. իջ։ *Տեառնն կռապարիշտքն զփառս նշանին քոյ, և ամաչեալ կոծին. Լծ. ոչ։

Եւ իբր կռապաշտական. *Դիմանաքրօ զուդոլ ոքըն ընդ կռապարիշտ պաշտամունսն. Շար։ *Կռապարիշտ ագահութեն. Մուէ։

ԿՌԵՄ, եցի. ն. Τύπτω, λατομέω. Caedo, incido, tundo, ևն. կռանաւ կոել. կռանել. կոփել. կոկել. բախել. տաշել. ծեծել. շինել. և Գզել. *Կռել կոփել. ուան հարկանել. Ել. իա. 7։ *Կռել կոփել զկուռն երուանդայ արքայի. Խոր. Ք. 62։ *Բաժակ ոսկի կռեա, և բաժակ մի հող ջուր չկամիս տալ. Ոսկ. մ. Ք. 25։ *Կուռք կռեալք և քանդակեալք։ Զկուռս կռեալս կոփեալս. Ճ. Բ. Ագաթ. *Վէմ կոչեցաւ ոչ անշունչ անմնաւոնչ 'ի ձեռս քարկոփաց կռեալ. Կոչ. Ծ։ *Բազմութեն անշունչ նիւ. ասց ... զկէսս կռէին, և զկէսս իջուցանէին. Պիտ. *Ծանօթութիւնս զամենեքին արարին ... և կռեալ անգեալ կարծրացան ». այսինքն կուռ և այնք եղեն կոփածոյք. Իգն։

ԿՌԵԼ ԴԱՇԻՆՍ, կամ ԴԱՇԻՆՍ ԿՌԵԼ. Διατίθημι, διαθήκην կամ συνθήκην τίθημι. Dispono, constituo foedus, pango pactum, inducias, ևն. Սերտիւ ամրել հաստատել զդաշն բարեկամութեան. ուխտ դնել խաղաղութեն. *Զդաշինսն՝ զոր կռեաց ընդ հարս նոցա։ Դաշինս կռեսցուք կամ կռեսցես, կամ կռեցին ընդ նմա. ԴՀ. Բփ. Ճէ. 15։ ա. Գ. տ. 12։ Ե. Գ. ծա. 26։ Իհ. տ. 16։ *Դաշինս առեալ կռէր ընդ նմա։ Կռել զաշինս ընդ զօրաց, կամ ընդ մանէոջ. Ագաթ. Ցհ. Ի։ Իգն։

ԿՌԶԻ. Տ. ԳՌԶԻ. և ԽՈՐԻ ԳՑՈՒՂ։ Գալիան։ *Ցուցին ինձ իբրև կաղի յանապատին, և ասէին. սա և կէր. Վրք հց. իէ. Ի։

ԿՌԷՋ, կռեջի. } գ. Κόμμι. Gummi,
ԿՌԷԺ, կռեժի. } is, a; gummi arabica. (Լծ. եւրէժ. Թ. չիրիշ.) Խէժ, հոյզ ծառոյ՝ որ մածնու և մածուցանէ. զամփ. ևէյն. քառ. ացած քաշիբուղ. (ասի և Զամխ արապի. առաջին կռեջ։ Խաւ կռոյ կռեջ. ասացեալ, իբր հատ ...) Բժշկ։ Գալիան։ Հին ե. *Ծառինն պարկողեցից, կռեժոյ 'ի խիմեց. Գնչ։

ԿՌԹՈՒՆՔ. գ. որ և ԿՌՈՒՌՆ. Թիկունք. որպէս յեններ, նեցուկ. կռան. (որով լինին կռթնիլ.) *Ուսոյն, լանջքն, կողքն, ձեռքն, կռթունքն, սրունքն, երանքն. Տնաւ։ *Եր կռթանց. Շէր։

ԿՌԻՋ. Տ. ԿՌԷՋ. *Դեղ գրոց (այսինքն մելանն) է արջասպ, և գիւտոր, և կռեջ. Վրք. տէրբ։

ԿՌԻԺԱՐԵՐ. ա. Որ բերէ զկռեժ ա. նուշահոս. խնկաբեր. *Ցանկերէն ծառոց՝

կռեժաբեր տնկոց՝ կոյս քեզ, հոտ խնկոց. Գնչ։

ԿՌԻՆՋ. գ. Արձակ կանչելոյ, որպէս ձայնիւ, ձիկ, Թէրծէ ձայն մնաքան իրաց և անդանոց. և և Բռն Ինչ, գոյն Ինչ. եր զուգմաբեաբեաց. բառ մը. (որպէս Թէ զբեալ եր կաւ Ինչ. Լծ. յօ. զոր.) փութ. ղերէ. գէլ. *Ոչ ծախեսցի յամենայն որդւոցն իսրայէլի կռինջն. Եւ. Ճ. Կ. յօ. բան մի. ῥητόν, dictum. (իսկ ῥυτός, ον, իբր կոնքումն, կռին-ջնան։)

ԿՌԻՉՔ. գ. Ձայն հաւուց, Թաչնոց. ճռուողումն. կռաւ. ծիկ. ծիչ. կարկաչ. ճռճռալ, ծիվծիվ, հաւու կամ Թռչնոց ձայն. *Մի հնչեղ... զճռուս և զկռինջ հաւուց. Նի. ղուր. Գէ. ե։ *Հաւահնշոյն, որ զկռինջ և զճռուն խօսին. Մխ. եփեմ. *Հաւ ընտանի յղիանել, աստղաին իւրոյ յոյժ ադայուկեր. և ամէնք մեղավոր լինէին, Թէ զմէ վայրակեր կռինջ ամբառնաւ. Մխ. առակ։ *Խորգք ... միմեանց անցի տան 'ի կռինջն (կամ 'ի Թռիչն). ածւ։

ԿՌԻՒ. կռուոյ, ոց. գ. Μάχη. Pugna, rixa, contentio. στάσις, seditio. (Լծ. խոնկոստոռ. պ. և հյ. գոռ. կուռ. ևն։) Վէճ. կոյս. մաքառումն. մարտ. պատերազմ. հակառակութիւն բանիւ կամ գործով կամ զէնու. խօսք խորհոյ, իրբու քէլելէ կօսւ քօսող գաւ, ծեծկուռ, ծեծ. գօլշ ևէն. մէ, ձիծ, փէյթէր. *Մի լիցի կռիւ ընդ իս և ընդ քեզ. Այր բարկացօղ նիւթէ զկռիւ. Զօրինական կռիւս 'ի բաց մերժեա. Ջիր։ Փրկեսցես զիս 'ի կռուոյ ժողովրդոց։ Զորք բուրք վառեալք 'ի կռիւ։ Ի կռիւ կացին, և ոչ հնազանդեցան։ Երկու մրցակք եղանէին 'ի կռիւ ընդ միմեանս. ևն։ *Բազմաց մեն լինել ասկողն է կռուոյ, և կռիւն՝ հակառակութեն, և նա լուծումն. Ար. օրո. Ե։ *Հակառակորդք կոզոյ և կռուոյ են պատ ճառք. Ոսկ. ե. *Ցայտառակ ամրականացն կռուի. փառս. *կռիւ է այն, որ բանիւք և լեզուաւ վճարի. ևն. Սարգ. յչ. Ե։

ԿՌԻՒ ՈՏԻՑ. (որպէս Լծ. ընդ կռանչել) Στάσις ποδός. Statio, vel situs pedis. կրռուումն ոտնկան. կոյր և ուղղի հաստատելոյ զօտս. քակելէ ծոլը, ատ տնէլու պէյ. էւէլէ. *Ոչ գոյ ձեզ ոտից կռիւ ասալէ մեր ». յօ. կայք ոտից. ա. Գ. ծ. 72։

ԿՌԾԵՄ, եցի. և } Զայն հարկանել.
ԿՌԾՈՒՄՆ, ծման. } լոյ. Թերևս որպէս 'ի ձայն կռելոյ և կոփելոյ կրծելով զատամանցն՝ կափել և ընձենել. *(Աւելծն ըղ ճանճն) կռծեաց կեռօքն կափել՝ կոկորդակոփ կեռեաց ընդ ժանեօքն. Սամ. Է։ *Կարկատ կռծմամբ զանգիտեցուցեն հարուածոց օձին առանց մնացեալ միջոյ Թարգմանեցեր. Նար. ղէ։

ԿՌՆԱԿ, ի, աւ. գ. Բառնալական բառ. երբ կռան. որ և ԿՌՈՒՆՔ. Թիկունք. քամակ. *Ո՛ր կռնակ (կմ՛ կռթունք) որ Թեկն ամեր կռխակ. և նուշանջեր՝ մարտնչեցաւ. Մագ. իջ։

ԿՌՆՉԵՄ, եցի. ը. Γρύζω. Mutio. (և γρυλλίζω, grunnio. որ է խռնչել.) (Լծ. հյ. ձայնչել. և յօ. զունչ. երր. խոռոչ.) Զայնել բառ անբանից՝ մանաւանդ 'ի վերայ և 'ի նեղութեն. կռինջ կամ կառաչ և ծիկ հանել. ծրծռալ. ծրթանք, հալուանք, ասանօտորանք. *Ոչ կանչեսցէ և ոչ շուն մի լեզուաւ իւրով։ Ոչ ոք կանչեաց յորդւոցն իսրայէլի լեզուաւ իւրով. Ել. ժա. 7։ Ցես. Ճ. 21։ *Շունն յամնոր կանչէ, և յարձակեալ անկեալն հալէ. Փիլ. Լիւ. *Իսրէ զնոյց վայրենին կնչէր կռնչէր. Արծր. Փ. 8։ *Աղուեք նշանակէին կանչելով. Տնաւ։

ԿՌՈԿՈԴԻԼՈՍ. յն. գռոգօտիլօ. Տ. ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ. *Կռոկոդիլոս զներին կլանին շարժէ. ոչ ուրեմն կենդանի է կռոկոդիլոս... զի ահա և կռոկոդիլոս կենդանի է. Նիւս. բն:

ԿՌՈ՛ՆՈՍ. Նոսի կամ Նայ, Նեայ. կամ ԿՐՈՎՆ, ի. Բռա. յն. գռօնօս. Κρόνος. Saturnus. (լծ. χρόνος, tempus. ժամանակ, տարի.) գրի և ԿՐՕՆՈՍ. Բարձրագոյնն յեօթն մոլորակաց, որ 'ի մեզ Երևակ ասի. միանգամայն և անուն չաստուծոյ, որ համարեալ է հայր դիոսի, այսինքն արամազդայ հօր չաստուածոց, և որդի ուրանոսի՝ այսինքն երկնից. Նկարի որպէս ծեր որկորեայ՝ կերող ծննդոց իւրոց. վասն զի ժամանակն ծախէ զամենայն. (վասն որոյ կոչի 'ի լտ. սադուռնուս, որպէս շատացեալ. յագեալ.) զուհէլ, զուհալ, գէյվան. *Զխմրդ զկռոնայն, և զայլոց աստեղաց անուանս: Առ կռոնաւ, և րէաւ, և դիաւ, զորս ածս անուանէին. Եղիշ: *Աստղ մին ըստ մերայս զկրօնոս կոչէ. քանզի հեթանոսք մին իւրեանց կռոնեայ ասեն, թէ աստղ է յերկինս. Նխ. տմր: *Բայց ես ասեմ զկռոնոսդ անուն և զբէլ՝ ներբողեմ լեալ. Խոր. ա. 6: *Տիտանն ընդ կրոնիսի են. Եւս. քր. ա: *Իսկ զորս վասն կռոնոսի և արամազդայ պատմութիւնք իցեն, ամաչեմ ասել. Սարգ. ա. պ. ժ:

ԿՌՈՒԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ է ընդ կռուով և վիճմամբ. *Ոչ կատարեալ ինչ, այլ անկատար և կռուական. Ոսկ. ես:

ԿՌՈՒԱԿԻՑ. ա. Συμμύξας. Congrediens. Որ կռուի ընդ այլում. իւր ոտոխ. ախոյեան. հակառակորդ. *Ցաղթէ յաղթութիւն. ոչ որ բռնայ 'ի միջոյ զկռուակիցն, այլ որ զանձն ապրեցուցանէ. Նաւոր. լէ: *Յորժամ տեսանէ կատարեալն հասակաւ և ուժով զմանուկ տհաս իւր ախոյեան գրկնացեալ, ասէ. վա՛յ քեզ՝ վա՛յ զիս կռուակից: Կռուակից յարեաւ անմարմինն մարմնաւորացս. Լմբ. ող: *Որպէս առ աբրահամու եկեր, և ընդ յակոբայ կռուակից եղև. այսինքն գօտեմարտեցաւ. Ցհ. խճ. երև: *Արշաւեն և կռուակից լինին. Լմբ. առակ:

ԿՌՈՒԱԿԻՑ. Σύμμαχος. Belli socius. Մարտակից, նիզակակից. *Մեծամեծ և ամապինք պղախմայ կռուակից եղեն. Եւս. քր. բ:

ԿՌՈՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμμαχία. Societas in bello. Մարտակցութիւն. նիզակակցութիւն. *Սոցա կռուակցութբ մարտեան ածքն ընդդէմ հսկայիցն. Նոննոս: *Պատերազմի ընկերացն կռուակցութիւն. Բրս. պհ:

ԿՌՈՒԱՆ, անք. գ. Στάσις. Statio. և λαβή, ansa. Կռիւ ոտից. ոտնկռիւ. կայք, գագաթք, և տեղի գնելոյ զոտս հաստատութբ. ոտք քօնելու կամ դնելու տեղ. Իւնճէլ. Իւնճէն: Ռւսսի

ԿՌՈՒԱՆ ԳՏԱՆԵԼ՝ է որպէս Գամագիւտ լինել. բռնելու տեղ՝ Իւնճէլ նէ խոսէ գտնալ. *Եւ ինքն ոտին կռուան ոչ ունիցի: Որ և ոտին կռուան անգամ 'ի նմա ոչ գտանիցի. Սարգ. յկ. ը: և ա. յհ. յուզբ: *Բընաւ ոտից կռուան ոչ գոյր 'ի հալածանսն. Ոսկ. բ. կոր: *Մի տացուք 'ի մեզ կռուանս գտանել. Ոսկ. հռ: *Զխիղճ մտացն արբեցեալք, և չգտանիցէն 'ի մեզ կռուանք, և մի կարծիք չարեաց. Ոսկ. մ. 4. 87. (որպէս ըմբիշ մերկ և օծեալ իւղով է անըմբռնելի 'ի կռուի:)

ԿՌՈՒԱՆՈՑ, ի. աց. գ. Παλαίστρα. Palaestra, luctae locus. որ և ԿՌՈՒԱՐԱՆ. Տեղի կռուելոյ. ասպարեզ ըմբշամարտութ. մրցարան. գէօշէրէ՝ կիւրէշ մէյտանը. 'Ի բարւոք կռուանոցն մտանիցէ օծեալ իւղով հոգւոյն պարգևաց: Հրահանգք և կռուանոց առաքինութեան լինիցի տունն. Ոսկ. մ. ա. 11: *Թողեալ է զասպարէզ իւրև 'ի հրահանգս կռուանոցաց յաշխարհի. Եղիշ:

ԿՌՈՒԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόμαχος. Amans pugnam, bellicosus. Սիրող զկռիւ. և Պատերազմասէր, որպէս քաջ պատերազմող. *Զգրգռութիւն կռուասիրին՝ իբրև ըղձունս առ կերակրին. Ցհ. որբ: *Պատերազմօղ լեր, և քաջ կռուասէր. Ոսկ. յհ. բ. 18:

ԿՌՈՒԱՏԵՂ. գ. Իբր կռուատեղի. տեղի կռուոյ, կամ ճակատու. Locus certaminis. *Մնացաք մեք 'ի կռուատեղն. Փարպ:

ԿՌՈՒԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Կռուատեղ. և կռուանոց. ասպարէզ. մրցարան. *Զայն տայլին 'ի պատերազմ պատրաստել, յառաջ մատչել 'ի կռուարանն, և 'ի տեղի հանդիսին. Աթոռ. Գ. 41: *Ի կռուարանի այսր յաւիտենիս. Նար. ծբ: *Ըմբիշ ես մենամարտ կալ 'ի կռուարանի աշխարհիս. Տօնակ: *Ոյք 'ի կռուարանսն առլոր են. Բրս. գոհ:

ԿՌՈՒԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Στασιάζων. Seditiosus, contendens. Որ առնէ կամ յուզէ զկռիւ. խռովարար. ապստամբ. Գըլընէլէ, Ֆըֆօխ, Ճէլալէ. *Ամենայնք ձեռներեց 'ի կռիւ լինելոյ դադարեցին 'ի պատժել կռուարարացն. Եւս. քր. բ: *Այն իսկ իցէ առնէ առաւել խաղաղութիւն, յորժամ ըզփուան հանիցէք, և զկռուարարն 'ի միջոյ բառնայցէք. Ոսկ. մ. բ. 10:

Եւ Մարտիկ զօր. Ճէնկճի. *Ո՞ր կռուարայքն 'ի ճակատին. Գր. տղ. էէմ:

ԿՌՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կռուարարն գոլ. կռուելն. մարտադրութիւն. *Զկռոնոս (պատուեցին) վասն յոխորտաբար առ կըռուարարութիւն յարձակելոյ, զարէս վասն արին գոլոյ. Ցհ. խմ. պատ: (որ են յարմարական ստուգաբանութիւնք յունական անուանց 'ի հայումս:)

ԿՌՈՒԵՄ. չ. Տ. ԿՌՈՒԻՄ. *Մարտ եդեալ կռուիցեմք ընդ անօրէն իշխանին. Եղիշ. է: *Եւ և արդարութիւն ուխտապահութեան 'ի միասին կռուեմք. Փարպ:

ԿՌՈՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ բանակռիւ լինել. 'ի մարտ գրգռել. կռուէցընել. *Որպէս զի մի կռուեցուցէ զնոսա ընդ աստղին. Ոսկ. ա. կոր:

Եւ Տալ ունել կռուան կամ կռիւ ոտից. հաստատել. զետեղել. դայէնէլ. Ռտգնոց. Իւնճէրէմէ. *Թէ կռուեցուցանես զմիջին յանուրի. Շիր:

ԿՌՈՒԻՄ, ուեցայ. չ. Μάχομαι, πολεμέω. Pugno, contendo, certo, belligero, praelior. և παλαίω, ἐμπαλαίω, προσπαλαίω, luctor, eluctor, colluctor. Ի կռիւ մտանել. մաքառիլ. կագել. վիճել. և Մարտընչել, պատերազմիլ. և Գօտեմարտիլ. կավղել, կավրչել, ծէծկավել, զարնավել. Նիզա եթմէք, ճէնկլէշմէք, դէօյիւշմէք, կիւրէշդութմագ. *Կըռուեցան կամ կռուեցին կամ կռուեցին երկու արք: Մի կռուօղ: Կռուեցան ընդ միմեանս թագաւորքն: Յովաթամ կռուեցաւ ընդ արքայի որդւոց ամոնայ: Դարանակալքն կռուէին 'ի տեղւոջէ իւրեանց: Տէր ած իւրայինի համագունդ կռուէր ընդ իսրայէլի: Եթէ կարասցէ կռուել ընդ իս: Ընդարմացոյց զամոլաջիլ զըստին յակոբայ 'ի կռուելն իւրում ընդ նմա. ևն: *Խորհրդովք մերովք մարտնչի և կռուի ընդ մեզ. Խոր: *Ընդ կամացս որոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կռուեցայ. Նար. կէ: *Գնալ 'ի յանապատ, և կռուել ընդ ախոյեանին. Շ. մրկ: *Կռուեցայ ընդ ախտան. Վանակ. յոբ: *Կռուօղ և աւազակաբարոյ լինելոց էր զաւակ նորա. Կիւրղ. ծն:

ԿՌՈՒԻ, եցաւ. տէմօս. Κολλάομαι, προσκολλάομαι. Agglutinor, adhaereo. ἐρείδομαι, firmor, fulcior, inniteo, figor. Կառչել. կուռ և սերտ կռուան գտանել. մածանիլ. չփիլ. շաղիլ. յարիլ. միանալ. հաստատիլ. անդրիլ. եափըշմագ, եափըլմագ, իլիշմէք, եալըշմագ, դայանմագ. *Մի կռուիցի 'ի ձեռին քում 'ի նզովիցն նորա: Զփոշին՝ որ կռուեալ է 'ի քաղաքէ ձերմէ յոտս մեր: Սորա կըռուեալ ձեռք յորմն. Օր. ժգ. 17: Ղկ. ժ. 11: Առակ. լ. 28: *փոշին որ 'ի ճանապարհէն կռուեցաւ 'ի նոսա. Եփր. համաբ: *Որթն իբրև անկի, ոչ եթէ յարմարեալ նորա երթային բոլել տեսանել եթէ գուցէ կառեալ և կցեալ իցէ. Եփր. ալէգոր: *փանդ՝ որ կռուի յերկաթ. Ոսկ. յհ. ա. 29: *Ի յօդոյ անկեալ զխառով կռուի. Խոր. Յ: *Օ'ծ իւղոյն քո, զի մի կռուեսցի ('ի) քեզ ձեռք ախոյանին. Եղիշ. խրատ: *Զի մի կռուիցին կալ զետեղիլ 'ի նմա ազգ թագաւորին բնակութբ. Ցհ. կբ: *Զաղտեղութիւն մեղաց, որ կռուեալ էր 'ի բնութիւնս մեր, և 'ի նմին միացեալ, ոչ զօրէն փոշւոյ, այլ կպրածութոյ. Սարգ. յկ. է: *Պանիրն 'ի բերանն աճէ և կռուի. Կանոն:

ԿՌՈՒՆԿ. կռնկան. գ. Γέρανος, γεράνιον. Grus. (լծ. լտ. կրուս. յն. գէրանոս. գէրանիոն. գաղղ. գռուա. արաբ. Գըռգըն. Թուրնա, կիւլէնկ. թ. Բոսան. որ 'ի մեզ առաւել ասի խորդ. տես և ԳՐԿ.) Թռչուն կռկռացող՝ երկայնավիզ որպէս զարագիլ. մոխրագոյն, բարձրաթռիչ, տեղափոխ երամովին. *Որ համագունդերամ չուին՝ կռունկն, և ճայք. Վեցօր. է: *Իսկ դայիւ ասել խորգք՝ զերամակս կռունկ թռչնոց նշանակէ. Երզն. տէր:

ԿՌՈՒՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Մրցողական. մրցական. *Ի ճակատամարտս իսկ կռուողական ոլոմպիական մարտին. Ճ. Գ:

ԿՌՈՒՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. փոյթ կռուելոյ սէր կռուոյ. կավղասէրութիւն. *Զբարդն (բարկացողի) այնպէս կռուողութբ, զարիւնն եռացուցանէ. Մանդ. ծգ:

ԿՌՈՒՈՒՆ. Տ. ԿՐՈՒՆ:

ԿՌՈՒՓ, կռփի, փաց, փոք. գ. (եկրորդէուփ.) Κόνδυλος. Pugnus, colaphus, talitrum. (իսկ իտ. gruppo, է կծիկ.) Բռունն ամփոփեալ՝ որպէս կռեալ ափ. բռունցք. կծիկ ձեռին. մուրց. եումրուգ, թագը, խողբռ. որ և ԿՌՓԱՆՔ. Կռփահարումն. հարումն 'ի կառափն. գլխահարութիւն. և հարուած. և Հուլք չարեաց. *Հանին նմա կռուփս 'ի գլուխն անհնարին հարկանելով. Ագաթ: *Կռուփս յանարատ 'ի գլուխն ընկալաւ. Խոր. պտրգ: *Հայհոյեալ կռփոք. Կանոն: *Որ տեղացեն 'ի վերայ ձեր նետս, և կըռուփք բազմադիմիք. Արծր. բ. 3: *Ցարուցանէ 'ի վերայ իմ զկռուփս չարչարանաց. Շ. ա. յհ. իգ: *Զկռուփ մեղացն 'ի մէնջ թեթևացուցէ. Երզն. մթ: *ինձ 'ի կռուփս և 'ի յանդիմանութիւն. Լմբ. պտրգ: *Կաղին ծամեր (պիւթագորաս) 'ի կռուփս ծնանելեաց. Ոսկ. յհ. ա. 19. որպէս թէ 'ի թշնամանս ծնողաց. այլ 'ի յն. գրի. հաւասար ասէր՝ բակլայ ուտել, և զծնողաց զգլուխս (կամ զկառափունս):

ԿՌՉԱՁԱՅՆ. ա. Ուր են կռինչք իբրև ըձայն կռնկանց. կռնկաձայն. *Դաս գառախորդոց հաւուց, փողք եղեալք, ըմբշամարտքն զաղաղակ բարձեալք, զարթուցանեն 'ի քնոյ. Ագաթ:

ԿՌՉԵՄ, եցի. չ. Կառաչել կարկաչել ագռաւուց և կռնկանց. (լծ. լտ. կառռիո. Garrio.) *Ագռաւք յորժամ կռչիցէ. Փիլ. Լծ. ժէ:

ԿՌՓԱՆ, ա. Որպէս կռփեալ. կռփա.

հարկեալ. *Եւ 'ի վերայ իմ կափեալ գլուխն. Լմբ. ող. ծէ։

ԿՌՓԱՀԱՐ. ա. Իբր Կափահարող, և կափահարեալ. *Հայէր մարգարէական հոգւով ընդ կափահար ծաղանս քոյ. Լծ. խոյ։ և Տօնակ։ *Կափահար և անհանգիստ լինելոց. Արգ. ա. յհ. բ։

ԿՌՓԱՀԱՐԵՄ, եցի. ն. Κολαφίζω. Colaphizo. կափօք հարկանել. կռուփս հանել. կոփել. մուրցացի ածանել. խոշտանգել. և որպէս թէ կատաղինահարել. և հարստահարել. Գլխոյն զարնել, չարչրկել. ծռոշելու լոշմադ, պոշընու չորմագ, խըրթալամագ. *Եւ կափահարեցաք և անհանգիստ եղեաք. ա. կոր. դ. 11։ *Զոր ախոյեանս պատապարանեաց, և հրէայքն կափահարեցին։ Նեղել և կափահարել և ձաղել։ Անօրէնք նեղեցին զմեզ. և հակառակորդք կափահարեցին յանխնայ. ՃՃ։ *Զաղքատն կափահարէին (մեծատունք). Սարգ. յկ. ծ։ *Դատաւորքն կափահարէին զայրիս և զորբս՝ ոչ խնդրելով զվրէժ իրաւանց նոցա։ Այպանելով երգիծանեն, կամ տատուր կափահարեն. Լմբ. ժողով. և պրգ։

ԿՌՓԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կռուփ. և կափանք. *Ցուցեր զտանջանս քոյոց սիցն 'ի քո մտանել 'ի տանջանս կափահարութե. Ագաթ։

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ. ա. գ. Πυγμή. Pugnus, pugna. Բռնամարտիկ. և բռնամարտութի. ազգ ըմբշամարտութեան՝ կռուփս տալով, կամ բանցի և մուրցացի բախմամբ. Եօմրուգ՝ մուշթ փէօյէուշի. *Ցաւելաւ կռափամարտիկն։ Զկռափամարտիկ օրէնսն եդ. Եւս. քր. ա։ *Ի տեսարանի աշխարհիս ո՛չ զոգւոցն ուսուցեալ հրահանգս, կամ զօլոմպիականն, զկռափամարտիկ. Սարկ. քհ։

ԿՌՓԱՆՔ. նաց. գ. Κονδυλισμός. (յոր. մէ լս. Contumelia.) Talitrum, plaga pugno incussa. կափելն, իլն. կափահարումն. կռուփք. գլխահարութի. խոշտանգանք. նախատինք. Թշնամանք. կծանելն. խայթ. *Լուայ զնախատինս մովաբու, և զկռափանս որդւոցն ամոնայ. Սոփ. բ. 8։ *Անձամբ անձինս կափանս և զատապարտութի։ Զկռափանս անձին նախատպատմեալ։ Ի կափանս խղճմտութեան մտանիլ։ Եւ ոչ կափանօք ստգտանաց զնա խոցոտիցեմ։ Կափանս և ցաւք է խղճի մտաց. Լմբ. պտրգ. և ող։

ԿՌՓԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Գործի կափելոյ. և Երկաթի թաթ՝ որով տապատկէին զվկայս. Κολαφος. Colaphus. *Տանջանարանք պատրաստեցին, կափարան. հուր, տապակ. Ճ. Ա։

ԿՌՓԵՄ. եցի. ն. Κολαφιζω, κονδυλίζω, τύπτω πυγμαῖς. Colaphis caedo, pugnis caedo, vel percutio. κολάζω, punio, ևն. կափօք հարկանել. կռուփս հանել. կռափահարել. բանցի կամ մուրցացի ածանել՝ մանաւանդ զկառափն. տապալել. խոշտանգել. նեղել. հարկանել. կոտել. կծանել. խայթել. նախատել. Թշնամանել. հարստահարել. Յուղըմ զարնել, Գլխոյն զարնել, մշտել, չարչրկել. ծեծել. (ըծ. թ. խըրթալամագ.) *Կափեցին զնա. Մթ. իզ. 67։ *Հրեշտակ սատանայ՝ կափել զիս. բ. կոր. ժբ. 7։ *Կափէք զանատակն։ Կափեն զորբս։ Կափէին զգլուխս ազգաց։ Ի բարձրութի այնոցիկ՝ որք կափեալք էին յերկրայէլ. Եւ. ծէ. 4։ Մող. գ. 5։ Ամով. բ. 7։ Յովբ. ծգ. 6։ *Զկոյրս ոչ կափեսցեն, այլ առաջնորդեսցեն. Դիոն. Եղբ. է։ *Ծանր բեռամբ առաժից նեղէր և կափէր զնոսա։ Ի պատերազմի անդ՝ որ ընդ հային էր, կռափեալ լինէր. Եսս. պտմ. է. 15։ Ը. 8։ *Այպանեալ, կափեալ, ձաղեալ։ Զեռաց

կափողացն. Խոր. պտրգ։ Նար. ԽԶ։ *Փառաւորք զարդի պատուոյն կափէին. Եփր. 'Ի սրբ։ *Զչարս 'ի մարդկանէ իւրեւ կորկուս ձայն պատագամաց նոցա կափէր. Լմբ. ողւ։ *Ի չարն՝ կափիս 'ի խղճէ մտացդ, և 'ի բարին՝ մխիթարիս. Լմբ. առակ։ *Ի կափելոյ խղճի մտացն. Շ. ա. յհ. խբ։ *Կափեաց խառատագոյնս զգլուխս նոցա. Ոսկ. գծ։ *Ամլութին իմ կափէր զիս. Եփր. ԲԳ։

ԿՌՓԻՉ. ա. Որ կափէ (ըստ ամենայն առման). *Նմա տուաւ հրեշտակ կափիչ սատանան. Ոսկ. ա. փիլ։ *Խաւարն Թանձրամած՝ կռափիչ խաւարեալոցն կատարելութի. Նխ. եւ։ *Գթութեն կափիչ հայրութե. Յճխ. ծ։ *Կափիչ համապատգորդեան՝ գլխոյ գազաթան հպարտացեալ չարագործին չերտս այս առաշեցեալ. Նար. ղբ։ *Իշխանն կափիչ է չարաց. Եփր. հա։ *Եղիա կափիչ խարայէլի։ Ճրագ լուսաւոր՝ կափիչ խաւարի. Անան. 'Ի յհ. Դ։ *Բարկացաւ տէր, և եա նոցա կափիչս (զայլազգիս). Տօնակ։ *Կափիչ և շլացուցիչ ակար աչաց լինի պայծառութի արեգական. Ճ. Գ։

ԿՌՓՈՒՄՆ. փման. Տ. ԿՌՓԱՆՔ. *Կռափումն գլխոյն. Նար. կզ։ *Կափումն մարմնոյ. Եղիշ. է։ *Զմարմնոյս խայթ գնէ, և զհոգւոյն կափումն. Շ. ա. յհ. իգ։

ԿՍԿԻԾ, կծոյ, և ի. ից. գ. Ἀλγήδων. Dolor, cruciatus, ևն. կծող և կիզող ցաւ մարմնոյ և սրտի. ցաւ խայթիչ՝ խոցոտիչ՝ մորմոքիչ. տոչորումն սրտի. մորմոք. աղէտք. սրտցաւութի. դառնութի. էրուք, սրտի էրուք, խըլխըշուք. ախր, ուրուր. էէրէք էանմաք. *Հարուած կարծի՝ սաստիկ ընդ ամենայն մարմինն կսկիծ (կամ կսկիծս ընդ ամենայն անդամսն) արկանէ մինչև 'ի սիրտն. Մանդ. ծդ։ և Եփր. գող։ *Եթէ զատակի հրոյս կսկիծ չկարէ ոք բանիւք պատմել, որչափ ևս առաւել զայնր հրոյ. Ոսկ. ս. բ. 18։ *Ահագին խորտակումն, աննման կսկիծք։ Ահեղ աղետից կսկիծն և մորմոքումն. Եփր. խոստ. և ԺՐԳ։ *Ի ցաւոյն և 'ի կսկծոյն՝ ազատեցաւ 'ի գարշելի ցանկութեցն. Վրք հց. է։ *Բարձք յանախորժ ցրտոյն ջերդելով անժուժկալի կսկծիւ (կամ անժուժալի կսկծիւք) հարկանեցին. Թէոփ. խ. Դ։ *Ի դառն կսկծիցն և 'ի չարաչար ողջոյն մեռանի. Ուռհեւ։ *Անթախիծ ինչ ցաւք, մխասուց կսկիծք. Յճխ. ծբ։ *Զկսկիծ չըրթանց, զպատաքել լեզուի։ Այլ ինձ կսկիծ դժնդակ՝ սրտի. Նար. բ. իէ։ *Բողոք առնուանէ զկսկիծ սրտին, և զտառապանս մարմնոյն. Սարգ. յկ. ծ։ *Դեղ առաւել ունի յինքեան զօգուտ քան զկսկիծ։ Անյագաբար համբուրէր, 'ի կսկծոյն մորմոքէր. Ոսկիփոր։

ԿՍԿԻԾ. ա. որպէս կսկծեցուցիչ. կծու. *Մաղձատար ամանոյն զկսկիծն զայն և ըզխածանող նիւթս հանոց 'ի ծնչելոյ 'ի բերան որովայնին հասելոյ (կամ հասուցելոյ). Նիւս. կազմ։

ԿՍԿԾԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ ածէ զկսկիծ. կծու. գժնդակ. *Ի դառն և 'ի կսկծաբեր ձմերունս. Երզն. լս։

ԿՍԿԾԱԳԻՆ. ա. մ. Դառնագին. ցաւագին. *Զմանուկ տղայդ քո զպաղձալին՝ այլ ո՛չ ողբաս կսկծագին. Շ. Միխ։

ԿՍԿԾԱԳՈՅՆ. ա. Ուր է կսկիծ սաստիկ. գժնդակ. կսկծեցուցիչ, և կսկծեալ յոյժ. *Աղաղակն ցուցանէ տանջանս ինչ կսկծագոյնս կրել. Երզն. մթ։ *Վասն որոյ և զվոյն իսկ գնէ, զի այնու կսկծագոյնս առնիցէ. Բրս. մրկ։

ԿՍԿԾԱԼԻ. ա. Լի կսկծիւք, կամ կսկըծելի. աղետալի. *Եւ ո՞վ կարէ պատմել զկսկծալի կոծն և զկական. Վրք հց. ծդ։

ԿՍԿԾԱԿԱՆ. ա. Ուր իցէ կսկիծ. և կծու. դառն. *Կողկողէին անպատմելի կսկծական կականմամբ. Վրք հց. ծդ. (մի ձ. կոծական։) *Եթէ ոչ կսկծական եղից զդեղն, վէրն ոչ սրբի։ յն. πικρός, դառն. Ոսկ. եա։

ԿՍԿԾԱԿԻԾ. ա. կսկծանօք կծանօղ, կմ կծեալ. մորմոքիչ. մորմոքելի. *Մարմաջեցուցանէր զնոսա. այս էր՝ որ կսկծակիծ և վիճելի առնէր այնուհետև. Ոսկ. յհ. ա. 28։

ԿՍԿԾԱՀԱՐ. ա. կսկծանօք հարկանօղ. կսկծեցուցիչ, ցաւալի. *Ի մեղաւոբեր և 'ի ցասմնահար դարուս և 'ի ժամանակս ցաւալից և 'ի կսկծահար. Վրդն. պտմ։

ԿՍԿԾԱՆՔ. նաց. գ. կսկիծ. և կսկըծումն. *Կսկծանօք մարմնոյն գայ յուղղութի. Լմբ. առակ։ *Խստագոյն քան զխստագոյն՝ բանս կսկծանաց առ միմեանս յղէին. Բուզ. է. 37։ *Ցուցանել կսկծանաց սրբութին անդադար արտօսր հեղումն. Նչ. Եդէսիա։

ԿՍԿԾԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Առաւել կսկծացուցանել և խոցոտել զմիտս ունողացն. Ոսկ. եա։

ԿՍԿԾԱՒՈՐ, ի, աց. ա. կսկծական. կսկծելի. աղետաւոր. *Բօթ մահու կսկըծաւոր. Մաշկ։

ԿՍԿԾԵԼԻ. լւոյ. ա. Որ տայ կսկծիլ մարմնոյ կամ սրտի. մորմոքելի. մորմոքիչ. կսկծեցուցիչ. զկծեցուցիչ. դառն. ցաւագին. խըխըշընէլու, խըխըշընօղ, սիրտ փօղըլու, էրօղ, փաղօղ. *Բանս կսկծելիս Թշնամանաց։ Բանիւք նախատանաց կսկծելեօք. բ. Դ. ծ. 34։ ծբ. 14. (յն. ըստ խմաստից։) *Սահմանս (բանից) կսկծելիս։ Կսկծելիս կիրս։ Կոծ կսկծելի. Նար. է. է. իզ։ *Եւ այս ևս կարի կսկծելի (է՝ տեսանել զայլս փրկեալ, և զանձն դատապարտեալ). Իգն։ *Զկսկծելի տուգանս. Վրդն. յանկատ։ *Բեռինս ծանրութե ազի 'ի վերայ ողինն՝ գժուարակիրս և կսկծելիս՝ բարձեալ բերէր. Երզն. լս։

ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Δάκνω, δακνάζω, ὑπονύσσω. Mordeo, pungo, stimulos subdo, vellico, affligo. καταψάω, defrico. Տալ կսկիծ մարմնոյ կամ սրտի. կծանել. կիզուլ. խայթել. մորմոքեցուցանել. զկծեցուցանել. խըծըշընէլ, խըխըշընէլ, կծէլ, էրէլ, փաղէլ. *Օ'ծ չարըչ զաչքեն զլեղին, և նա կսկծեցուսցէ, և հանցէ ըզլուսնն յաչաց նորա. Տօբ. ժա. 8։ *Կսկծեցուցանէք զամենեսեան՝ որ ընդ ձեռամբ ձերով են. Ես. ծը. 3։ *Որպէս մանանիխ լեալ կսկծեցուսցէ. Եփր. աւետար։ *Կսկըծեցուցանել զսիրտս, կամ զոք բանիւք, մտաւք, ևն. Մանդ. ծբ։ Ածր. բ. 6։ Ոսկ. մ. ա. 19։ Խոր։ Նար։ *Ոչ ողոքել միշտ, այլ և կսկծեցուցանել զաշակերտեալսն. Շ. մթ։ *Ազգաւն ողորմէին զնա և հեգնէին, որ կարի իմն կսկծեցուցանէ զմիտս մեր. Արգ. ա. յհ. բ։

ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԱՆՈՂ. ա.
ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ.
ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի. } Δάκνων, δακνώδης. Mordax, pungens. Որ կսկծեցուցանէ. մորմոքիչ. կծանօղ. խըծըշընօղ. կծօղ. *Զայս կսկծեցուցանօղ ինքնարարանական նախատինս։ Զայս յանդիմանութե դատաւկնիք կսկծեցուցանողականս բանի։ Անիծք ... կսկծեցուցիչք և մարմնաջողականք. Նար. հբ. իբ. կբ։ *Զկսկծեցուցիչ բանիւթե ազին 'ի բաց եդաք. Սարգ. յկ. է։

ԿՍԿԾԻՄ, եցայ. յ. Δάκνομαι. Mordeor, pungor, molestia afficior. կսկիծ կրել. կրել ցաւ 'ի մարմնի՝ մանաւանդ 'ի

սրտի. մորմոքել. տոչորել յերեսաց տխրականաց, և մախանաց. խղխղել. եռել մրմռել. *Ոչ տացէ քեզ կսկծել, և ոչ տրտմիլ ինչ. Յոբ. յհ. Ե. 31: *Ըմպեցէք զչարաշուածս, զի այնպիսին առաւել կսկծեացի. Ճ. Ա: *Վասն առաջին ընդարձակութեն բարեացն և լիութեն պատմեալ ծանուցանէր նոցա, զի առաւել ևս կսկծիցեն. Նչ. եղէկ: *Մինչ այնպէս ընդ այլոց բարիս կսկծէին. Յովհ. Ժ. Ե. 15: *Ընդ ընկերին բարիս կսկծէին. Եղն. մժբ:

ԿՍԿԾՈՂԱԿԱՆ. Տ. ԿՍԿԾԵՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. *Ցայնպիսւոյ ընդոստուցիչ և կսկծողական խմանէ. Սկեւ. 'ի ըմ: *Զմուսալից աւելն՝ զմառողողական և կսկըծողական և զմիաւորիչ առաքինութեն յայս առնէ. Վրդն. եր4: *Զդամբանականն պարտ է հմտաբար խրթև կսկծողական ձայնիւ մակագանչութեամբ ձայնել ուժգնակի ոչ զնոյն ինքն զվշտացեալսն. Երզն. 4եր:

ԿՍԿԾՈՏ. ա. Լի կսկծանօք. կսկծեցուցիչ. կծու. Δριμύς. Acris. *Հակառակ մեղերն զաղն կսկծոտ մուծանէ 'ի ներքս. Մէկն. ղնփ: *Կսկծոտ է ձմեռնս, այլ քաղցր է գարնանս. Բրս. Խ Դ: *Ի կսկըծոտ և 'ի կծուագին տանջանացն. Տօնակ:

ԿՍԿԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Կսկծիլն, և կսկծեցուցանելն. կսկծանք. կսկիծ. մորմոքումն. *Կսկծմամբ սգացեալ (կամ ըղձացեալ) ողբայլին. Ճ. Գ: *Հեղոյր արտասուր կսկծմամբ սրտի. Տօղ: *Բանից կսկըծմամբ: Եթէ ապառում, կսկծման: Կոյս կսկծման. Նար. Է. ԽԳ. ԽԵ: *Ցայնժամ տիրէ նոցա սաստիկ կսկծումն. Լմբ. ԽՄ:

ԿՍԿՈՒԾ. ա. Որպէս մակդիր հացի. Եփուն և չոր. ԺԽԶԷՆ, ԳԸԹԸՐ. *Հաց կսկուծ, որ նկանն կոչի. Կեղբ. ԲԳ: ԿՍԿՈՒԾ ասի ումկ. և զայլոց խիստ իրաց:

ԿՏԱԿ. ի, աց. գ. Διαθήκη. Testamentum, foedus. (որպէս կիտագրեալ, կամ կիտակ.) Անդարձագիր. գրուած հաստատուն՝ որով կարգաւորէ ոք զիրս իւր նախ քան զվախճանելն, կմ՝ արձանագրէ պատուէրս և խրատս. ևս և Ուխտ ևյ. և Դաշն. գիր ուխտին. յետկար. և Կտակարան. Վասիյէթ, Վասիյէթ նամէ, ահտ, ահտնամէ. *Կտակ յետ մահու հաստատուն է: Զկտակն յառաջագոյն հաստատեալ յայ 'ի քս. Եբր. Թ. 16: Գաղ. Գ. 17: *Փենեէս առ կտակ յաւիտենից զքահանայութենն. Ա. Դ. Ե. 54: *Ընթերցաւ յականջս նոցա զամենայն բանս կտակին գտելոյ 'ի տանն տեառն. Ե. Թ. ԼԴ. 30: *Սկսաւ ժողովուրդն գրել 'ի մատեանս իւրեանց, և 'ի կտակս վաճառաց իւրեանց. Ա. Դ. ԺԳ. 42. (յն. մի բառ. συνάλλαγμα, commercium, vel contractus.) *Ուր կըտակ ուխտից իցէ. Կող. Գ. 6. (յն. մի բառ. διαθήκη, որ է անխտիր՝ կտակ, և ուխտ:) *Կտակն 'ի պէտս ժառանգաց գրի. Ցծխ. Է: *Կտակ գնել հաւանեցուցանէ. Գղոփ. օրէն. ծա: *Զկտակ միրտութե լուսոյ. Փարպ: *Զնոր կտակս յեղուլ 'ի հայ բառ. Խոր. Գ. 53: *Այս բանքս գրեցաւ մուրհակ, և տուաւ առ 'ի զկնի եկեալոց կտակ յիշատակի: Կտակ խրատուցս. Լմբ. ծղ: *Առնումք օրէնք զերկու կտակս. Վրդն ծն:

ԿՏԱԿԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. Διαθέμενος. Testator, testamentarius. Գրող կտակի. տանուտէր որ առնէ զկտակ. Վասիյէթ էտէն կամ ահտիտը, վասի. *Ուր կտակ է, հարկ է զմահ 'ի մէջ բերել զկտակագրի: Զի մինչ իցէ հաստատուն. մինչ կտակագիրն կենդանի է. Եբր. Թ. 16. 17: *Կտակագիրք կամօք իւրեանց գրեն, և կամօք դար-

ձեալ լուծանեն. Սարգ. Ա. Դ. Փ: *Վասն դաշնաւորութե կտակի, և կտակագրացն գիմաց. Մխ. Դփ:

Եւ իբրև նոտար՝ գրիչ կտակի. *Զկտակագիրսն առ իւր նստոյց. Գրմ. ողեօ:

Եւ Օրինագիրն ած՝ տուիչ տախտակաց ուխտի. *(Սա կոյս) կտակագրին տապանակ, անձեռ լուսոյն աշտանակ. Գնշ:

ԿՏԱԿԱԳԻՐ, գրոյ, գրով, կամ գրի. գ. Διαθήκη. Testamentum. Գիր կտակի. որ և Կտակ. անդարձագիր. Վասիյէթ նամէ. *Ոչ դոյ անդ մահ, և ոչ կտակագիր: Անհեր կտակագիր: Երեր առ նա կտակագիր հաւատարմացելոյ բնտանեաց. Յով. յհ. Ա. 15: Սոկր: Վրք. հց. Է: *Մարդ եթէ մեռանի առանց կտակագրի: Թէ չառնէ կտակագիր, ևն. Մխ. Դփ:

ԿՏԱԿԱԳՐԵԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է գըրութեն կտակի. *Եւ գալարիմ որպէս կոնդակ կըտակագրեան. Ը. ԽՄ Եղաք:

ԿՏԱԿԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Գրել զկտակ. աւանդել կտակաւ. *Որ կտակագրէ զիւրսն տրամագրելով մանկանց զոլով հայր. Գղոփ. օրէն. ծա: *Որ կտակագրէ, շնորհէ նոցա զխորհուրդն. Մխ. Դփ:

ԿՏԱԿԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. Որ պահէ առ իւր զգիր կտակին. *Խաբեաց զկտակապահն. Վրդն. պփմ:

ԿՏԱԿԱՌՈՒ, ի, աց. ա. գ. Δεχόμενος. Susceptor. Առօղ զգրեալսն 'ի կտակի. այսինքն ժառանգն. *Կտակն զարձեալ կէս զկտակագրին ունի (բան), և կէս զկտակառուացն. Յով. Էբր:

ԿՏԱԿԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Διαθήκη. Testamentum (vetus, et novum). Ընդունարան կտակի կամ ուխտին այ. և նոյն իսկ կտակն կամ ուխտն նծեղէն. օրէնք. գրաւոր պատգամք տեառն. ածագիծ տախտակք, և ածաշունչ մատեանք հին և նոր օրինաց. *Տապանակ կտակարանաց. Եւ. ԼԱ. 7: Եբէմ. Գ. 16. որ և ասի Տապանակ կըտակի կամ ուխտի: *Զկտակարանս իւր ուսուցանէ նոցա. Սղ. ԽԴ. 14: *Սա կտակարանք. Ա. Դ. Ա. 66: *Ի վերայ ուխտի կըտակարանացն այյ. յն. մի բառ, որ է անխըտիր՝ ուխտ և կտակ և կտակարան. Ե. Դ. Է. 36: *Երկու կտակարանք. Գաղ. Դ. 24: *Երկուս դաշտեկանս աւանդեաց զհին և ըզնոր կտակարանս. Խոր: *Քոյինաշունչ կըտակարանաց: Կտակարանացն մատնիչ. Նար. ԼԴ. ԽԵ: *Ի հին և նոր կտակարանին. Ցա որբի: *Ի հին և 'ի նոր կտակարանաց. Լմբ. ԽՄ: *Կամ ազգս այս ասի՝ նոր կտակարանս՝ մի անցցէ, մինչև եկեացէ աւետիսն խոստացեալ. Մէկն. ղչ:

ԿՏԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Կերող զկուտ կմ զընդեղէնս. ընդակեր. *Ոմանք ('ի թռչնոց) գիշակերք, և կէսք կտակերք. Վրդն. ծն:

ԿՏԱՊ, ի,ից կամ աց. գ. ռմկ. կոփող, գաթա, ՔԷԹԷ. Πέμπα. Coctio, genus placentae. Գլակինդի, բլիթ, խմորեղէն՝ յոր գնեն չամիչք, խնձորք, ևն. *Սիրէին կտապս չամչեղէնս. յն. եփոյս. Ովս. Գ. 1: *Եւ զոմանս ('ի ձկանց առնել) գծօրէն կտապս. Մագ. ԾԷ: ռմկ. փաղլօղ. կամ պաղէք փօլմաղ:

ԿՏԱՏԵԱԿ. կամ ԿՈՒՏԱՏՈՒԿ. գ. 'Αλθέα. (այսինքն առողջարար.) Malvae sylvestris genus. Ազգ մոլոշի 'ի վայրի. Գաղիանոս:

ԿՏԱՒ, ոյ, ոց. կամ ու, ուց. գ. Λίνον. Linum. Բոյս՝ որոյ ցօղունն ծեծեալ՝ թել թել լինի, և այն մանեալ՝ հիւսի անկուածով 'ի ձորձ. Տես և ՎՈՒՇ, և ԲԵՀԵԶ. որպէս բարակ կտաւ. ՔԹան. ՔԷԹԷՆ, ՔԷԹԱՆ: իսկ եզր. և յն. ՔԷԹԷՆ, ԽԻԹՈՆ, է հանդերձ կըտաւի. *Կտաւն և գարի: Այր և կտաւ: Ընդ խորձանք կտաւոյ. Եւ. Թ. 31: Ղևտ. ԺԳ. 53: Առակ. ԼԱ. 13:

ԿՏԱՒԻ. ա. գ. Λίνεος. Lineus. στυππύινος, stupeus. Կտաւեղէն. կտաւի. *Մի զգենուցուս այլայլախառն՝ զասր և զկտաւ 'ի միասին. Օր. ԻԲ. 11: *Առնեալ հանդերձի, կամ կտաւոյ. (որպէս թէ կտաւոյ, կտաւենւոյ.) Ղևտ. ԺԳ. 59: *Բացաւ փեղկ մի ծածկութի կտաւոյ. Փարպ:

ԿՏԱՒԻ. գ. Σινδών. Sindon, linteum tenue et pretiosum. ὀθόνη, ὀθόνιον, linteamen, linteolum. Գտաստառակաղ կտաւի. սինդոն. պատստանք. պէղ, չարշաֆ, չափիր չէֆ, չարշաֆ. *Կտաւս տրտար: Պատեաց ընդ կտաւովք կմ կտաւոյն: Արկեալ զիւրև կտաւ մի... Թողեալ զկտաւն՝ փախեաւ. Առակ. ԼԱ. 24: Մտթ: Մրկ: Ղկ: Յհ: *Հանդերձեալ վարշամակին և ըմ կտաւոցն: Ի ձեռն կտաւուցն և վարշամակին. Ըար: Նանայ: *Անօթ ինչ իբրև կտաւոյ մեծի. Գծ. Ժ. 11: ԺԱ. 5:

ԿՏԱՒ. գ. Λίνον. Linum. ἱμάτιον, vestis. Հանդերձ կտաւի. շապիկ. զենջակ. վարշամակ. *Զգեցեալ էին 'ի տաճարին կտաւս մաքուրս և պայծառս. Յայտ. ԺԵ. 6: *Ըզգանդուածս իւրեանց՝ ծրարեալ 'ի կտաւս իւրեանց. Ել. ԾԲ. 34: *Ընդ զերծման զըլխաշուք կտաւոյն. Նար. ԼԳ: *Կտաւ սփածոյ. Սարգ. յկ. Բ:

ԿՏԱՒԱԳՈՐԾ, ի, աց. գ. Ոստայնանկ կտաւեղինաց. գործօղ զկտաւ (որպէս գնի 'ի յն.) *Ամաչեսցեն և կտաւագործքն բարակամանք. Ես. ԾԹ. 9:

ԿՏԱՒԱԿԱՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Կապումն կտաւովք պատանաց. *Ի մահագգեաց պարածածուկ կտաւակապութեննէն արձակէ. Մաշտ:

ԿՏԱՒԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Մանելն կմ նիւթելն զկտաւ. *Մանել ասր և կտաւ... ձեռն ոչ ձգի գտանարկ, այլ 'ի կտաւամանութի. Լմբ. առակ:

ԿՏԱՒԱՏ, ի,ից. գ. Իւղ կտաւահատ, այսինքն հատ կմ ունդ կտաւոյ, յորմէ ելանէ իւղ կտաւատի. ՔԷԹԷՆ ԹՕԽՈՒՄՈՒ, ԶԷՐԴ, ԶԷՐՉԷՐ, ԶԷՐԶԷՐ. լտ. lini semen. (ունի ԶԷՐԶԻՐ ԵՂԻՐ, lini oleum). *Մարմնոյ մեծութե բանկլա և սխտոր պարծէին առ հատ կտաւատի, և կնճրթան. Մխ. առակ. Խ: Բժշկրն: Վստ:

ԿՏԱՒԵԼ. Տ. ԿՏՈՒԵԼ. *Մաքրեցի կըտաւեցի զնա 'ի գործոյն ամուրհացելոյն: Լուից զայգի իմ, զի մի կտաւեցի. Մծբ. Է. Ձ:

ԿՏԱՒԵԱՅ, ւէի, ից. ա. } Λίνεος,
ԿՏԱՒԵՂԷՆ, ղինի, նաց. } λινοῦς.
ԿՏԱՒԻ, ւոյ (իբր ււոյ,) ւեաց. } Lineus.

Որ ինչ է 'ի նիւթոյ կտաւոյ. կետան, կետան ՔԷԹԷՆ ՓԷՆ, ՔԷԹԷՆ. *Անդրավարտիս կտաւեայս. Եւ. ԽԵ. 42: *Վահանակ կտաւեայ կտաւեայ հանդերձից. Նի. Եւ. Խ զեփ: *Կտաւեայ պատմուճանաւ. Լմբ. գփր4: *Խորան կտաւեայ 'ի ձև եկեղեցւոյ շրջեցուցանէին. Վրդն. պփմ: *Կտաւեղէն պատմուճան, կամ կապարան (այսինքն պատանք). Փիլ. ԹՀ. Ա: Մանդր: *Պատմուճան կտաւի: Անդրավարտիս կտաւիս: Գօտի կտաւի: Խոյր կտաւի: Զարդ կտաւի: Յաւուրեաց և 'ի կտաւեաց: Սփածանելի կտաւի. ևն. Ղևտ. Զ. ԺԳ. ԺԶ: Եզեկ. ԽԴ. 17: Եբէմ. ԺԳ. 1: *Կտաւի շապիկօք. Եր. պփմ. Զ. 36: *Գեղապաշտ զանօթն կտաւի իլկեալ ունէաննէր. Խոր: *Կտաւի զգեստ. Լմբ. գփր4:

ԿՏԱՒՈՏԵԱԼ. Վէրաւոր պատեալ կտաւովք. *Դարձեալ բժշկէ զկտաւոտեալն մեզօք. Ճ. Ա:

ԿՏԱՒՈՏԵԱԿ, եկի, կաց. գ. Λέντιον.

Linteum. Դոյզն կտաւկոր կամ փերթ կտաւոյ. այլ բառիս սփածանելի, զգեստ, խանձարուր, ևն. *Թագաւորն յիւր զկտաւոտաւակն զմարգկութեան (յն. զմարգկութեան) սփածեալ՝ բժշկէր զհիւանդսն. Կոչ. ծ՟ը: *Պատեալ 'ի կտաւատակս 'ի մսուր անբանից. Ոսկիփոր:

ԿՏԵՄ, եցի. ն. Στίζω, στίγω, στίχω. Pungo, signo. Կէտ կէտ կամ կտաւ առնել. սակս կամ բիծ տպաւորել. ցանել. Նիշէ՝ նօգթա էթմէք: Ուստի ԿՏԵԱԼ, στικτός, punctatus, impressus. *Գիր կըտեալ մի՛ առնիցէք 'ի մարմինս ձեր. Ղեւտ. ժ՟թ. 28: *Գիր կտեալ զցանելն և զաժանս ծնօտից արկանելն ասէ. Կիւրղ. ղեւտ: *Բժշկեան զախտն և զգիծսն, և զկտարանս հարուածոց... զկտեալ խածուածս բազմագունիս: Զկտեալ գիպուածս այս փայտի զաւիկման. Նար. ձ՟է. ղ՟ը:

ԿՏԻԿ. կտկան կամ կտկի. գ. Կուտ փոքրիկ կամ հատեալ ընդ մէջ. հատ. հատիկ. ունդ. սերմն. չէօիրտէքմէ, բանէտէ, բօխում. *Որպէս և մրջիւն... ընդ երկուս ըղհատն կտրելոյ, զի մի՛ բուսանիցի, և 'ի ջեր ժամանակս հանելոյ զկտիկն յորջէ անտի, և ցամաքեցուցանելոյ. Եղնիկ:

ԿՏԻՆ. կտինք. գ. Բառ յն. ԳՏԷՍ, ԳՏԷՆԷՍ. Κτείς, κτένος. յոգն. κτένες. Pecten, et conchae quaedam marinae. Սանտր, և սանտրաձև պատենիւ կամ չերտաւոր կեղևով խեցեմորթ. Բարգ. *Որ խեցեմորթն կոչին. այսինքն կտնք, և կտինքն, և կողըզեք. Վեցօր. է:

ԿՏԻՏ. կտտի. գ. Ծիրտ. աղբ կենդանեաց. կու. քակոր. *Ի մէ կենդանեայ միզէ, կամ 'ի կտտէ 'ի պատճառս գեղոյ առնու. Կանոն: (Ա՛յլ է և Կտտուտ:)

ԿՏԻՐՔ. գ. Προίξ. Dos. Օժիտ, պաշըրակ. ճէհիզ. *Չիցէ՞ ձեռնհաս (հարսն) Թախանձս և կտիրս 'ի մէջ բերել. Ոսկ. յովհ. ծ՟ը:

ԿՏՂԱՆՔ, նաց. կա՛մ ԿՏՂՈՒՑՔ, ցաց. գ. Խառողանք. խլրտմունք. մարմաջումն և կատաղութիւն, կամ անկզխտանալն 'ի ցանկութիւն. *Այնչափ զեխութիւնք կտղանաց գիջութիւնք. Գիփ: *Գղծութ կտղութեք. Սեբեր. ծ:

ԿՏՂԻՄ, եայ. ց. Βακχεύομαι, γαργαλίζομαι, παραπαίω, μαίνομαι. Bacchor, desipio, insanio. Կատաղիլ. մոլիլ, մոլեգնիլ՝ մանաւանդ 'ի ցանկութիւն մարմնոյ. անկզխտանալ. և խառողել. գրի և ԿՏՂՄԻԼ. *Երիտասարդ մոլեգնեալ կտղեալ 'ի մարմնոյ ցանկութիւն: Մոլեցին կտղեցին և աւելի քան զդէպն ջեռնուցան: Այնպէս մոլիմք և կտղիմք, զի ոչ թէ մոլեցիմք՝ խմանամք: Յորժամ հասարակ զգաստանալ, յայնժամ դադարել մոլի և կտղի. Ոսկ. յող. ծ՟ը: ա. փիլ. ը: Եբր. ի՟գ: Ժ. գ. 4:

ԿՏՂՈՒՑՔ. Տ. ԿՏՂԱՆՔ:

ԿՏՆԴՈՑ. } Տ. ԿՆՏՆՏՈՑ:
ԿՏՆՏՈՑ. }

ԿՏՆՏՈՑԱՀԱՐ. ա. Որ ինչ հայի 'ի հարկանել կոնտոցաւ զաղիս քնարի, կա՛մ առ քնարահարութիւն. *Վահագն, զոր 'ի կոնտոցահար աղէբախս ընդ վիշապաց համբաւեալին կուռեալ նմա. Յհ. կթ:

ԿՏՈՒԱԾ, ոյ. գ. Τρόπις. Carina, ima navis pars, և principium. Կանելն և կրկելոյն. որպէս սկզբնաւորութիւն կառուցանելոյ զնաւ, կամ ողնափայտ նորին. *Հարկանել բուռն 'ի գործս տախտակամած յատակաց նաւի, որ է սկիզբն կտուածոյ կազմութեան նաւին. Վեցօր. ա:

ԿՏՈՒԵՄ, եցի. ն. Διακαθαίρω. Interluco, interputo, perpurgo. Գրի և Կտաւուել (զոր տեսցես.) Կրկտելով սրբել և կտրել զաւելորդ ոստս անկոց. յատանել. Տես և ԿԾՈՒԵԼ, և ՔԾՈՒԵԼ, խոր քաղել. յօփէլ. դատարմագ, աբտայիշ էթմէ. *Ոչ սերմանել և ոչ հնձել, և ոչ ծառս կտուել, և կամ հատանել. Փիլ. ծ. բան: *Ցանկով փակեցի.. մաքրեցի, կտուեցի, կակղեցի. Մծբ. ծ՟է: Ե Եփր. առէփար:

ԿՏՈՒՏ, ԿՏՈՒՏՔ. գ. Արմատ կտտելոյ. որպէս կտտանք. չարչարանք. ըլկանք, և մանր կարատելն. *Կտուտ տանջանաց (նշանակէ) զանցս հանդիպեցուցեն, զորս անցուցին ընդ հրէայսն. Երզն. մտթ: *Յորժամ հեռաւ եմ, և 'ի տանջանս, և ազգի ազգի կտուտս ունիմք. Ոսկ. ա. բես: *Քանիօն տանջանս և կտուտս յանդորրմէն անտի կրեցէն. Սարգ. հանգ: *Զբոլորովին կտուտս միշապացն ??. որպէս թէ կացելն, խայթելն. Իսիտ: *Ի հատանող ձայ բանէն, որ մանրամասնաբար կտուտս կտրիցէ զոգի և զշունչ և զմարմին. Ոսկ. եբր: *Այնու առաւել զարգացի, զի զմեծամեծ կտուտն վասն Քրիստոսի՝ զորս վասն Ճշմարտութեն կրեցէ. Ոսկ. եփ:

ԿՏՈՒՐ. ա. Արմատ կտրելոյ. որպէս կտրեալ. կամ հատուկտոր. միջակտուր. ընդհատ. *Լուեալ զլուրս զօրացն հայոց... և զայլոցն ևս չերչտակի կտուրն 'ի միմեանց լինել. Յհ. կթ: *Յորժամ տանուտէր լինի տարւոյն, գարունն յամով գայ և կտուր. Շիր: *Գարունն միջակ, և կտուր, և անձրևային ??. Թերևս իբր ընդհատեալ 'ի ցրտոյ. Տօմար:

ԿՏՈՒՐՔ, կտրոց. գ. Κουρά. Tonsura. Կտրումն բրդոյ խաշանց. և կտրեալ բուրդն. ոչխար խօուղէլը. ե խոսղած բուրդ. Գըրգըր, գըրգըրըգ. և գըրգըրփը. *Եղեն կըտուրք հօտիցն 'ի կարմնելոյ: Եւ էին կտուրք աքեստոցն: Կտուրք են ծառայի քում: Երթալ 'ի կտուրս խաշանց: Զպտուղ կըտրոց խաշանց քոց տացես նոցա (այսինքն զմատն բրդոյ): Ի կտրոց խաշանց իմոց ջեռան թիկունք նոցա. ա. թգ. իե. 2: բ. թգ. ժգ. 23: Ծն. լա. 19: լէ. 12: Օր. ժէ. 4. Յոբ. լա. 20:

ԿՏՈՒՐՔ. կտրուած ինչ. հատուած. ճեղքուած. կտրոն. *Զգեւաց զձեռն իւր 'ի ոտս, 'ի փայտ, կամ ընդ կտուրս վիմի որպէս ընդ ճանապարհ ('ի մութն գիշերոյ). Լմբ. ող:

ԿՏՈՒՑ, կտցի, ցաւ. գ. Ῥύγχος (թռչնոց), ῥαμφός (ճանճից). Rostrum avis, vel muscae. Քիթ հաւուց և թռչնոց. սուրանիւթ սրածայր, որ և շուրթն բերանոյ նոցա. (որով կտեն, կտտեն զկուտս, ևն.) և որ ինչ նման է նմին. *Գիշակերքն կտկըտուց ունին. Վրդն. ծն: *(Լուք) երկնապարոյր կտուցաւ կացանն են. Նար. կը:

ԿՏՏԱՄԱՀ. ա. մ. Որ իցէ կտտանօք տանջանաց մահուչափ. չարաչար կտտելով մինչ 'ի մահ. *Վասն այնորիկ զնա կտտամահ արարեալն. Ագաթ: *Կամէր զնա կտտամահ խայտառակել սպանանել. Ոսկ. գծ: *Դառն նեղութեք կտտամահ տառապեցից զքեզ: Կտտամահ տանջանօք զսա կենաց նոցա առնել. ՃՃ:

ԿՏՏԱՆՔ, նաց. գ. Կտտուտք, կտտումն. *Մերենաւոր կտտանս ածել 'ի վերայ. Ճ. Դ: *Թո՛ղ զայլ կտտանսն, որով կըտտեցին. Եփր. Ա. ոբնէլ: *Անպատմելի տանջանօք, և ազգի ազգի կտտանօք. Գէտ: *Ի դառն կտտանաց: Բախմունս կամ զզուամունս կտտանաց: Սաստիկ և դառն կտտանօք: Ի կտտանս դատապարտեալ (մահու) զնա դատեալ. Յհ. կթ: *Քերանաց և կտտանաց համբերեաց. Սարգ. ա. պ. ?:

ԿՏՏԵՄ, եցի. ն. Κεντέω. Stimulo. μαστίζω, flagello, vexo, ևն. Կտտանս 'ի վերայ ածել. որպէս թէ կոցել, կտուել, կտել. կծանել. խայթել. ծակոտել. խոշտանգել. Թակել. ըլկել. քըցել, քօել, խօթել, խոյթել, ծուխծըքէս չուրըքէլ. *Յորժամ սկսանիմ խօսել, կտտեն զիս. Յոբ. է. 4. *Դառն տանջանացն՝ որ կտտեն զիս: Կտտել զքեզ ընդ երկար. Ագաթ: *Չարչարանօք կտտեալ. Ճ. Բ: *Յամենեցունց տագնեալ, կտտեալ (այ. կոկոտեալ), և նշաւակ եղեալ. Ոսկ. յհ. ա. 9: *Ի զօրացն պարսից կտտողաց զնոսա. Խոր. գ. 67: *Կտտողացն թմբկահարաց զկարգ համբերեցից. Նար. է:

ԿՏՏԵԼ. Բախել. հարկանել. չոլմագ. *Որիշ որիշ կտտեն որ ձայն տայէ զանգակն. Մաշտ. ջահ:

ԿՏՏԵԼ. Կրկտել, խուզարկել. *Զոր այլ վարդապետք մանր կտտեն, ես համառօտեմ. Նար. եքգ: Ե Վրդ:

ԿՏՏԱԾ ԳԻՆԻ, որպէս բորբոքեալ կամ խանդարեալ: Վրդ:

ԿՏՏՈՒՄՆ, տման. գ. Կտտելն, իլն. *Եւ ընդ քո լուկ անձն անցցէ սուր. կըտտումն կենդանական խորհրդոցդ. որ և սաստ անդ՝ տառապանումն. Ճ. Գ:

ԿՏՐԱԾ, ոյ կամ ի. գ. Τομή. Sectio, sectura, segmen. Կտրուած. հատուած. կտուր. տեղին կտրեալ, և ձևն. *Մատունքն երկաքանչիւր ուրուք հատուածոցն ունին առանձին կտրածս. Փիլ. լին. գ. 5: *Իբրու կտրած մի որթոյ էնա միրգ. Եփր. առէփար: *Յորժամ մայրքն կտրին, կան միայն կտրածքն լինել բնակութիւն մեղուաց. քանզի ոչ ևս այլ արժանի են շառաւիղ 'ի կտրածէն. Վեցօր. է:

ԿՏՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Ի կտուրս կտուրս հատանել. քըրփէլ, քփոր քփոր ընէլ՝ ջարդէլ, թօրէլէմէ. *Զմարմինս քո մաշեալ, և յօշ յօշ կտրատեալ: Կտրատեցան ամենայն մարմինք նորա. Ճ. Ա:

ԿՏՐԵՄ, եցի. ն. Κόπτω, ἀποκόπτω, τέμνω, διχοτομέω, κολοβόω. Caedo, succido, seco, disseco, ևն. Կտուր առնել. հատանել. յատանել. կոտորել, յապաւել. խզել. բաժանել. քէսմէք. *Կտրել զծայրս ձեռաց և ոտից. զգլուխ 'ի միջոյ մինչև ցեղը. զլեզուն. զծառ. զուռ որթոյ. զմանուկն կամ զծառայն ընդ մէջ. զյոյս: Կտրեալ օգն՝ վաղվաղակի յինքն կարկատեցաւ, ևն: *Կտրել զուռս նորա արօր: Ի բաց կտրել զարուեստ. Խոր. ը. 31: *Կտրել զհրեղէնն վառոյութեն, զլուսոյն փրկանակ: Երկարութիւն յուսոյն կտրեցեալ: Կտրեսցի լար. կամ տապաւանդակին պարան: Առ սովորութեն կտրել: Զդաշն կործանողին կտրեցի. Նար: *Կտրել զգլուխ, զարմանս ցաւոց, զպատճառն. Կանոն: Երզն. մտթ: Նանայ: *Կտրեալ զնա 'ի զօրաց իւրոց՝ փախստական արար: Ի մէջ անցեալ կտրեաց զգործապետսն, և փախստական արարեալ. Զենոբ: *Կտրեաց 'ի կնոջէն: Զերեխայրն կտրել (այսինքն արձակել) արտաքս պատճառաւ. Մանդ: *Որ կտրէ զվարձս մշակին՝ որ է քահանայն, ընդ մարդասպանն համարեալ է: Ժողովուրդն զպտուղ քահանային մի՛ կտրեսցէ. Ոսկիփոր:

ԿՏՐԵԼ. Κείρω. Tondeo, detondeo. Խուզել զհերաշխնս. գըրխմագ. *Կտրեա՛ զհերաշխնս իւր: Մի՛ կտրեսցես զանդրանիկս հօտից քոց: Կտրէ նազօրաց զհօտս իւր: Զոր զենի պատարագաց կտրողաց իմոց: Ի բրդ զեռամակս կտրելոց, ևն: *Զօդիս և զայծիս քո ես ոչ կտրեցի. Մծբ. Ժ: *Ուխտորք պատերազմաւորք կտրին, և ճանճղուկք մինչև-

նայիւք որսորդաց գխւրաւ ըմբռնեսն. Եփր. ռւեփայ։

ԿՏՐԵԼ. խուզել զհերս. փոքրել. Գըըժ. ձափ. *Կտրեա՛ զհերս քո, և 'ի բաց ընկեա՛։ Գերծէք և կտրեա՛ (ցը.) 'ի վերայ փափուկ որդւոցն քոց։ Կտրեաց զվարսս գլխոյ իւրոյ. Երեմ. է. 29։ Միք. ա. 16։ Յոբ. ա. 20։ *Կտրեցի զհեռ մխայնակեաց. Վրք հց. ջ։ *Ո՞վ կտրէ զխ. և զի ոչ կամէր աշխարհական (սաւլ) կտրել. Վրք հց. ի՛։

ԿՏՐԵԼ.'Ευνουχίζω, ἐκθηλύνω. Eviro. Ներքինացուցանել. *Եթէ ոք 'ի քահանայից կտրիցէ զանձն իւր։ Որ զինքն կտրեաց, մի՛ լիցի քահանայ, զի անձնասպան է. Կանոն։ *Իշամայրաց քինացելոց զարու յասանակս 'ի մասնաղութե կտրելոյ. Եղնիկ։

ԿՏՐԵԱԼ (զրամ). Կտրելով պակասեալ՝ խարդախեալ. παρακεκομμένος, adulterinus. *Պղնձախառն էր քո սակին, և կտրեալք՝ գանձականքն. Բրս. ձաշխ։

ԿՏՐԻՉ, րչի, չաց. ա. գ. Κείρων. Tondens. Կտրող, այսինքն խուզող խաչանց. Գըըէըճը. *Իբրև որոջ առաջի կտրչի անմռունչ կայ. Ես. ծգ. 7։

Եւ Գործի կտրելոյ. յօտոց. կտրոց. դանակ. *Կտրեղն սուր կտրչով արա. Վրդն։

ԿՏՐՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի կտրօղն և 'ի կտրել. *Զկտրողական և զյանդիմանողական զբանն մի ոգւոյն բժշկութե ընդունել արժան է. Բրս. հց։

ԿՏՐՈՑ, ի, աց. գ. Τομίς. Culter, et forfex, vel forceps. Կտրիչ, ըստ որում գործի կտրելոյ. դանակ փոքր. զմելին. և մանաւանդ Ձևիչ, այսինքն մկրատ. ևս և Աքցան. Գալէմիըրաչ, և ձափաւ. և Գըսոաճ. եբր. ձօքլէբ. *Զժանիս իւր իբրև զկտրոցս. Առակ. լ. 14։ *Կտրեաց կտրոցաւ գպրապետին. Մխ. երեմ։ *Կտրոցն ձևիչ առուգեալ. Երգ. քեր։ *Անձամբ անձին զկտրոյն տալ՝ զհերսդ յապաւել. Լմբ. պտրգ։ *Լինելով կտրոյին և հանդերձին ներքոյ սեղանոյն (վասն խուզման հերաց). Մաշխ. ձաճաղն։ *Հայր ոք, ոռ յինէն զկտրոցս։ Առ զկտրոցն, և յապաւեալ զհերսն՝ զգեցոյց նմա զձև խոնարհուե. Ժղ. հարանց։ *Զկիսոց կտրոցօք առաւկաւ առկաւ քարշէին զմարմինսն, և ըսպանանէին ։ . իբր աքցանօք. Եփր. ձն. ոբնէջ։

ԿՏՐՈՒԿ ԽՈՏՈՑ. Մնացեալ խոտն 'ի գետնի յետ կտրելոյ։ Վրդն. իգ։

ԿՏՐՈՒՄՆ, րման. գ. Կտրելն, ելն (ա ամենայն նշ.) *Որպէս են ցաւք և վէրք. նոյնպէս և հատուածն և կտրուածն։ Խարանքն և կտրուածն մարմնոյն. Ոսկ. զկ։ *Կտրուածն հերաց, չափաւոր զգեստ՝ զհպարտութիւն տանջէր. Առ որս. ծգ։ *Կտրուածն ունկանցըն նոցին՝ մազըրեաց զխորհուրդս չար ոգւոյն. Տօնպ։

ԿՏՐՈՒՔ. գ. Կտրուած, հատուածն. յօտուածն. *Զկտրուքն ընդդէմ հարաւոյ առամ. Վրդն։

ԿՏՐՕՆ, ի, եց. գ. Τομή. Sectio, segmen. Կտաւր. կտրուածն, և կտրած. մնացորդն բուսոյ՝ ծառոյ կամ փայտի. *Կտրօն նորա տարածեալ հայցի. Յոբ. ծէ. 32։ *Զկտրօն նորա, այսինքն է զհունձս (խմն զհնձուածն) տարածեալ առէ. Խիկս. անդ։ *Կտրօն փայտի դիպեալ 'ի սիրտն՝ էանց ը լեարդն, և անդէն մեռաւ. Մաղ։

ԿՑՑԱՄ. գ. Հաւ կամ թռչուն նման կաչաղակի՝ երկայնականաց, որ որդամբք կերակրի. *Կաքաւ, կոցար, և սարեկ 'ի հեշտութիւն են. Բրս. սպէէ. մհ։

ԿՑՑԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զկտուց՝ իբրք կամ նմանութբ. *Կոցաւոր մեծօք փարեալ զհիմունս. Խոր. գ. 28։

ԿՑՑԵՄ. եցի. ն. Կոցաւ բրբրել. հար

կանել, կոտել. *Փանաքի և գուշնաքեայ հաւքն (այսինքն թռչունք) 'ի վերայ երկրի նստին կոցելով (զերկիր, կամ 'ի քաղէից). Փիլ. լիւս։

ԿՐԱԲԵՐԻԼ. ջ. Կրեալ բերել. վարիլ. *Դժմիաքն կրաբերին 'ի չարէն. Երգ. քեր։

ԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Կիր կամ կրով գործելն. ժիրէճ չինելը. ժիրէճ բանեցնելը. *Ցօրինեալ քարագործ առազամած կրագործութբ. Աէծր. ա. 11։

ԿՐԱԳՈՒԲ, գբոյ. գ. Գուբ կրոյ. ժիրէճ ստանըճը, եանըզը. *Ի կիր հրամայեալ արկանել զքեզ . . . ընկեցին զմին 'ի կրագուբ մի. ճճ։

ԿՐԱԿ, ի, աց. գ. Πῦρ. Ignis. Հրատ. հուր. խարոյկ. կայծ. (որպէս թէ հրակ, կամ կերակ, կամ լծ. ընդ ճրագ. ևն.) աթէշ, օդ, օթ, նառ. (իսկ մր. կէրակի. է կրակարան.) *Զեռայ, և տեսի զկրակ։ Ընկէց 'ի կրակն։ Լուցին կրակ։ Աճիւնախառն կըրակ. Ես. խդ. 16։ Երեմ. լզ. 23։ Ղկ. իբ. 55։ Տօբ. գ. 18։ է. 2։ *Զկրակ ո՞ կարէ սպանանել. Զի՞նչ իմանայք զընութե կրակիդ։ Եռու զկրակն 'ի ջուր ընկենուլ. Եղնկ. է։ *Եղբայր է ջուր կրակի. Փարպ։ *Ցասրուշանի կրակին. Ցհ. կբ։ *Երկաթ 'ի հուր մերձեցեալ՝ կրակ լինի. Կոչ. ծզ։ *Անդըռային 'ի կրակէ անտի յափշտակէին, և ուտէին զկերակուրն. Եզն. պղմ. գ. 6։ *Եւ նորաստեղծ ձուկն 'ի կրակին ։ . այսինքն 'ի կրակեայ կայծականց. Ցն. որտի։ *Կըրակն կերակ է ըստ գործոյն, փոխանակելով զեթն եչի։ Ասացաք յաղագս կըրակի, թէ կերակ է. Մագ. և Երգ. քեր։

ԿՐԱԿԱԲԵՐ. ի, ից կամ աց. ա. Πυρφόρος. Ignem ferens, gestans, ignifer. Որ բերէ զկրակ 'ի պէտս այլոց. *Մի մնացէ կըրակաբեր տանն եսաւայ. Աբդ. ա. 18. 'ի յն. ոմանք ընթեռնուն πυροφόρος. որ է անխափ՝ կրակաբեր. կամ ցորենաբեր, եբր. ոււրէփ, մնացորդ։ *Ոչ ևս եղիցի կրակաբեր 'ի տան եսաւայ. Եփր. ռւեփայ։

ԿՐԱԿԱԲԵՐ. Կրօղ կամ ունօղ յինքեան զկրակ. *Իջուցեալ կրակաբեր անձրևս. Ագաթ։ *Հեղեղ ջուրց, և անձրև կրակաբեր. Առլ։

ԿՐԱԿԱԼՈՑՑ. ա. Ուր լինի լուցումն կրակի. և Որ ինչ լինի լուցմամբ կրակի. *Առրուշանս կանգնեալ՝ զօրանայր կրակալոյց պաշտամունք դիցն աղանդուէ. Կողբացի։

ԿՐԱԿԱԿԱԼ, ի, աց. գ. Πυρεῖον. Thuribulum. Ընդունարան կրակի. բուրվառ. *Զկրակակալսն պղնձիս, զոր մատուցին այրեցեալքն. Եւթգր. իզ։

ԿՐԱԿԱՄՈԽԻՐ. գ. Աճիւնախառն կըրակ. գաղաղ. ժէօղ. *Կրակամոխիր շաղախեալ գաղախով արկեն 'ի քիմսն. Ճ. Զ։

ԿՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Παθητός. Patibilis. παθητικός, passivus. Ներքոյ անկեալ կրից. կրօղ. ախտաւոր. և Նշանակ կրից. *Օգն կրական գոլով զօրութբ, և ամենայնպէս այլայլական. Արիստ. Տ։ *Կրականք որակութիւնք ասին՝ ոչ վասն սոցուն ընդունակացս կրել ինչ, այլ վասն ի զգայութեանցս իւրաքանչիւր ասելոյ ազդեցութեանս առնեղց գոլ արարչականի։ Կրականք որակութիւնք ասին. քանզի քաղցրութե կիրս ինն ըստ ճաշակելեացս առնէ, և ջերմութիւն ըստ շօշափելեաց. Արիստ. որոշ։ *Առնելն և կրելն էութեան իմն է ներգործականի և կրականի. Դիոն։ *Տընօրինեալքն 'ի տեառնէ 'ի մարդկեղ յերկուս բաժանին, 'ի կրական և 'ի ներգործականն. կրականքն են, ևն. Խոսրովիկ։

ԿՐԱԿԱՆԱԼ. Տ. ՀՐԱՆԱԼ. *Ի սոյն ժամանակին. յորում քարինք շաղանայինն, և կրականայր փոշի երկրին. Ներս. մն։

ԿՐԱԿԱՆԻ. նւոյ. գ. Կրակք. խարոյկ մեծ. չասծն կրակապաշտից. *Սպանեցէք զայնպիսի ձոխ կրականի։ Այն կրականոյն անշէջ պահեալ էր-զմեղ. Փարպ։

ԿՐԱԿԱՊ, ոյ. ա. Կրով կապեալ, մածեալ, ծեփեալ. որպէս հնձան, ևն. *Հանցեն զերեսն կրակապոյն, և այլ վերստին նորոգեսցեն. Կանոն։

ԿՐԱԿԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. Որ պաշտէ զկրակ. հրապաշտ. *Անհաւատ և հեթանոս կրակապաշտ. Փարպ։ Խոր. գ. 60։ Ցհ. կա. *Հրով հոգւոյն՝ շիջուցին զբոցն զկրակապաշտ պարսիցն. Շար։

ԿՐԱԿԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն կամ պաշտելութե կրակի. *Զկրակապաշտութե մոլութե բորբոքէին 'ի նմա. Աէծր. բ. 1։ *Ընդդէմ պատերազմեալ պարսկական կրակապաշտութեն. Ասող. գ. 2։

ԿՐԱԿԱՍԻՐ. ա. Սիրօղ կրակի. անգործ պղերգ, որ միշտ նստի առ կրակի. *Որպէս զօրաւոր ոք ոչ կամեսցի զայն որ զկարծ զինուցն բերէ, ունել հանապազ հեշտ և կրակասէր. Ոսկ. գծ։

ԿՐԱԿԱՍՊԱՆ. ա. Սպանօղ կրակի չորն պայրսից, այսինքն շիջուցիչ հրոյ. *Տեսանես զկորուստ անօրէն կրակապաշտ մոհապետացն. Փարպ։

ԿՐԱԿԱՎԱՌ, ի. գ. Վառումն կրակի 'ի տեառն ընդառաջն. *Ցող կրակավառի. Քն փառաց թագաւորն այսօր եկեալ յըմծայումն. Գնջ։

ԿՐԱԿԱՏԵՂԱՑ. ա. Որ ինչ լինի տեղացմամբ կրակի. կրակ թափելով կամ թափելով երկնէէն. *Ի տողմ. յանկարծակի կրակատեղաց հրացան բարկութեն իջին կենդանեայն 'ի դժոխս. Ոսկ. մ. ա. 20։ և ես.

ԿՐԱԿԱՏՈՒՆ. տան, անց. գ. Πυρεῖον. Domus vel templum ignis. Տուն պաշտաման կրակի. մեհեան կրակի. ատրուշան. պիւաւոն. աթէշխէփէ. *Զկրակատունսն այրէին։ Աւերեալ էր նորա զկրակատուն մի։ Մտի 'ի կրակատունն ձեր. Եղիշ. գ. ե. է։

ԿՐԱԿԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Πυρεῖα, πυρία. Igniarium, receptaculum ignis, acerva, focus. Անօթ ընդունարան կրակի. վառարան, և կասկարայ նորա. կրակի տեղ. մանղալ, օճախ, տաճայագ. *Զմահանան և զկըրակարանսն։ Կրակարան կայծականց։ Կրակարան հրոյ։ Ընկէց 'ի կրակն՝ որ էր 'ի վերայ կրակարաննին. Եւ. իէ. 3։ Առակ. իզ. 21։ Երեմ. լզ. 22. 23։ *Կրակարանն՝ կայծականց անօթ է, և փայտն՝ հրոյ կերակուր. Լմբ. առակ։ *Ի կրակարանաց զաղտնումն յափշտակեալք ուտէին. Ցհ. կբ։ *Մտի 'ի կրակատունն ձեր, և կրակարանն մի հըրով բորբոքեալ այրէր. Եղիշ. է։

Եւ որպէս Կրակատուն. Πυρεῖον. աթէշ կէտէ. *Արար ընդ մէջ կրակարանին մեծ լուսոյ հրեղէն. Խոր. առ որդւ։ *Զհրապաշտ կրակարանին զեօթնագունն թագաւորական տաճարին. Անան. էկեղ։

Եւ իբր Հնոց, կամ հրանոց. *Աներևոյթ կրակարան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ ածցանելի. Նար. իզ։

ԿՐԱԿԵՏՂ, կետղ. գ. 'Ανθρακιά κειμένη. Carbonum congeries, prunae. Տեղի կրակի. և Կրակ լուցեալ. խարոյկ. օճախ կամ վառած կրակ. *Տեսանեն կրակետղ կայծականց. Ցհ. իա. 9։ *Կրակետղ զհուրն բաժանեալ. Ճ. Ա։ *Մեռ ճրագի. և կըրակետեղ, և ամենեցուն այսպիսեացս յամենեսին բառել կարգեալ. Բրս. հց. լա. (գրեալ էր, կրակատեղ։)

ԿՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπαθής. Si-

mul adfectus. Կցորդ կրից, կարեաց, ախտից. կարեկից. ախտակից. չարչարակից. վշտակից. տառակից. * Արգասեաւքն գոլով արեւոյ՝ աւելն և որդիք մարդոյ. սոքա կրակիցք եղեն արեւոյ վասն ահերին. Նոննոս: * Խորհրդակիցն հոգին կրակից լինի ... զգենուզինքեամբ զխոստովանութեն չարաչար կրիցն. Ը. յոյղ. ԻԷ: * Որպէս և հուր ընդ երկաթոյ... հոգի կրակից մարմնոյ գոլով. Ը. խոսփոն:

ԿՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμπάθεια. Compassio. Կրակիցն լինել. համակրութիւն. յօժարութիւն. բերումն. * Ոչ միայն ուսուցել, այլ և կրել զգծայինս. և յաւա նոսա կրակցութեան՝ թէ այսպէս պիտոյ է առնել, առանուաննելին ՝ի խորհրդականն նոցա միութիւն և հաւասար կատարեալ. Դիոն. ածաց: * Այս է պատճառ շնչակցութե, և կրակցութե, և փրկութե բոլորից. Մաքս. ՝ի դիոն.

ԿՐԱՀԱՄ. ա. Որ ինչ ունի զհամ կրոյ. փերեզի համ ունեցող. * Որպէս կրահամ և ծծմբահամ ջուր. Մխ. Երեմ:

ԿՐԱՄԱԾ. ա. ն. Կրով մածուցեալ. փերեզով կամ ուլլիով քախուցած, կամ քախցընելով. * Կազմեալ կրամած քարիւ. Ճ. Ը: * Խճեալք, և կրամած շաղախեալք. Տօնակ:

ԿՐԱՅ. ի, ից. գ. Χελώνη. Testudo. ամենայ. խեցեմորթ յամրաշարժ՝ որպէս ունարջջին բարձեալ զխուրն զկոնքաձև կամարեալ պատեան, է որ ցամաքային, և է որ ջրային. Բօղաղայ, գաբլու պաղա. * Մեղանք նոցա իբրև զկրայս ՝ի կորդ ագարակի. Ովս. ԺԶ. 11: * Կրայք առլցեալք յիժից: Զկրայ տեսեալ ապլցեալ յիժէ. Փիլ. Լիւս: * Եւ ոչ խեցի՝ որպէս կրայից. Նիւս. բն:

ԿՐԱՅԱԿԻՐՔ. գ. Ազգ ինչ խեցեմորթից. * Որպէս զխէչս, և զքառաձեռս, և զօձաստանգիս, և զկրայակիրս. Մագ. ԺԶ:

ԿՐԱՇԱՂԱԽ. ա. Կրով շաղախեալ. շաղեալ. կրամած. կրակապ. * Անտաշ վիմօք կրաշաղախ ձուլեալ: Կրաշաղախ (կմ՝ կրաշաղաղ) որմով շինէ: Կրաշաղախ վիմօք. Ոսող:

ԿՐԱՋՈՒՐ. գ. Ջուր՝ յոր խառնեալ է կիր. կամ կիր ջրախառն. * Ջուր տեղեայն սպիտակ, որպէս կրաջուր, և էր աղի. Ոսան:

ԿՐԱՒ. Ձայն ագռաւու: Եւ զի ՝ի լտ. գօրաքս, է ագռաւ. Գրան, վաղիւ, այժմ իրի ասի. * Ագռաւուքն կրան կրան ասեն. խակ կրաս յաւաանաց լեզուն զայս ասէ, թէ վաղիւն տեսցես զփառս քո. և ՝ի վաղիւ օրն պատմեցաւ մահն յուլիանոսի. Վրք հց. ԺԲ:

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կրող կամ ունող յինքեան զինչ. որպէս Φόρων. Gerens, gestans, habens. * Սկաւառակք կրակին կրաւորականք համոց: Կրաւորական երկկերպեան պատկերաց երկնի և երկրի էութե. Նար. Ն. Խ խչ:

Ըստ քերականաց՝ նշանակիչ կրից կամ կրողի. որ և ԿՐՐ ասի՝ հակադրեալ ներգործութե. Παθητικός. Passivus, passioni obnoxius. * Կրաւորական, կոփիմ, կոփիս, կոփի, եւն. Թրակ. քեր: * Լինի ձայնն կրաւորական, և իրքն ներգործական. որպէս տանիմ. և կմ՝ ձայնն ներգործական, և իրքն կրաւորական (իմա, նշանակ կրելոյ զինչ ՝ի վերայ իւր), որպէս, զգենում. Երզն. քեր:

ԿՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πάθημα. Passio, & patientia. Կրելն. կիրք. չարչարանք. և համբերութե խաչի. * Վասն մեր չարչարէր և մեռանէր, կամաւ զիջանելով ՝ի մահուն կրաւորութե. Ճ. Գ:

ԿՐԵԼԻ. լւոյ. լեաց. ա. գ. Αἴρων. Levans, portans, gestans, gerens. Կրող. բարձող. ունող ՝ի վերայ իւր. * Ոսկք քահանայիցն կրելեաց զտապանակ. Յես. Գ. 13: * (Օրէնք) ոչ արդարացուցին զկրելիսն. Ոսկ. հռ: Կէսքն (յանտանոց) կրելիք են, և կէսքն ուտելիք. Եղնկ. այսինքն գրաստ բեռնաբարձ. որպէս և զկնի ասի, * Ի կրելիս ". իբր ՝ի բեռնաբարձութե:

ԿՐԵԼԻ. Կրող յարգանդի. ծնօղ. որ և ասի ԾՆԾՆԵԼԻ. ըստ յն. տատցող. κεκτημένος. possidens. զաւլի թէր. * Սիրտ անզգամի ցաւ է կրելեաց իւրոց. Առակ. ԺԷ. 21:

ԿՐԵԼԻՔ. Բառնալիք. պատգարակ, գեսպակ, տայլ. և Ուղք. շոլակ. * Եւ ոչ ինքնին ՝ի կրելիսն ամբարձցին. Երեմ. Ժ. 5:

ԿՐԵՄ. եցի. ն. Φέρω, φορέω, αἴρω, βαστάζω. Gero, gesto, porto, tollo, fero. (՝ի բառէս Կիր, զոյգ ընդ կուռն. կռնակ. լծ. և լտ. ճէռօ, և արաբ. ճէրր.) Ըստ առնձնել. բարձեալ ունել զծանրութե ինչ ՝ի վերայ թիկանց և ՝ի ձեռին, կմ՝ զիրս ինչ յինքեան. բառնալ. տանել. բերել. վարել. պարունակել. ունել. յանձին ընդունել կամ ըստանալ. կէօթիւրմէք, Բաշըմագ, գուճըմագ, էփիմէք, պէրփալիէն, թէշիփէն. * Կրել զաշխատութե, զժողովուրդն, զտապանակ, զեփուդ, զէնս ՝ի ձեռին, զաւար բանակին. Նախատինս յազգաց. զօրէնս ՝ի լեզուի, զիրաւագիտուն ՝ի շրթունս: Երանի որովայնին՝ որ կրեաց զքեզ: Որ կրէ զամենայն բանիւ զօրութե իւրոյ: Կրել զանուն իմ առաջի հեթանոսաց: Կրեսցէ գատաստան: Ի հոգւոյն սրբոյ կրեալք՝ խօսեցան մարդիկ յայ: Տըրամութե կամ ամօթ կամ ցաւս և անարգանս կրել: Կրեմ զամպարշտութիւն քո: Չէ որ կրեաց զբարկութե նորա, եւն: * Կրեալ ՝ի գիրկս, և կրող զամենայն. Սարկ. հանգ: * Որով կեայ, և զկենդանութիւն կրէ երկիրս հայոց. Ագաթ: * Որով զկենդանութե կրէ բովանդակ մարմինն. Սարգ. ա. պ. Գ: * Որ ՝ի կեանք հայի, կեանս կրէ յինքեան. Խոսր: * Ի մոգացն և ՝ի մոգպետացն զնոյն պատիւ կրեսցեն. Եղիշ. Է: * Զի մի զառաւել պատիւ վասն խոստովանողական անուանն ՝ի ժողովոյն կրիցէ. Խոր. Բ. 86: * Տաշոցք կրեցեալք ՝ի ծայրս մատանց. Նար. Ւ:

ԿՐԵԼ. Πάσχω. Patior. (՝ի բառէս Կիրք, և կարիք. լծ. չար, չարչարանք, և քարշել.) Չարչարիլ. տանջիլ. ախտակրիլ. վշտանալ. բռնի կմ՝ համբերութբ տանել. համբերել. տոկալ. քաշել. չէքմէք, սապր էթմէք, էէմէք, կէօրմէք, փայանմագ. * Զայսպիսի չարչարանս կրեցին: Այնպիսի անցս կրեցին: Վասն որոյ և զայս չարչարանս կրեմ: Որ զայսպիսի համբերութե ՝ի մեղաւորաց հակառակութե անձին կրեաց, եւն: * Զամենայն ինչ ամենայնիւ վասն մեր կրեաց. Ածազգ. Բ: * Կրեաց զամենայն կիրս մարմնոյ և հոգւոյ՝ բաց ՝ի մեղաց. Յճխ. ԺԳ: * Որ կամաւոր վշտ մարդկան՝ կրեցեր մարմնով զայս ամենայն. Շար: Իսկ Կրել վիշտս, զանարգութիւն, արհամարհութե, զպատիժս, եւն. անխտիր հայի ՝ի ա. և բ նշ:

Ուստի ըստ քերականաց և ըստ փիլիսոփայից՝ Կրել ասի, Ներքոյ անկանիլն ներգործութե այլոյ. գիմաբաժանեալ ընդ Ներգործել կամ Առնել. * Ցաղագս առնելոյ և կրելոյ: Ընդունի առնելդ և կրելդ ներհականութիւն զյաւէտն և զնուազն. Արիստ. ստորոգ: * Իր ուրեմն էին և ներգործեալքն ՝ի նմանէ, և կրիցեալքն. Յհ. իմ. Երև:

ԿՐԵԼ. Ἔχω. Habeo. Ունել առ իւր. տանել, գտանել. և ԿՐԻ, որպէս Կայ. գոյ, լինի, գտանի. * Իշխել կրել նշան շղեղ ըստ նշանի թագաւորաց. ա. Մ. Ժա. 58: * Զի մի՝ տրտմութե ՝ի վերայ տրտմութե կրիցեմ. Փիլիպ. Բ. 27: * Եկեղեցի խակ քնի զնա միայն կրէ (զթարգմ. եօթան). Եւս. քր. ա: * Եւ զայս համառօտիւք յառաջնոցն գրոց կրեալ պատմեցաք. անդ: * Գիտէր՝ զինչ կրէր ՝ի մարդն ". յն. էր, կամ կայր. Յհ. Բ. 25: * Որ առ իս կրին սխալմունք: Առ քեզ ոչ կրին նենգութիւնք: Որ յիս կրին չար առնորութենք. Նար: * Այլ և առա յոմանց հակառակութենք կրի. Խոսր: * Իբրև կրեսցին ՝ի նմա կատարեալ միտք և խորհուրդք ". այսինքն եթէ իցեն ՝ի նմա. կանոն: * Որ ՝ի մէջ հեթանոսացն գիրք կրին: Եւ ՝ի մէջ եբրայեցւոց բազում ինչ չափաբանութե կրի: Որ ՝ի շարադրացւոց եբրայական գիրքն կրին. Եւս. քր. ա:

ԿՐԹԱԳՈՅՆ. ա. Γεγυμνασμένος. Exercitatus. Առաւել կամ յոյժ կիրթ. վարժ. * Որոց ճաշակելիքն իւրեանց կրթագոյնք իցեն առ ընտրութե բարեաց և չարեաց. Կոչ. ա:

ԿՐԹԱԿ, ի, աց. ա. Ἀσκητής. Exercitator, athleta, qui se exercet. Կրթող, և կրթեալ. կիրթ. որ առայ զանձն ՝ի կրթութե. ճգնող. * Բանից և գործոց կրթակք և վարժիչք (յն. մի բառ) եղեալք՝ զկեանս վարուցն իւրեանց զարդարեցին. Փիլ. Իմաստ:

ԿՐԹԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀσκητικός, ἀσκητός. Studiosus, exercitationi vacans, եւն. Ուր գոյ կրթութե և փոյթ յոր և է կարգի. ճգնողական. մրցական. ուսումնասիրական. փութաջան. * Կրթական եղեալ ծառայեսցէ հօրն երկնաւորի. Ճ. Ա: * Կրթական վարժիչ թէոնականաց: Կրթական ջանիւ: Որ արտաքոյ է բոլոր կրթական քաջողջութե: Զկրթական արշաւանս հինիցն. Յհ. կթ:

ԿՐԹԱԿԱՆՆ. գ. Կրթութի. վարդապետութի. և Արուեստ ըմբշաց, եւն. * Աւետարանին հետաղօտեալ կրթականին՝ մի բազմել յառաջին բազմականին. Արծր. ա. 14: * Բայց միայն ՝ի սակաւուց արուեստից կոչեցելոցն գիտողականացն, բժշկականին, կրթականի և դեկավարականի. Նիւս. բն:

ԿՐԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἄσκησις. Studium, institutio. Վարժութե. հմտութե. փոյթ. ուսումն. ճարտարութե. * Ընթերցասէր կրթականութե. Պիտ: * Բժշկական կրթականութե, եւն. Նար:

ԿՐԹԱՆ, ի. գ.
ԿՐԹԱՆՔ. նաց, նօք. } Կրթումն, կրթութի. մարզք. վարժք. հրահանգք. * Թէև անցեալ է ընդ կորզան կրթանի խրատու ձերոյ: Հմուտ լեալ փառաղոռւ կրթանաց. Յհ. կթ:

ԿՐԹԱՍԷՐ. ա. Սիրող կրթանաց. ուսումնասէր. փոյթ. հետամուտ. * Ցընթերցուած գրոց սրբց կրթասէր և խնամակալու լինել. Սրգ. Բ. պ. Ղ:

ԿՐԹԱՎԱՐԺ. ա. Կիրթ և վարժ. կրթական. ուսումնասիրական. * Զերեց զեղբայրն մեր, և զանդրանիկ մերոյն կրթավարժ և հրահանգարիզձ աշակերտութեան. Ցիղ. առ. յհ:

ԿՐԹԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἀσκητήριον, γυμνάσιον. Locus exercitationis, studii, gymnasium. Տեղի կրթանաց. վարժարան. ուսումնարան. մրցարան. ճգնարան. և Կրթանք. հանդէս. Բուլիմ էէրի. * Այս է նախադուռն կրթարանիս: Զայս առաջիկելով գաղափար կրթարանիս. Պիտ. վերջ: * Առ ոտս սրբյն մաշտոցի՝ նորին հրահանգեալ կրթարանի ուսումնասիրութեանն վարժիւք. Արծր. Գ. 8: * Քաջացան ՝ի մրցմունս կրթարանի ընդդէմ անօրինաց. Շ. բուէջ:

Եւ իբր Պատճառ կրթութեան. կրթող. * Ամփոփիչ խորհրդոց. կրթարան կամաց. Նար. Ղ: * Նա որդւոց իւրոց կրթարան բարեաց. Արծր. Է. 22:

ԿՐԹԵՄ. եցի. ն. Γυμνάζω. Exerceo, polio, erudio. ἀσκέω, colo, studeo. μελε-

τάω, curo. Կիրթ առնել. վարժել. մարզել. հրահանգել. յորդորել. վարել. եւ. ձգնիլ. ջան գործել. ուսանել. կիրթ լինել կամ զգեստ լինել. Թալիմ էթմէք, էօյրէթմէք. * Կրթեա՛ զանձն քո յածպաշտութիւն: Նուէրս կրթելոցն (կամ կրթեցելոցն). ա. տիմ. դ. 7: Եբր. ծէ. 11: * Կրթել զզօրածօնեայն յուսումն. զզօրութիւն (անձին, կամ զզօրս) 'ի նահատակութիւնս: Գործով կրթել զեղկ հմտութիւն արհեստին: Զլինուորն իմաստուք զգլխաւորական իրին արհեստս կրթէ: Անդադար երկով կրթէ զկենդանիս և զժամանակս: Կրթիլ 'ի հանդէս շահից, կամ 'ի գիտութիւն: Կրթիլ ընդ կենցաղօգուտն անյանելով վարժութիւն: Մի՛շտ կրթեալ քաջութեամբ: Ի վայելուչ վարժողաց զօգտակարագոյնսն կրթեալ խրատս. Պիտ: 'Ի համբերութիւն կրթէ. Ցձխ. ծա: * Արքայութիւն երկնից ժառանգս կրթէ. Նար. հէ: * Կրթեալ յերկիւղ տեառն: (Օձն) գիմէ ընդ տեղի ինչ նեղածերպ վիմաց, և ընդ կրթելն կեղեւէ զապականեալ զմորթն. Աֆոբ: * Որ զայս մաշումն կրթի տալ սրտին. Լմբ. աղ: * Կրթի 'ի քակտումն խռովութեան. Ա. օրս. գ:

ԿՐԹԵԼ, իլ. Ձգել, արկանել. քարշել. ձգիլ. բերիլ. Թարթէլ, Թաշէլ, Չրան չգէլ Ն բիթալ, Ֆանջլնէլ, Ն յանչն առնալ, հաճէ ընէլ, յօժարէլ. * Չի մի՛ տկարք կամ չարք 'ի մարդկանէ 'ի միսն միայն կրթեսցեն զբանն. Իգն: * Ըստ օրինացն ոչ խնդրեալ վրէժս, այլ 'ի հանդերձեալսն կրթեալ. Շ. նգբ: * Ի զարմանս կրթեաց զբովանդակ զօր պարսից. Արծր. ա. 5: * Ոչ ընթացա յուռէլն, այլ յանտոն կրթեաց զիշխանութիւն. Ճճ: * Ինքն իսկ յանձն իւր կրթէր զաւեր աշխարհին հայոց: Ամենայն ամբաստանութիւնն 'ի մի՛ ուխտ եկեղեցւոյն կրթեալ էր. Եղիշ. է. Ն գ: * Վնասակարութիւն սպանմանն 'ի քահանայն կրթի. Կանոն: * Ի ծուլութիւն և յարհամարհութիւն պատուիրանին ա՛յ կրթի. Ցձխ. ծգ: * Ի բարի նախանձ կրթեալք՝ ջանացին լաւանալ. Փարպ: * Չի մի՛ կրկնաբանութիւն 'ի չատխօսութիւն կրթեսցի. Նար. լ: * Կրթելոցն 'ի մարմնասիրութիւն. Լմբ. առ ոչխն: * Յորժամ մին միայն կրթեցաւ 'ի պատիւն, ապա գժուարին. Երզն. մթ:

ՉՀԵՑ ԿՐԹԻԼ. Պնդիլ զկնի, գիմել. զհետ լինել փախստէից, և այլոց իրաց. Էթնէ բինմաւ. աըդ-ըըա փէշմէ. * Շապհոյ զհետ նոցա կրթեալ: Հրամայէ զհետ նոցա կրթել բազմաձեռն գնդաւ: Զհետ կրթեալ հասին: Եւ ինքն զհետ թշնամւոյն կրթէր. Խոր. գ. 17. 25: Ցհ. իթ: * Զկենցաղաւէր և զհետ մարմնոյ կրթեալ զմարդկային բնութիւնս. Անան. էկեղ:

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Γυμνασία, μελέτη, ἄσκησις. Exercitatio, exercitium, cura, industria, studium. Կրթիլն. կրթանք. մարզք. հրահանգ, մրցանք. ձիգն. փոյթ. հոգ. վարժութիւն, որպէս հմտութիւն, ուսումն, և սովորութիւն, ընտելութիւն. Թէրպիյէ, Թալիմ, գայրէթ, ալըշմագ. * Մարմնոյ կրթութիւն առաւել ինչ օգտակար է: Ի կրթութեան իւրոյ նորա հանճար. ա. տիմ. դ. 8: իմ. է. 18: * Ի հրահանգս կրթութեան վարժեցին զնոսա. Եղիշ. է: * Բազում կրթութեամբքն յաղթեսցէ թշնամւոյն սատանայի: Վասն բազում կրթութեան որոգայթեալ յուսումն յունաց. Եւս. պտմ. է. 1: է. 19: * Ի ձեռն հանապազորդ կրթութեանցն միայնամարդութեան: Արիստոտէլի կրթութեամբքն հրահանգեալ: Բանական կրթութեանց: Ի աղայականն տիս կրթութեամբ վարժեցեալ՝ զբանական սաանայ շնորհ. Պիտ: * Կրթութեան յոյժ պէտք են գրոց սէգ. Խոսր: * Մահացու կրթութիւնք (ջանք գիւրին): Կործանական կրթութիւն, մոլորապատիր վարժութիւն: Անընտիր գտեալ կրթութեան վայելման լուսոյ. Նար:

ԿՐԹՈՒՄՆ, թման. Նոյն ընդ վ. Γυμνασία. Exercitium. * Ուսումն 'ի խափանին տկարագոյն լինել հարկ է, և ուսումն 'ի կրթմունս գոլով զաւարթագոյն. Գրատ. պէտ: * Ցատուցեկցի կրթմունս. Մագ. ծէ: * Կրթումն հնիմնման այրեցելոցն ջերմանք յաճախագոյն լինի. Նիւս. կազմ:

ԿՐԻԱՑ. Տ. ԿՐԱՑ: Վրք հց. ե:

ԿՐԻՉ. ա. Ենթակայ կրից. կրող. * Մի լիցուք հաղորդ մեղաց հրէից, և կրիչ նզովից. Շիր. ղուկ: * Մարդ ես (ով Թագաւոր), որպէս մեք ամենեքեան, կրիչ ամենայն չարչարանաց և աշխատութեանց. Պիտառ: * Անկաւ 'ի փառացն, և եղև կրիչ ամենայն ցաւոց և չարեաց և մեղաց և մահու և ապականութեան. Լծ. կոչ:

ԿՐԻՏ, ի, աց. գ. Բառ լտ. սգրիբթօռ, սգրիպա. Scriptor, scriba. այսինքն Գրիչ. դպիր. * Կրիտք, որ են թղթագիրք արքայի. Մխ. դպ:

ԿՐԻՏԻԿՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. գրիդիգոս. Κριτής. յորմէ լտ. Criticus. այսինքն Դատաւոր. գատիչ. քննիչ. խուզարկու. * Պարտ է մեզ հայել նախ յետոյ 'ի քուրձ մեր, և ոչ լինել կրիտիկ այլում. Վրք հց. ծ:

ԿՐԾԱԲԱԽ. ա. Բախօղ կամ բախելով զկուրծս. * Կրծաբախ հառաչմամբ: Ի կրծաբախ ձակատահար ձայնմանց. Ճ. Ա: Արծր. դ. 12.

ԿՐԾԱԿՆՈՑ, ի, աց. գ. Περιστήθιον. Pectorale. λογεῖον, rationale. ռմկ. կէօկիւլ, կէօկիւլիւ. թ. կէօքսլիւք, կէօքիւսլիւք. Պահպանակ կրծոց. լանջապանակ. և Տախտակն դատաստանաց 'ի լանջս քահանայապետին. որ և կոչի ԲԱՆԱԿ. * Ի տախտակն դատաստանի, որ է կրծանոց. Նիւ. էլ: * Եւ որ առ լանջօքն, զոր կրծանոց անուանեաց: Վերադոյն՝ յորում անգուտ ակունքն, որ կոչի կրծանոց, երկնի նմանութիւն ունի. Փիլ. էլ. և այլն:

ԿՐԾԱՊԱՀ. գ. Իբր Ցառաջապահ զօրք. կամ պահապան առաջնորդման պարսպի. * Բարանն ... զառաջինն որ եհար՝ երեք այր պահ և զկրծապահն 'ի քաղաքին ձգեաց. Ոսկ:

ԿՐԾԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցաւ կրծոց. կէօկիւս աղրը. * Հիւանդութիւն, ջերմ, և ծանրեն, և կրծացաւութիւն. Շիր:

ԿՐԾԵՄ. եցի. ն. Ἀποκνίζω, διατρώγω. Carpo, rodo, vellico. Ատամամբք կորզել, շորթել զուտելի մի յանուտելի ոսկերաց. ատամամբք քարշելով ուտել. կեղեքել. կէմիրմէք, կէմիրմէք, գաղընմագ, գօրէմագ. * Կեր ... և կրծեցես. ա. թգ. դ. 24: * Կրծէին զմարմինս որբոցն. Ճ. Բ: * Հանապազ կրծելով զչղթայսն. Խոր. բ. 58:

Նմանութեամբ՝ Բաժին ինչ կորզել. յափշտակել. կծանել. * Նախ ընդ երկուս բաժանել (զաշխարհն հայոց) երկու թագաւորօքս արշակունօք՝ զորս կացուցաք. ապա և ընդ նոսա կրծել ջանացաք՝ աղքատացուցանել: Բազում գաւառք կրծեալք հատեալք այսր անդր. Բուզ. ե. 1:

ԿՐԾՈՂ, կամ ԿԾՈՂ. ա. Կրծօղ՝ որպէս ցմուկն. յափշտակող. ագահ. գող. կծծի. կծիծ. * Գողակիցք են գողոց, կրծօղք կրծողք (կամ կծողք), ժլատք, ագահք. Խոր. գ. 68:

ԿՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրծօղ բարք. ընչաքաղցութիւն. գողաբարոյութիւն հանդոյն մկան. * Մեղայ ժլատութեամբ, մեղայ ուշութեամբ, մեղայ կրծողութեամբ. Մաշ:

ԿՐԾՈՒՄՆ, կրծմ. Տ. ԿՐԾԵՄ. * Բարձեալ ունէր քնկերն նորա զհացն, և ոչ կրծոյր 'ի նմանէ. Եփր. թգ:

ԿՐԿԷՍ, կիսի, աց. գ. Ἐφηβία, ἱππόδρομος, μία. κύκλος, γύρωμα. Circus, circenses ludi. (լծ. լտ. ձիրգուս. յն. գիգլօս որ են շրջան, շրջանծիր.) Շրջափակ վայր խաղալկաց. ասպարէզ. ձիընթացք. երիվարարշաւանց. մէյտան, աթ մէյտանը. * Թէատրոնս և կրկէսս շինեցից. բ. մ. դ. 9: * Արշաւանաց 'ի կրկէսի: Ոսկ. յհ. դ. 10: 'Ի ձիընթացս մեծի կրկէսին կառավարել կամեցաւ. Խոր. բ. 76: * Ի կրկէսին մեծի գարձեալ՝ ձիընթացիկ կառավարեալ. Շ. վեր: Իսկ Ոսկ. յհ. ա. 1. * Ոչ և 'ի կրկէսի յայտկայս յայտնեալ խառնիճաղանջ դ. յն. իպպիգոս (որ է գիւրադարձ, գիւրաշրջիկ. հողմավար փոխադարձ.)

ԿՐԿԻՆ. կրկնոյ, ով. 'ի կրկնում. ա. Διπλόος, διπλοῦς, διπλάσιος, δισσός. Duplex, duplus, geminus. Երկպատիկ. երկրորդեալ. երկրորդ. երկեակ. զոյգ. որ ինչ դարձ առնէ կամ շրջան առնու. դարձեալ, նորոգեալ. յաւելեալ. յաճախ. իկի գաթ, գաթ գաթ, չիֆթ. * Արծաթ կրկին առէք 'ի ձեռս ձեր: Կրկին պատմուճանս: Կրկին շղթայիւք: Կրկին պատուոյ արժանի եղիցին: Տացէ ինձ զայլոյն կրկին: Առ կրկնով այրիւն: Ի կրկնութիւն այրի. (այսինքն այր 'ի մէջ այրի, կամ կրկնայարկ:) Եղիցի հրկին քան զայն, կամ քան զքոյն: Կրկին գործեաց զասխտակն: Եղիցի կրկին ոզխց.քո 'ի վերայ իմ: Կրկին բեկմամբ բե՛կ զնոսա, ևն: Իսկ Աստղ. Ֆ. 23. * Պիղծ է առաջի տեառն չափ կրկին դ. իմա՛ կրկնադիմի, մեծ և փոքր: * Կրկին հարուածով: Կրկին ողորմելի: Կրկին աշխար: Կրկին սպասաւորք: Կրկին ճոխութեամբ: Զկրկին խաղաղութիւն: Ցոյծ կրկինս. Նար: * Կրկին բարեփառութիւն, ամբաստանութիւն, արգարութիւն. ևն. Պիտ: * Կրկին կենաց խոստմամբք յորդորէ: Մատնելով կրկին մահու: Ի կրկին աղքատութեանց զերծանիցի. Նիւ. առոկ: * Կրկին ասյս սասպել ուշնին. Եղիշ. է: * Ի կրկնագին թագաւորեալ առ մի ??. այսինքն յերկրորդում նուագի. Խոր. գ. 5: * Կրկին էր, ո՛չ այլ և այլ դէ, այլ՝ նոյն ինքն ած գոլով, և մարդ միանգամայն. Սարգ. հանգ: * Տաւն կրկին գան արքայ: Քառասուն կրկին գան արքայն. Կանոն. այսինքն քառսն, և ութսուն:

ԿՐԿԻՆ. մ. Διπλῆ, λοῦν, λᾶ, διχῆ. Dupliciter, duplum. Կրկին չափով. կրկնապատիկ. կրկնակի. երկպատկաբար. Էրկա խաթ. իկի գաթ. * Կրկին առ ժեցցի հատուցի կրկին: Ընկալաւ կրկին: Խառնեցէք դմա կրկին. ևն: Տես և ԿԱՐՄԻՐ ԿՐԿԻՆ: * Եթէ չգտանի առանցէ, տացէ կրկին. Ելք. իբ. 15: * Կրկին գործեն 'ի մեզ զչարեաւ. Իգն: * Կրկին չահիս. Ոսկ. յհ: * Որպէս լուսքն կրկին պատկերին. զի անծանօթ և այլոց բարեք եղեն, չարքն կրկին պատժին. Տօնակ:

Եւ մանաւանդ՝ Δίς. Bis. δεύτερον, ἐκ δευτέρου. Secundo. Երկիցս. երկրորդ անգամ. միւսանգամ. վերստին. դարձեալ. անդրէն. Էրկու անգամ, մէյմալ, նորէն, նորանոյ. իկինէ, էյինէ, պիր դահա, Բէկրար. * Կրկին երգմնեցուցանել, կամ խնդրել զնոյն վրէժխնդրութիւն: Կրկին չափել (զնոյն տեղի): Կրկին լուացի: Հարցի կրկին: Կրկին հաւ խօսեցաւ: Կրկին մտանել, և ծնանել. ևն: * Կրկին հանդիսանայ զնոյն ձգտել: Կրկին երկրորդել: Ո՛չ միանգամ առէ, այլ կրկին՝ վասն հաստատութեան լինելոյ. Ոսկ. հա: Եսա. իբ. ա: Շ. մթ:

Որպէս և առընթեր բայանուանց՝ իբր Ճ. կամ անդամ. *Կրկին նորոգումն երկրի: Կրկին տուժիւք. Ցհ. իբ: *Կրկին առայցումն: Կրկին անդրադարձմանց: Կրկին առաքինեան. Նար: *Կրկին կաշմամբն փիլիսոփայական ձգեա_ ցէ առ ինքն. Ը. Տիմ:

ԿՐԿԻՆ ԱՆԳԱՄ. Նոյն ընդ վ. Δεύτερον, ἐκ δευτέρου. Secundo. Երկրորդ անգամ. միւսանգամ. Էինէ. *Աղաչեսցի կրկին անգամ իբրև զառաջինն: Եղև բան տեառն առ իս կրկին անգամ: Զատուցանել, կամ պատասխանի տալ, կամ կոչել կրկին անգամ: Զայն եղև առ նա կրկին անգամ. ևն: *Գրեալ առ նոսա կրկին անգամ. Ը. Բղբ:

ԿՐԿԻՏ, իւք. գ. Էրէ վայրի. կամ աղգ երեոց. *Միայն նշանակեաց օդիս գոլ, և ոչ եղունք, կամ այծեմունք, կամ կրկիտք. Բա. սփէէ. ճհ:

ԿՐԿԻՑ. որպէս Կրկուտ, կամ արմատ կրկտելոյ՝ 'ի բարդութիւն է կրկտումն, յուզումն, և գողութիւն:

ԿՐԿՆԱԲԱԽՏԻԿ. ա. Ուր գոյ կրկին բախտաւորութ.(եթէ չիցէ գրելի կրկնապա_ տիկ.) *Կրկնաբախտիկ բախտի առւիչք. Պէտ:

ԿՐԿՆԱԲԱՅ. Այսինքն Մակբայ, որ է ըստ յն. վերաբայ. *Մակբայդ լսի կրկնաբայ, որպէս ինքն ասէ բայ, 'ի վերայ բայի ասացեալ. Եւս. քեր. ('ի Համամայ):

ԿՐԿՆԱԲԱՆԵՄ, եցի. չ. կրկնել զբան, երկրորդել. *Կրկնաբանէ զառ յեսուէ ե_ ղելոց իրացն 'ի քաղեբայ. Նխ. դփ: *Վասն կրկնաբանելոյ զասացեալսն 'ի մէնչ. Խոր. առ ործր: *Եւ կրկնաբանէ՝ յաղագս կըրկ_ նակի գերութեան նոցա. Մխ. Երեմ: *Ոչ յա_ գի 'ի կրկնաբանելն: Կրկնաբանելով զողոր_ մութեն մաղթանսն՝ զխնդրուածսն գթալի առնէ. Լմբ. սղ. և պորդ:

ԿՐԿՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրկնութիւն բանից կամ բառից. երկրորդումն. *Կրկնա_ բանութեն իմն նմանեալ է, և յորդորական բանի. Պէտ: *Զորոյ գերազանցութիւն՝ կըրկ_ նաբանութիւն կոչմանն յայտնէ. զի երգ եր_ գոց ասելն, ևն. Նխ. Երգ: *Ուր պակասն էր, զայն լնոյր. և զկրկնաբանութիւն 'ի բաց վե_ րացուցանէր. Վրք հոլ: *Զի մի կրկնաբա_ նութիւն 'ի շատախօսութիւն կրթեսցի. Նար. Լ: *Սրտի այրեցելոյ է ծուխ՝ կրկնաբանութիւն: Տաղտկութիւն լսողաց՝ կրկնաբանութիւնն. Լմբ. սղ. և պորդ:

ԿՐԿՆԱԲԱՇԽ. ա. Բացատրութիւն ձայ_ նիս Մակբաշխ, որ է ըստ յն. տրամաբաշխ կամ վերաբաշխ. *Իսկ մակբաշխ, այսինքն վերաբաշխ, կամ կրկնաբաշխ. կամ երկուց ևն. Եւս. քեր:

ԿՐԿՆԱԲԱՐՁ. ա. Կրկին մասամբք բար_ ձող. *Իբր 'ի թռիչս թևոց կրկնաբարձ բաղ_ կաց վերատանողաց. Նար. խզ:

ԿՐԿՆԱԲՈՒՂԽ. ա. Բղխող կամ բըղ_ խեալ կրկին իրօք. կրկնավտակ. *Ի կրկնա_ բուխ յաղբերաց անտի զանդս մտաց իւրոց ոռոգեալ. Եւագր. ծ: *Ցօղով կենդանակայլակ կրկնաբուխ վտակացն առոգեալ. Սիս. յոբ:

ԿՐԿՆԱԳԻՐ. ա. Կրկին վերստին գրող. *Եղե սաղաւթիւէ՝ կրկնագիր գալիր օրինաց և և մարգարէից. Մխ. այրիվձն:

ԿՐԿՆԱԳՈՅՆ. ա. Διπλότερος. ըստ յն. ոճոյ, իբր կրկին ևս. երկպատիկ աւելի. *Ըստ որում կատարելագոյնն է և կրկնա_ գոյն առն՝ առ կնոջ ստեղծուածն. Փիլ. [illegible] ա. 25:

ԿՐԿՆԱԳՐԵՄ, եցի. չ. կրկին գրել. երկրորդել [illegible]անգամ գրեալն. *Քաջահը_ մուտ կամեցեալ լինել ընթերցողացն՝ կըրկ_ նագրեցաք երկրորդելով. Խոր. բ. 65:

ԿՐԿՆԱԴԻՍՏ. ա. Կրկին դատելի կամ դատեալ, պարտաւոր յոյժ. *Վասնիչ սր_ քունի դանձուց՝ կրկնադատ և անթափելի. Նար. իզ:

ԿՐԿՆԱԴԻԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրկին դիւ_ րութիւն. աւելորդ անձնդիւրութիւն. շափ հանգիստ քնոյ մեւէք. *Երկրորդ կեանքս (ըստ աշխարհի), որ ըստ խարեանց կամացն կրո_ նաւորին, զկրկնադիւրութիւնս արտաքս քան զատեւմանս՝ առնէ 'ի կորուստ. Եփր. աւետար:

ԿՐԿՆԱԶԱՏԻԿ, ակի. գ. Իբր Երկրորդ զատիկ. *Օրս այս յարաբարդեալ անուն յինքեան բերէ, նոր կիւրակէ, և կրկնազա_ տիկ: Կրկնազատիկ ասի ևն. Տօնակ:

ԿՐԿՆԱԾ. ա. Կրկնեալ. երկրորդեալ. *Այս տեղի կրկնած և երկրորդութեան է. Կիւրղ. ծն:

ԿՐԿՆԱԿ. ի, աց. ա. Διπλοῦς, λῆ, λοῦν. Duplus, a, um; duplex. կրկին. երկեակ. երկպատիկ. իբր գոլ. *Կրկնակ բարեացն ծննդովք զուարճանալ. Նէօս. Եբր: *Կըրկ_ նակ իմն է բնութեան մերոյ կազմած. Նէօս. խաղ: *Կրկնակ հատանի ընկալաւ. Փիլ. լին: *Ոչ կարօտացեալ կրկնակին՝ միանգամայն խայտառ սրբեցայց. Նար. ղբ. իբր կրկնումն:

ԿՐԿՆԱԿ. ա. գ. Ճ. Կրկնապատկեալ. ծալեալ. և ծալք. կնդ. կրկնուած. և կըրկ_ նելով. կրկնակի. և կրկին, այսինքն զար_ ձեալ. գոլ, իբր գոլ, բէերար. *Նկատել զշիլս և զերակս, կամ եթէ զկրկնակս և զծով հանդերձին. Մագ. ծգ: *Կրկնակս պատմէ զմիոյ միոյ արարածոյ զկազմուածսն. Վրդն. ծն: *Այլ և եօթնիցս չափ կրկնակ, դարձցի 'ի ծոց իւր հակառակն. այսինքն եօթնպատիկ. Ը. Էդէս:

ԿՐԿՆԱԿ. կեղծաւոր. երկրու երես. իբր երկուղիւ. *Ո՛վ ընդ մարդկան կրկնակին. Եփր. աւետար:

ԿՐԿՆԱԿ՝ ըստ թուաբանից են թիւք կըրկ_ նութեան առաւելեալք. *Կրկնակք. ա. բ. դ. ը. ժզ. լբ. կդ. ճիը. Սարկ. փոխ: *Ի կըրկ_ նակէ մի ըստ միջէ շարադրեցան: Ի կըրկ_ նակին ա. բ. դ. ը. լինին սոքա հնգետա_ սան: Բաղկանայ 'ի քառաց և 'ի միակաց կրկնակաց. Փիլ. լին. դ. 42. 56:

ԿՐԿՆԱԿ՝ ըստ տոմարագիտաց է Զոյգ մի աւուրց յաւելեալ 'ի հայկական ամսոյ միոյ բաժանելոյ 'ի չորս հաւասար եօթնեակս, որ լինին իը. և կրկնակաւ, լ. *Զինչ է կրկնակ. աւելիք են, որ քան զշաբաթս (քա_ ռեակս) երկու աւուրքն. զոր 'ի վերայ միւ_ սոյն (յաջորդ ամսոյ) ածեալք, մինչև շաբա_ թանայ. Տոմար: *Շաբաթն եօթն օր է, և ամիսն՝ երեսուն օր. և յորժամ զամիսն շա_ բաթ առնես, լինի չորս շաբաթ, և բ օր. և այն կոչի կրկնակ: Հոռի ամսոյն կրկնակն բ լինի՝ մնացեալքն 'ի նաւասարդէ. նոյնպէս և հոռի ամիս զիւր կրկնակն՝ որ 'ի նաւասար_ դէ էառ, և զիւր յաւելուածն (նոյնչափ), որ լինի դ օր, զայն սահմի ամսոյ մատուցա_ նէ. նոյնպէս և զայլսն իմասցիս. զի երթայ ը կարգի, մինչև լինիցի շաբաթ (եօթնեակ ամ_ բողջ չորից). տալ 'ի մին դառնայ. Սարկ. փոխ:

ԿՐԿՆԱԿ, կամ ԿԸՐԿԸՆԱԿ՝ ըստ քերակա_ նաց, որ և ԿՐԿՆԱՒՈՐ, են Բաղաձայնք կի_ սաձայնք, որք փակեն յինքեանս զզօրութիւն երկուց տառից. զոր օրինակ են ըստ թրա_ կացւոյն 'ի յն. ζ, ξ, ψ. ուր հայ թարգմանն յարմարեալ է 'ի մեզ այսպէս. *Կրկընակք են ութ. զ, լ, խ, չ, ջ, ռ, շ, ց: Եւ կըր_ կընակք ասին, զի մի մի իւրաքանչիւր ոք 'ի սոցանէ յերկուց ձայնակրցաց (այսինքն բա_ ղաձայնից) բաղկացեալ է. քանզի բաղկա_ նայ զայ 'ի սէէ և 'ի դայէ ևն. ուր այլք 'ի մեկնչաց յաւելուն և զսոսա. ժ, ձ, ղ, ճ, ևն: Այլ տիրապէս խօսելով 'ի մեզ չէք կրկնակ, եթէ ոչ գուցէ ա. իբր կրկին ըը. և ջ, իբր ջա. կամ աջ: Բայց յայլ լեզուս ի_ րաւամբք կրկնակ կարծին և ղ, խ, ղ, ջ, ծ, ևն. զի կրկին տառիւք հնչեն և գրեն, զոր օրինակ 'ի լտ. sc, ch, ll, ts, zz, ևն: Թող զտառդ ք, իբր քհ. որ 'ի լտ. ph, հնչեալ ֆ, 'ի յունական բառս:

ԿՐԿՆԱԿԱԿԱՆ. ա. Ուր կրկնի կակա_ նումն, կամ լինի կրկին կական. *Զնոյն ձայն կրկնակական եղերերգութեն լալեաց բազմութեն. Նար. խէ:

ԿՐԿՆԱԿԱՊԷՆ. ա. Ուր լինի տալ կրկին կապէնս կամ զվարձս շարախօսութեն. որ_ պէս կաշառք մատնութեն յոր տուեալ յու_ դայի, և զինուորաց 'ի ծածկել զյարութին. *Ցարծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձգութի. Նար. լզ:

ԿՐԿՆԱԿԻ. Ճ. Ἐκ δευτέρου. Secundo. կրկին անգամ. վերստին. Էինէ, Բէերար. *Թլփատեսցես զորդիսն իսրայէլի կրկնակի. Ցես. Ե. 2: *Ի կրկնակի թագաւորելն: Դառնայ կրկնակի. Ցհ. իբ: *Կրկնակի ծնըն_ դեամբ. Շար. այսինքն 'ի մկրտութե, որ և վերստին ծնունդ աւազանին:

ԿՐԿՆԱԿԻ. Δίς. Bis. Երկիցս անգամ. Եր_ կու անգամ. իբր փէֆա, իբր տէրրէ. *Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քայլախ զանգեալ ընդ լեզուոյ. Նար: *Ըստ կրկնակի ծննդեան. յար_ գանդի մարց, և 'ի ջուրս հոգևոր նոր աւա_ զանին. Խոսր: *Կրկնակի պատմել. Ոսկ. Եա:

ԿՐԿՆԱԿԻ. Διπλῆ, διχῆ. Dupliciter. Կըր_ կին օրինակաւ. երկակի. երկպատկաբար. Էրկու կէրդօվլ. իբր Բօրդ, իբր Բիւրլիւ. *Կոչելոյ՝ կրկնակի իմանի. Խոր. ա. 3: *Ունի եօթա_ կայ, ունի և կատարումն. և զիւրաքանչիւր_ ոք 'ի գոցանէ կրկնակի. Սահմ. Է: *Կըրկ_ նակի գնէ զօրութեն առա. Ը. Բուլղր: *Կըրկ_ նակի զբան սիրոյն առաջի դնելով. Սարգ. ա. պ. է: *Կրկնակի բարդեալ. իբր Էրկու խատ. Նար. Է:

ԿՐԿՆԱԿԻ. ա. Διπλοῦς. Duplex, duplus. կրկին. երկեակ. և կրկնապատիկ. Էրկու, Էրկու կէրդ. իբր Բիւրլիւ. *Զկրկնակի ըն_ թացս կենաց մերոց: Ըստ կրկնակի վտան_ գից. Խոր: *Կրկնակի ողջունիւ: Դէմք կըրկ_ նակի կերպից. Նար. ծէ. Լ: *Ցխուկնքն կըրկ_ նակի՝ կիզանին (առ եղնայիւ). Մագ. Լ: *Ողնկայն կրկնակի տանջանք. Սարկ. Լա: *Կրկնակի սփոփանք: Կրկնակի իրաւամբք. Պէտ:

ԿՐԿՆԱԿԻ. գ. Տ. ԿՐԿՆՈՑ. *Եկն եւ 'ի խաչ յն. բայց ոչ մեկնահանդերձ էր. կրկնակի մի զիւրև ունէր. բաժանեցին ըզ_ կրկնոցն. Կոչ. ծգ:

ԿՐԿՆԱՁԻՐ. ա. Ուր իցէ կրկին ձիր, կամ առատաձեռնութի. *Ձրի բժշկութի, կրկնաձիր առողջութի (հոգւոյ և մարմնոյ): Որ կրկնաձիր նշանաւս այսու (ժամահարի յետ ոչ խաչի) նետս արձակեցեր հեռա_ ձիգս ձայնաւորականս. Նար. գ. և ղբ:

ԿՐԿՆԱՄԱԾԵԱԼ. Կրկին ծալեալ և մածեալ յիրեարս. կրկնապատկեալ. *Կըրկ_ նամածեալ քօղ արկանէր, և դաւաղան 'ի ձեռն դնէր. Լմբ. 'ի ծնընդ:

ԿՐԿՆԱՄԱՍՆ, սունք. գ. Մասին մասն. երկրորդական մասն. մանրամասն. *Բաշ_ խեն 'ի մասունս, և 'ի կրկնամասունս. Շէր:

ԿՐԿՆԱՄԵՌ. ա. Կրկին օրինակաւ, կամ կրկին, այսինքն երկիցս մեռեալ (ըստ յն). *Ծառք պտղակորոյսք, անպտուղք, կըրկ_ նամեռք, խլեալք արմատովք. Ցուդ. 12: *Կրկնամեռ խօսուն տունկս անյոյս. Նար. ղճ: *Կրկնամեռք, այսինքն հոգւով և մար_ մնով մահացեալք. Ը. յուդ:

ԿՐԿՆԱՅԱՐԿ, ի, աց. գ. ա. Διώροφος.

Duplex tectum habens. Որոյ են երկու յարկք կամ ձեղունք 'ի վերայ միմեանց. Էքի՜ խաթ. Էքի՜ խաթով չին+. Ի+ի գաթ. *Ներքին տունս, կրկնայարկս, և եռայարկս լինել. Փիլ. լին: *Ներքնատունս և վերնատունս, կրկնայարկս, և երեքյարկս. Ծն. Է: *Արարեր քեզ ինքեան կրկնայարկս, և երեքկնայարկս. Ա՛ս. որս. Է: *Շինէ ապարանս կրկնայարկս և եռայարկս. Խոր. Ա. 13: *Եւ սենեակք կրկնայարկք էին. Վրդն. ող:

ԿՐԿՆԱՅԱՐԿԵԼ, եալ. ն. Իբրու կրկին յարկօք ծածկել. պատել. շրջապատել. *Եւ փառք լուսափայլ ծագմանն կրկնայարկեալ լցին զնա 'ի տորև սէյ տաճարին. Ան. ան. Էկեղ:

ԿՐԿՆԱՆԱԽԱՏ. ա. Որ կրկին նախատինս 'ի մէջ բերէ. *Համբակս տղայ և ողողերայ ըստ եզեկիէլի կրկնանախատն կրշտամբութեն. Նար. ծդ:

ԿՐԿՆԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διωνυμία. Duplex nomen. Կրկնութի նոյն անուան կամ բառի 'ի նշանակ գերազանցութե. *Սր սրց, թագաւոր թագաւորաց, տէր տեառնց. զի՞նչ կամին ցուցանել առացեալքն կրկնանունութք անուանցն. Դիոն. ածայ: *Կրկնանունութեն ասէ առ պարզն զգերագրականն. որպէս՝ զՍբ սրցն, և զտէր տերանցն. Մագ. ան:

ԿՐԿՆԱՇԱՀ. ա. Որ իցէ շահել կրկին ընդ միոյ. *Ընդ կրկնաշահ քանքարացն. Շար:

ԿՐԿՆԱՉԱՐ. ա. Կրկին չար. կարի չար, և Սկզբնաչար. *Զի՞նչ քան զդևսն չարագոյն. վասն զի կրկնաչար առհման է դևն, ամենայն չարութեց գտակ. Մագ:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԻԿ, ակի, կաց. ա. Διπλάσιος, διπλοῦς, οῦν. Duplex, duplus, um. Երկպատիկ. կրկին. կրկնեալ. որպէս ծալեալ մի 'ի միոյ վերայ. կամ պատեալ կուղ 'ի կուղ. Էքի՜ խաթ. Ի+ի գաթ, Ի+ի գաթը. *Կրկնապատիկն՝ կիսոյն կրկնապատիկ է. և կէսն՝ կրկնապատկին է կէս. Արիստ. տոբնլ: *Տասն հնգին կրկնապատիկ է. Սահմ. ծէ: *Ոչ ընդունելով զնա կիսոյն և կրկնապատկին. Կիւրղ. գնդ: *Զտուրժան կրկնապատկացն պարտապան իցէ. Պղատ. օրէն. Է: *Կրկնապատիկ բարիք, կամ ահաւորութեց, կամ հատուցմամբ. Պիտ: *Կրկնապատիկ պատժաւորութք. Նար. լա:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԻԿ. Երկատեսակ. կրկին. Էքի՜ կէրպ. Ի+ի Թիւրլի՜. *Ունի և այսպէս արդարացուցանել զայս խնդիր կրկնապատիկ մտօք. Իգն:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԻԿ. ա. մ. Նորոգ, կրկին, վերստին. Նորանց. Էէնիտէն. *Դարձեալ կեցուսցես զմեզ կրկնապատիկ նորոգմամբ. Յհ. իմ. Էկեղ: *Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութեն (բանից). Նար. հէ:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԻԿ. մ. Կրկնապատկութք. կրկին. կրկնակի. Էքի՜ խաթ. Ի+ի գաթ. *Կրկնապատիկ զգաստատասն 'ի նմանէ պահանջեսցիք: Կրկնապատիկ ունին զատանջանս: Զվարձսն լիով առնուցու կրկնապատիկ. Սարգ. յհ. Ը: Ն Ա. պ. Է. Ն Թ: *Կրկնապատիկ հատուցանել չարիս. Պիտ: *Զհետ մարմնոյ առնէն կրկնապատիկս. Վրդն. ծն:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԿԵՄ, եցի. ն. Διπλόω. Duplico. Կրկնապատիկ առնել. երկպատկել. և կրկնել. երկրորդել. Էքի՜ խաթ ընէլ. Ն Էքին անգամ ըոէլ. Ի+ի գաթ էթմէ+, Թէ+րարլամագ. *Որք զտաղանդն կրկնապատկեն, և շահս բերեն գնեն առաջի տեառն. Լծ. ածոբ: *Զի թէ դաւիթ 'ի գործոյ բնական գթոյն ոչ յոգէր զթշուառականն որդւոյն անուան կրկնապատկել, որչափ ևս առաւել այ օրհնութենն քաղցր է որ սրտին 'ի միշտ կրկնապատկել. Լմբ. ող: *Զիպատոս 'ի յոլով կրկնապատկելն զարձակելն՝ ոչ այլ ինչ իրաւացի պատասխանի լսէր, բայց միայն զի խոյզ հանին. Սկևռ. Եւ:

ԿՐԿՆԱՊԱՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրկնապատկելն, իլն. կրկնումն. երկրորդումն. և կրկնանունութի. *Ի ձեռն առաջին կրկնապատկութենն, այսինքն արհեստ արհեստից, թագաւորի նմանեցոյց զխմաստասիրութին. իսկ 'ի ձեռն երկրորդ կրկնապատկութենն, այսինքն մակացութի մակացութեց, այ նմանեցոյց զխմաստասիրութին. Սահմ. ծա:

ԿՐԿՆԱՊԱՐԻՍՊ. ա. մ. Ունօղ կամ ունելով զկրկին պարիսպս. *Կրկնապարիսպ աշտարակեալ. Եւագր. ծ:

ԿՐԿՆԱՊԱՐՈՅՐ. ա. Կրկնեալ և պարուրեալ կորուք. կոր և ճանկաւոր. *Կըրկնապարոյր կռածագ կոցաւն. Նար. խէ:

ԿՐԿՆԱՊՂՏՈՐ. ա. Կրկնակի պղտորեալ. կամ կրկին խոգք պղտորիչ. *Զերկնամանցդ երկակի մատուռս զկրկնապղտոր խորհրդոցդ զցանկականիդ գործարան. Նար. խէ:

ԿՐԿՆԱՊՍԱԿ, ի, աց. գ. Կրկին պսակ. (իսկ ածակ. ունօղ զկրկին պսակս.) *Նա պսակեսցի կրկնապսակաւ սիրելեաց լուրոց. Վանակ. յոբ:

ԿՐԿՆԱՍՏԻՆ, տեան, տինք, տեանց. գ. Կրկին ստինք. (իսկ ա. ունօղ զկրկին ստինս.) *Կրկնաստեամբք (կամ կրկնաստեամբ) կաթն արբուցէք ողջայացելոցս առ 'ի քն. Շ. փող. ատոտ:

ԿՐԿՆԱՎԵՐՏ, ի,ից. ա. Ունօղ զկրկին կամ զկրկնեալ վերտս, զոլորեալ հիւսուածս, կամ զծածանմունս ըստ ալեաց. (որպէս ցփսի ընտրի). Ի+ի գաթ, կամ Տէչլի զօֆ. *Ստանալ փափուկ ինչ հանդերձ. բարակս և ողորկս, և այծենիս կրկնավերտս. Մագ. ոբէմ: *Մի այսօր այծեայս ագցուք, և վաղիւն կրկնավերտս. Վրք հց. Յ: Ն Ճ. Ժ:

ԿՐԿՆԱՎՏԱԿ, ի, աց. ա. Ունօղ բղխեն կրկին վտակք, առուք, հոսանք. *Կըրկնավտակ կողին աղբերբ. Շար: *Յայտարարութի առ 'ի կողից փրկչին կրկնավտակ աղբերացն. Լմբ. պտրգ:

ԿՐԿՆԱՏԳԵՂ. ա. Կրկին կամ կարի տգեղ. *Կրկնատգեղ և անվայելուչ պատահմանց. Նար. ղբ:

ԿՐԿՆԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Երկատեսակ. կրկին. Էքի՜ կէրպ. Ի+ի Թիւրլի՜. *(Խաչին քնի) աղատեցաք 'ի կրկնատեսակ մահուցն. Սարկ. պպ:

ԿՐԿՆԱՐՕՐ ԱՌՆԵԼ. Կրկին տրորագրել; վերստին հերկել. և վաշ քննել. մինր խուզարկել. որոճել. *Պարտ է կըրկնարօր առնել զբանն. Սեբեր. Բ:

ԿՐԿՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Կրկնակ ըստ քերականաց. որ և ԿՐՍԱՁԱՅՆ. *Զամենայն ընտրութիս նշանագրոյն, զիրբագոյնսն, զըղկարճն և զերկայնն, զաւանձինն և զկրկնաւորն՝ միանգամայն յօրինեալ և յանկուցեալ. Կորիւն:

ԿՐԿՆԱՔԱՅԼ, ի, ից. գ. Քայլ երկրաչափական, երբ կրկինն հասարակ քայլի. *Հինգ ասպարեզն մղոն մի է. մի ասպարեզն՝ Ճ կրկնաքայլ է. քայլն Ե ոտք է. Տօմար:

ԿՐԿՆԵՄ, եցի. ն. Διπλασιάζω, διπλόω, ἐποδιπλόω. Duplico. δευτερόω, secundo facio, intero. ἐπικάμπτω, ἀνακάμπτω, flecto, reflecto, ևն. Կրկին առնել զմիակն. երկպատկել զնոյն թիւ, կամ զիր. ծալել. ոլորել. բարդել. յաւելուլ. երկրորդել ըզնոյն զգործ. Էքի՜ խաթ ընէլ. Վրայ Բէբէլ. Նոբէն ընէլ կամ բոէլ. Ի+ի գաթ էթմէ+, Թէ+րարլամագ. *Կրկնել զփեղկն, կամ զառւր, կամ զձայն. Ել. Իշ. 9: Եղէկ. Իա. 14: Իգ. 2: *Վասն կրկնելոյ երազոյն փարաւոնի երկիցս անգամ. Ծն. Խա. 32: *Հարից զտդ գեղարդեամբս յերկիր միանգամ, և ոչ կըրկնեցից. Ա. Թգ. Իզ. 8: Բ. Թգ. Ի. 10: *Հեղէք 'ի վերայ ողջակիզացդ. կրկնեցէք, և կըրկնեցին: Կրկնել զճանապարհս: Կրկնեցան՝ ելին ընդ ճանապարհն 'ի բասան: Անդրէն կրկնեսջիք (կր''). որպէս կթող յոճ իւր: Ելանիցեն (յարգանդէ), և անդրէն ոչ կըրկնիցեն (իբր դարձ առնել): Ծունր կրկնել: Ի կարմրոյ կրկնելոյ (այսինքն կրկնաներկելոյ, կամ ոլորելոյ): Դարձեալ կրկնէ՝ լինէր զօրաժողով (յն. յաւել): Մի կրկնեսցին 'ի վերայ նոցա նոյն չարիք: Յոյն ձայն գտանին՝ առ. հասարակ լերինք և հովիտք կըրկնեալ բարբառով ընդդէմ հնչեցին. ևն: *Զոր ջեռուցեալ՝ կրկնեաց, բոլորեալ որպէս պսակ. Խոր. Գ. 37: *Կրկնեալ պարտնոց: Ծունր պաղատանաց կրկնեցի: Զկատն երեքկին տակիմբ կրկնեցեր: Կրկնեաց 'ի նոյն կարգ բանի: Զի մի կրկնեսցին կրկին քեզ չարիք. Նար: *Կրկներ և երեքկներ զոււս (կամ զանսուա) երգումն. Եղիշ. Գ: *Զանընդել գազանն 'ի խոտորմանէն կրկնել. Ոսկ. յհ. Է. 18. *Ի նոսին կրկնեցին նոքա խաւրեանց ... այսինքն շրջեցին. Խոսրով: *Վերճարեաց զպէտսն՝ որ երթեալն էր նա. կըրկնեցաւ եկն նա յաղէքսանդրիա ... այսինքն դարձաւ. Եւս. պտմ. Զ. 16:

ԿՐԿՆԵԼ. Ἀπολαμβάνω. Respondeo. Երկրորդել զպատասխանի. պատասխանել. Տէլվաղ վէրմէ+, ըէփ+ի +էլամ էթմէ+. *Կրկնեաց անդրէն առասնոյ, և ասէ ցտէր: Կրկնեալ անդրէն յորոյ՝ ասէ: Դարձեալ կրկնեալ տեառն յամպոյն՝ ասէ ցյոբ. ևն: *Կըրկնեալն, այսինքն է պատասխանեալ. քանզի ոմանք 'ի թարգմանացն այսպէս եդին: Բայց կրկնեալ՝ յիրաւի և 'ի բարւոք ժամու առացաւ. վասն զի իբրև 'ի միջմանէ 'ի տեղ դնէ զպատասխանիս ... պատասխանէ ճգնութք. Իսիւփ: *Երաց զբերան իւր, և յերկինքն մեծ է անդրէն զանձն կրկնել ոչ կարաց (այսինքն տալ պատասխանի). Կոչիւն:

ԿՐԿՆԵՌԱՑ. ա. Կրկին եռացեալ կամ եռացուցիչ. *Եղիցի հայրս այս ... մաւս (միսումն) կրկնեռաց և բարեփափուկ չէրմութե. Նար. ղգ:

ԿՐԿՆՈՑ, ի, աց. գ. Διπλοΐς, ΐδος. Diplois, oidis; duplicata laena, tunica, amictus, toga, pallium, chlamys, ևն. որ և ասի ԿՐԿՆԱԿԻ. Կրկնեալ կամ երկպատ ըզգեստ 'ի վերայ առաջնոյն. վերարկու. արկանելիք. քղամիդ. փիլոն. աղաբաղոն. Թիկնոց. Ձիւպպէ, ... *Կրկնոց փոքրիկ առնէր նմա. Արկեալ զիւրև կրկնոց: Բուռն եհար զանձոյ կրկնոցի նորա: Արկեալ զերասանս հանդոյն կըրկնոցի: Արկ զքև զկրկնոյն արդարութե յոյր. Արկցեն որպէս կրկնոց զամօթ իւրեանց զիւրեանմբք. ևն: *Պճնումն հանդերձից իշխանաց է, և կրկնացաց՝ քաղաքացեաց. Մագ. ոբէմ: *Ի կրկնոցս վերջնաւորս փողփողելով. Անան. Էկեղ:

ԿՐԿՆՈՑ, ի. ից. գ. Կրկնութի ամուսնութէ սխալական՝ կարծելով վախճանեալ զամուսինն բացական. *Կրկնոցից աղաչխարութենն 'ի վերայ եղիցի: Նոյնպէս և զկըրկնոցն ապաշխարեացեն. Մխ. դտ:

ԿՐԿՆՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Καμπή, κάμψις. Flexura, flexio. ἄρθρον, articulus Ծալք. յօդք. ծալուած, խուզ. ... *Կնճիռն մեղքն են՝ որ բազում կրկնուածս ունին. Ոսկ. Եզ: *Հատան ձեռք նորա 'ի կրկնուածս արմանցն. Ճ. Գ: *(Մէնորու զգիտը ծաղկանց) 'ի կրկնուածս տերեցն ընդունելին, կամ ... Ան. գ.

Ղ։ Ճ. Ե։ *Բոցն կրկնուած չունէր՝ որպէս մեր ծնկացս. Լծ. Եւագր։

ԿՐԿՆՈՒԱԾ. ա. Յո̄ ռմկ. ք կրկնեալ. երկրորդեալ. *Կրկնուածցան գժուարին է քան զառաջինն. Բրս. մրկ. Եղծ. ցուց։

ԿՐԿՆՈՒՄՆ. գ. Կրկնելն, ինն. երկրորդումն. *Մի ոք աղարտեսցէ զկրկնումն բանից։ Ճ. Ե։

ԿՐԿՈՎԻՄ, կամ ԿՈԿՈՎԻՄ. եցայ. չ. Բառ ռմկ. իբր Շլանալ. մնալ աչաց. կմ 'ի դուրս ցցուիլ. *Առիւծն եհար ատամն 'ի ծնօտս գայլոյն, և կրկովեցան (կմ կոկովեցան) աչք նր։ Աչք գայլոյն ուռոյց զխս, որ արտաքս կրկովեցան. Ոսկփոր։

ԿՐԿՈՒՆՔ. Տ. ԿՐՈՒԿ, ԿՐԿՈՒՆՔ։

ԿՐԿՈՒՏ. կոյ, տոյ. գ. Ξυλάριον. Ligniculum, lignum parvum. (յորմէ Կրկտել.) Կոտորակ փայտի. խռիւ. ... *Քաղեմ կրկուտս երկուս. Գ. Թգ. ԺԷ. 12։ *Որ զհայթայթանաց կրկուտն 'ի պահպանութեան աւուր ժողովէր. Նար. Կ։ *Բերին կրկուտ մանրախռիւ, դնել կրակ, և ջեռուցանել զնոսա. Ոսկ. Գծ։

ԿՐԿՋԱՁԱՅՆ. ա. Կարկաչող ձայնիւ. *Զկրկջաձայն երամս կաքաւացն. Փարպ։

ԿՐԿՏԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալ 'ի կրկտէ, 'ի խռուոյ. ... *Տատրակն ըղ կրկտակերտ զգուշնաքեայ փայտակերտիւն ապաւէն ծննդոցն պատրաստէ. Աթան։

ԿՐԿՏԱՆՔ. լինի որպէս Կրկուտ. այլ ԶԿՐԿՏԱՆՔ, տես 'ի Զ։

ԿՐԿՏԱՔԱՂ, ի, աց կամ ից. ա. Որ քաղէ զկրկուտս. ժողովող խռուոյ. ... *Քարկոծել զայն զկրկտաքաղն 'ի շաբաթու. Նխ. Թուոց։ *Զկրկտաքաղն ըմբռնեալ 'ի շաբաթու, և քարկոծեալ սպանին. Ոսկ. Ի. կոր։ և ս և Վրդն. Թուոց։ Երզն. մթ։ Լծ. Նար։

ԿՐԿՏԵՄ, եցի. ն. Քաղել որպէս զկրկուտ, կմ կոտել կոտել կրկլին և կրկին զնոյն իրս. զի նշանակէ՝ ի խնդիր ելանել կամ քաղել. հետազօտել. մանր զննել. ... *Այլք զգերեզմանս կրկտեն.. (յորմէ Գերեզմանակրկիտ.) Եզնիկ։ *Ի գերեզմանաց կրկտեաց հան զնոսա. Եփր. համառ։ *Մատուցեալ յոյլոց տկան զչիւղ կրկտեն. Փարպ։ *Զատակն քննել և մանր կրկտել. (յն. մի բայ). Ոսկ. յհ. Բ. 12։ *Զինչ հարկ իցէ զայնպիսի իրս մանր կրկտել. Եւս. քր. Ա։

ԿՐՃԱՏ, ի, աց կամ ից. ա. Κολοβόκερκος. Caudâ mutilatus. (Արմատն է կրճ. որպէս յն. ...) Որ հատեալ է ձեռն, ագին, ատամն. և ս և Թլփատեալ. ... *Զարջառ և զոչխար՝ զականջատ կամ զկրճատ. Ղևտ. ԻԲ. 23։ *Մերկացաւ սուր կրճատին. Գր. տղ. ...։

ԿՐՃԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական Թլփատելոց կամ Թլփատութեան. և Թլփատեալն՝ իբր պոչատ. *Զգոյշ եղերուք 'ի շանց անտի, և 'ի կրճատական պարծանաց անտի. Ոսկ. 'ի փիլիպ։ *Իսկ առ կրճատականսն՝ որ 'ի Թլփատութենէ անտի են, այսպէս պատահեսցիս. Կոչ. ԺԲ։

ԿՐՃԱՏԵԱԼ, ելոյ, ոց. Ոմն ներքինացեալ. և Թլփատեալ. ... *Մի մտցէ մալեալն և կրճատեալն յեկեղեցի Տն. Օր. ԻԳ. 1։ *Որդիք կրճատելոցն.. այսինքն հրէից. Կոչ. ԺԲ։ Ը. ... Երզն. մթ։

ԿՐՃԱՏԵՄ, եցի. ն. Հատանել զԹլփատն, կմ զերկուորիս. Թլփատել. ... ներքինացուցանել. *Որ կրճատեաց զինքն, մի եղիցի ժառանգաւոր։ Եթէ ոք ժառանգաւոր զինքն կրճատեսցէ, լուծցի կանոն։ Տ. և ԿՐՃԱՏԵԱԼ։

Առնել լայնաբար, Հատանելով իմն կարճել. յապաւել. ծայրատել. խեղել. զենուլ. բառնալ 'ի կենաց կամ 'ի միջոյ ... *Ընդդէմ ելից քեզ 'ի ճանապարհին, և կրճատեաց զվերջին քո. (յն. զպոչ քո)։ Ելանէին յամենայն քաղաքաց, և կրճատէին զնա. Օր. ԻԵ. 18։ Ա. Դ. Է. 46։ *Եթէ կրճատեսցի երկոտանին.. այսինքն կորեսցին կամ ծայրաքաղ լիցին ոտք նորա. Պորփ։ *Զպարարտացս կրճատեաց.. այսինքն զենուլ. Մծբ. Ծ։ *Մարկիոնացիքն շուրջ կրճատեցին զպատգամս հնոյ կտակարանաց 'ի նորոց կտակարանաց անտի. Կոչ. ԾԳ. յն. պարաբարձին։ *Զմարդկայինն 'ի բաց կրճատեալ եհան 'ի մարմնոյն քնի զբանական հոգին. Յհ. իմ. երև։ *Ո՛չ համայնաջինջ և ամենապատ զմարմին ծնողացն կրճատեցեր։ Որպէս 'ի հատումն և 'ի նուազութեան միոյ յանդամոց՝ կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութեան մարմնոյ։ Սահմանաւն սիրոյ զպարտեաց արմատ կրճատեաց. Նար. ... *Ոչ յանդգնիմք կմ 'ի բանէն կմ 'ի մարմնոյն նորին կրճատել զմասն ինչ կենդանական զօրութեան. Խոսրովիկ։

ԿՐՃԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατατομή. Concisio. κόλουσις, mutilatio. Թլփատութիւն. յապաւումն. խեղութիւն. *Զգոյշ եղերուք 'ի կրճատութենէ անտի. Փիլիպ. Գ. 2։ *Կրճատութիւն մարդոյ. զի ակն ընդ ական առաց, են. Սարգ. յկ. Է։

ԿՐՃԵՄ, եցի. չ. ն. Βρύχομαι. Frendo, strideo. կամ Կրճել՝ իբր անուն, Βρυγμός. Stridor. որ և ԿՐՃՏԵԼ. Կրճ կրճ ձայն հանել ատամանց, կմ շօշափել զմիմեանս բաբախմամբ. մանաւանդ յերեսաց սաստկանալոյ. ... *Լալ, և կրճել ատամանց. Մտթ. Ը. 12։ ԺԳ. 42։ Ղկ. ԺԳ. 28։ Լմբ. ող։ Երզն. մթ. են։ *Հեծծեցեմք, և զատամունս կրճեցեմք. Ոսկ. մ. Բ. 12։

Իսկ Նիւս. կազմ. *Զի մի կրճեսցի (կամ կճնեսցի) մարդկային ոգւոցն բազմութիւն.. իմա ըստ յն. կրճատեսցի։

ԿՐՃԻՄ, մք. } ԿՐՃԻՄՆ. գ. } Μέσον. Spatium. διάφορον, discrimen. διάστημα, intervallum. κώλυμα, obstaculum. μεσότοιχα, medium murum. (որպէս կիրճ իմն.) Ընդ մէջ անկեալ ինչ. իբր խափան կամ որոշիչ. միջնորմն. անջրպետ. խորոց. խտիր. տարբերութիւն. որգելք. ... *Բազում կրճիմ 'ի միջի ընդ այս և ընդ այն ոգի կայ։ Կրճիմքն 'ի միջոյ բարձեալ։ Ոչինչ այնչափ 'ի մէջ պատուիրանացն կայ, ուչափ ինչ կրճիմ 'ի մէջ իցէ երկնացն և երկրաց. Ոսկ. մ. Բ. 2. 5. 18։ *Բազում կրճիմն կայ 'ի մէջ այսոցիկ ‥ (ընդ շնորհս և ընդ օրէնս, ընդ քն և ընդ մովսէս). Ոսկ. յհ. Բ. 13։ *Արիւնն լինէր կրճիմն ընդ նմ և ընդ եգիպտացիսն, և ընդ սատակիչն. Ոսկ. եբր։ *Զանիծիցն բարձեր զկրճիմն. Պրպ։ *Կրճիմն և ցանգ եղաւ։ Կրճիմն խաղաղութեան՝ մեղքն. Լմբ. պտրգ. և աղ։ *Առ 'ի կալոցն կրճիմն ը մէջ արկանելոյ, որ ոչ էին անդ. Բրս. մրկ։

ԿՐՃԻՒՆ, } ԿՐՃՈՒՄՆ, } կրճումն. գ. Կրճելն ատամանց. որ և ԿՐՃՏՈՒՄՆ. Կրճեփումն. *Ա՛ծ զմտաւ զկրճիւն ատամանցն. Բրս. մրկ։ *Կրճումն ատամանց. Ոսկ. յհ. Բ. 11։ Եփր. յղ. գուշ. Նար. Լմբ. են։

ԿՐՃՄՈՒՆՔ, կամ ԿՈՃՄՈՒՆՔ. որպէս կնճռումն. խորշոմն. ... Grinza. լտ. ruga. յն. ῥυτίς, ἀμαρυγή. *Ձեռնադէտական է, յորժամ պարզելով զձեռս, ձայն կրճմանցն (կամ կոճմանցն) որ 'ի նմ, ասիցեմք, այս ինչ նմա կայ և միայն. Նոննոս։

ԿՐՃՏԵՄ, եցի. ն. Կրճել զատամունս, շփել ընդ միմեանս, և որպէս թէ արկել 'ի նշանակ քինու ցասման. ... *Կրճտել զատամունս 'ի վր նր. Տես Յոբ. ԺԶ. 10։ Սղ. ԼԴ. 16։ ԼԶ. 12։ ճժա. 10։ Ողբ. Բ. 16։ Գծ. Է. 54։ ոտ և յայլ գիրս։

Իսկ յասելն, *Զկաթն ուտէք, զխաշինս զգենուք, զպարարտս կրճտէք, և զխաշինս իմ ոչ արածէք. Եփր. աւետար. իմա կամ ընթերցիր, կրճատել. իբր զենուլ։

ԿՐՃՏՈՒՄՆ. Տ. ԿՐՃՈՒՄՆ. *Լալումն, և կրճտումն ատամանց. ՃՃ։

ԿՐՄՂՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ἀδάμαστον. Indomitum esse, indomabilis vis. Կրմուղ որմող գոլն. անվարժ լինել կամ չառնել սանձ. ամեհութիւն. *Զառիւծոյն (կերպարան 'ի հրեշտակս) ցուցանել վարկանելի է զիշխանականութիւն, և զուժգնութիւն, և զկրմղութիւն. Դիոն. երկ։

ԿՐՄՈՒՂ. Տ. ՑՐՄՈՒՂ։

ԿՐՈԿՈԴԻՂՈՍ, կամ ԿՐՈԿՈԴԻԼՈՍ. ան. Տ. ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ. *Առ բաբելոնացիսն վիշապն պատուեցաւ, առ եգիպտացիսն կրոկոդիլոսքն. Յհ. իմ. պաւղ։ *Գազանք ջրոցն, զոր ... յոյնք անուանեն կրոկոդիլոս. Մագ. երեմ։ *Պաշտեցին զկրոկոդիլոս և զամենայն սողունս և զզեռունս. Վրդն. ել։

ԿՐՈՀ. Տ. ԳՐՈՀ. (իբր ազգ. ցեղ.) *Բազում կենդանիք արար անդ յերեք ցեղ կրոհ, որ է բաժինք. զթռչունս երկնից, զջրային կենդանիսն, զգազանս 'ի լերինն. Տօնակ։

ԿՐՈՆՈՍ, կամ ԿՐՈՎՆ. Տ. ԿՌՈՆՈՍ։

ԿՐՈՎԿՈՍ. Այն է ըստ յն. Գրէք... և հյ. Քրքում։ Նոննոս։

ԿՐՈՒԿ, կամ ԿՐՈՒԿՆ, կրկան, կրկունք, կրկանց. գ. (որ առ յետինս առաւել գրի ԿՐՈՒՆԿ կամ ԿՐՈՒՆԿՆ, կրնկան են.) Πτέρνα. Calx, calcaneum. (լծ. և crus, σκέλος, սրունք. ար. ...) Յետակողմն ոտից. գարշապարք. և Յետոյին կողմն. կրունկն. ... (լծ. ընդ կրունկ.) *Ցայն սակս ընդ կրունկ նոա հանջիս. Փիլ. լին։ *Ցայտնեցաւ յետուստ քո՝ խայտառակեալ զկրկունս քո. Երեմ. ԺԳ. 22։ *Ցետ կոյս կորացան կրկունք ոտից նր. Եզնկ։ *Ի կրընկացն մինչ 'ի գագաթն. Վրդն. ծն։ *Ի կրկունս (կօշկաց) սևացեալս պղպջակ առաջին խառնիցէ. Ոսկ. մ. փիլ. Գ։ *Իսկ և իսկ ապա 'ի կրունկն (ք զինի) ամբարձեալ բարբառոյն՝ յորդունս զեռալ. են. Ոսկ. Գծ։

ԴԱՌՆԱԼ ԸՆԴ ԿՐՈՒԿ կմ ԸՆԴ ԿՐՈՒԿՆ, ԿՐՈՒՆԿՆ. } Ἀναχωρέω, μεταβάλλομαι, ἐπιτρέπω, ἀποστρέφομαι. Convertor, reverto, or, redeo. Յետս կմ յետս կոյս դառնալ. ... *Դարձաւ կմ դարձան անդրէն ընդ կրունկն (կամ 'ի կրունկ, կամ ընդ կրունկն). Յես. Է. 15. 2։ Դփ. Ի. 48։ *Դարձիլք ընդ կրունկ (կամ ընդ կրունկն) 'ի նմանէ. Բ. Թգ. ԺԱ. 15։ *Արեգակն ընդ կրունկն դառնայ. Դիոն. Թղթ։ *Ընդ կրունկն դարձաւ քաջն տերեւնախանձս. Խոր. Գ. 39։ *Ընդ կրունկն (կամ կրունկն) անդրէն զերբ... դարձուց յորձանս. Սարգ. ... *Սա ընդ կրունկն գայ. Լմբ. ... 'ի սորէ 'ի վեր խաղայ. այսինքն՝ Նախ զանօրէնութեան խօսի, և ապա զճնութեանն։

ԿՐՈՒՆ. ա. որ և առաւել ԿՐԵԼԻ. իբր Կրաւոր, ենթակայ կրից. (վրիպակաւ գրի և կռուոյն.) *ԶԾ արար, զհեռ և զանկարգ և զանդամս և զկրուն էութն (նիւթոյ) հաշտ և համբոյր՝ քաւիչն բարեգործեալ. Փիլ. լին։

ԿՐՈՒՆԿՆ. Տ. ԿՐՈՒԿ։

ԿՐՊԱԿ, ի, աց. գ. Ταβέρνα. որ է բառ լտ. Taberna, officina. տես և ՏԱԲԵՐՆ.

χαπηλεῖον, caupona. Գործարան և վաճառանաց արհեստաւորաց. խանութ. և կապելիոն. պանդոկ. փուգէան, գէլխանէ. և մէխանէ. * Երիցն կրպակաց. Գծ. ԻԸ. 15: * Յայգեգործութիւս, և 'ի կրպակս, և յագահունս. Սարգ. յկ. Է: * Շրջին 'ի կրպակս և 'ի հրապարակս. Վրք. հց. Ա: * Ծախեր այր 'ի կապելիոնսն և 'ի կրպակս մնանիցէ. Ոսկ. Եբր. Է: * Որ 'ի կրպակսն անխրատեն վաճառականօքն. Լմբ. ող:

ԿՐՊԱԿԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Կրպակ. և որ ինչ նման է նմին. տեղի և տուն շահելոյ յառեւտրոյ. * Որքան ծախուեալ կրպականոցքն բազմանան, փառս չլինելութեան գնեմք. Լմբ. պտրգ. (որով հեգնէ զաւանձին մատրուկս արծաթասէր քահանայից:)

ԿՐՊԱԿԱՄՈՒՏ. ա. Որ ինչ լինի մտանելով 'ի կրպակս և 'ի կապելիոնս կամ 'ի պանդոկս. * Իբրեւ փախիցեր յամենայն կրպակամուտ պղծութենէ. Կոչ. Ժ. յն. χαπηλοδυτεῖν, cauponas intrare.

ԿՐՊԱԿԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Վերակացու կրպակի, և պանդոկի. * Կան և մնան քեզ պառնիկք, և կրպակապետք. Վրք հց. Ձ:

ԿՐՊԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Κάπηλος. Tabernarius, caupo. որպէս իտ. Bottegajo, և oste. Ունող զկրպակ. նստող 'ի կրպակի. վաճառական. կրպակապետ, և պանդոկապան. խանութպան. փուգէան ուսթահը, և մէխանէճի. * Սա տեղի ձգնողաց է, և ոչ է տեղի վաճառոյ կրպակաւորն փերեզակաց. Վրք հց. Բ: * Ճանապարհ արարեալ 'ի կրպակաւորսդ՝ չահաւորեցէք. Զգր. ՂԲ: * Գնեաց կուսեն ոստուեաց, և համարեր զգրամն 'ի կրպակաւորն. Վրք հց. Ձ: * Կրպակաւորն չահիցն աղագաւ զկրպակին բազմացուցանէ. Լմբ. պտրգ: * Զանարատ գինին, զորոյ չնորհն կրպակաւորացն ջուր ոչ ժամանացոյց: կամին ընդ գինին խառնելով, ոչ ջուր ըստ կրպակաւորացն սովորութե. Նխտ. Երգ: * Զօրէն կրպակաւորացն (գինւոյ) խաբէութեամբ. Առակ. Գ. 21: * Կրպակաւորք քո խառնեն ջուր ընդ գինի. Եփր. ուէփար: * Անիծանէ զկրպակաւորսն. Սանահն:

ԿՐՊԱԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վաճառականութիւն 'ի կրպակի կամ 'ի պանդոկի. խանութպանութիւն. * Զներհակն կամացն ծոյ զվաճառաշահութիւն, զկրպակաւորութիւն. Սարգ. յկ. Ծ:

ԿՐՍԵՐ. ԿՐՍԵՐԱԳՈՅՆ. Տ. ԿՐՏՍԵՐ, ևն:

ԿՐՍԵՐԱԴԱՍ. ա. Ցետադասեալ որպէս կրտսեր. * Սորադասական են, ներքնադասք կամ կրսերադասք. Երզն. քեր:

ԿՐՍԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կրտսեր ոք. փոքրիկ. վայրագոյն. * Առ ընկերակիցս սէր, առ կրսերականս անկեղծաւորութի. Ճ. Բ: * Հանգոյն իսկական, ոչ կրսերական. Գնձ:

ԿՐՍԵՐԱՐԱՐ, ըք. ա. գ. Νεωτεροποιός. Res novas moliens. Որ գործէ զօղայական և զնորանոր իրս, կամ զխռովութի. և Նորաձեւութի. * Երիցագոյն և առաջին ասացի իմաստութինն, և մանկագոյն և վերջին ամենայն անզգամն, զկրսերարարսն... զհետ երթալով. Փիլ. Խնամոց:

ԿՐՏՍԵՐ. կամ ԿՐՍԵՐ, ոյ, ով կամ աւ, աց, կամ ոց, ըք կամ ովք. ա. գրի և ԿՐՑԵՐ. Ἐλάττων, ἐλάσσων, ον. Minor, minus. νεώτερος, junior. ἐλάχιστος, minimus. Ցետին ծննդեամբ. փոքրագոյն քան զերէց կամ զաւագ եղբայր. և Փոքր. Նուաստ. արուալ. ստորին. յետնեալ. գուչիւկ, էփգի, զօրչի. գուչուգ, քիւչիւք, քէնճ, էսկի. * Երէցն կրտսերոյն ծառայեսցէ: Կրտսերոյ ցեղի: Կրտսերաւ կամ կրտսերով իւրով: Աղջիկն իւր կրտսեր: Քոյր քո կրտսեր: Ոչինչ կրտսեր եւ յիշխանս յուդայ: Մարգ. տկար, և կրտսեր իմաստութէ դատաստանի և օրինաց», իբր անչափահաս կամ յետնեալ, ևն: * Զի թէ 'ի մեծամեծացն օրէնքն ոչ կատարեցան, որչափ եւս առաւել 'ի կրտսերացն. Ոսկ. Մ. ա. 3: * Ցառաջ կոչել զկրտսերս յաւագաց, և զանարգս 'ի պատուականաց. Եղիշ. Բ: * Հրաժարեալ յերիցութենէ՝ կրտսերութի տեղի տուեալ. Փիլ. լին. դ. 168: * Ի կրտսերն և յետոյ լեալս. Եւս. քր. ա: * Կրտսեր բանսասիրաց վարժապետաց. Նար. յիշ: * Հաւ սաղմնախինք էին, և օրէնքն կրսերք. Ոսկ. յհ. ա. 3: * Երկերիւր և հինգ միջոցաւ յետնեալ մեաւ կրկեր է ժամանակն անտիոքայ եպիփանեայ. Նխ. ա. Դ:

ԿՐՏՍԵՐԱԳՈՅՆ. կամ ԿՐՍԵՐԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. Νεώτερος, ἐλάχιστος, μικρότατος. Minor, minimus. Նոյն ընդ վ. այսինքն Կրտսեր քան զաւագ եղբայրն. յետին յիմիք կարգի. Նուաստագոյն. յետնագոյն. * Իբրեւ զերկրարան իւրեանց զկրտսերագոյնս: Կրտսերագոյն յորդիս նորա. ա. Թ. ԻԴ. 31: Բ. Թ. ԻԱ. 17: * Միին 'ի նշէ էր կրտսերագոյն. Ճ. Բ: * Ի կրտսերագունից որդւոցն նորա. Խոր. ա. 5: * Են որ յաւագ նախարարացն, և են որ 'ի կրսերագունիցն. Եղիշ. Է: * Մի կրսերագոյն ածութի ինչ համարիցիս. Ոսկ. յհ. ա. 4: * Զկրսերագոյն փառսն մովսէսի չկարէիք տեսանել. Ոսկ. Բ. կոր: * Ցառաջացեալ գոլն վեր զկրսերագոյնս գոյից. Պիտ:

ԿՐՏՍԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Կրտսեր և յետին գտանիլ՝ լինել. * Քամ միջին որդի էր, այլ վն մեղացն կրսերացաւ... զչարութի հնազանդէ(տէր), զի մի աւագացի. Մէկն. ծն:

ԿՐՏՍԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Νεότης. Juventus. Կրտսերն գոլ. փոքրկութի քան զաւագն. յետնութի. գուչիւքլիւք. * Կրտսերն ըստ կրտսերութե իւրում. Ծն. ԽԳ. 33: * Երկմտեալ էր չաւուրս վասն կրսերութեան տոհմին իւրոյ. Եփր. Բգ: * Ոչ կրտսերութի կամ նուաղութի երբէք տեսանի յորդի. Խոսր: * Եթէ էր կրսերութի հոգւոյն քան զորդի, զիարդ հոգւոյն տուեալ լինէր իշխանութի հանելոյ զնա յանապատ. Եփր. համաբ: * Ոչ երիցութի և կրտսերութի, ոչ մեծութի և փոքրութի. Գր. հր:

ԿՐՑԵՐ. Տ. ԿՐՏՍԵՐ. * Անդրանիկ որդին ըստ պատճառի զկրցերին: Մեծարեալ զկրցերն, ևն. Նխ. ծն:

ԿՐՕՆ, ի. միանգ. } (որպէս թէ կրեալ և
ԿՐՕՆՔ, նից. գ. } պահեալ, կամ կրելի օրինօք.) Πρόσταγμα, θέσμος, ἔθος. Ordo, ritus, mos. νόμος, νόμισμα, δικαίωμα, κρίμα, lex, jus. θρησκεία, religio. δόγμα, doctrina. Կարգ և կանոն և օրէնք. պատուէր. բարեկարգութի. հաւատք. ածպաշտութի. դէն. աղանդ. վարդապետութի. պաշտօն. սրբասիրութի. սովորութի. կերպ կելոյ. կեանք և վարք. և Միանձնական կարգ. վիճակ կրելոյ կամ համբերութե. փէն. մէզհէպ. ային. Թէօրէ, դէր, տպէր. * Եղև 'ի կրօնս 'ի մէջ իէլի՝ ողբալ զդստերն յեփթայեայ: Ըստ կրօնից ազգացն: Զկրօնս ծոյ երկրին: Այլոց կրօնից: Կրօնք նոցա յօտարոտիս համարեցան: Ըստ ճշմարտագոյն կրօնից օրինաց մերոց կեցեալ եմ փարիսեցի: Կրօնիւք են: * Կրօնք սուրբ հաւատք, և վարք ուղիղ: Կրօնք՝ վարուցն և կարգացն կոչէ. Խոսր: * Նախ վասն կրօնից, և ապա վասն վարուցն ցուցանէ. Ոսկ. գաղ: * Բարձրագոյն կրօնիւք լի է թուղթս. Ոսկ. Եփես: * Թողլին զկրօն առաքելական եկեղեցեացն. Բուզ. Ե. 2: * Ի բաց թողուլ զաղանդի դիցն զոհամատոյց կրօն. Կորիւն: * Որով վարժէ և յարմարէ զմեզս կրօն անանջրպետ դաստիարակութեամբ. Նար. խղ: * Այլ են բազում կրօնք փիլիսոփայից: Եւ կրօնս աղթարարաց զքէն հաւատոց միս չճաշակել. Եզնկ: * Բողոքեցանկալի կրօնիւք որոշեալ ազգ մարգկան յանտանական սեռից: Պէսպէս կրօնիւք բարեկաւութէ: Օրինաւոր կրօնիւք: Բարեպաշտութե կրօնից. Պիտ: * Եթէ մովսէսի ասացեալ էր զայս կամ այլոյ մարգարէի, 'ի դէպ էր 'ի խնդիր և 'ի կրօնս անկանել... և ընկարծիւն չէ պարտ 'ի կրօնս անկանել: Թէ մարգարէութի էր, 'ի դէպ էր զանգիտել 'ի կրօնս անկանել. իսկ եթէ պատմութեանց աստուածոց, ևն. Կիւրղ. Բգ: * Մեծ կրօնս դնէ նոցա մարգարէն: Լեառն զեկեղեցի կոչէ, և զկրօնիցն ամբութի: կրօնս ըսէին, և ոչ անօրէնս. Ոսկ. Ես. խմն որպէս յն. δόγματα. * Ի բարձր կրօնս վայելչութե: Օտարացեալ 'ի կրօնից: Ի կրօնս զգեստու. Նար: * Խաղաղաւոր կրօնիւք. Մաշտ. աղօթ: * Հան զկրօնաւորական զգեստն, և եդ մեկուսի, զի մի անարգեսցի կրօնքն յանօրինացն: Առին զխաչս իւրեանց և գնացին կրօնօք զկնի քս. Հ=Ց. յոհ. ԻԲ. և ԺԷ: * Կրօնք, կեանք կամ համբերութի. Հին բռ. խմն ոսդ լաւ. ռեւֆէճի: * Զբարձրագոյն կրօնիցն բուան հարկանել. Սրգ. յկ. Է: * Ցետ հաւատոցն՝ կրօնս ԲՆ արժանի հաւատոյն ցուցեալ. Ածր. Ռ. ղ:

ԿՐՕՆԱԶԳԵԱՑ, զգեցի, եց. ա. Բերող յանձին զճշմարիտ կրօնս. բարեկրօն. ճգնազգեաց. * Կրօնազգեաց ածասիրան նշանակ թագին կատանգիանոսի: կրօնազգեաց մենազգեաց անապատական. Բուզ. Գ. 10: Ե. 6:

ԿՐՕՆԱԶՕՐ. ա. Զօրաւոր ածպաշտութբ և բարեկարգութբ. * Կրօնազօր մաքրականի գծագրութեն ձևրուածք տեսանէ. Նար. տաղ:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δογματικός. Dogmaticus. Որ ինչ հայի 'ի հաւատս և յօրէնս. * Ի խորան մտեալ՝ գործեալ զկրօնականն խօսի. Ոսկ. գաղ:

ԿՐՕՆԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Համակրօն. հաւատակից. կարգակից. * Այսպիսի հրամանօք վարժեալքս եղբարք. այսչափ պատուութբ իսրատեալ կրօնակիցք. Լմբ. պտրգ:

ԿՐՕՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. որպէս լտ. Religiosus. Սիրող կրօնի և կրօնաւորութե. առաքինի. ճգնաւէր. * Հոյլք կրօնասէր միանձանց, կամ վանականաց. Ճ. Բ: կոնան:

ԿՐՕՆԱՍՏԱՆ. ի, աց. գ. Ἀσκητήριον, μοναστήριον, κοινόβιον. Domus religiosa, monasterium, conventus. Բնակարան կրօնաւորաց. վանք. մենաստան. * Աշխերտութիւնք կրօնաստանաց. Նար. կէ: * Ընկրօնաստանըս յարդարեալ, ըզվանականըս յանձանձեալ. Շ. Լիգ: * Ի վանորայս և 'ի կրօնաստանս. Լմբ. պտրգ:

ԿՐՕՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Θρῆσκος, ἀσκητής, ἐγκρατής. Religiosus, temperans, ևն. Առանձին փութով և կարգօք ճգնող 'ի կատարեալ կրօնս ածպաշտութե հրաժարեալ յաշխարհային կարգաց. վանական. միանձն. միաբանակեաց կամ միայնակեաց. սօֆի, ֆագըր, րուհպան, րահիպ. դէրվիշ. (իբր կրող. 'ի դէրվիշէն, քաշել. կրել: որպէս և կրօնաւորն է կրող, ժուժկալ, համբերող, խաչակիր.) * Եթէ ոք կամիցի կրօնաւոր լինել. Յկ. ա. 26. ուր գրէ Շնորհ. * Կրօնաւոր ասէ զճշմարիտ քրիստոնէութիւնն դնէ»: Իսկ Սրգ. * Կրօնաւորութիւն ժուժկալութե անուն է... աշխարհ զայս ամենայն 'ի կրելոյն՝ է կրօնաւոր»: * Արեղայն հայր ասի, իսկ կրօնաւորն. որ կրէ զխաչն քն յասն բարձեալ. Ցհնլ: * Կրօնաւոր ժուժկալին: Ժուժկալ կրօնաւորաց. Փիլ. Պիտ: * Այլք կրօնաւորք՝ խաղաղասէրք: կրօնաւորք կեղծաւորք. Խոր. Գ. 49. 68: * Քահանայ կամ կրօնաւոր

լինել. Խոսր. «Վարժից կարգաց կրօնաւորաց. Շար. «Պատեցան շուրջ զնովաւ կրօնաւորք հ՚ղձ կրօնաւոր հրշտակաւն. Ժղ. հասմկ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐ. իբր կրօնաւորական. «Ի համբերութեն, և ՚ի կրօնաւոր ժուժկալութէ. կրօնաւոր ժուժկալութիւն մաքուր և ամբիծ է յաւագինութեն. Փիլ. լին. և քհ. «Զգաստացեալ կրօնաւոր վարիւք. Կողբ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱԶԳԵՍՏ. ա. Ունօղ ըզ զգեստ կամ նշեմ կրօնաւորութեն. «Յանդիման ամենեցին առաջի նոցա զուգաւանեալն իւրայել կրօնաւորազգեստ կարգաւ. Կողբ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Ἀσκητικός. Asceticus. Սեպհական կրօնաւորաց և կրօնաւորութեան, կամ որ կրօնից. և ճգնողական. «Կրօնաւորական կարգօք, կամ պարկեշտութբ. Նեղ. Ժմ. «Ի կրօնաւորական կարգի. Կրօնաւորական գաւուն, կամ գաւուց. Ցհ. կբ. «Կրօնաւորական վարուք. Լմբ. ող. «Կրօնաւորական զոհն կենցաղ, և ոչ յուսին. Պղատ. օրէն. Է.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱԿԻՑ. ա. Ի միասին կրօնաւորեալ. ընկեր ՚ի կրօնաւորութե. «Ուրախ լեր կրօնաւորակից եղբայր ՚ի քս. Կրօնաւորակից եղբարք իմ. Ժղ. հասմկ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱՆՈՑ. ի, ոց. Տ. ԿՐՕՆԱՍՏԱՆ. «Շինեցան կրօնաւորանոցք. Ասող. գ. 8. ՃՃ. «Ի կրօնաւորանոցն տուչկանն.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. Որպէս կրօնաւոր. «Զի կրօնաւորապէս ձևացի (սքեմաւ), և յաչս մարդկան պատուեսցի. Լմբ. պտրգ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱՍԷՐ. ա. Սիրող կրօնաւորաց՝ և կրօնաւորութե. կրօնասէր. «Լինել կրօնաւորասէրս և աղքատասէրս. Իշխանք կրօնաւորասէրք. Զէնոբ. «Անապատասէր և կրօնաւորասէր. Մագ. ծբ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր առ կրօնաւորս, և առ կրօն. «Կրօնաւորասիրութբ, և ծառասիրութբ. Մագ. խզ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԱՍՏԱՆ. Տ. ԿՐՕՆԱՍՏԱՆ. «Ի մի կրօնաւորաստան ծակոտեալ եկեղեցիս՝ ՚ի միմեանց բաժանեցաք. Լմբ. պտրգ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԵԼ ԶԻՆՔՆ. Կրօնաւորիլ. Ճգնիլ. կրթել զանձն յառաքինութիւն. «Այսպիսի վարուք զինքն կրօնաւորելով սիրելի ամենեցուն լինէր անուանի. Ոսկ. անփ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐԻՄ, եցայ. ձ. Δογματίζομαι, ἀσκέομαι, ἐγκρατέω. Vitam colo religiosam, exerceo, vel contineo me, abstineo. Կրօնաւոր լինել. Հրաժարական կեանս վարել. Ճգնիլ. առաքինանալ. ժուժկալել. «Զի եւ իբրև զկենդանիս ասսէն յաշխարհի կրօնաւորիք. (իբր ինքն կամ կրօնիւք). Կող. բ. 20. «Ի վանս կանանց անկեալ կրօնաւորիւր. Խոր. բ. 77. «Անապատականքն քև կրօնաւորեալք պահպանին. Զքր. կբ. «Անարատ վարուք կրօնաւորեալք յայսմ աշխարհի. Կրօնաւորեալք բարեպաշտութբ. Ժմ. «Կրօնաւորել ձեզ պահօք. Ագաթ. «Վասն կարեաց և ցանկութեց յաղթելոյ ՚ի կերակրոցն կրօնաւորեցաւ. Եղնկ. «Խաղաղնազգեաց կրօնաւորեալք. Ցհ. կբ. «Քրձազգած զօմն առուրս կենաց իւրոց կրօնաւորէր. Ոսկ. մտթ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Θρησκία. Religio, vita monastica. ἐγκράτεια, temperantia, continentia. Կրօնաւորին գոլ. Հրաժարական կեանք. ժուժկալութիւն. առաքինի քաղաքավարութի. Ճգնութիւն. կրօնք. բարեպաշտութիւն, ... «Այնպիսւոյն վայրապար է կրօնաւորութի. Կրօնաւորութիւն սր և անարատ. Յկ. ա. 26. 27. Տես և Սարգ. անտ. «Հակառակ ցանկութի է կրօնաւորութի և ատակ ժուժկալութի. (յն. մի բառ.) Փիլ. քհ. ծբ. «Գտանի ՚ի նոսա և ողջախոհութե իմն կրօնաւորութե». այսինքն ժուժկալութե. Պիտ. «Զ.քրիստոնէութե ունելով զկրօնաւորութի. Ածր. գ. 17. «Առաքելական կմ հրեշտակական կրօնաւորութբ քաղաքավարեալ. Ճ. Ժ. Մանդ. ծէ. «Զայն ներեաց ած նմ կրօնաւորութբն (յանապատի). Լմբ. ծղ.

ԿՑԱԹԵԻ. ա. Որոյ կցեալ են թևք, որպէս չղջիկան. «Ի միաթևաց մինչև ՚ի բազմաթևս, և զատաթևս և կցաթևս. Պիտառ.

ԿՑԱԾԵԼ. Տ. ԿՑԱՑԵԼ.

ԿՑԱԿ. ի, աց. գ. Գրտակ հացի. Նկանակ կամ պատառ ՚ի ձև բևան կցելոյ, կմ որ ի մեկից մի. Փոքուշա, ... «Առ Է քեզ զխ կցակս հացի. Վրք հց. ձ. յորմէ և Լմբ. ող. «Առ քեզ քառասուն կցակս հացից».

ԿՑԱՑՕՆ. Տ. ՑՕՆԱԿԻՑ. «Հասակաւ վայելուչ, կցայօնս. Մարգ.

ԿՑԱՆ. ի. գ. Կցելն. կցումն. Ուստի ԿՑԱՆՍ ՀԱՐԿԱՆԵԼ է կցել, յարել. «Միջին իմն երկոսիրև զառաւ ՚ի կցանի հարեալ յառաջ մատուցանէ, և բազում բանս յեռու. Սեբեր. Է.

ԿՑԱՏԵՄ, ԿՑԱՑԵՄ, եցի. ն. Λακτίζω. Calcitro, calce impeto. որ և գրի ԿՑԱԾԵՄ. Կիցս ընկենուլ կամ ածել. աքացել. աքսոտել. ... «Անկուշող, կցատող ածային օրինացն, որ աւետարանական շնորհացն կիցս ընկենոյր. Սեբեր. ծա. «Ցորժամ կցածիցես իբր զէշ, և եղջիւր ածիցես իբրև զցուլ. Իշացուլք իսկ են ոմանք ՚ի մարդկանէ, որք... եղջիւր ածիցեն... վոզեն, և կցացեն. Պակաս ինչ իցեն ՚ի մարտէ իշավայրիցն, զմիմեանս խածատելովն, կամ կցացելովն. Ոսկ. մ. ա. 4. գ. 6. և յհ. ա. 3.

ԿՑԵՄ. եցի. ն. Ἅπτω, συνάπτω. Apto, necto, adnecto. Κολλάω, ἐγκολλάω. Agglutino. կր. adhaereo, են. Կից առնել զզատուցեալս. զուգել. զօդել. յարել. մերձեցուցանել. հաւասարեցուցանել. մածուցանել. միաւորել. խառնել. ... «Կցեսցես զփեղկսն, և եղիցին մի. Կցեսցես զնոսա ընդ միմեանս կապեալ լինել ՚ի գաւազան մի. Յօդք նորա մի զմիւ միոյ կցեալ. Լեզու իմ ՚ի քիմս իմ կցեցաւ. Կցեցաւ ոսկր իմ ՚ի մարմին իմ. Կցեսցին սահմանքն. Կցեցան յարս անօրէնս. Զկուռս կցեցին ՚ի թևս քո. Ճանապարհք վասաց կցեալ են (յն. ափռեալ են) փշովք, ևն. «Խնդրուածք նորա մինչև յամպս կցեսցին. Սիր. լէ. 20. «Առ վերջին կոյս գլխոյն շրջանակաւ առ պարանոցաւն կցեաց. Պղատ. փէմ. «Փորք ինչ կցեցեա զձեռս ՚ի վերայ լանջացդ. Համամ. առակ. «Բեւրին կարս պարանաց, և կցեցին. Յաւսոյն ձգորան կցեալ դարձեալ պատուստեալ. Բարձրուն խաչին, ուր կցի գլուխն. Ագաթ. Նար. Բրս. մրկ. «Դարձեալ ածէ կցէ յայն զկիշատակ ընթանեաց. Կիւր. Է. խհ. «Դարձցի ՚ի միւս տողն, և կցեսցէ զհետն. Երզն. քեր. «Ամօթալից զերեսս յերկիր կցելով. Ոսկ. գ. «Ցերկիր կցեցաւ խնամատուիս մեր. Սրգ. յհ. է.

ԿՑԷԼ. որպէս Նուադել. երգել. յարել զերգս. փոխաձայնել. (ուստի Կըցուրդ.) «Առաջնորդէր յուխտաւթան իբրև ՚ի բերանոյ նէեմեայ, և այլքն զկնի կցէին». յն. վերաձայնէին. Բ. Դ. ա. 23. «Այլ թէ երկու սաղմոսաց կամ երից կցիցէք, լուծանիք միղկեք». յն. սուրաձայնել. ... կամ ձայնակցիլ. Ոսկ. մ. ա. 11.

ԿՑԻՐ. ա. (իբր կծկեալ. ասի և ԿՑՐԵԼ, եալ.) Μικρολόγος, σμικραλόγος. Levissimis deditus, avarus. Ուխշտ. ագահ. ՚ի չնչին իրս հոգ տարող. ... «Կամի այնպիսին, թէ մարմինն ընդ ցիխ դայր. և ոչ մորթն (կոշկաց). այնպիսիքն Ճղճիմք և կցիրք առնին. Եւ եթէ Ճղճիմ և կցիր ոք իցէ, հարկ է այլ աղդ ծանակիլ. Ոսկ. մ. բ. 24.

ԿՑԿՏՈՒՐ. Տ. ԿՑԿՑՈՑ.

ԿՑԿՑԱՆՔ. նաց. գ. Կցկցելն, ելն. հատուկտոր բանք կցուածոյք կամ կարկատանք. «Այլ զայնս յարտաքնոցն կցկցանաց գտանեմք (կմ գիտեմք). Ոսկ. ... ծէ.

ԿՑԿՑԵՄ, եցի. ա. Συνάπτω. Coapto. συμπλάσσω, ττω, fingo, confingo. որ և ԿՑՈՏԵԼ. Կցելով կցել զկտորակ ընդ կտորակ. կարկատել. կապկապել. յօդել ըստ կամս. բաղադրել. ... «Զձորձ իւրեանց կցկցէին, առագաստ առնէին, անջրպետեալ զսեղանն». յն. կապէին. չուանօք. Կոչ. ծբ. «Պատմուճան տպտեղի, ՚ի զանազան մեղաց սատայնանկութէ կցկցեալ. Շ. յոտ. իբ. «Զինչ առեալ, կամ զինչ բանիւ խօսին. Ցղութբ և ծննդեամբ զկրօնն կցկցէ. Ըստ նմին նորին մեղկ բարուցն՝ նմա օրէնս կցկցեաց. Եղնկ. «Մինչ զկրօնս յարութե կարկատիցեն. և ուստի գոյր ՚ի նոսա այնպիսի ինչ կցկցել. Եւս. մտթ. «Արդ իմն յօդէք, արդ իմն կցկցէք, յորժամ իբրս եկին հասին ՚ի վր. Ոսկ. եւ. յորմէ և Գէ. եւ. «Եւ ոչ իսկ գիտէիք կանոնս. այլ այժմ յիրացս կցկցէք».

ԿՑԿՑՈՑ. ա. Ἐπείσακτος. Advectitius, ascititius. Կցկցեալ. կարկատուն. յօդեալ. մուրացածոյ. «Յայսմ ՚ի կցկցոտ պատուհասս չէք ինչ այն. որչափ ես առաւել յանարատ խնկութեն յայնմիկ, ուր կցկցոտ ինչ ոչ կայ». այլ. կցկտուր. Ոսկ. յհ. ա. 10.

ԿՑԿՑՈՒՆ. նոյն ընդ վ. «Զեք կարօտ կցկցուն բանից մարդկան. ՃՃ.

ԿՑՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ կարէ կըցել. միացուցիչ. ... «Զճեղքեալն կցողական դեղով ողջացոյց. Վրդն. ող.

ԿՑՈՏԵՄ, եցի. Տ. ԿՑԿՑԵԼ. «Ժողովեալ յաղքիւսաց զանկեալ հնոտիսն, կցոտեալ զնա որար իւր ծածկոյթ. Վրք հց. Է.

ԿՑՈՐԴ, ի, աց. ա. Κοινωνός, συγκοινωνός. Particeps, consors, socius. իսկ կենաց կցորդ, συμβιωτής, conviva. Որ կից գըտանի իւիք ընդ այլում. մասնակից. հաղորդ. հաւասարորդ, գործակից. ձայնակից. կենակից, ևն. ... «Ես գտանիլ էի կենաց կցորդ թագաւորին. Դան. ծբ. 1. «Եդի ՚ի մտի զնա ածել ինձ կենաց կցորդ. Իմ. է. 9. «Զտեառն հրահանգեայ, որ իմ կենաց կցորդն էր». ՚ի ընակից. Ոսկ. «Պարգևէ... ոչ մեռելոց և արեան կցորդաց». ՚ի արենակցաց, ազգականաց. Խոր. բ. 39. «Իբր կցորդ համագոյութբ. Ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ. Այս թիւ պանծալի, որում ոչ է կէտ կցորդին». (իբր կոյս թիւ). Նար. «Օծելոյ... ոչ կցորդի գերութեանս մերոյ, այլ փրկողի. Ագթ. բ. «Հոգին որ ընդ հօր, փառայն հաղորդ, և ակրուն կցորդ. Խոսր. «Զագամ կցորդ արար ած արարչութե իւրոյ՝ անուանս դնել կենդանեաց. Կցորդ առեալ քնի զորս. Շ. մտթ. Լմբ. պտրգ.

ԿՑՈՐԴԵՄ կամ ԼԻՆԻՄ. Κοινωνέω. Communico, participo. Կցորդ գտանիլ. կցորդիլ. հաղորդիլ. ... «Կցորդ է նա որանից արարչութեանց. Կցորդ եղէց նմա. Որպէս կցորդ եմք չարչարանացն, նոյնպէս և միխթարութեն. Կըցորդս ինձ շնորհաց զձեզ ամենեսին լինել. Արտասուաց կցորդ լինել. Մի կցորդ լինիք անպտղութե գործոցն խաւարի. Կցորդք եղերուք ինձ ՚ի նեղութենս. Մերձաւորութբ կցորդ եղև նոցունց. Ոչ եղէց կցորդ ընտրելոց նոցա (յն. կապակցեցայց). Ամբիծք և ուղիղք կցորդ եղեն ինձ (յն. կցեցան,

կամ յարեցան)․ ևն։ *Կցորդ լեր կարեաց, կամ տկարուէ, ուղղոյն, ևն։ Կցորդ է (յը կից է) ամին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատալն խնկապէս․ Նար։ *Ի ձեռն մարմնաւոր պի. տոյիցն կցորդ լինել մը կատելոցն․ Եղէշ. Ը։ *Որոց՝ հայցէ կցորդ լինել՝ի բարիսն․ Խոսր։

ԿՑՈՐԴ․ գ․ իբր Կցուրդ․ *Սաղմոսելով և կցորդս ասելով ը մամ տեղիս․ փոխ։ *Ցօրի. նեալ բարբառովք՝ ազգի ազգի կցորդիւք․ Ոսկ․ տ․ փլմ։ (յն․ տաղիւք, կմ մեղեդեօք։)

ԿՑՈՐԴԱԲԱՐ․ մ․ Կցորդ կամ կից գո. լով․ կցորդութբ․ հաղորդաբար․ *Զօրհնու. թեն բաժակ՝ միացուցիչ կցորդաբար։ Զկը նի կցորդաբար՝ի մեզ տուլանի։ Դասեսցէ ընդ երկնայինսն կցորդաբար։ Կցորդաբար առ միմեանս հասեալ։ Ընդ յոյի կցորդա. բար միացեալ․ Մագ։ *Կցորդաբար (կամ կցորդարար) ընդ քեզ խնկեսցին՝ ձայնն յո. հաննու և ատեփաննոսին․ Գնձ։

ԿՑՈՐԴԱԿԱՆ․ իբր Կցուրդական, կամ կցորդ․ *Եւ գովասան երգոյս եղեալ կըցոր. դական․ Շ․ տփ․ Բարձր։

ԿՑՈՐԴԱԿԻՑ․ Տ․ ԿՑՈՐԴ․ *Կցորդակից լինին զօրաց երկնաւորաց առ սպասաւորութի մարդկան․ Ցձր․ Ժ։ *Կցորդակից լինել փա. ռաբանութեն։ Հրեշտակք և սրբք կցորդակից լինին մերոց պաշտամանց․ Խոսր։ *Կցորդա. կից լեր (կարեացս) բժշկապէս։ Կցորդա. կիցք լուսակերպից․ Նար։ *Կցորդակից ին. քեանց առնել։ Կցորդակից և հաղորդ կայ. սեր․ Ցհ․ կը։ *Ցայլ իմն էութի յեղաշրջեն կցորդակից տարերաւն․ Լմբ․ պտրգ։

ԿՑՈՐԴԱԿՑԵՄ, եցի․ Տ․ ԿՑՈՐԴԵԼ․ *Զերկրայինսն ը հոգեղէնսն կցորդակցեաց շնորհօք․ Խոսր․ պտրգ։

ԿՑՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ․ Տ․ ԿՑՈՐԴՈՒ. ԹԻՒՆ․ *Որդւոյ քոյ կցորդակցութ․ Նար․ կուս։ *Զամենայն սրարածս շարժել՝ի կցորդա. կցութի ինքեանց․ Վրդն․ աղ։

ԿՑՈՐԴԵՄ, եցի․ ն․ չ․ Կցել․ իլ․ կը. ցորդ առնել, և լինել․ *Ցորմէ ուրեք վարի 'ի բանս և 'ի գործս, նորին 'ի պատահար պա. տուհասին կցորդէ զնա ոչ արդար դատաս. տանն․ Լմբ․ ծղ։ *Կցորդեմ ամին զընթեր. ցուածն, թէ որ տեսան 'ի վերայ հպարտից․ Նար։ *Միաբանական զուգութբ ընդ մեզ խսկ կցորդեցեր․ Նար։ *Եթէ չարչարանացն կը. ցորդեսցուք յերկրի․ Ցձր․ Է։ *Այժմ կցոր. դեսցեն 'ի գործն՝ որոց ոչ կալան յանձին։ Մի կցորդել ազահութե․ Նխ․ Եղբ․ և տառ։

ԿՑՈՐԴԻՄ, եցայ․ չ․ Կցորդ լինել կամ գտանիլ․ ձայնակցիլ․ հաղորդիլ․ *Որ չար. չարանացն կցորդին տեառն։ Կցորդին ընդ մեզ սրբքն 'ի գոհութի․ Խոսր։ *Ժողովուրդն կցորդին տաղաչնորդին՝ ասելով․ Լմբ․ պտրգ։ *Կցորդեցաւ ընդ նմա ժամանակս բազումս․ Եւս․ պտմ․ Է․ 9։ *Ի յաթոռս ծերոց բազ. մեալ և խելայեղից կցորդիմ։ Որում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ․ Նար։

ԿՑՈՐԴՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Κοινωνία. Communio, consortium, participatio․ որ և ԿՑ. ՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ․ Կցորդն լինել․ հաղորդու. թի․ մասնակցութի․ ձայնակցութի․ գոր. ծակցութի․ միաբանութի․ հիւսէփութէֆ, պիշաքութ․ *Կցորդութի (քրի) առ մահկա. նացուս։ Բարձրութի մարդոյ՝ առ բարձ. րեալն կցորդութբ։ Շինեաց զմարմինն յար. գանդին մարիամու տածանի՝ առանց կցոր. դութեն առն․ Ածբ․ Ե․ Դ․ Է։ *Լոյս առանց կցորդութեն խաւարի։ Աղօթութեն կցորդա.

թի ունիմ, ըստ որում մարդս եմ․ Փիլ․ բագն․ և ծ․ բան։ *Սպիտակն յարանունաբար ասի, քանզի ունի կցորդութի անուան և իրաց․ Անյ․ սորոգ։ *Տարագրեաց զնա 'ի հաղոր. դութէ կցորդութէ։ Կցորդութի սրբութե, կամ օրհնութե, հոգւոց, արեան, բնութե, մարմնոյ, ևն։ Կցորդութբ ժողովրդեանն, կամ կցորդութբ գայլի խմոյ պօղոսի (այս. ինքն միաբան, զոյգ ընդ), ևն․ Եւս․ պտմ։ Ագաթ։ Նար։ Լմբ։ ԾԾ։

ԿՑՈՒԱԾ, ոյ, ոց կամ ի․ գ․ Կցումն․ յարումն․ զօդումն․ յօդ․ *Ի ջուրցն՝ որ պա. ղեալ խառնանամ մեծաւ հաստատուն կցուա. ծով․ Վէջօր․ Գ։ *Ընդ մէջ կցուածի քարանց վարեսցի ցից․ Սէր․ ԻԷ․ 2։ *(Ջուր) զատէ պնդութս ումը կապար յարծաթոյ, և զկցուածսն լուծանէ․ Մագ․ 'ի տէրն։ *Կամարաձև կը. ցուածք յունիցն․ Ածբ․ Է․ 11։

ԿՑՈՒԱԾՈՅ, ի, ից․ ա․ Կցկցեալ․ կցկը. ցոտ․ բաղադրեալ․ *Էութի նորա անեղ և միաւոր է, և ներհակ ոչ ունի․ ներհակա. ւոր՝ եղականքն և կցուածոյքն են․ Եւագր․ ԽԵ։

ԿՑՈՒՄՆ, կցման․ գ․ Կցելն, իլն․ կը. ցուած․ *Ցօդ, որ է կցումն դրոյ յանգի ա. նուանն և բայի․ Երզն․ քեր։

ԿՑՈՒՐԴ, կցրդի, ից․ գ․ Μέλος. Membrum, և Carmen. Ἀντίφωνον. Antiphona, responsio, ևն․ Կցուած երգոց կամ սաղմո. սաց․ տուն մի սաղմոսի կցեալ՝ի խորհուրդ աւուրն, որում կցի և սկիզբն նորին զկնի, և Ցաւելուած երգոց․ երգաբանութի․ զի և Կցել՝ է նաև երգել․ *Կցուրդ ասելով Զայն տեառն 'ի վերայ ջուրց։ Կցուրդս գեղեց. կանունալս։ Սաղմոսելն կցուրդիւ, Զգործս ձեռաց մերոց։ Սկսանիլ եպիսկոպոսին ըղ. սաղմոսն կցրդիւն, Տէր սիրեցի զվայելչութի։ Դարձեալ կրկնել կցրդիւ, Բայց մեզ տէր բաց։ Եւ կցուրդն կրկնակի՝ բայց մեզ տէր բայց, հաւաչանք է սրտառուչ մարդասիրեցին։ Զոր ածն՝ հանդերձ սրբոյ ածածնին կցրդիւն․ Ցհ․ խմ․ տփ․ և Եկեղ։ *Գերմանոս արար և կցուրդս և շարականս․ Հ=Յ․ մայ․ Ծ։

ԿՑՈՒՐԴ․ իբր Կացուրդ․ հանդէս․ պաշտօն․ *Հանդիսաւոր կցուրդս տօնից կորեն․ Ճ․ Ա։

ԿՑՈՒՐԴ․ իբր Կցորդ․ *Որ ինչ միանդամ սոյին կցուրդ յաւետարանսն կայ․ Թէոդ․ մայրագ։

ԿՑՐԴԱՍԱՑ․ ա․ Որ ասէ զկցուրդս եր. գոց և սաղմոսաց․ *Իսկ փոխակոնք նոքա են կցրդասացք և արձակապաշտօնք․ Մխ․ դփ։

ԿՑՐԵՄ, եցի, եալ․ ն․ Կցիր առնել․ կծկեալ կացուցանել, կամ պահել․ կծկել․ սեղմել զձեռս ագահութբ, և զատամունս ապառնալեօք, որ և Կրճտել․ *Սփռեա (զո. ղորմութի)․ մի կցրեալ ունիր, այլ հան, զի պահիցես ??․ յն․ պինդ ունել․ Ոսկ․ մ․ ա․3։ *Զանայիք տուաւալիք ժողովէիք, 'ի վր կցրէիք․ Ոսկ․ Եօ։ *Այլ և խրոխտայր նա, և զատամունսն կցրէր․ Ոսկ․ մ․ Ի․ 23։

ԿԻԻԻ․ Տ․ ԿԻԻԻԻ։

ԿՔԵՄ, եցի․ ն․ չ․
ԿՔԵՑՈՒՑԱՆԵՄ․
ԿՔՏՄ, եցայ․ չ․
Ծռքել, Թեքել, իլ․ ծալել․ ծռել․ Թիւրել, իլ․ կո. րացուցանել․ կորանալ․ խոնարհիլ․ կթո. տիլ․ լքանիլ․ վհատիլ․ խոտորիլ․ ընկճել, իլ․ ձկէլ, ձկիլ, լօէիլ․ ճքօթօխըրմէք, պէլտէք․ ճքօմէք, պէլտիլմէք․ *Որոյ կքեցուցեալ զծունկսն՝ երկիր պագանէր նմա․ Ճ․ Ա։ *Իսկ ազեքսանդրի կքեցուցեալ զոտսն՝ վտ. զեաց 'ի վերայ նորա․ Պտմ․ աղեք։ *Կքեալ ոտիւք, և կարկեալ խոսիւք․ Փարպ։ *Կը.

քեալ իջեալ ամենեքին յերկիր կործանեա. ցի․ Վեհ․ Է։ *Ոչ խոնարհէր, և ոչ կքէր․ Եւս․ պտմ․ Ձ․ 1։ *Ոչ Թերեցայք ինչ, և ոչ կքեցէք մտօք․ Սարգ․ ա․ յհ․ Գ։ *Կքեաց ա. թեններ, և հար զմանկութեան տայեկ․ Եփր․ Բգ։ *Եւ 'ի կքել մարմնոյն՝ գտանել հոգւոյն զվհատութեն տարապետոս․ Ցհ․ խմ․ տփ։ *Մի զինջուցես զկքեալն․ Նար․ Ճէ։ *Երկրայե. լոցն և կքելոցն 'ի հաւատսն․ Սարգ․ յկ․ Ժ։

ԿՔՈՒՄՆ, կքման․ գ․ Կքելն, իլն․ Թե. քումն․ կորացումն․ կորկամութիւն․ ընկ. ճումն․ Թիւրութի․ *Բժշկումն կծից, և կքումն տոանանաց․ Ցհ․ կը։ *Ընդ երկիր պշուցեալ՝ մեղացն կքմամբ․ Նար․ ծէ։

ԿՔՐԻՄ, եցայ․ չ․ Ցանգտիլ․ յախոր. տալ․ խրոխտալ․ գրգռել․ իշխել առնել ինչ (իբրու հակառակ Կքելոյ)․ *Ծիծա. ղեսցիս զնոքօք, յորժամ զինուք չարեաց ըդգէմ քո կքրին։ Կքրի հալածել։ Ամաչուսցի գրոց ընդդէմ կքրել։ Թշնամի ըդէմ կքրե. ցաւ․ Լմբ․ ող․ և սփ։ *Փաղաքն կորեաւ, և արդ այսուհետև երթեալ կքրեալ (գուցէ կրքեալ) նստիցիս ընդ արտաքս հովանովք․ Ոսկ․ Եօ։

ԿՕՆ, ի, ից․ որ և ԿՈՆ․ Տ․ ԳՈՆ․ *Բար. ձեալ էր խաչին պայծառութի, և կոնիւք զարդարեալ․ Ուռպ․ յէանոյ։

ԿՕՇԵՄ, եցի․ չ․ Κράζω. Vociferor․ որ և ԳՕՇԵԼ․ Գոչել․ մռնչել․ *Գոչեսցէ ա. ռիւծ, և կորիւն առիւծու յորս՝ յոր հա. սանիցէ, կօշեսցէ 'ի վերայ, և լցէ զերինս բարբառով իւրով․ Եւ․ Լ․ 4։

ԿՕՇԻԿ, կօշկի, կաց․ գ․ Ὑπόδημα σανδάλιον. Calceus, calceamen, calceamentum, sandalium, solea․ (գրի Կաւշիկ․ և գուն ուրեք Կոշիկ․) Կաշեղէն ագանելիք ոտից՝ մեծ և փոքր․ արձակ, և խրացիւք՝ որպէս տրեխ․ քալտըռ, քօսպօլ, չիզմէ, չուրեց․ թէյֆ․ *Մինչև 'ի խրացս մի կօշկաց։ Լոյծ զկօշիկս քո յոտից քոց։ Հանցէ (յն․ լուծցէ) զկօ. շիկ մի յոտանէ նորա։ Գեղեցկացան գնացք քո կօշկօք։ Ագանէր կօշիկս ոսկեզօծս․ ևն։ *Գաստապատութբ ամրափեփրարկու օգնս կօշկաց․ Նար․ խէ։ *Էր վասն որոշեցաք 'ի մարդկանէ ... և զգեստուք և կօշկօք․ Սարգ․ յկ․ Է։ *Ոտին և կօշիկն պահապան է․ Վրդն․ ծն։ *Կօշիկ ածուէ է մարմնոյն ածապրեա, որով 'ի վերայ եղ մարդկայնոցս․ Բրս․ ող։ *Կօշկաւ բազումն ինչ աղտեղի իրս կոխէ մարդ․ Կիւրղ․ յէս։

ԿՕՇԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Գործելն կամ կարելն զկօշիկս․ ըստ յն․ արուեստ կօշկաց․ քալտըռճճըլըգ, խաֆֆաֆլըգ․ *Զոս. տայնագործութէ, և զկօշկագործութեան ճարտարութի 'ի բաց մերժեցին․ Ոսկ․ Ե․ կոր։

ԿՕՇԿԱԿԱՐ, ի, աց․ ա․ գ․ Ὑποδηματορράφων, σκυτοτόμος. Sutor, coriarius. Արհեստաւոր՝ որ կարէ զկօշիկս․ կարուակ․ ասի ըստ յն․ ոճոյ՝ և փոկաձև (այսինքն ձևիչ փոկոյ)․ կօշկար․ քալտըճըն, չիզմէճի․ *Եւ զկօշիկսն 'ի կօշկակարն կարել․ ԾԾ․ որ 'ի Հ=Յ․ աղր․ ԻԵ․ գրի․ *Եւ զկօշիկսն 'ի կօշ. կարն ??։ *Զկօշկակարացն և զասպանդա. կացն։ Սոյնպէս և նոյն արուեստք, եթէ կօշ. կակար իցէ, կամ ոստայնանկ, և կամ այլ ինչ․ Ոսկ․ մ․ Ի․ 24։ յհ․ ա․ 16։ *Եթէ զկօշ. կակար, զի ասասանեաց պարզէր զմիտս․ Մխ․ առակ։ *Զերդ կօշկակարի չուանս․ Վրդն։

ԿՕՇԿԱՁԵՒ․ ա․ մ․ Ունող կերպարանս զձև կօշկի․ որ է 'ի ձև կօշկի․ *Օգ ասիցն կօշկաձև արուեստաւորեալ․ Ածբ․ Գ․ 3։